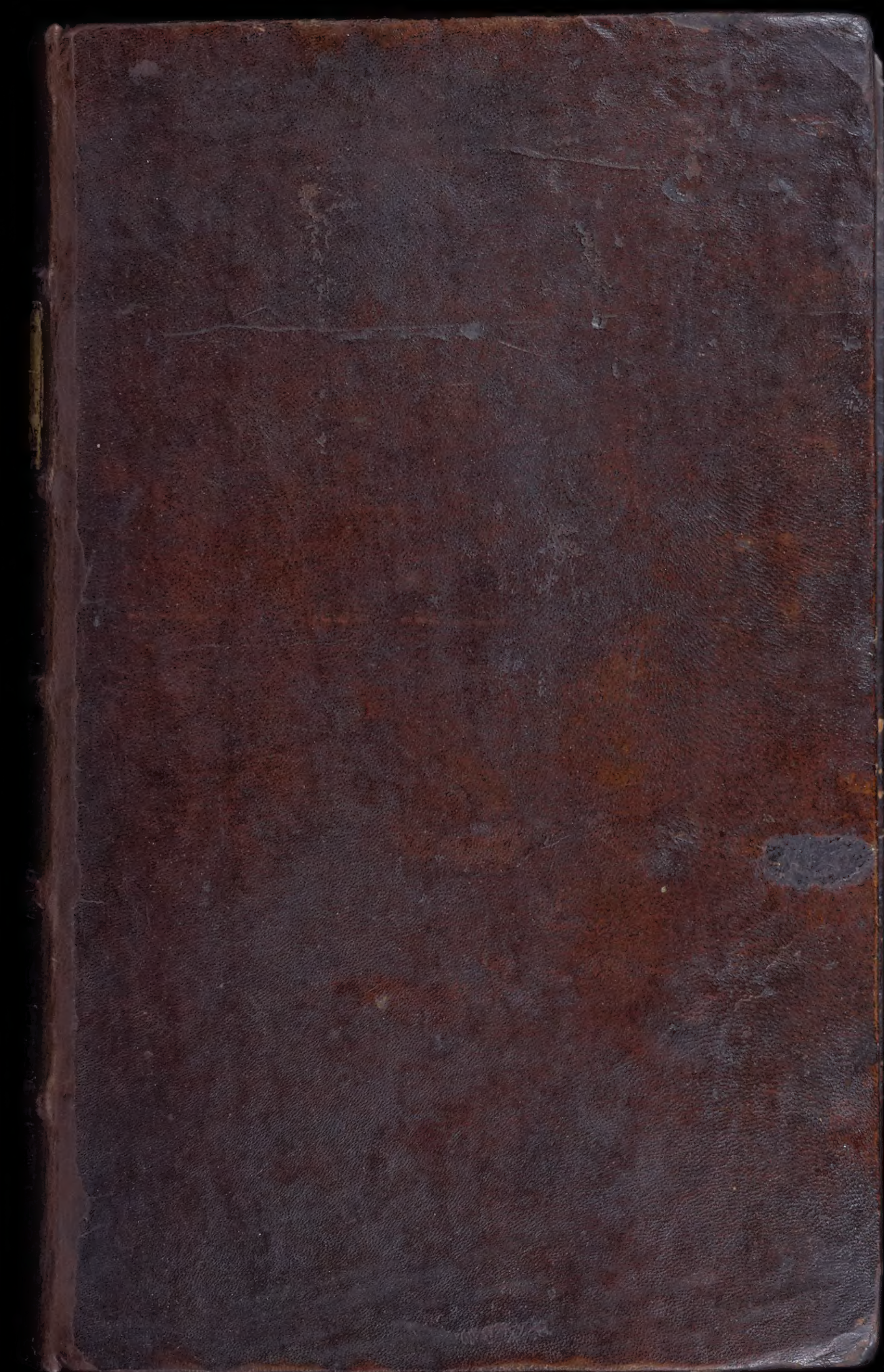
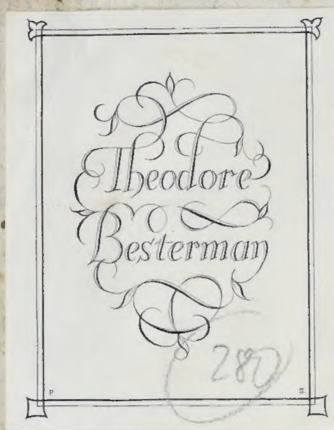

Theodore
Besterman
280

ad simpl.
usum F. F. Clementis
1804.

MUNDUS SYMBOLICUS

D. PHILIPPI PICINELLI.

Congregata disperit.
Acceptum geminat.
Invisibilia Dei per ea quæ facta sunt.
MUNDUS SYMBOLICUS
TUENTUR ET ORNANT
UTILE DULCI
Finibus Italicis clausum.
Toti exhibet orbi.
Philippus Picinellus Abbas.
Dionysius D.G. S.R.I. Prælatus & Abbas in Wettenhausen. S.C.M. Conf. & Sacell. SS. Th. & SS. Can. D.
Augustinus Erath SS. Th. D.

MUNDUS SYMBOLICUS,

IN EMBLEMATUM UNIVERSITATE FORMATUS, EXPLICATUS, ET TAM SACRIS,

quàm profanis Eruditionibus ac Sententiis illustratus:

Subministrans

ORATORIBUS, PRÆDICATORIBUS, ACADEMICIS, POETIS, &c. INNUMERA CONCEPTUUM ARGUMENTA,

Idiomate Italico conscriptus

A REVERENDISSIMO DOMINO,

D. PHILIPPO PICINELLO

MEDIOLANENSI; CANONICO REGULARI

Lateranen. Abbate, Theologo, Lectore, Prædicatore privilegiato;

Nunc verò

Justo Volumine auctus, & in Latinum traductus

A R. D. AUGUSTINO ERATH,

IMPERIALIS COLLEGII AD B. V. IN WETTENHAUSEN,

Ord. S. Augustini Canonico Regulari, SS. Theologiæ Doctore ac Professore, Proto-Notario Apostolico ac Sub-Diacono.

TOMUS PRIMUS,

Cum Quadruplici copiosissimo Indice, Lemmatum, Applicationum, Rerum notabilium, & locorum Sacræ Scripturæ.

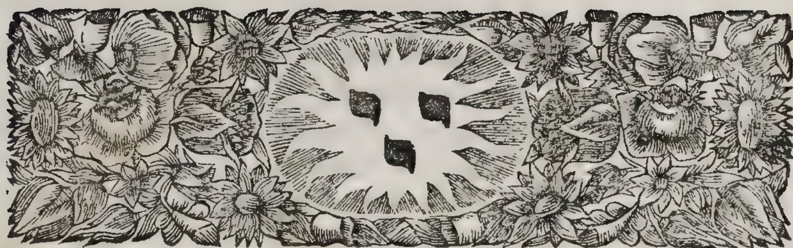
Editio in Germania prodiens quarta.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Apud Hæredes THOMÆ von CÖLLEN, & JOSEPHUM HUISCH,

Anno 1729.

SOLI DEO

TER OPTIMO MAXIMO,

REGI SÆCULORUM IMMORTALI,

SIVE

SACROSANCTÆ IN VNITATE ESSENTIÆ PERSONARVM TRIADI,

PATRI

POTENTISSIMO OMNIUM CONDITORI,

FILIO

AMANTISSIMO CONDITORUM REPARATORI,

ET

SPIRITUI SANCTO

PERFECTISSIMO REPARATORUM SANCTIFICATORI,

GLORIAM PERENNEM.

Rimitias rerum omnium Deo deberi, in commune abiit proverbium, & à Jove semper desumendum esse principium cæca etiam comprobavit gentilitas, rectius ergo nemini Chalcographiæ nostræ primitias obtulerimus, quam Tibi, qui rerum omnium Alpha & Omega, principium & finis. Non immerito quidem ad trisagiæ Majestatis Tuæ cœleste solium reformidamus accedere tri-une DEUS, qui lucem habitas inaccessibilem,

 imò

imò cujus ad conſpectum terra cœlúmque contremiſcunt, & coram quo curvantur ii, qui portant orbem; quia tamen Majeſtas Tua non humana minus, quàm terribilis, teſte Scripturâ comprobatur; ita, ut non neceſſitatibus tantum noſtris provideas; ſed uſque ad delitias nos ames, hoc qualecunque munus millenis titulis Tibi uni debitum, Tuis advolvi pedibus patieris, tantóque magis, quantò evidentiùs in eodem perſpicua Divinitatis Tuæ imago relucet, tuam potentiam, ſapientiam, pulchritudinem quaſi per ſpeculum in ænigmate [cujuſmodi hic liber totus, quantus eſt] intuemur, inque Tua ſuprema adyta nos manu ducit, ubi nullo intercedente velo Divinitatis Tuæ imagine aliquando perfruamur, munus hoc *Mundus* eſt *Symbolicus* brevi includens compendio, cujus tu perfectiſſimum es compendium, pro ardentiſſimo creaturarum Tuarum voto nunc novæ luci reſtitutus, & hoc ſolo titulo liber Tuus, quod in eodem totius naturæ univerſitas ita adumbretur, & quidquid in cœlo ſublime, vel in terra pretioſum, in aquis abſconditum proponatur, ut tamen omnium unica tantùm vox ſit: Quiddam ſuper nos eſſe, quod hac tam mira, tam magna, tam multa ornârit, fecerit, & creata etiamnum dirigat, & conſervet; id autem Tui ſolius munus eſt, cujus ſummæ & perfectiſſimæ naturæ nihil magis convenit, quam ut curam tutelámque operis Tui gerere & velis, & poſſis, quidni autem velis? Optimus es; quidni poſſis? maximus es, & ſanè, ſi quis prænobilem Picturam, aut Palatium Magnificum attentè intuetur, mox intelligit Pictoris aut Architecti eminentem Scientiam, fertúrque deſiderio ad illius notitiam, & conſuetudinem; ſic & Pulchritudo rerum in hoc *Mundo Symbolico* repræſentatarum noſtrum excitat deſiderium, ad Te unicum earum Creatorem, quod Sanctus Antonius è deſerto non indiſertè aſſeruit, dum abſque libris vivere ſe poſſe reſpondit: Quid mihi opus eſt, inquit, libris? ecce mundus iſte viſibilis & Natura creaturarum liber coram me expanſus eſt, in quo mihi continuò legere licet; ibi enim ſe ipſum DEUS ad vivum depinxit, & expreſſit. Verbo: Omnia implendo circumplecteris, circumplectendo imples, implendo ſuperexcedis, ſuperexcedendo ſuſtines, ubique per incircumſcriptam Tuam Subſtantiam. In Te Summa rerum creatarum eſt, & Tu viciſſim in omnibus, ac proindè omnium univerſitas velut in unum redigitur. Fatemur quidem, exile eſſe, quod offerimus Tibi, cui omnes debemus hoc ipſum primum, quod ſumus. At novimus etiam à Te, qui in altis habitas, humilia non deſpici, Tibique proprium eſſe, plurimis quidem meritis noſtras obligare voluntates, at par recipere cùm non poſſis, Te in Gloriæ tuæ Stipendium ex beneficiis Tuis in nos collatis duntaxat ſumere, dediſſe. Exiguum non erit, & vile hoc munus noſtrum, ſi univerſam in hoc *Mundo Symbolico* rerum à Te conditarum encyclopædiam in debitæ gratitudinis mnemoſynon benignitatis Tuæ dexterâ excipere, & ad Aram Auguſtiſſimæ Majeſtatis Tuæ deponi permiſeris ab iis, quorum amplum ſatis & magnum erit præmium, eam à Te acceptari.

Prodeat

Prodeat igitur ſub Tuis Auſpiciis, Pater Omnipotens, qui ab alio nullo manas, Fili Optime Maxime, Patri rebus omnibus æqualis, Sanctiſſime Spiritus ab utroque in omni æternitate procedens, neutri Poteſtate, Dignitate, Majeſtate cedens, vel ullâ re inferior, & lucem videat hic primus librariæ noſtræ partus, nubium mutuam gratitudinem æmulaturus, quæ eodem, quod à ſole acceperunt lumine, plures in ſe ſolis imagines depingunt, ut à quo ſplendeant, orbi demonſtrent. Ita & hic liber nomen Tuum, quo nunc ille inſignitus legitur, undiquaque divulget; & ſi aliqua beneficii ſolutio ſit perennis ejuſdem confeſſio, non ingratus in legentium manibus verſabitur, dicétque:

trIVnI Deo gLorIa In seMpIterna sæCVLa.

Ita vovent

Creaturarum Tuarum poſtremiſſimi

Hæredes THOMÆ von CÖLLEN,
& JOSEPHUS HUISCH.

TYPO-

TYPOGRAPHUS LECTORI BENEVOLO.

Uam nonnemo, Auroræ inſtar Virginis formoſiſſimæ depictæ, quæ flores, lucem, aliaſque in orbem delitias ſpargit, Epigraphen adjecit: Horrorem pellit, & umbram; eandem merito jam Europæo orbi à potentiſſimis bellicoſi hujus ſeculi Principibus ſecundùm Deum conceſſæ Paci, quæ novum ubique rebus vigorem reſtituit, ſubſcripſero: Horrorem pellit & umbram. Dum continuatis per quinque propemodum luſtra belli tempeſtatibus ſqualorem & horrorem, quo Sereniſſima alias Europæ facies obducta fuit, exorto mitiore ſydere diſpellit, Muſæque, quæ ſub umbris hactenus gemebant, priſtino vigori reſtituendæ creduntur.

Pace Dei cultus, legúmque verenda poteſtas,
Et ſacra Muſarum Gloria Pace viget.

Cui Gloriæ, & vigori non parum adminiculantur ii, qui Typo fœcundos ingeniorum partus ad Reipublicæ Litterariæ incrementum Publici Juris faciunt; inter quos me numerandum cenſui, ſi *Mundum Symbolicum* quarto demum prelo ſubjicerem, Opus ſane, quod Viri ingenio, eloquentia, doctrinæ liberalis ingenuæque cognitione celeberrimi communibus ſtudiis utiliſſimum judicârunt. Et ut operoſum mea quidem ſententia foret, hujus Operis utilitates percenſere; ſic eaſdem omnes explicare fruſtraneum puto, imò & temerarium. Tu, amice Lector, de iis, ac de libri hujus æſtimatione ex eo judica, quod ille intra tempus non adeo longum ter, & quidem in magna exemplarium copia, vulgatus, à Doctiſſimis manibus non tam coëmptus, quàm abreptus fuerit. Nullo augmento indigebat, cum ſatis amplus, non tamen ad faſtidium. Errores duntaxat, quorum quam plurimi prioribus Editionibus irrepſerant, in hac nova Editione emendatos reperies. Qui conatus noſtri, ſi tibi arriſerint, illum, à quo omne bonum, & qui laborum noſtrorum unicum præmium eſt, unà mecum adorare non deſiſtas. Vale.

PRIVI-

PRIVILEGIUM CÆSAREUM.

CAROLUS Sextus Divinâ favente clementiâ electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hispaniarum, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, &c. Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ, Comes Tyrolis, &c. Agnoscimus & notum facimus tenore præsentium universis, quod, cùm Nobis quondam *Thomæ von Cöllen Hæredes & Josephus Huisch* humillimè exponi curarint, quem in modum Privilegium super Picinelli Mundo simbolico ab Augustino Erath Ordinis Sancti Augustini aucto olim impertitum ad alios decem annos extendere clementissimè dignaremur: Nos submissæ pariter ac æquæ eorum petitioni annuendum censuerimus; ac proinde authoritate nostrâ omnibus & singulis Bibliopolis, Bibliopegis, Typographis, & aliis quibuscunque rem librariam seu negotiationem exercentibus firmiter inhibemus, vetamus, & interdicimus, ne quis supra nominatum Picinelli Mundum Symbolicum sub hoc aliove titulo per decem annorum spatium ab hodierno die computandum intra Sacri Romani Imperii, & Regnorum Ditionumque nostrarum hæreditariarum fines recudere, vel aliis recudendum dare, aliorsumve impressum apportare, vendere aut distrahere citra præfatorum impetrantium, eorundemque hæredum ac successorum voluntatem & assensum in scriptis obtentum ausit vel præsumat: Si quis verò secus faciendo Privilegium hoc nostrum seu interdictum violare, contemnereque præsumpserit, eum non solum ejusmodi exemplaribus ubicunque locorum repertis perperam quippe recusis seu apportatis (quæ dicti *dicti Thomæ von Cöllen Hæredes & Josephus Huisch* sive propria authoritate sive Magistratûs ejus loci auxilio sibi vendicare poterunt) de facto privandum, sed & decem marcarum auri puri pœnâ Ærario seu Fisco nostro Cæsareo & parti læsæ ex æquo pendendâ omni spe veniæ sublatâ, mulctandum decernimus, dummodo tenor hujus nostri Privilegii in fronte libri impressus reperiatur: Mandamus itaque omnibus & singulis nostris & Sacri Imperii Regnorumque nostrorum hæreditariorum subditis & fidelibus dilectis tam Ecclesiasticis, quàm Sæcularibus cujuscunque statûs, gradûs, dignitatis aut ordinis fuerint, præsertim verò iis, qui in Magistratu existentes vel suo, vel Superiorum suorum loco aut nomine Jus, Justitiamque administrant, ne quemquam Privilegium hoc Nostrum Cæsareum violare, spernere aut transgredi patiantur; sed si quos contumaces compererint, constitutâ à Nobis mulctâ eos puniri, & quibuscunque modis idoneis coërceri curent, quatenus & ipsi gravissimam Nostram indignationem & prædictam pœnam evitare voluerint. Harum Testimonio Litterarum manu Nostra subscriptarum & Sigilli Nostri Cæsarei appressione munitarum. Quæ dabantur in Civitate nostra Viennæ Die vigesima septima Novembris Anno millesimo septingentesimo vigesimo quarto, Regnorum Nostrorum Romani decimo quarto, Hispanicorum vigesimo secundo, Hungarici & Bohemici verò pariter decimo quarto.

CAROLUS m.p.

(L.S.)

Vt. Fridlar Comes de Schönborn. m.p.

Ad Mandatum Sac. Cæsar. Majest. proprium.

J. S. Hayeck de Waltstätten. m.p.

e D. JO-

D. JO. FRANCISCUS BLAVIUS,

Abbas Generalis Congregationis Lateranensis.

Dilecto nobis in Christo Patri, D. PHILIPPO PICINELLO *Mediolan. Canonico nostro Professo; Theologo, Verbi Dei Concionatori, & Abbati Privilegiato Sal.*

CUM nobis opus, quod inscribitur, *Mundo Symbolico Ampliato*, à Te compositum, oblatum fuerit, nosque idem opus aliquibus ex nostris Canonicis discutiendum tradiderimus; iisdem referentibus accepimus integrum existere, nihilque in eo Orthodoxæ fidei dissonum, nilve bonis moribus incongruum reperiri, imò publicæ utilitati satis adaptatum: propterea pro eo, quo fungimur, munere, liberam tibi facultatem illud typis mandandi (servatis tamen de jure servandis) concedimus, & impertimur. In quorum fidem. Dat. Papiæ die 25. Mensis Januarii 1668.

D. Jo. Franciscus Blavius Abbas Gen. Cong. Lat.

D. Aloysius Figinus à Sec.

NOS DIONYSIUS

Dei Gratia S. R. I. Prælatus, Canonicorum sub Regula S. Augustini ad Beatissimam Virginem in Wettenhausen Antistes, Sacræ Cæsareæ Majestatis Consiliarius & Sacellanus perpetuus: Sacrosanctæ Theologiæ & Sacrum Canonum Doctor ac Professor: Ordinis per Diœcesin Augustanam Visitator.

DIlectissimo nobis in Christo JESU, Domino AUGUSTINO ERATH, antiquissimæ Ecclesiæ nostræ Canonico Regulari, Presbytero, Sub-Decano, nec non Sacræ Theologiæ Doctori ac Professori, & Protonotario Apostolico: facultatem hisce concedimus, ut Librum, cui nomen *Mundus Symbolicus*, à Reverendissimo & Perillustri D. Philippo Picinello Congregationis Lateranensis, ac Sacri & Apostolici Ordinis nostri Canonici Theologo, Sacri Verbi Concionatore & Abbate immerito, trinâ jam vice sermone Italo emissum, nunc ab eodem præfato Canonico nostro ingeniosè latinitati redditum, & integro Tomo, non sine magno labore, auctum, ad utilitatem, uti confidimus, plurimorum, libros præsertim litterasque amantium, publicè facere lucis, servatis tamen de jure servandis, typisque vulgare omninò possit & valeat. In quorum fidem has manu nostrâ, consuetoque Prælaturæ nostræ signo munitas dedimus, ad Beatiss. Virginem in Wettenhausen, Die 8. Junii 1679.

Dyonisius Prælatus.

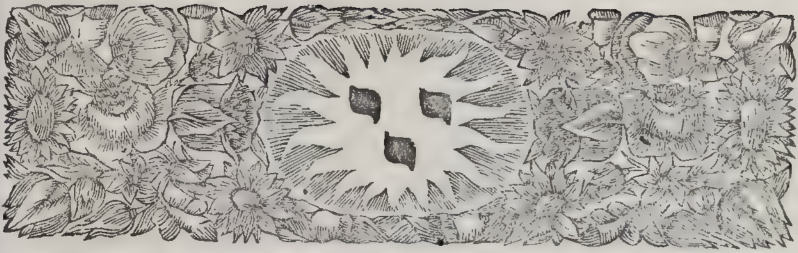
(L.S.)

CENSURA ORDINARII.

QUod *Cæli enarrent gloriam Dei, & opera manuum ejus annuntiet firmamentum.* Psal. 18. *& invisibilia Dei à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciantur: sempiterna quoque ejus virtus & divinitas.* Rom. 1. In Mundo Symbolico, in Emblematum universitate formato, ex idiomate Italico in Latinum traducto, benevolus Lector inveniet; qui liber cùm nihil contineat fidei Orthodoxæ aut bonis moribus contrarium, utiliter imprimi poterit. Signatum Coloniæ Agrippinæ 8. Junii 1680.

F. THEODORUS DEGHENS, S. Theologiæ Doctor, Canonicorum Regularium S. Crucis ad Rhenum Provincialis & Prior Coloniæ, Ordinarius Librorum Censor.

BENE-

BENEVOLE LECTOR.

UM primam huic materiæ impenderem operam, mecum ipse decrevi, in proprios usus gratiosum diversi Emblematis manipulum colligere, qui Volumine quidem tenuis, conceptuum tamen copiâ ferax, absque gravi incommodo ubique me facilè comitari posset. At in molem adeò vastam excrevit opus, tamque copiosi in hanc planitiem confluxêre rivuli, ut angustam concham, quatuor videlicet pagellas, in ingentem dilatârint justi Voluminis oceanum. Hoc proinde, veluti alveare, melleos & suaves complurium florentissimorum ingeniorum favos in unum acervum colligens, complacentiam tuam, Amice Lector, tantâ flagitat benignitate, quantâ tibi offertur ingenuitate. Habet illud quidem aliquid studii, sed penitus amæni exhibet lusus Academicos, sed tamen gravissimis nixos sententiis ac documentis. Enumerat Emblemata heroica, non quidem nuda, sed variis illustrata authoritatibus & observationibus Authorum tam veterum & modernorum, quàm spiritualium ac profanorum; quorum ope amænitas recreandi, ac proficiendi utilitas nexu prorsus indissolubili reperiuntur unitæ. Proinde Emblemata heroica sunt princeps Libri hujus materies; quamvis non tantùm Emblemata heroica, sed etiam, nescio quâ analogiâ, innumera Emblemata moralia, pro rerum opportunitate, in eodem reperiantur exhibita. Dum verò ad Emblemata heroica & moralia à me invitaris, Lector; nolim, ut imperitorum quorundam legens vestigia, labores hos meos contemptui habeas, dicasq; opera & studia puerilia, homini prudenti ac maturo prorsus indigna. Hic quippe nonnullorum error, ceu nebula ad Solis ortum, quantocius dissipatur, si intellectus tui acumine nonnihil memineris, quod Emblematis compositio illorum duntaxat sit propria, qui ingenii sui præstantiâ in maximis Civitatibus celeberrimas dirigunt, exornantq; Universitates. Quod insuper structuræ adeò elegantis Magistros & Architectos agant D. Paulus Jovius, Episcopus Nuceriensis, priore ævo Historicorum Phœnix; Paulus Aresius, Episcopus Dertonensis, inter illustriores Italiæ Scriptores facundiâ & eruditione nulli secundus; Joannes Ferrus, ob insignia sua merita à magno illo Urbano VIII. ad Abbatis dignitatem sublevatus; Alcibiades Lucarinus & Andreas Alciatus, Jurisconsulti adeò præstantes, ut Voluminum suorum adminiculo famam sibi conciliarint, nullâ intermorituram ætate; Didacus Saavedra, cujus prudentia, eruditio, & doctrina universum Mundum in sui admirationem rapiunt. Taceo Biralium, Bargalium, Taegium, Capaccium Ruscellum, & alios, quorum memoria nunquam oblitterabitur. Et verò, quis sine imprudentiæ nota vocaverit opera illa puerilia, quæ ad insignem aliorum gloriam repræsentandam à triumphalibus suspenduntur arcubus? quæ ad prodigiosam & admirandam Beatorum Cœlitum virtutem significandam in magnificis explican-

tur

tur Templis? quæ ad exprimendas digniſſimas Heroum prærogativas in regiis ſummorumPrincipum deferuntur exequiis? quæ denique paſſim reperiuntur à Summis Pontificibus, Regibus,& generoſiſſimis Belliducibus fuſa, impreſſa, aut inciſa æri,argento, & auro,ut in ſymbolicis his involucris ſuos interioris animi affectus eruditè explicarent,ac æternitati committerent? Ad illa igitur Emblemata, tam heroica quàm moralia, quæ ſingularem aliquam præferunt vivacitatem,leporem, majeſtatem, & elegantiam, optimâ voluntate te invito. Conſultò autem dixi, quod ad illa duntaxat te invitem; cum non proponam ſpectanda Emblemata quævis obvia, neque etiam omnia illa, quæ in Authorum quorumvis Voluminibus vidi inciſa & deſcripta;vel quæ,tanquam ingeniorum trophæa,reperi in celeberrimis Italiæ Academiis ſuſpenſa;nec denique illa indiſcriminatim omnia, quæ liberali amicorum manu fuêre ſubminiſtrata. Sed illa duntaxat exhibeo Emblemata, quæ è pluribus ſelecta, & ad Symbolicas leges probè examinata, vel omnem habent perfectionem, vel nonniſi minoris momenti defectum. Inde tamen diligentiam meam non reprehendes; nec ſuccenſebis, ſi in libro tertio de Corporibus humanis, in ſexto de Piſcibus, in duodecimo & decimo tertio de Gemmis & Metallis, non omnem rigoris Symbolici artem repereris obſervatam: tametſi enim in iis multa exhibeantur corpora, quæ vel nimiùm peregrina, vel plus æquo obſcura,in Emblematum regulas delinquunt, nolebam tamen illa penitus excluſa, ne etiam ſimiles materiæ, ut ſe ipſis jejunæ ac ſteriles, univerſalem noſtrum Mundum Symbolicum ſubterfugerent. Adjuvi nihilominus illas, & quantum licebat, excolui. Unde ſortis hujus Emblemata in libris illis debebunt à benigno Lectore accipi ut ſimilitudines duntaxat, quæ pro occaſionum diverſitate poſſunt inſervire diſcurſui; non verò ut ingenii partus, ad intellectum paſcendum accommodati. Porrò ad Emblemata te invito, ex Authoribus quidem tranſcripta, ſed tamen, uti conſideranti facilè patebit, ſuccinctis & claris conceptibus Oeconomicis,Politicis,moralibus,ſacris & profanis à me illuſtrata,additis,non ſine ingenti ſtudio,optimis & acutiſſimis ſacræ Scripturæ, Patrum, Oratorum, Hiſtoricorum, Philoſophorum & Poëtarum dictis, quæ ſubjunctam lemmatis interpretationem, ſive ex lemmate deſumptam, ſive tacitè inſinuatam propriè & nervosè declarent. Denique ad Emblemata te invito, non illa ſolùm, quæ magno ſæculi noſtri ornamento fuerunt typo edita, ſed ad innumera alia, prælo quidem hactenus nunquam publicata, ſed tamen à diverſis, iiſque præſtantiſſimis amicis inſtar ſolarium radiorum ad ingenii mei claritatem, ceu ſpeculum tranſmiſſa,ac reverberato ſplendore rurſus à me ad recreandos & paſcendos ingeniorum oculos liberaliſſimè diſperſa. Placuit equidem ſuperis, quod complures amici, ſive ob humilem ſui ipſius exiſtimationem, ſive provido aliquo timore abſtracti, eam ardentiſſimis meis precibus denegarent, gratiam,ut mecum communicarent pretioſa ſua Emblemata veluti theſauros in cavernis repoſitos, è quibus haud dubiè plurimùm elegantiæ ac magnitudinis huic Volumini acceſſiſſet. Verùm ut alii abſterreantur, mea tamen tenuitas cohiberi non potuit, quin magnam in hoc libro partem occuparem, adderemque nongenta ac penè mille Emblemata, proprio compoſita ſtudio. Unde proniſſimum mihi fuiſſet, è ſolis meis Emblematis, abſque aliorum concurſu, vaſtum implere Volumen, præſertim ſi Emblemata illa eruditis diſcurſibus ac litterariis parergis, quæ impendio non adeò gravi ſtarent, illuſtrare voluiſſem. Quia verò magis aliorum commodo, quàm proprio faſtui conſulere decrevi, idcircò illa breviter ac ſuccinctè cum aliis in ſuos quoſque titulos diſtribui.

Supereſt igitur, ut & tu, benigne Lector, ſaltem optimam hanc meam voluntatem æqui bonique conſulas. Imperfectionibus,quibus hinc inde Mundus meus Symbolicus ſcatet compatere,& ingenii tui lumine hos Cœlos illuſtra,intellectûs tui floribus hanc exorna terram;expurga animi tui promptitudine has undas,excita ſpiritûs tui vivacitate hanc flammam,&,ut compendio dicam,ſapientiæ tuæ viribus animare ſatagas,quæcunque offenderis corpora ſquallida,languentia,& imperfecta. Eam adhibe methodum,ut Mundus Symolicus, meo quidem vitio res nonnunquam crudas & malè digeſtas proponens, tuâ illuſtretur, expoliaturque induſtriâ, ſagacitate, ac ſapientiâ.

Quod

Quod materiarum ordinem ac diſpoſitionem attinet, probè ſcio, complura Corpora potuiſſe ſub Titulis aliis collocari;uti ſanèCorpora libri vigeſimi quinti alios locos,à meis longè diverſos,facilè reperirent.Quia tamen inde nullam adeò gravem deformitatem ſentio,debebis id in partem meliorem interpretari, quod tibi ſine omni tuo incommodo offertur. Ita quoque ſub aliquot Titulis interdum juncta reperies multa Corpora,quæ ſolo nomine conveniunt; uti ſubTorcularis Titulo,torcular vini,typographi,& bibliopegæ.Sub Rotæ Titulo rotam currûs,molendini,figuli,cotis, &c. Enimverò cum Titulorum multiplicitatem conarer effugere, materiæ quidem evaſerunt anguſtiores, ſed tamen utilitati ac commodo tuo magis opportunæ.

Poſtquam prolixiori Authoris proloquio tuas, benigne Lector, commodâſti aures,licebit & Interpreti eas tantiſper occupare, ac in rem præſentem paucula præfari. Duo ab hinc fluxêre anni,cum,amicorum precibus & conſilio,manum admoverem Operi huic Symbolico,tantundem erudito,quantùm ob rerum penè omnium varietatem interpretandã difficili.Tametſi verò Philoſophicam & Theologicam cauſarer cathedram,quæ me ab interpretando Volumine adeò vaſto coram amicis eximeret, debui tamen illorum precibus tandem ſubmittere colla, quòd Opus hoc praclariſſimum non tantùm antiquiſſimo noſtroCanonicoOrdini,ſed univerſo orbi litterario plurimùm eſſet ſplendoris ac incrementi allaturum,ſi ſolis hactenus Italis legendum, in Latinam verteretur linguam.Habes igitur,amiceLector,Mundum hunc ſymbolicum,qui mihi tanto conſtitit labore,ut inter aſſidua negotia Theologica & domeſtica centies ab illo retraxiſſem calamum,niſi ſolius Dei gloria & proximi ſalus,ceu geminus Microcoſmi polus,addidiſſent ſtimulos.In interpredandisEmblematibus aliorum more,ſenſum duntaxat ſecutus ſum non verba,quæ à variis linguis ita variè diſponuntur, ut quævis exigat verborum ſymmetriam, ab aliis idiomatis longè diverſam. Lemmata Italica nec licuit,neque etiam potui ad verbum interpretari ; utpote quæ hâc ratione penitus nihil habuiſſent ſaporis aut elegantiæ. Unde illa ad legis Symbolicæ rigorem contraxi , ac Italicis Lemmatis optimâ fide ſuppoſui. Ne verò Lectori meo in hoc Volumine nihil offerrem præter nudas Interpretis voces, auctarium addidi adeò vaſtum,ut juſtum conſtitueret Tomum, ſi, propriæ potius gloriæ, quàm alieni commodi ſtudioſus,omnia illa ſeparatim edidiſſem,quæ proprio labore recens addidi,præterquam enim, quod penè ſingula totius Voluminis capita uno vel pluribus novis locupletârimSymbolis,conatus inſuper ſum innumera ac ſingulaItalicæ editionisSymbola authoritatibus ac ſententiis Sanctorum Patrum,Oratorum,aut Poëtarum,quibus antea carebant,illuſtrare. Dein in Libro tertio omnia totius ſacræ Scripturæ Symbola,ſi unicum primum de Abrahamo excipias,recens vel collegi,vel compoſui;qui ſanè labor ſicuti non levi ſtetit impendio,ita vel ſolus juſtum confeciſſet Volumen ; præſertim quod ejuſdem Libri tertii fabulæ ut plurimùm à me vel ſint auctæ,vel de novo additæ.Conſultò autemCorpora veteris legis inLibro tertio extra ordinem alphabeticum collocavi,ratus,majore tuo commodo me facturum,ſi ſolius temporis,quo vixerunt,ordinem ac geneſin obſervarem ; reliqua tamen novæ Legis & fabularum corpora omnia in ſeriem alphabeticam ſunt diſpoſita.Cæterùm quando in Libro tertio vel aliis Mundi noſtri Symbolici partibusEmblemata aliqua defectuoſa & ad leges Symbolicas minus exacta repereris , præter alias cauſas vel ex hoc ſolo capite condonabis, quod ipſe etiam ſapientiſſimus Deus in Mundo , à ſe creato, patiatur monſtra & membrorum defectus , à Naturæ legibus alienos. Alios verò errores typographicos tam contra Syntaxin quàm Ortographiam, (ſi qui forſan irrepſerint) tuo Judicio ac providentiâ vel corriges , vel ob eam cauſam excuſabis,

quod à Typographo remotiſſimus,nec correctioni intereſſe,nec ipſi poſt longa temporum intervalla poterim paginas impreſſas ob viarum diſtantiam accipere. Quod ſi è ſupellectili tua Symbolica digneris mecum Emblemata aliqua communicare,officium præſtabis tibi quidem honorificum, mihi verò pro nova editione gratiſſimum,& Orbi litterario utiliſſimum; quia, è S. Clementis Alexandri judicio, *Utiliſſima eſt Symbolicæ interpretationis forma ad res permultas : Quippe juvat ad rectam Theologiam, & ad pietatem, & ad demonſtrativi generis Orationes,ad brevitatis denique exercitationem,ſpecimenque ſapientiæ.* Cæterum magno tuo compendio ac commodo me facturum exiſtimavi, ſi Corpora Symbolica ſingula proponerem in Libri fronte ſex præcipuis linguis explicata; videlicet, Latinâ, Germanicâ, Hiſpanicâ, Italicâ, Gallicâ, & Belgicâ. Cum enim Mundi hujus Symbolici Corpora ſint diverſiſſima, nec illorum è Latino in proprium quodvis idioma translatio ſit apud diverſas gentes, ad quas emanabit hic Liber, idcirco Index ille ſex linguarum inſtar Lexici deſerviet, ex quo ſingula Corpora in quamcunque linguam citra negotium vertantur. Aliqua tamen in Indice illo corpora reperies,quæ in unam vel plures linguas verti non potuerunt,quòd ſimilia corpora uni tantùm vel paucioribus regionibus,non verò omnibus ſint nota & nominata. Unde in propriæ linguæ defectu debebis adhibere idioma Latinum. Verſus Italicos,prudentiorum conſilio,in Latinum vertere ſuperſedere debui, tum quod extra nativam ſuam linguam translati, penitus nullum habeant ſaporem & gratiam,tum quòd vix aliquid utilitatis in alieno idiomate habeant. Hæc quæ præmonerem, habui. Vale.

S. Clem. Alex. lib. 5. ſtrom.

TRA-

TRACTATUS

Symboli naturam, & construendi methodum, compendio explicans.

§. I.

Etymologia, & Antiquitas Symboli.

Emblematis seu Symboli materies ab eruditis Symbolographis, D. Paulo Jovio, Scipione Bargalio, Hercule Tasso, Torquato Tasso, Paulo Aresio, Joanne Ferro, Emanuele Thesauro, & aliis, tanto pertractatur studio & diligentiâ, ut Soli novam aspergere lucem moliatur, quisquis ad illustrandam rem Symbolicam novas cupit excogitare observationes. Unde illustre Lectoris mei ingenium ad eruditos illos Authores remitto; id unum in præsenti facturus, ut dilucidè & compendio in has pagellas conferam, quidquid in materia Symbolica aliquid momenti habet. Inde enim Lectori meo, aliorum Voluminum copiâ destituto, saltem eousque satisfiet, ut naturam & regulas, quæ ad perfectam Symboli structuram magis sunt necessariæ, & in hoc compendio perspectas habeat.

Quantùm verò ad etymon Symboli ac Emblematis attinet, paucis rem absolvo. Et quidem Emblema origine suâ Græcum, ἀπὸ τοῦ ἐμβάλλεσθαι, hoc est, immittere, inserere, seu interponere deducitur; proindeque quidquid ornatûs causâ alteri inseritur, id universè Emblematis nomine accipi potest. Symbolum verò, itidem Græcum, ἀπὸ τοῦ συμβάλλειν, id est conferre, contribuere, seu stipulari dictum est, cùm scilicet nota aliqua vel signum assumitur, ad significandas res, sive conceptus, aut decreta in animo latentia. Unde quia veteres milites soliti sunt generosas suas expeditiones in scutis depictas vel incisas repræsentare, cœperunt imagines illæ vocari vel Emblemata, quasi virorum illustrium ornamenta, clypeis inserta, vel Symbola, quod essent notæ ac signa, quibus heroica illorum facta, ac magnanimi conceptus proponebantur. In hanc rem opportunè observat D. Aresius, Emblema heroicum genuinè ab Italis vocari *Impresa*, seu clarius *Intrapresa*, id est, actionem nobilem & præclarem, quam generosus homo vel jam perficit, vel in opus redigere cogitat: quamvis postea Emblematis heroici seu *Impresæ* nomine non tantùm actio generosa, sed ipsa etiam imago, quæ actionem illam in scutis repræsentabat, accipi cœperit. Etymon Emblematis.

Quoad originem & Antiquitatem Emblematis seu Symboli, non desunt Scriptores, qui illius Authorem constituunt magnum Israelitici Populi Ducem, Moysen; asseverantque, se in evolvendis sacris ipsius Voluminibus reperire nescio quæ Emblematum vestigia: qualia sunt arbor vitæ, plantata in paradiso terrestri; Iris, post universale diluvium supra nubes pluvias formata; Columba, viridem oleæ ramum sustinens, &c. Tametsi verò graves alii Scriptores exiguam huic opinioni fidem tribuant, existimentque, leve illud esse Emblematis derivandi fundamentum, cogor tamen fateri, quod hac in parte sentio, complura nimirum Sacræ Paginæ Symbola, propriis ipsius verbis ac sensibus signata, structuram ita insignem componere, quæ Emblematis heroici nomen in rigore, secundùm omnes suas regulas & partes requisitas, non verò imperfectè tantùm, aut impropriè, neque in sensu duntaxat largiore vel extenso, mereatur. Et ut propius tecum agam; an non gladius ignitus, cum hoc lemmate, LUCET, ET ARDET? ante paradisi limina figuratus, præclarum foret Emblema heroicum, quo Divina Justitia, ad extorres longissimè proscribendos, horrenda spargens minarum fulgura, analogicè repræsentaretur? An non Rubus Moysis, geminâ hac Exodi voce, ARDET, NEC COMBURITUR, instar lemmatis circumscriptus, Emblema esset Populi Israelitici, qui ad fornaces Ægyptias ardebat, nec tamen inter barbaras ac violentas illas tyrannides consumebatur? Serpens æneus, in deserto supra palum Origo Emblematum remota. Emblemata S. Scripturæ. Exod. 3. 2.

 erectus,

erectus, cum inscriptione; ASPICIENTES VIVENT, quid demonstrat aliud, nisi æternam salutem ab illo obtentum iri, quisquis oculos integrá fide, ac plená spe in crucifixo JEsu Christo defixos habueris? Rete Evangelicum, in mari explicatum, & hác S. Matthæi gnomá insignitum, CONGREGAT EX OMNIBUS; nunquid expressam refert imaginem sanctæ fidei, quæ omnium provinciarum ac nationum populos intra se colligit? An non facem, in media domo accensam, & hoc Christi lemmate è S. Matthæo insignem, UT LUCEAT OMNIBUS, genuinum dices Symbolum sive sanctæ Fidei, à qua totus illustratur orbis; sive Divinæ gratiæ, *quæ illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum*? Denique Piscina, quinque porticubus à S. Joanne descripta, & hac epigraphe legenda, TURBATA SALUTEM; nonne pulcherrimam Mariæ Virginis ideæam refert, quæ Gabrielis Archangeli vocibus turbata, salutem totius mundi concepit? Vides proin, non esse penitus chimericum ac leve illorum fundamentum, qui Emmblematum originem ad sacram & venerandam Divinæ Scripturæ antiquitatem referunt.

Matt. 13. 47. *Matt. 5. 15.* *Joan. 1.9.* *Joan. 5.*

Est inventio militum.

Quia verò Emblema heroicum, Italis *Impresa*, significatione suâ magis propriâ indicat actiones & facta militaria; idcircò persuadere conantur aliqui, originem Emblematum non aliunde desumendam esse, nisi ab iis militibus, qui Homeri, Herodoti, Plutarchi, Pausaniæ, & aliorum testimonio ad repræsentandam suam magnanimitatem in scutis & vexillis, Symboli loco, prætulerunt imagines Leonum, Serpentum, Aquilarum, Fluminum, Mægeræ, Sphyngis, &c. Verùm id solùm evincit hæc quorundam opinio, fuisse nimirùm Emblemata illa heroica, non quidem perfecta, sed rudia duntaxat principia, & obscura Emblematum vestigia, quæ temporis progressu exculta fuêre ad hodiernum supremum splendorem, excellentiam, & nobilitatem.

Emblemata in ludis Trojanis.

Ad hæc figuræ ac imagines illæ, veluti rudia modernorum Emblematum initia, antiquitus non solùm adhibebantur inter bellorum strepitus; sed & inter amœnos ludos Circenses & luctas Trojanas, Milites quippe, tam Veneris & Amoris, quàm Martis & Bellonæ obsequiis ex æquo sese addicere soliti, non tantùm in veris expeditionibus bellicis per imagines illas suam repræsentárunt magnanimitatem, ferociam, & arrogantiam, sed etiam in decursionibus Trojanis, ceu belli simulachris, invenerunt suos zelotypiæ, fidelitatis, constantiæ, aliorumque affectuum motus.

Reducta ad perfectionem.

Itaque veterum Symbolorum ruditas, in armis & amoribus diu usurpata, tandem circa Domini Jovii tempora ad desideratam perfectionem & excellentiam reduci cœpit; postquam enim gloriæ potius desiderio, quàm odii aut rancoris impulsu non tantùm ab Italis, sed etiam ab aliis gentibus minimè barbaris aut illitteratis, sed fortitudine & sapientiâ præstantissimis, videlicet Hispanis, Gallis, Germanis, Italis, &c. acerrimè dimicatum est, tandem ingenii sui acumine Emblema ad hodiernum evexêre splendorem ac nobilitatem. Hæc de Emblematis etymo ac origine.

§. II.

Quid sit Emblema heroicum, & quomodo definiendum?

Definitio Emblematis heroici.

CUm instituti mei ratio non patiatur, ut in examinandis variis Authorum definitionibus longas texam moras, idcircò una illa sufficiet, quam D. Aresius, meo quidem judicio, penitus exquisitam, & proposito nostro accommodatam affert; *Emblema heroicum*, Italis *Impresa*, inquit, *est compositio figuræ & lemmatis, ultra propriam rei significationem, mediante illâ, figurâ atè repræsentans conceptum aliquem nostrum particularem & ordinatum.*

Heroicum Emblema est compositum.

Proinde Emblema heroicum dicitur compositum, in quo corpus seu figura sustinet rationem materiæ, & lemma formæ; ita ut simul utrumque instar partis ad illud formandum concurrat. Unde deducitur, erroneam esse illorum opinionem, qui existimant, vel solam figuram, vel solum lemma constituere posse naturam veri ac realis Emblematis heroici. Porrò Emblema heroicum est compositum, duplicem involvens sensum; unum litteralem & alterum allegoricum: atque adeò corpus Emblematicum cum suo lemmate non solùm indicare debet sensum Physicum & moralem, sed insuper implicitè mentem ac conceptum nostrum particularem.

Continet duos sensus.

Differentia ab Emblemate morali.

Hác definitione satis discernitur Emblema seu Symbolum heroicum ab aliis similibus compositis ac inventis, qualia sunt Emblemata moralia, Symbola moralia, (dividitur enim Symbolum seu Emblema in morale heroicum, quod ab Italis vocatur *Impresa*) Hieroglyphica, &c. Et quidem ab Emblematis moralibus distinguitur heroicum ex eo capite, quod illa admittant omnia figurarum genera, integra & divisa, realia & imaginaria, fabulosa & historica; perfecta & monstruosa, simplicia & mixta, significando sive integrè & perfectè, sive per solas figuras aut sola lemmata, quæ conceptum duntaxat moralem, in figuris repræsen-

præſentatum, innuunt. Contra, Emblema heroicum, ut diximus infra, ſua corpora majore rigore, ac ſignificatione magis peculiari ſelegit, eruitque ſenſus illos mutuos, quos lemma & corpus inter ſe habent reconditos. A ſymbolis moralibus differt, quod hæc nihil ſint aliud, niſi dictum vel ſententia, inſtar ænigmatis ſignificans aliquod documentum vel myſterium. Talia ſunt famoſa illa Pythagoræ ſymbola; *A fabis abſtinendum*, id eſt, à votis ſecretis, in Republica dandis. *Stateram non tranſiliendam*, id eſt, opera noſtra eſſe ad dimenſum & moderatè peragenda. *Ignem gladio ne fodito*, id eſt, hominem cholericum nullis eſſe injuriis provocandum, &c. Emblema heroicum verò præter lemma etiam requirit corpus, ita quidem, ut lemma illud ſententiam exprimat dimidiatam tantùm, non verò integram & perfectam. Denique ab Hieroglyphicis differt, quod hæc figuras oſtentent nudiſſimas, quæ abſque ulla lemmatum aut verborum additione ſignificant. Ita Divinitatem repræſentat ignis; Serpens in orbem circumflexus æternitatem; palma victoriam, &c. Emblema heroicum contra nec ſolam exigit figuram, nec lemma ſolum, ſed ex ambobus ſimul, tanquam partibus, in perfectum Emblematis heroici ſenſum coaleſcit. Enim verò ſicuti nec è ſola figura meam explico mentem, nec è ſolo lemmate; ita utriuſque connubio exprimitur ac determinatur litteralis & verus Emblematis heroici ſenſus, quem ſimilitudinis more ſubſequitur ſenſus allegoricus, internos Authoris conceptus ac decreta paſſim omnibus non ſine voluptate inſinuans. A ſymbolo morali. Et ab Hieroglyphicis.

Ergò, ut compendio utar, ad Emblematis heroici compoſitionem, nexu quodam ſympathetico, ſimul confluant figura & lemma. Unde non deſunt, qui figuræ tribuunt nomen corporis, & lemmati animæ; cùm ex utriuſque; materiæ videlicet & formæ, unione naſcatur pulchrum ac nobile compoſitum. Quia verò ad ingenioſam hanc ſtructuram Symbolicam undequaque exornandam, tam circa corpora, quàm lemmata, variæ traduntur regulæ, idcircò & nobis incumbunt breviter proponendæ.

§. III.

De corpore ſeu figura Emblematis heroici.

CORpus hoc Emblematicum è re qualibet naturali vel arte facta deſumere licet, quamvis tantò futurum ſit laudabilius & magis conſpicuum, quantò fuerit aſpectu pulchrius, & intuitu nobilius. Unde ab Emblematum limine æternum proſcripta ſunto corpora omnia ſpuria & abominanda, qualia ſunt ſcarabæus ſuum formans teſticulum; volucres & quadrupedia è ventre ſuas exonerantia ſordes, quibus intuentium oculi ac mentes non parùm offenduntur; actus denique omnis obſcœnus, utpote non tantùm penicillo & figuris, ſed & nominatu indignus. Corpus eſt viſu pulchrum non turpe aut obſcœnum.

Corpus eſto res nota, intuentibus facilè cognoſcenda, & ab aliis rebus diſcernenda. Unde longè magis probantur corpora communia & cognitu facilia, quàm recondita & peregrina: hæc enim intuentium animos ob ſuam obſcuritatem non tantùm non recreant, ſed contra plurimùm faſtidii ac moleſtiæ pariunt. Quare in cenſum grati Emblematis admitti nequeunt animalia Indica, quorum proprietates ut plurimùm ſunt ignotæ; item gemmæ, rubinus, ſapphirus, ſmaragdus, opalus, diacodus, &c. & metalla, argentum, plumbum, ſtannum, &c. ſiquidem hæc corpora vix à ligno aut ære, cui ſunt inſerta, diſcerni poſſent, magiſque diſplicentiam & confuſionem, quàm voluptatem aut diſtinctionem in animo crearent. Sit res nota.

Major Scriptorum pars ab Emblematum albo excludit corpora humana: quod ſi nonnunquam admittantur, ſunto corpora, ſive hiſtorica, ſive fabuloſa, ſed tamen cognitu facilia, ut Hercules, Polyphemus, Icarus, Janus, Phaeton & ſimilia, in quibus non rarò plurimum reperitur gratiæ & amœnitatis, uti videre licet in tertio Mundi noſtri Symbolici Libro, hujuſmodi Emblematum pleno. Corpus humanū quando poſſit ſervire Emblemati.

Membra, ac ſeparatæ corporis humani partes interdum in Emblematis heroicis permittuntur, uti ſanè in Theatro Abbatis Ferri inter quamplura reperitur manus, ſcorpionem in palma ſuſtinens, cum lemmate; PROCUL AB ICTU. Cor, hoc ſignatum lemmate; AB HOC VITA PENDET, ET AFFECTUS. Omitto caput, linguam, & alia membra, ad Emblematis formam ab Authore illo exhibita. Id tamen obſerves velim, manus & brachia ſæpiſſimè in Symbolis uſurpari, non quidem ut corpora Emblematica, ſed inſtrumenti loco tantùm, ut thuribula, aquales, faculas, ſecures, & alia corpora, in Emblematis repræſentata ſuſtineant. Membra humana ingrediuntur Emblemata.

Ita quoque in Emblematis reperiuntur ſeparata brutorum membra; quemadmodum D. Areſius ſolas exhibet alas, cum lemmate; PORTANTEM PORTANT; & unicam ſolam pennam temperatam, cum titulo; NON EVEHAR, NI VEHAR; aliaque Emblemata minimè defectuoſa, ſed laude digna, & amænitatis plena. Uti & membra brutorum.

Unicum corpus ad genuini Emblematis ſtructuram ſufficit. Unde videre eſt Turrim cum Unum corpus.

Sufficit Emblemati. cum lemmate; OPPUGNATA FORTIOR. Rosam, hoc præfixam titulo; VIX ORTA FUGIT; sagittam volantem cum epigraphe; AUT SALIT, AUT CADIT. Lunam cum inscriptione; ERRAT INERRANS. Et sexcenta alia.

Duo corpora plus habent gratiæ. D. Aresii judicio, duæ figuræ plus gratiæ & splendoris conciliant Emblemati, quàm una tantùm; quia in iis facilius perspiciuntur actiones & passiones, à lemmate significatæ. Hac methodo pinguntur duo Leones, in mutuam cædem collisi, cum lemmate, CÆDI, QUAM CEDERE. Heliotropium, Solem adversum respiciens, cum dicto, VERTOR, UT VERTITUR. Spinæ, circum arbusculam flexæ, cum epigraphe; PUNGUNT, SED PROTEGUNT. Hædera, muro implexa, cum inscriptione : AMPLECTENDO PROSTERNIT. Et alia innumera.

Etiam tria deserviunt. Ob eandem planè rationem etiam tres figuræ laudantur in eodem Emblemmate, modo ad eundem conceptum exprimendum concurrant. Ita Solis Emblema cernitur, cujus radii intra speculum collecti, ac reverberati, oppositam stuppam accendunt; cum lemmate; E LUCE ARDOR. Piscis, cui Ensis nomen, rupto reti egreditur, simulque alios pisces, ibidem captivos in libertatem promovet; addito lemmate; VICTORIA VICTO. Ferrum, in ustrina positum, & aquis aspersum, addito lemmate; ASPERSUM FLAMMESCIT. Acus Magnetica in fluctuante mari collocata, & in stellam suam polarem defixa, cum inscriptione; AGITANT ADVERSA QUIETUM. Et similia.

Vel plura, si ad unum finem concurrant. Et, ut compendio dicam, non duo tantùm, sed quatuor, sex, vel plura corpora ad Emblematis compositionem admittenda sunt, quando illorum multitudo nullam affert perturbationem, singulaque ita in unum confluunt finem, ut mira suâ concordiâ & unione, instar unici corporis, unam duntaxat actionem repræsentent. Paradigmatis loco habeto coronæ Regiæ Symbolum, quæ supra incudem propè ustrinam posita, vicinos habet malleos, limas, forcipes, &c. cum lemmate; PER FERRUM, ET IGNES.

Sint corpora nobilia. In rem præsentem observat magnum quoddam ingenium, personas & animos nobiles pro symbolis suis seligere debere corpora, naturâ suâ heroicâ & generosâ, Stellas videlicet, Planetas, Montes, Rosas, Aquilas, Leones, &c. Unde ait in hanc legem delinquere Emblema Bovis, qui inter altare & jugum medius, epigraphen sustinet : AD UTRUMQUE PARATUS. Hac etiam ratione persona nobilis sub scemate illo Emblematico de se ipsa quasi pronuntiaret; *Ego sum bos.* Hanc crisin sustinere cogeretur quodvis Emblema, assumens pro suo corpore aprum, aut Histricem; cùm de *Histrice* canat Claudianus:

Os longius illi
Assimulat porcum.

Persona quippe, tali repræsentata corpore, uti supra ostendimus, notam ac probrum incurreret, suâ indignum nobilitate: neque hujusmodi Symbolum mereretur inter perfecta & nobilia recenseri. Unde etiam pro nobilitatis Symbolo pessimè adhiberetur caput aut vultus porci, &c.

Sit de re extraordinaria. Si Emblematis corpus fuerit de re aliqua extraordinaria, majorem promerebitur laudem, utpote majorem voluptatem creare, magisque satisfacere solitum. Id quod etiam fieri potest in corporibus communibus, v.g. Phœnicibus, Palmis, Leonibus, &c. Dummodo nova conceptuum energia animentur.

Sint corpora inter se non repugnantia. Omnium tamen maximè observandum est, ut Emblematis corpus non sit compositum è rebus, intrinsecam inter se habentibus repugnantiam, & regulariter nec conjungi solitis, nec compatibilibus. Unde errârunt, qui canem alis instructum, & per aera volantem finxerunt, subscriptis illis Horatii verbis ; Negata tentat iter via. Alæ quippe canis naturæ non tantùm non conveniunt, sed è diametro repugnant. Ita etiam Peritorum judicio, vituperatur illud volantis alatæ testitudinis Emblema, utpote penitus monstruosum, & repugnans bonæ proportioni, quam prudens Symbolographus in Emblematum compositione potissimum observare debet.

Nec talia, quæ simul jungi non solent. Pari ratione corpora artefacta non sunt jungenda naturalibus, sicut nec illa, quæ ordinario naturæ cursu uniri non assolent. In hanc regulam peccat Emblema Delphini, qui transversim alligatus anchoræ, inscriptionem sustinet ; Tutius ut possit figi. Item Fulmen sagittæ colligatum, cum lemmate : Vis coniuncta maior. Et sagitta, implexum habens serpentem, addita epigraphe : Vis nescia vinci.

Quia verò, juxta legem supra traditam, corpus instar partis duntaxat concurrit ad Emblematis compositionem, debetque se ipsum ea tantùm conditione repræsentare, ut verba nec reddantur superflua, nec otiosa, sed simul cum verbis integrum ac perfectum conceptum metaphoricè efficiat : idcircò postquam de corporis natura satis, ni fallor, clarè & nervosè disseruimus, etiam de verbis seu lemmate aliquot observationes ac regulæ se offerunt explicandæ.

§. IV. De

§. IV.

De Lemmate Symboli , seu Emblematis Heroici.

Emblematis corpori præfigitur lemma, à quo illud determinetur ac veluti restringatur ad exprimendum hunc potius, quàm alium sensum. Unde corpus, antea indifferens & indeterminatum, lemmatis virtute ad certos ac peculiares animi nostri limites reducitur. Proinde lemma, tribuens Emblemati formam, non tantùm efficit, ut delineata figura induat rationem Emblematis, sed insuper addit differentiam tam ab aliis imaginibus Symbolicis, quàm à quocunque ejusdem corporis Emblemate. Ita si solam Lunam, nullo addito lemmate, adumbravero; certum est, illam non posse Emblematis heroici nomine comprehendi, sed, ut & Pierio placet, vocandum esse vel hieroglyphicum noctis, cui Luna dominatur; vel, è S. Gregorii doctrinâ, symbolum morale mutationis & inconstantiæ, quæ illius Planetæ est propriissima. At si eidem recentis Lunæ iconi subjungas geminam hanc vocem. ALIQUANDO PLENA; quantocyus ex hieroglyphico induet perfectionem Emblematis heroici. Quòd si eadem Lunæ recentis figura in tribus aut quatuor tabulis fuerit expressa; primæ inscripserem, SINE MACULA. Alteri, COMPLETUR CURSU. Tertiæ, CRESCIT, UT DESINAT. Et quartæ, ALIENA LUCE. Ubi vides, solius lemmatis virtute ex eodem corpore quatuor erui sensus longè diversissimos, & totidem Emblemata heroica, conceptibus inter se realiter & formaliter distincta.

Officium lemmatis est, determinare conceptũ.

Pier. l. 39.

Et quia lemma, juxta superiorem doctrinam, non se solo significare debet, sed instar partis duntaxat cum corpore concurrat ad formandum Emblema completum; idcircò è lemmatum sensu proscribuntur adagia, ac sententiæ, quæ se ipsis ad integros sensus efficiendos sufficiunt, nullaque indigent ullius corporis conjunctione. In hanc regulam impingit Vulpes, hoc signata titulo; FATO PRUDENTIA MAJOR. Lepus cum inscriptione, MALO UNDIQUE CLADES. Globus terrestris cum dicto; IN PUSILLO NEMO MAGNUS. Et alia quæcunque figura, sententiam præferens totalem ac completam.

Excluduntur integræ sententiæ & adagia.

Lemma, suo junctum corpori, simpliciter significare & exprimere debet proprietatem aliquam naturalem ac physicam, nihil dicendo de conceptu morali aut allegorico: nam Emblematis heroici applicatio non est immediatè facienda à lemmate, sed ab intellectu tam intuentis, quàm Symbolographi. Contra hanc regulam ait lemma, rotæ molari præfixum, MENS IMMOTA MANET. Et aliud, ubi amans cum amata differens, à labro inscribit; IO EL PIE' Y VOS LA CIMA. Id est; DUM CONSTO, MOVERIS. Item lemma in personæ alicujus amatæ morte supra metam positum, IT DOLOR ULTRA. Et aliud, libro ac gladio subjunctum; AD UTRUMQUE PARATUS, &c.

Significet naturaliter.

Lemmatis verba sunto accommodata ad significandas solas depictæ figuræ actiones, hac enim ratione lemma, suo connexum corpori, facilem ac gratiosam Emblematis heroici compositionem efficiet. Contra legem istam peccat fax extincta, cum lemmate; E NULLA STRINGO, E TUTT' IL MUNDO ABBRACCIO. Id est, NULLUM STRINGIT, TOTUMQUE AMPLECTITUR ORBEM. Et Scorpio, cum dicto; IL MAL MI PREME, E MI SPAVENTA IL PEGGIO. Id est, MALE PREMOR, TERRORQUE PEIUS. Ubi vides, adjuncta lemmata nec minimùm respondere figuris depictis.

Quadret in figurâ.

Porrò lemmatis verba significent rem in figura verificatam. Legem hanc excedit Vespertilio, versus Solem volans, cum lemmate; AD INSUETA FEROR. Genio quippe hujus volucris repugnat volatus ad clarissimum illum Planetam. Canis quoque, humeris alas sustinens, cum inscriptione; NEGATA TENTAT ITER VIA. Nunquam enim audiveris, illa quadrupedium genera volâsse. Unde etiam fractis sagittis malè subscripsit nonnemo; FRACTA MAGIS FERIUNT. Falsum enim hoc dictum est, cùm utique sagittæ integræ gravius feriant, quàm fractæ.

Sit de re vera.

Verba lemmatis æternæ sint veritatis in proposito illo, ad quod applicantur. Hinc peccat Apis Emblema, quæ lilio sugendo intenta, epigraphen sustinet: MIHI HOC SAPIT UNUM. Constat enim, ipsâque etiam experientiâ probatur doctrina Plinii, quod apes non tantùm liliis, sed etiam rosis, calthis, thimis, & aliis floribus delibandis gaudeant. Pari ratione non video, quomodo de Ape, supra lilium figuratâ, possit lemma istud verificari; ALIBI NON TUTIOR UNQUAM; neque enim ulla in lilio particula est, quæ possit præbere tutelam aut præsidium.

Sit æternæ veritatis.

Lemmatis verba non sint communia, & pluribus aliis corporibus fabilè applicanda; sed, quantùm fieri potest, ad unicum assumptum Emblematis corpus restricta. Hanc regulam transgreditur lemma, supra Histricem positum; COMINUS, ET EMINUS. Nam, ut observat magnum quoddam ingenium, lemma non solùm præfigi potest hastæ, sclopeto, machinæ Archimedis, quæ vicinos & remotos sauciabat; sed insuper campanæ, igni, turri armatæ, ardenti thuri, &c. utpote quæ & propè & procul spargunt suum sonum, lucem,

Non habeat verba pluribus corporibus communia.

cla-

cladem, fragrantiam, &c. Ob eandem rationem à genuino lemmate deficit etiam epigraphe illa, quam malo granato, mediá parte rupto, subjunxere; NEMINI SUA MUNERA CLAUDIT: æquè enim lemma istud attribui potest Soli, Cœlo, Lunæ, fonti, prato, rosæ, &c. Ex eodem capite Abbas Ferrus rejicit lemma, pomo granato à D. Aresio inditum; GENERATIONEM EJUS QUIS ENARRABIT? veluti quod adhiberi potest ad omnia majoris fœcunditatis animalia, minuta legumina, milium, panicum, &c. gramen, & res alias plurimas.

Sit breve & auctum. Cupiunt insuper lemmatis verba esse brevia, nervosa, & acuta; superflua enim longitudo tam in verborum numero, quam in ipsis verbis, quæ multis constant syllabis, vivacitati & elegantiæ Symboli plurimùm detrahunt. E navis exemplo id haud obscurè conjicies, quæ aliquot laxatis rudentibus in mari fluctuanti tracta, epigraphen sustinet; REMISSIORIBUS RETINACULIS TUTIUS AGOR. Sicuti enim Emblema istud foret elegans, & ad omnes numeros exactum, si in lemmate brevioribus uteretur verbis; ita horum longitudo tædium ac languorem aliquem generat, omnemque tollit ab imagine gratiam. Unde etsi Peritorum judicio, ad Emblema animandum sufficere quidem possit una tantùm vocula, verbum, aut adverbium; duobus tamen verbis redditur lemma elegantius, magisque sonorum. Et licet etiam tria verba adhiberi queant, numerus tamen quartus vix toleratur. Versus quoque integer permittitur in lingua Italica, & in lingua Latina unus è metris brevioribus; Hexametrum verò penitus excluditur, utpote venustati, ad hoc compositum requisitæ, ob suam longitudinem minimè accommodatum.

Unum verbum in lemmate sufficit, etsi duo sint pulchriora.

Non sit defectuosum aut obscurum. Id tamen probè advertendum est, ne consueta lemmatis brevitas ullum pariat defectum aut obscuritatem, cum symbolum naturâ suâ debeat simul & significare & recreare: haud dubiè enim intuentium animos non tantùm nulla perfunderet voluptate, sed contra plurimum afferret fastidii, si Emblema proponeretur durum aut obscurum. Unde, meo quidem judicio, defectuosum est lemma illud candelæ extinctæ, & in obscuro campo figuratæ, suppositum; IN TENEBRIS. Ægrè enim conjicere poteris, quæ sit lemmatis hujus mens, nisi alterius vocis successione elucidetur. Obscurum verò est lemma, quod Leoni, ante leunculos stanti, supposuere; RUGIET ANTE. Enimverò in Emblematis hujus contemplatione confunduntur ingenia, nec facilè conceptum illius sensum deprehendent; nimirum quod Leo, priusquam inobedientes leunculos percutiat, altos per aera rugitus spargere soleat.

Non sit amphibologicum. Voces etiam dubiæ, amphibologicæ, æquivocæ, ac perplexæ, è lemmatum numero excluduntur. Unde quidam horologio rotat. inscribens, PONDERA SONITUM; cùm adverteret, vocem illam, PONDERA, non tantùm nominis, sed & verbi rationem sustinere, sicque aliquam Emblemati ambiguitatem afferre posse, mox lemma illud cum hoc commutavit, PONDERIBUS SONITUM, hac enim ratione omnem sustulit, complanavitque difficultatem.

Nec hyperbolicum aut metaphoricum. Pari modo lemmatis voces nec sint hyperbolicæ, nec malè translatæ. Nonnemo Religiosum, clausuræ suæ amantem, maris Emblemate repræsentavit, quod fluctibus suaviter crispatis versus littus sese insinuabat, cum lemmate; OSCULATUR LIMITES. Non pauci tamen hoc Emblema vituperant, quod verbum, OSCULATUR, malè conveniat in marinas undas. Ita etiam rejicitur lemma crystallo inditum, quasi hæc sit limpida INTUS, ET IN CUTE. Postrema enim hæc verba, IN CUTE, nonnisi impropriè & violenter de corpore illo pronuntiantur.

Interdum laudatur metaphora in lemmate. Neque tamen inde à lemmatis absolute excluditur omnis Metaphoræ usus, ibi præsertim, quando illam prudens & discretus Symbolographus circumspectè, nec aliter, nisi ad illustrandum & sublevandum conceptum usurpat. Unde inficias nemo ibit, plurimùm gratiæ habere lemmata illa, quorum primum circino, in orbem circumducto, inscribitur; NON VAGUS VAGOR. Alterum conchæ, margarithâ gravidæ; HAC PROLE SUPERBIT. Tertium Cervo, è fonte bibenti, MERGIT IN AMNE SITIM. Quartum æstuanti Æthnæ; SUA VISCERA VORAT.

Et etiam æquivocatio. Ita etiam æquivocationes, tametsi à lemmatum venustate sint alienissimæ ac penitus repugnantes, efficiuntur nonnunquam aptæ; ac plurimum concinnæ, si prudenti alicujus judicio adhibeantur. Exemplum satis opportunum habet in Emblemate, ad honorem Philippi II. Hispaniarum Regis erecto, cujus dominium ultra vasta Europæ regna ad ipsa Indiæ imperia se extendit. Unde magnum hunc Regem in equo dignoscendum proposuerunt, qui in catadromo saltans, circulum egrediebatur, cum lemmate; NON SUFFICIT ORBIS. Hæc enim æquivoca vocula, ORBIS, non tantùm significabat parvum illum circulum, quem equus transiliit, sed etiam totius mundi dominium, Monarchæ hujus generositati ac viribus angustum. Ita quoque (si solas aures, non verò oculos consulas) æquivocatione minimè absona hominem avarum in cicada repræsentari; cum lemmate; QUESTU DIRUMPOR; ubi advertas, vocem QUESTU non sine grata æquivocatione significare lamentum, & vocem QUESTU lucrum, cujus desiderio insatiabiles mortales propriam quoque frangunt, prodiguntque vitam.

Plurimùm quoque venuſtatis & gratiæ recipiunt lemmata, ſi aſperſa fuerint aliquo joco, contrapoſitione, aut luſu verborum; ſi enim orationes ac panegyrici non leve ornamentum inde ſortiantur, quantò magis hujuſmodi ſalibus excoletur ſymbolicum lemma, utpote naturâ ſuâ aliquam ſpirans elegantiam, leporem, & vivacitatem. Unde Emblema nunquam ſatis laudandum erat, quando aliquibus mutuam unionem & concordiam, veluti ad ipſos conſervandos habiliſſimum ac unicum inſtrumentum perſuaſuri, depinxere piram, ſeu cumulum accenſorum carbonum; addito lemmate, EXTINGUIMUR, SI DISTINGUIMUR. Alii non minore elegantia candelam accenſam ſtatuere, cum lemmate, OFFICIO MIHI OFFICIO. Eratque hoc præclarum perſonæ cujuſdam ſymbolum, quæ in alios beneficia, graviſſimis ſubjacebat damnis. Ad eundem cenſum ſpectat Emblema canis turbinis ſeu vertagi, qui reſpirandi causâ in terra recumbens, epigraphen tenet; OCIOR, UT OCYOR, quod illius eſt Emblema, qui majore promptitudine ac vivacitate operaturus, vires ſuas in quiete nonnihil colligit. Similem laudem promeretur Emblema ludentis cum mure felis, addito hoc lemmate, DUM LUDIT, LÆDIT, veluti diceret, fœminæ laſcivæ jocos extremam aliorum perniciem machinari, &c. *Vel joci luſus verborum.*

Quantùm verò gratiæ accedit lemmati ſymbolico è lepore & verborum luſu, tantundem redditur inſipidum è verbis nimium facilibus aut vulgaribus. Cùm enim lemma pleriſque dicatur Emblematis anima, utique voces non quaſvis obvias ac tritas admittere poteſt, ſed illas tantùm, quæ ſingulari conſtant, luduntque vivacitate, energia, acumine, & amænitate. *Lemma non ſit nimis vulgare.*

Poterit lemma figuram, re ipſa in Emblemate poſitam, abſque inconvenienti nominare, quando id deſervit ad ſignificandum aliquem ingenioſum conceptum, qui aliàs primo figuræ intuitu non ſtatim colligi poſſet. Exemplum habeto in ſolaris horologii Emblemate, quod ſine gnomone formatum, Epigraphen ſuſtinet; NON LUMINE TANTUM. Etſi enim lumen à Sole productum, in Emblemate iſto ſit formatum, optimè tamen in lemmate nominatur, cùm totum Emblema non parùm decoris & vivacitatis inde accipiat. Idipſum in alio ſolari horologio experiri licet, cui D. Joannes Jacob. Trivultius, Melpheos Princeps, ſuam cum perſona quadam Regia in virtute æmulationem ſignificaturus, ſubſcripſit; NON CEDIT UMBRA SOLI. His accenſe lemma, horologio ſciatherico ab Abbate Ferro inditum; LUMINE SIGNAT. Omitto ſimilia alia Emblemata innumera, à plurimis compoſita. Hic tamen probè obſerves velim, totam hanc regulam ita intelligendam eſſe, quod interdum liceat partem figuræ nominare, ſicut in exemplis poſitis *Lumen, Umbra, & Sol,* ſunt partes horologii ſolaris: tota enim figura nullo unquam caſu in lemmate exprimi poteſt, quia aliàs fruſtra adderetur figura, uti ſuprà notavimus, Unde in allatis exemplis peſſimè diceretur; HOROLOGIUM NON LUMINE TANTUM; vel, IN HOROLOGIO NON CEDIT UMBRA SOLI, vel, HOROLOGIUM LUMINE SIGNAT, &c. *An & quando poſſit in lemmate nominari figura.* *Pars nominari poteſt, non autem tota figura.*

Epitheta & adjectiva ordinariè non admitti ſolent in lemmatis; cùm enim hæc debeant eſſe ſuccincta, & quantum fieri poteſt, reſtricta, omninò omnem cupiunt excluſam ſuperfluitatem. A legis hujus rigore eximuntur ſoli verſus, lemmatum loco in idiomate vernaculo aſſumpti; uti videre eſt in roſa, hanc præferente epigraphen; DESTAI A LO SPONTAR DEL PRIMO RAGGIO. Id eſt; FLORET IN ORTU. Item in Roſa candida; NE DI LASCIVO AMOR MACHIATO HO', IL SENO. Id eſt; VENERIS NEC INFICIT OSTRUM. Et in Iride, cui ſubſcriptum; IN FACCIA AL MIO BEL SOL M'E' RISO IL PIANTO. Id eſt; SOLIS AD ASPECTUM FORMAT MEA LACHRYMA RISUM, &c. *Excluduntur epitheta & adjectiva.*

Excluduntur etiam à lemmatis duo verba, idem ſignificantia; niſi fortaſſis unum illorum alterius debilitati ſublevandæ, & conceptui magis explicando deſerviret, uti ſit in cardui ſpinoſi Emblemate, qui pannis poliendis ac complanandis adhibitus, epigraphen ſuſtinet, EXPOLIT, ET LÆVIGAT. *Et duo verba idem ſignificantia.*

Lemmata è quocunque idiomate formari poſſunt. Etſi verò D. Jovius magis probet exteræ linguæ lemmata, omninò tamen, qui & intelligi & placere deſiderat, obſervare debet, ut idioma adhibeat uſitatum, nec facilè recurrat ad voces ac characteres Græcos, Hebraicos, & Chaldaicos, qui ſi nonnullis, certè pauciſſimis ſunt noti. *Sit idiomatis noti.*

Lemmata haud dubiè non ſine ingenti decore ex voluminibus Poetarum, Hiſtoricorum, & Oratorum deſumi poſſunt; ſive dein accipiantur in eodem ſenſu ac conceptu, quem illi adhibebant; ſive in alieno, ad conceptum vel ſimilitudinem, ab eorum propoſito diverſam translato. Inde tamen non ſequitur, quin lemmata ipſius etiam Symbolographi ingenio formari ac componi poſſint, cùm lemmatum ſplendor non ita pendeat ab Authoris antiquitate & gravitate, quantùm ab ipſiuſmet lemmatis energiâ, gratia & amœnitate, quàm æquè à proprii noſtri ingenii acumine recipere poteſt. *Poteſt ſive ex Scriptoribus, ſive à proprio ingenio deſumi.*

Biralius, Bargalius, & alii Symbolographi è lemmatum orbita excludunt particulas, *hic, hinc, hoc, ita, ſic*, adeò ut Abbas Ferrus nec ſimilitudinis, nec comparationis modo admittat voculam *ſic*, veluti quæ particulæ omnem lemmati amœnitatem auferunt, redduntque Emblema plenum inſipido languore. *Quæ particulæ excludantur à lemmate.*

Potest esse affirmativum, negativum, & mixtum.

Lemmata possunt esse vel ex integro affirmativa, uti illud millo canis muricato subjunctum; SAUCIAT, ET DEFENDIT; vel ex integro negativa, uti illud Camelo inditum; NEC JEJUNIO; NEC VIA, vel partim affirmativa, partim negativa, uti cygno, in aquis figurato, subscripsere; ABLUOR, NON OBRUOR.

Admittit omnes modos.

Admittunt insuper omnes modos. Indicativum quidem, uti lemma pilæ subscriptum; PERCUSSUS ELEVOR. Imperativum; uti illud ignis, supra turrim positi; FERTE CITI FERRUM. Conjunctivum, quale est istud ictidis, rutam in ore sustinentis, CAUTIUS UT PUGNET. Et denique optativum, quo modo ursæ, partum suum lambenti subscripsere; UTINAM PERPOLIANTUR.

Optimum est in prima & tertia persona.

Optima tamen sunt, quæ in prima persona, prosodiæ more introducunt figuram secum ipsa ratiocinantem; uti cervus in flumine trajiciendo prænatans, cæteris vicinis cervis insequentibus, epigraphen tenet: PRÆNATO, SEQUENTUR. Chamæleon, supra serpentis caput lethalem destillans liquorem, mentem suam hoc lemmate explicat; MACTO, NON MANDUCO. Ovicula, versus oblatum viridem ramum currens, inscriptionem sustinet. SEQUOR ALLECTA. Vel etiam in tertia persona, quasi alius in figura depicta pronunciaret aut exhiberet peculiarem aliquam ipsius actionem & proprietatem. Sic horologium rotatum, è muro suspensum, epigraphen tenet: DANT PONDERA LEGEM. Arbor, falce incisa, cum lemmate: CEDIT VEGETIOR. Arbor, facilè incisa, cum lemmate; NASCENDO SENESCIT. In secunda persona vix ulla reperiuntur lemmatum exempla.

Fit ex verbis, adverbiis, nominibus, &c.

Construuntur etiam lemmata vel cum solis adverbiis: uti illud conspiciliis subjunctum; PROCUL ET PERSPICUE, vel cum solis nominibus, ut illud, Organo inditum; AURA, MANUSQUE SONUM, vel cum solis verbis, quale est lemma *Ursi* sub cœlo nubilo: SERENABIT, vel cum nominibus & verbis, uti est illud in horologio solari: IN UMBRA DESINO, vel denique cum verbis, & adverbiis, uti fit in Emblemate solis; AFFLUENTER, ET NON IMPROPERAT. Et in Emblemate nubis, ad solis conspectum positæ. CITO DISSOLVAR.

Laudatur verbū suppressum.

Denique probantur lemmata, in quibus verbum non exprimitur, sed subintelligitur: uti fit in Struthionis Emblemate, qui ova sua respiciens, Epigraphen tenet: OCULIS VITAM. Similem inscriptionem etiam fons in horto præfert; NATURA, ET ARTE. Furnus Campanus; HUMOR AB IGNE. Et alia plurima. Observandum præterea est, lemmata ab unica vocula monosyllaba plurimum condimenti & suavitatis accipere. Ideæ loco habeto monocerotem, cum lemmate: PRÆ OCULIS IRA. Lunam dimidiatam. AT COELO REFULGET. Torcular typographicum: PREMAT DUM IMPRIMAT. Quæ lemmata, si omissis monosyllabis, hoc modo formarentur, *Ante oculos ira. Verùm cælo refulget. Premat, modò imprimat*; haud dubiè multùm gratiæ & amœnitatis perderent.

Monosyllabis conditur lemma.

§. V.

De Emblemate seu Symbolo heroico particulari.

Emblemata heroica gradum perfectionis habent longè nobiliorem, laudemque merentur ampliorem, si vel lemmate, vel figurâ, vel saltem alterutro repræsentent conditionem seu statum illius, cujus gratiâ constructum fuit Emblema; ludendo videlicet circa ipsius nomen, cognomen aut arma gentilitia. Quantùm ad conditionem seu statum personæ attinet, si de Principe quodam Purpurato innuere velles, sanctas & virtuosas ipsius intentiones, hactenus occultatas, certo tempore manifestandas esse, purpureum globulum, in Rosa conclusum, depingeres, cum lemmate; SUB SOLE PATEBIT. Quantùm ad nomen gratiosum se offert illud Amantis Emblema, qui a rapaci sua amasia, cui Lauræ nomen, ad extremam paupertatem redactus, fruticem expressit, rosis ac frondibus destitutum; cum lemmate, COSI' L'AURA M'HA'CONCIO. Etsi verò lemma hoc gratiam suam in latino ob Lauræ nomen penitus amittat, poterit tamen illud ita explicari; SIC VENTUS, vel AURA NUDAVIT. Quantùm ad cognomen, nonnemo insignem victoriam, à magno Imperatore Austriaco, Carolo V. adversus Franciscum I. Galliarum Regem obtentam, repræsentaturus, nobili Emblemate lilium, Galliæ symbolum depinxit, quod penitus marcescens ac languidum, hoc prætulit lemma; PERFLANTIBUS AUSTRIS. Quantùm ad arma gentilitia; Academici Parthenii Romani, cùm intelligerent, Eminentissimos Barberinos certum aliquod exercitium Rethoricum suâ præsentiâ condecoraturos, supra fores Academicas Emblematis loco pinxêre hortum floridum, cum lemmate; APES EXPECTAT. Barberini quippe in armis gentilitiis apes præferunt. Eadem methodo Magnates Cremonenses, Domino Vigone ad sacram Cardinalium purpuram sublevato, è gentilitio Principis hujus scuto vitem sumpsere, uvis onustam, & hoc lemmate insignem; MATURA RUBUIT. Quantùm denique ad cognomen & arma gentilia simul sumpta spectat; præclari exemplaris loco esto Emblema, ad honorem Cardinalis Veralo erectum, ubi è Principis hujus

insigni

insignibus aqua cernebatur depicta, in aliquot rivulos sese effundens, & complures gentilitias ipsius rosas fœcundans; lemma ex ipsiusmet Cardinalis cognomine subjunxerunt, VER ALO.

His quod ulterius subjungam, non habeo; nisi id unum, quod generale cujusdam Academiæ Symbolum formaturus, rem insinuare debeas non penitus perfectam, sed perfectionis adipiscendæ studiosam: nec in hunc finem erit corpus magis accommodatum, nisi quod vel ab ipsa Academia, vel ab Academicis præfertur. Adhæc ut symbolum illud sit undequaque perfectum, corporis loco res multas complecti debet, quæ ad unam duntaxat actionem simul concurrant, addito unico lemmate, concordiæ illius indice. Ita Academici Intenti Mediolanenses rotam aquariam, situlis undique circumdatam, præferunt, cum lemmate è Virgilio LABOR OMNIBUS UNUS. Unanimes Salonenses, Symboli loco plurimas circum alveare volitantes apes tenent, addito Virgilii lemmate; OMNIBUS IDEM ARDOR. Academici sitibundi Neapolitani uvas in torculari compressas præferunt, quarum liquor pluribus locis profluens, in unam vas colligitur, cum lemmate è Virgilio; COIT OMNIS IN UNUM. Etsi verò hæc conditio non videatur simpliciter necessaria, plurimùm tamen gratiæ ac laudis conciliat, potestque symbolum, ad hanc legem compositum, omnibus numeris dici absolutum.

Cæterùm quia in Mundo hoc Symbolico crebra recurrit mentio Academicorum *Intentorum*, *Intronatorum*, *Furfurariorum*, *Expergefactorum*, &c. Idcircò ne in decursu vel hæreres, vel errares, consultum duxi, appendicis loco sequentia adjungere. Academiæ Italiæ, uti & ipsi Academici Itali, varia sibi imponunt nomina, & symbola nominibus convenientia sunt, qui nubem è mari sublatam adumbrent, cum inscripto lemmate; *Redit agmine dulci.* Quo profitentur, se haustam ex vastissimo studiorum mari, labore satis amaro, doctrinam, dulci eloquio in aures suorum, mentesque refundere. Unde hi Academici ab humore de nube stillante seipsos cognominárunt *Humoristas.* *Intronati* Academicis Senis in Hetruria, sole excicatam, evacuatamque medullà cucurbitam, quæ aperto hiat latere, atque illic apud rusticam plebem salis conditorium est, pro symbolo usurpant, junctà inscriptione; *Meliora latent.* Ut si Academiam suam conditorium aliquod sapientiæ esse crederent, quæ rudi foris apparatu, hanc, velut grana salis, intus possideret. *Furfurarios* Academicos Florentiæ reperimus, qui farinaceo cribro inscribunt, *Florem tritici meliorem secernit*; quasi selectiorem ipsi litterarum florem, à rudiori separent. Perusini, *Insensati* nomen promeriti, grues proponunt, lapillos falculis sustinentes; quò, velut navis saburra, contra ventum tempestatesque cursum per aëra facilius moderentur, junctum lemma: *Vel cum pondere*, ut significent, laborem pondusque studiorum se minimè declinare, quo tutiorem sapientiæ & virtutis semitam teneant. *Auvinati*, qui firmi in urbe Picena versantur, apes mortuo ex bove promieantes habent; epigraphe additâ: *Alieno funere vitam*, quo se ab extinctâ Solutorum Academia natos fatentur, eleganti schemate. *Intenti* Mediolanenses Academici, rotam situlis versatilibus de flumine aquas haurientem, præferunt, cum inscriptione: *Unà omnes*; hoc videlicet agimus, ut haustam aliis propinemus scientiam. *Intrepidi* Ferrariæ vivunt, & insignium loco prælum ostentant typographicum, præfixo titulo; *Premat dum imprimat.* Nempe labore premi non recusant, dum imprimatur sapientia. Consule de his, aliisque insignibus symbolicis, Sylvestrum Petrosanctam lib. 9. Symb. Heroic.

ORDO
SEU
DISPOSITIO MUNDI SYMBOLICI,
DIVISA IN SEX LINGUAS, LATINAM, GERMANICAM,
Italicam, Gallicam, Hiſpanicam & Belgicam.

PARS I.
CORPORA NATURALIA.

LIBER I.

LATINE.	*GERMANICE.*	*ITALICE.*	*GALLICE.*	*HISPANICE.*	*BELGICE.*
CORPORA Cœleſtia.	Himmliſche Ding	COPRI Celeſti,	CORPS celeſtiales,	CUERPOS celeſtiales,	Hemelſche Dingen
Cœlum cap. 1	Himmel	Cielo	Le Ciel	Cielo	*Hemel*
Lux 2	Liecht	Luce	Lumiere	Luz	*Licht*
Crepuſculum matutinum 3	Zeit zwiſchen Tag und Nacht.	Alba	L'aube du jour	Crepuſculo	*Schemerliche, het kricken offt quicken vã den Dach*
Aurora 4	Morgenröth	Aurora	L'aurore	Alba	*Daegeraet*
Sol 5	Sonn	Sole	Soleil	Sol	*Sonne*
Sol in Zodiaco 6	Sonn im Thier-Kraiß	Sole nel Zodiaco	Soleil en Zodiaque	Sol en Zodiaco	*Sonne in den Zodiacus*
Eclypſis Solis 7	Sonnen Finſternuß	Ecclisſi del Sole	Ecclipſe de Soleil	Eclipſe del Sol	*Ecclypſis oft duiſterniſſe der Sonne*
Luna 8	Mond	Luna	Lune	Luna	*Maen.*
Eclypſis Lunæ 9	Mond-Finſternuß	Ecclisſi della Luna	Eclipſe de Lune	Eclipſe de la Luna	*Ecclypſis oft duyſterniſſe der Maen*
Stellæ 10	Stern	Stelle	Eſtoiles	Eſtrellas	*Sterren*
Planetæ 11	Planet-Stern	Planeti	Eſtoiles errantes	Planetas	*Planeten*
Saturnus	Satnrnus	Saturno	Saturne	Saturno	*Saturnus.*
Venus, ſeu Lucifer vel Diana	Venus	Venere, ò ſia Lucifero, ò Diana	Venus	Luzero	*Morgen-en Avent Sterre*
Mercurius	Mercurius	Mercurio	Mercure	Mercurio	*Mercurius*
Signa Zodiaci, & aliæ conſtellationes 12	Thierkraiß Zeichē und andere Geſtirn	Segni Celeſti, e loro attenenti	Les Conſtellations du ciel, & les etoiles leurs attenantes	Conſtellationes del Cielo	*Geſterrente, en teecken in den Hemel*
Hercules	Hercules	Alcide	Hercule	Hercul	*Hercules*
Hydrochus	Waſſer-Mann	Acquario	Le Verſe eau	Aguador	*Water Spauvver*
Aquila	Adlerſtern	Aquila	L'Aigle	Aquila	*Den Arent*
Arcturus	Der groſſe Beer	Arturo	Le grande Ourſe		*Den groten Wagen*
Syrius	Hunds-ſtern	Cane	Le Chien, ou eſtoile de Chien,	Canicula	*De Hondt-Sterre*
Caſtor & Pollux	Zwilling	Caſtor e Polluce	Les Gemeaux	Caſtoveij Pollúce	*De Tvveelinge*
Columba	Tauben-ſtern	Columba	La Columbe	Paloma	*De Dúyve*
Corona Ariadnæ	Die Cron Ariader	Corona	La Couronne	Corona	*De Croone*
Crux	Creutz-ſtern	Crociero	Croix	Cruz	*Het Crúys*
Phœnix	Vogel Phenix	Fenice	Le Phenix	Fenitz	*Den Phenix*
Cancer	Krebs	Granchio	L'Eſcreuiſſe	Canzer	*De Kreft*
Leo	Löw	Leone	Le Lion	Leon	*Den Leevv*
Orion	Orion	Orione	Orion	Orion	*Orion*
Arctos minor, & Cynoſura, ſeu Stella polaris	Der kleine Beer/ und kleiner Heerwagē des himels	Orſa, ſtella del Polo	La petitte Ourſe ou eſtoile du Nord	Eſtella del polo	*De Noort Stere oft den kleinen Wagen*
Pegaſus	Fliegel-Pferdt	Pegaſo	Le *Pegaſe*	Pagaſo Cavallo	*Het Vliegende Perdt*
Perſeus	Perſeus	Perſeo	Persêe	Perſeo	*Perſeus*
Sagitta	Pfeil-ſtern	Saera	La Fleche	Stecha	*Den Peyl*
Scorpius	Scorpion	Scorpione	Le Scorpion	Eſcorpion	*Scorpeon-Sterr*
Galaxia, ſeu via lactea 13	Milchſtraſſe	Galaſſia, via lattea	Le Cercle laicte	Circulo de Lecho	*De Melck-Straete*
Nox 14	Nacht	Notte	Le Nuict	Noche	*Den Nacht*

COR-

LIBER II.

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*elgicè.*
CORPORA Elementaria.		Elementarische Ding.	CORPI ELEMENTARI.	CORPS ELEMENTAIRES.	CUERPOS ELEMENTAIRES.	*ELEMENTArische Dingen-*
IGNIS.		Fewr.	FUOCO.	FEU.	FUEGO.	*Vier.*
Ignis	1	Fewr	Fuuco	Feu	Fuego	*Vier*
Flamma	2	Flam	Fiamma	Flamme	Llama	*Vlamme*
Facula	3	Fackel	Fiaccola	Flambeau	Hachuela de Cera	*Fackel*
Titio, Lignum	4	Brand/ Holtz	Tizzone	*Pison*	Tizon, Palo	*Vier-Brandt*
Carbo	5	Koll	Carbone	Charbon de feu	Carbon de fuego	*Kôol*
Fumus	6	Rauch	Fumo	Fumée	Humo	*Roock*
Cinis	7	Asche	Cenere	Cendre	Ceniza	*Aesche*

AER.		LUFT.	ARIA.	L'AIR.	AYRE.	*LOCHT.*
Vapor	8	Dampf/ Nebel	Vapore, Nebbia	Vapeur	Nichia	*Nevel, Damp*
Nubes	9	Wolcke	Nube	Nuée	Nube	*Wolcke*
Pluvia	10	Regen	Pioggia	*Pluye*	Lluvia	*Regen*
Ros	11	Thaw	Rugiada	Roseé	Rozio	*Dauvv*
Manna	12	Himmel-Brodt	Manna	Manne	Manna del cielo	*Hemelsch-Broodt*
Nix	13	Schnee	Neue	Neige	Nieve	*Sneeuvv*
Grando	14	Hagel	Grandine	Gresle	Granizo	*Hagel*
Glacies	15	Eyß	Ghiaccio	Glace	Yelo	*Eys*
Fulgur	16	Wetterleucht	Lampo	Esclair	El Relampago	*Wederlicht*
Fulmen	17	Strahl	Fulmine	Foudre	Rayo	*Blixem*
Iris	18	Regen-Bogen	Iride	L'arc en ciel	*A*rco en las nuves	*Regen-Boôg*
Cometes	19	Comet	Cometa	Comete	Cometa	*Comeèt-Sterre*
Ventus	20	Wind	Vento	Vent	Viento	*Windt*

AQUA.		WASSER.	ACQUA.	EAU.	AGUA.	*WATER.*
Aqua, Bulla	21	Wasser/Wasser-Blaß	*A*cqua, Bolla	Eau Buillon	*A*gua, *A*mpolla	*Water, Bobbel opt Water*
Aquæ distillatæ	22	Gebrent-wasser	*A*cque lambiccate	Eaux distilleés	*A*guas distiladas	*Gedistilleerde Waters*
Mare	23	Meer	Mare	L'mer	Mar	*De Zee*
Flumen, Torrens	24	Fluß-Regenbach	Fiume, Torrente	Fleuue, Torrent	Rio Corriente	*Riviere, Beêke*
Nilus, Fluvius	25	Der Nill	Fiume Nilo	Nil	Nilo, Rio	*Den Nil*
Fons	26	Bronn	Fonte	Fontaine	Fuente	*Fonteine*
Piscina, Piscina Siloe	27	Weyer	*P*iscina	Estang	Pisina	*Veyver*
Puteus	28	Galg-Brunn	Pozzo	Puis	Pozo	*Pút*

TERRA.		ERDE.	TERRA.	LA TERRE.	TIERRA.	*EERDE.*
Terra	29	Erde	Terra	Terre	Tierra	*Eêrde*
Campus	30	Feld	Campo	Champ	Campo	*Veldt*
Mons, Vallis, Specus	31	Berg/Thal/Hôle	Monte, Valle, Spelunca	Mont, Valleè, Cauerne	Montanna, Valle, Cueúa	*Bergh, Dal ofte Valleye, Hol*
Æthna, Vesuvius, *A*lbanus	32	Ethna / Vesuvius/ Aban	Etna, Vesuvio, *A*pono	Etne, Vesuve, *A*bane	Montannas assilladas	*Bergen alsoo genaempt*
Olympus Mons	33	Berg Olympus	Olimpe	Olympe	Olimpo Monte	*Oock eenen Bergh*
Insula	34	Insul	Isola	Isle	Ysla	*Een Eylandt*
Isthmus	35	Eng Erdreich zwischen zweyen Meeren	Istmo	Estroit de terain entre deux eaux	Estrecho de tierra entre dos Mares	*Engde van Landt tusschen tuvee Zeen*
Scópulus	36	Spitziger Schrofe	Scoglio	E'cueil	Roca	*Een Klippe, Rotse*

LIBER III.

DII, ET HOMINES.	Götter und Menschen.	DII, ET HUOMINI.	DIEUX ET HOMMES.	DIOSES, Y HOMBRES.	*GODEN EN Menschen.*

Cum sint nomina propria, sonant idem in omni lingua.

Ex Historiâ profana. Æneas 2 Amor 5 Atlas 9 Cornupia 13 Diana 17
Æolus 3 Amphion 6 Cadmus 10 Dædalus 14 Fama 18
*A*lexander, Nodus Antæus 7 Caduceus 11 Danaides 15 Fortuna 19
*A*ctæon 1 Gordius 4 Atalanta 8 Chimera 12 Daphne 16 Ganymides 20
Geryon

ORDO SÉU DISPOSITIO

Geryon	21	Siſyphus	53	Job	82	Jeroboam	111	Judas Machabæus		Joſeph Barnabas	
Hercules	22	Tantalus	54	Moſes	83	*A*ddo *P*ropheta			141		160
Janus	23	Theſeus	55	Iſraeliticus *P*opu-			112	Eleazarus	142	Judas proditor	161
Jaſon	24	Triptolemus	56	lus	84	Elias	113	*A*ntiochus	143	Lazarus	162
Icarus	25	Tytius	57	*P*harao	85	Achab	114	*EX HISTORIA*		Longinus	163
Jupiter	26	Ulyſſes	58	Maria, ſoror Moſis		Naboth	115	*ſacra Legis novæ.*		Malchus	164
Juſtitia	27	Vulcanus	59		86	Eliſæus	116	Æneas *P*araliticus		Maria Magdalena	
Ixion	28	*EX HISTORIA*		Joſue & Caleb	87	Jezabel	117		144		165
Lycaon	29	*ſacra Legis*		Core, Dathan, &		Athalia	118	*A*lexander	145	Martha	166
Mars	30	*veteris.*		*A*biron	88	Joas	119	*A*nanias Diſcipu-		Mathias *A*poſto-	
Meduſa	31	Adamus	60	Balaamus	89	*A*maſias	120	lus	146	lus	167
Mercurius	32	Eva	61	*P*hinees	90	Jonas	121	*A*nanias & Saphi-		Matthæus *A*po-	
Midas	33	*A*bel	62	Raab	91	Ozias	122	ra	147	ſtolus	168
Minerva	34	Cainus	63	*A*chan	92	Iſaias	123	*A*nna *P*rophetiſſa		Nathanael	169
Momus	35	Noëma	64	Siſara	93	Ezechias	124		148	Nicodemus	170
Mors	36	Enochus	65	*A*odus	94	Sennacherib	125	*A*pollo	149	Paulus *A*poſtolus	
Muſæ	37	Giganthes	66	Gedeon	95	Tobias	126	Caiphas	150		171
Neptunus	38	Noë	67	Ruth	96	Manaſſes	127	Cornelius Centu-		Petrus *A*poſtolus	
Orpheus	39	Chamus	68	Jephte	97	Amon	128	rio	151		172
Pallas	40	Sem & Japhet	69	Samſon	98	Sedecias	129	Dionyſius *A*reo-		*P*hilippus *A*po-	
Parcæ	41	Nemrodus	70	Samuel	99	Nabuzardan	130	pagita	152	lus	173
Paris	42	Ninus	71	Heli	100	Hieremias	131	Elymas Magus	153	*P*ilatus	174
Pegaſus	43	*A*brahamus	72	Dagon	101	Suſanna	132	Hæmorrhoiſſa	154	Samaritana	175
Phaëton	44	Loth	73	Saul	102	Daniel	133	Herodes	155	Samaritanus	176
Pluto	45	Iſmael	74	David	103	Nabuchodonoſor		Jairus *P*rinceps		Simeon	177
Prometheus	46	*A*gar	75	*A*bigail	104		134		156	Simon	178
*P*rotheus	47	Rebecca	76	Joab	105	Balthaſar	135	Joannes Baptiſta		Stephanus	179
Salmoneus	48	Eſau	77	Isboſethus	106	Zorobabel	136		157	Tabitha	180
Saturnus	49	Jacob	78	*A*chitophel	107	Juditha	137	Joannes Evangeli-		Thomas *A*poſto-	
Sfinx	50	Dina	79	*A*bſalon	108	*A*man	138	ſta	158	lus	181
Silenus	51	Joſephus	80	Salomon	109	Heliodorus	139	Joſeph Arimathæ-		Zachæus	182
Siren	52	Benjaminus	81	Roboam	110	Matathias	140	us	159	Zacharias	183

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hiſpanicè.*	*Belgicè.*
Caput	184	Haupt	Capo.	Teſte	Cabeza	*Hooft*
Oculus	185	Aug	Occhio	Oeil	Ojo	*Oog*
Cor	136	Hertz	Cuore	Coeur	Corazon	*Herdt*
Manus	187	Handt	Mano	La Main	Mano	*De Handt*
*P*es	188	Fuß	*P*iede	*P*ied	*P*ie	*Voet*

LIBER IV.

AVES.		Vögel.	UCELLI.	OISEAUX.	AVES.	*VOEGEL.*
Avis	1	Vogel	Ucello	Oiſeau	*A*ve	*Vogel*
Accipiter	2	Habicht	Sparaviere	Eſprevier	Gavilan	*Havick*
Alauda	3	Lerch	*A*llodola	*A*blouëtre	Cogviada	*Leuwerke*
*A*lcyon	4	Eiß-Vogel	*A*lcione	*A*lcion	*A*lcion	*Eyſ-Vogel*
Anas	5	Ente	*A*nitra	Canard	*A*nade	*Ende*
Anſer	6	Ganß	Oca	Oye	*A*nſar	*Ganſe*
Apus	7	Meer-Schwalb	*A*pode	Martinet	Golõdrina cõ pies muy pequennos	*Swalwe met korte voeten*
Aquila	8	Adler	*A*quila	*A*igle	Aguila	*Arendt*
Ardea	9	Reyger	*A*irone	Heron	Garça	*Reyger*
Aſtur	10	Raub-Vogel	*A*ſtore	*A*ſtour	Vn genero de ave arrebatadora	*Greyp-Vogel*
Benicus	11	Benich	Benico			
Biſtarda	12	Traber-Ganß	Biſtarda	Outarde		
Bubo	13	Nacht-Eul	Barbagiani	Chat-Huant	Buho	*Nacht-Vyl*
Caprimulgus	14	Geißmelcker	Caprimulgo	Tete cheure	Chupador de las capras	*Geitemelcker*
Carduelis	15	Diſtel-Vogel	Cardello	Chardonneret	Sirguerito	*Diſtel-Vinck*
Charadrius	16	Waſſer-Vogel	Calandra	Un grand oiſeau de la mer	Grand ave de mar	*Groten Zee-Vogel*
Charyſtia	17	Chariſt	Cariſto		*P*echo rozo	
Ciconia	18	Storch	*C*icogna	Cigogne	Cigvenne	*Oyevaer*
Coccyx	19	Guckguck	*C*occice	*C*ocu, ou *C*oucu	Cuclillo	*KueckKoeck*
Columba, *P*alumbes	20	Taub / Holtz-Taub	Columba	*P*igeon	*P*ulomo	*Duyve*
Cornix	21	Krae	*C*ornaccia	*C*orneille	Cornéja	*Kraeye*
Corvus	22	Rapp	*C*orvo	*C*orbeau	Cuervo	*Raeve*
Coturnix	23	Wachtel	*C*oturnice, *S*tarna	*C*aille	Codornix	*Quackel*
Cuculus	24	Guckguck	*C*uculo	*C*oucou	Cuclillo	*Koeckoeck*

Cyg-

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
Cygnus	25	Schwan	Cigno	Cygne	Cisne	*Svvaene*
Draco	26	Drach	Draica	Dragon		
Falco	27	Falck	Falcone	Faucon	Halcon	*Valck*
Fringilla	28	Finck	Fringuello	*Pinson*	*Pinchon*	*Vincke*
Fulica	29	Taucher	Folega	Fouque	Cerceta	*Meercoete*
Gallina glociés	30	Henne	Gallina chioccia	*Poule*	*Polla*	*Henne*
Gallinago	31	Schnepf	Gallinaccia	Beccasse	Gallinaciega o Ganga	*Sneppe*
Gallopavus, gallus Indicus	32	Indianischer Han	Gallo d'India	Coq d'Inde	Gallina morisca, o de Indias	*Ka'koen, oft Kalkoutschen Haen*
Gallus, Capus	33	Han/ Capaun	Gallo	Coq. Chapon	Gallo	*Haen, Kapuyn*
Glottis	34	Wachtel-König	Glottide	Calandre, Roy des Cailles	Calandria	*Quackel-Konick*
Grus	35	Kranich	Grue	Grüe	Grua	*Kraene*
Gryphus	36	Greiff	Griffone	Griffon	Griphos	*Grieffhoen*
Hirundo	37	Schwalb	Rondine	Herondelle	Golondrina	*Svvalme Svvalve*
Ibis	38		Ibide		Ybis	*Ibis*
Loxia	39	Creutz-Vogel	Lossia	Oiseau de nuict	Monchvelo	*Laxia, oft Raventbeck*
Lucida, seu avis resplendens	40	Schein-Vogel	Ucello risplendente	Oiseau reluisant	Ave resplandesciente	*Scheyn-Vogel*
Mergus	41	Taucher	Mergo	*Plongeon*	Cuerúo Marino	*Duycker*
Merops	42	Grünspecht	Picchio	*Pieuert ou Pic*	El *Pico*	*Specht*
Merula	43	Amsel	Merlo	Merle	La Mierla	*Meerle*
Monocodiata	44	Paradeiß-Vogel	Manucodiata	Oiseau de *Paradis*	Paxarodel*Parayso*	*Paradeys-Vogel*
Morfex	45	Duck-Vogel	Morfice			*Duiker*
Noctua	46	Nacht-Vogel	Civetta	Chouette	Lechuza	*Nacht-Eulye*
Onocrotalus	47	Schneegantz	Grotto	Butor	Croto, o Caladrino	*Vogelhyn*
Otus seu Asio	48	Kautz	Dugo		Mochvelo	*Een sortevan Eulye*
Passer	49	Spatz	Passero	Moineau	El gorrion	*Mussch*
Passer solitarius	50	Specht	Passero solitario	*Passereau solitaire*	*Pico*	*Specht*
Pavo	51	Pfaw	Pavone	*Paon*	*Pavo*, o *Pavon*	*Pauvv*
Pelicanus	52	Pelican	Pelicano	*Pelican*	*Pelicano*	*Pelican*
Perdix	53	Rebhun	Pernice	*Perdrix*	*Perdiz*	*Perdreys oft Veldthoen*
Phasianus	54	Fasan-Vogel	Fagiano	Faisan	Fayzan	*Faisant*
Philomela	55	Nachtigall	Rossignuolo	Rossignol	Ruy-Senol	*Nachtegáal*
Phœnix	56	Phenix	Fenice	*Phenix*	Ave Fenix	*Phenix*
Pica	57	Alster	Gazza, Pica	*Pie*	*Picaza*	*Exter*
Pintadellus	58		Pintadello			
Psittacus	59	Papagey	Papagallo	*Papegay*	*Papagio*	*Papegey*
Seleucis	60		Saleucide			
Struthio	61	Strauß-Vogel	Struzzo	Autruche	Avestraz	*Struys-Vogel*
Tinnunculus	62	Wannenweher	Pandajolo	Crecerelle	Alfaneque	*Busard, Vogel die de Duyven beschermt tegen den Gryp Vogel*
Trochilus	63	Zaunschlupfferin	Trochilo	Roiteler	Scheriziolo	*Koninckskn*
Turtur	64	Turteltaube	Tortore	Tourtùrelle	Tortola	*Turtelduyf*
Vanellus	95	Kiwitz	Vanetta	Dis vit, au Vañeau		*Kyuitz*
Vespertilio	66	Fledermauß	Pipistrello	Chaute sours	Murcielago	*Vleder-Muys*
Upupa	67	Widhopf	Upupa	Hupe	Habubilla	*Houppe*
Vultur	68	Geyer	Avoltoio	Vautour	Buyetre	*Gier*
Ala	69	Flügel	Ala	Eile	Ala	*Vleugel*
Decipula	70	Vogelschlag	Gabbia	Cage	Gavia	*Vogel-Slach*
Nidus	71	Nest	Nido	Nid	Nido	*Nest*
Ovum	72	Ey	Vouo	Oeuf	Huevo	*Ey*
Penna	73	Feder	*Penna*	*Plume*	*Pluma*	*Pluyme*

LIBER V.

QUADRUPEDIA.		Vierfüssige Thier	QUADRUPEDI	BESTES A QUATRE PIEDS.	QUADRUPEDES.	*VIER-VOETIGE Dieren.*
Agnus	1	Lamb	Agnello	*Agneau*	Cordero	*Lam*
Alces	2	Elend-Thier	Alce	Elant	Alce	*Elant*
Aper, Dens *Aprinus*	3	Wild-Schwein/ dessen Zahn	Cinghiale, Dente di Cinghiale	Sanglier, Dent de Sangliers	Puerco montes, Diente de puercomontes	*Wilt-Verken, den Tant van een vvilt-Svvyn*
Aries	4	Wider	Montone	Belier	Carnero	*Ram*
Asinus	5	Esel	Asino	Asne	Asno	*Esel*
Bison	6	Büffel	Bisonte	Buffle	Bufalo	*Buffel*
Bos, Vacca	7	Ochs	Bue	Boeuf	Buey	*Os, Koe*

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
Bucephalus	8	Pferdt Alexandri	Bucefalo	Cheval d'*A*lexandre	Cavallo de Alexandro	*Het Peerdt van Alexander*
Camelus	9	Camelthier	Camelo	Chameau	Camello	*Kamel*
Canis, Millus	10	Hund/ Halßring der Hund	Cane, Collare da Cane	Chien, Collier de Chien	Perro, Collar del Can concurancas	*Hondt, synen Halsband*
Capra, Caper	11	Gaiß/ Gaißbock	Capra, Capretto	Cheure, Cheureau	Cabra, Cabrito	*Geyte, Geytenbock*
Capreolus	12	Rehbock	Caprivolo	Cheureul	Cabramontes	*Ree-Bock*
Capricornus	13	Steinbock	Capricorno	Capricorne	Capricorno	*Steen-Bock*
Castor, seu Fiber	14	Biber	Castoro	Castor	Castor animal	*Bever*
Cervus	15	Hirsch	Cervo	Cerf	Ciervo	*Herdt*
Cuniculus	16	Künigltin	Coniglio	Conil	Concia	*Koneya*
Cynocephalus	17	Apff mit einem Hunds-Kopf	Cinoccefalo			*Cynokephalus, Aap met een Hondskop*
Dama	18	Damm-Hirsch	Damma	Daim	Gamo, Cabra montes	*Daynken*
Elephas, Ebur	19	Elephät helfebein	Elefante, *A*uorio	Elephant, Yuoire	Elefante, Marfil	*Olifant, Yvoir*
Equus, Equus Trojanus	20	Pferd / Trojanisch Pferdt	Cavallo, Cavallo Trojano	Cheval, Cheval de Troye	Cavallo	*Peerdt, het Peerdt van Troyen*
Erinaceus	21	Igel	Riccio spinoso	Herisson	Erizo	*Egel*
Felis	22	Katz	Gatto	Chat	Gatto	*Katte*
Glis	23	Ratz	Ghiro	Loir	Liron	*Velt-Muse*
Hyæna	24	Vilfraß	Hiena			
Ictis	25	Iltis	Donnola	Marte	Huron, o Manta	*Mater*
Leo	26	Löw	Leone	Lion	Leon	*Levv*
Leopardus; Pardus	27	Leopard	Leopardo, Pardo	Leopard	Pardo animal	*Luypaerdt*
Lepus	28	Haaß	Lepre	Lieure	Liebre	*Haes*
Lupus	29	Wolff	Lupo	Loup	Lobo	*Wolf*
Lutra	30	Otter	Lontra	Loutre	Nutria	*Otter*
Lynx	31	Luchs	Lupo cerviero, Linee	Loup cervier	Lobo cerval	*Los, Dier dat seer scerp siet*
Mantichora	32	Groß Meer-katz	Manticora			*Groote Meerkat*
Melis seu Taxo	33	Dachs	Tasso	Taisson	Texon	*Dass*
Monoceros	34	Einhorn	*A*licorno	Licorne	Unicornio	*Ein-Horen*
Mula, Mulus	35	Maul-Esel	Mula, Mulo	Mule, Mulet	Mula, Mulo	*Mayl, Muyl-Esel*
Mustela alpina	36	Hermelin	*A*rmellino	Hermine	Arminno	*Hermeleyn*
Oryx	37	Wilde Geyß	Orige	Chevreüil d'Egypte	Cabra d'Egypte	*Wilde Geyte van Egypten*
Ovis, Lana, Vellus aureum	38	Schaaff / Woll / Güldenwoll	Pecora, Lana, Vello d'oro	Brebis, Laine, Toison d'or	Oveia, Lana, Vello d'oro	*Schaep. Wol, Gulden Vlies*
Panthera	39	Panter-Thier	Pantera	Panthere	Pantera animal	*Panter-Dier*
Phaina	40	Phain	Faina	Foüine	Fuyna	*Flouvveyn*
Porcus	41	Schwein	Porco	Pourceau	Puerco	*Verken, Svvein*
Rhinoceros	42	Nasen-Horn	Rinocerote	Rinoceros	Nynocelonte	*Neus-Horen*
Rupicapra	43	Gembs	*C*amozza	*C*heurevil	Cabra Silvestre	*Wilde Geyte*
Sciurus	44	Eich-Horn	Scoiattolo	Escurieu	Harda	*Eyckhorentie*
Simia	45	Aff	*S*imia	Singe	Ximios	*Aep, Simme*
Taurus, Taurus Perilli	46	Stier	Toro, Toro di Perillo	Taureau	Tauro	*Stier*
Tigris	47	Tiger-Thier	Tigre	Tigre	La tigra	*Tyger*
Ursus	48	Bär	Orso	Ours	Osso	*Beer*
Urus	49	Urochs	Vro	Boeuf savuage	Buey sylvestre	*Wilden Os*
Vulpes	50	Fuchs	Volpe	Renard	Zorra	*Vos*

LIBER VI.

PISCES.		Fisch.	PESCI.	PUISSONS.	PECES.	*VISCHEN.*
Piscis	1	Fisch.	Pesce	Poisson	Pescado	*Visch*
Arcanan	2		Acarnane			*Akarnanes*
Anguilla	3	Aal	Anguilla	*A*nguille	Anguilla	*Palinck, Aal*
Anthia	4		Anthia			*Anthia ofi Rondkop*
Apua	5	Schneider-Fischlein	*A*pue	Petit poisson, ou *A*nchoye	Cabeçudo	*Spierinck*
Aquila	6	Adler-Fisch	*A*guglia	*A*igle de Mer	Aquila pescado	*Water-Arent*
Asellus	7	Stockfisch	*A*sello	Cabileau, Cabilieau secche	Pexepalo	*Stockvisch, Cabilauvv*
Balæna	8	Waalfisch	Balena	Baleine	Ballena	*Walvisch*
Barbus	9	Bard	Barbo	Barbeau	Barbo	*Barbeel*

Cellia.

Latinè.		Germanicè.	Italicè.	Gallicè.	Hispanicè.	Belgicè.
Callionymus, seu Uranoscopus	10	Himmelscher	Gallionimo	*Poisson, qui n'a qu'un oeile*	Pescado un ojo	*Hemel-Lycker, Visch met eene Oegen op den Kop*
Cammarus	11	Meerkrebß	Gambaro	Langouste	Gammaro	*Een sorte van Krab*
Cancellus	12	Krebslein	Cancello			*Krabbe*
Cancer	13	Krebß	Granchio	E'crevisse	Congregio	*Krefft*
Cephalus, seu Mugil	14	Groß köpftigter Meer-Fisch	Cefalo, Muggine	Muge	Muxol	*Dick-Kop*
Channe	15		Cane			*Chane oft Ginvisch*
Conchilium	16	Schaal-Fisch	Conchiglia	Coquille	Concha marina	*Schelpe daer de peerlen vvachsen*
Crocodillus	17	Crocodil	Cocodrillo	Crocodile	Crocaditz	*Crocodil*
Cyprinus, seu Carpus	18	Karpf	Carpione	Carpeau	Carpa	*Karpf*
Delphinus	19	Delphin	Delphino	Dauphin	*Delfin*	*Dolfin*
Echinus Marinus	20	Meer-Igel	Riccio de mare	Herisson de Mer	Erizo de Mar	*Zee-Egel*
Ensis, seu *Xiphias*	21	Schwert-Fisch	Spada			*Sevvert Visch*
Episcopus	22	Bischoff-Fisch	Vescovo			*Biscops Visch*
Glanis	23	Rhein-Fisch	Glano			*Ryn-Visch*
Hippotamus	24	Wasser-Pferdt	Ippotamo	Cheval d'Eau	Cavalio de aqua	*Zee-Peerdt*
Hirundo	25	Meer-Schwalb	Rondine	Heronde de Mer	Golondrina de Mar	*Zee-Svv alvve vliegenden Visch*
Lucerna	26		Lucerna			
Lucius, seu Lupus	27	Hecht	Luccio	Brochet	Lucio	*Snoeck*
Melanurus	28		Melanuro			*Brand-Brasem*
Monachus	29	Münch	Monaco	Moine poisson		*Munick-Visch*
Muræna	30	Meeraal	Murena	Murene	Morena	*Meerael*
Nautilus	31		Nautilo			
Orata, seu Aurata	32	Ein art von Forelle oder Goldföhre	Orata	Dorade	Doradilla	*Forelle*
Pastinaca	33		Pastinaca	*Pastenade*	Canahoria	*Pastinacka Marina*
Petragnolus	34		Petragnoli			
Phoca, seu Vitulus marinus	35	Meer-Kalb	Vitel marino	Veau marin	Loho Marino	*Zee-Kalf*
Polypus	36		Polpu	*Poulpe*	Polpo	
Pompylus	37		Pompilo			*Leitvisch*
Purpura	38	Purpur-Fisch	*Porpora*	*Pourpe*	Purpura	*Purpur*
Rana	39	Frosch	Rana	Grenoüille	Rana	*Vors*
Remora, seu Echineis	40		Remora			*Walvisch - Leider oft Scip-stuter*
Salmo	41	Salm	Salmone	Saumon	Salmon	*Salm*
Sarda	42	Sardel	Sarde	Sardelle	Sardas	*Sardel*
Sargus	43		Sargo		Sargo	*Sarkus*
Scarus	44	Meerbrächs	Scaro			*Meer-Brachsmen*
Scolopendra	45		Scolopendra	Scolopandre	Scolopendra	*Meer-Svvin*
Sepia, seu Loligo	46	Dieten-Fisch	Sepia	Seche	Laxibia pescado	*Spaensche Zae-Katte,*
Silurus	47	Schald	Siluro			
Spongia	48	Schwamme	Spugna	Esponge	Esponga	*Spongie*
Stella	49	Stern-Fisch	Stella	Estoile poisson	Estrella pesse	*Sterren-Visch*
Testudo	50	Schild-Krot	Tartaruca stuggine	Tortoe	Tortuga	*Schilt-padde*
Thynnus	51	Thunnub - oder Thon-Fisch	Tonno	Thon	Atun	*Mey-Visch van de Middelantsche Zee*
Torpedo	52	Krampf-Fisch	Torpedine	Torpin	Torpedine	*Kramp-Visch*
Truta	53	Forell	Trota	Truitte	Trucha	*Truyte*

LIBER VII.

SERPENTES, & animalia venenata.		Schlangen/und vergiffte Thier.	SERPENTI, & animali velenosi.	LES SERPENS & les animaux venimeux.	SERPENTES Y animales, que tienen veneno.	*SLANGEN EN Venynighe Dieren.*
Amphisbæna	1	Schlang mit zwe Köpfen.	Ambfisibena	Serpent à deux testes	Amphibasana, que tine dos cabecas	*Slange, mèt twee Hoefden*
Aspis	2	Aspis	Aspido	Aspic	Bivora	*Slange, Aspis genaemt*

Basiliscus

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
Basiliscus	3	Basilisk	Basilisco	Basilic	Basilisco	*Basiliscus*
Bufo	4	Krote	Rospo	Crapaud	Gappo	*Padde*
Draco	5	Drach	Drago	Dragon	Dragon	*Draeck*
Hydra	6	Wasserschlang	Idra	Hydre	Hydra	*Watter-Slaeng Hyder*
Scorpius	7	Schorpion	Scorpione	Scorpion	Escorpion	*Schorpioen*
Serpens	8	Schlang	Serpe	Serpent	Serpiente	*Slange, Serpent*
Tarantula seu Phalangium, & Stellio	9	Ein Gattung Spinnen	Tarantola	Tarantule	Tarantula	*Soorten van venijge Dierken*
Vipera	10	Natter	Vipera	Vepere	Bivora	*Adder-Slange*

LIBER VIII.

INSECTA.		Unzifer	ANIMALI imperfetti.	INSECTES.	ANIMALES Cernidos.	
Apis, Mel, Cera	1	Imme/ Hönig/ Wachs	Ape, Mel, Cera	Abeille, Miel, Ciere	Aueia, Mil, Cera	*Bie, Honick, Was*
Araneus	2	Spinne	Ragno	Aragnée	Aránna	*Spinne, Spinnekop*
Bombix, Globulus bombycinus	3	Seidenwurm	Bace, Bombice Bozzolo	Ver à soye	Güsano de Seda	*Seyd-Worm*
Bruchus	4	Krautwurm	Bruco, Ruga	Chenille	Oruga	*Kruyd-Worm*
Chamæleon	5	Chameleon	Camaleonte	Cameleon	Cameléeon	*Cameleon*
Cicada	6	Hewschröck	Cicala	Cigale	Cigaira	*Krekel*
Cicindela	7	Liechtmuck	Lucciola	Ver luisant de nuict	La Luciernega	*Wormken, dat in den Nacht licht*
Cochlea: Limax	8	Schneck	Chiocciola, Lumaca	Limaçon	Caracol	*Slecke, Sieck-Huys*
Crabro, Scarabæus	9	Wespe/ Roßkäfer	Calabrone, Scarafaggio	Escarbot	Escaravajo	*Horsel, Peerdts-Uliege*
Formica	10	Omaiß	Formica	Fourmy	Hormiga	*Miere*
Hirudo, Sanguisuga	11	Eigel	Sanguisuga	Sang Süe	Sanguit vela	*Echel, Bloetsuyger*
Ichneumon	12	Indianische Mauß	Elidro, Icneumone	Rat d'Inde	Raton de India	*Indiansche Muys*
Lacerta	13	Eyder	Ramarro	Laisarde	Lagato	*Haegdisse*
Locusta	14	Hewschröck	Locusta Cavalleta	Sauterelle	Lagosta	*Sprinckx-Haen*
Mus, Muscipula,	15	Mauß/ Mäußfalle	Topo Trappola	Sourris, Trape	Raton, Trampa	*Muys, Muysev-alle*
Musca	16	Fliege	Mosca	Mousche	Mosca	*Vliege*
Papilio	17	Feinfalter	Farfalla	Papillon	Mariposa	*Pepel oft Motte*
Pyrausta	18	Feurwürmlein	Pirausta	Petit verre qui vit dans ou pres le feu	Verme el qual vibe en ol fuego o cerca d'el	*Vier-Wormken*
Salamandra	19	Salamander	Salamandra	Salamandre	Salamandra	*Salamander*
Talpa	20	Maulwurff	Talpa	Taulpe	Topo	*Mol*
Vespa, Fabanus, seu Asilus	21	Wespe/ Roßbrem	Vespa, Taffano	Guespe, Tahon	Abispa, Tavano	*Wespe, Peerts-Vliege oft Horsel*

LIBER IX.

ARBORES, ET fructus.		Baumgewächs/ und dero Frucht.	PLANTE, E Frutti.	ARBRES e Fruits.	ARBOLES & Fructos.	*BOOMEN EN Vruchten.*
Abies	1	Tannenbaum	Abete	Sapin	Abeto	*Denen-Boom Maast-Boom*
Agnus castus, seu Vitex	2	Schafmüle	Agnoscasto	Agnus-castus	Sauzegarillo	*Agnus-castus*
Amygdalus	3	Mandelbaum	Mandolo	Amandier	Almendro	*Amandel-Boom*
Arbor, Planta	4	Baum/Gewächs von Bäumen	Albero	Arbre Plantes des Arbres	Arbol	*Boom-Plandt*
Arundo, Mel arundineum	5	Rohr / Zucker Candi	Canna, Cannamele	Canne	Canna	*Riete, Riete-Suycker gekockt, heedt Suycker Landys*
Aurantium	6	Pomerantzen	Arançio	Oranger	Naranja	*Oragnie Boom oft Appel*
Balsamum	7	Balsam	Balsamo	Baume	Balsamo	*Balsem*
Castanea	8	Castanien	Castagno, castagna	Châtagne	Castanna	*Castanien-Boom*

Cedrus

Latinè.		Germanicè.	Italicè.	Gallicè.	Hispanicè.	Belgicè.
Cedrus	9	Cederbaum	Cedro	Cedre	Cedro	*Ceder-Boom*
Cerrus	10	Cyrenenbaum	Cerro	Hetre	Haya, Arbol	
Cydoneus	11	Küttenbaum	Cotogno	*P*omme de coin	Membrillo	*Que den-Boom*
Cypressus	12	Cypressenbaum	Cipresso	Cypretz	Cipres	*Cypres-Boom*
Ficus, Caprificus, FicusIndica, Ægyptia seu Sycomorus	13	Feigēbaum/ Wilder-Feigēbaum / Indianischer Feigēbaum / Maulber-Feigenbaum	Fico, Fico, Salvatico, Fico d'India, Fico d'egitto	Figuier, Figuier Saúvage, Figuier d'Inde, Figuier d'Egypte, ou sicomore	Higuera, Caprahigo, Haguera d'India, de Egipto, o Sicomore	*Veygen-Boom, Wilde Veygen-Boom, Indiaenschel eygen, Boom, Egiptisch.*
Fraxinus	14	Eschbaum	Frassino	Fresne	Fretzno	*Eschen-Boom*
Hedera	15	Epheü	Ellera	Lierre	Yedra	*Aerdt-Veyle, Aerdto Vul*
Laurus	16	Lorberbaum	Alloro	Laurier	Laurel	*Laurier-Boom*
Larix	17	Lerchenbaum	Larice	Larege	Arze arbol	*Lercken-Boom*
Lignum, Baculus, Virga	18	Holtz / Stäck / Rueth	Legno, Bastona, Verga	Bois, Baston, Baguette	Lenna, Baston, Vara	*Havvdt, Stock, Roede*
Malus Punica, seu Granata	19	Granad-Apffelbaum	Granato	Grenadier	La Granada	*Granaet-Appel-Boom*
Mespilus	20	Mispelbaum	Mespolo	Mesplier	Mespero	*Mispel Boom*
Morus	21	Maulbeerbaum	Gelso-Moro	Meurier	Moral	*Moer-bessen-Boom*
Myrrha	22	Myrrhen	Mirra	Myrrhe	Mirra	*Myrrhe*
Myrrhus	23	Heydelbeer staudē	Mirto	Myrte	Arrayhan	*Myrthus-Boom*
Nux	24	Nuß-Baum	Noce	Noix	Nogal	*Noten-Boom,*
Olea, Oliva	25	Oelbaum Oelber	Ulivo	Olivier	Olivo, Azeytuno	*Oleyven Boom*
Palma	26	Palmbaum	Palma	*P*almier	Palma	*Palm-Boom, Dadel-Boom*
Persicus & Persicum	27	Pferschichbaum / Pfersich	Pesco, Pesca, Persico	*P*eschier	Prischal	*Persen-Boom*
Pinus, Nux pinea	28	Ferichenbaum / Zirbl-Nuß	Pigna, Pino	*P*in	Pino	*Pymboom, Pyn Appel*
Piper	29	Pfeffer	Pepe	*P*oiure	Pimienta	*Peper*
Platanus	30	Ahorn	Platano	*P*lane	Platano	*Plaen Boom*
Pomus, Poma autea	31	Apfelbaum/ Gulden Apfel	*P*omo	*P*omme	Mançana	*Appel, Appelboom*
Quercus, Robur, Glans	32	Eichbaum/ Hageich/ Eichel	Quercia, Rovere, Ghianda	Chesne, Roure, Gland	Entzina, Roble, Bellotta	*Eyck, Struyck-Eyck, Eyckel*
Ramus	33	Zweig	Ramo	Rameau	Ramo	*Tack*
Rubus	34	Prombeer Staud	Rubo	Ronce	Carca	*Breeme*
Salix	35	Felberbaum	Salcio	Saulx	Saúze	*Wilgen*
Sorbus	36	Spölingbaum	Sorbe	Sorbier	Serval	*Sorvenboom*
Spina	37	Dorn	Spina	Epine	Espina	*Doeren*
Suber	38	Pantoffel-Holtz	Suvero	Liege	Alcornoque	*Vlot-Havvdt, Korck*
Surculus inoculatus	39	Pelß-Zweig	Innesto	*C*e qui est enté	Enxerto	*Ente, occulatie*
Sylva	40	Wald	Bosco, Selva	Forest	Selva	*Bosch*
Taxus	41	Eibenbaum	Tasso	If	Tezo	*Ibenboom*
Tilia	42	Lindenbaum	Tiglio	Teil, Tillet	Teja	*Linde*
Truncus	43	Stock	Tronco	Tronc	Troncon	*Tronck*
Vitis, Uva, Vinum	44	Weinreb/ Weintraub/ Wein	Vite, Uva, Vino	*C*ep de vigne, Raisin, Vin	Vid, Uva, Vino	*Wyngaert-ranck, Druyve, Weyn*
Ulmus	45	Ulmenbaum	Olmo	Orme	Olmo	*Olm*

LIBER X.

HERBÆ.		Kräuter.	ERBE.	HERBES.	YERVAS.	*KRUYDEN.*
Acanthus	1	Bärenklau	Acanto	Acanthe, ou Bianche, Ursine	Acanto	*Berenklauvve*
*A*conitum	2	Wolffskraut	Aconito	Aconit	Aconito	*Wolfs-Kruyd*
*A*maracus, seu Samsucus	3	Majeran	Majorana, *P*ersa	Mariolaine	Mejorana yerva	*Majoraen*
*A*spalathus	4	Rhodißholtz	Aspalato	Bois d'Aloë de Rhodes	Alatguetz	*Hauvut van Rhodes*
Basilicon	5	Basilien	Basilicò	Basilic	*A*lbaháca	*Basilien-Kruyd*
Borago	6	Borrich	Borragine	Bourache	Borraza	*Bernagie, Bugloos*
Brassica, *C*aulis	7	Köhl/ stertz	*C*avolo	*C*hou, Tige	Verza, Tallo	*Koole*
*C*apillus Veneris, seu Adiantum	8	Frauen-Haar	capilli veneris, Adjanto	*C*apel venere	*C*ulantrillo de Pozzo	*Vrauven-Haar*
*C*apparis	9	Kapperen	*C*appari	*C*apres	*A*lcaparras	*Kappers*

Carduus

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hiſpanicè*	*Belgicè.*
Carduus	10	Diſtel.	Cardo	Chardon	Cardo	*Diſtel, Cardoen*
Cepa	11	Zwibel	Cipolla	Oignon	Cebolla	*Atuyn*
Crocus	12	Saffran	Zafferano	Safran	Açafran	*Saffraen*
Cucurbita	13	Kürbiß.	Zucca	Courge	Calabaça	*Cauvvorde, Calabaſſe*
Ferula	14	Ferelkraut	Ferola	Ferule	Cananheia, Freſcha	*Feunel Gıant*
Felix	15	Farnkraut	Felce	Fougere	Helechoyerva	*Vaeren*
Fœniculum	16	Fenchel	Finocchio	Fenoüil	Hinojo	*Vinckel*
Fœnum, Fœnum græcum	17	Hew / Bocks Horn	Fieno greco	Foin, Fenegré	Heno, las Heluas	*Hoy, Fenigrieck*
Fragum	18	Erdtbeer	Fraghe	Fraiſe	Miezgado	*Eêrdt-beſie*
Frumentum, Granum, Spica	19	Getraidt / Korn Eher	Formento, Grano, Spica	Froment, Grain, Epic de bled	Trigo, Grano, Eſpiga	*Koren, Graen, Adert*
Fungus	20	Pfifferling	Fungo	Champignon	Hongo	*Fungo, Campernoilie*
Gramen	21	Graaß	Gramigna	Dent de chien	Grameyerna	*Gras*
Juncus	22	Bieze	Giunco	Jonc	Junco	*Riet, Bieſe*
Lactuca	23	Lattich	Lattuca	Laitüe	Lecchuga	*Lattauvve, Kropſalaet*
Legumina	24	Hülſenfrucht	Legumi	Legume	Legumbre	*Boonen, Ertſen &c.*
Linum, Linum Asbeſtinum	25	Flachs / Flachs ſo vom Feur nicht verzehrt wird	Lino, Lino Asbeſtinum	Lin, Lin que le feu ne conſume pas	Lino, Lino, que el Huego nogaſta	*Vlas, Vlas dat van het Vier niet en wort verhindert*
Lotus	26	Steinklee	Loto	Melilot	Lodo	*Seven geteyden-Kruydt*
Lupinus	27	Feigbonen	Lupino	Lupin	El attramuz	*Lupynen*
Mandragora	28					
Melopepon	29	Melonen	Melone	Melon	Melon	*Meloen*
Milium	30	Hirß	Miglio	Millet	Meijo	*Geers*
Nardus	31	Spicanarde	Nardo	Apic d'outremer	Azumer	*Spickenarde*
Nymphæa	23	Waſſer	Ninfea	Nymphe des Jardins	Nynphea	*Plompen-Blom*
Oriza	33	Reyß	Riſo	Riz	Arroz	*Reys*
Piſum	34	Erbiß	Piſello	Pois	Aruejæ	*Erte, oft e Ervvte*
Portum	35	Lauch	Porro	Porreau	Puerro	*Loock, Porrcye*
Pulegium	36	Poliy	Bulegio	Pouliot	Poleo	*Poley*
Rapa, Raphanus	37	Rub / Rettich	Rapa, Rafano, Ramolacio	Rave, Raifort	Nabo, Ravano	*Rape, Radyt*
Sedum, ſeu ſemper vivum	38	Haußwurtz	Sempre vivo	Joubarbe	Cavilla	*Donderbaert*
Spinacea	39	Binetſch	Spinace	Epinard	Eſpinaca	*Spinagie*
Tuber	40	Erdmorcheln	Tartuffi	Truffes	Lo meſmo	*Soorte van campernocillie*
Trifolium	41	Klee	Trifoglio	Trefle	Trebol	*Klaver*
Urtica	42	Neſſel	Ortica	Ortie	Hortiga	*Netel*

LIBER XI.

FLORES.		Blumen.	FIORI.	FLEURS.	FLORES.	*BLOEMEN.*
Flos	1	Blum	Fiore	Fleur	Flor	*Bloem*
Amaranthus	2	Tauſendtſchön	Amaranto	Amarante	Amaranto]	*Amaranth*
Anemone, Flos Adonidis	3	Klapper-Roſen	Adone, Anemone	Anemone		*Animone*
Caltha	4	Korn-Roſen	Calta	Soucy	Torna ſol	*Gouvvt-Blumme*
Campanula	5	Glocken	Campanello	Clochette	Campanilla	*Klockette*
Caryophillum	6	Neglein-Blum	Garofano	Girofle	Clavo de Girofo	*Senoffel*
Corona Imperialis	7	Königs-Cron	Corona Imperiale	Couronne Imperiale	Corona Imperial	*Kroon Imperial*
Granadilla, Flos Paſſionis, vel Indicus	8	Paßion-blume	Granatiglia	Fleur de Grenade	Gratan glia	*Indiaenſch Paſſie-Bloemeken*
Heliochryſum, ſeu Chryſantemon	9	Gold-Blümlein	Elicriſo		Scoba Hedionda	*Blommeken dat geplückt ſeynde niet en vergaet*
Heliotropium	10	Sonnen-Blume	Giraſole	Tourne ſol	Torna ſole tartagoyercia	*Sonne-Bloem*
Hortns	11	Garten	Giadino	Jardin	Jardin	*Hof*

Hyacin-

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
Hiacinthus	12	Hyacinthblum	Giacinto	Hyacinthe	Jacintho	*Pacinte, oft Hiacinth*
Jasminus	13	Gesamin	Gelsomino	Jasmin	Jaimin	*Jesemin*
Lilium	14	Lilien	Giglio	Lys	Lirio	*Lelie*
Miraculum Hispanicum	15	Spanischwunder	Maraviglia di Spagna	Marvella d'Espagne	Marvilla de Espanna	*Spans-Wonder*
Papaver	16	Belmagen	Papavero	Pavor	Adormidera	*Heul*
Pæonia	17	Pfingst-Rosen	Peonia	Peone	Peonia	*Peonie*
Rosa	18	Rose	Rosa	Rose	Rosa	*Rose*
Tulipa	19	Tulipan	Dulipante, Tulipano	Tulipe	Tolipan	*Tulipant*
Viola	20	Viol	Viola	Violete	Violeta	*Violette*

LIBER XII.

GEMMÆ ET lapides.		Edelgestein/ und gemeine Stein.	GEMME, E Pietre.	PIERRES PRECIEUSES.	PIEDRAS, PRECIOSAS.	*Kostelijken en andere Gesteenten.*
Achates	1	Agatstein	Agathe	*A*gathe	Agatha	*Agat-Steen*
Adamas	2	Demanstein	Diamant	Diamant	Diamante	*Diamant*
Ætites, Lapis Aquilinus.	3	Adlerstein	Etite, Pietra aquilina	Piere d'aigle		*Arent-Steen*
Amethystus	4	Amethist	Ametisto	*A*methyste	Ambristo	*Amethist*
Amianthus	5	Amianth	Amianto	*A*mianthe	Amianto	*Amianth*
Asbestus	6	Asbest	Asbesto	*A*sbeste	Asbesto	*Asbest, Brädtsteen*
Beryllus	7	Beryll	Berillo	Beril	Beril	*Berille*
Camphora	8	Kampfer	Canfora	Camphre	Alcanfor	*Kampher*
Carbunculus	9	Carbunckelstein	Carbunchio	Rubis	Carbunclo	*Carbonkel-Steen*
Ceraunius, Brontia	10	Donnerstein	Ceraunia	Pierre de foudre		*Donder-Steen*
Chrysolithus Chrysolectrus	11	Chrysolith	Grisolito	Chrysolithe	Crisolyto	*Gäuvvt-Steen*
Corallium	12	Corallen	Corallo	Corail	Coral	*Korall*
Cos	13	Wetzstein	Cote	Queux	Piedra aguzadera	*Wet-Steen*
Crystallus, Crystallus trigona	14	Crystall / Dreyeckichte Crystall	Cristallo	Crystal	Cristal	*Cristal. en Cristal dat drykantich is*
Diacostides	15					
Diadochus	16		Diacodo			
Enydros	17	Wasser-Edelgestein	Enidro			*Water-gesteente*
Gemma	18	Edelgestein	Gemma	Pierre pretieuse	Piedra preciosa	*Kostliken Steen*
Hyacinthus	19	Hyacinth	Giacinto	Hyacinthe	Jacinto Piedra	*Hiacinth*
Jaspis	20	Jaspis	Diaspro	Jaspe	Aspe	*Jaspis*
Iris	21	Regenbogenstein/	Iride	Flambe		*Regen bôog-Steen*
Lapis, Saxum, Marmor	22	Stein/ Marmelstein	Pietra, Sasso, Marmo	Pierre, Caillou, Marbre	Piedra, Guijarro, Marmol	*Steen, Marber-Steen*
Lapis lydius	23	Probierstein	Pietra di paragone	Pierre de touche	Piedra tocque	*Toets-Steen*
Magnes	24	Magnetstein	Cala mira	*A*ymant	Piedra yman	*Seyl-Steen*
Margarita, Concha margaritifera	25	Perlen / Perlen-Mutter	Perla, Madriperla	*P*erle, Coquille de perle	Concha de perlas	*Perle, Schelpkent daer de Peerlen in vvachsen*
Opalus	26		Opulo	Opale		
Sal	27	Saltz	Sale	Sel	Sale	*Savvt*
Sapphirus	28	Sapphir	Zaffiro	Saphir	Zafiro	*Sapphyer*
Sardius	29	Carniol	Sardio	Sarde ou corraline		*Carneol*
Sardonyz	30	Kardonick	Sardonico	Sardoine	Sardonico	*Sardonichs*
Selenites	31	Speiß-Glaß	Selenite	*A*ntimoine		*Maen-Stein*
Silex, Chalybs	32	Kißlingstein / Stahl	Pietra focaia, Focile	Caillou, *A*cier	Pedernal, Eslabon de fuego	*Kaey, Stael*
Smaragdus	33	Smaragd	Smeraldo	Emeraude	Esmeralda	*Smaragd. Emerãde*
Succinum, Electrum	34	Agstein	Ambra	*A*mbre	Ambar	*Amber*
Topazius	35	Topatz	Topatio	Topaze	Topacio	*Topaes*
Vitrum	36	Glaß	Vetro	Verre	Vidrio	*Glas*

LIBER XIII.

METALLA.		Metall.	METALLI.	METAUX.	METALLES.	*Metaelen.*
Argentum	1	Silber	Argento	*P*lata	Plata	*Silver*
Argentum vivum, seu Mercurius	2	Queckfilber	Argento vivo	Argent vif	Azogne	*Quick-Silver*

o

Aurum

ORDO SEU DISPOSITIO

Latinè.		Germanicè	Italicè	Gallicè.	Hispanicè.	Belgicè.
Aurum	3	Goldt	Oro	Or	Oro	*Gouvvde*
Cuprum	4	Kupfer	Rame	Cuivre	Cobre	*Koper*
Electrum	5		Elettro	Ambre	Embar	*Amber*
Ferrum	6	Eisen	Ferro	Fer	Hierro	*Eyser*
Moneta	7	Müntz	Danaro	Monnoye	Moneda	*Munte, Geld*
Plumbum	8	Bley	Piombo	Plomb	Plomo	*Loods*
Stannum	9	Zinn	Stagno	Estain	Peltre	*Tin*

PARS II.

CORPORA ARTIFICIALIA

LIBER XIV.

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
IMSTRUMENTA Ecclesiastica.		Kirchen-Zeug.	STRUMENT di Chiesa.	LES CHOSES necessaires pour l'Eglisse.	INSTRUMENTOS de Templo.	*Kerke-Dingen.*
Altare	1	Altar	Altare	Autel	Altar	*Autaer*
Calix	2	Kelch	Calice	Calice	Caliz	*Kelck*
Campana	3	Glogge	Campana	Cloche	Campana	*Kloke*
Candelabrum	4	Leuchter	Candeliere	Chandelier	Candelero	*Kandelaer*
Candelabrum Trigonum	5	Dreyeckich Leuchter	Triangolo	Chandelier Triangulaire	Candelero con tres angulos en la yglesia	*Den Dry-kantigen Kandelaer*
Crepitaculum	6	Klöpperlein	Tabelle	Clochette	Matraca	*Den Ratel die men gebruyckt in die leste Weeke van den Vasten*
Crux	7	Creutz	Croce	Croix	Cruz	*Kroys*
Lampas	8	Ampel	Lampade	Lampe	Lampara	*Lampe*
Mitra	9	Insel	Mitra	Mitre	Mitra	*Myter*
Pedum	10	Bischoff-Stab	Baston pastorale	Crosse de Prælat	Baculo pastoral	*Staf*
Pulpitum	11	Cantzel	Pulpito	Chaire	Pulpito	*Predich-Stoel*
Thuribulum, Thus	12	Rauchfaß/Weyrauch	Incensiero	Encensoir, Encens	Incensario, Encienso	*Wieroock, Wierooch-Vat.*

LIBER XV.

INSTRUMENTA Domestica.		Haußrath.	STRUMENTI Domestici.	INSTRUMENS pour la maison.	HAZIENDAS por las Casas	*Huys-Raet.*
Ahenum	1	Käßel	Caldaia	Chaudron	Caldera	*Ketel*
Alabrum	2	Spulrad	Arcolaio	Roüet pour filer	Devanchora	*Spinvviel*
Annulus	3	Ring	Anello	Anneau	Anilo	*Rink*
Bombylius	4	Angster	Caraffa	Goutteron	Redoma	*Glase oft Kristaelyne ronde Flesschen*
Calceus	5	Schuch	Scarpa	Soulier	Zapato	*Schoen*
Candela	6	Kertze	Candella	Chandele	Vela	*Kertse*
Cribrum pollinarium	7	Beutel-Sack	Furlone, Staccio	Bluteau, Crible	Cedaço, Crivo	*Toems*
Crumena	8	Säckel	Borsa	Bourse	Bolsa	*Beurse*
Culter, Novacula	9	Messer/ Scher-Messer	Coltello, Rasaio	Couteau, Rasoir	Cuchillo, Naveyra	*Mes, Scher-Mes*
Cunæ	10	Wiege	Cuna	Berceau	Cuna	*Wiege*
Emunctorium	11	Liechtbutzer	Molletta	Pincettes	Pinzas	*Snutter, Kers-Snutter*
Fenestra cancellata	12	Gitter / Fenster	Gelosia	Fenestre pour voir, & n'estre veu	Celogia	*Weyme om voor die Venster te setten*
Filorum congeries supra haspedonem	13	Garn auff dem Haspel	Matassa	Escheveau de fil sur le devidoir	Medexa de hilo	*Haren ob dem Haspel*
Laterna	14	Latern	Lanterna	Lanterne	Lanterna	*Lanterne*
Lucerna	15	Liecht	Lucerna	Lampe, Lumiere	Candil	*Lampe*
Mensa	16	Disch	Mensa	Table	Mesa	*Tapel*
Olla	17	Hafen	Pentola	Pot	Olla	*Pot*
Panis	18	Brodt	Pane	Pain	Pan	*Broed*

Pileus

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hiſpanicè.*	*Belgicè.*
Pileus	19	Hut	Capello	Chapeau	Sombicro	*Hoedt*
Scala	20	Laiter/ Steig	Scala	Eſchelle	Eſcalera	*Leere*
Scrinium	21	Schrein	Scrigno	Ecrin	Baul	*Schryn, Kaſſe.*
Situla	22	Eimer	Secchia	Seille ſeau	Herrada	*Eemer*
Speculum	23	Spiegel	Spechio	Miroir	Eſpecio	*Spiegel*
Tela, Pannus	24	Leinwad/ Tuch	Tela	Linye, Drap	Lienzo, *Panno*	*Lynvvaet, Doeck, Lacken*
Vas	25	Geſchir	Vaſo	Vaiſſeau	Vaſo	*Eerden-Pot*
Umbella	26	Sonnenſchirm	Ombrella	Pare ſol	Quita ſol	
Uter	27	Schlauch	Utre	Peau de bove	Pellexo	

LIBER XVI.

ÆDIFICIA, ET quæ illorum ſunt propria.		Gebäw/und dero Zugehör.	EDIFICII, loro attenenti.	EDIFICES, ET les choſes leurs appertenantes.	EDIFICIOS Y las coſas de aquellos.	*Gebauvven, en dat daer toe behoert.*
Arx, Caſtellum	1	Schloß	Caſtello, Cittadella	Chatau, Fortereſſe	Caſtillo, Ciudadilla,	*Slot, Caſteel*
Calx	2	Kalch	Calcina	Chaux	Cal	*Kalck*
Ciſterna	3	Waſſerfang	Ciſterna	Ciſterne	Ailgibe	*Born put Ciſtervie*
Civitas	4	Stadt	Citra	Ville	Cludad	*Stadt*
Columna	5	Seul	Colonna	Colomne	Columa	*Pilaer*
Domus, Ædificium	6	Hauß/ Gebäw	Caſa, Edificio	Maiſon Edifice	Caſa, Obra	*Huys, Gebavv*
Feneſtra	7	Fenſter	Fineſtra	Feneſtre	Ventana	*Vonſter*
Fornax	8	Ofen	Fornacé	Fournaiſſe	Hornaza	*Hoven*
Forum	9	Marck	Piazza	Place ſpacieuſe	Plaza	*Merckt*
Furnulus	10	Diſtillier-Ofen	Fornello	Alambic	*A*lambique	*Diſtillieer hoven*
Labyrinthus	11	Irrgarten	Labirinto	Labyrinthe	Laberinto	*Dool-Hof*
Mola pneumatica, Molendinum	12	Windmüle / Müle	Mulino	Moulin, Moulin à vent	Molino, Molino de viento	*Wind-Meulen, Meulen*
Officina	13	Werckſtatt	Fucina	Ouuroir	Herreria	*Winckel*
Pons	14	Brugge	Ponte	Pont	*P*uente	*Brugge*
Porta	15	Thor	Porta	Porte	La Puerta	*Poorte, Dô ore*
*P*yramis, Obeliſcus	16	Saul/unten vier-eckig/oben ſpitzig	Piramide, Obeliſco	Piramide, Obeliſque	Piramide obeliſco	*Pilaer, ondon vier kantich, boven ſpitt*
Sepulchrum	17	Grab	Sepolcro	Sepulcre	Sepulchro	*Graf*
Statua	18	Bildnuß	Statua	Statue	Eſtatua	*Beeldt, Statue*
Templum	19	Kirch	Tempio	Temple	Y gleſia	*Kercke*
Thalamus	20	Ehebeth	Letto maritale	Lict Nuptial	Lecho Marital	*Hauvvelycksbedde*
Theatrum	21	Schaubühne	Teatro	Theatre	Theatro	*Theater*
Tugurium	22	Hütten	Capanna	Loge	Cavanna	*Hutte*
Turris	23	Thurn	Torre	Tour	*A*ttalaya, O Torre	*Toren*

LIBER XVII.

INSTRUMENTA Mechanica.		Handwercks-Zeug.	STRUMENTI Fabrili.	INSTRUMENTS pour les Ouuriers.	INSTRUMENTOS por los Obreros.	*Handt-Werkers Getugh*
Acus	1	Nadel	Ago	*A*igville	*A*guja	*Naelde*
Cardo	2	Thurnangel	Ganghero	Gond	Quicio	*Gehĕck vā de deure*
Catena	3	Kette	Catena	Chaiſne	Cadena	*Ketene*
Catillus	4	Tigel	Crogiuolo	Creuſet	Criſol de platero	
Circulus doliaris	5	Reiff	Cerchio	Cerche d'un tonneau	Cerco de lenna para las botas	*Reep*
Clavis	6	Schlüſſel	Chiave	Clef	Clave	*Sleutel*
Clavus	7	Nagel	Chiodo	Clou	Clavo	*Nagel*
Cuneus	8	Keul	Conio	Coin	Cunna	*Beytel*
Follis	9	Blaßbalg	Mantice	Souflet	Fuelles	*Blaesbalck*
Forceps, Forfex	10	Zang / Scheer	Forfice	Tenaile, Ciſeaux	Tigeras	*Tang, Scheere*
Furnus Campanus, cum ſiphunculis	11	Diſtillier-Ofen/ ſambt ſeinem Röhrlein.	Lambicco, Boccia	Alambix, Syringuete	*A*lambique, *A*quinara	*Diſtilleer-Kolf met ſyn pypen*
Incus	12	Amboß	Incuggine	Enclume	Yunque	*Aenbelt*
Lagena	13	Flaſchen	Barile	Bouteille	Baril	*Fleſche*
Lima	14	Feil	Lima	Lime	Lima	*Veyl*
Malleus	15	Hammer	Martello	Marteau	Martillo	*Haemer*
Modulus	16	Model	Forma	Forme	Horma	*Model*

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
Modulus ferreus multiformis	17	Dratmodel	Trafila	Instrument puor tirer l'or ou argent en fil.	Instrumento por el qual sacan oro ò plata, y hazan hilos del	*Instrument om Gauvvt oft Silver tot draet te treken.*
Mortarium	18	Mörser	Mortaio	Mortier	Mortero	*Mortier*
Peniculus tectorius	19	Weiß-Pensel	Fennello	Pinceau	Encaladera	*Boystel*
Planula	20	Glothobel	Pialla	Rabot	Cebillo	*Schave*
Prælum	21	Mang	Mangano	Presse	Prensa	*Persse*
Regula	22	Richtscheit	Regola	Regle	Raja, Regla	*Reye, Winckelhack*
Restis, Funis	23	Strick/ Seil	Corda, Fune	Corde	Cuerda, Loga	*Coorde, Seel*
Rhombus	24	Spulrad	Filatoio, Mulinello	Roüet à filer	Torno de hilar	*Spoelvvıel*
Scalprū fabrile	25	Stemmeisen	Scarpello	Giseau de maçon	Escoplo	*Schaefmes, Beytel*
Securis, Ascia	26	Axt	Scure	Hache	Hacha de Hiero	*Beyl*
Sera	27	Schloß	Serratura	Serrure	Cerradura	*Slodt*
Serra	28	Seg	Sega	Scie	Sierra	*Sage*
Subula	29	Schusteraal	Lesina	Alene	Alezna	*Elsen*
Talea	30	Kerb-oder Rait-Holtz	Taglia			*Een Kerf*
Terebellum	31	Borerlein	Trivello	Petite Tarelle	Barrena	*Boorkē, kleine boore*
Terebra	32	Borer	Trapano	Tariere	Taladro	*Borre*
Textoria machina	33	Weberstul	Telaio	Outil de'un tisserant	Telar	*Wevers-getavv*
Torcular	34	Preß	Torchio	Pressoir	Lagar	*Persse*
Trulla Cæmentarii	35	Maurerkelle	Mescola da Muratore	Truelle demaçon	Plana de Alvannil	*Travvel*
Tubus vitriarius	36	Glaß-Rohr	Tromba da bic	Tuyau pour faire des verres	Verro de hazer tazas	*Glasblasers-Pype*
Vasculum Amussis	37	Geschirr zur Richt-Schnur	Bossolo da segatori	Boussole	Bruxola	*Doosken met het Rechtsnore van de Saegers*
Uncus	38	Hacken	Oncino	Crot	Garauato	*Haeck*

LIBER XVIII.

INSRUMENTA lusoria.		Spihl-Zeug.	STRUMENTI da Gioco	Instruments pour les jeurs.	INSTRUMENTOS los juegos.	*Spel-Getuyg.*
Alea	1	Würffel	Dado	Dé	Dádo para jugár	*Teerlinck*
Alveus latrunculorum	2	Schachbrett	Scacchiere	Table où on joue des eschees	Tablero de azedrez	*Schaekbert Dambert*
Pila	3	Ball	Palla	Bale	Pelota	*Bal*
Pila ventosa, lignū brachii tegmen	4	Ballon / Britschall	Pallone, Bracciale	Balon, Brassal	Pelota grande, Bracal	*Balloen*
Pila reticulo percussa	5	Rachet	Rachetta	Raquette	Raqueta	*Racket, Ball-Nette*
Pyrobolus chartaceus	6	Ragettlein	Razzo	Fusée de poudre	Cohete	*Fuseye, vier pyl*
Tessera	7	Einäugiger Wurffel	Fartinaccio	Dé de façon extraordinaire	Dádo con un ojo solamente	*Teerlinck met een Ooge*
Trochus	8	Topff	Trottola	Toupie	Trompe	*Dop, oft Top*
Turbo pneumaticus	9	Windtopff	Giravento	Tourbillon de vent	Peonca	*Wind-Meulcken*

LIBER XIX.

LITTERÆ ALphabeti, earumque proprietates.		Buchstaben und dero zugehör.	LETTERE ALfabetali, ed altri attenenti.	LETTRES DEL Alphabeth & autres choses servantes a escrire.	LETRAS DEL Alphabetho escritura, y otras cosas semejantes.	*Letteren van den A, B, en andere Saecken daer toe behoorende.*
A	1	A	A	A	A	*A*
Archetipus	2	Vorschrifft	Esempio	L'original de quelque chose	Dechado	*Voorschrift*
B	3	B	B	B	B	*B*
Calamus scriptorius	4	Schreibfeder	Penna da scrivere	Plume	Pluma	*Penne*
Charta bibula	5	Fließ-Pappyr	Carta d'ascingare	Papier qui perce	Papelque passe	*Klat-papier*
H	6	H	H	H	H	*H*
I	7	I	I	I	I	*I*
Liber	8	Buch	Libro	Liure	Libro	*Boeck*
Littera	9	Buchstab	Lettera	Letere	Letra	*Letter*
O	10	O	O	O	O	*O*

Pixis

Latinè.	Germanicè.	Italicè.	Gallicè.	Hispanicè.	Belgicè.
Pyxis pulveraria 11	Streubuchs	Polverino	Boite à poudre	Salvadera	*Sandt-Koker*
Regula scriptoria 12	Linial	Rigola	Regle	Regla	*Regel-bort*
Sigillum 13	Pittschier	Sigillo	Cachet	Stello	*Segel Cachet*

LIBER XX.

Latinè.	Germanicè.	Italicè.	Gallicè.	Hispanicè.	Belgicè.
INSTRUMENTA Nautica.	Schiff-Zeug:	STRUMENTI Marineschi.	INSTRUMENTS pour les Mariniers.	INSTRUMENTOS pour les Marirenos.	*Schips-Getuygh.*
Anchora 1	Ancker	Anchora	Ancre	Ancora	*Ancker*
Arca Noë 2	Arch Nohe	Arca di Noë	Arche du Noë	Arca Noè	*Arcke van Noe*
Clavus, seu remo 3	Steür-Ruder	Timone	Timon de Navire	Temon	*Het Roer*
Cymba 4	Schifflein	Barca	Barque	Barcha	*Boodt*
Hamus 5	Angel	Hamo	Hamecon	Anzuèlo	*Anghel Vischhaeck*
Navis 6	Schiff	Nave	Navire	Nave	*Schip*
Rete, Nassa 7	Netz/Fischerreüß	Rete	Rets, Nasse	Red, Nassa para pescar	*Netten, Visch-Corf*
Scapha, Phaselus 8	Schnelles schifflein	Barello, Gondola	Naselle	Esqui fe, Barquillo	*Een snel Schuytie*
Tabula hydrographica, cum pyxide nauticâ 9	Seekahrten / Seebüchs	Carta da navigare	Carte à Naviger	Carta de Marear	*Zee-Caerte met het Compas.*
Triremis 10	Schiff mit 3. Ruder ordnungen	Galera	Galere	Galera	*Galeye*

LIBER XXI.

Latinè.	Germanicè.	Italicè.	Gallicè.	Hispanicè.	Belgicè.
INSTRUMENTA Mathematica.	Mathematische Wercke Zeug.	STRUMENTI Matematici.	INSTRUMENTS de la Mathematique.	INSTRUMENTOS por la Mathematica.	*Mathematische Instrumenten.*
Amussis 1	Schenckelschnur	Piombino	Sonde	Solda	*Loot, Pasloot*
Astrolabium 2	Der Sternen Lauf-Kugel	Astrolabio	Astrolabe	Astrolabio	*Sterre-Keyker*
Bilanx, Libra, Statera 3	Schüssel-waag / Waag / schnell-Waag	Bilancia, Stadiera	Balance	Balanca, Romana	*Waage, Balance*
Circinus 4	Circkel	Compasso	Compas	Compas	*Passer*
Circulus 5	Ring/Craiß	Circolo	Cercle	Circulo	*Rinck, Cirkel*
Conspicilium 6	Augen-Spiegel	Occhiale	Lunete	Antojo	*Bril*
Dioptra 7	Das Absehen	Traguardo	Perspective		*Perspective*
Globus, Sphæra 8	Himel und Erd-Kugel	Globo Sfera	Globe, Boüle	Globo, Esfera	*Bol, Kloot, Ronde*
Horologium arenarium 9	Sand-Uhr	Horologio da polvere	Horologe à sable	Relox de arena	*Sandt-Looper*
Horologium rotatum 10	Uhr mit Räderen	Horologio da rote	Horologe à roüe	Relox de Rueda	*Ure-Werck*
Horologium solare 11	Sonnen-Uhr	Horologio da sole	Quadran	Relox de sol	*Sonne-Weyser*
Instrumentum 12	Werckzeug	Strumento	Instrument	Instrumento	*Gereetschap*
Microscopium 13	Vergröß-Glaß	Microscopio	Microscope	Antojo de largavistu	*Vergroot-Glas*
Perpendiculum 14	Bley-Waag	Archipendolo	Esquierre, Plomb des charpantiers	Archipendulo	*Pasloot*
Quadrangulus 15	Viereckigt	Quadrangolo	Quadrangle	Quadrangulo	*Vierkantich*
Quadrans Astronomicus 16	Quadrant	Quadrante	Quadran	Quadrante	*Quadrant, Instrument van die Sterne Keykers*
Regula quadrata 17	Viereckigte Maß	Squadra	Esquierre	Esquadra	*Winkelhaeck*
Speculum cylindricum 18	Walßspiegel	Cilindro	Cylindre	Cilindro	
Tabula Geographica 19	Land-Karten	Mappamondo	Mapemonde	Mapa	*Landt-Kaerte*
Telescopium 20					*Sien-Buys*
Tetraëdrum 21	In vier Triangel außgetheilt	Tetradio		Tetrgono	
Triangulus 22	Triangel	Triangolo	Triangle	Triangulo	*Triangel, Dreyhoeckich*
Tubus acusticus 23	Fernhorn		Une trompette pour parler de loing	Trompetà pàra hablar de lexos	*Trompette, daer men met verre sprecken kan*
Tubus opticus 24	Perspectiv	Cannochiale	Lunette d'approche	Antojo de larga vista	*Verre-Kyker*

 INSTRU-

ORDO SEU DISPOSITIO

LIBER XXII.

Latinè.	*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
INSTRUMENTA militaria.	Kriegs-Zeug	STRUMENTI militari.	INSTRUMENS de la guerre.	INSTRUMENTOS para la guerra.	*Krygh oft Oorloghs Getuych*
Arcus 1	Boger	Arco	Arc	Arco	*Booge*
Arcus balistarius 2	Palester	Balestra	Arbalete	Ballesta	*Voet-Booge*
Aries militaris 3	Maurenbrecher	Ariete	Belier	Carnero	*Muer-breker*
Arma 4	Waffen	Armi	Armes	Armas	*Wapens*
Chirotheca ferrea 5	Panzer / Handschuch	Manoppola	Gant de fer	Manopola	*Eysere Hand Schoen*
Clava 6	Streitkolb	Clava	Massue	Clava	*Knotse*
Funda 7	Wurffschlinge	Frumbola	Fonde	Honda para tirar	*Slinger*
Galea 8	Böckelhaub	Elmo	Heaume	Yelmo	*Helm*
Gladius 9	Degen	Spada	Epee	Espada	*Svverdt*
Hasta, lancea 10	Spieß-Lantzen	Hasta, lancia	Lance	Lança	*Spiesse, Peycke*
Papilio 11	Gezelt	Padiglione	Pavillon de Camp	Baraca, Ouero, Tienda	*Tenten, Baracken*
Pharetra 12	Pfeil-Kocher	Faretra	Carquois	Carcax	*Pyl-Koker*
Pyrobolus 13	Feur-Kugel	Bomba	Globe de fer	Bomba	*Vierkogel, Bomme*
Sagitta 14	Pfeil	Saetta	Fleche	Hecha	*Peyl*
Sclopetum 15	Mosquet	Archibugio	Mousquet	Arcabuz	*Musket*
Scopus 16	Zihl	Berfaglio	But	Hito	*Wit, daer men naer schiet*
Scutum 17	Schild	Scudo	Bouclier	Escudo	*Schilt*
Tormentum militare, Bombarda, seu Globus 18	Kriegs-Stück/ Schieß-Kugel	Artiglieria	Piece d'artillere, Arquebusa, Bale d'arquebuse, ou de Canon	Artilleria, Bombarda, Balla	*Stuk ge schuts Busse, Kugel*
Tuba 19	Trommete	Tromba	Trompette	Trompeta	*Trompette*
Tympanum 20	Trummel	Tamburo	Tambour	Caxa	*Trommel*
Vexillum, Labarum 21	Fahnen/ Standart	Insegna, Bandiera	Enseigne, Estendart	Estandarte, Vandara	*Veane, Standare*

LIBER XXIII.

Latinè.	*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
INSTRUMENTA Musica.	Musicalische Instrumenten.	STRUMENTI Musicali.	Instruments pour La Musique.	INSTRUMENTOS por la Musica	*Instrumenten van de Musique*
Chelys 1	Geige	Violino	Violon	Rabel	*Violonse*
Chorda Musica 2	Saite	Corda Musicale	Corde de Musique	Cuerda	*Snaere*
Cithara 3	Cither	Cetera	Cithre	Citola	*Cither*
Lyra 4	Leyre	Lira	Lyre	Lira	*Lire*
Nablium 5	Harpffe	Arpa	Harpe	Harpa	*Harpe*
Organum, Organū hydraulicum 6	Orgel/ Orgel/ so durch Wasser getrieben	Orgauo	Orgue, Orgu Hydraulique	Urgano	*Orgel, Water-Orgel*
Syrinx 7	Pfeiffen	Siringa			*Peype*
Testudo 8	Lauten	Liuto	Luth	Laud	*Luyte*
Tibia 9	Flöten	Flauto	Fleute	Flauta	*Fluyte*
Tibia utricularis 10	Sackpfeiff	Piva cornamusa	Cornemuse	Cayta	*Morsel, Sakpype*

LIBER XXIV.

Latinè.	*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
INSTRUMENTA Rustica.	Bauren Werck-Zeug.	STRUMENTI Rurali.	INSTRUMENTS des Paisans.	INSTRUMENTOS de los villanos.	*Boeren Werk-Getuygh.*
Aratrum 1	Pflug	Aratro	Charruë	Arado	*Ploege*
Cribrum 2	Sib	Crivello	Crible	Harnero	*Sift*
Currus 3	Wagen	Carro	Chariot	Carro	*Wagen*
Falx 4	Sensen	Falce	Fauz	Hoz	*Seysene*
Flagellum 5	Drischel	Correggiato	Fleau	Trillo	*Ulegel*
Jugum 6	Joch	Giogo	Joug	Yugo	*Jock*
Ligo 7	Hauwe	Zappa	Hoyau	Acadon	*Hauvvel (de*
Modius 8	Mezen	Staio	Muy	Gahiz	*Graenmaete, mud-*
Occa 9	Egen	Erpice	Herse	Rastrillo	*Egge*
Palus 10	Pfal	Palo	Pau	Palo	*Pael*
Rastrum 11	Rechen	Rastro	Rateau	Rastro	*Reke*
Rota 12	Rad	Rota	Roüe	Rueda	*Radt*
Stimulus 13	Spitziger Steck	Stimolo	Aigvillon	Agujon	*Prickel-Steck*
Vannus 14	Futterwann	Vagho	Van	Harnero	*Wanne*

CORPO-

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*

LIBER XXV.

CORPORA Mixta.		Allerley Ding.	MISTI.	MELANGE DE plusieurs corps	MEZCLADURA de diversos Cuerpos.	*Allerley Sacken.*
Arcula	1	Kästlein	Cassetta	Caissete	Arquilla	*Kasse, Kasken*
Ægyptus	2	Egyptenlandt	Egitto	Egypte		*Egipten*
Calcar	3	Sporn	Sprone	Eperon	Espuela	*Spore*
Canalis	4	Rinnen oder Wasserröhr	Albalena ô Cicognola	Tuyau	Canal	*Buyse, Goote*
Cilicium	5	Bußkleid	Cilicio	Haire	Cilicio	*Haeren-Kleeds*
Compedes	6	Fuß-Band	Pastoie	Cepsà lier les pieds	Grillos	*Boyen*
Cornu	7	Horn	Corno	Corne	Cuerno	*Horen*
Corona	8	Kron	Corona	Couronne	Guirlanda	*Kroon*
Cucurbitula	9	Laßkopf	Ventose	Ventouse	Ventosa	*Laet-bussen*
Fibula	10	Häfftlein	Fibbia	Agrafe	Hevilla	*Gespe*
Flabellum	11	Fliegenwaden	Ventaglio	Avantail	Avanico	*Weyer*
Flagrum	12	Geissel	Disciplina	Fleau	Diciplena	*Roede, Geessel*
Frænum, Lupanum	13	Zaum / Scharf-Gebiß vor die Pferdt	Briglia, Freno	Bride, Frein	Freno	*Toom, Scherp gebeyt*
Harpagium	14	Sprißkrug	Nube di creta	Cruche pour arrouser les plantes	Genero de vaso paro rociar yervas y flores	*Gieter, vat om de Blomen te besproeyen*
Larva	15	Larven	Maschera	Masque	Mascare	*Mommen Aensicht*
Malleoli, funiculi, texendis	16	Blöcklein	Mazzuola da gighetti	Martelets de bois ou d'autre, pour faire des dentelles, ou de semblables choses		*Blockens, daer de Dochters hun Gaeren opvvenden om Kanten tu macken*
Meta	17	Spitzige saul/ziehl	Meta	But, Limite	Termino'	*Méete, Eyndt*
Nodus	18	Knopf	Groppo	Nœud	Bultro, Nudo	*Knoop, eft Knoop*
Odontagra	19	Zang die Zähn außzubrechen	Cane di ferro	Chien de fer pour arracher les dents	Saca muela	*Tant-trecker*
Pecten	20	Kamm	Pettine	Peigne	Peyne	*Kam*
Phlebotomum	21	Laßeisen	Lancetta	Lancette pour seigner	Lanvilla	*Lancette, Laet-Mesken*
Rogus	22	Hauffen Holtz	Rogo	Tas de bois	Carca	*Hauvvt-Tas, Hauvvt-Koop*
Scena	23	Gang auff der Spihlbühne	Scena	Scene	Tablado	*Vytganck in ein Comedie*
Sceptrum	24	Scepter	Scettro	Sceptre	Sceptro	*Schepter*
Sera	25	Thur-Schloß	Lucchetto	Serrure	Cerrâdura	*Slot an een Deure*
Sertum	26	Krantz	Ghirlanda	Chapeau de fleurs	Guirlanda	*Krans*
Tabella depicta	27	Gemahlt Täfflein	Quadro	Peinture	Quadro	*Schilderey*
Thronus	28	Thron	Trono	Throne	Silla	*Tron*
Torques	29	Halß-Ketten	Catena	Chaine d'or	Cadena de oro	*Hals-Ketten*
Triton	30	Wetterhan	Bandernola	Coq d'un clocher	Gallardete	*Den Haen op eenen Thoren*
Viscus	31	Vogel-Laim	Vischio.	Glu	Liga	*Vogel-Leym*

INDEX

INDEX ALPHABETICUS
CORPORUM,
QUÆ IN
MUNDO SYMBOLICO
reperiuntur.

AUCTORES EMBLEMATUM,

Qui ad formandum

MUNDUM SYMBOLICUM

concurrerunt.

EMBLEMATA IMPRESSA.

Abbas Joannes Ferrus in suo Theatro.
Idem in Umbris apparentibus.
D. Paulus Aresius in omnibus suis Voluminibus.
Alcibiades Lucarinus, sub nomine Officiosi Academici Intronati.
D. Didacus Saavedra in Principe politico.
D. Octavius Boldonus in suo Theatro ad laudem D. Card. Cæsaris Montii.
D. Vincentius Gilibertus in Sacris Coronis, in Civitate Dei, & in Torculari.
Bartholomæus Rossi in Hieroglyphicis symbolis.
Sylvester Petra Sancta, de Symbolis heroicis.
Joannes Orazcus in Emblematis.
Emmanuel Thesaurus in exequiis Philippi III. Hispaniarum Regis. &c.
Lucretius Borsati in laude Antonii Longi.
Franciscus Raulinus in Exequiis Odoardi Ducis Parmensis.
Hieronymus Gambertus ad honorem Francisci I. Ducis Mutinensis.
Henricus Engelgrave in Luce Evangelicâ.
Carolus Bovius in Laude S. Ignatii Loyolæ.
Otho Venius in Emblematis Amatoriis.
Sigismundus Laurentius de Virtute Sancti Pauli.
Leonardus Velli in ingressu Serenissimi Cardinalis Ferdinandi, Hispaniarum Infantis, Mediolanum. In Exequiis D. Petri Campori Cardin. Et ad ingressum D. Francisci Visconti, recens inaugurati Episcopi, in Civitatem Cremonensem.
Aloysius Juglaris in exequiis Serenissimi Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis.
Hortensius Pallavicinus ad solennem ingressum Mariæ Annæ Hispaniarum Reginæ, in Civitatem Mediolanensem: Et ad eundem ingressum Eminentissimi Archiepiscopi, Alphonsi Littæ.
Jacobus Masenius in Speculo Imaginum.
Blasius Palma in sua Palma.
Ludovicus Brethe Can. Reg. in Basilica S. Genovefæ Canonicorum Regularium Parisiis.
Sebastianis à Matre Dei in Symbolis Deiparæ.
Alexander Luzon de Millares Can. Reg. in ideâ politica veri Christiani.

EMBLEMATA IMPRESSA ANONYMORUM.

Apparatus, Mantuæ institutus, ad coronationem Mariæ Virginis.
Parthenii Romani in laudem D. Cardinalis Scipionis Burghesii.
Aliquot Emblemata Academiæ Furfurariorum.
Exequiæ D. Cardinalis Horatii Spinolæ, Archiepiscopi Genuensis.
Canonizatio sanctæ Theresiæ.
Canonizatio sancti Caroli, celebrata Mediolani.
Exequiæ Serenissimi Ranutii I. Ducis Parmensis.
Exequiæ D. Marchionis Petri Francisci Malaspinæ.
Philothæi Symbola Christiana.
Octiduum S. Francisci Borgiæ, Monachii Bojorum celebratum.

Schola

EMBLEMATA NECDUM TYPO EDITA.

Schola Arcimboldiæ Mediolani.
Academia Errantium Brixiæ.
Expergefacti Pistorienses.
Philopponi Pistorienses
Incompositi Fanenses.
Venatores Veneti.
Emblemata sacri Templi Saronnæ.
Emblemata Patris Camilli Antici.
Emblemata P. D. Frimi Aloysii Tatti.
Emblemata P. Joannis Bartholomæi Panceri.
Emblemata P. Hortensii Pallavicini.
Emblemata D Caroli Rancati, Præpositi Baretii.
Emblemata D. Joannis Baptistæ Mazzoleni.
Emblemata D. Berlingerii Gessi, Senatoris Bononiensis.
Emblemata D. Jacobi Certani Abbatis Can. Reg. Later.
Emblemata D. Salvatoris Carducii Can. Reg. Later.
Emblemata D Herculis Salaroli Can. Reg. Lat. Abbatis.
Emblemata D. Philippi Mariæ Gallinæ, Can. Reg. Lat.
Emblemata D. Archangeli Conter, Can. Reg. Lat.

Et alia complurium aliorum ingeniorum.

AUTHORES
E QUIBUS
EMBLEMATA
MUNDI SYMBOLICI
illustrantur.

A

ABsalon Abbas Can. Reg.
Achilles Bocchius
Adamus Weberus Can. Reg.
Ægydius
Ægydius Corozet
Ægydius a S. Joan. Bapt.
Ælianus
Aelredus
Æmilius Probus
Æneas Sylvius
Æsopus
Agapitus Diaconus
Agatius
Agellius
Ailgrinus
Alanus
B. Albertus Magnus
Alcibiades Lucarinus
Alcuinus
Aldus Manutius
Alexander ab Alexandro
Aloysius Cerchiarius
Aloysius Juglaris
Aloysius Lippomannus
Aloysius Navarinus
Alphonsus Avila
Alphonsus Ciacconius
Alphonsus Rodriquez
Alphonsus Salmeron
Alphonsus Tostatus
Algerus
S. Ambrosius
Ambrosius Ansbertus
B. Amedeus
Ammianus Marcellinus
Anastasius Nycenus
Anastasius Sinaita
Andreas Alciatus
S. Andreas Apostolus
Andreas Biancus
S. Andreas Cretensis
Andreas Pintus
Andreas Tiraquellius
Angelinus Gazeus
Angelus Grillus
Angelus Maria Arcionus
Angelus Politianus
Ansbertus
S. Anselmus
S. Antiochus
S. Antoninus
Antonius Imperator
Antonius
S. Antonius Abbas
Antonius Bonfinius
Antonius Guilielmus
S. Antonius de Padua Can. Reg
Antonius Panormitanus
Antonius Possevinus
Antonius Ricciardus
Apollodorus
Aponius
Apophtegmata Hebrea
Appianus
Apuleius
Aratus
Archangelus Conter
Aretas
Arias Montanus
Aristides
Aristophanes
Aristoteles
Arnobius
Arnoldus Carnotensis
Arnoldus Luxoviensis
Ascanius Martinengus Can. Reg.
Ascanius Ordeus Can. Reg.
S. Asterius
S. Athanasius
Athanasius Kircherus
Athenæus
Averroes
S. Augustinus
Augustinus Mascardus
Aurelius Victor
Ausonius
Author operis Imperfecti.

B

BAlthasar Bonifacius
Balthasar Paez
Baptista Fulgosus
Baptista Guarinus
Baptista Mantuanus
Baptista Pitonus
Bartholomæus Anulus
Bartholomæus de Pisis
Basilius Imperator
S. Basilius Magnus
Basilius Paradisi
S. Basilius Seleuciensis
Beda
Benedictus de Uva
Benedictus Fernandex
Benedictus Fidelis
Benedictus Haefrenus
Benedictus Sossagus
R. Ben Sira
S. Bernardus
Bernardus Morandus
Bernardinus Bauhusius
Bernardus Balduinus
Bernardinus de Busto
S. Bernardinus Senensis
Biantes
S. Birgitta
Blasius Viega
Boëtius
Boisardus
S. Bonaventura
Bonaventura Baronius
Bonaventura à S. Maria
Breviarium Ambrosianum
Breviariam Romanum
S. Bruno Can. Reg.
Brusonius

C

CÆsar Baronius
Cæsar Ripa
S. Cæsarius Arelatensis
Calpurnius
Campensis
Capoleo Guelfuccius
Cardinalis de Monte
Carolus Baliotus Can Reg.
S. Carolus Borromæus
Carolus Bovius
Carolus Ghioldus
Carolus Paschalius
Carolus Rancatus
Carolus Rossetus Cardinalis
Cassiodorus
Castor Durantes
Catharinus d'Avila
Cato
Catullus
Celsus Rosinus Can. Reg.
Chleantes
Christophorus Finottus
Christophorus Giarda
Chromatius
Chrysippus
Cicero
Claudianus
Claudius Achillinus
Claudius Paradinus
Claudius Trivultius
Clemens Alexandrinus
S. Clemens Romanus
Columella
Concilium Arausicanum
Concilium Carthaginense
Concilium Tridentinum
Conradus Gesnerus
Constantinus Imperator
Constantius Pulcharellus
Constitutiones Can. Reg. Lat
Cornelius à Lapide
Cornelius Gallus
Cornelius Jansenius
Cornelius Tacitus
Cosmas Damianus Hortulanus Can. Reg.
Cosmas Hierosolymitanus
Costalius
S. Cyprianus
S. Cyrillus Alexandrinus
S. Cyrillus Hierosolymitanus
Cyrus di Pers.

D

S. DAmasus
Daniel Bartolus
R. David
David Chitræus
Democritus
Demosthenes
S. Diacodus
Didacus Baeza
Didacus Castillius
Didacus Celada
Didacus Saavedra
Diodorus Sicilianus
Diogenes
Diogenes Laertius
Dion
Dion Cassius
Dion Chrysostomus
S. Dionysius Areopagita
Dionysius Carthusianus
Dioscorides
Dominicus Bissélius Can. Reg.
S. Dorotheus
Drogo Hostiensis

E

Ecclesia Franciscana
Edmundus Campianus
Egesippus
S. Eleutherius
Elias Cretensis
Elius Spartianus
Emmanuel Naxera
Emmanuel Thesaurus.

B. Enno-

Mar-

MUNDI SYMBOLICI
LIBER PRIMUS.

CORPORA COELESTIA.

COELUM. *Caput I.*

Nter omnes vastissimi Universi hypostases, quæ à Deo Ter Opt. Max ex informi, tenebroso,& indigesto chao in suas quasq; stationes discernebantur; temporis primitiæ Cœlo sacræ extitère, Huic dogmati fidem suam interponit Moses. *In principio creavit Deus cœlum.* Dehinc terra, ceu pavimentum humanis pedibus supponendum, aquis undique circumflua, paribusque librata ponderibus, in universi centro firma & stabilis appensa est. Eam ignis, cum lunari globo in orbem contortus, & cætera rerum primordia sunt insecuta. Quare ut Mundus Symbolicus, seu ectypon ab exemplari nihil aberret, primo loco spatiosum illum firmamenti fornicem; postliminio quatuor corpora primogenia, cæteramque sparsam mundi supellectilem, prout quæquæ in rem nostram aliquid momenti conferent, collocare studebimus.

1. Dum Isabella Borbonia, Hispaniarum Regina, fatis concesserat, suos simul in luctus animavit Parnassidem Mediolanensem, quæ atros demortuæ Reginæ arcus insigni depinxit emblemate è

sphærâ nimirùm pertusâ, quæ in circulos æneos, armillarum instar inter sese inflexos, distincta, omnem revolutionum cœlestium varietatem, totius universi Ideam curiosè exprimebat: hoc lemmate, ceu Oedipo, addito; UNUS OMNES. Veluti diceret, quemadmodum primum mobile, è communi Philosophiæ suffragio (quidquid P. Joan. Eurseb. Nierembergius momentis validis adversò torrente niatur) omnes inferiores orbes secum in occasum, motu (ut vocant) raptûs, præcipitat; simili planè ratione cunctos subditorum animos ab optimæ Reginæ occasu in lachrymas & lugubres singultus fuisse detractos. Cæterùm genuina hæc Superiorum imago est, ad quorum actiones, ceu ad primum mobile, omnia inferiorum facta facilè formantur, & quaquaversum rapiuntur. Unde Claudianus:

Nieremb. Hist. Natur. l. 2. c. 17.

Exemplum Superiorum.

Claud. de 4. Consul. Honorii.

------componitur orbis
Regis ad exemplum; nec sic inflectere sensus
Humanos dicta valent, quam vita regentis;
Mobile mutatur semper cum Principe vulgus.

Apposite in rem præsentem quidam hodierni ævi Vates.

Io. Auden. Epigr. 113.

O quanta exemplo generoso in Principe vis est!
Tu vitando vetas; tu faciendo jubes.
Princeps principium motus, Rex Regula vitæ,
Circumfert cœlum sidera, Rex populum.

Motio Divina. Lips. l. 1. de Clementia. cap. 20.

Justus Lipsius in hac *primi mobilis* icone vult repræsentari vim illam suavem & attemperatam, quâ supremus omnium motor Deus orbem intellectualem gubernat. *Sicut*, inquit, *Supremum illud cœlum inferiores omnes orbes itâ secum ducit, ut proprium eorum motum non abrumpat aut sistat: sic Deus fati impetu humana omnia trahit, sed peculiarem cujusque vim aut motionem non tollit.* Rapit enim verò Deus voluntatem nostram, manu tamen adeò cautâ, ut congenitum indifferentiæ characterem, & liberam agendi facultatem, nec minimum eripiat.

Animi magnitudo.

2. Romani Parthenonis sodales insignem Scipionis Burghesii, Cardinalis, magnificentiam & animi pondus demonstraturi; Cœlum explicârunt, hoc lemmate descriptum, NIHIL EXTRA. Simulachrum hoc Divinæ immensitati apprimè congruit, de qua S. Isidorus. *Non ita*, inquit, *putandus est Deus esse in omnibus, ut unaquæque res pro magnitudine portionis suæ capiat eum: id est, maxima majus, & minima minus: dum sit potius ipse totus in omnibus, sive omnia in ipso.* Et rursùs: *Omnipotentia Divinæ Majestatis cuncta potestatis suæ immensitate concludit, nec evadendi potentiam ejus suisque aditum invenire poterit, quia ille omnia circumquaque constringit. Cuncta enim intra Divini judicii potentiam coarctantur.* Quin imò etiam Ethnici hanc doctrinam habuêre exploratam. Unde Virgilius:

S. Isid. de sum Bono. l. 1. c. 2.

Immensitas Divina.

Virg. Ecloq. 3.

------ *Jovis omnia plena.*

Constantia.

3. Mens imperterrita, & pectus semper sibi constans sphæram cœlestem imitatur, cum lemmate: IMMOTA REVOLVOR. Huc collimat illa Hugonis Cardinalis sententia: *Viri spirituales dicuntur cœli, quia semper volvuntur, & nunquam retrocedunt.* Lemma Italicū est, eidem affine. NE PER MILLE RIVOLTO ANCOR SON MOSSO. Eleganter Venusinus olor.

Hug. Cardin in Psalm. 8.

Horat. l. 3. Carm. Ode. 3.

Justum & tenacem propositi virum
Non civium ardor, prava jubentium,
Non vultus instantis tyranni,
Mente quatit solidâ; neque Auster,
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.

Hæc animi fortitudo palmam detulit Ferdinando II. Imperatori, de quo Gulielmus Lamormainus in hæc verba testatur: *Tot ab Acatholicis impetitus injuriis, tot ac toties ab hostibus iniqua & indigna perpessus, nunquam aut verbo quempiam acerbiùs accusavit, aut minimò commotus graviùs doluit.*

Ferdinandus II. potentissimus. Lamor c. 17.

Heroëm D. Caroli animum, quem inter adversa semper inconcussum servavit, haud obscurè loquitur serenioris cœli facies, infra quam è contrariis antris erumpentes venti tumultuantur, & viribus, alterna cæde collisis, inter se confligunt; addito lemmate: UTRUNQUE SERENUM. Seneca animum verè generosum, cunctisque motibus superiorem, hoc Emblemate, ceu ectypo expressit. *Pars superior mundi & ordinatior, ac propinqua sideribus, nec in nubem cogitur, nec in tempestatem impellitur, nec versatur in turbinem: omni tumultu caret. Eodem modo sublimis animus, quietus semper, & in statione tranquilla collocatus, intra se premens, quibus ira contrahitur, modestus & venerabilis est, & compositus.* Et rursùs: *Talis est sapientis animus, qualis mundi status super Lunam, semper illic serenum est.* Iisdem planè coloribus Ferdinandi II. Austriaci constantiam, nullus unquam tempestatibus dimotam exprimit Gulielmus Lamormainus: *Nubilum*, inquit, *ac serenum sunt mundi inferioris vices; cœlum nunquam mutatur. Planè qui Ferdinandum nôrunt, asserunt cœlo simillimum ejus fuisse animum; illum prospera & adversa infra se despexisse, nunquam turbatum, nunquam mutatum.*

Animus generosus.

Senec. 3. de ira c. 6.

Idem Ep. 59.

Ferdinandus II. nunquam turbatus. Lamorm. c. 17. vitæ.

5. Lemma, MENS AGITAT MOLEM, è cœlo pendulum subministrat Virgilius, de mundi machina in hæc verba pronuntians:

Virgil. l. 6. Æneid. v. 725.

Spiritus intus alit totamque infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

P. Leonardus Velli hoc symbolo supremam Cardinalis Armandi de Richellieu in Gallia authoritatem, summumque imperium repræsentavit: id enim non postremum Principibus incumbit munus, ut tales ad clavum efferant viros, qui brachia eidem sustinendo paria sufficere, suamque in agendo prudentiam palàm demonstrare queant. Scilicet ad hoc Atlantis animum advertit Vellejus Paterculus, quando è Politices regulis ait, *Magnos & eminentes viros magnis adjutoribus ad gubernandum fortunam suam usos esse.* Id amplius confirmans Philo Hebræus, *Unus*, inquit, *non sufficit quantumvis alacer, fortisque corpore simul atque animo in tanta mole negotiorum ac multitudine, quotidie aliis affluentibus super alia: proinde assumendi sunt optimates electi, spectata prudentia, fortitudinis, justitiæ, pietatisque incorrupti, & ante omnia infensi superbiæ: nam hujusmodi viri maximè idonei sunt, ad sublevandum ope sua bonum honestumque Principem.* Cæterùm mentis nomine in hoc symbolo Intelligentias seu Angelos accipias; qui è Philosophorum sententia, cœlos assiduò volvunt, revolvuntque.

Princeps privatus.

Vell. Pater.

Phil. Heb. l. de creatione Principis.

6. Jacobus Certanus Abbas, Canon. Reg. Later. ut orbi persuaderet, laborum centurias esse dotem, cumulatè in magnanimas mentes à natura effusam, Emblematis loco cœlum ob oculos statuit hac voce animatum. NEC MORA, NEC QUIES

Laborum assiduitas.

QUIES ULLA. In rem præsentem Lipsius, *Alti*, inquit, *æthereique animi, ut ipse æther, gaudent motu.* Nec aliter Latinus Pacatus: *Gaudent profectò*, inquit, *Divina perpetuo motu, & jugi agitatione vegetat æternitas. Ut indefessa vertigo cœlum rotat, ut maria æstibus inquieta sunt, & stare sol nescit: ita tu Imperator continuatis negotiis, & in se quodam orbe redeuntibus, semper exercitus es.* Quod Latinus in Imperatore: idipsum Alexander IV. in Pontifice Maximo exigit. *Inest*, inquit, *Romano Antistiti solicitudo sine otio, labor sine quiete, occupatio sine vacatione, exercitium sine tranquillo, ingens & sedula meditatio sine somno, nec ad modicum etiam cura quotidiana intermissionem habet.*

Lips. l. 4. admirand. cap. 2. Latin. pacat. in Panegyr. Theodosii. Imperatoris & summi Pontificis labor assiduus. *Bullarium tom. 1. Constit. 8.*

7. Academia Bononiensis, cui à nocte nomen, præfert hemisphærium, tenebris obductum, cum Lemmate: VERTITUR INTEREA. Vult nimirùm, generosam mentem nonnunquam premi quidem, variisque calamitatum tenebris obrui, nunquam tamen adeò validè deprimi, ut muneri suo deesse, otiove inerti diffluere cogatur. *Quid Divinæ tranquillitati*, inquit Ælredus, *tam proximum, quàm illatis contumeliis non moveri? nullo supplicio, nullàve persecutione teneri? unam mentis & in prosperis & in adversis habere constantiam; inimicum & amicum eodem oculo intueri.*

Animus generosus. *Ælred. c. 7. specul. charit.*

8. Cœlum, terræ globum ambiens cum inscriptione, IN OMNEM TERRAM, consignificat illustres D. Theresiæ per orbem adeò latè diffusas virtutes, ut in iis operosi Apostolorum conatus cernantur redivivi. De Apostolis ore aureo Chrysostomus: *Ipso etiam sole pernicius omnem perlustravêre terram, spargentes ubique lumina veritatis.*

S. Theresia. SS. Apostoli. *S. Chrysost. homil. 15. in Matth*

9. Parthenia Sodalitas Romana, insignem Cardinalis Burghesii munificentiam exhibitura, colorum beneficio cœlum figuravit, stellis distinctum; e cujus umbilico terra prominebat, cum dicto, DUM SPECTAT, DITAT. Apertum hoc dixeris, omnipræsentiæ Divinæ schema. *Quid boni*, exclamat Philo, *defuerit præsente omnipotente Deo? tum proveniunt acervatim cuncta commoda.* Et alibi: *Impossibile est, deesse commodum aliquod ubi Deus præsidet; solitus plena perfectaq; bona largiri rebus omnibus.*

Principis liberalitas. Præsentia Dei. *Philo lib. de migratione Abraham. Idem l. de Agricult.*

10. P. Leonardus Velli, ut suam quoque ad Cardinalis Petri Campori justa funebria conferret symbolam, cœlum stellis illustre efformavit, affixo Principis Hussæi epigrammate: QUIS DORMIRE FACIET? Insinuabat nimirum vigilem Præsulis illius purpurati curam. Eâdem omninò graphide summam Imperatoris Octaviani vigilantiam delineavit Romanus sapiens. *Omnium domos*, inquit, *illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delitias illius industria, omnium vacationem illius occupatio. Ex quo se Cæsar orbi terrarum dedicavit, sibi eripuit; & siderum modo, quæ irrequieta semper cursus suos explicant, nunquam illi licet, nec subsistere, nec quidquam suum facere.* Huic concolor Homerus canit:

Iob. 35. 37. Vigilantia. *Seneca lib. de Consol. ad Polyb. cap. 10.* *Hom. Iliad. 2.*

Non licet integram noctem dormire regentem
Imperio populos, & agentem pectore curas,
Cujus consilio populique, ac multa reguntur.

Eodem modo S. Joannes Chrysostomus: *Multâ*, inquit, *Pastori opus est diligentiâ, sexcentis etiam, ut ita dicam oculis*, (en l cœlum stellis coruscum) *ut rectè undique animi habitum circumspicere possit.* Et S. Bonaventura, *cœlum mobile & inquietum*,

S. Ioan. Chrysost. *S. Bonav. c. de Eccles. Hierarch.*

cujus motus est revolubilis super media, id est, super axem, in quo ostenditur bonorum Prælatorum diligentia & solicitudo circa curam & salutem suorum subditorum.

11. Inter cæteram pompam funebrem cœlo stellato inscripsère. VERTETUR IN DIEM. alludebant, nî fallor, ad illud Jobi: *Noctem verterunt in diem, & rursùm post tenebras spero lucem.* Hinc disces universalem mortuorum revivíscentiam, in quam non obscurè consentit Tertullianus his omnino verbis. *Lux quotidiè interfecta resplendet, & tenebræ pari vice decedendo succedunt, sidera defuncta vivescunt, tempora ubi finiuntur, incipiunt.* Uberiùs posteà eandem sententiam, symbolis satis apertis mortuorum resurrectionem significantibus prosequitur.

Iob. 17. 12. Resurrectio Mortuorum. *Tertull. in Apologet. cap. 48.*

12. Astronomis è quotidiano siderum motu compertum est, cœlestes sphæras plerasque omnes esse volubiles, excepto duntaxat utroque axis vertice (polos vocant, Aquilonarem unum, Australem alterum) immobiliter semper persistente. Unde lemma, IN MOTU IMMOTUS, Viros quosdam clarissimos innuit, qui complures, eosque gravissimos literarios partus citra dolorem (à parturientium maledicto exleges) summâ facilitate enituntur. Cumprimis verò significat supremum operationum Divinarum regimen, de quo profundè Sanctus Isidorus, *Opus*, inquit, *non consilium apud Deum credimus mutari, nec variari eum, quia per varia tempora diversa præcipit: sed manens idem incommutabilis & æternus, quia cuique congruum esset tempori, ab ipsa æternitate in ejus mansit dispositione consilii.*

Negotiis detenti. Regimen Divinum. *S. Isidor. lib. 1. de sum. Bono cap. 1.*

13. Si quidquam aliud inter res creatas præclarū aut obstupescendum, certè cœlum serenum, per totam suam planitiem stellis undique respersum, mortales oculos in sui admirationem attonitos rapit. Sed quantumvis pulchra & illustria sint sidera, à nobis indies videri solita; alia tamen, quæ aciem nostram effugiunt, venustate & elegantiâ prioribus illis longè præstant. *Quid in rebus corporalibus pulchrius cœlo, & tot astris, tot luminaribus insignito?* Verba enumero S. Thomæ Villanovani, *sed neque omnimodam ejus pulchritudinem videmus; multò certè pulchrius est, quàm apparet.* Eò reflectens Tassus, in ornamentum D. Cardinalis Montalti, cœlum, stellis illustre, depinxit; è quo binæ hæ voces volitabant legendæ. PULCHRIORA LATENT. Alii hanc epigraphen transtulère ad limina Palatii de Pitti, quod Magnus Dux Hetruriæ incolebat. Mens Emblematis erat, insignem vultûs illius Serenissimi majestatem ab interioris animi virtutibus, quæ indies augesceret, plurimùm superari. Joannes Baptista Marinus illustrissimæ Marchionissæ de Caraglio panegyrin in hæc verba canit:

Cœlum quam pulchrum. *S. Thom. à Villanova conc. 1. de S. Michaele.* Virtus abscondita. *Io. Bapt. Marin. part. Lyra.*

De la beltà, ch' il Ciel, donna vi diede
Il men si scopre, il più vien che s' asconda.
Bianco sen, negro ciglio, è chioma bionda,
Sol nel visibil vostro mondo vede.
Ma la luce, che l' anima possiede;
Adombrata dal vel, che la circonda,
Benche quasi per vetro i rai diffonda;
Il bel, ch' appare oltra misura accede.
Così fior, così gemma, anchorche mostri
Suo color, suo splendor, cela l' interno
De l' occulta virtute a gli occhi nostri.
E così il Ciel, benche nel giro esterno.
Scopre le stelle, e'l sol, ne chiusi chiostri
Gli Angeli accoglie, e'l gran motore eterno.

Virtus abscondita. 14. Ad illustrandam assiduam Cardinalis Innici de Aragonia solicitudinem, quâ suas virtutes ab hominum conspectu subtrahere sedulò conatus est, cœlum produxêre, sole meridiano illuminatum. Lemma ad stellas; præ majore solis luce absconditas, alludebat in hæc verba: NON CERNUNTUR, ET ADSUNT. Veram hanc normam dixeris; Virginum, cùm Religiosarum, tùm sæcularium, quæ hominum oculos effugere & occultari quàm maximè allaborent. Cæterùm è Salustii doctrinâ in rem præsentem opportunissimâ. *Esse quàm videri probus malis*; S.Gregor. Nazianz.

Virgines. *Salust. è Catil.* *S. Greg. Nazianz. sent. l. 1.*

Nec quamque, nec nimis sequere gloriam,
Nam præstat esse, quàm videri.

15. Cœlum, solem sub Horizonte splendentem, & stellas promiscuè diffusas ostentans, epigraphen sustinet: LUMEN AB UNO. Hoc Emblemate celsissimam Sancti Patris Augustini doctrinam descripseris: enimverò sicut minora sidera nullis, nisi à sole derivatis radiis splendescunt: ita prorsùs universum Doctorum agmen nonnisi precario victitat, & fundamentis è Magno Augustino mutuatis nititur. Id quod Ecclesia Romana grato in tantum Doctorem affectu ingenuè fatetur. *Tam multa*, inquit, *piè, subtiliter, & copiosè scripsit, ut Christianam doctrinam maximè illustrarit. Quem imprimis secuti sunt, qui posteà Theologicam doctrinam vitâ & ratione tradiderunt.* Eodem argumento significari potest Sol æternùm indefectibilis, Deus ter Opt.Max. ad quem omnis ubique splendor, omnisque charitas sua refert primordia. *Invenimus lunæ & stellis lumen suppeditari à sole, re nobis significante, quod à Christo illuminatur Ecclesia, sanctorum luminaria*. Ita Anastasius Sinaita.

S. P. Augustinus. *Brev. Rom.* Deus author lucis. *Anast. Sinait. in Hexamer.*

In Morte. 16. P. Ludovicus Juglaris inter funestas Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis, exequias, Taurini celebratas, cœlum depinxit, quod copiosis stellis distinctum, epigraphen prætulit. MERSO HÆC SOLATIA SOLE. Significare voluit, nullum afflictæ civitati è Serenissimi solis occasu superesse levamen, nisi faces passim accensas & multiplicem pompam, quâ obeuntem magnificè insequebatur. Ejusdem Emblematis occasionem nonnemo ex Helicone cygnus captans, cùm Divi Thomæ Aquinatis sacra lipsana inter innumeras collucentes tædas & accensa funalia transferrentur, in hos cantus erupit.

Innumeræ splendent faculæ, comitantur ad aras
Thomam, qui clarum lumen in orbe fuit.
Quem vivum illustrem doctrinæ lumina pandunt,
Prædicat extincti flammea lingua decus.
Resplendent meritò circum tot lumina corpus;
Nam sole occiduo sidera cuncta nitent.

Opus authorem laudat. 17. P. Carolus Bovius intra stellati cœli umbilicum sphæram terrestrem appendit, affixo epigrammate, INDICAT AUCTOREM. Enimverò ex operis præstantiâ insignem artificis peritiâ conjicere licet. Unde Salomon, *A magnitudine speciei & creaturæ, cognoscibiliter poterit creator horum videri.* Orphei dictum est. *Mundi machina est musica, & admirabilis consonantia, prædicans & laudans Deum.* Et S. Prosperi. *Cœlum ergò, mare, terra, & omnia, quæ in eis sunt, consono speciei suæ, ordinationisque concentu protestabantur gloriam Dei, & prædicatione perpetuâ majestatem sui loquebantur auctoris.*

Sap. 13. 5. Orpheus. *S. Prosper. l. 2. vocat. gent. c. 1.*

18. Augustissima, sine originali labe concepta, Virgo Mater opportunè comparatur cœlo nocturno, stellis undique corusco; cui inscriptum sit, CITRA UMBRAM. Hanc de Deiparâ cogitandi occasionem captavit Ambrosius Ansbertus, quando ad eam conversus exclamavit, *Tota pulchra es, & macula non est in te, NEC vicissitudinis OBUMBRATIO!* Porrò cuivis hominum id potissimum incumbere, ut cœlum luminosum, nocte nunquam obumbrante, imitetur, ipsamet sacra pagina testatur, quæ Abrahami posteros iteratis vicibus stellarum symbolo exprimit: *suspice cœlum, & numera stellas, si potes; sic erit semen tuum.* Quem locum interpretatus Philo, *sic erit*, inquit, *sicut quod vides in æthere, sic cœleste, sic UMBRA CARENS, plenum splendore (nam nec in cœlo nox locum habet; nec in virtute tenebræ) dispositum ornatissimè, immoto manens ordine, semper sui simile.*

Maria sine labe concepta. *Ambros. Ansbert.* *Gen. 15. 5.* *Philo l. quis rerum Div. sit hæres.*

19. Nostras calamitates non esse assiduas, sed suis nonnunquam intervallis mitigari; haud obscurè è cœlo disces, nubibus ac pluviis obducto, istamque epigraphen sustentante: NON SEMPER IMBRES. Idipsum innuit Poëta:

Calamitates finem habent.

Nec fera tempestas toto tamen erat in anno,
Et tibi, crede mihi, tempora veris erunt. *Ovid. 1. Fast.*

Tobias, bonitatis Divinæ memor, *Post tempestatem*, inquiebat, *tranquillum facis, & post lachrymationem & fletum, exultationem infundis.* Hâc veritate persuasus Tarsensis Paulus, constanter asseverat, eos, quos hodierni dolores & adversitatum turbæ exagitant, olim plenos gaudii dies, & amplissima gloriæ trophæa cum Servatore suo consecuturos. *Fidelis sermo, si commortui sumus; & convivemus, si sustinebimus, & congregabimus.*

Tob. 3. 22. *2. Tim. 2. 12.*

20. Caducas mundi blanditias, quæ simul & oriuntur & moriuntur, candidè innuunt voces, ridenti cœlo præfixæ: NON SEMPER CLARUM. *Quis enim*, inquit S. Petrus Damianus, *est, cui se fortuna non transferat, & modò de adversis in prospera, modò de prosperis in adversa, scenicâ se varietate non convertat?* Et S. Ambrosius: *Quantos pridiè caterva plaudentium & invidiosa faventis populi frequens pompa domum deduxit: & nox una illum splendorem gloriosæ redactionis abolevit, &c.* Typus hic aulicorum est, qui Regum gratiis ac favoribus sese miserrima mancipia devoverunt. Verè Cygnus ille Anonymus cecinit

Felicitas instabilis. *S. Petr. Dam. l. 7. Epig. 5.* *S. Ambr. l. 3. Hexamer. c. 7.* Aulicus.

Ridenti Domino, nec cœlo crede sereno;
Ex facili causa Dominus mutatur & aura.

21. Sicuti scientiarum, aliarumq; virtutum moralium, ita & perfectionis Christianæ consecutio globum cœlestem imitetur, necesse est, qui in assiduis persistit motibus, nec movendo unquam vel fatigatur, vel frangitur. Cui proindè appositè inscripseris. INDEFESSUS AGENDO. Eodem cœlos encomio celebrat Hugo Cardin. *Licet*, inquit, *semper moveantur, nunquam tamen lassantur.* Assiduum hoc studium in Ferdinando II. Imperatore reveritus est orbis, de quo è familiaribus ipsius nonnemo est testatus, *se nunquam ad Cæsarem intrâsse (intrabat autem ex munere frequentissimè) quin illum in opere deprehenderit legentem, scribentem, audientem, orantem.* Paulò post Lamormaino referente, subjungit. *Pertinax hoc laboris studium ad mortem usque illi fuit. Eo ipso vespere, qui matutinum obitum præcessit, libellos plurimos legit, plurima constituit, suaque manu*

Hugo Cardinal. Ferdinand II. semper laborans. *P. Lamormain, c. 8.*

manu firmavit; nonnulla consiliariis expendenda transmisit; & planè, si non stans, laborans occubuit.

Vita brevis.

22. Miseram humanam vitam, quam mors incerta singulis momentis fatali suo arcui metam destinat, paucis repræsentat sententia. Cœlo vesperascenti alligata, CITO LUCESCIT HESPERUS. Eandem miseriam lugens prosequitur Sanctus Ambrosius. *Hodie*, inquit, *videas adolescentem validum, pubescentis ætatis viriditate florentem, grata specie, suavi colore, crastina die tibi faciem & ora mutatus, occurrit.* Exquisitè in hanc rem vernaculâ linguâ canit D. Basilius Paradisi.

S. Ambr. l. 1. Hexamer. c. 7.

De Basil Parad. in Lyricis.

Non corre si veloce al occidente
Nato à gran pena il sole,
Come rapido l' huom vola ala morte,
Scherzo mortal d' una volubil sorte.
Sparisce, come suole
Ne precipitii suoi stella cadente,
Pigra su'l zolfo ardente
Striscia la fiamma, è per gli eteri campi
Van lenti al paragon folgori, e lampi.

Matth. 16. 2.

Calamitas felicitatem parit.

Isa. 63. 1.

23. Cœlum, sole rubescente conspicuum, opportunam, ni fallor, è D. Matthæo epigraphen præfert. SERENUM ERIT. Ita nimirum sparsum patientis Christi sanguinem insecuta est clarissima felicitatis, resurrectionis & gloriæ serenitas, nunquam imposterum intermoritura. *Quis est iste*, inquit Angelus, Isaiæ ore, *qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra?* moxque respondet, *Iste formosus in stola sua: gradiens in multitudine fortitudinis suæ.* Eodem omninò sensu illum D. Matthæi locum intelligit Hugo Cardinalis. *Per vesperum*, inquit, *in quo cœlum rubicundum est; passio Christi significatur, proprio sanguine rubicundans: matutina serenitas significat gaudium resurrectionis,*

Felicitas mundana.

24. Omnem ab hac mortali vita felicitatis constantiam procul exulare, declaravit Abbas Certanus, Cœlum effingens, majore parte serenum, residuâ verò tempestate & nubes minitante Gnomam addidit. DOPO IL SEREN LE NUBI. Id est; NUBILA POST PHOEBUM. Seneca, *Erratis*, inquit, *Si quem judicatis exceptum. Veniet ad illum diu felicem sua portio. Quisquis videtur dimissus esse, dilatus est.* Non sine ingenio Joannes Ovvenus.

Senec. l. de Provid.

Io. Ovven. l. Epig.

Gaudia post luctus veniunt, post gaudia luctus.
Semper in ambiguo, spevè metuvè sumus.

25. Franciscus Raulinus inter reliquam funebrem Odoardi, Parmensium Ducis pompam, Cœlum stellatum expressit, quod nullam aliam, nisi serenam fronte intuentibus exporrigere potest, lemma addidit. IN HUMILI FULMEN. Digitum nempè ad demortui Principis benevolentiam intendebat, qui, superioris Cœli serenitatem imitatus, animum à tonitruis ingeminandis tranquillum conservabat; ratus, eos fulminum terrores inferiori aëris regioni, vulgo nimirùm ignobili, non verò Principi esse proprios. E Senecæ sententiâ. *Magni animi est proprium, placidum esse, tranquillumque injurias atque offensiones semper despicere. Muliebre est furere in ira: ferarum verò, nec generosarum quidem; urgere & præmordere projectos.* Adrianus, ad Imperii fastigium evectus, cùm fatalem hostem fortè haberet obvium, trepidanti respondit: *Evasisti;* veluti dixisset, vindictæ suæ flammam fuisse quidem hosti pertimescendam, dum sub fortuna inferiore mereretur; ad nunc suprà dignitatis apicem collocato, sublimioris cœli benignitatem, fulminis nesciam, ideæ loco haberi præfixam.

Animus grandis & clemens

Senec. l. 1. de Clement. c. 5.

Adrianus Imperator hosti ignoscit.

26. Idem Raulinus Emblemate non ingrato Cœlum depinxit, quod priusquam tonitruis mugiat, & vaporum conflictu fulmina vibret, sese glomeratâ densâ nubium caligine obscurum, & ad iracundiam proclivè exhiberi. Epigraphen addidit. MOERET ANTEQUAM JACIAT. Consueverat enim Odoardus Farnesius non antea ad delicta coërcenda puniendaque progredi, nisi serenissima fronte præter morem contractâ, alisque indignantis faciei doloribus fontes fuisset à crimine dehortatus. Eâdem mansueti animi laude P. Dominicus Gambertus Franciscum Mutinæ Ducem celebrat, qui importunis auditorum monitis, ut fatali sententiæ subscriberet, compulsus, largè in lachrymas effundebatur. Seneca, primos Neronis annos revolvens, scribit, *Animadversurus in latrones duos, Burrus præfectus tuus exigebat à te, scribens, in quos & ex qua causa animadverti velles. Hoc sæpe dilatum, ut aliquando fieret, instabat. Invitus invito cùm chartam protulisset, traderetque, exclamasti, Vellem nescire litteras.*

Clementis Principis.

Seneca lib. 2. de clement. c. 1.

27. Princeps, numeris omnibus perfectus, & gratiæ suæ favores, & rigoris severitatem, prout occasio tulerit, spargere sciat Ideæ loco Carolus Rancatus Cœlum exprimit, addito lemmate. ZEPHYROS EMITTET, ET EUROS. Verbis ex Ovidio mutuatis.

Princeps clemens & justus.

Ovid. in ib.

Parsque eadem Cœli Zephyros emittet & Euros.

Utrâque virtute ex æquo gaudet Deus, eique simul & justo & misericordi passim acclamat Sacra paginâ. *Dulcis & rectus Dominus. Et misericors, & justus. Et misericordiam & judicium tantabo tibi Domine.* Apprimè S. Basilius Magnus. *Qui solem oriri facit, is*, inquit, *cæcitate etiam mulctat, qui imbrem dat, etiam ignem pluit. Illa Clementiæ, hac severitatis, &c.*

Psal. 24. 8. Ps. 111. 4. Ps. 110. 1. S. Basil. Prœm. Reg. fus. disput.

28. Cœlo frontem suam inter atras nubes contrahente, omnium oculi passim consternantur, horroremque induunt. Eriguntur vicissim, si serenum & explicatum illius vultum rursus intueri liceat. Hinc gnomam, è Statio mutuatam, appositè subscripsit P. Dominicus Gambertus. SINE NUBE PLACET. Princeps ideæ loco cœlum suscipiat, quippè, qui arrogantiâ omnique supercilio procul abjecto, nemini non suavis, benignus, & affabilis compareat. Seneca boni Principis attributa enumerans, ait, *Sermone affabilis, accessuque facilis, vultu, qui maximè populos demeretur, amabilis.* Sanctus Bernardus, Eugenium Pontificem maximum formaturus, succinctam hanc, sed validam præceptionem statuit, *Vultu serenus.* Rex Atabricus apud Cassiodorum dicere est solitus, *semper in honore manet, si cujus est tranquillus animus, eum quoque serenissimus commendat aspectus.*

Stat. 3. Sylv.

Princeps benignus.

Senec. l. 2. de Clement. c. 2.

S. Bernard. lib. 4. de Consid.

Cassiodor. l. 8. Ep. 14.

29. Primum mobile, impetu suo cœlos inferiores omnes in orbem rapiens, epigraphen sustinet UNUS IMPERIO. Amoris hæc prærogativa est, qui in meditullio animæ, veluti in throno, residens, reliquis affectibus omnibus vires & incrementum subministrat, eosque impetu suo in quamcunque partem rapit. Experientiâ suâ id didicit magnum illud amoris Divini prodigium Sanctus Augustinus, quando identidem exclamare coactus est; *Amor meus, pondus meum, illo feror, quocunque feror.* Opportunè Divus Bernardus. *Amor*, inquit, *ubi venerit, omnes in se traducit & captivat affectus, quasi Rex omnibus affectibus imperans.* Quin, omnes nostri

Amoris vis.

S. August. l. 1. Confess. c. 28.

S. Bern. serm. 83. in Cant.

ſtri affectus in amoris imperium ſymmetriâ adeò mira conſpirant, ut ab eo uno originem ſuam trahere, nec plus quàm nomine ab eo diſcerni videantur. Et, ut nihil de virtutibus dicam, quid ſuperbia eſt aliud, quàm amor propriæ excellentiæ? quid avaritia, quàm inordinatus divitiarum amor? quid luxuria, quàm amor carnalis voluptatis? Ipſa ideò invidia & odium, licet adverſus amorem pugnare credantur, ab eodem amore promanant. Non enim alterum odio vel invidiâ proſequerere, ni boni proprii amore exſtimulatus. Eam ob rem Sanctus Pater Auguſtinus quatuor virtutes cardinales nonniſi per amorem definiendas cenſet. *Namque illud,* inquit, *quod quadripartita dicitur virtus, ex ipſius amoris vario quodam affectu, quantum intelligo, dicitur, itaque illas quatuor virtutes (quarum utinam ita ſit in mentibus vis, ut nomina in ore ſunt) ſic etiam definire non dubitem: ut temperantia ſit amor, integrum ſe præbens ei, quod amatur. Fortitudo amor, facile tolerans omnia, propter quod amatur: Juſtitia amor, ſoli amato ſerviens, & propterea rectè dominans: Prudentia amor, ea, quibus adjuvatur, ſagaciter ſeligens, &c.*

S. Aug. lib. de mor. Eccleſ. Cathol. c. 15.

Virtus eſt donum Dei.

30. Academia Vivacium Placentiæ Cœlo nocturno inſcripſit: ALIENO SPLENDORE NITESCIT. Enimverò quo modo vaſtum cœli corpus, ſe ſolo penitùs obſcurum, nonniſi precariò, luce nimirùm à ſtellis emẽdicatâ victitat; hæ verò rurſus non ſuo, ut Aſtronomorũ nonnullis perſuaſum eſt, ſed ſolis tranſmiſſo lumine ſplendent: pari ratione omnis virtutum ſplendor, quo fidelium animi inſignes incedunt, ab unius Dei gratuita voluntate derivatur. Calculo ſuo id confirmant gemini Apoſtoli; Divus Jacobus: *Omne datum optimum & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum.* Et Divus Paulus. *Quid enim habes, quod non accepiſti?* Apprime Sanctus Auguſtinus. *Et habere te agnoſce, & ex te nihil habere; ut nec ſuperbus ſis, nec ingratus. Dic Deo tuo, ſanctus ſum, quia ſanctificâſti me: quia accepi, non quia habui, quia tu dediſti, non quia ego merui.*

Jac. 1. 17.
1. Cor. 4. 7.
S. Aug. in Pſal. 86

Maria Auxiliatrix.

31. Cœlum, ſtellis ornatum, à P. Jacobo Maſenio Epigraphen accepit: NOX UNA, AT LUMINA MILLE: Veluti diceret, nos quidem gravi ſcelerum nocte indies premi; at ſimul innumeris Deiparæ gratiis & favoribus identidem illuſtrari, & extra umbras illas miſerrimas rapi. Emblemati explicando geminum hoc diſtichon ſubjunxit.

Sit licet obſcuris nox intercepta tenebris:
Lumine milleno nox tamen una micat.
Nox ſcelerum nos alta premit: tamen una Maria
Mille oculos nobis ſemper aperta gerit.

Io Geom. hymn. 2. de B. Virg.
S. Damaſ. cen. orat. de Nat.
But. hym. p. 117.

Unde gratioſiſſima hæc Deiparens à Joanne Geometra vocatur, *Polus, mille oculis præditus, ornatus globis, & ſeptenis tonis ſpirituum: polus monte plenus.* Et à Sancto Joanne Damaſceno: *Cœlum vivum, ipſis cœlis latius.* Denique à Butcone. *Firmamentum dogmatum Chriſti.*

Maria glorioſa.

32. Cœlum, Sole oriente illuſtratum Epigraphen ab eodem Patre Maſenio ſubjunctam tenet; SAT LUCIS AB UNO EST. Innuebat videlicet, Deiparam Virginem, Sole Divino illuſtriſſimam, ex adverſis hæreſum umbris non modo nihil caliginis, ſed contrà lucem longè ampliorem accipere. Unde Virgo hæc glorioſiſſima à Sancto Ephræmo cognominatur *Cœlum ſplendidum incomprehenſum cœlis, continens Deum.* Et à Philippo Abbate: *Cœlum mirabile, proferens ſolum Solem.* In rem præſentem opportunum eſt P. Maſenii epigramma:

S. Ephr. Orat. de Deip.

Philip Abb. l. 6. in Cant. c. 18.

Obſideant furvæ cœlum quæcunque tenebræ.
Sol ſatis eſt ſolus, lux ſatis una polo,
Hæreſis obſcuret Divinæ Matris honorem,
Ex tenebris major gratia lucis erit.

Homo juſtus eſt cœlum.

33. Cœlo illuſtri, ceu proprio hominis juſti typo, illam Virgilii gnomam lemmatis loco ſubſcribes: JOVIS OMNIA PLENA. S. Pater Auguſtinus, illa Pſalmi verba interpretatus: *Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cœlo.* Præclarè in rem præſentem ait. *Quid eſt ergo cœlum Dei? omnes ſanctæ, omnes juſtæ animæ: nam & Apoſtoli, quamvis in terra eſſent, in carne cœlum erant: quia in illis Dominus ſedens, per totum mundum ambulabat. Ergò habitat in cœlo: Quomodo? quomodo dicit;* Tu autem in ſancto habitas laus Iſraël. *Qui habitat in cœlo, habitat in ſancto, quid niſi in templo ſuo.* Templum enim Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos, Hactenus ille.

S. Aug. in Pſ. 21. v. 4.
1. Cor. 3. 17.

Proprii mali authores.

34. Cœlo irato, dum imbres, grandine & fulgeſtris horridè mixtos, in orbem exonerat, epigraphen ſubjunges: TELLUS HÆC ARMA DEDIT. Nam exhalationum & vaporum agmina, ad ſecundam aëris regionem ſublata, ibique & calore & frigore, ſeſe mutuo per antiperiſtaſin comprimentibus, accenſa & condenſata, diverſa nimborum igniumve arma cudunt, terramque feriunt. Ita omninò Deus frequenter iiſdem armis in ſceleratos animadvertit, quæ ipſimet temerarii circumtulêre. Certè Goliathus eodem ferro truncatus cecidit, quòd paulò antè adverſus Davidem ſtrinxerat. Abſalonis carnificem proprii ipſius egêre crines. Ii, qui templum prophano opere olim temerabant, propriis funibus, ceu flagellis, ſunt cæſi. Judæi, arctâ obſidione intra Hieroſolymam compreſſi, bellis potiùs inquilinis, quàm Romanorum viribus ceciderunt. In hanc rem Iſaiæ oraculum. *Væ impio in malum, retributio enim manuum ejus fiet ei.* Ubi S. Baſilius, *Conſilia,* inquit, *adversùs juſtos inita, in caput malignè conſultantium retorquentur.*

Iſaiæ c. 11.
S. Baſilius in hunc locum.

35. Henricus Farneſius Eburo ſymboli loco talpam expreſſit, fatalem cœli ſoliſque hoſtem; addito lemmate: IMPURIS EXOSUM. Eos nimirùm feriens, qui ſcelerum voragine merſi, virtutis ſplendorem omnem execrantur. P. Ludovicus Novarinus, Hæreticorum fallacias cum talpis comparans, *Satanicas talpas,* inquit, *hæreticos voco qui apertam lucem exhorrent, in errorum ſuorum foveis pluſquam cymerus circumſeſſi delitеſcunt.*

Henricus Farneſ. in Diphtera Iovis l. 1 eleg.
Virtus exoſa Hæreticis.
Novarin. elect. l. 1. num. 827.

36. Primum mobile, inferiores cœlorum orbes, ipſaſque adeo ſtellas & planetas commovens, epigraphen tenet: SEMOTOS VASTOSQUE CIET. Ita prorſùs magnificentia & imperium potentiſſimi Hiſpaniarum Regis ad vaſtiſſimas hemiſpherii utriuſque provincias ſe diffundit; quin imò plura ab illo regna, quàm in firmamento ſphæræ, moventur. Idem etiam Pontificis Maximi eſt Imperium, qui ſuâ clavium poteſtate non utrique orbi duntaxat, ſed ipſis etiam cœlis inferiſque legem dicit. Diſertè Chriſtus. *Tibi dabo claves regni cœlorum. Et quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.* Unde Synodus Alexandrina, cui præfuit S. Athanaſius, ex ſententia Concilii Nicæni, ſcripſit Felici Papæ, *Romanæ Sedi ab ipſo Domino poteſtatem ligandi & ſolvendi ſpeciali privilegio ſuper alios eſſe conceſſam.*

Monarcha potens.
Summus Pontifex.
Matt. 16. 10.

LUX.

L U X. Caput II.

S. Lucia Virg. & Mart.

37. DIvus Arſenius Sanctam Luciam Virginem & Martyrem Emblemate ſignificaturus, lucem, directâ lineâ è cœlo demiſſam, expreſſit; quæ tametſi à contrariis ventis undique infeſtata, nullam nec proprii ſplendoris, nec rectitudinis ſuæ jacturam exinde patiebatur. Epigraphen addidit. IMMOBILIS MANET. Quo elogio ipſa etiam Ecclesia Virginem illam cohoneſtat. *Tanto*, inquiens, *pondere eam fixit Spiritus ſanctus, ut Virgo Chriſti immobilis permaneret.* Elucet hinc invicta S. Martyris conſtantia, & virilis in ſuperanda tortorum ſævitie fortitudo. Porrò ex hoc Emblemate ampliſſimè reſplendet Ferdinandi II. Juſtitia, nunquam non rectiſſima. De hac P. Lamormainus, *Fruſtra fuit illi aut potentiam alterius, aut ſpem ſuam objicere: ſtetit CONTRA OMNIA IMMOTUS, nec inclinavit, niſi quò juſtitia trahebat.*

Brev. Roman. — Juſtitia inflexibilis. — P. Lamorm. c. 23.

Gratitudo.

38. Lux, vitrum coloratum tranſiens, claram mutuæ beneficentiæ ideam exhibet. Nam vitrum, luce illuſtratum, non ſine reciproco gratificandi ſtudio ſuiſmet tranſeuntem lucem coloribus afficit. Ut adeò verè ſubſcribas: PULCHRIUS UTRUMQUE. Hoc Emblemate appoſitè celebratur Virgo Deipara, in templo præſentata; quippe quæ, virtutum incrementis ampliſsimis in templo exornata, ſplendorem nihilo minorem eidem templo ex auguſtiſsima ſua præſentia retulit. Mutuam hanc gloriæ vicem inter Andream Doriam parentem, & Cardinalem, iſtius filium, obſervans Dominus Marinus metro Italico canit:

Præſentatio M. V. — D. Marin. part. Lyra.

> O di gemina gloria egual frà voi
> Bella gara è gentil; Tu de ſuo pregi
> Vai la luce doppiando, egli de tuoi.

Cæterùm omninò convenit, gratiæ ac beneficentiæ Divinæ radium, intra animas aut corpora noſtra indies reſplendentem, debitâ in Deum charitate & gratitudine, ceu coloribus omnium pulcherrimis, à nobis excipi. Præclarè S. Baſilius. *Accumbens*, inquit, *ora; edens panem, largitori gratias rependito. Tunicam indueris? gratias age benigno datori. Amiciris pallio? fac in te augeſcat interior erga Deum charitas, qui integumenta largitus eſt.* Idipſum providè monet Apoſtolus erga proximos noſtros obſervandum. *Ante omnia mutuam in vobiſmetipſis charitatem habentes.*

Charitas erga Deum, S. Baſil. hom. in S. Iulittam. — Charitas erga proximum. 1. Pet. 4. 8.

Virtus.

39. Virtutis famam apprimè luci comparaverim; nam utriuſque ſplendor, fulminis inſtar per orbem univerſum MOMENTO DIFFUNDITUR. Obſervatur id à S. Ambroſio, *Cùm*, inquit, *lux cœlum, terras, maria illuminat, & momento temporis ſine ulla comprehenſione retectis ſurgentis diei ſplendore regionibus, noſtro ſe circumfundit aſpectui.* Hanc lucis celeritatem imitatur Deus, qui gratiæ ſuæ beneficia in egenos mortales citra moram diſpenſat. *Neſcit enim tarda molimina Spiritus ſancti gratia.* Porrò virtus & fama momentaneo pede terram pervadunt, omneſque illius angulos clamore replent. Exemplo eſt Judas Machabæus, qui, paulò ante militiæ Dux appellatus, nullo adhuc generoſi animi ſui ſpecimine edito, mox teſte Divinâ paginâ, *nominatus eſt uſque ad noviſſimum terræ.* Vix etiam exercitum conſcripſerat adversùs Regem Antiochum, & jam *pervenit ad Regem nomen ejus, & de prœliis Judæ narrabant omnes gentes.*

S. Ambroſ. lib. 1. Hexamer. c. 9. — Gratia Dei. — Fama. — 1. Mach. 3. 9. — Ibid. n. 26

40. Virtutem malorum odio paſſim onerari, teſtatur luci inſcripta gnoma. ÆGRO INVISA LUMINI. Oculus enim invidiæ, aliorum vitiorum ophthalmiâ caligans, virtutis radios ægerrimè ſuſtinet. Huc collimat illa D. Thomæ Aquinatis ſententia, in feſto S. Auguſtini quotannis recitari ſolita, *Oculis ægris odioſa eſt lux, quæ puris amabilis.* Horatius in rem præſentem opportunè.

Virtus odio habita. — Prop. Lateran. — Horat. 3. Carm. Ode. 24.

> *Virtutem incolumem odimus;*
> *Sublatam ex oculis quærimus invidi.*

His aſſentiens Juſtus Lipſius, *Improbis*, inquit, *& ſervilibus animus diſplicet, quidquid probum, erectum, & honeſtum eſt.*

Lipſ. Manud. l. 1. diſſert. 13.

41. Lux grandis, fulguris inſtar versùs caligantem campum corruſcans, epigraphen tenet. CLARO AB ÆTHERE PAVOR. D. Carolus Secchiarus, Can. Reg. Later. hoc Emblemate lucem illam prodigioſam ſignificavit, quâ Deus Saracenorum arma, cùm Aſſiſii Monaſterium infeſtare molirentur, precante S. Clara, fefellit, & exterritos in fugam egit. Eodem penè modo expreſſa cernitur Chriſti reſurgentis majeſtas, quâ circumfuſos cuſtodes adeò validè feriit, ut penè extinxerit. *Erat autem aſpectus ejus ſicut fulgur: & veſtimentum ejus ſicut nix. Præ timore autem ejus exterriti ſunt cuſtodes, & facti ſunt velut mortui.* Hunc ipſum pavorem etiamnum viri clariſsimi, ceu totidem mundi lumina, peccatoribus incutiunt. De S. Baſilio dicebat Sanctus Gregorius Nazianzenus, *Tonitru*, inquit, *tuus erat ſermo, at vita fulgur.*

S. Clara. — Reſurrectio Chriſti Matth. 28. 3. — Vir Apoſtolicus. — S. Gregor. Nazianz. in S. Baſili. funere.

42. Cùm à natura comparatum ſit, Lucem lineâ rectâ è cœlis in terras diffundi, idcirco epigraphen, nî fallor, opportunam luci ſubjunges. RECTA DIFFUNDITUR. Æquitatis & juſtitiæ hæc idea eſt, quæ nonniſi viâ rectâ adminiſtrari cupiunt, omneſque, parentum, amicorum, timoris, proprii commodi, aut conditionum aliarum reſpectus averſantur. Has juſtitiæ leges tenerrimè obſervavit Ferdinandus II. de quo P. Guilielmus Lamormainus, *Cum Jure fuit agendum, in unam æquitatem intentus, nec affinitatem, nec dignitatem, nec authoritatem partium reſpexit.*

Juſtitia. — Guilielm. Lamorm. c. 23.

CREPUSCULUM MATUTINUM. Caput III.

Pudicitia.

43. INGenuus Virginum rubor ſponſam individuam duxit verecundiam. Id quod Emblemate docuit Abbas Certanus, Crepuſculum matutinum exſcribens, addito lemmate, ABSQUE RUBORE NUNQUAM. Nunquam enim Phoſphoro intendas oculos, quin ex albo rubeſcentem videas. Concinnè in hoc argumentū Jacobus Billius.

Iac. Bill. Antholog. ſacr. l. 2.

> *Quâ probè dignoſci poſſet, quæ fœmina nequam;*
> *Temporibus priſcis cùm nota nulla foret.*
> *Id tulit indignè dominus, nam perfida caſta.*
> *Caſtaque judicio perfida plebis erat.*
> *Errorem hunc igitur tollens, his ora pudore,*
> *Illevit, quibus eſt chara pudicitia.*
> *At quibus eſt ſtudio Veneris ſcelerata voluptas,*
> *Fecit, ut his toto deſit in ore pudor.*

S. Gregorius Nazianzenus pluribus locis hoc pudicitiæ ornamentum in fœminis deprædicat, ut in ſuis Metris.

S. Gregor. Nazianz. in Metr. — Idem Orat. adverſ. mulieres ſe ornantes.

> *Mores viriles indecori fœminis,*
> *Quarum modeſtiam ornat imprimis pudor.*

Rurſùs in Oratione adversùs mundum muliebrem. *Unus color*, inquit, *in mulieribus amabilis eſt, nimirùm rubor ille, quem pudor gignit.* Et de laudibus Gorgoniæ, *Unus ille rubor placebat, quem pudor,*

Idem Orat. 11. de laud. Gorgon.

dor affert, unus candor, quem parit abstinentia.

44. Infirmi quidem, & nonnisi nictantes radii à diluculo jaciuntur. Sensim tamen ea incrementa capit, ut orbem universum amplissimè illustret. Lemmatis loco subjunges. SENSIM LUCIDIOR. Persuasum hinc habeas, suos virtuti esse gradus, quos anima, ad virtutis apicem anhelans, pedetentim terere jubetur. S. Bernardus. *Profectus noster*, inquit, *in eo consistit, ut nunquam arbitremur, nos apprehendisse, sed extendamur ad anteriora, incessanter conemur in meliùs.*

Profectus. *S. Bernard. serm. 2. de purificat. B. V.*

AURORA *Caput IV.*

45. AUroram Emblematis loco instar virginis formosissimæ depinges, quæ flores, lucem aliasque in orbem delitias spargens, epigraphen ferat, ab Abbate Fereno subjunctam. SGOMBRA DA NOI LE TENEBRE E GLI ORRORI. Id est. HORROREM PELLIT ET UMBRAM. Nempe Aurora effectuum plurimorum est ferax; quos tamen omnes etiam à scientia, fide, gratiâ, & vitæ innocentia indies in probis generari experimur. Porrò hoc symbolo opportunè repræsentatur felicissimus tam Servatoris nostri, quàm Matris Virginis ortus. De hoc S. Petrus Damianus, *Hæc est*, inquit, *aurora, quam sequitur, imò de qua nascitur sol justitiæ. Nam sicut aurora terminum noctis, diei principium adesse testatur; sic & Virgo noctem expulit sempiternam, & de die diem, de terra sua virginitatis exortum, terris infudit.*

Scientia. Gratia.
Mariæ Nativitas. *S. Petr. Dam. serm. in Assumpt. Virg.*

46. Alcibiades Lucarinus auroram nascentem statuit, his litteris insignem. E MEGO PORTO IL SOLE. Id est. PARTURIO SOLEM. Mariam Virginem hæc imago innuit, novem mensibus Deo incarnato gravidam. Hanc Chrisippus affectu integerrimo salutans, exclamat. *Ave fons lucis omnem hominem illuminantis; Ave solis ortus*, qui nullum ferre potest occasum. Hanc Deiparæ prærogativam significat hymnus græcus, qui referente P. Raynaudo, illam cognominat *Diluvium lucidum, advehens Christum solem.* Omnium tamen optimè S. Petrus Damianus. *Hæc est*, inquit, *Aurora, quam sequitur, imò de quâ nascitur sol justitiæ.*

Maria Virgo gravida. *P. Raynau. lib. Nomenclator Marianus. S. Petr. Damian. serm. 40.*

47. Idem Lucarinus, Christo in Cælos revertenti gratulatus, auroram pinxit, cum lemmate. S. ASCENDE, A NOI S' ASCONDE. Id est. ASCENDENS ABSCONDITUR. Videlicet illud Divinæ paginæ innuebat. *Nubes suscepit eum ab oculis eorum.* Quod explicans S. P. Augustinus, *Nubes*, inquit, *fulgore corusco vallatum, humanis aspectibus occultavit.*

Ascensio Christi. *Act. 1. 9. S. August. serm. 178. de Temp.*

48. Nobilem solis filiam Auroram dixeris; quæ natales, ortusque suos è radiis illius ducit. Sed, quod mirêre, eadem, patris sui mater effecta, solem parturit, eumque paulò post felici genesi in orbis conspectum enititur. Emblematis œdipum addes. PARIO, QUI ME PARIT. Illustre hoc Mariæ Virginis symbolum habetur, quæ eundem Deum, à quo procreata est, in orbem edidit. Deiparæ loquentis vicem sustinens Siracides, ait, *Qui creavit me, requievit in tabernaculo meo*, S. P. Augustinus. *Si omnia per ipsum facta sunt, & ipsa etiam Maria, de quâ natus est, per ipsum facta est. Quomodò ergò ille quasi cæteri homines nasceretur, qui sibi fecit matrem, de qua nasceretur?*

Maria Mater Dei. *Eccl. 24. 12. S. Aug. in Psal. 76.*

49. Eximiam venustatem Aurora præ se ferat, oportet, quippe quâ exoriente, cætera stellarum turba omnis è mundi conspectu se subducit, veluti cum tanta Auroræ majestate comparari erubesceret. Unde lemma, nascenti Auroræ præfixum. SIDERA FUGAT. Ad verbum Seneca.

Jam vaga cœlo sidera fulgens
Aurora fugat, &c.

Senec. in Octav. Act.

Ita omninò vir præstans alios è trivio homines in fugam agere, ac rubore suffundere solet. Sic legisperiti, cum Christum in templo docentem audirent, tantam duodennis pueri prudentiam attoniti excepêre, suamque scientiam illius comparatione levissimam ac penè nullam non sine rubore sunt confessi. *Stupebant autem omnes, qui eum audiebant super prudentia & responsis ejus.* In hunc locum S. P. August. *Christus junior*, inquit, *inter seniores sedebat, & super omnes docentes se intelligebat.*

Virtus excellens. Christus in templo docens. *Luc. 2. 47. S. August. in Psal 18. Conc. 22.*

50. Nativitati S. Joannis Baptistæ apprimè convenit gemina vox, Auroræ inscripta. PRÆVIA SOLIS. Disertè Sanctus Joannes Chrysostomus, *Sol antequam appareat, mittit radios suos, & facit albescere orientem, ut procedens aurora diei adventum demonstret; sic Dominus mundi, antequam appareat, spiritus sui fulgore transmisso, illuminavit Joannem, ut præcedens ille, adventum Salvatoris nunciet.* Breviter ac nervosè Zacharias, Joannis pater de filio suo vaticinatus, *Præibis*, inquit, *ante faciem Domini parare vias ejus.* D. Marinus decollato S. Joanni applaudens, canit:

S. Joan. Baptist. *S. Joan. Chrysost. Hom. 3. Imperfect. Luc. 1. 76. D. Martin. 3. part. Lira.*

Quasi aurora novella
Venne il gran precursor di gratia adorno,
A Præsagir de la salute il giorno.
Echi non sà che in su'l mattin, quand'ella
Trà i confin de le tenebre fiammeggia,
Di porpora rosseggia;
Questa lucida stella,
Ecco inanzi al suo sole estinta langue,
Ma il rossor che la tinge, è il proprio sangue.

Simili ratione illam de aurora methaphoram transtuleris ad felicissima Mariæ Virginis primordia, de quibus S. Petrus Damianus. *Natâ Virgine*, inquit, *surrexit aurora; quia Maria, veri prævia luminis nativitate suâ manè clarissimum illuminavit.*

Nativitas Mariæ. *S. Petr. Damian. serm. in Assumpt.*

51. Inter exequias Margarithæ, Hispaniarum Reginæ, cui dolores partûs fatales extitêre, Aurora promicabat, cum Dicto: DUM PARIO, PEREO. Appositè hoc symbolum ad depravatos quorundam mores trahitur, qui intra scelesta voluntatis suæ viscera peccatum parturire soliti animæ jacturam, mortemque æternam sibi accersunt. Unde illud Jobi: *cunctis diebus suis impius superbit*, à Tigurina sic exponitur, *omni tempore sibi ascis cit dolores parturientis fœminæ.* Et Juvenalis.

Exemplo quodcunque malo committitur, ipsi
Displicet auctori: prima hæc est ultio, quod se
Judice nemo nocens absolvitur.

Partus fatalis. Peccator. *Job. 15. 20. Juvenal. satyra.*

52. In honorem S. Ubaldi Can. Reg. Later. & Eugubiorum Episcopi, Aurora depicta cernitur, ad cujus exortum & tenebræ dissipantur, & belluæ in latebras fugamque aguntur, lemma: ILLUMINAT, & ELIMINAT. Hanc tabellam elenchum putâsses prodigiorum, quibus S. Præsul cæcis restituit diem, energumenis libertatem, ægrisque valetudinem. Porrò gemini hi colores sunt amplissimæ eloquentiæ, quâ S. Ambrosius acrem Magni Augustini intellectum, adeò perculit, ut proscriptâ Manichæorum nocte, aliisque, quibus scatebat, errorum portentis procul fugatis, sanissimam fidei Christianæ lucem, nostro omnium bono, persuaserit. *Prævenit*, referente Possidonio, *Dei liberatoris clementia, sui sacerdotis Ambrosii cor penetrantis, ut contra illum errorem incidentes, legis solverentur quæstiones, atque ita edoctus, sensim atque paulatim hæresis illa miseratione Divinâ, ejus ex animo pul-*

S. Ubaldus. S. Augustinus. *Possidon. in vita S. Aug. cap. 1.*

mo pulsa est protinusque ipse in fide Catholica confirmatur. Hanc leonem regula loco sibi præfixam habeant ii, qui castigandis aliorum vitiis è munere suo incumbunt : siquidem prudens & amica correctio mentem proximi *illuminat*, omnemque exorbitantis animi errorem *eliminat*. Hanc agendi rationem cumprimis in Maria Virgine observatam habet S. Bernardus. Unde ad illam conversus, *Rectè quidem*, inquit, *Auroræ implèsti officium : ipse enim sol justitiæ de te processurus, in te lucis suæ radios copiosè transfudit, quibus potestates tenebrarum, quas Eva produxerat, in fugam convertisti, atque ità desideratum cunctis gentibus solem, mundo invexisti.* Eo denique symbolo meminisse juvat efficaciæ obstupescendæ, quâ S. Paulus, pro concione dicens, invaluit; hujus enim operâ Evangelica veritas coactis vitiorum umbris, solis instar, per orbem universum increbuit. S. Joannes Chrysostomus in D. Pauli laudes prolixus, *sicut*, inquit, *radiis solis orientibus, fugantur tenebræ, feræ latitant, recondunt se fures & latrones : sic prædicatione fulgente, & Evangelium dissemipante Paulo, fugabatur error, veritasque remeabat : idololatria, ebrietates, commessationes, stupra, adulteria, aliaque dicta fœda defecerunt, atque consumpta sunt.*

Corrector.

S. Bernard. in. depre-cat. Mariæ.

Paulus prædicans.

S. Chrysost. Hom. 4. de laud. Paul.

53. In encomium Christinæ, Suecorum Reginæ, cum è cymmeria Lutheri nocte ad orthodoxæ fidei lucē emergeret, auroræ effigies expressa cernebatur, cum lemmate è Paulina epistola mutuato DE TENEBRIS. Emblemati explicando Joannes Baptista Bargioccus hoc epigramma subjecit.

2. Cor. 4.

Jo. Babtist. Bargioc. l. 1. Epigr. 111.

De tenebris olim dixit splendescere lumen
Æterno imperio, qui regit astra, Deus.
Nunc aliam auroram Oceano, tenebrisque relictis
Jussit ab Arcturo luce nitere novâ, &c.

Pœnitens.

Cæterum hoc Emblemate quemvis pœnitentem, è scelerum tenebris ad veritatis lucem traductum afficies. De Ephesiis suis testatur Paulus. *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Id explicans S. Augustinus. *Quid est*, inquit, *fuistis aliquando tenebræ, nisi veteres homines? Nunc autem lux : non sine causa lux estis, qui fuistis jam dudum tenebræ. Quare nisi quia illuminati estis? Noli putare teipsum esse lucem : Tu per teipsum per malam voluntatem, per eversionem tuam tenebratus es : modo luces, quia in Domino.*

Ephes. 5. 8.

S. Aug. in Psal. Enarrat. 2.

54. Aurora, inter tenebras nascens, à Jacobo Masenio epigraphen recepit. LUX IN TENEBRIS. Significabat nempè, Mariæ Virginis splendorem ex hæreticorum injuriis longè clarissimum evadere. Unde Virgo hæc gloriosissima à S. Petro Damiano vocatur, *Aurora, de qua nascitur sol justitiæ, solius solis charitati succumbens :* Et à Petro Cluniacensi. *Aurora solis prævia, & dies noctis nescia.* Emblemate explicando sequens distichon addidit.

Maria V.

S. Pet. Dam. serm. de Assumpt. Petr. Clun. in prosa de B. V.

Pulchrior obscuris aurora intermicat umbris. :
Pulchrior invidiæ nocte Maria micas.

S. P. Augustinus eandem iconem etiam Verbo incarnato propriam dicit; unde in illa S. Joannis verba commentatus, *Lux in tenebris lucet*, ait ; *Ideo venit Christus illuminator, quia diabolus fuerat excæcator.*

Verbum incarnatum. Joan 1. 5. S. Aug. Hom. 43. inter. 50.

S O L. *Caput V.*

55. NAscenti soli nonnemo inscripsit. NON EXORATUS EXORIOR. Et alius. NON POSCENTIBUS OFFERT. Idea hæc per omnia concolor est amori Divino, cujus uberrimi ignes passim orbem ultrò ac gratuitò illustrant; veluti ipsemet Deus Isaiæ ore fatetur, *Inventus sum à non quærentibus me, palam apparui iis, qui me non interrogabant*, S. Cyprianus, *Ut spontè*, inquit, *sol radiat, dies illuminat, fons rigat, imber irrorat, ita spiritus cœlestis se infundit.* Et S. Bernardus. *Non petentibus, sed impetentibus; non interpellantibus, sed repellentibus; non invocantibus, sed provocantibus; Deus gratiam impertitur.* Qui eleemosynis largiendis student, gratuitam hanc Dei munificentiam imitentur, oportet; monente Psalte Regio. *Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, &c.* Quem locum interpretatus Doctor Angelicus, ait. *Qui intelligit, non dicet qui subveniet; quia debet esse misericors ad modum Dei; sed Deus non expectat, quod semper petatur; Unde subvenit desiderio, antequam petatur & ideo ille est misericors, qui non solùm petentibus subvenit, sed etiam indigenti subvenit priusquam petatur.* Epictetus, cuivis Principi vel Magistratui consulens, ait, *Quemadmodum sol non expectat preces, ut exoriatur, sed illicò fulget, ac salutatur ab omnibus : ita neque tu expectaveris plausus, strepitus ac laudes ut benefacias, sed spontè confer beneficia, & æquè ac sol amaberis.* Promptam ac gratuitam hanc opitulandi voluntatem in beatissima Maria V. integerrimam deprehendit meus Concanonicus Richardus de S. Victore in hæc omninò verba scribens. *Velociùs occurrit ejus pietas, quàm invocetur, & causas miserorum anticipat.*

Gratia Divina.

Isa. 65. 1.

S. Cypr. Epist. 2.

S. Bernard. serm. 83. in Cant.

Eleemosynarius. Psal. 40. 2.

D. Thom. in hunc loc.

Magistratus. Epictet. apud Stebeum serm. 44 de Magistrat.

Beneficentia Mariæ V. Richard. de S. Vict. c. 23. in. Cantic.

56. P. Henricus Engelgrave, ad illud D. Lucæ alludens, *Puer autem crescebat*, solem, necdum supra orientis limites elevatum, delineavit, addito lemmate. CRESCIT ADHUC Ita quivis fidei orthodoxæ assecla ex munere suo in virtutum comparandarum studio, & gratiæ Divinæ incrementis, indies major evadat, illo sapientis monito excitatus *Justorum semita quasi lux splendens PROCEDIT, ET CRESCIT, usque ad perfectum diem.* S. Damascenus illa D. Lucæ verba interpretatus, ait, *Christus proficit sapientiâ & gratiâ, non in se, sed in suis membris.* Ideò enim profecit ipse, majores virtutum actus indies exercendo, ut nobis ad idem faciendum exemplo esset.

Luc. 2. 40.

Proficiens

Prov. 4. 18

S. Damasc. 4. lib. 3 de fide cap. 22

57. Astronomis sidera quædam errantia, alia verò fixa, utpotè non quidem proprio, sed solius firmamenti motu moveri solita, vocantur. Tametsi verò sol, uti & cæteri planetæ, Erronum numero comprehendantur, ii tamen, etiam dum iter destinatum motu velocissimo percurrunt, à directo tramite nunquam exerrant. Unde Sol, P. Raulino authore, epigraphen tenet. SINE ERRORE CELERRIMUS. Talem se Vividus & constans Ducis Odoardi Farnesii animus exhibebat, qui, in agendo quidem celerrimus, ab æquitatis tamen aut justitiæ semitâ nec minimùm unquàm deflexerat. Meus Caraucetus Emblematis mentem sequentibus Jambis explicat.

Intellectus vivax

Erroris expers sol volat celerrimus :
Et lynceus vir cuncta pernix peragit.

Solem vel hoc etiam titulo dixeris Mariam Virginem, quæ ad Elisabetham, cognatam suam, invisura, *abiit in montana cum festinatione.* Eaque festinatio adeò ab errore omni immunis extitit, ut hodiè etiamnum Virginibus exemplo sit, sese è publico cum festinatione proripiendi. S. Ambrosius. *Festinavit Virgo*, inquit, *ne extra domum diù in publico moraretur, &c. Discite Virgines non demorari in platea, non aliquos in publico miscere sermones; Maria in domo sera, festinat in publico.*

Maria ad Elisabetham invisens. Luc. 1. 39. S. Ambros. in hunc loc.

58. Sol ad justitiæ leges exactè compositus videri possit. Nam dum nonnullos populos sex continuis mensibus aspectu suo privavit, injuriam veluti

Adversitates compensentur beneficiis.

luti compensaturus, totidem continuos menses suâ præsentiâ eos beare consuevit; Unde P. Raulini lemma: NOCTEM ÆQUO COMPENSAT DIE. Principes hoc sibi prototypon ob oculos statuent, ut tantundem beneficentiæ à se in subditos effundendum meminerint, quantùm fastidii & injuriæ ipsis intulerint. Ad has leges Davidem Deus exercere est solitus. *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo*, verba sunt ipsiusmet Davidis, ad Deum conversi, *consolationes tuæ lætificaverunt animam meam. Noli ergò timere*, subdit Magnus Augustinus, *adest in itinere auxiliator.*

Psal. 9. 19.

S. August. l. 50. homil. Homil. 27. c. 1.

59. Otto Venius solem hoc lemmate circumscripsit. DELECTAT, ET URIT. Volebat quippe perversam amoris prophani indolem exprimere, quæ quidem, instar solis, aliquid voluptatis & gaudii afferre novit, sed plerumque tantundem doloris ac molestiæ intermiscet. Mentem suam hoc disticho aperit.

Amor lascivus.

Otto Ven. Embl. Amor. fol. 221.

Manè recens orto Titan delectat Eoo:
Urit at in medio cuncta calore die.

Ad hoc propositum Apuleius. *Flamma*, inquit, *sævi amoris parvo quidem primo vapore delectat: sed fomento consuetudinis exæstuans, immodicis ardoribus totos adurit homines.*

Apuleius in sentent.

60. Latissima, & penitùs adversa affectuum discrimina in sole experimur. Aquam enim glacie induratam, dissolvit; contrà verò luti mollitiem indurat: flores, intra hortum consitos, perfectâ venustate efformat; fœnum vicissim, à messoribus avulsum, torridâ & exsiccâ vi depopulatur. Quare P. Lucretius Borsatus soli subscripsit. NON IDEM IN OMNES. Insigne hoc boni Principis esto, qui gratias & pœnas; supplicia & beneficia, ita dispenset, ut quæque suis meritis ac demeritis ex æquo respondeant. Mertianus Jurisconsultus. *Ne quid*, inquit, *aut levius, aut durius constituatur, quam causa deposcit: nec enim aut severitatis, aut clementiæ gloria affectanda est: sed perpenso judicio, prout quæque res expostulat, statuendum est.* S. Gregorius Nazianzenus, perfectum principem delineans, ait, *hoc unum requiro, ut ex numero sit, qui non in omnibus rebus cunctis obsequuntur, sed qui in quibusdam etiam ob recti studium in hominum offensionem incurrunt, &c.*

Princeps justus.

Martian. jurisconf. l. 11. ff. de pœnis.

S. Greg. Naz. Orat. 32. sub finem.

61. Sol suos radios è quarti cœli festigio ad usque postremum hunc mundum nostrum præcipites jacit. Verè adeò de se lemmatis loco dixerit. SENZA LASCIAR IL CIEL, TOCCO LA TERRA. Id est, TERRARUM SIC IMA PETO, QUIN ÆTHERA LINQUAM. Justos hoc symbolum concernit, qui corpore in terris detento, affectum omnem Deo suo affigunt. Hos inter excelluit S. Paulus, luculentus sibimet testis. *Nostra autem conversatio*, inquit, *in cœlis est. Hoc est* interprete S. Anselmo, *corpore ambulamus in terra, sed corde habitamus in cœlo.* Hæc Apostoli vestigia gressu impigro insecuti sunt S. Gregorius Papa. S. Ludovicus Galliarum Rex S. Carolus Archiepiscopus Mediolanensis, B. Amadeus Sabaudiæ Dux, aliique complures, qui mente ad Deum sublevatâ, regna ac subditos sibi concreditos sapientissimis imperiis gubernârunt.

Princeps sanctus.

Phil. 3. 20.

S. Anselm. in hunc loc.

62. Sol, obscuræ ac densæ nubis velamine obductus, permittit quidem, vultû sui venustatem ab orbis conspectu occultari: id tamen prohiberi nequaquam potest, quin saltê splendoris sui gratiam ad nos transfundat, epigraphen illi nonnemo addidit. IL BELLO SI, MALO SPLENDOR NON CELA. Id est, VULTUM, NON LUMINA CELAT. Aliam eidem è Martiale subjunges. ET LATET, ET LUCET. Næ! Christum intra horrendos crucis dolores hunc solem putes, qui oculos quidem, vultumque sanctissimum retinebat, at sputis, & cruore adeò obnubilatum, ut Divinus Vates eum contemplatus exclamârit, *Et quasi absconditus vultus ejus, & despectus, unde nec reputavimus eum.* Sanè inter immanes illas dolorum umbras quàquàversum gratiæ suæ lumina diffudit; uti haud obscurè colliges è præcisa aure, Malcho non sine prodigio restitutâ è precibus, quas pro suis tortoribus ardentissiè fudit; è latrone, in Paradysum admisso; è singulari solicitudine, quâ amantissimæ suæ parenti curatorem providit. &c. S.P. Augustinus illum Prophetæ locum interpretatus, ait, *Deformitas Christi te format. Ille enim si deformis esse noluisset, tu formam, quam perdidisti, non recepisses; Pendebat ergo in Cruce deformis; sed deformitas illius pulchritudo nostra erat.*

Christus crucifixus.

Isa. 53. 3.

S. August. serm. 20. de verb. Apost. c. 6.

63. Sol, in cœli umbilico, inter Lunam, Planetas, aliasque molis diversæ constellationes defixus gnomam Italicam præfert. IN TUTTI SPLENDO. Id est, SPLENDET IN OMNES. Ab illo enim cuncta firmamenti sidera splendorem emendicant. Eâdem planè ratione omnia sapientiæ, fortitudinis, castimoniæ & patientiæ dona è sola Dei munificentia in Virgines, Doctores, Martyres, & Confessores proluxère. Unde S. Jacobus. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum.* Egregiè, ut cætera omnia, Magnus Augustinus. *Ad humanas mentes mutabiles de fonte immutabili descendit patientia, quæ & ipsas faciat immutabiles. Unde homini placere Deo, nisi à Deo? Unde homini bona vita, nisi à fonte vitæ? Unde homini illuminatio, nisi ab æterno lumine?* Cæterùm etiam Principis Majestas in omnes subditos benevolentiâ adeò liberali resplendeat, ut illius favore nemo non sublimis aut illustris evadat.

Deus.

Iacob. 1. 17.

S. August. serm. 1. cx addit. à Cartus.

Princeps.

64. Tanta solis est claritas, ut oculorum aciem, quantumvis acutam ac perspicacem, quantocius perstringat, superetque Unde lemma. VABBAGLIANO LA VISTA ANCO I PIU DEGNI. Id est. PESTRINGIT JUBARE VISUM. Idipsum in Essentia Divina observat Torquatus, ad quâ creati oculi, tametsi perspicacissimi, caligant

Deus.

Torq. nella Gerusal. Conquist. l. 10. & 59.

E quando nemo suo splendor s'involve,
U' abbagliano la vista anco i piu degni.

Unde Seraphini, Deo præsentes, faciem suam obvelant, uti septuaginta Interpretes in Isaiæ capite sexto describunt. Eodem modo locum illum explicat S. Joannes Chrysostomus: *Duabus alis velabant faciem &c. simul excludentia radium, è throno prodeuntem, eo quod ferre non poterant immensam gloriam, &c.*

S. Io. Chrysost in Isa. cap. 6.

65. Soli extra nubium valla emergenti Carolus Rancatus subjunxit. NULLAQUE OBSTANTE RELUXIT. Virum doctum hoc Emblemate ornaveris, qui in congressu literario omnia adversariorum momenta superavit, suæque sapientiæ splendorem minimè vulgarem edidit. Cumprimis tamen Christi, Servatoris nostri, innocentiam ea imago explicat, qui tametsi sexcentis hostium calumniis gravissimè oneratus, sese omnibus superiorem exhibuit, suæque integritatis testes ipsummet Pilatum, ejus conjugem, Centurionem latronem, aliosque habuit. Denique cordis nostri innocentia adeò nunquam opprimitur, ut tandem inter omnes hostium insultus triumphet. S. P. Augustini

Virtus.

Innocentia Christi.

Innocentia nunquam oppressa.

S. Aug. in Psal. 37.

ni monitum eſt. *Cuſtodi intus innocentiam tuam, ubi nemo opprimit cauſam tuam.*

66. Omnes maris terræque fines ampliſſimâ ſolis virtute gaudent, ejuſque indefeſsâ & aſſiduâ revolutione indies ambiuntur. Unde lemma TOTUM CIRCUMSPICIT ORBEM. Vel, OMNIA LUSTRAT. Hoc poſterius Virgilio familiare eſt.

Virgil. 4. Æneid. v. 607.
Sol qui terrarum flammis opera omnia luſtras. Divinus Pſaltes, *Nec eſt; inquit, qui ſe abſcondat à calore ejus.* Et Salomon *Oritur ſol, & occidit, & ad locum ſuum revertitur: ibique renaſcens, gyrat per meridiem, & flectitur ad Aquilonem LUSTRANS UNIVERSA.* Hoc ſymbolo depicta cernitur, cùm bonitas, & univerſalis providentia Dei; tum induſtria & ſollicitudo boni Prælati vel Epiſcopi, quibus omninò incumbit, Diœceſes & Ordines ſibi concreditos, omni incommodo neglecto, circuire ac inviſere. Quantùm quidem providentiam Divinam concernit, eam meus D. Salvator Caduccius hoc diſticho deſcripſit.

Pſal. 18. 7. Eccleſ. 1. 5. — Epiſcopus diligens. — Providentia Dei.

Æthere ſol radians totum circumſpicit orbem:
Sic Deus immenſo lumine cuncta regit:

Viſitator.
Quantùm verò ſollicitam ferventis Prælati curam attinet, Ideæ loco Samuëlem, ſupremum Iſraëlis Judicem & paſtorem, jure produxerim. Is quippe *ibat per ſingulos annos circuiens Bethel, & Galgala & Maſphat; & judicabat Iſraëlem in ſupradictis locis.* Ita nimirum inſignis Antiſtes è tribunali aſſiſtebat omnibus, videndo ac providendo ſingula. Audi, quid in rem præſentem de hodierni ævi ſole, ac Præſulum gemmâ, Alano de Solminihac, Canonico Regulari, & Epiſcopo Cadurcenſi referat eruditiſſimus D. Dominicus Biſſelius; cujus verba, quia concinna, ex integro admetior. *Inter omnes Epiſcopales functiones nulla majus momentum habet, magiſque neceſſaria eſt & eſſentialis, quàm* Viſitatio. *Reapſe Epiſcopi nomen tam apud Hebræos, quàm Græcos derivatur à quodam verbo quod* viſitare *ſignificat, tanquam res eadem eſſet, eſſe* Epiſcopum, *& eſſe* Viſitatorem: *Ità quoque noſter Antiſtes* (Alanus) *ſentiebat, qui omne tempus, quod poterat, luſtrandæ Diœceſi ſuæ dicaverat.* Et paulò poſt, *cùm nonnemo certa quadam diverſoria ipſi diſſuadere volebat, quod ea non eſſent ſatis honora-„ta, ejuſque perſonæ accommodata,* Quid? *ſubjunxit* „ *ipſe,* nunquid viſitationem perago, ut meas inqui-„ram commoditates? non deerit nobis palea ſtra-„mentitia, & hoc ſufficit: mortificationes, à Deo „ nobis immiſſæ, & quas in exercitio muneris noſtri „ ſentimus, admodùm ſapiunt. Et nonnullis inter-„ jectis. *Plerumque tamen hunc Concilii Tridentini* „ *textum reſponſi loco adducebat:* Optandum eſſe, ut „ ii, qui Epiſcopale miniſterium ſuſcipiunt, quæ ſuæ „ ſint partis agnoſcant, ac ſe non ad propria com-„ moda, non ad divitias aut luxum, ſed ad labores & „ ſollicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe intelli-„ gant. *Unde frequenter iterabat,* ſed ad labores, &c.

1. Reg. 7. 16 — R. D. Dominic. Biſſel in vita cap. 12. l. 2. — Seſſ. 25. c. 1. de Reform.

67. Caloris vehementia ad dimenſum ſolis, plus vel minus elevati, creſcit, decreſcitque. Unde ſub æſtivo ſole, ceu omnium ſummo, ferventiſſimus exiſtit. Epigraphen addes. ALTIOR ARDENTIOR. Quando Chriſtus, ſol juſtitiæ, *in terris viſus eſt; & cum hominibus converſatus eſt,* Deo nimirum ſub carneam humani corporis compagem, demiſſione obſtupeſcendâ, coarctato, poterat quidem videri, non alios niſi ſuaves ac temperatos ſplendores, *lumen,* nimirum *ad revelationem gentium,* ab illo ſpargi: At olim in extremo tribunali, quando *in nubibus cœli cum virtute multâ & Majeſtate* ſublimis ſtabit, tunc *ignis in conſpectu ejus exardeſcet.* Idem Emblema etiam illorum eſt proprium qui ad ſublimiorē dignitatem evecti, ſublimioribus etiam virtutum actibus intenduntur, Prototypi loco Alanum, Canonicum Regularem & Epiſcopum Cadurcenſem habeto, de quo meus Concanonicus, R. D. Dominicus Biſſelius in hæc verba teſtatur. *Ut in iſta dignitate* (Epiſcopali) *ſe collocatum vidit, novo ardentiſſimoque deſiderio fuit inflammatus, amplius ſeſe perficiendi, dicens, ſignum reprobationis fore, ſi quis ad vocationem perfectiorem & ſublimiorem elevatus, non in perfectione creſceret: Epiſcopali Dignitati neceſſitatem perfectionis excellentioris indiſſolubiliter annecti, Et Epiſcoporum ſanctimoniam miniſterii eorundem eminentiæ coæquandam eſſe.*

Baruch. 3. 38. — Chriſtus Judex. — Luc. 2. 32. — Matth. 24. 30. — Pſal. 49. 3. — Dignitas major, majorem fervorem requirit. — R. D. Domin. Biſſel. in vita p. 2. cap. 4.

68. Solis beneficentia non modò in omnes creaturas promiſcuè, ſed in quamlibet, ſolicitudine prorsùs ſingulari ac determinatâ, ſe effundit. Ut adeò verè illi ſubſcripſerim. OMNIBUS, ET SINGULIS. Lineamenta hæc ſunt gratiæ & munificentiæ Divinæ, quæ & curâ omnibus communi, & cuivis ſigillatim, ſapientiſſimè providet. Ita omninò Princeps ſua ope omnia tam publica, quàm peculiaria ſubditorum commoda promovere ſatagat. De ſole diſſerens S. Ambroſius, *Magnus ſol,* inquit, *qui complet orbem terrarum ſuo calore, vel luna ſuo lumine; nec ſolùm terras, ſed etiam aerem hunc & mare cœlique faciem.* Et ſubjungit. *Quæ in quacunque parte fuerunt cœli, ILLUMINANT OMNIA ET ÆQUE SPECTANTUR A CUNCTIS, ut ea tanquam ſuis tantùm regionibus immorari, & ſibi tantùm adeſſe, atque lucere ſinguli populi credant, cum ſimiliter luceant univerſis.* De Deo S. P. Auguſt. attonitus exclamat: *O tu bone omnipotens, qui ſic curas unumquemque noſtrûm, velut ſolum curares, & ſic omnes, tanquam ſingulos curares & diligeres.* Quantum denique ad Principem, ideæ loco ſe offert Conſtantinus, Orientis Imperator, *Ego porrò,* ajebat, *officii mei partes eſſe duco, vobis non ſolùm ex publicis bonis lætitiæ materiam præbere: ſed inſuper privatæ ſingulorum utilitati, quoad ejus fieri queat, debitam providentiam, ſolicitudinemque navare.*

Providentia Divina. — S. Ambroſ. l. 4. Hexamer. cap. 6. — S. Auguſt. l. 6. Confeſſ. cap. 11. — Princeps juvet omnes. — Orat. de Thomiſt. Philoſophe.

69. Soli hanc Epigraphen ſubjunges. PER SE FULGET: vel NON MUTUATA LUCE. Dei hic typus eſt, de quo Philo *ſicut lux à nullo illuſtratur, ſed ſe ipsâ oſtendit: ſic Deus, qui nullis hominum operibus illuſtrari poteſt, Divinâ ſuâ eſſentiâ ſolus ſe ipſum illuſtrat.* Quo Emblemate etiam exhibetur cùm independens & abſolutum ſupremi cujuſdam principis dominium; tum exoticum præſtantis alicujus viri ingenium, quod, nullâ alienâ ope indigum, ſolo rationis ſuæ pondere nititur. Franciſcus Petrarcha, *Ut cuique propria laus, aut infamia eſt; ſic laudis aut infamiæ propria cauſa ſit oportet.*

Deus. — Philo. l. 1. de Monarchis. — Abſolutum dominium. — Franc. Petrar. l. 2. de Remed. Dial. 6.

70. Sol, largiore radio conſpicuus, lemmatis loco verſum hunc Italicum ſuſtinet. NEL TROPPO LUME SUO VIENE A CELARSI. Id eſt, SUO SE LUMINE CONDIT. Dei hæc figura eſt, ad cujus aſpectum mortales oculi penitùs caligant. S. Dionyſius Areopagita, alludens ad illud D. Pauli, *Deus lucem inhabitat inacceſſibilem,* ſapienter, concludit, *Caligo Divina, id eſt, lux inacceſſibilis, in qua Deus habitat, ad eam accedit, eaque abſorbetur, quiſquis Deum videre meruit: eoque ipſo, quod non videt, nec cognoſcit, familiarius conjungitur ei, qui omnem cognitionem tranſcendit.* Sineſius Deum contemplatus, exclamat:

Deus. — 1. Tim. 6. 16. — S. Dionyſ. Areop. — Sineſ. hymn. 3.

Tu es quod illuſtrat,
Tu quod illuſtratur,
Tu es id quod apparet,
Tu quod occultatur
Propriis fulgoribus.

Unde

Taff. nella, Gerus. Liberata Canto 6. st. 57.

Unde Torquatus Tassus, inaccessum Dei lumen è longinquo considerans, vernaculo idiomate canit.

Quivi ei così nel suo splendor s' involve.
Che V abaglian la vista anco i più degni.

Deus Judex.

71. D. Aresius, Divinam justitiam in sole contemplatus, epigraphen addidit. MALE OPERANTIBUS PAVOR. Studiosè observavit Olcaster, inter Hebræos & Chaldæos morem obtinuisse, ut Deum Terroris nomine vocarent. *Vocant*, inquit, *Hebræi aliquando Deum Pavorem, quòd maximè sit timendus, quod forsitan à Chaldæis mutuaverunt, qui frequentissime Deum Pavorem vocant.* Certè, affirmante S. Hieronymo, *etiam qui sancti sunt, præsentiam Dei absque formidine non videbunt.*

Oleast. in cap. 31. Gen.

S. Hieron. in eum loc.

Providentia Dei. Matth. 5. 45.

72. P. Vincentius Gilibertus solem Providentiæ Divinæ speculum nominat, cujus munificentia, è Sacræ scripturæ testimonio, diffunditur SUPER BONOS ET MALOS. Coronidem Emblemati jungit Prudentius.

Prudent. l. 2. contra Symmach. ap Lud. à Corda in Tertull. de Spectacul.

Haud aliter solis radius colluminat omnes
Diffuso splendore locos, ferit aurea tecta.
Sed ferit & nigro sordentia culmina fumo.
Intrat marmoribus Capitolia clara, sed intrat
Carceris & rimum, & terræ foramina clausi
Stercoris; & spurcam redolenti fornice cellam.

S. August. serm. 48. de Diversis cap. 6.

Pulchrè in rem præsentem S. P. Augustinus. *Istum panem*, inquit, *quo venter impletur, videtis Deum dare non solum laudatoribus suis, sed etiam blasphematoribus. Laudas, pascit te; blasphemas, pascit te; ut pœnitentiam agas, expectat te; sed si te non mutaveris, damnat te.*

Beneficentia Dei.

73. Joannes Orozius, ut uberrimam Dei beneficentiam nunquam non in memoria recentem teneret; solem tesseræ loco sibi ob oculos fixit, addito illo D. Jacobi lemmate: AFFLUENTER, ET NON IMPROPERAT. In quem locum Thomas Angelicus: *Deus*, inquit, *dat liberaliter, non vendit, sicut multi; dat generaliter, non uni, sed omnibus: dat abundanter, non parcè; dat curialiter,* (urbane) *quia non improperat.* Et S. Bernardus. *Verus beneficus est dans affluenter, & non improperans: non improperat donâ quia dona sunt; & beneficia sua mihi dedit, non vendidit.*

Jacob. 1. 5.

Tho. Angelicus apud Corn. à Lap. in hunc loc.

S. Bernard. serm. 16. in Cant.

Gratia.

74. Fuit, qui soli inscriberet. NI ASPICIT, NON ASPICITUR. Ita prorsùs Divina gratia, nî oculos nostros antevertat, omnem aspectus sui copiam subtrahit. *Oculus factus est, ut videre lumen possit*, inquit S. Fulgentius, *sed videre non potest, nisi se illi lumen infuderit; ita & bonum, quod facis, gratiæ adscribendum.* Et S. P. Augustinus. *Sicut solem non videt oculus, nisi in lumine solis, sic verum & Dominicum lumen non poterit videre intelligentia, nisi in ipsius lumine; de quo inquit Propheta; Domine in lumine tuo videbimus lumen.*

S. Fulgen. ad Theodor.

S. Aug. l. Quæst. ad Oros. Quæst. 42.

75. Suprema adeò solis est excellentia, ut cætera omnia illius comparatione & aspectu caligent. Unde lemma. SPARISCE OGN' ALTRO LUME. Id est. SIDERA CUNCTA FUGAT. S. Remigius eodem encomio S. Augustinum insignivit. *Sicut sol*, inquit, *in lumine excedit omnes planetas, ita Augustinus omnes excessit in exponendo sacras scripturas.* D. Bonaventura summam Mariæ Virginis excellentiam ipsissimo hoc elogio veneratur.

Excellentia Augustini.

S. Remig. super 1. Corinth.

Maria Virgo.

S. Bonav. in Psal. minor.

Ave tota dealbata
Virgo, cui comparata
Luna nigra reputatur,
Sol cum stellis obscuratur.

Cui succinit Joannes Geometra.

Jo. Geom. in Hymn.

Gaude Virgo, abdens seraphinum lumen ut almus
Sol oriens lucem sideream obtenebrat.

Virtus.

76. Cui genuina virtus cordi est, solem imitatur, qui omnem venustatis suæ gratiam cum aliis communem facit. Ut adeò lemmatis loco de illo dixeris: EX TE CUNCTA NITOREM. S. Joannes Damascenus, *Sicut sol*, inquit, *ad illuminationem omnibus ortus, sine invidia porrigit suos radios, cunctosque illuminari permittit: ita & vera sapientia sui appetitores, more solis illuminat, & illustrat, & splendidos ostendit.* Soli etiam parellela est fides, fœcunda virtutum omnium parens. Nam, Origine Doctore, *sicut nihil est delectabile hominibus sine luce; ita nihil est delectabile, neque acceptum Deo, absque fidei lumine.* Ex fide igitur virtutes *cunctæ* suum inchoant *nitorem*.

S. Jo. Damasc. c. 15 de Barlaam.

Fides.

Orig. in Job.

77. Sol, omnes passim sentinas, locaque immunda, innocuis suis radiis pervadere solitus, à Scipione Bargalio, lemmatis loco hanc unicam voculam cepit. IMPOLLUTUS. Vel prout P. Gamberto ex Statio placet. DECOR INTEGER. Effigies hæc est Christi, sub Eucharistiæ velamine latentis, qui sceleratæ conscientiæ illuviem pede inoffenso, nulloque ullius labis contractæ vestigio, subit. Diogenes importunè ab æmulis lacessitus, *quod loca immunda introiret*, respondit, *& sol in secessus abit, nec inquinatur.* Id ipsum probæ vitæ homini compertum est, quem nulla flagitiosorum societas inficit. *Ut radiis solis*, Lipsii verba sunt, *in sordes & caligantia loca conjecti, illustrant, non inquinantur: sic boni inter feros squalentesque animos resplendent nihilominùs vera virtutis sua laude.* Hoc eodem symbolo Sanctis Patribus Basilio, Athanasio, & Augustino in memoriam revocatur Deus, humanâ carne, citra omnem infinitæ gloriæ suæ jacturam, vestitus. *Nonne vides solem*, inquit Basilius, *& in cœno agentem, & sordidis adlucentem, nullam tamen inde graveolentiam contrahentem? Quid igitur times impassibilis & sinceræ naturæ, ne maculam à nobis referat?* Et S. Gregorius Nyssenus. *Puritas in nostris sordibus versatur, sordes verò puritatem non attingunt, sicut ait Evangelista. Quod lux in tenebris, & tenebræ eam complexæ non sint.* Porrò licet idem Servator noster, has terras obambulans, complures leprâ, aliâque lue abominandos thaumaturgâ manu contrectaverit, nullam tamen exinde malignam saniem unquam contraxit. Opportunè S. Petrus Chrysologus: *Deum nec tactus polluit, nec offendit visus, nec odor exasperat, nec auditus sauciat, nec inquinat humana cogitatio. Nam si sol tangit stercora, non tamen stercoribus inquinatur; quantò magis Creator solis tangit omnia, & tamen non potest ullis contactibus inquinari?*

Stat. Sylv. in Prol. & Crisp.

Eucharistia.

Laertius l. 6.

Virtuosus inter vitiosos.

Lips. Præfat. in l. Saturnal.

S. Basil. Homilia de humana Christi generat.

S. Athanas. l. 2. de Incarn. Verbi.

S. Aug. l. de fide symb. cap. 4.

Verbum Incarnatum.

S. Gregor. Nyss. Orat. de Nativ. Christi.

S. Petr. Chrysol. serm. 35.

Gratia Dei.

78. Gratiæ Divinæ radius omnes animi nostri angustias laxat, cumque temperie suavissimâ recreat; perinde ut solis splendor aëra malignis vaporibus extergit, terramque passim fomentis liberalibus erigit. Nempe DISCUTIT, ET FOVET. Utrâque hâc conditione instructam velim præsentiam Principis, dum Provinciæ aut regni sui terminos lustrat. Iis certè Alphonsum I. Lusitaniæ Regem fuisse insignem, publicis monumentis constat; simul enim atque ditiones suas obiit, omne injustitiæ, aliorumque criminum vulgus disparuit, solâ pacis, fidei & justitiæ symmetriâ superstite. Unde Principis justitia, instar solis sceleratos *discutit*, & egenos pietate suâ *fovet*. Hanc operandi normam familiarem habuit Ferdinan-

Præsentia principis.

Justitia & Pietas.

P. Lamorm. cap. 2. 23. dinandus II. Imperator de quo P. Lamormainus testatur; *Justitiæ rigorem suæ clementiæ suavitate temperavit.* Et ut elogio sua vis constaret, exemplum addit. *Cujusdam Rei, cui vita non potuit condonari, filios ita solatus est, ut diceret, patris crimen illis fraudi non futurum:* adjungens: *se illis futurum parentis loco, si ipsi se gererent, ut deceret.*

Majorum præsentia, Dei præsentia. 79. Quemadmodum sol vibratis radiis dissolvit nebulas; ita Paterfamilias, & cumprimis assiduò cogitata Dei præsentia facilè omnem è familia aut humano corde labem proscribit, prævavétque. Unde lemma soli præfixum, DISSIPABIT. De Divinâ præsentia eruditè Prudentius:

Prudent. Cathemerinon. Hymn. matutin.

Caligo terræ scinditur
Percussa solis spiculo,
Rebusque jam color redit
Vultu nitentis sideris.
Sic nostra mox obscuritas,
Fraudisque pectus conscium,
Ruptis retectum nubibus
Regnante pallescit Deo.

Oratio. Isaac Presbyt. de mundi contemptu. Isaacus Presbyter, ostensurus, quantùm solatii in anima nostra pariat Oratio, ait, *sicut revelatur facies terræ per radios solares ab obscuritate aëris occupante: ità potens est oratio solvere & annihilare ab anima nebulas vitiorum, & irradiare mentem luce lætitiæ & consolationis.*

80. P. Aloysius Juglaris in honorem Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis, nascentem solem depinxit, ad cujus aspectum nebula ac caligo omnis proscripta: cum lemmate, SOLVIT, DUM VIDIT. Innuebat videlicet insignem Ducis prudentiam, quâ dissidentes Mariæ Mediceæ, Matris Regiæ; ejusque filii Ludovici XIII. Galliarum Regis, animos mirâ dexteritate conciliavit. Eodem planè modo sol bonitatis Christus, unico nutu in Petrum defixo, omnem ex ipsius corde perfidiam fugavit, *Conversus Dominus respexit Petrum*; sed quid inde? *Et egressus foras Petrus flevit amarè.* In hunc locum nervosè S. Ambrosius. *Quos Jesus respicit, plorant delictum.*

Præsentia Majorum.

Præsentia Dei. Luc. 22. 61

S. Ambros in hunc loc.

81. Exerunt equidem insolentium vaporum, nubiumque turmæ suas nonnunquam in solem vires, & denso agmine cœlum obsident. At NON DIU persistunt umbratica hæc valla; dum nimirum occiduum illud sidus hesternas vires colliget, & copioso fulgure instar jaculi, OBSTANTIA SOLVET. Lucta non absimilis virtutem inter & vitia absolvitur. Virtus enim, obsequentium dicteriis ac fraudibus nonnihil circumventa, tandem erumpit, & adversas partes felici victoriâ triumphat. Nam, quod Ovidius testatur:

Virtus læsa.

Ovid. 4. Fast.

Conscia mens recti, famæ mendacia ridet.

Senec. E. 92. *Adversùs virtutem*, inquit Seneca, *hoc possunt calamitates, damna, & injuriæ, quod adversùs solem nebula potest.* Et rursùs: *Sola virtus præstat gaudium perpetuum, securum; etiamsi quid obstat, nubium modo intervenit, quæ infra feruntur, nec unquam diem vincunt.*

Idem apud Lips. l. 3. Manuduct. dissert. 5.

82. Qui malevolorum injuriis impetuntur, tantùm abest, eos quidquam detrimenti sustinere, ut contra plurimùm gloriæ ipsis exinde accrescat. Exemplo sit sol, nubibus vallatus, quæ è Lucarini sensu, INSTANT, NON OBSTANT. Vel, FRUSTRA OPPOSITÆ. Vel denique, HINC CLARIOR. Seneca, *Solis vis*, inquit, *& lux integra est etiam inter opposita, & quamvis aliquid interjacet, quod nos prohibeat ejus aspectu in opere est, cursu suo fertur. Quoties inter nubila luxit, non est sereno minor, nec tardior quidem, quoniam multùm interest, utrùm aliquid obstet tantùm, an impediat. Eodem modo virtuti opposita nihil detrahunt. Non est minor, sed minus fulget: nobis forsitan non æque apparet, ac nitet, sibi eadem est, & more solis obscuri, in occulto vim suam exercet.*

Virtus infestata.

Seneca Epist. 92.

83. Soli exorienti subscribes. JAM ILLUSTRABIT OMNIA. In hoc schemate videre licet amplissima effecta, cùm à Divino sole, *qui illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum*; tùm à viris illustribus nata. Benè in hanc rem Agapitus. *Solis profectò partes sunt, illustrare radiis orbem: Principis vero virtus est, egenorum misereri.* Hoc modo S. Gregorius Nazianzenus, cognominem suum S. Gregorium Nyssenum, tristi ac diuturno itinere occupatum, dilaudans, *Tuus*, inquit, *circuitus Deo gratus & acceptus, fixumque tibi ac stabile est multis prodesse, & quamvis loco minimè fixus sis, nisi verò quis solem accuset, quia in orbem currit, radios fundens, atque omnibus rebus, quas obit, vitam afferens.* Cæterùm hoc symbolo enumerantur omnes boni Pontificis aut Visitatoris partes, dum ordinem aut Diœcesin sibi concreditam ex officio lustrat.

Gratia Dei. Joan. 1. 9. Agap. Ep. Paræn. n. 51. S. Gre. Naz. Ep. 34. Princeps beneficus. Visitator.

84. Nascenti soli inscripsit Lucarinus. ORIENS UNIVERSUM ILLUSTRAT. Sacra Servatoris nostri, ejusque Divinæ Matris incunabula hæc imago concernit. Non sine melle Bernardus. *Mariæ præsentiâ*, inquit, *totus illustratur orbis, adeò ut & ipsa jam cœlestis patria clarius rutilet, virgineæ lampadis irradiata fulgore.* Eodem argumento usus Isidorus Clarius, hominem quendam liberalem & in elargiendis suis gratiis munificum, describit. *Veluti sol*, inquit, *cùm orbi apparet, mortales omnes implet jucunditate: sic liberalis, dum benigne omnibus facere studet, ubicunque conspicitur, quibus se ubicunque obviam præbet, lucem quandam secum affert, quæ lætitiam omnibus parit.*

Nativitas Christi, & B. V. S. Bernard. serm. 1. de Assumpt. Liberalis. Isid. Clarius Tom. 1. orat. 61.

85. Solis radius, intra sinum speculi concavi illapsus, & inde in oppositum fomitem repercussus, eodem momento simul & speculum illustrat, & vicinam materiem, ceu escam destinatam, voraci flammâ consumit. Huic Emblemati, Bargalio authore, aptè subscribes. UNIUS SPLENDOR, INCENDIUM ALTERIUS. Prognosticon hoc videri possit Christi, solis æterni; cujus splendore justorum animæ coram extremo tribunali fulgebunt; illis econtra, quæ causâ ceciderunt, æterno incendio devorandis. *Sol illuminat*, inquit S. Isidorus, *& exurit: ita Christus credentes fide, spiritu vegetante illuminat, negantes se, æterni ignis ardore terrebit.* Solem insuper tametsi perversè, imitantur invidiorum oculi; qui, viso alienæ excellentiæ aut dignitatis splendore, protinùs ardent, seque ipsos, aliorum omnium impotentes, consumunt; Et, prout observat S. Basilius, *Quantò magis fortuna crescit, tantò ille majori premitur dolore luctu.* Unde Epulo ille Evangelicus, tametsi inferorum flammis acerrimè tortus, cùm tamen Lazarum in Abrahami sinu quiescentem suspiceret, adeò acutè hunc alienæ felicitatis splendorem sensit, ut livor, inde conceptus, omnem pristini tormenti dolorem superaret. Huic affectu vadem se jungens S. Petrus Chrysologus, *Zelo*, inquit, de helluone illo disserens, *magis incenditur, quàm gehennâ.*

Christus Judex. S. Isid. de mundo cap. 15. Invidus. S. Basil. Hom. de invidia. Luc. 16. S. Petr. Chrysol. serm. 122.

86. Perinde lux solis, è speculo reflexa, ibi præsertim, dum fomento præsente allicitur, calorem excitat, nasciturque E LUCE ARDOR; Ita temerarius aspectus, in fœminæ venustatem defixus, focum in corde struit, & libidinis æstum suscitat. S. Joannes Chrysostomus, *Ut ignis*, inquit, *ubi fænum arripuerit, nihil moratur: sed simul, ut attingit materiam,*

Aspectus incautus. S. Joan. Chrysost.

Hom. 3. de Verb. Ijaiæ. *riam, accendit flammam: itidem & ignis concupiscentiæ simul atque per oculorum intuitum elegantem attigerit formam, protinùs exurit animum.*

Utile cum damno.

87. Experientiâ constat, ex eâdem re nonnunquam & damnum & utilitatem in nos derivari. E sole id disces, cujus radii, è speculo reverberati, simul & propinqua fomenta accendunt, & speculum illuminant. Unde lemma. HINC SPLENDOR, ET ARDOR. Ovidius.

Ovid. 2. Trist.

Nil prodest, quod non lædere possit idem.
Igne quid utilius? si quis tamen urere tecta,
Apparet, audaces instruit igne manus.
Eripit interdum, modò dat medicina salutem,
Quæq; juvet monstrat, quæq; sit herba nocens, &c.

88. Nubes elevatæ umbram nonnunquam solis conspectui aspergunt, suffocare non possunt. Nempe, PREMITUR, NON OPPRIMITUR. Virtus in animum generosum tantum habet imperii, ut quidem illum aliquando affligat, nunquam tamen fatigari aut dejici permittat: nec etiam ulla malitia eousque est improba, ut, dum veritati fucum aliquem fecit, eam penitus enervem reddat, aut ad obeunda nobilissima munia sua infirmam. S. Nilus Abbas, *Animus*, inquit, *virtutibus excultus, & confirmatus, licet diaboli prematur insidiis, non opprimitur, nec de constantiæ proposito dimovetur.* Haud secùs perversorum versutia aliquando umbram quidem veritati affundit, nunquam tamen ita oblevat, quin tandem splendore suo penetret. *O magna vis veritatis*, exclamat Cicero, *quæ contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam, contraque fictas omnium insidias facilè se per se ipsam defendat.*

Virtus afflicta.

S. Nil. Abb. Instit. ad Monach.

Veritas.

Cicero pro Cælio.

89. Radii solares, speculi sinu recepti, ingens luci reflexæ incrementum addunt, eumque in alias complures multiplicant. Undè lemma, soli à Lucarino inditum. PRÆBET TANTUNDEM SINGULIS. Ita cœlestis gratia, in unum è servis Dei effusa, tantum ubique splendorem spargit, ut cæteros omnes illustret. S. Joannes Chrysostomus, *Salvator*, inquit, *non divitem, non pauperem, non ingeniosum, aut rudem, aut fortem, aut ignavum, aut diligentem, aut desidem discernit: sed omnibus, quamvis non ignoret exitum, pietatis doctrinam commendat.* Princeps certè maximè in id incumbat, ut nemini non beneficentiæ suæ radii effulgeant; quod Cassiodoro teste, exemplo suo comprobavit Theodoricus; *Optamus*, inquiens, *cunctum diem plenum beneficiis nostris excurrere. Optamus ubique præstita nostra radiare.*

Gratia Divina. Chrysost. Hom. 45. in Matth.

Princeps beneficus. Cassiod. l. 3. Var. Ep. 11.

90. Famulus æmulorum calumniis officio & dignitate motus, eidem tamen denuò non sine honore ex integro restitutus; solem ideam præfert, qui nubium umbris tantisper oppressus, mox evadit AB UMBRIS CLARIOR. Seu ut lemma Italicum dicit. NON MEN LUCIDO RISORGE. Christo, è morte redivivo, idipsum congruit: nam, Authore S. Prospero, *ortus est sol, quia occidit sol: id est, Christus mortuus resurrexit, & universum mundum charitatis suæ mani●tatione implevit.*

Restitutus.

Christus resurgens. S. Prosp. in Psal. 103.

91. Ubi gratiæ Divinæ splendor invaluit, malitiæ & calamitatum umbras è statione dimoveri necesse est; æque ac sole propinquante fugantur tenebræ. Proinde epigraphen, ni fallor, opportunam soli subjunges. TENEBRÆ NON COMPREHENDERUNT. Aut brevius. TENEBRÆ PROCUL. Jamblicus de Mysteriis. *Sicut veniente sole, tenebræ ejus præsentiam sustinere non possunt, sed subitò subter fugiunt: sic undique refulgente potestate Dei, quæ replet omnia bonis, perturbatio omnis, quæ solet à spiritibus malis accidere, nullum habet locum, sed repentè disperditur.*

Gratia Divina.

Jamblicus de Mysteriis.

92. Sol, toties in orbem revolutus, hesternos identidem splendores recuperat; fitque adeò MOTU FÆCUNDUS. Idipsum de sole testatur D. Gregorius Nazianzenus. *Neque motui unquam suo, nec beneficiis finem faciens.* Et Plato. *Dum sol mundum suo cursu ambit ac lustrat, omnia salva sunt & conservantur, &c.* Totum hoc Visitatoribus, iisque omnibus, qui publicis negotiis distinentur, convenit; omninò enim muneri suo deessent, nisi terras, quas lustrant, beneficentiæ suæ radiis passim fæcundarent. Facem iis præluxit Apostolorum Princeps, qui *pertransiit benefaciendo & sanando.* Hunc locum interpretatus P. Cornelius à Lapide, ait, *Proprium ergò Christi, ejusque asseclarum est, nemini malè, sed cuilibet benefacere; ut, ubicunque degit, spargat radios suæ beneficentiæ instar solis, qui jugiter currit, & pertransit, ut lucem, calorem, & influxum suum communicet hominibus, animalibus, & plantis toto orbe dispersis.*

S. Greg. Naz. Theolog. Orat. 34. §. 2.

Plato in Theæteto.

Visitatores.

Act. 10. 38.

Corn. à Lap. in hunc loc.

93. Spicarum glumæ, à solaribus radiis crebrò percussæ, tandem calorem croceum induunt, & congenitum virorem exutæ, inaurantur. Unde hanc soli epigraphen subjunges. MUTAT IN AURUM. Ita dolorum tolerantia, adversitatum ardoribus iteratò pulsata, tandem auream gloriæ & triumphantis animi coronam fabricatur. S. Joannes Chrysostomus. *Quemadmodum in desudatione luctatorem cum sudore & pulvere, & calore multo, & laboribus, & miseriis pugnare decet: sic justo multa tolerare expedit, generoseque ferre universa, si claram hinc coronam sit accepturus.* Certè Joseph, Ægypti Prorex, ingloriam inter Palestinæ opiliones ætatem transegisset, nî artifex persecutione informe pedum in sceptri fastigium cacuminasset.

Persecutio utilis. hunc loc. S. Joan. Chrysost Hom. 5. de Patient.

94. D. Aresius, ut Verbum Divinum, in Mariæ Virginis utero conceptum, Emblemate repræsentaret; solem effinxit, terrestris globi vertici insistentem, cum dicto. NON GRAVAT, ET GRAVIDAT. Enimverò Spiritus Sanctus Mariam, sine ullâ integerrimæ Virginitatis offensâ, felicissimè fæcundam effecit. Marcus Vigerius, salutantis Angeli verba interpretatus, *Virtus altissimi obumbrabit tibi*, subjungit, *Voluntas Dei conteget totam; non gravabit, te circumdabit, non violabit.* Richardus de S. Laurentio, *Spiritus Sanctus*, inquit, *eam fæcundavit, virtus à corruptione servavit.* Et S. Bernardus. *Libet admirari, quàm leve sit onus veritatis, quod non solùm non onerat, sed etiam portat omnem, cui portandum imponitur. Hoc onus potuit uterum GRAVIDARE virgineum, SED NON GRAVARE.*

Maria V. concipiens. Marc. Viger. in Decachordo chorda 1. Luc. 1. 35. Richard de S. Laur. l. 12. de Laud Virg. S Bernard. Epist. 72.

95. Ocolo-

EXTINGVIT LVMINE LVMEN.

95. OCculorum acies, ad diffuſos ſolis meridiani radios emiſſa, penitùs hebeſcit, ſuamque videndi lucem amittit. *Solem*, inquit S. Ambroſius, *intueri non poſſumus: radiis acies ſubmovetur, obtutus intuentis hebetatur, &, ſi diutius inſpicias, omnis viſus extinguitur.* Unde lemma. TOGLIE IL LUME COL LUME. Id eſt. EXTINGUIT LUMINE LUMEN. Sic, prô dolor! incautus fœminæ aſpectus oculos plerumque faſcinat, & virtutis luce exuit. Hyperbolicè id obſervavit D. Guido Caſonius hoc poëmate vernaculo.

S. Ambroſ. l. 4. in Luc. cap. 5.

Pulchritudo fœminæ vitia. *Guid. Caſon. p. 1. dell' Ode.*

Nel ciel tuo bel volto
Veggio il ſol de tuoi lumi, ah diſſi veggio?
Non vedo, ma vaneggio.
Che s' ei vicino ſplende,
Toglie' Ilume collume, e cieco rende.

Deus.

At, ſemotâ hyperbole, ſymbolum Divino ſoli apprimè convenit, qui miro ſplendoris exceſſu omne humani luminis acumen excæcat. De D. Paulo Apoſtolorum faſti teſtantur, *Circumfulſit eum lux de cœlo*, & mox ſubjungunt, *Apertiſque oculis nihil videbat.* Nimirum, interprete Ruperto Abbate, *Tanto fulgore majeſtatis apparuit Chriſtus, ut eum, quem vocabat, cæcum faceret, atque ſuâ claritate lumen corporeum extingueret hominis infirmi, ut veri luminis virtutem ferre non ſuſtinentis.* Ita quoque Maria Virgo Sole Divino gravida, tam immodicum è vultu ſplendorem diffundit, ut intuentium oculi, in eam defixi, hebeſcerent; & nonniſi ægrè Virginem agnoſcerent. Inde factum, quòd aſſerente D. Matthæo, Joſephus ſponſus. *Non cognoſcebat eam*; prout explicat S. Hilarius his omninò verbis. *Propter Sanctiſſimæ Mariæ glorificationem à Joſepho cognoſci non potuit, donec peperit; Dominum enim gloriæ habens in utero, quomodò cognoſceretur; ſi Moyſis, cum Deo colloquentis, glorificata eſt facies, ut non poſſent intendere in eum filii Iſraël, quantò magis Maria agnoſci vel intueri non poterat, quæ Dominum potentiæ in utero habebat?*

Act. 9. 3. ibid. n. 8.

Rup. Abb. de Opere Spirit. Sanct. c. 19.

M. V. gravida.

Matth. 1. 28.

S. Hilar. in Catena S. Thomæ citatus.

96. Soli, in occaſum vergenti, ſubſcribes. OCCIDIT ORITURUS. vel. CRASTINA SURGET. Mortuos, ad vitam olim redituros, hæc imago ſpectat. In hanc rem S. P. Chryſologus. *Crede homo, de morte reſurgere te poſſe, quia antequam viveres, nil fuiſti. Aut quare dubites, quòd reſurgas, cùm tibi totum, quod in rebus eſt, quotidie ſic reſurgat? Sol occidit & reſurgit; dies ſepelitur & redit, menſes, anni, tempora, fructus, ſemina, cùm tranſeunt, ipſa moriuntur, cùm redeunt, ipſa morte reviviſcunt, &c.* Olympiodorus id ipſum de ſole metaphorico, Chriſtò, ſcribens, *Oritur*, ait, *ex Deipara Maria ſecundùm carnem; occidit ad inferni ima deſcendens; ſed & rurſus exoritur, à mortuis reſurgens.*

Reſurrectio mortuorum. *S. Pet. S. Chryſol. ſerm. 49.*

Olymp. in Eccleſiaſten cap. 1.

97. Homo, morti proximus, opportunè cum ſole jamjam labente dixerit; VADAM, ET REVERTAR. Uterque enim non modò ſpem, ſed indubitatam habet reviviſcendi fiduciam. Valerius Flaccus de quibuſdam mortuis canit.

In morte.

Val. Flacc. lib. 3.

--- --- --- Patet ollis janua lethi,
Atque iterum remeare licet.

Et Claudianus.

Claudian. l. 2. Ruffin.

Quos ubi per varios annos, per mille figuras
Egit letheo purgatos flumine, tandem
Rurſus ad humanæ revocat primordia formæ.

98. Mortuos, olim in vitam revocandos, itidem è ſole occumbente diſces, qui inter Magnatis cujuſdam pompam funebrem hoc lemmate viſebatur inſignis. RECEDO, NON DECEDO. Iſtud fidei noſtræ arcanum minimè fugiebat Senecam. *Cogita*, inquit, *nihil eorum, quæ ab oculis abeunt, & in rerum*

Reſurrectio mortuorum.

Senec. Ep. 36.

naturam, ex quâ prodierunt, ac mox processura sunt, reconduntur, consumi. Desinunt ista, non pereunt. Et mors, quam pertimescimus ac recusamus, intermittit vitam, non eripit. Venient iterum qui nos in lucem reponant dies, &c. Scitum plane non è diphtera, sed ex intimo fidei Catholicæ penetrali.

99. Sol, in occasum præcipitatus, non patitur se hoc tumulo æternùm sepeliri, sed viribus mox resumptis, reviviscit, &, ut Patris Gamberti lemmate utar, REDIT IN ORTUS. Vel ut Seneca loquitur. MORI GAUDET FESTINUS IN ORTUM. Quæ lemmata affinia sint illi Salomonis effato, *Oritur sol & occidit, & ad locum suum revertitur.* Hoc symbolo homines fideles plurimùm animentur, ne mortis minas ullas pertimescant; probè gnari, hunc caducæ felicitatis epilogum, fore amplissimum resurgentis vitæ, ac æterni luminis exordium. Altum hoc dogma imbiberat ille erecti animi juvenis, qui, ab Antiocho crudelibus tormentis laceratus, integerrimo ore respondit. *Tu quidem scelestissime in præsenti vitâ nos perdis: sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æternæ vitæ resurrectione suscitabit.* S. P. Augustinus. *Resurgent boni, resurgent mali; sed boni, ut sempiternâ beatitudine perfruantur; mali, ut perpetuo igne puniantur. Ibi discernetur fidelis ab infideli; ut accipiat fides præmium; & perfidia supplicii obtineat locum.* Et rursus. *Fidelibus mors utilis reperitur, quoniam peccandi periculis hominem subtrahit, & in non peccandi securitate constituit.*

Sen. in Medea Act. 1. Scen. 1.
Eccles. 1. 5.
Mors est via ad resurrectionem.
2 Mach. 7. 9.
S. Aug. de Symb. l. 3. cap. 11.
Idem de Prædest. SS. cap. 14.

100. Astrologis prognostici loco sol deservit; è quo, si exorientem suam orbitam undique pellucidam, vaporumque vulgo liberam ostentet, indubitatam serenioris cœli faciem promittunt. Epigraphen è Virgilio subscripsit Gambertus. FRUSTRA TERREBERE NIMBIS. Simili planè ratione Civitas aut Religio nullam illabentis vitii tempestatem pertimescat, dum Principis vel Prælati vultus nihil tetrici vaporis aut vitiosi affectûs præsefert. Porrò serena conscientia semper sibi constat, nullis unquam hostium insidiis concutienda: S. P. Augustinus. *Per bonam vitam bona conscientia comparatur, ut per bonam conscientiam nulla pœna timeatur. Quapropter discat timere, qui non vult timere. Discat ad tempus esse solicitus, qui semper vult esse securus.*

Vita Principis norma subditorum.
Conscientia bona.
S. August. serm. 214. de Temp.

101. Cœlorum aspectui nonnunquam diversa umbrarum vaporumque stromata obtenduntur, eumque penitus excæcare videntur, quæ tamen primo solis exorientis lumine adeò validò perstringuntur, ut quantociùs statione dimoveri, & in suas distracta latebras, pristinam cœlo libertatem restituere cogantur. Unde P. Jambertus nascentem solem illo Statii epigramate insignivit. OCCIDET HORROR. Sic Princeps beneficus, solem imitatus, sua liberalitate omnem calamitatum umbram ab egenis subditis procul fugare nititur. Ad hoc propositum Sidonius Apollinaris, ait, *Indigentiam miseratus, facit in terris opera cœlorum.*

Stat. 3. Sylv. Epist. in fil.
Beneficentia Principis.
Sidon. Apoll. l. 6. Epist. 12.

102. Insignem illam Francisci, Mutinæ Ducis, facilitatem, quâ passim omnes complecti erat solitus P. Gambertus soli non absimilem dixit; qui congenitâ suâ beneficentiâ omnium oculis indies expositus, nemini non sui reperiendi videndique copiam exhibet. Lemma è Virgilio subjunxit. FACILIS QUÆRENTIBUS. Proinde bonus Princeps, è Claudiani sententiâ, sit *commune Numen*; sibique Sionis Regem Davidem Ideæ loco ob oculos statuat; de quo S. Ambrosius. *Quàm mitis & blandus, humilis spiritu, sedulus corde, FACILIS AFFATU.* De Constantino Imperatore refert Nazarius. *Quid faciles aditus? quid aures patientissimæ? quid benigna responsa?*

Princeps benignus.
Virgil. 4. Georgic. v. 272
Claud. de Rapt. Proserp.
S. Ambros. l. 2. Offic. cap. 7.
Nazar. in Panegyr.

103. Sol, integro vultu, ac veluti neglectim, nubes sibi infestas transiens, epigraphen, è Statio mutuatam sustinet, SERENUS DESPICIT. Hoc Emblemate Gambertus imperterritum ac militarem Ducis Francisci animum repræsentavit, quo adversas ac conglobatas hostium vires generose contempsit, neque unquam vel periculi quidquam metuit, vel è devictis illis triumphum aut gloriam ullam ambiit. Eâ enim animi nobilis est indoles, ut malignos hostium insultus facilè spernat, eosque, instar solis, pede inoffenso, & serenâ fronte prætereat. Præclarè Seneca. *Ingens animus, & verus æstimator sui, non vindicat injuriam, quia non sentit.*

Animus grandis.
Seneca l. 3. de Ira.

104. Sol epigraphen è fronte præfert, RESPICIT ÆQUE. vel, OMNIBUS UNUS. Is quippe splendorem & munificentiam suam in res quasvis inferiores sine discrimine ex æquo dispertit. Ad hanc Ideam sese efforment Judices, Patresfamilias, & Magistratus. *Ut sol*, inquit Erasmus, *non alius est pauperi, quàm diviti, sed omnibus communis: ita Judex personam spectare non debet, sed rem.* Singulari prærogativa virtutem hanc præsefert Deus, qui tam fidei, quàm gratiæ suæ radios, citra particularitatem, in omnes diffundit. S. Cyprianus. *Si dies omnibus æqualiter nascitur; si sol super omnes æquali & pari luce diffunditur: quanto magis Christus, sol, & dies verus, in Ecclesia sua lumen vitæ æternæ æqualiter largitur?*

Paterfamilias Judex. Magistratus.
Erasm. in simil.
Gratia Dei.
S. Cypr. l. 4 Ep. 4.

105. David indefessam solis revolutionem, motumque sine quiete assiduum, contemplatus, eum giganti non absimilem dixit, qui metam præproperè contingit. *Exultavit ut gigas ad currendam viam.* Gambertus gnomam, è Virgilio mutuam, soli præfixit. NEC MORA, NEC REQUIES. Et prior illo Bargalius, idiomate Hispanico subscripsit. NO CANSADO, Y POR TODO, Id est, INDEFESSUS, ET UNDIQUE. Nimirum insignem illam Philippi II. Regis Catholici vigilantiam & solicitudinem repræsentabat, quà indefessè & prævidebat & providebat omnibus. Hæc eadem encomia de Arcadio Imperatore commemorans Sinesius, *Consultò sanè fuerit*, inquit, *si se toti imperii corpori quod bifarium tribuitur in armatum & inermem populum, vicissim utrique imperii parti dederit, ac post milites civitatibus populisque sui copiam faciet, ita verò sui copiam faciet, ut quoscunque post non modò nationes, sed & civitates perlustret.* Principes quippe in terris Deorum simulachra sunto; meminerintque è Virgilii sententiâ.

Psal. 18. 6.
Princeps indefessus.
Sines. Orat. de Regno.

--- Deum ire per omnes
Terrasque, tractusque maris, cælumque profundum.

Deus, authore S. Joanne Damasceno, *dicitur, vel quia vel providet, & videt omnia, vel quia curat de omnibus, vel quia circuit omnia.* Plato, *Deus*, inquit, *curat omnia, sive magna ea sint, sive parva.*

Virgil. l. 4. Georg. v. 22. I.
S. Joan. Dam. apud Albertum Mag. in c. 1. Luc.
Plato.

106. Providentia Divina, quæ omnibus est eadem, eodem modo sufficiens omnibus, & sufficientissimè pro omnibus solicita; Solem imitatur, hoc lemmate spectandum; OMNIBUS SUFFICIT. Ad hóc propositum exquisitè S. Bernardus, *Deus* inquit, *nec ad multitudinem multus erit, nec ad paucitatem rarus, nec ad diversitatem divisus: nec restrictus ad unum, nec anxius ad curas, nec perturbatus seu turbulentus ad solicitudines. Sic sanè uni intentus, ut non detentus, sic pluribus, ut non distentus.*

Providentia Divina.
S. Bernard. serm. 69. in Cant.

107. Charitatis Divinæ flamma eo apertius relucet, quo gravius à perversis hominibus fuerit læsa. E sole id disces, qui dum nubium obsidione premitur, suos interea radios acuit, & ardorem longe vehementiorem spargit. Unde Bargalii lemma

Bonitas Divina.

lemma. IMMITTIT ARDENTIORES. Vel aliud, à me subscriptum. PIU COCENT DIVAMPA. Id est. INTENSIUS ARDET. Hàc imagine dolorem sopitum, aut amorem occultum significare licet. De hoc canit Guarinus metro Italico. Amor absconditus. Guarin. P. F. Atto. 1. Scen. 2.

---- *Amor fu sempre un fier tormento,*
mà più, quant' e più chiuso,
E più fero è prigion, che non è sciolto.

Cæterum de Divinâ bonitate pulchrè S.P. Augustinus, *Mirabilis*, inquit, *est Dei bonitas, quæ bene utitur etiam malis vel Angelis, vel hominibus. Cùm enim ipsi vitio suo mali sint, ille de malo eorum bene facit.* S. Aug. in Psal. 104.

108. Sol, denso stellarum siderumque numero cinctus, epigraphen sustinet. ADORNO TUTTE. Id est. ILLUMINO CUNCTA. Pulchra hæc Mariæ Virginis idea est, de quâ venerabundo calamo Chrysippus. *Ave fons lucis, OMNEM HOMINEM ILLUMINANTIS.* Hoc nihilo inferior doctissimus meus Idiota. *Longè positos*, inquit, *illuminat radiis misericordiæ suæ; sibi propinquos per specialem devotionem consolationis suavitate, præsentes sibi in patriâ excellentiâ gloriæ; & sic non est, qui se abscondat à calore ejus.* Maria V. Chrysip. orat. de Laud. Mariæ. Idiot. in Prolog. de Maria V.

109. Ad solis præsentiam reliqua sidera omnia offuscantur, seque, attonitis similes, è mundi conspectu subducunt. Ut proinde Abbas Ferrus soli genuinè subscripserit. OFFUSCO TUTTE. Id est. OBNUBILO CUNCTA. Hàc icone repræsentatur summus meritorum & virtutum splendor, quo personæ aliquæ illustres incedunt. De Christo, disertè S. Antonius Paduanus. *Sol*, inquit, *est Christus, qui lucem inhabitat inaccessibilem, cujus claritas OMNIUM Sanctorum RADIOLOS, si ei comparentur, OFFUSCAT, & denigrat, quia non est sanctus, ut est Dominus.* Eam virtutum excellentiam in Deiparâ Virgine maximè admiratus S. Hieronymus, *Tanta*, inquit, *erat vitæ ejus claritas, ut omnium vitam quodammodo obscuraret.* S. Petrus Damianus, illa Sacri Epithalamii verba explicans, *Pulchra ut Luna, electa ut sol;* ait, *Sol ita sibi siderum & lunæ rapit positionem, ut sint quasi non sint, & videri non possint, sic etiam virga Jesse, veri prævia luminis, in illa inaccessibili luce perlucens, sic utrorumque spirituum hebetat dignitatem, ut in comparatione Virginis nec possint, nec debeant apparere.* Cæterùm D. Hieronymus S. Paulam Romanam dilaudans. *Hæc*, inquit, *sicut inter multas gemmas pretiosissima gemma nitet, & jubar solis parvulos igniculos stellarum obruit, & obscurat: ita cunctorum virtutes & potentias suâ humilitate superavit.* Denique Julianus Imperator inter cæteram Eusebiæ Imperatricis panegyrim testatur, quòd in eâ fuerit *Corporis vigor & pulchritudo tanta, ut cæterarum virginum decor obscuretur, quemadmodùm splendentia sidera lunæ, jam pleno orbe micantis, luce collustrata speciem omnem, ac lumen amittunt.* Virtus præstans. S. Ant. de Pad. in Apocal. c. 16. Excellentia Mariæ Virginis. S. Hieron. Epist. ad Eustoch. S. Petr. Damian. serm. in Assumpt. Virg. Cant. 6. 9. S. Hieron. Epist. ad Eustoch. Julian. Orat. 3.

110. Sol eodem vultu tam spumantes Oceani fluctus, & immotum orbis pondus, quàm aridos scopulos, camposque fertiles dignatur, eodemque pede metitur singula; utpote qui reperitur UBIQUE SIMILIS. Animus constans hanc sibi ideam præfixam habeat, qui vultu æquali ac immutato tam ridentis, quàm indignantis fortunæ vicissitudines excipiat, eodemque sensu intra assiduos laboris & quietis motus versetur. Ferdinandum II. hâc prærogativâ insignem, testatur P. Lamormainus, *Eâdem tranquillitate animi, eâdem vultus orisque serenitate perstitisse post clades auditas, quâ antè fruebatur. Eâdem constantiâ secundum ac tertium accepit vulnus, quâ primum.* Et rursùs. *Nullius felicioris eventus causâ elevatus est animo, nullâ prosperitate intumuit.* Constantia. P. Lamorm. cap. 17.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Id quòd multis optimi Imperatoris exemplis confirmatur.

111. Præclaram sanè Dei imaginem in sole cernimus, cui hæc epigraphe sit præfixa. SOLUS INDEFICIENS. Verissimè de Deo S. Isidorus. *Summum bonum Deus est; quia incommutabilis est, & corrumpi omninò non potest.* Et Ovidius. Deus. S. Isidor. l. 1. sentent. c. 1. Ovid. 8. Metam.

---- *Immensa est, finemque potentia cœli*
Non habet.

112. Pronuntiatum solis, OMNES SUB JUGO MEO, Divinam Majestatem concernit, de quâ Justus Lipsius. *Magnus ille auriga, & rector universi Deus, habenas in hoc mundano cursu temperat, impellit, sistit, & Poëtæ verbo.* Deus. Lips. l. 1. Admirand.

Divosque, mortalesque turmas
Imperio regit unus æquo.

Et rursùs. *Triumphat in providentiæ curru æternus ille rector: & nos sequimur; liberi, ac veluti milites ejus, si volentes: captivi, ac servi, si nolentes.* Denique prior Lipsio Ovidius. Idem Contur. 3. ad Belg. Ep. 19. Ovid. 4. Trist. Eleg. 7.

Nil ita sublime est supraque pericula tendit,
Non sit ut inferius, suppositumque Deo.

113. Christo in has terras recens nato, tres soles, si historiis concedamus, apparuêre; quin imò eosdem etiam Patavii Anno 1601. à se visos testatur Abbas Ferrus. D. Aresius hanc solis triadem illo S. Joannis lemmate insignivit UNUM SUMUS. In rem præsentem de Sanctissimâ Trinitate pronuntiat D. Athanasius. *Alia est enim persona Patris, alia Filii, alia Spiritûs Sancti: sed Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti una est Divinitas, æqualis gloria, coæterna majestas, ita ut per omnia & Unitas in Trinitate, & Trinitas in unitate veneranda sit.* Et Petrus Biancus. Joan. 10. 30. S. Athan. in Symb. Pet. Bianc. l. 3. Epigr. 91.

Unus es; ac trinus, nutu qui concutis orbem,
Orbi unus, trinus sufficis ipse tibi.

114. Bartholomæus Rossus funeri D. Caroli, ceu soli occiduo, subscripsit. DELITESCIT UT RENASCATUR. Schema id dixeris hominum, olim è morte resuscitandorum; de quibus mysticè S. Zeno Veronensis. *Sol quotidiè nascitur, eàdemque die, quâ nascitur, emoritur; nec tamen instantis finis sorte terretur, ut suos retardet cursus, sed fidelis semper, intrepidus ad sepulchrum noctis contendit, sciens, in ipso habere, quod vivat.* Apprimè etiam hoc symbolo depingitur juvenis, qui opum, prosapiæ, ac virium lenociniis, quibus abundat, pessumdatis, intra Monasterii angustias sese concludit; vitâ, momento finiendam, cum æternâ ac felicissimâ commutaturus. In hanc rem S. Basilius, *Cella*, inquit, *Dominicæ sepulturæ propemodùm æmula, quæ peccato mortuos suscipis, & per afflatum Sancti Spiritûs Deo reviviscere facis.* In morte. Resurrectio. S. Zen. Veron. serm. de Resurrect. Religiosus. S. Basil. Hom. de laud. erem.

115. Judicis optimi partes è Sole dignosces, qui comparet OMNIBUS IDEM. Periocha hæc Divinæ legis est. *Nulla erit distantia personarum; ita parvum audietis, ut magnum; nec accipietis cujusquam personam, quia Dei judicium est.* Vernaculo poëmate Guido Casonius. Judex. Deut. 1. 17. Guid. Cason. Embl. moral. 2.

Non fanno il Rè, non danno altrui l' impero
Le corone in gemmate, ei scettri d' oro,
Non gli aurei manti, & i dorati seggi,
Perche la ne teatri anco visono
Queste insegne reali, e pur de regi
Altro non fan che simolacri, e larve.
Ma quegli è vero Rè, che amando regge,
A tutti giusto come il sole a tutti
Nel gran Cerchio del Ciel rinasce, e splende.

Idem Sol, Emblemate non absimili, supra hortum, omnis generis, nivei, flavescentis, cærulei, ac prasini coloris floribus superbientem, depictus; epigraphen

graphen tenet. OMNIBUS IDEM. Proprium hoc Dei symbolum est, qui æquali cura suas gratias omnibus providet. *Quoniam*, Salomone teste, *pusillum & magnum ipse fecit, & æqualiter cura est illi de omnibus.* Opportunè Apostolus. *Nam idem Dominus omnium, dives in omnes, qui invocant illum.* Rationem subjungens S. Ambrosius, *Quis operator*, inquit, *negligat operis sui curam? quis deserat & destituat, quod ipse condendum putavit? si injuria est regere, nonne est major injuria, fecisse? cùm aliquid non fecisse nulla injustitia sit? non curare quod feceris, summa inclementia.*

Sap. 6. 8. Rom. 10. 12. S. Ambros. l. 1. Offic. c. cap. 13.

116. Urbanus VIII. posteaquam studiorum curriculum emensus, & supremâ laureâ insignis, Pisis Florentiam repetierat, solis exorientis Emblemate salutatus est, cui illud Horatii præfixum legebatur. ALIUSQUE ET IDEM. Enimverò, in patriam reversus, idem videbatur quidem, si personam; alius verò si scientiam, virtutes ac titulos, splendida personæ parerga, spectes. Cæterùm propria hæc peccatoris, ad frugem conversi, imago est; illius maximè Juvenis, qui, cùm è certâ peregrinatione redux, priorem hominem detestaretur; à complice scorto ad libidinem iterandam pro more invitatus est. Cùm verò allicientem tacitus præteriret, illa, se ab amasio minus animadversam rata, blandè respiciens, *ego sum*, inquiebat; cui promptè juvenis, *at ego non sum*; uti refert Sanctus Ambrosius. Ephesiis suis olim, suaserat Sanctus Paulus. *Deponite vos veterem hominem, & induite novum. Id est*, interprete Sancto Augustino, *mutate mores; sæculum diligebatis, Deum diligite; nugatoria iniquitatis, temporales voluptates diligebatis, proximum diligite.*

Pœnitens. S. Ambros. l. 2. de Pœnit. cap. 10. Ephes. 4. 14. S. Aug. de 10. chordis cap. 7.

117. In eandem Urbani VIII. laudem Abbas Ferrus nascentem solem statuit, his litteris exaratum; DIEM PRÆSIGNAT AB ORTU. Teneram nimirum optimi Pontificis ætatem recolebat, quæ jam tum, solis instar exorientis, locuplete virtutum radio instructa, facilem ominanti materiem suppeditabat, quibus gloriæ ornamentis futuram infantis, adeò maturi, ætatem describeret. Hercules certè, etiamnum in cunis vagiens, discerpto gemino serpente, luculentè præsagiit, quantùm roboris olim in edomandis belluis esset demonstraturus. Hannibal, adolescentiam necdum egressus, edito tamen ad Jovis aras Juramento, quo suum adversùs Romanos congenitum odium inexpiabili lege obfirmaverat, vaticinio minimè vano declaravit, quantùm cladis Respublica Romana ab ipso quondam passura esset. Alexandri dexteritas, cujus specimen in coërcendâ superbientis Bucephali cervice adhuc juvenis patefecerat, augurio comprobavit ejusdem in arduis negotiis, domi forisque conficiendis, summam magnanimitatem. Veriùs tamen hæc singula de S. Carolo dixerim, qui necdum orbi natus, sparso copioso lumine, ceu omine, prædixit, quantùm momenti coram Dei hominumque conspectu paulò post esset sortiturus. *Quantâ futurus esset sanctitate conspicuus, Divina lux super parientis matris cubiculum noctu coruscans præsignavit.*

Infantia insignis. S. Carolus. Brev. Rom. 4. Nov.

118. Solis ardor, inde nivem dissolvens, hinc herbarum florumque vires recreans, Emblematis loco illam è Sacrâ paginâ gnomam sustinet. HUMILIAT, ET SUBLEVAT. vel, MORTIFICAT, ET VIVIFICAT. Dei, simul & summè misericordis, & summè justi, formidandique hæc imago est. Unde S. Cyprianus, *Sicut respici debet Divina clementia, sic respici debet & Divina censura. Deus enim ut est indulgens, ita est præceptorum suorum exactor, & quidem diligens. Paravit cœlum, sed paravit & tartarum. Paravit refrigeria, sed paravit etiam æterna supplicia. Paravit inaccessibilem lucem, sed paravit etiam perpetuæ mortis vastam, æternamque caliginem.* Et Horatius.

1. Reg 2. 7. Deus justus & clemens. S. Cyprian. Epist. 31.

------ Valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat Deus,
Obscura promens.

Horat. l. 1. od. 34.

Porrò Princeps, Paterfamilias, vel Præceptor, solis instar, filios aut subditos supplicii rigore quidem coërceant, præterea tamen eosdem præmiorum copiâ nunquam non intra amoris limites servare studeant. Nam, ut benè Lipsius, *Duo sunt, quæ juventutem instruunt ac formant, delinquentium castigatio, & bonorum præmiatio. Ad utrumque enim horum aspicientes; illam quidem ob metum fugiunt, hanc ob gloriæ studium concupiscunt.*

Præmium & pœna. Lips. l. 5. de Militia Rom. Dial. 17.

119. Ferrus, iteratum Cardinalis Maphæi Barberini in Gallias adventum Emblemate significaturus, soli recens nato subscripsit, REDIT, NEC DEFICIT. Non absimili ratione Deus gratiæ suæ radios, tametsi iteratis vicibus à peccatore repercussos, identidem repetit, novisque incrementis perversum ipsius animum pulsat, collustratque. Testem habeto Divinam sapientiam, *quæ dignos se ipsa circuit quærens, & in viis ostendit se illis hilariter, & in omni providentiâ occurrit illis.* Et rursùs *Ecce sto ad ostium, & pulso.* S. P. Augustinus. *Ipse* (*Deus*) inquit, *ut velimus, operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens.* Et rursùs. *Prævenit, ut sanemur; & subsequitur ut sanati vegetemur; prævenit ut vocemur, & subsequitur ut glorificemur; prævenit, ut piè vivamus, & subsequitur ut cum illo semper vivamus.*

Gratia Dei. Sap. 6. 17. Apoc. 3. 19. S. Aug. lib. de Grat. & libero arbitrio c. 17. Idem l. de Nat. & Grat. c. 52.

120. Solaris radius, glaciem, nivemque feriens, à Jacobo Fioravantio illam Poëtæ prognosin lemmatis loco accepit. TORPENTIA FRIGORA SOLVET. Assiduò cogitata Dei præsentia, sole longè validior, omnem torporis aut negligentiæ humanæ duritiem dissolvet. *Quomodò enim*, S. Bernardo asserente, *negligens poterit fieri, qui intuentem se Deum nunquam desinit intueri? Qui sic eum super se videt intentum, ut omnia interiora ejus & exteriora omni horâ considerare non cesset, &c.* Petrus, in Christum perfidus, glacie totus quantus rigescebat. *Frigus erat mentis, non corporis*, inquit de illo S. Ambrosius, *denique ad carbones stabat Petrus, quia algebat affectus:* Sed ecce! unico solis Divini radio superata hæc glacies, in canales & uberes lachrymas, repentinâ metamorphosi, soluta est. *Quos respicit Jesus*, pergit Ambrosius, *plorant delictum. Negavit primò Petrus, & non flevit, quia non respexerat Dominus. Negavit secundò, non flevit, quia adhuc non respexerat Dominus. Negavit & tertiò, respexit Jesus, & ille amarissimè flevit.* Tandem concludit. *Respice Domine, Jesu, ut sciamus nostrum deflere peccatum, lavare delictum.* Easdem lachrymas de S. Mariâ Magdalenâ commemorat Ecclesia.

Præsentia Dei. S. Bernard. serm. 2 in Psal. 90. S. Ambros. l. 10. in Luc.

Pater supremi luminis,
Cùm Magdalenam respicis,
Flammas amoris excitas,
Geluque solvis pectoris.

121. Soli in oriente, & Lunæ in Occidente existenti epigraphen subdidêre. DIVISUM IMPERIUM. Celebre est illud Virgilii distichon.

Nocte pluit totâ, redeunt spectacula manè,
Divisum imperium cum Jove Cæsar habet.

Si solis nomine potestatem Ecclesiasticam, Lunæ verò sæcularem intellexeris, appositè subjunges, *Divisum imperium.* Illa enim invigilat animæ; hæc verò nonnisi corpus, momento interiturum, curat. Joannes Chrysostomus. *Quamquam nobis admirandus*

Potestas sæcularis & Ecclesiastica. S. Joan. Chrysost. Hom. 5. de Verbis Isaia.

randus videtur thronus regius ob gemmas affixas & aurum, quo obcinctus est; tamen verum terrenarum administrationem sortitur: nec ultra potestatem hanc quidquam habet auctoritatis. Unde, referente Philone, Rex Agrippa in Epistola ad Cajum fatebatur; *Avos, proavosque Reges habui; & ex his aliquot etiam summos Pontifices; quam illi dignitatem pluris faciebant quam Regiam, rati quanto Deus antestat homini, tanto pontificatum regno excellentiorem: ad illius enim curam Divinas res; humanas ad hujus pertinere.*

Phil. l. de legatione ad Cajum.

Deus.

122. Sol, inter reliquas planetas medius, epigraphen tenet: SOLUS NON ERRAT. De Dẽo, Emblematis hujus archetypo; sapienter Justus Lipsius. *Unus Deus aplanis, id est expers erroris, & omniscius.* additque: *Ipsi beati genii & aeterni spiritus ab errore non tuti, nisi Deo dirigente.*

Lips. l. de una relig.

Maria V. gravida.

123. D. Aresius Mariam Virginem gravidam, solis intra nubem coruscantis, imagine expressit; addito lemmate: ORNAT, NON ONERAT. Illa quippe, instar nubis candidae, intra sinum suum reconditum servabat Divinum solem, à quo uti plurimùm ornamenti, ita haud quidquam molesti oneris sentiebat: quin imò miram agilitatem praeseferens, citrà negotium *abiit in montana cum festinatione.* S. Bernardus. *In ipso conceptionis initio, quando potissimùm caeterae mulieres miserabilius affliguntur, Maria totâ alacritate montana conscendit, ut Elizabet ministraret: sed & ascendit Bethleem, imminente jam partu, portans pretiosissimum illud depositum, portans onus leve.*

Luc. 1. 39. S. Bernard. ser. in sign. magnum.

Maria V. gravida & pariens.

124. Deiparae, uterum gerenti, idem tribuit symbolum Aresius, mutato tamen lemmate, ET LUMEN CIRCUMQUAQUE DIFFUNDIT. Quod tamen rectius de Virgine pariente intellexeris: quia, authore Venerabili Bedâ, *Omnis Sanctorum Beatitudo de glorioso Virginis utero processit.* Porrò ex Emblemate illo conjicere licet, quanta bonis Majorum exemplis innata sit energia. *Sicut coeli luminaria ac sidera in firmamento coeli à Deo collocata, cunctis indesinenter, quae sub coelo fulgent, atque omnibus quae super terram sunt per tempora ac tempora, per generationes & generationes mirabiliter relucent, sic & sanctorum virtutis insignia, atque beatissimi eorum agones omnibus in perpetuum singulariter fulgent, omnibus in aeternum bonorum formam tribuunt, omnibus sub sole pietatis exemplum ostendunt.* Hactenùs Origenes.

Beda in c. 1. Luc.

Orig. l. 1. Iob.

Augmentum.

125. Sol, in uno epicycli latere depictus epigraphen tenet: NONDUM IN AUGE. Effigiem haec imago praefert magnanimi Imperatoris Caroli V. cujus voluntati, post totum penè orbem subjugatum, alia identidem superanda, inexpiabili fame superérant. Nam *auge* suprema in Cancro solis sedes est, coelique regio, ubi sol orbi illustrissimus apparet. Si porrò etiam ad ascesin hoc symbolo uti libeat, facem praelucet gentium Apostolus, *Ego,* inquiens, *non arbitror me comprehendisse: sequor autem si quo modo comprehendam. Quis hominum,* ait Magnus Augustinus, *se audet de perfectione jactare; imò confiteamur imperfectionem, ut mereamur perfectionem.* In rem praesentem testatur Alphonsus Rodriquez: *Solent dicere Duces vitae spiritualis, nullum certius esse argumentum, hominem à perfectione abesse adhuc longissimè, quàm cùm sibi persuadet, se ejus jam verticem contigisse.*

Profect.

Phil. 3. 13.

S. August. . 50. Ho. mil. hom. 4. in fin. Rodriq. 1. tract. 1. c. 16 de Perfect.

126. Alcibiades Lucarinus soli, binũ Parelium intra nubes exprimenti, subscripsit. LUX AB UNO. vel, EST TAMEN UNUS. Vel ut Ferro placet: LUMINE EODEM. Ineffabile Sanctissimae Trinitatis mysterium è rudi hoc schemate dignoscere licet. Doctè ac pulchrè Sanctus Prosper:

S. Trinitas.

Splendet enim verum vero de lumine lumen,
Ut genitum agnoscens, noveris ingenitum.
Una trium Deitas, una est essentia, &c.

S. Prosp. l. Epigr. n. 104.

S. Joannes Damascenus in eadem solis luce, quae intra nubem reflexa, binum parelium, seu duplicem solis effigiem repraesentans, Sanctissimam Trinitatem contemplatur. *Indivisibilis enim,* inquit, *in Divinis est Divinitas, ac velut in tribus solibus, inseparabili nexu inter se cohaerentibus, una eademque est lucis temperatio atque conjunctio.*

S. Io. Dam. l. 1. de fide. cap. 11.

127. Eidem Emblemati subscripsit Lucarinus: AT UNA LUX. Eadem nimirùm est naturae Divinae unitas, tametsi in tres personas distributa. Id quod disertè innuit ipsummet Verbum incarnatum. *Ego & Pater unum sumus. Quia Pater in me est, & ego in Patre. Qui videt me, videt & Patrem meum.* Unde S. Gregorius Nazianzenus: *Lumen hoc, quod in Patre & Filio, & Spiritu sancto consideratur, quorum opulentia naturae identitas est, atque una eademque splendoris prosultatio:* Argumento non absimili S. Cyprianus: *Quomodo solis radii multi, sed lumen unum; sic & Ecclesia, Domini luce perfusa per orbem totum radios suos porrigit, unum tamen lumen est, quod ubique diffunditur.*

Deus Trinus.

Ioan. 10. 30. Ioan. 10. 38. Ioan. 14. 9. S. Greg. Naz. Orat. 40. Fides. S. Cyprian. l. de simplic. Praelat.

128. Christus è Cruce pendens, tametsi dolorum agmine crudelissimo oppressus, diversis tamen gratiis circumstantes liberalissimè est dignatus. Ectypi loco Lucarinus solem statuit, sub nubibus delitescentem, cum lemmate: INFLUIT TAMEN. Experti sunt hos Christi influxus Maria Virgo, cui filium adoptivum providit; & S. Joannes, in Matris Divinae clientelam admissus; Nec intra filii tantùm & Matris limites haec optimi Servatoris cura sese continuit, ut quae ad ipsos etiam hostes copiosè dimanavit. Nam Centurionem fidei & oculorum die momento illustravit, Latronem verò inter cruciatus acerrimos suavissimis illis promissis est solatus, *Hodie mecum eris in paradyso.* Theophylactus, *Nunc,* inquit, *videtur effectum sortiri, quod Dominus dixerat, cùm exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum. Exaltatus namque in Cruce, attraxit latronem & Centurionem, &c.*

Christus crucifixus.

Luc. 23. 43. Theophil. apud Cornel. à Lap. in Matth. 27. 54.

129. Calgat equidem omne oculorum acumen ad Christum, in Eucharistia sub accidentium velamine latentem; ut tamen aliquam ipsis etiam oculis fidem concilies, Lucarini ideam intuere, ubi vastam solaris globi molem intra augustam crystallum repraesentat, cum dicto: IMMENSUM IN PARVO. Idipsum de sancta Fide tradit S. Cyrillus Hierosolymitanus: *Fides in paucis verbis omnem tam veteris, quàm novi testamenti cognitionem involvit.*

Eucharistia.

Fides.

S. Cyrill. Hierosol. Catechef. 5.

130. E fidei praescripto compertum habemus, Christum sub quovis, etiam tenuissimo hostiae fragmento aeque, ac sub toto illius ambitu indivisum, integrumque reperiri. Id quod in speculi fracti particulis bene expressit Lucarinus, cùm illarum singulae oppositum solem, tametsi unicum, totum tamen integrumque repraesentarent. Lemma addidit. ET IN FRAGMENTIS INTEGER. *Christus,* inquit meus Hugo Victorinus, *in sacramento per partes manducatur, & manet integer. Totus in coelo, totus in corde tuo. Totus in fracto, totus in integro. Tantum est in exiguo, quantum constat esse in toto.* Et ante illum S. Ambrosius, *Singuli accipiunt Christum Dominum, & in singulis portionibus totus est, nec per singulos minuitur, sed integrum se prabet in singulis.*

Eucharistia.

Hug. Vict. l. 3. de Anima. c. 50.

S. Ambr. Dom. 5. post Epiph.

131. Deiparae natae festo Lucarinus solem in Oriente statuit, hoc lemmate insignem: ET IN ORTU

Nativitas Mariae V.

Chrysipp. serm. de laud Virg. S.Bernard. serm. 1. de Assumpt.

TU TOTUS LUCIDUS. Hoc sensu Chrysippus, Deiparam adorans canebat: *Ave fons lucis, omnem hominem illuminantis.* Et S. Bernardus. *Mariæ præsentiâ totus illustratur orbis.*

Præsentia Dei.

132. Sol, suprà hortum resplendens, suâque præsentiâ flores, germina, herbas, aliaque terræ cimelia confirmans, epigraphen sustinet: DAT VIRES. Hanc præsentiæ Divinæ Ideam putes, è qua humanæ vires omnes originem motumq; trahunt. Unde quidam Deo devotus canit:

Omnia florebunt prospiciente Deo.

S. Chrysost. Hom. 26. in Epist. ad Hebr.

Et S. Joannes Chrysostomus: *Si videmus mente semper Deum, si semper in recordationem ejus convertimus mentem nostram, omnia nobis facilia apparebunt, omnia portabilia, omnia sustinebimus, omnibus superiores efficiemur.*

Eucharistiæ effectus.

133. Diversos effectus, quos SS. Eucharistia cùm in animas devotas, tùm in improbas exercet, Lucarinus è sole discernendos proponit, qui quidem nivem, cœnum, speculum, flores, aliaque passim amœnissimo suo vultu dignari solitus, operationes tamen in diversis diversissimas elicit. Unde lemma: DIVERSIMODE IN DIVERSIS. Nimirum, è Doctoris Angelici sententia, *Sumunt boni, sumunt mali; sortem tali inæquali, vitæ vel interitus.* Gravissimè Apostolus: *Qui manducat & bibit indignè, judicium sibi manducat & bibit; Ergò*, subinfert Magnus Augustinus, *qui manducat dignè, gratiam sibi manducat & bibit.*

D. Thom. in sequentia. I. Cor. 11. 29. S. August. contra Epist. Parmen. l. 2. c. 6.

Incarnatio Verbi

134. Deum, humanâ carne vestitum, magis, quàm sine illa, fuisse intellectui nostro manifestum, quis ambigat? Id tamen etiam è sole conjicies, quem faciliùs in imagine, intrà aquas reflexâ, quàm in propria sua sphæra intuemur. Unde Lucarini inscriptio: REFLEXUM FACILIUS. Argumento nonnihil immutato Justus Lipsius ait, *Ut solem deficientem non directò, sed in aquis intuemur; sic Deum in operibus.* Verbis forsan è S. Gregorio Nazianzeno mutuatis. *Hoc*, inquit, *Dei tergum est, quidquid eum nobis suo judicio refert, ut tamen illius naturam non contingat: perinde ac in aqua relucens solis imago hebetioribus oculis adumbrat, dum illum ipsum præ nimio purissimæ lucis fulgore, quo sensum facilè exuperat, intueri nequeunt.*

Lips. in notis ad l. 1. Polit. S. Greg. Naz. l. 2. de Theol.

Gratia Dei.

135. Fluctuum vitio accidit, quod aureum solis ectypon intra maris undas luminis reflexi coloribus delineari nequeat. Emblemati subscripsit Lucarinus: FLUCTUANTE NON DISPICITUR. Ipsa hæc lucis Divinæ, & donorum, quæ à Spiritu Sancto proficiscuntur, est indoles: nequeunt enim ista in humano corde, scelerum tempestatibus agitato, nunquam efformari. Disertè S. Basilius. *Quemadmodum vultuum imagines non in qualibet materia redduntur, sed in his duntaxat, quæ levorem & pellucentiam habent: ita non in quibuslibet mentibus operatio spiritûs, sed in his, quæ nihil habent obliquum, nihil obortum.* Et S. Gregorius Papa: *Nunquam commotioni contemplatio jungitur, nec prævalet mens perturbata conspicere, ad quod vix tranquilla valet inhiare; quia nec solis radius cernitur, cùm commotæ nubes cœli faciem obducunt; nec turbatus fons inspicientis imaginem reddit, quam tranquillus propriè ostendit: quia quo ejus unda palpitat, eò in se speciem similitudinis obscurat.*

S. Basil. Proœm. in Isaiam. S. Greg. Papa 5 moral. cap. 30.

136. Non illa solùm, quæ vitam à terra sortiuntur; sed ipsa etiam in absurdissimis terræ visceribus concreta mineralia; quinimò quidquid vastus oceani sinus parturit, id omne ex universali solis virtute originem suam trahit, qui tacitâ & subtili potentia per occultos rerum quarumvis meatus sese insinuare novit. Id quod Parthenii Romani hoc lemmate significârunt. OCCULTO OMNIA SEMINE. Et P. Gambertus: OCCULTO FÆNORE. Hæ virtutes cuivis Principi familiares ac propriæ sunto, ut qui in conferendis largiendisve beneficiis arcanum teneat, nec ostentationem aut populi plausum inde expectet. Hanc legem, Sinesio teste, religiosè observat optimus Deus. *Neque enim Deus*, inquit ille, *tanquam in scena se ipsum ostentat, sed tacitâ quâdam viâ gradatim contendens, justè humanas res moderatur.* Oleaster, sacram legis veteris arcam, genuinum Dei typum, Cherubinorum alis coopertam observans, subjungit: *Considera, quæso, quid te hic admoneat Deus: summus benefactor est, & nihilominus tectus, ut te doceat benefacere, & nolle videri.* Seneca ait: *Quæ succurrunt infirmitati, egestati, ignominiæ; tacite danda sunt, ut nota sint solis, quibus prosunt.* Id quod exemplo suo præclarè docuit S. Nicolaus Bariensis, uti prolixè in ejus vita videre est.

Benefacere sine ostentatione.

Sines. Orat. de Regno. Oleast. in Exod. 25. Senec l. 2. de Benef. c. 9.

137. Muneri suo haud dubiè deesset sol, si, solâ vultus sui majestate orbi superbè exhibitâ, nihil prætereà fomenti, roboris, alteriusve beneficii in illum conferret. Solem proindè hoc lemmate insignies, ET LUCET, ET FOVET. Ita sanè à boni Principis conditione procul abest, qui solo sanguinis aut dignitatis splendore gloriatus, subditorum commodis parum invigilat, nullisque eos beneficiis sibi devincit. Eruditè Lipsius: *Quemadmodum sol non lucet mundo, sed fovet, vegetat, animat; sic populis Princeps in splendore suo commodat & juvat.* Claudianus Romanam majestatem gratiosæ principis formâ exprimens, eam inter alia etiam hoc encomio celebrat.

Princeps beneficus.

Lips. dissert. ad Albertum & Isabell. Claud. de Consul. Probi & Olybr.

Miscetur decori virtus.

Mariæ nativitas.

138. Sol exoriens individuam trahit diei amœnitatē; subscribente Abbate Ferro. ORTU DIEM. Sic Maria Virgo, in hunc orbem edita, S. Bernardi testimonio, *felicis diei extitit nuntia.* Eam seraphico ardore veneratus D. Bonaventura, *O beata Virgo*, inquit, *tu es aurora de sole procedens: & ortum solis præveniens, & in lumine solis diem nuntians.* Christo è sepulchri visceribus ad immortalitatis lucem revivіscenti, simile Emblema statuit S. Petrus Chrysologus his omninò verbis. *Resurgente Christo, Fidelibus lucescit vespera, dies infidelibus tenebrescit; Discipulis nox mutatur in diem, Judæis dies vertitur & mutatur in noctem, &c.*

S. Bernard. serm. de Nat. Mariæ. S. Bonav. in spec. Virg. c. 9.

Christus resurgens. *S. Petrus Chrysolog. serm. 75. Natales.*

139. Solem, stellis undique cinctum hâc gnomâ illustravit Ferrus; SIMILI AB ORTU. Meminerint hinc homines; æquè opulentos ac pauperes, maximos, minimosve, ab eodem principio sine discrimine sua recensere primordia: Id quod christianè callebat Seneca, cujus verba admetior. Plato ait: *Neminem Regem non ex servis esse oriundum. neminem non servum ex Regibus: omnia ista longa varietas miscuit, & sursum, deorsum fortuna versavit.* Eodem sensu Boetius:

Sen. Ep. 44. Boet. l. 2. de Consol. met. 5.

Quid genus & proavos strepitis?
Si primordia vestra,
Auctoremque Deum spectetis,
Nullus degener extat,
Ni vitiis pejora fovens,
Proprium deserat ortum.

In hanc rem Agapytus. *Majorum nobilitate ne quis delicietur: Limum enim habent omnis generis auctorem, & qui purpura byssoque turgent, & qui paupertate & adversâ valetudine affliguntur.*

Agapit. Epist. Parenet.

140. Sol, assiduâ vicissitudine, & labore penitùs indefesso, ab uno ad alium tropicum reverti solitus, nemi-

neminem non juvat, illuſtratque. Id quod etiam
Claudian. Claudiano obſervatum.

--- Medium non deſerit unquam
Cœli Phœbus iter, radiis tamen omnia luſtrat.

Emblemati D. Didacus Saavedra epigraphen addidit; REBUS ADEST. Ad hanc ideam ſeſe efformari ſtudeant Principes, diſcantque pacis & belli momenta, cæteraque negotia omnia, præſentes ac
Agapit. Ep. Par. c. 26. propriâ perſonâ conficere. Agapitus Juſtinianum Imperatorem imbuens, *Optimè*, inquit, *reges egregium tuum imperium, ſi omnia des operam perſpicere, nec negligere patiare quidquam.* Hoc modo ſuos mi-
Q. Curtius l. 8. lites affatus Alexander Magnus. *Nihil unquam*, ajebat, *vobis præcepi, quin primus me periculis obtulerim, qui ſæpè civem clypeo meo texi.* Antigonus, Demetrii filius, cùm claſſem adornans, è militum murmure percepiſſet, ſuas naves longè ab hoſtium numero ſuperari, animosè reſpondit, propriam ſuam præſentiam inſtar multarum eſſe navium. *Me vero*, in-
Plut. Apoph. quiens, *ipſum præſentem quàm multis navibus comparatis?*

141. D. Julius Auveduto, Academicus inter Incompoſitos Fanenſes vivificatus, ſymboli loco ſolem efformavit, cujus radii, intra vitri cavitatem collecti vicina fomenta in flammas redigebant, cum
Unio. dicto: IN UNUM COLLECTIS. Innuebat videlicet, plurimùm roboris afferri ex unita multorum virtute; hujus enim adminiculo & milites adversùs hoſtem triumphant, & Theologi in ſanctæ Eccleſiæ perduelles validis ſapientiæ ſuæ radiis, ceu totidem fulminibus auſpicatò graſſantur. Emblemati firmamentum addunt Apoſtoli, qui tum de-
Act. 2. 1. mum, quando, quaſi ſolis Divini radii, *erant omnes pariter in eodem loco*, digni reperiebantur, quos ignis ſancti Spiritus ſuaviſſimo ſplendore coronaret. *Ap-*
Ibid. n. 3. *paruerunt illis diſpertitæ linguæ tanquam ignis, seditq;*
Fer. 5. infra Octav. Pentec. ſt. Reſp 1. *ſupra ſingulos eorum*, id eſt, interprete ſancta Eccleſiâ: *Invenit eos concordes charitate, & colluſtravit eos, inundans gratia Deitatis.* Pulchrè S. P. Auguſtinus,
S. Auguſt. ſerm. 47. de div. *A multis curre ad unum, diſperſa collige in unum, mane apud unum, noli ire in multa, ibi eſt beatitudo.*

142. Radii ſolares, intra ſpeculi ſinum recepti, non modò ſui ſplendoris jacturam nullam ſuſtinent, ſed contra cum fœnore illum promovent. Lemma: MAGGIORMENTE RILUCE. Id eſt,
Incarnat. Verbi. SPLENDET ILLUSTRIUS. Certè Divinitatis fulgor latius reſplenduit? quando aſſumptâ humanâ carne in Virginis uterum, ceu ſpeculum puriſſi-
Franc. Abb. de Gratia Dei l. 2. mum, illapſus eſt. Franco Abbas, *Divinitas*, inquit, *in luto, tanquam imago in ſpeculo refulget, & lutum in Deum ſolidatum eſt.*

143. Illuſtrati de Caſalio Emblematis loco ſolem, ab ortu provehentem, ſtatuerunt; cui plena
Continuatio virtutis. Lunæ orbita ex occaſu reſpondens, titulum præferebat: LUX INDEFICIENS. Nimirùm indefeſſam virtutis continuationem, & aſſiduum clari nominis ſucceſſum innuebant. Huic imagini ut pluri-
2. Cor. 3. 18. mùm concolor, S. Paulus, ait, *Transformamur à claritate in claritatem*, id eſt, interprete Gloſsâ interlineari, *euntes ab una clara cognitione in aliam.* Vel ut Nicolao Lyrano placet. *A claritate naturalis cognitionis & gratiæ, in claritatem viſionis beatæ.* Vel deni-
S. Auguſt. Epiſt. 112 c. 22. que, ut S. Auguſtino, *De gloria fidei in gloriam contemplationis æternæ.*

144. Principi ab iis ipſis oppreſſo, qui illius ope
Princeps oppreſſus è trivio ad dignitatum faſtigia emersêre, ſymboli loco ſolem obtuleris; hoc ſuſpirio, ceu lemmate,
Ingratitudo. notatum: IPSE LEVAVI. Vapores enim, ſolis beneficio in aëra ſublevati, poſteà eundem ſolem ingrato velamine tegere & excæcare nituntur. Sic Artaxerxis vitæ inſidias moliebatur filius Darius, quẽ pater paulò antè coronâ regiâ inſigniverat. Julium Cæſarem infami jugulo interfecit Brutus, nuperrimè ejuſdem filius adoptivus, & imperii hæres nominatus. Salomonem apertè perſecutus eſt perduellis Jeroboam, quem Rex non ita pridem Quæſtorem creaverat: cæterùm ne adversùs Deum, omnis felicitatis noſtræ authorem, ſimus ingrati, diſertè cavet S. P. Auguſtinus. *Duo ſunt*, inquit, *quæ* S. Auguſt. ſer. 182. de temp.
principaliter attendere debet humana circumſpectio, & dignitatem ſuæ conditionis ut peccare timeat? & excellentiam redemptionis, ut gratiæ redimentis ingratus non exiſtat. Hoc ſymbolo etiam ii ſignificantur, qui Author proprii mali.
proprii infortunii authores exiſtunt.

145. Soli apprimè convenire videtur lemma: ILLUMINAT, NEC MINUITUR, ſeu Italicè. ILLUSTRANDO NON SCEMA. Hanc naturã Spiritûs ſancti gratia congenitam habet, quæ ſeſe in creaturas liberaliſſimè citra ullum ſuum diſpendium effundit. *Ut ſolares radii*: verbis D. Chryſo- S. Io. Chryſoſt. Hom. 35. in Ioann.
ſtomi utor, *ſingulis diebus illuminant, neque ex nimia copia vis eorum minuitur: ita, imò longe minus, ſpiritus operatio ob accipientium multitudinem minuitur.* E Guidonis Caſoni ſententia etiam bonum conſi- Guid. Caſ. 4. Embl. moral.
lium hoc Emblemate ſignificatur. Unde canit;

Il buon conſiglio è un fortunato dono,
Che dato non ſi perde;
Cosi la luce, che è dal ſol diffuſa
Communicata altrui, giamai non ſcema.

146. In encomium D. Thomæ Aquinatis ſolem S. Thom. Aquin.
expreſsêre, qui à dextero latere aquilã, inconnivis oculis in ſe defixam; è ſiniſtro verò bubonem, averſo vultu, ſparſiſque alis, veluti in fugam paratum, monſtrabat; cum lemmate, MORTIFICAT, ET VIVIFICAT. Nimirùm è Doctoris Angelici pectoré ſolem felicioni ne coruſcantem cernimus; is enim, tametſi locuplete ſcientiarũ ſplendore Theologos, ceu genuinas ſanctæ Eccleſiæ aquilas ſummè afficiat; noctivagos tamen bubones, hæreticos inquam, fulgoré ſuo perſtringit, & exterritos in fugã agit. Porro Divinæ litteræ ipſam etiam Divinam Majeſtatem hoc Emblemate dignoſcendam proponunt, nam *Dominus mortificat & vivificat, deducit ad* Deus mortificat & vivificat.
inferos, & reducit. Adeo enim omnia ad juſtitiæ libellã exigit Deus, ut virtutes quidem vivificet, mor- 1. Reg. 2. 6.
tificet vero coërceatque vitia. S. Ambroſius. *Novo* S. Ambr. ſer 27. de jejunio.
pietatis genere in uno eodemque homine impius & adulter occiditur: ut miſericors generatur & caſtus. Interimitur idololatria, ut religio propagetur. Fornicator & ebrioſus extinguitur; ut continens & ſobrius procreetur. Sic ergò mortificat Dominus, ut vivificare faciat; ſic occidit, ut proſit; ſic verberat, ut emendet.

147. Sanctæ Eccleſiæ typum ſol præſefert, cui S. Eccleſ. Perſecutiones.
quidem dracones & baſiliſci (hæretici, inquam, & gentiles, genuinæ draconum ſoboles) diverſis conatibus inſultant, nunquam tamen ullum ei pallorem aut labeculam aſpergere, minùs totum obſcurare valent. Id quod hæc monſtra indignabundis faucibus lemmatis loco de illuſtri ſidere queruntur, NON PALLET NOSTRIS. *Tanta enim divinitùs ſoliditate munita eſt*, inquit de Eccleſia Romana S. Leo Papa ſerm. 2. in Anniverſ. Aſſumpt. ſuæ.
& fide Catholicâ S. Leo Papa, *ut eam neque hæretica unquam corrumpere pravitas, neque paganã potuerit ſuperare perfidia.*

148. Solem, è mari reſurgentem, Mariæ Virgini, Concept. Mariæ V.
intra uterum maternum conceptæ, non abſimilem dixeris; addito epigrammate: HINC PROCUL UMBRÆ. Optimè de illa S. Hieronymus, *Nun-* S. Hieron.
quam fuit in tenebris, ſed ſemper in luce. Neque inſuper ab hac ſolis icone diſſentit præſentia tam Dei, Præſentia Dei & Superiorum.
quàm

quàm nostrorum Superiorum, quæ omnes imperfectionum, scelerumve umbras procul à nobis proscribit. *Inter propinquorum lumina*, inquit S. Petrus Chrysologus, *non valent delicta versari; propinquorum quot oculi, tot lucernæ. Dies est aspectus matris; sol Patris rutilat in vultu; unde viventi inter tot virtutũ duces, criminum tenebræ propinquare non possunt.*

S. Petr. Chrysol. serm. 1.

Virtus afflicta.

149. Sol, adversus nubes suis radiis transgressus, epigraphen Hispanam à Pagano Doriâ accepit istam. AUNQUE VOS PESE. Id est. VOBIS INVITIS. Digitum scilicet virtuti intendebat, quæ æmulorum insidias facilè superat, omnesque vitii contradicentis vires subvertit. Magno Augustino teste: *Qui sursùm habet cor, luminare est; in cœlo fulget, nec vincitur tenebris.* Rursùs ad virtutem excitans, *Tu vires*, inquit, *ostende; quoniam vir à virtute, vel virtus à viro; habes ergò virtutem, vince libidinem.*

S. August. in Ps. 95. ante fin. Præfat. Idem ser. 28. ex addit. a serm.

150. Sol suâ præsentiâ reliquas stellas simul & illuminat & obscurat. Unde lemma: ILLUMINAT ET OBSCURAT. Alio Emblemate solem statuerunt, qui suprà Orientem resplendens, cætera minora sidera aspectui nostro surripiebat, cum dicto: EX LUCE TENEBRAS. Ita planè excellens viri doctrina non exiguum litterarum splendorem in alios diffundit, & unà existimationem eorum, quos sapientiæ gradu inferiores habet, non parùm imminuit. S. Isidorus. *Sicut omnes stellæ à sole illuminantur; ita Sancti à Christo gloriâ cœlestis regni glorificantur; & sicut præ fulgore solis, & vi maximâ luminis ejusdem sidera obruuntur; ita & omnis splendor Sanctorum in comparatione gloriæ Christi quodammodò obscuratur.*

Virtus excellens.

S. Isid. l. de Mundo c. 24.

151. Ingeniũ vivax & velox, præclara sua negotia celeri ac prompto opere perficiens, solis est æmulum: qui radiis vix diffusis, momento halonẽ intra nubes depingit. Epigraphen addidi, CON UN GUARDO LO FORMA, E LO DIPINGE. Id est. DUM ASPICIT, PERFICIT. Nimirùm, quos germana virtus excolit, quidquid muneris alteriusve operis ipsis incumbit, celeri ac festinâ manu exequatur; id quod indies inter Rhetores, Poëtas, aliosve quosvis artifices experimur. Cùm ad Jacobum Robustum, cognomento Tintorettum, juvenes quidam Belgæ inviserent, nonnullas icones, summâ industriâ à se elaboratas, eidem exhibuerunt. Interrogati, quantùm temporis in eo opere collocassent; decem, aut summum quindecim dies responderunt. Tum ille penicillum, nigro colore tinctum, quasi aliud agendo, circumducens, levi tractu figuram expressit; quæ, ubi cerussæ beneficio aliquid lucis acceperat, uno penè momento ad miraculum artificiosa evasit; cum dicto; Nos paupe- res Veneti non aliâ, nisi hâc methodo delineare scimus; uti de illo refert Carolus Ridolfi. Elisabetha Sirana Bononiensis, artis pingendi peritissima, & ævi nostri facilè Phœnix, (quam, prô dolor! paucis abhinc mensibus è vivis immaturâ morte sublatam, mundo hodierno Parcæ invidebant) operam adeò exquisitam navabat, ut summi Europæ Principes ob admiranda picturarum specimina eam unicè expeterent. Et, quod in fœmina mireris, hæc artis suæ prodigia tantâ celeritate absolvebat, ut uno die plus operis, quàm quatuor peritissimi pictores, conficeret. Cæterum illud ipsum Emblema etiam Dei est proprium, cujus infinita agendi virtus, nullis unquam distinenda remoris, è sapientiæ ac omnipotentiæ suæ cornucopia, quidquid lubet, in uno oculi ictu producit. Dilucidè Vates Regius. *Ipse dixit, & facta sunt; ipse mandavit, & creata sunt.* Opportunè S. Augustinus. *Magna credentibus oritur confidentia, cum agnoscunt illum omnia posse, quem credunt. De ipso enim dicit scriptura.* In principio creavit Deus cœlum & terram. *Quis ergo neget omnipotentẽ esse, quem tam clara cognoscit operatum? sed multò magis eum omnipotentem fatebitur, cùm hæc ipsa, quàm facilè operatus sit, agnoverit. Ipse dixit, & facta sunt. Absque ullo labore res condidit. Imperio ejus extiterunt omnia, quæ ante non fuerant.*

Celeritas in operando.

Carol. Rudolf. Vite de i. pittori p. 2.

Virtus divina.

Psal. 148. 5.

S. August. serm. 192. de temp.

Spes.

152. Tametsi semita spiritualis, interdum invia, & asperis anfractibus horrida, gradientis pedibus non semper mollia solatiorum gramina substernat, animus tamen, ac cœpta currendi voluntas, nunquam desponderi debet: id quod Abbas Certanus è sole discendum proponit, cui, in occasum præcipitato, subscripsi. NON ANDRA' MOLTO, E N' USCIRA PIU BELLO. Id est, MOX ERUMPET ILLUSTRIOR. Pulchrè Jacobus Billius.

Iacob. Bill. l. 2. Antholog.

Esse quid hoc dicam, quod, quæ dux ante Magorum
Certa diu fuerat stella, repentè latet;
Nec tamen ipsa latet semper, sed tempore parvo
Abdita, post lumen dat rediviva suum;
Scilicet hinc doceor nimium de corde dolorem
Pellere, cùm subito lux procul omnis abit:
Nam modò me recti studium non deserat ardens.
Fœnore cum magno lux reditura mihi est.

E Suarezii, & melioris Theologiæ sententia, peccator, per pœnitentiæ sacramentum ad pristinam frugem reversus, non tantùm priora sua merita omnia, hactenus per peccatum mortificata ex integro recuperat; sed insuper insigne illorum auctarium, quod postremo operi respondet, acquirit: ut adeò è lapsu suo verè *erumpat illustrior.* S. Ambrosius, *Vide*, inquit, *quàm bonus Deus, & facilis indulgere peccatis, non solùm ablata restituit, sed etiam insperata concedit.*

Suarez de reviviscent. merit. disp. 1. sect. 1.

Reviviscentia meritorum.

S. Ambr. lib. 2. in Luc.

153. Academicus, inter Philipponos Pistorienses infatigabilis, symboli loco solem nascentẽ præfert, cum dicto: MOTUS ERIT REQUIES. Eos præcipuè hæc imago ambit, qui studiis, aliisve negotiis operam navant adeò indefessam & assiduam, ut nullum otium sibi suavius offerri credant, quàm quod ab otio absolvit. Cumprimis tamen id summos Principes spectat; qui, à molestiis aulæ & imperii laboribus nonnihil respiraturi, venatum concedunt. Familiare id erat Ferdinando II. Imperatori, de quo P. Lamormainus. *Animo recreando, corporique exercendo, suo tempore aliquid tribuebat. Venationem & Aucupium à prima ad ultimam ætatem amavit.* Optimum Religiosissimi Thomæ Kempensis est monitum. *Nunquam sis ex toto otiosus; sed aut legens aut scribens, aut orans, aut meditans, aut aliquid utilitatis pro communi laborans.*

Labor indefessus.

P. Lamormain. c. 19.

Thom. Kemp. de imit. lib. 1. c. 19. n. 4.

154. Sol suis radiis in campum, omnis generis arboribus, proceris, humilibus, frugiferis, sterilibus, aliisque consitum, resplendens; ab Henrico Farnesio epigraphen accepit. OMNIBUS SUFFICIT. Ectypon hoc est Principis, in omnes benefici; cumprimis verò Divinæ providentiæ; quæ gratiæ suæ splendorem in omnes suavissimè diffundit. *Christi regnum & nomen*, inquit Tertullianus, *ubique porrigitur, ubique creditur, ab omnibus gentibus colitur, ubique regnat, ubique adoratur, omnibus ubique tribuitur æqualiter: non Regis apud illum major gratia, non barbari alicujus imperiosa lætitia, non dignitatum aut natalium cujusquam discreta merita, omnibus æqualis, omnibus Rex, omnibus Judex, omnibus Deus & Dominus est.*

Princeps beneficus.

Providentia Dei.

Tertull. l. advers. Judæos c. 7.

155. Anima justa, & Divinis contemplationibus

Contem- platīvus. Phil. 3. 20. Sen. Ep. 41.

assueta, tametsi inferum hunc orbem incolat, in cœlis tamen sublimis vivit; potestque jure cum Apostolo dicere, *Nostra autem conversatio in cœlis est.* Abbas Certanus è radio solari id demonstrat, qui ad terram usque protensus, nunquam à sole divellitur, Lemma, HÆRET ORIGINI. Seneca. *Quemadmodum solis radii contingunt quidem terram, sed ibi sunt undè mittuntur: sic animus magnus & sacer, in hoc demissus, & propius Divina noscens, conversatur quidem nobiscum, sed hæret origini suæ.* Et S. Macharius, *Veri Christiani discrepant ab universo genere hominum, in eo, quod animus atque intellectus Christianorum cogitationi cœlesti semper sit deditus, æternaque bona contemplatur propter communicationem Spiritus sancti: quia sursùm ex Deo nati sunt &c.*

S. Machar. Hom. 5.

Societas.

156. D. Hyacintho Orrigono ad regii Senatoris Mediolensis fastigium sublevato, D. Carolus Rancatus symboli loco solem affixit, qui intra speculum illapsus, reflexam lucem in subjectas ædes oblique spargebat, cum dicto, ET PROXIMA MICANT. Innuebat nimirùm, è nova tanti viri dignitate, plurimùm splendoris toti patriæ de Varesio accrescere. Metrum, quo Rancatus sensum suum aperuit, ita habet;

Dum rutilat Phœbi speculum splendore corusci,
Inde nitore suo proxima cuncta micant:
Dum fulges, Origone, novo splendore curulis,
Nostra decore tuo patria clara nitet.

Exemplum.

Hæ ipsæ etiam exempli boni sunt vires, quo proximi quique non modicum virtutis exercendæ imitandæque splendorem accipiunt. De Christo ait Magnus Augustinus. *Christus Imperator Martyrum sibi non pepercit, militibus imperans pugnam: sed prior pugnavit, prior vicit; pugnantes exemplo suo hortaretur, & majestate suâ adjuvaret, & promissione coronaret.* Et alibi. *In Ecclesia iste ordo est, alii præcedunt, alii sequuntur. Et qui præcedunt, exemplum se præbent sequentibus; & qui sequuntur, imitantur præcedentes.*

S. Augst. Præfat. in Ps. 40. Idem in Ps. 39.

In morte.

157. Sole in occasum decumbente, NIGRESCUNT OMNIA CIRCUM. Ita è morte Philippi IV. omnia Hispaniarum regna atram tristitiæ umbram induere sunt visa. Emblematis authores, Patres Barnabitæ, mentem suam in Monarchæ illius exequiis hoc epigrammate explicârunt.

Mergitur occiduus vix gurgite Phœbus Ibero,
Atque rapit secum, quam tulit ante, diem:
Obruta cum tenebris nigrescunt omnia circum,
Squallentemque orbem mæror & umbra tegit,
Dum tristi occasu nostro fugis orbe, Philippe,
Heu nos quam cæca noctis imago tenet!

In morte Christi. Matt. 27. 45. S. Leo Pa. ja serm. 6. de Pass. Domini.

Christi, seu solis Divini, mortē hæc imago spectat; quippe quo tempore *Tenebræ factæ sunt super universam terram.* Nimirùm, quod S. Leo pro concione dixit, *pendente in patibulo Creatore, universa creatura congemuit, & crucis clavos omnia simul elementa senserunt.*

Christus resurgens.

158. P. Henricus Engelgrave soli, cujus radii tabulam, cancellatim perforatam, transeunt, epigraphen subjungit, TRANSIT, NON FRANGIT. Christum hoc symbolo innuens; qui marmor, tumulo impositum, citra hujus diminutionem, penetravit; conclave insuper ingressus, nullam januæ, firmiter obseratæ, violentiam aut fracturam intulit. S. Hilarius in illa Scripturæ verba, *Angelus Domini, &c. accedens revolvit lapidem*, ita commentatur. *Non ut egressuro Domino januam pandat, sed ut egressûs ejus jam facti hominibus esset indicium. Qui enim mortalis clauso Virginis utero potuit nascendo ingredi mundum, ipse factus immortalis, clauso sepulchro, potuit resurgendo exire de mundo.*

S. Hilar. in Catena S. Thomæ. Matt. 28.

159. Meus Concanonicus, D. Josephus Pallavicinus Abbas, Prælatum, numeris omnibus absolutum, è sole metiri solebat, qui suos radios per fenestrarum rimas placidè intra conclave insinuat, cum lemmate, NON VI, SED VIRTUTE. Enimverò præter singularem modestiam, quæ Prælatum omnibus commendet, præseferat etiam benignam in agendo & dirigendo dexteritatem. *Qui enim præsunt populis*, inquit Beda, *si volunt firmum esse solium suum, semper hilaritate & gratiâ plenos vultus exhibeant, ne per arrogantiam rigidiores effecti, in mussitationem incidant populorum.* Nimirum Prælati eam actionum suarum ideam assiduò ob oculos vertant, quam ipsamet Divina sapientia usu recepit; veluti quæ *attingit à fine ad finem fortiter*, omnes scilicet sustinendo, & omnibus imperando; sed tamen hæc ipsa imperia modo admodùm suavi & circumspectò temperat & *disponit omnia suaviter.*

Prælatus benignus. Beda in Proverb. 25. 5. Sap. 8. 1.

160. Potentia Hispaniarum Monarchæ in eam magnificentiam excrevit, ut aliquid cladis perpessa, non modo nihil deliqui inde contrahat; sed potiùs novis collectis viribus, in hostem grassetur, & ingentem victoriæ ac fortitudinis Hispanæ famam referat. Hoc mundi prodigium à nobili ingenio in radii solaris icone expressum est, qui in lenticularis crystalli sinum illapsus, ibique refractus, è postica facie sese validè colligit, & flammas longè clarissimas excitat. Lemma addidit, FRACTUS ROBUSTIOR. Emblemati explicando subjunxit:

Potentia Regis Catholici.

Illius radii vel adverso Marte fracti,
Veluti per vitrum lenticulare robustiores emicant,
ac in unum coëuntes,
Incendiariis mutui amoris facibus
Belligera spolia absumunt.

Ut adeò potentissimus hic Princeps jure illud D. Pauli de se pronuntiaverit; *cùm infirmor, tunc potens sum.* Duces vitæ spiritualis ex hac Apostoli gnoma colligunt, nullam haberi opportuniorem hominis illustrandi occasionem, quam dum calamitatibus & morbis probè frangitur. *Vides*, inquit S. Bernardus, *quia carnis infirmitas robur spiritui augeat & subministret vires? Ita è contrario noveris, carnis fortitudinem spiritûs debilitatem operari. Et quid mirum, si hoste debilitato, tu fortior efficeris? Nisi fortè illam tibi insanissimè ducas amicam, quæ non cessat concupiscere adversus spiritum.*

2. Cor. 12. 10. Calamitates & morbi utiles. S. Bernar. serm. 29. in Cant.

161. Sol ab ortu ad occasum, veluti è cunis ad tumulum, celerrimè transit. Unde lemma, RAPIT HORA DIEM. Verbis ex Horatio mutuatis.

Horat. l. 4. carm. Ode. 7.

Immortalia ne speres monet annus & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora mitescunt Zephyris Ver proterit æstas,
Interitura. Simul
Pomifer Autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurrit iners.

Vita humana brevis.

Nec unicum quidem certum respirandi momentū Deus homini reliquit, sed contra in rebus omnibus aperta brevioris vitæ indicia posuit. Illud ipsum, quod humanæ vitæ, etiam Regnorum est fatum. De Romanorū Imperio exclamat S. Hieronymus. *Prô nefas! orbis terrarum ruit, in nobis peccata non ruunt. Urbs inclyta & Romani imperii caput, uno hausta est incendio. Nulla est Regio, quæ non exules Romanos habeat.* Imperium Byzantinum bellis intestinis, domesticâ perfidia, mutuis parentum liberorumque cædibus, plusquam exterorum armis intercidit; Palæologâ, Catacuzena, Comnenâ progenie penitus extirpatâ; ut adeò

Regna intereunt. S. Hieron. Epist. ad Gaudent.

ut adeò Græci à Turcis in miserrimam servitutem abrepti, lessum illum, mutato solùm nomine, jure potuerint canere, quem olim Hector in Trojano incendio non sine lamentis edidit

Virg. l. 2. Æneid.

------*Fuimus Troës, fuit Ilium, & ingens*
Gloria Teucrorum.

Senec. de Tranquill. animi c. 11.

Denique *Quod regnum est*, Verbis Senecæ utor, *cui non parata sit ruina & proculcatio, & Dominus, & carnifex? nec magnis ista intervallis divisa, sed horæ momentum interest inter solium & aliena genua.* Hæc adeò est fortunæ inconstantia, hæc vitæ præsentis alea, hæc regnorum assidua vicissitudo.

162. Splendidam hyperbolen nobile quoddam ingenium Emblematis loco affixit, ubi ad Principis cujusdā exequias solis, in occasum vergentis simulachrū statuit, adjectâ chartâ. DIGNUM NEC SIDERA FUNUS. Verius hoc symbolum ad Servatoris nostri, vel Mariæ Virginis exequias usurpâsset; horum quippe obsequiis omne stellarum agmen reverentiam & servitutem, meritis longè inferiorem, detulisset. Videri, certè, poterant sidera omnia occisi Creatoris sui funus velle deducere, quādo subtractis è terra radiis, atrata comparuerunt. Unde S. Dionysius testatur, se illud lucis cœlestis deliquiū vidisse Heliopoli in Ægypto, ideoq; fertur exclamâsse. *Aut Deus naturæ, author mundi, patitur, aut mundi machina dissolvitur.* Seu ut Michael Syngelus in Encomio S. Dionysii refert, *Deus ignotus in carne patitur, ideoq; universum hisce tenebris obscuratur.*

Christi mors.

S. Dionys. Areopag. Ep. 7. ad Polycarp.

163. Mors Balthasaris Caroli, Austriaci Principis Catholici, & unici filii Philippi IV. Hispaniarum Regis, ingentem undique pavorem, & omnia tristissima parturiit. Nam eo ipso tempore intricatæ crudelium bellorum turbæ, Provinciarum tumultus, regni passim nutantis motus, seditiones populorum, aliæque innumeræ malorum Lernæ nullibi non grassabantur. Unde Carolus Rancatus gratioso Emblemate occidentem solem statuit, cum dicto, CRESCENTES DUPLICAT UMBRAS. Ad verbum Virgilius;

Mors Principis.

Virg. Eclog. 2. v. 66.

Aspice aratra jugo referunt suspensa juvenci,
Et sol CRESCENTES decedens DUPLICAT UMBRAS.

Peccator moriens.

Porrò peccator moriturus crescentes duplicat umbras, dum & corporis & animæ mortem subire jubetur; nam Psalte Regio teste, *Mors peccatorum pessima.* S. P. Augustinus, *Duæ sunt mortes*, inquit, *dicitur enim mors prima, dicitur & secunda. Porrò primæ mortis duæ sunt partes; una, quâ peccatrix anima per culpam discessit à Creatore suo; altera, quâ judicante Deo exclusa est per pœnam de corpore suo. Mors autem secunda, ipsa est corporis & animæ punitio sempiterna. Per mortem verò secundam anima solius mali hominis in æternum cum corpore suo cruciatur.* Proinde, *Timete mortem, non quæ animam solvit à corpore, sed ubi anima semper ardebit cum corpore.*

Ps. 33. 22. S. August. serm. 161. de temp.

Idem ser. 164. de temp.

164. Sphæra solis, conscenso supremo cœli vertice, oculos nostros fallit, nec multum ampla esse videtur; at in occasum declinans, majorem se exhibet. Unde ex Academicis nonnemo eidem subscripsit: MAJOR IN OCCASU. Heroës illos hoc Emblema describit, qui in morte sua plura, quàm aliàs unquàm, generosi animi specimina edunt. Inter hos facilè agmen ducit Samson, giganthum maximus; qui nullam majorem stragem toto vitæ suæ cursu hostibus intulit, quàm cùm inter collisas columnas expiraret. Plurimùm quidem mundo contulit Christus, cùm triginta annorum spatio illum miraculis, aliisque Divinis operationibus illustraret; inter omnes tamen erat maxima ac saluberrima, quando in Cruce mortuus humanam gentem Divino Patri conciliavit, & gloriosum è devicto Tartaro triumphum duxit. Breviter, & ut solet, nervosè magnus Augustinus. *Solus à morte carnis liberat te, qui mortuus est in carne pro te.* Et rursùs: *Dominus JESUS in carne sua totius mundi peccata crucifixus abolevit. Nec solum delicta factorum, sed etiam cupiditates animorum.*

Fortitudo in morte.

Christus moriens.

S. Aug. de verb. Domin. serm. 13. c. 6. Idem serm. 108. de temp.

165. Vasta Regis Hispani potentia, quæ provincias innumeras suis imperiis coërcet, in sole plurimas terras, maria, & insulas circumspiciente, depicta cernitur; addito lemmate: UNUS UBIQUE POTENS. Immensitatis ac providentiæ Divinæ hoc simulachrum est; de qua Siracides. *Unus est altissimus Creator OMNIPOTENS, & Rex potens, & metuendus nimis*, qui asserente D. Paulo, *dat omnibus vitam, & inspirationem, & omnia.* S. P. Augustinus. *Omnipotentem Deum credimus; quia omnia faciens factus non est; & quia de nihilo fecit, quæcunque fecit.* Nimirùm, *hoc est esse Deum, ubique esse totum.*

Monarcha potens.

Deus.

Eccl. 1. 18. Act. 17. 25. S. August. de Symb. l. 2. c. 3. Idem de Symb. l. 3. c. 7.

166. Sicuti, quidquid in orbe vivit, è benefico solis radio vires, fomentum & vigorem accipit; seu ut alterius verbis utar, QUOS ASPICIT FOVET. Ita Deus amico suo intuitu, ac gratiosâ præsentiâ miram utilitatem in omnes creaturas effundit. Unde S. Joannes Chrysostomus in illud Isaiæ, *Ad quē respiciam?* ait, *Respiciam, pro faciam providentiâ dignum, manum porrigam, suscipiam in omnibus, gratias, meas cum largitate præbebo.* Ut adeò apud Deum idem sit respicere ac benefacere.

Deus.

Isa. 66. 2. S. Io. Chrysost. Hom. 34. ad Pop.

167. D. Sigismundus Laurentius insignē S. Pauli virtutem, quæ in orbis conspectu incrementis indies majoribus inclaruit, solis imagine repræsentavit; ex oriente provehens, epigraphen sustinebat. CRESCIT NON OCCULTE. Enimverò D. Paulus, passibus plusquam giganthæis, in genuinæ charitatis ardore versùs Deum, in beneficiorum profusione versùs egenos, & in sanctis exemplis ergà proximos, tramite omnibus justis consueto, nunquàm non altius promovit. Apprimè Regum sapientissimus. *Justorum semmita quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectam diem.* De seipso S. Paulus, *Providentes bona*, inquit, *non tantùm coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.* Sic quoque Verbum æternum, humanâ carne vestitum, nedum coram Divinis oculis, sed etiam in hominum conspectu incrementum cepit. *JESUS proficiebat sapientiâ, & ætate, & gratiâ apud Deum & homines.* Id explicans Venerabilis Beda, ait, *Proficiebat Christus non per accessum temporis, accipiendo, quod non habebat, sed pandendo donum gratiæ, quod habebat.*

Profectus.

Prov. 4. 18. Rom. 12. 17. & rursus 2. Cor. 8. 21.

Luc. 2. 17.

Beda in hunc loc.

168. E solis amica præsentia omnes creaturæ voluptatem & oblectamentum capiunt. Ut adeò pro meritis hanc epigraphen sibi vendicet, OMNIBUS SOLATIA FUNDIT. Verbis è Joachimi Estrehani epigrammate non ignobili desumptis, quo, in encomium Clementis IX. Pontificis Maximi, ex ipsius cognomine; *Rospigliosus;* litteris per Anagramma transpositis, hunc sensum eruit; *Os puri solis.* Inter alia ita canit:

Princeps benignus.

Astrorum torvos aspectus luce benigne
Os puri solis corrigit, atque levat,
Rospigliosus item sævis ardentia bellis
Imperia, ad nutum reddit amica suum.
OMNIBUS acceptum FUNDIT SOLATIA terris.
Os puri solis Rospigliosus, idem.
Ut tandem os puri solis regit omnia cœlo,
Rospigliosus idem munus in orbe tenet.

Deus jure meritissimo ab Apostolo cognominatur, *Deus patientiæ & solatii.* Et *Deus totius consolationis.* Enim-

Rom. 15. 5. 2. Cor. 1. 4.

Deus consolator. S. Aug. ser. 7. ex addit. Cartu. Idem in Ps. 30. Conc. 1.

Enimverò Magno Augustino teste, *Cordi nostro Deus & lux est, & vox est, & odor est, & cibus est, & ideo omnia est, quia nihil horum est, horum: quia horum omnium creator est.* Et rursus: *Si est aliqua in humano corde conturbatio, non recedit Divina consolatio.*

169. Regis cujusdam potentissimi fortitudo & prudentia, non uni duntaxat, sed pluribus regnis sapientissimè gubernandis idonea Solis effigie repræsentatur; qui in regio numismate excusus, terrestri globo innititur, cum dicto NEC PLURIBUS IMPAR. Philippi II. Hispaniarum Regis hoc ectypon dixerim, cujus sapientia non modò ad complura amplissima Europæ regna, sed ad ultimos quoque Indiarum fines adeò providè porrigebatur, ut hoc de illo elogium, nunquam sit intermoriturum, *nec pluribus impar.* In hoc argumentum D. Salvator Carduccius.

Princeps sapiens.

Phœbi jubar tam grande cœlo fulgurat,
Ut pluribus nec impar extet orbibus,
Philippi imago sol Philippus sideris,
Dum Regum Apollo lucet orbi plurimo.

170. Meus Concanonicus, D. Alexander Luzon de Millares. Soli nascenti, & inter Lunæ ac stellarum revolutiones denuò occidenti, epigraphen è Siracide mutuatum subdidit. NIL SUB SOLE NOVUM. *Quid est, quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nihil sub sole novum, nec valet quisquam dicere, hoc recens est, jam enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt ante annos.* Asseri potest ex mente D. Thomæ, omnia, quæ nova dicuntur, aut noviter inventa, præcessisse olim, & facta in se, vel in suis causis, vel in sui similibus. *Præcesserant*, inquit, *secundum similitudinem, sicut animæ quæ nunc creantur: & similiter creationis opus, quia, ut dicitur, filius Dei est in similitudinem hominum factus.* Nihil novi etiam accidit in naturali rerum cursu, cœlorum videlicet, elementorum, siderum, ventorum, hominum, maris, animalium, &c. Unde S. P. Augustinus, *Prodigia*, inquit, *& monstra, quæ jam fiunt, olim facta esse, si non eadem, certè illis similia vel affinia.* Atque adeò omnia sub sole suis spatiis, instar Solis, in circulo nascuntur, renascunturque. Quin & in necessitatibus corporis circulum illum (utinam non vitiosum) reperire est, cùm semper eadem repetenda sint, videlicet edere, bibere, dormire, surgere, &c. ut adeò assiduam hanc vicissitudinem, veluti interiori libertati admodum molestam, ægrè tulerint viri sancti. Certè D. Bernardus *jejuniis ita erat deditus, ut quoties sumendus esset cibus, toties tormentum subire videretur.* Ab origine sua hominem examina. Ex utero materno, tanquam è tumulo nascitur, paulatim nutriendo crescit, adolescit, in virum transit, senescit, & rursùm ad tumulum revertitur, donec è terra compositus, in terram denuò resolvatur. Rem totam compendio proposuit Pittacus, unus è septem Græciæ sapientibus; qui in Mitylenis templo scalam dedicavit, eo fine, ut homines conditionis suæ commonefaceret; cùm tota illorum vita nil aliud sit, quàm ascendere & descendere, uti refert Ælianus.

Eccles. 1. 5. Novum nihil in mundo. D. Th. 1. p. q. 75. ad 1. ad 3. S. Aug. l. 12 de civ. cap. 13. Vita humana. In Vita S. Bernardi. Ælian de ver. hist.

171. De sole testatur Seneca. *Solem lumina ægra formidant, & aversantur diem splendidum nocturna animalia, quæ ad primum ejus exortum stupent & latibula sua passim petunt, abduntur in aliquas rimas timida lucis.* Contrà verò, genuinus aquilæ pullus non palpitat acie, sed fixo obtutu solem intueri gaudet. Atque adeò bonis lætitiam generat coruscus Solis aspectus, malis verò horrorem & fugam. Unde lemma. INNOXIIS GRATUS. Conscientia in humano microcosmo Solis vicem sustinet; enim verò asserente Magno Augustino, *quomodo magna est pœna impiorum conscientia, sic magnum gaudium piorum ipsa conscientia.* Conscientia quippe, ceu cordis scientia, omnium delictorum oculatissimus adest testis. *Ipsa*, Bernardo teste, *est judex, ipsa tortor, ipsa carcer, ipsa accusat, ipsa punit, ipsa judicat, ipsa damnat.* His subscribens sanctus Chrysostomus: *Qui committit adulterium*, inquit, *etiamsi millies fuerit dives, etiamsi nullum habeat accusatorem, non desinit tamen se ipsum intus accusare; & voluptas quidem temporaria est, dolor verò perpetuus, timor undique ac tremor; suspicio & anxietas. Angulos metuit, umbras ipsas formidat, suos ipsius famulos, conscios, inscios, illam ipsam, quam corrupit, & virum quem affecit contumelia: obambulat, amarum accusatorem circumferens conscientiam, cùm sit suo ipse judicio damnatus, nec vel ad breve tempus possit respirare. Ipsius Chain vitam vivit, gemens ac tremens super terram, cùm nemo sciat, intus tamen habet IGNEM implicitum.* Verissimè Juvenalis.

Senec de vita beata cap. 21. Conscientia mala. S. Aug in Psal. 53. S. Bernard. l. de Conscient. c. 9. S. Jo. Chrysost. Tom. 6. Conc. 1. de Lazaro. Juvenal. Satyr. 13

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Pœna autem vehemens, ac multò sævior illis,
Quas & Cæditius gravis invenit, aut Rhadamantus;
Nocte dieque suum gestare in pectore testem.

172. Solis imago in Oceano resplendens, epigraphen refert. MEDIIS FORMOSUS IN UNDIS Christi, ceu Solis Divini, hæc idea est, qui, in castissimum uteri virginei mare delapsus, humanam formam in toto mundo illustrissimam, induit. Emblemati explicando sequentem Jacobi Masenii poësin habeto.

Christi concept.

Ut sol placato describit in æquore vultus,
Et similis radiis pingitur ipse suis.
Sic puto virgineam Christus defluxit in alvum.
Sol Deus est purum casta Maria mare.

Porrò etiam Mariam Virginem cum Sole comparaverim, quæ inter sceleratas mundi undas suam originariæ puritatis formam integerrimam conservavit; ut adeò verè à sancto Gregorio Neocæsariensi vocetur. *Simulachrum immaculatum puritatis & integritatis.*

Maria V. S. Greg. Neoces. Orat. 2. de Annunc.

173. Curriu Solis quadrijugo inscribes. HÆC SOLI EST CONDITA SOLI, MARIAM Virginem hoc Emblema concernit: hâc enim, ceu gemmeâ virtutum quadrigâ, ortus est Sol justitiæ, Christus. Unde Virgo illa gloriosissima opportunè in rem præsentem à Joanne Geometra vocatur. *Rheda aurea solis mystici.* Et, *Quadriga Eliæ virtutibus trahentibus consita.* Et à Puteone *Vehiculum sanctissimum ejus, qui est super Cherubin.* Pulchrè P. Jacobus Masenius.

Maria V. Jo Geom. hymn. 3. de B. Virgine. Idem hym. 1. But. in hymno græco.

Quam procul hinc cernis, soli patet aurea soli,
Non paret Phaeton tanta quadriga tibi.
Virgo Deo plena est, nihil hinc sibi vendicat orbis:
Sol Deus hac oritur, quæ fuit orta Deo.

174. Zinegrefius Solis imaginem, intrà aquas reflexam, depinxit; cum lemmate. MONSTRATUR IN UNDIS. Ita nimirùm Deum, Solem æternum, nonnisi in rebus creatis, & quasi mutuata specie, dum has terras habitamus, intueri licet, Dilucidè S. Paulus. *Dei invisibilia per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur*, S. Bernardus. *Tanta hæc*, inquit, *formarum varietas, atque numerositas specierum in rebus conditis, quid, nisi radii sunt Deitatis? monstrantes quidem quia verè sit, à quo sunt: non tamen definientes prorsus quid sit: ita quod de ipso sit, vides, sed non ipsum: Cùm autem de eo, quem non vides, cætera*

Deus in creaturis cognoscendus. S. Bernard. serm. 11. in Cant.

tera vides, scis indubitanter existere, quem oportet inquirere; ut inquirentem non fraudes gratiâ, ignorantem negligentia non excuset.

175. Sigeberti Chronicon, aliæque historiæ ferunt, Solem, instar orbis carnei, sanguine perfusum, non sine prodigio sub claram meridiem olim comparuisse. Unde Solem, colore carneo spectandum, hoc lemmate insignies. ADHUC SPLENDET. Solem hunc dixeris miraculosum Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum, in celeberrimo Canonicorum Regularium Collegio, Augustæ Vindelicorum ad S. Crucem annis abhinc ferè quingentis cultu religiosissimo asservari solitum. Illud enim è nativo panis albore in rubeam carnis speciem prodigiosè transformatum, etiamnum clarissimam meridiem, realem, inquam, & veram Christi præsentiam, tot indies miraculosis ostentis, tot maximis in Christianum orbem beneficiis, tot Principum & Theologorum suffragiis, tanto ac tam conferto gestientis populi concursu amplissimè confirmatam, stabilitamque, sub se complectitur. Præclarè, & veluti ad rem præsentem Doctor Angelicus. *Dicendum est*, inquit, *quod manentibus dimensionibus, quæ prius fuerant, fit miraculosè quædam immutatio circa alia accidentia (puta figuram, colorem, & alia hujusmodi) ut videatur caro, vel sanguis, aut etiam puer. Et sicut prius dictum est, hoc non est deceptio, quia fit ad figuram cujusdam veritatis, scilicet ad ostendendum per hanc miraculosam apparitionem, quod in Sacramento est verè corpus & sanguis Christi.* Eâdem icone sanctos Martyres, & cumprimis Christum, flagellis & sanguine perfusum, exornabis; veluti è quibus universa Ecclesia lucem omnem derivatam accepit.

Hostia miraculosa Augustæ ad S. Crucem.

S. Th. p. 3. q. 76. art. 8

SS. Martyres.

176. Solis lumen ita quemvis in particulari illuminat, ac si solum illuminaret; nihilque adeò alicui ex communi illius usura decedit, ut potiùs haud leve societatis solatii, &, si res poscat, subsidii emolumentum accedat. Unde lemma Soli inditum. TOTUS SINGULIS. Pari sanè ratione benignissimus Deus sua incarnatione, passione & morte tantundem tibi commodavit, quantùm si pro te solo natus, & mortuus fuisset. Ac quod alii hæc commoda participent, nihil admodum tibi derogat; quin, hoc insuper commodi inde capis, quod à pluribus diligaris, & quà solatio, quà consilio, quà re juveris ad promerendam augendamque perennem gloriam. Sanctum Chrysostomum christianè admodum hâc de re philosophantem audire juvat. *Hic est affectus servi fidelis, ut beneficia Domini sui, quæ communiter data sunt, quasi sibi soli præstita reputet, & quasi ipse sit omnium debitor, & pro omnibus ipse solus habeatur obnoxius. Hoc fecit & Paulus, qui mortem Domini, quæ universa expensa est mundo, sibi soli præstitam dicit. Quasi enim de se solo loquens; ita scribit: quod enim nunc vivo in carne, in fide vivo filii Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Hæc autem dicebat, non coangustare volens amplissima, & per orbem terræ diffusa Christi munera: sed quasi qui, ut diximus, pro omnibus se solum judicaret obnoxium. Et revera quid interest, si & aliis præstitit, cùm, quæ tibi præstita sunt, ita integra sint & ita perfecta, quasi nulli alii ex his aliquid fuerit præstitum?*

Passio Christi.

S. Jo. Chrysost. l. 2. de Comp. cord.

Ad Gal. 2.

SOL IN ZODIACO.

Caput. VI.

177. SOl, pede nunquam exorbitante, tramitem lineæ eclypticæ (quâ Zodiaci medietas ex æquo distinguitur) percurrit. Unde lemmatis loco, à Comite Emmanuele Thesauro hanc Claudiani gnomam accepit. MEDIUM NON DESERIT UNQUAM. Hæc Solis vestigia à Principibus & publicis justitiæ ministris, gressu nunquam ad marginem declinante, cautè observat; velim. Philo, *Nec ad dexteram*, inquit, *nec ad sinistram à regia via deflectendum est, sed progrediendum per mediam.* Et alibi bonum Principem loquentem introducens, ait, *Assequar*, legis Divinæ adminiculo; *ut in neutram partem deflectam, velut in æquilibrio, rectâ, regiâque via mandatorum incedens firmis passibus, nec unquam offensantibus. Talem enim viam Moyses solet appellare regiam, quæ inter defectum, & nimietatem, tramitem tenet medium &c.*

Justitia incorrupta.

Philo lib. quod Deus sit mutabilis propè fin.

Idem l. de creat. Prin.

178. Insignem Philippi III. Hispaniarum Regis, modestiam ac moderationem Emmanuel Thesaurus è Sole, intra lineam eclypticam hærente, dignoscendam proposuit. Lemmate, CONTENTUS MEDIO, è Claudiani poëmatis mutuato.

Moderatio.

Claudian. de 4. Consf. Honorii.

——— limite Phœbus
Contentus medio, contentus littore Pontus.

In hunc sensum Thesaurus, apostrophe ad Regem factâ, geminas Caroli V. columnas cum suo lemmate: *Plus ultrà*: innuit: totique symbolo sequentes versus subjunxit.

Quas avus attonito præverterat æquore metas;
Constituis menti, magne Philippe, tuæ.
Præscriptas aliis metas qui sustulit, & qui
Has sibi præscripsit, Hercule major erat.

Et quia grandi huic Monarchæ annus quadragesimus fatalis & extremus extitit, estque ille vitæ terminus planè dimidius ad eam ætatem, quæ omnibus Principibus à Deo hac lege præfixus esse videtur, *si autem in potentatibus octoginta anni*: Idcircò alterum quoque epigramma, paræmiam quandam, defuncto Regi familiarem, innuens, addidit.

Ps. 89. 16.

Contentus medio virtutum limite Princeps,
Dicere consuêras, nil superet medium.
Cùm tibi dimidiæ nevisset stamina vitæ
Parca; memor dixit, nil superet medium.

179. Perseverantiæ, nunquam vacillantis, imaginem Sol, suprà eclypticam constitutus, refert; cum lemmate: NUNQUAM DECLINAT. Vel INDECLINABILI GRESSU. Vel ipsomet Sole loquente. HINC NON RECEDAM. Vel cum Partheniis Romanis. NUNQUAM ALIO Vel certè cum aliis SEMPER IDEM SUB EODEM *Profice*, inquit Seneca, *& ante omnia hoc cura, ut constes tibi. Quoties experiri voles an aliquid actum sit, an eadem velis hodie, quæ heri. Mutatio voluntatis indicat, animum nutare alibi, atque alibi apparere, prout tulit ventus. Non vagatur quod est fixum, & fundatum. Istud sapienti perfectè contingit, aliquatenus & proficienti, provectoque.* Porrò hoc Emblema appositè ad significandam Dei immutabilitatem transfertur, qui

Perseverantia.

Senec. Ep. 35.

Immutabilitas Dei.

Malach. 3. 6.

tur. Qui SEMPER IDEM cernitur; idque ipsomet Divino ore firmatur: *Ego Dominus & non mutor.*

180. Carolus I. Dux Mantuæ inter ærumnas, quibus in ea civitate à regiminis sui exordio pulsabatur, Solis, sub librâ & leone sistentis, paradigmate se erigebat; cui hanc epigraphen subdidit, NEC RETROGREDIOR, NEC DEVIO. Forsan significabat, se, tametsi gravissimis seditionibus infestatum, leoninâ tamen magnanimitate nunquàm ab æquitatis lege, quâ Ducatus ipsi obtigerat, dimovendum esse: id quod cordis constantis & generosi indicium minimè obscurum in tanto Principe erat.

Perseverantia.

Senecæ præceptio est. *Hoc ergò à te exige, ut qualem institueris præstare te, talem usque ad exitum serves. Effice ut possis laudari: Sin minus, ut agnosci.*

Seneca Epist. 120.

181. Animus moderatus, sibique sufficiens, Solem, in Zodiaco progredientem, imitatur; cui inscripsit Tassus. NON TRANSGREDITUR. In hanc rem apposité Seneca: *Nostris gaudere debemus, nec majora domesticis cupere.* Vitam huic emblemati affinem, ii Magnates agunt, qui, tametsi in summæ authoritatis & potentiæ fastigio collocati se ipsos adeò moderantur, ut metam æquitatis præfixam nunquàm transiliant. Ab hoc animi sui regimine plurimùm commendatur Synesius Episcopus. *Erat hoc mihi divinitùs tributum, ut cùm ego auctoritate plurimùm possem, tum honestissima quæque vellem.* Aliis hoc symbolum ad veri obedientis indolem describendam deservit.

Suis contentus esse. Seneca apud Lipsiū manuduct. lib. 3. dissert. 5. Moderatio Magnatum. Synes. Ep. 57. Obediens.

182. Benedictus Calinus, Academicus inter Errantes Brixienses Præfixus, Soli, intra Zodiacum persistenti, subscripsit: NON EXTRA. Animi moderationem, æquitatem & justitiam hoc Emblema innuit; de qua Julianus Imperator inter cæteras boni Regis dotes ait. *Non uti potentiâ suâ ad quævis;* & rursùs. *Non tantùm egere consilio, sed moderatione quoque in exequendis iis, quæ sunt constituta.* Eadem gnoma, NON EXTRA, Soli, nunquam è lineâ suâ aberranti, inscripta, hominem prudentem describit, qui muneris sui limites nunquam excedit. Abrahami familia, teste Divo Ambrosio, ad hanc normam erat composita. Ille enim, instar boni patrisfamilias, ad januam sedulò excubabat, ne alienigenis, hospitio excipiendis, unquam deesset; Sarâ, ipsius uxore, interea intra domum cibis coquendis & mensæ instruendæ assiduè intentâ. *Foris maritus invitat,* inquit, *intus Sara convivium adornat. Quod pietatis est, vult esse commune, quod pudoris integrum manet Saræ.* Sicque amborum industria intra præstitutos terminos sese continuit, nec extra orbitam unquam est evagata. Facetè in rem præsentem adducitur, quod de sancto Basilio Magno refert Boterus. Cùm enim is coram Valente Imperatore Arriano multa pro fidei veritate stabilienda dissereret; Demosthenes quidam, Imperatoris archimagirus, paulò antè proscriptus, sanctum virum confutare destinabat: cùm verò insulsis sermonibus barbarismum aspergeret, sanctus Basilius ore subridente homine illudens, vidimus saltem, inquiebat, Demosthenem litterarum expertem. Tum ad infacetum Sophistam conversus, subjunxit; Tuâ interest, Cæsaris dapes benè conditas ac sapidas parare, non verò sacram Christi doctrinam incongruis & obstreperis tuis vocibus temerare.

Moderatio. Julian. Imp libello de Regno. Extra officium non abire. S. Amb. l. de Abraham. c. 6. Boter. Detti memorabili. p.p. l. 2.

183. Magna, certè Solis in inferum hunc orbem cura est; qui, ut nemini non gratificetur, velocissimo pede è supremo Cancri Tropico ad infimum Capricorni præcipitatur, & volutatione assiduâ ab uno ad alium polum rapitur. Solem proindè geminâ hâc prærogativâ, ceu lemmate insignies. OBLIQUE, ET UBIQUE. Prædicatoris hæc imago est, qui ad juvandos omnes nonnunquam è proposito sermonis argumento in materias morales digreditur. Illud ipsum etiam Charitati familiare est, in qua plurimùm excelluit Divus Paulus, locuples sibimet testis. *Factus sum,* inquit, *Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucrarer: iis qui sub lege sunt, quasi sub lege essem, ut eos, qui sub lege erant, lucrifacerem; iis qui sine lege erant, tanquam sine lege essem (cum sine lege Dei non essem, sed in lege essem Christi) ut lucrifacerem eos, qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.* Unde Sanctus Laurentius Justinianus: *Transformemur in singulos, communicemus nos omnibus: ita ut illud Apostoli compleatur in nobis; omnibus omnia factus sum, ut omnes lucrifaciam. Servatis duntaxat modo, mensurâ, tempore, & rationabili judicio charitatis.*

Prædicator. Charitas. 1. Cor. 9. 20. S. Laurent. Just. de Triumph. Christi agone c. 4.

184. Boni Patrisfamilias, Prælati, Judicis, vel Principis lineamenta è Sole discernes, qui ad singula zodiaci sidera ex æquo divertit. Lemmâ. ÆQUE IMPARTITUR. Hanc perfectionem cum primis in Divina Majestate observatam habet Divus Cyprianus. *Deus,* inquit, *ut personam non accipit, sic nec ætatem, cùm se omnibus ad cœlestis gratiæ consecutionem, æqualitate libratâ, exhibeat parem.* Eandem Divus Chrysostomus in SS. Eucharistia reveretur. *Unum omnibus corpus proponitur, & poculum unum, cuncta nobis & vobis paria. Non enim nos abundantius, & vos minus de sacra mensa participamus, sed ÆQUE illam utique pariter GUSTAMUS. Omnia nobis paria, eadem salus, eadem vita, cum eodem ubique honore datur.*

Justitia. S. Cyprian. Epist. ad Fidem. Eucharistia. S. Chrysost. Hom. 4. in 2. Thessal.

185. D. Aresius Emblematum suorum fronti Solem præfixit, qui inter zodiaci signa revolutus, epigraphen sustinebat. FICTUS LABOR. Significabat, ni fallor; sicuti assidua illa revolutio solem necquidquam fatigat; ita complura volumina, in orbis litterarii emolumentum elaborata, Viris doctis nihil planè negotii facessere, virtutis oblectamento omnem desidiam aut fastidium prohibente. Porrò; qui Dei famulantur, in virtutum via, tametsi asperâ, & difficilibus salebris stratâ, nunquam vacillant, nec laborum fastidia ulla persentiscunt: unde damis comparantur & cervis; *adjuro vos per capreas cervosque camporum &c.* Ubi advertas velim, eos non montium (quos natura, teste Plinio, propriam cervorum & caprearum sedem destinavit; idque etiam à Regio Psalte confirmatur, *Montes excelsi cervis:*) sed camporum cervos capreasque vocari; eò quod amici Dei eâdem facilitate & rupium invia, & calles planos superent, tantamque è laboribus suavitatem capiant, ut sibi nullos omninò labores incumbere credant. *Cervos camporum,* Interprete Giliberto, *dicit, quod illis qualibet aspera, & ardua qualibet, plana sunt & pervia, & inoffensis exposita cursibus, quasi planioris æquora campi.*

Studia. Religio. Cant. 3. 5. Plinius l. 8 cap. 11. Psal. 103. 18. Gilib. in Cant. cit.

186. Soli, ad arietem divertenti, subscriptum. JAM HYEMS TRANSIIT. Ita Deus, dum carnem nostram induit, Arietem intravit; *Emitte agnum Domine, &c.* Unde etiam instar arietis, in Calvariæ clivo interfectus est. *Et sicut agnus coram tondente se obmutuit.* Nihil proinde mirum si; Sole Divino arietem induente, durissima legis Hebrææ hyems transiverit, & veris Christiani amœnitas adolescere cœperit. *Ante adventum Christi,* S. Ambrosio

Cant. 2. 11. Isa. 16. 1. Isa. 53. 7. Incarnatio.

S. Ambr. ad cap 2. Cant § 11. in Ps. 118. serm. 6.

brosio teste, *hyems erat; venit Christus, fecit æstatem. Tunc omnia erant florum indiga, nuda virtutum, passus est Christus, & omnia cœperunt novæ gratiæ fœcundari germinibus.*

Præsentia Dei.

187. Quantas vires Divina præsentia in mortalium animis nutriat; haud obscurè è solis simulachro conjicies, qui intra veris exordientis signa existens, Emblematis loco aliquot vites, arboresque defrondatas sub se contineat; additâ inscriptione. ACCEDENTE FLORESCENT. Hæc effecta ex parte attigit Claudianus.

Claudian. l. 4 Cons. Honorii.

— Tum conspicuus, gratusque geretur
Sub te teste labor.

Origen. in Job.

Et Origenes, de sanctæ fidei virtute & energia disserens, *Sicut sol*, inquit, *nisi vibraverit super faciem terræ, nullus ex fructibus ejus crescit, neque adolescit, neque maturescit. Similiter nisi per fidem veritas refulserit in animabus hominum, nunquam erunt acceptabiles coram Deo.*

Ascensio Christi.

188. Terra & plantæ, hyemis immiti violentiâ horrendùm devastatæ, sole ad Arietis & Tauri verticem provehente, pristinos herbarum decores, florum gemmas, cæterumque splendorem omnem recuperant. Proin' epigraphen subjunges. ASCENDENTE FLOREBUNT. Christo, Divino sole, cœlos conscendente, mox primitivæ Ecclesiæ terra innumeris florere gratiis, & fidelium plantulæ sanctorum fructuum copiâ redundare cœperunt. S Thomas Villanovanus. *Sicut enim in vere, ascendente sole super capitis nostri zenith, terra, prius sterilis & arida, herbis, virgultis, flosculis vernat: arbores frondibus, floribus & fructibus vestiuntur: ita Christo in æthera conscendente, arida Ecclesiæ facies multiplici gratiarum & charismatum varietate refloruit.*

S. Thom. Villanov. Conc 2. in Ascens. Domini.

Reditus.

189. Cuidam magni nominis Principi, in civitatem revertenti, Abbas Ferrus solem obtulit, sub veris exorientis signo depictum; addito Boëtii lemmate. REDITUQUE SUO SINGULA GAUDENT. Verius tamen Christum, è triumphata morte non sine prodigio ad vitam reversum, hoc symbolo salutaveris; cui quotannis accinit Ecclesia; *In resurrectione tua, Christe, cœli & terra lætentur &c.* Et S Gregorius in Encomio Paschali. *Exultet jam angelica turba cœlorum: Gaudeat & tellus, tantis irradiata fulgoribus, &c.* S. P. Augustinus. *Dies resurrectionis Christi, defunctis vita, peccatoribus venia, Sanctis est gloria.*

Boet. de Consol. metr. 3.

Resurrectio Christi.

S. August. serm. 63. de temp.

Adolescens vivax.

190. Abbas Ferrus, Cardinalem Antonium Barberinum etiamnum in juventute progressus in virtutibus ultrà ætatem magnos fecisse, è solis Emblemate demonstrat, qui in zodiaco ad ætatis signa resplendens, epigraphen præfert è Boëtio desumptam. CELERES EXPLICAT ORTUS. In hanc sententiam multùm confert elogium, quo Rex Atalricus juvenem quendam ad Quæstoris munus sublevatum, condecoravit. *Juvenem te solus decor ostendit, ab ore primævo cana verba manaverunt. Contendit flos ætatis, & maturitas mentis &c.* Eâdem icone non incongruè significabis promptum Magnatis animum, quem cùm in dispensandis gratiis, tum in sublevandis Provinciæ necessitatibus solicitè exhibet. Atalrici politica est, *qui reipublicæ statum, & generale cupit stare fastigium, ad universa debet esse solicitus* Plinius proprium boni Principis esse dicebat, *velocissimi sideris more omnia invisere, omnia audire, & undequaque invocatum, statim velut Numen adesse & assistere.*

Cassiod. l. 8. Var. Ep. 18.

Solicitudo.

Cassiod. l. 9. Var. E. 2.

Plin. in Panegyr. Traiani.

Præsentia Ducis.

191. Sole leonem subeunte, orbis inferior igneos & ardentissimos influxus sustinet. Unde lemma: IGNEUS HINC VIGOR. Ita præsentia Ducis, quem animus generosus, aliaque virtutum ornamenta commendant, miram in subditorum corde fortitudinem accendit. Dionis effatum est, *Fortitudo Imperatoris minus animosos non servare modo, verùm & audaciores reddere potest.*

Dion. Orat. 3.

Sanctitas.

192. Accidit equidem, æstivum solem nonnunquam nubibus inumbrari; illius tamen vires etiam per obscura hæc valla ad nos penetrant. Emblemati subscripsit P. Carolus Bovius, SENTITUR ET LATENS. Talis certè est sanctitas etiam inter abjectas & pannosas lacernas clarissimè discernenda. Sic Christus, tametsi peregrinâ veste indutus, discipulorum tamen oculos, suique cognitionem minimè effugit. S. Paulinus Nolanus inter compedes & captivorum centones Africæ Regi; uti & S. Ignatius Loyola in foro ad porticum D. Marci abjectus Senatori Veneto, probè cogniti fuêre: Verè adeò è Salomonis testimonio, *Sapientia in vultu ejus.* Cæterùm gratia Divina, tametsi oculos nostros effugiat, ex effectis tamen haud obscurè eam deprehendimus. Pulchrè in rem præsentem Magnus Augustinus, *Occulta est gratia, & in abdito latet,*
Non videtur, sed inde eminet,
quod videtur.

Proverb. 17. 24

Gratia Dei.

S. August. serm. 14. ex addit. à Paris. cap. 15.

193. Soli

Christus Judex.

193. SOli ad Leonem divertenti, inſcriptum: GEMINAT INCENDIA. Vel, ut aliis placet, MAJORES EXCITAT ÆSTUS. Ita nimirum Deus Sol æternus, coram extremo tribunali Leonem induet, & horrendo fulmine ſuas in ſceleratos vibrabit iras. *Terribilis autem*, Apoſtolo teſte, *quædam expectatio judicii, & ignis æmulatio, quæ conſumptura eſt adverſarios:* ubi, ſi græcum contextum attendas, pro *ignis æmulatio*, legendum, *ignis zelus*. Nam ira Divina, inſtar irritati Leonis, flammâ duplo majore in impiorum ſupplicia exardeſcet. *Qui inſtar irritatæ feræ*, inquit interpres Chryſoſtomus, *apprehendit & devorat inimicos.*

Hebr. 10. 27. — S. Chryſ. in hunc loc.

Vita humana.

194. Sole intra leonem ſupra hortum collocato, flores omnes langueſcunt, & exanimes pendent. Lemma. DIRIPIT OMNE DECUS. Vel. AB ÆSTU FATISCIT. Vitæ humanæ hæc imago eſt, quæ, inſtar floris amœniſſimi, ſub libidinis, aliorumque vitiorum ardore mox flacceſcit, & in exitium præcipitatur. De hac illud ſacræ paginæ uſurpaveris: *Exortus eſt enim ſol cum ardore, & flos ejus decidit, & decor ejus deperiit.* Opportunè P. Cauſſinus.

Jac. 1. 11. — P. Cauſſi in Dragœdia, Felicitas. Act. 2. ſub initium.

Non ſic feracis hortuli pictum decus
Sævus diei fulgor extinguit, citâ
Medio ſub axe cùm furit Phœbus rotâ;
Ut illa rapitur temporis ſpolium breve,
Dieſque venient corpori demit diem.

Et S. P. Auguſtinus: *Concupiſcentia mala quaſi ardor eſt ignis; Ignis conſumit veſtem, libido adulterii conſumit animam.*

S. Aug. in Pſal. 37.

Incarnatio. Maria V. protectrix.

195. Solem in Virginis ſidere repræſentârunt, addito lemmate: OMNIA COMPONIT. Vel, TEMPERAT IRAS, MARIA Virgo, Divinum Solem in utero ſuo beatiſſimo complexa, ſuaſque ad illum preces indies pro nobis interponens, Divinam vindictam ſuaviſſimè temperat, orbemque totum ob ampliſſima beneficia ſibi devincit. Benè S. Antoninus. *Sol materialis, per mundum diſcurrens, ex ſigno leonis, quando eſt perfectiſſimus calor ejus ſuper terram, intrat in ſignum Virginis: ad innuendum, quod Sol juſtitiæ Chriſtus Deus noſter ex tempore veteris teſtamenti, quando Deus; ut leo rugiens, erat Deus ultionum, puniens terribiliter peccata, ex ferventiſſimo amoris calore intrans in uterum Virginis, totus factus eſt benignus, ſuavis, & humanus.* Hoc ſenſu P. Ludovicus Cerchiarus MARIÆ, ad cœlos aſſumptæ accinuit.

Mundi Symbol. Picinelli & Ang. Erath. Tom. I.

S. Antonin. p. 4. tit. 15. cap. 22. — Aſſumptio Mariæ V.

Ne leo ſuccendat radiis ferventibus orbem,
Neve ſub irato judice cauſa cadat;
Erigone mollitque animos, & temperat iras,
Obliquo mediam nam tenet orbe domum:
Fidite mortales, irati flammea cœli
Sidera miteſcunt, æthera Virgo ſubit.

Judex æquus.

196. Parthenii Romani, intemeratam Cardinalis Scipionis Burgheſii juſtitiam Emblemate ſignificaturi, Solem in libræ ſigno depinxêrunt, addito lemmate. DIEI NOCTISQUE PARES. Subintellige, *facit horas.* Nam libra, à ſole viſitata, autumnalis æquinoctii origo eſt, facitque æquale diei ac noctis ſpatium. Epigraphen Virgilius ſubminiſtrat.

Virgil. 1. Georg. v. 208.

Libra die, ſomnique pares ubi fecerat horas.

Judicis hæ leges ſunt, ut omnibus ſe æqualem exhibeat, nec patiatur ſuam ſententiam in partes trahi. Ad hoc propoſitum Emmanuel Theſaurus;

Em. Theſ. in Genealogia Chriſti fol. 74.

Danum æquiſſimum judicem libra præſagit,
Quæ noctem, diemque, hoc eſt pœnas & præmia,
Pari lance ſuſpendit.

Vita activa & contemplativa. Miram hæc imago cum perfecto Christiano analogiam habet, qui omnes vitæ suæ actiones bimembres statuere debet, activas scilicet, diei æmulas; & contemplativas, nocti comparandas. Ad mentem nostram S. Hieronymus. *Sicut totus labentis sæculi cursus perenni diei ac noctis alternatione variatur, & dies quidem ad operandum, & nox ad quiescendum naturaliter condita est; Sic totum præsentis Ecclesiæ tempus gemino quodam quietis & operis statu discernitur.*

S. Hier. l. 3. in cap. 31. Prov.

Absentia Dei. 197 Quantùm exilii & calamitatis in animas nostras absente Deo redundet, haud obscurè ex arboribus conjicies, quæ, tametsi locuplete frondium, fructuumque ornatu insignes, sole tamen è Chironis & Scorpii signis RECEDENTE, SQUALEBUNT. *Si ipse est beatitudo nostra*, inquit de Deo S. P. N. Augustinus, *quid erit recedenti, nisi miseria?* Eodem Emblemate familiam aut civitatem, gubernatore destitutam, exhibebis. Salomonis effatum est. *Ubi non est gubernator, populus corruet*, vel ut exponunt septuaginta, *quibus non est gubernatio, cadent tanquam folia. Quasi diceret*, interprete Cornelio à Lapide, *ubi non est gubernator, sapientiâ & prudentiâ gubernandi præditus, ibi in multa pericula & damna corruet populus.* Ariostus simili argumento usus est in exprimendo amore Bradamanthæ, ob Rogerii, amatii sui, absentiam summopere afflictæ. Et quidem prius ipsemet in hunc sensum metro Italico canit:

S. Aug. in Psal. 70.

Prov. 11.

Cornel à Lapid. in hunc loc.

Ariost. nel Canto 45. Stanza 20.

Come chi visto habbia l' Aprile ò l Maggio
Giardin di frondi, è di bei fiori adorno,
Elorirveggia poi, che il sole il raggio,
Al' austro inchina, e lascia breve il giorno,
Lo trova de sert' orrido, e selvaggio;
Così pare a la donna al suo ritorno,
Che da Ruggier la corte abbandonata,
Quella non fia, ch' hauea al partir lasciata.

Ibid. st. 38. Dein in Bradamanthæ persona subjungit.

Se' l sol si scosta, e lascia i giorni brevi,
Quanto di bello hauea la terra asconde,
Fremono i venti, e portan ghiacci, e neue,
Non canta angel, ne fior si vede, ò fronde;
Così qual hor auuien, che da me levi,
O mio bel sol le tue luci gioconde,
Mille timori, e tutti iniqui fanno
Un aspro verno in me più volte l' anno.

SS. Menstrui. 198. Monacense Societatis Jesu collegium ad D. Francisci Borgiæ apotheosin, symboli loco, Zodiacum cœlestem statuit, qui menstruo solis hospitio recreatus epigraphen sustinebat. E COELO MENSES. Franciscus enim menstruum Divorum cultum cœlitùs accepit, illumque toto orbe, non sine maximo pietatis Christianæ incremento propagavit. Cæterùm Deus jam olim præcipit, *In calendis*, (calendæ erant primæ mensis cujusvis dies) *offeretis holocaustum.* Volebat enim Deus in ipso mensis cujusvis exordio non modò beneficium gubernationis Divinæ recoli, sed insuper pro felici totius mensis decursu rogari. Unde etiamnum primâ mensis Dominicâ solent Christiani religiosiores spiritum innovare, sacrâ exomologesi mentem expiare, Divinam synaxin accedere, Deo pro beneficiis, præterito mense acceptis referre grates, eique mensis ineuntis auspicia, totumque mensem offerre, &c. Quis enim ambigat hos esse *è cœlo menses*? Id quod nec ipsos etiam gentiles fugit; unde, Giraldo teste, duodecim mensibus totidem præsidere Deos credebant; nam Januarii tutelam putabant Junoni commissam, Februarii Neptuno, Martii Minervæ; Aprilis Veneri, Maji Apollini, Junii Mercurio, Julii Jovi, Augusti Cereri, Septembris Vulcano, Octobris Marti, Novembris Dianæ, Decembris Vestæ; uti etiam prolixè refert sanctus Pater Augustinus, testaturque alibi, calendis singulis pro animabus defunctis apud gentiles litatum esse. *Tunc enim*, inquit, *sacrificabatur Februo seu Plutoni sacro purgatorio pro animabus antecessorum.*

Num. 24. 11.

Menstrua Christianorum devotio.

Giraldsyntagmate.

S. Aug. l. 12. contra Faust. c. 5. Idem l. 7. civit. c. 7.

ECLIPSIS SOLIS.

Caput. VII.

199. SOlis deliquium tunc accidit, quando opacum lunæ corpus, inter nos & illum per diametrum intercurrens, consuetum lucis solaris transitum prohibet, nostrumque hemisphærium obumbrat. Justè proin' ingratam lunæ frontem hoc lemmate, ceu notâ, inustam aspicis. ADIMIT, QUO INGRATA REFULGET. Vel brevius, QUO IPSA REFULGET. Stigma hoc esto cordis ingrati, quod scelestam manum in eorum perniciem extendere non erubescit, è quorum munificentia paulò antè liberalissimè victitabat. Inter hæc ingrati animi portenta facilè natu maximum prodiit Nero, qui eam Agrippinæ vitam eripuit, quam non multò ante ex illa hausit. Quin ipsam quoque Palæstinam, eâdem notâ infamem vidit orbis, dum in insignem gloriam à Christo sublevata, machinas omnes ad ipsius gloriam obscurandam convertit. Invectivâ gravissima adversùs Judæos Chrysostomus. *Quare*, inquit, *occidistis Christum, O Judæi? an quia vos honoravit? an quia, cùm esset Deus, homo propter vos factus est? an quia innumera ad salutem vestram miracula fecit? an quia peccata dimittebat? an quia in regnum vocabat? &c. Quid oportebat me facere vineæ meæ, & non feci, ait Dominus. Ideo ingratam mentem eorum & innumeris beneficiis contraria eos semper retribuisse ostendit.*

Ingratitudo.

S. Chrys. hō. 69. in Matth.

200. Tametsi, Luna obtegente, eclipsin patiatur Phœbus; lunæ tamen apologiam suscipit D. Ascanius Piccolominius, aitque nullam exindè perniciem aut detrimentum soli afferri. Lemmatis loco Emblemati subscripsit. INNOCUA TAMEN. Vel, INNOCUA TEGIT. Ita sanè calamitatum & æmulorum turbæ nonneminem interdum ad ipsum usque tumulum infestant: neque tamen illius virtutes adeò profundè sepelire valent, quin harum splendor transluceat, & incolumis persistat. E sancti Ambrosii sententia, *Non frangitur sapiens doloribus corporis, nec vexatur incommodis: sed etiam in ærumnis beatus manet.*

Calumnia non lædit virtutem.

S. Ambr. apud Lipsiū. l. 3. manuduct. dissert. 6.

201. Epigraphe, TEGMINE DEFICIT, à Scipione Bargalio suprà solis eclipsin affixa, haud obscurè innuit, nullum virtuti absconditæ pretium esse. Horatii gnoma est.

Paulùm sepultæ distat inertiæ
Celata virtus.

Et Claudiani.

Vile latens virtus. Quid enim submersa tenebris
Proderit? Obscuro veluti sine remige puppes,
Vel lyra, quæ reticet, vel qui non tenditur arcus.

Virtus abscondita.

Horat. l. 4. ode. 4.

Claud de 4. Consolatu Honorii.

202. Mihi econtrariò, solis eclypsis hoc epigrammate describenda videtur. TEGITUR, NEC DEFICIT. Sol enim, tametsi opaco Lunæ globo coopertus, nullum tamen aliud deliquium exindè sustinet, nisi extrinsecum & apparens; primævo & interiore ipsius splendore penitùs incorrupto, & ad operandum valido, in hunc planè modum magna Dei Parens, tametsi exequiarum intervallo à morte nonnihil obumbrata, amplissimos tamen mille gratiarum ac beneficiorum radios in mentes sibi dicatas spargere non destitit. Sanctus Joannes Damascenus. *Quemadmodum splendidissimus hic, perpe-*

Maria defuncta.

S. Jo. Dam. Orat. 1. de Dormit. Deiparæ.

perpetuaque luce præditus Sol, tametsi, cùm à lunari corpore aliquantisper obducitur, quodammodo deficere, caligineque obrui, ac fulgorem cum tenebris commutare videatur: non tamen à luce sua excedit, verùm perennis in se vitæ fontem scaturientem habet; imò, ut rectius loquar, ipse inaeficiens luminis fons est, quemadmodum scilicet Deus, à quo procreatus est, constituit: ad eundem modum tu quoque fons perennis luminis, atque inexhaustus ipsius vitæ thesaurus, & uberrima benedictionis scaturigo, quæ nobis bonorum omnium causa & parens extitisti, etiamsi ad breve aliquod temporis spatium corporeo modo morte obtegeris, tamen immensi luminis & immortalis vitæ ac veræ benedictionis puros & inexhaustos latices, gratiæ flumina, sanationum fontes, ac perennem benedictionem nobis fundis. Cæterùm præstantis viri virtus, tametsi calumniæ & invidiæ alienæ umbris gravissimè cooperta, seipsa tamen semper illustris & intacta manet.

Religiosus.

203. Franciscus Raulinus ad exequias Odoardi, Parmensium Ducis, Solem, eclipsi coopertum, statuit, addito lemmate. LATET, ET LUCET. Significabat videlicet, Principem illum Serenissimum, tametsi mortalium oculis tantisper effugiat, nullam tamen proprii splendoris sui jacturam fecisse. Epigraphen subministrat Martialis hoc versu:

ET LATET, ET LUCET Phaëtontide condita Virgo, &c.

Religiosum hàc imagine repræsentaverim, qui, tametsi in vitæ suæ secessu ac claustri angustiis coram hebescente mundi oculo mœstam eclipsin contraxisse videri queat in virtutis tamen luce, quæ occultari aut cancellis constringi nescit, penitùs incolumis, omniumque admiratione ac reverentiâ plenus persistit. Hominum mundanorum voce Salomon, *Nos insensati*, inquit, *vitam illorum æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodò computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est.* Non sine magno Religiosorum solatio D. Hieronymus. *Super nudam metuis humum exesa jejuniis membra collidere? sed Dominus tecum jacet. Squalidi capitis horret inculta cæsaries? sed caput tuum Christus est. Infinita eremi vastitas te terret? sed tu paradisum mente deambulas, &c.*

Sap. 5. 4.

S. Hieron. Ep. 10. ad Severum de Melania.

Pulchritudo post mortem.

Virgil. 11. Æneid. v. 67.

204. Tametsi Sol sub eclipsis velamine nonnihil palloris contraxisse, & frontem pristino radiorum cinctu orbam circumferre videatur: gemini tamen splendoris jacturam nec minimam fecit. Unde Patre Gamberto authore, illam Virgilii gnomam lemmatis loco præfert. NON FORMA RECEDIT. Eos hoc Emblemate insignies, qui vultûs sui decorem, etiam post mortem, integrum & incorruptum servant. Hoc sensu Poëta de Pallantis morte cecinit.

Hic juvenem agresti sublimem in stramine ponunt,
Qualem virgineo demessum pollice florem,
Seu mollis violæ, seu languentis hyacinthi,
Cui neque fulgor adhuc, necdum sua forma recessit.

Eclipsin è morte sustinebat S. Franciscus Xaverius, dum quatuor integris mensibus non humatus modò, sed vivâ etiam calce coopertus jacuit, qui tamen, sarcophago reserato, vultum exhibuit undequaque integrum; modò humatum crederes. *Color vivax, caro planè recens; ne vigor quidem, qui ex spiritu constat, destituerat vultum*, uti disertis verbis de illo refert P. Horatius Turselinus, Jure adeò de magno hoc ævi nostri Thaumaturgo repetas. *Non forma recessit.*

Turselin. l. 5. c. 13. vita.

Matrimonii vinculum.

205. Naturæ ordo, & dimensa cœlorum revolutio ad eclipsin generandam adeò conspirant, ut illam Sol nullis viribus effugere aut declinare queat. Idipsum nonnemo de iis est interpretatus, quos individuum connubii vinculum fœdere adeo ineluctabili colligavit, ut mutuis calamitatibus liberari, aut jugum penitùs excutere, omninò prohibeantur. Unde Soli, in Eclipsin devoluto, subscripsit. EFFUGERE NEQUIT. Peccator sanguineam illam suppliciorum eclipsin, à Divina Nemesi in sceleratos destinatam, æternùm non evitabat. Nam *tuam manum*, inquiebat ad Deum Salomon, *effugere impossibile est.* Pulchrè in rem præsentem S. P. Augustinus. *Major est Deus corde nostro & novit omnia. Cor tuum abscondis ab homine; à Deo absconde, si potes. Quomodo abscondes ab eo, cui dictum est a peccatore quodam timente & confitente;* quò ibo à spiritu tuo, & à facie tua quò fugiam? *Quærebat, quà fugeret, ut evaderet judicium Dei, & non inveniebat. Ubi enim non est Deus? si ascendero, inquit, in cœlum, ibi es; si descendero in infernum, ades. Quo iturus es? quo fugies? Vis audire consilium? si vis ab illo fugere, ad ipsum fuge confitendo, non ab ipso latendo, latere enim non potes, sed confiteri potes.* Opportunè Poëta.

Supplicium Divinum.

S. August. Tract. 6. in Epist. Joan. post init. Psal. 118. 7.

Quo fugis Encelade? Quascunque accesseris oras,
Sub Jove semper eris. Ovidius.

206. Miri adeò & insoliti sunt hominum mores, ut Solem in eclipsi decumbentem avidè circumspiciant, nullisque in eo considerando studiis parcant. At verò si pleno lumine resplendeat, totumque passim illustret orbem, tum tacitè ac veluti neglectim illum prætereunt, neque ullam illius aspiciendi curam habent. Quinimo, si contingat labeculâ etiam minimâ Solem aspergi, mox non attento reliquo illius splendore, oculos suos unicè in maculas & caliginem contemplandam defigunt. Unde hanc Soli epigraphen subjunxerim. NISI CUM DEFECERIT, SPECTATOREM NON HABET. Vel brevius. SPECTATUR, CUM DEFICIT. *Ita compositi sumus*, inquit Seneca, *ut nos quotidiana, etiamsi admiratione digna sunt, transeant: contra minimarum quoque rerum si insolitæ prodierunt, spectaculum dulce fiat. Hic itaque cœtus astrorum, quibus immensi corporis pulchritudo distinguitur, populum non convocat. At cùm aliquid ex more mutatum est, omnium vultus in cœlo est. Sol spectatorem, nisi cùm deficit, non habet. Nemo observat lunam, nisi laborantem.* Religiosi & Prælati intra orbem intellectualem Solis vice funguntur; quamdiu enim solitos virtutum suarum radios spargunt, vix ab ullo sæcularium observantur: ut primùm verò nonnihil defecerint, aut quidpiam mundani pulveris incautè contraxerint, mox totidem Argos & Catones, quot homines experiuntur. Eruditè Andreas Bianco.

Seneca l. 7. Nat. Quæst. cap. 1.

Religiosus vel Prælatus deficiens.

And. Bian. l. 1. Epigr. 81.

Dum facies clarum Titana, sororis obumbrat,
Dimidiumque aufert invidiosa jubar;
Intentos tenet obtutus cœli horror, & orbis;
Plusque vident homines deficiente die.
Fulgidior Titan radios rursum explicat omnes,
Jam conversa aliò lumina quisque refert.
Sic rarum spectatorem virtutis habebis,
Quæ si deficiat, plurimus Argus erit.

Ab hoc sensu non multùm alienus Juvenalis. Juvenalis.

Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quantò major, qui peccat habetur.

207. Quidquid invidiæ aut caliginis frigescens ac livida Luna adversùs coruscam Solis majestatem moliatur; hic tamen NUNQUAM TOTUS DEFICIT. Ita sanè rigantur licèt perversorum calumniæ, omnemque arietem virtuti admoveant, nunquam tamen hanc penitùs evertere aut suffocare valebunt. Seneca teste, *Nunquam in tantum virtus extinguitur, ut non certiores animo notas imprimat, quàm ut illas eradat ulla mutatio.* Et rursùs. *Semper contra fortunam luctata virtus, etiam citra effectum propositi operis enitut.*

Virtus superat calumniam.

Seneca l. 7. de Benefic. c. 9. Ibid. c. 14.

208. Alexander Mediceus Soli, eclipsin sustinenti, inscripsit,

inſcripſit. PREMITUR NON OPPRIMITUR. Ita omninò mens illuſtris ac generoſa, cui dotis loco heroica virtus obtigit, tametſi malorum impetu nonnihil prematur, nunquam tamen opprimitur. Dilucidè S. Ambroſius. *Sapiens non metu frangitur, non poteſtate mutatur, non attollitur proſperis, non triſtibus mergitur; ubi enim ſapientia, ubi virtus eſt, ibi conſtantia & fortitudo. Sapiens ergò idem eſt animo, non minuitur, non augetur rerum mutationibus* Huic concolor Tullius. *Virtus*, inquit *in tempeſtate ſævâ, quieta eſt, & lucet in tenebris, & pulſa loco, manet tamen, atque hæret in patria, ſplendetque per ſe ſemper, nec alienis unquam ſordibus obſoleſcit.* P. Cornelius à Lapide hoc argumento veritatis prærogativas explicat. *Veritas premi poteſt, opprimi non poteſt, perinde ut ſol nubibus tectus latet, ſed mox radiorum ſuorum vi nubes diſſipat, & clarus effulget. Sic & veritas, ſic & Chriſtus.*

Virtus inter perſecutiones.
S. Ambroſ. Ep. ad Simplicianum.
Cicero pro Sexto.
Veritas.
Cornel. a Lap. in Jo. cap. 1. v. 9.

209 Magni nominis Viro è vivis ſublato, Areſius Solem, ſub eclipſi latentem, ſtatuit; addito lemmate. NON MAGNA PARS, ſubintellige *tegitur*. Et ſi enim corporis & membrorum compages ſub mortis umbrâ deliteſcat; hæc tamen ignobilior hominis particula facilè perditur, nec illius jactura adeò gravis cenſetur, dum virtutis ſplendori, integerrimæ famæ, & animæ beatitati nihil exinde decedit. Apprimè Cicero. *Mors terribilis eſt iis, quorum cum vita omnia extinguuntur non quorum laus emori non poteſt.* Et S. Anſelmus. *Quâcunque horâ juſtus moriatur, juſtitia ejus non aufertur ab eo, & ita mors ei non abeſt.* Plurimùm in rem præſentem confert Epitaphium, Marchioni de Peſcara, Caroli V. Imperatoris ſupremo Belliduci, à Ludovico Arioſto erectum; in quo Viator & Hoſpes, Dialogi more, inter ſe colloquuntur.

Mors hominis virtuoſi.
Cicero ap. Hybernic. tit. Mors S. Anſelm. ibid. citatus.

V. Quis jacet hoc gelido ſub marmore? H. Maximus ille
Piſcator, belli gloria, pacis honos.
V. Nunquid & hic piſces cepit? H. Non V. Ergò quid? H. Urbes,
Magnanimos Reges, oppida, Regna, Duces,
V. Dic quibus hos cepit piſcator retibus? H. Alto
Conſilio, Intrepido corde, potente manu.
V. Quæ tantum rapuêre Ducem? H. Duo Numina Mars, Mors.
V. Ut raperent, quidnam compulit? H. Invidia.
Sed nocuêre ſibi, nam VINCIT FAMA SUPERSTES,
Quæ Martem & Mortem vincit, & Invidiam.

210. Lucarinus Ghriſti patientis imaginem in Sole, aliquâ duntaxat ſui parte per eclipſin inumbrato, dignoſcendam propoſûit, cum lemmate. SOL RESTA IN PARTE ASCOSO. Id eſt, EX PARTE CELATUS. Argumentum hoc non abſimile eſt illi, quod de Verbo Incarnato affert S. Ambroſius in hæc verba. *Ut ſol, cùm nube tegitur, claritas ejus comprimitur, non cæcatur, & lumen illud parvo admodùm obſtaculo nubis includitur, non aufertur; ſic & homo ille* (id eſt humanitas) *quem Dominus Jeſus Salvator noſter, id eſt, Deus, Deique filius, induit, Deum tamen in illo non intercepit, ſed abſcondit.*

Chriſtus patiens.
S. Ambroſ. l. 1. de fide. cap. 5.
Incarnatio.

211. Luna, opacam ſuam molem Soli objiciens, nihil penitùs eclipſeos, alteriuſve præjudicii in illum jacit, ſed totum ſplendoris ſubtracti damnum mundus hic noſter ſuſtinere debet. Ut adeò Sol, me judice, verè de ſe dixerit. DEMIT NIL MIHI, SED ORBI. Ita ſanè dum eximiæ virtutis & magni nominis homo ſub mortis velamine tegitur, eam non defuncti, ſed mundi cladem interpretamur. Quando Roma olim extorrem fecerat Catonem, nullum quidem ipſius gloriæ damnum intulit, ſe ipſam verò clariſſimo tanti viri ſplendore privavit, in hanc rem Petronius Arbiter.

In morte.
Petron. Arbit.

Pellitur à populo victus Cato; triſtior illi
Qui vivit, faſceſque pudet rapuiſſe Catoni,
Namque hoc dedecus eſt populi, morumque ruina.
Non homo pulſus erat, ſed in uno victa poteſtas.
Romanumque decus: quare jam perdita Roma
Ipſa ſui merces erat, & ſine vindice præda.

212. Scipio Bargalius Soli eclipſin ſuſtinenti, inſcripſit. LABORAT, NON DEFICIT. Nimirum homo virtuoſus inter res afflictas nonnihil quidem obtegitur, nullam tamen virtutis aut ſplendoris ſui jacturam facit: fallunt enim oculi, dum illum minus clarum judicant; cùm virtus apparere quidem miſera aut infirma, eſſe non poſſit. Senecæ id credes. *Quædam*, inquit, *Soli quoque obſtant. At Solis vis & lux integra eſt etiam inter oppoſita, & quamvis aliquid interjaceat, quod nos prohibeat ejus aſpectu, in opere eſt, curſu ſuo fertur. Quoties inter nubila luxit, non eſt ſerena minor, nec tardior quidem. Quoniam multùm intereſt, utrùm aliquid obſtet tantùm, an impediat. Eodem modo virtuti oppoſita nihil detrahunt. Non eſt minor, ſed minus fulget: nobis forſitan non æquè apparet, ac nitet. Sibi eadem eſt, more Solis obſcuri, in occulto vim ſuam exercet.*

Virtus afflicta.
Seneca Epiſt. 92.

213. Cùm eclipſis Solis ibi duntaxat eveniat, quando opacum Lunæ corpus, inter illum & terram intercurrens, radiis ſolaribus tranſitum prohibet, nobiſque nobiliſſimi planetæ viſum eripit; idcircò luna, propriæ ſuæ cauſæ vindicem agens contra terræ querelas è Talionis lege ſummariè excipit. DAMNA LUCIS REPENDO MEÆ. Veluti hoc lemmate diceret; quid mirum ſit, terram Solis luce tantiſper à me privari, cùm ſimili damno à terra affligar, quæ ſuâ mole, inter me & Solem objecta, omnem lucis mutuandæ viam mihi obſtruit? æquum proindè, & ad juſtitiæ leges exactum hunc vindictæ modum, quis negaverit? In rem præſentem opportunæ ſunt illæ exprobrantis Dei voces, *Ipſi me provocaverunt in eo, qui non erat Deus, & irritaverunt in vanitatibus ſuis: & ego provocabo eos in eo, qui non eſt populus, &c.* quaſi diceret; interprete Hugone Cardinali, *Ipſi colentes idola, & mihi proponentes, quæ mihi ſuper omnia diſplicent, ad iracundiam provocaverunt. Et ideò in pœnam hujus facti, ego populum illum, quem ſuper omnia odio habent, ſcilicet gentilem, aſſumam, & exaltabo.* Theodoretus, *Quemadmodum*, inquit, *vos uno Deo relicto, plures falſos Deos antepoſuiſtis, ſic ego relicto uno populo, conferam omnibus gentibus ſalutem, vos autem videntes, contabeſcetis invidiâ.*

Vindicta.
Deut. 32. 21.
Hug. Car. in hunc loc.
Theodoret. Quæſt. 41. in Deut.

214. Sol in eclipſi illam Poëtæ gnomam lemmatis loco ſuſtinet. QUISQUIS SUOS PATITUR MANES. Nempe & in magnis viris magni ſæpè defectus apparent. David piiſſimus hominum, *& vir ſecundum cor Dei*; uno fœminæ aſpectu labem turpiſſimam, nulloque ævo obliterandam, contraxit. Idipſum de Salomone, Regum ſapientiſſimo; & Samſone, hominum omnium fortiſſimo dixeris. Veriſſimè, nulloque inter ſummos & infimos facto diſcrimine Joannes. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.* Breviter S. Gregorius. *Sine culpa in mundo eſſe non potuit, qui in mundum cum culpa venit.* Et S. P. Auguſtinus. *Divinitùs dictum eſt; noli eſſe juſtus multùm: quoniam non eſt juſtitia ſapientis, ſed ſuperbia præſumentis. Qui ergò ſic fit nimis juſtus, ipſo nimio fit injuſtus, Quis eſt autem, qui ſe facit juſtum, niſi qui dicit, ſe non habere peccatum?*

Peccatum eſt in omnibus hominibus.
1. Jo. 1. 8.
S. Gregor. hom. 39. in Ev.
S. Aug. in Sententiis ſent. 365.
Eccl. 7. 17.

LUNA. *Caput VIII.*

215. MEritum aut virtutem ſupremam è plena Lunæ orbitâ conjicies, quæ inter alias ſtellas collocata, Hanc Horatii gnomam ſuſtinet. MICAT

Virtus aut meritum ſupremum.

Mariæ V. Excellentia. S. Per. Da. ſerm. in Aſſumpt. Virg.

MICAT INTER OMNES. Hac icone S. Petrus Damianus Cardinalis Mariam Virginem ſupra reliquos Divos omnes elevat, quippe qui huic comparari nonniſi ſtellulæ, & tenuiſſimi cœlorum aſteriſci videntur. *Quid Lunâ pulchrius?* inquit ille, *Conſidera quàm ſtellaris & ſerena vibratio, quàm luminoſus fulgor circularem orbem tanti ſideris ſuperfundat, ut aliorum luminum claritatem non mediocriter offuſcet. Sic & Virgo inter animas Sanctorum & Angelorum choros ſupereminens & evecta, merita ſingulorum, & omnium titulos antecedit. Quantumlibet aliæ ſtellæ reluceant; Luna tamen, ut magnitudine præeminet, & ſplendore; ſic utramque naturam Virgo ſingularis exuperat, & immenſitate gratiæ, & fulgore virtutum.*

Conimbr. l. 2. de Cœlo c. 7. q. 4. art. 1. 2. & 3. Fererius in Gen. c. 4. Favor externus. Gratia Dei. 1. Cor. 15. 10. S. Aug. l. 10. Hom. hom. 17. c. 7.

216. Tametſi fortè à Conimbricenſibus & Pererio perſuaſus, affirmes, Lunam propria aliqua luce pollere; id tamen inficias non ibis, eam ſaltem majore parte è mutuato Solis ſplendore fulgere, & inſigne luminis ſui incrementum ab illo accipere. Unde ſalvâ adhuc tuâ Philoſophiâ, Lunæ ſubſcribes. EXTERNO LUMINE CRESCIT. Eos hoc ſymbolum concernit, qui dignitatibus ac Principum favoribus magis, quàm propriis natalibus, aut congenitis virtutibus inclareſcunt. Certè homo, quidquid in negotio ſupernaturali ſplendoris habet, id omne è gratia Divina accepit. S. P. Auguſtinus in illa Apoſtoli verba, *Gratiâ Dei ſum id, quod ſum,* ait, *ergò quod eras, iniquitate tua eras: quod es, gratiâ Dei es.*

Profectus. Prov. 4. 18. S. Aug Tract 4 in Jo 1. 10. 9.

217. Lunæ adoleſcenti inſcriptum. ALIQUANDO PLENA. Eos hoc Emblema in ſpem erigit, qui virtutis, honoris, aut divitiarum incrementis inhiant. Opportunè Salomon. *Juſtorum ſemita quaſi Lux ſplendens procedit, & creſcit uſque ad perfectam diem.* S. P. Auguſtinus, *Tota vita boni Chriſtiani,* inquit, *ſanctum eſt deſiderium proficiendi, hic ſinus noſter eſt, hic facens, & quia anguſtus eſt, extendendo facis capaciorem. Sic Deus differendo extendit deſiderium, deſiderando extendit animum, extendendo facit capaciorem: deſideremus ergò, fratres, quia IMPLENDI SUMUS.*

Benefactor elevatus. Maria V. Aſſumpta. Guli in c. 4. Cant. And Cretenſis.

218. Princeps quidam tantò majora beneficentiæ ſuæ incrementa capiebat, quò ſublimiore dignitatum gradu ſublevebatur; haud aliter, atque Luna ſymboli loco epigraphen præfert. OPEROSIOR, UNDE SPLENDIDIOR. Exemplum præluxit clariſſimum Deipara Virgo, quæ ad cœlos aſſumpta, tanto copioſiore gratiarum influxu in animas ſibi devotas effundebatur, quò ſublimius gloriæ faſtigium conſcenderat. *Continet ſibi abyſſos vitæ, & immortalium gaudiorum, ſed non ita continet ſibi, ut non effundat & aliis,* inquit Gulielm. Huic conſentit Andreas Cret. ad Deiparam converſus. *Ex quo translata es à terra, te univerſus mundus continet commune propitiatorium.*

Profectus. Anſelm. 2 Ep. 37. Mariæ V. ſumma perfectio.

219. Anima, continuis ſuſpiriis ad ſuperioris perfectionis culmen enitens, neq; ad virtutis & interioris munditiei ſplendorem aſſequendum quidquam intermittens, Lunam creſcentem imitatur, hoc Bargalii lemmate inſignem. DI MAGGIOR LUCE VANA. Id eſt. LUCIS CUPIT INCREMENTUM. Dominus Jovius honori Henrici II. Galliarum Regis conſimile Emblema ſtatuit Lunam nimirum augeſcentem, cum lemmate. DONEC TOTUM IMPLEAT ORBEM. Significabat videlicet heroica Regis facinora, & militarem prudentiam, quotidianis incrementis illuſtrem. Opportunè D. Anſelmus, *Nullus gradum bonæ vitæ, quem jam conſcendit, cuſtodire ſufficit, qui ſemper ad altiorem proficere non appetit: ſemper igitur neceſſe eſt, ut nitatur ad profectum, qui ſemper vult vitare defectum.*

220. Plenam Lunæ orbitam his litteris inſignierunt. ÆMULA SOLIS. Cæcus ſis, ni in hac effigie celſiſſimam Deiparæ perfectionem agnoveris. De hac Andreas Cretenſis. *Excepto Deo, ſola eſt omnibus major.* S. Bernardinus Senenſis quandam Mariæ cum Deo analogiam deprehendens, ait, *Oportuit, ut ſic dicam, fœminam elevari ad quandam æqualitatem Divinam, per quandam quaſi infinitatem perfectionum & gratiarum, quam æqualitatem creatura nunquam experta eſt.* Et S. Dionyſius Areopagita, *Teſtor,* inquit, *qui aderat in Virgine Deum; ſi tua doctrina non me docuiſſet, hanc Deum verum eſſe crediđiſſem.* Hinc conjicias velim, quanta fuerit auguſtiſſimæ hujus Virginis Majeſtas ac excellentia.

S. Bernardin. Senenſ. To. Conclus. 6. cap. 12. S. Dionyſ. Areop. Ep. ad Paulum.

Reverſ. Profectus. Caſſiod. l. 1. Ep. 39.

221. Magni animi Juvenis, qui patrios lares nihil moratus, exteram civitatem ſtudiorum causâ petiit, Lunæ creſcentis ſymbolo exhibebatur; quæ in occaſum abiens, epigraphen monſtrabat. REDIBO PLENIOR. Scilicet fidem ſuam interponebat, ſe non ſine locuplete virtutum & ſapientiæ auctuario in patriam reverſurum. Hac de re Caſſiod. *Interdum expedit patriam negligere, ut ſapientiam quis poſſit acquirere.*

Fœmina inſtabilis. Virgil. Æneid. 4. Tibull. l. 3. Propertius

222. Lunæ ſubjunctum lemma NUNQUAM EADEM, vel mitius. NON SEMPER EADEM. Vel certè. E TAL NON TORNA MAI, QUAL SI DIPARTE. Id eſt, *Nunquam talis revertor, qualis recedo.* Ex Italico hoc Petri Bembi lemmate, totoque Emblemate, ſolitam fœminæ levitatem ac inconſtantiam dignoſces. De ea Virgilius.

----- Varium & mutabile ſemper
Fœmina.

Et Tibullus.

----- Mens eſt mutabilis illis.

Optimè Propertius.

Non ſic incerto mutantur flumine ſyrtes.
Nec folia hyberno tam tremefacta Noto.
Quàm citò fœminea non conſtat fœdus in ira,
Sive ea cauſa gravis, ſive ea cauſa levis,

Mundus inſtabilis. Lipſius de Conſtant. l. 1. c. 16. Ovid. l. 15. Metamorph.

Cæterùm hoc ſymbolo etiam lubrica & inconſtans rerum omnium, in orbe hoc infero paſſim obſervata, conditio ſignificatur. Ut adeò benè dicat Juſtus Lipſius. *Nihil quidquam ſtabile & firmum, Arbiter ille rerum eſſe voluit, præter ipſum.* Et Ovidius.

-------- Momento cuncta novantur,
Noſtra quoque ipſorum ſemper, requieve ſine ulla
Corpora vertuntur, nec quod fuimuſve, ſumuſve
Cras erimus.

Remotus à patria. Exilium. Petrarch. l. 2. de Remediis. Dial. 67. Religioſus. S. Pet. Da. Apol. c. 26.

223. Nonnunquam eò plus nominis & ſplendoris nobis accreſcit, quò à patria remotiores vivimus. E Luna id diſces, quæ longius à Sole diſſita, epigraphen tenet. QUANTO PIU S'ALLONTANA, PIU RISPLENDE. Id eſt. IN RECESSU SPLENDIDIOR. *Multos,* aſſerente Petrarchâ, *exilium honeſtavit, multos acrior aliqua fortunæ vis atque injuria notos reddidit, & illuſtres.* Certè Religioſus exiſtimationem tantò ampliorem ſortitur, quò frequentius è mundi oculis ſe ſubducit. Obſervatum id habet S. Petrus Damian. *Apud quoſdam,* inquit, *abſentis Monachi authoritas gravis eſt, ſi autem præſens affuerit, nullius judicatur eſſe momenti.*

Curioſitas confuſa. Prov. 25. 27.

224. Luna, quantò Soli vicinior, tantò oculis noſtris apparet obſcurior. Undè epigraphe. QUO PROPIOR, TENEBROSIOR. Hoc Emblema, priori è diametro adverſum, iis aculeum infigit, qui arcana Dei curioſo intellectu aſſequi ac penetrare allaborant nec alios laboris ſui fructus, niſi meras ignorantiæ umbras referunt; id quod diſertè teſtatur Regum ſapientiſſimus. *Qui ſcrutator eſt majeſtatis, opprimetur à gloria.* Et meus Concanonicus, D. Salvator Carducius.

Cynthia, quò propior Phœbo, tenebroſior inde,
Proximo majeſtas lumina nocte premit,

225. Lunæ revolutio reliquos Planetas omnes velo-

velocitate superat. Sol equìdem ad terminum, undè digressus est, nonnisi intra trecentos sexaginta quinque dies, horas quinque, & quadraginta novem minuta revertitur. Tantundem ferè temporis insumunt Venus & Mercurius. Mars, ampliore adhuc ambitu, singulis ferè bienniis spatium suum emetiri solet. Jupiter duodecim annis; Saturnus verò supremam inter Planetas provinciam nactus, novem & viginti annis cursum suum absolvunt. Luna motu adeò veloci circumfertur, ut integrum circulum diebus duntaxat viginti novem percurrat; ut adeò hanc mereatur epigraphen. VELOCITATE PRÆSTAT. Non abs re sacræ litteræ sub augustissimis

Maria V. Apoc. 12. 1.

Deiparæ pedibus stratam voluêre Lunam, hac omnino lege; *Et Luna sub pedibus ejus.* Illa enim suppetias adeò celeres afferre consuevit, quales nec ipsi etiam devotissimi ipsius clientes petere aut cogitare poterant. Vere de illa meus Concanonicatus, Richardus Victorinus. *Velocius*, inquit, *occurrit ejus pietas, quàm invocetur, & causas miserorum anticipat.*

Richard. de S. Vict. c. 23. in Cant.

226. Excellentissimus Princeps, D. Hercules Trivultius, dum Catholicæ Majestatis, Mariæ Annæ Hispaniarum Reginæ, & Sponsæ Philippi IV. Oratorem extraordinarium ad Innocentium X. Pontificem Maximum, ageret; Lunam symboli loco sibi præferri voluit, quæ paucis diebus Zodiacum percurrere solita, epigraphen sustinebat. CITISSIMA EXPLET. Innuebat videlicet, se celsissimo suo muneri, ad quod pro meritis nominatus fuerat, nullam interpositurum moram; haud secus, atque Luna totis viribus & quàm celerrimè, cœptum itineris sui negotium explet. Opportunè in rem præsentem Siracides. *Vidisti virum velocem in opere suo; coram Regibus stabit.* Proin æquissimo jure optimum hunc Principem encomio illo prosequêris, quo olim Vellejus Paterculus M. Agrippam, fidissimum & præcipuum Octaviani Augusti ministrum, excoluit: *Vir fuit labore, vigiliâ, periculo invictus, & per omnia extra dilationes positus, consultisque facta conjungens.*

Legatus solicitus.

Promptitudo.

Prov. 22. 29.

Vell. Paterc.

227. Luna recens, Græcis νουμηνία) omnis maculæ immunis, nullam, nisi candidam & subtilissimam lucis formam præsefert. Undè Poëta Italus.

--- *D' ombre purgata appare in Cielo*
Quando picciola è più la bianca Luna.

Meus Concanonicus, D. Philippus Gallina Emblemati subscripsit. QUANDO PICCIOLA E PIU, D'OMBRE E PURGATA. Id est. PURIOR EXIGUA. Et ante illum, authore Illustrissimo D. Aresio, Luna nova, in subtilis lineæ orbem circumflexa, epigraphen sustinebat. SINE MACULA. Genuinum Deiparæ Virginis, sine labe conceptæ, ectypon hæc imago exhibet. Ad hanc enim plerique Sacri Interpretes illa Canticorum verba referunt, *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Inter alios doctissimus meus Idiota, Virgini supplex, *O Virgo gloriosissima*, inquit, *non in parte, sed in toto; & macula peccati sive originalis, sive actualis, sive mortalis, sive venialis non est in te.* Cæterùm illos etiam hoc symbolum attingit, quos quidem tenuior fortum ab omni tamen furti, alteriusve defectûs nævo libera tenet. Ad hoc propositum Horatius.

Conceptio Mariæ V.

Cant. 4. 7.

Idiota in Contempl. B. V. c. 2.

Divitiæ justo titulo partæ.

------ *Bene est, cui Deus obtulit*
Parcâ, quod satis est, manu.

Horat. l. 2. Carm. Od. 16.

228. Inter reliquam pompam funebrem, quâ pios D. Ascanii Piccolominii, Archi-episcopi Senensis, manes prosequebantur, Luna prominebat; quæ tametsi Soli vicina, oculos nostros effugiat, & intra tenebras sepulta videatur, epigraphen tamen monstrat. AT CÆLO REFULGET. Hinc sui ideam interpretentur Religiosi, omnesque ii, qui animarum suarum salutem curant. Inde enim sese Deo, æterno Soli, & Divis Cœlitibus proximos credant, quando infimi hujus orbis conspectui vilescere, ac intra calamitatum tenebras volutari non recusant. Petrus Bercorius. *Quando Luna, id est, homo, est conjunctus & propinquus per gratiam ipsi Soli id est, Christo, tunc vere a parte cœli, id est, quantùm ad bona spiritualia & æterna, recipit illuminationem, scilicet gratias, dona, virtutes, & merita: sed pro certo tunc temporis, ut communiter, perdit lumen à parte terræ, id est, mundi prosperitatem, quia ut communiter Dei amici non prosperantur in hac vita* Stat proindè, ut, qui cœlestium donorum radiis vult illustrari, lege penitùs inevitabili, humanis oculis videatur ærumnarum caligine obrutus. faxit Deus, quatenùs perenni hujus vitæ miseriâ sepultus, beatam olim ac ineffabilem claritatis Divinæ lucem assequar! Pulchrè S. P. August. *Sicut non potest homo duobus Dominis servire, sic nemo potest gaudere in sæculo, & in Domino; sunt enim omnino contraria. Quando gaudetur in sæculo, non gaudetur in Domino: quando gaudetur in Domino, non gaudetur in sæculo. Vincat gaudium in Domino, donec finiatur gaudium in sæculo. Gaudium in Domino semper augeatur; gaudium in sæculo semper minuatur, donec finiatur. Non ideò ista dicuntur, quoniam in hoc sæculo cùm simus, gaudere non debemus; sed ut etiam in hoc sæculo constituti, jam in Domino gaudeamus.*

In morte.

Religiosus solitarius.

Pet. Berco. Reduct. moral. l. 5. c. 29. n. 2.

S. Aug. de verb. Do. serm. 37. cap. 1.

229. Illustrissima Piccolominiorum familia scutis gentilitiis Lunam præfert; quæ præclaris ingeniis occasio extitit, D. Ascanium, Archi-episcopali Senarum pedo insignitum, postea in patriam reversum, & demum morte abreptum, diversis Lunæ Emblematis excipiendi. Inter cæteras demortui Præsulis icones è densa nocte Luna promicabat, cum lemmate. IN TENEBRIS CLARIOR. Ita ferè humanæ prudentiæ splendor eò ampliùs inclarescit, quò pluribus calamitatum tenebris infestatur. Justus Lipsius, *In rebus arctis, causisque arduis, magis sagax ingenium elucet.* Certè, Justorum sanctitas ceu Lunæ candor illustrissimus è vicina sceleratorum nocte omnium maximè resplendet. S. Ambros. illam Apostoli sententiam interpretatus. *Inter quos lucetis, sicut luminaria in mundo*, ait, *Luna & stella non amittunt lucem suam propter noctem, sed magis lucent; sic vos mente in cœlo fixi, licet inter tenebrosos & infideles sit vestra conversatio, non obscuramini, sed magis lucetis bene operando.*

In morte.

Prudentia.

Lips. in Panegyr. Plinii.

Boni inter malos.

S. Ambros. in Philipp. 2. 15.

230. Gratum animi affectum, & mentem in commemorandis beneficiis assiduam, e Luna disces; quæ radiis undique circumfusa, intuente Sole, candidè, à quo resplendeat fatetur, ALIENA LUCE. vel, authore Saavedrâ, LUMINE Solis. aut idiomate Hispano. POR TI MI RESPLANDOR. Anastasius Sinaita in Luna Ecclesiam, & in Sole Christum, à quo illa splendet, contemplatus. *Invenimus*, inquit, *Lunæ & stellis lumen suppeditari à sole, re nobis significante, quod à Christo illustrantur Ecclesia & Sanctorum luminaria. Ipse enim est lux, de qua dicuntur Ecclesia & justi, ex ejus ignis plenitudine nos omnes accepimus.* Et S. Hier. *Luna Ecclesiæ meritò comparatur, quæ non habet splendorem, sed à Sole certis modis suscipit lumen: id est à Christo, qui permanet in æternum.* Porrò subditi, Regumque ministri hinc meminerint, suam authoritatem non esse absolutã, nec ex ipsis scaturientem, sed omninò delegatam, & à Principe dependentem. Meminerint deniq; singuli homines, omnia tam naturæ quàm gratiæ fluenta, quæ in ipsos copiosè derivantur, fontem suum è liberalissima Dei benignitate trahere. Id quod è D. Pauli sententiâ definitum est.

Gratitudo.

Sancta Ecclesia.

S. Anastas. Sinaita Comment. in Hexamer.

S. Hieron. Comment. in Marc. cap. 14.

Authoritas dependens.

Gratia omnis à Deo.

1. Cor. 4. 7.

S. Paschal. l. 7. in Matth. S. Aug. in Psal. 85. est. *Quid enim habes, quod non accepisti?* In hunc locum commentatus S. Paschasius, ait, *Propterea nemo præsumat de se; quia nihil habet ex se, nisi sola debita.* Et S. P. Aug. *Ut nec superbus sis, nec ingratus, dic Deo tuo sanctus sum, qui sanctificasti me: quia accepi, non quia habui; quia tu dedisti, non quia ego merui.*

231. Luna, instar tersissimi speculi, radios, à Sole mutuatos, fidâ liberalitate rursùs in inferum hunc orbem diffundit. Unde lemma. ACCEPTUM MITTIT, Hinc discant mortales, ea omnia, quæ à bonitate Divinâ recepêre, liberali beneficentiâ cum aliis communicanda esse. In hac sapientiæ dispensandæ liberalitate excelluit Salomon, locuples sibimet testis, *quam sine fictione didici, & sine invidia communico.* Illo minimè inferior D. Paulus, consolationum lucem, Divinitùs in se derivatam, larga manu, rursùs in egenos distribuit. *Benedictus Deus*, inquit, *Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, ut possimus & ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt.* Talis etiam sponsa cœlestis, quæ gratiæ & gloriæ Divinæ cimeliis cumulatè redimita, in has voces gloriabunda erupit. *Introduxit me Rex in cellaria sua;* quasi nimirum, ut eleganter advertit D. Bernardus, ad pedissequas suas conversa diceret, *Introduxit me Rex in cellaria sua, putate & vos pariter introductas. Sola introducta videor, sed soli non proderit. Vestrûm omnium est meus omnis profectus, vobis proficio, vobiscum partior, quidquid fortè plus vobis meruero.*

Gratias cum aliis communicare. Sap. 7. 13. 2. Cor. 1. 3. Cant. 1. 4. S. Bern. ser. 23. in Cantica.

232. Amor individuus, & in omni alternantis fortunæ sive prosperâ sive adversâ vicissitudine semper sibi constans, Lunam ideam sequitur; cui à Bargalio inscriptum. NON PERDE MAI PER VARIARE IL GUARDO. Id est, ET SOLEM, VARIATA, SUUM NON DESERIT UNQUAM. Talem sese postero orbi comprobans Propheta Regius, *Oculi mei*, inquit, *semper ad Dominum.* Et *in terra deserta & invia, & inaquosa, sic in sancto apparui tibi.* Quasi diceret, interprete Euthymio, *quod tunc in tabernaculo, & nunc in deserto æqualem erga Deum affectionem & benevolentiam conservabat.*

Amor perseverans. Ps. 24. 15. Ps. 62. 3. Euthym in hunc loc.

233. Lunæ orbis, dimidiâ tantùm sui parte conspicuus, reliquâ intra tenebras squalente, seipsum solatur in hæc verba. AT SOLI PROPIOR. Sic quoque mundus homines, scissâ lacernâ seminudos, omniq; fortunâ destitutos, grandi quidem supercilio despicit, quos tamen Deus sibi proximos, ac cœlo palatinos fovet. *Pauperes egent in hoc sæculo*, inquit Cassiod. *sed sunt locupletes Deo: vitiis vacui, sed virtutibus pleni: despecti hominibus, sed acceptabiles Deo.*

Pauperes Deo vicini. Cassiod. in Psal.

234. Sacratissima Servatoris nostri humanitas; utì & suavissima ipsius Sponsa S. Ecclesia post tot effusi sanguinis flumina, majoribus semper gloriæ incrementis resplenduerunt, Iis proinde, symboli loco, nō abs re Lunæ simulachrum eriges, cui, ex eclipsi sua sanguinea redivivæ, inscriptum sit. EX ECLIPSI CLARIOR. Vel quod alius de Sole dixit. POST NUBILA CLARIOR Verbis. è Poëta desumptis, *Clarior post nubila Phœbus.* S. Isidorus. *Sicut Luna post defectum perspicuâ illustratione clarescit, adeò ut nihil detrimenti sensisse videatur. Ita Ecclesia, Postquam per Martyrum confessionem suum pro Christo sanguinem fudit; majori fidei claritate latius refulget, atque insigniori lumine decorata, semetipsam latius in toto orbe diffudit.*

Christus resurgens. Ecclesiæ persecutiones. S. Isidor. lib. de Mundo 21.

235. Morti significandæ Lunam statues, quæ in occasum præcipitata epigraphen reddit. ORIETUR ALIBI. In hanc rem Magnus Ethicæ Magister Seneca. *Observa orbem rerum in se remeantium, videbis in hoc mundo nihil extingui, sed vicibus descendere, ac resurgere:* Et paulò superius. *Desinunt ista, non pereunt. Et mors, quam pertimescimus ac recusamus, intermittit vitam, non eripit.* Porrò homo mundo, ejusque evanidis blanditiis mortuus, in perennem beatitatis & æternæ vitæ auram renascitur. *Mortui enim estis*, inquiebat ad Colossenses Apostolus, *& vita vestra est abscondita cum Christo in Deo. Neque enim*, subjungit Chrysost. *terram habitamus, sed commigravimus in supernam metropolim, aliam veram lucem habemus, aliam patriam, & cives alios, & cognatos.*

Mors. Senec. Epist. 36. Coloss 3. 3 S. Chrysost. in Ps. 14.

236. Mens, Deo initiata & sancta omnes tam Cœli, quàm terræ oculos recreare solet. E Luna id disces, quæ dimidio orbe illuminata, epigraphen tenet. TERRÆ CÆLOQUE, subintellige, *resplendet.* Ità D. Paulus de seipso, aliisque, qui Apostolorum vestigia sunt insecuti, testatur, *spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus.* de B. Virgine, ceu Lunâ mysticâ, affirmat S. Bernardus, quod Cœlum terramque suis radiis latissimè illustret. *Omnibus*, inquit, *misericordiæ sinum aperit, ut de plenitudine ejus accipiant universi, æger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, justus gratiam, Angelus lætitiam, tota Trinitas gloriam, &c.*

Sanctitas. 1. Cor. 4. 9 Beneficentia Mariæ V. S. Bernar.

237. Luna, decimo quinto die soli è regione adversa, hanc ab Aresio gnomam habet. OPPOSITU CLARIOR. Et ab aliis. OBJECTA PERFICITUR. Schema hoc beatorum dixeris, qui perfectionis suæ coronidem ibi tandem contingent, quando lineâ rectâ supra orbem empyreum Deo affixi stabunt. *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem*, Apostolo teste, *facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum.* Et S. Joannes. *Cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.* Elias Cretensis, illud D. Pauli oraculum explicans, ait, *Cùm Divinâ sapientia perfectè instructus esset, per speculum tamen nunc duntaxat videre se ajebat, tunc autem facie ad faciem. Quibus verbis illud significabat, obscuram quandam & exilem nunc nobis scientiam esse, tunc autem pleniorem & splendidiorem fore.*

Beati. 1. Cor. 13. 12. Joan. 1. 3. Elias Cretensis Orat. 1. de S. Gregorio Naz.

238. Dimidiatum Lunæ vultum nonnemo hoc lemmate insignivit. INTEGRA TAMEN. Nimirùm integerrimæ vitæ homo nonnunquam quidē aliorum calūniis frāgi videtur, reipsâ tamē semper incolumis persistit. Pulchrè meus Concanonicus, D. Carducius.

Luna: licet non tota niteat; tamen integra fulget,
Sic stabili virtus integritate latet.

Et S. P. Aug. *Crimen falsum, quod est calumnia, reum non facit hominem, nisi apud judicem hominem. Ubi autem Deus Judex est, nullus falso crimine læditur: quia non cui objicitur, sed objicienti potiùs imputatur.*

Virtus infestata. S. August. in Ps. 118. Conc. 27.

239. Cùm Maria Medicea Henrico IV. Galliarum desponsaretur, Bergalius Lunam, Soli contiguam, statuit, addito lemmate. JUNGI PROPERAT. Effigies hæc Davidem repræsentat, cujus anima votis adeò ardentibus ad Deum suspirabat, ut altùm exclamaret. *Quando veniam & apparebo ante faciem Domini?* Affectu nihilo remissiore Divina Sponsa. *Per vicos & Plateas quæram, quem diligit anima mea.* His tamen longè superior S. Andreas, cùm populi interventu jamjam è fatali trabe esset solvendus, integro affectu hanc amicorum gratiam recusans, ad Deum unicè anhelabat. Ipsummet in cruce loquentem audi. *Deus meus, ne me permittas ab impio judice deponi. Tempus est, ut commendetur terræ corpus meum, & me ad te venire jubeas.* Opportunè in rem præsentem illum Psalmi locum interpretatus Magnus August. ait: *Dicendo, quando veniam, moras se perpeti molestè ferebat: quia etiam quod tempore acceleratur, desiderio tardum videtur.*

Nuptiæ. Ps. 41. 3. Cant. 3. 2. Desiderare. S. Andreas Apost. Surius. S. August. Epist. 80. circa init.

240. Mens nostra tantundem conspicua & illustris efficitur, quantùm in Dei vultu, ac gloriosâ ipsius præsentia, magis defixa fuerit. Huc collineat Luna

Præsentia Dei.

plena

plena, directè ad Solem conversa; quam Bargalius Mariæ Mediceæ, cùm Henrico IV. Galliarum Regi nuberet, symboli loco erexit; addito lemmate. CONSPICUA. QUA CONSPICIT. Pulchrè S. P. Augustinus. *Propinquare Deo, est similem Deo fieri; recedere ab illo, est dissimilem illi fieri.* Et meus Carducius.

S. Aug. in Psalm. 34. post med.

Conspicua est, qua luna Phœbum conspicit;
Sic mens nitescet, si Poli jubar bibat.

Reditus.
Conversio peccatoris.
Luc. 15. 7.

241. D. Ascanium Piccolominium, Senarum Archiepiscopum, cùm in patriam suam reverteretur, Scipio Bargalius sequenti Emblematum triade excepit. Primùm Lunam, in horizontem suum reversam exhibebat, cum titulo. IN REDITU GRATIOR. Hinc disces, quantum gaudium concipiat Optimus Deus, dum hominem è peccatorum cœno emergentem, & ad se conversum intuetur. Immensam hanc Dei voluptatem ipsiusmet testimonio firmatam habe. *Ita,* inquit, *gaudium erit in cælo super uno peccatore pœnitentiam agente, quam supra nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentia. Quia videlicet,* interprete S. Greg. Papa *ejus est gaudium vita nostra, & cùm nos ad cœlum reducimur, solemnitatem lætitiæ ejus implemus.* Verissimum adeò S. Petri Chrysologi dictum est. *Semper quidem, cùm perdita reperimus, novum capimus cumulum gaudiorum. & est jucundius nobis, reperisse perdita, quam non perdidisse servata.*

S. Greg. in hunc loc. S. Pet. Chrysol. serm. 168.

Maria Virgo illuminatrix.
Joan. 1. 9.
Chrysip. serm. de laud. Virg.
S. Bernard. ser. de Nat. Mariæ.
Pœnitentia.
S. Pet. Dam. ser. 3. Ded. Ecclesiæ.

242. Secundo loco Luna, hoc epigrammate insignis visebatur. TENEBRAS ET IPSA TOLLIT. Mariæ Virginis hæc idea est, enimvero sicuti Deus, Sol æternus, cognominatur *Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum:* Ita Luna nostra mystica, Maria, à Chrysippo jure in hæc verba salutatur. *Ave fons lucis, omnem hominem illuminantis.* De hac profundè Bernard. *Tolle corpus hoc solare, quod illuminat mundum, ubi dies? Tolle Mariam hanc maris stellam quid nisi caligo involvens, & umbra mortis?* Porrò Pœnitentiæ adminiculo fidelium mentes à cimmeriis peccatorum umbris expurgantur. *O quam clarum pœnitentiæ jubar,* inclamat S. Pet. Dam. *quod noctem peccati removet, quod conscientiæ nubilum tergit.*

Princeps familiari.
Maria V.
And. Cret. de laud. Virg.
Pet. Berchor. Reductor. Moral. l. 5. c. 9. n. 1.
Redire.

243. Tertium locum plena Lunæ orbita occupabat, hoc titulo legenda POST LUMINARE MAJUS. Appositè id de ministro intellexeris, quem Princeps impensè ac singulari favore prosequitur. Cumprimis tamen Mariam V. imago illa repræsentat, quo post Deum præ creaturis omnibus primas obtinet. Id quod Andreas Cret. inter alia Deiparæ præconia recenset; *Excepto Deo,* inquit, *sola est omnibus major.* Et Petrus Berchorius. *Beata Virgo vere luminarium cœlestium, id est, omnium Sanctorum Ecclesiæ, est principalior; ut Soli, id est, Christo filio suo, similior quantum ad perfectionem.*

Prodigus Evangelicus.
Luc. 15. 17.
S. Pet. Chrysol. serm. 2.
Peccator conversus.
Perseverantia.

244. Idem Bargalius Equitum cuidam, in Ludis Trojanis ab equis, repentè in gyrum flectendis, celebri; Lunam novam symboli loco obtulit; addito lemmate. REDIT & ITERUM. Imaginem hanc filio prodigo non absimilem credas, qui agnitâ suâ improbitate, primùm in se ipsum, tum ad patrios lares, unde discesserat, est reversus. *In se reversus,* inquit S. Luc. *dixit; surgam, & ibo ad patrem.* Nimirum interprete S. Pet. Chrysol. *In se ante redit, ut rediret ad Patrem, qui à se antè recesserat, cùm recessit à Patre, &c.* Cæterùm quod de filio Prodigo, iisdem penè verbis de quovis peccatore ad Deum converso, dictû putes.

Sylvius l. 1. cap. 9.

245. Animus constans & imperterritus, qui inter gravissimos adversitatû turbines & decumanos fluctus è muneris sui statione non dimovetur, nec à cæpti negotii cursu reprimitur, Lunâ præeuntem imitatur, cui intra eclipsin & atram noctem sepultæ, inscripsit Aresius. DUMMODO CURSUM. Sic nimirum, asserente Æneâ Sylvio, postea Pio II. Pontifice Maximo, *Cæptis, quæ quidem justa sunt, decet Regem invictum adhibere animum, ac fortunam ferendo vincere.*

Virginitas.
Religiosus.
S. Aug. in Psal. 53.

246. Lunæ hemisphærium nunquam non à Sole illuminatur; tametsi enim, quâ parte oculis nostris exhibetur, nonnisi caliginem & umbras præseferat; altera tamen globi pars, quæ à nobis non conspicitur, omninò illustris & splendida conservatur. Hoc Astronomiæ canone nixus, caliganti Lunæ subscripsi. QUA LATET, EFFULGET. Virginum hæc idea est, quæ, quò magis ab hominum oculis remotæ, eò majore pretio & æstimatione habentur, id quod etiam de Viris Religiosis intelligas velim. Unde Plutarch. Librum inscripsit, hoc titulo, λάθε βιώσας, id est, *cùm vixeris, latenter vive, ut nemo te vixisse sentiat. Felix enim est, qui latuit.* S. P. Aug. *Omnes boni latent hîc; quia bonum eorum intus est, absconditum est, in corde est, ubi fides spes, charitas, ubi thesaurus illorum.* Emblematis mentem hoc disticho explicat D. Carducius.

Dum minus elucet, magis æthere Cynthia lucet.
Sic magè, dum latitat, casta puella nitet.

Maria V. gravida.
S. Hieron. serm. de Assumpt.
S. Bernard. serm. de Aquæduct.
S. Bonav. in specul. lect. 7.

247. Luna, pleno orbe splendescens, res quasvis humidas largè reficit. Proindè D. Aresius, Deiparæ gravidæ eximiam ergà nos beneficentiam demonstraturus, Lunam plenam expressit, addito lemmate. PLENA SIBI ET ALIIS. Vel certè ipsarummet rerum inferiorum ore. DE PLENITUDINE EJUS ACCIPIMUS. Apprimè S. Hieron. *Dei Genitrix electa & præelecta, jure ab Angelo gratiâ salutatur, & prædicatur plena; vere plena, per quam largâ Spiritus S. umbrâ superfusa est omnis creatura.* Et S. Bernardus. *Plena sibi, superplena nobis, & de plenitudine ejus omnes accepimus.* His subscribens D. Bonavent. *De cujus plenitudine,* inquit, *omnis creatura virescit.*

Reverti.
Ascensio Christi.
Ps. 23. 7.
S. Ambros. l. 4. de fide cap. 1.
S. Hieron. Tom. 9. Epist. 27.

248. S. Carolus, cum Mediolanensi Archiepiscoporum mitrâ insignitus, Româ in patriam reverteretur; Lunæ Emblema à Bartholomæo Rosso accepit, cui inscriptum. REDIT CLARIOR. Opportunè hoc symbolo Christi, ad cœlum revertentis, triumphus describitur, indè enim tantundem gloriæ ac splendoris eidem accessit, quantùm doloris & ignominiæ paulò antè in infami trabe fixus toleravit: ut adeò mirum non sit, Angelos ibidem mutuis cohortationibus sese ad laxandas paradisi fores animâsse, passim exclamando. *Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales.* In hanc rem D. Ambrosius. *Quamvis scirent Angeli, nihil Deo accedere ex carne potuisse; quia infrà Deum omnia sunt: tamen trophæa crucis, & triumphantis æterni manubias intuentes, quasi eum, quem emiserant, cœli portæ capere non possent, majorem viam quærebant aliquam revertenti.* Et S. Hieron. *Pulchre levari jubentur portæ, & in sublime erigi. Siquidem juxta dispensationem carnis, & mysterium, & victoriam crucis, major regreditur ad cœlos, quam ad terras venerat.*

Gratitudo.
Gen. 39. 9.
S. Aug. serm. 21. de Divers. c. 4.

249. Luna solicitè, nec sine reverentiæ notâ cavet, ut Soli mecænati suo, nunquam latera, sed continuò faciem suam convexam directe obvertat. Unde Bargalii lemma. IN IPSUM CORNUA NUNQUAM. Hi nimirùm grati animi sunt mores, qui scelus execrandum putat, eos ullo injuriæ nutu lacessere, quorû manus in ornamentû & comodum nostrû unquã patuêre. Hos inter utique excelluit castus Josephus, qui, ab effronti adultera repetitis lenociniis in flagitium pellectus, ne herum suum probro tam nefando oneraret, generosè respondit. *Ecce Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo suâ, nec quicquam est, quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi, præter te, quæ uxor ejus es; quomodo ergò possum hoc malum facere & peccare?* Idipsum erga Deum observent mortales ut corde semper versus ipsum sublevato, à tanto benefactore suo nunquam per peccata sua aversi aut ingrati existant. S. P. Aug.

Hoc

Hoc est glorificare Deum, gratias agere Deo. Quis autem gratias agit Deo, nisi qui sursùm cor habet ad Deum?

Desidera-e.

250. Pater quidam, virtutem filio suo plenam & perfectam exoptans, illud suum desiderium in Lunæ crescentis symbolo expressit, quæ, ceu propria filii imago, epigraphen sustinebat. DA PLENUM CERNERE LUMEN. Haud aliter ille filii energumeni parens, D. Marco recensente, *Credo Domine*, inquiebat, *adjuva incredulitatem meam.* Quasi diceret, Mi Deus, fateor equidem, fidei radios è tua liberalitate in me resplenduisse; obsecro tamen, illos incrementis tuis perficias, & pleno lumine illustres. Etiam Apostoli Servatorem suum supplices, inclamabant, *Adauge nobis fidem*, id est, Interprete S. Gregorio, *Ut quæ jam accepta per initium fuerat, quasi per augmentum graduum ad perfectionem veniret.* S. P. Augustinus, *Quamdiu vivitur in hoc sæculo, proficientium est hæc cantatio; auge nobis fidem.*

Marci 9. 23. — Crescere in fide. — *Luc. 17. 5.* — *S. Greg. 22. Moral. citatus in caten. aur.* — *S. August. in Ps. 118. Conc. 17.*

251. Concanonicus meus, D. Philippus Maria Gallina Lunam, è complurium dierum augmento jamjam grandævam, expressit, eique, instar pulcherrimæ lampadis, passim resplendenti, inscripsit. QUAND' ARCO E MEN, PIU CHIARI STRALI AUVENTA. Id est, Interprete Reverendissimo D. Picinello. TUNC MAGIS TELA VIBRAT LUCIS, CUM DESERIT ARCUM. Luna enim tantò minùs lucis spargit, quò magis, falcatos imitata arcus, orbi cornua opponere, ac minitanti similis, frontem contrahere cernitur. Ita Vir nobilis aut Princeps gloriæ suæ famam longè ampliorem spargit, si injuriis nihil dimoveatur, quàm dum in minas & obviam ulciscendi libidinem ruit; uti suo illo Italico versu haud obscurè significavit D. Fr. Carolus de Comitibus della Lengueglia. Pulchrè S. P. Augustinus, *Aliquando facula ardens apponitur ad lignum humidum & viride, & illud non incendit, ipsa tantùm ardet; sic & inimicus tuus. Si quis fortè existit injustus, qui tibi moliatur insidias, vel præparet aliquas molestias, injustus est. Tu si viride lignum fueris, id est, si succo spirituali vigens, & virens, flammis inimicitiarum restiteris, orando pro illo, qui te persequitur: ille ardet, tu magis integer, & injustitia illius illi nocet, tibi nihil nocet.*

Vindictam non sumere, gloriosum. — *S. Aug. in Ps. 96. post init.*

252. Idem Fr. Carolus Lunam plenam hoc lemmate insignivit. A LANOTTE COMPARTE I RAI DEL SOLE. Id est, LUMINA DISPENSAT NOCTI, QUÆ A SOLE RECEPIT. Eos hoc symbolum spectat, qui, Divinâ charitate ac zelo Apostolico succensi, peccatores, scelerum caligine & Gentilium tenebris obumbratos, illuminant. De hac hominum sorte dixit Apostolus, *Lucetis sicut luminaria in mundo.* Et Elias Cretensis. *Neque luminarium est, in se ipsis splendorem circumscribere, verùm ad alios diffundere, non item Christianorum, suam duntaxat, ac non etiam alienam utilitatem spectare, &c.*

Prædicator. — *Phil. 2. 15. Elias Cret. in Orat. S. Greg.*

253. Luna, à Sole remotior, eò plus luminis, ac splendoris accipit. Apuleius. *Luna solis æmula, noctis decus, seu corniculata, seu dividua seu pertumida, seu plena sit, variâ ignium face, quantò longiùs abest à sole, tantò largius illuminata, pari incremento itineris, & luminis, &c.* Unde lemma: CLARIUS ELUCET LONGE. Ita non rarò accidit, hominem tantò pluris fieri, quò longius à Principis aut patriæ suæ conspectu distat; experientia enim testatur, diuturnâ amicorum consuetudine fastidium, absentiâ verò existimationem & gloriam generari. *Majestatis major ex longinquo reverentia*, inquiebat Cornelius Tacitus; Cui adstipulatur Seneca. *In vicino versatur invidia: simplicius longè posita intuemur.* Et vernaculâ linguâ Tassus.

Apul. l. de Deo Socrat. — Absentia splendorem conciliat. — *Tacit. l. 1. Senec. de brev. vitæ, cap. 15.*

Assai più charo il tuo valore estremo
N' apparina, mentre sarai lontano.

Tass. nella Gerus. Lib. Cant. 5. st. 50.

254. Si verum est, Lunæ splendorem cò ampliùs excrescere, quò longius à Sole discedit; non incongruè Lunam depinges, multùm à Sole dissitam, cum lemmate è Martiali desumpto: PRETIUM DISTANDO FACIT. P. Dominicus Gambertus hoc symbolo demonstravit. Galliarum Rege cum suis præsidiariis è Taurini propugnaculo sublatis, Regiam Ducis Sabaudi celsitudinem, instar lunæ inargentatæ, majestate, magis quàm unquam aliàs serenâ fore conspicuam. Cæterùm qui Divinis arcanis penetrandis nimiùm propinquare præsumunt, plerumque in cognitionibus suis evanescunt, & ignorantiæ umbris turpissimis involvuntur; iis è contra, qui in humilitatis abyssum sese ab immenso illo lumine deprimunt mirificè in omni virtutum genère resplendentibus. S. P. Augustinus, *Qui sibi voluerit arrogare sapientiam, stultus est. Sit humilis, ut inveniat sapientiam, & ILLUMINET illum.*

Absentia potentioris prodest. — Cognitio Dei. — *S. August. in Ps. 126.*

255. Physici non ignobiles tradunt, æstus marinos non alio, nisi Lunæ impulsu, ultrò citròque reciprocari. Inter alios Senecam audire juvat. *Unde portionibus crescunt, & ad horam, ac diem subeunt, ampliores, minoresque, prout illas lunare sidus elicuit, ad cujus arbitrium Oceanus exundat.* Unde P. Gambertus Lunam supra Oceanum, jamjam in effrenes ac decumanos fluctus crispatum, depinxit; addito Ovidii lemmate. MOTAS EXASPERAT IRAS. Nimirùm execrandam Lunæ Mahometicæ superstitionem exprimebat, cujus exortu plurima tempestas & bellorum fluctus passim sunt excitati. Hominem iracundum Lunæ non absimilem dixeris, qui passim omnia bellis ac contentionibus turbat. *Vir iracundus.* Salomone teste, *provocat rixas: qui patiens est, mitigat suscitatas.* Audi, obsecro, quantas vel in ipso hominis iracundi animo procellas agitet iracundia. *Consilii maturitatem*, inquit Cassianus, *nullatenus valebimus obtinere, quamvis graves, & summâ scientiâ prædìti videamur: quia vir iracundus agit sine consilio: Sed nec quieti esse à perturbationibus noxiis, nec poterimus carere peccatis, tametsi nequaquam nobis inquietudines ab aliis inferantur: quia vir animosus parat rixas, vir autem iracundus effodit peccata.*

Sen. l. Quare bonis viris c. 1. — *Ovid. l. 5. Met.* — Turcæ bella suscitant. — Iracundus. — *Prov. 15. 18.* — *Cassian. l. 8. de Instit. renunt. c. 1.*

256. E Patris Gamberti mente Turcarum vexilla, appositè lunam præferunt: sicuti enim ista vultu, instar Prothei, in omnes horas mutato, nunquam sibi constat, potestque illo Virgilii stigmate citra injuriam notari. MENTIRI DIDICIT. Ita omninò Turcarum vafrities, rupto omni fœdere, nullâque pacis stabilitæ fide attentâ, eas duntaxat occasiones arripit, quas sibi aliquid emolumenti allaturas autumat. Idipsum etiam de quovis homine intellexeris; quia mendacium ab ipsa origine nostra congenitum habemus, illudque, Præceptore Adamo, tenacissimè didicimus. Unde Vates Regius. *Omnis homo mendax.* Id interpretatus S. Augustinus, ait. *Aliquando mendacii nomen pro peccati nomine ponitur. Unde illud est, omnis homo mendax, Sic enim dictum est, quasi diceretur, omnis homo peccans.* Vix enim in hunc orbem genitus Adamus, mox vultum, instar mutabilis lunæ, è Divino in terrenum, è lucido in obscurum, è veraci in mendacem, metamorphosi admodum fœdâ, convertere didicit; Ut adeò hodie etiamnum constet illud Salomonis pronuntiatum. *Stultus* (id est peccator, ut exponit S. Ambrosius) *ut Luna mutatur.*

Virg. Eclog. 3. v. 42. — Turcæ fidem frangunt. — *Ps. 115. 2.* — *S. August. lib. contra mendac. c. 20.* — Mendacium. — *Ecclesiast. 27. 12.* — *S. Ambros. in Ps. 36.*

257. Idem Gambertus è Luna, Turcarum insigni, amœnam spem, & prognosticon, nemini non votis omnibus exoptandum, concepit; futurum

nempe, ut Mahumetis fastuosa elatio deturgeat, & instar decrescentis, Lunæ imminuatur. Lunam proinde plenam lemmate (paucis mutatis) è Claudiano desumpto insignivit. MOX DISPARE FORMA. Probè gnarus, Lunam, in splendoris fastigio sublimem, paulò post gradum revocare, & indies aliquid luminis amittere debere. Eodem symbolo etiam humanam formam delineabis, quæ singulis penè momentis atteritur, donec tandem in deformes ac inglorias rugas desinat. Indies enim fragilis illa gloria labitur, & Jobo asserente, *nunquam in eodem statu permanet*. Pulchrè, ut solet, Divinus Augustinus. *Jactet se quisque de divitiis, jactet se de pulchritudine, & de viribus corporis; ista certè mortalia sunt. Ridendi sunt, qui se de mortalibus jactant, à quibus rebus plerumque aut vivi deseruntur, aut mortui eas necesse est, ut deserant.*

Claud. l. 2. de Rapt. Proserp.

Forma humana.

Iob. 14. 2.

S. August. in Ps. 58. Conc. 2.

258. Duplicis animi hominem, sibimet assiduò dissimilem, & è Prothei manu satum Lunæ symbolo repræsentabis, quæ hanc D. Aresii epigraphen sustineat. NON VULTUS, NON COLOR UNUS. Origenes, prima illa Fastorum Regiorum verba interpretatus, *Fuit vir unus &c.* hoc duplicis & inconstantis animi vitium in quovis peccatore deprehendit. *Hoc*, inquit, *pertinet ad laudem justi, quod dicitur vir unus. Nos, qui adhuc peccatores sumus, non possumus illum titulum laudis acquirere, quia unusquisque nostrûm non est unus, sed multi. Intuere namque alicujus vultum, nunc irati, nunc iterùm tristis, paulò post iterum gaudentis, & iterum turbati, & rursum lenis. Vides quomodo ille, qui putatur unus esse, non est unus, sed tot personæ in eo videntur esse, quot mores.*

Duplicitas, Inconstantia.

1. Reg. 1. 1.

Orig. in hunc loc.

259. Luna splendorem suum omnem à Sole emendicatum habet. Unde, ut singularem alicujus ab altero dependentiam & amorem explices, lunam illustrem depingas, his litteris exaratam. UNIUS ASPECTU. S. Ecclesia, ceu Luna illustrissima, omnem alium splendorem, nisi qui à Deo profluit, recusat, & veluti adulterinum abjicit. *Hæc est vera Luna*, inquit S. Ambrosius, *quæ de fraterni solis luce perpetuâ lumen sibi immortalitatis & gratiæ mutuatur. Fulget enim Ecclesia non suo, sed Christi lumine, & splendorem sibi accersit de Sole justitiæ.*

Dependentia.

S. Eccles.

S. Ambr. l. 4. Hexam. c. 8.

260. Inter personæ cujusdam virtuosissimæ exequias dimidius Lunæ orbis, undique obscurus, cernebatur; cum lemmate. CLARIOR SUPERNE. Tametsi enim oculos nostros à morte falli, & defuncto corpori umbram aliquam aspergi contingat; illius tamen anima, quâ cœlum aspicit clarissima resplendet, neque ullam luminis sui jacturam unquam patietur. Simili planè ratione Luna nova, quam vix tenui aliquâ lineâ è pristino splendore residuam cernimus, epigraphen præfert. AT MAGIS CLARA COELO. S. Claræ Virginis encomium hæc imago loquitur: illa enim, quantò durioribus & magis abjectis vestibus in hoc mundo cooperta, tantò ampliore claritate in cœlis resplendet. Id quod de quavis anima justa pronuntiat Hugo Cardinalis his omnino verbis: *Boni enim semper apud Deum lucidi sunt, licèt sint in mundo despecti.*

In morte.

S. Clara V.

Hug. Cardin. in c. 1. Geneseos.

261. Luna, Sole prodeunte, pedem refert, & è mundi conspectu se subducit. Nimirùm CEDIT DIURNO SIDERI. Disce hinc, majoribus, iisque omnibus, quos virtus & merita commendant, suos deferendos esse honores. Observatum id habuit S. Joannes Baptista, quando de Christo, Servatore suo, dixit. *Hoc ergò gaudium meum impletum est; illum oportet crescere, me autem minui.* Locum nimirum S. Præcursor Divino Soli voluntate benevolà cessit ut hujus radii per orbem universum latissimè diffundi possent. Quin imò, non Joannem modò, sed omnes omninò Cœlites ab immensa hac flamma millies superari ac obrui, quis ambigat? Origeni id certissimum. *Ut splendor Lunæ*, inquit, *& micantia cœli sidera, priusquam Sol oriatur, in stationibus suis rutilant, orto verò Sole absconduntur. Sic lumen Ecclesiæ & lumen lunæ, priusquam oriatur lumen illud verum Solis justitiæ, resplendet, & clarum est ante homines, cùm autem Christus venerit, ante eum contenebrescit.*

Cedere.

S. Joan. Bapt.

Ioan. 3. v. 29. 1.

Orig. Homil. in Ezech.

262. Brixiensis Errantium Academia communi symbolo Lunam præfert, cum lemmate, NON ERRAT ERRANDO. Epigraphen non absimilem, licet alteri Planetæ inditam, tenet Pistoriensis Experrectorum Academia. ERRAT INERRANS. His characteribus verum obedientiæ filium describeris, qui præcipientis authoritatem tanti æstimat, ut nec mandatum abnuat, nec illud, tametsi è superficie erroneum, ad amussim discutiat, sed rectâ ac optimâ voluntate sequatur. Ecquis obsecro errorem non credat, cruentam filio inferre manum, eumque lethali ferro velle perimere? at citra innocentiæ dispendium id tentavit Abrahamus, jamque stetit in filii necem à Divino præcepto accinctus, illum utique mundus insanum diceret, qui arborem, radice cœlum versùs erectâ, terræ insereret? at idipsum complures priscorum Patrum discipuli non sine amplissimo meritorum ac cœlestis sapientiæ fœnore præstitêre. *Verè obediens*, inquit Magnus Gregorius, *nec præpositorum intentionem discutit, nec præcepta discernit, quia qui omne vitæ suæ judicium subdidit, in hoc solo gaudet, si quod sibi præcipitur, operatur: nescit enim judicare, quisquis perfectè didicerit obedire, quia hoc tantùm bonum putat, si præceptis obediat.*

Obediens.

S. Greg. sup. 1. Reg. c. 4.

263. Luna crescens, proprium hominis ingrati symbolum, epigraphen non incongruam à me recepit. TANTO SI SCOSTA PIU, QUANTO PIU SPLENDE. Id est, QUO MAGIS IMPLETUR, MAGIS INDE RECEDIT. Unde Jobus conqueritur. *Ipsi fuerunt rebelles lumini.* Id est, interprete P. Francisco Mendozâ, *quò major Divinæ beneficentiæ splendor illos collustrabat, eò ipsi in majores se flagitiorum tenebras compingebant.* Huic non multùm dissimilis Cornelius Tacitus, *Beneficia*, inquit, *eò usque læta sunt, dum videntur exolvi posse; ubi multum antevenêre, pro gratia odium redditur.* Prô decus! jamjam in adagium transiit: grande beneficium nonnisi grandi ingratitudine compensari solere.

Ingratitudo.

Iob. 24. 13. Francisc. Mendoz. in 1. Reg. c. 2. n. 26. ann. t. 22. Tacit. l. 4. Annal.

264. Varium quidem oculorum nostrorum circa Lunam est ludibrium. Si tamen astronomorum fide stemus, eandem illa lucem absque ullâ unquam vicissitudine conservat, eaque semper persistit, qualem quovis decimo quinto die se nobis visendam exhibet. Unde lemma, SEMPER ORBE PLENO. Virtutis hæc lineamenta sunt, quæ nullâ unquam temporis vel loci occasione sibi deliquium ingenerari patitur. Accommodatè ad hanc iconem de Beatissima Maria Virgine disserit Hugo Cardinalis, quando illa Regii Prophetæ verba explicans, *Et thronus ejus sicut Sol in conspectu meo, & sicut Luna perfecta in æternum*; ait, *Maria, quia semper perseveravit in virginitate, & humilitate: & in gloria etiam apparet ejus humilitas & virginitas; ideò benè dicitur, quod est in conspectu Dei sicut Luna perfecta in æternum, quæ scilicet nunquam patitur detrimentum.*

Perseverantia.

Maria V.

Hugo Cardin. in Ps. 88. n. 38.

265. Luna plena hoc lemmate notata cernitur. CONSUMMATA MINUITUR. Luna, consentaneè

taneè in rem præſentè, à Siracide vocatur. *Luminare quod MINUITUR IN CONSUMMATIONE* Cardinalis Ailgrinus hunc S. Scripturæ textum eruditè ad Mariæ Virginis honorem trahit, quæ ſupremo Matris Divinæ titulo appellata, ſubmiſſiſſimè de ſe ſentire, & tenue ancillæ nomen ſibimet tribuere non erubuit. *Hic verborum ordo*, inquit ille, *exprimit B. Virginem, nam cùm ipſa audiſſet promiſſam ſibi tantam magnitudinem, quod foret Mater Dei, ſeſe minuit uſque ad ancillæ nomen*, &c. E Senecæ ſententia, ea virtutis eſt indoles, ut ad faſtigium ſublevata, regreſſum moliatur, deprimi amet.

Poſt multa virtus opera laxari ſolet.

In hanc rem Georgius Vaſarus pictorem Rephaëlem de Garbo commemorat, qui primis artificii annis adeò inclareſcebat, ut paſſim inter nobiliſſimos ævi ſui pictores numeraretur. Poſtea vero, ubi arti ſuæ operam diuturniorem collocâſſet, penitus obſcurari & inglorio fine laborare cœpit. Talem etiam fortuna ſe exhibet, nam, Senecâ teſte, *Nullæ fortunæ minus benè quàm optimæ creditur.* Quin imò, ut compendio dicam, tota humana vita eſt talis. Hujus infirmitatis memor Theophylus Antiochenus, *Luna*, inquit, *ſingulis menſibus occumbit, ejuſque potentia emoritur, hominis conditionem oſtentans: deinde regeneratur & augetur ad deſignandam reſurrectionem cunctorum futuram.* Et S. Baſilius. *Nos igitur ex lunæ contemplatione, quàm fluxa ſint noſtra, perdiſcamus, atque erudiamur, in mentemque celerrima rerum humanarum nobis mutatio veniat. &c.*

266. Nobile ingenium perennem ac clariſſimam beatorum Cœlitum gloriam è Lunæ plenæ ſymbolo dignoſcendam propoſuit, quæ ſolis conſpectui objecta, epigraphen monſtravit. NON MINUETUR. Verbis ex Iſaia deſumptis. *Luna tua non minuetur.* Hunc locum interpretatus S. Cyrillus Alexandrinus, *Improbi*, inquit, *à vultu Dei rejecti, inferni loca perpetuò habitabunt, qui verò arrabonem ſpiritum intemeratum conſervaverint, vivent ſemper cum Chriſto, ineffabile decus Deitatis ejus aſpicientes.*

267. Lucarinus, jugem incœpta virtute perſeverantiam perſuaſurus, Lunam adoleſcentem depinxit, hoc lemmate inſignem. COMPLETUR CURSU Nam virtutis coronidem non in curſu duntaxat inchoando, ſed continuando, ſtabiliendoque ſitam eſſe, nemo eſt, qui ignoret. Apoſtoli ſuffragio id firmatur, dum omnibus inculcat, *ſic currite, ut comprehendatis: Non enim*, interprete S. Laurentio Juſtiniano, *poterit quis ad conſummationem virtutis attingere, niſi voluerit in ipſius exercitatione perſeverare.*

268. Lucarinus humanam mortem Lunæ ſeneſcentis imagine expreſſit; addito lemmate, ET SIBI NON DEFICIT. Sicuti enim Luna oculos noſtros fallere, iiſque obſcuram ſeſe nonnunquam fingere ſolet; re ipſa tamen pleno ac continuo ſplendore, citra ullam temporis alternantis umbram, cœlos ambit; ita ſanè corpore noſtro tantiſper ſub mortis caligine ſepulto, etiamnum anima, nobilior illa hominis portio, cum virtutibus ſuis perſiſtit, omniſque diſcriminis expers reſplendet. Idipſum de S. Eccleſiæ, preſſæ quidem, nunquam tamen oppreſſæ, firmamento reſtatur S. Ambroſius, *Eccleſia*, inquit, *tempora ſua habet perſecutionis & pacis, Nam VIDETUR ſicut Luna DEFICERE, SED NON DEFICIT: obumbrari poteſt, deficere non poteſt; quia aliquorum quidem in perſecutionibus diſceſſione minuitur, ut Martyrum confeſſionibus impleatur, & effuſi pro Chriſto ſanguinis clarificata victoriis, majus devotionis ſuæ & fidei toto orbe lumen effundat.* Idem lemma, *Et ſibi non deficit*, in eos apprimè convenit, qui ob fidem creditoribus negatam, foro cedere juſſi, crumenam pinguem, ac pecuniis plenam, clam reſervant.

269. Plenam Lunæ rotam, Solis conſpectui objectam, Lucarinus gemina hac voce, ceu lemmate, circumſcripſit, CONVERSA LUCIDIOR. Haud aliter anima, è flagitiis reſipiſcens, clariſſimam lucem, metamorphoſi ipſis etiam Superis jucundiſſimâ, induit. S. Chryſoſtomus, *Deus, quando peccata abolet, nullam reliquam facit cicatricem, nullum veſtigium ſinit manere; ſed unâ cum ſanctitate eximium etiam confert formæ decus:* Et S. Gregorius, *Dum commiſſa attentius lugemus, in juſtitiæ ſplendorem membra deauramus.*

270. Qui ad ſublimiorem dignitatis gradum ſublevatus, nihil perinde de affabili ac benevolâ ſuâ agendi conſuetudine remittit, epigraphen illam, Lunæ creſcenti præfixam, ſibi propriam vendicat. INTERIUS NON MUTOR. S. Zeno hanc Regii animi comitatem in Davide deprehendens, *Rex manſuetus*, inquit, *Pater pius, Propheta modeſtus, totum poteſt, à toto diſſimulat, magnis ac mirabilibus ſæculi non immutatur, mitem, humilemque retinet ubique Paſtorē.* Et de Trajano ſuo Plinius, *Contigit ergò oculis noſtris inſolita facies; Princeps & Candidatus æquales, & ſimul ſtantes, intuerique parem accipientibus, honorem, qui dabat.* Et rurſus, *Unum ille ſe ex nobis, & hoc magis excellit atque eminet, quod unum ſe ex nobis putat: nec minus hominem ſe, quàm hominibus præeſſe meminit.*

271. Quem dignitas, nec anxiè expetita, nec arroganter procurata, ultrò ac ſponte ſua ambit; Lunam augeſcentem ideæ loco habet, addito lemate, ILLUCESCIT NON AMBIENS. Conſilium ſuggerit Seneca,

Nec abnuendum, ſi dat imperium Deus,
Nec appetendum.

Religioſè Leo Imperator, *Non pretio*, inquit, *ſed precibus ordinetur Antiſtes. Tantum ab ambitu debet eſſe ſepoſitus, ut quæratur cogendus, rogatus decedat, invitatus effugiat. Profectò enim indignus eſt Sacerdotio, niſi fuerit ordinatus invitus.* Et S. Bernardus, *Non volentes, neque currentes aſſumito, ſed cunctantes, ſed renuentes: etiam coge illos, & compelle intrare.*

272. Profectus humanus Lunæ creſcentis Emblemate ſignificatur; cui inſcriptum. LUMINE PROFICIT. Guerricus Abbas in illam Iſaiæ Paræneſin, *Parate viam Domini*, commentatur, *Via Domini, Fratres, quam parare jubemur, ambulando, aratur, parando ambulatur. Et licèt multùm profeceritis in ea, ſemper tamen vobis reſtat paranda: ut de his, in quæ perveniſtis, tendatis & extendatis vos in ulteriora.*

273. Hominem, è vivis ſublatum, Luna ſub umbris deliteſcens repræſentat; additâ voculâ, RENOVABITUR. Subintellige, indubiam ac certam eſſe hominis, olim reſurrecturi, fidem. *Oportet enim*

Marginal notes (left): Eccleſiaſt. 43. 7. — Humilitas Mariæ Virg. — Ailgrin. in Cant. c. 6. — Virtus regreditur. Seneca Herc. Fur. — Georg. Vaſar. p. 3. vol. 1. de Pictorib. — Fortuna deficiens. Seneca. — Vita humana. — Theoph. Antioch. l. 2. ad Autolycum. — Baſil. Homil. 6. Hexamer. — Beatitudo æterna. — Iſa. 60. 20. — S. Cyrill. Alexand. in Ioan. l. 6. 46. — Perſeverantia. — 1 Cor. 9. 24. — S. Laurent. Juſt. tract. de obed. c. 6. — In morte. — Eccleſiæ perſecutiones. — S. Ambroſ. l. 4. Hexa. mer. c. 2.

Marginal notes (right): Decoctores fidei. — Pœnitens. — S. Chryſoſt. Procem. in Iſaiam. — S. Greg. l. 5. Moral. c. 7. — Moderatio in dignitate. — S. Zeno ſer. 1. de Pſ. 129. — Plinius in Panegyr. — Dignitas non ambigenda. Senec. in Thyeſt. — l. 3. C. de Epiſc. & Cler. — S. Bern. l. 4. de conſid. ad Eugen. — Profectus. — Gueric. Abb. ſerm. 5. de Advent. in Iſaia. c. 40. — In morte. 1 Cor. 15. 53.

enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. S. P. Augustinus illud Psalmi meditatus, *RENOVABITUR ut aquilæ juventus tua*, ad præsentem de Luna obscurata sensum subjungit, *Diminuta & quodammodo interceptâ lunâ rursus nascitur, & impletur, & significat nobis resurrectionem.*

S. Aug. in Ps. 102.

274. Quando illa pars Lunæ, quæ terram aspicit, undique illustris ac splendida apparet; tunc altera, quæ versus cœlum tendit, penitus obscura, & tenebris involuta evadit. Ut adeò, meâ quidem sententiâ, plenam Lunæ orbitam hoc lemmate non incongruo descripseris. AT OPACA SUPERNE. Personas, nobilitate, divitiis, ac voluptatibus coram mundi oculis conspicuas, hæc imago concernit, quarum tamen animæ nonnisi tenebras, & sordidam vitiorum mephitim cœlum versus exhalant. Vatem Baruch conquerentem audi. *Filii Agar, qui exquirunt prudentiam, quæ de terra est, Negotiatores Merrhæ, & Theman, & fabulatores, & exquisitores prudentiæ.* En illustria mundi lumina; sed quid tùm? *Viam autem sapientiæ nescierunt.* Hem! homunciones in rebus Divinis rudes ac penitus obtusos! *Sunt*, interprete Nicolao Lyrano, *astuti in rebus terrenis, & fabulatores ad decipiendum in mercationibus homines, & exquisitores prudentiæ, quæ propriè est de præsentibus tantùm, viam autem sapientiæ, quæ magis attendit bona futura, nescierunt.* Stat proinde, eos, qui humanis oculis in gloriæ ac felicitatis terrenæ splendore prorsus videntur immersi, ab Angelis veluti miserrima mundi mancipia, cœloque extorres, altùm deplorari. Sanctè Jacobus Billius.

Mundanus.

Baruch. 3. 23.

Nic. Lyran. in hunc loc.

Qui in mundi conspectu splendent, cœlo vilescunt.

Iacob. Bill. Antholog. sacr.

Quo magis à Phœbo distat soror, hoc magè nobis
Fulget, & à supera lumine parte caret.
Nam quo mortales quisquam est magè fulgidus inter,
Hoc minus est magno fulgidus ille Deo.

275. Luna, non tantùm plena, sed etiam paucis ante diebus renovata, in extrema sua orbita argenteam splendoris purissimi lineam visendam exhibet. Unde lemma, ETIAM FULGET APICIBUS. Illorum hoc Emblema est, quibus laus summa & amplissima fama è minuta ac tenui operâ nonnunquam accrescunt. Expertus id Apelles, qui Plinio referente, ductâ unicâ *summæ tenuitatis* lineâ in Prothogenis officina, dilucide demonstravit, nullam aliam, nisi summi artificis manum fuisse admotam: *non enim*, inquiebat prudens Prothogenes, *cadere in alium tam absolutum opus potest.* Porrò etiam Dei, summi Creatoris, sapientia ex omnibus, etiam minimis creaturis, resplendet, nam Magno Augustino teste; *Bona sunt omnia, quia bonus Deus, qui fecit omnia; & laudant illum opera sua. Non laudant Deum avaritia, luxuria; quia non ipse illa fecit.*

Virtus in minutiis ostensa.

Plin. l. 35. c. 10.

Deus in minimis sapiens.

S. August. in Ps. 128.

276. Quantò propius Solem accesserit Luna, tantò amplius sese luminis inopem & obscuram mundo exhibet. OBSCURATUR, DUM JUNGITUR. Ita omninò anima nostra, Soli Divino per gratiam & sanctitatem unita, grandem mundo fabulam & inane ludibrium excitat. Apprimè Doctorum Phœbus, Augustinus, *anima quippe humana, cùm redire cupit ad illam incommutabilem sapientiam, quanto magis ei appropinquat affectu pietatis, tanto magis exterior homo corrumpitur, sed interior renovatur, &c.* Sic nimirum mens humana, pessumdatis mundi illecebris, Deo maturescit, & splendorem, cœlestibus oculis dignum contrahit. Jacobus Billius, paulò ante adductus, denuò canit.

Anima Deo chara, mundo neglecta.

S. Aug. Epist. 119. cap. 5.

Iacob. Bill. loc. cit.

Quo magis a Phœbo distat soror, hoc mage nobis
Fulget, & à supera lumine parte caret.
Cùm verò fratris juncta est, non lucida nobis
Illa quidem est, supero fulget ab orbe tamen.
Esse Deo quisquis cupit ergò fulgidus, ipsi
Hæreat, & mundi spernat inane decus.

277. Luna, Soli contermina, Emblematis loco inscriptum tenet. OBSCURATUR AT JUNGITUR. Ita Sancti, dum ex hac vita migrant, lucem quidem corpoream ac caducam perdunt, at in vicem Deo conjuncti, æternum gloriæ lumen adipiscuntur. Hâc prærogativa admodùm enituit sanctus Basilius, qui tyranno mortis minas acerbè ingeminante hilari ac sereno ore respondit, ab hac morte summum splendorem, in individuum scilicet cum Deo nexum sibi collatum iri. *Mors porrò*, verba sunt sancti Herois, à Divo Gregorio Nazianzeno publicis monumentis tradita, *beneficii loco mihi erit, citius enim me ad Deum transmittet.*

Mors Sanctorum.

S. Greg. Naz. Orat. 20. de S. Basilio.

278. Juvenem immaturo & acerbo fato è vivis sublatum, Lunæ plenæ symbolo repræsentabis: addito lemmate, AT CITO DEFICIT. Hinc etiam relucet, quàm facili impendio virtus, carè nonnunquam comparata, frigescat; & à primævo splendore degeneret. Propriis tamen & genuinis coloribus in hac icone delineata cernitur evanida & inanis mundi voluptas. S. Isidorus, Hispalensium Archiepiscopus, *Luna*, inquit, *mundi hujus speciem tenet; quia sicut luna menstruis completionibus deficit: ita hic mundus ad completionem temporum currens, quotidianis defectibus cadit.*

Mors immatura.

Virtus deficiens.

Mundus deficiens.

S. Isidor. in Iosue c. 7.

279. Qui progenitores, rerum præclarè gestarum famâ, aut vitæ integritate insignes enumerans, indole prorsus degenere vitiorum libidini ac effreni genio passim indulget, Lunam Emblematis loco sortitur, quæ Solem contemplata, epigraphen sustinet. DA TE CHIAREZZA, E NON ARDORE JO: PRENDO, Id est, *splendeo luce tua, tuus at mihi deficit ardor.* Eos insuper hoc Emblema loquitur, quorum ingeniis è prophana gentiliũ philosophia aliquid luminis, animo tamen prorsus nihil fervoris accrescit. Frequenter etiam, prô dolor! contingit, è Theologicis, aliisque sacratioris sapientiæ disciplinis terrenum ac vanissimum splendorem, nullum tamen virtutis aut charitatis Divinæ ardorem hauriri. Religiosissimi Thomæ Kempensis votum audi: *Opto magis sentire compunctionem, quam scire ejus definitionem. Si scires totam Bibliam exterius, & omnium Philosophorum dicta; quid totum prodesset sine charitate Dei & gratia? Vanitas vanitatum & omnia vanitas, præter amare Deum, & illi soli servire.* Filio religiosissimo concolor Parens sanctissimus Augustinus: *Cum neglecta charitate sapientiæ concupiscitur scientia, ex mutabilium temporaliumque experimento, inflat, non ædificat.*

Nepos degener.

Studia prophana.

Scientia sine virtute.

Thom. Kemp. l. 1. de Imit. c. 1. n. 3.

S. Aug. de Trinit. l. 12. c. 11.

280. Hominem, angusta ac tenui supellectile contentum, Luna recenti adhuc lumine, & tenuissimo circulo splendescens, repræsentat: cum dicto: MINIMO CONTENTUS OBERRO. Horatius.

Contentum esse.

Lætus in præsens animus: quod ultra est
Oderit curare.

Horat. l. 2. Ode. 16.

Et ju-

Et Justus Lipsius. *Satis triumphat virtus, si apud paucos, bonosque accepta: nec indoles ejus est, placere multis.*

281. P. Leonardus Velli Serenissimum Cardinalem Infantem, Ferdinandum d' Austria, Philippi IV. Hispaniarum Regis Fratrem, Lunæ Emblemate repræsentavit, quâ intra nocturnum ac stellarum Cœlum resplendente, interiora lumina omnia cedunt; epigraphen addidit, SIDEREÆ CEDUNT ACIES, è Claudiano mutuatam.

Haud secus ac tacitam, Lunâ regnante per Arcton,
Sidereæ cedunt acies: cùm fratre retuso
Æmulus adversis flagraverit ignibus orbis.
Tunc jubar Arcturi languet: tunc fulva Leonis
Ira perit, Plaustro jam rara intermicat Arctos
Indignata legi, caligantibus armis
Debilis Orion dextram miratur inermem.

Nimirum hominem, authoritate & prærogativâ excellentem, significat. Idipsum Magno Augustino est proprium, qui jure à Lateranensibus cognominatur *Doctorum Doctor optimus*, à S. Hilario *Excellentissimus*, à Concilio Florentino *Illustrissimus.* Et à Ven. Beda *Supereminentissimus.*

282. D. Aresius Lunam, quaquaversùm splendidam, in Solis conspectu statuit, addito lemmate, CONSORS FRATERNI LUMINIS. Imago hæc cumprimis Deiparam Virginem refert, utpote dignitate ac prærogativa plenè Divina illustrem. S. Bonaventura; *Maria in tantum Deo proxima fuit, tantâque sanctitate resplenduit, & sic in summo bonorum omnium culmen obtinuit, ut creatura aliqua, non unita Verbo, nec perfectior, nec majoris boni capacior sit.*

283. Volubilem humani ingenii aut fortunæ indolem Ferrus è Luna dignoscendam proponit, cui hanc ex Ovidio gnomam præfixit. NUNQUAM, QUO PRIUS, ORBE MICAT. Iisdem penè verbis S. Antonius Paduanus, *Luna*, inquit, *propter sui mutabilitatem hujus miseri status instabilitatem significat, adjectis in hanc rem sequentibus versibus leoninis:*

Ludus fortunæ variatur imagine Lunæ.
Crescit, decrescit, in eodem sistere nescit.

284. Sicuti Luna plena nocturno ac sereno cœlo argenteum circumquaque candorem spargit, &, prout de illa nonnemo cecinit, NIVEUM DAT VISA DECOREM, Ita cùm Dei, tum Matris Virgineæ præsentia clarum ac purissimum ubique jubar diffundit. Et quidem de Sanctissima Virgine testatur D. Thomas Villanovanus, solo ejus intuitu mentem verè castam ac virgineam hominibus inspirari. *Sancta, pura, & immaculata Virgo, cui etiam præ aliis erat hoc virginitatis insigne, ut inspectores suos (ut ita dixerim) virgines faceret.*

285. Abbas Ferrus securum Cardinalis Detti asylum, ad quod, veluti ad sacram anchoram, litteratis omnibus confugere licebat, grata memoria significaturus, Lunam, cœlo nocturno latè micantem, proposuit; addito lemmate. LUMEN EUNTI. Sancta Fides per hujus vitæ tenebras, instar facis lucidissimæ, nos comitatur, illustratque. *In hâc sæculi nocte*, inquit Cromatius, *splendor fidei omnes vitæ nostræ gressus, præeunte lumine veritatis illuminat, ne aut in foveas peccatorum, aut in offendicula diaboli incidamus.* D. Ambrosius eandem virtutem sacris Litteris tribuit, *quia luna noctem illuminat, mihi videtur, ut per lunam sacrā Scripturam intelligamus, sine cujus lumine in nocte hujus sæculi per vias rectitudinis incedere non valemus.* Porrò etiam bonū exemplum, quòd, Magno Gregorio teste, virtutum & sanctimoniæ ducem agit, Lunam è tenebris resplendentem imitatur. *Luna*, inquit ille, *dum noctem illuminat, caligantibus oculis iter, per quod homo gradiatur, demonstrat. Sic nimirum quaque anima, quæ tenebras dimittit, & in sanctam operationem se extendit, dum exemplum benè operandi tribuit proximis, quasi lucem tenebrescentibus oculis spargit.* Verbo: Rerum Authores; sana amicorum consilia; Morum ac disciplinæ Magistri; Tutelaris Angeli custodia; aliique omnes, qui alienam salutem curant, jure epigraphen illam sibi vendicant, *Lumen eunti.* Demùm Joannes Geometra, in eo Lunæ candore B. Virginem contemplatus, venerabundus exclamat:

Salve Virgo, viatorum socia impigra, LUMEN ERRANTUM, lustrans his iter in tenebris.

286. Idem Ferrus, ut orbem edoceret, quâ dexteritate Cardinalis Franciscus Barberinus, à Summo Pontifice Urbano VIII. suo Patruo, amplissimis gratiis exornatus, nihil omninò impediverit, quin sol ille terrestris suos radios & favores in alios quoque diffunderet; Lunam, à sole illustratam, depinxit, adjecto lemmate, ACCIPIT NON ADIMIT. Moses, grandis ille ac familiaris Dei amicus, ad hanc amussim compositus videri poterat. Nam pro impetranda cœlesti luce Deo supplex, illam non sibi peculiarem, sed omnibus Judæis communem efflagitabat Verba ipsius accipe, *Ostende mihi faciem tuam, ut sciam te, & inveniam gratiam ante oculos tuos: respice populum tuum gentem hanc.* Contrà, Sejanus se solum, eosque duntaxat, quos sanguine junctos habuit, ad Tiberii Cæsaris amicitiam levavit, iisque Imperatoris gratias, munia, ac dignitates anxiè conquisivit; aliis procul exclusis, amotisque, uti refert Cornelius Tacitus. De Mose S. P. Augustinus, *Quia*, inquit, *in duobus præceptis, hoc est, dilectione Dei & proximi, tota lex pendet; ideo Moses in utroque suum desiderium demonstrabat: in dilectione scilicet Dei, ubi ait, si inveni gratiam: in dilectione autem proximi, ubi ait, Et ut sciam, quia populus tuus est gens hæc.*

287. Divina bonitas gratiæ suæ radiis densas etiam, & scelerum vepreto horridas conscientiæ humanæ sylvas dignatur: haud secus, atque Lunæ splendor passim etiam intra umbrosos frutices, & dura nemorum virgulta sese insinuat, ut adeò hanc sibi epigraphen pro meritis vendicet. PER NEMORIS FRONDES. Vel, ut alii melius. LUCEM PER NUBILA JACTAT. *Interdùm peccantibus nobis*, verba admetior Sancti Isidori, *Deus sua dona non retrahit, ut ad spem Divinæ propitiationis mens humana consurgat. Nam non potest conversum spernere, qui peccantem suis beneficiis provocat ad se venire.* Dum immanes ac continuæ adversitatum centuriæ animum percellunt, Maria, Luna purissima, dolorem mitigat, & consolationum radios benignè diffundit. Testem habeo Joannem Geometram.

Salve, quæ visa, ærumnis in tristibus, ingens
Præbes solamen, lumina grata ferens.

Marginalia (left column): Ipsi m. mu. ... l. 1. ... fert. 15. — Meritum excellens. — laud. de ... robini & ... libri Con... sl. — S. August. Prop. Lat. Commemorat. S. Hilar. Epist. ad Amat. Diac. Conc. Florent. Ven. Beda de Temp. — Excellentia Mariæ Virginis. S. Bonaventura. — Instabilitas. — S. Anton. de Pad. c. 16. Apocal. — Præsentia Dei. — Mariæ aspectus castitatem infundit. — S. Thomas Villanov. Conc. 2. de Annunt. — Præsidium Magnatum. — S. Fides. — Cromat. in c. 5. Matth. — S. Scriptura. — S. Ambr. in c. 12. Apoc.

Marginalia (right column): Bonum exemplū. S. Gregor. Papa. — Consilia. Educatio. Angelus Custos. Maria V. — Io. Geom. hymn. 4. — Moderatio in accipiendo. — Exod. 33. 15. — Cornel. Tacit. l. 5. Annal. — S. August. l. Quæst. sup. Exod. q. 151. Tom. 4. — Gratia Dei. — S. Isidor. lib. 2 de sum. Bon. c. 5 n. 1. — Maria V. — Io Geomet. Hymn. 4.

Incarnatio Dei. Dei ac Mariæ Filium, humanis exuviis coopertum, cumprimis hoc emblema spectat. Is quippe, tametsi obscuro mortis & carnis velamine obductus, clarissimum tamen summæ majestatis, sapientiæ, ac operationis Divinæ splendorem passim per orbem, non sine immensâ beneficentiâ, dispersit.

Exemplum Doctor. 288. Quemadmodum Prælatus, boni exempli radios spargens, ita & præclaræ cujusdam virtutis Doctor, gnomam illam sibi propriam vendicat; quâ Ferrus Lunam, inter noctis umbras resplendentem, exornavit, TUTUM LUX TUA PANDIT ITER. Cumprimis tamen de duobus Ecclesiæ luminibus, S.P.N. Augustino, & D. Thomâ Aquinate imaginem illam interpretabere; qui omnibus litterarũ studiosis ad scientiæ speculatricis abdita planissimam stravêre viam. Porrò bonum exemplum in homine justo instar Lunæ resplendet, & nocturnis scelerum umbris procul fugatis, ad securam virtutis, ac æternæ beatitatis semitam manuducit. Scitè in hanc rem S. Gregorius, *Luna dum noctem illuminat, caligantibus oculis iter, per quod homo gradiatur, demonstrat. Sic nimirum quæque anima, quæ tenebras dimittit, & in sanctam operationem se extendit, dum exemplum benè operandi tribuit proximis, quasi lucem tenebrescentibus oculis spargit. Dum enim peccantes quique bonum opus aspiciunt, & ad idem faciendum se convertunt, quasi errantes in nocte per lucem lunæ ad vitam redeunt, &c.*

(S. Augustinus. Bonum Exemplum. S. Greg. in cap. 6. Cantic.)

Boët. Consol. Philos. l. 1. Metro, 5. 289. Luna Soli confinis, splendorem amittit. Unde Ferrus, LUMINA PERDIT. Emblematis argumentum & verba suggerente Boëtio.

Phœbo propior lumina perdit.

Familiaritas cum Magnatibus nocet. Ita sanè, qui nimiâ Magnatum consuetudine utitur, tandem omnem conquisitæ gratiæ splendorem amittet. Gulhelmus Barclajus refert, Scozzesiorum esse paræmiam. *Quò quisque Regi propinquior, eò propinquior patibulo.* Sidonius Apollinaris, Ecdicio suo celerem aulæ fugam persuasurus, nimiam cum Rege necessitudinem admodum dubiam, & præcipitii plenam, inter prima argumenta recensuit. *Igitur, si quid nostratum preces acquiescis, actutum in patriam receptui canere festina, & assiduitatem tuam periculosæ Regum familiaritati celer exime, quorum consuetudinem ss ctt... quisque flammarum naturæ benè comparat, quæ, si paululum à se remota illuminant, ita satis admota sibi comburunt.* Documento sint Sejanus, Tiberio familiarissimus, & tandem ad extrema detractus. Seneca, Neronis affabilitatem paulò post cum violenta morte commutans. Bellisarius, erutis oculis, è supremo fortunæ gradu, quem Justiniano succolante conscenderat, ad infimam dejectus; frustra sim in enumeranda tota illorum serie, quam orbis etiam hodiernus cumulatè auget.

(Gulhelm. Barc. l. 6. contra Monach. c. 4. Sidon. Apollin. l. 5. Epist. 3. prope fin.)

290. Tametsi D. Aresius Lunari orbitæ, dum decimo quinto die Soli è diametro opponitur inscripserit: OPPOSITUS CLARIOR; Ferrus tamen prolixis rationibus; è Mathesi petitis, contrario illam lemmate insigniendam demonstrat, OPPOSITU MINUS CLARA. Ita qui personam, sive litteris & heroico animo, sive nobilitate & divitiis conspicuam frequentat, probrosam existimationis ac famæ suæ jacturam facit. Hâc ratione S. Maximus fatetur, omnem, etiam exquisitã creaturarũ venustatem, si cum Maria Virgine conferatur, penitus deformẽ, sibique dissimilem effici. *Omnis pulchritudo, ad Virginem comparata deformitas est, & omnis innocentia peccatum,*

(Ferrus in umbris apparentibus p. 2. fol. 28. Comparatio noxia. Maria V. S. Maximus.)

291. Academicus inter Errantes Luminosus, symboli loco Lunam plenam ostentat, quæ, Sole in occasum vergente, ad illustrandum hemisphærium nostrum nascitur, cum dicto, GRATA VICISSITUDINE. Mirum est, quantùm gratiæ & solatii hæc alternantis splendoris diurna nocturnaque vicissitudo creaturis afferat. *Hæc vicissitudo*, inquit Dionysius Carthusianus, *est necessaria: nam tempus diurnum est aptius ad laborandum & conveniendum, atque ad diversa exercitia exequenda; tempus verò nocturnum est aptius ad quiescendum.* Et Theodoretus: *Tenebrarum lucisque varietas ipsam lucem nobis magis gratam reddit, unde aurora meridie multò desiderabilior est. Ubi enim nos lucis satietas interdiu cœpit, nocturna quiete nobis opus est; hanc autem assecuti, sacietatis fastidium ponimus, & denuo nobis lux gratissima oritur.* Petronius Arbiter in rem præsentem canit:

(Vicissitudo. Dionys. Carthus. in Genes. cap. 1. Theodoret. ser. 1. de Provid.)

Ipsa dies ideò nos grato proluit haustu,
Quod permutatis hora recurrit equis.

292. Lunæ recenti inscripseram. INCIPIT AB OCCASU. Siquidem innovanda, nonnisi è plagis Occidentalibus sese visendam præbet. Ita prorsus æterna nostra beatitudo ibi demũ exoritur, ubi vita præsens in occasum vergit. *Dies iste*, inquit eleganter Lipsius, *quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis est.* Pulcherrimè de immatura SS. Innocentium morte S. Augustinus, *In incipientis vitæ primordiis ipse eis occasus initium gloriæ dedit, qui præsentis terminum imposuit.*

(Beatitudo. Lips. Physiologia l. 3. dissert. 11. S. August. serm. 10. de Sanctis.)

293. Luna, dimidio tantùm orbe visenda, epigraphen sustinet, LATEO, NON MINUOR. Magnates, natalibus & divitiis insignes, hoc Emblema concernit, qui, tametsi è patria in externas regiones profecti, nullam proinde nominis aut gloriæ suæ jacturam patiuntur. Certè Scipio Africanus, ad ultimos usque Linterni fines delatus, nihil omnino famæ aut splendoris sui perdidit; quin imò ubique terrarum, sive ruri, sive inter alias locorum angustias versatus, sorte suâ nunquam non superior; suæque gloriæ auctor felicissimus extitit. Cæterùm D. Ambrosius eodem Emblemate S. Ecclesiam exornat, quæ à tyrannis nonnihil obvelari, nunquam tamen imminui hactenus potuit. *Ecclesia*, inquit, *videtur sicut luna deficere, sed non deficit; obumbrari potest, deficere non potest.*

(Virtus infestata. S. Ecclesia. S. Ambr. l. 4. Hexamer. c. 2.)

294. Benedictus Giolus, inter Errantes Effigiatus, symboli loco integrum Lunæ vultum, intra angustas aquas expressum, repræsentat; cum titulo. QUAMVIS IN EXIGUO. Prodigium est, sacratissimum Christi, Servatoris nostri, corpus nedum intra angustam Hostiæ consecratæ sphæram, sed etiam intra quamlibet minimam hujus particulam integrum ac indivisum reperiri. Eruditè Andreas Bianeus.

(Eucharistia. Andreas Bian. l. 5. Epig. 50.)

Quia sola terrarum, qui numine replet olympum
Clauditur orbiculo, qui modo panis erat.
Non timet angusto Majestas limite claudi,
Non Domino locus est, sed locus est Domini.

295. Lunam, in sua cum Sole synodo, lucis omnis videmus indigam, neque ullis amplius in orbem inferum viribus pollentem. Ut primum verò è planetæ illius celsissimi conspectu sese subduxerit,

duxerit, mox præter ſplendorem priſtinum, reliquam etiam operandi virtutem ac efficacitatem recuperat. Ita ſanè Sereniſſimus Hiſpaniarum Infans Cardinalis Ferdinandus, dum in aula Regia Majeſtatis Catholicæ, Soli (Solem haud dubiè dixeris, è cujus imperio uterque orbis penè totus reſplendet) vicinus, domicilium fixerat, nec tantum luminis, quo ſe ipſum illuſtraret, nec tantas etiam vires, quibus auxiliarem ſuam dexteram in clientes extenderet, habebat. Ubi verò illum ab hoc Sole longius in Italiam, Germaniam, Flandriam, aliasque exteras provincias levari contigit, dum demùm inſtar lunæ, recepto virium luciſque vigore, authoritatem ſuam ampliſſimè explicavit, totumque orbem graviſſimis & obſtupeſcendis negotiis exolvit. Ut adeò D. Carolus Boſſus lunam à ſole diſſitam hoc lemmate non incongruo notaverit. CLARA POTENSQUE RECESSU. Hoc etiam ſymbolo R. D. Haymo Corius D. Cardinalem Theodorum Trivultium, Summi Pontificis Legatum, exornavit; Lunam è Solis conſpectu remotam exprimens, adjecto lemmate. ABLEGATA REFULGET. Utroque Emblematis hujus lemmate demonſtrabis, opera noſtra tantò magis fore illuſtria, Deoque grata, quantò ab hominum conſpectu longiùs receſſerint. Hæc penè ipſa verba præſens Magnus Auguſtinus, ait, *Tantò magis Luna lucet terrenis aſpectibus, quantò magis recedit à Sole: cum autem propinquat Soli, intermittitur à terris intelligamus animæ Divinitus præcipi, ut luce ſecretiſſimâ exultans, caveat facere juſtitiam ſuam coram hominibus, ut videatur ab eis, ſed cùm gloriatur, in Domino glorietur. Quia & cum apparet hominibus, dono Creatoris apparet.*

Remotum eſſe utile.

Lunam ...oriam ...gere.

Aug. annot. in ...b. cap 25

296. Luna, uti & Sol aliaq; Cœli ſidera, quamdiu in horizonte perſiſtunt, ingentem, vaſtamque molem nobis viſendam exhibent: ut primum verò ſupra illum elevata, nobiſque viciniora fuerint, mox oculis noſtris videntur imminui, & tenuem aliquam lucis particulam volvere. Iis proindè epigraphen, mea quidem ſententiâ opportunam ſubjunges. MINUUNTUR ACCESSU. Vel ſingulis ſeorſim. PROXIMITATE DECRESCIT. Longâ experientiâ didicimus, eos, quos procul diſſitos, ſolumque è longinquo cognitos magni nonnunquam æſtimamus, haud raro ſi familiariùs nobis jungantur, nihili ampliùs ac prorſùs neglectui haberi. *Sunt*, inquit Seneca, *qui FASTIDIUNT, QUIDQUID PROPIUS adierunt.* Religioſis præcipuè id ubvenit, qui multùm à mundi conſpectu alieni, plurimùm opinionis ac reverentiæ ſibi conciliant; at ubi familiariùs cum hominibus egerint, mox famæ & honoris officia parcius experiri, & ſui faſtidium generare ſolent. Teſtem longè ampliſſimum habeo S. Petrum Damianum, *Religioſus quiſque velut pictura eſt; pictura ſiquidem, ſi procul aſſiſtat, inhianter & cum aviditate aſpicitur: ſi juxta ſit, contemptibilis judicatur. Eſpiritualis quiſque carnalibus abſens quidem timori, præſens autem videtur eſſe deſpectui.*

...eſentia ...cet.

... lib. de ...nquil. ...mi c. 15. ...ligio

Pet ...m. ...log. de ...temp ...lic. 26

297. Virgini, cùm religioſæ tùm ſæculari, gnomam illam cenſeo propriam, quam, è Cornelio Tacito mutuatam, Lunæ, ſub nubium velo abditæ, inſcripſi, NON VISA PRÆFULGET. Uſu enim compertum habemus, eas in caſtimoniæ, cæterarumque virtutum ſplendore tantò magis fore conſpicuas, quantò ab hominũ oculis remotiores vixerint. *Parit converſatio contemptum*, inquit Apuleius, *raritas conciliat ipſa rebus admirationem.* Cornelius Tacitus obſervat, *Majora credi de abſentibus.* Et rurſus. *Omne IGNOTUM PRO MAGNIFICO eſt.*

...tudo.

...l. l. de Socra... ...Corn. ...l. 11. ...al. l... ...in Vit. ...ic. ...ius.

298. Lunæ imperium, Plinio aſſerente, Oceano dominatur, illiuſque æſtum ultrò citròque impellit, Mireris ſanè, illam, elementi tam vaſti dominam, cæteris planetis ac cœlis omnibus ſubjacere. Unde ſuprà Oceanum collocata, epigraphen ſuſtinet, SUBEST, QUÆ IMPERAT. Ex hoc ſymbolo Divinæ Mariæ Virginis effigies haud obſcurè reſplendet, quæ, tametſi auguſtiſſima totius univerſi imperatrix, ampliſſimo dominio utrumque orbem complecteretur, ſui tamen dimiſſionem adeò profundam præſeferebat, ut penitùs non abnueret, inopis fabri ſponſa & ancilla cognominari. Et tantâ Virginis humilitate attonitus Bernardus. *Quæ eſt*, inquit, *hæc Virgo tam venerabilis, ut ſalutetur ab Angelo? tam humilis, ut deſponſata ſit fabro? Pulchra permixtio virginitatis & humilitatis! &c.*

Mariæ humilitas.

S. Bernard. ſuper Miſſus eſt.

299. Mundi calamitates, dum nimium attolluntur, ad finem vergere aſſolent. E lunâ dimidiatâ id diſces, quæ DESINIT UT CRESCAT. Contrà verò, terrenam felicitatem tandem in extremas calamitates deſinere, rurſus è luna, jamjam complendâ, deſumes, quæ CRESCIT, UT DESINAT. Utramque iconem S. Iſidorus ſuis coloribus expreſſit: *Luna*, inquit, *elementi ſui varietate diverſis curſibus deſinit ut creſcat, creſcit ut deſinat. Sed ideo alternis vicibus commutationem ſideris repræſentat, ut doceat, homines ex ortu morituros, & ex morte victuros; atque ideò cùm ſeneſcit, mortem corporum prodit; cùm augetur, æternitatem indicat animarum.* Seneca.

Felicitas mundana.

Rerum viciſſitudo. S. Iſidor. lib. de mundo. cap. 18.

Seneca in Troaſte Actu 3.

Quem dies vidit veniens ſuperbum,
Hunc dies vidit fugiens jacentem.
Nemo confidat nimium ſecundis,
Nemo deſperet meliora, lapſis.
Miſcet hæc illis: prohibetque Clotho
Stare fortunam, rotat omne fatum.

300. Lunæ globus, ſi molem ſpectes, inter cæteros planetas eſt omnium minimus quia vero ſimul eſt omniũ infimus, & terræ maximè confinis, ſphæræ ſuæ magnitudinem adeò explicat, ut oculis noſtris perſuadeat reliquas ſtellarum illius comparatione non niſi anguſtiſſimas eſſe lampades. Hinc lunæ, inter ſtellas oberranti, ſubſcripſeram, MAJOR, QUIA HUMILIOR. Hanc gnomam, propemodum dictam à Chriſto, ſuggerit D. Matthæus. *Quicunque humiliaverit ſe ſicut parvulus iſte, hic eſt major in regno cœlorum.* Philoſophiam verè Divinam, è quo majeſtatem, humilitati conjunctiſſimam, diſcere licet. Seneca Silii Baſſi ore dicebat. *Serviam Regem tulit Roma, in cujus virtutibus humilitate nihil eſt clarius.*

Matth. 18. 4.

Humiles ſunt magni

Senec. Controverſ. 6.

301. Philoſophiæ ſcitum eſt, ſphæram ignis, cum lunari globo in orbem contortam, proximè in lunæ gremio, ſeu, ut Philoſophorum phraſi utar, ſub lunæ concavo reperiri, nec tamen ei à vicino igne quidquam fuliginis aſpergi. Unde P. Raulinus lunam, illuſtri ſuo candore inſignem, Emblematis loco ſtatuit, cum dicto. NON INFUSCAT PROXIMUS IGNIS. Symbolum id eſt integerrimæ caſtimoniæ, quæ laſcivientem carnem acriter edomat, & ab igneo libidinis impetu penitus illæſam conſervat. Has luxuriæ flammas feliciter pudore triumpharunt Joſephus, Suſanna, Nicetas, S. Thomas Aquinas, & alii. Magni Auguſtini conſilium audi. *Surrexit libido damnabilis, ſuggeſſit, non audiatur. Ardet non ſe compeſcet, & velles ut non arderet. Noli dare memoria; ardeat ſine cauſa, & conſumat ſe.*

Juſtus inter vitioſos.

S. Aug. de Verb Dom. ſerm. 43. cap. 11.

302. Luna omnis ſplendoris orba, non diu in hoc ſqualore perſiſtit; ſed moræ impatiens mox vires exerit, & deperditam lucem recuperat. Unde lemma. DAMNA VELOX RECUPERAT. Argumenti ratione ex Horatio deſumpta.

Damna tamen celeres reparant cœleſtia lunæ.

Juſtitiæ indolē in hoc Emblemate depictam cernes;

Horat. l. 4. Ode 7.

Juſti è peccatis mox reſurgunt.

quæ in homine justo aliquid detrimenti perpessa, quantocius restitui, & novis virtutum incrementis, in integritatis deperditæ vicem, compensari solet. Salomone teste: *Septies in die cadet justus, & resurget*; Exemplo suo id docuêre David, Petrus, Thomas, aliique; qui ad unicum Christi nutum, vix primâ corrigentis voce perceptâ, è scelerum umbris revixere. De Davide, ait Theodoretus. *Peccatum Regis admirabilem gloriam effecit splendidiorem.* Et ut ait S. Ambrosius, *Nullum attulit lapsus impedimentum, sed velocitatis incentiva cumulavit, & acrior ad currendum surrexit.*

Prov. 24. 16. — *Theodoret. q. 25 in 2. Regum.* — *S. Ambros. Apol. 1 David. 1. 2*

303. Luna, instar speculi crystallini, receptam à Sole lucem passim transfundit, noctisque caliginem dissipat. Lemma. A LA NOTTE COMPARTE I RAI DEL SOLE. Id est, interprete Reverendiss. D. Picinello, SOLEM EXHIBET UMBRIS. Eos hoc symbolum concernit, qui zeli Apostolici, aut disseminandi Verbi Divini flammâ succensi, sapientiam & doctrinam, à Deo receptam, fideli ac copioso fœnore diffundunt, & fugatis sceleratæ conscientiæ umbris, enixè student. *Illuminare his, qui in tenebris, & in umbra mortis sedent.* Hoc igne plurimùm enituêre S. Philippus, qui in Æthiopiâ Servatoris fidem promulgavit: S. Paulus, Judæis in synagogâ Damascena Verbum Divinum, cum natura humana unitum, annuntians; alii denique Apostoli omnes, prostratâ Idolomaniâ, eam gentibus veræ fidei lucem copiosè dispensando, quam ipsimet paulò antè à Christo hauserant. S. P. Augustinus. *Impleti sunt Spiritu sancto discipuli, cœperunt prædicare magnalia Dei, lapidati, occisi, fatigati sunt. Et cùm inde tanquam ex uno loco fugarentur, quasi faces ardentes igne Divino, totam sylvam mundi, accensam fervore Spiritûs, & lumine veritatis impleverunt.*

Concionator. — *Luc. 1. 79.* — *Act. 8. 35.* — *Act. 9. 29.* — *S. Aug. in Psal. 59. Conc. 3.*

304. Inter cæteras duæ potissimùm dotes in Luna eminent. Claritas nimirùm; de qua Lucanus

Lunaque non gracili surrexit lucida cornu.

Et Frigiditas, de qua è Poëtis nonnemo.

Et redit ad nostros frigida Luna polos.

Et Virgilius.

Temperat, & saltus reficit jam roscida Luna.

Undè epigraphen fulgenges. CUM LUCE REFRIGERIUM. Hoc symbolum Mariam Virginem, quæ pro meritis *Pulchra ut Luna* cognominatur; ultrò ambit; utpotè quæ illuminat & refrigerat non illos duntaxat, qui hanc terram etiamnum incolunt; sed eos insuper luce beatifica & paradysi refrigerio paulò post obtinendo recreat, qui intra piaculares flammas ob residua debita detinentur. Utroque hoc encomio illam, S. Birgitta referente, insignivit Christus, his omninò verbis matrem suam suavissimam allocutus. *Tu mater misericordiæ, tu consolatio eorum, qui sunt in purgatorio: tu lætitia eorum, qui peregrinantur in mundo.*

Lucan. l. 6. — *Virg. 3. Georg.* — *Cant. 6. 9. Maria animas in purgatorio recreat.* — *S. Birgitta Revel. l. 1 cap. 6.*

305. Ii, quos natura à secretis habet, assiduum maris affluxum refluxumque in unam lunæ præsentiam, ejusque admirandam virtutem referunt. Unde Academicus nonnemo prodigiosam in operando lunam hoc lemmate legendam statuit. LUMINE, NON TURBINE. Sic Illustris. Principum Majestas subditos, non tantùm rigore aut suppliciis, sed solo etiam terrore impellit turbatque. Emblematis author mentem suam his omninò verbis explicat.

Immensam aquorum molem

Dominatrix Phœbe lumine, non turbine ciet.

Eoum, occiduumque Oceanum serenissima versat majestas, &c.

Si hoc de regum creata Majestate; quid, obsecro, de Divina ac increata conjicias? Isaiæ calamus, Divinam Majestatem delineaturus, Deum in excelso solio gloriosè residentem exhibuit, Seraphinis binâ singulorum alâ volitante, è latere collocatis. Chrysostomus, arcani hujus interpres, ait, *volant, dum non valent in quiete permanere, magnum tremorem declarantes.*

Principis majestas turbat. — *Majestas Divina terribilis.* — *Isaia cap. 6. S. Chrysost. in hunc loc.*

306. Nemo planè ob sanctiorem locum, quem habitat, blandiri sibi debet, nec sese perinde Deo devotum sanctumque credere. E Luna id disces, quæ cœlum incolere, ac stellis splendidissimis cingi solita, splendoris sui jacturam frequenter sustinet, noctemque induit teterrimam. Illam proinde penitus obscuratam, Carolus Rancatus hoc Claudiani epigrammate notavit. SUIS DEFECIT IN ASTRIS. Hanc ipsam catastrophen exemplo suo docuêre. Adamus, in Paradyso horrendum lapsus; Lucifer in cœlo, & eheu! plurimi in sacris Religionibus, quas salutis asyla jure dixeris, ad ultimum discrimen miserrimè præcipitati. *Locus enim non facit Sanctos*, inquit Author Anonymus, *operatio bona locum sanctificabit, & nos. Peccavit enim Angelus in cœlo, peccavit Adam in paradyso, & tamen nullus locus sanctior illis erat, &c.* Et S. P. Augustinus. *Iter ad Deum non terrarum locis peragitur, sed affectibus animorum.*

Locus Sanctum non facit. — *Claud. de Consul. Manlii.* — *Author sermonum ad fratres in eremo serm. 17.* — *S. August. in Psal. 5.*

307. Luna Soli, eclipsin patienti, opposita, epigraphen tenet. ABSCONDIT ORBI. Mariæ Virginis hæc idea est, quæ Divinum Solem in utero suo complexa, illius radios penitus coram oculis humanis abscondit, cumque præsepio impositum, ac pannis involutum, nonnisi in carne, veluti in eclipsi, dignoscendum exhibuit. Pulchrè S. Bernardus. *Abscende Maria novi solis fulgorem, pone in præsepio, involve pannis infantem.* Insigniter in rem præsentem P. Jacobus Masenius.

Luna suum præsens Solem dum plenius haurit:

Quem trahit, hunc mundo subtrahit ipsa, diem:

Virgo suum gremio caperet dum plena tonantem,

Quò propior luci est, hoc magis illa tegit.

Maria V. — *S. Bernard. serm. 4. de Nativ.*

308. Luna plena acceptos à sole radios, citrà ullam splendoris sui jacturam, noctu liberalissimè per orbem diffundit. Lemma. DAT QUOD HABET, NEC MINUS ILLA HABET. Ita M. V. in hunc orbem, cumprimis verò in caliginosas peccatorum mentes, profusissima, ingenté cœlesti splendori suo lucem addit: Ut adeò verè à S. Germano cognominetur *splendor jacentium in tenebris.* Et à Buteone, *Radius Solis intelligibilis.* Eruditè P. Jacobus Masenius.

Cynthia, dum tristi jacet orbis nocte sepultus.

Prodigit acceptas, nil minor ipsa faces.

Virgo piis animis, tristi quod cinthia mundo est:

Omnia donat, opum nil habet inde minus.

Maria V. — *S. Germ. Orat. de Præsent.* — *But. hym. 9. p. 121.*

309. Luna & stellæ, dum nocturno cœlo splendent, epigraphen symboli loco subjunctam habent. LUCI NOX ADDIT HONOREM. Ita nimirum homines probi, ex ipsa etiam sceleratorum vita gratiam ac perfectionem aliquam capiunt S. P. Augustinus, *Sicut stellas in cœlo non extinguit nox: sic mentes fidelium, inhærentes firmamento scripturæ Dei, non vincit iniquitas.*

Boni inter malos. — *S. Aug. in Psal. 93.*

310. Luna, à Sole illustrata, authore Zinegresio epigraphen tenet. ACCEPTUM COMMUNICAT ORBI. Principum & Superiorum hæc idea est; de quibus eruditè tradit Plutarchus, *Principes ministri Dei sunt ad curam ac salutem hominum, ut bona quæ Deus illis largitur, partim distribuant, partim servent.* De sapientia sua testatur Salomon. *Quam sine fictione didici, & sine invidia communico.* Sapienter S. Basil. *Discendum est*, inquit, *absque ullo pudore, & docendum absque invidia: & si quid ab altero hauserimus, id ipsum non est celandum.* Illustre hujus rei e templum

Plutar. de d. & Princ. — *Gratis dandum quod datum.* — *Sap. 7. 13.* — *S. Basil. Orat. 6. de legend. &c. admon.*

. Auguſt. pIſt. 131. plum in Sancto Auguſtino habes, qui Florentinæ ſuam docendi operam offerens, *Supereſt*, inquit, *ut promas ipſa, ſi quid ex me quærendum putas. Aut enim ſcio, quod inquiſieris, & non negabo: aut ita neſcio, ut nullo fidei ſalutiſque detrimento neſciam, & hoc etiam te ipſam, ſi potuero, faciam redditâ ratione ſecuram: aut certè ſi neſcio, & tamen ſciendum eſt, vel impetrabo à Domino, ne tibi deſim: nam ſæpè officium impertiendi, meritum eſt accipiendi; vel ita tibi reſpondebo, ut noveris pro hâc ipsâ re, quam pariter neſcimus, ad quem pulſare debeamus.*

ECLIPSIS LUNÆ.

CAPUT IX.

311. TUm demum Luna eclipſin patitur, quando ab intercurrente terrâ conſuetum Solis ſplendorem mutuare prohibetur; ſic enim interjecta illa globi terreſtris moles pyramidalem ei umbram aſpergit, miſeramque offuſcat. Unde lemma, Lunæ eclipſin patienti, inditum. ALTERIUS UMBRA. Maligna æmulorum invidia non raro, vidia. veluti terrâ interpoſitâ, benignos Principum radios impedit, quò minùs in ſubditos diffundantur; Certè, calumnia Sibæ, famuli nequiſſimi, eò audaciæ progreſſa eſt, ut herum ſuum Miphiboſetum è Davidis gratiâ deturbaret. Beliſarius, à Triboniano, Juſtiniani Imperatoris amico, omni honore extorris, in extremam egeſtatem, malevolentiâ adeò gravi, dejectus eſt, ut ſtipe oſtiatim coactâ, paſſim ingemiſceret, *Date ſtipem Beliſario, quem rerum proſperè geſtarum magnitudo extulit, & nec error, ſed livor, & inimicorum invidentia excæcavit*; uti de illo ſcribunt Procopius & Crinitus. Porrò qui terreni quæſtûs umbra, ſolicitè corrasâ, nimirùm gravantur, è Solis Divini luce, gratia inquam & favore cœleſti, æternùm excidunt. Id quod inter Scriptores ſacros advertit Hugo Cardinalis. *Avarus*, inquit, *terram interponi ſibi, & vero Soli, unde continuam patitur eclipſin.* Et inter prophanos Juſtus Lipſius. *Sicut terrâ interjectâ Luna lumen à Sole amittit, ſic animus obnubilatur interventu viliorum rerum.* Et modernis nonnemo canit:

Ut Solem tellus, lunamque ſtat inter opacam,
Stat peccatum inter meque Deumq; meum.

312. Luna, eclipſi decumbens, epigraphen tenet. NON SEMPER OBSTABIT. Aut ipſius Lunæ ore. HINC ALIQUANDO ELUCTABOR. Spei effigiem hæc imago præfert, quâ homo virtuoſus è malevolorum calumniis, quibus graviſſimè premitur, ſeſe brevi eluctaturum confidit. *Nulla virtus*, Seneca teſte, *latet: & latuiſſe, non ipſius eſt damnum. Venient, qui conditam, & ſæculi ſui malignitate compreſſam, dies publicet, Paucis natus eſt, qui populum ætatis ſuæ cogitat. Multa annorum millia, multa populorum ſupervenient. Ad illa reſpice: etiamſi omnibus tecum viventibus ſilentium livor indixerit, venient, qui ſine offensâ, ſine gratiâ judicent.*

313. Homo vitioſus, dum calamitatum aut malevolorum agmine circumvenitur, ſui conſolandi rationem è Luna diſcat, quæ, lucis beneficio miſerè viduata, hoc lemmate ſe ipſam erigit. MOX EADEM. Enimverò adverſitatum umbræ, ſicuti veloci aura advehuntur, ita paulò poſt evaneſcunt, & priſtinam beatioris fortunæ lucem relinquunt. T. Livii dictum erat, *Veritatem laborare ſæpè, extingui nunquam.* Et Menandri.

Tempus in lucem tandem veritatem trahit.

314. Dominus Rota vehementem dolorem, à nobili fœmina è fratris morte contractum, Emblemate ſignificaturus, lunam depinxit; quæ ſub eclipſi deficiens, epigraphen reddidit. SIC RAPTO FRATRIS LUMINE DEFECIMUS. Id tamen proportione multò æquiore de luctu illo graviſſimo intellexeris, qui Mariam Virginem in ſanctiſſimi filii ſui morte ſuprà Calvariæ rupem acerbè infeſtarat, ac vix non confecerat. In hanc rem appoſitè Cardinalis Ailgrinus illa ſacri Epithalamii verba explicans, *Nolite me conſiderare quod fuſca ſim, quia decoloravit me Sol*, ait, *Nunc B. Virgo loquitur de dolore, quem habuit tempore paſſionis filii ſui, & convertit ſermonem ſuum ad adoleſcentulas, dicens. Nigra ſum, animi mœrore confecta: vel ſic; Nigra ſum, deſpecta, obfuſcata, obſcurata, decolorata, quia decoloravit me Sol moriens; decolorem me fecit ſol obſcuratus & obfuſcatus: de quâ ſolis obfuſcatione & obſcuratione dicit Iſaias, loquens de Chriſti paſſione: Non eſt ſpecies, neque decor, & vidimus eum, & non erat aſpectus, deſpectum & noviſſimum virorum, virum dolorum; ipſo igitur ſic deſpecto, deſpecta eſt & mater: ipſo ſic obfuſcato, obfuſcata eſt & mater.*

In morte.

Maria V. in monte Calvariæ.

Ailgrin. in Cantic. 1. 5.

315. Terræ globus, tanto ac tam benefico Lunæ influxu locupletatus, ignobili illam eclipſi aſpergit, umbramque ingratiſſimam in benefactricem adeò pronam jacit. Unde terram hoc lemmate, ceu ſtigmate, notârunt. QUO INGRATA DITESCIT. Adulterinam quorundam indolem hæc imago exhibet, qui non modò de gratia, ſuis mecœnatibus referenda, parùm laborant; ſed eos inſuper conviciis onerare audent. Inter hoc ingratorum vulgus facilè primipilum ſe offert Popilius, qui, cùm morte plectendus, Tullii eloquentiâ immunitatem fuiſſet conſecutus, poſteà immani proterviâ cruentas manus ſervatori ſuo injicere non erubuit. Huic concolor Tullia, Tarquinii filia, rhedam ſuam ſupra cadaver demortui parentis, à quo vitam hauſerat, trahi juſſit. Talis etiam Antipater, qui à matre ſua Theſſalonica vocibus intenſiſſimis &, ut Hiſtoriæ fidem faciunt, *per* ipſa adeò *materna ubera* pro vita conſervanda rogatus, nefarias tamen manus illius jugulo polluere non abhorruit. Sed quid paucos enumero? omnes omninò peccatores adverſùs Deum, cujus beneficio victitant, ingrati exiſtunt. S. P. Auguſtinus. *Omnis inimicus ingratus eſt, à Deo enim habet quidquid habet.*

Ingratitudo.

Peccatores Deo ingrati. S. Aug. in Pſal. 54.

316. P. Camillus Anticus lunam, ſub eclipſi latentem, hoc epigrammate dignoſcendam propoſuit. E PUR CAMINA. Id eſt. ADHUC GRADITUR. Vel certè, NON UMBRA DEFLECTIT. Symbolum, id eſt, animi in virtute obfirmati, cui æmulorum criſis nec quidquam remoræ objicere poteſt. Hugo Cardinalis in illud Geneſeos, *Fiant luminaria in firmamento*, ita commentatur. *Juſti luminaria dicuntur, quia ſicut luminaria, quidquid de eis mentiantur, non mutant curſum; ſic juſti, quidquid dicant mali, ſemper in bono perſeverant.*

Perſeverantia.

Hugo Card. in Geneſ. 1. 14.

317. Idem lunæ, jamjam in eclipſin devolvendæ, ſubſcripſit. CURSUM HAUD SISTIT IN UMBRA. Significaturus haud dubiè, hominis generoſi animum etiam inter afflictæ fortunæ caſus ſerenum ac imperterritum ſtare. Præ aliis in hoc excelluit S. Paulus, quando, nobis quaſi conſtantiæ facem prælucens, de ſe fatebatur. *Spiritus Sanctus per omnes civitates mihi proteſtatur; quoniam vincula & tribulationes Jeroſolymis me manent. Sed nihil horum vereor, dummodo conſummem curſum meum, &c.* Aſpera hæc Apo-

Perſeverantia.

Act. 20. 23.

S. Franc. Xaver. Apostoli vestigia impigrè insecutus est S. Franciscus Xaverius, qui, *contractis ob assiduos labores morbis gravissimis*, verba sunt Cardinalis de Monte, pro solemni illius Canonizatione relata, *sæpius naufragium passus est, æstus, frigoris, nuditatis, vigiliarum, sitis, famis, incommoda devotissimè sustinuit*: nihilominus interea gravissima, & difficillimos Apostolici muneris sui labores sine intervallo, non sine prodigio, est prosecutus.

318. Potest equidem terra lunari sideri fastidium aliquod facessere, ejus conspectum fuligine ac umbris obliniendo: illius tamen vires nec quidquam labefactare potest; quin imò Luna influxu vix unquam validiore terram invisere solet, quàm dum sub infestas terræ umbras cogitur. Lunam proinde, sub eclipsi latentem, hoc lemmate ornavit Lucarinus. VALIDIOR TAMEN. Ita sanè virtus afflicta vires suas colligit, & geminato robore, se ipsam orbi in effectis dignoscendam exhibet. (Virtus oppressa.) Christum, servatorem nostrum, inter horrendos cruciatus, suos verè Lunam, eclipsi ornatam, dixisses; qui ea ipsa hora, cùm vesana hominum crudelitas immanissimè adversùs illum insaniret, suavissimos inauditæ pietatis ac benevolentiæ influxus in orbem derivavit. (Misericordia Dei.) Ecquis non obstupescat, ea ipsa tempestate, qua homines ad nefariam illius proditionem accingebantur, sanctissimum ipsius corpus cibi loco iisdem ab ipsomet fuisse oblatum? *In qua nocte tradebatur, accepit panem, &c.* (1. Cor. 11. 23.) Petrum quoque, tertia vice perfidum, blandè est consolatus, eumque oculis suavissimis respexit, illustravitque: D. Luca asserente, *Respexit Petrum: id est*, interprete Cartusiano, *mentem ejus misericorditer tetigit, illustravit, & ad sui excessus considerationem excitavit.* (Luc 22. 16 Cartus. in hunc loc.) Actus in infamem crucem, plurimisque calumniis gravissimè oneratus, Divino Patri pro tortorum salute supplicem se stitit, *& nimiâ misericordiâ superabundans*, verbis Sancti Brunonis utor, *pro suis crucifixoribus orabat dicens; Pater ignosce illis.* (S. Bruno de Orna. Eccl. cap. c.) Totam seriem compendio explicans Magnus Augustinus. *Quoniam, inquit, in profundo malignitatis reddebant ipsi mala pro bonis, ille in summo benignitatis reddebat bona pro malis.* (S. Aug. in Psal. 108.)

319. Luna, Soli opposita, eclipsin sustinere, & ob intervenientes terræ umbras fœdè cruentari cogitur. Hoc Astronomiæ scitum Patri Petro Alois occasionem dedit, lunam, eclipsi ac tenebris squalidam, hoc lemmate notandi. EN? SOLI ADVERSA CRUENTOR. Cruentam nimirum illam cædem commemorabat, quâ Serenissimus D. Joannes de Austria, sacri fœderis adversus Turcas supremus Belli Dux, barbarum hostem ad internecionem delevit, sicque immanem Turcarum Lunam victoriâ æternum deprædicanda cruentavit. (Turcæ profligati.) Mentem Emblematis sequenti epigrammate aperuit.

Vivat ut Austriadæ venturis gloria sæclis,
Threyciæ ut maneat vivida fama necis.
Pinge mihi Pictor cœcum caligine cœlum,
Cynthia ubi eclipsin discolor orbe subit.
Scriptaque verba addas, En! soli adversa cruentor,
His rubra dicatur Luna loquuta notis.
Thressam luna aciem, Austriadem Sol signat ovantē,
Indicat Ismaridum millia cæsa cruor.

Perfecutor just. S. Aug. in Psal. 36. Con. 2. Ita prorsus, quisquis adversus justos nititur, seipsum cruentat, certamque perniciem sibi accersit. S. P. Augustinus. *Pervenit gladius persecutorum ad corpora Martyrum, sed percusso corpore, cor mansit illæsum. Illius autem cor, qui gladium eduxit in corpus justi, non planè mansit illæsum. In corpore occidere voluerunt, in anima moriuntur.*

320. Vitiosos Principum mores in omnium crisin incurrere, è Luna conjicies; cui in eclipsin delapsæ, Saavedra subscripsit: CENSURÆ PATET. (Defectus Magnatum.) Hanc rem, quotidianâ experientiâ certam, calculo suo confirmans S. Petrus Damianus; *Dum, inquit, in imis est quispiam, ejus quodammodò vitia delitescunt. Cùm vero ad dignitatis culmen ascendit, in superficiem mox erumpunt: Et quæ fuerant eatenus inaudita; jam per ora rumigeruli populi trita vulgantur.* (S. Petr. Dam. Ep. 20. ad Cadaloum.) Et Sanctus Joannes Chrysostomus. *Non possunt Episcoporum vitia dissimulari, sed vel parva atque exigua confestim manifesta fiunt.* (S. Joann. Chrysost. l. 3. de sacerdot.) Nec gentilium prudentiam hæc veritas latebat: unde Juvenalis: (Juvenal. Sta. 8.)

Omne animi vitium tantò conspectius in se
Crimen habet, quantò major, qui peccat, habetur.

Et Salustius. *Qui magno imperio præditi, in excelso ætatem agunt, eorum facta cuncti mortales novêre, Ita maxima fortuna, minima licentia est.* (Salustius.)

321. Luna, intercurrente orbis mole, tristes umbras contrahit, omnemque à Sole mutuatam lucē, exuere cogitur: postliminiò tamen, obice illo amoto, felicem pristini splendoris libertatem sibi gratulatur. Unde extra terreas illas umbras eluctata, epigraphen tenet. JAM NIHIL OBSTAT. (Mors utilis.) Ita animus, Deo sacer, molesta corporis sarcinâ prægravatus, eousque à Solis Divini conspectu prohibetur, donec excussâ illâ, ad infinitam æternæ beatitatis lucem participandam admittatur. Themistius *Probabile est*, inquit, *animam veluti à vinculo corporis, quod expiravit, solutam, tuam denium verè respirantem, sejeque recreantem Deo sociari, & ab eo pendere.* (Themist. apud Jo. Stobeum serm. 117.) Et Apuleius. *Vinculis liberata corporis sapientis anima remigrat ad Deos, pro merito vitæ purius, castiusque transactæ, hoc ipso se Deorum conditione conciliat.* (Apul. lib. de Philosoph.)

322. Tum demum eclipsin patitur Luna, quando toto suo orbe plena resplendet. Unde Lemma. CUM PLENA, CÆCATUR. vel, DEFICIT ORBE PLENO. (Felicitas inconstans.) Homo fortunæ invidia miserrimus, dum felicitatis splendore jam jam plenum se circumspicit, subitò ad extremas calamitatum tenebras præcipitatur. Idipsum de sanitate testatur Plutarchus. (Sanitas. Plut. Sympos. lib. 5. q. 7.) *Lubrica res est*, inquit, *valida corporis constitutio, & corpora, ubi ad summum profecta sunt vigorem, non consistunt, sed momento in contrarium impelluntur*: Et de belli vicissitudine Tucidides, *Is, inquit, qui in bello ob res secundas exultat, non cogitat, quam infidâ fiduciâ se extollat.* (Tucid. l. 1.) Quid multis? Divitiæ, honores, eaque omnia, quæ fortunâ parente nascuntur, illam inconstantiæ indolem congenitam habent. Eruditè Publius Minus. (Publ. Minus.)

Fortuna vitrea est, tunc, cùm splendet, frangitur.

323. Terræ globus, umbris suis in Lunæ vultum projectis, miseram hanc in gloriâ eclipsi aspergit. At injuria, sideri illi irrogata, omnium pessimè, ipsimet terræ vertit; quippe quæ lunæ splendorem, gratumque aspectum, imprudens sibi eripit. Unde lemma. EREPTA SIBI LUCE NOCET. Vel, meo judicio, melius. SIBI NOCET OBUMBRANS. Ingratum hæc imago repræsentat, qui benefactore injuriis lacessito, plurimùm damni & offensæ in se ipsum accumulat. (Ingratitudo.) P. Athanasius à S. Carolo Augustinianus Excalceatus, hoc symbolum sequenti epigrammate explicat.

Ereptâ sibi luce nocet tunc inscia tellus,
Cùm lunæ lucis præpedit omne decus.

Læde-

Lædere qui tentat fratrem, se confodit antè,
Ex fratris vitâ si trahat ipse suam.
Invide, crede mihi, stultâ tunc arte nocebis,
Si noceas aliis, sed magis ipse tibi.

Et magis succinctè meus D. Salvator Carduccius.

Tellus obumbrans Cynthiæ jubar gemit.
Cave, juvantem negligas: lacrimas dabis.

STELLÆ.

CAPUT X.

324. ALcibiades Lucarinus cœlum stellis undique respersum, pinxit; cum lemmate, LUCE, NON VI EADEM. Sicuti enim Apostolo teste, *Stella à stellâ differt in claritate*, ita Cœlitum quidem singuli è splendoris Divini abysso hauriunt, sorte tamen adeò dispari, ut gloriam suam nonnisi ad majoris vel inferioris meriti dimensum capiant. Isidorus, Hispalensium Archiepiscopus. *Quemadmodum stellæ sibi differunt claritate: ita justorum diversitas meritorum discretione.* Et S. P. Augustinus. *Aliter ibi lucebit virginitas, aliter ibi lucebit castitas conjugalis, aliter ibi lucebit sancta viduitas. Diversè lucebunt, sed omnes ibi erunt, splendor dispar, cœlum commune.*

Cor. 15. / sid. l. de ...ndo c. / Aug. de ...b. Dom. ...n. 46. ...3.

325. Cœlum, stellis undique respersum, medio loco lunam exhibet, cum dicto. QUÆ MINORA, MAJORA. Sicut enim stellæ, tametsi lunam longè excedant, minores tamen creduntur: ita minoris pretii virtutes ac merita non rarò dignioribus præferuntur, hominumque oculis, cæcis planè judiciis, majora videntur; passim hodie contingit, superiores, dignitatum gradus ab indignioribus occupari, dignosque non sine reipublicæ damno, haberi neglectui. Hanc orbis insaniam altùm deplorans Lipsius. *Hic jam est cursus rerum*, inquit, *& lex quædam, nisi fallor, mundi, ut honesti, honestaque jaceant, & exurgat, quidquid turbidum est aut pravum.* Et alibi. *Pro Deum immortalem! blenni aliquot, & buccones ad culmina honorum veniunt, meliora ingenia arcentur.* At S. Bernardus huic miseriæ longè antè illachrymatus, *Monstruosa res est*, inquit, *gradus summus, & animus infimus; sedes prima, & vita ima; lingua magniloqua, & manus otiosa; sermo multus, & fructus nullus; vultus gravis, & actus levis; ingens auctoritas, nutans stabilitas.*

...ligni ...levati. ...tuosi ...pressi. / ...f. Cen- ...singul. ...Italos. 17. / ...m Cen- ...sing. ad ...rmanos 51. / Bern. l. Confi- ...it.

326. Eidem symbolo, lunæ scilicet inter stellas mediæ, inscripsi. QUÆ MAJORA MINORA. Innuebam videlicet, sicuti stellæ, lunâ longè majores hâc tamen minores censentur; ita eos plerumque dignitatum gradibus inferiores collocari, qui meritis præstant. Hanc labem in Republicâ Romanâ deprehendens Seneca, ait, *Immensum erit, si percurrere cœpero, ipsa respublica quam ingrata in optimos ac devotissimos sibi fuerit, quamque non minus sæpè peccaverit, quàm in ipsam peccatum est. Camillum in exilium misit; Scipionem dimisit, exulavit post Catilinam Cicero, diruti ejus penates, bona direpta, factum quidquid victor Catilina fecisset. Rutilius innocentiæ pretium tulit in Asia latere, Catoni populus Romanus præturam negavit, consulatum pernegavit, &c.* Idipsum Apuleius in Hippiâ, magni meriti, sed tenuis fortunæ viro animadvertit. *Ut Hippias*, inquit, *è numero sophistarum est, artium multitudine prior omnibus, eloquentiâ nulli secundus, ætas illi cum Socrate, gloria verò magna, fortuna modica, sed ingenium nobile, memoria excellens, studia varia, æmuli multi.* P. Jacobus Masenius in stella Chisiorum symbolica de Fabio Chisio canit.

...tuosi ...ressi. / ...ec. l. 5. ...Benef. ...17. / ...l. l. 4. ...rido- ...o.

Hoc quodcunque polo fulget sublimius astrum
Ignaris falsò creditur esse minus.
Sic, quicunque Deum spretâ tellure sequuntur,
Ingenio vulgi vix modò nomen habent.
Sed tibi, Magne Fabi, vix ignorantia vulgi
Detrahit: in summis crederis esse, quod es.

327. Stellæ, splendore suo intra Oceani aquas reflexo, epigraphen tenent. TRANQUILLO RENITENT. Ita omninò gratiæ Divinæ splendor animam nonnisi tranquillam, & tumultuante vitiorum procellâ liberam, dignatur. S. Prosper meus Concanonicus, linguâ ligatâ id exprimit.

Gratia Dei. / S. Prosp. in Epigram.

Tranquillam, & curis vacuam sapientia mentem
Imbuet, & placidi pectoris hospes erit.
Nam quod non fuerit conceptum corde quieto,
Acquiri in sævo turbine non poterit.

Pulchrè S. P. Augustinus, & veluti ad rem præsentem; *Esto tranquillus*, inquit, *& intelliges: nam perturbaris, & obscuras tibi lucem. Radiare tibi vult Deus. Noli tibi facere nubilum de perturbatione.*

S. Aug. in Psal. 91. circa finem.

328. Stella, nubium obsidione cincta, epigraphen Hispanam præfert. NI MANCHA, NI MUDANZA. Id est, NEC MUTOR, NEC MACULOR. Candidum & constantem Herois animum hæc imago repræsentat. Cum primis tamen Deus geminam illam prærogativam sibi vindicat, qui à se ipso vocatur *stella splendida & matutina.* De illo affirmat Sapiens, quòd *sit speculum sine macula.* Et S. Jacobus, *apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.* Quia in Deo, interprete S. Gregorio, *mutabilitas non venit, nulla ejus lumen umbra vicissitudinis interdicit.*

Perseverantia. / Apoc. 22. 16. / Sap. 7. 26. / Jacob. 1. 17. / S. Greg. l. 12. mor. cap. 7.

329. Stellæ, quæ sphæram ætheris octavam incolunt, epigraphen sustinent. NOCTE NITESCUNT. vel, IN TENEBRIS MAGIS. Virtutis hæc lineamenta sunt, quæ, adversitatum umbris undique occupata, famam ac splendorem longè amplissimum spargit. S. Bernardus. *Stellas dixisse virtutes, non me pœnitet, considerantem congruentiam similitudinis. Quomodo nempe stellæ in nocte lucent, in die latent: sic vera virtus, quæ sæpè in prosperis non apparet, eminet in adversis.* Et Justus Lipsius. *Sicut stellæ in tenebris etiam fulgent, sic liquidus & libens viri sapientis animus etiam in temporum caligine aut nube.* Quod modò de virtute, idipsum etiam de virtutis famâ credendum censet Lipsius, ut quæ, malevolorum calumniis infestata, clarissimè resplendet. *Ut stellæ in cœlo*, Lipsii verba sunt. *PER ipsas TENEBRAS FULGENT, sic bonorum fama per obstantes calumniatorum nubes.* De Fabio Chisio in symbolica Chisiorum stella canit P. Jacobus Masenius.

Virtus infestata. / S. Bernard. serm. 27. in Cant. / Lips. Centur. Miscel. Ep. 59. / Idem Centur. ad Belgas Ep. 11.

Omnia nox pullo tenebrarum velat amictu:
Mobile stellarum quæ solet esse decus.
Pulchrius in tenebris sidus micat, absque tenebris;
Hoc terris Fabius, stella quod ista polis.
Hæresis, infestumque scelus virtutibus altas
Offendat tenebras, nox vice lucis erit.

330. Stellarum symbolo inscripsêre. MICANT ABSENTE SOLE. vel, SOLE PROCUL RUTILANT. aut Claudiani verbis. DEFICIENTE NITENT PHÆBO. Virtus splendorem suum tantò uberius diffundit, quò magis mundi oculos subterfugere, & obscuros recessus habitare amat. Porrò sancti Innocentes, Christo, sole æterno, è Palæstinæ cœlo in Ægyptum vergente, clarissimâ martyrum laureolâ resplenduerunt. E Philonis sententia, Emblemate illo cœlestia auxilii Divini lumina significantur, quæ nobis tum demum omnium

Claud. Carm. Fescen. / Virtus abscondita. / SS. Innocentes. Illuminatio Divina

Philo de ſomnus. omnium copioſiſſimè affulgent, quando ſenſus caliginoſos, & tenebris obvolutos circumferimus. *Quoties*, inquit, *ſenſuum ſplendor tanquam ſol oritur: tunc ſcientiæ revera cœleſtes occultantur*; (Certè Magis, ad Rabbinorum ſcientiam confugientibus, ſtella diſparuit) *quoties autem ad occaſum accedit, tunc fulgentiſſimæ virtutum ſtellæ ſe proferunt, quando etiam mens ipſa, re nullâ velante, fit ſenſibilis.*

In morte. 331. Perſona, multis virtutibus conſpicua, inter funebrem pompam à Lucarino ſtellarum Emblema accepit, quæ, in occaſum dilapſæ, epigraphen tenebant. LUCEBUNT ALIBI. Anima enim, virtutum ornamento inſignis, radiis ſuis è mundi conſpectu ſubtractis etiamnum clara in cœlis refulget. Exilium. Hoc ſymbolo itidem viri illuſtres, in exilium ejecti, ſignificantur, qui, gloriæ ac virtutum ſplendore ſecum ablato, iiſdem radiis terras exteras, quibus ante patrias, illuminant. Petrarchâ teſte, Petrarch. l.2. de Remed. Dial. 67. *Non minor in exilio Camillus fuit, quàm fuiſſet domi: quantus civis! quantus exul!* &c. Verùm non Camillus modò, ſed & Cicero, Marcellus, Rutilius, Themiſtocles, Scipio, aliique patriâ extorres, virtutem & gloriam ubique terrarum individuas habuêre comites.

332. Debilis & anguſtus oculorum obtutus ſtellas penitùs obſcuras, & nubibus ſepultas judicat, cùm tamen illis longè ſuperiores, nunquam non ſcintillent, luceantque: Merita æſtimantur à Deo. veluti è litteris, in cœlo ſtellato deſcriptis, colligere licet. HIC FUSCA NITEBIT. Ita omninò actiones plurimæ, quæ exoculatis æmulorum oculis ſunt vitioſæ, Dei conſpectum mirè recreant, & gloriæ plurimùm diffundunt. *Boni enim*, inquit Hugo Cardinalis, Hug. Card. c. 1. Geneſ. *ſemper apud Deum lucidi ſunt, licèt ſint in mundo deſpecti.*

Prælatus Beneficus. 333. Inſignem Cardinalis Petri Campori virtutem, in homines paſſim beneficam, Joannes Ferrus cœlo ſtellato non abſimilem dixit, quod circùm terræ ſphæram volutatum, epigraphen præferebat. TERRÆ FOETIBUS. Nam è Lipſii ſententiâ, Lipſ. l. Politic. *ſicut ſidera illa ſplendorem habent, ſed ut uſibus mortalium deſerviant; ſic Principes dignitatem, ſed cum munere, officioque devinctam.*

Viſitatores. 334. Religionum vel Diœceſeon Viſitatores ſtellas, quæ cœlum nocturnum diſcriminant, muneris ſui archetypon conſtituant: hæ enim circumvolutæ, terram opimis frugibus locupletant. Unde lemma, ſideribus affixum. REVOLUTA FOECUNDANT. Gen. 41. 46 Joſephus, paulò antè Ægypti Prorex nominatus, mox *circuivit omnes regiones Ægypti*. In quem locum P. Benedictus Fernandius. Fernand. in hunc loc. *Ut muneri ſuo in bonum publicum totius Ægypti ſatisfaceret, ante omnia totam illam regionem peragravit.* Qui verò influxus, à myſticis his ſtellis per Diœceſin aut Religionem diffundendos, ſcire amat, S. Bernardum S. Bernard l. 4. ad Eugen. cap. 4. conſulto. *Poſt aurum*, inquit, *non abeant, ſed Chriſtum ſequantur, qui quæſtum legationum non æſtiment, ſed fructum: qui marſupia non exhauriant, ſed corda reficiant, & crimina corrigant, famæ provideant ſuæ, non invident alienæ, qui redeant fatigati quidem, ſed non ſuffarcinati.*

Vita humana. 335. Stellis, è cœlo nocturno ſcintillantibus, inſcripſi. VERGIMUS AD OCCASUM, vel. AD OCCASUM TANDEM. In hoc ſymbolo vitam humanam depictam cernere licet; hæc enim, quamlibet ſerena, ſplendida, aut ſublimis; greſſu tamen aſſiduo & inevitabili ad mortis præcipitia feſtinat. Idiota l. 5. Contemp. cap. 1. Doctiſſimè meus Idiota. *Sicut omnes ſtellæ, quæ ab Oriente veniunt, quamvis ſint magnæ claritatis, & virtutis, tendunt tamen ad occaſum: ſic etiam homines univerſi, qui ab oriente, id eſt, per nativitatem intrant in mundum, quamvis illi aliquandiu rutilent, & clareſcant, neceſſe tamen eſt, quod tandem ad occaſum mortis veniant, decidantque.*

336. Stella, nubibus inumbrata, chartam volantem præfert, his characteribus inſignem. LUCET TAMEN, ET INFLUIT. Eos hoc Emblema cernit, qui, tametſi calamitatum umbris miſerè infeſtati, aliis tamen ſuppetias ferre non deſiſtunt. Beneficia conferre. Celeberrimus in hâc arte Tobias, frequenter ad Iſraëlis populos, etiam durâ captivitate preſſos, inviſit, eorum dolorem mitigavit, &, è Sacræ Scripturæ teſtimonio, *monita ſalutis dabat eis*. Tob. 1. 25. Hoc nihilò inferior S. Joannes Baptiſta, horrendo carceri mancipatus, nunquam non ſtuduit, diſcipulorum corda genuino fidei lumine imbuere, eoſque ad Chriſtum ablegatos, regiam æternæ beatitatis aſſequendæ ſemitam docere. Haud aliter hoc noſtro ævo Carolus Stuartus, Angliæ Rex, capite jamjam infra ſecurim poſito, patricidas ſuos, pro conſervandâ patriæ tranquillitate, ſaniſſimis conſiliis inſtruxit. Omnium tamen propriiſſimè S. Stephanum Emblema illud concernit, S. Stephanus. qui à perſecutoribus ſuis acerrimè exagitatus, non tantùm inſtar ſtellæ puriſſimæ reſplenduit, *viderunt faciem ejus, tanquam faciem Angeli*; Act. 6. 15. ſed inſuper pro ipſis ad Deum interceſſit, veniamque rogavit. Act. 7. 60. *Poſitis autem genibus, clamavit voce magnâ dicens, Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum.* S. P. Auguſtinus, S. Aug. ſer. 237. de temp. *Videamus*, inquit, *ſpectemus magnum ſpectaculum. Ecce Stephanus lapidatur. Eja membrum Chriſti, eja athleta Chriſti, inſpice illum, qui pro te pependit in ligno. Crucifigebatur ille, tu lapidaris, ille dixit*, Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt. *Tu quid dicis, audiamus. Primò ſtans oravit pro ſe, & ait*: Domine Jeſu accipe ſpiritum meum. *Deinde genuflexit, & flexo genu ait*, Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum. *Hoc dicto*, obdormivit. *O felix ſomnus, & requies vera. Ecce quid eſt requieſcere, pro inimicis orare.*

337. In ſacro Sarronenſi templo ſtellam videre eſt, quæ ſplendoris ſui radio ad ipſum uſque infimum hunc orbem demiſſa, epigraphen refert, IMA SUMMIS, ex Horatio deſumptam. Horat. lib. 1. Carm. Ode. 34. Nempe Maria Virgo, Verbo Divino gravida, inſtar ſtellæ, Incarnatio Verbi. terram cœlo, mirâ concordiâ, univit. Hoc Mariæ encomium S. Eccleſia publicis hymnis extollit, *Virgo Deum & hominem genuit, in ſe reconcilians IMA SUMMIS.* Hunc erga Deiparæ affectum Ludovicus Veruccius ita explicat. Lud. Verucc. nell. Eremita Antonio. l. 11. ſt. 90.

Nel grembo di Maria le coſe eſtreme
Sono congiunte per gratia alta, è divina:
L'infime parti unendo à le ſupreme:
S' alza la terra, quant' il ciel s' inchina, &c.

Protectio M. V. Eadem cœli Imperatrix maternâ ſuâ beneficentiâ homines è terra ad cœleſtis gloriæ faſtigium manuducit, ſicque ima jungit ſummis. Cæterùm hâc imorum ſummorumque copulâ S. Petrus Chryſologus S. Petr. Chryſol. ſerm. 138. Pax unit res extremas. pacem & concordiam fraternam exprimit. *Pax*, inquit, *anima fidei, columna juſtitiæ, pax futuræ ſpei, pignus idoneum: pax, quæ præſentes ſociat, abſentes invitat: pax, quæ terrena cœleſtibus, & Divinis humana conciliat.* P. Jacobus Maſenius de Illuſtriſſimo D. Legato, Fabio Chiſio, in egenos beneficentiſſimo Benefactor. canit, alluditque ad ſtellam ipſius gentilitiam.

Summa licet ſummo firmetur in æthere ſtella,
Illa poteſt humiles irradiare caſas.
Quod ſtellæ radii, Fabio ſubmiſſio præſtat:
Illa micat vulgo, nec minus ille micat.
Lumine ſtella ſuo, Fabius virtutibus orbem
Implet: utrumque ſoli ſidus, utrumque poli.

Aſſumptio M. V. 338. In eodem templo ſtella cernitur, cum lemmate. UT MOVEAM MOVEOR. Deiparam Virginem, ad cœlos aſſumptam, hæc imago loquitur;

quæ

quæ è terra ad Superûm regiam evocata Deum malis nostris propitium effecit, sicque è mundo *mota*, Deum in vota nostra *movit*. Testem se offert S. Ecclesia, dum canit, *Quam idcircò de præsenti sæculo transtulisti Domine, ut apud te pro peccatis nostris fiducialiter intercedat.* Vel certè è terris ad cœlos emota est, ut fidelibus incitamento, & instar prototypi esset, ad heroicas illius virtutes impigrè assequendas.

[...] Oratio- [...] secreta [...] vigil. [...] Assumpt.

[...] xem- [...] um.

339. D. Carolus Ghioldus, in insigni Collegiatâ ad S. Nazarium Mediolani Theologus, quasdam de septem Sacramentis conclusiones propugnandas suscipiens, septem stellas seu planetas scuto symbolico impressit, cum dicto, HIS VIVIMUS, ET REGIMUR. Emblematis hujus materies è sacra Apocalypsi habetur mutuata, ubi de Filio Dei dicitur, *habebat in dextera sua septem stellas*; Lemmate verò ad illud Aristotelis pronuntiatum alludente. *Necesse est, inferiora hæc superioribus lationibus continuari, ut omnis inde eorum virtus constituatur & regatur.* Nempe miram Sacramentorum virtutem Emblemate illo significavit; Baptismi quidem, Eucharistiæ, &c. quia de iis *vivimus*: Ordinis verò & Matrimonii, quia per ea *regimur*; inspirando nimirùm in fidelium animas gratiam & vitæ spiritualis incrementum. S. Augustinus. *Sacramenta lapsos ædificant, satiant esurientes; qui non ita satientur, ut fastidiant, sed si satietas sine fastidio, pellens inopiam, non assumens contemptum.* Et rursus, *Optime Punici Christiani baptismum nihil aliud, quàm salutem; & sacramentum Corporis Christi nihil aliud, quam vitam vocant.*

[...] cra- [...] enta.

[A]pocal. 1.

[S.] August. [se]rm. 72. de [t]emp. c. 5.

[I]dem de [pe]cc. me[ri]t. lib. 1. [ca]p. 24.

340. Qui diuturnâ calamitate exagitatus, tandem meritis ac virtute suâ adminiculante, ad salutis exoptatæ Pharum eluctatur, symboli loco stellam præferat, è nube, quâ importunè detinebatur, promicantem; cum lemmate. EMERSIT. Vel, EMERGET TANDEM. Idipsum de justitia pronuntiat Andreas Alciatus, *Tandem, tandem justitia obtinet*, id quod ex Hesiodo desumpsit. *Justitia verò EMERGIT, super injuriam TANDEM prodiens.*

[...] alami- [...]s supe- [...]ra.

[A]nd. Alc. [E]mbl 28. [H]esiod. l. 1. [G]eorg.

341. D. Joannes Visconti; nobilis Pistoriensis, doctrinâ æquè, ac vitæ sanctimoniâ conspicuus, symboli loco stellam præfert, hoc lemmate insignem. NON INDIGET AURO. Ii enim, qui Deo famulantur, propriæ suæ virtutis splendore contenti, omnem adventitiam lucem, ut supervacaneam, rejiciunt. Suffragatur Lipsius. *Virtus*, inquit, *ipsa sibi magnum præmium est, nec ornamenta ulla aliunde desiderat.* Et Franciscus Petrarcha. *Sæpè alteri commodum virtus alterius tulit. Veram laudem nisi de proprio sumpseris, ab alio non exspectes.* Denique B. Ennodius.

Nil juvat externo componere membra nitore;
Lux naturalis sidera nobilitat.

[P]roptius [...]lot.

[L]ip. Præfa. [li]b. 1. vari- [a]r. lection. [P]etrarch. [li]b. 1. de [re]mediis [D]ial. 16. [E]nnod. di- [st]ich. 12.

342. Qui proprii meriti aut virtutis inops, solâ avorum nobilitate gloriatur, stellæ non absimilem se probat, quæ radiis, à Sole emendicatis, scintillans; epigraphen sustinet. MUTUATO LUMINE FULGET. Origenes hanc iconem de S. Joanne Baptista interpretatus, illa Apostoli verba. *Non erat ille lux*, ita explicat. *Erat lucerna ardens & lucens, sed non propriâ luce lucebat: stella erat matutina, sed non à se ipso proprium lumen accepit; gratia ipsius, quem præcurrebat, in eo ardebat & splendebat. Non erat ille lux, sed particeps luminis: suum non erat, quod in se & per se fulgebat.*

[H]onor [m]endi- [ca]tus. [S.] Joan. [B]aptista.

[O]rigen. in [J]oan 1, 8.

343. D. Aresius in Universi umbilico globum terrestrem depinxit, cujus inferius hemisphærium à sole illuminatur, superiore verò umbram pyramidalem adversùs stellam oppositam projiciente: quia tamen umbra illa, justo brevior, stellam non attinge-

bat, ideò ab ipso vocabatur *stella ab eclipsi immunis*, addito lemmate. TENEBRÆ NON COMPREHENDERUNT. Ita sanè fœda illa originariæ maculæ umbra ad Mariam Virginem, ceu purissimam stellam, porrigi nunquam poterat. S. Hieron. ex illis Psalmi verbis, *Deduxit illos in nube diei*, ita concludit, *Pulchre dixit, diei. nubes enim ista*, id est, MARIA, Dei Mater, *non fuit in tenebris, sed semper in luce.*

Conceptio Mariæ V.

S. Hier. in Ps. 77. 14.

344. Franciscus Raulinus cœlo nocturno, stellis undique resperso, inscripsit. NON LUCENT OTIOSA. Lemmate è Seneca mutuato. *Quid tu*, inquit, *tot millia siderum judicas otiosa lucere*: Nimirùm Serenissimum Odoardum Farnesium appellabat, qui præclaris sapientiæ, fortitudinis, magnanimitatis, aliarumque virtutum dotibus cumulatè instructus, hos suos splendores nequaquàm steriles aut otiosos aluit, sed factis nobilissimis, tantoque heroe dignis locupletavit. Certè ii, qui intra limites genuinæ virtutis aut sanctæ fidei Deo famulantur, stellis non absimiles se probant, cùm fidei Divinæ lucem optimis exemplis ac piis operationibus connectere nunquam non allaborent. Unde Apostolus testatur, *Fides sine operibus otiosa est.* Proinde subjungit Magnus Augustinus, *nec amor sine spe est, nec sine amore spes, neque utramque sine fide.* Et rursùs. *Qui credunt, & opera bona non faciunt, fidem dæmonum videntur habere. Qui verò non credunt, pejores dæmonibus comprobantur.*

Senec quæst. natural. l. 2. cap. 32.
Dignitas cum virtute.

Fides & opera.

Jacob. 2. 20
S. Aug. Enchirid. c. 8.
Idem serm. 38. de Sanctis.

345. Non omnibus stellis lucendi facultas obtigit, Siquidem illarum aliæ sunt pellucidæ ac serenæ, aliæ verò nebulosæ ac turbidæ. Caveas tamen, hanc earum varietatem in solem, stellarum omnium illuminatricem, conjicias: tota enim illa diversitas à varia siderum temperie profluit; aliis plus aliis verò minus ad splendorem recipiendum dispositis. Unde Raulini lemma. NON EST à SOLE VARIETAS. significabat nimirùm Ducis Odoardi voluntatem ad omnes illustrandos fuisse ex æquo promptam, paratamque; quamvis serenissimo huic gratiarum splendori recipiendo non omnes sese idoneos objecerint. Certè Rex ille Evangelicus *vocat servos suos*, singulorumque meritis ad libellam examinatis, *uni dedit quinque talenta, alii autem duo; alii verò unum, unicuique secundùm propriam virtutem. Ratio disparis doni*, interprete Cajetano, *redditur disparitas virium. Unicuique enim dedit secundùm proprias vires, id est, proportionaliter ad proprias vires.*

Gratia conformatur capacitati.

Matth. 25. 14.

Cajetan. in hunc loc.

346. Stellæ inferum hunc orbem gubernant quidem: sed nonnisi ab intelligentiis (Angelos vocant Theologi) gubernatæ. Unde Raulini epigraphe. REGUNT SED REGUNTUR. Ad hanc ideam Prudens se componat, necesse est; quippe qui, Provinciæ suæ orbem ex æquo gubernaturus, sese sapientum consiliis, legumque præscriptis gubernandum permittat. Quæsitum ex Agesilao, cur Lacædemonum Respublica præ aliis vigeret? *Quoniam*, respondit, *præ cæteris in hoc se exercent, ut pariter & imperare & parere sciant.* Alexander Magnus, militiam ac regnum sapientissimè moderatus, à Parmenionis ore totus pependit, si Curtio fides; *Rex sine illo nihil magnæ rei gessit.* E sacris litteris id compertum est; quæ Hebræis Regibus, recens ad solium evectis, injungebant, ut propriâ manu omnia legis Divinæ præcepta scriberent; cùm hoc exercitium ad illam menti altùm imprimendam, uti & ad felicis imperii auspicium, plurimùm conferre videretur. De Antonio Pio referunt Julius Capitolinus & Sabellius. *Nihil vel in bellicis, vel in civilibus negotiis agebat, de quo non prius conferret cum gravibus viris dicens: Æquius est, ut ego tot taliumque amicorum consilium sequar, quàm ut tot talesque amici meam*

Princeps aliorum consiliis utatur.

Deut. 17. 18.

Sab. l. 4. En. 7.

unius sequantur voluntatem: Multùm abhorrens à quorundam ingenio, qui consulto pileo suo dicunt: Vos sedulo consulitis, sed aliud mihi suadet pileus meus.

347. Stellæ, in Cœlo nocturno coruscæ, epigraphen tenent. POST SOLIS OCCASUM. Sacram B. Andreæ Avellini faciem hoc emblema spectabat, quæ à morte instar fulguris resplenduit. Opportunè insuper Josephum de Arimathiâ, & Nicodemum hâc icone significaveris, qui, Servatore etiamnum vivente; occultos sese tenebant; eo tamen in mortis occasum inclinante, stellarum more, palam prodire, & clarissimos charitatis, fidei, ac pietatis radios spargere cæperunt. Cæterum, Magno Augustino teste, *Sol Christus est; Luna Ecclesia in orbe completa, solis claritate quotidie illustrata: stellæ quoque lucentes, Sanctorum sunt millia, id est, Apostoli, Patriarchæ, Martyres, Virgines, Sacerdotes, cuncti justi pariter & fideles virtutum suarum flamma radiantes.* Quæ tamen stellæ nonnisi post Christi, ceu solis æterni mortem splendescere potuerunt. (Joseph de Arimathia & Nicodemus, Christi mors. S. August. serm. 134. de Temp.)

348. Grandis meriti, doctrinæ, & sanctimoniæ excellentia in persona illa resplenduerit, necesse est; quæ ad insignem dignitatem sublevata, symboli loco, solem nascentem accepit, ad cujus primum conspectum mox stellæ circumerrantes adornare fugam, suasque repetere latebras cæpêre: addito lemmate. PRÆCEDUNT, UT CEDANT. Quasi diceret; omnes illos, qui hunc in eadem dignitate antecesserant, instar tenuium stellarum, coram tanti ingenii sole evanescere. Stellas dixerim Sanctos Legis veteris Propheras, qui præcesserunt, ut tanto Christi ac legis Evangelicæ soli cederent, locumque darent. S. P. Augustinus. *Jam non ad lucernam prophetiæ ambulamus, sed ipsum Dei verbum, tanquam solem contemplamur.* (Virtus excellens. Prophetæ. S. Aug. in Psal. 58 conc. 2.)

349. Firmamenti stellæ semper in eodem loco & situ, quem à Deo assignatum olim accepêre, fixæ, immotæque hærent. Unde lemma. ORDINE SEMPER IMMOTO. Hæc nimirum amussis est boni regiminis, in civitate, vel republica instituendi: nam si cives æque ac nobiles intra limites, à legibus præfixos, utrinque se contineant, haud dubiè publicam utilitatem, communemque decorem artum tectumque conservabunt. Proindè inter cæteras Reipublicæ tuendæ conditiones Petrus Gregor. *Prospiciendum est*, inquit, *moderatori, ut quilibet suum conservet locum, & ordinem, quando & quo tempore oportet.* (Ordo prodest. S. Gregor. de Repub. lib. 4. cap. 3. n. 1.)

350. Septenam Plejadum constellationem, quam Ursa cœlestis comitabatur, hoc Virgilii hemistichio, ceu lemmate, circumscripsêre. OCEANI SPRETOS PEDE REPULIT AMNES. Meâ tamen sententiâ brevius, & melius. OCEANI REPULIT AMNES. Christinam, Suecorum Reginam, dum vastis suis regnis numirum remisit, hoc Emblemate condecorârunt. Joannes Bapt. Bargioccus illius sensum sequenti epigrammate aperuit. (Virgil. 4. Georg. Mundum relinquere. Jo. Bapt. Barg. l. 3 Epig. 108.)

Pelias Oceani spretos pede reppulit amnes,
Sunt ficta hæc, at tu verius ista facis.
Quippè tua Oceani glacialia regna repellis,
Et pede, te major, Regia sceptra teris.
Ergò Virgilii gelido tu dignior axe,
Verius Oceani quæ pede spernis opes.

Et certè fallacem ac turbatum hujus mundi Oceanum generoso calcandum esse pede, eleganter in rem præsentem hortatur Doctorum Princeps, Magnus Augustinus. *Hoc sæculum mare est. Habet amaritudinem noxiam, habet fluctus tribulationum, tempestates tentationum; habet homines, velut pisces, de suo malo gaudentes, & tanquam se invicem devorantes.* Quid igitur in tantis malis consilii: *Calca mare*, inquit, *ut mergaris in mari.* (S. Aug. in Psal. 39. ante medium. Ibidem.)

351. Sole exoriente cætera sidera omnia apparere desinunt, cœlumque velut unoculum relinquunt. lemma. SOLIS CONDUNTUR AD ORTUM. Sic humilitate, ceu sole, animam humanam subeuntes virtutes reliquæ adeò reguntur, ut humilis sibimet ab omni perfectionis nitore planè nudus videatur. *Penè soli verè electi*, inquit S. Gregorius, *bona sua non vident, quæ in se videnda omnibus ad exemplum præbent. Solus Moyses ignorabat, quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis Domini*, cunctis aliis insolenti spectaculo perterritis. Et S. Bernardus. *Conservandæ humilitatis gratiâ, Divina solet pietas ordinare, ut, quantò quis plus profecit, eò minus se reputet profecisse; nam & usque ad supremum exercitii spiritualis gradum, si quis eò usque pervenerit, aliquid ei de primi gradus imperfectione relinquitur, ut vix sibi primum videatur adeptus.* (Humilitas. S. Gregor. l. 22. Moral. c. 5. S. Bern. serm. de 4. modis orandi.)

CAPUT XI.

PLANETÆ.

SATURNUS, VENUS, seu Lucifer, vel Diana, MERCURIUS.

352. SAturno, Amphoræ domum habitanti, inscripsit Tassus. TARDISSIME VELOX. Appositè quidem. Nam si hujus planetæ amplissimam sphæram respicias, inter omnia reliqua sidera ultimus eam percurrit; si verò motum, nulli secundus est, tantamque in vastissima sua sphæra absolvenda velocitatem adhibet, quantam reliquæ stellæ in percurrendis suis sphæris angustioribus Ita Principes nec in decernendo præcipites, nec in exequendo tardi sint, oportet. Sicuti enim nimia cunctatio, ita & præpropera celeritas multis perniciosa, omniumque vituperio digna existit; utraque verò probè attemperata, optimos pro Reipublicæ incremento effectus parit. Octaviano Imperatori dictum solenne erat, *Festina lentè.* Idque etiam in sigillo suo significavit, cui *papilionem cum cancro* incidi voluit; jungendo nimirum velocem papilionis volatum cum congenitâ cancri tarditate. Ovidius bonum Principem ad pœnas inferendas cunctabundum, & ad præmia distribuenda celerem cupit. (Princeps prudens. Ovid. l. 1. Pont. eleg. 3.)

Sit piger ad pœnas princeps, ad præmia velox.

353. Principum dignitas, quæ supra vulgus longè eminet, in Saturno, planetarum omnium supremo, dignosci potest. Proinde sicuti iste id lemmatis sibi vendicat, SUBLIMIS LENTIOR. Ita sanè Principes in subditorum causis nonnisi tardâ & maturè ponderatâ sententiâ quidquam decernant. Emblematis author, mentem suam explicans, subjungit. (Princeps in agendo sit tardus.)

Infirmorum properantia, sublimium tarditas est,
Magnum regimen consideratâ tarditate fertur,
Multa enim providens diu delibérat.
Re tamen ipsâ in majori orbe
Sydus, in speciem tardius, velocius est, &c.

VENUS, hoc est, LUCIFER, seu DIANA.

354. Veneris Planeta (Luciferum etiam vocant, quod solem præveniat; & Dianam, ceu solis nascentis prodromam) solem jamjam exorientem comitatus, à P. Raulino epigraphen cepit. SOLEM LUCE HAUD PROMITTIT INANI. Significabat nimirum, Ducem Odoardum suis promissis adeò firmiter stetisse, ut beneficiorum & gratiarum radii, quos spoponderat, nunquam non è vestigio sint secuti. Quod ille de Principe, jure longè potiore de Deo dixerim, cujus vel minima promissa adeò non fiunt irrita, ut, instar Phosphori, solarem (Promissa. Deus in promissionibus verax.)

ſolarem beneficentiæ ſuæ lucem quàm celerrimè in clientes effundat. D. Petro, Apoſtolorum Principi, fidem habebis. *Non tardat*, inquit, *Dominus promiſſionem ſuam.* Cui ſuppar S. Joannes Chryſoſtomus, *ſpes*, ait, *non pudefacit, quia Dei eſt promiſſio, & dona promiſſa ſequuntur ejus naturam, qui promittit.* Et S. Auguſtinus. *Firmiſſimè ſperate, quod non videtis; patienter expectate, quod nondum habetis; quia veracem promiſſionem Chriſti fideliſſimè retinetis.*

Pet. 3. 9. Chryſoſt. ...m. 6. de ...nna. Aug. De ...erb. Ap. ...r. 23. c. 4.

355. Stella Veneris, Solem aſſiduo comitari ſolita, inſcriptionem refert. PROXIMA SEMPER, vel, SEMPER CIRCA SOLEM. Typum hunc habeas animæ, quæ alterius amore capta, ægerrimè ſe ab eo avelli patitur. Leo Hebræus, de Amore diſſerens, *Videmus*, inquit, *quod amantis in amatum pulchritudinem amor adeò intenditur, atque inflammatur, ut omnes ipſius ſenſus, totamque phantaſiam, nec non univerſam inſuper mentem occupare videatur.* De Amore Divino teſtatur doctiſſimus Idiota, meus Concanonicus. *Impatiens eſt, niſi inveniat, quod deſiderat, nec aliud cogitat, quàm quod diligit.* His colophonem ſubjungens D. Dionyſius Areopagita, ait, *Amoris effectus ſunt, amantes extra ſe ponere, & quaſi de ſtatu dimovere, nec ſinere illos eſſe ſuos, ſed eorum, quos amant: hinc magnus ille Paulus, Divino amore captus, & virtute ejus extatica correptus, ore divino dicebat: Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Chriſtus: nempe ut verus amator, & extra ſe in Deum raptus, nec ſuâ jam vitâ vivens, ſed vitâ Dilecti; ut admodum amabili.*

...erus ...mor. ...eo Hebr. Dial. 3 de ...more, ...nem. Idiota l. 1. ... 1. Contemplat. Dionyſ A... ...de Div. nom. ...ap. 4.

356. Dianæ Sidus epigraphen monſtrat. SOLA CUM SOLE. Ita Maria Virgo in Golgothæa rupe, Apoſtolis omnibus profugis, ſola è ſolis Divini latere, comes individua hærebat, & afflicto compatiebatur. Unde Iſaiæ ore conqueſtus eſt Dei filius, *Torcular calcavi ſolus, & de gentibus non eſt vir mecum.* In quæ verba piè commentatus Richardus à S. Laurentio. *Verum eſt Domine*, inquit, *quod non eſt vir tecum, ſed mulier una eſt tecum, quæ omnia vulnera, quæ ſuſcepiſti in corpore, ſuſcipit in corde.* Et S. Anſelmus ſuper illud Joannis. *Stabat juxta crucem Jeſu Mater ejus*, ait, *ſtabat Maria in fide Jeſu conſtantiſſima, & patientiſſima: nam diſcipulis fugientibus, cunctiſque viris recedentibus in gloriam totius fœminei ſexus, inter tot preſſuras filii ſui conſtanter ipſa ſola ſtabat in fide Jeſu firma, &c.*

Maria in Mo...te Calvariæ. Iſa. 63 3. Richard. de S. Laur. ... 1, cap. 3. S. Anſelm. ...Jo. 19. 25

357. Dianæ ſtella ſolem proximè antecedens, & manè coruſcans, cognominatur *Phoſphorus*, ſeu *Lucifer*, eadem verò, ſolem inſequens, & veſpere lucens. *Heſperus* dicitur. Unde lemma. VESPERE, ET MANE. Vel EOI, OCCIDUIQUE COMES. Ad hanc ideam genuinos veri amici mores explorare licet, qui non ſolùm in Fortunæ ridentis ortu, ſed etiam in indignantis occaſu nobis individuus adhæret. Eos inſuper, qui Divinis obſequiis ſe devoverunt, in hoc ſidere depictos cernes, veluti qui Deo è munere ſuo nunquam non venerabundi aſſiſtunt. Artem hanc, Religioſis cumprimis imitandam altùm imbiberat Rex David, dum exclamavit, *Veſpere, & manè & meridie narrabo & annuntiabo.* Dedecus certè foret illos ab avibus ſuperari, de quibus teſtatur S. Ambroſ. *Surgente & occidente die, ſuos cantus inſtaurare conſueverunt, ut decurſi, vel adorıendi temporis laudes ſuo deferant creatori.* Pulchrè in illum Pſaltis Regii locum S. P. Auguſtin. *Evangeliza tu*, inquit, *noli tacere tu, dic quod accepiſti. Veſpere de præteritis, manè de futuris, meridie de ſempiternis, veſpere Dominus in cruce, manè in reſurrectione, meridie in aſcenſione. Et enarrabo veſpere patientiam morientis, annuntiabo manè vitam reſurrectionis; orabo ut exaudias meridie, ſedens ad dexteram Patris.*

Amicus verus. Oratio. Pſal. 54. 18. S. Ambr. l. 5. Hexam. cap. 15. S. Aug. in Pſal. 54.

Mundi Symbol, Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

358. Lemma, Dianæ ſideri inſcriptum, CITO VENIT, SERO RECEDIT; Divinam gratiam concernit, quæ homini excitando, illuminandoque celerrimè occurrit, & nonniſi tardè, imò nunquam, niſi à nobis ejecta; pedem refert. Unde illam in præveniendo admodùm velocem teſtatur Pſaltes, *Miſericordia ejus præveniet me.* Et Salomon. *Præoccupat qui ſe concupiſcunt; ut illis ſe prior oſtendat.* Contrà verò illam in recedendó cunctabundam docet S. Concilium Tridentinum. *Deus ſuâ gratiâ ſemel juſtificatos non deſerit, niſi ab eis prius deſeratur.* Et S. P. Auguſt. *Nunquam prius Deus deſerit hominem, niſi prius deſeratur ab homine.* Item. *Non deſeret Deus opus ſuum, ſi ab opere ſuo non deſeratur.*

Gratia Divina. Pſ. 58. 11. Sap. 6. 14. Trid. ſeſſ. 6. cap. 11. S. Aug. ſer. 88 de Temp Idem in Pſal. 145.

359. Epigraphen, Dianæ ſideri præfixam, SEQUETUR DESERTA CADENTEM, inter cætera Mariæ Virginis præconia numerabis; quæ, Diſcipulis in fugam actis à nemine non deſerta, ex tremam & acerbiſſimam filii Divini luctam imperterrito animo in ferali Calvariæ pegmate comitata eſt. In hunc ſenſum eleganter B. Amadeus. *Currit poſt Jeſum non tantùm in odore unguentorum, ſed in multitudine dolorum; non ſolùm in gaudio conſolationum, ſed & in abundantia paſſionum.* Guerricus mœſtam illam S. Joannis periodum contemplatus, *Stabat juxta crucem Mater ejus* in hæc verba concludit *Planè Mater, quæ nec in terrore mortis filium deſerebat.*

Maria V. in Monte Calvariæ. B. Amad. Hom. 5. de Laud. Virg. Guerric. ſer. 4. de Aſſum.

360. Veneris ſtella, zodiacum egreſſa, Taſſo authore epigraphen ſuſtinet TRANSGRESSA JUVAT. Nimirùm Prædicator, qui cum fructu pro Concione dicere cupit, rupto nonnunquam propoſiti argumenti filo ad morum formandorum materiem, non ſine ſingulari Auditorum utilitate, digreditur. Mirum eſt, quando auſculantium profectu in hoc dicendi genere excelluerit Magnum illud Eccleſiæ columen S. P. N. Auguſtinus. Porrò Mariæ Virginis ceu ſtellæ illuſtriſſimæ, hæc idea eſt; quæ è mundi hujus zodiaco ad cœlos progreſſa, ſummis orbem incrementis gratiiſque fœcundavit. Unde D. Thomas è Deiparæ morte plurima in totam Eccleſiam beneficia redundâſſe teſtatur. *Beata Virgo*, inquit, *non fuit liberata à morte, & aliis pœnalitatibus, ut per illas pœnalitates toti Eccleſiæ theſaurizaret*

Prædicator. Mariæ V. mors. S. Tho. 3. p. q. 27. art. 3. ad 1.

361. Dianæ ſidus, Solem vicinum præveniens, epigraphen tenet. PRÆSENTEM NUNTIAT. Pronum eſt, in hoc ectypo S. Joannem Baptiſtam dignoſcere, de quo S. Maximus. *Hic enim*, inquit, *filius eſt prophetarum, qui Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, quem alii in longa tempora futurum præſcierunt, propriis oculis videre meruit, & ANNUNTIARE PRÆSENTEM.*

S. Jo. Bapt. S. Maxim. Hom. 3. in Nat. Virg.

362. Homo, totus ex alterius voluntate ac diſpoſitione pendens. Dianæ ſtellam imitatur hoc Terentii lemmate inſignem. I PRÆ, SEQUAR. Hanc epigraphen quivis Chriſtianus reſpectu voluntatis & ordinationis Divinæ ſibi familiarem habeat. Lipſium habeto teſtem. *Hæc ſumma*, inquit, *vel una potius ſapientia, Deo & fatis obſequi. Quod Deus vult, velimus; quò ducit, eamus.*

Deo correſpondente. Lipſ. Centur. 3. ad Belg. Ep. 51

363. Comes Theodorus Trivultius, Majeſtatis Catholicæ ſupremus in Belgio Magiſter equitum ſymboli loco Dianæ ſtellam ſibi præferri voluit, cum lemmate, SEQUITUR, ET PRÆCURRIT. Gratiæ Divinæ hæc eſt indoles, quæ virtuoſas noſtras operationes & excitando antevertit, & adjuvando ad ipſam uſque illarum terminum proſequitur. Id quod S. Eccleſiæ precibus firmatur. *Tua nos, quæſumus Domine gratia ſemper & præveniat, & ſequatur ac bonis operibus jugiter præſtet eſſe intentos.* S. P. Auguſtinus. *Deus*, inquit, *voluntatem tuam inſpicit, & luctam cùm carne*

Divina gratia. Dom. 16. Pentec. S. Aug. in Pſ 32. Conc. I.

carne considerat, & hortatur ut pugnes, & adjuvat ut vincas, & certantem inspectat, & deficientem sublevat, & vincentem coronat.

Tibull.

364. Dianæ stellam hoc lemmate insignierunt. PROVOCAT ORTA DIEM. Verbis è Tibullo mutuatis.

Dum rota luciferi provocat orta diem.

Nativitas S. Joan. Bapt & Mariæ V.
S. Aug. serm. 21. de Sanctis.

Opportuno hoc Emblemate auspicatissimos S. Joannis Baptistæ, aut Mariæ Virginis Natales significabis; qui mundo, novâ cœlestis gratiæ die illustrando, vicinum Divini solis exordium nuntiârunt. S. P. Augustinus. *Sicut lippientes oculos ad videndum provocas, si exiguum splendorem lucernæ ostenderis, & amplius crucias, si lumen magnum ingesseris: ita Dominus & Salvator noster, qui est lumen verum, nisi prius beatum Joannem, velut lucernam, præmitteret, claritatem ejus totus mundus sustinere non posset. Et quia universum mundum peccatorum tenebræ, & nox infidelitatis oppresserant, & solem justitiæ aspicere non valebant. Beatus Joannes, quasi lucerna præmittitur, ut cordis oculi, qui lippitudine iniquitatis oppressi fuerant, magnum & verum lumen videre non poterant, ad lumen lucernæ, primùm quasi tenuem splendorem videre consuescerent.*

365. Abbas Salarolus, Dianæ stellam, solis in aurora prodromam, hoc lemmate insignivit. ME PRÆVENIENTE SEQUETUR. Gratiam prævenientem significabat, quæ gratiam (ut vocant) justificantem antevertit, eique viam sternit. SS. Tridentina Synodus, *Si quis dixerit sive præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ejus justificationis gratia conferatur, anathema sit.* Et S. Bernardus. *Vigilas tu? Vigilat & ille. Accelera quantum vis etiam ipsas accelerare vigilias, invenies eum, non prævenies.* Et rursùs illa Christi verba examinans, *Ita Pater, quoniam sic placitum fuit ante te*, infert, *Tuo placito sunt id, quod sunt, non suo merito; non enim invenis merita, sed prævenis:*

Gratia excitans & justificans
Trid. sess. 6. can. 3.
S Bernard. serm. 69. in Cant. Idem in Epist. ad Burchardum Abbatum.
S. Carolus.

366. Supra S. Carali, recens nati domum clarissima flamma apparuit. Eò collineans Bartholomæus Rossus Emblematis loco Dianæ stellam repræsentavit, quæ in Oriente è nubium quarundam caligine resplendens, epigraphen tulit. HINC SPLENDIDIOR. Onias quoque Pontifex maximus, cognominabatur. *Quasi stella matutina in medio nebulæ:* siquidem sapientiæ ac optimi exempli luce tantò uberius resplenduit, quantò densioribus vitiorum umbris ævum illius depravatum involvebatur; ut adeò verè de optimo illo Pontifice dicat Nicolaus Lyranus: *etiam inter malos refulsit doctrinis & exemplis.* Porrò Sanctissima Christi Anima stellam inter tenebras est imitata, eo potissimùm tempore, quando corpore in crucem acto, membrorumque compage divulsâ, & undique dilaniatâ, supra tragicum Calvariæ pegma gravissimis suis doloribus ingemuit P. Cornelius à Lapide hanc allegoriam prosecutus, ait, *Stellam in medio nebulæ, Christum Pontificem in Cruce in mediis illis tenebris esse: vel eandem ejus animam & divinitatis fulgore, & gratiarum pulchritudine radiantem, sed corpore ad crucem denigrato, & nebuloso velo circumdatam.* Eos insuper hoc symbolum spectat, qui è calamitatum umbris magis gloriosi & admirabiles resplendent. De Fabio Chisio P. Jacobus Masenius, eum, instar stellæ omnium clarissimè inter hæresum, aliorumque vitiorum nubes enituisse.

Eccles. 59. 6.
Virtuosus inter vitiosos.
Nicol. de Lyra in loc. cit.
Christus gloriosus quando crucifixus.
Corn. a Lap. in eundem loc.
Gloria inter ignominias.

Omnia nox pullo tenebrarum velat amictu,
Nobile, stellarum quæ solet esse decus.
Pulchrius in tenebris sidus micat absque tenebris,
Hoc terris Fabius, stella quod ista polis.
Hæresis, infestumque scelus virtutibus altas
Offundat tenebras, nox vice lucis erit.

367. Hesperus, post solem occiduum oriens, à P. Jacobo Masenio epigraphen accepit. IN OCCASU ORITUR. Viris enim illustribus in mortis occasu stella longè illustrissima, fama nimirum, nullo unquam ævo intermoritura, oritur. Unde providè monet S. P. Augustinus. *Quia eligere non potes hic, ne moriaris; elige, cùm vivis, ne in æternum moriaris.* Opportunè in rem præsentem Siracides, *Sapiens in populo hæreditabit honorem, & nomen illius erit vivens in æternum.* Emblemati sequens epigramma subjunxit P. Masenius.

Mors viri illustris.
S. Aug. serm. 36. de divers.
Eccl. 37. 29

Sol ubi jam moriens dubium ferrugine cœlum
Pingit, agit rutilos Hesperus ortus equos.
Et simul occasum Fabius, simul ibit in ortum:
Tunc oriens, vitá cum moriente, cadet.
Morte sua Fabius, tenebris illustrius astrum,
Splendeat: ast longum sol vehat ante diem.

MERCURIUS.

368. Abbas Certanus Mercurii stellam, ex Astronomorum sententia, nunquam longius à sole divertentem, depinxit; eamque, consueto suo signo ☿ dignoscendam, propè solem statuit cum lemmate. NUNQUAM PROCUL A SOLE. Sicuti planetam illum nunquam longius à solis splendore discedere contingit; ita eloquentia, cujus typus in sidere isto cernitur, gloriæ claritatem, ceu comitem individuum, assiduo post se trahit. Porrò Mercurius, soli vicinus, docet; scientiam debere justitiæ & integritati, ceu totidem solibus, semper esse finitimam. Unde Tullius. *Scientia, quæ est remota à justitiâ, calliditas potius, quàm sapientia est appellanda.* Opportunè etiam dixeris, Mercurium, soli vicinum, litteras Principi familiares significare. Platonis effatum est. *Tum denique beatas fore respublicas, si aut docti, aut sapientes homines eas regere cœpissent, aut qui regerent, omne studium in doctrina ac sapientia collocarent.* Insuper Mercurius, soli confinis, Verbi Divini præcones attingit, qui vel adeò solum, nunquam à Deo alieni, intra virtutum limites sese coërceant, ut invectivâ tanto liberiore mortalium vina perstringere queant. In hanc rem. S. Nilus, *Puram*, inquit, *æmulator vitam; ut habeas liberam potestatem increpandi peccantes.* Appositè Juvenalis:

Eloquentia gloriosa.
Litteratus sit virtuosus.
Cicer. 1. offic.
Princeps litteratus.
Plato apud Ciceronem ad Quint. Fratrem.
Prædicator sit virtuosus.
S. Nil. Parœm. nu. 114.
Iuvenal. Satyr. 2.

Loripidem rectus; derideat æthiopem albus,
Quis tulerit Gracchos seditione querentes; &c.

369. Planeta Mercurius, solis individuus, proximusque comes, copioso illius lumine penitùs obtegitur. Unde lemma. SIC LATUISSE JUVAT. Principis literati ac religiosi hæc idea est, qui è mundi conspectu ut plurimùm se subducens, solius Dei præsentiâ gaudet, omnemque operam eò collocat, ut illud D. Pauli sibi familiare reddat, *Vita vestra est abscondita cum Christo in Deo.* S. Elzearius, Comes Ariani, in monte Pessulano hærens, cùm ab uxore Dalphina absentiæ adeò diuturnæ causam per litteras rogaretur, respondit: *Sanus sum corpore, & sospes: quod si me videri cupis, quære me in vulnere lateris Christi. Illic enim habito, & ibi poteris me invenire, frustra alibi quæsitura.* Cæterum Emblematis author mentem suam sequenti inscriptione aperit.

Virtuosus soli Deo familiaris.
Coloss. 3. 1.
Vita Elzearii cap. 30.

Sapientiæ astrum
à lucis fonte minimùm abscedit.
Solis intimum familiares oculos non admittit.
In lucis tenebris latens,
Sapientissimum Regem talis syderis instar
Sæpius Divini solis commercio abditum,
Rarius prodeuntem video.

SIGNA ZODIACI, ET ALIÆ CONSTELLATIONES.

CAPUT XII.

AQUILA.

370. Pater Gambertus gentilitiam Esthensium Aquilam innuens, symboli loco Aquilam cœlestem expressit, quæ nomen istud è compluribus asteriscis, in volucris illius figuram coordinatis, sortita est. Epigraphen ex Ovidio addidit. NULLA POTEST DELERE VETUSTAS. Mens Emblematis erat, clarissimam famam, à Francisco Mutinæ Duce comparatam, nullâ unquam annorum serie oblitterandam esse Horatius virtutem adeò nunquam evertendam ait, ut

--- Non imber edax, non Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, & fuga temporum.

[Virtus immortalis. Horat.]

371. Aquila, è meris stellulis constructa, in firmamento scintillat, & cum primo mobili assiduò circumvoluta, nunquam è statione suâ dimovetur. Unde lemma. IRREQUIETA, NEC ERRANS. Hominem justum ac innocentem hâc icone delineaveris, qui, in Apostolicis peregrinationibus assiduò fatigatus, extra virtutis limites nunquam declinat. Exemplo fuêre Hieronymus, Alexius, Xaverius, &c. & Paulus Apostolus, de quo concinnè meus Carducius.

[Virtus.]

Æthere fulget avis Jovis irrequieta, nec errans:
Sic Pauli virtus luxit in orbe volans.

Cæterum anima sancta, instar cœlestis aquilæ, assiduo volatu ad Deum contendit, & pede intra legis Divinæ terminos nunquam exerrante, irrequietum cor suum sentit, dum in centro illo suo sistere permittatur. Hoc amoris impetu ferebatur suprema illa Doctorum Aquila, Augustinus, quando versùs Deum exclamavit: *Fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.*

[Anima sancta. S. Aug. l.1. Conf. c.1.]

ARCTOS MINOR, & CYNOSURA, seu stella polaris.

372. Arctos minor (plaustrum seu Ursam minorem vocant) polum vicinum brevi gyro obambulare solita, Nautas, intra vastum mare fluctuantes dirigit, & ad portum manuducit. Unde Raulini lemma. NAUDAS CURSU DOCET BREVI. vel, DIRIGIT CURSU BREVI. Vitæ brevitas, in antecessoribus nostris observata. Stimuli loco nobis sit, dirigatque ad virtutis & æternæ gloriæ portum. S. Joannes Chrysostomus, Divinam Providentiam in immaturâ Abelis morte contemplatus; eam ideò potissimùm in viridi etiamnum ætate permissam ait, ut Adamus, Juvenem, brevi admodum ætatis gyro extinctum, videns, ad virtutis ac veræ perfectionis semitam compelleretur. *Considera mihi*, inquit, *Dei providentiam, non ipsum primum mori permisit, sed hoc ejus filium pati, ut ante oculos tabescens filii corpus intuitus, & marcescens, magnam ex hoc aspectu Philosophiæ disciplinam caperet.* Idipsum advertit Plinius. *Is demum vitam æquâ lance pensitabit, qui semper humanæ fragilitatis memor fuerit.*

[Mors juvenum dirigit ad virtutem. S. Joan. Chrysost. Plin. l.7. cap.7.]

373. Arctos minor, polo arctico contermina, quantumvis circa illum volvatur, revolvaturque; nec tamen absconditur, neque occidit unquam. Unde lemma. SINE OCCASU FELIX. Constans aneò virtutis est felicitas, ut nullo unquam seu oblivionis, seu mortis occasu sepeliatur. Senec.

Nunquam stygias fertur ad umbras
Inclyta virtus: sed cùm summas
Exiget horas consumpta dies,
Iter ad superos gloria pandet.

[Virtus immortalis. Senec. Herc. Oetæus. Act. 5. sc. ult.]

Idem encomium sanctis Ecclesiæ Doctoribus proprium ait Rupertus Abbas. *Doctores, tanquam Arcturi, nunquam occidentis lucida sidera, stabili fide semper fixi steterunt, & lucem fidei fundentes, erroris occasum nescierunt.*

[Rupert. Abb. l. 3. in Joan.]

374. Alius eidem sideri subscripsit. NESCIA OCCASUS. Mariam Virginem, Divinâ ope ab omni cujuscunque labis naufragio præservatam, hæc imago repræsentat. *Cæteri enim post casum erecti sunt*, inquit Seraphicè S. Bonaventura, *Virgo autem SUSTENTATA est, NE CADERET.*

[Conceptio M. V. S. Bonav. ap. Ferdin. in Gen. To. 1. fol. 615.]

375. Funebrem pompam Margarithæ Austriacæ, Hispaniarum Reginæ, Anno 1612. Mediolani visendam, Ursæ minoris Emblemate auxerunt; additâ inscriptione. VERTITUR, NON OCCIDIT. Quasi dicerent. Reginæ animam, præsentiæ Divinæ polo confinem, intra æternæ beatitatis delicias circumvolvi, ab omni illarum occasu imposterùm liberrimam. Sensum Emblematis sequenti disticho aperuêre.

[In Morte.]

Jam vicina Deo Cynosura beatior astris
Volvitur: è superis non cadet illa rotis.

Meâ tamen sententiâ; lemmatis illius mens, *Vertitur non occidit*, eò collineat, quòd tametsi Regina præsentis vitæ statione relictâ, ad cœlestem contenderit, ejus tamen memoria è posterorum animis nullâ annorum serie sit oblitteranda. Sanctus Gregorius

optico perspicacissimi intellectûs sui tubo in Ursâ cœlesti assiduas Ecclesiæ Catholicæ persecutiones deprehendit, de quâ, nullo unquam ævo intermoritura apprimè dixeris, *non occidit.* Verba S. Doctoris sunt. *In Arcturo, qui per gyrum suum nocturna spatia non occasurus illustrat, tota simul Ecclesia designatur: quæ fatigationes quidem patitur, nec tamen ad defectum proprii status inclinatur, gyrum laborum tolerat, sed ad occasum cum temporibus non festinat.*

S. Ecclesia. *S. Gregor. Papa l. 29 Moral. cap 16.*

376. Ursam minorem, nunquam à polo longius exerrantem, Ferrus hoc lemmate insignivit. NUNQUAM PROCUL. Ad hujus Emblematis normam, veluti ad lydium lapidem, veram hominis amicitiam explorare licet, utpote nunquam à re amatâ discordem, aut alienam. Salomone teste, *Omni tempore diligit qui amicus est.* Et Propertio.

Amicus verus. *Prov. 17. 17. Propert. lib. 2.*

Terra prius falso partu deludet arantes,
Et citius magnos sol agitabit equos,
Quàm possim nostros alio transferre calores.

S. Joannes Chrysostomus ait, D. Pauli animam, instar Ursæ cœlestis nunquam non fuisse Divinitatis Polo finitimam *Paulus*, inquit aureus ille Orator, *cùm in terris esset, ubi Seraphim sunt, ubi conversabatur, propius Christo assistens, quam hastati & stipatores isti, Regi assistunt: quippe cùm isti aspectum huc illuc circumferant, ille verò nullâ rerum specie motus, universam mentis aciem ad Regem* (Christum) *semper tenderet.* Talis etiam est S. Ecclesia; imò omnes justorum animæ, quæ fidei, spei, & pietatis nexu Deo constanter adhærent.

S. Paulus Apost. *S. Joan. Chrysost. Hom. 55. in Matth.* S. Ecclesia & justus homo.

477. Arctos mior, è Bercorii observationibus, vultu eò serenore resplendet, quantò inclementiore hyeme Cœlum riget. Unde lemma. SUB JOVE CLARIOR FRIGIDO. vel, NE I RIGORI E PIU BELLA. Id est, *Inter rigores pulchrior.* Certè animus generosus formæ suæ nitorem ac cordis serenitatem inter calamitatum hyemes non amittit sed geminat. Ipsammet Bercorii Ethicam his omninò verbis habeto. *Prælatus, si hyems, vel frigus tribulationis incumbat, tunc debet virtus ejus clarior demonstrari, & vultus ejus rutilantior, & hilarior inveniri, 2. Cor. 12. Cùm infirmor, tunc fortis sum.*

Fortitudo animi. *Bercor Reduct. lib. 5. c. 31. n. 2.*

378. Inter cæterum apparatum funebrem Emblematis loco Ursa minor cernebatur, quæ supra mare tempestuosum figurata, epigraphen sustinebat. NESCIA MERGI. Mens iconis erat, defuncti illius virtutem famamq; nulli oblivionis aut mortis naufragio obnoxiam vivere. In hunc sensum Seneca.

In morte. Virtus immortalis. *Seneca in Oct. Act. 3.*

- - - - - - - Sola perpetuò manent
Subjecta nulli mentis atque animi bona.

Easdem vires deprehendit S. Gregorius in S. Ecclesiâ, pluribus quidem calamitatibus impetitâ, nunquam tamen obrutâ. *Arcturus*, inquit, *semper versatur, & nunquam mergitur: quia & sancta Ecclesia persecutiones iniquorum sine cessatione tolerat, sed tamen usque ad mundi terminum sine defectu perdurat.*

S. Ecclesia. *S. Gregor. Pap. l 9. Moral. c. 6.*

379. Nobile Saronnæ templum septem Arctoi minoris stellas exhibet, cum lemmate. MERGIMUR NUNQUAM. Quasi diceret, auxiliarem Deiparæ Virginis manum assiduò extentam, suis solatiis & pronissimâ opitulandi voluntate nunquam nos destituere; haud secus, atque septenum illud Arctoi sidus in polo suo fixum, firmumque hæret. S. Bernardus. *Ista*, inquit, *est præclara, eximia stella super hoc mare magnum & spatiosum necessariò sublevata, micans meritis, & illustrans exemplis. O quisquis te intelligis hujus sæculi profluvio magis inter procellas & tempestates fluctuare, quàm per terram ambulare, ne avertas oculos tuos à fulgore hujus sideris, si non vis obrui procellis.*

Protectio continua Mariæ V. *S. Bernard. Super Missus est & Hom. 4.*

380. Calamitatum beneficio latissimam excellentiæ nostræ amplificandæ viam sterni, haud obscurè ex Ursâ minore conjicies, cui lemmatis loco subscripsi. DUM VERSATUR ERIGITUR. Iisdem omninò verbis de Ecclesiâ Orthodoxâ ratiocinatus S. Gregorius. *Arcturus*, inquit, *dum versatur erigitur: quia tunc S. Ecclesia valentius in veritate reficitur, cùm ardentius pro veritate fatigatur.* Cæterum omnis anima, dum calamitatum procellis jactatur, ad Deum sese erigit, & perfectionis apicem conscendere nititur. Deus Prophetæ ore id testatur. *In tribulatione suâ manè consurget ad me.*

S. Ecclesia. *S Gregor. Pap. l. 9. Moral. cap. 16.* Calamitas elevat. *Osea. 6. 1.*

381. Cæsar Pontoglius, Academicus inter Errantes Brixienses Concertatus, symboli loco Ursam minorem in hæc verba loquentem sistit. ET MIHI STABILIS ERROR. De S. Ursula id scitè intellexeris, quæ, Ursa verè Cœlestis, tametsi extra patriæ fines per adversas pelagi tempestates oberrans, nunquam tamen à Divinitatis polo longius recessit. Porrò quisquis à præfixâ boni Prælati normâ deflectere reformidas, subditis tuis ita invigiles, eosque gressu adeo cauto circuias oportet, ut extra Deum, ceu Polum cœlestem, nunquam deflectas. E Petri Bercorii sententiâ *Prælatus debet circà polum Christum ambulare, & visibus subditorum semper debet se præsentare per boni exempli dationem, & nunquam se iis occultare per subsidii denegationem, seu per sui absentationem.*

S. Ursula. Prælatus. *Bercor. Reduct. l. 5. c. 31. n. 1.*

382. Ad Ursæ minoris caudam stella cernitur, quam polarem, seu Cynosuram vocant; non quasi ea ipsiusmet sit polus, sed quòd pôlo, præ reliquis stellis, omnium proximè accedat. Stella hæc polaris ab octavâ quidem sphæra circumvolvitur, gyro tamen adeo angusto, ut immotam putes. Unde lemma. IN MOTU IMMOBILIS. Talis omninò est virtus, quæ, humanâ vitâ assiduò decedente, stabilem in anima sedem figit. D. Basilius Paradisi metro Italico canit:

Virtus. *D. Basil. Parad. in Lyricis.*

Nostro polo è virtude.
Che frà moti imortali immobil resta,
E fiammegia su'l ciel cinta di stelle.

Porrò Sancti Martyres in motu fuêre immobiles, quando tot calamitatibus agitati, mentem suam assiduò in Deo defixam servârunt. *Quam magna constantia Martyrum!* exclamat S. P. Augustinus, *quam bona fides Sanctorum! qui pro nomine Christi multa tormenta libenter suspiciebant, & tamen eadem tormenta contemnendo, in suis persecutionibus diabolum superabant.* In rem præsentem de illustrissimo Domino Fabio Ghisio canit P. Jacobus Masenius, alluditque ad stellam ipsius gentilitiam.

SS. Martyres. *S. August. serm. 38. de Divers. cap. 1.*

Stella polo firmata suo, dum mota per orbem
Volvitur, illa suum mutat, habetque locum.
Et mens firma tibi: non mota, movetur in orbe:
Dumque agit aut agitur, sidere fixa suo est.
Quod polus est stellis, Deus est tibi, magne Virorum,
Seu motus peragas, seu patiare tuos.

383. Stella polaris subjuncto lemmate, OMNIS EXPERS MOTUS. Animum verè grandem, omnique infirmitate superiorem significat, qui universum orbem millies jactarum cunctosque fortunæ, seu ridentis seu indignantis motus, eodem vultu excipere novit. Sigismundus Imperator, quemnam sceptro dignum censeret, interrogatus; Æneâ Sylvio referente respondit; *Eum, quem neque secundæ res extollerent, neque adversæ deprimerent.* De homine justo pronuntiat Salomon. *Justus in æternum non commovebitur.* Isocrates ad Dominicum, *Existima*, inquit, *nihil humanum esse stabile: sic enim neque fortunatus eris præter modum lætus, neque infortunatus præter modum tristis.* Immobilem hanc persistentiam in Deo comprimis reveretur S. Ecclesia. dum canit,

Animus imperterritus. *Æn Sylv. l. 4 cap. 1.* *Prov. 10. 30 Isocr. ad Dom.*

Rerum Deus tenax vigor,
Immotus, &c.

Deus.

384. Stel-

nicus rus.

384. Stellam polarem lemmate Hispano insignierunt BVENA GVIA, id est, interdrete R^mo D. Picinello, *Dux optima.* Nimirum, imcomparabile veri amici, prudentis consiliarii, & Mecœnatis, in authoritate constituti ad nos dirigendos est pretium. Virtus, è D. Basilii Paradisi sententia, stella nostra polaris, nostraque dux est.

irtus ux nota.

E quando contra noi le sue procelle,
Suscita il mundo, e desta
Adanni nostri onde turbate, e crude
Al ingegno, mentr' e quasi che assorto,
Essa addita i sentieri, e monstra il porto.

Mariam Virginem, ceu veram polarem stellam, S. Ecclesia opportunè salvere jubet, *Ave maris stella:* Hæc enim Dux, inter præsentis vitæ procellas optima, ad salutis æternæ portum manuducit. Ad illam conversus Baptista Mantuanus, canit.

aria V. ux nostra.

apt. lant. Parthen.

Tu placidum terris sidus, quod liberat omnes
A pelagi furore rates, quod luce benignâ
Saturni, Martisque graves eliminat iras.
Tu nobis Helice, nobis Cynosura, per altum
Te Duce vela damus, portus habitura secundos.
Tu mare, tu ventos, tu sydera cuncta, Deumque
Concilias; tu tuta salus, tu pacis origo,
Tu commune bonum, generis tu gloria nostri.
Hæc ades: & captos præsenti numine cursus
Dirige, & infirmam rege per vada cærula puppim.

Haud aliter Fulbertus Carnorensis, *Oportet*, inquit, *universos Christicolas, inter fluctus hujus sæculi remigantes, attendere maris stellam hanc, id est, Mariam, quæ supremo rerum cardini, Deo proxima est; & respectu exempli ejus cursum vitæ dirigere. Quod qui fecerit, non jactabitur vanæ gloriæ vento, nec frangetur scopulis adversorum, nec absorbebitur scyllea voragine voluptatum, sed prosperè veniet ad portum quietis æternæ.* Quid multis? Ducem optimum Deum experiêre, quisquis viam ingressurus planam, irretortos in illũ oculos defixeris. Ad hoc propositum Jacobus Billius.

lbert. rnot. in at. virg. m. 6.

us.

ob. Bill. thologi.

Æquora qui fragili sulcat malefida carinâ,
Quid, cursum ut tendit, nocte silente facit?
Pervigil ad cœlum tendit sua lumina sydus
Spectat & in boreo juge quod axe micat.
Quisquis iter vitæ sequeris, vitæque perennis,
Ne tua sint terræ lumina fixa cave.
Semper ad æthereas sublimi vertice sedes
Conspice, sic tutum lætus habebis iter.

385. Stella polaris circa omnem fallendi suspicionem navigia illa tranquillè dirigit, quæ carbasa dubio permisêre mari. Cœlestem hanc, fidamque Ducem Gambertus sequenti lemmatè insignem statuit. FALLERE NESCIA. Verbis è Virgilio mutuatis.

gil. 2. rg. V. 7.

At secura quies & fallere nescia vita.

Pulchra ac propria hæc illorum imago est, qui mentem servant liberam, & ab omni fraudum pigmento alienam; neminem unquam circumvenire, nec germanam suam fidem cuiquam temerare soliti. Porrò etiam sacra Biblia, sine ullo erroris aut doli periculo, intellectum nostrum manuducunt, diriguntque. Cumprimis tamen Verbum Divinum, humanâ carne vestitum, è symboli hujus lineamentis dignosces; quippe quod naturæ suæ dotes ipsummet percensens, ingenuè de se fatetur: *Ego sum via, veritas & vita:* vinculo nimirùm suavissimo veritatem & vitam vitæ infallibili connectens: Deus enim semitam minimè dubiam aut fucatam, sed veram; securam, ac æternæ felicitati proximam aperit. *Non enim* S. Hilario teste, *nos in erratica atque in invia deducit ille, qui via est, neque illudit per falsa, qui veritas est, neque in mortis linquit errore, qui vita est.* Pulchrè S. P. Augustinus. Ego sum via, *dicit Christus: sed times, ne erres? adjecit*, & veritas. *Qui errat in veritate? Errat in veritate, qui recesserit a veritate. Veritas Christus, via Christus. Ambula. Times, ne moriaris, antequam pervenias;* ego sum vita, ego sum, *inquit*, via & veritas & vita. *Quasi diceret, quid times? per me ambulas, ad me ambulas, in me requiescis.*

ceritas.

ca ptura istus tra via.

. 14. 6.

ilar. l. Trin.

istus ra via. ug. in 36.

ARCTURUS.

386. Cœleste sidus, cui Arcturo nomen, funestum nautis omen affert, nec nisi horridam, luctuosamque tempestatem vaticinatur. De hoc Plinius. *Grandines, procellæ, cæteraque similia ab horridis syderibus exeunt, ut sæpiùs diximus, veluti Arcturo, Orione &c.* Et alibi. *Arcturi verò sidus non fermè sine procellosa grandine emergit.* Inde Emblematis construendi ansam sumens Carolus Rancatus, epigraphen subdidit. NON SINE GRANDINE. Tyranni hæc idea est, qui subditorum immunitate pessumdatâ, omnem latè provinciam devastat, eamque formidine ac calamitatibus passim replet. Cæterùm Arcturi nomine Divinam vindictam non incongruè intellexeris, quæ mortalibus, in flagitiorum pelago fluctuantibus, gravissimam vitæ secuturæ tempestatem minatur. S. P. Augustinus. *Minatur inimicus leve malum, & facis malum: minatur Deus æternum malum, & non facis bonum. Minis enim Dei, minis æterni ignis, prohiberis a malo, invitaris ad bonum. Si credimus futurum judicium, benè vivamus. Tempus misericordiæ nunc est, tempus judicii tunc erit.*

Plin. l. 18. cap. 18.

Idem l. 2. cap. 39.

Divina vindicta.

S. Aug. in Psal 49.

CANCER.

387. Cancer, è stellis compositus, inter Zodiaci signa numeratur. Fuit, qui ei inscriberet. AD SUBLIMIA RETRORSUM. Ita, ut ad perfectionis Evangelicæ fastigium eluctêris, pedibus è mundo retrogradis id conficias, necesse est: honores nimirùm fugiendo, quos ille ambit; coërcendo sensus, quibus ille blanditur; calcando divitias, ab eo tantoperè expetitas, &c. Christus sese testem offert, *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Magna & mira sententia*, subjungit interpres Augustinus. *Quemadmodum sit hominis in vitam suam amor ut pereat; odium ne pereat, si male amaveris, tunc odisti; si benè oderis, tunc amasti: Felices qui oderunt custodiendo, ne perdant amando.* Et rursùs. *Promisit mundus carnalem voluptatem, responde illi, delectabilior est Deus. Promisit mundus honores & sublimitates sæculares responde illi, altius est omnibus regnum Dei. Promisit mundus superfluas vel damnabiles curiositates, responde illi, sola est veritas Dei.* Meus Concanonicus, D. Ascanius Martinengus hanc Cancri proprietatem eruditè ad SS. Martyres transfert, qui, pedibus è mundo retrogradis, omnem felicitatis, divitiarum, ipsiusque adeò vitæ jacturam, pro æterna beatitate assequenda, facilem, exiguamque censuerunt. *In cancro micantes stellæ, Martyrum chorum indicant, qui quasi retrogrado gradu per tormenta & neces incessêre. Quis enim non obstupescit, ad cancri progressionem, qui dum antrorsum incedit, retrorsùm proficisci videtur? Et Martyrum cœtus! Quis certè in ipsis non admiretur quasi retrogrados incessus, cùm ad cantum per luctum, ad victoriam per clades, ad solatia per tormenta, ad coronas, per spinas, ad nectar per famem, ad fontem perennem per sitim, ad imperium per oppressionem, ad vitam per mortem progressi sint?*

Mundi contemptus.

S. August. tract. 51. in Joan.

S. Aug ser. 11 ex addit. a Corbus. tom. 10.

SS. Martyres.

D. Ascen. Mart. in Glossa magna fol. 450.

CASTOR ET POLLUX.

388. Nicolaus Perottus, ut singularum fiduciam, in Magnatum quopiam inter res suas afflictas à se collocatam, explicaret; navim inter Oceani procellas jamjam fatiscentem, ejusque sarcinas ac merces sparsim, è fluctibus jactatas, expressit. Ut tamen

Auxilium Magnatis benefici.

ſuum navigio eſſet propitium ſidus, è mali cacumine gemellum aſtrum, Caſtorem & Pollucem ſtatuit, addito lemmate. ASPECTU, vel, ACCESSU TRANQUILITAS. Vel è Lucarini ſententia, CUM LUCE SALUTEM. Eò reflectens Carolus Rancatus, ad honorem Illuſtriſſ. D. Hyacinthi Origoni, Senatoris Mediolanenſis, canit.

Tyntaridum felix ſplendet fauſtiſſima nautis
Stella duplex, nobis utraque ſolus eris.

Præſentia Mariæ V. *Jo Geom. hymn. 4.*

Utramque ſtellam mirâ concordiâ in una Maria Virgine conſpicuam obſervat Joannes Geometra, & ad illam converſus canit.

Salve, quæ viſa ærumnis in triſtibus, ingens
Præbes ſolamen, lumina grata ferens.

S. Ignat. epiſt. 1. Virtus ſalvat.

De hac afflictorum conſolatrice teſtatur S. Ignatius, Virginis coætaneus. *Maria miſeris & afflictis condolebat, conflicta nec ſegniter ſubveniebat.* D. Baſilius Paradiſi Caſtoris ſidus ideam putat genuinæ virtutis, cujus feliciſſimum lumen, per orbem diffuſum, clientes ſuos ex ærumnoſâ depravati hujus ſæculi tempeſtate rupit. Lyra ipſius Italica in hæc verba ſonat:

Di, ch' à ſalvar co' raggi
Battuto più frà i tempeſtoſi abyſſi,
Di Leda in foſco ciel ſplenda la prole,
Luce più d' ogni ſtella, e più del ſole
Virtude, e ſenza ecclißi
D' una gloria immortal moſtra i viaggi,
E all' alme con ſereno, e ſtabil lampo
Frà i naufragi del mondo apre lo ſcampo.

389. Caſtoris & Pollucis ſidera nonniſi flammulæ ſunt, ſeu evaporationes ſiccæ, ad primam aëris regionem ſublimatæ, ibique per antiperiſtaſin accenſæ. Hæ, Seneca authore. *In magna tempeſtate apparent, quaſi ſtellæ velo inſidentes. Adjuvari ſe tunc periclitantes exiſtimant Pollucis & Caſtoris numine. Cauſa autem melioris ſpei eſt, quod jam apparet frangi tempeſtatem & deſinere ventos.* Gemina hæc flammula, ſuprà navigii malum in mari turbato ſuccenſa, Raulino authore epigraphen ſuſtinet. TERRET SÆVA PROCELLAS. Innuebat videlicet, ſicuti faces illæ accenſæ indubitatam maris tranquilli præſeferunt teſſeram; ita vindicante Principis juſtitiâ, quâ in ſceleratos animadvertit, rempublicam quietam, placidamque affici. Nec ab hoc propoſito Divina oracula diſſentiunt. *Erit opus juſtitiæ pax, & cultus juſtitiæ ſilentium, & ſecuritas uſque in ſempiternum.* S. P. Auguſtinus. *Si judex es, ſi judicandi poteſtatem accepiſti, Eccleſiaſticâ regulâ, ſi apud te accuſatur, ſi veris documentis teſtibuſque convincitur, coerce, corripe, excommunica, degrada. Sic vigilet tolerantia, ut non dormiat diſciplina.*

Seneca l. 1. Nat. quæſt. c. 1. — Juſtitia vindicativa utilis. — *Iſa. 32. 17.* — *S. Aug. de verb. Ap. ſer. 22. c. 8.*

390. Geminum Caſtoris & Pollucis ſidus nonniſi in extremo navigantium diſcrimine apparet; convenit enim omni humanâ ope deſtitutis, auxiliares è cœlo manus porrigi. Eò animadvertens, D. Primus Tattis, Clericus Regularis Somaſcenus duas illas flammulas, ſuprà navim jamjam fatiſcentem collocatas, ſymboli vice ſtatuit; addito lemmate, IN TEMPORE OPPORTUNO. Nempe benignum illud patrocinium ſignificabat, quò ſanctæ Virgines Fauſtina & Liberata civitatem Comenſem à gravibus exitiis vindicare conſueverunt. Comprimis tamen Mariam Virginem hæc imago ſpectat, quam S. Joannes Damaſcenus ſuaviſſimis his verbis ſalutat: *Ave unicum moleſtiarum levamen; Ave omnium dolorum cordium medicamentum,* ut adeò auguſtiſſima hæc afflictorum ſtella jure à S. Bonaventura dicatur. *Tutiſſimum afflictorum omnium refugium.*

Deus in extremis juvat. — Maria V. auxiliatrix. — *S. Jo Damaſc. ſerm. de dormit. Virg. S. Bonav. Opuſc. 25.*

391. Navigium, promicantibus Geminis, carbaſa ſua in aperto mari explicans, epigraphen tenet. Ipsis Donantibus Auras. Emblema hoc, præter complura alia. P. Leonardus Velli ad triumphales arcus ſuſpendit, cùm Sereniſſimus Hiſpaniarum Infans Ferdinandus Cardinalis ſolemni ritu Mediolanum ingrederetur. Significabat quippe ampliſſimos ac feliciſſimos ſucceſſus, qui è Geminis Auſtriacis Philippo IV. & Ferdinando illius fratre, in omnes Hiſpaniarum fines derivabantur. Lucem Emblemati præivit Claudianus de Olibrio & Probino Conſulibus canens.

Princeps protector. — *Claud in Conſ. Olib. & Probin.*

Jam per noctivagos dominetur Olibrius axes,
Pro Polluce rubens, pro Caſtore flamma Probini,
Ipſi vela regant: ipſis donantibus auras
Nativa tranquilla moderabitur æquore pinum.

idipſum de SS. Apoſtolis Petro & Paulo eleganter dixeris, quorum favore ac patrocinio ſanctæ Eccleſiæ cymba auſpicatò navigat, & infidelium turbæ, ad tranquillum ſanctæ fidei littus emergunt. De his Magnus Auguſtinus. *Duo electi ſunt ad duorum populorum ſalutem; Petrus ad Judæorum, Paulus ad gentium: Petrus, ut in Judæa veterem ac deſertum agrum repararet, atque eum ſub umbra legis infructuoſum & à calore veri Solis abſconditum fidei ſalubritate & gratiâ fœcundaret Paulus verò ad gentes mittitur, & ad terram novam &c. Diſcurrunt itaque per univerſum orbem duo ſplendidiſſimi negotiatores, portantes coram gentibus & Regibus, & filiis Iſrael pretioſa fidei mercimonia.*

S. Petrus & Paulus. — *S. Auguſt. ſerm. 29. de Sanct.*

392. Caſtor & Pollux in turbato mari affulgere ſoliti certam jactato navigio ſecuritatem ſpondent, lemma. In Tempestate Securitas. Ita è Magnatum, cumprimis verò è Sanctorum tutelarium præſentia ac favore inter adverſos fluctus patrocinia auſpicatiſſima recipimus. De Beatiſſima Virgine Maria ait D. Thomas. *Maria ſtella maris eſt; quia ſicut per ſtellam maris navigantes diriguntur ad portum, ita Chriſtiani diriguntur per Mariam ad gloriam.* Et ad Deiparam converſus, Baptiſta Mantuanus canit.

Protectio Magnatum & SS. Patronorum. — *S. Thom. Opuſc. 4. Bapt. Mant. l. 1. Parthen.*

Tu placidum terræ ſidus, quod liberat omnes
A pelagi fervore rates, quod luce benignâ
Saturni, Martiſque graves eliminat iras.

393. Spiritus S. ſub flammarum ſchemate olim conſpicuus, omnem à fluctuante S. Eccleſiæ tempeſtatem repulit. Id Emblemate ſignificaturus D. Areſius, geminas Caſtoris & Pollucis flammulas ſuprà navim ſtatuit, quæ ab intumeſcente mari ſub cœlo obſcuro ac nubilo jactata, epigraphen monſtravit. Serenum Erit. Eam Pneumatis Divini operationem cumprimis experti ſunt Apoſtoli, qui illius igne in ſe transfuſo, ab omni internæ formidinis tempeſtate immunes ac ſereni extitère. De his S. Leo. *Oportebat capacitatem eorum, quæ docebantur, augeri, & multiplicari conſtantiam illius charitatis, quæ omnem formidinem foras mitteret, & furorem perſequentium non timeret. Quod utique Apoſtoli, poſteaquàm Spiritus ſancti novâ abundantiâ ſunt repleti, ardentiùs velle & efficacius poſſe cœperunt proficientes à præceptorum ſcientiâ ad tolerantiam paſſionum: ut ſub nulla jam tempeſtate trepidantes, fluctus ſæculi, & elationes mundi, fide ſupergredientes calcarent &c.*

Spiritus S. tempeſtatem tollit. — *S. Leo ſer. 2. de Pent.*

COLUMBA.

394. Nullus dubites, quin iraſcendi facultas in columbis nimiùm quantùm reperiatur. Fidem ſuam interponit Divinus Vates. *Facta eſt terra eorum in deſolationem à facie iræ Columbæ.* Plinius quoque docet, quando columbæ pectus zelotypiæ verme roditur. *Tunc plenum querelâ guttur ſævique roſtro ictus,* Caveas tamen, id de columba ſidere dixeris, quæ ex Aſtronomorû quorundam ſententia, in partibus Auſtralibus

Hier. 25. 38. — *Plin. l. 10. c. 33.*

ſtralibus, undecim ſtellis conſpicua, ad Syrii pedem collocatur; & olivæ frondem roſtro ſuſtinens, epigraphen à P. Gamberto accepit. PROCUL OMNIS IRA. Verbis ex Horatio mutuatis.

——— — — Procul omnis eſto
Clamor & Ira.

Principem benignum hoc ſidere repræſentaveris, de quo Seneca. *Nihil minus, quàm iraſci, punientem decet: cùm eò magis ad emendationem pœna proficiat, ſi judicio lata eſt. Inde eſt, quod Socrates ſervo ait; caderem te, niſi iraſcerer. Ergò ad coercitionem errantium ſceleratorumque irato caſtigatore opus non eſt. Nam cùm ira delictum animi ſit, non oportet peccato corrigere peccantem.* Et rursùs. *Debet ira removeri. Tota dimittatur: nihil profutura eſt. Sine illa facilius, rectiuſque ſcelera tollentur, mali punientur, & traducentur in melius.*

CORONA ARIADNÆ.

395. Coronæ, ſive roſtratæ, ſive quernæ, ſive etiam ex auro, vel argento fabricatæ, nequaquam firmi ac ſtabilis honoris nomen promerentur, cùm vel diffringi, vel tandem obſoleſcere, neç etiam perenni nexu frontem ambire ſoleant. Contrà verò Gnoſia Ariadnæ corona, ex octo ſtellis in orbem circumflexa, inter Boreales firmamenti conſtellationes numeratur, ſuumque decus nonniſi cum cœlo interituro amittet. Ut adeò hanc Ovidii gnomam lemmatis loco mereatur. ÆTERNUM DECUS. P. Gambertus hoc ſymbolo virtutem exhibet, cujus gloria, nullo unquam ævo terminanda, æternùm vivet. Quinimò Magno Auguſtino teſte. *Omnis virtus, quantò melior atque ſublimior, tantò firmior invictiorque eſt.* Horatius de ſe ipſo canit.

Non omnis moriar: multaque pars mei
Vitabit Libitinam: uſque ego poſterâ
Creſcam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine Pontifex.

CRUX.

396. Sicuti ad polum arcticum, è Nautarum experientia, ſtella latet fatalis; ita ad polum antarcticum ſtella Crucis, è quatuor aſteriſcis conſtructa, & nautis ad vias inveſtigandas plurimùm propitia, reſplendet. Fuit, qui huic ſideri inſcriberet. NOVUM PANDIT ITER. Nautæ enim ſidus iſtud inter nova & incognita itinera Ducis loco ſequuntur. Cæterùm è ſtellæ hujus Emblemate haud difficulter ſanctam Crucem dignoſces, quæ ſemitam quidem novam, ſed tamen adeò ſecuram, tranquillamque monſtrat, ut eam ingreſſus, beatitatis portum auſpicatò contingas. Sanctus Petrus Damianus Cardinalis de duobus Apoſtolis Petro & Andrea diſſerens, *Crux, inquit, quæ eos morientes huic vitæ ſubtraxit, cœleſti Hieruſalem renaſcentes cum triumphali gloria novos cives invexit.* Et Chriſtophorus Finottus.

Æquore qui fluctuas? quæ margo incerta viarum?
Crux tamen in portum prævia monſtrat iter.

397. Navis, ſtellatâ illâ Cruce à longè conſpectâ, in plauſum erumpit, certamque ſibi ſalutem pollicetur. Unde Areſii lemma. A LONGE PROSPICIENS, ET SALUTANS. Ita nimirùm, ſi ducem habuerimus ſanctam Crucem, non eſt, quod naufragium ullum in hoc mundi pelago metuamus. Disertè. S. P. Auguſtinus. *Si non vis mergi, tabulam apprehende, ligno portare, Crux te perducat.* Cæterùm Emblema illud omnium propriiſſimè S. Andream Apoſtolum repræſentat, qui ſanctam Crucem, eminùs viſam, ingenti plauſu ſibi eſt gratulatus. De hoc Andreas Biancus.

Viderat Andreas funeſtum ſurgere lignum,
Cujus terruerunt prævia ſigna Deum.
Et ſervans animi invictum, frontiſque vigorem,
Crux, ait, ò ſalve; ſæpè cupita veni!

Cùm tibi ſe junxit ſummâ pietate Magiſter,
Aſcendit metuens, ne metuenda fores.

HERCULES.

398. Inter cæteras conſtellationes, quæ in Septentrionem recedunt, Herculis aſteriſmus cernitur, ſtellis (ſi Kepleor fidem habeas) octo ſuprà viginti conſpicuus. Hunc proindè clava ſuâ munitum, P. Dominicus Gambertus Emblematis loco depinxit, addito illo Martialis lemmate JUVAT IPSE LABOR. Innuebat videlicet, Heroëm illum fortiſſimum, uti & alios omnes ipſius imitatores, ob edomitas exitioſas belluas, alioſque toleratos labores, tandem ad immortalitatis ac cœleſtis gloriæ faſtigium promoveri. S. P. Auguſtinus. *Requies æterna digna eſt quidem ejus labore perpetuo; ſed neceſſe eſt, ut labore temporali ematur. Noli eſſe piger in labore breviter, & gaudebis inceſſabiliter.* Herculis ore canit Sen.

——— — ——— Nam virtus mihi
In aſtra, & ipſos fecit ad ſuperos iter

399. Idem Gambertus militarem Herois cujuſdam virtutem, nunquam non ab hoſte triumphantem, ac penitùs invictam, Emblemate ſignificaturus; Alcidis ſidus expreſſit, addito Statii lemmate. NUNQUAM SUCCUBUIT. Eodem Encomio Alcidem ſuum jactat Seneca.

——————— Perferam laudem inclytam,
Quod nulla peſtis vicit Alcidem palam,
Omnemque peſtem vicit Alcides palam.

Hoc elogio pro meritis celebrantur David, Cæſar, Alexander Magnus, Carolus V. & Henricus IV. Galliarum Rex, de quibus, ob militares expeditiones præclarè geſtas apprimè dixeris. *Nunquam ſuccubuit.* Cæterum Magnus ille Eccleſiæ Orthodoxæ Hercules. S. P. Auguſtinus adversùs omnes hæreticorum aſſultus adeo ſemper victor rediit, ut jure à Caſſiodoro cognominetur. *Hæreticorum debellator, & famoſorum palma certaminum.*

HYDROCHOUS.

400. Hydrochous, Zodiaci ſtella, ſymboli loco aquas ex amphora verſat, cum dicto. NUNQUAM DEFICIENT. Miſericordia ac beneficentia Divina hoc Emblemate ſignificantur, quæ fluentis nunquam defecturis, ſemper in mundi emolumentum redundabunt. Arnoldus Carnotenſis. *Non arctatur numero, non clauditur fine, nullas omninò habet metas Divina clementia, Sit qui invocet, erit qui exaudiat &c.* Et Philo à P. Velaz. relatus. *Illud verò,* inquit, *quod dictum eſt, Deum eſſe ſempiternum, idem eſt, ac ſi diceretur, largitor perpetuus, ac benefaciens: non aliquando tantùm, aliquando verò minimè, ſed ſemper, continuò, ac indeſinenter, dona donis jugiter, ac indefeſſe accumulans, beneficia ſemper uberiora annectens. &c.*

LEO.

401. Leoni inter terreſtres feras, regis quidem dignitas obrigit; at Leo cœleſtis, in zodiaci faſcia è compluribus ſtellis, ceu gemmis compoſitus, titulum longè celſiorem oſtentat. DOMINATUR ET ASTRIS. Hoc ſymbolo apprimè Magnates illos exornaveris, qui familiæ ſuæ ſcuta Leonis effigie inſigniunt; uti fecerat Sixtus V. ad ſummi Pontificatus apicem ſublevatus. In hoc certè illud D. Petro & poſteris à Chriſto ſancitum promiſſum plenè expletum cernitur. *Quodque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcunq; ſolveris ſuper terrā, erit ſolutum & in cœlis.* Unde exclamat S. Hier. *O beatus cœli janitor, cujus arbitrio claves æterni aditus traduntur; cujus terreſtre judicium præjudicata authoritas ſit in cœlo.* Cæterùm Leo ille invictiſſimus, Maximilianus Bojorum Dux, aſtris imperare videri poterat, quando in preces effuſus, cœlum inclamavit, moxque integram Angelorum phalangem præſentem habuit, qui

Martial. l. 1. Ep. 129.
Labor & virtus gloriam acquirunt.
S. Aug. in Pſal. 93.
Sen. Herc. Oeta Act 5. ſcen. penult.
Stat. l. 3. Thebaid.
Senec. in Traged. Hercul. Oeta Act 5. ſcen. penul.
Valor invictus.
S. Auguſtinus.
Caſſiod. de inſtit. c. 22.
Miſericordia Dei.
Arnold. Carnot. tract. de ſept. verb. Chriſti.
P. Velaz. in Pſal. 100. Annot. 24. num. 5.
Summus Pontifex.
Matth. 16. 19.
S. Hieron. in hunc loc.

Caramuel in vita Dominici. qui Bohemo perduellium exercitu prostrato, insignem optimo Principi victoriam obtulerunt; uti prolixè refert Illustrissimus D. Caramuel.

402. In Leone cœlesti duæ potissimùm prærogativæ eminent, ET LUMEN, ET ARDOR. P. Gambertus generosum militem hoc Emblemate exornat, qui in heroicis suis expeditionibus & ardorem, & æternum famæ suæ lumen præferat, necesse est. Tales extitêre Josue, David, Judas Machabæus, Georgius Castriottus, & alii. Porrò etiam Prædicatores simul & luceant & ardeant; *est enim*, S. Bernardo teste, *tantùm lucere vanum, tantùm ardere parùm: ardere & lucere perfectum.* Sic S. Joannes Baptista, à Christi testimonio, *erat lucerna ardens & lucens.* Cæterùm etiam in forma fœminea lumen & ardor deprehenduntur, quibus oculi fascinantur, & pectus improvidum uritur.

(Miles generosus. Prædicator. S. Bern. serm. de S. Jo Bapt. Jo. 5. 35. Venator. Forma fœminea.)

ORION.

403. Franciscus, Mutinensium Dux, tractandis nobilissimæ venationis suæ armis intentus, vehementi quidem, sed tamen innocuâ irâ exardescere solebat. Id quod Emblemate significaturus P. Gambertus, armatam Orionis constellationem depinxit, eamque venatoris habitu spectandam, hâc Statii gnomâ, ceu lemmate insignivit, INSONTES IRÆ. Insontem utique illam Principis iram dixeris, quâ in sceleratos animadvertens, non quidem homines, sed culpas abominatur; consentaneè nimirum ad illam Vatis Regii paranæsin. *Irascimini & nolite peccare.* Id explicans Magnus cœlestium arcanorum Interpres Augustinus, *Irasceris filio*, inquit, *non odisti filium, et servas hæreditatem: & ad hoc irasceris, ne perdat quod ei servaveris, malè vivens moribus pravis.* Unde etiam subditorum peccata à Prælatis vindicari jubet, *cum dilectione hominum, & odio vitiorum.*

(Venator. Stat. de Herc. Furent. Princeps justus. Psal. 4. 5. S. Aug. in Psal. 30 Conc. 2. Idem in Reg. c. 5. v. 15.)

PEGASUS.

404. Singularem Principis cujusdam erga literatos affectum ac beneficentiam P. Gambertus in Pegasi constellatione dignoscendam proposuit quæ è viginti asteriscis, ceu gemmis, composita, subjunctam Horatii epigraphen monstrat, MUSIS AMICUS. Tales se exhibuêre Ptolomæus Ægypti Rex, Dionysius Siciliæ Rex, Octavianus Imperator, Lucullus, Mecœnas, Vespasianus, Adrianus, Marcus Antonius, Pius, Alexander Severus, Trajanus, Constantinus Magnus, Theodosius, Mauritius, Andronicus, Commenus, Otho III. Carolus IV. & Sigismundus Imperatores; ut nihil dicam de Nicolao V. Eugenio IV. Pio II. & Leone X. Pontificibus Maximis; quibus pro meritis accenseas Alphonsum Aragoniæ Regem, Ferdinandum Siciliæ Regem, Joannem Galeazzium Mediolam Ducem, Carolum Emmanuelem Sabaudiæ Ducem, aliosque; qui viros litteratos plurimo amore ac munificentiâ sunt complexi: Idque non immeritò; cùm *Docti*, Magno Augustino teste, *sunt in Ecclesia lapides pretiosi, scilicet abundantes scientiâ & eloquentiâ, & omni instructione legis.*

(Horat. l. 1. Od. 26. Princeps versùs litteratos beneficus. S. August. serm. 218. de Temp.)

PERSEUS.

405. Compertum habemus, sceleratos, justitiâ vindice suprà tragicum pegma interfectos, aliquid horroris spectantibus incutere: si tamen rem æquâ lance perpendas, horror ille plurimùm salubris gratusque existit. Huic rei explicandæ Perseum, symboli loco, depinxêre, qui triginta & octo stellis distinctus, manu dexterâ infamem Gorgonis, à se occisi, calvariam sustinebat; addito Claudiani lemmate GRATUS TERROR. Gratum hunc terrorem usu didicit Hierosolyma, quando protervi Giganthis cervicem, à Juvene Davide præcisam, conspexit. Eundem etiam experta est Bethulia, oculis in superbi Holofernis, à Juditha detruncati, calvariam defixis. Experta quoque illum fuit universa Palæstina, cùm Nicanoris caput, manum dexteram, & linguam, à fortissimo Juda Machabæo præcisam, intueretur, suosque oculos in mutilatis illis exuviis, veluti in spectaculo jucundissimo pasceret. Ipsa denique beatorum acies, cùm impiam Meretricem ab æterna justitia castigatam, cerneret, miris adeò gaudiis incessit, ut in prolixas laudis & jubili voces erumperet. S. Bernardus illud Salomonis explicans. *Ego quoque in interitu vestro ridebo*, ait. *Quid ergò in insipientium interitu sapientiæ credimus placiturum, nisi justissimam suam dispositionem, & irreprehensibilem ordinem rerum? sanè quod sapientiæ tunc placebit, sapientibus quoque placeat, necesse est universis.*

(Justitia vindicativa gratum terrorem affert. Claud. de Siren. 1. Reg. 17. 54. Judith 13. 2. Mach. 15. 32. Apoc. 19. 1. S. Bern. serm. 9. in Psal. Qui habitat.)

PHOENIX.

406. Phœnicis sidus, quindecim stellis conspicuum, P. Dominico Gamberto authore, epigraphen tenet: FUNERIBUS PRETIOSA SUIS. Verbis è Martiali desumptis, ubi de formicâ, intra succinum congelatâ, canit:

Sic, modò quæ fuerat vita contempta manente,
Funeribus facta est nunc pretiosa suis.

S. Apolloniam eruditè cœlestem Phœnicem dixeris, quæ martyrii sui rogo imposita, magnum ac sublime nominis, felicitatisque suæ incrementum fecit. Id quod eâdem ratione de S. Laurentio, aliisque intelligere licet, quia SS. Martyrum gloria ibi potissimùm exoriri cœpit, quando funeri suo inter gravissimos cruciatus propinquârunt. S. P. Augustinus. *Non tanto concursu hominum ad Martyres occidendos cavea crudelitatis impleta est, quantò nunc ad eos honorandos Ecclesia pietatis impletur. Omni anno spectat cum religione charitas, quod uno die cum sacrilegio commisit impietas.*

(S. August. serm. 103. de Divers. cap. 2.)

SAGITTA.

407. Cœleste signum, cui sagittæ nomen, suprà Aquilæ alas, inter Tropicum æstivum, & circulum æquinoctialem medio loco hæret. Dum sagitta illa conspectum nostrum subit, minacem flammam ostentat, & jamjam ab arcu resiliens putatur, orbem lethali ictu transfixura. Verùm Virginis prodeunte sidere, mox infima cadit; nisuque prorsùs irrito, intra latebras recipitur. Unde Emblematis loco hanc è Venerabili Beda desumptam gnomam addidi. OCCIDIT VIRGINIS ORTU. Sagittæ, instrumenti militaris nomine terrores bellicos intellige, quos Mariæ Virginis præsentia reprimit, dissipatque. Certè Regibus ac Ducibus sibi devotis innumeras victorias contulit Virgo hæc invictissima; ut Narseti adversùs Gothos. Heraclio Imperatori contra Cosrohem, Persarum Regem: Pelagio I. Hispaniæ Regi; Basilio Imperatori, Christiano exercitui sub Godefrido Bullonio contra Saracenos; Alphonso VIII. Castellæ Regi contra Mauros; Pio V. contra Turcas; aliisque innumeris. S. Rupertus illud Deiparæ elogium interpretatus. *Terribilis ut Castrorum acies ordinata*, ait, *Tu, O Beata Virgo, terribilis es dæmonibus, hæreticis & impiis, sicut castrorum acies ordinata, in qua summa omnium est concordia; ac proindè nullus in ea per discordiam aditus datur hosti.* Joannes Geometra, Virgini supplex exclamat:

Salve, quæ facis ut belli victoria detur
Fortibus armigeris, munere virgineo.
Salve Præsidium urbanum, tu mœnibus arces
Hostes, & moles concutis horrificas.

(Beda Tom. 1. de signis cœli. Maria V. tollit bella & dat victoriam. Cant. 6. 3. S. Rupert. in hunc loc. Jo. Geom. Hymn. 4.)

SCORPIUS.

408. Cœlestis constellatio cui Scorpionis nomen à similibus lineamentis obtigit, epigraphen sustinet. NESCIA VENENI. Tametsi enim influxo suo plurima adversæ valetudinis ac mortis venena spargat, ipsamet tamé intra se nihil penitùs virulentæ aut malignæ

(Calamitas non nocet.)

malignæ luis continet. Ita vindicta Divina, licet complura tormenta adversùs mortales jaciat; sibimet tamen nihil viperei toxici, alteriusve malitiæ commixtum habet, cùm summa inter malum & in-
Mach. 6. finitum bonum sit discordia. Unde historiæ Machabææ author, miserias atrocissimas descripturus, prœmii loco in hæc verba protestatur; *Obsecro autem eos, qui hunc librum lecturi sunt, ne abhorrescant propter adversos casus, sed reputent ea, quæ acciderunt, non ad interitum, sed ad correptionem esse generis nostri.*
Aug. in al 5. S. P. Augustinus. *Cùm punit Deus ut Judex, punit eos qui legem prætereunt, non eis inferens de se ipso malum, sed in id, quod elegerunt, eos expellens, ad complendam summam miseriam.*

xemplū alum incipis ocer. 409. D. Didacus Saavedra Scorpii asterismo gnomam, præcedenti è diametro adversam supposuit. MAS NOCIVO QUE EN LA TIERRA. Id est, AB ALTO NOCENTIOR. Innuebat videlicet, damna tantò graviora ab hominibus parari, quantò superiorem dignitatis aut Imperii locum occupaverint. *Nam qui magnam potestatem habent, etiamsi*
ristot. 1. olit. c. 9. *nullius pretii sint, multùm nocent,* inquit Aristoteles: cui assentiens S. Bernardus, ait, *Principis error multos involvit, & tantis obest, quantis præest.* Et Innocentius III. *Peccatum sacerdotis,* inquit, *totius multitudinis peccato coæquatur: quia sacerdos in suo peccato totam facit delinquere multitudinem.*
Bern. pist. 127. noc. III. rm. 1. in onsecrat. ontif.

SYRIUS.

xtremū dicium. 410. Epigraphen addidêre Syrio. RADIIS VENIET FERVIDIORIBUS. Christi, ad extremum tribunal venturi, hæc imago est propria; ibi enim,
al. 49. 3. Aug. in al. 49. idem. Regio Prophetâ teste, *Ignis in conspectu ejus exardescet. Iste ignis,* Interprete S. Augustino, *inflammabit inimicos ejus, aridas arbores ignis comprehendet. Tunc enim aridæ apparebunt, quando eis dicetur, Esurivi, & non dedisti mihi manducare.* Et rursùs. *Qui nondum desiderant Dei faciem, timeant vel ignem; supplicia terreant, quem præmia non invitant.* Ipsum-
ent. 33. met Deum, Mosis ore loquentem, audi. *Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferni novissima, devorabitque terram cum germine suo, & montium fundamenta comburet.*

natør. a ad lum. 411. Venatori cuidam defuncto Syrii, seu Canis Cœlestis, Emblema suffixère; addito lemmate. QUIETE CORUSCA. Is quippe, in operoso hujus vitæ decursu assiduò fatigatus, tum demum quietis nunquam interturbandæ felicitatem in cœlis accepit. Magno Augustino teste, *Duæ sunt hominis na-*
Aug. ser. o de p. c. 2. *tivitates, nasci & renasci. Nascimur ad laborem; renascimur ad quietem: nascimur ad miserias, renascimur ad æternam felicitatem.*
Eusta-ius M. Domi-us. Opportunè hoc symbolo S. Eustachium Martyrem, venatorem olim prodigiosum; uti & S. Dominicum ornaveris, qui necdum in hunc orbem genitus, miro canis omine præfiguratus fuit. In hunc sensum meus Concanonicus, D. Salvator Carducius canit.

Canis corusca splendet in cœlo quies:
Sedens Domingus fulget inter Cœlites.

GALAXIA, seu Via Lactea.

Caput. XIII.

412. GAlaxia, per medium stellati cœli, instar fasciæ, extensa, è grandi innumerarum stellarum congerie ponitur, quæ suis radiis, mutuò
ad um. collisis, albidum illum circum constituunt. Proinde viam hanc, stellulis innumeris stratam, lemmate non incongruo ornabis. CONFLATUR INNUMERIS. Viam hanc cœli putes, quæ è virtutum, mutuò connexatum, amicâ frequentiâ sternitur. Id quod primus Christi Vicarius, Petrus perspicuè tradidit his omninò verbis. *Vos autem curam omnem subinferentes ministrate in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis charitatem, &c.* Seneca, genuinam virtutem reliquis virtutibus omnibus indissolubili nexu colligatam demonstraturus, ait, *Cùm aliquis tormenta fortiter patitur, omnibus virtutibus utitur, fortasse cum una in promptu sit, & maximè appareat patientia. Cæterùm illic est fortitudo; cujus patientia, & perpessio, & tolerantia rami sunt. Illic est prudentia sine qua nullum initur consilium. Illic est constantia; quæ dejici loco non potest. Illic est individuus ille comitatus virtutum, &c.* 2. Petri 1. 57. &c. Senec. Ep. 67. Virtus vera.

413. Manilius de circulo illo lacteo, quo cœlum resplendet, ait. Manil. lib.

Nec quærendus erit: visus incurrit in ipsos
Sponte sua seque ipse docet, cogitque notari.

Unde lemma. VISUS INCURRIT IN IPSOS Vel. INDICE NON INDIGA. In hoc symbolo, ceu speculo, genuina virtus, sanctitas & vitæ innocentia resplendent, quæ, sibi ipsis amplissimi præcones, orbi universo, citra ullum affectatæ industriæ conatum, innotescunt, omniumque oculos in sui admirationem rapiunt. Expertos consule. S. Joannem Baptistam, S. Antonium Abbatem, S. Antonium de Padua, aliosque innumeros, quorum virtus, ab omni machinamento alienissima universum orbem mirâ sympathiâ in sui obsequium ac venerationem traxit. Præclarè S. P. Augustinus. *Laus humana non appeti a recte faciente, sed subsequi debet rectè facientem, ut illi proficiant, qui etiam imitari possunt quod laudant, non ut hic putet, aliquid eos sibi prodesse quem laudant.* Virtus se ipsa innotescit. S. Aug. de ser Dom. in monte l 2. cap. 2.

414. E Mythologorum doctrina, Heroës per viam lacteam progredi, ad cœli delicias ac splendores perducuntur. Illam proinde P. Gambertus hoc Claudiani lemmate ornavit. HÆC SEMITA LAUDUM. Innuit videlicet, directam ad cœlos viam per lactea virtutum vestigia patere; verus enim honor & gloria non jam inter dubios mundi anfractus, nec inter præcipites & invios ipsius calles, sed per cœlestis puritatis, innocentiæ, virtutis, & pietatis Christianæ semitam inquiri debent. Breviter S. Augustinus. *Ad Deum tendimus itinere pietatis.* Et rursùs. *Si ipsum caput nostrum sine peracto labore in terra, in cœlo regnare noluit, neque levare sursùm corpus, quod deorsum accepit, nisi per tribulationis viam, quid audent membra sperare, capite suo se posse magis esse felicia? Non ergo speremus molliorem viam; quâ præcessit, eamus; qua duxit, sequamur; si enim à vestigio ejus aberraverimus, perimus.* Claud. de 3. Consul. Honor. Sanctitas ad laudem promovet. S. Aug. de lib. arbit. l. 3. c. 21. Idem in Psalm. 51.

415. S. Carolus Borromæus. Academicus inter salvatos Papienses Inflammatus, symboli loco Galaxiam tenuit, hoc lemmate insignem. MONSTRAT ITER. Eodem epigrammate D. Petrus, Lusitaniæ Rex, Cynosuram ornavit; significaturus, S. Fidei, boni exempli, & Angeli tutelaris, ceu Ducum fidissimorum beneficio, viam ad salutis portum aperiri planissimâ, nullisque ambagibus circumflexâ. Cùmprimis tamen Mariam Virginem lemmate illo repræsentabis, cui indies in hæc verba advolvitur Ecclesia. Bonum exemplū Fides & Angelus Custos.

Vitam præsta puram.
Iter para tutum.

De SS. Angelis D. Augustinus. *Angeli,* inquit, *attendunt nos peregrinos, & miserentur nostri, & jussu Domini auxiliantur nobis, ut ad illam patriam communem aliquando redeamus.* De B. Virgine meus Concanonicus, D. Absalon Abbas. *Maria in hoc mundo tortuosè viventibus, aliis rectam viam bonæ operationis,* S. Aug. in Psal. 62. Absal. Abb. serm. 31. in Annunt. B. Virg.

aliis

aliis rectam viam humilitatis, aliis rectam viam castitatis ostendit.

Magistratus benignus.

416. Galaxiæ Emblema in ornamentum & laudem publici cujusdam Magistratûs deservit, qui neminem, opis suæ indigum, a justitiæ limine repellere, nullumque sibi supplicem votis suis unquam destituere solet. Epigraphen addidêre; NEC FALLIT EUNTES. Magistratus adeo nobilis haud dubiè illam Titi Imperatoris parœmiam pectori suo altùm incisam habuit. *Non oportet quemquam à sermone Principis tristem recedere.* Tua tamen hæc imago est, O Magna Dei Parens; de te enim non sine solatio loquentem audio pullum tuum suavissimum, mellifluum Bernardum. *Ipsam sequens*, inquit, *non devias, ipsam rogans non erras; ipsâ protegente non metuis; ipsâ Duce non fatigaris, ipsâ propitiâ ad portum pervenis, &c.*

Sueton. in Tit. nu. 8.

Maria V.

S. Bern Hom. 2. super Missus est.

Virtus vera.

417. Genuina virtus, morum munditie, ceu comite individua, nixa, Galaxiam imitatur; hoc lemmate spectandam. HAC ITUR AD SUPEROS. De Philosophia, ceu virtutum omnium synopsi, pronuntiat Justinus Martyr. *Est revera Philosophia maximum bonum & possessio, & apud Deum venerabilis; quæ ducit nos ad eum, & sistit sola, & sancti beatique illi, qui mentem ei donant.*

S. Justin. Mart. apud Lipsium l. Manuduct. dissert. 3.

418. Fuit, qui Galaxiæ inscriberet. CANDORE NOTABILIS. Non sanctæ fidei duntaxat hoc Emblema convenit, de qua Ludovicus Ariostus.

Una machia un sol neo la può far brutta.

Ovid. Casonis in Embl. Polit. 10.

Et post illum Guido Casonius, de promissis ac fide canens.

E qual candida strada in Ciel fregiata
Di stelle minutissime si scopre
Tra l' ombre oscure più lucente, e bella;
Tal la serbata fe, ch' in nobil alma
Splende, più chiara appar, più luminosa
Ne gli auuersi accidenti o ne perigli.

Maria V. purissima.

Verùm insuper insignem Mariæ Virginis puritatem, omnium creaturarum innocentiâ longè superiorem significat. Unde ad eam conversus S. Gregorius Thaumaturgus, ait, *Tu sancta, omni humana natura gloriosior, ac purior, sanctiorque effecta es, ac nive quidem candidiorem habens mentem &c.*

S. Gregor. Thaumat. serm. 2. in Annunt.

Unio multorum utilis.

419. Offuscati Cæsenates communi symbolo Galaxiam, tenuissimis stellulis confertim respersam, præferunt: addito lemmate. JUNCTA RENITENT. Hinc disces, quantùm gratiæ ac splendoris è sancta multorum concordia generetur. Ad hoc propositum opportunè S. Joannes Chrysostomus, *Ignis naturam*, inquit, *talem esse videmus, ut si quis multas in unum lampades coegerit, splendidam reddat, & incendat lucem: sic in fidelibus usuvenit; cùm enim à nobis mutuò avulsi simus, fit ut mestiores reddamur: cùm autem mutuò nos conspicientes, fit ut magnam consolationem accipiamus.* Et Cassiodorus. *Cœlum ipsum stellis copiosissimis plus refulget, & de numerosa pulchritudine mirabilem intuentibus reddit decorem, Naturæ siquidem insitum est, ut bonorum copia plus delectet. Prata denique floribus pinguntur innumeris, laudatur pinguis agri densior seges, &c.*

S. Joan. Chrysost. Hom 2. ad Ep. ad Rô.

Cassiod. Variar. l. 18. Ep 19.

420. Via lactea, è plurium stellarum acervo strata, illustrem ac gratiosum suum alborem assiduo & concordi radiorum communicatione spargit. Unde D. Ludovicus Scottus, Academicus inter Vivaces Placentinos Princeps illam hoc lemmate spectandam proposuit E PLURIBUS NITOR. Sanè experientia testatur, Academias à pluribus viris litteratis; uti & Rempublicam à pluribus personis, prudentiâ politicâ, militari robore; & Christianâ virtute illustribus, plurimum ornamenti ac splendoris accipere. In hanc rem S. Ecclesia gratulabunda exclamat. *O quàm gloriosum est regnum, in quo cum Christo gaudent omnes Sancti.* Nempe cœli regiam non modò à Verbi Divini, sed & à reliquorum Cœlitum præsentia gloriosam ac illustrissimam, denotans. S. P. Augustinus. *Quando cùm multis gaudetur, & in singulis uberius est gaudium: quia fervefaciunt se, & inflammantur ex alterutro.* Meus Carducius canit.

Unio utilis.

S. Aug. l. 8. Conf. c. 4.

Pluribus è stellis rutilat via lactea cœlo,
Plurima dum cedunt sidera parva simul,
Quæ nisi congesto cœtu sociata coirent;
Ceu tenebrosa polo stellula sola foret.
Sic quoque Romulidum splendor latitaret ut Umbris,
Nil simul Heroum se copulâsset honos,

NOX. *Caput. XIV.*

In mortem.

421. HUmanam mortem Emblemati significaturi, obscuram noctem depinxêre, hoc epigrammate legendam. VERTETUR IN DIEM. Nostrum enim è morte reviviscentiam fide Divina firmatam habemus. Facundè & opportunè Tertullianus. *Dies*, inquit, *moritur in noctem, & tenebris usquequaque sepelitur. Funestatur mundi honor, omnis substantia denigratur. Sordent, silent stupent cuncta: ubique justitium est, quies rerum, Ita lux amissa lugetur, & tamen rursùs cum suo cultu, cum dote, cum sole; eadem & integra, & tota, universo orbi reviviscit, interficiens mortem suam noctem &c.* Eodem Emblemate constat, calamitates, tranquillo animo tolera-tas, viam sternere clarissimæ luci, ac felicitati propediem subsecuturæ.

Resurrectio.

Tertull. l. de Resurrect. carnis.

Calamitatem felicitatem afferт.

422. Nox, atro suo velamine omnem superbientis terræ speciem, fastusque coloratos legere solita, epigraphe præfert. COLORES CONTEGIT OMNES. His ipsis penè verbis S. Ambrosius diem occiduam prosequitur:

S. Ambr. Hymn. fer. 5. ad Matutin.

Nox atra rerum contegit
Terræ colores omnium.

Maledicus.

Symboli hujus acumine linguam maledicam feries, quæ alienis virtutibus scelerato conatu insidiari solita, nobilem earum splendorem umbris sepelire ac obscurare nititur. Hâc labe infamem sese probavit Pilatus, quando Christum turbæ spectandum exhibens, truncatas ac mutilas illas verborum particulas protulit, *Ecce homo*; nihil planè; ut acutè observat S. Leo Papa, *nihil*, inquam, *de Divinitatis excellentia, nihil de innocentia vitæ, nihil de collatis virtutibus commemorans.*

Jo. 19. 5.

S. Leo Papa in hunc loc.

FINIS LIBRI PRIMI.

MUNDI

MUNDI SYMBOLICI,

LIBER II.

CORPORA ELEMENTARIA.

IGNIS. *Cap. I.*

[Animus generosus.] 1. HErsilia Cortese de montibus, nobilissima Madrona, magnatum odio ac invidiâ plurimùm exagitata, ut mentem suam heroicam, & plus quàm fœmineam, orbi palam probaret, palatium depingi curavit, flammis undique devastatum; addito lemmate. OPES, NON ANIMUM. Præclare quidem, & è Senecæ sententia; [Seneca in Med. act. 2.]

Fortuna opes auferre, non animum potest.

Doctorum Phœbus, S. P. Augustin. *Divitiæ animum virilem, & Christianum, nec debent si accedunt, extollere; nec debent frangere, si recedunt.* [S. Aug. Epist. 205.]

[Calamitas utilis.] 2. Qui inter adversitatum turbines nihil depressus, gradus identidem sublimiores conscendit, ignem imitatur, è complurium ventorum flamine latius excrescere solitum. Symbolo epigraphen subjunges, VIM EX VI. Vel meâ quidem sententiâ. IL FAN MAGGIORE. Id est, *Majorem faciunt.* Hoc sensu S. Gregor. Papa, *Sanctorum mentes*, inquit, *æternitatis præmia præstolantes, vires ex adversitatibus sumunt: quia crescente pugna gloriosiorem sibi non ambigunt manere victoriam, & electorum desideria, dum premuntur adversitate, proficiunt, sicuti ignis flatu premitur, ut crescat, & unde quasi extingui cernitur, inde roboratur.* [S. Greg. Pap. l. 26. Mor. c. 10.]

3. Amedeus VIII. Sabaudiæ Dux, geminos pyrobolos, in hostem spargi solitos, hoc lemmate donavit. JACTI CRESCIMUS; significaturus, se è persecutorum insidiis plurimùm incrementi retulisse. Huic non multùm absimilis erat, qui igni subscripsit. CONTRARIA JUVANT. Vel CRESCIT IN ADVERSIS. Verbis è Lucano mutuatis. [Calamitas utilis.] [Lucan. l. 3.]

Crescit in adversis virtus.

Seneca canit. [Seneca in Troade.]

---- *Malè relictus igne de magno cinis*
Vires resumit.

Compendio Origenes. *Si non haberemus, qui adversum nos obsisterent, agones non essent, nec victoribus munera ponerentur, nec regnum cœlorum vincentibus pararetur.* [Orig. Hom. 4. in l. N.]

4. Veluti ignis nonnihil sopitus, aspirante vento mox reviviscit; ita virtus nonnunquam dormitans, discretæ correctionis afflatu expergiscitur. Unde lemma, igni subscriptum. CONTRARIA JUVANT. Eleganter S. Ansel. *Ignis, si vento impellitur, ad majorem ardorem crescit: taliter etiam est mens humana salubri admonitione pulsata, ad opus agendum post suggestionem citius surgit, ad quod prius surgere neglexerat. Sicque ut ignis, vento movetur, sic mens à torporis desidiâ admonitione excitatur.* [Calamitas utilis.] [S. Ansel. in similitud. cap. 148.]

5. Pyra succensa, & copiosis pluviis perfusa epigraphen tenet. POTIUS AUGETUR. Ita genuini amoris flamma amplissimum è calamitatum imbre augmentum facit. Opportunè S. Petrus Damianus. *Quò magis caro per tormenta concutitur, eò mens in Deum fixa, firmius roboratur: & quasi igne succensa materies, quò plus adversitatum ventis impellitur, eò in amorem Dei ardentius inflammatur.* Cumprimis tamen Magdalenæ pœnitenti hoc Emblema convenit, quæ propriæ charitatis ignem irrigante lachrymarum suarum imbre plurimùm succendit, mirisque incrementis locupletavit. Optimè S. Augus. *Ubi fuerint lachrymæ, ibi spiritualis ignis accenditur, qui secreta mentis illuminat,* [Amor inter adversa crescit.] [S. Pet. Dam. serm. 21.] [S. Magdalena.] [S. Aug. l. de salut. document.]

6. Ignis, intra furnum distillatorium succensus, pendentibus circum receptaculis omnibus satis eliquati humoris providet. Unde P. Caroli Bovii lemma SATIS OMNIBUS UNUS. S. Ignatius Loyola, nomine & re verè ignitus discipulos suos omnes infracto spiritu, ac copioso virtutum humore replevit. Id quod etiam de SS. Augustino, Basilio, Benedicto, Dominico, Francisco, aliisque dixeris qui præceptionum suarum ardore innumeros discipulos imbuerunt. Cæterùm Christus tanto in miseros mortales a- [Patriarchæ Religiosorum.] [Christus redemptor.]

les amore flagravit, ut sanguine suo pretiosissimo copiosè perfusos solus è morte in vitam revocârit. S. August. *Ille unus quærendus est, qui & redemit, & liberos fecit, & sanguinem suum, ut eos emeret, dedit, & servos suos fratres fecit.*

S. Aug. Ps. 4. Conc. 1.

Virtus inter calamitates impertérrita.

7. Idem ignis, intra officinam aquis irrotatus, majore vi effervescit. Unde lemma. CRESCIT MALIS. S. Ignatium Loyolam hæc imago loquebatur, qui virtutis, constantiæ, & charitatis adminiculo inter calamitatum procellas mirificè excrevit. Eodem symbolo Drogo Hostiensis singularem Magdalenæ ardorem, inter assiduas lachrymas augescentem expressit. *Ubi*, inquit, *afflictus incanduit & ubertavit, carbo lachrymarum imbre respersus fortius incanduit.*

Drog. Host. serm. 1. de Pac. Passion.

8. Ignis, in campi succenti stipulas grassatus, nonnihil quidem nocumenti arido huic pastui infert; at simul plurimùm emolumenti præstat in consumendis humidis terræ excrementis, in reserandis poris, in restringenda vitiosa germinum luxurie, & cinere, seu stercoratione, in arvis relicto. Benè proin' P. Paulinus, JUVAT NOCENDO. Ita sanè justitia vindicativa, nonnullam perniciem sceleratis facessens, integræ civitati consulit, ejusque salutem & incrementum amplissimè promovet. Id probè edoctus David, *Deus*, inquit, *tu propitius fuisti eis, & ulciscens in omnes adinventiones eorum. Geminas hujus effati voculas, propitius & ulciscens*, accuratè examinans S. P. August. ait. *Deus ignoscendo propitius fuerat, & vindicando: Non solùm donans peccata, sed etiam vindicans propitius fuisti. Nam cui verè propitius est, non solùm donat peccata, ne noceant ad futurum sæculum; sed etiam castigat, ne semper peccare delectet.*

Justitia vindicativa.

Ps. 98. 8.

S. Aug. in hunc loc.

Amor non potest abscondi.

9. Idem Paulinus ignem, è pyroboli sphærâ non sine impetu erumpentem, delineavit; adjecto lemmate. NON INCLUDAR. Vel, meâ quidem sententiâ, CARCERIS IMPATIENS. Sicuti verò ignis sese carceribus aut seris coarctari ægerrimè patitur, ita amor, ignis simia, intra pectoris angustias difficillimè concluditur, quin erumpat, ut adeò eundem ignem etiam hoc D. Matthiæ lemmate jure insignias. NON POTEST ABSCONDI. S. Thomas Villanovanus. *Amor*, inquit, *ignis est, cujus ardor occultatus, & flamma publica, dissimulata quantumvis, abscondi non valet. Amor simulare nequit, nec dissimulari, si poteris abscondere solem, poteris & celare amorem.* Dialogum Ergasti cum Mirtillo huc afferre lubet.

Matth. 14. S. Th. Villan. Conc. de Maria Magdal.

P. F. Atto 1. scena 2.

Gia non doueui tu si longamente
Celarmi la cagion de la tua fiamma,
Se la fiamma celar non mi potevi.
Quante volte l' ho detto: arde Mirtillo,
Ma in chiuso foco e' si consuma, è tace.

Amor Divinus destruens.

10. Illum, qui vitæ sanctimoniâ eò progressus est, ut ardentissimo amoris Divini æstu extremum mœrorem, & ægritudinem admodum gravem contraxerit, symboli loco igni non absimilem dixeris, qui intra angustum carcerem accensus, epigraphen tenet, DONEC IN CINERES, Gilbertus super illud sacri Epithalamii, *Amore langueo*, ait. *Non languet amor, sed languet amans: ubi viget amor, ibi viget languor, si desit quod amatur. Quid est languor, nisi affectio quædam de absente dilecto, ad amantem conficiens? Amor vehemens patienti simul afficit & carnem & mentem, &c.* De S. Theresia historiæ produnt. *Intolerabili igitur Divini amoris incendio potius, quàm vi morbi Albæ cum decumberet, sub columbæ specie animā Deo reddidit.*

Gilbert. in Cant. 5. 8.

Brev. Rō. 15. Octob.

11. Experientia testatur, membra humana, nimio frigore constricta, non modò ab igne recreari, sed insuper malignis humoribus, quos inde contraxêre, ejectis, ad pristinam dispositionum symmetriam revocari. Unde D. Primus Tattis igni subscripsit, FOVET, ET DESTRUIT. S. Maurus Abbas hoc Emblemate significabatur, cujus interventu fideles frequenter, maximè inter dolores febriles, roborantur. Idipsum porrò de bono Principe dixeris, qui & gratiæ suæ favore benè meritos *fovet*, & suppliciorum rigore sceleratos *destruit*. Certè misericordissimus, simul & justissimus Deus ex æquo fovet animas sibi addictas, destruitque flagitiosas. Pulchrè S. P. August. *Nos perversitate nostra sic volumus Deum esse misericordem, ut non sit justus. Alii rursus, quasi prævidentes de justitia sua, sic volunt justum, ut nolint misericordem, Utrumque se exhibet Deus, utrumque præstat; nec misericordia ejus præscribit justitiæ, nec justitia ejus aufert misericordiam.*

Princeps benignus & justus.

Misericordia, & justitia Dei. S. Aug. ser. 105 de temp.

12. Inter cætera Emblemata, à D. Carolo Bosso, rarissimi ingenii viro, excogitata, mihique singulari operâ ac humanitate P. D. Gabrielis Mariæ Spreafiggi, Clerici Regularis S. Pauli, & hodie dignissimi Præpositi Mediolanensis ad S. Barnabam, transmissa; duas ignis imagines reperi, in quarum alterâ igneum meteoron (ceu ignis fatui nomen) ad ignis ætherei sphæram tendens exhibetur, cum lemmate. AD SUA TANDEM. Academicus inter Intentos Fatuus hoc suo Emblemate significavit, sicuti ignis ille impurus, è densis ac viscosis expirationibus concretus, tamdiu incertis ac errabundis motibus (unde & ignis errans seu fatuus à Meteorologis dicitur) divagatur, donec, assumpta illa crassitie, penitus defæcatus, ad sphæram sibi connaturalem evolet; ita suum intellectum diversis quidem erroribus, ac crassâ ignorantiæ mole hactenus fuisse agitatum; imposterum tamen fiduciam de acquirenda scientiarum perfectione adeò firmam sese concepisse, ut, academicæ exercitationis beneficio, purissimam cœlestiū ac divinarum rerum cognitionem obtinere confidat; suspiretque *Tandem ad sua;* anima enim, creata cœli hæres, ad cœlum, veluti ad centrum suum, evolare cupit. Verissimum adeò Ovidii effatum est.

Anima ad cœlum aspirat.

Igneus est nobis vigor & cœlestis origo.

Ovid. 29. S. Aug. ser. 112. de Divers. c. 3.

S. Augustinus, *Omnis homo, qualiscunque sit, beatus vult esse. Hoc nemo est, qui non velit, atque ita velit, ut præ cæteris velit: imò quicunque cætera vult propter hoc unum velit.* Cæterùm anima, Spiritus Divini igne succensa, mox à terrenis sordibus expurgatur, & affectu ecstatico ad superūm regiam attollitur. Apprimè meus Concanonicus, D. Celsus Rosinus.

Spiritus S.

Celsus Rosinell. Idilio della Pentecoste.

Che chi foco Divin porta nè l' alma,
Come al tergo habbia l' ali,
Al par d' ogni saetta
Al oggetto del Ciel correr s' affretta.

13. Inter eadem D. Caroli Bossi Emblemata igneam ætheris sphæram videre est quæ vasto suo ambitu aërem complexa, imo totius universi centro globum ter-aqueum suspensum habet, idem tamen ignis, intra loci sui connaturalis terminos constitutus, proprias vires adeò non exerit, ut nec palearum fasciculum, proximè admotum, devoret vel adurat. Ignis proinde, intra sphæram illam suam conspicuus, epigraphen tenet. NEC COMINUS URO. Principis hæc idea est, qui potestatis suæ nervos ac vires nunquam adversus propinquos intendere solet. Sic Christo à Nazarenis fuit exprobratum, quod plurima prodigia in extera civitate Capharnaum, nullum verò in patria sua Nazareth ediderit. Idipsum etiam Christus tum de Elia testatus est, qui alienigenæ viduæ necessitatibus proinde succurrit, nullâ Judæorum pauperum viduarum ratione habita: tum de Elisæo, solum Naamanum, nullum vero Palestinæ concertaneum à lepræ sordibus

Propinqui. Luc. 4. 23.

Ibid. v. 25.

Chrysol. [...]m. 48. fine.

dibus restituente. Verè S. Chrysol. *Inter suos posse morsus est, adustio est; inter cives eminere proximos, proximorum urit gloriam: propinquo propinqui, si honorem debeant, computant servitutem.* Cæterùm ex hoc Emblemate discant Religiosi, ne, intra cœlestem religiosæ vitæ sphæram collocati, nimiâ propinquorum consuetudine utantur. Certè de Apostolis testatur S. Ambrosius, *Apostolis, cùm à Domino mitterentur, neminem in viâ salutare præscriptum est; non quod benevolentia displiceret officium, sed quod persequendæ devotionis intentio plus placeret.*

[Re]ligiosi. [S.] Ambr. l. 7. in [L]uc. c. 9. 59.

14. Ad eandem ignis, intra propriam sphæram nec lucem nec ardorem spargentis, indolem collineans D. Gregor. Bolzi, ignem expressit, qui, amœno splendore conspicuus, vicinam quandam materiem prehenderat; cum lemmate. DA LA SFERA PERO NATIA LONTANO. Id est. SPLENDET, NATIVA SEDE REMOTUS. Nempe sacram Ædem Lauretanam significabat, quæ è patrio Palæstinæ solo remota, famam ac honorem longè amplissimum recepit. Meus D. Salvator Carducius Emblematis mentem hoc disticho aperuit.

Flamma velut rutilat, natali at ab orbe remota,
Sic domus è patrio climate mota nitet.

[P]atriæ [a]blentia [u]tilis. [S.] Chrysost. [H]om. 24. [A]thenæus 3.

Cæterùm complures extra solum patrium longè illustriores resplendent, quàm intra illud; Caussam, quod domi nostræ ut plurimum vilipendamur, hanc assignat S. Chrysost. *Quia solemus, quod tritum est, ac quotidianum; etiam si magnum sit, parvi pendere.* Juxta illud Alexii apud Athenæum, *Alienum amamus, proximum contemnimus.*

[R]eligiosi [p]uri. [J]ac 1. 27. [R]eligiosi [p]uri sa[c]er[d]otes.

15. Ignis supra aram accensus, nota ac consueta Religionis idea est; habetq; hos lemmatis loco præfixos characteres SINE LABE. Innuit videlicet autem illud S. Jacobi Apostoli dictum. *Religio munda, & immaculata apud Deum & Patrem, est visitare pupillos, & immaculatum se custodire ab hoc sæculo.* Hanc iconem Religiosi, aliique altaris Ministri ob oculos suos statuant velim; ignem quippe imitati, sese ab omni spurcitie aut defectu immunes contineant.

[T]h. Kemp. [l.] 4. de I[m]it. c. 11. [n.] 6.

Religiosissimè meus Thomas Kempensis. *O quàm mundæ debent esse manus illæ, quàm purum os, quàm immaculatum erit cor sacerdotis, ad quem toties ingreditur auctor puritatis. Ex ore sacerdotis nihil nisi sanctum, nihil nisi honestum, & utile procedere debet verbum, qui tam sæpè Christi accipit sacramentum, &c.*

[A]mor cœlestis. [R]ichard. de Victore l. [d]e Sacrif. David. [L]uc 12. 49. [I]nfernus.

16. Intra vasti ignis umbilicum aliquot sagittas, arcum, pharetram, & facem depinxêre; addito lemmate. IGNE IGNEM. Cœlestis amoris incendium hoc igne significabatur, à quo, quidquid terreni affectus est, quantocius extinguitur, & devoratur. Ab hoc argumento non multum abludit meus Richardus Victorinus, dum illa Christi verba explicans, *Ignem veni mittere in terram*, ait. *Quando hunc ignem Jesus de summis attulit, nunquid in terris tunc temporis ignis defuit? Invenit absque dubio ignem terrestrem: attulit autem ignem cœlestem. Illum venit extinguere: istum vehementer accendere.* Eodem igne infernales flammæ repræsentantur, quæ meditabundo animo volutatæ, omnem libidinis ardorem restringunt; id quod in filio prodigo, ad frugem converso, demonstrat meus D. Gregorius Comaninus.

[D]. Greg. Comanin. vol 1. parte [d]el suo Canzonie[r]e.

Alhor ch' io tutto de la fiamma ardea,
Che di lascivia, e non d' amor la face
Entro nel cor vilissimo accendea,
Per tormi eternamenti ne Ciel la pace.
Correr con la memoria i pur deuea
Al fiero ardor del' infernal fornace:
E cosi di paura a poco a poco,
Amorzar dentro à lui FOCO CON FOCO.

Mundi Symbol, Picinelli & Aug. Erath. Tom, I.

Et Joannes Audenus.

Is facilè extinguet Veneris flagrantia tela,
Qui meminit gehennæ qui Phlegetontis aquæ.

Pentapolis quoque, igne tortore castigata, hoc Emblemate denotatur; veluti D. Marinus de justitiâ Divinâ, adversus lascivam mundanorum turbam succensâ, canit, eamque in hæc verba loquentem introducit. Suppliciū *Marinus.*

Hor la pena là giù nel cieco Averno,
Pari al fallo n' aspetta; ardera poi
Chi visse in vivo foco eterno.

Porrò hujus symboli lemmate, *Igne ignem*, significabis, pœnam ex æquo suæ culpæ respondere; nec incongruè lascivos mortales supplicio igneo castigari, qui ignem scelerum suorum instrumentum penè unicum habuerunt. Ludovicus Cerchiarus Neronis statuam, ad æquissimas Talionis leges, fulmine liquefactam ac consumptam asserit, ut qui paulò antè horrendo tyrannidis suæ igne Romanam urbem devastârat. Suppliciū respondet culpæ.

Diruit effigiem fulgur, sternenda Neronis,
Fulgure, cum potius ferrea corda forent.
Non illa in mutilas cecidit diffracta figuras;
Amisit formam, sed liquefacta, suam.
Abstulerant Romæ primævum incendia vultum,
Nec servanda mali Principis est statua.

Denique exinde disces, vitiorum nostrorum incendia, intra contumacem pectoris nostri silicem exardescere solita, nonnisi igneâ correctionis vehementiâ comprimenda, suffocandaque esse. S. Prosper. *Crimina quæcunque non fuerint patientiæ levi medicamento sanata, velut igne quodam piæ increpationis urenda sunt, & curanda.* Correctio efficax. *S. Prosp. l. 2. de vit. Contempl. cap. 7.*

17. Ignis, supra altare collocatus, ignem illum æternum repræsentat, quem veteres Romani fovere consueverant: addito lemmate. NUNQUAM DEFICIET. Eximiam S. Caroli pietatem, charitatem & zelum, nullis unquam intervallis distinctum aut deficientem, hæc imago repræsentabat, Præceperat olim Deus. *Ignis in altari meo semper ardebit;* eo præcipuè igne, quia interprete S. Gregorio, *Altare Dei est cor nostrum, in quo videtur ignis semper ardere, quia necesse est ex illo ad Dominum charitatis flammam indesinenter ascendere.* Eidem symbolo epigraphen non incongruam subjunges istam. SEMPER INEXTINCTUS, Idque è Pauli Maccii judicio, intensum amorem, quo versùs virtutem flagramus, significat, Perseverantia. *Lev. 6. 12. S. Greg. 15. Mor. c. 7.* Amor virtutis. *Paul Maccius Embl. 46.*

Ardor inextinctus virtutis, nocte, dieque,
Mentem, animumque urit, cùm semel arripuit.

18. Luculentam animi ingrati ideam ignis exhibet, qui illam ipsam materiem voraci flammâ depopulatur, à qua fomentum, & persistendi facultatem copiosè subministratam accipit, lemma. ALENTEM DEVORAT. In hanc rem multùm conferunt querula illa Davidis suspiria. *Qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem.* Et illa Servatoris nostri: *Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet.* In hunc locum Origines. *Hæc est autem propria consuetudo hominum nimis malorum, ut potest salem & panem insidientur.* Ingratus. *Ps. 40 10. Matth. 26. 23. Orig. in hunc loc.*

19. Epigraphen igni subdidêre, NEC PROPE, NEC PROCUL. Documenti loco id habeas, ne Principis familiaritas noxia.

Magnatibus, in igne illo repræsentatis, vel nimiùm propinquus adhæreas, vel plurimùm ab iis removeare. Antisthenes id probè perspectum habuit, qui interrogatus, *quomodò ad Rempublicam capessendam sit eundum?* respondit, *velut ad ignem, ne nimis admotus exuraris; procul amotus frigescas.* Eâdem omninò disciplinâ Ecdicium suum instituens Sidonius Apollinaris, ait. *Igitur si quid nostratum precatibus acquiescitis, accitò in patriam receptui canere festina, & assiduitatem tuam periculosæ Regum familiaritati celer exime, quorum consuetudinem spectatissimus quisquis flammarum naturæ benè comparat, quæ sicut paululùm à se remota illuminant, ita satis admota comburunt.* Haud aliter Horatius.

Jo. Stob. serm. 43. — *Sidon. Apollin. l. 3. epist. 3. in fine.*

Dulcis inexpertis cultura potentis amici,
Expertus metuet.

Horat l. 1. Epist. 19.

Id quod Martialis in particulari quâvis amicitiâ observatum vult. Consilium ipsius sanissimum accipe.

Martial. l. 12. ad Julium.

Si vitare velis acerba quædam,
Et tristes animi cavere morsus,
Nulli te facias nimis sodalem,
Gaudebis minus, & minus dolebis.

Amor occultus.

20. Veluti ignis, sub cinerum acervo delitescens, amplioribus viribus invalescit: prout ille testatus est, qui igni, fumosos vapores è cineribus exhalanti subscripsit. ÆSTUAT MAGIS. Ita amoris & odii flamma tantò ardentius exæstuat, quò arctius intra pectoris angustias concluditur. Vernaculo idiomate hâc de re canit Joan. Bapt. Guarinus.

Joan. Bapt. Guar. P. F.

Mirtillo; Amor fu sempre un fier tormento,
Ma più, quand' è più chiuso.

Tu huic malo quantocius medebere, si Virgilii antidoto, quo pecoris scabiem abstergendam docet, sedulò usus fueris.

Non tamen ulla magis præsens fortuna laborũ est,
Quàm si quis ferro potuit rescindere summum
Ulceris os. Alitur vitium, vivitque tegendo.

Humilitas amorem auget. S. Aug. ser. 28. de divers. c. 3.

Cæterum animus, inter humilitatis cineres delitescens, ardorem intensissimum, quo versus Deum exæstuat, intra se sentit. Unde breviter Magnus Augustinus. *Omnes delectat celsitudo, sed humilitas gradus est.*

Charitas.

21. Ignis, intra angustam fornacem reclusus, epigraphen tenet: QUANT' E RISTRETTO PIU, TANT' E PIU FIERO. Charitatis genuinum hoc ectypon est, quæ intra cordis nostri latebras coarctata, nervos validè intendit, & vehementiore impetu versus Deum nititur. Unde lemma illud è nativo suo idiomate ita interpretaberis. EFFERATUR ANGUSTIIS. Opportunè S. Laurentius Justinianus. *Quemadmodum ignis, quantò magis in unum colligitur, tantò amplius nutritur, & flammas evaporans, rursum impetuosius erumpit: ita & mens, cùm diutius intra se commorata fuerit, & ardentius per amoris incendium urit in se; & per desiderium elevatur in Deum.* Eosdem planè effectus in amore profano est deprehendere, quem Tassus in Niceâ, Tancredi amore irretitâ, his omninò verbis proponit.

S. Laur. Just. de Perfect. Monast. c. 15. — *Tass in Gerus. Con quist. l. 7. st. 80.*

Ama, & arda la misera: e si poco
In tale stato, che sperar le avanza:
Che nutrisce nel sen l' occulto foco
Di memoria via più, che di speranza.
E quanto è chiuso in più secreto loco,
Tanto hà l' incendio suo maggior possanza, &c.

Idipsum de Argante, validis hostium, militumque armis circumdato, canit.

Idem l. 2. st. 113.

Non cessa, e non s' allenta: anzi è più fiero,
Quant' è ristretto più da i più gagliardi,
Si come a forza da rinchiuso loco.
Se n' esce, e moue alte ruine il foco.

Amans prosanus.

22. Quidam mundi pullus, igneam amoris sui vehementiam explicaturus, argumentum ab hyperbole mutuavit; quippe Trojæ incendium coloribus expressit, adjecto epigrammate. PARVA IGNI SCINTILLA MEO. Id tamen citra hyperbolem de animâ damnatâ dixisset, quæ totum conflagrantis Troiæ incendium, cum Orcinis flammis comparatum, non plus æstimaret, quàm tenuissimam favillam. Unde Tertullianus horrendas Æthnæ & Vesuvii fauces, Tartaro commensuratas, nonnisi *quadam fumariola* testatur, S. P. Augustinus. *Cogita quoslibet cruciatus, extende animum in quaslibet in hâc vitâ pœnas humanas, compara ad gehennam, & leve est omne quod cogitas.*

Infernus. — *S. Aug. de urbis excidio cap. 4.*

Purgatorium. — *S. Ambr. lib. 3. offic. c. 1.* — *Machab. l. 2. cap. 1.* — *Castigatio.*

23. Ignis, circum catillum, auro plenum, accensus, epigraphen tenet. PURGAT, ET URIT. Præclara hæc piacularium flammarum idea est. S. Ambrosius in geminâ illâ ignis expiantis & incendentis prærogativâ gratiam Divinam contemplatur. Et alibi Machabæorum ignem in aquas, & has rursus in ignem commutatas observans, ait. *Quid ergò sibi vult, quod ignis aqua factus est, & aqua ignem excitavit? nisi quia spiritualis gratia per ignem exurit, per aquam mundat peccata nostra, eluitur enim peccatum, & exuritur, &c.*

Religiosus latens.

24. Alcibiades Lucarinus ignem, cinere coopertum, hoc lemmate distinxit. SERVOR, NON PERDOR. Eorum hoc emblema est proprium, qui mundi libertate relictâ, sub cineream ac funebrem Religionis vestem sese receperunt, ubi vitam non quidem amittunt, sed cum æternâ commutant. Ad mentem hanc Hieremias Vates. *Sedebit solitarius & tacebit, quia levavit super se. Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes.* Et S. Basilius Magnus inter cætera Eremi encomia, *Cella*, inquit, *Dominicæ sepulturæ propemodum æmula, quæ peccato mortuos suscipis, & per afflatum sancti spiritûs Deo reviviscere facis.*

Hierem. Thren. 3. 28. — *S. Basil. Mag. hom. de laud. Eremi.*

S. Ignatius Loyola.

25. P. Famianus Strada in Encomium S. Ignatii Loyolæ, qui sanctimoniæ luce, & charitatis fervore universum orbem ad arma contra inveteratam scelerum phalangem concitavit, ignem suprà turris fastigium depinxit, addito lemmate. FERTE CITI FERRUM. Nempe ad illum veteris militiæ morem alludebat, quo dimicaturi facibus in edito loco suspensis ad pugnam convocari sunt soliti. Virgilius, de Helenâ canit.

Virgil. 6. Æneid. v. 518.

--- Flammam media ipsa tenebat
Ingentem, & summa Danaos ex arce vocabat.

Christus natus. Mat. 10. 34. — *S. Aug. in Psal. 143.* — *Idem in Psal. 96.*

Hâc de re prolixum, ac more suo, eruditum consule Ludovicum Cerdanum Christo, ceu igne æterno, in hunc orbem nato, mox classicum adversus vitia insonuit; unde ipsius Servatoris verba. *Non veni pacem mittere, sed gladium.* Nam interprete Magno Augustino, *separaturus erat fideles ab infidelibus, filios à parentibus, & cæteras necessitudines diremturus, gladio putredinem abscindenti, membra autem Christi sananti.* Et rursus, *Gladius verbi illius salubriter non separavit à consuetudine malâ, &c.*

26. Ignis,

ccator nversus. Matthæus. Hieron. Matth.

26. Ignis, à radiis solaribus, intra speculum reflexis, accensus, Lucarino authore epigraphen tenet. EXCITATUS LUMINE. Ita gratiæ Divinæ lumen, & radii, è Christi vultu reflexi. S. Matthæum ad frugem excitârunt. S. Hieronymus. *Fulgor ipse Divinitatis occultæ, quæ etiam in humana facie Christi relucebat, ex primo aspectu videntes ad se trahebat.* Id quod de omni peccatore haud incongruè dixeris.

ccator obstinatus

27. Igni subscripsit Lucarinus. EXTINGUITUR, NON FRIGESCIT. Hominum corda nonnunquam adeò obstinata videre est, ut jamjam è vivis discessura, nec minimùm de scelerum suorum ardore remittant. In hanc rem meus Concanonicus. D. Salvator Carducius canit.

Vita prius fugiet, sævus quàm frigeat ardor;
Sic perit obluctans nonnisi morte scelus.

erseverantia.

Porrò perfectæ charitatis incendium non antea refrigescit, donec cor, ceu propria amantis officina, extinguatur, & in cineres abeat. Unde monet S.P. Augustinus. *Tempus inimicorum est, donec transeat iniquitas; quæ quantò magis abundat, tanto magis adversus diabolum acrius pugnandum est, ne charitas perseverantium refrigescat.*

Aug. annot. in Job. c. 38.

Justus inter malos. S. Bern. in Cant. serm. 48.

28. Ignis, hoc lemmate conspicuus, IN TENEBRIS LUCET, Eorum Encomiasten agit, qui vitæ integritatem inter sceleratorum umbras illibatam servant. S. Bernardus. *Non mediocris titulus virtutis est, inter pravos vivere bonum, & inter malignantes innocentiæ retinere candorem.* Hâc prærogativâ, è sacræ Paginæ testimonio, excelluit Noë, *Noë vir justus atque perfectus fuit in generationibus suis.* In quem locum Nicolaus de Lyra. *Ad augmentum laudis, justus & perfectus fuit, etiam inter malos homines, qui ipsum nitebantur verbis & exemplis trahere ad malum.* Iisdem encomiis S. Gregorius Papa Jobum prosequitur, dum verba illa explicans, *Vir erat in terra Hus nomine Job*, ait, *sanctus vir, ubi habitaverit, dicitur; ut ejus meritum virtutis exprimatur: ut hoc ejus laudibus proficiat, quod bonus inter malos fuit. Neque enim valde laudabile est, bonum esse cum bonis: sed bonum esse cum malis.*

Gen. 6. 9. Nico'. Lyra in hunc. loc. S. Greg. Moral. c. 1.

Zelus animarum.

29. Ingentem animi ardorem, quo S. Cajetanus Thiæneus versus proximorum salutem assiduò flagrabat, ignis Emblemate significârunt, qui versus lignorum struem exardescens, epigraphen tenebat. NUNQUAM DICIT, SUFFICIT. Verbis è sacrâ Paginâ mutuatis. *Ignis nunquam dicit: sufficit.* Sacra Rota, cùm de illo in Beatorum album recensendo ageretur, ejusdem symboli mentionem injecerat his omninò verbis. *Ut inexplebile ipsius, flagransque salutis alienæ desiderium nobili exprimeretur Emblemate, in ardenti scilicet flamma, cum inscriptione: Nunquam dicit sufficit.* Cæterùm divitiarum fames, nunquam exsaturanda, eodem emblemate exhibetur. S. Basilius. *Ne adaugeas tibi peccatum avaritiæ, namque malum stare nescit, aut quiescere, sed ignis naturæ simile: ignis etiam postquam incendium attigit, omnem properat absumere materiam, nec prius desistere poterit quàm materia defecerit, avarum autem quid retinere poterit? Igne vehementior est, & omnia continuando finibus suis occupat, & quæ sunt vicina, sibi aufert, mox ubi alium sortitur vicinum, & quæ illius sunt, ad se rapit.* Calamo minus prolixo Seneca. *Nunquam improba spei, quod datur, satis est, & majora cupimus, quò majora venerunt.*

Prov. 30. 6. Sacra Rota in processu beatificationis. S. Caj.

Divitiarū fames. S. Basil. hom. in ditatis.

Senec. l. 2. de Benef. c. 27.

racundus proprii sui malifaber.

30. Ignis infra ahenum succensus, aquas ardore suo turbat, iisque ebullientibus, seipsum perimit. D. Alexander de Cuppis Canonicus Regularis, lemmatis loco, illa Petrarchæ verba subjunxit. IO STESSO DEL MIO MAL MINISTRO SONO. Id est. SUM MIHI CAUSA MALI. Hominem, facili negotio ad iram provocandum, hæc imago innuit; is quippe, persistentibus his animi turbis, nonnunquam voces adeò improvidas evomit, quæ in gravissimum ipsius detrimentum redundant. S. P. Augustinus. *Ira vide quid noceat, agnosce inimicam tuam, stat contra te, sepit viam orationis tuæ, murum erigit, & non est quà transeas. Non potes illam interimere, potes illam reprimere.*

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

S. Aug ser. 91. de Div. vers. cap 7

Gratia Dei.

31. Gratia divina eatenùs viva ac constans in nobis persistit, dum assiduum virtutis nutrimentum eidem subministraverimus: haud secùs, atque ignis, lignorum congeriem vicinam habens, vires semper integras retinet. Unde lemma. NI DEFICIAT ESCA. vel: A FOMITE VIRES. S. Joannes Chrysostomus. *Quemadmodum ignis indiget lignis: ita & gratia alacritate nostra opus habet, ut fervere perpetuo possit.* Et Lactantius Firmianus. *Sicut ardere ac vivere non potest ignis, nisi aliquâ pingui materiâ teneatur, in quâ habet alimentum; sic animæ materia & cibus est sola justitia, quæ tenetur ad vitam.* Denique Paulus Maccius de virtute canit.

S. Joan. Chrysost. hom. 1. in 2 Joan. Lact. Firm. l. 2. c 23. Paulus Maccius Embl. 46.

Dotibus aucta novis, nec tempore deperit ullo,
Ut sumit vires fomite flamma novis.

Occasio.

32. Scelerum flammam, jam jam in nobis sopitam levi admodum suggestione irritari posse, argumento minimè obscuro ignis demonstrat, qui sub cineribus delitescens epigraphen tenet. RETARDESCET ATTACTU. Lactantius Firmianus. *Latet autem mens oppressa somno, tanquam ignis obducto cinere sopitus, quem si paululum commoveris, rursum ardescit, & quasi vigilat.*

Lact. Firm. de opificio Dei c. 18.

Adulator.

33. Adulatoris lingua omnem virtutis nostræ thesaurum voraci flamma depopulatur, & in pulveres tenuissimos conterit. Id quod Abbas Certanus in igne dignoscendum proponit, qui in pretiosas vestes grassatus, epigraphen reddit. OPTIMA QUÆQUE VORAT. Guilielmus Parisiensis. *Multo frigore timoris Dei trementes & congelantes oportet esse, quibus tanti ignes inveniuntur, vel qui inter eam ardentes ignes versantur: heu quot & quantorum bona hujusmodi ignibus consumpta sunt, &c. Tanquam incendiarii igitur, & combustores bonorum nostrorum fugiendi sunt laudatores.* Id quod etiam de Detractore, & cumprimis, de vana gloria dixeris.

Guiliel. Paris. l. in moribus.

Detractor. Vana gloria.

34. Academicus, inter Philoponos Pistorienses Fervidus, igni, intra sylvam quandam ardenti, subscripsit. DUM AGITUR AUGETUR. Hunc animi generosi, constantis amoris, & genuinæ virtutis typum habeas, qui inter hostium assultus majore semper robore invalescunt. S. P. August. *Cùm cœperit homo Christianus proficere, incipit pati linguas adversantium: quicunque illas nondum passus est, nondum proficit; quicunque illas non patitur, nec conatur proficere.* Cæterum meus Concanonicus D. Salvator Carducius eidem Emblemati subscripsit. AUCTUS QUOD ACTUS. Ita nimirum ira incendium inter injuriarum ventos amplioribus incrementis exardescit. Carducii hâc de re poëma est.

Animus generosus. S. Aug. Præf. in 2. lib. 119.

Ira.

Auctus quod actus efferri luctâ Noti:
Sic ventilatum crescit ira incendium.

Iracundus

35. Ignis, sub cinerum velamine delitescens, epigraphen monstrat. SI SULPHURE TANGAR. Academicus inter Philoponos Pistorienses Occultus, hoc suo Emblemate hominem, facili negotio ad iram aut indignationem concitandum, significat. Eodem

Occasio.

insuper innuitur, quàm proclive sit, amoris, jamjam sopiti, flammam è quâvis minima occasione vires resumere, & recidivo malo in animam grassari, ut adeò gravi noxâ reum pronuntient Theologi eum, qui occasionem aliquam sibi periculosam expertus, in eam denuò se conjicit. Rationem subjungens S. Cyprianus. *Pro certò*, inquit, *animam suam decipit, qui non cavendo contraria, noxiis rebus semetipsum commiserit. Ille autem tutiùs sibi consulit, qui circa malos semper insidus, species quascunque noxias extimescit.* Præclarè Ovidius.

S. Cyprian de singular Cleric.

Ovid. de remed. l. 1.

Ut penè extinctum cinerem, si sulphure tangas,
Vivet, & ex minimo maximus ignis erit.
Sic nisi vitâris quidquid revocabit amorem,
Flamma redardescet, quæ modo nulla fuit.

Detractio.

36. Ignis, candidum truncum ligneum clarissimæ flammæ complexu lambere ac illustrare solitus, paulò post eundem infami fuligine dehonestat & in vilissimi titionis formam convertit. Ita sanè detractor, ab aliorum laudibus exorsus, tandem epilogum, infamiâ ac dedecore plenum, dexterrimè subnectere novit. Epigraphen Emblemati subjunxi. CLARITATE DENIGRAT, vel, SPLENDORE DETURPAT. Totum id authoritate suâ gravissima confirmat Magnus Augustin. *De ipso igne*, inquit, *mira quis explicet? quo quæque adusta nigrescunt, cùm ipse sit lucidus, & penè omnia quæ ambit & lambit, colore pulcherrimo decoloret.* Et Vates Regius. *Molliti sunt sermones ejus super oleum, & ipsi sunt jacula.* Proindè Detractor Nuntium illum Turcicum imitatur de quo canit Tassus.

S. Aug. l. 21 de civ. c. 4.

Psal. 54. 22.

Tass. nella Gerus. liber cant. 2.

Gran fabbro di calunnie, adorne in modi,
Noui, che sono accuse, e paion lodi.

37. D. Aresius observat, singulis elementis, exteras ac inimicas qualitates, ejectis propriis, imprimi posse. Enim vero terra, aliàs sicca, non rarò humiditatem suscipere cogitur. Aër, naturâ suâ humidus, frequenter siccus evadit. Aqua frigus sibi congenitum sæpiùs cum calore permutat. Solis ignis id peculiare habet, quod primævo suo calore nunquam exui possit. Unde Aresii lemma. NON REFRIGESCIT. S. Mariam Magdalenam hoc symbolum concernit, quæ supremum charitatis Divinæ ardorem, animo semel conceptum, altis adeò radicibus intra præcordia sua admisit, ut illum nec momento quidem in pristinum frigus degenerare sit passa. Eandem præceptionem Christus discipulis suis inculcavit his omninò verbis. *Sint lucernæ ardentes in manibus vestris.* Nimirùm, interprete meo S. Prospero dicere volebat, *ut superno igne accensus animus non tepescat, sed studeat semper ardere.*

Charitatis perseverantia.

Luc. 12. 35.

S. Prosp. ep. 84. inter ep. S. Amb.

38. Ignis, voraci incendio in sylvam, virore ac frondibus undique luxuriantem, grassatus, epigraphen tenet. QUID IN ARIDO? Nimirùm ad illa Servatoris verba alludit: *Si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* quasi diceret: si calamitatum ac suppliciorum flamma incendio adeò immani in arbores vivas, & pretioso virtutum succo plenas, desæviat; quæ, obsecro, tormenta ac ærumnæ illos manebunt, qui ligna arida omnique virtutum humore penitùs destituta, existunt? *Si ego*, inquit Christi ore Venerabilis Beda, *qui peccatum non feci, lignum vitæ appellatus, sine igne passionis à mundo non exeo; quid putas eis manere tormenti, qui sunt fructibus vacui?* S. Gregorius Papa gravissimas Jobi, viri apprimè sancti, ærumnas in memoriam revocans, ait. *Cùm recognosco Job in sterquilinio, cogito qualiter Deus in futuro cruciabit, quos reprobat, qui ita durè affligit, quos amat.*

Luc. 23. 31.

Sceleratis graves pœnæ reservantur.

Beda in loc. cit.

S. Greg. in Job.

39. Ignis, intra virentis ligni fascem accensus, epigraphen sustinet. MICAT ACRIUS ARDOR. Quo sensu hanc iconem interpreter? forsan viridem teneramque juventutem significat, quæ à lascivo amoris igne magis, quàm arida & exsucca senectus infestari solet? Forsan amantis profani pertinaciam exprimit, qui tantò acrius adversus rem amatam inardescit, quò plures hæc machinas, ac resistentis animi clypeos opponit? Forsan immensam Dei bonitatem repræsentat, quæ amoris sui ardorem tantò copiosius effundit, quò amplius saxea ac perfida hominum corda renituntur. Verùm ut ut hæc non sint incongrua. Emblemate tamen illo Divinam iram cumprimis significari putem; sicuti enim ignis majore violentiâ, ac operandi virtute longè validiore in lignum viride, quàm in siccum fertur, ita iræ Divinæ vehementia impulsu multo graviore eos percellit, quos amplioribus gratiæ ac dignitatum ornamentis exscultos offendit. Verissimè adeò, *Potentes potenter tormenta patientur*, seu, Vatablo traduce, *Incotentes inquiretur acriter.* Unde Origines Principes tribuum Israël suspensos esse, ait, eò quod populum non docuissent, non movissent, non solicitò arguissent, additque. *Hæc si cogitarent homines, principatus non ambirent.* Certè Canonicus ille S. Victoris, teste Cantipratano, post mortem apparuit amico, cum dicto. *Si de numero Episcoporum fuissem, in damnationis periculum incidissem, & de numero electorum non essem.*

Amor in juvene.

Amans pertinax.

Bonitas Dei.

Christus judex.

Sap. 6. 7.

Orig. hom. 20. in nu. 25. 4.

Tho. Cantipr. l. 1. Exempl. cap. 40.

40. Ignis

40. IGnis, sub nocturno ac stellato cœlo, in Vestalium templo supra aram accensus, Patre Boldono authore, epigraphen tenet. ÆMULA SIDERUM VIGILAT. Nimirum sacra hæc flamma vigilem Cardinalis Monti, Pastoris optimi, animum significabat. Eodem Encomio Seneca Octavianum prosecutus. *Omnium domos*, inquit, *illius vigilantia defendit, omnium otium illius labor, &c. Ex quo se Cæsar orbi terrarum consecravit, sibi eripuit, & siderum modo, quæ irrequieta semper cursus suos explicant, nunquam illi licet vel subsistere, vel quicquam suum facere.*

41. Ignis, in medio Dianæ templo accensus, epigraphen monstrat. CUSTODE PERENNAT. Ita sinè bonâ hominum diligentiâ, industriâ, & vigilantiâ res quævis maximæ non conservantur. Meus. D. Carducius in rem præsentem canit.

Mulciber exardens vigili custode pererrat,
Nil tibi deficiet, si vigil Argus erit.

Justus Lipsius. *Caduca & fragilis res homines sumus: sed ut simus etiam cùm non sumus, & ut bona fama (sæpè etiam pecunia) mortuis nobis supersit, pendet ab industriâ juvenili.*

42. Tanta sensuum nostrorum est miseria, ut formæ cujusdam venustatem nonnunquam brevi temporis intervallo contemplari, mox vastum intra præcordia incendium contrahant: id quod D. Carolus Rancatus in igne dignoscendum proposuit, qui ingentibus spatiis dilatatus, hanc Claudiani gnomam præferebat. EXIGUÆ PEPERERE MORÆ. Opportunè S. P. Augustinus *Quomodò enim, si aliquis carbones ignis apprehendat, si eos citò projecerit, nihil nocebunt, si verò diutius tenere voluerit, sine vulnere eos jactare non poterit: ita & ille, qui ad concupiscendum oculos defixerit, & libidinis malum in corde suspiciens, moras in suis cogitationibus habere permiserit, excutere à se sine animæ occasione vel plagâ non poterit.* Et S. Gregorius super illud Jobi; *Ignis est usque ad perditionem devorans*, ait. *Quid est libido nisi ignis, & quid item turpes cogitationes, nisi paleæ? Quis etiam nesciat, quia si in paleis ignis negligenter extinguitur, & parvâ scintillâ omnes paleæ accenduntur? qui ergò virtutum incrementa non vult exurere, ita debet libidinis ignem extinguere, ut per tenuem scintillam nunquam possit ardere.*

S. Greg. in Job. 31. 16.

43. E Sforziæ Pallavicini sententiâ, profusus hominum mundanorum decor, instar flammæ, *tantundem splendet, quantùm absumit.* Proinde ignem, Emblematis loco, hoc lemmate notabis. SPLENDET, ET ABSUMIT. Quippe emendicatus hominum splendor nonnisi gravibus impensis, & divitiis prodigè dilapidatis, promovetur, conservaturque. Ad hoc propositum meus D. Carducius.

Pallavic. in Histor. Concil. l. 1. cap. 2. n. 6.

Ambitiosus.

Non secus augustis Regum qui degit in aulis,
Splendorem ut foveat, pabula perdit opum.

Porrò tantundem splendoris in cœlo tibi conciliabis, quò plus divitiarum in egenos absumpseris. Unde S. P. Augustinus. *Arca exinanita est auro, cor plenum est fide. Foris pauper es, sed intùs dives es.*

Eleemosynarius. *S. Aug. in Psal. 66.*

44. Ignis, intra domum excitatus, aquis tempestivè affusis citra negotium extinguitur, lemma. PRINCIPIIS OBSTA. Verbis ex Ovidio mutuatis. *Ovid.*

Principiis obsta, serò medicina paratur,
Cùm mala per longas invaluêre moras.

Principiis obstandū.

Idipsum de amoris lascivi flammâ dixeris. Unde apo-

Ovid Ep. Heroid. apodosis loco istud ex Ovidio distichon habeto

Dum novus est, cœpto potius pugnemus amori:
Flamma recens parvâ sparsa resedit aquâ.

Arist. l. 4. Polit. c. 4. *Sapientis est:* ajebat Philosophus, *malorum initiis occurrere.*

45. Ignis, dum in materiam sibi applicatam agit semper intereà sursùm, ad centrum locumque suum nativum, tendit. Lemma. OPERANDO LEVATUR. R. P. Tobias Lohner, vir si quis alius, pro animarum salute, & Pastorum institutione zelosissimus, imagine illâ spiritualem operarium designat, qui cum hominibus agens, mentem semper ad Deum, veluti ad centrum finemque suum, elevatum habere debet. Id quod præclare sanctus Ignatius, laudatissimæ Societatis Fundator, docuit; de quo P. Ribad. in vita in hæc verba loquitur. *Atque hoc familiare nostris optabat esse, ut Deum in omnibus rebus præsentem cernerent, & mentes suas non in oratione tantùm ad cœlestia attollerent, sed universas res, atque actiones singulas in Deum referrent, neque minorem devotionis spiritum in actione, quàm in meditatione sentirent.* Unde alius quidam dicebat, eum, qui cum proximo conversatur, assiduè illam Ecclesiæ adhortationem sibi occinere debere; *Sursum corda.* (Tob. Lohn. Instr. 5. c. 3. Parochi conversatio. Ribad. in vita S. Ignatii l. 5. c. 1.)

46. Ignis, dum agit, nec minimam nativi caloris sui jacturam facit. Lemma NON PERDIT AGENDO CALOREM. Nempe spiritualis operarius, dum cum proximo agit, studiosè cavere debet, ne quidquam de interno charitatis & perfectionis ardore remittat. Eum in finem saluberrimum illud Christi monitum sibi præ oculis statuat. *Quid prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur.* Hoc videlicet sponsa indicavit. *Introduxit me rex in cellam vinariam, & ordinavit in me charitatem.* Quomodò enim ordinavit, nisi eam excitando, ut ordinem charitatis ab ipso præscriptum servaret, & prius charitatem erga se, postea erga alios exerceret? S. Bernardus, Eugenium suum instruens, *si totus,* inquit, *vis esse omnium, instar illius, qui omnibus omnia factus est, laudo humanitatem; sed si plena sit, quomodo autem plena, te excluso? & tu homo es, &c.* (Parochi conversatio. Charitas ordinata. Matth. 16. Cant. 2. S. Bern. l. 2. de Consid.)

47. Ignis calorem suum omnibus accedentibus indiscriminatim communicat. Lemma. OMNIBUS IDEM. Præclarum in rem præsentem zelosissimi Patris Lohneri est monitum; Verus operarius, inquit, sine ulla personarum acceptione, omnibus auxilium vel consilium poscentibus, aut iisdem indigentibus promptè ea communicare debet; illudque adeò Christi usurpare; *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Eum in finem meminisse debet, Christum pro omnibus æqualiter mortuum esse, omnes esse Dei filios, in omnibus Christum relucere, omnium animas esse pretiosas, & ad imaginem Dei creatas; Atque hoc est, quod tam facile hortatur S. Jacobus: *fratres mei, nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Jesu Christi gloriæ. Etenim si introierit in conventum vestrum vir, aureum annulum habens in veste candida: introierit autem & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum, qui indutus est veste præclarâ & dixeritis ei; Tu sede hic bene, Pauperi autem dicatis: Tu sta illic, &c. nonne judicatis apud vosmetipsos, & facti estis judices cogitationum iniquarum?* Themistocles admonitus, audiit à viro sapiente. *Bene Principatum geres, si cunctis æqualis, & communis esse voles,* S. Bernardus ad Eugenium suum liberrimè. *Non sit,* inquit, *in te acceptio personarum, non parvi te reum peccati existimes, si facies peccatorum, & non potiùs causas judicas meritorum.* (Acceptio personarū Parochis fugienda. Matth. 11. Jacob. 2. Plutarch. in Apophth. S. Bern. lib. 2. de Consid. cap 14.)

48. Ignis, donec extinguatur, ab agendo nunquàm desistit. Lemma. AGIT, DUM VIVIT. Id quod Salomon indicat his omninò verbis. *Tria sunt insaturabilia, & quartum, quod nunquam dicit sufficit,* nimirum, ignis. Rursus de vero animarum Pastore imaginem hanc interpretatur eruditissimus P. Tobias Lohner; is enim, quoad vires suppetunt, ab operando nunquam remittere debet; ut adeò cum Davide possit dicere, *Zelus domûs tuæ comedit me; Et, Tabescere me fecit zelus meus.* Sibi quippe à Deo illud Apocalypsis dictum putet. *Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Atque adeò cum tanta constantia animabus, sibi commissis, invigilet, ut & ipso cum Christo olim moriturus dicere possit: *Consummatum est.* S. P. Augustinus illum D. Joannis locum explicans. *Cùm dilexisset suos, in finem dilexit eos,* ait. *In finem dilexit, ut & ipse de hoc mundo ad suum caput dilectione transirent, quid est enim in finem, nisi in Christum? finis enim legis Christus; finis perficiens, non interficiens: vel in finem, id est, usque ad mortem, non tamen dilectionem morte finivit; vel usque ad mortem dilexit, id est, usque ad mortem dilectio ipsa illum perduxit.* (Prov. 30. Ab operatione nunquam cessare. Psal. 68. Psal 118. Apoc. 2. S. Aug. in Joan. 13. 1.)

FLAMMA. *Caput II.*

49. Flammam in aërem, quasi ad Cœlum subvolaturam; nonnemo hoc lemmate donavit. UT QUIESCAT. Vel, QUIES IN SUBLIMI. Eorum genuina hæc imago est, qui è mundi retinaculis extricati, sese unius Dei obsequio addixerunt; probè gnari, veram quietem nullibi, nisi in solo Deo, repertum iri. Unde Dionysius Carthusianus in illud Threnorum. *Peccatum peccavit Jerusalem, propterea instabilis facta est,* ita commentatur, *conquiescere studeamus in Deo, ipse enim est finis noster, ad quem semper respicere debemus, in quo solo vera & salutaris quies consistit, &c.* Et meus Concanonicus, Thomas Kempensis, Deum ex imo corde affatus. *Non potest,* inquit, *cor meum veraciter requiescere, nec totaliter contentari, nisi in te requiescat, & omnia dona, omnemque creaturam transcendat.* (Religiosus. Dionys. Cart. in Thren. 1. 8. Thom. Kemp. l. 3. de Imit. c. 21. n. 2.)

50. Flamma, Emblematis loco, inscriptum tenet. AD SUBLIMIA SEMPER. Vel, SEMPER SURSUM. Assiduos in virtute progressus hæc imago significat. S. Hieronymus acutè observat, studiosè quidem ab Ezechiële descriptos fuisse gradus, per quos ad templum ascendebatur; *Gradus ejus versi ad orientem;* sed tamen de eorum numero nihil determinâsse, neque ullam eâ de re mentionem fecisse. Verba S. Doctoris adnumero. *Propterea graduum numerus incertus relinquitur, ut quantocunque studio ascendere ad altiora potuerimus, & inferioribus non putemus collocatos, & cogitemus illud Psalmistæ; Ibunt de virtute in virtutem.* (Profectus. S. Hier. in Ezechiel c. 43. v. 17.)

51. Flamma epigraphen legendam offert. ALLICIT, ET TERRET. Principis Majestatem hæc imago describit, quæ benevolentiæ suæ splendore aliorum oculos in se convertit, & simul vultûs sui gravitate in se defixos percellit. Talem, Plutarcho teste, se demonstrabat Rex Demetrius. *Formâ & faciei venustate erat adeò mirâ atque excellenti, ut Plastes vel Pictor exprimere nullatenus imaginem ejus posset; eandem enim venustatem & gravitatem, terrorem & hilaritatem habebat.* Posteaquam Constantinus Imper. Julianum imperii sui hæredem scripserat. *Erant,* teste Alciato, qui (Principis majestas. Plutarch. in vita Demetrii. Alciatus. Histor. Mediola. l. 4.)

qui ex Juliani ipsius facie, qualis Imperator futurus esset, præfigurent. Terribilis enim non sine maxima venustate, ejus oculi optimam indolem præseferebant. Isaiæ testimonio, ante Dei thronum *Seraphim simul stabant & volabant.* P. Antonius Fernandez, hujus ænigmatis interpres, ait, *in Deo summa est pulchritudo, cum summa Majestate conjuncta, quarum illa repellit intuentes, ista verò attrahit; ideò nil mirum, Seraphim simul volabant & stabant: pulchritudinis enim studio, quasi in Deum volando rapiebantur, Majestatis verò radiis repercussi, retrahebantur.* Eadem vultûs Divini effecta non obscurè innuit Regius Psaltes his omninò verbis: *Concupiscit*, invitata à venustate, *& deficit*, repercussa à Majestate, *anima mea in atria Domini.*

...s a-
...bilis &
...ibilis,
...l. 83. 3.

52. Viscosa expiratio per antiperistasin accensa, & in aëra instar flammæ sublata, demùm oculos nostros effugit, & versus sphæram suam nativam evolat. Unde lemma. OCULOS ELATA FEFELLIT. Hoc Emblemate ad solemnes Odoardi, Parmensium Ducis, exequias erecto, caducam hominis vitam delineabis, quæ tametsi meritorum fastigio, & virtutum heroicarum splendore, instar claræ flammæ reluceat, mox tamen è mundi conspectu surripitur, & momento disparet. *Quæ est enim vita nostra? vapor est, ad modicum parens, & deinceps exterminabitur.* Pulchrè S. P. Augustinus. *Vivebat heri homo, non est hodie, paulo ante videbatur, modò non est qui videbatur. Ducitur homo ad sepulchrum, redeunt tristes, cito obliviscentes. Dicitur, quàm nihil est homo; hoc dicit ipse homo, & non corrigit se homo, ut nonnihil, sed aliquid sit homo.*

53. Scipio Bargalius Mariam Virginem, ad cœlos assumptam, flammæ non absimilem dixit; addito lemmate SUMMA PETIT, vel ut aliis placet. CELSA PETIT. Ita omnis humana mens, rationis usu instructa, occultis impulsibus ad cœli fastigium aspirare consuevit. S. Bernardus. *Cupidi sumus ascensionis, exaltationem concupiscimus omnes: nobiles enim creaturæ sumus, & magni cujusdam animi, ideòque altitudinem naturali appetimus desiderio.* Tametsi verò cœli desiderium non adeò in omnibus ferveat, neminem tamen eousque à se alienum videris, qui suprà sortem suam evehi, & sublimiore gradu collocari non contendat.

54. Illud ipsum lemma, SUMMA PETIT. Invidiæ malevolentiam, adversus sublimia Magnatum, aliorumque hominum fastigia enutriri solitum, vivis coloribus exprimit. Titi Livii effatum sanè verissimum est. *Invidiam, tanquam ignem, SUMMA PETERE.* Cui assensum præbet Ovidius.

SUMMA PETIT livor, perflant altissima venti.

Et Justus Lipsius. *Habet hoc omninò præstans & excellens virtus, ut nescio quomodò facilè aut invidos inveniat, aut inimicos.* Præ cæteris insigniter & prorsus divinè Æmilius Probus. *Est hoc*, inquit, *commune vitium in magnis, liberisque civitatibus, ut invidia gloriæ comes sit: & libenter de his detrahant, quos emergi vident altius.*

55. Flamma, Emblematis loco, titulum præfert. SPLENDET, seu, LUCET, ET ARDET. Hanc prærogativam Joannis Baptistæ, Servatoris nostri Prodromo, propriam faciunt Sacri Evangelistæ his omninò verbis. *Ille erat lucerna ardens & lucens.* Eâdem porrò singulos Christi fideles exornabis, qui fidei lumini comitem charitatem jungunt. Non multùm ab hoc argumento recedit meus Concanonicus S. Prosper. *Prædicatores*, inquit, *& nuntii veritatis, sunt ignis cum fervente spiritu, & eos, quos exhortantur, accendunt; duplicem habentes efficientiam ut & illustrent animas: & adurant, cùm eadem vi & ardorẽ virtutis adjiciunt, & peccatorum spinas, tribulosque consumunt.* Absalon Abbas, Canonicus Regularis, *Dum*, inquit, *ignis charitatis ardet intùs per fervorem devotionis, & dat foris calorem in doctrina & exhortatione spirituali, consequenter oportet, ut det splendorem honestate conversationis, & exemplo bonorum operum, &c.* — Absalon Abb. ser. 11.

56. Animus excelsus ac nobilis non modò in mundi negotiis sed & in spiritualis vitæ perfectione semper ad sublimiora enititur. Id quod epigraphe, supra flammam collata demonstrat. DEORSUM NUNQUAM, vel, IMIS HÆRENS AD SUPREMA, vel ut P. Carolo Bovio placet, VIGOR OMNIS IN ALTUM. *Quemadmodum flamma*, Senecæ verbis utor, *surgit in rectum, jacere, ac deprimi non potest, non magis quàm quiescere: ita noster animus in motu est, & mobilior ac actuosior, quò vehementior fuit.* Lactantius. *An*, inquit, *potest, aliquis non intelligere solùm ex omnibus cœleste, ac Divinum animal esse hominem, cujus corpus ab humo excitatum, vultus sublimis, status erectus, originem suam quærit, & quasi contempta humilitate terræ, AD ALTUM NITITUR, quia sentit summum bonum in summo sibi esse quærendum.* — Animus nobilis. — Seneca l. 2. Ep. 39. — Lactan. l. 7. Div. Inst.

57. Ea equidem adversis ventis est facultas, ut flammam infestent; at eandem, directo tramite ad cœlos conscensuram, nil penitùs impedire possunt. Unde Caroli Bovii lemma. VIS NULLA RETARDAT. Certè omnia malevolorum machinamenta Dei servis nullos unquam in spirituali progressu compedes injicere, aut seriam proficiendi voluntatem remorari valent. Exemplo suo id testantur S. Paulus, S. Athanasius, S. Theresia, aliique, quibus adversitatum centuriæ amplissimam virtutis prosequendæ semitam straverunt. S. P. Augustinus. *Quando carnales gravibus vitiorum compedibus premuntur in mundo, spirituales diversarum virtutum pennis elevantur in altum: & à Dei vel à proximi amore separari non possunt, sed cum Apostolo clamant.* Quis nos separabit à charitate Christi? *Spirituales nec tormentis separantur à Christo, carnales verò interdum etiam otiosis fabulis separantur. Illos non separat crudelis gladius, istos verò separat carnalis affectus, &c.* — Virtus infestata. — S. Aug. ser. 54. de Temp.

58. Dum truncus aridus escam ac fomentum desideratum flammis subministrat, hæ, quasi vicem reddituræ, eundem clarissima luce perfundunt. Unde lemma. PRO ESCA SPLENDOREM. Magistros, aut Magnatum ministros hoc Emblema concernit, qui minervali à discipulis, aut victu à Mecænatibus recepto, collybi vice, insignem virtutis aut consiliorum suorum splendorem rependunt. Eadem imago gratum etiam animi affectum, & recentem adversùs beneficia memoriam significat. Benè Euripides. — Gratitudo. — Eurip. in Hel.

Beneficium beneficio respondeat.

Certè Romulus & Remus, ad Tyberis marginem miserè expositi, alimoniam, à lupa subministratam, publico simulachro, ejusdem honori in Urbe erecto, compensârunt. Alexander Magnus, Thebarum civitate captâ, sparsoque passim civium cruore, solam illam familiam in libertatem asseruit, quæ olim patrem suum Philippum, cùm in eadem urbe obsidis loco teneretur, benigno hospitio exceperat. Breviter S. P. Augustinus. *In quacunque voluntate benefeceritis, in ipsa liberamini.* — Ælian. l. 13. var. Hist. — S. Aug. Ep. 49 q. 4. in mod.

59. Muliebris venustas flammæ est æmula; utrique enim aptè inscribes. BELLA DA LUNGI, MA MORTAL D' APPRESSO. Id est. EMI- — Muliebris venustas.

EMINUS PULCHRA, COMINUS LETHALIS. His omninò verbis Baptista Guarinus,

Che se il fuoco si mira, ò come è vago
Ma se si tocca, ò come è crudo, il mondo,
Non hà di lui piu, spaventevol mostro.
Come fera divora, e come ferro
Pugna, e trapassa, e come vento vola;
E done il piede imperioso forma,
Cede ogni forza, ogni poter da loco
Non altrimenti amor, &c.

S. Pet. Damian. lib 2. Epist. 18. S. Petrus Damianus. *Si consumi libidinis incendio nolumus, muliebris aspectûs speciem declinemus, ne de conspectu formæ flamma prosiliat, & in nobis tota mentis intima pervadat.*

60 Flamma, supra Pharum accensa, navim respicit inter noctis umbras & tempestatum horrores fluctuantem; cum lemmate, CURSUM DIRIGIT. Superioris præsentis exemplû. Stob. serm 54. Lips. Cent. 1. ad Belg. Ep. 41. Superiores, aliosve insigni prudentiâ ac virtute viros, hæc idea demonstrat, utpote à quibus familia, civitas, aut Respublica plurimùm præsidii recipit. Epictetus Philosophus, referente Stobeo. *Quemadmodum,* inquit, *faces in portu sublatæ, magna flammâ excitatâ, navibus per mare errabundis, multùm auxilii ferunt; sic & vir splendidus in urbe periclitante magnis beneficiis cives afficit.* Et Justus Lipsius. *Sicut nautas in tenebris levis intermicantis sideris inspectio dirigit: sic nos in hac vita inspectio magni viri.* Porrò Angelus Custos. Orig. Hom. 20 supra Num. bonum exemplum, & inculpata Sanctorum vita, hoc symbolo repræsentantur. Idque Origines meritò etiam ad S. Angelum tutelarem trahit; *Adest,* inquit, *unicuique nostrûm etiam in Ecclesia Dei Angelus bonus. Angelus Domini, qui regat, qui moveat, qui gubernet.*

61. Amor. Bargalius flammam depinxit, in cujus medio gladius, veluti illam in partes dissecturus, cernebatur; cum lemmate, SECTIONEM REFUGIT. Hæc veri amoris genuina sunt lineamenta, qui sese in plures distribui minimè patitur. In amore Divino id observatum habens S. Petrus Damianus, S. Pet. Dam. Opusc. 12. c. 4. Theodoret. in Deut. 6. 4. quæst. 3. *Magnus hospes,* inquit, *in diversorii tui quærit angusta descendere, atque idcircò solus vult, & sine consortibus habitare.* Theodoretus quoque super illam Deuteronomii legem, *Audi Israel, Dominus Deus noster Dominus unus est: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo,* ait, *Docemur dilectionem non scindere in dilectionem Dei, & dilectionem auri, sed totam dilectionem Creatori Deo conservare.*

Calamitates utiles. 62. Qui inter adversos aliorum motus ad majorem fortunam eluctatur, symboli loco flammam præferat, quæ geminis inter se collisis ventis aucta, epigraphen sustineat, DISPARI PUGNA MAJOR. Sanè Othomannica flamma amplissimum tyrannidis suæ incrementum non aliundè derivatum habet, nisi è Christianorum dissidiis, qui mutua cæde confecti, opportunissimum igni Turcico alimentum subministrârunt. Experientiâ quoque didicimus, S. Ecclesiam, & sacros Religiosorum Ordines inter res adversas plurimùm semper promovisse. De se S. Aug. l. 1. de Civit. cap. 29. ipso testatur Magnum Ecclesiæ Lumen, S. P. Augustinus. *Deus, cùm me adversis rebus exagitat, aut merita examinat, aut peccata castigat, mercedemque mihi æternam, pro toleratis piè malis temporibus, servat.*

Tentatio superata. 63. Quidam virgineum D. Thomæ Aquinatis candorem, à prostituti pudoris scorto tentatum quidem nullâ tamen labe fœdatum, significaturus, flammam depinxit, quæ rubum ambiens, epigraphen tenebat. AMBIT, NON URIT, hanc imaginem sequenti epigrammate explicandam censeo.

D' impure fiamme armata,
Contra il pudico Giovane s' auventa
La femina sfacciata,
E d' abbronzarlo, e denigrarlo tenta
Ma contra lui in vano
Sbuffa il furore insano
Del infernal Megera,
Perche un Angelo egli era.

Individua enim mortalium comes est concupiscentia, quæ dum resistentem sentit animum, urere non potest. Pulchrè Magnus Augustinus. *Volumus ut nullæ sint concupiscentiæ, sed non possumus. Volimus, nolimus, habemus illas; velimus, nolimus, titillant, blandiuntur, stimulant, infestant, surgere volunt. Premuntur, nondum extinguuntur, quamdiu caro concupiscit adversus spiritum.* Concupiscentia. S. Aug. De Verb. Dom. serm. 43. 6. 9.

64. Flamma, rubum complexa, INNOXIA SPLENDET. Ita Spiritus sanctus suavissimo amoris sui ardore animas nostras ab omni vitiorum sorde, citra omne doloris aut supplicii vestigium, expiare solet. S. Ambrosius in illud Psalmi. *In te inimicos nostros &c.* ait, *Ideò rubus urebatur, & non exurebatur, quia terram istam, quæ nobis spinas germinabat & sentes disponebat urere per continentiæ disciplinam, non consumere per mortis ærumnam.* Porrò Correctoris lingua illuminet, non destruat, necesse est. Spiritus S. S. Ambr. in ps. 43. V. In inimicos. Correctio.

65. Rubus flammis circumdatus, illustrem quaquaversum splendorem diffundit, ac nunquam conflagrat. Unde lemma, flammæ inditum, LUCET, NON URIT. Vel, ILLUSTRAT, NON URIT. Verbum Divinum, undique igneum, purissimam Virginem Mariam, carne intra illius uterum assumptâ, citra omne virginei candoris detrimentum, amplissimè illustravit. Robertus Abbas. *Hic ignis,* inquit, *Christus, Deus & homo, novem in utero ejus mensibus habitavit, & levem carnis vel animæ ejus stipulam, sive fænum, non solùm non combussit, verùm etiam majore cum virginitatis honore gratiâque formati exinde hominis, quem assumpsit, perenniter illustravit.* Pari ratione calamitates, à Deo immissæ, gloriam ac splendorem, non verò perniciem nobis afferunt. *Ignis in rubo,* teste P. Cornelio à Lapide, *est tribulatio in homine sancto, humili, & mortificato: talem enim tribulatio non urit, non lædit, sed illustrat, & roborat.* Et, prior illo, Hugo Cardinalis, *Ignis,* inquit, *in rubo Ecclesia probata, vel turbata tribulatione non consumpta.* Incarnatio Dei. Rob. Abb. in Exod. l. 1. cap. 12. Calamitates illustrant. Cornel. à Lap. in Exod. 3. 2. Hug. Card. in hunc loc.

66. Flamma rubum ambiens. LAMBIT NON URIT. Ita ineffabili Divinæ bonitati sufficit, igneâ Nemesis suæ luce terrorem incussisse, omnemque illius ardorem, ac devastandi licentiam, quoad potest repressisse. Huic Emblemati consonant illa Exodi verba, ubi Moses *videbat, quòd rubus arderet, & non combureretur.* Nam interprete S. Ambrosio, *Ideò rubus urebatur, quia terram istam, quæ nobis spinas generat & sentes, disponebat urere per continentiæ disciplinam, non consumere per mortis ærumnam.* Aptè insuper hâc gnomâ tyrannorum flammas significabis, quæ S. Cæciliam, & Juvenes Hebræos in fornace Babylonica, citra ullam offensam, circumdedêre. Denique etiam Correctoris lingua proximos suos illuminet, non verò excruciet. Correctio Divina. Exod. 3. 2. S. Ambr. in ps. 43. Corrector.

67. Virtuti nunquam non suam adhærere appendicem invidiam, è flamma compertum habetur, cui inscripsi. NON SINE FUMO. Unde Justus Lipsius. *Ut flamma firmior non surrexit unquam sine fumo, sic nec fama sine nube aliqua livoris,* Cæterum exinde etiam liquet, neminis virtutem adeò esse Virtutis comes invidia. Lips. Cent. 1. ad Belg. Epist 14. Virtus cũ vitio.

esse splendidam ac defæcatam, quin nonnihil caligantis fumi, ac imperfectioris labeculæ respersum habeat. Rursùs sese testem offerens Lipsius, *Quid*, inquit, *sumus nos omnes, qui aliquid esse videmur; Homuli, & in quibus ætherea illius partis aliquid emicat fortasse; sed non sine adjunctâ terrenâ suâ face. Itaque caligo, hæsitatio, error agnata sunt nobis: & nihil tamen eximium ab homine eximio, in quo non ea reprehendas.* (...Cen- ...singul. 23.)

69. Flamma, amœnis undique radiis corrusca, triste prognosticon reddit; nam IN NOVISSIMO FUMUS. Ita nimirum omnis mundi splendor; omnisque gloria tandem in lachrymas, & obscuros languores desinit. *Lætitiæ tribulatio sæpè succedit*, inquit S. Ambrosius; cui assentitur S. Bernardus, *sicut flamma. NOVISSIMA FUMUS occupat & caligo; sic lætitia in tristitiam commutatur.* (...icitas ...ndana.) (...Ambros. ...Psal 1. ...ernard. ...n. 1 de ...versis.)

69. Magnatum amicitia, flammam imitata, asseclis suis plerumque plurimum detrimenti affert; Unde Abbas Certanus flammam, advolanti papilioni infestam depinxit; cum lemmate. LUDENTEM ELUDIT, seu DEVORAT. Acutè Franciscus Petrarcha. *Magnus apud Regem. Majornè quàm apud Alexandrum Lisimachus, apud Liberium Sejanus? Utriusque magnitudinem & ruinam nôsti.* (...vor Ma- ...atum.) (...trarch. ...1. de ...med. ...al. 49.)

70. Idem Certanus Emblematis loco flammam expressit, penes fontis cujusdam aquas accensam; addito lemmate. HAUD MISCENTUR. Significabat nimirum, homini justo nihil mali accidere posse. Senecâ. *Nihil accidere bono viro mali potest. Non miscentur contraria.* Hinc nec delitiæ spirituales sese cum carnis & sensuum voluptate commisceri patiuntur. bene S. Bernardus. *Quomodò ignis & aqua simul esse non possunt, sic spirituales & carnales delitiæ in eodem se non patiuntur.* (...tus ...llis ma- ...subja-) (...neca lib. ...ovid. ...Bernard. ...ist. 2.)

71. Flamma, tametsi stabili loco persistere solita; vivis tamen scintillis passim volitat; atque adeò simul STAT, ET VOLAT, Hanc animæ beatæ ideam putes, quæ Divinis gaudiis assiduò immersa, aliis identidem illecebris (ut vocant) accidentalibus beari cupit. Isaias id insinuat. *Seraphin* (quos *ignem* interpretantur) *STABANT super illud* (nempe supra Dei solum) *ET VOLABANT.* Porrò etiam anima religiosa, dum in silentio suo quieta persistit, altius identidem ad charitatis ac gratiæ Divinæ fastigium evolabat. Pulchrè S. Eucherius. *Deo adstare idem est; quod volare. Festinas ad Deum; sede in quiete & silentio orationis, elevaberis, ad Deum Deorum in Sion evolabis.* (...ati & ...udent ...deside- ...it.) (...6. 2.) (...eligio-) (...Eucher. ...ist. ve- ...us testa- ...nti cap. ...sjatam.)

72. Flammam intrà arentium lignorum fasces succensam, D. Carolus Rancatus Præpositus gemino lemmate donavit? primo quidem; SE SPLENDE, ANCOR CONSUMA Id est. DUM SPLENDET, ABSUMIT. Dignitatem tantundem noxiam, quantùm sublimem, hæc imago describit. Altero verò? SE CONSUMA, ANCOR SPLENDE. Id est. DUM ABSUMIT, ILLUSTRAT. Eos hoc Emblema spectat, qui, tametsi plurimùm noxii, in mundi tamen conspectu illustres, summisque honoribus conspicui habentur. De priore Emblematis sensu pulchrè S P. Augustinus. *In terrenis solatiis magis desolatio, quàm consolatio reperitur. Divitiæ quippe, atque fastigia dignitatum, quibus se felices putant esse mortales, nihil afferunt consolationis, cùm sit eis indigere, quàm eminere præstantius.* Utramque verò illius mentem sequentibus hexameris Jambicis explicat D. Salvator Carducius. (...gnitas ...xia.) (...August. ...ist. 122.)

Si flamma splendet; escas devorat.
Si devorat nutrimen, effundit jubar simul;
Opes vorat sic dignitas, dum fulgurat
Absumit aurum; at splendidum parit decus.

FACULA. *Caput III.*

73. FAcem agitatam genuinæ virtutis hieroglyphicum constituunt; quippe quæ inter adversos motus invalescit, majusque sui incrementum capit. Unde lemma. JACTATA MAGIS; vel, AGITATA VIVACIOR. vel denique, DUM AGITUR, AUGETUR. Iisdem penè verbis Ovidius. (Virtutis persecutio.) (Ovid. lib. 1. Amor. Eleg. 1.)

Vidi jactatas, motâ face, crescere flammas,
Et vidi nullo concutiente mori.

Et post illum S. Augustinus. *In faculâ ignis agitatus accenditur.* Themistocles id expertus, gloriam suam miris incrementis proficere sensit, quando Atheniensium, conterraneorum suorum, malevolentiâ miserè exagitatus, fugam versùs Persarum Regiam arripuit, ibique eò excrevit, ut amicis fateri consueverit; *perieramus, nisi periissemus*, Persecutiones quoque, quibus singuli fratres in unius Josephi caput conspirârunt, immensæ gloriæ sementem eidem jecerunt. Denique S. Ecclesia ad hodiernum amplissimum splendorem succolante potissimùm Tyrannorum crudelitate ascendit. (S. August. serm. 119.)

74. Teda juniperina, petræ allisa, epigraphen reddit. ALISA VEHEMENTIUS. Eandem, adverso vento afflatam, hoc lemmate insignies. AFFLATU FLAMMESCIT. vel, PUGNANTIA PROSUNT. vel, ut Bargalio placet. RINFORZA IL PROPRIO ARDORE, seu, ODORE. Id est, ARDOREM seu ODOREM GEMINAT. Hoc Emblemate ii rursus significantur, qui adversitatum tempore virtutem, merita, ac gloriam suam majori decore exornant. Id quod in sanctis Martyribus observat D. Augustinus. *Lapidati, occisi, fugati sunt, & cùm inde tanquam ex uno loco fugarentur, quasi ligna ardentia Divino igne, totam sylvam mundi accensam fervore spiritus, & lumine veritatis impleverunt.* (Virtus afflicta.) (S. August. Conc. 3. in Psal. 30.)

75. Eadem epigraphe AFFLATU FLAMMESCIT, faci subjuncta cernitur, quæ à ventis aspirantibus excitata, illos opportunè significat; qui levissimâ quavis occasione turbari soliti, passim in amoris vel iræ incendia concitantur. Ex his quempiam, flammæ voce, ita loquentem introduxeris. (Occasio.)

Mentre non soffia il vento,
Sembra il tuo foco spento;
Mà un leggier venticello, à pena spira,
Ch' egli freme ne l' ira,
Tale se ben si mira
La fiamma del mio cor divampa infesta,
Se di lieve cagion soffio la desta.

Mirum est, quantum cor humanum, naturâ suâ igneum, accedentibus Orci suggestionibus, inflammetur. Jobus, de Behemoto loquens, *Halitus ejus*, inquit, *prunas ardere facit.* In hunc locum S. Greg. Papa. *Toties Leviathan halitus prunas ardere facit, quoties ejus occulta suggestio humanas mentes ad delectationes illicitas pertrahit. Alias namque superbiæ, alias invidiæ, alias luxuriæ, alias avaritiæ, facibus inflammat. Superbiæ quippe facem menti Evæ supposuit, cùm hanc ad contemnendam verba Dominicæ jussionis instigavit.* Evæ mox subjungit Cainum, invidiæ flammis jactatum; Salomonem libidinis; & Achabum avaritiæ facibus agitatos, &c. Demum verbis, plurimùm in rem præsentem facientibus, (Tentatio.) (Job. 41. 12. S. Gregor. l. 33. Moral. cap. 28.)

tibus concludit, *Ejus halitus prunas ardere facit; quia reproborum mentes, quas jam CALENTES amore gloriæ temporalis invenerit, suggestionis suæ FLATIBUS usque ad nequitiam exercendæ crudelitatis INCENDIT.*

76. Scipio Bargalius faculam accensam hoc epigrammate legendam proposuit. E QUANTO E PIU AGITATA, PIU SI STRUGGE. Id est. AGITATA DISSOLVITUR. Certè, vita humana inter externas corporis, & internas animi adversitates tandem enervis fatiscit, ac dissolvitur. S. Augustinus illam D. Jacobi sententiam interpretatus, *Quæ est enim vita vestra, &c.* ait, *Vita hæc est vita dubia, vita cæca, vita ærumnosa, quam humores tumidant, dolores extenuant, ardores exsiccant, jejunia macerant, joci dissolvunt, tristitiæ consumunt &c.* Huic nihil dissimilis S. Gregorius, *Laboriosa*, inquit, *est vita temporalis: levior fabulis, velocior cursore, instabilitate fluctuans, imbecillitate nutans; cui nulla propositi constantia, nulla à turbationibus requies, nulla à laboribus reclinatio. Quis denique est, quem non excruciet dolor, solicitudo non urgeat, non subruat timor, &c.*

Vita humana. — S. Aug. in Jacob. 4. 15. — S. Greg. in Prolog. ad Psalmum sextum pœnitentialem.

77. D. Carolo, inter Cœlitum cathalogum relato, facem ardentem exhibuêre, cum lemmate. EX ARDORE SPLENDOR. Innuebat videlicet, è Divi illius summâ charitate, versùs Deum ac proximos miris ardoribus exæstuante, copiosum illum gloriæ splendorem promanasse, quo hodie in beatitatis regiâ amplissimè relucet. S. Paschasius, de Charitate ratiocinatus, *Hinc certe*, inquit, *dignitas nominis, hinc celsitudo meritorum, hinc Reges sumus, hinc Sacerdotes, hinc triumphatores, hinc filii Dei sumus.*

Charitas. — S. Paschas. lib. 4. in Matth.

78. Sodales, virtute ac meritis præstantes, opportunissimam proficiendi occasionem in propinquos quosvis derivant. E faculâ extinctâ id disces, quæ alteri ardenti vicina, epigraphen tenet. DABIT ALTERA FLAMMAS. S. Augustinus. *Sic se tenet corpus Christi membra socia sic compinguntur, & adunantur in charitatem, & in vinculum pacis; cùm quisque id, quod habet, præstat ei, qui non habet.* Emblemati huic construendo ansam dedit Georgius Camerarius.

Societas bona. — S. Aug. in Psal. 125. — Camerar. Emblem. Amator.

Felices tedæ, gemino quæ ardetis amore,
Extinguent vestras tempora nulla faces.
Altera si cedat, reduces dabit altera flammas,
Se fovet, & sese, mutuus urit Amor.

79. Duces Mediolanenses tres faculas accensas symboli loco præferunt, quæ tribus situlis, aquâ plenis, connexæ, epigraphen subjunctam habent. EX UTRISQUE SECURITAS. Ubi ignis haud dubiè justitiæ vindicantis rigorem, aqua verò gratias conferendas significat; è mutuo enim justitiæ ac clementiæ temperamento regnorum incolumitas pendet. Nec abs re severitati clementiam connexam volumus, cùm Lipsio teste, *fit mirum & varium ingenium hominum. Quosdam benignitas, & ex eâ reverentia; quosdam severitas, & ex eâ terror meliores faciunt.* S. Gregorius Papa. *Circa subditos suos inesse Rectoribus debet & justè consolans misericordia, & piè sæviens disciplina.*

Misericordia & Justitia. — Lips. Monit. Polit. l. 2. cap. 12. — S. Greg. l. 20. Moral. cap. 6.

80. Abbas Ferrus tedam extinctam, alteri tamen ardenti proximam, hâc gnomâ oneravit. ACCEPTO LUMINE SPLENDET. Illius hæc imago est, qui non quidem proprio Marte, sed alienâ beneficentiâ emergit. Talem de se ipso canentem audi.

Dependentia.

Quel io, che da me stesso
Sempre sarci da foschi orrori oppresso,
In faccia al mondo splendo,
Perche da l' opera altrui la luce prendo,
Non luce dunque in me la virtù mia;
Mà l' altrui Cortesia.

Porro intellectus humanus, nonnisi lumine (ut vocant) gloriæ instructus, in cælis resplendet. Unde Vates Regius, *In lumine tuo videbimus lumen.* In hunc locum Magnus Augustinus. *Si in lumine ipsius videbimus lumen, quis cadit à lumine, nisi cui ipse non est lumen; Et qui voluerit sibi esse lumen, ipse cadit à lumine, quo illuminatur.*

Beati. — Psal. 35. 10. — S. Aug. in hunc loc.

81. Fax hymenæa, spinis circumflexis undique horrida, epigraphen sustinet. PUNGIT, ET ARDET. Nam amoris flamma comitem individuam habet zelotypiam, aculeatam ac crudelem illam conjugem carnificinam S. Hieronymus de profano amante scribit, *Nam cùm fruendi cupiditate insatiabili flagret, plura tempora suspicionibus, lachrymis, conquestionibus perdit, odium sui facit, & ipse novissimo odio sibi est.* Theocritus, *Nunc*, inquit, *novi amorem. Gravis est Deus, nimirum leænæ ubera suxit, & mater ipsum in sylvâ educavit, qui me exurens, usque ad ossa lædit.* De iisdem amoris profani stimulis ac cruciatibus disertè Plautus.

Amor profanus. — S. Hieron. l. advers. Jovin. — Theocritus apud Stobeum serm. 64. — Plaut. in Cistellar. Act. 1. scen. 1.

Credo ego amorem primum apud homines carnificinam commentum.
Hanc de me conjecturam domi facio, ne foris quæram.
Qui omnes homines supero, atque ante eo cruciabilitatibus;
Jactor, crucior, agitor, stimulor, versor, in amoris rotâ; miser.
Examinor, feror, differor, distrahor, diripior, &c.

82. Amantes, longius inter se dissitos, faci accensæ non absimiles dixerim, cum lemmate. LONGIUS, ARDENTIUS. Amor enim ab eâ distantiâ, non modò nihil detrimenti, sed plurimùm roboris accipit. Unde Justus Lipsius, *Amantes, abjuncti paululùm aut exclusi, acrius amant.*

Amantes dissiti. — Lips. Centur. 3. ad Belgas Ep. 27.

83. Sicuti præceptiones ac doctrinas Christianas, ita & virtutum exempla abscondi, minimè decet. D. Aresius facis seu candelæ symbolo id demonstrat, quæ supra lychnuchum accensa, epigraphen præfert. NON SUB MODIO. Verbis è D. Matthæo mutuatis, *Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio sed super candelabrum*, id est, Interprete Glossâ Ordinariâ. *Non ideò data est doctrina prædicationis, ut celent eam, & subjiciant servituti corporis, dum aliqua timent, &c.* Dyonisius Carthusianus, *Vos*, inquit, *aliorum Pastores, seu Ecclesiæ Prælati, non debetis sapientiam vobis concessam abscondere. Scriptum est enim; sapientia abscondita, & thesaurus invisus, quæ utilitas in utroque? Neque accendunt homines lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum ponunt eam, ut luceat omnibus, qui in domo sunt: simili modo Deus non illustravit Apostolos tam copiosè lumine sapientiæ, ut occultentur & lateant, sed totum mundum luce veritatis perfundant.*

Virtus manifesta. — Matth. 5. 15. — Gloss. in hunc loc. — Dionys. Cart. in hunc loc.

84. Ingeniosum D. Joannis Bapt. Mazzolini Emblema facem ardentem, è sulphure fusam, exhibes cum lemmate. FOETET, DUM LUCET. Illos nempe vellicans, qui ad Reipublicæ gubernandæ speculum non sine splendore evecti, tetra vitiorum suorum mephiti omnes passim incolas offendunt. In Nerone id observatum habuis Thesaurus, qui

Magistratus vitiosus.

Inter privatos optimus,
Inter Principes pessimus fuit:
Regno dignus, nisi regnâsset.
Molles illius mores in duris, induruêre in mollitie.
Dum laurum acquisivit regiam,
Palmam amisit populorum, &c.

85. Funali, è cera nigra confecto, inscripsit DE TENEBRIS LUCEM. Verbis è sacra Pagina desumptis, *Qui dixit de tenebris lucem splendescere, illuxit in cordibus nostris.* Enimverò experientia testatur, ab hominibus etiam imperitis ac sceleratis nonnunquam aliquid sanissimæ doctrinæ bonique exempli profluere. Certè Judas, peccatorum facilè coryphæus, complura miracula est operatus. De Pharisæis, quos citra injuriam plenas invidiæ, rancoris, superbiæ, & hypocrisis sentinas dixeris, Christus apertâ lege sancivit, *Qui dicunt vobis servate, & facite.* Balaam, Dæmon verius quàm homo ore suo Divina oracula passim edidit. Unde D. Thomas. *Balaam dicitur Dominus esse locutus Numerorum 21. licet esset Propheta Dæmonum, quia Deus etiam utitur malis ad utilitatem bonorum: unde & per Prophetas dæmonum aliqua vera pronuntiat: tum ut credibilior fiat veritas, quæ etiam ex adversariis testimonium habet: tum etiam, quia, cùm homines talia credunt, per eorum dicta magis ad veritatem inducuntur.*

86. Academicus, inter Gelatos Bononienses Tenebrosus, facem, in spelunca absconditam, exhibet, cum lemmate. IN APRICUM PROFERET. Spe enim firmâ sibi blandiebatur, orbem olim universum ingenii sui partu fore illustrandum. Verius tamen extremi judicii dies inde significatur, in qua omnia hominum opera, quantumvis hodie occulta, evulgabuntur. Disertè Christus. *Nihil opertum, quod non reveletur; neque occultum, quod non sciatur:* Nam, interprete S. Hilario. *Dominus diem judicii ostendit, quæ abstrusam voluntatis nostræ conscientiam prodet: & ea quæ nunc occulta existimantur, luce cognitionis publicæ deteget.*

87. Inter cæteram pompam funebrem, piis manibus Isabellæ Borboniæ, Hispaniarum Reginæ, Mediolani adornatam, tæda cernebatur, quæ tametsi extincta, etiamnum tamen candens, igneos quosdam halitus expirabat; cum lemmate. EXTINCTA LUCE SUPERSTES. Sicuti enim fumus proprium mœstitiæ simbolum habetur, ita Emblemate illo significabatur, afflictis subditis è dulcissimæ Reginæ morte nihil præter mœrores esse residuum. Præterea symbolo illo innuitur, optimam Reginam, etiam post fata, in præclarissimarum virtutum meritis apud posteros æternùm victuram. Opportunè in rem præsentem Seneca.

Nunquam stygias fertur ad umbras
Inclyta virtus.

88. Sceptris regiis ingenium est admodum volubile ac caducum; quippe quæ vix prehensa, mox alienas manus ambire solent. D. Didacus Saavedra è faculæ symbolo id dignoscendum proponit, quæ ab una ad aliam manum succedens, epigraphen sustinet. VICISSIM TRADITUR. Verbis è Lucretio desumptis, qui ratione non absimili de animalium propagatione philosophatur.

Et quasi cursores vitæ lampada tradunt.

S. Gregorio Nazianzeno teste, *Deus temporum vices sic moderatur, sic dispensat, ut naturæ convenienter aliæ decedant, aliæ accedant, perinde ac si in choro aliquo invicem sibi connectantur, & nihilominus inter se diversis spaciis distent. Hæc est lex universi, nasci, surgere, languere, mori: & velut lampadem hanc vitæ alii aliis tradimus, successione ista æterni.*

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

89. Tæda, ventis afflata, epigraphen tenet. AGITATA REVIVO. Ita calamitates, quibus impetimur, opportunissima salutis ac felicitatis nostræ promovendæ sunt instrumenta S. Gregorius Papa explicans cùm illud Jobi, *Ipse vulnerat & medetur*, tùm illud Deut. *Ego occidam, & ego vivere faciam*, ait quod Deus *vulnerando ad salutem revocat; cùm electos suos affligit exterius, ut interius vivant.*
Calamitates utiles.
S. Gregor. Papa l. 2. moral c. 4.
Job. 5. 18.
Deut. 32. 29.

90. Academicus inter Philipponos Pistorienses Agitatus, symboli loco facem, ventis infestatam, præfert, cum lemmate. EX MOTU LUMEN, seu, ut aliis placet, FOVET INCENDIA MOTU. Nam virtutis famæ, ac gloriæ splendor potissimùm solâ operationum exercitatione comparatur, stabiliturque. Anto. in Meliss. *Ut ignem, inquit, ultrò lucis splendor, & unguentum suavis odor sequitur: ita bona opera utilitas necessariò comitari consuevit.*
Exercitatio.
Anto in Meliss. part. 1. serm. 7.

91. Compluribus faculis, conjunctum unicam flammam nutrientibus, inscripsêre. QUÆVIS ADMOTA, subintellige *accenditur.* Hinc colliges, quàm pronum sit, eorum affectibus ac ingeniis nos conformare, quorum societate utimur S. Isidorus. *Ante ignem consistens, etiamsi ferreus sis, aliquando dissolveris, proximus periculo, diu tutus non eris. Per assiduitatem citò peccat homo. Sæpè familiaritas implicavit, sæpè occasionem peccandi dedit, sæpè quod voluntas non potuit, assiduitas superavit.*
Societas.
S. Isidor. l. 2. soliloq.

92. D. Archangelus Conter, Can. Reg. Lateranensis, symboli loco lumen expressit quod ad complures vicinas tædas simus accendendas, per extensum filum delabens, epigraphen monstrabat. OMNES AB UNO. Innuebat nimirum, omnem gratiæ splendorem, qui in creaturas diffunditur, ab uno Deo vero, totius universi lumine, scaturire. Testem luculentum habeto S. Joannem, *Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* S. Augustinus illius interpres ait. *Quod dicitur, quod illuminat omnem hominem, sic intelligimus, quia, nisi ab illo, nullus illuminatur:*
Gratia Divina.
Joan 1. 9.
S. Aug. in Catena aur.

Capoleo Ghelfuccius eâdem imagine methodum, à Dei filio in orbe illuminando observatam, miramque SS. Apostolorum vocationem, sequenti poëmate vernaculo repræsentat.
Capol. Ghelfuc. nel. suo. Ros. p. 2. Cant 12. st. 45.

Cresce la bella schiera à poco à poco,
Com' è c' homai del ciel spanda, e rivele
Le sue gratie il signor di loco in loco:
Cosi splender veggiam mille candele,
S' una s' accese a ministrare il foco,
Sparge foco d' amor Christo ne sui,
S' accendon essi e ne fan lun lume altrui.

93. Tæda accensa, si invertatur, à propria stillante cera suffocatur, ac extinguitur. Unde Arcsii lemma, UNDE AUXILIUM, vel UNDE SPES ERAT ALI. Vel, ut Joanni Horozco placet. QUIEN ME DA VIDA, ME MATA. Id est, QUI ME ALIT, ME EXTINGUIT. S. Barbaram à proprio parente interfectam, opportuno hoc Emblemate depinges. Eo insuper lascivum amatorem repræsentare licet, qui à libidine simul & nutrimentum & exitium recipit. Ad hoc propositum Otho Venius:
Libido.
Otho Ven. Embl. amor. fol. 190.

Ut quæ nutritur pinguedine tæda liquescit,
Quâ vivo, hac morior; quam pario, hâc pereo.

Eodem lemmate, *Qui me alit, me extinguit*, cibus immoderatè sumptus, significatur; qui ex alimento, ob nimium usum in venenum transformatus, miseros mortales interficit. Disertè Regum sapientissimus, *Propter crapulam multi obierunt.* Et S. Cyprianus,
Crapula.
Eccl. 37. 34.

S. Cyprian. Carm. ad Senatorem Apostatam.

Escâ alitur corpus, corpus corrumpitur escâ,
Vimque suam minuit, si quid protenditur ultra.

Justitia vindicativa est meritoria.

94. Justitia vindicans, quia bonus Princeps in sceleratos animadvertit, singularem à Deo mercedem ac gloriam promeretur. Id quod P. Raulinus è face demonstrat, quæ adversùs impugnatam hydram triumphans, epigraphen præfert. DIGNA ET QUÆ LUCEAT ARIS. Ita Phinees, legis Divinæ zelo, instar facis, succensus, meretricium principem cum suo scorto in flagranti interfecit; moxque à Deo hæreditatem summi sacerdotii dignitatem, præmii loco, est consecutus. Ipsius Dei verba accipe. *Ecce do ei partem fœderis mei, & erit tam ipsi quam semini ejus pactum sacerdotii sempiternum, quia zelatus est pro Deo suo.* De eodem Matathias. *Phinees, Pater noster, zelando zelum Dei, accepit testamentum sacerdotii æterni.* Et S. Augustinus. *Trucidavit sacerdos Phinees fornicarios in ipso complexu nefariæ voluptatis, terribile constituens adversùs execrandas libidines ultionis exemplum; propter quod Deo maximè placuit.*

Num. 25. 12. — 1. Machab. 2. 54. — S. Aug. contra Advers. leg. cap. 16.

Dignitates fugere.

95. Tæda accensa & resplendens, seipsam consumit, destruitque. Unde Raulino authore, titulum præfert. VELLEM NON LUCERE. Hominem justū ac prudentem hoc symbolo significaveris, qui ad magni nominis ac splendoris dignitatem evectus, sese illa, ob assiduas tenerioris conscientiæ synderesses abdicare, honoremque adeò fucatum excutere nititur. Exemplo suo docuit Galliæ hodiernæ Phœbus, Reverendissimus meus Alanus de Solminihac, Episcopus Cardurcensis, quantùm honores terreni sint fugiendi; cùm enim à Rege Cardurcensium Episcopus nominaretur, adversùs tantam dignitatem precibus adeò validis ac insolitis obstitit, ut Rex, manibus versùs cœlum sublatis, non sine admiratione exclamârit, *Deo sint laudes, quod in Regno meo sit Abbas, qui Episcopales infulas recusat;* uti in ipsius vita, sanè pulcherrimâ refert Adm. R.D. Dominicus Bissellus Can. Reg.

D. Dom. Bissel. in vita Alani. l. 2 cap. 1.

Luc. 1. 79.

Justi errores exterminant.

96. Faci intra locum obscurum accensæ, meo quidem judicio opportunè illud Zachariæ, lemmatis loco, subjunxeris. His, Qui, IN TENEBRIS. Vel certè. DISCUTIT UMBRAS. En exactam hominis justi ideam! is quippe boni exempli splendore cunctas in mundo nimium quantum invalescentes errorum tenebras dissipat, propulsatque. Certè S. Paulus voluptatem non exiguam è Philippensibus concepit, quod vixerint, *sine reprehensione in medio nationis pravæ, atque perversæ, inter quos lucetis sicut luminaria.* De his S. Nilus. *Lucerna profectò erant in tenebris fulgentes, & stellæ minimè errantes, quæ vitæ splendore noctem illustrabant, &c.*

Philipp. 2 15. — S. Nil in Ascetico.

Immoderatio cibi.

97. Cera, sit redundet, flammam, quam in face alit, extinguit. Unde lemma faci inditum. QUO ALOR, EXTINGUOR. Ita cibus, ultra sobrietatem ingestus, morbos creat, & vitæ humanæ facem miserè extinguit. Siracidis testimonio, *In multis escis erit infirmitas.* Postquam cibus, non ad tollendam famem, sed ad provocandam quæri cœpit, & Seneca asserente, *inventa sunt mille conditura, quibus aviditas excitaretur: quæ desiderantibus alimenta erant, onera sunt plenis. Inde pallor & vino madentium tremor, & miserabilior ex cruditatibus, quàm ex fame macies: inde incerti labantium pedes, & semper qualis in ipsa ebrietate titubatio, &c. Quid alios referam innumerabiles morbos, supplicia luxuriæ?* Scitè Horatius.

Eccl. 37. 35. — Seneca. Ep. 95.

Horat. lib. 2. serm. Satyr. 1.

---- Nam simul assis
Miscueris elixa, simul conchyliaturdis,
Dulcia se in bilem vertent, stomachique tumultum
Lenda feret pituita.

Nec corporis tantùm, sed & animæ facem, prudentiam inquam, & rationem, extinguit nimia cibi potusque affluentia. *Luxuriosa siquidem res vinum, & tumultuosa ebrietas; quicunque his delectatur, Salomone teste, non erit sapiens.* Disertè S. Ambrosius. *Per escam laqueus non cavetur, in esca hamus latet, & cibus deducit in foveam, cibus inducit in retia, cibus visco etiam aves illigat, cibus volantes deponit ad mortem. Sed gravius longè est, quod magister pocillatorum atque coquorum (nempe intemperantia) destruat animæ muros, nempe potentias, & sensus tam interiores, quàm exteriores.* Et Horatius.

Proverb. 20. 1. — S. Ambros. lib. de Elia & jejunio cap. 8.

Horat. lib. 2. serm. Satyr. 2.

---- Vides, ut pallidus omnis
Cœnâ desurgat dubiâ? quin corpus onustum,
Hesternis vitiis animum quoque prægravat unà,
Atque affligit humo Divinæ particulam auræ.

Malitia sibi nocet.

98. Facula, domum incendens, epigraphen tenet. PERDITUR, UT PERDAT. Idipsum hominibus malis evenire solet, qui exitium, in alios destinatum, ipsimet omnium primi sustinere coguntur. S. P. Augustinus. *Sic enim esse putate malitiam, quomodo ignem: incendere vis aliquid aliud? illud, quod admoves, prius ardet? nisi ardeat, non incendit.*

S. Aug. in Psal. 34.

Abuti rebus bonis.

99. Eidem Emblemati subscribens. ET UTILE LÆDIT. Nimirum rebus quibusvis optimis, ipsisque adeò virtutibus, abuti possumus. Concinnè Ovidius.

Ovid. l. 2. Trist.

Igne quid utilius? si quis tamen urere tecta
Comparat, audaces instruit igne manus.
Eripit interdum, modò dat medicina salutem:
Quæque juvet, monstrat; quæque sit herba nocens.

Oratio.

100. Monacensis Societatis Jesu Collegium ad solemnem S. Francisci Borgiæ apotheosin, Emblematis loco, facem statuit, quæ gestantis faciem illustrabat, cum lemmate. HINC SPLENDOR. Sanctas nimirum Francisci preces significabat, quibus Deum, ceu Lucem æternam, assiduò frequentans, sæpius toto vultu resplendere visus est. Ita etiam Moyses *ex consortio sermonis Domini* faciem adeò lucidam retulit & radios instar cornuum tam copiosos vibravit, ut Hebræi in illam intueri non possent. Atque frequens ad Deum oratio, si non humano corpori, certè tamen animæ mirum splendorem conciliat. *Oratio*, Cassiodoro teste, *serenat cor, abstrahit à terrenis, mundat à vitiis, sublevat ad cœlestia, reddit capacius & dignius ad accipienda bona spiritualia.* Emblemati explicando sequentem poësin addidère Musæ Monacenses.

Cassiodor. in Ps. 101.

Assurgens hederæ more, cacumini
Adrepit Superûm, viribus haud suis:
Et Phœbi radios obvius excipit,
Congressuque micat Dei.
Splendorem capitis Borgia, ceu Ducis
Cornuti facies, promeruit prece.
Cùm nemo redeat luce serenior,
Cui cum Rege negotium.

Sapientia terrena.

101. Facula aliquid quidem luminis, fumi tamen copiam longè majorem spargit. Emblemati in Thesium Philosophicarum fronte subscripsit eruditissimus meus P. Udalricus Dirhaimer. PLUS FUMI, QUAM LUCIS. Idipsum de scientiis terrenis testatur experientia, in quibus adeò miserè caligamus, ut pleraque omnia, pauculis exceptis, ignoremus. Optimè. Theodidactus noster Kempensis, *Si tibi videtur, quod multa scis, & satis bene intelligis, scito tamen quia sunt multò plura, quæ nescis. Noli altùm sapere, sed ignorantiam tuam magis fatere.* Verissimè Apostolus. *Sapientia hujus mundi stultitia est apud Deum.*

Thom. Kemp. l. 1 cap. 2. v. — 1. Cor. 3 19.

102. Ho-

102. Homo, inter adversa & prospera semper ad Deum erectus, facem imitatur; quæ sive deorsùm, sive sursùm levata, flammam semper versùs cœlos surgentem tenet. Unde lema, SEMPER SURSUM. Emblematis Oedipum se offert Magnus Augustinus, cujus singula verba admetior. *Ardete, ne ardeatis, igne, quo arsuri sunt dæmones. Ardete igne charitatis ut à dæmoniibus vos discernatis. Ardor iste sursum vos rapit, sursum tollit, in cœlum levat. Quidquid molestiarum passi fueritis in terra, quantumcunque Christianum cor deorsum humilitatum premat inimicus; summa petit ardor dilectionis. Similitudinem accipite: si faculam teneas ardentem, rectam capite sursum teneas; flamma crinis surgit in cœlum, Deprime faculam, flamma in cœlum it. Fac faculam capite deorsum, nunquid & flammam deponis in terram? Quacunque ardens vergit, flamma aliam viam nescit, cœlum petit. Spiritu ferventes accendimini igne charitatis. Fervere facite vos laudibus Dei: & moribus optimis.*

...ritas. ...ugust. ...sal. 12. c. 2.

TITIO LIGNUM, *CAPUT IV.*

103. QUi lentis passibus ad amorem, iram, vel studia concitantur, postea majore vehementia in illa rapiuntur. Haud secus atque flamma, in ligno virente accensa, epigraphen tenet, TARDA, SED FERVENTIOR. Ita beati Latronis anima, tardo quidem charitatis Divinæ motu accensa, paulo post tamen immensùm exarsit. S.P. Augustinus, *Dominum tunc latro non suscitantem mortuos, sed morientem pro peccatoribus agnoscere & confiteri promeruit, O latronem mirabilem, violentum cœlo, fide ferventem!*

...nversio ...da. ...August. ...m. 122. ...Temp.

104. Truncum, favillis passim erumpentibus ardentem, hoc lemmate circumscripsère, DI FUOR SI LEGGE, COM'IO DENTRO AVVAMPO. Id est, PRODIT EXTRA, QUOD INTUS. Ita verba ex ore nostro proferri solita, reconditos cordis humani affectus omine penè infallibili manifestant. Marcus Vigerius, *Mores hominum,* inquit, *vitaque institutionem, nihil magis indicare sufficit, quàm lingua. Non quod per os intrat,* inquit *Magister veritatis, coinquinat, sed quæ de ore egrediuntur, hæc hominem coinquinant, & purum vel impurum esse manifestant. Quando quæ de ore exeunt, de corde procedunt, quasi de clibano fumus, qualis enim unusquisque est, talia loquitur.*

...rba ...t indi- ...cordis. ...rc. Vi- ... Chor- ...4. c. 31.

105. Lignum viride, si accendatur versùs omne latus stillas quasdã humentes evomit. Unde lemma, ARDENDO GEMIT. Illius hæc imago est, qui inter amoris suspiria in lachrymas solvitur. Talis fuerat S. Magdalena, aliique complures. S.P. Augustinus, *Dulcis Christe, bone JESU, da mihi evidens signum amoris tui, irriguum lachrymarum fontem, jugiter manantem, ut ipsæ quoque lachrymæ tuum in me testentur amorem: ipsæ prodant, ipsæ loquantur, quantùm te diligit anima mea, dum præ nimia dulcedine amoris tui nequit se à lachrymis temperare.*

...ans. ...ug. lib. ...it cap.

106. Juniores discipuli sub iterata severioris Magistri ferulâ in uberes quidem gemitus solvuntur; at lachrymæ illæ eò faciunt, ut paulò post virtute ac gloriâ plurimum inclarescant. Hujus ectypon in ligno viridi cernere licet, quod igni suppositum ingemiscit quidem; ut non sine ingenio observat D. Ludovicus Tigninus Can. Reg. Abbas, LUGET, UT LUCEAT. Eadem Dei est methodus, qui plangentium clientum gemitus tandem cum æternis gaudiis commutat. Unde D. Matthæus, *Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur.* Et Isaias, *Ad annuntiandum mansuetis misit me, ut consolarer omnes lugentes: ut ponerem lugentibus Sion; & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudii pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris.* S. Augustinus, *Omnes carnales medici amarissimas potiones bibere cogunt, & asperrimis ferramentis eorum vulnera frequenter incidunt. Hoc ergò, quod pro sanitate corporum carnales medici faciunt, pro animarum salute spirituales medici exercere contendunt. Hæc ergò cogitans, & tam pro mea quam pro vestra salute rationem me redditurum esse ante tribunal æterni judicis non ignorans, eligo aspera quidem, sed salubria vobis medicamenta ingerere; ut vobiscum posteà in Angelorum consortio perpetua merear incolumitate gaudere.*

...cipuli. ...torum ...piris. ...tt. 5. 5. ...61. 1. S. August. serm. 67. de Temp.

107. Truncus, è diversis poris flammas vibrans, epigraphen reddit, VIS EST ARDENTIOR INTUS. Ita, si amoris aut odii ardorem in verbis præferri audias, illum in corde longè intensiorem latere ominaberis. Certè Elias, voces quasdam, ceu flammulas, è labiis suis spargens, intra pectoris penetralia integrum propagandi honoris Divini incendiũ foverat. De hoc Siracides, *Surrexit Elias Propheta quasi ignis, & verbum ejus quasi facula ardebat.* Unde breviter Magnus Augustinus, *Vox corporalis auditur; spiritualis intelligitur.*

Verba mentem significant. Eccles. 48. 1. S. August. in Psal. 5.

108. Colligatus truncorum acervus, flammâ semel conceptâ, totum sese, igne ab una ad aliam partem succedente, accendit. Atque adeò OPE LUCENT MUTUA. Lucarinus hoc Emblemate suavissimam illam vicissitudinem innuit, quâ sanctus senex Simeon Divino Infanti mille amplexibus est blanditus. Infante intereà decrepitam servi sui senectutem mille favoribus excolente. Mutuum hunc parvuli ac senis ardorem suavi memoria refricans Magnus Augustinus, *Simeon senex,* inquit, *ferebat Christum infantem, Christus regebat Simeonis senectutem.* Et cum illo S. Ecclesia, *Senex puerum portabat: puer autem senem regebat.*

Auxilium mutuum. S. August. serm. 15. de Temp.

109. Aliquot lignis, mutuo nexu inter se decussatim constrictis, epigraphen subdidit. TERUNTUR MUTUO. Veluti enim ligna illa mutuo sese consumunt; ita monomachi, proscripti, aliique hostes alternis cædibus conficiuntur. S. Gregorius Nazianzenus, *Nos quoque (miserum me!) irruimus in alterutrum, & mordemus invicem, ac laniamus, scilicet, ut ab invicem consumamur.*

Sanguinarii. S. Greg. Naz. in Apologet.

110. Fuit, qui titioni fumiganti inscriberet, LUCEM DABIT, vel LUX PROXIMA. Ita è principiis infirmis & obscuris nonnunquam ingentem nominis ac gloriæ lucem sortimur. Certè Nicodemus, Christo Servatori ac Divinis obsequiis noctu duntaxat sese addicere exorsus, postea constantem sese discipulum palam confessus est. Porrò eodem Emblemate, opportunè persuadebis, sicuti fumum, utpotè calamitatis typum, illicò subsequitur lumen; ita post ærumnas è vestigio illucescere felicitatem. Confidentissimè Jobus, *Rursùm post tenebras spero lucem.* S. Augustinus, *Cùm aliquod malum patitur Christianus, non debet facilè velut odio ire in eum, à quo patitur, & velle ventum vincere, sed convertere se ad orationem, ne amittat dilectionem. Neque enim timendum est, ne faciat aliquid homo inimicus, Quod enim facturus est: Multa mala dicturus, opprobria jaculaturus, in conviciis sæviturus. Sed quid ibi? Gaudete, inquit, & exultate, quoniam merces vestra magna est in cœlo. Ille in terra geminat convitia, tu in cœlo lucra.*

Principia debilia. Calamitates felicitatem afferunt. Job. 17. 12. S. August. in Ps. 54.

111. Nonnulli fumigantes titiones, ad flammam concipiendã proximè instructi, epigraphen tenent, EX FUMO LUCEM. Sic non pauci ex injuriis sibi irrogatis laudem ac honorem amplissimum consequuntur. S. Joan. Chrysostomus, *Alimentum,* inquit, *& fomes claritudinis est malitia virtuti. Injusti-*

Injuriæ utiles. S. Jo. Chrys. Hom. 54. in Act. Apost.

tiâ, quando, ut opus fuerit, utitur Deus, res nostras clariores reddit. Iterum, quia diabolus operatur tale quiddam, clariores facit sustinentes. Cæterum ii quoque hac imagine repræsentantur, qui male cœptis, coronidem imposuêre optimam, qualis fuêre Saulus, Matthæus, Magdalena, S. P. Augustinus, & alii.

Occasio.

112. Vitiosa pectoris nostri flamma, jamjam sopita, ad cujusvis levissimæ occasionis exortum nonnunquã revivisçit, viresque pristinas resumit; haud secus atque titio, quantumvis extinctus, ventis tamẽ è regione aspirantibus, excitatur; cum lemmate, FLAMMA REDARDESCET. Apprimè Poëta:

Ovid. l. 2. de Remed. Amor.

Ut penè extinctum cinerem si sulphure targas,
Vives, & ex minimo maximus ignis erit.
Sic, nisi vitàris, quidquid revocabit amorem,
Flamma redardescet, quæ modo nulla fuit.

Charitas Dei, & proximi.

113. Titio viridis, igni appositus, hinc flammas concipit, inde aquis defluentibus stillat. Lemma, TEMPORE SIMUL EODEM. Bartholomæus de Rubeis hoc symbolo S. Titianum Martyrem significavit, qui inter flamas & lachrymas ad cœlos evolavit. Cæterum idcã hanc cuivis Christiano ob oculos statutam velim, ut simul & charitate in Deum ardere, & beneficentiâ in proximum fluere discat. Nam, ut testatur Christus, *In his duobus mandatis universa lex pendet & Prophetæ.* S. August. illa D. Matthæi verba interpretatus, *Diliges Deum, Diliges proximum &c. ait, Hæc semper cogitanda, hæc meditanda, hæc retinenda, hæc agẽda, hæc implẽda sunt, Dei dilectio prior est ordine præcipiendi, proximi autem dilectio prior est ordine faciendi. Tu enim, quia Deum non vides, diligendo proximum, promereris quem videas: diligendo proximum, purgas oculum ad videndum Deum.*

Matth. 22. 40. S. Aug. tr. 17. in Joan.

CARBO. *Caput V.*

Virtus irritata.

114. Homines virtutis studiosi, si aliorũ calumniis impetantur gloriã suam longè magis conspicuam reddunt, hostesque suos justa indignatione persequuntur; haud secus atq; prunæ, à ventis afflatæ, CORUSCANT, ET ARDENT. Insuper præterea hæc imago est, qui spiritu Apostolico aut prophetico stimulati, operationum suarum prodigiis passim resplendent, simulque Divinæ gloriæ promovendæ zelo exardescunt. Cæterùm justus, calamitatũ procellis acerbè jactatus, tandẽ insigni virtutum splendore coruscat, majoremq; charitatis Divinæ ardorem sortitur. S. P. Augustinus, *Homo bonæ voluntatis molestias hujus vitæ in usum fortitudinis vertit. In copia vero voluptatum, prosperitatique successibus temporalium, temperantiam suam probat, & roborat; acuit in tentationibus prudentiam, ut non solùm in eas non inducatur, sed fiat etiam vigilantior, & in amore veritatis, quæ sola non fallit, ardentior.*

Prophetæ & Apostoli. Calamitates. amorem Divinum augent. S. August. de vera Relig. c. 14. & 15.

Spiritus S.

115. Academici Obscuri Lucenses symboli loco carbonum congeriem, paulatim inflammandam, præfert, cum lemmate, CORUSCANT ACCENSI. Tales Apostoli, obscuris natalibus orti, aspirante Spiritûs S. igne, omnem orbis conspectũ longè latèque illustrârunt. Hesichius, illa Psaltis verba interpretatus, *Carbones succensi sunt ab eo, ait, Carbones Apostolorum horum significant, nam cum in die Pentecostes hujus ignis* (nempe Spiritûs S.) *compotes facti essent, & flammeas linguas accepissent, meritò carbones dicti sunt; nam gentes cognitionis lumine illuminârunt, &c.*

Hesich. super Psal. 17. v. 9.

Spiritus S.

116. Hippolitus Piccolominius carbonem, tametsi ex uno duntaxat latere candentem, ventis tamen adversis afflatum, hoc lemmate insignivit, UT VEHEMENTIUS ARDEAT. Apostoli ante acceptum Spiritum Sanctum aliquo quidem amoris Divini igne accensi incedebant; verùm aspirante felicissimo illo vento, eorum flamma longè ampliùs excrevit S. P. Augustinus, *Impleti sunt Spiritu sancto Discipuli, cœperunt prædicare magnalia Dei; lapidati, occisi, fugati sunt. Et cùm inde tanquam ex uno loco fugarentur, quasi ligna ardentia igne Divino, totam sylvam mundi accensam fervore Spiritûs, & lumine veritatis impleverunt.*

S. August. in Ps. 3. Conc. 3.

Spiritus S. Pœnitentis.

117. Corda humana, peccatorũ fuligine obscurata, appositè carbones mortuos dixeris; ibi præcipuè, dum aspirante Divino amore rursùs accensa, propriisque pœnitentis animi suspiriis sublevata, flammescunt, & ad pristinam frugem reviviscunt. Emblematis loco carbones dimidia parte candentes pinges additis è vicino latere follibus; cum lemmate, AFFLANTE MICAMUS. Cassiodorus in illud Psalmi, *Carbones succensi sunt ab eo*, ait, *Carbones succensos peccatores dicit, qui velut carbones mortui in mundi hujus cæcitate tenebrantur. Sed iterùm pœnitentia inflammante reviviscunt, & ex mortuis prunis vivi incipiunt esse carbones.*

Cassiodor. in Psal. 17. 9.

Societas.

118. Lucensis obscurorum Academia symboli loco carbonem extinctum præfert, qui, à vicinis prunis jamjam inflammandus, epigraphen tenet, ALIIS JUNCTUS. Ita illustribus & claris ingeniis sociatus, splendorem non absimilem referes. Id quod Agapitus etiam de malorum societate testatur, *Expedire admodum arbitror*, inquit, *effugere pravorum contubernia: qui enim cum hominibus improbis semper versatur, eum vel pati, vel discere malum aliquid necesse est; qui verò unà cum bonis degit, vel imitationem honestorum edocetur, vel diminutionem vitiorum condiscit.* Et Ovidius:

Agap. Ep. Paræn. 24.

Proximus à tectis ignis defenditur ægrè,
Utile finitimis abstinuisse locis.

Ovid. 2. Remed.

Prædicator.

119. Carboni accendendo nonnemo subscripsit, URET ADUSTUS. Oratores ac Verbi Divini præcones hinc discant, alios nunquam ab iis inflammandos, nisi ipsimet facem præluxerint, seseque prius interno animi ardore succensos comprobaverint. Apprimè Tullius, *Ut nulla materies tam facilis ad exardescendum est, quæ nisi admoto igni, ignem concipere possit, sic nulla mens est tam ad comprehendendam vim Oratoris parata, quæ possit incendi, nisi inflammatus ipse ad eam, & ardens accesserit.*

Cicero l. 2. de Oratore.

Spiritus S.

120. Prunarum congeries, vento afflante excitata epigraphen tenet, NON ESTINGUE IL MIO FOCO, MAL'ACCRESCE, Id est, NON EXTINGUIT. Ita aspirante Spiritûs sancti aurâ Apostolorum corda versùs Deum & proximum immensùm incaluêre: S. P. Augustinus, *Data est lex ad timorem, non ad amorem, Missus est Spiritus sanctus, ut amorem faceret, & solveret à timore. Timor legem non implebat. Amor implevit.* Guarinus Emblematis hujus mentem explicans, ait, suspiriis humanum pectus non mitigari, sed ardentius incendi:

S. August. in Psal. 0. Exposit. 2. post med.

Suspiria.

Guarin. P. F. Atto 1. Scena 2.

Non son, come à te pare,
Questi sospiri ardenti
Refrigerio del core;
Ma son più tosto impetuosi venti,
Che spiran ne l' incendio, è l' fan maggiore &c.

Societas.

121. Bartholomæus Rossus teneram S. Caroli ætatẽ candenti prunæ non absimilẽ dixit, quæ multis extinctis carbonibus vicina, epigraphen symboli loco habeat. CÆTERI AB HOC, vel, SUCCENDUNTUR AB UNO. Nimirùm ad mentẽm Divini Psaltis, *Carbones succensi sunt ab eo.* Quasi diceret, omnem reliquam coætaneam juventutem suum pietatis ac virtutis ardorem è Carolo participâsse, *Plurimùm prodest*, inquit in rem præsentem opportunè

Ps. 17. 9.

S. Am-

S. Ambrosius, *unicuique bonis jungi. Adolescentulis quoque utile, ut claros & sapientes viros sequantur.* Et S. Gregorius Papa, *Succendi cor nostrum igne charitatis quærimus: Joannis verba pensemus, cujus omne, quod loquitur, charitatis igne vaporatur.* Eundem Emblematis sensum Seraphicus Bonaventura ad Beatissimam Virginem transferens. *Quia,* inquit, *tota ardens fuit, omnes se amantes, eamque tangentes incendit, & sibi assimilat.*

122. Joannes Ferrus amatorem occultum prunæ aut titionis, sub cinere latentis, Emblemate delineavit; cum inscriptione, ET TECTUS ARDET, vel si mavelis, SUB TEGMINE FERVET. Posteriori huic lemmati subscribens meus Concanonicus D. Salvator Carducius, mentem suam sequenti disticho aperit:

Abditus ignis adhuc cineris sub tegmine fervet:
Sic flagrat, obductus nube pudoris, Amor.

Antiochus Seleuci Regis Filius, tametsi Novercæ amore captus, summum tamen ardorem modestè ac verecundè occultavit. *Stratonices infinito amore correptus,* Valerii Maximi verba recenseo, *memor quàm improbis facibus arderet, impium pectoris vulnus piâ dissimulatione contegebat. Itaque diversi affectus, iisdem visceribus ac medullis inclusi, summa cupiditas, & maxima verecundia ad ultimum tabem corpus ejus redegerunt.* De eodem ardente ac tacito amore Ovidius.

--- --- --- *Urimur intus,*
Urimur, & cæcum pectora vulnus habent.

Et alibi.

--- --- *Me tacitum conscius urit amor.*

123. D. Alexander de Cuppis Canonicus Regularis, ut demonstraret, quantùm exitii una discordia enascatur, prunas in piram congestas, exhibuit; cum lemate, EXTINGUIMUR, SI DISTINGUIMUR. Verissimè Boethius, *Nostine igitur omne quod est, tamdiu manere atque subsistere, quamdiu sit unum: sed interire atque dissolvi pariter, quando unū esse desierit?* Et Vegetius, *Nulla,* inquit, *quantumvis minima natio potest ab adversariis perdeleri, nisi propriis discordiis se ipsam consumpserit.* Compendio ipsemet Servator, *Omne regnum divisum contra se, desolabitur, & omnis civitas vel domus divisa contra se, non stabit.*

124. Nobile quoddam Societatis Jesu ingeniū symboli loco detractorem, malā fœminam, & commilitonem sceleratum expressuris, carboni inscripsit, SI TANGIT, TINGIT. Præclara S. Gregorii Nazianzeni sententia est,

Si cum malis vives, & ipse eris malus.

Justus Lipsius, *Facilè nos homines è vulgo aut opinione abducimur, & quotidiano velut contactu, etiam sapientiæ studiosi contaminantur.* Quinimò ipsimet etiam Principes, eodem Lipsio authore, à ministrorum, sibi familiarium, malitiâ coinquinantur; *Culpa ministrorum Principes ipsos contaminant.*

125. Prostitutæ frontis mulier, quæ etiamnum juvenis, Veneri studiosè famulata est; nunc verò effæta, aliorum libidini promovendæ sese internuntiam ac lenam profitetur, à Camillo Antonio Carbonis symbolo exprimitur; addito lemmate. ACCESO FRIA BRUGIO, SE TINGE ESTINTO. Id est INFICIT EXTINCTUS, QUI VIVUS ADUSSERAT OLIM. Certè lenocinatrix voluptas, dum vivas in humano pectore flammas suscitat, subdita sibi membra incendio non modico adurit; ac demùm frigescens miserum hominem, atro infamiæ stigmate notatum passim traducit. Hoc ipsum voluptatis lenociniū disertè exponit S. Ambrosius, *Ipsa,* (voluptas) *in medio stans: bibite, inquit, & inebriamini, ut cadat unusquisque & non resurgat. Ille apud me primus, qui omnium perditissimus. Ille meus est, qui suus non est, Ille mihi gratior, qui sibi nequior.* Lenam hanc describens Claudianus, canit:

Blanda quidem vultu, sed quâ non tetrior ulla;
Interius fucatæ genas, & amicta dolosis.
Illecebris, torvos auro circumligat hydros.

126. Carbo; prunæ vicinus, REVIVISCET ATTACTU. Ita cadavera, è Christi contactu, spiritum & vitā resumpserunt. Nec abs re eidem Emblemati subscribes, IGNESCET ATTACTU. Hinc disces, è domesticò mulierum commercio plurimùm damni nobis imminere. Frequens hæc Sanctorum est parœmia, ut S. Antiochi, *Colloquium mulieris ignem redaccendit voluptatis.* S. Dorothei, *Ab impudicis fuge, tanquam ab igne* Et S. Pauli, *Bonum est homini, mulierem non tangere.* Ubi, quod acutè observat S. Hieronymus, solers Apostolus, *non dixit, bonum est homini uxorem non habere, sed bonum est mulierem non tangere, quasi & IN TACTU ejus PERICULUM sit.* Porrò eodem Emblemate demonstratur, quantum igneæ virtutis Sanctissimus Eucharistiæ cibus intra membra nostra diffundat, animamq; sibi familiarem, versùs Deum inflammet, *Quemadmodum ignis sensibilis,* Divini Areopagitæ verba recenseo, *ea, quibus insederit in suum traducit officium, omnibusq; quodammodo sibi propinquantibus sui consortium tradit. Haud aliter Dominus noster, & Deus qui ignis consumens est, nos per cibum hunc sacratissimum in sui traducit effigiem, Deiformesque reddit,*

127. Pruna quantumvis candescat ardeatque tamen intra aquam submersa, mox & splendoris & ardoris jacturam facit. Unde Lemma, L'ARDORE, E LO SPLENDOR AD UN PUNTO PERDE. Id est, LUMEN DISPARET, ET ARDOR. Ita, prò dolor! mens Christiana, quamlibet zelo ac luce Divinâ in orbis conspectu resplendeat, libidinis tamen stagno paululùm immersa, mox in amore cœlesti algere, famamque conceptam amittere solet. Hujus argumentum exemplo suo æternùm dolendo, dedit Henricus VIII. Rex Britanniæ, qui Annæ Bolenæ amore captus, illico hæretici larvam induit, & paulò ante ob doctissimos libros fidei defensor omnium applausu nominatus, demum, Nicolao Sandero teste, acerrimus fidei hostis audiit. Unde S. Augustinus. *Felicius servitur homini quàm libidini, cùm sævissimo dominatu vastet corda mortalium.*

128. Funebrem Marchionis Guidonis Villâ pompam prunarum Emblemate ornârunt iisque, sub cinere latitantibus, inscripsêre. DETECTÆ MICABUNT, Vel, ut meo Carducio placet. VOLVE, MICABUNT. Innuebat videlicet, generosam militis hujus indolem, quò ampliùs examinatam, eò clariores meriti ac gloriæ radios diffundere. Hunc sensum Carducius sequenti poëmate explicat,

Quos gelidos geris cineres, age, volve, micabunt:
Sic sæpè algenti in pectore flamma latet.

Cæterùm posteriore illo lemmate significatur, neminem in Sanctorum album recensendum, nisi qui calamitatum impetu probè excitati fuerint. S. P. Augustinus. *Molestiis exercitata vita justorum, splendidiùs enituit.*

129. Carbonaria, liberalibus perfusa pluviis, copiosas fumi nubes, intercurrentibus crebris favillis, exhalat; cum gemino hoc lemmate. NON EXTINGUET, & VIGET VIRTUS. Ab hoc argumento non multùm alienus Academicus, inter Errantes Brixienses sopitus; Carbonariam, è nivium delabentium humiditate fumigantem hoc lemmate notavit

Claud. de rapt. Proserp.
Societas cum fœminis.
S. Antioch. hom. 17.
S. Doroth. doctrin. 2. Hom.
1. Cor. 7. 4.
S. Hieron. Epist. 50.
Sacra Communio.
S. Dionys. Areopag. de cœl. Hierarch.
Libido quantum noceat.
S. Aug. de civ. lib. 19. cap. 15.
Indoles.
Calamitates utiles.
S. Aug. de Nat. & Grat. c. 23.
Constantia amoris.

Virtus oppreſſa.

nocavit, NON PERO 'ESTINTO. Id eſt, NEC EXTINGUITUR. Animus fortis ac conſtans ſub hoc ſchemate dignoſcitur, qui exteris calamitatibus ac violentis injuriis vires opponit inconcuſſas, ſuæque victoriæ tropæumiū nimè anceps figit Id quod etiam de amore teſtatur Salomon, *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem &c.* *Charitate quippe*, inquit S. Gregorius, *Martyres ſancti vivaciter ardebant, quia in Dei & proximi dilectione mirabiliter flagrabant. Hanc charitatē aquæ multæ extinguere non poterant: quia quantæcunque tribulationes eis fierent, ad odium tranſmutare eos non valebant. Hoc nimirùm eſſet charitatem extinguere, ſi in tribulationibus, quas ingerebant; ad Dei aut proximi odium eos humiliare potuiſſent.*

Cant 8.7.
S. Greg. in hunc loc.

FUMUS. *Caput VI.*

130. ALcibiades Lucarinus Beatiſſimam Virginem, ad cœlos aſſumptam, fumi Emblemate repræſentavit; cum dicto, DILATOR ASCENDENS. Argumento nimirùm è ſacris Canticis mutuato, *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris?* In hunc locum Guilielmus, *Inſtar fumi ex aromatibus, recta per actionem, fragrans per bonam famam, ſurſum recta per mentis ſinceram intentionem.* Et S. Hieronymus, *Benè quaſi virgula fumi, quia gracilis & delicata, quia Divinis extenuata diſciplinis & concremata intus in holocauſto pii amoris & deſiderio charitatis.*

Cant. 3. 6.
Guil. in hunc loc.
S Hieron. ſerm de Aſſumpt.

Felicitas mundana.

131. Fumo inſcripſit D. Areſius, ASCENDENDO DEFICIT, vel ſi malis, ASCENDENDO VANESCIT. Viva hæc vaniſſimi mundi idea eſt, ubi mortales, quò ſublimius evecti, tantò magis diſparent, conſumunturque. Eruditè Abſalon, Canonicorum Regularium Abbas, *Fumus vanitas eſt rerum temporalium, quæ mutabilitate, mortalitate, vel omnimodo defectu tanquam fumus evaneſcunt, utpotè divitiæ, honores, nobilitas, forma & potentia hujus ſæculi, & cætera talia, quæ amatores mundi, tanquam perpetua ſine menſura ſuper omnia diligunt, &c.* Fumum prætereà exactè imitātur ſuperbi, utpote tantò profundius à Deo deprimi ſoliti, quantò elatius in altū evehi nituntur. Ad mentem noſtram S. Auguſtinus, *Fumus quippe aſcendendo deficit; & ſeſe dilatando evaneſcit; ſic videlicet fit, cùm peccatoris vitam præſens felicitas comitatur, quia unde oſtenditur ut altus ſit, inde agitur ut non ſit.* Et rurſùs, *Videte fumum ſuperbiæ ſimilem, aſcendentem, tumeſcentem, vaneſcentem, meritò ergò deficientem, non utique permanentem.* Cæterum etiam cordis humani afflictio *Aſcendendo deficit:* omnis enim noſtra triſtitia tum demum in auras vaniſſimas abit, quando mentem ad Deum ſublevamus. Juſtus Lipſius, *Ut fumus & caligo, quamvis craſſa, cùm ſublata eſt, diſparat & ſpargitur: ſic dolor omnis, cùm mens ad ſupera fertur, & æterna.*

Abſalon Abb. ſer. 8
Superbus.
S. Auguſt. in Pſ. 30.
Idem in Pſ. 101.
Calamitates.
Iuſt. Lipſ. Centur. 1. au Belg. Epiſt. 1.

Juventus ad vitium prona.

132. Lignum viride, & ſucco plenum, ingentem fumi copiam in igne exhalat. Unde Patris Gallinæ lemma. DENSIOR EX VIRIDI. Viridis etiamnū ac valida juventus ad teterrimum vitiorum fumum evaporandum præ reliquis ætatibus propendet. S. Ambroſius de ætate juvenili diſſerens, *Magis*, inquit, *ad vitium lubrica eſſe conſuevit.* Et paucis ii terjectis *Adoleſcentia eſt invalida viribus, infirma conſilii, vitio calens faſtidioſa monitoribus, illecebroſa delitiis.*

S Ambr. l. 1. in Iob. cap. 7.

133. Denſiſſimus fumus, è lignorum ſtrue excitatus, epigraphen tenet. EXARDESCET IGNIS, Verbis è Pſalmo mutuatis. Enim verò homo, obſcuros vocum obscœnarum fumos exhalans brevi impurum libidinis incendium in ſinu fovere cogetur. Item qui delictorum pœnitudine ductus, doloris fumum emittere cœperit, paulò poſt charitatis Divinæ flammâ exardeſcet. Primaſius. *Sicut fumus*, inquit, *præcedit incendium, ſic flammam fidei & charitatis præcedit confeſſio peccatorum.*

Pſ. 88. 47.
Verba obſcœna.
Primaſius l. 4 in Apocal.

Felicitas terrena.

134. Veluti fumus naturâ ſuâ, CIT LACRIMAS; ita quæcunque mundi negotia nonniſi perennem calamitatis, gemitûſque materiem ſubminiſtrant. Ad amuſſim S. Chriſoſtomus. *Ut corporis oculos, cùm in fumo fortè remorantur, lachrymas ſemper effundere intelligimus, ita mentis quoque oculus ſi in fumum ſæcularium negotiorum fuerit ingreſſus, ad innumera mala lachrymabit.* Unde Heraclytus terrenis fraudibus ac ærumnis altum in animum demiſſis, toties in lachrymas, nullo ſolamine mitigandas, eruperat, quoties è domo pedem efferebat.

S. Chryſoſt. Hom 22. in Epiſt. ad Hebr.

Spes.

135. Qui malevolorum calumniis oneratus, tandem ſeſe in orbis conſpectu innocentem declarandum ſperat; ſymboli loco ſtipularem faſcem, quaquaversùm fumigantem, circumferat; addito lemmate, LUX TANDEM ERUMPET. Jobus, acerrimè afflictus, animo tamē confidentiſſimo ſeipſum erexerat. *Et rursùm poſt tenebras ſpero lucem.* Nec illo inferior juvenis Machabæus, inter crudelem carnificum, & ignis jamjam irruentis tyrannidem. *Rex mundi*, inquiebat, *defunctos nos pro ſuis legibus in æternæ vitæ reſurrectione ſuſcitabit.* Pulchrè S. Auguſtinus, *Ad tempus laboras, in æternum non laborabis. Brevis eſt moleſtia tua, æterna beatitudo tua: ad modicum doles, ſine ſine gaudebis.*

Iob. 17. 2.
2. Mach. 7. 9.
S. Aug. in Pſal. 36. conc. 2.

Triſtitia noxia.

136. Fumus, oculorum aciem hebetare ſolitus, epigraphen tenet, LUCEM ADIMIT. Idipſum triſtitia aſſolet, nam Salomone teſte, *In mœrore animi dejicitur ſpiritus;* ſæculi nimirùm triſtitia, quæ juxtà Apoſtolum *mortem operatur*, & contemplatricem animi vim obtundit. S. Nilus, *Aquæ profunditas*, inquit, *non admittit ſolis ſplendorem, & cor triſte non exhilarat lucis contemplatio. Ut guſtus vim adimit febris, ſic animi ſenſus aufert triſtitia.* Et S. Baſilius: *Nimia triſtitia auctor peccati eſſe ſolet, cùm mœror mentem ſubmergat, conſilii inopia vertiginē afferat, penuria cogitationis animum ingratum generet,* Quod multùm improbat idem S. Doctor, cenſetque generoſo animo penitùs indecorum, immodicos triſtitiæ aſſultus non depellere. *Ingeneroſæ prorsùs*, inquit, *nec virilis animæ, & quæ parum conſtanti ſpe innitatur Deo, eſt ad eum modum adverſis frangi, rebuſque parum lætis ſuccumbere.* Quantùm angor iſte functionibus corporis & animæ noceat, S. Chryſoſtomus apertis his verbis declarat, *Triſtitia tinea eſt, non oſſium tantùm, verùm etiam mentis, & perpetuus carnifex non latus fodiens, ſed animi vires labefactans.*

Prov. 15. 13. 2. Cor. 7. 8.
S. Nil. Orat. 5 de triſtitia.
S. Baſil. Orat. de mœrore.
Idem Homil. de Grat. act.
S. Chryſoſt Epiſt. 3. ad Olympiad.

137. Fumus, quò aſcendit altius, hoc magis evaneſcit. Unde lemā, SUBLIMIS DEFICIT. De ſuperbis idipſum affirmans Pſaltes, *Mox*, inquit, *ut honorificati fuerint, & exaltati, deficientes quemadmodū fumus deficient.* Divinè hoc totum incarnata Dei Sapientia exemplo ſeptuaginta duorum diſcipulorum, quos miſerat binos ante faciem ſuam, nos præmonere voluit. Geſtiebant hi præ gaudio, ſibique ipſis applaudebant: *Domine etiam dæmonia ſubjiciuntur nobis in nomine tuo.* Quem ille præcocem triumphum retundens; *Videbam*, ait, *Sathanum ſicut fulgur de cœlo cadentem.* Ac ſi apertius dixiſſet, Cavete peſtē hanc vanæ complacentiæ, ut quæ Luciferum ipſum cœlo extorrem fecit, dum loco omnium pulcherrimo conditus, inani ſui donorumque acceptorum contemplatione delectatus, authorem Deum, ut par erat, venerari detrectavit, gloriamque alienam impius uſurpavit. Et ut compendio rem totam ex S. Auguſtino dicam, *Humilitas homines ſanctis Angelis ſimiles facit, & ſuperbia dæmones ex Angelis fecit.*

Pſ. 36 20.
Superbia.
Luc. 10.
S. Auguſt. l. b. de ſalut. mon. ad quendā Com. c. 18.

CINIS

CINIS. *Caput VII.*

138. AMici cujusdam fidem, in custodiendis arcanis sibi concreditis sanctè observatam, cinerum acervo non absimilem dices; cum lemate, TECTUM CONSERVAT. Hâc prærogativâ plurimùm excelluit S. Ambrosius, de quo Satyrus, ipsius frater, in panegyrico funebri ita testatur, *Cùm omnia nobis essent nostra communia, individuus affectus, solùm tamen non erat commune secretum amicorum, non quòd conferendi periculũ vereremur, sed tenendi servaremus fidem.* Cæterùm qui ob occultos amores cinereum in vultu pallorem contrahit, verè *Tectum conservat*, subintellige, amoris, ignem, intra pectoris limites inflammatum.

139. Cineres stercorandis & impinguandis arvis plurimùm cōducunt; ut inter cæteros Agriculturæ peritos testatur Plinius, *Transpadanis cineris usus adeò placet, ut anteponant fimo jumentorum.* Unde cinerum acervo aptè subjunges, MIRÆ FERTILITATIS HABET. Sancta Ecclesia, suos fideles uberc vitutum fructu fœcundatura, eorum capita cineribus aspergit. Breviter Magnus Augustinus, *De pulvere cæcatus es, de pulvere sanaris.* Vincentius Guinisius Epigrammate id explicat,

Sordeat ille licèt capiti cinis insitus alto,
O quantùm MIRÆ FERTILITATIS HABET!
Nam subitò cæpit virtutum erumpere messis,
Et Domino segetem reddere mentis ager.
At tu qui cinerem dicebas, desine falli;
Non cinis, at semen Religionis erit.

140. Nullus dubites, quin pallida cinerum congeries paulò antè vivus extiterit ignis. Unde Carolus Rancatus cinerum cumulo inscripsit, IGNIS FUIT. Nimirum pulcherrimæ cujusdam fœminæ mortem significabat. S.P. Augustinus, *Jactet se quisque de divitiis, jactet se de pulchritudine, & de viribus corporis; ista certè omnia mortalia sunt Ridẽdi sunt, qui se de mortalibus jactant, à quibus rebus plerumq; aut vivi deseruntur.* In rem præsentem canit idẽ Rancatus, [S. Aug. in Psal. 58. Conc.]

Occidit, heu, postquam multos occidit amantes:
Et cinis est hodie, quæ fuit ignis heri.

Horatius Lycen, deformem anum, allocutus, canit, [Horat. l. 4. Ode 13.]

Audivêre, Lyce, Dî mea vota, Dî
Audivêre, Lyce; fis anus, & tamen
Vis formosa videri &c.
Possent ut juvenes visere fervidi
Multo non sine risu.
Dilapsam in cineres facem.

141. Idem Rancatus mortem, ceu inevitabilem fortunæ ac majestatis humanæ terminum, Emblemate significaturus, cinerum acervo inscripsit. OMNI MOMENTO MEMENTO. Enim verò isthæc fortis nostræ caducæ memoria fœcundam ac miram proficiendi fomentem spargit. Seneca, *Nihil tam æquè tibi profuerit ad temperantiam omniũ rerum, quàm frequens cogitatio brevis ævi, & hujus incertitudinis. Quidquid facies, respice ad mortem.* Innocentius IX. Pontifex Maximus, nihil unquã decernere consueverat, nisi prius oculis ad binas icones defixis, quarum prima Calvariam, cæteramque osseam hominis demortui compagem; altera funebrem pompam repræsentabat. Unde factum, ut mortis nunquam immemor, omnes vitæ suæ actiones ad legis Divinæ libellam expleverit. [Mortis memoria.] [Seneca Epist. 114.] [Ioan. Rho Var. Virt. Histor. l. 5. c. 7. n. 8.]

A E R.

VAPOR, NEBULA.
CAPUT VIII.

142. VApor, succollante solis calore in aëra sublevatus, tandem in pluvias resolvitur, terramque sitientem stillando fœcundat. Unde lemma Hispanum, TRAIDO EN PLUVIA BUELTO. Id est, ELEVATUS IN PLUVIAM. Eorum hæc imago est, qui ad dignitatum fastigia sublevati, plurimam gratiæ ac beneficentiæ significationem in subditos dispensant. Idipsum de sancto quodã dixeris, qui conscenso beatitatis culmine, mira beneficia suis clientibus impertitur. Porrò S. Petrus Damianus Deum solis nomine comprehendit, qui hominum Apostolicorum mentes supra terram levat, easque disponit, ut suis doctrinis, ceu pluviis orbem universum fœcundent. *Filius Dei*, inquit, *prædicatorum suorum mentes ad cœlestia contemplanda suspendit: ut quantò liberius se ad intelligendum creatorem suum pennis virtutum librant, tantò feracius & uberius imbrem cœlestis eloquii nostris cordibus infundere valeant.*

143. Inter diversa illustrissimi D. Berlingerii Gessi, Senatoris Bononiensis Emblemata, vapor, versùs cœlũ elevatus, cernitur; cum epigramate, SERVIRE TONANTI. Nam è nubibus & vaporibus, veluti è panopliâ, Deus sua fulmina capit; quibus orbẽ terreat, castigetque. Haud aliter Deus nonnullos, è sorte humili ad suprema fastigia sublatos, conficiendis gravissimis negotiis adhibet. Saulẽ certè è caula ad Judeæ solium sublatum reprimendæ Philistæorũ tyrannidi destinavit. David, *de gregibus ovium* ad aulam Solymæam assumptus, totius Palestinæ propugnaculũ extitit. Petrus Apostolus è Galileæ lacu raptus, excalceato pede orbem universum triumphavit. Petrus Eremita Amosatenus, Hierosolymis in Christianorũ potestatẽ redigendis validissimũ exercitum conduxit, &c. Deniq; quod Magn. Augustin. asserit: *Venit Deus Christus prodesse omnibus: sed elegit prodesse Imperatori de piscatore, non piscatori de Imperatore.* [Homines viles Deo in rebus gravibus serviunt.]

Bellum finitum.

144. Carolus Rancatus Emblematis loco densam nebulam, sereno exordientis diei radio fugatam, depinxit; addito lemmate NITIDO RESOLUTA SERENO. Innuebat videlicet, bellum, compluribus annis non sine pertinaci crudelitate continuatum, tandem serenæ pacis beneficio, sub annum 1659. fuisse exclusum. Epigraphen è Silio Italico mutuam accepit.

Sil Ital. lib. 5.

Donec flammiferum tollentes æquore currum
Solis qui sparsère diem, jamque orbe renato
Diluerat nubes Titan, sensimque fluebat
Caligo in terram NITIDO RESOLUTA SERENO,

Tentatio finita.

Cæterùm eodem Emblemate etiam tentationum & calamitatum nebulas describere licet, ut quæ tandē in quietis & felicitatis amænissimam lucem desinere solent. Tentatio quippe, toto vitæ nostræ decursu duratura, demùm cum æterna beatitate commutabitur. Magno Augustino teste; *usque ad mortem erit tota tentatio, post mortem sola beatitudo.*

S. August. serm. 25. ex addit. a Sirmond.

145. Nebula, hortum infestans, à vicino igne, vel certè à solaribus radiis dissipatur, & ingloria evanescere jubetur. Epigraphe declarat, PERCUSSA SCINDITUR. Ad verbum Prudentius:

Prudent. Cathemerinon Hym. matut.

Caligo terræ SCINDITUR
PERCUSSA solis spiculo.

Calumnia superata.

Ratione non dissimili calumnia solo virtutis & veritatis radio destruitur, fugaturque. Unde meus D. Gregorius Comaninus.

Gregor. Coman. p. 1. Canz. 2.

Quant' è ver che non puote
Contra il ver la bugia,
Come non può la nebbia incontro al sole.

S. Thom. Villanov. in Dom. Quadrag.

Tentationes depellere.

S. Thomas Villanovanus eodem symbolo demonstrat tentationes, unde anima nostra obnubilatur; internæ veritatis splendore longissimè propulsari. *Quid namque est omnis tentatio*, inquit, *nisi nebula quædam atra, super oculos cordis sparsa, lumen rationis obnubilans & offuscans? Hæc radio veritatis dissolvitur, & in serenitatem placidissimam vertitur. Et sicut nubes spiculo solis percussæ dissolvuntur, sic Passiones & perturbationes animæ veritatis judicio redargutæ, evanescunt.* Eò etiam reflectens Carolus Bovius, crebras conscientiæ turbas, à S. Ignatio Loyola in primo pietatis suæ ardore superatas; nebulæ, ad solem exorientem dissipatæ, symbolo expressit; addito lemmate, AD PRIMOS VICTA CALORES.

Dignitas.

146. Tantò amplius in virtute resplendeas, necesse est, quantò sublimius in fortunæ fastigio supra alios excellis. E Vaporis Emblemate id disces, qui solarium radiorū beneficio sublevatus, epigraphen tenet ELEVOR, UT FULGEAM. Basilius Imperator, Leonem filium instituens. *Cave*, inquit, *ne regni malus custos, degeneris aliquid, atque indigni committas, sed cùm cæteris prælatus es, ut omnibus imperes, ita contende, ut virtute quoque cæteris antecellas.* Ad hunc splendorem, Superioribus cumprimis observandum, haud dubiè collineârunt milites illi, à quibus David cognominatus fuerat *Lucerna in Israël.* In quem locum Gaspar Sanctius. *Et quidem David*, inquit, *si quis alius in Republica Princeps, omnium meritò lucerna potuit appellari, qui sicut viva quædam lex, quæ etiam appellatur lucerna, prævit omnes & vitæ exemplo, & zelo justitiæ.*

Basil. Imp. in Exhort. ad Leonem filium cap. 10.

2. Reg 21. 17.

Gaspar Sanct. in hunc loc.

Ingratitudo.

147. Ingratum animum, ipsis etiam Mecænatibus suis insultare ausum, vaporis coloribus depinges: hic quippe solis adminiculo in aëra sublevatus, paulò post beneficium illius vultum offuscat. Epigraphen addidi. ELEVANTEM OBUMBRAT. Ita Tatius, Sabinorum Rex, Tarpeiam, cujus operâ Capitolium occupaverat, suffocari jussit. Jason Medeam squalore & ærumnis plenam destituit, cujus ope vellus aureum & insignem de monstro victoriam reportavit. Popilius Ciceronem crudeli manu enecavit, cujus facundia paulò antè & nominis patrocinium, & vitæ prorogationem acceperat, &c. Cæterùm quibusvis nostris peccatis in Deum aliquo modo sumus blasphemi, eumque, à quo ad corporis & gratiæ vitam elevamur, obumbrare nitimur. S. P. Augustinus: *Omnia vitia blasphemant Dominum; superbia quippe dicit Deum non bonū esse; invidia & ira dicunt Deum non benefecisse, illa, quia alii malum contulit; ista, quia sibi intulit. Sic tria hæc vitia specialiter ad injuriam Dei spectare videntur, in quibus summum bonum, quod Deus est, rationalis mens perversè deserit; per superbiam, introrsum ab illo se dividens; per invidiam, exterius visum piè non requirens; per iram, ipsam etiam è recordatione suâ memoriam illius propellens.*

Peccator est Deo ingratus.

S. August. Tract. de septem. vitiis post init. Tom. 1. supplem.

Virtus in homine ignobili.

148. Nebulam, solis beneficentiâ è loco palustri in sublime elatam, hoc lemmate notabis, NITET ELATA, vel, UT LUCESCAM. Præclarum hoc illorum est symbolum, qui ex obscuris natalibus ad dignitatum fastigia sublati, plurimo gloriosæ operationis splendore diffunduntur. Titus, Suetonio teste, *sordidis ædibus* natus, ac postea primis Imperii honoribus conspicuus, altùm enituit, sicque *vapor elatus.* Abbatis Thesauri verba usurpo, *ut stella fulsit.* Eos præterea idem Emblema concernit, qui, licet humili loco progeniti, si tamen mundum superent, Deumque confinem habeant, plurimùm gloriæ ac nobilitatis contrahunt. Denique etiam Religiosorum hæc imago est; ut quibus tantò plus existimationis ac reverentiæ accrescit, quò longius à sæcularium con suetudine sese subtrahunt. Optimè S. Gregorius Nazianzenus, *Quidquid facilè percipitur, facilè quoque in contemptum venit. Quod autem supra nos est, quo majore cum difficultate percipi potest, eò etiam majorem sui admirationem movet.*

Sueton. in Tito.

Religiosus solitarius.

S Gregor. Nazianz. Orat. 16. n. 44.

Mors.

149. Vapor resolutus, in pluviam descendit, reditque in terram, ex qua exhalando ascendit. Lemma; UNDE VENIT, RECIDIT. ita corpus nostrum, morbo ac morte resolutum, redit in terram, ex qua sumptum est. *Quæ est enim vita nostra? vapor est ad modicum parens, & deinceps exterminabitur.* Ideò prudenter Maximilianus Cæsar nihil horum, quæ circa ipsum erant, suum judicabat; omnemque diem sibi ultimum illucescere credebat; unde, ut vel unico momento oculos à vitæ instabilitate averteret, capulum funebrem è querno ligno circumferri secum jussit, addita hac præmonitione, *Cogita mori,* Continuam hanc mortis contemplationem Carolus V. tanto avo dignus nepos, prætulit tot regnorū ac provinciarum amplissimo Imperio, quo se ultrò abdicavit, ut illa totus perfrui posset. Saluberrimum proinde est, in terram, unde venisti, prius animo ac cogitatione, quàm corpore recidere. Scitè Climacus, *Probatus quidem ille est, qui mortem singulis diebus expectat; sed ille sanè sanctus, qui hanc singulis horis desiderat.*

Lipsl. l. 2. monit. Polit. c. 14.

Meditatio mortis utilis.

Climac. gradu 6.

NUBES. *Caput IX.*

Mutatio Bonitas Dei.

150. NUbes obscura, ventis, igneisque fulgoribus vallata, nonnisi in aquam sese converti patitur. Unde lemma, RETULIT IN MELIUS. Eorum hæc imago est, qui vitam & mores cum melioribus commutant. Bonitas itē Divina minarū suarum fulmina in beneficentiæ refrigeria cōvertit, Divino Psalti id observatum fuerat, quando de Deo cecinit, *Fulgura in pluviam fecit.* In hunc locum Magnus Augustinus, *Do ipsis nubibus quid operatur?* *Fulgura*

Ps. 134. 7. S. Aug. in hunc loc.

Fulgura in Pluviam fecit; minas ad miſericordiam flexit, de terroribus irrigavit. Quomodo de terroribus irrigavit? Quando tibi minatur Deus per Prophetam & per Apoſtolum, & times; nonne coruſcatio terruit te? ſed cùm pœnitendo corrigeris, & agnoſcis hoc miſericordiâ fieri, in pluviam vertitur fulguris terror.

151. Oculi S.Mariæ Magdalenæ, è quibus paulò antè, veluti è libidinis officinâ, acutiſſimi urentium flammarũ radii eruperant, hominumq; incauta pectora paſſim ſuccendebant; poſtea in geminos fontes ſunt converſi, & uberrimos lachrymarum imbres depluerunt. Unde Carolus Rancatus nubem turbidam, in pluvias reſolutam, depinxit; additis illis Pſalmi verbis, ſuperiore Emblemate adductis. FULGURA IN PLUVIAM. Nimirum, aſſerente S. Euthymio, *Inſtrumenta peccati, facit inſtrumenta virtutis.* S.Gregorius Papa, *Quod*, inquit, *ſibi turpiter exhibuerat, hoc jam Deo laudabiliter offerebat. Oculis terrena concupierat: ſed hos jam per pœnitentiam conterens flebat, &c.*

152. Nubes in pluvias, ſupra terram deciduas, reſoluta, epigraphen tenet, UT GERMINET. Diſtillans ſanctorum Apoſtolorum doctrina, inſtar cœleſtis nubis, univerſum orbem adeò copioſè irrigavit, ut paulò poſt uberrima virtutum germina produxerit. S.Petrus Damianus, *Doctores ſancti per mundum ſalutiferæ prædicationis imbrem pluunt, cùm terram cordis noſtri doctrinæ ſuæ fluentis inebriant, ut eam ad proferenda pii operis germina fertilem reddant.*

153. Sanctum, à morte ſua multis miraculis clarum, nubi non abſimilem dices; quæ ſupra mundi oculos elevata, in pluvias convertitur, plurimâque beneficentiâ arentem terram fæcundat. Epigraphen ſubjunges, HINC RAPTA JUVO. Eodem Emblemate Beatiſſimam Virginem, ad Cœlos exaltatam, ſignificabis, de qua S. Eccleſia canit. *Quam id circo de præſenti ſæculo tranſtuliſti, ut pro peccatis noſtris apud te fiducialiter intercedat.* Andreas Cretenſis, ad Deiparam converſus, *Ex quo*, inquit, *tranſlata es è terra, to univerſus mundus continet commune propitiatorium.*

154. Nubem obſcuram, naturâ quidem ſuâ mox in pluvias diſſolvendam, à ventis tamen obſidentibus cohibitâ, Lucarinus hâc gnomâ inſignivit. NON FLANTIBUS FLUET, vel, NISI FLAVERIT. Ita Gratia Divina, niſi adverſis humanæ malitiæ machinis impedita, munificentiæ ſuæ ſtellas inſtar nubis diffundit. Ab hoc argumento non multùm recedere videtur Abſalon Abbas. *Inordinatas cogitationes, quicunque Deum pro amore diliget, exterminare debet, eò quòd ſeparent hominem à Deo: nec Spiritui ſancto poſſit eſſe domicilium in conſcientiâ quæ vulnerata eſt per inordinatæ cogitationis affectum.*

155. Qui ab alterius præſcripto totus pendet, per columnam nubis, Hebræorum ducem, ſignificari poteſt; cui inſcribes, TE DUCE EGREDIAR. Ille hanc teſſeram opportunè uſurpaverit, qui ad ſupremam vitæ luctam accingendus, Sacro Chriſti corpore, ceu vero æternitatis Duce, munitur. Porrò Belliduces hoſtem nunquã aggrediantur, niſi prius Sanctiſſimam Euchariſtiam veluti victoriarum omnium firmiſſimam columnam, in auxilium vocaverint. *Quæ eſt nubes*, inquit Drogo, *quæ præcedit veros Iſraelitas, niſi veriſſimum & ſanctiſſimum corpus tuum quod in altari ſumimus? Hanc nubem totus exercitus tuus ſequitur, Domine Rex Sabaoth, qui autem non ſequitur eam, in tenebris eſt, &c.*

156. Scipio Bargalius Chriſtum, in deſerto tentatum, non verò ſuperatũ, nubis emblemate ſignificavit, quæ elevata, caliginem ſuam conatu prorſus irrito in ſolem ſpargere nititur. Epigraphen addidit. PERTENTAT FRUSTRA. Idipſum in honorem S.Pauli Apoſtoli dixerim, nam, teſte S. Joanne Chryſoſtomo, *Pauli mentem nulla obnubilavit tentatio, ſed in mediis quoque tempeſtatibus ipſam meridiei claritudinem ſuo ſplendore ſuperavit. Sol enim iſte, qui in Paulo luxit, tales radios non emittebat, qui tentationum concurſu potuerit obumbrari, ſed tum potiſſimum eluceſcebant.*

Reſiſtere tentationibus.
S. Ioan. Chryſoſt. Hom. 18. in cap. 11. ad Rom.

157. Nubes, in pluvias reſoluta, & ſupra hortum floribus ac fructibus undique conſitum, deſtillans; epigraphen tenet, DIVES IN OMNES. Verbis è D.Paulo deſumptis. Prædicatorem hæc imago repræſentat, auditores ſuos paſcere ſolitum; Principem versùs omnes munificum, &c. De ſeipſo Conſtantius Imperator, *Ego porrò*, inquit, *officii mei partes eſſe duco, vobis non ſolùm ex publicis bonis lætitiæ materiam præbere; ſed inſuper privatæ ſingulorum utilitati, quoad ejus fieri queat, debitam providentiam, ſolicitudinemque navare.*

Rom. 10. 12.
Princeps liberalis.
Conſtant. Imp. Orat. de Themiſtio Philoſoph.

158. Nubes, ſoli adverſa, ac pulcherrimo ſolis ectypo (parelium vocant) depicta; epigraphen legendam offert, LUMEN DE LUMINE. Ita D. Thomas Aquinas, à Crucifixo Dei filio illuminatus, difficillima Theologiæ arcana penetravit. Ita quoq; S. Maria Virgo, Deo plena, ſolem æternum, humanâ carne reſtitum, intra viſcera ſua portavit, & è quorundam ſententia, igneũ ſplendorem ab externo vultu diffundit. Abſalon Abbas, *Attraxit ſol ille inviſibilis nubem iſtam, cum Spiritûs ſancti radio utero Virginis ſe infundente ſub nube carnis latens, viſibilem ſe exhibuit, ne oculis ægris odioſa lux fieret, cùm aſpicerem filium Dei ſub carne, ſolem ſub nube, radium in umbra, lumen in laterna.*

Scientia intuta D. Thomæ.
Maria V. gravida & reſplendens.
Abſal. Ab. ſerm. 24.

159. Nubes, ſolis adverſi parelio conſpicua, epigraphen tenet, QUIA RESPEXIT. Ita Deus, Mariam Virginem gravidam non vultu tantum, ſed ipsâ etiam præſentia ſua dignatus, penè ſibi ſimilem reddidit, utpote quæ ſimul Mater, Filia, & Sponſa Dei evaſit. D. Areſius hoc ſuum Emblema ſequenti poëmate vernaculo explicat;

Maria gravida Deo ſimilis.

Di celeſte ſplendor armata il viſo
Vibra raggi di luce, e un' altro ſole
Creduta vien dal vero ſol diviſo
Nuvoleta gentil, e come ſuole
Terſo criſtal, di cui lo mira fiſo
Sembra d' Apollo vaga ſpoſa, ò prole,
E da Dio riamata, Iddio ſomiglia
Vergine, ch' è ſua madre, è ſpoſa, e Figlia.

Eruditè ad hoc propoſitum Petrus Bercorius, *Quando radius ſolaris ſcilicet ipſe Filius Dei, ab ipſo ſole Deo Patre uſque ad interiora nubis, ſcilicet B. Virginis, fuit miſſus per beatam incarnationem, tunc ſtatim imago ipſius, ipſe homo Chriſtus, in ejus utero reſultavit.*

Pet. Bercorius l. 6. c. 19. n. 10.

160. Quemadmodùm Princeps dignitatẽ ſuam omnem à Deo derivatam habet, ita mentem nunquam adversùs Deum ingratam circumferat; nempe nubem imitetur, quæ ſolis parelio inſignita aſſiduò proteſtatur, MUNERIS HOC TUI. Juſtus Lipſius, *Princeps ſublimis factus, & elatus à Deo, meritò veneratur, & colit magnitudinis ſuæ auctorem. Niſi facit, quid expectet, niſi iterum dejici;*

Gratitudo
Iuſt. Lipſ. de una Religione.

161. Animus generoſus injurias ſibi illatas nonniſi beneficiis compenſare ſolet. Id demonſtraturi Humoriſtæ, ſymboli univerſalis loco nubem præferunt, quæ tametſi ſupra mare collocata, ſalſis illius evaporationibus amaricetur, poſtea tamen dulces pluvias refundit. Unde iſtud è Lucretio lemma, REDIT AGMINE DULCI. Philo Carpatius, *Benefacere* inquit, *& mala pati, Chriſtianorum eſt.* Et Hugo Card. *Sicut nubes aquas marinas in dulces convertit, ſic memoria Paſſionis Chriſti, quam in corpore ſuo ſuſtinuit,* omnes

Benefacere inimicis.
Phil. Carp. in cap. 9. Ezech.

omnes paſſiones & amaritudines, quas fideles pro eo ſuſtinent, in dulcedinem vertit.

Studioſus liberalis.

162. Homo virtuoſus, inſignes ſuos labores mundo ultrò communicare ſolitus, nubem pluviam imitatur; cui hunc titulum præfixerim. CONGREGATA DISPERTIT. De ſeipſo fatetur Seneca, *Si cum exceptione detur ſapientia, ut illam incluſam teneam, nec enuntiem, rejiciam. Nullius boni ſine ſocio jucunda poſſeſſio eſt.* Et S. Baſilius, *Diſcendum eſt*, inquit, *abſque ullo pudore; & docendum abſque invidia; & ſi quid ab altero hauſerimus, idipſum non eſt celandum, &c.* Aliis hoc Emblemate ii ſignificari videntur, qui eleemoſynis elargiendis ſtudent: nec abs re; ſiquidem Joannes Eleemoſinarius, Leontio Epiſcopo teſte, quantò pluribus à liberaliſſimo Deo opibus inſtructus, eò plures ipſe in egenos diſtribuit; piâ contentione Deo objicere ſolitus; *Videbimus quis vincat, an tu mittendo, an ego diſpergendo.*

S. Sen. Epiſt. 6.

S. Baſil. Orat. ... & ... Daimon.

Eleemo[illegible]

Leontius Epiſc. in ejus vita.

Miſericordia Dei.

163. P. Vincentius Gilibertus Divinā miſericordiam nubi roſcidæ conſimilem dixit, quæ reſoluta, hiantis terræ ſitim levat, arentemque fæcundat Epigraphen ſubdidit, DISSOLVAR UT SOLVAM. S. Petrus Damianus hoc Symbolo Prædicatores exornans, *Iſtæ nubes*, inquit, *reſolvuntur in aquam, cùm terram cordis noſtri doctrinæ ſuæ fluentis inebriant, ut eam ad proferenda pii operis germina fertilē reddant.* Cæterùm nubes, campū torridam & arentem copioſis pluviis recreans, etiam hoc lemmate ornata cernitur, SE EXHAURIT EGENTI. Nonnemo hoc Emblemate Philippi IV. liberalitatem, in ſublevanda Flandriæ egeſtate prorſus regiam, deprædicabat. Illud tamen, omnibus Eleemoſynariis Proprium, ſequenti poëmate explicat meus D. Salvator Carducius:

Concionator.

S. Petrus Damian ſerm. 41

Liberalitas.

Eleemoſynarius.

Nubis egenti exhauris nubis viſcera,
Quidni miſellos, dives, auro recreas?

Virtus calumniis obruta.

164. D. Nicolaus Graſſus nubibus adversùs ſolē elevatis, inſcripſit, HAUD OBSUNT, Mens Emblematis erat malevolorū calumnias clariſſimis D. Bernardi Venieri virtutibus penitus nihil detrimenti aſperſiſſe. Huic ſymbolo affine eſt illud, quod nubē in ſolis conſpectu hâc gnomā notatam refert. DESTRUETUR TANDEM. Calumnia quippe, aſſiduis conatibus virtuti obſcurandæ inſidiari ſolita, tandem evaneſcit. *Calumnia*, inquiebat *Demoſthenes*, *in occaſione apud audientes valet, tempore infirmatur.*

Demoſth. apud Lypſium Centur. 2. ad Belg. Ep. 6.

Concionatores.

165. Plurimæ nubes versùs ſolem elevatæ, epigraphen tenent, UT IN ORBE PLUAMUS. Sanctos Apoſtolos hæc imago repræſentat, qui ex obſcuris Galileæ terris ſublevati, fæcundas Evangelicæ doctrinæ pluvias per orbem univerſum diſpenſârunt. S. Thomas Villanovan. *Prædicatores*, inquit, *nubes ſunt, qui totam terram animarum fidelium irrigant imbre, & pluviā doctrinæ Evangelicæ ut fructificent fructus bonorum operum.* Et S. Joan. Chryſoſtomus. *Sicut nubes bajulant pluviam, & effundunt eam ſuper terram, ita Prophetæ & Apoſtoli accipiunt verba à Deo, & effundunt ſuper rationabilem terram.*

S. Thom. Villanov. in Dom. 4. Adv.

S. Ioan. Chryſoſt. Homil. 20. Imperf.

Gratia Dei.

166. Bartholomæus Roſſus aliquot nubes, à ſole irradiatas expreſſit; hancque loquenti Soli epigraphen adjecit, SPLENDOR EX ME. Innuebat videlicet, omnes creaturarum perfectiones ab uno ſole Divino ſcaturire. Enimverò, teſte D. Jacobo, *Omne datum optimum, & omne donum perfectum de ſurſum eſt; deſcendens à patre luminum.* Unde S. Pater Auguſtin. Deum *Lucem Lucificam* vocat; cùm omnis ſive gratiæ, ſive naturæ ſplendor nonniſi lucis ſupernæ ſit communicatio. S. Thomas Villanov. *Vidiſti*, inquit, *aliquando nubem atram, turbidam, vilem vaporem à terra ſublatum? quid illā deformius? ſic omninò, ſic eſt anima, cui illabitur Deus: non videtur ejus gloria omninò illuſtrior eſt.* Et alibi, *Qualis nubes lucida, cùm purpureis coloribus, ſole irradiante, coruſcat, talis hujus Virginis anima Deo illuminante fulgebat.*

Iac. 1. 17.

S. Auguſt. l. 22. contra Fauſt. cap. 9.

S. Thom. Vill. Conc. in Dedic. Eccleſiæ.

Idem Conc. de Aſſump. Virg.

167. Nubes, ſolarium radiorum reflexu quàquàversùs illuſtrata, hanc à me epigraphen cepit M'ORNO CON L' ALTRUI LUME. Id eſt, ALIENA LUCE DECORA. Iis hoc emblema obelum infigit, qui flagitiis, cæteriſque abjecti animi notis onuſti, nullâ aliâ laude, niſi quàm è proſapiæ ſplendore emendicatam habent, gloriantur. Porrò eodē ſymbolo Creaturæ attinguntur; quippe quæ lucem, bonitatem, ac perfectionē ſuam omnem ſoli Deo acceptam referre debent. Ut adeò Deus à S. Auguſtino verò cognominetur *Lumen illuminans.* Hâc præceptione propè inſtructus S. Protomartyr Levita, in Concilio, Judæis acerrimè infrementibus, apertè confeſſus eſt; *Ecce video cœlos apertos, & filium hominis ſtantem à dextris Dei.* Quæ verba non quidem ad vanam oſtentationem, nec ad hoſtium bilem acrius provocandam, ſed eò ſolùm collimabant, ut Judæorum admirationem, quam de inſolito ipſius ſplendore conceperant, anteverteret; iis quippe in S. Martyris vultum, undique reſplendentem, defixis, (*& intuentes eum omnes, qui ſedebant in concilio, viderunt faciem ejus, tanquam faciem Angeli*) mox ſubjunxit, prodigioſum hunc fulgorem non aliunde, niſi à clara Dei præſentia ſibi advenire. *Ut indicaret*, concludit S. P. Auguſtinus, *Paſtorem ſuum in ipſum oſtentantem adjutorium, ne videlicet tantum animi robur, & ipſum in facie ſplendorem alii adſcriberet, quàm Chriſto, de quo diſſerebat.*

Proſapia.

Auxilium Dei.

S. Auguſt. Epiſt. ad Honor. c. 3.

Act. 7.

Recognitio.

Act. 6. 15

S. Auguſt. ſerm. 68. apud Corinth.

168. Alcibiades Lucarinus nubem pluviam hoc lemmate legendam offert; EFFLUENDO CONSUMITUR, Hominem Apoſtolicum deſignans, qui in Dei obſequio & proximi emolumento, frontem ſudore perfundi, ſanguinem è venis diffluere, ipſamque adeò vitam ſibi eripi, non abhorret. Emblemati conſonat illud Jobi effatum, *Conſumitur nubes, & pertranſit.* Ita S. Paulus, vitâ ſuâ jamjam ad occaſum inclinante, Timotheum his omninò verbis compellavit. *Ego enim jam delibor, & tempus reſolutionis meæ inſtat. Bonum certamen certavi, curſum conſummavi, fidem ſervavi. In reliquo repoſita eſt mihi corona juſtitiæ, &c.* Sic nimirum poſt diverſos pro S. Eccleſia ſuperatos labores, poſt graviſſima itinera, poſt patrata ſexcenta heroica facta, tandem enervis & viribus confectus, glorioſum vitæ terminum attigit. Nam Chryſoſtomo teſte, *Quantùm ſol terram percurrit, proprios emittens radios, tantam & hic beatus Paulus ſolicitudinem & curam habuit Eccleſiarum omnium, quæ erant per totum orbem terrarum.*

Iob. 7. 9.

S. Paulus Apoſt. 2. Tim. 4. 6.

S. Chryſoſt. hom. 73 ad Po...

Juſtitia punitiva utilis.

169. Mirum eſt, eodem nonnunquam momento è nubium ſinu ſimul & fulgura, quæ orbem tremore concutiunt; & copioſas, plurimumque fæcundas aquas in terram ſpargi. Unde lemma, TERRORE FÆCUNDO. Igneos terrores, à vindicante ſive Dei, ſive alterius cujuſvis boni Principis juſtitiâ vibratos, mira conſortii humani fæcunditas ſubſequitur: pauculis enim pro merito punitis, plerique omnes à flagitiis cohibentur, & ad ſaniora mentem componunt. Senecam habeto teſtem, *Tria lex ſecuta eſt, quæ Princeps quoque ſequi debet: aut ut eum, quem punit emendet; aut ut pœna ejus cæteros meliores reddat, aut ut ſublatis malis, ſecuriores cæteri vivant.* Suffragatur S. Gregorius Nazianzenus, *Pœna ſæpè eos, qui peccant, meliores reddit: ſin minus, eos, qui ad ipſos accedunt: etenim aliorum cruciatus multos ad meliorem frugem convertunt, &c.*

Senec. l. 1. de Clem. c. 12.

S. Greg. Nazianz.

Claud. de Hiſtrice.

170. Claudianus poëmate de Hiſtrice canit.

-------- additur armis.
Calliditas parcuſque ſui timor, iraque nunquam
Prodiga telorum: caute contenta minari.

Poſtre-

postrema hæc ultimi versùs particula, CONTENTAMINARI à Gamberto nubi inscripta fuerat, quæ clarum fulguris splendorem, citra ullam tamen fulminis violentiam, in orbem ejaculatur. Hanc ideam cuivis bono Principi ob oculos positam velim, qui clementiâ & benignitate, ceu Imperiorum stabiliendorum basi, nixus; minis potius, quàm suppliciis rem suam perficere satagat. Cassiodorus, à P. Velazchez adductus, *districtio nostra*, inquit, *in verbis habita, & in factis est ipsa benignitas. Irascebamur placati, minabamur innoxii, & ne potuissemus lædere, terrorem videbamur inferre* Ita quoque de Deo David, *Ostendisti populo tuo dura &c. dedisti metuentibus te significationem, ut fugiant.* Unde Bellarminus verba illa profundius examinans, *Ostendisti, &c.* ait, *Insinuatur benignitas Dei, qui tribulationes non tam immittit quàm ostendit: ut terreat, non ut noceat.*

171. Gambertus nubem, supra arescentem campum in pluvias resolutam, illis Virgilii verbis insigniit POSCENTE NULLO. Ita Princeps benignus, supplices egenorum libellos antevertit, suosque gratiæ radios promptâ munificentiâ ultrò diffundit. Deo hanc operandi methodum familiarem testatur Psalmographus, *Præparationem cordis eorum audivit auris tua.* S. Gregorius Nazianzenus de Deo disserens, *Promptâ*, inquit, *munificâ, atque prolixâ naturâ est: jucundius dat, quàm alii accipiunt.* Hujus exemplum è filio prodigo desumitur, qui necdum factus supplex, *cùm adhuc longè esset, accurrens pater cecidit super collum ejus.* In hunc locum apprimè S. Hieron. *Antequam dignis operibus, & verâ pœnitentiâ ad Patrem rediret antiquum, Deus ad ejus præcurrit adventum & reditum filii sui junioris anticipat.*

172. Nubi, ante solem explicatæ, inscripsêre. TANTO NON PUO CELLAR, CHE IL GIORNO CELI. Id est, QUOD CELAT, NON AUFERT. Ita venusta nobilis fœminæ facies, licet velamine serico prætecta, miro tamen decore tralucet. Ita quoque Christi Divinitas per humanas exuvias, quibus ceu nubibus, tegebatur, perspicuè dignosci poterat. De hac S. Hieron. *Fulgor, ipse & majestas Divinitatis occultæ etiam in humana facie relucebat.* Ita demùm calumnia, quâlibet importunas nubes virtuti aut veritati obumbrandæ explicet, adeo tamen nihil evincit, ut invictas tandem dimittere, ac victoriam cudere cogatur. E Tullii sententia, *Multorùm improbitate depressa veritas emergit.* Cui non dissimilis Titus Livius, *Veritatem*, inquit, *laborare sæpè, extingui nunquam.*

173. Intra Pistoriensem Experrectorum Academiam, Emblematis loco nubes cernitur, quæ solem obsidens, epigraphen tenet ELEVATUR IN UMBRAM. Nimirū Emblematis author singulari modestia significare voluit, se nuperè inter litteratos illos assumptum, solis conspectui (solem quippe Academia illa communis symboli loco præfert) nonnisi umbram ingerere. Cæterùm hoc Emblema diversorum sensuum est ferax. Imprimis quidem ebrietas nubis est æmula, veluti mentem humanā miserè inumbrans. S. P. Chrysol. *Sicut terræ nubes caligant cœlum, sic obscurant animas intemperata convivia.* Id quod S. hic Doctor etiam de invidia pronuntiat. Ecquid enim invidia aliud nisi nubem repræsentat terrenam? *Non sic nubes cœlum, nox diem, solem caligo, quomodo mentes cæcat, & tenebrat invidia.* Mitior Emblematis interpres Hugo Cardinalis, *per nubem*, inquit, *significatur caro Christi, quia nubes solis ardorem mitigat per sui interpositionem, & caro Christi iram patris compescuit per suam oppositionem, quia in se sustinuit ictus.* Elias Credent refrigerium illud, quòd è nubium umbra capimus, Spiritus S. proprium dicit, *Nubis columna Spiritus sanctus est, qui eos, quos vitiosarum affectionum æstus divexat, obumbrat, & refrigerat.* Denique eandem nubis obumbrationem Richardus de S. Laurentio in Deipara Matre copiosam reperiri testatur. Ipsius verba accipe. *De Maria nube dicitur Psal. 104. Expandit nubem in protectionem eorum, nempe Israelitarum, & ignem ut luceret eis per noctem. Ecce duo officia, ad quæ data est Maria, ut protegat à fervore solis justitiæ, tanquam nubes, & etiam contra diabolum, quasi igneus murus.*

Protectio Mariæ V.
Richard. de S. Laur. lib. 7. de Laud. Virg.

174. Tanta, tamq; generosa fuit D. Caroli Borromæi munificentia, ut juvandæ aliorum egestati, intra unius diei spatium integros principatus erogârit. Nubi, in copiosas & fœcundas pluvias resolutæ, liberalitatem illam non absimilem dices; addito lemmate, VOLUNTARIE FUNDIT, Justorúm animæ suas operationes non ita necessitate cogente, sicuti liberæ ac fervidæ voluntatis impulsu elicere cupiunt. David certè, *voluntariè*, inquiebat, *sacrificabo tibi.* In quem locum laconicè S. Ambr. *Expectat Dominus voluntarios ministros.* At quid Divinas ac Christianas mentes moror? Ethnicis etiā hæc ipsa præceptio altùm fuit impressa. Inter cæteros Demetriū, à Seneca relatum, audi & admirare. *Hoc unum, Dii immortales! de vobis queri possum, quod non ante voluntatem vestram mihi notam fecistis, prior enim ad ista venissem, ad quæ nunc vocatus adsum. Vultis liberos liberos sumere? illos vobis sustuli. Vultis aliquam partem corporis? sumite, non magnam rem promitto: citò totam relinquam. Vultis spiritum? quidni? nullam moram faciam, quo minus recipiatis quod dedistis: à volente feretis, quidquid petieritis. Quid ergo est? maluissem offerre, quàm tradere, &c.*

Animus voluntariè agens.
Psal. 53. S. Ambr. in Ps. 118. serm. 14.
Senec. l. de Provid. c. 5.

175. Nubes adversis viribus percussæ & agitatæ, quaqua versum, ignita fulgura evibrant. Unde lemma COLLISÆ FULGURANT. Haud aliter mentes hominum virtuosæ, diversis hostium calumniis jactatæ, mirum amœnissimi luminis splendorem passim ejaculantur Brevi calamo id perstringens D. Emmanuel Thesaurus, *Virtutes*, inquit, *uti nubes collisæ fulgurant.* Apostoli, instar, nubiū in Synagogis & compitis acerrimè percussi, innumeros tolerantiæ radios sparserunt, laudesque Deo assiduas dixerunt. S. Stephanus, & S. Jacobus minor, carnificum & lapidatorū tyrannide, instar nubium, gravissimè cæsi, charitatis splendorem adeò insolitum diffuderunt, ut Deo pro iis supplices sint facti, à quibus paulò post in acerbissimam mortem præcipitandi erant, &c. S. Augustinus, *Videamus spectemus magnum spectaculum. Ecce Stephanus lapidatur! Eja membrum Christi, eja atletha Christi, inspice illum, qui pro te pependit in ligno. Crucifigebatur ille, tu lapidaris Ille dixit:* Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt. *Tu quid dicis, audiamus. Primò stans oravit pro se, & ait,* Domine Jesu accipe spiritum meum, *Deinde genu flexit, & flexo genu ait,* Domine ne statuas hoc peccatum. *Hoc dicto* obdormivit, *O felix somnus & requies vera! Ecce quid est requiescere, pro inimicis orare, &c.*

Virtus heroica.
Eman. Thesaur. in Elog. Claud.
S. August. ser. 2. 37. de Temp.
Luc. 23. 34.
Act. 7. 59.

176. Mens heroica, inopinatis hostium assultibus nunquam non superior, gloriæ suæ radios per orbem universum spargit; haud secus atque sol fulgorem suum in eas nubes copiosè diffundit, à quibus paulò ante supprimendus obscurandusque fuerat. Unde lemma DOVE OBSCURAR CREDETERLO. Id est, AB OBICE LUCET. Certè Deus eoipso momento cor & animam Sauli copioso radio est dignatus, quo is ad Servatoris nostri gloriam penitùs evertendam accinctus stabat. En! imanem Christiani nominis hostem! *spirans minarū & cædis in Discipulos Domini.* Sed quid tum? *Circumfulsit eum lux de cœlo.* S. P. August. *Cùm Paulus Apostolus, prius Saulus, crudelissimus & immanissimus persecutor, nihil omninò*

Virtus oppressa.
Conversio S. Pauli.
Act. 9. 1. Ibid. n. 3.
S. August. l. 50 Homil. c. 25.

omnino boni merebatur, imò merebatur plurimum malum. Merebatur enim damnari, non eligi. Et ecce subitò cùm mala faceret, & mala mereretur unâ cœlesti voce prosternitur, persecutor dejicitur, prædicator erigitur. Huc collineat etiam Academicus inter Errantes Brixienses Luminosus, qui nubem, lunæ, adversum, & ab hac illustratam, exhibet; cum lemmate, DUM IMPEDIO, LUCESCO.

Statius l. 7 Thebaid.

177. Idem Emblema, Nubes nimirùm, ab eo ipso sole illuminata, in quē suas umbras paulò ante machinata fuerat, hanc Statii poësin, lemātis loco præfert, ADDITUR UMBRANTI DECUS. P. Gambattus hoc symbolum benigno Principi proprium dicit, cùm is gratiæ suæ munera etiam in eos derivare soleat, quos gloriæ suæ observandæ unicè intentos experitur. Nihil ab hoc Emblemate alienus P. Raulinus nubē depinxit, Iridis coloribus à sole eleganter disseminatam; cum lemāte, ORNATUR, & OBSTAT. Odoardi Farnesii laudes hæc imago deprædicat, utpote in eos etiam beneficentiæ suæ radios dispergere soliti, qui generoso ipsius splendori obniti videbantur. Certè Christus, Sol Divinus, obscurâ & infami Crucis morte ab hominibus obnubilatus, in tantæ injuriæ vicem infinitum Paradysi splendorē iis promisit. Eò collineans Eusebius Gallicanus, *Credamus Deum*, inquit, *vel ex sola virtute patientiæ, qui dum ab homine cruci & neci traditur, sic quoque homini gloriam pollicetur, qui illas ipsas injurias & plagas convertit in pretium nostrum.*

Inimicis benefacere.

Luc. 23. 43.

178. Teneris quædam nubes, ad solis conspectū sublevata, epigraphen tenet. CITO DISSOLVAR. Caducam, labilem, & transitoriam hominis vitam hæc imago ad unguem exprimit, *Quæ est enim vita vestra?* inquit non sine emphasi S. Jacobus, *Vapor est, ad modicū parens, & deinceps exterminabitur.* Certè Cælius Rhodiginus, S. Bonaventura, S. Maximus, aliiq; passim miserā ac mortalem vitā nostram sub fragilis ac vanissimæ nubis schemate dignoscendā proponunt. Pulchrè S. Augustin. *Vivebat heri homo, non est hodie, paulò ante videbatur, modò non est, qui videbatur. Ducitur homo ad sepulchrū, redeunt tristes, citò obliviscentes. Dicitur: quam nihil est homo, & hoc dicit ipse homo, & nō corrigit se homo, ut non nihil, sed aliquid sit homo.* Francisc. Petrarcha de Lauræ obitu nō sine gemitu canit:

S. August. serm. 111 de Divers. cap. 8.

Che come nebbia al vento si dilegua,
Cosi sua vita subito trascorse.

179. Nubes lucida ac solis parelio effulgens epigraphen tenet, ILLUSTRATUR, ET ILLUSTRAT. P. Jacobus Masenius Mariæ Virgini hanc ideam propriam dicit, quæ Sole Divino gravida, orbem universum illustravit; Unde à S. Hieronymo vocatur, *Nubes diei, nunquam in tenebris, semper in luce.* Opportunè de eadem Dei Matre S. Ambrosius, *Quid splendidius eâ, quàm splendor elegit.* Emblemati explicando sequentem è P. Masenio poësin habeto.

Maria V.

S. Hier. in Psalm. 77.

S. Ambr. lib. 2. de Virgin.

Phœbus veluti nubes illustris ab astro,
Illustrat Phœbum, grandior orbe suum.
Sic dum Virgo capit divinum, ut lumina, Numen,
Numinis effusas auxit in orbe faces.

180. Nubes, quoad pluvias parturiunt, atræ admodum densæque existunt; at ubi depluêre, pellucidæ evadunt. Lemma. EXCUSSO IMBRE NITEBUNT. E sancti Nili Abbatis, aliorumque Patrum sententia, quamdiu quis suam tentationē circumfert, & intra se cohibet, jacet in mœrore, seque tantùm non conficit: at ubi hoc onus excussit, omnis illico ægritudo discedit, tristitia mitigatur, miraque animo tranquillitas redit; nullum quippe serenandæ conscientiæ potentius est remediū, nisi ut tentationes omnes coram Superiore aut Magistro spirituali candide exoneres, aperiasve. *Non enim validior vel efficacior est vulneribus nostris medicina,* inquit Doctorū Phœbus Augustinus, *quàm habere, qui omni incommodo occurrat compatiens, omni commodo occurrat congratulans, &c.* Unde cùm tentationum manifestatio tantopere nostrâ intersit, S. Ignatius prorsùs sapienter singulis Domibus & Collegiis quendam rebus spiritualibus Præfectum constituit, *ad quem in suis tentationibus confugiant, cui confidenter sua omnia detegant, & à quo consolationem & auxilium in omnibus sperent. Ita enim*, Cassiano teste fit, *ut in nullo te circumvenire callidus inimicus velut inexpertum ignarumque prævaleat; nec ulla fraude decipere, quem prævidet non suâ, sed senioris discretione muniri, & suggestiones suas, vel ignita jacula quæcunque in cor ejus jecerit, ut seniorem celet, non posse suaderi.*

S.Nil Abb. de Intercem. PP. qui erant in Sin.

S. August. l. unico c. 5. de amic. c. 5.

S. Ignat. p. 1. const. c. 1 §. 12.

Cassian. l. 4 de inst. renu. cap. 9.

PLUVIA. Cap. X.

181. VErbi Divini Incarnationem Emblemate significaturus, pluviam depinget, quæ supra lanam distillans, epigraphen ferat, STREPITU SINE ULLO. Emblemati ansam suppeditat Divinus Psaltes, *Descendit sicut pluvia in vellus.* In hunc locum S. Laurentius Justinianus, *Pluvia*, inquit, *sine strepitu descendet in lanam; sic & Deus occulta virtute in Virginem.* Eadem icone homo quietus, prudens & factis potiùs, quàm verbis clarus repræsentatur. Appositè Ovidius:

Incarnatio.

Psal. 71. 6.

S. Laur. Justin. in hunc loc.

Quietus homo.

Ovid. l. de Trist. Elog.

Eximia est virtus, præstare silentia rebus.

182. Nubi, supra igneas Æthnæ fauces depluenti, inscripsi, MAGIS ADAUGET. Charitatis Divinæ flammam, inter gravissimas hominū calumnias plurimùm augescentē, hæc imago demonstrat. Firmamentum præsenti symbolo è sacris Canticis accedit, *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem.* In hunc locum P. Cornel. à Lapide, *Etiam si in Cruce*, inquit, *ab iis rideretur & blasphemaretur: omnique infamia & decore velut latro afficeretur, hisce aquis, & hoc frigidissimo cordium humanorum gelu, omnique contrarietate superata, quasi per antiperistasim amor Christi vehementius exarsit, &c.*

Charitas Dei.

Cant. 8. 7.

Cornel à Lap. in hunc loc.

183. P. Octavius Boldonus, temperantiæ significandæ gratia, primam autumni pluviam hoc lemmate ornavit, TEMPERAT ÆSTUM. Meâ tamen sententiâ lachrymarū pluviæ symbolo illo innuuntur, quæ mitigandis afflicti animi doloribus quàm opportunissimè deserviunt. Verissimè Seneca:

Temperantia.

Lachrymæ.

Senec. in Troade Æst 3.

--- Fletus ærumnas levat.

Ea insuper lachrymarum vis est, ut Nemesis Divinæ ardorem temperent. Petrus Cellensis id observans, *O lachryma humilis!* exclamat, *tua est potentia, tuum est regnum tribunal judicis non vereris, amicorum tuorum accusatoribus silentium imponis: quandoque sententiam rapis, etiam ab ore judicis.* Quin imò ipsos etiam Tartari ignes à lachrymis extingui, compertum est; *lachrymæ*, inquit idem Cellensis, *portas refringit inferni, carbones extinguit ferreæ fornacis.*

Lachrymæ.

Pet. Cell. l. de panibus. c. 12.

Ibidem.

184. Econtrà P. Raulinus pluviis tempore æstivo è nube destillantibus (tempus æstivum Leone supra solem depicto exprimitur) inscripsit. NEC TEMPERAT ÆSTUM. Quasi diceret, lachrymas, in amici morte effusas, nullum intenso amori refrigerium posse affundere, ut qui in eo articulo omnium maximè flagrat. Ita quoque lachrymæ obstinati peccatoris, quales fuêre impius Herodes, & infamis Antiochus, nullam omninò temperiem justitiæ Divinæ flammis injicere valent. De reprobo Esau testem omni humanâ fide majorem habeto D. Paulum. *Non invenit pœnitentiæ locum, quanquam cùm lachrymis inquisisset eam.* Nam Doctore Magno Augustino, *Deus hominem non vivificabit, quando sero pœnitentia locum quærit cum lachrymis.*

Lachrymæ in morte.

Lachrymæ sceleratorum inefficaces.

Hebr. 12. 17.

S. August. Annot. Iob. c. 3.

185. D.

185. D. Didacus Saavedra campum, ariſtis flaveſcentem, depinxit, quæ ab imbris impetuoſi, extra opportunum tempus delabentis, onere deprimuntur, cùm eas non niſi rore leviter humectari oportet. Epigraphen, Pythagoræ ſeu Bianti familiarem, ſubjunxit, NE QUID NIMIS. Innuebat videlicet, ſummos honores nonnunquam plus calamitatis quàm ſplendoris afferre; quin, ipſa etiam collata beneficia interdum injuriæ loco haberi. Seneca, *Magni animi eſt, magna contemnere; prudentis eſt mediocria malle, quàm nimia; iſta enim utilia ſunt; illa, quando ſuperfluunt, nocent. Sic ſegetem nimia ubertas ſternit; ſic rami onere franguntur, ſic ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas.*

186. Gratia Divina, meâ quidem ſententiâ, pluviam, ſupra campos diffuſam, imitatur; cum lemmate, INFUSA FOECUNDAT. S. Marcus Eremita, *Quemadmodum*, inquit, *pluvia, terræ infuſa, accommodam qualitatem plantis ſuppeditat: ſic quoque gratia, in corda fidelium aſſiduò deſcendens, ac influens, convenientes virtutibus actiones largitur:*

187. Pluviæ cadenti ſubſcripſi, LABENDO SENSIM OPIMAT. Eruditionis ac pietatis præceptiones, paulatim intra filiorum aut ſubditorum animos delapſæ, optimos illos efficiunt, miràque operandi virtute locupletant. S. Iſidorus, *Pluviæ nubium, Eloquia ſunt Apoſtolorum, qui quaſi GUTTATIM, id eſt ſenſualiter veniunt, ſed abundantius doctrinæ FOECUNDITATEM INFUNDUNT.*

188. Vehementior corrigendi ratio intra ſubditorum animos graviſſima damna, turbaſque vix unquam conciliandas parit. Ideæ loco impetuoſos ac horrendos cataclyſmi nimbos, hoc lemmate notatos, accipe, ARVA SUBVERTENT. Utriuſque, hujus videlicet, & præcedentis ſymboli mentem ſtrictim attingit S. Hieronymus, *Pluvia illa optima eſt, quæ ſenſim decidit in terram; ſubitus & nimius imber in præceps arva ſubvertet.* Epiſt. ad Furiam. Pulchrè ut ſolet, Magnus Auguſtinus. *In correctione tenendus eſt modus aptus humanitati, congruus charitati; ut nec totum, quod poteſtatis eſt, exeratur; & in eo quod exeritur, dilectio non amittatur; in eo autem, quod non exeritur, manſuetudo monſtretur.* S. Auguſt. l. 3. contra Creſcon. cap. 51.

189 Pluviæ ſimul ſuper florentem hortum, & campum ſpinoſum deciduæ, epigraphen tenent, IDEM IMBER, FRUCTUS DISPAR. Ita Divinum auxilium diverſa in diverſis ſortitur effecta. Gratiæ Divinæ diverſi effectus. Optimè in rem præſentem Theologorum Phœbus, Auguſtinus, *Quidquid loquimur in nomine Dei, quoniam Dei eſt per nos loquentis, imber Dei eſt, videte vos quales terra ſitis. Nam quando pluvia venit ſuper terram, ſi bona terra eſt, fructus bonos parit: ſi mala terra, ſpinas parit. Pluvia tamen dulcis eſt, & ſuper fructus, & ſuper ſpinas.* S. Aug. in Pſ. 98.

190. Jobus admirandam Dei providentiam dilaudans: *Qui ligat aquas*, ait, *in nubibus ſuis, ut non erumpant pariter deorſum.* Job. 25. 8. Divinæ providentiæ eſt, aquas aëreas claudere, & velut panno aut veſte conſtringere, ne diffluant. Deus calamit. nostras mitigat. Harum aquarum vehiculum nubes, & inſtar equorum venti ſunt, qui alveós illos per orbem quaque versùs trahunt. Quòd ſi Deus has aquas uno impetu præcipitari ſineret, plus equidem obeſſent, quàm prodeſſent; ſed quia ſtillatim & guttatim defluunt, fœcundo elapſu terram irrigant. *Si continuerit aquas*, ait Jobus, *omnia ſiccabuntur, & ſi emiſerit eas, averterent terram*, Job. 12. 15. ſicut in diluvio, cùm dimiſſæ, agmine facto præcipites ruebant. Unde pluviis, leniter diſtillantibus, inſcribens. STILLANDO PROSUNT. Aquæ in Divinis paginis ſymbolum ſunt afflictionis Hinc Pſaltes Regius dixit: *Intraverunt aquæ uſque ad animam meam.* Pſ. 68. 2. Quemadmodum Deus pluvias ſic orbi attemperat, ut nec illarum

defectus noceat, nec copia: sic & labores omnes ac dolores nostros ita modificatur, ut non desit exercitatio, ne torpeamus; nec tamen omnis intercidat consolatio, ut succumbamus. Atque hoc Regius Vates petiit: *Non me derelinquas usquequaque.* Non rogat, non derelinqui; hoc unum deprecatur, non omninò, non usquequaque deseri, quod noxis suis meruisset; uti his penè verbis interpretatur S. Ambrosius. De dolore optimè philosophatus Seneca: *Nemo*, inquit, *potest valde dolere & diu. Sic nos amantissima nostri natura disposuit, ut dolorem, aut tolerabilem, aut brevem faceret.* Nam summi doloris intensio invenit finem. Notum est illud Poetæ:

Ps. 118. 8. — S. Ambros. in hunc loc. — Senec. Epist. 78.

Si longus, levis est; si gravis ille, brevis.

ROS. *Caput XI.*

191. E Fœcundis cœli uberibus pretiosæ ac pingues roris guttulæ, instar lactis, minutatim destillant. Eæ tamen priusquam in orbem sese effundant, oportet cœlum apparere tranquillum, à ventis imperturbatum, nec nubibus obductum, nec nimio aëris frigore asperum. At hæc nunquam, nisi placido noctis serenæ tempore fluunt. Plinius, id observatum habens, *Rores*, inquit, *neque gelu, neque ardoribus, neque ventis, nec nisi serena nocte.* Unde lemma, TANTUM NOCTE SERENA. Ita prorsus Divina gratia intra conscientias, non quidem superbas, inquietas, aut furibundas, sed serenas, ac tranquillas, instar roris, diffunditur. Hæc una ratio Isaiæ persuasit, ut Servatoris nostri adventum rori similem diceret, *Rorate cœli desuper;* nam ut Petrus Damianus interpretatur; *impacatæ mentis hospitium non requirit.*

Plin. l. 2. cap. 60. — Gratia Dei. — Isa. 45. 8. — S. Pet. Damian. l. 8. Epist. 14.

192. Si genuinam Psalmi centesimi noni mentem spectes, poteris verba illa, *Ex utero ante luciferum genui te*, è contextu Hebraico ita traducere, *EX UTERO AURORÆ ros juventutis meæ.* Proin' rori opportunè inscripserim EX UTERO AURORÆ. Symbolum id credas Incarnati Verbi, quod instar cœlestis roris è Deiparæ sinu, veluti è gratiosa ac venustissima aurora profluxit. *Ros ergo designat Christi generationem cælestem ex Virgine, sicut ros nascitur ex aurora virtute cælesti*, inquit R. Hadarsan, à P. Cornelio a Lapide adductus.

Ps. 109. 3. — Christus nascens. — R. Hadarsan apud Corn. a Lap. super Oseam, c. 6. v. 3.

193. Roris destillatio æstivos calores mira temperie afficit. Ut adeò rori haud incongruè subscripseris, DULCE REFRIGERIUM, Ecclesia Orthodoxa eandem roris vim in Spiritûs Sancti auxiliis experta, illum in hæc verba salutat. *Consolator optime, dulcis hospes animæ, dulce refrigerium.*

Spiritus S.

Illam ipsam quoque in Maria Virgine prorsùs copiosam reperiri testatur S. Germanus, venerabundo ore eidem supplex. *Sola, O Domina mea, sola, quæ sola mihi ex Deo solatium, sola æstus in me existentis Divinus ros, &c.*

Maria V. — S. Germanus.

194. Carolus Bovius Emblematis loco rorem expressit, qui nascente die horti cujusdam flores recreans, epigraphen sustinebat. TOLERATÆ PRÆMIA NOCTIS Cœlorum & ipsius adeò Dei beneficentiam hæc imago repræsentat; quippe qui suos servos, post calamitates toleratas, amœnissimis solatiis, ceu melle suavissimè reficiunt. Regius Vates hanc Dei bonitatem deprædicans, exclamat, *Secundùm multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam. Noli ergò timere*, inquit Magnus Augustinus, *adest in itinere auxiliator.* De Servatore nostro ait Tertullianus, *Favor post fella gustavit, &c.* Calpurnius roris indolem sequenti poëmate describit.

Solatium post miserias. — Ps. 93. 19. — S. August. 50 Homil. hom. 27. c. 1. — Calpurn. in Eclog. 3.

Frigida nocturno tinguntur pascua rore,
Et matutinæ lucent in gramine guttæ.

195. Ni fallor, postrema hæc poëmatis verba, IN GRAMINE LUCENT, præsenti symbolo lemmatis loco, apprimè deserviunt. Innuunt quippe, sicuti roris stillulæ, ceu totidem gemmæ, tenuissimo terræ gramini adhærescere solitæ, miram suam operandi vim plus quàm alio quocunque loco exerunt, omnemque campum longè latèque fœcundant: ita demissos ac humiles mortalium animos à Divina gratia præ reliquis uberrimè fœcundari. Breviter ac verissimè S. Jacobus. *Humilibus*, inquit, *dat gratiam*, S. Augustinus: *Spiritus Sanctus capitur per humilitatem, repellitur per superbiam. Aqua est enim cor humile, tanquam locum concavum quærens ubi subsistat; elatione autem superbiæ, tanquam tumore collis, repulsa labitur. Unde dictum est, Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Quid est, dat gratiam; Dat Spiritum Sanctum, implet humiles, quia capaces invenit.* In hanc rem appositè meus D. Salvator Carducius,

Divina gratia humiles dignatur. — Iac. 4. 6. — S. August. ser. 22 in addit. à Sirmond.

Rorantes gemmæ demisso IN GRAMINE LUCENT;

Pectore sic humili cœlica dona nitent,

MANNA,

Caput XII.

196. MAnna Symboli loco epigraphen sustinet è sacra Apocalypsi desumptam. VINCENTI, supple, *dabo manna absconditum.* Certè Hebræis cibus hic Angelicus nonnisi post devictos Pharaonis assultus, & relictas Ægypti ollas è cœlis depluit, quisquis enim consolationis Divinæ manna concupiscis, prius insignem è tentationibus victoriam referas, necessè est. Stimulos subjiciens Magnus Augustinus, *Pugnate*, inquit, *ut vincatis, vincite, ut coronemini.* Certè, Abbas Joannes, Cassiano teste, *mundana omnia vincens, & in cælum mente conscendens tanta perfundi solebat interiori dulcedine, ut ne id quidem recordaretur, an pridie comedisset.* S. Franciscus Xaverius in cælum defixus, ita consolationibus Divinis affluebat, ut exclamaret; *Satis est, Domine, satis est.* In Japone pedes iter faciens, ita in Deum absorbebatur, ut sæpè de via deflectens, in vepres, dumeta, & saxa impingeret, nec adverteret; quocirca semper ei plantæ & tibiæ sanguine fluebant, cum tamen ille ne sentiret quidem.

Apoc. 2. 17. — Consolatio cœlestis. — S. August. Tract. 12 in Ep. Ioan. — Cassian. Collat. 19.

197. Manna symboli loco inscriptum tenet. PER MODUM RECIPIENTIS. Alludit nempe ad illud Philosophorum axioma. *Quidquid recipitur, per modum recipientis recipitur.* Sanctissimæ Eucharistiæ hæc figura est, quæ bonis gratiam, malis verò exitium affert. Gravissimè Apostolus. *Quicunque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini.* S. Augustinus id explicans, subjungit, *Non ait, quia illa res mala est, sed quia ille malus malo accipiendo, ad judicium accipit bonum, quod accipit. Num enim mala erat buccella, quæ tradita est Judæ a Domino; Absit. Medicus non daret venenum; salutem Medicus dedit; sed indignè accipiendo, ad perniciem accepit, quia non paratus accepit.*

Eucharistia. — 1 Cor. 11. 27. — S. August. Tract. 6 in Ioan. 1.

198 Manna Hebræis omnem saporis varietatem dabat. Undè lemma. SAPIT OMNIBUS. Disertè Salomon. *Angelorum esca nutrivisti populum tuum; & panem de cælo præstitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omni-*

Sap. 16.

& omnem saporis suavitatem. Ita & Christus in Eucharistia, *parvulis est lac, infantibus olus, perfectis solidus cibus*, ut pulchrè explicat S.Gregorius Nyssenus. S.Cyprianus, *Hic panis*, inquit, *omnium carnalium saporum irritamenta, & omnium exsuperat dulcedinum voluptates. Vide, quomodo hi, qui Christi commemorant passionem intra sacra officia, quasi per quosdam canales, de interioribus fontibus egrediantur torrentes, & super omnes delicias lachymis nectareis anima delectetur; quantam suavitatem animæ inquirenti, ubi sit Deus suus, suspiria contemplationis eliciant.*

199. Manna Hebræis tantum roboris contulit, ut Amaleciras felici pugna superârint, lemma, DAT ROBUR. Genuina hæc Sanctissimæ Eucharistiæ imago est, cujus virtute omnia cœlestis patriæ impedimenta ac tentationes citra negotium removentur. S. Bernardus, *Duo illud Sacramentum operatur in nobis, ut videlicet & sensum minuat in minimis, & in gravioribus peccati tollat omninò consensum. Si quis vestrûm non tam sæpè modò, non tam acerbos sentit iracundiæ motus, invidiæ, luxuriæ &c. gratias agat corpori & sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo.* Et S.Joannes Chrysostomus. *Hæc mensa animæ nostræ vis est, nervi mentis, fiducia vinculum, spes, salus, lux, vita nostra.*

200. Manna, congenitâ suâ dulcedine, suavissimum sacchari saporem & colorem referebat, lemma, DULCEDINE PRÆSTAT. Ita Sanctissimæ Eucharistiæ gustus adeò suavis est, ut præ illo terrenas voluptates omnes fastidiamus, Unde post sumptam Eucharistiam S. Cypriano teste, sequitur, *ut deinceps peccatorum pocula horreat, & omnis sapor delectamentorum carnalium sit ei quasi rancidum, radensque palatum acutæ mordacitatis acetum.* Eodem symbolo felicissima Beatorum ambrosia, & suavitas inenarrabilis significatur. *Ibi enim*, inquit S.Gregorius, *est lux sine defectu, gaudium sine gemitu, desiderium sine pœna, amor sine tristitia, satietas sine fastidio, sospitas sine vitio, vita sine morte, salus sine languore; Perfecta viget in omnibus charitas, una omnium lætitia, una jucunditas.*

201. Manna, sive in parva, sive in magna copia ab Hebræis collectum, singulis tamen totum id conferebat, quod ad diurnum victum sufficerat; Angelo nimirum invisibiliter addente, si infra debitam portionem; demente verò, si ultra illam collegissent; ut explicat P. Cornelius à Lapide. Unde lemma, EADEM MENSURA CUIVIS. Ita Christum in sanctissima Eucharistia æqualiter omnes recipiunt, sive species plures, sive etiam hostia major sit, sive minor. D. Thomas, *Ex hoc*, inquit, *quòd sacerdos plures hostias consecrat in una Missa, non multiplicatur effectus hujus Sacramenti, quia non est, nisi unicum sacrificium. Nihil enim plus est virtutis in pluribus hostiis consecratis, quàm in una, cùm sub omnibus, & sub una non sit nisi totus Christus. Unde nec si aliquis simul in una Missa multas hostias consecratas sumat, participabit majorem effectum Sacramenti.* Eodem symbolo innuitur, miram adeò esse Dei providentiam, ut omnibus æqualem annonam, quæ vitæ tuendæ sufficiat, subministret; superfluæ enim avarorum divitiæ crumenis duntaxat replendis, & animabus inquinandis, non verò fami exsaturandæ conducunt. Pulchrè S Chrysostomus, *Avarus dives à paupere tantùm differt curis, neglectu Dei, corporis inquinatione, & animi perditione, nam ventrem uterque æque satiant.*

202. Hebræorum manna summo mane colligi debebat, utpote incalescente Soli liquescere solitum, lemma, SUB SOLE LIQUESCET. Ita nimirum orationis ac gratiæ Divinæ capescendæ opportunissimum tempus matutinum; reliquo enim die intentio nostra facilè inter negotia distrahitur. Certè Sapiens de manna, ad Solem liquescente, ait, *Statim ab exiguo radio Solis calefactum, tabescebat: ut notum omnibus esset, quoniam oportet prævenire Solem ad benedictionem illam, & ad ortum lucis adorare.* Unde Jobus *sanctificabat illos (filios) consurgensque diluculo offerebat holocausta pro singulis.* S. Athanasius, *Magnum*, ait, *certaminis decus, è lecto ipso Deo sistere se ipsum, & prævenire in gratiarum actione Solem.* Et sanctus Chrysostomus in illa Psaltis Regii verba, *Manè exaudies vocem meam*, ait, *Ab initio diei Davidi dabat Deo primitias. Oportet enim ad gratias tibi agendas Solem prævenire, & ante ortum lucis te interpellare, &c.*

Matutina optima. — Sap. 16. 28. — Iob. 1. 5. — S. Athanas. in Ps. 5. — S.Chrysost.

NIX. Caput XIII.

203. Omnes inferi hujus orbis creaturæ germina, herbæ, arbores, fructus, metalla, &c. fœcundo solarium radiorum vigore adolescunt, suaque incrementa ab illo capiunt; unicam nivem ab hac sua universali beneficentiâ exclusam vult ille siderum Princeps; utpote quam dissolvit, suffocat, ac extremè persequitur. Unde nivi, ad Solis conspectum depictæ, inscribes: DECRESCIT, NON INCALESCIT. vel, DECRESCIT, QUO CÆTERA CRESCUNT. Genuina hæc ingrati animi idea est, qui cœlestium beneficiorum radiis copiosè excitatus, tantùm à perfectione comparandâ abest, ut potius ad deteriora ruat, mentemque dissolutam majoribus probris involvat. Hanc cumplurium miseriam non sine suspirio deplorat Salvianus, *Deus*, inquit, *nobis bona præstat, ut boni simus: nos è diverso, quoties bona accepimus, mala nostra cumulamus. Ille nos beneficiis suis vocat ad probitatem, nos ruimus in dissolutionem, &c.*

Ingratus. — Salvianus l. 6. de vero Iudic.

204. Nivis frigus terræ coërcendæ deservit, ut in fructibus producendis ante præstitutum tempus nec quidquam luxuriare possit, sed omnes illos destinatæ messi maturos ac copiosos reservare debeat. Proinde campum, nive respersum, hoc lemmate ornavi, RIGORE FOECUNDAT. Ita prudens ac discreta corrigendi ratio immoderatis vitæ nostræ licentiis frenum injicit, & ad saluberrimos beatitatis æternæ fructus proferendos disponit. *Utinam Domine JEsu*, Divi Ambrosii preces sunt, *terram meam nivis istius candore respergas, ne præpropero calore vernantis corporis arva luxurient; sed potius fœtu nivali semina verbi cœlestis pressa fœcundent.* Calamitates etiam occasionem opportunissimam ipsa suâ mole afferunt, ut pietatis calorem, ac virtutû frugem longè uberrimam concipiamus.

Correctio discreta. — S. Ambr. l. 7 in Luc. cap. 11. — Calamitates utiles.

205. Tametsi nix, intra valles & campos dispersa facili negotio dissolvatur; attamen supra montium cacumina ætatem ferre, ac diutissimè conservari assolet, Emblemati lemma, è Divino Psalte mutuum, subjunxi. IN ALTIS HABITAT. vel, CELSO LOCATA PERENNAT. Ita omninò puritas, castimonia, & innocentia potissimùm supra vitæ religiosæ fastigium collocari desiderant, quòd in orbe hoc infero, nullis non injuriis indies pervio, integritatem suam difficillimè sartam tectamque custodire possint. Petrus Bercorius. *Sicut nix in montibus plus quàm in vallibus perseverat, sic in contemplativis plus viget castitas, quàm in activis.* Et paulò post, *Nives sunt divitiæ & mundi prosperitates, quæ plus abundant in superbis & montosis, quàm in vallibus, id est humilibus virtuosis.* Unde Magni Augustini ad Deum

Ps. 112. 5 — Innocentia. — Pet. Bercor. Reduct. l. 5. c. 2. n. 1. — Idem n. 7.

S. August. lib. Medit. cap. 37.
preces, *Tene mentem meam, ne ad ima tenebrosa vallis corruat, & prohibeatur alta respicere. Tene cor meum manu tuâ, quia sine te ad altiora non rapitur.*

Calamitas utilis. S. Ambr. l. 7 in Luc. cap. 11.
206. Nix, campos & vineas cooperiens, epigraphen tenet, HINC MESSIS UBERIOR. S. Ambrosio id observatum. *Nix,* inquit, *cùm cadit, lætior solito tritici proventus exuberat.* Animus noster, ærumnis tantisper obrutus, ad plurimam sanctimoniæ frugem consequendam instituitur; rursùs Verbi Divini fomentis, ceu candidâ ac fœcundâ nive, contectus, miram operandi vim concipit. Expertus id Magnus Augustinus, *Percussisti,* inquit, *cor meum verbo tuo, & amavi te.* Et rursùs. *Ego vires parvas habeo; sed verbum Dei magnas habet; valeat in cordibus nostris.*

Verbum Dei. S. August. l. 10. Conf. c. 6. Idem l. 50. Hom. hom. 29.

Peccator. Pœnitens.
207. Nivem, suprà montes sparsam, ac solarium radiorum contractu mox dissolvendam, hoc lemmate notârunt. CITO DILABITUR. Bartholomæus Rossus hac icone persuadet, hominum corda, quantumvis instar nivis algentia, primo gratiæ Divinæ aspectu commoveri, & pristinæ suæ teneritudini restitui. Unde alius eidem Emblemati subscripsit. COELESTI LANGUET. D. Paulus huic imagini firmamentum addidit, qui licet scelerum frigore ac odio versùs Christianos penè congelatus, mox tamen, ubi *circumfulsit eum lux de cœlo,* suavi quodam languore emolliebatur, *Domine,* inquiens, *quid me vis facere:* S. Petrus quoque, vix unico Solis Divini aspectu tactus, mox in tenerrimas lachrymas est solutus. De hoc S. P. Augustinus, *Petrum pollicentem & negantem, præsumentem & deficientem, viderunt tamen oculi tui, nam quod exiit foras, & flevit amare, fletus ille de respectione Dei fuit.* Hinc meus D. Gregorius Comaninus, Divini illius aspectus memor, vernaculâ linguâ canit.

Act. 9. 6. Ibid. S. August. in Ps. 138. S. Petri & Pauli conversio. Gregor. Coman. Canzon. X. Stanza 6.

Luci del mio Signor, luci gioconde,
Mirate oimè così fiammanti, e belle,
Che strugendosi quelle
Nevi, che al cor fan verno, un doppio rio,
Versi di pitanto anch'io,
Anzi un diluvio, che l' antiche e nove
Colpe sommerga, e me tutto rinove.

Vita humana.
Prior Emblematis hujus epigraphe, *Citò dilabitur*, etiam caducam vitam nostram, instar nivis coram Sole transituram, commonstrat; ut probè observat Ovidius.

Ovid. l. 1. Amor. Eleg. 8.

Labitur occultè, fallitque volubilis ætas,
Et celer admissis labitur annus equis.

Libido.
208. Nix, solis ardore soluta, epigraphen tenet. ARDORE LIQUESCO. Libidinis adeò immodicus est ardor, ut non animæ tantùm, sed & corporis vires enervet, perdatque. Magno Augustino teste, *Concupiscentia mala quasi ardor est ignis: ignis consumit vestem, libido consumit animam.* Porrò Maria Magdalena, ad Christi Solis Divini pedes provoluta, in lachrymas desiit, suoque inter suspiria nobilis cujusdam ingenii ore sequentes sensus expressit.

S. August. in Ps. 57. Magdalena.

Nix ego, Sol Christus, radiorum ARDORE LIQUESCO:
Nil mirum ex oculis si fluat unda meis.

Castitas. Hugo Cardin. in c. 4. Thren. v. 7.
209. Nix in candidos floccos decidua, lemmatis loco per prosopopœiam de se ipsa testatur. MIHI CANDOR AB ALTO. Ita quidquid sanctitatis, castimoniæ, aut gratiæ candore resplendet, nonnisi à suprema & infinita Dei bonitate scaturire potest. Unde Hugo Cardinalis in illa Threnorum verba, *Candidiores Nazaræi ejus nive,* ait, *Nix comparatur castitati, vel per nivem castitas designatur; quia sicut nix ex alto descendit, sic nullus castus est, nisi dono speciali.* Sap. 8. 21. *Scivi, quòd aliter non possum esse continens, nisi Deus det.* S. Augustinus, *Habes quod ames, pro mundi amoribus, imò pro immundis amoribus. Sed parùm est moveri, nisi impetres adjuvari. Est ergò à Deo patientia nostra contra dolores; & continentia, quæ necessaria est contra voluptates.*

S. Aug. serm. 42. de Divers. cap. 2.

Conceptio immaculata Mariæ.
210. Ut Mariam Virginem ab ipso conceptionis suæ exordio penitùs illibatam commonstres; nivis congeriem, hoc lemmate distinctam, pinge. MEUS EST AB ORIGINE CANDOR. Ad hoc propositum Joannes Geometra.

Ioan. Geomet. Hymn. 3.

Gaude concretum sublimi corpus olympo,
Et vitii nostri crimine Virgo cares.

S. Gregorius Thaumaturgus, Deiparam venerabundo ore affatus, *Tu sancta,* inquit, *omni humanâ naturâ gloriosior ac purior, sanctiorque effecta es, ac nive quidem candidiorem habens mentem, &c.*

S. Gregor. Thaum. serm. 2. Annun.

Hypocrita.
211. E nive, veluti è speculo, fucatam hypocrytæ sanctimoniam discernere licet, utrique enim subscripseris, ALBA, SED FRIGIDA, vel certè, CUM FRIGORE CANDOR. Nam S. Petro Damiano Cardinale teste, *Hypocrita, qui se per sanctitatis adumbratæ figmentum transfigurat in Angelum lucis, nullis infervet æstibus charitatis, atque instar nivis, simul est. ALBUS, ET FRIGIDUS.* In eandem sententiam S. Isidorus, *Nives,* inquit, *sunt homines, dilectione frigentes: qui, etsi existant candidi puritate Baptismatis, non fervent spiritu charitatis.*

S. Pet. Damian. l. 6. Epist. 42. S. Isidor. l. 1. de mundo, cap. 35.

Puritas Divina.
212. Nivem, eximiæ puritatis ideam, hoc versu, seu lemmate, insignes, AL MIO RISCONTRO OGNI BIANCHEZZA E VILE. Id est, SIC MIHI COLLATUM VILESCIT QUODLIBET ALBUM. Emblemati suffragatur S. Joannes Chrysostomus, de Divinis prærogativis disserens, *Sicut ad comparationem nivis & solis omne mundum sordidum videtur, & omne lucidum obscurum; ita quantùm ad comparationem Dei, qui solus singulariter est bonus, omnes mali videntur.* Eandem iconem etiam S. Joanni Baptistæ propriam facit; *si albam vestem,* inquit, *posueris juxtà nivem, incipit tibi sordida apparere, etsi verè sordida non est; tamen similitudine nivis sordida invenitur: sic quantum ad comparationem Joannis, omnis homo videbatur immundus.*

S. Io. Chrysost. Hom. 18. Imperf. S. Ioannes Baptista. Idem Hom. 3. Imperfect.

Providentia Divina.
213. Octavius Boldonus, Divinam providentiã significaturus, nivem pinxit, quæ per campos sparsa, epigraphen tulit, OPPORTUNE FOECUNDAT. Testem habeto Prophetam Regium, *Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das illis escam in tempore opportuno.* Et rursùs, *Omnia à te expectant, ut des illis escam in tempore.* Id est, interprete S. Basilio, *Abs te omnia suo tempore, quæ necessaria sunt, reportant.* Sanctus Ambrosius eandem fœcundandi virtutem in verbo Divino animadvertens, *Verè,* inquit, *hic solus sermo nivibus comparandus, qui de cœlo missus in terras, jejuna nostrorum arva pectorum fœcundat.*

Ps. 144. 15. Ps. 103. 27. S. Basil. in hunc loc. Verbum Dei. S. Ambr. l. 7. in Luc. cap. 11.

Eloquentia.
214. Eam esse eloquentiæ vim, ut rigentes etiam ac induratos hominum animos emollire queat; P. Octavius Boldonus nivis Emblemate demonstrat, quæ zephyro spirante resolvitur, fugamque è campis molitur. Epigraphen, DIFFUGERE, Horatius suppeditat.

Horat. l. 4. Carm. Ode 7.

Diffugêre nives, redeunt jam gramina campis.

Porrò purissimus nivis candor illustrem Justorum typum

typum præfert; unde Joannes Apocalypticus, ſeſe vidiſſe teſtatur, ſanctiſſimos homines ac Cœlites, viſo Divini Judicis, ſeu ſolis perſpicaciſſimi, vultu, ingenti terrore perculſos aufugiſſe, *Vidi thronum magnum, candidum, & ſedentem ſuper eum, à cujus conſpectu fugit terra, & cœlum, & locus non eſt inventus eis.* Si demùm in nivis frigore calamitates humanas contemplari libeat, opportunè dixeris, ad unum Deiparæ Virginis (quam Deus Sole amictam voluit) obtutum, eas omnes evaneſcere, & irritas cadere. Fidem ſuam interponit S. Amedeus, de Virgine Matre diſſerens, *Velut ardore ſolis defluit glacies: ſic ab ejus facie inimicorum deperit acies, eâque jubente nihil adverſi ſubſiſtit.*

[ti per- refacti.] [oc. 20.] [aria otectrix] [Amed. om. 8. Laud. g.]

215. Nix, per campi planitiem ſparſa, epigraphen tenet, SOLUTA FOECUNDAT. Hoc inter encomia ſua numerari comprimis ſtudeat bonus Prædicator, ut diſcretâ & opportunâ ſuâ facundiâ auditorum mentes, veluti terras ſteriles, mirâ ubertate, fructibuſque plurimis repleat. S. Gregorius Papa, *Sicut nix terram, cùm jacet, operit, cùm verò liquatur, rigat: ita Sanctorum virtus per firmitatem ſuam apud Deum vitam peccatorum protegit, & per condeſcenſionem ſuam, quaſi liquefacta, arentem terram, ut fructus proferat, infundit.*

[ncio- tor.] [Gregor. pa l. 27. oral. c.]

216. Joannes Baptiſta Seccus, ad Comitis Lucretii Gambaræ exequias, Emblematis loco, nivem ſtatuit, quæ liquefacta, campum irrigabat; cum lemmate, RIGAT LIQUESCENS. Innuebat videlicet, heroem illum longè virtuoſiſſimum, tametſi è mortis luctâ jamjam fatiſcentem, adhuc tamen adſtantium coronam ſaniſſimis præceptionibus ac exemplis uberrimè locupletâſſe. Idipſum tamen jure longè meliore de Chriſto patiente dixerim, cujus ſingulæ actiones, ipſaque adeò mors humanam gentem ampliſſimis virtutibus ac beneficiis fæcundârunt. Pulchrè S. Ambroſius. *Fatigatur ex itinere Jeſus, ut reficiat fatigatos; petit bibere, ſitientibus potum ſpiritualem daturus; eſurit, cibum ſalutis eſurientibus traditurus; moritur, vivificaturus: ſepelitur reſurrecturus; tremulo pendet in ligno, confirmaturus trementes; &c.* Cæterum Emblemati explicando ſequens epigramma ſubjunxit Seccus,

[emplū ribun-] [riſtus ciens.] [Ambroſ. de Fi- cap. 2.]

Ut nix per tepidas æſtu delabitur undas,
Donat & interitu vivere prata ſuo:
Sic noſtras moriens fœcundat Gambara mentes.
Et docet ad vitam nos inhiare novam.

217. Nivem ab aqua vel in hoc etiam differre cernimus, quòd hæc, inſtar cryſtallini ſpeculi, diverſos colores, ac obvias quaſvis rerum confinium formas in ſe effingat; nix econtra, obſervante Franciſco Paulino, OBJECTA NEC EXPRIMIT ORA; nix enim recipiendis aliorum imaginibus penitùs ineptam ſe exhibet, neque candorem ſuum temerè violari patitur. Hominis illius hanc iconem propriâ dixeris, cui ex æquo & vitæ caſtimonia & modeſtia obtigit: is quippe ſive domi, ſive in itinere, omninò decretum ſanctumque habet, nec intra oculos, nec intra animam imagines illas admittere, quæ integritatis ſuæ candori labem vel minimam aſpergere, eamque contaminare poſſent. Talem ſe Jobus Deo & Orbi probavit, *Pepigi fœdus*, inquiens, *cum oculis meis, ut ne cogitem quidem de Virgine.* Nimirum, interprete P. Gaſpare Sanctio, *Docet, adeò ſibi caſtitatem, munditiem, atque candorem placuiſſe, ut non ſolùm oculos, qui in ipſius erant poteſtate, ab aſpectu, ſed etiam mentem à fœminarum cogitatione continuerit.*

[ft tas odeſt.] [.31.1.] [Gaſp. ct. in nc loc.]

218. Geminum è nive beneficium recipimus: primò quidem exſuccam & areſcentem terram fæcundo ſuo liquore irrigat, dein, omnem terræ ſqualorem ac ſpurcitiem tegit. Unde lemma, RIGAT ET OPERIT. Ita Juſtus obduratos aliorum animos bono ſuo exemplo rigat, eorumque vitia prudentia ac diſcreta charitate coram aliis abſcondit. Appoſitè S. Gregorius, *Sicut enim nix*, inquit, *terram cùm jacet, OPERIT, cùm verò liquatur, RIGAT: ita Sanctorum virtus per firmitatem ſuam apud Deum vitam peccatorum protegit, & per condeſcenſionẽ ſuam, quaſi liquefacta, arentem terram, ut fructus proferat, infundit.*

[Juſtus.] [S. Gregor. l. 27. Moral. c. 14.]

219. E verſutis mercatoribus nonnemo, cùm ob fidem creditoribus deſertam, foro cedere, fortuniſque omnibus exui juberetur, mox plurimùm alieni æris contraxit, ſicque non tantùm nomen, ſed & divitias, è conturbatione deperditas, cum inſigni auctario, redemit. Hanc hominis vafritiem demonſtraturus D. Joannes Baptiſta Mazzolenus, pro eruditi ingenii ſui more, Emblematis loco, niveum globum depinxit, qui per montis præcipitium devolutus, è ſociata nive in amplam molem excrevit. Epigraphen addidit. CUMULATA CADENDO. Idipſum etiam de proſtituti pudoris muliere dixeris, quæ è frequenti libidinis, ac impudicitiæ lapſu magnam divitiarum vim congeſſit. Dedecus eſt, unicam olim meretricem è turpi corporis quæſtu integram pyramidem maximis impenſis in Ægypto erigi curaſſe; aliam item iiſdem ſumptibus vaſta Græcæ cujuſdam civitatis mœnia extrui feciſſe; adjuncto hoc dicterio; *Ex Græcorum intemperantia.* Cæterùm complures, dum in peccata ruere permittuntur, ex ipſo ſuo lapſu cumulatam virtutis colligendæ occaſionem capiunt. Audacter Magnus Auguſtinus, *Audeo dicere*, inquit, *ſuperbis continentibus expedit cadere; ut in eo ipſo, in quo ſe extollunt, humilientur. Quid enim prodeſt, cui ineſt continentia, ſi dominatur ſuperbia?*

[Quæſtus mali.] [Peccata interdum utilia.] [S. Aug. de Verb. Dom. ſerm. 53. c. 9.]

220. Nix, intra anguſtas montium cavernas, veluti in tenuiſſimis porticubus videnda, à P. Gamberto hanc Claudiani gnomam lemmatis loco recepit. LATUISSE JUVAT. Puritatis ac innocentiæ hoc ſchema eſt, quæ ſolitudinis ac receſſûs beneficio integræ perſiſtunt. Inde fit, ut, quæ in ſacris Litteris phraſi latinâ vocantur, *Virgines*; idiomate Hebræo dicantur. *Abſcondita*; prout è compluribus Geneſeos, Iſaiæ, & Canticorum locis teſtatum faciunt Interpretes; veriſſimè proin *latuiſſe juvat.* Dicta confirmans S. Hieronymus, ſuam Euſtochium his omnino verbis hortatur, *Semper te cubiculi tui ſecreta cuſtodiant. Audies ab ſponſo; Hortus concluſus ſoror mea ſponſa, hortus concluſus &c.*

[Claud. 3. de Rap. Proſerp.] [Solitudo Virginum] [Gen. 24. 16.] [Iſaia 7. 14.] [Cant. 1. 2.] [S. Hieron. E. 22. ad Euſtoch.]

221. Qui virum eximium, in ætate provecta ad Cardinalium purpuram ſublevandum, augurari cupit; Emblematis loco nivem pingat, hoc lemmate inſignem; VETUSTATE RUBESCET. Namè Plinii, aliorumque ſententiâ, *Nix vetuſtate rubeſcit.* Idipſum de Martyre ſene dixeris, cujus cani tandem nobiliſſimâ proprii ſanguinis purpurâ ornantur. Sic Eleazarus, *vir ætate provectus*, quòd Dei mandatum tranſgredi nollet, tyranni imperio interfectus eſt. S. Aretas, nonaginta quinque annorum ſenex, jamjam capite plectendus, *Ego autem*, inquiebat, *ſum beatus, non ob id præſertim, quòd in hac vita in bona fui exiſtimatione, ſed quia in profunda ſenectute ſubeo martyrium, & tam magnam, & populo tam frequentem civitatem, & totam regionis ipſius gentem Deo offero; qui etiam mei perpetuam conſervabit memoriam, ſummas illi gratias agentes*: uti prolixè refert Surius.

[Vaticinium Cardinalatus.] [Plin. l. 11. cap 35.] [2. Mach. 6.] [Sur 24. Octobr.]

222. Nix, per montem Æthnam diſperſa, quantumvis igni vicina, nihil tamen exinde damni ſuſtinet: utpote ARCANO DEFENSA GELU, Ita Virgines

Virginitas constans. gineo D. Thomæ Aquinatis candori penitùs nihil decessit, quantumlibet à Tartareis lascivæ lupæ flammis acerrimè infestaretur. Eandem nivis Æthneæ resistentiam etiam in obduratis ac rebellibus peccatorum animis experimur; E S. Gregorii doctrinâ, *Quid aliud nive vel grandine, nisi frigida ac dura intelligenda sunt corda pravorum? Sicut enim fervore charitas, sic solet in sacro eloquio frigore malitia designari.* S. Gregor. l. 29. Moral. c. 11.

223. Lucius Florus, quærens, cur ii, qui alpes incolunt, in primo conflictu strenuè ferociterque hostem aggrediantur? pugnâ verò paulatim incalescente, spiritum remittant, & languescant animis? respondet, *Alpina corpora, humenti cœlo educata, habent quidquam simile cum nivibus, quæ mox, ut caluère pugnâ statim in sudorem eunt, & levi motu, quasi sole, laxantur.* Unde nivem, è vicino sole molescentem, hoc lemmate afficies, MOLLESCIT AB IGNE. Ita homo, ardore venereo tactus, mox effæminatur, & masculus ejus animus in mollitiem, ignaviamque degenerat muliebrem: quantociùs enim enervant, ut primùm irruerint, libidinis flammæ. Olim invicti extitêre Milesii, qui delitiis, luxuque diffluentes, brevi totius roboris jacturam fecêre. Immoderata carnis petulantia, importuna illa lues, ardorque perniciosissimus, totam subvertit Pentapolim. Senecâ teste, *Una Hannibalem hyberna solverunt: & indomitum illum nivibus atque alpibus virum enervaverunt fomenta Campaniæ, Armis vicit, vitiis victus est.* Præclarè S. Augustinus; *Unde turpe est, ut, quem non vincit homo, vincat libido.* Luc. Flor. l. 2. c. 4. Libido effœminat. Senec. Epist. 51. S. August. Epist 205. Tom. 2.

GRANDO.

Caput XIV.

Calamitas generosè superata. 224. Calamitatis, brevi finiendæ, imaginem grando repræsentat, quæ vix tecto allisa, mox rumpitur dissilitque. Unde Bargalii inscriptio, ILLIDIT, AT DISSILIT. Cæterùm grandinem contrario robore adeò veloci diffringi, nulla alia est causa, nisi tecti durities. Eodem planè modò ærumna, adversus robustum hominis magnanimi pectus impulsa, mox repercutitur, irritoque conatu cadit. Justus Lipsius, *Ut grando, tectis in magno strepitu ILLISA, ipsa tamen DISSILIT: sic clades in firmum animum si accidant, franguntur, non frangunt.* Et prior illo Seneca, de adversa fortuna disserens, *Ejus tela, inquit, quibus genus humanum debellatur, grandinis more dissultant; quæ incussa tectis, sine ullo habitatoris incommodo crepitat, ac solvitur.* Lips. l. 2. de Const. c. 19. Senec. Epist. 45.

225. Grando, ex Aristotelis, aliorumque Meteorologorum doctrina, vaporatio est calidissima, quæ solis virtute ad mediam aëris regionem, naturâ suâ intensè frigidam, elevata, ibique adverso frigore concreta ac conglaciata, tandem agmine facto non sine impetu in terram ruit. Unde Paulinus cadenti grandini subscripsit, EX CALORE GELU. Idem iis usuvenit, qui è frequentata hominum frigescentium societate mentem suam igneam paulò post in algentem ac conglaciatam, dolenda metamorphosi, transformari sentiunt. Damno suo id didicit S. Petrus Apostolus: cùm enim inter Pontificis famulitium moras traheret, adeò in Servatoris sui obsequiis obriguit, ut tertia vice illum perfidè negare non erubuerit: &, quod mireris, homo paulò ante tótus igneus, repentino motu in glaciem sit mutatus. Nimirum asserente S. Hieronymo, *Proclivis est malorum imitatio, & quorum virtutes assequi nequeas, citò imitaris vitia.* Providè S. Gregorius Nazianzenus, Mala societas noxia. S. Hieron. Epist. 7. S. Gregor. Naz. in Tetrastich.

Si frequens sis cum malis, eris malus:
Ne munus unquam sumas de manu mali:
Veniam suorum nam petit sic criminum.

Et Seneca: *Sumuntur à conversantibus mores. Et ut quædam in contractos corporis vitia transiliunt, ita animus mala sua proximis tradit, &c.* Senec. l. 3. de Ira.

GLACIES.

Caput XV.

226. Vitæ nostræ conservandæ aptissimam occasionem à solitudine subministrari, Lucarinus è glaciei emblemate persuadere nititur, quæ in hypogæo supra paleas asservari solita, epigraphen tenet, NE LIQUESCAT. Ab hoc sensu non multùm alienus est Petrus Bercorius: *Per nivem, inquit, potest intelligi timor Dei, qui scilicet candorem innocentiæ secum portat. Iste igitur optime custoditur, si in palea, id est, in humilitate & consideratione nostræ vilis fragilitatis, sub terra, id est, sub memoria nostræ mortis & terretatis, sagaciter teneatur.* Nihil proinde hominem in solida virtute adeò servat, atque crebra mortis imminentis memoria, animusque indies intra tumuli sui profundum descendens. Pulchrè S. P. Augustin. *Nihil sic revocat homines à peccato, quemadmodum imminentis mortis cogitatio.* Emblema non dissimile, glaciem scilicet in furfure reconditam, Academici Furfurarii circumferunt; cum lemmate, IN LEI M' ATTEMPO. Id est, SERVOR IN IPSO. Solitudo. Petr. Bercor Reduct. l. 6. c. 25. n. 8. Mortis consideratio utilis. S. Aug. de Gen. contra Manich. l. 2. cap. 28.

FULGUR.

Caput XVI.

227. Fulgura tonitruum sunt prodromi. Illis enim coruscantibus, hæc cum immani fragore è vestigio subsequuntur. Unde fulguri, inter atras nubes divaganti, inscripsi, TONITRUA PARAT. Ita sanè terrenæ prosperitates æterni excidii sunt prognostica. Opportunissimè S. Bernardinus Senensis, *Sicut fulgur tonitrua parat, ita prosperitas supplicia sempiterna prænuntiat.* Felicitas mundana. S. Bern. Senens. in feria 5. post Dom. 2. Quadr. art. 3. c. 3.

228. Terrenæ prosperitates ad dignitatum fastigia aptissimam sui effigiem in fulgure expressam habent? quippe quod inter nubes resplendens, authore Abbate Certano, epigraphen reddit, BRIE VE SPENDOR, CHE IN APPARIR SPARISCE. Id est, PERIT, DUM FULGURAT. Regius Propheta hujus periculum fecerat: *Vidi, inquit, impium superexaltatum, & elevatum sicut cedros Libani, & transivi, & ecce non erat; & quæsivi eum, & non est inventus locus ejus.* Hoc vatis Divini testimonium Jacobus Billius sequenti epigrammate explicat. Felicitas mundana. Ps. 36. 35. Iacob. Billius Anthelog. sacr. lib. 2.

Vidi ego, qui lætis rerum successibus utens
Tollebat tumidum stultus ad astra caput.
Immemor atque Dei prorsus, rebusque secundis
Ebrius æthereas despiciebat opes.
O lævas hominum mentes, o pectora cæca.
Quam nihil est magni, quidquid hic orbis habet!
Vix ego transieram, cum protinus ora retorquens.
Cum fastu hunc vidi jam periisse suo.

Ad hæc S. Luca teste, Dæmon Servatori nostro monstravit *omnia regna orbis terræ in momento temporis;* & quidem, interprete Sancto Ambrosio, *bene in momento,* Luc. 4. 5. S. Ambr. in hunc loc.

mento; non enim tam conspectûs celeritas indicatur, quàm caduca fragilitas potestatis exprimitur. In momento enim cuncta illa prætereunt, & sæpe honor sæculi abiit, antequam venerit. S. Joannes Chrysostomus, *Archidamon*, inquit, *in puncto cuncta regna mundi coegit, & gloriam eorum, & cum omnibus visus est, ut cum omnibus evanesceret.* Celerem hunc transitum etiam in mundi venustate deprehendens S. Gregorius Nazianzenus ait, *Pulchritudo brevis, atque fulgetro similis.* Coronidis loco, Abbas Grillus momentaneam vitæ humanæ fugam eodem penè sensu describit;

(Margin: ...oann. ...f. in ...m. 2. — ...hri... — ...regor. ...anz. & de ...tine... — ...Gril. ...uoi ...ri p. ...il fine.)

E questa vita un lampo,
Ch'al apparir dispare,
In questo mortal campo,
Che se miri il passato,
E già morto; il futuro ancor non nato;
Il presente partito
Non bene anco apparito,
Ahi lampo fuggitivo, e si n'alletta,
E dopo il lampo, pour vien la saetta.

FULMEN.

Caput XVII.

229. Regulæ loco circumfertur, calamitatibus nostris à fulmine superveniente finem imponendum significari; vicissim verò ab eodem, si rebus secundis interveniat, gravissimas miserias portendi. Hinc D. Jovius fulmini inscripsit. EXPIABIT, AUT OBRUET. Hanc cum fulmine analogiam in ærumnis, à Deo immissis, experimur; quippe quæ justos ab omni sceciore labe expurgat, amplioreque gloriæ incremento afficiunt: sceleratis econtra abolitis, ac miserrimè destructis. Hujus exemplum è rubo ignito capias licet, qui Israëlis populo libertatem, Ægyptiis contra ruinam est vaticinatus. Id quod etiam in maris Erytræi transitu constare voluit Deus; *Etenim*, teste S. Augustino, *ad hos ambos populos*, Hebræos scilicet & Ægyptios, *Deus mare rubrum divisit, ubi eorum alteri totius pressuræ finis, initium alteri cunctæ felicitatis fuit.*

(Margin: ...ami... — ...ugust. de mi... l. c. 19.)

230. P. Vincentius Gilibertus in fulminis Emblemate Divinam vindictam, olim è tribunali extremo denotandam, contemplatus, epigraphen addidit, OBRUET, ET OBSTRUET. Enimverò postremâ Dei sententiâ, adversus reprobos decreta, mox terræ ac inferorum viscera tremendo hiatu diffungentur, eosque, omni cœlestis amœnitatis videndæ solatio æternùm præciso, intra horrores nunquam terminandos sepelient. Abulensis, *Divinâ potentia aperietur terra, fietque usque ad Orcum hiatus magnus, per quem ibunt. Postea claudetur.* Id quod etiam Regius Vates de damnatis, sub Dathanis typo, asserit, *Aperta est terra, & deglutivit Dathan, & operuit super congregationem Abiron.*

(Margin: ...istus ...ex. — ...ens. ...atth. ...521. ...5. 17. — ...lia.)

231. Quò celsiores in virtute gradus conscendisti, eò acerbiores experiêre adversas invidorum linguas. E lemmate, fulminibus inscripto, id discas velim, FERIUNT SUMMOS. Vel ut aliis placet, SUMMA PETIT. Opportunè Ovidius:

(Margin: ...l. 5. ...med.)

Summa petit livor, perflant altissima venti,
Summa petunt dextrâ fulmina missa Jovis.

S. Cyprianus, *Acrius*, inquit, *divitibus, quàm pauperibus invidetur, & non inopes, sed locupletes inquietat infestatio sæva latronum. Plus Duces & Principes, quàm milites ab hostibus appetuntur in pugna & violentius propulsantur ventis & turbinibus culmina quæcunque sunt altiora. Ita magis magisque, quo plus cæteris unusquisque potest, sciat esse sibi metuendum, ne aliquo minoretur.* In hanc ipsam sententiam Seneca: Senec. in Agamemn. act. 1.

(Margin: ...pr. de ...ar. ...)

------------ Feriunt celsos
Fulmina colles: corpora morbis
Majora patent &c.

Eò reflectens Jacobus Gaddus, libri sui frontem hoc disticho animavit,

Invidiæ trepidant solùm excellentia fulmen,
I liber, invidiæ fulmine liber eris.

Cæterùm eodem symbolo aptè innues, superbos, eosque omnes, qui dignitatum aut gloriæ fastigia occupant, supplicii Divini fulmine longè acerbissimo esse feriendos. Superbi puniti.

232. D. Jovius in præcedentis lemmati locum; *Feriunt summos*; substituit: HUMILIORA MINUS. Verissimè enim, conditio minus elevata, minùs etiam periculi sustinet. Seneca: Paupertas secura. Senec. Hyppolyt. act. 3.

Minus parvos fortuna ferit.

Et Magnus Augustinus: *In humilitate est fortitudo, nolite timere superbos. Humiles tanquam petra sunt. Petra deorsum videtur, sed solida est. Superbi quid, quasi fumus; & si alti sunt, evanescunt.* Torquatus Tassus Dialogi more senem pastorem, Erminiæ colloquentem, introducit; ubi, cùm hæc miraretur, quî ille in regione, tot bellis infestâ, posset quietus vivere, respondit Pastor: S. Aug. in Psal. 92. Torquat. Tass. Gerus. liberata Cant. 7. st. 9.

O sia grata del Ciel che l'humilitade
D'innocente pastor salui, e sublime:
O che, si come il folgore non cade
In Basso pian, ma sù l'eccelse cime:
Così il furor di peregrine spade
Sol de gran Rè l'altere teste opprime:
Ne gli auidi soldati à preda alletta
La nostra pouertà vile, e negletta.

Et meus Concanonicus D. Gregorius Comaninus. Gregor. Coman. ne suoi Affetti l. 2. c. 1.

Antica selua, in cima a Pelio, & Ossa
Più forte scossa da contrary fiati
Di venti irati, che giù in valli, ò in campi,
Cinto di lampi il folgor cieco, e torto,
Da rabbia scorto le sassose fronti
Urta de i monti, e tocca il pian di rado.

Huic affinis Jacobus Gaddus, inter cæteras Odas canit.

Emissa cœlo vindice montium
Culmen superbum spicula verberant,
Ferire quæ parcunt penates
Agricolarum, humilesque valles:
Sunt ima tuta, &c.

Denique Fulvius Testi in quodam Poëseos suæ ludo non sine ingenio canit. Fulv. Testi nella 3. par. dell. sue poesis.

Ben dal ciel forza di fulmini
De le torri atterra i culmini,
E sfrondate,
Lacerate;
Suol lasciar alpine toueri;
Ma di Gioue irata destra
Se tonò,
Non toccò
Basso mirto umil ginestra,
E di canne in vil ricoueri;
Stan sicuri i parstor poueri.

Miles generosus.

233. Generosus militis animus vires suas eò amplius exerit, quò acerbius provocatur; haud secùs, atque fulmen, densas pertingens nubes, Bargalio authore, MICAT ARDENTIUS. Nimirum antiperistasin illam innuit, cujus beneficio fulmina tantò vehementius inflammantur, quantò in media aëris regione ab obsidente vaporum frigore arctius constringuntur. Idipsum clarius expressit P. Carolus Bovius, dum fulmini, inter nubes vagabundo, inscripsit, INTER FRIGIDA FERVET. S. Ignatii Loyolæ hoc ectypon erat, qui stagno congelato immersus, amplissimas charitatis flammas versus proximũ excitavit. Certè amor Divinus, *Inter frigida fervet, & micat ardentius*, ibi potissimum; quando homines in Divinis obsequiis penitùs obriguêre. *Ego te offendebam*, inquit, non sine gemitu D. Augustinus, *& tu me defendebas. Ego te non timebam, & tu me custodiebas: à te recedebam, & inimico meo me exhibebam; tu ipsum ne me acciperet, deterrebas, &c.*

S. Ignat. Loyola. — Charitas Divina. — S. August. in soliloq.

Virgil. l. 8. Æneid.

234. Virgilius author est, terram fulminis ictu nunquam perfringi, nisi simul altissimo fragore hemisphærium concutiente,

Namque improviso vibratus ab æthere fulgor,
Cum sonitu venit, & ruere omnia visa repentè.

Deut. 32. 41. — Deus præmonitos punit.

Unde fulmini appositè inscribes, CUM SONITU VENIT. Dei hæc imago est, cujus vindicta, fulminis symbolo exprimi solita (*Si acuero ut fulgur gladium meum*) dum jam ad plagam, delinquentibus infligendam, est accincta, prodromi vice horrendas minas circumquaque spargit, ut vel sic miseros à proposito revocet, *Nisi conversi fueritis, gladium suũ vibrabit, arcum tetendit, & paravit illum.* Et *Dominus in tempestate, & turbine viæ ejus.* S. Augustinus, *Non ergò Deus iram adducit per singulos dies, id est, non per singulos dies ad vindictã congregat ministros suos. Nunc enim patientia Dei ad pœnitentiam invitat; ultimo verò tempore, cùm homines propter duritiem suam & cor impœnitens, thesaurizaverint sibi iram in die iræ, gladium suum vibrabit.*

Psal 7. 13. — Nahum. 13. — S. Aug. in Ps. 7. v. 12.

Ps. 43. 4. — Mors Christi. — Luc. 23. 46. & Matt. 72. 50. — Hebr 1. 7. — Origen. in hunc loc.

235. B. Andreas Avellinus, vitæ suæ periodum clausurus, versiculum illum pronuntiavit, *Introibo ad altare Dei.* Unde ad ipsius exequias fulgur, è nubibus vibratum, pinxêre; cum lemmate, DEFICIENS RESONAT. Servator noster animam Divino Patri reddidit, *clamans voce magnâ*; vel, ut D. Paulus refert, *cum clamore valido: Clamabat enim*, interprete Origine, *ut significaret, se confidenter, & securè mori, cum certa spe resurrectionis & gloriæ, tertio die à Patre sibi dandæ, ac suis fidelibus in eum credituris.*

Miles velox.

236. Fulmen hoc lemmate distinctum cernitur. TONITRU VELOCIOR ICTUS. D. Joannem Mediceum, militem generosissimnm, hoc Emblema spectabat, qui factis quàm verbis validior, tantâ celeritate hostem feriebat, quantâ alii nec minas in adversam partem spargerent. Eidem symbolo P. Aloysius Juglaris aliam nobilem sanè ac eruditam epigraphen subjunxit, PRÆMISIT DAMNA TIMORI. Celerem promptumque hominis animum innuens, qualem præclara Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis, facinora in expeditionibus militaribus nunquam non prodiderunt. Sunt econtrà, qui cassa identidem tonitrua spargunt, & pugnam vel ingredi metuunt, vel si ingrediantur, nihil adversus hostem audent, *Hi sunt*, inquit Petrus Blesensis, *quorum testimonio laudari audis in otio occupationes, in pace prædas, inter arma fugas, inter vina victorias, cùm sint in prætoriis leones, in præliis lepores.*

Miles jactabundus & ignavus. — Pet. Blesin Ep. 94.

237. S. Jacobum Apostolum, qui salutiferam fidem ad ultimas usque Hispanias promovit, D. Aresius fulminis Emblemate honoravit; additis Evangelistæ Matthæi verbis, USQUE IN OCCIDENTEM PARET. Appositè sanè! ipse enim Christus D. Jacobo nomen indidit, *Boanerges*, quod ad verbũ *Tonitrui filius*, vertas. Cæterùm hæc imago genuinam intellectûs humani ideam refert, qui velocitate cuivis fulmini præstat. Verè Lipsius, *Animus momento omnia pervadit, syderibus velocior, cogitatione velocior, temporibus velocior.*

S. Jacob. Major. — Marc. c. 3. 17. — Intellect. — Lips. l. 3. physiolog. diss. 19.

238. Alcibiades Lucarinus magni nominis, ac formidandi roboris militem, fulminis emblemate describit; cum lemmate, EX FRAGORE FERIT. Hoc elogio Georgius Castriottus insignis extitit, cujus sola fama Turcas adeò perculit; ut, tametsi 15000. equitum totam Antigoniæ viciniam infestarent, ubi tamen aliquot turmarum eruptionem inde conspexerant, rati ipsummet Georgium inter eas numerari, mox ingenti horrore concussi, fugam versus alpes accelerârint; spoliis etiam, quæ propè Chalcedonem fecerant, ibidem relictis? cùm tamen Castriottus interea temporis lethali morbo decumbens, nunquam civitate exierit; uti refert Petrus Matthæus in vita Ludovici XI. Porrò Dæmones, solo Christi nomine percepto, passim ex energumenis in fugam agebantur; adeò ut gloriabundi accurrerent discipuli, *Domine, etiam dæmonia subjiciuntur nobis in nomine tuo.* Et, *In nomine meo dæmonia ejicient.* Unde exclamat S. Bernardus, *O nomen benedictum! O oleum usquequaque effusum! quousque? de cœlo usque in Judæam, & inde in omnem terram, adeò ut in nomine Jesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum.* S. Justinus Martyr refert, Christianos suo tempore energumenis, solâ invocatione nominis Jesu, libertatem impetrâsse.

Miles formidandus. — Pet. Matth. in vita Ludovici IX Vol. I. l. 4. — Luc. 10. 17. — Marc. 16. 17. — Nomen JEsu dæmones pellit. — S. Bernard. ser 15. in Cantic. — S. Just. Apolog. 1. pro Christianis ad finem.

239. Mortuo Ranutio I. Parmensium Duce, fulmini inscriptum, ALTA DURAQUE CONTERIT. Nimirum eximiam Principis tam insuperandis arduis negotiis prudentiam, quàm in castigandâ sceleratorum contumaciâ justitiam significabant. Id quod inter præcipua Principis munia numerat S. Paulus: *Non enim sine causa gladium portat. Non enim*, interprete S. Petro Damiano, *ad hoc præcingeris gladio, ut violentorum mala debeas palpare, & ungere, sed ut ea studeas vibrati mucronis ictibus obtruncare.*

Prudentia & justitia. — Rom. 13. 4. — S. Pet. Damian. Opusc. 37. c. 2.

240. Eodem argumento, ad finem tamen diversum, usus Andreas Salvator; ut demonstraret, Principem quendam à nobili fæminâ pro libitu omnia obtinuisse; fulmini inscripsit, OGNI DUR ROMPE, ED OGNI ALTEZZA INCHINA. Id est, ALTA, DURAQUE DOMAT. Otho Venius eandem vim ac potentiam in amore esse testatur.

Amoris vis. — Venius in Emblem. Amatoriis.

Defendit Parthi celeres lorica sagittas,
Ferreus umbo aciem ferri inhibere valet.
At nihil à telis pharetrati munit amoris;
Quem ferit hic volucri cuspide, transadigit.

Justus Lipsius hanc symboli mentem alii argumento accommodans, ait, *Reges ut fulmina sunt; dura frangunt, mollibus plerumque illæsis.*

Regum potentia. — Lips. Cent. 1 epist. 4.

241. E Principis majestate aliquid timoris ac reverentiæ in subditos derivari, Fulminis Emblema docet: à Lucarino hâc gnomâ discriminatum, TERRET, UNDE FULGET. Ea ipsa, nî fallor, S. Ecclesiæ mens est, dum de Christo judice loquens, illum hâc antonomasiâ dignoscendum proponit, *Rex tremendæ majestatis.* Sciscitatus Dionysius Carthus. quænam virtus milites in Olivarum horto, ubi Christum

Majestas Principis. — Christus judex. — Dionys. Carth. a. 48. in L[uc.]

ftum adoriebantur, tantoperè proftraverit? refponfum, *Chriftus vultum fuum oftendit Judæis in terrore & majeftate, egredientibus ex oculis ejus igneis radiis atque Divino quodam fulgore in eis mirabiliter radiante, & apparatu fui vultus illos exterruit & proftravit.* De Ferdinando II. Imperatore in hæc verba fcribit Lamormainus, *Factum aliquando, ut eos ipfos, quos humanitate ad loquendum invitabat, majeftate faceret elingues*; idque amplius confirmans fubjungit, *Tartarorum Regis legatum in confpectu Cæfaris pofitum, obmutuiffe; interrogatum deinde ab interprete, quid ita hæfiffet fuaviffimo coram Principe? refpondiffe. Fulgore fe fuiffe victum, quo Cæfaris Majeftas emicabat.*

242. Nemo nõ Divinâ gratiâ illuminatur, quamvis eam non omnes fortiantur efficacem. Id quod Lucarinus Emblemate demonftraturus, fulmini infcripfit, ILLUMINAT, NON FERIT UBIQUE. Scitè S. Auguftinus, *Multi audiunt verbum veritatis: fed alii credunt, alii contradicunt; volunt ergò ifti, nolunt autem illi, quis hoc ignorat? fed cùm aliis præparetur voluntas, aliis non præparetur, difcernendum eft, quid veniat de mifericordia, quid de judicio.*

243. Virtus & vitæ fanctimonia ægrè fefe abfcondi patiuntur, ut quibus proprium eft, fplendorem fuum quaquaverfum diffundere; haud fecus, atque Fulmen, effractis nubibus flammas fuas verfus omne latus fpargit. Emblemati hanc è D. Matthæo gnomam fubjunges, NON POTEST ABSCONDI. *Virtus enim*, inquit S. Joan. Chryfoftomus, *ubique lucet, & inexpugnabilis eft, nihil eam impedire poteft, non divitiæ, non paupertas, non principatus, non fubjectio, non rerum præfidentia & adminiftratio, non morbi, non ignominia, fed his omnibus in terra relictis, ad cœlum ipfa pertingit.* Laconicè Seneca.

Veritas nunquam latet.

244. Supplicium, five à Deo in peccatores, five à bono principe in fceleftos vibratum imitatur, quod è nubibus erumpens, infcriptionem reddit. L' OFFESA A POCHI, ED IL TERRORE AMOLTI. Id eft, DUM PAUCOS LÆDIT, MULTOS TERRET. Seneca, *Ut fulmina*, inquit, *paucorum periculo cadunt, omnium metu; fic animadverfiones magnarum poteftatum terrent latiùs, quàm nocent.* Et S Cyprianus. *Plectuntur interim quidam ut cæteri corrigantur; exemplo funt omnium tormenta paucorum.* Horatius.

-------Avidos vicinum funus ut ægros
Exanimat, mortifque metu fibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria fæpè
Abfterrent vitiis.

Quibus affinis Juftus Lipfius, *Sicut*, ait, *cùm fulmen in unum aliquem cecidit, etiam ii, qui in proximo ftabant, tremuerunt: fic in magnis, communibufque cladibus damnum ad paucos pervenit, metus ad omnes* Colophonem jungit Ovidius.

Cùm feriunt unum, non unum fulmina terrent,
Junctaque percuffo turba pavere folet.

245. VindictaDivina longè clariffimè in fulminis Emblemate dignofci poteft? cui hanc infcriptionem præfixi. NULLA VIS CONTRA. Fulminis violentiam fequenti difticho exprimit Ovidius.

Nil adeò validum eft (adamas licet alliget illud)
Ut maneat rapido firmius igne Jovis.

Enim vero fulmen aptiffimum eft iræ Divinæ inftrumentum, tefte ipfomet Deo. *Si acuero ut fulgur gladium meum, & arripuerit judicium manus mea, reddam ultionem hoftibus meis*, Et quidem ea Dei vindicta adeò eft valida, ut Jobus affeveret, *Deus cujus iræ nemo refiftere poteft.* Pulchrè S. Auguftinus, *Non eft quò fugias à Deo irato, nifi ad Deum placatum, &c.* Seneca eodem fymbolo iracundiæ muliebris ferociam exhibet. — *Deut. 32. 4. — Iob. 13. — S. Auguft. in Pf. 74. — Iracundia fœminæ. — Senec. in Trag. Medea act. 3.*

Nulla vis flammæ, tumidique venti,
Tanta nec teli metuenda torti,
Quanta, cum conjux viduata tædis,
Ardet & odit.

246. Fulmen nunquam non focias habet ardentes flammas. Unde lemma. LUCENS FERIT. Certè detractoribus folenne eft encomiis vaterrimas quafdam invectivas mifcere, ficque alterius famam fplendido ictu configere. Quod fi vertendo calamum eidem fulmini infcribes. DUM FERIT, ILLUMINAT, Deum fignificabis, qui nunquam in fuos hoftes animadvertit, quin eofdem fimul ad fua obfequia fuaviffimè alliciat. Vati Divino id credes. *In luce fagittarum tuarum ibunt*, nam interprete S. Hieronymo, *Jacula Dei, id eft, fagittæ euntes, atque pergentes, non ad hoc mittuntur, ut interimant, fed ut illuminent.* Hujus periculum fecère Centurio, mulier Chananæa, Saulus, aliique innumeri, qui paralyfis, cœcitatis, aliarumque ægritudinum fulminibus tacti, interiorem hominem confervarunt illuftrem ac fplendidum. — *Detractor. — Deus punit & illuminat. — Habac 3. 11. — S. Hieron. in hunc loc.*

247. Fulmini eruditè infcribes. DOVE NON MINACCIO, FERIR SI VEDE, Id eft, UBI NON COLLIMAT, ILLIDIT. Milites feu pugiles peritos hoc Emblemate repræfentat. Torquatus Taffus de Tancredo & Argante, monomachis, differens; eos in hæc verba defcribit. — *Pugiles. — Taffus nella Conquiftata l. 7. ft. 63.*

Quefto è quel con molt' arte à colpi move
La deftra à guardi l' occhio, à paffi il piedo:
Si reca in atti vari, e n' guardie nove.
Hoc gira intorno, hor crefce innanzi hor cedo:
Hor qui ferir accenna; e pofcia altrove
Dove non minaccio ferir fi vede &c.

Celeritas enim plurimùm in rebus agendis poteft, ut adeò pauciffimos, in bello præfertim; reperias, qui cunctando reftituant rem. Nam Magno Auguftino tefte. *Omnia ferventiora velociora, omnia frigidiora tardiora.* — *Celeritas. — S. Aug. in Pfal. 147.*

248. Marchionem Sforziam Brivium, Equitem Mediolanenfem, virum præclaris animi dotibus cumulatè inftructum, fulminis Emblemate repræfentàrunt, quod tranfitum à nubibus præclufum, immani violentia veftigat, eafque tandem perfringit, ac foras erumpit; cum lemmate. OBLUCTATUM VALIDIUS. Magnanimi pectoris hæc lineamenta funt: quod, quantò violentius impetitur, tantò majore robore invalefcit, donec tandem è proftrato hofte palmam referat. Porrò genuina charitas, quò pluribus infeftatur hoftibus, eò vires fortitur ampliores. S. Auguftinus. *Sectamini charitatem, dulce ac falubre vinculum mentium fine qua dives pauper eft, & cum qua pauper dives eft. Hæc in adverfitatibus tolerat, in profperitatibus temperat, in duris paffionibus fortis: in bonis operibus hilaris, in tentatione tutiffima, in hofpitalitate latiffima, inter veros fratres lætiffima, inter falfos patientiffima.* — *Animus generofus. — Charitas. — S. Aug. fer. 29. de Temp.*

249. Antiquitati perfuafum erat, fulmina è finiftro cæli latere vibrata, fortunatum afferre nuncium certumque effe felicitatis fecuturæ prodromum. De his Plinius, *Levia profpera exiftimantur.* Huc reflectens Raulinus, fulmini cadenti infcripfit. BONO FERT — *Plin. l. 8. c. 54.*

Supplicium utile. SS. Martyres. S. Aug. l. 4. contra Iul. c. 4. 7.

FERT OMINE MORTEM. Ita supplicia, à Principe in sceleratos lata, reis quidem vitæ jacturam, toti vero Reipublicæ plurimùm felicitatis ac commodi afferunt. Porrò mortis fulmina, è læva reproborum ac tyrannorum parte in sanctos Martyres sparsa, summam æternæ beatitatis gloriam præsagiunt. Nimirum, *novit Deus etiam de ipsis diaboli persecutionibus coronas suscitare Martyribus, utens benè omni genere malorum ad utilitatem bonorum*; uti more suo, pulchrè dicit Magnus Augustinus.

Mors virtuosa.

250. Excelsos montes, ac turrium fastigia crebro admodū fulmine percuti, ideo contingit, quod illud errabundo furore per sublimiorem aëris partem divagari solitum, in varia loca impellatur, & obsistentia quatiat. Unde Raulino authore, fulmini subscribes, ERRANS PETIT ALTA. Heroem illum hæc imago deplorat, qui ætate etiamnùm juvenili, prosapiâ nobili, & crebrâ animi dote illustris, immatura morte prostratus est; enim verò lapsus adeò dolendus non abs re incauto Parcarum fulmini exprobratur, utpote adversus vitam perenni vita dignissimam, evibrato. Porrò is ipse errantis fortunæ lusus est, quæ summos dignitatum apices plerumque sternit, illæsis humilioribus. S. P. Augustinus, *In terrenis solatiis magis desolatio, quàm consolatio reperitur, Divitiæ quippe, atque fastigia dignitatum, quibus se felices putant esse mortales, nihil afferunt consolationis, cùm sit eis indigere, quàm eminere præstantius.*

Fortuna inconstans. S. Aug. ep. 121. c. 2.

Senec. in Thyeste Act. 3. Choro 1. Miles generosus. Gratia Dei. S. Aug. l. Medit. c. 41.

251. Fulminis symbolo epigraphen, è Seneca desumptam, præfixi, NON PATIENS MORÆ. P. Dominicus Gambertus generosum magnanimi militis animum hâc icone depingit, qui ruptis induciis, pleno ardore in hostium phalanges, instar fulminis, non sine illorum clade irruit. Gratia Divina omnis moræ adeò est impatiens, ut nobis juvandis nec momento differatur. S. P. Augustinus, *Veniet Redemptor meus, quia bonus est; nec tardabit, quia pius est.*

AmorDei. S. Augustin Tract. 2. in ep. st. Ioan.

252. Fulmen, in ardentem focum incidens, eum extinguit. Emblemati subscripsit Arasius, COMPESCIT IGNIBUS IGNES. Nempe amoris divini ignis omnes lascivi Cupidinis ignes delet. S. P. Augustinus, *Duo sunt amores, mundi & Dei: Si mundi amor habitet, non est, qua intret amor Dei; recedat amor mundi, & habitet Dei.*

Plin. l. 2. c. 4. Infernus. S. August. ser 36. in diversis.

253. Plinio teste, nullum animal, nisi exanimatum, fulmine accenditur, lema, URITUR EXANIME TANTUM. Ita flamma infernalis nonnisi homines in peccato mortuos, exurit. S P. Augustinus, *Impiis, & omnibus malis gehennæ ignes ardentes, & æternas flammas minatus est Deus. Compara hæc duo mortem ad momentum, & pœnas in æternum. Times, mortem ad momentum? veniet etsi nolis: times pœnas in æternum; non venient, si nolueris, si elegeris hic benè vivere, in æternas pœnas non mitteris. Quia verò eligere non potes hic ne moriaris, elige, cùm vivis, ne in æternum moriaris.*

I R I S. *Caput XVIII.*

Incarnatio Verbi

254. IRIS Bargalio vocatur SERENITATIS NUNCIA. Verbum Divinum, humana carne vestitum, Iridem amœnissimam dixeris, quæ vindictæ Paternæ tempestatem certis limitibus circumscripsit, orbemque gratissimo pacis nuncio beavit. *Quia quemadmodum arcus cœlestis*, asserente Ambrosio Ansberto, *Divini fœderis pignus tunc apparet, cùm radiis Solis umbrifera fuerit nubes illustrata ita cùm Patris verbum, quod candor est lucis æternæ & Sol justitiæ humanā suscipiendo naturam irradiavit ipsa humanitatis susceptio, reconciliatio facta est mundi.*

Ambros. Auth. in c. 4. Apoc.

255. Catharina Medicea. Henrici II. Galliarum Regis Conjux, sibimet Emblematis loco Iridem, præfigi voluit hoc lemmate insignem LUCE APPORTO, E BONACCIA. Id est, CUM LUCE SERENUM. Vel, ut aliis placet, SERENITATEM AFFERT. Encomium, certè, regiâ indole dignum, cui omninò sanctum sit, suos subditos non bellorum, aliarumve calamitatum squalore, sed pacis ac tranquillitatis luce afficere. Æliano teste, *Philippus ad Alexandrum aliquando dixit, ad gloriam incumbe; verùm ea conditione, ne sis pestis vel magnus aliquis morbus, sed pax & sanitas.*

Princeps benignus. Ælian. var. hist. l. 14. c. 1

256. Ad Iridis exortum venti detumescunt, nubes dissipantur, cœloque obscuro frons serena redit. Unde Valerius Flaccus.

Val. Flac. l. 1. Argo.

Emicuit reserata dies, cœlumque resolvit
Arcus, & in summos redierunt nubila montes.

Claud. l. 1. de Bapt. Pers. Bellorum finis.

Eò collineans Carolus Rancatus Iridem in cœlo nubilo supra mare tempestuosum depinxit; cum lemmate è Claudiano desumpto. REDEUNT IN CLAUSTRA PROCELLÆ. Ita nimirum bellorum tempestates pacis universalis beneficio sedantur. Ita etiam promiscuus Ordo, & assidua civitatis aut familiæ inquies, solâ præsentis unius personæ authoritate nonnunquam ad exoptatam tranquillitatem componitur. Hujus experimentum præbent Athenienses, qui referente Thucidide Historiographo, immani furore concitati, *& discurrentes per urbem, atque ad arma corripienda præcipites*, à Thucidide Pharsalio iterum ad pristinas leges sunt persuasi. Ad unius etiam Periclis præsentiam, si Aristidi Fides, tumultuans vulgus conquievit, Cicero author est. M. Popilium Consulem inter seditiosas turbas medium, cùm authoritate tum eloquentiâ eas composuisse. Quin imò, ipsum etiam mare fluctuans, unde sancti Apostoli altùm nec sine discrimine jactabantur, Christo comparente serenitatem induit. *Cedit enim*, inquit S. Cyrillus Alexandrinus, *omnis perturbatio, cunctaque pericula desinunt, cùm Christus adsit.*

Præsentia Magnat. Thuc. l. Aristid. l. 2. P lat... Cicero in Bruto. Præsentia Dei. S. Cyrill. Alex. ... in Io c. ... Placare...

257. Patres Carmeli Mediolanensis ad S. Joannem, cui à Concha nomen, ut illud S. Andreæ Corsini factum exhiberent, quo domesticas Bononiensium turbas, jubente Urbano V. composuerat; Iridis imaginem depinxêre, quæ tempestatem, infernè tumultuantem, reprimens, epigraphen monstravit. COMPRIMIT IRAS. In hanc rem Pindarus.

Pindar. Ode 8. Nemea.

Potentior vir sedat præcedentem litem.

Et Persius.

Persius ... 4.

Ergò ubi commotâ fervet plebecula bile,
Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
Majestate manus.

Porrò optima pacis ac tranquillitatis parens est sancta Fides; quæ non patitur humanas mentes ullis agitari discordiis; unde olim, *Multitudinis credentium erat cor unum & anima una.* S. P. Augustinus, *In corde Christiano tranquillitas erit & pax, sed quamdiu vigilat fides nostra.*

S. Fides. Act. 4. 3... S. Aug. Ps. 93.

258. Eximia equidem, & ad miraculū, venusta est Iridis species; ad hoc tamen solius naturæ artificiū, nulla artis aut industriæ humanæ operatio accessit. Unde Gambertus illam hoc Ovidii lemmate ornavit, NULLUS AB ARTE DECOR. Principem illum hæc imago refert, qui prosapiæ aut animi splen-

Ovid. ... Fast. Perfectiones naturales.

ſplendorē minimè emendicatum, ſed ab ipſa naturæ munificentia liberaliter ſibi conceſſum oſtendat. Eodem Emblemate fœmina ſignificatur, quæ formam ſolius naturæ beneficio exquiſitam, non verò cerufsâ aut ſtibio fucatam præfert. Certè Beatiſſimam Virginem *pulcherrimam* fuiſſe *inter filias hominum*, teſtatur Albertus Magnus; eamque Richardus noſter Victorinus ter pulchram vocat, *pulchram facie, pulchram mente, pulchram corpore;* quæ tamen ab omni exteriori veſtium ornatu adeò abhorruit, ut Author operis imperfecti in illa D. Matthæi verba, *Invenerunt puerum cum Maria Matre ejus*, dicat, *Invenerunt matrem ejus vix unam tunicam habentem, non ad ornatum corporis, ſed ad tegumentum nuditatis proficientem; qualem habere poterat uxor carpentarii.* Et S. Vincentius Ferrerius, *B. Virgo non curabat de ornamentis*,

259. Eodem Gamberto obſervatum eſt, omnem colorum ac elegantiæ pompam, ab Iride ſuperbè oſtentari ſolitam, merum eſſe oculorum ludibrium, & caduca formæ apparentis pigmenta Epigraphen ex Horatio ſubdidit. SPLENDIDE MENDAX. Talis omninò magnifica illa ingenii ludentis varietas; quæ in Franciſci I. Mutinæ Ducis, ludis Trojanis cæteriſque bellorum ſimulachris, ſpectantium oculos mirè in ſe rapit. Poëſis quoque pulcherrimis inventis, ac integrâ figmentorum panopliâ inſignem ſe exhibet. Lactantius Firmianus ait, *Poetas, quæ verè geſta ſunt, in aliquas ſpecies obliquis figurationibus cum decore aliquo converſa traduxiſſe & mendacium non in factis ſed in nominibus admiſiſſe.*

260. Phyſici teſtantur, plantas, ſub Iride collocatas, gemino odoris & fœcunditatis beneficio locupletari. Unde P. Gambertus verſicolori huic arcui, ſupra plantas quaſdam conſpicuo, inſcriptionem è Martiali ſubjunxit. COMMENDAT GRATIA DUPLEX. Ita bonus Princeps, Iridem imitatus, meliora ſubditorum ingenia & honoribus & gratiis exornet. Certè Maria Virgo è Divina voluntate, cui nunquam non ſubditam ſe probavit, ſimul & odorem & fœcunditatem retulit. Et quidem odore fragravit adeò ſuavi, ut de illa ſponſus fateatur. *Odor unguentorum tuorum ſuper omnia aromata. Odor nimirum olens omnia Divina, omnia honeſta, omnia religioſa, omnia Eccleſiaſtica, omnia in Deum relata*; uti interpretatur Juſtinus Micchovienſis. Fœcunditate verò excellit adeò mira, ut attonitus exclamet Magnus Auguſtinus, *Virginum ſponſus attulit matri fœcunditatem, ſed non abſtulit integritatem.*

261. Mira illa lucis varietas, unde Iris reſplendet, nonniſi radiis ſolaribus componitur, qui in nubem roridam & opacam ſparſi, indeque verſus ſoſem repercuſſi cernuntur. Epigraphen Emblemati ſubjunxi. MUTUATA LUCE. Innuit, videlicet, lucem è Sanctorum quorundam, ut Moſis, S. Stephani Protomartyris, Philippi Nerei, Ignatii Loyolæ, Andreæ Avellini, aliorumque vultu promicantem, à ſolo claritatis Divinæ reflexu ſcaturire. *Natura quippe præclariſſima atque pulcherrima*, inquit S. Cyrillus Alexandrinus, *Deus eſt; iis porrò, qui circa ipſum, aut prope ipſum ſunt, ſuæ naturalis claritatis conſortium impartitur, ut lumen, cùm ad objectum aliquod corpus appulſum reflectitur, & ſuo ſplendore, quidquid objectum eſt, illuminat.*

262. Philippus IV. Hiſpaniarum Rex, annum ætatis ſuæ quinquageſimum exceſſerat, regio hærede etiamnum orbus: ea tamen paulò poſt Divinæ providentiæ, fuit bonitas, ut illius ſenectutem Sereniſſimis Philippi Proſperi natalibus bearet. Cùm verò hæc Regii Infantis incunabula, tantoperè deſiderata, triſtibus admodum, ac plurimâ bellorum tempeſtate horridis temporibus interveniſſent; idcircò inter reliqua genethliaca vota ac ſuperbos Mediolani feſtivè erectos Emblematum tholos, Princeps, recens natus, ſub Iridis ſchemate expreſſus cernebatur; addito lemmate, INTER NUBILA GRATIOR. Tantò enim effuſiore gaudio omnes geſtiebant, quantò gravioribus ærumnis ſuaviſſimus ille Principis ortus ſeſe interpoſuerat. In hanc rem multùm analogiæ affert illud Simoni, Pontifici Maximo olim erectum encomium, *Quaſi ſtella matutina in medio nebulæ, & quaſi arcus refulgens inter nebulas, &c* Porrò homo, ut divinis oculis gratiorem ſe probet, inter calamitatum nubila exerceatur, neceſſe eſt. S. Auguſtinus, *Cùm cœperit homo Chriſtianus cogitare proficere, incipit pati linguas adverſantium. Quicunque illas nondum paſſus eſt, nondum proficit: quicunque illas non patitur, nec conatur proficere*,

[Natalis Principis.] [Eccleſ. 50. 6.] [Calamitates utiles.] [S. Aug. in Pſ. 119. in Præfat.]

263. Adulatores ac Politicos, qui omnes ſuas actiones ad Principis genium, Protheo verſatiliores, effingere norunt, Iridis Emblemate deſcribes, addito epigrammate, IN DIVERSI COLORI AL SOL SI TINGE. Id eſt, VARIOS SUB SOLE COLORES. Adulatorum mores graphicè deſcribens Magnus Auguſtinus, *Loqui dolum*, inquit, *eſt aliud labiis promere, cùm aliud claudatur in pectore. Ad hoc maximè adulatorum exarſit negotium, qui penè ſemper, ne prohibeantur ab opimis menſis, blandiendo nō tacent falſum, ne ab his prohibeantur, ſi amando Deum dixerint verum* Emblematis argumentum ſubminiſtrabat ſequens vernaculum Taſſi poëma,

[Adulator.] [S. Aug. l. 50. Homil. hom. 1. c. 3.] [Taſſ nella Conquiſt. l. 13. ſt. 21.]

Coſi piuma tal' hor che di gentile,
Amoroſa columba il colle cinge
Mai non ſi moſtra à ſe ſteſſa ſimile,
Mà n' diverſi colori al ſol ſi tinge,

264. Iris, ſub nubilo ac pluvio cœlo in orbem contorta, à Poëtis dicitur, *Riſus plorantis Olympi.* Unde illam inter nubes conſpicuam, hoc lemmate ornabis. TEMPERAT TRISTIA RISU. Prudentis ac diſcreti Principis hæc idea eſt, qui ſubditos, laborum pondere nonnihil fatigatos, diverſis belli ſimulachris, Trojæ decurſionibus, Dramaris choreumatis, aliiſque animi oblectamentis erigit. Horatii conſilium eſt:

[Calamitas ſolatiis levatur.] [Horat. l. 2. Ode 10.]

Lætus in præſens animus: quòd ultra eſt
Oderit curare: & amara læto
Temperet riſu.

Tum demum fletus noſter riſu temperabitur, quando ex lachrymarum valle ad æternam beatitatem migrare licebit. Pulchrè S. Auguſtinus, *Duo ſibi tempora ordine ſuo ſuccedunt, tempus flendi, & tempus ridendi. Scio, quòd omnis homo gaudere deſiderat: ſed non toti ibi quærunt gaudium, ubi oportet inquiri. Verum gaudium in hoc mundo nec fuit, nec eſt, nec eſſe poterit.*

[Beatitudo.] [S. Auguſt. ſer... 46. de Sanctis.]

265. D. Areſius Iridi inſcripſit. SPECIES EXHILARAT. Lemmate è ſacris litteris mutuato; *Species mulieris exhilarat faciem viri ſui.* Ità omninò Mariæ Virginis amœniſſima ſpecies Divinam mentem ſuaviſſimâ voluptate perfundere, illamque, vindictæ motibus paulò antè formidandam, mirè manſuetam efficere novit; quod Deiparæ encomium his verbis proponit Cardinalis Ailgrinus. *Species quidem mulieris virum potentem humiliat, ſeverum & auſterum emollit: Virginis autem ſpeciem ſic concupivit Dominus, & ipſa ejus deſiderium ita ſuperduxit,*

[Eccleſiaſt. 36. 24.] [Pulchritudo Mariæ.] [Card. Ailgrin in c. 4. Cant.]

duxit, id est, ad tantum excessum perduxit, ut ad nostram infirmitatem humiliatus sit omnipotens, & qui est vita viventium, emoditus sit ad mortem. Serena quoque Principis facies subditorũ animos mirificè recreat. Salomon id testatur, *In hilaritate vultus Regis*, seu ut textus Hebræus legit, *in luce*, vel ut Septuaginta vertunt, *in lumine vultûs Regis vita.* Encomium istud Claudianus Stiliconi tribuit;

Princeps benignus. Prov 16. 15.

Claud. in Ilic.

Non sic virginibus flores, non frugibus imbres;
Prospera non festis optantur flamina nautis;
Ut tuus aspectus populo.

Idipsum de Christo affirmans Guerricus Abbas, cum in hæc verba alloquitur, *De vultu tuo candor lucis æternæ radiat. Vultus sicut in tristibus, sic in lætis, sibi modestus, serenus, ac totus arcano lumine cordis floridus, justis hilaris, & jucundus, pœnitentibus clemens & pius, &c.*

Guerric. Abb. ser 3. in Domin. Palm.

266. Ibi demùm Iridis effigies à solis vultu exprimitur, quando hic radiorum suorum pinicillo roridam nubium telam coloribus obduxerit. Unde lemma, ADVERSO SOLE, è Virgilio mutuatum.

Virg. Æn. 5.

Mille trahit varios ADVERSO SOLE colores.

Præsentia Divina, vivum Iridis ectypon, animam humanam, caligine ac peccatorum sordibus miserè coopertam virtutum coloribus splendidè perpingit. Incarnatum quoque Dei Verbum eâ Iridis icone significatur? natura enim humana cum hypostalis Divinæ præsentiâ, nexu prorsus admirando concreta, ineffabilem, omnique mortalium fide longè majorem splendorem contraxit. Cornelius à Lapide, *Iris*, inquit, *est Verbum incarnatum & carne velatum; quia sicut sol in nube irradians facit Iridem, ita Verbum in carne irradians, facit Christum. Imo quævis natura, sive humana, sive Angelica, omnem suum splendorem ac excellentiam soli Deo acceptam habere debet.* Augustinus, *Nulla est natura, quæ non Deo debeat id, quod est, quia Deo debetur omne decus & pulchritudo, & congruentia partium.*

Præsentia Dei. Incarnatio. Cornel. à Lap in Gen. 9. 13. Bona omnia a Deo. S. Aug. l. 83. quæst. q. 68.

267. Non nemo Iridi subscripsit, VARIE PULCHRIOR. Et alius, VARIETATE JUCUNDA. Hanc Iridis prærogativam in Virgine Deipara illustrem conspicere licet, ut quæ Divino Psalte teste, est *circumdata varietate.* Unde illam Joannes Geometra in hæc verba salutat,

Pulchritudo M. V. Ps. 44. 10. Joan. Geomet. hymn. 3.

Salve versicolor cœlum: iridis instar amœnas
Virtutum formas florigerasque ferens.

Idipsum de S. Ecclesia pronuntiat Magnus Augustinus, *Ecclesia*, inquit, *est regina illa de qua ad Dominum dicitur; Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate, id est, diversarum circumdata pretiosa decore virtutum.*

S. Ecclesia. S. Aug. ser. 255. de Temp.

268. Iris, supra nubem roridam & cavam apparens, Meteorologis indubium cœli serenioris prognosticon affert. Unde lemma, UNDA SERENAT. vel, AB IMBRE SERENUM. Ita à lachrymarum imbre tranquillam conscientiam, & æternam beatitatem tibi polliceri poteris. Christi testimonium est, *Beati, qui nunc fletis, quia ridebitis.* S. Basilius illud Psalmi interpretatus, *Ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia*, ait: *Quicunque dies sæculi hujus in consummatione jam existentis, & ad occasum tendentis in plorandis peccatis exegerit, sic demum vere illo matutino (beatitudine) adveniente, gaudebit.*

Lachrymæ. Luc. 6. 21. S. Basil. hom. 7. in Psal. 29.

269. Eidem Iridis Emblemati alius inscripserat TRAHIT ROSCIDA LUCEM. Ita Maria Virgo, gratia & Spiritu sancto plena, serenissimam totius Universi lucem intra sinum suum traxit. Magdalenam quoque hæc imago adumbrat, quæ in lachrymarum rorem conversa mox Divina claritate illustris resplenduit. Hugo Cardinalis, *Arcus*, inquit, *fit ex repercussione radiorum solis in nube aquosa. Nubes fuit Magdalena, peccatorum scilicet multitudine obscura. Aquosa fuit, quando lacrymis pedes Domini lavit. Radiis solis fuit repercussa, id est, gratiâ Dei respersa, & sic factus est arcus.*

Maria V. annuntiata. Magdalena. Hug. Card. in Gen. 9. 13.

270. Ferunt, Iridem ad Occidentis partes omnium pulcherrimè resplendere. Unde illam in Nobilis Personæ obitu depinxêre, hoc lemmate insignem, CLARIOR AB OCCASU. Certè sancti Martyres, tametsi vitâ illustres, splendorem tamen longè illustriorem è mortis suæ occasu sunt assecuti. In hunc sensum David, *Qui exaltas me de portis mortis*; ubi S. Joannes Chrysostomus acutè observat, *Non dixit, qui liberas, sed qui exaltas. Non enim in eorum malis tantum solvendis subsistit Dei beneficium, sed facit eas etiam admirabiles, insignes, & clariores.*

Mors Martyris. Psal 9. 14. S. Chrysost. in hunc loc.

271. In encomium Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis, qui se ob diversas bellorum pacificationes inter summos Orbis Christiani Principes stabilitas, illustrem probavit, P. Aloysius Juglaris Iridem depinxit, addito lemmate, CLARIOR PRÆEUNTE PROCELLA. Militis hoc ectypon est, qui post bellorum tempestates clarissima ab hoste devicto trophæa figit, omniumque applausum sibi conciliat. Id quod Breviarium Romanum de S. Hilario his omninò verbis testatum facit, *Hilarium, è prælio hæreticorum revertentem Gallicarum Ecclesia complexa est.* Et de S. Joanne Chrysostomo, *Ejicitur in exilium, sed paulo post admirabili civitatis plausu ab exilio revocatur.*

Persecutiones. Breviarium Romanum. Ibidem.

272. Arcus cœlestis, tametsi primariâ colorum triade sit depictus, eos tamen decore adeò ordinato inter se constructos habet, ut unus alterius venustati nec minimùm dispendii afferat. Unde lemma, NULLUS ALTERO POTIOR. Porro licèt Iris tribus omninò coloribus discriminetur; hi ipsi tamen arcum duntaxat unicum constituunt. Epigraphen Lucarinus addidit, ET UNUM SUNT, vel CON TRE LUMI IN UN LUME. Id est, UNO LUMINE TRINUS. Ex hoc symbolo, citra Oedipum, Deus dignoscitur, in quo & Personarum Triadem, & naturæ unitatē venerabunda Fide amplectimur. Ad propositum Torquatus Tassus:

Deus Trinus.

Contre lumi in un lume Iddio resplende.

Tassus Conquist. l. 10. st.

Et Gratianus.

Vede ne l' infinita eterna essenza
Del profondo splendor tre chiari giri,
Son distinti fra lor con evidenza,
E pure un sol appar, como fà l' Iri.

Gratian. in Granata. Cant. st. 37.

Profundè, ut solet Magnus Augustinus, *Totus Pater in Filio, & Spiritu sancto est: totus Filius in Patre & Spiritu sancto est: totus quoque Spiritus sanctus in Patre est & Filio. Nullus eorum extra quemlibet ipsorum est, quia nemo alium aut præcedit æternitate aut excedit magnitudine, aut superat potestate.* Et Venantius Fortunatus:

S. Aug. Fide ad Petrum. c. 1.

Est Deus alta fides, unus tribus, & tribus unus,
Personis propriis stat tribus, unus apex.
Nam Pater, & genitus, quoq; sanctus Spiritus idem:
Sic tribus est unum jus, opus, ordo, thronus.

Ven. Fortun. l. 7.

Qui Sanctissimam Trinitatem prolixiore discursu cum

cum Iridi comparatam desideraverit, Magni Basilii Epistolam, ad Gregorium Nyssenum scriptam, consulat; ubi argumentum istud exactè prosequitur.

273. Lucarinus Mariam Virginem, sine labe originariâ conceptam, Iridis imagine expressit, quæ supra obscuras nubes generari solita, epigraphen monstrabat. EX NIGRA, SED PURA. Illa enim, quantumvis è carne peccatrice efformata, à primævo tamen vitæ suæ momento omnis nævi expers, ac integerrima perstitit. *O beatos Joachim lumbos*, exclamat S. Joannes Damascenus, *ex quibus prorsùs immaculatum semen effluxit! O præclaram Annæ vulvam, in qua tacitis incrementis ex eâ actus atque formatus fuit fœtus sanctissimus.*

274. Iris nonnunquam noctu efformari solita, nullo alio nisi candido colore spectabilem se exhibet, estque opportunissimum innocentiæ ac puritatis integerrimæ symbolum. Unde epigraphen præfert. SOLO CANDORE. Deiparam Virginem hoc ornamento illustrem observat S. Hieronymus, ubi illa Sacri Epithalamii verba interpretatus. *Veni de Libano Sponsa*, ait. *Non immeritò venire de Libano jubetur, quia Libanus candidatio interpretatur; erat enim candidata multis meritorum virtutibus, & dealbatâ nive candidior.*

275. Arcum cœlestem à solaribus radiis in cœlo nubilo descriptum, & rursùs eorum reflexu intra maris aquas expressum, ad frontem mei Libri, cui à Luminibus reflexis nomen præfixi; addito lemmate. UNUS, ET MULTIPLEX. Verbis è Salomone mutuatis; *Est enim in illâ spiritus intelligentiæ sanctus, unicus, multiplex.* Nimirum significare volebam eandem sapientiæ Divinæ lucem non tantùm in Prophetis & Apostolis, veluti in hominibus cœlestibus, resplendere; sed insuper, multiplicatis radiis, etiam ad infimas profanorum sapientûm aquas nonnihil luminis reflectere; ut adeò multi, tam sacri quàm profani Doctores, eâdem tantùm sapientiæ Divinæ luce refulgeant. Id quod veluti explicans S. Paulus, ait. *Divisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus &c.* Et. *Omnia autem hæc operatur unus atque idem spiritus, dividens propria unicuique prout vult. Dividens ergò*, inquit Magnus Augustinus, *non ipse divisus, quia ipse unus atque idem.*

276. Mariam Virginem, Filio Divino gravidam, Lucarinus Iridi non absimilem dixit, quæ Emblematis loco hanc gnomam præferat. CIRCUMDAT IMMENSUM. Huic iisdem penè verbis facem præivisse videtur S. Petrus Damianus, ubi ait. *Immensum concepit, æternum genuit, genitum ante sæcula parturivit.*

277. Idem Lucarinus Verbum Divinum, è Patris æterni fœcunditate genitum, significaturus, geminam Iridem depinxit, quarum una alteram complexa, epigraphen ferebat, INTERIORIS REFLEXU. Plerumque enim geminum arcum cernimus, quorum exterior nonnisi è reflexo interioris lumine nascitur. Certè S. Ecclesia Verbum divinum modò vocat: *Lumen de lumine, Deum verum de Deo vero;* modò familiari apostrophe ad illud, ait, *Lux de luce apparuisti hodie;* modo eidem encomii loco acclamat.

Consors paterni luminis, &
Splendor paternæ gloriæ.

278. Iris; à Sole suprà nubem pluviam delineata, epigraphen tenet. MEDIIS PAX FULGET IN ARMIS. Ita misericordia Divina, genuinum Iridis prototypon, suam de pace ac felicitate tribuendâ fidem etiam inter medias mortis ac diluvii procellas statuit S. Hieron. *Arcus*, inquit, *signum est clementiæ & testamenti Dei, quod fecit cum hominibus, ut quando, apparuerit in nube, sciamus nos, secundùm antiquitatis exemplum, nequaquàm perituros esse diluvio, &c.*

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Alius eidem Iridis Emblemati subscripserat, DABIT FINEM; Opportunè Mariam V. innuens, quæ instar arcus verè triumphalis, ad omnia pacis ac plenissimæ felicitatis incrementa nos promovere studet. Tenerrimè, ut solet, suavissimus Matris Divinæ pullus, S. Bernard. *Hæc*, inquit, *in omnibus, & per omnia providens, trepidationem nostram solatur, fidem excitat, spem roborat, diffidentiam abigit, erigit pusillanimitatem.* Constantinus Magnus, ceu iris pacifica, truculentas illas persecutionum tempestates, quibus orbis Christianus acerrimè jactabatur, felicissimè composuit, suæque Christianos tranquillitati restituit. Nicolaus Caussinus eruditè in rem præsentem canit.

Intercessio M. V. — *S. Bern. ser. in Nat. M. V.* — *Nic. Cauff. in Tragœd. Felicitas Act. I. scen.*

Veniet inclytum terris caput
Principes pudici mito præsidium chori,
Qui Christianis rite perfusus sacris,
Græci furoris franget indomitas faces,
Totamque gremio colliget Christi domum.
Sic post feroces Africi ingentis minas,
Post nigra cœli prælia, & nimbos graves
Diffusa longis brachia extendit plagis
Pictos honores illigans Iris polo.

279. Ad D. Caroli apotheosin, Iris in Solis conspectu depicta cernebatur, cum lemmate, TE RADIANTE MICAT. Significabant nimirùm, cùm Patrum Oblatorum Congregationem, Mediolani ad S. Sepulchrum è D. Carolo institutam; tum omnem Mediolanensium civitatem, plurimùm ornamenti ac splendoris à Magno illo orbis Thaumaturgo participare. Tantundem ergò virium ad nos illuminandos habet vel unicus homo, virtutibus ac meritis illustris. Porro cùm Verbi Divini lumen humano generi illuxisset, mox omnes dissipari tenebræ, & clarissimo sanctæ fidei radio mortales omnes illustrari cœperunt. S. Augustinus. *Non lumen nos sumus, quod illuminat omnem hominem: sed illuminamur à te; ut qui fuimus aliquando tenebræ, simus lux in te.* Id quod cumprimis de Divina gratiâ intelligi potest; hâc enim in nobis radiante, non possumus non omni virtutum ornatu resplendere.

Congregatio. — *Verbum Incarnatum.* — *S. Aug. l. 9. Confess. c. 4.* — *Gratia Dei.*

280. Ii, qui inter cœli phasmata oculis suspensi inambulant, omninò exploratum habent, à fucata ac nonnisi apparente Iridis venustate visum nostrum dexterè circumveniri, & veluti genuinis coloribus picta esset, persuaderi. De mendaci hâc Iridis formâ philosophatus Seneca. *Non est*, inquit, *propria in ista nube substantia, nec corpus, sed mendacium, & sine re similitudo.* Hinc scitè eidem inscribes. FICTA, NON FACTA, vel, MENDACIO CONSTAT. Hypocritas hæc imago repræsentat, qui nullo alio sanctimoniæ assequendæ studio flagrant, nisi ut ex aliorum sententiâ illam consecuti dicantur. Cygnis fucatam hanc hominum farinam similem dixeris, qui extimam plumarum speciem argento obductam monstrant, interiore carne atram fœdamque formam nutriente: prolixis ii quidem sermonum ac precum ambagibus suos erga Deum affectus, & tenerrimæ pietatis sensus aliis persuadere conantur; sed re penitiùs exploratâ, illorum virtutem nonnisi scenicam & adulterinam deprehendes, ut quæ, instar Iridis, res eximias ostentat, nullas tamen possidet; estque SPECIOSE MENDAX & *ficta non facta*. De his S. Laurentius Justinianus. *Hominum genus*, inquit, *qui sub imagine sanctitatem fingunt, sepulchris deauratis, dealbatis parietibus, nubibus sine aqua infructuosis arboribus, cæcis errantibus, exclusis à regno, & à proprio conditore ignotis assimilati sunt isti. Nam aliud ostentant in facie, aliudque gerunt in corde: fingunt quod non sunt, atque à semetipsis delusi, cæteros fallere arbitrantur.*

Senec. I. Nat. Quæst. c. 6. — *Hypocrita.* — *S. Laurent. Just. l. de Hum. c. 5.*

281. Iri-

281. Iridis materies, è nube roscidâ conflata, à majoribus nostris dicta fuit, *Risus plorantis olympi.* Unde D. Petrus Cassina occasionem sumpsit; eandem hoc epigrammare exornandi. IN FACCIA AL MIO BEL SOL M' E' RISO IL PLANDO. id est, *Solis ad aspectum format mea lacryma risum*, innuebat videlicet, personæ amatæ præsentiâ amaritiem omnem in suavissima mella converti. Plautus asseverat, è solo amore omnem animi nostri suavitatem & lætitiam scaturire, adeò ut nec labor præsente illo sentiatur.

Præsentia amici. *Plautus in Cassina.*

Neque salsum prorsus, neque suave esse potest quicquam, ubi Amor
Non admiscetur. Vel quod est amarum in dulce faciet:
Hominem ex tristi lepidum & lenem.

S. August. tract. 48. in Joan. Et S. P. Augustinus. *Non recusatur labor, si adest amor, quoniam qui amat, non laborat.*

S Catharina M. 282. In encomium S. Catharinæ Virginis & Martyris, Iridis Emblema statuêre, cum dicto. NON COLOR UNUS. In illa enim, veluti in Iride spirituali, alborem virginitatis, purpuram martyrii, & prasinum sapientiæ, non sine misturæ prodigio, cernere erat. Idipsum de B. Virgine Maria intelligas velim, quæ, Psalmistâ teste, fuit *circumdata varietate*, id est, interprete Justino Micchoviensi, *virtutum, gratiarum, meritorum, ac donorum multiplicitate.* Nec tamen incongrue eodem Emblemate volubilis humani ingenii inconstantia significatur. Ex Ovidii sententia:

Maria V. *Ps. 44. 10. Just. Miech super Lytan. Tom. 2 disc. 342. n. 3.* Mutabilitas humana. *Ovid. l. 1. de Arte.*

Pectoribus mores tot sunt, quod in ore figuræ.

283. Academicus inter Philopponos Pistorienses Opportunus, Iridi inscripsit. SI FUERINT NUBILA; Verum amicum significabat, qui auxiliarem ac beneficam suam dexteram potissimùm inter calamitatum imbres quæritanti porrigit. In hunc sensum Seneca. *Amicum paro, ut habeam, pro quo mori possim; ut habeam, quem in exilium sequar, cujus me morti impendam imo & superimpendam.*

Verus amicus. *Senec. Ep. 9*

284. Meteorologis compertum est, sphæram tantò vastiorem ab Iride describi, quo sublimiore gradu Sol intra eandem resplendet. Eam obrem Celebris quidam miles Iridi inscripsit. A MAGNO MAXIMA. Veluti diceret, militares suas expeditiones tantò fore celebriores ac magis generosas, quantò sublimior esset Princeps, sub cujus signis mereretur. Porrò in cœlis beatitudinem tantò ampliorem possidebimus, quò sublimior extiterit nostra charitas. S. Augustinus in illud D. Pauli, *Stella à stella differt claritate, sic & resurrectio mortuorum;* ait, *Videtis quia promissa est sanctorum corporibus claritas, & diversa species claritatis, quia diversa sunt merita charitatis.*

Minister Magnatum. Beatitudo. *1. Cor. 15. 41. S. Aug. ser. 143. de Temp. c. 5*

285. Arcus cælestis, Soli è regione adversus, epigraphen præfert. EX ADVERSO DECOR OMNIS. S. Sigismundus Laurentius hanc iconem D. Paulo propriam existimat, qui totum nominis ac virtutum suarum splendorem uni gratiæ bonitatique Divinæ acceptum referre debet. Testem habeto ipsummet Apostolum; *Gloriamur*, inquit, *in Christo Jesu, & non in carne*, Nosque instruens ait, *Qui gloriatur, in Domino glorietur:* quippe, interprete S. Bernardo, *Noverat Apostolus, gloriam propriam esse Creatoris, non creaturæ.* S. P. Augustinus, *nihil es per te. Tua peccata sunt; merita Dei sunt. Supplicium tibi debetur: & cùm præmium venerit, sua dona coronabit, non merita tua.*

Gloria à Deo provenit *Philip. 3. 3 1 Cor. 1. 2. S. Bernard in hunc loc.* *S. Aug. in Psal. 0. Conc. 2.*

Maria V. benevola. 286. Arcui cœlesti inscripsit P. Jacobus Masenius, NIHIL ISTE MINATUR. Mariæ Virginis ceu Iridis venustissimæ, hæc idea est, è qua nonnisi viscera materna, & benevolentiam suavissimam expectare licet; ut adeò à D. Bonaventura pro meritis cognominetur, *Arcus fœderis Divini & reconciliationis nobiscum.* Emblemati explicando sequens distichum accipe:

S. Bonav. in Laudibus B. V. num. 5.

Virgo nites vacuo, qualis Thaumantias, arcu;
Ille caret telis, tuque furore cares.

COMETA.

Caput XIX.

287. IMmani terrore hominum corda è viginti cometarum aspectu percellebantur, qui olim in cœlo conspicui, ceu totidem ignitæ linguæ, ex inopinato nonnisi sanguineas strages & adversa quæque sunt minitati. Hunc terrorem suis coloribus depingens Silius Italicus, canit. *Sil. Ital. lib. 16.*

Crine ut flammifero terret fera regna cometes,
Sanguineum spargens ignem, vomit atra rubentes
Fax cœlo radios, & sæva luce coruscum
Scintillat radios, terrisque extrema minatur.

Unde Carolus Rancatus Cometæ inscripsit. EXTREMA MINATUR. Vitiosum Ministrum hæc imago repræsentat, qui ad dignitatis fastigium evectus, malis gravissimis orbem terret; haud secus atque maligna evaporatio, ad cœlos sublata, in cometam concrescit, omnesque passim formidine replet. Porrò Cometis non absimiles dixeris Prælatos illos, qui ad muneris sui culmen è vulgo sublati, subditos suos non quidem amore, sed minis ac suppliciis in officio continere solent. His regendi methodum præscribens Magnus Augustinus, *Magis*, inquit, *Monendo, quàm minando agendum est cum multitudine: severitas autem exercenda est, in peccata paucorum.*

Minister vitiosus. Prælatus severus. *S. August. Epist. 64.*

288. P. Henricus Engelgrave Cometam illo Ovidii hemistichio, ceu lemmate notavit. MULTA AC METUENDA MINATUR. Nimirum ad terrenos illos, in prima Dominicâ Adventûs prænuntiari solitos alludebat. *Erunt signa in sole, lunâ, & stellis, & in terris pressura gentium.* Et rursùs, *dabo prodigia in cælo sursùm, & signa in terra deorsùm, sanguinem, & ignem, & vaporem fumi.* De his minis differentem audi Magnum Augustinum. *Propterea se judex venturum minatur, ut non inveniat quos puniat, cùm venerit. Si damnare vellet, taceret. Nemo volens ferire, dicit observa.*

Minæ Evangelicæ. *Luc. 21. 25. Act. 2. 19.* *S. August. serm. 109 de Temp. cap. 5.*

289. E probatissimâ Meteorologorum sententiâ, evaporationes, ad mediam aëris regionem deductæ, aptam fulmini cudendo materiem subministrant: at verò sublimius provectæ, in cometas, id est, in cœli minas ac horrendos terrores, efformantur. Hoc philosophemate nixus P. Franciscus Raulinus Cometæ subscripsit. IN FULMEN COGI POTUISSET. Insinuabat nimirum, Clementiam Odoardi, Parmensium Ducis, tametsi sæpius ad fulmina vipranda à sceleratis provocatam, minis tamen ac formidine incutienda fuisse contentam, sicque maluisse cometatum terrores, quàm fulminum plagas imitari. Probè videlicet optimus Princeps animo suo impressum habebat illud Magni Doctoris effatum. *Qui clementer peccantibus ignoscere novit, clementiam Divinæ pietatis certissimè accipiet.*

Clementia Solis minis punire solet. *S. August. serm. 20. de Temp.*

290. Inter cætera Emblematum aulæa, ad honorem Mariæ Virginis, die quodam festivo, Mantuæ affixa Cometam, videre erat, hoc lemmate insignem. FULGET, ET INTERIMIT. Maria enim suis clienti-

Maria benigna & terribilis.

clientibus quidem *illuminatrix* & Mater est; sed simul hæreticorum monstris *terribilis ut castrorum acies*, Eleganter Richardus de S. Laurentio, *Ipsa tantum dæmonibus terribilis, quantum Angelis & sanctis extitit venerabilis.* Cæterùm D. Basilius Paradisi muliebrem formam cometis splendori non absimilem dicit, cùm utriusque venustas opportunum mortis satellitem agit. Mentem suam sequenti metro Italico explicat.

Qual ne gli eterei campi
Se lucida cometa il crin diffonde,
E con raggio mortal splende, ò minaccia,
La terra per timor trema, & agghiaccia
A quelle fiamme, e l' onde
Temono anch' esse in rimirar quei lampi,
Ch' in uso han di predir certe, e vicine
Tempeste à i mari, e à le città ruine.
Tal di luce homicida
La donnesca beltà s' orna, è predice
Tanto più grave il duol, quando piu splende.
E Lusingato l' huom, di chi l' offende
Idololatra Infelicè
Servo si fà d' una bellezza infida,
E in vece d' aborir gl' infausti raggi,
Adora la cagion de proprii oltraggi.

291. D. Archangelus Conter scintillanti cometæ inscripsit. IN ORTU SIGNAT OCCASUM. Cometes enim, recens exortus, magnorum Principum fata casusque prænuntiat. Herodiadis hæc imago est propria, quæ gratiosa ac lasciva sua venustate in infami convivio apparens, extremam Divino Præcursori ruinam est minitata. Talis etiam Antichristi natalis proximum mundo interitum significat. Quid? quòd ipse; quem incolimus mundus, omnem suam felicitatem brevi in occasum & in ærumnas gravissimas deturbari faciat? Verè in hanc rem Innocentius III. *Semper mundanæ lætitiæ tristitia repentina succedit, & quod incipit à gaudio, desinit in mœrorem: mundana quippe felicitas multis amaritudinibus respersa est.*

292. Clementia & Justitia geminæ ac nativæ boni Principis dotes sunto; quarum hæc quidem paucos offendat, illa verò omnes recreet. Utramque hanc virtutem in cometâ, veluti in idea, discat velim: qui PAUCIS MINATUR, OMNIBUS FULGET. *Sumus nimirùm* inquiebat Cassiodorus, *ad nocendum privati, ad præstandum Judices;* quasi diceret, sceleratos à Principe puniendos esse, veluti personam ageret privatam; auxiliis verò ac prompta manu aliis succurrere, genuinum esse personæ publicæ munus. *Nihil enim*, Cicerone teste, *est tam regium, tam liberale, tamque munificum, quàm opem ferre supplicibus, excitare afflictos, dare salutem, liberare periculis homines;* contrà verò, *nihil est tam deforme, quàm ad summum imperium, acerbitatem naturæ adjungere.*

293. Cometam, quocunque divagantem, ingens semper splendoris copia subsequitur. Eò alludens Aresius Cometæ inscripsit. QUOCUNQUE IERIT. D. Thomæ Aquinatis hoc Emblema erat, qui doctrinæ radiis undique conspicuus, omnem penè orbem litterarium post se trahit; insuper famæ ac gloriæ splendor virtutem è vestigio comitatur. Dilucidè Cicero. *Virtutem necessariò gloria sequitur.* Et, *Nihil est virtute amabilius, quam qui consequitur, ubicunque erit gentium, à nobis diligetur.* Ad mentem nostram Andreas Alciatus.

[Left margin, partly cut off: ...rd. à ...er. l. ...aud. ...Mar. ...itas ...ebris. ...asil. ...l. in ...is. — ...itas ...dana. — ...chri- — ...e. III. ...de ...tempt. ...di. — ...ceps ...ens & ...us. — ...od. ...lib. 11. ...36. — ...ro 1. de ...t. — ...n Ep. 1. ...Q. Fr. — ...homas ...inas. — ...us. ...ro ...cul. ...n 1 de ...Deorū ...iat. ...l. A. ...133.]

Fama viros animo insigni, præclaraque gesta prosequitur &c.

294. Cometa, è siccæ ac fumosæ exhalationis materie conflatus, epigraphen tenet. ELATA NITESCIT. Demonstrat nimirùm, Apostolos, Religiosos, & pœnitentes, è præsentis mundi ac vitæ turbis sublevatos, ad splendoris illustrissimi cultum promoveri; adeò ut ipsa etiam Imperatorum diademata ad ipsorum pedes venerabunda jaceant. Unde S. Augustinus. *Meliùs est, ut Romam cùm venerit Imperator, deposito diademate ploret ad memoriam piscatoris, quàm ut piscator ploret ad memoriam Imperatoris.* — Separari a mundo.

295. Scipio de Cella mulierem admodùm venustam, incessu gravem, & austeram, Cometæ non absimilem dixit, addito lemmate. EMIE L' OCCHIO DI LUCE, E IL COR DI GELO. Id est. *Dum oculos luce, gelu corda perfundit.* Idipsum longè rectiùs de extremo Servatoris nostri tribunali intellexeris, quod quidem plurima luce undique spectandum, gelu tamen ac terrore gravissimo reproborum animos dejiciet. Unde Magnus Augustinus. *Christus in judicio videbitur terribilis, qui visus est contemptibilis, demonstrabit potentiam, qui demonstravit patientiam. In cruce patientia erat, in judicio potentia erit.* Cæterùm primam Emblematis mentem sequenti poëmate explicat Scipio de Cella. — Venustas muliebris. — Judic'um extremū. — S. Aug. in Psal. 850. — Scipio de Cell.

Feade le pompe sue mostra il bel viso,
Che per pompam del Ciel son pure, e schiette;
Escan de l' auree fila auree saette
Gliaghi, c' han sù la fronte il crin diviso
Quando stella mirar di Paradiso
L' alta donna mirando altri credeste,
Ma s ella pur d' amore in dubbio stette,
Che non parean d' amore il guardo, e' l riso,
Parea d' honor più tosto il riso, e' lguardo,
Che riverenza in noi testando, e zelo,
Fean l' humilta veloce, e' l desio tardo.
Tanto ch' al fin dis s' io; certo del Cielo
Gran Cometa cost ei, che s' io laguardo,
M' empice l' occhio di luce, e il cor di gelo.

296. E Meteorologorum sententia, Cometes, in Libræ signo apparens, proximam populi seditionem prænunciat. Emblemati subscribes. SIC CONCITO TURBAS. Ita nimirùm non potest non Princeps seditiosos ac rebelles experiri populos, si justitiam & potestatem suam moderari nesciat, eamque assiduis terroribus ac plagis formidandam exhibeat. Expertus id fuerat Roboam, Israëlis Rex; cùm enim rogantem populum responso hoc durissimo terruisset. *Pater meus aggravavit jugum vestrum, ego autem addam jugo vestro; Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cædam vos scorpionibus;* mox populus Aduram, Roboami legatum, interfecit, *Recessitque Israël à domo David, usque in præsentem diem*, Præclarè Principem monet Cornelius Tacitus. *Dura*, inquit, *vectigalia populo non imponat: nimia enim in exigendo tributo severitas, & nimium ipsum tributum impositum movet subditos frequenter ad seditionem.* Id quod etiam Episcopis observandum proponit S. Hieronymus. *Amari*, inquit, *parens & Episcopus debet, non timeri. Antiqua sententia est: quem metuit quis, odit; quem odit, periisse cupit. Qui scorpionibus cadit, & lumbis patris habere se putat digitos crassiores, citò regnum mansueti David dissipat.* — Seditio. — Princeps severus. — 3. Reg. 12. 14. — Ibid. nu. 19. — Corn. Tac. l. 4. Annal. — S. Hieron. Epist. 62.

VENTUS.

Caput. XX.

297. VEntus propulsatis nubibus serenam cœli frontem explicans, à Ludovico Ferro epigraphen recepit. FUGAT, ET FOVET. Geminum hoc boni Principis munus est, nimirùm profligare sceleratos, & blanditiis fovere eos, quos nomini suo devotos habet. Agapitus de Justiniano Imperatore disserens. *Venerandum*, inquit, *jure est vestrum Imperium, quia hostibus quidem suæ demonstrat pietatis aculeos, subditis verò exhibet humanitatem.* Ad hæc è boni Principis officio est, atras tristitiæ nubes ab afflictis subditis arcere, eosque benevolâ ac serenâ manu erigere. Unde Cassiodorus. *Dolorum nubila nostrâ semper serenitate detergimus.* Guido Casonus utraque hac dote omnem exacti Consiliarii prudentiam explicari censet; unde vernaculum illius poëma.

Princeps justus. *Agapit. Ep. Paran. n. 20.*

Cassiodor. 2. Var. Consiliarius. *Guid. Cason. Embl. Poli. 1.*

--- --- Il prudente consiglio,
Iguisa d' aura placida, e soave
Scaccia le nubi de contrarii affetto,
L' animo rasserena, e luminosa
Ronde la mente, e fa tranquillo il core &c.

Spiritus S. Verissimè tamen Spiritum sanctum hæc imago repræsentat, qui animum nostrum ignorantiæ ac calamitatum nubilis expurgat, eumque amica ac serenâ voluptate perfundit.

Pœna in contumaces lata. 298. Ventus, Quercum prosternens, Francisco Raulino authore epigraphen tenet. PARCEREM, SI FLECTERETUR. Principis clementis genium hæc imago refert, qui nonnisi in contumaces animadvertit, iis in libertatem assertis, quos animi submittendi, ac vitæ ad frugem revocandæ studiosos novit. Hunc in Deo morem tametsi complura Sacræ Paginæ loca testantur, præ cæteris tamen opportunum videtur illud Hieremiæ oraculum: *Repentè loquar adversùm gentem, & adversus regnum, ut eradicem, & destruam, & disperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum adversùs eum? agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitavi ut facerem ei.* In hunc locum S. P. Augustinus. *Nunquid quasi errantem pœnitet Deum? sed pœnitentia dicitur in Deo quasi mutatio sententiæ. Non est iniqua, sed justa. Quare justa? mutatus est reus, mutavit Judex sententiam. Noli terreri, sententia mutata est, non justitia. Justitia integra manet, quia mutato debet parcere, qui justus est.*

Hier. 18. 7. *S. Aug. ser. 109. de Temp. c. 6.*

Occasio. 299. Odii & amoris nostri flammas ad omnem, quantumvis exiguam suggestionis auram reviviscere, è venti Emblemate conjicies, qui adversùs ignem spirans, epigraphen tenet. SUSCITAT, vel, ni fallor, melius; SOPITOS SUSCITAT. Ex Ovidii sententia.

Ovid. l. 3. de Arte.

Qualibet extinctos injuria suscitat ignes.

Calamitates. *S. Aug. in Psal. 60.* Calamitates quoque humanam mentem jamjam inter vitia sopitam excitant, & vivis virtutum scintillis denuò accendunt, S. Augustinus. *Flagellum interius & exterius glorificat Creatorem, compellit nolentem, erudit ignorantem, custodit viventem, protegit infirmitatem, excitat torpentem, humiliat superbientem, purgat pœnitentem, coronat innocentem, initiat ad mortem semper viventem.*

Spiritus S. *S. Cyrill. Alex. l. 2. contra Jul.* 300. Scipio Bargalius Emblematis loco carbonem, dimidia parte candentem, lenique aura afflatum expressit; cum lemmate, AL TUO SPIRAR M' AUVIO. Id est, TE FLANTE REVIVO. Spiritûs sancti hæc imago est, de quo S. Cyrillus Alexandrinus. *Vivificat omnia Dei Spiritus, omnia etiam illo opus habent, nec aliter poterunt firmè in sua essentia, quæ sunt, persistere.*

301. Ventum nonnemo depinxit, qui adversùs frondosam arborem intumescens, invido suo afflatu eam omni foliorum ornatu exuit. Lemma addidit. FACILIS JACTURA. Generosam mentem suam, ni fallor, exprimebat, cui leve est, quidquid malignior fortuna adversùs eam fuerit machinata. Hugo Cardinalis, illud Proverbiorum examinans. *Non contristabit justum, quidquid ei acciderit;* ait: *Accidens adest & abest præter subjecti corruptionem: ita præsens prosperitas & tribulatio viro justo adest, & præter ejus contristationem & conturbationem.* Bona terrena. *Hugo Card. in Prov. 12. 21.*

302. Abbas Ferrus duobus ventis oppositis, quorum unus cœlum pluvium, alter serenum portendit, inscriptionem subjunxit. AUT SOLEM, AUT IMBREM. Sic pectus humanum, duabus animi passionibus agitatum, ad virtutis vel vitii extremum deflectet, nullo planè interveniente medio. Porrò quivis homo in hac vita experitur & bonas inspirationes Dei, & malas diaboli; aut igitur virtutis lucem, aut flagitiorum imbrem parturias, necesse est; cùm utrumque sequi non liceat. Opportunè S. Augustinus. *Modo aures tuæ positæ sunt inter monentem Deum & suggerentem serpentem. Quare huc flectuntur, hinc avertuntur? Si aliquid persuadente satanâ mali feceris, dimitte satanam, accusa te, ut accusatione tua Dei misericordiam merearis.* Inspirationes bonæ & malæ. *S. Aug. in Psalm. 9*

303. Quantùm beneficii præsentes hominis illustris suppetiæ nobis conferant, Abbas Ferrus è placido Favonio, versùs flammam spirante, dignoscendum proponit, addito lemmate. ALIT, ET AUGET. Propria hæc bonæ educationis effecta sunt, Horatio teste. Educatio. *Horat. l. 4. Carm. Od. 4.*

Rectique cultus pectora roborant.

Porrò etiam animus noster, diversis calamitatibus, ceu totidem ventis, afflatus; binâ illâ operationum virtute invalescit. S. Petrus Damianus. *Quò magis caro per tormenta concutitur, eò mens in Deum fixa firmius roboratur: & quasi igne succensa materies, quò plus adversitatum ventis impellitur, eò in amorem Dei ardentius inflammatur.* Calamitates. *S. Pet. Dam ser. 21.*

304. Eodem Ferro authore, ventus, adversùs ignem spirans, geminâ epigraphâ ex Ovidio mutuatâ, descriptus cernitur. Primâ quidem. LENIS ALIT. Ita sanè correctio placida ac prudens in mente humana plurimùm potest. Apertè Seneca. *Omnium honestarum rerum semina animi gerunt, quæ admonitione excitantur: non aliter, quàm scintilla FLATU LEVI adjuta, ignem suum explicat.* Correctio suavis. *Seneca.*

305. Posterior inscriptio, GRANDIOR NECAT, sensum præcedenti adversum innuit, nimirùm correctionem indiscretam, fastu aut vehementiâ turgidam, plurimum exitii afferre. Sapienter proindè suadet Magnus Augustinus. *Corripiantur à Præpositis suis subditi fratres, correptionibus de charitate venientibus, pro culparum diversitate diversis, vel minoribus, vel amplioribus.* Et Ovidius. Correctio dura. *S. August. de Correpti. & Grat. c. 23.* *Ovid. l. 2. de Arte.*

Dextera præcipuè capit indulgentia mentes;
Asperitas odium, sævaque bella movet.
Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis;
Et pavidum solitos in pecus ire lupos.
Este procul lites, & amara prælia lingua,
Dulcibus est verbis mollis alendus Amor.

306. Utramque epigraphen, duobus superioribus Emblematis adductam, Carolus Rancatus in unam imaginem coëgit, dum vento, adversùs candentes

tes prunas spiranti, inscripsit. ALIT, ET NECAT. Ovidius id suggerit

Nutritur vento, vento restringitur ignis;
Lenis ALIT flammas grandior aura NECAT:

Utrumque hoc in corrigendis aliorum vitiis experimur; Unde S. Gregorii consilium est: *Regat disciplinæ vigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem: & sic alterum commendetur ex altero; ut nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta.* Porrò etiam Magnatum favores, intra debitæ mensuræ limite collati, plurimùm nobis emolumenti afferunt; at si cum excessu ingerantur, justoque majores fiant, enimverò tum gravissima damna parturire solent.

307. Animi generosi ac imperterriti effigiem in Vento cernere licet, qui adversùs annosam Quercum impulsus, ibique repercussus, mox majore robore invalescit, & ut nonnemo lemmatis loco dixerat, DOPPIA NE LA CONTESSA I SOFFII, E L'IRA. Id est, IN RELUCTANTES SÆVIOR. Venti impetuosi nomine diabolum, acerrimum generis humani hostem, intelligas velim; plurima is adversùs Jobum, validissimam patientiæ quercum, machinabatur, primò enim in boves & asinos Jobi grassabatur; mox servos occidit; eodem penè momento oves & pastores combussit; paulò post, Chaldæorum ope, impetum fecit in Camelos. Quid amplius? ventum se fecit, ut domum concuteret, liberosque ejus opprimeret epulantes. Sed cùm hæc omnia eludi ac irrito conatu cadere videret, consilium viresque auxit, ipsumque Jobum adortus, innocentem *percussit ulcere pessimo à vertice usque ad plantam pedis.* Denique & uxorem instigavit, quæ linguæ suæ vehementiâ ad ipsas usque viri medullas penetraret. In rem præsentem Magnus Augustinus. *Vicit Job omnibus notissimus, toties tentatus, sed minimè superatus, implevit Dominicum præceptum, contempsit filios, ne blasphemaret, qui dederat filios. Repulit à se uxorem, quæ ei blasphemiam persuadebat quam diabolus propterea solam dimiserat, qui sibi eam necessariam esse noverat. Non enim dimiserat marito consolatricem, sed suæ tentationis adjutricem. Fortior fuit Job in doloribus, quàm Adam in nemoribus: iste non cessit tormentis, ille superatus est in delitiis.*

308. Vento, in arboris frondes grassanti, inscripsit Ferrus. ARENTES RAPIT. Talis vindicta Divina, instar venti, peccatores non nisi virtutibus aridos, sterilesque exterminare consuevit. Dæmon quoque, ventus ille Tartareus, nonnisi vitiatas, & inutiles hominum conscientias è Fidei orthodoxæ arbore ad apostasiam præcipitare solet. S. Cyprianus. *Nemo putet bonos de Ecclesiâ discedere. Triticum non rapit ventus, nec arborem solidâ radice fundatam procella subvertit. Inanes paleæ tempestate jactantur, invalidæ arbores turbinis incursione evertuntur.*

309. P. Octavius Boldonus Zephirum in veris exordientis signis expressit, qui versùs areolam, floribus undique resspersam, flabat; cum lemmate. EMINUS, UT OLEANT. Innuebat videlicet, Cardinalem Montium, Sedis Apostolicæ authoritate primò Neapolim, & exinde in Hispanias Oratorem egisse, ut virtutum suarum fragrantiam longè lateque diffundere posset. Guilielmo Esthio calamitates ventorum loco sunt, à quibus virtutes, instar florum, agitatæ, suavissimum odorem undique exhalant. Unde in illa D. Pauli verba commentatus. *Odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco;* subjungit. *Non modò prædicamus Christum apud omnes, sed etiam persecutionibus & pressuris conterimur, ut odor notitiæ Dei, id est, fama ejus à nobis quàm LONGISSIME DIFFUNDATUR.* Pulchrè S. Augustinus *Cœpit persecutionem pati odor Sanctorum: sed quomodo ampulæ unguentorum, quantò magis frangebantur, tantò amplius odor effundebatur.* [S. August. serm. 101 de Divers. cap. 5.]

310. Ventus, intra cannetum spirans, à D. Joan. Philippo Certano gnomam accepit. IL SUON NE TRAGGE. Id est. MELOS EDUCIT. Opportunum hoc Academiæ Sylvestris, in qua Certanus pro meritis recensebatur, Emblema erat. Cæterùm etiam Spiritûs Sancti virtutem ex imagine illâ conjicere licet, qui afflatûs sui vigore egenos piscatores, è mappaliis ad prædicationis Evangelicæ sonum evocatos, ita animavit, ut in omnes totius universi partes amplissimè resonuerint. *Repleti sunt omnes spiritu Sancto*, inquiunt Apostolorum monimenta, *& cœperunt loqui. O quàm velox est sermo sapientiæ!* exclamat S. Leo Papa, *& ubi Deus Magister est, quàm citò discitur, quod docetur. Ab hoc igitur die tuba Evangelicæ prædicationis intonuit.* [Spiritus S.] [Act 2. 4.] [S. Leo Papa ser. in Pent.]

311. Vento appositè, nî fallor, inscribes: NON SAI D'ONDE, NE DOVE. Id est, NEC UBI, NEC UNDE. De ventis enim incerta est philosophatio. Psaltes Regius de Thesauris Divinis eos produci canit; id est, de locis clausis atque occultis, ubi Numinis premuntur imperio, vinclisque & carcere frenantur. Arcanam hanc operandi virtutem etiam Spiritui Sancto, ac miris ejus inspirationibus propriam affirmat ipsa Sapientia Incarnata. *Spiritus ubi vult, spirat, sed NESCIS UNDE VENIAT, AUT QUO VADAT.* S. Joannes Chrysostomus. *Si venti, inquit, quem sentis, viam nescis, quomodo Divini spiritus operationes scrutaberis?* Et Sanctus Augustinus. *Occulta est gratia, & in abdito latet. Non videtur, sed inde eminet, quod videtur.* [Psalm. 134.] [Spiritus S.] [Joan. 3. 8.] [S Chrys. in hunc loc.] [S. August. ser. 14. ex addit. à Paris. cap. 5.]

312. Calamitates terræ, & malignioris fortunæ damna mentem nostram exagitant quidem, sed simul in sublime evehunt; haud secùs atque Ventorum procellæ Oceanum TURBANT, SED EXTOLLUNT. Zenonem hæc imago delineat, qui, cùm mercatui deditus, omnes suas facultates in maris tempestate ivisset deperditum, operam postea in Philosophiæ studiis unicè collocavit, idque tanto animi oblectamento, ut Laërtio teste, dicere consueverit. *Tunc secundis ventis navigavi, quando naufragium feci.* Sed quid extra adduco, cùm habeamus domestica? Gentium Apostolum Paulum de se ipso loquentem audi. *Nocte & die in profundo maris fui; in itineribus sæpè, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, &c.* Sed quorsum hæc omnia evexère calamitosissimum Apostolum; Paulò post *raptus est in paradisum: & audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui.* De hoc S. Joannes Chrysostomus. *Paulus undique pressus, nec oppressus, cedere nescius, clarior semper redit patiendo victor, & millies martyr.* [Persecutiones & calamitates.] [Diogen. Laert. l. 7.] [2. Cor. 11. 25.] [Ibid. c. 12. vers. 4.] [S. Joan. Chrysost in Moral. Hom l. 25 & 26.]

313. Navis, ob adversam ventorum vim à portu contingendo nonnihil impedita, epigraphen tenet. MORANTUR, NON ARCENT. Iis hæc imago ideæ loco inservit, qui alterius invidiâ obstaculum aliquod senserunt, nec tamen à fine obtinendo penitùs sunt exclusi. Sic corporis deliquia egestas, exilium, aliaque hominis incommoda, virtutis obtinendæ portum remorantur quidem, non tamen penitùs præcludunt. Diuturna quoque tormenta Sanctis Martyribus veram felicitatem non quidem penitùs abstulerunt, sed tantisper, donec eam consequerentur, distulerunt. S. P. Augustin. *Martyres, quod non videbant, per patientiam expectabant. Illi, qui eos occidebant, quæ videbant amabant: illi qui occidebantur, ad ea, quæ non videbant, respirabant. Et quod tardius occidebantur, moras sibi fieri arbitrabantur.* [Calamitates.] [S. Aug. in Psal. 127.]

Consilium malum. Consuetudo vitiosa.

314. Alius vicissim navim, ventorum violentiâ à portu prohibitam, hoc lemmate notavit. NON MORANTUR, SED ARCENT. Vel, prout meo Carducio placuit, REFLANTE DESPERAT. Mala consilia, & consuetudines vitiosæ, ventis non absimiles, non modo à perfectionis portu obtinendo retardant, sed illum penitus obstruunt; quin imò peccaminosa affectuum nostrorum vehementia ipsum etiam æternæ beatitatis ingressum præcludunt. S. Augustinus. *Tanta ibi* (de Sodomitis loquitur) *nefandæ turpitudinis consuetudo erat, ut jam nequitia esset justitia, & prohibitor potius reprehenderetur quam factor. Tales consuetudine malignâ pressi: tanquam sepulti sunt. Moles imposita sepulchro ipsa est vis diræ consuetudinis, quâ premitur anima, nec surgere, nec respirare permittitur.* Et meus Carducius.

S. Aug. de Verb. Dom. Serm. 44. §. 5.

Portum ratis reflante desperat Noto
Culpâ quid hoste adire tentas sydera?

Spiritus S.

315. Navis, stimulante ventorum impetu è portu solvere coacta, epigraphen tenet. DUCUNT IN ALTUM. Ita Spiritûs Sancti dona animam nostram, post superatos hujus mundi fluctus, ad æternam felicitatem propellunt. In hoc demonstrando totus videri possit S. Joannes Chrysostomus. *Anima*, inquit *à Divino adjuta spiritu, omnibus rebus superior existit, & omnibus fluctuationibus vitæ hujus eminet, & viam in cœlum ducentem vehementius quàm navis incedit, utpote quæ non vento impellitur, sed ab ipso Paracleto fertur.* Cæterùm eodem Emblemate innuitur, spiritûs Sancti gratiam ad penetranda Divinæ Paginæ abdita plurimùm promovere. *Ratem nostræ mentis*, inquit S. Petrus Chrysologus, *carnis à littore solventes, in pelagus evangelici sermonis intramus, credentes, quòd flante spiritu Sancto cœlestis intelligentiæ perveniamus ad portum.*

S. Jo. Chrysost. Hom. 34. in epist. ad Hebr.

S. Petr. serm. 168.

316. Navi, à vento propulsatæ, inscripsi. DEDUCET IN PORTUM. Argumenti ratione è Divino Psalte mutuatâ: *Deducit eos in portum voluntatis eorum.* Adversam valetudinem & ærumnas ventis non absimiles dixerim, quæ ad Deum, veluti ad asylum, confugere jubent. Exquisitè Lipsius. *Quem Deus diligit, per æqua, per iniqua, per fluxus & refluxus perducet ad suum portum.* Et alibi de morte disserens, ait. *Tristis est (inquiunt nonnulli) cogitatio super morte, & ipsam adducit. Falluntur. Sapiens cum tranquillitate de eâ cogitat: non aliter quàm in navi & mari ventos & vela spectat, quibus fertur in portum.*

Ps. 106. 30. Calamitates. Lips. Centu. in Miscell. Ep. 2. Mortis medita 10. Idem l. 2. Physiol. g. differt. 1.

Calamitates.

317. Venti, dum navim propellunt, Lucarino authore epigraphen sustinent. MINANTUR SED FERUNT. Vel ut melius meus Carducius. DUM FERIUNT, FERUNT. Genuina hæc calamitatum idea est, quæ quidem minaci assultu hominem adoriri solent, at simul ad supremam virtutis ac Dei beatitatem manuducunt. Breviter rem totam explicans Doctorum Phœnix. *Tribulatio*, inquit, *asper quidem ventus est, sed prosper.* Emblematis mentem hoc disticho aperit D. Carducius.

S. Aug. in Psal. 125.

Vela ferunt, feriunt rabido dum flamine Caur:
Dum stygis ira animum vexat, ad astra vehit.

Et sequentibus Jambis.

Iter secundat puppis aura persequens:
Adversa sic fortuna cor felicitat.

Calamitates utiles.

318. Eidem Symbolo inscripsêre. CURSUS SECUNDOS DABIT. Quippe adversi & undosi ærumnarum venti tandem ad paradisi portum felicissimè provehunt. Author Fastorum Marianorum de S. Ursulâ, ejusque sodalibus, intra maris tempestatem acerrimè jactatis, hæc verba addit. *Ecce tempestas suboritur, & arreptas naves in Rhenum aufert. Nimirum adversum hunc alii ventum dicent; at secundum Ursula vocat, & castitati velificantem.* Denique hæc imago etiam Spiritûs Sancti est propria, quippe quo aspirante fidelium carbasa secundis ventis volitant, & ad virtutis æternæque felicitatis portum appellunt. S. P. Augustinus. *Spiritus vitæ, qui vivificat omnia, creatorque omnis creati spiritûs, ipse est Deus, Spiritus utique non creatus. In ejus voluntate summa potestas est, qui creatorum spirituum bonas voluntates adjuvat.*

S. Ursula.

Spiritus S.

S. Aug. de Civit. Dei l. 5. cap. 9.

319. Ventorum furore per Oceanum tumultuante, jactatos undarum fluctus versùs cœlum levari conspicimus. Unde lemma. AD SIDERA VOLVUNT. Verbis è Virgilio mutuatis.

Unà Eurusque, Notusque ruunt, creberque procellis
Africus: & vastos volvunt ad sydera fluctus.

Virgil. Æneid. l. 1. v. 89.

Ita sanè adversitatum & persecutionum turbines agitatam hominis mentem ad Dei ac Cœli fastigium attollunt. S. Anselmus. *Adversis irruentibus, separatur à terrâ fidelis anima, & cœlo fit proxima.*

Calamitates elevant. S. Anselm. Mors hominis justi.

320. Ventus, sub terrâ clausus, tandem, eâ perruptâ, emergit in altum. Lemma. TANDEM LEVATUR IN ALTUM. Divinos quosdam hominum Spiritus hæc imago concernit, qui in his terris, veluti in carcere constricti, tamdiu suspirant, donec perfracto corpore, ad cœlos evolent. Inter hos anhelantem audi D. Paulum. *Cupio dissolvi, & esse cum Christo*, in hunc locum S. Augustinus. *Qui desiderat dissolvi & esse cum Christo, non patienter moritur, sed patienter vivit, delectabiliter moritur. Unde Apostolum patienter viventem, id est, cum patientiâ hic non amare vitam, sed tolerare.*

Philip. l. 23. S. August. Tract. 9. in ep. Joan.

321. Ventus incensæ ædis flammam ac vicinas domos impellit, cum lemmate. INCENDIA NUTRIT. Susurrorum genuina hæc imago est, qui, è munere suo, amicorum pacem dissociant, omniaque passim odiis ac suspicionibus succedunt. Unde Salomon. *Cùm defecerint ligna, extinguetur ignis: & susurrone subtracto, jurgia conquiescunt.* Susurronibus Seneca hanc notam imprimit. *Pessimum genus hominum videbatur, qui verba gestarent: sunt quidam, qui vitia gestant. Horum sermo multùm nocet. Nam etiam si non statim officit, semina in animo relinquit, sequiturque nos etiam, cùm ab illis discesserimus, resurrecturum postea malum.* Porrò etiam ambitio honorum & regnorum, si in homine prævaleat, non rarò vicinos latè populos bellis & incendiis vastat.

Susurro.

Prov. 26. 20. Senec. Ep. 123.

Ambitio.

322. Ventus totius Sylvæ minores majoresque arbores sine discrimine impellit. Unde lemma. OMNES HAC TANGIMUR AURA. Nimirum omnes homines innatum quendam, & ex Evâ traducem honoris ac dignitatis obtinendæ appetitum habent, eoque nunquam non infestantur. Noverat hanc hominis indolem callidissimus serpens, unde ad expugnandos Protoparentes nostros nullum alium, nisi ambitionis ac superbiæ arietem admovendum censuit; *nequaquam*, inquiebat, *morte moriemini, sed eritis sicuti Dii.* Nec sanè irritus fuit vaferrimi hostis conatus; mox enim mulier *tulit de fructu illius* (arboris) *& comedit: deditque viro suo, qui comedit.* Ut adeò plerique Interpretes doceant, primum Evæ peccatum fuisse ambitionem ac superbiam. In illum Geneseos locum commentatus S. August. *Quomodo*, inquit, *verbis crederet mulier serpentis à bonâ atque utili re se divinitus fuisse prohibitam, nisi jam inesset menti ejus amor propriæ potestatis, & quadam de se super-*

Ambitio & Superbia.

Gen. 3. 4. &c.

S. Aug. l. 11. de Civ. c. 30.

superba præsumptio, quæ per illam tentationem fuerant convincenda & humilianda. Et alibi. *Superbiâ lapsi sumus, ut ad istam mortalitatem perveniremus. Et quia nos superbia vulneraverat, humilitas sanos fecit. Venit humilis Deus, ut à tanto superbiæ vulnere curaret hominem.* Cæterùm etiam gratiæ Divinæ aurâ omnes omninò homines ita tanguntur, ut liberrima sua voluntate ad amplissimam virtutum frugem excrescere possint.

323. Alphonsus II. Carettus, Marchio Savonæ, symboli loco arcem in rupe collocatam habuit, quæ à ventis frustrà oppugnata, epigraphen monstrabat. FORTES PROBANTUR IMPETU. Congruè nimirùm ad illud Deuteronomii. *Tentat vos Dominus Deus noster, ut sciat, si diligitis eum.* Plurimis olim calamitatibus infestabatur optimus Tobias; tandem tot miseriarum causam nullam aliam subjunxit Angelus, nisi, *quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te.* Pulchrè, ut solet, Magnus Augustinus. *Vita nostra in hac peregrinatione non potest esse sine tentatione, quia profectus noster per tentationem nostram fit; nec quisque sibi innotescit, nisi tentatus: nec potest coronari, nisi vicerit; potest certare, nisi inimicum & tentationes habuerit.*

324. Venti, uti & fulmina, montium duntaxat, turriumque fastigia sternunt, vallibus, cæterisque rebus humilibus ut plurimum intactis. Lemma. FERUNT SUMMOS, supple ex Seneca, *Fulmina montes.* Ita nimirùm, quod sacra Pagina testatur, *potentes potenter tormenta patientur.* In hunc locum S. Cyprianus, *Gravius*, inquit, *judicari de his, qui in sæculo plus habuerunt potestatis, apud Salomonem docetur: Exiguo enim conceditur misericordia; potentes autem potenter tormenta patientur.* Quærit Theodoretus, cur Moyses ob leve dubitationis delictum à Deo exclusus sit terrâ sanctâ; populus verò gravius peccans, in eam sit inductus; ac respondet. *Per hæc docet nos Dominus, se summam virtutem à perfectis exigere, & cùm erga alios homines graviter peccantes sit longanimis; Sanctis tamen hanc veniam non concedere. Unde Servator in Evangelio. Cui modicum datum fuerit, modicum exigetur ab eo.*

Potentes grave judicium sustinent. Sap. 6.7. S. Cyprian. l. 3. Testim. ad Quirin. n. 152.

AQUA.

AQUA. BULLÆ.
CAPUT XXI.

325. AQuas inter, & vitam humanam plurima est similitudo: illæ enim, nisi à ventis aut proprio decursu agitatæ, resides evadunt, & mortuarum instar languescunt. Unde lemma. SERVANTUR MOTU. Seneca, *Vivit is*, inquit, *qui se utitur: & vicissim, Qui latitant & torpent, sic in domo sunt, tanquam in conditivo.* Atque adeò, Seneca judice, solus ille veram ducit vitam, qui labores suos nullo unquam marcescere finit otio.

326. Quantùm detrimenti animus noster ex otio sibi accersat; aquæ, intra angustos lacus conclusæ, docent; ut quæ QUIESCENDO TABESCUNT. Justus Lipsius. *Ut aqua diutino situ vitium contrahunt: sic nostri animi assiduâ sessione vel quiete.* In eandem sententiam meus Concanonicus, S. Laurentius Justinianus. *Sicut aqua, inquit, quæ caret decursu, ac jacet in foveis, putrescit, repleturque animalibus venenatis, & noxiis, ita & corpus otii tabe confectum, concupiscentiarum carnalium parit insaniam.* Eodem argumento S. Joannes Chrysostomus adversùs divitias superfluè coacervatas ait, *Quemadmodum fons, si aquarum flumina in se ipso quasi stagnum quoddam retineat, facilè putrescit; eodem modo divites, cùm in se ipsis opes suas detineant: marcescunt; putredo enim profectò est, non possidentium, sed opum ipsarum.* Et S. Basilius. *Putei, qui exhauriuntur, melius fluunt; quibus si suas aquas intactas relinquas, fœtorem contrahunt, ita etiam divitiarum quies inutilis: motus & transgressus publicè utilis est, & fructuosus.*

327. Quintus Soranzus Academicus inter Errantes Brixienses inquietus, symboli loco aquam præfert, quæ in sublimi monte in subjectam planitiem præcipitata lacum constituit; cum lemmate. QUIESCIT IN PLANO. Certè cordis, & animi nostri affectus nullam, nisi in Deo, quietem reperiunt. S. Augustinus. *Cor humanum, inquit, in desiderio æternitatis non fixum, nunquam stabile potest esse: sed omni volubilitate volubilius, de alio in aliud transit, quærens requiem, ubi non est.* Et Benedictus Haeftenius.

S. Aug. in Manuali. cap. 2. 5.

Mobile cor nullâ potis est requiescere sede,
Unus ei centrum; nam Deus, una quies.

Benedict. Haeft. schola Cordis lib. 3. lect. 19.

328. Aqua per canalem è colle delapsa & rursùs alterius tubi beneficio in eminentem clivum sursùm coacta, epigraphen reddit. SI DEFERAR, EFFERAR. Ita anima nostra, gratiæ Divinæ adminiculo, secundis gressibus, ad cœlos emergit. S. Bernardus testem se offerens, ait; *Cujus*, id est, liberi arbitrii, *conatus ad bonum & cassi sunt, si à gratia non adjuvantur; & nulli, si non excitentur.*

Animus a Gratia adjutus. S. Bernardus tract. de grat. & lib. arbitr.

329. Aqua è canali distillans, congelascit; cum lemmate. RIGORE SUBSISTIT. Lubrica hominis vita, in errores nunquam non proclivis, è temperato prudentis Prælati rigore faciles habenas accipit, & intra recti limites coërcetur. Certè Deus primis duobus Decalogi præceptis mox severas comminationes pœnasque subjecit, ut Hebræos ad flagitia pronissimos, illo suppliciorum rigore in officio contineret. S. Thomas Aquinas. *Pœnæ*, inquit, *præcipuè necessariæ sunt contra illos, qui sunt proni ad malum, ut dicitur 10. Ethic, & ideo illis solis præceptis legis additur comminatio pœnarum, in quibus erat pronitas ad malum: erant autem homines proni ad perjurium, propter frequentiam juramenti: proni ad idololatriam, propter generalem consuetudonem gentium: ideo duobus primis præceptis adjungitur comminatio.*

Rigor discretus. Exod. 20. n. 5. & 7. S. Tho 1. 2 q. 100 art. 7. ad 4.

330. Cardinalis Verallo in gentilitiis scutis rivulum, rosæ irrigandæ affluentem, præfert, cui proindè P. Gualtherus Paulus è Societate Jesu, inscriptionem,

Lachrymæ.

prionem, ex ipsomet Cardinalis cognomine desumptam, subjecit. VER ALO. Ita humectante lachrymarum nostrarum rivo, virtutum flores felici incremento progerminant. S. Petrus Damianus. *Lachrymarum mador*, inquit, *animam omni labe purificat, & ad proferenda virtutum germina nostri cordis arva fœcundat: mox ut lachrymæ eruperint, protinùs anima revirescit: & tanquam arbor verna rediviva virtutum suarum flore vestitur.* S. Joannes Chrysostomus de purpuratis Christi testibus ait, *Neque horti, aquis irrigati, ita germinant, & fœcundi sunt, ut Ecclesia, si Martyrum irrigentur sanguine.* Quippè Martyrum sanguis in Ecclesia orthodoxa, veluti in horto amœnissimo, perennes florum ac veris delicias conservat. Cæterum eodem Authore, precum nostrarum flores, si lachrymis aspergantur, plurimùm augescunt. *Neque perinde amnium fontes floridos reddunt hortos, ut plantum deprecationis fontes lachrymarum irrigantes faciunt in summam altitudinem excurrere.*

S. Pet. Damian. Opusc. 13. cap. 12.
S. Joan. Chrysost. serm. in Juventin. Martyrium.
Oratio lachrymis juncta.
S. Joan. Chrysost. Hom de Anna & Samuelis educatione.
Sanguis Christi.

331. Aqua, ubicunque diffusa, vel illuviem obviam abstergit, vel terram irrigat, ac fæcundam efficit. Unde lemma. ABLUIT, AUT IRRIGAT. Ita sanè unda illa purpurea, è Servatoris nostri venis scaturiens, immundas conscientiæ sordes eluit, & incultas sterilesque animas fæcundat. S. P. Augustinus in illa Psalmi verba, *Sicut aqua effusus sum*, ait, *Aqua, quando effunditur, aut ABLUIT, AUT IRRIGAT; effusus est Christus sicut Aqua, abluti sunt sordentes, rigata sunt mentes.*

S. Aug. in Ps. 21. 15.

332. Aqua turbida vicinarum rerum imagines recipere nequit, unde lemma. DISPUNGIT TURBIDA FORMAS. Ita anima, malignis affectibus turbata, virtutis aut gratiæ Divinæ vultum ægerrimè sibi imprimi patitur. S. Ephræm Syrus in adultera illa Ægyptia id observatum habet, cujus cor, libidinis vehementiâ agitatum, castissimas Josephi cohortationes penitùs respuebat. *Sancta verba dicebat Joseph, singulis horis ad Dominam suam admonens, obsecrans, increpans, & reprehendens illam. At nihil Divinum admittebat auris ac cor mulieris; quin imo vehementiore adhuc libidinis flagrabat ardore.* Argumento non dissimili Serapion Abbas. *Quemadmodum*, inquit, *oculus perturbatus; sic etiam anima opinionibus, quæ naturam excedunt, turbata, veritatis lucem videre non potest.* S. Gregorius Nazianzenus hanc doctrinam in Jambo contraxit.

Anima viciosa.
S. Ephræm de Laud. Joseph. Patriarchæ.
Serapion apud Anton. in Melissa p. 1. serm. 1.
S. Gregor. Naz. sent. Jambic. 57. Senec. Ep. 94.

Consilia nemo recta commotus capit,
Consulta nec sunt, ira queis adjungitur.

Præclarè Seneca. *Ubi aliqua res obcæcat animum, & ad officiorum dispiciendum ordinem impedit; nihil impedit, nihil agit, qui præcipit. Nihil enim proficient præcepta, quamdiu menti error obfusus est, si ille discutitur, apparebit quid cuique debeatur officio.*

333. Aqua, naturâ suâ deorsùm nitens, miro siphonum artificio sursum tendere, & in usus humanos ex imo fundo in sublime ascendere didicit. Unde eodem siphone Emblematis vice expresso, aquam hæc verba loquentem introduces. SURGO, NE DETUR INANE. Illius hæc imago est, qui non sine profunda animi modestia, nullâque sui ipsius existimatione ad dignitatum fastigia sublevatur. Præclaram hujus doctrinæ facem præluxit S. Matthias, qui inspirante Spiritu sancto inter Apostolos recensitus est, ne sedes illa unde perfidus Judas exciderat, vacaret. *Tu Domine ostende quem elegeris ex his duobus unum accipere locum ministerii hujus, & Apostolatûs, de quo prævaricatus est Judas, ut abiret in locum suum.* Porrò homo, nativâ corporis sui mole deorsùm semper & ad vitia inclinat; undè, ni virtutum fluentis vacuus esse velit, per gratiæ Divinæ canales sursum conetur, necesse est. Hortantem audi Magnum Augustinum. *Sursùm cor, sursùm cogitationem, sursùm amorem, sursùm spem, ne putrescat in terra.*

Modestia S. Matthias.
Act. 1. 24.
Sursum tendere.
S. Aug. in Psal. 90. Conc. 2.

334. Nisi tubo aliquid vacuitatis intervenerit, continuum liquorem in usus humanos sursûm è dolio extrahit. Unde rebus ille, aquas fundens, epigraphen à D. Carolo Bosso recepit. MOTU PERENNIS. Divina gratia, in sacris litteris aquarum effigie describi solita, assiduo felicitatis fluxu gaudet, nî nos à virtutum exercitatione otiosos repererit, S. P. Augustinus. *Qui boni sunt, cum Dei gratia contendunt perseverare in operibus bonis; quia non qui cœperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.*

Gratia Dei.
S. Aug. ser. 1. de Temp.

335. Aqua, ventorum impetu intra Oceanum aut vastum aliquem lacum jactata, & adversùs scopulum allisa in altum erigitur, undasque fluctuantes versùs cœlum attollit. Unde lemma, ELEVATUR ALLISA. Ita è persecutionum tempestate non rarò plurimùm tam spiritualis, quàm temporalis augmenti capimus. Verè, S. Gregorius Papa. *Mala, quæ nos premunt, ad Deum ire compellunt.*

Calamitates utiles.
S. Greg. Pap.

336. Humilitas regia est ad summas dignitates via; id quod haud obscurè ex aqua disces; quæ ex uno colle præcipitata, alterum vicinum ascendere cogitur cum dicto, DEFLUENS ELEVOR. Ovidius.

Humilitas exaltat.
Ovid.

Et magis exurgit, quò magis unda cadit.

Oportet namque, asserente Doctore mellifluo, *humiliter sentire de se nitentem ad altiora.* S. Hieronymus in encomiis S. Paulæ ait, *Minima fuit inter omnes, ut omnium major esset, & quantò se plus dejiciebat, tantò magis à Christo sublevabatur.*

S. Bernard. serm. 34. in Cant.
S. Hieron. Ep. ad Eustoch.

337. Aqua, canalis angustias egressa, mox vivo impetu versùs cœlum erumpit. Lemma. COHIBITA SURGO. Seu ut Academiæ Altorffiensi placet. FORTIOR E LATEBRIS. vel ANGUSTIIS ELEVATUR. Hinc disces, animam nostram, ut ad Deum contendat, à morborum, persecutionum, aliarumve calamitatum angustiis maximum incitamentum recipere. Egregiè in hanc rem Joannes Climacus. *Quemadmodum coërcita aqua in altum exurgunt, ita sæpè anima periculis circumventa, ad Deum per pœnitentiam exurgit.* Et meus. S. Prosper.

Persecutiones ad Deum elevant.
Jo. Climacus gradus 27.
S. Prosper. Epigr. de angusta vitæ via.

Amplis incedit spatiis terrena voluptas
Angusto virtus limite celsa petit.

Virtus proindè inter angustias sive voluntariæ castigationis, sive externæ persecutionis, multùm adolescit ac sublevatur, imò verò oculos suos tantò sublimius suprà universum attollit, quantò arctiore adversitatum sorte comprimitur.

Virtus castigata.

338. D. Didacus Saavedra, ut demonstraret, errores admodùm esse fœcundos, utpote è quorum unico complures semper emergunt; lapidem depinxit, qui in aquam projectus, ex aliis alios identidem innumeros circulos intra undas efformat: addito Hispano lemmate. DE UNO ERROR MUCHOS. seu, ni fallor, meliùs. AB UNO MULTIPLICES. Penè ad verbum S. Gregorius Nazianzenus.

Peccata fœcunda.
S. Gregor. Nazianz.

Et lapidem si quis tranquillas mittat in undas,
Egregios turbat latices, vitiatque colorem,
Multiplicesque orbes summâ nascuntur in undâ.

Emblematis mentem explicant Justus Lipsius, *Licentia una*, inquit, *janua & aditus ad omne scelus.* S. Joannes Chrysost. *Semper scelera, dum non reserantur, increscunt, & in augmenta facinorum prosilitur.* Et S. P. Augustinus. *Ex voluntate perversa facta est libido*

Lips. Cent. 1. ep. 73.
S. Joan. Chrysost. serm. de Absalon.
S. Aug. l. 8. Conf. c. 5.

libido, & dum servitur libidini, facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas.

339. Aquæ rivulus infra solem, in Leonis constellatione existentem, depictus, epigraphen tenet, GRATIOR ALGET. Innuit videlicet, sicuti refrigerantis aquæ, apud sitibundos nunquam majus habetur pretium, quàm dum intrà æstivos calores toto corpore uruntur; ita beneficia, inter egestatis ac calamitatum angustias collata, pluris, quam aliàs unquam, æstimari: In hunc sensum Salomon. *Sicut frigus nivis, in die messis, ita legatus fidelis.* Et rursùs. *Aqua frigida animæ sitienti. & nuntius bonus, &c.* Huc reflectens S. Ephræm Syrus. *Sicut aqua frigida,* inquit, *in magnis caloribus sitienti: ita consolatorius sermo fratri in tribulationibus & angustiis ipsius.* Emblematis mentem meus Carducius hoc disticho explicat.

Gratior en alget rivus dum Syrius ardet;
Tempestivà ita sunt munera grata magis.

Cui Jambos subjungit:

Ut rivus alget gratior sub Syrio;
Sic dona pluris æstimes, si congrua.

340. Aqua congelascens è canali suspensa hæret, cum lemmate. GELIDA NON FLUIT. Ita sanè Dives, avaritiæ frigore constrictus, nullam opum cumulatarum partem in egenos profundit. S. Asterius. *Corporis avari,* inquit, *non aliter: anima nihil lucratur; quia non exuberat à dextera ejus eleemosyna.* Et Hector Pintus. *Cor humanum absque amore Divino frigidum & gelatum est. Divino autem amore incensum liquescit, & funditur, omnibusque inopiis desiderat subvenire; unde ait in Canticis sponsa; Anima mea liquefacta est, ut dilectus meus locutus est.*

341. Rivulus, versùs arbusculi cujusdam radices fluitans, epigraphen tenet. ALIMENTA MINISTRAT. Patrisfamilias hoc paradigma esto, cui incumbit, filiis suis congrua optimæ educationis alimenta subministrare. *Quemadmodum Divinâ lege,* inquit Catechismus Pii V. *sanctum est, ut parentibus filii honorem debeant, ut pareant & obsequantur: sic parentum propria officia sunt, atque munera, ut sanctissimis disciplinis ac moribus filios imbuant.* S. Basilius Emblematis mentem ad jejunium trahens. *Pueri,* inquit, *velut plantæ virides, jejunii aquâ irrigentur.*

342. Aqua, ingenti copiâ ac nimio impetu versùs hydromylam præcipitata, illam non modò non circumagit; sed frangit, ac demolitur. Lemma. FATIGET, NON RAPIAT. Sic studiis eousque habenas laxemus, ut laborem quidem sentiamus, nullum tamen sanitatis aut vitæ dispendium nobis exindè creemus. Providè Demetriadem suam imbuens S. Hieronymus. *Sit ipsa lectio,* inquit, *temperata, cui finem consilium, non lassitudo imponat; nam studium intemperans lectionis in reprehensionem cadit; & quod laudabile est in genere suo, fit nimietate sui culpabile.*

343. Quidquid has terras incolit, asserente Abbate Certano, caducum, ac instar rivuli fugitivum est, qui obvia florum herbarumque latera lambit, & lambendo aufugit; Nimirùm. LAMBIT, ET LABITUR. S. Ambrosius. *Itaque inanes & vanæ rerum species tanquam in somno venerunt, abierunt, astiterunt, evanuerunt, circumfusæ dispersæ sunt: teneri videntur: & non tenentur.*

344. Aqua sordes omnes, è lotis manibus abstersas, in se recipit, & ut Joannes Baptista Mazzolenus ait, RECIPIT, QUAS DILUIT. Compluribus solenne est, eadem vitia, quibus ipsimet contaminati sunt, in aliis reprehendere. Adversùs istos D. Paulus. *Qui prædicas non furandum, furaris; qui dicis non mœchandum, mœcharis; qui abominaris idola, sacrilegium facis.* Unde in Vitis Patrum Abbas Astor, *Si quis docet aliquid, & non facit quod docet, similis est puteo, qui omnes ad se venientes satiat, & sordes delet, se ipsum autem purgare non possit, sed omnis spurcitia & immunditia in eo est.*

Rom. 2. 21.
Vita Patrũ l. 5 c. 10.

345. Juvenilis ætas tenuem aquæ rivulum imitatur, qui præeuntis digiti vestigia undique insequitur, cum lemmate. QUA DUXERIS SEQUITUR. Penè ad verbum S. Hieronymus. *Ut aqua in areola, digitum sequitur præcedentem: ita ætas mollis & tenera, in utramque partem flexibilis est, & quocunque duxeris, trahitur.*

Juventus.
S. Hieron. Ep. ad Gaudent.

346. Lucarinus S. Petrum, inverso corpore cruci affixum, delineaturus, aliquot domos, lacui vicinas depinxit; qui illarum imagines, in se reflexas inversâ figurâ proponebat cum lemmate. AT IMAGO PER INVERSUM. Enimverò Petrus moriturus, genuinam Servatoris sui imaginem in se expressit dum; Christi capite versùs cœlum in crucem fixo, ipse, ceu illius umbra & imago, caput suum deorsùm suspendi voluit. Didacus Baeza. *Quando,* inquit, *aliquis in sublimi vertice consistit: umbra, quæ ab ejus corpore fit cadens per declive, inversam prorsùs repræsentat figuram, inversisque vestigiis exprimit corpus illud, cujus est umbra. Itaque Crux, ut Petrum accepit, tantam illi gloriam dedit, ut esset umbra expressissima Christi Domini, quem in vertice Calvarii crucifixum, necesse erat, ut umbra exprimeret, inversis omninò vestigiis.*

S. Petrus Crucifixus.
Dida. Baeza Tom. 1. in Evang. l. 3. c. 4. § 4.

347. Joannes Ferrus Prælato benefico, & in gratiis dispensandis liberali, Emblematis loco aquam, è vase diffusam, offert; addito lemmate. ET LATE DIFFUNDITUR. Cassiodorus, *Pietate plenum est,* inquit, *peregrinam gentem publicis beneficiis obligare, & non tantùm consanguineos ad substantiæ lucra mittere, quantùm ipsos quoque advenas invitare.* Cumprimis tamen Gratia Divina *late diffunditur;* siquidem *Pater cœlestis solem suum oriri facit super bonos & malos; & pluit super justos & injustos.* More suo præclarè Doctorum Phœbus. *Istum panem,* inquit, *quo venter impletur, videtis Deum dare non solùm laudatoribus suis, sed etiam blasphematoribus. Laudas pascit te: blasphemas, pascit te: ut pœnitentiam agas, expectat te: sed si te non mutaveris, damnat te:*

Prælatus beneficus.
Cassiod. l. 12. Var. Ep. 9.
Gratia Dei.
Matth. 5. 45.
S. August. ser. 48. de Divers. cap. 6.

348. Aquas, è vento agitante turbatas, hoc lemmate notârunt; CESSANTE CLARESCUNT. Conscientiæ nostræ id solamen esto, quæ, tentamentis ac peccandi occasionibus sublatis, ad pristinam serenitatem reverti permittitur. Appositè S. Cromatius. *Non fit mare tranquillum, nisi cessaverint venti: sic nec animus erit mitis, & quietus, nisi ea, quæ exsuscitant & inflammant, fuerint abdicata.*

Occasiones.
S. Cromat. l. de 8. Beatit.

349. Aquæ rivulus, in medio suo decursu per angusta transversæ cujusdam craticulæ foramina manans, epigraphen tenet. NE SORDESCAT. Emblema hoc fuerit Juliani Pozzobonelli, Servitarum Magistri, & Academici inter Electos Restrictis eoque forsan innuere volebat, veluti perforatæ illius laminæ beneficio omnis illuvies excluditur, nec nisi aquis limpidis ac purissimis transitus patet; ita sibi decretum esse, arctum regularis disciplinæ claustrũ subire, sicque animam suam ab omni mundanâ sorde præservare. Atque adeò si vitiorum colluvie immunem te volueris, omnem mundo ac dæmoni aditum obstruas, necesse est. Prolixè ac eleganter in rem præsentem S. Augustinus. *Claude ostium tuum, ne tentator ingrediatur. Tentator non cessat tentare ut irrumpat, si clausum invenerit, transit. Quid est autem*

Clausura utilis.
S. Aug. in psal. 141.

claudere

claudere ostium ? hoc ostium tanquam duas habet valvas , cupiditatis & timoris. Aut cupis aliquid terrenum,& hàc intrat. Aut times aliquid terrenum,& hàc intrat. Timoris ergo & cupiditatis jannam claude contra diabolum , aperi ad Christum ? Quomodo ipsas valvas aperis ad Christum ? cupiendo regnum cœlorum , timendo ignem gehennarum , &c.

Simon Majolus Dierũ Canicul. Colloq. 13. & 22.

350. E Simonis Majoli doctrina, alicubi aquæ è scaturigine sua ebullientes & ideò calidæ reperiuntur , ut nonnunquam copiosæ ac vivaces flammæ intra illas discurrere sint visæ. Hinc nonnemo Emblematis ansam sumens; aquam , flammis è superficie respersam , depinxit; cum lemmate, MUNDAT, ET URIT. Aquam hanc fervidus Prædicator prototypi loco sibi habeat , ut qui conscientiæ munditiem, & pietatis calorem in auditorum suorum cordibus cumprimis fovere studeat. Geminam hanc virtutem à Spiritu sancto in fidelium corda diffundi , ex illo Ecclesiæ suspirio liquet; *URE igne Sancti Spiritus renes nostros & cor nostrum Domine , ut tibi casto corpore serviamus , & MUNDO corde placeamus.* Talis denique vindicans boni Principis Justitia, simul & in sceleratos animadvertit , & Provinciam ab hac hominum fæce expurgat. Idipsum in rem præsentem de calamitatibus , in hoc mundo sustinendis pronuntiat S. Augustinus. *Patientia necessaria est , quamdiu veniat quod promissum est. Medicus exerit ferrum ad secandum vulnera , & dicit ei, quem secturus est , patiens esto, sustine , tolera, in doloribus exigit patientiam , sed post dolores promittit salutem.*

Prædicator. — Spiritus S. — Justitia vindicativa. Calamitates. — *S. Aug. in Psal. 91.*

351. S. Thomas Villanovanus, ne egenos vitæ alimenta deficerent , sese ad extremam penuriam opibus omnibus exhauriri voluit : Facinus adeò heroicum nonnemo Emblemate significaturus , aquam depinxit , quæ ad irrigandas herbas in campos effusa , se ipsum perdit & absumit ; addito lemmate. DEFICIT , UT ALAT. Mens illa generoso etiam in Alexandri V. Pontificis Maximi , pectore locum obtinuit, qui bonis omnibus in pauperes erogatis , amicis suis dicere solebat , *se olim divitem Episcopum fuisse* (dum nimirùm Novariensi Ecclesiæ præerat) *Postea Cardinalem factum eguisse ; atque dein Pontificatu ornatum , ad mendicitatem penè redactum esse ;* uti de ipso refert Baptista Fulgosus. Nimirum uterque hic Eleemosynarius haud dubiè cordi impressum habeat illud Magni Augustini effatum. *Illi dant pretium redemptionis animæ suæ , qui non cessant eleemosynas facere.*

Eleemosynarius. — *Bapt Fulgos. lib. 4.* — *S. August. in Ps. 48. Conc. 1.*

352. Gratiæ & favores, quos Illustrissimus D. Antonius. Longus , etiamnum Cremensium Prætor, optimâ fide , nullisq; muneribus aut proprio quæstu lacessitus in suos subditos cumulatè distribuit , crystallino aquæ rivulo fuere repræsentati , cui , per rupem defluenti , descripserunt. LIMOSE NUNQUAM. Hæc Fr. Lucretii Borsati imago , quam inter cætera symbola Panegyrica in honorem Prætoris illius Cremensis edidit , etiam S. Hilario propria est , qui doctrinæ suæ fluenta nullo unquam vel minimo errore turbata habuit ; testante S. Ecclesia. *Multos libros scripsit mirâ eruditione ; quos omnes S. Hieronymus ad Lætam sine ulla erroris suspicitione legi posse testatur , &c.* Omnium tamen optimè Mariam Virginem hoc Emblema spectat , quæ nec minimâ unquam ullius vitii sorde fuit temerata ; Pulchrè S. Thomas. *Potest aliquid creatum invenire, quo nihil purius esse potest in rebus creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit ; & talis fuit puritas B. Virginis , quæ à peccato originali & actuali immunis fuit.*

Gratia sine quæstu exhibita. — Sapientia sine errore. — *Brev. Rom. 14. Januar* — Puritas M. V. — *S. Th in Sent. dist. 44. quæst. unica art. 3. ad 3.*

353. Ea est aquarum indoles, ut otiosæ languescant, fastidium pariant, residesque ac emortuæ penitus corrumpantur. Si Senecam consulas, *Aquæ inutiles pestilentesque in abdito latent , ut quas nunquam usus exerceat , nunquam aura liberior verberet ;* ut adeò aquas , vento agitatas , hoc lemmate sat opportuno notaverim. NE VITIUM CAPIANT. Ex Ovidii sententiâ.

Senec. lib. 3. Natural. quæst. c. 2. — *Ovid.*

Et vitium capient , ni moveantur aquæ.

Verissimè adeo pronuntiat S. Bernardus , *Otiositas mater est nugarum , & noverca virtutum omnium : ipsa enim est , quæ virum fortem fortissimè præcipitat in reatum.* Porrò Deus Justorum mentes ceu aquas , assiduis calamitatibus jactat , ut vel sic à putredine ac vitiorum inertiâ præserventur. Breviter S. P. Augustinus. *Molestius exercitata vita justorum , splendidius enitet.*

Otium. — *S. Bernard. de Consid. lib. 2.* — Calamitates præservant. — *S. Aug. de Nat. & Grat. c. 2.*

354. Aqua ideò cumprimis ad irrigandum arboris radicem ab olitore derivatur , ut fruges suas felicius ac copiosius eniti queat ; unde lemma. UT FRUCTUM PROFERAT. Ita sanè recentes fidelium plantulæ ideò solum doctrinæ Christianæ aquis asperguntur , ut olim uberes virtutum fructus proferant. *Hoc quippe ,* inquit S. Thomas Villanovanus , *facit lectio sancta in corde , quod aqua in arbore , radicem voluntatis humore spiritûs irrigat , ut tempore suo fructus bonorum operum grandes emittat.*

Lectio ac doctrina spiritualis irrigat. — *S. Thom. Vill. Conc. 2. de S. Nicolao.*

355. Henricus Engelgrave aquas, è situlâ in canalem effusas depinxit addito Ovidii lemmate. PLENIOR UNDA DEFLUET. Fons enim aquas , per canalem in situlam dispensatas , postea longè majore copiâ ex illo recipit. Eos , qui eleemosynis erogandis student, hoc Emblema delineat ; quippe qui fortunas suas, in pauperes distributas , nunquam deficere , sed semper , quasi collibo, augescere experiuntur. Salomone teste , *Fæneratur Domino, qui miseretur pauperis ;* cui Christus firmamentum addidit , *Date & dabitur vobis. Liberale est officium ,* inquit Tullius , *serere beneficium , ut possis metere fructum.* Et S. Clemens Alexandrinus. *Largitio bonus est fons benignitatis , & potum sitientibus communicans rursùs augetur & repletur, &c.*

Eleemosynarius. — *Prov. 19. 17.* — *Luc. 6.* — *Cicero.* — *S. Clem. Alex. l. 3. Pæd. cap.*

356. Tametsi exigua aquæ portio intra lebetam fundatur ; ea tamen ab ignis suppositi calore rarescens , ad dimensionem adeò vastam excrescit , ut supra vasis labra ebulliat. Epigraphen P. Henricus Engelgrave addidit. EXUNDAT , NEC ABUNDAT. Ita , inquit ille , omnia mundi bona plurima quidem ac cumulata humana oculis apparent , quæ tamen , si integrâ fide spectentur , rarissima ac penè nulla sunt. S. Augustinus. *Christianus homo, inquit ; non debet abundare , sed pauperem se debet agnoscere ; Et si habet divitias , scire debet , quia non sunt illæ veræ divitiæ , ut alias desideret : qui enim divitias falsas desiderat , veras non quærit ; qui autem veras quærit , adhuc pauper est.*

Bona mundi. — *S. Aug. in Ps. 122.*

357. Gambertus de aquis, intra fontis craterem, veluti in carcere conclusis , simulque hyemis inclementiâ congelatis , ait , eas sibimet injecisse vincula, suique ipsius esse captivas. Unde lemma. CAPTIVA SUI. Hanc ideam illi assequuntur, qui sponte sua vel corporis castigandi rigores suscipiunt ; vel proprii sui intellectûs, judicii, aut discursûs acumina in sanctæ fidei obsequium cogunt ; congruè nimirum ad illud Apostoli. *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.* Nam , Magno Augustino teste, *quod humana ratio non invenit , fides capit ; & ubi humana ratio deficit , fides proficit.*

Anima religiosa & fidelis. — *2. Cor. 10. 5.* — *S. Aug. serm. 16. de Divers. cap. 2.*

358. Aqua, occultis artificiis coacta, vivaci impetu è fontis siphone versùs cœlum erumpit ; mox tamen , ubi supremum gressûs sui terminum attigit, proprio

proprio pondere depressa recidit, viâque rectâ in terram delabitur. Emblemati subscribes. EX ALTO IN PRÆCEPS. En genuinum miserrimæ conditionis humanæ typum! hæc enim verò ad dignitatis, divitiarum, & gloriæ fastigium sublevata, quid nisi ruinas, lapsus, ac præcipitia expectet? Expertus id David, *Exaltatus autem*, inquit, *humiliatus sum & conturbatus.* Dilucidè Divinus Vates *Incurvabitur sublimitas hominum, & humiliabitur altitudo virorum*: Et rursùs. *Excelsi statura succidentur, & sublimes humiliabuntur.* S. P. Augustinus. *Ipsi sunt, qui malè cadunt, qui spem suam in hoc sæculo ponunt.* Ad Emblematis mentem plurimùm confert Poësis Lyrica Josephi Baptistæ.

Pirro non superbir, che quando aletta,
Fortuna ingenerosa, all' hora offunde.
Ogni splendor di mondo occaso attende,
E volo altero il precipitio aspetta.
Nitroso ardor, che per l' aeri strade
Veggiamo seminar lucidi oltraggi,
Quando s' inalza troppo, all hora cade.

359. Aqua per campi elicem ad sitibunda gramina irriganda decurrens, eandem à P. Gamberto epigraphen recipit, quam jam olim Claudianus Nilo pronuntiavit. SALUS SITIENTIBUS. Ita nimirùm charitas suam opem in eos præ aliis effundit quos majore egestate pressos novit, *Eleemosyna*, inquit S. Bernardus, *nisi indigenti, danda non est, exemplo naturæ, quæ corporalibus membris secundum eorum necessitatem distribuit cibum; terræ quoque sitienti aqua utilis est, &c.* Ælianus miris encomiis extollit Theoclem, Thrasonem & Prassum, quod relevantis civibus copiosas divitias in extrema egestate distribuerint.

360. Homo charitatis studiosus, & in id unum incumbens, ut aliorum egestatem ope ac refrigeriis sublevet; authore P. Carolo Bovio, vasis emblemate, in medio horti collocati, depingi potest, in quo sedulus olitor magnam aquæ copiam, floribus irrigandis, habet reconditam, epigraphen addidit. CONGREGAT UT DISPERDAT. Fortassis edoceri cupis, quî semper etiam pauperrimus, erga egenos possis esse dives, eorumque necessitati succurrere? Consilium audi Magni Augustini. *Justus qui non habet extrinsecus facultatem, habet intrinsecùs charitatem: etenim si habet foris facultatem, dat ipsa charitas, quod habet: si autem non invenit foris, quod det, dat benevolentiam, dat consilium, præstat auxilium, si potest. Ad extremum, si nec consilio, nec auxilio adjuvare potest, vel voto adjuvat, vel orat pro contribulato: & fortè magis ipse exauditur, quàm qui porrigit panem. Habet semper unde det, cui plenum pectus est charitatis.* Hanc virtutem admodum familiarem, & quasi domesticam habuit S. Ignatius Loyola, de quo Bovius canit.

Exiguam, pauper, quam corrogat, erogat idem
In populi turbas largus egentis, opem, &c.

Verissimè adeò, *habet semper unde det, cui plenum pectus est charitatis*, uti paulò ante ex S. P. Augustino retuli.

361. Idem Bovius bombylium mathematicum cum siphone, ad illius umbilicum prominente, ac copiosas aquas eructante, expressit: addito lemmate. CUM CALET, EXILIT, quasi diceret, ibi demûm lachrymarum rivulos versùs cœlum sublevari, quando pietatis ac devoti animi calore effervescunt. Certè Maria Magdalena in planctus soluta est, quia *dilexit multùm.* S. P. Augustini cor, amore erga Superos undique accensum, uberes effudit lachrymas. Eandem caloris Divini virtutem sensêre S. Ignatius Loyola, S. Carolus Borromæus, aliique complures. Opportunè in rem præsentem S. Anselmus. *Nares Dei*, inquit, *inspiratio ejus in corda fidelium, ut est illud in libro Regum; ascendit fumus de naribus ejus, id est, lachrymosa compunctio pœnitentium in inspiratione ejus.*

[*S. Ansel. l. de vestim. & membris Dei apud P. Velaz. q. in c. 3. ad Philipp. v. 18. n. 22.*]

362. Aqua de aëre, intra carnales attrahente, ex imo putei alveo in sublime levatur. Emblemati subscripsit Bovius. SPIRITUS INTUS AGIT. Innuebat nimirùm, eos, qui Divino spiritu sunt pleni, ad ardua quæque negotia ultro animari. Christus referente S. Matthæo, vix baptismatis fonte tinctus, *ductus est in desertum, ut tentaretur à diabolo.* Ne verò hanc luctam sine præviis viribus aggrederetur, Spiritum sanctum, dum abluebatur, suprà se visendâ formâ præsentem habuit. De hoc P. Franciscus Maldonatus. *Simul atque baptizatus est, & Spiritus sanctus super eum descendit, in desertum secessit; fortassè Spiritûs sancti, qui super eum descenderat efficacitatem ostendere voluerunt Evangelistæ, hoc enim spiritu plenus Christus, sese ad pugnam accinxit, &c.* Unde etiam homo, si Spiritum S. acceperit, mox è terra sublevari, suumque Creatorem attingere cupit. S. Augustinus. *Qui Spiritum S. recepit, non est temporalibus voluptatibus servus, sed Dominus corporis factus, & servus Creatoris.*

[Spiritus S. animat. — *Matth. 4. 1.* — *Fr. Mald. in hunc loc.* — *S. Aug. ser. 41. de divers. c. 1.*]

363. Joannes Baptista Mazzolenus plurima diversæ majoris & minoris formæ vasa rotunda, octogona, & ovata circùm fontem statuit; asserens, quod aqua, vel alius liquor, FORMÆ SE ACCOMMODAT OMNI. Hâc Emblematis mente quemquam è familia Fontana magni nominis virum insigniebat, qui suam loquendi peritiam ad omnium ingenia, conditiones, & naturas exactè componere noverat; veluti illam S. Laurentii Justiniani parænesin cordi suo incisam tenuisset. *Transformemur in singulos, communicemus nos omnibus, ita ut illud Apostoli compleatur in nobis: omnibus omnia factus sum.* Cæterùm bonus Magister, ut discipulorum profectui tanto melius studere queat, eorum genio & captui sese in dispensandis sapientiæ suæ aquis, quantùm fas est accommodare debet.

[Conformari aliis. — *S. Laur. Just. de triumphali Christi agone c. 4.* — Magister.]

364. Aqua, è salso mari ad superiorem aëris regionem sublevata, in nubem concrescit, &, excoquente sole dulcis relabitur. Unde lemma, DULCIOR INDE REDIT. S. Petri hæc imago est propria, qui è mari ad Apostolatûs fastigium elevatus, universum orbem suavi ac Divinâ sacri Evangelii pluviâ irrigavit. Porrò homo, è mundi amaritie ad vitam religiosam evectus, tandem ita in virtutibus solidatur, ut omnes passim suavissimâ boni exempli dulcedine perfundat. Et appositè quidem mundum maris nomine intelligere licet; nam magno Augustino teste, *Mare est mundus amarus salsitate, turbulentus tempestate, sæviens fluctibus persecutionum.* Certè idem Augustinus, ex hoc vitiorum pelago ad fidei orthodoxæ fastigium ascendens dulcedinem adeò miram distillare cœpit, qualem hodie etiamnum S. Ecclesia suis fidelibus indies gustandam proponit, unde hæ ipsius voces: *A stulta sæculi amaritudine me eruisti, atque adhibita tuæ dulcedinis charitate melli-fluum reddidisti.*

[S. Petrus. — Religiosus. — *S. Aug. in Psalm. 65.* — S. Augustini conversio. — *S. Aug. l. Medit. c. 1.*]

365. Sicuti tranquilla ac pellucida aqua minimos etiam lapillos arenulasve funditùs spectandas exhibet, ita turbida nihil penè fideliter repræsentat. Unde lemma. OCULIS NIL TURBIDA PRÆSTAT. Hinc disces, tentationis tempus consiliis suscipiendis penitùs ineptû esse; tentatio enim mirè perturbat, atque ad res suis momentis ponderandas planè inhabilem reddit; juxta illud Davidicum,

[Tentatio ad consilia suscipienda, est inhabilis.]

Pſ. 39. 13. cum. *Comprehenderunt me iniquitates meæ & non potui ut viderem.* Proinde eâ ingruente nihil unquam de veteri inſtituto propoſitove immutandum eſt, donec conquieſcat aqua, ſubſideat lutum, redeat animo limpiditas, omniaque perſpicua fiant. Commendant hoc magnoperè cùm alii vitæ ſpiritualis duces, tùm S. Ignatius in regulis, quas ad diſcernendos diverſos hominum ſpiritus tradidit, ubi, etiam hanc rationem adfert. *Quemadmodum dum fruitur quis conſolatione, non proprio ſuo, ſed boni ſpiritûs inſtinctu regitur: ita obſervante ſibi deſolatione, agitur à malo ſpiritu, cujus inſtigatione nihil unquam rectè conficitur.* (S. Ignat. l. Exerc. ſp. Reg. 5.)

Mundus inebriat. 366. Lynceſtis aqua, quam Acidulam vocant, inſtar vini temulentos facit. Lemma. DEMENTAT INANIS. Ita vaniſſimus mundus ſuos aſſeclas adeò omni ratione deſtituit, ut & propriæ ſalutis, & boni æterni obliviſcantur. *Vita mortalis*, inquit S. Auguſtinus, *infinitam ſtultorum multitudinem aureo calice, quem in manu habet, inebriat.* (S. Aug. lib. Medit. c. 21)

BULLÆ.

Res mundi. 367. Bullæ nonnunquam in undarum tumentium ſuperficie vix enatæ, mox diſparent; dignæ proindè, quibus inſcribas; TUMESCUNT, ET INANESCUNT. Hac ratione, quidquid ſuperbè oſtentat mundus, bulla eſt. Veriſſimè Petrus Cellenſis, *Currit, fluit labitur, evaneſcit quidquid unquam habere poteſt mundanus uſus.* S. Nilus, *Omnia mundana*, inquit, *umbra, & fumus, & bullæ ſunt.* Et S. Gregorius Nazianzenus. *Nihil eorum, quæ mixta concretaque ſunt, ſemper eodem ſtatu permanet. Exiguum ad tempus, Bullarum adinſtar, ſpiritui noſtro circumjacentium eſt corpus. Mox autem extinguitur, nullo in vita hujus tumoris relicto veſtigio.* Denique his omnibus ſuperior Salomon. *Spes impii*, inquit, *tanquam lanugo eſt, quæ à vento tollitur, & tanquam ſpuma gracilis, quæ à procella diſpergitur.* (Pet. Cell. l. 5. Ep. 13. S. Nil Paræneſ. c. 221 S. Greg. Naz. Orat. 2. de paupert amanda. Sap. 5. 15.)

368. Bullas illas mirâ colorum varietate perpictas cernere licet, quas pueri, ex aqua & ſpumante ſapone formatas, jucundo quidem, ſed brevi ſpectaculo inflant: tanta enim eſt illarum venuſtas, ut ſimul & florum elegantiam, & gemmarum pretium, totamque ſuperbam Iridis cœleſtis pompam in ſe ſolis veluti compendio, oſtentare videantur, at quamdiu, obſecro, hic ſplendor obtinet; nimirùm, aſſerente Carolo Rancato, DUM NITET, CADIT. Bullis concolor eſt omnis mundi forma, dignitas, ac gloria, quæ quidem apparentis ſplendoris plurimùm, ſtabilitatis verò nihil continet. Teſtem habeto. S. Gregorium Papam. *Carnalis gloria DUM NITET, CADIT.* S. Auguſtinus. *Hujus vitæ felicitas temporalis eſt, ab hac vita incipere, neceſſitatis eſt, in ea perſiſtere, voluntatis.* (Mundana felicitas. S. Gregor. Pap. l. 16. Moral. c. 5. S. Aug. Ep. 29. cap. 2.)

369. Bulla vocatur tumor ille perexiguus, qui ex ſtillicidiis in aqua natus, aut ex aqua aut ſmegmate confectus, eâdem facilitate, quâ gignitur, iterùm reſolvitur; ibi potiſſimùm, cùm maxime excrevit, diverſis fulgens coloribus. Eam proinde meus Concanonicus, D. Alexander Luzon de Millares hoc lemmate ſpectandam propoſuit. DUM SPLENDET, FRANGITUR. Genuinam hanc felicitatis humanæ effigiem dixerim: fatalem enim mundana omnia chriſin habent, & non modò annum, ſed diem, horam, imò momentum climactericum. Certè omnia fortunæ & ambitionis mancipia meritò formidare debent ut verè climactericum illum annum, horam, vel momentum, in quo gratiâ, divitiis, vel dignitate maximè ſplendent. Homo enim non poteſt fixè & immobiliter, in gradu ſuo perſiſtere: cùm ad ſummum pervenit, deſcenſus aut ruina illum expectant. Quando Amanni fortuna potiſſimùm ſplenduit, ſubitò miſerrimam paſſa eſt eclipſin; *Necdum verbum de ore ejus* (Regis Aſſueri) *exierat, & ſtatim operuerunt faciem ejus:* Perſarum enim more homini mortis reo, facies velabatur. Necdum verbum de ore Regis exierat, & bulla maximè ſplendeſcens evanuit. Veriſſimè Seneca. *Non eſt iſta ſolida & ſincera felicitas. Cruſta eſt, & quidem tenuis. Itaque dum illis licet ſtare, & arbitrium ſuum oſtendi, nitent & imponunt: cùm aliquid incidit, quod diſturbet ac tegat, tunc apparet, quàm altæ ac veræ fœditatis alienus ſplendor abſconderit.* Suſpecta ſemper fuerat Didaco Areas, Joannis Caſtiliæ Regis cubiculario, ſumma apud Principem Gratia, & ridentis fortunæ favor; unde clavum ſibi optare conſueverat, cùm ut inſtabilem Principum gratiam, ne fugitiva poſſet avolare, affigeret; tum ut fortunæ rotam detineret, ne, quem in ſublimi locavit, ad ima deprimeret. (Felicitas mundi. Bona mundi caduca. Eſth. 8. 11. Senec l. Provid. c. 6.)

370. P. Jacobus Maſenius bullam, in mari tumeſcentem, hoc lemmate notavit. ET LEVIS, ET BREVIS EST. Ita qui in aulis ſubitò inflantur, & arroganter extolluntur, mox mutante fortunâ, in priſtinum ſuum nihilum recidunt. Probè res omnes mundi caducas & leves perſtringit Magnus Auguſtinus. *Vana ſæculi hujus, ſi inexperta concupiſti, experta contemnas. Fallax eſt enim in eis ſuavitas, & infructuoſus labor & perpetuus timor, & periculoſa ſublimitas, Initium ſine prudentia, & finis cum pœnitentia.* Ita ſe habent omnia, quæ in iſta mortalitatis ærumnâ cupidiùs, quàm prudentiùs appetuntur. Id quod longè maximè de brevi ac tranſitoria hominum vita intelligas velim. Unde idem Doctorum Phœbus. *Etſi*, inquit, *longa videatur ætas, cùm venerit mors, convincitur brevis, quia finitur.* (Principum favor brevis. S. August. Epiſt. 82. Vita humana. S. August. Pſal. 120.)

AQUÆ DISTILLATÆ.

Caput. XXII.

371. AQuæ, ex herbis, aliiſque rebus eliquatæ, oculis noſtris ſeſe colore ac formâ omninò ſimiles exhibent, quas tamen virtute longè diſſimillimas experimur. Unde Areſio authore, illis inſcribes, VIS AB ORIGINE PENDET. Ita Principis virtus non à dignitatis majeſtate, ſed à propria indole, quæ ipſi ex natalibus & bona educatione obtigit, originem ſuam trahere ſolet. Dilucidè Horatius. (Natales Educatio. Horat. l. 4. Carm. Ode. 4.)

Fortes creantur fortibus, & bonis
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

S. Hieronymus Lætam de filia inſtituenda erudiens. *Difficulter*, inquit, *eraditur, quod rudes anni perbiberunt, lanarum conchylia quis in priſtinum candorem, revocet? recens teſta diu & ſaporem retinet & odorem; quo primum imbuta eſt.* Certè Salomon hominum omnium ſapientiſſimus, optimam naturæ temperiem ex ipſo matris utero ſeſe traxiſſe teſtatur. *Puer eram ingenioſus, & ſortitus ſum animam bonam.* (S. Hieron. Epiſt. 71. ad Latam. Sap. 8. 19.)

372. Eidem Emblemati ſubſcribes. VIRES DIVERSÆ LATENT. Tales omninò Sacræ Baptiſmatis aquæ, lachrymarum fontes, & ſcatebræ illæ ſacratiſſimæ, quæ è Divino Chriſti latere profluxerunt. Certè aqua, è Crucifixi latere manans, vires exeruit adeò ingentes ac diverſas, ut reſtituendo toti humano generi ſuffecerit. Unde S. Aug *Percuſſit latus lanceâ perſecutor, & fudit pretiũ redemptor. Hic ſanguis* (Baptiſmus lachrymæ Aquæ è Chriſti latere manantes. S. Aug de Cantaclyſmo. c. 4.)

guis inebriat mentem, ut amorem obliviscatur mundi. Hæc aqua mundat animam, ut corpus sordibus careat diaboli. Cæterùm Emblematis hujus mentem de S. Evangelio interpretari licet, quippè quod, instar liquoris distillati, omnem veteris legis sensum ac virtutem in se complectitur.

hrymæ gdale- ium.

373. Aquam vitæ hoc lemmate insignierunt. LATET IGNIS IN UNDA. Sanctam Mariam Magdalenam hæc imago repræsentabat, intra cujus lachrymas copiosæ amoris Divini flammæ erant absconditæ. Cæterùm in liquore illo adusto, cujus externa facies quidem aquea, re ipsa tamen meros ignes intra se fovet, genuinam vitii effigiem cernere licet, ut quod non rarò pulcherrimam virtutis formam induere novit. Verissimè Juvenalis.

venal. 14.

Fallit enim vitium, specie virtutis & umbrâ.

ractor erba ata. ern ser. in Can-

Pressiùs tamen eo Emblemate Detractor, vel etiam maligna illorum benevolentia significatur, qui sub verbis, melle ac suavitate obductis, toxicum, merosque ignes propinant; imò tanta horum est malitia, ut nonnunquam animi commiserantis indicia in vultu effingere, vocemque suam lachrymis ac mœrore distinguere norint. In hos sycophantas egregiè S. Bernardus. *Videas,* inquit, *præmitti alta suspiria, sicque quâdam cum gravitate & tarditate, vultu mœsto, demissis supercilius, & voce plangenti egredi maledictionem, & quidem tantò persuasibiliorem, quantò creditur ac his, qui audiunt, corde invito, & magis condolentis affectu, quàm malitiosè proferri.*

criptu- reg. hö. Evang

374. Aqua vitæ in quantitatem quidem minorem comprimitur, sed vires, eò ampliores sortitur, quò magis adusta sublimatur. Unde lemma. VIS IN MINORI MAJOR. In hunc sensum de S. Evangelio ait D. Gregorius. *Sancti Evangelii brevis est lectio recitata, sed magnis mysteriorum ponderibus gravida.* Verùm non sola duntaxat sacra Biblia pauculis verbis innumera mysteria & immensam sapientiæ vim comprehendunt, sed ipsum quoque suavissimum nomen Jesu intra duas tantummodo syllabas innumera arcana, & sacramenta gravissima habet recondita; S. Bernardus Senensis. *Nomen Jesu,* inquit, *brevesyllabis, leve prolatione sermonis, grave sententiis. Omnia quæcunque Deus pro salute humano ordinavit, in Jesu nomine comprehenduntur.*

men u. ern. To.2. 49.

375. Aqua, nonnisi distillata & propè adusta morbis medetur. Unde lemma. SANAT, vel FRAGRAT ADUSTA. Sanctos Martyres thaumaturgos, eos præsertim, qui igne interfecti sunt, hoc Emblema spectat; qualis erat S. Afra Martyr & Patrona Augustana, innumeris miraculis hodie etiamnum conspicua. Porrò anima, charitatis Divinæ igne succensa odorem supremo Numini suavissimum exhalat, suâque fragantiâ, veluti holocausto spiritus cœlestes recreat. S. P. Augustinus. *Holocaustum est quidam ignis flagrantissimæ charitatis. Animus inflammetur charitate, arripiat eadem charitas membra in usum suum, non ea permittat militare cupiditati, ut totus exardescat igne amoris Divini, qui vult offerre Deo holocaustum.*

tyr. ritas. ug. in 49.

MARE.

Caput. XXIII.

376. MAre, solem supra se collocatum ostentans, epigraphen tenet. NUNQUAM SICCABITUR ÆSTU. Talia magnorum Principum æraria sunto, quæ bellorum æstu, quantumvis acerrimo, nunquam exhauriantur. Certè, Ecclesia, & fides orthodoxa inter crudeles persecutionum ardores nihil unquam imminuuntur. Unde S. Augustinus. *Non vincetur Ecclesia, non eradicabitur, nec cedet quibuslibet tentationibus, donec veniat hujus sæculi finis.* Cæterùm etiam misericordia Divina, instar vastissimi maris inter humanæ malitiæ ardores nec minimum deficit.

Ærarium inexhaustum. S Ecclesia. S. Aug. in Psal 60. Misericordia Dei.

377. Animum, divitiis, studiis, aut virtutibus nunquam exsaturandum, è maris Emblemate dignoscere licet; addito Aresii lemmate. NON DICIT SUFFICIT, vel è D. Caroli Rancati sententiâ, NEC SATIATUR AQUIS. Ad verbum Ovidius.

Animus insatiabilis. Ovid l. 8. Metam. Avaritia.

Utque fretum recipit de tota flumina terra,
Nec satiatur aquis, peregrinosque ebibit amnes.

Nativus hic avaritiæ color est, de quâ S. Nilus. *Nec multitudine fluminum mare, nec divitiarum copiâ avari animus expletur.*

S. Nil. Orat. 3. de Avar.

378. Mare tranquillum suavibus undarum crispis sese ad littoris arenas insinuat, eaque placidè lambit; cum dicto. OSCULATUR LIMITES. De Religioso id intellexeris, qui regularis claustri aut cellæ angustias lætis ac suavissimis bracchiis amplectitur; ad id argumentis minimè vulgaribus hortatur meus Thomas Kempensis. *Si vis cordetenus compungi, intra cubile tuum, & exclude tumultus mundi, sicut scriptum est: In cubilibus vestris compungimini; in cella invenies, quod deforis sæpè amittis. Cella continuata dulcescit, & malè custodita tædium generat. Si in principio conversionis tuæ benè eam incolueris & custodieris, erit tibi postea dilecta amica & gratissimum solatium.*

Religiosus pacificus. Delmit l. 1 cap. 20.

379. Si Philosophis quibusdam habeatur fides, tota maris salsedo ab uno solis æstu & ardore generatur. Unde Abbas Ferrus mari, & infra solem depicto inscripsit. AD OGNI SUO CALOR, CRESCE L' AMARO. Id est, AB ÆSTU AMARITIES. Hanc maris indolem in sceleratis videas; qui in nequitiis suis tantò gravius amaricantur, quò majorem charitatis ac beneficentiæ ardorem Deus in eos accumulat. Eodem Emblemate etiam amor carnalis ac profanus repræsentatur; enim verò sicuti Divinus amor totus tranquillus ac melleus est, ita vicissim ille, quò firmiores in corde humano radices egerit, tantò plus amaritiei, turbarum, ac fluctuum generat. Divinè prorsus S. P. Augustinus. *Amor tuus,* inquit, *suavis & quietus est. Nam pectora, quæ possides, dulcedine & suavitate, & tranquillitate reples. At contrà amor sæculi & carnis anxius est, & perturbatus, animas certè, quas ingreditur quietas esse non patitur.*

Ingrati. Amor carnalis. S. Aug. lib. Medit. c. 35.

380. Mare tranquillum sub stellato ac sereno cœlo epigraphen tenet. CŒLI REFERT IMAGINEM. Hinc subditi discant, quantùm Dominis suis conformes se exhibeant, eorumque mentem & agendi rationem in se, veluti in speculo, repræsentent. Porrò Religio aut alia quævis communitas, dum sanctâ pace perfruitur, verissimam refert cœli imaginem; haud secus atque mare tranquillum per radios reflexos totam stellati cœli venustatem. *Tantum enim,* Magno Augustino teste, *est pacis bonum, ut etiam in rebus terrenis nihil gratius soleat audiri, nihil desiderabilius concupisci, nihil postremò possit melius inveniri.* Unde *hic dicimur beati; quando pacem habemus, quantulacunque hîc haberi potest in vita bona.*

Conformitas. Pax. S. Aug. l. 19. de Civ. c. 11. Ibid. c. 10.

Sperare. 381. Mari fluctibus undique jactato, subscripsi. MITESCENT. Quos fortunæ adversantis tempestas exagitat, spem concipiant indubitatam, procellas illas olim ad exoptatam serenitatem iri compositum. Pulchrè S. Augustinus. *Nec felicitas hujus sæculi facit nos beatos, nec adversitas miseros. Opus est justitiam tenere, fidem diligere, sperare in Deo, diligere Deum & proximum. Post istos labores habebimus diem sine occasu.* Tibullus. (S. Aug. in Ps. 138. Tibull. l. 2. Eleg.)

Jam mala finissem, letho, sed credula vitam
Spes fovet, & melius cras fore semper erit.

Victor modestus. 382. Lucarinus Victorem quendam modestum Oceani Emblemati insignivit; is quippe, tametsi innumeris ac ingentibus fluviis assiduò locupletatus, nunquam ultra consuetos suos limites intumescit. Epigraphen addidit. NEC AUCTUM REDUNDAT. Idipsum quivis homo inter prosperitatum affluentiam observet velim. Nam, Magno Augustino teste, *Homo fidelis indifferenter utitur mundo isto: nec extollitur, quando res prosperæ accedunt, nec frangitur, quando res adversæ adsunt.* Plautus hâc maris icone insatiabilem meretricis libidinem depingit. (Prosperitas. S. Aug. in Psal. 138. Plautus in Truculen.)

---- *Meretricem ego item esse reor, mare ut est, quod das devorat, NEC UNQUAM ABUNDAT &c.*

383. Idem Lucarinus Ministro cuidam Regio, è Cajetanorum familiâ oriundo, mare fluctuans, quale in illustrissimæ illius Domûs insignibus gestari solet, Emblematis loco depinxit; addito lemmate. DEJICIT, ET EXTOLLIT. Significabat nimirùm; Magnatem illum integerrimum & sceleratos depressisse & virtuosos pro meritis exaltâsse. Iisdem encomiis Regius Vates Deum afficiens, ait. *Hunc humiliat, hunc exaltat.* Item, *Misericordiam & judicium cantabo tibi Domine.* Dilucidè Beatissima Virgo. *Deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles.* De se ipso testabatur David, inter duas auxiliares copias incedere solitus; quarum unam vocabat *Cerethi*, & alteram *Pheleti. E quibus*, interprete F. Francisco Mendozâ, *Cerethi interfectores; Pheleti liberatores interpretantur, ut illi pro justitiâ, hi pro misericordia pugnare viderentur.* Illis enim ad plectendos sceleratos, his verò ad remunerandos innocentes uti consueverat. (Princeps justus & benignus. Psal 74. 8 Psal. 100 1. Luc. 1. 52. Fr. Mend. in lib. Reg. Tom. 1 Annot. 21 n. 32.)

384. Mare tempestuosum, ceto in littus ejecto, illam Alciati epigraphen subjunctam habet. PROPRIIS NEC PARCIT ALUMNIS. Morem hunc indies perfido mundo proprium experimur, qui suos procos & fidissimos amicos tandem gravibus ærumnis affligere consuevit. Optime S. Augustinus. *Attendite sæculum quasi mare. Amas sæculum? absorbebit te, Amatores suos vorare novit, non portare.* At quid orbem universum incuso? in ipsa quoque patria hanc malevolentiam non rarò experimur; dum cives, optimè de patriâ meriti, crudelibus ac injustis decretis proscribuntur. Tyrannidis hujus argumentum dedère Athenæ in Aristide, Themistocle, & Pericle, Roma in Coriolano, Camillo, Cicerone, aliisque igni & aquâ iniquissimè interdictis. (Alciatus Embl. 177. Mundus perfidus. S. Aug. ser. 11. de Verb. Dom. Ingratitudo.)

385. Eidem Emblemati subscribes. QUEM GENUIT, PERDIT. Execrandum hoc parentum quorundam scelus est, dum suâ vel incuriâ, vel injuriâ proprios liberos in mortem præcipitant. Hujus criminis antesignanum se exhibuit illud naturæ probrum Herodes Ascalonites, qui filiorum suorum triadem Antipatrum, Aristobulum & Alexandrum nefandâ manu jugulavit. Hoc nihil inferior Medea, proprios filios immatura morte interfecit. Cæterùm eodem Emblemate nefarii illi parentes comprehenduntur, qui suis liberis vel per mala consilia, vel per vitiosa exempla interitum accersunt. De Protoparentibus nostris ait S. Augustinus. *Duo parentes nos genuerunt ad mortem, duo parentes nos genuerunt ad vitam. Parentes, qui nos genuerunt ad mortem, Adam & Eva: Parentes qui nos genuerunt ad vitam, Christus est & Ecclesia.* (Parentes crudeles aut scandalosi. S. Aug. ser. 19. de temp.)

386. Hujus mundi calamitates indubitatam & opportunissimam esse mentis nostræ vel ad terrenam dignitatem, vel certè ad Deum sublevandæ occasionem, ex Oceani aqua non obscurè conjicies, quæ ventis jactata, epigraphen refert: COMMOTA GRANDIOR. Seu, ut alius de undis loquitur, EXTOLLUNTUR PROCELLIS; vel ut ego aquæ, adversus scopulum allisæ, inscripsi. ELEVATUR ALLISA. S. Gregorius Nazianzenus. *Volo te*, inquit, *morbum nihil aliud esse docere, quàm utilem quandam disciplinam; huc videlicet tendentem, ut & corpora omnia, & quidquid fluxum ac turbulentum est, interituique obnoxium contemnas; ac pro nihilo putans, totum te cœlesti parti addicas.* (Miseriæ extollunt. S. Gregor. Naz. Orat. 20.)

387. Verus pœnitens, interno animi dolore tactus mari se non absimilem probat, quod AGITATIONE PURGATUR. Dum verò coram sacerdote delicta sua recenset; eorumque se incusat, instar maris SORDIDA PELLIT. Unde ab hoc sensu nihil aberravit, qui mari fluctuanti inscripsit. PROCUL HINC FOECES. Imaginis hujus sensum innuens Petrus Bercorius. *Mare pœnitentia*, inquit, *est sui ipsius purgativum per contritionem: mortuorum, scilicet peccatorum ejectivum per confessionem, & est fluxus fontium causativum, per lachrymarum redundationem.* Quanta sit pœnitentiæ virtus, prolixè explicat sanctus Augustinus. *Cum audis*, inquit, *hominem pœnitere peccatorum suorum, jam revixit. Cum audis hominem confitendo proferre conscientiam; jam de sepulchro eductus est, &c.* Cæterùm mari turbato etiam non incongruè subscribet. SORDIDA VOMIT. Hominis iracundi hæc idea est, qui cæcis affectibus agitatus: calumnias adversus proximum; aliasque sexcentas vitiorum sordes evomere consuevit. Sancti Augustini monitum audi. *Surgit ira, noli dare linguam ad maledicendum; noli dare iræ manum aut pedem ad feriendum. Non surgat ira ista irrationabilis; nisi peccatum esset in membris. Sed tolle illi regnum, non habeat arma, unde contra te pugnet, discet etiam non surgere, cùm arma cœperit non invenire.* (Calamitas purgat pœnitens. Pet. Berc. Reduct. l. c. 11. n. 9. S. Aug. in Psal. 101 Conc. 2. Iracundus. S. August. tract. 41. in Joan.)

388. Quantum mortis memoria in nobis possit, haud obscurè è lemmate illo conjicies, quod mari turbato ac furibundo ex sancto Petro Chrysologo indidi. FRÆNANT ARENÆ. In rem præsentem sanctus Petrus Damianus. *Superbia spiritus inflat? sepulchrum ad mentem redeat, necessariò illic rigidæ cervicis tumorem premimus, ubi cinerem nos procul dubio, pulveremque pensamus.* Sancta Maria Magdalena de Pazzi ex hac arenæ proprietate insignem doctrinam est mutuata, quando dixit, amorem proprium, instar minutæ ac vilissimæ arenæ, immenso gratiæ Divinæ Oceano remoras injicere, eumque, ne sese intra animas nostras effundere possit, repellere. In eadem arena S. Gregorius Papa piscatores Galilæos, aliosque justos dignoscendos proponit, qui tametsi in orbis conspectu loco omnium postremo ac vilissimo degerent, Deus tamen illorum operâ tumescentem mundum edomuit ac subjugavit. *Arenam quippe Dominus*, inquit ille, *mari terminum imposuit, quia ad frangendam mundi gloriam abjectos & pauperes elegit.* (Mortis memoria. S. Pet. Chrys. ser. 161. S. Pet. Dam. Opusc. 1 cap. 23. Amor proprius. Mundi fastus ab Apostolis subjugatus. S. Greg Pap. l. 8. moral. c. 5.)

389. Judicem, nullo sinistro affectu corrumpi soli (Judex justus.)

solitum, mare repræsentas, quod diversis fluminibus intra sinum suum receptis, epigraphen tenet. MA NON PERO MEN SALSO. Id est. NIL DE SALSEDINE LINQUIT. Justus Lipsius id suggerens, *Sicut amnes*, inquit, *mare qui influunt, salsuginem ejus non mutant; sic in jurisconsultis quicunque affectus non diluant justitiæ severitatem.*

390. Mens verè philosophica, & inter omnes fluctuantis mundi tempestates semper erecta, maris symbolo describitur, cujus salsedinem innumera fluminum ac pluviarum affluentium copia nec minimùm debilitat. Lemma. NEC SAPOREM IMMUTANT. Religiosissimè Seneca. *Quemadmodum tot amnes, tantum supernè dejectorum imbrium, tanta mediterraneorum fontium vis non mutat saporem maris, neque remittit quidem; ita adversarum impetus rerum viri fortis non vertit animum.*

391. Mare continuis auræ ventorumque conflictibus jactatur. Quin immò, his etiam conquiescentibus, illius undæ nativà æstuatione indies bis intumescunt, & ad littora affluunt, refluuntque reciproco motu. Unde lemma. NEC QUIES ULLA. Hanc maris inquietem, fluctusque nunquam componendos in perverso hominis corde reperire est. Dilucidè Isaias. *Impii quasi mare fervens, quod quiescere non potest.* Et Varablus, *Impii autem instar Euripi fremunt, qui NESCIT QUIESCERE, &c.* S. Augustinus, *Cubile nostrum cor nostrum est, ibi tumultum patimur mala conscientiæ; & ibi requiescimus, quando bona conscientia est.* Horatius.

Non enim gazæ, neque consularis
Submovet lictor miseros tumultus
Mentis, & curas, laqueata circùm
Tecta volantes.

392. Mare, assiduâ fluctuum vicissitudine crescere ac decrescere, fluere & refluere solitum, epigraphen tenet. MEAT REMEATQUE SUBINDE. Effigiem hanc habeas animi, è Prothei colluvie geniti inquieti, inconstantis, & in omnes horas mutabilis; qui modò volita damnat, suisque propositis nunquam firmus inhæret. In hunc sensum S. Gregorius Nazianzenus.

Tempore quis varioque fidem retinebit eandem,
Stabit & haud firmis firmus in imperiis.
Nec veluti Euripi unda MEANS REMEANSQUE subinde
Verget in hanc partem, verget in hancque levis?

393. Omnes aquæ è mari, ceu fluminum parente, natales suos trahunt: unde copiosæ undarum divitiæ, ab his in illud exonerari solitæ, non quidem muneris gratuiti loco, sed ex justitiæ rigore ac veluti tributum, penduntur. Eam ob rem Raulinus compluribus fluviis, intra Oceanum confluentibus, subscripsit. NON MUNERA, SED TRIBUTUM. Si Deus mare sit infinitum, à quo bona omnia profluunt; sanè munera à nobis oblata non quidem è liberali voluntate proficisci possunt, sed jure summo eidem sunt vectigalia. Hanc debiti rationem probè edoctus David, opulentissimos illos thesauros quos pro templo extruendo paraverat, è solâ Dei manu acceptos, eique jure omni debitos dixit. *Quis ego & quis populus meus*, inquit, *ut possimus hæc tibi universa promittere? Tua sunt omnia, & quæ de manu tuâ accepimus, dedimus tibi.* Idque etiam in Missæ canone innuitur, *Offerimus præclaræ Majestati tuæ de tuis donis ac datis hostiam puram, &c.* Quod de

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

bonis temporalibus, id jure multò ampliore de spiritualibus censendum docet S. Augustinus. *Quisquis tibi Domine enumerat merita sua, quid tibi enumerat, nisi munera tua?* S. Aug. l. 9. Confess. cap. 13.

394. Oculi nostri, dum postremos maris terminos intuentur, omninò persuasum habent, illud à cœlo nonnisi unicâ lineâ distare, eique penitus esse confine. Unde Carolus Rancatus hominem, cœlestibus negotiis assiduò affixum, Oceani imagine repræsentavit; addito lemmate. DE L'ONDA IL CIEL, DEL CIEL L'ONDA E' CONFINE, Id est, COELO CONFINIS INHÆRET. Talem se probaverat ille, qui dicere potuit. *Nostra conversatio in cœlis est.* Nam Magno Augustino teste, *Qui diligit Deum, in cœlo habitat cum Deo: qui diligit mundum, in mundo cum principe habitat mundi.* Cæterùm Emblematis author mentem suam hoc Italico Tassi poëmate explicat. Homo spiritualis. Phil. 3. 20. S. August. serm. 49. de Temp. cap. 4. Tass. Geru. li. ube. Cant. 15. st. 24.

Più non si mostra homai trà gli altri flutti
La fertil Gade, e l' altre due vicine,
Fugitte son le terre e i lidi tutti,
De l' onda il Ciel: del Ciel l' onda è confine.

395. Mare tempestuosum, spumante & effreni furore præfixos littoris terminos transiliens, epigraphen tenet, IRAS NON CAPIT, Argumento è Causini Tragicis desumpto. Causin in Tragœd. Fœlicitas Act. 1.

IRAS NON CAPIT cordis salum.

Quisquis enim in insanis iræ fluctibus agitatur, non potest non modestiæ limites transilire, simulque jurgia & contumelias in alios evomere. In hanc rem meus Concanonicus D. Salvator Carducius. Iracundus.

Non capit Oceanus spumantes fluctibus æstus;
Non secus irato corde procella furit.

Pulchrè rem totam explicans S. Augustinus; *Gradus*, inquit, *sunt tres in istis peccatis; ut primò quisque irascatur, & cum motum retineat corde conceptum. Jam si extorserit vocem indignantis, ipsa commotio plus est utique, quàm si surgens ira silentio premeretur; si verò non solùm vox indignantis audiatur, sed etiam verbum, quod jam certam ejus vituperationem, in quem profertur, designet & notet, quis dubitet amplius, hoc esse, quàm si solus indignationis sonus ederetur?* S. Aug. de serm. Dom. in monte l. 1. cap. 9.

396. Saronensis Templi majestas, illam gratiæ ac beneficentiæ abyssum, à Divinâ Matre in inferum hunc orbem effusè derivatam, repræsentatura; Oceanum exhibet, qui plurimis transmittentibus navigiis, & diversorum fluminum effluxu spectabilis, epigraphen tenet. OMNIBUS ET SIBI Anselmus pleno in suavissimam Matrem affectu, *O fœmina*, inquit, *plena & superplena, de cujus plenitudinis redundantiâ respersa sic reviviscit omnis creatura.* Et S. Bernard. *Non timeo dicere, quod in omnium gratiarum effluxu quandam jurisdictionem habuerit hæc Virgo, de cujus utero, quasi de quodam Divinitatis Oceano, rivi & flumina emanabant omnium gratiarum.* Beneficentia M. V. S. Anselm. l. Oratio. S. Bernard. Sen serm. 61. in fer. 4 post. Pascha art. 1. c. 8.

397. In eodem Templo Maria alio Maris symbolo expressa cernitur, quod innumeram fluminum copiam è sinu suo effundens, epigraphen sustinet. DAT, ET REDUNDAT. Enimverò num Divinam Matrem gratiis receptis, an verò dispensandis liberaliorem dixeris, haud facilè dijudices. Richardus à S. Laurentio, *Benedicta es*, inquit, *gratiâ plena, & in tantùm plena, ut ex tuo redundante totus hauriat mundus.* Protectio M. V. Rich. de S. Laurent. l. 1. c. 4. de Laud. Virg.

398. Maris beneficio Naves in remotissimas terras

velocissimè feruntur. Unde idem Saronense Templum navim, plenis carbasis in mari volantem exhibet; addito lemmate. DISSOCIATA SOCIAT. Nam Mariæ Virginis interventu peccatores Deo conciliantur, & terrarum incolæ ad cælos transmittuntur. Sanctus Bernardus eam misericordiæ Reginam cognominari asserit, quod *Divinæ pietatis abyssum, cui vult, & quando vult, & quomodo vult creditur aperire, ut quivis enormis peccator non pereat, cui sancta sanctorum patrocinii sui suffragia præstat.*

Protectio M. V. — *S. Bern. serm. 1. super Salve Regina.*

399. Mariæ Virginis beneficentiam significaturi, mare tranquillum depinxêre, cum lemmate. HIC REQUIES, HIC PORTUS UBIQUE. *Maria quippe, teste S. Amedo, præsentis sæculi navigantes, seque plena fide invocantes, ab impetu procellæ & ventorum rabie eruit, ejosque secum ovantes ad littus felicissimæ patriæ perducit.* Cui subscribens S. Ephræm, *Tu noster es portus*, inquit, *Virgo intemerata.* Huic Emblemati analogum est illud, quod supra Oceani portum hanc epigraphen legendam offert. HIC OPTATA QUIES. D. Emanuel Thesaurus in suo Tubo Optico has Emblematis voces è Claudiano est mutuatus.

Protectio M. V. — *S. Amed. hom. 8. de laud. Virg.* — *S. Ephrem. Syrus, serm. de laud. Virg.* — *Claud. de laud. Stilicon.*

Hic cuncta optata, &c.

Volebat nimirum personam illam repræsentare, quæ è mundi procellis eluctata, inter Cœnobii portum se receperat.

Claustrum Religiosū.

400. Mare, intra sinum suum diversas herbas & arbuscula fovens, illam sacræ Paginæ gnomam lemmatis loco præfert, GERMINANS DE PROFUNDO. Ita sanè Maria Virgo humanas mentes, ceu totidem plantulas, inter calamitatum procellas tuetur, easque singulari studio fovet. Ut adeò à S. Bonaventurâ verissimè cognominetur. *Tutissimum afflictorum omnium refugium;* & à B. Alberto Magno. *Quies laborantium, & solatium afflictorum.*

Sap 19.7. — Protectio M. V. — *S. Bonav. Opusc. 25.* — *Alb. Mag. super Missus est.*

401. Magni Augustini scitum est, maledicti Divini fulmen sub mundi exordium adversus terram duntaxat, non verò adversus aquas vibratum esse. Unde quidam Deiparæ cliens, mari inscripsit. NUNQUAM MALEDICTUM. Illam enim, labis ac maculæ omnis expertem, Deus ab universali imprecatione præservavit. Eruditè Fulbertus Carnotensis. *Hoc igitur imprimis adstruere fas est, quod anima ipsius & caro, in quâ elegit sibi habitaculum sapientia Dei Patris, ab omni malitiâ & immunditia purissima fuerint, &c.*

S. Aug. lib. de Mirab. S. Scriptura. — Maria V. sine Originali peccato. — *Fulb. Carnot. ser. de Nativ. V.*

402. In felicitatis terrenæ sinu horridas enutriri tempestates, Abbas Certanus è maris malaciâ dignoscendum proponit; dum phaselus carbasis ob ventorum penuriam flaccescentibus, epigraphen tenet. SUB TRANQUILLO TEMPESTAS. *Nolite credere,* Exclamat providè S. Hieronymus, *nolite esse securi, licet in modum stagni fusum æquor arrideat: licet vix summa jacentis elementi, spiritu, terga crispentur, magnos hic campus habet montes, intus inclusum est periculum, intus est hostis. Expedite rudentes, vela suspendite, crux antennæ figatur in frontibus, TRANQUILLITAS ista TEMPESTAS EST.* Cæsarius Arelatensis eâdem icone illorum versutiam depingit, qui exteriorem hominem modestiâ, tranquillitate, pace, aliisque justorum coloribus insignem effingunt, interiore tempestatibus, cunctisque vitiorum sordibus squalente. *Quid prodest*, inquit, *si in habitatione silentium sit, & in habitatoribus vitiorum sit tumultus, & colluctatio passionum; si exteriora nostra serenitas teneat, & interiora tempestas?* Cæterum lascivus amor, ceu mare torpescens, ibi demùm periculosissimam molitur ruinam, dum summam tranquillitatem simulat. Unde in rem præsentem quieto mari subscripsêre. SUB PACE PERICULA CLAUDIT. Subdolum hunc amoris profani morem sequenti poëmate describit Vates.

Prosperitas nocet. — *S. Hier. ep. ad Heliod.* — *Cæsarius Arel. ser. 2.* — Pietas simulata. — Amor profanus.

Improbe, inermis amor, quid risu fallis amantes,
Sepositis armis, non tamen insidiis?
Nam sub flore dolos, sub pace pericula claudis,
Allicis ut perdas, improbe, naufragio.

Poet. apud Jo. Tout. super Embl. 107. Alci.

403. Hominem, levissimâ quâvis occasione ad iram concitandum, P. Certanus mari non absimilem dicit, quod ad omnem auræ afflantis motum sulcos ducit, undasque rugis exasperat; lemma addidit. AURA CRISPATUR TENUI. Hâc de re S. P. Augustinus. *Ira est, quando inest opinio turbulenti appetitûs inferendi ea, quæ facilitatem actionis impediunt; idcircò plerumque non hominibus tantùm, sed calamo irascimur in scribendo, eumque collidimus, atque frangimus: & aleatores tesseris, & pictores penicillo, & cuicunque instrumento quilibet ex quo difficultatem se pati arbitratur: ac etiam assiduitate irascendi fel crescere etiam medici affirmant; cremento autem fellis rursus & facilè & prope nullis causis existentibus irascimur.* Talia erant Lydiæ improperia adversus Horatium.

Iracundia. — *S. Aug. in Ep. ad Hebr.* — *Horat. l. 3. Carm. Od. 9.*

Tu levior cortice, & improbo
Iracundior Adriâ.

404. Qui justo zelo excandescens, rationis limites non transcendit, vivum ectypon in mari commoto habet, quod, ne agros vicinos submergat, littoris sui confinia nunquam egreditur: Epigraphen P. Certanus addidit. NEC FINES PRÆTERIT, vel MINACCIA SI; MA NON SOMMERGE I CAMPI. Id est, TERRET NON OBRUIT ARVA. Forsan illam Psalmi parenesin innuere volebat. *Irascimini & nolite peccare.* In hunc locum S. Basilius. *Iram siquidem non tollit; est enim utilis. Neque animi commotionem exscindit; nam usui est contra eos, qui injustè agunt: sed injustam iram, & irrationalem animi commotionem amputat.* Si verò in iis undarum motibus terrenas calamitates, aut certè dæmonum tentationes significari censeas, non abs re hanc epigraphen mari subjunges. NON FINES, seu, NON LIMITES PRÆTERIT. Enimverò calamitatum aut tentationum vehementia non ultra limites, à Deo præfixos, intumescere potest. Præclarè, ut solet, S. Augustinus. *Nec sævire fluctus possunt, nisi usque ad littus, ubi ipse terminum posuit. Nulla ergo tentatio, nisi acceperit mensuram à Domino est.*

Ira moderata. — *Psal. 4. 5.* — *S. Basil. Mag in loc. cit.* — Calamitates a Deo mensurantur. — *S. Aug. in Psal. 94.*

405. Mare exæstuans, adversus scopulos allisum, undas non sine fragore turbatas, & copiosâ spuma indignabundas ostentat; saxis interea penitus immotis, illiusque furorem ac decumanos fluctus ridentibus. Unde mari, in scopulos alliso, inscriptum. ALLISUM NON LÆDIT. Ita nimirum frequens adversus Augustissimam Domum Austriacam excitata tempestas nihil ipsi naufragii, alteriusve cladis unquam afferre potuit. Eodem symbolo hominem justum aut sapientem exornare licet, qui tametsi inquilinis exterisque calamitatibus acerrimè impetitus animum tamen innocuum, nullisque viribus dejiciendum objectat. Seneca. *Sapienti non nocetur à pauperibus, non à dolore, non ab aliis tempestatibus vitæ; tunc maximus, cùm illi fortuna se opposuit.* Alibi in libro, cui titulum præfixit, *quod in sapientem non cadit injuria;* ait. *Tutus est sapiens, nec illum afficere injuria aut contumelia potest.* Eodem loco dubitans, & mox se resolvens. *Quid ergo?* inquit, *Nemo erit,* qui

Fortitudo invincibilis, Sapiens non patitur offensam. — *Seneca epist. 85.* — *Ibid. c. 2.* — *Ibid. c. 3.*

qui lacessat, qui tentet? Nihil in rerum natura tam sacrum est, quod sacrilegium non inveniat. Sed non ideò Divina minus in sublimi sunt, quia existunt, qui magnitudinem multùm ultrà se positam non ictûri petant. Invulnerabile est, non quod non feritur, sed quod non læditur. Itaque non refert, quàm multa in illum conjiciantur tela, cùm sit nulli penetrabilis.

406. Civitas vel Respublica, seditiosorum turbis excitata, opportuno maris Emblemate repræsentari potest, quod impetuoso ac vehementi vento jactatum epigraphen reddit. AFFLANTE PERTURBOR. Vel si mavelis. CESSANTE QUIESCAM. Apprimè Tullius, *Ut mare, quod suâ naturâ tranquillum est, ventorum vi agitari videmus, ac turbari; sic populus suâ sponte pacatus, hominum seditiosorum vocibus, & violentissimis tempestatibus agitari solet.*

407. Omnes, cursu sive lento, sive celeri, in amarum ac profundum mortis pelagus delabimur. Haud secus, atque omnis torrentum, fluminum, & rivorum congeries in unum maris sinum confluit. Unde lemma. PROPERAMUS AD UNUM. Ad verbum Ovidius.

> --------- *Paulùmque morati.*
> *Serius aut citius sedem properamus ad unam,*
> *Tendimus huc omnes, hæc est domus ultima, &c.*

Cui non absimilis Propertius.

> *Nec forma æternum; haud cuiquam est fortuna perennis.*
> *Longius aut propius, mors sua quemque manet.*

Justus Lipsius: *Omnes*, inquit, *in eadem via currimus, & ad eundem finem.* Et ideò doctissimus meus Idiota, *Ut omnia flumina intrant in mare; sic quoque in hanc fluctuosam vitam, qui veniunt, mare id est amaritudinem mortis, necessariò subintrant. Mors enim est omnium pœna, omnium tributum, omnium carcer, omnium domina, omnium receptaculum.*

408. Solis imago, in mari tranquillo reflexa, epigraphen tenet. FIRMIUS IN PLACIDO. Exinde disces, scientiæ ac gratiæ Divinæ lumina intra animum quietem, nullisque sollicitudinis terrenæ, aut vitiorum turbis agitatum clarissimè splendere. Unde, interprete Cornelio à Lapide, illa Ecclesiastici cohortatio. *Disciplinam in pace conservate filii*, ad litteram intellecta, discipulos concernit; ut mentem tranquillam; veluti sapientiæ capiendæ unicè necessariam, servare studeant. Nec præceptio ista perspicacem Aristotelis Ethicam fugit, qui in id unum maximè incumbebat, ut discipuli animum compositum & tranquillum afferrent. Ipsiusmet Cornelii à Lapide verba ita accipe *Sensus est*, inquit, *ô filii, ô discipuli; si vultis capere meam disciplinam, afferte animum quietum, humilem, pacificum: illo enim mea dicta capietis, intelligetis, & conservabitis. Idipsum de gratiâ ac donis cœlestibus pronuntians.* S. Augustinus: *Si volumus*, inquit, *velociter à Deo exaudiri, & gratanter munera nostra ab eo accipi, debemus utique in pace conversari.*

409. De marinis aquis testatur Seneca, eas perpetuo sese purgandi studio occupatas esse. *Mare*, inquit, *cadavera stramentaque, & naufragorum reliquiis similia ex intimo trahit, nec tantùm tempestate fluctuque, sed tranquillum quoque placidumque curatur.* Unde lemma SEMPER, QUOD PURGET, REPERIT. Qui cor suum in hujus mundi Oceano tanquam mare considerat, inveniet semper quod purget non ibi tantùm, quando rebellium passionum tempestas ingruit, sed etiam tranquillo mari,

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

sudo cœlo, & dum videntur compositi fluctus, coercita passio, motusque sensuum pervicacium penitùs sopitus. Diligenter id observatum habuit perspicacissimus vitæ spiritualis magister S. Bernardus, *Quis*, inquit, *ita ad unguem omnia à se superflua resecavit, ut nihil se habere putet putatione dignum? Crede mihi, & putata repullulant, & fugata redeunt, & renascuntur extincta, & sopita denuò excitantur. Parùm est ergò, semel putasse, sæpè putandum est, imò si fieri possit, semper: quia semper quod putari oporteat, si non dissimulas, invenis. Quantumlibet in hoc corpore manens profeceris, erras, si vitia putas emortua, & non magis suppressa.* S. Bern. ser. 58. in Cant.

410. In mari rubro oleæ virentesque fructus nascuntur. Lemma. IN RUBRO VIRENT. Ita patientis Christi sanguis fructus dulcissimos, nostramque salutem, jam penè emortuam, pristino virori restituit. Unde sanctus Augustinus. *Omnis spes, & totus fiduciæ certitudo mihi est in pretioso sanguine ejus, qui effusus est propter nos & propter nostram salutem.* Sanguis Christi. S. August. l. Medit. cap. 14.

411. Mare per ripas exundans, epigraphen tenet. ME COPIA RIPIS EXTULIT. Ita divitiarum affluentia plurimis occasionem præbet, sese extra præscriptos legis Divinæ terminos efferendi, aliosque superbè aspernandi. Sanctus Augustinus. *Nihil est, quod sic generent divitiæ, quomodò superbiam. Omne pomum, omne granum, omne lignum habet vermem suum: vermis divitiarum superbia.* Unde diviti exprobrans, ait, *Antequam haberes divitias, humilis eras: habere cœpisti, & pauperes contempsisti.* Divitiæ superbos faciunt. S. Aug. de Verb. Dom. serm. 5. c. 9 Idem serm. de Divers. cap. 1. 5.

412. Margarita, è mari sublata, epigraphen reddit. DANT MARIA GEMMAS. Ita Maria V. ceu amplissimum gratiæ Divinæ Mare, gemmam pretiosissimam, Christum, mundo genuit; ut adeò verè à S. Epiphanio cognominetur, *Mare spirituale habens gemmam cœlestem Christum.* Vel si malueris, congruè ad Emblematis mentem dices, M. V. ceu gemmam, in impuro hujus mundi Oceano natam esse. Emblematis author, P. Jacobus Masenius mentem suam sequenti epigrammate explicat. Maria Mater Dei. S. Epiph. Orat. de Deip. Mariæ V. Nativitas.

> *Impuro rutilam quis speret ab æquore gemmam?*
> *Sunt tamen æquoreo munera fusa salo.*
> *Prodit ab impuris Virgo majoribus insons,*
> *Nonne iterum gemmam fundere credis aquas?*

413. Rota, cum situlis supra mare suspensa, epigraphen tenet. HAURIT INEXHAUSTUM. Deo hæc imago comprimis convenit, qui tametsi plurima in nos profundat beneficia, alia tamen infinita semper habet residua; id quod proportione servatâ etiam de Maria Virgine dicere licebit; quæ proindè è S. Chrysostomo vocatur: *Mare spatiosum misericordiarum*, à S. Damasceno, *Pelagus gratiarum* & alibi, *pelagus gaudii inexhaustum.* Pulchrè in rem prensentem P. Jacobus Masenius. Deus inexhaustus Maria inexhausta. S. Joan. Chrysost. in hor. S. Jo. Dam. Orat. 1. de Nat. Idem Orat. 2. de assum.

> *Vastum haurire licet, non exhaurire profundum:*
> *Sufficit æterno gurgite Pontus aquas.*
> *Plurima quantumvis profundat munera Virgo:*
> *Plura tenet. Vastum est sola Maria mare.*

FLUMEN, TORRENS.

Cap. XXIV.

414. PRudentiæ, divitiarum, aut virtutum profectus è flumine dignosci potest, quod ACQUIRIT, seu CRESCIT EUNDO. *Profectus noster*, inquit S. Bernardus, *in eo consistit, ut nunquam arbitremur nos apprehendisse; sed extendamur ad interiora, incessanter conemur in melius.* Aliis eidem flumine inscribere placuit. SEMPER S. Bern. serm. de purif B. Virg.

PER ABUNDANTIUS. Hinc disces in virtutum acquisitarum cumulo nunquam quiescendum, sed ampliorem semper progrediendi occasionem investigandam esse. Seneca, *Multa egerunt, qui ante nos fuerunt, sed non peregerunt. Multùm adhuc restat operis, multumque restabit: nec ulli nato post mille sæcula præcludetur occasio aliquid adhuc adjiciendi.*

Seneca.

Constantia. Vita humana.

415. Fuit, qui fluento inscriberet, NUNQUAM RETRORSUM. Sic è proposito semel concepto nunquam dimovearis, oportet. Eam insuper humanæ vitæ ideam dixeris, quæ è naturæ præscripto, instar fluminis decurrens, nunquam amplius ad pristinos annos revertitur. De primo Emblematis sensu religiosissimus meus Tho. Kempensis, *Omni die*, inquit, *renovare debemus propositum nostrum, & ad fervorem nos excitare, quasi hodie primùm ad conversionem venissemus, atque dicere: Adjuva me Domine Deus in bono proposito, &c.* De posteriore Ovidius.

De Imit. Christi l. 1. cap. 19.

Ovidius l. de Arte.

----- Eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præteriit rursum revocabitur unda,
Nec quæ præteriit hora redire potest.

Seneca in Hercul. Furent. Act. 1.

Et Seneca Tragœdus.

Dura peragunt pensa sorores.
NEC sua RETRO fila REVOLVUNT.

Generositas.

416. Animus quidam generosus, ut demonstraret, se post plurima tam è lascivo amore, quàm in bello è gravissimis hostibus reportatas victorias, semper adhuc adversus quæq; discrimina accinctum stare, nec quidquam de pristina sua magnanimitate remittere; seipsum fluminis Emblemate significavit, cujus aqua supra obstaculum transversim decurrens epigraphen tenet. ALTIOR, NON SEGNIOR. Thucidides, *Præstantissima virtus est*, inquit *privatim & publicè in rebus adversis: nec dolori succumbere animo, & factis ipsis fortiter contra niti.*

Thucid. l. 28.

Prudentia.

417. Flumen, trajecto obstante impedimento, à Joanne Ferro epigraphen recepit: EVICIT GURGITE MOLEM. Innuebat videlicet, Urbanum VIII. in superandis difficultatibus prudentiâ prorsus singulari valuisse. Miram quoque cum hac imagine analogiam præseferunt Eminentissimi Cardinales Armandus de Richilleu, & Julius Mazzarinus, qui gravissimas turbas, iteratis vicibus in Gallia adversus ipsos concitatas, heroico animo triumphârunt. His longè superiores SS. Augustinus & Hieronymus copiosis & obstupescendis sapientiæ suæ fluentis omnem superbiæ hæreticæ machinam subjugârunt, ac funditùs everterunt. Porrò etiam Carolus V. horrendas ac spumantes Germaniæ, Galliæ, & Solimanni, supremi Turcarum tyranni, phalanges felicissimè perrupit, stravitque. Denique S. Theresia renitente penè universo orbe, prima complurium Cœnobiorum fundamina jecit. Taceo innumeros Martyres generosissimos tot carnificum ac suppliciorum victores. Unde hortatur Magnus Augustinus. *Tu vir es, ostende; quoniam vir à virtute, & virtus à verò. Habes ergò virtutem, vince libidinem.*

S. Aug. ser. 28. ex ad dit à Sirm.

Prudentia & misericordia Dei. Concionator. S. Chrysost. Con. 1. de Lazaro.

418. Misericordiam ac Providentiam Divinam è fluminis Emblemate dignoscere licet, cui, ob scaturiginem nunquam defecturam, subscripsêre, ASSIDUO MANAT. Hanc indolem Concionatoribus propriam voluit S. P. Joannes Chrysostomus. *Aquarum vena*, inquit, *etiamsi nullus veniat aquatum manant tamen; & fontis quamvis hauriat nemo, tamen scatebras emittunt; & amnes, etiamsi bibat nemo, nihilominus fluunt; sic oportet & illum, qui concionatur, quamvis nullus auscultet, tamen præstare, quidquid in ipso situm est.*

419. Flumen, ruptis cataractis campos inundans, à P. Juglari illas Ovidii voces lemmatis loco accepit. AB OBICE SÆVIOR. Innuebat nimirùm, Victorium Amedeum, Sabaudiæ Ducem, tantò evasisse terribiliorem, quantò adversam partem experiebatur contumaciorem. Idipsum authore Gilberto Abbate; virtus assolet, quæ inter contrarios calamitatum assultus magis invalescit. *Magni obices*, inquit ille, *sed major impetus, si coneris compescere, plus crescit, & perrumpit obstantia: repulsus* (fluvius) *exurgit in cumulum, & impedimento lucra conquirens, se diffundit uberius. Puro amori etiam obices cooperantur in bonum, & incrementa capit vexata virtus injuriis.* Otho Venius eandem vim etiam in amoris vehementiâ deprehendens canit.

Generositas.

Gilbert. Abb serm. 37. in Cant.

Amor inter adversitates roboratur. Otho. Ven. Embl. Amor f. 224.

Quando un ruscel torrente inciampo troua,
L' aqua che dolce giua, divin fiera:
Se fortura al amante opponsi altiera,
Dicor superarla con più fa prona.

420. Flumen præcipiti ac furibundo impetu per declivem terram, delapsum, tandem quieto ac placido gressu in subjectam planitiem exspatiatur. Lemma. TANDEM LENITER. Fluento non absimiles sunt è magnatibus plurimi, qui juvenili ætate inter superbiæ ac minarum vortices non sine impetu traductâ, benignum postea ac placidum adultioris vitæ cursum demonstrant. Inter hos minimè postremus Saulus, *Spirans minarum & cædis*; postmodum, *vas electionis* evasit, & quod mireris charissimæ matris ac suavissimæ nutricis viscera indutus, dicere solebat, *Filioli mei, quos iterum parturio.* De hoc S. Augustinus, *Dum Saulus quærit minuere numerum Christianorum, etiam ipse accessit ad numerum Confessorum. Et dum infert aliis necem suscepit ipse pro Christo necem; dum intrat lupus rapax stabula pecudis, subitò & ipse factus est ovis.* Sauli vestigiis inhæsêre Guilielmus Aquitaniæ Dux, S. Ignatius Loyola, aliique complures, qui vitæ exordio inter Bellonæ furores exacto tandem senectuti suæ tranquillum religiosæ & Apostolicæ quietis epilogum subjunxerunt.

Ferocia placata.

Act. 9. Ibid. c. 15.

Gal. 4. 19. S. Aug serm. 35. de div.

Celeritas.

421. Qui celeri manu omnes adversitatum vires, hostiumque assultus infringit; fluvium imitatur, per scopulos & saxa decurrentem; cum dicto. RUMPIT MORAS. Ita Julius Cæsar vires suas omnium maximè exerere consueverat, quando graviora pericula observabantur; unde, Plutarcho teste, *Magna facienda ajebat, non deliberanda.* Hujus verò paræmiæ suæ experimentum ipsemet dedit, dum, post Pharnacis copias prima acie ad internecionem deletas, de se ipso scripsit. *Veni, Vidi, Vici.*

Plutarch. in Apophe. Miles promptus. Minister solicitus.

422. Solicitum ac indefessum ministrum D. Carolus Rancatus fluminis currentis Emblemate significat addito lemmate. NEC MORA NEC REQUIES, Verbis tum è Virgilio mutuatis, ubi equos in catadromo agitatos describit; tum è Lucretio, qui in rem præsentem opportunè canit.

Virgil. l. 3. Georg. v. 110 Lucretius l. 4.

Nec mora, nec requies inter datur ulla fluendi.

Caducam exinde ac transitoriam hominis vitam dignoscere licet, quæ, instar fluminis, perdius ac pernox labitur, fugit, & veluti per nilos effusa, in mortis oceanum præcipitatur. S. Gregorius in illud Jobi. *Qui sublati sunt ante tempus, & fluvius subvertit fundamentum eorum*, ait, *verbis istis ad vivum repræsentari quotidianum temporis lapsum & præsentis vitæ mortalitatem.* Enim verò Thecuitide in Regum fastis testante, *Omnes morimur, & quasi aqua dilabimur.* Simulque nobiscum.

Vita humana. S. Greg in Job. 42 16.

2. Reg 14. 14.

Omnia

Omnia prætereunt more fluentis aquæ.

423. Flumen, scaturigine deficiente, mox arescit & vadosum evadit. Unde Caroli Rancati lemma. SUPPRESSIS FONTIBUS ARET. Verbis ex Ovidii Parnasside haustis.

Nec non sicanias volvens Amasenus arenas
Non fluit, interdum suppressis fontibus aret.

Eorum hæc imago est, qui pristinâ favorum affluentiâ excidêre. Certè anima, gratiæ Divinæ affluxu destituta, miserrimè arescit, & in calamitates nunquam satis deplorandas præcipitatur. Unde S. Augustinus. *Nisi gratiâ meâ plenus esses, nonne ante Baal etiam ipse genu flecteres? Gratiâ autem meâ plenus es, quia nihil de tuâ virtute; sed totum de meâ gratiâ præsumpsisti.* Meus D. Salvator Carducius primam Emblematis mentem hoc disticho explicat.

Dives aquis fluvius suppressis fontibus aret,
Aulicus extincto Regis amore perit.

Secundam verò sequenti pentametro.

Claude Poli fontes, arida corda manent.

424. Complures fluvii, in mare delapsi, sat diu non solùm nativum suum colorem, sed etiam propriam suam dulcedinem in mediâ pelagi amaritie illibatam conservant, Emblemati subscripsit P. Raulinus. IN AMARO DULCIS. Principis clementis hæc idea est, qui suppliciorum amarorem mirâ gratiæ ac favoris sui suavitate temperare novit. Basilii Imperatoris dictum erat. *Natura humana valde ad labendum est proclivis, & ad cadendum prona. Esto ergò errantibus lenis, & justitiæ admisce humanitatem.* Ad hanc normam Optimus Deus suam agendi rationem componit; nam, Origine teste, *semper talis est Deus noster; excruciat nocentes, sed quasi pius pater tormentis clementiam sociat.*

425. Virgilius de Hermo, Lydiæ flumine, canit, eum auri copiâ fuisse turbatum.

--- --- Auro turbidus Hermus.

Eò etiam alludit Statius

--- --- Flavis Hermus transcurrere ripis.

Et Martialis,

Non illi satis est, turbato sordibus auro
Hermus.

Fluvio proinde subscripsit Raulinus. AURO SORDIDUS. Ita avari animus, assiduâ divitiarum mole sordescens, afflictas ac turbulentas sub aurato jugo curas volvit. S. Augustinus. *Evexeramus cor ad aurum, ad argentum, & cætera pretiosa: noli talia quærere, ista premunt, non levant.* Et meus Concanonicus D. Salvator Carducius.

Ut fluit undanti Pactolus turbidus auro;
Aurifera dives sordet avaritie.

426. Misera humana vita, assiduo decursu ad tumulum properans, fluminis Emblemate adumbrari potest; addito lemmate. SEMPER AD IMA. Ad verbum S. Gregorius Nazianzenus.

Ipsum quod vivo veluti rapidissimus amnis
Qui sursum exoriens SEMPER AD IMA fluit.

Seneca. *Quotidie*, inquit, *morimur; quotidie enim demitur aliqua pars vitæ; & tunc quoque cùm crescimus, vita decrescit: hunc ipsum, quem agimus diem, cum morte dividimus, &c.* Seneca Epist. 24.

427. Fluvius, intumescente aquâ extra suos alveos ad inundandam vicinam planitiem effusus, epigraphen reddit. AMPLIORA QUÆRENS. Eorum hoc Emblema est, qui assiduo studio novos indentidem famæ rumores, aut ampliores divitias sectantur, vel qui exteras regiones occupaturi, Patriæ suæ fines egrediuntur. Ita Francones, cùm olim inter Bojariam & Saxoniam, Rheno finitimi, habitarent, magnoque suorum numero excrescerent; tandem angustos terræ suæ limites armatâ manu ac ingentibus copiis egressi, Galliam, Romanis hactenus subditam, occupârunt; uti prolixè testatur Catharinus Dauilla. Gothi quoque, Ostrogothi, Vandali, Longobardi, aliique populi, relictis suis regionibus, nobiles ac felices Italiæ Provincias subegerunt. Hæc nimirum est avaritiæ esuries, nec toto quidem mundo exsaturanda. Pulchrè S. Augustinus. *Concupiscis satiare avaritiam? O vota inania, & facta nequissima! Expectas ergo satiare avaritiam? illa te potest premere, tu illam non potes satiare.* (Augmentum. — Catharin. Dauil. in Bell. Civil. Franciæ l. 1. — S. Aug. de Verb. Ap. ser. 22. c. 9.)

428. Quidam nobilis, quantò longiùs è patriæ finibus distabat, tantò prolixius divitiarum ac honoris incrementum capere est solitus; id quod Carolus Rancatus fluminis Emblemate significavit; addito lemmate. SEMPRE EGLI E PIU', QUANT' E PIU' LONGE AL FONTE. Id est. DITESCIT EUNDO. Verbis è Tasso mutuatis. (a Patria removeri, utile. — Tass. Gerus. Liber. Cant. 9. Stan. 46.)

Così scendendo dal natio suo monte
Non empie humil il Pò l' angusta sponda,
Mà sempre è più, quant' è più longe al fonte.

Porrò sicut fluvius, quantò à scaturigine suâ longius recedit, tantò evadit amplior; ita Religiosus in virtutibus tantò magis proficit, quò affectum à parentibus & consanguineis remotiorem servare nititur. *Sede itaque solitarius*, concludit Doctor Mellifluus, *sicut turtur; nihil tibi & turbis, nihil cum multitudine cæterorum, etiam ipsum obliviscere populum tuum, & domum patris tui, & concupiscet Rex decorem tuum.* Ad quæ postrema Psalmi verba S. Hieronymus. *Grande præmium est*, inquit, *parentis oblivisci, quia concupiscet Rex decorem tuum.* (Religiosus parentes fugiat. — S. Bern. serm. 40. in Cant. — Psal. 44. — S. Hier. in Reg. Mon.)

429. Flumen, propugnaculi cujusdam muros subterfluens, non tantùm ad purgandas sordes, sed etiam ad majorem loci securitatem deservit. Unde lemma. MUNDAT, ET MUNIT. Vel, UT MUNDET, ET MUNIAT. Iisdem planè verbis Sancta Ecclesia insignem Eucharistiæ virtutem explicat. *Mundet & muniat nos Divini Sacramenti munus oblatum.* Hæc enim mundandis nostris cordibus cumprimis est utilis ac necessaria. Arnobius id asserens super illud Psalmi. *Sicut aqua effusus sum*, ait. *Benè posuit aquam, quia nihil novit corpus Christi, nisi peccata lavare.* Porrò sacratissimum illud Christi corpus etiam propugnaculi loco esse, Hugo Cardinalis dilucidè testatur, dum ad illa Salomonis verba reflectens. *Misit ancillas, ut vocarent ad arcem*, subjungit, *id est, ad Sacramentum Corporis Christi, quod est contra inimicos munimen.* (Eucharistia. — Arnob. super Ps. 21. 15. — Proverb. 9. — Hug. Card. in Ps. 21.)

430. Princeps generosus, uti & homo charitatis studiosus, qui ad afflictam egenorum sortem sublevandam complures divitias ac favores erogant, fluminis Emblemate à Carolo Rancato repræsentantur, quod agrorum segetes ac plantas ad uberiora incrementa capienda affatim irrigat; cum lemmate. (Benefactor.)

RIGAT, UT ERIGAT. Eruditè meus D. Salvator Carducius.

Ut erigat vireta, rivus irrigat:
Sic erogatum pauperes aurum levat.

Prælatus. S. August. Cont. Cresc. l. 2 c. 11.

Porrò Prælati, ut suos ad virtutum germina proferenda erigant, crebris eos adhortationibus, ceu totidem fluminibus, rigant. Unde S. Augustinus. *Non Episcopi propter nos sumus, sed propter eos, quibus Verbum & Sacramentum Dominicum ministramus.*

Ascensio Christi.

431. Christum, ad cœlos ascendentem, fluvii Emblema repræsentat, qui in mare reversus, epigraphen tenet. REVERSUS UNDE VENERAT. Verbis è S. Ecclesiæ hymno desumptis.

Hymn. in Pentecost.

Jam Christus astra ascenderat
Reversus unde venerat.

Vita humana. Gen 3. 15. S Aug. de Civit. Dei l. 20. c. 20.

Eadem Epigraphe, vasi Samio jamjam fatiscenti ac comminuto, indita, absolutam corporis humani ideam refert; de quo sacræ Litteræ. *Donec revertaris in terram, de qua sumptus es.* S. Augustinus, *in terram ibis*, inquit, *& in hoc ibis amissa vita, quod eras antequam sumeres vitam, id est, hoc eris exanimis, quod eras antequam esses animatus. Factus est homo in animam vivam, tanquam diceret, Terra es animata, quod non eras; terra eris exanimis, sicut eras.*

Concordia. S. August. serm. 4. de Divers.

432. Trium, quatuorvè tenuium fluminum commissio epigraphen sustinet UNITA FORTIORA. Hinc disces, quantùm virtutis è multorum concordiâ promanet. Verissimam etiamnum experimur veterum parœmiam. *Nec Hercules contra duos;* &c. *Virtus unita fortior.* Unde Cœlum nonnisi in unum collectis & unitis ingredi licebit. Pulchrè S. Augustinus. *A multis curre ad unum, dispersa collige in unum, mane apud unum, noli ire in multa, ibi est beatitudo.*

Peccatum veniale.

433. Eidem Emblemati subscripsêre. MAXIMA DE MINIMIS. Experientiâ Magistrâ constat, minutias accumulatas altùm excrescere. Ovidius.

Ovid l. 1. de remed.

Flumina magna vides parvis de fontibus orta,
Plurima collectis multiplicantur aquis.

S. Basil. Hom. de legendis libris gentil.

Et S. Basilius. *Studiosè ex singulis utilia coacervantur, velut magnis fluviis multum undiquè accrescit incrementum. Parvum enim supra parvum imponere, juxtà Hesiodi sententiam, non magis ad argenti augmentum, quam ad quamcunque scientiam facere credendum est.*

Gratitudo.

434. Magister, discipulorum obsequiis ac reverentiâ tantundem exornatus, quantùm doctrinæ ipse in illos diffuderat, sese gracili fluvio non absimilem dixit, qui aliquot arbusculorum radices interluens, epigraphen tenebat. UMBRA REPENDITUR HUMOR. Vel, CON BEL CAMBIO TRA LOR, D'HUMORE, E D'OMBRA. Id est, interprete Reverendissimo D. Picinello. UNDAM MUTUANTUR, ET UMBRAM. Ita bonus Princeps, si Agapyto habeatur fides, diffuso in subditos sincero benevolentiæ affectu, plurimùm fidelissimi obsequii ab iis eblanditur. *Si honore*, inquit, *qui ab omnibus proficiscitur, perfrui vis, præsta te communem omnium benefactorem: nihil enim adeò attrahit ad benevolentiam, ut beneficii gratia, quæ datur egentibus.*

Princeps benignus amatur. Agapit. Epist. Paran. n. 9

435. Fluvius, tametsi in varias ambages contortus, nunquam tamen è tramite suo deflectit. Lemma. OBLIQUUS, NON DEVIUS. Concionatorem hoc elogio insigniveris, qui in diversam materiem digressus, ceptum sermonis sui finem minimè egreditur. Ita porrò plurimi, licet arduis negotiis indies distenti, à consuetâ tamen pietatis aut studiorum ratione sese penitus avelli, haud unquam patiuntur. S. Gregorius Papa. *Fluvius*, inquit, *dum per alveum defluit, si valles concavas ex latere contingit, in eas protinus sui impetûs cursum divertit, cumque illas sufficienter expleverit, repente se in alveum refundit, sic Divini Verbi tractator esse debet, ut, cùm de re aliqua disserit, si fortasse juxta positam occasionem congruam ædificationis invenerit, quasi ad vicinam vallem linguæ undas intorqueat, & subjectæ instructionis campum sufficienter fuderit, ad sermonis propositi alveum decurrit.*

Prædicator digressus. S. Greg. in præfat. supra Moral. Job.

Mutatio. Societas. Lips. Centur. Ep. 2.

436. Qui religionem ingressus, mores vitamque corrigit, flumini se non absimilem probat, quod in mare decurrens, mox pristina sua omnia immutat. Lemma. PER OMNIA MUTATUR. Justus Lipsius hoc symbolo bonos, malis commixtos, infici, eorumque amaritie temerari commonstrat. *Ut flumina per dulcia, cùm in mare venerint, salescunt, sic hominis haud mali, ex agris in urbem reducti, tactu inquinantur & mixtione.*

Moderatio. Q. Curt. l. 6. Richar. de S. Vict. de gradibus Charitatis cap. 4.

437. Flumini, nunquam extra alveum suum deflectenti, subscripsit Abbas Ferrus. FLUIT, NON EFFLUIT. Animum moderatum hæc imago repræsentat, qui tametsi copiosa benignioris fortunæ fluenta trahens, nunquam extra modestiæ limites vagatur. Et certè, inquiebat Q. Curtius. *Continentia & moderatio in altissimâ quâque fortunâ, eminentia bona.* Authore meo Richardo de S. Victore, anima, charitati Divinæ dedita, in proximi emolumentum effunditur quidem, seu, si mavelis, *fluit*, se ipsâ tamen nunquam penitùs ad usque arescentem fundum exhaustâ; sicque *non effluit. Emollitum cor*, inquit, *dilatatur in charitate, & à dextris, & à sinistris usquequaque diffunditur: subveniens pariter hostibus & amicis; atque grato quodam & spontaneo cursu omnibus occurrit. PLUIT igitur, NON EFFLUIT: quia sic se derivat ad alios, ut à se aliquatenus non recedat:*

Gratitudo. Sener. Nat. Quæst. l. 7. Arist. lib. 8. Ethic.

438. Fluvius, in mare effusus, epigraphen à D. Aresio recepit. TU ABSCONDI ET, EGO PALAM. Quasi diceret fluvius; undas, per abstrusos & arcanos canales mihi è mari communicatas, perspicuâ & apertâ gratificatione restituo. Eidem Emblemati etiam inscripsit, UNDE EXIIT; aut, verbis è Seneca mutuatis. PALAM VENIT, SECRETO REVERTITUR. Hinc methodum discas, debitas Mecænatibus tuis referendi grates. Aristoteles præcepto est. *Oportet regratiari, vel famulari ei, qui gratiam facit.*

Gratitudo. S. Bern. serm. 13. in Cantica.

439. Qui benefactori gratum se exhibet, ad novas gratias dispensandas eum sibi devincit. In hunc sensum D. Aresius flumini, in mare delapso, subscripsit. UT ITERUM FLUAT. Idipsum etiam sequentia lemmata dicunt. REDDITURO REDDO. ET, INGREDITUR, ET, EGREDITUR. Vel, REVERTITUR, ET REVERTITUR. Animus Religiosus, ac pietati devotus, si quidquam ubertatis è gratiâ Divinâ emendicare velit, assiduò se Deo gratum sistere, neque exhibiti favoris unquam immemorem exhibere debet. *Quod si copia aquarum*, inquit, Doctor Mellifluus, *secretis subterraneisque recursibus incessanter æquora repetunt, ut inde rursus ad visus usuque nostros, jugi & infatigabili erumpant obsequio; cur non etiam spirituales viri, ut arva mentium rigare non desinant, proprio fonti sine fraude, & sine intermissione redden-*

reddentur? ad locum unde exeunt revertantur flumina gratiarum, ut iterum fluant. Tandem in hoc consilium concludit. *Remittatur in suum principium cœleste profluvium, quò uberius terræ refundatur.*

440. Hortensius Pallavicinus, è Societate Jesu, cùm observatum haberet, flumina, quò longius à capite suo progrediuntur, eo latiore aquarum alveo explicari; in Maximiliani I. Imperatoris elogio scripsit. *Regia flumina, quò longius discurrunt, eo excurrunt latius, amplificatâ aquarum veluti majestate ex popularibus minorum fluviorum tributis.* Unde hanc suam mentem in Emblematis formam cogens, flumini subscripsit, QUO LONGIUS, EO LATIUS. Augustissimam Domum Austriacam significans, quæ lineâ rectâ à Pharamundo I. Francorum in Germania Rege, usque ad Sigebertum Austriæ, Alsatiæ, aliarumque Provinciarum Regem ortum suum trahit; ex his porrò Sigebertus I. Habspurgi Comes genitus, per novendecim succedentium generationum gradus Rudolphum I. Imperatorem in lucem auspicatissimam edidit: in hac verò augustissima Pronepotum serie Imperii Majestas eò excrevit, ut à Maximiliani I. postea à Caroli V. & Philippi II. Austriacorum tempore ad pristinas Imperii ditiones accesserint Flandria, Burgundia, Bohemia, Hungaria, Hispania, Sicilia, Sardinia, Neapolis, Lusitania, & vastissima Indiæ Orientalis & Occidentalis regna. Ut adeò sub Augustissimæ Domûs Austriacæ patrocinio dimidius pene orbis hodiè conquiescat. Cæterùm quò longius à mundo recedimus, eò ampliora amoris Divini incrementa facimus. Pulchrè S. P. Augustinus. *Fit plerumque, ut qui corpore longe peregrinatur à te, conjunctus sit tibi; quia hoc amat quod tu: & fit plerumque, ut stans juxta te, ex eo quia diligit mundum, cùm tu diligas Deum longe sit à te.*

441. Emblematis loco flumen depinxêre, quod intumescentibus aquis in subjectam cataractam ruebat; eâque effractâ, circumfusos campos inundabat; cum lemmate. TUA EVERSIO, NOSTRA DISPERSIO. Genuensis Populi hæc suspiria ac lamenta erant, cùm fata Eminentissimum Cardinalem Horatium Spinolam, conterraneum & Archi-Episcopum suum optimum, rapuissent. Porrò sicut ruptis cataractis sparsim effluunt aquæ, ita patiente & jamjam morituro Christo Apostoli omnes in fugam acti & dispersi sunt; juxta illud Christi vaticinium. *Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte; scriptum est enim, percutiam pastorem & dispergentur oves gregis.* Et, quod mireris, non corpore tantum, sed ipsa etiam fide pastorem suum reliquerunt: *Non enim*, inquit Augustinus, *quando comprehensus est, tantummodo carne suâ ejus carnem, verum etiam mente reliquerunt fidem. Ecce! quomodò eum reliquerant deserendo etiam ipsam fidem, quâ in eum ante crediderunt.*

442. Fluminis aquæ, à cataractis intra alveum cohibitæ, epigraphen tenent. OPPORTUNE DEFLUENT. D. Thomam Aquinatem hoc Emblemate insigniveris, qui sapientiæ suæ aquas, sub taciturnitatis vallo aliquamdiu retentas, tandem opportunissime non sine totius Ecclesiæ emolumento effudit. Porrò sacrarum adhortationum aquæ ad irriganda humana pectora tempestivè ac opportunè effundenda sunt; secùs enim, exoptato carebunt fructu. Unde Apostolus primùm opportunè, postea verò contumaces etiam importunè admonendos voluit; *Prædica verbum, insta opportunè, importunè &c.* Pulchrè id explicans S. Greg. Papa; *Dicturus*, inquit, *importunè, præmisit opportunè; qui scilicet apud auditoris mentem ipsâ sua utilitate se destruit, si habere importunitas opportunitatem nescit.*

443. Homines mundani, per illecebras ac vanitates terrenas passim volutati, innumeris vitiorum sordibus inquinantur: Hos P. Joannes Rhò flumini non absimiles dixit, quod extra suas margines in vicinos campos evagatum, lutum ac colluviem omnem in se colligit. Lemma. LUTUM COLLIGET. Appositè S. Leo. *Dum per varias actiones mundi hujus solicitudo distenditur, necesse est de mundano pulvere etiam religiosa corda sordescere.* S. Ambrosius fluvium, qui è suis alveis exundans, cœnum contrahit, solutioris linguæ homini comparat; hic enim, laxatis verborum repagulis, instar torrentis, totos sordium, culparum, ac defectuum acervos congregat. *Alliga sermonem tuum, ne luxuriet, ne lasciviat, & multiloquio peccata sibi colligat. Sic restrictior, & ripis coerceatur, citò LUTUM COLLIGIT amnis exundans.*

Mundo dediti.
S. Leo Papa serm. 4. de Quadrag.
Loquaces.
S. Ambr. l. 1. offic. c. 3.

444. Flumen exundans res quasvis obvias secum abripit. Lemma. OBVIA QUÆCUNQUE TRAHIT. E S. Basilii sententia, viva hæc Magistratûs illius imago est, qui tyrannidis suæ vehementiam adversus subditos aliosque inferiores passim exercet. *Veluti flumina*, inquit, *ex parvis initiis exeuntia, deinde paulatim incrementum intolerabile in processu accipientia, impetu demum violento, quidquid objicitur secum trahunt; sic & hi, qui in magnam provehuntur potestatem, ex eo quod jam aliquos oppresserunt, ad majora continuo facinora, majoresque injurias progrediuntur.* His nihilò inferior mortis crudelitas. *Obvia quæque rapit.* Ovidius id deplorans canit.

Magistratus indiscreti.
S. Basil. Hom. in Divit. Avaros.
Mors.
Ovid 15. Metam.

Tempus edax rerum, tuque invidiosa vetustas,
Omnia destruitis, vitiataque dentibus ævi
Paulatim lenta consumitis omnia morte.

Et rursùs.

Scilicet omne sacrum mors importuna profanat,
Omnibus obscuras injicit illa manus,

Idem l. 3. Amor. Eleg. 8.

445. Flumini inscripsère FUGIENS ABIT. Cùm humanæ vitæ, tum omnis fortunæ ac opulentiæ terrenæ idæam absolutissimam hæc imago refert. Scitè Seneca.

Vita humana.
Senec Hercu. Furent. Act. 1.

—— Properat cursu
Vita citato, volucrique die,
Rota præcipiti vertitur anni.

Et Horatius

Dum loquimur, fugerit invida
Ætas; carpe diem, quam minimùm credula
postero.

Horat. l. 1. Carm. Od. 11.

Prolixè in rem præsentem S. P. N. Augustinus. *Sicut torrens pluvialibus aquis colligitur, redundat, perstrepit, currit & currendo decurrit: sic est omnis iste cursus mortalitatis: nascuntur homines, moriuntur, & aliis morientibus, alii nascuntur: succedunt, accedunt, decedunt, non manebunt. Quid hic tenetur? quid non decurrit? quid non, quasi de pluvia collectum, it in abyssum?* Tales cumprimis divitias dixeris; nam, Agapito asserente, *terrenarum opum instabiles divitiæ fluviatilium undarum imitantur cursum: modicùm enim affluunt his, qui habere se eas arbitrantur, mox verò refluentes, ad alios accedunt.* S. Gregorius Nazianzenus.

S. Aug. in Psal. 109.
Divitiæ.
Agapit. Ep. Parænet.
S. Gregor. Nazianz.

Quæ veniunt: abeunt; rebus si niteris, amni,
Qui non consistis, fidis, amice, levi.

Omnia hujus mundi bona simul complexus Justus Lipsius. *Ut flumina*, inquit, *ad mare feruntur perpetuo*

Bona terrena
Lips. l. de clem. c. 15.

& pronu

& prono cursu: sic res omnes humanæ per cladium canalem labuntur ad suam metam.

Discordia. 446. Veluti fluvius in plures rivos divisus, superatu vadit facilis; ita discordia, inter hostes disseminata, plurimùm commodi affert, facilemque militantibus victoriam conciliat. Emblemati subscripsit D. Didacus Saavedra, DISJUNCTIS VIRIBUS. *Prudentia Ducis est*, inquit Vegetius, *inter hostes discordiæ causas serere*. Et Titus Livius. *Discordia & seditio omnia facit opportuniora insidiantibus*. Denique Cornelius Tacitus. *Urgentibus Imperii fatis, nihil jam præstare majus fortuna potest, quàm hostium discordiam.*

Vegetius. Livius. C. Tacit. de moribus Germanorum.

Calamitas assidua. 447. Afflicti cujusdam calamitates, nullo unquam termino componendæ, sed assiduis fluctibus jactandæ; fluminis undas imitantur, quarum una trudit alteram, & CUM DEFLUUNT AFFLUUNT. Seneca.

Senec. in Agamem. Act. 2.

Alia ex alia cura fatigat,
Vexatque animos nova tempestas.

Hanc hominis miseriam non sine gemitu prosequitur meus Concanonicus Thomas Kempensis in Divino suo, de Christo imitando libello: *Heu*, exclamat, *qualis hæc vita, ubi non desunt tribulationes & miseriæ? nam una tribulatione seu tentatione recedente, alia accedit: sed & priore adhuc durante conflictu, alii plures superveniunt, & insperatè.*

Th. Kemp. de Imit. l. 3. c. 20. n. 3.

Dolor occulto. 448. Flumini tumescenti, & cataractis retento, inscripsi QUANTO PIU SI RITIEN, VIE PIU SINGROSSA. Id est, AB OBICE CRESCIT. Opportunè in rem præsentem de dolore occulto canit Ovidius.

Ovid. l. 5. Trist. Ele. 3.

Strangulat inclusus dolor, atque cor æstuat intus,
Cogitur & vires multiplicare suas.

Justin. l. 8. Et Justinus. *Crescit dissimulatione ipsa dolor, hoc altius demissus, quò minus profiteri licet.* Haud aliter ira Divina, quò longius dilata, eò evadit vehementior, graviorque. *Deus*, teste D. Hieronymo, *qui laneos habet pedes, sed ferreas manus tarditatem vindictæ supplicii gravitate compensat.*

Ira Dei. S. Hieron.

449. Insignem personam, morte abreptam, fluminis Emblemate repræsentabis; quod in campos excurrens, epigraphen à me recepit. OPTIMA QUÆQUE PARIT. Compertum enim habemus, mortem, instar impetuosi fluminis, in eos potissimùm grassari, quos mundus Athlantum loco adoravit. Nec incongruè Emblematis hujus mentem de violentia militari interpretari licet, quæ è Cornelii Taciti sententiâ. *Omnia tanquam externa aut urbes hostium urere, vastare, rapere solet.* Q. Curtius milites vocat: *Populatores terræ, quam à populationibus vindicare debebant.* Denique è rapaci illo flumine Tyrannorum vim, in omnia subditorum bona sævire solitam, conjicies. Disertè Plinius. *Est Tyranni, quidquid habet quisque subditus amplum, egregium, pulchrum, sive in rebus mobilibus, sive in rebus soli, occupare & sibi detinere.*

Mors. Milites. Corn. Tac. Q. Curt. l. 3. Tyrannus. Plinius in Panegyr.

Avarus. 450. Avarus, quantò amplioribus onustus divitiis, tantò pluribus coacervandis inhiat; haud secùs atque fluvius fit INCREMENTO RAPACIOR. Inter Scriptores Sacros id observans S. Basilius, ait. *Qui repente ditatus est, plura possidens, plura concupiscit.* Inter prophanos Ovidius.

S. Basil. Hom. 7. in divit. Avar. Ovid. l. 1. Fast.

Creverunt & opes, & opum furiosa cupido,
Et cum possideant plurima, plura petunt.
Quærere, ut absumant, absumpta requirere certant,
Atque ipsa vitiis sunt alimenta vices.

451. Qui Deo vel Principi à servitiis sunt, quò ampliorem gratiæ cumulum ab iis receperint, eò promptiorem obsequendi animum ostendunt. Fluvius id demonstrat, hoc lemmate signatus. INCREMENTO VELOCIOR. Ea enim fluvii est indoles, ut copiosiore aquâ locupletatus, gressum acceleret, ac iter destinatum velocius percurrat. Porrò homo viam mandatorum Dei tantò expeditius percurret, quantò majore charitatis aut gratiæ Divinæ augmento cumulatus fuerit. Certè David, quando cor suum Divino amore affluere ac dilatari sensit, jam non amplius vulgari gressu viam illam incedere, sed alacriter currere cæpit: *Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilatasti cor meum.* In hunc locum S. Augustinus. *Cucurri*, inquit, *non per proprium, & quasi nullius tuæ opis indigum arbitrium meum; sed cùm dilatasti cor meum. Cordis dilatatio, justitiæ delectatio. Hoc munus est Dei, ut in præceptis ejus non timore pœnæ angustemur, sed dilectione dilatemur, & delectatione justitiæ delectemur. Non currerem, nisi dilatasses cor meum.*

Minister solicitus. Charitas. Ps. 118. S. Aug. in hunc loc.

452. Flumen, quantò longiùs progreditur, eò majorum undarum copiam colligit. Unde lemma. DEFLUENS AFFLUIT. Sic virtus cum ætate augescit. Testatus id S. Hieronymus. *Senectus eorum*, inquit, *qui adolescentiam suam honestis artibus instruxerunt, & in lege Domini meditati sunt die ac nocte ætate fit doctior, usu tritior, processu temporis sapientior, &c.*

Profectus. S. Hieron. Epist. 2. ad Nepotian.

453. Amœnum flumen, placidis ac silentibus decurrens undis, epigraphen tenet. MUTUM SED ALTUM. D. Thomæ Aquinatis hæc imago est, qui, ætate etiamnum adolescente, verborum quidem extitit parcissimus; plurima tamen in totius Ecclesiæ utilitatem speculatus, bovis muti cognomen accepit; nititurque Emblematis hujus argumentum veteri illa Q. Curtii paræmiâ. *Altissima quæque flumina minimo sono labi.* Ita illos in penetrandis sacris mysteriis profundissimos experimur, qui Silentio & contemplationi sunt dediti. Verissimè meus Thomas Kempensis. *In silentio & quiete proficit anima devota, & discit abscondita scripturarum &c.* Tandem cùm flumina, exteriore quidem vultu quieta ac placida, plerumque sint voraginosa & omnium periculosissima; idcircò Cato homines morosos ac taciturnos fluminibus illis non absimiles dicit, qui tantò plus damni creare solent, quò verbis sunt parciores.

S. Thom. Aquin. Q. Curt. Silentium. De Imit. l. 1. c. 20. n. 6. Taciturnitas noxia. Cato.

Demissos animo, ac tacitos vitare memento;
Quâ flumen placidum est, forsan latet altius unda.

454. Qui profectum suum potius à bonitate ac providentia Divina, quàm ab humana industria recipit, se ipsum non abs re fluvio similem dixerit, qui pluviarum beneficio augescens, epigraphen teneat, IMBRIBUS AUCTUS. Talem se testatus est Apostolus, quando dixit: *Gratiâ Dei sum id, quod sum:* Homo enim, nisi affluente Divina gratia, penitùs arescit, & in nihilo suo perseverare cogitur. Opportunè in rem præsentem Magnus Augustinus super illud Psalmi, *Pluviam voluntariam segregabis Deus hæreditati tuæ*; ait, *Pluviam voluntariam nonnisi gratiam vult intelligi, non meritis redditam, sed gratis datam; unde & gratia nominatur: dedit enim eam, non quia digni eramus, sed quia voluit.* Ita etiam non rarò è persecutionum imbre incrementum honoris aut gloriæ non exiguum capimus.

Auxilium Dei. 1. Cor. 10. Ps. 67. S. Aug. Trinit. l. cap. 1. Persecutio.

455. Carolus Rancatus flumini, ingentes ac super

superbas trahendi undas, subscripsit; FONTE CADIT MODICO, Lucano hanc epigraphen suggerente.

Sorte cadit modico, parvisque impellitur undis
Punicus Rubicon.

Eos in hoc flumine depictos cernere licet, quos benignior fortuna è tenuissimis ac pauperrimis natalibus ad amplissimas dignitates promovit. Valerius Maximus. *Incunabula Tulli Hostilii agreste tugurium cepit: ejusdem adolescentia in pecore pascendo fuit occupata: validior ætas Imperium Romanorum rexit, & publicavit: senectus excellentissimis ornamentis decorata in altissimo Majestatis fastigio fulsit.* Huic è vestigio Tarquinium, Servium Tullium, Varronem, Porcium Catonem, aliosque, ex obscurâ ac humili sorte ad summa Imperia sublevatos; subjungit.

456. Arcanius Pignatellus, hostium vehementiâ acerrimè circumventus, symboli sui loco spumantes fluminis aquas depinxit, quæ; tametsi cataractam superent, obruantque, non tamen effringunt. Lemma addidit. OBRUUNT NON DIRIMUNT. Veluti diceret, se quidem, instar cataractæ, ab adversâ hostium, ceu totidem undarum vehementiâ, aliquantulum esse affligendum, nunquam tamen ex invicta sua constantia dimovendum aut frangendum. Egregiè S. Augustinus. *Duplicem mundus aciem producit contra milites Christi; blanditur ut decipiat, terret ut frangat. Non nos terreat voluptas propria; non nos terreat crudelitas aliena, & victus est mundus. Ad utrosque aditus occurrit Christus, & non vincitur Christianus.*

457. Felicitatis terrenæ fugam è copiosa fluminis aqua discere licet; cui inscriptum. CUM FLUIT, EFFLUIT, Ovidius.

--- --- Nihil est, toto, quod perstet, in orbe,
Cuncta fluunt: omnisque vagans formatur imago.
Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen: neque enim consistere flumen
Urgeturque prior veniente urgetque priorem,
Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur.

Et Agapitus. *Divitiæ fluviatilium undarum imitantur cursum: modicum enim affluunt his, qui habere se eas arbitrantur, mox verò refluentes, ad alios accedunt, solus autem beneficentiæ Thesaurus stabilis est possidentibus eum.*

458. Animus grandis & generosus, omnem malevolorum adversitatem superare solitus, flumine se non absimilem probat, quod effractis, & quassatis obturamentis, epigraphen refert. OBSTANTIA STERNIT. Eosdem affectus in doctrinâ Evangelicâ deprehendimus, quæ, instar impetuosi fluminis, omnia insanæ gentilitatis, aut hæreticæ perfidiæ objectamenta convellit ac diffringit. Hinc Rabanus in illud Siracidis commentatus, *Ego quasi fluvius Dyorix, & sicut aquæductus exivi de Paradiso*, ait, *Sapientia se comparat fluvio rapidissimo, & aquæ egredienti de paradiso: quia doctrina Salvatoris, de cœlesti prodiens thesauro; omnia obstacula errorum, atque persecutionum sua velocitate atque fortitudine disrumpit, ac frangit; &c.* Cæterum Comes Emanuel Thesaurus eidem Emblemati subscripsit. DIRUIT, DUM RUIT. Genuinam hominis illius hanc iconem dixeris, qui desperationis furore actus, in hostem ruit.

459. Flumen obturamentis quibus cohibetur, effractis, majore vehementiâ prorumpit. Lemma. POTENTIUS ERUMPIT. D. Archangelus Conter hoc symbolo adolescentem delineat, tantò vehementius in omnem vitæ licentiam præcipitatum, quantò severiore educatione ab illâ cohibebatur. Ea quoque peccatorum quorundam est contumacia, ut nunquam majore impetu agere videantur, quàm ubi plures Dei ac Principum leges obstant. Cæterùm etiam vindicta Divina, quò diuturniore tolerantiâ retinetur, tantò acerbiore impetu tandem adversus sceleratos erumpit. Valerius Maximus. *Lento gradu ad vindictam sui Divina procedit ira: tarditatemque supplicii gravitate compensat.*

Juventus effrenis. *Peccator contumax.* *Ira Dei.* *Val. Max. l. 1. cap. 1.*

460. D. Hercules Salarolus, Can. Regularium Abbas, Emblematis loco flumen depinxit, quod cataractis tandem diruptis, rapidè effluebat; cum lemmate. ERUMPENS OTIA PENSAT. Ita verus pœnitens nobilissimum merendi tempus, inter otia ac peccata deperditum, bonorum operum adminiculo redimere conatur. S. Petrus Damianus *Novimus*, inquit, *utriusque sexûs homines, post abominabiles voluptatis illecebras, ad tantam religiosæ vitæ pervenisse munditiem, ut non modò castos, atque pudicos quoslibet in sanctitate præcederent, sed & non contemnenda multarum virginum merita superarent.*

Pœnitens. *S. Pet. Dam. Epist. 4. de Dei Omnip. cap. 3.*

461. Lethæo inferorum fluvio talem vim & efficaciam affingunt Poëtæ, quòd ejus epoti latices rerum præteritarum memoriam penitus oblitterent, ac perpetuam omnium oblivionem bibenti homini inducant. Fabula hæc, uti pleraque alia Poëtarum involucra, non parvum ad moralia momentum habent. Unde meus Concanonicus D. Alexander Luzon de Millares Emblemati hanc Apostoli gnomam lemmatis loco subjunxit. QUÆ RETRO SUNT, OBLIVISCENS. Innuebat videlicet, illa omnia oblivioni fructuosè mandari, quorum reminiscentia virtutis negotium turbat, & vitiorum fomenta accendit; frequenter enim noxarum præteritarum memoria animo nostro in perfectionis curriculo remoras injicit, æquè periculosas ac molestas. Has rerum mundanarum turbas glomeratim expertus est etiam in vastissimâ eremo S. Hieronymus. *Ille igitur ego*, inquit, *qui ob gehennæ metum tali me carcere ipse damnaveram, scorpionum tantùm socius & ferarum, sæpè choris intereram puellarum. Pallebant ora jejuniis & mens desideriis æstuabat in frigido corpore: & ante hominem suâ jam carne præmortuum, sola libidinum incendia bulliebant.* Unde ardentes Magni Augustini ad Deum preces sunt. *Quis mihi dabit, ut venias in cor meum, & inebries illud, ut obliviscar mala mea?* Cæterùm optandus hodie etiamnum esset ille Lethes fluvius, quo Religiosi rerum omnium præteritarum, & totus mundi oblivisci discerent.

Oblivio peccatorum præteritorum utilis. *S. Hieronym. Epist. ad Eustoch.* *S. Aug. l. 1. Conf. c. 19.* *Religiosus.*

462. Alpheus fluvius, in Elide Peloponensi Oceanum Siculum occultis meatibus subterlabens, sine ullâ undarum mixtione tandem in Arethusam Siciliæ fontem illabitur, ejusque in amplexus ruit; uti cum Pausaniâ testatur Virgilius.

Pausan. lib. 5.

--- --- Alpheum fama est huc Elidis amnem
Occultas egisse vias subter mare: qui nunc
Ore, Arethusa, tuo Siculis confunditur undis.

Virgil. l. 3. Æneid.

Atque adeò maris medium pertransit, suis undis colore, ac piscibus integerrimus. Proinde Lemmatis loco subscribes. ILLÆSUS TRANSIT. Paucorum hæc felicitas est, ut per sæculi vanitates delati, iis non misceantur, neque ullam ex hoc mundi pelago

Societas bona inter malos.

S. Aug. ser. 13. de Verb. Dom. c. 7.

pelago salsuginem contrahant. Pulchrè S. P. Augustinus. *Attendite sæculum quasi mare, ventus validus, & magna tempestas: Unicuique sua cupiditas, tempestas est. Amas Deum, ambulas super mare, sub pedibus tuis est timor sæculi. Amas sæculum, absorbebit te. Amatores suos vocare novit, non portare.* Et rursus. *Implevit Deus amaritudinibus mundum, & inde voluptatem capis. Quid si dulcis esset, quomodo amaretur? Offendunt te ista, elige aliam viam. Ama Deum contemne ista.*

Idem serm. 115. de divers. c. 17.

M. V. patrociniū.

463. Flumen, ingenti affluentium aquarum numero locuples, securum navigantibus iter præbet. Lemma. QUO MAJUS; MINUS HOC PERICULI EST. Maria Virgo, gratiæ Divinæ aquis plenissima, fluctuantem animæ nostræ navim sine ullo discrimine ad cœlestem portum provehit; ut adeò verissimè illam cognominet Richardus à S. Laurentio. *Flumen Dei, repletum aquis gratiæ.* Et Buteo, *Flumen multifluum gratiarum.* Emblematis mentem sequenti epigrammate explicat P. Jacobus Masenius.

Richard. a S. Laur. l. 9. p. 516. But. hym. 92. p. 137.

Quæ minor in dubiis fluit unda celerrima tesquis;
Hanc vites; plenis certior illa vadis.
Credimus? en plenis Virgo benè convenit undis?
Non mergit: placidè provehit illa ratim.

TORRENS.

Indoctus loquax.

464. Torrens, aquarum inops, stridulum inter saxea offendicula murmur excitat. Unde lemma. STREPIT, CUM DEFICIT UNDA. Ita apud indoctos plerumque multùm garrulitatis, sapientiæ verò parùm aut nihil videas. Subditi quoque ad quamvis levissimæ indigentiæ occasionem Superioribus non rarò obmurmurant. Omnium tamen aptissimè militibus hæc imago convenit, qui, stipendiis aliquantulùm deficientibus, mox turbas excitant, ac dissolvuntur. Titus Livius. *Dissolvendi exercitûs, & magnarum in eo rixarum causa, vel una hæc est, si militibus æra aut stipendia non persolvantur.*

Murmurans. Miles.

Livius Dec. 1. l. 5.

Bellidux prædo.

465. Torrens in amœnos ac cultos agros exundans, horrendum eos devastat. Lemma. IN DESERTA MUTABIT. Belliducem, rapinis assuetum, hæc imago adumbrat, cujus tyrannide optimas ac fertilissimas Provincias exscindi, solumque sterile æquare, non sine luctu videmus. Justus Lipsius. *Ferus Mars non animata solum vitâ devolvit, sed evertit, quidquid stetit.*

Lips. l. 5. Dialog. 1. de militia.

Hæresis.

466. Hæresis, ubi è scaturigine suâ excurrere cæpit, immani quidem fragore passim grassatur; at brevi temporis intervallo iterum detumescit, ac penitus exsiccatur. Eam proinde torrentis Emblemate describere licet; additâ inscriptione. STREPIT, ET EFFLUIT. Hanc Emblematis mentem S. P. Augustinus suggerens. *Non vos terreant*, inquit, *Fratres, quidem fluvii, qui dicuntur torrentes, hyemalibus aquis implentur, nolite timere, post paulùlum transit, decurrit aqua, ad tempus perstrepit, mox cessabit. Diu stare non possunt: multæ hæreses jam mortuæ sunt.* In eos etiam hoc Emblema convenit, qui facili operâ in iram ac minas concitari soliti, haud difficulter iterum conquiescunt.

S. Aug. in Ps. 57.

Iracundus implacabilis.

Proprii mali author.

467. Torrens, per rupem delapsus suimet præcipitii ac ruinæ authorem agit. Unde lemma. DAT SEMET IN PRÆCEPS. Sic anima scelerata propriam sibi perniciem fabricatur. S. Nilus Abbas. *Quemadmodum torrens sibi ipse per præceps aditum patefacit; sic & peccator ipse per scelera ruens, parat interitum.*

S. Nil Inst. ad Monach.

468. Aridi torrentis alveus, plerumque pedore ac illuvie conspurcatus, ab interveniente aquarum copiâ sedulò extergitur. Unde epigraphen subjunxi. SORDES ELIMINAT. Divinus Vates Lachrymas torrenti non absimiles dicit. *Deduc quasi torrentem lachrymas per diem & noctem;* quippe quòd illarum beneficio omnes cordis humani sordes studiosissimè eluantur. Dilucidè S. Petrus Damianus. *Sicut spumosi torrentis cumulus superveniens, cunctis alveum sordibus purgat; sic lachrymarum profluentium cursus ex mente flentis, & diabolicæ versutiæ semina & omnes SORDENTES vitiorum pestes ELIMINAT.*

Lachrymæ.

Thr. 2.

S. Pet. Dam. Opusc. cap. 1[...]

469. Torrens non sine fragore per rupium præcipitia delabitur, quasi finitimis populis præviam fugiendi, suique conservandi tesseram daturus. Epigraphen addidi. CUM SONITU RUIT. Vel, ut aliis placuit. NON SINE SONITU. Verbis è Silio mutuatis.

Silius [...]

Ut torrens celsi præceps è vertice Pindi
CUM SONITU RUIT in campos, magnoque fragore.
Spumea saxosis clamat convallibus unda.

Torrenti non absimilem se exhibet ferox ac intumescens Bellidux, in Provincias non sine strepitu ac civium terrore grassari solitus. Porrò Deus vindictæ suæ vehementiam nunquam sine præviis comminationibus in mundum effundere solet. S. Basilius in illa Isaiæ verba, *ostendam vobis quid ego faciam vineæ meæ: auferam sepem ejus, &c. non clam aut silenter*, ait, *ingerit supplicia, sed intendens comminationes, ea prædicit affore, per hoc peccatores invitans ad pœnitentiam.*

Deus a[...] tequa[...] punit, minat[...] S. Basil. Isaia [...]

470. Princeps, propriis quidem viribus imbecillis, alieno tamen amicorum robore ad propulsandam hostium potentiam satis instructus, Torrentem imitatur, qui è pluvialibus aquis, resolutis nivibus, aliarumve aquarum colluvie corrivatus, tandem in vastam molem excrescit. Illum proinde Gambertus hoc Lucani lemmate notavit. ACCEPTO ROBORE MAJOR. Providè Polybius. *Optimè sibi consulunt Respublicæ tenuiores, à potentioribus bello lacessitæ, quæ prudentes, & propositâ periculi magnitudine, & vicinitate pelliciunt alias Respublicas vel regna potentissima in suam societatem, &c.*

Unio prode[...]

Lucan. Pharsa[...] Polyb. [...]

471. Torrens hyeme aquis abundat, æstate deficit. Lemma. ÆSTATE MINOR. S. Laur. Justiniano teste humilitatis hæc idea est, quæ inter adversitates incrementum capere solita, rebus secundis minuitur. Opportunè in rem præsentem Religiosissimus meus Thomas Kempensis, posteaquam plurimas calamitates, homini sufferendas, retulisset, tandem concludit. *Propter hoc natura aliquando contristabitur, & magnum certamen sustinebit; sed magnum bonum inde consequêris, si silens portaveris.* Idipsum etiam de Patientiæ virtute pronunciat S. P. Augustinus. *Si per patientiam expectas, adhuc gemis; non enim opus est patientiâ, ut nil mali perpetieris. Tolerantia, quæ dicitur; sustinentia quæ dicitur, longanimitas quæ dicitur, non est nisi in malis. Ubi premeris, ibi angustia est.*

Humilitas.

Th. Ke[...] l. 1. c. 54[...]

Patient[...] S. Aug. Psal. 3[...]

472. Torrens, stringente frigore, congelascit; nec nisi sub calidiore vento resolvi ac fluere solet. Unde torrenti congelato subscribes. SUB CALIDO FLUET. Ita pectora nostra, peccatorum rigore penitùs obdurata, nonnisi charitate aut gratiâ Divinâ afflante progrediuntur. S. Augustinus, illud Psalmi interpretatus. *Converte Domine captivitatem nostram, sicut torrens in Austro;* ait; *Captivita-*

Charit[...] gratia D[...] S. Aug. Epist. 1[...] c. 22.

tivitatem scilicet, quâ sub Diabolo, tanquam Aquilone tenebantur, ubi abundante iniquitate friguerant, & quodammodo congelaverant. At verò flante Austro, glacies resolvitur & torrentes fluunt, id est, peccatis remissis, populi ad Christum charitate concurrent; hinc scriptum est: sicut glacies in sereno, ita solventur peccata tua.

NILUS FLUVIUS.

Caput XXV.

473. Cæteris fluminibus consuetum est, sub æstatis ardore aquas comprimere, earum penuriam pati. Nilus contrà, naturæ privilegio; die magis sudo, & acrius urente Syrio, majorem, quàm aliàs, undarum copiam trahit; adeò quidem, ut tunc temporis exundans, omnes Ægypti campos uberrimè riget. Philonem habito testem, *Fluvius æstate adultâ quando alius fertur decrescere, perenne æquè ac torrentes crescens ac diffusus, arva inundat, aquis stagnantibus.* Unde Raulinus Nilum hoc lemmate insigniit, AUXIT FLAGRANTIOR ÆSTUS. vel ut brevius Carolus Rancatus; AUCTIOR IN ÆSTU. Ut autem Nilus in Emblemate ab aliis fluminibus discerni posset, eidem vicinos statuêre Pyramidam & Crocodilum. Hominem, charitatis studiosum, hâc icone adumbrabis, qui suas gratias ac beneficia, ceu totidem Nili aquas nunquam uberius in egenos effundit, quàm dum amoris Divini æstu omnium maximè ardet. Ut adeò meritò exclamet S. Augustinus: *O quàm felix & beata est anima, quæ charitatem in se habere meretur! charitas sitienti potus est, esurienti cibus, in amaritudine positis dulcedo, in tristitia constitutis vera & grata consolatio, fluctuantibus portus, errantium via peregrinantibus patria.*

474. Lucanus admodùm concinnè de Nilo canit.

Arcanum natura caput non prodidit ulli,
Nec licuit populis parvum te Nile videre;
Amovitque sinus; & gentes maluit ortus
Mirari, quam nosse tuos.

Inde Carolus Rancatus complurium Emblematum occasionem mutuans. Nilo inscripsit. CAPUT NON PRODIDIT ULLI. Nam, è plurimorum sententia, Nili scaturigo nullius ingenio aut labore hactenus deprehendi potuit. Hoc Nili elogio eos afficies, qui vel sublimes suas cogitationes ac negotia; vel consilia aulica coram aliis abscondere norunt. Idipsum multo maximè de gratia Divina, totaque prædestinationis serie: uti etiam de natura Divina, aliisque fidei arcanis, pronuntiare licet, quæ nulli unquam ingenio humano erunt pervia. S. Augušt. *Cur Deus illum adjuvet, illum non adjuvet, penes ipsum est æquitatis tam secreta ratio.*

475. Idem Rancatus Nilo subscripsit. NON LICUIT VIDERE PARVUM. Verbis è Lucani poemate, paulò ante adducto, desumptis.

Nec licuit populis parvum te Nile videre.

S. Magnum, Mediolanensium Archiepiscopum, hæc imago repræsentabat, qui etiamnum infans cum sacro lustrali fonte esset expiatus magnum seu grandem se exhibuit, nec toto reliquo vitæ decursu quidquam in eo parvum aut ignobile deprehendi poterat. Hoc Encomio dignos se probavêre S. Maximus

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath, Tom. I.

Episcopus Turonensis; Maximilianus Imperator Austriacus, aliique magni nominis heroes, idipsum jure longè æquiore de SS. Joanne Baptista, Nicolao S. Joanne
Nolano, aliisque dicere licet, quos, jam in materno Baptista.
utero sanctificatos, mundus nunquam parvos vidit.
Cumprimis tamen Mariæ Virginis hæc imago est Maria V.
propria: quæ non tantùm ab omni originaria labe semper fuit immunis, sed insuper tot gratiis tam naturalibus quàm Divinis ab ipsá sua infantia instructa, ut omnium hominum sapientiam ac virtutem longissimè superârit. Unde exclamat S. Gregorius Nicomediensis. *O puram & clarissimam animam! quæ in florenti corpore ostendit dotes, quæ naturam superant.* S. Gregor. Nicom. Orat. de Oblat. Deipara.

476. Politicus, in agendo minimè præceps, sed gravis, prudens, ac circumspectus, Nilum imitatur, qui tardo ac tranquillo gressu incedens, vastum Ægypti regnum uberrimis beneficiis locupletat. Epigraphen Rancatus addidit, LENE, SED UTILE. Verbis è Claudiano mutuatis. Tarditas utilis. Claud. de Consul. Manlii.

Lene fluit Nilus, sed cunctis omnibus extat
Utilior

Eandem virtutem in benigno clementiæ affectu, fœcundo fructuum optimorum parente, cernere licet. Claudianus id testatur. Clementia.

-------- Peragit tranquilla potestas;
Quod violenta nequit; mandataque fortius urget
Imperiosa quies. Claud loc. citato.

Porrò correctionis modus tùm demùm erit utilis, quando lenis; unde Apostolus peccatores *in spiritu lenitatis, & in omni patientia* ad frugem revocandos præcipit. Opportunè S. Prosper. *Argue coæquales, observa seniores, increpa juniores, sed propterea addit, in omni patientia: quia leniter castigatus exhibet reverentiam castiganti: asperitate autem nimiâ & increpatione offensus, neque increpationem recipit, neque salutem.* Correctio lenis. Galat. 6. I. 2 Tim. 4. 2 S. Prosper. l. 2. de vita Contempl. cap. 5.

477. Verbum Incarnatum, referente S. Joanne, Spiritum Sanctum flumini consimilem dixit: *Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ. Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum.* Ad hæc cùm Spiritus Sanctus septem præcipuè donis mundum fœcundet; idcircò Carolus Rancatus eum, cum Nilo comparat, qui ubertimas suas aquas in septem divortia discriminare solitus, epigraphen tenet. SEPTEM DISCURRIT IN ORA. Ad verbum Virgilius. Joan. 3. 38. Spiritus S. Virgil. l. 4. Georg.

Nam quà Pellæi gens fortunata Canopi
Attulit effuso stagnantem flumine Nilum,
Et viridem Ægyptum nigrâ fœcundat arenâ,
Et diversa ruens septem discurrit in ora.

Septem illa Spiritûs Sancti dona enumerans Magnus Augustinus. *Spiritu Sancto in regnum cœlorum ducimur, & hæreditatem capimus, & consolamur, & pascimur, & misericordiam consequimur, & mundamur, & pacificamur: atque ita perfecti, omnes extrinsecus illatas molestias pro veritate & justitia sustinemus.* Et alibi: *Est Spiritus Sanctus donum, & super omne donum, & quod nulli debetur donum, & quod gratis tribuitur donum.* S. Aug. de ser. Dom. in Monte l. I. c. 4. Idem serm. 29. ex inedit.

478. Sole ad Leonem divertente, Nilus, aridos ac hiantes Ægypti campos rigaturus, undique exundat, eosque opportuno refrigerio uberrimè fœcundat. Philo id testatur: *Stagnante agros inundationibus* Philo lib. de Abraham.

Providentia Dei. Ps. 144 15. S. August. in Ps. 144.

tionibus debito tempore, epigraphen nonnemo subjunxit, OPPORTUNE FOECUNDAT. Genuina Providentiæ ac Bonitatis Divinæ hæc idea est, de qua Psaltes, *Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das illis escam in tempore opportuno.* Præclarè, ut solet in hunc locum S. Augustinus, *Prorsus*, inquit, *tanquam reficiens ægrotum in opportunitate, quando debet accipere, tunc das; & quod debet, hoc das. Itaque aliquando desideratur ab illo, & non dat, novit horam dandi qui curat. Si fortè non fuerit exauditus, non minuatur animo, non deficiat; expectent oculi ejus ad escam, quam ille dat in opportunitate. Quando non dat, ideo non dat, ne obsit quod dat. Discite ergò non murmurare adversùs Deum, & quando non exaudimini.*

Resistentia.

479. Nilus, cursu suo ob arenarum acervos præcluso, retrorsum graditur, cum lemmate, DONEC AUFERATUR OBEX. Bartholomæus Rossus hoc symbolo Christum demonstrat, quod Nazaræorum infidelitate à miraculis patrandis fuerit impeditus; argumenti occasione è D. Matthæo sumptâ, *Et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem illorum.* Ita quoque gratia Divina vires suas in eos non exercet, qui animum contumaciâ ac peccatis obfirmatum habent. S. Isidorus Hispalensis præsul, *Qui malè agere*, inquit, *non desinunt, vanâ spe, indulgentiam de Dei pietate requirunt; quam rectè quærerent, si ab actione prava cessarent.*

Matth. 13. 58. Gratia Dei. S. Isidorus l. 2. Sentent. c. 4. n. 1.

Princeps beneficus. Prædicator fructuosus.

480. Cardinalis Maffæus Barberinus favorum ac gratiæ suæ fluenta ubique locorum amplissimè diffudit; id quod Joannes Ferrus Emblemate demonstraturus, Nilum depinxit; addito lemmate, INUNDATIONE FERAX. Julianus Apostata non neminis doctrinam Nilo non absimilem dixit, *Nilus*, inquit, *per regionem fluens, opum divitiarumque vim affert; tu verò linguam locutionemque tuam in animas juvenũ immittens, ad scientiæ divitias deducis.* In S. Patris Nili honorem concinit Poëta:

Arva rigat Nilus fluvius, sed pectora sermo,
Ex Monachi Nili qui fluit ore, rigat.

481. Plurimi olim in Nili originem penetrandam omni incubuêre studio: Sesostris quippe & Philadelphus Ægypti Reges, Cambyses Persarum Imperator, & Alexander Macedo in ultimam Æthiopiam Legatos miserunt, qui Nili fontes investigarent; Julius quoque Cæsar apud Lucanum, & Nero Imperator, referente Senecâ, omnem movêre lapidem, ut fluminis hujus scaturiginem facerent orbi manifestam; conatu tamen semper irrito. Quasi nimirùm optima Natura rem adeò imperviam soli huic sæculo nostro cognoscendam reservare voluisset. Nostrâ enim hac ætate Anno 1618. P. Petrus Pays è Societate Jesu, spectante Æthiopiæ Imperatore, veram ac genuinam Nili originem in Abassini Imperatoris Regno Goyam oculis suis lustravit; uti prolixè refert P. Gaspar Schottus. Unde epigraphen Nilo subjunxit. TANDEM SE PRODIDIT. E diametro Lucanus.

Lucan. l. 10. Senec. l. 6 Nat. Quæst. cap. 8. P. Gasp. Schott. l. 6. in Anatem. ..., Lucan. l. 10.

Arcanum natura caput non prodidit ulli,
Nec licuit populis parum te Nile videre.

Mysteriũ revelatum.

Tempori illi hanc imaginem accommodaveris, in quo aliquod fidei mysteriũ, sive è Divina revelatione, sive è Pontificis Maximi oraculo nobis innotescit. Sic Deiparam Virginem, sine labe originaria conceptam, hoc nostro ævo ita Theologorum suffragiis perspectam accepimus, ut definitioni sit proxima, & pauci de illa dubitent. Eodem Emblemate significatur, res quasvis abditissimas randem fieri quærentibus ac laborantibus pervias. S. P. Augustinus illa D. Matthæi verba explicans, *Qui quærit, invenit*, subjungit: *Ergò perseverantia opus est, ut accipiamus quod petimus, & inveniamus quod quærimus, & quod pulsamus aperiatur.*

Perseverantia. Matt. 7. 8. S. Aug. de ser. Dom. l. 2. c. 21.

FONS.

Caput XXVI.

Scriptor. Eleemosynarius. Princeps liberalis. Cassiodor. l. 1 Ep. 16.

482. Scriptor è diuturno labore doctior evadit; haud secus atque fons, è vase vicino haustus, fit HAUSTU CLARIOR. Princeps quoque, uti & Eleemosynarii, tantò plus gloriæ congregant, quò liberaliores existunt. Cassiodorus, *Regnantis facultas tunc fit ditior, cùm remittit, & acquirit nobiles thesauros famè, neglectâ vilitate pecuniæ.*

Mundi amor. De Imit. Christi, l. 3. 12. Io. Ovven in Epigr.

483. Lybiæ fons, cui à Sole cognomen, mediâ nocte fervescit, interdiu verò, sidere illo circa meridiem æstuante, friget. Unde lemma, ARDO IN ABSENZA, E IN SUA PRESENZA AGGIACCIO. Id est, *Frigeo si præsens sio; si longius, uror.* Hoc nimirum lascivus amor, cæteræque voluptates terrenæ omnes habent, quod absentes avidè concupiscantur, præsentes verò fastidium ac dolorem generent. Verissimè Thomas Kempensis, *Homines sæculi hujus ex eâdem re, unde sibi delectationem concipiunt, inde doloris pœnam frequenter recipiunt. Justè illis fit, ut, quia inordinate delectationes quærunt & sequuntur, non sine confusione & amaritudine eas expleant.* Appositè in rem præsentem Joannes Ovvenus:

Uror amore miser, tantòque potentiùs uror,
Quantò, qui me urit, longius ignis abest.

Hieronymus Preti de casto & occulto suo amore canit:

Dentro son tutto foco, è fuori un ghiaccio,
Vorrei parlar, mà taccio.
Perch' io non sò ben dir quel ch' io vorrei,
Quand' io son longi ardisco: appresso i tremo, &c.

Virtus depressa et altatur. Humilitas exaltatur. Ephes. 4. S. Bern. serm. 2. Ascens. S. Ioan. Chrysost. Hom. ... ad Ephes.

484. Aquæ rivulus, è rupe per canalem præcipitatus, sublimi saltu in aera erumpit. Abbas Certanus epigraphen addidit. QUO MAGIS, EO MAGIS. vel, QUO MAGIS IMA PETIT. Vel, DEFLUENS ELEVOR. Vel, SUBLIMIUS, QUO SUBMISSIUS. Eidem quoque non incongruè illa Sancti Pauli verba subjunges. DESCENDENS ASCENDIT. Ita virtus, quò magis depressa, eò evadit sublimior. Animus etiam hominis demissus, ad omne honoris fastigium aptissimus redditur. *Quod autem ascendit*, inquiebat de Servatore Apostolus, *quid est, nisi quia & descendit primùm in inferiores partes terræ? qui descendit, ipse est qui ascendit.* S. Bernardus, *Christus*, inquit, *cùm per naturam Divinitatis non haberet quo cresceret, vel ascenderet, quia ultra Deum nihil est, per descensum quomodo cresceret invenit, veniens incarnari, pati, mori, propter quod Deus exaltavit illum, quia resurrexit, ascendit, &c.* Et Sanctus Joannes Chrysostomus, *Quantò seipsum quis magis humiliaverit, tantò magis exaltabitur. Quemadmodum enim in aqua fit, quæ tanto altius ascendit,*

ascendit, quantò illam quispiam ad ima deduxerit: ita habet animi humilitas.

485. Scipio Bargalius supra vivas fontis aquas scripsit: CRESCE, QUANDO N' ESCE. Id est, DUM FLUIT, CRESCIT. Tales sunt divitiæ, prompto ac liberali animo in egenos distributæ. S. Isidorus Pelusiota, *Quemadmodum fontium gurgites, cùm hauriuntur, uberius scaturiunt, altiusque quàm priùs, exiliunt. Eodem modo divitiæ, cùm hauriuntur, decrementum minimè patiuntur.* Et S. Basilius, *Qui dando Divinæ gratiæ confidunt, puteos imitantur, qui continuè exhausti, minimè deficiunt, sed duplo copiosiores evadunt.* Hoc loco minimè prætereundum censeo Ambrosium, qui de Christo, panem in famelicas turbas dispensante, ait, *Vidisses incomprehensibili quodam rigatu inter dividentium manus, quas non fregerant, fructificare particulas, & intacta frangentium digitis sponte sua fragmenta subrepere: quemadmodum videmus liquidis fontibus continuos fluere successus, & quidquid de illis auferas, usurario quodam reparari meatu.*

486. Fontis in Manduriæ oppido illud est prodigiũ, quod nec ab affusis aquis crescat, nec decrescat ab effusis. Lēma, NEC AUCTU NEC HAUSTU. Plinius id testatur, *Neque exhaustis aquis minuitur, neque infusis augetur.* En! genuinum bonitatis Divinæ ectypon! quippe cujus infinitam opulentiam nec beneficia in nos effusa extenuant, nec obsequia nostra locupletant. Exquisitè in rem præsentem S. Augustinus: *Non verbum proficit aut crescit accedente cognitore, sed integrum manet, si permanseris; integrum, si recesseris; integrum, si redieris; manens in se, & renovans omnia.*

487. Fontes cernere est, eo artificio collocatos, ut aquas, versus cœlum sparsas, rursus intra proprium sinum excipiant. Lēma, RIPRENDE QUANTO VERSA. Id est, QUOD VERSAT RECIPIT. Ita quidquid Dei causâ è liberalis Eleemosynarii manu in egenos funditur, id omne ad illam non sine fœnore revertitur. *Oleum pietatis,* inquiebat Cassiodorus, *& miserationum unguentum, quantò copiosius in fraternas necessitates effunditur, tanto donis potioribus augmentatur.* Et Agapitus: *Inexhaustæ sunt beneficentiæ opes, nam LARGIENDO acquiruntur, & dispensando COLLIGUNTUR!* Concinnè Martialis:

Extra fortunam est, quidquid donatur amicis:
Quas dederis, solas semper habebis opes.

488. Fons è paria columna in craterem marmoreum saliens, à D. Raphaële Appiano, Canonico Regulari, epigraphen recepit, NATURA ET ARTE. Ita naturæ & ingenia, quamlibet bona, penitùs rudia manent, nisi crebra arte ac industriâ excolantur. De scientiis spiritualibus id affirmat S. P. Augustinus, *Nisi bono ingenio pietas & pax quadam mentis accedat, de rebus Divinis nihil prorsùs intelligi potest.* De profanis verò, cumprimis de Poësi, Horatius:

— --- Ego quid studium sine divite vena,
Nec rude quid possit video ingenium; alterius sic
Altera poscit opem res, & conjurat amicè,

489. Fons, ad vicinam planitiem fœcundandam, in multos rivulos effusus, ab Emmanuele Thesauro Abbate epigraphen recepit, NIHIL SIBI Nimirum generosum ac liberalem Philippi III. Hispaniarum Regis animum significabat, qui vix alia re, nisi dispensandi inexhaustæ beneficentiæ suæ gratiis, delectare videbatur. Illud Claudiani de Philippo dictum putâsses.

Præceps illa manus fluvios superabat Iberos,
Aurea dona vomens.

Iis porrò hoc symbolum convenit, qui charitatis, aut eleemosynæ distribuendæ studiosi, omnia sua bona in pauperum utilitatem erogant. Talem se probavit Apostolus, quando dixit. *Ego autem libentissimè impendam & superimpendar ipse pro animabus vestris, licet plus vos diligens, minùs diligar. Charitas enim,* Magno Augustino teste, *sic intelligitur, quia communia propriis, non propria communibus anteponit.* Ad hoc propositum canit Paulus Franciscus Petronius:

Eleemosynarius charitativus. 1 Cor. 12 15. *S. August. in Reg.*

Diffluit è gelido fontalis marmore lympha,
Multiplici assiduas ore profundit aquas.
Fons pietatis erit miserans, argenteus undis.
Omnia opum miseris, NIL SIBI, dona fluunt.

Cæterùm apprimè illud de Christo patiente interpretatur idem Petronius. Passio Christi.

NIL SIBI, Christicolis pretiosas sanguinis undas
Plagarum Christus quinque per ora dedit.

490. Qui è sceleratorum contubernio nihil malignæ luis contrahunt, fontem limpidissimum, compluribus serpentibus habitatum, imitantur; cum lemmate, NEC TAMEN INFICIUNT. S. Agatha Virgo & Martyr hàc prærogativa insignis extitit, quando ad lascivam Aphrodisiæ, infamis lupæ, domum incolendam damnata, nec minimam labem è consuetudine adeò obscœnâ retulit. Breviarii Romani de ea testimonium est; *Aphrodisiæ consuetudine, cùm de constantia colendæ Christianæ fidei, & servandæ virginitatis removeri non posset: nuntiat illa Quinciano, se in Agatha operam perdere,* Idipsum etiam de S. Bibiana Virgine & Martyre refertur, quæ, jubente Aproniano. *Rufinæ, mulieri vaferrimæ, seducenda traditur; sed tamen nobilis ac tenera Virgo, ab incunabilis edocta Christianas leges, & illibatum servare virginitatis florem, se fortior, fœminæ superavit insidias, & Prætoris æstus delusit.* Verè adeò S. P. Augustinus, *Malis malus misceri potest, bonus autem nullo modo; quamvis cum eis in una congregatione versetur.*

Societas. *Brev. Roman. 5. Febr.* *Brev Roman. 2. Decembr.* *S. August. contra ep. Parmen. l. 3. c. 1.*

491. Ut D. Aresius palam faceret, sibi è libris communibus doctrinam minimè communem aut vulgarem accessisse, fontem depinxit, qui è flumine in hortum derivatus, omnium commodis erat expositus; addito lemate, EX COMMUNIBUS NON COMMUNE. Justus Lipsius, *Ut è fonte quod haurimus, nostrum est; quisque tamen suo vase: sic quod è communibus scriptoribus, sed quisque pro judicio sui modo.* Ita quoque communẽ omnem habemus fidem, baptismum, aut prædicationem: gratiam tamen exinde referimus disparem ac minimè communem. S. Augustinus, *Omnibus in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti baptizatis COMMUNE est lavacrum regenerationis; sed ipsa gratia, cujus ipsa sunt Sacramenta, quâ membra corporis Christi cum suo capite regenerata sunt NON COMMUNIS est omnibus. Nam & hæretici habent eundem baptismum, & falsi fratres in communione Catholici nominis.*

Studiosus. *Lips. lib. de Cruce.* Baptismus. Fides. *S. August. in Ps. 77.*

492. Bonus Princeps cumprimis cordi habeat epigraphen, fonti illi præfixam; qui in medio horto suas aquas altùm dispergens, omnes quoquòversù flores recreabat. ELEVOR, UT ELEVEM. Quæ enim obsecro, dignior sit Principe operatio, nisi ut, à Deo supra omnes elevatus, omnium, quoque subditorum mentes

Princeps beneficus.

mentes elevare studeat? *Quid enim tam regium*, inquit Cassiodorus, *quam fecisse felicem? & eò usque præstare, quo se erectus stupeat attigisse.* Et Latinus Pacatus, *Nullam majorem crediderim esse Principum felicitatem, quàm fecisse felicem, itaque Imperatori, propriam majestatem æstimanti, non tam illud suum videri debet quod abstulit, quàm quod dedit.*

Cassiodor. Var. l. 3. Epist. 11. Lat. Pacat. in panegyr. Theodosii.

493. Dei beneficentia, in omnes sine discrimine profundi solita, è fonte dignosci potest, qui in horti medio collocatus, humida sua nutrimenta in omnes flores ex æquo dispensat; cum lemmate, FUNDIT IN OMNES, vel, OMNIBUS AFFLUENTER. Verbis è D. Jacobo mutuatis, *Qui dat omnibus affluenter.* Unde Philo, *Benignus cum sit Deus, largitur bona omnibus etiam non perfectis, invitans eos, ut æmulatores virtutis, atque participes fiant, ostentansque immensas divitias suas, quod sufficiant etiam his, qui non magnam utilitatem inde capiunt; quoties enim pluit in mare, fontes producit in locis desertissimis, tenuem & asperam, sterilemque terram rigat, inundans fluminibus, quid aliud exhibet, quàm nimietatem divitiarum benignitatis suæ?*

Deus beneficus. Iacob 1. Philo l. 1. leg. allegor.

494. Bartholomæus Rossus misericordiam Divinam, nullo unquam ævo defecturam, fontis Emblemate depinxit; addita gnoma, JUGITER EMANANS. Hanc imaginem S. Joannes Chrysostomus iis concolorem dicit, qui eleemosynis erogandis dant operam. *Neque verò*, inquit, *si semel ac iterum dederimus, existimemus nos totum beneficentiæ munus explêsse, sed perpetuò id facere oportet. Neque enim satis est semel cum laude rem gerere, sed perpetuò.* Eodem Chrysostomo authore, Concionatorum vita ad fontis ideam reformari potest; *Concionator*, inquit, *debet imitari fontes, qui semper emanant aquas, etiamsi nemo sit, qui eas hauriat; sic enim oportet illum, qui concionatur, quamvis nullus auscultet, tamen doctrinam suam semper effundere.*

Misericordia Dei. Eleemosynarius. S. Chrysost. Hom. 1. in Ep. Philipp. Concionator. S. Io. Chrysost. Hom. 1 de Lazar.

495. Qui omnes boni Principis aut Judicis partes explere cupit; instar fontis omnium solatio & utilitati expositus sit, oportet. Lemma: OMNIBUS IDEM. Hanc prærogativam, veluti Justitiæ humanæ normam, in Summo Deo observatam habet S. Hieronymus: *Fons bonitatis*, inquit, *omnibus patet: servus & liber, plebejus & Rex, dives & pauper, ex eo similiter bibunt. Lucerna, cùm aversa fuerit, in domo omnibus lucet æqualiter.* Universalem hanc beneficentiam etiam in Beatissima Virgine compertam habuêre sancti Patres. Unde in illud Geneseos, *Fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum*, seu S. Ambrosio traduce, *Fons autem procedit &c.* Commentatus S. Bernardus Senensis, ait, *Figurata fuit Virgo Maria in fonte illo, qui de terra ascendens, irrigabat universam superficiem terræ: & iterum: Fluminis impetus lætificat civitatem Dei, id est, Ecclesiam militantem.*

Judex. S. Hieron. in Epist. ad Galat. c. 6. Beneficentia B. Virginis. Gen 2. 10. S. Bern. Senens. Tom. 4.

496. Parthenii Romani summam Cardinalis Scipionis Burghesii æquitatem commonstraturi, fontem depinxêre, in plures rivulos circumfusum; addito lemmate. SUUM CUIQUE. Quâ imagine illam justitiæ definitionem haud obscurè insinuabant; *Est perpetua & constans voluntas, jus suum unicuique tribuendi.* Plinius, nonneminis encomia recensens, ad hoc propositum ait: *Egregium imprimis est, ut foris, ita domi, ut in magnis, ita in parvis suis agitare justitiam.*

Æquitas. Plin. l. 7. Epist.

497. Fons Dodonæus id habet peculiare, quod faces extinctas accendat. Unde Abbas Ferrus extinctam facem, fonti illi immersam depinxit; cum lemmate. ADMOTA ACCENDITUR. Ita occasioni minus castæ propinquans, facilè lascivam flammam concipies. S. Augustinus, *Ab omnibus Christianis*, inquit, *præcipuò tamen Clericis, sive Monachis, indigna & inhonesta familiaritas fugienda est; quia sine ulla dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare suspectam, citò dilabitur in ruinam.* Hanc præceptionem probè edoctus erat ille, qui jam jam acturus animam, mulierem, consolandi gratiâ propinquantem, mox recedere jussit, quod *adhuc igniculus esset*; uti refert S. Gregorius Papa.

Occasio. S. Aug. serm. 250 de Temp.

498. Tæda extincta, intra fontem Dodonæum mersa flammam concipit; cum dicto, ETIAM E FLUMINE FLAMMAM. Eorum hæc imago est, qui mulierum lachrymis fascinantur. Ad hoc propositum Poëta:

Lachrymæ mulieris.

Æquore frigidior mulier, tamen urit amantem.

Torquatus Tassus de Armida plangente canit:

Tass. Gerus. Liber. c. 4. st. 76.

Il chiaro humor, che di sì spesse stelle
Le belle gote el seno adorno rende,
Opra effetto di foco, il qual in mille
Petti serpe celato, e vi s' apprende.
O miracol d' Amor, che le faville
Tragge dal pianto, i cor ne l' acqua accende &c.

Verùm sensu longè nobiliore S.P. Augustinus, congruè ad Emblematis hujus mentem ait, *Ubi fuerint lachrymæ, ibi spiritualis ignis accenditur, qui secreta mentis illuminat.*

Lachrymæ. S. Aug. de salut. docum. cap 43.

499. Animam è sacra solitudine ad sublimem castimoniæ aliarumque virtutum apicem promoveri, haud obscurè è fonte disces, cujus aquæ, ex angusto siphone in altum sparsæ, epigraphen tenent, ANGUSTUS ELEVATUR. Vel, FORTIOR E LATEBRIS. Opportunè S. Petrus Damianus Cardinalis: *Tu igitur*, inquit, *si vis animam tuam in sua virginitatis integritate persistere, secretum appete, recessum singularitatis inquire, cunctis domûs tuæ foribus, cunctis videlicet sensibus censoriæ disciplinæ repagula, ne quis ingrediatur, appone: FONS enim, QUI circumquaque, ne effundatur, OCCLUDITUR, undis ad alta profluentibus, ELEVATUR.*

Solitudo. S. Petr. Damian. Opusc. 12. cap. 20.

500. Fons Castalius, ad Parnassi radices collocatus, solem respicit, è montis vertice splendentem, addito Martini Capellæ lemmate, PHOEBO GAUDET PARNASSIA RUPES. Joan. Horozcus hac icone significabat, se in elucubrandis suis Emblematis potissimùm charitati studuisse. Porrò hâc Phœbi præsentiâ non Parnassus tantùm gaudet, sed etiam Mons Sion, omnis scilicet homo justus, qui sapientiæ radiis ab æterno Sole illustrari unicè desiderat. Certè David, Sionis incola, postquam dixerat, *Os meum loquetur sapientiam, & meditatio cordis mei prudentiam*; mox subjungit: *Inclinabo in parabolam aurem meam*; quasi diceret, interprete Theodoreto, *se nihil loqui proprium, sed Divinæ gratiæ instrumentum esse*, à quo omnis doctrinæ splendor in illum redundet. S. Augustinus: *Anima est justa & innocens, non per se, sed per illustrantem & illuminantem Deum.*

Author clarus. Sapientia Dei. Psal. 48. Theodoret. in hunc loc. S. Aug. in Psal. 7.

501. D. Didacus Saavedra Emblematis loco fontem statuit, cujus aqua, è siphone in altum eruptura, ab obturante manu sistitur; cum lemmate, VIRES ALIT. Significabat nimirùm, è quiete, negotiis interponi solitâ, viribus nostris plurimùm incrementi accrescere. E Platonis judicio, *Recreationes sanitati prosunt, robustum reddunt corpus, ad militaria negotia præparant, membrorum agilitatem pariunt.* Unde Poëta:

Recreatio. Plato l. 7. de Leg.

VIRES

------ *VIRES instillat, ALITque*
Tempestiva quies: major post otia virtus.

502. Fons, salientium aquarum vehementiâ globulum æneum in aëre sustentans, epigraphen tenet, EXTULIT ET SUSTINET. Magnatum favores hinc describuntur, qui clientes, olim à se sublevatos, assiduo patrocinio tuentur. Certè optimus Deus hominem, non sine sapientiæ prodigio è luto productum, ad vultus Divini imaginem repræsentandam sublevavit; eundemque, ne præceps dilaberetur, copiosâ sanguinis sui virtute ab interitu vindicavit. D. Joanne teste, *sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret. Causa hujus tantæ dilectionis Divinæ*, inquit Joannes Sylveira, *fuit vehemens desiderium, ac studium nostræ salutis, ut hominem, quem creârat, non desereret, sed omnibus modis adjuvaret.* Unde S. Augustinus: *Melius te potest servare, qui te potuit, antequam esses, creare.*

503. Bonitatem ac beneficentiam Divinam haud incongruè è fonte metieris, qui vicinos canales locuplete aqua imbuens, epigraphen tenet, SEMPRE VERSA, E NON SCEMA. Id est, EFFUNDIT, NEC DEFICIT. S. Basilius de Deo disserens, *Fons est*, inquit, *& bonorum omnium radix, non in se ipso bonorum continens divitias, sed in universos diffundens, & plenus tamen permanens.* Porrò Sacra Biblia perennis fontis sunt æmula, ut quæ recentes identidem conceptuum liquores, citra diminutionem, suppeditant. Unde S. Joannes Chrysostomus, *Ex quo Paulus vixit, quingenti jam elapsi sunt anni, totoque hoc tempore, multi tum Commentatores, tum Doctores ac Interpretes multa sæpe inde hauserunt, nec tamen repositas mihi divitias exinanire valuerunt. Non est sensibilis hic thesaurus, & idcircò non consumitur è multis effodientium manibus, sed augetur & multiplicatur, &c.*

504. Quisquis alios docere cupis, omnium primò te ipsum virtutibus instituas, necesse est. Abbas Certanus illud, non sine ingenio, è fontis concha demonstrat, quæ aquis repleta, epigraphen tenet, PLENA REFUNDIT. Eruditè Jacobus Bilius:

Concha prius sese liquidis ingurgitat undis,
Tunque superfusas plena refundit aquas:
At contra exiguos latices simul atque canales,
Cepit, quam cepit, mox quoque reddit aquam.
Cernimus, heu, multos hac tempestate canales,
Penè etenim vacuo pectore quisque docet.
At vix invenias multis è millibus unum,
Qui conchæ similem se prius esse ferat.

S. Bernardus, *Quod tuum est*, inquit, *spargis & perdis, si priusquam infundaris totus, semiplenus festines effundere. Si sapis, concham te exhibebis, & non canalem: Hic penè simul & recipit, & refundit. Illa donec impleatur, expectat, & sic quod superabundat, sine damno communicat.* Imò affirmatè dico, animam, virtutum liquore instar fontis repletam, non posse non in aliorum utilitatem exundare. Authoritatem suam interponit S. Joannes Chrysostomus: *Nam qui mansuetus est, ac modestus, & misericors, & justus, non intra se tantummodo hæc rectè facta concludit; verùm in aliorum quoque utilitatem præclaros faciet effluere fontes.*

505. Idem Certanus aquis, è fontis siphone sparsis, inscripsit, RECIPIT, ET REFUNDIT. Hinc discas velim, tam doctrinam, quàm divitias æquo ac liberali animo in alios esse erogandas. Salomonis Proverbium est, *Deriventur fontes tui foras & in plateis aquas tuas divide*; seu interprete Rabano, *Cùm ipse servaveris, tunc & aliis prædica, & in magnâ auditorum multitudinem Divina eloquia juxta uniuscujusque qualitatem dispensa.* Quod Rabanus de scientia; idipsum etiam de divitiis monet Seneca, *Sic demus, quomodo vellemus accipere. Ante omnia libenter citò, sine ulla dubitatione, &c.*

Prov. 5. 16.
Raban. in hunc loc.
Sener. l. 2. Benef. c. 1.

506. D. Octavius Boldonus fonti, per montis vertices deorsùm præcipitato, subscripsit, PERPETUO SONITU. Nempe in salebrosæ ac miseræ hujus vitæ decursu, orationis nostræ voces nunquam non versus Deum personent. Providè hortatur Apostolus, *Sine intermissione orate.* Pulchrè Sanctus Ephræm, post enumeratas plurimas Orationis utilitates, tandem subjungit, *Oratio Jonæ Prophetæ balenam pro domo concessit, & Ezechiam ex portis mortis ad vitam reduxit, ipsisque tribus pueris in Babylone flammam ignis in statum roris convertit.* Ideoque concludit, *Nulla est alia in tota vita humana pretiosior oratione possessio.* Porrò eodem Emblemate significatur, famam virtutis esse comitem individuam, ac nunquam intermorituram. Claudianus in laudem Probini Consulis canit:

Oratio.
1. Thessal. 5. 17.
S. Ephram. Tract. de Oratione.
Virtus immortalis.
Claud. de Probini Consulatu.

Vivit adhuc, completque vagis sermonibus aures
Gloria fusa Probi: quam nec ventura silebunt
Lustra, nec ignotâ rapiet sub nube vetustas.

507. Inter cætera Berlingerii Gessi Senatoris Emblemata nobilem fontem videre est, qui aquis mirâ varietate in diversas partes diffusis, epigraphen legendam offert; L' ARTE, CHE TUTTO FA', NULLA SI SCOPRE. Id est, ARTE RECONDITA. Ad verbum Torquatus Tassus.

Tass. Gerus. Liber. Cant. 16.

Poiche lasciar gli avvilupati calli,
In lieto aspetto il bel giardin s' aperse,
Acque stagnanti, mobili cristalli,
Fior varii, è varie piante, herbe diverse,
Apriche collinete, ombrose valli,
Selve, è spelonche in una vista offerle.
E quel che l' bello, è l' caro accresce all' opre,
L' arte, che tutto fà, nulla si scopre.

Prudens Orator facundiæ suæ artem non ostendat, sed quantum licet, reconditam teneat, præceptionis Aristotelicæ memor. *Oportet artem ita obscurare, ut non ex ullo apparatu, sed omninò naturaliter dicere videamur.*

Orator.
Arist. l. 1. Rhetoric.

508. Ex Aristotelis sententia perpetui fontes reperiuntur, aëre nimirùm novam semper aquarum materiem suppeditante. Eò reflectens Franciscus Raulinus, copioso fonti inscripsit, ARCANUS DUM SUPPETET AER. Magnatem quendam hæc imago repræsentat, quem amici cujusdam mors dolore tam arcto compresserat, ut eundem, dum sibi vitæ aër spirabit, assiduo lachrymarum fluxu sit prosecuturus. Eodem Emblemate gratitudinem, nunquam defecturam, significare licet. Cæterum Ss. Apostolos huic fonti non absimiles dixerim, qui arcano Spiritus Sancti aëre repleti, mox orbem universum ad ipsum usque vitæ suæ finem saluberrimis S. Evangelii aquis assiduò irrigârunt. *Repleti sunt omnes Spiritu Sancto; & cœperunt loqui, &c.* In hunc locum Sanctus Augustinus. *Flatus ille*, inquit, *à carnali palea corda mundabat; ignis ille fœnum veteris concupiscentiæ consumebat, linguæ illæ, quibus loquebantur à Spiritu Sancto impleti,*

Aristot. l. 1. Meteo. c. 131.
Gratitudo.
Apostol i.
Act. 2. 4.
S. August. serm 187. de Temp.

per omnium gentium linguas futuram Ecclesiam designabant.

Amicus discretus.

509. Fons, marmore coopertus, aquas suas nonnisi reserato obice dispensat. Unde D. Joannis Baptistæ Mazzoleni lemma, NEC NEGAT, NEC PRODIGIT. Amicum suum, Fontanam cognomine, hoc symbolo exornabat, cui ea erat ingenii moderatio, ut res suas nec prodigè in alios effundere, nec cum avaritiæ notâ retinere sit solitus. Scitè in rem præsentem Sanctus Gregorius Nazianzenus, ad illud sancti Epithalamii alludens. *Hortus conclusus, fons signatus*, ait, *Amicus fidelis hortus conclusus, fons obsignatus, qui opportunè aperiuntur, & communicantur amicis.*

Cant. 4. 12. S. Gregor. Nazianz. Orat. ad Greg. Nyss.

Felicitas inconstans.

510. Aqua, è fonte in altum sparsa, mox recidit, addito ejusdē Mazzoleni lemmate, IN ALTO NULLA QUIES. Vel, NON QUIESCIT IN ALTO. Denuò Fontanam, amicum suum, hoc symbolo compellabat, qui humili sua sorte contentus vixerat; probè gnarus, terrena fastigia nullis non præcipitiis ac calamitatibus esse pervia. Exquisitè Seneca, *Amicum tuum hortare, ut istos magno animo contemnat, qui illum objurgant, quod umbra & otium petierit, quod dignitatem suam destituerit, & cùm plus consequi posset, prætulerit quietem omnibus. Quàm utiliter negotium suum gesserit quotidiè illis ostendet. Hi, quibus invidetur, non desinent transire. Alii elidentur, alii cadent. Res est inquieta, felicitas, &c.*

Senec. ep. 36.

Libertas jucunda.

511. Aquæ, intra fontis angustias coactæ, mox ubi minima evadendi rimula alluxerit, læto impetu prosiliunt, ac versus cœlum erumpunt. Emblemati subscripsit Mazzolenus, DAT EXULTARE LIBERTAS. Talem is Fontanam, amicum suum extitisse testatur, dum negotiis, quibus arctè detinebatur, aliquantulum exolutus, suavissima alacritate obambulare consueverat. Huic Emblemati non absimilem se offert claudus ille, cujus Apostolorum monumenta meminêre; is enim vix pedum suorum vinculis solutus, mox *exiliens stetit, & ambulabat: & intravit cum illis in templum ambulans, & exiliens, & laudans Deum.* Magno Augustino teste, *magnum est munus libertatis.* Quisquis tamen genuinâ libertate gaudere desideras, refrenatarum voluptatum angustiis quantopere expediaris necesse est. *Quem delectat libertas*, inquit idem Doctorum Phœbus, *ab amore mutabilium rerum liber esse appetat.*

Act. 3. 8.

S. Aug. l. 4. de Musica cap 6.

S. Aug. de vera relig. c. 48.

Externa opera internis sunt similia.

512. Aquam, è fonte sparsam, rectâ lineâ versus cœlum contendere deprehendes, modò siphunculus, per quem funditur, perpendicularis fuerit Unde ejusdem Mazzoleni lemma. RECTA A RECTO. Ita ubi interior homo fuerit integer ac rectus; nullus dubitas, etiam verba, aliaque externa ipsius opera in Dei ac hominum conspectu fore rectissima & innocua. Symbolo coronidem positurus sanctus Lucas, posteaquā de Joannis Bapt. parentibus id elogii commemorârat, *Erant justi ambo ante Deum*, mox huic interioris animi ornamento insignem operationem extremam subjungit, *incedentes in omnibus mandatis & justificationibus Domini sine querela.* In hunc locum S. Ambrosius, *Nulla enim querela est*, inquit, *ubi & mentis bonitas concordat, & facti.* Cæterùm intentio, si recta fuerit, operationes nostras omnes, instar canalis, bonas & ad Deum directas efficit, contra verò mala cunctas illas obtorquet, & ad vitia inflectit. S. P. Augustinus, *Intentio est, quâ facimus, quidquid facimus. Quæ si munda fuerit & recta, & illud aspiciens, quod aspiciendum est, omnia opera nostra, quæ secundùm eam operamur, necesse est bona fiant*

Luc. 16.

S. Ambr. in hunc loc.

Intentio

S. Aug. de serm. Dom. in monte l. 2. c. 13.

513. Meus Concanonicus D. Alexander Luzon de Millares author est, in Aulæ Bruxellensis labyrintho circulum ex homunculis æneis spectari, qui salientis aquæ impetu assiduo in orbem actus, vulgò chorea rustica dicitur. Tripudiare enim videntur; sed videntur tantùm: tripudiantium quippe gestus, non motus repræsentant; miroque spectantium ludibrio, sese præcedere ac mutuò propellere videntur. Unde fontem, cui illa hominum simulachra insistunt, hac D. Pauli gnoma instar lemmatis insignivit, PRÆTERIT FIGURA HUJUS MUNDI. Genuinus hic rerum humanarum typus est; quocunque enim te verteris, reperies, mundana omnia & singula nihil esse præter externum apparatum & scenæ imaginem continuò evanescentem. Conabatur Apostolus humana desideria ab hujus vitæ vanitatibus retrahere: ideò dicebat, *Qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur, præterit enim figura hujus mundi.* Disertè monet S. Anselmus: *Nolite constanter mundum diligere, quando ipse, quem diligitis, non potest constare; incassum cor quasi manenter figitis, dum fugit ipse, quem amatis.*

1. Cor. 7. 31.

Mundana omnia caduca.

1. Cor. 7. 31.

S. Anselm. in hunc loc.

514. Fons Mara aquas fundebat amaras, quæ tamen injecto à Mose ligno dulcescebant. Lemma. E LIGNO DULCESCUNT. Sanctam Servatoris nostri Crucem hæc imago designat. *Moyses*, inquit Sanctus Joannes Chrysostomus, *demisso ligno in Maram, amaras aquas dulces reddit, in figuram Crucis Christi, qui mundum ex diaboli amarore dulcem fecit.* Porrò ex assidua sanctæ Crucis meditatione hominibus justis omnis labor dulcescit, omnisque animi nostri amarulentia lenitur. *Venena*, inquit S Cyprianus, *fellis evome, discordiarum virus exclude: purgetur mens, quā serpentinus livor infecerat; amaritudo omnia, quæ intus insederat, Christi dulcedine leniatur, si de sacramento Crucis cibum & potum sumis, &c.*

S. Crux. S. Io. Chrys. Tom. de Crucis veneratione.

Meditatio Passionis Christi.

S. Cypr. l. de zelo & livore sub fine.

515. Fons, è terra inculta, locis silvestribus scaturiens, epigraphen præfixam habet. PURUS AB IMPURO. Ita Maria Virgo è maculatis parentibus prodiit immaculata, omnique labe originaria immunis. Ut adeò verè à Sophronio cognominetur. *Fons signatus totius sigilli Trinitatis, ex quo vitæ fons manat;* & à Theosterićto, *Fons incorruptionis.* Emblemati explicando sequens Jacobi Masenii poëma habeto.

Immaculata Conceptio M. V.

Sophr. hom. de Assumpt. Theost. in Canon. consiliat.

Sæpè paludosâ fons limpidus exilit algâ,
Nativisque nihil sordibus unda trahit.
Scilicet infectis Virgo Majoribus orta;
Pura nihil scelerum, quo vitietur, habet.

516. In Insula, cui Loguca nomen, fons laudatur perennis & nobilissimus, cujus aquâ epotâ, senes, jam mortui vicini, rejuvenescere dicuntur: Refertur de sene quodam decrepito, quod amore vitæ producendæ eò se contulerit, & aquâ illa fontana per aliquot dies lotus & potus resumpserit robur virile, florens ac vegetus domum redierit; uxorem iterum duxerit, filiosque genuerit: atque hunc senem testatur se vidisse Petrus Martyr, citatus à P. Eusebio Nirembergio. Unde fonti illi inscribes, RENOVABERE LOTUS. Ita omninò Christus, ceu verus fons vitæ? Item Baptismus & pœnitentia, inveteratos hominum mores abstergunt, eosque pristino virtutum vigori restituunt, S. P. Augustinus. *Fons vitæ Christus*, inquit, *venit ad te in carne, ut irrigaret fauces tuas sitientes; satiabit sperantem, qui irrigavit sitientem.* De seipso testatur Christus. *Aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.*

Niremb. l. 6 Hist. Nat. c. [illegible]

Christus, Baptismus, Pœnitentia.

S. Aug. in Ps. 35.

517. Fons Dodonæus faces extinctas, si eidem immer-

Ioan. 4. 14.

immergantur, accendit; & accensas extinguit. Lemma. ACCENDIT, ET EXTINGUIT. Passio Christi, tribulatio, potissimùm verò sacra Synaxis impuram libidinis flammam extinguit; extinctos verò amoris Divini ignes in humano pectore accendit, hæc carnis sedat effrænes motus, peccati fomitem extinguit, & ut loquitur S. Cyrillus, *ardorem, appetitumque sensualem, sicut ignis aquam, restinguit.* Atque eò sanctus Hieronymus, Thomas Aquinas, aliique verba illa Prophetica referunt, *Frumentum electorum, & vinum germinans virgines;* singularemque hanc *Virgines germinandi* vim & energiam divinissimo huic Sacramento tribuunt. S. Damascenus hoc Sacramentum ignito calculo comparans, quo Seraphinus labia Prophetæ mundavit, omnesque ejus imperfectiones sustulit, ait, *hunc cibum cœlestem, Divinitate plenum, instar flammæ, vitiorum nostrorum rubiginem excoquere, virtutesque substituere, ac mundum spiritualem.*

518. Plinius author est, in Andro Insula, fontem Nonis Januarii (ipso scilicet Epiphaniæ pervigilio) semper vini sapore fluere. Lemma. IN VINUM VERTITUR UNDA. Appositè nimirùm, nam ipso annuo Epiphaniæ die Christus in nuptiis Chananæis aquam in vinum convertit. Porrò cùm eodem die Christus à Joanne in Jordane ablutus, baptismum instituerit, haud incongruè dixeris, aquas in suavissimum vini saporem esse mutuatas, cùm vinum è S. Bernardi sententia, sit symbolum gratiæ, charitatis, fervoris & fortitudinis. Denique imaginem illam etiam Sanctis tribus Regibus propriam dices, qui ipso sacro epiphaniæ festo ex infidelitate ad sanctam fidem, veluti ex insipida aqua in vinum, sunt conversi; id quod S. Augustinus de quovis homine affirmans, *Et nos*, inquit, *aqua eramus, & vinum nos fecit, sapientes nos fecit. Sapimus enim fidem ipsius, qui prius insipientes eramus.* Et alibi. *Operante Christo in Cana Galilea vinum defecit, & vinum fit; id est umbra removetur, & veritas præsentatur. Recedit lex, gratia succedit, carnalia spiritualibus commutantur.*

519. Mela tradit, in Fortunatis Insulis duos esse fontes, ex quorum altero qui bibit, risu in mortem solvitur; ex altero verò remedium haurit. Lemma. MORTEM, VITAMQUE PROPINANT. Ita voluptatum affluentia certam homini mortem affert, nec nisi è saluberrimo pœnitentium lachrymarum fonte reviviscere licet. Unde Magnus Augustinus. *Ardes fortè conscientiâ delicti, lachrymis extingue flammam peccati.* Lazarus mortuus, è SS. Patrum sententia, peccatorem inveteratum significat; unde Christus, illum jam fœtentem in vitam revocaturus, *Lachrymatus est.* S. Bernardus, *Lachrymæ Christi*, inquit, *mihi & pudorem pariunt & dolorem, &c. Compatitur filius Dei, & plorat; homo patitur, & ridebit?*

P I S C I N A.

Caput XXVII.

520. BEthsaidæ Piscina (quam à Græco προβατικὸν probaticam, seu ovinâ cognominant, quinâ porticu ample erat intecta, in cujus dimidio aquarum congeries asservabatur: de hac refert S. Joannes, *Movebatur aqua, & sanabatur unus.* Inde Emblematis occasionem nonnemo mutuatus, epigraphen subdidit. TURBATA SALUTEM. B. Virgo Maria, ab Angelo salutata, referente S. Lucâ *turbata est in sermone ejus*, in quem locum appositè Richardus à S. Laurentio. *Maria*, inquit, *est piscina probatica Joannis, in quam Angelus Domini secundum tempus descendebat, & movebatur aqua, & sanabatur unus. Tempore enim incarnationis descendit Angelus magni consilii in Mariam, & mota est aqua, quando ad novam salutationem turbata est Maria, & sanatus est unus, id est, quotquot crediderunt Deum Trinum & Unum.* Eodem Emblemate demonstratur, Timorem Dei esse verissimam omnis felicitatis ac salutis nostræ piscinam. Tertullianus. *Timor fundamentum est salutis, timendo cavebimus, cavendo salvi erimus, qui solicitus est, is verò poterit esse securus.*

Richard. à S. Laur. l. 9 de laud. V.

Timor Dei.

Tertull. l. de cultu fœm. c. 2.

521. Quando pecuaria hæc piscina ægros pristinæ saluti restituebat, illa nequaquam operatio erat aquis congenita, sed virtus quædam gratuita, à solo Deo in eas diffusa. Unde lemma. NUMEN, NON UNDA MEDETUR. Vel, ut meo Carducio placet, NUMINE SANAT AQUA. Haud secus sacra Baptismatis aqua, non veluti merum elementum, sed assistente Divino spiritu, nostrâ animam ab originaria labe expiat, eamque æternæ beatitatis capacem efficit. S. Joannes Chrysost. *Non simpliciter sanabat aquarum natura: semper enim hoc fieret, sed Angeli descensione, sic enim & in baptismate non simpliciter aqua operatur, sed cum Spiritus S. acceperit gratiam, tunc omnia solvit peccata.*

Baptismus.

S. Ioan. Chrysost. in Catena. D. Thom. in Ioan. 5.

522. Eorum duntaxat incolumitati piscina proderat, qui intra illius aquas mergebantur. *Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquæ, sanus fiebat.* Unde lemma. DEMERSO SALUS. Mosen, etiamnum infantem, hæc imago cumprimis repræsentat, qui è Nilo, cui immersus fuerat, omnis felicitatis ac nominis sui exordium sumpsit. Naaman Syrus, septima vice Jordani immersus, lepram abstersit. Jonas Propheta fluctibus haustus ad Deum, ceu unicum suum asylum confugit, & inde salutem recepit. Denique, ut compendio dicam, totus Christianus orbis intra baptismatis fontem; uti & intra transfixi lateris Divini aquas mersus, incolumis evasit. S. P. Augustinus. *Per fidem renascimur in baptismate & salutem æternam impetramus. Hæc porta vitæ, hæc janua regni, &c.*

Ioan. 5. 4.

Calamitas utilis.

Exod. 2.

4. Reg. 1. 14.

Ion. 2. 2.

Baptismus.

S. August. serm. 17. de temp.

523. Uni tantùm infirmo, intra piscinam illam submerso, salus obtigerat, ut adeò aquis illis opportunè subscribas. UNI SOLAMEN. S. Cyrillus Alexandrinus hoc symbolo legem Mosaicam significari affirmat, cujus vires ad unam tantùm Judæorũ gentẽ, non verò instar gratiosæ aquæ Evangelicæ, in orbẽ universum diffundebantur. *Hæc curationis virtus*, inquit, *in uno terminabatur homine, quod signum erat, utilitatem legis in solo Judæorum genere terminatam, nec ad alios unquam transgressam fuisse.* S. Augustinus eo Emblemate unitatem significari asserit; cujus tanta apud Deum est æstimatio, ut, quisquis extra unitatem fuerit, salutẽ æternam consequi nequeat. *Ibi*, inquit, *sanabatur unus, significans unitatem. Postea quisquis veniret, non sanabatur: quia quisquis præter unitatem fuerit, sanari non poterit.*

Lex Mosaica

S. Cyrill. Alex. lib. 2. in Io. c. 125

Unitas.

S. August. tract 17. in Ioan.

524. Solus ille infirmus è piscina sanus revertebatur, qui conspecto undarum motu, reliquorũ celeritatẽ antevertens, in miraculoso illo balneo omnium primus abluebatur. Evangelistæ verba sunt. *Et qui prior descendisset in piscinam, &c. sanus fiebat.* Unde epigraphen subjunxit D. Salvator Carducius. PRIOR INDE SALUTEM. Vel, IMPIGRO SALUS ÆGROTO. Innuebat videlicet oblatis gratiæ Divinæ favoribus nullâ interposita mora esse respondendum; cum tota nostra salus ab opportuna occasione, velociter ac maturè captandâ, pendeat. Deus, Michæ ore dilucidè id fatetur

Ioan. 5. 4.

Celeritas in coopetando gratiæ.

Mich. 6. 8.

fatetur. *Indicabo tibi, ô homo, quia sit bonū, & quid Dominus quærat à te. Utiq; facere judicium, & diligere misericordiam, & solicitū ambulare cum Deo tuo.* S. Hieronymus singulari cura ad hanc agendi promptitudinem hortatus, *Jubetur nobis*, inquit, *ut præparati simus ambulare cum Domino Deo nostro: nulla horâ dormire, nullo tempore securi esse debemus: sed semper expectare Patrem familias venientem, &c.*

S. Hieron. in hunc loc.

525. Constat, Angelo in piscinā ad aquas commovendas, & salutifera virtute imbuendas, descensuro, nullum fuisse certum præfixum tempus. Unde evenit, ut circumfusa ægrotorum turba indeterminatum illum, sibique penitùs ignotum Angeli seu Archiatri cœlestis adventum attentissimis oculis, summisque Divinæ gratiæ, ac salutis recipiendæ suspiriis opperiretur. Unde piscinam illam hoc lemmate distingues, INCERTO TEMPORE MANAT. Vel, DUBIO SORS FAUSTA MOMENTO. Meus Cōcanonicus D. Salvator Carducius hoc lemmate docuit, omninò oportere, mentem nostram promptam semper, & ad excipiendas gratiæ Divinæ aquas celerem existere, cùm tam Angelus, quàm spiritus Dei non solùm *ubi vult*, sed & *quando vult spirat*: haud certè aliter, atque infirmi sub piscinæ porticu sparsim decumbentes, *semper spectant* (verba sunt Nonni apud Cornelium à Lapide) *altum excitatæ & motæ aquæ*, ut sine mora piscinam ingressi, *in aqua omnia sanante dissiparent molestum morbum.* Salomon refert, Hebræos ad manna colligendum primo statim galli cantu è papilionibus debuisse egredi, *ut notum omnibus esset, quoniam oportet prævenire Solem ad benedictionem tuam.* Servator quoque iteratis vicibus est hortatus. *Vigilate ergò, nescitis enim, quando Dominus veniet.* Et, *Videte, & vigilate, & orate, nescitis enim quando tempus sit.* Unde S. Augustinus. *Quomodo terra de cælo expectat pluviam & lucem, sic homo de Deo debet expectare misericordiam & veritatem.*

Ioan 3.8. Gratia occultè fluit. Nonnus apud Cornel. à Lap in Ioan. loc. cit. Sap. 16. 28. Matth. 24. 42. Matth. 13. 33. S. August. in Ps. 46.

526. Meus Concanonicus, D. Alexander Luzon de Millares symboli loco stagnum, ramis plenum figuravit; addito lemmate. FOETOR, ET HORROR. Aqua enim illa, quia stagnans est, lentem palustrem, muscum, limum, aliasque sordes congregat, & horridâ fœtidâque scatet ranarum ingluvie. Immodicum, sive corporis, sive animæ somnum hæc imago adumbrat; utriusque enim gravedine optima & nobilissima mentis serenæ portio obruitur. *Somnus enim*, Julio Cæsare teste, *est adulator atræ mortis assecla, osor iners negotiorum, fur temporis*, vitiorum incentivum, occasio, ut in hominis agro silix & lolium luxuriet, habitus vitiosi pullulent, plurimorum malorum incrementum. Ex animæ somno Hieremias Propheta fatalem orbi stragem est vaticinatus, *Desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est, qui recogitet corde.* Porrò è nimio corporis somno obstupescit mens, silvescit ingenium, rigescit virtus, totusque homo in fœtens & horridum stagnum transmutatur: ut adeò illum S. Clemens Alexandrinus rectè publicano, ac diro bonorum exactori similem dicat, *Somnus*, inquit, *non secùs ut publicanus, dimidium vitæ tempus nobiscum dividit.* Periculosus denique ac noxius somnus interprete S. Augustino, est incuria quædam Prælatorum in custodiendo suo grege; hic enim, veluti draco magnus & rufus, quem Joannes Apocalypticus tertiam stellarum partem caudâ suâ trahentem vidit, immanem spiritualium bonorum trahit ruinam; in coque censetur altissima Divinæ providentiæ ratio subditorum scelera punire, quod patiatur Præsules ac Principes muneri suo indormiscere, otio torpere, officii sui obligationem perfunctoriè attendere, levibusque passibus debitorum suorum momenta transire. Nahum Propheta author est, Niniven, civitatem magnam, populo æquè ac vitiis frequentem, non ob aliam causam esse à Chaldæis dirutam, ac incendio vastatam, nisi propter incuriam & negligentiam Pastorum, *Custodes tui quasi locustæ, dormitaverunt Pastores, sepelientur Principes tui.*

Somnus corporis & animæ. Jul. Cæsar Scal. Ep. 3. Hierem. 12. 11. S. Clem. Alex. 2. Pædag. cap. 9. Prælatus negligens. Apoc. 12. Nahum. 3. 17.

527. De Piscina testatur Seneca, *Lapillus in piscinam aut lacum missus circulos facit innumerabiles, & hoc idem in flumine non facit*; rationem subdit, *quia omnem figuram aqua fugiens disturbat*, Emblemati subscribes, FORMANDIS ORBIBUS APTA. Ita mens quieta sanctis cogitationibus & piis desideriis, veluti totidem cœlestibus orbibus, in ipsa efformandis aptissimam se offert, cùm contra animus terrenis negotiis turbatus, omnem virtutum figuram respuat. Verissimè Origenes, *Quamdiu quis permistus est turbis, & in multitudine fluctuantium volutatur, non vacat soli Deo, nec segregatus est à vulgo, nec potest esse sanctus.*

Senec. lib. Quæst. Nat. c. 2. Quies religiosa. Origenes Hom. super Le...

PUTEUS.

Caput XXVIII

528. QUò plus aquæ è puteo trahitur, eò evadit salubrior. Unde lemma, HAURIENDO SALUBRIOR. Ita iis, qui eleemosynis erogandis dant operam, multò plùs salutis ac commodi è bonis effusis, quàm è reconditis accrescit. S. Ambrosius, *Tibi proficit*, inquit, *quidquid inopi contuleris. Tibi crescit, quidquid in pauperes erogaveris.* Philo Hebræus eâdem metaphorâ significavit, viros eruditos è docendi munere prolixiorem sapientiam conquirere. *Sicuti fontes salientes*, inquit, *si multùm aquæ auferatur, non tantùm non diminuuntur, sed dulciores etiam multò redduntur; ita scientia non decrescit docendi officio, sed magis etiam magisque fit dulcior: nonnunquam etiam augetur, si in discipulos & familiares transferatur.*

Eleemosynæ. S. Ambr. l. de Nabuth. c. ... Docere. Philo l. ... somniis, de gigan...

529. Alii subscripsêre puteo, FIT PURIOR HAUSTU. Vel, MOTU CLARIOR. Ita assidua exercitatio conservandæ corporis & animæ sanitati longè meliùs consulit, quàm si membra inerti otio distillant. S. Clemens Alexandrinus, *Putei, qui hauriuntur, emittunt aquam magis perspicuam; corrumpuntur autem hi, quorum nullus est particeps. Sic exercitatio salubrem habitum ingenerat, & spiritibus & corporibus.*

Exercitio. S. Clem. Alex. lib. ... strom.

530. S. Basilius in illud Lucæ, *Destruam horrea mea &c. Sicut putei continuò exhausti & copiosiore, & pulchriore fluunt aquâ, dimimissi verò & quieti facilè putent; sic & opes reconditæ inutiles sunt, translatæ in pauperes fructum pariunt.* Hac authoritate nixus, puteo inscripsi, COPIOSIOR HAUSTU. Enimverò res nostra domestica tantò plùs incrementi sortitur, quantò majore charitate aliorum egestati succurrimus. Vide sis Pædagogiam Sancti Clementis Alexandrini, ad hoc propositum opportunissimam.

S. Basil. in Luc. Eleemosyna. S. Clem. Alex. l. Pædag.

531. Nonnemo, charitatis & eleemosynæ erogandæ studiosus, se ipsum Putei Emblemate repræsentavit; addito lemmate, HAURIAR, NON EXHAURIAR. Securus enim vixerat, futurum, ut divitiæ, copiosa manu in Deum ac pauperes effusæ, nunquam deficiant, majorique semper affluentiâ crescant. S. Basilius, ubi avaros divites acri invectivâ perstrinxerat, subjungit, *Qui dando Divinæ gratiæ confidunt, puteos imitantur, qui continuò exhausti, minimè deficiunt, sed duplo copiosiores evadunt.*

Eleemosynarius. S. Basil. hom. ... Divit. avaros.

532. Aqua

532. Aqua putealis, urente Sirio, antiperistasis beneficio, frigescit; contrà verò, rigente hyeme, incalescit. Unde lemma, ALGET, CUM CÆTERA CALENT, vel, FRIGET IN ÆSTU. Et vicissim, CALET, CUM CÆTERA FRIGENT, vel, HYEME CALET. Eadem effecta, si moraliter spectentur, etiam in hominibus perfectis videre est. *Justi*, Bercorio teste, *in hyeme tribulationis fervescunt, qui in æstate prosperitatis tepescunt.* Lemma, *friget in æstu*, invidis est proprium, qui è benigniore aliorum fortunâ immensum tristitiæ frigus concipiunt: alterum econtra, *calet cùm cætera frigent*, charitatem Divinam exprimit, tantò amplius in hominum amorem succendi solitam, quantò magis in cœlestibus ipsius obsequiis obriguêre. P. Aloysius Novarinus Dei servis, ingenti erga ipsum ardore ac reverentiâ inflammatis, id consilii suggerit. *Sicuti putei, quantò extrà vehementius frigus omnia adurit, & glacies urit, tantò à frigore sunt alieniores: ita & qui Dei servi, cùm mundus Divini amoris æstu viduus, noxio gelu obsidetur, in Dei amorem ardentius feruntur: & cùm tribulationis glacie obsepiuntur, in Dei obsequium & cultum magis æstuant.*

533. Sapientiæ thesauros admodum esse profundos, & è vulgi oculis penitùs absconditos, Puteus demonstrat; quem hoc lemmate insignivi. IN ABDITIS HUMOR. Verissimè Siracides. *Sapientia enim doctrinæ secundùm nomen est ejus, & non est multis manifesta.* Unde, quod acutè observat P. Joannes Pineda, *Sophia à zopha, id est à caligine dicitur, quasi in caligine, & ignoratione delitescens.* Ad mentem nostram Philo, *Mihi videtur*, inquit, *hic puteus significare scientiam, quæ suâpte naturâ in profundo sita est, non in superficie, nec in propatulo solet esse, sed in abdito, &c.* Et S. Ambrosius, *Quid enim est puteus aquæ vivæ, nisi profunda altitudo scientiæ?*

534. Sapientia & scientia, instar putealium aquarum, sui acquirendi copiam nonnisi difficillimè exhibent. Unde lemma puteo præfixum, CUM LABORE EXTRAHITUR. Emblemati firmando sufficeret equidem S. Clementis Alexandrini Authoritas, *Sudor ante virtutem positus est;* placuit tamen etiam P. Joannis Pinedæ mentē subnectere, qui in illud Jobi, *Trahitur autem sapientia de occultis*, non sine ingenio ait, *Trahitur, propriè attrahitur vel extrahitur, nescio quam prolongationem, aut longanimitatem in attrahendo & operando videtur hoc verbum indicare: quasi dicat: protrahitur sapientia de occultis, vel prolongatur ejus attractio, aut longanimiter laboratur in ejus attractione.* Cæterùm, Bercorio authore, avaros quosdam divites non incongruè puteos animatos cognominaveris; quippe è quorum sinu vix ulla eleemosynæ guttula etiam ingenti conatu in egenorum levamen extrahi potest. *Multi divites*, inquit, *in tantum sunt avari, quod, more putei, vix, & cum maximo labore potest aqua eleemosynarum inde extrahi, & haberi.*

Sapientia cum labore acquiritur.

S. Clem. Alexand. l. 4

Io. Pineda in Iob. 28. 18.

Eleemosyna.

Bercor. Reduct. l. 7. n. 2.

535. Puteus aquarum viventium, tametsi è mari scaturiens, totus tamen dulcis est. Lemma, DULCIS; TAMEN A MARI EST. Mariam Virginem sine labe originariâ conceptam, hæc imago demonstrat; ad quam etiam, ceu aquam suavissimam, inter omnes mundi amatores confugere licet; Unde à Richardo de S. Laurentio cognominatur, *Puteus semper viventis aquæ.* Et à S. Damasceno, *Fons universo orbi medicinam offerens.* Emblemati explicando sequens epigramma è P. Jacobo Masenio habeto:

Maria V. immaculata & Auxiliatrix.

Rich. à S. Laur. l. 9. p. 914.
S. Damasc. Orat. de Ass.

Ille Samaræus puteus dulcissimus undis
Hauserat ex salso flumina pura mari.
Si tibi desipiant salsi nimis æquora mundi;
Fons procul impuro pura Maria mari est.

TERRA.

TERRA.
CAPUT XXIX.

536. Torquatus Tassus independentem & desolutam Principis Monarchiam delineaturus, sphæram terrestrem aëre circumfusam, expressit; cum lemmate, PONDERIBUS LIBRATA SUIS. Vel, ut placet, SUO SE PONDERE FIRMAT. Me judice subscribes, NULLO FULCIMINE NIXA. Verbis ex Ovidio mutuatis:

Terra pilæ similis, nullo fulcimine nixa.

Dei hæc imago est propria, qui sua immensitate nixus, nullâ alterius ope indiget. Sanctus Augustinus, *Ut boni simus*, inquit, *Deo indigemus; ut bonus sit, Deus nobis non indiget.* Et alibi: *Deus in quibus est, tanquam indigentia continet; non ab eis tanquam indigens continetur.*

537. Academici Accommodati Tarvienses Emblematis loco globum terrestrem præferunt; addito Ovidii lemmate: STABILISQUE MANENS DAT CUNCTA MOVERI. Principis hæc idea est, qui in Regni Metropoli residens, omnes illius fines suâ virtute coërcet, commovetque. Justus Lipsius. *Ut gubernator in magna nave, flectit & regit omnia parvo motu; imò ut ipse mundi rector Deus machinam hanc quatit, & movet ipse inconcussus; ita sedatus Princeps regit rempublicam.*

Principis imperium

Lips. Præfat. de milit. Rom.

538. Academici immobiles Alexandrini Terræ globo subscripsêre. IMMOTA, NEC INERS. Vel certè, NEC INERS. Talis omnino est vita contemplativa; uti etiam otium, animi causâ à magna virtutis persona assumi solitū; tametsi enim solâ consideratâ exteriore formâ, nihil laboris præseferant, reverâ tamen plurimum negotii volvunt.

Vita contemplativa.

Recreatio.

S. Bern. de vita solitaria. Senec. ep. 8.

vunt. De vita solitaria differens Sanctus Bernardus, *Otiosum*, inquit, *non est, vacare Deo, immò negotium negotiorum omnium*. Et Seneca, *Mihi crede, qui nihil agere videntur, majora agunt; humana, Divinaque simul tractant*. Certè Scipio Africanus, cùm à bellorum inquiete abstractus, litterarum otio vacaret, dicere consueverat, *se nunquam minus esse otiosum, quàm quum esset in otio*. Innuebat videlicet, eo tempore se plura consilia pro patriæ emolumento, quàm aliàs unquam, agitare.

Plutarch in Apopht.

Gratitudo.

539. Terra, ceu optima grati animi magistra, exhibitis beneficiis omni officiorum significatione respondendum esse, docet; quippe quæ copioso germine exculta, hanc D. Octavii Boldoni epigraphen legendam offert, REDDIT FIDELITER. S. Ambrosius, *Imitanda nobis est natura terrarum, quæ susceptum semen multiplicatiori solet numero reddere, quàm acceperit, &c.*

S. Ambr. l. 1 offic. c. 31.

540. Terra informis & squalida, quia inculta, epigraphen tenet, EXCULTA VIRESCET. Ita plurima ingenia, horrido vitiorum lolio luxuriantia solà bonæ educationis culturâ mirificè efflorescunt. Hoc argumento S. Joannes Chrysostomus parentibus juventutem benè educandam persuasurus, ait, *Ut fundus sit optimus, cuncta molimur, & agasonem & mulionem inquirimus; cæterùm quod nobis omnium charissimum est, omninò negligimus: major nobis possessionum cura est, quàm filiorum, quorum gratiâ illa comparantur.* Idipsum observat S. Petrus Damianus de S. Donato differens, *Sulcabat terram suam vomere disciplinæ, ut uber segetum proventus erumperet, ut illucescète gratiæ cœlestis radio fertilius germinaret.* S. Nilus verum illum in legis Divinæ studio profectú censet, quando cordis humani terra, spinis ac egerminantibus virgultis undique formidanda, illius beneficio exercetur, & in res magnas excolitur. *Ut ager incultus atque silvestris agriculturæ diligentiâ mansuescit, sic animus, peccatorum sentibus horridus, divinæ legis studio purgatur, atque excolitur.*

Educatio. S. Io. Chrysost. hom. 9 in 1. Tim.

S. Petr. Dam. ser. de S. Donato.

Lex Divina. S. Nilus inst. ad Monach.

541. Terra, vomeris duritie subacta, inscriptionem refert. VULNERE VIRESCIT. Vel, SAUCIATA FERACIOR. Ita S. Ecclesia, persecutionum tyrannide acerrimè laniata, in amplissimas SS. Martyrum palmas excrevit. *Persecutionibus crevit, martyriis coronata est*, inquiebat S. Hieronymus; cui assentiens Theodoretus, *Cruor ille cæsorum corporum*, inquit, *irrigatio quædã erat novis in Ecclesia emergentibus plantis*. Cæterùm eidem Emblemati abs re inscripserim, SAUCIATA FELICIUS. Verissimùm adeò Martialis effatum est.

S. Ecclesiæ persecutores.

S. Hieron. in vita Malchi. Theodor. l. 9. de Leg. Martial. l. 1. ad Lucium Epigr. 130

Pingue solum lassat, sed juvat esse labor.

Nam teste Leone, *Terra carnis nostræ, nisi assiduis fuerit sauciata culturis, citò de segni otio spinas tribulosque producit, & partu degeneri dabit fructum non horreis inferendum, sed ignibus concremandum.* Unde meus D. Gregorius Comaninus canit:

S. Leo Papa serm. 4. de jejunio Pent. Georg. Comman. sonetto. 8.

Deh rallenta il rigore, e'n te profanda
Lascia omai, che s'imprima, eterna piaga;
Che in lei Dio sparge di sua gratia il seme.
Tal campestre bifolco il terren preme,
E lento lento con con l'aratro il piaga,
Perge ricco al fin sia messe bionda.

Educatio mala.

542. Juventus, nullis imbuta præceptionibus, intra vitiorum senticeta luxuriatur; haud secùs, atque TERRA INCULTA SILVESCIT. Vel, ut meo Patri Gallinæ placet, DAT INARATA VEPRES. Verbis è Paranasside Urbani VIII. mutuatis.

Germinet tellus inarata vepres.

Apprimè S. Joannes Chrysostomus, *Quemadmodum ager, diu non proscissus, silvescit, ac passim innumeros & vepres producit: ita juventus neglecta.* S. Clemens in apa populi Christiani agros, ob prædicatorum in opiam raró peraratos, vepribus ac vitiorum tribulis consitum iri censet. *Sicut terra, à cultore neglecta, spinas & tribulos necessariò producit: ita & sensus vester longi temporis incuriâ multas & noxias opiniones rerum, & intelligentias falsæ scientiæ germinavit. Opus est nunc multâ diligentiâ ad excolendum rus mentis vestræ, ut id sermo veritatis, qui est verus & diligens colonus, assiduis excolat disciplinis.*

S. Ioan. Chrys. hom. in Matth. S. Clem. Pap. l. 8. Recognit.

543. Globus terræ, perfectè sphæricus, & in aëris umbilico sustentatus, eandem cum globo cœlesti epigraphen meretur. ANGULUS OMNIS ABEST, Ad verbum Ovidius.

Ovid. l. Fast.

Terra pilæ similis, nullo fulcimine nixa,
Aere subjecto tam grave pendet onus.
Ipsa volubilitas libratum sustinet orbem:
Quique premat partes ANGULUS OMNIS ABEST.

Germani ac sinceri pectoris hominem, ab omnibus linguæ fucatæ pigmentis prorsus alienum, hæc idea repræsentat. Talis, ipsomet Servatore teste, extitit Nathanaël; *Vidit Jesus Nathanaël venientem ad se, & dicit de eo, Ecce verè Israëlita, in quo dolus non est.* Hunc locum interpretatus Magnus Augustinus, ait, *Quomodo dolus in illo non erat? si peccator est, fatetur se peccatorem. Si enim peccator est, & justum se dicit, dolus est in ore ipsius. Ergo in Nathanaële confessionem peccati laudavit, non judicavit non esse peccatorem. Multi autem Pharisæi, qui abundant peccatis, justos se dicebant, & dolum afferebant.* Opportunè in rem præsentem canit meus D. Salvator Carducius,

Mens sincera. Ioan. 1. S. August. tract. in Ioan.

Angulus omnis abest, nitidus dum volvitur orbis,
Sic retinet nullas candida mens latebras.

544. Culturæ beneficio, terra omnis generis fruge exornatur; nam vomeris dente effractâ, miram ubertatem inducit, & postea, flavescente messe multicolorem ac ridentem undique vultum ostentat, Epigraphen è Virgilio Gambertus subdidit. MOLLITA COLENDO.

Virgil. Georg. v. 35.

Quare agite ô proprios generatim discite cultus
Agricolæ, fructusque feros MOLLITE COLENDO.

Cui non dissimilis Lucretius.

Lucret. l. 5.

Fructusque feros mansuescere terra,
Cernebant indulgendo, blandeque colendo.

Haud aliter agreste & horridum mentis humanæ virgultum in filiis etiamnum tenellis penitùs extirpatur, & in amplissimum virtutis ac gloriæ ornamentum excrescit, si sedulâ curâ perarentur, colanturque. Unde Matrem compellans S. August. *Tibi*, inquit, *sunt filii: nec laudanda es, quia eos habes, sed quia pie nutrire atque educare studes. Ut enim tibi nascerentur, fœcunditatis; ut vivant, felicitatis est: ut autem sic instituantur, voluntatis est & potestatis. In illis tibi homines gratulantur? in hoc te imitentur.*

Educatio. S. Aug. de bono vid. c.

545. Hominis improbi & ingrati symbolum è terra silvestri ac salsa desumere licet, quæ tametsi omni studio exculta aut stercorata, fruges tamen desideratas nunquam profert. Unde Caroli Rancati lemma, è Virgilio desumptum. NON MANSUESCIT ARANDO.

Ingratus. Virgil. Georg. 238.

Salsa autem tellus, & quæ perhibetur amara
Frugibus infelix, ea nec mansuescit arando.

Ita cor humanum inter voluptatum terrenarum luxuriem adeò tandem amaricatur, ut nullâ Verbi aut Gratiæ Divinæ culturâ ampliùs mansuescere queat. S. P. Augustinus. *Non debemus intendere in homines, qui prosperantur in hoc sæculo felicitate falsâ, ubi cor eorum congelascit adversus Deum, & fit du-*

Voluptates. S. Aug. Præfat. 124.

sit durum adversus imbrem gratiæ ipsius, ne fructum ferat.

546. Meus Concanonicus D. Alexander Luzon de Millares symboli loco agrum, locuplete tritico gravidum, depinxit; qui nocturno tempore zizaniis ac infelici lolio respersus, hanc D. Matthæi gnomã instar lemmatis referebat, Inimicus Homo Hoc Fecit. Animæ somnus ac otii torpor hâc imagine repræsentatur; ut enim vitiorum lolia in pectore nostro spargat; opportunũ tempus arripit stygius veterator adultam noctem, dum profundus otii sopor mortales incautos reddit. *Insidiator enim*, S. Chrysologo teste, *in noctibus latitat, in diebus vigilantes fugit, appetit dormientes.* Cæterùm idem gentis humanæ hostis in medio tritici, nempe in medio justorũ, zizania omni conatu spargit, socios nimirum malos ac reprobos, qui electum ac nobile virtutum semen suffocent. Octo duntaxat animas, tanquam germen nobile, ex quo posteritas propageretur, eduxit ex arca secundus orbis parens Noëmus; sed inter illas fuit unus Cham, veluti lolium in medio tritici maledictus videlicet, & servus servorum fratribus suis. Idipsũ experti fuêre Abrahamus in Isaaco, & Ismahele, Isaacus in Jacobo & Esau; Jacobus in Josepho & cæteris filiis; David in Amone, Absalone, & aliis. Quid? quod ipsamet Divina sapientia duodecim discipulos omni solicitudine, tanquam solers agricola, excoluerit, & tamen inter illos perfidus extiterit Judas? Probè callida hæc hostis Tartarei stratagemata perspecta habuit S. Chrysologus, *Inter sanctos*, inquit, *peccatum; inter pacificos lites, inter simplices dolos, inter innocentes nequitiam serere consuevit, non ut acquirat zizania, sed ut triticum perdat, nec ut reos capiat, sed ut adimat innocentes, illudque potissimum malignis suis suggestionibus perficit.*

547. E S. Bonaventuræ sententia, *Terra fertilis, si diu inculta fuerit, sylvescit; si nimis cogitur fructificare fit macra, si medium teneas fertilis perseverat.* Unde lemma, Et Inculta Sterilescit, Et Gravata. Philo Hebræus agricolas increpans, *Vos*, inquit, *cùm ex eodẽ fundo colligatis verè hordeũ & triticum, in æstate fructus, arborem duplici cum tributo gravatam opprimitis, fieri non potest, quin exhaustus deficiat.* Ita prorsùs, si Principes populũ multiplici tributo onerent, fieri non potest, quin exhaustus deficiat. Moderationem, in hoc negotio adhibendam, sapienter præivit Theodoricus Rex Italiæ his omninò verbis: *Cùm omnes Reipublicæ partes æquabiliter desideremus augeri, crementa tamen fiscalium tributorum justissimo sunt pensanda judicio, quia servientium immunitio est, hujus illationis accessio, quantumque pars illa proficit, tantùm se ab æqua firmitate subducit.* Eam ipsam prudentiam in corrigendis aliorum vitiis observari voluit Magnus Ethices Divinæ Magister Augustinus. *In correctione*, inquit, *tenendus est modus aptus humanitati, congruus charitati; ut nec totum, quod potestatis est, exeratur; & in eo, quod exeritur, mansuetudo monstretur.* Id quod etiam in castigando proprio corpore, & in educandis liberis observatum velim.

548. Dum adhuc aureis mundus floreret sæculis, terra, quantumvis inculta, messe ac vitibus erat gravida. Epigraphen addidit P. Jacobus Masenius: Tellus Inarata Ferebat. Aurea redierint sæcula, necesse est, quando M. Virgo, nulli unquam marito cognita, frugem felicissimam, Christum protulit. Ut adeò Virgo hæc intemerata à S. Joanne Damasceno verè cognominetur, *Terra inarabilis cœlestis panis.* Et à Joanne Geometra, *Terra sui semper similis, referta Divinis alimentis, arationis expers & sationis.* In rem præsentẽ canit Emblematis author,

Aurea cùm primo florerent sæcula mundo
Seminis ignarus fruge scatebat ager.
Aurea jam tandem redierunt sæcula; quando
Magna parit nullis cognita Virgo viris.

549. Ager, rarâ spectandus messe, epigraphen reddit: Et Juvat, Et Fallit. Eadem fortunæ & laboris nostri est indoles, quos nonnunquam in rem nostram copiosos ac munificos, interdum verò steriles durosque, assidua vicissitudine, experimur. Unde sapienter hortatur Magnus Augustinus: *Gaudes ad tempus, noli ibi confidere; tristis es ad tempus, noli desperare.* Pulchrè Ovidius:

Fortuna. Labor. S. August. in Ps. 93. Ovid. l. 1. de Arte.

Credita non semper sulci cum fœnore reddunt,
Nec semper dubias adjuvat aura rates.

550. Terra, seu ager, multo tempore nullis pluviis rigatus, æstu hiat, cœloque supplicat, lemma. PLUVIIS ORBATUS ARESCIT. Ita viri quique sanctissimi nonnunquam subtractam cœlestis solatii affluentiam, mentis ariditatem, & animi evagationem sunt passi. Sanctissimus Rex David seipsum lugens, *Anima mea*, inquit, *sicut terra sine aqua tibi.* Eandem de se ipso habuit querelam S. Bernar. *Exaruit cor meum, coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua, nec compungi ad lachrymas queo, tanta est duritia cordis. Non sapit psalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes solitas non invenio.*

Solatia cœlestia interdum auferuntur. Ps. 142. 6. S. Bernard. serm. 54. in Cant.

551. Terra, ex quo maledictioni subjecta est, spinas, tribulosque aculeatissimos germinare nunquam cessat. Lemma MALEDICTA HIS FRUGIBUS HORRET. Ita tentationum, bellorumque omnium seminarium caro nostra est, quam è Protoparentum peccato refractariam accepimus. *Unde bella & lites in vobis?* quærit Canonicæ scriptor Jacobus Apostolus; *nonne hinc ex concupiscentiis vestris quæ militant in membris vestris?* Eximius Scripturæ Interpres Hieronymus super illo Ecclesiastæ; *Tempus belli & tempus pacis. Quamdiu*, inquit, *in præsenti sæculo sumus, tempus est belli, cùm autem migraverimus de hoc sæculo, pacis tempus adveniet. Nemo ergo se nunc putet esse securum in tempore belli, ubi certandum est, & Apostolica arma tractanda, ut victores quondam requiescamus in pace.* Divus quoque Augustinus illud Pauli interpretans. *Non enim quod volo bonum, hoc facio. Recolite*, inquit, *vitam justi in isto corpore bellum esse, nondum triumphum.*

Tentatio. Iacob. 4. Eccl. 3. S. Hieron. in hunc loc. Serm 4. de Temp.

552. Quantumcunque fertilis sit terra, certè non subacta, opportunisque pluviis non irrigata, paulatim sterilescet, nec nisi spinas, urticas, aliasque herbas aut inutiles, aut etiam noxias, proferet. Lemma INCULTA STERILESCIT. Talis est & Religiosi sine cultura & mortificatione animus, quã profectò opus unusquisque habet; tam imperfectus, ut virtutem comparet; quàm perfectus, ut illam conservet. Illustria prorsùs sanctæ necessariæque mortificationis hujus monumenta nobis passim reliquêre sancti Patres, S. Franciscus Borgia dicere est solitus. *Unum illum diem futurum sibi fuisse sine dubitatione ulla amarissimum, quem sine aliqua corporis afflictatione meminisset exactum.* Sententiæ illi à Servatore pronunciatæ, *si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam.* Lucas Evangelista subjungit, *quotidiè*; Non vult Christus vel diem prætermitti, quo voluntatem tuam non mortifices, adeòque omnem omninò vetat intercisionem. Quare talem diem negat Climacus *in reliquorum dierum numero reponendum, sed pro perdito habendum.*

Mortificatio. S. Borgiæ dicta & facta. Luc. 9. Climac. 4; c. 4.

553. Segullum est terræ genus in summo solo, ex quo metallarii cognoscunt subesse venam auri; quare viso illo, terram perfodiunt, latensque metallum eruunt. Lemma. AURI DAT SIGNA LATENTIS,

Pueritia.

TIS. Pari ratione pueritia in ipsis adhuc vitæ suæ primordiis det specimina minimè obscura futuræ probitatis vel improbitatis. Ovidius canit:

Ingenium cœleste suis velocius annis
Surgit, & ingratæ fert mala damna moræ.

Mores externi. S. Aug. in Psal. 125.

Porrò ab exterioribus hominis moribus internam illius bonitatem aut malitiam conjicere licet. Unde S. Augustinus: *Illis, quibus interiora immunda sunt, exteriora munda esse non possunt. Si volueris ut exteriora munda sint, interiora mundato.*

Ovid l. 1. de Arte.

554. Terram, hinc vitibus, illic frumentis, oleis alibi, aliisque frugibus pro locorum varietate spectandam, hoc lemmate insignierunt. NON OMNIA POSSUMUS OMNES. Pulchrè Ovidius:

Nec tellus eadem parit omnia: vitibus illa
Convenit, hæc oleis, hic bene farra virent.

Gratia Dei variè divisa. 1. Corinth. 12. 4.

Idipsum de hominibus testatur Apostolus, qui Divinas gratias ita inter se distributas accepère, ut nullus illis omnibus gaudeat, unusque semper indigeat alterius ope. *Divisiones gratiarum sunt, alii quidem per spiritum datur sermo sapientiæ, alii autem sermo scientiæ secundùm eundem spiritum; alteri fides in eodem spiritu, aliis gratia sanitatum in uno spiritu; alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum.* Et paulò post: *Nunquid omnes Doctores? nunquid omnes virtutes? nunquid omnes gratiam habent curationum? &c.* Id quod in ipsis etiam sanctis indies experimur, dum non omnes omnibus medentur morbis, sed unus hujus, alius verò alterius mali est thaumaturgus; ut S. Apollonia doloris dentium; S. Anton. pestis; S. Augustin. articuli Mortis, &c. Nec latuit id perspicacissimū Magni August. intellectū, quando dixit: *Ita nec in omnibus memoriis Sanctorum Deus miracula fieri voluit, qui dividit unicuique prout vult.*

Ibid. n. 29. Sancti Thaumaturgi. S. Aug. ep. 173.

CAMPUS. *Caput XXX.*

Educatio multum prodest.

555. CAmpus incultus, vepribus undique consitus, penèq; sterilis aratro non procul jacente, epigraphen tenet, NON SEMPER INUTILIS. Innuit videlicet, homines, quantùvis vitiosos, si sedulò excolantur, tandem in fruges uberrimas adolescere. Eruditè Lactantius Firmianus, *Sicut in sentes ager, qui est naturâ fœcundus, exuberat: sic animus incultus, vitiis suâ sponte invalescentibus, velut spinis obducitur. Sed cum verus cultor accesserit, statim cedentibus vitiis, fruges virtutis oriuntur.* Et Cicero, *Ut ager, quamvis fertilis, sine cultura fructuosus esse non potest; sic sine doctrina animus.*

Lact. Firm. l. 6 c. 15. de vero cultu. Cicer. 2. Tusc.

556. Ignis, intra campū accensus, supervacaneam uliginē extergit, & luxuriantes spinas absumit. Unde lemma campo inditum, EXSUDAT INUTILIS HUMOR. Vel, ut nonnemo ad explicandam ignis virtutem è Virgilio subscripsit, EXCOQUITUR VITIUM, Vel, UT NOXIA PERDAT. Spiritûs S. operatio vivis his coloribus expressa cernitur, qui in flammas igneas conversus, orbem omni vitiorum libidine expurgare voluit. S. Petrus Chrysologus, *Diu oppressa dumis nationum cupiens novalia purgare, ignem mittit primum maximus magister in terra, ut quidquid naturalis squalefecerat luxus, quidquid arefecerat brumalis rigor, artifici depurgat, & consumit incendio.* Porrò expiatoriæ inferorum flammæ vitiorum redundantiam in animabus cremant, absumuntque. Lactantius *Justos*, inquit, *cùm judicaverit Dominus, etiam igne examinabit: tum quorum peccata vel pondere vel numero prævaluerint, igne perstringentur, atque comburentur: quos autem plena justitia & maturitas virtutis incoxerit, ignem illum non sentient.*

Virgil. 1. Georg. v. 88. Spiritus S. S. Petr. Chrysolog. serm. 164. Purgatorium. Lactant. l. 7. Instit. c. 21.

557. P. Vincentius Gilibertus campum, frumento consitum, sub cœlo, nimbos ac turbines minitante, depinxit; addito Virgilii lemmate, NON TALI AUXILIO. Campo enim non quidem impetuosâ ventorum injuriâ, sed suavibus pluviis & temperato solis calore est opus. Ita juventus, virescenti campo nō absimilis, methodo prudenti ac discretâ, non verò violentâ aut crudeli, educatur, oportet. Plutarcho id credas velim. *Dico*, inquit, *ad liberalia studia adducendos esse pueros verbis adhortationibusque, non me hercle, verberibus, aut contumeliosâ tractatione. Torpent & abhorrent sic tractati à laboribus, partim ob dolores plagarum, partim ob contumelias, &c.*

Virgil. 2. Æn. v. 521. Educatio suavis. Plutarch. de lib. educ.

558. Campus, æstivo ardore exsuccus, hiansque, opem undique E NUBIBUS, ET E MONTIBUS flagitat, ita planè Christianorū virtus tum demum proficiet, quando & propriam operandi assiduitatem, & cœleste auxilium, simul jungere conati fuerint, S. P. Augustinus, *Non ideo de hac re solis votis agendū est, ut non subinferatur ad benè vivendum nostra efficacia voluntatis. Adjutor enim Deus dicitur nec adjuvari potest, nisi qui sponte aliquid conatur.* Virgilius certè, ad fruges è terra recipiendas, non tantùm impigros agricolæ labores, sed insuper etiam pluvias, precibus à cœlo extortas, necessarias esse docet:

Gratia & Cooperatio. S. Aug. 7. l. 2. Peccator. merit. Virg 1. Georg. 155.

Quid nisi & assiduis terram insectabere rastris,
Et sonitu terrebis aves, & ruris opaci
Falce premes umbras, votisque vocaveris imbrem,
Heu magnum alterius frustra spectabis acervum,
Concussaque famem in sylvis solabere quercu.

Verissimum S. Macharii effatum est, *Requirit Deus ab homine laborem, fatigationem, ac operationem, nisi tamen de sursum apparuerit nubes cœlestis, & pluvia & gratia, nihil juvabit labor coloni.*

S. Machar. hom.

559. Homo litteratus Principum favores ac patrocinia parvi æstimat, propriæque virtutis suæ ubertate nititur; haud secus atque campus, copiosis interluentibus rivulis irrigatus, NULLOS POSTULAT IMBRES. Epigraphen hanc è Tullio mutuam sumpsit Carolus Rancatus.

Independentia.

Te propter NULLOS tellus tua POSTULAT IMBRES,
Arida nec pluvio supplicat herba Jovi.

Et meus Carducius:

Dives ager rivis nullos sibi postulat imbres;
Alterius nec opes mens opulenta petit.

Cæterùm homo Justus Divinis favoribus ac delitiis adeò copiosè fruitur, ut omnes terrenarum voluptatum blanditias contemnere audeat: Unde Dei ore Magn. August. *Ego sum divitiæ tuæ*, inquit, *noli attendere quod mundus promittit, sed quod promittit conditor mundi.* Et alibi. *voluptatem incorruptam concupisce, & promittentem dona ista temporalia, & totum mundum deridebis.*

Justus. S. Aug. Psal. 4. Idem in Psal. 6.

560. Secundiores mundi eventus assiduis calamitatum turbis esse permixtos, haud obscurè è campo disces, qui felici germinum copiâ instructus, exitiosas ac fatales cœli nubili minas nunquam non experitur, Lemma, LÆTA DIRIS. Unde S. P. Augustin. *Deus miscet tribulationes gaudiis terrenis, ut tribulationem sentientes & amaritudinem, discamus æternam desiderare dulcedinem.* Ovidius:

Felicitas mundi. S. Aug. Ps. 13. Ovid. de Pont. Elog.

Tu quoque fac timeas, & quæ tibi læta videntur,
Dum loqueris, fieri tristia posse puta.

Concinnè Seneca Tragœdus:

Senec. Thiest.

Nemo desperet meliora lapsus,
Miscet hæc illis, prohibetque Clotho
Stare fortunam, rotat omne fatum.

561. Campus seu ager, igne crematus, epigraphen à me recepit, DENSIOR FLOREBIT ARISTA. Sanctam Ecclesiam, inter persecutionū ardores immensum augescentem, hæc imago designat. S. Cyprianus, *Flamma plerumque agris jubet remittere, quo calore*

Perfectio Ecclesiæ. S. Cypr. de laud. Mart.

calore vagantis incendii cœca terra spiramenta laxentur; jubet stipulas crepitanti igne torreri, ut se in altius gravida seges tolleret, & parturientibus culmis densior arista floreret. Igitur talis & martyris primò casus postmodum fructus est, qui morte vitam condemnat, ut morte vitam custodiat.

562. Campus, dum semente respergitur, epigraphen legendam offert. DITOR, UT DITEM. Ita opulentus amplissimas divitias eâ conditione à Deo accipit, ut illas liberali manu in egenos effundat. Sapiens quoque compluribus scientiis ad aliorum infirmitatem juvandam à Deo exornatur. S. Bernardus acutè animadvertit, non dixisse Apostolum, *alii datur sapientia*, sed *datur sermo sapientiæ*, aitque, *Apostolus cum de distributione bonorum loqueretur, non ait simpliciter, alii datur sapientia, alii scientia, sed addit dicens, sermo scientiæ, sermo sapientiæ, ut ostenderet, quod hujusmodi dona propter alios dantur, scilicet ut alii ædificentur.*

563. Alcibiades Lucarinus, extremum mundi diem commemoraturus, stipulas in campo accensas depinxit; addito lemmate. POST MESSEM INCENDIUM. Qui in orbe hoc depravato, libidines, usuras, homicidia aliorumque scelerum farraginem colligunt, se ipsos aptissimam æternæ flammæ materiem olim objicient. Providè hortatur S. Nilus. *Mulane semina messis enim prope est, & ignis excipiet spinarum agricolam.* Et Isaias. *Concipietis ardorem, parietis stipulam; spiritus vester ut ignis vorabit vos. Et erunt populi quasi de incendio cinis, spinæ congregatæ igni comburentur.*

564. Academicus, inter Errantes Brixienses Accensus, symboli loco ignem profert, qui in campi germina grassatus, epigraphen tenet. PER FECONDARMI. Vel, UT FOECUNDETUR. Certè calamitatum flamma, in corde sterili ac spinoso excitata, plurimum spiritualis incrementi parit. Præclarè Lipsius. *Ipsa clementia est, in extremè ac desperatè malos non esse clementem.* Ab hac imagine non multùm ablusit P. Carolus Bovius, quando campo, lappis ac vepribus obsito, inscripsit INCENDERE PRODERIT. Innuebat videlicet, Apostolici fervoris beneficio omnia vitiorum lolia è radice iri extirpatum, absumptumque. Ita quoque vindicantis justitiæ ardor Provincias ab omni malorum vepreto expurgat.

565. Campus, ut terrea ac lutea sua viscera ab hominum aspectu subducat, exteriore germinum ac florum veste integitur, Lemma, florenti campo inditum. UT PLACEAT, TEGITUR. Idipsum etiam de humano corpore, ad alliciendos aliorum oculos lascivè vestito, dixeris. Eodem Emblemate significatur, quemadmodum campus se ipso parùm prodesset, nisi externo illo germinum vestitu amiciretur; ita corporis humani vestes necessitati potius, quàm ornamento esse debere. Disertè S. Augustinus. *Quia infirmus es, ideo sunt tibi multa necessaria. Opus est multum vestiaris, quia frigus pati non potes, &c. Ista fulcimenta sunt infirmitatis, non ornamenta potestatis.*

MONS. VALLIS. SPECUS.

Caput. XXXI.

566. LAurus & palma, in montis fastigio radicatæ, epigraphen legendam offerunt. ARDUA VIRTUTEM. Verbis è Silio desumptis.

Ardua virtutem præfert via, scandite primi.

Enimverò virtutis præmium ac gloria nonnisi multo laboré comparantur. Unde è Poëtis nonnemo canit.

Virtutem posuêre Dii sudore parandam.

S. Augustinus. *Pecora campi congruentissimè accipiuntur homines in carnis voluptate gaudentes, ubi nihil arduum, nihil laboriosum ascendunt.*

567. Principis cujusdam virtutem & animi majestatem Montis Emblemate expresserunt, cujus culmen supra nubes erectum, epigraphen tenet, EMINET. De Maria Virgine ait S. Bernardus super illud Apocalypsis. *Mulier amicta Sole; Defectus omnis sub ea, & quidquid fragilitatis seu corruptionis est, excellentissima quadam sublimitate præ cæteris omnibus excedit, & supergreditur creaturis.* — Eminens Meritum. Maria V. S. Bern. serm. super Ap. c. 12. 1.

568. D. Joannes Baptista Mazzolenus symboli loco Montem depinxit, cujus culmen nive respersum, epigraphen monstrabat. CANESCIT IN ALTIS. Magnatis cujusdam hæc imago, qui in sublimi dignitatis fastigio collocatus, ob assiduas curas, etiamnum juvenis, totus incanuit. Dignitates enim terrenæ, quò sublimiores, tantò plus periculi, solicitudinis ac laboris parıunt. Experto id credes Augustino, quando ait. *Ubi me terret quod vobis sum, ibi me consolatur quod vobiscum sum. Vobis enim sum Episcopus, vobiscum sum Christianus. Illud est nomen suscepti officii, hoc gratiæ; illud periculi est, hoc salutis.* Emblemati explicando eruditum hoc distichon subjungit meus D. Carducius. — Dignitate. S. August. serm. 19. ex addit. à Sirmondo.

Quo magis assurgit, magè mons canescit in altis,
Hoc magè canus eris, quò magis altus eris.

569. Mons epigraphen tenet; DE COELO EXPECTANS PLUVIAM. Vel certè pluviis cœlestibus jam irrigatus. NON ALIUNDE. Personam spiritualem, ac cœlestibus considerationibus unicè deditam, hæc imago repræsentat; quippe quæ levandis suis necessitatibus nullas alias, nisi Divinas suppetias expetit. David, ametsi mille calamitatibus obrutus, id tamen unum identidem ingeminabat, *Auxilium meum à Domino. Non à qualicunque*, inquit in hunc locum S. Augustinus, *quia dicuntur Domini multi, mortales miseri; sed à Domino Dominorum, ab illo videlicet, qui fecit cœlum & terram.* Prorsùs Christianè, ac è Theologiæ penetralibus Ovidius. — Vita contemplativa. Spem in Deo ponere. Ps. 120. 2. S. Aug. in hunc loc. Ovid. l. 1. de Ponto. Eleg. 7.

Quamvis est igitur meritis indebita nostris,
Magna tamen spes est in bonitate Dei.

570. Meritorum celsitudo in hominibus sanctis è majore humilitate metienda est. Id quod è Montis Emblemate discere licet, qui Sole in occasum vergente, epigraphen tenet, EX UMBRA MAGNITUDO. *Nihil est enim.* Doctore S. Hieronymo, *quod ita Deo gratum faciat & hominibus, quam si vitæ merito non magni, sed humilitate infimi videamur.* In hanc rem apprimè facit Magni Augustini sententia. *Mensura humilitatis cuique ex mensura ipsius magnitudinis data est.* — Humilitas est mensura meritorum. S. Hieron. in cap. 19. Matt. S. Aug. lib. de sancta virgine.

571 Montem, maris littori vicinum, & assiduis fluctibus quassatum, hoc lemmate notârunt. NEC FRANGITUR, NEC IRRIGATUR. Ita animus generosus nec adversorum casuum violentiâ dejicitur, nec blandientis fortunæ lenociniis emollitur. S. Joannem Baptistam hoc encomio insignem deprædicat S. Petrus Dam. Card. Quippe *quem vel ventosa felicitas*, cùm summi Sacerdotis & Principis Palæstini filius esset; *vel adversitas turbida*, dum nimirùm fatali Herodiadis odio exagitatus, extremo carcere affligebatur; *vel cujuslibet peccati aura tenuior non inflexit.* — Animus generosus. S. Joannes Baptista. S. Petrus Damian.

572. Charitas Divina tantò copiosiùs exardescit, quò pluribus mundi adversitatibus excruciatur; Chimæræ, Lyciæ monti non absimilis; qui pluviis, quamlibet cumulatis, inundatus, assiduas tamen, easque semper ardentiores flammas evomit. Lemma. QUO COPIOSIUS, EO ARDENTIUS. P. Jacobus Certanus avarum hâc imagine adumbrat, cujus desideriû erga divitias tantò majori ardore flagrat, quò cumulatiores auri pluvias affuderit. De Charitate — Charitas Dei. Avarus.

testatur S. Augustinus. *Gentes extinguerent, si possent, nomen ubique Christianum, sed quomodo timerentur, cùm tanquam oleo sanguine Martyrum in Christo ardor charitatis inflammaretur.* De avaro Boëtius.

------ sævior ignibus Æthnæ.
Fervens amor ardet habendi.

573. D. Didacus Saavedra montem, nubibus pluviis inumbratum, depinxit, eique complures aquarum rivulos in subjectam planitiem versanti, subscripsit. QUÆ TRIBUUNT, TRIBUIT. Ad hanc ideam, seu trutinam, Principis liberalitas examinanda est, qui facultates, è cœli munificentia acceptas; largâ ac generosâ manu in subditos dispenset. Theodoricus, virtutis hujus prototypon, referente Cassiodoro, dicere solebat. *Optamus cunctum diem plenum beneficiis nostris excurrere*, iisdem coloribus bonam politiam exprimit Salomon. *Multi colunt personam potentis, & amici sunt dona tribuentis.* Et rursùs. *Victoriam & honorem acquiret, qui dat munera; animam auferet accipientium.*

574. Aulicus, quò principi familiarior, eò gratiæ perdendæ existit vicinior. Saavedra hanc aulæ vicissitudinem penicillo adumbrans, montem exprimit adeò sublimem, ut vertice cœlum penetrâsse videatur; qui tamen crebro fulmine è cœlo impetitus, epigraphen præfert. JOVI ET FULMINI. In eandem sententiam concedit Horatius.

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus, & celsæ graviore casu
Decidunt turres, feriuntque summos
Fulgura montes.

Et Seneca Tragœdus.

------- Cœlo.
Jupiter alto vicina petit. Et paulò post.
Circa Regna tonat.

Sinesius post adductam veterem illam parœmiam, *Procul à Jove, procul à fulmine*, subjungit, *quod eorum causa qui cum familiaribus suis* (de Tyrannis loquitur) *insidiosè versantur, multò tutiorem esse docet otiosam cum securitate vitam, quam ea omnia pericula, quæ in illustri vitæ statu reperiuntur. Simul enim atque ob tyranni gratiam beatus aliquis prædicari cœpit, mox in ejusdem offensionem incurrens, miseratione dignus existimatur.* Peccatores quoque, dum felicitatis apicem jamjam ambabus manibus videntur complexi, iræ Divinæ fulmine subitò præcipitantur. Davidem audi testem oculatum. *Vidi impium superexaltatum & elevatum sicut cedros Libani, & transivi, & ecce non erat.* Unde S. Nilus. *Luge peccatorem felicem: gladius enim justitiæ imminet.*

575. Mons, fulmine percussus, epigraphen tenet. HUMILIORA MINUS. Hoc sensu Seneca.

Minus in parvis fortuna fecit. Et alibi.
-------- Humida vallis.
Raros patitur fulminis ictus;
Tremuit telo Jovis horrisoni
Caucasus ingens, Phrigiumque nemus
Matris Cybeles metuens, cœlo
Jupiter alta vicina petit;
Non capit unquam magnos motus
Humiles tecti plebeia domus.

Invidia, instar fulminis, solos Magnates sibi metam destinat; pauperibus impunè dimissis. S. Cyprianus. *Acrius divitibus quàm pauperibus invidetur, & non inopes, sed locupletes inquietat infestatio sæva latronum Plus Duces & Principes, quàm milites ab hostibus appetuntur in pugna: & violentius propulsantur ventis & turbinibus culmina quæcunque sunt altiora, &c.*

576. Mons horridus & saxeus omnes nubium, coruscationum, fulminum, cæterarumque imminentium tempestatum minas contemnit. Unde Dominici Gamberti lemma. HAS DESPICIT IRAS. Haud multùm aliter Claudianus.

Despicit Jonias protentis rupibus iras.

Militis magnanimi hoc ectypon dixeris, qui efferatas atque exæstuantes Bellonæ iras provocare audet. Porrò peccatoris cor, instar saxi obstinatum, irato cœlo temerè & fastuosè obluctatur, veluti à supplicii Divini fulmine penitùs securum. Denique justus calamitates ac minas illas omnes, quas vel mundus vel dæmon adversùs ipsum moliuntur, generosè spernit, soloque Deo, ceu basi suâ inconcussâ, nititur. Prototypi loco Davidem considerato. *Dominus protector vitæ meæ*, inquit, *à quo trepidabo? si consistant adversùm me castra, non timebit cor meum.* In hunc locum S. Augustinus. *Adversùs me si contradicentiũ conspirans multitudo consistat, non timebit cor meum, ut in eorum partes transfugiã. Si exurgat in me persecutio hujus sæculi, in hac, quam cogito, petitione figam spem meã.*

577. Montes nonnullos, veluti Libanum, montem S. Bernardi, aliosque complures adeò sublimes reperire est, ut nives ac glaciem nec inter æstivos ardores amittant. Horum aliquis, à radiis solaribus intra æstiva signa percussus, illam mei Patris Gallinæ inscriptionem è Poëta quodam Italo sustinet. VESTE AD ONTA DEL SOL MANTO DI GELO. Id est. VEL SUB SYRIO RIGET. Judæ Iscariotis, alteriusve cujuslibet obstinati peccatoris durities hoc symbolo significatur, qui, licet liberalissimâ Solis Divini luce instructi, nunquam tamen commoventur, sed magis semper congelascunt. Eruditè meus Carducius.

Flammante Phœbi incendio regnat gelu:
Cœli æstuante Amore cor Judæ riget.

Cæterùm mens humana, superbiæ, aliorumque vitiorum tumore elata, frigus suum nunquam, etiam inter ipsos Divinæ præsentiæ, Sanctissimæ Eucharistiæ, aut sanctæ societatis ardores deponet. Gratia enim Divina nonnisi in humilia & simplicia hominum corda vim suam exercet. Unde de SS. Eucharistia ait meus Concanonicus Thomas Kempensis. *Domine in simplicitate cordis mei, in bona firma fide, & in tua jussione, ad te cum spe & reverentia accedo. Unde tuam precor clementiam, & specialem ad hoc imploro mihi donari gratiam, ut totus in te liquefiam, & amore perfluam, atque de nulla aliena consolatione ampliùs me intromittam. Est enim hoc altissimum & dignissimum sacramentum salus animæ & corporis, medicina omnis spiritualis languoris; in quo vitia mea curantur aut minuuntur; gratia major infunditur, &c.*

578. Physicis observatum est, Montes, auro prægnantes, exteriorem formam arboribus, omnique alio virore spoliatam habere. Unde Franciscus Raulinus montem, aspectu sterilem & infœcundum, hoc lemmate insignivit. SINU PRETIOSA RECONDIT. Eorum hæc idea est, qui in hominum conspectu pauperes, infelices, omnique ope destituti, domi suæ immensum virtutis thesaurum habuêre reconditum. Tales fuêre Diogenes, Socrates, S. Franciscus, S. Alexius, aliique. In rem præsentem Magnus Augustinus. *Arca exinanita est auro, cor plenum est fide. Foris pauper es, sed intus dives es.* Et alibi. *Omnes divites boni fideles. Nemo se contemnat pauper in cella, dives in conscientia.* Meus D. Salvator Carducius canit.

Sub vili mens ecce sinu pretiosa recondit;
Pauperies & opes religiosa tegit.

579. E complurium authorum, veluti Diodori, Lucretii, Marianæ, aliorumque sententia firmatum est, igne intra montium quorundam sylvas excitato mox auri argentique venas liquefieri, & instar rivulorum palam discurrere. Unde Raulinus, arboribus in monte succensis inscripsit. EFFLUET AURUM.

S. Aug. in Psal. 8. | Boët. l. 2. de Consol. metr. 7. | Liberalitas. | Princeps beneficus. | Cassiod. l. 3. Epist. 11. | Proverb. 19. 6. | Proverb. 21. 9. | Favor Principum periculosus. | Horat. l. 2. Car. Od. 10. | Sen. in Hyppolit. Act. 4. | Sinesi. de Regno. | Peccatores felices. | Ps. 36. 35. | S. Nil. Paran. n. 94. | Paupertas secura. | Sen. in Hyppol. Act. 3. | Ibid. Act 4 | Invidia. | S. Cyprian. de sing. Cler. | Claud. l. 1.

de Rapt. Pro[serp.] | Animus generosus. | Peccator obstinatus. Justus. | Ps. 26. 1 &c. | S. Aug. hunc loc. | Peccator obstinatus. | SS. Eucharistia. | Thom. Kempens. de imit. [Chr.] 4. cap. 4. | Pauper virtuosus. | S. Aug. in Psal 66. Idem serm. 211. | Diod. l. [5]. Lucret. l. 5. Mariana de rebus Hisp. lib. 1. cap. 1[5].

AURUM. Eâdem planè ratione, ubi amoris flamma ardet, ibi aurum in pauperes liberaliter effluit, S. P. Augustinus. *Justus, qui non habet extrinsecùs facultatem, habet intrinsecùs charitatem. De charitate quanta erogat, & non fluitur? Etenim si habet foris facultatem, dat ipsa charitas ex eo quod habet. Si autem non invenit foris quod det, dat benevolentiam, præstat consilium si potest, præstat auxilium si potest. Habet semper unde det, cui plenum pectus est charitatis.* Porrò grassante persecutionum incendio, nobilissimi cùm mentis generosæ, tum divitiarum thesauri in alios dispensantur. Experimentum habeto in S. Laurentio, qui flammis à Tyranno infestatus. *Thesauros Ecclesiæ dispersit pauperibus.*

580. Mons Atlas, cui cœlum impendet, epigraphen à Patre Jacobo Masenio subjunctam habet, QUOD NON CAPIT, ACCIPIT. Ita MARIA Virgo Deum, nullis unquam circumscribendum terminis, angusto suo sacratissimo utero complexa est. Unde à S. Joanne Damasceno vocatur *Mons, qui collem omnem ac montem, id est Angelorum & hominum sublimitatem exsuperat.* Et à S. Petro Chrysologo, *Virgo, major cœlo, fortior terrâ, orbe latior: quæ Deum, quem mundus non capit, sola cepit.* Emblematis mentem sequenti epigrammate explicat P. Masenius.

Cernis Atlantiaco libratum vertice cœlum,
Pendet ut immensus monte minore polus.
Angustâ dum Virgo Deum complecteris alvo,
Tu locus es moli, quæ fuit absque loco.

581. Mons excelsus, in profundam vallem declivis, epigraphen tenet. NON EST SINE VALLE. Ita nullum unquam in virtutum progressu sublimem videbis, qui humilitatis valle careat; imò tantò quisque erit humilior, quantò sublimior. S. Augustini consilium est. *Altus vis esse, ut habites in te Deus, humilis esto & tremens verba ejus.* Certe Christus, eodem Augustino teste, *humillimus inter manus inimicorum, altissimus super verticem laudantium Angelorum.* Beatissima Virgo, sicuti fuit inter homines altissima, ita & humillima. Unde sicuti à S. Ruperto cognominatur, *Mons montium, Virgo Virginum;* ita & à S. Bonaventura, *Vallis vallium.* Pulchrè in rem præsentem canit P. Jacobus Masenius. S. Aug. in Psalm. 92. Idem in Psal. 62. Christus humilis. Maria V. humilis. S. Rupert. l. 9. in Cant. in f. S. Bonav. in specul. B. V.

Quò major sublatus humo mons surgit ad astra,
Hòc hiat in valles, deprimiturque magis.
Virgo parens summi, licet exaltata, Tonantis,
Quò major superis, hoc sibi visa minor.

582. Sol exoriens omnium primò in montibus refulget. Unde Mons, nascenti Soli expositus, epigraphen tenet. HOS LUX PRIMA FERIT. De SS Apostolis ait Magnus Augustinus. *Quando oritur Sol, priùs luce montes illustrat, & inde lux ad humillima terrarum descendit. Sic quando venit Dominus noster Jesus Christus, prius radiavit in altitudinem Apostolorum, prius illustravit montes, & sic descendit lux ejus in convallem terrarum.* Porrò Deus, ceu Sol æternus, suos favores ac divitias potissimùm in Principes spargit, ut ipsi postea aliis beneficos se exhibeant. Emblematis author, P. Jacobus Masenius in encomium Illustrissimi D. Fabii Chisii, postea Alexandri VII. Pontificis Maximi, canit. SS. Apostoli. S. Aug. in Psal. 35. Princeps beneficus.

Quæ sensim radiis lustrat vigilantibus orbem,
Lux prior in vastis montibus orta micat.
Et quæ fusa polis illustrat gratia vulgus,
Hæc prior in vastis mentibus orta micat.
Quæ te Magne Fabi secrevit gratia vulgo,
Hæc gratum vulgo te magis esse facit.

583. GEnius, per montem enitens, epigraphen legendam offert. AD SUMMA PER IMA. *Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.* Nimirùm quisquis sublimiorem sive dignitatum, sive virtutum apicem conscendere desideras, ab infimo

mo humilitatis gradu exordiaris, necesse est. De Christo testatur Magnus Augustinus. *Altus ad humilia descendit, ut humilis ad alta ascenderet.* Rursùs de Illustrissimo Fabio Chisio canit P. Masenius.

S. August. serm. 1 de Sanctis c. 1.

Scande, sed in primos gradiens enitere colles,
Qui stetit in summo vertice trivit humum.
Et sensu sensim venies ad summa per ima:
Unus erit virtus gressus, & alter honor.
Hoc opus, hic labor est, quo te meruisse putamus,
Ut decus, ut veniat parta labore quies.

584. Lapis, de monte abscissus, idolum cadendo obruit; uti vaticinatus est Propheta Daniel. Unde Emblemati subscribes, VIS OMNIS AB ALTO EST. Nimirùm quidquid virtutis habemus, id omne à solo Deo proficiscitur; sive enim hæresin, sive dœmonem, aut mundum, ceu propria hominum flagitiosorum idola superamus, victoriam illam nemini alteri, nisi auxilio Divino debemus. Unde S. Augustinus. *Illis resistendum est, qui putant sine adjutorio Dei, per se ipsam vim voluntatis humanæ, vel justitiam posse perficere, vel ad eam tendendo proficere.* Et alibi. *Omne crimen quod facimus, vel peccatum, nostra est negligentia, & omnis virtus & sanctitas Dei est indulgentia;* P. Jacobus Masenius hoc symbolo demonstrat, Fabii Chisii virtute ac potentiâ omnem flagitiosorum aut hæresum malitiam obrutum iri. Ipsummet canentem audi.

Dan. 2. Auxilium Dei. S. Aug. de spir. & lit. cap. 2. Idem de verb. Dom. serm. 7. c. 5. Princeps.

Novimus, antiquis celebrata insomnia fastis,
Ficta licet, veri promeruisse fidem.
Idoli lapis est visus confringere vires,
Hæresis idolum, tu lapis esse potes.
De petra suspensus adhuc minitare ruinam,
O Utinam pereat viribus icta tuis!

S. Ecclesia.

585. Mons, ventis quaquà versùm impetitus, epigraphen tenet. NON MOVEBITUR. Genuina hæc sanctæ Ecclesiæ est effigies, quæ nullis unquam persecutionibus est commovenda; imò, ipsomet testante Christo, *Portæ inferi non prævalebunt adversùs eam.* S. Joannes Chrysostomus. *Quid Ecclesiâ Dei potentius esse potest: Mœnia Barbari destruunt, Ecclesiam verò ne dæmones quidem superant. Cùm oppugnatur, vincit: cùm appetitur insidiis, superat.* Eodem lemmate etiam constantem viri animum describere licet; Unde in laudem Fabii Chisii canit P. Jacobus Masenius.

Matt. 16. 18. S. Jo. Chry. Tom. 5. in Orat. de non contemn. Eccl. Constans.

Cùm fuerit oppositis Eurusque Aquiloque procellis,
Sæpè cadunt silvæ, culmina sæpè ruunt.
Unus ad insanas ridet mons integer iras:
Viribus hic tantùm frangitur aura suis.
Improba vesano Fabium petat Hæresis æstu,
Cuncta ruunt: nunquam sede movendus erit.

586. P. Jacobus Masenius symboli loco sex gentilitios Chisiorum montes depinxit; addito lemmate. SEPTIMUS HIS DEEST. Vel, SEPTIMUS ACCEDET. Nimirum ad septem urbis Romanæ colles alludebat, simulque vaticinio minimè vano significabat, Fabium Chisium Senensem, post tot labores tandem, Montis septimi loco, aut Summum Pontificatum, aut certè æternæ beatitatis Olympum esse accepturum. Emblemati explicando sequens epigramma subjunxit.

Quod senos tantùm numerent insignia Montes,
Forte tuis debes annumerare Senis.
Sed tamen Ausonios postquam colis, inclyte, Montes:
Quid modò septenos te numerare vetat?
Quod si Roma neget; Decus hoc tibi fata parabunt:
Septimus ad senos junctus olympus erit.

S. Augustinus montium nomine heroicos virtutum actus intelligit, quibus olim Olympus, æterna nimirùm beatitudo acceder. *Altitudo charitatis*, inquit idem S. Augustinus, *est in supernorum expectatione præmiorum; propter quam altitudinem tibi dicitur, ut sursum cor habeas.*

Beatitudo. S. August. in Psal. 97. ante fin. Idem serm. 14. ex ad. dit a Patris. cap. 4.

VALLIS. SPECUS.

587. Franciscus Raulinus, gratum Principis animum repræsentaturus, vallem dipinxit, rupibus & cavernis refertam, addito lemmate. VOCEM CUM FOENORE REDDIT. Illa enim Principis sit indoles, ut beneficia, ab aliis collata, liberaliter compenset. Ad hoc propositum S. Ambrosius. *Imitanda nobis est in hoc quoque natura terrarum, quæ susceptum semen multiplicatiori solet numero reddere quam acceperit.* Et Theodoricus Rex, apud Cassiodorum. *Majora nos decet tribuere, quàm videamur à servientibus accepisse.* Hesiodi sententia est, *in referenda gratia debemus imitari agros fertiles, qui plus multò adferunt, quàm acceperunt.*

Gratitudo. S. Ambr. 1. offic. c. Cassiod. Epist. 36. Hesiod. 1. off.

588. Cavernosæ specui inscripsi. TANTO E PIU AMPIA, QUANTO PIU S'INTERNA. Id est, interprete Reverendissimo D. Picinello, *Grandis eò magis est, quantò plus tendit ad intra.* Ad verbum Tassus.

Tass. nella Gir. Conquist. l. 11. st. 44.

--- --- mà quell' oscura grotta
Tanto è più ampia, quanto più s' interna.

Antro non absimilis mala consuetudo, indies evadit enormior, donec tandem in horrendam ac monstruosam vastitatem excrescat. S. Antiochus de furto differens, ait, abominandum ac infame hoc monstrum, *primùm quidem à vilibus & exiguis rebus auspicium sumit suæ ætatis; atque temporis progressu ad magna sensim provehitur, ac tandem in difficillima quæque desinit. Eorum enim, quæ fiunt, unumquodque à minimo suum capit exordium, &c. Ubi autem ea res sumptâ paulatim alimoniâ adoleverit, grandescet jam quotidianâ accessione, &c.*

Consuetudo. S. Antioch. Hom. 41.

589. Est propè Puteolos horribilis specus; in eam si animantia ingrediantur, aut moriuntur, aut humi dejecta mori creduntur: quæ tamen, si extracta, aquis perfundantur, mox fugitivam animam recipiunt, & è violentâ morte revivìscunt. Unde animal, intra specum illam exanime, inscriptionem præfert. VITAM REPARABIT IN UNDIS. Immensum peccato est antrum: Quisquis hoc subit, pedem non refert vivus, nisi baptismi aquis, aut pœnitentiæ lachrymis perfusus S. P. Augustinus. *Novam vitam, inquit, inchoare non potest, quem veteris non pœnitet.* Et rursùs. *Hominem, si post baptismum lapsus fuerit, primò per reconciliationem, deinde per pœnitentiam credimus salvari posse.*

Baptismus. Pœnitentia. S. Aug. l. de Pœnit. Idem serm. 10. de Temp.

590. Ut aquæ suâ sponte in valles defluunt (*qui emittis fontes in convallibus*) ita Deus gratiarum suarum imbrem depluit in humiles; & sicut valles ob aquarum copiam sunt admodum fertiles (*valles abundabunt frumento.*) Ita humiles corde, & in propriis oculis

Psal. 103. Psal. 64.

oculis tenues, propter donorum cœlestium affluentiam plurimum fructum afferunt. Unde lemma Valli inditum. FOECUNDOR AB ALTO. Disertè in rem præsentem SS. Petrus & Jacobus, *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Nec dedignatur acclamare ipsa Angelorum Regina. *Deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles: esurientes implevit bonis, & divites dimisit inanes.* Contemplare, si lubet, cum S. Augustino in humilitate rem admiratione dignissimam. *Altus est Deus, humilias te, & descendit ad te; erigis te, & fugit à te. Quare? quoniam excelsus est, & humilia respicit, & alta à longè cognoscit.* Verbis penè ipsissimis huic Emblemati subscribens idem Doctorum Phœbus, *Humiles,* inquit, *valles sunt. Si venerit aqua super altitudinem, decurrit, & defluit; si venerit aqua ad concavum & humilem locum, & capitur & stat.* Et alibi. *Gratia pluvia est, depressa implentur, alta siccantur. Vallem facite, imbrem suscipite.*

MONS ÆTNA. VESUVIUS. ABANUS.

Caput. XXXII.

591. ÆTna, Siciliæ mons, tametsi externâ facie nivibus, glacie; aliâque hyemis inclementiâ obrutus, viscera tamen perenni incendio exæstuantia habet. Unde lemma. TUTTO DENTRO DI FOCO, E FUOR DI GHIACCIO. Id est, ALGET, ET ARDET. Sanctos Martyres, aliosque viros Apostolicos, hæc imago concernit, qui persecutionum tyrannide acerrimè afflicti, à nativo charitatis Divinæ ardore nihil remittunt. S. Paulus Apostolus, tametsi *frigore & nuditate*, aliisque ærumnis penè oppressus, tantâ tamen charitate ergà Deum flagrabat, ut incendium illud nullis hominum viribus extingui potuisset. *Certus sum,* inquiebat, *quia neque mors, neque vita, &c. poterit nos separare à charitate Dei.* Inter cætera D. Pauli encomia S. Joannes Chrysostomus, *Paulus,* ait, *præ devotionis abundantia dolores pro virtute susceptos quodammodò non sensit: quotidie celsior, quotidie assurgebat ardentior, ovans in omni impugnatione referebat victoriam, verberibus & injuriis affectus triumphabat, &c.* Porrò etiam S. Ignatium Loyolam hoc Emblema spectabat, cum Parisiis, juvenem quemdam ab inveterata libidine revocaturus, sese intra congelatas aquas abjecisset. In eo enim extremæ charitatis articulo omnes sanctioris Ætnæ prærogativas assecutus, exteriores corporis partes glacie constrictas, viscera verò amoris incendio immensùm accensa gestabat. Concinnè de illo P. Joannes Andreas Albertus. *In stagno riget Ignatius. Vides charitatis incendia, etiam cùm frigescit, &c.*

592. Idem mons, glacie, & nive coopertus, è visceribus tamen flammas fumumque spargit. Lemmatis loco hunc Tassi versum substitui. GELIDO TUTTO FUOR, MA DENTRO EI BOLLE. Id est, EXTRA FRIGET, SED VISCERA FLAGRANT. Nimirum Hominem castum hæc imago repræsentat, cujus pectus amore Divino succensum, exteriora carnis desideria penitùs frigida ac sopita habet. Opportunè Sanctus Augustinus. *Ardentibus spiritualibus desideriis, carnalia desideria frigescunt.* Eadem etiam amantis idea est, qui quidem alterius amore totus flagrat, aliorum tamen intuitu etiamnum timet, suásque flammas exteriore vultu dissimulare cogitur. Hieronymus Preti de seipso in hæc verba canit.

Pur nel silentio imiei pensieri ascondo.
Vivo pexando, e n' lagrimar mi faccio,
E moro a le speranze, al duol rinasco,
Sol di pensieri, e di sospir mi pasco:
E serbando il mio duol chiuso, e profondo,
Dentro son tutto foco, e fuori un ghiaccio, &c.

593. Eidem Monti apprimè inscripserim. ARDE, E GELA IN UN PUNTO. Id est, ÆSTUAT ALGENS. Ita homo castus inter medios libidinis ignes persistit innocuus, animumque tot impuris assultibus semper opponit frigentem. S. P. Augustinus. *Surrexit libido damnabilis, suggessit, non audiatur. Ardet, non se compescit, & velles, ut non arderet. Noli dare membra, ardeat sine causa, & consumat se.* Cæterum etiam amantem, zelotypiæ stimulis agitatum, hoc Emblema concernit. Torquatus Tassus, de Æthiopum Rege, Chlorindæ patre, canit. — Libido. — S. Aug. de verb. Dom. ser. 43. c. 11.

N' ARDE il marito, e de l' amore al foco
Ben de la gelosia s' uggualia il GELO.

594. Huic monti non incongruè versiculum illum subjunges, quem in honorem cujusdam Canonicæ Regularis vir quidam eruditissimus composuit. SOTTO IL MANTO DI NENE, HA IL COR DI FOCO. Id est. NIVEO SUB TEGMINE FLAMMAM. Nimirùm ad niveam Canonici Ordinis nostri vestem alludebat, significabatque, Virginem illam, non minus veste, quàm puritate candidam, Divino amore penitus fuisse succensam; dignam videlicet ac genuinam Magni Augustini filiam, de quo memoriæ proditum est, quod *vulneraverat charitas Christi cor ejus.* De V. Euphrosina Vicentina, Canonicâ Regulari, refert doctissimus D. Joannes Georgius Grueber, ad S. Crucem Augustæ Decanus dignissimus, quod Virgo illa, ad omnem pietatem impigra, in virtutum ardore nihil unquam remiserit, sed indies magna amoris Divini incrementa fecerit. Id quod eâdem ratione de S. Mechtilde, Magnâ Canoniæ Diessensis Thaumaturgâ; & de innumeris aliis antiquissimi Ordinis nostri luminibus intelligas velim. De Alano, Canonico Regulari & Episcopo Cadurcensi, refert D. Dominicus Bisselius, *Iste erga Deum amor solus & unicus in ejus corde regnabat, illudque ita possidebat, ut amori mundi nullus illic pateret aditus.* Cæterùm illius etiam hæc imago est, qui ætate jam canescens, insignem animi devoti flammam in corde alit. In rem præsentem S. Bernardus. *Vincit annos animus, & frigente jam corpore, fervet sanctum in corpore desiderium, artubusque fatiscentibus, durat tamen incolumis propositi vigor, &c.* D. Cyrus di Pers eodem Emblemate mulierem, annis quidem decrepitam, sed tamen libidini addictam, repræsentat. — Canonici Regulares. — D. Jo. Georg. Grueber. in vita cap. 3. — S. Mechtildis Diessensis Antistica. — In vita l. 3. cap. 10. — Senex devotus. — S. Bernard. Ep. 263. ad Guarin. — Vetula lasciva.

Canuta amante à Vaneggiar ti scerno
Fatt' arid' esca di lascivi ardori;
Un algente Gennar mostri al di fuori,
Ed un fervido Luglio hac nel' interno.
Semper è fanciullo Amor, semper è Contano
Da la canicie; e se Di neui è carco:
Etna focoso è mostro orrido è stranno.

595. D. Aresius magnanimam personam Ætnæ non absimilem dicit; cujus virtus, tolerantia, ac fortitudo inter persecutionum umbras omnium maximè resplendent. Epigraphen è D. Joanne subjungit. IN TENEBRIS LUCET. De hac montis illius proprietate testatur Torquatus Tassus. — Patientia. — Joan. 1. 4. — Virtus inter calamitates splendet.

Il giorno fuma,
E poi la notte Ciel di fiamme alluna.

Epict. ad Appianum l.1 c.14. Simpl in c 13. Enchir.

Adversæ res sunt, inquiebat Epictetus, *quibus declarantur Viri*. Et Simplicius. *Neque Hercules, aut Theseus, aut Diogenes, aut Socrates in tales Viros evasissent; nec humanæ virtutis magnitudo, quousque progredi posset, eluxisset, nisi illos cum bestiis immanioribus, & sceleratis hominibus Deus commisisset.*

Misericordia Dei.

596. Si præcedentis symboli epigraphen. *In tenebris lucet*, cum ista permutaveris, IN TENEBRIS CLARIUS; misericordiæ Divinæ effigiem habebis; quæ claritatis suæ thesaurum tantò copiosiùs diffundit, quantò majoribus vitiorum tenebris pectus nostrum caligaverit. S. Augustinus. *Tenebræ sunt stultæ mentes hominum, pravâ cupiditate, atque infidelitate cœcatæ. Has ut curaret atque sanaret, Verbum caro factum est, & habitavit in nobis. Illuminatio quippe nostra participatio Verbi Dei est, illius scilicet vitæ, quæ lux est hominum.* Prudentia quoque clarius inter calamitatum umbras, quàm sub Divinâ benigniorís fortunæ luce fulgurat. virtus denique ut superiore symbolo meminimus, Ætnæ non dissimilis, viriumque suarum flammas nonnisi ærumnis sævientibus demonstrat. Meus D. Gregorius Comaninus, ut D. Antonio de Valle persuaderet, prosperitatem virtuti plurimùm detrimenti, adversitatem verò plurimùm utilitatis afferre, hoc discursu utebatur.

S. Aug l.4 de Trinit. cap. 2.

Prudentia. Virtus inter dolores splendet.

Greg. Com. p 3. Sonet. 10. 43.

Etna, del Cielo alta colonna, ò Valle,
Quand' il polo, e la terra è bruna tutta,
Lucidi fiumi, d' ardor chiare erutta.
Fra' l gel de le nevese, orride spalle.
Illa quand' il sol dal suo stellante calle
Saetta il mondo, el ombra hà in lui distrutta,
D' atro fuco e fumante e i tinge, e brutta
L' aurea luce diurna, e ingiuria falle.

Postea metaphoram applicans subjungit.

e l' huom nel giorno
Prospero di virtù da fiamma oscura :
Che più liquida (ò sia lucida) poscia ei scuepre intorno
Ne le notti de guai, Di Vezzi igunde,
Qual tù, chè mente hai tra' l penar si pura.

Mariæ V. fœcunditas.

597. Idem mons, è latere candidissimam nivem, ad radicem verò uberrimos fructus, germinumque virorem amœnissimum ostentans, Aresio authore epigraphen tenet. VIRESCIT, ET ALBESCIT. Mariam gemino prodigio, simul & purissimam Virginem, & fœcundam Matrem, hæc imago repræsentat. Verbis, Cedro dignissimis, in rem præsentem exclamat S. Ildephonsus. *Ecce insolito modo, insolito usu, insolito Ordine in una persona, in uno corpore alternat honor Matris & Virginis; alternat pudor Virginis & Matris; alternat in generante virginitas; alternat in Virgine generandi facultas; & neutrum cedit ulli, & utrumque in alterutrum derivatur: & neutrum impeditur ab invicem, & ambo properant sibi, &c.*

S. Ildeph. de Virgin. Mar. c. 2.

Senex charitativus.

598. D. Cæsarem Monti Cardinalem sub canorum nive uberrimos virtutum fructus protulisse, D. Octavius Boldonus in Ætnæ symbolo dignoscendum exhibuit; addito lemmate. IN HYEME ÆSTAS. Verissimè idipsum de S. Paulino, Episcopo Nolano, pronunties, qui, licet ad extremam egestatem redactus, eâ tamen charitate adversùs proximum semper exarsit, ut se ipsum ultrò captivum vendiderit, pecuniis liberalissimè in pauperem quandam, è vinculis liberandum expensis. Huic non multùm absimilis Eleazarus, è Machabæorum numero Martyr generosissimus; qui in extremæ senectutis suæ canitie vigorem adeò generosum ac juvenilem demonstravit, ut, referente Josepho Hebræo, Tyrannum his omninò verbis compellare sit ausus. *Nec te securum faciat meorum magna series annorum, & tremulum corpus. Si necesse sit aliquid offerri pro Domino, vividis videbis annis tolerantiam pueri, fortitudinem juvenis, & totius gaudium voluntatis.*

Damna... *Job. 24. S. Greg. Mor. c.*

599. Aresius immanes inferorum pœnas è monte Ætna dignoscendas proponit; addito lemmate. ÆSTU, ET GELU. Dilucidè Jobus. *Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium*; id explicans S. Gregorius Papa. *Ibi*, inquit, *erit frigus intolerabile, ignis inextinguibilis, vermis immortalis, fœtor intolerabilis, &c.*

Propri... valor. Veritas. *S. Aug. Psalm.*

600. Ætna, suis flammis undique resplendens, epigraphen tenet. PROPRIA LUCE REFULGET. Mens Emblematis erat, D. Cæsarem Monti Cardinalem proprio splendore, ac prærogativis minimè emendicatis, fuisse gloriosum. Porrò veritas nativo suo lumine gaudet, nec sibi aliquid alieni splendoris affingi patitur. S. Augustinus. *Lumen, unde animæ tanquam lucernæ accenduntur, non alieno, sed proprio splendore nitet, quod est ipsa veritas*

Claud. de rapt.

601. Tametsi incendia, è Montis illius faucibus sparsa, vicinas habeant copiosas nives, hæ tamen nihil exinde detrimenti patiuntur. Claudianum habeto testem.

Sed quamvis nimio fervens exuberet æstu.
Scit nivibus servare fidem, pariterque pruinis.

Zelus.

Proindè Ætna, navibus propinqua, hanc à præclaro quodam ingenio epigraphen recepit. INNOXIUS ARDET. Innuebat videlicet, Eminentissimi Cardinalis Monti pectus in pascendis suis ovibus zelo ac charitate adeò temperatâ exarsisse, ut nihil unquàm incommodi, sed contrà plurimùm semper splendoris in eas diffuderit. *Sit itaque rigor*, inquiebat S. Gregorius, *sed non exasperans; sit zelus, sed non immoderate sæviens. Zelus enim*, subjungit Sanctus Joannes Chrysostomus, *veniam negans, potiùs furor est, quàm zelus, & admonitio misericordiâ carens, tortura quædam est.* Unde etiam hortatur Regius Vates. *Irascimini & nolite peccare.*

S. Greg. Papa. S. Jo. Chr. Jost. ser... hab. cu... proxim. Ira Just... *Psal. 4.*

602. Eidem Emblemati Carolus Rancatus illud Claudiani hemistichium lemmatis loco subjunxit. SCIT NIVIBUS SERVARE FIDEM. Vel ut alius. INNOXIA FLAMMA. Verbis ex eodem Poëta desumptis:

Claud. cit.

--- --- fumoque fideli
Lambit contiguas innoxia flamma pruinas.

Ira Just... *Psal. 4. S. Aug. Verb. D... serm. 3 cap. 2.* Amor castus.

Innoxiam flammam dixeris iram illam, de qua Divinus Psaltes, superiore numero adductus, canit. *Irascimini & nolite peccare.* S. P. Augustinus. *Volo vos irasci*, inquit, *sed non ut peccetis; ut autem non peccetis, quid habetis irasci, nisi vobis? Quid est enim homo pœnitens, nisi homo irascens sibi? Ut accipiat veniam, de se ipso exigit pœnam.* Porrò castus, seu, ut vocant, Platonicus amor hâc imagine exprimitur, cujus ardor innocuo alterius pudori nihil detrimenti affert. Hoc sensu D. Fr. Cyrus di Pers, posteaquam amasiæ formam magnâ parte imminutam descripserat, subjungit.

Scema in te la belleza, è forse ancora
Di par ne gli altrui cor manca il desio,
Mentre manca quel bel, che gl innamora.
Ma non scema pero l' affetto mio;
Ch' oggetto fral non ama, e solo adora
Un raggio in te de la belta di Dio.

603. Mens

603. Mens in amando constans; uti etiam anima ad æternos ignes damnata, à Carolo Rancato Ætnæ non absimiles dicuntur, quæ, assidua volvens incendia, epigraphen præferat. IGNEA SEMPER ERIT. Huic lemmati è diametro oppositus Ovidius, canit.

> *Nec quæ sulphureis ardet fornacibus Ætna,*
> *IGNEA SEMPER ERIT, nec enim fuit ignea semper.*

Apostolus, perenni illo amoris Divini igne succensus, exclamavit. *Quis nos separabit a charitate Dei?* *Nemo*, subinfert Magnus Augustinus, *nos separat à charitate Domini, minando mortem; idipsum enim quod diligimus Deum, mori non potest, cùm mors ipsa sit, non diligere Deum: Nemo ab eâ separat pollicendo vitam; nemo enim ab ipso fonte separat pollicendo aquam, &c. Postremo quis me locus ab ejus charitate divellet, qui non ubique totus esset, si ullo contineretur loco?*

604. B. Andreæ Avellini cadaver igneo erat splendore visendum, simulque odorem suavissimum exhalabat; unde in ejus honorem symboli loco Ætna statuebatur, cujus fastigium illustribus flammulis coronatum, amœnissimis floribus è latere erat consitum; cum lemmate, OLET, ET ARDET, quam epigraphen etiam suffitui; intra thuribulum accenso, subscribere licet. Oratio, quæ ex ardenti hominis justi pectore proficiscitur, suavissimum Deo odorem conciliat. S. P. Augustinus. *Oratio, purè directa de corde fideli, tanquam de arâ sanctâ surgit incensum.*

605. Ætna, quod suprà diximus; interdiu fumos, noctu verò flammas evomit. Unde fumiganti huic monti inscribes, ARCANOS EXPRIMIT ÆSTUS; seu Italicè ipsius montis ore; DI FUOR SI LEGE, subintellige, *cum' io dentro auvampo.* Veri amoris hæc idea est, qui nonnisi ægerrimè se abscondi patitur.

> *--- Quis enim celaverit ignem,*
> *Lumine qui semper proditur ipse suo?*

E Guarini scenâ id firmatum accipe.

> *Gia non devi tù si longamente*
> *Celarmi la cagion della tua fiamma,*
> *Se la fiamma celar non mi potevi.*
> *Quante volte l' hò detto; arde mirtillo,*
> *Ma in chiuso fuoco; e si consuma; e tace.*

Colophonem jungit Salomon. *Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant?* Unde S. Augustinus de amore lascivo differens, ait, *Concupiscentia mala quasi ardor est ignis. Ignis consumit vestem, libido adulterii non consumit animam? gestas in sinu prunas, perforatur tunica; gestas in corde adulterium, & integra est anima?*

606. Ætna incendii sui fomenta nonnisi è proprio sinu accipit. Unde lemma. SIBI ALIMENTA MINISTRAT. Ætnam symboli loco sibi vendicant, qui operationum suarum momenta non alieno aut emendicato labore, sed propriâ industriâ perficiunt. Porrò assidua corporis adversùs spiritum in homine gliscunt incendia, fomentum subministrante ipsamet congenitâ cujusvis concupiscentiâ. Dilucide Apostolus. *Unde bella & lites in vobis? nonne hinc? ex concupiscentiis vestris, quæ militant in membris vestris?* S. Augustinus. *Volumus*, inquit, *ut nullæ sint concupiscentiæ, sed non possumus. Velimus, nolimus, habemus illas; velimus, nolimus, titillant; blandiuntur, stimulant, infestant, surgere volunt. Premuntur, nondum extinguuntur quamdiu caro concupiscit adversùs spiritum.*

607. Imaginem suppliciorum infernalium minimè obscuram in hoc Monte cernere licet, cujus ignis, nullo unquam ævo defecturus, novis semper & occultis fomentis servatur. Lemma FLAGRAT, NEC ABSUMITUR. Opportune Minutius Felix, *Sicut ignes Ætnæ & Vesuvii montium, & ardentium ubique terrarum, flagrant, nec erogantur: ita pœnale illud incendium, non damnis ardentium pascitur, sed inexesa corporum laceratione nutritur.* Ad hoc propositum Prudentius.

Ignis æternalis. Minut. Felix in octavio. Prudentius Hamarten.

> *------ Carpunt tormenta, foventque*
> *Materiam sine fine datam, mors deserit ipsa*
> *Æternos gemitus, & flentes vivere cogit.*

Cassiodorus, *Absumet*, inquit, *ut servet; servabit, ut cruciet; dabiturque miseris vita immortalis, & pœna servatrix.* Hugo Cardinalis supra Inferni portam hunc versiculum appendum censet.

Cassiod. in Psalm. Hug. Card.

> *Hic quæ vita? mori: quæ spes? superesse dolori.*

608. Eidem Emblemati, monti nimirum Ætnæo, flammas & saxa vomenti, subscribes. DUM EROGAT, REPARAT. Appositè Tertullianus, de æternis inferorum flammis disserens, *Profani*, inquit, *& qui integri ad Deum, in pœnâ æque jugis ignis* (erunt) *habentis ex ipsâ natura ejus Divinam scilicet subministrationem incorruptibilitatis. Non enim absumit, quod exurit; sed dum erogat, reparat.*

Tertull. in Apologet. cap. 48. Infernus.

609. Hunc Montem nonnemo genuinam hominis invidi ideam statuit; cum dicto; SUA VISCERA VORAT. Eleganter S. Joannes Chrysostomus. *Sicut vermis de ligno nascens, ipsum prius absumit, sic est invidia, illam prius, quæ se peperit, animam corrumpit.* Et S. Bernardus. *Invidia*, inquit, *sensum comedit, pectus urit, mentem afficit, & quasi quædam pestis depascit, & cuncta bona ardore pestifero devorat.*

Invidus. S. Joan. Chrysost. Hom. 45. ad Pop. S. Bernard.

610. Ætna fumigans, ac nive cooperta, epigraphen, ex Ovidio mutuatam, sustinet. ÆSTUM INTUS: Odium necdum plenè sopitum; vel certè amorem occultum hæc imago repræsentat. Eidem Emblemati non incongruè subscribes. IN GELU ÆSTUAT. Senis decrepiti hæc imago est, qui sub cano ac frigente corpore exæstuantes libidinis flammas, non sine aliorum offendiculo, fovet. Id quod in lascivis illis Vetulis videre erat, qui, comitante effronte juvenum catervâ, *vallaverunt domum* sancti Loth, ut fœdis suis ardoribus indulgere possent. Unde S. Ambrosius, *Nulla ætas*, inquit, *erat culpæ immunis, ideò nullus immunis exitu fuit. Et qui possibilitatem perpetrandi criminis non habuit, habuit affectum. Effœtæ vires senum, sed mens plena libidinis.* Probrum istud etiam infames illi Judices incurrerunt; qui crinibus quidem candidi, at mente teterrimi, simul & nivem in capite, & horrendas libidinis flammas in pectore nutrierunt. *Videbant senes quotidie* castam Susannam *ingredientem & deambulantem* in horti viridario, *& exarserunt in concupiscentiam ejus.*

Cholericus. Amans. Senex lascivus. Gen. 19. 4. S. Ambr. l. de Abrah. cap. 6. Dan. 13. 8.

611. Ætnæ, damnatorum symbolo, inscripsi, ARDEBIT ÆTERNUM. Opportunè id suggerens S. Isidorus, *Constat*, inquit, *ignis Ætnæ ad exemplum gehennæ, cujus ignes perpetua incendia spirabunt, ad puniendum peccatores, qui cruciabuntur in sæcula sæculorum. Nam sicut isti montes in tantâ temporis diuturnitate, usque nunc, flammis æstuantibus perseverant, ita ut nunquam extingui possint: sic ignis ille æternus ad cruciandum corpora damnatorum finem nunquam est habiturus.* In Apocalypsi de reprobis testatur S. Joannes. *Cruciabuntur igne, & sulphure, & fumus tormentorum eorum ascendet in sæcula sæculorum.*

Damnati. S. Isidor. l. de Mundo, cap. 46. Apoc. 14. 11.

612. Academicus, inter Philipponos Pistorienses constans, symboli loco montem illum præfert, qui è supremo cacumine flammas ejaculatus, undique densis nivibus tegitur; cum lemmate. ETIAM ADVERSANTE NATURA. Innuebat, ni fallor, se diversis calamitatibus provocatum, semper clarissimas virtutum ac gloriæ flammas diffudisse. Ita homo, tametsi reluctante carne, in virtutibus ac Divinis obsequiis nunquam frigescat, sed novas identidem sancti amoris flammas emittere studeat. S. P. Augustinus. *Quid est secundum carnem ambulare? carnalibus concupiscentiis consentire. Quid est secundùm spiritum ambulare? adjuvari spiritu in mente, & concupiscentiis carnis non obedire.*

Magnanimitas. Carni resistere. *S. August. serm. 6. de Verb. Apost. cap. 9.*

VESUVIUS.

S. Philippus Nerius.

613. S. Philippus Nerius tam vastum amoris Divini incendium intra viscera sua alebat, ut aliquot costæ, tanto ardori ferendo impares, è statione suâ sint dimotæ, & sublimes extra reliquam corporis compagem protuberârint. Hinc proinde D. Carolus Rancatus symboli loco Vesuvium expressit, qui, prædominante incendio, saxa versùs cœlum ejaculatus, epigraphen monstrabat. NE PUO TUTTO CAPIR DENTRO A SE STESSO. Id est, NON SE CAPIT INTUS. Tassus, gnomam illam Italicam suppeditans, canit.

Tass. nella Gerus. Lib. Cant. 12. st. 43.

Lor s' infiamma gli spiriti, e il cor ne bolle,
Ne può tutto capir dentro se stesso.

Cæterùm etiam hominem blasphemum aut iracundum hæc imago adumbrat, qui ipsum quoque cœlum calumniis provocare non veretur. S. Augustinus de superbia, invidiâ, & irâ differens, *Simul omnia*, inquit, *blasphemant Dominum; superbia quippe dicit Deum non bonum esse; invidia & ira dicunt, Deum non benè fecisse; illa, quia alii malum contulit; ista quia sibi intulit. Sic tria hæc vitia specialiter ad injuriam Dei spectare videntur, &c.*

Iracundus. Blasphemia. *S. August. Tract. de septem vitiis Tom. I.*

614. Ardenti Vesuvio inscripsit Petrus Franciscus Ferrariensis Cardinalis. EGO SEMPER, subintellige, *ardeo*. Montem mens humana agit, qui versùs Creatorem suum nunquam non ardeat, & calentes amoris flammas in ipsum ejaculetur. In rem præsentem Magnus Augustinus. *Amor sempiternus erit, quia insatiabilis Dei pulchritudo erit; noli timere, ne non possis semper laudare, quem semper poteris amare.* Et alibi. *Charitas est, quæ semper redditur, & semper debetur.*

Charitas. *S. August. serm. 118. de Divers. Idem Psal. 33. Conc. 2.*

ABANUS.

S. Laurentius Martyr.

615. S. Laurentii Martyris virtus ac vitæ sanctimonia etiam intra fatalis incendii flammas nihil è nativo suo virore deperdidit. Unde in ejus encomium Carolus Rancatus Montem Abanum, non procul Patavio dissitum, depinxit; qui, tametsi Ætnæ persimilis, copiosas undique flammas evomat, simul tamen non sine amœno oculorum aspectu semper viret. Epigraphen addidit. CONTEMPTIS VIRET IGNIBUS. Vel, VIRET IN IGNE. Vel, INTER INCENDIA VIRET. Vel, CONTEMNIT INCENDIA VIRENS. Argumenti ratione è Claudiano desumpta.

Claudian. Epigr. de Aponis Balneis.

Quis sterilem non credat humum? fumantia vernant
Pascua, luxuriat gramine cocta silex.
Et cùm sic rigidæ cautes fervore liquescant,
Contemptis audax ignibus herba viret.

In eos hoc symbolum convenit, qui inter lascivas impuri Cupidinis flammas perstitere illæsi: quales fuêre Josephus Ægypti Prorex, Thomas Aquinas, Carolus Borromæus, & alii. Cæterùm quisquis hostibus ignoscere, & pro illorum salute Deum deprecari novit, is inter flammas manet integer, oculisque cœlestibus suavissimum virorem exhibet. Præclarè, ut cætera omnia, Magnus Augustinus. *Tu si viride lignum fueris, id est, si succo spirituali vigens & virens, flammis inimicitiarum restiteris, orando pro illo, qui te persequitur; ille ardet, tu manes integer; & injustitia illius illi nocet, tibi nihil nocet.*

Castus inter lascivos. Inimicis ignoscere. *S. Aug. Psalm.*

OLYMPUS MONS.

CAPUT XXXIII.

Excellentia.

616. Olympus, inter Græciæ Montes facilè Princeps, sese supra mediam aëris regionem ita attollit, ut verticem nubibus involutum, & ab hominum oculis penitus remotum habeat. Unde, nubibus infra illius umbilicum circumfluentibus, epigraphen sustinet. NUBES EXCEDIT. Vel, ÆTHERA TRANAT. Virtutem quandam sublimem hæc imago repræsentat; eam cumprimis, quam in Mariâ Virgine deprehendit S. Gregorius Papa. *Potest*, inquit, *montis nomine Beatissima semper Virgo Maria Dei genitrix designari: Mons quippe fuit, quæ omnem electæ creaturæ altitudinem electionis suæ dignitate transcendit.*

Maria. *S. Greg. Papa l. cap. 1. lib. 1. Reg.*

617. Olympus, à compluribus aliis minoribus montibus, veluti humili quâdam coronâ, cinctus, epigraphen tenet. ULTRA OMNES. Rursùs hoc symbolum Mariam Virginem, longissimis intervallis supra omnes creaturas evectam, repræsentat. Benè de illâ vaticinatus Isaias, *Et erit*, inquit, *in novissimis diebus præparatus mons Domûs Domini in vertice montium, & elevabitur super colles.* Hujus interpres S. Gregorius Papa, ait, *An non mons sublimis Maria, quæ, ut ad conceptionem Verbi æterni pertingeret, meritorum verticem supra omnes Angelorum choros, usque ad solium Deitatis erexit? Hujus enim montis præcellentissimam dignitatem Isaias vaticinans, ait, & erit in novissimis diebus præparatus mons Domini in vertice montium: Mons quippe in vertice montium fuit, quia altitudo Mariæ supra omnes sanctos effulsit.*

Mariæ sublimitas. *Isa. 2. S. Greg. 1. Reg. 1. cap.*

618. Mons Olympus, ad umbilicum horrendâ nubium ac fulminum tempestate infestatus, verticem supra illa penitùs liberum ac immunem attollit. Lemma. SUPERIORA ILLÆSA. Sancti Martyres, corpore tenus plurimâ hostium tyrannide excruciati, superiorem hominem, animum inquam, penitùs serenum, omnique injuria liberum servârunt. Christi præceptio erat, *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere*; quasi diceret, interprete S. Hilario, *Non timentes eos, quibus cùm sit licentia in corpora, tamen in animam jus nullum est.* Haud aliter Princeps inter omnem adversantis fortunæ injuriam cor semper tranquillum, omnique tempestate superius habeat. Lipsii hæc ad Principes est parænesis, *Sicut suprema mundi pars ventis, fulminibus, pluviis non turbatur, non item debent Principes.* Ab hoc argumento nihil recessit ille, qui Augustissimam Domum Austriacam sub Olympi schemate spectandam proposuit; velut enim iste, mediâ aëris regione longè superior, omnes illius tempestates ac fulminum minas illæsus suspicit, ita suprema Austriæ Majestas cunctos bellorum tumultus, & hostium molimina immunis intuetur, eosque tranquilla suis pedibus substernit. Lemmatis loco illud Virgilii hemistichion addidit. TOTO VERTICE SUPRA EST.

SS. Martyres. *Matth. S. Hilar. hunc lo.* Animus generosus. *Lips. in monit. Polit. l. 2.* Virtus eminens. *Virgil. l. Æneid.*

619. Justi,

619. Justi, tametsi corpore tenùs immani persecutionum tempestate jactati, cor tamen semper tranquillum, ac versùs Deum sublevatum conservant, nempè Olympum imitantur, cujus dorsum, plurimo fulgurum nubiumque agmine pulsatum, vertice semper placido ac intentato persistit. Emblemati è Lucano subscripsit Gambertus. PACEM SUMMA TENENT. Vel ut aliis placet SUMMA QUIESCUNT. Quisquis enim mentem Deo affixam habet, non est, quòd ullas hominum turbas metuat. S. Augustinus. *Martyres Sancti timendo non timuerunt; quia Deum timendo, homines contempserunt. Quid enim ab hominibus homini metuendum est? Et quid est unde alterum terreat? homo hominem terret, & dicit, occido te, & non timet, ne, cùm minatur, prius moriatur? securus minetur mortem, qui non timet mortem &c.* Non sine ingenio meus Carducius.

Ima quatit turbo? montis sed summa quiescunt:
Corpore sic virtus nubila, mente nitet.

620. Montis illius tanta est altitudo, ut nubibus superior, terrenos hominum oculos penitùs effugiat. Unde Patres Carmelitæ ad S. Joannem in Concha Mediolani, Olympi fastigio, intra nubes abscondito, subscripsêre, SUA CULMINA CELAT. Insignem Sancti Andreæ Corsini modestiam hâc imagine repræsentârunt, qui, cùm primam Deo hostiam litaturus, superbos ac magnificos nobilium parentum apparatus cerneret, iis non sine admiranda animi demissione recusatis, Divinum illud negotium, clam aliis, in sacello duntaxat domestico peregit. Nempe, Magno Augustino teste, *Superba anima in conspectu hominum vult placere, humilis anima in occulto, ubi Deus videt, vult placere.* In rem præsentem meus D. Carducius.

Astra licet feriat, sua culmina celat Olympus,
Magnanimo & virtus pectore summa tegit.

621. Olympo subscripsêre. EXTRA NUBES. Innuebant videlicet, virtutem naturâ suâ excelsam, nullis invidiæ nubilis offuscari posse. Porrò, quisquis genuina charitate Deo jungitur, nullas imposterum tempestâtes aut ærumnas metuat. S. Augustinus, *Ille invictus homo est, qui cohæret Deo; non ut ab eo aliquid boni extra mereatur, sed cui nihil aliud, quàm ipsum hærere Deo bonum est.* Appositè Silius Italicus.

Magnanima invidia virtus caret.

622. Mons ille ob prodigiosam altitudinem assiduo Solis splendore gaudet, ac plus cæteris montibus omnibus illustratur; ut adeò pro meritis epigraphen præfixam habeat. CALIGINIS EXPERS. Mariam Virginem hæc imago spectat, tum quod omnibus culpæ originariæ umbris fuerit immunis; tum quòd scientiarum radios adeò copiosos à Deo acceperit, ut in nulla re intelligenda caligaret. Pulchrè de Magna Dei parente ait Magnus Augustinus. *Recole, O Maria, propheticam lectionem, neque enim te scientia potest Divinorum præteriisse librorum, quæ ipsam plenitudinem paritura es veritatis.* Et B. Albertus Magnus, *Beata Virgo*, inquit, *simul cum habitu fidei habuit actum, quò perfectiùs quàm Adam in sopore, & quàm Joannes super pectus Domini, & quàm Paulus in raptu cognovit mysteria supernaturalia.* De eadem canit Joannes Geometra.

Salve ter radians polus, & circùm æthera pandens
Immensum, & nitidum, nec capiens tenebras.

623. Cùm ventis ultra limites, à natura præfixos, tumultuari non liceat, idcircò Olympus verticem suum ab eorum furore penitùs immunem ac tranquillum servat. Unde lemma. ULTRA BELLA. Beatorum effigiem hanc putes, qui loco adeò sublimi degunt, *ubi mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, sed nec ullus dolor.* Porrò mens generosa ac philosophica inter omnes alternantis fortunæ casus tranquilla persistit. Seneca. *Pars superior mundi, & propinqua sideribus, nec in nubem cogitur, nec in tempestate impellitur, nec versatur in turbinem, omni tumultu caret, inferiora fulminant. Eodem modo sublimis animus quietus semper, & in statione tranquilla collocatus, intra se premens quibus ira contrahitur, modestus, & venerabilis est.*

Beati. Apoc. 21. 2. Animus generosus. Seneca l. 3. de Ira c. 6.

624. Generosam mentem, quam Serenissimus Cardinalis Ferdinandus, Hispaniarum Infans, percepto iniquo illo adversùs Domum Austriacam sancito fœdore demonstravit; D. Ascanius Ordeus Can. Reg. Later. Abbas Olympi Emblemate spectandam exhibuit, cujus cacumen copioso Solis radio illustratum, inferiores partes, nubibus, ac tonitruis formidandas, contemnit addito lemmate TONITRUA CALCAT. Verbis è Claudiano mutuatis.

Magnanimitas. Claudian.

--------- ut altus Olympi
Vertex, qui spatio ventos, hyemesque relinquit
Perpetuo, nullum temeratus nube serenum,
Celsior exurgit pluviis, auditque ruentes
Sub pedibus nimbos, & rauca tonitrua calcat.
Sic patiens animus &c.

Idipsum de Beatis dixerim, qui è mundi hujus tempestate ad cœlos sublevati, nullas jam calamitates aut miserias formidant. S. Augustinus. *Ubi sunt Sancti putamus? ibi ubi benè est. Quid quæris amplius? Ubicunque sunt, cum Deo sunt: justorum animæ in manu Dei sunt, & non tangit illos tormentum. Sed ad locum sine tormento, per tormenta transierunt ad locum latitudinis; per angustias pervenerunt.* Cæterùm Emblematis author mentem suam hoc poëmate vernaculo explicat.

Beati. S. Aug. ser. 41. de Divers. c. 3. Sap. 3. 1.

Fatta da i rai del sol tutta licente,
Sempre tranquilla, e sempre lieta a pieno
Dei purissimo sol gode il sereno
L' alta cima d' Olympo ogn' horridente.
Sotto i piedi ode i nembi, e fremer sente
Il vento, e lampeggiar mira il baleno,
Calca de l' atre nubi il fosco seno,
Ond' esce il tuone, e' l fulmine stridente.
Gode d' ostro licente il gran Fernando
Sereno il Cielo, à rai del sole Ibero,
E caccia i nembi, e le tempeste in bande.
Calca l' alma real degna d' Impero
Con l' Austriaco piè, quasi scherzando
Glrauco tuon d' ogni nemico fero.

625. Monti Olympo subscripsit P. Jacobus Masenius. NUBIBUS ALTIOR EXTAT. Nempe Mariam Virginem significabat, quæ virtutibus ac dignitate omnem humanam excellentiam superat, solumque Deum superiorem habet. S. Joannes Damascenus. *Virgo*, inquit, *est mons ille, qui collem omnem ac montem, id est, Angelorum omnium, & hominum sublimitatem exuperat: Mons in quo beneplacitum est Deo, habitare in eo.* Emblemati explicando subjungit Masenius.

Mariæ altitudo. S. Jo. Dam. Orat. de Nativ.

Cede minor, quamvis mons nubibus altior extes,
Virgo Deum tangit, tangis Olympe polos.

Porrò Religiosus, omnibus mundi calamitatibus altior,

Religiosus.

tior, mentem semper tranquillam & in Deo fixam servat. S. Gregorius Papa de se ipso, cùm adhuc Religiosus esset, testatur. *Nihil in hoc mundo appetens vel pertimescens, videbar mihi in quodam rerum vertice stare, ita ut in me penè impletum crederem, quod pollicente Domino, ex Propheta didicissem, sustollam te super altitudines terræ.*

S. Greg. l. 1. Regist. Ep. 5.

I N S U L A.

Caput. XXXIV.

Constantia.

626. TErram, quam aqua undique circumluit, Insulam dicunt. Unde lemma. IMMOBILIS IN MOBILI. Constantiam, inter omnes adversitatum undas immotam, hæc imago significat. Eâ virtute Magnus Augustinus S. Ecclesiam, persecutionum procellis quidem circumdatam, semper tamen inconcussam deprædicat. *Quomodo Insula,* inquit, *undique circumstrepentibus fluctibus tundi potest, frangi non potest; magisque ipsa frangit fluctus venientes; quàm frangatur ab eis: sic & Ecclesia Dei pullulantes per totum orbem terrarum passæ sunt persecutiones undique frementium infidelium: & ecce stant insulæ, & jam placatum est mare.*

S. Ecclesia. S. Aug. in Psalm. 96.

627. Abbas Certanus invictum ac imperterritum hominis animum ex Insulæ symbolo dignoscendum proponit; ut quam fluctus CIRCUMSTANT, NON MERGUNT. Eodem argumento D. Hieronymus S. Ecclesiam, inter tyrannorum aussultus penitùs immotam, significat. *Istæ Insulæ,* inquit, *tunduntur quotidiè, sed non subruuntur; in mari quidem sunt, sed habent fundamentum Christum, qui moveri non potest.*

S. Ecclesia. S. Hieron. in Psal. 96.

Miseria mundi.

628. Mundum undique calamitatibus, ærumnis, ac planctibus impelli haud obscurè ex Insulæ symbolo conjicere licet; cui P. Certanus subscripsit. CIRCUMSTANT UNDIQUE FLUCTUS. Verissimè S. Laurentius Justinianus. *Quis est in carne degens, qui non tentationibus agitetur, atteratur infirmitatibus, & doloribus fatigetur? Pressuris repleta, fraudibus, periculis, & variis pœnarum generibus exaggerata præsens hæc vita esse comprobatur.*

S. Laur. Just. de Triumph. Christiag. cap. 27.

Societas mala.

629. D. Alexander Luzon de Millares, Can. Reg. in absolutissimo suo Ideæ Politicæ opere, symboli loco duas Insulas Pituisas statuit, quæ, tametsi in mari mediterraneo sibi invicem contiguæ jaceant, adeò tamen inter se diversæ sunt, ut una, quæ vocatur Ophyusa, passim ingenti serpentum numero scateat; altera, verò, Yvica nomine, mira gaudeat ubertate soli, nullumque animal venenatum toleret. Epigraphen addidit. COLUBRIS HÆC SCATET, ILLA CARET. Ita omninò tanta quorundam est felicitas; ut ex hominum perversorum societate nequidquam vitii contrahant, sed intemerati perseverent: omnium enim calculo firmatum est, neminem ab alio posse lædi, aut ad peccatum trahi, nisi qui se ipsum lædere, aut trahenti assensum præbere velit. *Nemo enim*, Chrysostomo teste, *læditur, nisi à semetipso.* S. Augustinus, *Peccata aliorum,* inquit, *bonorum societatem maculare non possunt. Neque enim boni communicant peccatis alienis, quibus utique faciendis non consentiunt.*

S. Chrysost. Hom. 29. S. Aug. l. 4. cont. Cresc. cap. 26.

Virtutum nexus.

630. Insula Yvica, quorumvis animalium venenatorum penitùs impatiens, epigraphen tenet. NEC MINIMO TEMERANDA VENENO. Tanta est vitiorum connexio, ut nî minimis quibusvis aditum præcluseris, proximam virtuti perniciem struas. Omnia agitur peccata vitanda sunt ut singula, & singula ut omnia. Peccatum ab Ethicis negationi persimile dicitur, quæ malignantis adeò naturæ est, ut, quidquid post se invenerit, destruat. Pereleganter à Cicerone in paradoxis est dictum, vitam justi debere esse instar carminis, *cui si vel syllaba desit, aut exerret, exsibilaris.* E sancti Jacobi sententia, *qui deliquerit in uno, factus est omnium reus.* Nam interprete S. Augustino. *Qui unam virtutem habet, omnes habet; & qui unam non habet, nullam habet.* Certè illud solidissimæ virtutis prodigium S. Athanasius, veritatis amantior quàm quietis, ne virtus sua à perfectionis tramite vel minimum deflecteret, sedem ac dignitatem mutare, quàm syllabam maluit. Cæterùm S. Ecclesia, instar Yvicæ felicissimæ, nullo unquam hæresum veneno temeranda est.

Cicer. in Paradoxis. Jacob. 2. S. Aug. Ep. 29. Tom. 2. S. Ecclesia.

I S T H M U S.

Caput XXXV.

Princeps neutralis.

631. ISthmum, seu terram, in inter duo maria mediam, D. Saavedra hoc lemmate notavit. NEUTRI ADHÆRENDUM. Principis hæc idea esto, qui neutram Principum vicinorum partem sequi, omnemque cum alterutro societatem, nunquam non periculosam, subterfugere studeat; siquidem Lipsio teste, *infirma & incerta sunt omnia humana* Alphonsus Aragonius, Francisco Sforziâ & Nicolao Picino universam penè Italiam armorum fragore concutientibus, in neutrius partem sese unquam inclinari est passus: fortè verò à quodam Legato interrogatus, *Nicolaòne, an Francisco adhærendum esset?* respondit, *Utrosque tanquam amicos habendos esse, sed ab utrisque tanquam inimicis abstinendum.* Porrò homo inter avaritiæ & prodigalitatis, clementiæ & severitatis, aliorumque vitiorum extrema ita incedat medius, ut nec carnis blanditiis, nec etiam propriæ voluntati, sed uni semper Deo, ceu petræ solidissimæ, adhærescat. S. Augustinus. *Dicebat Epicurus, mihi frui carne bonum est; dicebat Stoicus, mihi frui mea mente bonum est; Dicebat Apostolus, mihi adhærere Deo bonum est.*

Lips. l. 3. Admirand. c. 1. Panormit. l. 1. c. 7. Medium tenendum. S. Aug. Verb. Apost. serm. 13. cap. 7.

Pericula ubique.

632. Isthmus geminum Oceanum, tranquillum unum, & alterum turbatum, intersecans, epigraphen sustinet. DISCRIMEN UTRIMQUE. Mens Emblematis est, è prosperæ fortunæ blanditiis non minus periculi, atque ex inimicæ calamitatibus nobis imminere. Utrique serio invigilandum docet Periander Corinthius.

Si fortuna juvat, caveto tolli,
Si fortuna tonat, caveto mergi.

Et S. P. Augustinus in illud Psalmi, *Transivimus per ignem & aquam*, ait, *Ignis urit, aqua corrumpit, utrumque metuendum in hac vita; & ustio tribulationis, & corruptio voluptatis.*

S. Aug. in Psal. 65.

Lites componere.

633. In encomium Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis, cùm controversias, inter Mariam Mediceam Galliæ Reginam, & hujus filium Ludovicum XIII. acerrimè agitatas, sua interpositione conciliâsset, P. Aloysius Juglaris Symboli loco Isthmum depinxit; qui duo maria ita opportunè intersecat, ut neutrum alterius tempestate offendi, aut mutuis fluctibus collidi queat. Epigraphen addidit. PROHIBETQUE COIRE PROCELLAS. Laudem hanc Abrahamo tribuit Moyses; vix enim illi innotuerat, inter suos & Lothi pastores aliquid dissidii esse natum mox ad Nepotem conversus. *Ne quæso,* inquiebat, *sit jurgium inter me & te, & inter pastores tuos & pastores meos: fratres enim sumus, &c.* S. Ambr. *Dixit,* inquit, *ante nos vir ex Philosophiâ perfectus disciplinâ, quatuor hæc bono viro inesse; ut elaboret primum, ut omnes amicos fa-*

Gen. 13. S. Ambr. lib. 3. de Abraham cap. 6.

cos faciat: secundum, ut si non potest amicos facere, certè nec inimicos. Tertium ut, si nec istud suppetit, ex sententia discedat: quartum, si quis cadentem persequitur, vindicet se ut potest.

SCOPULUS.

Caput. XXXVI.

634. Animum generosum, & ad omnes hostium assultus imperterritum, scopulus, seu rupes in mari eminens, repræsentat; cum lemmate. INCONCUSSA MANET. Vel, UNDIQUE FIRMUS. Vel idiomate Italico. OGH HOR PIU FERMO. Id est, SEMPER IDEM. Vel unico verbo, DURABO. Vel denique, ut meo Concánonico D. Philippo Gallinæ placet. IMMOTA RESISTIT. Virgilio id suggerente, ubi Regem Latinum, à militum turmâ invasum, describit.

Ille velut rupes immota resistit.

Eâdem metaphorâ Statius, de Hyppomedonte canit.

--- --- --- --- ceu fluctibus obvia rupes
Cui neque de cœlo metus, & fracta æquora cedunt:
Stat cunctis immota minis, timet ipse rigentem
Pontus &c.

Hos insecutus Boissardus, canit.

Ut pelagi mediis rupes in fluctibus extans,
Æstum commoti fert bene firma sali;
Sic vitæ qui forti animo est, ac mente procellas,
Propositaque etiam morte, pericla feret.

In eandem sententiam D. Cyprianus, *Manere debet*, inquit, *apud nos, frater, fides robur immobile, & stabilis atque inconcussa virtus contra omnes incursus, atque impetus oblatrantium fluctuum.*

635. Idem P. Gallina vastam rupem, decumano tumentium procellarum assultu infestatam, hoc Virgilii lemmate insignivit. SESE MOLE TENET.

Ut pelagi rupes magno veniente fragore
Quæ SESE multis circumlatrantibus undis
MOLE TENET.

Vastam Monarchiam, bellorum tempestate ac hostium furore acerrimè quidem incursatam, semper tamen pro viribus obluctantem, hæc imago repræsentat. Appositè canit meus D. Carducius.

Dum fluctus scopulum oppugnant, hic mole tenet se,
Robore sic proprio grande stat imperium.

Cæterùm homo justus virtutum ac gratiæ Divinæ mole ita firmatur, ut nullis adversantium tentationum fluctibus unquam dimoveri possit. S. Augustinus. *Firmum te facit gratia Christi, & immobilem adversus omnes tentationes inimici.*

636. S. Firmus Martyr, Carnificum tyrannide acerrimè excruciatus, scopulum imitabatur, qui marinis fluctibus ac nimbis percussus, authore Rancato epigraphen sustinet. SOSTIEN FERMO IN SE STESSO. Id est. FIRMUS SUSTINET. Ad verbum Torquatus Tassus.

Ma come a le procelle esposto monte,
Che percossa da flutti al mare sovraste,
Sostien fermo in se stesso i tuoni, e l'onte
Del Ciel irato, e i venti, l'onde vaste.

Animum fortem, imperterritum, omniumque adversitatum patientem, hæc imago adumbrat. S. Nilus Abbas. *Ut saxum in mari, quamvis fluctibus urgeatur, non tamen frangitur, sed firmum, atque immobile manet; sic animus virtutibus excultus & confirmatus licet diaboli prematur insidiis, non opprimitur, nec de constantiæ proposito dimovetur.* S. Nil Abb. Institut. ad Monach.

637. Constantia inter omnes adversitates imperturbata; vel certè temeritas, nullis hostium minis dimovenda, rupi est persimilis, quam ab undis & fulminibus quassatam, Carolus Rancatus hoc lemmate loquentem sistit. NIL ME FATALIA TERRENT. Turnus, formidandas Troiæ minas, omnesque Deorum suppetias contemnere ausus, Virgilio authore, in hæc verba erupit. Porrò Sancti Martyres, solo Deo, ceu petrâ solidissimâ nixi, omnem tyrannorum supellectilem, ipsamque adeò mortem contempserunt. S. Augustinus. *Quisquis futuræ vitæ cor praeparaverit, totum istam contemnit; contemptâ istâ securum facit expectare diem, de quo expectando Dominus terruit.* Constantia. Temeritas. Virgil. l. 9. Æneid. v. 133. SS. Martyres. S. Aug. in Psalm. 147.

638. Heroëm, quibusvis adversitatibus generosè resistere solitum, è Scopuli symbolo dignosces, qui ab undis incursatus, epigraphen tenet. QUO MAGIS, EO MINUS. S. Ambrosius veram magnanimitatem suis coloribus depingens, ait. *Perfecti est viri, non succumbere iis, quæ plerique terribilia & formidolosa videmur, sed quasi fortem militem gravissimorum casuum sustinere incursus: & quasi providum gubernatorem navem in tempestate regere, atque occurrendo insurgentibus fluctibus, magis vitare naufragium fugando undas, quàm declinando &c.* Magnanimus. S. Ambr. l. 1 de Jac. c. 8.

639. Scipio Bargalius Scopulo inscripsit. PER LO SUO PROPRIO FONDO IMMOBIL RESTA. Id est. SUA SEDE FIRMATUR. Nempe pectoris magnanimi est sese proprio Marte, sine aliorum adminiculo, adversùs quosvis iniquoris fortunæ assultus tueri; hoc enim, Paulo Silentiario teste, nativum virtutis insigne est. *Tota*, inquit, *mobilibus vita impugnatur ventis, huc atque illuc subinde in diversas agitata partes. Cæterùm virtus res est stabilis & immutabilis, quâ solâ fretus, procellas audacter penetres hujus vitæ.* Eidem Emblemati hanc Ovidii gnomam lemmatis loco subjungere licet. SUO PONDERE TUTA. Proprius valor. Paul. Silen. apud Stobæum ser. 1. Ovid. 9. Met.

Haud secùs ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant, manet illa; suoque est pondere tuta. Resistentia.

640. Genuina virtus violentos malevolorum assultus non solùm patitur, sustinetque; sed etiam retundit, ac quassat; scopulo persimilis, qui adversos fluctus IMMOTUS FRANGIT. Vel ut aliis placet. CONANTIA FRANGERE FRANGIT. Sanctus Gregorius Nazianzenus hominem justum ac generosum hoc penicillo adumbrans. *Idem semper*, inquit, *sui-que similis permanebit, fixus in rebus minimè fixis, immotus in incertis, & fluctuantibus, non aliter, opinor, ac rupes quædam ventorum fluctuumque impetu non modo non concutitur, sed etiam INCURSANTES UNDAS circa se FRANGIT, ATQUE ABSUMIT.* Et Seneca. *Quemadmodum quorundam lapidum inexpugnabilis ferro duritia est, nec secari adamas, aut cædi, vel teri potest, sed incurrentia ultrò retundit: quemadmodum projecti in altum scopuli mare frangunt, nec ipsi ulla sævitiæ vestigia tot verberati fluctibus ostentant; ita sapientis animus solidus est, & id roboris colligit, ut tam tutus sit ab injuria, quàm illa, quæ retuli.* S. Gregor. Naz. Orat. 17. Sener. l. quod in sapientem non cadat injuria c. 3.

641. Lemma, IMMOTUS FRANGET, documenti loco est, malignas detractorum linguas imperterritâ mente ac summâ tranquillitate, citra omne turbati aut indignantis animi vestigium, reprimendas esse. Providè Justus Lipsius. *Ut scopulus insilentes* Quies animi. Lips. lib. de una Relig.

tes undas sine motu ullo suo frangit; sic nos convitiatores, sine acerbitate ulla, aut ira

Par pari referre. 642. Inscriptio, superiore numero adducta, CONANTIA FRANGERE FRANGIT, animum justâ vindictâ commotum significat, qui ignominiam sibi illatam ex æquo in authorem suum retorquet. Ita Saulus, ad SanctamChristi Ecclesiam evertendam accinctus, à Christo prostratus est, suique impos jacuit. S. Augustinus, *Saulus*, inquit, *dum grassatur, percutitur; dum Christi sanctos persequitur, violento radio cœlestis luminis cæcatur; & qui adversus Deum erigebatur, Divinâ voce terribiliter prosternitur.* S. August. serm. 28 de Sanct.

Calumnia. 643. In homine, genuinæ virtutis studioso, voluntatem semper tranquillam ac integerrimam videas; siquidem hostium procellæ, adversùs illum concitatæ, velut undæ in scopulos allisæ, franguntur percutiendo, & in spumam abeunt. Unde Torquati Tassi lemma. ROMPONSI PERCOTENDO, E IN SPUMA VANNO. Id est. FRANGUNTUR ALLISÆ. Huic brevius supposuit Academicus inter Errantes Brixienses Immutabilis. RUPTÆQUE RECEDUNT. S. Joannes Chrysostomus. *Tanta res est virtus, tam invicta, tam nihil cædens hujus vitæ varietatibus, sed super malitiæ fluctibus volitans, quasi è sublimi speculâ quadam sic omnia humana despicit, nihil quod alius molestum sentit; & sicut is, qui super excelsam petram stat, fluctus ridet, quos videt adpetram magno impetu DIRUMPI, ac protinus in SPUMAM solvi; ita & virtuti vacans, in securo constitutus loco, nihil insuave fert auribus turbulentis, &c.* Ex eodem lemmate. *Ruptæque recedunt*, omninò persuasum habeas, Magnatum vires nunquam sine gravi damno esse infestandas Seneca. S. Jo. Chrys. Hom. 13. in Gen. Seneca Medea Actu 3.

Nemo potentes aggredi tutus potest.

Furor lenitus. 644. Hostium furor non semper à lacessitâ potentia reprimitur, sed frequenter suâ sponte detumescit ac componitur; haud secus atque procellæ, in scopulos allisæ, se ipsis franguntur. Hæc ratio Gamberto persuasit, ut scopulo, à fluctibus percusso, inscriberet; IPSE SE FRANGET FUROR; Senecâ id suggerente. Seneca in Agamemn. Act. 3.

Jam pervagatus ipse se fregit furor.

Propugnaculum. Idipsum in propugnaculis videre est, quæ conatu irrito impugnata, tandem militum furorem enervem cadere, ac receptui canere cogunt. Nostro ævo exemplis suis id confirmârunt Papia, Cremona, aliaque monumenta, ab innumero hostium exercitu frustra, nec sine ingenti suo damno, tentata. Tentatio. Cæterùm quivis tentationum furor, adversùs hominem justum sparsus, nunquam non cadit irritus, suoque proprio assultu tamdiu reprimitur, donec tandem totus conquiescere cogatur. S. Augustinus in illud Psalmi. *In convertendo inimicum meum retrorsùm*, de Diabolo ait. *Qui tentando se præponere cupiebat, retro factus est; non decipiendo tentatum, & in eum nihil valendo.* Psalm. 9. 4. S. Aug. in hunc loc.

Patientia. 645. Scopulus è fluctuum impetu triumphum refert, non quidem in eos irruendo, sed fortiter ac tranquillè sustinendo. Unde Raulini lemma. VINCIT FERENDO. Homo justus, scopulo perquam similis, gloriæ ac fortitudinis suæ palmam nonnisi injuriarum tolerantia obtinet. Sapienter Philo. *Spectavi*, inquit, *aliquando certantes, alterum obtundentem pugnis, totis viribus contendentem ad victoriam, tandem lassum & incoronatum discedere; alterum tanquam saxum, ferrumve nihil plagis cedere, solaque patientiâ superare adversarium, & ad extremum adipisci victoriam: hunc similem bonum virum censeo, qui validè confirmatus, certo animi proposito efficit, ut adversarius prius delassetur inferendo injurias, quam ipse quidquam agat præter animi sui sententiam, &c.* Philo l. quod omnis probus sit liber.

646. Maris scopulo epigraphen, meâ quidem sententiâ, opportunam subjicies. SEMPER, ET UNDIQUE TUNDOR. Idea hæc est non modò hominum justorum; sed etiam sceleratorum, qui intra mundi ac libidinis pelagus assiduò jactati, nullâ unquam tranquillitate perfrui possunt. S. Augustinus, *Omnis homo malus*, inquit, *sabbathum habere non potest, nusquam enim illius conquiescit conscientia, & necesse est, ut in perturbationibus vivat. Cui autem bona est conscientia, tranquillus est, & ipsa tranquillitas sabbathum est cordis; attendit enim promissorem Dominum, & si laborat in præsenti, extenditur spe futuri, & serenatur omne nubilum tristitiæ.* In rem præsentem Ovidius. Patiens, A... mundanus. S. Aug. in Psal. 91. Ovid.

—— ––– Mihi nulla quies
Ut lapis æquoreis undique pulsus aquis.

Et Otho Venius. Otho. V... Embl. A... mor. fol. 226.

Quisquis amat, vario curarum fluctuat æstu,
Nec misero noctu pausa, diuque datur,
Saxea ceu rupes unde undique tunditur undis,
Ventove alpinis nata jugis abies.

647. Quidquid ærumnarum homines flagitiosi adversùs justos moliuntur, illud omne nunquam non irrito conatu recidit; haud secùs, atque decumani fluctus incassùm adversùs scopulum nituntur. Lemma. FRUSTRA NITUNTUR. Vel, ut P. Primo Tatti placet, NON APPONENT NOCERE. In hunc sensum Regius Psaltes. *Nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei.* In hunc locum S. P. Augustinus. *Sæviet quidem inimicus*, inquit, *sed non proficiet in eo; vellet quidem nocere, sed non nocebit. Quid est ergò quod affliget? Exercebit, non nocebit. Proderit sæviendo; quia in quos sævit, coronabuntur vincendo.* Generosam Cardinalis Julii Mazzarini constantiam hæc imago exactè delineat; unde nonnemo maris scopulum, fluctibus undique spumantem, veluti proprium Mazzarini ectypon, depinxit, addito lemmate. QUAM FRUSTRA, ET MURMURE QUANTO! Enimverò universæ turbæ ac seditionum tumultus, in Gallia adversùs ipsum concitati, nec minimam perniciem eidem creare poterant. Mali ... nocere bonis. Psal. 88. 23. S. Aug. in hunc loc. Conc. 1.

648. Calamitates virtuti non quidem deprimendæ, sed examinandæ deserviunt. Unde lemma scopulo præfixum. PROBANTUR FORTES IMPETU. Vel breviùs, PROBANTUR IMPETU. In hanc rem Justus Lipsius. *Magnus es vir. Sed unde scio, si tibi fortuna non dat facultatem exhibendæ virtutis?* Et prior illo Seneca. *Proprium est*, inquit, *magnitudinis veræ, non se sentire percussum. Sic immanis fera ad latratum canum lenta respexit: sic irritus ingenti scopulo fluctus assultat.* S. Ambrosius hanc virtutem in Jobo observans, *Job*, ait, *omnem diaboli violentiam, velut torrentis cujusdam adversùs se turbinem venientem, immobili corde, & inconcussâ mentis vivacitate suscipiens, tantò clarior ex tentationibus factus est, quantò difficiliora & periculosiora ei sunt ab inimico intentata certamina.* Calamitatibus p... bamur. Lips. in neg. P... Seneca de Ira. S. Am... serm.

649. D. Aresius Christum, è morte redivivum, scopuli Emblemate repræsentavit, qui in mari tranquillo piscibus & avibus amœnè cinctus, epigraphen ferebat. SILUERUNT FLUCTUS, quasi diceret; postea quam immanium tormentorum procellæ, amaræ contumeliarum undæ, ac spumantes Hebreæ perfidiæ fluctus, in Servatorem acerrimè jactati, detumuêre; illum tandem inter Discipulorum coronas, & Angelorum plausus suavissimâ tranquillitate perfrui Resurrectio C... sti.

frui cæpisse. Emblematis mentem hoc poëmate vernaculo explicat idem Aresius.

Già da torbidi flutti, de orgogliose
Onde salse, è voraci d'ogn' intorno
Fù combattuto, equasi vinto ascose
E' alto suo capio con vergogna, e scorno
Invitio scoglio, hor vince, e vergognose
Scorgonsi quelle, & ei di gloria adorno,
E sembrò vinto da crudel tempesta
Christo, e' hor sorge à gloria grande, è fasta.

Beatorum etiam hæc imago est, qui, nullis imposterum terrenis calamitatibus infestandi, suavissimis gaudiis in cœlo perfruuntur. Discipulos suos
6. solatus Christus. *Vos*, inquit, *nunc quidem tristitiam habetis, iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis.* Nam in Cœlo, S. Augustino teste, *est, quidquid amatis, quidquid desideratis. Si delectet pulchritudo, fulgebunt Justi sicut sol. Si velocitas aut fortitudo, erunt similes Angelis Dei. Si longa & salubris vita, ibi est sana æternitas & æterna sanitas. Si satietas, satiabuntur cùm apparuerit gloria Domini. Si ebrietas, inebriabuntur ab ubertate Domûs Dei. Si melodia, ibi Angeli sine fine concinunt Deo, &c.*

650. Charybdis Sicania, periculosissimo scopuli sui vertice nonnunquam integras naves absorbere solita, à Bartholomæo Rosso morti non absimilis dicitur; cum lemmate, NUNQUAM SATURA. Effigies hæc libidini, avaritiæ, cæteræque vitiorum farragini est propria. Libidinis nunquam exsaturandæ prototypon in Messalina, Claudii Imperatoris Uxore, cernere licet, de qua Satyricus.

Et lassata viris, NONDUM SATIATA recessit.

19. De avaritiâ præclarè Jobus. *Confringens*, inquit, *nudavit pauperes: domum rapuit, & non ædificavit eam. NEC EST SATIATUS venter ejus.* Et Ecclesiastes. *Laborare non cessat, NEC SATIANTUR oculi ejus divitiis.* S. Augustinus, avarum cum inferno comparans, ait. *Infernus quantos mortuos devoraverit, nunquam dicit satis est, sic etsi omnes thesauri circumfluxerint in avarum, NUNQUAM SATIABITUR.* De Ebrietate non sine ingenio cecinit nonnemo.

CONTINUO EXORBET quantùm nec vasta charybdis
Haustum, avideque bibit: NESCIT HABERE DOMUM.

651. Nobili Emblemate scopulum depinxêre, qui pretiosas gemmas, è maris tempestate in se accumulatas, ostentabat, cum dicto. DIVITEM FECERE PROCELLÆ. Eorum hæc imago est, quibus inter immanes ærumnas plurimùm benignioris fortunæ accrevit. Inter hos facilè princeps extitit Patriarcha Joseph, qui fratrum invidiâ venditus, Ægyptiæ, adulteræ flagitio in carcerem detrusus, aliâque plurimâ tempestate jactatus, tandem ad totius Ægypti clavum emersit. P. Carducius Symboli mentem sequentibus Jambis Hexametris explicat. Calamitates divitem faciunt.

Dira procella divitem fecêre me,
Dum me coronat æstuans gemmis salum;
Sic Calicas exaggerat miseris opes
Adversa dum fortuna acervat turbines.

In hoc argumentum P. Aloysius Novarinus, post recensita hæc Athenæi verba. *Ajunt, cùm sæpe tonuit, & imber largior funditur, tum magis pinnas concipere, unionesque plurimos generari, & insignis magnitudinis, &c.* subjungit. *Utilis, fœcundus tribulationum est imber, quo copiosior decidit, eò pretiosiores virtutum generantur uniones.* Novarin. Tom. 2. Adag. n. 567. Athenæus l. 3.

652. Innocentius VI. Pontifex Maximus, Symboli loco, Rupem, tiarâ coronatam, ac inter procellas fluctusque immobilem, sibi præferri voluit; addito lemmate. IN ÆTERNUM NON COMMOVEBITUR, verbis, è Sacrâ paginâ mutuatis. Romanam Hierarchiam, in Christo, ceu rupe, fundatam, hæc imago exhibet. Disertè Christus, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferni non prævalebunt adversùs eam.* S. P. Augustinus in illud Psalmi. *Ipse super maria fundavit eam*, de S. Ecclesia ait; *ipse firmissimè stabilivit eam super omnes fluctus sæculi hujus, ut ab eâ superentur, nec nocerent ei.* Et alibi. *Christus Ecclesiæ firmamentum; nutabit Ecclesia, si nutaverit fundamentum.* Prov. 10. 30. S. Ecclesia. Matth. 16. 18. S. Aug. in Psalm. 23. Idem in Psal. 103. Conc. 2.

653. Vox, *crede*, æd rupem cavernosam allisa, mox per echonem in repetita ac mutila verba redditur *ede, ede.* Emblemati subscripsit P. Jacobus Masenius. NEC SOLA, NEC INTEGRA REDDIT. Hæreticos, aliosque perfidos interpretes hæc imago spectat, qui S. Scripturæ sententias pro arbitrio suo corruptas tortasque imperito populo ingeminant. De his jam olim vaticinatus David, *Sepulchrum patens*, inquit, *est guttur eorum, linguis suis dolosè agebant.* Et S. P. Augustinus. *Manichæorum secta non veritate, sed fraude agit cum imperitis, ut scripturas totas non totis, novas veteribus præferant, sed sententias excerpendo, quas velut adversas sibi esse conantur ostendere, ut decipiant imperitos. Nulla est autem de ipso novo testamento vel Apostoli Epistola, vel etiam Liber Evangelii, de quo non possit ista fieri, ut quibusdam sententiis ipse unus liber videatur esse contrarius, nisi ejus tota contentio diligentissimâ lectoris intentione tractetur.* Mutilare S. Scripturam. Psal. 5. 11. S. Aug. ser. 15. de Div. vers.

FINIS LIBRI SECUNDI.

MUNDI SYMBOLICI
LIBER III.
GENTILIUM DII, HEROES, ET HOMINES, TAM EX PROFANA, QUAM
Sacrâ veteris & novi Teſtamenti Hiſtoriâ; eorumque proprietates.

EX HISTORIA PROFANA.

EX HISTORIA SACRA LEGIS VETERIS.

EX HISTORIA SACRA LEGIS NOVÆ.

ACTÆON.

CAPUT I.

1. Actæone à Diana in cervum mutato, prima omnium in Dominum suum strinxerunt arma canes, quos tam studiosè aluerat, & miserum dentibus dilaniârunt; nec quidquam exclamantem,

Actæon ego sum, Dominum cognoscite vestrum.

Emblemati subscripsit Colendissimus meus P. Pexenfelder. QUOS PAVIT, PAVET. Illos hoc Actæonis scema repræsentat, qui omni beneficiorum memoriâ ex animo deletâ, leviter impelli possunt, ut nutritios, & eximios benefactores suos conviciis, noxis, atque maleficiis mordicus appetant, non dissimiles Actæonis canibus, qui herum suum lacerârunt. Ciceronis dictum est, *Nihil est tam inhumanum, tam immane, tam ferum, quàm committere, ut beneficio, non dicam, indignus, sed victus videre.* Juxta Senecam, *Ingratus est, qui beneficium accepisse negat, quod accepit: ingratus, qui dissimulat: ingratus, qui non reddit: ingratus, qui oblitus est: ingratissimus & teterrimus, qui beneficia maleficiis rependit.*

2. Actæon, quod incautior aspexerit lavantem sine veste Dianam, mox hominem exuit, in bestiam mutatus, & à canibus discerptus. Lemma. UT ME MALUS ABSTULIT ERROR! In has voces Damon, haustâ per oculos tyrannide apud Virgilium queribundus exclamat.

Ut vidi, ut perii, ut me malus abstulit error! Virgilius Eclog. 7.

Contingit hoc iis, qui lascivis oculis permittunt frenos: in porcos enim, aliasque effœminatas bestias transeunt, à tot canibus, quot malæ mentis libidinibus, discerpendi. De Alexandro M. Plutarchus refert, eum, cùm Persis subactis, intueretur captivas, formâ, corporisque dignitate excellentes; dixisse, *Quanti oculorum cruciatus sunt hæ Persides!* Tertullianus, severissimus castimoniæ Doctor, *Invicem*, ait, *se eadem oculorum genera desiderant; ejusdem enim libidinis est, videri & videre; tam sancti viri est suffundi, si virginem viderit, quàm sanctæ virginis, si à viro visa sit.* Et meritò; nam teste S. Gregorio, *Intueri non licet, quod non licet concupiscere.*

Aspectus impudicus.

Plutarchus in Alexan.

Tertullian. lib. de veland virg.

S. Gregor. 21. Moral. c. 2.

ÆNEAS.

CAPUT II.

3. Inter cætera Emblemata politica, in Novariensi ambulacro exhibita, Æneas senem Anchisen humeris sustentans, cernitur; cum lemmate, CONSILIIS SENUM, JUVENUM ROBORE CIVITAS GUBERNATUR. Aptè in hanc rem Joannes Audenus.

A senibus prisci sumptum dixêre senatum:
Est robur juvenum, consiliumque senum.

Sinesius quodvis bonum regimen è gemina sorore, Prudentia & Fortitudine, componi asserit. *Firmissimum id propugnaculum est*, inquit, *in quo cum animi prudentia vis & potestas conjungitur: quæ si mutuò dissocientur, & inconsideratæ vires & imbellis prudentia levi negotio separantur. Ac ego inter ea, quæ à sapientibus Ægyptiis sunt, Mercurium demiratus sum: Ægyptii duplici Deum specie fingunt, juvenem juxta senem collocantes, idipsumque præcipientes: si quis ipsorum præclarè sacra sit inspecturus, eum & sagacem & fortem esse oportere, quando alterum sine altero parum adjumenti conferre potest.*

Prudentia & fortitudo.
Sines. Orat. de Regno.

4. Cùm Troja, a Græcis capta & direpta, flammis undique arderet, Æneas senis Anchisæ, patris sui, salutem magis in consilio habuit, quàm suam. Nam in illa urbis miseranda conflagratione, inter confusos civium & hostium clamores, tubarum armorumque sonitus, domorum corruentium fragores; inter promiscuam fœminarum virorumque cædem, Æneas parentem propriis sustulit humeris, ac civitate elatum, incendio liberavit, pietate in patrem sæculis omnibus memorandâ. Unde Æneas, seni succollans, epigraphen è Marone præfert. NEC ME LABOR ISTE GRAVABIT. Hoc exemplo pietatem, parentibus debitam, discant filii, graviter Seneca. *Vicit Æneas patrem, ipse ejus in infantia leve tutumque gestamen, gravem senio, per media hostium agmina, & per cadentis circa se urbis minas ferens, cum complexus sacra, ac Penates Deos religiosus senex non simplici vadentem sarcinâ premeret, tulit illum per ignes. Et quid non pietas potest? pertulit, colendumque inter conditores Romani Imperii posuit.* D. Ambrosius filium quemdam, matri inofficiosum, ita alloquitur. *Etsi paveris matrem, adhuc non reddidisti dolores, non reddidisti cruciatus, quos pro te passa est: non reddidisti obsequia, quibus te illa gestavit: non reddidisti alimenta, quæ tribuit tenero pietatis affectu, immulgens labris tuis ubera: non reddidisti famem, quam pro te illa toleravit, ne quid, quod tibi noxium esset, ederes, ne quid quod lacti noceret, hauriret. Tibi illa jejunavit, tibi manducavit, tibi illa, quem voluit cibum, non accepit; tibi, quem noluit, cibum sumpsit, tibi vigilavit, tibi flevit &c.* De Nerone parricidâ acutè Ausonius.

Pietas in parentes.
Virgilius 2. Æneid.
Senec. l. 3. de Benef. cap. 37.
S. Ambros. in c. 18. Luca.

Quis neget Æneæ magna de stirpe Neronem?
Sustulit hic matrem: sustulit ille patrem.

5. Æneam, ad inferos descensurum, hoc effato commonefecit Sybilla.

Virgilius l. 9. Æneid.

------ Facilis descensus Averni,
Noctes atque dies patet atri janua Ditis;
Sed revocare gradum, superasque evadere ad auras,
Hoc opus, hic labor est.

Unde Emblemati subscribes, FACILIS DESCENSUS AVERNI. Nempe facilis & pronus est ad vitia lapsus, sed difficilis reditus ad virtutem. Socrates, cùm aliquando in colloquium cum Theodora meretrice famosissima, venisset, quæ Callisthenem Socratis discipulum blandis verbis in suas libidines trahebat; Philosopho dixisse fertur, *Ego quidem, O Socrates, multò te superior sum. Nam cum tu neminem ex meis à me possis abalienare; ego, cùm libitum est, tuos omnes à te avoco.* Cui is respondit. *Non mirum quidem hoc. Tu siquidem ad declivem tramitem omnes rapis; ego verò ad virtutem duco, ad quam arduus plerisque & insolitus est ascensus*, ut refert Ælianus. Nimirum corrupta hominum natura facilè deflectit ad vitia, quorum lata est via; abhorret à virtutibus, ad quarum fastigium arduus & spinosus est callis. Eâdem icone significatur facili quidem descensu infernum intrari, pedem tamen ex illo referre, vix ulli licuisse. Propertius.

Vitia facilè discuntur.
Ælian. l. 13. Hist.
Infernus.
Prop. l. 4. Eleg. 12.

Cùm semel infernas intrârunt funera leges,
Non exorato stant adamente viæ.

Et Horatius.

Horat. l. ... ad 7.

Cùm semel occideris, & de te splendida Minos
Fecerit arbitria:
Non, Torquate, genus, non te facundia, nec te
Restituet pietas:

ÆOLUS.

CAPUT III.

6. ÆOlus, pro temporis ac loci ratione, nonnunquam sceptro suo reluctantes compescit ventos, & furentium cohibet impetum, ne rabiem suam in orbem effundant; interdum verò laxato per immanem hiatum montis spatio, fores viamque aperit prorumpere gestientibus. Lemma. ET PREMIT, ET LAXAT. De Æolo canit Virgilius

Et premere, & laxas sciret dare jussus habenas.

Virgilius l. 1. Æne...

Hac habenarum remissione & adductione quid aliud significatur, quàm laudati Principis officium; nempe ut in populos subjectos imperium neque durè nimis & inclementer, neq; dissolutè & negligenter exerceat. *Bonus Princeps*, Senecâ teste, *similis est patri, & ideo pater patriæ appellatur: Patris autem est, in severitate meminisse indulgentiæ, & in indulgentia disciplinæ.* Æolo similis est quilibet vir sapiens, qui novit moderari affectibus pro negotiorum præsentium opportunitate; nunc enim conducit simulare iram, nunc dissimulare; quid enim est præclarius & laude dignius, quàm sic in potestate habere permotiones animi, præsertim irascentis, ut ad rationis legem & moderamen, velut in antro claudantur, rursumque, si necesse fuerit, temperato fræno laxentur? Quisquis ita sibi imperare didicit, ne ego hunc potentiorem Æolo dixerim.

Principi officium.
Seneca l. de Clem. cap 18.
Affectib... domin...

---- Cui Divûm Pater, atque hominum Rex
Et mulcere dedit fluctus, & tollere ventos.

Virgil. l.

Apposité huc Tullius. *Objurgationes etiam nonnunquam incidunt necessariæ, in quibus utendum est fortasse & vocis contentione, & verborum gravitate acriore. Id tamen sic agendum est, ut ne ea facere videamur irati.*

Cicero l... Offic.

ALEXANDER, NODUS GORDIUS.

CAPUT IV.

7. D. Abbas Thesaurus Alexandrum, Macedonum Regem, Emblematis loco depinxit; qui præciso Nodo Gordio, epigraphen ferebat. EXTREMA REMEDIA ULTIMIS IN MALIS ADHIBENDA. Cui consonat ille Medicorum aphorismus. *Acutis morbis, acuta remedia.* Ad hanc methodum graviora delicta acerbiore correctione castiganda veniunt. Natalis Comes. *Gravibus erroribus* inquit, *gravia supplicia conveniunt, levibus levia.* Et Cornelius Tacitus. *Atqui nec corporis quidem morbos veteres, & diù acutos, nisi per dura & aspera coerceas, corruptus simul & corruptor, æger & flagrans animus haud levioribus remediis restringendus est.* Nervosè Seneca, *In ipsa desperatione, EXTREMA REMEDIA tentes.*

Corre... severa...
Natal. Com. ... Hist. ...
Tacit. ... annal...
Senec... Ep. 2...

8. Paradinus manum, gladio armatam, expressit; quæ dissecto Nodo Gordio, titulum gestabat, NODOS VIRTUTE RESOLVO. Ita vir prudens judicii sui acie intricatas quasvis difficultates expedire novit. Hos inter facilè Princeps extitit Salomon, cùm arduam illam duarum mulierum contentionem quæ-

Prud...

quænam genuina vivi infantis esset mater, arrepto gladio sapientissimè diremit; non enim adeò stricti ferri fulgore, atque ingenii sui acumine nodum illum dissolvit. Plurimùm ad mentem nostram S. Ambrosius. *Nobile illud Salomonis judicium, quod inter dubia certantium, & fraudem in ipsis cogitationibus occultis, & pietatem in maternis visceribus deprehendit, utiq; per Spiritûs Sancti munus emicuit. Neque enim latentem conscientiam fœminarum alia aliqua potuisset, nisi Spiritus Sancti machæra detegere, &c.* Porrò vindicantis Justitiæ ferrum graviore pondere in scelera magis enormia stringatur, necesse est. Unde Gambertus supra Nodum Gordium, gladio præcisum, illa Virgilii verba collocavit; AMBAGES IPSE RESOLVET. Emblematis mentem meus Concanonicus D. Salv. Carducius hoc disticho explicat.

Ut Macedo implicitas ambages ense resolvit;
Sic ferrum Astreæ fulminat omne nefas.

9. Vir nobilis, cùm ex Astrologorum prognosticis violentam ac subitaneam mortem à cœlo sibi prænunciari disceret, mentem suam imperterritam, & ad omne vitæ mortisque discrimen paratam, significaturus; gladium, Nodo Gordio imminentem depinxit; verbis è Curtio, lemmatis loco, additis, NIHIL INTEREST QUOMODO SOLVATUR. In rem præsentem opportunum censui Francisci Petrarchæ dialogum: *DOL: Per vim morior. RA: siquidem vita vis aufertur, quid interest febris an gladius; dum liberè egrediare, quid refert an ergastuli tui fores sponte pateant, an frangantur?* In hac virtute cumprimis excelluit S. Paulus, quando Ephesios allocutus, in hæc verba prorupit. *Nunc ego alligatus spiritu, vado in Jerusalem, quæ in ea ventura sint mihi ignorans: nisi quòd Spiritus Sanctus per omnes civitates mihi protestetur, dicens, quoniam vincula & tribulationes Jerosolymis me manent; sed nihil horum vereor, dummodo consummem cursum meum, &c.* S. Augustinus, *Ut ipsa mors metuenda non est, ita etiam nullum genus mortis benè & rectè viventi homini metuendum est.*

10. Jacobus Zabarella Nodo Gordio dissoluto inscripsit, AUT INGENIO, AUT VI. Nulla terrena difficultas eò excrescit unquam, ut aut viribus, aut ingenio superari nequeat. Lysandri acroama erat, *ubi nil potest pellis leonina, vulpina deserviet.* Huic non absimilis Themistocles, qui populos quosdam pecuniis corrumpere, & in suas partes trahere conatus, duas à se Deas circumferri dicebat, unam Eloquentiam, fortitudinem alteram, quarum ope omnia hactenus ubi fuissent pervia. Quamvis ea vice responsum æquè argutum ab incolis tulerit: nempe sibi quoque geminas esse Deas, Inopiam & Impossibilitatem, quæ ipsum votis suis frustrarentur. Cæterùm dura & implicata sceleratorum pectora, si correctione violentâ aut suppliciis nequeant, precibus ac dexteritate resolvi debent. Magni Augustini consilium est. *Cùm ad vindictam necessitas cogit, ita agendum est, ut ei talis vindicta sit utilis, & agendum voto & precibus, si corrigi objurgationibus non potest.*

11. Præcedentis numeri epigraphe Nodum Gordium seu robore, seu ingenio dissolvendum suadet; quia tamen utrumque simul nonnunquam adhiberi debet, idcircò epigraphen substitues istam. INGENIO ET VI. Hæc enim conjuncta, Rempublicam aut regnum, maximè stabiliunt, summisque incrementis promovent. Prudenter Sinesius, *Firmissimum id propugnaculum est, in quo cum animi prudentia, vis & potestas conjungitur.* Unde subjungit, *Ægiptii in sacrarum ædium vestibulis, Spyngis effigiem collocabant, arcanum utriusque virtutis conjungendæ symbolum, quæ quâ parte bestia est, robur; quâ verò parte homo est, prudentiam significat.*

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

12. Joannes Ferrus gladium, brachio armatum expressit, quod, præciso nodo, epigraphen, magnanimo ac resoluto pectore dignam, præferebat. QUOQUO MODO RESOLVAM. Genuina hæc Lysandri, Lacedæmonum Ducis, est effigies; cùm enim illis & Argivis aliquid civilis controversiæ circa confines terras interccederet, & hi suas partes ex ratione tueri niterentur, indignatus Lysander, gladio in sublime levato non sine ardore exclamavit, *Qui hoc superior est, is optime de finibus disputat.* Huic non absimilis quidam Cæsaris miles, cùm Senatus Romanus inducias, pro Cæsare expetitas, abnueret; manu ad gladii capulum positâ, hoc ferrum inquiebat, illas mihi dabit: quasi diceret, quod precibus negatum, armis concessum iri. Cæterùm Prædicator & Prælatus è munere suo ad id unum incumbant, ut hæresum, aliorumque vitiorum nodos præscindant, idque vel verbis suavibus, vel duris, vel, si opus fuerit, ipso etiam suppliciorum ferro: unde Timotheum suum imbuens Apostolus ait, *Prædica verbum, insta opportunè, importunè &c.* quæ verba excipiens Magnus Augustinus; *Quibus*, inquit, *opportunè? quibus, importunè? opportunè utique volentibus, importunè nolentibus. Prorsus importunus sum, audeo dicere. Tu vis errare, tu vis perire; ego nolo.*

13. Inter cæteram solennem ac triumphalem pompam, quâ Christina, Regina Sueciæ, sub Alexandro VII. Pontifice Maximo, ad fidem orthodoxam recens conversa, Romæ ad S. Petrum salutabatur, Emblematis loco Nodum Gordium cernere erat, hoc lemmate insignem. SOLVET ALEXANDER. Iconis mentem hoc epigrammate explicat P. Joannes Bapt. Bargioccus.

Astrinxit nodum mirâ quem Gordius arte,
Solvit Alexander forte, vel ense secat.
Implicitos nexus, qui te, Christina, tenebant,
Septimi Alexandri dissoluère manus.
Nempe tua ut citius fortissima vincula rumpat,
Alterum Alexandrum misit ab axe Deus.

Nempe Pontificis Maximi est, inter fidei Divinæ momenta discernere, & hæresum errores infallibili censurâ perstringere. Disertè Christus. *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* S. Hieronymus ad Damasum Papam scribens, *A Pastore*, inquit, *præsidium ovis flagito. Discerne si placet, non timebo tres hypotases dicere, si jubebis.* Theodoretus, inter Græcos Patres eruditissimus, ad Leonem primum in hæc verba scribit. *Si Paulus præco veritatis, tuba sanctissimi Spiritûs ad magnum Petrum cucurrit, ut iis qui Antiochiæ de institutis legalibus contendebant, ab ipso offerret solutionem, multò magis nos qui abjecti sumus, & pusilli, ad Apostolicam vestram Sedem currimus, ut Ecclesiarum ulceribus medicinam à vobis accipiamus.*

Animus resolutus. Prædicator. Prælatus. 2. Tim. 4. 2. S. August. de Pastor. c. 7. Difficultas resoluta. Infallibilitas summi Pontificis. Matth. 16. 19. S. Hieron. ad Damas. Theodoret. ad Leon. 1.

AMOR.

CAPUT V.

14. JOannes Ferrus amorem, pueri specie visendum, hoc lemmate ornavit. UNIT, ET FOVET. Geminam hanc in illo proprietatem deprehendens Magnus Augustinus, *Quid est amor*, inquit, *nisi quædam vita, duo aliqua copulans, vel copulare appetens; amantem scilicet, & quod amatur.* Et Philippus Beroaldus, *Quemadmodum radius à sole, calor ab igne, frigus à glacie, candor à nive nequeunt separari; ita ab amore divelli non possunt benevolentia, satietas, necessitudo, concordia. Hic est enim amabilissimus amicitiæ nodus, princepsque ad benevolentiam conglutinandam.*

S. August. l. de Trinit. l. 9. c. 2. Beroald. Orat. 1. in Propert.

15. Vincentius Gilibertus amori, circùm oculos velato, subscripsit. OMNIA CREDIT. Apostoli pronuntiatum est, *Charitas omnia suffert, omnia credit*, quod tamen, interprete S. Bernardino Senensi ita limitandum est, *Omnia credit, id est, vera & necessaria ad salutem.* Et rursùs. *Credit omnia, licet non omnibus credat, sed tantùm his, quæ veritas ipsa suadet.* Colophonem jungit Magnus Augustinus. *Ipsa charitas*, inquit, *quæ omnia credit, non omni spiritui credit: ac per hoc omnia quidem credit, sed Deo; quia non dictum est; omnibus credit.*

1. Cor. 13. 7.

16. Gratiosum est aliud ejusdem Giliberti Emblema, in quo amor, trutinas ac mensuras ultrò abjiciens, Propertii pentametron lemmatis loco legendum offert. VERUS AMOR NULLUM NOVIT HABERE MODUM. Integrum illius distichon ita accipito.

Errat qui finem vesani quærit amoris,
Verus amor nullum novit habere modum.

Huic persimilis Virgilius canit.

Me tamen urit amor; quis enim modus adsit amoris?

Et Horatius.

---- O here: quæ res
Nec modum habet, neque consilium, ratione, modoque
Tractari non vult? In amore hæc sunt mala, bellum.
Pax rursùm, &c.

Eadem etiam Sancti amoris, seu Charitatis est indoles, quæ non in amicos tantùm, sed in ipsos etiam inimicos omnia, quæ potest, bona effundit. S. P. Augustinus. *Charitas non permittit aliquid mali te facere ei, quem diligis; nec permittit te non præstare, quidquid potes ei, quem diligis. Nonne illa est charitas, quæ orat etiam pro inimicis? Ergo deserit amicum, qui benè optat inimico.*

S. August. Præfat. in Psalm. 31.

17. Idem Gilibertus amorem, dexterâ manu face ad urendos vicinos, lævâ verò arcu ad feriendos longinquos, instructum statuit, cum lemmate. PROPE, ET LONGE. Lemmate prorsùs eodem Dominus Ripa amicitiam descriptam exhibet, cujus detecto cordi aureos hos characteres incidi fecit, *Propè & longè:* Siquidem verus amicus à re amata, sive præsente sive remotâ, sese nunquam divelli patitur. Magni Augustini scitum est, *Amici corpore videntur separari posse, non animo, in quantum amici sunt.*

S. Aug. l. 9. de Trinit. cap. 4.

Amor omnia audet.

18. Fuit, qui amoris Emblemati hoc lemma Hispanum subjungeret. NY MIEDO, NY VERGUENZA. Id est, *Nec timet, nec rubescit.* Seneca.

Seneca Medea. Act. 3.

Amor timere neminem potest.

Ovidius in Metamorphosi,

Ovid. Metamorp. 6.

-- Nihil est, quod non effrano captus amore Ausit.

Et alibi.

Idem 2. Fast.

----- Quid non amor improbus audet?

AMPHION.

CAPUT VI.

19. Citharam tantâ suavitate pulsavit Amphion, ut, cùm Thebæ in Bæotia adversùs finitimos hostes non satis essent turribus ac propugnaculis munitæ, ipse mellito fidium sono lapides commoverit, & ad urbis Thebanæ constructionem tanto numero attraxerit, donec alii super alios subsilientes, ultrò coëunte juncturâ, partim summam in altitudinem sese attollere, partim in propugnacula, ad vim quamcunque repellendam, protuberare sint visi, Lemma. SAXA CANENDO MOVET. Nihil, in Superiore præsertim autem Principe, ad permovendos hominum animos est efficacius, quàm morum amabilitas, & in agendo suavitas. Nam, ut C. Tacitus ait, *Princeps amorem apud populares, metum apud hostes quærat. Verbum dulce*, inquit Siracides, *multiplicat amicos, & mitigat inimicos;* adeò quidem, ut cautes etiam & saxa; cruda inquam, & saxea hominum corda, suavitate sermonis demulceantur & trahantur, ut traxit Amphion, de quo Poëta.

Suavitas in loquendo.

C. Tacit. lib. 11. Annal. Ecclesiast. 6.

Movet Amphion lapides canendo.

Hanc artem conciliandi animos Plutarchus docuit Imperatorem Trajanum, dum ad eum scripsit, *Leniter atque placidè fides, non vi & impetu concuti debere.* Tullius quoque concordiam, quam parit suavitas eloquii, comparat fidibus & concentui Musico. *Ut in fidibus*, inquit, *atque cantu ipso & vocibus concentus est quidam tenendus ex distinctis sonis, isque concentus ex dissimilimarum vocum moderatione, unus tamen efficitur, & congruens; sic summis & infimis & mediis interjectis ordinibus, ut sonis, moderata natura civitatis concentu dissimilimorum consistit, & quæ harmonia à Musicis dicitur in cantu, ea est in civitate concordia, quæ sine justitia nullo pacto esse potest.* Cæterùm devota canentium psalmodia obduratos quosvis hominum animos permovere, & ad sanctæ Ecclesiæ augmentum trahere solet. Experto id credes Magno Augustino, qui de se ipso fatetur. *Quantùm flevi in hymnis & Canticis suave sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter? Voces illæ influebant auribus meis, & eliquebatur veritas tua in cor meum, & ex ea æstuabat affectus pietatis, & currebant lachrymæ, & benè mihi erat cum eis.* Alibi opportunè in rem præsentem ait. *Domus Dei cantando ædificatur, credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur; modò ergò ædificatur, sed in fine sæculi perficitur.*

Cicero l. de Repu.

Cantus movet.

S. Aug. Conf. c.

Idem de Verb. Ap. serm. 2. cap. 1.

20. Amphion, Thebas concordi fidium sono adversùs hostiles incursus communiens, epigraphen tenet. URBEM CONCORDIA MUNIT. Quid enim validius ad propugnandam, tuendamque civitatem, quàm civium concordia? Hoc munimentum, fundatore Lycurgo, urbis Spartæ fuit. Unde Agesilaus Rex ibidem rogatus à quodam, *cur Sparta mænibus non cingeretur?* ostendit ei cives unanimes & armatos: *Hi*, inquit, *sunt Spartanæ civitatis mænia*; significans, urbes nullo munimento tutiores esse, quàm virtute civium consentientium. Rursùm Lacedæmonii seu Spartani, cùm de civitate mænibus cingendâ, consultarent, Isæus Sophista recitavit illud Homeri,

Concordia.

Plutarch. in Apoph. Lac.

Scutum hæsit scuto, galea galea, atque viro vir.

Addi-

Additditque, *ſic mihi ſtate Lacedæmonii, & muris cincti ſumus.* De Micipſa, Numidarum Rege memorat Saluſtius, quod jamjam vitâ exceſſurus, filios paternè monuerit, ut concordes eſſent; addens, *Concordiâ res parvæ creſcunt, diſcordiâ maximæ dilabuntur.* Confirmat hæc omnia Salomon. *Frater, qui adjuvatur à fratre, quaſi civitas firma, & judicia quaſi vectes urbium.* Id eſt, ut interpretatur Salazar, *fratrum concordia eſt inſtar urbis munitiſſimæ; judicia verò hoc eſt, lites & diſſidia fratrum ſunt quaſi urbes recluſis vectibus apertæ atque hoſtibus perviæ.*

ANTÆUS.

CAPUT VII.

21. ANtæus, Lybiæ gigas, ac Terræ filius, ſingulari luctâ cum Hercule congreſſus, iterùm iterùmque proſternebatur; ſemper tamen è lapſu reſurgebat validior, quippe à Terra, matre ſuâ, toties novis inſtructus viribus, quoties illam abjectus contigerat. Emblematis loco meus Concanonicus, D. Philippus Gallina ſubſcripſit SUMIT A LAPSU VIRES. Vel, FORTIOR EX LAPSU. In hoc argumentum S. Hilarius Arelatenſis, *Dejectio proſtrati*, inquit, *occaſio fiebat triumphi: dabat enim quodammodo infirmitas fortitudinem, lapſus palmam, & ruina victoriam.* Hæc de Chriſto reſurgente S. Hilarius. Porrò voluntaria humilitas animæ vires reparat, Davide teſte, *Bonum mihi, quia humiliâſti me.* Chriſtianus inſuper, lubrica ſorte in peccatum præcipitatus, pœnitentiâ ſuccollante, ad majorem, ac magis expeditam virtutis libertatem reſurgit. D. Gregorius Bolzi, nobiliſſimus Congregationis Somaſcenæ Cygnus, Saulum in terras proſtratum, cum Antæo comparat.

Concutit attonitam ſtrato qui corpore terram,
Antæum ſi quis nuntiet, ille ſapit.
Nempe ubi de tactâ Paulus tellure reſurgit,
Fortior ex illa, quàm fuit ante redit, &c.

22. Eidem Emblemati ſubſcribes. TUTIOR IN TERRA. Cùm enim ea eſſet Antæi vis, ut ab Hercule in terram proſtratus, fortior identidem reſiliret; tandem Hercules medium arreptum, & in ſublime elatum, tamdiu compreſſit, donec diſruptus expirârit. *Hoc ipſum*, inquit Gerſon, *occaſione laudis honorumque mundanorum Dæmon quærit, elevare ſcilicet & attollere, ut turpius dejiciat & interimat? quapropter verus humilis in propriæ cognitionis terram ſe abjicit, timens ex exaltatione præcipitium & ruinam.* Referunt Annales Franciſcanorum, quod ubi F. Ægidius inaudiſſet ſtupendam illam apoſtaſiam Fratris Eliæ, totius Ordinis Generalis; ad Eccleſiam ſtatim confugerit, ejuſque pavimento arctiſſimè ſeſe appreſſerit, ac ſi ei penitùs ſe affixiſſet. Mirati factum hominis, qui illud viderunt, rogant, ecquid illud ſibi velit; quibus ipſe; *Ego deſcendam quantùm poſſum, quod Elias plus æquo aſcendendo elſiſus ſit, & turpiſſimè corruerit.* Saluberrimum D. Auguſtini eſt monitum. *Deſcende, ut aſcendas, humiliare ut exalteris, ne exaltatus humilieris.*

23. Eidem Emblemati inſcribes. SUPERATUR IN ALTO. Herculis & Antæi lucta pugnam rationis cum appetitu ſignificat; Hercules enim animi, Antæus verò corporis eſt ſymbolum. Experimur enim, perpetuum eſſe mentis noſtræ cum appetitu & voluptate certamen, nec hos facilè ab illa ſuperatum iri, niſi corpus ita in altum, & procul à rerum terrenarum contactu mens extulerit, ut pedes, hoc eſt affectiones, nullum amplius fomentum à tellure accipiant; imò cupiditates, velut terræ filii penitùs interficiantur: quæ ſanè victoria eſt omnium præſtantiſſima. Unde in Scipionis Africani tumulo hunc verſiculum eſt legere.

Maxima cunctarum victoria, victa voluptas.

Boëtius hoc ipſum Herculis factum celebrans, canit.

------ *Superata tellus*
Sidera donat.

Et Cicero. *Appetitus omnes contrahendi, ſedandique ſunt, excitandaque eſt animadverſio & diligentia, ut ne quid temerè, ac fortuitò, inconſideratè, negligenterque agamus.* Et rursùs. *Eſſe abſtinentem, continere omnes cupiditates, præclarum magis eſt, quàm difficile.* — *Cicero in Offic.* — *Idem ad Quint. Fr. Epiſt. 1.*

ATALANTA.

CAPUT VIII.

24. ATalanta, pedum pernicitate ac curſu celebris puella, cum variis procis currendo contenderat, ut, qui illam velocitate præverteret, uxorem duceret; inter alios ſpectator aderat Hippomanes, qui formâ virginis captus, cum illa in arenam deſcendit, hoc inſtructus aſtu, ut tria mala aurea, quæ penes ſe habebat, per intervalla in ſtadium projiceret, ſicque illam, auro tollendo occupatam, nonnihil remoraretur, & curſu anteverteret. Emblemati ſubſcribes. RETARDOR AB AURO. Atalantæ nomine animam intelligas, quam Stygius Hippomanes in hoc vitæ ſtadio decurrentem vincere, eamque nunc aureo pomo divitiarum, nunc blando voluptatis, nunc fulgido honoris ab optata beatitudinis meta retardare nititur. Id olim Paulus Galatis exprobrâſſe videtur; *Currebatis bene, quis vos impedivit?* avarum enim auri fulgor, laſcivum mulierculæ forma, ambitioſum, inanis gloria remoratur. Unde hortatur Magnus Auguſtinus. *Nemo avertatur ab eo, quod ante eſt, ad id quod retrò eſt; currat donec perveniat; non enim pedibus, ſed deſiderio currimus.* — Divitiæ voluptas honor. — *Galat. 5. 7.* — *S. Aug. in Pſal. 83.*

ATLAS.

CAPUT IX.

25. ATlas, cœli vel mundi globo ſupra humeros onuſtus, epigraphen legendam offert. PORTANTEM OMNIA PORTO. Eruditè hanc imaginem S. Joſepho, Servatoris Nutritio, cœleſtem parvulum intra brachia ſuſtinenti, accommodaveris. Eandem etiam S. Chriſtophorus Martyr, Divinum infantem humeris ſuſtentans ſibi propriam facit. Ad mentem noſtram collineans D. Gregorius Bolzi, de S. Martyre Confeſſore, Chriſtum humeris geſtante, in hæc verba canit. — S. Joſephus. — S. Chriſtophorus. — *D. Greg. Bolzi loc. cit. 23. Januarii.*

Chriſtophorum ſpectate novum, ſpectate Tonantem,
Quàm benè cœleſtem ſtrenuus ille vehit:
Inſidet altitonans humeris, & preſſa fatigans
Terga, ſalebroſas gaudet inire vias,
Sed quoque ſuppoſito dulci molimine dorſo
Vir prius Atlantis geſſit obire vices &c.

Jure tamen propriiſſimo MARIA Virgo gravida hanc iconem ſibi concolorem vendicat; quippe quæ Deum, totius Univerſi Servatorem, intra uteri ſui anguſtias concluſum portavit. Ad hoc propoſitum Claudianus. — Maria V. gravida. — *Claud. Epig de Salvatore.*

Virginei tumuêre ſinus: innuptaque Mater

Arcano stupuit compleri viscera partu
Autorem paritura suum. Mortalia corda
Artificem texère poli: mundique repertor
Pars fuit humani generis, LATUITQUE SUB UNO
PECTORE, QUI TOTUM LATE COMPLECTITUR ORBEM,
Et qui non spatiis terræ, non æquoris undâ,
Nec capitur cœlo, parvos confluxit in artus.

S. Aug. ser. 55. de divers. c. 3. Opportuna in rem præsentem est Magni Augustini Ethica. *Portavit Christum mater in utero, portemus & nos in corde. Gravidata est Virgo incarnatione Christi, gravidentur pectora nostra fide Christi. Peperit Virgo Salvatorem, pariat anima nostra salutem, pariamus & laudem.*

26. Magni ingenii virum, cui gravissima quæq; negotia obtingunt facillima, Atlantis imagine repræsentare licet; qui vastam cœli molem levi humero sustinens, epigraphen tenet. EXCEDIT ROBORE PONDUS. Vel Italicè. MAGGIOR DEL PONDO HA IL NERBO. Labores & onera, quantumvis gravia, ab amantibus aut patientibus citra negotium sustinentur. S. P. Augustinus. *Ut sarcina Dei sit tibi levis, & jugum ejus suave, ille tibi amorem inspiravit. Amanti suave est, non amanti durum.* Et rursus. *Nullo modo sunt onerosi labores amantium, sed etiam ipsi delectant, sicut venantium, piscantium, vindemiantium, negotiantium. Interest ergò quid ametur; nam in eo, quod amatur, aut non laboratur, aut & labor amatur.* Fulvius Testi hanc Emblematis mentem ad Austriacum Hispaniarum Regem convertens, in hæc verba canit.

Amans laborem non sentit. S. Aug. de Verb. Apost. serm. 12. c. 8. Idem de bono viduitatis c. 21. Fulv. Testi. Cant. 1. India conquis.

E tù, che del real scetro diffondi
L'ombra clemente oltre le vie del sole,
E mostri altrui nel sostener due mondi,
Che del valor molto è minor la mole,
Dammi orecchio ò Filippo, &c.

CADMUS.

CAPUT X.

27. Cadmus, ob interfectum Draconem, aliasque res præclarè gestas, prœmii loco à Jove uxorem accepit Harmoniam seu Concordiam, Virginem lectissimam. Dona verò nuptialia ab ipsis Diis sunt contributa. Ceres quidem frumentum est largita; Mercurius Lyram, Vulcanus pretiosum monile; Pallas artis raræ flammeum; Cybele cymbala & tympana contulit; Apollo & Musæ hymenæum cecinerunt. Lemma. DITANT CONCORDES NUMINA NUPTOS. Hinc discas, gratissimos Superis esse concordes conjugum animos, omniumque bonorum affluentiâ cumulari. Quî autem mutua hæc illorum concordia assiduò conservetur, Doctorem audi S. Ambrosium. *Mulier, inquit, viro deferat, non serviat; regendam se præbeat, non coercendam; indigna est conjugio, quæ digna est jurgio. Vir quoque uxorem dirigat tanquam gubernator, tanquam consortem vitæ honoret.* Alphonsus Aragonum Rex dicere solebat, ita demum matrimonium tranquillum exigi posse, si maritus surdus fiat, uxor verò cæca. Innuens fœmineum genus obnoxium esse zelotypiæ, rursùm maritis permolestam esse garrulitatem.

Conjugalis concordia. S. Amb. l. 3. Ep. 25. ad Eccles. Vercel.

28. Eidem Symbolo inscribes. A JOVE CONJUGIUM. Dei enim beneficentiâ accidit uxorem accipere bonam & concordem. Disertè Salomon *Domus & divitiæ dantur à parentibus, à Domino autem propriè uxor prudens.* Appositè S. Ambrosius *ubi nuptiæ, harmonia esse debet; ubi harmonia est, Deus jungit: ubi harmonia non est, pugna atq; dissensio est, quæ non est à Deo, quia Deus charitas est. Noli ergò uxorem dimittere, ne Deum tuæ copulæ diffitearis authorem: etenim si alienos, multò magis uxorios debes tolerare & emendare mores.*

Conjugũ concordia Prov. 19. 14. S. Ambr. in cap. 1[6] Luc. lib. [8]

CADUCEUS.

CAPUT XI.

29. Academicus, inter Venatores Venetos Placatus, symboli loco Caduceum, suprà Leonis caput depictum, præfert; cum dicto, VIS UNA FRENANDI. Innuebat videlicet, insignis Oratoris facundiâ immanissimos quosvis militum ac tyrannorum animos edomari, quæ sanè ratio Ægyptiis persuasit, ut Caduceum, suprà leonis caput expressum, hieroglyphici vice proponerent, eòque Pierio teste, significarent, *vices cedere eloquentiæ.* Philippus Macedonum, vel Pyrrhus Epirotarum Rex dicere solebat, plura urbium mœnia Cineæ, præstantissimi Oratori, eloquentiâ, quam exercitûs sui robore esse à se expugnata. *Quid enim,* inquit Tullius, *tam potens est atque magnificum, quàm populi motus, Judicum religiones, Senatûs gravitatem unius oratione converti? Quid tam regium, tam liberale, tam munificum, quàm opem ferre supplicibus, excitare afflictos, dare salutem, liberare periculis, retinere homines in civitate. Quid autem tam necessarium, quàm tenere arma, quibus vel tectus ipse esse possis, vel provocare improbos, vel te ulcisci lacessitus.* Verè Alciatus.

Eloquentia. Pierius l. Hierogl. Cicero l. de Orat. Alciat. Embl. 1

Cedunt arma togæ, & quamvis durissima corda
Eloquio pollens in sua vota trahit.

Et illo posterior Joannes Audenus.

Nil tam difficile est, quod non persuadeat, & non
Efficiat, dictis lingua diserta senis.

30. Mercurius, eloquentiæ Deus, tesseræ loco Caduceum præfert. Unde Caduceo, ceu Eloquentiæ symbolo, inscriptum, CONCILIAT ANIMOS. Eloquentia enim mirum adeò habet in mortalium animos imperium, ut dissidentes componere, odiumque omne proscribere valeat. Pierius, *Si quis,* inquit, *pietate gravis & Eloquentiâ potens, eloqui potuerit, perfacile is discordes animos in concordiam trahet, duosq; angues, hoc est odia mutua, doctrina suæ virgâ in unum obligabit.* Porrò sicuti Mercurii virga pugnantes inter se serpentes in pacem & amicitiæ complexum suâ interpositione rursùs conjunxit, ita Caduceator seu Legatus pacificus è munere suo discordes Principum animos conciliare debet. Id quod etiam inter Prædicatoris partes numerat Magnus Augustinus. *Prædicatores voluntates pigras excitent, accendant frigidas, corrigant pravas, aversas convertant, repugnantes pacificent.*

Eloquentia. Pierius 11. Hie[rogl.] Legatu[s] Prædi[ca]tor. S. Aug. de bono [vi]duit. c.

CHIMÆRA.

CAPUT XII.

31. Chimæra, horrendum naturæ monstrum, capite & pectore leonem, ventre capram, & caudâ draconem referebat, copiosas insuper ex immani gutture flammas evomens. Quare Bellerophon monstrum interfecturus, hastam, plumbea cuspide præfixam, intra ignitas fauces adegit; quæ harum calore liquefacta, & per monstri ventrem diffusa, illud interemit. Lemma. SUOMET IGNE PERIT.

Autho[r] propri[o] mali.

Eos

Eos, qui propriì interitûs authores existunt, hâc icone comprehendere licet; cumprimis verò damnatos, qui eodem igne æternùm ardebunt, cui ipsimet assiduum ac liberrimum subministravêre fomitem. Apertè iis exprobrans Isaias, *Ambulate*, inquit, *in lumine ignis vestri, & in flammis, quas succendistis*. Et Theophilactus, *Deus ignem non præperavit hominibus, sed propter Diabolum; ego autem memetipsum supplicio facio obnoxium*. Cæterùm homo iracundus, invidus, aut libidinosus flammam intra præcordia alit planè exitialem, & quæ non ita multò post suomet hospiti acceleratura sit interitum. De Iracundo testatur Jobus, *Virum stultum interficit iracundia*. De Invido S. P. Augustinus, *Sicut ærugo ferrum, ita invidia illam ipsam animam, in qua est, interimit & consumit*. Et de Libidine, *Concupiscentia mala quasi ardor est ignis. Ignis consumit vestem, libido adulteri consumit animam*.

32. Chimæra ignem nunquam adeò copiosum è naribus & faucibus emovere est solita, atque dum adversùs hostem conflictata, iram intra pectus & viscera succensam senserat. Unde Lemma. MICAT, DUM DIMICAT. Dæmonis, aut etiam hominis maligni hæc effigies est, qui, seu invidiæ, seu iracundiæ flammis succensi, nunquàm acerbius exardescunt, quàm ubi mentem Christianam generosè reluctantem offendunt. S. P. Augustinus. *Qui malo animo virum bonum iracundiæ furore succensus conatur incendere, utrùm ille possit exuri, adhuc dubium est: quod autem iste jam ardeat, dubium non est: quia fortè ille vir bonus spirituali succo & S. Spiritus refrigerio plenus, apposito persecutionis igne non ardet. Ille verò, qui eum conatur exurere, sine dubio non potest non ardere*. Cæterùm bonum exemplum tum demum splendorem clarissimum spargit, dum alios ad virtutis palæstram provocat. D. Thesaurus de Gereone ad prælium accincto, manibusque ardentes sustinente faces, in hæc verba canit.

Face & gladio armatos producit.
Nam virtus in exemplum posita
MICAT, DUM DIMICAT.

33. Chimæra, capite & pectore leonem, ventre capram seu hircum, reliqua verò caudâ serpentem referens, ignem vomebat ore, vicinosque passim urebat. De hoc monstro canit Ovidius.

- - - - - - Mediis in partibus hircum,
Pectus & ora leæ, caudam serpentis habebat.

Flammas ore vomuisse Virgilius author est.

- - - - - - Flammisque armata Chimæra, &c.

Unde Lemma. URIT FLAMMIS ARMATA VICINOS. In triformi hoc monstro exactam libidinis imaginem exhibent Mythologi; illa enim cum impetu & ferociâ, instar leonis, invadit hominem; ut hircus progreditur, fœtoremque spurcissimum exhalat; tandem verò acerrimos doloris & pœnitentiæ aculeos post se relinquit mordetque in fine instar colubri. Nec frustrà hoc monstrum vomit ignem, quo & se ipsum homo libidinosus, aliosque vicinos passim cremare ac consumere significatur. In hanc rem exclamat S. Hieronymus. *O ignis infernalis, luxuria! cujus materia, gula; cujus flamma superbia; cujus scintilla, prava colloquia; cujus fumus infamia & immunditia; cujus finis gehenna.*

CORNU - COPIÆ.

CAPUT XIII.

34. Bartholomæus Rossius S. Carolum Borromæum, Prodigiosum Orbis Christiani Thaumaturgum, Emblemate repræsentaturus, Cornucopiæ depinxit; cum Lemmate. HINC OMNE BONUM. Plautus bonorum omnium scaturiginem Virtutem statuit. — S. Carolus Borromæus.

Virtus præmium est optimum, virtus omnibus
Rebus antestat profectò. Libertas, salus, vita,
Res, parentes, patria, & prognati tutantur, servantur.
Virtus omnia in se habet: omnia adsunt bona, quem
Penes est virtus.

Virtus. Plaut. in Amphytrione.

Justo Lipsio bona conscientia bonorum omnium est cumulus. *Bonus animus*, inquit, *& sibi conscius summum bonum est*. Eodem Lemmate innumera emolumenta, è Pace proficisci solita, explicantur. De hac Silius Italicus. — Bona Conscientia. Lips. Cent. 2. ad Belg. Epist. 85.

- - - - - - Pax optima rerum.
Quas homini novisse datum est, pax una triumphis
Innumeris potior, pax custodire salutem
Et cives æquare potens, &c.

Pax. Sil. Ital. l. 11.

Denique S. Augustinus omnem meliorem successum è charitate, ceu amplissimæ Cornu-copiæ, profluere docet; *Adde charitatem*, inquit, *prosunt omnia; Detrahe charitatem, nihil prosunt cætera; quale bonum est charitas fratres? quid pretiosius, quid luminosius, quid firmius, quid utilius, quid securius!* — Charitas. S. August. serm. 50. de Verb. Dom.

35. Omnia bona illis affluere, qui divinis obsequiis se totos devoverunt, è Cornu-copiæ, diversis fructibus ac floribus turgente, disces. Lemma additum è Psalmo. DILIGENTIBUS LEGEM TUAM. Vatem habeto ipsummet Deum. *Si in præceptis meis ambulaveritis & mandata mea custodieritis, & feceritis ea, dabo vobis pluvias temporibus suis, & terra gignet germen suum, & pomis arbores replebuntur*. Idque in Lege Evangelica innovans. *Quærite*, inquit, *primùm regnum Dei & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis*. Prorsùs christianè Titus Livius. *Omnia prospera eveniunt colentibus Deum, adversa spernentibus*. — Psal. 118. 115. Cultus Dei. Lev. 26. 3. Matth. 6. 35. T. Livius l. 5.

36. Duo Cornua-copiæ, medium caduceum complexa, Epigraphen sustinent. VIRTUTI FORTUNA COMES. Nunquam enim non prospera & secunda omnia experitur, quisquis virtutis genuinæ vestigia legerit. Dilucidè Vates Regius de Viro justo disserens. *Omnia*, inquit, *quæcunque faciet, prosperabuntur*. Et rursùs. *Nihil deest timentibus eum. Sic ergo*, subdit Magnus Augustinus, *timeamus Deum, ut diligamus eum, quia perfecta charitas foras mittit timorem servilem; atque ita abundantiam habere possumus securitatis, & plenitudinem omnium bonorum*. — Virtutem comitatur fortuna. Psal. 1. 3. Psal. 33. 10. S. August. serm. 213. de Temp.

DÆDALUS.

CAPUT XIV.

37. Dædalus, cereis instructus alis, iter aëreum adeò cautè pervolabat, ut justo inter solem & Oceanum relicto spatio, nullum è solari calore periculum sustinuerit; Icaro econtrà, dum justo altiùs evolabat, mox ob ceram, solarium radiorum vehementiâ liquefactam, in mare præcipitato. Lemma. INTER UTRUMQUE SECURUS. seu, MEDIO TUTISSIMUS. Quisquis enim mediocritatis limites egreditur, aut nimium suble- — Mediocritas.

vatus,

vatus, aliorum invidiam incurret; aut nimium depressus, omnium ludibrio exponetur. Natalis Comes, hanc fabulam ad mores transferens, *Neque alia de causa*, inquit, *hac celebrata sunt à Poetis, nisi ut demonstrarent, divitiarum & rerum omnium excellentiam nemini esse tutam, optimamq; esse mediocritatem, quæ neque invidiam secum trahit plurimorum, neque tamen contemnatur, quod patitur infima hominum conditio.* Cui assentiens Tullius, *Civem*, ait, *oportet aquo & pari cum civibus jure vivere, neque submissum & abjectum, neque sese efferentem.* Has ipsas mediocritatis leges religiosè observatas habeat prudens Amator; neque enim ad res conditione suâ altiores, neque ad inferiores unquam trahi se patiatur. Appositè Otho Venius.

Natal. Comes l. 7. Mythol. cap. 16.

Amans.

Dædalus en medium tenet, extrema Icarus, ille
Transvolat, hic mersus nomine signat aquas.
Gaudet amor medio; nec summa nec infima quærit;
Si qua voles aptè nubere, nube pari.

38. Dædalus, labyrintho inclusus, cùm terrâ marique negatum sibi videret effugium, solus restabat aër, per quem fugam duxit esse tentandam. Proindè [uti in rebus arctis solers est humanum ingenium] conficit è cera alas, annectit eas humeris, & avium, in modum libratus, è Cretâ in Insulam Sardiniam aerium carpit iter. Volanti Dædalo epigraphen subjecit Dux Paliani Pompejus columna. NIL LINQUIT INAUSUM. Tanta vis est ingenii, ut nullis claudi possit repagulis ac difficultatibus, quin unam saltem inveniat elabendi rimulam; Id quod, Ovidio teste, Dædalus verbis ostendit & factis.

Ingenium solers.

Ovidius 8. Metamor.

- - - Terras licet, inquit, & undas
Obstruat; at cœlum certè patet, ibimus illac;
Omnia possideat, non possidet æthera Minos:
Dixit & ignotas animam divertit in artes,
Naturamque novat.

S. August. serm. 118. de Divers. cap. 2.

Verissimè adeò Magnus Augustinus. *Omnium actionum humanarum mater est necessitas.* De hac mentis humanæ libertate Ovidius.

Ovid. l. 4. Trist.

Sola nec insidias inter, nec militis ensem,
Nec mare, nec ventos, barbariemque timet.

Idem l. 3. Eleg. 7.

Et rursùs.

En ego cùm patriâ caream, vobisque, domoque,
Raptaque sint, adimi quæ potuêre mihi.
Ingenio tamen ipse meo comitorque, fruorque,
Cæsar in hoc potuit juris habere nihil.

39. Dædalus parens, ne quidquam adversi è cereis alis sustineret Icarus filius, hoc enim paterno monito est hortatus. ME DUCE CARPE VIAM; vel ut Ovidio placet.

Ovid. l. de Arte.

Me pennis sectare datis: ego prævius ibo,
Sit tibi cura sequi; me duce tutus eris.

Nempe parentum exempla sunt optimi filiorum magistri; idque imitentur parentes, probitate vitæ liberos suos in sequelam tracturi. Magni Augustini doctrina est. *Ut facilius sanetis, sani permanere debetis. Corrigite arguendo, consolamini alloquendo, exemplum prabete bene vivendo.* Ita facit Deus ipse, *sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans, expandit alas suas, & assumpsit eum* [Populum Israeliticum] *atque portavit in humeris suis.* De se ipso testatur Christus, *Exemplum*, inquit, *dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* De hoc rursùs Sanctus Pater Augustinus. *Christus venit in hunc mundum, ut exemplum sursùm videntibus Deum, exemplum deorsùm mirantibus hominem, exemplum sanis ad permanendum, exemplum infirmis ad convalescendum, exemplum morituris ad non timendum, exemplum mortuis ad resurgendum.*

Exemplum parentum & superiorū.
S. Aug. in Præfat. in Psalm. 50.
Deut. 31.
Christi Exemplū.
Joan. 13. 15.
S. Aug. l. 7. de Trin. c. 3.

DANAIDES.

CAPUT XV.

40. Belides seu Danaides sorores, ob interfectos maritos eo supplicii genere perpetuò damnatæ sunt, ut rimosum dolium cogantur implere aquis, è quo tantundem semper effluit, quantùm infunditur. Lemma. ASSIDUE REPETUNT, QUAS PERDANT. Ad verbum Ovidius.

Ovid. [...] Metam.

Assiduè repetunt, quas perdant, Belides, undas.

Danaidum dolium perfluens indicat, beneficia in ingratos non conferenda; effluit enim è memoria, è grata mentis recordatione, & agnitione gratiæ, quidquid infundas. Avaris quoque aut prodigis nihil unquam est satis. Inexplebilis quippe est auri sitis, neque unquam, si Pactolum, Tagum, auriflua bibat flumina, exsaturabitur; & qui semel sua per luxum fundere cœpit, quidquid hauserit, exhauriet. Garrulis etiam dolium illud accommodatur, qui, ut est apud Comicum, *pleni rimarum, hàc illàcque diffluunt.* Aggæi ore adversùs populum Israeliticum queritur Deus, *Qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum.* Operariis ac mercatoribus hoc dictum velim, nimirum labores & operas, quibus diu noctuque fatigantur incassum cadere ob Dei cultum neglectum. Quare si lucrum inde cupiant, Deum invocent, colantque juxtà illud Christi promissum, *Quærite primùm regnum Dei & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis. Quærentibus enim primùm regnum Dei*, subinfert Magnus Augustinus, *id est, hæc preponentibus cæteris rebus, ut propter hæc cætera quæramus, non debet subesse solicitudo, ne illa desint, quæ huic vitæ propter regnum sunt necessaria.* Cæterùm in sacculum seu dolium pertusum mittit mercedem suam, qui post bona opera & merita in peccatum mortale prolapsus, ea sordidat, perdit, ac dissipat; uti in illum Aggæi locum observat S. Hieronymus.

Ingra[...]
Avar[...] Prodig[...]
Garru[...]
Agg. 1.
Labor cultu [...] frustra neus.
Matth. [...] 33.
S. Aug. de serm. Dom. [...] Monte
Pecca[...] morti[...]

DAPHNE.

CAPUT XVI.

41. Daphne pudicitiam suam Apollinis libidini fugiendo subduxit; quâ de causa meruit in laurum converti, arborem triumphalem ac castissimam; quæ nec frigoris, nec ardoris violentiâ se corrumpi patitur, perpetuò virens semper illibata. Emblemati epigraphen addidit eruditissimus P. Michael Pexenfelder. IN FUGA VICTORIAM. Vel, USQUE VIRET SEMPER; verbis ex Ovidio mutuatis.

Cast[...] fugie[...] salvat[...]

Ovid. Trist. [...] 1.

Usque viret semper, laurus, nec fraude caducâ
Carpitur, æternum sic habet illa decus.

S. Thomæ Aquinatis, eorumque omnium hæc imago est, qui post obtentam è Venere Victoriam, in Lauros adeò invictas ac perpetuò virentes sunt immutati, ut in castimoniæ virtute firmati, nullum amplius libidinis sensum sint experti. De S. Thoma Aquinate testatur S. Ecclesia, *Mulierem, quæ ad labefactandam ejus constantiam introducta fuerat, titione fugavit.*

S. T[...] Aqu[...]
Brev[...] 7. [...]

fugavit. Mox beatus Juvenis flexis genibus ante signum Crucis orans, ibique somno correptus, per quietem sentire visus est, sibi ab Angelis constringi lumbos, quo ex tempore omni postea libidinis sensu caruit. S. Philippus Nerius suam virginitatem adversùs Cæsariam, procacem fœminam, victoriâ adeò illustri defendit, ut postea nullum amplius carnis lascivæ motum sit expertus, neque plus periculi à mulieris, quam è lapidis aspectu senserit. Fugam, ceu unicum optimumque antidotum adversùs luxuriam iteratò inculcat Magnus Augustinus. *Experto crede,* inquit, *expertus loquor, coram Deo non mentior, Cedros Libani, Duces gregum, sub hac peste luxuriæ cecidisse reperi, de quorum casu non magis suspicabar, quàm de Ambrosii & Hieronymi impudica turpitudine. Fuge itaque omnem suspectam societatem fœminarum.*

Augusf. ... de ... Dom.

DIANA.

Caput XVII.

42. DIanam Virginem castissimam, pharetrâ & arcu instructam fingunt Poëtæ. Lemma SERVAT ARMATA PUDOREM. Indicant nimirùm, castitatem semper debere incedere armatam, & ad reprimendos hostium impetus accinctam. Arcum Dianæ sensit pudicitiæ ejus insidiator Gigas immanis, Orion nomine, quem telis suis confodit, & monstrum è terra natum, latè in terra porrexit. Horatius de eo.

> *Testis mearum centimanus Gigas*
> *Sententiarum notus, & integræ*
> *Tentator Orion Dianæ*
> *Virgineâ domitus sagittâ.*

Anima humana nunquàm non armata sit, ut adversùs quævis hostium tela innocentiam pudoremque suum tueri possit. Unde hortatur Apostolus. *Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversùs insidias diaboli, &c.* Oculatum testem habeto S. Antonium, cujus verba S. Athanasius ita recenset. *Hostile dæmonibus contra omnes Christianos, maximè verò contra Monachos & virgines Christi, odium est. Eorum semitis laqueos tendunt, eorum mentes impiis & obscœnis cogitationibus nituntur invertere; sed nihil nobis in hoc terroris incutiunt, fidelium enim orationibus atque jejuniis ad Dominum statim corruunt.*

FAMA.

Caput. XVIII.

43. ABbas Ferrus Famæ effigiem illo Virgilii lemmate affecerat. MOBILITATE VIGET. Mulierum volubilitatem, ceu hæreditariam, hæc imago depingit, disticho, è Glossa relato, id confirmante.

> *Quid levius fumo? flamen, quid flamine? ventus.*
> *Quid vento? Mulier. Quid muliere? nihil.*

Huic non absimilis alius, à P. Aloysio Novarino adductus.

> *Penna levis, levis est pumex, levis aura, sed ipsâ*
> *Fœmineâ levius quid levitate vides?*

Unde mulier, sicuti in plerisque omnibus, ita maximè in servandis arcanis est levissima. Valerii dictum est. *Quid muliebri garrulitati committas, quæ illud solum potest tacere, quod nescit.*

44. Fama epigraphen præfert. VIRES ACQUIRIT EUNDO. Simile honoris ac meriti incrementum etiam è virtute capimus. Lipsius, *Bonis meritis,* inquit, *cum ætate dignitas & pondus accedit.* P. Ludovicus Soromajor cœlestem sponsam assiduo augmento, primò auroram, posteà Lunam, & denique Solem cognominatam animadvertit; *Progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol. Ab eo,* inquit, *quod suâpte naturâ imperfectius est, à luce surgentis auroræ, atque etiam lunæ, quando plena est ad lucem solis, quæ perfectissima & præstantissima est, rectè & gradatim procedit, ut sit auxesis, seu gradatio quædam in his comparationibus, quæ ad laudem reginæ, sponsi pertinent.* Lipf. l. 1. in Prolog. Præfat. Cant. 6. Lud Sorom in hunc loc.

45. Famæ insuper non incongruè subscribes, AUGET, ET MINUIT. Qui detractioni, aliisque pravis animi affectibus assuevêre, idem vitium cum fama commune habent; addunt enim demuntque historiæ filo, prout malitiæ suæ magis opportunum duxerint. Unde sapienter monet D. Augustinus, *Si laudanti amico credendum est, nec inimico detrahenti.* De Fama canit Ovidius. Detractor. S. August. lit. Peril. l. 3. cap. 10. Ovid. Metam. 9.

> *---- Fama loquax pervenit ad aures*
> *Deianira tuas, quæ veris addere falsa*
> *Gaudet, & è minimo sua per mendacia crescit.*

Et Silius Italicus. Sil. Ital. l. 8

> *Vera & ficta simul spargebat fama per orbem.*

FORTUNA.

CAPUT XIX.

46. FOrtuna, globo insistens, velum manu agitat; cum lemmate. AUDACES JUVO; Ita nimirùm optimi quique successus nostram industriam & sedulum cooperandi studium unicè exigunt. Si Ovidio fidem habeas. Cooperatio. Ovidius 10. Met.

> *--- Audaces Deus ipse juvat.*

Cato id confirmans, *Non votis,* inquit, *neque supplicationibus muliebribus auxilia Deorum parantur, vigilando, agendo, bene consulendo; prospera omnia succedunt; ubi socordiæ te & ignaviæ tradideris, nec quidquam Deos implores, irati, infestique sunt.* Et Elias Cretensis. *Spiritus sanctus iis demum libenter opitulatur, qui virtutem sibi consectandam proposuerunt, &, quæ suarum partium sunt, præstant. Unde etiam ait Apostolus? In patientia multa, in tribulatione, in necessitate, in angustia, labore, in jejuniis, in Spiritu sancto. Vides ne quemadmodum Spiritus sancti potentiam tunc posuerit, postquam ipse partes suas explevit? ergo spiritui quidem ipse confidit, sed tamen, quod etiam muneris sui est, præstat, &c.* Cato. apud Salust. Elias Cret. Orat. 1 de S. Greg. Naz.

47. Fortuna & Virtus, eodem Emblemate repræsentatæ, inscriptionem sustinent. RARO CONVENIUNT. Passim enim videas virtutem depressam, squalidam, ac extorrem, ignorantiam verò, cæteramque vitiorum colluviem, sublevatam ac honorum cumulo amplissimè exultam. E Lipsii sententia. *Rara est conjunctio Virtutis & Fortunæ, præsertim in modesto & sapiente: & bona mentis, ut inquit, soror est paupertas.* Et rursùs. *Paucos nuda virtus aut doctrina evexit.* Vulgatum Petrarchæ dictum. Virtus egena. Lips. l. 2. de Admirand. c. 15. Idem Centur singul. ad German. epist. 15.

> *Povera, è nuda vai Filosofia.*

48. Joannes Ferrus Fortunæ effigiem hoc lemmate donavit. IL TUO SGUARDO FA L' HUOMO LIETO, E FELICE, seu, ASPECTU BEAS,

Præsentia Dei. BEAS. Hanc tamen proprietatem oculus ac præsentia Dei jure longè meliore sibi vendicant. Opportunè in rem præsentem narrat Pierius Valerianus Basiliscum, cujus simulachrum Ægyptii in Deorum censu numerabant, oculos ita dexterè dispositos habuisse, ut ad sacrificulorum arbitrium claudi & aperiri potuerint. Ipsius verba sunt. *Hunc simul atque oculis adapertis proferebant, universa Ægyptus lætitiâ atque hilaritate perfundebatur, perinde ac si Deorum oculi eos aspicerent, opemque præsentem omnibus pollicerentur. Quod si clausis cum oculis extulissent, ibi tum omnia mœrore luctuque confundi, &c.* Sed missis Gentilium deliriis, Cassiodorus in illud Psalmi, *Oculi ejus in pauperem respiciunt;* ait, *Beati redduntur, ad quos propitius respicit Deus: quoniam intuitus ejus beneficium est, &c.*

Pier. Val. l. 14. titul. Oculi Divûm.

Cassiod. in Ps. 10. v. 5.

GANYMEDES.

CAPUT XX.

Principum favor inconstans. 49. GAnymedes, subitò in æthera evectus, Jovis pocillatorem agere, Superumque mensis nectar ministrare jubetur. Et ecce? mox scena vertitur; Jovis regiâ excesse, & in Zodiacum translatus, pro chrysendeto aqualem sustinere brachiis cogitur. Lemma. SIC GRATIA VERTITUR AULÆ. Hæc præmia vitam sequuntur aulicam. Dum floret ætas, viretque sanguis, gratissima servitur servitus. Si parùm quid offendatur, repentè serenum in tempestatem vertitur, & malis avibus abire jubentur, quos augurio læto felicitas ipsa advocâsse videbatur. Quidam interrogatus, quomodò rem in aula rarissimam consecutus esset senectutem? respondit, *injurias accipiendo, & gratias agendo;* uti refert Seneca. *Mare qui intrat,* inquit Lipsius, *fluctus expectat: qui aulam, motus: In aulis lenta sunt beneficia, præcipites iræ; levissimo momento in indignationem Principes impelluntur.* In Ganymedem sic lusum est.

Seneca l. 2. de Ira, c. 34.

Quid sibi vult prona Phygius puer urniger urna?
Regia quem volucris, nuper in astra tulit.
Siccine Divini liquido pro nectare pocli
Pincerna gelidas dextera fundit aquas?
Hæc Jovis ex aula Ganymedis præmia? fusum
Principis ut vinum; gratia fluxa perit.

Invidi. 50. Invidi, dum homines virtuosos impetunt, canes illos imitantur, qui Ganymedem, supra Aquilam ad cœlos evectum allatrabant: ambo enim, asserente Emmanuele Thesauro, LATRANT, NON LACERANT. S. Augustinus. *Sicut ærugo ferrum, ita invidia illam ipsam animam, in qua est, interimit & consumit.* Unde Emblemati etiam inscribere licet, LATRATUS IN AURAS. Verbis è Virgilio desumptis.

S. Aug. ser. 83. de Tem.

Virgil 5. Æn.

------ *Sævitque canum latratus in auras.*

S. Chrys. in Matth. In rem præsentem S. Chrysostomus. *O invidia, quæ semper sibi est inimica! Nam qui invidet, gloriam parit.*

GERYON.

CAPUT XXI.

Concordia. 51. GEryoni tricorpori inscripsere. GENUS INSUPERABILE BELLO. Hinc discas velim, quantum in superandis hostibus vel unica possit multorum concordia. Alciatus eidem Emblemati hunc titulum præfixit, *Concordia insuperabilis;* suamque mentem sequenti epigrammate explicat.

Tergeminos inter fuerat concordia fratres,
Tanta simul pietas mutua, & unus amor.
Invicti humanis ut viribus ampla tenerent
Regna, uno dicti nomine Geryonis.

S. Gregorius Papa illud Divini epithalamii explicans. *Terribilis ut castrorum acies ordinata: castrorum acies,* inquit, *tunc hostibus terribilis ostenditur, quando ita fuerit stipata atque densata, ut in nullo loco interrupta censeatur: & nos ergò cùm contra malignos spiritus spiritualis certaminis aciem ponimus, summoperè necesse est, ut per charitatem semper uniti atque constricti, nunquam interrupti per discordiam inveniamur.*

S. Gregor. hom. 8. in Ezech.

Cant. 6.

HERCULES.

Caput. XXII.

Natales. 52. HErcules, etiamnum in cunis vagiens, serpentes discerpsit. Lemma. FORTES CREANTUR FORTIBUS. Ita nimirum plurimùm juvat, parentibus natum esse generosis, ac virtute inclytis. Horatius.

Horat. l. 4. Ode. 4.

Fortes creantur fortibus, & bonis
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Gloria ex difficultatibus crescit. 53. Hercules, hydram jugulans, epigraphen reddit. QUO DIFFICILIUS, EO PRÆCLARIUS. Ea nempe facinora sunt digna heroë, quæ nonnisi inter gravissimas difficultates eduntur. Appositè sanctus Ambrosius. *Non potest quis præmium accipere, nisi legitimè certaverit. Nec est gloriosa victoria, nisi ubi fuerint laboriosa certamina.*

S. Amb. Offic.

Patientia. 54. Idem Emblema, Hercules nimirùm, ab hydrâ triumphans, epigraphen tenet. VIRTUTE ET PATIENTIA. Harum enim conjunctæ vires victoriam felicitatemque omnem haud operosè assequuntur, nullamque adversitatem non superant. Horatius.

Perrumpit Acheronta Herculeus labor.

Et Antiphanes.

Domat atque subigit cuncta, diligentia.

Præclarè Seneca. *Nihil est tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat.*

Seneca de Ira.

Animus imperterritus. 55. Mens generosa, nulloque unquam metu concutienda, Herculem imitatur, qui hydram interimens, epigraphen legendam offert. TU NE CEDE MALIS. Verbis è Virgilio mutuatis.

Virgilius Æneid.

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.

Fortes enim, inquit Tullius, *non modò fortuna adjuvat, ut est in veteri proverbio, sed multò magis ratio.*

Cicero Tuscul.

56. Elevati Ferrarienses, symboli loco, Herculem præferunt, qui adversùs Antæum, Verræ filium, victor; epigraphen reddit. SUPERATA TELLUS SIDERA DONAT. Ad verbum Boëtius.

Boët. l. Consol. Metro

Ite nunc fortes, ubi celsa magni
Ducit exempli via, quid inertes
Terga nudatis? superata tellus
Sidera donat.

Mun[...] vincere

Præclarè

uguft. . 12. cap. 2. Præclarè, ut ſolet Magnus Auguſtinus. *Duplicem mundus aciem producit contra milites Chriſti, blanditur ut decipiat, terret ut frangat. Non nos teneat voluptas propria; non nos terreat crudelitas aliena, & victus eſt mundus. Ad utroſque aditus occurrit Chriſtus & non vincitur Chriſtianus.* Eandem imaginem cuivis Beato, inter Sanctos recenſito; uti & Beatiſſimæ Virgini ad cœlos aſſumptæ, & Chriſto in cœlos reverenti, propriam ſtatues. Urbanus VIII. virtutem in hæc verba loquentem introduxit.

Si me ſequeris per loca ſentibus
Infeſta, teſquis horrida, per nives,
Per ſaxa, per montis cacumen,
Sternet iter ibi ferrum & ignis:
Ureris æſtu, pulvere ſordibus
Pulchro, madebis tempora nobili
Sudore, non fractus labore, &
Magnanimo generoſus auſu.
Evectus alis hiſce per æthera
Tranabis ignem & lactis iter pede
Premens, coruſcanti micabis
Luce novum decus inter aſtra.

57. Hercules, cœlum humeris ſuſtentans, epigraphen ſubjunctam habet. NOVIT PAUCOS SECURA QUIES. Hinc demonſtrabis, hominum animos, quantò majori nobilitate, ac perfectione excultos, tantò graviori laborum pondere fatigari. Exemplo ſint Juriſconſulti, Belliduces, & Concionatores, quibus eò minùs otii, quò plus exiſtimationis, accedit. Verùm non ea tantùm hominum ſors, ſed omnes omninò, quotquot mundi negotiis ſe devovêre, tranquillæ mentis voluptatem vix unquam delibant. Religioſiſſimus Thomas à Kempis, *Multam pacem*, inquit, *poſſemus habere, ſi non vellemus nos cum aliorum dictis & factis, quæ ad noſtram curam non ſpectant, occupare. Quomodo poteſt ille diu in pace manere, qui alienis curis ſe intermiſcet? qui occaſiones forinſecus quærit; qui parum vel raro ſe intrinſecùs colligit? Beati ſimplices quoniam multam pacem habebunt.* Canentem audi Jacobum Billium. Bill. Antholog.

Inſtant terrenis infeſta pericula rebus,
Fervent pro damnis prælia, proque lucris.
Et nihil eſt inter carnalia vota quietum,
Nec pax ſolicitis, nec modus eſt cupidis.

58. Hercules, immani robore gigas, vaſtam mundi molem ſupra curvatos humeros moderatur; cum lemmate. DONEC REDDATUR ATLANTI. Herculi non abſimiles Principes purpurati, quibus, durante S. Eccleſiæ interregno, ad ipſam uſque novi Pontificis, ceu Divini Atlantis, inaugurationem; univerſum Orbis Chriſtiani pondus incumbit. Principum quoque Tutores, veluti Hercules, Provincias ac Regna tamdiu ſuſtinent, donec Imperii hæres humeros, oneri adeò gravi ac glorioſo æquales, ſupponere valeat. Cæterùm lex vetus tamdiu moderabatur orbem, donec tota veræ fidei machina in Chriſtum, veluti cæleſtem Atlantem, ſit translata. *Ideo vetus teſtamentum vocatur*, inquit S. P. Auguſtinus, *quia per novum aboletur.*

59. Carolus V. imperio ſponte ſuâ renuntians, filium ſuum Philippum II. Hiſpaniarum Regem nominavit. Unde Philippus ſe ipſum Herculis Emblemate repræſentavit, qui mundum humeris ſuſtentans, inſcriptionem habuit; UT QUIESCAT ATLAS. Eorum omnium hæc imago eſt, qui Reipublicæ, religionis, aut magiſtratûs ſupremo munere abdicato, in ſucceſſores illud transferunt. Chriſtus, ceu Atlas cœleſtis, æternam quietem in cruce auſpicaturus; curam ſuam maximam ac ſupremam, quam in ſervandâ ſuâ dilectiſſima matre repoſitam habebat, in Joannem Apoſtolum tranſtulit his omninò verbis, *Ecce mater tua; id eſt*, interprete S. Auguſtino, *curam illius habe, eam tibi commendo, ſuſcipe matrem tuam, &c.* Jo. 19. 27. S. Auguſt. ſerm. de Paſſione.

60. Inflammatus Patavinus ſymboli loco Herculem, ardenti rogo impoſitum, hâc inſcriptione, ceu epithaphio, exornavit. ARSO IL MORTALE, AL CIEL N' ANDRA L' ETERNO. Id eſt. EX MORTE PERENNITAS. En! præclaram D. Martyris Laurentii effigiem! De illo nonnemo in hæc verba canit. S. Laurentius.

Ardevano nel cor cor d' Alcide il forte
D' Amor le fiamme, e le purpuree faci,
Quando ſprezzati fochi, aſpriri voraci,
Salìr ſù l rogo, ed incontrò la morte.
Che poi poggiando a le ſtellanti porte;
Scintillaſſe frà lumi almi, vivaci
Monti la fama; e che le caro paci
Godeſſe eterne in quell' eterea corte
Non fra inumi del Ciel, mà de l' inferno
Sen giaccia Alcide, Ecco il levita Ibero,
C'ha, pien di ſacro ardor gl' incendii à ſcherno,
Che meraviglia poi ſe al Ciel ſuperno,
Rapito dal terreno atro emiſpero,
Scintillando fiammeggi in lume eterno.

Accommodatè Seneca, *Ego*, inquit, *Herculem fleam, quod vivus uritur; aut Regulum, quod tot clavis configitur, aut Catonem, quod vulnus ſuum iteravit? Omnes iſti levi temporis impenſâ invenerunt, quomodo æterni fierent: ad immortalitatem moriendo venerunt:* Hanc præceptionem plurimùm edoctus Magnus Baſilius, cùm Modeſtus, Imperatoris Prætor, acerrimas exilii, ſuppliciorum, ipſiuſque adeò mortis minas intentaret, libero ac prompto ore reſpondit; *Mors mihi beneficii loco erit, citiùs enim me ad Deum tranſmittit, cui vivo. Ignis autem & gladius, & beſtiæ, virgulæ carnem lacerantes voluptati potiùs nobis, quàm terrori ſunt.* Senec. de tranquil. animi c. 15. Mors utilis.

61. D. Emmanuel Theſaurus Abbas Cœlum, ſimul ab Hercule & Atlante ſuſtentatum, hâc politicorum maximâ, ceu Lemmate, inſignivit. MAGNA NEGOTIA MAGNIS ADJUTORIBUS INDIGENT. Ita Velleius Paterculus dicebat; *Magnos & eminentes viros magnis adjutoribus ad gubernandam fortunam ſuam uſos eſſe.* Et Philo Hebræus. *Unus enim non ſufficit, quantumvis alacer fortiſque corpore ſimul atque animo, in tanta mole negotiorum ac multitudine quotidiè aliis affluentibus ſuper alia: proinde aſſumendi ſunt optimates ſelecti, ſpectata prudentiæ, fortitudinis, juſtitiæ, pietatiſque incorruptæ, & ante omnia infenſi ſuperbiæ: nam hujuſmodi viri maximè idonei ſunt ad ſublevandum ope ſua bonum honeſtumque Principem.* Ita Pharaoni inſervit Joſephus, Davidi Joab, Salomoni Zabud, Dario Daniel, &c. Magiſtratus. Vellejus Paterc. Phil Hebr. l. 1. de Creat. Princip. Gen. 41. 44 2. Reg 14. 41. 3. Reg. 4. 5. 1. Dan. 6. 4.

62. D. Didacus Saavedra Herculi, unâ manu clavam, alterâ verò Leonis interempti exuvias ſuſtinenti, inſcripſit. FORTIOR SPOLIIS. Enimverò hoſtium ſuperatorum manubiæ ac fixa trophæa ingentes victrici animo vires addunt. Ita Vocula, teſte Cornelio Tacito, exercitum ſuum in hoſtili terra hoſpitari voluit, *ut præda ad virtutem incenderetur.* Spolia. C. Tacit l. 4. hiſtor.

63. Academia Altorpienſis Symboli loco Herculem, clavâ munitum, & adversùs Centauros dimicantem, præfert, cum lemmate. CERTAMINE GAUDET. Innuit videlicet, virtutem, juratum otii hoſtem, aſſiduos amare conflictus, ſuaſque vires nunquam non exerere. Seneca. *Quidam*, inquit, *ultrò ſe ceſſantibus malis obtulerunt, & virtuti ituræ in obſcurum, occaſionem, per quam inniteſceret,* quaſi- Virtus. Senec. le cur bonis viris c. 4.

quæsierunt. GAUDENT magni viri aliquando rebus ADVERSIS, non aliter, quàm fortes milites bellis. Vide integram viri sapientissimi dissertationem, quam prolixè ac doctè prosequitur.

64. Hercules, etiamnum juvenis, in virtutis & voluptatis bivio positus, egregiam de se ipso victoriam retulit. Nam repudiatis vitæ mollioris illecebris, virtutem, ad ardua vocantem, generosæ voluptatis oblatæ contemptu, est secutus. Unde Herculi, dexteram virtutis viam ingressuro, subscribes, DURIOR ISTA PLACET. Equidem lubricè ambulat adolescentia; videt meliora, nec rarò probat; plerumque tamen pejora sequitur. Potens est illicium pravitatis, censeturque via tutior, quà plures præcedunt; sed fallit exitus. Sapientissimus Regum; inter ea, quæ difficillimam videbantur habere explicationem, numerat *viam viri in adolescentia sua.* Est enim mobilis, vaga, instabilis hæc ætas ob calorem & fervorem sanguinis. S. Ambrosius eleganter in illum Proverbiorum locum commentatus. *Qui est parvulus declinet ad me*, meretricem illecebrosam) *& vecordi locuta est*, *&c.* ait. *Hæc mulier est suada meretrix, seu vecors voluptas, meretricio procax motu, infracto per delicias incessu, nutantibus oculis, & ludentibus jaculans palpebris retia, quibus pretiosas juvenum animas capit: quemcunque viderit sensu indignum, pretereuntem, sermonibus adoritur gratiosis, quibus facit juvenum avolare corda, pudore vilis, amictu dives, genas picta, vitiorum succincta comitatu, & quodam nequitiarum choro circumfusa. Thesauros demonstrat, regna promittit, amores spondet, inexploratos concubitus promittit, sine pædagogo disciplinas, sine monitore sermones, vitam sine solicitudine, mollem somnum, inexplebilem cupiditatem. Atque hæc est illa seductrix, quæ parvulos, hoc est, juvenes imprudentes in transversum agit, à dextero tramite in sinistrum torquet.*

Adolescentia lubrica.

Prov. 30.

Prov. 9. 13

S. Ambr. l. de Cain & Abel, cap. 4.

65. Petrus l'Abbè, Ludovicum XIV. Galliæ Regem Emblemate significaturus, Herculis clavam depinxit; quæ, ex oleæ ligno confecta, & pacis est instrumentum, & in bello ad monstra sternenda deservit. Lemma. ET BELLI, ET TESSERA PACIS, Unde ad Regem conversus, cecinit.

> *Quam dedit Alcidi mendacem fabula clavam,*
> *Hanc tibi veracem clavam tua Gallia tradit.*
> *Hanc Ludovice geres; erit hæc quoque cognita monstris,*
> *Et belli vindex, & sacræ tessera pacis;*
> *Alcides tu verus eris.*

S. Crux.

Quod de Herculis clavâ, jure longe majore de S. cruce intelligere licet, quæ non tantùm ad salutem nostram conservandam, sed ad hostes repellendos est opportunissima. S. Augustinus. *Opus est ut in navi simus, hoc est ut in ligno portemur, ut mare hoc transire valeamus. Hoc autem lignum, quo infirmitas nostra portatur, crux est Domini, in qua signamur, & ab hujus mundi subversionibus vindicamur.*

S. Aug. ser. 22 de divers. c. 2.

66. Herculis clavam hoc lemmate insignivit Petrus l'Abbè NOXIA MONSTRIS.

Justitia vindicativa.

S. Crux.

> *Arma tamen sunt danda homini, sed noxia monstris.*

Justitiæ vindicantis hæc idea est, quæ nonnisi adversus sceleratos stringenda est. Porrò S. Crux, sicuti hominibus est saluberrima, ita infernalibus monstris fatalem se exhibet. S. P. Augustinus. *Crux fidelibus non est opprobrium, sed triumphus. Crux illa vexillum nostrum est contra adversarium nostrum diabolum.*

S. Aug. l. 4. de symb. c. 5.

Virtus.

67. Tametsi Pygmæi ingenti numero adversus Alcidem nitantur, conatu tamen semper irrito reprimuntur ac hosti triumphum cedunt. Unde Emmanuelis Thesauri lemma. VOLUNT, NON VALENT. Malevolorum hæc idea est, qui virtutem heroicam frustrà opprimere conantur. Porrò S. Ecclesia, quamvis plurimorum viribus infestata, semper tamen triumphat. S. P. Augustinus. *Non vincetur Ecclesia, non eradicabitur, non cedet quibuslibet tentationibus, donec veniat hujus sæculi finis.*

S. Eccles.

S. Aug. Psal. 6...

68. E Gallici Herculis ore catenulas aureas prodiisse ajunt, quibus populos passim in suas partes attraxerat. Emblemati subscripsit Emmanuel Thesaurus, VI SUAVI. Eloquentiæ hæc virtus est, quæ auditores, quantumvis renitentes, in suam sententiam rapere novit; Id quod cumprimis de insigni quodam Concionatore dixeris. Idipsum gratia Divina assolet, quæ *attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.* De æterna Sapientia exclamat S. Bernardus. *O sapientia, quæ attingis à fine usque ad finem fortiter, in instituendis & continendis rebus, & disponis omnia suaviter in beandis & ordinandis affectibus; dirige actus nostros, prout nostra temporalis necessitas poscit; & dispone, prout tua veritas æterna requirit.*

Eloquentia. Concionator. Gratia Dei.

Sap. 8. S. Bern. serm. ... in Cant.

JANUS.

Caput XXIII.

69. JAni bifrontis imago epigraphen subjunctam habet. NON ILLI ALTERA SATIS. Vel, HINC INDE. Vel certè ANTE RETROQUE. Viri prudentis hæc effigies est, qui res futuras æquè ac præteritas intuetur. Scitè Andreas Alciatus.

Vir prudens.

> *Jane bifrons, qui jam transacta, futuraque calles;*
> *Quique retrò sannas, sicut & ante vides.*
> *Te tot cur oculis, cur fingunt vultibus? an quod*
> *Circumspectum hominem forma fuisse docet?*

Alciat. Embl.

Et prior illo Terentius cecinit.

> *Istuc est sapere, non quod ante pedes modò est*
> *Vide, sed etiam illa, quæ futura sunt, prospicere.*

Terent. Adelph.

Mentem adeò circumspectam in Belliduce penitùs necessariam censet Lipsius. *Argum esse oportet*, inquit, *qui dux est, in tergo, in fronte, in capite, in pedibus oculos habere &c.*

Bellidux.

70. Janum etiam hoc lemmate insignem proponunt. RECONDITA PANDO. Ita excellens ingenium complura arcana è naturæ penetralibus in apertam lucem profert. Ea insuper Prophetarum imago est, qui res occultas manifestant. Isaiam hoc encomio exornat Siracides. *Spiritu magno vidit ultima & consolatus est lugentes in Sion, usque in sempiternum. OSTENDIT FUTURA ET ABSCONDITA, antequam evenirent.* D. Lucas non tantùm sanctam Elisabetham, sed etiam hujus maritum Zachariam vaticinante Spiritu imbutum fuisse testatur. *Zacharias repletus est Spiritu S. & prophetavit.* Utrumque brevi metro comprehendit S. Ecclesia.

Ingenium vivax. Prophet.

Eccl. 4... 27.

Luc. 1. v. 40. 67.

> *--- Parens nati meritis uterque*
> *ABDITA PANDIT.*

Denique eodem lemmate extremum judicium innuitur, in quo omnium hominum opera, hactenus sub conscientiæ involucro recondita, in orbis conspectum clarissimè proferentur: *Tribunal enim illud*, S. Hilario teste, *obstrusam voluntatis nostræ conscientiam prodet; & ea, quæ nunc OCCULTA existimantur, luce cognitionis publicæ DETEGET.*

Judicium extremum.

S. Hil. in 8. Matth.

JASON.

JASON.

Cap. XXIV.

71. Ingentia pericula, in navigatione Colchicâ exantlanda; & horrenda discrimina, in auferendo vellere aureo proposita, generosum Jasonis animum nec ab itinere, nec à monstrorum aggressione absterrere potuerunt: quin accenderunt magis, & ad audendum provocarunt. Unde lemma ex Ovidio mutuatur. APPARET VIRTUS, ARGUITURQUE MALIS. Hinc disces, animum, & bonitate naturæ præstantem, & virtutibus insigniter imbutum, laudabilique gloriæ cupiditate incensum, nihil sapere humile nihil abjectum; quin potiùs ipsis difficultatibus exacui & ad fortiter, etsi periculosè, agendum inflammari. Habent hoc sublimes spiritus; per templum *Virtutis* ad ædem *Honoris* ascendere solent. Jason, ubique victor, demonstrat, virtuti & magnanimitati omnia cedere, omnia pervia esse; nec quidquam tam arduum, quod non constante, improboque labore attingere, tuique juris facere possis: *Avida*, inquit Seneca, *est periculi virtus, & quò tendat, non quid passura sit, cogitat; marcet sine adversario, crescit in adversis:*

Verissimè Silius.

--- --- --- Explorant adversa viros.

Et Seneca tragœdus.

Virtutis est domare, quæ cuncti pavent:

Nam Philosopho Romano teste. *Non quia difficilia sunt, multa non audemus; sed quia non audemus, difficilia sunt.*

ICARUS.

Caput XXV.

72. Icarus, Emblemate propositus, epigraphen tenet. A CADER VA CHI TROPPO IN ALTO SALE. Id est, *Ut lapsu graviore ruant, tolluntur in altum:* Eruditè S. Gregorius Nazianzenus,

Suprà modum si metiêre te, ruês:

Seneca, regiæ celsitudinis pericula deplorans, canit,

O regnorum magnis fallax.
Fortuna bonis, IN PRÆCIPITI
Dubioque nimis EXCELSA LOCAS:
Nunquam placidam sceptra quietem,
Certumve sui tenuêre diem.

73. Icarus, è sublimi præcipitatus, inscriptionem refert. GLORIA POENA MAJOR. Idipsum Magnates compertum habent; dum è pristino felicitatis gradu delapsi, ærumnis tanto gravioribus affliguntur, quantò sublimius erat præcedentis fortunæ fastigium ac gloria. Scite Juvenalis.

--- --- --- Qui nimios optabat honores
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.

Lapsum pœnamque gravissimam minatur Deus iis, qui ambitioso honorum gradu in his terris præfulgent. *Potentes potenter tormenta patienter.* In hunc locum S. Isidorus. *Quapropter*, inquit, *retrahat se unusquisque ab hoc non tam honore, quàm onere; & aliorum locum, qui digni sunt, non ambiat occupare. Qui enim in erudiendis, atque instituendis ad virtutem populis præerit, necesse est, ut in omnibus*

sanctus sit, & in nullo reprehensibilis reperiatur, &c.

74. Joannes Ferrus ruenti Icaro inscripsit NON SON GIA L'ALE AL GRAN DESIO CONFORMI. Id est, TANTIS NON QUADRANT AUSIBUS ALÆ. Eos omnes hoc Emblema notat, qui ultra ingenii, nobilitatis, aut opum suarum vires ad dignitatum præcipitia evehi cupiunt. Vesano hoc ausu excœcatus Simon Magus, cùm dæmonum ope ad cœlos evolare contenderet, subitò prostratus, supino, ruptoque corpore in imam terram recidit. De hoc Sulpitius Severus: *Qui, cùm magicis artibus, ut se Deum probaret, duobus suffultus dæmoniis evolaret, orationibus Apostolorum, fugatis dæmonibus, delapsus in terram, populo inspectante, disruptus est.* S. Ambrosius ea alarum debilitate improvidam juventutem repræsentat, aitque, quod gentiles hac Icari fabula *poëtico sale declarare voluerunt prudentium maturitati tutos volatus esse per cœlum; juvenilem verò levitatem obnoxiam cupiditatibus mundi, refluentibus pennis, & per oblivia veritatis, meritorum compage resolutâ, majore pernicie in terram relabi.* Pari modo felicitatis nostræ volatus, hominum fulcimento, nimiùm quantùm infirmo, nixus, paulò post præcipitabitur, nisi gratiæ Divinæ alas prenset. Rursus in hanc rem S. Ambrosius. *Habet alas anima suas, quibus se possit libera levare de terris. Ergò quia volandi nobis data est copia, excitet in se unusquisque gratiam Dei, ac posteriora oblivíscens, priora appetens ad destinata contendat, &c.*

Præsumptio imprudens. — Simon Magus. — Sul. Sev. l. 2. hist. — Juventus imprudens. — S. Ambr. l. 3. de Virgin. — Spes in hominibus non est figenda. — S. Ambr. loc. cit.

75. Icarum præcipitari necesse fuit, dum liquata alarum cera soli nimiùm propinquabat; incolumis haud dubiè evasurus, si patris vestigia legens, inter Solis calorem & maris humiditatem volasset medius. Unde lemma. INTER UTRUMQUE SECURUS. Ita omninò Christianus, æquis intervallis inter spem Divini refrigerii, & metum extremi judicii constitutus, beatitatis assequendæ fiduciam penè indubitatam habet. Paucis rem totam explicat S. Gregorius Nazianzenus,

Spes & timor. — S. Greg. Nazianz.

Ne fide multùm, neve despera nimis,
Illud solutos efficit, pessumdat hoc.

Potestatem ejus timete, inquit Magnus Augustinus, *misericordiam ejus amate. nec sic de misericordia ejus præsumatis, ut potestatem contemnatis.*

S. Aug. in Psal. 71.

JUPITER.

Caput XXVI.

76. Jupiter, intra tempestuosas nubes, fulminumque coruscationes conspicuus, fana, lucorumque quercus, sibi sacratas, sternit; cum lemmate. NEC SUIS ABSTINET. De illo Horatius.

Horat. l. I. Carm. Od. 2.

--- --- --- Rubente
Dexterâ, sacras jaculatus arces,
Terruit urbem,

Parentes illos hoc Emblemate delineatos putes, qui, judices nimiùm severi, in proprios filios severè animadverterunt. Inter hos facilè coryphæus Saul, crudele mortis fulmen, instar irati Jovis, in Jonatham, nobilissimum filium suum, vibravit: *Morte morieris Jonatha.* Hoc nihilo clementior Manilis Torquatus, *filium victorem*, referente Valerio Maximo, *quod adversus imperium suum cum hoste manum*

Judices severi. — 1. Reg. 14. 41. — Valer. Max. l. 9. c. 9.

conservaverat, securi percussit. Denique Constantinus Imperator amantissimo filio Crispo, cùm æmulorum invidia delatus esset, innocuam vitam eripuit.

77. Jupiter, fulmina in orbem vibrans, aquilam; ministram suam, semper intactam servat & incolumem. Unde inscriptio, priori contraria, SUIS ABSTINET. Judicem partialem hæc imago repræsentat, qui pro affectu suo in exteros severè animadvertit, consanguineis & amicis propriis liberrimè dimissis, Davidi hanc notam inurit Sacra Pagina, qui in subditorum delicta castiganda celerrimus, Amonem incestuosum, Absalonem perduellem; & Adoniam, diversa tyrannide Patentis regno insidiantem, nec digito attigit. Graviter præcepit Deus. *Quod justum est judicate, sive civis sit ille, sive peregrinus. Nulla erit distantia personarum. Ita parvum audietis ut magnum, nec accipietis cujusquam personam.* Pulchrè Petrus Ravennas. *Nihil adeò gloriosè lucet in judice, sicut amare & exhibere justitiam sine omni acceptione personæ. Teste enim Cicerone, exuit personam judicis quisquis amicum induit. Æquitas, cui judex obsequitur, sinistram odii vel amoris dexteram nescit. Nam talis esse debet juris minister, ut in ejus manu nullius auctoritate persona titubet aut vacillet libra justitiæ.*

Judex partialis.

1. Reg. 13 31. 2. Reg. 18. 5. 3 Reg. 1. 6. Deut. 1. 19 Petr. Ravenn. in ep.

78. Poëtæ testantur, apes in ore Jovis infantis mellificasse. Lemma. DULCESCUNT LABIA MELLE. Hinc disces, Regem, qualis erat futurus Jupiter cum primis benignitate, affabilitate, ac beneficentia pollere debere. De Josia, Rege Hebræorum longè optimo, memorat Siracides, *Memoria Josiæ in compositionem odoris facta, opus pigmentarii: in omni re quasi mel indulcabitur ejus memoria.* De Platone Valerius Maximus, *Apes*, inquit, *æternæ felicitatis indices extiterunt, dormientis in cunis parvuli ori mel inferendo.* Hieroni quoque, postea Siciliæ Regi, jussu patris exposito, propterea, quod ex ancilla natus esset, apes in os mella gesserunt: quod ostento pater, ab aruspicibus admonitus filium recepit, moribusque & disciplinis erudiendum curavit, per quas postea ad præmonstratam regni majestatem facilè pervenit. Jovis nomine etiam Prælatos intelligere licet, qui, è Magni Augustini præceptione, *Magis amari appetant, quam timeri.* S. Ecclesia teste, in S. Ambrosii *infantis ore examen apum consedisse dicitur.*

Princeps benignus

Val. Max. l. 1. cap 6. Plin. l. 11. cap. 5.

Prælatus benignus S Aug. in Reg. Brev. Rom 7. Decemb.

79. Jupiter, ad regni solium affectus, sese libidinis explendæ causa, in varias bestiarum formas vertisse fingitur à Poëtis; quorum alius ei cornua imposuit, alas alii, &c. Lemma. IN BRUTUM LASCIVIA VERTIT. Significabant nempe hominem rectæ rationi obtemperando, suasque cupiditates intra orbitam continendo, quasi quendam in cœlo Jovem esse; hanc verò dignitatem, si terrenis ac brutis libidinibus subjiciatur, cum Jove in varias turpitudines, hoc est, bestias & pudenda dedecora abire. Psaltes Regius queritur, *Homo, cùm in honore esset* (hoc est, dignitate proximè ad Deum accederet) *non intellexit* (nobilitatem suam) *comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.* In hunc locum S. Augustinus. *Non facit Deus sic hominem, quomodò facit jumentum; sed fecit Deus hominem, cui servirent jumenta. Ille autem non intellexit; & qui factus erat ad imaginem Dei, comparatus est jumentis insensatis.*

Libido hominem in brutum vertit.

Ps. 48 13.

S. Aug. in Ps. 48. conc. 1.

80 Jupiter, Deorum Rex flagitiosissimus, Europam, Agenoris Phænicum Regis filiam, in speciem bovis transformatus, rapuit, & in Cretam Insulam transvexit. Lemma. INDUITUR FACIEM TAURI. Verbis ex Ovidio mutuatis,

Non benè conveniunt, nec in una sede morantur
Majestas & Amor, Sceptri gravitate relictâ.
Ille Pater, Rectorque Deum cui dextra trisulcis
Ignibus armata est, qui nutu concutit orbem,
Induitur faciem tauri, mistusque juvencis,
Mugit, & in teneris formosus obambulat herbis.

Ovid. 2. Metam.

Inest huic fabulæ turpi doctrina pulchra. Ostendere namque Commentatores ingeniosi voluêre, quanta vis æstûs, & furor sit libidinis; quæ, ubi prævaluit rationi, ad nullum non dedecus atque turpitudinem rapit, adeò, ut nonnunquam viri insignes, quasi è rationis humanæ domicilio exierint, non dubitent cum summa dignitatis & existimationis suæ jactura, frænos cupiditatibus, brutorum in morem, laxare. Nempe homo propter indomitas cupiditates. *Comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Hoc effrænata lascivia potest; unde Regius Vates canit. *Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.* S. P. Augustinus. *Omnes facti sunt ad imaginem Dei, nisi terrenis cupiditatibus conterant, quod ille formavit.*

Libido hominem in brutum vertit.

Ps. 48.

Ps. 31. S. Aug. Ps. 57.

81. Jupiter, humanâ specie terrarum orbem peragrans, hospitio undique exclusus est, donec tandem à Philæmone & Baucide, grandævis simul & pauperculis conjugibus, in agresti casa & tenui apparatu, qualem nimirùm angusta res domestica ferebat, amicè cum Mercurio comite fuerit exceptus. De hoc Ovidius.

Mille domos adiêre, locum, requiemque petentes:
Mille domos clausêre seræ, tamen una recepit,
Parva quidem stipulis, & canna tecta palustri.

Ovid. Metam

Unde lemma. TAMEN UNA RECEPIT. In hoc fabulæ involucro adumbratus cernitur Deus homo; cui in hunc mundum *nato, non erat locus in diversorio.* Porrò Deus, tametsi omnium aliorum animis exclusus, à simplicibus tamen ac pauperibus recipi, illosque arcanis suis cælestibus dignari consuevit, S. Pagina teste. *Cum simplicibus sermocinatio ejus.* S. Gregorius. *Cum simplicibus Deus sermocinari consuevit, quia de supernis mysteriis illorum mentes radio suæ visitationis illustrat, quos nulla umbra duplicitatis obscurat.*

Nativi Christi Luc. 2.

Pauper Prov. 3 32. S. Greg p. Past adm.

JUSTITIA *Cap. XXVII.*

82. JUstitia, vultu juvenili & ad venustâ majestatem composito, gladium ac bilancem manu sustinet; cum lemmate. CUIQUE SUUM. Jurisconsultis *justitia est constans & perpetua voluntas, jus suum unicuique tribuens, non quantum ad actum, sed quantum ad affectum.* S. Anselmus, *Justitia*, inquit, *est animi libertas, tribuens unicuique suam propriam dignitatem, majori reverentiam, pari concordiam, minori disciplinam, Deo obedientiam, sibi sanctimoniam, inimico patientiam, egeno operosam misericordiam.*

Justit.

S. Ans l. Cur Deus ho mo.

83. Alius eidem inscripsit. NULLO FLECTITUR OBSEQUIO. Extremi tribunalis hæc imago est, ubi nulla ad judicem flectendum proderunt munera vel obsequia. *Argentum eorum & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini.* Unde *Filius hominis venturus est in gloria Patris sui cum Angelis suis, & tunc reddet unicuique secundùm opera sua.* S. Bernardus. *Quid faciet de injustis judiciis, qui ipsas quoque justitias judicabit, qui cujusque merita recitabit? Veniet, inquam veniet Dominus judicii, ubi plus valebunt pura corda, quàm astuta verba, conscientia bona quàm marsupia plena: ibi judex non falletur verbis, non flectetur donis.* Eruditus hac de re extat Anonymi Dialogus, cujus hoc est exordium.

Justit.

Ezech. Matth.

S. Bern in Ep.

Ph. Qua

Ph. Quæ Dea? I. Justitia Ph. At cur torvo lumine spectas?
I. NESCIA sum ELECTI, nec moveor pretio
Ph. Unde genus? I. Cœlo, &c.

Et Horatius.
Justum & tenacem propositi virum
Non civium ardor prava jubentium
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solidâ, &c.

IXION.

Caput XXVIII.

84. IOannes Ferrus Ixionem supra rotam, flammis undique circumfusam, depinxit; addito lemmate. E SOLO A DANNO MIO PERPETUO IL HIRO. Id est, JUGI VERTIGINE VEXOR. Viva hæc mundanæ inquietis idea est; de qua apprimè Seneca. *Turbo quidam animos vestros rotat, & involvit fugientes, petentesque eadem, nunc in sublimi alligatos, nunc in infimâ allisos rapit.* Lucretius.

---- Nunc aurum & purpura curis
Exercent hominum vitam, belloque fatigant.

Et Petrus Blesensis. *Non deest tibi rota Ixions, dum cupiditate torqueris.* Plutarchus in Ixionis mythologia immodicam ac inquietam quorundam ambitionem considerat, quæ contingendæ desideratæ dignitati conatum omnem adhibent: ac mille anxietatibus agitantur. *Non absurdè sanè*, inquit, *neque imperitè in ambitiosos Ixionis fabulam convenire nonnulli arbitrati sunt.* Eodem argumento Fulvius Testi inquilinas amoris sui turbas exprimit.

Vagabondo pensiero
Ove vai? onde vieni? e che pretendi?
Tu su l' ale leggero
Ora, parti, ortorni, or poggi, or scendi;
E nel tuo moto eterno,
Sè l' Ission del amoroso inferno.

LYCAON.

Cap. XXIX.

85. LYcaon, Arcadiæ Rex, ob impietatem, perfidiam, hospitalitatem, & tyrannidem in lupum transformatus est. Lemmatis loco subscribes. BESTIÆ SIMILIS, IN BESTIAM TRANSIT. In eam scilicet feram abiit Lycaon, cujus mores jam ante præferebat: volebant quippe sub hoc fabulæ involucro significare veteres, hominem in bestiam illam transire, cujus vitium imitatur. S. Chrysostomi dictum est, *In tot bestias hominem transire, in quot vitia, à virtute deflectit.* Quod quantum sit malum Tullius declarat, quem laudat Lactantius. *Præclare ait, Cicero dixit si nemo est, quin emori malit, quàm converti in aliquam figuram bestiæ, quamvis hominis mentem sit habiturus quantò est miserius in hominis figura, animo esse efferato?* Quod Severinus Boëtius fusius prosequitur. *Evenit igitur*, inquit, *ut quem transformatum vitiis videas, hominem existimare non possis. Avaritiâ fervet, alienarum opum violentus ereptor? similem lupo dixeris. Ferox atque inquietus linguam litigiis exercet? cani comparabis. Insidiator occultis surripuisse fraudibus gaudet? vulpeculis exæquatur. Iræ intemperans fremit? leonis animum gestare credatur. Pavidus ac fugax metuenda formidat? cervis similis habeatur. Levis ac inconstans studia permutat? nihil ab avibus differt. Fœdis immundisque libidinibus immergitur? sordidâ suâ voluptate detinetur. Ita fit, ut qui probitate desertâ, homo esse desierit, cùm in Divinam conditionem transire non possit, vertatur in belluam.*

MEDUSA.

Cap. XXX.

86. MEdusæ caput, Minervæ scuto incisum, epigraphen tenet. TERRORE ET ARMIS. Geminos hos victoriæ obtinendæ polos dixeris, siquidem Provinciæ non *armis* duntaxat, sed frequentius solo minitantis famæ *terrore* expugnantur. Porrò sicuti Reges terreni subditos, si amore nequeant, armis & terrore in officio continent; ita multò magis Deus; nam Magno Augustino teste, *terribiles sunt Reges terræ; sed ille super omnes, qui terret Reges terræ.* — Militia. — S. Aug. in Psal. 75.

87. Medusæ capite inperterritum ac vindictum hominis animum repræsentate licet; cui proinde, Emblematis loco, subscribes. TELA OMNIA CONTRA. Talis omninò mens erat D. Pauli, qui charitatis Divinæ scuto firmatus omnes creaturarũ vires provocare potuit. *Quis ergò*, exclamat, *nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? nuditas, an periculum? an persecutio? an gladius?* Eodem encomio Theodosium Imperatorem prosequitur Claudianus. — Magnanimitas. — Rom. 8. 35 — Claud. de 4. Consul. Honor.

Omnibus afflictis, & vel labentibus ictu;
Vel probè casuris, unus tot funera contra
Restituit: extinxitque faces: agrosque colonis.
Reddidit, & lethi rapuit de faucibus urbes.

De se ipso testatur Seneca. *In quacunque positione mentis sim, cum lego Sextium, libet omnes casus provocare, libet exclamare: quid cessas fortuna? congredere, paratus sum, &c.* — Seneca Epist. 65.

88. Abbas Ferrus Medusæ effigiem hoc lemmate donavit. EXAMINAT VISA. Venustas muliebris hanc vim cum Medusa prorsùs communem, familiaremque habet: ut Lucanus, & illo posterior Natalis Comes prolixè in hæc verba testantur. *Cùm pulcherrima esse diceretur omnium mulierum Medusa, quid prohibet illam voluptatem, aut libidinem censeri? Est enim vis illa voluptatum, ut & Deorum cultus, & omnis humanitatis, & officii, omnisque utilitatis nos oblivisci cogat, si illarum arbitrio nos dedamus: quare cùm homines utiles rebus cæteris efficiantur, præclarè dicti sunt in lapides converti.* Quemadmodum enim Medusæ facies homines efficit stupidos, eosque, horrenda metamorphosi, in saxa commutat; ita voluptas & formæ venustas omnem cùm virtutis, tùm rationis ac pietatis sensum evertunt, anima veluti exanimi relicta. — Forma muliebris. — Luc. in Dialog. imagin. Natal. Com. Mythol. l. 7. c. 11.

89. Dominicus Gambertus Medusæ caput, umboni insculptum, hoc lemmate notavit. EFFUGERE EST TRIUMPHUS. Eadem inscriptio, ex Horatio mutuata etiam Syrenum est propria. — Fuga victoriosa. — Horat. l. 4. Od. 3.

Dixitque tandem perfidus Annibal:
Cervi luporum præda rapacium
Sectamur ultrò, quos opimus
Fallere, & EFFUGERE EST TRIUMPHUS.

Hinc discas velim, libidinis irritamenta nonnisi fugiendo superari. Dilucidè S. Joannes Chrysostomus. *In prælio contra dæmones virili & audaci animo opus, in continentiæ autem præparatione victoriam con-* — S. Joann. Chrysost.

concedi, non ex virginum consuetudine, sed secessu. Et S. P. Augustinus. *Libidinem fugere, pars magna martyrii est. Ergò contra libidinis impetum apprehendito fugam, si vis obtinere victoriam.*

S. Aug. ser. 210. de Temp. c. 1.

Capillos ornare.

90. Medusa ob capillorum venustatem ausa est ipsimet Palladi certamen offerre. Unde in tantæ arrogantiæ pœnam illius crines in turpissimos angues sunt conversi. Lemma, VERTUNTUR IN ANGUES. Hoc nimirum crinale manet superbas in sepulchro comas. Proinde Lætam suam de filia instituenda sapienter monet D. Hieronymus; *Cave, ne aures perfores, ne cerussâ & purpurisso ora depingas, ne collum auro & margaritis premas, ne caput gemmis oneres, ne capillum irrufes, & ei aliquid de gehennæ ignibus auspiceris.*

S. Hieron. epist. ad Lætam.

MARS.

Caput XXXI.

91. MArtem inter Deos utilissimos, & ex Dea natum fingunt Poëtæ. Unde Marti, adversus invasorem dimicanti, subscribes. MAGNA SALUS BELLO. E diametro Virgilius.

Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes.

Bellum utile. Cicero de offic.

Nimirum ideo Deorum albo accensuêre Martem quod bellum ad injurias repellendas humano generi sit utilissimum & maximè necessarium. Nam Cicerone teste, *Suscipienda bella sunt, ut sine injuria in pace vivatur. Cum tempus necessitasque postulat, decertandum manu est, & mors servituti, turpitudinique anteponenda.* S. Ambrosius posteaquam multis exemplis ostendit, excelluisse quoque in populo Dei multos bellicæ fortitudinis laude præstantes, deinde his verbis concludit. *Habes fortitudinem bellicam, in qua non mediocris honesti & decori forma est, quod mortem servituti præferat ac fortitudini. Quæ res multos accendit, ut leonum instar spirarent Martem, quibusque dulce ac decorum erat, pro patria mori;* imò pulchrius pro religione, Deo, cælo. At bellum multis est occasio cupidè, avarè, crudeliter, impiè agendi: num ideo nullum esse debet? Ovidium audi.

S. Ambros. l. 1. offic. c. 40. & 41.

Ovid. l. 1. Trist.

Nil prodest, quod non lædere possit idem,
Et latro & cautus præcingitur ense viator,
Ille sed insidias, hic sibi portat idem.

Thucyd.

Sapienter Thucydides. *Ut modestia est, quiescere, si non afficiaris injuriâ: ita justitia est, cùm injuriâ lacessimur, bellum paci anteferre; & repressâ injuriâ, post bellum rursus pacem facere: ne aut successu in bellis elati plura appetere, aut pati injurias mollitie & amore otii videamur.* Et Salustius. *Sapientes pacis causâ bellum gerunt, & laborem spe otii sustentant.*

Salust.

In bello sit prudentia consilium. Livius.

92. Symboli loco Mars repræsentatur, armis horridus, & acinacem manu rotans; cum lemmate. FORTITER, SED CAUTE. Nimirum in bello non sufficit, caput muniri galea, & lorica corpus; nî etiam accedant prudentia & consilium, quæ fortitudinem manuducant. Livius monet. *Priusquam ingrediare bellum, cùm tuas vires, tùm vim fortunæ, Martemque belli communem propone animo.* Agesilaus interrogatus, quid ducem belli præcipuè exornaret? respondit, *adversus hostem audacia, & in oblata opportunitate consilium.* Elegans in rem præsentem de Marte est epigramma.

Hic licèt infaustis nusquam penetrabilis armis,
Securus propria conditione Deus:
At caput Ætnæo munit, pectusque metallo,
Ceu mortem impavidus terreat, ac paveat.
Consilium cauto Princeps à Principe sume:
Sint tibi cuncta licet prospera, cuncta time.

93. Fingitur Mars sublimi residere curru, equisque velocissimis trahi. Lemma. ANTE NOTOS ZEPHYRUMQUE VOLANT. Nam Poëta teste.

Celeritate in bello opus est.

Martis equi ante Notos Zephyrumque volant.

Seneca.

Hinc disces celeritate opus esse in bello. Philosophi Romani effatum est, *una rebus salus est, occurrere ad primos rerum impetus.* Alexander Macedo festinatione vincebat; qui rogatus, qua ratione tantum sibi imperium tam brevi tempore comparâsset, respondisse fertur, *nihil differendo.* C. Julius Cæsar Dictator, ut scribet Suetonius, Pontico triumpho inter pompæ fercula, trium verborum prætulit titulum, *Veni, vidi, vici.*

MERCURIUS.

Caput XXXII.

94. MErcurius, eloquentiæ Deus, animarum alias ex Orco evocare, alias in Tartarum mittere, ventos concitare, ac nubila trajicere fingitur. Lemma. PARTES IMPELLIT IN OMNES. Prædicatorum hæc imago est, qui peccatores ab inferis liberant, contumaces æterno supplicio percellunt, virtutis spiritum adversus vitiorum ventos concitant, ac difficultates omnes ad cœlum pervias redidunt S. P. Augustinus. *Prædicatores voluntates pigras excitent, accendant frigidas, corrigant pravas, adversas convertant, repugnantes pacificent.*

Prædicator.

S. Aug. bon. vi. cap. 18.

95. Mercurii statua biceps, aut etiam triceps olim in biviis ac triviis collocabatur, ad indicanda viarum discrimina. Emblematis loco subscripsit Alciatus. QUA DII VOCANT, EUNDUM. Mentis humanæ tanta est cæcitas, ut, quâ viâ ad cœlos sit eundum, planè ignoret: unde recurrendum est ad eum, qui dicitur. *Via, veritas & vita.* In hunc locum S. P. Augustinus. *Ambulare vis? ego sum via. Falli non vis; ego sum veritas. Mori non vis? ego sum vita. Hoc dicit tibi Salvator tuus. Non est quo eas, nisi ad me, non est quà eas, nisi per me.* Certè Socrates apud Platonem asseverat, eâ solùm pergendum esse viâ, quâ Deus ducit. Elegans in rem præsentem est ejusdem Alciati epigramma.

Christ est via cœlum. Joan. S. Aug. tract. 2. Joann.

In trivio mons est lapidum: supereminet illi
Trunca Dei effigies, pectore facta tenus.
Mercurii est igitur facies; suspende viator
Serta Deo: rectum qui tibi monstret iter.
Omnes in trivio sumus, atque hoc tramite vitæ
Fallimur ostendat ni Deus ipse viam.

Docemur insuper hoc Emblemate, nihil nos, quodcunque vitæ genus eligamus, posse proficere, nisi magistrum aliquem probum; doctumve nobis ad imitandum propugnamus, qui sit, instar Hermæ, viæ dux & director.

Electio status.

MIDAS.

Caput XXXIII.

96. MIdas, cùm Bacchum hospitio excepisset, jussus petere, quidquid vellet; nihil æquè se optare respondit, quàm ut protinus, quæcunque attigis-

attigisset, in aurum verterentur. Annuit optatis Bacchus; soloque Midæ contactu mox obvia quæque in aurum convertebantur. Verùm cùm, urgente fame, cibum sumere aggrederetur, atque illum quoque in aurum mutari cerneret; sensit tandem stolidus, se parùm sapienter optâsse; rursus proinde Baccho supplicans, rogavit, ut munus illud, quantumvis speciosum, sibi adimeret. Lemma ex Ovidio subjunges. QUÆ MODO VOVERAT, ODIT.

Attonitus novitate mali, divesque, miserque,
Effugere optat opes, & quæ modò voverat, odit.
Copia nulla tamen relevat, sitis arida guttur
Urit, & inviso meritus torquetur ab auro.

Eruditissimus P. Michaël Pexenfelder ex stolido hoc Midæ voto sapienter demonstrat, nostras ad Deum preces adeò temperandas esse, ut negotia omnia liberrimæ ipsius providentiæ permittamus. Socrates apud Valerium Maximum. *Nihil ultra petendum à Diis immortalibus arbitrabatur, quàm ut bona tribuerent; quoniam ii demum scirent, quid cuique esset utile: nos autem plerumque in votis expetere, quod non impetrâsse, melius foret.* In talia vota meritò dentem stringit Satyricus.

Evertêre domos totas optantibus ipsis.
Dî faciles, nocitura togâ, nocitura petuntur
Militiâ.

Idem quomodò optandum docet.

Nil ergò optabunt homines? si consilium vis,
Permittes ipsis expendere Numinibus, quid
Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt Dî.

Et concludit,

Orandum est, ut mens sit sana in corpore sano.

Senecæ monitum est. *Tunc scitò te esse omnibus cupiditatibus solutum, cùm eò perveneris, ut nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam.*

97. Eidem Emblemati subscribes. DIVESQUE MISERQUE: Verbis ex Ovidio, quem superiore numero adduximus, mutuatis. Reperias enim nonnullos genuinos Midæ filios, qui opum cupiditate excæcati, in id totis incumbunt studiis, ut coacervent thesauros, quorum possessio futura est ipsis non modò onerosa, (cùm non minor labor sit, *quærere, quàm parta tueri*) sed etiam exitiosa. S. Augustinus. *Divites*, inquit, *plus egent, quantò plus habent, desideriis vastantur, cupiditatibus dissipantur, timoribus cruciantur, tristitiâ contabescunt.* Et rursus. *Homo volendo dives esse, æstuat, sitit, & tanquam hydropisis morbo plus bibendo, plus sitit.* Rectè Claudianus.

Semper inops, quicunque cupit.

Et Horatius.

Multa petentibus, multa desunt.

MINERVA.

Caput XXXIV.

98. DE veteri Trojâ perhibent, ei nihil unquam jacturæ aut excidii potuisse afferri, quamdiu Palladium, seu Minervæ simulachrum, in eâ asservabatur. Unde lemma. Minervæ imagini subjunctum, SERVATA, SERVABIMUR IPSI. Verùm, cùm Minerva sapientiam repræsentet, appositè dices, beatitatis æternæ securum fore illum quisquis hanc cordis sui inquilinam assiduò habuerit: ipsâmet Divinâ sapientiâ fidem suam interponente: *Qui me invenerit, inveniet vitam, & hauriet salutem à Domino.* Neque tamen ea prærogativa unius sapientiæ adeò est propria, quin etiam vivæ fidei, justitiæ, innocentiæ, gratiæ conservatæ, & animo erga Mariam Virginem devoto competat. *Ad Mariam Virginem*, inquit Doctor mellifluus, *sicut ad medicum, sicut ad arcanum Dei, sicut ad rerum causam, sicut ad negotium sæculorum respiciunt, & qui in cœlo sunt, & qui in terra; & qui in inferno habitant, & qui nos præcesserunt, & nos qui sumus, & qui sequuntur, & nati natorum, & qui nascentur ab illis: illi qui sunt in cœlo, ut restaurentur: & qui in inferno, ut eripiantur & qui præcesserunt, ut prophetæ fideles inveniantur, & qui sequuntur, ut glorificentur.* Cæterùm quia, teste S. Clemente Alexandrino, Palladium, seu Minervæ statua è Pelopis ossibus erat constructa, non abs re exinde deduces, mortis memoriam obtinendæ æternæ saluti, ac superandis hostium insidiis validum esse adjumentum.

Prov. 8. 35.
Fides. Devotio erga B. Virginem.
S. Bern. serm. 2. in Cant.
Mortis memoria.

99. Cùm Apollo inter convivantes Deos citharæ fidibus mirificè luderet, Minerva, suam quoque canendi peritiam demonstratura; sumpsit in manus tibiam; sed vix ore cæpit animare fistulam, cùm in risum solvuntur Dii; buccas quippe Diva, cæteroquin decori observantissima, ita inflaverat, ut deformem in modum tumerent. Pudor incendit Deam, ignaram causæ ridendi, Igitur ad aquas se confert, iterumque tibiam manu tentat & lingua: Et ecce! dum inter canendum temerè conjicit oculos in undas, advertit, vultum fœdè intumescere, oculosque ridiculè distorqueri & deformari. Detestari igitur cœpit monstrosam formam, & arundinem ociùs hinc abjicere. Lemma TANTUM SESE COGNOSCERE PRODEST. Rectè imago hæc vitrea ad iracundas & distortas hominum formas applicatur; hominem enim, ad Dei imaginem ac pulchritudinem efformatum, nihil fædiùs, nihil crepriùs deformat, quàm impetus iræ ac tumor. Senecæ de ira dictum est: *Nescias, utrùm magis detestabile sit hoc vitium, an deforme? Cætera licet abscondere, & in abdito alere; ira se profert; & in faciem exit, quantòque major est, hòc effervescit manifestiùs.* Et rursùs. *Nihil tamen æque profuit ad cohibendum hunc animi impetum, quàm primum intueri deformitatem rei, deinde periculum. Non est ullus affectus faciei turbatior; pulcherrima fœdavit ora, & torvos vultus ex tranquillissimis reddidit.* Et alibi. *Quibusdam iratis profuit aspexisse speculum: perturbavit illos tanta mutatio sui, &c.* Cæterùm ex eodem Emblemate conjicere licet, quantum emolumenti afferat, cognoscere seipsum.

Ira.
Senec. l. 1. de Ira.
Idem c. 45.
Idem c. 36.
Cognitio sui.

MOMUS.

Caput. XXXV.

100. MOmus nihil quidem edebat operis, aliorum tamen Deorum facta & opera nunquam non carpebat; dentem suum passim in quosvis stringens. Lemma. MIHI NEMO PLACEBIT. Talis fuit Mamercus, de quo Martialis,

Martial l. 5. Epig. 19.

Ut bene loquatur, sentiatque Mamercus,
Efficere nullis, Aule, moribus possis.
Pietate fratres Curtios licet vincas,
Quiete Nervas, comitate Rufones,
Probitate Marcos, æquitate Mauricos,
Oratione Regulos, jocis Paulos;
Rubiginosis cuncta dentibus rodit;

Censores ac Critici aliorum operum.

Hominem malignum forsan tu esse credis?
Ego miserum credo, cui placet nemo.

Commune hoc vitium est hominum obscurorum ac rudium, ut carpant in aliis, quæ nullam reprehensionem merentur; & quæ suo nequeunt ipsi ingenio assequi, tanquam vitiosa perstringant. De his Seneca. *Ut quisque contemptissimus, & ut maximè ludibrio est, ita solutissimæ linguæ est: Pueros quidam ad hoc mercantur procaces, & eorum impudentiam acuunt, ac sub magistro habent, qui probra meditatè effundant, nec has contumelias vocamus, sed argutias. Contemptissimum utique & impudentissimum genus hominum, quorum audacia ita demum sibi in convivas jus facit, si cœpit à Domino. Hunc ubi censura parcente & innoxiâ libaverint, cæteros deinceps audacissimè carpunt.*

Seneca l. de Const. c. 11.

MORS. *Cap. XXXVI.*

Mors inexorabilis.

101. OSsea mortis compages oculis caret, nec hominis submissionem, quantumvis supplicem ac profundam, respicit; auribus destituta, precibus nullis, etsi blandis, flectitur; corde spoliata, alienis calamitatibus non emollitur. Verbo; undique inexorabilis, & ad quævis hominum vota præ marmore dura est. Unde lemma. NULLO FLECTITUR OBSEQUIO. Ergò, quod providè monet S. Augustinus. *Quia eligere hic non potes, ne moriaris, elige cùm vivis, ne in æternum moriaris.* Porrò hominem ingratum, aut scelestis immersum forma hæc informis depingit: nam Poëta teste.

S. Aug. ser. 36. de divers. Malitia. Ovid ep. ad Livin.

Improbitas nullo flectitur obsequio.

102. Mortem non nemo hoc lemmate loquentem sistit. NEMINI PARCO. Ovidius id testatur.

Fata manent omnes, omnes expectat avarus
Portitor, & turbæ vix satis una ratis.
Tendimus huc omnes, metam properamus ad unã,
Omnia sub leges mors vocat atra suas.

Detractor. S. Greg. Nazianz.

Linguam detractionibus assuetam, eodem lemmate afficies. In hanc rem S. Gregorius Nazianzenus. *Protinus ut mens tela linguæ emiserit, statim provolant, omniaque feriunt, cœlites, terrestres, viventes, posteros, non minus eos, qui ab hujusmodi sagittis sibi cavent, easque sedulo observant, quàm qui nihil mali suspicantur; non minus bonos quàm malos; non minus amicos quam hostes, non minus exteros, longèque divisos, quàm propinquos, Denique nihil est, quod à linguæ sagitta tutum atque immune sit.*

Mors omnibus communis.

103. Verissimum de morte effatum est, SCEPTRA LIGONICUS ÆQUAT. Vel magis succinctè: OMNIA ÆQUAT. Id quod præter quotidianam experientiam etiam mille authores testantur. Menander.

Menand. in Senar.

Moritur sutor eodem modo, ac Rex.

Horat. l. 2. Od. 18.

Horatius.

--- --- --- *Æqua tellus*
Pauperi recluditur
Regumque pueris.

Idem l. 1. Od. 4.

Et rursus.

Pallida mors æquo pulsat pede, & pauperum tabernas,
Regumque turres

Boet. de Consol. Philos. metro 7. l. 2.

Idem Boëtius.

Mors spernit altam gloriam
Involvit humile pariter & celsum caput,
Æquatque summis infima.

Unde Anaxagoras, mortis sententia sibi à judice denuntiata, forti animo respondit. *Jam olim istam sententiam æquè in judices, atque in nos tulit natura.*

Cæterùm mors, omnibus æqua, absolutam boni judicis aut Principis ideam repræsentat; quippe qui tam præmia quàm pœnas ex æquo, sine ulla affectuum partialitate, dispensent. Benè Arnobius. *Magnarum est mentium, pari pendere cunctos lance.*

Judex in omnes æqualis esto. Arnob. l. 6 contra gentes.

104. Amor Divinus à P. Vincentio Giliberto cum morte comparatur: sicuti enim ista NON IMPLETUR, Ita Divinus amor, nullis unquam mortalium obsequiis exsaturandus, novas identidem meritorum centurias concupiscit. Cæterùm idem lemma etiam de avaro pronunciaveris; Siracide assentiente. *Avarus non implebitur pecuniâ.* S. P. Augustinus, *Avarus, vir inquit, similis est inferno; infernus enim quantos mortuos devoraverit, nunquam dicit, satis est; sic etsi omnes thesauri circumfluxerint in avarum nunquam satiabitur.*

Amor Dei. Eccl. 9. 9. S. Aug. Ep. 5. ... 70. Com... tem.

105. Justorum mors Mortis simulachrum exhibet; utraque enim est SIMILLIMA SOMNO. Id quod veritas infinita de mortuo Lazaro, Christi amico, affirmatè testabatur, *Lazarus amicus noster dormit.* Et S. Paulus de fidelium morte disserens. *Nolumus*, inquit, *vos ignorare de dormientibus.* Quod sic cum S. Augustino inquiras. *Quare dormientes vocantur?* responsum aliud non feres, *nisi quia suo die resuscitantur.* Dionysius Carthusianus, in eundem D. Pauli locum ait. *Per comparationem ad Divinam virtutem dormire censentur, & facilius à Domino suscitabuntur, quàm dormiens ab homine excitetur.*

Mors et somnus. Jo. 11. 1. Thessal. 4. 12. S. Aug. 23 de ... Verb. D... Dionys. Carthus. hunc loc.

106. Horridam ac exesam Mortis calvariam Tagius hoc lemmate distinxit. COGITANTI VILESCUNT OMNIA. Emblematis author forsan rationem è D. Hieronymo accepit mutuam, ubi Paulinam his omninò verbis exhortatur. *Facilè contemnit omnia, qui se cogitat esse moriturum.*

Mortis meditat... S. Hiero... ad Paul...

107. D. Carolus Rancatus supra mortis calvariam hoc lemma fixit. MEMINISSE JUVABIT, Verbis è Virgilio desumptis.

Mortis medita... Virgil. Æn. 1. 307.

--- *Forsan & hæc olim meminisse juvabit.*

Perspicuè hinc conjicies, quantos in virtute progressus faciat ille, qui caducam hominum sortem seria cogitatione expenderit. De tempore S. Augustinus. *Nihil sic revocat homines à peccato, quemadmodum imminentis mortis cogitatio.* Et rursus. *Si diem mortis suæ homines jugiter cogitare vellent: animam suam ab omni cupiditate vel macula cohiberent.*

S. Aug... de Ge... cont. ... nic. c. ... Idem ... de Inn...

MUSÆ. *Caput XXXVII.*

108. PArnassum & Heliconem, montes altissimos, inhabitare dicuntur Musæ. Unde lemma. SUBLIMI RESIDENT. Nec sine mysterio id à Poëtis confictum. Nam ad eruditionem aspirantibus, enitendum est per ardua. Arcem Musæ incolunt in sublimi positam, à cujus ascensu absterrentur plurimi, qui propter pigritiam horrent laborem discendi. In hos illud Persei convenit.

Via ad eruditionem.

O curvæ in terras animæ, & cœlestium inanes! Conspici vultis & suspici, & tamen alta Musarum scandere perhorrescitis. Taciti scitum est. *Optimos mortalium altissima petere.* Præclarè solertissimus morum & litterarum magister Seneca. *Magnanimos nos natura produxit, & ut quibusdam animantibus ferum dedit, quibusdam subdolum, quibusdam pavidum; ita nobis gloriosum & excelsum spiritum; quemadmodum enim flamma surgit in rectum; jacere ac deprimi non potest, non magis, quàm quiescere iste noster animus. Et hoc est, quod Musæ montana incolant; adiri volunt; sed per clivosa & ardua.*

Tacit. Annal. Senec. 104.

NEP-

NEPTUNUS.

CAPUT XXXVIII.

109. NEptunus, inter fluctus & procellas sceptrum tenet, undis ventisque imperat,& naves in æquore vasto moderatur,regitque. Lemma è Virgilio desumptum. TUMIDA ÆQUORA PLACAT.

Sic ait,dicto citius tumida æquora placat.

S. Basilius illud Proverbiorum explicans. *Intelligens gubernacula possidebit*, triplex assignat mare allegoricum: *Primum,inquit, est hoc sæculum,in quo fortunæ lusus dominatur, dum instar fluctuum hoc extollit, illos deprimit. In hoc mari navis quilibet homo & hominis sors prospera vel adversa. Secundum mare est cor humanum, quod diversissimis affectibus, cogitationibus & desideriis, velut mare æstuans, assidue agitatur; fluctuat,effervescit. In hoc mari navis est ipsa mens & voluntas. Tertium est vitæ cursus,viaque, quâ pergimus in cœlum, quam obsident dæmones, quasi piratæ; ut navim cum mercibus, id est, animam cum bonis operibus, prædentur vel mergant.* Et verò ubi primùm nati sumus, huic mari committimur, per tot undas vehendi, quot dies ætatis: per tot fluctus & procellas volvendi, quot horæ fluunt & momenta. Optimè Romanus Sapiens. *In hoc profundum*, ait, *inquietumque projecti mare, alternis æstibus reciprocum, & modò allevans nos subitis incrementis, modò majoribus damnis deserens, assiduoque jactans. Nunquam stabili consistimus loco, pendemus & fluctuamus, & alter in alterum illidimur, & aliquando naufragium facimus, semper timemus.* Quis igitur inter tot discrimina evadet, nisi nauclerus ei sit ratio, & Neptunus undipotens ille Deus, *qui ventis imperat & mari,& obediunt ei? Et facta est tranquillitas magna.* Proinde hoc Emblemate Gubernatorem Reipublicæ,Prælatum,Patrem spiritualem,hominem justum, suismet affectibus, ceu totidem procellis, imperantem,& cumprimis Deum repræsentare licet.

ORPHEUS.

Caput. XXXIX.

110. ORpheus non hominum tantùm aures, sed etiam ferarum & volucrum,quodque magis mireris,surdas etiam arbores,lapides,saxa & flumina traxit: quin ipsi quoque inferi ab ejus pendebant cantu, & impiorum supplicia, quasi obstupefacta,cessabant. Eleganter de Orpheo Horatius.

Tu potes tigres, comitesque silvas
Ducere: & rivos celeres morari:
Cessit immanis tibi blandienti
Janitor aulæ &c.

Unde Lemma. CANENDO MOVENTUR. Hæc nimirum vis & laus est Musicæ, in quosvis efferatos hominum animos dominantis. Illius enim celeritate rapiuntur animi, tarditate torpescunt, gravitate componuntur, levitate vanescunt, aut hilares, aut quieti pro carminis habitu formaque canendi. Dione referente, Timotheus Musicus, quoties liberat, Alexandri animum ita accendit cantu, ut efferatus rueret in arma, iterumque emollitus, ad hilares epulas pertraheretur. Terpander seditionem, inter Lacædemonios, concitatam, musica sedavit. Græci, de rebus maximè seriis deliberaturi, cantum Dorium adhibuerunt. Longè verò dulcissima est illa Concionatorum Musica, quæ saxea & efferata hominum corda ad rationis numeros, velut ad harmoniam, componit. Unde Plato. *Data est nobis harmonia, non ad voluptates rationis experte,sed ut per eam, dissonantem circuitum animarum componamus, ad concentum sibi proprium revocemus.* Et Seneca: *Ad Musicum,inquit, transeo; doces me; quomodo inter se acutæ & graves voces consonent; fac potiùs, quomodo animus secum meus consonet, nec consilia mea discrepent. Monstras mihi, qui sint modi flebiles: monstra potius, quomodo inter adversa non emittam flebilem vocem.* Plato in Timæo. Seneca, Ep. 88.

PALLAS.

Caput XL.

111. PAllas, sapientiæ & armorum Dea, Jovis cerebro nata dicitur. Unde lemma. JOVIS PROCREATA CEREBRO. Hinc disce, bonarum artium disciplinas humani ingenii non esse inventum,sed ex Jovis cerebro, hoc est, ex inexhausto Divinæ sapientiæ fonte, in humanum usum esse depromptas. Dilucidè Siracides. *Omnis sapientia à Domino Deo est.* In hunc locum S. Augustinus. *Sicut nemo à se ipso esse potest, ita etiam nemo à se ipso sapiens esse potest,sed ab illo illustrante, de quo scriptum est,omnis sapientia à Deo est.* Et rursùs. *Qui sibi voluerit arrogare sapientiam stultus est; sit humilis, ut inveniat sapientiam, & illuminet illum.* Eccl. 1. S. Aug. Enchir. cap. 1. Idem in Ps. 116.

112. Pallas litterarum Dea, armata pingitur, nec muliebriter compta. Lemma. ARMATA SAPIT. Hinc conjicies, molles ac effæminatos animos nec pacis,nec belli, nec scientiarum artibus idones esse. Trito versiculo. Scientia sit armata.

Non jacet in molli veneranda scientia lecto.

Salomonis testimonio, *Vir sapiens fortis est, & vir doctus robustus & validus. Fortior*, inquit Aristoteles,*ille, qui cupiditates, quàm qui hostes vincit; nam seipsum vincere, difficillimum est. Fortis est, qui superat hostes; fortior, qui voluptates.* Præclarè Seneca. *Non secunda sapientem evehunt, nec adversa demittunt.* Cæterum etiam Belliducam Pallas armata repræsentat; nam, ut in Proverbiis sacris est; *cum dispositione initur bellum: & erit salus, ubi multa consilia sunt.* Proverb. 24. Arist. ep. Ant. in Meliss. p. 1. c. 12. Seneca Epist. ad Helviam c. 5. Bellidux. Prov. 24.

113. Palladem, sapientiæ Deam, Virginem dicunt Poëtæ, nec nisi à Virginibus conspiciendam. Unde Tiresiam, Vatem Thebanum, excæcatum fuisse ajunt, quòd oculos parum pudicos in Palladem emiserit. Lemma. NON NISI VIRGINIBUS. Nempe Deum sapientiam æternam, oculis ac mentibus nonnisi mundissimis olim intueri licebit. Testem habeto Christum. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*: S. P. Augustinus. *Opponat homo desiderio carnis suæ æternorum flammas desideriorum. Assuescat juvenis castitatem, ut sit dignus sapientiâ Dei. Ubi immunditia est corporis, ibi habitatio diabolici spiritûs, qui maximè gaudet inquinatione carnis nostræ. Omnes immunditiæ Deo displicent, & maximè quæ non sunt naturales. Unde Apostolus admonet nos*, bonum est homini, mulierem non tangere; *quasi statim in tactu periculum esset. Pulchra est enim casta juvenum pudicitia, & Deo amabilis, & ad omne bonum utilis.* Sapientia in virginibus. Matt. 5. 8. S. Aug. ser. 249 de Temp. 1. Cor. 7. 1.

* * * *

PARCÆ.

PARCÆ.

CAPUT XLI.

Mors incerta. 114. PArcæ fatales Deæ, statim ubi mortalibus hora destinata fluxerit, fila secant, & vitæ stamen inexorabili lege abrumpunt. Lemma. OBSERVANT, QUEM STATUERE, DIEM. Martialis.

Lanificas nulli tres exorare puellas
Contigit: observant, quem statuêre, diem.

Parcarum nomine Divinam voluntatem intelligas velim, quæ mortalibus omnibus certam vitæ mortisque præfixit metam, nullis unquam viribus transiliendam. In rem præsentem Magnus Augustinus. *Non est in hominis potestate, quo exitu hanc vitam finiat; sed est in hominis potestate, quomodo vivat, ut securus vitam finiat.* S. Aug. ser. 112. de divers. c. 2.

115. Ab earundem Dearum colo uniuscujusque hominis non solùm vita dependet, sed etiam tota vivendi series ac conditio. Unde uni laqueum torquent de crassiore filo; alteri ex auro diadema, alii è byssino purpuram; multis de fuso nigra devolvunt stamina: hoc est, meras calamitates & infortunia: aliis candida nent fata, fausta, fortunata, prospera. Lemma. SERIEM FATORUM POLLICE DUCUNT. Claudianus.

--- --- quarum sub jure tenentur
Omnia, quæ seriem fatorum pollice ducunt,

Ejusdem felicis staminis meminit Epigrammatarius de filio Domitiani Cæsaris.

Ipsa tibi niveo trahet aurea pollice fila,
Et totam Pryxi Julia nebit ovem.

Providentia Dei. Nimirum Divina providentia totam rerum seriem ac ordinem æterno suo consilio definiit, huncque divitiis, alium honoribus, felicitate, aut ærumnis affluere voluit. Præclarè, ut cætera omnia, id explicat Magnus Divinæ providentiæ interpres Augustinus. *Ne desperatione homines pejus viverent, promisit Deus indulgentiæ portum. Rursùs ne de spe veniæ pejus viverent, fecit diem mortis incertum; providentissimè utrumque constituens, & revertentes quo recipiantur, & differentes unde terreantur.* De fatis pulchrè canit Seneca. S. Aug. in Ps. 101. conc. 1. Senec. in Oedip.

Fatis agimur, cedite Fatis.
Non solicitæ possunt curæ
Mutare rati stamine fusi:
Quidquid patimur, mortale genus;
Quidquid facimus, venit ex alto:
Servatque sua decreta colus
Lachesis durâ revoluta manu
Omnia certo tramite vadunt,
Primusque dies dedit extremum:
Non illa Deo vertisse licet.

PARIS.

Caput. XLII.

116. PAris, Helenæ oculis & amore captus, è lascivo hoc incendio totius eversæ ac conflagrantis Trojæ initium causamque dedit. Unde Trojam, flammis jamjam sepultam, hoc lemmate afficies. INJECIT LASCIVIA FLAMMAS. Horatius.

Hor. l. 1. ep. 3.
--- Paridis propter narratur amorem
Græcia barbariæ lento collisa duello.

Mulieris aspectus noxius. Unica quippe mulieris scintilla, ex oculis vibrata, paulatim serpit per animum; donec exardescat, & in flammam libidinis erumpat, latéque incendium per urbes & provincias spargat. Id expertus Salomon, in Proverbiis monet. *Non concupiscas pulchritudinem ejus cor tuum, nec capiaris nutibus illius.* Oculorum radii totidem sunt sagittæ, & amoris jactus; qui vulnerant: nutus & palpebrarum ictus totidem sunt fulgetra, quæ perstringunt, & attonant intuentem. Sunt retia, quæ implicant; sunt faces, quæ incendunt. Et Siracides. *Averte faciem tuam à muliere comptâ,* (qualis fuit Helena) *& ne circumspicias faciem alienam.* (circumspexit Paris) *propter speciem mulieris multi perierunt,* tam Græcorum, quàm Trojanorum. S. P. Augustinus. *Concupiscentia mala quasi ardor est ignis. Ignis consumit vestem, libido adulterii non consumit animam? Gestas in sinu prunas, perforatur tunica; gestas in corde adulterium, & integra est anima? Audi Apostolum dicentem,* tradidit illos Deus in concupiscentias cordis illorum. *Ecce ignis, à cujus facie tanquam cera liquescunt: solvuntur enim à quadam constantia castitatis: propterea & ipsi euntes in libidines suas, soluti & fluxi dicuntur. Unde soluti & fluxi? ab igne concupiscentiarum.* Usurpes hic illud D. Jacobi. *Ecce quantus ignis, quàm magnam silvam incendit.* Ejusmodi bella à fœminis concitata, quædam recenset Ovidius. Prov. 6. Eccl. 9. S. Aug. Ps. 57. Rom. 1. 24. Jacob. Ovid. Amor. Eleg. 1

Nec belli est nova causa mei: nisi rapta fuisset
Tyndaris, Europæ pax Asiæque foret,
Fœmina silvestres Lapithas, populumque biformem
Turpiter apposito vertit in arma mero.
Fœmina Trojanos iterum nova bella movere
Impulit in regno, juste Latine, tuo.
Fœmina Romanis etiam nunc urbe recenti
Immisit soceros, armaque sæva dedit.

PEGASUS.

Caput XLIII.

117. STudiorum fores idcircò omnibus patent, ut juvenes, ceu totitem olores, sapientiæ aquis immersi, earumque liberali vena exaturati, postea universum orbem virtutum suarum concentu, non sine plurimorum incremento, replere queant. Unde D. Carolus Rancatus Pegasum Emblematis locò statuit, qui sublimem Heliconis rupem extremo pede pulsans, copiosas Hippocrenes undas proiicuit; addito lemmate. UT BIBANT OLORES. Mentem suam imaginis author hoc poëmate vernaculo explicat. Studia publica.

O quanto ben si vede
Sù la Castalia sponda,
Sotto battente piede
Nascer musica l'onda,
Che desta ne Poeti anco souente
Se figlia è di un Corsier, vena corrente.

Porrò Christus gratiæ Divinæ fontem, nullo quidem ævo defecturum, sed tamen à solis justis hauriendum aperuit. *Aqua,* inquit, *quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.* Unde omnes ad fontem hunc liberalissimè invitat. *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* S. Augustinus. *Fons vitæ Christus. Venit ad te in carne, ut irrigaret fauces tuas sitientes. Satiabit sperantem, qui irrigabit sitientem. Hic aliud est fons, aliud est lumen. Christus autem est fons & lumen: fons, quia satiat sitientes, lumen, quia illuminat cæcos.* Gratia Dei. Jo. 4. Jo. 7. S. Aug. Ps. 35.

118. Pe-

118. Pegasus pennatus Bellerophontem, aliosque insessores suos, in altum extollit humo, eosque, Poëtâ teste; *secernit populo, & Diis miscet superis.* Unde lemma. TOLLIT in ALTUM. Sapientia, Pegasi nomine significari solita, clientes suos passim per orbem ad dignitatum fastigia, & ad cœlos usque sublevat. Quis enim nescit, quibus honoribus ubique gentium affecti sint viri sapientes? Ennius certe Poëta moriens, vetuit decorari lachrymis funus, quòd diceret, volitare se per ora virum tanquam inextinctum. Defuncti statuam Scipio Africanus sepulchro suo imponi jussit, ut indicaret, inter mortuos stare, vivereque virum doctum. Confirmat hæc
39. omnia Ecclesiasticus, loquens de viro sapiente. *Collaudabunt multi sapientiam ejus, & usque in sæculum non delebitur: non recedet memoria ejus, & nomen ejus requiretur à generatione in generationem.* Sublatos tamen providè monet Magnus Ethices Magister
in Augustinus. *Non se extollant homines in suis digni-*
46. *tatibus, non sublimes putent honoribus; caveant, ne in equo indomito præcipitentur.*

PHAETON.

Caput. XLIV.

119. EAndem perniciem, quam aliis struimus, ipsimet plerumque incurrimus. Damno suo id docuit Phaëton, dum è curru præcipitatus, flammis, quas paulò ante in orbem sparserat, miserè conflagravit. Lemma. QUÆ SPARGIT, RECIPIT. Opportunè Seneca.

Ausus æternos agitare currus,
Immemor metæ, juvenis paternæ,
Quos polo sparsit furiosus ignes,
Ipse recepit.

E sententia Eliphazi. *Operantur iniquitatem, & se-*
3. *minant dolores, & metunt eos.* Exemplo suo id confirmans David, posteaquam violentum ac injustum gladium in Uriam strinxerat, superbum perduellis filii gladium, sibi insultantem, experiri debuit. Amanus infamem trabem, in Mardochæi jugulum à se destinatam, extremum ac fatale vitæ suæ pegma ascendere jussus est. Perillum idem taurus, crudeli fato, è Phalaridis imperio, devoravit, quem ipsemet in horrendos plurimorum cruciatus ære fuderat. Ptolomæus Ægypti rex, per maris rivum transmittens, domesticorum insidiis interemptus est, qui paulò ante Pompeium, cùm profugus mare trajiceret, crudeli perfidiâ enecari jussit. Verissimè Propheta Regius. *Lacum aperuit, & effodit eum, & incidit in foveam, quam fecit. Convertetur dolor in caput ejus, & in verticem ipsius iniquitas ejus descendet.*

120. Phaëton, sublimis curru, epigraphen tenet. MEDIO TUTISSIMUS IBIS. Ita nimirùm extrema omnia discrimine ac periculis sunt plena; *Præsertim*, inquit S. Gregorius, *cùm vicina sint vitia virtutibus, & si paululùm declinaveris, aut errandum tibi sit, aut in præceps cadendum.* Hâc præceptione instructus Henricus II. Imperator, symboli loco inscriptum habuit. *Ne quid nimis.* Et Maximilianus I. Imperator. *Tene mensuram & respice finem.* Cautè
2. & ad rem nostram Horatius,

Rectius vives, Licini, neque altum
Semper urgendo, neque dum procellas
Cautus horrescis, nimiùm premendo
Littus iniquum
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret invidendâ
Sordibus tecti, caret invidendâ
Sobrius aulâ

121. Abbas Ferrus Phaëtontis effigiem trino Emblemate expressit: primo quidem hanc epigraphen subjunxit. A TANT'OPRA NON VAL, CHI NON SA L'ARTE. Id est. NONNISI PERITUS DIRIGET. Neque enim, ut Princeps munus suum ritè exequatur, sufficit, sublimem dignitatis gradum occupare, in officio stabiliri, subditis imperare, aut Reipublicæ habenas pro arbitrio moderari; nisi insuper ad prudentiæ normam dominetur, & regnandi artem probè perspectam habeat; secus enim actum aget, ac boni publici firmamenta incautus evertet. Sapienter admodum Aristippus ait. *Benè cessurum Regi & principi, si equitandi artem primum teneret:* Et S. Joannes Chrysost. *Princeps est, non qui vocatus est, sed qui verè est. Princeps licet habet instrumenta, vocem, iram, lictores, proscriptiones, multas, dona, laudes, milites. SINE REGIA ARTE, illa ei NON PRODERUNT.*

Principem agere difficile.

S. Joan. Chry ss. hom. 52. in acta.

122. Alterum Emblema hoc epigrammate distinxit. INDOMITI DESTRIR FANCIUL NON REGGE. Id est. *Indomitos imbellis equos non diriget infans.* Eâdem planè cohortatione Phœbus improvidum Phaëtontem, Ovidio referente, à proposito dimovere conatus est.

Regimen juvenibus non committendum.

Magna petis Phaëton; & quæ non viribus istis
Conveniunt.

Juventus enim ad sustinendas imperii habenas prorsùs est inepta, nec nisi turbas ac Reipublicæ excidia struit. Verissimè Xenophon *Sicut novelli citharœdi multas perdunt citharas, sic cupidi juvenes rempublicam sæpè vertunt.* Romæ sub quâdam porticu, ubi militibus veteranis, ac de Republica bene meritis, annona distribui erat solita, hi versus aureis characteribus legebantur scripti.

Roma vetus, veteres dum te rexêre Quirites.
Nec bonus immunis, nec malus ullus erat.
Defunctis patribus successit prava juventus,
Cujus consilio præcipitata ruis.

Proinde sancta Antiquitas hanc Phaëtontis ruinam, veluti doctrinæ saluberrimæ synopsin, posteris reliquit, ut exindè discerent, Reipublicæ momenta à juvenibus nonnisi imperitè administratum iri. Idipsum monet Natalis comes. *Per hanc fabulam demonstravisse antiquos, rerum maximarum administrationem, ac summa imperia rerum publicarum juvenibus aut imperitis non esse concedendam; cùm in cæteros imperium solis prudentibus conveniat. Nam qui juvenes rebus publicis, imperiove præficiunt, ii cum maximo suo, & Præfectorum, & subditorum periculo sæpe se erravisse intelligunt.* Colophonem jungit Joannes Audenus.

Natal. Com. mitholog. l. 6. c. 1.

Urbes, regna, domos, juvenum quas rexerit ardor,
Sint quamvis fortes, certa ruina manet.

123. Tertium Emblema epigraphen præcipitato Phaëtonti hanc subjectam refert. SOVENTE IL TROPPO ARDIRE E ALTRUI DANOSO. Id est. ÆRUMNAS AUDACIA PROFERT. Audacia enim, si minus sit pavida, nonnisi ad ruinas ac præcipitia ducit. Quare Archidamus filium, adversùs Athenienses arroganter ac protervè dimicaturum, sapientissimè commonefecit. *Aut viribus adde, aut animis adime;* audaciam enim, cui fortitudo ex æquo non respondet, discrimine ac periculosâ aleâ plenam innuebat. Hanc de Phaëtonte Ethologiam pertexens Natalis Comes. *Deprimere*, inquit, *nonnullorum arrogantiam per hæc antiqui voluerunt, qui nihil sibi non tribuunt, nihilque se nescire propter nobilitatem arbitrantur: quæ arrogantia homines plerumque trahit in magnas calamitates. Audacia*, Magno Augustino asserente, *quod oportuit non gessit; & quod non opportuit, egit.*

Audacia noxia.

Natal. Com. loc. cit.

S. Aug. r. 67. de Temp.

PLUTO. *Caput XLV.*

124. PLutonem simul & opum & inferorum Deum fecêre Poëtæ. Unde lemma. OPIBUS DOMINATUR, ET ORCO. Dicere nimirùm volebant, Divites Plutonis subesse imperio, & cœlo alienissimos, inter Tartari mancipia recenseri: cùm, Christo teste, planè difficilimum sit, eos, qui opibus inhiant, regni cœlestis hæredes effici. *Facilius est*, inquit, *camelum per foramen acûs transire, quàm divitem intrare in regnum Dei. Ne dicas*, inquit, Magnus Augustinus, *mihi divitiis abundare bonum est; aut mihi voluptas corporis bonum est; aut mihi virtus animi bonum est; sed mihi Deo adhærere bonum est.*

Divitiæ. — *Matth. 19. 14.* — *S. Aug. l. 10. de Civ. c. 18.*

125. Plutonem, divitiarum Deum, oculis cæcum, &, quod inde consequitur, omnis judicii expertem fingunt Poëtæ. Lemma. OCULIS AC MENTE CALIGAT. Nempe divitiæ hominis mentem ita excæcant, ut nullo amplius rectæ rationis aut legis divinæ nutu ducatur, sed opibus suis per fas nefasque accumulandis unicè incumbit. Cumprimis tamen Judicis ea imago est, qui nimio divitiarum ac munerum desiderio intentus, mentem, oculosque in judicando penitus cœcos habet. Dilucidè Siracides; *Dona excæcant oculos judicum. Quis non erubescat*, inquit S. Ambrosius, *dicere, quid mihi dabis: ut tibi justitiam faciam? nonne simile est, ac si dicatur: quid mihi vultis dare, ut me ipsum abnegem; officium perdam, Deum vendam?*

Divitiæ. — Judex corruptus. — *Ecclef. 20. 31.* — *S. Ambr. in Ep. ad Cor. 1. & S. Chrys.*

PROMETHEUS. *Caput. XLVI.*

126. PRimus hominem finxisse fingitur Prometheus, sed quia opus illud suum insensibilis tantùm erat statua, omnisque motûs expers; idcircò simulachro suo animando vigorem igneum; quem in Sole contemplabatur, convenientissimum fore existimavit. Ferulam igitur corripit, solari radio admovet, flammam rapit, eamque in terras delatam ubi luteæ imagini inseruit, cœpit illa protinus se movere, & ipsum artificem stupore defigere. Lemma. LUTO COMPONIT ET IGNE. Ovidius vocat hominem *sanctius animal*, mentis præstantissimæ compotem cæterorum animantium principem ac dominum, Divino semine oriundum (quod per ignem cœlestem indicatur) Deorum similem, solum erecto vultu, & contemplatorem siderum.

Hominis nobilitas. — *Ovid. 1. Met.*

Os homini sublime dedit, cœlumque tueri
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Ille ipse tamen *homo* ab *humo* dicitur, &, juxta sacram paginam, è luto seu pulvere formatus est, ut memor suæ originis, nunquam immoderatiùs se efferat, semperque arrogantiam ponat, cùm oculos in ortum suum reflectit. Ut adeo magnam utrinque sui & æstimandi & deprimendi causam habeat ille è nobilissimo Spiritu & vili luto conflatus homo. Benè S. Gregorius Nazianzenus, expendens illas Geneseos voces; *faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*; ait: *Homines sumus amplissimi & contemptissimi: terrestres & cœlestes, mortales & immortales, hæredes lucis & ignis seu tenebrarum, prout in hanc vel in illam partem inclinaverimus. Talis est nostra mixtio, & ob hanc causam, quantùm ego dispicere possum, conflata, ut, si quando extollamur propter imaginem, contrahamur ob pulverem.*

Hominis nobilitas. — *Gen. 1. 26.* — *S. Greg. Nazianz. Orat. Peripthil.*

127. Prometheo, novos fingenti homines, illam Virgilii gnomam subjunges. IGNEUS EST ILLIS VIGOR.

Virg. 6. Æneid.

Igneus est illis vigor, & cœlestis origo.

Non frustra fingitur Prometheus ignem, tanquam animam, insensibili simulachro indidisse. Nam ut ignis est elementorum purissimum, subtilissimum, simplicissimum, actuosissimum: sic spiritus seu animus hominis est ab omni concretione & compositione terrenâ remotus, purus, simplex, vividus, mobilis, & instar flammæ sursum enitens ad conditorem suum unde profectus est. *Errat*, inquit Origenes, *quisquis hominem carne metitur.* Egregiè Lactantius. *Solus ex omnibus cœleste ac Divinum animal homo, cujus corpus ex humo excitatum, vultus sublimis, status erectus, originem suam quærit, & quasi contemptâ humilitate terrenâ, ad altum nititur, quia sentit, summum bonum in summo sibi esse quærendum; memorque conditionis suæ, quâ Deus illum fecit eximium ad artificem suum spectat.* Vidit hoc ipsum Tullius: *Quæ* (Providentia) *primùm eos humo excitatos & erectos constituit, ut Deorum cognitionem, cœlum intuentes, capere possent.*

Homin. nobilit. — *Orig. c. de opifi. Dei.* — *Lact. l. c. 8.* — *Cicero de Na. Deor.*

PROTEUS. *Caput. XLVII.*

128. PRoteus in alias atque alias formas sese vertere poterat: nam ex sene abiit in juvenem, ex homine in tigridem, draconem, leonem, aprum, taurum, ignem, aquam, arborem, lapidem. Describit ejus mutabilitatem Ovidius.

Ovidi. Met.

Sunt quibus in plures jus est transire figuras:
Ut tibi complexi terram maris incola Proteû:
Nam modo te juvenem modò te vidêre leonem;
Nunc violentus aper: nunc quem tetigisse timerent,
Anguis eras: modo te faciebant cornua taurum;
Sæpe lapis poteras, arbor quoque sæpe videri,
Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum,
Flumen eras: interdum undis, contrarius ignis.

Unde lemma è Virgilio desumptum. FORMAS SE VERTIT IN OMNES. Proteum exactè refert Diabolus, qui meritò Panurgus, & mille fraudum artifex appellatur; in omnes enim se vertit formas; etiam in *Angelum lucis.* S. Hieronymus Hæreticos Protei nomine vocat; dum scilicet falso religionis veræ prætextu novas sectas & doctrinas comminiscuntur, easque simplicibus non sine quæstu improbitatis ingerunt. *Quis enim*, inquit, *hæreticorum astutias & fallacias in opinionum varietate ac inconstantiâ nescit?* Denique etiam inconstantis animi homines ac Pseudo-politicos hæc imago refert; qui talem ubique personam induunt, quales sunt ii, cum quibus contingit agere. Quod genus eleganter describit Plautus. *Nullus*, inquiens, *frugi esse potest homo, nisi qui benè & malè facere tenet. Improbus cum improbis sit: harpaget, cum furibus furetur, quod queat: Versipellem frugi convenit esse hominem, pectus cui sapit; bonus sit bonis, malis sit malus. Utcunque res sit, ita animam habeat.* Proteum etiam Clemens Alexandrinus traducit ad hominem omni vitiorum genere imbutum. Et sanè convenienter. Nam quot scelera pectus insident, tot in eo bestiæ stabulantur, & terribili vagitu, fremituque ferociunt.

Virgil. Georg. — Diab. — *2. Co.* — Hære cus. — *S. Hi. cont.* — Pseu litici cont. — *Plau. Bacc.* — *Clem. Alex. Pæd.*

SALMONEUS. *Caput. XLVIII.*

129. COmplurium authorum testimonio decantata est Salmonei temeritas, qui, in Helide civitate tonitrua ac fulmina Jovis imitaturus, à detonante

nante fulminis ictu percussus, exanimis concidit; veluti prolixè recenset Virgil. Unde Salmoneus, suprà currum quadrijugum fulmine prostratus, epigraphen tenet. PAR NISO PÆNA. Vel. FULMINA FULMINIBUS. Ita prorsus Deus supplicii gravitatem ad culpæ dimensum infligit. Nam quod Magnus Augustinus testatur, *in ipso igne æterno, pro disparibus ponderibus peccatorum, sunt disparia tormenta pœnarum.* Paulus Maccius.

Aspice cornipedum cursu Salmonea equorum,
Qui tonitru dirum fulmen & ære refert.
Ecce Jovem infernas adigentem fulmine ad umbras
Ut sit par auso pœna repensa pari.
Si jacit ille faces, & fumea lumina veris
Ficta hic compescit fulmina fulminibus.

Et Fulvius Testi.

Egual fingersi tenta
Salmoneo à move allor che tuona, & arde
Fabbrica nubbi, inventa
Simulati fragor, fiamme bugiarde;
Fulminator mendace
Fulminato da senno a terra giace.

Videre alicubi licet Salmonei statuam, Jovis fulmine prostratã; quam Epigramma græcum in hæc verba suspirantem sistit.

Sum labor, O Polyclete, tuus, lusique per auras
Salmoneus magni tela trisulca Jovis.
Is mea non fessus diro simulachra petivit
Fulmine: adhuc barathro nec datur ulla quies.

Decretum Divinum est; *Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur.*

SATURNUS.

Caput. XLIX.

130. POëtæ Saturnum, seu Tempus, alis instructum fixêre, eòque temporis velocitatem repræsentârunt. Unde lemma. VOLAT IRREVOCABILIS.

Volat ambiguis mobilis alis
Hora.

Et Maro.

Stat sua cuique dies: breve & irreparabile tempus
Omnibus est vitæ.

Et Ovidius.

Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen: neque enim consistere flumen,
Nec levis hora potest: sed & unda impellitur undâ,
Urgeturque eadem, veniens urgetque priorem.
Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur.

Quapropter Theophrastes, Laërtio teste, semper in ore habebat, *nullum esse sumptum pretiosiorem tempore.* Egregiè de hoc argumento Seneca *Ita fac, mi Lucili, vindica te tibi, & tempus, quod adhuc aut auferebatur, aut surripiebatur, aut excidebat, collige & serva. Persuade tibi hoc sic esse, ut scribo: quædam tempora surripiuntur nobis, quædam subducuntur, quædam effluunt: turpissima tamen est jactura quæ per negligentiam fit. Omnia aliena, tempus tantùm est nostrum.*

131. Saturnus, proprios liberos devorare solitus, epigraphen tenet. LIBRORUM SANGUINE PASCOR. Tyrannum avarum ac crudelem hæc imago repræsentat, qui seu nimiis exactionibus, seu immani cæde in suosmet grassatur, gaudetque aspergi subditorum sanguine. Davidis ore conquestus est olim Deus adversùm tyrannos. *Qui devorant plebem meam, ut cibum panis. Devorant autem populum,* interprete S. Augustino, *qui sua commoda ex illo capiunt, non referentes ministerium suum ad gloriam Dei, & ad eorum, quibus præsunt salutem.* Porrò Saturnum exprimunt, qui regnandi libidine in fratres, filios. parentes sæviunt. Denique Saturno non absimiles sese probant Pædagogi ac parentes, qui liberos malè instituunt, eorumque animas pravo suo exemplo devorant ac miserrimè occidunt.

Margin notes: ,l,6. ,585. | ,l.4. pt. D° c.19. Em- | .2. s. | 1.14. | 15. | oris m. p.9. | nnus. | Psal.13.4. | S. Aug in hunc loc. | Parentes. Pædagogus.

132. Saturnus senex, falce armatus, è propriis suis liberis unum devorat; cum lemmate. EDIT, QUOS EDIDIT. Vel, QUÆ DONAT, DEVORAT. Temporis hoc symbolum est, quod vitam, honores ac divitias donat, rursùmque eripit. Concinnè Emmanuel Thesaurus.

Annorum Dirus pater, annorumque vorator,
Quæ priùs ediderat tempora, Tempus edit.
Magnarum largitor opum, largitor honorum,
Omnia quæ donat, devorat iste senex.

Unde, Magno Augustino teste, *si in divitiis velit homo requiescere, magis superbus efficitur, quàm securus. An non videmus, quàm multi eas subitò perdiderint; multi etiam propter illas perierint, aut cùm eas habere cupiunt, aut cum eis oppressis à cupidioribus auferuntur? Quæ si etiam per totam vitam cum homine permanerent, & non desererent dilectorem suum, ipse illas morte suâ desereret. Quanta enim est vita hominis, etiam senescat?*

Margin notes: Divitiæ. Honores. | S. Aug de Catech. rudib. c. 16.

SFINX.

Caput. L.

133. SFinx faciem habebat speciosæ puellæ & alas avium, reliquo corpore canis referens effigiem; quæ impetu in viatores facto, eos passim inextricabilibus quæstionibus remorabatur, & unguibus discerpebat. Lemma. FERA CORPORE, FRONTE PUELLA. Ita mulier illecebrosa vultum tenet speciosæ puellæ, sed corpus habet procax, impudens, & luxuriosum instar canis; alas habet avium, quia per fora & compita ad cœtus juvenum non tam currit, quàm volat; & obvios quosvis captiosis suis illiciis stringit, opes aufert, pudorem, honestatem, famam, & ipsam adeò vitam si non corporis, certè animæ. Unde de muliere lascivâ opportunè in rem præsentem ait Sapiens: *Irretivit eum multis sermonibus, & blanditiis labiorum pertraxit illum.* Pulchrè S. Ambrosius. *Samson validus & fortis leonem suffocavit; sed amorem suum suffocare non potuit: Vincula solvit hostium, sed suarum non solvit nexus cupiditatum. Messes incendit alienas, sed unius ipse mulieris accensus igniculo, messem suæ virtutis amisit.*

Margin notes: Mulier. lasciva. | Prov. 7. | S. Amb. l. 1. de David.

SILENUS.

Caput LI.

134. SIlenorum simulachra olim Panopliarum subière vicem, quippè quæ externâ quidem facie horrida ac contemptibilia, intra viscera tamen Deorum imagines, auro ac gemmis coruscas, reconditas habebant. Unde Torquatus Tassus.

Come all' aprir d'un rustico Sileno
Meraviglia vedea l' antica etade &c.

Atque adeò statuæ illæ pretium ac nobilitatem suam habuêre INTUS, NON EXTRA. Hoc lemmate

Margin note: Tass. Ger. Liberat. Canto.

Virtus abscondita.

mate & Emblemate utuntur Academici Brixienses Occulti. Ita prorsùs homines, genuinæ perfectionis studiosi, animam quidem virtutibus excolunt, eas tamen ab hominum oculis, quantùm licet, abscondunt; D. Bernardus in S. Virgine Sophiâ id observatum habuit. *Filiæ Belial*, inquit, *Filiæ Babylonis induuntur purpurâ & bysso, & subindè conscientia pannosa jacet; fulgent monilibus, moribus sordent: econtra tu foris pannosa, intus speciosa resplendes, sed Divinis aspectibus, non humanis.* Et certè, è Tullii sententia, ab animabus verè virtuosis prorsùs alienum est exteros applausus emendicare: nam *conscientia virtuti satis amplum theatrum est.*

S. Bern. Ep. 113.

Alcib. apud Platonem in Conviv.

135. Alcibiades refert, Silenorum statuas exteriore quidem vultu nihil amœnioris formæ, aut pulchritudinis præsetulisse; apertas tamen maximi pretii thesauros in pectore ostentâsse. Unde Franciscus Raulinus symboli loco Silenum statuit, è cujus corde fenestellam paululùm apertam suspendebat; hoc lemmate, ceu indice, insignem. PRETIOSA LATENT. Ita bonus Princeps sua majoris momenti arcana prudenti silentio tegere novit. Vel, si mavelis, Dei servos hoc typo insignias, qui gratias, intra animæ suæ scrinium à Deo depositas, studiosè occultant. Nam *omnes boni.* Magno Augustino teste, *latent hic; quia bonum eorum intus est, absconditum est, in corde est, ubi fides, spes, charitas, ubi thesaurus illorum.*

Secretum. Virtus occulta. S. Aug. in Psalm. 53.

S I R E N.

Caput LII.

136. CAmerarius tres Sirenes in mari tranquillo depinxit, quæ vicinam navim musicâ suâ harmoniâ fascinare solitæ, hanc Claudiani gnomam lemmatis loco prætulêre, MORTEM DABIT IPSA VOLUPTAS. Vel ut Gamberto videtur, METUENDA VOLUPTAS. Ab his non multùm alienus Sinesius. *Audivi*, inquit, *doctum virum, qui fabulam allegoricè exponeret, Sirenas enim denotare voluptates, quæ delinitos, & suavitate eâ captos, paulò post interimunt.* Meus Hugo Cardinalis *Syrenæ*, inquit, *incautos per ea loca navigantes, cantuum illecebris, naufragio periclitari faciebant. Secundùm autem veritatem meretrices fuerunt, quæ transeuntes ad egestatem adegerunt.* Et Achilles Statius. *Ejusmodi est, quæ malis è rebus percipitur voluptas, Sirenum scilicet naturæ persimilis: illæ enim cantûs suavitate mortales perdunt.* Unde Horatius,

Voluptas. Sinesius Ep. ad Hercul. Hug. Vict. l. 2. de bestiis c. 31. Achill. Stat. l. 1. Hor. l. 1. Ep. 2.

Sperne voluptates; nocet empta dolore voluptas.

Cæterùm quisquis infamem Syrenem cernere cupis, quæ sub cantilenæ illecebris fatale toxicum propinat, oculos in Neronem Imperatorem defixos tene; de quo Aloysius Cerchiarus in hæc verba cecinit.

Prodit inaurato vestitus syrmate Cæsar,
Quamvis non Cæsar, sed cytharædus erat.
Stat baculus manibus plectro lyra pendet eburno
Ex humeris, cingit picta corona caput.
Incipit ambrosiam jucundo gutture vocem
Mittere, & argutæ plectere fila chelys.
Turba tacet defixa oculis; qui negligit aures
Porrigere, huic vitam surripit ense Nero.
Dulcia Syrenum modulatur carmina Cæsar,
Namque homines, postquam concinit, ille vorat.

Voluptas mundi.

137. Abbas Certanus, cunctas mundi blanditias homini fatales esse significaturus, Sirenem expressit; quæ intra tranquillum pelagus organo musico ludens, epigraphen referebat. SON LE LUSINGHE SUE SEMPRE MORTALI. Id est. BLANDITIIS PERIMIT. S. Ambrosius illa Divini Psaltis verba expendens. *Humiliasti nos in loco Syrenum;* ait, *Ita ergò sæculi voluptas nos quadam carnali adulatione delectat, ut decipiat.*

S. Amb. in Psalm. 4[...] v. 20.

Libido.

138. Siren non modò cor humanum gratiosâ vultûs sui formâ, sed & aures suavissimo concentu permulcet. Verùm paulò post in furiam conversa, omnis fortunæ jacturam, ipsamque adeò mortem acerbè minatur. Unde lemma. ANCIDE, E PIACE. Id est, MORTEM DAT IPSA VOLUPTAS. Nativam hanc Veneris, & alterius cujusvis peccati, ideam dixeris; utrumque enim, dum placet, occidit. Unde S. Augustinus. *Bibant*, inquit, *alii mortiferas voluptates, portio calicis mei Deus est.* S. Gregorius Nazianzenus peccatoris ore in hæc verba canit.

S. Aug. in Ps. [...] S. Greg. Naz.

-- Id facio, quod mens mea damnat, & odit;
Oblectorque malis, mortemque in pectore fixam
Rideo Sardonico risu &c.

Libido.

139 Joannes Horozeus libidinis, omnisque voluptatis terrenæ symbolum Sirenem statuit, quæ citharam manu versans, lemma Hispanum reddit. CUMPLE CON DAR DESGUSTO, Y AMARGURA. Id est, CUM BLANDITUR, OCCIDIT. S. Valerianus. *Nemo*, inquit, *insidiosis cantibus credat, nec ad illa libidinosæ vocis incitamenta respiciat, quæ cum oblectant, sæviunt, cùm blandiuntur, occidunt.* Hac Sirenum adulterinas blanditias probè edoctus Domitianus, *quò contemptiùs abuteretur patientia hominum* (Suetonii verba sunt) *nunquam tristiorem sententiam sine præfatione clementiæ pronuntiavit, ut non aliud tam certum atrocis exitus signum esset, quàm Principis lenitas.*

S. Valer. [...] firm. [...] Crudelitas fallax. Suet. in Domit. 11.

140. Significandis Sirenum insidiis, quæ obvios quosvis suavi suâ symphoniâ fascinant, occiduntque; epigraphen Emblemati subjecit. QUOS VOCANT, DEVORANT. Impuræ meretricis hæc imago est, quæ incautum juvenem verborum lenociniis allicit, ejusque facultates, famam, valetudinem, ipsamque adeò animam horrendo fato rapit. *O ignis infernalis luxuria*, exclamat S. Hieronymus, *cujus materia gula, cujus flama superbia, cujus scintilla prava colloquia, cujus fumus infamia, cujus cinis immunditia, cujus finis gehenna.* Emblematis construendi occasionem obtulit D. Thesaurus in Elogio Samsonis, ubi sacri hujus Herois successum ita describit,

S. Hier. Epist. [...]

Gazeæ meretriculæ amplexibus illaqueatus
Philisthinis destinatur ad prædam.
Monocerotem diceres,
Puellæ in gremio captum, sed impuræ.
At exitu inopinato declinavit exitium.
Urbis compagibus felici nisu revulsis,
Portarum fores feras portavit;
Sic Syrenum præstigias semper effugiat,
Quæ VORANT, QUOS VOCANT.

Ministri mali.

141. Mali ministri falsas plerumque, sed tamen verisimiles præferunt rationes, sub quibus vitiosas suas passiones, ac informia affectuum monstra abscondunt. Hos D. Didacus Saavedra Sireni non absimiles dicit, qui manu citharam feriens, Horatii lemma sustinet. FORMOSA SUPERNE.

--- --- --- Et turpiter atrum
Desinit in piscem mulier, formosa supernè.

Ille-

Illecebræ, quas mundus propinat, nonnisi mella ac dulcores videntur; at (O perfidum hospitem, mundum!) tandem in toxica ac viperarum amarissimos aculeos desinunt. S. P. Augustinus. *Mundi promissa semper fallunt, Dei autem promissa nunquam fallunt. Sed quia mundus quod pollicetur, hoc videtur daturus, id est, in hac terra morientium, in qua nunc sumus. Deus autem quod pollicetur, in terra viventium nobis daturus est; Multi fatigantur expectare veracem, & non erubescunt amare fallacem.* Exquisitè Urbanus VIII. ad Carolum fratrem.

Quàm pulchra blandè sensibus ingerunt
Externa nostris se bona? purpura
Qui fulgor? ut formosa pandit
Virgineum facies decorem?
Ut ardet auri splendor amabilis?
Ut ridet aulæ gratia regiæ?
Quot luxus indutus figuras
Attonitum trahit ore vulgus?
Proh! quis latentis semina toxici
Non hausit imo corde?

142. Siren, illecebroso cantu vicinam navim allectans, subscriptionem è Claudiano, meâ quidem sententiâ non incongruam, refert, FIGIT VOX UNA RATES. Hâc Sirenum efficacitate nihilò inferiores sunt eloquentiæ vires. Ovidius.

Non opus est magnis placido lectore Poëtis,
Quemlibet invitum, difficilemque tenent.

Eam Sirenum fallaciam etiam mulierum blanditiæ imitantur; quippe quæ generosam mentem à cœpto virtutum tramite avertunt, & improvidam in perennis exitii charybdim præcipitant. S. Petrus Damianus adversùs obscœnas has gentis humanæ voragines acriter concitatus. *Vos Sirenæ,* inquit, *atque charybdes, quæ dum suavem deceptionis editis cantum, inevitabile struitis salo vorante naufragium.*

143. Sirenem, animi generosi ac imperterriti ideam, D. Paulus Jovius hâc epigraphe insigniit. CONTEMNIT TUTA PROCELLAS. Ad hanc magnanimitatem non sine facundiâ invitans Seneca. *Quidquid,* inquit, *ex naturæ constitutione patiendum est, magno excipiatur animo. Ad hoc sacramentum adacti sumus, ferre mortalia: nec perturbari his, quæ vitare nostræ potestatis non est.*

144. Siren, organo musico instructa, epigraphen refert, DULCEDINE CAPIO. Nativa hæc virtutis est indoles, quæ humanam mentem suavissimis illiciis in sui amorem trahit. Eloquentia quoque obduratos animos frangere, ac mirâ suavitate emollire novit. Id quod Seneca in Orpheo observatum habuit. Virtus. Eloquentia. *Senec. in Herc. Fur.*

Immites potuit flectere cantibus
Umbrarum Dominos, & prece supplici
Orpheus Euricidem dum recipit suam,
Quæ sylvas & aves, saxaque traxerat
Ars, quæ præbuerat fluminibus moras,
Ad cujus sonitum constiterant feræ,
Mulcet non solitis vocibus inferos.

Denique etiam Dœmon, fallacissimæ Sirenis more, incautos mortales dulcedine capit. S. P. Augustinus. *Unusquisque peccando animam suam diabolo vendit; sed accepta, tanquam pretio, dulcedine temporalis voluptatis.* Voluptas. *S. August. in Expos. Epist. ad Rom. Propos. 42.*

Adulatio.

145. Siren, superiore corpore venustam puellam referens, reliquâ sui parte in squameum ac deformem piscem desinit. Unde Bartholomæus Rossius hanc adulatorum ideam statuit, addito lemmate. AMARICATA DULCEDO. Guido Casonus adulationem vernaculâ linguâ vocat: *Guid. Cason Embl. Polit. 17.*

Lusingiera, e domestica Sirena,
Che col canto mortifero di laude
Il Prencipe addormenta, e in'esso uccide
La virtute, il valore, e la fortuna.

Id est.

Blandam & domesticam Sirenem,
Quæ lethali laudis suæ cantilenâ
Principem fascinat, ejusque virtutem,
Existimationem ac fortunam opprimit.

Sirenem imitatur mundus, nullam unquam dulcedinem, nisi amarore tinctam, propinare solitus. Verissimè Justus Lipsius. *In hac omni vita nullum tam optabile aliquod bonum est, quod non mixtum poculo aliquo mærorum.* Et Moses Barcefa, *Peccatum,* inquit, *initio supra modum placet; at in fine luctum parat patranti.* Voluptas mundi. *Lips. Centur. 1. Epist. 43. Mos. Barc. l. de Parad. p. 1.*

***

SISYPHUS.

CAPUT LIII.

146. POëtæ fabulantur, Siſyphum eo ſupplicii genere apud inferos plecti, ut ſaxum in montis cujuſdam verticem cogatur pervolvere, quod iterum iterumque relapſum, identidem revolvere debet, inani conatu. Lemma. URGET RUITURUM. Ad verbum Ovidius.

Ovid. 4. Met.

Aut petis aut urges ruiturum Siſyphe ſaxum.

Per Siſyphi ſaxum deſignantur vaniſſimi hominum conatus: Mons, in quem revolvitur, hujuſce vitæ curſus eſt, cui quietem & tranquillitatem nullam variæ cupiditates concedunt. Alii enim in cumulandis opibus, alii in honoribus, alii in voluptatibus, rebuſque ſimilibus felicitatem ſuam eſſe ſitam arbitrantur, qui, cùm re optatâ potiti fuerint, rursùs in imum relabuntur; & qui ante in divitiis comparandis erat anxius, nunc eſt in acquirendis honoribus ſolicitus: atque ita ſemper in aliquam relabitur perturbationem, neque ſummum apicem, ubi beatitudine ac quiete ſperatâ fruatur, obtinet unquam. S. Auguſtinus. *Qui in longum it, aliundè incipit, alicubi finit. Qui in gyrum it, nuſquam finit: ipſe eſt labor impiorum.* Cæterum Siſyphi ſaxum dicuntur volvere homines, inexhauſto atque inutili labore fatigari ſoliti.

Labor hominum inutilis.

S. Aug. in Pſalm. 39.

TANTALUS.

Cap. LIV.

Avarus.

147. TAntalus ad mentum uſque intra aquas ſubmerſus, poma, labiis vicina, identidem tamen fugitiva captare nititur; cum dicto. INOPEM ME COPIA FACIT. Ita prorsùs avarus in uberrima opum affluentia ita vivit; quaſi extremam ſuſtineret mendicitatem. S. Auguſtinus. *Hydropicum rectè comparamus diviti avaro: Sicut enim ille, quantò magis abundat humore inordinato, tantò ampliùs ſitit; ſic iſte, quantò eſt copioſior divitiis, quibus non benè utitur, tantò ardentiùs talia concupiſcit.* Plautus.

S. Aug. Quæſt. Evang.

Plaut. Aulul.

Tenaces nimiùm Dominos noſtra ætas tulit,
In opibus magnis pauperes,
Et ſitibundos in medio Oceani gurgite:
Nullæ illis ſatis divitiæ ſunt, non Midæ,
Non Crœſi, non omnis Perſarum copia
Explere illorum tartaream ingluviem poteſt.

148. Dum Tantalus, in mediis natans undis, ad ſitem levandam caput inclinat, mox aquæ deprimuntur, & captantis labia effugiunt; poma verò, dum illis decerpendis caput ac dentes arrigit, magis ſemper magiſque elevantur; ut adeò & in ubertate famem, & in affluentia ſitim extremam ſuſtinere cogatur miſer. Emblemati ſubſcripſit Joannes Ferrus. ET PROXIMA LUDUNT. Eos hoc Emblema ſpectat, qui, ita diſponente arcanâ Dei providentiâ, adverſa omnia experiuntur, ſuâque ſpe nullibi non miſerrimè excidunt. Contrarios hos ſucceſſus cumulatè expertus eſt Hebræorum populus, cui Divinus Vates comminatus eſt. *Vinum mentietur eis.* Cùm enim vites gravidæ uvas, rubeâ flavedine jamjam maturas enitterentur, ab inopinata tempeſtate funditùs everſæ omnem cultorum ſpem fecêre irritam; &, quod mireris, illa cœli intemperies ideò ſolùm in vineæ ubertatem graſſabatur, ut Iſraëlis populus ſpe ſuâ excuſſus, acerbiore dolore premeretur. Ruffinum Pium hac de re eruditè diſſerentem audi. *Nihil melius, nihil amabilius terrarum ubertate, & ventris*

Adver...

Oſea 9.

Ruffin. Pius ... hunc ...

ventris impendiis censuisti: tota ergò tibi & frugum, & fructuum subducetur ubertas. Utque magis vota discrucient: diu apparens vindemia ita subitis disperibit procellis, ut in dolorem tuum, non solùm læsa, sed etiam mentita videatur. Urbanus VIII. hanc calamitatem in omni hominum spe observatam habet, dum enim scopum jamjam ferire, & desideratâ sorte frui contendimus, mox vertente fortunâ, votis omnibus præcipitati, lubrico & incauto casu supini relabimur.

Spes sæpè, quò propinquior
Arridet, celeri fugâ
Exitus capitis adimit secundos.

149. P. Gallina avarum hominis pectus, inter inundantes divitiarum fluxus nunquam exaturandum, Tantalo non absimile dixit, qui mediis immersus aquis, epigraphen sustinet: SITIT IN AMNE. Verbis è quodam Urbani VIII. poëmate desumptis.

In medio illusus Tantalus amne sitit.

Inscribi etiam poterat, SITIT IN UNDIS. In rem præsentem Magnus Augustinus. *Divitiæ*, inquit, *non afferunt satietatem, sed inflammant cupiditatem; nam vidimus quosdam, cum haberent parvam pecuniam, parvis lucris fuisse contentos; sed postquam cœpit eis abundare, avaritia fauces non clausit, sed extendit; non irrigavit, sed accendit, poculum respuunt, quia fluvium sitiunt.* Unde Alciatus.

Heu! miser in mediis sitiens stat Tantalus undis,
Et poma esuriens proxima habere nequit.
Nomine mutato, id de te dicetur Avare,
Qui quasi non habeas, non frueris quod habes.

Breviùs Faustus Andrelinus.

Semper eget sitiens mediis ceu Tantalus undis
Inter anhelatas pauper avarus opes.

150. Tantalus, nativum avari ectypon, nunquam eas undas, quibus immersus abundat; sed præteritas semper, ac fugitivas appetit. Unde lemma. FUGIENTIA CAPTAT. Seneca. *Vidisti*, inquit, *aliquando canem missa à Domino frustra panis, aperto ore captantem? quidquid accipit, protinus integrum devorat, & semper ad spem futuri inhiat. Idem evenit nobis, quidquid expectantibus fortuna projecit, id sine ulla voluptate dimittimus statim, ad rapinam alterius erecti.* Scitè Horatius.

Tantalus è labris sitiens fugientia captat
Flumina. Quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. Congestis undique saxis
Indormis inhiàns, & tanquam parcere sacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.

Et Cornelius Gallus.

Imò etiam pœna est partis incumbere rebus,
Quas cum possideas, est violare nefas.
Non aliter sitiens vicinas Tantalus undas
Captat, & oppositis abstinet ora cibis.

Porrò etiam lascivus, Tantalo non absimilis, sensuum lenocinia studiosè quidem insequitur; at nihil exindè nisi caducas ac transitorias inanissimæ voluptatis umbras assequitur. D. Ascanius Ordeus Abbas hanc libidinis levitatem exactè perpendens, canit:

O dolcezza d' amor vana, e fallace,
Più de la neue al sole,
Più del onda di Tantalo fugace,
Stender l' auuido labbro ei semper suole
Ver l' onda, che desia:
Ma non si tosto egli la tocca, e fugge,
Ch' ella repente s' allontana, e fugge.
Così la gioia mia.
Passa più lieue di pennuto strale;
Ahi diletto di Amor pena infernale

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

151. Tametsi aquis totus innatet Tantalus, siti tamen penè rumpitur, cùm enim fallaces lymphæ inhiantis ori nunquam non illudant, semperque effugiant insequentem; idcircò vicinos latices arido ac sitibundo gutture, non sine immani supplicio, spectare cogitur. Lemma. FRUSTRANTUR FLUMINA MERSUM. Vel, FUGITIVA SEQUOR: Deploranda hæc avarorum est conditio, qui auri argentive affluent à propè submersi, novâ semper opum alienarum cupidine æstuant. Tullius, *Avaritia*, inquit, *nunquàm expletur, nec satiratur sitis cupiditatis: neque solùm eam qui habent, libidine augendi excruciantur; sed etiam amittendi metu.* Ecclesiastæ pronuntiatum est: *Avarus non implebitur pecuniâ*, nam

Avarus.

Cicer. Paradox. 1.

Eccl. 5.

Crescit amor nummi, quantùm ipsa pecunia crescit.

Emblematis construendi occasionem dedit illustris Musa Bonaventuræ Baronii, Ordinis Minorum de Observantia, ita canens.

Baron in metris miscell.

--- --- Refugis ubi Tantalus undis
Destituit sua pœna rerum: labentia mersum
Flumina frustrantur, simul & fugitiva sequentem
Irritant melimela famem. Sic æthere in alto
Inter opes it avarus inops, & egere negatis
Impatiens, nec tum docilis gaudere repertis.

152. Aquæ, quæ Tantalum circumfluunt, insequentem sitibundum miserrimè effugiunt. Unde D. Thesauri lemma. AFFLUUNT, SED EFFLUUNT. Ita sanè omnes divitiæ ac voluptates terrenæ, dum jamjam videntur possideri, evanescunt. Unde Magno Augustino asserente. *Voluptas transitura sine prudentia desideratur; verùm cum transierit, cum pœnitentia cogitatur.*

Divitiæ. Voluptates.

S Aug. de Verb. Ap. serm. 23. cap. 9.

T H E S E U S.

Caput. LV.

153. THeseus amicitiam cum Perithoo adeò arctam contraxit, ut hunc pro uxore accersenda ad inferos proficiscentem, Theseus seu Comes individuus, non sine vitæ ac salutis discrimine, sit secutus. Lemma. SIC DILEXISSE, NOCIVUM. Peccavit nimirum Theseus in amicitia cum Perithoo temerè magis quàm sapienter initâ. In proverbiis refertur: *Amicus usque ad aras:* Quod à Pericle, Atheniensium Duce clarissimo, profluxit; quem cum amicorum quispiam rogaret, ut in causa quadam, sua gratia, falsum pejeraret, reposuit, *oportet me commodare amicis, sed usque ad aras:* Olim enim jurantes aram tangebant. *Hæc igitur prima lex*, inquit Tullius, *in amicitia sanciatur, ut neque rogemus res turpes, nec faciamus rogati.* At multi, prò dolor! ne deserant amicum, deserunt honestatem, famam, salutem, cœlum, Deum. S. Augustinus: *Illam legem amicitiæ justissimam esse arbitror, quâ præscribitur, ut sicut non minus, ita nec plus quisque amicum, quàm se ipsum diligat.*

Amicitia vituperabilis.

S. Aug. l. 1. Soliloq. c 3.

154. Cùm anceps hæreret Theseus, quînam ex horrendis labyrinthi ambagibus sese expediret, Ariadna lini glomerem per muros injecit: cujus prehenso filo juvenis, cœca regens vestigia, salvus & incolumis evasit. Emblemati subscribes. HAC DUCE SECURUS. Quanti, quamque intricati & implexi sunt in aulis ac negotiis Principum labyrinthi? peribit hic Theseus, nisi per fidam Ariadnam explicetur. *Prudentiam*, Ariadnæ nomine intelligo *politicam*, & *polemicam*; fidelesque Consiliarios, quorum ductu secura ponat vestigia Princeps. Hesiodi sententia est apud Lipsium.

Prudentia.

Laudatissimus est, ipsus qui cuncta videbit;
Sed laudatus & is, qui paret recta monenti.

Lips de Civil. doctr. l. 3. c. 2.

Plin. in Panegyr. Trajan. Et Plinius. *Singuli*, inquit, *decipere poſſunt, & decipi: nemo omnes; neminem omnes fefellerunt.* Confirmat
Prov. 24 Salomon. *Salus ubi multa conſilia.* Cæterum, S. Roſarium haud incongruè filum dixeris, ab Ariadna
Rosarium. cæleſti, Virgine Deipara, hominibus explicatum, quo ſexcentos dæmonis ac mundi labyrinthos feliciter evaderent.

TRIPTOLEMUS.

Caput LVI

155. ADmodum infans erat, & in cunis vagiebat Triptolemus, quando Ceres, parvuli amore capta, cùm illum immortalem vellet, nutricis officium aſſumpſit, & lacte Divino rigavit alumnum.
Educatio. Unde lemma. EX LACTE IMMORTALIS. Hinc diſces, quanti referat, quo ſucco ac educatione primitùs imbuatur puer. Etenim cum lacte & educatione indoles illius & mores ſuguntur. Si educatio ſincera ſit, ſervabit humorem & odorem virtutis infans; ſin' vitioſa ſit: virus hoc totum imbibet alum-
Thren. 4 nus. *Lamiæ*, ut Threni conqueruntur, *nudaverunt mammam ſuam, lactaverunt catulos ſuos.* Quid aliud
Lac matris. ſunt iſt e lamiæ, quàm malæ parentes, tygrides potius & urſas, quam homines moribus præferre ſolitæ; quæ cum vitioſo lacte ac educatione peſſima malam peſtem in teneros fœtus transfundunt. Sic Salomon trecentarum uxorum maritus, & ſeptuaginta pellicum concubinus, matrem habuit adulteram Bethſabeam. Agrippina, Neronis mater, quod in omnes libidines eſſet effuſa, filium orbi peperit libidinis & crudelitatis monſtrum, uti teſtatur Cornelius Tacitus. Unde Diogenes, videns adoleſcentulum ex temulentia deſipere, dixit: *Ebrius te ſeminavit pater.*
S. Aug. lib. Confeſſ. S. Auguſtinus fatetur, ſe *lacte matris, Dei cultum & venerationem hauſiſſe.* Antonius Caracella Imp. ta-
Baron. ad Annum. 217. metſi ſæviſſimus, Chriſtianis tamen admodum pepercit: cauſam aſſignat Baronius, *quod lac nutricis Chriſtianæ ſuxerit.*

TITYUS.

Caput LVII.

Virgil. l. 6. Æneid. 156. TItyi jecur, à vulture dilaniatum, Virgilii ſubſcriptionem ſuſtinet, NEC REQUIES ULLA. Quiſquis in flagitiis Tityum ſequitur,
Conſcientia mala. opus eſt, vulturem, ſuam ſcilicet conſcientiam patiatur, carnificem nunquam moriturum: quia *ver-*
Iſa. 66. *mis eorum non morietur, & ignis eorum non extingue-*
S. Bern. in lib. de Anim. c. 3. *tur.* Graviter Doctor mellifluus. *Extorres cælo in carne cruciabuntur per ignem, in ſpiritu per conſcientiæ vermem. Ibi dolor intolerabilis, timor horribilis, fœtor incomparabilis, mors animæ & corporis ſine ſpe veniæ &*
Auceps. *miſericordiæ. Sic tamen morientur, ut ſemper vivant;*
Pet. Bleſ. Epiſt. 61. *& ſic vivent, ut ſemper moriantur.* Porrò Petrus Bleſenſis eos hac Tityi imagine repræſentat, qui labores ſuos omnes, otiumque totum aucupiis conſecrant, *Video quoſdam*, inquit, *quorum mentes avium delectatio totas occupando conſumit. Nonne iſti imaginem gerunt Tityi, cujus jecur Poëtæ referunt jugiter ab avibus devorari? nam ſatis devorantur ab avibus, qui hac avium curioſitate torquentur.* Lucretius opinatur,
Laſcivus. Tityi ſupplicio laſcivos animos, aſſiduis curis excruciari ſolitos, ſignificari.

Sed Tityus nobis hic eſt, in amore jacentes
Lucret. l. 3. *Quem volucres lacerant, atq; exeſt anxius angor:*
Aut alia quavis ſcindunt torpedine curæ.

157. Tityi jecur aſſiduo a crudeli vulturis morſu devoratur; renaſcente identidem ad pabulum jecore. Emblemati meus Concanonicus D. Gallina ſubſcripſit, ADACTO VULNERE CRESCIT. Neque
Ambitioſus. Libidinoſus. Avarus. enim ſive ligurientis fames, ſive pabuli quotidie recreſcentis materies, unquam deficit; uti Abbas Ferrus hoc lemmate ſignificat. NEC GULA, NEC ESCA. Ita omninò qui ambitioni, libidini, aut avaritiæ ſtudent, quo plus exiſtimationis, voluptatis, aut opum ipſis accreverit, eò ardentiore fame in eas
Damnati. ſe effundunt. Damnati quoque eâ imagine exhibentur, quippe qui rodentes ſuos vermes nunquam dilaniando ſaturos, nec corda ſua, in mille mortes identidem renaſcentia, unquàm defectura ſentient.
Ovid. Triſt. Ovidius.

Sic inconſumptum Tityi, ſemperque renaſcens,
Non perit, ut poſſit ſæpe perire, jecur.

Remorſus conſcientiæ. Mens conſcia mali, ob aſſiduum queritantis conſcientiæ remorſum, haud aliter, atque ab infernali vulture Tityus arroditur. Natalis Comes. *Aliqui*, in-
Natal. Com. Mythol. l. 6. cap. 20. quit, *vultures illos Tityi, præteritorum ſcelerum recordationes eſſe cenſuerunt, quæ animum aſſiduè vellicant peccantium, eumque torquent.* Vide ſis Macrobium,
Macrob. de Somn. Scip. c. hac de re prolixè diſſerentem. De mala conſcientia pulchrè, ut ſolet, S. P. Auguſtinus. *Non fugit ſeipſam*
S. Aug. tract. in Joan. *mala conſcientia, non eſt quo eat, ſequitur ſe, imo non recedit à ſe, peccatum enim, quod facit, intus eſt; fecit peccatum, ut aliquam corporalem carperet voluptatem; voluptas tranſit, peccatum manet; præterit, quod delectabat; remanſit, quod pungat.*

158. Tityi viſcera, ſi Poëtis fidem habeas, ab immani vulture ſine ullo fine apud inferos crudeliſſimè depaſcuntur; utpote ſemper in novam lanienam renaſci ſolita. Unde lemma. NEC FIBRIS REQUIES DATUR ULLA RENATIS. Verbis è
Virgil. Æneid. Virgilio mutuatis.

--- *Roſtroque immanis vultur adunco*
Immortale jecur tundens, habitatque ſub alto
Pectore, nec fibris requies datur ulla renatis.

Conſcientia mala. Ita peccator aſſiduis conſcientiæ morſibus arroditur, neque corroditur; & ſic perennem ſuſtinet pœ-
S. Bern. de Conſ. cap. 12. næ identidem recrudeſcentis ærumnam. Pulchrè S. Bernardus. *Hic eſt vermis, qui non moritur, memoria præteritorum. Nec ceſſat rodere conſcientiam, eâque paſtus eſcâ utique inconſumptibili perpetuat vitam. Horreo vermem mordacem, & mortem vivacem. Horreo incidere in manus mortis viventis, & vitæ morientis. Hæc eſt ſecunda mors, quæ nunquàm peroccidit, ſed ſemper occidit. Quis det illis ſemel mori, ut non moriantur in æternum?*

159. Eidem Emblemati ſubſcribes, NON PERIT, UT SÆPE PEREAT. Verbis ex Ovidio
Ovid. Triſt. deſumptis.

Vivimus, ut nunquam liceat finire dolores,
Et gravior longâ ſit mea pœna morâ.
Sic inconſumptum Tityi, ſemperque renaſcens
Non perit, ut poſſit ſæpe perire, jecur.

Infernus. De æterna inferorum morte id intelligas velim. In
S. Aug. de Civ. Dei c. hanc rem S. Auguſtinus. *Si anima in pœnis vivit æternis; mors potius dicenda illa eſt, quàm vita: nulla quippe major & pejor mors, quàm ubi non moritur mors;* juxtà illud Poëtæ:

Immortale malum nullâ delebile morte.

Sed quod animæ natura, per id, quod immortalis creata eſt, ſine qualicunque vita eſſe non poteſt: ſumma mors ejus eſt alienatio à vita Dei in æternitate ſupplicii.

Æternitas. 160. Æternitas, temporum incrementis identidem novis, ac nunquam defecturis reſarciri ſolita, Tityi pectori non abſimilis videri poſſit; cum lemmate, ABSUMPTA RESARCIT. Vel, SUGGESTU VULNERA COMPLET. Verbis è Tertull. deſumptis, ubi de ſtatua ſalis Uxoris Loth canit.

Durat

Durat adhuc, etenim durâ statione sub æthra
Nec pluvius dilapsa situ, nec diruta ventis
Quin etiam si quis mulctaverit advena formam,
Protinus ex sese suggestu vulnera complet.

Idipsum etiam de Inferorum suppliciis dixerim. Verè S. Gregorius. *Anima mortaliter est immortalis, & immortaliter mortalis. Ita enim immortalis est, ut mori possit; ita mortalis est, ut mori non possit. Nam beate vivere, sive per vitium, sive per supplicium perdit. Essentialiter autem vivere, neque per vitium, neque per supplicium perdit.*

ULYSSES.
CAPUT LVIII.

161. Mundi blanditiis aures nunquam esse commodandas, sed semper obturandas, ab Ulysse discas velim; qui in navigio Sirenibus vicinus, epigraphen tenet; OBSERATIS AURIBUS. Cassiodorus. *Cogitavit* (Ulysses, *felicissimam surditatem, ut, quam vincere intelligendo non poterat, melius non advertendo superaret.* Et S. Valerianus, *Quoties cunque dulci voce mulcetur auditus, ad turpe facinus invitatur aspectus, nemo insidiosis cantibus credat, nec ad illa libidinosa vocis incitamenta conspiciat, quæ, cùm oblectant, sæviunt; cùm blandiuntur, occidunt.*

162. Ulysses Sirenibus intra navim vicinus, epigraphen refert. SURDITATE SECURUS. Neque enim adversùs effrontes meretricis assultus securiùs triumphabis, quàm si allicientis invitamentis aures, venustati verò oculos præcludas. Proindè Poëta.

Auribus obstructis Syrenas fugit Ulysses,
Si fugis hanc, aures obstruito, atque oculos.

Id quod in omni occasione mala observes velim. Unde Philo Hebræus Abelē, quòd fratri deambulaturo comitem se junxerit, modestè redarguit, quippe qui saluti suæ adversùs notā Caini tyrannidem melius consulere, socium respuere, aurêsque invitanti surdas objicere debuisset. *Debuerat recusare, & provocationem inimici contemnere, tergiversari enim præstat, quàm vinci, &c.* Verè S. P. Augustinus. *Mors ad animas nostras ingreditur per visum oculorum, & auditum aurium.*

163. Ulysses, Polyphemum excæcans, à D. Emmanuele Thesauro epigraphen recepit. MENS UNA SAPIENS PLURIUM VINCET MANUS. Opportunè Lipsius; *Mihi*, inquit, *PLUS MENTEM, QUAM MANUS valere; plus industriam, quàm omnes opes.* Magis propriè in rem præsentem Euripides, cui & Emblematis titulus & doctrina debetur, *Viri prudentia facit*, inquit, *ut benè habitentur civitates, itemque familia: & ad bella magnum ejus momentum est. Consilium enim sapienter initum multas manus vincit.*

164. Patres Societatis JEsu in Belgio Ulyssem Symboli loco statuerunt, qui, ad navigii malum religatus, aures admotis manibus obsepiebat; frustra circa navim ludente Sirenum choro. Lemma. CANITIS SURDIS; CANITISQUE LIGATIS. Religiosos, Veneris, cæterarumque voluptatum lenociniis frustra tentandos, hæc imago asserit, utpote castitatis voto religatos, & nonnisi Divinis inspirationibus intentos. S. P. Augustinus. *Quia jam vovisti, jam te adstrinxisti; aliud tibi facere non licet. Non talis eris, si non feceris quod vovisti, qualis mansisses, si nihil tale vovisses. Minor enim tunc esses, non pejor; modò autem, quod absit, miserior, si Deo fidem fregeris: quantò beatior si persolveris.*

165. In fatis erat, Trojam nunquam expugnatum iri, quamdiu Palladium, seu Palladis statua, in eâ servaretur. Cujus rei non ignarus Ulysses, assumpto sibi comite Diomede, simulachrum illud surripuit, urbemque cepit. Lemma. HOC SPOLIATA, PERIBIT. Palladii nomine sacram religionem, cultumque Divinum intelligas, quæ si labefactetur aut loco moveatur, extremam civitati perniciem affert; Est enim religio fulcrum Imperii, basis reipublicæ, munimentum regnorum, & anchora sacra; quâ motâ, turbantur omnia, & certissimo naufragio exponuntur; In Ulysse verò & Diomede hæreticos agnoscas, qui novi Evangelii lucernâ tecti, initio quidē fraudulentis verbis, postea ostentatis armis, subeunt urbes catholicas, & inde Palladium, hoc est, sinceram, castam, antiquam, orthodoxam religionem, ex quâ salus omnium pendet, convellunt & exterminant. Religio. Salus Reipublicæ.

Præterea Palladio significatur, sapientiæ præsidio feliciter Respublicas administrari atq; florere. Juxta Salomonem, *Multitudo sapientûm sanitas est orbis terrarum, & Rex sapiens stabilimentum populi est.* Plato dicere solebat, tum demùm benè cum rebus humanis actum iri, si vel Philosophi regnarent, vel Reges Philosopharentur. *Væ tibi terra, cujus Rex puer est, & cujus Principes manè comedunt.* Cæterùm Divina Pallas, Maria Virgo, ita homini est necessaria, ut sine illâ Tartareo Ulyssi haud dubiè sit in prædam cessurus. S. Bernardus Deiparam alloquens, *Sicut à te despectus*, inquit, *& aversus, necesse est, ut pereat; sic ad te reversus, & à te respectus, impossibile est, quod pereat. Filioli mei, hæc peccatorum scala, hæc mea maxima fiducia, hæc tota ratio spei meæ.* Sapientia salus populi. Sap 6. Eccl. 10. Maria V. S. Bernard. in serm de B. V.

166. Ulysses Polyphemum Pastorem, generosissimi vini poculo sopitum, fraudulenter ac miserè exoculavit. Lemma. OCULIS TEMULENTIA PRIVAT. Nempe Pastores & Prælati, vino nimiùm quantùm dediti, mentis oculos amittunt, sicque assiduâ suâ potandi libidine, non sine gregis commissi interitu, prudentiam omnem extinguunt. Unde Apostolus Episcopum voluit esse *Sobrium, prudentem, non vinolentum.* Et Diaconos *non multo vino deditos.* Chrysostomo teste. *Nihil est ita dæmoni amicum, sicut ebrietas & lascivia, quæ est mater omnium vitiorum. Ante omnia autem vitetur a Clericis, quæ omnium peccatorum radix ac nutrix est.* Certè, quod idem Chrysostomus testatur, *multo consilio & prudentiâ opus est pastori, & mille, ut dicitur, oculis ad speculandam undique hebetudinem animarum, quas gubernat:* Quid ergò Pastore indigniùs, quàm ebrietas, oculos mentis obtenebrans, ac penitùs excæcans? Prælatus vino deditus. 1. Tim 3. 2. Ibid. n. 8. S. Chrysost. in Matth. Idem Dialog lib. 1.

167. Ajax Telamonius, quod ab Ulysse in judicio victus esset, præ ira insaniens, pecorum gregem occidit; ratus, se Ulyssem cum sociis interficere. Epigraphen è Virgilio addidi. PRÆCIPITANT FUROR IRAQUE MENTEM. Ita homines, iracundia odioque correpti, penitùs insaniunt, ac velut œstro perciti, bestias pro hominibus, homines pro bestiis habent; nec rarò Innocentes judicant nocentes: Sic canis in lapidem sævit, quem aliena manus projecit. Juxta Poëtam Lyricum: *Ira, furor brevis est.* Seneca brevem insaniam vocat. Cato iratum ab insano, nonnisi tempore distare affirmat, *Magis videndum est*, inquit rursùs Seneca, *quam multis ira per se nocuerit: alii nimio fervore rupere venas, & sanguinem supra vires elatus clamor egessit, & luminum suffudit aciem, in oculos vehementius humor egressus; & in morbos graviores recidere*: Tum subdit; *nulla celerior ad insaniam via. Multi namque continuaverunt iræ furorem, nec quam expulerant mentem, unquam receperunt.* Rectè Cicero: *Iratos*, inquit, *propriè dicimus exisse de potestate id est, de consilio, de ratione, de mente.* Quid quæso insano aut furioso similiùs, quàm quod teste Virgil. l. 1. Æneid. Iracundia. Senec. l. 2. de Ira, c. 35

eodem Romano Philosopho, Caligula Imperator, ob turbata pluviis spectacula, Jovem ipsum in duellum provocârit; exclamans: *aut tolle me, aut ego te.* Atque his dictis, sagittarios suos in cœlum tela vibrare jussit, quæ relapsa, subjectorum capita graviter sauciabant.

Voluptas noxia.

168. Providè aures suas cerâ obturavit Ulysses; nam Sirenum cantus adeò blandus erat prænavigantibus, ut in profundissimum somnum traherentur, sopitique vel cum navibus in scopulos allideretur, vel in mare detracti necarentur, tanto numero, ut littora passim naufragorum ossibus scaterent. Lemma è Claudiano subjunges. MORTEM DABIT IPSA VOLUPTAS. Nempe *voluptatum illecebræ*, Cicerone teste, *mentem à sua sede ac statu dimovent, corrumpunt animum, nullaque capitalior pestis à natura hominibus data est. Quas qui sequitur, miserandum rationis facit naufragium; qui declinare cupit, earum incantamentis aures non præbere, sed occludere debet.* Audi S. Hieronymum. *Et ego non integra rate vel mercibus, nec quasi ignarus fluctuum, & indoctus nauta præmoneo: sed quasi nuper naufragio ejectus in littus timida navigaturis voce denuntio: In illo æstu, charibdis luxuriæ salutem vorat. Ibi ore virgineo ad pudicitiæ perpetranda naufragia Scyllæum renidens libido blanditur. Hic barbarum littus, hic diabolus pirata cum sociis portat vincula capiendis. Nolite credere, nolite esse securi; licet in modum stagni refusum æquor arrideat, licet vix summa elementi terga crispentur, magnos hic campus montes habet. Intus est periculum, intus hostis. Expedite rudentes, vela suspendite, crux antennæ figatur in frontibus.*

Claud. Epig. de Siren. Cicer. 1. Paradox.

S Hieron. Ep. ad Heliod.

VULCANUS. *Cap. LIX.*

171. VUlcanus, Jovis & Junonis filius, ob deformitatem cœlo est exturbatus, & in subterraneas Ætnæ cavernas dejectus. Lemma. AGITUR DEFORMIS OLYMPO. Hominis anima, tametsi summo Deo nata, cœlo tamen extorris agitur, si labem aliquam lethalem contrahat. Disertè Joannes Apocalypticus. *Non intrabit in eam aliquid coinquinatum.* Testis est Lucifer, qui inter creaturas nobilissimus, ob unicam superbiæ maculam, cœlo est præcipitatus. S. P. Augustinus in illud Psalmi, *Beati immaculati in via*, ait, *tanquam diceret, scio quid velis; quæris beatitudinem. Si ergò vis esse beatus, esto immaculatus.* Eodem Emblemate significatur, filium, moribus degenerem, è censu hæredum ac liberorum esse expungendum.

Apoc. 21. 27. Peccat[...]

S. Aug. in Psalm. 1[...]

Filius degener.

EX VETERI TESTAMENTO.

ADAMUS *Cap. LX.*

Contemptus mundi. Homo quid? S. Aug. in Sentent. sent. ultima. Nobilitas.

169. ADam, à Deo ex luto effictus, epigraphen sustinet. OMNES EX EODEM LUTO. Hæc nimirum gentis humanæ origo est, hæc prosapia. Disce ergo, ò homo, tam te ipsum, quàm mundum contemnere. Disertè S. Augustinus. *Divitiis flores, & majorum nobilitate te jactas, & exultas de patria, & pulchritudine corporis, & honoribus, qui tibi ab hominibus deferuntur: respice teipsum, quia Mortalis es & quia terra es, & in terram ibis. Circumspice eos, qui ante te similibus splendoribus fulsère: ubi sunt quos ambiebant civium potentatus? ubi insuperabiles Imperatores? ubi qui conventus disponebant & festa? ubi equorum splendidi invectores? ubi exercituum duces? ubi Satrapæ tyrannici? nunc omnia pulvis, nunc omnia favillæ, nunc in paucis versibus eorum memoria est. Respice sepulchra & vide, quis servus, quis Dominus, quis pauper, quis dives? discerne, si potes, vinctum à Rege, fortem à debili, pulchrum à deformi. Memor itaque naturæ ne extollaris aliquando, memor autem eris, si teipsum respexeris.* Nec aliter Euripides.

Superflua est oratio, nobilitatem
Si mortalem laudaverimus.
Olim enim cùm primum nati sumus,
Et mater tellus homines formavit,
Omnibus consimilem largita est faciem.
Peculiare nihil habemus. Sed una
Generis eadem origo
Nobiles ac ignobiles produxit.

Reus. Class. 3. Symb. 40

Nicolao Reusnero teste, Ferdinandi Imperatoris dictum erat, Boni viri & boni vini originem non esse curiosè indagandam; nam ut interdum loco non nimis celebri generosum vinum nascitur, sic ex loco & genere humili sæpè prodeunt laudatissimi.

Nobilitas hominis.

170. Eidem Emblemati inscriptionem ex Horatio subjunges, OMNES EODEM COGIMUR. Ut enim vasa omnia, sive nobilia sive ignobilia, eodem luto, eâdemque figuli manu concrescunt, ita homines indiscriminatim nullâ aliâ origine constant, nisi *limo terræ*, ceu causâ materiali, & Deo, ceu causâ efficiente. Unde Hieremias domum figuli intrare jussus est, ut matricem & originem suam, lutum scilicet, contemplaretur. Hoc ipsum more suo doctè ac piè expendens S. Rupertus Abbas, *Duo*, inquit, *advertere à Moyse dicta sunt, quæ diligenter operæ pretium est: quia scilicet formavit Deus hominem, & non undecunque, sed de limo terræ. Hoc namque, sicut dignum erat perpendentes homines sancti, hunc ipsum Creatorem suum, Plasten; seipsos autem lutum appellaverunt, eleganti confessione, & lachrymosâ declamatione: & nunc Domine*, inquit Isaias, *Tu Pater noster es, & nos lutum: & fictor noster, & opera manuum tuarum omnes nos, &c.* In rem præsentè S. Gregorius Nazianzenus.

S. Rup. [...] c. 20. [...] Trinit. Isa. 64. S. Greg. Nazian. Carm.

Ludis? ego at tantum specto (par omnibus ortus
Argilla est etenim) si bonus, anne malus?
Omnibus est eadem pellis. Nos patria opesque,
Nos tamen & tumidos reddit inane decus.
Vana quid ergò refers? patriam? genus? haud mihi ficta,
Haud mihi busta placent; temet ego aspicio.
Omnibus est idem pulvis, fictorque tyrannis,
Non natura homines scidit in ista duo.

Hominis fragilit[...]

172. Adam è limo terræ in formam pulcherrimam erectus, epigraphen tenet. DUM EFFINGITUR, DIFFRINGITUR. Innuit videlicet, Adamum, ceu vas nobilissimum, vix à Deo in hanc lucem effictum, mox egisse rimas, & culpæ originariæ vitio ruptum esse. Pulchrè S. Augustinus. *Primus homo, cadens è manu figuli, fractus est.* Et S. Rupertus Abbas. *Itaque nos cum legimus, quia formavit Deus hominem de limo terra; non discutiendum nobis est, cur ita fecerit, sed potius illud timendum unicuique nostrum de se ipso, ne vas, quod fecit ipse, dissipetur in manibus ejus, & hoc abjecto, faciat aliud vas, sicut placuerit in oculis ejus.* De Adamo argutè canit P. Joannes Bapt. Masculus.

S. Aug. [...] verb. Apost. [...] 11. ca[...] S. Rup. loc. c.

P. Jo. B[...] Mascu[...] 51. Em[...]

Pulchrè te author effinxit è pulvere,
At turpiter culpa diffinxit in cinerem.
Ex argilla concretus & luto, penè dum effingeris, diffringeris.
Diem tibi natalem fecisti emortualem.
Ultimus animantium evocatus ad vitam, primus ad mortem.

173. Eidem Emblemati subscribes, E TERRA

3.19. IN TERRAM. Maledicto enim Divino adversùs perduellem hominem à Deo decretum est, *Pulvis es, & in pulverem reverteris.* Unde Zosimus redeunte Paschate ad locum, à S. Maria Ægyptiacâ conditum, reversus, eam jacentem ac mortuam reperit, ac propè illam in terrâ scriptum. *Sepeli Abba Zosime miseræ Mariæ corpusculum; terram redde terræ, & pulverem pulveri.* Opportunum in rem præsentem censui Epithaphium, Adamo, Terræfilio, ab Emmanuele Thesauro, Patritio Taurinensi, statutum.

Hic ille jaceo, per quem omnes jacent?
Nec orbus, nec posthumus fui,
Sed Patris expers.
Matrem habui, quæ me habet,
Cùm omnia scirem, ut plura scirem, desipere capi,
Virorum sapientissimus, dementor à fœmina,
Quàm malesuada!
Beatæ sylvæ dum fructus carpo, sylvam amitto,
Ex Rege agricola.
Quia Numen non colui, terram colui.
Uxor me immortalem peremit, uxorem ego,
Uterque omnes.
Tum verè conjuges, cum uno jugo vincti.

Cæterùm etiam gressu utilissimo *è terrâ in terram* transimus, si nobis frequentem originis ac mortis nostræ contemplandæ legem statuamus. D. Augustinò teste. *Bonum est homini, ut redeat ad pulverem suum: si enim te confessus fueris pulverem, Deus de pulvere faciet hominem.* Et S. Rupertus Abbas. *Vide quàm terribiliter hominem, qui existimavit iniquè, quod esset Deo similis, arguat, & statuat eum contra faciem suam dicendo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris. Hujus sententiæ percussionem adeò natura sentit, ut hominibus antiquitùs in summâ afflictione pro maximo doloris instrumento capita cinere aspergere solenne fuerit, &c.*

174. Protoparentes nostri, pelliceis à Deo tunicis vestiri, epigraphen tenent. NECESSITATI, NON LUXUI. Enimverò primæ vestes, quibus Deus illos contexit, simplices fuerunt ac nativæ, ad necessitatem, non ad ornamentum compositæ; nobis nimirum ideam quandam exhibendo, quâ nostras vestes, non luxui aut superbiæ, sed protegendo tuendoque corpori accommodaremus. Proinde S. Ambrosius. *Decor corporis*, inquit, *non sit affectatus, sed naturalis, simplex, neglectus magis, quàm expeditus, non pretiosis & albentibus adjutus vestimentis, sed communibus, ut honestati vel necessitati nil desit, nil accedat nitori.* Et alibi. *Neglecta decoris cura plus placet. Et hoc ipsum, quòd nos non ornamus, ornatus est.* Salomonis monitum est. *In vestitu ne glorieris unquam: nec in die honoris tui extollaris.* Alexander Severus Imp. ob humilem vestitum ab aulicis reprehensus, respondit. *Imperatoria majestas constat virtute, non corporis cultu.* Huic non dissimilis Alphonsus Aragonum Rex, *Malo*, inquiebat, *moribus & authoritate meos excellere, quàm diademate & purpurâ.*

175. Adamus, foliis ficulneis amictus, epigraphen sustinet. PUDORI, NON CULTUI. Vestis quippe in pœnam & tegumen peccati, non in cultum data est. Innocens Adamus creatus est nudus & in primâ suâ, beatâque sorte nudus permansit, donec erubescentiâ per peccatum injectâ, coactus fuerit sese veste, è foliis ficulneis consutâ, tegere. Unde divites ob vestium splendorem erubescere magis, quàm superbire deberent, cùm non sint aliud, nisi stigma peccati, velamen concupiscentiæ, tegmen pudoris. Ut adeò meritò exclamet S. Clemens Alexandrinus. *Pudet me, ut verè dicam, cùm videam tantum opum effundi ad tegenda pudenda.* Laudat deinde, & admiratur veterem Lacædæmoniorum civitatem, quæ solis meretricibus floridas vestes ac mundum muliebrem gestare permisit, cultu omni, à probis fœminis ablato.

EVA. Cap. LXI.

176. Eva, è costâ Adami formata, Symboli loco epigraphen reddit. NEC DOMINA, NEC ANCILLA. P. Benedictus Pererius interrogans, cur Eva facta sit ex latere & costâ Adæ potiùs, quàm ex capite, pede, vel aliâ corporis parte? respondet. *Noluit Deus Evam effici ex supremâ vel anteriori corporis Adæ parte, ne mulier potior haberi vellet, virumque imperio regere, & primas humanæ societatis sibi vendicare. Noluit tamen ex posteriori vel inferiori corporis parte eam formari, ne vir fœminam multò inferioris & humilioris conditionis, quàm ipse est, æstimans, contemptui haberet, ac veluti ancillam duceret. Ex latere igitur, hoc est, ex media corporis parte sumpta est, ut mediocri apud virum dignatione habeatur, &c.* Nec aliter D. Thomas. *Conveniens fuit,* inquit, *mulierem formari de costa viri. Primò quidem ad significandum, quod inter virum & mulierem debet esse socialis conjunctio: neque enim mulier debet dominari in virum, & ideo non est formata de capite: neque debet à viro despici tanquàm serviliter subjecta; & ideò non est formata de pedibus.* Mulierem, marito suo imperantem, hoc disticho descriptam accipe.

Uxor. Perer. in Gen c. 2. v 12. q. 4.

S.Tho. 1. p. q. 92. a. 3.

Ducit, agit miserum, quò vult, Quintina maritum,
Grammatici fugite hinc; hac vir, & hic mulier.

177. Eva, Adamo vicina, dum ex arbore scientiæ boni & mali pomum decerpit, epigraphen sustinet. SIC DIDICISSE NOCET. Ut primùm enim serpenti auscultârunt, mox *aperti sunt oculi amborum*, sicque, quod saluberrimè ignorâssent, in suam suorumque extremam perniciem didicerunt. Aperti enim sunt oculi amborum, *non ad videndum*, uti doctè advertit S. Augustinus, *nam & antea videbant, sed ad discernendum inter bonum quod amiserant, & malum in quod inciderant.* Et subjungit. *Hoc itaque cognoverunt, quod feliciùs ignorarent, si Deo credentes & obedientes non committerent, quod eos cogeret experiri, infidelitas & inobedientia quid nocerent.* Nam, ut alio loco docet. *Melior est fidelis ignorantia, quàm temeraria scientia.* Adami filios minimè degeneres se probant, qui scientiam è libris obscœnis aut hæreticis colligere tentant; sic enim (quis ambigat?) *didicisse nocet.* In libros obscœnos jure commotior Tullius. *Molliunt*, inquit, *animos nostros, nervos omnes virtutis elidunt.* Ipsemet Ovidius, ob hoc ab Augusto in exilium relegatus, cautè monet.

Scientia mala.

S. Aug. l. 14 de Civit. c. 17. Ibid.

S. Aug. de Verb. Ap. serm. 20. c. 3.

Libri obscœni.

Cic. l. 2. Tuscul. quæst.

Eloquar invitus, teneros ne tange Poëtas;
Submoveo dotes impius ipse meas.

Certè pestilentissima hæc volumina nil aliud sunt Origeni, quàm ranæ Ægyptiacæ; Hieronymo glandes & siliquæ porcorum; Augustino flumina Tartarea, in quibus miserè devolvitur ad inferos humanæ gentis pars magna.

178. Eva à loquente serpente, & Adamus à blandiente Eva seducti, epigraphen legendam offerunt. IN LINGUA VENENUM. Adeò enim fatale est linguæ toxicum, ut non in protoparentes modò, sed in omnes omninò posteros damno prorsus irreparabili emanârit. Præclarè S. P. Augustinus. *Lingua, inquietum malum, plena veneno mortifero, utique nocentiore, quàm bestiarum est, atque serpentum: nam illud carnem interficit, hoc verò animam.* Et meus Concanonicus Hugo de S. Victore. *Lingua dicitur, quia linguit adulando, mordet detrahendo, attrahit mentiendo,*

Linguæ venenum.

S Aug lib. de Nat. & Gra c. 5. Hug Vict. l. 2. de Anima.

tiendo ligat, & ligari non poteſt: labilis eſt, & teneri non poteſt, ſed labitur & fallitur. Labitur ut anguilla, penetrat ut ſagitta, tollit amicos, multiplicat inimicos, &c. Amaſis Ægyptiorum Rex, Plutarcho teſte, Biantem Priæneum monuit, ut, cùm ſacrificatæ victimæ adeſſet, optimum ſibi ex illâ, ac peſſimum ſubmitteret. Ille nil cunctatus, linguam miſit, quam ſimul & optimam & peſſimam eſſe partem crederet.

Gula. 179. EVa, malum vetitum decerpens, & Adamo offerens, epigraphen tenet. E MALO NASCITUR OMNE MALUM. De hoc non ſine ingenio P. Joan. Bapt. Maſculus.

Non aureum fuit malum, quod ſæcula
Fecit ferrea.
Non ſuave fragravit, per quod natura
Computruit.

S. Greg. l. 30. Moral. Ita nimirùm, Gregorio Magno teſte, *Dominante gulæ vitio omne, quod homines fortiter egerunt, perdunt. Et dum venter refringitur, ſimul omnes virtutes obruuntur.* Innocentius Papa, *Gula*, inquit, *paradyſum clauſit; primogenitum vendidit, ſuſpendit piſtorem, decollavit Baptiſtam; Nabuzardam, Princeps coquorum, templum incendit, & Jeruſalem totam evertit: Balthaſar in convivio manum contra ſe ſcribentem aſpexit, & eâdem nocte interfectus eſt à Chaldæis.* Cæterùm ex hac icone collige, quàm vili pretio, voluptatulâ nimirum breviſſimâ ac tenuiſſimâ, à ſtultis peccatoribus vendatur diabolo æterna beatitudo: id quod non ſine dolore queritur S. Bernardus, *Diabolus*, inquit, *porrigit pomum, & ſurripit paradyſum.*

Innoc. de vilitate conditionis hum.

Voluptas.

S Bernard. Tract. de Grad. Humil. c. de Curioſis.

A B E L.

CAPUT LXII.

Sacrificium. S. Auguſt. in Pſal 49. 180. ABelis ſacrificium, cælitus inflammatum, epigraphen tenet. ARSERAT IPSE PRIUS. è S. Auguſtini doctrinâ. *Totus exardeſcat igne amoris Divini, qui vult offerre Deo holocauſtum.* Unde Cainus in amoris Divini negotio penitus frigeſcens, Dei complacentiam & à ſe, & à muneribus ſuis longiſſimè avertit. Scitè in rem præſentem S. Rupertus Abbas, de Abelis & Caini oblationibus ait: *Cultu vel religione parem uterque hoſtiam obtulit, & proindè rectè uterque obtulit, ſed non rectè diviſit. Nam Cain, cùm Deo offerret ſua, ſe ipſum ſibi retinuerat, repoſitum habens cor in cupiditate terrena. Hujuſmodi portionem Deus non accepit, ſed per ſe inquit, fili præbe mihi cor tuum. Porrò Abel primò cor ſuum, deinde rem ſuam offerendo, plurimam hoſtiam per fidem obtulit.* S. Auguſtinus diſputans, unde Deo Cain diſplicuerit, & curis non æquè in munera illius ac fratris Abel reſpexerit? tandem reſpondet. *Quia Cain malè dividebat, dans Deo aliquid ſuum; ſibi autem ſeipſum. Quod omnes faciunt, qui non Dei, ſed ſuam ſectantes voluntatem, offerunt tamen Deo munus.* Prorsùs quidem ſtolidè; quando *Regnum cœlorum*, ut idem Sanctus ait, *aliud non quærit pretium, quàm te ipſum: tantumque valet quantùm es tu. Te ergò da, & habebis illud.*

Oblat… Deo fa… S. Rup… Geneſ…

S. Aug… de Civ… cap. 7… Idem ſ… de Om… S… man. …

181. Sancti Patres & Sacræ Scripturæ interpretes communiter docent, ſignum illud, quo Deus ſibi oblationem Abelis, non verò Caini, placere declaravit, fuiſſe ignem è cœlo miſſum, qui Abelis ſacrificia conſumpſit, Caini muneribus penitus intactis. Unde quando vulgata Biblia legunt, *reſpexit Dominus ad Abel & ad munera ejus*, Theodotion è Græco vertit, *inflammavit Dominus ſuper Abel & ſacrificium ejus.* Quare Abelis ſacrificiû, cæleſti igne inflammatum, hoc lemmate notabis. IGNE PROBATUR. Idipſum nobis è S. Miſſæ ſacrificio evenire aſſolet, ad quod ſi dignè acceſſerimus, ingentem charitatis Divinæ ardoré intra pectora noſtra cælitùs demiſſum ſentiemus

Geneſ…

Sacrif… Miſſæ…

mus. *Tanquam leones ignem ſpirantes*, ut loquitur S. Chryſoſtomus, *ab hac menſa recedimus, facti diabolo terribiles.*

182. Abel à Caino fratre interfectus, epigraphen ex Ovidio mutuam habet. TANTA EST DISCORDIA FRATRUM. Adeò enim inveterata eſt fratrum diſcordia, ut jam ab ipſo naſcentis mundi exordio ad hæc uſque tempora gliſcat. Abelem occidit Cain, Iſmaëlem hæreditate & domo patria ejecit Iſaac, Eſau optimum fratrem Jacobum odio fatali eſt perſecutus, Fratres Joſephi adversùs iſtum, invidiâ ſtimulante, nil niſi cædem cogitârunt; Eliab, natu maximus filiorum Iſai, fratrem ſuum David, cùm monomachiam contra Goliathum moliretur, ſuperbiæ ac nequitiæ inſimulavit. Abſalon, impius Davidis filius, Ammonem fratrem interfecit. Adonias, itidem Davidis filius, regnandi libidine exæſtuans, Salomonem regno & vitâ exuere conatus eſt; Polynicis & Eteoclis fratrum tanta fuit diſcordia, ut non ſolùm in vitâ conciliari nunquam potuerint, ſed inſuper, cùm in prælio mutuis vulneribus concidiſſent, unus rogus conjuncta illorum cadavera tolerare noluerit. Unde Statius.

Ecce iterùm fratres, primus ut contigit artus
Ignis edax, tremuêre rogi, & novus advena buſto
Pellitur, exundant diverſo vertice flammæ.

Et Lucanus.

Scinditur in partes, geminoque cacumine ſurgit
Thebanos imitata rogos.

Et certè quanta etiamnum inter fratres, non tantùm carnales, ſed etiam (quod maximè dolendum) ſpirituales, Chriſtianos & Religioſos fovetur diſcordia! *Dolendum eſt*, inquit non ſine dolore Magnus Africæ orbiſque totius parens Auguſtinus, *ut qui ſecundùm carnem fratres ſumus in Chriſti corpore, non in una ſocietate vivamus.* P. Joannes Baptiſta Maſculus Abeli ſequens elogium poſuit.

Tu quidem factus ovium paſtor,
Tanquam præcidanea cecidiſti victima.
Dum gregem à lupinis tutaris inſidiis,
In fratrem incidiſti lupum.
Quod tua divinitus arſiſſet hoſtia,
Exardeſcens ille hoſtili ira, te mactavit hoſtiam.

CAINUS. Caput LXIII.

183. Cainus, agente conſcientiâ vagus, tremens ac profugus, epigraphen tenet. NEMO SE IPSUM EFFUGIT. Quocunque enim ſceleſtus ille fugerat, conſcientiam nunquam non vellicantem, ac veluti inquilinum carnificem, expertus eſt. Unde iteratæ ipſius voces, *Omnis, qui invenerit me, occidet me. Quia*, interprete S. Hieronymo, *ex tremore corporis, & furiata mentis agitatu, quiſque me eum eſſe intelliget, qui mereatur interfici.* Et S. Ambroſius. *Sum catharma, ſum anathema, ſum odium Dei & hominum, non potero evadere, quin ab aliquo occidar.* Præclarè, ut ſolet, S. Auguſtinus. *Judicis tribunal eſt in mente tuâ, ſedet ibi Deus, adeſt accuſatrix conſcientia, tortor, timor.* Denique ad lemmatis præſentis mentem accommodatè Seneca. *Nullum conſcium peccatorum tuorum magis timueris, quàm temetipſum; alium enim potes effugere, te autem nunquàm, nequitia enim ipſa eſt ſui pœna.*

184. Cainus Enochiam, urbium primam, veluti tutum pro fratricidâ latibulum, condidit, Lemma, MURUS AHENEUS, NIL CONSCIRE SIBI. Ad verbum Horatius.

---- *Hic murus aheneus eſto,*
Nil conſcire ſibi, nullâ palleſcere culpâ.

Cainum quippe ad ædificandam civitatem potiſſimùm impulit, ut perpetuo mortis timore agitatus, ſecurior viveret, Nam, ut Cato affirmat, *Magna eſt vis conſcientiæ in utramque partem, ut neque timeant, qui nihil commiſerint, & pœnam ſemper ante oculos verſari putent, qui peccârunt.* Socrates interrogatus, quinam tranquillè viverent? *Illi*, inquiebat, *qui nullius abſurditatis ſibi conſcii ſunt.* Expertus canit Ovidius. *Cic. pro Milone.*

Multa miſer timeo, quia feci multa protervè, *Ovid. l. 1. Amorum.*
Exemploque metu torqueor ipſe meo.

S. Bernardus, *Fortitudo tua*, inquit, *fiducia fidelis conſcientiæ; decor tuus, ſplendor bonæ opinionis.* De Caino eruditè canit P. Joan. Bapt. Maſculus. *S. Bern. l. 5. de Conſid. ad Eugen.*

Jactatus horribili tremore membrorum,
Mortem, quam intulerat uni, metuebat ab omnibus,
Primus extruxit urbem ob metum;
Ut ſe mœnibus ſopiret ac tegeret,
Saxis ſe munivit, qui duritie viceratſaxa.

185. Cainus, ut ſylva pro fera habitus, à Lamecho abnepote per imprudentiam occiditur. Lemma. SEQUITUR SUA POENA NOCENTEM. Ita nimirum Cainus æquiſſimâ talionis lege à Deo vindice punitus eſt. Studioſiſſimè hortatur Paulus. *Ne quis ſupergrediatur, neque circumveniat in negotio fratrem ſuum, quoniam vindex Dominus de his omnibus.* Agagus Rex Amalecitarum, cùm Samuelis ferro caderet; ſiccine, ait, ſeparat amara mors? cui Samuel jam morienti talionis legem ingerens. *Sicut*, inquit, *fecit abſque liberis mulieres gladius tuus, ſic abſque liberis erit mater tua;* & cum dicto in fruſta concidit eum Samuel in Galgalis. Ita nimirum in ſuos recidunt authores ſcelera. Idipſum Achabus & Jezabel, Abimelechus, Amanus, David, Abſalon, aliique innumeri experti fuêre, *Quid enim æquiùs*, inquit, Quintilianus, *excogitari poteſt? graſſatus aliquis eſt ferro? præbeat & ipſe cervicem. Miſcuit noxium virus? refundatur in ſuum facinus authorem. Oculos rapuit, effodit? reddat de ſua cæcitate ſolatium. Breviſſima juſtitia eſt vindicta, cùm facinus pœnæ menſura eſt. Atque ſi naturam ultionis inſpicias, optimè vindicatur quiſque, quo modo miſer eſt.* Veriſſimè D. Auguſtinus. *Peccantem juſta pœna ſequitur.* De Caino Eleganter Emmanuel Theſaurus. *Homicidium. Talionis lex. 1. Theſſ. 4. 6. 1. Reg. 15. 33. Quintil. declam. 11. §. 4. S. Aug. l. 8. de Civit. cap. 5.*

Inani pavore territus, ac ſeipſum terrens,
Quia timenda non timuit, timet non timenda.
Urbem primus condidit; nec immerito.
Ut, qui campis ſecuritatem depulerat,
Carcerem ſibi moliretur.
Hunc tamen urbe ſua exulantem,
Lamechus nepos pro fera ferit,
Facili errore, ferarum ſimilem,
Æquo igitur, & iniquo jure,
Malus à malo ſupplicium capit, quod dedit.
Et parricidio fratricidium expiatur,
Bis lugendum parentibus facinus,
Cum committitur, & cùm punitur.

186. Cainus poſt interfectum Abelem, vultu penitùs concidit, triſtitiamve è fronte graviſſimam oſtendit. Lemma è Siracide deſumptum. COR PRAVUM DABIT TRISTITIAM. Etenim experimur ſinguli, nos ſiquidem res officii noſtri bellè exequimur, mirificam animo capere lætitiam; ſin' oſcitanter, languidè, & contra legis Divinæ præſcriptum, mox infelici mentis exilio, & conſcientiâ identidem vellicante mulctari. *Cor nequam*, inquit ad hoc propoſitum Sapiens, *gravabitur in doloribus.* Id quod Cain, ſimul atque fratri ſuo malè cœpit velle, perſenſit. *Iratus eſt Cain vehementer* (ecce malum livoris) *& concidit vultus ejus*, ecce! mali hujus index nullâ tergiverſatione celandus. Veriſſimè S. Bern. *Nulla pœna gravior eſt pœna conſcientiæ pravæ. Mala conſcientia propriis agitur ſtimulis; ſi publica fama te non damnat, propria conſcientia te condemnat, quoniam nemo poteſt ſeipſum fugere.* Unde nec *Eccl. 36. Conſcientia. Triſtitia. Eccl. 36. Gen. 4. S. Bern. de Int. dom. cap. 45.*

Sene-

Læ titia. Seneca malè dixit, *maximam esse peccati pœnam, peccatum commisisse*; ob conscientiæ scilicet propriæ laniénam. Haud aliter S. Bonaventura. *Maximum inhabitantis gratiæ signum est, spiritualis lætitia.* S Bonav. Stec. di, c. p. 1 cap. 3.

NOEMA.

CAPVT LXIV.

187. NOëma mulier, lanificium commenta, epigraphen monstrat. TELAM, NON TELUM FÆMINIS. Salomon, mulierem fortem graphicè descripturus, eam non armis, sed à lanificio commendat. *Quæsivit lanam & linum, & operata est consilio manuum suarum.* Opus enim illud adeo fœminarum est proprium, ut ad hoc natæ, & à natura fictæ factæque videantur. S. Hieronymus Virginem Demetriadem instituens, *Habeto*, inquit, *lanam semper in manibus, vel staminis pollice fila deducito, vel ad torquenda subtegmina in alveolis fusi vertantur.* Carolus Magnus, rogatus, cur filias lanificio occuparet? duas causas dedit; primò, ut otium vitarent; secundò, ut, si ad paupertatem per adversam devolverentur, victui suo consulere possent. Plutarchus testatur, Augustum Cæsarem non aliâ veste usum esse, quàm domesticâ, ab uxore, sorore, filia, & neptibus confictâ. Pythagoræ uxor interrogata, quid potissimum uxorem commendaret? respondit illud Homericum. *Telam texentem, & meum* (id est, viri; nam ea Agamemnonis apud Homerum verba sunt) *lectum instruentem.* In rem præsentem Ovidius.

Mulieris labor.

Ovid. ad Laandrum

Tortaque versato ducentes stamina filo,
Fœmina tardas fallimus arte moras.

ENOCHUS.

CAPVT XLV.

188. ENochus, vivus è terrâ in paradysum sublatus, epigraphen subjunctam habet. VIVUS DESIIT IN VIVIS AGERE. Religiosus hoc Emblemate significatur, qui mundo mortuus, intra felicissimum Religionis paradysum se recepit. Cæterùm quòd religiosa vita terrestrem, imò cœlestem paradysum proximè imitetur, testes locupletes habeto S. Antonium: *Religio*, inquit, *assimilatur paradyso terrestri, qui dicitur paradysus voluptatis, id est, delectationis & gaudii. Nam ibi non sentiebant primi parentes calorem nimium, vel frigus, non famem, non sitim, non infirmitatem, sed erat ibi aër temperatissimus, amœnissimus locus & jucundus. Sic in religione bona magna jucunditas & suavitas, &c.* S. Bernardum, *Nec verò locum reputes corporalem, paradysum hunc voluptatis internæ. Non pedibus in hunc hortum,* sed affectibus introitur, &c. S. Joannem Chrysostomum, qui de Monachorum felicitate disserens, Adamo illos comparat, paradysi regionem incolenti. *Cur enim*, inquit, *isti pejus habeant, quàm ille; quando ante inobedientiam in operando paradyso fuit constitutus? Nulla illi sæcularis cura erat, nulla etiam istis. Integrâ ille conscientiâ cum Deo loquebatur: id faciunt & isti, imò verò tantò liberius, quantò majore fruuntur gratiâ, dono Spiritûs Sancti attributa, &c.* S. Basilium, qui cùm multa de statûs religiosi præstantiâ disseruisset, tandem concludit, *Nihil esse in terris tam magnum & tam pulchrum, quod ei comparari possit; itaque è solo cœlesti paradyso petendam ejus similitudinem, &c.* Omitto innumeros alios, quorum non paucos Hieronymus Platus prolixè & ex professo enumerat. Cæterùm ob eam etiam rationem Religiosus imitatur Enochum, quòd relicto toto mundo, in corpore mortali indies ad cœlum tendat, *Nostra autem conversatio in cœlis est.* De Enocho concinnè canit P. Joannes Baptista Malculus.

Religiosus.

S. Anton. p. 3. tit. 16. c. 10. p. 11 Religio. Paradysus.

S. Bern. de Convers. ad Cleric. cap. 21.

S. Joan. Chrysost. homil. 96. in Matt.

S. Basilius Const. Monast. c. 19.

Hier. Plat l. 3. c 14. de honestat. rel.

Phil. 3. 2.

Quàm præclara hic vestigia pietatis impressit
Qui dictus est ambulasse cum Deo,
Tametsi firmata tot sæculis virtus,
Labi potuit, nisi de via decessisset in lubrico,
Avolavit, ne cœno inficeret pedem.
Recepit tunc hominem postliminio paterna regio Paradisus,
Vel ideò ibi tutus, quod abesset jam mulier.
Delusit mortem, ex captivo transfuga;
Erubuisset mors, nisi esset exanguis.

GIGANTES.

CAPVT LXVI.

189. GIgantes, Caini soboles, corporum & scelerum portenta, unicam venturo diluvio causam dedêre. Unde lemma. MALI CORVI MALUM OVUM. Nam parentum impiorum generatio plerumque est vitiata & maledicta. Disertè Siracides. *Filii abominationum sunt filii peccatorum*, seu, ut vertit Syrus, *semen despicabile generatio peccatorum, & progenies vilis sibi, generatio iniquorum.* Quia impii parentes per sanguinem & semen vitiatum suam crapulam, libidinem, iram, & cætera vitia, pravasque inclinationes transfundunt in filios. Cuspinianus author est, Domitium, Neronis Patrem, apertè confessum esse, ex se & Agrippinâ, parentibus scelestissimis, nihil quidquàm, nisi detestabile & in perniciem Reipublicæ nasci posse. S. P. Augustinus. *Similitudo operis, similitudinem indicat generis; actus nomen confirmat, ut nomen genus demonstret.* Pulchrè de Caini filiis Emmanuel Thesaurus.

Parent mali. Eccles.

S. Aug. 76. de Temp.

Tecum mihi res, Divine scriptor, Moyses,
Quod gesta Henochi, Iradi, Vaviaclis, Mathusaelis, de commentariis eraseris,
Sonas nimirùm nomina, siles vitam.
Fallor,
Suis coloribus singulorum gesta pinguntur,
Dum à Caino dicuntur sati.
Deformes sunt omnes, non difformes,
Fœdo exemplari similes.
Narranda non erant facta, sed mutanda nomina,
Modestus proinde, non molestus Moyses.
Annorum etiam numerum consultò siluit;
Nihil enim vivunt, qui malè vivunt;
Nec annos impii usurpant, sed perdunt.

190. Gigantes, scelesti Caini soboles minimè degeneres, horrendis diluvii aquis miserrimè obruuntur. Unde lemma. AUT FLUMINE, AUT FULMINE. Geminum enim illud Nemesis Divinæ adversùs sceleratos est supplicium. Unde sicut Sacra Pagina testatur, gigantibus illos inter inundantes aquas dedisse flagitiorum suorum pœnas; ita vetustas credidit, Gigantes ob impium bellum, Diis illarum, fuisse fatali Jovis fulmine contritos: quod paucis versibus ita perstringit Ovidius.

Supp. Dei.

Affectâsse ferunt regnum cœleste Gigantes,
Altaque congestos struxisse ad sidera montes;
Tum Pater omnipotens misso perfregit Olympum
Fulmine, & excussit subjectum Pelion Ossæ.

Rectiùs

Rectiùs tamen fulminis & fluminis nomine geminum ignis & aquæ diluvium intelligere licet. Et verò si tanta fuit peccati vis, ut Deum ad immanem illam aquei diluvii cladem inferendam compulerit: quantùm, obsecro, erit diluvium igneum, adversus reprobos in extremo judii die spargendum? Ipsissimam veritatem Christum, audi. *Sicut in diebus Noe, ita erit & adventus filii hominis, &c.* S. Bernardus, *Tunc,* inquit, *angustiæ erunt viæ undique reprobis. Superiùs erit Judex iratus : subtus, horrendum chaos : à dexteris, peccata accusantia : à sinistris infinita dæmonia ad supplicium trahentia : intus, urens conscientia : foris, mundus ardens : miser peccator deprehensus quò effugies? latere, erit impossibile : apparere intolerabile : si quæris, quis te accusabit? dico, quod totus mundus : quia offenso creatore, omnis creatura odio habet offendentem, puta peccatorem.*

N O E. Caput LXVII.

191. NOe, jussu Divino navem, seu arcam centum annis fabricatus, interea temporis gravissimum imminentis diluvii supplicium constanter ac sedulò prædicavit: esto ab omnibus, etiam cognatis, haberetur ludibrio, quasi qui vano ac stulto labore tot annos in arca construenda desudaret. Lemma. FRUSTRA MINÆ. Tanta enim peccatoris inveterati est pertinacia, ut vix ullis minis à proposito dimoveri queat, donec tandem malo suo cum Phrygibus, imò cum mersis in diluvio peccatoribus, sapere discat. Pulchrè Doctorum Phœbus Augustinus. *Minatur inimicus leve malum, & facis malum : minatur Deus æternum malum, & non facis bonum. Animadvertis [illegible] nec minæ te compellere deberent : à bono faciendo nec minæ te terrere deberent. Minis enim Dei, minis æterni ignis, prohiberis à malo, invitaris ad bonum. Unde piget, nisi quia non credis? Excutiat ergo unusquisque cor suum, & videat, quid ibi fides teneat. Si credimus futurum judicium, bene vivamus. Tempus nunc est corrigendi, nunc est tempus, ut ut [illegible] erit. Pœnitebit & tunc, sed frustra pœnitebit. Mox pœniteat, cùm fructus est pœnitendi, &c.*

192. Eidem Emblemati subscribes. LENTE SED GRAVITER. Ea in suppliciis inferendis servatur a Deo methodus, ut tanto graviora infligat, quò diuturniore clementiâ hactenus peccatis connivebat. Optime Valer. Maximus. *Lento gradu ad vindictam sui procedit Divina ira, & tarditatem supplicii gravitate compensat.* Providè monet S Gregorius, *Nemo Dei longanimitatem negligat : quia tanto districtiorem justitiam in judicio exiget, quantò longiorem ante judicium pœnitentiam prærogavit.* S. P. Augustinus: *Multa mala hic videntur ignosci, & nullis suppliciis vindicari : sed eorum pœnæ reservantur imposterum.*

103. Cataclysmus totum terrarum orbem inundavit, solo innocente Noëmo aquis illis superstite. Lemma, FLAMMA DOMATUR AQUIS. *Omnis enim caro corruperat viam suam,* & ut SS. Patres interpretantur, horrendo libidinis igne passim exardebat, ut adeò obscœna illa totius mundi flamma solis aquis, ceu supplicio accommodatissimo, restringuenda esset. Documenti loco id habeas velim, discasque, carnis tuæ incendia nonnisi inter corporis afflictationes, seu ut Regius Psaltes vocat, inter *aquas contradictionis* suffocatum iri. S. Benedictus inter vepres, inter nives Franciscus, in lacu frigidissimo Bernardus, suam sibi castitatem vindicârunt; religiosissima in se ipsos tyrannide. Veteri poterant illud Caligulæ observâsse, *sic feri, ut sentiant se mori.* Sapienter monet S.Gregorius Nazianzenus: *Idcirco, [illegible] corpus [illegible],*

aut, insidiosissimum amicum frangere laboret precationibus, laboribus, vigiliis, inediâ, ciliciis, flagris, rigoribus aliis innumeris.

194. Noë cum septem duntaxat hominibus commune omnium exitium evasit. Lemma. EX MILLIBUS UNUS. Censet enim P. Pererius, imminente diluvio solum Noëmum cum suis liberis fuisse justum, omnesque reliquos fuisse impios; atque ideò uti aquis diluvii, ita & inferni æterno ac immani lacu fuisse demersos. Prædestinatorum huic typus est, quorum numerus à reprobis tantundem, quantum unus à millibus superatur. Dilucidè Christus. *Multi sunt vocati, pauci vero electi.* Et. *Angusta porta & arcta est via, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam,* quod non tantùm de prædestinatis respectu omnium hominum, sed etiam respectu solorum Catholicorum intelligendum censet communior SS.Patrum & Theologorum sententia apud Suarez, Lyranum, Maldonatum, & plerosque alios. Gravissimè S. Chrysostomus. *Quot esse putatis,* inquit, *in Civitate nostra, qui salvi fiant? Infestum quidem est, quod dicturus sum, dicam tamen : non possunt in tot millibus centum inveniri : quin & de his dubito : quanta enim in juvenibus, quæso malitia, quantus in senibus tepor &c.* S.P. Augustinus. *Boni verique Christiani, qui per seipsos multi sunt, in comparatione malorum pauci sunt : sicut multa grana, quibus horrea magna complentur, pauca dicimus in comparatione palearii.* Baronius in rem præsentem refert, Beatum Nilum inter familiaria colloquia dixisse aliquando. *Quod ex decem millibus vix reperitur una anima his temporibus, quæ ad manus sanctorum Angelorum perveniat :* cumq; præsentes omnes reponerent, id non esse verum, sed hæreticum, credere, respondit B. Nilus; *si verò demonstravero vobis magnum Basilium & Chrysostomum [illegible] beatissimum, & Theodorum Studitam, sed & Apostolum ipsum, nec non sanctum Evangelium idem sentientes, & dicentes, quid patiemini vos, qui inconsultè aperientes ora loquimini, & Spiritui sancto adversamini, & SS. Patrum metuenda verba hæreticis tribuitis.* De Israelis populo, qui Catholicorum typus fuerat, apertè Apostolus. *Si fuerit numerus filiorum Israel sicut arena maris, reliquiæ salvæ fient.* Pulchrè de Noëmo canit P. Joan.Bapt. Masculus.

Non es communi extinctus eluvie,
Quia communi non arseras flammâ,
Immunis ab unda, quia immunis à labe.
Appositus es custos pereunti naturæ,
Arca tibi cessit in arcem. &c.

295. Noë primus vitem arte coluit, plantavit, in vineta distribuit, ex uvis vinum expressit; sed cùm novi & incogniti liquoris vim ignoraret, primus ab eo victus & inebriatus est. Unde lema, DUM BIBIT, DESIPIT. Ebrietas enim fatalis scientiarum & rationis hostis est. Dilucidè Salomon. *Cogitavi in corde meo abstrahere à vino carnem meam, ut animum transferrem ad sapientiam, devitaremque stultitiam.* Et S. Augustinus. *Nullus se vestrum inebriet, quia ebrius insano simillimus est.* Plinius ait, *vinum esse cæcutam hominis.* Et Seneca, *Ebrietatem esse voluntariam insaniam.* Symbolica Romanorum gesta fingunt, Noëmum miscuisse viti & vino sanguinem quatuor animalium, puta leonis, porci, simiæ & agni: vinum enim, dum inebriat, alios instar simiarum moriones efficit; alios pugnaces & crudeles, quasi leones; alios lubricos & fœdos, ut porcos; alios mites & blandos, quasi agnos.

196. Noëmus ebrius à Chamo filio deridetur, cum lemmate. RIDEOR DUM INEBRIOR. Oppor-

Q

Marginal notes: Pererius in Genes. cap. 3. — Prædestinatorum paucitas. — Matth 7. — Suar l.6. de prædest. c 3 — Corn. in c. 5 Matth. — Mr in [illegible] — S Chrysost. hom. 40. ad Pop. — S. Aug. lib. 3. cont. Cresc. c. 66. — Baron. ad Ann. Christi 976. num. 8. — Rom. 9. — Ebrietas. — Eccles. 2. — S. August. serm. 251. de temp.

Ebrietas. S. August. l. de pænitent.

Opportuniſſimè S. P. Auguſtinus. *Ebrioſus, cùm abſorbet vinum, abſorbetur à vino, abominatur à Deo; deſpicitur ab Angelis, deridetur ab hominibus; deſtituitur à virtutibus, confunditur à dæmonibus, conculcatur ab hominibus.*

C H A M U S.

Caput LXVIII.

Parentes honorandi. Plato l. 4. de leg. S. Ambr. in Matth. 19.

197. CHamus, irriſor patris, gravi maledicto, & æternâ ſervitute punitur. Lemma. OB SCELUS IN PATREM. E Platonis doctrinâ, *In verbis per totam vitam parentes venerari maximè decet. Levium enim volatiliumque verborum graviſſimè imminet pœna.* S. Ambroſ. ſuper illud Matthæi, *Honora Patrem &c. primus gradus pietatis eſt iſte, ut, quos authores tibi voluit eſſe Deus, honores obſequiis, abſtineas contumeliis: nec vultu lædenda eſt pietas parentum.*

Valerius Max. l. 4.

Illuſtre in hanc rem exemplum affert Valerius Maximus. *Decius Imperator*, inquit, *cùm Decium filium ſuum imperiali diademate proponeret inſigniri, renuit filius, dicens: Vereor, ne, ſi fiam Imperator, dediſcam eſſe filius: malo non eſſe Imperator, ſed humilis filius, quàm Imperator, & filius indevotus. Imperet pater meus, meum imperium ſit parere humiliter imperanti. Nam parentum affectum exuit, qui mole ſuperpoſita filium extinguit.*

Parentes mali. S. Ambr. l. de Noe 30.

198. Chamus, paterno maledicto infamis, impium filium Chanaan, cæteramque Chananæorum progeniem maledictam ac infeliciſſimam genuit. Lemma, PERVERSA SOBOLES PERVERSI PARENTIS. Tanti nimirum intereſt, parentibus procreatum eſſe bonis à fidelibus. S. Ambr. de Chanaan, Chami filio diſſerens, *Et pater*, inquit, *in filio, & in patre filius redarguuntur, habentes ſtultitiæ, nequitiæ, impietatis quoque commune conſortium. Nec poterat fieri, ut bonum generaret filium, qui bono patri nequam filius, & naturæ & eruditionis degener extitiſſet.*

Theodor. in hunc loc.

Et Theodoretus. *Ex Cham natus eſt Chanaan tanquam mali corvi malum ovum, qui enim Cham bonum generaret filium, qui bono patri nequam filius, atque naturæ & eruditionis degener extiterat.* Idipſum etiam de Magiſtris & Præceptoribus intelligas velim; magnæ enim felicitatis pars eſt, magiſtros ſortiri præclaros, à quibus inſtituaris, & veram vivendi rationem haurias. Meritò Plato gratias agebat naturæ ſeu Deo: primò, quod hominem; ſecundò, quod marem; tertiò, quod Græcum; quartò, quod Athenienſem; & quintò quod tempore Socratis, à quo inſtrui poſſet, ſe genuiſſet.

S E M E T J A P H E T.

Caput LXIX.

Parentes honorare. Perer. in Geneſ. c. 9. v. 26. Eccleſiaſt. 3.

199. SEm & Japhet ob reverentiam, patri exhibitam, benedicuntur; omniumque rerum affluentiâ locupletantur. Lemma. SUNT SUA MORIGERIS PRÆMIA. P. Benedictus Pererius obſervat, bonis ac morigeris filiis novem bona Siracidis ore à Deo promitti. Primum eſt, abundantia divitiarum tam corporalium, quàm ſpiritualium. *Sicut qui theſaurizat, ita qui honorificat matrem ſuam.* (N. 5. ibid.) Secundum, felicitas in filiis, quos procreaverit filius reverens. *Qui honorat patrem: jucundabitur in filiis.* (N. 6. ibid.) Tertium, precum ſuarum apud Deum compos fiet. (N. 7. ibid.) *In die orationis ſuæ exaudietur.* Quartum, longitudo vitæ. *Qui honorat patrem, vitâ vivet longiore.* (N. 11. ibid.) Quintum, ſtabilitas familiæ ac poſteritatis. (N. 13 ibid.) *Benedictio patris firmat domos filiorum.* Sextum, gloria. (N. 17. ibid.) *Ex honore patris gloria filii.* Septimum, liberatio in tempore tribulationis, (N. 18. ibid.) *In die tribulationis memor erit tui.* Octavum, peccatorum diſſolutio. *Sicut in ſereno glacies, ſic ſolventur peccata tua.* Nonum eſt quaſi bonorum omnium cumulus, perpetua Dei erga bonos filios benevolentia, beneficentia & protectio. *Honora*, inquit, *patrem tuum, ut ſuperveniat tibi benedictio à Deo, & benedictio illius in noviſſimo maneat.* Sapienter proinde monet Poëta. (N. 19.)

Surge ſeni, venerare Patrem, reverere Magiſtrum,
Tres tibi propoſui, tu mihi quartus eris.

200. Sem & Japhet, non ſine inſigni pietatis ac reverentiæ filialis argumento, nudata ebrii parentis membra tegunt; cum lemmate. SIC JUBET REVERENTIA PATRIS. In hanc rem S. Ambr. *Evidens pietatis expreſſus eſt affectus, quod nudatum amictu patrem boni filii videre caverunt, ne paterna reverentia vel ipſo minueretur aſpectu; ſiquidem etiam ipſo tacito vultu pietas frequenter offenditur. Unde etiam Romæ vetus fuiſſe uſus dicitur, ne filii cum parentibus, & maximè puberes, intrarent lavacrum.* Inde etiam diſcas, Sacerdotum ac Magiſtrorum, ceu parentum ſpiritualium, peccata quam maximè eſſe à filiis occultanda. Præclarè S. Gregor. *Subtilis via tenenda eſt rectitudinis, & humilitatis, ut ſic Magiſtrorum vitia diſpliceant, ut ſubditorum tamen mens à ſervanda magiſterii reverentia non recedat. Quod benè in Noe inebriato exprimitur, cujus nudata verenda boni filii aверſi veniendo texerunt. Averſari quippe dicimur, quod reprobamus. Bonis igitur ſubditis ſic præceptorum ſuorum mala diſpliceant, ut ea tamen ab aliis occultent. Operimentum averſi deferunt, quia improbantes factum, & venerantes magiſterium, nolunt videre, quod tegunt.* Suo exemplo id comprobavit Conſtantinus Magnus Imperator in Concilio Nicæno, dum chartas accuſationum contra quoſdam Epiſcopos ſibi oblatas, combuſſit, dictitans, *Si Epiſcopi alicujus ſtuprum videret, facinus id ſe ſuo paludamento obtecturum, ne flagitii ejus reſpectus eos, qui ipſum cernerent, ullâ ex parte læderet:* ut his omninò verbis refert Theodoretus. De Semo & Japheto canit P. Joan. Bapt. Maſculus:

Induiſtis animum verè natorum,
Cum patrem operturi, vos exuiſtis.
Nefas putaſtis adverſus eum abuti luminibus,
A quo acceperatis uſuram lucis.

N E M R O D U S.

Caput LXX.

201. NEmrodus, Chami filius minimè degener, ac Divinorum neglector, mortalibus perſuaſit, ut turrim exſtruerent, cujus apex nubes penetraret; ſervituram eam altitudinem, cùm gloriæ & memoriæ conditorum; tùm futurum munimentum adversùs aquarum eluviones, ſi quando terras iteratò invaderent: donec hominum arrogantia irritatus Deus, uno momento multorũ annorum ſtructuram diſjecerit, conturbatis ſtructorum vocibus ac idiomate. Nimirum hi machinatores ſunt, quos.

Affectâſſe ferunt regnum cæleſte gigantes,
Altaque congeſtos ſtruxiſſe ad ſidera montes.

Emblemati ſubſcribes. DUM SURGIT PERIT. Nempe mortalia mortalium ſunt opera, nihilq; ſub ſole æternum; ut adeo vaniſſimum ſit, ex ædificiorũ mole famam ac nomen ſibi fabricari velle. Expertus id regum magnificentiſſimus Salomon de ſe teſtatur. *Cùmque me convertiſſem ad univerſa opera, quæ fecerant manus meæ, & ad labores, in quibus fruſtrà deſudaveram, vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi, & nihil permanere ſub ſole.* Pulchrè Sanctus Chryſoſtomus. *Quod ſi æternam memoriam amas, ego*

ego tibi viam monſtrabo : nimirum , ſi has pecunias in manus inopum diſpenſes , relictis lapidibus & ſplendidis ædificiis, villis, & balneis. Hæc memoria immortalis, hæc memoria innumeros tibi theſauros parit , hæc memoria à ſarcinâ peccatorum alleviat, hæc multam tibi fiduciam apud Deum conciliat. Dixêre quidem Nemrodiani, *Celebremus nomen noſtrum.* Sed leviſſimo impendio totum hoc nomen cum ſuo opere ita evanuit, ut nullum jam ſuperſit ejus veſtigium.

202. Eidem Emblemati ſubſcribes. RUET, SINE NUMINE CÆPTA. Nimirum, niſi auſpice Deo, omnia hominum opera corruunt & evaneſcunt. Diſertè Vates Regius. *Niſi Dominus ædificaverit domum , in vanum laboraverunt , qui ædificant eam.* Ita quoque irritam moliuntur operam, qui Eccleſiam Dei in convertendis infidelibus , aut in corrigendis fidelibus ædificare nituntur, niſi ſuperi conatus illos probaverint. S.P. Auguſtinus. *Dominus ergo ædificat domum , Dominus Jeſus Chriſtus ædificat domum ſuam. Laborant multi in ædificando; ſed ſi non ille ædificet , in vanum laboraverunt ædificantes eam. Qui ſunt iſti, qui laborant ædificantes ? Omnes, qui in Eccleſia prædicant verbum Dei , miniſtri ſacramentorum Dei. Omnes currimus, omnes laboramus, omnes ædificamus modò, & ante nos alii cucurrerunt, laboraverunt, ædificaverunt.*

N I N U S.

Caput LXXI.

203. NInus, erectâ Belo parenti ſtatuâ , idololatriam inducit : Unde lemma. HINC ILLÆ TENEBRÆ, intellige , *gentilium.* Nimirum pietas, quam parentibus debemus , ita ſemper intra limites coërcenda eſt, ne nimium & ultra legis Divinæ præſcriptum intenſa, idololatriam , ſacrilegia, aliaque graviſſima mala pariat. Providè Magnus Ethices divinæ Magiſter Auguſtinus. *Amandus eſt generator, ſed præponendus eſt Creator.* S. Hieronymus. *Si neceſſitas venerit , ut amor parentum , ſive filiorum amori Dei comparetur, & non poſſit utrumque ſervari ; odium in ſuos, pietas in Deum ſervanda eſt.* Et S. Joannes Chryſoſtom. *Non licet ſimpliciter odio habere parentes, ſed ſi voluerint plus diligi, in hoc odio habeantur.*

A B R A H A M U S.

Caput LXXII.

204. ABrahamo Iſaacum jamjam immolaturo, Angelus gladium, jamjam in filii cervicem ſtrictum retinuit P. Henricus Engelgrave huic imagini illam Propertii gnomam , lemmatis loco, ſubjunxit. VOLUISSE SAT EST. Ex hinc conjicies, voluntatem, ſive bonam ſive malam, à juſtiſſimo Deo inſtar ipſius operis accipi & compenſari. S. Paulinus, in S. Felicis, Epiſcopi Nolani , laudes excurrens, canit.

Cæleſtem nactus ſine ſanguine Martyr honorem ,
Nam Confeſſor obit , pœnas non ſponte lucratus ,
Acceptante Deo fidam pro ſanguine mentem.
Martyrium ſine cæde placet : paſſura voluntas
Sufficit, & ſumma eſt meriti teſtatio voti.

Eruditè, ut ſolet, meus D. Hugo Victorinus. *Poſſumus eſſe voluntate pares, qui facultate ſumus impares , multum dedit Zachæus , qui dives erat , & multum habebat ; vidua illa , quæ duo minuta immiſit , parùm habuit , tamen tantum dedit , quantum Zachæus. Minores facultates ferebat , ſed parem voluntatem habebat : ſi attendas, quæ dederunt, diverſa invenies , ſi, unde dederunt, paria invenies.*

Ut deſint vires ; tamen eſt laudanda voluntas ;
Hac ego contentos auguror eſſe Deos. Ovid. l. 3. de Pont. Eleg. 4.

Qui prolixiora in hanc rem deſiderat , Balthaſarum Paez conſulat. Balthaſ. Paez in Ep. Iacob. c. 2. v. 20. §. 5

205. Abrahamus, neglectis omnibus divitiis, quas è Pentapolitanorum cæde victor comparaverat , ſolum fratrem Loth, & familiam ex captivitate reduxit. Lemmatis loco illa ipſa Abrahami verba , quæ Geneſeos hiſtoria de ſeipſo recenſet , ſubjunges. (Geneſ. 14. 21.) DA MIHI ANIMAS, CÆTERA TOLLE TIBI. Hunc animarum zelum cuivis Prælato ingeneratum velim, qui tum demum munere ſuo ritè defungitur , ſi præter illarum ſalutem nihil quærat aliud. (Zelus animarum.) Certè non ſine myſterio Servator Apoſtolos ſuos fecit *piſcatores* , non quidem opum humanarum , ſed *hominum.* (Matth. 4.) Teſtis ſibimet luculentus Paulus. *Per omnia* , inquit, *omnibus placeo, non quærens, quod mihi utile eſt, ſed quod multis, ut ſalvi fiant.* (1. Cor. 10.) Et rurſùs, *Non quæro , quæ veſtra ſunt, ſed vos.* (2. Cor. 12.) Item , *Argentum & aurum aut veſtem nullius concupivi , ſicut ipſi ſcitis.* (Act. 20.) Contra verò D. Greg. Judam Proditorem zelo marſupii laboràſſe, imò æſtuàſſe, ait. (S. Greg. Nazianz. Orat. 28.) *Ob pecunias* , inquit , *fur ille zelotypiâ erga crumenam æſtuat, ac Deum prodit, & triginta argenteis vendit &c.* Non ſine gemitu S. Bernard. (S. Bernard. l. 4. ad Eugen.) *Patientiùs,* inquit , *ferimus Chriſti jacturam, quàm noſtram. Quotidianas expenſas quotidiano reciprocamus ſcrutinio , & continua Dominici gregis detrimenta neſcimus. De pretio eſcarum , de numero panum , cum miniſtris quotidiana diſcuſſio eſt. Rara admodum cum presbyteris celebratur collatio de peccatis populorum. Et alibi ſæpè.* Breviter S. Greg. (S. Greg. Ep. 28 l. 5.) *Redemptor noſter à ſacerdotis officio non quærit aurum , ſed animas, &c.*

206. Abrahamus tres Angelos, virorum ſpecie , hoſpites excepit, eorum pedes lavit, aliaque neceſſaria ſedulò providit , & humi proſtratus illos adoravit. Lemma. DA, UT ACCIPIAS. Tantum enim lucri ex hoſpitalitate capimus, ut minima quævis beneficentia maximis incrementis compenſetur. (Hoſpitalitas. Beneficentia.) *Tene hoſpitem,* inquit magnus Auguſtinus , *ſi vis agnoſcere Salvatorem ; quod tulerat infidelitas , reddidit hoſpitalitas.* (S. Auguſt. ſerm. 104. de temp. c. 3.) Id probè edoctus Abrahamus, tantam hoſpitibus illis charitatem & reverentiam exhibuit ; *Currit & volat ſenex* , inquit de eo Chryſoſtomus, (S. Chryſoſt. in Geneſ.) *vidit enim prædam , quam venabatur. Non vocavit famulos, quaſi diceret ; magnus theſaurus eſt , magna negotiatio ; per me ipſum hanc mercem inferre debeo , ne elabatur tantum lucrum.* Unde monet Apoſtolus, *Hoſpitalitatis nolite oblviſci ; per hanc latuerunt quidam, Angelis hoſpitio receptis.* (Hebr. 13.)

207. Abrahamus, peregrinorum ſpecie tres Angelos ſuſcipiens, epigraphen tenet. ERROR ABSQUE ERRORE. (Hoſpitalitas.) Quiſquis enim peregrinos Dei loco ſuſcipit , nunquam in iis ſuſcipiendis falli poteſt. Opportunè S. Ambroſius. (S. Ambroſ. de Abraham. c. 5. Eleemoſyna.) *Quis ſcit , an Deum ſuſcipias, cùm hoſpitem putas ? Abraham dum peregrinantibus defert hoſpitium , Deum atque Angelos ejus ſuſcipit hoſpitio. Quamvis & cum hoſpitem ſuſcipis , Deum ſuſcipis. Sic enim ſcriptum eſt in Evangelio , dicente Domino Jeſu. ; hoſpes eram, & collegiſtis me. Quod enim uni horum minimorum feciſtis , mihi feciſtis.* Et S. Auguſtinus. (S. Aug de 5 Hæreſib. c. 4.) *Diſcite Chriſtiani ſine diſcretione hoſpites ſuſcipere , ne fortè cui domum clauſeritis , cui humanitatem negaveritis , ipſe ſit Chriſtus.* Et alibi. (Idem Ep. 14.) *In recipiendis hoſpitibus ignotis ſolemus dicere , multò eſſe melius , malum hominem perpeti , quàm forſitan per ignorantiam excludere bonum , dum cavemus ne recipiatur malus.*

LOTH. *Caput LXXIII.*

208. MEUS Concanonicus D. Alexander Luzon de Mil... es symboli loco uxorem Lothi, in statua salis conversam exhibet; addito epigrammate. VIDISSE PERIISSE EST. Hinc disces, quantum periculum sit, oculos ad peritura deflectere, cùm semel mentem nomenque Religioni dederis; Non modo relinquenda sunt Sodoma & Gomorrha, sed nec respicienda. Ex toto deserendus est tibi mundus, si perfectioni studere volueris. Rejice vanitatum phantasmata. Christi lata sententia est. *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.* Nam, ut ait Græcus Anonymus, in Catenam adductus, *intuitus eorum, quæ deseruimus, propter consuetudinē trahunt: violentum enim quiddam usus est, ex quo habitus, ex habitu natura nascitur, quam amovere aut alterare difficile; redit enim ad se ipsam velociter.* Cæterùm eodem Emblemate demonstratur, judicia Dei non esse investiganda, sed expavescenda. Creditur enim uxor Loth à Deo punita, quod vindicem Dei manum attentius voluerit intueri, & divinum judicium scrutari. Siracidis monitum est, *In pluribus operibus ejus ne fueris curiosus, non enim est tibi necessarium, ea, quæ abscondita sunt, videre oculis tuis.* Rectè hortatur Religiosissimus meus Th. Kemp. *Time judicia Dei, expavesce irā Omnipotentis, noli autē discutere opera Altissimi.* Deniq; imago illa innuit, quanti nonnunquā unius oculi jactus steterit? certè David liberiore oculo lavantē mulierem conspicatus, toti penè regno excidium paravit.

Religiosus. — Luc. 9. — Anonym. in Caten. Græc. — Judicia Dei non investiganda. — Eccles. 3. 15. — De Imit. l. 3 c. 4. — Oculis incautus.

209. Conflagrante cœlestibus flammis Sodomâ, Loth cum uxore & filiabus per Angelos educitur, & è fuga salutē quærere jubetur. Lēma NE ARDEAS, FUGIAS. De libidinis igne id intelligas velim, adversus quē certissimus è fuga triumphus obtinetur; uti exemplo suo docuêre Joseph Patriarcha, Tho. Aquin. aliiq; innumeri. Disertè & ad mentem Apost. id confirmans Magn. Aug. *Quòd, inquit, libidinem fugiendam esse suggerimus, Apostolus Paulus evidenter ostendit. Qui, cum omnibus vitiis prædicaverit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit resistite, sed fugite fornicationem. Ergò contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere.* Et S. Ambrol. *Fugiendam, ait, morte fornicationem, per quam filii Dei fiunt filii diaboli.*

Libido fugienda. — S. Aug. ser. 250. de Temp. c. 1. — 1. Cor. 6. 18 — S. Ambr. ad Benedict. Iustin. in 1. Cor. 6. 18.

210. Uxor Lothi, ob oculos retro versos, in statuā salis convertitur. Lēma. SIC RETRO VIDISSE, LETHALE. E prodigiosa hac metamorphosi æternum monumentum constare nobis voluit Deus, ne, qui semel ingressi sunt viā salutis, retrò unquam respicere ac redire concupiscant. Unde Apostolus suos ad continuum progressum commonefaciens, ait, *Memores estote uxoris Loth.* S. Prosper. *Uxor Loth salis statua effecta, suo exemplo fatuos condivit, in proposito sancto, quo tendunt proficientes, noxia curiositate retro non debere respicere.* Idipsum S. P. Augustin. apostatis applicat, qui castitatis votum infringunt. De Lothi uxore, ejusque metamorphosi, pulchrè canit Emmanuel Thesaurus

Propositum. Religiosus. — Luc. 17. 31. — S. Prosp. l. 1. de prædic. c. 16. — S. Aug. in Psal. 73.

Fœmina fuit.
Dicerem, est, nisi prodigium videretur,
Fœminam esse, & tacere,
Contra divinum præscriptum
Dum patriam spectat, se amisit.
Quod insulsa salsum migravit in lapidem,
In sale mortua, quo viva carebat:
Sic solent fœminæ, sapiunt, cùm pereunt.
Ah! fuge hunc salem si sapis, viator.

211. Eidem Emblemati subscribes, OB UNUM OCULI JACTUM. Unius oculi jactus, quanti stetit: corpus uxoris Loth in statuam salis convertit, animam verò ob culpam, ut Carthusianus censet, lethalem, ad æternos rogos præcipitavit. Unde solicitus precatur David. *Averte oculos meos, ne videant vanitatem.* Et S. P. August. *Nec dicatis vos habere animos pudicos, si oculos habeatis impudicos; quia impudicus oculus impudici cordis est nuntius.* Scis, quid de Alipio, suorum sodalium optimo, narret idem Africanus Prætul. Aversabatur is omnem spectaculorum turpitudinem, sed cùm ad amicorum blandissimos invitatus & preces invictus, jam etiam traheretur familiari violentiâ, ad amphitheatrum, inquit, non totum Alipium pertrahetis; animus & oculi ibi non erunt: itaque absens adero. Venitur, considetur, fervet opus; Alipius oculos, ut statuerat, comprimit: utinam & aures obturâsset: nam subitò coorto clamore, bonus Alipius, curiositate victus, noluit esse cœcus amplius; atque adeò oculos diu pressos reseravit, exarsit: Optimè è Poëtis nonnemo.

Oculus lascivus. — Ps. 11[8] — S. Aug. in Reg. — S. Aug. Conf. c. 8.

Vos oculi, vos in scopulos deducitis altos;
Absque oculis, credo, plura videre licet,

ISMAEL. *Caput LXXIV.*

212. ISmaël, Agaris ancillæ filius, ob sannas & irrisiones quas in Isaacum fratrem sparserat, è paterna Abrahami domo ejicitur. Lemma. NON BENE CONVENIUNT, subintellige, *bona Isaaci indoles, & mala Ismaëlis.* Videbat quippe provida Sara promissam Ismaëlis indolem; perspiciebat, proclivem eum esse ad vitia: cernebat turbulentum ejus ingenium, agrestem & ferocem animum, & ad sævitiam propensum. Verita est igitur, ne domesticā cōsuetudine, similibus Isaac imbueretur moribus & inficeretur vitiis. Noverat quippe, teneræ puerorum ætati eorum, quibuscum vivunt, vitia facilè ac tenaciter adhærescere. Vera sanè est illa Senecæ sententia. *Sumuntur, inquit, à conversantibus mores; & ut quædam in contactis corporibus vitia transiliunt, sic animus mala sua proximis tradit.* Et illud Ovidii.

Soci[i] mal[i]. — Senec. de Ir[a].

Dum spectant oculi læsos, læduntur & ipsi,
Multaque corporibus transitione nocent.

Eodem Emblemate demonstratur, Hæreticorū consortium à Catholicis penitus præcidendū esse; nam ut præclarè monet S. P. Aug. *Hæc ait hodie Sathanas, quomodo per venena hæreticorum ejiciat de Ecclesia, sicut per venena serpentis ejecit homines de paradyso.*

Hæ[retici] fugi[endi]. — S. A[ug]. Fra[t.] [in] erem.

213. Eidē symbolo subscribes. FACESSE LUSOR, DEEST COLLUSOR. Timebat quippe solicita Sara suo Isaaco, ne perversum ac depravatum Ismaëlis ludum luderet, unde illius saluti ac moribus consulens, longè à domo sua Ismaëlem amandari voluit. *Cùm vidisset Sara filium Agar Ægyptiæ ludentem cum Isaac filio suo, dixit ad Abraham, ejice ancillam hanc & filium ejus.* Ludus enim ille, ut S. Hieron. interpretatur, fuêre gurgia, irrisiones, contumeliæ, aliaque indolis perversa probra. Porrò de gemino illo fratre ait Apostolus. *Qui secundùm carnem natus fuerat, persequebatur eum, qui secundùm spiritum.* Ut adeò Ismaëlem carnis & appetitûs sensitivi typum dixeris, qui Isaaco, voluntati inquam nostræ, nunquam non insultare nititur. Unde non sine dolore Apostolus, *Video, inquit, aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ.* Et S. P. Augustinus, *Volumus ut nullæ sint concupiscentiæ, sed non possumus. Velimus, nolimus, habemus illas. Velimus, nolimus, titillant, blandiuntur, stimulant, infestant, surgere volunt. Premuntur, nondum extinguuntur, quamdiu caro concupiscit adversus spiritum.*

Soc[ii] mal[i]. — Gen[.] — Ap[petitus] sen[sitivus]. — Rom[.] — S. A[ug]. Verb[.] serm[.] c. 9.

AGAR. *Caput LXXV.*

241. AGarem ancillam in deserto profugam, consolatus Angelus. Unde lema. IN DESERTO

NON

Non Deserta. Cùm enim Agar mœrore plena, Ismaëlem filium fame fatiscentem,& jamjàm moriturú, sub arbore dimisisset, mox è cœlo affuêre suppetiæ. *Sic*, ait Chrysost. *quandocunque voluerit Deus, licet in solitudine simus, & in extremis afflictionibus, nullamque spem salutis habeamus, nullo alio opus habebimus,divinâ gratiâ nobis omnia suppeditante. Nam si ejus gratiam nacti fuerimus, nullus nobis prævalebit, sed nos potentiores omnibus erimus.* Ergò in arctis & desperatis rebus vicinissimus est Deus, & invocatus illico succurrit. Nam, ut Psaltes ait. *Tibi derelictus est pauper, Orphano tu eris adjutor.*

R E B E C C A.

Cap. LXXVI.

215. Rebeccæ ad fontem in peregrinúm Eliezerem humanitas, est nuptiarum cum Isaaco conciliatio. Lemma. EX UNDIS AMOR ELICIT IGNES. Ea enim humanitatis & amoris nostri in alienas mentes est violentia, ut vel invitæ in mutuos amores trahantur. Præclarè Magnus Augustinus. *Nulla est major ad amorem invitatio, quàm prævenire amando. Et nimis durus est animus, qui dilectionem, si nolebat impendere, nolit rependere.*

E S A U. *Cap. LXXVII.*

216. Esau, frater Jacobi, rufus & pilosus, lentis pulmento jus primogeniti vendit fratri. Lemma ex Ovidio mutuatum. NOCET EMPTA DOLORE VOLUPTAS. Reproborum hic typus est, qui jus adoptionis filiorum Dei & spem vitæ æternæ commutant cum amore & voluptate brevissimorum vilissimorumque bonorum. *Voluptas transitura*, Magno Augustino teste, *sine prudentia desideratur, verum cùm transierit, cum pœnitentia cogitatur.* Aristoteles manet,ut voluptates contemplemur non venientes, sed abeuntes: venientes enim fucatâ specie blandiuntur: abeuntes dolorem ac pœnitentiam relinquunt.

J A C O B. *Cap. LXXVIII.*

217. Jacobus, matri multùm amabilis, vestem & personam fratris induit; eoque astu benedictionem à patre impetrat. Lemma. PERSONAM MALAM EGIT OPTIME. Comœdis enim, & non quàm insignes personas, sed quàm bene etiam infimas agant, interest. Christi hic typus est, qui à peccato alienissimus, Divinitatem suam humanis exuviis adeò dexterè involvit, ut exteriore vultu peccaminosi ac servilis hominis speciem referens, humanam naturam ab interitu vindicârit, ac divinâ benedictione fecerit dignam. Disertè Apostolus. *Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum.* Et rursus. *Eum qui non noverat peccatum, peccatum pro nobis fecit.* S.Hieron. *Domini* (Christi) *injuria, nostra est gloria. Ille mortuus est,ut nos viveremus. Ille descendit ad inferos, ut nos ascenderemus in cœlum. Ille factus est stultitia, ut nos sapientia fieremus. Ille se de plenitudine & de forma Dei evacuavit, formam servi accipiens, ut in nobis habitaret Divinitatis plenitudo, & Domini fieremus è servis: ille pependit in ligno,ut peccatum,quod commiseramus in ligno scientiæ, ligno deleret appensus. Ad postremum factus est ille maledictio, factus, inquam, non natus,ut benedictiones,quæ promissæ fuerunt Abrahæ, ipso auctore & prævio transferrentur ad gentes, & spiritus repromissio per fidê illius compleretur in nobis.*

218. Jacobus, in Mesopotamia peregrinus, & fessus, lapidi indormit. Lemma. FESSO DANT SAXA QUIETEM. S. Chrysost. *Vide,inquit, pueri robur, qui lapidibus pro pulvinari utitur: vide masculum spiritum, super pavimentum dormit.* Jacobum imitati complures membris suis, assiduo labore fractis; pulvinaria ac lectos nonnisi duros saxeosve substraverunt. Certè S.Bononius Abbas pro culcitra plumea terram,pro lodice cilicium,pro cervicali saxum habuit. S. Mechtildis, Thaumaturga celeberrimi Collegii Can.Reg.in Diesten, duro saxo indormiit, quòd hodie etiamnum multis prodigiis juvat afflictos; eos præsertim qui affecto sunt capite. Omitto innumeros. Cæterùm terrenis calamitatibus fatigatus, mentem tuam ad petram illam reclines, de qua Apostolus. *Petra autem erat Christus.* In hunc locum S.P.Aug. *Ut Ecclesia ædificaretur super petram, quis factus est petra: Paulum audi dicentem, Petra autem erat Christus: in illo ergo ædificati sumus. Propterea petra illa,in qua ædificati sumus, prior percussa est ventis, flumine, pluviâ, quando Christus à diabolo tentabatur. Ecce! in qua firmitate te voluit stabilire.*

S.Chrysost. hom. 54. — Lectus. — S. Mechtildis Diestensis. — Calamitates. — Christus in tribulatione salus. — 1. Cor. 10. 4.

219. Jacob somno oppressus, mysticam contemplatur scalâ,cum lemmate. SIC ITUR AD ASTRA. Quisquis enim cœlum conscendere cogitas, singulos scalæ hujus gradus absolvas, necesse est: quos proinde ordine percenset Bern. *Hæc enim*, inquit, *duodecim gradus habet inter duo latera. Dextrum latus est contemptus sui, usque ad amorem Dei; sinistrũ, contemptus mundi,usque ad amorem regni. Ascensiones hujus duodecim humilitatis sunt gradus: primus est odium peccati: secundus est fuga delicti: tertius, metus odii: quartus,in omnibus his subesse creatori: quintus,obedire meliori: sextus,obedire compari: septimus,obsequi inferiori: octavus,subesse sibi: nonus,finem suum jugiter meditari: decimus,opera sua semper vereri: undecimus,cogitationes suas humiliter confiteri: duodecimus, per omnia ad manum, ad nutum, ad libitum Domini moveri. Per hos gradus ascendunt angeli, & sublimant homines.* S.Antonin. *Bonum religionis*, inquit, *significatum est nobili illâ scala Jacob; cujus gradus nulli sunt alii, quàm lectionis, meditationis, mortificationis, aliarumque similium exercitationum, quibus religio constat.*

Gradus ad cœlum. — S. Bernard. serm. de B. Maria. pag. 194. — Religiosus. — S. Anton. in summ. p.3.tit. 26. cap. 10. § 11.

220. Vidit Jacob scalam, & in scala angelos, ubi nullus residens, nullus subsistens apparuit; sed vel ascendere,vel descendere visi sunt universi. Lemma. Absque Quiete Progressus. Vox est SS. Patrum Doctorumq; una omnium: *In via Domini non progredi, esse retrogradi*, quæ gnoma animos nobis addat, ad viam perfectionis alacriter decurrendam. Quis enim sapiens ab opere semel laudabiliter cœpto velit resilire? territus præsertim gravi illâ Salvatoris comminatione: *nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei.* Porrò, *Tamdiu*, ait S.P. August. *non relabimur retrò, quamdiu ad priora contendimus: at ubi cœperimus stare descendimus,nostrumque progredi,reverti est: si volumus non redire, currendũ est.* S.Bern. ignavum & oscitantẽ ambulantem in domo Domini Monachum sic alloquitur. *O Monache,non vis proficere? non? Vis & ergò deficere? nequaquã. Quid ergo? sic mihi,inquis,vivere volo, & manere,in quo proveni, nec pejor fieri patior, nec melior cupio. Hoc ergo vis, quod esse non potest.*

Progressus. — Luc. 9. — S. August. Epist.153. ad Demet. — S.Bern.Ep. 253. & 341.

221. Jacob pro Rachele in uxorem ducendâ,longam servitutem servit, cum lemmate. Amanti, Nihil Difficile. Ita nimirum quævis negotia, sive divina sive terrena, ab amore ità suaviter condiuntur, ut dulcissima nobis obtingant. Præclarè ac iteratò Magn. Aug. *Quidquid difficile est in præcepto, leve est amanti.* Item, *nullo modo sunt onerosi labores amantium, sed etiam ipsi delectant, sicut venantium, piscantium,*

Amor omnia facit suavia. — S. Aug. in Psal. 67. — Idem de bono Viduit. c. 21.

tium, vindemiantium, negotiantium; intereſt ergò quod ametur: nam in eo quod amatur, aut non laboratur, aut & labor amatur. Et rurſus. *Ut ſarcina Dei ſit tibi levis, & jugum ejus ſuave, ille tibi amorem inſpiravit. Amanti ſuave eſt, non amanti durum eſt.*

Idem de Verb. Apoſt. ſerm. 12. cap 8.

222. Jacobus cum Angelo luctatur & prævalet. Lemma. ET SUPEROS SUPERARE LICET. Sacrarum precum hæ vires ſunt; ut ipſum etiam Deum vincere, & in ſuas partes, neceſſitate penè ineluctabili, flectere queant. Hinc eſt, quod Deus toties in gentem humanam ob ejus ſcelera ſæviturus, ſolâ oratione veluti ſopitus, & quodammodo excantatus, fulmina jam parata poſuerit. Talis olim incantator fuit Moſes, à Deo quaſi rogatus: *Dimitte me, ut iraſcatur furor meus.* Hanc orationis vim obſtupeſcens Bernardus, *feriendi*, ait, *licentiâ quærit à Moſe, qui fecit Moſen.* De Theodoſ. Auguſto dixit Auguſtinus. *Contra robuſtiſſimum exercitum, magis orando, quàm feriendo pugnavit.* Pugnat qui orat, & expugnat validiſſimè. Verè idem Hipponenſium Præſul, *Oratio Deum ungit, ſed lachryma compungit: hæc lenit, illa cogit.*

Oratio. *Exod. 23. 10. S Bernard ſerm de Magdal. S. Aug. l. 5. de Civit. cap. 27. Idem in ſerm.*

223. Eidem ſymbolo ſubſcribes. SEQUITUR VICTORIA LUCTAM. Illud enim Jacobi certamen vitam Chriſtianam adumbrat, quæ nihil penè aliud eſt, quàm continua lucta, ſeu, ut Job ait, *militia ſuper terrâ*, in qua aliquando ſuccumbimus, ſed armati & generosè luctantes cum Jacobo tandem vincimus. *Nam Philoſophi & militis Chriſtiani animus*, teſte S. Gregorio Nazianzeno, *ex eo quod paſſus eſt, generoſior redditur, atque ut candens ferrum frigida aſperſione, ſic ipſe periculis obdureſcit.* S. Gregorius Papa affirmat, *viros ſanctos, & contemplationis ſtudio eximiè deditos, in ipſo exercitio contemplationis magnam ſentire viciſſitudinem, & velut quandam luctam, & concertationem experiri, &c.* Vide P. Benedictum Pererium, prolixè hac de re diſſerentem.

Vita hominis eſt militia. *S. Gregor. Nazianz. Orat. 23. in laudem S. Hieron. S. Gregor. hom. 4. in Ezech. Perer in Gen. c. 23. v. 25 n. 37.*

224. Jacobus, nervo femoris poſt luctam Angelicam emarceſcente, epigraphen tenet. AMISSO NERVO FORTIOR. Nervi nomine carnem noſtram intellige, qua edomitâ, adverſus hoſtes quoſvis fortiſſimi evadimus, & cœlos citra negotium expugnamus. S. P. Auguſtinus. *Si odiſti animam tuam, & diligis carnem tuam, reſurget caro tua, ſed ut torqueatur anima tua. Ergo priùs anima diligenda eſt, quæ Deo ſubdenda eſt, ut ordinem ſuum ſervitus iſta cuſtodiat, anima Deo, animæ caro. Vis ſerviat caro tua animæ tuæ? Deo ſerviat anima tua: debet regi, ut poſſis regere.* Et rurſus, *Neceſſe eſt, ut primum cor mundemus, deinde carnem noſtram per jejunia & vigilias ad laborem utilem caſtigemus, ne carnis libido mentem maculet.*

Mortificatio. *S. Aug. de Verb. D. m. ſerm. 43. c. 3. Idem ſerm 148. de Temp.*

225. Jacobus cum Angelo luctatus, ex nervi luxatione claudicabat. Lemma. POST LUCTAM CLAUDICAT. Ita nimirum ſi victoriam è debellato mundo amittere nolueris, amore terreno penitus deficias ac claudices, ſoloque amore Divino incedas, neceſſe eſt. Præclarè in rem præſentem S. Gregorius Papa. *Notandum*, inquit, *quod idem victus Angelus nervum femoris Jacob tetigit, & marceſcere ſtatim fecit; ex eo tempore Jacob altero claudicavit pede. Videlicet omnipotens Deus, cùm jam per deſiderium & intellectum cognoſcitur, omnem in nobis voluptatem carnis arefacit; & qui prius quaſi duobus pedibus nitentes, & Deum videbamur quærere, & mundum tenere, poſt agnitionem ſuavitatis Divinæ, unus in nobis pes ſanus remanet, & alter claudicat: quia neceſſe eſt, ut quiſquis debilitato amore mundi; convaleſcat ad amorem Dei. Si ergò tenemus Angelum, uno tantùm claudicamus pede: quia dum creſcit in nobis fortitudo amoris Divini, pariter infirmatur fortitudo carnis.* Et S. P. Auguſtinus. *Duo ſunt amores, mundi & Dei; ſi mundi amor habitet, non eſt, quà intret amor Dei? recedat amor mundi, & habitet amor Dei.*

Amor mundi. *S. Gregor. hom. 14. in Ezech. S Auguſt. tract. 2. in Ioan. poſt med.*

DINA. *Caput LXXIX.*

226. Dina Jacobi filia, ut videret & videretur, in urbem Sichem egreſſa, pudorem perdidit. Lemma è Poëta deſumptum. URITQUE VIDENDO FÆMINA, ET URITUR. Hinc diſcant virgines, quàm hominum oculos fugere debeant, ut nec videri, nec videre appetant. Rectè de Lævina caſta & tetrica, ſed ſimul vaga, canit Martialis.

Virgo

> *Dum modò Lucrino, modo ſe committit Averno, &c.*
> *Incidit in flammas, juvenemque ſecuta, relicto*
> *Conjuge. Penelope venit, abitque Helene.*

Idem, pro dolor! indies cernimus, Virgines deambulantes egredi Penelopes, regredi Helenes; egredi Virgines, regredi mulieres, imò meretrices. Prudenter ergò S. Martinus, *Mulier*, inquit, *intra murorum munimenta ſe contineat, cujus hæc prima virtus & conſummata victoria eſt, non videri.* Ariſtoteles teſtatur, ſuo tempore in urbibus creatum eſſe præfectum, qui mulieribus intenderet, ne vagarentur, ſed domi ſe continerent. Et apud Sinas, inquit Magallianus, etiam hodie nervus pedis eliditur puellis, ne domo exeant.

S. M... apud Dial. Ariſt. Polit.

JOSEPH. *Caput LXXX.*

227. Joſephus, Jacobi filius, fratrum invidiâ venditur mercatoribus Iſraëlitis; cum lemmate. PROSUNT, DUM OBSUNT. Ita nimirum invidorum machinamenta aliis potius illuſtrandis, quàm obſcurandis deſerviunt; videri equidem mundo & fratribus poterat infelix Joſephus, ſed Deus illam ipſam calamitatem ſummæ felicitatis ac gloriæ maximæ exordium eſſe voluit. *Ideo*, inquit S. Gregorius, *venditus eſt à fratribus Joſeph, ne ab eis adoraretur, ſed ideò adoratus eſt, quia eſt venditus. Sic Divinum conſilium, dum devitatur, impletur, ſic humana ſapientia, dum reluctatur, comprehenditur.* Optimè proinde dixit Sanctus ille. *Perſecutores aurifabri ſunt, qui nobis & præſentis & æterni regni coronam fabricant.*

Cala... tes p... ſunt. S. Gr... Mor... cap.

228. Eidem ſymbolo ſubſcribes. NE PERIRET, PERIIT. Alludit lemma hoc ad illud Themiſtoclis dictum, *Perieramus, niſi periiſſemus.* Inglorius enim deceſſiſſet Joſeph, ni ad ſummam gloriam obtinendam calamitate illâ, ceu vehiculo, uſus fuiſſet. Certè Chriſtus, & omnis diſciplina Chriſtiana tradunt, non eſſe tutiorem ad regnum cœleſte viam, quàm quæ per adverſa ducit ad aſpera. Hæ Dei leges; *quoniam*, D. Lucâ teſte, *per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* Optimè & ad lemmatis præſentis mentem D. Auguſtinus. *Si tanta ſuffert anima, ut poſſideat unde PEREAT, quanta debet ſuffere NE PEREAT.* Porro providendiſſimus Deus filios ſuos gravi calamitatum mole premit, omnemque terrenam illorum felicitatem perire vult, ne æternùm pereant. Disertè Magnus Auguſtinus. *Certè*, inquit, *modò PEREUNT peccatores & NON PEREUNT. Si incipiant juſtè vivere, peribunt utique peccatores, ſed non peribunt homines.* Et alibi. *Quid expaveſcis quia pereunt regna terrena? ideò tibi cœleſte promiſſum eſt, ne cum terrenis perires.*

Cala... tes p... ſunt. S. Au... parte cap. Idem ... 109. Temp. Idem Verb. ſerm.

229. Joſephus, fratrum invidiâ & odio venditus, epigraphen tenet ex Ovidio deſumptam. FRATRUM QUOQUE GRATIA RARA EST. Idipſum de Chriſtianorum diſcordiis quæritur S. P. Augu-

Ovid. Meta...

Augustinus. *Dolendum est*, inquit, *ut, qui secundùm carnem fratres sumus, in Christi corpore non in una societate vivamus.* Cæterùm odia, quæ inter fratres & amicos excitantur, gravissima esse solent. Cujus rei causam affert Aristoteles, tum, quod omnis mutatio fiat è contrario in contrarium, ut adeò summus amor in summũ odium convertatur: tum quod injuria, à fratre vel amico illata, acerbior esse videatur: à quibus enim beneficium sibi deberi existimant, ab iisdem non solùm eo privari, sed insuper sese lædi sentiunt, acerbissimumque ducunt homines. S. Ambrosius. *Jungat liberos æqualis gratia, quos junxit æqualis natura. Lucrum pietas nescit pecuniæ, in quo pietatis dispendium est. Quid miraris, si propter fundum aut domum oriuntur inter fratres jurgia, quando propter tunicam inter Jacobi sancti Filios exarsit invidia.* De Josepho canit D. Emanuel Thesaurus.

Dulces Rachelis primitiæ Joseph,
Ut primus evadat, undecimus nascitur.
Egregium aliquid meditante natura,
Quæ tot exemplaria delineavit, ut unum absolveret.
Paternæ virtuti, maternæ pulchritudini compar
Ut impares fratrum mores de suo typo corrigeret.
In sopore vigil,
Pingente somno futuræ dignitatis expressit imaginem
Sed periculosa res est eminere.
Per cognatum livorem.
Vivus humatur, exhumatus divenditur.

230. Josephus lenocinantem dominam, Putipharis, heri sui uxorem, effugiens, pallium in ejus manu relinquit; cum lemmate. FUGIENDO VINCIT. Testimonio luculento id comprobat Apostolus, *Fugite fornicationem.* Si tentationem Josephi tam robustam, tam multiplicem, tam diuturnam pensiculatiùs cogitemus, illius animum & virtutem nunquam satis mirabimur. Deerunt verba laudanda tam constanti castimoniæ. Hanc Chrysostomus jure merito extollens, *magis miror*, inquit, *Josephum in hoc igne penitus illæsum, quàm tres pueros in fornace Babylonica non combustos.* Fuit è D. Dominici familia, qui etiam Dominicus audiit, vir summæ continentiæ, huic generosissimè certanti, dæmones acclamârunt: *Vicisti, vicisti, quia in igne fuisti, & non arsisti.* In Josephi laudes prolixiùs S. Ambrosius. *Magnus vir Joseph*, inquit, *qui venditus, servile tamen nescivit ingenium, adamatus non redamavit, rogatus non acquievit, apprehensus aufugit, Qui cùm ab uxore Domini sui conveniretur, teneri veste potuit, animo capi non potuit: ac ne ipsa quidem verba diu passus est; contagium enim judicavit, si diutiùs moraretur, ne per manus adulteræ libidinis incentiva transirent. Itaque vestem exuit, crimen excussit. Ille Dominus fuit, qui amantis non excepit faces, qui lenocinantis vincula non sensit, quem nulla mortis formido perterruit, qui maluit liber criminis mori, quàm criminosæ potentiæ eligere consortium.* Cæterùm Josephi nomine rationem nostram intellige, quæ omnem blandientis concupiscentiæ sensum studiosissimè effugiat. In rem præsentem de Josepho canit Emmanuel Thesaurus.

Hic Domino quàm Dominæ obsequentior,
Servili compede, quàm herili complexu constringi,
Carcerem subire maluit, quàm mereri.

231. Joseph, è blandientis adulteræ manibus elapsus, epigraphen tenet. VEL TETIGISSE NEFAS. Ad emblematis mentem opportunè S. Hieronymus. *Animadvertenda est*, inquit, *Apostoli prudentia. Non dicit, bonum est uxorem non habere, sed bonum est mulierem non tangere, quasi & in tactu periculum sit, quod, qui illam tetigerit, non evadat, nempe quæ virorum pretiosas animas rapit, & facit adolescentium evolare corda. Alligabit quis in sinu ignem, & non comburetur? aut ambulabit super carbones ignis, & non ardebit? quomodo igitur qui ignem tetigerit, statim aduritur: ita viri tactus & fœminæ, sentit naturam suam, & diversitatem sexus intelligit.* S. Hieron. l. 1. cont. Iovin. 1. Cont. 7.

232. Josephus, in carcere constitutus, pincernæ & pistoris somnia explicat. Lemma. FECERUNT SOMNIA VATEM. Sapienter dixit Plato, *Spes mortalium sunt somnia vigilantium.* Unde quisquis hæc somnia perspecta habet, is terrena omnia contemnere, sibique, vaticinio minimè fallaci, cœlestem gloriam polliceri potest. Disertus in rem præsentem Philo. *Ego*, inquit, *non dissimulanter dico, civilem virum somniorum esse interpretem, non quales isti nugatores garruli mercenariique quæstum facientes ex nocturnis somniorum ludibriis: sed qui magnum illud somnium commune, publicumque vigilantium, non dormientium, exactè intelligat. Id somnium, ne quid mentiar, est vita hominum. Nam sicut in somniorum visionibus videntes non videmus, audientes non audimus, gustantes aut tangentes nec gustamus nec tangimus, loquentes non loquimur, deambulantes non deambulamus, sed cùm videamur uti motibus & habitibus, nullo prorsus utimur, mente inaniter sine ullis veris subjectis pingente sibi simulachra rerum non existentium tanquam existentium. Eodem modo etiam vigilantium imaginationes somnis sunt simillimæ, veniunt, abeunt, recurrunt, refugiunt, priusquam comprehendantur, avolant, &c. Quid res corporis nonne somnia sunt? nonne pulchritudo momentanea, penè prius marcescit, quam floreat? sanitas incerta infirmitatibus obnoxia? robur morbis expugnabile per occasiones plurimas? &c.* Contemptus mundi. Vita humana est somnium. Philo in vita viri civilis. pag 424. Idipsum præclarè confirmat S. Augustinus. *Amaverunt*, inquit, *præsentia, & dormierunt in ipsis præsentibus, & sic illis facta sunt ipsa præsentia deliciosa, quomodo qui videt per somnium invenisse se thesauros; tamdiu dives, quamdiu non evigilat. Somnium illum divitem fecit, evigilatio pauperem fecit. Tenuit illum somnus fortasse in terra dormientem, & in duro jacentem & fortè mendicum. In somnis vidit se jacere in lecto eburneo vel aureo; & in plumis aureis altiùs extructis; quamdiu dormit, benè dormit; evigilans invenit se jacere in duro, in quo illum somnus tenuerat. Tales sunt & isti. Venerunt in hanc vitam, & per cupiditates temporales quasi obdormierunt hic, & exceperunt illos divitiæ, & vanæ pompæ volaticæ & transierunt, non intellexerunt, quantum inde boni possent fieri. Nam si nôssent etiam vitam, illic sibi thesaurizarent, quod hic erat periturum.* S. August. in Ps. 75.

233. Josephus Pharaoni, Regi Ægyptio, somnium explicat de septem bobus pinguibus & septem macris; annis nimirum fertilibus & sterilibus: atque ideò totius Ægypti Prorex constituitur, antea in carcere hominum penè omnium postremus & abjectissimus. Lẽma. FORTUNÆ ROTA COELI VOLVITUR AXE. *Domini enim sunt cardines terræ, & posuit super eos orbẽ. Dominus mortificat & vivificat, deducit ad inferos & reducit, Dominus pauperem facit & ditat, humiliat & sublevat. Suscitat de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem, ut sedeat cum principibus & solum gloriæ teneat.* 1. Reg. 2. 6. Fortuna omnis à Deo. Providentia Dei. Quidquid enim fortunæ vel secundioris, vel deterioris, indies experimur, id omne è providentissima Dei manu proficiscitur. Verissimè S. P. Augustinus. *Dei occulta potentia cuncta penetrans incommutabili præsentiâ, facit esse, quidquid aliquo modo est, in quantumcunque* S. August. l. 12. de Civit. c. 25.

cunque est, quia nisi faciente illo, non tale vel tale esset, sed prorsus esse non posset. De Josepho Joan. Baptist. Masculus.

Tibi cessit in segetem gloriæ
Livor ipse fraternus.
Ipsius invidiæ falce usus ad messem,
Ut colligeres laudem.
Cessit aristarum culmus in honorum culmen & cumulum,
Ex sicca cisterna tibi manavit fons gloriæ.
Mercatoribus, qui ferrent aromata, venditus,
Accepit virtus omen, datura fragrantiam
ex pudicitiæ famâ.

Humilitas. Sap. 10.13

234. Josephus, è carcere ad solium evectus, epigraphen sustinet. AD SUMMA PER IMA. Verissimum adeò Servatoris nostri axioma est. *Qui se humiliat, exaltabitur.* Audi Sapientiam. *Hæc* (sapiens humilitas) *venditum ipsum* (Josephum) *non dereliquit, sed à peccatoribus liberavit eum, descenditque cum illo in foveam* (in cisternam, in quam projectus est à fratribus) *& in vinculis non dereliquit eum,* donec afferret illi sceptrum regni, & potentiam adversus eos, qui eum deprimebant, & mendaces ostendit, qui maculaverunt illum, & dedit illi claritatem æternam. Benè dixit S. Ægidius comes S. Francisci. *Licet lapides & saxa de cœlo plueret Dominus, non nocebunt nobis, si tales fuerimus, quales nos ipse requirit.* Et S.Chrysostomus. *Vide,* inquit, *quomodo captivus* (Joseph) *repente constituitur Rex totius Ægypti: vidisti, quantum sit ferre cum gratiarum actione tentationes? Propterea & Paulus dicebat, Afflictio patientiam operatur: patientia probationem, & probatio spem; spes non pudefacit. Vide igitur: afflictiones patienter tulit, patientia probatum eum facit, probatus factus in magna spe agebat, spes non pudefecit.*

S.Chrysost. Hom. 63.

Calamitas.

235. Joseph è summis calamitatibus ad summos honores emergens, epigraphen symboli loco præfert. QUOT ÆRUMNÆ, TOT GAUDIA. Ea enim Justitiæ Divinæ est æquitas, ut præmia & honores ad calamitatis toleratæ dimensum exactissimè largiatur. Rupertus Abbas observat, dignitatum & honorum insignia, in Josephum collata, ignominiis ac calamitatibus, quas antea perpessus fuerat, ex integro respondisse. *Primò enim pro odio fratrum, accepit gratiam Regis & Principum ejus: Secundò pro exilio adeptus est exaltationem: Tertiò, pro labore manuum in servitio, accepit annulum aureum; Quartò, pro pallio, quod illi adultera detraxerat, amictus est solâ byssinâ. Quintò, pro compedibus cinctus est torque aurea. Sexto, pro eo, quod vinctis ministraverat, nunc Princeps constituitur. Septimò, pro carceris humilitate, sedet super currum regium. Octavò, pro eo, quod contemptus fuit, nunc ab omnibus honoratur genuflectione. Nonò, pro nomine servi, accipit nomen Regium, vocaturque Salvator mundi. Decimò, pro contempta adultera & turpi voluptate, accipit uxorem prænobilem. Si ita Deus suorum labores & ærumnas remuneratur in hac vita, quid faciet in futura?*

Rupert. Abb. l. 8. c. 40.

Inimicis benefacere.

236. Josephus fratres suos, injuriis omnibus sepultis, humanissimè complectitur. Lemma. PRO INJURIIS BENEFICIA. Enimverò Josephi fratres plagiarii & parricidæ optimum fratrem in extremas conjecerunt angustias. At ille tam truculentum in se facinus beneficiis est ultus. Hæc nobilitatis Christianæ generositas; factum illustre ac gloriosum est, benefacere inimicis. Hanc Josephi virtutem deprædicans Magnus Augustinus. *Mirati estis,* inquit, *castitatem Josephi, aspicite nunc benignitatem; pro odio reddit charitatem.* Eodem elogio sanctus Ambrosius. *Jure ergò mirandus Joseph,* inquit, *qui hoc fecit ante Evangelium, ut læsus parceret, appetitus ignosceret, venditus injuriam non referret, sed gratiam pro contumelia solveret; quod post Evangelium omnes dicimus & servare non possumus. Discamus ergo & Sanctorum invidiam, ut imitemur patientiam, & cognoscamus illos non naturæ præstantioris fuisse, sed observatioris; nec vitia nescisse, sed emendâsse.*

S. Amb. lib. de Joseph. c.

237. Josephus, ad Proregis fastigium ex infima sorte evectus, non tantùm è pristina benevolentia nihil dimisit, sed conditionis suæ memor, fratres pastoritios humanissimè accepit. Lemma. NEC MORES MUTANTUR HONORE. Discant hinc Principes in supremo fastigio retinere comitatem. Certè Willegisus, teste Nauclero, Zieglero, & aliis, patre carpentario natus, ab Othone III. subitò primus inter Electores adoptatus, ne se efferret, sibi crebrò suggerebat: *Vide quis sis, memento quis fueris.* Unde & rotas suo musæo appingi curavit, iisque subscribi: *Willegise prioris fortunæ memor, quis nunc sis considera.* Hæc rota postmodum insigne Archiepiscopatui Moguntino fuit, atque ab Henrico II. Imperatore confirmatum. S. Augustinus. *In summo honore summa tibi sit humilitas. Honoris laus est humilitatis virtus.*

Dign. Humil- tas.

BENJAMINUS.

Caput LXXXI.

238. BEnjaminus furti suspicione ob scyphum sublatum tenetur; cum lemmate. PREMITUR, NON OPPRIMITUR INNOCENTIA. Verissimè S. Augustinus. *Secundùm bona hujus sæculi inveniuntur multi felices nocentes, & inveniuntur multi felices innocentes.* Et S.Chrysostomus. *Gaude de innocentia & exulta: gaude, inquam, quia ubique illæsa est, ubique secura. Si tentaris proficis, si humiliaris, erigeris; si pugnas, vincis; si occideris, coronaris; Tu in servitute libera es, in periculo tuta; in custodia læta, tibi omnis reatus adjicitur, tibi universa militia subjugatur, te potentes honorant, suscipiunt Principes, Magnates exquirunt, & illi nonnunquam te desiderant, qui impugnant. Tibi boni parent, mali invident, zelant æmuli, inimici succumbunt, nec unquam poterit non esse victrix, etiamsi inter homines judex justus defuerit.*

239. Benjaminus cum cæteris fratribus lauto convivio exceptus à Josepho, portionem quintuplo majorem præ illis accipit. Lema. MINIMO PARS MAXIMA CEDIT. E SS. Ambrosii & Prosperi sententia, Divum Paulum hæc figura spectat, qui è tribu Benjamin oriundus, tametsi tempore omnium Apostolorum postremus fuerit, zelo tamen, sapientiâ, gratiâ, facundiâ, & efficaciâ illos longè præcelluit. Unde hæ ipsius voces. *Abundantiùs omnibus laboravi.* Et, *Ministri Christi sunt; & ego, (ut minus sapiens dico) plus ego.* Pulchrè in rem præsentem sanctus Hieronymus. *Subitus calor,* inquit, *longum vincit teporem; Paulus Apostolus de persecutione mutatus, novissimus in ordine, primus in meritis est, quia extremus licet, plus omnibus laboravit. Nam,* ut ait S.Gregorius, *fit plerumque gratior Deo, amore ardens post culpam vita, quàm securitate torpens innocentia.*

J O B. *Cap. LXXXII.*

240. JObus, permittente Deo, facultatibus omnibus à Sathana exutus, malisque gravissimis

ſimis exercitus, ulcere peſſimo in corpore affligitur. Lemma: INTEGRIOR EX VULNERE ET ULCERE. Iis enim ærumnis omnibus conſtantiſſimè toleratis, tandem felicitatem duplo majorem, in inſignis patientiæ ſuæ præmium, à Deo eſt conſecutus. *Addidit Dominus omnia, quæcunque fuerant Job, duplicia.* Unde S.P. Auguſtinus. *Cùm beatus Job fuerit patientiæ exemplum, quod multi imitarentur, duplicatum ſibi meritum paravit, duplicatum diabolo damnum intulit.* Nullus igitur animo cadat, quantùmvis gravi calamitatum mole preſſus; Deo enim juvante reviviſcet duplo amplioribus bonis cumulandus. Apum exemplo id appoſitè demonſtrat. Urbanus IV. Pontifex Maximus, *David,* inquit, *de perſecutoribus ſuis dicit, circumdederunt me ſicut apes. Apes enim, etſi inferant punctionis dolorem, amantur tamen, quia mellis dulcedinem adminiſtrant: ſic & perſecutores meos, Domine, amare volo, & punctiones, quas mihi amaris conatibus inferunt, contribulato ſpiritu tolerare, ut mellita jucunditas ſubſequatur. Nam per quendam ſapientem audio, Domine, te dicentem, quod uſque ad tempus ſuſtinebit patiens, & poſtea redditio jucunditatis.* Unde Chriſtus ad mortem properans, *Modicum,* inquit, *& non jam videbitis me, & iterum modicum videbitis me. Vos igitur nunc triſtitiam habetis: iterum autem videbo vos, & gaudebit cor veſtrum, & gaudiũ veſtrum nemo tollet à vobis.* Quare ſemper Tertullianus. *Idoneus,* inquit, *patientiæ ſequeſter Deus, ſi injuriam depoſueris penes eum, ultor eſt: ſi damnum, reſtitutor eſt: ſi dolorem, medicus eſt: ſi mortem, reſuſcitator eſt. Quantum patientiæ licet, ut Deum habeat debitorem?*

241. Jobus poſt everſas fortunas omnes, radebat ſaniem teſtâ, ſedens in fimeto. Lemma. ANIMUS IN CORPORE AFFLICTO INTEGER. Unde inter tot calamitatum acervos conſtantiſſimæ illius voces erant. *Dominus dedit, Dominus abſtulit; ſicut Domino placuit, ita factum eſt: ſit nomen Domini benedictum.* Nihil enim tormenta omnia adverſus hominem poſſunt, ſi anima illæſa ac conſtans perſiſtat, unde Deus adverſus Sathanam diſertè cavebat, veruntamen animam illius ſerva. Sapienter S. Flavianus Martyr, *Corpus,* inquit, *tormenta non ſentit, cùm animus in cœlo eſt, & Deo ſeſe totâ mente devovit,* Et Sanctus Ambroſius. *Perfecti viri eſt, non ſuccumbere iis, quæ pleriſque terribilia & formidoloſa videntur, ſed quaſi fortem militem, graviſſimorum caſuum ſuſtinere incurſus, conflictus ſubire, & quaſi providum gubernatorem, navem in tempeſtate regere, atque occurrendo inſurgentibus fluctibus, magis vitare naufragium ſulcando undas, quàm declinãdo. Non iſte in perſecutione pavidus, non in tormentis mollior, ſed quaſi athleta fortis, qui, repercutiat verberantem, ſi non cædis, certè ſermonis flagello, dicens, ſagittæ parvulorum factæ ſunt plagæ eorum. Qui cum graviſſimo licèt dolore luctetur, non miſerabilem ſe præbeat, ſed oſtendat tanquam in laterna lumen, & inter aſperas procellas, & graviſſimos flatus, ſuam lucere, nec extingui poſſe virtutem animi.* Sic olim ſuis in cruciatibus S. Vincentius tyrannum repercutiebat, *Videbis,* inquit, *me plus poſſe dum torqueor, quàm ipſe, dum torques,*

242. Jobus in fimetum abjectus, epigraphen tenet. HINC BEATIOR. Diſertè in rem noſtram Orator aureus. *Fimus Jobi,* inquit, *omni tribunali regio venerabilior, ex throni regii aſpectu nullum ſpectantibus lucrum erit, ſed temporalis duntaxat delectatio, nullam habens utilitatem. Ex fimo enim Job viſo omnem quis capit voluptatem, utilitatem & diſciplinam multam, & exhortationem ad patientiæ rationem. Nam multi longam & tranſmarinam navigationem à terræ finibus abeunt in Arabiam, ut fimum illum cernant, & conſpicati terram deoſculentur, quæ illius victoris certamina & cruorem omni auro pretioſiorem ſuſcepit. Neque tantùm radiaret prætexta, quantùm illud corpus tunc ſplendebat, non alieno, ſed proprio lotum ſanguine. Ulcera illa gemmis cariora. &c.* Et brevi ex intervallo. *Neque tam ſplendidus in ſolio Rex ſedens, quàm inſignis & illuſtris erat ille in fimo &c.* Optimè Magnus Auguſtinus. *Gloria æterna eſt brevi tempore patientium, & ſine fine regnantium.* S. Aug in Pſal. 118. Conc. 23.

243. Jobus, ulceribus plenus, in fimeto reſidet, & cum ærumnis penè omnibus luctatur; unde lemma. UT SUPERIS SIM SPECTACULO. D. Chryſoſtomus cenſet, Deum ideò voluiſſe Jobi animam à Sathana illæſam ſervari, quod jucundiſſimum Deo ſpectaculum præbeatur ab homine, dum cum calamitatibus, morbis, paupertate, doloribus, cruciatibus luctatur, & ſe victorem atque ſuperiorem ſingulari virtute præbet. *Obſerva,* inquit (Chryſoſtomi verba ſunt, Dei ore loquentis) *ne quid in vitæ ratione patiatur, etenim ſi de medio eum ſuſtuleris, theatrum nobis non pandet amplius.* Id Antonio, athlethæ fortiſſimo, conquerenti, quod ſolus in periculoſiſſimo certamine relictus eſſet, *Ubi,* inquit, *eras Domine,* reſpondit ſpectator antagoniſtarum omnium Deus, *Hic aderam ſpectator tui certaminis, atque tuæ virtutis coronator.* Campianus, nobilis Angliæ Martyr, & Athleta Chriſti fortiſſimus, jam Martyrio afficiendus, hoc ultimum concionis ſuæ thema in ferali theatro proclamavit. *Spectaculum facti ſumus Deo & Angelis & hominibus* E Tullii ſententia, *nullum theatrum virtute & conſcientiâ (præſertim martyrio apud Chriſtianos) præſtantius eſt.* De Jobo Joannes Baptiſta Maſculus,

Patiens jucundum Deo ſpectaculum.

S. Chryſoſt apud Pined. in Iob c. 2. v. 6. n. 9.

1. Cor. 4.

Cicero q. 2. Tuſculan.

Nunquam viſus cœlo dignior, quàm in cœno,
Vertit ſtabulum in Lycæum.
De auri gleba egit in luto, de ſapphiris in fimo,
Nunquam ornatior, quàm cum ſquallore horridus
Per ſpiramenta tot ulcerum majores hauſit ſpiritus
Hiſtoriam de ſe ipſe ſcripſit.
Digna res calamo, calamitati non cedere.

244. Chriſti prototypon Jobus, graviſſimos diaboli aſſultus tantâ magnanimitate ſuſtinet, ut omnem adverſarii vim infringat hilari ac longanimi patientiâ. Lemma è Lucano deſumptum. GAUDET PATIENTIA DURIS. Veriſſimè dixit Publius Mimus. *Cujuſvis doloris remedium eſt patientia.* Xenophon maledicenti ſibi cuidam, *Tu,* inquit, *maledicere didiciſti, ego conſcientia teſte didici maledicta contemnere.* Pulchrè Ovidius. Lucan. l. 9. Patientia.

Perfer, & obdura, dolor hic tibi proderit olim. Ovid. de Amor.

Et Horatius. Horat. Ode 24 l. 1.

Durum, ſed levius fit patientiâ,
Quidquid corrigere eſt nefas.

S. Joannes Chryſoſtomus illa Apoſtoli verba interpretatus, *Excipientes verbum in tribulatione multa cum gaudio Spiritus ſancti,* ait, *Hoc verò eorum eſt, qui jam humanam naturam tranſcenderunt, corpuſque habent quaſi nullis paſſionibus obnoxium. Sic & Chriſtus, quavis multas paſſiones pertulerit, gavisus tamen eſt. Ad hoc enim ſponte ſua venit, & noſtri gratiâ ſeipſum exinanivit conſpuendus, alapis percutiendus, & crucifigendus. Afflictio in corporalibus, gaudium in ſpiritualibus.* Certè perfectionis Chriſtianæ apex in hoc potiſſimum ſiſtit, ut injurias quaſvis hilariter ac patienter perferas, uti in Conſtitutionum ſuarum ſummario docet Sanctus Ignatius, Societatis laudatiſſimæ parens; cauſamque addit, quod per hæc ſimiles fiamus Theſſal. 1. 6 S. Chryſoſt. in hunc loc.

Chriſto,

Christo ejusque quasi vestibus & insignibus nos vestiamus, ejus amore & reverentiâ. Id quod ipsemet exemplo magis, quàm verbo docuit; nam, cùm ejus vita fuerit continua quasi persecutio, lætus tamen & exultans rogantibus, *quanam esset via ad perfectionem?* respondit, *Si multa & magna pro Christo patiamini.* Uti in ipsius vita refert P. Ribadeneira.

Ribad. l. 1. c. 14. Vita.

245. Jobus post superatos gravissimos Dæmonis assultus, tandem à propria uxore infestatur, & ad Deum maledicendum impellitur, Lemma. NIHIL MODERABILE SUADET. Verbis ex Ovidio mutuatis. Ita nempe vaferrimus Dæmon fallaces mulieris preces adversùs Jobum æquè feliciter sibi cessuras credebat, atque olim in paradiso adversùs Adamum. Ut adeò inter Diaboli & mulieris insidias nihil omninò intersit. Nam, ut Apollonius dicit, *Hæc mulier* (Jobi uxor) *affinitate attingit Diabolum*, sic ut non multùm referat, an diabolus in serpente, an verò in muliere tibi loquatur. S. Gregorius Theologus mulierem hanc vocat, *plenum doli instrumentum, & fraudulentâ oratione virum aggredientem.* S. Chrysostomus, *furore dæmonis concitatam* dicit, *certissimum telum, machinam adamantino muro adhibitam.* S. Gregorius Papa, *scalam fuisse* dicit, *quam dæmon turri fortissimæ admoverit, & per quam subrepere nisus fuerit, ut sic mors per fenestras intraret, id est, per auditum & consensum præstitum malesuadæ uxori.* Olympiodorus *spiritu diabolico imbutam*, Basilius & Didymus *mulierculam mente circumventam* vocant. Cæterùm mulieris illius nomine concupiscentiam nostram intellige, de qua providè monet Siracides. *Post concupiscentias tuas non eas.* S. Bernardus, loquens de filio prodigo, qui bona sua cum meretricibus dissipavit. *Quænam*, ait, *hæ meretrices? Carnales utique concupiscentiæ, de quibus Scriptura saluberrimè te admonet, post concupiscentias tuas non eas.* Et S. Augustinus. *Noli*, inquit, *post eas ire. nolunt post te ire? noli post eas ire: si velint post te ire, non erunt; quia contra mentem tuam non rebellabunt. Rebellant? rebella. Pugnant? pugna, expugnant? expugna, hoc solùm vide ne vincant,* De Jobo rursus Joannes Baptista Masculus.

Ovid. l. 1. Amor.
Mulieris insidiæ.
S. Gregor. Theol. in Caten.
S. Chrysost. Homil. 1. in Iob.
S. Gregor. l. 3. in Iob. c. 6.
Concupiscentia.
Eccles. 18. 30.
S. Bernard. serm. 44. in Cant.
S. Aug. serm. 45. de temp.

Conjux ipsum conata est pervertere,
Ut quondam prima mortalium mater virum:
Tametsi illa egit blanditiis, hæc convitiis.
Illa pomis certavit, hæc probris.
Sed illa infregit virum, quæ mollior,
Non quæ durior.

M O S E S.

Cap. LXXXIII.

246. MOses infans, ob Pharaonis tyrannidem in Nilum flumen projectus, in fiscella viminea enatat: cum lemmate. AUXILIANTE DEO. Verissimè nonnemo dixit, *Quem Deus vehit, scirpeâ navigat rate.* Et Religiosissimus meus Thomas Kempensis. *Satis suaviter equitat, quem gratia Dei portat.* Succollante enim Divinâ gratiâ, è calamitatibus ac periculis omnibus citra negotium emergimus. Dilucide Apostolus. *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* ait in hunc locum S. Chrysostomus, *terrarum orbis contra nos, tyranni & populi, & cognati, & cives &c. Verùm hi etsi contra nos stent, tantùm abest, ut nobis incommodent, ut vel nolentes coronarum nobis auctores existant, Ipsâ Dei sapientiâ illorum insidias in nostram salutem & gloriam convertente.*

Auxilium Dei.
Calamitates prosunt.
De Imit. l. 2. cap. 9.
Rom. 8. 31
S. Chrys. in hunc loc.

247. Deus Mosi in rubo ardente, nec tamen combusto, apparet; cum lemmate, INTER VIRET ASPERA VIRTUS. Calamitates enim hominem justum nec minimùm urere aut offendere, sed contra potius illustrare ac roborare solent. In rem præsentem scribit Philo, rubum per Dei potentiam factum esse in medio ignis incorruptibilem, perinde ac si flammâ desuper manante fonte rigaretur, viridiorem visum. *Hæc est enim*, inquit Chrysostomus, *omnipotentiæ Dei vis, ut per contraria operetur contraria, scilicet calorem per aquam, frigus per ignem. Itaque Deo, quando ipse vult, torrens flamma torrentis est instar, & aqua refrigerans vicem habet incendii.* Sic & S. Gregorius Nyssenus. *Cùm*, inquit, *medio die alia præstantior, quam solaris lux circa oculos effulsisset, videt arbustum ardens, cujus tamen rami continua quasi irrigatione virescebant. Ita viret, viget, & splendet adversis agitata virtus.*

Calami-tates.
Philo i[n] vita M[o]sis.
S. Chry-sost.
S. Gre[g.] Nyssen.

248. Moses Soceri sui gregibus, in deserto pascendis, dat operam. Lemma. NULLIBI TUTIUS. Hinc disces, nullum locum pascendis animæ nostræ necessitatibus aptiorem esse solitudine. S. Hieronymus. *Sicubi*, inquit, *concava vallium, aspera montium, prærupta rupium cernebam, ibi meæ orationis locus: & ut ipse mihi testis est Dominus, post multas lachrymas, post cœlo inhærentes oculos, nonnunquam videbar mihi interesse agminibus Angelorum, & lætus gaudensque cantabam. Post te in odorem unguentorum tuorum curremus. Qui ergò Deo & Angelis frui cupit,* dicat in cella sua, *Elongavi fugiens, & mansi in solitudine.* Rursus S. Hieronymus, *O desertum*, inquit, *floribus Christi vernans! ô solitudo, in qua nascuntur lapides, de quibus in Apocalypsi civitas Regis magni extruitur! O eremus, familiarius Deo gaudens!* Carolus Imperator dicere solebat: *se resignato imperio plus voluptatis in sua monastica solitudine percepisse uno die, quàm ex omnibus suis victoriis & triumphis,* quibus præ cæteris felix fuit.

Solit[udo].
S. Hi[er.] in Er...
S. Hi[er.] Epist. Helio[d.]

249. Moses opportunum hoc è rubo ardente lemma monstrat. PUNGIT, ET ARDET. Volebat quippe providentissimus Deus Mosi, futuro olim populi rectori, ex illa rubi figura significare, quòd charitati debeat conjunctas habere spinas justitiæ & severitatis ad puniendos & castigandos errantes, maximè inobedientes & rebelles. Disertè id Prælatis & animarum curatoribus inculcat Apostolus. *Prædica verbũ, insta opportunè, importunè, argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina.* In hunc locũ S. Cæsarius Episc. Arelatens. *Quid est*, inquit, *opportunè nolentibus? Volentibus audire verbum Dei, offerendum est, fastidientibus ingerendum; ne fortè contra nos ante tribunal Christi stantes dicant se a nobis admonitos non fuisse, & animarum illorum sanguis de manibus nostris requiratur.*

Præl...
Parc...
2. Ti[m.]
S. C[æs.] hom...

250. Hostes Amalecitas profligat Moses, preces cœlo fundens elevatis manibus. Lemma. UNUS PRO OMNIBUS. Hæ nimirum orationis vires sunt, ut totus Israëlis populus adversus Amalecitas interiisset, nisi victoriam ab unius Mosis precibus consecutus esset. Unde, cùm levaret manus Moses, vincebat Israël; sin autẽ paululùm remisisset, superabat Amalec *Stabat*, Chrys. asserente, *Moses in monte proximus, jam cœlo, jam vicinus sideribus. Et quantò eum sublimitas montis extulerat, tantò oratio Deo proximum exhibebat. Oratio in ultionem inimici dirigitur, cujus scelera jam interitum provoca-*

Ora[tio].
S. C[hrys.] hom... Mos...

vocabant. &c. Quis enim justorum non orando pugnavit? quis hostem non orando devicit? Orationibus Danielis visa panduntur, sopiuntur flammæ, feræ hebescunt, cadunt hostes, inimici vincuntur. Licet colloqui cum Deo orando, licet cum eo fabulari cùm velis, licet precibus mercari quod optas. Et quamvis vocem ejus audire non possis, tamen, dum id, quod petis, accipis, colloqui tecum, etsi non verbis, tamen beneficiis dignatur.

251. Eidem Emblemati subscribas. HOSTES ORANDO TRUCIDAT. Et S.P. Aug. eruditâ & subtili methodo preces, adversùs inimicos fundendas, docet, *Aliquando*, inquit, *oramus, quòd non debemus. Non orent homines, ut moriantur inimici, sed hoc orent, ut corrigantur, & mortui erunt inimici.* Et alibi. *Attendamus*, inquit, *duos hostes, quem videmus, & quem non videmus, Hominem videmus, diabolum non videmus. Hominem diligamus, diabolum caveamus. Pro homine oremus, contra diabolū oremus.*

252. Promulgatur Decalogus in monte Sina inter tonitrua, fulgura, & horrendos motus; nemine auso ad montem propiùs accedere, præter Mosen. Lemma. METUS EST REVERENTIA LEGUM, Pleraq; enim hominum pars extra legis limites abiret, nisi timoris fræno cohiberetur. Unde ad Deum conversus S.P. Augustinus, *sic voluisti*, inquit, *hominibus præcepta dare, ut non essent sine timore, ne amarent aliquid aliud, & oblivíscerentur te verbum bonum verum suum.* Et alibi *Cum minatur pœna*, inquit, *quam minatur Deus, discitur amari præmium quod pollicetur: ac sic per timorem pœnæ bona vita retinetur: per bonam vitam bona conscientia comparatur, ut per bonam conscientiam nulla pœna timeatur: quapropter discat timere, qui non vult timere, discat ad tempus esse sollicitus, qui semper vult esse securus.* In hanc rem Plutarchus testatur, apud Lacedæmonios Timori, veluti Deo templum erectum esse, quòd arbitrarentur, leges ac rempublicam cumprimis timore conservari.

253. Moses, radiosâ & cornutâ facie epigraphen refert, è Sacra Pagina mutuam. EX CONSORTIO SERMONIS DOMINI. Verba illius sunt. *Cumque descenderet Moyses de Monte Sinai, tenebat duas tabulas testimonii, & ignorabat quòd cornuta esset facies sua ex Consortio sermonis Domini.* Hinc disces eos, qui Deo in sanctis orationibus sæpè colloquuntur, tandem Divinis radiis ita afflari, ut non tantùm in anima, facie, & corpore splendidi, sed & cornuti, id est, constantes, fortes, robusti, invicti ad toleranda omnia dura, recedant. S. Antonii, in oratione pernoctantis facies, assiduò splendebat, ita, ut ex sola vultûs luce inter tot Monachorum millia agnosceretur Antonius. S. Franciscus ardenti oratione sublatus in aëra, radiabat & fervebat, ita ut ex se flammas & ignes vibrare videretur. S. Ignatius à S. Philippo Nerio sæpè visus est vultu supra humanum augusto & splendido. Augusta B. Virginis facies, ex assidua conversatione cum Deo, ita radiabat, ut Dea quædam videretur, teste S. Dionysio. S. Augustinus. *Ipsa orationis intentio*, inquit, *cor nostrum serenat & purgat, capaciusque efficit ad excipienda Divina munera, quæ spiritualiter nobis infunduntur.* De Mose Joannes Baptista Masculus.

Versatus cum Deo es nubem inter & fumum,
At de nube serenam retulisti frontem,
Ex fumo dedisti lucem.
Lunæ cornua pratulisti fronte,
Scilicet cùm sæcula versabantur in nocte.
Tunc maximè visus es divini juris custos integer
Cùm in lapide scripta jura, sed violata fregisti.

ISRAELITICUS. POPULUS.

Cap. LXXXIV

254. Durissima erat populi Israëlitici servitus in luto & lateribus, increpante flagello. Unde lemma. DABIT DEUS HIS QUOQUE FINEM, Unde suavissimæ optimi Numinis voces, *Sciens dolorem ejus, descendi, ut liberem eam de manibus Ægyptiorum, & educam de terra illa in terram bonam & spatiosam, in terram quæ fluit lacte & melle.* Exod. 3. 8. De quovis dolore optimè philosophatus Seneca, *Nemo*, inquit, *potest valde dolere & diu: sic nos amantissima nostri natura disposuit: ut dolorem aut tolerabilem aut levem faceret, nam summi doloris intentio invenit finem.* Calamitas omnis finitur. Notum illud Poëtæ

Si longus, levis est, si gravis, ille brevis.

Ex hoc Israëlis populo, seu proprio electorum typo, id solatii referes, quòd cunctæ hujus mundi calamitates, olim sint finiendæ, & in amplissimam æternæ gloriæ quietem convertendæ. Disertè Apostolus. *Id quod in præsenti est momentaneum & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* 2. Cor. 4. 17. S. P. Augustinus. *Opus cum fine*, inquit, *merces sine fine. Nam & operarius deficeret in via, nisi attenderet, quod accepturus esset. Cùm enim attenderis, quid sis accepturus, omnia tibi erunt vilia, quæ pateris, nec digna æstimabis, pro quibus illud accipias.* S. August. serm. 14. de Sanctis. Et alibi. *Brevis est molestia tua, æterna erit beatitudo tua, ad modicum doles, sine fine gaudebis.* Idem in Ps. 36. Conc. 2.

255. Eidem symbolo subscribes. NON MITIUS EST MUNDI JUGUM. Tanta enim est mundi fallacia, ut ipsos etiam amatores suos assiduis laboribus & ærumnis exerceat. Mundus fallax. *Mundum non amemus*, inquit Magnus Augustinus, *premit amantes suos, non eos ad bonum adducit.* S. August. de verbis Dom. ser. 21. c. 4. Et alibi gravem mundi sarcinam cum levi ac suavi Christi jugo comparans, ait, *alia mundi sarcina premit & aggravat te, Christi autem sarcina sublevat te: alia sarcina pondus habet, Christi sarcina pennas habet: nam & avi, si pennas detrahas, quasi onus tollis, & quò magis onus tollis, eò magis in terra remanebit. Redeat onus & volat. Talis est Christi sarcina.* Idem in Psal. 39.

256 Israëlis populus agnum paschalem comedere jubetur præcinctus, calceatus, & baculos manu tenens, idque festinanter. Lemma. HOC MORE COMESSE LICEBIT. E S.Gregorii sententia, qui vult phase Christianum, Sanctissimam Eucharistiam comedere, accingat renes, id est voluptates edomet, carnem à luxuria restringat, calceos habeat in pedibus, id est, Sanctorum mortuorum vitam & exempla conspiciat, ut sua vestigia à peccati vulnere custodiat; baculum teneat in manu, id est pastoralem curam gerat eorum, qui sibi commissi sunt: denique comedat festinanter, id est, ad solemnitatem patriæ cœlestis anhelet. S. Greg. hom. 22. in Evang. Eucharistia. Audi quoque B. Algerum. *Lex dedit in calceamentis cautelam, ne à vitiis fallamur; in baculo disciplinam, quâ perpetrata corrigamus, in lactucis compunctionem, in festinatione desiderii ardorem, quo ad cœlestia suspiremus; in accinctis renibus continentiam & castitatem, quia Christo, Agno immaculato, & Virginis Filio crucifixo, ejusque unitioni nihil ita adversatur, ut voluptas & fornicariæ societatis unitas.* B. Alger. l. 1. de Sacram. c. 21.

257. Israëlis populus agnū paschalem festinanter & peregrinantium more accinctus, comedere jubetur. Lemma. MEMENTO TE PEREGRINUM. Justorum hic typus est, qui mundum peregrinorum more incolunt, illudq; Nazianzen. assiduò versant. *Nobis omnis terra & nulla terra patria est.* S. Greg. Naz. Orat. 18. Nam, ut ait Hugo Victorinus: *Magnum virtutis principium est, ut discat paulatim exercitatus animus visibilia & tran-* Hugo Vict. lib. 3. Didasc. c. 20.

& transitoria hæc primùm commutare, ut possit etiã postmodum derelinquere. Delicatus ille est adhuc, cui patria dulcis est, fortis autẽ, cui omne solum patria est; perfectus vero, cui totus mundus exiliũ est. Ille mundo amorem fixit, iste sparsit, hic extinxit. Socrates interrogatus, *cujas es*; respondit, *Mundanus, quia totius mundi civis sum & incola.* Talem se esse gloriatur Seneca, *Magno*, ait, *animo nos non unius in vis mœnibus clausimus, sed in totius orbis commerciũ emisimus, patriamq; nobis mundum professi sumus, ut liceret latiorem virtuti campum dare.* Unde S. Basilius Præfecto Valentis Imperatoris, exiliũ minitanti, respondit, *exilium se non cognoscere, qui nullo circumscriptus esset*; uti testatur S. Nazianzenus. Alexander Magn. milites suos hâc doctrinâ instruxit, *ut mundũ pro patria, castra pro arce, bonos pro cognatis, malos pro peregrinis agnoscerent*; ut de ipso refert Plutarch. Quid jam faciat Christianus? Audi S. August. *Omnis qui ad supernam pertinet Civitatem, peregrinus est mundi: & dum temporali utitur vitâ in patria, vivit aliena, ubi inter multa illecebrosa & multa fallacia Deum nôsse & amare paucorum est.* S. Cyprianus, cùm Proconsul ob fidem Christi minaretur ei exilium, dixit, *Exul non erit, qui Deum in mente habebit, quia Domini est terra & plenitudo ejus.*

Patria. Peregrinatio est vita nostra. Senec. lib. de tranquill. c. 3. Nazian. in Orat. 20. S. Aug. in sententiis. sent. 17.

258. Angelus percussor Israëlitarum domos, sanguine agni signatas, innoxius transit, cum lemmate, E SANGUINE SALUS. Pretiosus Servatoris nostri Sanguis hoc schemate significatur, qui orbeẽ universum ab interitu vindicavit. In rem præsentem Lactantius Firmianus, *Hebræi soli*, inquit, *signo sanguinis, tuti fuerunt; non quia cruor pecudis tantã in se vim gerebat, ut hominibus saluti esset; sed imago fuerat rerum futurarũ. Nam agnus candidus sine macula, Christus fuit, innocens, justus, & sanctus; qui ab iisdem Judæis immolatus, saluti est omnibus, qui signum sanguinis, id est, Crucis, quâ sanguinem fudit, in sua fronte conscripserunt.* Et S. P. Augustinus, *Ille unus quærendus est, qui & redemit, & liberos fecit, & sanguinem suum, ut eos emeret, dedit, & servos suos fratres fecit.*

Sanguis Christi. Lact. Firm. de vera sap. 4. c. 26. S. Aug. in Psal. 34. Conc. 1.

259. Israëlis populus mare rubrum sicco & incolumi pede transiit; Ægyptiis horrendum submersis. Lẽma mari inditum. NON OMNIBUS SERVIO. Sacras Baptismi aquas hoc Emblemate repræsentabis, è quibus electi omnes ad æternam salutem emergunt reprobis contra miserrimè pereuntibus. S. Aug. *Hæreticis*, inquit, *baptismum non mutamus, quia habent baptismum. Quomodo desertor habet characterem; ita & isti habent baptismum: habent, sed unde damnentur, non unde coronentur.* Porrò Ægyptiorum nomine peccata nostra intelligere licet, quæ in baptismatis aut pœnitentiæ Oceano æternùm sepelimus. Pulchrè id docet S. Gregorius Nyssen. *Ægyptiorum enim equites*, inquit *pedites & currus sunt animi passiones, quibus servituti homo [illegible]. Q[illegible] Ægyptiorũ exercitu [illegible], dolor immoderatus, avaritiæ fœditas differt? nonne quasi hasta tremens iræ impetus est? nonne quasi effrænati equi huc & illuc currum trahentes nimiæ voluptates animum vexant?* Deinde docet hæc omnia baptismo debere mergi. Et S. Augustinus. *Liberatur populus ab Ægyptiis per Moysen, liberatur populus à præterita vita peccatorum per Dominum nostrum Jesum Christum. Transiit populus ille per mare rubrũ iste per baptismum. Moriuntur in mari rubro omnes inimici populi illius, moriuntur in baptismo omnia peccata nostra.*

Baptismus. S. August. lib. 1. de symb. c. 8. Pœnitentia. S. Gregor. Nyss. in vita Mosis. 2. Aug. in Psal. 72.

260. Israëlis populus, ex Ægypto prodigiosè eductus, retrò, unde abierat respicit, & spreto manna optat pristinos Ægypti cucumeres, pepones, porros, cepas, allia, & ollas carnium canopi plenas. Lemma SIC ESURIISSE NOCEBIT. Idipsum hodie etiamnum æterno damno suo assolet carnale hominum vulgus, qui terrenis voluptatibus dediti, cœlestia omnia fastidiunt. Opportunè S. Gregorius Papa, *Quid*, inquit, *signatur per ollas carnium, nisi carnalia vitæ opera in tribulationum doloribus, quasi ignibus excoquenda! quid per pepones? nisi terrenæ dulcedines? quid per porros & cepas exprimitur, quæ plerumque qui comedunt, lachrymas emittunt, nisi difficultas vitæ præsentis, quæ à dilectoribus suis & non sine luctu agitur, & tamen cum lachrymis amatur? manna igitur deserentes, cum peponibus ac carnibus porros cepasque quæsierunt, quia videlicet perversæ mentes dulcia per gratiam quietis dona despiciunt, & pro carnalibus voluptatibus laboriosa hujus vitæ itinera etiam lachrymis, plena concupiscunt, contemnunt habere, ubi spiritualiter concupiscant & gaudeant, desideranter appetunt, ubi & carnaliter gemant.* Seriò Romanos suos hortatus Apostolus, *carnis curam*, inquit, *ne feceritis in desideriis. Quia*, ut ait Philosophus, *nimia carnis & corporis cura, magni animi & virtutis est incuria.*

Voluptates carnales. S. Greg. l. 20. mor. c.

261. Eidem symbolo subscribes. RETRO VEL COGITASSE NOCET. Magni semper populo Israëlitico stetit, quoties ad veteres Ægypti ollas desideria sua reflectebat; uti in Pentateucho refert Moses. *Adhuc enim carnes erant in dentibus eorum, nec defecerat hujuscemodi cibus, & ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plagâ magnâ nimis.* Graviter in hanc rem Apostolorum princeps, *Meliùs illis erat non cognoscere viam justitiæ, quàm post agnitionem retrorsum converti.* Et ad Eustoch. Hieron. *Audi filia*, inquit, *& vide & inclina aurem tuam, & oblivischere populum tuum, & domum patris tui, & concupiscet Rex speciem tuam. Non sufficit tibi exire de terra tua, nisi obliviscaris populi tui, & domus patris tui, ut carne contemptâ, sponsi jungaris amplexibus. Ne respexeris retrò, ne steteris in omni circa regione: sed in monte salvam te fac, ne fortè comprehendaris. Non expedit apprehenso aratro reverti domum, respicere post tergum, nec de aratro reverti domum, nec post Christi tunicam ad tollendum aliud vestimentum tecto descendere.*

262. Israëlis populus erigit vitulum aureum, & circa eum bibens edensque, choreas ducit. Lemma. CUIQUE SUA LIBIDO DEUM FINGIT. Sanctus Ambrosius, *Ubi ceperit*, inquit, *quis luxuriare, incipit deviare à fide vera, ita duo committit maxima crimina, opprobria carnis, & mentis sacrilegia, &c. qui se ingurgitaverit atque immerserit ejusmodi voluptatibus perfusus laqueos incurrit. Sedit enim populus manducare & bibere, & fieri sibi Deos poposcit.* Atque adeo libido proxima ad hæresim, & apostasiam via est. Dis ertè Siracides. *Vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes* à sua prudentia, dignitate, officio, virtute, & tandem à religione, fide ac Deo, uti interpretatur P. Cornelius à Lapide.

263. Judæi, cùm Solymæa mœnia, Nehemiâ authore, reædificarent; unâ manu tenebrant gladium, & alterâ truliã cæmentariam. Lẽma, IN UTRUMQUE PARATI. Ita prorsùs, dum oratione, operi charitatis, prædicationi, aliisque piis virtutum actibus pro construenda meritorum fabrica insistimus, unâ manu teneamus gladium mortificationis, quo carnis tentationes, & diaboli, mundiq; suggestiones à nobis repellamus: & alterâ orationis instrumentum, perfectioni acquirendæ unicè necessarium. Id quod in rem præsentem opportunè monet Apostolus: *In omnibus exhibeamus nos sicut Dei ministros in multa patientia, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma justitiæ à dexteris & à sinistris.* Et rursus; *Induite armaturam Dei,*

ut poſſitis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare, S. P. Auguſtinus. *Nos*, inquit, *in cœleſtibus conſtituti, id eſt, in ſpiritualibus Dei præceptis ambulantes, dimicemus adverſus ſpiritualia nequitiæ, quæ nos inde conantur abſtrahere.* Et S. Baſilius. *Attende, tibi ipſi*, inquit, *Miles es? collabora Evangelio, milita bonam militiam contra ſpiritus nequitiæ, adverſum vitioſas carnis affectiones induitor omnem armaturam Dei, ut probes te ei, ſiſque gratioſus duci tuo, qui huic te militiæ adlegit; provide, ut nullis hujus vitæ impliceris negotiis & perplexis curis. Athleta es? attende tibi ipſi, ne quam ex legibus athletico agoni præſcriptis inveniare tranſgreſſus: nam nemo coronatur, niſi qui legitimè certaverit. Imitare Paulum, & curſu contendentem, & in palæſtra colluctantem, & in agone pugilari decertantem. Præmuni ac tuere paſſis manibus partes, quarum plaga lethalis ſit, &c.*

PHARAO.

Caput. LXXXV.

264. DEcem fuêre Ægypti plagæ, à Deo immiſſæ. 1. mutatio Nili in ſanguinem. 2. Ranæ omnia infeſtantes. 3. Culices & cyniphes 4. Muſcæ. 5. Peſtis. 6. Ulcera. 7. Grando. 8. Locuſtæ. 9. Tenebræ. 10. Cædes primogenitorum. Nec tamen obſtinatum Pharaonis pectus à multiplici ac graviſſimâ hâc cæde emolliri potuit. Lemma. PLAGIS NON EMENDATUR. Indurati cordis genium exactè delineans S. Bernardus. *Cor durum*, inquit, *eſt, quod nec compunctione ſcinditur, nec pietate mollitur, nec movetur precibus, nec cedit minis, quin etiam flagellis duratur magis, Cor durum eſt ingratum ad beneficia, ad conſilia infidum, ad judicia ſævum, inverecundum ad turpia, impavidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium ad Divina; præteritorum obliviſcens, præſentium negligens, futurorum improvidum; Ipſum enim eſt, cui præteritorum, præter ſolas injurias, nihil omninò non præterit, præſentium nihil non perit, futurorum nulla eſt, niſi fortè ad ulciſcendum, proſpectio: & ut brevi cuncta horribilis mali mala complectar; Cor durum eſt, quod nec Deum timet, nec homines reveretur.* Unde hominibus obſtinatis, ob inveteratam peccandi conſuetudinem, penè impoſſibile eſt, ut ad virtutis viam revertant. Hieremiæ oraculum eſt. *Si mutare poteſt Æthiops pellem ſuam, & pardus varietates ſuas; vos poteritis benefacere, cùm didiceritis malum.* Expertus id Auguſtinus, *ſuſpirabam*, inquit, *ligatus non ferro alieno, ſed meâ ferreâ voluntate. Velle meum tenebat inimicus, & inde funes mihi fecerat. Ex perverſa enim voluntate facta eſt conſuetudo, & dum conſuetudini non reſiſtitur, facta eſt neceſſitas: quibuſdam annulis ſibimet annexis tenebat me ſtrictè dura ſervitus.*

MARIA SOROR MOSIS.

Cap. LXXXVI.

265. MAria, ſoror Moſis, murmurando lepram contrahit, poſtea fratris precibus perſanata. Lemma. IN LINGUA MALUM, ET REMEDIUM. Enimverò ſicuti è linguâ prudente & benè moratâ ſalutem, ita è malâ & imprudente perniciem nobis conciliamus. Hæc penè ipſa verba præit Siracides, *Mors & vita in manu linguæ.* S. Chryſoſtomus. *Media*, inquit, *utriuſque partis lingua eſt, & ſi utriuſque eſt, tu Dominus es. Nam & gladius in medio poſitus, ſiquidem fuerit adverſus hoſtes arreptus, ſalutaris arripienti reperitur: ſi verò tenentis viſceribus inſeratur, mortem præparat inferenti: non quia talis ferri natura, ſed quia utentis tale conſilium eſt. Ita & lingua æſtimetur gladius in medio poſitus. Armetur adverſus peccata tua, non ad fratris plagam præparetur. Et hanc linguæ qualitatem Dominus exponens, ait: Ex verbis tuis juſtificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Quia ſi fons iſte ſermonum puram aquam ſanctorum verborum ſcaturiverit, ad loquentis juſtificationem confert; ſi verò ex illo aqua fœtida pravorum verborum eruperit, ad ejuſdem damnationem conducit.* Laërtius author eſt, Anacharſin interrogatum, quid in homine eſſet optimum & peſſimum; reſpondiſſe, linguam: hâc enim ſi benè utaris, vitam; ſi malè, mortem tibi aliiſque acceſſes. Laërt. l. 1. c. 9.

JOSUE ET CALEB.

Caput LXXXVII.

266. NEmo ex Iſraëlitarum numero in terram promiſſionis admittitur præter unicum Joſue & Caleb. Lemma è D. Matthæo deſumptum. MULTI VOCATI, PAUCI ELECTI. Ex hoc electorum typo ſapienter monet Caſſianus. *Vive cum paucis, ut inter paucos inveniri, ſalvarique merearis.* Clara & horrenda ſunt illa Chriſti verba. *Intrate per anguſtam portam, quia lata porta & ſpatioſa eſt via, quæ ducit ad perditionem & multi ingrediuntur per eam. Quàm anguſta porta & arcta via eſt, quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt, qui inveniunt eam:* Et iterùm, *Multi ſunt vocati, pauci verò electi.* S. Gregorius *Ad finem*, inquit, *plures veniunt, ſed ad cœleſtia regna pauci reducuntur.* Alphonſus Mendoza ad quæſtionem illam. *An numerus prædeſtinatorum ſuperet reproborum?* eruditè reſpondet. adi aulas, tribunalia, officinas, nundinas, militiam, fora, naves, currus, &c. & ibi puerorum, adoleſcentum, virorum, ſenumque corruptiſſimos mores intuere, perjuria, invidias, detractiones, fraudes, convitia, rixas, obſcœnitates, &c. Profectò mecum ſenties, diceſque. Nemo, aut unus alterve horum eſt, qui ſalutis ſuæ memor ad Deum aliquando revertatur, juxtà illud Pſalmi. *Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in ſtudiis ſuis; non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum.* In rem præſentem relegere juvat ea, quæ ſuprà n. 193. de Noë diximus.

Prædeſtinatorum paucitas. Matth. 22. v. 14. Matth. 7. 13. S. Gregor. Hom. 19 in Evang. Mendoza. 4. 1. poſitiva. Pſal. 13. 1.

267. Joſue urbem Jericho evertit, mœnibus ex ſolo tubarum ſono corruentibus. Lemma. SOLO CADUNT SONITU. Sic ſola Chriſti vox armatam dejecit cohortem in monte Oliveti, & Paulum in campo Damaſci: vox S. Petri proſtravit Ananiam & Sapphiram; & Britannos hæreticos ſolum *alleluja*, S. Germani juſſu cantatum, uti teſtatur Beda. De Roberto Franciæ Rege refert Lipſius, quod cum Sacerdotibus pſallens, urbis Avellonis, quam obſidebat, muros everterit, ſuiſque in eam patefecerit aditum. Porrò urbis Herichuntis nomine mundum intelligere licet, qui olim tubis, in extremo die perſonantibus, corruet, omnemque gloriam ſuam amittet. Jericho enim, id eſt Luna, genuinum mutabilis mundi typum refert, uti his omninò verbis tradit Origenes. *Jericho*, inquit, *id eſt, mundus hic caſurus eſt. Conſummatio etenim ſæculi jam dudum ſanctis voluminibus olim promulgata eſt. Quomodo ergò ei conſummatio dabitur? quibus organis? vocibus tubarum, quarum tubarum? Paulus tibi ſecreti hujus dat arcanum. Audi ipſe, quid dicat. Canet, inquit, tuba, & mortui, qui in Chriſto ſunt, reſurgent, &c. Tunc ergò Dominus noſter, cum tubis vincet Jericho,*

Chriſtus in oliveto. Beda l. 1. Hiſt. c. 20. Lipſ. in Exemp. polit. c. 2. Judicium extremũ. Orig. Hom. 6 in Joſue.

Eodem Emblemati ſignificatur, ſicuti clangentibus tubis omnes Jerichontis muri corruerunt, ita nunc in lege novâ, perſonante Apoſtolorum & ſucceſſorum prædicatione, cadunt immanes vitiorum & ſuperbiæ humanæ turres. Præclarè S. P. Auguſtinus. *Sicut tunc canentibus tubis muri illi ceciderunt, ita & nunc oportet, ut civitas mundi, id eſt ſuperbia cum ſuis turribus, avaritia, ſcilicet, invidiâ, atque luxuriâ, ſimul cum populis, id eſt, omnibus concupiſcentiis malis, aſſiduâ ſacerdotum prædicatione deſtruatur, atque diſpereat. Non ergò oportet, ut ſacerdotes in Eccleſia taceant, ſed audiant Dominum dicentem, clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo ſcelera eorum.* Denique tota vitæ humanæ machina unico unius morbi aut caſus adverſi flatu vertitur S. Gregorius. *Præſentis vitæ gloria*, inquit, *quaſi in alto cernitur, ſed nullâ ſoliditate ſtabilitur.*

S. Auguſt. ſerm. 145. de tem. — Vita humana fragilis. — *S Greg. 20 moral. c. 24*

268. Joſue imperio, ſol per diem integrum in medio cœli immotus perſiſtit. Lemma. DISCE PARERE. In rem præſentem opportunè, licet ſubdiverſâ metaphorâ, differens S. P. Auguſtinus. *Magis*, inquit, *imitare ventos & mare, obtempera Creatori ſub juſſione Chriſti: mare audit, & ventus ceſſat, & tu ſufflas? quid? dico, facio, fingo; quid eſt aliud, niſi ſufflare, & ſub verbo Chriſti nolle ceſſare? non vos vincat fluctus in perturbatione cordis veſtri.* Cæterùm eam obediendi virtutem non à Sole tantùm, ſed ab ipſo Deo diſcas velim, cùm enim Joſue Soli, ut curſum ſiſteret, imperâſſet, *Mox ſtetit Sol in medio cœli, obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Iſraël.* Veriſſimè Regius Pſaltes. *Voluntatem timentium ſe faciet. Ex quo intelligitur*, inquit S. Auguſtinus, *Deum ſervorum ſuorum precibus obedire, & ad eorum neceſſitatem creaturas ſuas opportunè gubernare.* Sanctus Bernardus illâ obedientis Dei, & Joſue imperantis virtute attonitus, exclamat, *O prodigium! ô ſtupor! ô dignatio! nunquam in cœlis vel terris audita, quod creator creaturæ, Deus homini obedit. Erubeſce cinis: Deus ſe humiliat, & tu te exaltas. Erubeſce pulvis, Deus obedit homini & tu nec homini, nec Deo obedis.* De Joſue canit P. Joannes Baptiſta Maſculus.

Obedientia. — *S. Auguſt. hom. 3 inter 17. in fine Tom. 10.* — *Joſ. 10. 13* — *Pſal. 144.* — *S. Auguſt. de mirab. S. ſcript. l. 2. c. 4.* — *S. Bern.*

Sol non occubuit, antequam hoſtis:
Non ante ſe oceano merſit,
Quàm campos vidit natantes ſanguine.
Equos continuit ſuos, ut excurrerent tui.
Quo longior illuxit dies,
Eò plures hoſtes caruerunt luce,
Cedat Syracuſanus Doctor unà cum ſphæra;
Ille cœlum apparavit vitreum,
Tu imperâſti æneo.
Fingere ille potuit aſtra, tu figere.

CORE, DATHAN & ABIRON.

Cap. LXXXVIII.

269. CORe, Dathan, & Abiron, Moyſi rebelles, deglutiuntur à terrâ, deſcenduntque vivi in infernum, ſocios eorum comburente igne Lemma. INTEREUNT, DUM RESISTUNT. Hinc videre licet, quantis & quàm celeribus ſuppliciis in eos animadvertat Deus, qui Superioribus rebelles exiſtunt. Nam ut ait S. Ambroſius, *Immugiens terra in medio plebis ſcinditur, aperitur in profundum ſinus, abripiuntur noxii, & ita ab omnibus mundi hujus ablegantur elementis, ut nec aërem hauſtu, nec cœlum viſu, nec mare tactu, nec terram contaminarent ſepulchro.* Dilucidè Apoſtolus *Qui reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt. Quoniam*, ut Regum faſti teſtantur, *quaſi peccatum ariolandi eſt, repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere.* Unde SS. Gregorius & Bernardus egrediè peccati hujus gravitatem æſtimant, quando id Spiritus ſanctus cum idololatria & inviſiſſimâ dæmonum familiaritate comparat. Cujus quidem comparationis eam reddunt rationem, quod quemadmodum peccatum idololatriæ, communioque dæmonum, cultum ac reverentiam Deo debitam excludit ita inobedientia ac contemptus Superiorum, eodem honore Deum privat, quippe cujus locum obtinent Superiores. Et quemadmodum Idololatra ſpreto vero Deo colit & adorat adolum ligneum, ita inobediens verâ certiſſimâque regulâ, quæ Deus eſt, inſuper habitâ; regulam falſam, hoc eſt, proprium judicium, humanaſque rationes ſequitur. Hæc illi.

Superiori reſiſtere. Inobedientia. — *S. Ambr. ep. 82.* — *Rom. 1[3]* — *1. Reg.* — *S. Greg. 35. mo[r]... 12. S. B[ern.] de Ord. vit. &c. ... tum in...*

B A L A A M U S.

Cap. LXXXIX.

270. BAlaami, magi & arioli famoſiſſimi aſina, ab hero ſuo, quod retinente Angelo progredi nollet, percuſſa; tandem in voces articulatas erumpit, eique verberum indignitatem exprobrat. Lemma è D. Paulo deſumptum. STULTA MUNDI ELEGIT DEUS, UT CONFUNDAT SAPIENTES. Hæc enim Dei eſt providentia, ut ingenii humani ſuperbiam repreſſurus, ſtulta, imbicillia, & ignobilia adhibeat. Nam aſſerente Theodoreto, *Univerſorum Deus doctos per indictos, & per pauperes divites vicit; & per piſcatores orbem terrarum piſcatus eſt.* Atque adeò, quod S. Gregorius ait, *ad agnitionem fidei prius ſtulta mundi collecta ſunt, ut poſtea aſtuta ejus etiam vocarentur.* Præclarè, ut ſolet, Doctiſſimus Auguſtinus, *Magna*, inquit, *artificis miſericordia! tam largo fonti (converſionis hominum) vas inane admovendum eſt; dimiſit retia piſcator, accepit gratiam, & factus eſt Divinus Orator: leguntur modò verba piſcatorum, & ſubduntur colla Oratorum.* Cæterùm homines quoſdam adeò rudes aut carnales reperias, ut ſolâ humanâ voce à brutis diſcernantur. Unde falsè Poëta.

Sapie[ntia] hum[ana] — *Theo[d.]* — *S. Gr[eg.]* — *S. Au[g.] Verb. ... ſerm. ...* — Stupi[di] hom[ines]

Non ego te quemvis aſinum voco, Mome, ſed illum:
Cujus erat ſeſſor Pſeudopropheta Balam.

P H I N E E S.

Cap. XC.

271. PHinees, violatæ legis Divinæ dolore ſtimulatus, primò quidem intimo mentis exarſit zelo, mox correpto pugione ſubalari, duos impuriſſimos amantes in ipſo ſceleris flagranti adeò validè tranſverberavit, ut extincti momento jacuerint ſempiternum funus. Lemma. IRA HÆC PRO NUMINE JUSTA. Juſtiſſima ſemper eſt ira, qua Dei honor vindicatur. *In injuriis propriis*, ait Chryſoſtomus, *patientem eſſe, laudabile eſt; injurias autem Dei patienter ferre, nimis eſt impium.* Nemo putet amicum, quem Deus pro hoſte habet. *Zelus domus tuæ*, (ait Pſaltes) *comedit me*, hoc eſt, conſumpſit, & abſorbuit me. *Quis comeditur zelo domus Dei?* quærit S. P. Auguſtinus, *qui omnia quæ fortè videt perverſa, ſatagit emendare; nec quieſcit; ſi emendare non poteſt, tolerat, gemit, & apud ſe dicit: tabeſcere me fecit zelus meus, quia obliti ſunt verba tua inimici mei. Nam bonis nocet, qui pepercerit malis, cùm turba exempli magiſterio facilè trahatur in furoris ſocietatem.* Unde S. Ambroſius; *Melius eſt*, inquit, *ut unius aut duorum damnatione plurimi liberentur; quàm duorum abſolutione, plures periclitentur.*

Zelus ... — *S. Chr[yſ.]* — *Pſal. ...* — *S. Au[g.] hunc ... Pſal. ...* — Exemplum ... lum. — *S. Am[br.]*

RAAB.

RAAB. Cap. XCI.

272. RAab, civis Hierichuntis uxor, exploratores à Josue missos, noctu è fenestra per murum urbis funiculo coccineo salvos demittit, & in urbis excidio sibi suisque vitam conservat. Lemma. E COCCO SALUS. Dei enim providentiâ factum est, non alio, nisi rubeo funiculo, ceu proprio sanguinis Christi typo, fœminam illam ab interitu vindicari. Disertè S. Ambrosius. *Vidit hoc meretrix, inquit, & quæ in excidio civitatis remedia desperaret salutis, quia fides vicerat, signa fidei atque vexilla Dominicæ Passionis attollens, coccum in fenestra ligavit, ut species cruoris mystici, quæ foret mundum redemptura, vernaret. Ita foris Jesu nomen fuit prælantibus ad victoriam, intus species Dominicæ passionis periclitantibus ad salutem. Unde quia intellexit Raab cœleste mysterium, dicit Dominus in Psalmo. Memor ero Raab & Babylonis scientium me.* Et S. Augustinus, *Memor ero Raab? quæ est ista? Meretrix illa in Hiericho, meretrix quæ suscepit nuntios, quæ timuit Deum, cui dictum est, ut per fenestram mitteret coccum, id est, ut in fronte haberet signum sanguinis Christi.* S. Hieronymus docet, coccinum esse symbolum sanguinis Christi, æquè ac charitatis ignitæ, quâ ardebat Raab. Et Origenes, *Sanguis Christi*, inquit, *est signum redemptionis in domo Raab, id est, in Ecclesia.*

273. Eidem symbolo inscribes. GRATIA PARIT GRATIAM. Raab enim, quod nuntios Josue benignè excepisset, in tantæ gratiæ vicem, sola in urbis excidio evasit incolumis. Verissimè D. Lucas, *Date & dabitur vobis.* Hæc est enim vicaria hominis benefici merces, quam Deus velut talionem ei assignat, suscitando nimirùm multos, qui vicem pro gratiis erogatis æquissimam rependant; quin imò deficiente humana gratitudine, liberalissimus Deus se ipsum debitorem substituit munificentissimum. Unde S. Chrysostomus. *Pauper recipit, sed Deus obligat se.* Et S. Basilius. *Cùm enim pauperi propter Dominum aliquid es daturus, illud idem & donum est & mutuum: donum quidem propter nullam præmii expectationem; mutuum verò, propter splendidam Domini munificentiam, ejus vice rependentis, qui cum pauca in pauperis persona acceperit, maxima eorum nomine reponit.* Fertur, Monasterium quoddam liberalibus eleemosynis, quas dabat, evasisse locuples: iis postea denegatis ad pauperiem redactum. Cumque hac de re apud peregrinum quemdam, Monasterii hospitem, quereretur Oeconomus, id responsi ab eo tulit; *Date & dabitur* sunt duæ sorores. Vos ejecistis priorem, cui nomen *Date*, mox ejectam sororem secuta est ejus comes individua, cui nomen *dabitur.* Si ergò vultis ut ista redeat, revocate priorem, ac largas, ut prius, date eleemosynas. Verissimè adeò pronuntiat S. Gaudentius, *Qui miseretur pauperis, Deo fœneratur: accipit enim magna pro modicis, & cœlestia pro terrenis.*

ACHAN.

CAPUT XCII.

274. EVersâ Jerichunte, tam Numinis, quàm Josue interdicto severè prohibitum erat, ne quis de urbe, anathemati subjectâ, funditùsque evertendâ, quidquam sublegeret, aut sibi usurparet. At infringens mandatum quidam miles, Achan nomine, chlamydem purpuream, auro contextam, clam abstulit, moxque in sacrilegii vindictam permisit Deus tria pugnatorum millia ab hostibus partim occidi, partim in fugam agi; donec tandem ipse etiam Achan lapidibus sit obrutus. Lemma. IN PLURES UNIUS CULPA REDUNDAT. Hinc constat, quantùm intersit, societatem nancisci bonam vel malam; cùm non rarò unius delictum reliquos socios omnes iræ ac vindictæ Divinæ subjiciat, redundetque in plurium pœnam unius culpa. In rem præsentem. S. Augustin. *Sic*, inquit, *disciplina sancitur, ut non se solùm quisque curet in populo, sed invicem sibi adhibeant diligentiam, tanquam unius corporis & unius hominis, alia pro aliis sint membra solicita, Deinde ostenditur, quanta connexio societatis, ut non in se ipsis singuli; sed etiam tanquam partes in toto existimentur. Præterea significatum est, quantùm mali fieret, si universa illa congregatio peccâsset, quando ne unus quidem ita potuit judicari, ut ab eo possent cæteri esse securi.*

Societas. Culpa unius redundat in plurium pœnam.

S. Aug in quæst. 8. hic

SISARA. Cap. XCIII.

275. SIsara insidiosè lactatur & sopitur à Jaële fœmina, adacto secundùm tempora clavo. Lemma. BLANDUM EXILIUM. Providè Salomon: *Ne attendas fallaciæ mulieris, favus distillans labia meretricis, novissima ejus amara, quasi absynthium.* Disertè S. Ephræm. *Quid est mulier? laqueus comptus, & homines in voluptates illiciens, quæ splendida quidem specie, & excelso collo oculis annuit, & ignis arridet, linguâ verò dulciter canens: alios decipit & sermone pellicit, &c. Quid est mulier? naufragium super terram, fons nequitiæ, thesaurus immunditiæ & malitiæ, mortifera conversatio atque confabulatio, oculorum pernicies, animarum exitium, cordis spiculum, juvenum perditio, sceptrum inferni, & concupiscentia præceps. Quid est mulier? causa diaboli, requies serpentis, diaboli consolatio, dolor inconsolabilis, caminus succensus, malitia incurabilis, diurna confabulatio, hospitium lascivorum, officina dæmonum, &c.* Diogenes duas mulierculas inter se colloquentes conspicatus, *Aspis*, inquit, *à vipera venenum mutuatur*, uti refert Antonius in Melissa. Secundus Philosophus, rogatus ab Adriano Imp. *Quid esset mulier?* respondit, *viri naufragium, domûs tempestas, vitæ captivitas, leæna complectens, exornata scylla, animal malitiosum, malum necessarium.* Ita Maximus; qui etiam adducit S. Basilium dicentem, *insipientissimæ mulieres naturali pulchritudine carentes, ad colores confugiunt, & sunt, ut ita dicam, ornatæ ad speculum, per ornatum inornatæ, & dedecus ac turpitudinem turpiores.* Unde de fœminis Codrus.

Mulieris fallacia. Prov. 5. 2. S. Ephr. ser. adversus mul.

Anton. Meliss p. 2. cap. 43.

Max. serm. 19.

Sidera non tot habet cœlum, non flumina pisces,
Quot scelerata gerit fœmina mente dolos.

Et Claudianus.

Blanda quidem vultu, sed quâ non ulla
Interius fucata genas, & amicta dolosis
Illecebris torvos auro circumligat hydros.

Claud. l. 2. in laud. Stil.

276. Jahel, Sisaræ tempora clavo transverberans, epigraphen legendam offert. HABET QUOQUE FÆMINA VIRES. Tantùm enim roboris etiam imbecillior hic sexus à providentissimo Deo accepit, ut pro arbitrio suo quosvis mundi aut dæmonis impetus superare queat. *Non ergo habetis*, inquit S. Ambrosius, *quod per naturam vos excusetis fœminæ. Non habetis viduæ quod ad infirmitatem sexûs, aut amissionem subsidii maritalis nobilitatem vestram referre possitis. Satis unicuique præsidii est, si virtus animi non desit.* Cæterum Jahelem

Mulier.

S. Ambros. li de Viduit.

Maria. lem Virginis Deiparæ typum dixeris, quæ Sisaram, dæmonem nempe, validissimè prostravit, ejusque caput contrivit. S. Bernardus. *Cui, inquit, hæc servata victoria, nisi Mariæ? Ipsa procul dubio caput contrivit venenatum, quæ omnimodam maligni suggestionem tàm de carnis illecebrâ, quàm de mentis superbia deduxit ad nihilum. Hanc requirebat Salomon, cùm vehementer admirans dicebat, mulierem fortem quis inveniet? & ita videbatur congruere, ut qui vicerat per fœminam, vinceretur per ipsam.* De Jahele canit P. Jo. Bapt. Masculus.

S. Bern. ser. 2. super Missus est.

Domus tibi & campus fuit & capitolium;
Cùm imbellis fœmina paris victoriam.
Malleum accepisti pro gladio,
Non modo ut ferires hostem,
Sed ut sculperes tibi signa victrici.
Meliùs tu monstra domuisti ferreo clavo,
Quàm Alcides ligneâ clavâ.
Confixisti tempora,
Quæ videlicet ille destinaverat lauro.
Uxor parabat victori pyramidem, tu victo pyram,
Lac propinasti, ut sanguinem eliceres.

S. Ecclesia. Eundem Jahelis typum Ecclesiæ tribuens S. Augustinus. *Quæ,* inquit, *est illa mulier plena fiduciæ, hostis tempora configens ligno; nisi fides Ecclesiæ, cruce Christi regna diaboli perimens:*

S. Aug. l. 2 cont. Faust. c. 33.

A O D U S.

Caput XCIV.

Ambidexter. 277. AOdus, Israëlis Judex & Dux ambidexter, Eglon, Moabitarum Ducem, ancipiti gladio sustulit. Lemma. INVICTUS UTRIMQUE. Asteropæum suum laudat Homerus, quod esset ambidexter, magni enim & penè invicti hominis argumentum est, utrâque manu in hostem ferri posse. Certè Hipponax apud Galenum de se affirmat. *Ambidexter sum, nec aberro percutiens.* Cæterùm quivis sanctus ambidexter sit, necesse est; ut qui nôsse debet tam adversa quam prospera æquo excipere animo: Perinde enim vincit consolationem ac desolationem, tentationem ac humiliationem, honorem ac contemptum. Certè Paulus fortis fuit *per arma justitiæ à dextris & sinistris.* Cassianus, posteaquam multa in hanc rem dixerat, tandem concludit, *Erimus igitur ambidexteri, quando nos quoque rerum præsentium copia vel inopia non mutarit, & vel illa nos ad voluptatis noxiæ remissionem non impulerit, nec ista ad desperationem attraxerit & querelam, sed similiter Deo grates in utroque referentes, parem fructum de secundis adversisque capiemus, qualem se ille verus ambidexter Doctor gentium testatur fuisse, dicens: Ego enim didici, in quibus sum, sufficiens esse; scio & humiliari, scio & abundare; ubique & in omnibus institutus sum, & saturare & esurire, & abundare & penuriam pati, omnia possum in eo qui me confortat.* Pulchrè de hoc Belliduce P. Joannes Bapt. Masculus.

Gal. in Aphor. 7. Hypocr.

Justus.

1. Cor. 6.

Cass. coll. 6. v. 10.

Prodiga tibi fuit natura donorum,
Quia utramque armavit manum pari robore:
Nihil tibi poterat sinistrum accidere,
Cui sinistra non fuit.
Ancipitem tibi fabricatus es gladium,
Ut victoria esset certa, non anceps.
In Eglonem Regem, adipi crassum,
Subtilitate mentis te ornâsti;
Apud ipsa simulachra Deorum simulâsti fœdus,
Ut fœdissimam ferires veritatis hostem.

278. Eglon, Moabitarum tyrannus, è sacræ Scripturæ testimonio, *erat crassus nimis,* & Hebræorum populum octodecim annorum premebat jugo. Unde Aodus, juvenis ex tribu Benjaminis lectissimus, turrim illam carneam cultro interemit, impetu vulneris tam valido, ut præter morem non mucro tantùm extrêmus eum mediâ ferri laminâ, sed planè capulus ipse pinguissimam alvum penetraret: sicque prostrato Eglone, Hebræos è servitute in libertatem asseruit. Lemma. EX HOC JUGULO SALUS. Eglonis nomine ebrietatem, aliaque gulæ vitia intelligas; hæc enim captivas tenent hominum mentes, & ad flagitia quæque impellunt; proinde saluti ac libertati tuæ consulturus, ea è medio tollas necesse est. Ebrietas quippe Respublicas evertit, vitia nutrit, virtutes eliminat, libidinem fovet, scientias pessumdat, animos hebetat, quia, S. Hieronymo teste, *pinguis venter non gignit mentem tenuem.* Et alibi. *Ubicunque,* ait, *saturitas & ebrietas, ibi libido dominatur: specta ventrem & genitalia, qualis ordo membrorum, talis & vitiorum. Nunquam ego ebrium castum putabo, qui, etsi vino consopitus dormiverit, tamen potuit peccare per vinum. Dicat quisquis quod volet, ego loquor conscientiam meam. Scio mihi abstinentiâ & nocuisse intermissam, & profuisse repetitam.*

Judic. Ebrio Gula S. Hi. 2. ad idem c. 1. Tit.

G E D E O N.

Caput. XCV.

279. GEdeonis milites trecenti seliguntur, quia stantes aquam è cava manu ad os lambebant. Lemmatis loco hunc versum subjungit eruditissimus P. Michaël Pexenfelder; NOS NUMERO PAUCI, SED BELLO VIVIDA VIRTUS. Ita qui ad terrenas res flecti, vitiisque indulgere, & ob peccatorum sitim in terram prosterni nesciunt, ii ad victoriam adversus mundum & dæmonem obtinendam cumprimis idoneos sese exhibent, & à Deo præ aliis eliguntur. Origenes, *Ille* inquit, *probabilis ille electus est, qui, posteaquam ad aquas baptismi ventum est, flecti ad necessitates terrenas & corporeas nescit, qui vitiis non indulget, neque ob peccati sitim sternitur pronus.* Atque adeò quisquis inter milites Christianos numerari desideras, rebus terrenis nonnisi transeunter ac veluti neglectim insistas, oportet. S. Leone asserente. *In dilectione Dei nulla nimia: in dilectione autem mundi cuncta sunt noxia. Et ideo æternis bonis inseparabiliter est inhærendum, temporalibus verò transeunter utendum est, ut peregrinantibus, quidquid de prosperitatibus mundi hujus occurrerit, viaticum sit itineris non illecebra mansionis. Ideo Apostolus prædicat, dicens: Tempus breve est, reliquum est, ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint, &c. præterit enim figura hujus mundi. Sed quod de specie, de copia, de varietate blanditur, non facilè declinatur, nisi in illa visibilium pulchritudine Creator potiùs quàm creatura diligatur.*

Pecc[atorum] sitis[...] electi[...] Orig[...] Milit[...] S. Leo de je[junio] septi[mi] mens[is]

280. Testarum collisarum fragore terrentur à Gedeone Madianitæ, & se ipsos concidunt. Lemma. E SOLO VENIT VICTORIA COELO. Mirum certè hunc vincendi modum excogitavit Deus, ut victoriam non humanis viribus, sed solâ Dei virtute paratam demonstraret. Seligere jubet Gedeonem ex toto exercitu trecenta duntaxat capita, quibus hosti bellum & inferret, & triumphum reveheret, quin nec hos quidem armis indui voluit, nec gladium educere, sed tubas duntaxat inflare, vasa confringere, faces seu lampades accen-

Victo[ria] solo

accendere, quibus rebus tantum terrorem hostibus incussit Deus, ut in mutuas cædes partim ruerent, partim verò fugâ dilaberentur. Nempe *ut sciat omnis populus, quia est Deus Israël, & noverit universa Ecclesia hac, quia non in gladio, nec in hasta salvat Dominus, ipsius enim est bellum. Verissimè Judas Machabæus, Non in multitudine exercitus victoria belli, sed de cœlo fortitudo est. Sic, sic*, inquit S. Augustinus, *Aliter non, omninò aliter non prosternitur inimicus. Qui pugnat viribus suis, antequam pugnet, ipse prosternitur.* Cæterum idipsum etiam in spirituali pugna evenit, ubi nec minimæ tentationis assultum, nisi adminiculante Divinâ gratiâ, sustinere valemus. S. Gregorius. *Necessariò*, inquit, *sequitur, ut omni tentationi sit subditus, quicunque à Deo fuerit derelictus.*

281. Eidem Emblemati subscribes. E FRACTIS VICTORIA TESTIS. Ita nimirum adversus hostem nostrum tricipitem, carnem, mundum & dæmonem, tum demum triumphabimus, si lutea corporum nostrorum vasa crebris castigationibus effringere conabimur. Disertè Apostolus, *Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram.* Et Siracides. *Cibaria & virga & onus asino: Panis & disciplina & opus servo.* Nota est vox senioris in vitis Patrum, *Ego & asinus unum sumus?* quia se comparabat ad omnium plagarum tolerantiam. S. Bernardus modum in Monasterio vivendi tradens, ait, *Cùm aliquid rogaturus à Priore veneris, præpara te ad repulsam semper: & si contigerit negari tibi, quod postulas, dic apud te: Quid decebat asellum, nisi frænum & stimulus? Ego nihil proprium in domo ista vendicare possum, nisi cilicium & crucem. Cilicium in morte, & crucem in fossa. Hæc est hæreditas mea, ita tamen ut modica terræ gleba crucem cooperiat.*

RUTH.
Caput XCVI.

282. Ruth; Moabitis spicilega, epigraphen tenet. PARVA PETIT, UT MAGNA RECIPIAT. Solum enim spicilegium à Booz efflagitans, postea sex hordei modiis donata est. Dei hæc beneficentia est; *qui*, asserente S. Jacobo, *dat omnibus affluenter.* Unde S. Ecclesia precatur. *Deus qui ex abundantia pietatis tuæ merita supplicum excedis & vota.* S. Ambrosius rectè advertit, latronem in cruce tantùm petiisse, *Domine memento mei, cùm veneris in regnum tuum.* Christum verò longè plus ei præstitisse dicendo, *Hodie mecum eris in paradiso. Nam uberior*, inquit, *est gratia, quàm precatio; semper enim Dominus plus tribuit, quàm rogatur.*

JEPHTE.
Cap. XCVII.

283. Jephte unigenitæ filiæ & pater & papa est. Lemma. VICTORIA VICTORI MALA. Christi hic typus est, qui unicam suam filiam, Ecclesiam, quasi Virginem, Deo in holocaustum gratissimum obtulit, dum sanctos Ecclesiæ Martyres immolari permisit. S Chrysostomus, *Jephte*, inquit, *existimo esse Dominum Jesum Christum Victorem mundi, qui obtulit filiam suam unicam ipsam Ecclesiam tempore persecutionis malis Pontificibus non agnorum; sed luporum; dicente illo, ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Obtulit ergo Ecclesiam per immolationem Martyrum tempore persecutionis, & victima unica oblata est Deo, ut sacrificium acceptabile esset patri ex lucris unigeniti. Offert unicus unam, sponsus sponsam, pater filiam.* Porrò sicut Jephte propriam filiam, ita Christus carnem & humanitatem suam immolavit, *qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo.* Denique symbolo illo significatur, quemque filiam suam, animam nimirùm, debere Deo offerre, per mortificationem cupiditatum & passionum, *occidendam in malis, vivificandam in bonis*, uti loquuntur SS. Augustinus & Chrysostomus. De Jephte canit P. Joan. Bapt. Masculus. — Mortificatio.

Procurristi celer in campum, sed præceps ad vota.
Ut nullam faceres morā pietati, pene visus es impius.
Asperiùs filiam mactasti, quàm hostem:
Quia hanc à cæde victimæ more cremâsti.
Stupuit hostis ipse atrocitate spectaculi.
Non tam doluit se vinci,
Quàm pro se victo talem mactare victimam.
Exardescere magis voluisti in aræ cinere,
Quam in campi pulvere.
Cùm vicisses hostes, vincere voluisti naturam.

SAMSON.
CAPUT XCVIII.

284. Samson ex ore interfecti leonis mel legit. Lemmatis loco ænigma ab ipso propositum subjunges. DE FORTI DULCEDO, seu, ut codices Græci legunt, *De tristi dulcedo.* Ita nimirum è tentationibus & laboribus, seu totidem superatis validissimis leonibus, suavissimos consolationum ac præmiorum favos colligimus. Certè *Christus*, asserente Tertulliano, *favos post fella gustavit.* S. Paulus gaudet se liberatum *de ore leonis.* Id est, Neronis. Ita omninò etiam SS. Martyres debuerunt *sugere mel de petrâ, oleumque de saxo durissimo.* Unde S. Ambrosius monet, amara dulcibus longè esse præferenda. *Ipsa*, inquit, *corpora, dulcibus frequenter inflantur, & melle jecur tenditur: idem tamen esca amaritudine temperatur. Ideò non mediocris, sed laudata quæstio: De manducante exivit esca, & de forti dulcedo.* S. P. Augustinus hanc ipsam Samsonis iconem de Christo intelligit, *De mortui leonis ore*, inquit, *id est, de Christi morte, qui accubans dormivit ut leo, apum, id est, Christianorum processit examen.* Et S. Paulinus. *Christus ipse nobis est leo, in cujus mortui ore cibum mellis invenimus. Quid enim dulcius Dei verbo? Et quid fortius Dei dexterâ? aut in cujus mortui ore favus & apes, nisi in cujus verbo salutis nostræ bonum & congregatio gentium.* — Calamitates. — 2 Timoth. 4 27. — Sap. 3. 15. — S. Ambr. l. de Elia cap. 11. — S. Aug. ser. 107 de Tempor. — S. Paulin. Ep. 4. — Christus mortuus.

285. Samson maxillâ asini interficit mille Philistæos; cum lemmate. NON TELO, SED MAXILLA. Hinc disces, hostes nostros nequaquam armis, sed patientiâ ulciscendos esse; asinus enim patientiæ hieroglyphicon habetur. S. Ambrosius maxillæ nomine patientiam, ceu malorum omnium victricem, intelligens, *Invictus Samson*, inquit, *atque ita insuperabilis, ut maxilla asini viros mille percuteret, Ita plenus gratiæ cœlestis, ut etiam aquam in maxilla asini sitiens reperiret? sive ad hoc miraculum conferas, sive ad miraculum veritatis, quod in populi foret humilitate gentilis & requies & triumphus, juxta quod scriptum est. Qui te percusserit in maxillam, præbe ei & alteram. Per hanc enim injuriarum patientiam de quibusdam stimulis iracundiæ triumphamus, ut morte obitâ resurrectionis requiem consequamur.* Providè monet Christus, *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* S. Gregorius illud Salomonis interpretatus. *Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium*, ait, *Minor est ergo victoria urbes expugnare, quia extra sunt, qui vincuntur. Majus autem est, quod per patientiam vincitur, quia ipse à se animus superatur, & semetipsum sibimet subjicit, quando cum patientia in hu-* — Patientia. — S. Ambr. l. 2 de Spir. S. in proemio. — Luc. 21. 19 — S. Gregor. Homil. 35 in Evang.

Idem l. 5. moral. c. 13.

in humilitate tolerantiæ sternit. Et alibi. *Qui igitur patientiam tenet, animam possidet, quia inde contra adversa omnia fortis efficitur.*

286. Samsoni sitienti ex molari asininæ mandibulæ dente fons aquæ scaturit: Lemma. EX ASINO PEGASUS. Samsone enim Deum deprecante, *Aperuit Dominus molarem dentem in maxilla asini, & egressæ sunt ex eo aquæ.* Hinc ingentes orationis vires conjicias; quæ res, quaslibet paradoxas, à misericordissimo Deo extorquere novit. S. Ephræm, *Tantæ,* inquit, *erat Samson sanctimoniæ, ut etiam quandoque sitiente eo, & in inopia aquæ orante ex arrepta mandibula asini emortui aquæ scaturirent.* Porrò S. Clemens Alexandrinus maxillæ asininæ nomine homines carnales & libidinosos intelligit, qui orationis aut gratiæ Divinæ virtute in ubertimos lachrymarum & pœnitentiæ fontes resolvuntur. *Oratio,* Magno Augustino teste, *refectio est jejuniorum, duritiam cordis emollit, austeritatem temperat, jejunium dulcificat. Sicut enim sine potu non est plena refectio, sic & jejunium sine refectione orationis non potest animam perfecte nutrire.*

Jud 15. 19. Oratio. S. Ephrem to. 1. pag. 218. S. Clem. Alex l. 2 Pædag. cap. 1. S. Aug in sermon.

287. Samson, in urbe Gaza clausus, portas urbis cum postibus & seris apprehensas, humerisque impositas aufert. Lemma. NIL OBSTAT VIRTUTI. Christi resurgentis hic typus est, *Qui contrivit portas æreas;* lapidem nimirum sepulchri amovit, portas mortis & gehennæ perfregit, indeque Patriarchas & Prophetas cum triumpho liberavit. S. Greg. Papa, *Quem,* inquit, *nisi Redemptorem Samson ille significat? Quid Gaza civitas, nisi infernum designat? Quid per Philistæos, nisi Judæorum perfidia designatur? qui cùm mortuum Dominum viderent, ejusque corpus in sepulchro jam positum, custodes illicò deputaverunt, & eum, qui author vitæ claruerat, in inferni claustris retentum, quasi Samsonem in Gaza, se deprehendisse lætati sunt. Samson verò media nocte non solùm exiit, sed etiam portas tulit; quia videlicet Redemptor noster ante lucem resurgens, non solùm liber de inferno exiit, sed & ipsa etiam inferni claustra destruxit.* Eadem icone S. Ecclesia significatur, quæ Tartari portas effringit, superatque. Dilucidè Christus. *Portæ inferni non prævalebunt adversus eam.* S. Chrysost. *Quid Ecclesia Dei potentius esse potest? Mœnia barbari destruunt, Ecclesiam vero ne dæmones quidem superant. Cùm oppugnatur, vincit; cùm appetitur insidiis, superat.*

Psal 106 16. Resurrectio Christi. S. Greg. hom. 21. in Evang. S. Ecclesia Matt 16. 18. S. Chrysost. in Orat. de non contemnenda Ecclesia.

288. Samson amore Dalilæ captus, capitur ab hostibus, & excæcatur. Lemma. NOTUM QUID FÆMINA POSSIT. S. Ephræm complura mulieris mala epitheta cogit, quæ suprà de Sisara n. 274. recensuimus, eaque ita prosequitur. *Quid est mulier? amor flagitiosus, bestia impotens, incontinentissimus impetus, effrænatum os rerum arcanarum, triumphus tenebrarum, dux delictorum, oblectamentorum magistra, insatiabilis concupiscentia, nequitia & æterni supplicii conciliatrix. Quid mulier? prudentia terrena, viri socordia, concumbens incontinentia, excitata cura, vipera vestita, pugna voluntaria, quotidiana calamitas, procella domus, viri naufragium, immanis bellua, adulterorum diversorium, arma diaboli, expetita rabies, exornata mors, ut non immeritò dictum sit à Sapiente. Brevis omnis malitia super malitiam mulieris.* Et S. Hieron. *Samson;* inquit, *leone fortior, & saxo durior, qui & unus & nudus mille persecutus est armatos, in Dalilæ mollescit amplexibus.* S. Ambrosius. *Samson validus & fortis, leonem suffocavit, sed amorem suum suffocare non potuit. Vincula solvit hostium, sed suorum non solvit nexus cupiditatum. Messes incendit alienas, & unius ipse mulieris accensus igniculo, messem suæ virtutis amisit.* Cæterùm justa congruaque pœna adversus Samsonem erat oculorum privatio, quippe quibus lascivè aspexerat Dalilam. *Visu* inquit S. Hieronymus, *quia malè fuerant abusi Samson & Sedecias, privantur.* Et S. Gregorius. *Plerumque prius oculus contemplationis amittitur, & post, per carnis desideria, hujus mundi laboribus animus subjugatur, &c.* De Samsone canit D. Emmanuel Thesaurus.

Mulier mala quid? S. Ephrem to 1. adversus mulieres. Libido. S. Hier. Ep. 22 ad Eustach. S. Ambr. Apol. 2. David. c 3. S. Hier. Ezech. c. S. Greg. l. moral. c.

Adeste juvenes, quibus robur & cupido,
Do vobis utriusque ideam Samsonem.
Alcidis coætaneum, Alcidi similem robusto & forti.
Mox cupidinis mancipium cupidini simile cæco & nudo,
Odia Philistæorum ab amoribus Philistæarum incipit.
Ut Marti facem subjiceret cupido.
Meretricula illaqueatus amplexibus,
Philisthinis destinatur ad prædam.
Sagacissimus quæsitor est fœmina.
Blandè torquendo verum extorquet, tergiversari
Difficile est; cùm apparitor cupido faces admovet,
Qui leones superaverat, à lupa sternitur.

289. Samson amissis crinibus, miseram roboris sui jacturam facit. Lemma. SIC VIRES E MINIMIS PENDENT. Hinc disces virtutum ac perfectionis nervum è rerum minimarum curâ plurimùm pendere: à minimis enim pendent maxima. Disertè S. Chrysostomus. *Mirabile quiddam & inauditum dicere audeo: solet mihi nonnunquam non tanto studio magna videri peccata esse evitanda, quantò parva & vilia: illa enim ut aversemur, ipsa peccati natura efficit: hæc autem hâc ipsa re, quia parva sunt, desides reddunt; & dum contemnuntur, non potest ad expulsionem eorum animus generosè insurgere: unde cito ex parvis maxima fiunt negligentiâ nostrâ,* Et S. Bern. *A minimis incipiunt, qui in maxima prolabuntur. Verissima est sententia. Nemo repentè fit summus.*

Minimorum cura. Peccata venialia. S. Chrys. hom 87. in Matth. S. Bern. Ord. vitæ & mor. instit.

290. Capto, & in potestatem redacto Samsone, prima Philistæorum cura fuit, ut ipsi oculos eruerent Lemma. NIHIL SINE OCULIS VIRES. Princeps causa malorum in hoc mundo omnium est defectus meditationis, teste Propheta, *Desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est, qui recogitet corde.* Quis enim auderet, peccatum aliquod lethale committere, si seriò secum cogitaret, pro hoc Deum suffixum esse infami ligno? tantamque esse cujusvis sceleris deformitatem atque malitiam, ut ad illud ex rigore justitiæ abolendum, necesse fuerit, Dei filium assumere carnem; tantam inquam, ut eorum quodvis post momentaneam hanc vitam sempiternis inferorum cruciatibus vindicet, mereaturque audire tremendum illud, *Discedite à me maledicti in ignem æternum.* Unde dæmon, Philisthæus ille vaferrimus, id unum maximè agit, ut meditationis oculos nobis eruat, efficiatque, *Ut videntes non videant, & audientes non audiant; neque intelligant.* De hac S. Bern. *Meditatio docet, quid desit; oratio, ne desit obtinet. Illa viam ostendit, ista deducit. Meditatione agnoscimus imminentia nobis pericula, oratione evadimus.* Et Gerson. *Meditatio,* inquit, *soror est lectionis, nutrix orationis, directrix operis; omniumque pariter perfectio & consummatrix existens.* Eidem oculo etiam scientiam, sapientiam, intentionem, &c. comparare licet.

Meditatio. Hier. Peccatum mortale. Matth. Judic. Matth. S. Bern. 1. de S. Andr. Scientia. Intentio.

291. Samson, oculis orbatus, & ludibrio à Philisthæis expositus, subductis manu utraque columnis unà se & spectatores ruinâ involvit. Lemma, VEL IN IPSA MORTE TIMENDUS. Christi hic typus est, qui manibus ad duas extremas Crucis partes extensis, hostes omnes ipsumque adeò Tartarum collisit & oppressit; *Sicque,* ut S. Augustinus loquitur, *interemptores suos interemptus oppressit, & illius passio, interfectio facta est persequentium.* Et Sanctus

Christi cruci. S. Aug. 107. de temp.

Sanctus Paulinus. *In Christi passione Zabuli domus cecidit, & regnum mortis solutum est. Itaque mortem ipsam moriendo destruxit, solvens inimicitias in carne sua.* De hoc Samsonis facto canit P. Joan. Bapt. Masculus.

Amplexus es moriens columnas duas,
Ut poneres fortitudini metas.
Hoc major visus es Alcide,
Quod alii ejus transiliêre columnas, at nemo tuas:
Quia nullus te æquavit heroum.

292. Eidem symbolo subscribes. MALE MIHI, MODO MALE ALIIS. Hæc nimirùm iterata ac solennis vindictæ gnoma est, cui alienum exitium, etiam cum proprio detrimento suave accidit. Samsonis votum erat. *Ulciscar me de hostibus meis, & moriatur anima mea cum Philisthiim.* S. P. Augustinus. *Omnis homo, qui vult de inimico suo vindictam, provocat in se vindictam Dei.* In rem præsentem D. Emmanuel Thesaurus.

Redit tandem ad Samsonem virtus, cùm Samson ad Numen,
In Veneris templo Cyclopem ludere jussus, nec larvâ egens,
Labefactis columnis templum impellit,
Et spectaculum perimit spectatores.
Sic sua inter trophæa moritur Samson
Odiis felicior, quàm amoribus.

SAMUEL, *Caput. XCIX.*

293. SAmuel puer à teneris Deo in tabernaculo servit: Lemma. MAJOR EST RECENTIS GRATIA FLORIS. Sic beata Virgo trimula fuit Deo in templo præsentata, uti è Sanctorum Patrum mente colligit Canisius. SS. Maurus & Placidus, aliique Senatorum & Principum filii à parentibus traditi sunt S. Benedicto, in pietate & timore divino educandi. S. Joannes Baptista, vix bimulus, in eremum discessit, vestitus cilicio, & locustis victitans: itaque meruit Christi paranymphus & Martyr creari. In S. Pachomii monasterio, ut vitæ Patrum testantur, alebantur pueri adeò simplices, ut ne quidem suam dextram, vel sinistram nôssent. Verissimè dixit Propheta. *Bonum est viro, cùm portaverit jugum ab adolescentia sua.* S. Ambrosius. *Qui à juventute jugum portaverit, & habenis maturi moderaminis, teneriora volens, colla subdiderit; sedebit singulariter remotus à strepitu interpellantium permotionum, & quietus silebit: cui necesse jam non est jurgari cum corpore, decertare cum variis cupiditatibus.* Pulchrè in hanc rem meus Hugo Victorinus. *In illa ætate, inquit, crines flavescunt, caro nitescit eburnea, oculorum gemmis facies rosea decoratur; valetudo corporis vires subministrat, & ætas juvenilis longioris vitæ spatium repromittit: quando viget ratio, vigent etiam corporis sensus, visus acutior, auditus promptior, incessus rectior, vultus jucundior: qui in hac ætate se domant, & Deo sociant, præmium Joannis Baptistæ expectant. Tales enim offerunt hostiam viventem, Deo placentem, & immaculatam, non aure, non oculo, non pede, non linguâ carentem.*

HELI. *Caput C.*

294. HEli sacerdos, erga liberos indulgentior, è sellâ cadit, frangit occiput suum, qui filiorum cervices frangere neglexerat. Lemma. FORTIUS UTERE LORIS. Graviter Heli peccavit, quod in filios admodùm parcè ac leniter animadverteret: quia, quod sacra pagina testatur. *Erat peccatum puerorum grande nimis coram Domino.* Debebat enim filios suos degeneres, Chrysostomo asserente, verberibus afficere, & è Theodoreti sententiâ, si se non emendarent, à sacrificiis amovere & sacerdotio privare. Vulgare est illud Poëtæ. 1. Reg. 2. 17. Educatio. Parentes.

Blanda patrum segnes facit indulgentia natos.

Saluberrimum Sapientis monitum. *Noli subtrahere à puero disciplinam: si enim percusseris eum virgâ, non morietur. Tu virgâ percuties eum, & animam ejus de inferno liberabis.* Unde Heli ob nimiam in filios indulgentiam non tantùm vitam, sed insuper è SS. Gregorii, Bedæ, Hieronymi, Chrysostomi, Damiani & Magni Augustini sententia, æternam salutem perdidit. *Heli sacerdos,* inquit Eucherius, *pro filiorum iniquitate damnatus est, quod eos peccantes minus severa animadversione plectebat. Equidem coercuit, equidem corripuit, sed lenitate & mansuetudine patris, non severitate & authoritate Pontificis.* Inde ad animarum Pastores digressus, ait. *Quâ sententiâ discant sacerdotes, quomodo filiorum etiam propter scelera puniantur quique: & quamvis sancti sint, culpa tamen subditorum eisdem, si non coërceant, imputetur.* Audi Chrysostomum. *Heli propter filios perit: illos quippe cum acrius coërcere debuisset, verbis tantùm lenibus monuit dicendo*, nolite filii mei: non est enim bona fama, quam audio. *Neque enim ideò quod malos haberet filios puniebatur, sed quia ultra debitum increpationi pepercerat, ut, cùm Dei leges violarentur, severius in illis ultus non est.* Prov. 23. 13. S. Greg. p. 2. Pastor. c. 6. S. Hier. l. 1. cont. Jov. S. Aug. l. 4. Civit. Eucherius. S. Chrysost. hom. 9. in 2. Tom. 8.

DAGON. *Cap. CI.*

295. DAgon, Philistinorum idolum, ad præsentiam Divinæ Arcæ corruit. Lemma. NEC IN UNA SEDE MORANTUR. Nulla adeò virtutis & vitii, Dei & diaboli in eodem hominis templo est combinatio. S. Chrysostomus. *Non possunt virtutes cum vitiis morari, sed cùm à virtutibus vitia fuerint superata, locum, quem concupiscentia spiritus possidebat: charitas obtinebit: quem tristitia mortem operans occupaverat, salutaris & plena gaudio lætitia possidebit? quem acedia vastavit, excolet fortitudo; quem superbia conculcabat, humilitas honestabit; singulis vitiis expulsis, eorum loca virtutes contrariæ possidebunt.* Rursùm Arca SS. Eucharistiam repræsentat, quæ ab energumenis expellit dæmones. Cassianus. *Communionem, inquit, eis sacrosanctam à senioribus nostris nunquam meminimus interdictam: quinimò si possibile esset, etiam quotidiè eis impertiri eam debere censebant: ut, quæ ab homine percepta, eum, qui in membris ejus insidet, spiritum, seu in ipsis latitare cognoscitur, velut quoddam exurens fugat incendium.* Certè Thaumaturgus Eucharisticus, sub rubeâ carnis specie ad S. Crucem Augustæ, non sine maximo Germaniæ cultu asservari solitus, vim illam in energumenis liberandis efficacissimam exercet, ut testatur P. Octavianus Lader, & Anastasius Tochetius, insignis illius Ecclesiæ Canonici Regulares. Virtus non compatitur vitium. S. Chrysost. citatus a Glossa in Exod. 25. 23. Eucharistia liberat energumenos. Cass. Coll. 7. 30. Hostia miraculosa Augustæ Vindel.

SAUL. *Cap. CII.*

296. SAul, quærens asinas in regem ungitur. Lemma. AB ASINIS AD EQUOS. Hinc vide, quàm vilem originem omnis nobilitas trahat; cùm Saul ex agasone, & David ex opilione Reges creentur. Unde S. Chrysostomus. *Tu, inquit, qui magna de nobilitate majorum jactas, ultra proavos* Nobilitas

atque atavos tuos progrediaris, invenies multos è genere tuo agasones forsan, aut caupones fuisse. Ex eodem Emblemate discas velim, nullam, nisi à Deo dignitatem esse. *Dominus enim pauperem facit & ditat, humiliat & sublevat, suscitat de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem, ut sedeat cum principibus terræ, & solium gloriæ teneat.* Pulchrè S. P. Augustinus *Non tribuamus dandi regni atque imperii potestatem nisi Deo vero; qui dat felicitatem in regno cœlorum solis piis, regnum verò terrenum & piis & impiis, sicut ei placet, cui nihil injustè placet.* Et paulò post. *Qui dedit Mario, ipse & Cæsari; qui Augusto, ipse & Neroni; qui Vespasiano, vel patri vel filio, suavissimis Imperatoribus, ipse & Domitiano crudelissimo, & ne per singulos ire necesse sit, qui Constantino, ipse Apostatæ Juliano.*

Dignitas omnis à Deo.
1. Reg. 2. 7.
S. Aug. l. 5. de Civitat. c. 21.

297. Saul inter Prophetas subitò in Prophetam evadit. Lemma. QUALIS SOCIETAS, TALES ET SOCII. Idipsum ratione non absimili de S. Paulo dixêre nascentis Ecclesiæ Christiani. *Nunquid Saulus inter Apostolos?* quod olim de Saule Rege impio Judæi, *Num & Saul inter Prophetas?* Unde etiam S. Gregorius de Paulo exclamat. *Nunquid ille Jesum prædicat, qui Jesum prosequebatur?* Inde discas, quantum utilitatis nobis accrescat è bonorum societate. Rectè statuunt Sacri Canones. *Talis quisque præsumitur, quales sunt ii, quorum societate quis utitur.* Seneca. *Nulla res,* inquit, *magis animos inhonestos, & in pravum inclinabiles revocat ad rectum, quàm bonorum virorum conversatio. Paulatim enim descendit in pectora, & vim præceptorum obtinet, frequenter aspici, frequenter audiri.*

Societas.
S. Paulus.
1. Reg. 19. 24.
Sen. ep. 11.

298. Saul, Amalecitas funditùs delere jussus, parcit Regi, & opimis gregibus; pervicaci misericordiâ, & avaritiâ clemente, servans in suum exitium, quod perdere in Dei honorem debuit. Lemma è S. Pagina desumptum. MELIOR EST OBEDIENTIA, QUAM VICTIMÆ. Habebat quidem Saul hunc improbitatis suæ titulum, opimiorem Dei cultum, & pinguiores in sacrificia victimas, donariaque tabernaculi, captivos principes, aurum, ac vestes. At inobedientiam exprobrans Propheta, ait. *Nunquid vult Dominus holocausta & victimas, & non potiùs ut obediatur voci Domini: Melior est enim obedientia quàm victimæ. Quia*, inquit S. Gregorius, *per victimas aliena caro, per obedientiam propria voluntas mactatur.* Et Salomon, *Vir obediens loquetur victorias*, & triumphos canet de hostibus victis. Vincit Saul, dum jussus pugnat; victus est, dum injussus, imò contra jussum, parcit. S. P. Augustinus. *Soli Saul misericors visus est, quando pepercit Regi, quem Deus præcepit occidi. Sed meritò inobediens misericordia, vel misericors inobedientia reprobata atque damnata est; ut caveat homo, ne ab illo misericordiam mereatur homo, contra ejus sententiam, à quo factus est homo.*

1. Reg. 15.
Obedientia.
S. Greg. in hunc oc.
Prov. 21. 28.
S. Aug. l. 2. de anima & ejus orig. c. 12.

299. Saul, à Philistæorum exercitu cæsus ac profligatus, cùm è fuga sibi consuleret, nec tamen hostium insequentium arma satis evitare posset, se ipsum interficere statuit; direptumque vaginâ gladium pronus in medium defigit corpus. Lemma. FUROR EST, NE MORIARE, MORI. Verbis è Martiale desumptis.

Mart. l. 2. Epigr.

Hostem cùm fugeret, se Faunius ipse peremit.
Hic rogo, non furor est, ne moriare, mori?

Mortem sibi ipsi inferre.

Graviter deliquit Saul, dum violentas manus sibi ipsi inferendo, animam sepelivit in Tartaro priusquam tumulum corpus in terris acciperet. *Solus enim Deus vitæ & necis potestatem habet.* Idipsum agnovit Tullius. *Vetat*, inquit, *dominans ille nobis Deus, injussu hinc nos suo demigrare.* Et Seneca. *Vir fortis & sapiens non fugere debet è vita, sed exire.* Et Curtius. *Fortium virorum est, magis mortem contémnere, quàm odisse vitam.* Denique Plato censet, majori supplicio afficiendum desertorem vitæ, quàm desertorem militiæ.

Sap. 16.
Cic. Tu[sc.]
Senec. e[p.] 24.
Curt. l[ib.]
Plat. in Phædon[e]

D A V I D.

Caput CIII.

300. DAvid, puer pastoritius, leonem & ursum interficit. Lemma. AB HIS RUDIMENTIS. Hominis indoles plerumque in ipsa juventute se prodit, & futuram vivendi rationem conjecturis minimè obscuris prænuntiat. Salomonis sapientia in ipsis penè incunabulis dignosci potuit, unde de se ipso fatetur. *Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam.* Sanctam & gravem Tobiæ senectutem ex pueritia ominari licebat, nam, *cùm esset junior omnibus, nihil tamen puerile gessit in opere.* Christus gravissimis olim laboribus & ærumnis fatigandus, de se ipso Psaltis ore testatur, *In laboribus à juventute mea.* Sanctus Malachias Hiberniæ Episcopus, ut in ejus vita scribit Sanctus Bernardus. *Agebat senem moribus, annis puer, expers lasciviæ puerilis,* unumque de illo subjungit, *quod non modò bonæ, sed & magnæ cujusdam spei insigne in puero dedisse indicat. Cùm enim excitus opinione magistri cujusdam, ad eum litterarum discendarum causâ venisset, eumque fabulâ ludentem, & sulcos, nescio quos, in pariete facientem vidisset, eo solo visu offensus puer serius, quod levitatem redoleret, resiluit ab eo.* Aureum est dogma S. P. Augustini. *Sit senectus vestra puerilis; sit pueritia senilis, id est, ut nec sapientia vestra sit cum superbia, nec humilitas sine sapientia:* De Hercule, magno illo hominum prodigio testantur Poëtæ, quod etiamnum in cunis vagiens geminos à Junone immissos serpentes suffocârit, manifesto roboris futuri argumento. Verè adeò canit Poëta.

Pueriti[a] senilis Juven[tus]
Sap. 8.
Tob. c[ap.]
Ps. 8[7].
S. Ber[n.] vita[...]
S. A[ug.] Psal[...]

Urit maturè, quod vult urtica manere,
Et rosa maturè se probat esse rosam.

301. David fundâ & lapide Goliathum, gigantem illum immanem, turrimque carneam, sternit. Lemma. NON MOLE, SED VIRTUTE. Nunquam enim, tametsi inermis, hosti tuo armato succumbes, si virtute & auxilio Divino nitaris. Sanctus Chrysostomus. *David,* inquit, *dixit ad Goliathum, tu venis ad me, fidens in gladio, ego in Deo; tu terrenis dimicas, ego cœlestibus pugno; tu in lancea, ego in fide; tu in clypeo, ego in pace, tu venis ad me in armorum virtute, ego in potentissimo genitore. In te tua arma vertentur, in te tuus gladius exeretur. Dei est enim hæc pugna, Dei erit & ipsa victoria.* Porrò Davidis etiamnum adolescentuli, nomine humilitatem intelligere licet, quæ tumentem generis humani superbiam longè superat. Sanctus Augustinus in rem præsentem opportunè. *Quod,* ait, *David prostravit Goliath, Christus est, qui occidit diabolum: Quid est autem Christus, qui diabolum occidit? Humilitas occidit superbiam.* Et paulò post. *Ne dedignaretur homo imitari hominem humilem, Deus factus est humilis: ut vel sic superbia generis humani non dedignaretur sequi vestigia Dei.*

Aux[ilium] Dei.
S. C[hrys.] ho. [de Da]vid [et Go]liath.
Hu[mili]tas.
S. A[ug.] Psal[...] Con[...]

302. David, canens citharâ, spiritum malum à Saule

Saule depellit. Lemma. NERVUS INEST NERVIS. Musica enim ad mitigandas pravas animi passiones & angores, quibus Saul infestabatur, plurimùm valet. Cassiodorus, *Musica*, inquit, *tristitiam noxiam jucundat, tumidos furores attenuat, cruentam sævitiam efficit blandam; excitat ignaviam, soporantemque languorem; vigilantibus reddit saluberrimam quietem, sanat mentis tædium, bonis cogitationibus semper adversum.* Asclepiades medicus omnes passiones morbosque animi musicâ lenire ac sedare consuevit. Græcorum civitates, ait Martianus Capella, sanxerunt, ut animorum corporumque morbi ad lyræ modulos curarentur. Hâc de causa in officio Divino utitur Sancta Ecclesia cantu & musicâ, ut fideles excitet ad devotionem, alacritatem, lætitiam, quibus Deo serviant, diabolo resistant, & ad omne opus virtutis alacres procedant. Id in se expertus Sanctus Augustinus, ait, *Quantum flevi in hymnis & canticis tuis, suave sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter, Voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex ea æstuabat inde affectus pietatis, & currebant lachrymæ, & bene mihi erat cum eis.* Sanctus Basilius, *Psalmus*, inquit, *est profligando dæmoni ac depellendo quoddam amuletum; angelicæ tutelæ conciliator, scutum securitatis inter timores nocturnos, &c.*

303. David, vitæ & incolumitati suæ consulturus, stultitiam simulat. Lemma. SAPIENS STULTITIA. Catonis consilium est.

Insipiens esto, cùm tempus postulat aut res,
Stultitiam simulare loco prudentia summa est.

Porrò locum stultitiæ simulandæ opportunissimum censuêre Sancti Patres hunc mundum, in quo tantò sapientiorem te Deo probabis, quo mundo fueris visus stultior: Sancti Ignatii Loyolæ gnoma erat. *Sis mundo insipiens, ut sapias Deo.* Quin, ipsamet Sacra Pagina ait. *Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiat, ut sit sapiens.* Sic Sanctus Simeon, cognomento salus, id est, stultus; sic sanctus Franciscus, qui se mundi fatuellum appellabat; multique alii sancti stultos se simulârunt, cùm ad conservandam insignem humilitatem, tum ut docerent, omnem mundi sapientiam & honorem meritissimam esse stultitiam. Sanctus Basilius interrogans. *Quomodo efficitur aliquis stultus in hoc sæculo?* respondet, *si formidaverit judicium Domini, dicentis, væ qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes; & illum fuerit imitatus, qui dixit, ut jumentum factus sum apud te, atque abjectâ omni cassâ opinione prudentiæ suæ, de iis quæ cogitaverit, nihil antea tanquam rectum approbaverit, imò ne initio quidem quidquam prorsùs cogitaverit, priusquàm ab ipso Domini mandato scire didicerit, quid placeat Deo, sive in opere, sive in verbo, sive in cogitatione.*

304. Arctum adeò erat inter Jonatham & Davidem fœdus, ut Sacra pagina testetur. *Anima Jonathæ conglutinata est animæ David, & dilexit eum Jonathas quasi animam suam.* Lemma. ALTER IN ALTERO. Nam ut ait Sanctus Augustinus. *Anima plus est ubi amat, quàm ubi animat.* Adeoque amantes unam eandemque videntur habere voluntatem & animam. Unde in Regula sua præcipit Magnus Augustinus. *Sit vobis anima una & cor unum in Deo.* Expertus id in amico suo idem Augustinus. *Mirabar*, inquit, *cæteros mortales vivere, quia ille, quem quasi non moriturum dilexeram, mortuus erat; & me magis, quia ille alter eram, vivere illo mortuo mirabar. Benè quidam dixit de amico suo, dimidium animæ meæ. Nam ego sensi animam meam, & animam illius unam fuisse animam in duobus corporibus, & ideò mihi horrori erat vita, quia nolebam dimidius vivere, & ideò fortè mori metuebam, ne totus ille moreretur, quem multùm amaveram.* Tales quoque fuerunt SS. Basilius & Gregorius Nazianzenus; audi ipsummet Nazianzenum in funere Sancti Basilii. *Una utrique anima videbatur, duo corpora ferens, quod si minor fides iis habenda est, qui omnia in omnibus posita esse dicunt; at nobis certè credendum est, quod uterque in altero, & apud alterum positi eramus.* Hanc animarum unionem Deus ita ratam habet, ut eam singulis Christianis unicè commendet, præcipiatque; *Diliges proximum tuum sicut teipsum. Ea enim est regula dilectionis*, inquit S. P. Augustinus, *ut quæ homo vult sibi bona provenire, & proximo velit, & quæ sibi accidere mala non vult, & illi nolit.*

S. Gregor. Nazianz. Orat. 20. in funere S. Basilii.
Matth. 22. 39.
S. Aug. de vita relig. c. 46.

305. David Sauli, hosti suo capitali, clamoram chlamydis abscindit, hastâ insuper & scypho in omissæ ultionis signum subducto. Lemmatis loco hunc versum subjunges. FORTIOR EST QUI SE, QUAM QUI FORTISSIMA VINCIT MÆNIA. Unde gloriosior fuit hæc Davidis in hostem pietas, quàm insolens illa adversus Goliathum victoria. *Siquidem* asserente Chrysostomo, *hæc munificentior erat victoria, hæc magnificentiora spolia, hæc præda illustrior, hæc gloriosius trophæum.* In rem præsentem Seneca. *Magni animi est proprium, placidum esse, tranquillum, & injurias atque offensiones semper despicere. Muliebre est, furere in ira; ferarum verò nec generosarum quidem, præmordere & urgere projectos, &c.* Unde S. Chrysostomus insignem de Davide Orationem scripsit, sub hoc titulo: *Quod David magnificentius trophæum erexerit, parcendo Sauli, quàm occidendo Goliam.*

Vindicta. Injuriarum remissio.
S. Chrys. hom. 2. de David.
Senec. L. 1. de Clem. c. 5.

306. David, amictus Ephod lineo, canit & saltat ante Divinam arcam, irridente Michole conjuge. Lemma. UT CÆLO SAPIAS, DESIPIAS MUNDO. Verè enim sicuti *Sapientia mundi stultitia est apud Deum*, ita vicissim sapientia rerum Divinarum stulta videtur mundo. Præclarè Sanctus Bernardus. *Ludam*, inquit, *ut illudar, bonus ludus, quo Michol irascitur, & Deus delectatur, bonus ludus, qui hominibus quidem ridiculum, sed Angelis pulcherrimum spectaculum præbet. Bonus inquam ludus, quo efficimur opprobrium abundantibus, & despectio superbis. Nam reverà quid aliud sæcularibus, quam ludere videmur? cùm, quod ipsi appetunt in hoc sæculo, nos per contrarium fugimus; & quod ipsi fugiunt, nos appetimus.* Et paulò post. *Hoc ludo & nos interim ludamus ut illudamur, confundamur, humiliemur, donec veniat, qui potentes deponit & exaltat humiles, qui nos lætificet, glorificet, in æternum exaltet.* Unde non sine mysterio dicit Magnus Augustinus. *Serpentis sapientiâ decepti sumus, Dei stultitiâ liberamur.*

Stultitia. Sapientia. Mundi contemptus.
S. Bern Ep. 87. ad Ogerium.
S. August. de Doct. Christ c. 14.

307. Fortes Davidis in sacris Litteris pro selectis & strenuis militibus accipiuntur, quorum aliqui scribuntur, soli totum exercitum debellâsse, quidam octingentos, trecentos alii, unâ clade occidisse; alii item gigantes ac leones interfecisse. Lemma. QUALIS DUX, TALIS MILES. Vel, REGIS AD EXEMPLUM. Verbis è Claudiano mutuatis.

Totus

Claud. de 4 Hon Conj.

--- *Totus componitur orbis*
Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quàm vita regentis.

Bellidux. Vel. l. 2. hist.

Sapienter Velleius, *Ipse Dux*, inquit, *primus faciat. Nam facere rectè cives suos princeps optimus faciendo docet; cùmque sit imperio maximus, exemplo major est.* Idipsum de Episcopis, cæterisque spiritualis vitæ ducibus pronuntians Sanctus Hieronymus, *Domus Episcopi*, inquit, *& conversatio, quasi in specula posita, magistra est publicæ disciplinæ: quidquid fecerit, id sibi faciendum putant omnes.* Ovidius.

Prælatus. Parochus. S. Hier. apud Heliod. Ov. ep 61.

Mobile mutatur semper cum principe vulgus,
An nescis longas regibus esse manus?

Id ad Liviam.

Et alibi ad Liviam principem Romanam.

Imposuit te alto fortuna, locumque tenere
Jussit honoratum, Livia perfer onus
Ad te oculos auresque trahis, tua facta notamus,
Nec vox missa potest principis ore legi.
Alta mane, supraque omnes exurge dolores,
Infragilemque animum, quò potes usque tene.
An melius per te virtutum exempla petemus,
Quàm si Romanæ principis edis opus.

Oblatio ex affectu habet suum pretium. Eleemosyna. Marc. 12. 34.

308. David, aquam ex cisterna Bethlea per medios hostes sitienti sibi allatam, libavit Domino, non sine insignis abstinentiæ prodigio. Lemma. NON QUANTUM, SED EX QUANTO. Ecquis enim ambigat, illam sitientis Davidis oblationem, tametsi solâ constiteret aquâ, meriti tamen apud Deum longè majoris extitisse, quàm pretiosissima aliorum dona. Deus quippe rerum oblatarum pretium non ex se ipsis, sed ex offerentis affectu metiri solet. Qui olim rem è superficie considerans, vidisset divites magna æris pondera in gazophylacium jactare, haud dubiè pronuntiâsset, duos pauperculæ viduæ obulos illorum comparatione nihil æstimari; sed ipsummet Deum judicem audi æquissimum. *Amen dico vobis*, inquit, *quoniam vidua hæc pauper plus omnibus misit, qui miserunt in Gazophilazium.* Nam, interprete D. Thomâ. *Uberior est numerus è parvo, quàm thesaurus è maximo; quia non quantùm datur, sed quantùm resideat, expenditur. Non ergò quod fastidio expuas, sed quantùm devotione conferas, æstimandum est.* Appositè in rem nostram Venerabilis Beda. *Non substantiam offerentium, sed conscientiam pensat: nec perpendit QUANTUM in ejus sacrificio, SED EX QUANTO proferatur.* Victor Antiochenus. *Neque enim Deus*, inquit, *tam munerum magnitudinem considerat, quàm animi alacritatem & magnitudinem ponderat.*

D. Thom. l. de V. inuit. Beda in Marc. 12. Vict. Antioc in Marc. 12.

309. David, Nathane arguente, mox peccatum suum agnoscit, & unicâ pœnitentis animi voculâ, *peccavi*, noxam suam gravissimam totam eluit; subjungente Prophetâ, *Dominus quoque transtulit peccatum tuum.* Lemma. CORDE, NON VOCE. David enim ex doloris vehementia in lachrymas adeò effusas prorupit, ut vocem interciperent, nec aliud effari posset, quàm paucula illa verba, *peccavi Domino.* Quod verò Saul & Judas, cùm illud ipsum *peccavi* pronuntiâssent, veniam non sint adepti, opportunè respondet S. P. Augustinus. *In simili voce, quam sensus humanus audiebat, dissimile pectus erat: quod Divinus oculus discernebat.* Et rursus. *Audi Davidem clamantem, & simul clama; audi gementem & congemisce; audi flentem, & collachrymare.* Adeoque seriam hominis pœnitentiam Deus non è multo verborum strepitu, sed è contrito corde metitur.

2. Reg. 12. 13. Pœnitentia vera. S. August. hom. 21. inter 50.

310. David Bethsabeam, Uriæ uxorem, è solario lavantem conspicatus, adulter evadit. Lemma. DUM VIDIT, PERIIT. Id nimirùm est, quod Magnus Augustinus ait. *Impudicus oculus impudici cordis est nuntius.* Impossibile enim est, lascivas cogitationes ab animo prohibere, nisi lascivos mulieris aspectus quàm longissimè arceas. S. Clemens Alexandrinus. *Lascivi autem aspectus*, inquit, *& versatilibus, & tanquam conniventibus oculis intueri, nihil est aliud, quàm oculis mœchari, cùm per eos cupiditas ineat prima pugnæ præludia.* Quin & Cyrus apud Xenophontem. *Ignis*, ait, *tangentes urit, pulchri verò etiam eos, qui procul aspiciunt, incendunt, ut amore ardeant.* Sigillatim verò de Davide S. Chrysostomus. *Aperit*, inquit, *in vano oculos, & suscepit ictum sagittæ: audiant curiosi, qui pulchritudines alienas considerant, &c.* Et S. Augustinus. *Sit casus majorum, tremor minorum, &c. boni viri audientes tam sancti viri (Davidis) ruinam, abstinent oculos, non eos defigunt in pulchritudine carnis alienæ. De longè vidit illam David, de qua captus: mulier longè, libido propè: nunquam tu fortior Davide, Salomone sapientior?*

S. Aug. in Reg. Oculus incautus. S. Clem. Alex. l. Pædag. Xenoph. S. Chr. in Psal. S. Aug. hom. inter

311. Tres plagæ, belli, pestis & famis, ob numeratum superbè populum Davidi offeruntur. Lemma. HÆC TUMIDÆ SUNT PRÆMIA MENTIS. Solo enim superbiæ peccato Deum offendit David, uti locuplete testimonio tradit Magnus Augustinus. *Populo numerato*, inquit, *peccatum elationis ejus sic punire placuit Deo; ut eundem numerum minueret morte multorum, cujus multitudine cor Regis fuerat superbiæ pertentatum. In quo occulto judicio Deus, apud quem non est iniquitas, & quos noverat indignos hâc vitâ, subtraxit huic vitæ; & in illo, qui de hominum copia se extulerat, tumorem animi humani, ejusdem copiæ diminutione sanavit.* Ita nimirùm Deus, superborum hostis & antagonista juratus, eorum domos, familias, opes, & præda sternit, evertitque. Dilucidè Salomon. *Domum superborum demolietur Deus.* Celebre est illud Æsopi Mythologi, qui rogatus. *Quid faceret Deus?* respondit, *superbos humiliat, humiles exaltat.*

S. Aug. 22. Faust. Prov.

ABIGAIL.

Caput. CIV.

312. Abigail, Nabalis uxor, hoc prudentior, quò maritus stultior, iratum Davidem suavibus verbis placat. Lemma è Salomone mutuatum. RESPONSIO MOLLIS FRANGIT IRAM. Nihil enim ad mitigandam hominis iram est fortius, quàm comitas & dulcedo sermonis. Unde Siracides. *Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos.* Cicero, *Difficilè*, inquit, *est dictu, quantoperè conciliet animos hominum comitas affabilitasque sermonis.* Hinc Antalcidas rogatus, quo pacto quis maximè placere possit hominibus? respondit, *Si loquatur illis jucundissimè, præstet autem utilissima.* Valerius Maximus refert, plebem Romanam, adversus Senatores rebellem, suavi unius Valerii oratione sedatam esse. Item L. Antonium, tempore seditionis Marianæ, missos ad se obtruncandum milites suaviloquentiâ suâ ita obstupefecisse, ut strictos jam, & vibratos gladios cruore vacuos vaginis redderent. Pulchrè S. Gregorius Nazianzenus.

Prov. Eccli. Cic. Sermo suav. Val. l. 8. S. Greg. Naz. in C. adv. Iran.

Irâ

--- *Irâ torridum jocis petas;*
Adversus iram nam jocis nil fortius.
Quid rebus cunctis extat mitius? Deus,
Quis fervet irâ? carnifex mortalium,
O ira! fervor, dœmonis domus horridi,
Manifesta vultus macula, turbo mentium,
Crapula, & asile, tartari ad lacus ferens,
Horrenda legio, multiplex labes mali.

S. Chrysostomus. *Sicut si infles in scintillam ignis, excitas incendium; si inspuis, extinguis; idem fit in inimicitia proximi: si inflatos ac vecordes ingeras sermones, excitas ignem; si mites ac moderatos, iram omninò extinxeris.*

JOAB.

Cap. CV.

313. JOab, Davidis Regis princeps militiæ, cùm Amasam, supremum Absalonis Belliducem, haberet obvium, simul osculum tulit illius fronti & pugionem infixit lateri. Lemma. VIDE CUI FIDAS. Joabo simillimus Judas Iscariotes proditor, amantissimum magistrum osculo perfidissimo salutavit, sicque omnium nostrûm viam sicariis improbissimis necandam tradidit. Hâc de re Ovidius.

Tuta frequensque via est, per amici fallere nomen,
Tuta frequensque licet sit via, crimen habet.

De lethifera hac hominis fraudulenti amicitiâ pronuntiat Salomon, *Sicut noxius est, qui mittit sagittas & lances in mortem, ita vir qui fraudulenter nocet amico suo.* Ut adeò è Salomonis sententia longè magis noceat hostis occultus & in speciem blandus, quàm apertus. Unde Boëtius. *Nulla pestis est efficacior ad nocendum, quàm familiaris inimicus.* Et Seneca. *Nullæ*, inquit, *sunt occultiores insidiæ, quàm hæ, quæ latent in simulatione officii: nam eum, qui palam est adversarius, facilè vitare possis; & Trojanos equus ideò fefellit, quia formam misericordiæ mentitus est.* Vide proinde, cui fidas. *Et*, quod Siracides monet, *consiliarius sit tibi unus de mille.* Theogenis consilium est. *Tu*, inquit, *ne cum amicis omnibus communica, pauci sane ex multis fidelem habent mentem.* Et Hesiodi apud Aristotelem. *Neque nulli sis amicus, neque multis.* Cæterùm Joabi nomine fallacem mundum intelligere licet, qui sub voluptatum schemate extremam nostram perniciem machinatur.

ISBOSETHUS.

Caput CVI.

314. REge Isbosetho suaviter intra lectulum meridiante, inobservati sicarii penetrant in regiam, atque adeò in ipsum conclave Regis, adrepunt ad lectum, offendunt dormientem, mox confodiunt impotem sui, & obtruncant. Lemma. E LECTO AD LETHUM. Nempe Regis, Principis, aut Prælati est, vigilare: secus enim, se ipsum suosque omnes præsenti discrimini objiciet. Plautus.

--- *Vigilare decet hominem,*
Qui vult sua tempori conficere officia.
Nam qui dormiunt libenter; sine lucro & cum malo
Quiescunt.

In rem præsentem Christus. *Cùm dormirent homines, venit inimicus, &c.* Desidia enim magistratuum detrimentum est publicum. Nahum. *Dormitaverunt*, inquit, *pastores tui, Rex Assur. Sepelientur principes tui: latitavit populus tuus in montibus, & non est, qui congreget. Pessima est plaga tua.* Id est, ô Rex Ninives, somnolentia Ducum tuorum in causa fuit, cur à Chaldæis Ninive caperetur. Principes enim sepulti veterno fuerunt, & populus, quò se reciperet, non habebat. Isbosetho somnus suus capite stetit. Unde S. Hieronymus *Diabolus non potest oves decipere, nisi pastores ante consopierit.* Et Beda, *Imbecillis est dœmon, vigilantes non vincit, sed dormientes.* Et S. Chrysologus. *Maximæ infirmitatis est, dormientibus irruisse.*

Matth. 13.
Nahum. 3.
S. Hier. in Matth. 13.
Beda in eundem loc.
S. Chrysol. serm. 17.

ACHITOPHEL.

Caput CVII.

315. AChitophel, Davidi Regi ab arcanissimis consiliis, instar oraculi passim adorabatur; ubi verò Absalonem, degenerem tanti Regis filium, pessimis consiliis in patrem armavit, paulò post sua ipsius consilia primus luit, & infami laqueo sibimet vitam abrupit. Lemma. MALUM CONSILIUM CONSULTORI PESSIMUM. Luculentissimè Siracides. *Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur, & non agnoscet, unde adveniat illi.* Atque hoc sapienter & verè videtur dixisse Hesiodus. *Malum consilium rem pessimam esse consulenti*, fit enim Numinis permissu, (quod iterùm ac sæpiùs testata est experientia) ut mala consilia in auctoris perniciem vertant, & unde fraus profecta est, illuc cum damno revertatur; Cicero. *In tuum*, inquit, *ipse mucronem incurras, necesse est.* Et Livius. *Sentiebat Hannibal, suis se artibus peti.* S. Petrus Chrysologus. *Fremit dolositas, se deceptam, & in se fraus reversa colliditur. Herodes stridet, cadens ipsum in laqueum quem tetendit.* Et Claudianus.

Eccl. 27, 30.
Consilium malum.
Fraus in auctorem recidit.
Livius l. 2. Belli Punici
S. P. Chrysolo. ser. 152.
Claud. l. 1. in Eutrop.

Quàm benè dispositum terris, ut dignus iniqui
Fructus consilii, primis auctoribus instet.
Sic multos fluvio vates arente per annos,
Hospite qui cæso monuit placare tonantem,
Inventas primùm Busiridis imbuit aras:
Et cecidit sævi, quo dixerat hostia sacri.
Sic opifex tauri, tormentorumque repertor
Qui funesta novo fabricaverat æra dolori,
Primus inexpertum, Siculo cogente Tyranno:
Sensit opus, docuitque suum mugire juvencum.

ABSALON.

Caput CVIII.

316. ABsalon, crinibus è quercu pendulus, epigraphen legendam offert. SUO SE LAQUEO INDUIT. Per crinem enim, quibus tantoperè superbiit Absalon, punitur & suspenditur. Ita nimirùm eam ipsam corporis partem experimur plerumque scelerum nostrorum vindicem, quâ adversus Deum abutimur. S. Chrysostomus. *Tunc videri poterat spectaculum admirabile. Mulo enim equitans, ex pilorum comâ à comâ arboris tenebatur, & comâ tenebat comâ tyrannum, illuc enim contundens, ubi diadema paternum gestare contendebat* Appositè de Absalone suo degenere David. *In laqueo suo humiliabit eum, inclinabit se & cadet, cum dominatus*

Superbia.
Talionis pœna.
S. Chrys. hom. in Ps.

natus fuerit pauperum. Et rursus. *In verticem ipsius iniquitas ejus descendet.* Nam quod Chrysostomus ait, *Capite tenebatur, qui genitoris caput auferre contendebat, & tanquam fructus pendebat ab arbore, qui naturæ agricolam volebat exscindere.*

Chrysost. loc. cit.

317. Absalon è conflictu in fugam effusus, sparsâque cæsarie è quernis ramis suspensus, tandem tribus Joabi lanceis confoditur. Lemma. A TERGO VINDICTA. Hic mihi tu ultricem Dei magnum obstupescas velim, quæ supplicia delictis æqualia & pari omninò mensurâ infligere solet. Primò enim capillis Absalon usus est ad pompam & fastum, nunc verò tot capite gerit laqueos, quot capillos, quibus suspensus est. Secundò Ammonem fratrem temulentum, ferro trucidatum, è mensâ misit ad inferos: Nunc à Joabo consobrino eâdem viâ in idem barathrum missus est, quâ frater præcessit. Tertio cor ejus tribus maximè vitiis occupabatur, ambitione, libidine, vindictâ. Eam ob causam jure æquissimo tribus jaculis confossus interiit. Quartò, decem parentis conjuges violavit, idcircò ipse à decem juvenibus, dum ad quercum pendulus palpitaret, fœdè vulneratus & occisus est. Quin etiam ipsa terra & cœlum adversus Absalonem conspirare, & tot illius flagitia ulcisci velle videri poterant: causam enim inquirens Chrysostomus, cur suspensus sit Absalon, respondet. *Poterat ergo videri Absalon suspensus in medio cœli & terræ. Cœlum eum non admittebat; si enim primum insurrectorem ejecit diabolum, quomodo ipsum insurrectorem secundum admisisset? Terra eum aversabatur, non ferens pollui passionis homicidæ. Si enim Dathan devoravit, qui contra Mosen erat locutus, & os suum aperuit adversus eum, qui os improbè aperuerat; quomodo potuisset ferre pedes currentes adversus genitorem?*

Talionis pœnam Deus infligere solet.

S. Chrysost. hom. in Ps.

318. Absalon, suspendio solutus, in propinqui nemoris fossam abjicitur, ingenti lapidum acervo super eum ingesto. Lemma. INCIDIT IN FOVEAM, QUAM FECIT. Verbis è Psalte Regio mutuatis. Ea enim Nemesis Divinæ est providentia, ut perniciem, quam aliis struimus, ipsimet sustinere cogamur. Aristotele asserente, Rhadamanti pronuntiatum erat, *Justum est, ut quæ quis fecit injuste, eadem & patiatur.* Plutarchus Pausaniæ, Lacedæmonum Duci, hoc oraculum datum refert.

Psal. 7. 16. Talionis pœna. Arist 5. Eth. Plut. in Cimone.

Pœna luenda tibi est: affert injuria cladem;

Sic Maxentius pontem dissutilem super Tiberim insidiosè struens insequenti Constantino, ex eodem in Tiberim dejectus, mersusque est; uti refert Eusebius.

Euseb. l. 9. hist. c. 2.

SALOMON.

Caput CIX.

319. SAlomon, in dijudicandis litibus justissimus, duarum matrum controversiam de vivo & occiso infante sapientissimè diremit. Lemma. JUSTITIÆ SAPIENTIA COMES. Aristoteles, & cum eo Ethicorum omnium senatus, in Principe vel Prælato cunctas quidem virtutes, sed cum discrimine requirunt. Duplices, ajunt, virtutes sunt Principis; Majores & minores. Hæ ut stellæ; majores illæ ut sol & luna, luminaria magna, sidera regia. E majoribus primæ justitia & sapientia. Justitia, velut sol, regnum illuminat; sapientia ut luna in tenebris moderatur. Nox miserrima, ubi non imperant hæc astra. Scitè dixit, & verè, Augustus Imperator: *Pietate & justitiâ Principes Dii fiunt.* A Salomonis judicio non multùm absimilis Claudius Imperator; qui, Suetonio teste, causam utcunque nebulosam ante se agi audiit. Fœmina Romana non plebejæ sortis recusavit juvenem quendam agnoscere filium, dubiâ utrimque argumentorum fide. Claudius explorando mulieris animo, cùm ergo, inquit, non sit tuus filius, nube illi. Cohorruit mulier ad hoc subitum imperium; sicque ab hoc indicio deprehensum est esse filium, quem detrectavit accipere maritum. Illud sapientiæ & justitiæ connubium pulchrè innuens Magnus Augustinus. *Debemus, inquit, habere judicium & justitiam. Discernendo judicium habes, faciendo justitiam habes.*

Princeps. Prælatus. Sapientia & justitia.

Sueton. vita.

S. Aug. Psal. 9

320. Salomon præ divitiis & regnis sapientiam à Deo optat & accipit. Lemma. OMNIA SIMUL CUM EA. Consentaneè nimirùm ad illa ipsius Salomonis verba. *Venerunt autem mihi omnia pariter cum ea,* id est sapientiâ. Porrò Salomon, uti explicat P. Joannes Pineda, sapientiæ nomine nihil aliud intellexit, quàm prudentiam seu scientiam Ethicam, omnes actiones ad legem & voluntatem Divinam instituendi. Unde se ipsum explicans Salomon ait, *Mitte illam,* (sapientiam) *de cœlis sanctis tuis, ut sciam quid acceptum sit apud te.* Hæc enim sola est illa sapientia, è qua reliqua bona omnia, veluti è fonte uberrimo, scaturiunt. De hac apertè Christus. *Quærite primùm regnum Dei, & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.* S. Chrysostomus, *fieri,* inquit, *non potest, ut qui ea quærit, quæ Deo congruunt, humana quoque non assequatur, &c. At omne studium in iis, quæ ad vitam hanc pertinent, evacuatur: de spiritualibus autem nulla ratio est, propterea terrena nobis de voto non proveniunt. Christus quippe dixit,* Petite & accipietis, quærite regnum Dei, & hæc omnia adjicientur vobis, *hæc in adjectionis parte tanquam adjectitia dicit datum iri. Nos autem ordinem pervertimus, & petimus terram, & bona in terra, quasi cœlestia adjectionis loco nobis donentur. Idcircò neque ista, neque illa habemus. Evigilemus aliquando, & efficiamur futurorum desideratores; sic etiam ista sequentur.* Nec aliter Horatius.

Sap. 7. Sapientia vera. Matth. S. Chrys. Hom. ep. ad

Ad summam, sapiens uno minor est Jove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum.

Horat. Ep.

Cæterùm sapientiæ nomine etiam Verbum Divinum, æternam scilicet Patris Divini sapientiam intelligere licet, quæ è cœlis in hunc orbem delapsa, bonorum omnium affluentiam nobis contulit; Deus Pater enim, Apostolo teste. *Cum illo* (verbo Divino) *omnia nobis donavit.* Unde S. P. Augustinus. *Avare,* inquit, *ecce habes omnia. Omnia, quæ amas, ut non impediaris à Christo, contemne; & ipsum tene, in quo possis omnia possidere.*

Rom. S. Aug. Hom. 34.

321. Salomon, è sapientissimo stultissimus, epigraphen tenet, stultitiæ suæ causam penè unicam. MULIERUM AMORE. Ad rem Magnus Augustinus. *Salomonis initia desiderio sapientiæ flagrarunt, quam cùm amore spirituali adeptus esset, carnali amisit.* Et S. Bernardus. *Uti Samson vires, sic Salomon sapientiam amisit, & ex toto desipuit.* Turpissimam hanc sapientiæ jacturam Ecclesiastes ipse deplorans. *Et ipsa* inquit, *longiùs recessit à me, multò magis, quàm erat.* Causam stultitiæ in Salomone proximam ex ipsis naturæ legibus assignans Theologorum Princeps D. Tho. Aquin. *Stultitiæ vitium,* inquit, *ex ipsa luxuria nascitur, & illius filia rectè dicitur.* Rursus S. P. August. in scrutandis sacris litteris perspicacissimus, *Salomon,* inquit, *Qui uxores magis ad libidinem, quàm ad propaginem habuit, improbatus est: atque inde ad profundum idololatriæ lapsus atque demersus.* Et S. Gregorius Papa. *Qui prius,* inquit, *Deo templum construxerat, assiduitate libidinis, etiam perfidiæ substratus, idolis templa construere non timuit, ut assiduâ carnis*

nis petulantiâ usque ad mentis perfidiam perveniret. Ipsi de se Salomoni credes, qui seipsum summæ fatuitatis damnans, *stultissimus sum virorum*, inquit, *& sapientia hominum non est mecum.* Id est, interprete P. Pinedâ, accuso me, quod cùm cæteris plus saperem, plus omnibus desipuerim, & qui unum Deum colere debui, idola adorârim, imò solo mulierum amore illectus, toti penè populo idololatriæ choragus & magister exiterim. De Salomone canit D. Emmanuel Thesaurus.

Triforme hoc monstrum
Humano capite, fœmineo pectore, ferinâ caudâ;
Scyllam putas? falleris. Salomon est.
Prudens puer, effœminatus vir, ferus senex.
Hoc puero nemo sapientior,
Unus mortalium omnia scivit, nihil didicit.
Venit ad juvenem prudentia, quæ juvenes fugit;
Sui secura apud pudicum, cui candor pro canitie.
Sed nescias utrùm magis mireris
Senium in infante, an infantiam in sene,
Tantæ causa dementiæ libido.
Ut non immeritò Venerem vocârint Luciferum,
Cùm alterum coluerit in altero, &c.
Sic obiit insanus sapiens,
Hebræorum decus & dedecus,
Inter opes inops, sterilis inter coniugia,
Unico de tot mille thalmis suscepto filio.
Nam nihil Veneri nocentius, quàm Venus.

R O B O A M.

Cap. *C X.*

322. ROboam, Salomonis filius, neglectis senibus, immatura juvenum consilia secutus, decem regni amplissimi partes amisit. Lemma. TANTI REFERT, QUEM CONSULAS. Hebræorum gnoma est: *Sicuti bona sunt quatuor; scilicet, opes, scientia, senum consilium, animus demissus; sic ex adverso quatuor sunt mala, scilicet paupertas, ignorantia, juvenile consilium, & animus superbus.* Hinc in porticu tabernæ meritoriæ, in qua olim alebantur veterani & emeriti milites, olim hæc carmina litteris aureis descripta erant.

Roma vetus, veteres dum te rexêre Quirites,
Nec bonus immunis, nec malus ullus erat.
Defunctis Patribus successit prava juventus,
Cujus consilio præcipitata ruis.

Suetonio teste, feliciter imperâsset Nero, si senis Senecæ & Burrhi consiliis perpetuò, ut cæperat, paruisset. Dionysius Siciliæ tyrannus, si Platonis, senis sapientissimi consiliis obtemperâsset, acceptum à patre imperium liberis suis firmius reliquisset; at quia ipsi juvenum adulationes antepofuit, regno dejectus, compulsus est fieri ludimagister. Cicero ait. *Maxima Respublicæ per adulescentulos labefactatæ à senibus sustentatæ & restitutæ sunt. Cùm enim ad gubernacula Reipublicæ temerarii atque audaces homines accedunt, maxima ac miserrima naufragia fiunt.* Juxta Hesiodum, *Bella sunt juvenum, opera virorum, consilia senum.*

J E R O B O A M.

Caput. *C X I.*

323. IEroboami manus adversus Prophètam extenta, subitò diriguit, exanimi similis. Lemma. RIGET IN VATEM RIGIDA. Nimirùm præceptionis Davidicæ oblitus est Jeroboamus. *Nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite malignari.* Nunquam enim sacerdotes aut ministros Dei impunè lacesses. Providè monet S. P. Augustinus. *Sacerdotis est, in pace populum admonere, quid debeat agere: populi est, in humilitate audire, quæ monet sacerdos.* S. Aug. ser. 166 de temp.

A D D O. *Cap.* *C X I I.*

324. TAnta Addonis Prophetæ in hostes erat indulgentia, ut sacrilegam Jeroboami manum, quæ contra illum extenta obriguerat, mox suis precibus pristino vigori restituerit, Lemma. BONUM PRO MALO. E Christi consilio, *Benefacite his, qui oderunt vos.* Cæterùm ut discas benefacere inimicis, rationem audi è Magno Augustino planè convincentem. *Si tibi diceret Deus, ora pro inimico tuo, ut sis filius patris tui, ne exhæredet te pater carnalis, quia hoc tibi relicturus est, quod hinc non est ablaturus; timeres & faceres: promittitur tibi ut sis filius altissimi; cogita patrem, & agnosce hæreditatem.*

Inimicorum dilectio. Luc 6, 27. S Aug ser. 254. c. 8.

E L I A S. *Caput* *C X I I I.*

325. ELias à corvis pascitur. Lemma à VateRegio desumptum. NON VIDI JUSTUM DERELICTUM, NEC SEMEN EJUS QUÆRENS PANEM. Tanta nimirùm Dei in suos fideles est providentia, ut ipsos etiam corvos, aves malignas, inhumanas, & voracissimas in eorum obsequium cogat. Id, quod præter Eliam, exemplo suo testatur Paulus primus Eremita, ad quem corvi indies dimidium panem afferebant; integrum verò, adveniente S. Antonio, uti S. Hieronymus prolixè refert. Compertissimum proinde habetur, quod in vita S. Onuphrii legimus, Deo & Angelis singularem Eremitarum ac Religiosorum curam esse; ut, qui omnia propter Deum deseruerunt, ab omnibus, præterquam Deo, deserti. S. Basilius. *Carmelus*, inquit, *mons sublimis ac desertus Eliam habuit, cui viaticum cibusque fuit spes in Deo, & cùm ita viveret fame tamen extinctus non est, sed avium rapacissimi corvi, cibum ei attulère, & qui alienas solebant escas invadere, viro justissimo ministri fuère, naturæ quoque obliti, in pane carneque ei afferendis Dominico præcepto paruerunt.* Hortatur ad hanc fiduciam Psaltes. *Jacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet.* Voces illæ ab Abrahamo prolatæ. *Dominus providebit*, symbolum sint & clypeus omnibus in arcta fortuna constitutis, præsertim Religiosis.

Psal. 36. Providentia Dei in suos fideles. S. Hier. in vit. S. Paul. Religiosus habet Deum curatorem. S. Basil ho. S. in divites avaros. Psal. 54.

326: Orante Eliâ, lecythus olei viduæ Sareptanæ non deficit. Lemma lecytho inscriptum. FUNDUS SINE FUNDO. Ita nimirùm pascentem se viduam pavit Elias, & ingentem Eleemosynæ quæstum, fontemque illius indefectibilem, manifestum fecit. Opportunissimè S. Hieronymus, *Recordemur*, inquit, *viduæ Sareptanæ, quæ & sux, & filiorum saluti Eliæ prætulit famem, ut in ipsa nocte moritura cum filio superstitem hospitem relinqueret, malens vitam perdere, quàm eleemosynam, & in pugillo farinæ seminarium sibi messis Dominicæ præparavit. Farina seritur, & olei capsaces nascitur: in Judæa frumenti est penuria, granum enim tritici ibi mortuum fuerat, & ingentium viduæ olei fluenta manabant.* Idipsum de sancto Ethymio testatur Baronius, qui farinâ in monasterio deficiente, illam multiplicavit, cum dicto. *Bono estote animo, quantùm enim egentibus impertitis, duplum nobis Dominus elargietur. Spero enim, quod, sicut olim hydria farinæ non defecit, ita nunc minimè sit defectura.* Sancti Joannis Eleemosynarii, Archiepiscopi Alexandrini axioma erat, *Quò plura erogo in pauperes, eò plura semper & ma-*

Eleemosyna. S Hier. ep. 10 ad Fur. Baron, Anno Christi 564. Leontius in ejus vita.

jora à Deo recipit, Sanctus Basilius Eleemosynam puteo vel fonti comparat, qui, quò plus aquæ effudit, eò amplius aquæ recipit.

327. Elias ignem è cœlo evocat in vindictam injuriæ, Deo & sibi illatæ. Lemma. HUIC MILITAT ÆTHER. Ea enim hominum justorum est prærogativa, ut pro libitu cœlos flectere, & causæ suæ vindices ipsosmet superos advocare possint. De Elia refert Siracides. *Verbo Domini continuit cœlum, & dejecit de cœlo ignem ter.* Nam ut ait Philo, *cùm amicorum omnia sint communia, idcirco Deus potestatem & opes suas cum sanctis communicat.* Et S. Chrysostomus. *Clavis cœli fit sermo Eliæ sanctissimi; jubet enim & clauditur; orat postmodum, & aperitur.* Unde Claudianus.

Justorum potestas.

Eccl 48.2. Philo l. 3. de vita Mosis. S. Chrysost. serm. 2. de Elia.

O nimium dilecte Deo, cui fundit ab antris
Æolus armatas acies, cui militat æther,
Et conjurati veniunt ad classica venti.

328. Elias Jordanis aquas, pallio percussas & divisas, sicco pede transit, Lemma. TRANSIT INTACTUS. Ita vir fortis inter casuum humanorum fluctus nihil unquam noxii mædoris aut impatientiæ contrahit. Disertè Salomon. *Non contristabit justum, quidquid ei acciderit.* Nam, ut notat Hugo Card. Tò *acciderit*: *Accidens*, inquit, *adest vel abest præter subjecti corruptionem; ita præsens prosperitas, & tribulatio viro justo adest vel abest præter ejus contristationem & conturbationem.* Opportunè S. Joannes Chrysostomus. *Nihil aliud*, inquit, *tam molestum est, quàm Deum habere offensum. Id si absit, non afflictio, non insidiæ, non alia res ulla molestiam afferre potest rectè sapienti: sed quemadmodum exiguam scintillam, si in profundam aquam immergas; ita quamvis magna animi dejectio, si in bonam inciuit conscientiam, perit, facilève evanescit.* Quare D. Thomas docet, in Christo & justis fuisse tristitiam quæ apprehenderet & sentiret mala, non quæ perturbaret rationem. Pulchrè Comicus.

Justus inter calamitates.

Prov 12.21 Hug. in hunc loc.

S. Chrys. hom. 1. in 2. ad Cor.

D. Tho. 3 q. 15. a. 6.

Continentis ac patientis vita tranquillissima est,
Beata vita perpes est tranquillitas.
Gymnasium sapientiæ est tranquillitas;
Vis dolere, vis gaudere parcius? vive tibi.

Cæterùm eodem symbolo etiam illos significaverim, qui malorum consortia innoxii transeunt. Nam *sicuti gravioris culpæ est, inter bonos bonum non esse, ita*, afferente S. Gregorio, *immensi præconii est, bonum etiam inter malos extitisse.*

Societas mala.

S Greg. 1. Mor. c. 1.

329. Elias curru igneo in æthera rapitur. Lemma. ATTOLLOR AB IGNE. Ignis nomine charitatem intellige, cujus rotis, quasi alis, in cœlum subvehimur. Unde de Elia ait S. Chrysostomus, *Igneus currus congruebat igneo Eliæ animo ad eum vehendum in cœlum.* Et S. Ambr. *His charitatis alis Elias curru igneo & equis igneis ad superna translatus.* Elias enim toto vitæ suæ spatio nonnisi zelum, mentemque igneam spirabat. Porro Elias, curru igneo in cœlum sublatus, insignem æternæ gloriæ typum exhibet, quæ justos omnes, post triumphatas hujus mundi calamitates recipit. S. Ambros. *Elias, magister Elisæi, nonne Angelis ducentibus raptus ad cœlum est, & quadrigâ igneâ impositus, quasi in quodam triumpho victor ascendit? Victor enim extiterat, non gentium barbararum, sed sæcularium voluptatum. Siquidem graviores inimici sunt pravi mores, quam hostes infesti: ut faciliùs intelligamus, hoc tempore malignitatem hostium vinci posse quam morum.*

Charitas.

S. Chrys. ho. de Elia. S. Ambr. c. 8. de Isaac Sancti.

S. Ambr. serm. de Elisæo.

330. Filius Sareptanæ viduæ unicus ex ægritudine lethali decesserat. Miseratus afflictam Elias, susceptum de materno sinu exanimem puerum defert in suum ipse cænaculum, reponit in lectulo, in preces effunditur. Inde contractis ad modum puerilis corpusculi membris, os ori, oculos oculis, manus manibus, pedes pedibus componit, tertiumque repetito incubitu & inhalatione spiritûs, tandem animam exanimi corpori reducit. Lemma. VITAM INCUMBENDO REDUCIT. Hæc Eliæ super exanimem puerum incubatio significat animarum zelum; est enim peccator quasi cadaver exanime & frigidum, gratiâ cœlesti destitutum, quæ est vita animæ. Unde viro zeloso indiget, qui ei vitam ac calorem amoris Dei, detestationisque scelerum inspiret. Ita faciebat Paulus, *Factus sum*, inquit, *infirmus infirmis, ut infirmos lucrifacerem.* Et, *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Porrò etiam Incarnationis mysterium hoc symbolo repræsentatur. Nam Christi Deitas expandit se super humanitatem nostram, eique quasi seipsam admensa est, & coæquavit, ut frigidam calefaceret, exanimem animaret, mortuam vitæ redderet. Unde *Cum clamore valido ac lachrymis preces offerens, exauditus est pro sua reverentia.* Ad rem S. P. Aug. *Filius viduæ defunctus jacebat, quia filius Ecclesiæ, id est, populus gentium, multis peccatis & criminibus mortuus est. Orante Eliâ filius viduæ suscitatur; veniente Christo, filius Ecclesiæ, id est, populus Christianus, de carcere mortis reducitur; Elias inclinatur in oratione, & vivificatur viduæ filius. Et Christus procumbit in passione, & suscitatur populus Christianus.* Et S. Prosper. *Dominus Jesus seipsum exinanivit, formam servi accipiens: parvum se illi parvo coaptavit, ut efficeret corpus humilitatis nostræ conforme corpori gloriæ suæ. Jacens subter se frigidum suo calore succendit. Sic suscitatus est mortuus, dum à morte perpetua justificatus est impius.*

Zelus animarum.

1. Cor. ... 22. Galat. ...

Christi incarnatio. Rom ... S. Au... serm. de ...

S. Pr... 2. ... c. 3...

ACHAB. Caput CXIV.

331. REx Israëlis ditissimus Achab, avaritiâ fuit adeò inexplebili, ut regiis amplissimis opibus minimè contentus, etiam in pauperrimi Nabothi vineam involare, eamque diripere non erubuerit. NUNQUAM SATIATUR AVARUS. Inexplebilis est avaritia; quò plus consequitur, hòc plura appetit. Hic tortor animum & corpus Achabi cruciavit, nec ullam ei quietis partem concessit, donec Nabothi vineam cupiditatibus suis adjiceret. Insigniter S. Ambros. *Inflammatur lucro avaritia, non restinguitur. Quasi gradus quosdam cupiditas habet, quò plures ascenderit, eo ad altiora festinat, unde fit gravior ruina lapsuro.* Et post nonnulla. *Denique nos docet scriptura Divina, quàm miserè egeat dives avarus, quam abjectè mendicet. Rex Achab in Israël erat, & pauper Naboth; ille regni opibus affluebat, iste angusti soli cespitem possidebat: nihil pauper de possessionibus divitis concupivit; Rex sibi egere visus est, quia vineam habebat pauper vicinus; Quis igitur tibi pauper videtur? qui contentus est suo, an qui concupiscit alienum? alter pauper censu videtur, alter est pauper affectu.*

Avar...

S. A... de N... c. 3...

332. Achabus Rex, velut mancipium vilissimum, Jezabeli, Dominæ potiùs, quàm uxori suæ venundatus videri potuit; hâc enim instigante, peregrinam religionem induxit, aras Baali struxit, vineam Nabothi rapuit, ipsum Nabothum cum filiis per summum nefas è medio sustulit; donec tandem ipse in tot flagitiosorum pœnam telo sit interfectus. Lemma. NOCET FÆMINA SI IMPERAT O quoties etiam hodie verum illud Isaiæ, *Populum meum exactores sui spoliaverunt, & mulieres dominatæ sunt eis.* Calamitas calamitatum gravissima. Portentum est, si pedes manusve capiti imperent, non minus, si marito dominetur uxor. Vir uxorius non agit, sed agitur; imo rapitur, quocunque lubet ipsius Proserpinæ, etiam ad inferos. Monet Siracid. *Ne des mulieri potestatem animæ tuæ,*

Isai. ... Fœmina imperans. Vir uxorius.

Eccl ...

tua, ne ingrediatur in virtutem tuam. Cato movet viros ne uxores sibi æquari sinant. *Exemplo enim*, inquit, *simul ac pares esse cœperint, superiores erunt. Proinde date frænos impotenti naturæ, & indomito animali: desperate, ipsas modum licentiæ facturas, nisi vos faciatis.*

NABOTH.

Caput CXV.

333. NAboth ob negatam vineæ possessionem Jezabele jubente lapidibus obruitur. Lemma. VIS, NON JUS. Violentia enim, proximum justitiæ excidium, omnes illius vires convellit, nullumque regiæ hujus virtutis vestigium relinquit; idque admodum accommodatè; cùm *vis* ex hoc vocabulo, per anagrammatismum inverso, *jus* evadat; metamorphosi non minùs malignâ quàm frequenti. Ciceronis dictum est, *Nihil juri tam inimicum, quàm vis.* Appositâ similitudine id comprobans Siracides, *Concupiscentia spadonis*, inquit, *devirginabit juvenculam; sic qui facit per vim judicium iniquum*, quasi diceret, quàm indignum, omnique juri contrarium est, à spadone vim inferri virgini, tam indignum & infame nefas est, à judice vim inferri justitiæ sibi concreditæ, ut nocentes absolvat, damnetque innocentes: Justitia enim, Platone, Gellio & Pierio testibus, olim virginis incorruptæ formâ repræsentari solebat. Adversus Principes idipsum gravissimè olim conquestus Isaias. *Væ*, inquit, *qui condunt leges iniquas & scribentes, injustitiam scripserunt: ut opprimerent in judicio, pauperes; & vim facerent causæ hominum populi mei.* Et Jobus. *Vineam ejus, quem vi oppresserunt, vindemiant.*

ELISÆUS.

Cap. CXVI.

334. ELisæus ab Eliâ pallium, & cum eo spiritum duplicem (duplò majorem) accipit. Lemma. VIRTUS AB EXUVIIS. Hinc disces, suam sacris Divinorum lipsanis esse virtutem, dignamque hominum erga illa venerationem. Eam ob rem D. Chrysostomus provocat Christianos ad monumenta Martyrum, spondetque uberrimam ab iis salutem. *Sanctorum enim*, inquit, *non modò corpora, sed & ipsi loculi & monumenta spirituali gratiâ referta sunt.* S. Augustinus tot miracula ad S. Stephani reliquias brevissimo tempore facta testatur, ut multis libris scribendis opus foret, si omnia percenseri deberent. Rursus idem Chrysost. affirmat, *Diabolos exhorrere, & fugere ipsas catenas, quæ licet ferreæ sint naturæ, Divina tamen gratiâ & potentiâ plenæ sunt, & ab his dæmonum pravi spiritus enecantur.* Denique S. Greg. Nazianz. *Omnia*, inquit, potest *pulvis Cypriani, cum fide, ut sciunt hi, qui ipsi experti sunt, & miraculum ad nos usque transmiserunt.*

335. Elisæus filium Sunamitidis à morte suscitat, ad staturam ejus sese toto corpore componens. Nam, ut sacra Pagina loquitur, *Incubuit super puerum posuitque os suum super os ejus, & oculos super oculos ejus, & manus super manus ejus, & incurvavit se super eum, & calefacta est caro pueri.* Lemma. OMNIBUS OMNIA. Verbis è D. Paulo mutuatis. *Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.* Ita omnes Prædicatores, cæterique animarum præsides sese proximorum infirmitatibus quàm maximè accommodare debent, idque omni conatu facere, ut peccatores, veluti mortua cadavera, è scelerum veterno revivіscant. S. Jordanes, S. Dominici in Generalatu successor, dicere solebat. *Si cuicunque scientiæ aut disciplinæ tantum studuissem, quantum studui huic sententiæ* D. Pauli, Omnia omnibus factus sum; *essem doctissimus & eminentissimus in illa; quia totâ vitâ meâ studui me accommodare cuilibet, ut essem miles cum milite, nobilis cum nobili, plebejus cum plebejo, procurando semper hac ratione ipsorum emendationem, atque advigilando, ne perderem aut læderem animam meam per lucrum alienæ.* Porrò Elisæus, uti nomine, ita & facto repræsentavit filium Dei. Pulchrè id explicans S. P. Aug. *Venit*, inquit, *Elisæus, & ascendit in cænaculum, quia venturus erat Christus, & ascensurus crucis patibulum. Inclinavit se Elisæus, ut puerum resuscitaret; humiliavit se Christus, ut mundum in peccatis jacentem erigeret. Misit Elisæus oculos super oculos, manus super manus: Videte fratres, quantum se vir ille perfectæ ætatis contraxit, ut parvulo mortuo & jacenti congrueret: Quod enim Elisæus in puero præfiguravit, hoc in toto genere humano Christus implevit. Audi Apostolum dicentem: Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem. Quia parvuli eramus, parvulum se fecit. Quia mortui jacebamus, prius se medicus inclinavit; quia revera fratres nemo potest jacentem erigere, si se noluerit inclinare.*

Christus. *S. Aug. ser. 106. de temp.*

336. Naaman Princeps Syrus, Elisæi jussu septies in Jordane tinctus, à lepra sanatur. Lemma. E SEPTENARIO SALUS. Septena Ecclesiæ Sacramenta hoc Emblemate significantur, quibus omnis peccati lepra abstergitur, suntque quasi septem animæ baptismata & ablutiones. S. Ambr. *Disce*, inquit, *spiritualia sacramenta signari, Corporis remedium petitur, mentis acquiritur. Abluitur caro, affectus diluitur, non enim magis corporis, quàm mentis lepram video fuisse mundatam: quando post baptismum veteris erroris colluvione detersa, negat se Diis alienas hostias, quas spoponderat Domino, litaturum.* Cæterùm septenarius numerus in sacris litteris plenitudinem, universitatem, & perfectionem significat, uti testantur S. Aug. & Macrobius. Sic Sabbathum erat septimus dies; septimus item annus erat libertatis & Sabbathi terræ; septem hebdomadæ dierum erant Pentecoste, septem hebdomadæ annorum erant jubilæum. Orationis Dominicæ petitiones, Extrema Servatoris nostri verba, Spiritûs sancti dona, Psalmi pœnitentiales, & Horæ Canonicæ numero clauduntur septimo. Unde etiam Deipara Virgo, veluti absolutissimum omnis perfectionis prototypon, in sacris litteris nonnisi septies locuta legitur. 1. *Quomodo hoc fiet.* 2. *Ecce ancilla Domini.* 3. *Maria salutavit Elisabeth.* 4. *Magnificat anima mea Dominum.* 5. *Ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te.* 6. *Vinum non habent.* 7. *Quodcunque jusserit vobis, facite.*

Sacramenta septem.

S. Ambr. l. 4. in c. 4. Luc.

Septenarius numerus. *Matth. l. 1. in somnium Scipionis c. 6.*

Maria V. septies locuta.

337. Eidem symbolo inscribes. NON AQUA, SED OBSEQUIUM. Tametsi enim Jordanis aquæ naturâ suâ nihil ad emundandam lepram potuerint, imò cæteris Damasci fluviis Abanâ & Pharphare longè infirmiores fuerint, cæca tamen obediendi voluntas eam sanandi virtutem Jordani indidit, & obsequenti Naamo opem pro votis efficacissimam tulit. S. Hieronymi monitum est. *Crede tibi salutare, quidquid monasterii Præpositus præceperit, nec de majorum sententiâ judices, cujus officii est obedire, & implere quæ jussa sunt, dicente Mose, audi Israël & tace.* Breviter S. Gregorius. *Nescit judicare quisquis perfectè didicit obedire.* Climacus veram obedientiam suis coloribus depingens. *Obedientia*, inquit, *est perfecta abnegatio propriæ animæ, & corporis mors voluntaria, vita sine solicitudine, navigatio sine damno, sepultura voluntatis, est iter facere dormiendo, suo onere aliis imposito.*

Obedientia cæca.

S. Hier. ad Rusticum.

S. Greg. in l. 4. Reg. c. 4. Climachus gradu 4.

338. Elisæus, projecto in aquam ligno, ferrum natare facit. Lemma. A LIGNO SUBLEVATUR IN ALTUM, Sanctam Servatoris nostri

S. Crux. Crucem hæc imago repræsentat: infelex enim, misera hominis natura ob peccati originarii gravitatem in mortis & æternæ damnationis pelagus, instar ferri, delapsa, sine sanctæ Crucis ligno emergere non potuit. Disertus in rem præsentem S.P. August. *Veniens Elisæus*, inquit, *misit lignum: & natavit ferrum. Quid est lignum mittere, & ferrum in medium producere, nisi patibulum crucis ascendere, & de profundo inferni humanum genus erigere, ac de omni peccatorum limo per crucis mysterium liberare? postquam verò natavit ferrum, misit manum Propheta, & recepit illud: & rediit ad utiles usus Domini sui. Ita de nobis factum est fratres dilectissimi, qui de manu Domini superbiendo cecideramus, per crucis lignum iterum ad manum vel ad potestatem Domini redire meruimus. Et ideò quantum possumus: cum ipsius adjutorio laboremus, ne iterum superbiendo de manu Domini corruamus.* Et S. Ambr. *Vides ergò, quod in cruce Christi omnium hominum levatur infirmitas.*

S. Aug. ser. 210. de temp.

S. Amb. l. 2. de sacram. cap. 2.

Societas bona. 339. Cadaver hominis, in sepulchrum Elisæi projectum ex contactu ossium Prophetæ, reviviscit. Lemma. TANTI EST, CONJUNGI BONIS. Hinc disces, bonæ societatis tantas esse vires, ut gravissimos quosvis peccatores ad pristinam animæ vitam revocare valeat. Porrò Emblemate illo innuitur, sacras Divorum reliquias omnium miseriarum nostrarum efficacissima esse antidota, & certum naufragantis valetudinis portum. S. Chrys. *Eam ob causam*, inquit, *concessit nobis Deus reliquias Sanctorum, ut nos ad se eorum imitatione perducat, ut sint nobis velut portus quidam, & idoneum solatium eorum malorum quæ assiduò nos affligunt. Quamobrem vos omnes cohortor, fratres, ut si quis vestrum ægritudine animi, vel corporis morbo, vel quâvis aliâ calamitate premitur, ut cum fide huc accedat, & ab illis omnibus liberatus, magnâ cum lætitiâ revertetur, &c. Utilis igitur cunctis hic thesaurus est, & refugium salutare, tam illis, qui rebus duris atque asperis & peccatis conflictantur, ut ab iis liberentur; quàm illis qui prosperè & feliciter degunt, ut diu fruantur bonis. Illis qui morbo laborant, ut bonam valetudinem consequantur; illis qui commodâ gaudent valetudine, ne in morbum aliquem incurrant.*

Reliquiæ Sanctorum.

S. Chrysost. hom. in Martyrem Ignatium.

JEZABEL.

Cap. CXVII.

4 Reg. 9. 30. 340. JEzabel, stibio picta, & fucata, epigraphen sustinet. MOX STERCUS ERIT. Hæc penè ipsa verba præit Sacra Pagina. *Porrò Jezabel depinxit oculos suos stibio, & ornavit caput suum.* At quis tantæ vanitatis epilogus? *Erunt carnes Jezabel sicut stercus super faciem terræ in agro Jezrahel; ita ut prætereuntes dicant, Haeccine est illa Jezabel?* Itane fortuna vices suas mutans, Jezabelem è summo gloriæ in imum ignominiæ prostravit? Itane decor ille orbis pulchritudo in sordidum stercus degeneret, & canum vermiumque esca evadat? Verissimè Poëta.

Ibid. 37.

Forma fragilis & fortuna.

Ovid. 2. de arte.

Forma bonum fragile est, quantumque accedit ad annos,
Fit minor, & spatio carpitur ipsa suo.

Eccl. 10. 13. Dilucidè id confirmans Siracides, ait, *Cùm morietur homo, hæreditabit serpentes & bestias & vermes.* Et. S. Ephr. *Quid est homo? nihil. quid homo? vermis. quid homo? cinis ac pulvis. quid homo? somnium. Quid homo? umbra; Ecce transivit, ecce cessavit. Finem accepit magnus ille & invictus leo, tyrannus fortis, potens atque elatus, qui cunctis formidabilis erat; nunc jacet quavis ove mitior; qui magnus videbatur super multos, factus est tanquam nullus: qui alios tenebat, detentus est: qui ligabat vinculis constrictus est.* Hoc fine mundi pompa clauditur: in hanc catastrophen genus, forma, potentia desinunt. O quoties profuit, ista meminisse; S. Francisc. Borgias, Dux Gandiæ, permotus horrere aspecti cadaveris Isabellæ, conjugis Caroli V. nuper formæ miraculæ, quod omnium in se oculos converterat, & alias quasvis venustates extinxerat; animum induxit ad falsa & fluxa bona contemnenda: & cœlestia terrenis, divina humanis, æterna caducis anteponenda. Optimum proinde S. Cypriani consilium est, *Inunge oculos tuos non stibio diabolico, sed collyrio Christi.* Cæterùm etiam libidinosis hoc Emblema mentem saniorem incutiat; huc enim stulti fœminarum amatores, lascivos oculos & nares admovete, & quas delicias insanè desideratis, ex Jezabelis contemplatione discite; quas putabatis rosas, lilia, balsamum; sordes, lutum, cænum, oletum, stercus esse deprehendetis.

S. Ephram. tract. de iis qui in Christo dormierunt.

Mors.

S. Cyp. de oper. eleem.

Libid. nosus.

ATHALIA.

Cap. CXIIX.

341. ATHalia, ambitiosæ crudelitatis monstrum; & fæmina supra omnes feras immanis, regnandi libidine adeò effreni exarsit, ut, cùm thronum suum non aliter stabiliendum censeret, nisi effuso stemmatis Davidici sanguine, proprios suos nepotes ac filios omnes vastâ & promiscuâ cæde interfecerit. Lemma. MALUM MALA FÆMINA SUMMUM. Siracides cum suspirio pronuntiat, *Non est caput nequius super caput colubri, & non est ira super iram mulieris.* Et S. Chrysost. *O malum*, exclamat, *omni malo pejus; mulier mala! malum intolerabile, vipera irremediabilis, venenum insanabile! si injuriam patitur, insanit: si honorem accipit, extollitur: si potentis uxor sit, non cessat die ac nocte, callidis stimulare sermonibus, blanditur nequiter, & quod vult importunè, rapit violenter.* O quoties hoc genus furiæ infamârunt sæcula, & non familiarium tantùm, sed regnorum exitiis ultimæ stetêre causæ!

Fæm. mala. Eccl. S. Ch. serm. Joan.

JOAS.

Cap. CXIX.

342. JOas, initio regni longè optimus, cultum Divinum restituit, idola demolitus est, locos excidit, pacem, Religionem, justitiam longè latèque promovit. Tenuitque hæc Regis pietas tamdiu, dum præceptorem habuit Jojadam sacerdotem; hoc verò è vivis sublato, mox ex optimo evasit pessimus: Prophetam interfecit, idolorum cultum non tantùm permisit, sed ipse quoque, spreto Dei templo, secutus est. Conquerentem audi ipsammet sacram Paginam. *Fecit Joas, quod bonum est coram Domino cunctis diebus Jojadæ sacerdotis. Postquam obiit Jojada, ingressi sunt principes Juda, & adoraverunt Regem, qui delinitus obsequiis eorum, acquievit eis.* Et quomodo acquievit? *Dereliquerunt templum Domini Patrum suorum, serviuntque lucis & sculptilibus.* Lemma. EX OPTIMO PESSIMUS. Tanta est mortalium inconstantia! hinc illud Sapientis. *In vitâ ne laudes quemquam*, Nimirum quantùm initia & finis in moribus hominem distant. Joas quantùm mutatus ab illo (miratur hoc S. P. Aug. & exclamat. *Vidimus multos Domine, audivimus à Patribus nostris, quod utique sine magno tremore non credo, sine multo timore non confiteor, ascendisse primitùs quodammodo usque ad cœlos, & inter sidera nidum suum*

2. P[...] 24. In[...] Ita[...]

Pe[...] ran[...]

S. A[...] solil. cap. [...] Edu[...]

ſuum collocâſſe, poſtmodum cecidiſſe uſque ad abyſſos. Eodem Symbolo doceris, quantum in hominibus poſſit bona educatio, unius viri auctoritas ac ſapientia Quis enim melior Joâ, vivente Jojadâ? Quis deterior, eo extincto.

343. Zacharias Pontifex, ſpiritu Dei concitatus, ſummo vigore contra ſacrilegos cultus, à Joa Rege inſtitutos detonuit. Inde Rex efferatus, eum in ipſo templi atrio, ubi tum concionabatur, lapidibus obrui indigniſſimè juſſit. Extremæ morientis voces exceptæ. *Videat Deus & requirat.* Nec in irritum cecidêre. Nam Judæi per Hazaëlem Syriæ Regem, paulò poſt graviſſimè ſunt afflicti; Joas probriis ac plagis ab hoſtibus affectus; morbus inde ab eo contractus & cruciabiles dolores; ſervi in eum conjurârunt; morteque violenta ſuſtulerunt. Unde lemma. SEQUITUR SUA POENA NOCENTEM. Hanc ipſam vindictam prædixit perfidis Judæis Chriſtus. *Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ, &c. ut veniat ſuper vos omnis ſanguis juſtus, &c. uſque ad ſanguinem Zachariæ filii Baracchiæ* (ſeu Jojadæ, ut explicat D. Hieronymus) *quem occidiſti inter templum & altare.* Atque adeò, Magno Auguſtino teſte. *Hæc pœna malorum eſt atque exitus, ut primò cupiditatum ſuarum igne vaſtentur, deinde malorum operum fœtore à cœtu beatorum abjiciantur, poſtremò arrepti atque ſubmerſi, ineffabiles pœnas luant.*

AMASIAS.

Cap. CXX.

344. Amaſiam, Judææ Regem, nupera victoria quam Deo Duce ab Idumæis retulit, adeò inflavit, ut Deum reliquerit, Idolis thura cultumque detulerit, & Iſraëlitas, propriis nixus viribus, bello aggredi deſtinârit; donec permittente Deo ab hoſtibus captus, ante victoris currum in vinculis actus, obtruncatuſque ſit. Lemma. MISERUM VICTORIA FECIT. Cladibus ſuis doctus Amaſias, docet alios, magnam felicitatis partem eſſe, felicitatis ſenſu non nimiùm tangi; fortunæ indulgentiam, niſi modeſtè habeatur, uno momento everti: Qua de re graviſſima ſunt non apud profanos ſolùm, ſed etiam apud ſacros documenta. Sapienter Paulus Conſul apud Livium. *In ſecundis rebus*, inquit, *nihil quemquam ſuperbè, ac violenter conſulere decet, nec præſenti credere fortunæ, cùm, quid veſper ferat, incertum ſit. Is demum vir erit, cujus animam nec proſpera flatu ſuo efferent, nec adverſa infringent.*

JONAS.

Cap. CXXI.

345. Jonas Vates, orta tempeſtate ductis ſortibus projicitur in mare, & ceſſat tempeſtas. Lemma, ipſius Jonæ ore exceptum. EJICIAR EGO, UT TEMPESTAS DESINAT. Tanta enim fuit Jonæ charitas, ut ſervandæ aliorum ſaluti, ipſe ſolus perire voluerit. Eorum hæc idea eſt, qui patriæ incolumitati ſuam poſtponunt, Tullius. *Chari*, inquit, *ſunt liberi, propinqui, familiares; ſed omnes omnium charitates patria una complexa eſt, pro quâ quis bonus dubitet mortem appetere, ſi ei ſit profuturus?* Et rurſus. *Nullus eſt caſus pro dignitate & libertate patriæ non ferendus.*

346. Jonas in ceto, veluti in ſepulchro, triduum circumfertur vivus in pelago; & tandem precibus ad Deum fuſis, in littus à piſce evomitur. Lemma. UT VIVERET PERIIT. Chriſtum, à morte redivivum, hæc figura præ cæteris omnibus accommodatiſſimè repræſentat; uti enucleatè expendit, traditque Doctorum Phœbus Auguſtinus, his omninò verbis. *Miſſus Jonas ad civitatem Niniven, ut ejus finem prædicaret; Miſſus eſt Chriſtus à Patre, ut finem mundi omnibus demonſtraret. Aſcendit navem Propheta fugiens; lignum Chriſtus aſcendit, per mare hujus ſæculi tranſiens. Irruit tempeſtas magna in mari; perturbatio maris, perfidia Judæorum. Projectus eſt è navi in mare Jonas; mors Chriſti in cordibus gentium collocata eſt. Suſceptus eſt à beſtia Propheta cuſtodiendus, non comedendus; audi hic ipſius vocem Chriſti per ſanctum David: non derelinques animam meam apud inferos, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem: In ventre beſtiæ marinæ oravit Jonas; ſanctos in inferno Chriſtus deſcendens mortuos ſuſcitavit. Tertio die Propheta littori incolumis eſt redditus; die tertio Chriſtus de ſepulchro ſurgens ſuper cœlos eſt exaltatus. Ad prædicationem Jonæ Prophetæ per pœnitentiam ſalvata eſt civitas; per Chriſti prædicationem ſancta Jeruſalem redempta eſt civitas.* Cæterum Jonas, è piſce redivivus, corporum noſtrorum reſurrectionem probat, uti eruditè explicat S. Iren.

S. Aug. l. 4. de ſymb. ad catech. l. 6.

Reſurrectio hominum.

S. Iren. l. 5. cont. Hæreſin. c. 5.

347. Jonâ concionante & interminante, reſipiſcunt Ninivitæ; moxque ſupplicii jamjam decreti veniam conſequuntur. Lemma. TIME TONITRUA, UT EVITES FULMINA. Ita nimirum manifeſto indicio te à reproborum excidio immunem credere poteris, ſi Prædicatorum minis & exhortationibus aures præbeas morigeras ac benignas. Nam D. Chryſoſtomo teſte, *uti eſurire ſignum eſt valetudinis in corpore, ſic amare Divina eloquia, indicium maximum ſanitatis in anima.* Dilucidè Servator. *Beati qui audiunt verbum Dei & cuſtodiunt illud.* Andreas Vega, *Ninive*, inquit, *ut veriſimile eſt, multos habuit, qui ab accepta gratia aliquando exciderunt, & tamen ſubitò ad prædicationem Jonæ Deum agnovit, & per pœnitentiam non ſolùm interminatæ mortis periculum evaſit, ſed &, ut Chryſoſtomus aſſerit, vitæ incognitæ coronam accepit, faciliuſque eſt, ut Auguſtinus ait, evacuata comminatio Prophetæ; quàm humiliatio pœnitentiæ.* Denique Emblemate iſto edoceris, Deum graviſſima ſupplicia nonnunquam minitari, ut illorum formidine ſupplicia omnia effugiamus. S. Chryſoſtomus. *Homines*, inquit, *minantur ſupplicium, & re ipsâ infligunt; at non ſic Deus, ſed contrà omninò, & prædicit, & differt, & verbis terret, & nihil non facit, ut, quæ minatur, auferat. Hoc etiam fecit in Ninivitis. Nam ille quoque arcum tetendit, & gladium vibravit, & jacula paravit, & ictum non inflixit. Annon tibi videntur Prophetæ verba eſſe arcus, & telum, & gladius acutus, quando dicit; adhuc quadraginta dies, & Ninive ſubvertetur? ſed telum non emiſit; non ideò enim erat apparatum, ut emitteretur, ſed ut reponeretur.*

Verbum Dei liberaliter aud re.

S. Chryſ. hom. 14. in Geneſ.

Vega l. 13. de juſtif. c. 5.

Pœnitentia.

S. Aug. l. de Pœnit. mod. c. 5.

Minæ Dei.

S. Chryſ. ho. in Pſ. 7.

348. Jonas, ſub hedera umbram & quietem captans, paulò poſt, urente ſole, & vermiculo, totam rodente hederam, gaudia ſua triſtis perdit. S. Scripturæ verba ſunt; *fecit ſibimet* (Jonas) *umbraculum, & ſedebat ſubter illud in umbra, & lætatus eſt Jonas ſuper hederâ lætitiâ magnâ.* Hoc quamdiu? ſubito Deus aufert, quidquid hoc erat umbraculi: *Et paravit Deus vermem, aſcenſu diluculi in craſtinum, & percuſſit hederam, & exaruit. Et petivit* Jonas *animæ ſuæ ut moreretur, & dixit, Melius eſt mihi mori, quàm vivere.* O lætitiam & brevem & inanem! Unde lemma è D. Paulo mutuatum. MOMENTANEUM QUOD DELECTAT. Hedera enim illa vaniſſimam mundi, omniſque voluptatis terrenæ ſpem ſub oculos ponit; quippe *quæ*, ut S. textus loquitur, *ſub una nocte nata eſt, & ſub una nocte periit.* Certè enim honor, pompa, delitiæ, opeſque mundi,

Jon 4. n. 5. & 6.

Ibid. n. 7. & 5.

Voluptas terrena brevis.

Jon. 4 10.

Mundi honores & divitiæ.

Mundi honores & divitiæ. Cicero q. 4. Academ.

quæ unâ nocte obveniunt, unicâ tantùm nocte durant, iterumque vix nata vel flaccescunt, vel à morte, morbo, odio, rapinâ aliisque mundi injuriis, ceu totidem vermibus, subitò eroduntur. Æquo id animo ponderans Tullius, sapienter censet, animum ab omni terrena voluptate avocandum, solumque in cœlesti ac stabili defigendum. *Cogitantes superiora*, inquit, *atque cœlestia, hæc nostra ut exigua ac minima contemnimus.* Et rursus. *Confer nostram longissimam æternitatem, & brevissima reperietur: tunc erimus beati, cùm corporibus relictis, cupiditatum & æmulationum erimus expertes* Item. *O Dii boni, quid est in hominis vita diu? Mihine diuturnum quidem quidquam videtur, in quo est aliquid extremum. Cùm enim id advenit, tum illud, quod præteriit effluxit, tantùm remanet quod virtute & rectè factis sit consecutus. Horæ quidem cadunt, & dies & menses, & anni, nec præteritum tempus unquam revertitur, nec, quid sequatur, sciri potest.* Verùm è Seneca Tragœdus.

Idem in Tuscul. 2.

Idem in Catone majore.

Senec. in Thyeste.

Quem dies vidit veniens superbum,
Hunc dies vidit fugiens jacentem,
Nemo confidat nimium secundis,
Nemo desperet meliora lapsus.
Miscet hæc illis, prohibetque Chloto
Stare fortunam, rotat omne fatum
Nemo tam Divos habuit faventes;
Crastinum ut possit sibi polliceri,
Res Deus nostras celeri citatas
Turbine versat.

O Z I A S.

Cap. CXXII.

349. PRosperi rerum successus, cùm debuissent Oziam Regem ad venerationem & amorem liberalissimi Numinis accendere, arrogantiam & Dei contemptum ei induxerunt; nam regio non contentus diademate, sacerdotum insuper ac Pontificum involare tentabat munus & infulas; templum enim ingressus, thuribulum præter morem arripit, thura super altare reluctante Pontifice incensurus: mox tamen vindicta Divina audentem percussit leprâ, & arâ solioque ejectum, tandem etiam vitâ exturbavit. Lemma. SUPERBUM PROSPERA PERDUNT. Salomonis testimonio, *Prosperitas stultorum perdet illos.* Sapientes utuntur rebus secundis ad suum commodum & virtutis profectum; insipientes ad superbiam & interitum, quod de Ozia S. Scriptor asserit pulchrè S. Bernardus. *Prosperitas incautis est hoc ad disciplinam, quod ignis ad ceram; quod solis radius ad nivem & glaciem. Magnus, qui in adversa incidens, non excidit à sapientia; nec minor, cui felicitas si arrisit, non irrisit. Quanquàm faciliùs invenerim, qui sapientiam retinuerunt contrariâ sibi fortunâ, quam qui propitiâ non perdiderunt.* Et S. Chrysostomus. *Non ferebat*, inquit, *Ozias principatûs magnitudinem; sed quemadmodum ex edacitate nascitur inflatio, ex inflatione gignitur febris; deinde ex febri plerumque mors: itidem & hic ex actionum eminentia, nata est superbia: mox ex superbia nata est appetentia rerum ipsi non congruentium, nempe muneris Pontificii.* S. Scripturæ de Ozia verba sunt. *Cùm roboratus esset, elevatum est cor ejus in interitum, & neglexit Dominum Deum suum.*

Prosperitas nocet incautis. Prov. 1.

S. Bern. l. 2. de consid. c. 12.

S Chrysost. hom. de verbis Isaiæ.

2. Paral. 26.

Sacerdotum libertas in suo officio defendendo.

350. Irruentem ad thura adolenda Oziam Regem, impetu, quo poterat maximo, repulit Azarias Pontifex, octoginta sacerdotum globo cinctus; quod nefas existimârint, manus profanas sacris admoveri ministeriis. Lemma. PROCUL HINC, PROCUL ESTE PROFANI. Sacræ Paginæ verba sunt, *Sacerdotes restiterunt Regi, atque dixerunt; non est tui officii, Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, qui consecrati sunt ad hujusmodi ministerium. Vide*, inquit in rem præsentem Chrysostomus, *libertatem; vide mentem servire nesciam; vide linguam cœlos attingentem; vide orationem imperterritam, & nullo fastigio humano concutiendam.* Hâc libertate usus est S. Ambrosius, cùm Theodosium Imp. intra cancellos Chori, sacratorum hominum locum, rei Divinæ assistentem, jussit inde recedere, cum dicto: *Purpura Imperatorem facit, non Sacerdotem.* Et ille non minùs promptè demissèque paruit, quàm fortiter Ambrosius imperavit. Absit ab aris profani: *Nec quisquam sumat sibi honorem, sed qui vocatur à Deo, quemadmodum Aaron.*

2. Paral. 26.

S. Chrys. hom. 4. verbis [...]

Lacius non se miscea officio cerdot[...]

Heb. 5.

I S A I A S.

Caput. CXXIII.

351. ORante Isaiâ, in Ezechiæ Regis gratiam, Sol umbram suam decem gradibus in horologio sciotherico retrahit. Lemma. CLARIUS EX UMBRA. Sicuti enim Ezechias Divinam beneficentiam è retrograda illa Solis umbra perspicuam erga se habuit, ita Dei benignitas rebus in afflictis quàm maximè elucet. Ut adeò ab Apostolo verissimè vocetur. *Deus patientiæ & solatii*, seu oceanus omnis consolationis, quam in servos suos afflictos subindè adeò cumulatè effundit, ut illis capiendis impares exclamare cogantur cum S. Francisco Xaverio, *Satis est Domine, satis est.* Porrò sicuti Dei, ita & hominum amicitia è calamitatum umbris clarior efficitur, & in illis veluti lapide lydio probatur. Unde Siracides. *Si possides amicum, in tentationibus posside eum.* Nam ut sapienter Beda. *Amicum res secundæ parant, adversæ probant.* Et Isocrates apud Maximum. *Amicos ex vitæ calamitate & periculorum participatione probato: aurum enim igne probamus, amicos autem in rebus adversis dignoscimus.* Certè Deus amicorum omnium fidelissimus. *Consolatur nos in omni tribulatione nostra.* Quare apud S. P. N. Augustinum canit Poëta.

Benig[...] tas D[...] calam[...] tibu[...]

Rom[...]

Amic[...] inter[...] mita[...] cogn[...] tur.

Eccl[...]

Beda Prov[...] lit. A[...]

2. Cor[...]

S Au[...] amici[...] c. 3.

Non est personæ, sed prosperitatis amicus,
Quem fortuna tenet dulcis, acerba fugat.

E Z E C H I A S.

Cap. CXXIV.

352. EZechias, collapsam Religionem restiturus, proprio aliis præivit exemplo; & quæ fieri voluit à suis, prius ipse præstitit; facienda jussit non tam verbis quàm factis, uti prolixè testantur Regum Fasti. Hinc est illud Sacræ Paginæ de optimo Rege elogium. *Fecitque mandata ejus, quæ præceperat Dominus Moysi.* Lemma. PRÆEUNDO RESTITUIT REM Nihil certè Regum exemplis est efficacius. Nervosè Numenius Stoicus dixit, Regem esse opus Dei, legem Regis, legis justitiam, justitiæ felicitatem. Quamobrem invigilandum Principibus, ut justè sanctèque in regno omnia administrentur, & ipsi exemplo prælúceant, quibus convenit esse innocentiæ templa, arasque justitiæ. *Nihil in suis penatibus*, ait Cassiodorus, *venale habeant; nihil ambitioni atque avaritiæ pervium; omnia favori potentium, & libidini clausa.* Quid, quod subditi vehementer ad virtutis studium excitentur, si vident eos, qui præsunt, incitamenta magis factis quàm præceptis præbere? nam ut Plutarchus docet. *Oportet principem, & quemlibet magistratum, moribus imperium docere.*

4 R[...]

Exe[...] effica[...] t[...] in rant[...]

Cassi[...] epist[...]

Plut. Nicu[...]

353. Posteaquam Sacra pagina de optimo Rege Eze-

Ezechiā dixerat. *Fecitque mandata ejus, quæ præceperat Dominus Moysi,* mox subjungit. *Unde & erat Dominus cum eo, & in cunctis, ad quæ procedebat, sapienter se agebat.* Quare Ezechias, Judæis ex Assyrii tributi servitute liberatis, sacrilegis delubris fanisque eversis, & plurimis victoriis, aliisque præclarè gestis, conspicuus, epigraphen tenet. DUCE DEO. Nempe *Deo duce* procedunt expeditè cuncta. Sapienter Aristides: *Reges optimè res humanas administrant, cùm se reddunt Deo similes.* Ezechiam pietas cum Deo conjunxit: Dei familiaritas sapientiam ei peperit: sapientia thesauros & opes attulit, tam regni, quàm animi, nullis fortunæ injuriis eripiendas. Ex his consecuta est illa felicitas, quam Deus promisit. *Quicunque honorificaverit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Pulchrè S. P. Augustinus. *In hoc agone, cùm laboramus, Deum poscimus adjutorem; si enim nos ipse non adjuvat; non dico vincere, sed nec pugnare poterimus.*

354. Ezechias morbo lethifero implicabatur adeò gravi, ut non ab hominibus tantùm, sed ab ipso etiam oraculo Divino, per Isaiam denuntiato, fuerit judicatus immedicabilis. Morbum hunc ideo à Deo immissum censet D. Hieronymus, ne de victoria, triennio post adversus Assyrios obtinendâ; insolesceret. Lemma. NE PEREAT, ÆGROTAT. Deus, quos amat, castigat, arguit. Religiosissimus olim senex discipulo ægrotanti dixisse fertur: *Ne tristeris fili mi, ob morbum corporis. Si ferrum es, per hunc ignem rubiginem exues; si aurum es, novum nitorem induis.* Eleganter S. P. Augustinus. *Si aurum es,* inquit, *quid times ignem? si frumentum es: quid times tribulam? non apparebis, qualis antea eras in spica, nisi tribula conterendo, à te separaverit paleas. Si oleum es, quid times pressuram præli? non declarabitur species tua, nisi etiam pondus lapidis à te secreverit amurcam.* Et rursus. *Sicut sub uno igne aurum rutilat, palea fumat; ita una eademque vis, bonos probat, purificat, eliquat, malos damnat, vastat, exterminat.* Morbus est lapis lydius, examinator virtutis, scrutator conscientiæ, excitator pœnitentis animi, monitor æternitatis.

355. Ezechias, Regum aliàs optimus, divitias suas regias, quas ex præda Assyria nimium quantùm instruxerat, auxeratque; superbè ostentans, mox hujus jactantiæ, tametsi levissimæ, pœnas satis graves dedit; Dei enim incurrit reprehensionem, & Isaiæ Vatis in seros posteros præsagas minas; futurum quippe, ut, quos geniturus erat liberos, & thesauros, quibus intumesceret, Babylonii in terras suas prædando deportarent. Sacræ Paginæ verba sunt. *Elevatum est cor ejus, & facta est contra eum ira & contra Judam, & contra Jerusalem.* Lemma. PERDIT, DUM OSTENTAT. Huic convenit illud Horatianum.

--- *Tacitus pasci si posset corvus, haberet*
Plus dapis, & multò rixæ minùs, invidiæque.

Idipsum in actionibus virtuosis experimur, quas dum vanè ostentamus, non tantùm perdimus, sed insuper Divinam Nemesin in nos concitamus. Meritò Cassianus ait, *Ezechiam sole & morte retrogressis, elationis telo concidisse.* Accommodatè S. Bernardus. *Time sagittam* (gloriam vanam) *leviter volat, leviter penetrat; sed dico tibi, non leve vulnus infligit.* Crescit è virtutibus vana gloria, & vires acquirit. *Cætera vitiorum genera,* inquit rursus Cassianus, *solent eos tantùm impugnare, quos superârint in certamine; hoc vitium suos victores acrius insectatur.*

SENNACHERIB.

Cap. CXXV.

356. REx Sennacherib, obsidens Hierosolymam, immisso cœlitùs Angelo, centum octoginta militum millibus una nocte deletis concidit, Lemma è Prudentio subjunctum. FRANGIT DEUS OMNE SUPERBUM. Prudentii verba sunt: Superbia. Prud. in Psychom.

Desine grande loqui, frangit Deus omne superbum:
Magna cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntur,
Disce supercilium deponere.

Decreto indispensabili *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* (Jacob. 4. 6.) Incredibilis erat Sennacheribi adversus Deum superbia, ut ausus sit dicere, *Quis est ex omnibus Dis terrarum, qui eruerit terram suam de manu mea?* (Isa. 36.) O homo! ô lutum! ô cænum! contra quem insurgis? quem injuriâ & convitio lacessis? Eum, quem *columnæ cœli contremiscunt, & pavent ad nutum ejus.* (Job. 26.) Deus, Deus est, qui tibi cornua franget superbè. *Quid tam superbum, quid tam ingratum videri potest,* inquit S. Hieronymus, *quàm adversus ejus vivere voluntatem, à quo ipsum vivere acceperis? quam illius præcepta despicere, qui ideo aliquid imperat, ut causam habeat remunerandi?* (S. Hier. in Epist.) Nunquam impunè superbit homo: *Nam superbia turrim evertit.* Verba sunt Innocentii Papæ. *Linguam confudit, prostravit Goliam, suspendit Aman, interfecit Nichanorum, peremit Antiochum, Pharaonem submersit, & Sennacherib interemit; sedes ducum superborum destruxit Deus, & radices gentium superbarum arefecit.* (Innoc. de vilitate conditionis humanæ.)

357. Sennacheribum Deus ad plectendas gentes flagellum adhibuit, & veluti lictorem ac satellitem iræ suæ, sed tamen vindicem Dei manum minimè effugit tyrannus Sennacherib; nam post exercitum suum ad internecionem ab Angelo deletum, Ninivem est reversus, ibique tumulantium seditione exterritus ad delubrum confugit, ubi à duobus natu majoribus filiis ad ipsam aram trucidabatur. (Impii sunt instrumenta iræ Divinæ. Isa 33.) Lemma. QUI PRÆDARIS, ET IPSE PRÆDABERIS. Alludunt lemmatis verba ad illud Isaiæ, *Væ tibi qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? & qui spernis, nonne & ipse sperneris?* Nimirùm instrumenti loco adhibet Deus improbos, ut justi per ipsos flagellentur; eâ tamen conditione, ut ipsos etiam flagellatores sua postea maneat promerita pœna. Ita flagella Dei fuerunt, seque nominârunt Attila; Tamerlanes, Totila, aliique prædones orbis, ebrii semper, & nunquam saturi humano sanguine. Ergò inter hostium injurias observandum, quod Magnus Ethices Magister, S. Augustinus, commonet. *Quidquid acciderit justo, voluntati Divinæ deputet, non potestati inimici.* (S. Aug. in Psal. 41.) *Quid sibi ergò plaudit iniquus, quia flagellum de illo fecit Pater meus? Illum assumit ad ministerium, me erudit ad patrimonium. Facit hoc Deus, quod plerumque facit & homo, apprehendit virgam jacentem in medio, fortasse qualecunque sarmentum, cadit inde filium: ac deinde projicit sarmentum in ignem, & filio servat hæreditatem. De malitia mali flagellatur malus, & de servo emendatur filius.* Et rursus. *Ad Deum tuum refer flagellum tuum: quia nec diabolus tibi aliquid faciet, nisi ille permittat, qui desuper habet potestatem, aut ad pœnam, aut ad disciplinam.* (Idem in Psal. 31.) *Ad pœnam impiis, ad disciplinam filiis. Flagellat autem omnem filium, quem recipit.* (Hebr. 12.)

TOBIAS.

Cap. CXXVI.

358. IMmanis piſcis, ad devorandum Tobiam è mari proſiliens, Angeli juſſu à Tobia capitur; ejuſque exenterati cor, fel & jecur in medicamenta aſſervantur. Lemma. EX HOSTE SALUS. Ita nimirùm omnes dæmonum, aliorumque hoſtium aſſultus, ſi generoſo ac patiente animo accipiantur, maximam animæ noſtræ ſalutem conciliant; ſicque Apoſtolo aſſerente, licet facere etiam, *cum tentatione proventum.* Ita Vitæ Patrum de ſeniore quodam referunt, qui diſcipulum gravi fornicationis flammâ tentatum videns, *Si vis*, inquit, *ô fili, deprecor Dominum, ut auferat à te iſtam impugnationem.* Cui diſcipulus, *Video Pater, quia, etſi laborem ſuſtineo, ſentio tamen fructum in me perficere bonum, quia per occaſionem impugnationis hujus & amplius jejuno, & amplius in vigiliis & orationibus tolero. Sed deprecor te ut exores pro me miſericordiam Domini, ut det mihi virtutem, quatenus poſſim ſuſtinere, & certare legitime:* Mox ſenior, *Nunc cognovi, fili, quia fideliter intelligis, quod hoc ſpiritale certamen per patientiam ad ſalutem æternam animæ tuæ proficiat.* Sic Alexander Magnus ſimileſque Duces, optabant validiſſimos hoſtes, ut victoriam tantò glorioſiorem ab iis referrent, quò acrius cum iis iniiſſent certamen. Opportunè. S. Bernardus. *Prudenter ſagittari, & impugnari ſalubriter poſtulat Sanctus: Confige timore tuo carnes meas; optima timor iſte ſagitta, qui configit & interficit carnis deſideria; ut ſpiritus ſalvus ſit. Sed & qui caſtigat corpus ſuum, & in ſervitutem redigit, nonne te etiam videtur tibi manum contra ſe pugnantes ipſe juvare?*

Tentatio prodeſt. 1. Cor. 10. 13. Hoſtes proſunt. Vita Patrum. S. Bern ſer. 29. in Cant.

359. Tobias, felle piſcis pro collyrio uſus, parenti cœco oculos viſumque reſtituit. Lemma. DULCE LUMEN, REMEDIO AMARO. Ita nimirùm animæ noſtræ oculus mordaci rerum adverſarum felle mirè colluſtratur; ibi præſertim, quando amaritiem illam æquo ac patienti animo toleras. S. Gregorii aphoriſma eſt, *Oculos, quos claudit culpa, pœna aperit.* Et S. Auguſtini. *Tribulatio excitat torpentem, humiliat ſuperbientem, purgat pœnitentem, illuminat cæcutientem, coronat innocentem.* Plinius ſecundus in Epiſtola ad Maximum, eleganter de morbo diſſerens, *Nuper*, inquit, *me cujuſdam amici languor admonuit, optimos eſſe nos, dum infirmi ſumus. Quem enim infirmum aut avaritia, aut libido ſolicitat? non amoribus ſervit, non appetit honores, opes negligit, & quantulumcunque ut relicturus ſatis habet: tunc Deos, tunc hominem ſe eſſe meminit: invidet nemini, neminem miratur, neminem deſpicit, ac ne ſermonibus quidem malignis aut attendit aut alitur, balnea imaginatur & fontes. Hæc ſumma curarum, ſumma votorum, mollemque impoſterum & pinguem ſi contingat evadere, hoc eſt, innoxiam beatamque deſtinat vitam. Poſſum ergo, quod pluribus verbis, pluribus etiam voluminibus Philoſophi docere conantur, ipſe breviter tibi, mihique præcipere, ut tales eſſe ſani perſeveremus, quales nos futuros profitemur infirmi.*

Tribulatio. S. Aug. ep. 121. Plin. ſecund. l. 7 ep. 26. ad Maximū.

360. Septem Saræ mariti ob effrænatam libidinem occulta ſpiritûs ſtygii manu ſunt ſuffocati, atque adeò tumulum repererunt in thalamo. Octavus verò maritus Tobias, auſpicio conjugalis conſortii à pietate ac caſtimoniâ ducto, incolumis cum conjuge Sarâ non ſine parentum & amicorum congratulatione evadit. Unde adgeniculantibus ad thorum novis illis conjugibus, epigraphen ſubjunges. NIL CASTIS OBERIT. Hinc diſcant conjuges, fatalem eſſe ipſorum libidinem, quâ inſtar equi & muli adhinniunt uxori. Rectè S. Fulgentius, *Conjugalis poteſtatis inculpabilis eſt uſus, officio gignendi divinitùs attributus, ſi juſtitiæ terminum tranſgredi, libidinoſus non permittatur exceſſus.* Et S. Clemens. *Matrimonium propter liberos, non propter voluptatem eſſe debet.* Sapienter Plato. *Oportet parentes gignere & educare filios; qui vitam tanquam lampadem poſteris tradant, ut ſint ſemper aliqui Deum colentes juxta ipſius legem.* Xyſtus, Pythagoricus Philoſophus; *Adulter*, inquit, *eſt in ſuam uxorem omnis impudicus amator, ardentior, quia ſolam quærit voluptatem non prolem.* Unde S. Franciſci diſcipulus Ægydius, uxorato cuidam, multùm de caſtitate conjugali & fide thori glorianti; reſpondit, *Vide quem te laudes; poteſt enim quis inebriari vino, quod ex propria cella & dolio venit.* Propterea Apoſtoli monitum eſt, *Honorabile conjugium* (ſit) *& thorus immaculatus.*

Matrimonium Conjugalis caſtitas. S. Fulg. ep 1. cap. 3. S. Clem. ſtrom. Plato l. de leg. Heb. 1

MANASSES.

Cap. CXXVII.

361. MAnaſſes Iſaiam Prophetam, cognatum ſuum, ſerrâ medium ſecari juſſit, donec tandem, per omnia flagitia volutatus, in carcere inter catenas pœnitentiam egerit. Lemma. IN TENEBRIS LUCEM. Digna in rem præſentem Sacræ paginæ de Manaſſe verba. *Manaſſes, poſtquam coanguſtatus eſt, oravit Dominum Deum ſuum, & egit pœnitentiam valde coram Deo Patrum ſuorum. Deprecatuſque eſt eum, & obſecravit intensè, Et cognovit Manaſſes quod ipſe eſſet Deus.* Ita nimirum anima noſtra lucem nunquam magis copioſam, quàm inter calamitum tenebras ſortitur. Diſertè Siracides, *Flagella & doctrina in omni tempore ſapientia.* S. P. Auguſtinus ad Deum converſus, *Imples*, inquit, *tribulationibus omnia, ut in tribulationibus poſiti, omnes recurrant ad te; ne deliciis, & ſecuritate perversâ ſeducantur.*

Cala... tes pro ſunt. 2. P... 33. Eccl. S. A... Pſal.

AMON.

Cap. CXXVIII.

372. AMon, Manaſſis, parentis flagitioſiſſimi, filius minimè degener, ſcelera cuncta per compendium pravitatis, in unicum biennii ſui, quo regnavit, curriculum ita congeſſit, ut nequitiâ patrem ſuperârit. Exiſtimavit is quidem, ſe libidini in juventute velle indulgere, & patris exemplo in ſenectâ pœnitentiam agere; ſed fefellit opinio, Deo celeriter ejus flagitiis faciente finem, ut adeò ſecutus quidem ſit patrem peccantem, non verò pœnitentem. S. Clemens Alexandrinus, & Gylcas referunt, Amonem dixiſſe. *Pater meus à puero multa ſcelera fecit, ac in ſenecta pœnitentiam egit, quare & ego in hac ætate pro animi libidine me geram, & deinde ad Dominum me convertam.* Lemma. PARIT DILATIO MORTEM. Terreat hoc juvenes, quos licentior ætas audaces facit ad ſpes vitæ & frugis in longum jaculandas. *Non tardes*, inquit Siracides *converti ad Dominum, & ne differas de die in diem, ſubitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te.* Hinc illa Sapientis cautio. *Ne glorieris in craſtinum, ignorans, quid ſuperventura pariat dies. Deus*, aſſerente Magno Auguſtino, *pœnitentiæ tuæ indulgentiam promiſit.* Et S. Anſelmus. *Qui differt in futurum & forſitan non futuram ætatem ſuam vitam corrigere, certum bonum dimittit pro dubio, & contemnendo, quod perdit, probat, ſe non amare, quod expectat, & meretur non accipere.* Quocirca David, *Hodie ſi vocem ejus audieritis, nolite obdurare*

S Cl... Alex... conſt... cap. Gly... Ann... Pœn... tiæ... cra... tio. Ecc... Pro... S. A... Pſal... S. A... epiſt. Pſal.

de corda vestra. Quin & Seneca. *Non pudet*, inquit, *te reliquias vitæ tibi retinere, & id solùm bonæ mentis reservare, quod in nullam rem converti possit? quàm serum est, tunc incipere vivere, cùm desinendum est.*

SEDECIAS.

Cap. CXXIX.

363. SEdecias, Rex Judæ, à Nabuchodonosore, Rege gentili, ad solium patrium sublevatus, ei sese clientem & vectigalem fore, juramento obstrinxit. Paulò post tamen violati sacramenti pœnas adeò graves dedit, ut totam suam stirpem, regnum, & seipsum miserrimè everterit. Lemma. MISER, QUIA PERJURUS. Usque adeò erga quosvis indiscriminatim sancta esse debet jurati reverentia verbi. Disce hinc, quàm fides etiam hosti sit servanda & quàm fractæ vindex sit Deus. Monet Isocrates Principem. *Verbis tuis*, inquiens, *major sit fides injuratis, quàm juratis aliorum. Famâ stant imperia; quâ si Princeps exciderit, quid erit nisi larva, amicis pariter, inimicisque ridenda?* Senecâ teste. *Fides sanctissimum humani pectoris bonum est, Fides stabilit regna; perfidia evertit.* Memorabile est, quod de Uladislao, Hungariæ Rege, tradit Bonfinius. Uladislaus enim contra fidem, pactaque bellum Amurathi, Turcarum Imperatori; sibi verò, regnoque maximam cladem intulit. Videbatur initium prælii favere perfidiæ; magnâ cæde fugantur Turcæ. Quod animadvertens Amurathes, depromit è sinu codicem initi sanctissimè fœderis, intentisque in cœlum oculis, contestatur Christum Jesum, ut nominis sui, juramento interpositi, & Turcarum ulciscatur injuriam. Audiit vindex Deus; fortuna vertitur; Hungari cæduntur, fugantur. Rex ipse Uladislaus, mali causa, trucidatur.

NABUZARDAN.

Cap. CXXX.

364. NAbuzardan, Nabuchodonosoris jussu, urbem Solymæam intrat, totamque flammis succendit. Verba sacræ Paginæ sunt. *Nabuzardan, Princeps militiæ, servus Regis Babylonis, venit in Jerusalem, & succendit domum Domini, & domum Regis: & domos Jerusalem, omnemque domum combussit igni, &c.* Lemma. SOLYMÆOS DESTRUO MUROS. Septuaginta Interpretes *Nabuzardanem* vertunt *Archimagirum*, seu *Principem coquorum.* Unde S. Gregorius Nabuzardanis nomine gulam accipit, quæ omnia animæ nostræ præsidia evertit. *Princeps coquorum*, inquit *destruxit muros Jerusalem. Princeps namque coquorum venter est, cui magnâ cura obsequium à coquis impenditur, ut ipse delectabiliter cibis impleatur: Muri autem Jerusalem, virtutes sunt animæ, ad desiderium supernæ pacis* (quam significat Jerusalem nomine suo) *elevatæ. Coquorum igitur princeps muros Jerusalem dejicit; quia dum venter ingluvie extenditur, virtutes animæ per luxuriam destruuntur.* Et rursus. *Nullus palmam spiritualis certaminis apprehendit, qui non prius per afflictam ventris concupiscentiam carnis incentiva devicerit. Neque enim ad conflictum spiritualis agonis assurgitur, si non prius intra nosmetipsos positus hostis, gulæ videlicet appetitus, edomatur; quia si non ea, quæ nobis sunt viciniora, prosternimus, inaniter ad ea, quæ longius sunt, impugnanda transimus. Incassum namque contra exteriores inimicos in campo bellum geritur, si intra ipsa mœnia civis insidians habetur.* Quare Abbas Pœmen dixit. *Nisi Nabuzardan, princeps coquorum venisset, templum Dei non arsisset, hoc est, nisi desiderium gastrimargiæ irrepsisset, anima libidine non conflagrasset.* [In Vitis Pat.]

HIEREMIAS.

Cap. CXXXI.

365. HIeremias, in Divinis arcanis penetrandis perspicacissimus, se ipsum tamen Doctoris ac Prophetæ munere longè inferiorem ac indignum censuit. Unde ipsius verba. *A a.a, Domine Deus nescio loqui, quia puer ego sum.* [Hierem. 1.] Lemma. QUO SIBI VILIOR, HOC DEO CAPACIOR. [Humilitas.] Et verò quisquis à Deo destinatur ad magna; tantò paratior ad illa accedit quantò sese imparatiorem agnoscit. Nimirum, ut ait S. Gregorius. *Sancti viri, dum Divinitatis arcana audiunt; quantò magis contemplando proficiunt, tantò amplius despiciendo, quod sunt, aut nihil, aut propè nihil esse cognoscunt.* [S. Greg. l. 35. Moral. c. 2.] Sic Moses, etsi omni Ægyptiorum sapientiâ instructus, impeditioris tamen & tardioris linguæ se arguit. [Exod. 4.] Sic Jacobus insipienter se locutum, & quæ ultra modum excederent scientiam suam, demissè confitetur. [Qob. 42.] Isaias virum labiis pollutum se appellat, &c. [Isa. 6.]

366. Hieremias, veritatis defendendæ ac promulgandæ causâ, alapis cæditur; in nervum cogitur; flagellis dilaniatur; in foveam subterraneam, & rursus seminudus in puteum demergitur, è patria abripitur, & demum lapidibus obruitur à propriis civibus. Lemmatis loco parœmiam illam subjunges. VERITAS ODIUM PARIT. [Veritas odium parit.] Id quod de omnibus SS. Martyribus pronuntiat Magnus Augustinus. [SS. Martyres.] *Martyres*, inquit, *vivificati sunt, ne amando vitam, negarent vitam, & negando vitam, amitterent vitam. Ac si qui pro vita veritatem deserere noluerunt, moriendo pro veritate vixerunt.* [S. Aug. in Psal. 118. Conc. 20.] Et rursus. *Peccatores in ægritudinem eam devenerunt, ut cibum veritatis, quo sanæ animæ gaudent, tanquam felleum sustinere non possint.* [Idem in Ps. 5.]

SUSANNA.

Cap. CXXXII.

367. SUsanna, in extremis angustiis constituta, stringente duorum senum libidine, aut vitam amittere, aut pudicitiæ jacturam facere debebat. Reperit tamen consilium generosus animus, satiùsque rata est, vitam perdere corporis, quàm animæ. Verba Heroinæ sunt. *Melius est mihi, absque opere incidere in manus vestras, quàm peccare in conspectu Domini.* [Dan. 13.] Lemmatis loco illud Poëtæ subjunges. ANTE SCELUS, CASTÆ MORS SUBEUNDA FUIT. [Innocentia morti præferenda.] Susanna mori maluit, quàm fœdari: probè gnara, ei honestum vile esse, cui nimis clara est vita. [Peccatum.] Geminum hinc documentum offertur. Primò omnia bona, ipsamque adeò vitam postponendam esse innocentiæ. Magni Augustini hâc de re doctrina est, *si tibi diceretur, aut bibas, aut morieris; melius erit, ut caro tua sobria occidetur, quàm per ebrietatem anima moreretur.* [S. Aug. serm. 232. de Temp.] Secundò, peccati horrore omnem adimi mortis horrorem. Surius in vita S. Anselmi Episcopi Cantuariensis, scribit, eum dicere solitum; *si hinc peccati horrorem,* [Sur in vit. Peccati horror.]

horrorem, inde inferni dolorem, corporaliter cernerem, & necessariò uni eorum immergi deberem, prius infernum, quam peccatum appeterem.

D A N I E L.

Cap. CXXXIII.

368. DAniel, etiamnum Adolescens, adulteros duos senes sapientissimo judicio convicit. Lemma. NON ANNIS, SED INGENIO. Ipsâ enim experientiâ constat, senum prudentiam non rarò ab intellectu juvenili longè superari. Salomone teste. *Melior est puer pauper & sapiens, Rege sene & stulto.* (Eccl. 4. 13.) Unde P. Cornelius à Lapide in hunc locum acutè observat, Salomonem, puerum sapientem, se ipso jam sene & stulto longè fuisse meliorem, quippe qui ætate grandior per luxuriam & idololatriam desipuit, seseque unà & regnum perdidit. Certè Hermogenes decimo quinto ætatis suæ anno tantæ fuit sapientiæ & eloquentiæ, ut ad eum audiendum Antonius Imperator ventitaret. Unde illud. *Hermogenes inter pueros senex.* De Tobia testatur sacra Pagina. (Tob. 1. 4.) *Cùm esset junior omnibus, nihil tamen puerile gessit in opere.* Et de S. Malachiâ, Hyberniæ Episcopo, S. Bernardus. (S. Bern. in vita) *Agebat senem moribus, annis puer, expers lascivia puerilis.* Iisdem encomiis S. Basilium prolixè ac facundè exornat D. Greg. Nazianzenus. (S. Greg Naz. Orat. 20.)

369. Sapientissimo Danielis judicio casta Susanna à morte, in innocentem jam decretâ, liberatur. Lemma. BONA CAUSA TRIUMPHAT. Disce hinc, innocentiam nonnunquam quidem premi, nunquam tamen opprimi, Deo acerrimo innocentum omnium judice ac vindice. (Innocentia premitur non opprimitur.) Ita Josephi castitatem, ab herâ tentatam infamatamque, ita defendit & illustravit, ut hodie etiamnum toto orbe deprædicetur. Ita S. Agnes, Lucia, Theophila, & aliæ quamplurimæ Virgines, ad leones vel lenones iniquè damnatæ, Angelo tuente illæsæ permanserunt. De Susanna pulchrè S. Augustinus. (S Aug. ser. 2. ex audit. a Carth.) *In illis ventis & fluctibus castitas naufragium non fecit; quia Dominus gubernavit. Clamatum est, ventum est, processum est. Pervenit causa ad judicium. Domus Susannæ crediderat contra Dominam senioribus falsis. Aliud credebat domus, aliud videbat Dominus: homines nesciebant, senioribus credi videbatur. Ergò moriendum erat; sed si caro moreretur, castitas coronaretur. Affuit Dominus precanti, exaudivit, quam noverat; non deseruit, ne moreretur, cui subvenit, ne adulteraretur.*

370. Daniel cum sociis mittitur in fornacem ardentem, incolumisque servatur. Lemma. IN IGNE PROBANTUR. (Castitas.) Tam admirandum, quam pulchrum est, inter impuros ignes, quos aures oculique hauriunt, non ardere. Et majus profectò miraculum est, ut prisci Patres passim de Josepho Patriarchâ loquuntur, animum in tentatione libidinis, quàm corpus in medio igne perdurare illæsum. (Isa. 43. 1.) Hic Isaias solatium ingens omnibus Dei servis instillans. *Noli timere*, inquit, *quia redemi te, & vocavi te nomine tuo; meus es tu. Cùm ambulaveris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te.* Cæterùm Sancti intra calamitatis flammas virtutum suarum experimenta præbere jubentur; (Calamitates.) ii enim, qui cœlo digni sunt, nihil unquam vitii aut spiritualis jacturæ inde contrahunt. S. P. Augustinus more suo eruditè ac eleganter de his ipsis tribus juvenibus. (S. Aug ser. 240. de Temp.) *In fornacem*, inquit, *missi sunt Sancti, fugiunt flammæ, cedunt ignes, incendia expavescunt. Timent ignes lædere, quos jussi sunt incolumes servare. Ostendunt justorum meritum, dum tyranni contemnunt imperium. Licet Sanctis cum igne jocari, quibus cum hominibus non licuit commorari. Licet in pœna esse securos, quos extra pœnam non licuit esse intactos, ut ubi interitus, ibi salus; ubi supplicia, ibi invenientur refrigeria. Accipe hostis à suppliciis exemplum, qui humanitatis perdidisti consilium. Homines sæviunt, & supplicia venerantur, ignes hospitio justos cum omni honore suscipiunt, & libenter obsequium parant. Hostis mutato genere sævit nec aliqua pietate movetur, nec humanitate blanditur: posset vincere, si posset ignibus imperare. Offeruntur ergò ignibus justi, vestitu tecti, vinculis colligati, sed defenduntur ardoribus, & quos humana vis damnavit, ignis absolvit.*

371. Tam potenter adversus Danielem egit hominum invidia, ut cùm in leonum lacum præcipitârit; quamvis innocentiâ, seu clypeo, usus, exinde illæsus & incolumis evaserit. Lemma. SECURUS, QUIA INNOCENS. Quisquis enim legis Divinæ ac innocentiæ suæ rationem habet, securus etiam inter feras incedit. Pulchrè S. P. Augustinus *Subdere*, inquit, *ei, qui supra te est, & infra te erunt illa, quibus præpositus es. Quia verò per peccatum homo deseruit eum, sub quo esse debuit, subditus est eis, supra quæ esse debuit. Intendite quid dicam, Deus, homo pecora: supra te Deus, infra te pecora. Agnosce eum qui supra te est, ut agnoscant te, qui infra te sunt ideoque cùm Daniel agnovisset supra se Deum, agnoverunt illum supra se leones. Si autem non agnoscis illum qui supra te est, superiorem contemnis, subderis inferiori. Propterea superbia Ægyptiorum unde domata est? de ranis & muscis. Sed Danielem agnoverunt leones, quia ille subditus Deo erat: agnovit ignis servos Dei, tres viros, quos non ussit, quorum nec vestimenta corrupit.* Cumprimis verò virginitatis hæc prærogativa est, quod non Superis tantùm & hominibus, sed ipsis etiam brutis accidat admiranda. Facundè de S. Virgine ac Martyre Theclâ disserens D. Ambrosius. *Adorabat ergò prædam suam* (S. Theclam, à Tyranno bestiis objectam) *bestia, & propriæ oblita naturæ, naturam induerat, quam homines amiserant. Videres quadam naturæ transfusione homines, feritatem indutos, sævitiam imperare bestiæ: bestiam exosculantem pedes virginis docere, quid homines facere deberent. Tantùm habet virginitas admirationis, ut eam etiam leones admirentur. Docuerunt religionem, dum adorant Martyrem; docuerunt etiam castitatem dum virgini nihil aliud, nisi plantas exosculantur, demissis in terram oculis, tanquam verecundantibus, ne mas aliquis vel bestia virginem nudam videret.* De eâdem etiam canit S. Gregorius Nazianzenus.

Quis Theclam necis eripuit, flammaque periclo?
Quis validos ungues vinxit, rabiemque ferarum?
Virginitas. O res omni mirabilis ævo!
Virginitas, fulvos potuit sopire leones.

NABUCHODONOSOR.

Caput. CXXXIV.

372. NAbuchodonosoris statua capite erat aureo, pectore argenteo, ventre æreo, tibiis ferreis, & pedibus imis partim ferreis, partim fictilibus. Lemma. PRINCIPIUM BONUM, AT FINIS MALUS. Hominis ad pejora semper defluentis hæc imago est. Ætatis illius caput nonnunquam aureum, laudabile, bonumque principium. Pectus & brachia adolescentiæ sunt argentea; tandem non annis tantùm, sed & moribus senescit,

nescit, jamque multò quàm ante negligentior evadit; sicque miser homo, si se sibimet permittat, nunquam non in declive vergit, donec in fædum peccatorum lutum desinens, cum Regio Vate cogatur fateri. *Defecit spiritus meus.* Hunc talem Siracides describens, *Est homo marcidus*, inquit, *egens recuperatione, plus deficiens virtute.* Porrò non tantùm viros Religiosos, sed ipsos etiam illorum sacros Ordines videre erat principiis suis florentissimos; at sensim remisit primus ardor, auri nobilitas in metallum ignobilius mutavit, hinc pedes imi fictiles, hinc mores primis dissimiles, id jam olim Athana Abbas deplorans, Sophronio teste; *Patres nostri*, ajebat, *continentiam, paupertatem, ac nuditatem rerum omnium usque ad mortem servaverunt; nos autem ventres nostros & crumenas dilatavimus; sub Patribus nostris in studio erat, distractiones animi vitare, nostris verò temporibus olla obtinuit & opus manuum.* Pronissimum tendere ad sequiora, immemorem sanctæ destinationis. Verissimè dixit Annæus Philosophus: *Ad deteriora faciles sumus, quia nec dux potest, nec comes deesse: & res etiam ipsa sine duce, sine comite, procedit: non pronum est tantum iter ad vitia, sed præceps.* Regem Salomonem intuearis velim. Caput is habebat aureum. *Dilexit Salomon Dominum, ambulans in præceptis David Patris sui.* Pectus & brachia Salomonis fuerunt argentea; *congregavitque Salomon currus & equites, & facti sunt ei quadringenti currus, & duodecim millia equitum.* Paulatim verò cœpit esse æreus, *Rex autem Salomon adamavit mulieres alienigenas multas: his itaque copulatus est ardentissimo amore.* Ex æreo factus est plenè ferreus; nam cives ac subditos ob nimium aulæ luxum indictionibus & tributis miserè vexavit. *Pater tuus*, inquiebant Roboamo ipsius filio, *durissimum jugum imposuit nobis.* Tandem Salomon in turpe lutum desiit. *Cùmque jam esset senex, depravatum est cor ejus per mulieres, ut sequeretur Deos alienos, &c.* Nempè spiritu cœpit, carne consummavit. Appositè Venusinus Vates.

Ætas parentum pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturus
Progeniem vitiosiorem.

373. Ingens illa Nabuchodonosoris statua per lapidem de monte abscissam conteritur. Lemma. RUET, LABILI FUNDAMINE NIXA. Nempe, si fundamentum rei aut parùm firmum sit, aut nullum; si pedes stent luto, ad ictum Lapidis corruunt universa. Quisquis non seipsum, suaque omnia solidissimè fundat in Deo, is in aëre ædificat sine basi domum, prius ruituram, quàm initio suo exituram. Homo, cujus præsidium, robur ac fundamentum Deus non est, mille pereundi periculis expositus est, omni malè agendi occasione utitur, adversis quibuscunque sternitur; illecebræ mundi, invitamenta carnis, instigationes Diaboli per varia illum rapiunt præcipitia. Atque adeò præmonente Vate Regio, *Deus est firmamentum nostrum.* Hieremias, *Maledictus homo*, inquit, *qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum;* contrà verò, *Benedictus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus.* Meritò ergò mundanos inclamans S. P. August. *Non est requies*, inquit, *ubi quæritis eam. Quærite quod quæritis; sed ibi non est, quod quæritis. Beatam vitam quæritis in regione mortis? non est illic.* Et rursùs. *Væ animæ audaci, quæ speravit, si à te recesserit, se aliquid melius habituram, Versa & reversa in tergum, & in latera & in ventrem, & dura sunt omnia. Et tu solus requies es Domine.* Cæterùm lapis, sine manibus è monte abscissus, Christum significat, qui sine virili operâ ex utero Virginis natus, omnia mundi regna evertit, eaque S. Ecclesiæ subdidit: uti SS. Ambrosius, Hieronymus & Augustinus, aliique passim interpretantur.

S. Ambr. serm. 70. S. Hier. Ep. ad Eustoch. de custod. Virg. c. 12. S. Aug. Tract. in 40.

374. Nabuchodonosor, Regum fastuosissimus, pro Deo se circumspiciens, ad bestias damnatur, & bovem in gramine agit. Lemma. HÆC PROFERT CORNUA FASTUS. Ita nimirum peccati proprium est, hominem in bestiam commutare. Hebræus Psaltes hanc peccatoris miseriam deplorans, *Homo*, inquit, *cùm in honore esset, non intellexit; comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Sicut enim pecudes solùm præsentia, & quod in oculis est, spectant, futuri non solicitæ; ita homo vanus, æternitatis & vitæ melioris oblitus, in res præsentes & fluxas se immergit, totus quantus perituris affixus. De hominibus, ob superbiam & flagitia in pecudes mutatis, Severinus Boëtius ita philosophatur. *Fateor*, inquit, *nec injuria dici video vitiosos, tametsi humani corporis speciem servent, in belluas tamen animorum qualitates mutari. Quid igitur? His ne accedamus, quos belluis similes esse monstravimus.* Aulus Gellius de hominis exterioribus quinque sensibus Christiano ritu differens. *Nimia voluptas*, inquit, *è gestu & tactu, sicuti sapientes viri censuerunt; omnium rerum fœdissima est. Istæ autem voluptates duæ gustûs atque tactûs; id est, libidines in cibum atque Venerem prodigæ, solæ, sunt hominibus communes cum omnibus bestiis, & idcirco in pecudum ferorumque animalium numero habetur, quisquis est his ferinis voluptatibus præcinctus.* Nec priscus Comicus id ignorans, *Adeone*, ait, *homines immutari ex amore, ut non cognoscas eundem esse?* Cui Mantuanus Vates, ad nostrum institutum appositè dixit.

Superbia in bestiam mutat. Psal. 49. n. 13 & 21. Peccatum hominem in belluam mutat. Boet. l. 4. de Consol. Phi. Prosa 4. Gell. l. 19. Noct. Attic. c. 2.

Fit pecus omnis amans, dum pro ratione libido est,
Judicium nutu temperat omne suo.
Quisquis enim vivit sine lumine mentis & usu,
Fert hominis vultus, ingeniumque feræ.
Est pecus, & fallax hominem mentitur imago, &c.

BALTHASAR.

Caput CXXXV.

375. BAlthasar, Rex temulentus, inter epulas aperit oculos, & manum videt tristissima fata in pariete scribentem. Lemma. EXTREMA GAUDII LUCTUS. Salomonis verba sunt. *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.* Nulla enim terrena voluptas adeò constans est, quin tandem in mœrorem desinat. Cicerone teste, *Amores & delitiæ celeriter deflorescunt, & in omnibus voluptatibus maximis fastidium finitimum est.* Præclarè Severinus Boëtius.

Prov. 14. 13. Gaudium mundi in luctum mutatur. Cic. Orat. pro Cœlio. Et l. 2. de Orat. Boët. l. 3. metro 7.

Habet omnis hoc voluptas:
Stimulis agit fruentes:
Apiumque par volantum,
Ubi grata mella fudit,
Fugit, & nimis tenaci
Ferit icta corda morsu.

Quare Epictetus, *Dignus*, inquit, *est Deorum conviva, qui rebus creatis moderatè utitur: qui verò licitas etiam voluptates contemnit, non jam conviva Dei est, sed consors.* Denique S. Ambrosius, *Deus*, ait, *delitiis & gaudiis nostris ponit modum, ne supra alveum effusæ, rationem obruant.*

Epict. art. 20. S. Amb. l. 1. de Cain & Abel. c. 4.

ZORO-

ZOROBABEL.

Cap. CXXXVI.

376. Esdrâ referente, Darius Rex problematicam movit quæstionem, quidnam esset omnium fortissimum? Cùmque unus pro vino judicaret, pro Rege alter; tertius, Zorobabel nomine, veritatem omnibus fortiorem dixit; & cum dicto palmam ex omnium sententiâ præ reliquis Disputationibus retulit. Unde Zorobabel veritatem deprædicans, epigraphen tenet. HÆC OMNIA VINCIT. Veritatem nulla vis dejicere, nulla fraus decipere, nulla perturbatio de gradu deturbare potest. Intercipitur quidem aliquando, velut sol nubibus, sed nequit extingui. Agnovit hoc Tullius, *Tantam potentiam*, inquit, *veritas semper habuit, ut nullis machinis, aut cujusquam hominis ingenio, aut arte subverti potuerit. Et licet in causis nullum Patronum, aut defensorem obtineat, tamen per se ipsam defenditur.* Et rursus. *O magna vis veritatis! quæ contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam, contraque ficta omnium insidias, facilè per se ipsam defenditur.* Denique. *Multorum improbitate depressa veritas emergit, & innocentiæ defensio interclusa respirat.*

Veritas.

Cicero Orat. in Vatin.

Idem pro M. Cœlio.

Idem pro Cluent.

JUDITHA.

Cap. CXXXVII.

377. Juditha, casta vidua, cilicino cingulo, ceu Baltheo militari, cincta, Holofernem truculentum & temulentum obtruncat. Lemma. HIS VINCITUR ARMIS. Quivis homo domesticum alit Holofernem; gulam, inquam, superbiam, luxuriam, cæteraque vitiorum monstra; quæ nunquam superaveris, nisi corpore tuo ciliciis, jejuniis, aliisque castigationibus probè edomito. S. Ambrosius. *Dominus Jesus*, inquit, *volens nos adversus diaboli tentamenta fortiores reddere, certaturus jejunavit, ut sciremus, quia aliter illecebras mali non possemus vincere. Quâ causâ Christus jejunaverit, hi astruant, nisi ut nobis exemplo esset ejus jejunium?* Cæterùm Juditha profligato Holoferne insignem gloriosissimæ Deiparæ typum exhibuit, quæ vel solo suo nomine omnes Tartareos Holoferni nervos incidit, ejusque innumeras phalanges in fugam agit. Unde S. Bonaventura, *Non sic*, inquit, *timent hostes visibiles quasi cæterorum aciem copiosam, sicut aëreæ potestates Mariæ vocabulum, patrocinium & exemplum. Fluunt & pereunt sicut cera à facie ignis, ubicunque inveniunt crebram hujus nominis recordationem, devotam invocationem, solicitam imitationem.* Jure igitur longè meliore de Mariâ Virgine, atque de Juditha cecineris, *Non est talis mulier super terram. Et nomen tuum memorabitur in omni terra.* Et, *Tu gloria Jerusalem, tu lætitia Israël: tu honorificentia populi nostri, quia fecisti viriliter, & confortatum est cor tuum.*

Gula.

Mortificatio necessaria ad tentationes superandas. S. Ambr. Ep. ad Eccl Vercell.

Maria V. vincit dæmones. S. Bonav. in spec. c. 9

Judith c. 15. v. 10. & seqq.

AMAN.

Cap. CXXXVIII.

378. Aman, Assueri Regis satrapa, intolerabili fastu inflatus, cogitur equitanti Mardochæo à pedibus esse, & præconem agere. Lemma. NOLENS, QUOD VOLET AULA, VOLO. Ea enim est aulicorum conditio ac miseria, ut uno Regis nutu in omnem partem, quantumvis inviti, cogantur. Scitè Martialis.

Aulicus.

Mart. l. 9. epig.

Nemo suos, (hæc est aulæ natura potentis)
Sed Domini more Cæsareanus habet.

Polybius, *sicuti calculi*, inquit, *modò ærei sunt, modò aurei, sic & aulici ad nutum Regis nunc beati sunt, nunc miseri.* Seneca refert, rogatum quemdam, quomodo in aula rem rarissimam consecutus esset senectutem? respondisse, *Injurias accipiendo, & gratias agendo.* Diogenes, audiens, Calisthenem beatum dici, quod esset amicus Alexandri, *Imò*, ajebat, *infelix est, qui tum prandet ac cœnat, cùm Alexandro videtur.* Æneas Sylvius, postea Pius II. Pontifex Maximus, aulici cujusdam gratiâ librum de Curialium miseriâ composuit, in quo ostendit, quanta in aulis sit vanitas, ambitio, invidia, hypocrysis, impuritas; quot curæ, distractiones, servitutes, solicitudines, metus: quanta inconstantia, mutabilitas, casus, ruinæ, pericula corporis & animæ. Tandem verò ita concludit. *Quæ cùm ita sint, relinquamus hoc pelagus inquietum, nosque in aliam vitam redigamus. Nam si pacem cupimus, si otium diligamus, si nobis vivere voluntas, si salutem animæ quærimus: fugienda nobis sunt atria Regum, & aulici tumultus, in quibus nec requies, nec bonarum artium exercitatio, nec virtutis amor aliquis regnat: sed avaritia tantùm, libido, crudelitas, crapula, invidia, & ambitio dominantur. Vale vir, nisi ex Curialibus unus esses, meo judicio prudens. Anno salutis 1445.*

Polyb. l.

Senec. l. de Ira

Æneas l. de m[iseria] Cu[ria]lium.

379. Aman in cruce, Mardochæo paratâ, suffigitur, cum lemmate. MALUM IN AUCTOREM. Ita nimirum meditata in alios flagitia, ad suam recurrunt originem. Rem notam & passim testatam narrans Plinius, *Perillum*, inquit, *Nemo laudat sæviorem Phalaride tyranno, qui taurum fecit æneum, mugitus hominis pollicitus, igne subdito, & primus eum expertus est cruciatum, justâ prorsus sævitiâ*, & commeritâ Talionis pœnâ. Quod & Naso cecinit.

Auc[tor] prop[ria] mali[tia] Tal[ionis] pœn[a]. Plin. Nat. c. 8. in A

Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit, infelix imbuit auctor opus.

Perillo alterum ac consimile Busiridis exemplum jungit; qui Thrasum, suggerentem, ut hospites suos immolaret Jovi ad impetrandam pluviam, ipsummet Thrasum immolavit.

Ovi[d.]

------ Fies Jovis bestia primus
Inquit, & Ægypto tu dabis hospes aquam,

Idque hoc epigrammate concludit.

------ Neque enim lex justior ulla est,
Quàm necis auctores arte perire suâ.

Denique ex illa Amani catastropha conjicere licet, quanta sit mundi fallacia; ut adeò jure exclamet S. Bernardus. *O sæculum nequam, quod solos tuos sic soles beare amicos, ut Deo facias inimicos. Invenit Aman gratiam apud Regem Assuerum; hæc illi gratia crucem peperit. Invenit gratiam apud Absalonem Achitophel, hæc illi suspendium attulit*, Et S. P. N. Aug. *Mundus iste*, inquit, *periculosior est blandus, quàm molestus, & magis cavendus, cùm se illum diligi, quàm cum admonet, cogitque contemni.* Ergò time, quisque secundis fortunæ flatibus tumescis. Noris, sapienter dictum à Seneca. *Dum excelsus steti, nunquam pavere destiti.*

Mu[ndi] fall[acia] For[tuna] S. B[ern.] Ep.

S. A[ug.] 14 An

S[enec.] Th

Fortuna Magna non caret formidine,
Nec splendor eminens vacat periculo,
Et quidquid altum est, haud tutum diu manet;
Ruet vel invidiâ, vel tempore.

HELIODORUS.

Cap. CXXXIX.

380. Heliodorus, Regius minister, templum Hierosolymitanum spoliaturus, à cæ-

à cœlestibus geniis flagellatur. Lemma. ICTI SAPITE SACRILEGI. Vindicta namque Divina in sacrilegos Templorum, aliarumque rerum sacrarum direptores, nunquam non desæviit. Ut adeò Q. Curtius verè dixerit, *sacrilegos cum Diis pugnare.* Sic Alchimus muros sanctæ domûs, à se destructos, gravissimis pœnis, & tandem acerba morte luere debuit. Antiochus Epiphanes templi à se expilati ultrices vermes tamdiu sentire debuit, donec carnificinâ miserrimâ corrosus consumptusque, animam efflârit. Joas Rex ob templi thesauros temerè surreptos, à propriis servis interficitur. Longum foret Achabos, Ochozias, Balthasares, Lisymachos, Hieroboanos, Sennacheribos, aliosque innumeros recensere, qui acerrimas sacrilegii sui dedêre pœnas. Nec ipsis etiam Ethnicis templorum deprædatio impunis abiit; uti his omninò verbis testatur Valerius Maximus. *Sed nec Apollo illatam sibi contumeliam, & præcisum honorem pari modo inultum toleravit. Scipio enim Africanus, cum Carthaginem militibus dispoliandam ac diripiendam dedisset, unus militum templum Apollinis ingressus: statuam ejus veste insignem deprædari aggressus est; quo offensus Apollo, id egit; ut sacrilegæ manus inter fragmenta ejus abscissæ, invenirentur.* Marcus Tullius fanum Apollinis in Insulâ Delo à Verre spoliatum vehementer exprobrans, *Potestne*, inquit, *tibi ulla spes salutis commoda ostendi, cùm recordaris, in Deos immortales quàm impius, quàm sceleratus, quàm nefarius fueris? Appollinemne tu Delium spoliare ausus es? Illine tu templo, tam antiquo, tam sancto, tam religioso manus impias ac sacrilegas afferre conatus es? fuit illa cupiditas tanta, quæ tantam extingueret religionem? ne nunc quidem recordaris, nullum esse tantum malum, quod non tibi pro sceleribus tuis jam diu debeatur?*

MATATHIAS. *CAPUT CXL.*

381. CUm Judæus quidam apostata conscensis aræ sacrilegæ gradibus, Jovis simulachro publicè thus adoleret; incensus irâ justissimâ Matathias, stringit ferrum, perrumpit spectantium globum, irruit in sacrificantem, eoque super aram ipsam trucidato, perspersum cruore Jovem evertit, aram subruit, Judicem idololatram contra vociferantem in tribunali contrucidat, sibique per obstantes satellitum cuneos viam, dexterâ levâque feriens, aperit. Lemma. PRÆSTAT RELIGIO VITÆ. Ita nimirum in hac vita nihil adeò sit charum, quod Dei causâ cuivis discrimini objicere non simus indies parati. Lactantius veræ pietatis Magister docet, *Nihil esse in rebus humanis religione præstantius, eamque summà vi oportere defendi.* Id adeò Gentiles quoque perspexerunt; è quibus Justinus, *Jure ille à Diis proximus habetur, per quem Deorum majestas vindicatur.* De Aphraate Monacho Theodoretus memorat, eum tempore Valentis Imperatoris Ariani ex solitudine Antiochiam venisse, & increpitum ab Imperatore, quod extra cellam in publicum se efferret, respondisse, se in communi incendio (hæresis Arianæ) ad extinguendos ignes accurrere. Sed qui miramur Christiani hominis religiosum animum; quando Metellus, idolorum cultor & Pontifex, pro fictitiæ Deæ simulachro servando, non dubitavit medias flammas perrumpere. Is enim Vestali æde fortuito igne flagrante, per obstantes ignes se ingerens, Palladium incendio subtraxit. Quæ pietas tanti facta est à Romanis, æquis virtutum admiratoribus, ut curru veheretur in curiam: qui honor nulli ejus originis ad id temporis contigerat, uti refert Plin.

JUDAS MACHABÆUS.
CAPUT CXLI.

382. JUdas Machabæorum Hebræorum Archistrategus, hostium terror, & vindex Religionis, tandem gloriosa morte occumbit. Lemma. PRO DEO ET POPULO; Gemina enim hæc est militum cynosura, ad quam omnem armorum vim unicè dirigant. Unde mors illa Judæ Machabæo ita gloriosa extitit, ut de ipsius etiam militibus testentur Thalmudici, *In hoc sacro bello plerique, dum viverent filii erant diaboli & peccati & post mortem Dei filii, martyrio eorum peccata expiante.* Idipsum Genebrardus simili ratione de militibus Christianis intelligens, *Audis*, inquit, *quanta sit vis belli contra Turcas & Hæreticos, ut parum probos, sanctos & Martyres efficiat: ubi vinci salutare, vincere gloriosum;* quamvis hanc de militum martyrio sententiam cautè accipiendam velim, ut ex Baronio constat. Judæ fortitudinem imitati sunt Gentilium Duces. Bias Iphicratis obsidione pressus, cùm interrogaretur quid in eo articulo faciendum censeret? respondit, *quid aliud, nisi ut servemini, ego pugnando moriar?* Epaminondas teste Valerio Maximo, *apud Leudram in prælio trajectus hastâ, sanguine & spiritu deficiens, & recreare se conatus, primùm an clypeus suus salvus esset, deinde an fusi hostes penitus forent interrogavit? quæ, postquam ex animi sententia comperit: non finis, inquit, commilitiones meæ vitæ, sed melius & altius initium advenit. Nunc enim vester Epaminondas nascitur, quia sic moritur, &c.*

Militiæ finis.

Genebrad. in Psal. 78.

Baro. To. 8. Annal. Anno Domini 610. num. 4.

Val. Max. l. 3. c. 2.

383. Septem Machabæi fratres unà cum Matre pro lege Dei crudelia patiuntur supplicia. Lemma. NON REGI, SED LEGI: Singulorum enim, dum gravissimis cruciatibus lacerarentur, hæ adversus tyrannum erant generosissimæ voces, *Parati sumus mori magis, quam patrias Dei leges prævaricari.* Et; *Non obedio præcepto Regis, sed præcepto Legis.* De mira ac constanti hac Machabæorum in observandis Dei legibus magnanimitate S. Ambrosius; *Talis*, inquit, *hæc pugna est, ut ille gloriosiùs vicerit, qui crudeliùs occisus est. Itaque nemo timuit, nemo trepidavit, nullus ad mortem ex tot fratribus pigrior fuit; sed omnes tanquam ad immortalitatis viam, ita ad mortem per acerba supplicia concurrerunt.* S. Chrysostomus author est, cuivis Christiano Machabæos cum primis esse imitandos, ut cùm aliqua tentatio nos invadit, generosam hanc Heroum illorum gnomam unicè objiciamus, *Non faciam;* Non violabo legem, non offendam Deum meum. *Quantam*, inquit, *illi patientiam in periculis corporalibus ostenderunt, tantam nos in passionibus irrationalibus continentiam demonstremus, id est contra iram, avaritiam, vel inanis gloriæ concupiscentiam Divino timore moniti, sensibus repugnantes, & consilia diaboli destruentes in nobis. Si enim cupiditatum ignes vicerimus, sicut illi tyrannidis ignem vicerunt, poterimus juxta ipsos & matrem ipsorum, pari gloriâ constituti, similes haberi. Meliùs enim.* Asserente Theophilo Alexandrino, *Dei timore vallata mens flammas superat, varios tormentorum spernit dolores, cumque semel virtuti se tradiderit, quidquid adversi evenerit, calcat & despicit. Qualis fuit Paulus, scribens, in iis omnibus superamus per eum, qui nos dilexit.*

Obediendum Deo magis quàm hominibus.

2. Mach. 7. 2. & 30.

S. Ambros. l. 2 de Jacob. c. 12.

2. Mach. 7. 8.

S. Chrysost. hom. de Mach.

Theop. Al. Epist. 30. Pasch.

ELEAZARUS.

CAPUT CXLII.

384. INcalescente inter Judam Machabæum & Lysiam, Regis Antiochi Belliducem, pugnâ, Judæ frater Eleazarus turritum elephantem conspicatus, cæteris & habitudine molis, & apparatu militum eminentiorem, in eam inductus est suspicionem, ut crederet, ei Regem insidere; via proinde ferro per obstantes militum cuneos factâ, multisque dextrorsùm lævorsùmque trucidatis, alvum belluæ subiens, impresso visceribus gladio, eam puncto temporis stravit, sed prolabentis pondere pariter & ipse super oppressus, occubuit; gloriæ, fortitudinisque suæ digno, ac æterno monumento. Lemma: VIRTUS PROSTRATA TRIUMPHAT. Ita Martyres tum demum retulere palmam, quando inter host.um cruciatus occubuere. De Eleazari fortitudine eleganter Sanctus Ambrosius: *Quanta, inquit, ista virtus animi primò ut mortem non timeret; deinde ut circumfusus legionibus inimicorum; in confertos rarepetur hostes, medium penetraret agmen, & contempta morte ferocior, abjecto clypeo, utraque manu vulnerata molem bestiæ subiret ac sustineret. Post, infra ipsam succederet, quò pleniore feriret ictu, cujus ruinâ inclusus magis, quàm oppressus, suo est sepultus triumpho. Nec fefellit opinio virum: quamvis Regius fefellerit habitus. Tanta enim virtu:is spectaculo defixi hostes, inermem, occupatum incursare non ausi, post casum ruentis bestiæ sic trepidârunt, ut impares se omnes unius virtuti arbitrarentur. Hæredem virtutis suæ pacem reliquit.* Acutè Emmanuel Thesaurus in Elogiis Patriarcharum.

SS Martyres.

S Ambrosius l. de Mach.

Eleazarus Antiochum petiit, sed pro Antiocho periit Bestia. Pro simili similis; imo idem.
Uterque fera, uterque duplici corde & excors.
Sed Elephas inter bruta rex est; ille inter Reges brutum;
Gaude felicissimo errore, fortissime heros.
De elephanto non tyrannum, sed tyrannidem sustulisti.
Habes quod optas.
Sentis ex trophæi pondere, victoriæ magnitudinem.
Novo ritu triumphas:
Nam cæteri elephanto vehuntur, tu ipsum vehis
Nec tumulum cura, elephanto tegeris pro Mausoleo,
Neque incedendo emblemati procul segmenta petenda.
Debellatus elephas ebur ministrat.

ANTIOCHUS.

CAPUT CXLIII.

385. MOrtalium scelestissimus Antiochus, tandem in flagitiorum suorum pœnam, currit, quo vehebatur, excussus, acerrimis animi corporisque doloribus affligebatur. Maximis proinde, gravibusque votis eundem, quem hactenus persecutus fuerat, Deum placare, ac sibi precibus demereri studuit. Sed sera nimis fuère hæc tyranni vota; unde præter innumeros alios dolores, in intestinis enati vermes, sceleratum abdomen tamdiu rodebant, donec visceribus non sine horribili fætore diffluentibus animam scel st.im effuderit, æternis incendiis torquendam. Lemma: SERIO NON POENITET, QUIA SERO. Sera enim pœnitentia, plerumque solius pœnæ temporariæ fugiendæ spe concipi solita, nullam coram Deo fidem habet. Unde apud Isaiam hos Oratores rejicit Deus: *Cùm extenderitis manus vestras, avertam oculos meos à vobis, &c. Manus enim vestræ sanguine plenæ sunt,* At grandia promisit Antiochus: At S. Augus. teste, *Deus cor interrogat, non manum.* Consonat Siracides; *Dona iniquorum non probat altissimus, nec recipit oblationes iniquorum; nec in multitudinem sacrificiorum, eorum propitiabitur peccatis.* Deus nimirum offerentem attendit, non oblata. Has Antiochi preces timor extudit; de quo S. Gregor. *pro bona semetipsis amanda sunt & non pœnis compellentibus exequenda. Nam qui propterea bonum facit, quia tormentorum mala metuit, vult non esse quod metuit, ut audaciter illicita committat.* Et S. P. Augustinus. *Quando timore pœnæ, non amore justitiæ fit bonum, nondum benè fit bonum; nec fit in corde, quod fieri videtur in opere, quando mallet non facere, si posset impunè.*

Pœnitentia sera

Isaia c.

S. Augus. serm. 15 Verb. D.

Eccl. c.

S. Greg. Past. p. c. 14.

S. Aug cont. P.

EX NOVO

TESTAMENTO.

ÆNEAS. Paralyticus.

Cap. CXLIV.

386. ÆNeas, Paralysi decumbens, Petri jussu incolumis surgit, & sanitatem recipit. Lemma: SURGENDO SALUTEM. Sicuti paralysis omnes corporis motus adeò dissolvit, ut homo ad ambulandum reddatur impotens, & instar cadaveris in lecto, ceu vivo tumulo, recondi debeat; ita quodvis animæ vitium, acedia præsertim & carnis voluptas, paralysin imitantur, quæ hominem, miserrimè prostratum, terræ affigunt, omnique virtutum motu exuunt. Ergò, hortante Venerabili Beda, *Surge, torporem, in quo fessus jacuisti, discute; & bona opera, in quibus requiescere valeas, para.* S. Gregorius. *Quid est dicere, surge; nisi mala, quæ perpetrâsti, derelinque? &c.*

A vi surge

Beda Act.

S. Greg. Mora

387. Æneas, octo annorum paralysi detentus, ut primum jubentem audiit Petrum. *Surge, & sterne tibi;* morem quantociùs gessit: *Et continuò surrexit,* sanitatemque consecutus est. Lemma: DUM VOLUIT, VALUIT. Hæ nimirum sanctæ obedientiæ vires sunt, ut in vitiorum cœno decumbere nequeat, quisquis jubenti promptè ac perfectè auscultârit. Jacueris sanè hactenùs in terra, aversus à Deo, omniumque spiritualium morborum Xenodochium; si vel hodie obedientem te sistere velis, jam convaluisti. Audi in hæc penè ipsa verba præeuntem Magnum Augustin. *Humana fragilitas, quæ cecidit pede superbiæ, resurgere studeat pede obedientiæ.* Et rursus: *Fac opus & accipe præmium: Quod est opus? Obedientia. Quod est præmium? Resurrectio sine morte.*

Act.

Obedientia.

S Au 128 Ibide de S c. 3

ALEXANDER.

Cap. CXLV.

388. ALexander, ad Christum conversus, causam pro D. Paulo strenuè egit, ejúsque amicum per omnia se probavit; sed, ut est versatilis hominum genius, paulò post factus apostata, hostis Pauli acerrimus evasit, adeò, ut de ipso testetur Apostolus, *Alexander ærarius multa mala mihi ostendit.* Lemma, ODIT,

2. Ti 14.

DIT, QUI NUPER AMAVIT. Talis est amicitiæ humanæ inconstantia, ut non raro in odia & inimicitias gravissimas degeneret. Unde providè monet Psaltes; *In filiis hominum* non esse confidendum. Graviter Hieremiæ ore Deus: *Maledictus, qui confidit in homine.* Verissimè S. P. N. Augustinus. *Sunt quædam refugia, ubi non est virtus, quo quisque cum fugerit, magis infirmatur, quàm confirmetur. Confugis, verbi gratiâ, ad aliquem in sæculo magnum, ut facias tibi potentem amicum, refugium tibi videtur, Tanta tamen hujus sæculi incerta sunt, & ita potentum ruinæ quotidiè crebrescunt, ut, cùm ad tale refugium confugeris, plus tibi timere incipias: anteà enim causâ tuâ timebas tantùm: cùm verò ad talem refugeris, & de illo timebis.*

389. Alexander à fide deficiens, Evangelio acerrimè restitit, &, ut sacra Pagina loquitur, *multa mala* Paulo *ostendit*. Unde in tantæ perfidiæ vindictam ab Apostolo excommunicatus est, &, ut ipsius verbis utar, *Sathanæ*. traditus. Lemma. NE PLURIBUS OBSIT. Præstat enim, unum, quàm plures ipsius contagione perdi. Unde hanc hominum fæcem è societate ejiciendam præcepit magnus Canonicorum Regularium Legifer Augustinus; *Non enim & hoc fit crudeliter, sed misericorditer, ne contagione pestifera plurimos perdat.* Nam Apostolo asserente, *Modicum fermentum totam massam corrumpit.* Exemplo suo id docuit Arrius, de quo sanctus Hieronymus ait: *Arrius in Alexandria una scintilla fuit: sed quia non statim oppressa est, totum orbem ejus flamma populata est; quia sermo eorum sicut cancer serpit in corpore, & unius pecudis scabies totum commaculat gregem.* Apostoli votum erat: *Utinam abscindantur, qui vos conturbant.* De excommunicato loquens sanctus Chrysostomus, ait. *Dejiciebatur à communi fidelium cœtu, abscindebatur à grege, fiebat nudus, atque ita destitutus, luporum prodebatur occursibus: sicut enim dudum nubes Hebræorum castra tegebat, ita & Ecclesiam protegebat Spiritûs Sancti gratia.*

390. Alexander, peritus & eloquens, cùm ad Christum conversus, scientiâ suâ plus æquo niteretur, turpissimè defecit, & in hæresim ac blasphemiam lapsus est. Lemma. DUM SAPIT, DESIPIT. Nullibi enim majora homini accrescunt damna quàm è scientiâ malè usurpatâ. Verissimè dixit Magnus Augustinus: *Melior est fidelis ignorantia, quàm temeraria scientia:* Pulchrè in rem præsentem dixit Sanctus Bernardus: *Sicut cibus indigestus malos generat humores, & corpus non nutrit, sed corrumpit; ita ex multâ scientiâ ingestâ stomacho animæ, quæ est memoria; si igne Christi decocta non fuerit, & sic per quosdam artus animæ, mores scilicet atque actus, transfusa atque digesta, nonne reputabitur in peccatum, tanquam cibus conversus in pravos noxiosque humores?*

ANANIAS Discip. Christi.

CAPUT CXLVI.

391. ANanias, Damascenus Presbyter, manibus supra caligantis Sauli oculos positis, cum quantocius visui restituit. *Et confestim ceciderunt ab oculis ejus tanquam squammæ, & visum recepit.* Lemma. DAT DEXTERA VISUM. Ita quisquis amore proprio, vindictâ, libidine, odio, aut alio vitiorum genere infectus est, squammas præ oculis habet, quæ mentis aciem visumque veritatis adimunt. Sed has squammas Confessarius per sacram manuum impositionem dissolvit, ac gratiæ lumini animam restituit. Sanctus P. Augustinus. *Hortatur nos sæpiùs sacra scriptura ad medicamenta confugere confessionis, non quod Deus indigeat confessione nostra, cui omnia præstò sunt, quæ cogitamus, loquimur, aut agimus, sed nos aliter salvi fieri non possumus, nisi confiteamur pœnitentes, quod iniquè gessimus negligentes. Qui se ipsum accusat in peccatis suis, hunc diabolus non habet iterum accusare in die judicii; si tamen confitens pœnitendo deleat quæ fecit, ne iterum renovet, quæ egit.* Pœnitentiæ. S. August. serm 66. de Temp.

392. Tanta erat Sauli sævitia, tantaque furoris fama, ut ad solum ipsius nomen passim exhorrescerent Christiani. Unde Ananiæ de Saulo ad Christum voces erant: *Domine audivi à multis de viro hoc, quanta mala fecerit Sanctis tuis in Jerusalem, & hic habet potestatem à Principibus Sacerdotum alligandi omnes, qui invocant nomen tuum;* jussus tamen à Christo Saulum accedere, absque mora, seposito omni timore, solo nixus Deo, illum adiit: *Et abiit Ananias, & introivit in domum.* Lemma; TE FRETUS COMITE; verbis ex Homero desumptis, ubi Ulysses, ad Minervam conversus, ait; Act. 9 13. Ibid. n. 17. Hom. in Ulyss.

Atqui ego, mihi assistas, Cæsia Diva,
Vel tercentum contra homines concurrere pugnæ
Ausim, TE FRETUS COMITE, O Dea, & adjutrice.

Iisdem penè verbis mentem suam, in Deo fixam ac imperterritam, explicavit Regius Vates; quando dixit: *Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo?* Et; *si consistant adversum me castra, non timebit cor meum* S. P. Augustinus: *Adversus me si contradicentium conspirans multitudo consistat; non timebit cor meum, ut in eorum partes transfugiam. Si exurgat in me persecutio hujus sæculi, in hac, quam cogito, petitione figam spem meam.* Et rursus; *Nec hominem, nec diabolum timeamus; nec ille, nec iste facit aliquid, nisi quantùm permittitur; permitti ad nihilum potest, nisi quod nobis prodest.* Deo nisi. Psal. 261. Ibidem. v. 3. S. August. in Psal. 26. S. August. Psal. 55.

ANANIAS & SAPPHIRA.

CAPUT CXLVII.

393. ANanias & Sapphira, voti religione ad plenam bonorum temporalium abdicationem obstricti, eorum partem callidè sibi reservârunt. Unde in sacrilegii vindictam subitò exanimes conciderunt. Lemma; VITA EXCIDUNT, DUM VOTO. Et verò quod paupertatis voto obligatus fuerit Ananias, testem audi Magnum Augustinum. *Dum ex eo, quod promiserat, partem subtraxit, sacrilegii damnatur & fraudis. Sacrilegii; quod Deum in pollicitatione fefellerit. Fraudis, quod integris muneribus portionem quandam putaverit subtrahendam.* Quod verò vitam perdiderunt non tantùm temporalem, sed & spiritualem animæ, disertè docet idem Doctorum Phœbus: *Ananias pariter & vitam perdidit & salutem.* Discant hîc Religiosi, quanta solicitudine custodiendum sit votum paupertatis. Probè hanc parænesin edoctus P. Jacobus Gerrutus Italus, ut votorum suorum nunquam non meminisset, ea ter millies Paupertatis votum violatum. S. August. serm. 17. de Verb. Apost. Idem ibid.

S. Fulgent. Epist. de debito conjug. 8. lies per diem renovavit. S. Fulgent. *Quàm sit malum, quàmque solicitè fugiendum, si quis de hoc, quod Deo voverit, retinere aut rapere aliquid mortiferâ prævaricatione ausus fuerit, exemplo sunt Ananias & Sapphira.* De Sapphira non sine ingenio canit Reverendissimus ac eruditissimus meus D. Philippus Picinellus, in concinno libello, quem de fœminis sacræ Scripturæ in lucem edidit,

Gemmamne, an vitrum te appellem
Saphira?
Gemmam, dum auro adstringeris;
Vitrum, dum tam facilè mentiris,
Eximia titulo, exilis merito;

Te nomen formosam, culpa notat informem, &c.

394. Ananias, pretii particula sacrilegè usurpatâ, exanimis concidit, & extra Ecclesiam, profano sepulchro conditus est. *Juvenes amoverunt eum, & efferentes, sepelierunt.* Lemma; PROPRIIS INHIANS COMMUNIA PERDIT. Hinc discant Religiosi, non Deum tantùm in altera vita fore acerrimum paupertatis violatæ vindicem, sed Ecclesiam quoque gravissimè in eam animadvertere: non enim communi aliorum sepulturâ censetur dignus, qui res sibi proprias sacrilegè usurpavit. Refert Author sermonum ad fratres in eremo, Januarium Monachum retinuisse sibi secretò centum siclos, *quos cùm post mortem ejus Fratres invenissent, injecerunt in ejus sepulchrum, plangentes & dicentes Pecunia tua tecum sit in perditionem. Non enim licet nobis servis Dei eam collocare in victu vel in vestitu; vel in opere Monachorum, quia pretium damnationis est.* Unde Clemens III. can. *super quodam*, de stat. Monach. sancit, ut Canonicus Regularis, qui non resignavit proprium, in morte careat Christianâ sepulturâ: & si sepultus sit, exhumetur. Idem statuit Innocentius III in Concilio Later. ut habetur ibid. cap. *Monachi.* S. Gregorius exemplo Ananiæ increpat Venantium, qui ex Monacho factus erat Patricius, & Cancellarius Italiæ; *Ananias*, inquit, *pecunias Deo voverat, quas post, diabolica victus persuasione, subtraxit: sed qua morte mulctatus est; scis. Si ergo ille mortis periculo dignus fuit, qui eos quos dederat nummos, abstulit, considera, quanto periculo in Divino judicio dignus eris, qui non nummos, sed temetipsum Deo omnipotenti, cui te sub Monachali habitu devoveras, subtraxisti?*

Act. 5. 61.
Proprietarius sepulturâ Ecclesiasticâ privatur.
serm. 5.
S. Greg. lo. Epist. 33.

395. Ananias, nonnihil Divinæ providentiæ diffidens, aliquam pretii partem voluit reservare, ut sibi tempore necessitatis, fugæ, aut senectutis consuleret. Unde S. Hieronymus Ananiam & Sapphiram vocat. *Dispensatores timidos, ac metuentes famem, quam fides non timet.* Lemma. IMPROVIDUS, DUM NIMIUM PROVIDUS. Ut primùm enim homo circa temporalia nimium incipit esse solicitus, a Deo deseritur, simulque bonorum & temporalium & spiritualium jacturam miserrimam facit. *Ne cures tua*, inquit S. Chrysostomus, *sed ea Deo permitte; nam si satagis, tanquam homo satages; si verò demittas, Deus providebit. Ut igitur eorum magnam gerat providentiam, ipsi soli omnia committe. Si vero & ipse spiritualibus omissis ea tractaveris, non multam eorum ipse curam geret. Ut ergò & hæc tibi benè disponantur, & omni cura libereris, contemne sæcularia: sic enim & cum cœlis terram habebis, & futura consequeris bona.* Diserte jubet Apostolorum Princeps; *Omnem solicitudinem vestram projicientes in eum, quia ipsi est cura de vobis.* S. P. August. in illud Psalmi, *Dominus solicitus est mei*; ait. *Qui habuit tui curam antequam esses, quomodò non habebit curam, cùm jam hoc es, quod voluit ut esses? Jam enim fidelis es, jam ambulas in via justitiæ, &c. nusquam tibi deest, tu illi noli deesse, tu tibi noli deesse.*

S. Hieron. Epist. 8. ad Demet.
Solicitudo temporalis.
S. Chrysost. hom. 56. ad Popul.
1. Pet. 5. 7
S. August. in Ps. 39

396. Ananias, ob acceptum pretium mentitus, bona & temporalia & spiritualia miserrimè perdidit. Lemma. DUM FALLIT, FALLITUR. Vel, SIBI MENTITUR INIQUUS. Verbis è Psalte mutuatis; *Mentita est iniquitas sibi.* Ita nimirum fraus & mendacium in auctores suos recidunt. Unde in illud Psalmi commentatus S. P. Augustinus, ad Deum ait: *Hoc vindicas, quod homines in se perpetrant: quia etiam, cùm in te peccant, impiè faciunt in animas suas & mentitur iniquitas sibi: sive corrumpendo aut pervertendo naturam suam, quam tu fecisti & ordinâsti: vel immoderatè utendo concessis rebus, vel in non concessis flagrando.*

397. Ananias, divitiis plùs æquo inhians, miserrimam illarum jacturam passus est. Lemma. E QUÆSTU QUESTUS. Nihil enim aliud divitiæ pariunt, nisi mille sollicitudines, angustias, pericula corporis, & animæ interitum. S. P. Augustin. *Has divitias noli apellare, quæ vera non sunt: paupertate plenæ sunt, & semper obnoxiæ casibus; Illæ sunt veræ divitiæ, quas cum habuerimus, perdere non possumus.* Pulchre de contemnendis divitiis disserens idem Doctorum Princeps, ait: *Regnum cœlorum non divitum, sed pauperum est. Dicit namque pauperibus: Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Si est regnum cœlorum pauperum, restat, ut infernus sit divitum.*

398. Ananias ob retentum pretium exanimis cecidit, vitamque corporis & animæ amisit. Lemma. HOC PRETIUM PRETIO. Divitiæ enim sicuti sunt fomites & illecebræ omnium vitiorum, ita asseclis suis innumeras etiam in hac vita calamitates, ipsamque demum gehennam comparant. Gravissimè divitibus Servator; *Facilius est*, inquit, *camelum transire per foramen acûs, quàm divitem intrare in regnum cœlorum.* In rem præsentem S. Bernardus. *Divitiarum amor insatiabilis longiore amplius desiderio torquet animum, quàm refrigeret usu suo; utpote quarum acquisitio laboris, possessio verò timoris, amissio plena doloris invenitur.* Et rursus. *Filii Adam genus avarum, quid vobis cum terrenis divitiis, quæ nec veræ, nec vestræ sunt? aurum & argentum verè est terra rubea & alba, quam solus error hominum facit, aut magis reputat pretiosum. Denique si vestra sunt tollite ea vobiscum.* Id quod etiam perspectum habuere Ethnici, Senecâ asserente. *Nemo alius est Deo dignus, nisi qui opes contempsit, & ideò olim Flamini Diali non modo tangere hederam criminosum erat, verum etiam nominare.*

399. Repentina Ananiæ mors totam fidelium Ecclesiam perculit, & ad saniora retraxit. Sacræ Paginæ verba sunt; *Factus est timor magnus in universa Ecclesia, & in omnes, qui audierunt hæc.* Lemma. UNIUS POENA, MULTORUM SALUS. Idipsum Principes ac Judices observent, ut peccatorum supplicio multos emendent, & à vitiis absterreant. Seneca in sceleribus vindicandis tria vult observari; *Aut ut enim, quem punit, emendet: aut ut pœna ejus cæteros meliores reddat; aut ut sublatis malis securiores cæteri vivant.* Sanctus Hieronymus refert, in quodam Nitriæ Monasterio fuisse Monachum jam moriturum, qui aliquot solidos sibi retinuerat: quapropter placuisse Machario, Isidoro & aliis senioribus, ut cum mortuo pecuniæ infoderentur; clamantibus omnibus; *Pecunia tua tecum*

tecum sit in perditionem. Nec hoc, inquit, *crudeliter quispiam putet factum, tantus cunctos per totam Ægyptum invasit timor, ut unum solidum retinuisse sit criminis.*

ANNA Prophetissa.

Cap. CXLVIII.

400. ANna Prophetissa, *jejuniis & obsecrationibus serviens die ac nocte*, in omni virtutum genere nunquam non crescebat, donec tandem, annos nata centum & sex, de Christo senile ac maturum testimonium perhibuerit, eumque, veluti Judæorum Regem, amplexata sit. Lemma. EO SANIOR, QUO SENIOR. Hinc discas, cum annis crescere prudentiam. Nam, ut benè ait S. Hieronymus, *Omnes penè virtutes corporis mutantur in senibus, & crescente solâ sapientiâ, decrescunt cætera.* Et Jobus: *In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia.* Unde ut firmiora & maturiora essent Simeoni & Annæ testimonia, illos nonnisi senes ac grandævos elegit. Euripides.

O fili non omnia mala senectuti
Insunt Eteocles; sed experientia
Habet aliquid sapientiùs dicere, quàm juvenes.

Bionis dictum erat; *Fortitudine, quum sumus juvenes, utimur: at quum senescere incipimus, prudentiâ valemus.* Ita Laërtius. De Anna Prophetissâ non minùs prolixè ac concinnè canit sapientissimus meus D. Picinellus.

Nulla militia Dei ætas inepta,
In quâ annorum numero
Non prosternitur virtus, sed confirmatur.
Eò sanior, quò senior.
Anna invalida corpore, spiritu valida,
Avitam Aseris nobilitatem
Virtute vel implet, vel auget, &c.

APOLLO.

Caput. CXLIX.

401. APollo id elogii in Actis Apostolorum retulit, quod fuerit non tantùm excultus scientiis, sed etiam pietate, ac Divino ardore succensus. *Vir eloquens, potens in scripturis, & fervens spiritu.* Unde geminâ hâc virtute instructus, plurimos ad Christi fidem convertit. *Contulit multum his, qui crediderant, vehementer enim Judæos revincebat publicè, ostendens per Scripturas esse Jesum Christum.* Lemma. VIRTUTE ET SCIENTIA. Geminâ enim hâc cardine totum vitæ Apostolicæ negotium vertitur; alterutrâ namque deficiente, actum ages, quidquid in propria vel aliena salute promovenda egeris. S. Bernardus in illud Psalmi. *Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me:* ait. *Hæc sunt, quæ Pastori conveniunt. Bonitas attrahit; disciplina corripit: scientia poscit. Bonitas amabilem, disciplina imitabilem, scientia doctlem reddit.* Sciscitatus est nonnemo Jordanum, Generalem Magistrum Prædicatorum, quænam esset regula suorum? Respondit illi: Regula Prædicatorum est, *honestè vivere, discere, & docere*, quæ tria in votis erant Davidi, cùm diceret: *bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me.* Ita Antonius Senensis in Chronico Ordinis Anno 1585.

402. Apollo, *vir eloquens, potens in scripturis, & edoctus viam Domini*, tanto flagrabat discendi ardore, ut etiam à Priscillâ & Aquilâ, & duabus mulieribus, se erudiri permiserit: *Priscilla & Aquila assumpserunt eum, & diligentiùs exposuerunt ei viam Domini.* Lemma. DUM VIXERO, DISCAM. Quantò enim homo fuerit doctior, tantò majore addiscendi ardore flagrat. Cicero in Catone Majore laudat hanc sententiam.

(Act. 18. 2 — Discendū semper. — Cic. in Cat. M.)

Quotidie addiscens plurima, fio senex.

De Solone refert Valerius Maximus, quod jamjam moriturus, *quum assidentibus amicis, & quadam de re sermonem inter se conferentibus, satis jam pressum caput erexit. Interrogatusque, quapropter id fecisset, respondit; Ut, cùm istud, quidquid est, de quo jam disputatis, percepero, moriar.* Audi de se ipso differentem Magnum Politicæ ac moralis Philosophiæ Magistrum Senecam: *Philosophum audio, & quidem quintum jam diem habeo ex quo in scholam eo, & ab octavâ disputantem audio. Bonâ inquis, ætate, quid ni bonâ? Benè mecum agitur, si hoc unum senectutem meam dedecet. Omnis ætatis homines hæc schola admittit: in hac senescamus, hanc ut juvenes sequamur. In theatrum senex ibo, & in circùm deferar. Ad Philosophum ire erubescam? Tamdiu discendum est, quamdiu nescias, &, si proverbio credas quamdiu vivas, &c.*

(Val. Max. l. 8. c. 7. — Sen. Ep. 76.)

403. Apollo, vir in omni scientiarum genere instructissimus, non erubuit, à duabus fœminis, Priscillâ & Aquilâ erudiri. Lemma, GRATUM EST, ET AB INFERIORE DOCERI. Quisquis enimverò doctus est, non erubescit, etiam ab infimis aliquid discere; probè memor, Deum non rarò plurima *abscondere à sapientibus & prudentibus, & revelare ea parvulis.* S. Gregorius Nazianzenus mirificè commendat patrem suum, virum expertissimum, quod se ab uxore in virtute & pietate instrui permiserit: *Viro suo*, inquit, *in Divinis, & ad pietatem, ac optima quæque exhibenda tam opere, quàm sermone ductricem rectricem, ac propemodum doctricem se exhibuit, quod est admiratione dignum; sed plùs admirandum, quod vir tantus ab ea ultrò devinci voluerit.* De Socrate refert Plato, quod non erubuerit Magistras habere Diothimam & Aspaciam, fœminas Rhetoricæ peritissimas. Instar omnium esto Magnum Ecclesiæ Lumen S. P. Augustinus, qui de se ipso dixit: *Ego senex & Episcopus paratus sum ab omnibus corrigi & emendari: & illum amicum meum existimo, cujus linguæ beneficio ante diem extremi judicii anima mea maculas tergo.*

(Discendū à quovis. — Matth. 11. 25. — S. Greg. Naz. Orat. in fun. Patris. — Plato in Conviv. & in Menex. — S. August. Ap. Umb. in c. 11. Regul.)

CAIPHAS.

Caput. CL.

404. CAiphas, odio & livore adversus Christum plenus, pro tribunali sedet, eumque mortis reum iniquissimè pronuntiat. Lemma. LIVOR NIL JUDICAT ÆQUUM. Judex enim munere suo ex æquo fungi non potest, nisi ab odio, passione, ac sinistro affectu alienissimus. Lege Divinâ olim sancitum erat: *Non facies quod iniquum est, nec injustè judicabis, non consideres personam pauperis, nec honores vultum potentis. Justè judica proximo tuo. Justitia*, inquit, Sanctus Hieronymus, *patrem vel fratrem non novit, sed novit veritatem; personam non accipit, & Deum imitatur.* Et Sanctus Clemens Alexandrinus; *Eorum quæ à Moyse dicta sunt de Justitia, compendium fecit Pythagoras, dicens: Stateram non esse transcribendam! hoc est, non prætergrediendam esse æqualitatem, quæ versatur in distributionibus honoran-*

(Judex nullas passiones habeat. — Lev. 19. 15. — S. Hier. in Reg. Mon. — S. Clem. Al. 5. Stromat.)

norardo justitiam. Eam ob rem Areopagitæ, Judices æquissimi, obscuram noctem ad judicia ferenda elegerunt, *ut procul ab omni affectu, tantummodò facta cognoscerent, personas non viderent. Ita Alexander ab Alexandro.*

Alex. ab Alex. l. 3. cap. 5.

405. Caiphas constitutus à Deo Pontifex, tametsi hominum esset flagitiosissimus, ac Christo infensissimus, non potuit tamen non in concilio, etiam præter opinionem suam, verum pronuntiare, Spiritu S. ipsius linguam dirigente. Juvat in rem præsentem S. Scripturæ verba recensere. *Unus autem ex ipsis Caiphas nomine, cùm esset Pontifex anni illius, dixit; Vos nescitis quidquam; nec cogitatis, quia expedit nobis, ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autem à semetipso non dixit: sed cùm esset Pontifex anni illius, prophetavit, quòd Jesus erat moriturus pro gente.* Lemma. ET INIQUUS PRÆDICAT ÆQUUM. Hinc discat Christianus, quantam curam Ecclesiæ suæ habeat Deus: quàmque studiosè assistat illius capiti, Pontifici Maximo, ne à fide & veritate aberret. Inde etiam discant subditi suis obedire Superioribus, *non tantùm bonis & modestis*, ut loquitur Apostolorum Princeps, *sed etiam dyscolis.* Cùm enim à Deo in legibus sanciendis dirigantur, vix unquam, & quantumvis mali, malum aliquod præcipient. Disertè jubet Christus; *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi, omnia ergò, quæcunque dixerint vobis, facite, secundùm opera verò eorum nolite facere.* In hunc locum egregiè S. P. Augustinus: *Audiuntur utiliter, qui etiam utiliter non agunt: sua enim quærere student, sed sua docere non audent; de loco scilicet superiore sedis Ecclesiasticæ, quem sana doctrina constituit. Illa ergò cathedra, non eorum, sed Moysi, cogebat eos bona dicere, etiam non bona facientes. Agebant ergo sua in vita sua, docere autem sua, cathedra illos non permittebat aliena.*

Joan. 11. 50. — Papæ infallibilitas. Obedientia. — 1. Petr. 2. 18. — Matth. 23. 3. — S. Aug. l. 4. de Doct. Christ. cap. 27.

CORNELIUS Centurio.

Cap. CLI.

406. Cornelius Centurio perfectè subesse præesse ex æquo doctus erat, subesse quidem, quando non tantùm sese hominem sub potestate constitutum, fassus est, sed etiam ad Christi pedes submississimè se abjecit, ejusque præsentiâ indignum se judicavit: præesse verò; quando dixit, *Habeo sub me milites, & dico huic, vade, & vadit: & alii veni, & venit: & servo meo, fac hoc, & facit.* Unde lemma. BENE PRÆEST, QUI BENE SUBEST. Nunquã enim habebit promptos ad obediendum subditos, qui benè obedire, ac sub aliorum imperio se continere non didicerit. Appositè in rem præsentem Sanctus Bernardus: *Ut securè præesse possitis, subesse, & vos, si cui debitis, non dedignemini: dedignatio quippe subjectionis, prælationis reddit indignum: videant in vobis subditi, quod perhibeant.* Idque postea probat exemplo Centurionis; *Dicturus quippe: habeo sub me milites; præmisit, homo sum sub potestate. Præmissa siquidem est humilitas, ne altitudo præcipitet. Quia non confusus est de subjectione, jure ex prælatione meruit honorari. Non erubuit super se potestatem, & ideò dignus, qui haberet & sub se milites. Dedit prius honorem Præpositis, ut jam à subditis justè reciperet.*

Matth. 8. 9. — Superior. — S. Bernard. Epist. 42.

407. Centurio, ægroto suo militi sanitatem recuperaturus, Thaumaturgum accedit Christum: cum lemmate, NON ALIUNDE SALUS. Hinc à gentili Centurione discas, ad quem in necessitatibus confugiendum sit. Audi S. P. Augustinum; *Sunt quædam refugia ubi non est virtus, quò quisque cùm fugerit, magis infirmatur, quàm confirmetur. Confugis v. g. ad aliquem in sæculo magnum, ut facias tibi potentem amicum, refugium tibi videtur. Tanta tamen hujus sæculi incerta sunt, & ita potentum ruinæ quotidie crebrescunt, ut, cùm ad tale refugium confugeris, plus tibi timere incipias.* Unde alibi concludit; *Unicuique hominum in quocunque statu rerum in hac vita egerit, non sit refugium nisi Deus, nec ullum gaudium, nisi in promissis ejus.* Præclarè nimirum, eodem Augustino teste, ratiocinatus est Centurio; *Si ego, homo sub potestate, jubendi habeo potestatem, quid tu non possis, cui omnes serviunt potestates?*

408. Centurio, tanto amore ac solicititudine erga servum suum ferabatur, ut ad Christi pedes illius causâ prosterni, & sanitatem ægro impetrare non abhorruerit. Lemma. SERVI PROSTERNOR AMORE; Siracidis præceptio est; *Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua, quasi fratrem sic eum tracta.* Hinc constat, quantùm deceat, heros curam ac solicitudinem servorum habere. Sapienter Seneca; *Servi sunt? sed homines. Servi sunt? imò contubernales. Servi sunt? imò homines amici. Servi sunt? imo conservi, si cogitaveris tantundem in utrosque licere fortunæ.* Deinde subdit exempla servorum, qui benè ab heris habiti, *pro eis parati erant porrigere cervicem, & periculum imminens in caput suum convertere.* Quare falsum est, quod jactatur vulgo, *totidem esse hostes, quot servos* Nam, *non habemus illos hostes*, inquit, *sed facimus, inhumaniter eos habendo.*

409. Cornelius, firmissimâ servi sanandi fiduciâ ad Christi pedes prostratus, voti compos rediit. Lemma. NUNQUAM SPES CASSA RECEDIT. Ita nimirum, quantùm plena fide à Deo speras, tantùm obtinebis. Unde S. Bernardus illud Dei ad Josue promissum. *Omnem locum, quem calcaverit vestigium pedis tui, vester erit*, ait, *Sperate in Deo omnis congregatio populi: quemcunque enim locum calcaverit pes vester, vester erit: pes vester utique spes vestra est, & quantumcunque illa processerit, obtinebit, si tamen in Deum tota figatur, ut firma sit, & non titubet.* Idipsum de fide asserit Magnus Augustinus; Mulier enim sanguinis profluvio laborans. *Fide tetigit, & sanitas subsecuta est, quam præsumpsit.*

DIONYSIUS Areopagita.

CAPUT CLII.

410. Moriente Christo, *tenebræ factæ sunt super universum terram.* Has conspicatus Dionysius Areopagita, fertur exclamasse: *Aut Deus naturæ patitur, aut mundi machina dissolvetur.* Unde postea prædicante Athenis Paulo & asserente, Deum, in cujus morte obscuratus sit sole, esse Christum; ad fidem conversus est. Lemma; E TENEBRIS LUMEN. Idipsum hodie etiamnum multis usuvenit, qui allucente felicitatis luce, oculos ad Deum nunquam attullunt, sed talparum more, & cæci inter terrena vitia oberrant: at calamitatum umbris pressi, saniora cogitare, omnique conatu sanctam Dei ac virtutum lucem perquirunt. Exemplo suo id milliès comprobârunt Hebræi; de quibus canit Psaltes:

Cum

Cùm occideret eos, quærebant eum & revertebantur, & diluculo veniebant ad eum. Verissimè Seneca: *Magis Deos miseri, quàm beati colunt: Frangitur calamitosis animus, & ipsa se infelicitas damnat. Diligentius Dii coluntur irati.* Cato in senatu Romano pro Rhodiensibus dixit: *Adversæ res homines domant, & docent, quid opus sit facto.* Ita Aulus Gellius.

411. S. Dionysius Areopagita, testis oculatus, affirmat, tenebras in Christi morte è Solis eclypsi fuisse ortas. Unde visâ prodigosâ hâc lunæ inter terram & solem interpositione, ad Dei cognitionem pervenit. Lemma. E SIDERE NUMEN. Ita quoties cœlum, ac miram siderum revolutionem intuemur, in agnitionem Dei haud obscuram deducimur. Opportunè Cicero: *Quis est tam vecors, qui cùm suspexerit in cœlum, Deos esse non sentiat?* Et Orpheus; *Mundi machina est musica & admirabilis consonantia, prædicans, & laudans Deum.* His sanctior Apost. ait: *Invisibilia mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.* S. Bern. *Tanta hæc formarum varietas, atque numerositas specierum in rebus conditis, quid nisi radii sunt deitatis? monstrantes quidem, quod verè sit à quo sunt, non tamen definientes quid sit: ita quod de ipso sit, vides; sed non ipsum. Cùm autem de eo, quem non vides cætera vides, scis indubitanter existere, quem oportet inquirere.*

412. Cùm universus orbis, moriente Christo, densis involveretur tenebris; Dionysius, judex in Areopagitarum senatu primarius ac famosissimus, censuit, non aliunde, nisi à moriente Deo, prodigiosam illam mundi metamorphosin oriri potuisse: unde, referente Michaële Syngelio, hæ ipsius voces erant: *Deus ignotus in carne patitur, ideoque universum hisce tenebris obscuratur & concutitur.* Unde lemma? NOCTU PRONUNTIAT ÆQUUM. Nam Alexander ab Alexandro refert, Areopagitas, judices æquissimos, nonnisi obscura nocte judicia sua ferre solitos fuisse. Porrò hodie etiamnum experimur, nos nunquam meliùs sanctiùsque de Deo sentire, quàm si intra calimitatum umbras jaceamus sepulti. Unde ad Deum conversus Magnus Augustinus, ait: *Imples tribulationibus omnia, ut in tribulationibus positi, omnes recurrant ad te; ne delitiis & securitate perversa seducantur.* Idipsum apud Senecam fassus est Agamemnon.

In vota miseros ultimus agit timor.

Et Horatius.

---- Me tabula sacer
Votiva paries indicat vivida
Suspendisse potenti
Vestimenta Maris Deo.

ELYMAS Magus.

Caput CLIII.

413. ELymas Magus Divinas Apostolorum doctrinas animo prorsus cæco subvertere & aspernari solitus, tandem, imprecante Paulo, oculis corporeis excæcatus est. Lemma: LUMEN PERDO, DUM RESPUO NUMEN. Nempe quisquis inspirationum Divinarum lumen contemnere, eique obluctari audet, is paulò post penitùs exoculatus, inter cymmerias inferorum umbras oberrare cogetur. S. P. Augustinus. *Qui se avertit à lumine vero, id est, Deo jam cæcus efficitur: nondum sentit pœnam, sed jam habet.*

414. Elymas magus, ob nequitiam suam oculis ab Apostolo privatus, ad mentem redit, ac Christum agnovit. Lemma, VIDEO DUM LUMINA PERDO. Ita enim Optimus Deus solet, ut corporali aliqua calamitate afflicti, salutem nostram, honoremque Divinum tantò studiosiùs prosequamur. In rem præsentem S. Joannes Chrysostomus: *Erat hæc manus Dei medica; quia dirigebatur, non ad ultionem, sed ad sanationem Elymæ, ut oculorum excæcatione percussus aperiret oculos mentis, Christumque per fidem agnosceret.* Didymus, S. Hieronymi præceptor, fuit cæcus, sed in explicatione S. Scripturæ oculatissimus. Unde S. Hieron. eum vocat suum videntem, & S. Antonius visitans & consolans Didymum, ob cæcitatem mœstum: *Nihil te, inquit, offendat, ô Didyme, quod carnalibus oculis fueris orbatus. Desunt enim oculi illi, quos mures, & muscæ, & lacertæ habent: sed lætare, quia habes oculos, quos Angeli habent, è quibus Deus videtur, per quos tibi magnum scientiæ lumen accenditur.* Ita Ruffinus. Calamitas. S.Chrys. in hunc loc. Ruffin. l. 11. histor. Eccl. cap. 7.

HÆMORRHOISSA.

Caput. CLIV.

415. HÆmorrhoissa, infimam Christi vestem tangens, sanitatem consequitur. Lemma. ET SUUS EXUVIIS VIGOR EST. Nam, ut in rem præsentem ait S. Hilarius: *Sicut author naturæ dat magneti vim attrahendi ferrum, ita Christus dabat vesti suæ vim sanandi ex fide tangentem.* Clarum hoc argumentum est, ad vim, cultumque SS. Reliquiarum comprobandum. Causas quatuor affert S. Ambrosius, quæ illarum venerationem persuadent; *Honoro, inquit, in carne martyris exceptas pro Christi nomine cicatrices. Honoro viventis memoriam perennitate virtutis. Honoro per confessionem Domini sacratos cineres. Honoro in cineribus semina æternitatis.* Et S. P. Augustinus. *Non sunt contemnenda corpora justorum, quibus tanquam organis & vasis, ad omnia opera bona sanctus usus est Spiritus.* Inter cætera eruditissimè in Elogiis suis canit Perillustris ac Reverendissimus D. Philippus Picinellus. SS. Reliquiæ. S Hilar. in Marc. 5. S. Ambr. serm. de SS. Nazar. & Celso. S.August.

Ut fimbriam tenuit, sanitatem expressit;
& Deitatis chrysmate
è capite defluente in oram;
quæ per dorsum venerat ad faciem,
per fimbriam vestis, salutis balsama carpsit.
Felix plane:
quæ manu vestimentum, fide tenuit Deum, &c.

HERODES.

Cap. CLV.

416. HErodes Agrippa, cùm, sublimi residens solio, regiisque ornamentis splendidè vestitus, honores Divinos ab acclamante populo acciperet, mox à vindice Angelo percussus. *Et consumptus à vermibus, expiravit.* Sic nimirum superbos dejicit, sideratque Deus. Unde Herodes, inter populi congratulationes & festivos plausus, superbo spectandus solio, epigraphen tenet; MOX VERMIBUS ESCA. Hæc nimirum Dei adversus superbos & ambitiosos est vindicta, ut tandem vermibus in escam çedant. Exemplo suo id experti fuêre Antiochus Epiphanes; Herodes Ascalonita, Hunnericus Rex Arrianus, persequens Orthodoxos Pherecydes, Pythagoræ præceptor, atheus, & omnis Numinis contemptor: & alii complures. Porrò omnes mundi honores, delitiæ, & voluptates paulò post hominem deserent, & vermibus in escam objicient. Probè id edoctus Jobus, ait: *Putredini dixi, pater meus es, mater mea; & soror mea vermibus.* Huic vanitati illachrymans Magnus Augustinus, ait. *Quid ergò prosunt divitiæ, quid epulæ, quid delitiæ? Non liberabunt à morte, non defendent, non eripient à fœtore. Qui* Act. 12.23. Ambitiosus. Voluptates mundi. Job.17.14. S.Aug apud Cordes. rum in hunc loc.

quondam sedebat in throno gloriosus, modò latet despectus post mortem in tumulo. Qui stabat ornatus in aula, modo jacet immundus in tumba. Qui vescebatur delitiis in cœnaculo, modo consumitur vermibus in sepulchro.

Ambitio.

417. Herodes Ascalonita, audito Christi infantis natali, mox timore concuti, turbari, & pendentes ab uberibus maternis parvulos ad quatuordecim millia, crudeli ferro perimere cæpit. Lemma: MULTA TIMET, QUI MULTA AMBIT. Verissimè dixit Seneca. *Ambitio timida res est, vana, ventosa, nullum habet terminum, tam sollicita ne quemquam ante se videat quam ne se.* Nam ut ait S. Chrysostomus. *Inextinguibilis est ira quam regni zelus accendit. &c. ut fera vulnerata, quidquid oculis occurrit, tanquam auctorem vulneris dilaniat.* At frustra regnum terrenum sibi à cœlesti ac æterno Rege eripiendum timuit impius Herodes: nam, ut pulchrè ait S. Fulgentius *Rex iste non venit, reges pugnando superare, sed moriendo mirabiliter subjugare. Nec ideò natus ut tibi succedat, sed ut in eum mundus fideliter credat. Non capit Christum regia tua*, inquit S. Leo. *Nec mundi Dominus potestatis tuæ sceptri est contentus angustus, quem in Judæa regnare non vis ubique regnat, & felicius ipse regnares si ejus imperio subdereris.*

Senec. Epist. 28.
S. Chrys. in hunc loc.
S. Fulgen. serm. 1 de Epiph.
S. Leo ser. 4. de Epiph.

418. Herodes sceptro suo periculum ab infantibus formidavit. Unde clamari ad arma, expediri milites, ætati lactanti bellum indicere: ac quatuordecim millia parvulorum necari jubet. Lemma. TENEROS GRASSATUR IN ARTUS. Herodis nomine diabolum intelligere licet, qui tenellos adhuc in fide Christianos; uti & primas Dei inspirationes ac bonas cogitationes, priusquam roborentur ac crescant, opprimere studet; cum nullum regno suo majus exitium timeat, nisi quando illæ incrementum sortiuntur. S. Leo Papa de Herode disserens, ait. *Si parvulos interficiat, Jesum sibi videtur occidere; quod utique facere sine cessatione molitur, dum primordiis renatorum Spiritum sanctum eripere, & quandam teneræ fidei velut infantiam tentat extinguere.*

Dæmon.
Inspirationes rejectæ.
S. Leo ser. 2 de Epiph.

419. Herodes Antipas sapientissimum Jesum, veste alba indutum, fatui loco habuit, eique illusit Lemma, STULTA EST SAPIENTIA STULTO. E Salomonis sententia. *Stultorum plena sunt omnia:* eorum præsertim, qui innocentiam, simplicitatem, sapientiam, ac vitæ integritatem contemptui habent, & sanctiora quæque risu excipiunt. De sapientia ait Salomon: *Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt.* De innocentia verò Magnus Augustinus. *Male viventium multitudo benè viventes ita perturbat, ut, qui benè vivit, stultum se putet, quando attendit alios; maximè quia secundùm bona hujus sæculi inveniuntur multi felices nocentes, & inveniuntur multi infelices innocentes.*

Sapientiæ contemptor.
Prov. 1. 7.
S. August. serm. 23. ex medit.

420. Herodes Antipas, saltatricis amore insaniens, temerè jurat, & Joannem Baptistam occidit. Lemma. AMOR NIHIL MODERABILE SUADET. Verbis ex illo Ovidii versu desumptis.

Nox & amor, vinumque nihil moderabile suadent.

Amor muliebris.

Ea enim muliebris amoris est efficacitas, ut jura, auctoritatemque omnem evertere, & ad impiissima quævis hominem impellere valeat. De stulto illo Herodis facinore disserens S. Joannes Chrysostomus. *Regalem auctoritatem puellæ pedibus stultus subjecit, permisit regiam dignitatem conculcari, sub quâ se juramento constrixit, qui cupiditate cæca captus erat, invitus postea puellæ nutui obsecundavit.* Idipsum probè perspectum habuit Seneca, quando dixit: *alius libidini servit, alius avaritiæ, alius ambitioni, omnes timori. Dabo consularem aniculæ servientem, dabo ancillulæ divitem, ostendam nobilissimos juvenes mancipia pantominorum.* Providè ergò monet Salomon. *Cùm saltatrice ne assiduus sis, nec audias illam, ne fortè pereas in efficacia illius.*

S. Chrysost. Orat. 2 in Dec. S. Jo.
Seneca in Epist. 47.

J A I R U S.

Cap. CLVI.

421. JAirus, princeps Synagogæ, ut mortuæ suæ filiæ vitam impetraret, Christum accessit, & ad ejus pedes prostratus, sanitatem rogavit. Lemma, A VITA FLAGITO VITAM. Et benè quidem; ubi enim rectiùs filiæ suæ vitam quæsivisset Jairus, nisi ab illo, qui est *via, veritas & vita.* Porrò filiæ nomine animam tuam intelligas velim, cui per peccatum mortuæ, non aliundæ, nisi à Deo, vitam deprecari poteris. S. Hilarius. *Nec ducit Christus per erratica, quia est via; nec illudit per falsa; quia est veritas; nec in mortis horrore relinquit, quia est vita: si via, duce alio non indigetis: si veritas, non loquor falsa: si vita, etiam morientes ad me venietis.* Et S. Chrys. *Sum via, quia per me venietis: sum veritas, quia sine dubio hæc erunt, quæ dixi: sum vita, quia neque ipsa mors prohibere poterit, quò minùs ad me perveniatis.*

Joan. [...] Pœnitentia.
S. Hila[...] 7. ad [...]nit.
S. Chr[...] hom.

S. JOANNES BAPTISTA.

Cap. CLVII.

422. S. Joannes Baptista, peccandi occasionem declinaturus, ex hominum conversatione, etiamnum duodennis, in desertum se recepit. Unde Joanni adhuc parvulo, inter sylvas degenti epigraphen è Virgilio subjunges. VIAMQUE INSISTO DOMANDI, DUM FACILES ANIMI. Verba Poëtæ sunt.

Virg. Georg.

Tu quos ad studium, atque usum formabis agrestem,
Jam vitulos hortare, viamque insiste domandi,
Dum faciles animi juvenum, dum mobilis ætas.

Nam puerorum indoles ac animus, udæ argillæ aut ceræ instar, omnem formam recipit, adeò ut, sicuti ex eadem cera nunc Angelum, nunc dæmunculum fingis; ita puer, qui Poëta teste, est

Educ[...]

Cereus in vitium flecti,

Pers.

Modo sanctam, modò impiam induat formam, prout loci aut educantiũ ratio tulerit. Verissimè cecinit Poëta.

Udum ac molle lutum est, nunc, nunc properandus,
& acri
Fingendus sine fine rotâ.

An simiolus, ut ita dixerim, usque eò est simius, quemadmodum puer? Audi Aristotelem: *Innatum quippè à natura pueris est, imitari: eoque differunt à cæteris animantibus, tum quod aptissimi ad imitationem sunt, tum quod primas disciplinas imitando acquirunt, & unusquisque juxta imitationem gaudet.* Nec profani tantùm, sed & Sacri Doctores hoc argumentum pertractârunt. Ex his Basilius. *Animus adhuc tener est instar ceræ, qui impressas in se formas quascunque facilè recipit.*

Arist. Polit.
S. Ba[...] sub[...] ter[...]

423. S. Joannes Baptista, ut Herodis infanticidium effugeret, à matre Elisabetha etiamnum bimulus in desertum ductus est. Unde lemma. TENERIS NE CONCIDAT ANNIS. Parentes hoc Emblema concernit, ut liberos suos Herodis tyrannidi, vitiis inquam, ac Tartaro subducere, teneramque eorum ætatem sanctis præceptionibus imbuere omni studio satagant. Pulchrè S. Chrysostom. *Magnum habemus, pretiosumque depositum filios, ingenti illos servemus curâ, atque omnia faciamus, ne fur id nobis astutus auferat: exerceamus ad virtutem atque pietatem molles filiorum animos.* Unum addo, nec postremum rectæ educationis præceptum subjicio: pueros à teneris non molliter & muliebriter, sed fortiter & vi-

E[...]
S. C[...] Hom[...] ad [...]

& viriliter educandos. Aristotelis præceptio est. *Conducet statim à puero eos ad frigora assuefacere:* ob calorem enim nativum pueri, quibus.

—— Fervet circùm præcordia sanguis,

facilè frigus tolerant, Hinc Celtæ infantes natos ad flumina durabant. Thraces quoque gelido stagno immergebant: qui frigore necabantur, eos equidem inertes ac debiles, brevi extinguendos ducebant; qui ad illa supererant, robusti ac tolerantes laborum perdurabant. Sidonius.

Excipit hic natos glacies, & matris ab alvo
Artus infantum molles nix civica durat.

424. S. Joannes Baptista, adhuc bimulus, è periculosâ hominum consuetudine in eremum à matre ductus, epigraphen tenet, NE LEVI POSSET MACULARE VITAM CRIMINE LINGUÆ. Verbis ex hymno Ecclesiastico desumptis;

Antra deserti teneris sub annis,
Civium turmas fugiens, petisti,
Ne levi posses maculare vitam
Crimine linguæ.

Hinc discant parentes, omnem peccandi occasionem liberis subtrahendam esse. Certè è S. Ambrosii sententia, quisque filios diligat ut pupillam oculi sui, non minorem curam ac solertiam adhibendo, ut illos, quàm ut istam illæsos servet. *Pupillam,* inquit, *Deus nitidissimo naturæ vallo munire dignatus est, quia innocentia & integritas levi sorde aspersa violatur; & ideò perspiciendum, ne quis eam pulvis erroris oblinet, aut ulla vexet festuca peccati.* Tum subdit: *ad hunc etiam modum parentes custodire debent filios, & ab omni labe impudicitiæ pueros tueri; præsertim cùm teneriorem ætatem supergressi, adolescentiæ latiorem campum ingrediuntur.* Scitè Poëta:

Nil dictu fœdum, visuque hæc limina tangat;
Intra quæ puer est.

425. S. Joannes Baptista, in deserto victitans epigraphen tenet; AMAT NEMUS, ET FUGIT URBES. Verbis ex Horatio desumptis.

Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit urbes.

Quisquis ergo genuinæ pietati ac contemplationi Divinæ vacare cupis, is è mundi turbis profugus secessum amat, & in solitudinem se recipit. S. Gregor. Nazianzenus, cum S. Basilio in solitudinem secedens, illius delitias & fructus ita describit: *Nihil mihi tam optandum cuiquam videbatur, quàm ut occlusis sensibus atque extra carnem mundumque positis, in se ipsum collectus, nec nisi quantùm necessitas exigit, quidquam humanarum rerum attingens, atque secum ipse, & cum Deo colloquens, superiorem iis rebus, quæ in aspectum cadunt, vitam agit, Divinasque species purus semper, nec terrenis ullis & errantibus formis admixtas in se ipso circumfert, Deique ac rerum Divinarum purum omnino, speculum est, indiesque efficitur, ac lucem per lucem assumit, clariorem videlicet per obscuriorem jamque futuri ævi bonum spe percipit, & cum Angelis versatur, ac licet adhuc in terris sit, terram deserit atque à spiritu sursum collocatur.* Ad desertum invitans Romanus Sapiens, ait: *Quid tibi vitandum præcipuè; existimem quæris? turbam. Ego certè confiteor imbecillitatem meam, nunquam mores, quos extuli refero, aliquid ex eo, quod composui, turbatur, &c.* Coronidem jungens Spiritus Sanctus, de anima pia ait: *Ducam eam in solitudinem, & ibi loquar ad cor ejus.*

426. S. Joannes Baptista, pœnitentiam & vitam austeram in deserto egit, ut illam exemplo potiùs, quàm verbo docturus, congruus fieret pœnitentiæ præco. Lemma; PRIMUSQUE GRADUS IN PULVERE PONAM. Verbis è Lucano desumptis ubi Catonem suos exercitus in hæc verba exhortantem introducit,

———— Primus arenas
Ingrediar, primusque gradus in pulvere ponam.
Me calor æthereus feriat, mihi plena veneno
Occurrat serpens fatoque pericula vestra
Prætentate meo, &c.

Auctor operis imperfecti super illud Matthæi. *Sic luceat lux vestra coram hominibus,* ait. *Multò melius est facere & non docere, quam docere & non facere. Quoniam qui facit, etsi tacuerit, aliquos corrigit suo exemplo; qui autem dicit & non facit, non solùm neminem corrigit, sed adhuc multos scandalizat.* Et Vellejus Paterculus. *Facere rectè cives suos princeps optimus faciendo docet, cumque sit imperio maximus, exemplo major est.* Exemplo docere. Auth. Op. Imp. ho 10. in Matth. 5. 13

427. S. Joannes in deserto degens, pœnitentiam prædicat, hominumque plurimos convertit. Lemma: DESERTUM FACIT ESSE DISERTUM. Nempe quisquis in virum Apostolicum ac prædicatorem evadere cupit, prius ab hominum tumultu secedat, & orationi, ac meditationi in secreto studeat necesse est; ut haustam inde Spiritus Sancti vim postea in auditores effundere queat. Et verò non Christiani tantùm, sed & Ethnici, sive scientiæ, sive virtutis, aut quietis captandæ causâ, solitudinem ambierunt. Quis Tullii Tusculanum ignorat? *Abdimus nos,* inquit, *quantùm licet, & sæpe soli sumus.* Post Oratorem Philosophus Romanus: *In hoc,* inquit, *me recondidi, & fores clausi, ut prodesse pluribus possim.* Etenim ut solitudinis lumen ac columen Basilius ait. *Solitaria vita cœlestis doctrinæ schola est, & Divinarum artium disciplina: illic namque Deus est, totum quod discitur.* Nec aliter S. Bernardus. *Cella terra sancta & locus sanctus est, in quâ Dominus & servus ejus colloquuntur, sicut vir ad amicum suum. In qua crebrò fidelis anima verbo Dei conjungitur, sponsa sponso sociatur.* Quo motivo S. P. Augustinus. Nebridium suum ad pium secessum à tumultu rerum sæcularium invitat, dum præclarè illud pronuntiat. *Deificare in otio licere.* Solitudo. Cic. l. Off. Senec ep. 8. S. Basil. de laud vita solit. S. Bern. ep. ad frat. de mont. Dei de solit. S. August. Epist. 110

428. S. Joannes Baptista, cœlestibus delitiis, & animi quiete fruiturus, RELICTIS MOENIBUS, SYLVAS AMAT. Verbis è Seneca Tragœdo desumptis: Seneca in Hyppolit.

Non alia magis est libera, & vitio carens,
Quam quæ relictis mœnibus, sylvas amat.

Et certe ut Deum quis sibi loquentem, & intùs canentem audiat, solitudo quærenda est. Ubi enim existimas esse *factum verbum Domini ad Joannem?* nunquid in paterna domo? in aula Herodis? in foro? in frequentia populi? minimè gentium; sed *in deserto.* Unde concludit S. Ambrosius. *Bona igitur anima, quæ foris est: ut verbum intùs fit.* Ut adeò verissimè expertus clamat S. Pet. Damian. *Unum pro certo scio, ô vita benedicta! quia quisquis in amoris tui desiderio perseverare studuerit ipse quidem habitator est tuus, sed ejus habitator est Deus.* Et magnus ille Eremi cultor Hieron. *O eremus familiariùs Deo gaudens! quid agis? Heliodore) quamdiu te tectorum umbræ premunt? quamdiu famosarum urbium carcer includit? crede mihi, nescio quid plus lucis aspicio, libet sarcinâ corporis abjectâ ad purum ætheris evolare fulgorem.* Solitudo. Luc. 3. S. Ambr. de Isaac. c. 8. S. Pet. Dam. Ep. Opusc. 11. cap. 19. S. Hieron. Epist. ad Heliod.

429. Joannes Baptista *Vox clamantis* cognominatur, quod Christum non tantùm prænuntiaverit venturum, sed etiam demonstrârit natum, totique mundo pœnitentiam indixerit. Lemma; IMPLEVIT TERRAS VOCE, iisdem penè verbis, Silius Italicus, non ignobilis Poëta, M. Tullium à voce commendavit. S. Joannes Baptista vox.

Tullius æratas raptabat in agmine turbas,
Regia progenies: & Tullo sanguis ab alto,
Indole, prô! quantâ juvenis, quantumque daturus

Auso-

Ausoniæ populis, ventura in sæcula civem!
Ille super gangem super exauditus & Indos,
Implevit terras voce.

S. Rup. Abb.

Non absimili exornandi genere S. Rupertus Abbas omnes Joannis laudes in angustias syllabæ collegit, dum dixit: *Magnum est hoc præconium Joannis, quia vox est. Hoc est, quod dicere molitur Evangelista: quia sicut verbum cujusque nostrum clarâ, vel sonorâ voce indiget, ut melius audiatur; ita verbum Dei caro factum testificante Joanne indiguit.* S. Clemens Alexandrinus. *Ut eum utcunque exprimam*, inquit, *liceat dicere, vox est verbi.*

S. Clem. Alexand. in exhort. ad gent.

430. Joannes, testante Sacrâ Paginâ. *Habebat vestimentum de pilis camelorum.* Lemma. PELLIBUS IN MOREM CINCTUS. Verbis è Virgilio mutuatis, ubi innuit, gentilium sacerdotes sacrificaturos, fuisse ciliciis ac pellibus animaliũ cinctos.

Virgilius l. 8. Æneid. v. 2. 81.

Jamque sacerdotes priusque Potitius, ibant
Pellibus in morem cincti, flammasque ferebant.

Cilicium.

Illo enim vestimenti genere Joannes etiamnum in juventute carnem domabat, ne in luxuriem deflueret. S. Ægidius, unus è primis S. Francisci sociis rogatus, cur S. Joannes, qui nil peccaverat, tam austeram egisset vitam & pœnitentiam? Respondit: *Sicut carnes condiuntur sale, ne putrescant; ita corpus Baptistæ conditum fuit pœnitentiâ. Pœnitentia enim*, asserente S. Cypriano, *est corrosivum sal, desiccans recrudescentes carnis putredines.* Celebris est gnome Augusti Cæsaris apud Suetonium. *Vestitus insignis ac mollis, superbiæ vexillum est, nidusque luxuriæ.* Vis exempla; S. Ephræm vitam S. Abrahæ Eremitæ in hæc verba claudit: *In omnibus quinquaginta abstinentiæ suæ annis vestem cilicinam, quâ indutus fuerat, non mutavit.* S. Clara per 28. annos, licèt infirma, cilicium è setis porcinis gestavit, &c. Colophonem jungit Tertullianus. *Virtus duritiâ extruitur, mollitie verò destruitur.*

Annales Francisc.

S. Cypr. de Circumcis. Suetonius.

S. Ephr. in vita S. Abr.

Tertull. l. ad Martyr.

Jejunium

431. S. Joannes, acerrimus gulæ, luxuriæ, omniumque scelerum hostis, nonnisi locustis & melle sylvestri, cibis uti & vilissimis, ita & amaris vescebatur. Lemma. QUOVIS JEJUNUS AB HOSTE TRIUMPHAT. S. Hieronymus in illud Psalmi, *Genua mea infirmata sunt à jejunio, & caro mea immutata est propter oleum:* ait, *Tales diligit Deus milites, qui jejuniis vacent: quare? quia in jejunio victoria est, & in victoria triumphus.* S. P. Augustinus. *Nunc autem suavis est mihi necessitas, & adversus istam suavitatem pugno, ne capiar, & quotidianum bellum gero jejuniis: sæpiùs in servitutem redigens corpus meum, hoc me docuisti, ut, quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accederem.*

Psal. 108. S. Hier. in hunc loc. S. Aug. 10. Confess. c. 31.

Baptismus.

432. S. Joannes, Christum in Jordane baptizans, epigraphen tenet. HIS UNDIS ABLUIT UNDAS. Illo enim Christi baptismo fuêre sanctificatæ aquæ, quæ noxas nostras per sacrum baptisma eluerent, redderentque dignos gratiæ & amicitiæ Divinæ. S. Bernardus. *Acquievit Joannes & obedivit: baptizavit Agnus Dei, & aquas lavit; nos abluti sumus, non ille; quia nobis lavandis aquæ cognoscuntur ablutæ.* Et S. Gregorius Nazianzenus. *Joannes baptizat, & accedit Jesus, sanctificans quidem & ipsum, qui baptizat, præcipuè tamen ut & veterem hominem sepeliat in aquis.* Et mox. *Ascendit Jesus de aqua secum quoddammodo demersum educens, & elevans mundum.*

S. Bern. serm. 1. de S. Epiph.

S. Greg. Naz. Orat. in S. Luminaria.

Horat. l. 1. sat. 9. Vincula Martyrũ.

433. Joannes, ob castigatum Herodis incestum in vincula conjectus, epigraphen ex Horatio sustinet. ADDUNT VINCLA DECOREM. Complura in hoc mundo sunt vincula, qui infinitam homini gloriam conciliant: hanc enim nonnulli captivitatis vinculis, alii infirmitatis, tentationis, paupertatis, ac cujusvis adversitatis vinculis; complures religionis vinculis; quidam vinculis matrimonii ac mandatorum Dei præclarè sibi contexunt. De Petri vinculis audi Oratorem aureum; *Sic Petrus vinctus fuit, & ab Angelo solutus: hic si mihi quispiam dixisset, elige, utrum velis? vis esse Angelus Petrum solvens, an Petrus vinctus? Petrus utique esse maluissem: majus hoc vinculorum donum est, quàm solem sistere aut mundum movere, aut dominari dæmonibus, eosque expellere.* Ejusmodi præconia D. Augustinus congerit, ex quo hæc delibasse sufficiat. *Meritò per omnes Christi Ecclesias, auro pretiosius habetur ferrum illud pœnalium vinculorum, &c.* Et S. Cyprianus: *Non sunt vincula, sed ornamenta, quibus Sanctorum pedes non copulantur ad infamiam, sed clarificantur ad coronam.* De tentationum vinculis breviter S. Hieronymus; *Christi vincula voluntaria sunt, & vertuntur in amplexus.* De Religionis vinculis S. Thomas Aquinas: *Nomen religionis à religando sumptum est, ut Augustinus in lib. de vera relig. innuere videtur, &c. Et ideò omnis creatura, quodammodo à Deo distare incipiens, ad Deum debet religari, cui primò conjuncta fuerat. Et ideò Augustinus dicit: Religet nos Religio uni omnipotenti Deo.* Denique de matrimonii vinculis S. Ambrosius: *Quodam vir & mulier nexu inter se amatorio copulantur, & quibusdam invicem sibi habenis amoris adstricti sunt; bona igitur vincula nuptiarum, sed tamen vincula, etsi vincula, tamen vincula charitatis.*

S. Chry. hom. ... Ep. Ep. 3.

S. Aug. 29 de ...

S. Cyp. ad N... Tent. Hiero. Ep. ... Relig. D. T... puscu... tra im... Relig. Matri... nium

S. Am... 3. de ...

434. Joannes Herodi perquàm familiaris & quasi domesticus, summâ apud Regem ac Dynastas veneratione pollebat. At vir tantus, Regi ac aulicis percharus, ubi incestuosas Regi nuptias objecit, ac testimonium perhibuit veritati, mox summam incurrens inimicitiam, in carcerem conjectus est. Lemma è D. Paulo desumptum: INIMICUS FACTUS SUM VERUM DICENS. Quantos viros hâc in parte sectatores habuit Joannes, qui Regum, principumque gratiis ob veritatis patrocinium exciderunt! Nempe *Veritas odium parit.* S. Hieronymus. *Hæc est conditio veritatis, ut eam semper inimicitiæ consequantur, sicut per adulationem permittosam amicitiæ conquiruntur: libenter enim, quod delectat, auditur: & offendit omne, quod nolumus.* Meus Concanonicus S. Ivo, Carnotensis Episcopus, quod Philippum Galliæ Regem ob illegitimas nuptias voce & calamo correxerit, *bonorum omnium rapinam & jacturam passus est usque ad penuriam panis, & in carcerem conjectus est.*

Gal. ... Veri... odiu... parit. S. Hi... in G...

Offic... Reg. 20.

435. S. Joannes Baptista, ob veritatis patrocinium capite plexus, epigraphen tenet. VITAM QUAM VERUM PERDERE PRÆSTAT. Siracidis ore præcipit Deus. *Non confundaris pro anima tuâ dicere verum;* id est, interprete Jansenio, *potius mori, quàm tacere veritatem eligas.* Pulchrè S. P. Augustinus. *Incomparabiliter pulchrior est veritas Christianorum, quàm Helena Græcorum: pro istâ enim fortius Martyres nostri adversus hanc Sodomam, quàm pro illâ illi heroes adversus Trojam dimicârunt.* Michaël de Palatio refert, Monachum quendam, martyrii desiderio vehementer incensum, in Turciam abiisse: qui cùm in aulam Soldani imperterritus sese penetrâsset, quorsum venisset rogatus? intrepidè respondit: *Ut mortem inveniam, tibi veritatem prædicando.* Ad quem peracutè Soldanus: *Ito ad Principes tuos, prædica illis veritatem, & mortem, quam apud me quæris, apud illos citò invenies.*

Veri...

Eccl. ... S. A... Epist...

Pal... Da... 4...

S. JOAN-

S. JOANNES APOST.

Cap. CLVIII.

436. CHriſtus Joannem Apoſtolum, in ſinu ſuo recumbentem, amplectitur; cum lemmate ex Ovidio deſumpto. NEC TE MIHI CHARIOR ULLUS. Joannes enim ille erat *diſcipulus, quem diligebat Jeſus.* Id explicans S. P. Auguſtin. ait, *Tacito nomine diſcernitur Joannes à cæteris, non quod ſolum eum; ſed quod plus cæteris diligeret Dominus eum.* Cæterùm à Deo diligi, ac Deo in amoribus eſſe, ſummum eſt hominis bonum, felicitas ſumma, & quædam beatitudo adhuc in terris; quod Guerricus Igniacenſis Abbas, ſcitè obſervavit. *Dilectum Domini fuiſſe, paucis comprehendit ſummam perfectionis, plenitudinem gratiæ & virtutis: ſimulque beatitudinem vitæ perennis.* Uti contra, à Deo odio haberi, paucis comprehendit ſummam omnium malorum, ſpoliationem gratiæ & virtutis; ſimulque damnationem ſempiternam.

437. Joannes, ſuper pectus Domini recumbens, epigraphen tenet, HINC ARCANA FLUUNT. Nam in Chriſti corde omnes ſapientiæ theſauri, veluti in gazophylacio, aſſervabantur, ex quo proinde Joannes cœleſtis contemplationis, apocalypſeos, ac reconditæ ſapientiæ fluenta hauſit, quæ & Moſis, & Pauli, & omnium, qui Deo conjunctiſſimi fuêre, divinarum rerum ſcientiam longè exceſſerunt. S. Hieronymus. *Joannes recubuit in pectore ejus, ut hauriret fluenta ſapientiæ, ut poſſet dicere: In principio erat verbum, &c. Quia enim in pectore Chriſti ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi, meritò ſuper pectus ejus recumbit, quem majore cæteris ſapientiâ, & ſcientiæ ſingularis munere donat.* Cæterùm quiſquis arcanis cæleſtibus à Chriſto imbui cupis, ejus pectori appropinques, ac per amorem intimè illi conjungaris, neceſſe eſt. Docet id diſertè S. Bernardus. *Certum ſignum tibi ſit, quæcunque es anima, quod dilectum tuum minùs diligis, vel ab eo minùs diligeris, ſi in ſummorum deſiderio ad ſuperna non raperis, & ad theoricos & anagogicos illos conatus mentis alienatione non tranſis. Vis nôſſe, quia ſublimitas Divinarum revelationum ſit manifeſtum divinæ dilectionis indicium? Jam non dicam,* inquit, *vos ſervos, ſed amicos, quia omnia, quæ audivi à patre meo, nota feci vobis. Satage ergo, Deum tuum intimè & ſummè diligere, & omni hora in divinæ contemplationis gaudium, ſummo cum deſiderio anhelare. Collige te ipſam, ad te ipſam, & in ſolo Divinitatis deſiderio requieſce.*

438. Joannes, cæteris Apoſtolis fugâ dilapſis, unus inter Judæorum catervas, inter ſatellitum ſecures, inter militum opprobria, ſanguinolenta Chriſti veſtigia eſt ſecutus, &, quod maximè amantis erat, moriente illo ad crucem ſtetit. Lemma: NEC ME VIS DIVIDET ULLA. Hæc nimirum genuinæ amicitiæ eſt indoles, ut amico nunquam magis, quàm inter calamitates adhæreſcat. Seneca. *In quid igitur amicum paro? ut habeam, pro quo mori poſſim; ut habeam, quem in exilium ſequar, cujus me morti opponam, & impendam.* Deprædicat Antiochenus Antiſtes inſignem Magni Baſilii in amicum charitatem; cùm enim hic in vincula conjectus eſſet, ei adfuit etiam cum pari, imò majori, vitæ ſcilicet diſcrimine. Aliis verò amicis ei objicientibus, quod vitæ, ſanguiniſque prodigus eſſet, reſpondit vultu placido: *Aliter amare non didici, niſi ut vitam meam in diſcrimen adducam, dum periclitantem amicum liberare opus eſt.* Certè & Joannes aliter amare non didicit; rapitur in vincula Jeſus, Joannis amor ſequitur & in vincula. Vocatur in prætorium, & Pontifici ſiſtitur, & cum magiſtro ſuo eodem diſcipulus pervadit, Ducitur in Golgothæum jugum, conſequitur & Joannes. Suſtollitur in crucem Jeſus, ſub umbra illius Joannes unà cum Virgine lamentatur; iſque ex omnibus unus, & Judæorum contumeliis ſe objicit, & carnificum immanitati, paratus etiam cum Magiſtro attolli.

439. Joannes Matri Virgini à crucifixo Filio commendatur verbis his ſuaviſſimis: *Mulier ecce filius tuus!* Lemma: HAC MATRE BEATUS. Nullibi enim tutius habetur aſylum, nec major felicitas, quàm ſub materno Deiparæ patrocinio. Cæterùm non de Joanne tantùm, ſed de quovis homine verba illa à Chriſto pronuntiata docet S. Bernardus. *O beata ergò fiducia!* exclamat, *ô tutum refugium! Mater Dei, eſt Mater noſtra! mater ejus; in quo ſolo ſperamus in quem ſolum timemus, eſt mater noſtra! Quam magnum, quàm admirabile eſt, quod video per te evenire nobis? quod videns gaudeo; quod gaudeo, dicere non audeo; ſi enim tu Domina es mater ejus, nonne & alii filii tui, ſunt fratres ejus? &c. Qua igitur certitudine debemus ſperare, quâ deſolatione poſſumus timere, quorum ſive ſalus, ſive damnatio, de boni fratris, & piæ matris pendet arbitrio? &c.*

Maria V. refugium.

S. Bern. ſer. 2. ſub ſignū magnum.

440. S. Joannes, cum Petro ad Chriſti defuncti ſepulchrum currens. *Præcucurrit citiùs Petro.* Lemma ex Ovidio deſumptum. PENNIS ADJUTUS AMORIS. Duo enim illi Apoſtoli, S. Gregorio aſſerente. *Præ cæteris cucurrerunt, quia præ cæteris amaverunt.* Unde etiam inter duos iſtos celeriùs cucurrit ille, qui altero plus amavit. Amor enim, quò fuerit intenſior, tantò magis ad amatum impellit. S. P. Auguſtinus: *Sicut amor immundus inflammat animam & ad terrena concupiſcenda, & peritura ſectanda vocat perituram, & in ima præcipitat, atque in profunda demergit: ſic amor ſanctus ad ſuperna elevat, & ad æterna inflammat, & ad ea, quæ non tranſeunt neque moriuntur, excitat animam, & de profundo inferni levat ad cœlum. Habet tamen omnis amor vim ſuam, nec poteſt vacare amor in anima amantis, neceſſe eſt, ut ducat, &c.*

Joa 20, 4. Ovid. 1. Metam.

Amor incitat.

S. Aug. in Pſalm. 121.

441. S. Joannes ferventi oleo ſupra ardentem rogum impoſitus, ignem extinxit, & innoxius permanſit. Lemma ex Ovidio: COMPESCUNT IGNIBUS IGNES. Sicuti enim minus lumen à majore extinguitur, ita amoris Divini flamma quâ S. Joannes exarſit, flammas ac incendia carnificum ſuffocavit. Nam, ut benè concludit S. Maximinus. *Ubi Chriſti ignis operatur, diaboli neceſſe eſt vincatur incendium; & ubi Dei ſpiritus fervet, frigida eſt flamma mortalium.* Prodigium conſimile tres pueri in fornace Babylonica experti ſunt, quibus flammæ fuêre inſtar venti roris flantis; ubi in rem noſtram perappoſitè Mediolanenſis Antiſtes: *Meritò Hebræi pueri in fornace ardenti non ſentiebant ignis incendia, quia charitatis eos flamma refrigerabat;* Pulchrè accinit Sedulius:

Ovid. 2. Metam.

Amor Dei.

S. Max hom. de S. Laurentio.

S. Amb l. de Iſaac, c. 8.

Sedul. l. 1. Paſch.

--- --- Medios traduntur in ignes,
Nil ardente rogo, tantoque ardore calentes
Cordis, imaginea vincunt incendia pœna.

JOSEPH Arimathæus.

Cap. CLIX.

442. JOſephus Arimathæus, *excepto* exanimi *Chriſti corpore, involvit illud in ſyndone munda,* lemma ex Tibullo deſumptum; HUNC PURA CUM VESTE SEQUAR. Ita quiſquis Chriſtum in pectoris ſui monumento recipere cupit, eum puritatis ac innocentiæ ſyndone involvat, neceſſe eſt. S. Hier. *Poſſumus juxta intelligentiam ſpiritualem &*

Matth. 27, 59.

Tibul. l. 1. Eleg. 10.

Innocentia.

S Hier. in hunc loc.

hoc

hoc ſentire, quod corpus Domini non auro, gemmis, & ſerico, ſed linteamine puro obvolvendum ſit, quamquam & hoc ſignificet, quod ille in ſindone munda involvit Jeſum, qui puramente eum ſuſceperit. Tibullus ſacrificia, nonniſi animo puro pertractanda, hoc diſticho innuit: *Tibull. l. 2. Eleg. 2.*

Casta placent ſuperis, pura cum veſte venite,
Et manibus puris ſumite fontis aquam.

Et Virgilius. *Virgilius in Æneid.*

--- puráque in veſte ſacerdos.

443. Joſeph, ob plurimas opes in ſacris litteris cognominatus *Dives*, à Pilato impetravit Corpus Jeſu, illudque in horti ſui monumento repoſuit. Unde Lemma; AT NUNC DITISSIMUS. Ditiſſimus enim haud dubiè eſt, qui ſummum ac infinitum bonum poſſidet. Unde de Joſeph ait Magnus Auguſtinus: *Obſecutus eſt ut ſepeliret, ſepelivit pauperem in quo divitias requirebat.* Et rurſus: *Intelligas te tamdiu eſſe pauperem, quamdiu non habes illum, qui facit te divitem.* Item: *Audite me, ô pauperes! quid non habetis, ſi Deum habetis? Audite me ô divites! quid habetis, ſi Deum non habetis?*

Divitiæ veræ Deus ſummum bonum. S. Aug l. 10 Homil. hom. 39. c. 4. S. Auguſt. Pſal 33. S. Aug. ſer. 115. de Div.

444. Exanime Chriſti corpus à Joſepho *in monumento novo* reponitur; cum Lemmate: NOVO VULT MARMORE CONDI. Ita nimirum nova omnia in hominibus deſiderat Deus, ut nullo alio loco, niſi novo, quieſcere voluerit. Pulchrè S. P. Auguſtinus: *Sicut in Mariæ Virginis utero nemo ante illum, nemo poſt illum conceptus eſt, ita in hoc monumento novo nemo ante illum, nemo poſt illum ſepultus eſt.* Unde etiam tantoperè monent ſacræ litteræ, ut corda noſtra, in quibus reponatur Chriſtus, novitatem induant, vetuſtate relictâ. *Renovamini ſpiritu mentis veſtræ, & induite novum hominem.* Rurſus S. P. Auguſtin. *Quid eſt homo novus? à vetuſtate innovatus, ad quam rem innovatus? ad deſideranda cœleſtia, ad concupiſcenda ſempiterna, ad patriam quæ ſurſum eſt, quæ hoſtem non timet, deſiderandam, ubi non perdimus amicum, non timemus inimicum; ubi vivimus cum bono affectu, ſine ullo defectu; ubi nemo naſcitur, quia nemo moritur, ubi nemo jam proficit, quia nemo deficit, ubi non eſuritur, & non ſititur, cujus ſatietas eſt immortalitas, & cibus veritas.* Idipſum etiam recepturos SS. Euchariſtiam monet Eccleſia in Hymno SS. Corporis Chriſti.

Nova omnia vult Deus. S. Auguſt ſerm. 33. de temp. Renovari. Epheſ 4. 23. S Aug tr. 30. in Joa.

Recedant vetera, nova ſint omnia,
Corda, voces, & opera.

JOSEPH Barnabas.

Cap. CLX.

445. JOſephus Barnabas, vir ditiſſimus, *agrum ſuum*, id eſt, interprete Alexandro Monacho, latifundium ampliſſimum, magnificis decoratum ædificiis, Chriſti causâ *vendidit, & attulit pretium, & poſuit ante pedes Apoſtolorum*; uti Acta Apoſtolorum teſtantur. Lemma: ABJECTO DITIOR AURO. Tantam enim bonorum communitas habet opulentiam ac felicitatem, ut, Magno Auguſtino teſte, præterquam quod ſinguli toto gaudeant Deo, omnes inſuper habeant divitias, quæ concorditer poſſidentur à multis. In rem præſentem meus S. Laurentius Juſtinianus: *Quid oro locupletius, quàm nihil habere, & omnia poſſidere? carere rebus ſuperfluis, & uti neceſſariis? Proprium ſpernere patrimonium, & Chriſti eſſe hæredem? monaſteriorum quippe redditus theſauri ſunt Salvatoris: ii profectò communes ſunt omnibus in commune viventibus. Non diſcernitur perſona divitis, non potentis ſtatui defertur; ſed prout cuique expedit, erogantur; quod eſt opus Divinum, commendatio gratiæ, charitatis officium, & naturæ exemplum.*

Alex Mon. in vita S. Barnabæ. Act. 4. 37. Paupertas. S. Laur. Juſt. l. de obed. c. 10.

JUDAS Iſcariotes.

Cap. CLXI.

446. S. P. Auguſtinus docet, Judam evangelizâſſe, expuliſſe dæmones, patrâſſe miracula, perinde ut fecêre cæteri Apoſtoli, imo, teſte S. Gregorio Nazianzeno, *doctrinâ ſua verbis multos genuit filios.* Ut adeò non tantùm fuerit ſanctus, ſed & alios ſanctificans. Unde lemma ex Ovidio deſumptum. COEPISTI MELIUS, QUAM DESINIS. Integrum ipſius diſtichon ita habet:

Cœpiſti melius, quàm deſinis, ultima primis
Cedunt, diſſimiles hic vir & ille puer.

Damnatus jacet Judas, quia cœptis optimis peſſimum ſubjunxit finem. Diſertè monuit Chriſtus: *Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit.* Socratis dictum erat: *Statua quidem in ſua baſi; virtutis autem ſtudioſus bono propoſito nixus, immobilis eſſe debet.* Seneca: *Plus operis eſt in eo, ut propoſita cuſtodias, quàm ut honeſta proponas.* Et rurſus; *Perſeverandum eſt, & aſſiduo ſtudio robur addendum, donec bona mens ſit, quod bona voluntas eſt.* Claudianus,

--- Plus eſt, ſervâſſe receptum,
Quàm quæſiſſe decus.

447. Tertullianus affirmat, totum Judæ interitum à pecuniis traxiſſe originem. Procurator enim à Chriſto conſtitutus, loculos habere & amare cœpit, indeque effectus eſt fur & proditor Chriſti. Lemma: ACQUIRIT PECUNIAM, PERDIT INNOCENTIAM. Ad verbum Magnus Auguſtinus. *Furari vis aliquid, credo, ut acquiras: Vide quò manum mittis, & unde tollis. Hâc vis acquirere, hâc perdes. Acquiris pecuniam, perdis innocentiam.* Vide hìc, ut occaſio faciat furem, quamque periculoſum ſit viris ſanctis & religioſis, tractare pecunias, præſertim omnibus communes: facilè enim quid ex eis, ſuggerente concupiſcentiâ, in ſuos vel ſuorum uſus convertunt. Unde rerum omnium communitatem tantopere apud Religioſos ætatis ſuæ præceptâ fuiſſe teſtatur S. Hieronymus. *Non licet dicere cuiquam: Tunicam & ſagum, textaque juncis ſtrata non habeo: Præfectus omnium ita univerſa partitur, ut nemo quid poſtulet, nemo non habeat. Si quis verè cœperit ægrotare, transfertur ad exedram latiorem, & tanto ſenum miniſterio refovetur, ut nec delicias urbium, nec matris quærat affectum.* Coronidem jungit Sol Hipponenſis: *Judas pro amore pecuniæ, & Apoſtolatûs gratiam perdidit, & laqueo vitam finivit.*

448. Judas, in ſanctiſſimo Apoſtolorum Collegio peſſimus, epigraphen tenet, ORBI NIHIL UNDIQUE SANCTUM. Diſce hìc, nullam eſſe ſocietatem tam ſanctam, quæ non habeat ſuam fæcem, ſuumque Judam. Audi differentem de Collegio ſuo Auguſtinum: *Quantumlibet vigilet diſciplina domûs meæ, homo ſum, & inter homines vivo; nec mihi arrogare audeo, ut domus mea melior ſit, quàm arca Noe, ubi tamen inter octo homines reprobus unus inventus eſt: Aut melior ſit, quàm domus Abrahæ, ubi dictum eſt, ejice ancillam, & filium ejus: aut melior ſit, quàm domus Iſaac, cui de duobus geminis dictum eſt, Jacob dilexi, Eſau autem odio habui: aut melior ſit, quàm cohabitatio ipſius Domini Chriſti, in quâ undecim boni perfidum & furem Judam toleraverunt. Aut melior ſit poſtremo, quàm cœlum, unde Angeli ceciderunt.*

449. Euthymius opinatur, Chriſtum etiam Judæ pedes, & quidem primò omnium, laviſſe. Lemma, LAVATUR, NON ABLUITUR. Dei enim eſt, aquam, id eſt, gratiam, affundere, hominis verò

vero cooperari, ac ſordes, peccata habituſque vitioſos pro arbitrii ſui libertate abjicere. S. P. Auguſtinus: *Agit Deus, ut velimus, & ut credamus, ſive extrinſecùs per Evangélicas exhortationes, ubi & mandata legis aliquid agunt, ſi ad hoc admonent hominem infirmitatis ſuæ, ut ad gratiam juſtificandam credendo confugiat: ſive intrinſecùs, ubi nemo habet in poteſtate, quid ei veniat in mentem; ſed conſentire, vel diſſentire propriæ voluntatis eſt.*

450. Judas SS. Euchariſtiam, ſacrilego animo in cœna acceptam, in æternæ damnationis cibum ſibimet convertit. Sacræ Paginæ de illo verba ſunt: *Et poſt buccellam introivit in eum Satanas.* Lemma. FATALIS MENSA MALIGNO. Sicuti enim æger ſtomachus cibum quemcunque ſaniſſimum in ſuccum peſſimum convertit, ita quiſquis menſæ Euchariſticæ vitioſo ac malè affecto accumbit animo, lethiferam ac quovis toxico pejorem illam ſentiet. Diſertè monet Apoſtolus: *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat. Qui enim manducat & bibit indignè, judicium* (id eſt, interprete S. Chryſoſtomo, damnationem) *ſibi manducat & bibit.* Pulchrè in rem præſentem de Juda proditore ait S. P. Auguſtinus: *Bonùm eſt, quod accepit; ſed malo ſuo accepit, quia malè bonum malus accepit. Hinc docemur, quàm ſit cavendum malè accipere bonum. Multùm quippe intereſt; non quid accipiat, ſed quis accipiat: nec quale ſit quod datur, ſed qualis ſit ipſe, cui datur. Nam & bona obſunt, & mala proſunt, ſicut fuerunt, quibus dantur.* Et S. Bonaventura: *Proba te ipſum ex quanta charitate, & quali fervore accedis: non ſolùm enim mortalia vitanda ſunt, ſed etiam venialia peccata, per negligentiam vel otium multiplicata; & etiam per inconſiderationem, ac per diſtractionem diſſolutæ vitæ, & malæ conſuetudinis: licet enim non occidant animam, tamen reddunt hominem tepidum, gravem & obnubilatum, indiſpoſitum, & ineptum; niſi dicti pulveres & ſtipulæ venialium per afflatum ſpiritus, & flammam charitatis ventilentur, & conſummantur, exardeſcente igne cordis in conſideratione.*

451. Judas, Chriſtum traditurus, oſculum ac ſalutationem ſuaviſſimam ei exhibuit; ſicque hoc amicitiæ ſymbolo ad perfidiam ac proditionem ſuam ſceleſtiſſimè abuſus eſt. Lemma. NIL HABENT MORTALIA FIDUM. Adeò enim quæcunque amicitiæ & humanitatis argumenta ſunt in hoc mundo fallacia, ut vix illi fidem ſine diſcrimine facere queas. Id quod etiam attonitus dixit Chriſtus, *Juda, oſculo filium hominis tradis*, id eſt, interprete S. Ambroſio, *Venenum infundis oſculo, quo gratia charitatis infunditur; oſculo, quod ſacræ pacis inſigne eſt; oſculo, quo amicitia fida firmatur, &c.* Ad hoc propoſitum S. P. Auguſtinus: *O ſignum ſacrilegum! ò placitum fugiendum! ubi ab oſculo incipitur bellum, & per pacis indicium, pacis rumpitur ſacramentum.* Cornelius Tacitus eas ipſas technas in Nerone, Imperatore flagitioſiſſimo, deſcribit; qui, Senecam è medio ſublaturus, verba adhibuit dulciſſima; *His adjecit amplexus & oſcula, factus naturà & conſuetudine exercitus velare odium fallacibus blanditiis.*

452. Judas magnam unguenti copiam, à Magdalena in Chriſti pedes effuſam, ægerrimè tulit; unde in has prorupit voces: *Ut quid perditio hæc?* &c. Lemma: UNGUENTUM SCARABÆUS ABHORRET. Sicuti enim viliſſima hæc inſecta odorem omnem abominantur, ſoloque gaudent ſtercore; ita homo detractionibus ac murmurationibus deditus, alienas virtutes nunquam non carpit, & odio, quàm poteſt, acerrimo inſequitur. Caſſianus: *Menti, furore ebriæ, omne quod rectum dicitur, perver-*

ſum videtur. Et Seneca: *Nulla tam modeſta felicitas eſt, ut malignitatis dentes vitare poſſit. Qui alienis malis ſicut ſuis bonis lætantur, divites ſunt alienis jacturis, locupletes calamitatibus, immortales funeribus.* — *Senec. in Epiſt.*

453. Judas, avaritiæ æſtu abreptus, Chriſtum triginta argenteis vendidit. Lemma: AMATO PRODIDIT AURO. Verbis è Silio Italico deſumptis: ubi de Tarpeiâ Capitolii arcem ob pecuniæ amorem in hoſtium manus tradente, canit: — *Sil. Ital. de bell. Pun. l. 14.*

-- -- -- -- *Hoſtibus arcem*
Virgo (immane nefas) adamato prodidit auro
Tarpeia & pactis reſeravit clauſtra Sabinis.

Jure proinde cum Poëta exclames: — *Virg. 3. Æn.*

-- -- -- *Quid non mortalia pectora cogis*
Auri ſacra fames!

Quid enim non audebit avaritia, cùm Judas non abhorruerit, pro viliſſimo pretio infinitum, ſummumque bonum vendere, & agnum immaculatum lupis ſanguinariis objicere dilaniandum? Nulla enim avaritiæ eſt fidelitas; nullus ſincerus amor, nulla integritas. Veriſſimè dixit Cornelius Tacitus: *Ubi magnitudo quæſtuum ſpectatur, rarò fides integra.* An verò Deum à ſolo Juda venditum putas? falleris ſanè: toties enim illum vendis, quoties caducis divitiis Deum ac ſalutem propriam poſtponis. Sanctus Chryſoſtomus. *Audite iſta, audite iſta, avari, verſate animo, quid ille paſſus fuit, nam & pecuniam amiſit, & ſcelus admiſit, & animam perdidit, quod atrox avaritiæ tyrannus facere ſolet. Non eſt argento, nec hac uſus vitâ, non fruetur futurâ, univerſa ſimul amiſit, pravaque apud eos, quibus tradidit, æſtimatione de ſe ſuſcitatâ, laqueo demum gulam fregit.* — *Avaritia.* — *C. Tacit. l. 1. Annal.* — *S. Chryſoſt.*

454. Judas, ſatellitum in horto olivario ad Chriſtum capiendum coryphæus, unicâ Chriſti voce, *Ego ſum*, cum tota cohorte reſupinus in terram proſtratus eſt, &, uti docet Leo Papa, omnem virtutem ſentientem ac moventem, inſtar paralytici, amiſit. Lemma, TANTI EST HAC VOCE VIBRARI. Inde conjicies, quàm reformidandam vox Chriſti in extremo tribunali adverſus reprobos habitura ſit vim. Audi S. Leonem, *Ego ſum*, inquit, *quod verbum illam manum ita ex ferociſſimis congregatam, quaſi quodam fulmineo ictu ſtravit atque perculit, ut omnes illi atroces, minaces, atque terribiles retroacti corruerent. Ubi fuit ſævitiæ conſpiratio? ubi ardor irarum? ubi inſtructus armorum? Dominus dicit, ego ſum, & ad vocem ejus turba proſternitur impiorum. Quid jam poterit majeſtas ejus judicatura, cujus hoc potuit humilitas judicanda.* Et S. Auguſtinum; *Ubi nunc militum cohors, ubi terror & munimen armorum? una vox turbam, odiis ferocem, armis terribilem, ſine telo ullo percuſſit, repulit, ſtravit: Deus enim latebat in carne: quid judicaturus faciet, qui judicandus hoc fecit?* — *Ioan. 18. 4.* — Extremum Judicium. — *S. Leo ſer. 1.* — *S. Auguſt. in cap. 18. Ioan.*

455. Judas, ſceleris ſui deſperabundâ pœnitudine ductus: *Retulit triginta argenteos Principibus.* Lemma. ANIMO TORQUENTE COACTUS. Ea enim malæ conſcientiæ vis eſt, ut hominem, acerrimè excruciatum, tandem etiam ad pœnitentiam, non quidem veram & genuinam, ſed coactam & interioris animi torturâ expreſſam, impellat. *Conſcientia inſurgit*, inquit S. Chryſoſtomus; *& quovis accuſatore mentem graviùs arrodit, monſtrans abſurditatem facti.* Et Plutarchus. *Improbitas nullis machinis? nulloque apparatu, ſed ſolâ præſentiâ animum, atque adeò totum hominem labefactat ac dejicit, denique mœrore, luctu, angore, & pœnitudine prorſus implet.* — *Matth. 27. 4.* — Conſcientia mala. — *S. Chryſoſt.* — *Gen. 42. 21.* — *Plut. l. an vitiũ ſufficiat ad infelicitatem.*

456. Judas deſperatione compulſus ad laqueum confugit, ac vitam ſibi ademit. Lemma: HOC DE-

SPERANTIS ASYLUM. Ea enim desperationis est malignitas, ut, misericordiæ Divinæ penitùs oblita, ad necem & laqueos hominem impellat. S. P. Augustinus: *Quid autem faciet malus homo, cùm cœperit tribulari. Foris nihil est, ablata sunt omnia, in conscientia nullum solatium est. Non est quo exeat, quia dura sunt: non est, quò intret, quia mala sunt. Meritò ei fit, quod sequitur; quia peccatores peribunt.*

S Aug. in Psal. 36.

457. Judas, laqueo suffocatus, epigraphen tenet: VOCEM PERDIT, DUM VERBUM PERDIDIT. Ita nimirum digna semper sequitur sua pœna nocentem. Beda: *Dignam sibi pœnam invenit, ut guttur, per quod vox proditoris exierat, laquei nodus necaret, & qui hominum Angelorumque Dominum morti tradiderat cœli terræque perosus, aëris in medio periret; & viscera, quæ dolum proditionis conceperant, rupta caderent.* Poëta quidam apud Joannem Lorinum cum suspenso Juda comparat Arrium, juratum Ecclesiæ hostem.

Supplicium. *Beda in c. 1 Actor.* *Lorin. in eund. loc.*

-- -- *ruit Arrius alvo*
Infelix plus mente cadens, lethumque peremptus
Cum Juda commune tulit, qui gutture pendens
Visceribus curvatus obit: nec pœna sequestrat,
Quos par culpa ligat: qui majestatis honori
Vulnus ab ore parant: hic prodidit, ille diremit
Sacrilega de voce.

LAZARUS.
Caput CLXII.

458. LAzarus, in sepulchro jam fœtens ac quatriduanus, vocante Christo, in vitam redit. Lemma, VOCANTE RESURGIT. Magni Augustini de Lazaro verba sunt: *Ad vocem clamantis Domini rupta sunt vincula necessitatis. Tremuit inferni dominatio, redditus est Lazarus vivus. Liberat enim & de mala consuetudine Dominus quatriduanos mortuos: nam ipse quatriduanus Christo, volenti resuscitare, dormiebat.* Lazari nomine quemvis peccatorem intelligere licet: qui diuturnâ vitiorũ consuetudine sepultus ac fœtens: tandem validâ prædicatoris, sacræ lectionis, aut inspirationis Divinæ voce in vitam spiritualem revocatur. Rursus S. P. Augustinus: *Audiat vocem filii Dei, qui mortuus jacebat, surgat & vivat. Clamavit Dominus ad sepulchrum Lazari & quatriduanus mortuus resurrexit. Qui putebat, in aures processit: sepultus erat, lapis superpositus erat. Vox Salvatoris irrupit duritiam lapidis; & cor tuum ita durum est, ut nondum illa vox Divina te rumpat? surge in corde tuo, procede de sepulchro tuo, &c.*

S August. serm. 44. de Verb. Dom. Peccator conversus. *S. Aug. tractat 22. in Ioan.*

LONGINUS. *Cap. CLXIII.*

459. MEus Concanonicus D. Petrus Comestor ait, Longino vitiosos ac caligantes fuisse oculos: cùm verò fluentem è Christi latere sanguinem casu illis admovisset, videndi acumen recepisse. In eandem sententiam canit S. Gregorius Nazianzenus:

Petr Comest. cap. 179. *S. Gregor. Naz. in Trag.*

Ubi fixit hastam, defluentes sanguinis
Tinctam liquore; & ecce! ut utraque è manu
Haurit, oculosque hoc ungit, hinc ut scilicet
Detergat oculum nocte, quæ cæca tegit, &c.

Emblemati subscribes: E SANGUINE VISUM. Idipsum quod Longino, etiam toti mundo contigit: cùm enim animæ nostræ in mortis ac vitiorum umbris caligarent, mox fuso Christi sanguine, seu collyrio, inunctæ, oculos visumque receperunt. In rem præsentem S. P. August. *Totus orbis cæcus jacebat, sed venit Christus, ut, qui non vident, videant; & qui vident, cœci fiant. Ignoratus est à Judæis, crucifixus est à Judæis, de sanguine suo collyrium fecit cœcis. Duriores facti, cœciores facti: quia se jactabant videre lucem, crucifixerunt lucem. Quanta cœcitas! Lumen crucifixerunt, sed crucifixa lux cœcos illuminabat.*

Sanguis Christi. *S. August. serm. 6.*

460. Longinus, dexterum Christi latus lanceâ aperiens, epigraphen tenet: VITAM RESERABO LATENTEM. Sanguis enim Christi è vulnere illo profluens, Ecclesiam redemit ac sanctificavit. Pulchrè S. Ambrosius: *Ex illo corpore defuncto vita manabat; aqua enim & sanguis exivit: illa quæ diluat, iste qui redimat.* Et Prudentius.

Trajectus per utrumque latus laticem atque cruorem
Christus agit; sanguis victoria, lympha lavacrum est.

Moriente, ac ultimum exclamante Christo, *Terra mota est, & petræ scissæ sunt.* Unde ob expirantis Crucifixi clamorem adeò prodigiosum Longinus, ex obstinato gentili ad Christi fidem permotus, epigraphen tenet: PETRA FUI. Nam petrarum nomine obdurata hominum pectora intelligens S. Hieronymus, ait: *Petræ scissæ sunt, id est, dura gentilium corda sive petræ.* S. Ambrosius saxis duriora pronuntiat illa hominum pectora, quæ è considerata Christi passione non franguntur, & ad Dei voluntatem non mollescunt. *O duriora saxis pectora Judæorum!* inquit, *scinduntur petræ, sed horum corda durantur, horum immobilis duritia manet orbe concusso.*

MALCHUS. *Cap. CLXIV.*

461. MAlcho dexteram aurem amputavit Petrus. Lemma. PRÆCISA SURDUS AB AURE. Origenes censet, auris dexteræ nomine veram rerum cœlestium intelligentiam significari, quam homines mundani penitus habent præcisam, solaque gaudent aure sinistrâ, sensibus nimirum carnalibus ac transitoriis. Unde tantoperè suspirat Magnus Augustinus: *Jube, quæso, atque impera quidquid vis sed sana, & aperi aures meas, quibus voces tuas audiam. Sana & aperi oculos meos, quibus nutus tuos videam.*

462. Malchus non tantùm præcisam aurem à Thaumaturga Christi manu recepit, uti refert Lucas; sed insuper ad sanctam Christi fidem conversus ac salvatus est; quia, ut benè observat Paulus à Palatio: *Theologicum dogma est: quem Deus sanat, perfectè sanat.* Lemma. E TACTU SALUTEM. Quare sicuti animæ corporisque salus Malcho è solo Christi contactu obtigit, ita nos jure longè potiore bona omnia ex iterata SS. Eucharistiæ sumptione sperare possumus. Et verò corporales morbos solo Eucharistiæ attactu sanatos esse, frequenter testátur Historia. Præ multis de S. Gorgonia disserentem audi Sanctum Gregorium Nazianzenúm: postquam enim gravissimum ipsius morbum multis descripserat, subjunxit: *Desperatis omnibus aliis auxiliis, ad mortalium omnium medicum confugit, atque intempestâ nocte captatâ, cùm morbus nonnihil remisisset, ad altare cum fide procumbit, eumque, qui super ipso honoratur, cum ingenti clamore invocans, eam, quæ Christi fimbriâ sanguinis profluvium compresserat, imitatur. Quidque fecerit, audite. Cùm caput suum pari cum clamore, lachrymisque, quibus abundabat (mulierculæ illius instar, quæ olim Christi pedes rigavit) altari admovisset, nec se prius illud dimissuram esse denuntiâsset, quàm sanitatem obtinuisset, ac deinde suo hoc pharmaco corpus totum perfudisset, etsi quid uspiam antityporum pretiosi corporis aut sanguinis manus recondiderat,* id in-

id lachrymis admiscuisset (ô rem admirandam!) statim liberatam se morbo sentit, atque & corpore, & animo, & mente levis discedit, prospei mercede id, quod speraverat, consecuta. De animæ morbis S. Cyprianus: *Sicut panis communis, quem quotidie edimus, vita est corporis, ita panis ille supersubstantialis vita est animæ, & sanitas mentis.*

MAGDALENA. Cap. CXLXV.

463. MAria Magdalena, à septem dæmonibus possessa, tandem præsente Christo liberata est. Lemma, FUGANTUR LUCE TENEBRÆ. S. Gregorius Papa dæmonum nomine vitia intelligit, quod ad illa eliminanda nullum efficacius sit antidotum, quàm præsentiæ Divinæ consideratio. Rectè Cassiodorus: *Qui semper mentis oculum in Deum habet defixum, se ad peccatum non demittit.* Et S. Clemens Alexandrinus; *Hac solùm ratione fit, ut quis nunquam labatur, si Deum sibi ipsi semper adesse existimat.* Hinc S. Basilius contra omnes animi morbos hanc Dei præsentiam præscribebat. Prorsus Christianè Seneca: *Sic vivet cum hominibus, tanquam Deus videat.*

464. Magdalena, scelerum suorum pœnitudine ducta, ad Christi pedes se abjecit. Lemma; QUÆRIT VESTIGIA RECTA. Ad verbum Magnus Augustinus: *Accessit non ad caput Domini, sed ad pedes. Et quæ diu male ambulaverat, VESTIGIA RECTA QUÆREBAT. Prius fudit lachrymas cordis, & lavit Domini pedes obsequio confessionis, Capillis suis tersit, atque osculatur, unxit, tacita loquebatur, non sermonem promebat, sed devotionem ostendebat.* Atque adeò, quisquis viam mandatorum Dei discere, veniamque delictorum impetrare cupis, humilem te exhibeto, & ad illius pedes prosternitor, qui est *via, veritas & vita.*

465. Magdalena, ad Christi pedes prostrata, lachrymarum suarum fonte illos uberrimè perfudit. Lemma; HOC FLUMINE PETRA CAVATUR. Tanta enim lachrymis congenita vis est, ut Christum (*Petra autem erat Christus*) quantociùs in misericordiam erga Magdalenam emollliverint, & veluti excavârint, juxta illud Poëtæ.

Gutta cavat lapidem, non vi, sed sæpè cadendo.

Ut adeò meritò exclamet S. P. Augustinus; *O aqua salutaris, per quam omne peccatum destruitur! O felix lavacrum! quod toties valet ad purgandum, quoties purgandum indiget cor humanum.* Et S. Ambrosius, *Vim facimus Domine, non compellendo, sed flendo, non provocando injuriis, sed lachrymis exorando.*

466. Magdalena, lachrymis undique perfusa, peccatorum suorum veniam impetrat, & ad Christi pedes admittitur. Lemã ex Ovidio desumptum: EST HONOR ET LACHRYMIS. Pretium, honoremque, lachrymis debitum, vix quisquam satis explicaverit. Orator aureus: *Quidnam, dic, oro, illis oculis Davidis formosius, perpetuo lachrymarum imbre, quasi margaritarum decore ornatis?* S. quoque Macharius lachrymis pretiosos uniones comparat. Ipse Psaltes Regius quasi de re pretiosissima; *Posuisti,* inquit, *lachrymas meas in conspectu tuo.* Aureè Chrysologus: *Deus delinquentium gemitus esurit, sitit lachrymas peccatorum.* Et Author sermonum ad Fratres in Eremo: *Omnes aquæ non extinguunt unam scintillam in inferno, sed una lachryma, si de contrito corde processerit, totum ignem inferni extinguit.*

467. Magdalena, Christi amore flagrans, in lachrymas prorupit. Lemma. GAUDET AMOR LACHRYMIS. Verbis è Porphyrio desumptis.

Nonnihil aspersis gaudet amor lachrymis.

Nam, ut benè inquit Magnus Augustinus: *Impatiens est amor, nec lachrymis modus est, nisi amori detur, quod amatur.* Velim ergò cum Hipponensi Antistite exclames; *Domine Jesu, da mihi evidens signum amoris tui, irriguum lachrymarum fontem jugiter manantem, ut ipsæ quoque lachrymæ tuum in me testentur amorem, ipsæ prodant, ipsæ loquantur, quantùm te diligit anima mea.* Lachrymæ amoris. S. Aug. l. 2. Soliloq c. 1. S. Aug lib. Medit. cap. 36.

468. Magdalena, Christi pedes extersura, crines suos illis circumposuit. Lemma; HOC FUNE TRAHUNTUR. Crinium nomine superbiam, libidinem, cæteramque hominum vanitatem significare solemus, quæ si contrito corde ad Christi pedes abjiciantur, instar funium, adeò validè in vota nostra trahunt Deum, ut quantociùs felicissimum illud mereamur audire; *Remittuntur tibi peccata tua.* S. P. Augustinus, *Capilli superflua rerum temporalium significant, qui quidem capilli non superfluè facti sunt à Deo in corpore hominum, sed ad aliquod ornamentum; tamen quia sine sensu præciduntur, illi qui adhærent corde Deo, sic habent ista terrena tanquam capillos, sed aliquando & aliquid boni de capillis operandum est.* In rem præsentem canit illud eruditionis prodigium, Reverendissimus meus D. Philippus Picinellus: Pœnitentia. Luc. 7. 48. S. Aug. in Psal. 51.

Divinum Leonem adivit lupa,
Ne à Tartari monstro voraretur,
In cujus famulatum crines omnes exolvit,
A quo omni flagitio esset absolvenda, &c.
Capillo composito homines irretire solita,
Soluto, ipsum irretiit Deum, &c.
Quem non uno, sed telorum turbine aggressa?
Tot confodit jaculis, quot crinibus impetiit.
Et ne solutum dimitteret,
Aurato comarum monili illigavit,
Cœlum deprædata,
Cùm ejus fieret præda, &c.

469. Magdalena, amoris impetu stimulata, *non cessavit osculari pedes* Christi. Lemma, OSCULA FIGIT AMOR. Fieri enim non potest, quin consideratâ Dei amabilitate ac pulchritudine, in ipsius amorem & oscula ruamus. Theodoretus: *Cùm igitur sponsi pulchritudinem, robur, divitias, regnum, quod in omnes, vim ejus æternam, incorruptibilem, nullum habituram finem intellexerit, eum videre concupiscit, & in amplexum ejus ruere, atque illi oscula dare spiritualia.* Modum osculandi è Mellifluo Doctore accipe. *Prosterne te prius ad oscula pedum, tuisque lachrymis illos riga, nec inde surgas, priusquam audias: Remittuntur tibi peccata tua: Inde proficere poteris ad osculum manuum, cum cœperis jam strenuè & perseveranter agere in operibus virtutum. Tum demum forsitan audebis ad ipsum os gloriæ caput attollere. Osculum ergo pedum, incipientium est; manuum, proficientium; oris, perfectorum.* Rursus Doctissimus ac Perillustris meus D. Picinellus, in acutissimis Elogiis fœminarum Sacræ Scripturæ, Luc. 7. 41. Amare Deum. Theodor. in Cant. c. 1. S. Bern. serm. in Cant.

Post fusas lachrymas, oscula fixit Deo;
Ut quæ venenata Babylonis sorbuerat pocula,
Cœlestis epuli pharmaca degustaret, &c.
Oleum deferens, spiritu uncta;
Oscula figens, Divino fœdere læta;
Vestigia lavans, sordes omnes abstersit.
Ac è nubila fronte, lachrymisque madente,
Solis Divini reflexu, Iridem reddens,
Pacis trophæa revexit.

470. Magdalena, ad Christi pedes prostrata, illos non tantum lachrymis lavit, sed & unguento unxit. Lemma; LAVIT, ET UNXIT. Verbis ex Ennio Poëta desumptis, ubi de Tanaquile canit: Pœnitens.

Tarquinii corpus bona fœmina lavit & unxit.

Hinc disces, ad Christi amorem promerendum non sufficere solas pœnitentis animi lachrymas, nisi & virtutum unguenta accedant. Unde ad imitandam Magdalenam excitans Origenes, *Sequamur*, inquit, *hujus mulieris affectum, ut perveniamus ad effectum; ploret unusquisque ad Jesum, & quærat fideliter Jesum, quia non celavit se quærenti peccatrici. Disce peccator homo, à peccatrice muliere, cui tamen dimissa sunt peccata sua. Disce plorare Dei absentiam, & considerare ejus præsentiam. Disce à Maria Jesum amare, & in Jesum sperare, & quærendo Jesum investigare, nulla adversa formidare, nullam extra Jesum consolationem accipere, omnia propter Jesum contemnere.*

Orig. hom. de S. Magdalena.

Charitas.

471. Magdalena summo cum diluculo omnium prima ad Christi sepulchrum accurrit. Lemma: AMOR ADDIDIT ALAS. Ita prorsus, si Christum invenire desideres, nulli unquam labori parcas, necesse est. S. P. Augustinus: *Qui in hac vita gemunt, & desiderant patriam, currant dilectione, non pedibus corporis; non quærant naves, sed pennas; duas alas charitatis apprehendant; quæ sunt Dilectio Dei, & dilectio proximi.* Et rursus, *Noli ut qualecunque animal currere, sed ut cervus curre. Quid est, ut cervus? non sit tarditas in currendo.*

S. Aug. in Ps. 49.

Idem in Ps. 41.

Vita activa & contemplativa.

472. Magdalena, orationibus & contemplationibus dedita, laudem ac præmium longè majus à Christo accepit, quàm Martha, corporalibus necessitatibus sublevandis intenta. Unde lemmatis loco illa Christi verba præfert: OPTIMAM PARTEM ELEGIT. Rationem affert Theophilactus: *Per alterum enim corpus pascitur, per alterum anima vivificatur.* Et Euthymius: *Bonum est, hospitalem esse, verùm melius Deo assistere: illud enim corporale est, hoc spirituale.* Genuinè id explicans S. P. Augustinus, ait, *Sicut bonum erat, quod Martha faciebat, occupata multùm circa ministerium Sanctorum; sed melius, quod Maria soror ejus, sedens ad pedes Domini, & audiens verbum ejus, cùm eum ambæ hospitio recepissent. Bonum erat, quod faciebant, qui de substantia sua Christo ac Discipulis necessaria ministrabant: sed melius, qui omnem substantiam suam dimiserunt, ut expeditiores eundem Dominum sequerentur.*

Theophylactus. Euthym.

S. August. de bono Conjug. cap. 8.

MARTHA. Cap. CLXVI.

Curæ mundanæ.

473. MArtha, parandis corporalibus officiis plurimùm distenta ac turbata, epigraphen tenet: MINUS COELESTIA CURAT. Terrena enim solicitudo mentem distrahit, & ad cœlestia contemplanda minus attentam reddit. Unde quia Martha tota erat in suis ministeriis, minùsque Christi verbis intendebat, hanc ab eo reprehensionem tulit, *Martha, Martha, solicita es, & turbaris erga plurima. Maria optimam partem (vitam nimirum contemplativam) elegit.* S. P. Augustinus: *Hæc est mors optima, ut incupiditatum cohibitione à terrenis, in spe cœlestis hæreditatis homo usque in finem perseverans, diem vitæ hujus ultimum claudat.* Unde S. Bernardus prorsus absonum censet, Religiosos, vitæ contemplativæ è munere suo dedidos, ad activam, & officia corporalia aspirare. *Felix domus*, inquit, *& beata semper congregatio est, ubi de Maria Martha conqueritur. Nam Mariæ Martham æmulari prorsus indignum, prorsus illicitum est. Alioquin ubi legitur Mariam causantem, quia soror mea reliquit me solam vacare? absit, ut, qui Deo vacat, ad tumultuosam aspiret fratrum officialium curam. Martha semper insufficiens sibi, & minus idonea videatur, aliisque magis ad operis, quod administrat, optet impositionem.* In Fœminarum S. Scripturæ elogiis pulchre de Martha canit elogiorum dignissimus, sapientissimus meus D. Philippus Picinellus, Abbas Caloretanus:

Luc. 10. 41.

S. August. in Psal. 67.

S. Bern. serm. 3 in Assumpt.

Habes Virginem Veneri proximam,
Martham Magdalenæ,
Utramque tamen cœlo illatam.
Peccatricis soror,
Lilia pudoris obsepsit spinis,
Cùm recipit Christum hospitio,
Dapes ministrat cœlitum pani,
Auctorem cùm aleret vitæ,
Propulsatorem habuit mortis. &c.

MATTHIAS. Cap. CLXVII.

474. SAnctus Matthias, per sortem ad Apostolatum electus, epigraphen tenet è Virgilio desumptam: NON HOC SINE NUMINE DIVUM. Tametsi enim res, ad nostram scientiam vel providentiam comparatæ, casu quodam, ac fortuitò evenire videantur, examinatæ tamen ad providentiam Divinam, cui ab æterno singula, ac minutissima perspecta sunt, nihil unquam casu contingit. Præclarè Salomon: *Sortes mittuntur in sinum, sed à Domino temperantur.* Atque adeò inter adversa & prospera id unum semper præ oculis habeto, omnia Dei consilio ac nutu fieri. Id quod probè compertum habuit David, quando dixit: *In manibus tuis sortes meæ.* S. Prosper: *Cùm Salvator dicit, unum passerem non cadere in terram sive voluntate Dei; nonne confirmat, non solùm istam mundi partem, rebus mortalibus & corruptibilibus deputatam, verùm etiam vilissimas ejus, abjectissimasque particulas, Divinâ Providentiâ regi? ne fortuitis perturbari motibus ea, quorum causas comprehendere non possumus, æstimemus.* Sapientissimè ratiocinatur Augustinus: *Quidquid casu fit, temerè fit; quidquid temerè fit, non fit providentiâ: si ergo casu aliqua fiunt in mundo, non providentiâ universus mundus administratur*; quòd cùm adeò impium sit, ut Deum è medio tollere censeatur, rectè concludit: *Nihil igitur casu fit in mundo.* Verissimè Poëta:

------ Nemo temeraria credat,
Fortuitòve geri mundana negotia casu.
Omnia lege meant, quam rerum conditor illis
Sanxit ab æterno.

MATTHÆUS.

Caput CLXVIII.

475. SAnctus Matthæus, vocante Christo, mox è telonio, in quo sedebat, discessit, & relictis omnibus, secutus est eum. Lemma, ADMISSO SEQUITUR VESTIGIA PASSU. Verbis ex Ovidio desumptis;

Ipse amor admisso sequitur vestigia passu,
Et penais adjutus amoris.

Disce hinc vocantis Gratiæ Divinæ efficacitatem, quod Matthæus, aliique Apostoli brevissimo hoc Domini diverbio, *sequere me*, continuò, relictis retibus, secuti sunt eum. Suavem hanc illecebram D. Hieronymus Divinitati, humano in vultu relucenti, attribuit. *Fulgor*, inquit, *ipse, & Majestas Divinitatis occulta, quæ etiam in humana facie Christi relucebat, ex primo aspectu videntes ad se trahere poterat*: quod aptissimâ probat eorum similitudine, quæ attractivâ virtute præpollent: *Si enim in magnete & succinis hæc esse vis dicitur, ut annulos, & stipulam, & festucas sibi copulent, quantò magis Dominus omnium creaturarum ad se trahere poterat, quos volebat?* Ut ergò & tu sequaris vocan-

vocantem Christum, hortantem audi eundem sanctum Doctorem, ubi ad Hedibiam ait: *Vis esse perfecta, & in primo stare vestigio dignitatis? fac quod fecerunt Apostoli. Vende quæ habes, & da pauperibus, & sequere Salvatorem, & nudam solamque crucem virtute nudâ sequaris.*

476. Matthæus, vectigalium redemptor & Publicanus, quæstui & avaritiæ deditissimus, vocante Christo, mox relictis omnibus, sanctam induit paupertatem, & è peccatore turpissimo in sanctissimum commutatus est Apostolum. Unde lemma ex Ovidio desumptum: NON SUM, QUI FUERAM. Ibi enim fit perfecta hominis mundani in religiosum conversio, quando abjectâ priore vitâ, novâ induit, relictisque omnibus sequitur Christum. Id quod etiam innuit D. Paulus: *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes novum, &c.* In hunc locum S. P. August. *Veterem hominem nihil aliud Apostolus, quàm vitam veterem dicit, quæ in peccato est, in quo secundùm Adam vivitur. Renovatur autem nunc secundùm interiorem hominem, ubi secundùm sui Creatoris imaginem reformatur, exuens se injustitiam, hoc est, veterem hominem; & induens justitiam, hoc est, novum hominem.*

NATHANAEL. *Cap. CLXIX.*

477. NAthanaël, solus sub ficu sedens, à Christo videtur; sicque omnium minimè solus est, cùm sibi maximè videtur solus. Lemma è Virgilio desumptum: JOVIS OMNIA PLENA. Deus enim universo orbi intimè præsens est, intueturque omnes nostras cogitationes & desideria. S. P. August. *Velis, nolis, videt te Deus, & ab ejus oculis non est, ubi abscondas te.* Et rursus: *Ubi non est Deus, quem tu fugis? Malus es tu, qui bonum fugis: mors es tu, qui vitam fugis; involvere te vis tenebris, ubi te abscondis: sed illum latere non potes, cujus oculi omnia vident.* Et Seneca: *Quocunque te flexeris, ibi illum videbis occurrentem tibi, nihil ab illo vacat, opus suum ipse implet.* Item. *Prope est à te Deus, tecum est, intus est.*

NICODEMUS. *Cap. CLXX.*

478. NIcodemus, Christi funus curaturus, magnam aromatum & unguentorum copiam attulit; *Ferens mixturam mirrhæ & aloes, quasi libras centum.* Lemma; CLAUDIT ODORATO SAXO. Verbis è Silio Italico desumptis, ubi exequias, Ægyptiis consuetas, ita describit:

- - - - Ægyptia tellus
Claudit odorato post funus stantia saxo
Corpora, & à mensis exanguê haud separat umbram,
Exhausto instituit Pontus vacuare cerebro
Ora virûm, & longum myrrhata reponit in ævum.

Porrò quisquis Christum in pectore tuo, veluti sepulchro novo, excipere cupis, unguentis bonorum operum fragres, necesse est. Ad rem Euthymius: *Et nos Domini corpus in altari accipientes, odoramentis illud ungamus suavibus, videlicet virtutum operibus, ac opere & contemplatione.*

479. Nicodemus, Princeps Judæorum, nocte Jesum accedere solitus, mysteria fidei ab eo didicit. Lemma è S. Joanne mutuatum: NON AMBULAT IN TENEBRIS. Christi verba sunt: *Ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris:* quamdiu enim Christum sequeris, nullas unquam patieris tenebras. Nam Magno Augustino teste, *Dies noster Dominus Christus non facit occasum,* Et rursus, *Noli cadere in peccatũ, & tibi non occidet hic sol. Si tu feceris casum, tibi faciet occasum.* Porrò si intra calamitatum ac tentationum noctem Christum accedas, nullis unquam involveris tristitiæ aut suppliciorum umbris.

PAULUS Apostolus. *Cap. CLXXI.*

480. PAulus lapidationis adversus S. Stephanum dux & choragus extitit, quando lapidantium vestes custodivit, eosque consensu & adhortatione stimulavit. Ipsumet fatentem audi: *Cùm funderetur sanguis Stephani testis tui, ego astabam, & consentiebam, & custodiebam vestimenta interficientium illum.* (Act. 22. 20.) Lemma: CONSENSU OCCIDIT. Hinc disces non minore delicto obstrictum esse, qui peccantem juvat, aut peccaturum non impedit, quàm qui re ipsâ peccat. (Peccatum non impedire.) Unde S. Fulgent. ait: *Stephanum occisum lapidibus Pauli, quia omnium lapidantiũ vestes servans, per omnes eum lapidabat.* (S. Fulg. ser. de S. Steph.) Et S. P. August. *Ab ipso omnium lapidantium vestimenta servabantur, ut tanquam in manibus omnium ipse lapidare videretur.* (S. Aug. ser. 1. de Sanct.)

481. Paulus, *spirans minarum & cædis in discipulos Domini,* mentem paulò post saniorem induit, quando *circumfulsit eum lux de cœlo.* Lemma: LUX MITIGAT ÆSTUM. (Act. 9. 1.) Gratiam Divinam ac bonam inspirationem lucis nomine intelligere licet, quæ omnem vitiosum affectum in homine dissipant. (Gratia Dei inspiratio sancta.) De se ipso fatetur Apostolus: *Deus, qui dixit de tenebris lumen splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris.* (2. Cor. 9. 3.) Hunc locum explicans S. P. August. ait: *In Genesi à lumine incipit dies, & finit ad tenebras, ad significandum lapsum hominis. Nunc autem à tenebris ad lucem, sicut scriptum est, de tenebris lucem clarescere; quia à peccatis homo liberatus, pervenit ad lumen justitiæ.* (S. Aug. l. 1. qu. Evang. q. 7.) Idipsum intonat Deus cuilibet peccatori, quando in mente ejus fulgurat coruscationem, & cogitationem mortis, judicii, gehennæ, &c. *Fructus enim lucis est in omni bonitate, & justitia, & veritate.* (Ephes. 5. 8.) Unde monet idem Hippon. Præsul: *Esto tranquillus, & intelliges; nam perturbaris, & obscuras tibi lucem. Radiare tibi vult Deus; noli tibi facere nubilum de perturbatione.* (S. Aug. in Psalm. 91.)

482. Paulus, *Spirans minarum & cædis,* passim in Ecclesiam grassabatur, ac Christianorum plurimos occidebat: subitò tamen illuminatus, Dei nomen in universum orbem portavit, & vas electionis evasit: Unde sævienti in Christianos Saulo epigraphen subjunges. MOX PAULUS ERIT. (Peccator pœnitens.) Hinc discas de nullius peccatoris salute unquam desperandum esse; cùm Saulus, peccator gravissimus, converti possit in Paulum, Apostolorum principem, & virtutum omnium normam. S. P. Augustinus in illa Apostoli verba, *Ideo misericordiam consecutus sum &c.* (S. Aug. ser. 9. de Verb. Apost.) subjungit: *Ut dicat tibi omnes, si Paulus sanatus est, ego quare despero? si tanto medico tam desperatus æger sanatus est, ego cur meis vulneribus illas manus non optabo, ad illas manus non festinabo: ut hoc dicerent homines, ideò Saulus factus est ex persecutore Apostolus.* (1. Tim. 1. 15.) Et rursus: *Ipse primò Saulus, postea Paulus, id est, primò superbus, postea humilis & modicus. &c.* (S. Aug. in Ps. 72.)

483. Paulus à fulgurante Christi luce in terram prostratus, ad mentem rediit, ac Christum amplexus est. Lemã: COLLISUS, NON ELISUS. Ita nimirum calamitates, à Deo immissæ, salutem humanam non tantùm non auferunt, sed contra plurimùm promovent. (Calamitas.) Certè Saulus, nisi prostratus fuisset, inglorius jaceret; perieratque, nisi periisset. Id quod etiam exemplo suo didicit Vates Regius, quando dixit; *Bonum mihi, quia humiliâsti me.* (Ps. 118. 71.) In hunc locum S P. Augustinus: *De paradiso elisisti, de beatitudine projecisti; in ærumna sum, in gemitu sum; sed bonum est, quia humiliâsti me, ut discam justificationes tuas. In diebus malis disco quærere dies bonos.* (S. Aug. ser. 19 de Div. c. 5.)

484. Prostratus in terram Paulus, Christianum induit, & vires, ad animæ corporisq; prodigia perpetran-

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath, Tom. I.

Calamitas.

petranda, accepit validissimas. Lemma: FORTIOR EX LAPSU. Ita nimirum ruinæ, calamitates, & non raro etiam lapsus in peccatum, homini occasionem præbent, ut vires resumat, totoque conatu ad salutis negotium incumbat. De se ipso ait Magnus Augustinus: *Dilataveram elatus iniquitates meas, atque humiliatus justificationes tuas.* Et rursus: *Audeo dicere, superbis continentibus expedit cadere, ut in eo ipso, in quo se extollunt, humilientur, &c.* In rem præsentem facit, quod de Tespesio, homine scelerato ac impuro, refert Plutarchus: cum enim de vita instituendæ ratione oraculum consuluisset, id responsi tulit: *Melius habiturum, postquam mortuus foret.* Et ecce! *De sublimi in cervicem delapsus, ictu, absque ullo vulnere accepto, mortuus est; tertiaque post die sub ipsam funerationem revixit. Mox recuperatis viribus ad se reversus, incredibilem quandam vitæ mutationem instituit, nam neque justiorem in contractibus ullum eo tempore noverunt Cilices, neque majore adversum Deos pietate, &c.*

S. Aug. in Ps. 42. Idem serm. 53. de Verb. Dom. c. 9.

Plut. l. de his, qui sero a Num. puniuntur.

485. Paulus, vocante Christo, mox ex acerrimo hoste, & persecutore factus est summus Christi amicus. Tanta nimirum attrahentis gratiæ erat efficacitas, ut momento peccata & pravos ipsius habitus omnes aboleret: summumque amorem ei inspiraret. Lemma: INDOMITUM VOX EDOMAT UNA. Hinc gratiæ Divinæ vim & efficaciam dignoscere licet, quæ momento è diabolo Angelum efficere potest. In hanc rem S.P.August. *Quam rabida voluntas, quam furiosa, quàm cæca in Saulo? qui tamen una desuper voce raptus est, occurrenti utique tali visu, quo mens illa & voluntas refracta sævitia retorqueretur, & corrigeretur ad fidem.* Idipsum etiam experimur in fervidis Prædicatoribus, qui suâ voce non raro acerrima peccatorum corda edomant. De his S.Gregorius: *Majus est miraculum, prædicationis verbo, & orationis solatio peccatorem convertere, quàm carne mortuum suscitare. Lazarum quippe carne Dominus suscitavit, Saulum mente.*

Gratia Dei.

S. August. ad Simpl. q. 2.

Prædicator.

S. Greg. l. 3. Dialog. c. 17.

486. Saulus, quasi duello à Deo victus stratusque mox supplices victori manus dedit, ejusque servum se protestatus est his omninò verbis: *Domine quid me vis facere?* Lemma: OCULOS TENDIT VICTUS, DEXTRAMQUE PRECANTEM. In hæc penè verba superbum Turnum, ab Ænea victum, prostratumque, describit Virgilius:

Act. 9. 6.

Ille (Turnus) *Humilis, supplexque oculos, dextramque precantem*
Protendens: equidem merui, deprecor, inquit;
Utere sorte tua.

Virg. 12. Æneid. in fine.

Hinc constat, plurimis hominibus pectora esse ita saxea, ut ad preces & obsequia Divina flecti nequeant, nisi probè afflicta, & diversis calamitatibus exterrita. Porrò è Paulo discas velim, quid inter inspirationes ac ærumnas à Deo immissas respondere debeas: nimirum: *Domine, quid me vis facere?* In hunc locum egregiè S. Bernardus: *Hæc planè, fratres, perfectæ conversionis est forma. Domine, quid me vis facere? O verbum breve, sed plenum, sed vivum, sed efficax, sed dignum omni acceptione, &c. Heu plures habemus Evangelici illius cæci, quàm novi Apostoli imitatores! Quid vis* (ait Dominus ad cæcum illum) *ut faciam tibi. Absit hoc Domine; tu magis dic, quid me facere velis. Sic enim decet, sic omninò dignum est, non meam à te, sed à me tuam quæri & fieri voluntatem, &c. Sic profectò, si multorum ii, quæ hodie pusillanimitas & perversitas exigit, ut ab eis quæri oporteat; Quid vis, ut faciam tibi? non ipsi quærant; Domine, quid me vis facere?*

Calamitas.

Inspirationes Divinæ.

S. Bern. serm. 1 de Convers. S. Pauli.

487. Paulus in terra prostratus, *apertis oculis nihil videbat.* Lemma: OCULIS NIL CERNIT APERTIS. Idipsum peccatori usuvenit, qui in mundi voluptates effusus, potentias ac sensus suos omnes soli affigit terræ, totusque obcæcatus in salutis æternæ negotio jacet. Verissimè dicit Apostolus: *Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei.* S.P. Augustinus: *Christianus malè vivens, in luce quidem est, non vidit Dei, sed clausis oculis. Malè vivendo enim videre non vult eum, in cujus nomine tanquam cæcus est in lumine constitutus, nullâ visione veri luminis irradiatus.*

488. Paulus, fulgurante Christi radio perculsus, corporeis oculis penitùs excæcatus jacet; cum lemmate; AT PECTORE CERNIT. Ita nimirum quisquis gratiæ Divinæ luce illustrari, Deumque videre cupit, externos corporis sensus toti mundo studiosissimè claudat, necesse est. S. P. Augustinus: *Ut homo se noscat, magnâ opus habet consuetudine recedendi à sensibus & animum in seipsum colligendi atque in seipso retinendi.* Unde de S.Pauli cæcitate exclamat S. Bernardus: *Felix cæcitas, quà malè quondam illuminati in prævaricatione, tandè in conversione oculi salubriter excæcantur.* Et S. Chrysostomus: *Pauli cæcitas totius orbis illuminatio effecta est. Quoniam enim videbat male, eum excæcavit Deus, ut utiliter jam videret in reliquum.*

489. Paulus Ananiæ manu tactus, visum recepit: *Et confestim ceciderunt ab oculis ejus tanquam squamæ, & visum recepit.* Lemma: HIS CERNIT ABLATIS. Squamarum nomine peccata & habitus vitiosos intelligere licet, quibus per sacram confessionem ablatis, ad beneficam Dei visionem aspirare possumus. Audi S.Gregorium de Saulo disserentem: *Carnalis tegumenti duritia Saulum presserat, & idcirco radios veri luminis non videbat. Sed postquam superbæ repugnationes ejus victæ sunt, defensionum ejus squamæ ceciderunt corporis, sed ante jam sub Dominica increpatione ceciderunt ab oculis cordis, cùm prostratus dixit: Domine, quid me vis facere? Jam ad cordis viscera veritatis sagitta pervenerat: quando depositâ elatione superbiæ, eum, quem impugnaverat, Dominum confitens, & quid ageret nesciens requirebat. Unde audit: Ego sum Jesus, q.d. Humilitatis meæ infirma suscipe. & tuæ superbiæ squamas amitte.*

490. Paulus, *cum lachrymis monens unumquemque*, plurimorum corda, in peccatis obdurata, emollivit, & ad Christi fidem convertit. Lemma: HIS GUTTIS SAXA CAVANTUR. Nullum enim ad persuadendos hominum animos tam potens est eloquentiæ flumen, quàm lachrymarum. Verissimè canit Poëta.

Interdum lachrymæ pondera vocis habent.

De S.Pauli lachrymis ait D.Chrysostomus: *Ex quonam fonte tanta eminebant fluenta, ut ex illius oculis lachrymæ?* Et paulo post: *Quemnam fontem vis comparare cum his lachrymis? Eumne, qui est in paradiso, qui irrigat universam terram? sed nihil dices æquale.* Hinc discant Prælati genuinam corrigendi persuadendique methodum. Certè S.Ambrosium, S. Bernardum, & S. Dominicum legimus, pœnitentes audivisse, & monuisse cum lachrymis.

491. Paulus, genibus nixus, orat: *Positis genibus oravit*, Lemma: FLECTENDO NUMINA FLECTIT. Hæc enim corporis compositio summæ reverentiæ erga Superos est indicium, eosq; in homines verò facillimè flectit. S.Rupertus: *Nec verò soli Deo, sed & hominibus dulcis visus, & amabilis est hujusmodi compositio, tantoque magis quis reverendus existit, quanto frequentius atque affectuosius genua curvans, genas suas, vel oculos, vel totum corpus dimiserit.* Certè ipsemet

ipsemet Christus *positis genibus orabat.* Et ante illum Salomon, *utrumque genu in terram fixerat, & manus expanderat in cœlum, &c.*

492. S. Paulus serpentem, qui ipsius manum inter sarmentorum congeriem invaserat, sine omni noxa in ignem excussit. Lemma: NESCIT AB ANGUE MORI. Verbis ex Aratore desumptis:

Christique cruci sua membra relegans,
Nescit ab angue mori.

Christi promissionem ibi impletam cernere licebat: *Signa eos qui crediderint, hæc sequentur, &c. Serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit.* Porrò vetus ille serpens, quando animas nostras per malas inspirationes molitur invadere, facili negotio in ignem suum Tartareum excutietur, si genuinâ fide ac virtute instructus fueris. S. Bernardus: *Primum opus fidei, per dilectionem operantis, cordis compunctio est, in qua sine dubio ejiciuntur dæmonia, cùm eradicantur è corde peccata, ubi vero compunctione cordis, & oris confessione priora sunt deleta peccata, ne recidivum patiantur, & jam sint posteriora pejora prioribus, serpentes tollant necesse est, id est, ut venenatas suggestiones extinguant, &c. si mortiferum quid biberint, non eis nocebit, id est, cùm senserint stimulos concupiscentiæ, nolent consentire.*

493. Idem serpens ab Apostoli manu citra noxam resiliens, epigraphen tenet: MOLLIA TANTUM. Ita nimirum Tartareus serpens venenatos tentationum suarum dentes nemini valet infigere, nisi quem carnis ac voluptatum mollitie laxatum offenderit. Unde de S. Paulo præclarè dixit Oecumenius: *Vipera, cùm in manum Apostoli dentes injecisset, nullam peccati in eo mollitiem & laxitatem invenisset, statim resilit, & in ignem sese projecit, quasi pœnam de se exegerit, quod nihil ad se pertinens corpus invasisset. Nos verò bestias timemus, eò quod armatura virtutis muniti minimè simus.* Ita Adam in innocentia à bestiis & serpentibus lædi non poterat, imo eis dominabatur. Unde Sancti, qui ad primævam ejus innocentiam accedunt, idem sæpe dominium habent, ut habuit S. Paulus, S. Antonius, S. Macarius, sanctus Franciscus & alii. Optimè S. Joannes Chrysostomus: *Ictus à vipera Paulus, Spiritûs sancti virtutem, quæ in ipso habitabat, ostendit, usus viperâ teste*

494. S. Paulus, omni penè calamitatum ac tribulationum genere exagitatus, erecto semper, impavidoque stetit animo. Ipsummet audi, ærumnas suas compendio recensentem: *In laboribus plurimis, in carceribus abundantiùs, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Judæis quinquies quadragenas, unâ minùs, accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui. In itineribus sæpè, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus. In labore & ærumna, in vigiliis multis, in fame & siti; in jejuniis multis, in frigore & nuditate, &c.* Sed quid ad hæc omnia generosissimus Apostolus. *Nihil horum vereor.* Unde lemma: IMPAVIDUM FERIENT. Verbis ex Horatio desumptis:

Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.

Hinc discas, inter adversitatum procellas esse patiens, ac imperterritus. S. Chrysostomus, in D. Pauli laudes effusissimus, ait: *Paulus luctantibus orbis & pugil omni luctæ genere certat & vincit: hic ei Apostolicus character, hisce luctis contexuit Evangelium, & quasi flamma inextinguibilis ignis si in mare delapsa, fluctibus undique mergitur, & iterum fulgida ascendit: sic & Paulus, undique pressus, nec oppressus, cedere nescius, clarior semper redit patiendo victor, & milliès Martyr.* 2. Tim. 2. 12.

495. Paulus, inter gravissimas persecutiones & ærumnas assiduò imperterritus ac lætus, solâ nitebatur conscientiæ suæ integritate: *Nam gloria nostra hæc est*, inquit, *testimonium conscientiæ nostræ.* Lemma: VINCIT MENS CONSCIA RECTI. Verissime dixit Juvenalis: *Iuvenal. Satyr 13.*

Hæc est summa boni, mens, quæ sibi conscia recti est.

Bias interrogatus, quidnam in vita metu careret? respondit, *bona conscientia.* S. Tyburtius ad Tyrannum: *Omnis*, inquit, *nobis vilis est pœna, ubi secura comes est conscientia.* Tertullianus, Christianorum nomine, ad Scadulam, Carthaginis tyrannum ait: *Cum omni sævitia vestra concertamus, etiam ultrò erumpentes, magisque damnati, quàm absoluti gaudemus.* Conscientia bona. *Tertull. lib ad Scadul.*

496. De se ipso testatur Paulus: *Ego stigmata Domini Jesu in corpore meo porto.* Unde epigraphen subjunges: E STIGMATE SERVUM, subintellige, *dignosces.* Servis enim apud Romanos inurebantur notæ, seu stigmata, quibus illos domini sui agnoscerent. Unde Paulus, Christi servum professus, Crucifixi stigmata in corpore suo portavit, ut ab omnibus dignosceretur, ad qualem pertineret Dominum. Porrò stigmatum nomine, mortificationes, morbos, & calamitates, tranquillo animo toleratas, significare licet, quibus Servatori nostro, in crucem fixo, configuramur ac conformamur. Egregiè S. Ambrosius: *His configitur clavis, qui mortificationem Jesu in corpore suo portat. Infige ergo pectori tuo & cordi tuo hoc signaculum Crucifixi, infige & brachio tuo, ut opera tua peccato mortua sint. Fortasse hanc imaginem clavi non solum timoris, sed etiam charitatis affigunt, &c.* Ad litteram verò stigmata Christi crucifixi in corpore suo portârunt S. Franciscus Assisias, S. Catharina Senensis, & (uti, præter eruditissimum nostrum Joannem Mauburnum, integro sermone testatur S. Bonaventura summæ sapientiæ & sanctitatis prodigium, Magnus Augustinus. *Gal. 6. 17.* Servus Christi. Mortificatio. *S. Ambr. in Ps. 118. v. 120. ser. 15.* Stigmata. *S. Bonav. serm. de S. August.*

497. E præcisa mortui Pauli cervice lac profluit. Lemma: VIVENS QUOQUE LACTE FLUEBAT. De seipso enim vivens ad Corinthios testatus est: *Lac vobis potum dedi.* Lac enim innocentiæ & castitatis symbolum est, quo non moriens tantùm, sed & vivens uberrimè manavit Apostolus, ut adeò lactea fluenta, à vivente Paulo necdum ad fundum usque profusa, è morientis præcisa cervice prosilivertnt. Emblematis mentem genuinè explicat S. Ambrosius: *De Pauli cervice, cùm eam persecutor gladio percussisset; dicitur fluxisse lactis magis unda, quam sanguinis, & mirum in modum S. Apostolum baptismi gratia in ipsa cæde extitisse splendidum potiùs, quàm cruentum. Quid enim mirum si abundet lacte nutritor Ecclesiæ, sicut ipse ad Corinthios ait: Lac vobis potum dedi.* *1. Cor. 3. 2.* Innocentia. *S. Ambr. serm. 68.*

498. Præcisum Pauli caput è terra, in quam delapsum est, tres fontes elicuit, qui hodie etiamnum Romæ omnium peregrinorum concursu ac veneratione visuntur. Lemma: E PETRA SCATURIT UNDA. Petra enim solidissima fuit Paulus, quem nulla persecutionum, laborum, adversitatum, aut suppliciorum vehementia frangere poterat, uti ipsemet, testis sibi luculentus, innumeris locis affirmat. *Quis*, inquit, *nos separabit à charitate Dei? gladius an persecutio, &c.* Et rursus: *Maledicimur & benedicimus, persecutionem patimur & sustinemus, blasphemamur &* Patientia.

obsecramus, &c. Quid igitur mirum est, è sublimi ac solidissima hac petra scaturiisse aquas? S. Chrysostomus, Pauli encomiastes prorsus singularis, ait: *Paulus præ devotionis abundantia dolores, pro virtute susceptos, quodammodò non sensit; quin etiam virtutem ipsam pro mercede pensavit: quotidie assurgebat ardentior, ovans in omni impugnatione referebat victoriam, verberibus & injuriis affectus triumphabat, mortem potius appetens quàm vitam: paupertatem potius, quàm opulentiam, multò amplius laborem desiderans, quàm alii requiem.*

S. Chrys. Hom. de laud. Pauli.

PETRUS Apostolus.

Caput CLXXII.

499. PEtrus Apostolus, cum impiis ministris in aula Caiphæ ad focum sedens, ter Deum negavit. Lemma: CUM PRAVIS VIVENS, TU QUOQUE PRAVUS ERIS. Verbis è Theognide desumptis:

- - - Ne te conjungito pravis,
Sed conjunge bonis, & ab his bona plurima disces;
Cum pravis vivens, tu quoque pravus eris.

Societas mala. Eas nimirum vires in hominem habet mala societas, ut virus suum facillimè in illum transfundat, & è bono in pessimum convertat. Unde S. Ambrosius: *Ubi vero negavit Jesum Petrus? in prætorio Judæorum, in societate impiorum.* Et Beda: *Quàm nociva impiorum colloquia! Petrus ipse inter ministros Pontificum vel hominem se nôsse negavit, quem inter condiscipulos Dei Filium fuerat confessus.* Verissimè dixit Epictetus: *Qui cum contaminatis versatur, contaminatus evadet.* Et Ovidius:

S. Ambr. in c. 22. Luc. Beda in Marci c. 14.

Dum spectant oculi læsos, læduntur & ipsi,
Multaque corporibus transitione nocent.

500. Petrus, vilis ancillulæ voce perculsus & prostratus, Christum negavit. Lemma; NULLÆ SINE NUMINE VIRES. Hinc conjice, quàm nobis ad salutis negotium necessaria sit Divina gratia: fragilissimus enim est homo præfidens sibi, ideoque derelictus à Deo; contra verò fortissimus, si sibi diffidat, fidatque Deo. Verissimè canit S. Ecclesia:

Gratia Divina quàm necessaria.

Sine tuo Numine
Nihil est in homine,
Nihil est innoxium.

Certè Petrus, unius mulierculæ interrogatione territus, negavit Christum, qui postea, accepto Spiritu Sancto, nec Caipham, nec totum concilium Judæorum extimuit, dicendo: *Oportet magis obedire Deo quàm hominibus.* In rem præsentem ait S. Hieronymus, *Petrus sine spiritu voci ancillæ cessit, cum spiritu nec Principibus, nec Regibus cedit.* Accommodatè dixit S. P. Augustinus: *Nisi gratiâ meâ plenus esses, nonne ante Baal etiam ipse genu flecteres? gratiâ autem meâ plenus es, quia nihil de tua virtute, sed totum de mea gratia præsumpsisti.*

Act. 4. S. Hier in Marcum. S. August. serm. de verb. Domin. c. 2.

501. Firmissimè quidem proposuit, statuitque Petrus, se à Christo nunquam discessurum: unde hæ ipsius voces, præ quâvis Marpesiâ cautè firmiores: *Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo.* At ô versat le hominis ingenium! paulò post, mutante nonnihil fortunâ, & ipse sententiam mutavit. quando à Caiphæ ministris tentatus, non tantùm Magistrum suum tertiò negavit, sed & *cœpit detestari & jurare, quia non novisset hominem.* Lemma; NIL HABENT MORTALIA FIRMUM. Adeò enim omnia in hoc mundo caduca ac mutationibus obnoxia sunt, ut arenâ nitatur, quisquis homini fidit. Petri lapsum miserans S. P. Augustinus exclamat: *Ecce columna firmissima ad unius auræ impulsum contremuit: ubi est illa promittentis audacia, & de se plurimùm præsumentis? ubi sunt verba illa, quando ait; Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo: sed quid mirum, si Deus vera prædixit, homo autem falsa præsumpsit?*

Matth. 26. 74. Instabilitas humana. S. Au... Ioan.

502. Plurima quidem, affluente adhuc prosperitate, jactitabat Petrus, statuebatque mori potiùs, quàm Magistrum suum negare: at ubi fortuna corrugare frontem, ac vitæ discrimina objicere cœpit, mox concuti, fidem deserere, illumque tertiò negare ac pernegare visus est. Lemma; PROBAT TENTATIO FORTEM. Nullum enim hominis probandi tempus est opportunius, quàm tentationis & adversitatis. S. P. Augustinus: *Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis.* Et rursus: *Si nunquam tentaris, nunquam probaris. Nonne melius est tentari & probari, quàm non tentatum reprobari?* Et tandem: *Unusquisque se tentatione tanquam interrogatus agnoscit: sicut Petrus, quas vires haberet, fides enim utique nesciebat, quando dixit Domino:* Tecum paratus sum usque ad mortem. *Dominus autem, qui noverat eum, prædixit ubi deficeret, prænuntians illi infirmitatem ejus, tanquam tactâ venâ cordis ejus. Proinde Petrus, qui ante tentationem præsumpsit de se, in tentatione didicit se.*

503. Petrus à Magistro suo, quem tertiâ vice negaverat, respicitur, & resipiscit: *Conversus Dominus respexit Petrum, & recordatus est Petrus verbi Domini, &c. & egressus foras flevit amarè.* Lemma; TENEBRAS HÆC LUMINA FUGANT. *Quia*, ut ait S. Hieronymus, *fieri non poterat, ut in negotiationis tenebris permaneret, quem lux respexerat mundi.* Atque adeò, quisquis à Deo per gratiam respicitur, is ad Deum convertitur, &, veluti à sole percussa glacies, in lachrymarum fontes resolvitur. S. Leo: *Respexit Dominus Petrum, & turbatum discipulum convenit oculis, quibus eum prævideral esse turbandum, & in illum conversa est veritatis inspectio, ubi erat cordis facienda correctio.*

504. Petrus perfidiæ suæ exprobratorem habuit gallum: *Continuo Gallus cantavit, & recordatus est Petrus verbi Jesu.* Lemma è Breviarii Romani hymno desumptum; GALLUS NEGANTEM ARGUIT. E Sancti Laurentii Justiniani sententia, gallus conscientiæ symbolum est, quæ peccantem arguit, remordet, & ad pœnitentiam tamdiu stimulat, donec clamanti morem gerat. Porrò etiam Concionator galli munere fungitur, dum peccatoribus voce suâ exprobrat, & ad pœnitentiam impellit. S. Gregorius explicans illud Jobi: *Quis dedit gallo intelligentiam?* ait: *Gallus profundioribus horis noctis valentiores ac productiores edere cantus solet; cùm verò matutinum jam tempus appropinquat, leniores & minores omnimodò voces format. In quibus galli hujus intelligentia quid nobis innuat, considerata Prædicatorum discretio demonstrat; qui, cùm iniquis adhuc mentibus prædicant, altis & magnis vocibus æterni judicii terrores intimant, quia videlicet quasi in profundæ noctis tenebris clamant. Cùm vero jam auditorum suorum cordibus veritatis lucem adesse cognoscent, clamoris sui magnitudinem in lenitatem dulcedinis vertunt, & non tam illa, quæ sunt de pœnis terribilia, quàm ea, quæ sunt blanda de præmiis offerunt.* Vide plures alias galli proprietates, ab eodem S. Doctore ibidem ad Prædicatorem applicatas.

505. Petrus, seriâ de perfidia sua pœnitentiam acturus, aulâ Caiphæ excessit, & solitudinem petiit: *Egres-*

Egreſſus foras flevit amare. Lemmatis loco vulgare illud pentametron ſubjicies; EXEAT EX AULA, QUIS CUPIT ESSE PIUS. Sicuti enim aula turbarum eſt plena, & vix ullum pœnitudini locum relinquit, ita contra ſolitudo aptiſſimam offert pietati ac virtuti occaſionem. *Non enim,* inquit de Petro S. Hieronymus, *poterat in atrio Caiphæ ſedens agere pœnitentiam. Egreditur foras de impiorum concilio, ut pavidæ negationis ſordes amoris fletibus lavet.*

506. Petrus, ob peccatum ſuum ingenti dolore & cordis compunctione correptus, amaras profundit lachrymas, iiſque culpam ſuam eluit. Lemma; NOXAS HÆC ABLUIT UNDA. Lachrymæ enim ad delenda peccata vim adeò propriam & efficacem coram Deo obtinent, ut nunquam cadant irritæ. S. Ambroſius, quærens cur non potiùs orationem, quàm lachrymas fuderit Petrus? reſpondet: *Lachrymæ lavant delictum, quod voce pudor eſt confiteri. Lachrymæ veniam non poſtulant, ſed merentur. Invenio, cur tacuit Petrus, ne tam cito veniæ petitio offenderet, ante flendum eſt, ſic precandum.* Et paulò poſt; *Doce nos, Petre, quid tibi profecerint lachrymæ tuæ? ſed docuiſti illicò: nam qui lapſus es, antequam fleres, poſtquam fleviſti, erectus es, ut alios regeres, qui te ipſum ante non rexeras.* Unde Nicephorus refert, Petri oculos ex aſſiduo ploratu fuiſſe quaſi ſanguine reſperſos, geminumque callem à concretis lachrymis per genas apparuiſſe.

507. Petrus Apoſtolus, in infami carcere detentus ab Angelo ducitur, & in libertatem aſſeritur. Lemma; INNOCUUM NEC VINCLA RETARDANT. Solatium hinc mutuentur afflicti, quibus Deus etiam inter graviſſimas calamitates ſemper adeſt præſens, & cùm opus fuerit, ſuppetias affert; innocentia enim etiam inter carceres & vincula ſemper manet liberrima. Pulchre S. Ambroſius; *Non turbentur innocentes, cùm falſis criminibus appetuntur; viſitat Deus & in carcere ſuos, & ideò ibi eſt plus auxilii, ubi plus eſt periculi. Sed quid mirum, ſi viſitat Deus in carcere poſitos, qui ſe ipſum in ſuis in carcere incluſum memoravit? In carcere, inquit eram, & non veniſtis ad me.*

508. Petrus inverſo corpore cruci affixus, epigraphen tenet; MENS RECTA TAMEN. De S. Petro ait Maximus: *Hic eſt Petrus, qui cùm ad crucem tanquam Chriſti diſcipulus duceretur, verſo ſe poſcens corpore crucifigi, paſſionem non timuit, ſed æqualitatem crucis Dominicæ declinavit, ut oſtenderet univerſis admirandæ ſe humilitatis virtutem, novique myſterii diſciplinam, & inter tormenta ſervâſſe.* Apoſtolorum Principem ſecuti ſunt omnes reliqui Apoſtoli & Martyres, qui innumeris tormentis excruciati ac depreſſi, mentem ſemper verſus Deum erectam conſervârunt. S. P. Auguſtinus; *Pagani perſecuti ſunt Martyres, capti ſunt, ligati ſunt, in carcerem miſſi ſunt, beſtiis ſubjecti ſunt, alii ferro percuſſi, alii ignibus concremati, vicerunt perſequentes, & victi ſunt Martyres? Abſit. Quære gloriam Martyrum apud Deum, quære foveam paganorum in conſcientia: ubi enim eſt fovea, quò cadit impius? In conſcientia mala.* Et alibi; *Nunquam Martyres tantas tribulationes carne tolerarent, niſi magnam quietem mente conciperent.*

509. Petrus & Andreas, piſcibus capiendis in mari Galilæo intenti, ubi vocantem audierunt Chriſtum, quantociùs, nullâ interpoſitâ morâ, totum reliquêre mundum, ſuumque ſecuti ſunt Servatorem. *Continuò relictis retibus, ſecuti ſunt eum.* Lemma; NESCIT AMOR REMORAS. Hinc diſce nec in obediendo ponere moras, nec in Chriſto ſequendo, & mundi vanitatibus relinquendis eſſe tardus. (Obedientia.) S. Bernardus. *Vis audire perfectæ obedientiæ formam? At illi continuò, nihil dijudicantes aut haſitantes, non ſoliciti unde venerunt, non conſiderantes, quonam modo rudes homines, & ſine litteris prædicatores fieri poſſent. Nihil denique interrogantes, ſine mora relictis retibus & navi ſecuti ſunt eum. Agnoſcite fratres, quoniam propter vos ſcripta ſunt hæc, ut diſcentes veræ obedientiæ formam, caſtigetis corda veſtra in obedientia charitatis.* (S. Bernard. in feſto S. Andreæ ſerm. 2.)

510. Eidem ſymbolo ſubſcribes; RELICTIS OMNIBUS. (Religioſus.) Religioſos hæc imago concernit, qui totum mundum, omniaque ipſius bona adeò dereliquerunt, ut ſacrilegi coram Deo ſint, ſi bono alicui terreno animam addicant. (Luc. 14. 33.) Diſertè Chriſtus: *Qui non renuntiat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus* S. Bernardus ait, illos, qui reliquerunt omnia, relictos eſſe Deo. (S. Ber. ſer. 1. in Dedi. Eccleſiæ.) *Quàm benè,* inquit ad Religioſos ſuos, *commutâſtis, dilectiſſimi, quidquid habere potuiſtis in ſæculo, quando nunc relinquendo ea, proprii eſſe meruiſtis auctores ſæculi, & cum habere propriam poſſeſſionem, qui ſine dubio portio & hæreditas eſt ſuorum. Neque enim, ſicut dixerunt filii iniquitatis,* beatus populus, cui hæc ſunt, *temporalia ſcilicet, quæ præmiſerat,* promptuaria eructantia ex hoc in illud, oves fœtoſæ, & *ſimilia: non, inquam, beatus populus, cui hæc ſunt;* ſed beatus populus cujus Dominus Deus ejus.

511. S. Petrus, geminâ inſtructus clavi, epigraphen tenet: TERRIS DOMINATUR ET ASTRIS. Petro enim & ſucceſſoribus diſertè dixit Chriſtus: *Tibi dabo claves regni cælorum; Et quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.* (Matth. 16. 19) (Pontifex Maximus) Unde exclamat S. Hilarius: *O beatus cœli janitor, cujus arbitrio claves æterni aditûs traduntur, cujus terreſtre judicium præjudicata authoritas ſit in cœlo.* (S. Hilar. in hunc loc.) Claves enim ſignificant ſummam poteſtatem tum ordinis, tum juriſdictionis in totam Eccleſiam: unde etiam gentiles, ſuprema Deorum ſuorum imperia ſignificaturi claves iis attribuerunt. De Plutone canit Orpheus:

Pluto, qui terræ claves & regna gubernas. (Orpheus in Pluton.)

Et rurſus de Protheo, maris Domino:

Geſtantem claves pelagi te Maxime Proteû
Priſce voco, &c.

512. Petrus, ob imminens vitæ periculum præcipiti ardore ſuccenſus, gladium ſtrinxit: & Malcho auriculam præcidit. (S Aug. l. 22 cont. Fauſt. cap. 70.) Unde ob zelum hunc intempeſtivum à Chriſto reprehenſus eſt, & è Magni Auguſtini ſententia, peccavit. (Corripiendi modus.) Lemma: PRÆCIPITI NIHIL EST MODERABILE ZELO. (S Aug. 22. cont. Fauſt.) Hinc diſcant Superiores non tantum temere aut ex præcipiti animo nihil unquam facere, ſed etiam in corrigendis aliorum vitiis modum non excedere. Nam, ut præclarè ait Magnus Auguſtinus: *Juſſerat Dominus, ut diſcipuli ejus ferrum* (Correctionis) *ferrent, ſed non juſſerat ut ferirent.* Corrigendi modum pulchrè præſcribens S. Bernardus, ait: (S. Ber. ſer. 2. de Reſurrect.) *Hic eſt zelus juſtitiæ, quo adverſus delinquentes accendimur, tanquam pietate ducti erga eam, quam contemni videmus, juſtitiam Dei. Veruntamen oportet ut priora ſibi vendicet compaſſionis affectus. Alioquin in ſpiritu vehementi conterimus naves Tharſis, conterimus quaſſatum calamum, extinguimus linum fumigans. Sed cùm uterque aderit, videlicet & compaſſionis affectus, & zelus juſtitiæ, neceſſe eſt, adſit ſpiritus diſcretionis; ne fortè cùm oportebat hunc exhiberi, ille procedat, & indiſcretio ipſa confundat univerſa.*

513. Pe-

513. Petrus, Christi amore flagrans, supra maris aquas ambulat, & ad Servatorem contendit. Lemma; AMOR EMINET UNDIS. Totus enim adversus Christum ardebat Petrus; quid ergo mirum, ignem hunc non potuisse infra aquas mergi? Porrò quisquis Divinâ charitate succensus est, intra calamitatum undas nunquam non eminebit; semperque incedet illis superior. Pulchrè in rem præsentem S. P. Augustinus: *Unicuique sua cupiditas tempestas est. Amas Deum, ambulas super mare, sub pedibus tuis est timor sæculi. Amas sæculum? absorbebit te: amatores suos vorare novit, non portare. Sed cùm fluctuat cupiditate cor tuum, ut vincas tuam cupiditatem, invoca Christi Divinitatem.* Idipsum etiam de sanctâ fide compertum habemus, quæ hominem ad mira patranda evehit. Rursus idem Doctorum Phœbus: *Sine ulla dubitatione Petrus ad verbum jubentis, ad præsentiam sustentantis, ad præsentiam regentis desiluit in aquas, ambulare cœpit. Potuit quod Dominus, non in se, sed in Domino. Fide valuit, quod humana infirmitas non valeret.*

Charitas. Calamitas.

S. Aug. ser. 13 de Verb. Dom.

Fides.

S. Aug. ser. 13 de verb. Dom. cap. 1. & 3.

514. Petrus, præsente & adjuvante Christo suprà mare ambulans, nonnihil MERGITUR, NON SUBMERGITUR. Adeò nimirum fieri non potest, illum supra hujus mundi oceanum inter assiduos tentationum & adversitatum fluctus perire, qui Christi nunquam non præsentis meminit, clamatque cum fluctuante Apostolo: *Domine salvum me fac.* Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus: *Non metuat anima mare hoc magnum sæculum scilicet, cujus fluctus ac turbines sentimus inimicas sæculi potestates. In Deo sperantes multi jam sancti hos fluctus spreverunt, multi calcaverunt, multi super ejus aquas ambulantes, securi ad patriam pervenerunt. Sed exurgit ventus validus, & magna tempestas, sua cuique cupiditas. Titubat fides in mari, clamet in te Petrus, Domine pereo: dabit manum mergenti, nec sinit perire ille, qui propter nos dignatus est super aquas ambulare.*

Præsentia Christi.

Matt. 14. 30.

S. Aug. c. 2. de cantico novo.

PHILIPPUS Apostolus.

Cap. CLXXIII.

515. PHilippus tanto visionis Divinæ desiderio flagrabat, ut illam unam Christum rogarit, veluti nullo alio bono exsaturandus. Verba ipsius erant; *Domine ostende nobis Patrem, & sufficit nobis.* Unde Lemma; NON ALIO MENS SATIANDA BONO. Deus enim bonorum omnium est affluentia, solusque animam nostram satiare potest. S. P. Augustinus: *Pecori bonum est, implere ventrem, dormire, gustare, vivere, sanum esse, generare. Tale tu bonum quæris? o hæres Christi, quid gaudes, quod socius es pecorum? erige spem tuam ad bonum bonorum omnium, ipse erit bonum, à quo tu in tuo genere factus es bonus, & omnia in tuo genere facta sunt bona: qui satiat in bonis desiderium tuum.*

Jo. 14. 8.

Visio beatifica.

S. Aug. in Psal. 102.

516. Philippus, Nathanaëlem ad fidem conversurus, nullo alio motivo utendum censuit, nisi ut in Angelicum Christi vultum oculos defigeret: *Dicit ei, veni, & vide.* Lemma: IN LUMINE LUMEN. Tantus enim è Christi vultu promicabat fulgor ac suavitas, ut obvios quosvis in sui amorem & admirationem raperet. S. Chrysostomus: *Quomodò hic sit Christus, & quomodo Prophetæ eum prædixerint, non dicit Philippus, sed ducit ad Jesum, sciens ipsum non abscessurum si illius verba & doctrinam gustaret. Si videris solummodo, dicit, si sermonem cum eo conferas, facillimè mihi assenties.*

Jo. 1. 16.

Christi aspectus.

S. Chrys. in hunc loc.

PILATUS.

Cap. CLXXIV.

517. PIlatus, Judæorum minis territus, innocentem Jesum crucifigendum tradit. Lemma; TIMIDUS NIL JUDICAT ÆQUUM. Æquus enim Judex adversus omnes partium minas imperterritus sit, oportet. Unde de Pilato ait S. P. Augustinus: *Judex bonus & constans, ne sanguinem innocentis addiceret, nec invidiæ cedere debuit, nec timere.* Epictetus Judicem imbuens, ait: *Uti nec anser clangore, nec ovis balatu perterretur; ita nec stolida magnitudinis vox perterrefaciat.* Et Plato; *Princeps ac Magistratus quilibet debet esse prudens & fortis: Prudens, ne ex imperiti vulgi judicio pendeat. Fortis, ut, quæ salutaria sunt, constanter exequatur.* Coronidem jungit Siracides; *Noli quærere fieri Judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates.*

Judex non timid… S. Aug… 118. tem.

Plato de leg…

Eccl…

518. Pilatus, innocente Christo in Judæorum potestatem tradito; manus suas coram populo lavit. Lemma; MENS ILLOTA TAMEN. Ita nimirum parum refert, exteriorem hominem formari ad Dei vel politicas leges innocuum, ac justum; nisi interior quoque animus conservetur purus, omnique vitiorum noxâ immunis. S. P. Augustinus: *Laverit licet manus Pilatus, tamen sua facta non diluit: quamvis abstergere se putaverit justi sanguinem de suis membris, eodem tamen sanguine mens ejus tenetur infecta: ipse enim occidit Christum, qui eum tradidit occidendum.*

Con… tia…

S. A… 11… tem…

SAMARITANA.

Caput CLXXV.

519. SAmaritana, sitim levatura, ad fontem, cui Christus assidet, properat. Lemma: AD FONTEM SITIBUNDA RECURRIT. Quisquis ergo salutis, felicitatis, ac gratiæ Divinæ siti tenetur, ad Christum recurrat, qui est *fons aquæ salientis in vitam æternam.* Ipsummet invitantem audi: *si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* In rem præsentem Magnus Augustinus; *fons vitæ Christus, Venit ad te in carne, ut irrigaret fauces tuas sitientes; satiabit sperantem, qui irrigavit sitientem.* Et rursus; *Christus caput nostrum, ipse fons gratiæ, secundùm uniuscujusque mensuram se per cuncta ejus membra diffundit.*

Chr… fon… Jo… Jo…

S. … Ps…

520. Samaritana, adulterii vitio inquinata, quamprimum Christo ad fontem propinquavit, omnes animæ maculas eluit, & non tantùm Christi præconem, sed & Martyrem egit. Lemma: FONTIS PURGATUR AD UNDAS. Nullum enim alium habemus fontem, ad quem peccata nostra eluamus, nisi Christum, de quo dixit Vates Regius; *quoniam apud te est fons vitæ*: quantùm ergò ad hunc fontem accesseris, tantùm eris mundus; contra verò tantum immundus, quantum ab eo recesseris. S. P. Augustinus: *Superbiâ receditur ab illo fonte vitæ, cujus solius haustu justitia bibitur, bona scilicet vita.* Et S. Ambrosius: *Novo admirationis genere, mulier, quæ ad puteum Samariæ, meretrix advenerat, à Christi fonte casta regreditur; & quæ aquam petere venerat, pudicitiam reportavit.* Concinnè in rem præsentem sapientissimus meus D. Picinellus.

Pœ…

S… Sp… ca… S… ser…

Fons cœlestis, terrestrem accedit ad puteum,
Ut fœminæ maculas eluat undis.
Inter Amoris æstus, affluens lympha
Aquam, à pumice quærit, &c.

Vidua

Vidua viro, ac magis virtute,
Ad Pastoris aspectum, ex lupa mutatur in ovem,
Et quæ undas petentem, ut Judæum horruerat,
Fontes præbentem, ut Dominum est venerata. &c.

521. Samaritana Christi verbis inflammata, hydriæ ad fontem oblita est, & Messiam nuntiatura, cucurrit in urbem. Lemma: PLENA DEO, TERRENA RELINQUIT. Discant hinc Religiosi ac Prædicatores, se muneri suo tum demum satisfacturos, si relictis terrenis omnibus, solo gaudeant Deo, eumque cùm sibi, tum aliis indefessè prædicent. S. P. Augustinus: *Audito & recepto in corde Christo, quid faceret, nisi jam hydriam dimitteret, & evangelizare curreret? Projecit cupiditatem, & properavit annuntiare veritatem. Discant, qui volunt evangelizare, projiciant hydriam ad puteum. Projecit ergo hydriam suam, quæ jam non usui, sed oneri fuit.* De eadem Samaritana disserens S. Ambrosius. *Plena*, inquit, *redit: quia peccatrix: & quæ hydriæ vasculum amiserat, Christi plenitudinem reportabat.* Præclarè, ut cætera omnia, eruditissimus D. Philippus Picinellus noster, Abbas Cassoretanus.

Nuncia Christi.
Quæ peccatrix advenerat, revertitur prædicatrix,
Nec deferens hydriam, sed referens gratiam,
Vacua onere, & plena sanctitate,
Civibus suis non undas,
Sed fontem salutis adduxit.

SAMARITANUS.

Caput CLXXVI.

522. SAmaritanus, hominis spoliati commiseratione tactus, vinum & oleum in ejus vulnera fundit. Lemma: ACERBIS MOLLIA MISCET. Genuinam corrigendi methodum hinc discas velim, ut animæ vulneribus acredinem quidem, sed tamen pietatis ac misericordiæ oleo mitigatam, infundas. Appositè Seneca. *Nullum animal morosius est, nullum majore arte tractandum, quàm homo. Nulli magis parcendum. Morbis medemur, nec irascimur. Atqui & morbus animi mollem medicinam desiderat, ipsumque medentem minimè infestum ægro. Mali medici est desperare ne curet. Luctetur cum vitiis, resistat: alius morbum suum exprobret, quadam molli curatione decipiat, citiùs, meliusque sanaturus remediis fallentibus.* Certè in optimo suo Timotheo id unum quàm maximè desiderabat Paulus, ut zelo esset benigniore. S. Rupertus, *Paulus in Timotheo Episcopo omnes informabat, cujus officii summum & necessarium decus est misericordia, & ille* (Timotheus) *ut fertur, zeli erat ferventioris: idcircò rectè & opportunè viscera misericordiæ illi, ut haberet, praoptat.*

SIMEON.

Cap. CLXXVII.

523. SImeon, accepto in ulnas puello Christo, mori desiderat. Lemma: BONUM CITO MORTE POTIRI. Verbis ex Ausonio desumptis:

Cuncta tibi adversis contraria casibus: ergò
Optima Grajorum sententia, quippe homini ajunt
Non nasci esse BONUM, natum at CITO
MORTE POTIRI.

Quisquis enim Christi præsentiam semel degustaverit, is cum optimo Simeone ex hac vita *dimitti*, & cum Apostolo *dissolvi & esse cum Christo* desiderat. Magni Augustini consilium est, *Qui semper vult vivere, & non timere mortem, teneat vitam, ut mors superetur à vita*: ibi enim, eodem asserente, *Transibit captivitas, veniet felicitas, damnabitur hostis extremus, & cum Rege sine morte triumphabimus.* Et Seneca: *Mors servitutem invito Domino remittit; hæc captivorum catenas laxat, hæc è carcere educit, quos exire imperium impotens vetaverat, &c.* Mors felix. S. August. lib. 2. de Symb. c. 8. Idem in Psal. 136. Senec. Consol. ad Marciam, cap. 20.

524. Simeon senex, jam moriturus, suavissimum ac cygneum suum canticum, *Nunc dimittis*, edidit. Unde lemmatis loco illud Martialis pentametron subjunges: CANTATOR CYGNUS FUNERIS IPSE SUI.

Dulcia defectâ modulatur carmina linguâ
Cantator Cygnus funeris ipse sui.

Ità nimirum mors justorum adeò est beata ac felix, ut in suavissimos cantus erumpere, ipsamque adeò mortem provocare audeant. Gerardus, genere, & religione S. Bernardi frater, moriturus, in illud Davidicum erupit: *Laudate Dominum de cœlis, laudate eum in excelsis*; unde de illo ait Doctor mellifluus: *Accitus sum ego ad id miraculi, videre exultantem in morte hominem, & insultantem morti, ubi est mors victoria tua? ubi est mors stimulus tuus? jam non stimulus, sed jubilus. Jam cantando moritur homo, & moriendo cantat.* S. Franciscus Seraphicus, & Conradus discipulus S. Dominici in hæc verba expirarunt: *Educ de custodia animam meam.* S. Petrus Alcantara hæc novissimè modulatus est: *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi in domum Domini ibimus.* S. Edmundus os lateri Crucifixi apprimens, hoc ultimum effatus est. *Amodo haurietis aquas cum gaudio de fontibus Salvatoris.* Mors justi. S. Bern. 26. in Cant. Psal. 121. Isalm. 12.

SIMON Magus.

Cap. CLXXVIII.

525. SImon Magus, cùm dæmonum ope in aëra raperetur, precibus S. Petri prostratus, fractâ coxendice, paulò post infelicem animam exhalavit. Unde pendenti in aëre Simoni illud Claudiani, lemmatis loco, subscribes: UT LAPSU GRAVIORE RUAT. Simon enim, Divinitatem ambiens, ad cœlum extolli voluit; sed, superborum more, in imam terrã miserrimè dejectus est. Gloriabundum audi Luciferum: *In cœlum ascendam, super astra Dei exaltabo solium meum, &c ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.* Sed quid inde? *ad infernum detraheris in profundum laci.* Artabanus Xerxis superbas cogitationes moderaturus, Herodoto referente, dixit: *Gaudet Deus eminentissima quæque deprimere, quia neminem alium, quàm seipsum sinit magnifice de se sentire.* Interrogatus Constantius Imperator, *quo tempore maximè decresceret fortuna?* respondit, *crescente superbiâ.* Ludovicus XI. Galliæ Rex dicere est solitus, *Dedecus & detrimentum comites sunt, ac pedissequæ superbiæ.* Dilucidè Salomon: *Contritionem præcedit superbia, & ante ruinam exaltatur spiritus.* Superbi depressi. Isa. 14. 15. Herod. l. 7. Prov. 16. 18.

526. Cùm vidisset Simon, Spiritum Sanctum passim hominibus per impositionem manuum ab Apostolis conferri; etiam ipse, tanto prodigio captus, Spiritum sanctum pecuniâ emere à Petro voluit. At gravissimo Petri fulmine repressus, maledictum illud responsi loco tulit: *Pecunia tua tecum sit* Act. 20.

in

Simonia. in perditionem, quoniam donum Dei existimâsti pecunia possideri. Lemma: NON CONSTANT NUMINA NUMMIS. De Simone Mago differens S.P. Augustinus, ait, *Qui quærebat sæcularia, qui in circuitu occulebat pecunias, putavit posse se emere donum Dei. Qui se putavit pecunia comparare Spiritum Sanctum, etiam Apostolus avaros arbitratus est, sicut erat ipse impius & superbus.* S. Petrus Damianus refert, simoniacum quendam, jussum recitare doxologiam SS. Trinitatis, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto;* nequivisse dicere, *Spiritui Sancto*, sed tantùm, *Gloria Patri & Filio;* etiamsi secundò, tertiòve id conatus fuerit; Nam, ut subjicit S. Damianus; *Meritò Spiritum Sanctum dum emit, amisit; ut qui exclusus erat ab anima, procul etiam consequenter esset à lingua.*

S. Aug in Psal. 30. Conc. 2.

S. Petr. Dam. Ep. 3.6.7.

STEPHANUS. Cap. CLXXIX.

Religiosus.

527. Sanctus Stephanus, Judæorum furore ac invidiâ exagitatus, oculos ad Deum levavit, viditque apertam cœli portam. Lemma: NUNQUAM NON PERVIA JUSTO. Idipsum usuvenit Religiosis ac contemplativis, qui relictis mundi turbis, nunquam non intuentur cœlum, dicuntq; cum Psalte, *Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cœlis.* Nam teste S. Petro Damiano, *Qui Spiritu Divinitatis afflatur, conculcatis terrestribus, cœlestibus inhiat & æternis.* Porrò homo Charitatis Divinæ studiosus, mentis suæ oculos assiduò in Deo defixos habet. S.P. Augustinus: *Homo vult Deum forte videre sedentem in cœlo; habeat charitatem, & in eo habitat, sicut in cœlo.*

Psal 122 1. S. Pet. Damian. ser. de S. Stephano.

S. Aug. Psal.

528. Stephanus, saxis undique petitus, epigraphen tenet. Hoc IMBRE FERACIOR. Ingens enim virtutum ac æternæ felicitatis incrementū ex illo lapidum impetu retulit Stephanus. S. Gregorius Nyssenus docet Stephanum initiâsse illam à Christo promissam beatitudinem: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnū cœlorum. Idcircò*, inquit, *magnus ille Stephanus gaudet, lapidibus undiq; petitus, ac veluti suavem quendam rorem, crebros lapidum ictus, in modum floccorum nivis incidentium, corpore cupidè excipit, ac benedictionibus nefarios homicidas prosequitur, &c. currenti et per confessionem, quod sperabatur, ostenditur cœlum apertum.*

Persecutio.

S. Greg. Nyss. ... Beat.

529. Tanto erga Servatoris sui præsentiam amore flagrabat Stephanus, *ut lapides torrentis*, per quos ex hac vita tolleretur, *illi dulces fuerint.* Unde durissimis saxis impetito subscribes: DULCIA FECIT AMOR. Tanta enim amoris Divini vis est, ut tormenta omnia indulcare, & in suavissimum rorem convertere nôrit. S.P. Augustin. *Martyres sancti, quando delectationem Domini cogitabant, tunc illis mala omnia & acerba atque aspera vilescebant.* Et rursus: *Nunquam Martyres tantas tribulationes carne tolerarent, nisi magnam quietem mente conciperent.*

P. 240.

Act. 7. 59. 530. Sanctus Stephanus fatali lapidum acervo nixus, *obdormivit in Domino.* Lemma ex Lucano: GAUDET PATIENTIA DURIS. O dulcis post exantlatum laborem somnus! Inter lapides suos obdormivit Stephanus; hoc ei pulvinar substravit patientia! Requiem in *duris* invenit Proto-

Lucan. l. 9.

Protomartyr, & tu eam in mollibus quæris? Sanctus P. Augustinus: *Ad lapides currebant; (Judæi) duri ad duros; & petris lapidabatur, qui pro petra, qui Christus est, moriebatur; & à lapideis, qui legem acceperant in lapideis tabulis.* Unde alibi ait; *ipse est Christianus, qui non aspernatur viam Christi, sed vult viam Christi sequi per passiones ipsius. Noli per aliam viam velle ire, quam per illam, quâ ipse ivit. Dura videtur, sed ipsa est tuta via: alia fortasse delitias habet, sed latronibus plena est.*

531. Stephanus, horrendâ Saxorum grandine incursatus, epigraphen tenet: NON EXPUGNABITUR. Nempe propugnaculum erat Stephanus, quod saxis ac missilibus ab obsidente hostium coronâ impugnatum, nunquam aut expugnari, aut à constantia dimoveri potuit: unde tandem etiam ipsos hostes suos superavit, quando Saulum, illorum antesignanum, ad fidei Christianæ signa suis precibus compulit, & è persecutore propugnatorem fecit. S. Fulgentius observatum habet, arma quibus contra Judæos pugnavit, fuisse charitatem, præsertim hostibus suis exhibitam. *Per charitatem Dei*, inquit, *sævientibus Judæis non cessit: per charitatem proximi pro lapidantibus intercessit: per charitatem arguebat errantes, ut corrigerentur: per charitatem pro lapidantibus orabat, ne punirentur. Charitatis virtute subnixus, vicit Paulum crudeliter sævientem, & quem habebat in terra persecutorem, in cœlo meruit habere consortem.*

TABITHA.

Cap. CLXXX.

532. Tabitha, *plena operibus bonis & eleemosynis, quas faciebat*, è lethali morbo defuncta est: paulo tamen post Sancti Petri precibus iterum ad vitam revocata. Lemma: VIVIT POST FUNERA VIRTUS. Ita nimirum justus, etsi naturæ legibus concedere, & temporali morte defungi debeat, mox tamen iterum vel in temporalem, vel saltem æternam vitam resurgit. Pulchrè monet Magnus Augustinus: *Quis eligere non potes hic, ne moriaris; elige, cùm vivis, ne in æternum moriaris.* Magni Augustini filius simillimus, eruditissimus meus D. Picinellus de Tabitha canit:

Mortuæ subsidio accitur Petrus,
Ut, rerum ordine commutato,
Petræ virtus cadavera reparet, quæ tegit, &c.

THOMAS.

Cap. CLXXXI.

533. Sanctus Thomas, congregatis omnibus Apostolis, solus abierat; paulò post in gravissimum incredulitatis vitium lapsus. Unde lemma ex Ecclesiaste desumptum: VÆ SOLI. Sicuti enim societas efficit vitam longè suaviorem, honestiorem, & contra æmulos ac hostium insidias tutiorem; ita contrà, solitudo ac singularitas in mille præcipitia cogunt; uti damno suo expertus est Thomas. Aristotelis scitum est; *Singuli, licet minùs boni sint, iidem tamen in unum collecti, meliores sunt, quàm singuli eorum optimi, ut fit in cœna, quæ ex symbola multorum lautior est, quàm ab uno instructa.* Thomas Cantipratanus, magnæ doctrinæ & experientiæ vir, Religiosos adhortans, ut nunquam sint sine socio, instar apum, quæ unà vivunt, laborant, egrediuntur; tandem subjungit: *Quàm vera sit hæc sententia, væ soli; ego novi, qui triginta annis vices Episcopi diversis diœcesibus habui; qui in hoc articulo, quo Religiosi vel soli vadunt in viis, vel soli manent in curiis, horrenda mala, horrenda scandala, horrendaque pericula frequenter audivi, quæ nunquam sustinuissent adjuncto socio, vel fecissent.* Coronidem jungit idem Aristoteles: *Solitarius, & nullius indigens, aut Deus est, aut bestia.* Cantipr. l. 2. Apū. c. 18. Arist. l. c. l. 3. c. 7.

534. Thomas Apostolus incredulitate tenebatur adeò obstinatâ, ut Christo, è mortuis redivivo, se nunquam assensurum diceret; nisi videret *in manibus ejus fixuram clavorum.* Lemma: FIDEM OBNUBILO VISU. Fidem enim amittimus; quando plus terrenis oculis, quàm testimoniis ac revelationibus Divinis credere volumus. De Sancto Thoma ait Magnus Augustinus: *Manus quærebat & latus, & dum curiosus existit in vulnere, mortem incurrit in fide; voluit Dominus ut videret, ne incredulitate animam perderet,* Et rursus: *Sic crede, ut desidères videre, quod credis. Si nunc videres, non crederes: ideò credis, quia non vides.* Tandem concludit: *Crede, quod nundum potes videre, ut merearis videre, quod credis.* Jo. 20. 25. Fides. S. Aug. ser. 159. de Temp. Idem l. 4. de Symb. c. 2. Idem ser. 10. de Divers. c. 11.

535. Sanctus Thomas, manibus intra Christi vulnera reconditis, epigraphen tenet, è Virgilio desumptam: DULCES LATEBROSO IN PUMICE NIDI. Eò nimirum se receperat sapientissimus Apostolus, quò invitat cœlestis Sponsus: *Veni columba mea, in foraminibus petræ*, seu, ut Doctor Angelicus interpretatur, *in vulneribus Christi.* De vulneribus Christi, ceu suavissimo hominum asylo, ait Sanctus Bernardus: *Ubi tuta firmaque infirmis securitas & requies, nisi in vulneribus Salvatoris? tantò illic securior habito, quantò ille potentior est ad salvandum. Fremit mundus, premit Bacchus, diabolus insidiatur, non cado; fundatus enim sum supra firmam petram.* Virgil. l. 5. Æneid. Cant. 2. D. Thom. Aqu. Opusc. 60. S. Bern. serm. 61. in Cant.

ZACHÆUS.

Cap. CLXXXII.

536. Zachæus, prætereuntem Christum visurus, sycomorum arborem ex etymo suo fatuam, ascendit. Lemma: SAPIT, DUM DESIPIT. Nempe, ut sapias Deo, illa, quæ stulta sunt, amplectaris, necesse est; quia *sapientia hujus mundi, stultitia est apud Deum;* & vicissim stultitia hujus mundi sapientia est apud Deum, S. Gregorius; *Relinquamus noxiam sapientiam, ut discamus laudabilem fatuitatem, &c. Pusillus Zachæus sycomorum subiit, & Dominum vidit: quia qui mundi stultitiam humiliter eligunt, ipsi Dei sapientiam subtiliter contemplantur. Prudenter sycomorum ascendimus, si providè eam, quæ divinitus percipitur, stultitiam mente tenemus.* Sapientia mundi. 1. Cor 3. 19. S. Greg. l. 27. Moral.

537. Vix edixerat Zachæus: *Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus; & si quid* Luc. 19. 8.

aliquem defraudavi, reddo quadruplum. Mox à Christo id responsi tulit: *Hodie salus huic domui facta est.* Lemma: ABJECTO PONDERE SALVUS. Tantò enim eris felicior, & ad Deum sequendum liberior, quantò magis rerum terrenarum molem à te excusseris. Beda; *Camelus, depositâ sarcinâ per foramen acûs transit, id est, relicto divitiarum amore, benedictionem Dominicæ susceptionis accipit. Hæc est enim sapiens illa stultitia, quam de sycomoro publicanus, quasi fructum vita legerat, rapta reddere, propria relinquere, visibilia contemnere.* Christi præceptio est: *Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus.* Et Seneca: *Nullum alium Deo dignum esse, ait, quàm qui opes contemnat.* Virgilius:

Divitiæ. Beda Hom. in Lucam. Matth. 19. 21. Senec in Epist. 8. Virg. 8. Æneid. v. 364.

Aude hospes contemnere opes, & te quoque dignum
Finge Deo.

Et Menander.

Pauperes semper existimantur Deorum esse.

538. Zachæus, Christi videndi desiderio accensus, arborem conscendit; cum lemmate. DEO UT FRUATUR. Verbis è suavissimo Poëta desumptis;

Stellata cœli templa, Divorum domus,
Quoties revulsam trahitis aspectu suam
A corpore animam! seque furatur sibi,
Deo ut fruatur.

Religiosorum hæc idea est, qui è mundo in sublimem sanctæ contemplationis arborem evecti, nihil aliud mente volvunt, nisi ut Christum videant, Deoque fruantur. Magno Augustino teste: *Anima quam tangit amor Dei, nihil aliud potest cogitare, nihil desiderare, sed frequenter suspirat, dicens: sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Et rursus; *Hoc est plenum gaudium, quo amplius non est, frui scilicet Trinitate Deo, ad cujus imaginem facti sumus.*

Religiosus. S. Aug. Man. c. 2. Idem de ... c. 8.

ZACHARIAS.

Cap. CLXXXIII.

539. Zacharias, multo jam tempore elinguis, vocem recepit, quando Joannem Baptistam, *vocem clamantis in deserto*, genuit Lemma: VOCEM MIHI VOCE REDEMI. In rem præsentem ait Sanctus Gregorius Nazianzenus; *Editus Joannes Zachariæ solvit silentium: absurdum enim erat, voce verbi progressâ, patrem manere elinguem.* Et Sanctus Ambrosius: *Quia Joannes vox erat, juxta illud, Ego vox clamantis in deserto, ideirco in ejus nativitate pater mutus vocem recuperavit.*

Joh. S. J... S. Gr. Naz. ... S. Amb. L. ...

MEMBRA HUMANA.

CAPUT.

Caput. CLXXXIV.

540. Siquidem è vultus lineamentis, ceu totidem indicibus, arcanos hominis affectus plurimùm conjicere licet, Ferrus epigraphen subjecit. RARO FALLIT. Quod quidem etiam de animo sincero pronunties. Unde nonnemo eruditè cecinit.

Physiognomia. Sinceritas.

Nempe micat roseo sapientis fronte coruscus.
Fulgor.

Eccl. 8. 1.

Accommodatè Salomon. *Sapientia hominis lucet in vultu ejus.* Hujus vestigia insequutus Claudianus, canit.

Claudianus.

Frons expirantis præportat pectoris ignes.

Et Seneca in Hercule Oeteo.

Senec. Actu 2.

----- Licet ipsa neges,
Vultus loquitur, quodcunque tegis.

Denique Sanctus Bernardus. *Facies hominis*, inquit, *speculum est cordis.*

S. Bern. de modo bene vivendi ad sororem. c. 65.

541. Joannes Ferrus ingenui candoris ideam expressurus, faciem depinxit, hoc lemmate insignem. ANIMI INTERNA RECLUDIT. In hanc rem eleganter Ovidius.

Physiognomia. Ovid 2. Met.

Heu quam difficile est, crimen non prodere vultu!

Cicero, *Vultus*, inquit, *ac frons, animi est janua, qua significat voluntatem abditam ac reclusam.* Latinus Pacatus. *Intimos mentis affectus proditor vultus, enuntiat, ut in speculo frontium imago extet animorum.* Sanctus Ambrosius. *Vultus quidam cogitationis arbiter, & tacitus cordis interpres: facies index plerumque est conscientiæ, & tacitus sermo mentis.* Denique Cassiodorus. *Respicite juvenem per formæ gratiam, mentis pulchritudine plus placentem. Refert faciei sanguinis decus: proditur animi natura per vultum, &c.*

542. Antonius Trivultius, Magni Joannis Jacobi Proavus, intra sua labara tres vultus, avitum nempè celsissimæ illius familiæ insigne, depictos habuit; cum lemmate. MENS UNICA. Talis omninò animorum concordia inter eos, quos vel vitæ societas, vel sanguis conjunxit, reperiatur necesse est. Ea propter Sanctus P. Augustinus hâc affectuum harmoniâ, ceu vitæ religiosæ basi, Canonicos ac Clericos instituturus, Regulam suam in hæc verba exorditur. *In unum estis congregati, ut unanimes habitetis in domo Domini, & sit vobis anima una, & cor unum in Deo.* Omnium tamen optimè hæc imago SS. Trinitatem spectat, cujus una solùm est essentia, una voluntas, una

una sapientia, &c. Divinè prorsus Magnus Augustinus. *Pater igitur, & Filius, & Spiritus Sanctus simul una essentia, & una magnitudo, & una veritas, & una sapientia.* Et Sanctus Damasus. *Si quis non dixerit Patris & Filii & Spiritus Sancti unam Deitatem, potestatem, Divinitatem, virtutem, unam gloriam, Dominationem, imperium, unam voluntatem, & veritatem, anathema sit.*

543. Jacobus IV. Rex Scotiæ, Symboli loco caput bifrons, in columna positum, habuit; cum lemmate. UTRUMQUE, subintellige, *respiciam*, scilicet tam tempus futurum, quàm præteritum. Regis enim Providentia, nisi ad utrumque illud se extendat, & sibi & regno proximam afferet perniciem. Pythagoræ monitum est. *Duorum temporum maximè habenda est cura: manè & vespere; in altero gerenda prospice, in altero respice quæ gessisti.* Et Seneca. *Si prudens est animus tuus, tribus temporibus dispensetur: præsentia ordina, futura prævide, præterita recordare; nam qui nil de præteritis cogitat, vitam perdit: qui nihil de futuro præmeditatur, in omnia incautus incidit.*

OCULUS.

Cap. CLXXXV.

544. Ex Opticæ sententia, oculus, in medio rariore collocatus, res visas longè majores, quàm revera sint, censet; contra verò in medio densiore positus, illas seipsis minores judicat. Unde fit, ut oculo, in aëre existente, res, intra aquam collocata, major appareat; minor verò, si res, in aëre posita, oculo intra aquam existenti objiciatur. Emblemati epigraphen subjunges. E RARIORE MAJOR. Ita pauper in humili & arido egestatis loco existens, dum videt aliquem mundanis opibus affluere, mox illum judicat esse magnum. *Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt:* econtra qui divitiis transitoriis hæret immersus, videns pauperem in egestate constitutum, modicum illum vilemque judicat. Sed in utroque judicio liberalissimè fallitur visus. Benè Seneca. *Nemo ex istis, quos purpuratos vides, felix est, non magis, quàm ex illis, quibus sceptrũ & chlamydem in scena fabulæ assignant, cum præsente populo elati incesserunt & cothurnati, simul exierunt, excalceantur, & ad statuam suam redeunt. Nemo istorum, quos divitiæ honoresque in altiore fastigio ponunt, magnus est; quare ergo magnus videtur? cum basi illum suâ metiris. Non est magnus pumilio, in monte licet constiterit: colossus magnitudinem suam servabit, etiamsi steterit in puteo.* Licet veri pauperes magni sint coram Domino, in oculis tamen divitum minimi reputantur; ut pauperes jure dicere possint illud, quod exploratores missi à Mose. *Filios Enachim vidimus ibi, quibus comparati, quasi locustæ videbamur.* Aliter judicat Divus Bernardus, ad Eugenium Summum Pontificem ita scribens. *Nunquid quia Summus Pontifex, ideò Summus?*

545. E Perspectivæ doctrinâ, oculus à supposito digito extra situm suum debitum dimotus, rem unicam ac indivisibilem instar duarum apprehendit. Unde lemma. FALLITUR, DUM MOVETUR. Ita omnino oculus mentis à munerum acceptione circumvenitur, & in errores gravissimos impellitur. Hi sunt digiti, de quibus Isaias. *Digiti vestri pleni sunt iniquitate.* (Isa. 59) Ideò non est mirum, si faciant rationis oculum ab æquo judicio deflectere. Graviter prudenterque monet Innocentius IV. in Concilio Lugdunensi. *Cum æternum tribunal judicis illum rerum non habeat, quem injuste judex contemnat; testante Propheta.* (Cap. cum æstern. de sent. & re judic. in 6.) Nec damnabit eum, cùm judicabitur illi. (Ps. 36. 33.) *Caveant Ecclesiastici Judices, & prudenter attendant, ut in causarum processibus nil vendicet odium, vel favor usurpet, timor exulet; præmium aut exspectatio præmii justitiam non evertat; sed stateram gestent in manibus, lances appendant æquo libramine, ut in omnibus, quæ in causis agenda fuerint, præsertim in concipiendis sententiis & ferendis præ oculis habeant solum Deum.* Salsè & verè cecinit vetus Poëta.

Audito nummo, quasi viso Principe summo,
Dissiliunt valvæ, nil auditur nisi Salve.

546. Ne pedes offensam incurrant aut cespitent, oculum, viarum exploratorem, præmittant, necesse est. Unde lemma. TE PRÆEUNTE SALUS. Hinc disce, nihil unquam sine prævio consilio ac prudentiâ, ceu gemino mentis humanæ oculo, aggrediendum esse. (Consiliũ.) Sapienter Salustius. *Priusquam aliquid facias, consulito: at, ubi consulueris, maturè facto opus est.* (Salustius.) Unde Salomon. *Palpebræ tuæ præcedant gressus tuos.* (Prov. 4.) *Palpebræ quippe,* Interprete Rabano, *præcedunt gressus, cùm operationem nostram consilia recta præveniunt.* (Raban. in hunc loc.) *Qui enim negligit considerando prævidere quod facit, gressus tendit, oculos claudit, pergendo iter conficit, sed prævidendo sibimetipsi non attendit; atque idcircò citiùs corruit, quia, quò pedem operis ponere debeat, per palpebras consilii non attendit.*

547. Magna censetur in oculo macula, quæ in reliquis membris modica reputatur. Sic spina, oculo vel levissimè infixa, plus nocumenti affert, quasi manui vel pedi altùm inhæreat. Unde lemma. AUGET PRÆSTANTIA LABEM. (Superiorum peccata.) Hinc disces, culpam è personæ gradu aut dignitate plurimum incrementi accipere. Appositè Juvenalis. (Juven. Sat. 7.)

Omne animi vitium tantò conspectius in se
Crimen habet, quantò major, qui peccat, habetur.

S. Gregorius. *Nullum puto fratres charissimi, ab aliis majus præjudicium, quàm à Sacerdotibus, tolerat Deus; quando eos, quos aliorum correctioni præposuit, dare exempla pravitatis cernit.* (S. Greg. Hom. 17. in Luc. 16.) Graviter S. Bernardus. *Quæ in ore sæcularium sunt nugæ, in ore Religiosorum sunt blasphemiæ.*

548. Oculus, pulvere quantumvis exiguo respersus, ad maculas, in alienis membris considerandas; penitùs ineptus est. (Corrector sit innocuus.) Unde lemma. E PURO JUDICIUM. Ita prorsus absonum est, illos alienorum scelerum existere censores, qui fœda vitiorum sorde ipsimet squalent. Sapienter monet Magnus Augustinus. *Judicet ille de alterius errore, qui non habet in se quod condemnet. Judicet ille, qui non agit eadem, quæ in alio putaverit punienda; ne, cùm de alio judicat, in seipsum sententiam ferat.* (S. Aug. super illud Beati immaculati.) Qui benè dicit & facit, omni exceptione major est. *Oportet igitur,* Tertulliano teste, *constantiam commonendi, propriæ conservationis authoritate dirigere, ne dicta factis deficientibus erubescant.* (Tertull. l. de Patient. c. 1.) *Nisi tu,* inquit Sanctus Ambrosius, *prius inferiora tua vacua feceris ab omni labe peccati, non potes aliis ferre medicinam.* (S. Ambr. l. 5. in c. 6. Lucæ.)

A te igitur pacem incipe, ut cum fueris pacificus ipse, pacem aliis feras.

549. Philosophiæ scitum est, *sensibile, positum supra sensum, non potest facere sensationem.* Unde res videnda immediatè supra oculum posita, ita illum obruit, ut videri penitùs nequeat, omnemque visionis eliciendæ facultatem præcludat. Unde lemma oculo inditum. DISTANTIA CERNIT. Ita omninò, si mundi vanitatem ac gaudium cœli penitùs perspicere desideres, necessarium erit, ut mundum, ejusque voluptates nonnihil relinquas, aliàs enim terrenis rebus immersus, adeò miserè obruêris, ut, non sine alterna tua pernicie, nec mundi fallaciam inanitatemque, nec æternam beatitudinem unquam considerare possis. S. Gregorius. *Qui cœlestis vitæ dulcedinem, in quantùm possibilitas admiserit, perfectè cognoverit; ea, quæ in terris amaverat, cuncta derelinquit, in comparatione illius vilescunt omnia, deserit habita, congregata dispergit, inardescit in cœlestibus animus, nil de terrenis libet, deforme conspicitur, quidquid de terrenæ rei placebat specie, quia sola pretiosæ margaritæ claritas fulget in mente.*

Religiosus.

S. Greg. in Homil.

C O R.

Cap. CLXXXVI.

550. SAlamandram ajunt, in igne nunquam comburi. Unde cor humanum, salamandrâ circumdatum, hoc lemmate distinxi. NON COMBURETUR. Ad Germanici cor hæc imago alludit, quod rogo injectum, à voracis incendii flammâ penitus immune perstitit; veneno, quo infectum erat, flammarum vires reprimente, uti Suetonius refert. Ita omninò humanum pectus, delictorum toxico illitum, Divini Spiritus ardori concipiendo penitùs ineptum est. *Non enim potest*, Origene teste, *Spiritus Sanctus consortium pati, & societatem spiritus mali.* Id, quod è rubo satis liquet, qui flammis circumdatus, non arsit; *Nam*, Magno Augustino asserente, *ideo rubus non cremabatur, quia flammæ Spiritus ardoris peccatorum resistebatur.*

Sueton. in Caligula.

Peccatum resistit Spiritui S.

Orig. Homil. 6. in Num.

S. Aug. T. 6. Tr. super illud, Ego sum, qui sum.

551. Carolus Fridericus, Cliviæ Dux, ut orbi palam faceret, quantùm roboris mutua populi concordia habeat, multa humana corda intra unicum clypeum depingi curavit; adjecto Poëtæ lemmate. HIC MURUS AHENEUS ESTO. Rupertus Abbas. *Nos*, inquit, *cum contra malignos spiritus spiritualis certaminis aciem ponimus, summoperè necesse est, ut per charitatem semper uniti, atque constricti & nunquam interrupti per discordiam inveniamur: quia: quamvis qualibet bona in nobis fuerint, si charitas desit, per malum discordiæ locus aperitur in acie, unde ad ferendum nec valeat hostis intrare.*

Concordia.

S. Rupert. Abb. in Cant. 6. 9.

552. Eidem Emblemati subscripsit Idem Dux, BENEVOLENTIA OPTIMÆ EXCUBIÆ. Princeps enim, si subditorum pectora in sui amorem propensa habuerit, inter quæcunque discrimina securus incedit. Claudianus.

Amor subditorum erga Regem.

Non sic excubiæ, non circumstantia pila,
Ut tutatur amor.

Eam ob rem Salonius Valerianus Imperator Symboli loco hæc verba sibi præfigi voluit. *Magnum satellitium amor.* Periander, referente Diogene Laërtio dicere solebat. *His qui tutò regnare vellent, summâ ope nitendum, ut benevolentiâ, non armis stipentur.* Et Salvianus. *Charitate & benevolentiâ septum oportet esse, non armis.*

Salvian. l. 5.

553. Procopius author est, Primitivæ Ecclesiæ Christianos in palmis aut brachiis sibi characterem T inuri fecisse; eo fine, ut eam S. Crucis notam, qui legisset, simul etiam legeret promptos ad crucem subeundam animos, ad ferrum, ad ignes, ad rotas, ad mille mortes expeditos. Quare meus Concanonicus D. Alexander Luzon de Millares; litteram illam humano corde nixam, figuravit, addito lemmate è S. Scripturâ desumpto. CUJUS EST HÆC IMAGO, ET SUPERSCRIPTIO. Vel rectiùs. HOC SIGNO DISCERNOR. Præbent de se viri sancti signa quædam & indicia, quibus ab improbis manifestè discernuntur; signum verò illud nullum est aliud, nisi Crux Christi quæ Petro Damiano teste, *est sigillum timentium Dominum, signaculum redemptionis nostræ.* Justis enim nulla unquam cum mundo pax est, quippe quibus mundus crucifixus est, & ipsi mundo. Disertè S. P. Augustinus. *Signum crucis, quod in fronte gestamus, signum est, quod salvi sumus. Signum irrisum, ut honoraretur, contemptum, ut glorificaretur.* Econtra etiam impiis suum est signum, character nimirùm bestiæ & nota Anti-Christi, quem hic in fine mundi iisdem imprimet, Joanne Apocalyptico teste. *Faciet omnes pusillos & magnos, & divites, & pauperes, & liberos, & servos, habere characterem in dextera manu sua aut in frontibus.* Censent autem Primasius Ansbertus (qui id à Deo revelatum asserit) Cornelius à Lapide, aliique characterem illum Anti-Christi fore græcam litteram P. quod ῥόδον id est, rosam seu voluptatem significat. Pacem enim cum mundo habent reprobi, dum rebus temporalibus lætantur, honoribus extolluntur, & carnis voluptatibus diffluunt. Unde Salomone teste, assidua illorum gnoma est. *Coronemus nos rosis antequam marcescant.* Crux igitur est character electorum, voluptas verò impiorum & reproborum. *Ergò dum hic sumus*, S. Ambrosii cohortatio est, *servemus imaginem, ut ibi perveniamus ad veritatem. Sit in nobis imago justitiæ, sit imago sapientiæ; quia veniamus ad illum diem, & secundum imaginem æstimabimur. Non inveniat in te adversarius imaginem suam, non rabiem, non furorem, in his enim imago nequitiæ est.*

554. Ex Aristotelis sententia, *Anima est in corde, sicut aranea in sua tela.* Anima enim in corde, veluti in arce habitat, indeque spirituum vitalium adminiculo, singulis membris suam vitam dispensat. Unde Lemma cordi inditum. DIGNA SEDES ANIMÆ. Cornelius à Lapide author est, cordis nomine in S. Scriptura rationem & voluntatem significari; ut adeò Emblemate isto innuatur, nullum unquam verbum aut operationem animæ nostræ debere excidere, quod non è ratione, seu actionum humanarum corde, profluat. Siracidis doctrina est. *Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium, staterâ ponderabuntur.* Optimè Beatus Petrus Damianus. *Qui dicaciam eloquentiâm putat, rerum similitudine ductus, aberrat. Plane sicut equus effrænis per anfractus & invia, plana vel ardua quæque transmittit, sic lingua stultorum recta vel frivola, ut qualibet suppetunt, indifferenter ac leviter effluit. Prudens enim, quæ dicenda sunt, ponderat, & tanquam cautus viator solerter attendit, ubi lingua sua vestigium figat. Ille, quidquid occultum est, per impatientiam fandi producit in medium; iste si dictet utilitas, sub clavo silentii servat arcanum. Unde & idem Sapiens, in ore fatuorum cor eorum, & in corde Sapientum os eorum.*

555. Cor-

555. Cordi inscribes. SE IPSO MAJUS. *Cor parvum est*, inquit Hugo, *sed magna cupit; vix ad unius milvi refectionem sufficere potest, & totus mundus ei non sufficit.* Alexander Macedo post totum penè orbem devictum ingemuisse fertur, quod plures mundi vincendi non superessent. Sanctiore cordis desiderio flagrabat Magnus Augustinus, qui nullo rerum terrenarum cumulo, nisi immenso Deo exsatiari poterat. Unde assidua illius suspiria. *Fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.* Et rursus, *mihi dabit, ut venias ad cor meum, & inebries illud, ut obliviscar mala mea, & unum bonum meum amplectar te?*

S. Aug. l. 1. Confess. c. 8.
Idem ibid. cap. 5.

556. Corda humana, ingenti molari saxo pressa, Symboli loco epigraphen sustinent. CONTRITA PLACEBUNT. Consentaneè ad illud Psaltis Regii, *Cor contritum & humiliatum Deus non despicies.* Probè id edoctus Magnus Augustinus, in has ardentissimas ad Deum voces erupit. *Fac me in tuo conspectu cor contritum & humiliatum semper habere, cum lachrymarum abundantia.* Emblemati Reverendissimus Perillustris & Amplissimus Dominus, D. Dionysius, Sacri Romani Imperii Prælatus ad Beatam Virginem in Wettenhausen hoc distichon subjecit:

Pone gemens lachrymas, humilis contunde tuum cor,
Non tibi contritum Numina despicient.

557. Cor, cœlesti rore perfusum, Emblematis loco inscriptionem, è Psalte Regio mutuam sustinet. SUPER NIVEM DEALBABOR. Hæc nimirùm gratiæ Divinæ, ceu roris cœlestis, est efficacia, ut cor, intra vitiorum sordes defædatum, abluat, suoque congenito nitori restituat. Unde ejusdem Davidis ad Deum vota sunt. *Cor mundum crea in me Deus.* In hunc locum S. P. Augustinus. *Tunc*, inquit, *efficimur verè liberi, cùm Deus nos fingit, id est, format & creat, non ut homines, quod jam fecit; sed ut boni homines simus, quod nunc gratiâ suâ facit, ut simus in Christo Jesu nova creatura, secundùm quod dictum est.* Cor mundum crea in me Deus. *Neque enim cor Prophetæ, quantùm pertinet ad naturam cordis humani, non jam creaverat Deus; sed renovationem animæ demorantis in corde ipse postulat.* Et rursus. *Si despicitis mundum, habebitis cor mundum.* In rem præsentem canit ille, uti scientiarum omnium, ita & Poëtices peritissimus olor, Reverendissimus & Perillustris Dominus, D. Dionysius, Liber Baro à Rehlingen & Sacri R. I. Abbas in Wettenhausen, Ejusdemque Collegii Imperialis Fundator.

Idem ser. 8. de Div. ... cap. 2.

Ite malæ Veneres! ah ite! valete! valete!
In me cor mundum tu Deus alme crea.

558. Cor, è terris in aëra subsiliens, epigraphen tenet. EXULTO AD DEUM VIVUM. Congruè nimirùm ad illa Psaltis Regii verba, *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* Nam, *Exultatio*, asserente Alberto Magno, *est quadam exaltatio in jubilo, cùm cordis gaudium saltat in corporis jucunditatem.* Et Euthymius, *Exultatio*, inquit, *major quadam est lætitiæ intensio, quæ præ nimio gaudio subsistere valdè, atque elevari cor facit.* Opportunissimum est, quod de Divi Augustini corde referunt viri gravissimi, Joannes Ferrandus, Ludovicus de Angelis, Jordanus de Saxonia, Hieronymus Romanus, Cornelius Lancellotus & alii: nimirùm, Cor illud crystallo inclusum, & in ara pu-

Gaudium in Deo.
Psal. 83. 8.
Albert. Mag. super Magnificat
Euthym in Psalm. 9.
Cor S. Augustin.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

blicæ venerationi expositum, quoties Beatissima Trinitas coram eo nominaretur, aut opus de Trinitate liber explicaretur, tripudiantis more subsilire. Unde inter cætera poemata, quæ suprà laudatus Abbas ad D. Augustini honorem sub illa Psaltis Regii inscriptione publico loco affixit, etiam istud videre erat:

Cor, caro, cuncta licet plausu rapiuntur ad omnes,
Inutilia, sed sine te mutua semper erunt.

Legis observatio. 559. Cor, intra suam medullam libro instructum, epigraphen tenet. UT SERVEM LEGEM SERVO. Certa enim salus illos manet, qui Divinas Leges sincero excipiunt servantque pectore. Unde Judæorum olim ad fratres suos Ægyptios erat parænesis. *Adaperiat cor vestrum in lege sua, & in præceptis suis.* (2. Mach. 1. 4.) Itaque si de Sancta Magni Legislatoris Augustini Regula cumprimis intellexeris; nihil eum de æterna salute dubitet, qui illam studiose intra cor suum custodierit. (Regula S. Augustini.) Testem habeto locupletissimum ipsummet S. P. N. Augustinum, qui B. Norberto insigni formâ è cœlo conspicuus, manu alterâ sacram suam Regulam sustinuit, hisque illum vocibus, solatii plenissimus, est effatus.. *Augustinus ego sum, Hipponensis Episcopus; Ecce habes Regulam, quam ego conscripsi, sub qua, si bene militaverint confratres tui, filii mei, adstabunt securi in extremi judicii terrore;* (Sur To 3. die 6. Junii) uti his ipsis verbis refert Surius supradictus Abbas Wettenhusanus cæteris encomiis, quibus Sanctissimo Magni Legislatoris nostri cordi inter reliquam solemnem illius festivitatem litavit, etiam istud distichon, veluti observantis animi sui tesseram, addidit, locoque publico affixit.

Væ quicunque tuas fuit ausus frangere leges,
Magne Pater; da cor vivere lege tua.

Cor Deo est offerendum. 560. Cor suprà aram, sacrificii loco collocatum, epigraphen tenet. TOTUM PRÆBETUR IN UNO. Unde suavissimæ invitantis Dei voces. *Fili, præbe mihi cor tuum.* (Proverb. 23. 26.) Cor enim, interprete Cornelio à Lapide, *est potissimum in homine, & virtute totus homo.* (Corn. à Lapid. in hunc loc.) Ut adeò totum se Deo consecret, quisquis cor suum ex integro offert. S. Rupertus prolixè explicans, cur Abelis præ Caini sacrificio placuerit. (S. Rup. Abb. in Genes. 4.) *Uterque,* ait, *obtulit, sed non rectè uterque divisit. Nam Cain, cum offerret sua Deo, seipsum sibi retinuerat, repositum habens cor in cupiditate terrena. Hujusmodi portionem Deus non accipit, sed præbe,* inquit, *fili cor tuum mihi. At Cain cor suum retinuit sibi, & fructus terræ obtulit Deo. Abel autem primò cor suum, deinde rem suam offerendo, plurimam hostiam obtulit.* Disertè, ut solet, Magnus Augustinus. *Quid a te* (Deus) *expetit? quod Abrahamo dictum est, da mihi unicum dilectum filium tuum: tibi dicit Sapientia. Da mihi fili cor tuum, ipse est dilectus unicus. Quid metuis offerre cor tuum? offer sacrificium, contritionem cordis Domino Deo tuo, & dic cum Propheta, holocaustis non delectaberis. Sacrificium Deo spiritus contribulatus; cor contritum & humiliatum non spernit Deus. Nihil metuas tali sacrificio oblato, & tibi acceptum erit, &, quod obtuleris, integrum permanebit.* (S. August. tract. de 4. virtutibus charitatis.) Unde præfixo illi Salomonis lemmati, hoc distichon subjicere convenit.

Dent alii, quæcunque volent; dent omnia Mundi;
Fer, Deus, hoc, quod amas! cor tibi dono meum.

561. Cor, cœlesti flammâ succensum, epigraphen tenet. AMOR HOS ACCENDIT AMORES. Ardentissima Vatis Regii ad Deum vota erant, *Ure renes meos & cor meum,* (Psal. 25. 2.) & Magni Augustini. *Succende mentem meam igne illo tuo, quem misisti in terram, & voluisti vehementer accendi, ut sacrificium cordis contriti quotidie offeram tibi.* Ex his nimirùm suspiriis immensa illa amoris incendia suam traxêre originem; fieri enim non potest, ut amore in Deum accensus, reciprocos non experiare amores. Opportunè & prolixè in rem præsentem Doctorum Phœbus, S. P. Augustinus. *Non solùm orationibus,* inquit, *sed etiam bonis operibus placandus est Deus, ut in altari cordis nostri ignem suum semper accendat. At duo sunt ignes, cupiditatis scilicet & charitatis; & unus de parte Dei, alter de parte diaboli; unus devorans omnia mala, alter universa bona consumens. Consideret unusquisque conscientiam suam, & si in se videt ignem cupiditatis ardere, cum Dei adjutorio festinet extinguere; quia nihil in illò boni remanere poterit, quem ignis cupiditatis accenderit: sicuti è contrario nihil in eo mali remanebit, in quo ignis arserit charitatis. Flamma enim cupiditatis in corde peccatoris, velut in altari, devorans omnia bona, diabolo odorem suavitatis exhalat; in anima vero sancta, velut in Sacrosancto altari, flamma charitatis, quæcunque supervenerint, mala consumens, Deo odorem suavitatis exhibet, &c.*

562. Duo corda, in unum colligata, epigraphen legendam offerunt UNUM IN DEO. Consentaneè nimirum ad illa Actuum Apostolicorum verba: *Multitudinis credentium erat cor unum & anima una;* quibus conformis S. P. Augustinus, filiis suis dilectè præcipit: *Sit vobis anima una & cor unum in Deo;* probè gnarus, in hac animarum unione totam perfectionis Christianæ molem constitui. Certe Tertullianus testatur, totam legem Evangelicam consistere in charitate invicem exhibenda, ita ut de primævis Christianis assidua & communis gentilium esset vox. *Vide ut se diligant, ut alter pro altero mori sint parati.* S. Augustinus explicans illud Psalmi. *Ecce quàm bonum & quàm jucundum, habitare fratres in unum,* docet id primitùs impletum esse in hisce primis fidelibus, quibus erat cor unum & anima una; ac deinceps in Monachis, qui inde sortiti sunt nomen, scilicet à μόνος, id est unus solus. *Nam qui sic vivunt,* inquit, *in unum, ut unum hominem faciant, ut sit illis vere, quod scriptum est, anima una, & unum cor; multa corpora, sed non multæ animæ; multa corpora, sed non multa corda; rectè dicitur μόνος, id est unus, solus.* Quare signum florentis disciplinæ, & virtutis vitæque religiosæ in cænobio vel Collegio, evidens est, si in eo magna vigeat animarum unio & charitas. Antiquam illam Religiosorum unionem admirans S. Basilius, ait. *Homines ex diversis nationibus & regionibus profectos, per exactam morum & disciplinæ similitudinem adeo velut in unum coaluisse, ut in pluribus corporibus unus tantùm animus inesse videatur, vicissimque plura corpora unius animi instrumenta.* Præclarè in rem præsentem supra memoratus Abbas Wettenhusanus.

Si modò cor unum fuerit, si spiritus unus,
Tunc Deus in nobis Trinus & Unus erit.

563. Cor, in navigio sine remis inter dubii maris undas supra tumentia vela spectandum epigraphen tenet. QUO VERTERIT AURA, PARATUM. Auræ nomine Divinam voluntatem intellexerim, ad quam homo integerrimè conformatus, assiduo cum Psalte Regio ingeminet. *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Opportunissima in rem præsentem Magni Augustini gnoma erat, *Eò feror, quocunque feror.* A parente sanctissimo nihil alienus, filius religiosissimus. *Si me vis esse in tenebris,* inquit, *sis benedictus, & si me vis esse in luce,*

luce, sis iterum benedictus si me dignaris consolari, sis benedictus; & si me vis tribulari, sis æque semper benedictus. Eodem Emblemate Religiosum ad Superiorum suorum jussa obsequentem, significabis. Insigne de S. Ignatio Loyola, laudatissimæ Societatis fundatore, exemplum refert author vitæ illius in hæc omninò verba. *Cum jam Præpositus esset Generalis, aliquoties dixit, si summus Pontifex imperaret, ut ostio Tyberino scapham vel navigium, quodcunque primùm invenisset, clavo, malo, velis, remis, cæterisque armamentis spoliatum conscenderet, & ita absque ullo commeatu trajiceret, se id non solùm æquo, sed etiam libenti animo facturum. Cùm autem quidam summus vir, hunc illius animum admirans, Ignatio diceret, quæ isthæc esse prudentia? respondet Ignatius, Prudentia, Domine, non tam est parentis, quàm imperantis.* Emblemati sequens distichon, ceu sancti affectûs sui epitomen integerrimam, subjunxit ante laudatus Abbas:

Per vitam, & mortem per tristia, læta, paratum,
Atque paratum iterum cor, Deus ecce! meum.

564. Cor in thuribulo fumans, epigraphen tenet. SUAVIA THURA DEO. Hinc disces, nullum Divinis naribus suffitum fumare amœniorem, quàm ferventes justorum preces. Mirificè in rem præsentem facit, quod in Apocalypsi sua symbolicè proponit, explicatque S. Joannes. Vidit enim Angelum afferre *phialas aureas, plenas odoramentorum, quæ sunt orationes Sanctorum.* Et bene quidem oratio comparatur odoramentis; primò, quia oratio instar thuris sursum ascendit. Hinc ait Psaltes Regius. *Dirigatur oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo.* Secundò, quia oratio, veluti thus odoratum, Divinas nares oblectat, unde de sacrificio & orationibus Noë dicitur, *Odoratusque est Dominus odorem suavitatis, & ait, nequaquam ultra maledicam terræ.* Tertiò, ut thus fœtorem, ita oratio peccatum abigit, Deique iram mitigat. Quartò thymiama in igne adolebatur & cremebatur; ita oratio in igne tribulationum exardescit. Quintò, fiebat thymiama ex aromatibus contusis, sic oratio ex animo mortificato & humili procedere debet. Hinc S. Gregorius explicans illud sacri Epithalamii, *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & universi pulveris pigmentarii?* ait, *Fumus ex aromatibus, compunctio est orationis, concepta ex virtutibus amoris, quæ tamen oratio virgula fumi dicitur, quia dum sola postulat cœlestia arcana, progreditur, ut ad terrena petenda minimè reflectatur. Subjungitur, myrrhæ & thuris, quia thus in sacrificium incenditur; myrrhâ corpora mortua condiuntur, ne vermibus corrumpantur. Quare myrrhæ & thuris sacrificium offerunt, qui & carnem affligunt, ne eis corruptionis vitia dominentur, & redolentem in conspectu Domini amoris sui hostiam incendant.*

565. Cor, à muribus abesum, epigraphen tenet. MOX CONSUMETUR. Curas ac solicitudines muribus non absimiles dixerim, quæ cor humanum miserrimè corrodunt ac devorant. S. Gregorius Nazianzenus. *Mœrores*, inquit, *præcocem mortalibus senectutem pariunt. Mens solicita, tineæ instar, ossa corrodit: corpus autem, curas valere jubens; eximie floret.* Scholæ Salernitanæ aphorismus est.

Si vis incolumem, si vis te reddere sanum,
Curas tolle graves, irasci crede profanum

Nec aliter Siracides. *Zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus senectam adducet cogitatus*, seu, ut vertit Syrus, *Zelus & ira consumunt dies, & ante tempus prodire facit canitiem cura.* Et Ovidius.

Attenuant vigiles corpus miserabile curæ.

Et rursùs.

Me duce damnosas homines compescite curas. *Idem. 2. de Amore.*

566. Cor ardens, omnesque è vicino loco tenebras profligans, epigraphen tenet. ARDET, ET ARCET. Utraque hac prærogativa sanctissimum Divini Augustini cor etiamnum excellit. Et quidem imprimis quod ardeat, non tantùm ex obvia quavis ipsius effigie, sed vel maximè è verbis illis ardentissimis conjicere licet, in quibus quot syllabas audio, tot penè ignita jacula sentire videor. *Amo*, inquit, *te Deus meus; amo te, & magis atque magis amare volo. Da mihi Domine Deus meus, speciose præ filiis hominum, ut desiderem te, ut amem te, quantùm volo, & quantùm debeo. Immensus es, & sine mensura debes amari, præsertim à nobis, quos sic amâsti, sic salvâsti, pro quibus tanta ac talia fecisti. O amor, qui semper ardes, & nunquam extingueris, dulcis Christe, bone Jesu, charitas Deus meus, accende me toto igne tuo, amore tuo, dulcedine tuâ, dilectatione tuâ, pietate & suavitate tuâ, voluptate & concupiscentiâ tuâ, quæ sancta est & bona, quæ casta est & munda, ut totus dulcedine amoris tui plenus, totus in flamma charitatis tuæ vaporatus diligam te Dominum meum dulcissimum & pulcherrimum ex toto corde meo, & ex tota anima mea, ex totis viribus meis, & ex omni intentione mea, cum multa cordis contritione & lachrymarum fonte, cum multa reverentia & tremore habens te in corde, in ore, & præ oculis meis semper & ubique, ita ut nullus in me adulterinis amoribus pateat locus, &c.*

S. Augustini cor ardens.

S. Aug. in manual. cap. 10.

Quod verò etiam arceat, testes habeto locupletissimos, Historiam Romanam, Cornelium Lancellotum, Henricum Engelgrave, & alios, quorum verba admetior. *Notandum ex historiis illustrioribus ac veris, nunquam in Ecclesiam, ubi cor S. P. N. Augustini erat, ingressum fuisse hominem hæreticum; vel enim intus moriebatur, vel in limine cadebat; hàc de causa pingi solet Augustini Cor in vase pulchro super altare, ante quod multi jacent hæretici consternati, & emortui.*

Hist. Rom. apud P. Engelgrave in calesti Pantheo pro festo SS. Trin.

567. Ex Aristotelis sententiâ cor est principium vitæ; talemque vitam quivis vivit, quale cor habet; unde homo in pecudem migrat, si ei cor pecudis inferatur; pecus verò in hominem transit, si humano imbuatur corde. Lemma. HOMINEM DISCERNO, FERAMQUE. Nabuchonosorem Regem voluit Deus fieri bestiam, & inter illas velut unam ex illis agere. Ideò jussit, *Cor ejus ab humano commutetur, & cor feræ detur ei.* Tandem verò voluit Deus, ut hæc bestia denuò migraret in hominem; & mox, metamorphosi non minus prodigiosâ quàm insolitâ, *Super pedes suos quasi homo stetit, & cor hominis datum est ei.* Idipsum etiam de intentione dixerim, ceu unico omnium operationum nostrarum corde. Hæc enim si mala fuerit, vel ipsas etiam actiones angelicas convertit in belluinas & diabolicas. Considera mihi obsecro eandem sententiam in duabus Curiis pronunciatam. In curia Hierosolymitana, Præside Cayphâ, decretum est; *Expedit nobis, ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat.* Idem prorsùs in curia cælesti à SS. Trinitate statutum est: *Expedit, ut unus moriatur homo pro populo.* Hæc autem eâdem sententia decretoria in Hierosolymitana concilio summæ fuit stultitiæ & injustitiæ. In consilio cœlesti summæ sapientiæ & justitiæ. *Ergò*, è Salomonis consilio, *omni custodiâ serva cor tuum* (intentionem suam) *quia ex ipso vita procedit.* Venerabilis Beda, *Sunt*, inquit, *qui rectè vivere videntur hominibus, sed quia rectâ intentione non faciunt*, à Deo, qui cor respicit pravum, vita eorum reprobatur, quæ credebatur bona. Omni ergò diligentia cordis munditiem serva, quia ad ejus examen modus æstimabitur vitæ.

Cor humanum.

Dan. 4. 13

Dan. 7. 4.

Intentio.

Jo. 11. 50.

Prov 4. 24

Beda in hunc loc.

MANUS.
CAP. CLXXXVII.

Oratio perseverans. *S. Laur. Just. de Orat. c. 9.* *P. Tit. Bostr. super Luc. c. 21. v. 8.*

568. PReces debere esse assiduas & indefessas, è manus Emblemate constat, quæ fores pulsans, Aresii epigraphen sustinet. NON SEMEL SUFFICIT. Vel, ut aliis placet, FIN CHE SI APRA. Id est, *Donec aperiatur.* S. Laurentius Justinianus. *Sicut certaminis bravium non assequitur, qui antequam ad metas attingat, deficit: sic orationis fructu privatur, quisquis in illa non extiterit importunus.* Et P. Titus Bostrensis in illud Lucæ, *Si perseveraverit pulsans*, ait, *Ne ignavo, negligentique animo precationi insistamus, jubet ea nos frequenter petere, quæ modulum nostrum nostris partibus excedunt. Ergo orationi impigrè incumbamus, in eaque perseveremus.*

Invigila te sibimet. *Plaut. in milite.* *Hor. in arte Poetica.*

569. Manus, apertum oculum palmæ suæ infixum habens, epigraphen legendam offert. FIDE, ET VIDE. Matthæus Langus Cardinalis hâc imagine, sibi perquam familiari, innuere volebat, negotia quæque oculis propriis meliùs, quàm vicariis cerni; & manibus propriis satiùs, quàm alienâ fide disponi. E Plauti sententia.

Pluris est oculatus testis unus, quàm auriti decem.

Et Horatius.

Segnius irritant animos dimissa per aurem,
Quàm quæ sunt oculis subjecta fidelibus, & quæ
Ipse sibi tradit spectator.

Amicus quis eligendus. *S. Aug. l. de singulari tate Clericorum.* *Adulator quis?*

Eodem Emblemate doceris, manum tuam, quâ in alterius amicitiam jures, debere esse oculatam, ac circumspectam, ne falso amico pro vero fidas. Nam Magno August. teste, *Expedit multò magis timere, quam male fidere.* Porrò quinque omninò signa sunt, è quibus fictum amicum haud obscurè dignoscas. Primò enim, falsus amicus compositâ utitur verborum mollitie ac blanditie. Secundò, solet esse in verbis inconstans. Tertiò, in faciem laudat, à tergo vituperat. Quartò. Odium latens ita tegere nequit, quin subinde per amarulenta verba, nutus & gestus ebulliat ac promicet. Quintò, annuit omnibus amici dictis & factis, illaque laudat, & ad cœlum usque attollit; cùm contrà verus amicus laudanda non nisi moderatè laudet vituperetque vituperanda. Vide Plutarchum *de differentiis Adulatoris & Amici.*

Seneca. *Negotio se ipso perficere debet Princeps.* *Lamprid.*

570. D. Didacus Saavedra sapienter monet, Imperii momenta ministris ita esse à Principe committenda, ut ipse propriam curam ac diligentiam nunquam ab iis retrahat. Unde politico huic dogmati significando, duas manus, unam sine oculis, alteram verò oculatam expressit; cum lemmate. FIDE ET DIFFIDE. *Utrumque enim*, dicebat Seneca, *in vitio est, & omnibus credere, & nulli.* Alexander Severus, Lampridio teste, minimè acquiescebat, nisi, justitiâ, cæterisque populi causis per viros, suo ævo peritissimos, administratis, ipse quoque suam industriam interposuisset, eorumque judicia sedulò examinasset? *Negotia*, inquit, *& causas prius à scriniorum principibus, & doctissimis Jurisconsultis, & sibi fidelibus, quorum primus tunc Ulpianus fuit, tractari, ordinari, atque ita ad se referri præcepit.* Basilius Imperator inter cæteras præceptiones etiam hanc saluberrimam filio suo Leoni hæreditariam transcripsit. *Obstringe te huic necessitati, ut omnia tibi oculis inspicienda esse ducas, & nihil inspectum prætermittas. Quemadmodum enim ea, quæ à te diligenter inspecta administrantur, multùm emolumenti capiunt, ita quæ non inspecta neglectim prætereuntur, in magnum perniciem labuntur.*

571. Manus explicata, scorpionem supra palmam suam sustinens, ab Abbate Ferro inscriptionem recepit. PROCUL AB ICTU. Ea enim animalis illius natura est, ut explicatam manum illæsam percepat. Maphæum Barberinum Cardinalem hæc imago spectabat, cujus tanta erat innocentia ac vitæ integritas, ut nec ipsimet hostes quidquam theonini aut detractorii dentis illi infigere potuerint. Quin imò D. Paulus quemvis Prælatum eâ vitæ innocentiâ, ceu lorica adversus hostes insuperabili, munitum cupit; idque iteratis vicibus inculeans, *Oportet ergò*, inquit, *Episcopum irreprehensibilem esse.* Et rursus non sine solicitudine iisdem suadet, ut habeant *Verbum sanum, irreprehensibile: ut is qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.* Actum enim apud subditos aget Prælatus, si famæ aut innocentiæ suæ jacturam semel fecerit. Eleganter S. P. Augustinus. *Propter nos conscientia nostra sufficit nobis, propter vos fama nostra non pollui, sed pollere debet in vobis. Duæ res sunt conscientia & fama; conscientia tibi, fama proximo tuo. Qui fidens conscientiæ, suæ negligit famam suam, crudelis est; maximè in loco isto positus, de quo dicit Apostolus, scribens ad discipulum suum* circa omnes te ipsum bonorum operum præbe exemplum.

572. Manum nonnemo hoc lemmate insignivit. DISPARITATE PULCHRIOR. Illius enim venustas ex inæqualium digitorum organo maximè consistit. Ita omninò exercitus aut Religio è personarum officiorumque varietate plurimùm ornamenti accipiunt. S. Leo, *Et si non eadem est membrorum omnium pulchritudo, nec in tanta varietate partium potest esse membrorum parilitas, communionem tamen obtinet decoris, connexio charitatis.* Et S. Gregorius, de diversis S. Ecclesiæ gradibus differens, *Ad hoc*, inquit, *Divinæ dispensationis provisio gradus diversos, & ordines constituit esse distinctos; ut dum reverentiam minores prioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vera concordia fieret ex diversitate connexio, &c.*

573. Manus, colubro blandiens, D. Jacobo Certano authore epigraphen tenet. PROPRIÆ BLANDITUR NECI. Quisquis carni tuæ, juxta mundi leges, nimiùm indulges ac blandiris, æternæ tuæ morti fomenta subministras præsentissima. Origenes, *Carnem*, inquit, *si frequenti mollitie ac jugi deliciarum fluxu foveatis, insolescet necessariò adversum vos.* Et paulò inferiùs, *Tu das stimulos carni tuæ, tu eam adversus spiritum tuum armas, & potentem facis, cùm eam carnibus satias, vino nimio inundas, omni mollitie palpas, & ad illecebras nutris.* Lascivus, impudicam fœminam deperiens, serpentem, ipsamque adeò mortem, fovet. Item, qui hostem occultum imprudens amat, eique se ipsum confidit, in sinu suo serpentem alit.

574. Genuinam virtutem potiùs in operandi, quàm dicendi scientia consistere, è manus Emblemate disces; cui hanc præfixêre inscriptionem. OPERI, NON VERBO. Præclarè Seneca. *Non est Philosophia populare artificium, nec ostentationi paratum; IN REBUS NON IN VERBIS est.* Et Justus Lipsius. *FACERE docet Philosophia, NON DICERE: & hoc exigit, ut ad legem suam quisquis vivat.*

575. Manus, spongiam comprimens, epigraphen reddit. PREMIT, UT EXPRIMAT. Deus nimirùm calamitatum suarum manibus nos coarctat, ut pœnitentiæ, eleemosynæ, aliaque salutis æternæ opera extorqueat. S. Gregorius super illud Lucæ, *Compelle intrare*, ait, *felix necessitas, quæ ad Deum ire compellit.* David quoque *Conversus sum*, inquit, *in ærumna mea, dum configitur spina.* De se ipso testatur S. P. Augustinus. *Punctus tribulatione, capi quærere*

rere refugium, quod in illa felicitate sæculari desieram quærere. Mirificè tamen ac præ cæteris hanc sententiam suomet exemplo comprobat Rex Manasses, qui, referente Divinâ Paginâ, *Postquam coangustatus est*, quippe severâ Dei manu inter catenas & carceres stringebatur. *Oravit ad Dominum Deum suum, & egit pœnitentiam valde coram Domino.*

576. Avaram quorumdam liberalitatem, ac beneficentiam mercenariam, quæ opes, nonnisi cum fœnore redituras, erogat; Carolus Rancatus manui, sementem in agros spargenti, comparat, addito lemmate. MITTO, UT METAM, De hac hominem farragine Seneca. *Illos ex toto præteribo, quorum mercenarium beneficium est: quod, qui dat, non computat cui, sed quanti daturus sit, quod undique in se conversum est, &c.*

577. Princeps æquè ad gladium adversus hostes stringendum, atque ad præmia in emeritos dispensanda promptus; manûs Emblemate significari potest, quæ strictò gladio armata, subscriptionem sustinet. SI STRINGE AL FERRO, E SI DILATA A L'ORO. Id est, *Dextera strictè manet ferro, sed aperta fit auro.* De fortitudine Tullius. *Fortitudo est immobilis inter adversa, gloriosa animi claritudo, res arduas pulchrè administrans, quæ nec adversis infestando frangitur, nec prosperis blandiendo elevatur.* De liberalitate Seneca. *Ingratum est beneficium, quod diu inter manus dantis hæsit: quod quis ægrè dimittere visus est, & sic dare, tanquam sibi eriperetur. Gratissima autem sunt beneficia parata, facilia occurrentia: ubi nulla mora fuit, nisi accipientis verecundia.* Cæterùm Joannes Baptista Marinus Caroli Emmanuëlis, Sabaudiæ Ducis effigiem sequenti elogio ornavit.

E quella nobil man, ch' armata impiaga,
Porta insieme souente anco salute,
E se di sangue à maraviglia à vaga,
Auvezza in guèrra à grandinar ferute,
Pronta anco in pace à dispensar tesoro
Si stringe al ferro, è si dilata à l' oro.

578. Sigismundus Malatesta, heroïcum animi sui robur, & generosam in perferendis adversitatibus fortitudinem, orbi palam facturus, Mutii Scævolæ dexteram, igni impositam, depingi fecit; cum lemmate. HIS GRAVIORA. Æquiore jure hanc imaginem sibi tribuisset S. Laurentius, qui uno corporis latere horrendùm assatus, etiamnum tortoribus insultare potuit, ut etiam reliquâ, adhuc sana corporis pars supra ignitam cratem ustulanda verteretur. Non minùs generosè S. Ignatius Martyr; inter cæteris horrores & catenarum pondera, acerbioribus identidem tormentis excruciari desideravit, *Ignis*, inquiens, *crux, bestiæ, confractio ossium, membrorum divisio, & totius carnis contritio, & universa tormenta diaboli in me veniant, &c.* Nam, Magno Augustino teste, *Martyres Sancti, quando delectationem Domini cogitabant, tunc illis mala omnia & acerba atque aspera vilescebant.*

S. Laurentius.

S. Ignatius Martyr.

S. Aug. ser. 1. ex addit. à Carthusiano.

P E S. *Cap. CLXXXVIII.*

579. TEntatio, ut primùm exorta fuerit, opprimenda est, si enim adolescere illam permiseris, fatalem experieris. Id, quod è pedis Emblemate discere licet, qui serpentis caput calcans, epigraphen tenet. PREMAT, NE PERIMAT. Præclarè S. Gregorius. *Prima serpentis suggestio mollis ac tenera est, & facilè virtutis pede conterenda: sed si hæc invalescere negligenter permittitur, eique ad cor aditus licenter præbetur, tantâ se virtute exaggerat, ut captam mentem deprimens, usque ad intolerabile robur increscat.* Cæterùm anima, diversis calamitatibus jactata, jure supremam Dei providentiam eodem lemmate appellat, *Premat, ne perimat.* Nam D. Bernardo teste, *PREMI magis, QUAM PERIMI videtur UTILIUS.*

Tentatio.

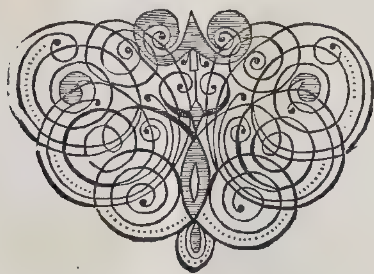
S. Greg. l. 32. Moral. cap 16.

Confor- mitas.

S. Bern ser. 2. Dedicat. Eccles.

* * * *
* * *
* *
*

FINIS LIBRI TERTII.

MUN-

MUNDI SYMBOLICI
LIBER IV.
AVES,
EARUMQUE PROPRIETATES.

AVES in genere. *Cap. I.*

1. Vicula, intra caveam rotundam, gemino cardine sustentatam, conclusa, nullâ unquam quiete perfrui potest, nisi axi seu bacillo insistat, qui sphæram illam, ad quosvis aviculæ motus revolubil. m transversim secat. Unde lemma. IN AXE TANTUM, seu IN AXE REQUIES. Ita planè, quidquid beatitatis mundus extra Deum, unicum ac placidissimum universi axem, spondet, non nisi turbas, motusque importunos facessit. S. Bern. *Cor meum,* inquit, *cor pravum, vanum & vagum, omni volubilitate volubilius, de uno in aliud vago incessu transit, quærens requiem ubi non est. In omnibus enim, quæ videntur, requiem quæsivi, & veram requiem in eis invenire non potui.* Ergò ubi demum requiem illam reperire est? Ipsammet sapientiam Doctoris loco accipe. *In omnibus requiem quæsivi, & in hæreditate Domini morabor.* In hunc locum P. Corn. à Lap. *Sapientia sive sapiens quærit requiem in hæreditate Dei cœlesti: nec enim alibi est vera requies.*

Quies in solo Deo.

S. Bern. de Inter domo cap. 54.

Eccl 24.11.

Corn. à Lap. in hunc loc.

2. Alcibiades Lucarinus, hominem ambitiosum delineaturus, aviculam exhibet, quæ intra caveam, assiduò versandam, reclusa, epigraphen tenet. ASCENDENS FEROR AD IMUM. In hunc sensum Seneca.

Ambitiosus.

Senec in Agamemn. Act. 1.

--- --- *Quidquid in altum*
Fortuna tulit, ruitura levat.

Et S. Joannes Chrysost. *Non enim sibi vivunt (ambitiosi, sed alteri, & mille crudelibus Dominis hujusmodi homines premuntur.* Enim verò ambitiosus vix ad desideratum culmen eluctatus, mox inglorius iterum præcipitatur, animo mille timoribus, invidiis, suspicionibus, æmulationibus, aliisque pravis affectibus sordescente.

S Chrysost Hom. 29 in Matth.

3. Lascivus quidam juvenis erga virginem adeò arcto amoris vinculo erat constrictus, ut ab insana hac mente nullis parentum minis dimoveri potuerit; tandem verò aliquot bombardis, citra plagam tamen in illum exoneratis, à proposito est deterritus, & ad frugem rediit. Hunc D. Joan. Baptista Mazzolenus avis Emblemate repræsentat, quæ palo alligata, destinatus pendebat jaculantium scopus; at compedibus sagittæ beneficio rescissis, mortis vice, libertatem obtinuit, & immunis avolavit, addito lemmate, PRO MORTE LIBERTAS. Opportunissimè in rem præsentem Virgil, de Columba, telo trajiciendâ canit.

---- *Acer Mnesthæus adducto constitit arcu,*
Alta petens, pariterque oculos, telumque tetendit:
Ast ipsam miserandus avem contingere ferro
Non valuit: nodos & vincula linea rupit,
Quêis innexa pedem, malo pendebat ab alto,
Illa notos, atque atra volans in nubila fugit.

Ita non rarò contingit, calamitates, morbos, & persecutiones, quas mundus, ceu mortis apparitores, immittit, in præsentissimos libertatis ac salutis nostræ vindices converti. Unde S. P. Aug. *Tribulatio medicamentum est ad salutem, non pœna ad damnationem.*

4. Avicula, intra caveam detenta, pluribusque vulturis insidiantis minis impetita, epigraphé, ex Apost. actis desumptam habet. SERVATUR CARCERE. Haud secus Virgines, Deo sacræ, ac Religiosi, intra cœnobii claustra è mundi remoti, innumeris pœnæ ac culpæ malis

malis sese subducunt. Certè Tertullian. SS. Martyres exhortans, eorum carceres *custodiaria* rectiùs, quam ergastula vocanda asserit. Et paulo post ingentia commoda, è carcere provenire solita, enumerans, subjungit. *Non vides alienos Deos, non in imagines eorum incurris, non solennes nationum dies ipsa commixtione participas, non nidoribus spurcis verberaris, non clamoribus spectaculorum, atrocitate, vel furore, vel impudicitiâ celebrantium cæderis, vacas à scandalis, à tentationibus, à recordationibus malis, imò & à persecutione.* (Tertull. ad Martyr. 2.)

5. Scipio Bargalius aviculæ, nec patente ostio extra caveam egressuræ, inscripsit. DIUTURNITATE LIBERTATEM RESPUIT. Innuebat nimirum longævâ sustinendi assuetudine demum adversos fortunæ casus non amplius tolerari, sed ultrò appeti. Unde Magnus Ethices Magister August. ait, *Cum per timorem homines continent se à peccato, fit consuetudo justitiæ, & incipit quod durum erat amari.* Ovidius. (Aug. in ... l. 127.)

Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci,
Tempora lenta pati frena docentur equi.

Et Seneca.

Jam tempus illi fecit ærumnas leves.

6. Avis, intra apertam caveam ob vicinum falconem territa, in scriptionem è Petrarcha sustinet. IL MAL MI PREME, E MI SPAVENTA IL PEGGIO. Id est. *Dum mala me torquent, cogor pejora timere.* Laurentius Malvezzius hac icone ærumnas, quibuscum re ipsâ confligebat, & quas ipsi præsagus timor imposterum sustinendas dictitabat, expressit. Apprimè tamen hominem, gravi morbo decumbentem, imago illa repræsentat; quippe qui imminentis æterni supplicii terrore acerbiùs, quàm præsenti morbo torquetur; ut adeò jure illud Divini Psaltis de seipso pronuntiet, *Circumdederunt me dolores mortis, & pericula inferni invenerunt me.* Ergò quod Magnus August. monet, ne animæ tuæ hostes quidquam nocumenti inferre possint, claudè insidiantibus illis omne cupiditatis ostium, nullumque dæmoni, mundo, aut carni relinque aditum. *Claude ostium tuum, ne tentator ingrediatur; tentator non cessat tentare, ut irrumpat, si clausum invenerit transit. Quid est autem claudere ostium: Hoc ostium tanquam duas habet valvas, cupiditatis & timoris. Aut cupis aliquid terrenum, & hac intrat. Timoris ergo & cupiditatis januam claude contra diabolum, aperi ad Christum. Ecce Martyres clauserunt januam contra diabolum, Christo aperuerunt. Promisit eis multa mundus iste, riserunt, clauserunt valvam cupiditatis adversus diabolum. Minatus est mundus iste bestias, ignes, cruces, non timuerunt, clauserunt timoris valvam contra diabolum, aperuerunt illas Christo per confessionem & timorem Dei.* (Ps. 17. Aug. in Ps. 141.)

7. Juvenis, è Religiosorum tyrocinio ad mundum reversus, aviculæ, extra caveam oberranti, est persimilis; cui inscriptionem subdidi. LIBERO SI, MA' PRO'MEN SICURO. Id est. LIBER, SED MALE SECURUS. Prima D. Bernardi Epistola ad Robertum nepotem suum, è Cistercienfium Ordine ad Cluniacenses transeuntem, inter cætera ait, *Quidquid tibi amplius indulges in victu, vestituque superfluo, in verbis otiosis, in vagatione licentiosa & curiosa, hoc procul dubio retrò aspicere est, prævaricari est, apostatare est.* Et paulò post. *Vereor ne totum, quod foveram blandimentis, roboraveram adhortationibus, orationibus solidaveram, jamjam evanescat, deficiat, pereat: & lugerem miser non tam cassi laboris damnum, quàm damnatæ sobolis miserabilem casum.*

8. Pierius Valerianus author est, in Britannia ex arboribus, ad fluvii cujusdam margines, utrinque consitis, folliculos, instar ovi anserini, in subjectam aquam decidere; qui, ut primùm emolliti fuerint, mox candidissimas aves excludunt. Illos proinde Lucarinus hoc lemmate insignivit. ANIMANTUR MOLLITI. Christianos, recenti baptismate lustratos, hæc imago repræsentat; quippe quibus, sacro illo fonte oblutis, nova animæ vita inspiratur. Scitè S. Maximus. *Baptismus Christi nobis est sepultura, in quo peccatis morimur, criminibus sepelimur, & veteris hominis conscientia resolutâ, in alteram nativitatem redivivâ infanti reparamur.* Et S. Basilius Seleuciæ Episcopus. *Videre erat rem inopinatam in aquis matrix parabatur, quæ cælo cives pareret, O inaccessa mysteria! aqua pariebat, & cælo cives adscribebantur.* Cæterùm peccatores, gratiâ Divinâ mortui, dum lachrymarum undis tinguntur, integram animæ deperditæ vitam recuperant. (Baptismus. S. Max. hom. 1. de Traditore. S. Basilius Orat. 14. Pænitens.)

8. Quos invidia stimulat, mox ubi gloriæ, virtutis, alterius excellentiæ incrementum in aliis perspexerint, ingentes animo ciere turbas, ac fingi incipiunt, nocturnis avibus persimiles, quæ lucem extremè odisse & abominari solet. Unde Saavedra illas, è Solis conspectu profugas, hoc lemmate notavit. EXCÆCAT CANDOR. Exemplo suo id confirmârunt Judæi, inter Solis Divini clarissimas operationes proprio livore penitùs exoculati. De his Leo Imperator. *Invidia, inquit, & furore ebrii, gloriam ejus non intellexerunt, ut sacræ literæ testantur. Nam si cognovissent, non utique Dominum gloriæ crucifixissent. Non cognoverunt, quia cognoscere noluerunt, totâ cogitatione ad invidiam conversâ, gloriæque magnitudinem, etsi manifestam, agnoscere detrectantes, non dederunt locum rationi ad intelligendum, ut tantam rabiem cohiberent.* Et adjungit, *Cognoverunt certe, non ut tanquam Dominum gloriæ honorarent, sed ut ignominiosâ morte perimerent. Ea enim invidiæ natura est, non recipit, quæ confitetur, neque id, quod videtur, videre vult, neque assentire iis, quæ negari nequeunt. Hac occupati, populus ingratus, hæredem gloriæ Dominum, quem noverant (quomodo enim Divinam ejus majestatem ignorare poterant illi, apud quos tot, tantisque miraculis fulgebat) quasi non cognitum in ligno extenderunt.* (Invidia. Perfidia Judaica. Leo Imp. de Exalt. S. Crucis.)

10. Minimi ac levissimi defectus alas nostras ita miserè succidunt, impediuntque, ut ad supremæ perfectionis apicem vix unquam evolare possimus. Ex aviculæ emblemate id disces, quæ subtili filo ligata dum pennis niti, & in aëra librari parat, iterum iterumque retrahitur; cum lemmate. MINIMO DETINEOR. Ad verbum S. Maximus. *Quemadmodum passerculus, pede alligatus, volare incipiens, in terram funiculo detrahitur, sic quoque mens, nondum affectibus liberata, & ad rerum cœlestium cognitionem volare contendens, ab affectibus ducitur, & ad terram detrahitur.* Idem argumentum exprimens B. Isaias, *Similis sum passeri, inquit, cujus pes laqueo vinctus sit, qui dum solutum se existimans, volatu extollitur, laqueo retinetur. Nemo enim est, qui non ad extremum usque spiritum aliqua prematur solicitudine.* (Defectus leves. S. Max. l. 1. de charitate. B. Isa. Orat. 5. in Biblis Patrum.)

11. Qui duello confligunt, à D. Aresio nocturnis avibus, in aëre dimicantibus, comparantur; addito lemmate. AMBO PARITER CONCIDENT. Verbis ex Hieremia desumptis. *Fortis impegit in fortem, & ambo pariter conciderunt.* Hanc de mutua duelli cæde miseriam probè perspectam habens S. Bernardus. *Quis finis, inquit, fructusque secularis hujus non dico militiæ, sed malitiæ; si & occisor lethaliter peccat, & occisus æternaliter perit.* (Duellum. Hier. 46. 12. S. Bern. ser. ad milit. Templ. c. 2.)

12. Solinus, Plinius & Simon Majolus referunt, in Insula Taprobana stellam polarem adeò à nautis abscondi, ut nec magnes suo munere fungi, nec (Solin. c. 14. Plin. l. 6. c. 22. Majol. dierum Canicul. To. 1. Colloq. 6.)

ipsi

ipsi ullam hujus cognitionem aut usum habere possint: ne tamen suum malo desit remedium, aves quasdam domesticas in navibus alere solent, quæ nonnunquam liberè dimissæ, volatu suo adeò directam observant semitam, ut fluctuantes nautæ, dum illarum vestigia sequuntur, ad portum securè perveniant. Proin hæ aves, ad navigii proram depictæ, inscriptionem sustinent. ERRANTEM DIRIGUNT. vel, ITER PRÆMONSTRANT. vel, AD LITTORA DUCUNT. Navi verò Arcsius inscripsit. VOLANTES SEQUITUR. Ita omninò cœlites sublimi virtutum suarum volatu duces præeunt, quos indefesso pede imitati, beatitatis portum contingamus. *Solemnitates Martyrum*, Magno Augustino teste, *Exhortationes martyriorum sunt; ut imitari non pigeat, quod celebrare delectat.*

Exemplum.

S. Aug. ser. 47. de Sanct.

13. Avis, prope maris littora volitans, epigraphen tenet: PENSO VIRES. Carolus Camillus, Comes de Martinengo, Academicus inter Errantes Brixienses circumspectus, hoc Emblemate significabat, intellectum ac vires proprias æquâ ac severâ lance examinandas esse, priusquam aliquod magni momenti negotium aggrediamur. Disertè Christus. *Quis Rex iturus committere bellum adversus alium Regem, non sedens prius cogitat si possit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se?* Hâc laude præ cæteris in ætate etiamnum juvenili insignem se probavit David, dum regio amictu conspicuus, loricâ insuper ac Saulis galeâ munitus, non illicò in hostem præceps ferebatur, sed prævià exercitatione agilitatem suam periclitatur, *capit tentare, si armatus posset incedere*; hacque agendi industriâ propriam vitam, honorem, & ipsam adeò de hoste victoriam servavit incolumem. Nam Magno Augustino teste, *quædam excellentissima ingenia tanto in majores errores ierunt, quanto præfidentius tanquam suis viribus cucurrerunt.*

Prudentia.

Luc. 14. 13

Præsumptio.

S. Aug. ep. 52.

14. Quidam mundanus, ut significaret, se ob plurimam servitutem mundo exhibitam nihil unquam reciproci beneficii accipere. Emblematis loco aviculam depinxit, quæ, caveæ inclusa, tametsi suavi & assiduo suo cantu domesticas aures recreet, in libertatem tamen nunquam asseritur. Lemma vernaculum addidit. PIETA' COL DOLCE CANTO IO NON IMPETRO. Id est, *Heu me! nam dulcis cantus non flectit amantem.* Nam Magno August. teste, *Vincula hujus mundi asperitatem veram, jucunditatem falsam, certum dolorem, incertam voluptatem, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miseriæ, spem beatitudinis inanem esse.* Inter cæteros suos Rhythmos canit Hieronymus Preti.

Mundi ingratitudo.

S. Aug. apud Hibernic. v. Mundus.

Prendo ben io tall' hor l' usata cetra;
E l bel nome adorato ò scrivo, ò canto;
Per dar nuovo Anfion, senso a una pietra;
Ma perche vuol de la mia morte il vanto,
O non cura, ò non ode, ò non si spetra,
E vuol da me, più che l' inchiostro, il pianto.

15. Qui è vitiorum cæno eluctatus, mente adeò firmâ Deo adhæreret, ut pristina lasciviæ mulieris consuetudo ac insidiæ nihil amplius ipsum removentur; authore Abbate Certano, aviculæ, supra labyrinthum volitanti, comparatur; cum dicto. INCOLUMIS INCOLA CÆLI. Certè Josephus Patriarcha, animo ad Deum sublevato, Ægyptiæ lupæ tendiculas feliciter superavit. Præclarè S. Ambrosius. *Nec herilis illecebræ fluxus est delinimento, nec immeritò flammas non sentit libidinis, qui majore Divinæ flagrabat ardore gratiæ.*

Contemplativus. Joseph Patriarcha. S. Ambros. in Ps. 204.

16. Complures aviculæ, Emblematis loco, Soli, supra horizontem ad hemisphærium nostrũ revertenti, applaudunt, eumque lætis excipiunt vocibus. Lemma. OMNES EXCITAT UNUS. Hâc prærogativâ plurimùm excellit S. Joannes Baptista, qui, veluti avis cœlica, seu rectiùs, in mortali carne Angelus, gloriosâ suâ voce omnem latè Palæstinam ad excipiendum Divinum Solem, jamjam in humanis exuviis supra Galilææ Oceanum & Jordanis aquas exorientem, invitabat. Ad eandem planè normam sanctus quivis Episcopus in civitate, fervidus Prælatus in monasterio, bonus Paterfamilias domi suæ, omnium animos ad obsequia & laudes Divinas animat, sicque *omnes excitat unus.* In rem præsentem S. Hieronymus. *Domus Episcopi & conversatio, quasi in specula posita, magistra est publicæ disciplinæ, quidquid fecerit, id sibi omnes faciendum putant.*

S. Joannes Baptista.

Exemplum Superiorum.

S. Hier. ad Heliodor.

17. Calamitates animo nostro, sine mora ad cœlum sublevando, aptissima sunt instrumenta. Id quod P. Certanus ex ave conjectandum proponit, quæ è carcere profuga, celerrimo volatu sese in aëra librat. epigraphen Emblemati addidit. DA LA PRIGIONE, RAPIDO VOLA ALL'ETRA. Id est, E CARCERE AD ÆTHERA. D. Thomas Villanovanus, *Tribulationes*, inquit, *calcaria sunt, quæ faciunt nos currere ad Deum, sicut Gregorius ait; Mala, quæ nos hic premunt, ad Deum ire compellunt.* S. Cyprian. de SS. Martyrum compedibus ac catastis disserens; *O pedes*, exclamat, *feliciter vincti! qui itinere salutari ad Deum ac paradisum diriguntur! O pedes, ad præsens in sæculo ligati, ut sint semper in cælis apud Deum liberi!* Et meus S. Prosper.

Calamitates utiles.

S. Thom. Villan. serm. ... SS. ... &c. S. Cypr. epist. ... ad ...

Carcere si cœco claudar, nectarque catenis,
Liber in excessu mentis adibo Deum.

17. Lascivus, ab impudicæ mulieris consuetudine nonnisi ægerrimè ampliùs avellendus, ab Abbate Certano aviculæ persimilis dicitur, quæ ilice cibo delectat, viscatis calamis ita implicatur, ut revertendi libertatem amittat. Lemma. L'ESCA MI DONA, E LIBER TA'MI TOGLIE. Id est, LIBERTAS TOLLITUR ESCA. Iis insuper hoc symbolum convenit, qui ob beneficia recepta, superbi benefactaoris sui mancipia evadunt. Sapienter Seneca. *Et fera, & piscis spe aliquâ oblectante decipitur. Munera ista fortunæ putatis? Insidiæ sunt. Quisquis nostrûm tutam agere vitam volet, quantùm plurimùm potest, ista viscata beneficia devitet. In quibus hoc quoque miserrimi fallimur; dum habere nos putamus, habemur.* Verba consideratione dignissima!

Lascivus. Amor... sus... facti... Senec...

19. Avis, è retibus elapsa, epigraphen tenet. CAUTIOR HINC. Illius hæc imago est, qui alterius fraude semel circumventus, imposterùm magis sibi prospicit. Vetus paræmia est.

Cau... Lip... Ma... Di...

Percussus bello, bella futura timet.

Verùm, utut sit hæc cautela homini proficua ac necessaria, rarissimus tamen illius habetur usus. Verè Justus Lipsius. *Homo*, inquit, *censetur prudentissimus animalium at sibi stultissimus videtur. Quid ita? Nam cæteræ animantes, ubi semel offenderint, cavent: non vulpes ad laqueum, lupus ad foveam, canis ad fustem temerè redibunt, solus homo ab avo in ævum peccat ferè in iisdem.*

20. Animus, Divinis contemplationibus deditus, geminâ amoris sui alâ ad cœlum evolare unicè contendit, idque quàm maximè dolet, quod corporis ligamine identidem impediatur, ac retrahatur. Archangelus Conter hominem talem avis emblemate repræsentat, quæ arbori per oblongum filum alligata, pennis assiduò explicatis ad cœlum sese librare nititur, semper tamen iterum retrahitur. Epigraphen subjunxit. CUPIO DISSOLVI. D. Paulus hisce flammis jam olim exarserat, *desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo.* Opportunè S. Gregorius. *Benè Paulus æterna desiderans, sed tamen adhuc corruptionis suæ*

tionis suæ sarcinam portans, vinctus clamat: cupio dissolvi, & esse cum Christo: dissolvi enim non quæreret, nisi se procul dubio vinctum videret. Denique D. Marinus in rem præsentem canit.

Peregrino Usignol, s' auvien che sia,
Chiuso cola frà prigionieri angelli,
E di gran rege in richi alcerghi, e belli,
Pargoletto cantor viva in balia.
Quantunque amico manco esca gli dia,
Egli prestin ricetto arrei cancelli:
Rivaggheggiando il patrio ciel, frà quelli,
Sospira pur la liberta natia.
E, cosi, benche il senso l' accarezzi,
Duol si, signor, de l carcere suo terreno
L' alma, nodrita infrà lusinghe, evezzi:
Ne requie haura, finche l' tinace freno
Del ritegno mortal, morte non spezzi,
Ond' apra l' ali, arivol arti il senno.

21. Dominicus Gambertus Emblematis loco aliquot aves, ad solem nascentem conversas, expressit; cum lemmate. TE VENIENTE CANENT. Eorum hæc imago est, qui animo in benefactorem suum adeò grato feruntur, ut præsentem illum ob collata beneficia laudent, omnique humanitatis argumento prosequantur. Porrò justi tum demum exultabunt, ac de calamitatum nocte superatâ triumphum canent, quando in universali resurrectione orientem viderint solem justitiæ, Christum. *In resurrectione enim omnis tribulatio morietur, & erit sine fine exultatio.* Cæterùm de Orphæo, mortuum Eurydicen plangente, canit Virgilius.

Ipse cava solans ægrum testudine amorem,
Te dulcis conjux, te sola in littore secum,
Te veniente die, te decumbente canebat.

22. Aves, exorienti Soli supra arborum ramos accinere solitas, hoc lemmate insignivi. EXULTANTES OCCURRUNT. Applausu non dissimili populus Regiensis S. Prosperum, cùm civitatis illius Episcopus nominaretur, excipere visus est. Eadem acclamatione Roma Carolo Magno; Hierosolyma Servatori; Angeli Christo, ad Divinum Patrem revertenti; & Mariæ Virgini ad cœlos assumptæ, obviam effundi & gratulari solebant. De triumphali B. Virginis ex hac mortalitate discessu canit S. Ecclesia, *Assumpta est Maria in cœlum, gaudent Angeli laudantes benedicunt Dominum. Quis cogitare sufficiat*, inquit S. Bernardus, *quàm gloriosa hodie mundi Regina processerit, & quanto devotionis affectu tota in ejus occursum cœlestium legionum prodierit multitudo, quibus ad thronum gloriæ canticis sit deducta, quàm placido vultu, quàm serena facie, quam divinis amplexibus suscepta à filio, & super omnem exaltata creaturam cum eo honore, quo tāta mater digna fuit, cum ea gloria, quæ tantū decuit filiū.*

23. Angelorum corona, Deiparam Virginem innumeris lætitiæ argumentis ad cœlos comitata, complurium volucrum Emblemate repræsentari potest, quæ volanti phænici assistunt ac famulantur; cum lemmate. COMITANTUR OVANTES. Verbis è Virgilio mutuatis.

Omni quam chorus, & socii COMITANTUR OVANTES.

S. Bernardus. *Cœlestis curiæ principes*, inquit, *in consideratione tantæ novitatis clamant non sine admiratione.* Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, delitiis affluens? *Ac si manifestius dicant; quanta est hæc, & unde ei ascendenti utique de deserto affluentia tanta deliciarum? Quæ est ista, quæ sub sole (ubi nihil est nisi labor, & dolor, & afflictio spiritûs) ascendit delicüs spiritualibus affluens? Quidni delicias dixerim, virginitatis decor cum munere fœcunditatis, humanitatis insigne, distillantem charitatis favum, misericordiæ viscera, plenitudinem gratiæ, prærogativam gloriæ singularis? Ascendens igitur de deserto Regina mundi, etiam Angelus sanctis, ut canit Ecclesia*, Speciosa facta est, & suavis in deliciis suis.

24. Religiosi, qui nocturnis horis, quieti ac otio à natura destinatis, exorientem solem prævertere easque in choro congregati inter Divinas laudes exigere solent, aviculas imitantur, quæ sereno cœlo, cumprimis verò promicante aurorâ, in canoras voces erumpunt. Emblemati epigraphen, è matutinis Hymni Dominici precibus mutuatam, subjunges. HORIS QUIETIS PSALLIMUS. — *Religiosorum matutinæ preces.*

Ut quique sacratissimo
Hujus diei tempore
Horis quietis psallimus,
Donis beatis muneret.

Hâc igitur horâ omnipotentem jure optimo collaudamus, qui nos de tenebris ignorantiæ eductos, clarissimâ gratiæ & cogitationis suæ luce illustravit. Juvat hic auream Guerrici Abbatis parænesin transcribere quâ nos hortatur ad vigilandum diluculo, ad Dominum qui fecit nos. *Vigilate*, inquit, *fratres, in orationibus intenti, vigilate in actionibus circumspecti; præsertim, quia jam manè illius diei indeclinabilis inclaruit, postquam videlicet lux æterna serenior nobis, & gratior ab inferis rediit, solemque novum susceptio matutina reparavit. Prorsus hora est, jam nos de somno surgere, postquam nox præcessit, dies autem appropinquavit. Vigilate inquam, ut oriatur vobis matutina lux. Christus scilicet, cujus quasi diluculum præparatus est egressus, paratus utique vigilantibus ad se mysterium suæ matutinæ Resurrectionis sæpius innovare. Tunc utique cantabis in jubilo cordis*, Deus Dominus illuxit nobis. — *Guerricus Abb. ser. 7. de Resur.* — *Ps. 117.*

25. Miseræ aviculæ, dum miros ululæ gyros, ac ridiculos volatus curiosè observant, eique temerè illudunt, subitò incautas pennas, ad virgulam viscatam allisas implicant, & aucupi in prædam cedunt; cum lemmate. LUDENDO CAPIMUR. Ita planè incautus hominis oculus, in vicinam fallacis fœminæ speciem emissus, tenaci, ac penè ineluctabili libidinis visco involvitur. Nam quod sapienter monet Clemens Alexand. *dum lasciviunt oculi, calefcunt appetitus.* Et S. Chrysost. *Sicut ignis, ubi calamum apprehenderit, mox attractam materiam suâ flammâ accendit. Ita ignis concupiscentiæ, ut primùm formositatem & venustatem visu attigerit, animum statim inflammat.* Concinnè Otho Venius. — *Lascivus. Aspectus lascivus. S. Clem. Alex. l. 3. Pædagog. c. 11. S. Chrysost. ser. in Oziam. Oth. Ven. Embl. Amor fol. 78.*

LUDENDO CAPIMUR, bibimus ridendo venenum,
Atque jocos inter vincula miscet Amor.
Si times laqueos, & te si vincula terrent,
Terreat & lusus, luctaque liber eris.

26. Spes vana, seu rectiùs, omnimoda deperditæ libertatis recuperandæ desperatio, aviculæ symbolo à Carolo Rancato repræsentatur, quæ caveæ inclusa, ferream cratem irrito conatu effringere, fugamque moliri nititur: addito lemmate. NEC SPES ULLA FUGÆ. Verbis è Virgilio mutuatis. — *Desperatio. Virgil. l. 10. Æneid.*

Ast legio Æneadem vallis obsessa tenetur,
Nec spes ulla fugæ, &c.

Damnatorum hæc imago est, quia *in inferno nulla est redemptio.* Nam S. Greg. teste, *quisquis ad toleranda inferni mala descendit, nequaquam ulterius ad lucem redibit; quia nequaquā ultra misericordia parcentis liberat, quos semel in locis pœnalibus justitia judicantis damnat.* — *Damnati. S. Greg. l. 3 moral.*

27. Avicula, virenti ramo insistens, dum effusâ escâ delectatur, à latente visco retinetur ac capitur. Illam proinde Carolus Bovius hoc lemmate notavit. SUIS CAPTA DELICIIS. Nimirum juvenem illum innuebat, qui globorum ludo à Sancto Ignatio Loyolâ superatus, ad seriam sanctæ ac spiritualis vitæ frugem est reductus. Emble- — *Jocando convertere.*

matis mentem ſequenti epigrammate explicatam accipe.

Res eſt quandoque & ludus non ludicra: nôſtis
Seria vos etiam ludere, trudiculi,
Loyolam juvenis dum certat vincere, ſentit
Arte ſua pelli dexteriore globos.
Sponſum ergo obſequium victori præſtat, & omnis
Formandæ in vita ſeria ludus abit, &c.

Voluptas.

S. Aug. de vera Relig. c. 20.

Idipſum de voluptatibus terrenis dixerim, quibus inceſcata mens humana, ab aucipe dæmone capitur, & ad æternam perniciem miſerrimè abripitur. S. P. Auguſtinus. *Peccatum implicat ærumnis, & paſcit fallacibus voluptatibus; quia neque permanent, neque ſatiant, ſed torquent doloribus.*

Doctrinam ſuaviter tradere.

1 Cor. 3. 1.

Gilbertus Abb. in Alleg. Tilma.

28. Avis fœmella, pullis ſuis in nido jacentibus eſcam afferens, ab eodem P. Carolo Bovio epigraphen recepit. MOLLIA DAT TENERIS. Aviculæ ſolertiam imitatus S. Ignatius Loyola, teneram juventutem Chriſtianæ fidei rudimentis ſuavi & perfacili methodo imbuit Huic, Petro Maphæo teſte, ſtrenuam operam jungens S. Franciſcus Xaverius, Orientis populo ſanctam fidem modo, quo, fieri poterat, ſuaviſſimo, edocuit: ut adeò illud Apoſtoli elogium de ipſo pro meritis enuntiaverim. *Tanquam parvulis in Chriſto lac vobis potum dedi non eſcam, nondum enim poteratis.* In hunc locum Gilibertus Abbas; *Utinam* inquit, *iſtud attendant, qui facturi in conventu fratrum ſermonem, ſtudent magis alta, quàm apta docere &c. Erubeſcunt humilia & plana docere, ſola hæc ſciſſe videantur. Erubeſcant ubera habere, nudare mammam, lactare parvulos. Quid iſtud eſt: ideone conſediſti in medio, cathedram tenens, ut ſcientiam jactes? ut TENERAM ſubditorum LACTES INFANTIAM?* Et paulò poſt, *Magna eloquentiæ laus eſt, cauſam, quam ſuſceperis, aptè exequi, ad ejus commodum cuncta referre, ſuſcepto inſervire negotio.*

Pier. Vale. l. 26 de Ephemero.

Baptiſmus

Fulb. Carnot. ep. 1.

S. Baſilius Orat. 34.

Oratio.

S. Chryſoſt. hom. 2. de precat. to. 6.

29. Academia Spirituum Placentina Emblematis loco aves exhibet, quæ è folliculis quibuſdam, per arbores in ſubjectam aquam delapſis, naſcuntur, & exinde cum anima volatum recipiunt. Lemma ſubjunctum habet. NON CHE L'ANIMA; IL VOLO. Id eſt, VITA ET VOLATUS AB UNDIS. Vide Pierium Valerianum, ſuprà num. 8. adductum. Ita prorſus anima, Deo per originariam culpam mortua, è baptiſmi lavacro vitam recipit. Fulbertus Carnotenſis. *Ineffabilia contulit baptiſmi munera, per quæ ei commortui, & intra ſacrum gurgitem conſepulti ac demerſi reſurgemus, &c.* In baptiſmo non tantùm vitam, ſed & volandi potentiam acquirimus, uti luculenter teſtatur S. Baſilius Seleuciæ Epiſcopus. *Videre erat rem inopinatam, in aquis matrix parabatur, quæ cœlo civis pareret.* Denique oratio, ceu miræ virtutis aqua, fidelibus & vivendi & volandi facultatem tribuit. Suffragio ſuo id confirmans S. Chryſoſtomus, *Ut piſcis*, inquit, *aquâ vivit, ſic tu precationibus. Per has tanquam per aquam, evolare, orbes cœleſtes ſuperare, ad Deum propiùs licet accedere.*

Religioſorum felicitas.

S. Hieron. in Regul. Monach.

30. Avis caveæ incluſa, ſine cura ſua alitur. Unde Patres Societatis Jeſu in Belgio hanc Emblemati inſcriptionem junxêre. ALIUNDE PASCITUR. Idipſum Religioſis uſuvenit, qui cœnobiis clauſi, aliorum ferè curis aluntur: adeò ut Superior non modò pro anima illius, ſed pro ipſo etiam corpore pervigilet. Sanctus Hieronymus inter cætera vitæ Religioſæ commoda, etiam iſtud numerat, *Ut non facias quod vis, comedas quod juberis, veſtiare quod acceperis, & operis tui penſum perſolvas: laſſus ad ſtratum venias, necdum expleto ſomno ſurgere compellaris; ſicque per obedientiæ opera, ſibi perpetuò ſuccedentia, ne cogitare quidem aliud, quàm quod præ manibus eſt; tibi liceat.* Præclarè Doctor Mellifluus illa ſponſæ verba, *Lectulus noſter floridus*, ſponſæ accommodat; *quemadmodum enim lectulus quieti capiendæ opportuniſſimus eſt; ita & in Eccleſia*, inquit, *lectum, in quo quieſcitur, clauſtra exiſtimo eſſe & monaſteria, in quibus quietè à curis vivitur ſæculi & ſolicitudinibus.*

31. Avis, ſublimi volatu ſuo viſum humanum effugiens, epigraphen tenet. VISU SUBLIMIOR OMNI. De ſublimi Eccleſiæ Doctore Auguſtino id intellexeris., cujus ſapientia reliquos Doctores omnes, ipſumque adeò intellectum humanum penè excedit: unde à S. Hieronymo vocatur. *Epiſcopus volans per montium cacumina, quaſi Aquila.* à Sancto Hilario, *Doctor excellentiſſimus.* à Concilio Florentino. *Illuſtriſſimus.* à Venerabili Beda, *ſupereminentiſſimus.* à S. Poſſidonio, *Incomparabilis.* à Martino V. Pontifice Maximo, *Tantus unus, quanti omnes.* à S. Remigio, *Sol inter Plenetas ſtellaſque minores, eminens, radios in omnes diffundens.* à S. Paulino. *Angelus non naturâ, ſed gratiâ.* A. P. Ribadeneira, *Ter ſanctus inter doctos, ter doctus inter ſanctos.* Ab Euſebio, *Cherubim per ſcientiam, Seraphim per amoris ignem, &c.*

32. Ingentem amoris vim haud ſatis explices unquam. Quid enim aves impellit ad tantam pullorum ſuorum ſolicitudinem, ut eſcam, quam ſibimet ſubtrahunt, illis miniſtrent? laborent ipſæ, ut quieſcant illæ? niſi amor? ut adeò avem, paſcendis pullis intentam, congruo hoc epigrammate inſignias. COMPELLOR AMORE. Ita nimirum amor animos addit, efficitque, ut aut nullus labor ſentiatur, aut quantumvis gravis, ametur. Unde, obſecro, tot difficiles ac diuturni labores Jacobi pro Rachele, niſi ab amore? S. Auguſt. ait, *Qui amat, non laborat.* Et, *Omnis labor non amantibus gravis eſt; ſolus amor eſt, qui nomen difficultatis erubeſcit.* Rectè propterea S. Bernardus in illud ſponſæ, *Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi; ideò*, inquit, *non faſcem, ſed faſciculum dilectum dicit, quod leve pro amore ejus ducat, quidquid laboris immineat, & doloris.* Vis ergo ex labore guſtum ſuccumque ſuavem? ama. Nam *ubi amor eſt*, inquit idem Doctor Mellifluus, *labor non eſt, ſed ſapor.*

33. Avicula, intra caveam clauſa, omnem ſui curam è ſolo curatoris arbitrio ſtare ſignificat; genitoribus enim, à quibus nutriatur, eſt deſtituta, ſuique nullam habet poteſtate, Unde P. Sebaſtianus à Matre Dei in ſuo Firmamento ſymbolico avem, caveæ incluſam exhibet, quæ curatorem ſuum, lemmatis loco, his omninò verbis alloquitur. SIT TIBI CURA MEI. Pupillorum, uti & Religioſorum hæc imago eſt, quorum ſuſtentatio è curatorum, Superiorumve curâ pendet. Cæterum Deus hominibus ſingulis, ceu pupillis miſerrimis, Patronam providit ſummè bonam, Virg. Deiparam, quæ illorum curam gerit aſſiduam ac diligentiſſimam. Unde Ruth, non ſine myſterio, meſſorum veſtigia ſequens, ſpicas colligebat derelictas: cur, obſecro, Moabitis iſta ad alium laborem ſe non convertit, quo victum longè uberiorem acquirere potuiſſet? reſpondet D. Bonaventura, Ruth Deiparæ figuram eſſe, *quæ ſpicas derelictas, pupillos nempe & afflictos, in ſinum ſuum collegit, fovetque ſtudioſiſſimè.*

ACCIPITER.
Cap. II.

34. ACcipiter volatu directo, nulliſq; ambagibus diſtorto verſus cœlum contendit. Unde lemma. AD SUBLIME RECTA. vel, TRAMITE RECTO.

Eo-

Eorũ hæc imago eſt, qui honorum culmina nequaquam per obliquos ſimoniæ,adulationis,fraudis,aut calumniæ mœandros, ſed rectâ virtutis ac meritorũ ſemitâ cõſcendunt,Eodẽ Emblemate doceris, actiones tuas efficere rectas; uti monet Philo Hebræus: *Debet curare mens,ut non modò indefeſſa,& intenta ſequatur Deum, verùm etiam PER callem RECTUM INCEDAT,nec ad dexteram inclinando,nec ad levam.*

35. Accipiter,ſenio confectus,ſolari ſphæræ ſeſe directè adversũ collocat;vel,ut alii docent,in auſtralis venti conſpectu ſe ſtatuit; itaque, caneſcentibus pennis caloris beneficio abjectis, totus renovatur, vireſq; juveniles denuò recuperat. Emblemati ſubſcripſit Ferrus: ADEMPTUM REDIMO. Ita Pœnitens, Spiritûs ſancti ardore inflammatus, mores inveteratos exuit, & innocentiæ, ſanctitatiſq; veſte denuò amicitur. Hugo Victorin. *Quid eſt*, inquit, *accipitrẽ in auſtro plumeſcere, niſi quod unuſquiſque Sanctorum, tactus flatu S.Spiritûs,incaleſcit; & viſum vetuſtæ converſationis abjiciens, novi hominis formam ſumit.*

36. Spiritualem ac continuum virtutis acquirendæ profectum è volante accipitre diſcere licet, qui perdicem, aduncis unguibus prehendens, alias identidem,aliaſque inſequitur prædas.Lemma: PARTA TENENS, NON PARTA SEQUOR. Vel, ET NON PARTA SEQUOR. Gilbertus Abbas: *Jure*,inquit,*dici poteſt,quod ſanctâ quâdam ſemper amor egit avaritiâ ſemper enim ad ſecretiora exæſtuat, & quæ tenet, non reputans, volubili ſe raptat in anteriora volatu.* Eodem ſymbolo avarus hominis animus ſignificatur, nullis unquã mundi bonis exſaturandus. *Avarus*, è S. Baſilii ſententiâ: *Non ea,quæ retrò ſunt attendit, ſed quæ bis deſunt, quævè antè proſpicit à vicinis poſſeſſa deſiderat.*

37. Tametſi accipiter, per aëra volans, libertate ſuâ fruatur, ad unicum tamen aucupis vocantis nutum priſtina ſua vincula repetit. Adeoque ULTRO AD VINCULA REDIT. Virum quendam nobilem hoc Emblema ſpectabat, qui à Principe ſuo vocatus, tametſi gratiæ ac veniæ recipiendæ minimè ſecurus, protinùs accurrit. Baptiſta Mantuanus eam prompti animi generoſitatem in fortiſſimo athleta S. Laurentio deprædicat, qui è carcere ſolutus, poſtquam Eccleſiæ theſauros in pauperes diſtribuit, ad eundem ultrò eſt reverſus.

Hunc Decius, ſanctis florentem moribus, inter
Chriſtigenas juſſit vinclis & carcere claudi.
Martyr, ut improbitas eſſet fruſtrata tyranni,
Acceptis bidui induciis, collegit in unum
Noctu inopum turbam ingentem, ſparſitque per illos
Divitias omnes; ULTROQUE AD VINCULA
RURSUM VENIT, &c.

Eodem Emblemate notantur, qui ſcelerum ſuorũ pœnitudine ducti, è diaboli vinculis extricantur; poſtea verò ſeſe iteratò in ea præcipitant. S. Chryſ. de recidivo ait: *Veniſti per viam fornicationis, ambula per viam caſtitatis, veniſti per viam avaritiæ, ambula per viam eleemoſynæ: ſi autem per ipſam viam redieris, iterum ſub regno vadis Herodis.* Horatius:

Evâſti? credo metues: doctuſque cavebis.
Quæres quando iterum paveas: iterumque perire
Poſſis, ô toties ſervus? quæ bellua ruptis,
Cum ſemel effugit, reddit ſe prava catenis?

38. Quantum prava conſuetudo in humano pectore poſſit, Abbas Certanus ex Accipitris Emblemate demonſtrat, qui ad aucupis pugnum in priora vincula ultrò revertitur; addito lemmate: LA LIBERTA SOSPIRO, E TORNO AL LACCIO. S.Ambroſ. *Voluntarium ſibi militem eligit Chriſtus. Voluntarium ſervum ſibi diabolus auctionatur, & acquirit ſuo juri.*

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Neminẽ jugo ſervitutis aſtrictum poſſidet, niſi ſe ei prius peccator ære vendiderit &c. Et S.Auguſt. *In omni amaritudine, quæ noſtros ſæculares actus de miſericordia tua ſequebatur, intuentibus nobis finem, cur eo pateremur, occurrebant tenebræ, & averſabamur gementes, & dicebamus, quamdiu hæc? & hæc crebrò dicebamus, & dicentes non relinquebamus ea.* Miſeriam hanc indies apud excæcatos voluptatum amatores reperire eſt. — S. Auguſt. l. 5 Conf. c. 10.

39. Carolus Bovius ſymboli loco accipitrem expreſſit, qui verſatili bacillo nixus, tametſi ſomno premeretur, dormire non poterat. Epigraphen addidit: ADIMIT VERTIGO QUIETEM. Innuebat videlicet, tranſitoriæ ac mundanæ felicitatis volubilitatem nihil unquam veræ quietis admittere. Ex Origenis ſententiâ: *Quamdiu quis permiſtus eſt turbis, & in multitudine fluctuantium volutatur, non vacat ſoli Deo, nec ſegregatus eſt à vulgo, nec poteſt eſſe ſanctus.* — Mundi felicitas quietem tollit. Orig. homil. 16. ſuper Levit.

40. Accipiter, generoſo animo aviculam ex unguibus dimittens, epigraphen tenet: NON FUGA, SED CONTEMPTUS. Iſthæc accipitris proprietas, ſi vera eſt, ſuis encomiis non caret; utpote, quam magnanimia hominum pectora ſibi familiare habent; abjecti enim animi eſt, vires ſuas adverſus viliſſimos quoſvis exerere. Ita homo, cœlo rapiendo inhians, inferas ac caducas mundi voluptates facilè contemnit: *Contemne divitias*, inquit Chryſoſt. *& eris locuples, contemne gloriam, & eris glorioſus; contemne remiſſionem & quietem, & tunc eam recipies.* Hanc animi generoſitatem Torquatus Taſſus in ſuo Rinaldo mirificè deprædicat, qui adverſus magnanimos ac fortiſſimos quoſvis ingenti ardore pugnare ſolitus; ignavos ac debiles neglectim tranſiit: — Mens generoſa. Contemptus mundi. S. Chryſoſt. in epiſt. ad Hebr. ſer. 25. Taſſ. nella Geruſ. Liberata Canto 19. ſt. 6. 8

Tutto del ſangue oſtile orrido, e molle
Rinaldo corre, e caccia il popol empio;
La fiera ſpada il generoſo eſtolle
Sovrà gli armati capi, e ne fà ſcempio,
E ſcermo frale ogn' elmo, & ogni ſcudo,
Difeſa e qui l' eſſer de l' arme ignudo.
Sol contra il ferro il nobil ferro adopra:
E ſdegna ne gl' inermi eſſer feroce, &c.

41. Accipiter aucupis pugno alligatus, dum volare & è loco dimoveri nititur, conſpecto carnis fruſto, mox iterum conquieſcit. Gnomam Emblemati ſubjunxit Bartholom. Roſſus: EX INTUITU QUIES. Ita S. Carolus, ærumnis ac calamitatibus quantumvis graviſſimis conſtrictus, illas tamen omnes facilè compoſuit, dum oculos animumque in Crucifixum conjecit. Hanc quietis recuperandæ methodũ præſcribens meus Concanonicus S.Laurent. Juſtin. *Qui tentantur*, inquit, *qui aliquo dolore cruciantur, proponãt ſibi exemplũ ſponſi; & in ſpeculo paſſionis ejus, quanta indignè ab indignis dignatus eſt pati, conſiderare non deſinant. Percipient ſanè conſolationem non minimam.* — S. Carol. Crucifixus eſt ſolamen afflictis. Laur. Juſt. de Caſto. Connub. c. 6.

42. Gratioſum Accipitris Emblema eſt, dum coturnicem, vel ſimilem aliam volucrem, à ſe captam, unguibus ſuſtinet; cum lemmate: NON SIBI, SED DOMINO. Idipſum Dei ſervi aſſolent, qui novã ſemper & novam proficiendi materiem inveſtigant, non quidem ut exinde propriis cõmodis aliquid accreſcat, ſed ut animas cœlo lucrentur, Deiq; gloriã ampliſſimè promoveant. S.P. Auguſt. in illud Pſ. *Propter fratres meos & proximos meos loquebar pacem de te*, ait, *Ego loquebar pacẽ de te, ſed quare? propter fratres meos & proximos meos, non propter honorem meum, non propter pecuniam meam, non propter vitam meam, ſed loquebar pacem de te propter fratres meos, & propinquos meos; propter Domum Domini Dei noſtri quæſivi bona tibi. Non propter me quæſivi bona tibi; nam nõn tibi quærerem, ſed mihi: ideò nec ego haberem, quia non tibi quærerem, ſed propter domum Domini Dei mei,* pro- — Servus Dei. S. Auguſt. in Pſ. 121. 8.

propter Ecclesiam, propter Sanctos, ut ascendant &c.

S. Thom. Apost.

43. Aresius S. Thomam Apostolum, recentibus Servatoris sui vuln[illegible]ibus conspectis ad sanctam fidem revocatum, Accipitris Emblemate repræsentat, qui cor sibi ab aucupe propositum intuens, mox ad illius pugnum revertitur, Epigraphen addidit: REDIT AD DOMINUM. Saxeum ac plusquam belluinū

Christi vulnera. S. Aug. ser. 147 de Temp. c. 2.

sit hominis pectus, qui Christi vulneribus seriò consideratis ad Deum non revertitur. S. Aug. *Quare*, inquit, *Dominus cum suorum vulnerum cicatricibus resurrexit? Quid ad hoc dicimus, nisi quia & hoc potestatis fuit, non necessitatis? sic resurgere voluit, sic voluit quibusdam dubitantibus exhibere in illa carne cicatrices vulneris, ut sanaret vulnus incredulitatis.* Eodē ar-

Marin. nella 3. della Lira.

gumento D. Marinus singularem illum Christi affectum exprimit, dum purpureum suum sanguinem in circumcisione copiosè effudit, ut intuentem mundū ad se pertraheret, ipsummet audi canentem:

Qual hor F[illegible] pre[illegible], o regia angella
Vola, s' invola à la maestra mano,
Mostra il cibo sanguigno, e da lontano
Al pugno usato il Cacciator l' appella,
Usa ben egli ancor [illegible] ingegno
L' eterno [illegible] sua mirabil arte,
Dandone di salute e un breve pegno?
Che quel [illegible] che [illegible] oggi comparte,
Esca e, che chiama i fuggitivi al segno,
Merce, che del gran prezzo e poca parte.

Obedientia sancti Francisci Xaverii.

44. Accipiter oculos in nutritium suum defixos habet; avolaturus, ut primum ille vel unico nutu signum dederit. Lemma: AD NUTUM. Singularem S. Francisci Xaverii obedientiam hæc imago significabat, qui ad quemvis Superioris sui nutum remotissimas terras adire, paratus stabat S. Bernard.

S. Bern. de praecept. & dispens.

Verus obediens, inquit, *mandatum non procrastinat, sed statim parat aures auditui, linguam voci, pedes itineri, manus operi, & se totum intùs colligit, ut mandatum peragat imperantis.* Plautus:

Plaut. in Trin.

----- Pater adsum,
Impera quod vis: neque tibi ero in mora, neque latebrose me [illegible]
[illegible] occ[illegible].

Genes. 12.

De Patriarcha Abrahamo affirmat Moses, quod vix audi[illegible] *[illegible] de terra tua, & de cognatio[illegible] [illegible] est Abraham, sicut præceperat [illegible]* Hugo Cardinalis: *Non*

Hug. Cardinal. in hunc loc.

expect[illegible] STATIM mandatum Domini [illegible] [illegible]ere. D[illegible] germanis fratribus Petro & Andr[illegible] [illegible] Jacobo & Joanne,

Matt. 4. 19

S. Matthæus testatur, quod auditâ vocantis Christi vo[illegible]: *Venite post me*, omni possibili celeritate, *continuo relictis retibus secuti sunt eum.* Ubi attonitus ex-

S. Greg. hom. 5 in Evang.

clamat S. Gregor. *Nulla adhuc eum fecisse miracula [illegible] ab eo de pr[illegible] æternæ tribulationis au[illegible], & [illegible] AD UNUM Domini PRÆCEPTUM [illegible] eum.* Idipsum de Apostolo Tho-

S. Thom. Metaphr.

ma, ex infidelitate sua r[illegible] divivo, affirmat Metaphrastes: *Protinùs, nulla dilatione usus est, nec cunctatione, [illegible] ad vocationem; sed adeo celeriter fuit mu[illegible] vocantis, ut DICTO CITIUS ostenderet obedientiam.*

S. Aug. de mir. Ma[illegible] c. [illegible] relatu in Horto, anit. l. 2. c. 4.

45. S. P. Augustinus observatum habet, Accipitrem, si panem comederit, quantocius mori. Unde [illegible] Lucanus accipitrem, è comesto pane exanimem hoc lemmate notavit. AT HOMINI VITAM. SS. Eucharistiæ panem hæc imago significat,

SS. Eucharistia. 1. Cor. 11. 29.

qui [illegible] vitam, [illegible] vero mortem ac supplicia affert: *Qui enim manducat & bibit indigne, judicium [illegible] bibit.* S. Laur. Justin. *Malus namque*

S. Laur. Justin. de Casto Connub. c. 24.

bonum [illegible] male [illegible], non quia malum sit manducare bonum, sed quia malum est, bonum non manducare benè. Res quidem sancta sicut justis in [illegible], ita injustis, & peccatoribus vertitur in judicium. Solis lumen sanis oculis delectabile est, ægris verò odiosum: corpus Dominicum innocentibus salutis [illegible]dicamentum est, scelestis autem animæ mors.

46. P. Henricus Engelgrave ad eandem accipitris naturam reflectens, quod nimiru[illegible] manducato, mortem subeat, epigraphen addidit: HUNC PANIS SOLET ESSE VENENO. Mens Emblematis est, panem Eucharisticum conscientiis sceleratis fatalem esse. Dilucidè S. Ecclesia: *Sumunt boni, sumunt mali; sorte tamen inæquali, vitæ vel interitus.* S. Chrysost. *Sicut corporalis cibus, cùm ventrem invenerit adversis humoribus occupatum, ampliùs lædit, magis nocet, & nullum præstat auxilium; ita & iste spiritualis cibus, si aliquem reperit malignitate pollutum, magis eum perdet, non suâ naturâ, sed accipientis vitio.*

47. Accipiter generoso spiritu robustas tantùm ac grandiores volucres venatur, minutioribus contemptim relictis. P. Borsatus Emblemati subscripsit: NON INFERIORES. Ita magnanimum militis pectus cum triviali quovis milite confligere dedignatur, suoq. robori validiores duntaxat hostes præfigit. Inter hos, si Tasso habeatur fides, excelluere Argantes, Godefridus, Tancredus Rinaldus, & alii. Cæterùm verus Christianus quosvis inimicos generoso animo spernit, nec dignatur injurias sibi illatas ulcisci. Præclarè Seneca: *Si magnanimus fueris, nunquam judicabis tibi contumeliam fieri. De inimico dices, non nocuit mihi, sed animum nocendi habuit, & quem illum in potestate tua videris, vindictam putabis, non vindicare potuisse. Scito enim magnum & honestum esse vitæ genus, agnoscere.*

48. Invictum ac imperterritum hominis animum accipiter repræsentat, dum pedes vinculis constrictos habet; addito lemmate; VINCIUNT NON VINCUNT. Etsi enim funiculi illi pedes stringere, ac libertatem auferre queant, vincere tamen, & animi generositatem eripere non possunt. Æneas Sylvius refert, cùm Albertus, Marchio Brandenburgicus Ludovicum Bojorum Ducem, Stephani filium, captivum detineret, variaque ab eo postularet; Ludovicus constanti animo singula denegavit: indignatus Albertus, eum, nî petitis acquiesceret, hostem sibi fore capitalem dixit: cui nihil territus Ludovicus respondit. *Quæ poteris ex me libero impetrare, eodem modo ex capto petito. Si quid amplius voles, corpus meum in tua potestate, animum mihi, non tibi, obnoxium invenies.* Porrò sancti Martyres, tametsi catenis ac compedibus ligati, animum tamen servârunt ita integrum, liberumque, ut tyrannis insultare, sanctam fidem defendere ac insignem inter tormenta victoriam referre potuerint. *Nolite putare*, inquit Magnus Augustinus, *quia verè in miseria fuerunt fideles cùm in catena ambulaverunt. Lætus fuit carcer fidelibus, leves fuerunt catenæ confitentibus. Habebant gaudia catasta, qui Christum prædicabant inter tormenta.*

49. Accipiter volans ac fugitivus, emblematis loco virgulam infrà se habet, duabus explicatis alis, & totidem tintinnabulis instructam; cum lemmate. INDARNO LO RICHIAMO. Id est: INCASSUM REVOCARE CONANTUR. Ita cor ac cogitationes humanæ suis varietatibus nonnunquam adeò p[illegible] inniant, ut quacunque adhibita diligentia ab iis retrahi nequeant. Certe S. Bernard. affectus nostros ita [illegible] fugaces ac revocatu difficiles affirmat, ut dicere non abhorreat: *Faciliùs atomos mundi possem dinumerare, quam motus cordis mei, nec animalium ac volatilium velocitas meis motibus æquiparari non potest.* Nec aliter Præsulum Gemma Augustinus super illud

Sacræ

Sacræ Paginæ: *Invenit servus tuus cor suum, ut oraret te, &c.* ait: *Invenire se dixit* David *cor suum, quasi soleret ab eo fugere, & ille sequi quasi fugitivum, & non posse comprehendere, & clamare ad Dominum, quoniam cor meum dereliquit me.*

50. Religiosus, sacrum Ordinem professus, verã libertatẽ nullibi certius, nisi votorum vinculis constrictus, assequitur: haud secùs ac compedes, accipitris pedibus innexi, penitus nihil impediunt, quin libero volatu versus cœlum excurrat. Unde lemma: IN VINCULIS LIBER. De Virginibus id affirmans Tertull. *Tantò magis liberæ,* inquit, *quantò Christi solius ancillæ.* Idem Emblema etiam SS. Martyribus congruit, qui pro Christo inter carceres constricti, libero volatu ex iis ad cœlestem gloriam sublevantur. *O pedes feliciter vincti,* exclamat S. Cyprian. *qui itinere salutari ad Paradisũ diriguntur! O pedes ad præsens in sæculo ligati, ut sint semper in cœlis apud Deum liberi.* Huc non incommodum fore censui Rhythmum illum, quem animi causâ eo artificio composui, ut simul & totus Latinus, & totus Italicus, Patrem quendam Augustinianum, cingulum suum apostrophes more alloquentem, introduceret:

Fascia cara & amata,
Pretiosa catena,
Pompa sacra, non pœna,
Quando regnare intendo
In patria beata,
IN SERVITUTE LIBERA
Per te volo & ascendo.

51. Hominẽ sanguinarium ac martialem accipiter repræsentat; cum lemmate: SEMPER IN ARMIS. Tam lemma, quàm Emblema Ovidius suggerens canit:

Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis.

Diabolus, instar prædatricis feræ, semper in armis excubat, *Quærens quem devoret*; ibi præsertim; quando viam mandatorum Dei currere, & ad cœlum eniti cupimus. S. P. August. *Fortes milites Christi,* inquit, *dum arma sacramentorum sumitis, pugnam adversus diabolum indicitis; dum ejus operibus renunciatis, vehementius vos ejus furias provocatis.*

52. Accipiter, aviculas adortus, lemmatis loco à D. Emanuele Thesauro Abbate aphorismum illum politicum accepit: LENTE CONSULE, FESTINANTER EXEQUERE. Eadem Agapyti ad Justinianum Imperatorem præceptio est: *CONSULTA, quæ agenda sunt, CUNCTANTER; EXEQUERE autem, quæ decreveris, MATURE.* Et Leo Imperator: *Delibera tardè: nisi aliqua necessitas, celeritatem requirit: ubi consulueris, si nullum impedimentum sit mature facito.*

53. Accipiter, obvias quasvis aves infestis unguibus rostroque impetere solitus, avibus omnibus habetur odio. Emblemati subscribes: ODIUM, SÆVAQUE BELLA PARIT. Verbis ex Ovidio mutuatis:

Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis;
Asperitas odium sævaque bella parit.

Hinc disces, assiduâ Superiorum asperitate non modò nihil profici, sed potiùs acerrimam subditorum indignationem & odium in ipsos concitari. Pulchrè meus Concanonicus S. Prosper: *Leniter castigatus, exhibet reverentiam castiganti; asperitate autem nimiæ increpationis offensus, nec increpationem recipit, nec salutem.* Et Seneca: *Objurgationi semper aliquid blandè commisce: facilius penetrant verba, quæ mollia vadunt, quam quæ aspera.*

ALAUDA. Cap. III.

54. ALauda in aëra evolans & cantillans, à D. Carolo Bossõ epigraphen recepit: AD ARDUA GAUDENS. Serenissimum Parmensium Ducem, Ranucium Farnesium, hoc Emblema spectabat, qui in expeditione classicâ adversus Algyram, pauculo illi equitum numero accenseri voluit, qui effringendo propugnaculo destinati erant: idque negotium, arduum sanè, nec sine præsentissimo discrimine adeundum, tantâ celsissimi animi sui voluptate est executus, ut postea sanctè affirmârit, nihil unquam in vita sibi jucundius accidisse: nimirum Alaudam est imitatus Farnesius, quæ sola inter omnes volucres, dum in sublime evolat, cantillare consuevit. Animus generosus. Porro hoc Emblemate illam animi alacritatem describere licet, quâ Verbum Divinum in humana carne ad acerbissimam passionis ac mortis suæ scenam properavit. Nam *hymno dicto*, seu, juxta contextum græcum, *hymnizantes*, quod idem est, ac *hymno cantato, exierunt in montem oliveti,* Victor Antiochenus: *Ante passionem,* inquit, *laudat, gratesque Deo depromit, per hoc ostendens, se ultrò, libenterque pati. Tum nos quoque hoc exemplo admonens, ut adversa signa, quæ nonnunquam sese offerunt, grato patientique animo perferamus.* Christus patiens. *Matth. 26. 30.* *Vict. Antioch. velatus à Glossa super Marc. 14. 26.*

55. Suavi quidem gutture alauda cantillat: has tamen vocis suæ gratias nonnisi sereno ac ridente cœlo emittit: ubi verò pluviæ, aliæque aëris intemperies ingruunt, altum tenet silentium. Unde lemma: COELO CANORA SERENO, &, SUB PLUVIO SILET. Adulatoris hi mores sunt, qui dum fortuna favet, suavissimas voces ac mella merissima Mecœnati suo fundit; at tum sors beatior terga vertit, cœlumque turbas minatur ac nubila, mox hæsitare linguâ, ac penitùs obmutescere incipit. Adulator. *Non sunt fideles in amicitia,* inquit S. Isidorus, *quos munus, non gratia copulat, nam citò deserunt, nisi semper acceperint. Dilectio enim quæ munere glutinatur, eodem suspenso dissolvitur.* *S. Isid. l. 3. de summ. Bono.* De Alaudæ cantu meus Concanonicus, D. Salvator Carducius, hoc distichon ponit:

Audin' ut cœlo sit alauda canora sereno;
Sic quoque blandiloquus Rege jocante canit.

De ejusdem vero inter nubila silentio hos Jambos subjicit:

Sub cœlo Alauda nubilo elinguis silet:
Tonante rege blandus horret Aulicus.

56. Petrus Bercorius observatum habet Alaudam dum in terra moratur, nihil unquam suavioris vocis edere; ubi verò in aëra evolaverit, mox in amœnissimos cantus erumpere. *Bercor. in Reduct. Moral.* Lemma: MODULATUR ELATA. Vel ipsius Alaudæ ore CONCINO, DUM ELEVOR. Anima, terrenorũ affectuum luto immersa, ad laudis Divinæ harmoniã penitùs inepta est: at verò è terra sublimior, digna est, quæ Angelis associetur, laudesque Numinis æternùm canat. Separatio a mundo disponit ad Deum. Certè mulier Chananæa gentilium terras vix egressa, ad Deum orandum quantociùs se composuit: *A finibus illis egressa, clamavit dicens, miserere mei Domine.* *Matth. 15. 22.* In hunc locum S. Hieronymus: *Inde novit vocare filium David, quia jam egressa fuerat de finibus suis, &c.* *S. Hieron. in hunc loc.*

57. P. Lauren. Boisatus etiam hanc inter Alaudæ proprietates observat, quod, quantò excelsiore volatu è terra in aëra fertur, tantò cantilenas efformet suaviores. Unde lemma: QUO ALTIUS, EO SUAVIUS. Gratitudo. Gratum hominis animum hic typus adumbrat, qui encomiis tantò majoribus Mecœnatem suum prosequitur, quò sublimiorem gradum ejus beneficio conscendit. Animam etiam justam hæc imago concernit, quæ quantò in perfectione sublimior fuerit, tantò edit voces in Dei & Angelorum auribus amœniores. Anima justa. Oratio. Nam, Magno Augustino teste, *Orationis puræ magna est virtus, & velut fidelis nuntius mandatum peragit, & penetrat, quò caro non pervenit.* *S. Aug. in Psal. 65.*

ALCYON. Cap. IV.

58. AVis hæc maritima nidū suum rigente hyeme in oceano construit; naturæ tamen privilegio adeo eximio, ut alcyone ovis incubante, ventorum fremitus subsidant, fluctuum tumultus conquiescant, & quies undiq; placidissima exoriatur. Unde D. Carolus Bossius Emblematis loco duas Alcedines, marem & fœmellam, in tranquillo pelago intra nidum depinxit, cum lemmate. CERTA QUIES, qua imagine Carolus Bossius auspicatum supremi in Castella Equitum Magistri, ejusq; Serenissimæ conjugis, Ducissæ de Lerias, in Italiam adventum significabat; Ex illorum enim illustrissimo adventu ac præsentia, in Italia, veluti in nido, stabiliendâ, omnem Reipublicæ quietem ac perennem tranquillitatem est ominatus. Verius tamen de Dei ac B.V.M. præsentia id intellexeris, cujus beneficio, omnes mentis humanæ fluctus, detumescunt & in eorum vicem interior tranquillitas fortè beatissima sufficitur. Nam, quod Magnus Augustinus testatur: *Tempus lætitiæ, quietis & felicitatis, non venit de meritis nostris, sed de gratia Salvatoris.*

Præsentia Magnatis. — *Præsentia Dei & Mariæ.* — *S. August. ser. 151. de Temp. c. 1.*

59. Alcyon, nido suo propè maris littus incubans, epigraphen tenet: OMNIA TUTA. Certè Maria Virgo, intra animi nostri præcordia, veluti in nido, rem præstat placidissimam. S. Bern. ad Deiparam conversus: *Ex hoc*, inquit, *beatam te dicent omnes generationes, quæ omnibus generationibus vitam & gloriam tribuisti. In te enim Angeli lætitiam, justi gratiam, peccatores veniam inveniunt in æternum. Meritò in te respiciunt oculi omnis creaturæ, quia in te, & per te, & de te benigna manus Omnipotentis, quidquid creavit, recreavit.* Scitè Aloysius Cerchiarus.

Mariæ V. protectio. — *S. Bern. in serm.* — *Berch. de Assumpt. M. V.*

Seu Boreas tumidis in littora sæviat undis;
Seu Notus elatus sidera pulset aquis,
Alcedo in scopulo nidum si collocet, omnis
Ponit in expletas æquoris unda minas.
Fluctuet immani bellorum turbine mundus,
Sanguinis & calidas æstuet inter aquas:
Exprimit Alcyonem Virgo rediviva, salutem
Nuntiat illa salo, nuntiat ista solo.

60. Alcedinis præsentia summam pelago tranquillitatē tribuit; cum lemmate: EX ASPECTU TRANQUILLITAS. Ita Principis vel Superioris præsentia omnes è civitate, Republicâ, aut Familiâ tumultus ac dissidia propulsat. Plinius: *Est veri Principis, atque etiam consulis, reconciliare æmulas civitates tumentesque populos, non imperio magis, quàm ratione compescere, intercedere iniquitatibus magistratuum, infectumque reddere, quidquid fieri non oportuerit.*

Residentia superiorum. — *Plin. in Panegyr. Trajan.*

61. Etsi videatur à veritate alienum, Alcyonem inter dimidiæ hyemis rigores, longè à littore, loco oceani injuriis omnium maximè infestato, sua ova parere; id tamen certum est, quod avicula illa insignem prudentiā à natura congenitam habeat. Ut adeò pro meritis suis hanc epigraphen à nomine receperit: AGNOSCIT TEMPUS. Hæc Alcyonis virtus, si quæ alia in humanis negotiis cumprimis tenenda est; malè enim disponitur, quidquid improvidè disponitur. Seneca: *Si prudens est animus tuus, tribus temporibus dispensetur, præsentia ordina, futura prævide, præterita recordare; nam qui nil de præteritis cogitat, vitam perdit: qui nihil de futuro præmeditatur, in omnia incautus incidit.* Ovidio asserente:

Providentia. — *Senec. de 4. Virtut.* — *Ovidius*

Temporibus medicina valet, data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.
Quin etiam accedas vitia, irritesque vetando,
Temporibus si non aggrediare suis.

62. Alcyon nidum suum è materia adeò firma ac tenaci fabricatur, ut nonnisi difficillimè perfringi possit; imò quod maximè mireris, in illo construendo tantùm artificii impendit, ut per maris procellas longissimè jactatum, nulla unquam aquæ guttula, vel res alia quæcumque penetret. Arcanus hac icone intemeratum Virginis Mariæ uterum significans; epigraphen subdidit: NON ERIT, QUI APERIAT. S. Athanasius: *Virginale illud claustrum*, inquit, *in quo Divinus thesaurus repositus fuit, omni ex parte purum, atque impollutum permansit.* Et S. Joan. Chrysost. *In tuo conceptu, in tuo partu crevit pudor, aucta est castitas, & integritas roborata.* Et paulò post: *qui ingreditur, & egreditur, & introitus sui & exitus nulla vestigia relinquit, Divinus habitator est, non humanus.*

63. Mulier ad Venerem solicitata, non tamen persuasa; Alcyonis nidum imitatur, qui in mari fluctuans, epigraphen tenet: AGGREDITUR NON INGREDITUR. S. Gregor. Papa affirmat, non alia adversus Christum in deserto fuisse tentamenta, nisi quod, ut exteriore Servatoris animo penitus intacto, solam ipsius exteriorem superficiem sit adortus: *Tentari per suggestionem potuit, sed ejus mentem peccati delectatio non momordit. Atque ideò omnis diabolica illa tentatio foris non intus fuit.* Eâdem planè ratione vafertimus dæmon Mariam Virginem nulla unquam labe aspergere potuit. Quare S. Hieron. illud Virginis elogium considerans, *Hortus conclusus, fons signatus*, eruditè observat, Deiparam horto concluso ac fonti sigillato appositè comparari, utpote *Ad quam nulli potuerunt doli irrumpere, nec prævaluit fraus inimici, sed permansit sancta mente & corpore, multis donorum privilegiis sublimata.*

64. Ajunt, Alcyonis fœmellam nunquam à suo conjuge fortè dissociari. Hanc proinde vinculi conjugalis imaginem interpretatur Bargalius; addito lemmate: NUNQUAM A LATERE, subintellige, *recedit.* Genuina hæc amici veri, Providentiæ Divinæ, & Angeli tutelaris idea est: *O homines*, exclamat Epictetus, *scitote diligenti & præstanti cuidam custodi unumquemque vestrum esse commissos. Cum igitur fores adduxeritis & tenebras intus feceritis, mementote nunquam dicere, quod soli sitis. Non enim estis soli, sed Deus intus est, & vester Angelus intus.*

65. Alcyon fœmella, seniorem Alcyonem dirigere solita, ab Alcibiade Lucarino epigraphen cepit ASSISTENS NUNQUAM DESISTENS. Nimirum verus amicus est, qui, quantumvis fortuna mutet, ab amicitia tamen se dimoveri nunquam patitur. nam Lipsio teste, *Amicitia, quæ desinere potest, nunquam vera fuit.* Eodē emblemate societas conjugalis, nunquam rumpenda, significatur. De hac Horatius:

Felices ter, & amplius,
Quos irrupta tenet copula: nec malis
Divulsus querimoniis,
Suprema citius solvet amor die.

66. Dominicus Gambertus symboli loco Alcyonem expressit, quæ hyemis tempore inter maris procellas nido suo tranquillè incubans, epigraphen è Tibullo mutuatam sustinet: NE QUICQUAM TERREOR ÆSTU. Magnanimum Belliducem hæc imago repræsentabat, cui pectus erat ita imperterritum, ut medios hostium cuneos ingressus, non tantùm nihil timeret, sed serenâ quiete, plurimâque felicitate perfruetur. Porrò homo in Deo suo, veluti in nido firmissimo positus, nullos sævientis mundi fluctus pertimescit: *Quid times hominem, homo in sinu Dei positus: tu de illius sinu noli cadere, quidquid ibi passus fueris, ad salutem valebit, non ad perniciem.* Ita S. P. Augustinus.

67. S. Ambrosius de Alcyone scribit: *Omnes cadunt ventorum procellæ, flatusque aurarum quiescunt,*

cunt, ac placidum ventis ſtat mare, donec ova fovet Alcyon ſua. Unde Lucretius Borſatus Alcyonem depinxit, quæ ovis ſuis in nido incubabat, cum lemmate. SILENTIBUS AUSTRIS. Ita planè virtutum noſtrarum fœtus ibi demum matureſcunt, quando validi importunarum paſſionum, vitiorumque venti ſubſidunt. S. P. Auguſtinus, *Eſto*, inquit, *tranquillus, & intelliges; nam perturbaris, & obſcuras tibi lucem: radiare tibi vult Deus, noli tibi facere nubilum de perturbatione.* Eodem Emblemate innuitur, ſcientias nonniſi pacis tempore, & in animo, à turbis ac paſſionibus remoto, vigere poſſe.

68. Carolus Rancatus Symboli loco genuinam Alcyonem depingi fecit, quæ ſupra oceanum collocata, nautis indubiam futuræ tranquillitatis quietem portendit: lemma è Virgilio ſubjunxit. ÆQUORA TUTA SILENT.

Hinc atque hinc vaſtæ rupes, geminique minantur
Ad cœlum ſcopuli, quorum ſub vertice latè
Æquora tuta ſilent.

Alludebat Rancatus ad Unionem ac pacem illam univerſalem, in maritima S. Joannis Lucentis Inſula, à duobus celeberrimis Heroibus, D. Julio Mazzarino Cardinale, & Aloyſio de Aro, inter duos Hiſpaniarum & Galliæ Reges Anno 1659. erectam, ſtabilitamque. Porrò Chriſtus, hunc mundum obambulans, & hominibus inter ſeſe, & cum Deo pacem attulit feliciſſimam, ſimulque omnes hoſtium infernalium motus compeſcuit. Nam, *Deo placuit per eum reconciliare omnia in ipſum, pacificans per ſanguinem crucis ejus, ſive ea, quæ in terris, ſive quæ in cœlis ſunt.* Unde ipſemet Chriſtus. *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.* S. Auguſtinus, *ſi quæris*, inquit, *ubi ſit pax aperi oculos ad illam civitatem, quæ non poteſt abſcondi ſupra montem conſtituta. Ipſe Chriſtus eſt pax noſtra, qui fecit utraque unum, non Donatus, qui fecit de uno duo.*

69. Alcyon in mari tranquillo pariens, epigraphen à P. Jacobo Maſenio accepit. PARET PARIENTIBUS ÆQUOR. Ita pariente Maria Virgine, pax ubique ſumma fuit, totuſque terrarum orbis conquievit. De Chriſto enim recens nato canit Pſaltes Regius. *Factus eſt in pace locus ejus.* Unde etiam vocatur *Princeps pacis.* S. Angeli eodem tempore pacem hominibus prænuntiârunt feliciſſimam, & tot ſæculis exſpectatam. *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus.* Audi S. Auguſtinum. *In utero Virginali ſpirituales nuptiæ celebratæ ſunt, Deus conjunctus eſt carni, & caro adhæſit Deo, hinc procedens ut ſponſus de thalamo, ad cujus nuptias commota univerſa exultare viſa eſt creatura. Namque Angelorum chorus ex his nuptiis pacem deſignat hominibus bonæ voluntatis, quia, qui erat Dei Filius, factus eſt hominis filius.* Concinnè P. Maſenius.

Incubat Halcyone tranquillis æquora nidis,
Et pariens ſtratis pace fovetur aquis,
Partum Virgo tuum ſenſit tranquillior orbis:
Nec locus eſt bellis, pax ubi nata fuit,

70. Petrus l'Abbè Symboli loco Alcyonem expreſſit, quæ ſupra mare in nido recumbens, omnem ab illo tempeſtatem fugat: addito lemmate. PACEM AFFERT UNDIS Vel, ut P. Sebaſtiano à Matre Dei, Carmelitæ Excalceato placet. SILEAT NUNC TURBIDUM. Nativitatem Beatæ Virginis hæc imago repræſentabat, quæ pacem ac tranquillitatem auſpicatiſſimam mundo portendit: ut adeò Virgo hæc à Matth. Philadelph. rectè cognominetur, *quies tranquilla navigantium in hoc mundi pelago.* Porrò quiſquis Mariam Virginem in corde ſuo receperit, is veram tam præſentis, quàm æternæ vitæ ſecuritatem ſibi polliceri poteſt. Adeò enim gratiarum fœcunda eſt Maria, *ut*, Mellifluo Bernardo teſte, *de plenitudine ejus accipiant univerſi, captivus redemptionem, æger curationem, triſtis conſolationem, juſtus gratiam, Angelus lætitiam, tota denique Trinitas gloriam.* Cæterùm Chriſto in hujus mundi pelagus nato, ſumma hominibus exorta eſt quies, & vitæ æternæ ſecuritas; quippe *qui* (verba ſunt S. Bernardi) *ad hoc ipſum venit in mundum, ut habitans in hominibus, cum hominibus, pro hominibus, & tenebras noſtras illuminaret, labores levaret, & pericula propulſaret.*

Maria V. vitam affert.

S. Bern ſuper miſſus eſt.

Chriſti nativitas.

S. Bern. de Advent. Dom. ſer. 7

A N A S.

Cap. V.

71. ANas, capite intra aquas ſubmerſo, epigraphen à D. Areſio accepit. PROFUNDA QUOQUE SCRUTATUR. Ingenia hominum curioſa, ac ſpeculationibus dedita hoc ſymbolum repræſentat. Ad propoſitum Sanctus Laurentius Juſtinianus. *Factus eſt homo, ut cœleſtia conſequatur, inviſibilia concupiſcat, & majora ſe quærat: Impellitur igitur à natura, ut ſummum videre appetat bonum. Inferiora ideò tanta cum aviditate perluſtrat, ut ſi quod in illis ſummi boni veſtigium eſt, percunctando reperiat.*

Curioſus. *S. Laur. Juſt. l. de triumph. agon. c. 18.*

72. Anas, ab aucupe inſtructa, alias complures anates intra rete allicere ſolet. Unde lemma. OFFICIOSA ALIIS, EXITIOSA SUIS. Ita omninò proditores ut exteros foveant, ſuos præcipitant. Ex horum farina Appollonius, Samiorum Gubernator, miſeros ſuos cives Philippo Regi excruciandos, ac minutim concidendos tradidit. Omnium tamen Primipilus, infamis Iſcariotes, ut Judæorum gratiam aucuparetur, ipſammet Divinam innocentiam, Magiſtrum ſuum ſuaviſſimum, crudelibus illorum retiis implicavit. Nam, ut ait S. Leo; *corpore tantùm cum cœnantibus recumbebat, mente autem Sacerdotum invidiam, teſtium falſitatem, & furorem imperitæ plebis armabat.* Vide ſis in hanc rem aptiſſimum Alciati Epigramma, cujus titulus. *Dolus in ſuos.*

Proditor.

Proditor. Judas Iſcariotes.

S. Leo ſer. de l. aſſ.

Alciat. Embl. 50.

73. Laſciva mulier, blanditias ſimulare ſolita, incautos juvenes non tantùm ad ſanitatis, vitæ & animæ excidium præcipitat, ſed inſuper eos ſcelerum omnium mancipia efficit; haud ſecus atque Anas ſocias ſuas in carcerem & macellum allicit; cum lemmate ex Alciati Emblematis deſumpto. SUB RETIA DUCIT. Vel, ALLICIT IN LAQUEOS. Vel, DUCIT AD INTERITUM. Exemplo ſit ſcortum illud, quod, juvene in extremam perniciem deturbato, in ſacris Litteris ſæpè commemoratur his verbis. *Irretivit eum multis ſermonibus, & blanditiis labiorum protraxit illum. Statim eam ſequitur quaſi bos ductus ad victimam, & quaſi agnus laſciviens, & ignorans, quod ad vincula ſtultus trahatur.* Meritò exclamat S. Cyprianus. *Quantos leones domuit una mulier, infirmitas delicata, quæ cùm ſit vilis & miſera, de magnis efficit prædam.* S. Wolſtanus Epiſcopus Wigorinenſis in Anglia, à nobili pulchraque fœmina ad turpitudinem provocatus, facto crucis ſigno dixit, *fuge fomes laſciviæ, mortis filia, vas ſatanæ.*

Meretrix.

Prov. 7. 21.

S. Cyp. Tr. de ſingul. Cleric.

Surius in ejus vita die 29 Januar.

74. Anas eadem facilitate ex aquis ſe retrahit, quâ iis immergitur. Lemma. EMERGIT IMMERSA,

Nam Æliani verba sunt. *Anates sapienter & merguntur & emergunt.* Animæ peccantis ac denuò pœnitentis hæc idea est quæ sive inter libidinis undas sepulta, uti Magdalena; sive in infidelitatis cœno volutata, ut Thomas; unde tamen ad cœli ac gratiæ amœnitatem perfruendam emergit. De Apostolorum Principe scripsit S. Petrus Damianus. *Lachrymæ tributum; ut negator Apostolus non modo non pereat omnino p... ..., sed ultro etiam ut super cæteros cœlestis curiæ Senatores obtineat principatum.*

75. Æliano teste, Anas ab aquila infestata, mox vicinis aquis, ceu unico extremi discriminis asylo, immergi solet. Unde lemma. HOSTEM SUBMERSA DECLINAT. Magdalena, jamjam infernalibus Harpyis destinata præda, cùm sese intra profunda lachrymarum flumina altùm submergeret, incolumis evasit. In hanc rem non incongruè S. Petrus Damianus, *Lachrymantes oculi diabolum terrent, &c.*

76. Martialis de Anate ait, duo membra, nimirum cor & caput, in ea præ cæteris sapida, & comedentibus æstimanda esse.

Tota quidem proponatur; sed pectore tantùm
Et cervice sapit: cætera redde coco,

Proinde epigraphen adde. CERVICE ET PECTORE SAPIT. Ita prorsus heroes potissimum acri intellectûs judicio, & magnanimo pectore æstimantur. Opportunè Seneca. *Fortitudo est inconsulta temeritas, nec periculorum amor, nec formidabilium appetitio. Scientia est distinguendi, quid sit malum, & quid non sit; diligentissima in tutela sui: fortitudo est; & eadem patientissima earum, quibus falsa species malorum est, &c.*

77. Memini, me parentem Anatem cum aliis parvulis anatibus compluribus, intra aquæ stagnum videre depictam; addito lemmate. ET NATAT, ET NATARE FACIT. Ita nimirùm lurcones, parasiti, & ipsimet mera bacchanalia vivunt, & suos filios aut commilitones assiduo madere vino, & jocis continuis diffluere faciunt Si Athenæo fides. Sybaritarum unicum penè & continuum solamen erat, publicis ac opiparis conviviis accumbere. Quinimò, Æliano teste, Agrigentinorum luxus eò excreverat, ut de illorum lautitiis Plato asseveraret, *eos ... ..., ac si ... perpetuo forent, ita convivari, ... cras morituri.* De Domitiano Imperatore scribit Xiphilinus, *... ... ... summa prodigalitate ludis, atque spectaculis, & conviviis edendis dilapidavit.* Petrus Riarius Sabaudus in unicum symposium viginti coronatorum millia expendit; eoque non convivæ tantùm, sed & extranei inebriabantur; *populo ex cibis spargebantur, quæ de mensis auferri contingebat.*

ANSER.

Cap. VI.

78. ANser, si herbam carpere cœperit, non acquiescit, nisi illâ vel radicibus evulsâ, vel damno aliquo sibimet illato. Unde lemma. DEFICIAM, AUT EFFICIAM. Animum resolutum, aut cœptis obstinatè inhærentem, hæc imago designat; qualem Spartani congenitum habuêre, qui decreto adeò firmo adversus hostes concitabantur, ut vel eos acie devictos, vel se ipsos vitâ spoliatos vellent. Unde Mater quædam filio suo, ad bellum accincto, scutum tradidit, cum dicto, *aut cum hoc redi, aut in hoc*, Nam Tullio teste, *ad magnanimum pertinet, neque perturbationi animi, neque fortunæ succumbere.* In hanc rem Satyrus.

--- *Tu ci verrai*
Si me credesti de lasciarci questo
Braccia, &c.

79. Anser ad aliena, etiam propriæ speciei ova fovenda nunquam adduci potest. Unde Franciscus Lancus illum, ovis suis incubantem, hoc lemmate notavit. NON ALIENA. Innuebat videlicet, se suis duntaxat negotiis sibique soli velle attendere, alienis penitùs relictis: damnum quippe non leve afferet homini, si se ipso neglecto, oculos in alienas actiones defigat. *Desperati homines*, inquit Magnus Augustinus, *quantò minùs intenti sunt in peccata sua, tanto curiosiores sunt in aliena. Quærunt enim non quid corrigant, sed quid mordeant: & cùm se non possunt excusare, parati sunt alios accusare!* Ad rem Ovidius.

Navem agere ignarus navis timet: abrotonum ægro
Non Audet, nisi qui didicit, dare; quod medicorum
est,
Promittunt medici, tractant fabrilia fabri.

80. Consiliarius superbus ac pertinax, qui propriis duntaxat sententiis nixus, aliorum consilia reprobat, à D. Aresio Anseri, ovis suis incubanti, comparatur; cum lemmate. ALIENOS ABJICIT. Justus Lipsius. *Sententiæ suæ tenaces, judicia omnia, & CONSILIA SPERNUNT ALIORUM.*

81. Anser inter pluvias, quamlibet copiosas, nec minimùm madefieri solet. Unde sub cœlo pluvio constitutus, epigraphen à Lucarino recepit. NEC MADIDAM REPERIES. Illius hæc imago est, qui frequenti litteratorum consuetudine usus, semper ab eorum scientiis jejunus recedit. Vel, qui inter pravas occasiones constitutus, nihil unquam vitii contrahit. Vel, denique, qui peccatorum cœno, altùm immersus, gratiæ divinæ pluvias, cumulatè in ipsum effusas, obstinatè repellit, &c. De superbo corde ait S. Bernardus. *Elatum cor durum & expers est pietatis, ignarum compunctionis, siccum ab omni rore gratiæ spiritualis.*

82. Anseres, montem Taurum transituri, lapidem rostro comprimere solent, ut hac ratione ad summum silentium coacti, Aquilis, Tauri inquilinis, non prodantur, earumque ungues effugiant. Emblematis loco subscripsit Joannes Horozcus. SILENTIUM VITAM. Vel, A SILENTIO VITAM. S. Ambrosius. *Quamplures*, inquit, *vidi loquendo peccatum incidisse, vix quemquam tacendo. Ideoque tacere nôsse difficilius est; quàm loqui. Scio loqui plerosque, cum tacere nesciant. Rarum est tacere quemquam, cùm sibi loqui nil prosit: sapientis est ergò, qui novit tacere.* Ovidius.

--- *Os mutum facti caret indice.*

Simonides solitus erat dicere.

--- *Pœnitet me fuisse locutum,*
Tacuisse nunquam.

Hanc gnomam Italico poëmate ita explices.

D' haver taciuto io non mi dolsi mai,
Ch' al ombra del silentio io fui securo:
Spesso ben mi pentii perche parlai.

83. Franciscus Caraffa Cardinalis Anseri strepenti inscribi fecit. NOCET ESSE LOCUTUM. Anser enim, avis cæteroquin non ingrata, sola voce multorum aures offendit, seque ipsum etiam obstrepero clamore suis prodit raptoribus: id, quod hominibus garrulis non rarò usuvenire solet. Verissimè

mè Seneca: *Loqui ignorabit, qui tacere nescit. Sapienti expedit, tacere pro se, quàm loqui contra se.* Et *nihil æquè proderit, quàm quiescere, & minimum cum aliis loqui, & plurimum secum.*

84. Anser, capitolio insidens, illud stridore suo ab hostibus defendit. Lemma: BENE LOQUITUR, QUIA OPPORTUNE. Pulchrè Valerius Episcopus: *Et loqui, & tacere perfectio. Est autem utriusque partis causa, verborum tenuisse mensuram. Aliquoties nimia taciturnitas stultitiæ adscribitur; sicut & verborum nimietas ad furorem refertur, secundùm illud Sapientis;* est tacens non habens sensum loquelæ, & est tacens sciens tempus apti temporis: *de qua re si nostri sententiam requiras arbitrii, jam malo, aliquid in tacendo stultus, quàm nimium loquendo judicetur insanus.* Et S. Gregorius: *Sicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita indiscretum silentium eos, qui erudiri poterant, in errore relinquit.* Denique Glossa: *Sapiens,* inquit, *non solùm quod loquitur, sed etiam opportunitatem loci, & temporis, & personæ, quum loquitur, diligenter inquirere solet.*

85. Anser lauri penitus est impatiens. Lamma: NIL MIHI CUM LAURO. Ita sanè homo loquax & garrulus ad sapientiæ lauream percipiendam penitus est inhabilis. Salomone teste: *Vidisti hominem velocem ad loquendum? Stultitia magis speranda est, quàm illius correptio.* Pythagoras interrogatus a quodam, quomodò inter sapientes discipulos computari possit; respond t: *Serva silentium, donec necessarium sit tibi loqui. Si nil dixeris, nisi quod bene scieris, si gesseris optima, & locutus fueris pauca. Nam silentium est sapientia, & loquacitas signum est stultitiæ.* Unde de hoc Pythagorico silentio disserens Hugo Victorinus, ait: *Scholares nostri aut nolunt aut nesciunt modum congruum* (tacendi) *in discendo servare; & idcircò multos studentes, paucos sapientes invenimus.* Cæterùm silentium virtus est adeo Religiosorum propria, ut garrulis nunquam liceat ad perfectionis laurum pervenire. Dilucidè Apostolus: *Si quis putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, hujus vana est religio.*

APUS. Vide Hirundo.

Caput VII.

86. Hirundines reperiuntur, quæ ob crura ac pedes nimium breves, *Apodes*, id est, *sine pedibus*, cognominantur. Hæc avium species nec progredi, nec pedibus niti valens, assiduo volatu per aëra remigare, aut immobilis in nido recumbere cogitur. Unde lemmatis loco hæc Plinii verba adjeci: AUT PENDET, AUT JACET, seu, *aut volat, aut jacet.* Illos hæc imago concernit, qui sanctam mediocritatem abominati, aut omnia aut nihil volunt agere, sicque in extremis istis nunquam non impingunt. Horatius de Tigellio canit:

Nihil æquale homini fuit illi: sæpe velut qui
Currebat fugiens hostem, persæpè velut qui
Junonis sacra ferret. Habebat sæpe ducentos,
Sæpè decem servos: modo Reges atque Tetrarchas,
Omnia magna loquens, modo, sit mihi mensa tripes, &
Concha salis puri, & toga quæ defendere frigus
Quamvis crassa queat.

Nec abludes, si mundanos homines Apodes dixeris, quippe ad carnis, ac mundi commoda volantes; ad virtutis verò & Dei obsequia languidissimè jacentes. Hanc miseriam deplorans S. Bernardus: *Dignum est,* inquit, *de te homo miser, quod ad mala sis totus promptus, ad bona autem totus durus, totus piger. &c.*

87. Plinio teste, Apodes intra horridos saxorum scopulos nidulantur. Unde illarum uni inscribes: IN PETRA NIDIFICAT. Ita Maria Virgo, referente S. Hieronymo, Divinum Infantem suum intra petræ concavitatem reclinavit. Anima quoque, Divinis contemplationibus dedita, nidum suum construit *in foraminibus petræ, & in caverna maceriæ*, id est, in sacris Christi, ad crucem pendentis, vulneribus: siquidem, ut Apostolus loquitur: *Petra erat Christus.* Sanctus Gregorius: *Per foramina petræ,* inquit, *vulnera manuum & pedum Christi in cruce pendentis libenter intellexerim, cavernam verò maceriæ vulnus lateris, quod lanceâ factum est, eodem sensu dixerim. Et benè in foraminibus petræ, & in caverna maceriæ esse dicitur, quia cùm in crucis recordatione patientiam Christi imitatur, dum ipsa vulnera propter exemplum ad memoriam reducit, quasi columba in foraminibus.*

Plin. l. 10. c. 39. Maria V. patiens. Contemplativus. Cant. 2. 14. 1. Cor. 10. 4. S. Greg. in hunc loc.

88. Eodem Plinio authóre, dum Nauti è portu solvunt, & inter maris procellas errabundi fluctuant; Apodes, individuæ illorum sociæ, navim assiduo volatu comitantur. Unde lemma: COMITANTUR ERRANTEM. Vel: NEC AB ERRANTE RECEDUNT. Angeli custodis hæc est indoles, qui animæ fideli individuus assistit comes: Divino Psalte asserente; *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. Magna dignitas animarum*, inquit S. Hierónymus, *ut unaquæque habeat ab ortu nativitatis in custodia sui Angelum deputatum.* Cæterùm etiam sanctæ inspirationes homini ubique præsentes sunt, ut errantem ad salutis portum revocent.

Plin. loc. cit. Angelus custos. Ps. 90. 11. S. Hieron. lib. 3. in Matth. Inspirationes sanctæ.

AQUILA.

Caput VIII.

89. Aquila, pullos suos ad Solis lucem explorans, ab Approbatis Venetis epigraphen recepit; Probatos Fovet. Vel, ut aliis placet: Et Probat, Et Fovet. Bonus Princeps, ceu perspicax Aquila, suos ministros exactè probet, illosque tantùm approbet, foveatque, quos Majestatis suæ non indignos experitur: *Semper enim fertur probare, quos genuit,* scribit de Aquila. S. Ambrosius, *ut generis sui inter omnes aves quoddam regale fastidium degeneris partus deformitas decoloret.* In rem præsentem Sanctus Chrysostomus, illud Davidis testimonium expendens: *Oculi mei ad fideles terræ, ut sedeant mecum, ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat.* Magnum hunc Regem, suimet interpretem, his verbis loquentem introducit: *Tales enim diligo ministros, qui ambulent in via immaculata, qui non ad dexteram declinent, neque ad sinistram, qui nulla fraude perverterunt dogmata, viam concernentia Justitiæ & veritatis.*

Princeps sagax. S. Ambr. l. 1. Hexam. c. 8. S. Chrys. in Ps. 100. 6.

90. Eadem Aquila, pullos ad solis obtutum probans, epigraphen sustinet: Sic Crede. Vel, Credam. Principis prudentis hæc idea est, qui ad nobiliorem gradum promovendos, solerti experimento probat. Ita Theodoricus, Tolonicum inter ministros suos admissurus, inquiebat: *Ad relevandam florentissimæ status nostræ solicitudinem, visum est, te virum prudentissimum convenienter adhibere, quem constat, etiam domus avi nostri tractatibus jugiter & laudabiliter adhæsisse.* Et Rex Athalaricus: *De illo nunquam est ambigi, qui meruit eligi judicio principali. Nam cùm quidquam aut odio decernimus, aut pellecti aliqua gratificatione laudamus. Electio nostra de meritis venit.*

Princeps sagax. Cassiodor. l. 8 Ep. 22. Item l. 9. [illegible] Ep. 22.

91. Illu-

91. Illustre est illud Aquilæ Emblema, quæ priusquam pullos suos amare incipiat, illorum periculum ad solis conspectum facit; addito lemmate è Gallico in Italicum translato. BEN CONOSCERE PRIMA D'AMARE. Id est, PRIUSQUAM AMES, EXPLORA. Præceptio hæc, in amicis eligendis sanissima, docet, animi tui affectus nemini debere concredi, nisi quos diuturno experimento habueris probatos. Sapienter Plutarchus: *Ut nummum exploras, num sit adulterinus, priusquam eo sit opus: ita amicus ante usum probandus est.*

Amicus probandus est.

Plutarch.

92. Aquila, suos pullos ad solem periclitata, ab Approbatis Venetis inscriptionem accepit: DEGENERES LUX ARGUIT. Ita omninò hæretici, vultu à fidei Catholicæ luce retorto, soboles sese degeneres, ac tanto Christi nomine indignas probant. Unde S. Proclus: *Lippus oculus solare jubar inoffensè non admittit: nec imbecilla mens fidei vestigium capit.* Et S. Joannes Chrysostomus: *Sancti*, inquit, *aquilis assimulantur, quia sicut filii aquilarum ad solem probantur, ut, siquidem recto aspectu intendere potuerint contra radios solis, intelligantur esse legitimi; si autem non potuerint, cognoscantur adulterini; ita & Filii Dei ad Christi justitiam comprobantur, si enim potuerint plano corde justitiæ verba suscipere, intelliguntur esse legitimi, si autem non potuerint, cognoscuntur de diabolo esse nati.*

Hæretici.

S. Proclus in Ep. 1.

S. Chrysost. homil. in Matth.

93. Aquila pullos, ad solis radium exploratos, approbatosque, in nidum suum reponit; cum lemmate, LUCE PROBAVIT. Vel, ut P. Jacobo Masenio placet, EX LUCE GENUS. S. Thom. Aquinatem hoc Symbolo venerabere, cujus Divina volumina, ceu genuinos Aquilæ partus, ipsemet Sol æternus censoriâ suâ sententiâ probavit, *Benè scripsisti de me, Thoma.* Cæterùm, num è Dei, an verò è diaboli genere simus, haud obscurè è charitatis luce experiri licet. Unde monet S. Augustinus: *Ardete igne charitatis, ut à dæmonibus vos discernatis.* P. Masenius de Fabio Chisio, postea Alexandro VII. Pontifice Maximo, canit:

S. Thom. Aquin.

Charitas.

S. Aug. ser. 87. de Divers.

Credimus? an volucres etiam reverentia stirpis
Tangit, & antiquæ nobilitatis honos!
Qui patiens Phœbi est ales Phœbeus habetur?
Degener, offenso qui fugit ore jubar.
Cœlestis tua, Magne FABI, monstratur origo.
Qui colis has terras corpore, mente polum.

94. Ea est aquilæ indoles, ut uno alterovè tantùm pullo ad educandum reservato, cæteros è nido rejiciat. Unde eidem, pullos aliquos præcipitanti, inscribes. EDUCAT UNUM. Ita quoque, ut Monarchiæ integritas inviolata servetur, uni duntaxat filio regnum committatur, necesse est, Dario Regi, dimidium Persiæ imperium offerenti, sapienter respondit Alexander Magnus: *Regnum duos non capit, sicut neque mundus duos soles.* Unde Poëta:

Monarchia.

Nulla fides regni sociis, omnisque potestas
Impatiens consortis erit.

Prolixè hanc rem, veluti Politicæ basin, demonstrat Aristoteles: *Non bonum est*, inquit, *multorum dominatus; unus Dominus esto; unus Rex.* Benè è Poëtis nonnemo.

Arist. l. 4. Polit. c. 4. ex Homer. Iliad.

Multorum imperium multa est confusio semper,
Multi sunt damno Domini. Rex unicus esto.

95. Aquilæ pullus Soli expositus, epigraphen tenet: PROBATUS PROBOR. Haud aliter justi, tametsi inter Dei amicos numerentur, novis tamen novisque tentationum experimentis identidè probantur. S. Gregorius: *Vitam*, inquit, *uniuscujusque conversi, & inchoatio blanda permulcet, & aspera medietas probat, & plena post perfectio roborat.* Certè Jobus, primùm à Deo laudatus & approbatus, paulò post inter acerbissimas calamitates iterum explorandus fuit. De hoc S. Gregorius: *Hujus prius actio Deo attestante laudatur, & probari postmodum diabolo insidiante permittitur, ut per tentamenta tribulationis ostenderet, quantùm prius in tranquillitate profecisset.*

Justi tentati.

S. G... Mo... Job

S. G... l. 1 ral...

96. Quantùm spes in Deo posita, & præsentia illius, jugimentis nostræ oculo considerata, valeat; ex aquilæ pullo conjicies, qui oculis in Solem defixis, epigraphen tenet, SIC VIVAM. Huic affine est illud Oseæ effatum: *Vivemus in conspectu ejus.* Enimvero beata hæc præsentia omnem tam vitæ, quàm alterius cujusque felicitatis affluentiam uberrimè confert. *Impossibile est enim*, ajebat Philo, *deesse commodum aliquod, ubi Deus præsidet; solitus plena perfectaque bona largiri rebus omnibus.*

97. Princeps Gabriel Cæsarius suos filios, optimè educatos, moribusque sanissimis imbutos, Aquilæ emblemate repræsentavit, quæ pullis, adversus solem expositis, epigraphen ferebat: MEI NON DEGENERANT. Naturâ enim comparatum est, ut parentū ingenia & affectus in filiis potissimum reluceant. S. Petrus Damianus: *Juxta conversationem parentum*, inquit, *sæpè proveniunt merita filiorum, ut & honestis progenitoribus proles honesta respondeat; & reprobareprobis in pravitate concurrat.* Eâdem icone pridem etiam usus est Carolus Emmanuel Sabaudiæ Dux; cùm enim in defuncti Parentis solium succederet, se ipsum recens excluso pullo aquilino similem dixit; addito lemmate: NON DEGENERO.

98. Aquila, oculis in Solem defixis, epigraphen tenet: ASSUETIS DELECTOR. Tanta nimirum inveteratæ consuetudinis est virtus, ut eò semper inclinet, quò animi affectiones, sive bonæ, sive malæ, propendent. Plato: *Magnum est*, inquit, *consuetudinis diuturnæ, & jam receptæ in utramque partem momentum.*

99. Animum generosum ac imperterritum Aquila, ad solis aspectum suspensa, repræsentat; cum lemmate: NON TERRET FULGOR. S. Joanni Evangelistæ hoc Symbolum est proprium; dum enim Seraphini vultum suum obvelant, oculosque in Divino splendore defixos sustinere nequeunt; uti S. Chrysostomus in illa Isaiæ verba animadvertit, *duabus velabant faciem ejus;* Joannes eundem Deum, veluti aquila desideratissimum suum Planetam, irretorto aspectu contemplatur: *Aquila*, inquit Magnus Augustin. *ipse est Joannes, sublimium prædicator, & lucis internæ, atq; externæ, fixis oculis contemplator.*

100. Magnanimum Aquilæ pectus nec à copioso solis splendore absterretur, nec illius oculi ad immensum lumen unquam caligant. Unde lemma: NEC TITUBAT ACIES. S. Joannes Evangelista oculis aquilinis instructus videri poterat, quando Angelis, ad gloriosum Dei aspectum caligantibus, ipse quietos & assiduos oculos in Deum defixit. S. Proculus: *Evangelista Joannes*, inquit, *Seraphinis ipsis inventus est sublimior, quando quidem corusco fulgore illi concussi facies velant suas. At hic ex gratia spectans, tum generationem, tum substantiam expressit Divinam.* Et S. Rupertus Abbas: *Aquila rectè dicitur, qui Divinitatem illam, quâ in cœlum homo Christus ascendere potuit, irreverberatis oculis altius contemplari meruit, & adhuc in carne positus, potuit in illū solem apertos oculos figere.*

101. Mens,

101. Mens, Divinis contemplationibus addicta, quò magis Divinam gloriam ac Majestatem considerat, eò majore ardore indies in clarissimum illius splendorem abripitur: Id, quod ex Aquilæ symbolo constat, quæ soli affixa, Carolo Rancato authore epigraphen tenet: E QUANTO IL MIRO PIU TANTO PIU' LUCE. Id est: AB INTUITU LUCIDIOR. Unde ad summum hoc bonum contemplandum hortatur Magnus Augustinus. *Si vos deleant bona ista, quæ appellantur bona, si vos delectant bona, quæ non sunt per se bona: (omnia enim mutabilia non sunt per se bona) qualis erit contemplatio incommutabilis boni, æterni, semper eodem modo manentis? quandoquidem ista, quæ dicuntur bona, nullo pacto nos delectarent, nisi essent bona; nec alio pacto essent bona, nisi ab illo essent, qui simpliciter bonus est.* Cæterùm lemma illud Italicum è Petrarchæ poëmatis desumpsi.

Qui vid' io nostra gente hauer per Duce
Varrone il terzo, gran lume Romano,
Che quanto il miro piu, tanto più luce.

102. Aquila solem intuetur, cum inscriptione è Psalmo desumpta: AD TE LEVAVI OCULOS. Hominis contemplativi, aut Religiosi hæc idea est, cujus oculi, à rebus terrenis penitùs abstracti & in solum Deum defixi sunto. Piè ad solum Deum contemplandum hortatur Magnus Augustinus; *Aspice eum, qui te ducit, & non respicies retrò, unde te educit. Qui te ducit: ante te ambulat, unde te eduxit, post te est. Ama ducentem, & non te damnat retrò respicientem.* P. Jacobus Masenius hoc Symbolo Fabium Chisium, postea Alexandrum VII. Pontificem Maximum exornavit; suamque mentem sequenti epigrammate aperuit:

Æthereos oculis haurit patientibus ignes,
Et princeps astro principe gaudet Avis.
Tu vincis spectando Aquilam. Tibi gratia lumen,
Mens, oculi, ratio, visus! & astra Deus.
Illa suum quærat, per quem videt omnia, solem;
Authorem solis qui videt ille VIDET.

103. Aquilæ, versùs solem volanti, subscripsère: ET VISU, ET VOLATU. Ita fidelis quilibet oculorum suorum aciem (fidem, inquam, quâ videmus ac Deo credimus) pennarum agilitati (bonis nimirum operibus) conjunctam habeat. *Oportet enim*, Theodoreto authore, *fidei quoque conjunctam esse vitam laudabilem.* Geminam hanc acutissimi vultus, & agilissimi volatus prærogativam in S. Joanne Apostolo observatam habet Origenes: *Spiritualem petaurum, citivolum, deividum, Joannem dico Theologum, omnem visibilem & invisibilem creaturam superat, omnem intellectum penetrat, & deificatus in Deum intra se deificantem.*

104. Aquila è montis cacumine in imam vallem prospiciens, epigraphen tenet: ET PROFUNDISSIMA QUÆQUE. Ita perspicax ingenium abditissimos quosvis naturæ recessus investigat. Prudens quoque Prælatus è sublimi muneris sui gradu cunctas subditorum necessitudines ac infirmitates videt, providetque Petrus Bercorius: *Prælatus*, ait, *indiget discretione & scientia limpida & discreta, ut longè videat & cognoscat, quidquid sit inter subditos faciendum.* illudque Isaiæ mox subjungit: *Oculi ejus cernent terram de longè.*

105. Animum nobilem, & ad altiora genitum, Aquila repræsentat; cum lemmate: NEC OBSCURA, NEC IMA. Unde Horatius:

Virtus negatâ tentat iter viâ,
Cœtusque vulgares, & udam
Spernit humum, fugiente pœna.

Sapienter sanctus Ambrosius: *Justorum animæ aquilis comparantur, quòd alta petant, humilia derelinquant.* S. Ambr. lib. 3. in Luc.

106. Aquila, versus apertum cœlū evolans, inscriptionem sustinet. PER SUPREMA, PER IMA. Intellectui perspicaci id convenit, qui rerum universarum naturas contemplatur: Deum quidem, ut supremum bonum; creaturas verò ut viles & infimas reculas, ac summæ bonitatis umbras. Epictetus: *Deus hominem induxit in hunc mundum, inspectorem & arbitrum sui atque operum suorum: nec solum inspectorem, sed enarratorem.* Intellectus perspicax. Epist. in Enchirydio.

107. Sublimem ac purissimum intellectum Aquila repræsentat, hoc lemmate spectanda. RECTA SURSUM. Hæc enim Aquilæ proprietas compluribus authoribus est observata. Unde S. Dionysius Areopagita genuinam illam Angelorum ideam censet, qui intellectûs sui lumina nunquam in varias partes dispergunt, sed directâ semper ac liberâ lineâ in Divinum Solem unicè feruntur. *Aquila*, inquit, *significat regiam dignitatem Angelorum, motumque ad superna tendentem, celeremque volatum, ac propterea vim illam singularem speculandi atque intendendi liberè, directè in nullam partem inclinando aciem luminum in radium illum uberrimum & lucidissimum Deitatis, quem ex se instar solis emittit.* Cæterùm etiam animus innocens symbolo illo significatur, qui succolante Divinâ gratiâ ad Dei amorem sublevatas, in id unum incumbit, ne à supremo bono suo vel minimùm deflectat. Id quod de illustrissimo D. Legato Fabio Chisio, postea Alexandro VII. Pontifice Maximo, cecinit P. Jacobus Masenius: Angeli. S. Dion. Areopag. de Cœ. est. Hier. cap. 15. Anima Deum petens.

Rara avis in cœlum recto quæ tramite fertur,
Reginæ volucrum semita recta patet.
Par tibi mens volucri est, recto subit æthera tractu,
Hoc incorruptæ simplicitatis habet.
Devia sæpè via est, multos sua meta fefellit,
Ne malè deflectas, est tibi meta Deus.

108. Aquila non tantùm oculis, rectâ lineâ fixis, solem intuetur, sed etiam, alarum beneficio, versus illum recto itinere evolat. Unde epigraphe: RECTO OCULO, RECTOQUE VOLATU. En præclarum animæ sanctioris paradigma! hæc enim firmissimam fidem sanctæ operationis volatui connexam habet, ut neutra à directo tramite unquā sese in transversum agi patiatur. Pulchrè S. Augustinus: *Verè beatus est, qui & RECTE CREDENDO benè vivit, ET BENE VIVENDO fidem rectam custodit. Igitur sicut otiosa est fides sine operibus mortuus, ita nihil proficiunt opera bona sine fide recta.* Fides & opera. S. Aug. ser. 53. de Temp.

109. Aquila reliquas volucres omnes volandi celeritate, ac sublimitate longè superat. Unde lemma: VOLATU NEMINI. Encomium hoc S. Joannes Evangelista pro meritis sibi vendicat. Origenes id testatur: *Supervolat beatus Joannes Theologus, non solùm quæ intelligi ac dici possunt, verùm etiam quæ superant omnem intellectum, extraque omnia, ineffabili mentis volatu in arcana unius omnium principii exaltatur.* S. Joannes Apostolus. Orig. Homil. 2. in Divers.

110. Animus generosus ac resolutus Aquilæ, adversus tempestates volanti, est persimilis; cum dicto: NULLA VIA INVIA. *Magnanimitas enim*, teste Tullio, *est virtus, spontanea difficilium aggressio, & rationabilis.* Eodem penicillo genuinam virtutem adumbrat Horatius: Magnanimus. Cicero 1. de Offic. Virtus. Horat. l. 3. Od. 2.

Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negatâ tentat iter viâ.

111. Aqui-

Tribulatio, iter ad cœlum via.

111. Aquila Emblematis loco caput intra nubes reconditum habet, quasi visûs sui beatitatem in superiore serenioris cœli claritate investigatura Emblemati subscripsêre: SUDUM PER NUBILA QUÆRIT. Illius hæc imago est, qui ad æternæ felicitatis quietem sublevandus, vitam hanc obscuram, ac calamitatibus plenam traducere nititur, sicque tribulationum nubila non tantùm non recusat, sed per illorum medium veluti directam semitam, progressus, ad cœlestis patriæ splendorem anhelat: probè gnarus; *quoniam*, Apostolo teste, *per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* S.Gregorius: *Tanto spes in Deo solidior surgit, quantò pro illo quisque graviora pertulerit: quia nequaquam retributionis gaudium ac æternitate colligitur, quod non hic prius piâ tribulatione seminatur.*

Act. 14. 21.

S. Gregor. in moral.

112. Generosum ac imperterritum hominis pectus, quod nullo unquam discrimine percellitur, Aquilæ symbolo significari potest, quæ cœlum turbidum, tempestuosum, ac fulminibus metuendum, pervolans, epigraphen tenet: INTERRITA. Vel, NIL FULMINA TERRENT. Vel, PER TELA, PER HOSTES. Vel certè idiomate Hispano: NI MATARME, NI SPANTARME. Gentilitas inter Heroes istos cum primis recensuit Horatium Coclitem, qui supra pontem Romanum solus omnes Tuscanæ cohortis milites repressit, ipsomet etiam sublicio ponte suis tabulis dejecto. Talis quoque Cato ille fuit, *qui*, Senecâ referente, *simul contra Cæsarem, Pompeiumque se sustulit & aliis Cæsarianas opes, aliis Pompeianas foventibus, utrumque provocavit, ostenditque aliquas esse Reipublicæ partes. Nam parum est in Catone dicere, Nec vanos horret strepitus; quid ni, cùm veros, vicinosque non horreat &c.* His tamen toto cœlo extitêre majores sancti Martyres, de quibus Minutius Felix: *Quàm pulchrum spectaculum Deo, dum Christianus cum dolore congreditur; cùm adversus minas & supplicia, & tormenta componitur; cùm strepitum mortis, & horrorem carnificis irridens inculcat: cùm libertatem suam adversus Reges & Principes erigit, &c.* Beati denique extra omne periculum ita in Paradyso degunt, ut infernalis supplicii, aut æternæ damnationis fulmina nec minimùm timere possint. *Beati*, inquit P. Cornelius à Lapide, *non timent damnationem, nec gehennam, quæ omnibus hic terrori est.*

Generositas.

Senec. Ep. 95.

SS. Martyres *Minut. Fel. n. 67.*

Beati.

Corn. à Lap. in Isa. 40.31.

Animus imperterritus.

113. Eandem animi magnanimitatem Aquila demonstrat, quæ inter tonitruorum mugitus & fulminum fragores nec quicquam timet, transitque illæsa. Unde lemma: NON PAVET AD STREPITUS. Tali animo imbutus S. Joannes Apostolus, inter ululantes tubas, ac fulminum sonitus, in Apocalypsi à se descriptos, nec minimùm fuit territus. Eodem encomio insignis Carolus V. æneis hostium machinis ita intrepidus à fronte obsistebat, ut non rarò per ministros benignè reprimi debuerit. Ita quoque S.Athanasius, cùm horrendæ Arrianorum minæ in unum ipsum concitarentur, nihil unquam ex animi sui tranquillitate deperdidit. Demùm S. Antonius Abbas, & S. Darius, Mediolanensium Archiepiscopus, gravissimo dæmonum tumultu sæpius infestati, veluti regales Aquilæ, horrorem illorum omnem riserunt, tandemque etiam sustinendo ac dissimulando vicerunt. Neque enim Christianum decet, quidquam infra Deum timere. *Si volumus bene vivere*, inquit Magnus Augustinus, *plus amemus quod promittit Deus, quam promittit hic mundus: & plus timeas quod minatur Deus, quam quod minatur hic mundus.*

S. Joannes Apost.

Christianus nihil timet.

S. August. ser. 26 de Divers. c. 14.

114. Aquila, senio confecta, si fonti immergatur, iterum renovatur & juvenescit. Lemma: RENOVATUR ABLUTA. Vel, VETUSTATE RELICTA. Ita sacro Baptismatis fonte tinctus, pristinas animæ suæ vires recuperat. Opportunè S. Ambrosius: *David sanctus ait, Renovabitur ut aquilæ juventus tua, intelligens, per gratiam baptismi occidua vitæ nostræ posse reviviscere, & juventute quâdam renovari posse id, quod in nobis fuerat delictorum vetustate collapsum.* Eadem planè ratione pœnitens, intra lachrymarum fluenta mersus, mox abjectâ veteris culpæ senectâ, innocuam juventutem induit. De S. Petro ait Leo Magnus: *Felix es sancte Apostole, tuæ lachrymæ, quæ ad diluendam culpam negationis, virtutem sacri habuêre baptismatis.*

115. Aquila, undis immersa, senectam, naturâ ac temperamento suo frigidam, exuit; sortiturque juventutem calore ac fervore plenam. Id, quod etiam S. Hieronymus testatur: *Aquila in fontem se ter mergit, atque ad juventam redit.* Unde lemma: EX UNDIS ARDENTIOR. Illius hoc ectypon est, qui calamitatum aquis probè tinctus, plurimum cœlestis ardoris ac sanctimoniæ recipit. S. Augustinus: *Quando Deus permittit aut facit, ut in tribulatione aliqua simus, etiam tunc misericors est; non enim alimentum subtrahit, sed desiderium movet.*

116. Illorum, quos natura à secretis habet; cumprimis verò Æliani testimonio firmatum est, lapidê Ætitem ab Aquila intra nidum reponi, ut illius frigore nativos ac immodicos suos calores temperare; sicque ova levius excoquere, & partum faciliorem efficere possit. Unde Rossus Aquilæ, dum Ætitem nido imponit, epigraphen addit: PROVIDA SIC PROVIDET. Et D. Aresius: HAC MATURABITUR; vel ut alius: MUNIT. Inde disces, quantùm incrementi ac levaminis è prudentiæ virtute capiamus. *Sic Sancti, ut pariant opera Spiritûs*, verba sunt P. Cornelii à Lapide, *indigent ætite, id est, prudentiâ & discretione, quâ zelus illorum temperetur.* Pulchrè S.Augustinus: *Zelus Dei non habet mentis livorem; sed zelus Dei est providentia, quâ non sinit eos, quos subditos habet impunè amare, quod prohibet.*

117. Aquila, super arboris truncum residens, à trochili stridore ad bilem provocari solet. Unde illam hoc lemmate loquentem introduxêre. ERGO MOVEBOR? vel ut aliis placet: CONTEMPTU DIGNIUS ULTA. Animi grandis & generosi hæc est indoles, qui inferiorum probra, vocesque obstreperas neglectui habet. E Justi Lipsii sententiâ, *Ira, vindicta, ultio, humani affectus nomina sunt, & nata ex imbecillitate*, & quæ *cadunt tantum in imbecilles.* Prior illo Seneca: *Magni animi esse*, inquit, *injurias in summa potentia pati, nec quicquam esse gloriosius Principe impunè læso.* Hujus virtutis elogio sese dignissimum probavit Ferdinandus II. Imperator, de quo disertè testatur P. Lamormai: *Tot ab acatholicis impetitus injuriis, tot ac toties ab hostibus iniqua & indigna perpessus, nunquam aut verbo quempiam acerbius incusavit, aut animo commotus gravius indoluit. Imo quod plus est, nec famosis libellis commotus est, nec in authores jussit inquiri.*

118. Aquila, prædam unguibus sustinens, priusquam illam in aëra sublevet, vires suas experitur, & num ferendo sit, solerter explorat. Unde lemma: LIBRAT, ET EVOLAT. Ita Homo prudens ac sagax, antequam ad negotia expedienda accingatur, robur viresque suas studiosè examinat. Biantis id consilium est, qui referente Diogene Laërtio, geminam hanc parœmiam familiarem habebat: *Considera*

dera, & postea rem aggredere. Et, *Aggredere tardus agenda, aggressus age constans.* Huic non dissimilis Herodotus, *Vir*, inquit, *ita demum fuerit optimus; si in deliberando quidem rem, quamcunque pati possit, reputans extimescat, in re autem agenda sit audax.* Et Senec. *Æstimanda sunt ipsa, quæ aggredimur, & vires nostræ cum rebus, quas tentaturi sumus, comparandæ. Debet enim semper plus esse virium in labore, quàm in onere.*

119. Mariam Virginem, in templo præsentatam, Aquila repræsentat, quæ supra nubes pluvias evecta, epigraphen tenet. IMBRES EFFUGIO. Eos insuper hoc concernit Emblema, qui relictis tempestuosi ac miseri mundi legibus, ad religiosæ vitæ quietem evolant, ubi cœli temperie, conscientiæ serenitate, & Spiritûs Sancti gaudio æternùm oblectari possint. Eleganter S. Ambrosius. *Bona Aquila esse cœpisti, quæ cœlum petis, si terrena fastidis.*

120. Aquila, versus solem evolans, titulum præfert. OVE L' OPRA NON PUO' GIUNGA IL DESIO: Id est: QUOD NON OBTINET, OPTAT. Laudabile enim est, conari ac desiderare magna, etsi contingere nequeas. Pulchrè. S. P. Augustinus. *Deus non annotat facultatem, sed coronat voluntatem. Scit, quia voluisti, & non potuisti; sic te annotat quasi feceris, quod voluisti.* Ovidii documentum est.

Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas,
Hâc ego contentos auguror esse Deos.

Et propertii.

Quod si deficiant vires, audacia certè
Laus erit, in magnis & voluisse sat est.

121. Aquila, quercui vel rubo insidens, epigraphen tenet. TUTISSIMA QUIES. Nobile quoddam ingenium hoc symbolo singularem tutelam, à Serenissimo Urbinatum Duce in ipsum derivatam significabat; Princeps enim ille in gentilitiis celsissimæ Domûs suæ scutis Quercum depictam habet. Alio tamen sensu quietem illam suavissimam innues, quam Divina Aquila, Christus infans, intra S. Josephi, nutritii sui amantissimi, brachia persensit; *O quoties*, exclamat Iolanus, *Jesu maximè in gremio Joseph quievisti! ejus collum tuis tenens brachiis, illius hæres pectori ac humeris. Quievit igitur Deus in Joseph corporaliter, &c. quievit fiduciâ, quievit lætitiâ. &c.*

122. D. Aresius Emblematis loco Aquilam depinxit sedentem, quæ quovis diluculo, & majore etiam reliquæ diei parte solem intueri consuevit: cum lemmate, CIBO POTIORI PRIUS. Docere nimirum voluit, in omni operatione humana res cœlestes ac æternas præ corporalibus solicitè curandas esse; Christo hortante, *Quærite primùm regnum Dei & justitiam ejus*, id est, Interprete Errico, *ante omnia & super omnia quærite regnum Dei.* Apollonius Thianæus, referente Philostrato, dicere solebat, *Oportere rectè philosophantes adveniente aurorâ cum Deo versari; procedente die de Deo loqui, reliquum tempus humanis rebus & sermonibus dare.*

123. Idem Aresius Aquilæ, inter montis cujusdam abrupta recumbenti, inscripsit. IN ARDUIS COMMORATUR. Vel ut Lucarino placet. CURAT IN ARDUIS. Unde Jobus, *Nunquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum?* Ita omninò Anima contemplativa aut Religiosa, spem suam omnem in Deo ac cœlo repositam habet. Divinè prorsus Magnus Augustin. *Mens illa beata*, inquit, *quæ ima deserit, summa petit: quæ in arduis sedem habitationis suæ, & de summis rupibus contemplatur solem Justitiæ aquilinis obtutibus.* Et Sanctus Gregorius. *Videamus aquilam nidum spes in arduis construentem, qui ait: nostra conversatio in cœlis est; & rursum, qui conresuscitavit, & consedere nos fecit in cœlestibus. In arduis habet nidum, quia profectò supernis figit consilium. Non vult mentem in imum dejicere, non vult per objectionem conversationis humanæ in infimis habitare.* Cæterùm in eadem Aquilæ iconæ personam Religiosam dignóscere licet, quæ è mundi inquiete ad asperas solitudinis latebras eluctata, nemini alii, nisi arcanis cœlestibus mentem advertit. Perspicuè Sanctus Nilus. *Monachus pauper, est tanquam Aquila in sublime volans, qui omnes superat tentationes, præsentia despicit, & quæ futura sunt animo complectitur, à terrenis recedit, & in cœlestibus versatur, &c.* Religiosus. S. Nil. Orat. 3. de Avaritia.

124. Si causam ex Aquila sciscitari liceret, cur inter rupes maximè invias & inaccessas nidificet? haud dubiè responderet, NE VENENATA PERTINGANT. Ita sanè anima fidelis, *in adjutorio altissimi* collocata, nec serpentis tartarei insidias, nec lividorum aut malignorum hominum machinamenta pertimescit. Pulchrè S. Thomas Villanovanus. *Spera in Deo, & ipse te velut Aquila in altissimo collocabit nido, quò non possint venenatorum serpentum conatus pertingere. Sic enim de Aquila dicitur, quod pullos suos altissimo nido recondat, quò nullum venenatum irrepere possit.* Psal. 90. 1. Fiducia in Deo. S. Thom. Villanov. Conc. 2. in Dom. 1. Quadr.

125. Aquila testudinem, unguibus sustentatam, supra loca prærupta ac saxea in sublime evehit; moxque præcipitatam frangit; cum lemmate. ELEVAT, UT ALLIDAT. Ita mundana prosperitas nonnullos exaltat, ut infortunio tantò acerbiore præcipitet. Præclarè S. P. Augustinus. *Qui noluit humiliari, ut exaltaretur, cùm exaltari voluerit, dejicietur.* Verissimè Seneca. Prosperitas nocet. S. Aug. l. 50. Homil. hom. 50. cap. 4. Senec. in Agam. Act. 1. Idem in Troade Act. 1.

- - - Quidquid in altum
Fortuna tulit, ruitura levat.

Unde opportunum ab eodem accipe consilium.

- - - - - Quoque fortuna altiùs
Evexit, ac levavit humanas opes;
Hoc se magis supprimere felicem decet,
Variosque casus tremere, metuentem Deos
Nimium faventes.

126. D. Aresius in laudem S. Michaëlis Archangeli Aquilam figuravit, quæ testudinem firmis unguibus prehendens, epigraphen adjunctam habet, AD PETRAM ALLIDET. Quæ inscriptio verbotenus è Psalmo sumpta est, *Allidet parvulos suos ad Petram.* Mysticè eundem planè sensum reddit hæc imago, quem S. Ecclesia in S. Michaëlis hymno proponit. S. Mich. Ps. 136, 9.

Michaëlem in virtute
Conterentem Zabulum.

Cæterùm testudinis nomine terrenam, humique repentem voluptatem intelligere licet, quæ ad petram (*Petra autem erat Christus*) allidenda, ac Christi causâ relinquenda est. *Quidquid de mundo feliciter arriserit*, inquit Magnus Augustinus, *nolite præsumere, nolite libenter colloqui cum voluptatibus vestris. Hostis major est, occidatur ad petram, brevis hostis est, elidatur ad petram. Et majores ad petram occidite; & minores ad petram allidite.* Voluptas terrena. 1. Cor. 10. 4. S. Aug. in Ps. 136.

127. Aquila nec è nido movetur, nec aucupis insidiis patet, nisi tantummodò circa meridiem. Unde sedenti Aquilæ epigraphen è Sancto Joanne suffixit Aresius. NONDUM VENIT HORA MEA. Vel certè. NONDUM MERIDIES. Christi hæc imago est, qui in juventute nullis prodigiis clarere voluit, iisdem adultiori ætati reservatis. Hujus rationem reddit Sanctus Chrysostomus, *Non immeritò à teneris annis Jesus à miraculis absti-* Jo. 2. 4. Christus miracula faciens. S. Chrysost. Hom. 20. in Joan.

abstinuit ; arbitrati enim essent , se præstigia videre. Et Euthym. *Meritò expectavit ætatem , decentem viros ; ne phantasmata esse putarent , quæ fierent.* Idipsum etiam de Christo patiente intellexeris , qui ab Herode vel Judæis capi & interfici non potuit , nisi ætate jam adulta. Denique exinde disces , graviora negotia nunquam esse aggredienda , nisi ab iis,quos maturior ætas idoneos fecerit.

S. Euthym. Christus patiens. Negotia ab adultis peragenda. Ascensio Christi.

128. Christus cœlum ascendens,volantis aquilæ Emblemate ab Aresio depingitur ; addito lemmate. QUIS SCRUTABITUR VIAM ? Divina Proverbia id confirmant; *Tria sunt difficilia mihi,&c. Viam, Aquilæ in cœlo.* Quæ verba à S. Ambrosio prolixè de gloriosa Christi Ascensione explicantur. Ut adeo vere de hac attonitus exclamaveris ; *quis scrutabitur ?* Quippe quæ non solùm admiratione plenissima (*per admirabilem ascensionem tuam*) sed etiam captu adeò apparet difficilis , ut Divus Augustinus affirmatè doceat , *Quomodo sit in cœlo Corpus Dominicum , curiosissimum & supervacaneum est quærere , tantummodo in cœlo esse credendum est.*

Prov. 30. 18. S. Amb. l. b. de Salomon. cap. 2. S. Aug. l. de Fide & Symb. c. 6.

129. Aquilæ volanti illud Virgilii hemistichion subjeci. VIAM AFFECTAT OLYMPO. Homo Christianus , cumprimis verò Religiosus , desideriis suis omnibus unicè ad cœlum tendat. S. P. Augustinus. *Totum nunc desiderium nostrum* , inquit , *non sit nisi in cœlum.* Porrò Bellidux facinorum suorum beneficio unicè ad nominis immortalitatem , & amplissimum gloriæ incrementum , veluti ad terrestrem beatitatem , aspirat. In rem præsentem de Octavio Imperatore canit Virgilius.

Virg. l. 4. Georg. v. 60. Religiosus. S. Aug. ser. 49. de Tempor. cap. 10. D. siderium gloriæ.

----- Magnus ad altum
Fulminat Euphratem bello : victorque volentes
Per populos dat jura , viamque affectat Olympo.

Id , quod omnibus illis est proprium , qui scientiis vel virtutibus dant operam.

130. Magnus Hipponensium Præsul Augustinus omnem suam scientiam propriâ industriâ , citra ullam Magistri operam , est assecutus,in tanti prodigii encomium D. Aresius Aquilam , opimâ instructam prædâ , depinxit; addito lemmate. LABORE MEO. Testem historiæ locupletissimum habeto ipsummet Augustinum. *Omnes libros artium, quas liberales vocant , tunc nequissimus malarum cupiditatum servus per me ipsum legi , & intellexi quoscunque legere potui, & gaudebam in eis.* Cæterùm eos omnes hoc Emblema spectat,qui proprio emersêre labore.

S. Aug. S. Aug. l. 4. Conf. c. 10

131. Aquila ad locum illum,in quo nidum semel construxit, semper iterum revertitur. Unde D. Aresius benevolos & assiduos Cardinalis Estensis favores Emblemate significaturus,Aquilam Estensem depinxit , cùm lemmate ; UBI SEMEL , SEMPER. Christus,asserente S. Ambrosio , instar amantissimæ Aquilæ , ab Ecclesiæ suæ nido nunquam sese avelli patitur promissis suis inviolabili lege inhærens. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi.* Ambrosii verba sunt. *Ut aquila colona, quasi mater nidi semper unius est , nec ad procreandam sobolem aliud aliquando cubile percurrit , ita & Christus Dominus unam diligit Ecclesiam , ut aquila nidum suum , quam ab æstu persecutionis , alarum defendit umbraculo.*

Persistere. Christus ab Ecclesia nunquam recedit. Matth 28. 20. S. Amb. l. de Salom. cap. 2.

132. Aquila, duello cum serpente congredi solita , adeò ab hoc implicatur , ut alis alterius niti non valens , simul cum adversario in terram corruat : in ipso tamen lapsu opportunam victoriæ occasionem sumit , illumque interficit. Unde Hercules Tassus Aquilam hoc lemmate loquentem introducit. VINCTA VINCAM. Christus , veluti Aquila regia , cum acerbissimæ mortis serpente conflictatus, ejusque vinculis arctè constrictus , in terram exanimis concidit ; mox tamen resumptis viribus,gloriosum è morte triumphum retulit. Unde Oseas. *De manu mortis liberabo eos , de morte redimam eos : ero mors tua ô mors.* Hieronymus cum morte in hæc verba ratiocinatur. *Illius morte tu mortua es , illius morte nos vivimus : devorâsti , & devorata es , dumque assumpti corporis Christi solicitaris illecebrâ , & avidis faucibus prædam putas , interiora tua adunco dente confossa sunt. Gratias tibi Christi Salvator , tua agimus creatura , quod tam potentem adversarium nostrum, dum occideres , occidisti.* Eadem epigraphe , *vincta vincam* , Personam religiosam spectat , quæ votorum ligamine detenta , illustrem è mundo , carne,& dæmone palmam consequitur.

Christus moriens. Osea 13. S. Hier. Epitaph. Nepot. Heliod. Religiosus.

133. Aquila contra serpentem , fatalem ac ferocem suum hostem, non viribus tantùm , sed & astutiâ utitur ; ungues enim suos illius cervici ita infigit, ut retorto capite venenatos dentes in ipsam stringere nequeat. Hac de re Ovidius.

Ovid. Metam.

Occupat adversum , ne sæva retorqueat ora,
Squamigeris avidos figit cervicibus ungues.

Unde lemma. ET ASTU , ET VIRIBUS. Ita Belliduces martiis suis viribus non rarò stratagemata jungere debent. Dæmon quoque , ut hominem sternat,nulli labori parcit ; ergò serpentem hunc tartareum debellaturus , principiis obsta , ejusque insidiantis capiti , id est , tentationum initio,quàm maximè cave. *Dum parvus est hostis* , inquit D. Hieronymus , interfice ; *nequitia elidatur in semine.*

Astutia, fortitudo. Tentationis ... S. Hier.

134. Aquila , falconem unguibus stringens,à P. Gamberto illam Virgilii epigraphen recepit. ANIMIS , ET VIRIBUS. Nempe miles magnanimo pectori conjunctos habeat lacertos validos , ut adversus hostem triumphare possit. Geminâ hac prærogativâ insignem se probavit Henricus de Este, quando amplissimi Venetorum exercitûs supremus Bellidux,Papiam expugnavit , & Desiderium, Longobardorum Regem , captivum reduxit. Cæterùm non in bello tantùm corporali , sed multò magis etiam in spirituali opus est fortitudine , ut animæ nostræ hostes generosè vincamus. Pulchrè S. Augustinus. *Nullus in certamine cadit,nisi cujus fortitudo cadit. Quapropter cujus fortitudo Deus , tam non cadit , quam non cadit Deus.*

Miles. Fortitudo. S. Aug. Psal.

135. Aquila monstrosum Draconem, unguibus prehensum,in sublime evehit ; ut cœlo aperto jugulatus,publicum obtentæ victoriæ argumentum præbeat. Unde lemma. COELO VINCENDUS APERTO. De hac Aquilæ proprietate Virgilius.

Virg. Æneid.

Utque volans altè raptum cum fulva draconem
Fert aquila,&c.

Hydra infernalis non alibi, nisi in sublimi cruce,divinæ Aquilæ palmam deferre debuit ; ut nimirum spectante cœlo victoria illa perageretur. Apostolus id confirmans, ait, *Expolians principatus & potestates, traduxit confidenter , palam triumphans eos in semetipsos.* P. Maldonatus in illud Christi de morte sua vaticinium, *Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum*, ait , *Solet miles eò fortior esse , & adversario superior, quò ex altiore loco pugnat. Significavit ergò se ex cruce sua , tanquam ex altissima & munitissima arce pugnaturum , diabolumque victurum esse , propterea genus illud mortis exaltationem apellavit. Traxit exaltatus omnia ad semetipsum , quemadmodum aquila in sublime volans prædam trahit.*

Christus cruci... Col. 2. Mald. Joan. 12.

136. Aquila propinquantem nido pullisque suis serpentem suffocat ; cum lemmate. ANXIA PROLIS.

PROLIS. Paterfamilias id ipſum ſibi faciendum putet;ut, qui è munere ſuo filios ſolicitè tueri, omnemque peccandi occaſionem eripere debet; ne venenatus vitiorum ſerpens aculeum ſuum unquam iis infigere poſſit. Sapienter Lætam ſuam monuit S. Hieronymus. *Si ſolicitè provides,ne filia percutiatur à vipera, cur non eadem curâ provideas, ne feriatur à malleo univerſæ terræ.*

137. Aquila,ubi è pullis ſuis unum à ſerpente raptum animadvertit,mox in iram concitata, prædonem adoritur; proteſtando cum Seneca. DABIT IRA VIRES. Dominicus Gambertus hoc ſuo ſymbolo non obſcurè innuit, ad ſuperandos hoſtes validiſſimum ab ira robur ſubminiſtrari. Seneca,*Ira*, inquit, *utilis ſæpè fuit. Extollit animos & incitat: nec quicquam ſine illa magnificum in bello fortitudo erit, niſi hinc flamma ſubdita eſt, & hic ſtimulus peragitavit, miſitque in pericula audaces. Optimum itaque quidam putant temperare iram, non tollere: eoque detracto, quod exundat, ad ſalutarem modum cogere: id verò retinere, ſine quo languebit actio, & vis, ac vigor animi reſolvetur.*

138. Animum generoſum repræſentat Aquila, quæ capite inter aquas merſo, ingentem piſcem unguibus prehendit; cum lemmate. O LUI FUORI, O IO DENTRO. Vel EXIMAM, AUT MERGAR. Judas Machabæus,genuina nobiliſſimæ aquilæ progenies, imperterrito animo decrevit, aut Iſraëlis populum è graviſſimo ærumnarum pelago eripere, aut, quod re ipsâ præſtitit, intra proprii ſanguinis ſui undas exanimem mergi. Cato, ut Rempublicam à Cæſaris tyrannide liberaret, nullum non lapidem movit, cùm verò negotium è voto non ſuccederet, mori maluit, quàm ſuperſtes vivere. Seneca illum, jamjam occidendum, in hæc verba loquentem ſiſtit. *Nihil egiſti fortuna, omnibus conatibus meis obſtando; non prò mea adhuc, ſed pro patriæ libertate pugnavit: nec agebam tantâ pertinacia, ut liber; ſed ut inter liberos viverem. Nunc quoniam deploratæ ſunt res generis humani,Cato deducatur in tutum.Impreſſit deinde mortiferum corpori vulnus, &c.*

139. Aquila prædam ſuam reliquis avibus liberaliter in cibum diſpenſare ſolita, hoc lemmate introducitur loquens. HOC HABEO, QUODCUNQUE DEDI. Ita,qui eleemoſynis erogandis ſtudent,nihil è divitiis, quas generoſâ & aquilinâ manu in egenos diſtribuêre, deperdunt. Unde de opibus, quas amicis elargimur,canit Poëta.

---- *Quas dederis, ſolus habebis opes.*

Et S. Greg. *Quidquid tribuitur pauperi, ſi ſubtili conſideratione penſetur,non eſt donum, ſed mutuum, quia quod datur,quod multiplicato ſine dubio fructu recipitur.*

140. Ad funebrem Cardinalis Horatii Spinolæ, Genuenſium Archiepiſcopi,pompam,illuſtre quoddam ingenium hominis cadaver, mox concremandum, ſupra rogum depinxit, in quem complures aquilæ ſponte ſuâ præcipitatæ,epigraphen ferebant. MORS UNA MULTORUM. Nempe extremos plurimorum mœrores ſignificabat, quos è præſtantiſſimi Præſulis morte conceperant. In hanc rem Pierius Valerianus, aliique authores narrant, Aquilas, morientibus ſuis Mecænatibus, ultrò in rogos,ubi illi cremabantur,inſiliiſſe. Quantùm verò ſinceros affectus attinet; Suetonius author eſt, mortuo Othone Imperatore multos milites præ doloris vehementiâ ſibimet violentas intuliſſe manus. Verba illius accipe. *Multi præſentium militum cum plurimo fletu manus ac pedes jacentis exoſculati,fortiſſimum virum,unicum Imperatorem prædicantes,ibidem ſtatim, nec procul à rogo, vim ſuæ vitæ attulerunt.*

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

141. Clementiam & Juſtitiam, ceu geminum boni regiminis cardinem, in Principe conjunctas eſſe debere, ex Aquilæ Emblemate diſces, quæ uno pede coronam, altero fulmen ſuſtinet, addito lemmate. IN OPPORTUNITATE UTRUMQUE. Vel, AD UTRUMQUE. S. Petrus Chryſologus. *Æquitas*, inquit, *ſine bonitate ſævitia eſt, & juſtitia ſine pietate crudelitas.* Cui aſſentitur S. Rupertus Abbas. *Sicut clementia honor eſt Principis, ſic & honor Regis judicium diligit. Etenim ubi totum punitur, regia ſeveritas crudelitate polluitur; ubi verò totum remittitur, facies majeſtatis ſine metu diſciplinæ contemnitur.* Juſtitia & clementia. Pet. Chryſ. ſer. 145. Rup. Abb. lib. 8. Gen. cap. 37.

142. Aquilam, fulmine & coronâ inſignem, hoc lemmate notârunt. CUIQUE SUUM. Princeps,ſi à munere ſuo ritè fungi velit, benè meritis præmia,& ſupplicia ſceleratis ad juſtitiæ dimenſum decernat. Oraculum olim interrogatum, quænam Reipublicæ forma eſſet omnium optima? reſpondit. *In quâ fortibus & ignavis ſuum tribuitur*; uti refert Plutarchus. Judex juſtus. Plut. in Laconicis inſtitutis.

143. Aquila unguibus ſuis fulmen, & roſtro ferrum,veluti illud devoratura, ſuſtinet; cui D. Didacus Saavedra inſcripſit. PRÆSIDIA MAJESTATIS. Innuit nimirum Principem Struthiocameli ſtomacho,ardente inquam charitate & miſericordiâ,imbutum eſſe debere, ut ferrum dirigere poſſit; quamvis etiam neceſſe ſit, illum inſtar aquilæ, juſtitiæ fulmina præ ſe ferre, ut proſtrato uno, minetur multis. Certè Alphonſus Aragonum Rex dicere ſolebat, ſe ſceleratos clementiâ, bonos verò juſtitiâ in officio continuiſſe. Pulchrè Chryſoſtom. *Rex benignus,audiens criminoſas perſonas, lege quidem compellente ipſe mortis ſententiam dictat adverſus eas tamen miſericordiâ inſtigante lachrymas fundit ſuper ipſas,& vult eas adjuvare, & non poteſt, contradicente ſibi juſtitiâ: quoniam miſericordia tunc eſt verè miſericordia, ſi ſic facta ſit, ut juſtitia per eam non contemnatur. Si autem contemptâ juſtitiâ, miſericordia obſervetur, ipſa miſericordia non eſt miſericordia, ſed fatuitas, &c.* Juſtitia & clementia. Chryſ. ſuper Matt.

144. Quidam mundanus, formæ alicujus venuſtate irretitus, animo ita veſano verſus illam exarſit; ut omnibus exui fortunis, ipſamque adeò extremam egeſtatem incurrere non vereretur, modò amore illo perfrui liceret. Inſanam hanc libidinem Aquilæ Emblemate demonſtravit, quæ Solis amore capta, adeò ad illum propinquat, ut alas ſuas adurat; cum lemmate. PURCHE NE GODAN GLI OCHI, ARDAN LE PIUME. Id eſt. DUM VIDEAM, PEREAM. Ulyſſes Aldrovandus hoc ſymbolo illuſtrem viri litterati animum ſignificari cenſet, qui ad famæ ac gloriæ ſplendorem conſequendum, quoſvis immodicos labores, aliaque ſanitatis diſpendia parvi æſtimat. *Virum exprimit* (de Aquila loquitur) *qui nullum non contemnere laborem velit, aut adverſa quævis ſubire, dummodo ad gloriæ, quæ ex ſcientiarum cognitione procedit, metam perveniat.* Præclarè tamen hac icone mens in unius Dei amorem abrepta innuitur, quæ, ut beatifico Dei vultu vel ſemel recreetur, nec mille mortes in ſe ruituras pertimeſcit. Exemplo ſuo id commonſtrans Magnus Auguſtinus, cùm illa DEI ad Moſen verba ſecum penſitaret. *Non videbit me homo & vivet.* In has voces, ardore pleniſſimas, prorupit; *Moriar Domine, moriar, ut te videam.* Huic non abſimile fuit illud S. Martyris Ignatii ſuſpirium. *Ignis, crux, beſtiæ, confractio oſſium, membrorum diviſio, & totius corporis* Amans formæ. Aldrov. l. 1. Ornithol. Deſideriū gloriæ. Amans Dei. S. Aug. in Soliloq. Exod. 33. 20. S. Ignat. Martyr.

poris contritio, & universa tormenta diaboli in me veniant, tantùm Christo fruar. Denique etiam S. Laurentius Martyr suam carnem horrendum assari gavisus est, ut Deo frueretur. Unde benè de se ipso dixisset. ARDEAT, UT HÆREAT, seu, quod idem est, *Dum videam, peream.*

S. Laurentius Martyr.

145. Sedenti Aquilæ inscripsit Lucarin. ET MAJESTATE PRÆSTANS. Principis venustatem, utpote insigne Magnatum decus, hæc imago insinuat; eam enim sacræ Litteræ in Davide & Salomone mirificè commendant. Suetonius quoque in Augusto observat, *formâ fuisse eximiâ, & per omnes ætatis gradus venustissima.* Et in Tito. *Forma egregia, & cui non minus authoritatis inesset, quam gratiæ.* Denique in Scipione Africano Plutarchus. *Erat Scipio animo, alijsque virtutibus vehementer excellens; sed præstantioris etiam pulchritudine oris, totiusque corporis formâ conspicuus, læta atque hilari fronte, quæ plurimum valent ad gratiam conciliandam.*

Principis venustas. Sueton. Plut. in Scip.

146. Idem subscripsit Aquilæ; NEC MURMUR, NEC CLAMOR. Generosam, fortem, & tranquillam hominis mentem significans. Christus hâc virtute ita excelluit, ut ipsum etiam Pilatum in admirationem rapuerit; innumeris enim fraudibus ac calumniis acerrimè infestatus, nec verbulo adversus hostes est conquestus: *& non respondit ei ad ullum verbum, ita ut miraretur Præses vehementer.* Origin. *Miratus est autem Præses constantiam ejus: forsitan sciens quod idoneus esset pronuntiare crimen: & tamen videbat eum in tranquilla & quieta sapientia, & gravitate non turbabili stare, &c.*

Christus patiens. Orig. Tract. 35.

147. Aquila, à trochilo infestata, Lucarino authore epigraphen sustinet. STO, ET VINCO. Ita generosus animus, citra ullos vindictæ aut iracundiæ motus, malevolorum calumnias & detractiones superat. E Senecæ sententia. *Ingens animus & verus æstimator sui, non vindicat injuriam, quia non sentit.*

Injurias dissimulare. Senec l. 3 de Ira c. 5.

148. Biceps Imperii Aquila, capite uno versus cœlum levato, & altero in terram depresso, epigraphen legendam præfert. SUMMA, ET IMA. Providam Augustissimæ Domûs Austriacæ religionem, & religiosam providentiam hoc emblema repræsentat; quippe quæ assiduâ vigilantiâ æquè ad sublime Catholicæ fidei firmamentum, atque ad inferas populi gubernandi terras mentem oculosque advertit; geminato nimirum encomio amplissimum Mathathiæ, Judæ Machabæi, Simonis, Joannis, aliorumque Heroum zelum imitata, qui indefessis viribus *pro aris & pro focis* dimicabant. Eadem etiam Summi Pontificis imago est, qui æquali potestate ac providentiâ rem Christianorum cœlestem & terrestrem agere jubetur, juxta illud Christi. *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Et, *tibi dabo claves regni cœlorum.* Eleganter ad Eugenium Pontificem Maximum S. Bernardus. *Quis es? Sacerdos magnus Summus Pontifex. Tu Princeps, Episcoporum; tu hæres Apostolorum; tu primatu, Abel; gubernatu, Noë, Patriarchatu, Abraham; Ordine, Melchisedech; dignitate, Aaron; authoritate, Moses; judicatu Samuel; potestate, Petrus; unctione Christus; tu es cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt.*

Princeps religiosus & providus. Summus Pontifex. Matt. 16. 19. S. Bernard. considerat. ad Eugenium l. 2.

149. Comes Victor Martinengus, Academicus inter Errantes Contentus, Symboli loco aquilam præfert, quæ oculis in Lunam defixa, epigraphen habet. TUTIOR ASPECTUS. Minus enim discriminis nobis imminet, si inferioris conditionis homines, quàm si Magnates habuerimus familiares: Cæterùm, si ascetin spectes, eodem Emblemate doceris. Christianorum oculos à Solis Divini splendore obrui, ac densissimâ caligine offundi solitos, (juxta illud. *Qui scrutator Majestatis, opprimetur à gloria*) felici ac optimo successu in SS. Eucharistiam, utpote Lunæ candori non absimilem, defigi. In hanc rem D. Salvator Carducius.

Familiaritas cum ignobilibus. SS. Eucharistia.

Tutior aspectus lunæ præ fulgure solis,
Cernit nube Deum nunc mage tuta fides.

Porrò quisquis in immodicos Solis æterni radios aspicere reformidas; Lunam, Virginem inquam Deiparam, intuere; nec dubites, quin nihil unquam nocumenti, plurimum verò utilitatis inde sis relaturus. Sanctus Bernard. *Ad beatam Virginem sicut ad Medicum, sicut ad arcanum Dei, sicut ad rerum causam, sicut ad negotium sæculorum respiciunt, & qui in cœlo sunt, & qui in terra, & qui in inferno habitant, & qui nos præcesserunt, & qui nos sumus, & qui sequuntur, &c.* Denique si oculos tuos è Magnatum felicitate ac splendore offensos experiaris, mox illos ad mundi vanitatem, & assiduam rerum omnium vicissitudinem convertas; ab hac enim consideratione summam animi tui tranquillitatem, profectumque non exiguum senties. Rursus meus Carducius.

Mari[a] patro[na] S. Ber[n.] serm. Mun[di in]stabi[litas]

Tutior aspectus variabilis æthere Luna,
Mundi cerne vices: sic magè tutus eris.

150. Solitudinem, sanctumque è mundo recessum aptissimam ac penè unicam assequendi altissimi profectûs occasionem esse, Lucarinus ex Aquilæ symbolo demonstrat, cui hanc epigraphen subdidit. ELATA LONGIUS, ET QUACUNQUE. Huic assentiens Origines. *Sicut,* inquit, *non æqualiter oculi corporis nostri illuminantur à sole, sed quantò quis in loca altiora conscenderit; tantò amplius & splendoris ejus vim percipiet, & caloris; ita etiam mens nostra, quantò altiùs & excelsiùs appropinquaverit Christo, ac se viciniorem splendori lucis ejus objecerit: tantò magnificentiùs & clariùs ejus lumine radiabitur.* Et S. Cyrillus Alexandrinus. *Qui procul se à turpitudine removent, & manibus hujus vitæ curis non agitantur, illis supra quam animus per se hominis ferre potest, gloriam suam Christus revelare solet.*

Soli[tudinis] utili[tas] Or. [h]super S. Cy[r.] Ale[x.] in ?

151. Aquila in locis montosis, & ab hominum frequentiâ remotis versari solita, epigraphen sustinet. EXPOSITA ELEVOR FACILIUS. Hominem omni ope alienâ destitutum hæc imago significat, qui inter calamitatum angustias ad virtutis fastigium adeò sublime penetrat, quò nunquam aliàs aspirare licuisset. Exemplo suo id commonstrat Moses, qui in flumen projectus, & jamjam submergendus, educationem, veluti natus è Pharaone nepos, est sortitus. Josephus quoque, à fratribus venditus, & patrio solo extorris; primos Aulæ Ægyptiæ honores attigit. Furius denique Camillus eodem tempore, cùm à Romanis in exilium ejectus esset, ad Principem Reipublicæ gradum conscendere, & Dictatorem agere jussus est. Verissimè S. Augustinus testatur, hominem nunquam securiùs ad Deum elevari, quàm è mundi strepitu remotum. *Nullum melius negotium est in tribulatione, quàm recedere ab eo strepitu, qui foris est, & ire in interiora mentis secretiora. Ibi Deum invocare, ubi nemo videt gementem & subvenientem.*

Cal[amitas] elev[at] S. A[ug.] Ps[al.] Co[nc.]

152. Homo, dum mundi negotiis se subducit; libero volatu ad Deum sublevari potest: In hunc enim lemma illud, Aquilæ subjunctum, convenit. ELEVOR, DUM SEGREGOR. Emblematis hujus mentem distichon illud, ad D. Benedicti honorem compositum, explicat.

Sol[itudo]

Vixit in abrupto Benedictus vertice montis,
Hoc proprior cœlo, quò magis urbe procul.

Oracu-

Oraculi Divini vox est, *Egredimini & videte filiæ Sion Regem Salomonem,&c.* In hunc locum S. Ambrosius, *Egredimini*, ait, *id est, exite de solicitudinibus, & cogitationibus sæculi, exite de angustiis corporalibus, exite de vanitatibus mundi, videte quam Rex pacificus in die sponsalium suorum habeat charitatem, quam gloriosus sit,&c.* Et S. P. Aug. *Transeat ab his animus,& transcendat omne quod creatum est, currat & ascendat; volitet & pertranseat, & in eum, qui creavit omnia, quantum potest, oculos fidei dirigat, quidquid visibiliter cernitur, quidquid spiritualiter imaginatur, forti manu ab intuitu cordis & mentis, procul removeatur: solus intellectus purus & simplex incedens, rapido volatu ad ipsum perveniat Conditorem Angelorum & animarum, & omnium rerum.* S. Hilar. jure sibi propriam vendicat hanc epigraphen, *elevor dum segregor*; quippe qui civitate & diœcesi suâ proscriptus, & in exilium ejectus ad altissima SS. Trinitatis arcana describenda est sublevatus. De hoc Gregorius Bolzi sequens epigramma proponit.

Exul abit patriâ, vastique per invia mundi
Compita dispulsus, Præsul hic erro fugit.
Is pede dum profugo terras, pelagusque pererrat,
Surgit in Empyreas exule mente plagas.
De trino tam celsa Deo mysteria pandit,
Ut mens, quod scripsit, rara penetret opus.
Hæc erat exilio sic lucranda inclyta merces:
Utique præstabat pergere in exilium.

153. Ut martium militis generosi animum, vel hominis insigniter docti præstantiam suis adumbres coloribus; Aquilam emblematis loco exprime, ad cujus præsentiam plurimæ aliæ volucres fugam capessunt: cum Lucarini lemmate. ET ASPECTU FUGAT. Ita Cæsar solâ suâ præsentiâ hostium cuneos perrupit, & in fugam egit; ipsomet fatente, *Veni,vidi, vici.* Ita quoque S. Hilarii præsentia Episcopos Arrianos, Valentem & Orsacium, tanto terrore concussit, ut, *cùm præsentis eruditionem pertimescerent*, Constantino Imperatori pro eodem, ad pristinam dignitatem restituendo, supplicârint. Cæterùm etiam Dei præsentia, si in animo nostro vigeat, omnem peccandi libidinem arcet. *Magna est cautela peccati*, inquit Magnus Augustinus, *Dei semper præsentiam timere. Qui perfectè Deum timet, diligenter se à peccatis custodit.*

154. Aquila suos pullos non tantùm propriis alis adversus draconis assultus propugnat; sed insuper, ne siti enecentur, proprium pectus rostro sauciat, illosque haustro inde sanguine nutrit. Unde Lemma. PROPRIO CRUORE VITAM. Præclara hæc Episcopi idea est, qui pro populi incolumitate martyrium subire, aut sanguinem profundere paratus est. Certè S. Carolus, cùm publicè supplicationi, pro populo à contagiosa lue liberando, interesset, uno pede infectus est. Quin imò, Christus ipse in crucem fixus, & hodie etiamnum in SS. Eucharistia, proprium sanguinem suis fidelibus, vitæ sustentandæ causâ, elargitur. S. Joannes Chrysostomus. *Quis pastor oves proprio pascit cruore? & quid dico Pastor? Matres multæ sunt, quæ post partûs dolores filios aliis tradunt nutricibus. Hoc autem ipse non est passus, sed ipse nos PROPRIO SANGUINE PASCIT, & per omnia nos sibi coagmentat.*

155. Aloysius Martinengus, Academicus inter Errantes Brixienses Desertus, Symboli loco pullum aquilinum præfert, qui in aëra sublevatus, à genitrice aquila totus quidem est derelictus, omnique ope destitutus; propriâ tamen ac congenitâ suâ virtute cæptum iter impigrè prosequitur. Epigraphen addidit vernaculam. MA NON SENZA CORAGGIO. Id est, NON SINE AUSU. Animum hæc imago repræsentat, etiam in exilio, & inter adversantis fortunæ molestias generosum. *Non mirum est*, inquit Seneca, *in tranquillitate non concuti: illud mirare, ibi extolli aliquem, ubi omnes deprimuntur; ibi stare, ubi omnes jacent.* Eruditè D. Gregorius Brunellus:

Deseruit genitrix, sed me non deserit illa
Virtus, quæ ingenita est; quâ duce ad astra ferar.

156. Virtuti inter ærumnas plurimum roboris accrescere, Aquila demonstrat, quæ rostrum in saxo aliquo acuere solita, epigraphen tenet. FORTIUS, QUO DURIUS. Sapienter philosophatur Epictetus. *Adversæ res sunt, quibus declarantur viri. De reliquo si adiens discrimen quoddam, cogita, quod Deus te tanquam aliptes, agresti cuidam & fero adolescenti objecerit. Quare id fecerit, interrogas? Ut nimirum evadas in victorem in Olympiis.*

157. Ut orbi persuadeas, animam, ad Deum conversam, suavissimâ tranquillitate perfrui; Aquilæ Emblema exprimito, quæ Solis aspectui affixa, hanc Abbatis Ferri epigraphen sustineat. HIC PROCUL A CURIS. Vel ut aliis placet. HÆC REQUIES MEA. Non sine animi sui solatio David. *Convertere*, inquit, *anima mea in requiem tuam, id est*, interprete Hugone Cardinale, *totâ mente & toto desiderio verte te ad Deum contemplandum, qui est requies tua extra quem non est quies. Eccl. 24. In omnibus requiem quæsivi, supple, & non inveni, & ideo in hæreditate Domini morabor, id est, in Deo, qui hæreditas mea.* Hugonem secutus Franciscus Titelmannus, ait, *Amodo ergo, ô omnia mea, post hujus sæculi vanitates, ultra ne abeas, (eris enim inquieta, donec ista sectaris) sed abdicatis sæcularibus omnibus cupiditatibus & carnalibus affectibus, totam converte te ipsam mente pariter atque affectu in Dominum Deum tuum, in quo solo erit tibi, cùm ad ipsum perveneris, vera requies.* Beata proin Religiosorum vita, quæ nullis aliis, nisi obsequii Divini curis distenta, terrenas solicitudines quieta pertransit.

158. Jejunii virtutem opportunissimum esse interni candoris ac perfectæ puritatis obtinendæ pharmacum, Aquila demonstrat, hoc Lucarini lemmate insignis. INEDIA ALBESCIT. Vel certè, AB INEDIA CANDOR. Nam Plinio asserente, ea est Aquilæ natura, quod fame pressa, alborem contrahat. In hunc sensum S. Joan. Chrysostomus ait, *Jejunium ex hominibus Angelos facit.* Et S. Hieronymus. *In animo virginali, rore cœlesti, & jejuniorum rigore, calor puellaris extinguitur, & in humano corpore Angelorum impetratur conversatio.*

159. Animum hominis imperterritum, & à sua sententia, etiam inter quasvis adversitates nunquam dimovendum, Aquila repræsentat, quæ adversis ventis volans, epigraphen portat. QUO MAGIS, EO FIRMIOR. *Animus*, inquit Seneca, *asperis blandisque pariter invictus, neutri se fortunæ submittens, supra omnia, quæ contingunt acciduntque, eminens, imperturbatus, intrepidus, quem nulla vis frangit, quem non attollant fortuita, nec deprimant: talis animus virtus est.* In hanc rem D. Gregorius Brunellus Canonicus Regularis.

Magno animo fortis superare pericula novit,
Ullo nec facili concidit ille metu.

160. Quantum in humano corpore medicina possit, Joannes Ferrus ex Aquila dignoscendum proponit, quæ fonti inter solares radios immersa, ad pristinam juventutem innovatur; cum lemmate.

Margin notes (left, partly cut): Cant. 3. 11. / Amb. lib. Isaac. 5. / Aug lib. ... dit. cap. / Hilar. / ... in ...ario. / ...es ge...sus. / ...ratus ...nis. / ...entia / ...g ser. de ...or. / ...opus / ...stus ...uce. ...cha... / ...rysost. ... 6 ad ...lum.

Margin notes (right): Animus imperter ritus. / Sen. ep. 66. / Calamitas roborat. / Epict. apud Arianum l. 1. c. 44. / Contemplativus. / Ps. 114. 7. / Hug. Card. in hunc loc. / Fran. Titel ibid. / Religiosus. / Jejunium. / Plin. l. 10. cap. 3. / Chrysost. serm. 1 de pœn. S. Hier l. 2. advers. Jovin. / Constantia. / Sen. ep. 66. / Medicina.

Lachrymæ. ADEMPTUM REDIMO. Vel, VITA LONGIOR. Ita peccator, pœnitentiæ lachrymis immersus, deperditas animæ vires, non sine beatæ vitæ insigni auctario, recuperat. Ezechias, Judææ Rex, ægrè decumbens, & jamjam morti destinata meta, cùm lachrymis madere cœpisset, vitam adhuc in multos annos prorogavit. Cæterùm nihil absonum dixeris, si hanc aquilæ iconem de Christo Resurgente interpretatus fueris; Ducem habes Sanctum Ambrosium, cujus verba integrâ fide ita accipe. *Unam & solam aquilam rectè Christum Dominum dixerim, cujus juventus renovata est, cùm à mortuis resurrexit. Depositis enim corruptelæ corporalis exuviis, redivivâ, carnis assumptione refloruit.*

Christus resurgens. S. Ambros. serm. 47.

161. Abbas Ferrus Aquilæ, in solem defixæ, subscribit. PAR PUTAT ESSE NIHIL, quasi diceret, universam mundi venustatem, cum admirando ac incomparabili solis splendore collatam, nihil planè, & nonnisi pulchritudinis umbram videri. Ita anima, genuanæ virtutis aut sapientiæ decore capta, res cæteras terrenas omnes, veluti amore suo indignas, illarum comparatione spernit. *Venit in me Spiritus sapientiæ*, inquit virorum sapientissimus, *& præposui illam regnis & sedibus, & divitias nihil esse duxi in comparatione illius, &c.* Cumprimis tamen eos hoc Emblema spectat, quibus beatissima solius Dei contemplandi sors obtigit. *Nihil enim*, ait beatitatis hujus expertissimus Augustinus, *tam pulchrum, atque jucundum, quàm ipsum solum mentis intuitu, & cordis aviditate contemplari Deum, & miro modo invisibiliter cernere invisibilem, &c.* Et Olympiodorus. *Accidit hoc omnibus, qui Dei munere circa spiritualia occupantur, & ad ea contemplanda mentem attollunt, ut mundana hæc omnia parvi pendant.*

Sapientia & virtus. Sap 7.7. Deum contemplari. S. Aug lib. Medit. cap. 27. Olymp. inc. 5. Eccles.

162. Tametsi Aquila propriâ suâ virtute inter fulmina incolumis & secura incedat; quia tamen eadem præservandi vis etiam in Lauro reperitur, idcircò Aquilæ collum, laureâ torque munitum, hoc lemmate notârunt. TUTIOR ADJUCTA. Ascanius Martinengus, Academicus inter Errantes Brixienses Salvatus, hoc Emblemate demonstrat, quodcunque auxilium aut diligentiam prodesse, ut salus nostra promoveatur, & incrementum aliquod capiat. Porrò etsi homo, si voluerit, possit coram supremo Judice æternæ damnationis fulmen evitare, liberoque ac incolumi volatu ad Solis Divini aspectum eniti, id tamen longè securius certiusque efficiet, si vitæ Religiosæ aut Martyrii laureolâ exornatus comparuerit. Certè Martyrem (& quid ni etiam Religiosum, utpote Martyrem in solitudine?) adeò indubitatè ad cœlos penetrare ait Magnus Augustinus, *ut injuria sit pro Martyre orare, cujus non debemus orationibus commendari.*

Auxilium. Martyr. S. Aug. de Verb. Apost. serm. 17. cap. 1.

163. Princeps vindecantis justitiæ rigorem in solos sceleratos, ac contumaces legum suarum transgressores, stringere debet. Haud secus atque Aquila serpentem impugnans ac discerpens, epigraphen tenet. IN RELUCTANTES. Horatius.

Justitia Principis. Horat. l. 4 carm. Od. 4.

Non in reluctantes dracones
Egit amor dapis, atque pugnæ.

Eandem operandi methodum observat justissimus Deus. *Si ambulaveritis mihi ex adverso*, inquit, *ego quoque contra vos adversus incedam.* Et Theodoretus *Domine supercilia attollentes, superbiaque inservientes, in terram dejicere, atque vilitatem suæ naturæ existimare cogis.* Rem totam compendio proponit Siracides. *Noli quærere fieri Judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates.*

Levit. 26. Theod. in Psalm. 17. Eccl. 7. 6.

164. Bartholomæus Rossius Symboli loco Aquilam expressit; cujus pectus à dipsade serpente ictum, epigraphen habebat subjunctam. SEMPER ARDENTIUS: Dipsas enim illam pungit, ut, quò plus bibit, plus sitiat. Nimirum ardentissimam S. Cardinali charitatem innuebat, quæ in proximi utilitatem & Dei obsequium indies magis magisque inflammabatur; nam, ut præclarè observat S. Joan. Chrysostomus, *charitatis natura satietatem nescit, sed dum semper fruitur dilectis, MAGIS, magisq; INFLAMMATUR.* Cæterùm idem Emblema hominem, libidini aut avaritiæ deditum, exactè describit. Unde Isidorus Pelusiota. *Absurdus avaritiæ furor, cui, quidquid suppeditaveris, id materiæ ac fomitis instar, habendi ardorem MAGIS, magisque ACCENDIT, &c.*

Charitas. S. Chrys. Avaritia. S. Isid. l. 5. ep.

165. Perfectam felicitatem, omniumque bonorum cumulum in solo Deo obtineri, ex Aquilæ pullo discere licet, qui Solis conspectui expositus epigraphen sustinet. UNA SALUS. Unde Regius Psaltes: *Deus noster, Deus salvos faciendi.* Et S. Petrus in Apostolorum actis de Deo incarnato ait, *Non est in alio aliquo salus. Nec enim aliud nomen est sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*; Non sine ingenti ardore exclamat S. Augustinus. *Quis es Domine, & quem intelligam? Certè tu solus es, quod es, id est, quo nihil magis cogitari potest, nec jucundius; vita es sapientia, lux, veritas, bonitas, æternitas, summum bonũ, nullo indigens, quo omnia indigent, ut sint, & ut benè sint, &c.*

Spes in Deo. Psal. Act. A

166. Aquila, à ventis infestata, FERTUR IN ALTUM. Nempe persecutiones, adversus heroicam hominis virtutem ingruere solitæ, opportunam sublimioris gradûs conscendendi occasionem præbent. Breviter, sed verè, Magnus Augustinus. *Tribulatio asper quidem ventus est, sed prosper.* Eruditè D. Gregorius Brunellus.

Persecutio exultat

Ventorum adversis solidantur flatibus alæ,
Quoque magis quatior, tutiùs alta peto.

167. Animæ, versus Deus exæstuantis, desideria à D. Hercule Salarolo Abbate Aquilæ Emblemate repræsentantur, quæ nascente Sole fruitura, versus Orientem volat; cum inscriptione è Psalmo desumpta. SATIABOR, CUM APPARUERIT. De beatifico Dei aspectu differens S. Greg. *Quando*, inquit, *ad ipsum fontem vitæ venerimus, erit nobis delectabiliter impressa sitis simul atque satietas: sed longè abest ab illa siti necessitas, longè à satietate fastidium, quia & scientes satiabimur, & satiati sitiemus.*

Beati. Ps. S. Gr. c. 18

168. Aquila, veteres suas pennas abjiciens, à PP. Barnabitis in funebri pompa Philippi IV. Epigraphen accepit. ABJECISSE JUVAT. Mentem verò suam sequenti epigrammate explicârunt.

Regia linquit avis spolium, meliore tegenda,
Nec dolet amissa, dum nova pluma venit.
Quid doleat linquens spolium mortale Philippus,
Cui mors æternùm vivere posse dedit.
Jacturam fragilis redimit non fragilis ætas,
Sic vita, in vita funere, fœnus habet.

Cæterùm eodem Emblemate etiam spontanea paupertas significatur, quia Christo protestante, paucis relictis, acquiruntur multa. Unde S. Chrysost. *Nihil opulentius eo*, inquit, *qui paupertatem sponte diligit, & cum alacritate suscipit.*

169. Omnes quidem Christiani, cumprimis tamen Religiosi & Sacerdotes, Aquilam ideæ loco ob oculos sibi statuant, quæ immobili corpore in Solem defixa, epigraphen tenet. TERRENA SORDENT. Iterata hæc fuêre suspiria Magni Patriarchæ, S. Ignatii Loyolæ, *Heu! quàm SORDET TERRA, cùm cœlum aspicio.* Multus in hoc argumento S. Jo. Chrysost. *Dulcis præsens vita est*, inquit, *& multa plena voluptatis; non tamen omnibus, sed iis tantùm, qui illi sunt affixi. Quod si quis in cœlum suspe-*

xerit

xerit, *& quæ tibi præclara sunt, contemplatus fuerit, statim hanc contemnet; ac nullius pretii existimabit.* Inter eos, quibus orbis fastidio fuit, ducem se offert Maria Virgo, de qua S. Thomas Villanovanus. *Ex quo in clarissimum Divinitatis jubar hæc aquila perspicax & sublimis oculos suos defixit, nunquam eos amplius ad terrena deflexit.*

170. Physicis compertum est, Aquilam ita esse erga alias aves liberalem, ut prædam, à se interceptam, ultrò in eas dispenset. Unde lemma. QUOD MIHI, HOC ALIIS. Vel, NON SIBI PROVIDA SOLI. Eorum hoc est symbolum, qui omnem suam operam & laborem ad aliorum utilitatem ac commodum promovendum liberalissimè communicant. Sapienter Tullius. *Non solùm nobis nati sumus, ortusque nostri partem patria vendicat, partem amici.* Et Hugo Victorinus. *Quot etenim hominibus quisque, quantum ad se pertinent, prodesse potest verbo, de tot Deo damnum facit ex silentio, & de tot justè rationem redditurus est in judicio. Qui igitur multa novit, multa dicat: qui pauca novit, pauca dicat; & quantum quisque novit, tantum dicat.* Præclarè hoc Emblema de S. Apostolo Andrea intellexeris, qui Christo vix cognito, mox ad Petrum, fratrem suum, accurrit, eumque de rei prodigio certiorem fecit. Unde de illo S. Petrus Damianus ait. *Novus discipulus factus, non est propriâ salute contentus, condiscipulos quærit, ad lucrandos alios fraternus se amor extendit. Thesaurum reperit, gaudet aliis prodesse, furtum deputat illum sine consortibus possidere.* Porrò de S. Joanne Apostolo, veluti de Benjamino Evangelico apprimè dixeris. *Manè comedes prædam, & vesperè dividet spolia:* siquidem optimâ voluntate omnia arcana sua cum aliis communicabat, ipsomet testante. *Quod vidimus & audivimus, annuntiavimus vobis.* Denique S. P. Augustinus, aquilam studiosissimè imitatus, referente Possidonio, *Pauperum semper memor erat, EISque inde erogabat, Unde ET SIBI, &c.*

171. Paulo V. Pontifice Maximo, D. Carolum in Sanctorum album recensente, nonnemo ad triumphales pompæ illius arcus Aquilam depinxit, soli affixam, & hoc Horatii lemmate insignem. OCULO IRRETORTO. Nam Paulus V. è Burghesiorum familia oriundus, in gentilitiis scutis aquilam; Carolus verò in Borromæorum insignibus Solem gestabat. Unde mens Emblematis erat, Summum Pontificem, immensis sanctimoniæ radiis in Divo illo consideratis, oculos in tanta claritate ita inconnives ac irretortos tenuisse, ut copiosum illum virtutum fulgorem solemni ritu probaret, ac supremis honoribus dignum decerneret. Cæterùm Beatorum hæc imago est, quorum unica & summa felicitas est, Deum, Solem æternum, irretorto intueri oculo; quia Magno Augustino teste. *Visio Dei sola est summum bonum, cujus adipiscendi causâ præcipimur agere, quidquid in hoc mundo rectè agimus.*

172. Mens humana, Divinis consolationibus pasci solita, evanidas mundi voluptates & caduca lenocinia facili ac generoso pede calcare potest; veluti Aquila adversùs cœlum evolans, tametsi lepores ac cuniculos, suavissima gulæ aquilinæ irritamenta, è propinquo infrà se conspiciat, nihil tamen à cœpto cœlesti tramite removetur. Unde lemma. CONTEMNIT SATURA PRÆDAM. Poteris illam etiam in hæc verba introducere loquentem. D. ALTRA PIU' NOBIL ESCA PAGO IL CORE. Idest, COELESTES APPETO CIBOS. Pulchrè S. Gregorius. *Qui cœlestis vitæ dulcedinem, in quantùm possibilitas admiserit, perfectè cognoverit, ea, quæ in terris amaverat, cuncta derelinquit, in comparatione illius vilescunt omnia, deserit habita, congregata dispergit, inardescit cœlestibus animus, nil de terrenis libet, deforme conspicitur, quidquid de terrenæ rei placebat specie.* Hoc sensu etiam D. Gregorius Brunellus canit.

Nectare quæ cœli fruitur mens, negligit ima,
Despicit ut prædam, cùm satur est, volucris.

Denique Torquatus Tassus, insidias, Goffredo ab Armida tensas, sequenti poëmate in rem præsentem describit.

In van cerca invaghirlo, è con mortali — Tass. nel. Gerus. Liberat. Can. 4. Standza 62.
Dolcezze attrarlo al' amorosa vita;
Che qual saturo augell, che non si cali
Oue il cibo monstrando altra l' invita.
Tal ei sario del muno, i piacer frali
Sprezza, è sen poggia al Ciel per via remota,
E quante insidere al suo bel volto tende
L' infido amor, tutte fallaci rende, &c.

173. D. Carolus Bossius Aquilam, volatu sublimem expressit, infrà cujus oculos equus jacebat excoriatus, cum lemmate. SORDIDA TEMNO. Sublimem ac Divinis contemplationibus probè assuetum hominis animum hæc imago repræsentat, qui, quidquid mundus deliciarum ingerere conatur, veluti sordidam illuviem contemnit. De seipso S. Paulus. *Existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam JESU Christi Domini mei, propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror ut stercora.* Quare S. Hieronymus, Paulinum Monachum instituens, ait, *sit tibi vilis & vespertinus cibus, olera & legumina: qui Christum desiderat, & illo pane vescitur, non quærit magnoperè de quàm pretiosis cibis stercus conficiat.* — Contemplativus. Phil. 3. 8. S. Hier. ep. ad Paul.

174. In honorem cujusdam Belliducis, qui Lindavii Gubernator, Ducem Weinmarium, cæterasque copias Suecicas suâ magnanimitate ad obsidionem solvendam coëgerat; Carolus Ghioldus, Theologus, insignis Collegiatæ ad S. Nazarium Mediolani Canonicus, symboli loco Aquilam statuit, aliquot trochilis infestatam; cum lammate, ab Aquila pronuntiato. QUAS EGO? Ad verbum Virgilius. — Magnanimus. Virg. 1. Æn.

Quos ego? sed motos præstat componere fluctus.

Porrò Emblematis mentem hoc epigrammate explicat.

Tune aquilam tentas avium vilissima turba?
Quas ego? sed nostrum est, vincere vos oculis.
Lindavium aggrederis proles vesana Sueci;
Siste; sed aspectâ protinus urbe fugis.

Inde etiam disces iram cohibere, quando ab aliis, præsertim inferioribus, provocaris. S. Gregorii monitum est: *Quoties ira animum invadit, mentem edoma, vince teipsum, differ tempus furoris; quum tranquilla mens fuerit, fac quod placet.* — Ira. S. Greg. in moral.

175. In exequiis Ranucii I. Parmensium Ducis, symboli loco Aquilam cernere erat; quæ pullum ad sphæram solarem evehens, epigraphen ferebat. ET DOCET, ET PROBAT. Enimverò laudatissimus hic Princeps recensendis & exercitandis militibus assistere, suâque præsentiâ eos adversus hostem concitare est solitus. Hac ratione Magnus Theodosius Imperator filium suum, minimè degenerem, Claudiani ore imbuit. — Præsentia Principis. Claud. in 4. Consul. Honor.

---- Solabere partes
Æquali sudore tuas: si collis iniquus,
Primus ini: sylvam si cædere provocat usus,
Ne pudeat sumptâ Quercum stravisse bipenni.
Calcatur si pigra palus, tuus ante profundum
Pertentet sonipes, fluvios tu protere curru
Hærentes glacie, liquidos tu scinde natatu.
Nunc eques in medias equitum te consere turmas,
Nunc pedes assistas pediti, tum promptius ibunt.

Te socio : tum conspicuus, gratusque geretur,
Sub te teste labor.

Tentatio. Cæterùm etiam tentatio non tantùm probat hominem, qualis sit; sed etiam varios Dei amandi & reconciliandi modos docet. *Omnis tentatio*, inquit, S. Aug. in Ps. 55. S. P. Augustinus, *probatio est, & omnis probationis effectus habet fructum suum; quia homo plerumque etiamsi sibi ipsi ignotus est : quid ferat, quidve non ferat, ignorat : & aliquando præsumit se ferre, quod non potest : & aliquando desperat se posse, quod potest. Accedit tentatio quasi interrogatio, & invenitur homo à seipso, qui latebat & seipsum, sed artificem non latebat.*

Præsentia Dei. 176. Aquila, oculis ad solem suspensa, epigraphen tenet, ALIT ASPECTUS. E mundi doctrina, rei amatæ præsentia mirificum amanti robur, viresque ingentes subministrat. Id, quod de Dei aspectu longè verissimum est; cujus præsentia beatos omnes in cœlesti patria mirificè pascit & confortat: imò non in cœlis tantùm, sed & in hac peregrinantium valle beatitatem illam primoribus saltem labiis degustare, ac suavissimè nutriri licet, ipsomet Levit. 16. 9. Deo testante. *Respiciam vos, & crescere faciam.* Unde S. Aug. de beata vita prope fin. S. P. Augustinus. *Hæc est beata vita, inquit, piè perfectèque cognoscere, à quo inducaris in veritatem, quo veritate perfruaris, per quid connectaris summo bono.* Idem l. 1. soliloq. c. 1. Nam, ut alibi ait, *Deus beatitudo in quo, & à quo, & per quem beata sunt, quæ beata sunt omnia.*

Claud car. de Phœnice. 177. Fuit, qui Aquilæ, in solem defixæ, subscriberet. FERVOR ALIT. Lemmate è Claudiano mutuato, ubi de Phœnice in hæc verba canit.

Non epulis saturare famem, non fontibus ullis
Assuetus prohibere sitim : sed purior illum
Solis FERVOR ALIT.

Contemplativus. Animus contemplativus omnia hujus symboli lineamenta exæquat; quippe qui alimenti loco solos pietatis suæ ardores habet, neque ab ulla re alia, nisi à Divino Sole sustentatur. Inter hos plurimùm excelluit S. Catharina Senensis. *Inventa à die Cinerum usque ad Ascensionem Domini jejunium perduxisse solâ* Jo. 4. 24. *Eucharistiæ communione contenta.* De se ipso testatus est has terras obambulans Servator. *Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam* S. Aug. ser. 253. de tem. *opus ejus.* In hunc locum S. P. August. *Cibus Christi, inquit, est salus nostra, reficitur cœlestibus epulis, profectibus nostris. Cibus ejus sumus, dum acquisiti Ecclesiæ, in membra ejus corpusque transimus.* En! quali, quantòque ardore alita sit hæc Aquila Divina!

178. Aquilæ generositas non permittit, ut prædam captura, rebus vilibus & abjectis inhiet. Unde vetus parœmia. *Aquila non captat muscas.* Unde inscriptionem præfert. NON PARVA FERIT. Beati. Certè beati, ceu Aquilæ cœlestes, terrenas quisquilias omnes fastidiunt; in solum Deum, veluti bonum summum suum unicum & infinitum defixi. Nam ut S. Aug. ser. 112. de temp. expertus testatur Augustinus. *Cognitione Dei nihil melius est, quia nihil beatius est, & ipsa vera beatitudo* Corn. à Lap. in Isa 4. 31. *est.* Unde P. Cornelius à Lapide ait. *Aquila non captat muscas : beati non curant res terrenas & viles.*

Animus intrepidus. 179. Aquila inter nubium fragores, & fulminum minas intrepida perstitit, reliquis avibus unà omnibus exterritis, & in fugam actis. Unde Academicus inter Errantes stabilis epigraphen subdidit. MOVEANTUR ALII. Genuinam hanc invicti ac magnanimi pectoris ideam dixeris, quasi illud Romanorum decus, Scipio Major, Plutarcho teste, im- Plutarch. in Scipion. Mater. butus erat: cùm enim lectissima juventus, è clade Cannensi penitùs consternata, fugâ extra Italiam sibi consulere moliretur; ipse in consultantium cætum viribus adeò generosis irrupit, ut illos ad rempublicam nunquam deserendam sacramento adegerit. *Quibusdam juvenibus, de relinquenda Italia agitantibus, in consultantium cœtum prorupit, ac stricto gladio jurare omnes coëgit se Rempublicam non deserturos.* Eandem magnanimitatem etiam in Maria S. Ma[ria] Mag[dale]na. Magdalena observatam habuit S. Gregorius Papa; S. Gr[eg.] hom. [...] Evan[g.] quippe *quæ à monumento Domini, etiam discipulis recedentibus, non recedebat, &c.*

180. Aquila, inter fulminum terrores viam ad cœlum explorans, à D. Petro Cascina epigraphen recepit. NEGATA TENTAT ITER VIA. Virtu[s] ardu[a]. Horatius hanc vim virtuti propriam censet. Hor. ode. [...]

Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum negatâ tentat iter viâ,

Sil. It[al.] Et Silius Italicus.

Explorant adversa viros : perque aspera duro
Nititur ad laudem virtus interrita clivo.

Ovi[d.] Pont[...] Et Ovidius.

--- Tendit in ardua virtus.

Gene[rosi]tas. Denique Justus Lipsius generositatem illam grandis animi characterem censet; *Generosum est*, inquit, Lips[...] Adv[...] *ire in adversos.* Nec tamen diffiteor; eodem Emblemate etiam animum perversum ac contumacem de- Con[tu]mac[ia]. pingi. De hoc Horatius. Hor[at.] Ode[...]

- -- Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Nil mortalibus arduum est,
Cœlum ipsum petimus stultitiâ : neque
Per nostrum patimur scelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

181. D. Archangelus Conter animam, ardentis- De[side]rium. simis desideriis ad Divina gaudia anhelantem, sed tamen molestâ corporis humani mole retardatam, Aquilæ pullo persimilem dicit, qui etiamnum implumis, capite ad nidi marginem sublevato, versus solem suspirat, cum dicto. QUIS DET MIHI PEN- Ca[nt.] NAS? Consentaneè sacro Epithalamio. *Quis mihi det te fratrem meum, &c. ut inveniam te foris, & deosculer te.* Ad Deum suum suspirans Magnus Augustinus, S. A[ug.] Psa[l.] *Quantò magis, inquit, quod abest, desidero, tantò magis,* He[rm. Hu]go [...] *donec veniat, fleo.* Et P. Hermannus Hugo. gra[...]

Quando igitur veniam? quando tibi libera sistar?
Quando astabo, oculis obvia facta tuis?
O quando, facies toto spectabilis orbe!
Quando tuo dabitur lumine posse frui?

182. Aquilam natura & oculis acutissimis, & unguibus robustissimis providit. Unde lemma. OCULIS, ET UNGUIBUS ÆQUE. Militem hæc Mi[les] imago repræsentat, non minùs rapinis, atque excu- pa[...] biis assuetum. Nabuchodonosor ab Ezechiele co- Ez[ech.] 17. gnominatur *Aquila grandis magnarum alarum, ple-* Th[eod.] *na plumis*, seu, ut Septuaginta vertunt, *Plena un-* hu[nc] *guium.* In hunc locum opportunè Theodoretus. *Plenum unguium ipsum vocavit, ut, cui suppeditaret multus exercitus & equitatus & peditatus, &c. ungues enim Regis sunt milites, qui extremam corporis obtinent partem, eo quod ducibus subjecti sint, & celeres sint, atque validi ad percutiendum, & feræ instar dilaniandum eos, qui contradicere conantur.*

183. Hæreticus, Christiano quidem nomine in- Hæ[reticus]. signis, oculis tamen à sanctæ fidei claritate retortis, degenerem Aquilæ pullum imitatur, qui maternis unguibus in sublime evectus, solem contemplari recusat; addito Claudiani lemmate. DEGENER LUMINA TORQUET. Præclarè in hanc rem S. S. A[mbr.] Ambrosius. *Christus extra Ecclesiam projicit, in quibus fidei lumen infirmum est, qui igneam Evangeliorum lucem, vitiis sæcularibus inquinati, aspicere non possunt.*

184. Aquila, supra inaccessæ rupis cacumen pullis suis intra nidum incubans, epigraphen tenet. DRACONES ELUSIT. Sanè, quisquis ad vitæ religiosæ fastigium sese receperit, nullos scelerum aut male-

malevolorum assultus pertimescit. Hanc præceptionem probè edocta magna illa mulier Apocalyptica, fugâ versus solitudinem arreptâ, veteratorum Draconis Tartarei ingenium deserit. Pulchrè in Religionis monasticæ encomium S. Eusebius. *Verus Religiosus*, inquit, *debet esse neglector quietis, fugax voluptatis, appetitor laboris, patiens abjectionis, impatiens honoris, pauper in pecunia, dives in conscientia, humilis ad merita, superbus ad vitia.* Hac enim agendi ratione supra rupem inexpugnabilem constitutus, tartareos assultus omnes eludet.

185. Aquila soli vicina, epigraphen tenet. ASPICIT PROPE. D. Thomam Aquinatem, Divina arcana à propinquo contemplatum, uti & D. Thomam Apostolum, cum primis verò S. Joannem Evangelistam Emblema illud concernit. De hoc S. Augustinus. *Joannes super nubila infirmitatis humanæ velut aquila volat, & lucem incommutabilis veritatis acutissimis atque firmissimis oculis cordis intuetur.*

186. Romanorum mos erat, Aquilam, hastæ fastigio nixam, vexilli loco ad deducendum militem circumferre. Proinde militari huic aquilæ inscribes. AGMINA DUCIT. D. Thomam Aquinatem hoc Emblema spectat, qui sapientiæ suæ præstantiâ ingentem litteratorum catervam in suas partes detraxit. Eadem tamen cumprimis Magni Augustini propria est imago. *Quem*, teste S. Ecclesiâ, *imprimis secuti sunt, qui postea Theologicam disciplinam vitâ & ratione tradiderunt.* E S. Ambrosii sententia dulcissimum nomen JESU hac prærogativâ excellit; utpote quo universum orbis Christiani agmen, veluti fidissimo Duce, dirigitur. *Non hic aquilæ militares*, inquit, *neque volatus avium exercitum ducunt, sed tuum, Domine JESU, nomen & cultus.*

187. Aquila ante pullos, in nido repositos, volat; cum lemmate. PROVOCAT EXEMPLO. Vel, ut P. Masenio placet. EXEMPLA TRAHUNT. Princeps suos subditos haud operosè in suam voluntatem flectet, si primus ipse imperterritam cuivis discrimini manum admoverit. De Julio Cæsare testatur Suetonius. *In agmine, nonnunquam in equo, sæpius pedibus anteibat capite detecto, seu Sol, seu imber esset.* De Catone Lucanus canit.

---- *Monstrat tolerare labores.*
Non jubet.

De Othone scribit Cornelius Tacitus. *Loricâ ferreâ usus, & ante signa pedester, horridus, incomptus, famæque dissimilis.* His omnibus longè superior Deus, Mose referente, instar aquilæ assiduò præcessit, Israëlem advolandum provocaturus. *Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, & super eos volitant, expandit alas, & assumpsit eum.* In hunc locum Rabanus. *Christus*, inquit, *nos dictis & exemplis ad alta provehit, ut sequamur, quò præcessit.* De Fabio Chisio canit P. Masenius.

Ducimur exemplis, vix est scelus absque magistro,
Sub duce virtutis semita prona patet.
Aspice reginam volucrum; præit illa minores,
Ac docet ignotis astra subire viis.
Et trahit exemplo FABIUS, Dux ipse proborum,
Si pingi virtus posset, imago foret.

188. Aquila, serpentem collo stringens, epigraphen ex Ovidio à me recepit. NE RETORQUEAT ORA. Principis prudentis hæc imago est, qui seditiosorum turbas viribus adeò validis coërcet ac edomat, ut nullam imposterum respirandi moram ipsis relinquat. Aquilam sese probaverat S. Joannes Apostolus, quando ab Asiæ Episcopis rogatus, ad comprimendas & suffocandas serpentinas Cerinthi & Ebionitarum fauces, suum Evangelium, non sine fatali illorum probro, conscripsit. De hoc S. Hieronymus. *Scripsit Evangelium, rogatus ab Asiæ Episcopis adversus Cerinthum, aliosque hæreticos, & maximè tunc Ebionitarum dogma consurgens, qui asserunt, Christum ante Mariam non fuisse: unde & compulsus est, Divinam ejus nativitatem edicere.* S. Hieron. de scriptoribus Eccl.

189. Aquila draconem comprimens, epigraphen sustinet. DONEC PERIMAT. D. Carolus Ghioldus, ad S. Nazarium Mediolani Theologus, indefessam & assiduam pugnam hoc Emblemate significabat, quâ Malleus hæreticorum S. P. Augustinus adversus Pelagianos, Donatistas, Manichæos, & alia sectariorum portenta exarserat. Imaginis mentem sequenti poëmate aperui. S. August.

Aquila siete voi grand' Agostino,
Che ben fiere tenzoni
Mouete contra i perfidi dragoni.
Al alto grido, ed à la dotta mano
Cede il furore insano:
Ne pemettere lor triegua, ò respiro,
Sin al gelato, ed ultimo sospiro.

Porrò homo iram, cæterasque animi sui vitiosas passiones tamdiu variis mortificationibus comprimere studeat, donec penitùs perimat. Unde S. P. Augustinus. *Si vindicare te vis de inimico tuo, ad ipsam iram tuam te converte; quia ipsa est inimica tua, quæ occidit animam tuam.* Ira Mortificatio. S. Aug. ser. 93. de Divers. c. 6.

190. Aquila, adversus hydram confligens, mentem adeò generosam ac imperterritam spirat, ut jam non septem duntaxat, sed centum capitibus detruncandis parata videri possit. Lemma. OBVIA CENTENO. Ita prorsus Judas Machabæus exiguo hostium manipulo ingentem hostium exercitum ad internecionem delevit. Abrahamus trecentis militibus aliquot Reges adortus, semper rediit victor. Hoc quoque nostro ævo exiguus Lusitanorum numerus, iteratis vicibus in India Orientali cum amplissima hostium vi conflictatus, eos felicissimè ad internecionem delevit, uti crebrò ac prolixè testatur P. Petrus Maffæus in Indiæ Orientalis historia. Porrò homo justus animi est ita generosi ac imperterriti, ut conscientiæ suæ viribus nixus, innumeras hostium tam infernalium, quàm terrenorum phalanges superare valeat. Certè S. Paulus postquam tribulationes, angustias, gladios, pericula, persecutiones, tyrannos, &c. recensuisset, tandem subjungit. *Sed in his omnibus superamus.* Unde de Pauli fortitudine disserens Chrysostomus, ait, *Paulus tyrannos ipsumque adeò Neronem, velut quosdam culices æstimabat; mortem, cruciatus, & mille supplicia ludum putabat esse puerorum, etenim coarctatus carcere, &c.* Generositas. Judas Machabæus. Justus vincit. Rom. 8. 37. S. Chrys. hom. 2 de laud. Pauli

191. In encomium invictissimæ Domûs Austriacæ Aquilam depinxêre, inter fulmina mediam; cum lemmate. NON JUS HABUERE NOCENDI. Nempe in hominem justum nihil penitùs possunt omnia hominum & inferorum fulmina. De SS. Apostolis testatur Chrysostomus. *Hoc est maximè mirabile, inquit, quia, cùm plurimas illi paterentur insidias, maximeque in illos tempestatum turbines frequentes irruerent, nequaquam tamen eorum animos labefactare potuerunt, nec eis aliquem incutere mœrorem.* Cæterùm quod alternantis fortunæ tempestates nihil adversus virtutem possint, vernaculo poëmate heroico testatur Ansaldus Ceba, dum canit, Virtus invicta. S. Chrysost. hom. 25. in Matth.

--- *Che il tempestar de la fortuna*
Non hà ne la virtù ragione alcuna.

192. Aquila, rostro adversus saxum alliso, solam senectutem, non verò vitam exuit. Lemma. MORITUR, NON PEREUNTE SENECTUS. Ita genuina virtus, adversis calamitatibus pulsata, nunquam conciditur, sed innovatur. Ad rem Sanctus Chrysostomus. *Præcipuè mirandum est, quod non* Virtus inter ærumnas. S. Chrys. l. 5.

modò

modo nihil omninò lædunt, qui talibus (Virtuosis) insidias machinantur; sed eos etiam faciunt oppugnatione meliores. Appositè meus D. Gregorius Brunellus.

Fortem non frangit mors effera, sola senectus
Frangitur, & vitâ non pereunte, perit.

Farnes. l. 1. Diphtera Jovis Elog. 24. Silentium.

193. Aquila, si Henrico Farnesio fides sit, clauso rostro montes pervolat, ut anates, quibus Armeniæ montes abundant, veluti prædam suam desideratissimam, securiùs & ex improviso comprehendere queat. Lemma. NON SINE SILENTIO. Princeps certè, uti in plerisque aliis, ita præcipuè in hoc imitetur aquilam, ut omnia arcana in cordis sui penetrali religiosè conclusa teneat, cùm plurimùm tam publici, quàm privati commodi è silentio promanet. Concinnè dixit Thomas Morus.

Rebus in humanis magna est doctrina, tacere.

Dione referente, Tiberii Imperatoris gnoma erat, *Principis animum aut nemini, aut paucis cognitum esse debere.*

Plin. l. 10. cap. 4. Astutia.

194. Aquila, cervum prædatura, inter hujus cornua sese collocat, & pennas, plurimo onustas pulvere, in ejus oculos excutit, alisque eum tamdiu flagellat, donec viribus exhaustus & excœcatus, per rupem præceps corruat. Plinii verba sic accipe. *Pulverem volatu collectum, insidiens ipsorum cornibus, excutit in oculos ejus, ora pennis verberans, donec in rupes præcipitet.* Atque ita, quod fortitudo ad pugnam cum cervo ineundam denegârat, astutia compensavit. Inde Henricus Farnesius colligit, ubi vires deficiunt, stratagematis dimicandum esse. Emblemati subscripsit, CONSILIUM PRO VIRIBUS. Vel, meâ quidem sententiâ, PRO VIRIBUS ASTUS, Vel, ut P. Masenio placet. INGENIO CEDUNT MAJORA. Lysandri doctrina erat. *Ubi leonina pellis non prodest, vulpinam esse adhibendam.* Hac pugnandi methodo strenuè usi sunt Cæsar, Pompejus, Alexander, Fabius Maximus, Sertorius, Mithridates, Antigonus, aliique à Frontino enumerati. Hos tamen omnes longis intervallis superavit Hannibal,

Plutarch.

qui, Plutarcho teste, fuit cognominatus *Crudelissimus Dux, & in fallendis hominibus callidissimus.* De Fabio Chisio, postea Alexandro VII, Pontifice Maximo, canit P. Jacobus Masenius.

Vidimus elusos robusto in corpore nervos,
Et quæ non poterant viribus, arte geri.
Ardua quæque geris paterisque, sed ardua quæque,
Ingenio vires suppeditante, ruunt.
Cervinis ita solis avis cervicibus hæret,
Et priùs excœcat, quàm premat ungue feram.

195. Aquila supra pullos, intra nidum reclinatos, volitat; cum lemmate. PROVOCAT, ET PRO-

Maria V.

TEGIT. Maria Virgo, Aquila celsissima, suo exemplo fidelium animos ad cœlum allicit, suâque tutelâ ab interitu vindicat, ut adeò verè cognominetur.

Psalm. Cruci fixus. Arnold. Carn. tr. de Verb Dom.

Aquila provocans ad volandum pullos, & super eos volitans. Eandem iconem Christo in crucem fixo, tribues, qui Arnoldo teste, *extensis brachiis Christus in cruce totum corpus infra se positum complexus est, & sub alis crucis aggregato genere nostro, ibi & protexit, & fovit, ubi nihil posse putabatur.* Pressiùs in hanc rem P. Aloysius Novarin. ait. *Nos ad volandum provocavit,*

Novarin. in Umbra Virg n. 447.

dum in cruce manus extenderet & brachia in alarum modum, ut deinceps nemo imis hæreret, &c.

Virg. 2. Georgic. Sobrietas.

196. Aquila, cui à Jove cognomen, naturâ suâ carnes fastidit, solis herbis pasci solita. Huic proinde supra cespitem, Gambertus inscriptionem è Virgilio subdidit. ASSUETA PARVO. Homines sobrietatis & abstinentiæ studiosos, hoc Emblema concernit; quos inter excelluêre S. Ægydius Abbas, solis herbarum radicibus; S. Paulus I. Eremita, solis dactilis; S. Antonius Abbas solo pane & sale; S. Carolus Borromæus *solis quandoque lupinis, &c.* sustentari soliti. Imò omnes, quotquot Dei amici vocantur, veluti Aquilæ Jovis, abstinentiam colunt. Nam, quod S. Leo testatur. *Semper virtuti cibus jejunium fuit; de abstinentia quoque prodeunt castæ cogitationes, rationabiles virtutes, salubria consilia, & per voluntarias afflictiones caro concupiscentiis moritur, & virtutibus spiritus innovatur.*

S. Leo in serm. jejun. mensis

197. B. Andreas Avellinus, cùm Virginum Parthenoni à pernicie vindicando studiosè caveret, crebro ac gravi vulnere multatus est. In facinoris hujus, admodùm generosi, encomium, Aquilam depinxêre, quæ inferiore pectoris sui parte jaculo transfixa, pullos supra dorsum sustentabat, cum lemmate. PROPRIO FERT PERICULO. Ad hoc propositum testatur Christus. *Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis.* Certè David, veluti aquila amantissima, ut populum suum ab intentata clade eriperet, seipsum percutientis Angeli gladio objecerat. De hoc S. Ambrosius. *Ubi vidit occidi populum, ipse se Angelo ferienti obtulit, ut ipse potiùs pro populo feriretur.*

Pasto[r] zelos[us] Jo. 10. 2. Re[g.] 17. S. Am[br.] in Ps.

198. Magistri versus discipulos amor, & indefessa eosdem in omni virtutum genere erudiendi diligentia, Aquilæ Emblemate repræsentatur, quæ pullos infra alas complexa, epigraphen tenet. DONEC ADOLEVERINT. Apostoli hoc paterni amoris affectu plurimùm exarsêre, quando filios suos spirituales tanto charitatis fervore, ac fomentis adeò liberalibus sustentârunt, ut nunquam ab iis, nisi cùm jam in firmam perfectionis ætatem adolevissent, deflexerint. De se ipso testatur Paulus. *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Opportunè S. Cyrillus Alexandrinus. *Paulus*, inquit, *quosdam parturiebat, quousque formaretur Christus in eis; id est, quousque magni, ineffabilesque ejus Divinitatis characteres in eorum animos perpulchrè imprimerentur.*

Edu[c.] SS. A[pos]toli Gal. S. Cy[r.] Alex. Gen.

199. Dominicus Gambertus symboli loco Aquilam expressit, quæ ob loci ac sitûs incommoditatem à solis obtutu prohibita, illum, intra stagni cujusdam aquas reflexum, contemplabatur: addito Virgilii lemmate. ET IMAGINE CAPTA. Ita Princeps Catholicus Deum, æternum Solem, in Romano Pontifice, veluti prototypon in imagine, veneratur. Alexander Magnus, Hierosolymis propinquans, coram Jaoddo, summo Hebræorum sacerdote, sibi obviam facto, profundum corpus inclinavit: quare ab Ephestione reprehensus, respondit, eum honorem à se non homini, sed Divinæ Majestati ac supremæ sanctitati in homine deferri. Hinc discant Religiosi Deo in Superioribus obedire, eisque debitam exhibere reverentiam. Unde Doctor Mellifluus. *Obedientia*, inquit, *quæ exhibetur majoribus, Deo exhibetur ipse enim de se dixit. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Sive Deus, sive homo, vicarius Dei, mandatum quodcunque tradiderit, pari profectò obsequendum est curâ, pari reverentiâ deferendum.*

Vir[g.] Æn. Sup[erior] loco hab[endus] S. B[ern.] de P[ræcept.] & [dis]pen[s.]

200. Idem Gambertus Aquilam expressit, quæ generoso ausu integram ciconiarum turmam in fugam conjecit; illam Ovidii panegyrin lemmatis loco promerita. NUMERO PRÆSTANTIOR OMNI. Nimirum unicum magnanimum pectus aliis millenis præstat. Exemplo suo id confirmat Samson, integras Philisthæorum centurias solus reprimens. De Romano Coclete canit Petrarcha:

Oratio sol contra Tuscana tutta.

Et Arturus, Magnæ Britanniæ Rex, *nongentos hostium solus adortus incredibili cade profligavit:* uti de ipso testatur Guilielmus Malesbur.

201. Nonnemo indefessam D. Caroli pietatem, & assidu-

assiduum Dei contemplandi ardorem Emblemate significaturus, Aquilam depinxit, soli affixam; & hoc adverbio, ceu lemmate insignem: ASSIDUE. Poterat enim ille cum Divino Psalte verè dicere. *Oculi mei semper ad Dominum.* Ad hoc propositum S. Paulus: *Fratres mei dilecti, stabiles estote, & immobiles, abundantes in opere Domini semper.* Nam, *quod immutabile ac sempiternum est, ejus contemplatio nos beatos facit*, inquit S. P. Augustinus.

[…tem-/…io/…assi.] [24. 15.] [Cor. 15.] [Aug. l. 13. …rin. c. 1.]

202. Vivax & magnanima pueritia pullis aquilinis non est absimilis; qui, tametsi mole exiles, ac ætate teneri, tamen inter matris suæ ungues sustentati, altissimam Solis meridiem irretortis oculis intuentur. Unde lemma. FERT PARVUS ADULTUM, subintellige *Solem.* Ita liberi, à parentibus ad Dei servitutem per bonam educationem sublevati, in Dei amore plurimùm crescunt, magnosque virtutum profectus faciunt. Nam, Magno Augustino teste. *Tantò magis efficitur quisquis filius bonus, quantò largiùs ei datur à patre spiritus bonus.* Pulchrè meus P. Carducius.

[…itia …x.] […catio.] [Aug. in … 118. … c. 27.] [… Sat.]

En aquilæ fœtus Phœbum fert parvus adultum:
Non secus Herois grandia fert soboles.

203. P. Henricus Engelgrave Aquilam, è solis obtutu suspensam, illo Horatii lemmate exornavit. CERNIT ACUTUM. Vel ut P. Jacobo Masenio placet, DE LONGE PROSPICIT. Ad verbum de Aquila ait Jobus. *De longè oculi ejus prospiciunt.* Ita prorsus S. Joannes Apostolus intellectus sui acumine reconditissima cœli arcana penetravit. Multò tamen maximè de infinita Dei perspicacia id dixeris, de qua disertè Siracides. *Oculi Domini multò plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes.* Porrò etiam homo in hac vita sibi prospicit, quid secum futurum sit in altera vita. Nam, hortante Magno Augustino, *Cùm vivimus vigilare debemus, & eligere debemus, quod in futuro teneamus.* De Illustrissimo D. Fabio Chisio, postea Alexandro VII. Pontifice Maximo, canit P. Jacobus Masenius.

[…39. 27.] [… an.] [… 23. 28.] […idus.] [Aug. de … Dom. … 2. c. 3.]

Hæret in æthereis speculatrix rupibus ales,
Immensosque vago lumine transit agros.
Exsuperas aquilam; notat hæc præsentia tantùm,
Tu quæ facta simul, quæque futura vides.
Scilicet æternâ complecteris omnia mente:
Hac vivit, fragili quidquid in orbe perit.

204. Gratitudinem filiorum erga parentes ex aquilæ pullis edocemur, qui matris suæ humeris innixi, epigraphen sustinent, VICEM QUANDOQUE REPENDUNT; Aquilis enim, senio confectis, illarum filii parentum vicem subeunt, & decrepitas obsequiis, alimentis, aliisque grati animi argumentis studiosissimè fovent, quæ pietas etiam ciconiis consueta dicitur. In hanc rem S. Paulus monet. *Si qua vidua filios aut nepotes habet, discat primùm domum suam regere, & mutuam vicem reddere parentibus;* *ut scilicet*, interprete P. Cornelio à Lapide, *si parentes adhuc vivant, eis inserviat, opituletur, ministret, eosque alat, sicut ab eis à puero alita & educata est, &c.*

[…itu-] [… 5. 4.] [… in … loc.]

205. Aquila, in Solem defixa, illius venustate magis semper magisque inardescit. Unde P. Sigismundo Laurentio authore, epigraphen sustinet. TUENDO, id est, *intuendo*, INARDESCIT. S. Paulum, charitate & amore Dei intensissimè inflammatum, hoc Emblema concernebat. In hunc sensum S. Dionysius Areopagita. *Exstasim facit Divinus amor, & amantes sui juris esse non sinit: unde Paulus ille Divino amore occupatus, clamabat: vivo ego jam non ego, vivit verò in me Christus.* Et S. Bernardus. *O amor præceps, vehemens, flagrans, impetuose, qui præter te aliud cogitare non sinis, &c.* S. Bern. ser. 79. in cant.

[…aritas …] [Dion. Areopag. de … n.] [… c. 4.]

206. Aquila, propriis illis rostro perfossis, sanguinem elicit, sicque pullorum suorum, siti jamjam fatiscentium, vitam prorogat. Lemma. DAT SANGUINE VITAM. Hoc & Sigismundi Laurentii symbolum ad illud Jobi alludit: *Pulli ejus lambunt sanguinem:* Servatorem nostrum, acerbissimè vulneratum, imago illa repræsentat, qui sanguine suo, copiosè ac liberalissimè profuso, præsens miserrimo homini medicamentum propinavit. Sapienter Magnus Augustinus. *Effusus est sanguis medici, & factum est medicamentum phrenetici.* Et Joannes Audenus.

[Job. 39. Christus patiens.] [S. Aug. tr. 15 in Joan.]

Pharmaca sunt potius, quam vulnera vulnera Christi:
Curat enim plagis vulnera nostra suis. Jo. Aud. l. 3.

207. Ad funebrem D. Caroli apparatum Bartholomæus Rossius aquilam pingi fecit, quæ è nido, supra montis cujusdam fastigium collocato, subjectam terram contemplabatur, cum lemmate. PROCUL, SED PROPE. Etsi enim violenta mors Divum illum procul è terris ad Deum sublevârit, nunquam tamen desistet, oculos è celsissimo beatitatis culmine ad gregem suum advertere, eumque tueri, ac patrocinio suo propè semper adesse. Consentaneè in rem præsentem de Deiparæ morte ait S. Hieronymus. *Etsi corpus tuum dormiat, O magna Dei parens! cor tamen tuum vigilat; & quamvis inevitabilem mortis necessitatem humanâ conditione acceperis, non dormitabit, neque dormiet custodiens nos oculus tuus.*

[Patrocinium beatorum.] [Mariæ V. Patrocinium.] [S. Hier. de Dormit. Virg.]

208. Magni quidem, & generosi pectoris, sed tam angusti territorii Princeps: dum regni sui terminos propriâ manu de gladio propagare nititur, Aquilam imitatur, quæ nidum egressa, cœli vastitatem pervolat cum hemistichio, PARVOQUE PUDET LATUISSE CUBILI. Inter hos nulli secundus Alexander Magnus, nec Macedoniæ, nec etiam spatiosissimis totius Græciæ finibus exsaturatus, Orientem infestavit, Persiam subegit, & ad ipsas usque Indias excurrit, nullosque alios immodicæ suæ prurigini, nisi vitæ terminos præfixos habuit. Seneca compluribus locis, præcipuè vero Epistolâ 94. de illo disserens. *Agebat*, inquit, *infelicem Alexandrum furor aliena devastandi, & ad ignota mittebat; Lacedæmona servire jubet, Athenas tacere. Non contentus tot civitatum strage, quas aut vicerat Philippus, aut emerat, & alias alio loco projicit, & toto orbe arma circumfert.* Salsè de illo Satyricus.

[Aviditas habendi.] [Senec. ep. 94.]

Unus Pellæo juveni non sufficit orbis:
Æstuat infelix angusto limite mundi. Juv. sat. l.

209. In exequiis Isabellæ de Esthe, Parmensium Principis, post filii partum mortuæ, Josephus Daganus Aquilam adumbravit, quæ nido relicto, ruptisque compedibus, versus cœlum properabat; cum lemmate, NEC NIDUS, NEC NODUS. Princeps enim illa, ad vitam tranquillam sublevanda, dulcissimum nidum, filiolum inquam recens natum, deseruit, & arctum conjugalis vinculi nodum, qui ipsi cum Ranutio II. intercesserat, diffregit. Abrahami Patriarchæ hæc indoles fuerat, quando Deo præcipiente. *Egredere de terra tua, & de cognatione tua:* instar generosæ aquilæ, cui, *nec nidus* suæ patriæ, *nec nodus* consanguineorum ullam potest injicere remoram, mox *egressus est, sicut præceperat ei Dominus.* Abraham vestigia ii omnes, consilio sanè saluberrimo, assequuntur, qui relictis paternis laribus, Religioni ac Divinis obsequiis sese consecratum eunt. *Festina quæso te*, inquit S. Hieronymus, *& habens in solo pedem, naviculæ funem magis præcide, quàm solve.*

[Gen. 12. 1.] [Ibid. 4.] [Religionem intrare.] [S. Hier. in ep.]

210. Aquila ad pisces in mari prospiciendos, nativo quodam instinctu sese in sublime attollit, eos-

que

que subitò ac præcipiti descensu devorat. Testem habeto Jobum. *Nunquid*, ait, *ad præceptum tuum elevabitur aquila; & in arduis ponet nidum suum? inde contemplatur escam, & oculi ejus de longè prospiciunt.* Unde lemma. DE LONGE PROVIDET ESCAM. Ita omninò hominum gulosorum oculi non in aquis solùm, sed in omnibus elementis escam scrutantur. De his oculis sacer textus. *Oculus Jacob in terra frumenti & vini.* Seneca. *Ultra phasim*, ait, *capi volunt, quod ambitiosam popinam instruat: nec piget à Parthis à quibus nondum pœnas repetimus, aves petere: Undique convehunt, omnia nota fastidienti gulæ. Quod dissolutus delictis stomachus vix admittat, ab ultimo portatur oceano.*

Job. 39.

Gulosus.

Deut. 33. 28. Senec. in Consol. ad Helviam c. 10.

211. Aquila, solem intuens, à P. Jacobo Masenio epigraphen recepit. SOLA CAPAX SOLIS, Mariæ Virginis hæc imago est, quæ non tantùm Christum, æternum Solem, utero suo comprehendit, sed hodie etiamnum in cœlo Deum intuetur, visione celsissimâ, cæterisque beatis omnibus inaccessâ: ut adeò à S. Epiphanio rectè cognominetur. *Seraphim incomprehensæ visionis.* Emblematis mentem sequenti disticho explicat Author.

Mari

S. Ep Orat Deip

Par Aquilæ Virgo est, cœlesti lumine gaudent:
Illa capax magni Solis, & illa Dei.

212. AQuilini oculi sint, oportet; qui solem fulgentem, clarumque lunæ incessum, illæsi & inconnives aspicere possunt. Unde Aquila, oculis in solem defixa, epigraphen tenet. NIL LUMINE LÆDOR. Hominis verè humilis est, nullam ex humanis laudibus capere voluptatem, nihilque exinde, Aquilæ more lædi; & cùm temerè contingat, eas audiri, pueriliter non efferri. Præclarè hoc argumentum pertractat Sanctus Gregorius, dum illud Jobi explanans. *Si vidi solem, cùm fulgeret, & lunam incedentem clarè, & latatum est in abscondito cor meum*, ait. *Jobum ita locutum, quia auditis virtutum suarum præconiis non delectabatur*; hoc quippe est fulgentem solem aspicere, clarumque lunæ incessum; juxta illud Davidicum: *Exaltatus autem, humiliatus sum, & conturbatus.* Et jure merito, inquit idem Gregorius. *Cauta enim consideratione trepidat, ne aut de his, in quibus laudatur & non sunt, majus judicium inveniat; aut de his, in quibus laudatur, & sunt; competens præmium perdat.* Verissimè dixit Magnus Augustinus. *Etsi cuiquam facile est, laude carere, dum denegatur; difficile est, eâ non delectari, cùm offertur.*

Vana gloria.

Laude non extolli.

S. Greg. l. 22. Moral. c. 6.

Ps 87. 16

S. Greg. ibi.

S. Aug. ep. 64 ad Aurel. Episc.

213. P. Jo. Baptista Bareta, è Societate JEsu, ad exequias Philippi IV. Hispaniarum Regis, Mediolani celebratas, Aquilam statuit, quæ serpentem unguibus stringens, epigraphen ferebat. VICTORIA MULTIS. Innuebat videlicet, Regem illum, post superatos complures hostes, non sibi tantùm, suóque regno, sed & confinibus omnibus plurimùm incrementi attulisse. Christi tamen resurgentis proprissima est hæc imago, qui è tartareo serpente victor, universo mundo salutem providit. S. August. *Christus nunquam vincitur, & diabolum vicit, & pro te vicit, & tibi vicit, & in te vicit.*

214. Basilicæ S. Genovefæ decora, Emblematibus illustrata, Aquilam exhibent, quæ supra globum terrestrem volitans, epigraphen præfert. ALTIORA QUÆRO. S. Albertum, Ambianensem, & postea etiam Ecclesiæ S. Genovefæ Canonicum, ac demum Patriarcham Hierosolymitanum hæc imago concernit; qui spretis terrenis omnibus, sola cœlestia identidem suspirabat. Religiosus quippe, mundum hunc inferum, veluti tantâ suâ dignitate indignum, relinquat, soli intentus cœlo: Audi magnum, tuum Legis-

Legislatorem. *Altitudo*, inquit, *est in supernorum expectatione præmiorum; propter quam altitudinem tibi dicitur, ut sursum cor habeas. Benè operare, & in bonis operibus persevera propter beneficia Dei. Terrena pro nihilo æstimes, &c.*

215. Eadem Basilica Carolum Fabrum, Canonicum & Abbatem S. Genovefæ, & primum Congregationis Gallicanæ superiorem Generalem, Ordinisque Canonici Instauratorem eximium, Aquilæ Emblemate repræsentat, quæ compluribus pullis suis iter ad cœlos præiens, epigraphen è Psalmo sustinet: PROVOCANS AD VOLANDUM PULLOS SUOS. Ita Beatorum vita incitamento nobis est, ut illos imitati, cœlum directo tramite conscendamus. *Natalitia Sanctorum*, inquit Magnus Aug. *cum sobrietate celebrate, ut imitemur eos, qui præcesserunt, & gaudeant de vobis, qui orant pro vobis.* Lege eruditum ac præclarum Caroli Faure elogium in ingeniosissima illa Basilica, cujus postrema verba hæc sunt:

Hic sequere vocantem, Clerice:
Aliis expansis nullum respuit,
Rupe nixa, securitatem pollicetur;
Ad cœlum evolans, quà eundum est, signat iter.

216. Aquilam, per nubes & fulmina illæsam transire solitam, hoc lemmate insignivit P. Jacobus Masenius: NON ANGOR, ETIAM DUM TANGOR. Hominis patientis hæc idea est, qui inter calamitatum ac injuriarum fulmina non tantùm nihil acquirit nocumenti, sed altius inde, altiusq; semper ad Deum suum promovet. Nam, quod Magnus Aug. ait, *Bonorum patientia præparatione cordis excipit voluntatem Dei, & gloriatur in tribulationibus.* De Illustrissimo D. Fabio Chisio, postea Alexandro VII. Pontifice Maximo canit Emblematis Author.

Fulmineam lambunt innoxia tela volucrem,
Quæ jacit accensis Jupiter igne polis.
Tangeris afflictum corpus, ferroque secantur
Marmora vi, ceribus visa coire tuis.
Integra mens perstat, prostrato in corpore victrix:
Hoc est dura pati, nil tamen inde pati.

217. Aquila, unam expandens alam, ad cœlum sublevari non poterit, nisi jungat & alteram. Unde Emblemati subscripsit P. Masenius: NON SUFFICIT UNA. Ita, ut Deum, æternum solum contingas, nec sola sine operibus fides, nec sine fide opera bona sufficiunt, sed mutuo sese comitentur, necesse est. Pulchrè Magnus Aug. *Verè Beatus est, qui & rectè credendo benè vivit, & benè vivendo fidem rectam custodit. Igitur sicut otiosa est fides sine operibus mortuis: ita nihil proficiunt opera bona sine fide recta.* Emblematis Author mentem suam sequenti epigrammate aperuit, & vaticinio minimè vano præsagiit, Illustrissimum D. Fabium Chisium, postea Alexandrum VII. Pontificem Maximum, juncto virtutis & fortunæ beneficio, ad summos honores promotum iri.

Quisquis ad optatos apices contendis honoris
Virtuti debet sors comes ire tuæ.
Nec volucrum princeps alâ benè nititur unâ:
Ut valeat, sociæ juncta sit ala suæ.
Altera virtutis dum te reget, altera fortis,
Non deerunt factis præmia digna tuis.

218. Aquila, alam utramque sublevans, ab eodem Masenio epigraphen recepit: QUOD FERO, ME PERFERT. Sicut enim Aquila & alas portat, & ab iis portatur, ita virtutum acquirendarum studium aliquid quidem negotii & laboris nobis facessit, paulò tamen post iis succollantibus ad cœlos sublevamur. Opportunè S. P. Aug. *Habent & aves pennarum suarum sarcinas. Et quid dicimus? portant illas, & portantur. Portant illas in terra; portantur ab illis in cœlos: Porta ergò pennas pacis, alas accipe charitatis. Hæc est sarcina, sic implebitur lex Christi.* Emblematis Author ait, Fabium Chisium, virtute & sapientiâ, ceu geminis alis, instructum, ad summos honores, & ad ipsos etiam cœlos evehi.

Celsa petit virtus; auget sapientia vires:
His alis Fabius sidera mente subit.
Qualis in æthereis micat ales Regia campis:
Penna levat volucrem, penna levatur humo.
Ante suas animus profert in pectore dotes;
Mox his sublatus dotibus, astra subit.

ARDEA.

Caput IX.

219. HÆc volucris, serenâ cœli quiete gaudens supra nubes efferri solet: subscribente Bargalio: SUBLIMITATE SECURITAS. Mens nostra ibi demum veræ tranquillitatis sese compotem sentiet, si extra inferas hujus terræ nubes ad spem in solo Deo collocandam eluctata fuerit. In hanc rem cecinit vernaculâ linguâ Petrus Bembus: Spes in Deo.

Così con l' alma solitaria, e schina
Assai tranquillo, e riposato vivo,
Sprezzando il mondo, e molto più me stesso.

Exquisitè meus Concanonicus Hugo de S. Victore: *Hæc avis* (de ardea loquitur) *potest significare animas electorum, quæ formidantes perturbationem hujus sæculi, ne fortè procellis persecutionem, instigante Diabolo, involvantur intentionem suam super omnia temporalia efferentes, ad serenitatem Patriæ cœlestis, ubi assiduè conspicitur Dei vultus, mentes suas elevant.* Hug. de S. Vict. l. 1. de Bestiis c. 47.

220. Nobilissima familia de Capua in scutis gentilitiis Ardeam præfert; cum lemmate: HUMILIA DESPICIT. Nimirum animus grandis ac generosus mentem cogitationesque suas nonnisi rebus magnis aut sublimibus affigit; id, quod etiam de Amante haud incongruè intellexeris. Porrò homo, divinis contemplationibus deditus, omnes terræ illecebras, veluti sordes evanidas, ac cœlesti homine indignas, contemnit. S. Gregorius Papa id affirmans, *Qui spiritualibus bonis ditati sunt*, inquit, *profectò terrenis non debent negotiis implicari, ut dum non coguntur inferiora bona disponere, exercitati valeant bonis superioribus deservire.* Animus generosus Contemplativus. S. Greg. l. 11. Moral. c. 11.

221. Ardea, compluribus aliis avibus in terra relictis, versus cœlum evolat; cum lemmate: ALTIOR ET TUTIOR. Statûs religiosi hæc felicitas est; de quo S. Petrus Damianus, *Ibi quoque* (in Religione) *cœli sunt volucres, ii nimirum, qui virtutum plumis sese in ardua sublevant, ac terrena quælibet sub se transire de suæ mentis arce prospectant, dumque per terrena repere sub carnali concupiscentiæ jugo despiciunt, libertatem aeris petunt, seseque ad cœlestia librata mentis contemplatione suspendunt.* Religiosus S. Pet. Da. l. 2. ep. 18.

222. Grandis ac generosi animi serenitatem ab ærumnarum tempestate nihil unquam turbari, Abbas Certanus ex Ardeæ symbolo demonstrat, quæ supra nubes levata assiduo solis splendore, ac cœli tranquillitate perfruitur; addito lemmate: FURUNT INCASSUM. Senecæ consilium est. *Vir sapiens atque perfectus, hanc sibi vitam proponere, sic secum agere debet. Ego mortem eodem vultu videbo, quo audiam. Ego laboribus quanticunque illi erunt, parebo, animo fulciens corpus. Ego divitias & præsentes & absentes æquè contemnam, nec si alicubi jacebunt, tristior, nec si circa me fulgebunt, animosior. Ego fortunam, nec venientem sentiam, nec recedentem.* Animus generosus. Senec. de vita beata c. 20.

Mund. symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I. A 2 ASTUR.

ASTUR.

Caput X.

223. ASTUR, aduncis unguibus perdicem sustinens, aliis insuper aliisque avibus captandis avidè circumvolat, cum dicto: ET NON PARTA SEQUOR. Hominem hæc imago repræsentat, amplioribus identidem honorum, divitiarum, aut virtutum incrementis inhiantem. Carolus V. Imperialis symboli sui loco columnas Herculis statuit, hoc titulo præfixas: *Plus ultra.* S. Bernard. *si perfectionis aliquid attigisti, te ipsum in te ipso metire, & dic cum Apostolo: Non quod jam apprehenderim, aut perfectus sim: sequor autem, si fortè apprehendam. In quo manifestè, Apostolo docente, declaratur; quia perfecta eorum, quæ retrò sunt, oblivio, & perfecta in anteriora extensio, ipsa est hominis justi in hac vita perfectio.*

Profectus.

S. Bern. l. de vit. solitar.

BENICUS.

Caput XI.

224. AQuila prædam, à se comparatam, cum Benico ex æquo partitur. Unde huic volucri epigraphen subjunxit Lucarinus: PARTORUM PARTICEPS. Ita Maria V. omnium dolorum & calamitatum, quibuscum Servator noster, filius ipsius amantissimus acerrimè conflictabatur, compos extitit. S. Bonav. *Aspicio Domina cor tuum, & id non cor, sed myrrham, absynthium, & fel video. Quæro matrem Dei, & ecce, invenio sputa, flagella, & vulnera, quia tota conversa es in ista.* Id, quod ipsamet Deipara B. Birgittæ his omninò verbis testatum fecit: *Dolor filii, erat dolor meus; quia cor ejus erat cor meum.*

Maria dolorifera.

S. Bonav. l. 4. Stimul. cap. 3.

B. Birgitt. l. 4. Revel. c. 32. & 70.

BISTARDA.

Caput XII.

225. VOlucrem hanc, ex ingenito suo corpore Bistardam, quasi gemina tarditate ignavam cognominant. Etsi enim corporis mole sit satis grandi, tantam tamen in volando segnitiem ostendit, ut nonnisi post saltus, alterâ tertiavè vice repetitos, è terra sese sublevet: unde non rarò contingit, eam, priusquam aëra contingat, à cane venatico obrui. D. Aresius hoc symbolum eorum dicit esse proprium, qui socordiâ æternùm luenda ad saniorem vitam eluctari differunt, sicque morti in prædam cedunt, antequam alas suas ad pœnitentiam librare conentur. Epigraphen, è Regum fastis desumptam, addidit: UT MORI SOLENT IGNAVI. *Sic verè multi sunt,* inquit Petrus Berchorius, *qui nunquam volunt dimittere terram & terrena, nec ad Deum celeriter evolare, imò solent bis, vel ter iter boni propositi retardare, & sic sæpè fit, quod, dum nimis deliberant, solet eos diabolus tentationibus sagittare, & à volatu bonorum operum impedire.* S. Chrysost. *Multi,* inquit, *cùm aliis damnum fraudulenter facerent, subitò perierunt, & ad manifestum judicium abierunt. Time, ne & tu hoc patiare inexcusabilis.*

Peccator ignavus ad pœnitentiam.

Bercor. l. 7. Reduct. cap. 12.

S. Chrysost. hom. 22. in epist. 2 ad Corinth.

BUBO.

Caput XIII.

226. DAresius profani amantis insaniam & vanitatem nullâ aptiore, nisi Bubonis, imagine repræsentari posse, autumat: qui lunam contemplatus, affirmatè de hac pronuntiat: SPECIOSIOR SOLE. Inveteratus enim hominis amantis mos est, quod vesano amore excœcatus, formam dilectam, monstro nonnunquam, quàm venustati propiorem, clarissimo Solis splendori longè præferat. Hanc stultitiam observans Plutarch. ait: *Quisquis amat, hallucinatvè ac cæcutit in eo, quod amat.* Et rursus, *Amor,* Authore Platone, *laudat plerumque ea, quibus alii offenduntur.* Q. Catulli exemplo id confirmat Tullius, qui Roscii cujusdam amore ita abreptus fuerat, ut sanctè asseveraret, illum exoriente aurorâ, & ipso etiam Deo formosiorem sibi videri. Ne verò de hac Catulli insaniâ quidquam possis dubitare, ipsiusmet de suo Roscio tetrastichon habeto:

Amans profanus.

Constiteram, exorientem auroram fortè salutans,
Cùm subitò à leva Roscius exoritur.
Pace mihi liceat, cœlestes, dicere vestrâ;
Mortalis visus pulchrior esse Deo.

Altum proinde exclamat Tullius; *Hic pulchrior Deo! At erat* (Roscius) *sicuti hodie est, perversissimis oculis; quid refert, si hoc ipsum venustum illi videbatur?* Ad hoc propositum S. Theodoretus Studita: *Cùm fœminam vir amat, totum se amasiæ præbet, eam spirans, eam cogitans, seu solem dicas, nec solem videre velit, sed amasiam.*

227. Abbas Ferrus Buboni inscripsit: IN TENEBRIS EVOLAT. Hominis scelerati hæc idea est; siquidem *omnis, qui malè agit, odit lucem.* In quem locum S. Cyrillus Alexandrinus: *Recusat omnis, qui malè agit, lucis illuminationem.* Jobi effatum est; *Oculus adulteri observat caliginem;* id est, interprete Lyrano, *exspectat noctem ad committendum adulterium.* Idipsum etiam Hæretici assolent, qui, veluti lucis inimici, conventicula sua noctu cogunt. *Nam Hæreticus, qui adulter est Verbi divini,* inquit idem Lyranus, *quærit latebras ad docendum.*

CAPRIMULGUS.

Caput XIV.

228. CAprimulgus, nomen à sua proprietate sortitus, inter caprarum greges sese noctu insinuat, & lac ex illarum mammis sugit: lacte verò necdum contentus, Aresio authore, etiam ELICIT SANGUINEM. Carnifices, qui S. Agatham immanibus tormentis in uberibus lacerârunt, hoc Emblema spectabat; Ejus honori Christophorus Finottus hoc disticho accinuit:

Forcipe corripuit sævus de pectore mammas;
An non est animo firma revulsa fides?

Iidem complurium Causidicorum mores sunt, qui pauperum clientum sanguinem immiti ore exsugunt. Principes quoq; eorumque ministri, ob immodicam avaritiam crudeles sunt subditorum oppressores, illâq; Caprimulgi icone adamussim delineantur. *Magnum scelus est,* inquit S. Isidorus, *rem pauperum præstare divitibus. Arenti terræ aquam tollere, & flumina, quæ non indigent, irrigare.* Denique etiam insatiabilem mulieris lascivæ libidinem hoc Caprimulgi symbolum significat; quam è Poëtis nonnemo suo amanti in hæc verba loquentem introducit:

E fin che sangùine hà ne le venne havuto,
Come sansuga l'ho succhiato.

229. Caprimulgus, dum lacti sugendo inhiat, visum capris eripit, miserasque excœcat. Unde Lucarini lemma, CUM LACTE ADIMIT LUCEM. Haud secus libido non tantùm humanum corpus enervat, sed etiam rationis lucem, omnemque alium virtutis & famæ splendorem extinguit. Eruditè cecinit Georgius Camerarius.

Hircorum stabulis volucris montana per umbram
Admissa, en audax ubera plena bibit.
Inde sed & miseros pariter prædatur ocellos,
Ipsaque CUM dulci LUMINA LACTE RAPIT.

Tabis

Tabis & afflatu steriles facit ubera capris;
Et fert æternam lactea vena sitim.
Hirco si juvenis jam poto sanguine, tandem
Lumina prædatur cum ratione Venus.

Huic assentitur Justus Lipsius. *Nihil*, inquit, *est tam mortiferum ingeniis, quàm libido.* Et S. Hier. *Amor formæ, rationis oblivio est, & insaniæ proximus, fœdum, minimèque conveniens animo sospiti vitium, turbat consilia, altos & generosos spiritus frangit, à magnis cogitationibus ad humillimas pertrahit.* Rem totam synopsi complexus D. Thomas, *Cæcitatem mentis*, inquit, *primam luxuriæ filiam esse.*

CARDUELIS. *Caput* XV.

230. Huic volucri nomen forsan à Carduo est inditum; quippe, quæ cardui seminibus avidissimè pascitur, circumhærentes aculeos nihil penitus verita. Unde Petrarcha eidem, supra carduum stanti, inscripsit: E D'ALTRO NON MI CALE. Vel certè ex Ovidio: HÆC MIHI SOLA PLACET. Amoris usitata hæc verba sunt; qualia fuêre illa Guarini de sua Amarillide:

M' è più dolce il penar per Amarilli,
Che l' gioir di mill altre.

In hanc rem illa sacri Epithalamii verba plurimùm faciunt: *Una est columba mea, perfecta mea, una est matris suæ, &c.* ubi, si literam spectes, Salomon de Pharaonis filia, præ cæteris omnibus sibi unicè dilectâ, loquitur. Mysticè tamen B. Virgo innuitur, infinitis intervallis à Deo supra omnes creaturas æstimata. De hac Honorius: *Tu una omnium transcendis merita, & ideò præ omnibus sola electa, &c.*

231. Carduelis, supra carduum horridum ac spinis respersum, depicta epigraphen tenet: HIS EGO SUSTENTOR. Miram hæc imago cum S. Sylverio Papa & Martyre analogiam habet, qui Theodoræ Imperatricis odio, & Belisarii decreto in Insulam Pontum proscriptus, reliquam vitam inter tot calamitatum spinas exegit, ut Breviarium Romanum ab ipso dictum testetur, *Sustentor pane tribulationis, & aquâ angustiæ, nec tamen dimisi, aut dimitto officium meum.* Id, quod de iis omnibus intellexeris, qui soli Deo affixi, in hac terra nonnisi cruces & ærumnas desiderant.

232. Carduus præter cibi saporem etiam asperos adhærentis spineti aculeos monstrat, unde Carduelis eidem insistens, epigraphen tenet: NON TERRET ACUMEN. Quisquis virtutem sincero amore prosequitur, tametsi eam mille ærumnarum ac laborum sentibus munitam cernat, nihil tamen difficultatis abhorret, nec etiam sese repelli patitur, ut eam acquirat; probè gnarus, quod

Virtutem posuêre Dii sudore parandam.

Præclarè Magnus Aug. *Vis desideriorum*, inquit, *facit tolerantiam laborum & dolorum: & nemo, nisi pro eo, quod delectat, spontè suscipit ferre, quod cruciat.*

233. Carduelis, carduo innixa, emblematis loco inscriptionem præfert: ET CUM ACULEIS PLACET. Amantem illum hæc imago concernit, qui amorem suum in puella quadam rigida & litigiosa collocat. Sanctiùs tamen de Juvene illam interpretaberis, cui religiosus ordo, habitu & vitæ disciplina plurimùm austerus, præ reliquis probatur. Nam, quod Magnus Aug. testatur, *gaudenti homini & carcer latus est, & tristi pratum angustum est.* Deniq; Verbum Dei, ceu unicum animæ nutrimentum, tametsi plurimis objurgationum aculeis consitum, nullum unquã fastidium generat: tantò enim suavius nobis accidet præmium, quantò majore ærumnarum ac laborum industriâ illud comparaverimus. Sapienter Lucanus:

--- Gaudet patientia duris,
Lætius est, quoties magno tibi constat, honestum.

Mund. Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

234. Carduelis adeò suaves & amœnos in cantando modos edit, ut caveæ inclusa plurimas alias volucres vocis suæ dulcedine illiciat, & attonitas vicino reti implicet. Quare Arelius epigraphen è Siracide mutuatam, subjunxit; SCIENTIAM HABET VOCIS. Carduelis quippe voces suas adeò suaviter & artificiosè attemperare ac flectere novit, ut ei sequenti poëmate vernaculo applaudere coactus sit Petrus Michaël: Sap. 17.

O di Musici augelli
Novo magistro canoro
Che sù i verdi arboscelli
Al garuletto choro
Insegni dispiegar nel lieto Aprile
Sinfonia dolce, e melodia gentile.
Articoli le voci
Hor languide, hor sonanti,
Hor tarde, & hor veloci,
Proprie a lo stil che canti,
Spiegando in note chiare & immortali,
Hor sonetti, hor Canzoni, hor madrigali.

Genuinum hoc S. Catharinæ Virginis & Martyris est ectypon, quæ profundæ sapientiæ ac facundiæ fluentis e cœlo instructa, ingentem Philosophorum ac Literatorum numerum ad Apostolicum fidei Christianæ rete persuasit. Porrò Doctoris, aut boni Pastoris est, ut scientiam habeat vocis in peccatoribus ad frugem revocandis. Nam Magno Aug. teste *Debet Divinarum scripturarum Doctor fidei, ac debellator erroris & bona docere, & mala dedocere, & hoc opere & sermone conciliare adversos, remissos erigere, nescientibus, quid exspectare debeant, intimare.* S. Catharina V. & Martyr. Doctor. S. Aug. l. de Doctrina Christiana.

235. Lucretius Borsatus in encomium Illustrissimi D. Antonii Longi, Cremensium Gubernatoris, viri tam venustate vultûs, quàm morum suavitate amabilissimi, Carduelem depinxit, eamque, cùm vocis amœnitate, tum formæ elegantiâ præ cæteris avibus insignem, hoc lemmate donavit: VOCE FORMAQUE ALLICIT. Geminam hanc prærogativam in Stilicone, Imperatoris Socero, celebrat Claudianus: Princeps pulcher & benignus. Claud. in Stilic.

Celsa potestatis species, non voce feroci,
Non alto simulata gradu, non improba gestis.

Diogenes apud Stobæum ait, *Non minus quam tibia, atque concentus, bonus Regis intuitus, animos ad se convertit.* Rabanus & Beda docent: *Qui præsunt populis, si volunt esse firmum solium suum, semper hilaritate, & gratiâ plenos vultus exhibeant, ne per arrogantiam rigidiores effecti, plebis odium incurrant.* Et, ut compendio dicam, Princeps sponsa è sacro Epithalamio id encomii recepit; *Vox tua dulcis, & facies tua decora.* Stob. serm. de Regno. Beda & Raban in Prov. 25. 4. Cant. 2. 14.

236. Sensuum illecebræ, mundi fallacia, ac Dæmonum vafrities, cantûs sui illicio, instar Carduelium, ad peccatorum amitem invitant. Lemma: CANTU IRRETIT. Iisdem penè verbis Salomon meretricis blandimenta ob oculos ponit, quæ incautum juvenem adorta, *IRRETIVIT eum multis SERMONIBUS, & blanditiis labiorum protraxit illum.* Dæmon quoque illices voces suas, & caducas voluptates dulcedine adeò mellitâ ac suavi propinare novit, ut miseram animam non rarò ad sui libertatem, conscientiæ munditiem, ipsamque demum æternam vitam perdendam, jacturâ nunquam redimendâ, inducat. S. Greg. in illud Jobi, *Ossa ejus fistulæ æris*, ait, *Æris quippe fistulæ sonoris aptari cantibus solent, quæ admotæ auribus, dum blandum carmen subtiliter concinunt, interiora mentis in externa delectationis trahunt. Ita quoque astuta ejus consilia, dum quasi blanda provisione consulunt, corda fortis intentione invertunt, &, dum dulcia resonant, ad noxia inclinant.* Tandem etiam maligna adulatoris indoles hoc symbolo descri-

bitur, qui, dum vocum suarum suavitate alienas aures solicitat, proximam ad exitia & calamitates viam sternit. Concinnè id observans Urbanus VIII. hanc de Adulatione Oden proponit:

--- Ut nocet, ut placet,
Stillans adulatrix latenti.
Linguâ favos madidos veneno.
Arte nocendi mille tegit dolis
Imbuta. Quis tam linceus aspicit
Quod vitet? Intentus canentis
Mercurii numeris, sopore
Centena claudens lumina, sensibus
Abreptus, aures dum vacuas melos
Demulcet, exemplum peremptus
Exitu grave præbet Argus.

237. Carduelis intra caveam, plurimas alias carExemplũ bonum. dueles cantûs sui illicio ad rete ac tendiculas provocans, epigraphen tenet: CAPTA CAPTAT. Ita Samaritana mulier, à Divino aucupe intercepta, mox complures Samariæ animas ad illum perduxit. De hac S. Joan.4.39. Joannes: *Ex civitate illa multi crediderunt in eum Samaritanorum, propter verbum mulieris, testimonium* Simon de Cassia in hunc loc. *perhibentis.* Præclarè in rem præsentem Simon de Cassia ait: *Supra fontem, velut Auceps, Dominus sedebat, aves rationales aucupaturus in retibus verbi sui, in quibus una RECEPTA INDEX AD CAPIENDAS* S.Paulus. *alias facta est.* S. Paulus quoque à Christo captus, innumeras gentes ad eundem perduxit. Denique Moyses Ægyptius, ex insigni latrone sanctissimus Monachus, plurimos latrones ad sanctam fidem, & ad Regiam vitæ Eremiticæ semitam convertit; uti de ipso Mart.Ro. 28. Aug. testatur Martyrologium Romanum. Cæterùm Emblema istud etiam in malam partem de fœmina lasciva, &c. applicari potest.

238. Petrus Michaël, in Carduelis encomium, Odam formans, eam his verbis alloquitur.

S' ad imitar tu prendi
Il suon de gli stromenti,
Così soavi stendi
A l' aria i tuoi conceti,
Che suonar nel tuo rostro è ch' altri ammire
Sampogne, cetre, arpe, liuti, e lire.

Unde nonnemo carduelem in cavea depingens, cõplures aviculas ut fringillaginem, acanthidem, vireonem, aliasque circùm illam collocavit; adjecto lemIngenium vivax. mate: CANTU ÆMULABITUR OMNES. Vivacem ac præclarum aliquem intellectum hæc imago repræsentat, qui, cum optimo quovis authore in arenam descendere & de palma certare novit. His encomiis Famiani Stradæ laus. nunquam satis extulero P. Famianum Stradam, qui in secundo Prolusionum suarum libro tantâ styli venustate Lucanum, Lucretium, Claudianum, Ovidium, Statium, & Virgilium est assecutus, ut his omnibus illum, si non superiorem, certè æqualem pro meS.August. ritis dixeris. Idipsum tamen longè magis de S. P. Aug. intellexeris, qui inter omnes Ecclesiæ Doctores Cassiod.de instit c.22. adeò nulli est secundus, ut à Cas. cognominetur *Famosorũ palma certaminũ.* Et à S.Remi. *sol inter planetas* S. Remig. Antis.in 2. ad Cor. *stellasq; minores eminens, radios in omnes diffundens.*

239. Carduelis, præ reliquis aviculis simul & liberali formâ & suavi vocis harmoniâ excellens, epigraphen tenet: PULCHRA, ET CANORA. Opportunè hæc imago hominem, venusto vultu, & Poëseos aut Musices peritiâ insignem, exprimit; quos inter facilè excelluêre David, & D. Basilius Paradisus. Sacræ Cant.2.14. sponsæ suspiria sunt: *Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis. VOX enim tua DULCIS, & FACIES tua DECORA.* Chaldæus id de anima Concionator. orante interpretatus, illam virtutibus excultam, & vocis harmoniâ suavem esse debere, ait: *Vox tua suavis est in oratione, & aspectus tuus pulcher in operibus bonis.* Gemina hæc prærogativa cuivis Concionatori sit propria; *Tunc enim vox placet, & facies* S. Gre Papa. *decoratur*, inquit S. Greg. *quando & opera prædicatio sequitur, & rursum prædicationem bona opera comitantur.*

CHARADRIUS. *Caput* XVI.

240. PHysicis observatum est, Charadrium, fixis oculis in hominis ægroti faciem intentum, certam valetudinem ei quidem restituere; malignis tamen humoribus ex infirmi conspectu in proprium suum corpus attractis, dum alios juvat, seipsum perimere. Bartholomæus Rossius Emblemati subscripsit: EX ASPECTU VITA. Et Gilibertus: EX MORTE VITA. Chri Præl Dei. Ita sanè plenissimus amore Servator, pietatis ac misericordiæ suæ oculis in hunc mundum defixis, vitam ei prorogavit, & peccata nostra ipsamque adeò crudelissimam mortem in se unum recepit. Eruditè Hugo Vict. de Charadrio ait: *Si faciem hominis re-* Hug l.1.c c.18 *spicit, nec oculos avertit, sed infirmi faciem diligenter consideret, signum est, quod vivet; si autem oculos à facie hominis infirmi avertat, signum est mortis. Per Charadrium intelligimus Christum, qui venit in mundum, ut salvum faceret genus humanum.* Et S. Petrus Damia- S. P nus Cardinalis; *Instar Charadrii Christus ad infirmum* Dam ep. 1 *Israel populum pius visitator advenit, sed faciem suam ab eo (quoniam perfidiæ & incredulitatis morbo moriebatur) avertit: ad gentilem verò populum æquè scilicet languidum cùm respexit, pietatis in eum oculos clementer infixit, in semetipsum ejus ingratitudinem transtulit, eumque saluti pristinæ reformavit.* Ita etiam hominis Piæ hom justi præsentia miram infirmis conscientiis salutem tribuit. S. Ambr. *Si est*, inquit, *tanta vis in naturalibus,* S.A *ut animal visu prosit ictericis, dubitare possumus, quod* P.A Off *justi sanet aspectus? Ergò vile animal irrationabile tantam virtutem habet, ut sanare possit hominem, momento exiguo, quo videtur justus, si tamen cum fide ab eo conspiciatur, qui utilitatem ab eo percipere desiderat, nihil conferet?*

241. Alcibiades Lucarinus Charadrio epigra- Chr Pat phen non incongruam subjunxit: SANAT, VICEMQUE SUBIT. Dei Filius enim humanam infirmitatem non modò sanavit, sed ipsemet quoque illam in se recepit. *Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros* Isa *ipse portavit*; vel ut S.Matth. legit: *Ægrotationes no-* Ma *stras portavit*, id est, abolevit, absorbuit, destruxit, uti interpretatur S. Hilar. *Christus*, inquit, *passione corpo-* S H Ca *ris sui, secundùm Prophetarum dicta, infirmitates hu-* Th *manæ imbecillitatis absorbuit.* Ab hoc sensu non multum alienus S.Petrus Chrysol. ait: *Christus enim ve-* S.X *nit suscipere infirmitates nostras, & suas nobis conferre* jol *virtutes, humana quærere, præstare Divina: accipere injurias, reddere dignitates: ferre tædia, referre sanitates: quia medicus qui non fert infirmitates, curare nescit: & qui non fuerit cum infirmo infirmatus, infirmo non potest conferre sanitatem.*

242. Charadrius cyathum, liquore medico plenum, evertens, ab Henrico Farnesio epigraphen recepit: NON OPUS EST. Enim verò quem Dei aspe- Sp Dl ctus dignatur, nullis alexipharmacis indiget, omni- Ps que sanctitate & felicitate abundat. *Benedic anima mea Domino*, exclamabat David, *qui sanat omnes infirmitates tuas*, vel, ut Cassiodorus legit, *languores tuos.* Davidi assentitur filius Salomon, *Neque herba*, Sa *inquit, neque malagma sanavit eos, sed tuus Domine sermo, qui sanat omnia.* Coronidem jungens Malachias ait, *Orietur vobis, timentibus nomen meum, sol* Ma 4. *justitiæ, & sanitas in pennis ejus.* Unde ad Deum S. conversus Magnus August. solebat dicere. *Nisi tu* P. *fueris requies mea, sanari non poterit ægritudo mea.* E

CHA-

CHARYSTIA. *Caput* XVII.

243. LUcarinus tres Juvenes Hebræos, in fornace Babylonica illibatos, Charystiæ imagine repræsentavit, quæ per medias flammas ambulare solita, PRODIT ILLÆSA. Ad hanc ideam S. Martianus, primus Syracusanorum Episcopus, ignitas laminas ferreas, à carnifice applicatas, innocuus versabat. S. Peregrinus Diaconus, & Martyr Anconitanus, toto corpore oleo perfusus, ac iteratis vicibus supra candentem craticulam extensus, nihil unquam offensæ sustinuit. Abbas Petrus ideò solùm cognominatus est igneus, quod flammas inoffenso pede pertransiret, uti de ipso in vita S. Joannis Gualberti testatum fuit. *Liberasti me*, inquiebat Sapiens, *secundùm multitudinem misericordiæ nominis tui de manibus quærentium animam meam, & à pressura flammæ, quæ circumdedit me, & in medio ignis non sum æstuatus.* Porrò in igne illæsus permanet, quisquis vel inter libidinis suggestiones non consentit; vel qui pro irato inimico suo orat, nullamque de illo vindictam exigit. Pulchrè in rem præsentem Magnus Aug. *Tu, si viride lignum fueris, id est, si succo spirituali vigens, & virens, flammis inimicitiarum restiteris, orando pro illo, qui te persequitur, ille ardet, tu manes integer: & injustitia illius illi nocet, tibi nihil nocet.* Vide, quæ de Charystia ex Solino & Alberto Magno affert P. Caspar Schottus in Physica curiosa.

CICONIA *Caput* XVIII.

244. DIdacus Saavedra Ciconiæ, supra templi pinnaculum residenti inscripsit: HIC TUTIOR. Innuit videlicet, Regni firmamenta à Principe cumprimis in Religione ac cultu divino collocanda esse. Hanc præceptionem alto animo habuêre impressam Athenienses; unde, cùm Xerxes, Persarum Rex, extremam pernitiem iis minatus, classem, mille ducentis triremibus, & duabus mille navibus onerariis instructam, adduceret; ipsi mox, quo præsidio urbem defenderent, non aliò, nisi Delphos ad consulendum Oraculum excurrerunt, ubi responsum est, Athenas muris ligneis esse muniendas; quod interpretatus Themistocles, urbem navibus cingi debere ajebat. Et certè fuêre sua pietati præmia, quando paulò post immensam illam Persarum vim non sine immortali gloria ad internecionem delêrunt. Sic ergò Princeps imperia sua intra Ecclesiæ navim firmata habeat, sicut enim ista nullis humanæ violentiæ fluctibus unquam est obruenda, ita ipse quoque semper omni discrimine evadet superior. *Nam Regni basis pietas erga Deum est*, inquit S. Isidorus Pelusiota.

245. Intra funebrem Ranutii I. Parmensium Ducis apparatum Emblematis loco ciconiam repræsentârunt, quæ serpentem discerpens, epigraphen tenebat, SERVAT, ET PROFLIGAT. Nimirum principis illius industriam significabant, quâ & sicarios exscindere, & suam patriæ tranquillitatem restituere solebat. Appositè Regius Vates, *Misericordiam & judicium cantabo tibi Domine.* S. Basil. & Theod. hunc Psalmum Regis Josiæ nomine decantatum asserunt, ejusq; primam stropham his verbis interpretantur. *Quoniam enim & injuriâ affectos miserebatur, & injuria afficientes admirabilis Josias condemnabat, illorum narrationem laudem misericordiæ & judicii nuncupavit.* Christus Judex probos ad beatitudinem, reprobos verò ad æterna supplicia destinans, instar ciconiæ, *Servat & profligat.*

246. Ciconia genuinum religionis ac pietatis symbolum fuit semper habita; unde Adrian. Imperatoris numismatis incisa, subscriptionem tulit: *Pietas augusta.* Eadem tamen ad oceani marginem nigras quasdam viperas convellens, epigraphen tenet: DONEC CONFICIAM. Innatam enim ciconia adversus illas antipathiam habet; Virgilio teste:

--- Cùm verè rubenti
Candida venit avis longis invisa colubris

Emblema hoc tanto Emmanuelis Thesauri ingenio dignum, ad Phippi III. Hispaniarum Regis justa funebria exornanda affixum erat, quod Princeps hic laudatissimus ingenti pietatis ac Religionis zelo Mauros ab Hispaniæ finibus propulsasset. Porrò pietas Christiana suadet, pravos nostros affectus tamdiu prosequi, donec conficiantur. Unde monet Doctor Mellifluus: *Abscindatur ferro acuta compunctionis ulcus inveterata consuetudinis, si est acerbus dolor leniatur unguento devotionis.* Emblematis mentem sequenti epigrammate explicat Thesaurus: — Zelus. Consuetudo mala. S. Bern. in Cantica.

Austri nigra cohors, Regum timor, ignea pestis,
Ceu levis Herculeum per mare fumus abit.
Nominis augurium pro te gens tota ferebat,
Dici Austri victor debuit Austriacus.

247. Ciconia serpentem lacerans, epigraphen subjunctam habet: INVISA NOCENTI. Vel ut Lucret. Borsato placet: SÆVA SÆVIS. Principis vel Judicis hæc Idea est, qui in sceleratos sine discrimine animadvertunt. Sibimet testis luculentus David, *Iniquos, ait, odio habui*; Et, *facientes prævaricationes odivi.* Nam ut sapienter monet S. Aug. *Eris Deo amicus, si odisti, quod odit, ita & amabis quod amat.* Ad hanc normam Concionator extirpandis vitiis assiduo zelo ac sollicitudine incûbat. Petr. Berchor. *Prædicator*, inquit, *debet esse serpentibus, id est peccatoribus inimicus, & eos rostro prædicationis suæ totaliter impugnare.* — Judex. Ps. 118. 113. Ps. 100. 3. S. Aug. in Psal. 44. Concionator. Pet. Berchor. Reduct. l. 7. c. 20. n. 8. Vitiorum correctio.

248. Qui pravos mentis suæ affectus, vel certè vitiosos proximi sui defectus, acerbiore censurâ aut correctione perstringit, Ciconiam imitatur; quæ adversus serpentes sibi unicè infensos, grassatur; cum lemmate: CONFICERE EST ANIMUS. Prorsus Christianè Seneca: *Satis diu, inquit, cum Baiis litigavimus, nunquam satis cum vitiis, quæ, oro te, mi Lucili, persequere sine modo, sine fine, nam illis quoque nec finis est, nec modus.* Et meus Hugo Victorinus: *Serpentes sunt perversæ cogitationes, sive perversi fratres, quos ciconia nostra percutit, dum justus pravas cogitationes reprehendit.* — Sen. ep. 51. Hug Vict. l. de Best. cap. 42.

249. Maria V. è contrita serpentis tartarei cervice insignem, ac nullo ævo oblitterandum triumphum, sine ulla integritatis suæ labe, retulit; haut secus, atq; ciconiâ victo, calcato, & disrupto serpente, epigraphen tenet: TUTO CONTERIT. In hunc sensum illud Geneseos de Virgine Deipara interpretaberis: *Ipsa conteret caput tuum.* Opportunè S. Bernardus: *Ipsa*, inquit, *caput contrivit venenatum, quæ omnimodam maligni serpentis suggestionem, tam de carnis illecebra, quàm de mentis superbia deduxit ad nihilum.* — Maria triumphans. Gen. 3. 15. S. Ber. hom. 2. super Missus est.

250. Ciconia platani ramusculum in nido suo reponens ab omni hostium assultu secura degit. Unde lemma: UT PROTEGAR, vel: TUTUM REDDIT. Pectoris nostri nidus tranquillitate longè majore omnem hostium infernalium incursum prohibet, si Virginis illius opem ac tutelam inclamet, quæ de se ipsa testatur: *Quasi platanus exaltata sum juxta aquas.* Pulchrè meus Richardus de S. Victore: *Potens est Maria ad protegendum: unde ipsi potest securè dicere servus ejus illud Jobi 17. Pone me juxta te, & cujusvis manus pugnet contra me.* — Protectio M. V. Richard. de laud. Virg. l. 2. p. 1.

251. Ciconia è Platani frondibus non solùm nido suo tutelam, sed sibi quoque animositatem ac ingentes vires ad omnes adversos hostium insultus validè reprimendos, sortitur. Unde lemma: AUDENTIUS OBSTAT. Ita planè Christianus, Mariæ, ceu platani nobilissimæ præsidio munitus, cunctis inferni

ferni furiis, ipsique adeò Orco indubitatâ victoriâ obluctatur. Piè in Dei Matrem Cosmas Hierosolymitanus: *Insuperabilem, Deipara, spem tuam habens, servabo; defensionem tuam possidens, non timebo; persequar inimicos meos, & in fugam vertam, solam habens ut thoracem, protectionem tuam, &c.*

Cosm. Hie. hymno 5.

252. Ingenita est ciconiarum pietas, quod non modo teneros pullos suos, sed etiam confectos senio aut languore parentes, propriis circumferant, foveantque humeris. Emblemati è Virgilio subscripsit Gambertus: NON GRAVAT ISTE LABOR. Sincerus enim animi affectus & nativa gratitudo, labores illos, quamlibet incommodos ac difficiles, nec quicquam sentiri faciunt. Apprimè in hanc rem meus D. Salvator Carducius:

Virg. de Æneid. Affectus non sentit onus.

Non gravat iste labor volucres relevando parentem
Scilicet alatus pondera nescit amor.

Nullo modo, inquit S. Augustinus, *sunt onerosi labores amantium, sed etiam ipsi delectant, nam in eo, quod amatur, aut non laboratur, aut & labor amatur.*

S. Aug. de bono viduit. c. 21.

253. Scipio Bargalius duas juvenes ciconias depinxit, quæ fessos ætate parentes calore & alimentis fovebant, cum lemmate: PAR PARI FERUNT. Exindè beneficiis in te collatis respondere, & mutuam parentibus aut mecænatibus vicem rependere discas. De Ciconia ait meus Hugo Victorinus: *Quantum temporis impenderint in fœtibus educandis, tantum & ipsæ invicem à pullis suis aluntur.* Et Hugo Cardinalis: *Ciconia parentes decrepitos alit, sed parens prius eam educavit.* In hanc rem gratiosè canit Alciatus:

Gratitudo.
Hugo Vict. l. 1 de vest. cap. 42.
Hug. Car. in 2. ad Cor. c. 13
Alciatus Embl. 30.

Aerio insignis pietate ciconia nido,
Investes pullos pignora grata, fovet,
Taliaque exspectat sibi munera mutua reddi,
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia spem soboles fallit, sed fessa parentum
Corpora fert humeris, præstat & ore cibos.

Deniquè Christophorus Finottus in encomium S. Matthæ, quæ, referente Evangelistâ, *Excepit illum*, (Christum) *gaudens in domum suam*, hoc distichon concinit:

Finott. dist. 200.

Cepisti hospitio mortali in corpore Christum,
Is cœleste tibi reddidit hospitium.

254. Ciconia, veluti mutuam vicem reddìtura, grandævis genitoribus escam providet: Unde istud à Lucarino lemma accepit: DULCI PRO MUNERE VITÆ. Filiorum erga parentes observantiam & gratitudinem hoc Emblema repræsentat. Ad hoc propositum S. Ambros. *Quis*, inquit, *non erubescat, gratiam benè de se merentibus non referre, cùm videat etiam bestias refugere crimen ingrati? Et illæ impertitæ alimoniæ servant memoriam, tu non servas salutis acceptæ:* Et Joannes Augenus:

Filiorum gratitudo erga parentes.
S. Ambr. lib. 6. Hexam. c. 4.

Qui cupis esse senex, caros venerare parentes,
Quæ Patri facies, filius illa tibi.

255. Physicis observatum est Ciconiam, dum adultâ jam ætate in exteras regiones migrat, semper è pullis suis unum, quasi in antidotum, domui illi relinquere, ubi nidum habebat collocatum. Eorum hanc imaginem censet Lucarinus, qui decimas aut tributa pendere tenentur. Unde lemma: ET DOMINO PARTEM. Et quidem si de decimis sermo fit, eæ Divinis firmantur, probanturque Oraculis. *Omnes Decimæ terræ, sive de frugibus, sive de pomis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur.* De tributis verò dilucidè Christus: *Reddite, qui sunt Cæsaris, Cæsari.* Magistro concolor Discipulus Paulus: *Reddite ergò omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal.* In hunc locum S. Chrysost. *Non dixit, date; sed reddite, & adjecit, quod debetur. Nihil enim gratuitò dat, qui hoc fecerit, Debitum siquidem res est ista; quod si non feceris, perfidi pœnam dabis.* Et paulò ante: *Cur enim vectigalia Regi damus? nunquid non tanquam prospicienti? nunquid non tanquam præsidenti curæ, tutionisque mercedem solventes, &c.*

Decimæ & tributa.
Matt. 22. 21.
Rom. 13. 12.
S. Chrys. in hunc loc.

256. Dum ciconiæ nidus flammis cingitur, ipsa mox excitata, præsenti malo remedium ferre, ignemq; propriis alis restinguere nititur; at misera irrito conatu, pennisque adustis tamdiu fatigatur, donec tota conflagret. D. Aresius hanc S. Pauli Apostoli iconem statuit, qui rogum à Christo succensum reprimere, eique totis viribus adversari conatus, illicò iisdem exarsit flammis, & ad fidem Christianam est conversus. Epigraphen subjecit: EXTINGUERE QUÆRENS. Ad hoc propositum sequentem poësin vernaculam composui:

Quando vie più crescendo
Nel cor della Giudea,
Del Nazareno il sacro incendio ardea,
Saolo, d'ira fremendo,
Mentre à sopirlo ogni suo sforzo appresta,
Consunesso impensato; arso ne resta.
O d'immensa pietà favor stupendo,
Che del nemico suo l'anima schiua,
Fabbræ di morti, in dolci fiamme auviva.

Nempe sacra Religio ab hostibus adeò nihil decrementi sustinet, ut illius ignis, quem Christus venit mittere in terram, magis inde accendatur. Porrò Prælatus imprudens, dum aliorum vitiis imperitè consulere, eaque pro libitu sine ulla juris aut divinæ legis norma coërcere præsumit, & seipsum & subditos æterno involvit incendio. Unde S. Greg. *Ab imperitis pastorale magisterium quantâ temeritate suscipitur; cùm sit ars artium, regimen animarum, hoc est, magisterium disciplinæ: ut culpis discretè noverit parcere, & piè resecare.*

257. Ciconia, vere redeunte, redit; brumâ verò fugatur. Emblemati subscripsit P. Jacob. Masen. VER REDDIT. Idipsum amicus ollaris assolet, qui ridente quidem fortunâ nostras sectatur partes; procul fugandus, si tristior obtigerit. Pulchrè in rem præsentem Magnus August. *Quando amicus pauper est, non ei frangenda est fides, permanendum cum illo est, nec mutanda amicitia facultate mutatâ, sed servanda fides voluntate firmatâ.*

C O C C Y X.
Caput XIX.

258. Coccyx, Nisorum species, ut, hostium insidiis impetitus, pullos suos servet incolumes; eos tantisper intra aliarum volucrum, præcipuè verò columbarum, nido reponit. Unde lemma: CUSTODIENDUM SUPPONO. Lucarinus hoc Emblemate in Epistola Dedicatoria usus est, ubi librum suum, veluti proprii ingenii partum, alterius custodiæ, patrocinio, ac defensioni commisit, consecravitque. Porrò Paterfamilias Coccygem imitetur, liberosque suos magistro concredat, litteris ac moribus exercitato, ut ab eo ad melioris vitæ frugem instituantur, & ab omni hostium tam spiritualium, quàm corporalium assultu custodiantur. Hanc doctrinam probè observatam habuit Anna, quæ filiolum Samuelem ad templum duxit, eumque Sacerdotis Heli custodiæ ac solicitudini permisit. Læta m suam de filia Paula ritè educanda instituens S. Hieron. *Postquam*, ait, *ablactaveris eam cum Isaac, & vestieris cum Samuele, redde pretiosissimam gemmam cubiculo Mariæ, & cunis JESU vagientis impone. Nutriatur in monasterio: sit inter Virginum choros: nesciat sæculum, vivat angelicè, &c.* Vide infra sub titulo *Cuculus*.

CO-

COLUMBA, PALUMBES.

Caput XX.

259. Ajunt, Columbam, paci ac mansuetudini unicè addictam, felle carere. Unde candidis cooperta plumis, & olivæ ramum rostro sustinens, epigraphen habet: INTUS, ET FORIS. Hæc inscriptio, etiam Agno aut Chrystallo attribui solita, illos omnes concernit, qui internæ puritati exteriorem vitam inculpatam jungere student. Divinè prorsus Plato: *O Amice Pan, & alii omnes Dii! date mihi, ut pulcher intus efficiar, & quæcunque extrinsecus habeo, intrinsecus sint amica.*

260. Sacri ac profani Authores experientiâ didicêre, Columbam omni carere felle. Unde lemma: VISCERA FELLE CARENT; & NESCIA FELLIS. Hominis benigni ac mansueti hæc imago est, qui etiam inter injurias nihil amaroris, aut indignationis concipere solet. Hac laude insignes extitêre Josephus, Moses, David, & omnium excellentissimè Christus. *Qui, cùm malediceretur, non maledicebat; cùm pateretur, non comminabatur; tradebat autem judicanti se injuste.* In hanc rem Magnus Augustinus: *Christus,* inquit, *attulit veritatem ut Doctor, mansuetudinem ut liberator, justitiam ut cognitor; cùm loqueretur, veritas agnoscebatur, cùm adversus inimicos non moveretur, mansuetudo laudabatur.* De S. Ecclesia illud ipsum Emblema intelligit P. Jacobus Masenius, suamque mentem sequenti Epigrammate explicat:

Viscera dissectæ gladio rimare columbæ,
Nil ibi, quod tumeat fellis amara, geret.
Quantumvis ferro laceres ac Marte cruentes,
Nil fellis Mater relligionis habet.
Illa pati didicit, didicitque ignoscere culpæ:
Hostis ades? veniam si cupis, hospes eris.

261. Columba, olivæ ramum rostro sustinens, epigraphen tenet: POST NUBILA, ET IMBRES. Pacis hoc symbolum est, quæ post complures Provinciarum turbas, & decumanos bellorum fluctus, tandem gratissima illucescit. Anima insuper beata è calamitatû nubilis ad tranquillam Paradisi quietem eluctata, Emblemate illo significatur. Unde Servator: *Beati, qui lugent, quoniam consolabuntur.* Nam Magno Augustino teste, *Servi Dei, qui dupliciter mala temporalia patiuntur, quia & ab ipsis impiis, & cum ipsis patiuntur, habent consolationes suas & spem futuri sæculi.* Cæterùm Emblematis applicationem utramque meus D. Carducius sequenti disticho complexus est:

Læta columba refert oleam post nubila & imbres:
Florida sic bello pax tibi parta redit.

Vel certè:

------ *Sic cœli risum lachryma nostra parit.*

262. Anima, quæ è mundi turbis profuga, intra sacratissima Christi Crucifixi vulnera sese recipit; authore P. Henrico Engelgrave, columbam imitatur; intra rupium hiatus nidificantem; addito Virgilii lemmate: LATEBROSO IN PUMICE NIDI. Appositè nimirum ad illud sacri Epithalamii: *Columba mea in foraminibus petræ, in caverna maceriæ.* Nam, quod S. Pater Augustinus ait: *Beata vita præstari hominibus non potest, nisi in Christo, cujus morte mors vincitur, cujus vulneribus natura nostra sanatur.*

263. Columba olivæ ramum rostro sustinens, ad illam diluvii columbam alludit, cum lemmate: DIVINÆ NUNTIA PACIS. P. Benedictus Fernandius, illud Geneseos interpretatus: *At illa venit ad eum, portans ramum olivæ virentibus foliis,* Servatorem nostrum hoc columbæ hieroglyphico insinuari existimat, qui superata corporis sui morte, cœnaculum ingressus, Discipulis suavissimæ pacis nuntium tulit. *Columba fuit Dominus JEsus, cùm è passionis diluvio emergens, è mortis faucibus, immortalis & gloriosus in sanctum illud cœnaculum, clausis januis, ubi erant discipuli congregati, intravit, dicens, Pax vobis, pax vobis. En columba, en oliva virens in ore: fluctuantem illorum mentem voce firmavit, Pax vobis.* Unde S. August. *Hoc est testamentum Patris, testamentum pacis. Pax nostra Christus est, pax facit utraque unum, non duo de uno. Christus mortuus resurrexit, de cœlo respexit, ut stet testamentum ejus.* Etiam Maria Virgo, columba purissima, miseros peccatores suis precibus in libertatem & pacem apud Deum restituit.

Genes. 8. Christus resurgens. Ben Fern. in loc. cit. S. August. de ovibus c. 13. Mariæ V. protectio.

264. Columba volans, & olivæ frondem rostro præferens, epigraphen tenet: ET SIBI, ET ALIIS. Hoc Emblema, in insigni Canonica ad S. Mariam de Passione Mediolani depictum, boni Prælati ac Perfecti Religiosi ideam exhibet, qui paci non tantum sibi ipsi comparandæ incumbit, sed etiam aliis eam procurare, fideli ac indefessâ operâ studet. Et verò, meâ quidem sententiâ, tota hæc Emblematis structura Evangelicæ doctrinæ basi nititur; in qua, sicuti viri Apostolici cognominantur Columbæ (*simplices sicut columbæ*) ita etiam, referente S. Luca, mutuæ pacis vinculò connexi, in totius mundi tranquillitatem fuêre ordinati; nam *misit illos binos ante faciem suam,* hac expressâ conditione additâ, ut, quemadmodum ipsi summâ animi pace fruerentur, etiam cæteras gentes illo pacis felicissimæ nuntio bearent; *in quamcunq; domum intraveritis, primùm dicite, pax huic domui.* Pacis & servandæ & comparandæ studiosissimus Magnus Augustinus: *Hæc pax,* inquit, *vobis; ipsa, ut à vobis ametur, optamus. Ad illam pacem perveniunt, qui & hic pacifici fuerint.*

Prælatus. Prædicator. Matth. 10. Luc. 10. S. Aug. in Psa. 127.

265. Vidua quædam seipsam candidæ columbæ symbolo repræsentavit; ne verò quidquam nigrum colorem viduati ipsius præ candido proprium diceret; epigrahen subdidit: DOLOR, NON COLOR. Ita Deus oculos suos potius ad interiores animi nostri affectus ac suspiria, quàm ad externum corporis habitum aut ostentationem convertit. Absalon Abbas: *Nemo,* inquit, *sibi blandiatur de bona spe exterioris conversationis, formam pietatis foris prætendens in bonis operibus, si conscientia criminosa est, si desideriis carnalibus intus æstuat, si odio vel invidia, cæterisque vitiis spiritualibus intus obsessus est, quia bonis exterioribus Christus non pascitur, quæ charitatis pinguedine non informantur.*

Virtus vera. Absol. Abbas, ser. 8.

266. E Sancti Bernardi, Hugonis Cardinalis, Guerrici Abbatis, aliorumque concordi sententiâ, Columba GEMITIBUS GAUDET. Ita verus pœnitens, instar columbæ, assiduos contriti pectoris gemitus ac suspiria eructat. S. Nilus: *Quæcunque inique fecisti, omnia cum gemitibus recordare; oritur enim hinc animæ continua compunctio.* Et S. Bernardus: *Cùm vespera ingruerit, non deerit sacrificium vespertinum, cum instar columbæ gemens, lachrymas fundam in tribulatione.* Porrò bonus Concionator, instar columbæ, frequentes edat gemitus, ut auditorum animos tantò melius promovere sibique conciliare possit. Rursus S. Bernardus: *Illius Doctoris libenter audio vocem, qui non sibi plausum, sed mihi planctum moveat. Si persuadere vis, gemendo magis quàm declamando studeas.*

Pœnitens. S. Nil. Parænes. n. 54. S. Bern. ser. in Cant. Ezech. Prædicator. S. Bern. serm. 59. in Cant.

267. Affectum maternum è columba haud obscurè metiri licet, quæ pullis suis inter hyemis rigores commodiùs stratum provisura, proprias sibi plumas rostro evellit, nidoque supponit. Lemma: MOLLIUS UT CUBENT. Matrem, affectu plenissimam, & columbam amore penitùs succensam, versus egenos, aut pestiferâ lue afflictos, se exhibuit

Charitas S. Caroli.

S. Carolus, quando ad eos juvandos cunctam palatii sui supellectilem, ipsumque adeò proprium lectum expendit, ita ut tandem rebus omnibus exutus, nudo asseri indormire debuerit. *Domesticam supellectilem ne relicto sibi lectulo, in eosdem alendos contulit, super nuda imposterum tabula decumbens.* Nec

S. Ægidius. Brev. Roman. 1. Septemb. Phil 2.7. Christi charitas. S. Chrysost. tract. de Eleemos.

aliter S. Ægidius, instar columbæ, *etiam tunicam exuit, ut ægrotum egentem tegeret.* Omnium tamen præclarissimè Christus, *semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo.* Unde S. Chrysostomus: *Christus hominis filius esse voluit, ut nos filios Dei faceret; humiliavit se, ut populum, qui priùs jacebat, erigeret: vulneratus est, ut vulnera nostra sanaret: servivit, ut ad libertatem servientes extraheret: mori sustinuit, ut immortalitatem mortalibus exhiberet.*

268. Columba, versus turrim dealbatam volitans, epigraphen tenet: AD CANDIDA; hanc enim proprietatem in Columba observatam habent

Columella lib. 8. c. 8.

Physici, ac præcipuè Columella; *Totus autem locus,* inquit, *& ipsæ columbarum sellæ poliri debent albo tectorio, quoniam eo colore præcipuè delectatur hoc genus avium.* Et paulò infrà: *Locus autem subindè converri & emundari debet. Nam quantò est cultior, tantò lætior avis conspicitur.*

Spiritus Sanctus.

Spiritus Sanctus, columbæ specie apparens, hoc Emblemate repræsentatur, quippè qui in candidum & purum hominis pectus avidissimè illabitur: Appositè Ludovicus Sotomajor: *Nihilo enim Deus, id est, sponsus cœlestis, magis delectatur, quàm cordis munditie.* Nam, quòd Magnus Augustinus ait: *Mundissimo Domino, mundissima debetur habitatio.*

Sotomajor in cap. 2. Cantic. S. Aug. Medit. c. 35. Amicus falsus.

Amicos ollares columbis similes dixeris, qui ubi felicitatis aliquid allucescit, concitato pede accurrunt; at ingruente calamitatum horrore, procul obvertunt. Ovidius:

Ovid. 1. de Trist. Eleg. 8.

Donec eris felix, multos numerabis amicos,
Tempora si fuerint nubila, solus eris.
Aspicis, ut veniant AD CANDIDA tecta columbæ?
Accipiat nullas sordida turris aves?

269. Palumbes, intra rupium fissuras nidum construere solita, epigraphen tenet: SECURA NIDIFICAT. Huic Emblemati sacra Cantica

Cant. 2. 14. Spes in Deo.

dedêre ansam: *Columba mea in foraminibus petræ, in caverna maceriæ.* Exindè disces velim, securam ac veram quietem nullibi certius, atque inter Crucifixi vulnera reperiri. *Et revera,* inquit S. Bernardus,

S. Bern. serm. 61. in Cant.

ubi tuta firmaque infirmis securitas & requies, nisi in vulneribus Salvatoris? Tantò illuc securiùs habito, quantò ille potentior ad salvandum. Fremit mundus, premit corpus, diabolus insidiatur; non cado, firmatus enim sum supra firmam petram.

S. Christina V. & M.

270. S. Christina Virgo & Martyr, sagittis transfixa, à D. Aresio Columbæ emblemate repræsentatur, quæ ad palum ligata, jaculis impetebatur; at

Mors bona. S. Cypr. serm. de Mortal. Phil. 1. 21.

vinculis per ingredientium sagittarum aciem inopinatè ruptis, pristinam recepit libertatem. Unde lemma: COMPEDITAM SOLVIT. S. Cyprianus illa D. Pauli verba: *Et mori lucrum,* ita explicat: *Lucrum maximum computans, jam sæculi laqueis non teneri, jam multis peccatis & vitiis carnis obnoxium fieri, exemptum pressuris angentibus, & venenatis diaboli faucibus liberatum, ad lætitiam salutis æternæ Christo vocante proficisci.*

Ps. 141.

Vates Regius eo Emblemate Animam insinuat, *Dominus solvit compeditos.*

S. Aug. hunc l.

In hunc locum S. P. Augustinus: *Unde,* inquit, *sumus compediti? corpus nostrum rnam. ntum nobis fuit: peccavimus, & compedes inde accepimus. Quæ sunt compedes nostræ? Mortalitas ipsa. Dominus ergò solvit compeditos, idest, ex mortalibus immortales facit.* Tali modo Deus stricto mortis gladio nostra ligamina dissolvit, & ad immortalitatis felicissimæ auspicium deducit. Seneca: *Mors omnium dolorum & solutio est, & finis; ultra quam mala nostra non exeunt.*

Senec.

Amor conjugalis

271. Amoris ac fidei conjugalis nativum symbolum columba est; cum dicto: UNI SERVO FIDEM. Plinius id testatur *Pudicitia illis prima, & neutri nota adulteria: conjugii fidem non violant, &c.* Et Tertull. *Columba est avis non tantùm innocua, verùm & pudica, quam unam unus masculus novit:* Unde Propertius sinceram ac integram fidem amicæ erga maritum persuasurus, canit:

Plin. cap. de Monogam. Prop. lib.

Exemplo junctæ tibi sint in amore columbæ,
Masculus, & totum fœmina conjugium.

272. Columba, suprà diluvii arcam volitans, epigraphen è Virgilio mutuatam habet: DABIT DEUS HIS QUOQUE FINEM.

Virg. Æn. 202

O socii (neque enim ignari sumus ante malorum)
O passi graviora! Dabit Deus his quoque finem.

Spes

Animæ afflictæ fiduciam hæc imago designat, quæ è calamitatibus proximè se elucturam sperat. In hunc sensum Seneca infelicem Octaviam tragico cothurno ita suspirantem introducit, ut pectus jamjam ad ipsam usque mortem fatigatum, tandem insigni hac fiducia erigat:

Sen. Tr. Oct.

------- Non hoc primum
Pectora vulnus meum senserunt;
Graviora tuli. DABIT hic nostris
FINEM curis, vel morte dies.

Ad idem spei asylum inter medias ærumnarum tempestates obviis ulnis confugerat Jobus: *Et rursum,* inquiens, *post tenebras spero lucem.* Item: *Et rursum circumdabor pelle meâ, reposita est hæc spes mea in sinu meo.* Quinimò ipsemet Servator Apostolis suis gravissimas persecutiones vaticinatus, de illarum omnium fine apertam subjunxit mentionem: *Eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum: qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Unde non poterant non optimis solatiis perfundi, quando meminêre, quod, uti in hunc locum commentatur S. Paschasius, *Omnis tribulatio finem habet.*

Job. 17. n. 28. Matth. 10.

273. Maria Virgo, ad cœlos assumpta, æternæ beatitatis quietem non sibi duntaxat est assecuta, sed insuper omnes suos clientes ad illam liberalissimâ manu promovet. Hæc Deiparæ prærogativa in sacro illo apparatu, ad Virginis Assumptæ festivitatem intra augustissimum S. Celsi Mediolanensis templum quotannis exhiberi solito, Columbæ Emblemate adumbrata cernebatur, quæ ante arcam Noëmiticam figurata, olivæ frondê rostro sustentabat; cum lemmate: ET QUIESCAM, ET QUIESCERE FACIAM. S. Bernardus ad Virginem conversus, exclamat: *Ecce! quibus possumus vocibus ascendentem te ad Filium deducimus, & prosequimur saltem à longè, Virgo benedicta. Sit pietatis tuæ, ipsam, quam apud Deum gratiam invenisti, notam facere mundo? reis veniam, medelam ægris, pusillis corde robur, afflictis consolationem, periclitantibus adjutorium, & liberationem sanctis tuis precibus obtinendo, &c.*

274. D. Aresius geminas columbas, mutuis osculis

lis sese complexas, hoc lemmate insignivit: IN DILECTIONIS PIGNUS. Alludebat nimirum ad illud sacri Epithalamii: *Osculetur me osculo oris sui.* Majorem tamen lemmati conciliares gratiam, si inscriberes: IN PIGNUS AMORIS. Ailgrinus in illud Cantici ait: *Habetur in osculo dulcis, & delectabilis duorum conjunctio; signum quoque dilectionis, reconciliationis, & pacis.* S. Chrysost. super illis Apostoli verbis: *Salutate invicem in osculo sancto*, ait, *Ob id nobis datum est osculum, ut charitatis igniculus ac fames sit, ut affectum inflammet, ut hac ratione nosmetipsos mutuo amemus velut fratres invicem se amant, patresque vicissim filios, &c.* S. Ambrosius Judam in hæc verba redarguit: *Juda osculo Filium hominis tradis? Hoc est, venenum infundis osculo, quo charitatis gratia infunditur? osculo, quod sacræ pacis insigne est? osculo, quo amicitia fida firmatur?*

275. Columba fune, quo detenebatur, abrupto, in libertatem asseritur, cum dicto: EFFRACTO LIBERA VINCLO. Hanc Christi, è morte redivivi, ideam dixeris: *quem Deus*, referente S. Luca, *suscitavit, solutis doloribus inferni*: vel, juxta contextum Syriacum, *solutis funibus inferorum. Mors enim* interprete P. Cornelio à Lapide, *& infernus suis ærumnis & doloribus, quasi funibus, videbantur Christi animam, & corpus quasi colligata & incarcerata detinere, ut non videretur esse spes inde exeundi, & remeandi ad vitam. Sed Deus hæc vincula, & hasce funes dissolvit, dum Christum ex iis ad lucem & vitam redivivum reduxit.* Ab hoc nihil alienus S. Leo: *Post passionem*, inquit, *ruptis vinculis mortis, quæ vim suam in eum, qui peccati erat nescius, incedendo perdiderat, infirmitas in virtutem, mortalitas in immortalitatem, contumelia transivit in gloriam.* Eos denique hoc Emblema concernit, qui præcisâ peccatorum occasione, libero gressu in filios Dei evadunt; ut adeò verè possint cum Regio Vate dicere: *Laqueus contritus est, & nos liberati sumus.* Cassiodorus in hunc locum: *Venantium autem laqueus*, inquit, *est mundi istius qualibet dulcedo proposita, in qua tunc capimur, quando suavis esse judicatur: sicut de mulieribus scriptum est, oculus meretricis, laqueus peccatoris. Sic de avaritia, sic de superbia, sic de cunctis vitiis sentiendum. Sed vide, quid adjecerit: Contritum laqueum, & se fuisse liberatos.* Et Anonymus: *Laqueus passerem captum retinet, dum diabolus mentem possidet: dum dulcedo vitæ præsentis placet, sed laqueus rumpitur, & passer liberatur, si abjectis carnalibus desideriis ad Deum anima convertitur.*

276. Homo nullâ re aliâ, nisi laboribus delectari solitus Columbam imitatur; quæ remigando fatigata, unam alam inter volandum retinet otiosam, laboránte identidem alterâ. Lemma: QUIESCIT IN MOTU. Illustre hoc quietis & laboris connubium S. Bernardus ex Isaiæ verbis colligit; qui paulò ante Seraphinos ad Dei thronum immotos consistere asserens, (*Seraphin stabant super illud*) mox de iisdem subjungit, *duabus* (alis) *volabant: quomodo autem*, inquit Doctor Mellifluus, *Seraphini volabant, si steterunt? quomodo steterunt, si volabant? Quid sibi volunt alæ istæ, Fratres?* & respondet: *Credo autem, sicut in statione immutabilitatem, sic in volatu alacritatem promitti, ne videlicet insensibilis quædam, & quasi lapidea stabilitas æstimetur. Quo enim Seraphin volant, nisi in eum, cujus ardent amore? Vide flammam quasi VOLANTEM, ET STANTEM simul: nec miraberis jam Seraphin STANTES VOLARE, stare volantes.* Ita quoque Beati coram Deo infinitâ perfruuntur quiete, simulque assiduis recentibus gaudiis identidem subsiliunt. Denique etiam anima perfecta hoc symbolo describitur, quæ vitæ contemplativæ quietem indefessis vitæ activæ operationibus conjunctas habet.

Vita activa & contemplativa.

277. Aulicus, qui post Principis mortem minore habebatur existimatione & reverentiâ, Columbæ symbolo est repræsentatus, quæ Soli opposita, epigraphen sustinuit: IN LUCE LUCIDIOR. Sanctorum cœlitum hæc imago est propria, quibus è beatifico Dei vultu plurimùm admirandæ lucis accrescit. Nam, Magno Augustino teste, *Tanta pulchritudinis visio Dei est, & tanto amore dignissima, ut sine hac quibuslibet aliis bonis abundans, infelicissimus sit.* Eruditè cecinit S. Gregorius Brunellus:

Beati in cœlo.

S. August. lib. 10. de Civit. c. 16.

Ut magis adverso resplendet sole columba,
Sic nitet ætherea mens pia luce fruens.

278. Homo puritati suæ providè cavens, & vel ipsam peccati umbram sedulò devitans, Columbæ se non absimilem probat; quæ aquis vicina assidere solet, ut in iis accipitrem venientem ab umbra explorare possit. Unde lemma: VEL UMBRAM CAVEO. Vel, ut P. Jacobo Masenio placet, UMBRAS CAVE. Richardus Victorinus illa sacri Cantici verba examinans; *Sicut columbæ super rivulos aquarum*, ait, *solent columbæ super rivos aquarum residere, ut umbram accipitris in aquis videant, & ita super aquam se projicientes, ungues ejus evadant. Ita boni umbras dæmonum in Scriptura vident, cùm omnimodam deceptionem eorum ibi reperiunt.* S. Bernardus, post hanc columbæ proprietatem prolixè recensitam concludit: *Sic & tu, soror honestissima, in meditationibus sanctarum Scripturarum esto assidua, quia in eis poteris cognoscere, qualiter hostium insidias vales declinare.* P. Masenius Emblematis mentem sequenti Epigrammate explicat:

Cautela.

Cant. 5. 12. Rich. Vict. cap. 37. in Cant.

S. Bern. de mod. beae vivendi serm. 55.

Sæpe licet vacuas miseri trepidemus ad umbras,
Sæpè tamen justi causa timoris erunt.
Quæ timet accipitrem, terretur imagine visi,
Quam spectat vitreo lota columba freto.
Hæc, eos primis Germania territa spectris
Si foret, Hæreticis non modo præda foret.

Hæresis umbra fugienda.

299. S. Franciscam, viduam Romanam, ab Angelo tutelari iteratis vicibus percussam, D. Aresius Columbæ symbolo repræsentavit, quæ sociam rostro feriens, epigraphen tenebat: QUAM DILIGIT. Nimirum consentaneè ad illud Apocalypseos: *Ego, quos amo, arguo, & castigo.* Sanctus Gregorius Nyssenus & Psellus illa Canticorum verba interpretati: *Invenerunt me custodes, qui circumeunt civitatem; percusserunt me, & vulneraverunt me*; per hos custodes civitatis sanctos Angelos intelligunt, qui tepidorum mentes, tametsi impensè ab ipsis amatas, instigant & affligunt, sicque ad perfectionis fervorem exstimulant. Certè Prælati & Patresfamilias, columbis persimiles, sine felle, non tamen sine rostro præsint; & in delinquentes veluti columbæ amabiles, non verò ut crudeles & sanguinarii corvi animadvertant. Præclarè ut solet, Magnus Augustinus: *Fel columba non habet; tamen rostro & pennis pro nido pugnat: sine amaritudine sævit: hoc facit & pater, quando filium castigat. Seductor, ut vendat, cum amaritudine blanditur; Pater ut corrigat, SINE FELLE CASTIGAT. Tale est ad omnes. Amor sævit, charitas sævit. Sævit quodammodo sine felle, more columbino, non corvino.*

Apoc. 3. 19.

Cant. 5. 6.

Correctio discreta.

S. August. in Epist. Joan. c. 4.

280. Camerarius, ut demonstraret, quanta pietas & munditities in affectibus conjugalibus requiratur, Emblematis loco tædam jugalem supra currum à gemina columba tractum, depinxit; cum lemmate: SIT SINE LABE FIDES. Nimirum insignem illam pudicitiam innuebat, quam de

Castitas matrimonialis.

Colum-

Columbis in hæc verba tradit Ælianus. *Columbis ex avibus maxima est pudicitia, ab omniumque adulterio castissima: nunquam enim ex societate inter se constituta mas & fœmina, nisi vel casu aliquo, vel alter alterius morte, distrahuntur.* Omnium tamen propriissimè imago hæc in Mariam V. & Josephum, conjuges castissimos & virgineos, convenit. De his S. P. Augustinus: *Non propterea non fuit Pater Joseph, quia cum Matre Domini non concubuit, quasi uxorem libido faciat, & non charitas conjugalis.*

Ælian. de hist. animal. l. 3. c. 5.

Maria & Joseph.

S. Aug. ser. 63. de Divers. c. 13

281. S. Basilius refert, columbarios solere è columbis unam balsamo, alioque odorifero liquore aspergere, cujus fragrantiam plurimæ aliæ columbæ ingenti agmine sequuntur. Unde Parthenii Romani, symboli loco, complures adhibuêre columbas candidas, quæ cujusdam præeuntis vestigia secutæ, epigraphen tenebant: IN ODOREM. Vel, ut P. Jacobo Masenio placet: ODORE TRAHIT. Innuebant nimirùm Sodales illi, se Mariæ Virgini unicè devotos, ac suavissimis ipsius virtutibus ad eam sectandam, imitandam, omnique obsequiorū genere colendam, fuisse abreptos. Consentaneè ad illa sacri Epithalamii verba: *Curremus in odorem unguentorum tuorum.* In hunc locum Hugo Card. *In imitatione operum tuorum,* inquit, *quæ velut unguenta redolent, vel in fama, sive opinione nominis tui, quod est oleum effusum, vel in spe æternorum bonorum, quæ super omnia unguenta redolent.* Porrò quanta boni exempli inter propinquos sit virtus, S. Joannes Chrysostomus ex eâdem columbæ proprietate dignoscendum proponit: *Non in solis hominibus,* inquit, *videmus similium imitationem, sed & in brutis. Nam & columba sæpè visâ unâ volante, statim sequuntur omnes, & pullus generosus in equorum armento exiliens, secum rapit omne armentum; & inter vos, ut in armento Christi, bonus est pullus Joseph continentissimus, cœlestibus exultationibus ad sui imitationem nos conservos vocans.* Idipsum de S. Ecclesia explicat P. Masenius:

S. Basil. Ep. 175 ad Judith.

Imitatio & devotio erga Mariam Virg.

Cant. 1. 4.

Hugo Cardinal. in hunc loc.

Bonum exemplū.

S. Joan. Chrysost. serm. de Continentia Joseph.

S. Ecclesia.

Et suus illecebris locus est, & odore columbas
Attrahit Assyrio sparsa columba thymo.
Non opus est herbis: Ecclesia pacis amore,
Quemque potens virtus spirat, odore trahet.
Hanc, quicunque fugis longi fastidia belli,
Pone subi: Pacis templa subibit avis.

282. Academia Expergefactorum Pistorii Emblematis Universalis loco Solem præfert: unde si mihi, in Academia illa versanti, munus obtingeret, meipsum symbolo aliquo particulari repræsentandi, Columbam depingerem, cujus pennæ à solaribus radiis mirâ colorum varietate ac pulchritudine illustrantur. Lemma subjungerem: DAL TUO LUME I MIEI FREGI. Vel: PER TE M' ADORNO, E SPLENDO. Id est, EX TUO LUMINE DECOR. Vel certè verbis è Breviarii Romani Hymno desumptis: AUGENS DECORO LUMINE.

Hymn. vesp. feria IV.

Cœli Deus sanctissime,
Qui lucidum centrum poli
Candore pingis igneo,
Augens decoro lumine.

Gratum hominis animum, ac mentē beneficiorum nunquam immemorem hæc imago concernit. Porrò è Christianis singuli confiteri debent, omnem gratiæ ac naturæ splendorem è Sole Divino in ipsos profluere. *Quid enim habes, quod non accepisti?* inquiebat S. Paulus. Et S. Jacobus: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum.* Quare S. Augustinus Deum vocat *Lucem lucificam*, quòd omnis creaturarum splendor è sola illa Divina luce originem trahat. Pulchrè in rem præsentem idem Hipponensis Præsul: *Unde homini placere Deo, nisi à Deo? unde homini bona vita, nisi à fonte vitæ? unde homini illuminatio, nisi ab æterno lumine?*

Gratitudo. Gratia Dei.

1. Cor. 4. 7.

Jac. 1. 17.

S. Aug. l. 22. contra Faust. cap 9.

Idem ex a à C. Tom

283. Columba, supra aliquot papiliones militares volitans, cum literis è collo suspensis, epigraphen à me accepit: IN ARMIS OTIA TRACTAT. Et à Jacobo Masenio: NUNTIA FELIX. Nempe ad Historias illas hoc Emblema alludit, quæ referunt, in diversis obsidionibus, ut Mutinæ tempore Romanorum, Hierosolymis Godefridi ævo, & Harlemi sub Ducis de Alva gubernaculo, columbas, literis è collo pendulis instructas, caduceatorum munera obiisse. Opportunâ hac icone Mariam Virginem, Columbam amabilissimam, insigniveris; quæ Deum, gravissimè iratum, precum suarum interventu nobis conciliavit, & pacis supremæ fœdera sanxit. Richardus à S. Laurentio. *Ipsa,* inquit, *dicit de filio Cant. 3. 4. Tenui eum, ne scilicet percuteret peccatores, nec dimittam, sed continuâ precum instantiâ furorem ipsius retinebo. Ipsa est Abigail, cujus prudentia retinuit furorem David, ne vindicaret se de Nabal stulto,* 1. *Reg.* 25. Porrò symbolum illud etiam Litteratis illis est proprium, qui Bellonâ grassante, ab exercitationibus Academicis nihil remittunt. Eruditè in hanc rem D. Gregorius Brunellus:

Ma... int... sio...

Ri... a... l. ... Vi...

Ex... tic... ra...

Tuta per oppositas ut fertur charta phalanges,
Otia sic sapiens Marte furente terit.

Opportunâ, sed tamen vernaculâ linguâ, cecinit Fulvius Testi:

Muse minaccin pur nuuole oscure
A l' Italico ciel nembi, e procelle,
Timid turba, e imbelle
Noi trattarem di pace armi secure:
Farem guerra à lam morte, e saettato
Sarà da gli archi nostri il tempo alato.

Denique P. Masenius imaginem illam Legato, ad pacem conciliandam misso, propriam dicit; suamque mentem sequenti epigrammate explicat:

L... P...

Fallimur? an certum, etiam secreta columbas
Posse per aëreas ferre, referre vias?
Mutina testis erit, bellis obsessa cruentis,
Nuntia promissam, cùm tulit ales opem.
Credimus, Aujonidum nova venit ab urbe Columba,
Non est hæc ales Martia; pacis erit.

284. Ajunt, columbas ægrotas lauri folia ad nidum deferre, sicque pristinam recuperare sanitatem. Unde Emblemati subscribes: SI UT SANEMUR. Ita cor humanum, litterarum studio & Academicorum exercitatione (quam Laurus, Apollini sacra, repræsentat) munitum, quosvis vitiosos motus facilè proscribit. Inde etiam disces, tam corporis, quàm animæ medicamenta tempore esse adhibenda, ne, dum malum fuerit inveteratum, juvari ampliùs non possimus. Providè Magnus Augustinus: *Dum adhuc nova sunt peccatorum vulnera, homo sibi adhibeat medicamenta salubria.* De prima Emblematis applicatione canit Horatius:

-------- *si non*
Intendens animum studiis, & rebus honestis;
Invidiâ vel amore vigil torquebere.

Et Ovidius:

Quot frutices sylvæ, quot flavas Tybris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet;
Tot mala pertulimus, quorum medicina quiesque
Nulla nisi in studio est, Pieridumque mora.

De secunda P. Masenius hoc Epigramma proponit:

Dum

Dum licet, & morbus patitur, medicina paretur,
Jam validâ feram peste feretis opem.
Dum blattas metuunt, & sparsi toxica morbi
Chaoniæ, lauro seque suosque fovent.
esia. *Æmula sedulitas Romanæ Matris amatur,*
Illa suos lauro protegit, ista fide.
Hæc utinam nunquam contempta medela fuisset.
Non modò tot belli funera fleret humus.

285. Columba, in petra nidificans, epigraphen, tenet. TUTA QUIES. Quod columbis petra; illud ipsum S. Petrus, omnesque ejus in supremo Ecclesiæ fastigio successores, singulis Christianis adversus gentiles & hæreticos, ceu vultures rapacissimos præstat. Unde Christus: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Nihil enim adversus hanc Ecclesiæ petram possunt vel potuêre unquam omnes mundi & inferorum vires. Unde, Magno Augustino teste, *Pelagius Romanam Ecclesiam fallere usquequaque non potuit, quamvis & hoc fuerit conatus.* Opportunum in rem præsentem nobilis cujusdam Poëtæ epigramma est:

Quod contra accipitris trepidis est petra columbis,
Ausonidum nobis Petrus in urbe fuit.
Petra columbarum est; animarum Petrus asylum:
Illa tuetur aves; ille tuetur oves.

286. Claudius Paradinus è monumentis Lotharingicis rem prorsus miram commemorat his omninò verbis: Virtutem & fortunam Lotharingicæ Domûs testantur hodieque gentis avitæ insignia, tres nimirùm alites, sagittâ transfixi. Origo rei hæc est. Laudatissimus Heros Godefridus Bullionius, Dux Lotharingus, Hierosolymam urbem obsidens, in turrim Davidicam ejaculatus est telum, quo tres simul columbas confixit.

---- Dederitque viam casusve, Deusve?

quæri poterat. Regii tamen fastigii præsagium fuisse, eventus docuit; & hoc etiamnum tam in monetis, quàm in insignibus Domûs Lotharingicæ videre est. Quare tres columbas, uno transfixas telo, hac epigraphâ notabis: ICTU SIC FIGIMUR UNO. Quisquis alteri detrahit, ignitum emittit jaculum, eòque tres simul configit; seipsum, auditorem, & hostem: imò triplicem committit cædem, cùm triplex læsa sit vita; est enim una velut cœlestis, Divinæ gratiæ dono; altera corporis, cæteris animalibus communis; tertia civilis, famæ præsidio: in hanc triplicem vitam immaniter sævit detractor; illam enim animæ, & gratiæ cœlestem, in se suoque auditore extinguit: civilem istam in eo, cui detrahit. Tanti momenti est detractio, ut Artabanus, Herodoto referente, dicere sit solitus: *Cùm unus esset, cui injuria fieret, at duo erant, qui injuriam facerent.* In rem nostram Doctor Mellifluus: *Nunquid non vipera est lingua detractoris ferocissima? planè nimirùm, quæ tam lethaliter tres inficiat flatu uno. Nunquid non lancea est lingua ista? profectò acutissima, quæ TRES penetrat ICTU UNO.*

287. Columba, suprà aquas in montis cacumine residens, ab accipitre secura degit. Umbra enim volitantis hostis in aqua cernitur, monetque, ut intra petram se recipiat; periculum evasura. Emblemati subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei, Carmelita Excalceatus: FRUSTRA; NAM ISTA MONEBIT. Mariam Virginem hæc imago innuit, quæ servos suos nunquam non admonet, ut impendens evadant periculum. Rebecca Esau filii sui natu majoris fatale consilium adversum fratrem Jacobum subodorata; mox illud aperuit, animoque materno hortata est filium; ut discederet in Mesopotamiam: unde D. Bernardo teste, *Rebecca Deiparæ typum gessit, cujus proprium officium est, suis aperire impendentia pericula.* S. Bern. ser. de B. Virg.

288. Inter cætera Basilicæ S. Genovefæ Parisiensis decora Columbam est cernere, quæ olivæ ramum rostro sustinens, epigraphen è Psalmo subjunctam habet: POSUIT FINES TUOS PACEM. Gregorium, Ecclesiæ S. Genovefæ Canonicum Regularem, S.R.E. Cardinalem, ab Eugenio III. Summo Pontifice Legatione functum in Germaniam, hoc Emblema spectat; ut qui in Legationis actibus ingenti maturitate & gravitate insignis, Moguntinum Archiepiscopum dignitate destituit, Fridericum Imperatorem placavit, summamq; inter Clerum Anno 1153. pacem composuit. Porrò tum demum veræ pacis felicitas nobis allucescet, quando ad vitæ finem pertingemus. *Quando erit plena pax?* inquit Augustinus, *quando corruptibile hoc induerit incorruptionem.* Cæterum Emblematis author de Cardinale illo sequens subjungit Elogium: Ps. 147. 2. Pax. S. Aug. in Ps. 147.

Vestibus non priùs, quàm mente candidatus,
Candorem Ordinis suo collustravit, &c.
In Gregorio Cardinale Columbam *aspice,*
Olivæ ramum ore portantem;
Non quæ pacem tantùm nuntiet, sed sanciat.
Nempe gravitate plusquam humanâ,
Maturitate prope Divinâ,
Cœlum propitiat, Imperatorem placat,
Præsules Clero, populos Ecclesiæ, se omnibus sic sociat,
Ut aliis pariendo pacem *vel temporalem,*
Sibi pariat vel æternam.
Non fallor:
Suos *enim* Fines *moriendo* posuit pacem.

289. Eadem ingeniosissima Basilica Emblematis loco Columbam exhibet, quæ ab accipitre infestata, in templum confugit, cum lemmate: HIC SECURIUS AB HOSTE. Ita Dagobertus, Clotarii II. patris iram fugiens, in Capellam S. Dionysii apud Catulliacum aufugit, ibique ante aram prostratus, non tantùm vitam servavit, sed etiam victimam se mancipavit Deo, & Canonicorum redditus plurimùm auxit. Porrò templum istud vel Sanctam Ecclesiam, vel Religiosam vitam dixeris, ad quam quisquis confugerit, nihil habet, quod timeat. Nam dum *diabolus officinas fratrū circuit: debet eum fugare ab oratorio devotio, à refectorio lectio, à dormitorio stramenta vilia, à Capitulo patientia.* Emblematis author de Clotharii filio Dagoberto pulchrū hoc Elogium subjungit: Ecclesia. Religiosa vita. S. Bern. in Epist.

Pater sanguine totus ebulliens,
Quasi aliud non esset sanando furori remedium,
Per filii viscera sanguini quærit viam.
Quò fugiat inermis filius?
Ad Regem? ad Patrem?
Uterque in uno metuitur, &c.
Tandem, ne victima Clothario fiat, victima fit Deo;
In capellam irruit, Genovefæ constructam curâ,
Et aris advolutus, Deo se mancipat.
En! iterum Columba *templum subit, &c.*

290. Columba, pullis incumbens, sensim consumitur. Emblemati subscripsit P. Jacobus Masenius: VITAM FOVEO DISCRIMINE VITÆ. Christus certè vitam nostram fovit, cùm propriæ vitæ dispendio. *Agnosce homo,* inquit S. August. *quid fueris, ubi fueris, sub quo fueris. Ovis errans eras, in invio & in inaquoso, spinis & tribulis pascebaris, sub mercenario posita, veniente lupo secura non eras. Nunc autem requisita à vero Pastore, humeris ejus pietate subvecta,* Christus. S. Aug. ser. ex addit. à Sirmond.

vecta, reducta es ad ovile, id est, ad domum Dei, videlicet Ecclesiam. Vis autem scire, quantam tui curam habeat hic Pastor bonus? Animam suam pro te posuit; insidianti enim lupo tibi se obtulit occidendum pro te. Nunc ergò secura manes in ovili. Christum sequuntur omnes boni Prælati, Concionatores, & Parentes, qui pro subditorum vita ac incolumitate suam consumunt. Emblematis Author Hæreticis illud applicat, qui ab Ecclesia educati, eam spoliare, ac funditùs evertere conantur:

Prælatus.

Ecclesia.

Dum vacat hæc pullis volucris studiosa fovendis,
Auxilio vires deficiente cadunt.
Exuitur plumis, nec avitæ gratia formæ est,
Quoque animat pullos, ipsa vigore perit.
Sic luit impensas natis Ecclesia curas:
Quos alit, hi spoliant; quos parit, inde perit.

291. Columba picta, & in viscatis perticis collocata, alias complures columbas ad se attrahere ac implicare solet. Unde P. Masenii lemma: NIMIUM NE CREDE COLORI. Colorem humanis oculis objiciunt Mundus, libido, ac dæmon; sèd planè caducum, fallacem, & qui nonnisi ad casses deducat; adeò ut de illo verè possis cum Magno Augustino dicere: *Fallax felicitas, ipsa est Major infelicitas.* Author Emblematis, id ad Hæresin applicat, quæ quidem nonnunquam speciem religionis habet, re ipsâ tamen falsa est, ac proinde quàm longissimè cavenda.

Species fallit.

S. Aug. in Psal. 129.

Hæresis.

Picta columba sedet viscatis addita virgis,
Et positis volucres implicat illa dolis.
Fallere & umbra potest, picta nitet hæresis arte,
Et speciem veræ relligionis habet.
Huic malè si credas, captivus imagine veri,
Sub fidei larva perfidiosus eris.

292. Columba, in bellico vexillo depicta, epigraphen à P. Masenio accepit: PAX META BELLI EST. Bellum enim, si alio fine, quàm pace obtinenda instituatur, injustum est. Præclarè S. P. Augustinus: *Non pax quæritur, ut bellum excitetur, sed bellum geritur, ut pax acquiratur. Esto ergò etiam bellando pacificus, quos expugnas, ad pacis utilitatem vincendo perducas.*

Bellum est propter pacem.

S. August. epist. 205.

293. Columbam miro oculorum ludibrio, pro lucis varietate, varios induere colores collo videtur; cùm tamen unus idemque maneat. Emblemati subscripsit P. Masenius. VIDEOR, NON SUM. Ita mundus miseris hominibus indies illudit, proponitque sub boni aut voluptatis colore, cùm tamen re ipsâ malum sit, ac momentis singulis mutabile. S. P. Augustinus: *Quærit homo, quid sit bonum? respondebo quærenti, & dicam, hoc est bonum, quod non potes invitus amittere. Potes enim aurum perdere, & nolens; potes honores, potes ipsam carnis salutem. Bonum verò, quo verè bonus es, ne invitus accipis, nec invitus amittis.* De S. Ecclesiæ immutabilitate canit P. Masenius:

Mundus fallit.

S. August. serm. 12. de Verb. Dom. c. 5.

Ecclesia immutabilis.

Falleris, hanc qui credis avem mutare colores,
Purpureumque croco cæruleumque nivo.
Immutata manet; sola est deceptio visûs:
Si credas oculis omnia, falsus eris.
Hæresis advertat: mutata Ecclesia non est;
Hæc manet, at visu fallitur illa suo.

CORNIX.

Caput XXI.

294. Cornix, sublato è vivis altero conjuge, reliquam vitam solitaria transigit. Unde Cornicem, cum socia depictam, amoris & concordiæ conjugalis ideam statues; addito lemmate: DIU, ET CONCORDES. De conjugibus ait S. P. Augustinus: *Absit, ut timore pereat amor, ubi castus est timor. Sic pudica conjux virum & timet, ne ab illo deseratur, & amat, ut fruatur.* Calpurnius:

Concordia con-

Este pares, & ob hoc concordes vivite, nam vos
Et decor, & cantus, & amor sociavit, & ætas.

295. Genuinæ ac veræ virtuti, non verò simulatæ ac evanidæ inhiandum esse, è Cornicula demonstrat Horatius, quæ alienis superba plumis, cùm è cæteris avibus suam quæque pennam repeterent, eique evellerent, implumis remansit, omniùmque ludibrio est exposita. Unde lemma: PONE PERSONAM. Vel, QUOD SIS ESSE VELIS. *Pulchritudo enim optima*, inquit S. Clemens Alexandrinus, *primùm est pulchritudo animæ, ut sæpè significavimus, quando fuerit anima ornata Spiritu sancto, & iis, quæ ab eo oriuntur, inspirata lætitiis, justitiâ, prudentiâ, fortitudine, temperantiâ, bonorum amore, & pudore, quo nullus color nitidior unquam visus est; postea autem exerceatur quoque pulchritudo corporis cum moderatione partium, & membrorum pulchro colore.*

296. Frequenter evenit, Principes, dum suppetias mittunt, sibimet gravissima damna accersere. D. Didacus Saavedra id è Cornicis symbolo dignoscendum proponit, quæ supremâ alarum parte ad terram ligata, aliam Cornicem, dum eidem auxiliatum advolat, firmis prætendit unguibus, captamque retinet; cum dicto: ET JUVISSE NOCET. In hoc argumentum Salomon: *Fili mi, si spoponderis, pro amico tuo, defixisti apud extraneum animam tuam, & illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis sermonibus.* Unde Thucydides *Vicinæ calamitates*, inquit, *potiùs quàm licet, absque periculo, spectandæ, quàm sese illis absque causa gravissima implicandum, ne tota clades in nos ipsos tandem, quamvis duntaxat incendio supervenientes, non autem in ipsos incendii auctores incumbat, & ruat.*

297. Cornicula, escam vomitu rejiciens, epigraphen tenet: OPUS RAPINÆ. Hinc liquet, ex opibus iniquè conquisitis, adeò nihil utilitatis nobis accrescere, ut etiam illas, quas jure possidemus, simul perdamus. Justus Lipsius: *Amittere sua non injustè incipit, qui aliena aut alios injustè læsit.* Et prior illo Plautus:

Malè partum, malè dispersit.

Et Ovidius:

Non habet eventus sordida præda bonos.

Nicetas & S. Gregorius Naz. in illud Jobi: *Divitias, quas devoravit, evomet*, ajunt, *In quo verbo inest emphasis quædam; ut enim, qui noxium cibum sumpsit, unà cum eo probos etiam evomit, sic qui iniquè congregandis opibus studet, non solùm ipsas, sed eas etiam, quas prius jure possidebat, plerumque amittit.*

CORVUS.

Caput XXII.

298. Proprii sui mali authorem Corvus repræsentat, qui serpentem prædatus, lethifero ipsius morsu exanimis concidit; cum lemmate: RAPTORI NOXIA PRÆDA SUA. Vel, INFAUSTA LUCRA. S. Clemens Alexandrinus: *Divitiæ serpenti similes, quem si quis nescit inoffensè eminùs accipere, bestiam sine periculo summâ caudâ apprehendens, ea manus circumplicabitur & mordebit; ita & divitiæ, si ab imperito viro apprehenduntur, inhærent & mordent.*

299. Quanta, & quàm in res omnes peculiaris sit

fit Divina providentia, Regius Vates non obscurè innuit. *Dat jumentis escam ipsorum, & pullis corvorum invocantibus eum.* Exinde Lucarinus Emblemati construendo ansam desumens, corvorum pullos, intra nidum circumjacentes depinxit, qui à parentibus deserti, animalculis fortè prætervolantibus pascuntur: cum lemmate: NEC DERELICTIS DEFICIT ESCA. In hanc rem etiam altera Davidis stropha deservit: *Pater meus & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me.* Opportunè Lipsius: *Quæ in nobis & manu nostrâ sunt, curemus, cætera Deo permittamus, & fidenter quidem permittamus. Nam cum Socrate illud mihi aptè dictum videtur, Deum esse nostrum curatorem, & nos possessionem aliquam esse Dei. An igitur sua, imò nos negligat? Confide, & certum animi robur inde adversus incerta rerum humanarum indue.*

300. Corvus è vase aperto sitim levaturus, ubi adverrit, aquam ob rostri brevitatem à se contingi non posse, tot lapillos vasi injicit, quot ad aquam elevandam sufficiunt, Lemma: INGENIO EXPERIAR. Vel, LABORE, ET INDUSTRIA. Ita nempè ingenii nostri acumine omnia pro libitu obtinere possumus. Carolus Paschasius: *Industria est acumen animi, dexteritatem rebus applicans, easque curâ & labore adhibitis perficiens, &c.*

301. Corvus intra hydriam, aquis ad umbilicum usque plenam, lapillos projicit; cum Abbâtis Ferri lemmate: SUBSIDENTES ALLEVANT. In Republica frequens hæc vicissitudo est, ubi primoribus dejectis, alii, hactenus humili loco habiti, sublevantur. Ratione non absimili, dum hominum malevolentia, corvorum more, gravissimos calamitatum lapides in nos ejaculatur, mentem nostram ad cœlos usque evehit. *Quia mala, quæ reprobi electis inferunt*, teste Hugone Victorino, *illorum saluti, Domino disponente, cooperantur.* Cæterùm eodem Emblemate nonnemo persuadere conatur, Animæ nostræ bona tantundem imminui, quantùm corpori accesserint; quia cœlestis felicitatis aqua, CUM PREMITUR, EFFLUIT. Nam

--- *Cœlestis tantùm effluit unda,*
Quantùm culpa premit.

302. S. Joannes Chrysostomus author est, quod circa corvinos pullos in nido à parentibus destitutos, *Obvolitant animalcula quædam, Divinâ prudentiâ suppeditata, quæ captantes illi, crescunt & aluntur.* Unde Emblematis loco circa hiantia crocitantium pullorum rostra plurimas depinxère muscas, cum epigraphâ è Psalmo mutuata: INVOCANTIBUS ESCAM. *Dat pullis corvorum invocantibus escam.* In hunc locum Euthymius ait: *Non quod intelligant, quid agant, sed quia invocare videntur, & quia illorum clamor obsecrationem quandam ac preces imitatur.* Et P. Joannes Pineda: *Illorum inamœnas & absonas crocitationes: quasi suorum infantulorum sagittas æstimat; illorum importunissimis clamoribus demulceri, & ad misericordiam allici dignatur, &c.* Nempe Divinam providentiam, quibusvis invocantibus succurrere solitam, hæc imago innuit.

303. Candidi corvorum pulli, à parentibus ob exosam albedinem in nido derelicti, mirâ cœli providentiâ pascuntur; cum lemmate: CANDIDOS ÆTHER ALIT. Deus nimirum justos suos curâ singulari fovet, Regio Vate teste; *Oculi Domini super justos, & aures ejus in preces eorum.* Petrus Berchorius. *Quamdiu nos fuerimus sine nigredine vitiorum, albi; id est, innocentes & puri; tamdiu Deus rore cœlestis gratiæ nos nutriet & perfundet.*

304. Ros cœlestis, distillans supra nidum, in quo famelici ac derelicti corvorum pulli recumbunt, epigraphen tenet: REFICIT, CUM DEFICIT. Nempe Divina providentia manum suam auxiliarem ibi potissimùm porrigit, ubi omnes aliæ suppetiæ deficiunt. Præclarè S. Petrus Chrysologus. *Ubi humana desunt, Divina succurrunt.* Et S. Petrus Damianus: *Sæpè ubi magis ex humana ratione diffiditur, illic propensius superna clementia subvenit: & ubi solatium desperamus humanum, Divinum plerumque cernimus adesse præsidium.* Providentia Dei. S. Petr. Chrys. ser. 156. S. Petr. Dam. l. 7. ep. 17.

305. Candidis corvorum pullis, intra nidum sparsis, subscripsi; NIGRESCENDO VOLABUNT. Haud secus fideles, quantò magis sibimet fuerint abjecti, & coram mundo obscuri, tantò ampliùs ad penetranda rerum sublimiùm arcana disponuntur. Hug. Vict. *Pulli*, inquit, *dum nigro vestiuntur pennarum colore, de se etiam volatum promittunt; quia quò magis discipuli abjecta de se sentiunt, eò ampliùs spem proventûs sui in altiora pollicentur.* Humilitas exaltat. Hug. Vict. l. 1. de Best. cap. 35.

306. Corvus, genuina hominis lascivi idea, suas delitias unicè inter cadavera & morticinia quærit. Unde lemma: MIHI CADAVERA LUXUS. Alberti Magni hoc argumentum est: *Multi*, inquit, *immundum cadaver mulieris præponunt dulci Domino, & propterea sunt imitatores illius corvi, qui illectus per cadaver, redire noluit in arcam.* Non poteram non hoc loco illam Caroli Rancati epigraphen, Corvo inditam, jungere; CARNIVORUS, NON CANORUS. Poëtis lascivis, & ad obscœna nimiùm quantùm pronis, vel etiam Satyricis, qui aliis mordaci dente lacerandis insistunt, hæc imago est propria. Cumprimis tamen in Religiosos illos convenit, qui ventri ac carni potiùs, quàm decantandis Divinis laudibus student. De his meus Hugo Victorinus: *Norunt multi, quod saturitatem ventris sequitur levitas operis, & vanitas mentis. Scriptum est enim, sedit populus manducare, & surrexerunt ludere; ludere, inquit, non legere; sunt, qui post delicati cibi fercula, cùm in claustro sedeant, non lectioni & silentio, sed rumoribus & curiositati vacant, &c.* Lascivus. Alb. Magn. de Circumcis. Dom. serm. 8. Poëtæ obsceni & Satyrici. Religiosus ventri deditus. Hug. de S. Vict. de Claust. An. de 12 Abus.

307. Memini, me in Emblemate multos corvos videre, qui vicinum hominis cadaver laceraturi, epigraphen habebant subjunctam: PROCUL, SI VIVERET. Ita ignobiles ac temerarii quidam homunciones omnem oris sui licentiam adversus mortuos exerunt; quibus etiamnum viventibus summos detulêre honores. Alciatus: Calumniæ in mortuos. Alciat. Embl. 154.

------- *Sic cassi luce leonis*
Convellunt barbam vel timidi lepores.

Et Hieronymus Gratianus: Grat. nella sua Granata Canto 20. st. 13.

D'ostro, e di gemme il Capitano adorno,
Veggia a i cenni tremar l'armi, e i guerrieri,
E prema soggiati i regni intorno
Con aspre leggi, e con superbi imperi;
Che temuto, e schernito in un sol giorno
Lascia in preda à la morte i pregi alteri.
Del fugace splendor l'ombra gli resta,
E chi vivo il temea, morto il calpesta.

Cæterùm Diabolus homines, spiritualiter mortuos, pro libitu tractat ac possidet; quos, si Deo viverent, attingere non auderet. Unde de Juda, ait Magnus Augustinus: *A facie Juda* Christus fugit, non quia Christus diabolo cessit, sed Christo discedente, *diabolus possedit*; nam, ut alibi dicit: *Non potest esse nisi cum diabolo, qui non est cum Christo.* Peccator. S. Aug. Psal. 3. idem de Peccat. Remiss. l. 1. cap. 28.

308. Corvus explorator ex arca emissus, natantibus aliquot cadaveribus ita avidè inhiabat, ut in arcam redire tamdiu semper distulerit, donec nunquam ampliùs sit reversus: DUM DIFFERS, EMANET. Vel, OBSCÆNA RETARDANT. Eorum hic typus est, qui pœnitentiam indies differunt, suum-

ſuumque illud inſaniſſimum *cras*, *cras* cum corvo nunquam non ingeminant. Contra vero columbas.
Procraſti-natio. gementes imitantur, qui intra hujus mundi procellas plus æquo evagati, mox pœnitent, & ad S. Eccleſiæ arcam revertuntur. Appoſitè Alcuinus: *Fortè,*
Alcuin l. de virtuti bus & vitiis. inquit, *reſpondes cras, cras* (ſcilicet convertar) *ò vox corvina, corvus non redit ad arcam, columba redit. Si tunc vis pœnitentiam agere, quando peccare non potes, quando peccata te dimiſerunt, non tu illa; ſatis alienus es à fide, qui ad agendam pœnitentiam tempus ſenectutis expectas.* Aliter S. Ambroſius: *Emiſſio corvi*
S. Ambr. l. de Noë & arca c. 17. *ſignificat, quod omnis juſtus, quando mundare ſe incipit, quæ tenebroſa ſunt, & immunda, & temeraria, primò à ſe repellit: ſiquidem omnis impudentia atque culpa tenebroſa eſt. & mortuis paſcitur ut corvus, & ideo tanquam emittitur & fugatur culpa, & ſeparatur ab innocentia, ut nihil remaneat in viri juſti mente tenebroſum. Denique egreſſus corvus non regreditur ad juſtum; quia fugitivus eſt omnis æquitatis, nec probitati videtur & juſtitiæ convenire.*

COTURNIX. *Caput. XXIII.*

309. COturnix libidinis ardore adeò vehementi agitatur, ut propria ſua imagine intra ſpe-
Laſcivus. culum viſâ, cùm aliam coturnicem adeſſe credat, mox veſaniâ non minus incauta quàm celeri, verſus illam rapiatur, ſicque pedicis, propè ſpeculum tenſis, miſerè implicetur. Huic ita illaqueatæ D. Areſius unius verbuli epigraphen ſubdidit: NESCIA. Quot, eheu! laſcivos quotidiè videas, qui caduca venuſtate illecti, in mille tendiculas præcipitantur, libertatis deperditæ penitùs incurii. Nimirum, Salomone
Prov. 7. 23 teſte: *Velut ſi avis feſtinet ad laqueum: ET NESCIT, quod de periculo animæ ejus agitur.* Verè ex-
S. Aug. ſer. 55. de Temp. clamat Magnus Auguſtinus: *Infelix voluptas, infelicior cupiditas atque luxuria; per tranſitoriam dulcedinem, præparat ſempiternam amaritudinem.* Et Ho-
Hor. 1. Sat. 2. ratius:

Usque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque hæc rara, cadat dura inter ſæpe pericla.

310. Coturnix, ex aſſiduo maris itinere fatigata, ſupra aquas delabitur, ut poſt diuturnos remigantium alarum labores aliquid otii ac quietis recipere poſſit: dum verò aquis inſiſtit, ſemper è duabus alis unam explicatam in ſublime erigit, quâ, inſtar expanſæ carbaſi, à ventis motâ ac propulſatâ, iter ſuum feliciter proſequitur; atque adeò quieſcendo nunquam quieſcit: Huic avis ingenio D. Carolus Boſſus inſcripſit: NON QUIETA QUIESCO.
Studioſus. Eamque ob cauſam Academicos Inquietos Mediolanenſes, cognominat Quietos; quod perennibus ſcientiis ſcholaſticis in Academiæ Oceano fatigati, nonnunquam reſpirare ac quietem capere ſoleant, quo tamen ipſo durante otio nunquam ita ſunt otioſi, quin ſublevatâ intellectus ſui alâ academicas concertationes, veluti adverſa ventorum flamina avidè excipiant, ſicque otiando ſimul & negotiando vitæ ſuæ curriculum inter aſſidua litterarum ſtu-
Animus generoſus. dia percurrant. Porrò Emblemate illo Philoſophicum quendam hominis animum inſignire licet, qui mundi calamitatibus, ceu turbato mari, jactatus, ac perſecutionum ventis altum impetitus, interiorem cordis ſui quietem nunquam amittit. S.
S. Nil. in Aſcetico Nilus: *Animus perfectus, ab omni ſolicitudine vacuus. Impius ſolicitudinibus teritur. De animo perfecto dicitur: Lilium eſt inter ſpinas. Hoc namque INTER CURAS TRANQUILLE DEGENTEM indicat, &c.*

311. Coturnicis eſt proprium, quod ad ſerenioris lunæ exortum triſtetur, & in luctuoſos gemitus prorumpat. Unde Abbatis Ferri lemma: INGEMET AD ORTUM. Invidorum hæc eſt indoles; nam, Alano teſte: *Invidis aliena proſperitas adverſa, aliena adverſitas proſpera judicatur.* Hos inter primipilum ſe offert Cainus, qui vix Abelis ſacrificium, cœleſti ſuccenſum flammâ, conſpicatus, mox in animo ciere turbas, & cor veſano mœrore ſtringi perſenſerat, *& concidit vultus ejus. Angebat enim illum*, interprete Theodoreto, *non peccatum ſuum, ſed fratris proſperitas.*

312. Alcibiades Lucarinus filii cujuſdam primogeniti mortem Ortygometræ ſymbolo repræſentavit, quæ reliquas coturnices, gregatim volare ſolitas, ducis loco præcedens, accipitri in prædam ceſſit; cum lemmate: CONFESTIM CARPITUR PRIMA. Mors enim Duces ac ſenes æquè, ac juvenes aut gregarios, ſine diſcrimine, rapit. Seneca:

Labitur ſævo rapiente fato,
Ducitur ſemper nova pompa morti.

Et S. Hieronymus:

Mors ſenibus in januis, juvenibus in inſidiis.

313. Coturnices, corpore pingui, penniſque brevioribus inſtructæ, nonniſi aſpirante vento ad volandum levari ſolent. Unde P. Lucretius Borſatus volantibus ſubſcripſit: NI AURA SUFFULTÆ. D. Antonium Longum, Nobilem Venetum, hoc Emblemate inſignierunt, qui nunquam ab una in aliam dignitatem eſt progreſſus, niſi comitante plauſus popularis aurâ. Certè, Juſtorum animæ ad meritorum ac virtutum culmina evolare nunquam poſſunt, niſi gratiæ Divinæ flamine vires ac ſubſidium ſuppeditante. Deniquè Concionatores quoſdam aut nunquam, aut non ſeriò è cathedra dicere audias, niſi vel Magnatum, vel frequentis populi præſentiâ, aliiſque vanæ gloriæ ventis ſuffultos. His enim, Magno Auguſtino teſte, nunquam non *Inanis gloria dicit, age bonum quod vales, oſtende bonum cunctis, quod agis, ut bonus à cunctis dicaris, ut ſanctus ac venerabilis ab hominibus prædiceris, ut Dei electus voceris, ut nemo te deſpiciat, ſed univerſi debitum honorem tibi perſolvant.*

CUCULUS. *Caput. XXIV.*

314. CUculus, quem alii eundem cum coccyge dicunt, ob nativam frigiditatem ſua ova fovere aut excludere penitùs eſt impotens, ac proinde currucæ nido ea fovenda ſupponit. Quare Abbas Ferrus eidem ſubſcripſit: PARIT, AT NON FOVET. Areſius cuculum, ſuum ovum per apoſtrophen alloquentem introducit: QUIS TE DISCERNET? Ita Alciato aſſerente, Perſonæ adulteræ alienas ædes ſuis liberis implent.

Fert ova in nidos alienos, qualiter ille,
Cui thalamum prodit uxor adulterio.

Magis ſuccinctè alius:

Impius ut cuculus, generat pater atque relinquit.

Cuculis non abſimiles ſunt, qui non rarò optima ac ingentia parturiunt propoſita, quæ poſtea ob frigeſcentem pietatem nunquam in opus reducere poſſunt. S. Hieronymus, in illud Matthæi: *Væ autem prægnantibus*, ait: *Væ illis animabus, quæ non in perfectum virum ſua genimina perduxerunt:* ſed ſuffocaverunt filios poſt conceptum in utero matris. Altùm conqueritur Divinus Vates: *Venerunt filii uſque ad partum, & virtus non eſt pariendi.*

315. Cuculus, ova ſua alieno nido ſupponens, Lucarino authore, Mariæ Virginis ideam exhibet, quæ Divinam ſuam prolem non in patriis Nazarethi ædi-

ædibus, sed Bethlehemi in paupere & alieno diversorio enixa est. Lemma: PARIR IN ALIENO. In hunc sensum D. Lucas: *Reclinavit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diversorio.* Et S. Gregorius: *Non in parentum domo, sed in via nascitur, quia per humanitatem suam, quam assumpserat, quasi IN ALIENO NASCEBATUR* Simon de Cassia: *Cœpit, inquit, ab ea hora, quà mundo apparere voluit, prius facere, quàm docere altissimam paupertatem, rerum omnium abdicationem, ut ei non essent panni, nisi viles; non suæ, sed alienæ ædes, &c.*

316. P. Lucretius Boriatus inter cætera sua symbola panegyrica, quæ in Encomium Illustriss. D. Antonii Longi, Cremensium Gubernatoris construxit, Cuculum exhibet, qui currucæ nido insistens, unum ex ipsius ovis frangit ac rejicit; cum lemmate: UT SUA SUBSTITUAT. Publici cujusdam ministri prudentiam hæc imago innuit, qui pravis & infamibus consuetudinibus longissimè proscriptis, alias saluberrimas populo ingenerare conatur. Porrò eadem etiam invidos concernit, qui omnia antecessorum aut aliorum opera expungere nituntur, ut solis suis famam fidemque apud posteros concilient. Aristoteles hoc livore non parum erat infectus, qui sola sua volumina sub orbis futuri conspectum promoturus, omnes veterum Philosophorum libros flammis sustulit; astuto ac malitioso cuculo perquam similis. De malignis horum ingeniis verissimè ait Valerius Maximus: *Divites sunt alienis jacturis, locupletes calamitatibus, immortales funeribus.*

CYGNUS.

Caput. XXV.

317. CYgnus epigraphen tenet: DIVINA SIBI CANIT, ET ORBI. Symbolum hoc in honorem D. Cornelii Mussi, Episcopi Bitontini, & Concionatoris celeberrimi affixum fuerat; quippe cujus excellentissima opera, æquali splendore, & famam ipsius nomini amplissimam, & utilitatem universo orbi immensam conciliant: ut adeò illud Siracidis de se ipso possit jure pronuntiare: *Videte, quoniam non soli mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.* Nam Rabano interprete; *Doctor Ecclesiasticus verba Dei scribendo & docendo, non solùm sibi laborat, sed & aliis: quia sibi laborat pro æterna mercede & quiete, aliis autem pro vera salute & æterna requie.*

318. Cygnus intra aquas epigraphen tenet: ABLUOR, NON OBRUOR. In rem præsentem D. Gregorius Brunellus:

Abluor ex vitreis latus, non obruor undis;
Gaudet & à tanto remige lympha premi.

Hinc conjicias, velim, inundantes ærumnas liberalem mentibus nostris expiandis subministrare materiem; incommodi verò aut exitii vix quidquam afferre: Undè Rupertus Abbas illa Dei verba interpretatus: *Effundam sicut aquam iram meam,* ait: *Quia sicut aqua corporis sordes eluit: ita Divina ira variis laboribus jussos exercens, animarum maculas expiat.*

319. Candidi, simplicis, ac sinceri animi hominem Cygno comparaveris, qui nunquam non UNIUS COLORIS reperitur. S. Hieron. *Simplicitas, inquit, sicut bonus paterfamilias satis sibi abundat, & suà puritate contenta, non quærit alienum, nec se in artes varias sæpè commutat, sicut astutia, &c.* Et Carolus Paschalius: *Sinceritatis, & simplicitatis aperta & candida pectora bonitas eligit sibi domicilia, ut pura ac purgata prorsus se digna. Nec virtutibus tam lucidis, unquam necesse est simulare, aut dissimulare, suisque moribus nubem obtendere. Ergò planè ignorant versutias, planè nesciunt artificium simulationis, nullo utuntur frontis integumento, &c.*

320. Oleris candor, nullâ unquam labe contaminatus, verè est CANDOR ILLÆSUS; ut nonnemo lemmatis loco dixerat. En! purissimam Mariæ Virginis ideam, cujus candorem nulla unquam, etiam levissima labes, temeraverat. *Totum quod in te est,* inquit Virgini devotissimus Hugo Victorinus, *Pulchrum est, & nihil inest tibi, quod sit sordidum. In toto grata, in nullo ingrata; In toto places, in nullo displices: Tota pulchra es, pulchra per naturam, pulchrior per gratiam, pulcherrima fies per gloriam.* Mariæ V. puritas. *Hug. Vict. serm. de Concept.*

321. Quantùm levaminis è Magnatum tutela nobis accrescat, Cygnus docet, qui sub lauro quiescens, tametsi cœlo desuper horrendum fulminante, suaviter canit. Lemma: NON COME SOGLIO IL FOLGORAR PAVENTO. Vel, NIL FULGURA TERRENT. Si divina fulmina excidium minitentur, infra Lauri Marianæ brachia confugias, certissimam inde salutem ac vitæ securitatem recepturus. S. Bernardus: *Ecce! coram tremendo Judice peccatores assistimus, cujus manus terribilis gladium ira sua vibrat super nos. Et quis vertet eam? nemo, Domina, tam idoneus, ut gladio Domini manum pro nobis objiciat, ut tu, Dei amantissima, per quam primùm in terris suscepimus misericordiam de manu Domini Dei nostri. Aperi itaque tu mater misericordiæ. Ex omnibus finibus terræ ad tuæ protectionis umbraculum confugimus à facie formidinis Dei, &c.* Unde quidam Virgini devotus cecinit: Patrocinium Magnatis. Mariæ V. patrocinium. *S. Bern. ser. 3. de B. Virg.*

Fulgura si metuas Nati, venerare Parentem,
Oppositu matris fulmina nulla cadent.

322. Assiduam D. Caroli, pro ampliore animi munditie obtinendâ, industriâ Bartholomæus Rossus Cygni Emblemate repræsentavit, qui inter labentes fluminis cujusdam undas depictus, epigraphen ferebat: UT PURIOR FIAM. Ita S. Petrus, toto vitæ suæ decursu in lachrymas effusus, toties prætcritæ culpæ meminisse, eamque expiare consuevit, quoties gallum audiit cantantem. Cujusvis etiam pœnitentis imago illa est propria, qui intra lachrymarum torrentem mersus, tenerrimum candorem indè sortitur. *Lachrymarum mador animam omni labe purificat,* inquit S. Pet. Dam. Et rursùs: *Lachrymarum profluentium cursus ex mente fluens; & diabolicæ virtutis semina, & omnes sordentes vitiorum pestes eliminat.* Denique Pœnitentiæ sacramentum toties novam homini munditiem ac claritatem tribuit, quoties frequentatur. S Bern. ad illud Psalmi alludens: *Confessio & pulchritudo, &c.* ait: *Revera, ubi confessio, ibi pulchritudo, ibi decor: si peccata sunt, in confessione lavantur; si bona opera, confessione commendantur.* Profectus S. Caroli. Lachrymæ. *S. Petr. Dam. opusc. 13. cap 12.* Sacramentum Pœnitentiæ. *S. Bern. ep. 113. Ps. 95. 6.*

323. Cygnus supra aram depictus, epigraphen tenet: DULCIUS UT CANAM. Hominem, eximiis mundi dotibus instructum hæc imago significat, qui nobili suo animo incrementum ac decorem aliquem spiritualem additurus, Religiosam vitam ingreditur, suavius enim in Divinis auribus sonat, quidquid è Religioso pectore proficiscitur. *In Religione,* inquit S. Bernardus, *homo vivit purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cautius, irroratur frequentius, quiescit securius, moritur confidentius, purgatur citius, præmiatur copiosius. O religio religiosa & admirabilis! quæ mens cogitare, quis intellectus plenè cognoscere, quæ lingua humana te poterit sapienter & dignè extollere! &c.* Poëtam quoque imago illa spectat, qui profanâ Parnasside relictâ, ut suaviorem arti suæ dulcedinem conciliet, sacratioribus Musis sese addicit. Religiosa vita. *B. Bern. ser. de Marg. Ev.* Poëta.

324. Animum, pacis ac benevolentiæ studiosum,

Cygnus repræsentat, qui nemini unquam irascitur, nec etiam offendit quemquam, nisi injuriis ab aquila provocatus. Unde lemmatis loco subscriptum habet: LACESSITUS. Hanc indolem omni hominum conditioni, cumprimis verò Principibus ingenitam cupit Magnus Ethices Divinæ magister Augustinus: *Pacem*, inquit, *habere debet voluntas, bellum necessitas.* Et Cicero: *Primum justitiæ munus est, ut nulli quis noceat, nisi LACESSITUS injuriâ.* Aurelius Victor de Octaviano Augustino testatur, *nisi justis de causis, nunquam genti ulli bellum intulit.* Colophonem subjungens S. Ambrosius: *Nunquam*, ait: *David, NISI LACESSITUS bellum intulit.*

Vindicta justa.
S. Aug. to. 2. ep. 207.
Cic Offic. 1.
S. Ambros. l. 1. offic. cap. 35.

325. Cygnus, priusquam cibum capiat, intra aquas sese abluere consuevit. Undè inscriptio è Jobo desumpta. ANTEQUAM COMEDAM. Ad hanc ideam Christianus, antequam Mensæ Eucharisticæ accumbat, intra lachrymarum ac pœnitentiæ undas submersus, omnem, quam potest, animi candorem obtinere studeat. S. Greg. *Cum corpus Redemptoris accipimus, nos pro peccatis nostris cum fletibus affligamus, quatenùs ipsa amaritudo pœnitentiæ abstergat à mentis stomacho, perversæ humorem vitæ.*

Job. 3. 24.
Præparatio ad Eucharistiam sumendam.
S. Greg. ho 22. in Evang.

326. Cygnus tametsi purissimus, omnisque immunditiei expers, magis tamen semper magisque se ipsum purificaturus, aqas assiduò ingreditur. Ita sanè M. V. ab omni vitiorum sorde liberrima, ad Legis Mosaicæ præscriptum purificari voluit; non quidem ullius labis expiandæ causâ, sed ut meritis suis majus faceret incrementum. Unde Aresius in Virginis Purificatæ festo Cygnum depinxit, se intra aquas lavantem; cum lemmate: QUI EST MUNDUS TOTUS. Fulbertus Carnotensis, *Maria*, inquit, *non indigebat legali purificatione, quia munda erat & sancta. Humilitatis tamen & obedientiæ causâ legi se subdens, obedire legi, quamvis non indigeret, obtulit in templo Dei filium suum cum hostiis.* S. Th. Aq. ex hoc Mariæ facto insignem doctrinam colligens. *In hoc*, ait, *quod B. Virgo voluit purgari, cum non indigeret; docuit, quomodo nos, qui indigemus, debeamus purgari.*

Purificatio Mariæ V.
Fulb. Car. serm. de Purific.
S. Th. Aquin serm. 2 in Purif.

327. Quantumvis aquæ, à ventis jactatæ, altùm intumescant, Cygnus tamen, inter illas fluctuans, NUNQUAM MERGITUR. Vel ut alius inscripsit: COLLO SUPEREMINET. Certè animus generosus inter omnes mundi turbas, tametsi acerrimè concitatas, intrepidus persistit. Unde Paulus, licet *periculis in mari* plurimùm jactatus, semper tamen inter calamitatum procellas omnes triumphavit, & imperterrito animo potuit dicere: *Quis nos separabit à charitate Christi?* Animo ita excelso etiam erat S. Chrys. cùm ab Eudoxia in exilium ejiceretur, ac extrema quæque metueret; *Ego*, inquit, *cùm è civitate fugarer, nihil eorum curabam, sed dicebam intra memetipsum; siquidem vult me Regina exulem, agat in exilium, Domini est terra & plenitudo ejus: Et si vult secare, secet; idem passus est Isaias, subscribam illi. Si vult in pelagus mittere; Jonæ recordabor. Si me lapidare vult, lapidet me; Stephanum habeo primum Martyrem socium; si & caput tollere vult, tollat; habeo socium Joannem Baptistam. Et si substantiam auferre, auferat; nudus exivi de utero matris meæ, & nudus revertar illuc, &c.* Cygni voce canit D. Greg. Brunellus;

Generositas intrepida.
Rom. 8. 35.
S Chrysost ep. 3 ad Cyriac. to. 5.

Unde fluit præceps, sed non demargor ab illa,
Fortem non mergunt ulla pericla virum.

Et rursus:

Natat ut in vitreis Cygnus, nec mergitur undis;
Sic nunquam adversis obruitur sapiens.

328. Alcibiades Lucarinus Emblematis loco Cygnum expressit natantem, qui movetur PEDE UTROQUE, SED VARIE. Nempe Magistratum aut Prælatum instruere voluit, ut regiminis sui momenta alternis justitiæ & misericordiæ vicibus attemperent, & pro rerum exigentia, modò istam, modò illam administrent. S. Gregorius: *Sit itaque*, inquit, *amor, sed non emolliens; sit rigor, sed non immoderatè sæviens: sit pietas, sed plusquam expediat, parcens: ut, dum se in arce regiminis justitia & misericordia permiscent, is, qui præest, corda subditorum, & terrendo demulceat; & tamen terroris reverentiam demulcendo constringat.*

Justi[tia] & mi[seri]cordi[a]
S. Gre[g.] Past. c[...]

329. Idem Lucarinus scriptorem indefessum Cygni Emblemate insignivit, qui Oceanum volando emensus, epigraphen tenebat: NEC DEFESSUS, NEC DIFFISUS. Certè homo, cujus tota spes in Deo fixa est, in hoc terrarum calamitatum pelago transmittendo, nec fatigatur circa labores suos, nec etiam Deo diffidit unquam, sed potiùs semper gaudet lætissimâ illâ cœlestis portûs contingendi fiduciâ erectus. Pulchrè Magnus Augustinus: *Noli esse piger in labore breviter, & gaudebis incessabiliter.* Cæterùm Lucarinus mentem suam sequenti poëmate vernaculo explicat:

Scrip[tor] indef[essus] Justi[...]
S Au[g.] Psal[...]

Vede animoso il Cigno
Del ampio mare il rischio
E la fatica; E pur dice io m'orrischio,
Ne temo, ne diffido
Essor miei de bei vanni al mar infido:
Tal quest'i pronto al ben oprar non manca,
E sostien lieto il giogo, e non si stanca.

330. Cygno volanti inscripsit Lucarinus: LÆTIFICAT ACCESUS. S. Joannis Baptistæ acceptissimos Natales hæc imago spectat, de quo Archangelus Gabriel: *Erit gaudium tibi & exultatio, & multi in nativitate ejus gaudebunt:* Eandem Mariæ Virgini tribues, cui ab Ecclesia accinitur: *Nativitas tua Dei Genitrix Virgo gaudium annuntiavit universo mundo*, Cumprimis vero in Servatoris nostri nativitatem imago hæc convenit; de qua Lucas: *Ecce enim Evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo.* De hac Christi nativitate lætabundus exclamat S. Bernardus: *Sonuit vox lætitiæ in auribus nostris, vox exultationis & salutis in tabernaculis peccatorum. Auditum est verbum bonum, verbum consolatorium, sermo jucunditate plenus, dignus omni acceptione. Jubilate montes laudem, & omnia ligna sylvarum plaudite manibus ante faciem Domini, quia venit. Audite cœli, & auribus percipe terra, obstupesce & lauda universitas creaturæ, sed tu magis, ô homo, JEsus Christus filius Dei nascitur in Bethlehem Judæ, &c.*

Nat[ales] *Luc[...]* S Jo[an.] *Luc[...]* Ma[...]
Chri[sti]
S. B[ern.] 1. [ser]m. Na[t.]

331. Cygnum Poëtarum esse symbolum, inter alios testatur Andreas Alciatus, idque perquam pulchrè approbat Joannes Tuilius. Unde Cygnum explicatis alis supra fluminis ripam depinxêre, ubi lemmatis loco, hanc vocem cantando exprimit: ÆTERNITATI. Litteratorum enim lucubrationes & opera æternùm durare, atque adeò æternitati consecrari solent. Horatius:

Alc[iat.] Em[bl.] 17[...] V[...] æte[rnitas]

Dignum laude virum Musa vetat mori,
Cœlo Musa beat.

Ho[rat.] Oa[...]

Et Ovidius:

Ergò cùm silices, cùm dens patientis aratri
Depereant ævo, carmina morte carent.

O[vid.] *A[mor.]* *leg[...]* *mo[...]*

Porrò æternitati laborare conantur, qui relicto caduco ac perituro mundo, omnia sua ad Dei laudem & gloriam referunt; Nam Magno Aug teste: *Non potest homo amare quod æternum est, nisi destiterit, amare quod temporale est.* Eò haud dubiè collineabat Reverendissimus ac Perillustris S. R. I. Prælatus Wettenhusanus, D. D. Dionysius Liber Baro à Rehlingen, quan-

S. S[...] 15[...] *diu[...]* *mo[...]* La[...] æt[...]

quando ingeniosissimo suo symbolo inter alia lemmata etiam istud incidi voluit, *ÆTERNITATI*; relictis enim illustrissimis parentibus, amplissimis divitiis, dignitatibus, cæterisque cumulatis mundi bonis, soli se consecravit Deo, ubi omnia, quæ in totius S. Ordinis decorem, cumprimis verò in Antiquissimi Collegii Wettenhusani incrementum laudabilissimè contulit, æternùm persisterent; audiretque coram Deo & hominibus pro meritis suis in omnem æternitatem. *Alter Wettenhusii Fundator.*

ors præ- ntiata; uth. 26. v. Rõ. April. 332. Si Poëtæ effato insistas: *Est cantor Cygnus, funeris ipse sui*; Cygno opportunè inscribes: SIBI FUNERA CANTAT. Ita optimus senex Simeon vitæ suæ periodum cum cantu clausit: *Nunc dimittis servum tuum Domine, &c.* Christus, mox ad supplicia rapiendus, vates sibimet luculentus, in suavissimum melos erupit: *Hymno dicto, &c.* S. Petrus Martyr eandem pro sancta fide mortem toleravit, *quam paulò ante concionando prædixerat.* Elatâ enim voce, triumphalem vitæ suæ terminum prænuntiavit. Cygnus, morituro sibi læssum præcinens, etiam fuerat Carolus V. Imperator; cùm enim solerter judicaret, sic ordinandum esse diem, tanquam cogat agmen, & consummet atque expleat vitam, hinc, uti testatur P. Famianus Strada, circumstantibus atratis famulis, Monachis exequialem lessum canentibus, funereis justis, funeri superstes suo, pullâ fluxâque opertus veste accensum præferens cereum, eumque sacrificanti tradens, eâdem planè mente, quâ animam Deo commendabat, sibi parentare voluit; veris suorum lachrymis, quasi depositus, & supremâ lamentatione comploratus est. Auspicatò cessit illi tale præludium; namque altero ab exequiis istis die, febri correptus, eâque paulatim exedente consumptus, ingenti pietatis ac religionis sensu excessit. Nempe Seneca monente: *Ante ad mortem, quàm ad vitam præparandi sumus.* (…d. lib. 1. Bello …; …ep. 61.)

333. S. Thomas Aquinas, postquam sacra cantica interpretando ad finem perduxerat, vitâ excessit; Cygno non absimilis, qui in horto collocatus, epigraphen sustinet: POST CANTICA FUNUS. Sanctum senem Simeonem hæc imago concernit, de quo S. Julianus Archiepiscopus ait: *Simeon viso Christo scivit, se citò moriturum. Lætus itaque de morte jam proximâ, & de vicina accersione securus, accepit in manus puerum, & exclamavit, & dixit: Nunc dimittis, &c.* S. Antonius Paduanus quoque D. Bonaventurâ teste: *Morti appropinquans, Psalmos cum fratribus decantavit.* Cæterùm illud ipsum Emblema documento est, mundi illecebras ac festivos plausus tandem in mortem & ærumnas desinere. *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.* Deniquè verus pœnitens in vitæ suæ epilogo Cygnum imitetur, necesse est; moriturus enim canere debet. Hanc allegoriam explicans S. Antonius Paduanus: *Cygnus*, inquit, *quando moritur, cantando moritur. Cygnus albus est peccator ad pœnitentiam conversus, super nivem dealbatus: hic in articulo suæ mortis debet cantare, id est, peccata sua in amaritudine animæ suæ recogitare: Omnis enim laus in fine canitur.* (…h. A-…nas. …con …ex. …l. Ar- …o. l. 1. …nost. 13. …Anton. …v. 14. …itens. Ant. …ser. …m. 5. ad.)

Thom. Aquin. 334. S. Thomas Aquinas purissimam vitam summæ doctrinæ, concubio non minus rarò, quàm admirando, connexam habuit. Unde symboli loco Cygnum accepit, cum lemmate: CANDIDUS ET CANORUS. Religiosum, choro addictum, hæc imago repræsentat, qui corde & ore purissimo divinas laudes diu noctuque decantat. Unde sapienter monet Magnus August. *Vide ne vivas malè, & cantes benè.* Ingratus est enim Deo animus *canorus*, nisi simul sit & *candidus*. Cæterùm geminam hanc virtutem in omnibus melioris notæ Poëtis animadver- (…ligio- …can-; …Aug. in …l. 49.)

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

sam habuit is, qui Euripidis Proverbia collegit: Poëta.

Res mira dictu, ut cuncta consensu novo
Vati atque olori congruant divinitus.
NIVEUS utrique CANDOR, alter lacteis
Plumis, amico candet alter pectore.
Musis uterque gratus, ac Phœbo sacer,
Et limpidis uterque gaudet amnibus,
Pariter CANORUS uterque, tum potissimùm,
Vicina, eram mors senectam cùm premit.

335. S. Greg. Naz. observavit, Cygnum suos cantus nec gutture, nec faucibus, sed alis inter Zephyri spiramina vibratis efformare. Unde Cygnos in hæc verba loquentes introducit. *Si quando Zephyro spiranti alas nostras permiserimus, jucundum quid, & concinnum modulamur.* Eam ob rem Cygnus explicatis alis epigraphen tenet. MODULABOR AFFLANTE. Prophetarum hoc symbolum est, qui nonnisi afflante Spiritûs sancti aurâ vaticinantur; hic enim Divinus spiritus verissimè dicitur: (S. Gregor. Naz. p. ad Celeus. — Propheta Religiosus cantor.)

Sermone ditans guttura.

Nam nemo dignè potest Deo cantare, nisi juvante Dei gratiâ; *Nemo Deo cantat digna*, inquit Magnus August. *nisi qui ab illo acceperit, quod cantare possit.* Idem de Poëtis affirmat Plato: *Omnes itaque carminum Poetæ insignes, non arte, sed Divino afflatu ista præclara poëmata canunt.* (S. August. Præf in Psal. 32. — Poëta. Plato in Io. seu de furore poëtico l. 14.)

336. Cygnus inter impetuosos ac rigidos Aquilonis aut Boreæ flatus altùm silet, nonnisi Zephyro spirante canere solitus. Unde lemma: FLATU FAVONII CONCINET. De viro docto id dicere licet; nam litterarum Musæ nonnisi beneficiis, favoribus, ac Mecœnatum gratiis delinitæ, pennas suas explicare, & ingeniorum melos edere possunt. Verissimè Horatius:

Sint Mœcenates, non deerunt, Flacce, Marones.

Et è modernis nonnemo:

Dulcisonum mollis Zephyrus demulcet olorem,
Et vinum stimulat pectora dives honor.

Appositè etiam Baptista Guarrinus; (Guar. nel suo P. F. Atto 5. scen. 1.)

Lieto nido, esca dolce, aura cortese
Bramano i Cigni è non si và in Parnasso
Con le cure mordaci: è col disagio,
Sempre col suo destino, è col disagio,
Ven roco, e perde il canto; e la favella.

Denique Religiosus Divinas laudes nunquam ritè concinere potest, nisi charitatis aurâ instructus. *Qui non habent charitatem*, inquit, S. P. August. *portare psalterium possunt, cantare non possunt.* (Religiosus cantor. S. Aug. in Psal. 143.)

337. Hypocrita, exteriore vultu mirum vitæ candorem ac innocentiam mentitus, in animo teterrimas vitiorum sordes habet reconditas; Cygno perquam similis, qui exteriùs undique candidus, epigraphen tenet: SUBTER NIGERRIMA CUTIS. Præclarè meus Hugo Vict. *Cygnus plumam habet niveam, sed carnem nigram. Niveus in plumis designat affectum simulationis, quâ caro nigra tegitur, quia peccatum carnis simulatione velatur.* Et Seneca: *Vitia nobis sub virtutum nomine obrepunt. Temeritas sub titulo fortitudinis latet.* (Hypocrita. Hugo Vict. lib. 1. de Bestiis c. 53. Senec. ep. 45.)

338. Complures Cygni unitis viribus aquilam à volatu remorantur; cum lemmate: NON VI, SED CONCORDIA. Ita omnino sancti Martyres, fidei unitate, ac Religionis concordiâ probè muniti, omnes non modò Romanæ potentiæ (quæ Aquilæ symbolo repræsentari solet) sed etiam totius mundi vires superarunt; Diabolum quoque avem rapacissimam, unica retardat sternitque concordia. Unde S. P. August. *Concordes nos scit diabolus, quod possidere non possit; lites immisit inter Christianos.* Cæterùm ad hoc propositum ego Cygnorum voce sequentem poësin vernaculam cecini. (Concordia. S. Aug. de utilit. jejunii cap. 8.)

 Il can-

Il candor de le piume,
Che scopre amore, e pace,
De i nostri affetti è un testimon verace,
Il dotto, e biondo Apollo è il nostro nume,
Non l'adirato Marte,
Del canto, e non de l'armi apprendiam l'arte:
E pur l'aquila altera,
D'arcuti artigli, è rostro adunco armata,
Nel volo è frasternata
Da turba non guerierà,
Men forti d'armi, e men di core ardia,
Perche combatte unita.

Ælian. l. 1.

339. Æliano teste, Cygnus pacis est amicus, nec nisi lacessitus ad bella commovetur; hos tamen ipsos animi sui motus virtute adeò generosâ temperat, *ut injuriam à se propulset, non ut inferat prior.* Hæc ratio Emmanueli Thesauro persuasit, ut Cygno adversus aquilam dimicanti, inscriberet: NEC PROVOCO, NEC FORMIDO. Philippi III Hispaniarum Regis hæc indoles fuerat, ut pacem assiduò quidem fovere satagaret; provocatus tamen nihil unquam formidinis sibi ab hoste incuti pateretur. Sapienter Seneca: *Eris magnanimis, si pericula; NEC APPETAS ut temerarius: NEC FORMIDES ut timidus* Carolus Scribanus, Scriptor celeberrimus, referente Joanne Rhò, dicere solebat, ad vitam tranquillam in Societate JEsu transigendam, hæc quatuor à bono Religioso cumprimis observari debêt, nempe, *ut nihil speraret, timeret nihil, nihil unquam peteret, aut recusaret nihil.*

Magnanimitas.

Seneca.

Religiosus bonus. Jo. Rhò de Var. Viri. hist. l. 5. c. 1. n. 13.

340. Cygnus, aquis innatans, à Patribus Societatis in Belgio epigraphen accepit: TANGOR, NON TINGOR AB UNDIS. Eorum hæc imago est, qui inter sordidos ac vitiosos mortales nullam unquam animæ labem contrahunt. Prodigii enim instar habetur, malorum consuetudine uti, nec tamen inquinari. De his S. P. Augustinus: *Qui non facit malum, nec facienti consentit, & facientem arguit, firmus atque integer inter iniquos, tanquam frumentum inter paleas conversatur.*

Societas.

S. Aug. l. 2. cont. Ep. Parmen. c. 12.

341. Hercules Gonzaga Cardinalis, symboli loco; duos cygnos præfert, qui ab aquila provocati, ejus alas utrimque mordicùs tenent ac lacerant; cum lemmate: SIC REPUGNANT. Indicare nimirùm vult, victoriam plerumque contra noxios ex innocentûm parte stare. Unde S. P. Augustinus: *Custodi intùs innocentiam tuam, ubi nemo opprimit causam tuam. Si causam malam non habueris, nullum accusatorem pertimescès, nullum falsum testem refelles, nullum verum requires.*

Innocentia vincit.

S. Aug. in Psal. 73.

D R A I C A.

Caput. XXVI.

342. ÆLianus apud Lucarinum refert, Draicam volucrem, dum suos pullos plenè educavit, eisque benè providit, nullâ amplius propriæ vitæ solicitudine teneri, sed, veluti munere suo præclarè functam, ultrò ac hilariter obire mortem. Lemma: EDUCATIS MORITUR. En! inclytam Machabæorum Matrem, illustri hâc Draicæ icone ex amussim exhibitam! ea enim septem filios jamjam martyrii & æternæ gloriæ participes conspicata, sese votis ardentissimis morti feriendam objecit. *Novissimè autem post filios, & mater consumpta est.* De Machabæis eruditè canit Marius Victorinus:

Mater Machabæa.

2. Mach. 7. 41.

Mar. Vict. Carm. de Mach.

Dum puer ista gerit, solverunt gaudia matrem,
Jamque ut erat laxata malis jam voce negatâ
Suspirans, interque manus collapsa suorum
Concidit exanimis, resolutaque membra quièrunt.

Josephus Hebræus: *Novissimè*, inquit, *filiis omnibus consumptis, admirabilis tantorum athletarum parens, in cruenta pœnarum carnificina; flexis repentè genibus corporis, à Deo dissolutionem efflagitabat, quæ flammivora adjecta sartagini, ambustos ultrò filios concomitatur in pœnas.* Matrem Machabæam studiosè imitata S. Felicitas, septem suos filios martyrii laureâ gloriosè insignitos, tandem etiam ipsa insecuta est.

Ios. de M

S. F tas.

F A L C O. *Caput. XXII.*

343. FAlconi volanti inscripsêre: ALTA PETIT IMPASTUS. Haud ægrè hinc conjicies, quantum jejunii virtus ad sublimiâ quævis affequenda faciat. Calculo suo id confirmat S. Ecclesia, *vitia comprimit, mentem elevat.* Probè hujus sententiæ periculum fecerat S. Petrus Apostolus, quando Deum precaturus; domûs solarium conscendit, ibique etiamnum jejunus, (quod S. Lucas his verbis innuit, *& cùm esuriret*) ad penetranda celsissima arcana fuit sublevatus: *cecidit super eum mentis excessus, & vidit cœlum apertum, &c.* In hunc locum S. Chrysost. ait: *ipsos Sanctos, cum jejunant, tunc fieri præstantiores.* De Mose differens S. Ambrosius; *Quamvis*, inquit, *illum ab obtutibus Dei conditio humana subtraheret, jejuniorum tamen gratia proximum illum Divinitatis consortio faciebat:* S. Petri Chrysologi parænesis est: *Vacuandus ergò venter moderatione jejunii, ut exoneratus animus possit ad alta pertendere, conscendere ad virtutes, possit ad ipsum pietatis authorem totus aliger pervolare.* Sicut enim Falco in altum non evolat, nisi jejunus: ita sine jejunio fieri non potest, hominem ad virtutis fastigium eluctari.

Jej ele

S. C hu

S. ... ser. m

Qu S. I Ch ser.

344. Falco, quem Aldrovandus, aliique Ornithologi ob insignem ac maximam fortitudinem, sacrum cognominant, uno pede cuniculum vel leporem direptum sustinet, altero verò eundem firmis unguibus in terram deprimit. Emblemati subscripsit Aresius: TENUI; NEC DIMITTAM. Animum resolutum, nullisque viribus à proposito dimovendum, hæc imago repræsentat. Talem se exhibebat sponsa, quando dixit: *Inveni, quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam.* S. Gregor. Nyssenus: *Non dimittam*, inquit, *amplius Deum, ansâ fidei apprehensum.* Et meus Richardus Victorinus: *Tenetur Deus devotione, desiderio, importunitate, memoriâ, prece, fide, & expectatione exauditionis, nec dimittitur, si ab intentione non cesset, nec vultus amplius in diversa mutentur.* De hac virtute Claudianus canit;

Al Or

Pe rar

S. G Ny hu Ru Vic bun

Cl Sti

---- Plus est, servâsse receptum;
Quàm quæsisse decus.

345. Tyrannidis ac crudelitatis symbolum Falco montanus exhibet, qui innocentûm avicularum strage nunquam exsaturatus, adeò interdùm adversus eas dilaniandas effervescit, ut proprii alimenti obliviscatur. Alberti Magni verba sunt: *Adeò interdum crudelitati suæ indulgent, ut occidendis avibus occupati, cibi obliviscantur.* Unde Aresi. eidem, aviculam laceranti inscripsit: NECESSITATEM NON HABENS. Sen. *Crudelitas*, inquit, *minime humanum malum est, indignum tam miti animo. Ferina ista rabies est sanguine gaudere & vulneribus; & abjecto homine in sylvestre animal transire.* Lemmate illo etiam eos notabis, qui nulla ægritudine, aut aliâ naturæ necessitate impellente, sed solo depravatæ indolis suæ genio stimulati, in peccatorum sordes sese abjiciunt. Sibimet improperans S. Augustinus, de juventute suâ, in obvium quodvis scelus admodum

Cr tas

Se Cl cap Pe m fus

præcipiti, apertè testatur, *Ego furtum facere volui, & feci, NULLA COMPULSUS EGESTATE, nec pecunia, sed fastidio justitiæ, & saginâ iniquitatis. Nam id furatus sum, quod mihi abundabat, & multò melius; nec ea re volebam frui, quam furto appetebam, sed ipso furto & peccato.* Postea enumerat fructus aliquos acerbos, quos etiamnum puer furto abstulerat.

346. In Moscovia Falco candidus reperitur; qui nocturno tempore apud aviculam quandam recumbere, & ab illa calefieri solitus, altera die eam, gratitudinis causâ, liberam ac incolumen servat. Unde volucrem dimittens, epigraghen tenet: BENEFICII MEMOR DIMITTIT. Vel, HAUD IMMEMOR DIMITTIT. Voluntatem gratam, & ad beneficia rependenda promptam hæc imago innuit. Sapienter dixit Euripides:

Beneficium beneficio respondeat.

Et Tullius: *Nam si his, qui imprudenter læserunt, ignosci convenit; his, qui necessariò profuerunt, habere gratiam non oportet?*

347. Falco, nolam è pedibus avellere conatus, à D. Didaco Saavedrâ epigraphen accipit: FAMA NOCET. In rem præsentem Tacitus: *Nec minus periculum est ex magna fama, quàm ex mala.* Famæ detrimenta probè expertus est Ezechias, Rex Judææ, quando divulgatis ærarii sui divitiis, omnem Assyriorum vim ad eas diripiendas protraxit.

348. Proprii mali sui authorem falconis imagine expresseris, qui pedibus ligamine revinctis in altum evolans, ad aucupis pugnum revertitur: sicque suâ seipsum libertate spoliat. Lemma: TORNO A QUEL, CH' ALTRI FUGE. Id est, AD VINCULA SPONTE. Talis, mea quidem sententiâ, ille fuerat, qui, D. Lucâ referente dixit; *Juga boum emi;* sibimet enim compedes ad juga stolide injicere voluit. Appositè S. Bernardus: *Stolidior bestiis homo; quod juga necessitatis earum propria ipse amat voluntate: Emisse juga, extremæ dementiæ est; quod idem est, atque mortem sempiternam, & gehennam ipsam multo sudore quærere.* Homines lascivi, falcones insanissimi, ad laqueos, unde regressi sunt, denuò sese implicandos recipiunt. Denique etiam remiges, extremam hominum colluviem, hoc symbolo significare licet, qui oblatâ libertatis recuperandæ occasione, eam minimo pretio vendunt, seseque ad catenas & transtra ultrò condemnant.

349. castissimus quidam adolescens, mille libidinum occasionibus ultro oblatis, è vitæ innocentia nec minimùm unquam deflexit, omneque mulierum lascivarum commercium studiosissimè effugit & abhorruit. In hujus encomium Bargalius Falconem depinxit; cujus ea est indoles, quod è carnis frusto; ante se collocato, nihil delibet, sed generosè abstineat; cum lemmate: NON COMEDIT. Siracides: *Erit illi gloria æterna, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fuit.* In hunc locum S. P. August. *Habeto facultatem*, inquit, *& ibi laudabo domitam cupiditatem. Tu dicis, nunquam negavi rem alienam, quia fortè nemo tibi commendavit, sed sub testibus commendavit; dic mihi, reddidisti, quando à solo solus accepisti, ubi Deus inter vos fuerat? si tunc reddidisti, tunc te laudabo; quia post aurum non isti, quia potuisti transgredi, & non es transgressus.*

350. Falco alligatus, & capitio tectus, volare, tametsi impotens, molitur. Lemma: VOLUISSE SATIS. Deficientibus enim ad operandum viribus, solum sufficit desiderium. Emblematis hujus mentem in bonam partem interpretatus Propertius, canit: *Quod si deficiant vires, audacia certè.*
Laus est: in magnis & VOLUISSE SAT EST.

Et Ovidius: Ovid. l. 4. de Pont. Eleg. 8.

Parva quidem, fateor, pro magnis munera reddi;
Cùm pro concessa verba salute damus.
Sed qui quam potuit, dat maxima, gratus abundè est;
Et finem pietas contigit illa suum.
Nec quæ de parva pauper Dis libat acerrâ,
Thura minus grandi, quam data lance, valent.

Non sine emphasi Josephus Hebræus: *Qui ad tolerandam omnem pro Dei gloria injuriam semel dicavit animum, is martyrium mihi videtur implêsse. Summi ergò meriti est, semel fixisse sententiam, atque ideò, ut dixi, ratio principatum obtinet passionis: & si sors perpetiendi deneget facultatem, pertulit tamen cuncta, quæ voluit pati.* Verùm de bonæ voluntatis merito & progressu diximus aliâ occasione *lib. 3. nu. 203.* Cæterùm Emblema istud etiam in malam partem interpretari licet. Unde Juvenalis: Joseph. Heb. sub initium lib. de Mach. Voluntas mala. Juv. sat. 13

Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet.

351. Falco, capitiis è collo pendulis, epigraphen tenet: RECEPTO VISU, LIBERTATEM ARRIPIT. Peccatorem hæc imago concernit, qui tenebrarum & caligantis animæ squamis è vultu excussis, libertatem filiorum Dei propriam assequitur: Sauli exemplo, de quo, cum jam ad frugem cœpisset redire, testatur Sacra Pagina: *Et confestim ceciderunt ab oculis ejus tanquam squamæ, & visum recepit; & surgens baptizatus est.* Unde Sanctus Pater Augustinus ait: *Tota opera nostra in hac vita est sanare oculum cordis, unde videtur Deus.* Huic symbolo affine est illud Salentini Archi-Episcopi Coloniensis, in quo Falco, pendente ex collo perophthalmio, volat in aëre, cum inscriptione: *Recepto visu libertatem arripio.* Peccator conversus. Act. 9. 18. S. Aug. ser. 18. de Verb. Dom. cap. 5

FRINGILLA.

Caput. XXXIII.

352. SCipio Bargalius hanc Fringillæ epigraphen subdidit: CÆCITATE PERFICITUR. Ajunt enim hanc volucrem tantò fieri in canendo suaviorem ac meliorem, quò minus videt. Certè Christianus, quò minùs in discernendis sanctæ fidei arcanis fuerit curiosus, tantò sese in credendo perfectiorem probat. S. Apostolo Paulo hæc imago cumprimis est tribuenda; de quo testatur Magnus Augustinus: *Eo tempore, quo cætera non videbat, JEsum videbat* (nimirum de tempore illo loquitur, quo *apertis oculis nihil videbat*, uti referunt Acta Apostolorum) *ita ex ipsa ejus cæcitate informabatur mysterium credentium, quod, qui credit in Christum, ipsum intueri debet, cætera nec nata computare.* S. Hieron. *Paulus*, inquit, *ex persecutore fit Prædicator, oculis carnalibus excæcatur, ut mente plus videat.* Et Beda: *Nequaquam potuisset* (Paulus) *benè rursus videre, nisi prius excæcatus fuisset benè*: Denique Aratus Poëta sacer: Fides. S. Paulus. S. Aug. ser. 35 de divers. Act. S. Hier. ep. ad Damas. Beda in Act. Apost. lib. 8.

--- Cùm lumina claudit,
Pectora tunc aperit, cœlique agnoscitur auctor.

FULICA, seu Fulix.

Caput. XXIX.

353. FUlica inter concitatos Oceani fluctus & undarum turbas plurimùm lætari solet. Eam proinde, veluti genuinam hominis invidi ideam, hoc lemmate notavit D. Aresius: EXULTABIT, SI MO- Malignus.

MOTUM FUERIT; Regio Vate id ſuggerente. *Qui tribulant me, exultabunt, ſi motus fuero.* Æquè tamen hominem grandem ac virtutibus deditum imago illa concernit, qui orbe toto in ejus unius perniciem acerrimè jactato, non tantùm nihil inde conturbatur, ſed contra plurimùm gaudet. S. Joannes Chryſoſtomus: *Tanta res eſt virtus, tam immortalis, tam invicta, tam nihil cedens hujus vitæ varietatibus, ſed ſuper malitiæ fluctibus volitans, quaſi è ſublimi ſpecula quadam, ſic omnia humana deſpicit, & ſicut is, qui ſuper excelſam petram ſtat, fluctus ridet, quos videt ad petram magno impetu diſrumpi, ac protinùs in ſpumam ſolvi, ita & virtuti vacans, in ſecuro conſtitutus loco, nihil inſuave fert à rebus turbulentis, ſed tranquillus animo, & quietus ſedet, &c.*

Animus generoſus.

S. Chryſoſt. hom. 1. in Geneſim.

354. Fulica, eodem Areſio Authore, intra turbatum mare epigraphen habet: TEMPESTATE PRÆGAUDET. Haud ſecus invictus animus etiam inter horrendas tumultuantis mundi minas nihil terretur. Stephanus Cantuarienſis: *Cetùs*, inquit, *gaudet in tempeſtate, & ſancti in tribulatione.* Probè id eſt expertus S. Paulus Apoſtolus, inſigne de ſe ipſo teſtimonium præbens. *Placeo mihi in infirmitatibus meis*; ubi acutè advertit Theodoretus, *non dixit ſuſtineo, ſed placeo mihi, hoc eſt, gaudeo, delector, lætor, & tranquillo animo ſuſtineo ea, quæ accidunt.*

Animus generoſus

Steph. Cantuar. in cap. 1. Geneſ. 2. Cor. 12. 10. Theod. in hunc loc.

355. Fulica è terra patria, unde ortum duxit, nunquam ſe avelli patitur; unde licèt alimoniæ penuriâ arctè preſſa, modò vel cadavera ad veſcendum reperire poſſit, ſuaviter ac læto animo in illa perſiſtit; cum lemmate: PATRIAM NEC LINQUO FAMESCENS. At non volucri modò, ſed & homini illam amoris vehementiam verſus patrios lares natura ingenerat. Ovidius:

Patriæ amor.

Ovid. l. 1. de Ponto Eleg. 4.

Neſcio quâ natale ſolum dulcedine cunctos
Ducit quâ, & immemores non ſinit eſſe ſui.
Quid melius Româ? Scythico quid frigore pejus?
Huc tamen ex illa Barbarus urbe fugit.
Aſſuetus tauri ſaltus, aſſulta leones
(Nec feritas illos impedit) antra petunt.
Rurſus amor patriæ ratione valentior omni.

Porrò Fulicam imitantur qui hanc, quam habitant, terram ægerrimè reliquunt, neque etiam ad cœlum unquam ſuſpirant, tametſi compluribus ærumnis indies exagitati. *O amatores mundi!* exclamat Magnus Auguſtinus, *cujus rei gratiâ militatis? ibi quid niſi fragile, plenum periculis, & per quot pericula pervenitur ad majus periculum? Pereant hæc omnia, & dimittamus hæc vana & inania. Vita hæc miſera eſt, mors incerta ſubito obrepit, &c.*

Mundi amor.

S. Aug. in Confeſſion.

356. Fulica vitam tenuem ac egenam in nativo ſolo meliorem arbitratur, quàm opulentam in extero. Unde lemma: ALIBI NON QUÆRO POTIORA. Hominem ſtolidum, ac ſortis ſuæ incurium hac icone depinges. Stylo tamen verſo, illis etiam tribues, qui vitæ ſuæ conditione quamlibet paupere ac tenui, contenti vivunt. Horatius:

Stultus Homo ſorte ſua contentus.

Horat. l. 2. Ode. 16.

Vivitur parvo benè, cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum,
Nec leves ſomnos timor, aut cupido
Sordibus aufert.

In rem præſentem apprimè meus Hugo Victorinus: *Fulica in uno loco commoratur, permanet uſque ad finem, & ibi eſcam ſuam habet, & requieſcit. Sic ergò omnis homo fidelis ſecundùm Dei voluntatem conſervatur & vivit, non huc atque illuc, per diverſa loca oberrans.* Porrò Religioſi exinde diſcant, domi ſuæ ſe continere, nec etiam majoris perfectionis causâ ad alios Ordines vel Collegia tranſire; quia, ut Religioſiſſimus meus Thomas Kemp. docet: *Imaginatio locorum & mutatio multos feſellit.* Conquerentem audi S. Gregorium. *Sæpè de vita proximorum querimur, mutare locum conamur, ſecretum vitæ remotioris eligere, videlicet ignorantes, quia ſi deſit ſpiritus, non adjuvat locus. Si locus ſalvare potuiſſet, Sathan de cœlo non cecidiſſet, &c.*

Hug. Vict. l. 1. de Beſt. cap. 56.

Religioſus mutans locum.

De imit. l. 9. nu. 1.

GALLINA.

Caput XXX.

357. Gallina, conſcenſa moro, pullis ſuis infra arborem maturos fructus roſtro excutit, cum lemmate: ET MEMOR AB ALTO. Dei providentia ac beneficentia clientes, ſibi devotos, uberrimis Paradiſi fructibus beat. Chriſtus, ſeipſum iteratis vicibus gallinæ comparans, verè fuit *memor, ab alto*, quando, Apoſtolo referente: *Aſcendens in altum, dedit dona hominibus.* B. Virgo, clientum ſuorum nunquam non memor, inſtar amantiſſimæ gallinæ, è ſublimi cœlo dona pretioſiſſima in eos effundit. Richardus à S. Laurentio: *Maria*, inquit, *vera eſt & unica Filii imitatrix; ex quo aſcendit in altum, dabit & ipſa dona hominibus, ſiquidem nec facultas ei deeſſe poterit, nec voluntas.*

358. Securæ ac felicis tutelæ ſymbolum Gallina exhibet, quando minitante, jamjamque per aëra inſidias ſtruente milvo, pullitiem ſuam ſub alas recipit; cum dicto: RECEPTU SECURITAS. Vel, SERVAT IMMUNES. Vel ut Georgiæ de Montenai placet: Ibi LICET ESSE SECURUS. Bonitas ac ſapientia Divina tutelam, hâc longè nobiliorem, nobis præſtat. Teſtem habeto locupletiſſimum, S. Auguſtinum: *Hoc genus animantis*, inquit, *alis ſuis filios protegens, contra milvum pugnat. Sic & ſapientia Dei protegit infirmitatem noſtram, & reſiſtit diabolo, ne nos capiat. In qua defenſione, quod illa adverſus milvum conatur affectu, hæc adverſus diabolum perficit poteſtate.* Rurſus illa Pſalmi verba interpretatus: *Et ſub pennis ejus*, vel, ut legit S. Auguſtinus, *& ſub alis ejus ſperabis*; ait, *ſi gallina protegit pullos ſuos ſub alis; quantò magis tu ſub alis Dei tutus eris, & adverſus diabolum & Angelos ejus, quæ aëreæ poteſtates, tanquam accipitres circumvolitant, ut infirmum pullum auferant.* Emblematis hujus conſtructrix Georgia in rem præſentem opportunè canit:

Gallina ut teneros alis regit anxia pullos,
Ex alto accipiter cùm facit inſidias:
Sic quoque curabit Chriſtus, contraria nobis
Ne ſceleratorum facta nocere queant.

Cæterum quisquis intra S. Eccleſiæ ſinum receptus fuerit, vitam ab interitu immunem ac tranquillam agit. Luculentè id teſtatur Theophilus Antiochenus: *Deus*, inquit, *dedit mundo Eccleſias, in quibus veritatis doctrina fieret, ad quas confugiunt veritatis ſtudioſi omnes, quotquot ſalvari, Deique judicium & iram evitare volunt.*

359. Gallina, in nido recumbens, à Bargalio epigraphen accepit. ET CUBANS OPERATUR. Hinc perſpectum habes, vitam religioſam ſedendo & contemplando ut plurimum addictam, nihil habere cum otio commune, ſed graviſſimis negotiis aſſiduò diſtineri: Mellifluus Bernardus, *Otioſum non eſt*, inquit, *vacare Deo, imò negotium negotiorum omnium. Hoc eſt, quod, quicunque in cella non agit fideliter & firmiter, quodcunque agit, quod propter hoc non agit, ſcilicet ut Deo ſerviatur, in eo quod agit, otiatur.* Eidem Emblemati P. Lucretius Borſatus inſcripſit: QUIESCENS OPERATUR. Innuebat videlicet, Gubernatorem, licet in conclavi ſedentem, Provinciis ac regnis laborioſè moderari.

360. Jaco-

360. Jacobus VIII. Rex Britanniæ, Gallinam, pullos ſuos infra alas complexam, hoc lemmate inſigniit: NON DORMIT, QUI CUSTODIT. Boni Principis eſt, ſubditorum tutelam, etiam cum quietis propriæ diſpendio, ſuſcipere, & commiſſæ provinciæ clavum indefeſſis manibus tenere; non aliter atque Palinurus, navis navarchus, non interdiu ſolùm, ſed etiam concubiâ nocte per dubios fluctus vigil deferri cogitur; uti Poëta ait:

[margin: ...inceps ...gilans.]

--- Clavumque affixus; & hærens
Nuſquam amittebat, oculoſque ſub aſtra tenebat

D. Chryſoſtom. de Principe ait: *Ne ſomnum quidem per totam noctem capere ſe debere putet, ut, cui nullum ſit otium ad ſocordiam.* Et prior illo Pſalmiſta: *Ecce, non dormitabat, neque dormitet, qui cuſtodit Iſraël.*

[margin: Chry... Orat. de Re... Pſal. ...4.]

361. Ajunt, pullos gallinaceos eſcâ ſparſim ac veluti raptim captâ, pinguiores evadere, multumque ſuaviores guſtui parari, quàm copioſè ante ipſos affuſâ. Unde lemma: RIMANDO PINGUESCUNT: Vel de uno tantùm: PINGUESCIT DUM ERUIT. Ad hanc ideam ſtudioſus, oculis & manibus ad litteratorum volumina verſanda aſſiduò intentus, ingenii ſui famem opimis dapibus ſaginat, plurimoque doctrinæ ſucco pinguéſcit. Unde etiam jubet Chriſtus: *Scrutamini ſcripturas.* S. Aug. *Ut nos exerceret ſermo Divinus, non res in promptu ſitas, ſed in abdito ſcrutandas, & ex abdito eruendas majore ſtudio fecit inquiri.* E Poëtis nonnemo pulchrè cecinit:

[margin: ...dioſus. ...5. 39. ...ug. l. ...e Trin. ...7.]

Rimatur vigili ſophiæ ſecreta labore,
Qui cupit Aonicæ frondis honore tegi.

362. Gallina cum pullis, eſcæ conquirendæ intenta, epigraphen tenet: PRÆBET INDUSTRIA VICTUM. Salomon ait: *Manus fortium divitias parat.* Sacra Geneſis, *In laboribus comedes ex ea.* Et Jobus: *Homo naſcitur ad laborem.* S. Paulus conopæis texendis operam collocans, victui providebat. Petrus & Joannes piſcando oppidò fatigati, alimoniam parabant. Cleantes putei rotam verſans; & Plautus ad clibanum laborans, corporis egeſtati ſuccurrebant, &c. Unde hortatur Magnus Aug. *Surge, ara terram, ut poſſis habere, unde vivas; quia ſequitur te ſententia damnati Adam.* In labore vultûs tui edes panem tuum; *Cùm autem tranſierit omnis labor & gemitus, erimus in terra viventium, nihil ibi naſcitur & creſcit; quidquid ibi eſt, eodem modo eſt, ſic eſt ſemper.*

[margin: ...uſtria. ...v. 10 4 ...3. 17. ...5. 7. ...ug. ſer. ...x ad... ...s Str... ...d.]

363. Sonorus tonitrui mugitus non parùm negotii gallinis faceſſit, quippe quæ, dum ovis incubant, à moleſto illo fragore impeditæ, pullos ſuos excludere ac in lucem proferre non valent. Ut tamen incommodo medearis è Vincentii Beluacenſis conſilio, clavum ferreum ovis ſupponas, habebitque generatio optatum ſuum ſucceſſum. Verba illius ſic accipe, *Si ſubitò tonat, ſæpè fallunt; Remedium eſt contra tonitru clavus ferreus, ſub ſtramine ovorum poſitus.* Unde gallina, quæ ovis incubans clavum habet ſuppoſitum, epigraphen tenet: MOX EXCLUDAM. Hoc Emblemate doceris, Chriſti patientis memoriâ, aut pietate erga ſacrum illius clavum, Mediolani ſummâ veneratione aſſervari ſolitum, aptos nos, facileſque reddi, ad cœleſtes virtutum, & ſanctarum operationum partus feliciter enitendos. S. Petrus: *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus.* S. Ambroſ. *Ad ejus ſimilitudinem atque imaginem* (de Chriſto patiente loquitur) *juſtus ſuæ vitæ cupiens inſtituta formare, accuſatus tacet, læſus remittit, diſſimulat laceſſitus, & non aperit os ſuum, ut illum imitetur, qui ſicut agnus ad victimam ductus, non aperuit os ſuum.*

[margin: ...Bel. ...ſpec. ...r. lib. 85. ...ſtus ...ns. ...etr. 1. ...mbr. in ...37.]

364. Gallina pullos ſuos ſub alis complexa, à Joanne Ferro epigraphen accepit: RECEPIT, ET TUETUR. Aloyſius Ferrus eidem gallinæ, quæ, milvo ex uno latere, ictide verò ex altero inſidias ſtruentibus, pullos ſuos ſub alarum præſidio tutatur, inſcriptionem ſubdidit: FRUSTRA. Facilè hinc, quantùm tranquillitatis è Magnatum patrocinio in nos redundet, conjicies. Mariam Virginem hac beneficentiâ inſignem deprædicat S. Thomas Villanovanus: *Sicut pulli,* inquit, *volitantibus deſuper milvis ad gallinæ alas occurrunt, ita & nos ſub velamento alarum tuarum abſcondimur: Neſcimus aliud refugium, niſi te. Tu ſola es unica ſpes noſtra, in qua confidimus, &c.*

[margin: Mariæ V. protectio. S. Th. Villan. Cant. 3 in Nat. Virg.]

366. Sanctus Mediolanenſium Archiepiſcopus, Laurentius Litta, ævo illo calamitoſo ac triſti vixerat, quo Chriſtianorum innocentia ab effreni hæreticorum & ſchiſmaticorum violentiâ plurimùm affligi, ac perniciem penè extremam ſuſtinere cogébatur. In hoc rerum articulo optimus Antiſtes partim, ne filiis ſuis ſpiritualibus quidquam exitii accreſceret, timore perculſus: partim etiam amore, quo adverſus illos flagrabat, immenſum ſtimulatus, nunquam ab iis, ſummâ vigilantiâ propugnandis, deſtitit; gallinam apprimè imitatus, quæ, alis ſupra pullos explicatis, milvi inſidias arcet; cum lemmate: HINC AMOR, INDE TIMOR. Jacob, cum è fama didiciſſet, germanum ſuum Eſau, numeroſâ militum manu inſtructum, ſibi venire obviam; mox timoris anguſtiis & amoris zelo correptus, ut familiã ſuam ab interitu vindicaret, anxiè curavit. Vera enim Paſtoris aut Parentis erga ſubditos ſolicitudo à gemina illa radice, amore & timore, naſcitur. De ejuſmodi Paſtoribus pronuntiat S. Greg. Papa: *Illi præ cæteris Deum videre ſublimem merentur, qui fidelibus gregibus præeſſe ſolicitè ſciunt, & dum ipſi piè ſuper gregem vigilant, Divina ſuper eos gratia largius coruſcat.*

[margin: Paſtor zeloſus. Gen. 33. S. Greg. in hom.]

366. Gallina, pennis aſpectu hiſpidis & turbatis repræſentata, ſymboli loco epigraghen à me recepit: CUM INFIRMIS INFIRMOR. Genuina hæc charitatis eſt indoles, quæ proximis ſuis aliquid livaminis & auxilii, allatura, eorum calamitates quàm maximè queritur; nec ſine dolore ſuas interpretatur, *Quis infirmatur, & ego non infirmor?* inquiebat S. Paulus. In hunc locum S. Petrus Damianus. *Beata anima,* ait, *quæ omnium miſerias ſuas fecerat, ut omnes lucrifaceret.* S. P. Auguſtin. virtutem illam ſapientiæ Divinæ propriam aſſerit: *Hoc genus animantis magnum affectum in alios habet, ita ut eorum infirmitate affecta, & ipſa infirmetur, ſic etiam mater noſtra ſapientia Dei, per carnis ſuſceptionem infirmata eſt quodammodo, &c.*

[margin: Charitas. S. Paulus. 2. Cor. 11. 29. S. Petr. Dam. ſerm 27. S. Aug. l. 19 Evangel. q. 36.]

397. Prædicator, Gallinæ hieroglyphico ſignificari ſolitus, altùm clamet, neceſſe eſt; ut vagabundos, ac pullorum inſtar per diverſa errorum abrupta diſtractos mortales reducat. Emblemati ſubſcribes: CLAMAT, UT CONGREGET. Author operis imperfecti: *Sicut gallina,* inquit, *habens pullos, vocando illos non ceſſat, ut aſſidua voce vagoſitatẽ corrigat pullorum: ſic & ſacerdotes in doctrina ceſſare non debent, ut ſtudio & aſſiduitate doctrinarum ſuarum negligentiam populi errantis emendent.*

[margin: Prædicator. Author. op. Imperf.]

368. Quos æterna Dei providentia ad ſupremam beatitatem deſtinavit, ii, pullis non abſimiles, Dei ſui, veluti gallinæ, veſtigia religioſè premunt. Emblemati inſcriptum: VOCEM SEQUUNTUR: Dilucidè, pauculis mutatis, Chriſtus; *Oves illum SEQUUNTUR, quia ſciunt VOCEM ejus.* Et rurſus: *Oves meæ vocem meam audiunt, ego cognoſco eas, & ſequuntur me.* In hanc rem S. P. Augſtinus: *Deus præcedat, tu ſequaris. Qui enim voluerit Deum antecedere, conſilio ſuo vult vivere, & non vult ſequi præcepta Dei.*

[margin: Prædeſtinati. Joh. 10. 4. & 10. 27. S. Aug in Pſal. 62.]

369. Gallina, pullitiem ſuam ab interitu vindicatura,

Amor facit animosum. tura, milvo aut cani insidianti obluctatur; lemmatis loco hunc Tassi versum subdidere: SGOMBRA AMOR TEMERARIO OGNI PAURA. Id est: TIMOREM EXCUTIT AMOR. Vel ut aliis placet: EDOCET AMOR. Ardor enim & animositas vernacula sunt amoris indicia. Mar. Ficin. in Conviv. Platon. c. 5. Tract. 5. Marsilius Ficinus: *Audacia*, inquit, *amoris pedissequa est, non amor audaciæ. Non enim ex eo, quod audaces sunt, amore saucii sunt, audacissimi fiunt ad quæque pericula propter amatum intrepide subeunda.* Jacob. Jacob præclarum amoris prototypon, tenerrimo & ardentissimo affectu versus uxorem & liberos accensus, armatum Esau leonino aggressus est pectore. Hoc nihilo remissiores facta sponsa in cœlesti Epithalamio, & Magdalena. Magdalena, in Evangelio iteratis vicibus laudata; quippe quæ amoris Divini igne in cordium suorum penetralibus inflammatæ, armatas virorum excubias ac insultantes milites media nocte imperterritæ penetrarunt.

Princeps. 370. In aula Norimbergensi verus Princeps Gallinæ symbolo digingitur, quæ, plurimis pullis infra & circum ipsam quiescentibus, epigraphen tenet: ALIT, ET PROTEGIT. 2. Paneg. Constantini Imp. In hunc sensum Constantini Panegyricus ait: *Patris pietatem sic imitaris, ac sequeris, ut omnibus ad te confugientibus, diversamque opem aut contra aliorum injurias, aut pro suis commodis postulantibus, quasi legata patris videaris exsolvere.*

Jactare sua opera. 371. Qui proprias virtutes vano ac jactabundo ore passim evulgat, Gallinam imitatur, quæ toties glocitat, quoties ovum aliquod enititur. Lemma: EFFOETA CANTILLAT. S. Vincent. Ferr. ser. in Vigil. Nat. S. Vincentius Ferrerius idipsum animadvertens, ait: *Nota contra multas personas vanas, quæ non possunt tacere, si Deus dat eis aliquam gratiam vel revelationem, statim revelant & malè. Tales sunt similes gallinæ, quæ non potest tacere, quousque prodit ovum, quod posuit.* Paul. Macc. Embl. 56. Paulus Maccius:

Farra legens gallina silet; si parturit ovum,
Clamat, & ingenti plurima voce glocit.
Jactator benefacta sibi sic objicit audax:
Quæ cepit, reticet; quæ dedit obloquitur.

372. Gallina non propriis tantum, sed & alienæ speciei ovis incubat, quin imò pullos, exinde natos, quamlibet à se diversos, ut anates, pavones, gallos Africos, aliosque, etiamnum pullulascentes, studiosè protegit, fovetque. Unde lemma: ET FOVET EXTRANEOS. Beneficentia universalis. Ita homines Apostolici suâ tutelâ ac præsidio neminem, quisquis ille sit, excludunt. De se ipso testatur S. Paulus. Rom. 1. 14. *Græcis ac barbaris, sapientibus & insipientibus debitor sum.* 1. Cor. 9. 22. Et: *Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.* S. Ecclesia. Author. Op. imperf. Author operis imperfecti S. Ecclesiam hac virtute insignem commonstrat: *Quemadmodum gallina habens pullos non solùm suos calefacit, sed etiam cujusque volatilis filios, exclusos à se, diligit quasi suos: Ita & Ecclesia non solùm Christianos suos studet vocare, sed sive gentiles sive Judæi, sive suppositi illi fuerint, omnes fidei suæ calore vivificat, & in baptismo regenerat, & in sermone nutrit, & materna diligit charitate.*

373. Gallina coram vase, aquis pleno, consistit, & cœlum suspicit; cum lemmate: ET BIBIT, ET SUSPICIT. S. Th. Aquin. S. Thomam Aquinatem hoc Emblema spectabat, qui Galliarum Regis mensam accumbens subitò exclamavit, *Conclusum est contra Manichæos*; eodem enim momento, quo sententia adversus Manichæos decreta fuerat, ipse à Dei revelatione illam compererat: Gratitudo. Porrò Emblemate illo demonstratur, gratitudinem nostram omni loco & tempore Divinæ Majestati obstrictam esse. Id quod nec ipsos etiam Gentiles latebat. Instar multorum unus audiatur Epictetus: Epict. apud *Si sani sumus*, inquit, *quid aliud nobis agendum & publicè & privatim, quàm Numen celebrandum & laudandum? &c. Nonne & inter fodiendum & arandum hymnus hic cantandus est Deo? Magnus est Deus, &c.*

374. Gallina, pulvere perfusa, ad solem consistit; cum Caroli Bossi lemmate: MUNDA REDIBIT. Pulvis enim, tametsi aliàs corpus deformet, sordidumque faciat, Gallinæ tamen ad munditiem recuperandam mirificè deservit. Nimirum interiorem hominis puritatem hæc imago spectat, quæ pulvere, mortis inquam memoriâ, probè perfusa, nitorem immensum consequitur. Galfridus apud Tilmannum illam D. Matthæi historiam meditatus: *Secus littus sedentes, elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt*, hanc tropologiam subjungit: *Sedendum nobis est juxta littus, ut mortis memoriam ante oculos statuentes, confessionis remedio mala omnia foras mittamus.* Haymo hæc ejusdem D. Matthæi verba: *Tauri & altilia occisa sunt; ac si diceret; Patrum præcedentium mortes aspicite, & remedia vitæ vestræ cogitate.*

375. Graves & indefessos hominis labores gallina significat, quæ ovis incubans, epigraphen tenet: NOCTU INCUBANDO, DIUQUE. Seneca eos qui studiis dant operam, his moribus describit: *Nullus mihi per otium dies exit, partem noctium studiis vendico; non vaco somno; sed succumbo, & oculos vigiliâ fatigatos, cadentesque in opere detineo.* Plinius junior assiduam hanc operandi industriam in Plinio majore, suo patruo, testatam facit: *Erat*, inquit, *acre ingenium, incredibile studium, summa vigilantia, lucubrare è Vulcanalibus incipiebat, non auspicandi causâ, sed studendi, statim à nocte multâ, hyeme verò ab hora septima, vel quum tardissimè, octavâ: sæpè sextâ: erat sanè somni parcissimi, nonnunquam etiam inter studia instantis, & deserentis. Ante lucem ad Vespasianum Imperatorem, reversus domum, quod reliquum erat temporis, studiis reddebat, &c.*

376. Qui Christi, Ducis optimi, vestigia studiosè sequuntur, ab Abbate D. Hercule Salarolo pullitiem imitari dicuntur, quæ Gallinam secuta, epigraphen sustinet: QUOCUNQUE IERIT; verbis ex Apocalypsi desumptis: *Hi sequuntur Agnum QUOCUNQUE IERIT.* In hunc locum S. Rupertus Abbas; *Sequuntur (electi) Agnum quocunque ierit, dum judicia ejus & per spiritum intelligunt, & per charitatem laudant, & justificant eum in eisdem omnibus judiciis ejus, & dum exemplum charitatis ejus imitantur usque ad mortem, &c.*

377. D. Carolus Bossus rotundam corbem vimineam, congregandis pullis destinatam symboli loco expressit; his enim solis, non verò ulli adultiori, per angustum illius ostiolum pro libitu ingredi aut egredi licet. Unde lemma: PARVULIS TANTUM. Academiam hæc imago innuit, intra quam nonnisi tenues, & scientiarum ætate parum provecti ad doctrinæ rudimenta, ceu trivialia ac minuta grana colliganda admittuntur; exclusis veteranis, & ingenii prudentiâ jamjam adultis. Porrò Deus spiritualem illustrationem, revelationem, ac sapientiæ escam solis dimissis & humilibus reservat, procul exclusis superbis & mundi scientiâ inveteratis. *Confiteor tibi, Pater, Domine cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & revelâsti ea parvulis.* S. Hilarius in hunc locum ait: *Cœlestium ergò verborum arcana atque virtutes sapientibus absconduntur, & parvulis revelantur, parvulis malitiâ, non sensu, sapientibus verò stultitiæ suæ præsumptione, non prudentiæ causâ.*

388. Gallinam diversarum ovis volucrum incubantem, D. Sigismundus Laurentius hoc lemmate insignivit: DONEC FORMENTUR. D. Paulum

lum hæc imago spectat, qui charitatis ardore plenus, industriam aut laborem nullum prætermisit, ut Hebræorum, Græcorum & Barbarorum animas quàm studiosissimè foveret ac perficeret. Ipse sibimet testis luculentus, dicebat. *Græcis ac Barbaris, sapientibus & insipientibus debitor sum.* Et rursus. *Filioli mei, quos iterum parturio: DONEC FORMETUR Christus in vobis.* Idipsum de Ecclesia intelligit S. P. Augustinus: *Nascuntur,* inquit, *intra viscera Ecclesiæ quidam parvuli, & bonum est, ut formati exeant, ne abortivi labantur. In ventre quippè Ecclesiæ veritas manet, quisquis ab hoc ventre Ecclesiæ separatus fuerit, necesse est, ut falsa loquatur.*

379. Gallina, rutam sub alis complexa, à fele & vulpe secura est. Lemma: SIC TUTA QUIESCO. Rutæ nomine mortificationem intellige, quâ instructus, nec carnis tuæ, ceu delicatæ felis, insidias; nec dæmonis, vulpis astutissimæ, vafritiem pertimesces. Hanc agendi rationem nobis ex Apostoli doctrina suggerit S. P. Aug. *Ego igitur sic curro, non quasi in incertum; sic pugno, non quasi aërem verberans; sed castigo corpus meum, & in servitutem redigo;* ubi S. Doctor ait: *Castiga corpus tuum, & Diabolum vinces, hoc enim modo Paulus adversus illum docuit esse pugnandum.* Præclarum etiam est illud, quod simili in corpus suum odio exardescens S. Bernardus scripsit, fecitque: *Exurgat Deus, cadat armatus iste; cadat & conteratur inimicus homo, contemptor Dei, amator sui, amicus mundi, servus diaboli. Quid tibi videtur? certè si rectè sentis, mecum dices; Reus est mortis, crucifigatur, crucifigatur.*

GALLINAGO.

Caput. XXXI.

380. GAllinagines, uti cæteræ volucres sylvestres penè omnes, tum demum gustui redduntur suaves & gratæ, quando illarum carnes putredini propinquant. Unde Gallinagines quasdam mortuas hoc lemmate notabis: SAPIUNT, CUM SAPIUNT. Justorum corda palati Divini orexin nunquam ita provocant, nisi quando dolorum, & calamitatum carie probè contusa fuerint. Certè Tobias, ægrè decumbens, Deo summoperè placuit. Jobus inter fimeti ac ulcerum fœtores Creatori suo suavissimus extitit. Lazarus ibi potissimum Dei amicus est declaratus, quando ipsius cadaver jamjam præ putredine ac fœtore diffluebat: undè aliis omnibus de ingrata ejus mephiti conquerentibus, *Domine jam fœtet;* Christus nihil horroris conceperat, siquidem, ut S. Chrysologus observat, *quod perditori fœtet, non fœtet Creatori.* Cæterum peccatores, gravi morborum putredine afflicti, sapere discunt; nam cordium suorum rationes ineunt, ad ingenium revocantur, errores damnant. Deique sui recordantur. Hujus exemplum præbet Rex Antiochus, qui *cœpit ex gravi superbia deductus, ad agnitionem sui venire, divinà admonitus plagà.*

GALLOPAVUS, seu Gallus Indicus.

Caput. XXXII.

381. QUantùm vultus humani venustas iracundiâ ac commotâ bili devastetur, è Gallo Indico haud obscurè conjicere licet, qui in iram concitatus, tumescere, livere, ac monstro similis, jactari solet: ut adeò iratam hanc volucrem illo Claudiani lemmate scitè insignias: RABIE SUCCENSA TUMESCIT. Ovidius:

Pertinet ad faciem rabidos componere mores,
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument irâ, nigrescunt sanguine venæ,
Lumina Gorgoneo sævius angue micant. Ovid. l. 3. de Arte.

S. Joan. Chrysostomus: *Quid in iracundo non turpe! oculi insuaves, os distortum, membra tremula, lingua infrænis, mens stupida, figura indecens, multa insuavitas, &c.* (S. Chrys. ho. in Acta.) Seneca inter cætera iræ extirpandæ remedia suadet, ut homini excandescenti speculum objicias; fore enim, ut omni studio sibi imposterum ab hoc vitio caveat, à quo se tantopere defœdatum cernit. *Quibusdam iratis profuit aspexisse speculum, perturbavit illos tanta mutatio sui.* (Senec. l. 2. de Ira. c. 36.)

382. Gallopavus, rubri coloris penitus impatiens, viso illo gravissimè exasperatur. Lemma: EXACERBATUR RUBEO. Superborum hæc est indoles, (Superbus.) qui è crucibus & ærumnis, à Deo immissis, non tantùm non ad frugem redeunt, sed magis inde exacerbantur, contra Deum & homines insurgunt, obmurmurant, suæque famæ plurimùm inde derogatum queruntur. S. P. Augustinus: *Qui doctus fuerit sperare prospera hujus sæculi, ipsa prosperitate corrumpitur, supervenientibus adversitatibus sauciatur, aut fortassis extinguitur.* (S. Aug. de Pastor. c. 5.)

GALLUS CAPUS.

Caput. XXXIII.

383. GAllus gallinaceus vigilis animi symbolum habetur; cum lemmate: NON DECIPIT SOMNUS. Vel, EXCITAT AURORA. Christiano (Vigilancia.) cumprimis opus est, ut æterno somno non obruendus, ad Deum suum vigiles conservet oculos. S. P. Augustinus: *Qui vult ad æternam vitam pervenire, contra omnes diaboli laqueos debet fortiter vigilare; non enim qualis est ista vita, talis invenietur & illa.* (S. Aug. contra Judæos & Pagan. c. 20.) Appositè Alciatus:

Instantis quod signa canens det Gallus Eoi,
Et revocet famulas ad nova pensa manus,
Turribus in sacris effingitur ærea pelvis,
Ad superos mentem quod revocet vigilem. (Alciat. Emb. 15.)

384. Academici Excitati Neapolitani Gallo hanc è Virgilio subdidêre epigraphen: CANTU CIERE VIROS. (Virg. Æn. l. 6. v. 165.)

Ære ciere viros, Martemque accendere cantu.

Gallus enim sonoro suo clamore homines ad negotia & labores excitat. In rem nostram scitè S. Basilius Magnus: *Ad opera conficienda te familiaris ac domestica excitat ales, acuta inclamitans voce, cantuque suo solem adhuc è longinquo advenientem prædicens, cumque viatoribus manè evigilans, & ad suos labores, adque ad messem agricolas educens ædibus.* (S. Basilius Hexamer. hom. 8.) Proindè volucrem hanc facundi Oratoris, Belliducis eloquentis, aut Concionatoris validi symbolum proprium statues. (Concionator.)

38[5]. Fuit, qui Gallo inscriberet; QUATIT ANTE BANTUM, vel ut Bargalio placet; EXCUTIT, INDE CANIT. Vel ut Lucarino. SE QUASSU, CANTU EXCITAT ALIOS. Ita Patresfamilias, Prælati & Concionatores, priusquam alios excitandos instruendosque aggrediantur, cumprimis omnem vitiorum pulverem à se ipsis excutiant, & posteà vocem intendant. (Magister inculpabilis.) S. Gregorius Papa, *Sancti,* inquit, *cùm verbum prædicationis movent, prius se in sanctis actionibus exercent, ne in semetipsis torpentes opere, alios excitent voce; sed ante se per sublimia facta excutiant, & tunc ad benè agendum alios sollicitos reddant.* (S. Gregor. lib. 30. moral. c. 4.)

386. Gallus, nascentem solem alarum vibratu & sonora voce prævertere solitus, ab Alcibiade Lucarino epigraphen accedit. GESTU, CANTUQUE PRÆ-

Docere verbo & opere. Hug. Vict. l. 1. de Best cap. 36.

PRÆNUNTIAT. Docet nimirum, subditos non minùs factis quàm verbis imbuendos esse. Hugo Victorinus: *Prius ergo alis insonant, quàm cantus emittant; quia antequam verba exhortationis proferant, omne, quod locuti sunt, operibus clamant.*

Impertercitus animus. Virg. 6 Æn. Plat. 1 Dial. de Leg.

387. Scipio Bargalius Gallo epigraphen Hispanicam indidit: DI PUGNAR NON RICUSO; quod ita vertes, NON ABNUO PUGNAM. Heroëm imperterritum & Martio ardore resolutum hæc imago repræsentat; de quo Virgilius:

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito,

Et Plato: *Duo sunt, quæ victoriam pariunt: adversus hostes quidem audacia; adversus amicos verò turpis infamiæ timor.*

Miles.

388. Duæ potissimùm virtutes in Gallo excellunt; admiranda nimirum vigilantia, & grandis animositas. Unde lemma: ET VIGIL, ET PUGNAX. Belliducis gemina hæc virtus propria sit, necesse est. Certè utrâque illâ inter cæteras virtutes cumprimis enituit Galeacius I. Visconte, de quo Principe testatur Paulus Jovius, *Puer singulari vigilantia, & superbo spiritu, ac indomito vigore, pugnacis animi, generosum & ferocem gallum æmulabatur, &c.* Ad easdem virtutes quemlibet Christianum hortatur S. Petrus Apostolus, *Sobrii estote & VIGILATE, quia adversarius vester diabolus, &c. circuit, quærens quem devoret, cui RESISTITE FORTES in fide, &c.*

Jovius in vita. 1. Pet. 5. 8.

Paterfamilias. Prædicator. S. Greg. p. 3 Pastor. c. 5. Rom. 13. 11.

389. Gallo canenti geminam epigraphen, ex hymno Ambrosiano desumptam, subdidêre: JACENTES EXCITAT, ET SOMNOLENTOS INCREPAT. Patremfamilias, Magistrum, ac Prædicatorem officii sui hæc imago commonefacit. *Prædicator etenim sanctus*, verba sunt S. Gregorii Papæ, *dum caliginoso hoc clamat in tempore, quasi gallus cantat in nocte.* Certè instar vigilantissimi galli exclamavit S. Paulus: *Hora est, jam nos de somno surgere.*

Gratitudo. Epictet. in Enchirid.

390. Galli est proprium, oculos suos frequenter versus cœlum levare. Unde illum Abbas Ferrus hoc lemmate notavit: ET ASPICIT CREBRO. Hinc disce, grato animi tui affectu sæpiùs ad Deum converti, ejusque infinitam bonitatem piè contemplari. Præclarè Epictetus: *Si luscinia essem, lusciniæ munere fungerer: si olor, oloris. Nunc cum rationale animal sim, Deus mihi laudandus. Hoc meum munus est, hoc facio. Neque stationem hanc deseram, quoad licuerit, vosque ad eandem cantilenam hanc hortor.*

Cœlum desiderare. Lips. de const. c. 11.

391. Gallus, oculis ad cœlum levatis, epigraphen tenet: ET ASPICIT CREBRO. Ardentem beatæ patriæ contingendæ affectum, hæc imago innuit. Opportunè Justus Lipsius, *Cœlum vera homini, germanaque patria est, ad quam aspiremus, ut cum Anaxagora ex animo possimus dicere fatuo huic vulgo quærenti: Nihil tibi curæ patria est? mihi verò illa patria. Et digitum mentemque in æthera intendamus.*

Gulus Dei. Matth. 6. 33. Bellarm. in vita Amed.

392. Gallus solem contemplatus, inscriptionem tenet: HINC EXORDIOR. Consentaneè nimirum ad illud Christi: *Quærite primùm Regnum Dei,* omnes nostræ operationes à Principio improducto exordium trahant. De B. Amedeo, Sabaudiæ Duce, testatur Robertus Bellarminus Cardinalis. *Initium operum suorum semper ab oratione ducebat: neque antea cum hominibus agere solebat, quàm Divino Missæ sacrificio audiendo, & conciliando sibi Numinis operam dedisset.*

Iracundus. Psal. 38. 7. Senec. l. 1. de Irac. 1.

393. D. Aresius hominem iracundum galli gallinacei coloribus exprimit; qui propria sua imagine in speculo visâ, graviter excandescit; cum lemmate: FRUSTRA CONTURBATUR. Verbis è Psalmo desumptis: *In imagine pertransit homo; sed & frustra conturbatur.* Seneca: *Ira impotens sui est, decoris oblita, necessitudinum immemor, in id, quod cœpit, pertinax, & intenta, rationi consiliisque præclusa, VANIS AGITATA CAUSIS, ad dispectum æqui verique inhabilis, &c.* Iracundus enim non solùm ob levissimas causas sese concitari patitur, sed etiam inutilibus & vanissimis reculis indignatur; neque tandem è tot animi turbis quidquam aliud habet residuum quàm peccata, & innumera pœnitendi argumenta. Scitè Horatius:

Hor. Epist.

--- Qui non moderabitur iræ,
Infectum volet esse, dolor quod suaserit, & mens,
Dum pœnas odio per vim festinat inulto,
Ira furor brevis est, animum rege, qui nisi paret,
Imperat: hunc frænis, hunc tu compesce catenis.

Var... mu... Psal. Hu... in i... loc.

Verùm insanis ac inutilibus his motibus homo non tantùm in ira, sed etiam in ambitione, amore, avaritiâ, aliisque vanissimis passionibus *frustra conturbatur.* Ut adeò Hugo Card. in illud Psalmi commentatus, benè concludat: *Citò pertransit* (homo) *& ideò in parvo tempore vitæ suæ debet vel quiescere, vel laborare pro æterna vita. Hoc autem facit; sed & conturbatur frustra, id est, pro nihilo, quia pro transitoriis, quæ nihil sunt.* His pulcherrimam D. Bernardi sententiam subjungit: *Timent, quæ non oportet; amant, quæ non decet; dolent vane gaudentque vanius, &c.*

S. B... apu... dem

S. T...

394. D. Thomas Aquinas sapientiæ suæ tonitru omnia hæreticorum monstra procul in fugam egit. Unde in ejus honorem Galli gallinacei Emblema statuerunt, ad cujus clamorem leones tremebunda obvertunt terga & in fugam aguntur. Epigraphen addidêre: FUGAT IMPAVIDUM. Cæterùm cùm Sacræ litteræ Dæmonem Leonis nomine compellent: *Adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret;* ideo symbolo illo haud incongruè S. Ubaldum insignies, cujus merita vires adeo efficaces obtinuêre, ut Dæmones percelleret ac fugaret. *Cujus virtus*, inquit de illo S. Ecclesia, *præcipuè in effugandis spiritibus immundis elucet.* Orationis clamore leo infernalis in fugam conjicitur. Unde S. P. Augustinus: *Attendamus duos hostes, quem videmus, quem non videmus. Hominem videmus, diabolum non videmus. Hominem diligamus, diabolum caveamus. Pro homine oremus, contra diabolum oremus.*

S. ... L. E...

O... S. A... Ps...

Pœ... in...

395. Gallus, seipsum excutiens, epigraphen à me recepit: SE CONCUTIT IPSUM. Pœnitentem hæc idea spectat, qui ultro & nullâ impellente alterius operâ in pristinos animæ suæ errores studiosè inquirit. Horatius:

H...

--- TE IPSUM
CONCUTE, num tibi quid vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala.

E... c... ti... R... c...

Eadem etiam examini conscientiæ convenit, cujus adminiculo humanum pectus, terreno pulvere expurgatum, munditiem deperditam denuò induit. Sic Pet. Ribadeneira de S. Ignat. Loyola refert. *In horas singulas sese colligebat, & à reliquis animum in Deum avocabat, conscientiam suam discutiebat diligentissimè.*

P... t...

396. Prædicatores ac Correctores viribus tantò validioribus agere debent, quò magis peccatores in vitiis suis obdormierunt: haud secus, atque Gallus CLAMOSIOR NOCTE PROFUNDA redditur. Præclarè, ut solet, meus Hugo de S. Victore, *Profundioribus horis noctis, valentiores ac productiores edere cantus solet, in quibus innuitur considerata Prædicatorum discretio, qui, cùm iniquis adhuc mentibus prædicant, altis & magnis vocibus æterni judicii terrores intimant, &c.*

397. Duobus Gallis, mutua cæde collisis, epigraphen è D. Paulo subjunges istam; INVICEM PROVOCANTES. Duos impatientes, jurgiis ac conten-

contentionibus assuetos, hoc Emblema adumbrat. Ita monomachi alternis injuriis sese ad duellum provocant. Goliat Davidem in peculiare certamen tamdiu evocavit, donec David cum illo congressus, insigni victoriâ duellum finierit. Ita quoque Argantes, priusquam confligerent, acerrimè sese mutuò lacessebant; unde de illis canit Tassus:

Ma poich' in ambo il minacciar feroce
Quinci, e quindi infiammò l' orgoglio, e l' ira:
L' un come l' altro, rapido, e veloce
Del campo prende e subito si gira.

Ergò si superbum gallum imitari nolis, patiens esto, & provocatus, Magni Augustini consilium sequere: *Fili, si plores, piè plora; noli cum indignatione, noli cum typho superbiæ. Unde plangis? quod pateris, medicina est, non pœna; castigatio, non damnatio. Noli repellere flagellum, si non vis repelli ab hæreditate; noli attendere, quam pœnam habeas in flagello, sed quem locum in testamento.*

398. Meus Concanonicus, D. Philippus Gallina Emblematis loco gallum exhibet, qui die jam adulto in sonoras voces solutus, epigraphen ex Ovidio, mutuam sustinet: PROVOCAT ORE DIEM. Ovidii integrum distichon ita accipe:

Nocte Deæ Nocti cristatus cædibus ales,
Quod tepidum vigili provocat ore diem.

Præclarum hoc Concionatoris exemplar est, qui suos Auditores ex obscura vitiorum nocte ad claram virtutum diem promovere studeat; in has cum Apostolo voces erumpens. *Abjiciamus ergò opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sicut in die honestè ambulemus, &c.* Nam *quicunque operatur mala, in nocte operatur, non in diluculo*, inquit S. P. August.

CAPUS.

399. Academicus inter Furfuraceos Viperatus Symboli loco Caponem præfert, qui viperæ carnes devorans, epipraphen tenet. RADDOP. PIA IL MIO VALORE. Id est, NOVO ROBORE FIRMAT. Ita prorsus intellectus noster inter adversitates perficitur, & ærumnarum insultibus probè contusus, geminatas animo vires addit. E S. Gregorii Nazianzeni sententia, *Ingenium acuit dolor.* S. Joannes Chrysost. illa D. Pauli verba examinans, *Tribulatio patientiam operatur*, attonitus exclamat: *Quid est? tribulatio patientiam operatur? Hunc maximum fructum habet, quod hominem afflictum ROBUSTIOREM REDDIT.*

GLOTTIS.

Caput XXXIV.

400. Glòttis, coturnicum consortio assueta, ab his per maris invia Ducis loco deligi solet; at misera avicula brevi, sive formidine, sive labore fracta, à cœpto tramite desistit, & ignava revertitur. Unde Aresius hominem, à cœpto negotio remissum, Glottidis symbolo repræsentat, quæ fugam à coturnibus adornans, inscriptionem sustinet. DUX FUIT EORUM. His Protheis jure indignatur Siracides: *Væ his, qui perdiderunt sustinentiam;* Id est, interprete S. Gregorio Papâ: *Sustinentiam quidem perdunt, qui bona inchoant, non consummant. Quibus nimirum væ dicitur, quia non solùm incœpti laboris mercedem perdunt, sed etiam apostolatûs pœnâ feriuntur.*

GRUS. *Cap.* XXXV.

401. Grus, Pigmæis, ad Nili paludes habitantibus, inimica est, bellisque assiduis cum illis congreditur; unde eorum insidias exploratura, noctu excubias agit, pede uno è terra sublato, & lapillum intra ungues sustentante. Lemma: EXCUBIAS AGIT. Vel, VIGILAT, NON FATISCIT. Vel, NON DORMIT, QUI CUSTODIT. Singulas has inscriptiones jure sibi vendicat Angelus Tutelaris: *Nobis enim*, S. Petri Chrysologi verba sunt, *supernæ dominationes, nobis Angelorum officia excubiis militant indefessis.* Richardus de S. Victore, *Quis existimet*, inquit, *quantâ charitate & curâ circa commissos sibi vigilent? quomodo torpentes excitent, & solicitos atque ferventes amplius accendant? quomodo hinc mala excusent, inde bona Divino conspectui repræsentent, quomodo defendant, aut his gratiam obtineant.* Vide apud eundem plura, quæ de S. Angelo Custode disserit. Angelus Custos. S. Petr. Chrysol. serm. 69. Rich. de S. Victor in Cant. c. 4.

402. Grus, uno pede lapidem inter volandum sustinens, epigraphen habet: UT TUTE. Vel, ITER TUTISSIMUM. Vel, VOLATUS FIRMAMENTUM. Prælatos hæc imago concernit, qui, ad regiminis sui vigilantiam conservandam, affectuum suorum pedibus petram, Christum inquam firmiter teneant, ut hujus adminiculo securam in gubernando facilitatem sortiantur. *Lapis est Christus*, inquit meus Hugo Victorinus, *pes mentis affectus; si igitur ad custodiam sui vel fratrum vigilat, lapillum in pede*, id est, *Christum in mente portet, &c.* Protectio. Prælatus. Hug. Vict. l. 1. de Best. c. 39.

403. Grus diuturno labori vigilantiam jungit indefessam, dum lapidem pedibus sustentans, pro aliis excubias agit, eosque ab interitu vindicare allaborat. Unde lemma: VIGILEM CURA FATIGAT. Ita bonus Pastor aliorum quietem suomet incommodo ac solicitudine procurat. *Ille enim pi esse debet aliis*, inquit S. Bernardus, *qui vino charitatis ebrius æstuat, immemor sui, ut non quærat quæ sua sunt, sed magis quæ J Esu Christi.* Imaginem hanc Academia Parthenia sequenti Epigrammate illustravit: Vigilantia cum labore. S. Bern. ser. 29. de Diversis.

Stat vigil, & lapidem pedibus Grus sustinet uncis,
Secura hunc circum cætera turba jacet,
Tu quoque sic vigiles, unum te cura fatiget,
Grex tuus ut tutâ corda quiete levet.

404. Tantùm abest, Gruem è saxeo pedum pondere quidquam à volando impediri, ut potiùs plurimùm adminiculi & agilitatis indè capiat. Solini de illa testimoniũ est, *Sublatis lapillis ad moderatam gravitatem saburrantur.* Unde inscripsit Raulin. *JUVAT GRAVITATE VOLATUM.* Ita prorsus matura ac considerata gravitas operationum nostrarum celeritatem non remoratur, sed promovet. Insuper morborum ac calamitatum pondera animam mirè acuunt, Deoque contingendo idoneam efficiunt. De se ipso testatur Magn. Augustin. *Adhibita est tribulatio ad admonitionem, admonitio facta est ad tuam laudationem. Non enim intelligerem ubi essem, nisi de infirmitate mea admonitus essem.* Solin. c. 15. Maturitas. Calamitas elevat. S. August. in Ps. 53.

405. Grus, ut somnum abigat, magni ponderis saxũ pedibus tenet; cum dicto: NE DORMIAT. Dignitates & honores, si penitùs considerantur, nil aliud sunt, nisi pondera, quæ hominem somno defraudant, & ad perennes vigilias compellunt. S. Gregorius Papa: *Quantò quis altiùs erigitur, tantò curis gravioribus oneratur.* S. Paulus dilucidè: *Oportet*, inquit, *Episcopum esse sobrium, prudentem;* seu ut S. Jo. Chrysost. legit, *sobrium atque vigilantem:* id est, interprete ipso, *clarissima mentis acie præditum, innumerosque habentem omni ex parte oculos, quibus acutissimè cuncta prospiciat. Vigilantem igitur necesse est illum esse, qui non tantùm sui curam habeat, sed etiam reliquorum.* Dignitates somnum auferunt. S. Greg. 17. Moral. c. 12. 1. Tim. 3. 2. S. Chrys. hom. 10 in hunc loc.

406. Grus inter multas suas socias, somno altùm sepul-

sepultas, mediā occupat stationem, & instar procubitoris, pro illis excubias agit; Emblemati subscripsit P. Hortensius Pallavicinus: UNA OMNIBUS. Eminentissimum Cardinalem Alphonsum Littam, Archiepiscopum Mediolanensem hæc imago spectabat, qui, ut subditis quietem ac tranquillitatē provideret, studio ac vigilantiâ indefessâ allaboravit. Ad hoc propositum S. Petr. Chrysol. *Pastor*, inquit, *adjungit noctes diebus, & totum sibi tempus denegat dormiendi; ne qua lupis, suffragante somno, grassandi in gregem præbeatur occasio.* Et S. Jo. Chrysost. *Decet esse pervigilem eum, qui ejusmodi est* (id est, Pastor animarum) *ducesque omnes solicitudine atq; industriâ superare, ut die nocteque exercitum & castra perlustret, laboret, & sui officii munus diligentissimè impleat atque OMNIUM CURAM & solicitudinem GERAT.*

Pastor vigilans. — *S. Petrus Chrysol. serm. 24.* — *S. Jo. Chrysost. hom. 10. in 1. Tim.*

407. Lucretius Borsatus observatum habuit, Grues nunquam dissociatas, sed semper ingenti agmine collectas volare. Unde lemma: NONNISI GREGATIM. Probè enim è naturæ dictamine nôrunt, quosvis hostium incursus negotio tantò faciliore superari, quantò vires magis fuerint unitæ ac concordes. Tertullianus sanctos Martyres hortatus: *Inveniat*, inquiebat, *munitos, & concordiâ armatos, quia pax vestra bellum est illi.* Et meus Concanonicus Rich. Victorinus: *Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una, quam nec voluntatum varietas, nec rerum proprietas animos dividebat, sed firmiter stringebat charitas, & suaviter cohibebat in unitate spiritus, mensæ, & in vinculo pacis.*

Concordia utilis. — *Tertull. l. ad Martyres c. 1.* — *Rich. Vict. de grad. char. c. 4.*

408. Rigente brumâ, grues, uti & hirundines, aliæque volucres, fugam in exteras regiones capessunt, atque adeò, afferente P. Henrico Engelgrave, RECEDUNT TEMPORE MALO. Nimirum alludit D. Lucæ: *Ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.* S. P. August. in illud Psalm. *Conversi sunt in die belli*, ait: *Converti in die belli, est promittere in die auditionis, & deserere in die tentationis; armis quasi proludere, & ad horam certaminis nolle pugnare.* Eodem charactere fucatum & adulterinum amicum dignoscere licet, de quo Siracides: *Est amicus socius, non permanebit in die necessitatis.*

Tentatio. — *Luc. 8. 14.* — *S. Aug in Ps. 77. 9.* — *Amicus falsus.* — *Eccl. 6. 10.*

409. Ea gruibus volandi lex est, ut una quidem alteram studiosè ac ordine insequatur, nulla tamen à primæ, ceu Ducis, vestigiis unquam exerret. Unde ita inter se coordinatæ, epigraphen tenent. UNA DIRIGIT OMNES. Idem in civitate aut Religione cernere licet, ubi populus, mirâ ordinum statuumque symmetriâ, iis morem & obsequia deferre solet, qui Principum ac Prælatorum munere defunguntur, aliisque operationum suarū exemplo viam præeunt. Et certè, ut quivis homo obediat præsidenti ejusque voluntatē studiosè sequatur, disertè præcipit Deus: *Hæc est via, ambulate in ea, & non declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram.* Obedientiæ totum addic, & virtutem absolvisti. *O felix & abundans gratia!* exclamat jure merito S. Hieronymus, *in obedientia summa virtutum clausa est; nam simplici ingressu hominem ducit ad Christum.*

Exemplū Majorum. — *Obedientia.* — *Isa. 30.* — *S. Hieron. Reg. Monaca c. 6.*

410. Grus, sublato pede lapidem stringens, epigraphen tenet; NUNQUAM RECIDET. Firmam in cœpto negotio perseverantiam hæc imago innuit. Regii Vatis consilium est: *Apprehendite disciplinam* nam, interprete S. Hilario: *Apprehendenda est disciplina & invadenda quodam amplexu, & vinculo corporali, ne elabatur & excidat.*

Perseverare. — *Ps. 2. 12.* — *S. Hilar. in hunc loc.*

421. Eidem Emblemati subscribes: NE IMPROVISO. Nempe dubios fortunæ casus oculo semper vigili prævidere, iisque prudenti cautelâ ac solicitudine obviam venire decet. Hac virtute celebris Hannibal Carthaginensis, integras noctes insomnes ducere, & in armis vigil persistere consuevit; uti de illo Polyb. & Sylius Italicus hoc versu testantur

---- *Noctemque vigil ducebat in armis.*

S. Petrus Chrysologus: *Semper ad omnia vigilias esse salutares nemo ignorat. Hinc est, quod Rex in procinctu pervigil, callidi hostis præcavet & evitat insidias. Tunc in castris miles supervenientes nocturnos impetus cautâ pernoctatione propellit.*

412. Nonnemo Gruem, lapide intra ungues gravidam, hoc lemmate notavit. STUDIO, ET VIGILANTIA. Vel meâ quidem sententiâ: IN SOMNO INSOMNIS. Hic te assiduos Senecæ labores & indefessam industriam mirari volo. Ipsum et teste sibi luculentum audi: *Consuetudinem meam nôstis, brevissimo somno utor, & quasi interjungo. Satis est mihi vigilare desivisse, aliquando dormisse me scio, aliquando suspicor.*

413. Academici Insensati Perusini Emblematis loco Gruum turmam circumferunt, quæ, lapide intra pedes sustentato, è littore solvunt, marisque vastitatem pervolant; cum lemmate: VEL CUM PONDERE. Innuunt videlicet, se, tametsi arduo solicitudinum ac laborum pondere gravatos, nihil tamen à virtutis, litterarum, ac gloriæ progressu retardari. Atque adeò hoc symbolo animum resolutum & à cœpto virtutum tramite nunquam deturbandum significare licet. Ad hanc ideam exactè efformatus. S. Paulus, prædicando, scribendo, aliisque assiduis pro sancta fide laboribus ita indefessè invigilabat, ut quieti captandæ vix quidquam indulgeret. Ipsummet audi. *Ministri Christi sunt (ut minus sapiens dico) plus ego in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter, &c.* S. Gregorius Papa continua ægritudinū mole pressus, innumeros labores, non sine totius mundi admiratione, præstitit; de hoc testatur S. Ecclesia; *Admirabilia sunt, quæ dixit, fecit, scripsit, decrevit, præsertim infirmâ semper & ægrâ valetudine.* S. Marcell. Papa charitatis suæ alis universam Ecclsiā visitando, consolando, & consilia per litteras dispensando est emensus, idque *vel cum pondere*; utpotè gravissimis Maxentii persecutionibus assiduò pressus.

414. Grus, lapide instructa, & jamjam volatura, epigraphen à Francisco Lanco accepit: NON SINE PONDERE. Exinde discas velim, ad loquendum, vel operandum nunquam sine gravi prudentia, maturo judicio, ac insigni cautelâ progrediendū esse. Hanc virtutem Rex Theodarus, Cassiodoro referente, in Regina Amalasuntha commendabat. *In tractatibus acuta, sed ad loquendum summa moderatione gravissima. Hæc est regalis procul dubio virtus, celerius necessaria sentire, & tardius in verba prorumpere, &c.*

415. Andreas Alciatus de gruibus canit;

Arreptum gestant, quæ pedibus lapidem
NE cessent; ne transversas mala FLAMINA
RAPTENT.

Nam graves lapillo, pedibus prehenso, veluti sustentaculo nituntur, ne ventorum impetu abreptæ, extra cœptum tramitem deflectere cogantur. Unde Grui, lapidē sustinenti, inscribes: NE FLAMINA RAPTENT. Hac ratione bonitas ac providentia Divina suis clientibus cavet; ut quos, gravi tentationum ac infirmitatum pondere pressos, ab ingruentis superbiæ vento validè munit. Perspicuè S. Paulus: *Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, &c.* Opportunè S. Gregorius: *Aliquando quisque non pro præterita culpa diluenda, sed pro futura vitanda percutitur, quod apertè Paulus Apostolus de semetipso testatur, dicens: Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus*

lus carnis meæ, &c. Quia enim non ait, quia extulit, sed NE EXTOLLAR; *apertè indicat, quod percussione illà* NE EVENIAT COMPESCITUR, *&c.*

416. Grus, inter complures socias dormiētes media, & excubias agens, à D. Carolo Bosso epigraphen accepit: ME STANTE NIL TIMENDUM. Ita, dum Principes & Prælati vigiles persistunt, Provinciæ ac Religiones nil, quod timeant, habent; illorū enim vigilantia, ad omnem hostium incursum attenta, quietem ac tranquillitatē felicissimam subditis præstat. Huc plurimum confert illud Ps. *Ecce non dormitabit neq; dormiet, qui custodit Israel, Dominus custodit te, Dominus protectio tua.* Nam Principe vigilias agente, satis præsidii habet civitas. Certè Christo nonnihil dormitante, jamjam Apostoli sese pelagi fluctibus haustos credebant; verùm ut primùm *suscitaverunt eum, cessavit ventus, & facta est tranquillitas magna.* S. Petr. Chrysol. *Suscitatus à discipulis Christus mare hoc, id est mundum, corripit: tranquillat orbem, Reges mitigat, sedat fluctus, componit populos.*

417. Grues, cunctim volare solitæ, volando litterā Pythagoræam Y describunt. Ne verò illa, quæ cæteras ducis loco præcedit, aut labori succumbat, aut in superbiā elata, præcedendi honorem sibi soli deberi credat, hoc munere alternis vicibus singulæ funguntur. Unde Emblemati subscripsi: ALTERNE PRÆCEDUNT. Vel, ut aliis placet: VICISSIM AGMINA DUCUNT. Hæc dignitatis commutandæ consuetudo planè sanctissima est, & in quavis Republ. vel religione observatu dignissima. S. Ambros. hanc doctrinam verbis ita enucleatis tradit, ut benevolo Lectori minimè grave futurum censeam, si ea ad verbum admetiar. *Præcedit una cæteris præstituto sibi tempore, & quasi ante signa præcurrit, deinde convertitur, & sequenti sortē ducendi agminis cedit, Quid hoc pulchrius? & laborem omnibus, & honorem esse cōmunem, nec paucis arrogari potentiā, sed quadam in omnes voluntariâ sorte transcribi. Antiquæ hoc Reipublicæ munus, & instar liberæ civitatis est. Sic ab initio acceptam à natura, exemplo avium, politiā homines exercere cœperunt, ut communis esset labor, communis dignitas, per vices singuli partiri curas discerent, imperia, obsequiaq; dividere: nemo esset honoris exors, nullus im̄unis laboris: Hic erat pulcherrimus rerum status, nec insolescebat quisquam perpetuà potestate, nec diuturno servitio frangebatur:* vide, quæ prolixè adhuc prosequitur.

418. Astronomum, & cumprimis Theologum Gruis emblemate insignies, quæ volando ad cœlum, sublevata, à Scipione Bargalio epigraphen recepit: INDAGAT SUBLIMIA. Verbis, ni fallor, è Pierio desumptis, qui gruē hoc encomio describit: *Sublimiū rerum indagator.* Seneca de sapienti & philosophico hominis animo differens: *Corpus hoc,* inquit, *animi pondus, ac pœna est premente illo urgetur, in vinculis est, nisi accessit Philosophia, & illum respirare rerum naturæ spectaculo jussit, & à terrenis dimisit ad Divina. Hæc libertas ejus est, hæc evagatio, subducit interim se custodiæ, in qua tenetur & cœlo reficitur.* Et paulò post: *Animus in hoc tristi & obscuro domicilio clausus, quoties potest, apertum petit, & in rerū naturæ contemplatione requiescit. Sapientiæ quidem adhæret in corpore suo, sed optimâ sui parte abest, & AD SUBLIMIA INTENDIT.* Id quod dè seipso candidè fatetur S. Paulus: *Nostra conversatio in cœlis est;* quasi diceret interprete S. Gregorio Pàpâ: *Corpore ambulamus in terra, sed corde habitamus in cœlo.*

419. Gruē supra nubes procellosas figurârunt; veluti quæ clarâ ac tranquillâ cœli serenitate unicè delectatur: cum dicto: A STREPITU PROCUL. Emblemati huic construendo Pierius sequentibus verbis ansam dedit. *Si subsidere nubes infra despexerit, nunquam ad terrā se demittit, usq; adeò tempestates, & ventorū procellarumq; motus summo studio declinat, utpote quæ sit quietis amantissima.* Genuinum hoc Religiosi est ectypon, qui inquietis inferi hujus mundi turbis longè superior, solùm è vitæ contemplativæ, & obsequii Divini obtutu suspensus hæret. Dionys. Richelius: *SS. Patres,* inquit, *qui Ordines instituerunt, ipsos religiosos vitâ, habitu mansione à sæcularibus voluerunt esse distinctos, & habitatione eorum claustrum esse sanxerunt. Cur itaque, nisi quia habitatores ejus debent* AB OMNI *sæculari* TUMULTU *esse* QUIETI, *& passionum ac vitiorum inquietudine liberi, &c.* — *Religiosus. — Dionys. Richel. Præfat. ad ser. de SS.*

420. Grues cœptum volandi ordinem, quantùm fieri potest, prosequuntur; nec à tramite suo unquā sese diverti patiuntur. Unde lemma: NUNQUAM DESERUNT. Quisquis ad innocentiæ, perfectionis, ac vitæ sublimioris volatum accinctus es, extra decretam semitam nunquam dimoveare, necesse est; quin imò cum S. Jobo liberè pronunties. *Justificationem meam, quam cœpi tenere, NON DESERAM;* Memor sententiæ Chilonis: *Tardè quidem aggrediendo esse omnia, verùm cùm semel jam inceperis, constantissimè in agendo perseverandum esse.* — *Perseverantia. — Job. 27. 6. — Chilo apud Silvanum serm. de Prudentia.*

421. Aliæ volucres omnes, dum senescere incipiunt, pennas suas mutant, & colorem à primævo diversum induunt: solâ exceptâ Grue, quæ Gesnero teste, quantumvis annis confecta, formam ac colorem congenitum nunquam dimittit. Unde Bargalii lemma: COLOREM NEC ÆTATE COMMUTAT. Animum, in virtute constantem ac perseverantem, hæc imago repræsentat. Seneca. *Bene compositæ mentis existimo, secum consistere.* Et rursus: *Persevera, ut cœpisti.* In virtutis hujus palæstra mirabilem sese orbi probaverat Pius V. qui è D. Dominici familia ad purpuram Ecclesiasticam, & inde ad Summi Pontificatûs apicem evectus, nihil unquā à primæva animi sui demissione ac corporis castigādi more remisit; mensam accumbens nimiùm quantùm sobriam, stataq; jejunia irrevocabili servans lege. Unde nec ad extremā usq; cum morte luctam persuaderi unquam potuit, ut lecti, aut tunicæ interioris rigorem nonnihil temperaret. Et, ut compendio dicam, nec dignitate, nec morbo, nec senectute sese etiam à minima religiosæ pœnitentiæ, aut corporis macerandi consuetudine vel semel dimoveri passus est. — *Gesnerus in Grue. — Perseverantia. — Senec. Ep. 4. ad Lucil. — B. Pius V.*

422. Hugo Victorinus & Petrus Bercorius, Gesnero è diametro adversi, docent, grandævā gruem suas pennas squalido nigrore tingere. Hac opinione nixus, subscribere poteris. SENECTUTE NIGRESCIT. Pœnitentem illum hæc imago spectat, qui juventutis suæ vanitatem & insaniam anxiè detestando, tandem resipiscit, ac senectam suam contriti pœnitentisque animi pulvere aspergit. Hugo Victorin. *Cùm enim,* inquit, *quæ mala gessit, senex commemorat, in senectute colorem mutat. Mutat enim amorem pristinæ delectationis in dolorem contritionis.* — *Hug. Vict. l. 1 de Best. c. 39. — Bercor. in Reduct. moral. l. 7. c. 30. — Pœnitens. — Hug. Vict.*

423. D. Horatio Spinolà è vivis sublato, Gruem symboli loco depinxēre, quæ supra tumultuantes nubes evecta, cœlo sereno gaudebat; cum lemmate; REQUIES HIC CERTA. Quidquid enim infra lunam degit, illud omne veræ quietis penitùs est ignarum; solùmque in cœlo eam obtinere licet. *Nam vincula hujus mundi,* Magno Augustino teste, *asperitatem habent veram, jucunditatem falsam, certum dolorem, incertam voluptatem, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miseriæ, spem beatitudinis inanem.* Apprimè Urbanus VIII. — *Beatitudo. — S. August. epist. 39. — Urb. VIII. Od. de sancta Maria Magdal.*

Nil tamen in tuto mortalibus, ultima donec
Recludat hora cuique sortem, gloria
Perennat una Cœlitum
Extra vulneris ictum.

Vigilantia Superioris.

424. PRinceps aut Prælatus, pro recuperanda ſubditorum quiete aſſiduis curis fatigatus, Gruem imitatur, quæ inter ſocias media, lapidem ſublato pede ſuſtinet, ac excubias agit; cum lemmate: UT ALII DORMIANT. De Imperatore Octaviano teſtatur Seneca: *Omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius induſtria, omnium vacationem illius occupatio.* Sineſius: *Qui vigilare,* inquit, *& in maximo concurſu ſolicitudinum verſari ſuſtinet, ut noctu & interdiu ſubditi malis omnibus vacent; hic in genere quidem ovium paſtor: in hominum verò genere Rex eſt.* Virtutem hanc in Philippo Macedonum Rege cumprimis deprædicabat Parmenio; Græcis enim die quâdam Regi acerbiùs indignantibus, quod inter illos medius ſomno opprimeretur, prompto ore reſpondit Parmenio: *Nolite admirari, ſi nunc Philippus dormit; nam quando vos dormiebatis, ille vigilabat*, uti his omninò verbis refert Plutarchus.

Senec. Conſol. ad Polyb. c. 26. — *Sineſ. l. de Regnol* — *Plutarch.* — *Rich. à S. Vict. c. 1. Apoc.*

Alterna auxilia.

425. Vitam ſolitariam, & ab hominum ſtrepitu remotam ad contemplanda cœleſtia eſſe omnium aptiſſimam, è Grue diſces, quæ ſolis aſpectu gaviſura, locum editiorem conſcendit; cum Lucarini lemmate: LONGIUS AB ALTO. Richard. à S. Victore: *Qui internam quietem diligunt, ipſi de inviſibilibus bonis mira cognoſcunt, & quantò ſe à temporalibus amplius elongant, tantò magis æternis appropinquant.*

426. Mutuam ſubſidii conferendi opem è Grue docemur, quæ noctu excubias agit, ut ſociæ, diurno labore fractæ, ſecuram quietem captare poſſint. Epigraphen Lucarinus indidit. PRO DEFESSA VICEM. Poſſidonius de Magno Eccleſiæ lumine Auguſtino, refert: *Domus Eccleſiæ curam, omnemque ſubſtantiam ad vices valentioribus Clericis delegabat, & credebat;* tum ut onera domeſtica non unius tantùm humeris incumberent, tum ne ullus aſſiduâ curâ inſoleſceret: tum deniquè ne aliorum ingenia otiosè diffluerent, & veluti derelictui haberentur.

Poſſid. c. 22. vita S. Auguſt.

427. Grus, poſteaquam præſtituti temporis excubias perſolvit, edito ingenti clamore, ad quietem ſe componit. Unde lemma: EMISSO CLAMORE QUIESCIT. Cauſam reddit S. Ambroſius: *Perfuncta munere, in ſomnum ſe, præmiſſo clamore componit, ut excitet dormientem, cui vicem muneris traditura eſt.* Chriſti morientis hæc imago eſt, qui *clamans voce magnâ, emiſit ſpiritum.*

128. Dum Grues montem, aquilis habitatum, prætervolant; inconditos clamores, ad quos à natura impelluntur, non ſine violentia cohibent; probè gnaræ, è ſummo hoc ſilentio vitam ac incolumitatem ſuam unicè pendere. Epigraphen ex Horatio nonnemo ſubdidit: SILENTIO TUTA. Conſentaneè quidam Poëta:

Quantum etenim diſtant à morte ſilentia vitæ!

De Romanis teſtatur Valer. Max. quòd *nunquam taciturnitatem, optimum ac tutiſſimum adminiſtrandarū rerum vinculum, labefactari volebant.* Et paulò poſt: *Fidum erat & altū Reipublicæ pectus Curia? ſilentii ſalubritate munitum & vallatum undiquè.* In hanc rem D. Guido Caſonus idiomate vernaculo canit:

Util modeſto auventuroſo parto
De la prudenza è quel ſilentio induſtre,
Che quaſi intimo ſpirito auviva, e in forma
Gli altri maneggi, e ne la pace nutre
Con vitale, e dolciſſimo alimento
L' alme, e gli ſtudi, e ſe tal hor di Marte
Favoriſce l' improſe, orna ſovente
Le vittorie di ſpoglie, e di trofei.

429. Prædicator vitioſus opere & exemplo deſtruere ſolet, quod voce extruit; unde D. Paulus Areſius,

resius, illum Gruis Emblem ite dignoscendum proponit, quæ ducis munere ritè perfuncta, demùm die jam adultâ volatum suum invertit, omniumq; ordinem turbat. Lēma: IPSE CONGREGAVIT. His acerbè indignatus meus S. Prosper, in hæc verba canit:

Non prodest cuiquam solis bona dicere verbis,
Ni pia mens habeat, quod benè lingua sonat.
Nam fari rectè miserum est, & vivere pravè
Damnat, nota malum regula justitiæ.

Et S. Joannes Chrysostomus: *Grandis condemnatio est, sermonem quidem suum componenti, vitam verò suam atque operam negligenti.*

430. Grui lapillum sustinenti, inscripsêre: PONDERE TUTIOR. Certè Christianus, calamitatū pondere gravis, non tantùm nihil detrimenti, sed plurimùm ponderis recipit. S. Paulus pro avertendis difficillimis, & suâ quidē opinione, nimiùm quantum ingravescentibus ærumnis tertiâ vice Deo supplex extitit; semper tamen preces suas expertus est frustratas, neque aliud nisi assistentiæ Divinæ promissum retulit: *sufficit tibi gratia mea*: prævidit enim optimus ac providentissimus Deus, è re precantis minimè futurum, si illa calamitatum pondera, ceu totidem securitatis & salutis obtinendæ instrumenta, auferret. Rich. Vict. *Paulum postulantem auferri à se stimulum carnis suæ, meliùs exaudivit Deus, cùm non abstulit; quia si abstulisset, salvus non esset.*

431. Si fortè Gruem intra excubias somno opprimi contingat, mox lapillus, è pedibus prolapsus, DORMITANTEM EXCITAT. Quotidianâ experientiâ firmatum est, homines si aliquid damni perpessi fuerint, rebus suis imposterum majore studio invigilare, & veluti somno obrutos expergefieri. Joan. Stobæus Thaletis ore ait: *Non vides, quòd multis negotiis occupati divites, studiis sapientiæ vacare nequeant: pauper verò, nihil habens quod agat, ad philosophiam se convertit?* Ita planè anima vestra, intra blandientis fortunæ affluentiā stertens, & complurium vitiorum lethargo sepulta, tandem, excussis mundi prosperitatibus, è veterno suscitatur, & ad Dei amorem, virtutumq; desideria reviviscit. Diogenes id probè perspectum habens, dicere consuevit: *Paupertatem esse subsidium ad Philosophiam.* Et Franc. Petrarcha: *Sæpè quidem paupertas modestiam persuasit reluctanti animo.* Et paulò post: *Inter tentoria paupertatis sobriæ atque solitæ, luxus iners, sopor marcidus, ac vitia languida & enervata non subeunt.*

432. Christi passionem, jugi mentis nostræ memoriâ agitatam, ad virtutis continuandæ studium citare, D. Aresius è gruis symbolo demonstrat, quæ lapidem sustentans, epigraphen tenet: NE SOMNUS OPPRIMAT. Magni Augustini doctrina est: *Christi voluntaria passio, nostra est necessaria consolatio, ut quando talia fortè perpetimur, intueamur caput nostrum, ut ejus exemplo commoniti, dicamus nobis: si ille, quid nos? & quemadmodum ille, ita & nos.* Ita Milthiadis victoriæ, attento animo consideratæ, omnem Themistocli somnum eripuêre, eumque, ut ad heroica facinora accingeretur, incitârunt. Cæterùm Emblemate illo etiam hominis cujusvis vigilantiam describere licet.

433. Temperatum prudentis hominis animum, & mediocri suâ sorte oppidò contentum Henricus Farnesius Gruis Emblemate repræsentat, quæ lapidis sustentandi pondus ita justum observat, ut nec nimiùm gravem, quo deprimeretur, nec nimiùm levem, utpotè vigiliis ducendis inutilem, eligere soleat; Epigraphen addidit: NE QUID NIMIS. Unde Deo supplicarat Salomon: *Mendicitatem & divitias ne dederis mihi:* alios verò imbuens, dicebat: *Noli esse justus multum, neque sapias, quàm necesse est.* In eandem sententiam concedens S. Greg. Nazianz. canit: S. Greg. Naz.

Esse nimis justus, prudens nimis esse caveto:
Omnia summa nocent, sed moderata juvant.

434. Corporis gravitate impediuntur grues, quò minùs liberè sese in auras erigere valeant; etsi enim magnas extendant & quatiant alas, corpore tamen supra terram eluctari ægrè possunt. Unde lemma grui inditum: MOLE DEPRIMITUR. Ita homo, divitiis implicitus, neque magnum aliquid, aut generosum peragere vel cogitare potest, terrenis rebus identidem affixus. Divitiæ onerant. Verissimè S August. *Obligata anima amore terreno, quasi viscum habet in pennis, volare non potest: mundata verò ab affectibus sordidissimis sæculi, tanquā extensis pennis, volat; quò nisi ad Deum ascendit volando, quæ ascendit amando?* S. August. serm. 1. de Divers. c. 7. De militibus dicere solebat Lampridius: *Miles non timet, nisi vestitus, calceatus, armatus, & habens aliquid in zonula.*

431. Matthias Archidux Austriæ Gruem, suspenso pede super arma stantem, exhibuit; cum lemmate: AMAT VICTORIA CURAM. Solicitudo. Id quod de victoria corporali, vel maximè etiam de spirituali censendum est; neutra enim sine assidua ac vigili solicitudine comparatur. Unde hortatur Magn. August. *Necesse est, ut primùm cor mundemus, deindè carnem nostram per jejunia & vigilias ad laborem utilem castigemus, ne carnis libido mentem maculet.* S. Aug. ser. 248. de temp.

GRYPHUS. Cap. XXXVI.

436. GRyphus Scythiæ thesauros anxiè custodire solet; unde adversus Arimaspos, qui auro è fodinis extrahendo inhiant, assiduo certamine conflictatur. Emblemati integrum hunc versum subscripsère. UNGUIBUS, ET ROSTRO, ATQUE ALIS ARMATUS IN HOSTEM. Angelus Custos. Vel, ut alii brevius. ET CUSTOS, ET PUGNAX. Genuina hæc Tutelaris Angeli idea est. Abbas Cellensis ait: *Totum quantum ad nos officium Angelicum, est, ut defendant nos à malo, & conservent nos in bono.* Abb. Cellens. l. de myst. exposit. Tabernaculi. Et S. Petr. Dam. *Per hunc mundum cœlestium virtutum quotidiè multitudo discurrit, quæ nobis auxilii manus in certamine porrigit. Neque enim versutiæ tam callidi, tam exercitati hostis posset fragilitas humana resistere, nisi eos eos à tentationibus electorum virtus Angelica propulsaret.* S. Pet. Damian. l. 8. epist. 17. Id ergò vel maximè provide, ut castimoniæ tuæ thesaurum, quem in vasis fictilibus, id est, in corporis tui terrâ absconditum habes, cœlestis illa volucris, Angelus nimirum custos, studiosè adversus hostes tueatur.

437. Gryphus, dimidia corporis sui parte aquilam, reliquâ verò leonem præferens, dignitatem utrobique regiam ostentat: illa enim volucribus dominatur, hic inter quadrupedes imperium tenet. Unde lemma: UNDIQUE PRINCEPS. Summus Pontifex. Summus Pontifex instar Aquilæ, spirituali imperio conspicuus, cœlos recludit, ac Superum thesauros, utpote supremas Christi vices gerens, dispensat; instar Leonis verò amplissimo terræ regno dominatur; quod Constantinus Magn. eidem unà cum regiis insignibus liberalissimè obtulit; uti Gratianus & Petrus Gregor. prolixè referunt. Grat. in c. 13. & 14. Constantinus M. 59. distinct. Pet. Greg. in Repub. l. 25. c. 1. n. 11. Porrò justus non tantùm res terrenas omnes sibi habet subditas, sed cœlestibus quoque, imò & ipsimet Deo imperat: Deus enim, teste Vate Regio: *Voluntatem timentium se faciet.* Ps 144. 19. S. P. August. *Si ideò times Deum, ut tu facias ipsius voluntatem; ecce & ipse quodammodò ministrat tibi, & facit voluntatem tuam.* S. Aug. in hunc loc.

438. Illustrissima Sorbellonum familia, togâ sagoque grandis ac gloriosa, inter cætera sua Emblemata Gryphum præfert, cujus superior pars è nube

prominens, epigraphen tenet: NEC VI, NEC VITIO. Innuit fortassis, familiæ suæ nobilitatem tam etsi heroicis ac generosis factis ad summas dignitates, & ad ipsum usque cœlum sublata sit, fide tamen ac candore semper integerrimo fuisse usam, fraude ac violentiâ, veluti nativis tyrannorum characteribus procul à se rejectis. Hac agendi ratione Apostolus, civis Romanus, locoque non ignobili oriundus gloriatur: *Neminem læsimus, neminem corrupimus, neminem circumvenimus*; quasi diceret interprete Hugone Cardinali. *Neminem læsimus per violentiam, neminem circumvenimus per fraudulentiam.* S. Joan. Chrysost. in eundem locum ait: *Quid est, corrupimus? hoc est, neminem in fraudē induximus. Neminem circumvenimus, non rapuimus, non insidias struximus.*

Fidelitas. — *2. Cor. 7. 1.* — *Hug Card. in hunc loc.* — *S. Io Chrysost. hom. 14 in eundem loc.*

HIRUNDO. *Caput* XXXVII.

Ferrus in umbris apparentibus. Amicus fallus. Cic. l. 4. ad Herennium.

439. Hirundinum turmæ inscripsit Ferrus: HIEME AVOLANT. Personatos amicos, calamitatum tempore procul in fugam converti solitos, hæc imago adumbrat; id quod veterum, cumprimis verò Tullii sententiâ pridem firmatum est. *Ut hirundines æstivo tempore præsto sunt, frigore pulsæ recedunt, ita falsi amici sereno vitæ tempore præsto sunt, simul atque fortuna hyemem viderunt, evolant omnes.* Expertus canit in hanc rem Ovidius:

Ovid. l. 2. de Ponto.

Diligitur nemo, nisi cui fortuna secunda est,
Quæ simul intonuit, proxima quæque fugat.
En ego non paucis quondam munitus amicis,
Dum flavit velis aura secunda meis:
Ut fera nimboso tumuerunt æquora vento,
In mediis lacerâ nave relinquor aquis:

Lud. Ariost. cant. 19. st. 1.

Haud aliter, idiomate tamen diverso Ludovicus Ariostus:

Alcun non può saper da chi sia amato
Quando felice in su la rota siede:
Però ch' a i veri, e i finti amici alato,
Che monstran tutti una medesima fide.
Se poi si cangia in tristo il lieto stato,
Volta la turbe adulatrice il piede;
E quel che di cuor ama rimam forte,
E ma il suo signor dopo la morte.

Jo. Aud.

Breviter ac nervosè Joannes Audenus;

Invenies multos, si res tibi floret, amicos;
Si fueris pauper, nullus amicus erit.

Calamitas orationem docet. — *Isa. 38. 13.* — *S. Hieron. in hunc loc.*

440. Tametsi Hirundines naturâ suâ canoræ sint, illarum tamen pulli, si fame nonnihil premantur, flebili voce, ac rostris luctuosè hiantibus ingemiscunt. Unde lemma: URGET SILENTIA FAMES. Ita Ezechias, graviter afflictus, & inter extremas angustias jamjam suffocandus, voces suas ad Deum levavit, & hirundinum pullis non absimilis, opem petiit, *Sicut pullus hirundinis sic clamabo*: In hunc locum S. Hieronymus ait: *In similitudinem hirundinis & columbæ, fletibus & gemitibus dies noctesque jungebam, & à Deo solo, qui poterat subvenire, elevatis in altum oculis, auxilium præstolabar.* Ita nimirum ærumnas, necessitates & angustias, veluti totidem bonæ orationis addiscendæ magistras habemus.

Prudentia. — *S. August. in Expos. quarundam propositionum ex Epist. ad Rom. n. 49* — *Amicus falsus.*

441. Hirundinum turmæ volanti inscripsêre, ALIO HYEMANDUM, vel, HYBERNANDUM. Ita prudentia omnem periculi aut damni incurrendi occasionem, quantum licet, declinat, ac securiore viâ incedere nititur. Unde juxta S. Augustini Philosophiam: *Definitio prudentiæ in appetendis bonis & vitandis malis explicari solet.* Propriè tamen falsum amicum imago illa refert, qui, fortunâ frontē nonnihil corrigante, mox terga obvertit. Ovidius:

Dum mea puppis erat validâ fundata carinâ,
Qui mecum velles currere, primus eras:
Nunc quia contraxit vultum fortuna, recedis.

Et rursus:

Donec eris felix, multos numerabis amicos,
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

442. Hirundo sine ulla partialitate singulis suis pullis æqualem cibi mensuram & qualitatem dispensat: SINGULIS ÆQUE. Hanc ideam sagax natura Prælatis, Magistris, & Patribusfamilias exhibere voluit, ut inde veram subditorum, discipulorum ac filiorum tractandorum methodum condiscerent. Præclarè S. Ambros. *Jungat liberos æqualis gratia, quos junxit æqualis natura.* S. Paulus Apostolus, omnis boni patrisfamilias partes explens, cibum spiritualem sine discrimine ex æquo in omnes distribuit. Theodulus in illud D. Pauli commentatus: *Omnibus qui sunt Romæ*, ait: *Non enim apud ipsum est discrimen inter divitem & pauperem.* Simili argumento usus D. Carolus Bossius, Hirundinem symboli loco statuit, quæ pullis suis in nido escam porrigebat; cum lemmate: CUIQUE SUUM. Tales omninò Prælati, Parentes ac Judices, prout ex munere tenentur, singulis erogent, Deumque supremum imitentur: *Qui dat escam omni carni.*

443. Heros, qui etiamnum juvenis, equestres ludos, exercitationis causâ, decurrere privatim consuevit, ut olim aperto Marte gloriam consectari posset; hirundinis pullo se non absimilem probavit, qui, veluti volandi periculum & assuetudinem facturus pedibus ad nidi marginem fixis, alas vibrare, ac volitantem imitari nititur: Lemā: NE PRÆCEPS IN AERA. *Scientia enim rei bellicæ*, inquit Vegetius, *dimicandi nutrit audaciam, nemo facere metuit, quod se bene didicisse confidit, &c.* Idipsum observans Hugo Vict. *Sæpe illa*, inquit, *quæ in publico non valemus, necessario quendam priùs in secreto exercitationis usum exposcunt, quia si ea prorsus in occulto negligimus, uti postmodum eis, dum opus est, in publico non valemus.*

444. Hirundo, in terram delapsa, propriis viribus nonnisi ægerrimè erigitur; at interveniente etiam minimâ alterius ope, felici velocique ascensu volat. Unde lemma: TENDAM, PAULUM MODO TOLLAR IN ALTUM. Vel, ut magis succinctè D. Aresius: ELATA VOLABO. Inde disces, quantùm civis alterius adminiculo opus sit: *Quis dabit mihi pennas, sicut columbæ, & volabo, &c.* exclamabat non sine suspirio Regius Vates. Quot perspicacia ingenia ex umbris ad supremum litterarum splendorem emergerent, si esset, qui expensas, ac liberalem opem indigentibus porrigeret? Cæterum juvenes, instar hirundinum terris affigi soliti, ad virtutis volatum nunquam sese erigent, nisi alienâ manu suffulciente. Denique homo, in peccata prolapsus, surgere non potest, nisi Divinâ gratiâ adjutus. S. P. Augustinus: *Si non jaceres, mediatorem necessarium non haberes: quia verò jaces, & surgere non potes, mediatorem quodammodo Deus tibi porrexit brachium suum.*

445. Hirundo mavult vitam amittere, quàm caveæ angustias sustinere: & licet domos nostras incolere cupiat, illis tamen includi, ac veluti carcere detineri penitùs abhorret. Lemma: AMICA, NON SERVA. Ita animus nobilis aliis quidem liberè assistere desiderat, at servire ac cogi penitùs renuit. His penè ipsis verbis sanctam suam regulam claudit Magnus Augustinus: *Donet Dominus, ut observetis hæc omnia tanquam spiritualis pulchritudinis amatores, Non sicut SERVI, SED sicut LIBERI sub gratia constituti.* Mentem emblamatis sequenti poësi vernaculâ, hirundinum voce, expressi:

S' altri

S'altri crede per ∫orte,
Ch' a potenza tiranna
Mi voglia ∫oggettar: certo s' inganna.
A le carceri, a i ceppi
Auvezzarmi non ∫eppi;
E pria che la prigion, voglio la morte
Vivendo in liberta,
Dome∫tica ∫irena altri m' haura :
Ma∫tretta in ferri: multo la proterva
Sono amica, non ∫erva.

446. In encomium Aloy∫ii Capelli hirundinem depinxêre ; cum lemmate. VITAM POTIUS, QUAM LIBERTATEM, ∫ubintellige, *perdere cupit.* Hæc ip∫a animi nobilis ac genero∫i mens e∫t. Verè Salu∫tius, *Libertatem nemo bonus, ni∫i cum anima ∫imul amittit.* Brutus dicere con∫uevit. *Ex duobus alterum e∫∫e eligendum; aut vitam liberam, aut mortem glorio∫ã.*

447. Hirundo per oceani va∫titatem bacillum ∫ecum deferre, eique, quietis capiendæ ac vitæ con∫ervandæ causâ, inniti ∫olet; unde epigraphe. DEI ESSA, NON DIFFISA. Ita homo, corporis laboribus nonnihil fractus, generosâ ∫pe erigi, ac ∫timulari ∫olet. S. P. Augu∫tinus. *Tribulatio e∫t no∫tra in præ∫enti ∫æculo, ∫pes verò no∫tra de futuro ∫æculo; & ni∫i in tribulatione præ∫entis ∫æculi con∫oletur nos ∫pes futuri ∫æculi, perimus.* Ovidius.

Spes facit, ut videat cùm terras undique nullas
Naufragus, in mediis brachia jactet aquis.
Hæc facit, ut vivat fo∫∫or quoque compede vinctus;
Liberaque à ferro crura futura putet.

448. Hirundo, in mari ∫upra bacillum ∫u∫tentata, pium latronem in cruce ∫ignificat ; cum lemmate. NE MERGAR. S. P. Aug. *In∫tituit* (Deus) *lignum, quo mare tran∫eamus. Nemo enim pote∫t tran∫ire mare hujus ∫æculi, ni∫i cruce Chri∫ti portatus.*

449. D. Are∫ius SS. quadraginta Martyres, in congelatis ∫tagni cuju∫dam aquis ∫imul ∫ubmer∫os, quibu∫dam Germaniæ hirundinibus non ab∫imiles dicit, quæ, rigente brumâ magno numero unitæ, mutuoque calore corroboratæ, infra aquas merguntur, ubi glacie coopertæ tamdiu per∫i∫tunt, donec vere redeunte incolumes ac lætæ prodeant. Emblemati ∫ub∫crip∫it. AD HYEMANDUM. Etiam S. Bern. hæc imago ∫pectat, qui ad Religionis rigorem non modò germanos fratres ∫uos omnes, ∫ed in∫uper ampli∫∫imam exterorum juvenum catervam pertraxit. Denique Symbolo illo homines, mundi hujus incolas ∫ignificabis; ∫iquidem S. Greg. te∫te, *Hyems e∫t præ∫ens vita, in qua nos, et∫i jam ∫pes ad ∫uperna erigit, adhuc tamen mortalitatis no∫træ frigidus torpor ad∫tringit.*

450. Hirundo Emblematis loco à ruino∫o ædificio fugam molitur; cum lemmate. LAPSURA DESERIT. Illorum prudentia hinc ∫ignificatur, qui mundo, nunquam non minitante ruinas, ∫e∫e abdicârunt, & ad firmi∫∫imum S. Religionis a∫ylum confugerunt. Jacobus de Vitriaco Cardinalis in rem no∫tram præclarè ait; *Hirundo LAPSURA culmina DESERIT; & Sancti præ∫entis ∫æculi ruinam fugiunt, ne cum ruente opprimantur, & ruant.*

451. Hirundines ingenti agmine oceanum pervolant; cum lemmate. Unde EXIERUNT, REVERTUNTUR. D. Are∫ius hâc icone S. Ur∫ulam & Socias ∫ignificabat, quarum animæ, ∫icuti à Deo fuerunt creatæ, ita ruptâ corporis compage, ad eundem Deum felici∫∫imo maris itinere iterum ∫unt regre∫∫æ. Salomonis ∫ententia e∫t, *Ad locum, unde exeunt flumina, revertuntur ut iterum fluant.* Porrò quomodo indies ad Deum, unde omnia accepi∫ti, revertaris; con∫ilium accipe à S. Bern. *Remittatur ad ∫uum principium cœle∫te profluvium, quo uberius terra refundatur. Qualiter inquis? qualiter dicit Apo∫tolus: in omnibus gratias agentes. Quidquid ∫apientiæ, quidquid te virtutis habere confidis, Dei virtuti, & Dei ∫apientiæ deputa Chri∫to.*

452. Chri∫tus, tamet∫i in palatiis, ac ∫celeratorum domibus conver∫atus, eorum tamen malignas operationes nunquam e∫t imitatus; id quod Alcibiades Lucarinus hirundinum emblemate demon∫trat, quæ nido intra domum con∫tructo, epigraphen tenent. DOMI, AT NON DOMESTICÆ. S. Petrus Chry∫ol. Illa S. Lucæ verba interpretatus, *Hic peccatores recipit,* ait, *peccator Deum non violat appropinquans, Deus peccatorem ∫anctificat, cùm propinquat. Phari∫æ! Chri∫tus peccata non recipit, cùm recipit peccatorem ; quia Deus non criminis, ∫ed hominis e∫t receptor.* S. Ambr. Divinum Patrem Incarnato Verbo ita loquentem introducit. *Inter peccatores ver∫atus es, ∫ed nullius u∫us potuit ad te tran∫ire peccati. Inter peccatores ita ver∫atus es, qua∫i inter Angelos ver∫areris.*

Chri∫tus in mundo conver∫atus.
S. Pe. Chry. ∫er. 68. in Luc. 15.
S. Amb. in P∫. 40.

453. Lucarinus hirundinem, nido fabricando intentam, hoc lemmate in∫ignivit. ET POSTERIS. Ita omninò viri literati voluminum ∫uorum ∫tructuras cùm propriæ famæ con∫ervandæ, tùm orbis futuri bono architectantur. D. Paulus Jovius ait, *Magnos profectò, & longè hone∫ti∫∫imos ∫tudiorum fructus illi ante alios in hac vita cepi∫∫e æ∫timantur, qui omnes ingenii facultates in id maximè opus ∫ancti∫∫imo fine propo∫ito contulerunt, quo & prode∫∫e bonis mortalibus ingenuo labore po∫∫ent, ET ∫ui memoriam præclaro literarum te∫timonio POSTERIS commendare niterentur.*

Litterati.
Paus Jov. præfat in lib. Hi∫t.

454. Quando hirundinis pullum excæcari contingit, protinus mater affectum illius oculum chelidonia inungit, ac ∫anitati re∫tituit. Unde hirundo, chelidoniæ ∫urculum ro∫tro ∫u∫tinens, & ver∫us nidum ad excæcatos pullos volans, epigraphen habet REDDET LUCEM. Aut verbis è Tertul. ∫umptis. NOVIT OCULARE. Vel certè ex Hymn. PROFERT LUMEN CÆCIS. S. Carolus Diœce∫i ac Provinciâ Mediolanen∫i ad primævum nitorem re∫titutâ, filiis ∫uis rerum Divinarum intelligentiam & exi∫timationem recuperavit. Jacobus de Vitriaco Cardinalis, *Hirundo pullis vi∫um per herbam chelidoniam reparans, de∫ignat ju∫tum parere filios Chri∫to, eo∫que per veritatis pharmaca illuminare.*

Tertul. l. de pœnitentia
S. Carol.
S. Carol.
Jac. de Vit. Dom 2. Adv.

455. Qui∫quis Deum ∫equi de∫ideras, rebus charioribus cunctis exuare, nece∫∫e e∫t. Jacobus Certanus Abbas id ex hirundinis ∫ymbolo digno∫cendum proponit, quæ de∫erto ∫uo natali ∫olo, cum mane per Oceani va∫titatem defertur; addito lemmate. NON L' ARRETRA L' AMOR DEL PATRIO NIDO. Id e∫t, NEC PATRIÆ RETINETUR AMORE. S. Hieron. *Licèt parvulus ex collo pendeat nepos, licèt ∫par∫o crine, & ∫ci∫∫is ve∫tibus ubera, quibus te nutrierat mater, o∫tendat; licèt in limine pater jaceat, per calcatum perge patrem, ∫iccis oculis ad vexillum crucis evola. Solum pietatis genus e∫t, in hac re e∫∫e crudelem.*

Mundum relinquere.
S. Hier ep. ad Heliod.

456. Meâ quidem ∫ententiâ, hirundo in∫igne contemplatricis animæ ∫ymbolum e∫t, quæ cibum nunquam in terra quie∫cens, ∫ed ∫emper per aëra volitans ∫umit; veluti cui nulla alia e∫ca, ni∫i è cœlo ∫ubmini∫trata, ∫apit. Emblemati ∫ub∫crip∫it. VOLANDO VESCITUR. Hugo de S. Vict. te∫tatur, *Hirundo cibos re∫idens non ∫umit, ∫ed, in aëre hærens e∫cas edit, quia, qui terrena non diligit, remotus à terrenis, cœle∫tia quærit.* Benedictus Fidelis ad hanc hirundinis indolem reflectens, ait, Chri∫tianos, cibo Euchari∫tico pa∫cendos, è terra ad cœlum contemplandum evolare debere. Verba ip∫ius ita accipe. *Hirundinem te e∫∫e oportet, è terra ∫urgere, contemplationibus applicari, ut Euchari∫tiam ∫umas, quæ nonni∫i à voluntate dignè percipitur.*

Contemplativus.
Be∫t. c. 41.
Bened. Fid. P∫. 22 v. 2.
Euchari∫tiæ ∫umptio.
Theorem. 7. n 8.
Hug. de S. Vict. l. 1. de

457. Cæteræ omnes volucres, quæ nobi∫cum com-

morantur, terræ semina absumunt, ac fructus devastant: solà exceptâ hirundine, quæ nec minimam jacturam ulli rei infert; ut adeò epigraphen à P. Lucretio Borsato sit promerita. NOBISCUM INNOXIA. D. Antonium Longum hæc imago spectabat, qui inter Nobiles ministros Venetos, omni proprio commodo abdicato, solam subditorum utilitatem ac benevolentiam desiderabat. Porrò etiam veri cujusdam amici hæc imago est, qui nobiscum ita versatur, ut nec minimum damnum unquam inferre velit. Nam Magno Augustino teste, *Tunc amas amicum, si oderis, quod nocet amico.*

Minister aliis utilis.

Amicus verus.

S. Aug ser. 237 de Tempor.

458. Hirundo, genuina hominis loquacis, clamosi, & importuni idea, epigraphen tenet. COL SUO GUARRIR CI ANNOIA. Id est, GUARRITU MOLESTA. Plutarchus, *Jucundius cum pravis, dexteri tamen ingenii, habere colloquium, quàm cum bonis, si sint garrulis.* Rursus verbosos proclamat infelices, *quod nec audiunt, nec audiuntur.* Et paulò infrà, *Animæ cæteri morbi partim sunt periculosi, partim odiosi, partim ridiculi: garrulitati autem hæc omnia accidunt.* Apollonius interrogatus, *Qui essent hominum optimi?* respondit, *qui in dicendo sunt brevissimi. Linguaces autem, si tantum molestiæ caperent, quantâ reliquos afficiunt; haud sane longos sermones facerent.* Isocrates rem compendio complexus, cùm è blateronibus quempiam inter suos discipulos reciperet, duplicatum ab eo minerva petiit: unum quidem, quod doctè loqui disceret; alterum quod insulsè garrire dedisceret.

Garrulus.

Plut. lib. de Garrul.

Stobæus in serm. 36.

459. Hirundo, ingrati animi hieroglyphicon, è domo, in qua aliquot mensibus sustentabatur, unà cum pullis recedit, ad mare transvolat, INSALUTATO HOSPITE. De ingratitudine gravior pronuntiat S. Bernardus. *Peremptoria res est ingratitudo, hostis gratiæ, inimica salutis. Dico ego vobis, quoniam pro meo sapere nihil ita displicet Deo, præsertim in filiis gratiæ, in hominibus conversationis, quemadmodum ingratitudo.* Opportunè Paulus Maccius.

Ingratitudo.

S Bern. ser. 2. in Dom. 6 post Pentec.

Vere novo nidum tectis affigit hirundo:
Hic parit, hic pullos nutrit & ipsa suos.
Mox abit, abducitque illos trans æquora ponti,
Inque salutatis avolat hospitibus.
Ingratum talem esse putes: opis indigus hæret,
Immemor accepti terga dat officii.

Maccius Embl. 25.

460. D. Cherubinus Brusonius hirundinum agmini, oceanum transvolaturo, epigraphen è Lucano subdidit. IN MELIUS, subintellige, *mutare locum.* Tam eorum hæc imago est propria, qui religionē ingressi, mundo nuntium remittunt; quàm qui novam amandi occasionem captant. De priore sensu opportunè & breviter ait S. Bern. *Prudens negotiator, qui videt in divitiis laborem, in honoribus pœnam, invidiam in gloria, facit sarcinam suam mundi contemptum, & fugit.*

Mutatio.

S Bern. ser. 62. de diversis.

461. Hirundines nidorum suorum mollitiem ex aliarum volucrum evulsis plumis construunt. Unde lemma. ALIENA EGESTATE MOLLESCIT. Ita prorsus magna ædificia, dum sine magnâ necessitate construuntur, vix sine magno periculo, & manifesto conscientiæ discrimine, atque evidente pauperum injuria fiunt. De immoderatis exactionibus Regem Joachimum accusans Hieremias ait; *Væ, qui ædificat domum suam in injustitia, & cœnacula sua non in judicio, amicum suum opprimet frustra, & mercedem ejus non reddet ei.* Doctus Ezechielis Interpres Hier. Pratus verba illa Hieremiæ explicans, salutare documentum proponit *Observa,* inquit, *rarò superba palatia, ædesque magnificas construi nisi violatâ justitiâ, legibusque contemptis, oppressis civibus, operis defraudatis, atque ejusmodi aliis iniquitatibus admissis, quibus sumptus minuuntur, & pecunia comparatur.* Habacuc. structores istos reprehendens, ait: *Lapis de pariete clamabit, & lignum, quod inter juncturas est, respondebit,* at quid clamabit lapis, quidve respondebit lignum? *Væ, qui ædificat civitatem in sanguinibus;* id est, interprete B. Alberto Magno, *in sanguinibus seu oppressionibus pauperum, quos cogit in hoc sudare & laborare, in eoque spiritus & sanguinem suum exhaurire.*

Ædificia.

Hie. 22. 13.

Pratus in c. 19. Ezech. v. 7

462. Hirundines, æstate jam adulta in exteras migraturæ, epigraphen è D. Paul. accepēre. NON HABEMUS HIC MANENTEM CIVITATEM. Vita hæc nostra nonnisi peregrinatio est, è qua justi omnes nunquam non solum vertere, & cælesti patriæ propinquare festinant. Vitam suam peregrinationem vocavit Jacob, quando in hunc modum respondit Pharaoni: *Dies peregrinationis vitæ meæ centum triginta annorum sunt.* Si D. Chrysost. credimus. *Prima virtus est & tota virtus, peregrinum esse mundi hujus & hospitem, & nihil commune habere cum rebus hujus sæculi, sed removeri ab eis sicut peregrinum.* Rex erat David Propheta, in patria sua degebat, confessus tamen Deo est: *Advena ego sum apud te, & peregrinus, sicut omnes patres mei,* nam, ut inquit S. Prosp. *Ibi quisque est peregrinus, ubi absens est patriâ suâ. Iste ergo, qui supremæ Jerusalem civis adscriptus est, peregrinum se profitetur in terra, quia certus est de hæreditate promissa.* In illum Psalmi locum ait Magnus Augustinus. *Dicendo sicut omnes Patres mei, justos procul dubio vult intelligi, qui eum tempore præcesserunt, & in hac peregrinatione gemitu pio semper ex patriæ suspirârunt.*

IBIS. *Caput* XXXVIII.

463. IBis, Ægypti inquilina, serpentes extremè odit, eosque etiam persequitur, abigit, & occisos devorat. Unde lemma, VENENOSOS PROPULSAT. Judicis, Inquisitoris, aut Prælati hanc ideam dixeris, qui omne vitiorum toxicum è patriæ confiniis eliminet, eâdem insuper Ars medica significatur, utpote ab Averroe cognominat[illegible], *quæ dum sanitatem tuetur, morbum depellit.* Demum SS. Eucharistia mysticè operationes illas cum Ibide prorsus communes habet. Præclare, ut solet, Religiosissimus meus Thomas Kempensis: *Est hoc altissimum & dignissimum Sacramentum salus animæ & corporis, medicina omnis spiritualis languoris, in quo vitia mea curantur, passiones frænantur, tentationes vincuntur, aut minuuntur.*

464. Ibis Ægypti limites nunquam egreditur; imò extra illos delata, moritur. Unde lemma. SOLI PATRIÆ. Civem illum hæc imago repræsentat, qui tanto in patriam fertur amore, ut ei totam suam vitam sacraverit, omnibusque terris, quamlibet amœnis, illam anteponat. Cicero. *Omnia,* inquit, *quæ à nobis gerentur; non ad nostram utilitatem, & commodum, sed ad patriæ salutem conferre debemus.* Et alibi, *contentio quædam & comparatio fiat, quibus plurimum tribuendum sit officii; principes sunt, patria & parentes, quorum beneficiis obligati sumus.*

LOXIA. *Caput* XXXIX.

465. LOxia, bibendo exsaturata, vasculum ante se positum rostro evertit, omnemque ex illo liquorem effundit. D. Aresius hanc hominis prodigi ideam statuit; cum dicto. DONEC DISPERDAT. S. Bernardus hoc vitium in Ecclesiasticis disertè redarguens, *Clamant nudi,* inquit, *clamant famelici, conqueruntur & dicunt; dicite Pontifices, in fræno quid facit aurum? nunquid aurum à fræno repellit frigus? aut esuriem? Nobis frigore & fame laborantibus, quid conferunt tot mutatoria, vel extensa in perticis, vel plicata in manticis? Nostrum est, quod effunditis;*

nobis

nobis crudeliter subtrahitur, quod INANITER EXPENDITIS.

466. Loxia (quam Germani, ob rostrum decussatum, avem crucis vocant) hominum contubernio summoperè gaudet. Unde lemma. HOMINUM CONSORTIA QUÆRIT. Christus, vera ac suavissima crucis avicula, inter primos suos amores hominem habet; ut amantissimæ illius voces, *Deliciæ meæ esse cum filiis hominum*, nam *Christus*; interprete Beda, *summè desiderat in animis nostris quiescere, in iisque, quasi in templo & sacrario suo habitare.* Et idcircò, inquit P. Cornelius à Lapide, dedit seipsum nobis in Eucharistia, in qua verè deliciamur cum Christo, & Christus nobiscum. Lege vitam S. Gertrudis, & miraberis delicias Christi cum ea. Inter alia dixit: *Ego Deus, qui sum purus & merus amor; cùm te mihi elegerim, ita desidero, ut uniaris mihi indissolubili unione, sicut homo desiderat retinere halitum & spiritum suum, sine quo non potest vivere, &c.*

467. Gesnerus testatur, Loxiam quavis hyeme colorem suum mutare. Unde lemma. MUTATUR HYEME. Ita nonnullos reperire est, qui durante rerum secundarum æstate vultum ostendunt serenum, placidum, & in obsequio Divino penitùs immutabilem; at ingruente nonnihil adversitatum hyeme mox colorem mutant, expallescunt, meramque spirant impatientiam. De his S. Bernardus. *In ipsâ obedientiæ viâ aliqua fortassis dura & aspera occurrere possunt, ut accipias interdum præcepta nonnulla, quæ licet salubria sint, minùs tamen suavia videantur. Hæc si molestè cœperis sustinere, si dijudicare Prælatum, si murmurare in corde; etiamsi exteriùs impleas quod jubetur, non est hæc virtus patientiæ, sed velamentum malitiæ. Necesse est ergò, ut illucescat dies patientiæ, per quam omnia dura & aspera tacitâ amplectaris conscientiâ.*

468. Idem Gesnerus ait, Loxiam in hyeme tantùm canere; in æstate verò, aliis avibus canentibus, tacere. Lemma. ALIIS TACENTIBUS CANET. Ita assolent omnes justi, ceu veræ crucis aves; relinquunt enim brevissimas suas delicias ac voluptates caduco huic mundo; ipsi postea, dum terrena vitæ hujus æstas finierit, æternum cantaturi. *Felix ego*, exclamat Magnus Augustinus, *si post resolutionem hujus corpusculi, audire meruero cantica, quæ cantantur à beatorum spirituum agminibus.*

469. Gesnero teste, Loxia ita frigoris est patiens, ut totam, quantumvis rigidissimam hyemen, innoxia inter nives & ventos transigat. Lemma. NIL FRIGORA NOCENT. Sancti Martyres, ceu totidem crucis aves, inter acerbissimos cruciatus ac supplicia semper perstiterunt immoti, & innoxii. S. P. August. *Pagani persecuti sunt Martyres, capti sunt, ligati sunt, in carcerem missi sunt, bestiis subjecti sunt, alii ferro percussi, alii ignibus concremati. Vicerunt persequentes, & victi sunt Martyres? absit. Quære gloriam Martyrum apud Deum; quære foveam paganorum in confossa conscientia.* Nam, ut alibi ait idem Hipponensis Doctor, *Nunquam Martyres tantas tribulationes tolerârant carne, nisi magnam quietem mente concipierent.*

470. Loxia è domo, quam inhabitat, omnem venenatam ac contagiosam luem propellit. Lemma. VENENA REPELLIT. Idipsum faciat bonus Prælatus aut Paterfamilias, ut omne vitiorum venenum è Collegio aut domo sua procul proscribat. Ita quoque bonum unius hominis justi exemplum tantas in tota domo exercet vires, ut vix præsente illo aliquod vitium inter domesticos radicem figere possit. *Est insitum bonis*, inquit S. Ambrosius, *ut castum pudicus, prudentem sapiens, misericors liberalem affectu pio diligat, & virtutes suas in aliis amet. In plerisque justi aspectus, admonitio correctionis est, perfectioribus lætitia est.*

LUCIDIA,

seu Avis resplendens.

Caput XL.

471. HÆc volucris in Hercinia sylva nasci solita, Plinio teste splendorem è pennis suis spargit adeò clarum, ut viatores inter densas umbras ac veluti perpetuam sylvæ illius noctem tantâ luce illustrentur, quasi clarissimâ die meridie, iter suum conficerent. *Plin. l. 10. c. 47.* Aresius Christum transfiguratum in ea volucre commemorans, epigraphen subdidit. NOCTE ITER OSTENDENS. *Christi transfiguratio.* His non absimile est illud, quod Moyses de Deo refert. *Dominus autem præcedebat eos ad ostendendam viam per noctem in columna ignis.* *Exod. 13. 21.* Cæterùm Emblemate illo bonum exemplum, prudens consilium, & Angelum tutelarem appositè significabis, qui mentem nostram, tenebris quantumvis densissimis involutam, sanissimâ luce irradiant. *Bonum exemplum. Consilium. Angelus Custos.* S. P. Augustinus. *Lucerna est homo, qui benè operatur. Luceat omnibus, videant, quod imitentur.* *S. Aug. ser. 1. ex addit. à Parm. 2.*

472. Eidem symbolo inscripsêre alii; IN LUMINE TUI SOLIUS. Illum hæc imago spectat, qui alterius consilio ac doctrinâ ita dirigitur, ut ab eo nunquam deflectat. Jobus inter calamitatum tenebras undique sepultus, nullius alterius, nisi Luminis Divini directionem sequi voluit. *Dependentia.* *Quando splendebat lucerna ejus super caput meum, ad lucem ejus ambulabam in tenebris.* *Job. 29. 3.* Regius David, de justis disserens, eos nullum alium Ducem, præter lumen, è vultu Divino coruscum, sequi affirmat. *Domine in lumine vultus tui ambulabunt.* *Ps. 36 18.* Isaias suos Israëlitas ad splendoris Divini vestigia magnis passibus sequenda hortatur; *Domus Jacob venite, & ambulemus in lumine Domini.* *Isa. 2. 5.* Rursus Religiosam Gentilium prudentiam laudat, quod felicitatis beatæ tramitem consecuturi, Ducem elegerint Verbum Incarnatum; *Ambulabunt gentes in lumine tuo.* *Isa. 60. 3.* Compendio Magnus Augustinus. *Qui non est in Deo, non est in lumine, quia Deus lumen est.* *S. Aug. l. de Trin. c. 8.*

473. Lucidiam hoc lemmate insignem videre est. CANTO IL GIORNO, E DI NOCTE COL FOCO. Id est, DIE CANIT, NOCTE LUCET. Prædicatorem omnibus numeris absolutum hæc imago repræsentat; *Prædicator.* qui ex æquo tam linguæ vocibus quàm operationum fervore ac ardoribus suis satisfaciat, eosque gemina illâ methodo ad Dei vestigia sequenda validè impellat. Paucis plurima dixit S. Nilus. *Verbo virtutem doceto, opere autem eandem declara.* Et S. Bernardus. *Lucis & vocis testimonia credibilia facta sunt nimis, nec dubitare est de veritate, quæ se ingerit per utrasque, oculorum scilicet, auriumque fenestras.* *S. Nil. Paræn. num. 11. S. Bern. ser. 3. Convers. S. Pauli.*

MERGUS.

Caput XLI.

474. MErguli natura est, quod vitam suam in quolibet è tribus elementis, aëre, terrâ, & aquâ, ex æquo sustentare possit; unde etiam in alterutrum illorum, prout sibi magis commodum videtur, pro libitu se confert. Eam ob rem medio corpore infra aquas depictus, alasque, veluti exinde emersurus, sublevans, epigraphen tenet. MERSUS, EMERGAM. Illum hoc Emblema concernit, qui gravissimis ærumnarum fluctibus immersus, tandem

S. Aug. in Ps. 5. tandem se in libertatem emersurum sperat. Ad rem Magnus Augustinus. *Homo caligans inter procellas hujus seculi, sentit se non videre quod cupit, & tamen sperare non desinit.* Eodem penè argumento afflictos suos Trojanos erigere conatus Æneas, exclamavit.

Virg. in Æn.

O socii! (neque enim ignari sumus ante malorum)
O passi graviora! dabit Deus his quoque finem.

475. Mergus opportunum cautelæ ac providentiæ symbolum, ad primum tumultuantis Oceani motum, littus repetit, securitati suæ consulturus. Unde littori insidens, epigraphen tenet. PRÆVIDI SIGNA PROCELLÆ. Ita peccator, sive interioris conscientiæ fluctibus agitatus, sive mortis æternæ aut temporalis formidine concussus, ad Christum, ceu tranquillam perennis felicitatis rupem, se recipiat. Ascanius Martinengus. *Quis Mergus est, nisi peccator, mortiferâ culpa prostratus: qui dum memoriâ mortis angitur, è medio undarum, è medio voluptatum, ad Christum, veluti littus rupemque tutissimam, cum clamore pœnitentiæ properat.*

Pœnitens.

Martinẽg. in Gloss. Mag fol. 1510.

476. Mergus, è maris fundo, in aëra evolans, piscem ore sustinet; cum lemmate. AB IMO PRÆDAM. Concinna hæc Christi redivivi imago est, quando Sanctos veteris legis Patres è limbi cavernis secum in libertatem sustulit. S. Bernard. illud Psalmi expendens, *Contrivit portas æreas, & vectes ferreos confregit*, ait, *Constat clauso exiisse tumulo redivivum corpus, quod clauso Virginis utero natum, processit in vitam, & ad discipulos clausis introivit januis in conclave, sed est locus, unde clausis noluit procedere januis carcer utique gehennalis: confregit siquidem ferreos vectes, repagula universa contrivit, ut liberè suos educeret, quos redemerat de manu inimici, & plenis egrederentur portis agmina Sanctorum.* S. Martinus Turonensis, referente Severo Sulpitio, dæmonem mergulo non absimilem dixit, qui hominibus, tametsi piscium more intra solitudinis profundum latitantibus, nunquam non insidias struit, sicque *ab imo prædam* obtinet. Sulpitii verba sunt, *Mergos in flumine conspicatos piscium prædam sequi, & rapacem ingluviem assiduis urgere capturis. Forma, inquit, hæc dæmonum est, insidiantur incautis, capiunt nescientes, captos devorant, exsaturarique non queunt devoratis.*

Christus resurgens.

S. Bern. ser. 3. in die S. Pascha. Ps. 106. 15.

Dæmon.

Sulpit. in vita S. Mart.

477. Mergus, tametsi toto corpore aquis immersus, inde tamen ita siccus revertitur, ac si eas nunquam attigisset. Unde D. Aresii lemma. QUALIS INTRAVIT, EXIT. Haud aliter homo, mundi hujus oceanum nudus ingressus, nudus egredietur, nihil inde ablaturus eorum, quæ hactenus possidebat. Dilucidè Jobus. *Nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc. Nihil enim*, inquit S. Paulus, *intulimus in hunc mundum, haud dubium, quod nec auferre quid possimus.* Repetens hæc verba Magnus Augustinus. *Nihil* ait, *intulimus in hunc mundum, utique quando nati sumus: sed nec auferre aliquid possumus, utique quando de mundo eximus. Nihil attulisti, nihil hinc auferes.* Saladinus Ægypti Rex, referente S. Antonio, jamjam extremùm cum morte luctaturus, ferale lineum, quod ipsius cadaveri involvendo destinatum erat, afferri jussit, illudque supremæ hastæ præfixum, per urbem circumferri, & à præcone publicè proclamari voluit, *Ecce Rex Orientis moriens, nihil secum defert, præter hoc pallium vile.* D. Aresius illud ipsum Emblema Magnati proprium dicit, qui tametsi ad orbis clavum sedeat, ac supremos dignitatum gradus aucupet, nullis tamen avaritiæ aut questûs iniqui vitiis unquam contaminatur.

Homo moriturus

Job. 1. 21.

1. Tim. 6. 7

S. Aug. ser. 5. de Verb. Dom. c. 7.

Officialis innocens.

478. Mergus, aquas egressus, ab Aresio inscriptionem recepit. NIL HÆRET HUMORIS. Id encomii S. Gregorio Papæ tribuit, qui è terrenis honoribus ad cœlestes reversus, superbiam, fastum, avaritiam, aliosque penè individuos dignitatum comites nec minimùm contraxit. Emblemati explicando sequentes duos versiculos subjunxit Author.

S. Greg. Papa.

E ne l' onde d' honor Gregorio immerso
Non fu già mai di loro affetto asperso.

Eâdem virtute præcellebat Samuel, qui abdicato regimine, ad populum conversus, hæc verba de seipso pronuntiare potuit. *Loquimini de me coram Domino, & coram Christo ejus, utrum bovem cujusquam tulerim, aut asinum: si quempiam calumniatus sum: si oppressi aliquem: si de manu cujusquam munus accepi: & dixerunt; non es calumniatus nos, neque oppressisti, neque tulisti de manu alicujus quidpiam, &c.* Eos etiam hæc imago repræsentat, qui inter malos conversati, nihil unquam vitii contraxêre. S. P. Augustinus. *Duobus modis non te maculat malus, si non consentias, & si redarguas; hoc est non communicare, non consentire. Communicatur quippe, quando facto ejus consortium voluntatis vel approbationis adjungitur.*

479. Mergulus, cùm adesse rapaces aves adverterit, celeri cursu intra aquas se abscondit, sicque mortem evadit incolumis. Imagini subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei in firmamento suo symbolico; SUB TUUM PRÆSIDIUM. Deiparam significans, intra cujus sinum, veluti in aquis dulcissimis, recepti, nulla habent pericula, quæ metuant. Idipsum de Baptismo, vel lachrymis pœnitentium dicere licet, intra quas submersus homo, omnes dæmonis insidias felicissimè declinat. Pulchrè S. Hieronymus. *O lachryma humilis, tua est potentia, tuum regnum, tribunal judicis non vereris, amicorum tuorum accusatoribus silentium imponis, magis crucias diabolum, quàm pœna infernalis, &c.*

MEROPS.

Caput XLII.

480. Merops arborum ramis, maximè verò vetustate jamjam corrosis, insidere solet, cosque rostro tamdiu pulsat, donec formicas, ob importunos pullus exinde prorepturas, capere, & in escam suam convertere queat. Unde lemma. PULSANDO TANDEM. Hinc discas, perseverantia pro libitu omnia obtineri. De illo, qui ab amico panem accipere desiderat, dilucidè Christus; *Si perseveraverit pulsans, dabit illi, quotquot habet necessarios.* De Anna Prophetissa testantur Regum Fasti, eam filium, anxiè desideratum, obtinuisse, *cùm multiplicaret preces coram Domino;* nam *assiduè sonabat eadem*, inquit S. Joan. Chrysost. *Nec destitit iisdem verbis iterandis, multùm temporis absumere, & crebris ac frequentibus precibus adiit Deum.* Chananæa mulier, cùm easdem preces ingeminare non desisteret, sanctos Apostolos sortita est suos caussidicos, *Dimitte eam, quia clamat post nos;* sicque voti sui effecta est compos. Compendio S. Basilius ait, *Nullâ laboris fatigatione debere te à suscepto proposito desistere, ut videlicet, quandocunque aliquid petieris, neque impetraveris, tamdiu perseveres, quoad impetres.*

481. Octavius Ferrus Meropi, arborem pulsanti, inscripsit. LATENTIA TENTAT. Studiosorum hoc Emblema est, qui intellectûs sui acumine doctrinas arcanas & reconditas, investigare nituntur. Porrò Verbum Divinum humanas mentes ita profundè penetrat, ut singula cordium secreta penitissimè discernat. *Vivus est enim sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti.* Cæterum cur Apostolus huic rei significandæ gladium utrimque acutum usurpet, causam affert non incongruam P. Ribera; *Mihi videtur*, inquit, *ita voluisse significare vim penetrandi, ut simul vim nocendi ostenderet. Videtur*

ergò

ergò perinde esse, ac si diceret. Nihil est tam absconditum, quo non perveniant oculi Christi, & quo non perveniant ejus manus & potestas.

482. Plinius testatur, Meropem instar felis, directo gressu arbores conscendere. Unde Abbas Ferrus epigraphen subdidit; RECTA SCANDIT; Eaque Nepotum suorum quempiam, integerrimâ indole, moribus inculpatis, insigni obedientiâ, cæterisque virtutibus cumulatè præditum significabat. Eodem encomio Sacræ Literæ Patriarcham Jacob prosequuntur: *Justum deduxit Dominus per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei.* Appositè S. P. Augustinus. *Præcipitur, ut rectè vivamus, hâc utique mercede propositâ, ut in æternum beatè vivere mereamur.* Denique etiam illorum hæc imago est, qui directo virtutum ac meritorum tramite, nullis interrumpentibus vitiorum mæandris, ad excelsa dignitatum, honorumque fastigia efferuntur.

483. Merops solo certæ cujusdam herbæ contactu clavum, arbori profundè infixum, extrahere potest; Unde Lucarini lemma. EDUCIT TACTU. Ita Sancti diversa animæ corporisque mala solo contactu levant. De seipso differens Isaias, ait, *Volavit ad me unus de Seraphim, & tetigit os meum, & dixit: Ecce tetigit hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur.* Christus Naimi defuncto cuidam juveni obviam factus, vix *tetigit loculum*, moxque illum è sarcophago vivum eduxit, & *resedit, qui fuerat mortuus.* Item in leprosum quendam incidens, & *extendens manum, tetigit eum;* luesque maligna quantocyùs ex affecto corpore discessit, & *confestim mundata est lepra ejus.* Denique Petri socrus febri decumbens, vix contrectatâ Servatoris manu, sanitatem recuperavit; *Apprehensâ manu ejus, continuò dimisit eam febris.* Eodem planè modo conscientiæ remorsus cor nostrum tamdiu pulsat, donec vitia, intra illud recondita, evellantur. Denique sancta Fides herba illa est, quâ è mundo ad Deum attrahimur. Ad rem S. P. Augustinus. *Tactus fidem significat, tangendo enim acceditur ad eum, qui tangitur.*

MERULA.

Caput XLIII.

484. Bargalius Merulæ inscriptionem, è Plinio mutuatam, subdidit. ÆSTATE CANIT, HYEME BALBUTIT. Eos hoc Emblema spectat, qui ridente fortunâ lætitiam præseferunt, calamitatum tempore toti in querelas ac gemitus effusi. Ad eandem planè normam è sceleratis nonnulli, juventute inter mundi vanissimas illecebras traductâ, tandem ingruente annorum hyeme nec linguam nec facultatem pœnitentiæ aut justificationis eliciendæ habent. S. P. Augustinus. *Quomodo pœnitentiam agere potest, qui nulla jam per se opera satisfactionis operari potest?* Et rursus. *Multos solet serotina pœnitentia decipere, quem enim morbus urget, pœna terret, ad veram vix veniet satisfactionem; maximè cùm uxor & filii, quos illicitè dilexit, sint præsentes, & mundus ad se vocet.*

485. Sanctus Marcellinus Papa & Martyr, mortis horrore exterritus, non sine gravi crimine Idolis thura adolevit; postea tamen, facti pœnitens, generosum pro Christi fide martyrium subiit. Unde D. Aresius Merulam emblematis loco in illius honorem depingi fecit, quæ exanimem pullum ante se collocatum habebat; cum lemmate, ITERUM PARTURIAM. Vera hominis Christiani prudentia est, opera, per peccatum mortificata, recentibus operibus vivis, & in gratia Dei elicitis, reparare. Consentaneè Siracides. *Septies in die cadit justus.* Et S. Gregorius. *Justorum certè casus quodammodò status eorum est, quia aliquando permittuntur cadere, ut semper valeant fortius stare.* Prov. 24. 16. S. Greg. l. 8. in Reg. c. 25.

MONOCODIATA.

Caput XLIV.

486. HÆc volucris, Moluccas Insulas habitans, alis destituta, volat; & pedibus orba, graditur. Carnem penè nullam habet, totoque corpore oblongâ caudâ plumeâ tegitur. Natales quidem suos è terra trahit; verùm eam, quasi dedignata, nunquam contingit. Denique, quod maximè mireris, crescit, vivit, & generat, nec tamen comedit vel bibit unquam. Unde D. Aresius Monocodiatæ Emblemate S. Joannem Baptistam, Eremi incolam, depinxit; subjuncto D. Matthæi lemmate. NON MANDUCANS, NEQUE BIBENS. De eodem S. Joannes Chrysostomus ait, *Nec lacto indiguit, non mensam, vel aliquid hujusmodi requisivit, sed Angelicâ quadam vitâ in carne mortali resplenduit.* S. Joan. Bapt. Mat 11. 18. S. Jo. Chry. Hom. 10. in Matt.

487. Hæc volucris, idcircò forsan Paradisi avis cognominata, quod semper supra ventos in aëre suspensa videatur, à Camerario epigraphen recepit. TERRÆ COMMERCIA NESCIT. Persona spiritualis, & anima Deo contemplando affixa, hanc ideam sibi vendicant. S. Prosper. *Sunt quædam volatilia, quæ non habitant, nisi super montes: & horum nomine spirituales animæ significantur, aëre libero, & cœli serenitate gaudentes.* De se ipso testatus est S. Paulus. *Nostra autem conversatio in cœlis est.* In hunc locum S. Macarius; *In eo enim, inquit, veri Christiani discrepant ab universo genere hominum. Nec parvum est inter utrosque discrimen: nempè in eo, quod animus atque intellectus Christianorum cogitationi cœlesti semper sit deditus, æternaque bona contempletur, &c.* Contemplativus. S. Prosp. in Ps. 103. Phil. 3. 20. S. Macar. Hom. 5.

488. Felicissima hæc volucris, quæ à Celso Mancino *Apus Indica* vocatur, diu noctuque volans, nunquam quiescit: cùm enim alarum pennas cordi infixas habeat; idcircò ab assiduo cordis palpitantis motu, etiam alæ ad continuum motum, sine ulla operandi intermissione, impelluntur. Eam proinde Franciscus Raulinus hoc lemmate insignivit. ALTA PETIT FIXO CORDE. S. Victoriam Virginem & Martyrem hæc imago spectabat, quæ, corde carnificum manibus transfixo, versus cœlum evolavit. Cæterùm etiam cor peccatoris, adversitatum telo trajectum, pernici gressu ad Deum contendit. Denique cor, amoris Divini motu æstuans, totum hominem ita agitat, ut nunquam quietus unicè ad Deum suum properet. Audi his motibus exæstuantem Augustinum; *Fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.* Idipsum experiuntur, quorum corda ambitione aut aliâ cupiditate flagrant; nunquam enim permittuntur quiescere, semperque ad altiora ac suaviora nituntur. *Qui quærunt in hac vita & in hac terra felicitatem*, inquit idem Præsul Hipponensis, *ablatus est somnus ab eis, & non dormiunt. Inflammantibus enim cupiditatibus agitati, in flagitia & facinora propelluntur; nec omninò requiescunt, desiderando ut acquirant, metuendo ne amittant.* Manc. l. de somniis, &c. S. Victoria. Adversitates elevant. Charitas Dei. S. Aug. l. 1. Confess. c. 1. Cupiditas. Idem in Psal. 65.

489. Monocodiata, cœlum assiduò perambulans, à Principe de Concha epigraphen recepit.

NEGLI-

Animus nobilis. Contemplativus. S.Greg.homil. 12. in Evang.

NEGLIGIT IMA. Ad hanc normam mens generosa ac nobilis, sicuti & justa aut contemplativa hominis anima inferum hujus mundi vulgus consortio suo dedignatur. S. Gregorius. *Qui cœlestis vitæ dulcedinem, in quantum possibilitas admittit, perfectè cognoverit, ea, quæ in terris amaverat, libenter cuncta relinquit, in comparatione ejus vilescunt omnia, deforme conspicitur, quidquid de terrenæ rei placebat specie, &c.*

490. Hortensius Pallavicinus, nobilissimum Societatis JEsu ingenium, in encomium, D. Cardinalis & Mediolanensium Archi-Episcopi Alphonsi Littæ, Monocodiatam depingi fecit; cum lemmate. IMA DESPICIT, SUMMA TENET. Animum scilicet grandem ac generosum insinuabat, qui nec quidquam inter res abjectas aut vulgares, sed inter sublimes duntaxat, & cœlestes conquiescit. Certè verus Dei servus nec nictante quidem oculo terram dignatur, totus in cœlestia defixus. S. Basilius illa Ecclesiastæ verba examinans, *Sapientis oculi in capite ejus,* admirabundus sciscitabatur, *Cujusnam oculi non sunt in capite?* & respondet, *Atqui hic in capite, id est, ut ea contemplentur, quæ in sublimi sunt; nam qui non ad bona, quæ in sublimi sunt; sed quæ in terra respectat, is utique defigit, detrahitque oculos in terram.* S. Paulus dicebat, *Nos stulti propter Christum:* id est, interprete, S. Gregor. Nyssen. *perindè ac si diceret, nos cœci in iis, quæ pertinent ad hanc, quæ deorsum agitur, vitam: propterea quod sursum aspicimus & oculos habemus in capite.*

Animus grandis. — Servus Dei. — S.Basil. Magn. in Eccl. 2. 14. — S.Gre.Nyss. hom. 5. in Eccles.

491. Non est mirum, hanc volucrem exoticâ agilitate ad cœlum levari, cùm plumis undique circumdata, vix quidquam carnis habeat. Unde lemma: SINE PONDERE SURSUM. Felix ille, qui, excusso divitiarum jugo, agilitatem induit, ac paupertatis beneficio, cœlum assequi properat. S. Bernardus illa Christi verba expendens, quibus paupertatem cœlesti regno donandam testatur, *Beati pauperes spiritu, quorum ipsorum est regnum cœlorum,* ita scribit, *Magna quædam penna est paupertatis; quâ tam citò volatur in regnum cœlorum.*

Paupertas voluntaria. Matt. 53. S. Bern. in hunc loc.

492. Hæ volucres turmatim ita volitant, ut semper una alterius dorso nitatur. Unde D. Aresius Mariam Virginem sustentante Divino suo Filio ad cœlos sublevatam, hoc symbolo repræsentat; cum dicto. INNIXA ASCENDIT. Verbis è sacro Epithalamio mutuatis, *Ascendit innixa super dilectum suum.* In hunc locum Mellifluus Bernardus, *Super hunc* (dilectum) *innititur mater illa felicissima, & in aureo reclinatorio Divinæ Majestatis recumbens, inter sponsi, imò filii sui brachia requiescit. O quanta dignitas, quam specialis gloria, inniti super illum, quem reverenter colunt Angelicæ potestates, &c.*

Mariæ V. Assumpt. — Cant. 8. 5. S. Bern. in hunc loc.

493. Præsuppositis iis, quæ initio hujus Capitis diximus, nimirum Monocodiatam semper è cœlo suspensam vivere, Carolus Rancatus inscripsit. VITAMQUE RELIQUIT IN ASTRIS. Virgilio id subministrante,

Virg. Æn.

Plaudentem nigrâ figit sub nube columbam,
Decidit exanimis, vitamque reliquit in astris.

Felicem hominis cujusdam extatici ac contemplativi mortem hæc imago exhibet; solenne enim ac commune est, omnem, qui benè vixit, benè mori; & qui divinis obsequiis assiduè fuit deditus, tandem vitam suam inter Dei delicias terminare, cœlumque possidere. Unde Regius Vates. *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus.* Id interpretatus S. Bernardus, *Pretiosa est,* inquit, *mors Sanctorum, pretiosa planè, tanquam finis laborum, tanquam victoriæ consummatio, tanquam vitæ janua, & perfectæ securitatis ingressus.* De Moyse, eximio Dei servo, testatum facit sacra pagina, *Mortuus est jubente Domino,* vel, ut exponit Cardinalis Cajetanus, *In osculo Domini.* De Maria Virgine affirmat S. Vincentius Ferrerius: *Sicut sine corruptione concepit, & sine dolore peperit, ita etiam sine dolore in manibus filii animam tradidit.* Denique S. Laurentius, morte jamjam ingruente, tametsi corpore supra candentem craticulam ligatus, mentem suam cœlo consignavit: *Gratias tibi ago Domine, quia januas tuas ingredi merui,* probè gnarus, quod amici Dei *vitam relinquunt in astris*

Mors bona contemplativi. — Ps. 115. 6. S.Bern. ser. in transitu S. Malach. Deut. 34. 5.

494. Volucris hujus pennæ etiam post ipsius mortem mutantur, semperque novos colorum decores induunt, Lemma. INTERMINATIS FULGET HONORIBUS. Verè Horatius.

Virtus repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus.

Hinc discas velim, immortale esse virtutis pretium. Justos insuper, nobili ac glorioso corpore è mortuis resurrecturos, hoc Emblema significat. De his S. Thomas Villanovanus. *Electorum nova progenies, in gloriam filiorum Dei permutata, in spirituali carne fulgebunt sicut Sol in regno Patris eorum.*

495. In honorem Christinæ, Suecorum Reginæ, quæ terreno regno generosè abdicato, mentem suam ad sola cœlestia sublevavit, Monocodiatæ volantis Emblema statuerunt, cum epigraphè è D. Paulo mutuatâ; NON QUÆ SUPER TERRAM. Ad hanc cœli serenitatem præ omnibus terrenis deliciis sectandam facundè invitat Magnus Augustinus. *Si te ista delectant, quæ sub cœlo sunt, cur non magis ea delectant, quæ super cœlos sunt? si carcer ita pulcher est; patria, civitas, & domus qualis est? si talia sunt, quæ hic incolunt peregrini, qualia sunt, quæ ibi possident filii?* Et paulò post: *ubi nulla necessitas turbat, nulla adversitas angustiat, nulla molestia inquietat, sed perennis lætitia regnat: si quæris, quid ibi sit, ubi tanta, & talis beatitudo persistit? aliter dici non potest, nisi quod, quidquid boni est, ibi est: & quidquid mali est, ibi nusquam est.* P. Joannes Bapt. Bargioccus imaginis sensum hoc poëmate explicat.

Versicolor populis avis est notissima Eois,
Quæ refugit terras tangere, amica polo.
Sed melius quæ sunt sursum Christina requirit,
Quæque super terram spernere docta, fugit.
Nam cupiens animo volitare per æthera, linquit
Divitias terræ, divitiasque maris, &c.

496. Quantùm memini, veteris cujusdam Metelli tumulo hæc verba incisa vidi. ME TELLUS, quasi diceret, se non amplius intra sepulchri angustias conclusum, cœlos conscendisse. Proinde si huic inscriptioni, Emblematis loco volantem Monocodiatam, terris nunquam affigi solitam, supposueris; Mariam Virginem ad cœlos assumptam appositè significabis, de qua S. Joannes Damascenus ait, *Hodie Virgo immaculata, quæ nullis terrenis inquinata est affectibus, sed cœlestibus educata cogitationibus, non in terram reversa est, sed cùm esset animatum cœlum, in cœlestibus tabernaculis collocatur.* D. Salvator Carducius in hoc argumentum canit.

Me tellus tumulet? jam dixerat ille Metellus.
Dignius id Virgo, dum subit astra, canet.

M O R F E X.

Caput XLV.

497. MIram volandi agilitatem hæc volucris accipit, quando superfluos cibos, quibus gravatur, è pectore revomit. Eos proinde, qui pœnitentiis, jejuniis, aut eleemosynis student hoc Emblemate adumbrabis, subjuncto Lucarini lemmate, TUTE VOLAT EXONERATA. Eundem planè effectum,

effectum, metaphorâ tamen nonnihil dissimili, observans S. Joannes Chrysostomus : *Veluti leviores naves*, inquit, *maria velociùs transeunt, & multis oneribus gravatæ submerguntur : ita jejunium quidem leviorem reddens mente , efficit , ut faciliùs hujus vitæ pelagus transmittat , & in cœlum , ac ea , quæ in cœlis sunt , respiciat.*

NOCTUA.

Caput. XLVI.

494. NOctua, compluribus cincta aviculis, epigraphen tenet : ILLUDIT, ET DETINET. Vel, ALLICIT, ET DECIPIT. Mundi ac sensuum fallaciam, hæc imago ob oculos ponit, quâ incautis mortalibus miserrimè, & ad extremam usque perniciem, illuditur. Verissimè de his pronuntiat Magnus Augustinus: *Fallax felicitas, ipsa est major infelicitas.* Ascanius Martinengus Philosophorum artes ac mundi sapientiam, uti & curiales, Advocatos, aliosque hujus farinæ homines, ob diversas causas noctuis non absimiles dicit, quod eorum vafritie improvidi circumveniantur, & simplices fallantur. *Noctua suo apparatu, ac oculorum nictatione, atque capitis gesticulatione, aviculas simplices illudit, atque illectas carpit & eviscerat. Ita sapientes mundi orationum apparatu, inanibus suis speculationibus, simplices decipiunt, sæpeque eorum substantias diripiunt.* Porrò inscriptio superiùs adducta, ALLICIT, ET DECIPIT ; fallacem circumforaneorum medicinam exprimit ; dum diversis facetiis & actionibus ludicris populum attrahunt, ut eundem liberaliore dolo circumveniant.

499. Aviculæ circa ligatam noctuam jocabundæ, ac veluti derisuræ volitant ; at improvidæ ab eadem, reciproco lusu, ipsâque adeò vitæ jacturâ, falluntur. Unde inscriptio : ILLUDENTES ILLUDIT. Ita frequenter videas, irrisores ridere, ac fallaces mensurâ prorsus eâdem falli. Seriò Salomon : *Ipse* (Deus) *deludet irrisores.* Et Cassiodorus : *Jus enim exigit sagittas fraudis, redire in dolosum verticem sagittantis.* S. Nilus : *In alterius infortunio ne rideas, ne ridearis, à quibus non velis.*

500. Noctua dum aviculas jocabunda allicit, viscatis calamis miseras involvit, & libertate exutas, vitâ spoliat. Unde lemma : DUM LUDIT, ILLUDIT. Ipsissimæ hæ veteratoriæ mundi voluptatis, ac vitiorum technæ sunt, quæ post nunnulla objecta illicia, incautas in extremam perniciem præcipitant. Sanctus Laurentius Justinianus : *Iste mundus*, inquit, *ditat & spoliat, blanditur & injuriatur, milleque modis mortalium genus ludificaciendo percutit & occidit.* Et S. Anselmus : *Si mundus vel aliquid eorum, quæ sunt mundi ; ridet tibi, noli arridere illi. Certè, frater, non ridet tibi, ut in fine risus tu rideas, sed simulat risum, ut te irrideat.*

501. Ranutii I. Parmensis Ducis prudentia nunquam clariùs, atque inter negotia maximè intricata eluxit : id quod nonnemo noctuæ Emblemate insinuans, inscriptionem subjecit : IN TENEBRIS CLARIUS. Enim verò genuina prudentia Aristoteli est *animæ ex virtute operantis veluti oculus* ; Et S. Joanni Chrysostomo *Lucerna animæ*, prudentia enim inter umbras magis obscuras sese longè charissimam, ac pretio tantò majore æstimandam exhibet. Ab hac sententia non multum alienus Tertullianus, de serpente, animalium omnium prudentissimo, ait : *Totam prudentiam in latebrarum angulis torquet.* P. Joannes Rhò : *Nihil*, inquit, *tam novum, tam inopinatum attulit dies ; quod illicò suis consiliis* (prudentia) *non excipiat, quidve ibi optimum factu sit,* *non intelligat : nunquam tam alienus, aut inopinus velis incidit flatus, ut non continuò antennarum cornua obvertere, & vela flectere noverit. Tota enim ejus vis in eo sita est, ut, quid ubique sit agendum, promptiùs expediat : viæ Dux optimam eligat, &c.*

502. Academicus, inter Errantes Brixienses Nocturnus, symboli loco Noctuam, noctu volantem, præfert ; cum lemmate : PER AMICA SILENTIA LUNÆ. Ita persona, solitudinis studiosa, suas operationes clam aliis perficit, easque è mundi conspectu subduci, unicè gaudet. Unde etiam inscribi poterat : LUCEM REFUGIT. Cæterùm solitudinem apud litteratos summo haberi amore, Horatius affirmat :

Virtus abscondita. — *Horat. l. 2. ep. 2.*

Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit urbem.

Etiam justis hanc indolem congenitam esse, ut aliorum oculis effugere studeant, testem locupletem se offert meus Hugo Victorinus: *Nicticorax, id est, Noctua, LUCEM REFUGIT, quia justus humanæ laudis gloriam non attendit.*

Hug Vict. lib. 1. de Best. c. 34.

503. Noctua, cum lemmate : LUCEM REFUGIT, è S. Ambrosii sententia Hæreticorum idea est, qui fidei Orthodoxæ lucem extremo odio aversati, diverticula ac errorum suorum umbras quæritant. *Nolo imitatorem esse noctuæ*, inquit, *quæ licet per noctem vigilet, per diem tamen pigra vel cæca est, quæ grandibus oculis tenebrarum caligines diligit, splendorem solis horrescit. Mirum enim in modum illuminatur obscuritate, luce cæcatur. Istud animal Hæreticorum figura est, atque gentilium, qui tenebras amplectuntur diaboli, lucem Salvatoris horrescunt, & grandibus disputationum oculis cernunt vana, non respiciunt ad sempiterna.*

Hæreticus — *S. Ambr. serm. in Malach.*

504. Complures inter mundi negotia ad miraculum perspicaces sunt, Dei verò causam cæcutiente percurrunt oculo, noctuam imitati, quæ IN LUCE CALIGAT. Altum huic insaniæ illachrymatus S. Ambrosius : *Noctua*, inquit, *indicio sui declarat esse aliquos, qui cùm oculos habeant ad videndum, videre non soleant : & visus sui officio solis fungantur in tenebris. De cordis oculis loquor, quos habent sapientes mundi, & non vident, in luce nihil cernunt, in tenebris ambulant, dum dæmoniorum tenebrosa rimantur, acuti ad vana, hebetes ad æterna.*

Mundani. — *S. Ambr. l. 5. Hexa. cap. 24.*

505. Vivax quoddam ingenium, sine ulla Doctoris opera litteris ac scientiis amplissimis instructum : Noctuæ Emblemate à P. Tarquinio Gallutio repræsentatur; cujus lemma est istud : NIL INDIGA LUCIS. Ita S. Augustinus scientiarum fastigium sine alicujus ope conscendit ; ut adeò ad hoc propositum faciat illud D. Gregorii Brunelli distichon :

S. P. Augustinus.

Nulla suam fundant quamvis mihi sidera lucem,
Mens tamen interno lumine clara micat.

Rex Atalaricus, referente Cassiodoro, personas illas, quæ regiis consultationibus adhiberentur, & populi causas è tribunali definirent, eâ prærogativâ cumprimis instructos voluit ; nempè ut citra aliorum adminiculum, propriâ ratione subnixi, discernere, ac consilia agitare nôssent. *Assideat tibi propria & exercitata doctrina. Modò est felix & certa conditio negotiorum, quando ille sententiam dicit, qui non potest ignorare quod elegit. Non enim decet, judicem ministrum esse alterius. Certè, si in aliis tolerandum, nimis in Quæstore pudendum est, ut, qui eligitur ad Principis consilium, solatium exspectet alienum.*

Consul. — *Cassiod. Var. 8. ep. 18.*

506. Basilica S. Genovefæ Parisiensis inter cætera Emblemata Noctuam exhibet ; hâc Psaltis Regii

epigra-

Adversitates. *S. Aug. in Psal. 138.*

epigraphâ insignem: NOX ILLUMINATIO MEA. Magnus Augustinus noctis nomine adversitates intelligit, quæ hominem mirificè illuminant, & ad beatam vitam perducunt. *Dies*, inquit, *nobis prosperitas seculi; nox nobis adversitas seculi, sed si cognoscamus ob meritum peccatorum nostrorum nos adversitates pati; & dulcia nobis sunt flagella patris, ne sit amara sententia judicis: sic habebimus tenebras noctis hujus, quomodo lumen noctis hujus? Si nox est, quomodo ibi lux est? Non est, quia erratur hic à genere humano; nox est, quia nondum venimus ad illum diem, quem non coarctat hesternus & crastinus: Non est ergo hic, sed quandam lucem suam nox ista habet, &c.* Cæterùm S. Dionysium Areopagitam, Basilicæ S. Genovefæ Patronum, hoc Emblemate exornabat Author, quod is, Christum morientem per Solis deliquium, adeòque noctu agnoverit. Emblemati hoc elogium subjungit:

S. Dionysius Areopagita.

Caligat Plato, qui lumen sine lumine negat conspici:
Nusquam melius, quàm e tenebris conspicias solem,
Inde Numen agnovit Dionysius;
Nox ejus illuminatio.
Nam cadente sole illuminatus est,
Noctuæ instar, expirantem surrexit ad solem,
Et quem ferre non potuit tota circumfusum luce,
Deficiente sustinuit.
Imò hac è nocte tantam hausit lucem,
Ut ex Atheniensi noctua, Evangelica factus Aquila
Mundo vulgaverit Deum, &c.

ONOCROTALUS.

Caput. XLVII.

507. ONocrotalus, seu Truo, in lacubus & mari victitans, voracitate est nunquam exsaturanda. Undè piscem ore complexus, epigraphen sustinet: PARVUS NON SUFFICIT AMNIS. Homines, abdomini natos, ac inexplebiles gulæ charybdes, hâc imagine describes. Seneca è Polyphagis hisce duos cumprimis recensens, ait; *Aspice Nomentanum & Apicium, terrarum ac maris* (ut isti vocant) *bona conquirentes, & super mensam recognoscentes omnium gentium animalia.* Juvenalis:

Gulosus. *Senec. l. de beata vita cap. 2.* *Juv. Sat. 11.*

Interea gustûs elementa per omnia quærunt
Nunquam animo pretiis obstantibus, interiùs si
Attendas, magis illa juvant, quæ pluris emuntur.

Lucan. l. 4. Et Lucanus:

---- O prodiga rerum
Luxuries, nunquam parvo contenta paratu
Et quæsitorum terrâ pelagoque ciborum
Ambitiosa fames, & lautæ gloria mensæ.

O T U S, seu Asio.

Caput. XLVIII.

508. OTus Plinio teste, bubone minor, noctuis verò major, avicula est stolida & captu facilis; simulque ita inutilis, ut nulli planè usui inserviat. Unde lemma: NEC ESUI, NEC USUI, vel VOLUPTATI. Homo triobolaris, ac inutilis, solumque *natus consumere fruges*, hoc iconismo repræsentatur. Cæterùm Asio planè inutilissimus ac turpissimus est blasphemia; alia enim vitia omnia aut voluptatem homini afferunt, aut quæstum, aliundè commodum; at blasphemia sola est sterilissima; nec quidquam producit, nisi summi Dei offensam & æterna supplicia. Verissimè P. Hieremias Drexelius: *Hoc vitium* (de blasphemia loquitur) *omnium vitiorum inutilissimum; quid enim utilitatis habet aut voluptatis, ore insano in cœlum & superos debacchari? Ad alia vitia pertrahimur voluptate, quamvis illa spurca sit, & homine indigna: quid autem hic oblectationis est, instar amentis & furiosi verba impia in Deum cœlitesque jacere? Nequitia est sterilissima.*

Homo inutilis. Blasphemia. *Drexel. p. 1. Phaet. lit. B.*

P A S S E R.

Caput. XLIX.

509. HOminem inconstantem ac inquietum passeris Emblemate describes, qui nulli domicilio affixus, INCERTA SEDE VAGATUR. Amor, Ovidio teste, hanc volubilitatem congenitam habet:

Errat, & in nulla sede moratur amor.

Et rursus, referente Othone Venio:

Acer & irrequietus amans animo omnia versat,
Ardet, & haud ullis permanet ille locis.

Unde amor, utpotè erratica, instabilis, & caduca hominis affectio, alis depingi solet, quasi ocyùs se in fugam daturus. *Corporum amorem*: inquit Isidorus Pelusiota, *ob eam causam pictores cum facibus & pennis depingunt, quia nunc libidinem inflammat, nunc rursus ob saturitatem avolat.*

510. Joannes Ferrus Passeri subscripsit: ET PASSIM VOLITANT; Lubrici ac instabilis animi hominem designans. Appositè meus Hugo Victorinus: *Sub passeris nomine designatur instabilitas mentis in quolibet homine. Est enim passer avis inconstans & instabilis, & ideo designat volubilitates mentis.* Cæterùm mentis inconstantia proprius est vitiorum character; Juvenale teste:

Mobilis, & varia est fermè natura malorum.

511. Jacobus Cassius symboli loco passerem depinxit, qui in cœlum evolaturus, vinculis retinebatur captus; cum lemmate: PROHIBENT VINCULA. Nempe & corpus animam, & conjux conjugem captivum retinet, quo minus Divinis se impendat. Verissimè proin, suam à cœna magna absentiam excusans ille, Domino nuntiari jussit: *Uxorem duxi, & ideò non possum venire*; nulla enim animæ, à cœlestibus deliciis retrahendæ, potentior est remora, quàm voluptas carnis aut mundi. Glossa ex S. Gregorio affirmat: *Amor rerum terrenarum viscus est spiritualium pennarum.* Undè sapienter hortatur Magnus Augustinus: *Tollamus ergò de medio excusationes vanas & malas, & veniamus ad cœnam, quâ intrinsecùs saginemur. Non nos impediat extollentia superbiæ, non nos extollat, vel non nos terreat curiositas illicita, & avertat à Deo. Non nos impediat voluptas carnis, à voluptate cordis, &c.*

PASSER SOLITARIUS.

Caput. L.

512. PAsser solitarius: tametsi tenerâ ac suavi voce cantillans, solis tamen erucis, vermibus, aliisque insectis pascitur. Unde lemma: SE PRETIOSO HO IL CANTO, HO L'ESCA INDEGNA. Id est: CANTU PRÆCELLENS; IMPURA VESCITUR ESCA. Genuinam hanc illius ideam dixerim, qui persuadent, consuluntque optimè, at perversè operantur & pessimè vivunt. Justus Lipsius: *De Religione satis multi loquuntur, pauci vitâ exprimunt, & mores à professione discordant.* Sanctus Gregorius Magnus super illa S. Epithalamii verba: *Mel & lac sub lingua tua*, ait: *Falsi Prædicatores mel in lingua portant, quod sub lingua non habent, quia cœlestia gaudia aliquando prædicant, tanquam vera sint, cùm ipsi terrestria*

terrestria bona totis desideriis appetant. Nec multum abludit Ovidius:

Sic agitur censura, & sic exempla parantur.
Quum Judex, alios quod monet, ipse facit.

513. Picus, arborem rostro perforans, epigraphen tenet, REPETENDO PENETRAT. Ita, ut rem desideratam à Deo extorquens, iteratis precibus illum pulses, necesse est. Cassii dictum est: *Sive gladiator, sive amator sis, & apud Deum deprecator, repete cum pio, ut vincas & obtineas.* S. P. Aug. in illud D. Lucæ: *Si perseveraverit pulsans, &c.* ait: *Quid est propter improbitatem? quia pulsare non destitit: quia & cùm esset negatum, se non avertit. Ille qui nolebat dare, quod petebatur, fecit, quia ille in petendo non defecit. Quantò magis dabit Deus bonus, qui nos hortatur ut petamus, cui displicet, si non petamus.* Vult enim Deus nos in oratione esse perseverantes usque ad importunitatem, eâque delectatur, vultque nos magno affectu instare, pulsare, urgere, & quasi cogere Deum ad dandum; *Hæc vis grata Deo*, ait Tertullianus.

514. Author Basilicæ S. Genovefæ Parisiensis inter cætera Emblemata volantem Passerem solitarium exhibet, cum Psaltis Regii lemmate: ELONGAVI FUGIENS, ET MANSI IN SOLITUDINE. Idipsum secum decernunt omnes ii, qui relicto mundo, vitam religiosam auspicantur, ac felicissimam solitudinem præ mundi turbis, amplectuntur. Nam, Senecâ teste, *Solitudinem quærit, qui vult cum innocentibus vivere: optimus animus, & pulcherrimus Dei cultor est.*

PAVO Caput LI.

515. QUando Pavo syrmatis sui pompâ exuitur, tam acerbo doloris ac verecundiæ sensu constringitur, ut, dum decor ille renascatur, ab hominum oculis removeri, & absconditus vivere consuescat. Unde hoc implumis pavonis Emblemate Ministrum quendam, munere suo amotum, adumbrârunt; versu, lemmatis vice, subjuncto: PLENA VERECUNDI CULPA TIMORIS ERAT. Miserum protoparentem nostrum Adamum hic ipse fortunæ casus acerbè exagitavit; nam magnifico justitiæ & integritatis originariæ ornamento spoliatus, mox rubore suffundi, ac verecundiæ timorisque plenus, latebras inquirere cœpit. *Timui, eò quod nudus essem, & abscondi me.* In hunc locum Procopius: *Timor*, inquit, *invasit ob delictum, latebras quæsivit propter nuditatem.* Et S. Irenæus: *Adamus timore corrumpitur, & absconditur, non quasi posset effugere Deum, sed confusus, quoniam transgressus fuerat præceptum Dei, indignum se putavit venire in conspectum & colloquium ejus.*

516. Pavo, gemmatam caudam in orbem flectens, epigraphen tenet: INTERNA PRÆSTANT. Nimirum interior animæ venustas ac perfectio, corporis pulchritudinem longis intervallis antecedit. Lucian. *Corporis nitor & venustas non sufficit, nisi veris & venustis ornamentis* (mulier) *decorata & exculta sit. Non autem dico, ut vestimentis purpureis & aureis, aut gemmeis monilibus exornata sit, sed morum elegantiâ, temperantiâ, æquitate, humanitate, ac aliis, &c.*

517. Pavo, conchatam caudam ostentans, epigraphen tenet: SIBIMET PULCHERRIMA MERCES. Illius hæc imago est, qui proprii ingenii decore, non verò falsis adulatorum parergis exornatus, resplendet. Unde apertè de se ipso confessus est Magnus August. *Malim me reprehendi à reprehensore falsitatis, quàm ab ejus laudatore laudari.* Virtus enim nativâ suâ excellens venustate, emendicatos decores horret. Appositè Silius Italicus:

Ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

518. Quidam capillos suos mulierum causâ frequenter immutare solitus, à Joanne Ferro implumis pavonis Emblemate significabatur; cum lemmate BEL TA' PERDO SOVENTE, E LA RAQUISTO. Id est, SÆPIUS AMITTO, REPAROQUE COLORES. Idipsum de illo dixeris, qui frequenti morbo obrutus, toties convalescit; vel certè, qui iteratis peccatis contaminatus, ad interiorem animi integritatem reviviscit. Ab hoc sensu non multùm alienus Salomon, ait: *Septies cadet justus, & resurget.* De peccato veniali hoc loco termo est, quod non quidem animæ vitam aufert, sed tamen illius venustatem plurimùm obfuscat, appositè S. Bernardus: *It & redit spiritus, & qui stat eo tenente, deserente cadat necesse est, sed non collidetur, quia Dominus rursus supponit manum suam. Et has alternare vices non cessat in his, qui spirituales sunt, vel quos potius spirituales providè ipse creare intendit, visitans diluculò, & subitò probans. Denique septies cadit justus, & septies resurgit, si tamen cadat in die & cecidisse sciat, & resurgere cupiat, ut requirat manum adjuvantis, & dicat: Domine in voluntate tua præstitisti decori meo virtutem.*

Pœnitens.
Prov. 24. 16.
S. Bern. ser. 1. in Cant.

519. Pavo, Soli adversus, epigraphen tenet: SIC PULCHRIOR; Hominem justum hæc imago exhibet, qui, tametsi mille virtutum coloribus exornatus, majorem tamen splendorem è Divina præsentia participabit; ibi enim supremo venustatis suæ cultu fulgebit, quando Cœlitum albo insertus, Solis æterni lumine *facie ad faciem* gaudebit. Nam, Magno Augustino teste, *Hominis terreni memor est Deus, tanquam in longissimo positi; hominem verò cœlestem visitat, quem præsens illustrat vultu suo.*

Beati in cœlo.
S. Aug in Psal. 8.

520. Elatæ ac fastuosæ huic volucri subscripsit Villanova; DEFORMES OBLITA PEDES; hominem superbum, humili tamen & obscuro loco natum significans. Ascanius Martinengus ait, vitium istud in eos potissimùm cadere, qui corporis aut animæ dotibus supra vulgus eminent; hi tamen ipsi supercilium facilè ponent, si sortis suæ caducæ, ac felicitatis brevi morituræ meminerint. *Tumescit homo sæpè animi, corporisque dotibus, fortunæ etiam muneribus turget: sed ubi ad pedes oculos demittit, ad mortis terribilem memoriam, ejus consideratione excruciatur, & stridet.* Pulchrè S. P. August. *Ama Dei bonitatem, time severitatem, utrumque te superbum esse non sinit: amando enim times, ne amatum & amantem graviter offendas.*

Superbia vana.
Ascanius Martin in Gloss. Marg. fol. 1531.
S. Aug. de Virg. c. 38.

521. Pavo peregrinam suam venustatem contemplatus, totus undique inflatur, fastuque turget. Unde lemma: VENUSTATE, vel, FORMA SUPERBIT. Verbis ex Ovidio mutuatis:

Laudatas homini volucris Junonia pennas
Explicat, & FORMA muta SUPERBIT avis.

Et certè corporis pulchritudo aliquantulum liberalior, comitem penè individuum, fastum, habet; eodem Poëta asserente.

Fastus inest pulchris, sequitur superbia formam.

Velim hi, qui de corporis venustate superbiunt, vellicantem audiant Magnum Augustinum: *Jactet se quisque de divitiis, jactet se de pulchritudine, & de viribus corporis; ista certè omnia mortalia sunt. Ridendi sunt, qui se de mortalibus jactant, à quibus rebus plerumque aut vivi deseruntur, aut mortui eas necesse est, ut deserant.*

Ovid. de med faciei.
Pulchritudo corporis.
Ovid. l. 1. Fast.
S Aug. in Psal. 58. con. 2.

522. Nitori ita est deditus Pavo, ut non solùm omni labeculæ contrahendæ studiosissimè caveat, sed etiam vel minimam contractam balneo abstergat; mors enim ex immunditie facillimè accersitur. Unde D. Aresii lemma: IMPURITA-

Mundities.

TIS IMPATIENS. Hominem summæ puritatis studiosum hæc imago repræsentat, qui mori potiùs, quàm obscœniore maculâ fœdari cupit. Talem se Susanna Deo probaverat, de qua S. Ambros. *Cùm hinc se videret urgeri periculo, inde opprobrio, maluit honestâ morte vitare opprobrium, quàm studio salutis turpem vitam subire.*

S. Ambr. l. 3. offic. cap. 14.

523. Frustra sunt plumea Pavonis ornamenta, si nunquam ab ipso explicata, semper delitescant. Unde lemma: RESTRICTÆ DEPEREUNT. Quid, obsecro, divitiæ conducunt, si tenaci manu intra arcam premantur conclusæ? quid virtutum talenta, veluti unicum hominis decus, si tempore ac loco debito ea palam facere non liceat? De his ait Magnus Augustinus: *Si abscondis ab oculis hominum, abscondis ab imitatione hominum, laudem subtrahis Deo.* Scitè Claudianus:

Virtus abscondita.

S. Aug. Tr. 8. in Joan. ep. Claud. in 4 Consul. Honorii.

Vile latens virtus; quid enim submersa tenebris
Proderit? obscuro veluti sine remige puppis;
Vel lyra, quæ reticet, vel qui non tenditur arcus.

524. Merula hanc in Pavone proprietatem observatam habet, quod, ubicunque vas veneno infectum reperit, illud quantocyùs evertat ac destruat. Unde S. Benedictus venenum, à perversis Monachis propinatum, manifestans, authore Lucarino, Pavonis Emblemate repræsentatur; cum dicto: VENENUM DETEGIT, AC PERDIT. Hac imagine Inquisitores, Judices, ac Medici significantur, qui hæresum, vitiorum, ac ægritudinum venena manifestant, perduntque. Hoc encomio Venerabilis Beda cumprimis S. P. Augustinum exornans: *Augustinus*, inquit, *omnia, quæ fidem turbare poterant, hæreticorum VENENA evacuat.* Et de S. Leone Papa Alphonsus Ciaconius: *Plurimos Manichæos latere intra urbem diligentiâ Papæ Leonis innotuit, qui eos de secretis suis erutos, & oculis totius Ecclesiæ publicatos omnes dogmatis sui turpitudinem & damnare fecit, & perdere, &c.*

Merula lib. 4. S. Benedictus. Inquisitor. Judex. Medicus. S. August. Beda lib. de Tabernac. Ciaconius.

525. D. Aretius sanctos Machabæos, persecutionibus, ærumnis, ac contemptibus plurimùm exagitatos, pavonum pullis comparat, qui plumarum ornamento etiamnum destituti, à pavone mare, injuriis ac verberibus impetuntur: addito lemmate: NONDUM APPARUIT, QUID ERIMUS. Verbis è S. Joanne mutuatis: *Charissimi, nunc filii Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus;* quasi diceret: non quidem magni æstimat mundus, quia non cognoscit, quanta & quam eximia sit illa dignitas, qua in Dei filios adoptamur; olim tamen id palam fiet, quando gloria nostra in cœlis fulgebit. *Nesciunt*, inquit S. Joannes Chrysostomus, *qui nos contumeliâ afficiunt, quales simus, utpote qui cœli cives, & supernæ patriæ adscripti, & Cherubim socii sumus. Scient autem in die judicii.* Et P. Cornelius à Lapide: *Mundus non novit nos, quia non videt internum nostrum decorem, sed videbit eum in die judicii, tuncque noscet nos sed serò, quia tunc non erimus amplius obscuri, viles, despecti, sed splendidi, quia similes erimus Deo, & erimus beati, gloriosi, divini.*

Machabæi. 1. Joan. 3. 2 Persecutiones Sanctorum. S. Chrysost. hom. 78. in Joan. Corn. à Lap. in eund. loc.

526 Merula, author est, Pavam suos pullos nonnisi adultos pavoni exhibere. Unde Lucarini lemma: ADULTOS EXHIBET. Ita Maria Virgo clientes sibi devotos, suâque operâ in virtute ac meritis provectos, Deo præsentat, ne penitùs implumes aut non agnoscantur, aut rejiciantur. Unde ad Deiparam conversus sanctus Bernardus: *Per te*, inquit, *accessum habeamus ad filium, ò benedicta inventrix gratiæ, genitrix vitæ, mater salutis, ut per te suscipiat nos, qui per te datus est nobis, &c.*

Merul. l. 4. Maria V. S. Bern. ser. 2. de M. V.

527. Pava, ne ovis incubans, à pavone aliquid incommodi patiatur vel turbetur, locum occultum, & ab illius consortio remotum investigat; cum dicto: UT PERFICIAM. D. Caroli Bossi hoc Emblema fuerat, quando publicis negotiis sponte relictis, vitam petiit solitariam, ubi interiorem illam perfectionem ac virtutum profectum, ad quem se vocatum senserat, assequeretur. Et certè solitudo, unicum conservandi spiritualis animi remedium, amplissimam internæ felicitatis occasionem præbet. S. Basilius illa Psalmi verba interpretatus: *In corde meo abscondi eloquia tua;* ait: *Qui spirituales divitias habet in animo suo, illas abscondit, ne has per inanem gloriam prædatores animarum furentur.*

Solid... S. Ba... Ps. 11...

528. Ad funebrem Ranutii I. Ducis Parmensis pompam Pavonis Emblema erexêre; subjunctâ epigraphâ: NUNQUAM PUTRESCET: Hanc enim in Pavone proprietatem observatam habet S. P. Augustinus; *Quis enim*, inquit, *nisi Deus creator omnium, dedit carni Pavonis mortui, ne putresceret, &c.* Innuebat nimirum, Principis illius famam ac insignem virtutem nullo unquam ævo esse intermorituram. Verissimè Euripides:

S. Au... de C... cap... Virt... imm... lis. Euri... drom...

Neutiquam reliquias bonorum virorū aufert tempus,
Sed virtus etiam morte peremptis lucet.

529. Pavus adverso sole depictus, ad omnem corporis sui motum colores variat. Unde lemma: TRAHIT, MUTATQUE VICISSIM. Omnium horarum hominem, instabilem, & in diversos, affectus facilè permutandum, hæc imago significat. Cumprimis tamen adulatoris est propria, qui sub Principis aspectu nunc hos, nunc alios colores, pro ipsius placito, induit. Nam, ut ait Beda; *Adulator est, qui tacet, & dat consensum, ne offendat illum, quem credit habere propitium.* De amantibus canit Propertius:

Mu... tas.... Beda in L... Prov... ad C... thian...

Non ita Carpathiæ variant Aquilonibus undæ,
Nec dubio nubes vertitur atra Noto,
Quàm facilè irati verbo mutantur amantes.

E modernis nonnemo instabilem personæ cujusdam genium hac satyrâ persequitur:

Asper, & urbanus: tetricus, festivus es idem,
Te sine, nec tecum vivere, Jane, queo.
Garrulus & tacitus, lætusque & tristis, & auceps.
Mille refers vario more, vel ore vices.

530. In laudem S. Catharinæ Virginis & Martyris pavonem depinxêre, qui caudâ in gyrum flexâ, epigraphen monstrabat: IN ROTA VENUSTAS. Fortissima enim hæc Amazon è rota, fatali martyrii sui instrumento, mirum decorem, & ornamentum prorsus singulare retulit. Hugo Cardinalis ait: Pavonis caudâ crebra Magnatum famulitia significari, quibus superbè incedunt, ac illustres vocantur. *Pavos*, inquit, *id est nobiles, qui secum habent pulchras caudas, id est familias, tales ducunt Legati, & vadunt cum tanto exercitu, quod videtur, quod in expeditione vadant.*

S. C... rin... M. ... Mar... tum... mu... Hug... Car... cap... Phi...

531. Pavoni, intra conchatam suam rotam superbienti, epigraphe convenit: LAUDATA SUPERBIT. De hac volucre canit Ovid. suprà citatus:

Laudatas homini volucris Junonia pennas
Explicat, & formâ muta superbit avis.

Ov... de ... car... cies Pu... do... ta. ... Ga...

Ita nimirum pulchritudo aut virtus, si laudetur, in fastum desinit. Sacri interpretes mirificè laudant Saram, quod à conjuge Abrahamo ob singularem formæ venustatem commendata: *Novi, quod pulchra sis mulier*, indolem fœminis congenitam vicerit, nulloque sit superbiæ sensu afflata. Inter cæteros id observans S. Joan. Chrysost. *Scio, inquit, quod mulier pulchra sis: considera, quantum confidebat moribus mulieris, non timens, ne fortè laudibus remissior fiat.*

S. ... Ch... hol... Ge...

532. Henricus Farnesius Pavonem, in solis conspectu resplendentem, hoc lemate insignivit: NON CORUS-

CORUSCAT IN TENEBRIS. Innuit videlicet, Principem sine pietatis ac Religionis splendore nunquam fore gloriosum; siquidem, quidquid luminis Pavoni è Sole, idipsum Principi è sancto in Deum affectu accrescit. Joannes Papa ad Justinianum Imperatorem: *Nihil est*, inquit, *quod lumine clariore præfulgeat, quàm recta fides in Principe.* Et Plinius in Trajani Panegyrico, postquam alios Imperatores redarguisset, quod Deorum nomina sibi arrogâssent, suasque statuas in templis adorandas erexissent, tandem Trajanum in hæc verba alloquitur: *Tu delubra nonnisi adoraturus intras: tibi maximus honor, excubare pro templis, postibusque prætexi: sic fit, ut Dii summum inter homines fastigium servent, cùm Deorum ipse non adeptus.*

533. Idem Farnesius, Paracelsum secutus, observat, Pavonem dum præter morem suum cantat, certam domestico nutritio suo mortem portendere. Unde Pavoni supra domûs fastigium collocato, inscripsit: EX CANTU MOEROR. Certè mundi illecebræ tandem in dolores, amaritudines, & ipsam deniquè tristissimam mortem desinunt. Calculo suo id confirmans Sapiens: *Risus*, inquit, *dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.* Meretricum blanditiæ, pavonum cantui non absimiles, plerumque mœroris acerbissimi finem sumunt. Opportunè S. Cyprianus: *Nunc blanditias exhibet meretrix, nunc verba mollia; & quod venenosius est super cuncta, psallere delectatur, cujus cantu tolerabilius est, audire basilicum sibillantem.* Unde S. Hieronymus occinentis lupæ harmoniam vocat *vocis dulcedines per aures animam vulnerantes.*

534. Pavo, raram suam venustatem contemplatus, totus in lætitiam effunditur; verùm dum oculo nonnihil submissiore in pedum suorum deformitatem reflectit, mox tristitiam ac dolorem contrahit. Unde lemma: EXULTAT, ET PLORAT. Ita prorsus mundi asseclæ nullas unquam delitias ita beatas experiuntur, quin aliquis sive æternus, sive temporalis vitæ dolor eorum jubilos assiduò interturbet. Vetus parœmia est; *ubi uber, ibi tuber, ubi mel, ibi fel.* Apulejus id confirmans: *Nil unquam*, ait, *homini tam lætum divinitùs datum est, quin ei admixtum sit aliquid difficultatis: ut etiam in amplissima quaque lætitia sit quapiam vel parva querimonia, conjunctione quadam mellis & fellis, &c.*

535. Pavo occultam caudæ suæ pompam, superbè explicat, ut ab intuentibus observatus, plausum ferat. Lemma: UT RESPICIAR. Idipsum Hypocritæ assolent; hi enim quidquid virtutis aut coloris apparentis habent, id totum jactabundi ostentant, ut hominum oculos delinire, & aliquid nominis auspicari possint. De his Servator: *Omnia verò opera faciunt, ut videantur ab hominibus: dilatant enim phylacteria sua, & magnificant fimbrias.* Prorsus Christianè Seneca: *Illud te admoneo, ne eorum more, qui non proficere, sed conspici cupiunt, facias aliqua, quæ in habitu tuo, aut genere vitæ notabilia sunt, &c.*

536. Sensum, priori Emblemati è diametro adversum, affert D. Mazzolenus, dum Pavoni, syrmate in gyrum flexo, inscripsit: VANUM POSTHABET ORBEM. Verum Dei servum hæc imago concernit, qui totâ mundi vanitate longissimè relictâ, cum sancto Petro dicere potest: *Ecce, nos reliquimus omnia.* Et cum S. Paulo, *omnia detrimentum feci, & arbitror ut stercora.* Seriò hortatur Chrysost. *Contemne divitias, & eris locuples: contemne gloriam, & eris gloriosus: contemne supplicia inimicorum, & tunc eos superabis: contemne remissionem & quietem, & tunc eam recipies.*

537. Pavo, ante serpentes aliquot fugitivos collocatus, è Lucretio Borsato epigraphen accepit; VOCE TANTUM. Illustrissimi D. Antonii Longi, Cremensium Gubernatoris, hoc elogium erat, qui suâ regendi virtute sceleratos omnes, vicinæ provinciæ passim infestos, deterruit, & in fugam egit. Certè magnanimus Dux suâ solâ voce, aut militaris generositatis famâ hostibus terrorem incutiat & in fugam conjiciat. Prædicator quoque solâ suâ voce omne vitiorum venenum è mortalium animis profligat. S. P. August. *Quomodo theriaca bibitur, ne corporibus possint prævalere venena; hoc austerâ prædicatione geritur, unde animarum præparentur antidota.* — Homo tremendus. — B. Ilidux. — Prædicator — S. Aug. ser. 67. de temp.

538. Pavo, turpi pedum colore, sonoque vocis ingrato præditus, stellata in cauda superbit. Lemma: FÆDA TEGIT, PULCHRISQUE SUBERBIT. P. Jacobus Masenius hanc indolem Aulicorum propriam dicit, qui sordida splendidis obvelant, & fœda sua vitia exornant auro ac purpurâ: Unde filios suos monet Magnus Legislator August. *Non affectetis vestibus placere, sed moribus.* In rem præsentem Innocentius Papa: *Superbus, ut magnificus videatur, satagit vestiri duplicibus, indui mollibus, pretiosis ornari: sed quid aliud est, ô homo, pretiosior ornatus, quàm sepulchrum foris dealbatum, intus autem spurcitia? Hyacinthus, purpura, & crocus, & byssus in limo putrescunt: aurum & argentum, lapides & gemmæ in luto sordescunt: dignitas & potestas in pulvere, honor & gloria malè sedent in cinere.* — Vestes pretiosæ. — S. Aug. in Reg. — Innocent. de vilitate con. human.

P E L I C A N U S.

Caput LII.

539. CHristus, salutis nostræ vindex, pretiosum suum sanguinem è sacrosanctis venis profliciens, Pelicanum imitatur, qui sanandis fovendisque pullis proprium pectus sauciat; cum lemmate: SIC HIS, QUOS DILIGO. Præclarè Hugo Victorinus: *Pelicanus sanguine suo pullos lavando vivificat, quia Christus proprio sanguine suo redimendo lavat: Mors enim Pelicani passio est Christi.* Et S. Petrus Damianus: *Sapientia Dei in cruce pendens, latus aperuit; sicque peremptos ad vitam sacrosancti sanguinis sui profluvio revocavit.* — Christus patiens. — Hugo Vict. l. 1. de Best. cap. 33. — S. Petr. Dam. l. 2. ep. 18.

540. Alphonsus IX. Hispaniarum Rex, vel ut alii volunt, Joannes II. Lusitaniæ Rex aut fortassis simul ambo seipsos Pelicani Emblemate repræsentârunt, qui viscera sua lacerat PRO LEGE, ET PRO GREGE. Innuebant videlicet, pro sancta fide, & populi incolumitate, proprium sanguinem, ipsamque adeò vitam profundendi, paratos & alacres sibi esse animos. P. Franciscus Mendoza in ejusdem Regis Joannis panegyri ait: *Veteres quidem Reges, ut suis medicinam morbis invenirent, puerorum sanguinem, quo se infunderent, effundebant. Joannes, ut suorum malis civium mederetur, suis ipse manibus vellicabat sibi pectus, lancinabat venas, exulcerabat corpus, intima ad præcordia penetrabat, ut, quidquid opis in se esset, totum id in suorum salutem civium, seu, ut ita dicam, potius filiorum exhauriret. Verè Pelicanus, qui, ut filios saturet, esurit; ut potet, sitit; ut reficiat, ut saginet, marcet; ut succo impleat, & sanguine, hausto suis visceribus cruore, extabescit, &c.* Cæterùm pro subditorum salute eviscerari, propriam esse viri Principis virtutem, Xiphilinus in Imperatore Othone demonstrat, qui violento ferro sibi mortem inferens, hæc verba epilogi vice pronuntiâsse fertur; *Faciam ut omnes intelligant, quem Imperatorē elegeritis, qui non vos pro se, sed se pro vobis dedit.* — Princeps subditorum amans. — Mendoz. in Virid. Orat. de ortu Principis Hispan. — Xiphilinus in Oth. Imp.

541. Pelicanus, è sauciato pectore suos pullos salvans epigraphen, Achillis lanceæ, aliisque Emblematis suffigi solitam, meretur: EX VULNERE SALUS. Crucifixi imaginem hoc hieroglyphico significabis, è cujus crebro vulnere salus optatissima mundo promanavit. Id quod fortassis Siracides his verbis innuere volebat: *Sapientia filiis suis vitam inspirat.* Affirmatè Apostolus: *Cujus livore sanati sumus.* Verissimum S. Ambrosii effatum est: *Plaga Christi nostra medicina est.* Unde cum Apostoli in horto olivario, Christum vindicaturi adversus irruentes satellites ferrum stringerent, ipse mox eorum impetum cohibens, clamavit. *Sinite usque huc; noluit; enim*, inquit S. Ambrosius, *persecutorum vulnere defendi, qui voluit suo vulnere omnes sanare.*

Crucifixus. *Eccl. 4. 16. 1. Petr. 2. 24. S. Ambr. l. de Spiritu S. cap. 8. Luc. 22. 51. S. Ambr. in hunc loc.*

542. Pelicanus, perfosso suo pectore pullos mortuos in vitam revocat: cum lemmate: MORTUOS VIVIFICAT. D. Aresius hoc Emblemate S. Matrem Monicam concinnè repræsentat, quæ lachrymarum sanguine, ac copiosis precibus penè eviscerata, filium Augustinum, fidei ac gratiæ jamjam mortuum, spirituali vitâ donavit. Id quod ipsemet S. P. Augustinus haud dubiè innuere voluit, quando de illa scripsit: *Nutrierat filios, toties eos parturiens, quoties abs te deviare cernebat.*

S. Monica. S. Aug. l. 9. Conf. c. 9.

543. P. Henricus Engelgrave Emblematis loco Pelicanum expressit, qui pectus suum rostro lancinans, pullos erumpente vivificat, pascitque sanguine. Epigraphen è Christi verbis addidit: UT VITAM HABEANT. Ita prorsùs sanguis, è patientis Christi venis copiosè profluens, animarum nostrarum vitam, morte jamjam suffocatam, denuò inspiravit. Prolixè in hanc rem Apostolus, *Deus autem*, inquit, *qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, quâ dilexit nos, cùm essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo, &c.* Undè S. P. Augustinus: *Christus, eò quod occisus est, de sanguine suo fecit medicamentum ægrotis.* Cæterùm SS. Eucharistia verissimè dicitur *Sanguis vivificus*; quippè quæ Christianorum vitam liberalissimè sustentat ac promovet.

Joan. 3. Christus patiens. *Ephes. 2. 4. S. Aug. in Psal. 58. Conc. 1.* S. Eucharistia.

544. Bartholomæus Anglicus observatum habet, quod omnibus Pelicani pullis à matre profugis, unus semper, majore charitate flagrans, cum illa persistat. Unde Emblemati subscripsit Lucarinus: MANET AMANTIOR. En! insigne S. Joannis Evangelistæ ectypon! qui reliquis Apostolis omnibus præ timore in fugam actis, intrepidus ad ipsum usque extremum Christi suspirium cum eo perseveravit. Hic nimirum proprius veræ amicitiæ character est, quod ab amico, tametsi calamitatibus, ipsaque adeò crudelissimâ morte depresso, nunquam se avelli patitur. S. Maximus: *Equi bonitatem*, inquit, *in bello, amici verò fidem in calamitate judicamus.* Et Isocrates: *Amicos probabis ex calamitate in vita, & communicatione periculorum. Aurum enim igne probamus, amicos in adversa fortuna cognoscimus.* Opportunè canit Ludovicus Ariostus:

Barthol. Angl. l. 12. S. Joan. Evang. Amicitia vera. *S. Max. ser. de amicitia. Isocrat. ad Nicoclem. Ariostus Cant. 19. st. 1.*

Che quel, che di cor ama, riman forte,
Et ama il suo signor dopo la morte.

545. Pelicanus, opportuna hominis scelerati idea, solitudinem incolens, viperis ac bufonibus pascitur. Lemma: VENENATA DELECTANT. S. Gregorius Papa id observans. *Pelicanus*, inquit, *avis est, amans solitudinem, in qua venenatis animalibus vescitur: & ideo per eum peccator designatur, qui in deserto hujus mundi corde habitans ærumnosis hujus vitæ captus illecebris, VENENO DELECTATUR diabolicæ persuasionis.*

Peccator. *S. Greg. in Psal. 101.*

546. Ad D. Caroli apotheosin symboli loco Pelicanum statuêre, qui pullos saturaturus, copiosum è transfixo pectore sanguinem proliciebat; cum lemmate: TANTUS AMOR; vel ut alius, QUID NON COGIT AMOR? Innuebant videlicet: Divum illum assiduis laboribus evisceratum, vitàm & alimoniam spiritualem suis subditis instillâsse. Certè Christus, sub Eucharistiæ speciebus delitescens, infinito amoris excessu proprium suum sanguinem ad aliorum salutem conservandam propinat. Attonitus in hac rem S. Joannes Chrysostomus: *Quis Pastor*, inquit, *oves proprio pascit cruore? & quid dico pastor? Matres multæ sunt, quæ post partus dolores filios aliis tradunt nutricibus. Hoc autem ipse non est passus, sed ipse nos proprio sanguine pascit, & per omnia nos sibi coagmentat.*

S. Carolus. Eucharistia. *S. Joan. Chrys. 83. in Matth.*

547. Academicus, inter Venatores Venetos evisceratus, symboli loco Pelicanum præfert, qui pullis escam subministraturus, proprio pectori rostrum infigit; cum dicto: VISCERA VISCERIBUS. Filios, utpote geminos viscerum paternorum partus & partes, ex integris visceribus ab his sustentari ac foveri oportet. Certè Deus, ut hominem, instar filii tenerrimè à se amatum, juvaret, è proprio sinu Verbum Divinum, vera nimirum Patris æterni viscera, obtulit, ac, veluti Pelicanus amabilissimus, pro salute humana donavit. P. Cornelius à Lapide illa Zachariæ verba interpretatus: *Per viscera misericordiæ Dei nostri, &c.* ait: *Causam Messiæ incarnati assignat viscera misericordiæ, id est, visceralem, intimamque & ex imo cordis sinu, fundoque manantem misericordiam Dei nostri, qui summa miseria nostra misertus, ut illi succurreret, sua viscera, id est filium suum unigenitum in ejus incarnatione dedit, & quasi in nos effudit.*

Edu[...] fit [...] bilis Inca[...] tio [...] *Corn[...] pid. [...] Luc[...]*

548. Prælatum charitate ità ferventem, ut gregis sui bono non facultates duntaxat, sed & ipsum sanguinem profundat, Pelicani Emblemate repræsentabis; qui sparso proprio sanguine pullos pascit. Epigraphen subjunges: SUA PER DISPENDIA. Hac amoris flammâ longissimè resplenduêre S. Paulinus, S. Thomas Cantuariensis, S. Carolus Borromæus, aliique complures. S. Paulus, eâdem charitate succensus, sanguinem & vitam in egentes profundere, pronissimum se offerebat. *Ego autem libentissimè impendam, & superimpendar ipse pro animabus vestris*, quasi diceret, interprete S. Anselmo: *Tanto affectu charitatis erga vos moveor, ut non invitus, sed libentissimè impendam vobis vel carnalia vel spiritualia bona, & post omnia, si opus fuerit, ego ipse superimpendar pro animabus vestris, ut moriar pro salute animarum vestrarum.*

Præ[...] cha[...] tiva[...] 2. C[...] 15 [...] *S. A[...] hunc*

549. Pelicanus Emblematis loco, pullis proprio succurrens sanguine, epigraphen tenet: PARIT, ET REPARAT. Deus, Pelicanus verè amantissimus, humanam vitam creavit, iterumque collapsam redemit. S. Bernardus: *Si totum me debeo pro me facto, quid addam jam pro me refecto, & refecto hoc modo? Nec enim tam facilè refectus, quam factus. Nam qui me semel, & tantùm dicendo fecit, in reficiendo profectò, & dixit multa, & gessit mira, & pertulit dura, nec tantùm dura, sed & indigna, &c.*

Chr[...] cru[...] S. B[...] Tr[...] dilig[...]

550. Pelicanus, pullos suos proprio refecturus sanguine, se ipsum eviscerat; cum lemmate: NEC SIBI PARCIT. D. Sigismundus Laurentius hoc Emblemate immensam D. Pauli charitatem versùs proximum demonstrat, ut cujus salutem non sudore tantum, sed & sanguine, ipsâque adeò vitâ suâ procurare studebat. Ipsummet testem sibi locupletissimum audi; *Libenter impendam, & superimpendar pro animabus vestris.* Et: *Optabam ego anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Et rursus. *Ita desiderantes*

Ch[...] S. L[...] 2. C[...] 15 [...] Rom[...] I. T[...]

rantes vos, cupidè volebamus tradere vobis non solùm Evangelium Dei, sed etiam animas nostras. Ut adeò meritò de S. Paulo exclamet Doctor Mellifluus. *Felix anima, facta sibi tanquam vas perditum, ut omnium miserias in sua continentia colligaret: totum se toti corpori Christi donaverat, omnibus omnia factus, ut omnes lucrifaceret.*

551. S. Thomas Villanovanus, præsente quodam flagitioso Canonico, se ipsum flagris fœdè dilanians, illum à vitiis ad frugem revocavit. Hanc sancti Præsulis charitatem P. Eustachius Venator, Augustinianus Excalceatus, Pelicani Emblemate repræsentavit, qui cruorem, è sauciato pectore haustum, in pullorum salutem effudit: cum lemmate: SIC GENUISSE JUVAT. Idipsum, jure longè maximo de Christo dixeris, qui sanguine suo copiosè profuso, sanctam Ecclesiam, filiam suam amabilissimam, genuit, & hodiè etiamnum liberalissimè pascit. S. P. Augustinus: *Sparsus est sanguis justus, & illo sanguine, tanquam seminatione per totum mundum facta, seges surrexit Ecclesiæ.* Cæterùm Emblematis author mentem suam sequenti poësi vernaculâ explicat:

Dunque per colpa altrui gira la mano
Su l'inocenti membra aspro flagello?
Se non si batte il peccator rubello,
Certò si dan tutti quei colpi in vano.
Mà nò; perche spetrar un cor humano
Il sangue solo val del sacro agnello;
Ne l'arte sa trovar miglior penello,
Per l'alma colorir d'un huom profano.
Porta su le sue spalle eich' e Pastore
Le colpe altrui e perchè mertan pena
Sú le sue spalle ancor versa il rigore:
Apprenda oget Mitrato in questa scena,
Che di vero Pastor mertà l'honore
Chi per altri salvar se stesso suena.

PERDIX. *Caput. LIII.*

552. Scipio Bargalius geminam perdicem, marem & fœminam, depinxit: quarum quævis in separato nido collocata, uni ovorum, à se generatorum parti incubabat; cum lemmate: EXCUBAT UTERQUE SUA. Innuebat videlicet, quemlibet è familia, benè ordinata, debere muneri & officio suo invigilare, eique unicè attendere: maritus enim negotia externa, uxor verò œconomica ac domestica studiosè perficienda sumat. Unde inter cæteras connubii leges statuit Tiraquellus: *Viri forensia & extranea curanto: uxores domestica administranto.* Clytemnestra maritum suum Agamemnonem his omnino verbis allocuta, ab Euripide dicitur:

Quin tu foris quæ sunt agas negotia:
Curas ego tractabo domesticas.

Naumachius Poëta Christianus, idipsum uxori inculcare nititur.

Extrema negotia, quæ conficere potest, ipsi relinquas.
Tibi verò cura rei familiaris sit, & custodia domûs.

553. Perdix aliena ova surripere solet, eaque intra nidum suum reposita, veluti propria fovet. Lemma: FOVET QUÆ NON PEPERIT; vel, DIREPTA FOVET; at quàm id nullo perdicis bono! nam pulli in lucem editi, ac ætate paululùm firmati, ad proprios parentes avolant, relictâ matre fictitiâ, ac derisui habitâ. Hunc naturæ morem admiratus Hieremias, ait: *Clamavit perdix, congregavit quæ non peperit, faciens divitias suas non cum judicio;* quasi diceret, dæmonem, instar malitiosæ perdicis, animas nostras quærere, easque tametsi non suas, sed à solo Deo creatas, jugo tartareo submittere conari: Opportunè id animadvertens S. P. Augustinus: *Perdix,* inquit, *diabolus est, congregans, quæ non peperit. Non enim ille creator, sed deceptor.* Et S. Ambrosii sententiâ, Perdix, nativum avari symbolum est, qui opes alienas usurpans, eas posteà aut legitimo Domino restituere, aut morte invadente vel invitus deserere cogitur. Verba ipsius sunt: *Avarus opes malis artibus conquisitas, corrodit, quas tamen mox aut invitus veris possessoribus reddere, aut usum earum, morte præventus, amittere, & aliis, sæpenumero ingratis relinquere cogitur.*

Dæmon.
S. Aug. tr. 9. l. de Past. cap. 12.
Avarus.
S. Ambr. l. 7. Epist.

554. Perdicis pullus, tametsi nondum perfectè natus, nec è putamine plenè exclusus, ut escam provideat, currit, volatque. Unde lemma: NULLA MIHI MORA EST. Vel, NON SUSTINET MORAS. Pueritiæ vivacis, ac solicitudinis indefessæ, proprium hoc symbolum est. Certè, nullam in agendo moram habuit S. Joannes Baptista, qui etiamnum in utero delitescens, præsentem agnovit Servatorem; vix natus, elingui patri vocem restituit, & paulò post in ætate etiamnum tenera eremum petiit, ibique vitam duxit austeram, ac tanto Christi prodromo dignam; adeò ut de illius infantia non sine omine quæsitum fuerit: *Quis putas puer iste erit?* Unde Origenes: *Sancta erat anima beati Joannis, & adhuc in matris utero clausa, venturaque in mundum, quasi per experientiæ sensum sciebat, quæ Israël ignorabat. Unde exilivit, & non simpliciter exilivit, sed in gaudio: senserat enim venisse Dominum suum, ut sanctificaret servum suum, antequam de Matris utero procederet.* De solicitudine, quæ omnis moræ est impatiens, canit Lucanus:

Pueritia vivax.
S. Joan. Bapt.
Luc. 1. 66.
Orig. in hunc loc.
Lucan. l. 1.

Tolle moras: semper nocuit differre paratis.

Et Ovidius:

Utendum est ætate: cito pede labitur ætas,
Nec bona tam sequitur, quàm bona prima fuit.

Ovid. l. 3. de Arte.

555. Eidem Emblemati subscripsit D. Aresius: TENERE QUIS POTERIT. Certè, S. Joannes Baptista, etiamnum intra matris uterum clausus, nec quidquam contineri potuit, quin vivo pectore versus præsentem Christum exiliret. *Nondum nascitur,* inquit de illo S. Joannes Chrysostomus, *& saltibus loquitur: nondum ducit vitam, & Deum prædicat: nondum aspicit lumen, & Solem indicat: nondum paritur, & properat præcurrere: non fert enim præsente Domino contineri; non sustinet naturæ expectare terminum, sed contendit rumpere carcerem ventris, &c.*

S. Joan. Bapt.
S. Joan. Chrys. apud Metaphrast.

456. Joannes Ferrus Emblematis loco duas perdices mares statuit, quæ pro fœmella, ex adverso stante acerrimè confligantur, cum lemmate: URGET AMATÆ PRÆSENTIA. Genuina hæc rivalium imago est. Porrò etiam Principis præsentia animos dimicantium validissimè accendit. Theodosius, filium suum Honorium imbuens, apud Claudianum ajebat:

Rivales.
Præsentia Principis.
Claud. in 4 Consul. Honor.

Nunc eques in medias equitum te confere turmas,
Nunc pedes assistas pediti. Tum promptius ibunt
Te socio, tunc conspicuus, gratusque geretur
Sub te teste labor.

Dei quoque præsentia miram adversus vitia superanda energiam subministrat. Philo id asseverat: *Nam si Seniorum aut Præceptorum, aut Magistratuum, vel parentum aspectus movet ad reverentiam & modestiam; suâque præsentiâ vitam moresque corrigit: quantùm putamus ad honestatem virtutumque præsidium*

Præsentia Dei.
Phil. l. de Virt. & Legat. ad Cajum.

dium contingere anima, si emergens super omnes creaturas, Deum increatum spectare didicerit.

557. Perdix fœmina, versus marem respiciens, à Lucarino epigraphen accepit: AUDITA VOCE FÆCUNDA. Aut verbis è Plinio & Aristotele desumptis: AURA, vel ODORE GIGNIT. Vel, ut alius inscripsit; AFFLATU FÆCUNDA. Virginem Mariam, ab Angelo salutatam, hæc imago spectat, quæ sine ullius viri concursu, solo percepto cœlesti nuntio, prodigiosè fœcunda evasit. *O conjunctio sine sordibus facta*, exclamat S. Fulgentius, *ubi maritus sermo est, & uxor auricula.* Et S. Eleutherius, Episcopus Tornacensis: *O Virgo benedicta: O Virgo à Conditore mundi prælecta, illum, qui ante omnia sæcula genitus est absque matre, ab æterno Patre concipies, mater effecta absque alicujus viri copulatione. Ibi enim auricula uxor fuit, Angelicus autem sermo maritus exstitit.*

Annuntiatio M. V.

S. Fulg. de laud. Virg.

S. Eleuth. ser. in Annunt Virg

558. Perdicis pullus, è fracto putamine necdum perfectè natus, graditur, volatque. Epigraphen Emblemati subdidit Ferrus: VIX ORTA FUGIT. Expressa hæc labilis, caducæ, ac transitoriæ vitæ humanæ idea est. Scitè Justus Lipsius: *Vita hæc non mansio, sed via ad alteram vitam.* Et Seneca: *Quotidiè morimur, quotidiè enim demitur aliqua pars vitæ, & tunc quoque, cùm crescimus, vita decrescit, hunc ipsum, quem agimus, vitæ diem cum morte dividimus.* In hanc rem canit Josephus Baptista:

Vita humana.

Lips Cent. 1. ad Belg. Ep. 20.

Sen. Ep. 24.

Bapt. nella 3. p. delle Poesin.

Subito che si nasce
Porta in seno la morte il di natale,
E noi dentro te fasce
Celebriamo cò pianti il funerale,
Brevissimo sentiero
Tutto verso la tumba è il vivere nostro, &c.

559. Perdicis pulli fictitiæ matri tamdiù obsecundant; donec in veram inciderint: hanc enim è voce cognitam, protinùs insequuntur; eâ penitus desertâ, quæ nutricis potiùs, quàm matris loco hactenùs ipsis fuerat. Unde Lucarini lemma: REDEUNT AUDITA MATRE. Ita peccatores, errabundo gressu fallaces mundi, dæmonis, aut sensuum delitias secuti, demum, sive interiore gratiæ vocantis, sive exteriore Verbi Divini sono percepto, ad Creatorem suum revertuntur. Hugo Victorinus: *Cùm pulli vocem propriæ genitricis audiunt, quodam naturali instinctu eam recognoscunt; Similiter, cùm aliquis diabolo subjectus fuerit, & vocem Ecclesiasticæ prædicationis audit, ad Ecclesiam, quasi ad genitricem propriam, relicto diabolo transvolat, ut sub alis Divinæ protectionis ulteriùs in pace vivat.*

Reverti.

Peccator.

Hugo Vict. l. 1. de Best. cap. 50.

560. Perdix, exploratis aucupum insidiis, supina in terram recumbere, & cespite, pedibus sustentato, totam se cooperire solet; sicque incolumis evadit. Unde D. Aresii lemma: A FACIE PERSEQUENTIS. Vel ut Lucarinus, ipsomet Perdicis ore, inscripsit: TUEOR, DUM TEGOR. Ita prorsus mortis memoria à destinato hostium invisibilium excidio indubiè tuetur; S. Gregorio asserente: *Perfecta vita est mortis meditatio, quam, dum justi solicitè peragunt, culparum laqueos evadunt.* Quod si de ipsamet morte, aut etiam de sepulchrali marmore loqui lubeat, appositè dixeris, ab iis omnem calamitatum, ac malignioris fortunæ miseriam cooperiri. Seneca Marciam, è filii morte afflictam, in hæc verba solabatur. *Excessit filius tuus terminos, intra quos servitur: excepit illum magna, & æterna pax: non paupertatis metu, non divitiarum curâ, non libidinis per voluptatem animum carpentis stimulis incessitur, &c. tandem ibi consistit, unde nihil eum pellat, unde nihil terreat.*

Mortis memoria.

S. Greg. l. 13. Moral. c. 10.

Mors bona.

Senec. in Consol. ad Marciam c. 19 & 20.

561. Perdices, quæ aucupis manu captæ, etiamnum cespite suo teguntur, epigraphen tenent: ET DEPREHENSÆ LATENT. Ad hanc planè normam scelerati quidam ac malitiosi homines, tametsi vindicantis Justitiæ Divinæ dexterâ comprehensi, sese tamen infra excusationum & astutiæ suæ glebam occultare nituntur. Altum conquerenti Servatori: *Esurivi, & non dedistis mihi manducare, sitivi, & non dedistis mihi potum, &c.* protinùs reposuère reprobi: *Domine, quando te vidimus esurientem, aut sitientem, &c. & non ministravimus tibi?* In hunc locum Origines: *Malorum hominum,* inquit, *est, culpas suas excusationis causâ, aut nullas esse ostendere, aut leves & paucas.*

PHASIANUS.

Caput. LIV.

562. HÆc volucris, ut etiam Struthio, Perdix, aliæque, dum caput abscondunt, securas se ab aucupis insidiis opinantur. Unde Phasianus capite intra nivem occultato, epigraphen tenet: FALLIT OPINIO. Insanum hunc opinionis lusum non raro inter ipsos etiam homines deprehendas. Justus Lipsius multùm queritur; *Nimis citò opinionibus abducimur, & quid aliud ferè hodiè nostrum dicere, aut docere? &c.* Ovidius canit:

--- --- Hominum sententia fallax.

PHILOMELA.

Caput. LV.

563. PHilomela ex arbore versus viperam rapitur, & ab ea devoratur; cum lemmate: RAPITUR OBTUTU. Tales incautæ hominum mentes à lascivæ fœminæ blanditiis in turpissimam perniciem detrahuntur; Salomone altum conquerente: *Insidiatur in via quasi latro, & quos incautos viderit, interficiet.* Hos lupæ impudicæ mores describens Chaldæus, ait: *Sicut fera rapiens oculis insidiatur, & venatur filios insipientes.* Consentaneè Phædrus:

Quidam decedens, tres reliquit filias,
Unam formosam, & oculis venantem viros.

S. Antiochi consilium est. *Fugiamus illarum consortium, sunt enim aliud nihil viro, quàm virus præsentaneum, ut quæ animas nostras suis irretiunt pedicis, seu plagis venaticis.*

564. Philomela, ex arbore præceps, in viperæ fauces liberrimo exitio ruit. Lemma: SESE INGERIT ULTRO. Hac inscriptione, etiam piscibus, intra nassam conclusis; aut avibus, reti implicatis, conveniente, proprii sui infortunii authorem significabis. Hujus exemplum dedit Cato, quando, Lucano referente, cum exercitu in Africæ deserta perveniens, suosque milites à serpentum morsibus miserè interfectos cernens exclamavit:

--- --- Nihil Africa de te,
Nec de te natura querer. Tot monstra ferentem,
Gentibus ablatum, dederas serpentibus orbem:
In loca serpentum nos venimus.

Rupertus Abbas iisdem querelis protoparentem nostram Evam prosequitur, quæ infernali monstro obviam facta, omnem simul posterum orbem secum in ipsius fauces egit præcipitem. *Mulier corpore & oculis vaga, dum incontinenter deambulans, fortè prospectans, qualis extra paradisum mundus esset, &*

set, & dum serpens, utpotè astutus, dulcedini terræ illius propiùs & ambitiosiùs inhiat, locus diabolo datus est, & occasio breviter porrecta, unde tentaret Evam. Apprimè Seneca: Herc.

Stygias ultrò quærimus undas.

565. Philomela, caveæ inclusa, suaviùs canit, quàm in libertate oberrans. Hanc volucris proprietatem innuens D. Cherubinus Brusonius, eidem, intra caveam clausæ, subscripsit: HINC SUAVIOR; vel ut aliis placet: NUNC SUAVIUS. Certè Religiosus, mundi libertati subtractus, & intra cœnobii septa clausus: Divinis auribus melos longè suavissimum intonat. Nam, Origene teste: *Quamdiu quis permistus est turbis, & in multitudine fluctuantium volutatur, non vacat soli Deo, nec segregatus est à vulgo, nec potest esse sanctus.* Bellè meus D. Salvator Carducius:

Carcere nunc cantus Philomela suaviùs edit:
Sic quoque mens Superis Religiosa canit.

566. Philomela pariturae suæ conjugi vicinam se statuit, eamque suavissimo cantu demulcet. Undè Lucarini lemma: MODULATUR PARITURÆ. Principem quandam fœminam hæc imago concernit, quæ sacris exercitiis dedita, solemnem Christi natalem prævenit. Vel etiam Prædicatores, aliosque devotos spectat, quibus receptum est sacram Virginis parturientis Novenam ante Christi natalitia discursibus, musicâ, ac precibus transigere. S Bernardus in illud Levitici: *Sanctificamini hodie, & estote parati: die enim crastinâ videbitis majestatem Dei in vobis;* ait: *Celebraturi Dominicæ Nativitatis ineffabile Sacramentum, jure quidem monemur, fratres, in omni sanctificatione præparari, &c.*

567. Philomelæ pulli eundem planè cantum, quem à parentibus percipiunt, efformant; adeòque AUDIUNT, ET REDDUNT. Ita nimirum filii ac subditi per omnia parentum ac Prælatorum suorum moribus respondent. Legati etiam, ac Principum Ministri, prout instructi fuerint, referunt. Denique Prophetæ, aliique Divinis obsequiis addicti, ea duntaxat populis annuntiant, quæ ipsis à Divina Sapientia revelantur. S. Joannes Chrysostomus in illud Apostoli: *Domine, quis credidit auditui nostro?* ait: *Non dixit doctrinæ nostræ, sed auditui nostro. Ubi ostendit, quod non proprium aliquid loquuntur, sed ea ipsa administrant, quæ audierunt à Domino.*

568. Tametsi Philomela in cantu magistram habeat naturam; illius tamen parentes nihil intermittunt, ad eam in musica excolendam, perficiendamque. Unda lemma: SUAVIUS UT CANTENT. Vel, EDOCTA SUAVIUS. Nempe juventus, tametsi nativâ suâ indole excellat, sedulâ tamen Magistri operâ modulos longè suaviores concipit. Porrò Oratores ac Verbi Divini præcones, licet vivacissimis naturæ dotibus instructi, ut tamen suaviore ac meliore linguâ utantur, aures arrigere, & Spiritui Sancto, in sacris paginis, Sanctorumque Patrum unanimi ore disserenti, auscultare debent; hâc enim agendi methodo summam muneris sui perfectionem adipiscentur. S. Petrus Damianus; *Dominus in Evangelio, cùm de mittendo sancto Spiritu Apostolis loqueretur. Ille, inquit, testimonium perhibebit de me, & vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis, tanquam diceret; idcircò idoneum testimonium de me perhibebitis, quia quidquid alios docueritis, longæ conversationis assiduitate ipsi ante didicistis.* Et St. Augustinus: *Sapienter dicit homo, tantò magis vel minus, quantò in scripturis sanctis magis, minusve profecit; quæ cum sapientia inseparabilem continent solidam eloquentiam.*

569. Animam nostram nullis unquam mundi illecebris, sed solâ virtutum exercitatione satiari posse, Abbas Gerranus Philomelæ Emblemate demonstrat, qui curculionem manducans, epigraphen reddit: NON SAGINATUR; Vel, NEC FAMEM MINUET. Eadem inscriptio etiam feli lacertam glutienti, subjungi potest; utraque enim ab escis illis non modò non pinguescit, sed contra plurimum macici contrahunt, ac miserè extenuantur. Ad rem Jacobus Billius: Voluptas mundana. Billius Anthol. Sacr. l. 2.

Me miserum, namque omne meos jam deficit artus
Robur, & insolitus pectora languor habet.
Aruit ut fœnum mea mens. Cur aruit autem?
Scilicet oblita est vivere pane suo.
Panis enim virtus animi est, probitasque fidesque,
Et quidquid Domini lex memoranda jubet.
Hic mentis cibus est, hoc pinguis redditur illa,
Augent, non minuunt, cætera quæque famem.

S. Bernardus de mundi deliciis disserens: *Quid hæc vobis prosunt?* inquit, *non sunt naturales cibi. Magis famem hæc provocant, quàm extinguant: Panis namque animæ justitia est; & soli beati, qui esuriunt illum, quoniam ipsi saturabuntur.* S. Bern. in Evang. Ecce nos reliquimus omnia.

570. Luscinia juvenis canenti adultiori auscultat; cum lemmate: TEMPORE REDDET. Thomas Scarampus, Academicus inter Intentos Taciturnus, hoc symbolo significare volebat, se ætate etiamnum adolescente huic Academiæ annumeratum, primò debere vocem comprimere, aliorumque sapientiæ ac doctrinæ attentas præbere aures, donec etiam ipse temporis successu facundiam suam palam profiteri possit. Christus in cruce, veluti gemebunda Luscinia: Divino Patri pro suis inimicis ex corde supplex, in voces amoris & suspiriorum plenissimas erupit: at ecce! Protomartyr Stephanus, labia sua ad præeuntis Magistri vocem conformans, altùm exclamat: *Ne statuat illis hoc peccatum.* Et S. Jacobus minor, pro interfectoribus suis ardentissimè in hæc verba oravit: *Ignosce eis Domine, quia nesciunt quid faciunt.* Undè proindè monet Magnus Augustinus: *Quoniam Christiani sumus, aut Christum imitemur, aut illos, qui eum imitati sunt.* Imitatio. Act. 7. 59. Brev Rom. 1. Maji. S. Aug. ser. 1. ex addit. à Sirmond.

571. E solitudine opportunissimam animæ nostræ occasionem offerri, ut omnibus mundi negotiis tantisper facere jussis, sese soli Deo conjungat; P. Henricus Engelgrave Lusciniæ symbolo demonstrat, quæ in solitudine arboris cujusdam ramo innixa, epigraphen tenet; DESERTUM FACIT ESSE DISERTUM. Isaacus certè, domum egressus, accingebatur *ad meditandum in agro.* Moses oraturus, montis cacumen ascendit. Elias vastam solitudinem incolens; Divina oracula percepit: *Christus ascendit in montem solus orare.* De se ipso testatur Magnus Augustinus: *Solitudo mihi ad negotium flendi aptior suggerebatur.* Solitudo est oratio- ni apta. Gen 64. 10 Exod 4. 18 3. Reg. 19 9. Matth. 14. 23. S Aug. l. 8. Conf. c. 12.

572. Philomela, pullis suis in nido incubans, assiduos suavissimosque cantus edit. Unde Lucretius Borsatus epigraphen addidit: ET CANTU EXCLUDIT. De hac lusciniæ proprietate Albertus Magnus: *Philomela, inquit, inter incubandum cantat; & dixerunt aliqui Platonicorum; ova ejus non posse sine cantu vivificari.* Ita sanè viri prudentes & Apostolici suos proximos ad virtutis ac gratiæ vitam non aliter, nisi suavi vocum concentu, & amœnâ persuadendi harmoniâ deducere debent. Ælianus author est, Incolis Cretensibus receptum fuisse Benignitas utilis. B. Alb. Magnus lib. Hist 5. c. 9.

suos

ſuos filios ad Decorum venerationem, ac virtuoſarum operationum exercitia *cum quodam cantu* inſtruere. S. Franciſcus Xaverius fidei rudimenta rhythmorum more in centilenans reduxit, ſicque miros in convertendis Indiarum Gentibus profectus hauſit. Cumprimis tamen Correctores, ſuavi & blandâ voce adhibitâ, ſuos proximos ad perfectionis vitam promovere ſtudeant; Davidem imitati, qui cytharam leni digito verſans, diabolicas turbas, in Saule concitatas, temperavit, ac priſtinam tranquillitatem reſtituit. Præclarè id obſervatum habuit Seneca: *Objurgationi ſemper aliquid blandè commiſce: facilius penetrant verba, quæ mollia vadunt, quam quæ aſpera.*

Correctio ſuavis.

Sen. in ep.

573. Bartholomæus de Rubeis ſymboli loco Philomelam depinxit; eamque nulli alteri uſui, niſi cantui aptam, hoc lemmate inſignivit: VOX, NIL ULTRA. S. Joannem Baptiſtam, qui fuit *Vox clamantis in deſerto*, hæc imago ſpectabat; de quo ita „philoſophatur Magnus Auguſtinus: Vox Joannes, „Dominus autem in principio erat Verbum; Joan-„nes vox ad tempus, Chriſtus verbum in principio „æternum; Tolle verbum, quid eſt vox? ubi nullus „intellectus, ſoni eſt ſtrepitus: vox ſine verbo au-„rem pulſat, cor non ædificat, nam quia diſcernere „difficile eſt à voce verbum, & ipſe Joannes puta-„tus eſt Chriſtus: vox verbum putata eſt; ſed agno-„vit ſe, ne offenderet verbum; *Non ſum*, inquit, „*Chriſtus, nec Elias, nec Propheta:* reſponſum eſt, „ergò; *quis es? Ego ſum*, inquit, *vox clamantis in* „*eremo:* vox rumpentis ſilentium, *parare viam Do-„mino.*

Matth 3.3. S. Joan. Bapt. S. Aug. To. 1. ſerm. 5.

PHOENIX. *Caput. LVI.*

574. PHœnix, inter flammas medius, epigraphen tenet: PERIT, UT VIVAT. Vel, PERIT, NE PEREAT. Vel, UT IN ÆTERNUM VIVAT. Vel, VITA MIHI MORS EST. Vel Idiomate Italico: MI FA'BEN, CHI MI NOCE; vel, NEMICA FLAMMA, AMICA VITA ADDUCE; aut vocibus è Græco in Latinum hoc modo traductis, MORIENS, NON MORIENS: Vel denique linguâ Hiſpanicâ: DAL MISMO MI MUERTE, Y MI VIDA. Hæc lemmata omnia S. Laurentio, S. Euſtachio, S. Apolloniæ, aliiſque SS. Martyribus hinc inde fuerunt attributa, qui, ceu totidem phœnices, per voraces flammas imperterrito animo progreſſi, vitæ felicitatem nullo ævo interturbandam attigerunt. S. Gregorius Nazianzenus:

S. Laurentius. S. Apollonia.

S.Greg. Naz. ſer 3. ad Virgin.

Ut Phœnix moriens primos reviviſcit ad annos,
In mediis flammis poſt plurima luſtra renaſcens,
Atque novum veteri ſurgit de corpore corpus:
Haud ſecus egregiâ redduntur morte perennes,
Dùm pia Divinis ardeſcunt pectora flammis.

Argumento non diſſimili in amoris materia ad nobilem quendam ſponſum canit D.Fr. Cyrus di Perſ.

Mà ben arder felice
Tu ſol fragli altri puoi,
Che i cari incendii tuoi
Dolci temperar ti lice.
Amoroſa Fenice,
In sì bel rogo ardendo,
Rinaſcerari morendo.

57 . Phœnix, intra lethalem rogum, flammaſque voraces depictus, epigraphen ſuſtinet: EX FUNERE FOENUS. Prolem, inter proximæ mortis tormenta natam, hæc imago ſignificabat. Ita Rachel cum ſatis extremum luctata, Benjaminum enixa eſt. S. Eccleſia ſuos natales è Chriſti exanimis latere duxit. Servi Dei, & ipſa etiam S. Eccleſia, inter ſanguinariam tyrannorum crudelitatem ad beatam perennis gloriæ vitam adolevêre. S. Gregorius Papa de Orthodoxa Eccleſia diſſerens, ait: *Sæpè eam reprobi uſque ad internecionem perſecuti ſunt, ſed eò multipliciùs ad ſtatum ſui profectus redit, quò inter manus perſequentium moriendo laboravit.*

576. Rigorem & acrimoniam, adverſus ſceleratos uſurpatam, nihil damni, ſed contra plurimum utilitatis conferre, flammæ demonſtrant, quæ in Phœnicem graſſatæ, epigraphen legendam offerunt, RENOVANT, NON EXTINGUUNT. Ad rem noſtram Lipſius: *Extremè & deſperatè malos ſiſti, & reprimi in ſuo nequitiæ curſu eſt pro ipſis*

577. D. Areſius, S. Apolloniam Emblemate ſignificaturus, Phœnici ſupra rogum inſcripſit: MULTIPLICABO DIES. Franciſcus Raulinus verò: INDE VIVAM, UNDE CRUCIOR. D. Carolus Secchiarius, Canonicus Regularis, in honorem S. Laurentii eidem hanc epigraphen indidit: INNOVABITUR. Innuunt videlicet, mortem & martyria proximam eſſe beatitudinis, ipſiuſque adeò vitæ recuperandæ occaſionem. His inſcriptionibus non abſimile eſt illud S. Joannis Chryſoſtomi conſilium: *Fac ut corpus tuum moriatur, ne moriatur. Nec ſi vivum manſerit, nequaquam vivet: ſi verò mortuum fuerit, tunc denique vivet.*

578. Ignis, phœnicem ambiens, epigraphen habet: NON EXURIT, UT PERDAT. Ægrotos hoc Emblemate ſolari licebit; Deus enim febrium, aliorumque morborum aut calamitatum flammas non perdendo homini, ſed reparando immittit. Porrò qui ardentem ac diſcretum proximi corrigendi zelum habent, ſolis vitiis extirpandis ſunt intenti, cætera verò ipſius omnia penitùs intacta relinquunt. *Ignis eſt verbum Dei*, inquit S. Ambroſius, *bonus ignis, qui calefacere novit, neſcit exurere, niſi ſola peccata. Mundat hic ignis aurum, conſumit errorem. Hoc igne urebatur rubus, & non exurebatur. Urit enim ſermo Divinus, ut corrigat conſcientiam peccatoris: NON EXURIT, UT PERDAT. Debemus enim*, aſſerente Magno Auguſtino, *amando corripere, non nocendi aviditate, ſed ſtudio corrigendi.*

579. Corporis noſtri, è morte olim reſurrecturi, ideam pleniſſimam phœnix exhibet, qui, licet ab igne in favillas concrematus, epigraphen tamen è cineribus ſuis legendam offert: MOX EADEM; quaſi nimirum pauculo intervallo ſeſe ad vitam, priore millies beatiorem, reverſurum promitteret. S. Zeno: *Phœnix, avis illa pretioſa, reſurrectionis evidenter nos edocet jura, quæ cùm maturi lethi tempus advenerit, à ſemetipſa incitatis ſacris ignibus libentiſſimè concrematur: ſepulchrum nidus; illa favillæ nutrices, denique poſt monumentum feſto exultat in tumulo, non umbra, ſed veritas, non imago, ſed phœnix, non alia, ſed, quamvis melior aliâ, tamen prior ipſâ.*

580. Idem reviviſcentium corporum arcanum alio phœnicis ſymbolo demonſtratur; cui hoc lemma præfixum: DA LE CENERI MIE MI SVEGLIO IL VOLO. Id eſt, REDIVIVUS E CINERE. Præclarè S. Ambroſius: *Docet nos hæc avis* (de Phœnice loquitur) *vel exemplo ſui reſurrectionem credere, quæ & ſine exemplo, & ſine rationis perceptione ipſa ſibi inſignia reſurrectionis inſtaurat. Sic igitur exemplo nobis, quia, auctor & creator avium Sanctos ſuos in perpetuum perire non patitur, qui avem unicam perire non paſſus, eam ſui ſemine voluit reparari.*

581. Eleonora, Auſtriæ Archidux, ſponſo ſuo, Fran-

Francisco I. Galliarum Rege fatis concedente, se ipsam Phœnicis Emblemate repræsentavit; cum dicto: UNICA SEMPER AVIS; decreverat enim integerrima Princeps omnem reliquam vitam in sanctæ viduitatis castimonia, à viri contubernio separatam, transigere. Hanc strenuè imitatæ sunt Elisabetha, Ludovici Urbinatum Ducis filia, mortuo Roberto Malatestâ, ipsius conjuge; Isabella Austriaca, Caroli IX. è vivis sublato, Maria Anna, Ferdinandi Imperatoris filia, post dulcissimi conjugis sui, Maximiliani Bojorum Ducis & Electoris mortem; aliæque complures; quarum cordibus illam Didonis Reginæ gnomam altùm incisam fuisse credideris:

Ille meos, primus qui me sibi junxit, amores
Abstulit; ille habeat secum, servetque sepulchro.

Illud ipsum Emblema Mariam Virginem cumprimis spectat, quæ ab omni viri consortio alienissima, unica semper, eaque castissima avis permansit; ut cujus virginitas nec minimam labem unquam est perpessa; nam Magno Augustino asserente: *Virginis filius, & Virginum sponsus attulit Matri fœcunditatem, sed non abstulit integritatem.*

582. Supra Domûs Pisanæ portam, Phœnicis Emblema, ære fusum, cernitur; qui lignorum fasciculum unguibus sustinens, epigraphen è Claudiano subjunctam habet: BUSTUMQUE, PARTUMQUE. Id est, ET ROGUM, ET CUNAS. Christum cumprimis hæc idea spectat, qui fatalem crucis trabem versus Golgothæam rupem propriis humeris bajulat. In eadem icone etiam SS. Martyres dignoscere licet, quibus ligneæ catastæ, ad vitam eripiendam constructæ, exoptatissima melioris ac gloriosæ vitæ incunabula extitêre. Præclarè S. Cyprianus: *Talis, & Martyrii primò casus, postmodum fructus est, qui morte vitam condemnat, ut morte vitam custodiat.* Cæterùm quantùm Christi mortem, veluti opportunam resurrecturi Servatoris occasionem, attinet, S. Epiphanium dissentem audi; qui, posteaquam Phœnicem descripserat, subjungit: *Cur igitur Judæi iniqui, Domini nostri JEsu Christi triduanam resurrectionem non crediderunt, cùm avis trium dierum spatio se ipsam suscitet? aut quomodo se ipsum à mortuis suscitare non potuit, cùm de illo dixerit Propheta: Justus ut palma florebit?*

583. Phœnix, alarum vibratu flammas in propriam suam perniciem provocans, à D. Aresio inscriptionem accepit: FLAMMAS ALIT. Vel, ULTRO APPETIT. Vel ipsius Phœnicis ore, QUAS EXCITAVI, PATIOR. Hominem, propriæ suæ cladis authorem, his coloribus adumbrabis. Benè is cum Ovidio dixerit:

Heu! patior telis vulnera facta meis.

Salvianus de Sodomæ incolis, à Divina Nemesi flammarum voracitate castigatis, scribit: *Diu flagitiosissimus ille populus ignem illum accenderat, quo peribat, & ideò completis iniquitatibus suis, arsit flammis criminum suorum*; quibus verbis apertè ad illa Numinis supremi verba alludit, ubi Isaiâ interprete inquit: *Ambulate in lumine ignis vestri, & in flammis quas succendistis.* Origines de sceleratis omnibus concludit: *His, qui operantur malum, ira & indignatio, tribulatio & angustia erit, secundùm ea, quæ thesaurizaverunt sibi ipsi.* Author sermonum *ad fratres in Eremo*, quos imperitè S. Augustino pauculi aliqui adscribunt, hanc Phœnicis indolem hypocritis ac invidis propriam censet, *Phœnix*, inquit, *dum senescit, ad partes calidissimas volat, ligna siccissima congregat, & lignis congregatis, alis ligna percutit, & sic ignem accendit, & in eodem se comburi permittit. Sic & hypocrita facit, sic & invidus agit cunctis diebus vitæ suæ intus & extra se ipsum comburens, se ipsum primò infestans, primò se ipsum vulnerans, & vexans.*

584. Ad interiorem hominem invocandum tam cœlestis gratiæ auxilium, quàm cooperationis humanæ industria concurrant, necesse est. Phœnix certè, cum radiorum solarium ardore, tum alarum suarum vibratu reparatur. Lemma: UTRIUSQUE AUXILIO. S. Basilius: *Neque in rebus bonis conatus humanus, sublatâ ope Divinâ, perfectè unquam, quod vult, poterit adipisci. Neque item vicissim Divinum præsidium ad nos, nullo nostro studio, venturum putandum est. Sed ad perfectum virtutis cumulum conjuncta simul utraque esse hæc oportet, & humanum studium, & auxilium cœleste.* — Cooperatio. — *S. Basil. in Const. Monast. c. 16.*

585. Animam, piacularibus flammis excruciatam, nonnemo Phœnici persimilem dicit; qui inter rogi incendia medius, ad tristissimam mortem redigitur; cum lemmate: REDIVIVAM EXTINCTIS. Emblematis mens est, animam, lethalibus illis tormentis afflictam, tandem flammis subsidentibus, ad Dei conspectum & vitæ beatæ delitias iri resuscitatum. Porrò libidinis, ac vindictæ studiosi tum demum ad gratiam, amoremque Dei reviviscunt, quando Veneris & odii flammæ extinguuntur. Nam, *quando libido vincit, vincit & diabolus, quando libido vincitur, & diabolus vincitur*; inquit S. Augustinus. — Purgatorium. — Pœnitens. — *S. Aug. l. 5. cont. Jul. cap. 7.*

586. Lemma Phœnici intra flammas inditum; ARDORE FOECUNDA. Innuit videlicet, ingentem virtutum ac bonarum operationum copiam ibi vigere, ubi charitatis flammæ resplendent; *quando quidem radix omnium malorum est cupiditas, & radix omnium bonorum charitas*; inquit Aëlredus. Unde tam solicitè monet Magnus Ethices Christianæ Magister Augustinus: *Cupiditas extirpetur, charitas plantetur.* — Charitatis vis. — *Aëlred. c. 10. specul. Charit.* — *S. Aug. ser. 115. de Divers. c. 7.*

587. Eidem supra rogum sistenti Phœnici, veluti genuino virtutis symbolo inscribendum censeo, POST FATA SUPERSTES. Ovidius argumenti rationem suggerens, de se ipso scribit: — Virtus immortalis. — *Ovid. l. 1. Amor. Eleg. 15.*

--- Etiam cùm me supremus adusserit ignis,
Vivam parsque mei magna superstes erit.

Verùm non Virtus tantùm, instar Phœnicis, post vitæ occasum etiamnum vivit; sed ipse etiam Homo-Deus, Phœnici simillimus, è crucis gloriosæ rogo ad vitam rediit. Imò quivis justus è morte sua vitam æternam non sine ingenti solatio expectat. Nam, Magno Augustino asserente: *Passio Domini ostendit nobis vitam præsentis necessitatis, quâ oportet & laborare & tribulari, & ad extremum mori: Resurrectio verò & clarificatio Domini ostendit nobis vitam, quam accepturi sumus*: Balthasar Bonifacius, Judæorum Synagogæ exprobrans, canit: — Resurrectio Christi. — *S. Aug. in Psal. 148.* — *Bonif. in Larario pp. Epig. 8.*

Quo te dira trahit rabies, ignobile vulgus,
Colluvies hominum quo recutita ruis?
Tune Deos immortales vis dedere letho,
Divinumque putas posse perire virum?
Falleris: indignâ sepelis quem morte peremptum,
Dormiet hic paulum, mox redivivus erit.
Haud aliter (si parva licet componere magnis)
Unica post obitum viva resurgit avis.

588. Animus nobilis & generosus, omnes mundi aut fortunæ illecebras spernere ausus, Phœnicem imitatur, qui rogo insistens, epigraphen tenet: CUPIO DISSOLVI. S. Pauli hæc erant suspiria: *Deside-* — Mortem non timens.

Phil 1. 23. *Deſiderium habens diſſolvi, &c.* Seneca: *Maximum,* inquit, *mi Lucili, argumentum eſt animi ab altiori venientis ſede, ſi hæc, in quibus verſatur, humilia judicat & anguſta, ſi exire non metuit, &c.* Et rurſus: *Nec unquam magnis ingeniis chara in corpore mora eſt EXIRE, atque erumpere GESTIUNT, ægre has anguſtias ferunt: vagi per omne ſublimes, & ex alto aſſueti humana deſpicere.*

Senec. Ep. 120.

589. Carolus Rancatus inſigni Emblemate Phœnicem depinxit, qui ſupra lignorum ſtruem collocatus, alas in Solis conſpectu ſolicitè vibrabat, iis, ceu follibus, flammam excitaturus: addito Claudiani lemmate: INCENDIA POSCIT. S. Laurentium, Martyrem inviƈtiſſimum, hæc imago ſpectat, qui ſupplicii ſui rogo inſiſtens, alteram corporis partem, ab incendio etiamnum incolumem, flammis devorandam objici, enixe deſideravit; tortorum tyrannidi generoſâ ac magnanimâ mente inſultare auſus. Illorum etiam hæc imago eſt, qui charitatis Divinæ incendio ardere cupiunt; Inter hos minimè poſtremus Magnus Auguſtinus: *Incipiamus,* inquit, *ardere charitate, donec totum mortale conſumatur; & quod contra nos fuerit, eat in ſacrificium Domino.*

S. Laurentius. Charitas. *S. Aug. in Pſ. 64.*

590. Phœnix concitatis alis ſeſe propriæ morti vel ultrò offerens, vel certè eam invitans, aut gratulabundo corpore vicinam excipiens, epigraphen tenet: TROVA SOL NE I TORMENTI IL SUO GLOIRE. Id eſt, SUO FUNERE GAUDET. Hanc magnanimitatem, generoſis mentibus propriam, deſcribens Seneca: *GAUDENT magni viri,* inquit, *aliquando REBUS ADVERSIS, non aliter quàm fortes milites bellis, militares viri gloriantur vulneribus, læti profluentem meliori cauſa ſanguinem oſtentant.* Chriſtus referente Evangeliſtâ, ut crucifigeretur, Hieroſolymam petens, *præcedebat eos,* diſcipulos ſuos, *& ſtupebant.* Opportunè in hunc locum Iſidorus Clarius: *Videtur,* inquit, *Dominus majorem quandam, quàm aliàs ſoleret, præ ſe tuliſſe proficiſcendi alacritatem, idque dum iret agendus in crucem.* Unde de illo ait Apoſtolus: *Propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem.* Et S. Cyrillus Alexandrinus: *Homo factus unigenitus Dei filius, abſque peccato omnia ſuſtinuit, quæ Judæorum excogitare pervicacia potuit, nec unquam ſputis dedecoratus, verbis deriſus, verberibus cæſus, & tantem patibulo affixus, ullo mœrore affectus fuit, ſed decenti ſemper ipſe GAUDIO PLENUS, illa OPPROBRIA DELITIAS ſibi eſſe PUTABAT.*

Patientia generoſa. *Senecal 4. cur bonis viris, &c. cap. 4.* Chriſtus ſapiens. *Iſid. Clar.* *Hebr. 12 1.* *S. Cyr. Alex l. 10. in Jo. c. 2.*

591. Ignis Phœnici proximè deſervit, ad vitæ novitatem obtinendam; unde lemma: PARTURIENTE ROGO. Ita luſtrales purgatorii flammæ efficacem glorioſæ ac beatæ vitæ contingendæ virtutem ſuppeditant. S. Hieronymus illa Ezechielis verba interpretatus, *& aſpectus eorum quaſi carbonum ignis ardentium,* ait: *Habes carbones ignis, ſedebis ſuper eos, hi erunt tibi in adjutorium.* Eodem argumento demonſtrat D. Baſilius Paradiſus, virtutem è perſecutionibus ſumere vires, & animi immortalitatem; poëſis ipſius hæc eſt:

Purgatorium. *S. Hier. in c. 1. Ezech.* Virtus inter perſecutiones.

Frà le ſpine la roſa,
E frà i riſchi l'honor quaſi finice,
L'anima co'l ſoffrir faſſi immortale.
Spiega la gloria l'ale
Da gl' incendii, el valore, ove fortona
Rogo e tomba gli diè; trova le cuna.

592. Civitas Mediolanenſis, copioſam ac majeſtate pleniſſimam humanitatem, Sereniſſimo Ferdinando, Hiſpaniarum Infanti & Cardinali, à primis totius Italiæ Magnatibus exhibitam, Phœnicis emblemate adumbravit, qui plurimo aquilarum aliorumque alitum numero ſtipatus, inſcriptionem præferebat: UT SOLIS COMITENTUR AVEM; Claudiano id ſuggerente, qui de Phœnice canit:

Conveniunt aquilæ, cunctaque ex orbe volucres,
Ut ſolis comitentur avem.

Mariam Virginem hac icone repræſentabis, quæ ceu Phœnix virginea, ad cœlos aſſumpta, non quidem ſylveſtrium volucrum, ſed ſanctorum Angelorum obſequiis coronata inceſſit. Cœleſtem hunc Virginis triumphum recolens S. Joannes Damaſcenus, ait: *Choros ducunt Angeli, celebrant Archangeli, & Virtutes glorificant. Principatus exultant, Poteſtates collætantur, gaudent Dominationes, Throni feſtum diem agunt, laudant Cherubim, gloriam ejus prædicant Seraphim.*

593. Maria Virgo inter cæteram magnificam pompam, ejus honori Mantuæ inſtitutam, Phœnicis emblemate expreſſa cernebatur, quem complures alites volando inſecuti, epigraphen demonſtrabant: DEDUCET CANENTES. Verbis è Divino Vate ſumptis: *Et ſuper excelſa deducet me Victor in Pſalmis canentem.* Mens Emblematis erat, devota Mariæ pectora plurimùm gaudii ac delitiarum ab invicem recipere. Id probè edoctus S. Gregorius Thaumaturgus, Virgini ſupplex exclamat: *Ave gratiâ plena, nam per te gaudium omni diſpenſatur creaturæ, genuſque humanum antiquam dignitatem recuperat.* Et S. Amedeus: *Quis unquam ab ea æger, vel triſtis, aut ignarus cœleſtium myſteriorum abiit?* Denique S. Methodius: Salve in æternum, indeſinens noſtra lætitia, Dei genitrix Virgo.

594. Phœnix, neminis beneficio obſtrictus, eſcam & educationem ſolus ſibi exhibet. Unde lemma huic volucri inditum: NUTRIX IPSA SUI. Eorum hi colores ſunt, qui, citra alterius adminiculum, ſeipſis grandia negotia moliuntur. Auguſtinus Steucus, Canonicus Regularis, inſtar Phœnicis, omni aliena ope deſtitutus, plurimas ſcientias propriâ induſtriâ attigit. De hoc teſtatur P. Joannes Rhò; *Nullam facultatem, linguam nobiliorem nullam, ſcientiam nullam reliquam fecit, quam animo conciperet, atque informaret;* &, quod mireris, eas omnes, *ſine magiſtro didicit.* Phœnicem inſuper Servatorem noſtrum dixiſſes ibi, quando panem Euchariſticum, propriam inquam carnem & ſanguinem, ſibimet in vivæ & veræ vitæ nutrimentum propinavit.

595. Joannes Baptiſta Ruſca ſacram Lipſanorum quorundam pompam, in Eccleſia Mediolanenſi ad S. Sepulchrum feſtivè exhibitam, Phœnicis Emblemate ornavit, qui inter pallidos rogi ſui cineres reviviſcens, epigraphen habuit; VIGET IN CINERE VIRTUS. Nempe non ſine ingenio ſignificabat, ſacris Divorum cineribus miram inditam eſſe virtutem, ad plurima beneficia in homines transfundenda. Ita Eliſæi Prophetæ cineres ac gelida oſſa ſolo contactu priſtinas vivendi vires cadaveri inſpirârunt. S. Eligius Epiſcopus Noviomenſis; S. Glyceria Martyr; S. Hedvvigis, Regina Poloniæ; S. Eliſabetha, Regina Hungariæ; S. Nicolaus Baricenſis; aliorumque complurium corpora è mortalibus urnis cœleſte balſamum, mille malorum præſentiſſimum pharmacum, ſtillant, uti eruditè & prolixè refert P. Thomas Bozius. Cæterùm eodem emblemate innuitur, æternam vitam nullibi certius in hoc mundo comparari, quàm in aſſidua mortis conſideratione. Nam, quod Magnus Auguſtinus ait: *Scienti lætari in Domino, & intelligenti noviſſima, felicitas mundi non eſt honor, ſed onus.*

596. In-

596. Inter cætera præclara poëmata, quæ de Phœnice cecinit Claudianus, etiam istud recensetur:

---- *Nam sponte crematur.*
Ut redeat, gaudetque mori festinus in ortum.

Quare Rancatus Phœnici, versùs rogum volitanti, inscripsit. MORI FESTINAT IN ORTUM. vel breviùs. SPONTE CREMATUR. Ita Sancta Apollonia, non carnificum manibus, sed liberâ ac spontaneâ voluntate (haud dubiè Spiritu sancto interiorem ipsius animum stimulante) in rogum præcipitanda accurrit. Porrò illorum omnium hæc imago est, qui mortem non tantùm non timent, sed ultrò appetunt, ut tandem æternæ vitæ dies, tot votis expetita, ipsis illucescat. Justis enim, è sancti Bernardi sententia, *erit mors janua vitæ, erit initium refrigerii, erit sancti illius montis scala, & ingressus in locum tabernaculi admirabilis, quod fixit Deus & non homo.* De S. Apollonia in Latario suo canit D. Gregorius Bolzi.

Imbellem reputans membris, animoque puellam,
Hanc jubet accenso Cæsar adesse foco.
Hic jacet ergo, Deum ni jussa repentè Tonantem
Fieret, in visis contumulanda pyris.
Ecce inopina suas Virgo resoluta catenas,
Se jacit in medios SPONTE CREMANDA *rogos.*
Cæsar, an imbellis virgo est? te fortior imò est:
Forte negas? paribus te dato sponte focis.

597. Inter omnes volucres solus Phœnix conjugalem thalamum nescit; sicut enim sine carnis commixtione est genitus, ita nec alios generat, cœlebs semper, ac impudicos libidinum ardores nunquam expertus S. Zeno, *Phœnix*, inquit, *nobilitatem generis sui non à parentibus accipit, non liberis tradit, ipsa sibi est uterque sexus; ipsa omnis affectus, &c. non ex coitu nascitur, &c.* Unde Emblemati subscribes. VIRGO SINGULARIS. Quo encomio Sancta Ecclesia solam Deiparam veneratur. Suavissimè in hanc rem Doctor Mellifluus. *Mixtura est, Virgo & Mater, admirabilis planè & singularis, A sæculo non est auditum, quod Virgo esset, quæ peperit, quod mater esset, quæ Virgo permansit. Nunquam juxta rerum ordinem virginitas, ubi fœcunditas prædicatur; nec fœcunditas, ubi virginitas integra conservatur. Sola hæc est, in qua Virginitas & fœcunditas obviaverunt sibi. Ibi factum est, quod factum non fuerat, nec fiet in æternum, quia nec primam similem visa est, nec habere sequentem.*

598. Phœnicis concremandi flammæ non è silice aut terrâ, sed è clarissimo Solis radio originem sumunt. Unde lemma. NON D' ALTRO ARDOR, CHE DEL CELESTE EVAMPO. Id est, SOLO PROVENIT AB ÆTHERE FLAMMA. Omnem quidem animam contemplativam, Dei tantùm amore vivere solitam: cumprimis tamen Mariam Virginem hæc imago concernit, de qua non sine pietatis sensu ait Beatus Amedeus; *Ergò Divinis alloquiis ignita tota effecta es velut ignis, teque holocaustum Deo suavissimum obtulisti. O Phœnix aromatizans, &c.* E. S. Bonaventura. *Quis dubitare potest omninò in charitatis affectionem transisse viscera Mariæ, in quibus ipsa, quæ Deus est, charitas, novem mensibus corporaliter requievit.*

599. Si Claudiano fides sit Phœnix nec cibo, nec fonte utitur; uno solis ardore pasci solitus.

Non epulis saturare famem, non fontibus ullis
Assuetus prohibere sitim: sed purior illum
SOLIS FERVOR ALIT.

Proinde Jambertus Phœnici subscripsit. SOLIS FERVOR ALIT. Nativus hic illorum color est, qui vires ac delicias suas non aliunde, nisi à Deo recipiunt. Nam, Magno Augustino teste, *Sicut ex carnalibus escis alitur caro, ita ex Divinis eloquiis interior homo nutritur & pascitur.* Hos inter facilè excellit Sancta Catharina Senensis, aliquot mensibus nullo alio, nisi solo Eucharistico victitans. *Inventa est aliquando à die Cinerum usque ad Ascensionem Domini jejunium perduxisse, sola Eucharistiæ communione contenta.* Contemplativus. S. Aug. ser. 112. de Temp. S. Catharina Senensis.

600. Phœnix, è rogo innovatus, ac denuò juvenescens, epigraphen habet. EADEM, NON EADEM; vel, ut meus Concanonicus D. Philippus Gallina volucrem illam è Verbis Apostoli loquentem introduxit. VIVO EGO, JAM NON EGO. Animus pœnitens & amoris Divini flammâ succensus, tametsi naturâ tenus à priore nihil diversus, moribus tamen ac vitæ consuetudine plurimùm ab eo differt. S. Laurentius Justinianus, *Inenarrabilis est,* inquit, *ô amor, virtus tua, ô amor! qui lutum transfiguras in Deum,* Et S. Bernardus. *Vivo, jam non ego; ac si diceret, ad alia quidem omnia mortuus sum, non sentio, non attendo, non curo; si qua verò sunt Christi, hæc vivum inveniunt, & paratum.* Bre. Rom. 5. April. Gal. 2. 20. Pœnitens. S. Laur. Ju. in incend. Divini amoris c. 3. S. Bern. ser. 7. in Quadrag.

601. Phœnix è cineribus suis redivivus, epigraphen à P. Jacobo Masenio accepit. EX VIRGINE VIRGO. Nam ut cinerem Phœnix, & Phœnicem cinis; ita Deus Mariam, Maria Deum genuit. De pariente Virgine disserens S. Cyprian. *Quid mirum,* inquit, *si virgo conceperit, cùm orientis avem, quem Phœnicem vocant, in tantum sine conjuge nasci vel renasci constet, ut semper & una sit, & semper sibi ipsi nascendo & renascendo succedat.* Emblemati explicando sequens epigramma subjicit P. Masenius. Maria V. S. Cyprian. in Symb. Apost.

Qualis odorifera Phœnix à morte superstes,
Virgine progenitus, Virgo parente redit.
Talis Matre Deus natus de Virgine Virgo:
Virgo cinis, Phœnix Christus, uterque parens.

602. Ludovicus Brethe de Clermond Can. Reg. in insigni ac erudita sua Basilica S. Genovefæ Emblematis loco Phœnicem, inter flammas medium exhibet; cum lemmate. PEREAM, NE PEREAM. Odonem Abbatem S. Genovefæ piissimum, hæc imago spectat, qui ex Priore Domûs S. Victoris ad Regalem illam Abbatiam postulatus, morte imminente, in domum S. Victoris rediit, sicque instar Phœnicis, vitam suam ibi amisit, ubi eam per sacra vota adeptus est. Eodem Emblemate innuitur mortem nemini non exoptandam esse, cùm hominem periculo eximat, ne olim inter tot peccandi discrimina præcipitatus, æternùm pereat, S. Augustino teste, *Fidelibus mors utilis reperitur; quoniam peccandi periculis hominem subtrahit, & in non peccandi securitate constituit.* Mors exoptanda. S. Au. Prædest. sanct. cap. 14.

603. Bartholomæus de Rubeis Phœnicem Emblematis loco statuit, qui sub Solis aspectu in monte super arida ligna combustus, epigraphen tenet. UT VIVAM. Sic nimirùm B. V. igne magis amoris, quàm dolore soluta, cum Christo vivere desideravit. S. Ambrosius ait, ipsam febri esse defunctam, sed febri amoris; ita enim dicit: *Non minorem febrem amoris dixerim, quàm caloris.* Pulchrè suavissimum hoc mortis genus pertractat S. Paulus Barry, Societatis Jesu; è quo paucula hæc describere placuit, *Hoc amore SS. Virgo conficiebatur; quæ, quia post elapsos tres ac sexaginta annos amoris, in momenta singula crescentis, majori semper ardore fuit accensa, neque jam tenere se intra fines corpusculi potuit; necesse erat suavissimam ejus animam è corpore migrare.* Maria V. moriens. S. Am. l. 4. in Luc. c. 4. S. Paul. de Barry p. 2. Anni Mar. cap. 5.

grare, ut in Dei amplexum veniret. Et in hunc modum solus uniuscujusque amor Divinus proxima causa fuit, cur Maria moreretur.

PICA.

Caput LVII.

604. PAresius hominem avarum Picæ Emblemate depingit, quæ posteaquam plurimos fructus, furto surreptos, abscondit; postea illorum oblita, planè ignorat, in cujus usum cessuri sint. Lemma. IGNORAT, CUI CONGREGAT. Ita sanè evenire amat: Avarus, inquit Vates Regius, *Thesaurizat, & ignorat, cui congregat ea.* Et rursus, *insipiens & stultus peribunt, & relinquent alienis divitias suas.* In Patris sententiam concedens filius Salomon, *Detestatus sum, ait, omnem industriam meam, quâ sub sole studiosissimè laboravi, habiturus hæredem post me, quem ignoro, &c.* Hugo Cardinalis coronidem Emblemati imponens, *Hoc, autem,* inquit, *præcipuè Clericis competit, qui ignorant, cui congregant, non enim habent determinatos hæredes, sicut Laici, &c.*

Avarus. Ps. 38 7. Ps. 48. 11. Eccl. 2 18. Hug. Card. in Ps. 38.

605. Pica, loquaculum animal, humanas voces facili negotio imitatur. Unde Lemma. PAREM SCIT REDDERE VOCEM. Hinc discat homo, ad aliorum genium se componere, eorumque operationibus amicè, quantùm fas est, respondere. Cùm Socrates amicorum suorum aliquem, præsentibus aliis, acri censurâ perstringeret; Plato, reprehensionis impatiens, *Nonne,* inquiebat, *præstabat, ò Socrates privatim te hominem monuisse?* cui exemplò & falsè Socrates, *Et tu non fecisses melius, si privatim seorsumque me monuisses?*

Par pari reddere. Bruson. l. 5. cap. 16.

606. In Brasilia picæ reperiuntur, quæ os toto corpore majus gerunt; uti testatur Aldrovandus. Unde hominem garrulum, & ore impudentem adumbraturus Antonius de Burgundia, Picam illam expressit, cum subscriptione: MINOR ORE SUO. Providè in hanc rem monet S. Ambrosius, *Alliga sermonem tuum, ne luxuriet, ne lasciviat, & multiloquio peccata sibi colligat. Si restrictior, & ripis contineatur, citò lutum colligit amnis & unda. Jugum sit verbis tuis & statera, atque mensura, ut sit gravitas in sensu, in sermone pondus, atque in verbis modus.*

Garrulus. S. Amb. l. 1. in officiis.

PINTADELLUS.

Caput LVIII.

607. PIntadellus, in India occidentali, uti & in novæ Hispaniæ regno nasci solitus, nidum suum tantùm suprà illos arborum ramos construit, qui aquis impendent; ut sic ab assiduis felium insidiis securus vivere possit. Unde vicinâ fele depictus Pintadellus, epigraphen ab Aresio recepit. VALLABIT ABYSSUS. Ita sanè Deus, non rarò iisdem omninò malis, quæ gravissimè nos inundant, hominem defendit; imò & ipsos quoque dæmones, tartarumque ipsum, in salutis nostræ patrocinium adhibet. S. Ambrosius illa Dei verba examinans, quibus dœmoni liberam de Jobo tentando facultatem fecerat, *Ecce in manu tua est, veruntamen animam illius serva,* attonitus exclamat, *Quanta vis Christi, ut custodiam hominis imperet & ipsi diabolo, qui semper vult nocere.* E S. Joannis Chrysostomi sententia Danielem Prophetam non Angeli, sed leones in lacu defenderunt, *Feræ non solùm non devorabant, sed etiam Danieli erant loco satellitum.* Martialis leporem quendam, in Theatro Romano à Canibus exagitatum, hoc apostrophe sistit.

Calamitates defendunt. Dæmones custodiunt. S. Amb. l. 1. de Pœnit. c. 13. Job. 2 6. S. Jo. Chry. in Ps. 100. Martial. l. 1. Epigr. 14.

Si vitare canum morsus, lepus improbe, quæris,
Ad quæ confugias, ora leonis habes.

Hanc iconem mirificè illustrans Mambrinus Roseus, de Solymanno, Turcarum Imperatore, refert, quod captâ Budâ, Pannoniæ Metropoli, priusquam Constantinopolim reverteretur, Belgradi centurionem reliquerit, qui cum equestri suo exercitu in Austriam excurreret, & omnia sanguine ac igne vastaret; imò & Moraviam cum Cassionio, supremo equitum Magistro, invadens, totam sub Turcarum jugum cogeret. At Deus extremam populi sortem misertus, pluvias ità copiosas immisit, ut regni illius flumina miris inundationibus undique intumescerent, iisque impedimento essent, quò minus durante autumno, aut ingruente hyeme, Tyranni imperia executioni mandari possent; uti idem Mambrinus Italico idiomate prolixè refert.

PSITTACUS. *Cap. LIX.*

608. PSittacus humanas voces adeò scittè imitatur, ut alterius linguâ sermocinari, videri possit. Unde Bargalii lemma. ALIENO LOQUITUR ORE. Psittacis non absimiles dixeris illos, qui orationes, alienâ industriâ compositas, recitant, vel qui Magnatum sunt legati, eorumque negotia non proprio, sed Dominorum suorum sensu exponunt. Certè Propheta non propriâ, sed Dei suggerentis mente loquitur. Perspicuè Zacharias. *Locutus est per os Sanctorum, qui à sæculo sunt, Prophetarum ejus.* S. Gregorius Papa, Dei vocem à Samuële instar vocis ab Heli editæ acceptam fuisse animadvertens, in hæc verba ratiocinatur. *Quid est, quod Divinæ locutionis vox ab Heli voce non differt, nisi quia & per Patres veteres ipse locutionem profert. Vox namque Heli Dei esse cognoscitur, quoniam electi fratres, quidquid per sacra eloquia loquuntur, non à semetipsis, sed à Domino acceperunt.*

609. Psittacus, tametsi nonnullas voces Italicas græcas, latinas, sacras & profanas articulatè ac distinctè pronuntiet, earum tamen sensum ac significandi vim non percipit. Lemma. DAT SINE MENTE SONOS, vel VOCES. Ita è discipulis ac Concionatoribus complures, validâ memoriâ, nullâ tamen rerum intelligentiâ instructi, integras paginas, ac difficillimas metaphysicæ doctrinas recitant. P. Masius hanc iconem Balaamo, Caiphæ, aliisque similibus tribuit, *quibus, quamvis vitiosis instrumentis Deus ad sua Ecclesiæ utilitatem aliquando uti dignatus est, Divinorum consiliorum rudes, atque expertes homines, non aliter atque si mente moti fuissent, dederunt SINE MENTE SONOS. Balaam nihil se in corde sed ore duntaxat tenùs, oracula, quæ fundit, concepisse fatetur.* Porrò sonos sine mente edunt, qui in Divina Psalmodia evagantur, nec quidquàm minùs, quàm quod canunt, cogitant. Hos Propheticâ objurgatione sugillat Servator. *Hypocritæ, benè de vobis prophetavit Isaias, populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me. Et quæ segnitia est,* inquit S. Cyprianus, *alienari & rapi ineptis cogitationibus, cùm Dominum deprecaris, quasi sit aliud, quod magis debeas cogitare, quàm quod cum Deo loqueris? quomodo te audiri à Deo postulas, cùm te ipse non audias? vis esse Deum memorem tui, cùm rogas, quando tu ipse tui memor non sis?* Pulchrè Prosper Aquitanicus.

Laus vera in Dominum depromitur ore precantis,
Si, quæ voce fluunt, intima cordis habent.

610. Psit-

610. Psittaco inscripsêre. ALIENÆ VOCIS ÆMULA. Eos hæc imago designat, qui imitandis clarissimis personis sedulam navant operam. Sic Plato Socratis vestigia successu adeò felici est insecutus, ut Socrates junior cognominaretur. Virgilius imitatus est Homerum, Horatius Pindarum: Torquatus Tassus Homerum, Virgilium, Lucanum, aliosque: uti mille loca operum ipsius testantur. Porrò alienam Spiritûs Sancti, Davidis, aliorumque Sanctorum vocem æmulantur, qui preces aut Psalmos, ab ipsis decantatos ore recitant: corde intereà, Psittacorum more, in alia omnia evagante. *Magna sunt arma preces*, inquit S. Chrysostomus, *dummodò sobrii, & undequaque mente nostrâ collecti Dominum adeamus, totique nitamur ita loqui, ut non solùm verba, sed etiam mens verborum comes ad Deum accedat.* Unde adeo providè filios suos hortatur Magnus Augustinus. *Hoc versetur in corde, quod profertur in voce.*

611. Carceris angustiæ, & ligamina, quibus Psittacus intra caveam constringitur, adeò nihil damni eidem afferunt, ut contra plurimùm commodi, nimirùm insignem linguæ eruditionem, & artem loquendi, cæteris avibus inconcessam, indè recipiat. Lemma. SERVITUTE CLARIOR. Ad hanc ideam Religiosi, votorum triade, ceu vinculis, constricti, & intra claustri angustias sepulti, clarissimum splendorem à Christo sortiuntur, artemque orandi, sanè difficillimam, feliciter addiscunt. Verè dixit Petrus Raulinus, *Solitaria vita, cœlestis doctrina, schola est, ac Divinarum artium disciplina.* S. Paulus, civis Romanus, jure poterat de illustri hâc suâ origine gloriari: at illâ insuper habitâ, dignitatem summam existimabat, servum Christi cognominari, *Paulus servus Jesu Christi*: probè gnarus; è Christi servitute plus nobilitatis ac splendoris, quàm ex omni Romanorum gloriâ, sibi accrescere. Faustinus Presbyter, *Nonne Deo subdita est anima mea? Hujus servum fieri, summi decoris est, & quasi quædam supereminens mundo nobilitas: ideò & Apostolus gloriam suam scribit; Paulus servus Jesu Christi.*

612. Psittacus, etiamnum adolescens, facili negotio omnia linguæ artificia percipit: quæ tamen adultiori nec blanditiis, nec verberibus, nec quâcunque aliâ diligentia imprimi possunt. Vetus Apulei paræmia est, quam lemmatis loco accipito; SENEX NEGLIGIT FERULAM. Ita, qui inter vitia consenuêre, nec persuadendi dulcedine, nec castigandi terrore ad virtutis tramitem revocari facilè possunt. Unde monet S. P. Augustinus, *Quando nascitur cupiditas, antequam robur faciat adversum te mala consuetudo, cùm parvula est, elide illam.* Euripides.

Quæ quis didicerit, eadem vult servare
Ad senium. Itaque filios bene instituite.

Et Horatius.

Naturam expellas furcâ, tamen usque recurret.

Quibus assentitur Virgilius.

Tu quos ad studium atque usum, formabis agrestem,
Jam vitulos hortare, viamque insiste domandi,
Dum faciles animi juvenum, dum mobilis ætas.

613. D. Aresius vigilantem Episcopum Psittaci Emblemate depinxit, qui, sociis suis in campos ad escam conquerendam evolantibus, supra arborem excubias agit, hostesque fortè irruentes explorat. Epigraphen subdidit. EXCUBAT IN CUSTODIA: Hâc enim virtute Episcopos cumprimis excultos voluit S. Paulus; *Oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium;* Idiomate græco, ubi nos legimus *sobrium*, transfertur *niphaleos*, id est, *sobrium & vigilantem.* In hunc locum Salmeron, *Qui in cibo & potu temperantes existunt, illi etiam vigilantes esse solent, præstant enim clarissimâ mentis acie, & pervigiles sunt pro grege suo tuendo, juxta illud; sobrii estote, & vigilate, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens, quem devoret, &c.* P. Nicolaus Caussinus canit.

Salmer. Disp. 11. in hunc loc.

Causs. Parab. Histor. l. 6. 101.

Dum Psittacorum viridis exultat phalanx,
Unus sub alta nixus arbore excubat,
Solersque vigili prospicit cura suis,
Ne quod rapaces aucupis ludant manus,
Sic unus amplo consulens pastor gregi,
Somnos tuetur omnium, solùs vigil.

Illud ipsum lemma S. Angelum tutelarem spectat, assentiente S. Laurentio Justiniano; *Quis non ineffabili quodam exuberet gaudio, quum revolvit mente Sanctorum adjutorium Angelorum, qui sine fatigatione atque intervallo EXCUBIAS CELEBRANT super plebem Dei, cœtusque fidelium.* Richard. à S. Victore, *Angeli sancti*, inquit, *civitatem*, id est, *Ecclesiam vel Fideles custodiunt. Qui rectè vigiles dicuntur; quia vigilant & soliciti sunt circa electos, ut defendantur à tentatione, ut proficiant in bono, ut salventur, &c. Horum ministerio & vigilantiâ Deus fideles suos protegit.*

S. Angelus custos. *S. Laur. Iu. in fascicul. Amor c. 17* *Rich. à S. Vict. in Cant. c. 4.*

614. D. Octavius Boldonus symboli loco Psittacum exhibet, qui, ut Rom. Historiæ referu..t, his verbis Cæsari acclamabat, *Ave Cæsar*, subjuncto lemmate. NATURA, ET ARTE. Enimverò hæc volucris, tametsi ad imitandas hominum voces miram linguæ, rostri ac gutturis docilitatem à natura congenitam habeat, adhuc tamen artis magisterio & instructione indiget. Ita Vati Regio non tantùm dixit Deus, *Intellectum tibi dabo*: sed insuper, *& instruam te in via hac quâ gradieris.* Teste Magno Augustino, *Unaquæque disciplina, quamvis vilis & facilis, ut percipi possit, Doctorem aut Magistrum requirit.* Certè Poëtæ, tametsi insigni naturæ genio nati, arte tamen & industriâ excoluntur. Ovidius.

Ars. *Ps. 31. 8.* *S. Aug. de Util. cred. cap. 17.* Poësis.

Sunt faciles Musæ; ast habitant in rupibus altis;
His superare labor, cætera plana via est,
Unde modò rupes, nec duro parce labori;
Atque ultro venient in tua fata Deæ
Ingenium non dura tibi natura negavit,
Et vincere potes, quâ decet arte potes.
Cur studium, & solum deprædas justè laborem? &c.

615. Loquenti Psittaco inscribes. HOMO VOCE; AT PECTORE BRUTUM. Illorum hæc imago est, qui preces aut Psalmos mente persolvunt vagâ, & in res terrenas vel etiam inhonestas distractâ, Hugo de S. Victore. *In choro sum corpore, & aliquo negotio mente, nunc intus maneo, nunc foris exeo: aliud canto, & aliud cogito, psalmodiæ verba profero, & psalmodiæ sensum non attendo: sed mente vagus, habitu dissolutus, oculis attonitus, huc & illuc prospiciens, quæcunque ibi geruntur, perlustrans perspicio: habitum Monachi, non conversationem habens, in magna corona & ampla cuculla salva mihi omnia existimo.*

Oratio & Psalmodia distracta. *Hug. Vict. lib. 1. de Anim.*

SELEUCIS.

Caput LX.

616. HÆc volucris per campos volitare solet, locustas frugibus infestas, prohibitura. Lucarinus hoc Emblemate Judicem officii sui commonefaciens, epigraphen addidit. VENIT, ET DISPERDIT. De hoc Judicis munere Siraci-

Judex.

Eccl.7.6. Siracides; *Noli quærere fieri Judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates;* seu, juxta contextum græcum, *tollere injustitias.* Justissimus hic sceleratorum ac scelerum extirpandorum zelus in Davidis corde Ps.100.7. triumphum duxit longè nobilissimum. Ipsemet testis sibi luculentus. *In matutino,* inquit, *interficiebam omnes peccatores terræ, ut DISPERDEREM de civitate Domini omnes OPERANTES INIQUITATEM.* Cor. Janf. in hunc lc. Hanc animi Regii sententiam P. Cornelius Jansenius pulcherrimâ paraphrasi declarat; *Ante omnia in hoc incubui, ut sine cunctatione interficerem omnes peccatores terræ. Maturè quoque admodum, priusquam prævaleret iniquitas, subvertere studui, sine delectu personarum, omnes impios terra mihi subjectæ: ut de Civitate Domini, quam solis Sanctis patere convenit, exterminarem quantùm fieri potest, omnes operarios iniquitatis.* 4. Reg. 18. 4. Dignus tanto avo nepos Ezechias, è Regum fastis id testimonii fortitus est; *Ipse dissipavit excelsa, & contrivit statuas, & succidit lucos, confregitque serpentem æneum. Ipse percussit Philisthæos.* Eodem encomio 4. Reg. 31. Sanctus Rex Josias in quarto libro Regum, integro capite trigesimo tertio prolixè deprædicatur. In hanc rem etiam authores prophani symbolam suam conferunt. Socrates, referente Plato li. 2. de Legibus. Platone, dicere solebat; *Civitates optimè gubernari, cùm injusti dant pœnas.* Lisander Rempublicam illam maximè commendabat. *In qua fortibus viris, ac malis congrua redduntur.* Plutar. in Catone. Denique Cato affirmatè pronuntiabat. *Eos Magistratus, qui maleficos pœnis non coërcerent, non tantum non ferendos, sed lapidibus obruendos esse, ne ex pœnæ neglectu salus Reipublicæ labefieret.*

STRUTHIO.

Caput LXI.

617. Ajunt, Struthionem solo aspectu ova sua fovere, ac pullos ad perfectam vitam perducere. Præsentia Majorum. Unde lemma. OCULIS VITA. Vel, LUX VITAM. vel, meâ quidem sententiâ, FORMAT OBTUTU. Hinc discas velim, quantùm unius hominis justi, vel etiam Majorum nostrorum, comprimis Hug. Card. super c. 1. Epist. 2. ad Tim. Dei præsentia ad efformandam vitam nostram possit. Appositè Hugo Cardinal. *Dicitur quod natura Struthionis est, quod visu suo fovet ova sua. Visus enim Sanctorum, & pia eorum admonitio, multum confortant, & juvant ad gratiam confirmandam & obtinendam.* Abb. Thesaur. in Genea ogia Christi. Abbas Thesaurus Matris Machabææ exemplo id confirmat, cujus præsentiâ septem filii ita fuêre accensi, ut æternitati vivere cœperint; Verba ipsius, quia ingenio plena, subjungere placet.

Spectat suos Heroës, spectata Herois,
Se ipsam in singulis miratur:
Et singulos tuetur, dum intuetur,
Afræ volucri similis, qui alumnos obtutu format.

618. Struthio, oculis in sua ova defixus, epigraphen, priore numero ab Abbate Thesauro insinuatam, recipere potest. Præsentia Dei. Ps. 32. 16. TUETUR, DUM INTUETUR. Ita Divina præsentia ab exterioribus malis propugnat, omnemque felicitatem in nos derivat. Affirmatè Regius Vates. Salv. l. 2. de Gubernat. Dei. *Oculi Domini super timentes eum, ut eruat à morte animas eorum, &c.* In hunc locum Salvianus, *Ecce,* inquit, *cur aspicere justos homines Deus dicitur, utique ut conservet & protegat.* S. Cyrill. Alex. l. 3. in Jo. 6. 23. *Aspectus enim Divinitatis propitiæ, munus est conservationis humanæ.* Et S. Cyrillus Alexandrinus, *Cedit enim omnis perturbatio, cunctaque pericula desinunt, cùm Christus adsit.* Iidem effectus, Senecâ teste, in nos redundant, si virum aliquem virtuosum ac gravem nobis assiduò præsentem imaginemur. Senec. 11. *Aliquis vir bonus eligendus, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante vivamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Magna pars peccatorum tollitur, si peccatoris testis assistat.* Vide etiam Epistolam ipsius vigesimam quintam.

619. Explicatæ & concussæ Struthionis alæ celerrimum ipsius cursum plurimùm promovent; Unde Jovius lemmatis loco Struthionem in hæc verba loquentem introducit; Cel CURSU PRÆTERVEHOR OMNES. Summam velocitatem hæc imago significat; qualem præsetulit Alexander Magnus, qui temporis intervallo exiguo, vastissimas Asiæ totius regiones occupavit; rogatus verò, quânam ratione tantam in agendo prosperitatem esset consecutus, respondit; *NIHIL PROCRASTINANS.* Unde Apelles eum penicillo adumbraturus, dexteram Alexandri, non sceptro Regio, nec militari hastâ, sed trisulco fulmine, veluti proprio celeritatis symbolo instruxit. Sophoclis dictum erat. Sop Ar *Urgentibus malis, celeritas optima est.*

620. Struthio, ferrum ore sustinens, Jovio authore epigraphen habet. DURISSIMA COQUIT. Illius Di lar tia hæc imago erat, qui injuriam, longo tempore dissimulatam, tandem ultus est. Ità Absalon, intellecto turpissimo Thamaris, ab Ammone violatæ incestu; tunc quidem nullum indignantis animi indicium edidit; *Non est locutus Absalon ad Ammon, nec bonum ac malum,* idque, veluti Hugo Cardinalis observat, *ex odio occulto. Oderat enim Absalon Ammon,* inquit Sacer Textus, *eò quod violâsset Thamar sororem suam;* at certè! Absalon lethali odio duobus integris annis intra pectus abscondito, demùm vindictæ flammas palam est ejaculatus, fratremque astu circumventum interemit. Eandem vindictæ flammam damno suo expertus est Rex Astyages; nam cùm Harpagi filium immani tyrannide occidisset, eumque, cibi more conditum, patri manducandum obtulisset; *Harpagus,* Justino referente, *ad præsens tempus dissimulato dolore, odium Regis in vindictæ occasionem distulit, ac regnum perdidit, &c.*

621. Fuit, qui Struthioni, ferrum devoranti, inscriberet; AL MIO CALORE OGNI DUREZZA CEDE. Id est; DURISSIMA VINCO CALORE. D. Pauli Apost. genuina hæc imago est, qui immenso charitatis suæ ardore omnem calamitatum duritiem superare noverat. Ipsummet loquentem audi, *Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? &c. certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, &c. poterint nos separare à charitate Dei.* Unde idem Apostolus, haud dubiè propriâ ductus experientiâ, ait, *Charitas patiens est, & Charitas omnia suffert.* In hunc locum S. P. Augustin. *Quantò ergò major est in Sanctis Charitas Dei, tantò magis pro eo, quod diligitur, omnia tolerantur. Ac per hoc, inde est patientia vera justorum, unde est in eis charitas Dei.*

622. Struthio, tametsi alias concutiat, nunquam tamen è terra sublevatur, unde Paradinus illi hypocritas non absimiles asserit, qui motu solùm apparente versus cœlum levantur; addito lemmate. NIL PENNA, SED USUS; vel ut alius inscripsit. SCUOTE I VANNI, E NON VOLA, Id est, CONCUSSIS NON VOLITAT ALIS. Hugo Victorinus. *Hypocritæ,* inquit, *habent quidem volandi pennas per speciem, sed in terra repunt per actionem; quia alas per figuram sanctitatis extendunt, sed curarum sæcularium pondere prægravati, nullatenus à terra sublevantur.*

623. P. Ca-

623. P. Camillus Anticus hominem præclaro quidem ingenio, at depravatis moribus præditum, Struthioni comparat; cum dicto; NON SUBLEVAT ALA: Innuebat videlicet, hominem solâ scientiæ alâ nunquam emersurum, nisi vires suas junxerit charitas, *Levat quippe cognitionis ala, sed sola non sufficit. &c.* inquit S. Bernardus. S. Ignatii Loyolæ constitutio est: *Omnes, qui se Societati addixerunt, in virtutum solidarum ac perfectarum, & spiritualium rerum studium incumbant, ac in hujusmodi majus momentum, quàm in doctrina, vel aliis donis naturalibus & humanis constitutum esse ducant.* Et prior illo S. Isidorus: *Melius est*, inquit, *ut benè vivendi studium, quàm multa sciendi sequamur*: & mox subjungit, *Non pertinere ad beatitudinem consequendam, scientiam rerum, nec esse beatum multa scire; sed esse magnum beatè vivere.*

624 D. Aresius animum verè humilem Struthionis Emblemate repræsentat, qui alis instructus, nunquam sese ad volatum elevat. Lemma. SUBLIME NON SAPIT. Certè S. Paulus alis suis ad tertium usque cœlum sublatus, infimè de seipso sentiebat. *Novissimè omnium tanquam abortivo visus est & mihi. Ego enim sum minimus Apostolorum, & non sum dignus vocari Apostolus. Mihi omnium Sanctorum minimo data est hæc gratia.* Maria Virgo, Matris Divinæ titulo insignita, profundâ animi demissione ancillam se vocavit. *Et quanto fuit virtutibus præeminentior, tantò in ipsa humilitas mirabilior*, inquit Richardus à S. Laurentio. Cæterùm eodem Emblemate hominem significabis, à nobilissimis natalibus, aut etiam à præclaro suo ingenio penitùs degenerem, nullasque operationes, tot suis prærogativis dignas, exercentem. Vel, si lubet, etiam magnæ authoritatis, sed tamen simul animi vilis & abjecti virum icone illâ figurabis.

625. Struthionem ossibus, saxis, & etiam ferro digerendo parem esse ajunt; Unde ferrum rostro sustinens, ab Aresio epigraphen recepit. DEVORAT, ET DECOQUIT. Animum generosum, ac injuriarum facilè immemorem hæc imago designat. Hac virtute plurimùm excelluêre Julius Cæsar, Titus Vespasianus, Adrianus, &c. cumprimis tamen Octavianum deprædicans Seneca, ait, *Bonum Principem Augustum, & benè illi convenisse Parentis nomen, fatemur, ob nullam aliam causam, quàm quod contumelias quoque suas, quæ acerbiores Principibus esse solent, quàm injuriæ, nullâ crudelitate exequebatur, &c.*

626. Struthio, veluti in sublime evehendus, alas quidem concutit: re tamen ipsâ nunquam è terra assurgit. Unde lemma. NEC IMA RELINQUIT. Hypocritam, aut hominem veste quidem Religiosum, moribus tamen & animo sæcularem hæc imago designat. De hac hominum sorte ait Hugo Victorinus. *Sublevare vos videtur species pennæ, sed in infimis vos deprimit pondus vitæ.* Et prior illo S. Gregorius Papa. *Hypocrisis cunctis intuentibus imaginem de se sanctitatis insinuat, sed tenere vitam sanctitatis ignorat.* Denique S. Isidorus; *Qui imperfecti sunt in Dei amore, sæpe se à vitiis separari disponent: sed pondere vitiorum gravati, rursus ad ea vitia, quæ optant relinquere, revolvuntur.*

627. Mariam Virginem, felicissimi partûs momentum attento animo præstolantem, Emblemate significaturus D. Aresius, Struthionis fœminam depingi fecit, quæ fixis oculis ad ovum suum intenta, epigraphen ferebat; DONEC EGREDIATUR. Debebat enim Beatissima Mater cogitationes omnes in Deum suum, quem utero gestabat, unicè defigere, secumque ipsâ inire consilium, quo obsequiorum genere supremæ incarnatæ Majestati ancillari deberet. Ejus personam agens S. Basilius Seleuciensis, ait, *Ecquid igitur tecum disceptabo? Lactene nutriam, an vero ut Deum colam? Ut mater curabo, an verò, ut ancilla adorabo? Ut Filium, amplexu fovebo, an verò ut Deum supplex invocabo? Lacne porrigam, an verò thymiama offeram?* *S. Basil. Orat. de Annunt. M.V.*

628. Struthio, uno oculo cœlum, & altero terram intueri solitus, à Lucarino epigraphen recepit. ET ALTERO RESPICIT. Mariam Virginem hæc idea spectat, quæ uno oculo in Deum defixa, Alterum nobis intentum servat. Præclarè de illa B. Amedæus, *Motu celerrimo, inquit, Seraphim alas excedens, nunc in fonte vitæ fruitur amore Deitatis, nunc terras signis & virtutibus illustrans ubique suis, ut mater jucundissima & mirificentissima occurrit.* Mariæ V. beneficentia. *B. Amed. Hom. 8. de laud. Virg.*

TINNUNCULUS. *Cap.* LXII.

629. EA Tinnunculi est pietas, ut columbas suis excubiis tueatur; aliisque avibus, quæ iis insidias struunt, terrorem incutiat. Unde Lucarinus Tinnunculo, supra columbarium depicto, inscripsit. DEFENDIT, TERRETQUE. Eadem sanè Angeli Tutelaris est pietas. S. Joannes Chrysostomus, *Quamdiu circa nos est Angelus bonus, nunquam nos in tentationem potest impellere Angelus malus.* E Cassiodori sententia, geminam hanc vitam S.P. Augustinus cumprimis sibi vendicat; *Ipse etiam Doctor Eximius Beatus Augustinus*, inquit, *bellator hæreticorum, defensor fidelium, & famosorum palma certaminum*, Eâdem Tinnunculi naturâ S. Franciscus Salesius humilitatem explicat. Verba illius, ex Italico in Latinum translata, sic accipe. *Tinnunculus avis, dum rapaces aves conspicit, vocem edit, itaque occultâ quâdam vi & proprietate naturali eas perterrefacit; hinc eum columbæ præ omnibus aliis avibus diligunt, tutasque se arbitrantur, dum apud eum agunt: sic humilitas Satanam repellit, gratiasque & dona Spiritûs Sancti in nobis conservat, &c.* S. Angelus Custos. S. Augustinus. *Cassiod. l. de Divin. Lect. c. 22.* Humilitas. *S. Franc. Sal. Introduct. p. 3. cap. 4.*

TROCHILUS.

Caput LXIII.

630. TRochilus, tametsi avicula sit minima, non tamen recusat etiam cum aquila, regina volucrum confligere. Unde lemma. NON DETRECTO. Tassus hoc Emblemate innuit, minorum virtutem plurimùm nonnunquam negotii majoribus facescere. Alciatus inter cætera sua Emblemata etiam hunc titulum recenset, *A minimis quoque abstinendum.* Cui affinis Publius Mimus, ait, *Inimicum, quamvis humilem, docti est metuere.* Et rursus. *Etiam capillus unus habet umbram suam.* Minorum resistentia. *Alciat. Embl. 169. Publ. Mimus.*

631. Ea aviculæ hujus est proprietas, ut veru infixa, seipsam, nemine alio cooperante, suprà ignem circumvolvat. Unde D. Aresius S. Laurentium Trochili symbolo repræsentat: subjuncto lemmate, SICUT IN LECTO VERTITUR. Baptista Mantuanus. S. Laurentius.

Martyr ad extremum, lecto prostratus aheno,
Uritur, & rapidâ pascuntur viscera flammâ.

Apprimè fortissimus hic Athleta cum Davide dixisset: CONVERSUS SUM *in ærumna mea, dum configitur spinâ.* Benè de hoc S. Levita scripsit *Ps. 31. 4.*

S. Pe. Chry. ser. 1, 5. D. Petrus Chrysologus, *Astrictus est ferro, sed ille craticulam supplicii LECTUM quietis putabat.* Verùm non S. Laurentium duntaxat, sed omnes omninò SS Martyres. Martyres, liberrimâ voluntate in sua tormenta provolutos, hæc imago concernit. Simonis Majoli quæ- Simon Majol dierum Can. To. 1. Colloq. 6. situm est, *Cui comparabimus avem Trochilum?* & respondet, *Martyrum voluntariam mortem significat, qui rebus nudati, & mente humiles, patienter omnia ferunt, & passioni cooperantur.*

T U R T U R.

Caput LXIV.

632. Turtur epigraphen præfert. IDEM CANTUS, ET GEMITUS. Vel, ut ego inscripsi. ET GEMIT, ET PLACET. quibus Concionator movens. lemmatis etiam Lusciniam insignire licet. Ad hanc ideam Concionator auditorum suorum animos simul & amœnâ voce, & mœstis suspiriis ad pietatis S. Bern. ser. 59. in Can. ac pœnitentiæ sensum rapit. S. Bernardus de Turture disserens, ait, *Et vox quidem gementi, quàm canenti similiter, peregrinationis nostræ nos admonet; Illius Doctoris vocem libenter audio, qui non sibi plausum, sed mihi planctum movet. Verè Turturem exhibes, si gemere doceas: & si persuadere vis, gemendo id magis, quàm declamando studeas, oportebit.*

Pœnitens. 633. Peccator ad frugem conversus, è D. Caroli Rancati sententiâ, Turturis Emblemate significatur, Virg. Ecl. 1. qui ulmo nixus, epigraphen è Virgilio mutuam præfert. NEC GEMERE CESSABIT.

Nec gemere aëri cessabit, turtur ab ulmo.

Isa. 21. 2. Vel si mavelis, inscribas; NON CESSAT A GEMITU. Accommodatè ad illa Isaiæ verba. *Omnem gemitum cessare feci.* Emblematis mentem meus Concanonicus D. Salvator Carducius his Jambis explicat.

Gemebunda semper Turturis vox insonat:
Perenniter sic pœnitens fidus dolet.

Religiosus gemens. Ita prorsùs Sancti Patres in Monachis, qui ex etymo suo luctum profitentur, omnem risum quàm longissimè proscriptum volunt. Certè S. Chrysostomus, *Verè*, inquit, *lugendi domus est Monasterium*, S. Chrysost. Hom. 59. ad Popul. *ubi saccus, & cinis, & solitudo: ubi risus non est, neque sæcularium turba negotiorum: ubi jejunium, & stratum humi cubile, omnia pura à nidore, cruoribus, tumultu, perturbatione, & vexatione.* In hac sapientiæ schola Risus. non tantùm Religiosi, sed omnes omninò Christiani discant se conformes reddere Magistro suo S. Bern. ser. 4. de Adv. cœlesti; *Christum enim*, S. Bernardo asserente, *super Lazarum & super civitatem flevisse, & in orationibus pernoctâsse legimus, risisse verò & jocatum nunquam.* Et quod factis ostendit, sermone quoque docuit; Luc. 6. 25. *Væ vobis, qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis.* S. Basil. in hunc loc. Unde quæstionem movet D. Basilius. *An in universum ridere non liceat?* ac respondet, *Cùm Dominus eos damnet, qui in hac vita rident, admodum perspicuum est, nullum omninò locum dari fideli, in quo ridere debeat; & maximè in tam magno numero eorum, qui per transgressionem legis Deum inhonorant, & in peccatis morte sidant, quorum vicem mœrere & gemere convenit.*

634. Hæc volucris unicam duntaxat conjugalis amoris sui consortem admittit; eâque mortuâ vitam ducit solitariam. Unde illam, Emblematis loco, hâc Minutii Felicis inscriptione insignies. AUT UNAM AUT NULLAM. Hâc icone tam viduarum castimoniam, quàm amorem conjugum significare licet. Bonus Christianus, asserente Tertulliano, *soli uxori suæ masculus nascitur.* Cui subscribit Minutius Felix. *Et cupiditate procreandi aut unam scit, aut nullam.* De hac affectuum singularitate canit Tibullus.

Tu mihi sola places, nec jam te præter, in Urbe
Formosa est oculis nulla puella meis.

Et propertius.

------ Qui nunc jacet arida pulvis
Unius, heu quondam! servus amoris erat.

635. Turtures mutuum suum amorem non tantùm conservant illibatum, sed etiam semel conjugati, nunquam amplius sese dissociari patiuntur. Unde Bargalius unitos duos Turtures hoc lemmate donavit; FIDA CONJUNCTIO. Talem affectum Homero referente, Ulysses versus suam Penelopen foverat: nam cùm Calipso & Circe ipsum, si pristino amori nuntium remitteret, immortalem efficere sponderent; ipse tantis promissis Penelopen longè præferens, maluit immortalitate, quàm sponsâ destitui. Andreæ Tiraquelli sanctio connubialis est. *Quicunque ab uxoribus amari cupiunt, eas quoque vicissim ipsi ament; omninoque externarum congressibus abstinento.* S. P. Augustinus primum conjugii bonum numerat fidem conjugalem. *Bonum in conjugio*, inquit, *tripartitum est; fides, proles, Sacramentum.*

636. Turtur, mortuo conjuge, secundas nuptias constanter recusans, vitam ducit cœlibem. Unde Ferri lemma. ET SOLITARIA, ET SOLA. Lucarinus gemino Turturi inscripsit. NEUTRA UNQUAM ALTERIUS. Rursus hoc Emblemate fides conjugalis, & viduitatis pudicitia exprimuntur. Hoc argumentum prolixè pertractans S. Basilius, ait, *Turturem asserunt sejugatam à conjuge, nunquam societatem inire cum alio; sed sine conjuge vitam cœlibem degere, recordatione amissi consortis conjugium alterius abnuentem. Audiant ipsæ mulieres, ut etiam apud animalia ratione non prædita, honestas indecoro iterati conjugii anteponatur.* Eandem epigraphen; *Neutra unquam alterius*, Præsules dogmatis loco habeant, ne ab una Ecclesia, cui semel fuêre desponsati, ad aliam ditiorem transferri cupiant: illudque Evaristi Pontificis scriptum alto animo defixum habeant, *Sicut vir non debet adulterare uxorem suam, ita nec Episcopus Ecclesiam suam*, id est, *ut illam dimittat, ad quam sacratus est, absque inevitabili necessitate, aut Apostolicâ, aut regulari mutatione, neque alteri se ambitûs causâ conjungat.*

637. De Turturibus narrat Petrus Berchorius, *Quando volant versus Aquilonem, non habent rectorem, econtra verò, si ab Aquilone versus Austrum volaverint, tunc habent rectorem, quem sequuntur.* Unde Turtures, agmine facto versus Austrum evolaturi, epigraphen tenent. RECTORE INDIGENT. S. Greg. Nyssenus, Philo Carpathius, Justus Orgelitanus, Apponius, aliique, illud Canticorum interpretati, *Surge Aquilo, & veni Auster*, ajunt, Aquilone, propter vehementes flatus, significari adversitates, Austro verò ob lenem & placidam spirationem denotari sæculi hujus prosperitates: Unde seipsum explicat Berchorius. *Sic illi, qui in Aquilone*, id est, *frigore adversitatis habitant, non egent rectore, quia vexatio dat intellectum; unde in illo stare potest homo, & se sufficienter regere per se ipsum. Sed illi, qui ad austrum humanæ prosperitatis aspirant, rectore provido indigent, qui ipsos regat, & manu teneat.* Hoc est, quod magnus ille Theologus S. Gregor. Nazian-

Nazianz. dixit: *Profectò facilius esse videtur adversam fortunam ferre, quàm secundam conservare.*

638. De Turture testatur S.P.Augustinus: *Nihil tam amicum gemitibus, quàm columba; die noctuque gemit.* Unde Lemma: DIE NOCTUQUE GEMIT. Ita justi, qui felicitatem suam extra labentia ac sophistica hujus vitæ bona constituunt, tamdiu suspirant, usque dum patriam, tantoperè desideratam, attingantur. Suspiravit Davidis anima præ tædio, & anhelavit ad supernam patriam, cum gemitu exclamans: *Heu mihi! quia incolatus meus prolongatus est.* De se ipso testatur Isaias: *Quasi columbæ meditantes gememus.* Quis enim Sanctorum in fletum & gemitus in hac lacrymarum valle sedulò non incubuit? Pulchrè ingemiscens. S. Ambrosius: *Procul,* inquit, *projectus sum à facie Dei mei, in hanc exilii cæcitatem, ubi expulsus à Paradisi gaudiis, deploro quotidie mecum super miserias captivitatis meæ, lugubre carmen, ingentesque lamentationes, dum recordor tui, Mater Jerusalem, dum stant pedes mei in atriis tuis, sancta & decora Sion.* Quoties ex oculis Magni Augustini non prorupere flumina lachrymarum, acceptabile sacrificium Domino? quoties ex amarissima cordis contritione durum dirumque casum Protoparentis nostri ac infelicium posterorum deplorando non ingemuit: *Quare sic nobis obscuravit lucem* (de Adamo conqueritur) *& obduxit tenebras? ut quid nobis abstulit vitam, & influxit mortem ærumnosam? Unde sumus expulsi, unde præcipitati, quò obruti? à patria in exilium, à visione Dei in cæcitatem mentis, à jucunditate immortalitatis in amaritudinem & horrorem mortis. Misera mutatio est; sed de quanto bono in quantum malum! grave damnum est, gravis dolor, grave totum est.* Et rursus: *O Patria nostra, patria secura! à longè te videmus, ab hoc mari te salutamus, ab hac valle ad te suspiramus, & nitimur cum lachrymis, si quo modo ad te perveniamus.*

639 Turtur, luporum incursus à pullis suis prohibiturus, squillæ foliis nidum suum insternit. Unde lemma: SIC TUTA QUIESCAM. S. Ambrosius hoc Emblemate vel jejunium, vel prudentiam intelligi vult; quia utraque hæc virtus infernalem lupum in fugam agit, & ab assiduis ipsius insidiis securitatem præstat. Verba S. Doctoris ita habent: *Quantam Dominus etiam minusculis infudit prudentiam! Turtur nido suo, ne pullos suos incurset lupus, squillæ filia superjacit. Novit enim, quod hujusmodi folia lupi fugere consueverint. Novit avicula, quomodo posteritatem foveat suam, & tu ignoras, tu negligis, quomodo adversum lupos nequitiæ spiritalis, posteritatem vitæ hujus habeas tutiorem.*

VANELLUS.

Caput LXV.

640. D. Aresius vanam aliquam mulierem Vanelli Emblemate significat; Salomonis sententiâ lemmatis loco subjunctâ. PULCHRA, ET FATUA. Geminum hoc epitheton sexui illi accommodatissimum est, quò majore enim præditus est venustate, eò amplius deficicit judicio ac prudentiâ. Salonius & Hugo Cardinalis animam illam pulchram & fatuam cognominant, quæ scientiis exornata, actiones elicit malas & incultas; *Anima pulchra per scientiam, sed fatua per actionem.* Hæresis quoque primo quidem intuitu pulchra, rationem habet penitùs obsonam ac stultam. *Pulchra ac fatua,* interprete S. Gregorio, *est doctrina hæretica, pulchra per verbum, fatua per intellectum.* Compendio P. Cornelius à Lapide: *Mulier fatua & pulchra, est anima fidelis in baptismo vel pœnitentia à peccatis abluta, quæ deinde pristinis cupiditatibus illecta ad eas redit.* Recidivus P. Corn. Lapide in hunc loc.

VESPERTILIO.

Caput LXVI.

641. VEspertilio, nocturno tantùm tempore volans, proprium est hæreticorum symbolum: cui proinde D. Aresius subscripsit: ILLUMINATIO MEA. S. Ambrosius: *Semper perfidis nox est, quæ lucem Christi tenebris obducere, & quantùm in ipsis est, fuscare conantur.* Consentaneè Philippus Presbyter: *Omnes sensus hæreticorum nocti & tenebris comparandi sunt, &c.* Eâdem vespertilionis icone meus Concanonicus D. Carolus Baliolus scriptores illos significari asserit, qui lucis publicæ exosi, volumina sua inter tenebras traducere malunt; unde ad horum aliquem conversus canit: (Hæreticus; S. Ambr. l. 1. de Abrah. c. 2. Philipp. Presbyt. c. 24. in Iob. Scriptor obscurus.)

In van con fegli oscuri
La notte del oblio vincer procurì
Come può chiara fama
Trouar colui, ch' esser oscuro brama?
Quasi notturno augello
Sei dell' ombre seguace, al sol ribello.
Mà se voui luce in parte
Donar a le tue carte,
Porgi le al foco in dono,
Poiche d' ogn' altra luce indegne sono.

642. D. Didacus Saavedra vespertilionè conspectu profugum, hoc lemmate notavit. EXCÆCAT CANDOR. Vel, ut alius, DIVENGO INFERMO AL FULGORAR DEL SOLE. Id est, SOLIS FULGORE TABESCO. Nativa certè hominis invidi imago! qui alterius gloriâ ac splendore plurimùm offenditur. Breviter & verè Seneca: *Humanus oculus caligat in luce.* Antithesi prorsus eâdem, virtutis genuinæ radius, omnem malevolentiam procul fugat ac dissipat. (Invidus. Sen. ep. 52. Virtus vera.)

643. Eidem Emblemati subscripsit D. Archangelus Conter: COECUTIT LUMINE. Saulus certè eo ipso momento, quo *circumfulsit eum lux de cœlo,* oculos expertus est captos, *apertisque oculis nihil videbat.* Ita quoque homo, carni deditus, ad negotia Divina contemplanda nunquam eluctatur, & Apostolo affirmante, *non percipit ea, quæ sunt spiritûs Dei.* S. Augustinus ad Deum conversus, ait: *Qui se avertunt à lumine tuo, tanquam dorsum ad te ponentes, in carnali opere velut in umbra sua, defiguntur.* Denique ille etiam efficitur cæcus, qui, ardore nimium curioso, intellectûs sui aciem in sapientiæ Divinæ arcana, lucem nimirum inaccessibilem, defigere præsumit: nam, *qui scrutator est majestatis, opprimetur à gloria.* (Saulus. Homo carnalis. 1. Cor. 2. 14. S. Aug. l. 2. de lib. arbit. c. 16. Arcana Dei impenetrabilia. Prov. 25. 21.)

644. Vespertilioni subscripsère: SURGIT IN OCCASU. Sanctos Martyres hoc Emblemate afficies, qui vitâ in occasum vergente, ad clarissimum gloriæ splendorem resurgunt. S. Petrus Chrysologus ad illa Herodis verba animum advertens: *Quem ego decollavi Joannem, hic à mortuis resurrexit;* ita Herodem affatur: *Joannes resurrexit sicut fateris: ipsa non hic persona, sed infirmitas perit: non hic Joannes, sed mors magis tali morte succubuit: illusa est pœna, carnifex habet irrisus: ipsa est cognitoris miseri decepta sententia, quæ interemptum non perdidit; sed promovit.* Eodem Emblemate Hæreticorum malitia depingitur, quæ timoris ac flagitiorum plena, nocturno tempore sua conventicula cogit. Unde Calvini (S. Martyr. Marc. 6. 16. S. Petr. Chrysol. ser. 173. Hæresis.)

vini asseclæ, referente P. Famiano Stradâ; primitùs Hugonottæ, Italicè *Ugonotti*, à gemino vocabulo, *Ugo*, & *notte*, dicti sunt: siquidem noctu ad quandam Tursensis civitatis portam, *Ugo* cognominatam, congregari soliti, ibidem intra quasdam cavernas fidei suæ primordia ac incrementa jacere cæperunt.

645. Carolus Rancatus observat, nocturnas tenebras à Vespertilione volitante præverti. Unde lemma: SERAS NUNTIAT HORAS. Verbis è Boëtio mutuatis. (Boët. l. 4.)

Semper vicibus temporis æquis
Vesper seras nuntiat horas.

(Nuntius tristis. Antichristus. Morbus. S. Greg. hom. 13. in Evang.) Infausto cuidam tristium novorum nuntio hoc Emblema tribues, vel, si mavelis, Antichristo; cujus natalem extremus judicii dies, ac mundi epilogus subsequitur. Denique morbus seras nuntiat vitæ nostræ horas, mortemq; è vestigio subsecuturam prædicit. S. Gregor. Papa. *Venit Dominus*, inquit, *cùm ad judicium properat: pulsat verò, cùm jam per ægritudinis molestias mortem vicinam esse designat.*

646. Qui mundo famulantur, omni solicitudine ac conatu versus caducæ venustatis, coruscantis metalli, aut transitoriæ dignitatis splendorem tendunt; copiosâ cœlestis gratiæ ac gloriæ luce penitus neglectâ, ac contemptim repudiatâ. Ut adeò exoculatam hanc hominum sortem, mea quidem sententiâ, non incongruè cum vespertilione comparaveris, quæ more suo versus accensam candelam volitans, epigraphen tenet: AT SOLEM ODI. Vel idiomate Italico: MA IL BEL LUME DEL CIELO ODIO: ED ISDEGNO. Accommodatè Jobus: *Ipsi fuerunt rebelles lumini: nescierunt vias ejus, nec reversi sunt per semitas ejus.* In hunc locum S. Gregorius Papa. *Plerumque*, inquit, *perversi & cognoscunt, quæ sequi debeant, & tamen sequi despiciunt, quæ cognoscunt; lumini ergo rebelles sunt, quia sua desideria sequendo, bonum despiciunt, quod noverunt.* (Homines terreni. Iob. 24. 23. S. Greg. 16. moral. c. 24.)

647. Si Plinio fidem habeas, vespertilio volitans pullos suos, semper sub alis è latere circumfert. Unde Lucarini lemma: ET MECUM PULLI. Maria Virgo, Christo infante intra virgineū ipsius sinum recepto, longinquum iter Nazaretho Ægyptum usque emensa est. S. Bonaventura: *Fugiebat Dominus ante faciē servi, imò potius servi diaboli. Portabat eum mater tenera & juvenus valde, & sanctus Joseph vir ejus in Ægyptum per viam sylvestrem, &c.* Ad hoc propositum sacri Interpretes illud Isaiæ accomodant: *Ecce Dominus a'cendet super nubē, & ingreditur Ægyptum.* (Plin. l. 10. cap. 61. Mariæ V. fuga in Ægyptum. S. Bonav. opusc. de Medit. vit. Christi cap. 12. Isa. 19. 1.)

648. Vespertilionum consuetudo est, ut quacunque ingruente necessitate, mutuam sibi ferant opem, sicque junctis viribus difficultatem objectam superent. Scitè proin' Emblemati subscribes: MUTUA NITUNTUR OPE. Nimirùm tam naturæ, quàm Politices humanæ præceptio est; egenti auxiliares porrigere manus; id, quod charitatis leges in Christianis cumprimis exigunt; asserente enim Magno August. *Illi portant invicem onera sua, qui habent charitatem: qui non habent charitatem, graves sunt sibi, qui autē habent charitatem, portant se.* Probè Menander: (Auxilium mutuum. S. Aug. in Ps 129. Menander.)

Manus manum lavat, & digitus digitum.
Vir enim virum, & civitas salvat civitatem.

649. Vespertilio volitans in corpora lucida vesperi passim impingit. Unde inscripsit P. Jacobus Masenius: NOCET HIC FULGOR. Ita multis, parum sapientibus, fulgor aularum & honoris plurimum detrimenti attulit. S. Gregorius: *Dejecisti eos, inquit, dum allevarentur: cum allevatur, dejicitur, qui honoribus proficit, & moribus cadit.* (Honor noxius. S. Greg. in Registro.)

650. Vespertilioni idem subscribit Masenius: NOCTEM VERTERUNT IN DIEM. Verbis è Jobo mutuatis. Idipsum assolent Hæretici & peccatores; qui errorum ac scelerum suorū nocte velúti die clarissimâ utuntur, nihilque habent potius, quàm inter malitiæ suæ umbras assiduò circumvagari. Porrò etiam illi noctem vertunt in diem, qui compotationes ac symposia in multam noctem protrahunt, dieque postero ad meridiem usque in lecto stertunt. De his Seneca: *Nonnulli*, inquit, *majorem partem noctis in conviviis exigunt, vino verò madentes, & mersi usque ad horam sextam dormiunt; hoc est matutinum eorum.* Denique S. Gregorius epigraphen illam etiam de justis vult intelligi, quibus adversitatū nox instar gratissimæ & clarissimæ diei est.

UPUPA.

Caput LXVII.

651. HÆc volucris, pulcherrimis ornata plumis nidum suū inter stercora, ac sentinas construit. Unde lemma: AMPLEXATUR STERCORA. Aresio Authore, homines lascivos hæc imago loquitur: *Qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora.* Hugo Cardinalis, in hæc verba commentatus, eos stercora amplexari ait, qui aut rebus temporalibus, aut mulierum consuetudini inhærent, siquidem Siracide teste: *Mulier fornicaria quasi stercus in via ab omnibus prætereuntibus conculcabitur.* P. Cornelius à Lapide super adductam Threnorum sententiam ait: *Viri Religiosi & fervidi, qui olim quasi aquilæ versabantur cum Angelis, nunc quasi scarabæi volutantur in cœno & stercore voluptatum carnalium cum asinis & porcis, &c.* Jure ergo exclamat Hugo: *O extrema libidinis turpitudo! quæ non solùm mentem effœminat, sed corpus enervat; non solùm maculat animam, sed fœdat personam. Omne namque peccatum, quod fecerit homo, extra corpus suum est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. Semper illam præcedunt ardor, & petulantia, semper comitantur fœtor & immunditia, semper sequitur dolor & pœnitentia.*

652. Upupa, avis venustissima, in stercore humano nidulatur. Lemma: NIMIUM NE CREDE COLORI. Ita splendidæ aulicorum, fœminarum, aliorumque vestes non rarò mores occultant fœdissimos. De viro pronuntiat S. Hieronymus: *Inter sericum & linteamina, quibus tibi videris fulgidus & formosus, intellige te nudum, conscissum, sordidum, mendicantem.* De fœminis Seneca: *Omnium istarum pulchritudinem contemnes, si expoliaveris. Equum empturus, solvi jubes stratum: detrahis vestimenta venalibus, ne qua vitia corporis lateant, ornamenta ipsa ementibus suspecta sunt, sive crus sive brachium aspiceres alligatum, nudari juberes, & ipsum corpus ostendi. Mulierem involutam æstimas: si vis illam æstimare, totamque scire, qualis sit: fasciam solve, multum mali sub illa latet.* Denique etiam Religiosos hæc imago concernit, qui sub pulcherrima Religionis veste, ceu veræ sanctitatis ac castimoniæ signo, varias abscondunt vitiorum sordes.

653. Upupa, viti germinaturæ, præcinens, boni est ominis, futuramq; vini copiā prænuntiat. Lemma: CANENTE, SEQUETUR UBERTAS. Ita omnem animæ & corporis prosperitatem sperare poteritis, qui Deum sedulò oraverit ejusque opem & manum beneficam invocare non destiterit. Expertus id Regius Vates, posteaquam tam seipsum quàm alios ad laudes Dei dicendas excitâsset: *Sacrificate sacri-*

ſacrificium juſtitiæ, & ſperate in Domino ; mox ſacrificii hujus fructum uberrimum ſubjungit ; *à fructu frumenti, vini, & olei ſui multiplicati ſunt.* Veriſſimè dixit Magnus Auguſtinus *Nihil mihi deerit, ſi Deum habuero : & nihil mihi alia proſunt, ſi Deum non habuero.* Et rurſus : *Si tu invocas Deum tanquam Deum, ſecurus eſto, exaudieris.*

VULTUR. *Cap.* LXVIII.

654. Vultur nonniſi ſpirante vento, à quo volandi vigorem accipiat, per aëra fertur. Lemma : OVE ALZATO PER ME, NON FORA MAI. Id eſt : NON PROPRIA VIRTUTE SUBLATUS. Hominem alterius beneficiis nixum, favoriſque exhibiti memorem, hæc imago ſignificat. In proverbium abiit : *Sine ope Divina nihil valemus.* Vel : *Non abſque Theſeo.* S. P. Auguſtinus : *Habemus liberum arbitrium,* inquit, *ſed ipſo libero arbitrio quantùm poſſumus? niſi nos adjuvet ille, qui jubet?* Porrò Prophetarum hoc Emblema eſt proprium ; *Non enim,* aſſerente D. Petro, *voluntate humanâ allata eſt prophetia ; ſed Spiritu ſancto inſpirati, locuti ſunt Sancti Dei homines :* ſiquidem non propriis viribus, ſed afflante Spiritu ſancto ad penetranda Dei arcana ſunt ſublevati. Eâdem ratione Chriſtiani, dum aſſiduis precibus ad Deum eluctantur, cumque ſibi familiarem acquirunt, ad tanti honoris faſtigium non ſeipſis, ſed ſuccollocante Spiritûs ſancti favonio attolluntur. S. Ambroſius illa Apoſtoli verba examinans : *Orabo ſpiritu, orabo & mente ;* ait, *Ut benè poſſimus orare, præcedit ſpiritus, & deducit eam, ne obrepant carnalia.*

655. Vultur, proprium pectus roſtro ſauciat, ut ſanguine ſtillante pullos ſuos reficere poſſit. Lemma : PROPRIO NUTRIT CRUORE. Chriſtus, amore pleniſſimus, menſam Euchariſticam propriâ carne & ſanguine, veluti nutrimento pretioſiſſimo, liberaliter inſtruens, fideles omnes invitat, ut accumbant, ac nutriantur. *Chriſtus,* inquit Magnus Auguſtinus, *de corpore ac ſanguine ſuo dedit nobis ſalubrem refectionem. Vita unicuique erit corpus & ſanguis Chriſti, quod in ſacramento viſibiliter ſumitur, in veritate ſpiritualiter manducetur, bibatur.* Sanctus Remigius, referente Hincmaro, geminum hoc hexametron calici incidi fecit.

Hauriat hinc populus vitam de ſanguine ſacro,
Injecto æternus quem fudit vulnere Chriſtus.

Franciſcus Bracciolinus in metris ſuis Italicis Chriſtianorum caſtra, immani afflicta fame, repræſentans ; militem introducit, Manfredum nomine, qui è venis ſuis, proprio gladio inciſis, ſanguinem elicit, eoque famelicum filiolum Livium, jamjam cum morte luctantem, reficit. Poëſis ipſius ita habet :

Manfredi, all hor pioche, venirſi manco,
Vede il figlivolo in così dura ſorte,
O paterna pietà, dal proprio fianco
Trahendo il ferro, in ſe medeſmo forte,
Taglia la maggior vena al braccio manco,
Per bagnarli le labbre aride, ſmorte
E porte al figlio ſuo, che à morte langue,
Poich' altr' eſca non ha, la vita, e il ſangue.
E dice hor ſugi, è non m'hauere à ſchino,
Suggi il ſaugue filivol di cui naſceſti,
Ragione è bench' io ti mantegna vivo,
Se la vita da me tu prima haveſti :
Suggi, non diſdegnar ſanguigno rivo,
L'anima ch' io diffendo in te ſi reſti,
Fà, che cibo ſi caro almenti paſca,
E quantò in me ſi muore, in to rinaſca.

656. Vultur, ſolo ventorum afflatu imprægnari ſolitus, Mariam Virginem ab Angelo ſalutatam, repræſentat ; cui Henricus Eburo epigraphen ſubdidit : SINE VENERE. D. Areſius lemmatis loco illam Iſaiæ gnomam ſubſtituit. VIRGO CONCIPIET. Et Lucarinus : CONCIPIT SPIRITU ; illa Angeli verba innuens ; *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te.* Et : *Concipies in utero, & paries filium.* In hanc rem ſapienter raciocinatur Lactantius Firmianus. *Si animalia quædam vento & aurâ concipere ſolere omnibus notum eſt ; cur quiſquam mirum putet, cum ſpiritu Dei, cui facile eſt, quidquid velit, gravatum eſſe Virginem dicimus?* Idipſum argumento pulcherrimo deducit S. Ambroſius ; cui P. Maſenius hoc Epigramma ſubjunxit, cum lemmate : COELO SPIRANTE MARITOR.

Eburo l. 1. Dipt. Eleg. 21. Iſa. 7. 14. Annuntiatio M. V. Luc. 1. 35. & 31. Lact. Firm. l. 4. Div. Inſtit. c. 12. S. Amb. l. 5. Hexa. c. 20.

Neſcia connubii madidis fœcundor ab auſtris,
Quod Venus eſt aliis, hoc mihi ventus avi
Par virgo eſt volucri ; facit hanc fœcunda parentem
Gratia, pro vento flatus Amoris erat.

657. Lucarinus incarnatum Dei Verbum vulturis Emblemate dignoſcendum proponit, cum inſcriptione : GENITUS ABSQUE MATRE. Præclarè S. Ambroſius : *Impoſſibile putatur in Dei Matre, quod in volucribus poſſibile eſſe non negatur? Avis SINE MASCULO parit, & nullus refellit ; & quia deſponſata Maria Virgo peperit, pudoris ejus faciunt quæſtionem ; Nonne advertimus, quod Dominus ex ipſa natura plurima exempla ante præmiſit, quibus ſuſceptæ incarnationis decorem probaret, & aſtrueret veritatem?*

658. Detractores, invidos, & malevolos, alienis imperfectionibus & vitiis duntaxat, nunquam verò virtutibus conſiderandis intentos, Vulturis Emblemate ſignificare licet ; qui, nativâ quâdam ſympathiâ, ad carnes morticinas ac putridas velociſſimè rapitur, cum lemmate : AD TABIDA FEROR. Opportunè S. Baſilius : *Sicut Vultures per multa quidem prata, multa etiam amœna & odorata loca circumvolantes, AD TABIDA & fœculenta loca feruntur ; ſic & invidi, vitæ ſplendorem ac rerum benè geſtarum magnitudinem minimè quidem reſpiciunt, manca verò & fragilia, & ſi quid erratum, tantùm obſervant, &c.*

Detractor. Invidus. S. Baſilius hom. de invidia.

A L A. *Caput* LXIX.

659. Hominem, laſcivo amore implicatum nunquam ad cœlos ſublevari poſſe, Abbas Certanus è duarum alarum Emblemate demonſtrat, quæ viſcatis virgulis innixæ, epigraphen tenent : HAUD SIDERA PETENT. D. Benettus dell' Vua. Libidinoſus.

Ben ali da volar leggere e ſnelle
Hai tu, che le ti die natura amica,
Mà ſe le intrica sì tenace viſchio,
Ne i primi voli, è maggior dubbio, è riſchio.

S. Bernardus : *Viſcus delectationis terrenæ volare non patitur, & citiùs retrahit mentem, ſi fortè aliquando ſublevetur.* S. Bern. ſerm. 2. Vigil. Nat.

660. Alam hoc lemmate inſignies : ONUS LEVE. Vel : AGGRAVAT, & ALLEVAT. Ita omninò lex Divina, humeros noſtros quidem onerat, ſed pondere ſuavi, ac mirum in modum facili. Apprimè Sanctus Bernardus : *Lex Chriſti onus eſt allevians, aut jugum liberans, ſimilis pennis avium, quæ corpulentiorem reddunt ſubſtantiam, & agiliorem.* Lex Evangelica. S. Bern. Ep. 72.

661. Uti

Fides & opera. 661. Ut volucris ad cœlum sublevari possit, pluribus, quàm unicâ tantùm alâ instructa sit, necesse est. Unde lemma: NON SUFFICIT UNA. Ita prorsus, ut ad æternam vitam contendas; sola fides non sufficit, sed operibus conjuncta sit, oportet. Sic etiam gratiæ Divinæ auxilium, nonnisi comitante nostra cooperatione, cœlum penetrat. S. Macharius *Velut volucris, unam habens alam, hâc solâ volare non potest; sic etiam natura humana, si nuda per se maneat, & non misceatur, & particeps sit naturæ cœlestis, nihil præclarum efficit, &c.*

S. Machar. hom. 32.

Georg. Cod. de rebus Const. 662. E Georgii Codini sententia, Ala eloquentiæ est symbolum. *Græci & veteres Romani*, inquit, *dicunt Mercurium Jovis & Mariæ filium esse, id est, mentis & prudentiæ; nam ex mente & prudentia oritur Oratio, quam propter celeritatem faciunt volucrem; nihil enim est sermone velocius. Et Homerus alata verba dixit:* At S. Ambrosius alis virtuosas nostras operationes significari asserit: *Habet etiam alas anima suas, quibus se possit liberè levare de terris. Alarum verò remigium non materialis compago pennarum, sed continuus ordo bonorum factorum est, &c.* Unde D. Aresius Alam hoc lemmate insignivit: SERPERE NESCIT. Cùm excelsam Oratoris cujusdam eloquentiam, tum generosi animi operationes nunquam non strenuas ac heroicas, hæc imago repræsentat.

S. Ambr. lib. 3. de Virginibus. Eloquentia.

Exercitatio virtuosorum. 663. D. Aresius symboli loco alam depingi fecit, quæ manu sustentata, instar flabelli muscas abigit; cum lemmate: FUGANTUR DESIDES: forsan significaturus, otium & ignaviam per litteratorum exercitationes, aut etiam per virtuosas operationes quàm longissimè repelli. Unde monet S. Hieronymus: *Nihil otio deterius, sanctæ vitæ ratio processu gaudet, & crescit; cessatione torpescit & deficit: quotidianis ac recentibus virtutum incrementis instauranda mens est, & vivendi hoc iter non de transacto, sed de reliquo metiendum.* In hanc rem meus D. Salvator Carducius:

S. Hier. ep. ad Demetr.

> *Muscæ fugantur desides flabello;*
> *Et improbo labore cordis somnia.*

Quies in Deo. 664. Animas nostras nullibi aliàs, nisi in solo Deo, posse conquiescere, Gilbertus è duabus alis igneis demonstrat; addito lemmate: QUIESCIMUS IN SUBLIMI. Apposité S. P. Augustinus: *Quid appetit voluptas corporis nisi quietem; quæ non est, nisi ubi nulla indigentia, nulla corruptio.* Et P. Jacobus Billius:

S. Aug. l. de vera Religione, cap. 52. Iac. Billius. Anthol.

> *Accipitis vitæ, qui vis superare labores,*
> *Dilige, quod semper verus amator habet.*
> *In solo est mens tuta Deo, quem linquere nolens,*
> *Nunquam erit æterno non opulenta bono.*

Auxilium noxium. 665. Alæ aquilinæ, compluribus aliarum volucrum alis conjunctæ, à Saavedra epigraphen Hispanam recepêre: PROTEGEN, PERO' DESTRUEN. Id est: PROTEGUNT, ET DESTRUUNT. His è Magnatibus complures se non absimiles probant: Ovidio observante.

Ovid. 3. Trist. Eleg. 13.

> *Nam quamquam soli possint prodesse potentes,*
> *Non prosunt; potiùs plurimùm obesse solent.*

Hujus exemplum Justinus Philippum Macedonem affert; qui, *dum contentiones civitatum alit, auxilium inferioribus ferendo, victos pariter, victoresque subire regiam servitutem coëgit.* Advocatis etiam hoc Emblema proprium est, qui in clientum tutelam assumpti, omnia alia machinantur, iisque maximam cladem inferunt. Hanc miseriam deplorans S. Bernardus: *Hi sunt*, inquit, *qui docuerunt linguam suam loqui mendacium, diserti adversus justitiam, eruditi pro falsitate. Struunt de proprio calumnias innocentiæ, destruunt simplicitatem veritatis, obstruunt judicii vias.*

Advocatus. S. Bern. ad Eugenium.

666. Nonnemo, ut orbi palam faceret, se ingenii sui alis, quas ad litterarum studia indefessè applicabat, sublimes honorum gradus, famamque in mundo celeberrimam attigisse; explicatis alis symboli loco inscripsit: EXPANSÆ SUBLIMEM. Certè virtus abscondita & otiosa, instar contractæ alicujus alæ, inclarescere aut progredi nunquam poterit; at illa, quæ assiduos operationum volatus molitur, universum orbem in sui venerationem trahit. S. P. Augustinus Author est, alas nostras à vitiis constringi, &, ne cœlum versus subleventur, remoras pati. Immundis verò illis, terrenisque affectibus expeditæ, mox nativas vires resumunt. Deumque contingunt: *Mundata anima*, inquit, *ab effectibus sordidissimis sæculi, tanquam extensis pennis, & duabus alis resolutis ab omni impedimento, id est, duobus præceptis dilectionis Dei & proximi volat.*

667. Aresius mutuam opem innuens, geminis alis inscripsit: PORTANTEM PORTANT. Ita qui Deum in corde circumfert, plurimùm patrocinii ac felicitatis ab eo invicem recipit, & qui suave legis Christianæ pondus jugi observantiâ humeris suis sustinet; ab eadem, gressu penitus indubitato, ad vitam immortalem deportatur. S. Bernardus de alis disserens, ait: *Mirum opus naturæ, unde grossescit materia, inde sarcina levigatur: & quantùm crescit in massa, tantùm decrescit de pondere. Hoc planè in pennis, Christi oneris explicat similitudinem, quod & ipsa FERUNT, A QUIBUS FERUNTUR.* Sancti Ambrosii dictum est: *Beatam vitam efficiunt tranquillitas conscientiæ, & securitas innocentiæ.* Atque adeò è Doctoris hujus mente, homo geminis his alis in anima instructus, mirâ agilitate, ab iisdem ad beatitatis regiam defertur.

DECIPULA.

Caput LXX.

668. Decipula, ostium apertum, escamque offusam exhibens, à D. Archangelo Contee epigraphen accepit: DOLOSE PATET. Fœminas flagitiosas hæc imago repræsentat, quæ miseros & incautos juvenes capturæ, corporis sui membra lasciviè denudant. In hanc rem S. Clemens Alexandrinus de fœminis ait: *Caput tegere, & vultum adumbrare jussum est: neque enim honestum est CORPORIS PULCHRITUDINEM esse HOMINUM AUCUPIUM.*

NIDUS.

Caput LXXI.

669. De Apodibus, brevissimorum pedum aviculis, testatur Plinius: *His quies nulla, nisi in nido.* Unde intra nidum depicta: epigraphen tenet: NULLA REQUIES EXTRA. Vel, HIC MIHI SOLA QUIES. Ita prorsus humanum pectus in solo Deo quiescere potest, nec nisi turbas ac mille negotia molestissima extra illum reperit. Suspirantem audi Magnum Augustinum: *Deus*, inquit, *vera summa vita, in quo, & à quo, & per quem bona sunt omnia, quæ beata sunt. Deus, à quo averti, cadere: in quem converti, resurgere: in quo manere, consistere est. Deus, à quo exire mori; & in quem redire reviviscere; & in quo habitare, vivere est.* S. Prosper:

> *Instant terrenis infesta pericula rebus,*
> *Fervent pro damnis prælia, proque lucris.*
> *Et nihil est inter carnalia vota quietum,*
> *Nec pax sollicitis, nec modus est cupidis,*
> *In solo mens tuta Deo.*

670. Avi-

670. Avicula, intra tenuem & anguſtam nidum recumbens, epigraphen tenet: RELICTURO SATIS, quaſi diceret; iis anguſtiis ſe optimè contentam vivere; utpote quas ſuccreſcentibus membris olim ſit deſertura. Lemmate iſto perſonam, voluntariâ paupertate obſtrictam inſignies; quæ intra ſuam egeſtatem, paulò poſt cum cœlo commutandam, hilaris ac tranquilla degit. Inde etiam ſinguli mortales diſcant, vitam ſuam tenui ac caduco diverſorio perſimilem eſſe, in quo nulli conceſſum ſit diù divertere, aut moras trahere longiores. Chriſtianè prorſus Cicero: *Commorandi nobis natura diverſorium, non habitandi dedit. Ex ipſa vita diſcedendum eſt, tanquam ex hoſpitio, non tanquam ex domo.* Et Juſtus Lipſius: *Fines habendi nobis ponemus, & quod natura ſatis, eſt etiam cupiditati.* Hermas, S. Pauli diſcipulus: *Scitis*, inquit, *vos Domini ſervos in peregrinatione morari? Civitas enim veſtra longè eſt ab hac civitate. Si ergò ſcitis civitatem veſtram, in qua habitaturi eſtis, quid hîc metitis agros, & apparatis ædificia & habitationes ſupervacuas? Vide ergo, ut ſicut peregrè conſiſtens, nihil amplius compares tibi, quàm ſit neceſſarium & ſufficiens tibi.*

O V U M. *Caput* LXXII.

673. OVum rore plenum, quadam naturæ vi à radiis ſolaribus in aëra ſublevatur. Unde ovum ſub ſolis fulgore in aëre ſuſpenſum, epigraphen habet: QUIA RORE PLENUM. Mariæ Virginis hoc ectipon eſt, quæ charitatis, gratiæ, omniumque virtutum rore pleniſſima cœlos conſcendit. Hanc proinde Joannes Geometra ſequenti diſticho ſalutat:

Salve, quæ terra ſurſus contendis ad aſtra,
Solaris ſponſi percita amore pio.

S. P. Auguſtinus, ſermone ad Deum converſo, ait: *Quem tu imples, ſublevas eum, & quia tui plenus non ſum, ideò mihi oneri ſum.*

Alcibiades Lucarinus ovum, è radiorum ſolarium contactu verſus cœlos elevatum, hoc lemmate donavit: RORE, ET CALORE. Ita mirum non eſt, Mariam Magdalenam in cœlis ſublimi reſidere loco, ut quæ lachrymarum rorem, & charitatis calorem intra præcordia ſua cumulatè nutriebat. Ad hanc ideam Prædicator non tantùm facundiæ rore, ſed etiam ſanctæ vitæ calore inſtructus ſit, oportet. Arnolphi Luxovienſis doctrina eſt: *In prædicatore requiritur ſanctitas converſionis, quia niſi fuerit prædicatoris commendabilis vita, non erit ejus prædicatio gratioſa; cujus enim vita contemnitur, reſtat, ut & prædicator contemnatur.*

673. Emblemate admodù gratioſo vas vitreum, aquis plenum, exhibent; quòd duo ova, unum in fundo, & alterum in ſuprema ſuperficie, continet, cum lemmate: SURGIT INANE. Ad hunc planè modum, qui ſunt pauperes ſpiritu, ad cœlos greſſu auſpicatiſſimo emergunt. Ita quoque plurimi, virtutibus inanes, ad dignitates evehuntur, qui plerumque, quò magis meritorum ſunt inopes, eò incedunt ſuperbiores. Præclarè Magnus Hipponenſium Præſul: *Si es ſuperbus, es inanis intra; nam UNDE SUPERBIRES, NISI INANES ESSES?*

674. E duobus ovis, in aquam projectis, illud, quod ſupernatat, iritum eſt ac inane; alterum verò ad fundum deſcendens, plenum ac recens. Unde ſicuti ſuperiori ovo inſcripſimus: SURGIT INANE; Ita Lucarinus inferiori ſubſcribit: IN FUNDO PLENUM. Eoque non obſcurè innuis, Sicuti homines minimæ frugis, omniumque meritorum inanes, nunquam non intumeſcunt, & ad ſublimia eluctari contendunt; ita virtuoſi comitem individuam habent humilitatem, ſeque ipſos loco ſemper infimo collocant. S. Joannes Chryſoſtomus: *Omnes Sancti, ſi quando quopiam cumulatiore potiuntur honore, tunc demiſſius ſe dejiciunt, &c.* Et Author quidam profanus: *Ut ova plena ſidunt, inania fluitant: ita qui veris virtutibus aut litteris eſt præditus, minus oſtentat ſe, quàm qui ſecùs.* S. Io. Chryſoſt. in Iſa. c. 6.

675. Ovorum cumulo ſubſcripſit: CALORE FOETABUNT. Nimirùm ſubditi, charitatis affectu ſuſtentati, optimos virtutum & obedientiæ fœtus edunt. Perſpicuè Hugo Victorinus: *Quid enim per ova, niſi tenera adhuc proles exprimitur? quæ diu fovenda eſt, ut ad vivum volatile perducatur. Ova quippe inſenſibilia in ſe ipſis ſunt, ſed tamen calefacta, in viva volatilia convertuntur.* Mariæ Virginis uterus, Spiritûs ſancti calore enutritus, Verbum Incarnatum, ceu volucrem cœleſtem, orbi enixus eſt. Appoſitè S. Rupertus Abbas: *Sancti omnes antiqui, ſicut panem Verbi Dei, & ſicut piſcem, id eſt, Chriſtum, ita & ovum à Patre miſericordiarum deſideratiſſime poſtulabant. Quod, vel quale ovum? Illud nimirum, cui Spiritus ſanctus, obumbrare dignaretur, ſuperveniens in illud in modum volucris, ovo ſuo ſuperſedentis, donec pullus in eo formetur. Sic enim futurum erat, & ſic factum eſt. Spiritus ſanctus, o beata Virgo Maria, ſupervenit in te: & virtus Altiſſimi obumbravit tibi, & ita concepiſti, & peperiſti filium volucrem, id eſt, non terrenum corpus habentem.* Educatio. Hug. Vict. l. 1. de B ſt. c. 27. Maria V. gravida. S. Rupert. l. 7 de gloria filii Dei.

676. Aquila ovum illud, quod ipſius cordi in nido magis vicinum eſt, amore ac æſtimatione cæteris præfert. Unde Lucarini lemma: PROXIMUM CORDI CHARIUS. Quare S. Joannes Evangeliſta Divino Verbo non abs re præ cæteris charus extitit, qui in ipſius ſinu, cordi proximus, recubuit. S. Cyrillus Alexandrinus: *Joannes*, inquit, *ſic diligebatur à Chriſto, ut in ſinu ejus ſederet. Illi enim ſummoperè Deo propinquant, qui mundo corde ſunt.* S. Joan. Evang. S. Cyrill. Alex. l. 9. in Joan. c. 15.

677. Ovum, aceto maceratum ac probè emollitum, per anguſtum bombylii labium facilè tranſit. Emblemati ſubſcripſit Lucarinus: ACETO DISPOSITUM. Hinc diſcas, homines adverſarum calamitatum à Deo aptos effici, ad anguſtas cœli fores penetrandas. Illa enim D. Lucæ verba: *Compelle intrare*, alium ſenſum non habent, niſi *quòd providentia Dei ſæpè nobis accidunt mala, ut variis calamitatibus hujus ſæculi, & miſeriis ad Dei ſervitutem redire cogamur*, ut interpretantur SS. Gregorius & Hieronymus. Calamitas utilis. Luc 14. 23. S. Gregor. hom. 36 in Evang. S. Hier. in c. 2. Oſeæ.

678. Ovo inſcripsêre: DIMANI AUGELLO. Id eſt: CRAS AVIS ERIT Chriſtum, ſepulchro clauſum aut captivum, paulò poſt è carcere liberandum, vel etiam hominem è ſcelerum barathro, ad vitæ Divinæ libertatem ſublevandum hæc imago repræſentat. Unde idem Emblemati ego inſcriptionem ex Horatio mutuatam adjeci: MUTABOR IN ALITEM. Hugone Cardinali interprete, Verbum vitæ Divinum, in humano corde receptum, ibique ſtudioſè conſervatum, tandem, inſtar ovi, alatos virtutum & ſanctarum operationum pullos excludit: *Cor nidus*, inquit, *Verbum ovum, opus pullus. Fove & nutri; non vivificatur, niſi nutriatur.* Chriſtus ſepultus. Mutatio. Horat. l. 2. Carm. Od. 20. Verbum Dei fructiferum. Hug. Card. in Ps. 118. num. 73.

679. Ovum in aqua ſalſa fluitat, in dulci mergitur. Lemma: MERGITUR IN DULCI. Ita homo inter mundi calamitates ad Deum ſeſe erigit, haud dubiè mergendus; ſi proſperis, blandiſvè innataret. Hieroſolomæus Rex David inter tot publicas privataſq; clades, inter ſuorum cædes & funera, in tanta calamitatis varietate, velut in ſalſiſſimis undis ſuper- Proſperitas nocet.

supernatabat erecto semper, celsoq; animo, vir secundùm cor Dei, qui seipsú ad omnes nutus divinos accuratissimè formabat. At verò filius ipsius Salomó in dulcibus illis deliciarum ac voluptatum stagnis, velut ovum mergebatur. Disertè Apostolorú Acta: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* Unde concludit S. Hieronymus: *Si per multas tribulationes quibusdam cœlestis regni aditus aperitur, illis utique clauditur, qui nolunt sustinere vel paucas.*

Act.14.21. S. Hieron epist. ad Ocean.

680. Ut pullus, ovo clausus, in auras emitti possit, putamen rumpatur, necesse est: Lemma NON NISI E RUPTO. Ut homo fruatur Deo, moriendum est, ac corporis humani compages dissolvenda. Christus ipse mortuus, Mater Christi, Discipuli & amici Christi omnes mortui sunt. Apostolus id penè unum suspirabat: *Desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo.* Nempe in cœlesti curia *statutum est omnibus hominibus semel mori.* Verissimè Siracides. *Testamentum hujus mundi, morte morietur.* Et Seneca: *Homo vitæ commodatus, non donatus est. Vita omnis brevis est, ideò immortalibus est mors honesta.* Porrò priusquam ad cœlum evoles, carnis tuæ corticem crebrà mortificatione effringere debes. Prototypi loco habeto Servatoris tui corpus, infami suffixum ligno; flagris, vepribus, clavis undique laceratum; sique spiritui evolaturo amplissimam stravit viam.

Mors. Hebr.9.27. Eccl.14.12 Senec. in Proverb. Mortificatio. Christus patiens.

681. De ovis tradit Plinius: *Firmitas putaminis tanta est, ut recta nec vi, nec pondere ullo frangatur, nec nisi paululùm inflexa rotunditate.* Ab experientia enim certum est, utrumque ovi cacumen, æqualiter pressum, adeo frangi non posse, ut sub ipsis manibus in marmor commutatum videri possit; concameratione firmitatem illam conferente. Unde ovum utroque sua cacumine à duabus manibus validè compressum, epigraphen tenet: NON FRANGETUR. Ita homo utrâque Dei & proximi charitate, ceu gemino virtutum apice, obfirmatus, nullis unquam adversitatum viribus frangetur. Intuere, obsecro, Jobum, hominem cæterà fragilem, ac mille miseriis noxium, quem tamen virtus penè saxeum effecit. Diabolus equidem & mundus in viri hujus caput conjurârunt; hunc unum voluêre perditum; utrimque vim omnem exeruerunt, ut ovum hoc comprimerent: sed conatu ita irrito, ut Jobus in fimeto cecinerit, inter tot funera riserit, hostesque ambos triumphârit. Jobo concolor Paulus ærumnis & cruciatibus cunctis insultare est ausus: *Quis nos separabit,* inquit, *à charitate Christi? Tribulatio an angustia? an fames, &c. sed in his omnibus superamus, propter eum, qui dilexit nos. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus &c. poterit nos separare à charitate Dei.* Pulchrè S.P. Augustinus: *Nemo nos separat à charitate Domini, minando mortem: ipsum enim quod diligimus, Deus, mori non potest, cùm mors ipsa sit, non diligere Deum. Nemo ab ea separat pollicendo vitam; nemo enim ab ipso fonte separat, pollicendo aquam. Non enim separat Angelus, non enim est Angelus, cùm inhæremus Deo, nostrâ mente potentior, &c.*

Plin. l.10. c.53. Justus inter adversa. Rom.8.35. S. August. l.1. de moribus Eccles. c.11.

682. Filum, medio ovo circumligatum, inter prunas & ignes illæsum manet. Imò Plinius testatur, lignum, ovo perfusum, non ardere; ac ne vestem quidem contactâ aduri. Lemma: SIC NUNQUAM LÆDITUR IGNE. Siracides, ne in Deum ingratus esset: *Liberâsti me,* ait, *à pressura flammæ, quæ circumdedit me, & in medio ignis non sum æstuatus.* Ignis est, qui toto grassatur orbe, ignis impurus, venereus, ex Orco emissus, de quo dulcissimè Job: *Ignis est,* inquit, *usque ad perditionem devorans, & omnia eradicans genimina.* Et ut probè scieretur, de libidinis igne sermonem esse, proximo versu præmisit: *Si deceptum est cor meum, super muliere.* Atque hi Veneris ignes impurissimi sic latè grassantur, ut dici possit: *Ardet orbis.* Ecquis igitur flammas adeò vastas evadet? responsum in promptu est, ovo perfusus non ardebit. Quisquis beatitudinem & delitias cœlestes seriâ mente pertractaverit: & una illud expenderit: *Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt,* ab illis ignibus sat tutus erit. Res liquida, & è Siracid. certa: *Memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.* Disertè in rem præsentem S. Prosper: *Cogitare, quale malum sit ab illo gaudio Divinæ consolationis excludi, beatissima Sanctorum omnium societate privari, fieri patriæ cœlestis extorrem, mori vitâ beatâ, morti vivere sempiternæ, in æternum ignem cum diabolo & Angelis ejus expelli, &c. Hæc & similia multa cogitare, nihil est aliud, quàm vitiis omnibus repudium dare; & omnia blandimenta carnalia refrænare.*

Plin. l.9. hist. nat. c.3. Eccl.51.4. Job.31.12. Libid quom exhib da. 1.Cor 50. Eccl. S.P. l.3. cont. c.11.

PENNA. Caput LXXIII.

683. Pennarum fasciculus, ornamenti causâ supra galeam eminens epigraphen tenet: TREMULUS, SED FIRMUS. Ita justorum mentes, assiduo Dei timore concussæ, in illius obsequiis perseverantes & obfirmatæ persistűt. E Xenophontis sententia; *Metus plurimùm confert ad diligentiam custodiendam.* S. Hilarius illa Psalmi verba explicans: *Servite Domino in timore,* ait, quòd Deus *non securum patitur, aut negligens servitium: vult in omni servitutis officio admisceri timorem: ut enim metuentes servi diligentius Dominis carnalibus serviunt; ita & Deo servientes, si timeant per imminentem tremorem, non negligentes in ea erunt, quam susceperunt, servitute.*

Ti De. Xe l. con S. in

684. Avium plumæ, in ordinem dispositæ, epigraphen tenent: VI NULLA INVERTITUR ORDO. Indefessam ac stabilem virtutem adversus quoscunque exteriores hostium incursus inde edoceris. Cumprimis tamen Emblematis mens ad disciplinam militarem collineat, in qua ordo, ab exercitu integrè observatus, præcipuum victoriæ obtinendæ medium est. Unde Vegetius: *Nihil magis prodesse constat in pugna, quàm ut assiduo exercitio milites in acie dispositos ORDINES INDESINENTER OBSERVENT:* Ordinis enim hujus beneficio militares cunei evadunt impenetrabiles, omnemque hostium phalangem sine negotio perrumpunt. Eam ob rem Spartani, militiæ gubernandæ peritissimi, nihil adeò habuêre observatum, quàm militum ordinem imperturbatum & integrum. De his Plutarch. *Quamvis rei militaris omnium Spartiatæ peritissimi, & summi artifices: nulla in re æquè laborabant, ac ne dissolutis ordinibus inconditi fluctuarent.* Hæc tamen non de sola corporali, verum etiam de spirituali Religiosorű militia intelligas velim. Sanctus Gilbertus, in Anglicana Linconensium Diœcesi Canonicorum Regularium Reformator, tantò Ordinis Canonici, ac disciplinæ Regularis zelo exarsit, ut diceret: *Prius sequitur secandum daturum, quàm permitteret, primam sui vel suorum professionem, aut Ordinis statuta relaxare.*

O ob V ve

685. Penna Aquilina, inter complures aliarum volucrum pennas depicta, epigraphen habet: CUNCTAS DEVORAT UNA. Vel brevius: DEVORAT OMNES. Ita omninò carnalis ac profanus amor, cunctos aut devorat, aut incendit. Avaros quoque ea imago spectat, qui omnium bonis sine discrimine inhiant, eaque simul cuncta deglutire cupiunt S. Joan. Chrysostomo asserente: *Avarus in omnes, ut mors insiliens, omnes, ut infernus deglutiens*

tiens: communis generis humani hostis. Mors etiam hoc Emblemate adumbratur, de qua Horatius:

> ----- *Neque ulla est*
> *Aut magno, aut parvo lethi fuga.*

Idem etiam Tyrannum describit, qui immani sua crudelitate neminem non devorare nititur. Denique authore illustrissimo D. Hieronymo Francisco Miroglio, in Monte Ferrato Casalensium Episcopo, symbolum illud divitias, maximè è bonis Ecclesiasticis, iniquè conquisitas significat, quæ, veluti pennæ Aquilinæ, reliquas omnes sacrilegi possessoris opes, quantumvis optimo jure obtentas, perdit, ac dissipat.

686. Penna, humore alieno madefacta, in terram deprimitur, neque facilè in sublime efferri potest. Lemma. TENDIT MADEFACTA DEORSUM. Abbas Isaac, si Cassiano credimus, dicebat; *Animam nostram persimilem esse pennæ cuidam levissimæ, quæ si humoris extrinseci superventu vitiata, aut gravis effecta non fuerit, à quovis etiam tenuissimo flatu adjuta, ad sublimia sustollitur, & quasi suamet mobilitate in auras elevatur. Si verò humoris cujusquam aspergine vel infusione fuerit prægravata, non modò in nullos aëreos volatus naturali mobilitate raptatur, sed & ad ima terræ concepti humoris pondere deprimetur. Ita mens quoque nostra, si accedentibus vitiis, curisque mundanis aggravata non fuerit, noxiavè libidinis humore corrupta, velut naturali puritatis suæ beneficio sublevata, levissimo spiritalis meditationis afflatu sublimatur ad superna, & humilia deserens atque terrena, ad cœlestia & invisibilia transferetur.* Cassian. collat. 9. c. 4.

S. P. Augustinus in illa Christi verba, *Beati mundo corde, quia ipsi Deum videbunt;* ait, *Deum videre vis? prius ergò cogita de corde mundando, & quidquid ibi vides, quod Deo displicet, tolle.* S. Aug. ser. 2. in Ascens. Dom. qui est ser. 171. de temp.

FINIS LIBRI QUARTI.

MUNDI SYMBOLICI
LIBER QUINTUS.
QUADRUPEDIA,
EORUMQUE PROPRIETATES.

AGNUS.

Caput. I.

Virtus vera.

1. Artholomæus Rossus Agnum candidissimum hoc lemmate insignivit. INTUS, ET EXTRA. Opportuna hæc hominis justi imago est, qui internam animi munditiem exteriori puritati conjunctam habet. è S. Nili doctrina, *Exerce puritatem in corde, & castitatem in corpore. Ea enim utraque templum Dei te efficiunt.* Sanctus Ambrosius. *Quod sumus professione: actione potiùs, quàm nomine demonstremus, ut nomen congruat actioni, actio respondeat nomini, ne sit nomen inane, & crimen immane; ne sit honor sublimis, & vita deformis; ne sit deifica professio, & illicita actio; ne locutionem simulemus columbinam, & mentem habeamus caninam; ne professionem monstremus ovinam, & ferocitatem habeamus lupinam.*

S. Nil. Paran. n. 86. S. Amb. l. de dignit. Sacerd. c. 3

Ambitiosus.

2. Quidam in aula Romana inter assidua, sed tamen irrita, sublimioris gradus conscendendi suspiria tamdiu perduravit, donec miserè contabescens decrepitum ac canum referre senem cœperit, suisque confectus desideriis, efflârit animam: Hunc D. Joannes Ferrus Abbas agni Emblemate repræsentat, qui in agnili solus & unicus oberrans, epigraphen sustinet. DESIDERIO SENESCIT. Eam enim Agnorum proprietatem Varro his verbis describit. *Quum depulsi sunt agni à matribus, adhibenda est diligentia, ne desiderio senescant.* Verè è Poëtis quidam cecinit.

Una dies cupidis senium mortalibus affert.

Et S. Gregorius Nazianzenus; *Profectò vel unicus dies totius vitæ humanæ instar est, desiderio laborantibus.* S. Ambrosius de frustrata ambitiosorum spe ait. *Quo diutius abest quod desideratur, tantò expectantis desideria majori quadam vi amoris ignescunt. Caro deficit, sed cupiditas alitur, & augetur.*

3. Nonnemo, novâ Academiæ laureâ insignitus, nihil perinde à pristina sua benevolentia & affabilitate remiserat; unde Lucarinus illum Agni emblemate repræsentavit, qui dimidia parte tonsus, epigraphen ferebat; AT INTUS NON RENOVABITUR; quasi diceret; tametsi Agnus exteriore ornatu sit mutabilis, laneisque suis exuviis spoliari, iterumque succrescentibus aliis indui soleat; interiore tamen animi innocentia ac benignitate semper immotus persistit. Plinius inter cæteram Trajani panegyrim ait. *Reversus Imperator, qui privatus exieras, agnoscis & agnosceris: eosdem nos, eundem te putas, par omnibus: & hoc tantùm cæteris major, quò melior.* Et Xenophon de laudibus Agesilai. *Dignum est,* inquit, *ne Agesilai comitatem, affabilitatemque naturæ taceamus, qui cùm honore, potentia, atque etiam regno, eoque sine insidiis, & cum*

cùm amore omnium potiretur, jactantiæ tamen obnoxius à nemine unquam notari potuit.

4. Quæ divinis obsequiis se mancipârunt, vitæ suæ integritatem ac sanctimoniam assiduo timori conjunctam habent. Id quod Abbas Certanus ex Agni Emblemate dignoscendum proponit, qui lemmatis loco hunc versum sustinet. E PARI AL' INNOCENZA ANCO IL TIMORE. Id est, INNOCENS, ET TIMIDUS. S. Zeno de homine justo ait. *Sine fide studet timere; ne quid præter Deum, quem diligit, timeat.* Et S. Gregorius Papa in illud Jobi. *Si ridebam cum servo meo*, inquit, *Electi quippe, quamdiu in hac vita sunt, securitatis sibi confidentiam non promittunt: horis enim omnibus contra tentamenta suspecti, occulti hostis insidias metuunt, &c.*

5. Qui viam mandatorum Dei feliciter incedere cupit, è spiritualis patris consiliis nec latum unguem recedat, necesse est; haud secùs, atque Agnus matris præeuntis vestigia studiosissimè insequitur, & ab iis nec minimùm deflectere conatur. Emblemati subscripsit P. Certanus; SEQUAR QUO IERIT. S. Bernardus. *Qui vias vitæ ingredi vult, præceptorem & ducem sibi assumat.* S. Amb. assertum est. *Fructus magistri est discipulus obediens.* S. Laur. Just. de tyronibus ait. *Ne suo innitantur sensui, propriòque ducantur arbitrio, sed tanquam divino oraculo, suo in omnibus credant pædagogo, & ipsius in cunctis obtemperent voluntati.* Certè promptissimus ille discipulus, referente S. Matthæo, libero animo pronuntiavit. *Sequar te, quocunque ieris.* De Virginibus in cœlum receptis ait S. Joannes. *Hi sequuntur Agnum, quocunque ierit.* Christi ad suos discipulos, Petrum & Andream, voces erant: *Venite post me; at illi, nullâ interpositâ morâ, continuò secuti sunt eum.*

6. Filiorum ac discipulorum mores plerumque ad præceptorum vel parentum bonam malamve ideam efformantur. Emblemate id demonstraturus P. Certanus, Agnellum depinxit, ovi vicinum; cum epigrammate. PARENTI SIMILLIMA PROLES. S. P. Augúst. *Similitudinem patris, actus indicent sobolis, similitudo operis, similitudinem indicet generis; Actus nomen confirmet, ut nomen genus demonstret.* Marullus.

> *Scilicet est olim vis rerum in semine certa,*
> *Et referunt animos singula quæque patrum.*
> *Nec leporem canis Amathyus, timidamve columbam*
> *Natus Hyperboreo falco sub axe creat.*

Et Horatius.

> *Fortes creantur fortibus, & bonis*
> *Est in juvencis, est in equis patrum*
> *Virtus, nec imbellem feroces*
> *Progenerant aquilæ columbam.*

7. Agnus, lupi faucibus prehensus, epigraphen tenet. BALAT IN CASSUM. P. Certanus hoc Emblemate innuit, hominis virtuosi innocentiam apud injustos ac impios parum attendi, sed deprimi & affligi. Aristoteles, *Amor*, inquit, *& odium, & proprium commodum, faciunt sæpe judicem non agnoscere veritatem.* Q. Curtius. *Nullis supplicum precibus crudelitas inhiberi potest.*

8. Innocentis cujusdam pauperis infelicitatem, Magnatum tyrannide plurimum exagitatam, omnique aliorum patrocinio destitutam, Agni emblemate significabis, qui intra furibundi leonis, aut lupi sanguinarii fauces compressus, inscriptionem è Psalmo sustineat. NON EST, QUI REDIMAT. Salomon. *Vidi lachrymas innocentium, & neminem consolatorem: nec posse resistere eorum violentiæ cunctorum auxilio destitutos.* In hunc locum Hugo Cardinalis. *Cum homo factus sit ad imaginem & similitudinem Dei, genus Dei sit, ut dicit Apostolus Act. 17. in hoc maximè degenerem se comprobat, quod innocentes, & pauperes non eripit a potente, opprimente eos.* De seipso testatur Siracides. *Circumdederunt me undique, & non erat qui adjuvaret. Respiciens eram ad adjutorium hominum, & non erat.* Et Isaias: *Qui recessit à malo, prædæ patuit: & vidit Dominus, & malum apparuit in oculis ejus, quia non est judicium, & vidit quia non est vir, & aporiatus est, quia non est qui occurrat;* id est interprete Hugone Cardinali, *Non est, qui occurrat lupo, id est diabolo vel tyranno, devorare cupienti, & dissipare.*

Eccl. 5. 10.

Isai. 59. 15.

Hug. Card. in hunc loc.

9. Agnus candidus, ligatus, & supra aram mox immolandus, epigraphen è Psalmo tenet. DEUS NON DESPICIES. Non potuit non Pater æternus oculos amabilissimos in unigeniti Filii sui sacrificium, pro universi salute instar purissimi Agni oblatum, convertere; D. Paulo asserente: *Tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suavitatis*, id est, Interprete Cornelio à Lapide, *in odorem acceptissimum & gratissimum.* Opportunè meus Concanonicus S. Leo Papa. *Quis est, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suavitatis? aut quod unquam sacrificium sacratius fuit, quàm verus Pontifex, altari crucis per immolationem suæ carnis impositus?* Ita planè fidelis, seipsum puro ac innocenti animo offerens, gratissima supremo Numini victima cadit. Unde S. Joannes Chrysostomus ad illa D. Pauli verba reflectens. *Obsecro itaque vos, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, SANCTAM, DEO PLACENTEM;* ait. *Quoniam membra tua Deo sunt sistenda (quoniam hostia sunt) omnem ab illis maculam auferto; nam si maculam habuerint, hostia jam utique non erunt. Neque enim offerri poterit oculus scortationi serviens, neque manus rapiens ac defraudans, nec pedes claudicantes, theatraque visitantes, nec venter delitiis serviens, voluptatumque desideria inflammans: nec cor iram aut tumorem, aut amorem fornicarium fovens: neque lingua turpiloquens:* & post pauca, *sed oportet ex omni parte mundos esse.* Sicque victimam nostram, puritati, sanctitati & innocentiæ junctam, veluti agnum immaculatum, *Deus non despiciet.*

Psal. 50. 19. Christus oblatus.

Ephes. 5. 2.

Cor. à Lap. in hunc loc.

S. Leo Papa 12. de Pass. Domini.

Innocentia Deo grata.

S. Joan. Chrys. in Rom. 12.

10. Lascivus, ut transitoriâ floris caduci voluptate perfruatur, proprias facultates profundere, ipsamque adeò summam egestatem incurrere, parvi ducit. Hunc P. Certanus Agni detonsi emblemate repræsentat, qui in campo pascuis intentus, epigraphen habet. VELLERA PRO DAPIBUS. Juvenis ille Evangelicus, aliquid mundanæ dulcedinis delibaturus, instar pecoris stultissimi, omnem suam substantiam sibi prodigè eripi permisit: *Dissipavit substantiam suam, vivendo luxuriosè.* Verùm lascivi non facultatum modò, sed & existimationis, sanctitatis, & vitæ jacturam incurrunt. S. Basilius. *Fit sæpè*, inquit, *ut qui mortalem ardet, & corruptibilem speciem, non modò pecunias, omnemque substantiam, amoris gratia large profundat, sed cibum etiam & somnum, & vestem, & habitum, & omnem existimationem, corpus denique ipsum, & corporis vitam, dum solo potiatur amore contemnat.* Cæterùm eodem lemmate, *Vellera pro dapibus*, illorum gratitudinem demonstrare licet, qui alimenta, aliaque beneficia sibi exhibita, sedulò rependere student.

Lascivus.

Luc. 15. 13.

S. Basil. l. de vera Virg.

Gratitudo

ALCES.

Caput. II.

11. IN Septentrionis regionibus Alcem reperire est, quæ ut Plinius, Solinus, Cæsar, aliique memorant, cervo non absimilis, velocitate adeò mirâ viget, Pl. l. 8. c. 15. Solin c. 32. Cæs. l. 6. de Bell. Gall.

viget, ut cursu diurno stadia plusquam octingenta currendo absolvat. Unde Andreas Alciatus, eam inter familiæ suæ insignia præferens, lemmatis loco illud Alexandri Magni encomium subdidit; NIHIL PROCRASTINANS; Mentem verò Emblematis hoc tetrastichio explicat.

Constat Alexandrum sic respondisse roganti,
Qui tot obivisset tempore gesta brevi?
Nunquam, inquit, differre volens. Quod & indicat
Fortior hæc, dubites, ocyor anne fiet. (Alce,

Solicitudo. Cæterùm exinde etiam disces omnes nostras virtuosas operationes solicitudine aliquâ ac diligentiâ condiri debere. Socratis dictum erat. *Quidquid agas promptissimè atque optime, & diligenter age.* Lucanus,

Lucan. l.1. de bell. Civ. *Tolle moras, semper nocuit differre paratis.*

Ovidius. Et Ovidius:

Sed propera, nec te venturas differ in horas;
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.

12. Plinius & Cæsar, superiore numero adducti, referunt, Alcem nonnisi arbori cuidam acclinem dormire: unde hâc succisâ, Alces in terram prolabitur; & quia denuò resurgere non valet, venatoribus facilè in prædam cedit. Unde Aresius, Alcem cum anima damnata conferens, Emblemati subscripsit. CORRUET, ET NON RESURGET. Damnati. Quisquis enim gressu semel incauto ad inferni profundum præceps ruit, nullâ amplius revertendi spe se ipsum solari poterit. Dilucidè Salomon: *Mortuo homine impio, nulla erit ultra spes*, &c. *si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem: in quocunque loco ceciderit, ibi erit.* Et Isaias: *Gravabit eam iniquitas sua, & CORRUET, ET NON adjiciet ut RESURGAT.* His concolor S. Joannes, *Fumus tormentorum suorum*, inquit, *ascendet in sæcula sæculorum.* S. P. Augustinus. *Mali florent felicitate sæculi, pereunt in virtute Dei; non enim quomodo florent, sic pereunt: florent enim ad tempus, pereunt in æternum: florent falsis bonis, pereunt veris tormentis.*

Prov. 11.7. Eccl. 11.3. Isai 24.20. Apo. 14.11. S. Aug. Ps. 53.

13. Ajunt, Alcem inter bestias, quæ ramosa gestant cornua, esse omnium maximam, cujus ungula epilepsiæ persanandæ præsentissimum sit remedium: Unde lemma. ET MINIMA PROSUNT. Adeo nimirum verum est, res minimas non rarò plurimum utilitatis conferre; experientiâ enim didicimus, eas, si sedulò à nobis attendantur, summæ felicitatis ac commodi instrumenta evadere. S. Gregorius Papa. *Nemo repentè fit summus, sed in bona conversatione à minimis quisquis inchoat, ut ad majora perveniat.* S. Isidorus Archiepiscopus Hispalensis ait, *Sicut paulatim homo à minimis vitiis in maxima proruit; ita à modicis virtutibus gradatim ad ea, quæ sunt excelsa, contendit.* Et S. Basilius Magnus. *Nam modicum modico apponere, non magis in argenti, quàm in cujusque alterius scientiæ additione ad amplitudinem valere, existimandum est.*

Minima sunt attendenda. S. Greg. Hom. 15. in Ezech. S. Isid. l.2. sent. c. 36. num. 3. S. Basil. Magnus Orat. 6.

APER. Dens Aprinus.

Caput. III.

14. APer cubili suo tantâ pertinaciâ insistit, ut occidi potius, quàm inde sese extrahi patiatur. Unde Bargalius Aprum, posterioribus pedibus inter quosdam arborum stipites obfirmatis, depinxit; qui, tametsi venabulo mortem ipsius capiti intentante, nec minimùm è statione dimovebatur: cum lemmate. MORI POTIUS, QUAM DESERERE. Pertinacia. Nativum hoc hominis duri & obstinati symbolum habetur. Cynegirus, miles Atheniensis, adversus Persarum exercitum dimicans, navem brachio ita pertinaci apprehendit, ut, tametsi centies vulneratus, manu tamen nunquam retractâ, vitam potius, quàm navim semel arreptam relinquere voluerit. Id quod etiam inter litteratos nonnunquam experiri licet, ubi obstinata quædam ingenia suis etiam manifestè cognitis erroribus, sententiâ ita pertinaci inhærent, ut sese ad veritatis tramitem nullâ rationum vi pertrahi sinant. Justus Lipsius. *Sententiæ suæ tenaces*, inquit, *judicia communia, & consilia spernunt aliorum: qui, quam viam semel ingressi sunt, nec omittunt, etiam manifesto errore.* Lips. 2. E

15. Aper inter canes, à se non sine vulneribus prostratos, medius; epigraphen tenet. CÆDE SIBI VIAM. Mentem hominis sanguinariam, Principem tyrannum, aut militem crudelem hæc imago repræsentat. Julius Cæsar sibi viam ad imperium plus unâ hominum myriade interemptâ stravit. Tarquinii dictum erat, regio diademati, supra caput suum stabiliendo, unicam superesse viam, ut nimirum præcipuis regni Magnatibus caput cervice præscinderet. De hac hominum sorte Cornelius Tacitus ait. *Provinciarum sanguine provincias vincunt.* Vict. cruc. Tyr. Tac. ann.

16. Aper, adversus venatoris irruentis venabulum concitatus, epigraphen habet; CONTRA AUDENTIOR. Nicolaus Bargnanus, Academicus inter Errantes Animatus, hoc suo symbolo generosum, & inter præsentia gravissima discrimina imperterritum hominis pectus significat. Virgilius. Ani Vir. Æn.

Tu ne cede malis, sed CONTRA AUDENTIOR ito,
Quàm tua te fortuna sinet.

Spes enim, qua hostem superare confidimus, animi nostri generositatem exstimulat, ut validiore impetu in hostem ruamus. Cornelius Tacitus testatur, *Fortes & strenuos etiam contra fortunam insistere spei.* Cæterùm eodem Emblemate hominem, ira prædominante excœcatum, depinges; de hoc Seneca. Ta 2. Ira Sen. M

Cœcus est ignis stimulatus ira,
Nec regi curat, patiturque frenos:
Haud timet mortem, cupit ire in ipsos
Obvius enses.

In hunc sensum S. Antonius de Padua ait, *Iracundus dicitur quasi aper, qui se venabulo sponte sua infigit. Hinc Saul, qui semper David oderat, tanquam aper, gladio est occisus.* S. A. Pa 6

17. Virgilius Aprum, ad prælia committenda accinctum, his versibus describit. Vi Ge v.

Ipse ruit, dentesque Sabellicus exacuit sus,
Et pedibus subigit terram, fricat arbore costas,
Atque hinc, atque illinc humeros ad vulnera durat.

Unde Aper, humeros suos in adversa arbore fricans, à meo Concanonico D. Gregorio Brunello, epigraphen accepit. HUMEROS AD VULNERA DURAT. Ita animus providus ac generosus in omnes adversos casus nunquam non stat accinctus. Agesilaus, ut à præteritæ vitæ rigore nonnihil remitteret, admonitus; *At ego*, respondit, *me consuefacio, ut, quæcunque inciderit fortunæ mutatio, non quæram ipse mutationem*; uti his omnino verbis refert Plutarchus. Pe Pl L

18. Aper, canibus & venabulis undique infestatus, illos interimit, & hæc in frustra concidit; cum lemmate. L'ARDIR CRESCE AL PERIGLIO; Id est, ARDOR INTER DISCRIMINA CRESCIT. Agis, Archidami filius cùm militum suorum aliquos viso ingenti hostium numero exterritos adverteret, dixisse fertur, non debuisse in hostium numerum inquiri ab iis, quibus decretum fuerat, invicto ardore in hostem irruere. Pedaretus, percepto immen- A g

immenso hostium exercitu, liberè respondit, etiam victoriam suam è tanto hoste devicto magis gloriosam ac immensam fore, uti refert Plutarchus. Fortis enim ac generosus animus, Tullio teste, *nec adversis infestando frangitur, nec prosperis blandiendo elevatur.*

19. Aper, vineam ingressus, uvas devorat, vites exscindit, & obvia quæque depopulatur. Undè lemma. DEPASCITUR, ET EXTERMINAT; Verbis è Psalmo mutuatis; ubi Regius Prophetes de Palæstina afflicta, ut de Nabuchodonosore & Antiocho, vel certè de Tito & Vespasiano queritur; *EXTERMINAVIT eam aper de sylva, & singularis ferus DEPASTUS EST eam.* Militem insolentem, malitiosum civitatis cujusdam ministrum; aut Prælatum vitiosum, hæc imago vivis coloribus spectandum exhibet: Enimverò singuli illi Provinciam, Rempublicam; aut Religionem, devorando ac exterminando devastant. Certè Sanctus Bernardus apertè fatetur, Prælatos malos esse maximos vineæ Christianæ hostes. *Heu, heu,* exclamat, *Domine Deus, quia ipsi sunt in persecutione tua primi, qui videntur in Ecclesia tua primatum diligere, gerere principatum. Arcem Sion occupaverunt, apprehenderunt munitiones, & universam deinceps liberè & potestativè tradunt incendio civitatem. Misera eorum conversatio, plebis tuæ miserabilis subversio est.*

20. Bernardus Porcara in gentilitiis armis aprum præfert; undè ut orbi palam faceret, se sub Cardinalis Cæsaris Montii patrocinio deinceps victurum, aprum supra montis cacumen depinxit; cum lemmate: NON ALIBI TUTIUS. Sacra Pagina Christum frequenter montis aut petræ nomine significat; undè peccator, veluti bellua fœdissima, nullibi asylum adeò securum reperiet, quàm in Christo, monte, omnibus hostium machinamentis inaccesso. Sanctus P. Augustinus. *Sic descendit ad te Christus, ut maneret in se; descendit ad te, ut fieret tibi vallis plorationis; mansit in se, ut esset tibi mons ascensionis.* Cæterùm Emblematis author mentem suam sequenti disticho aperuit.

Si totum fortuna furens permisceat orbem,
Non alibi tutius liceat esse mihi.

DENS APRINUS.

21. Dens Aprinus, à fœminis ad linteamina polienda usurpari solitus, epigraphen tenet. COMPRIMENS ÆQUAT. Eâdem omninò ratione calamitates, dum aggravant, simul etiam lævigant, animamque nostram, tot offendiculis ac vitiorum sordibus asperam, ad justam planitiem expoliunt. Sapientissimus meus idiota. *Tribulatio,* inquit, *elationem deprimit, lasciviam reformat, intemperantiam edomat, & denique omnes actus illicitos.*

22. Aper dentibus suis maximè est formidandus, quibus feroces quosvis molossos fulminat, & venatores audacissimos in fugam ait. Martiale teste.

Dente timetur Aper.

Idem tamen dens etiam fœminis ad telas complanandas ac poliendas inservit. Unde lemma. ET FERIT, ET POLIT. Ita sanè calamitates simul & corpus humanum feriunt, & animam omni vitio expoliunt. S. P. Aug. *Cùm torquent aliqua mala, sed non extorquent opera mala, non solùm anima per patientiam possidetur; verùm etiam cum per patientiam corpus ipsum ad tempus affligitur, vel amittitur, in æternam stabilitatem, salutemque resumitur, & ei per dolorem & mortem inviolabilis sanitas, & immortalitas comparatur.* Denti aprino etiam lingua est persimilis, quæ utramque & lacerandi & adulandi peritiam conjunctam habet. Deniquè Saulus uno penè momento sanctam Ecclesiam evertere, ac ornamento prorsus singulari condecorare visus est. Lingua. S. Paulus.

23. Apro epigraphen, è Martiale desumptam, subjunges. DENTE TIMETUR. Homines litigiosos, aut calumniis vel detractionibus deditos, hâc icone depinges; qui ob theoninos dentes obviis quibusvis, sine discrimine, non tamen sine gravi vulnere, infigi solitos, à nemine non vitari debent. De lingua maledica graviter pronuntiat Bernardus, eam spinis, clavis, & lancea Christi crudeliorem esse. *Nec verò,* inquit, *ejusmodi linguam ipso etiam mucrone, quo Dominicum corpus confossum est, crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quoque Christi corpus, & membrum de membro, nec jam exanime fodit, sed facit exanime fodiendo. Ipsis quoquè nocentior est spinis, &c.* Litigiosus Detractor. S. Bern. ser. 17. de diversis.

ARIES.

Caput. IV.

24. Hoc animal, priusquam confligat, nonnihil retrogradi, viresque suas colligere solet, ut postea geminato robore in hostem irruere, & adversus illum arietare queat. Emblemati subscribes. UT VALIDIUS. Vindicta Divina, quantò sese in castigando tardiorem exhibet, tanto evadit in sceleratos vehementior. *Lento enim gradu,* inquit Valerius Maximus, *ad vindictam sui Divina procedit ira, tarditatemque supplicii, gravitate compensat.* Et Juvenalis. Vindicta Dei. Val. Max. l. 1. c. 1 Juvenal. Satyr. 12.

Ut sit magna, tamen certè lenta, ira Deorum est.

25. Aries retrogressus, ad conifcandum accingitur; cum lemmate. CEDIT, UT CÆDAT. Eandem gnomam etiam sagittæ, ab arcu extortæ, subjunges. Milites, huic symbolo non absimiles, nonnunquam fugam simulant ac paulùm retrocedunt, ut commodiùs in hostem irruere possint. Ad hoc propositum Virgilius canit. Cedere. Stratagema.

Fidentemque fugâ Parthum, versisque sagittis.

Eadem planè ratione proditor pacem mentitur, ut alterius perniciem tantò commodiùs machinari queat. Idipsum etiam de Adulatore ait Seneca, qui nihil non concedit alteri donec miserum præcipitet. *Malum hominem,* inquit, *blandè loquentem, agnosce tuum laqueum esse.* Cæterùm Emblematis mentem sequenti Jambo meus Carducius proponit. Proditor. Adulator. Sen. in ep.

Ut cadat, arte cedit invadens caper:

Primam applicationem ita explicat.

Stratagema disce miles, & hostem doma.

Et secundam:

Sic proditor figmenta venditat fuga.

26. Equites Tusinii inter insignia sua torquem, chalybeis laminis, & intercurrentibus silicibus distinctam præferunt, è cujus infima parte suspensus aries vellus aureum, seu vellus Gedeonis repræsentat; cum lemmate. PRETIUM NON VILE LABORUM. Innuunt nimirum, Ordinis illius insigne nemini nisi ob exhibitos labores optimè merito, conferri. Cumprimis tamen epigraphe illa æternam beatitudinem concernit; de qua S. Bernardus. *Non erecti planè, sed perversi animi est, ante quærere gloriam, quàm exercere virtutem, & velle coronari, qui legitimè non certaverit. Frustra ad celsitudinem innititur gloriæ, qui prius non claruit virtute.* Beatitudo. S. Bern. ser. 1. de S. Vict.

27. Guilielmus Zincgresius symboli loco arietem exhibet, qui adversus arbores arietando sese exercet; cum lemmate. FORTIOR UT REDEAT. Ita nimirum privata exercitatio publicis negotiis semper est Exercitatio.

S. Aug. Enchria c. 59.

eſt præmittenda S. P. Auguſt. reſtè. *Non inutiliter exercentur ingenia, ſi adhibeatur diſceptatio moderata, & abſit error opinantium, ſe ſcire quod neſciunt.*

S. Martyres. S. Aug. l. 8. de Civit. cap. 54.

Porrò idem S. Doctor aſſerit, Martyres totâ vitâ ſe per patientiæ opera exercuiſſe ad palmam adverſus veritatis hoſtes referendam. *Martyres*, inquit, *ſe uſque ad mortem pro veritate certare, non armata potentia, ſed potentiore patientia præpararunt.*

ASINUS

Caput. V.

Peccator.

28. E Joannis Ferri ſententia, aſino ſubſcribes SEMPER AD ONUS. Vel, PLAGIS, ET ONERI. Utrumque lemma peccatorum eſt proprium, qui ex hominibus in belluas, metamorphoſi prorſus abominandâ, commutati, aſſiduo premuntur pondere, tam interiore, vellicantis identidem conſcientiæ; quàm exteriore, mille calamitatum ac miſeriarum. David ſub peccatorum jugo ingemiſcens, *Ego*, inquit, *in flagella paratus ſum*. Et, *iniquitates meæ ſicut onus grave gravatæ ſunt ſuper me*. Apprimè in hunc locum D. Bernardus: *Ubi malum, flagellum quoque appropinquet, neceſſe eſt; ſemper enim malum pœna comitatur*. Et Juvenalis.

Pſal. 37. n. 18. & 5. S. Bern. in hunc loc. Juv. ſat. 4.

Nemo malus fœlix.

29. Haud facilè definiverim, num Aſinus ſtoliditatis vitio, an verò fortitudinis virtute agatur, quod nullum unquam onus ſibi impoſitum reſpuat. Lemma: NIL ONERA CURAT. Ad verbum S. Bernardus; *ONERAMUS ASINUM, & fatigamus in laboribus plurimis, & NON CURAT, quia aſinus eſt*. Ita peccatoris animus, gravi Veneris, Plutonis, Martis, & Megæræ, id eſt, libidinis, avaritiæ, inimicitiæ, ac vindictæ ſarcinâ onuſtus, pondera hæc enormia, quibus horrendùm premitur, nec quidquam curat. De hoc Iſaias. *Confractus eſt Bel, contritus eſt Nabo: facta ſunt ſimulachra eorum beſtiis, & jumentis: onera veſtra gravi pondere uſque ad laſſitudinem, &c.* Neque tamen libertatem ſuam, tantoperè prægravatam, vindicare conantur. Verè dixit Magnus Auguſtinus: *Scienti lætari in Domino, felicitas mundi non eſt honor, ſed onus.*

S. Bern. ſer. de Primordiis & noviſſimis. Peccator. Iſa. 46. 1. S. Aug. ſer. 110. de Diverſ. c. 10.

Patiens.

30. Aſinus quantumvis enormi ſarcinâ onuſtus, nihil tamen unquam conqueritur. Lemma, GESTAT SINE MURMURE PONDUS. Miram patientiam, ſolis Dei ſervis familiarem, hæc imago repræſentat: illi enim, aſſerente meo Concanonico, Abſalone Abbate, *Primo manè intrantes vineam Domini, PORTANT PONDUS diei & æſtûs SINE MURMURE & ſimulatione.* Supremum apicem hæc virtus in Dei filio conſcendit, è cujus ore in acerbiſſima ipſius paſſione nec minimum queritantis indicium deprehendere erat. Unde ſanctus Cyprianus. *Inter cætera admirabilia virtutum ſuarum, quibus indicia Divinæ Majeſtatis expreſſit, paternam quoque patientiam tolerantiæ tenore ſervavit.*

Abſ. Abb. ſerm. 38. S. Cypr. l. de bono patientiæ.

Juſtus patiens.

31. Aſinus immani pondere preſſus, plagis inſuper, aliiſque injuriis ab agaſone exceptus, nihil unquam obmurmurat, nec dentes aut calcem in vindictam exerit. Emblemati ſubſcripſit meus D. Carducius. SUSTINET, HAUD CALCITRANS. Ita Juſti omnia calamitatum & opprobriorum pondera viribus perferunt invictis, neque permittenti Numini, aut affligenti homini quidquam obloquuntur: *quia patientes in injuriis ſuſtinent omnia pro eo, cui ſe probaverunt*; inquit Abſalon Abbas ſuperiore numero citatus. Nam, ut benè obſervat Doctorum Phœbus, *Patientes malunt mala non committendo ferre, quàm non ferendo committere.*

32. Jumentum hoc, in egeſtate ac vili fortuna natum, ſorte ſua contentum vivit; nec, ſive immanibus ſarcinis, ſive hominum inſidentium pondere nimium prægravatum, unquam dolet aut conqueritur. Unde lemma, aſino inditum; SUA VILITATE CONTENTUS. Lemmatis hujus occaſionem è doctrina Abſalonis Abbatis, ſuperiore numero adducti, deſumpſi; qui de Juſtis mortificatis ac patientibus ait. *Extrema vilitate contenti gaudent abjecti eſſe in domo Dei: imò in hoc accipiunt reſponſum conſcientiæ, ſi omnibus inferiores videantur.* Huic ſuffragatur Petrus Bercorius: *Verus obediens*, inquit, *vel Religioſus, ſi alii ſedeant ſuper ipſum, id eſt, ſi alii ſint eminentes, & ipſe inferior & ſubjectus, non conqueritur, ſed aſſentit, reſpectu omnium ſe humilians & proſternens.*

33. Duo, inter ſe penitùs adverſa, Aſino conveniunt; nimirùm cibus parciſſimus, & labor maximus; Lemma, PARVIQUE CIBI, GRANDISQUE LABORIS. Vita Apoſtolica, immodicis quidem laboribus; at ſimul ciborum inediâ, aſſiduis jejuniis traducta, jumenti hujus virtutem ſibi propriam habuit. Unde ſanctus Paulus vitam egit, ipſomet teſtante, *In laboribus plurimis, in plagis ſupra modum*, & turſus, *In labore & ærumna, in vigiliis multis, in fame & ſiti, in jejuniis multis, &c.* Cæterùm homines ad ſtudia applicati, parcè comedant, multumque laborent, neceſſe eſt; *Qui enim ſapientiæ ſit operam daturus, eum oportet eſſe victu tenui, nullum denique ſit onus, quod detrectet*; inquit Commentator Alciati.

34. Aſinus, ſi ſarcinam ſpectes, magnoperè fortis eſt; ſi ſudorem, quo eam bajulat, apprimè patiens: ut adeò epigraphen mereatur. FORTIS, ET PATIENS. Gemino hoc epitheto Jacobus virtutem filii ſui Iſacchar deprædicavit; *Iſacchar aſinus fortis, ſuppoſuit humerum ſuum ad portandum.* In hoc argumentum S. Bernardus, *Scio*, inquit, *ſimilitudinem aliquam jumentorum homini commendari: ſed planè non eam, quæ in inſipientia, ſed patientia imitatione conſiſtat.*

35. Pierius refert, Aſinum ab aliquibus ſymbolum fuiſſe dictum animi effrontis ac temerarii; eò quod *caſtigationes contemnat, verbera etiam nihili faciat*; adeoque ſimul & pelle craſſus & animo ſtolidus, NIL VERBERA CURAT. Indurati, ac temerarii peccatoris hæc idea eſt, qui, tametſi ſuppliciis à Deo caſtigatus, non tamen expergiſcitur, neç ſenſu ullo pulſantem percipit. Inter hanc hominum fæcem loco minimè poſtremo numerabatur Iſraëlis populus, de quo Hieremias; *Domine*, inquit, *percuſſiſti eos, & non doluerunt; attrivisti eos, & renuerunt accipere diſciplinam: induraverunt facies ſuas ſupra petram, & noluerunt reverti.* Unde ipſe etiam Deus ejuſdem Prophetæ ore altùm conqueritur; *Fruſtra percuſſi filios veſtros, diſciplinam non receperunt.* S. P. Auguſtinus; *Ita perſeveraverunt Judæi in malis ſuis, ut ſibi de medicamentis vulnera facerent; & inde acquirerent mortem, unde poterant obtinere ſalutem.*

36. Sancto Bernardo Aſinus FATUUS ET IMMUNDUS dicitur. Tales certè quoſvis peccatores, intellectu ſtultos, animo verò ac corde impuros, jure pronunties. Hos inter vide ſis, obſecro, juvenem illum Evangelicum, ſtolidum ac inſanum, cùm è paterno ſinu extra natale ſolum in alienas terras diſcederet; immundum verò, cùm inter carnis & libidinis ſentinam altùm volutaretur, ſuamque

quæ operam porcis pascendis addiceret. *Peregrè profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriosè, &c.* De hoc S. Petrus Chrysologus, *Affectionis desertor*, inquit, *pietatis refuga deputatur porcis, porcis addicitur, porcorum traditur servituti: porcorum pascua lutulenta percurrit, inquieti gregis teritur & maculatur excursu, ut sentiat, quàm miserum sit, amarum quàm sit, quietis paternæ beatitudinem perdidisse.*

37. S. Ambrosius asinum gemino hoc probro notat. PIGER, ET AD ONUS. Huic imagini ad amussim conformis peccator, in Dei ac virtutum negotio supinè torpet; nec nisi proprii commodi ac vitiorum ponderibus alacria promptaque colla submittit. Magnus Augustinus Dei ore, *Jubet*, inquit, *avaritia, ut mare transeas, & tempestates: jubet ut te ventis, procellisque committas: jubeo ego, ut ante ostium tuum ex eo, quod habes, des pauperi: piger es ad faciendum ante opus bonum; & strenuus es ad transeundum mare: quia avaritia imperat, servit: quid Deus jubet, odisti.* Insaniam hanc cumprimis in illo est deprehendere, qui referente S. Lucâ ad cœnæ beatæ delitias invitatus, extremè socors, quinque gravia jugorum onera à se empta causatus, nec pedem domo movere voluit: *Juga boum emi quinque, & eo probare illa; rogo te, habe me excusatum.* In hoc argumentum S. Bernardus *An verò*, inquit, *comparatum jumentis quis dubitet hominem, qui sibi juga emerit jumentorum? Nisi quod eò sanè ipsis quoque jumentis convincitur stolidior, & bestialior bestiis comprobatur, quod juga necessitatis earum propria ipse subeat voluntate.*

38. Ex illis Isaiæ verbis, *Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui*; Sanctus Basilius observatum habet, quod, bove herum suum agnoscente, asinus neminis alterius, nisi stabuli & præsepi notitiam habeat; *Bos*, inquit, *suum novit possessorem, asinus autem præsepe.* Unde opportunè inscribes, PRÆSEPE, NON HERUM, subintellige *agnoscit.* Eundem defectum Christus ævi sui Judæis exprobrat, qui panem ac mensam, sibi ab eo instructam, non verò dignitatem ac meritum oblatum, æstimabant. *Quæritis me, non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis.* Asinis persimiles sunt ii, qui terrenis voluptatibus dediti, Divina dona assiduò quidem percipiunt, de Deo verò vix quidquam cogitant. Providè hortatur Magnus Augustinus: *Quomodo caro pascitur cibo, sic reficiatur anima Dei verbo: Nam si sola carne reficitur, & anima Dei verbo non pascitur, ancilla satiatur, & domina fame torquetur.*

39. Stolidus peccator legis Divinæ fræno nec auscultat, nec obedit unquam; hunc proinde Carolus Rancatus cum Asino, habenis sustinendis penitùs inepto, comparat; addito lemmate. IGNARUS HABENÆ. Emblema ad hoc juxta mentem Pierii Valeriani est, qui asinum indocilis animis hieroglycum statuit: epigraphen verò Claudianus suppeditat.

> *Dextra movet jaculum: prætentat pallia læva,*
> *Cætera nudus eques, sonipes ignarus habenæ.*

Obstinatam hanc reluctandi insaniam in filiis Heli videre erat, qui à proprio parente, ut à gravissimis scandalis desisterent, toties moniti ac reprehensi, toties omni tam paternæ authoritatis, quàm legis Divinæ freno excusso, in obvia quævis mala ruebant præcipites, neque luxurianti malitiæ suæ alium, quàm vitæ terminum posuerunt. Nempè, Magnus Augustinus queritur, *Homines, cùm rationabiles à Deo facti sint, neque semetipsos regere potuerunt, neque Dei regis patienter moderamina pertulerunt.*

40. Apuleio asserente, Asinus est MISERRIMI LABORIS VICARIUS. Eum hæc idea contingit, qui in egestate victitans, Assiduis calamitatibus subjacet. E Plauti sententia. *Apul. in fin. octav. libr.* *Pauper miser.*

> *Omnibus modis, qui pauperes sunt homines, miseri vivunt.* *Plaut. Rudent.*

Theognidis quærelæ erant, *Vah misera paupertas; quid meis incumbens humeris, dedecore tum corpus afficis, tum mentem nostram?* *Theog. apud Stob. serm. 96.*

41. Asinus panibus onustus, tribulos vorat; cum lemmate. QUI MAXIME ABUNDAT, EGET MAXIME. P. Masenius hoc Emblemate avaros denotat, qui cùm opibus bonisque omnibus affluant, parcissimè vivunt, & vix non fame pereunt. Pythagoras, ajebat, *Avaros homines pupillos brevis ætatis esse, nihil enim de suo uti licere.* Unde avaro cuidam locupleti dixit, *O stulte, divitiæ tuæ in te pereunt, paupertatisque similes sunt, quum in his esuris, sitis, & alges.* Senecæ sententiâ. *Avarus neque habendi fructu est felix, & cupiditate quærendi miserrimus.* *Avarus. Pythag. in Prov. Phil.* *Senec. Ep.*

B I S O N.

Caput. VI.

42. SOlinus Bisontem in omnibus Septentrionis regionibus; Plinius in Scythia; Laurentius Surius in Lithuania reperiri asseverant. Formam verò bovi non absimilem refert, nisi quod molem corporiris crassiorem, jubas oblongas, ac celeritatem maximam habeat: porrò quod in eo mireris, linguâ instructus est adeò scabrâ & asperâ, ut carnem solo contractu vulneret, & venatorum vestes, semel arreptas, validissimè ad se trahat. Unde Aresii lemma. IN LINGUA EJUS LABOR ET DOLOR. Verbis è Psalmo mutuatis sensus est, belluæ illius linguam laboris esse causam, dum homo semel ab ea prehensus, difficillimè elabatur. Doloris verò; quando è corporis vulnerati carne sanguinem prolicet. Unde linguam maledicam, in obvios quosvis non sine ingenti damno grassari solitam, cum Bisonte conferas. Sanctus Bernardus. *Levis res sermo, tenera, mollis, & exigua caro linguæ hominis, quis sapiens magni pendat? Levis quidem res sermo, quia leviter volat, sed GRAVITER VULNERAT; leviter transit, sed graviter urit, &c.* *Solin. c. 13. Plin. l. 8. cap. 15. Laur. Sur. in comment. 1507* *Psal. 10. 7* *Lingua maledica. S. Bern. de triplic. custod.*

43. Appianus damna, Bisontis lingua afferri solita, his verbis recenset. *Eorum lingua quidem augusta, sed asperrima, tanquam ferrum limare potest, ut cum lingit, sanguinem eliciat.* Eò reflectens Aresius, epigraphen subjunxit. DUM LINGIT, FRANGIT. Vel, VULNERAT, DUM LAMBIT. Ita prorsus lingua adulatoris suavibus quidem laudis blanditiis lambit, at simul sanguinem ac exitium provocat. Consentaneè Divinus Psaltes, *Oleum autem peccatoris non impinguet;* vel ut Hebræus traducit, *non franget caput meum.* Interprete S. P. Augustino; *Vendunt oleum adulatores, qui sive falsa, sive ignorata laudando, animas in errorem mittunt, & eis vana gaudia, tanquam fatuis, aliquam de his mercedem, sive ciborum, sive pecuniæ, sive honoris, sive alicujus commodi temporalis accipiunt.* *Adulator. Ps. 140. 5. S. Aug. lib. 83. Quæst. qu. 59.*

44. Bisontis linguam adeò scabram esse dicunt ut quamcunque rem contractam, instar harpaginis tena-

Martin. Crom. lib. 1 Polonic. Histor.

tenaciter apprehendat, & ad se trahat. Martini Cromeri hac de re testimonium est. *Lingua longius exerta, attrahunt ad se hominem, si vel extremam vestis ejus oram contingant.* Quare Bisonti inscribes. LINGUA TRAHIT UT HAMO. Eædem Oratoris sunt vires, cujus facundia per aures ad humanum pectus penetrat, illudque pro libitu in suas partes rapit. *Conciliatricula res, & efficax capiendis alligandisque animis eloquentia*, inquit Nicolaus Caussinus. Et paulò post; *Dici non potest, quot sunt lenocinentis facundiæ mites præstigiæ, quot & quàm admirabiles affectus.* Ut adeò benè canat Alciatus;

Eloquentia.

Nicolaus Causs. de Eloquen. cap. 4. l. 1. Alciat. Embl. 81.

> --- *quamvis durissima corda,*
> *Eloquio pollens, in sua vota trahit.*

45. De Bisontis lingua idiomate vernaculo canit Dominus Aresius.

> *Non è di ferro, ò di velena armata,*
> *E pur ferisce, e fà sanguigna piaga:*
> *Non è spada, ò ver hasta, e pur vibrata*
> *E' prontamente qual acuta daga.*

Quasi diceret, linguam Bisontis nec ferro, nec veneno armatam, acutè ferire,& instar gladii sauciare, sanguinemque elicere. Unde lemma. NON E' DI FERRO, E FA' SANGUIGNA PIAGA. Id est, SINE FERRO LINGUA CRUENTAT. Ita omninò lingua maledica & detractoria, tametsi physicè spectata tantùm sit carnea, instar ferri tamen vulnerat, & ad ipsam ossium medullam penetrat. Perspicuè David, *Molliti sunt sermones ejus super oleum, & ipsi sunt jacula.* Et Siracides. *Flagelli plaga livorum facit, plaga autem linguæ comminuet ossa.* Unde de Judæis ait Magnus Augustinus: *Judæi Christum gladio linguæ occiderunt.*

Detractor.

Psal. 54. 22

Eccl. 28. 21 S. Aug. Ps.

46. Hector Boëthius in descriptione Scotiæ de quadam Bisontum specie refert, quod, si captos se adverterint, mœrore ita conficiantur, ut exanimes cadant; quasi nimirùm mortem ipsam servitute tolerabiliorem censerent. Unde Bison, in reti vel vallo clausus, epigraphen habet. PEREAM NE PAREAM. Eadem phrenesi inter homines agitati non pauci, violentas manus sibimet inferre maluerunt, quàm aliorum obsequiis submitti. Seneca Catonem, pectus suum ob desperata consilia jamjam pugione transfixum, in hæc verba loquentem sistit. *Nihil egisti fortuna, omnibus conatibus meis obstando. Non pro mea adhuc, sed pro patria libertate pugnavi, nec agebam tantum pertinaciam, ut liber, sed ut inter liberos viverem. Nunc quoniam deploratæ sunt res generis humani, Cato deducatur in tutum; impressit deinde mortiferum corpori vulnus, &c.* Idem afflicto cuidam diabolicum hoc consilium suggerit; *Si æger animus, & suo vitio miser est, hujus miserias finire secum licet;* & subjungit, *Quocunque respexeris, ibi malorum finis est. Vides illum præcipitem locum? illac ad libertatem descenditur. Vides illud mare, vides illud flumen, illum puteum? Libertas illic in imo sedet. Vides illam arborem, brevem, retortum, infelicem; pendet inde libertas.* Et paulò infrà, *Quæris, quod sit ad libertatem iter? quælibet in corpore tuo vena.*

Mori potius velle quam servire.

Senec. ep. 24.

Senec. de Ira l. 3. cap. 15.

47. Laurentius Surius inter cætera de Lithuaniæ Bisontibus refert, quod sint *pilis moschum redolentibus, oculis grandioribus & torvis, quasi ardentibus;* veluti diceret, ab hirsuto Bisontis corpore fragrantem odorem exhalari, & è torvis illius oculis igneas quasdam scintillas vibrari. Atque adeò asserente meo Carducio, Bison FRAGRAT PILIS, OCULO FLAGRAT. Ita Hypocritæ exteriore vultu suavissimum vitæ exemplaris ac Christianæ thymiama evaporant; oculis tamen luxuriæ ac implacabilis vindictæ flammâ impiè ardentibus. Ad rem Sanctus Bernardus, *Hypocrita affectio*, inquit, *elongatur à Christo, & vanis favoribus delectatur: Ungit potiùs semetipsum, ut propriæ fragrantiam opinionis respergat, &c.* Carducium meum eruditè canentem audi.

Laur. Sur. loc. citat.

Hypocrita.

S. Ber. serm. ... jejun.

> *Incutit horrorem species monstrosa Bisontum:*
> *Moscum vellus olet, fulgura lumen habet.*
> *Dixeris Hypocritæ simulacra libidinis esse,*
> *Corde Venus flagrat, fragrat in ore pudor.*

Eodem Emblemate etiam virum religiosum, moribus quidem insignem, at vultu & disciplinâ rigidum depinges: quo sensu denuò Carducius.

Re... sus rus

> *Monstrifera nutrit Lithuania stirpe Bisontes,*
> *Pellis odora trahit; lux truculenta fugat.*
> *His (reor) austera vivit virtutis imago;*
> *Christi accersit odor corda, fugatque rigor.*

48. Bison, naturâ suâ quidem ferox, in furorem tamen longè acerrimum ac maximum concitatur, si nonneminem rubro colore vestitum habet obvium. Unde lemma. EFFERATUR IN OSTRUM. Dæmon, juratus gentis humanæ hostis, adversus illos omnium gravissimè exacerbatur, quos charitatis purpura, aut virtutis ostro insignes cernit. S. Gregorius, *Cùm Divina lux in mentes humanas spargitur, mox ab occulto adversario contra fulgentem mentem tentamenta succrescunt.* Eodem Emblemate bonum Reipublicæ vindicem exornaveris, qui indignatione plenus, in eos concitari solet, qui tyrannidis ostro cooperti, ad Monarchiam aspirant. Exemplum prævivère Cassius & Brutus, quando ingenti ac Martio furore adversus Imperialem Julii Cæsaris purpuram progressi, eam, hactenus summâ violentiâ usurpatam, in frustra conciderunt; uti refert Plutarchus.

49. Eidem Emblemati inscripsit meus P. Carducius. PURPURA SÆVUM, subintellige, *reddit.* Iracundam ac pessimam illam fœminam hæc imago spectabat, quæ domesticis Sanctæ Catharinæ Senensis obsequiis addicta, intemperiis tantò gravioribus agitari solebat, quantò cumulatiores charitatis flammæ è purissimis illius Virginis pectore promicabant. Eodem symbolo diabolus repræsentatur, qui in furorem acerrimum agitur, si pœnitens de peccatis suis sanctum aliquem ruborem coram Deo conceperit. Pulchrè S. P. Augustinus; *Fortes militis Christi, dum arma Sacramentorum suscipitis, pugnam adversus diabolum indicitis: dum ejus operibus renuntiatis, vehementiùs in vos ejus furias provocatis.* Denique etiam lascivum amatorem icone ista significare licet, qui observatâ verecundâ Virginis lacessitæ modestiâ, œstro longe insaniore adversus illam concitatur. Appositè Carducius.

> *Efficit ut sævum rubra purpura visa Bisontem:*
> *Sic durum reddit Nympha pudica procum.*

50. Ingenium humanum, elephantes, leones, aspides, aliasque feroces belluas edomare solitum, in Bisonte cicurando omnem operam studiumque perdit; ut quem, Solino referente, captivum quidem, at nulla arte mansuetum reddere licet. Unde lemma. CAPITUR, NON CICURATUR. Hominis ingrati hæc idea est, in quem quidquid beneficii conferas, nunquam tamen vultu placi-

placidum aut humanum experieris. Apothegmatum Collector hominem ejusmodi belluinum refert, qui prolixis & assiduis beneficiis à Domino cumulatus, ne tanto Mœcenati suo gratificari, aut ullam mentis reciprocæ significationem exhibere cogeretur, illius conspectum omni studio declinabat; *Ipsius conspectum vitans, ne cogeretur agnoscere Patroni beneficium.* Superi! quantos favores ac gratias unicus Judas à Servatore retulit! Inter illius domesticos receptus, Apostolis annumeratus, sacri Collegii Oeconomus creatus, ad mensam accumbens, gratiosissimâ & Angelicâ buccellâ honoratus, è tot beneficiis nec minimum grati animi sensum concepit, sed contrà acerbiùs efferatus, innocentissimum Agnum rabidis canibus prodidit. S. Joannes Chrysostomus. *Judas maxima non evitabit supplicia, quia omnipotentiæ, humilitatis, benignitatis Domini tanta habens argumenta, omnem feram belluam crudelitate superavit*

51. Prorsus paradoxum est, stupendæ Bisontis magnitudini vivacissimam agilitatem esse conjunctam. Epigraphen meus Carducius addidit. IMPIGRA MOLES. Vel, MAGNUS, ET IMPIGER. Ad hanc ideam Magnates sese conforment, ut ingenio, dignitate, ac meritis grandes in operando sint prompti & agiles. Inter hos facilè excelluit Alexander, titulo & regiâ potentia Magnus, simulque ità in exequendo velox, ut fulminis imagine repræsentari soleret. De S. Joanne Baptista vaticinatus est Archangelus; *Erit magnus coram Domino:* huic tamen magnitudini promptissimam voluntatem conjunctam habuit, qua in solitudinem properans, perfectionis curriculum celerrimè emensus est. Summam gratiæ magnitudinem assecuta est Dei Mater; *fecit mihi magna qui potens est;* quæ tamen iter suum sine mora absolvit; *exurgens abiit in montana cum festinatione.* Vide in hanc rem perquàm pulchrè philosophantem, & tandem his omninò verbis concludentem Sanctum Patrem Augustinum; *Homo gravis velocius currit, quàm macer.*

52. Bison calorem adeò immodicum intra viscera & sanguinem fovet, ut venabulum, eidem infixum; instar liquefacti plumbi emolliatur, possitque in omnem partem flecti; uti inter cætera sua Emblemata refert D. Aresius. Undè Bison, ferreo venabulo vel gladio transfixus, à Carducio epigraphen recepit TENERESCUNT TELA CRUORE. Flagella, crux, spinæ, clavi, cæteraque passionis Dominicæ supellex, naturâ quidem suâ erat dura, terribilis & amara; at Servatoris nostri viscera pervadens, ejusque pretiosissimo sanguine tincta, miram teneritudinem & facilitatem induit. Undè Sanctus Bernardus: *Christus Dominus*, inquit, *pro peccatis nostris mortuus est; & crucem amaram suis amatoribus dulcoravit.* Et sanctus Laurentius Justinianus, *Ipsius tentatio nostrarum singulare levamem est; dulcescunt nostræ, cùm considerantur illæ, &c.*

53. Pausanias in Phocæ gestis refert, Bisontem omnium ferarum esse captu difficillimum, nec nisi in locis deviis & lubricis sterni posse. Emblemati subscripsit Carducius; LUBRICA PERDUNT. Vellet quidem Deus, homines etiam in virtute provectos, non adeò frequenter agi præcipites; nec alia tot lapsuum gravissimorum est causa, nisi occasio proxima ceu lubrica ac salebrosa via, quâ obvii quicunque cespitant, & miserè dejiciuntur. David oculis in Bethsabeam fixis, adulter evasit; Samson in Dalilæ brachia, Philistæorum vincula incurrit; Petrus, cum perfidis ad focum hærens, Dominum sum iterato perjurio negavit. Optimè Sanctus Bernardus: *Non est stare omninò in pendulo.* Nempe; *periclitatur castitas in delitiis, humilitas in divitiis, pietas in negotiis, veritas in multiloquio, charitas in hoc mundo;* ut idem Doctor mellifluus asserit. S. Bern. apud Tilmannum in Gen. 28. Id. in ser.

54. Sigismundus in Moscoviæ Commentariis refert, stupendam adeò Bisontis fortitudinem esse, ut non aliquot tantùm, sed numerosis, ac benè grandibus, profundisque vulneribus confixus, vix sterni possit. Undè Emblematis occasionem desumens Card. subscripsit. NON UNO VULNERE VITAM, subintellige, *amittit.* De viro forti id dixeris, qui inter calamitatum centurias immotus persistit: Cassiano authore. *Vir vocatur à viribus, qui nescit in adversis tolerando deficere, aut in prosperis aliqua elatione se jactare; sed animo stabili defixus, & cœlestium rerum contemplatione firmatus, manet semper impavidus.* Torquatus Tassus insignem Sueni, Daniæ Principis fortitudinem deprædicans, canit. Fortitudo heroica. Cassian. super Ps. 1. Beatus vir.

Si fràgli altri Sueno alza la fronte,
Ch' ageuol e ch' ogn' un vedere il possa,
Di sangue un rio, d'huomini accisi un monte,
D' ogn' interno gli fanno argine e fossa. Tass. nella Liberata Cant. 8. stanz. 16.

Et rursus:

In contro à la barbarica ruina Ibid. stanz. 22.
Partone il petto intrepido, e costante;
Tempra non sosterrebbe, ancorche fina
Fosse e d' acciacio nò mà di diamante
I feri colpi, ond' egli il campo allaga.
E fatto e il corpo suo solo una piaga,
La vita nò, màla virtù sostenta
Quel cadavero indomito, è feroci:
Ripercote percosso, e non s' allenta;
E quant' è offeso piu, tanto piu noce, &c.

Franciscus Pona, Julii Cæsaris mortem commemorans, ait, ad grandem illam animam, à corpore dissociandam, compluribus vulneribus fuisse opus. Virtus horrida & suavis.

Ingentes fovisse animos in pectore Cæsar
Dicitur, & vero consona fama fuit:
Nam quo spiritibus par tantis exitus esset,
Præpandit latas plaga iterata vias.

55. Bison, quantumvis aspectu formidandus, carnes tamen comestu suavissimas habet. Undè Carducii lemma. SÆVO FLUIT ORE VOLUPTAS. Vel, SOTTO CRUDO SEMBIANTE, ESCA SOAVE. Id est. *Sub crudo aspectu prædulcem continet escam.* Iconem hanc virtutis propriam dixeris, quæ primo intuitu horrida & formidanda, postea si peniciùs inspiciatur, suavissima homini accidit. Seneca. *Vide,* inquit, *quàm altè ascendere debeat virtus. Scies illi non per secura vadendum esse.* Senec. l. de Provident. in fine.

ARDUA PRIMA VIA est, & quâ vix manè recentes.
Enituntur equi: medio est altissima cœlo:
Unde mare & terras ipsi mihi sæpè videre
Fit timor, & pavida trepidat formidine pectus,
ULTIMA PRONA via est.

BOS. Caput. VII.

56. Bos olim tam legis Mosaicæ, quàm Gentilium sacrificiis inserviebat, assiduis simul

Indiffe-rentia.

simul terræ subigendæ laboribus destinatus. Unde P. Onuphrius Panvinus symboli loco bovem depinxit, è cujus dextro latere ignis supra aram accensus; ex altera verò aratrum & subjugium spectabantur; cum lemmate. IN UTRUMQUE PARATUS. Virgilius Sinonis ore canit.

Virg. 2. Æn.

------ In utrumque paratus
Aut versare dolos, aut certæ occumbere morti.

Animum hominis indifferentem, & sive ad labores, sive ad mortem tolerandam, & ex æquo promptum; atque adeò ad Dei voluntatem integerrimè conformatum, hæc imago significat. Religiosissimè Seneca, *Pauper fiam? inter plures ero. Exul fiam? ibi me natum putabo, quò mittar. Alligabor? quid enim? Num solutus sum? ad hoc me natura grave corporis mei pondus astrixit. Moriar? hoc dicis: desinam ægrotare, desinam alligari posse, desinam mori posse.* Et rursus. *Sic alloquamur Jovem, cujus gubernaculo moles istæ diriguntur, quomodo Chleantes noster versibus disertissimis alloquitur.*

Senec. ep. 24.
Idem Epist. 107.

Duc me parens, celsique Dominator poli
Quocunque placuit, nulla parendi mora est
Assum impiger, &c.

Maturitas.

57. Bos, ætate confectus, à Scipione Bargalio epigraphen recepit. PRESSIUS FIGIT PEDEM; & ab alio, LENTO GRADU. Inde Magistratus maturum in agendo pondus, & prudentiam condiscat; utpotè quem Deus elegit, ne propriis commodis & affectibus esset deditus. S. Gregorius. *In suis judiciis*, inquit, *faciles non sint, sed cuncta prius rationabiliter intùs ordinent, ut ea foris irreprehensibiliter disponant.* Talem se exhibet Deus; *Lento enim gradu ad vindictam sui Divina procedit ira, &c.* inquit Val. Max.

S. Greg. in Reg. cap. 1.
Val. Max. l. 1. cap. 1.

58. Renatus, Rex Siculus, bovi inscripsit. A PAS, A PAS. Id est, LENTO GRADU: Vel, ut alius. TARDE, SED TUTO. Innuebant nimirùm, sententiam minimè præcipitandam esse; ut quæ è maturis ac circumspectis consiliis plurimùm incrementi sortitur. Herodotus: *Omnis res properando parit errores, unde magna detrimenta fieri assolent: in cunctando autem bona adsunt, si non talia, quæ statim videntur bona, certè quæ suo tempore bona quis esse comperiat.* Unde Augustus Cæsar *illud semper citò factum posse dici ajebat, quod, cùm factum esset, bene haberet.*

Maturitas.
Herod. l. 7.
Apud. Ful gos. l. 8. c. 2

Profectus.

59. Bos in medio campo, epigraphen sustinet. MELIORA QUÆRO. Eos hæc imago designat, qui majori semper rerum suarum, cùm spiritualium, tum corporalium, incremento solicitè invigilant. S. Paulus, *Quæ retrò sunt obliviscens, ad ea verò, quæ sunt priora, extendens me ipsum, ad destinatum persequor.* In hunc locum S. Ambrosius, *Hoc est*, inquit, *quod suprà dixit, quia ideo laborare significat, ut quotidiè in melius proficiat, semper extendens se ad potiora, ut illa, quæ retrò acta sunt, obliviscens, MELIORA SECTETUR, &c.*

Philip. 3. 13.
S. Ambr. in hunc loc.

60. D. Aresius quarto Emblematum suorum libro bovem, canem, & ciconiam præfixit; cum lemmate. QUILIBET APTA SIBI; quasi diceret, in suo volumine quibusvis eruditi, vel rudis; delicati, vel impoliti ingenii hominibus nutrimentum congruum ac proportionatum subministrari. Sacra Scriptura hanc iconem sibi propriam vendicat, quæ alimenta, cuivis opportuna, suggerit. S. Bernardus, *In Catholicæ doctrinæ mensa juxta modulum intelligentiæ, sufficientes singulis epulæ apponuntur.* Cæterùm tam lemma quàm Emblema D. Aresius ex Seneca accepit mutuum, qui de antiquis Philosophis differens ait, *Non est quod mireris, ex eadem materia suis quemque studiis apta colligere. In eodem prata bos herbam quærit, canis leporem, ciconia lacertum. cùm Ciceronis libros de Rep. prehendit hinc philologus aliquis, hinc Grammaticus, hinc philosophiæ deditus: alius aliò curam suam mittit.*

S. Scriptura.
S. Bern. ser. 64. ex Br.
Sen. ep. 108.

61. Aresius S. Lucam Evangelistam symbolo exornaturus, bovem expressit, hoc lemmate insignem. NASCITUR AD LABOREM. Tametsi enim hoc Jobi pronuntiatum, *Homo nascitur ad laborem*, originariè Adamum contingat, illud tamen peculiari & optimâ ratione etiam S. Lucæ est proprium, qui in medicina pro fidelium salute sine suo commodo exercendo; in Mariæ Virginis icone tam penicillo pingendâ, quàm graphio sculpendâ; in sacro Evangelio, & Apostolorum Actis propriâ manu scribendis; in vastissimis provinciis cum S. Paulo peragrandis, assiduè ac indefessè laboravit. Horum veluti epitomen exhibens Sanctus Vincentius Ferrerius, ait, *Lucas triginta septem annis laboravit cum Paulo inter fideles, ut fuisset Martyr, sed nullus eum voluit occidere.* Nempe, quod Magnus Augustinus ait; *Non finitur labor, nisi cum finita fuerit via. Oportet in via laborare, ut in patria gaudeamus.* Cæterùm ob eam quoque rationem D. Aresius S. Lucam bovis Emblemate sapienter repræsentat, quod S. Ecclesia Catholica eundem semper bove, ceu proprio symbolo, ab aliorum Cœlitum statuis discernat. P. Joannes Masculus eximios & graves Sancti hujus labores sequenti elogio enumerat.

Job
S. L
S. Fe
S. P

Expressus es in oraculis vituli specie,
Quod à sacrificiis sis auspicatus historiam,
Quamquam tu quoque splendentis linguæ vomere
Proculcasti feracem religionis agrum
Cum felici jactu sementis.
Magno fuisti proventu frugifer
Sive cùm ut vitulus sacram agrum inarâsti,
Sive cùm ut Historicus litteras exarâsti,
Collecta utrimque est messis gloria.

D. Gregorius Bolzi, sacra, hujus ævi Musa, summos & gravissimos sancti Lucæ labores hoc epigrammate exhibet.

Inclyta Apellæis formare coloribus ora
Cœlitum Lucæ dextra perita solet.
Illa eadem libris, gessit quæ Christus in orbe.
Atque sequax gessit, quæ pia turba notat,
Illa Machaonias callens doctissimus artes,
Ægra pius medicâ corpora sanat ope.
Circuit hic idem spatiosi compita mundi,
Oreque cælestem vulgat ubique fidem.
Dic rogo, num potuit plus sumere Mundus ab uno
Fortè viro? nec plus excupiisse potest.

62. S. Thomas Aquinas primùm *bos mutus*, postea verò ob vitæ castimoniam *Angelus*, & demùm ob doctrinæ excellentiam *Doctor Angelicus* cognominatus, Emblematis loco Bovem illum, in primo Ezechielis capite descriptum, accepit; quem ille ipse Propheta postea, capite decimo, non amplius bovem, sed Cherubinum vocat. Epigraphen addidêre. INDUET IN CHERUBIN. Blasius Vega hanc iconem singulis Dei servis propriam asserit; quippè qui in præsenti vita gravissimo crucis, laboris, sudoris, & sanguinis jugo depressi, olim in cœlis Cherubinorum agilitatem, claritatem, & gloriam æquabunt. *Sanctorum facies*, inquit, *in hoc vita mortali, facies bovis est in terra laborantis & sudantis; quæ tamen postea in faciem Cherubini pulcherrimam commutabitur, absterfis videlicet lachrymis*

chrymis, deterso pulvere, denique mortalitate, in immortalitatis gloriam conversa. Unde hortatur Magnus Augustinus. *Labora hic venturus ad finem, labora, ne, cùm vis hic laborare, venias ad finem vitæ, & nunquam venias ad finem laborum.*

63. Bos cum lemmate, FUSTE, JUGOQUE, apertè innuit, eos, qui vivendo stolidas bestias imitantur, duris verberibus exercitandos, & laborum pondere premendos esse. S Paulus, cùm Candiæ Incolas Tito asperè tractandos commisisset, hanc rationem subjunxit, *Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri. Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos durè.* In hunc locum S. Anselmus. *Increpa illos non molliter, ut soles, sed durè, & dura eorum corda penetret increpatio dura.*

64. Beatitatis assequendæ promissum omnes mundi calamitates indulcare, ac faciles reddere novit. Abbas Certanus Bovis Emblemate id demonstrat, qui collo jugum sustinens, in amœno prato pascitur; cum lemmate. PERCHE PIU PRONTO A LA FATICA IO TORNI. Id est, UT PROMPE LABOREM. Hoc sensu S. Bernardus illa Christi verba interpretatus, *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos*, ait, *Laborantes ad refectionem invitat; ad requiem provocat oneratos. Non interim onus subtrahit aut laborem, magis autem onere alio, alio labore commutat, sed onere levi, suavi jugo, in quibus requies & refectio, & si minus appareat, tamen inveniatur.*

65. Hominem sceleratum, criminum à se commissorum nunquā sine singulari complacentia memorem, Abbas Certanus cum Bove comparat, qui cibum suum ruminans, humi recumbit, addito lemmate. L'ESCA RICHIAMO A' LUSINGARMI IL GUSTO. Id est, RUMINATA RECREOR ESCA. Eandem tamen proprietatem etiam in virtutis amatoribus non sine laude reperias, qui, Philone teste, in seipsos accuratè inquirunt, omnesque præteritas actiones ad linam revocant, ut novis identidem, novisque virtutum delitiis pasci possint. *Quemadmodum*, inquit ille, *quodlibet animal ruminans cibum semel devoratum, & rursum sub dentes revocatum atterit; sic anima cujuscunque disciplinarum studiosi; postquam per aures recipit contemplatione dignum aliquid, oblivioni hoc non tradit, sed per otium secum ipse retractat singula, & cuncta sibi reducit in memoriam.* Ruffinus. *Omnis homo, qui audit, sic debet in cor mittere, ut non piger sit ea cogitare, ut, quando audit, sit similis manducanti: cùm autem audita in memoriam revocat, & cogitatione dulcissima repetit, fiat similis ruminanti.* S. P. Augustinus ait, *Auditor similis esse debet animantibus, qui ab hoc, quod ruminant, munda esse dicuntur ut non pigeat cogitare, quæ in alvo cordis concipit, & cùm audit, sit similis edenti, cùm audita in memoriam revocata, sit similis ruminanti.* Denique Author operis imperfecti. *Ille est*, inquit, *Spiritualis & sanctus, qui audiens verbum tractat, & cùm intellexerit, memoriæ, quasi utero tradit, & iterum de memoria, tanquam ex utero ad os revocat, ruminat, & retractat.*

66. Bos, jugum collo sustinens, totusque confectus macie, epigraphen à me recepit. FRANGIT OPUS. Ita qui negotiis suis nullum unquam interponit otium, tandem oneri succumbat, & frangatur, necesse est. Providè hortatur Magnus Augustinus; *Nostra actio non frangatur negotio, nec frigida sit otio.* Ad rem Ovidius.

Cernis, ut in duris (& quid bove firmius) arvis
Fortia taurorum corpora frangat opus.

Quæ nunquam vacuo solita est cessare novali,
Fructibus assiduis lassa senescit humus.

67. Dum homo inter delitias pro libitu lascivire, & felici rerum successu optimè frui à Deo permittitur, pessimo indicio ad inferni macellum reservari videtur; haud secùs, ac bos, obeso corpore inter pascua luxurians, lemmate à me indito, SAGINATUR AD MORTEM. Præclarè S. Gregorius Papa. *Injustus, ad debitam mortem currens, effrænatus voluptatibus utitur; quia & vituli, qui mactandi sunt, in liberis pascuis relinquuntur.* — *Felicitas infelix.* — *S. Greg. Pap. l. 11. Moral.*

68. Bos, toto obesus corpore, frontem ac cornua sertis coronata, collum verò superbâ torque spectandum ostentat; cum lemmate. DUCOR AD VICTIMAM. Ita sanè homines mundo dediti, omnique bonorum affluentia felices, feliciter sortem adeo optimam rectà ad tartarum dilaniandos duci, excæcatâ mente non observant. Iteratò sacra pagina. *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.* Et, *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.* Minutius Felix. *Miseri*, inquit, *in hoc altiùs tolluntur, ut decidant altiùs, hi enim ut victimæ ad supplicium saginantur, ut hostiæ ad pœnam coronantur.* — *Mundani.* — *Job 21. 13. Prov. 14. 13. Menut. Fel. in Octavio.*

69. Bonus Princeps aut Gubernator non tantùm authoritate & potentiâ, sed etiam industriâ & arte instructus sit, necesse est: Henrico Farnesio authore id à bove discendum, qui in medio campo aratrum trahens epigraphen sustinet. ARTE, ET VIRIBUS. Vel ut D. Octavius Boldonus, argumento prorsus eodem, duos boves sub jugo, cum vicina falce messoria, aratro, occa, ligone, cæterâque rusticorum suppellectile, depinxit; addito lemmate. ARTE MULTIPLICI. Enimverò bonus Princeps, variâ ac multiplici arte, clementiam & rigorem, simulationem & dissimulationem, minas & promissa, præmia & supplicia, suis quæque temporibus & causis, adhibeat. In pace benignus, in bello ferox, suo loco & tempore reluctari ac cedere nôrit: Paucis æquè ac multis, prout necessitas tulerit, ex æquo, & pro cujusvis conditione, se exhibere sciat. Opportunè in rem nostram Philo, *Reipublicæ moderator*, inquit, *debet esse multiformis ac multiplex, alius in pace, alius in bello, aliter se paucis, aliter se multis opponet, &c.* — *Gubernator.* — *Philo, lib. de Joseph.*

70. Hominem consideratum, prudentem, & in decernendo gravem, Bovis Emblema repræsentat; addito lemmate. SERIUS, UT GRAVIUS. Certè Deus, uti suprà ex Valerio Maximo insinuavimus, quantò in vindicta expetenda tardior, tantò in suppliciis inferendis est severior. *Lento enim gradu ad vindictam sui Divina procedit ira; tarditatemque supplicii gravitate compensat.* — *Maturitas.* — *Val. Max. l. 1 cap. 1.*

71. Bos, cornu ad pedem alligato, lemmatis loco unicum hoc verbum habet; SUSTINE. Hinc discant mortales, calamitatum eventus tranquillo ac silenti ore excipiendos esse. Sapienter dixit Epictetus; *Sustine, & abstine*; ærumnæ enim, fortiter toleratæ; & voluptates, prudenter recusatæ, ad perfectionis fastigium evehunt. Horatius. — *Patienti.*

Qui studet optatam cursu contingere metam, — *Horat in Arte.*
Multa TULIT, fecitque puer, sudavit & alsit,
ABSTINUIT Venere & Baccho.

De sola hac vocula, *sustine*, optimè cecinit Virgilius. — *Vir. Æn.*

- - - - Qui fata trahunt, retrahuntque, sequamur.
Quidquid erit, superanda omnis fortuna FERENDO est.

Et Ju-

Lipſ. Cent. 2. Epiſt. 47.

Et Juſtus Lipſius. *Omninò levius omne malum fit leniter ferendo. Qui interpretando auget, qui velut ſcalpit ſuum ulcus, facit quod qui onus ſibi addunt.*

Accommodari omnibus. 1. Cor. 9. 20

B. Jord. in vita.

72. Emmanuel Theſaurus Abbas Bovis marini iconem, Emblematis loco ſtatuit, qui cujuſvis loci vicini colores participare ſolet, Epigraphen ſubjunxit. SAPIENS NON SE MUTAT, SED APTAT. Hac ratione de ſe ipſo confeſſus S. Paulus, *Factus ſum Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucrarer; factus ſum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem; omnibus omnia factus ſum, ut omnes facerem ſalvos.* Beatus Jordanus, ſecundus Ordinis ſui poſt S. Patriarcham Dominicum Generalis, dicere eſt ſolitus, *Totâ vitâ mea ſtudui me accommodare cuilibet, ut eſſem miles cum milite, nobilis cum nobili, plebejus cum plebejo, procurando ſemper hac ratione eorum emendationem.* Uti in ipſius vita habetur proditum.

Ælian. l. 7. de animal. c. 1.

Supererogatoria opera nulla facere.

Galat. 5.

Alvar. to. 1 de perfect. l. 5. part. 3. cap. 31.

Caſſian. Coll. 21. c. 5.

S. Doroth. Doct. 1.

73. Videri poſſit, Suſidis boves Arithmeticam percalluiſſe; cum enim conſtitutum haberent diurnæ operæ penſum, centumque aquæ cados ex more exantlarent; nec popiſmatibus, nec minis, aut etiam fuſtibus adduci poterant, ut vel unum cadum ſupra centeſimum educerent; uti prolixè refert Ælianus. Emblemati proinde ſubſcribes; NIL ULTRA DEBITUM. Chriſtianis quibuſdam ſevera adeò eſt Arithmetica, ut ultra operis præſcripti menſuram nec minimum quid ſibi excidere patiantur; undè ſemel tantùm in anno animam exomologeſi purgare, ſolis Paſchalibus feriis ſacram Synaxin accedere, nunquam niſi Dominicis aut feſtis diebus templum frequentare, firmiſſimum ac penè ſanctum habeant. In rem præſentem convenit illud Apoſtoli; *Quod ſi ſpiritu ducemini, non eſtis ſub lege. Nam*, Interprete Jacobo Alvarez, *Spiritu Sancto gubernati, non velut mancipia timore pœnæ legi ſe ſubdunt, ſed ut filii chariſſimi ob patris amorem legem complectuntur, quia vident Dei voluntatem eſſe, ut eam opere compleant. Quæcunque autem norunt huic Divinæ voluntati grata, ac Domini ſuaſioni conformia, hac eadem ratione, quod juxta voluntatem Dei ſunt, licet non ſint præcepta, ſuſcipiunt.* Caſſianus, *Non eſt tam laudabile*, inquit, *ſi ab illicitis, quàm etiamſi à licitis temperemus, & his propter ejus reverentiam non utamur, quia ea nobis propter infirmitatem noſtram utenda permiſit.* Sanctus Dorotheus, *Data ſunt decem præcepta mortalibus omnibus, & ad ea obſervanda quiſquis compellitur. Sunt hæc vectigalia annua Regi debita. Quis igitur non perſolvens debita hæc vectigalia Regi, mulctam effugiet? Sunt autem in ſæculo clari & illuſtres viri, qui non ſolùm Regi vectigalia annua perſolvunt, ſed & munera offerunt; atque hi digni habentur honore, munificentia, & liberalitate Regia: ſic igitur & Patres noſtri, non ſolùm præcepta Dei obſervavêre debita; ſed & gratuita munera pariter obtulêre. Qualia? virginitatem, caſtitatem, inopiam omnium, &c.*

Conjugium inter inæquales.

S. Hier. l. cont. Jov.

74. Boves, magnitudine impares, in eodem aratro ſub jugum coacti, epigraphen à P. Jacobo Maſenio accepêre; MALUM PAR, QUOD IMPAR EST. Nam, providè obſervat S. Hieronymus: *Uxorem pauperem alere difficile eſt, divitem ferre, tormentum eſt. Pulchra citò adamatur, fœda facilè concupiſcit; difficilè cuſtoditur, quod plures amant: moleſtum eſt poſſidere, quod nemo habere dignetur.* Ut adeò inter inæquales conjuges nunquam non ſit reperire miſerias & calamitates. Ad rem Ovidius.

Ovid. in Epiſt. Heroid.

Quàm malè inæquales veniunt ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge nupta minor.
Non honor, ſed onus, ſpecies læſura ferentes,
Si quà voles apte nubere, nube pari.

75. P. Blaſius Palma Clericus Regularis S. Pauli in ſua Palma ſpirituali bovem exhibet, qui in ſpatioſo campo meliora legens gramina, epigraphen tenet. MELIORA SECERNO. Ita homo in ſuis actionibus illas ſemper exercendas eligat, quæ magis ad Dei gloriam & animæ ſalutem faciunt; Monente Apoſtolo: *Æmulamini chariſmata meliora.* Apoſtolo non abſimilis Præſul Hipponenſis: *Convertamus nos*, inquit, *ad meliora, dum in noſtra ſunt poteſtate remedia.* Certè meliora ſecernere eſt ſolitus Reverendiſſimus Alanus de Solmini hac, ex Can. Reg. Epiſcopus Cadùrcenſis; qui raro prorſus exemplo quartum votum, majorem Dei gloriam in quibuſvis majoris momenti negotiis quærendi adinſtar Seraphicæ Matris Sanctæ Thereſiæ, Anno 1626. emiſit; uti erudito calamo refert D. Dominicus Biſſelius, Canonicus Regularis ad S. Crucem Auguſtæ Vindel.

BUCEPHALUS.

Caput. VIII.

76. Hic Magni Alexandri equus eâ erat indole, ut ſolum Alexandrum habenas ſuas moderari, ſibique inſidere pateretur, omnibus aliis grandi ſupercilio in terram excuſſis. Unde lemma, NEC ALIUS. Vel certè, ET ALIOS REJICIT. Hominem vel Rempublicam hoc Emblemate exornaveris, qui ſua obſequia nemini alteri, niſi cui ultrò voluerint, addicunt. Certè bonus Religioſus ſoli Deo famuletur, neceſſe eſt; omni aliâ ſervitute repudiata. Unde monet S. P. Auguſtinus: *Omnis ſervitus amaritudine plena eſt: omnes conditione ſervili obligati, & ſerviunt & murmurant. Nolite timere Domini ſervitutem, non erit ibi gemitus, non murmur, non indignatio, &c.* Joannes Paſchalius canit.

Præter Alexandrum, cùm dorſo inſidere tentat
Alter; Bucephalus reſpuit, atque fremit.
Nec ſua qui ſacris devovit tempora clauſtris,
Excepto, nulli ſerviat ipſe, Deo.

CAMELUS.

Caput. IX.

77. Camelus, ſufficiente ſarcinâ ſeſe onuſtum ſentiens, ſuâ ſponte è terra erigitur. Undè lemma Hiſpanum; NO PUEDO MAS: Id eſt. IMPOTENS AD GRAVIORA. Ita homo prudens nulla unquam onera, quæ ipſius vires excedunt, ſuſcipit. Cato.

Quod potes, id tentes, operis ne pondere preſſus
Succumbat labor; & fruſtrà tentata relinquas.

Seneca, cùm ampliſſimo divitiarum ſuarum pondere Romanorum Principum invidiam, & ipſius quoque Neronis odium adverſum ſe concitari animadverteret; mox omnibus ſuis opibus ante illos abjectis, Cornelio Tacito referente, in hæc verba ratiocinatus eſt; *Tantùm honorum atque opum in me cumulaſti, Imperator, ut nihil felicitati meæ deſit, niſi moderatio ejus, mihi ſubveniendum eſt. Quomodo in militia aut via feſſus adminiculum orarem; ita in hoc itinere vitæ ſenex, & leviſſimis quoque curis impar, cùm opes meas ultrà ſuſtinere non poſſim,*

possim, præsidium peto. Jube eas per procuratores tuos administrari, &c.

78. Camelus, non plus sarcinæ, quàm sustinere queat, sibi imponere passus; epigraphen Hispanam præfert. NO MAS QUE PUEDE. Id est, NON SUPRA VIRES. Vel, PRO VIRIBUS. Inde discas iis solùm officiis defungi, quæ viribus & ingenio tuo commensa fuerint. Seneca: *Aptari onus viribus debet, nec plus occupari, quàm cui sufficere possumus.* Et rursus: *Inspicere debemus primùm nosmetipsos, deinde quæ aggredimur negotia, &c. Ante omnia necesse est seipsum æstimare, quia ferre plus nobis videmur posse, quàm possumus.* In hoc argumentum Martialis:

Qui sua metitur pondera ferre potest.

Sicuti onera pro virium magnitudine camelo imponuntur; ita Deus suos Fideles nullâ unquam majore calamitatum sarcinâ, quàm sufferre valeant, premere solet. Paulus id disertè testatur: *Fidelis Deus, qui NON patietur vos tentari SUPRA ID, QUOD POTESTIS.* Et quidem interprete S. Ephremo, *Sicut homines suis jumentis NON PLUS oneris imponunt, QUAM FERRE QUEANT: multò minus hominibus plus tentationum aut afflictionum imponet Deus, quam ferre possint.*

79. Fuit, qui Camelo onusto inscriberet: LABORE FORTIOR. Nam assidua laboris exercitatio vim adeò miram habet, ut vires assiduis oneribus perferendis assuefactæ; tandem fiant validiores, & ab ipsa consuetudine vigorem accipiant. S. Bernardus ait: *Primùm tibi importabile videbitur aliquid; processu temporis, si assuescas, judicabis non adeò grave: paulo post & leve senties: paulò post etiam delectabit, &c.* In hanc rem præclarè Cornelius Celsus: *Oportet varium habere vitæ genus: modò ruri esse, modò in urbe, sæpiusque in agro, navigare, venari, quiescere interdum, sed frequentiùs se exercere. Siquidem ignavia corpus hebetat, LABOR FIRMAT, &c.*

80. Camelus genuflexus, & ad plurimas mercium, passim circumjacentium, sarcinas suscipiendas paratus, epigraphen tenet: LUBENS AD ONUS. Genuina hæc filii Divini idæa est, qui formidandam crucis sarcinam sponte suâ propriis imponi humeris voluit; Sancto Joanne teste: *Et bajulans sibi crucem.* Eodem emblemate studiosum, voluntariis laboribus distentum, insignies; vel certè peccatorem, qui ambitionis, avaritiæ, libidinis aliorumque scelerum pondere ultrò prægravatus, libertatem exuit, & propriâ voluntate, instar jumenti aut mancipii, ad jugum durissimum condemnatur. Seneca: *Ostende*, inquit, *qui non serviat; alius libidini, alius avaritiæ, alius ambitioni, omnes timori. Nulla servitus turpior, quàm voluntaria.*

81. Camelus, priusquam bibat, aquas ante se positas pedibus turbare assolet. Unde lemma: TURBIDA PLACET. Homines seditiosos, & ambitionis plenos, hæc idæa spectat, qui è civium turbis sua incrementa capiunt. Cicero: *Ambitiosi homines, honores, quos quietâ republicâ desperant, perturbatâ se consequi posse arbitrantur.* Ad eandem planè rationem Caussidici, & Advocati, rerum suarum augmenta, inter clientum litigia, & partium turbas quærunt. De his ad Eugenium suum Bernardus: *Miror*, inquit, *quomodo religiosæ aures tuæ audire possint hujusmodi disputationes Advocatorum, & pugnas verborum, quæ magis ad subversionem, quàm ad inventionem proficiunt veritatis, &c.*

82. Camelus, tametsi gravissimis laboribus defungatur, nec tamen itineris difficultate aut diuturnitate enervatur, nec etiam aquarum, alteriusvè refrigerii penuriâ deficit. Id quod hoc lemmate innuitur: NEC JEJUNIO, NEC VIA, subintellige, *deficit.* Vivum hunc militaris constantiæ, assiduitatis, & inter expeditiones gravissimas perseverantiæ ectypon habes. Idipsum Justi assolent, qui in salebrosa mundi hujus via assiduis jejuniis ac calamitatibus onusti incedunt, neque tamen succumbunt unquam, sed semper in Deo suo lætantur, Magno Augustino teste: *Omnes Sancti, qui Deo fideliter serviunt, lectioni vel orationi vacare, & in bonis operibus perseverare contendunt, sicque per ignem absque ulla violatione transeunt.* Torquatus Tassus laudem hanc Danis illis attribuit, qui Suenum, Regem fortissimum, sunt secuti, eorumque aliquem hoc poëmate vernaculo loquentem sistit:

Infatigabilis.

Militaris perseverantia.

S. Aug. ser. 41. de SS.

Tass Gerus. Liberat. Canto 8. stanz.

Hor di fero di cibo, hor camin duro
Trouammo, hor violenza, & hor aguati;
Ma tutti fur vinti i disagi, e furo
Hor uccisi i nemici, & hor fugati.

83. Camelus, asserente Scaligero uno die centum millia passuum conficit; simulque sarcinarum septingenta, & nonnunquam etiam mille pondo circumfert. Siti tolerandâ adeò est singularis, ut quatuor, imò, ut nonnulli referunt, quindecim integros & continuos dies eam sustinere sine ullo potu queat. Unde adeò illum hoc lemmate non incongruo insigniveris, SUSTINET, ET ABSTINET. S. Carolus, methodo, ad Emblematis hujus mentem penitùs confirmatâ, pro Diœcesis suæ incolumitate, diu noctuque visitando, eamque totam percurrendo, fatigatus, simul abstinentiam adeò rigorosam adhibuit, ut præter panem nonnisi aquam, & interdum agrestes aliquos lupinos alimenti loco sumeret. S. P. Augustinus cujusvis hominis vitam stadium esse dicit, in cujus decursu & sustineamus gravia calamitatum onera, & abstineamus à mundi voluptatibus. *Duo sunt*, inquit, *quæ in hac vita veluti laboriosa præcipiuntur à Domino, CONTINERE, ET SUSTINERE; Jubemur enim continere ab his, quæ in hoc mundo dicuntur bona; & sustinere, quæ in hoc mundo abundant mala, &c.*

Scalig. Exercit. 209. num. 2.

S. Carol.

Vita humana.

S. August. ser. 245. de Temp.

84. Aristoteles, & cum ipso Plinius, observatum habent, sinistrum pedem à gradiente Camelo nunquam præponi dextro. *Pes sinister non transit dexterum, sed subsequitur.* Unde lemma: DEXTERO SEMPER ANTERIOR. S. Carolum hoc Emblema spectabat, qui præfixo semper dextero religionis & honoris Divini pede, lævum politicorum ac terreni commodi retrò cohibuit. Non absimili ratione Scipio Africanus, sive ficto, sive superstitioso animo, religionem aliis quibusvis negotiis anteponens, *non ante ad negotia publica vel privata ibat, quàm in cella Jovis Capitolini moratus esset*; uti de ipso refert Valerius Maximus.

Arist. Hist. animal. l. 2. c. 1.

Servus Dei.

Val. Max. l. 1. c. 2.

85. Patres Societatis JESU, cùm D. Carolus solemni ritu in Sanctorum album recenseretur, symboli loco Camelum, crucibus, libris, calicibus, ciliciis, aliâque sacrâ suppellectile onustum exhibuère, assiduos Divi illius labores, carnis macerationes, aliaque pietatis exercitia significaturi. Epigraphen subjunxerunt: NUNQUAM SATIS. Idipsum etiam S. Franciscum Xaverium, Indiarum Apostolum & doctissimi nostri Martini Navarri, Canonici Regularis piissimi, avunculum per omnia simillimum, repræsentat; ille enim animi sui vaticinio singulas calamitates ac persecutiones, olim perferendas,

Mortificatio.

rendas, intuitus; generoſo pectore exclamavit; *PLUS DOMINE, PLUS, PLUS.* Quod ſi verò Emblematis mentem in deteriorem partem interpretari volueris, illud homini avaro proprium dixeris; de quo Horatius:

Avarus.

Horat. ſat. 1.

At bona pars hominum, decepta Cupidine falſo,
NIL SATIS EST, inquit.

Alexandri exemplo id confirmatur, de quo Seneca: *Poſt Darium & Indos pauper Alexander Macedo, quærit, quod ſuum faciat, ſcrutatur maria ignota, in Oceanum claſſes mittit novas, & ut ita dicam, mundi clauſtra perrumpit? quod naturæ SATIS EST; homini NON EST? inventus eſt, qui concupiſceret aliquid poſt omnia.*

Senec. Ep. 120.

Humilitas.

Sorte ſuâ contentum eſſe.

86. Patres Societatis JESU Camelum Pontificum mitris, Cardinalium galeris, & pedis Paſtoralibus onuſtum hoc lemmate inſignierunt: SEMPER SATIS. Quo rurſus eximiam Divi Caroli humilitatem innuebant, qui mirâ animi ſui moderatione omnes mundi honores ac titulos eſt averſatus. Appoſitè Horatius:

Horat. l. 1. Epiſt. 2.

Quod SATIS EST, cui contingit, NIL amplius OPTAT.

Senec. apud Lipſ. l. 2. manud. diſſert. 21.

In hoc argumentum Seneca: *Teneamus, ſciamuſque unam hanc eſſe viam ad tuta vadenti, & externa deſpicere, & honeſto contentum eſſe.*

87. D. Areſius hominem ambitioſum Cameli typo deſcribit; is enim dum munera ac beneficia deſiderata recipiat, Mecœnati ſuo profundè inclinatur, infimamque animi demiſſionem exhibet. Unde Camelum, flexo depictum genu, hoc lemmate notavit: DONEC ACCIPIAT. Ad verbum Siracides: *DONEC ACCIPIANT, oſculantur manus dantis, & in promiſſionibus humiliant vocem ſuam.* S. Ambroſius: *Ambitio*, inquit, *ut dominetur aliis, prius ſervit: curvatur obſequio, ut honore donetur: & dum vult eſſe ſublimior, fit demiſſior.* Et S. Bernardus, de Romanis proceribus differens, ait: *Hi inverecundi ad petendum, ad negandum frontoſi. Hi importuni ut accipiant, inquieti DONEC ACCIPIANT, ingrati ubi acceperint, &c.*

Ambitioſus.

Eccl. 29. 5.

S. Ambr. in Luc.

S. Bern. l. 4. de conſider.

Chriſtus in horto.

88. Camelus, ſub ſarcina genuflexus epigraphen ab Alcibiade Lucarino accepit: FLEXUS AD PONDUS. Chriſtus hoc Emblemate repræſentatur; qui in horto Gethſemanæo dolorum pondere, ſeu veriùs, totius mundi delictis prægravatus, in terram pronus corruit; S. Matthæo teſte: *Procidit in faciem ſuam.* In hunc locum P. Cornelius à Lapide: *Id eſt*, inquit, *prono & proſtrato in terram capite, faciem terræ affigens; ut hoc geſtu primò ſummam ſuam afflictionem oſtenderet, ſecundum, ut inſigne humilitatis exemplum daret; tertiò ut ſummam Deo Patri reverentiam exhiberet; quartò ut onus immane peccatorum noſtrorum, quod ipſe in ſe ſuſceperat, repræſentaret: hoc enim ipſum ſuo pondere degravavit, & affixit in terram, &c.* Paulus Zazzoronus Chriſtum, *inclinato capite* mortuum, hoc poëmate afficit.

Matt. 26. 39.

Cornel. à Lap. in hunc loc.

Jo. 19. 20.

Fù ſi grave, e peſante
L' incarco del peccato,
Del mondo rebellante
Che da portar fù dato
Del Monarca Divino al ſacro Pegno,
Che s' incurvo al ſoſtegno.

S. Jacob. Minor.

89. Idem Lucarinus in honorem S. Jacobi minoris Camelum ſymboli loco ſtatuit, cujus genua callo obducta, epigraphen tulêre: COL PIEGAR SPESSO FIEN CALLOSE, E FORTI. Id eſt, MULTO FLEXU DURANTUR. Aſſiduam nimirum orandi conſuetudinem innuebat, quæ in Apoſtolo illo fuit prorſus admiranda. De hoc S. Eccleſia: *Cui aſſiduitas orandi ita callum genibus obduxerat, ut duritia Cameli pellem imitari videretur.* Inde liquet, vires noſtras è laboris iterati conſuetudine, robur ac incrementum non leve capere. *Difficilè ſurgit*, inquit S. P. Auguſtinus, *quem moles malæ conſuetudinis premit.* Veriſſimè Ovidius:

-- -- -- Corpuſque quod ante laborum
Impatiens nobis, invalidumque fuit,
Sufficit, atque ipſo vexatum INDURUIT USU.

90. D. Carolus Boſſus Camelum genuflexum depinxit, qui merces aliquot involutas circum ſe intuitus, lemmatis loco pentametron iſtud pronuntiat: NON SUNT HÆC HUMERIS PONDERA DIGNA MEIS. Superbus & elati animi homo hâc icone notatur, qui de ſeipſo plurima ac ſumma quæque præſumens, officia oblata, niſi fuerint excelſa & grandia, indignabundus recuſat. Eandem iconem meliore ſenſu etiam homini tranquillo & humili tribues, qui quamcunque dignitatem oblatam ſuo intellectu ac prudentia longè ſuperiorem cenſet. Hos inter S. Vincentius Ferrerius galerum Cardinalitium conſtanter recuſavit; vires ſuas eidem ſuſtinendo penitùs impares ac indignas aſſeverans; Sanctus Bernardus Archiepiſcopatum Mediolanenſem; & S. Thomas Aquinas Neapolitanum accipere penitùs abnuerunt. S. Philippus Nerius, plurimùm *humilitati addictus, ab honoribus ſemper abhorruit, atque Eccleſiaſticas dignitates, etiam primarias non ſemel ultrò delatas, conſtantiſſimè recuſavit.* Denique emblema iſtud etiam contemptorem mundi deſignat, qui ſoli Deo attentus, cæteras delitias ac honores omnes humeris ſuis indignos, & tam nobili hominis animo longè inferiores cenſet. Veriſſimè Magnus Auguſtinus: *Quiſquis futuræ vitæ cor præparaverit, totam iſtam contemnit; contempta iſta ſecurũ facit expectare diem, de quo expectando Dominus terruit.*

91. Idem Camelum genibus nixum, & ſarcinâ non ſatis gravi onuſtum, hoc lemate affecit: AUCTO PONDERE SURGAM. Politicum ambitioſũ hæc imago deſignat, qui Mæcœnatem ſuum diverſis obſequii generibus, ac penè adorare non ceſſat, niſi reciprocis favorum, munerum, & beneficiorum cumulis onuſtus. Peccatoris etiam hic typus eſt, qui levioribus tantùm calamitatibus preſſus, è terra nunquam ſublevatur, ſed identidem inter voluptates ſuas reptare pergit, at verò, ubi graviora ac decumana miſeriarum pondera ingruere cœperint, tum demum erigere ſeſe, & virtutum tramitem ſublimiore veſtigio incedere allaborat. Regius Vates de Iſraëlis populo id teſtatus, ait: *Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum, poſtea acceleraverunt.* Namque, interprete Magno Auguſtino, *abundante delicto, multiplicatæ ſunt infirmitates eorum, & poſtea acceleraverunt, quia ingemuerunt, & invocaverunt, ut ipſo adjuvante impleretur, quod ipſo jubente non implebatur.* Denique ſymbolum illud etiam Peccatorem contritum ſpectat, qui leviore pœnitentia à Confeſſario impoſita, à ſacro tribunali diſcedere recuſat, niſi majore onere ſatisfactorio recepto.

92. Genuflectentem & inclinatum Camelum hoc lemmate ſpectandum proponens: UT FERAM: D. Carolus Boſſus hâc icone ſignificavit demiſſi animi hominem, Magnatibus profundè inclinatum, ad celſiſſima munia ſublevari. Horatius:

-- -- -- Ius imperiumque Phraates
Cæſaris excepit genibus minor.

Maria

MARIA Virgo, seipsam postremam & infimam
1.38. Dei ancillam cognominans: *Ecce Ancilla Domini,* digna extitit, quæ Verbum Divinum, humanâ vestitum carne, in utero suo circumferret. S. Thomas Villanovanus: *Grandi ergò mysterio*, inquit, *altissimoque Deitatis instinctu conceptura Deum, sui meminit ancillatus, &c.* Ab hoc argumento non multum alienus S. Cæsar. Arelatensis ait: *Sicut de fonte terreno & corporali fluvio non potest aliquis bibere, si se noluerit inclinare: ita & de vivo fonte Christo, & S. Spiritûs fluvio nemo aquam vivam haurire poterit, nisi se humiliter inclinare voluerit.*

93. Camelus geneflexus auro & argento oneratur, cum lemmate: NON ULTRA JUSTUM. Caussidicos, Procuratores, ac Judices illos hæc imago spectat, qui ultrà justitiæ & æquitatis dimensum nullas unquam opes aut munera recipiunt: vel etiam Reges, qui ultra debitum tributum à subditis quidquam exigere, Religioni sibi ducunt. Mente adeo sanctâ imbutus Theodoricus, referente Cassiodore, hanc sibi legem statuit: *Cùm omnes Reipublicæ nostræ partes æqualiter desideremus augeri, crementa tamen fiscalium tributorum justissimo sunt pensenda judicio.*

94. Emblematis loco Camelum, equum, mulum, & asinum juxta diversas ac paratas sarcinas depinxêre; cum lemmate: CUIQUE PRO VIRIBUS. Innuebant videlicet; officiorum ac dignitatum, tam majorum, quàm minorum, pondera ex æquo, & pro ingeniorum capacitate, distribuenda esse. Id accuratè observans Herus ille Evangelicus,
25. S. Matthæo referente, diversis ministris plures pauciores vè pecunias ad negotiandum commisit, *unicuique secundùm propriam virtutem;* seu, ut Arabicus contextus traducit, *juxta posse virtutis suæ.* Perspicuè in hunc locum S. Hieronymus: *Non pro largitate & parcitate alteri plus, & alteri minus tribuens, sed pro accipientium viribus.* Cui subscribens S. Joannes Chrysostomus ait: *Ne supra virtutem opus injungens, ipse causa ruinæ existeret.* Cæterùm huic symbolo accommodatum videtur illud D. Pauli effatum: *Unicuique nostrûm data est gratia secundùm mensuram donationis Christi.*

CANIS, MILLUS.

Caput X.

95. Canis, in demortui heri sui rogum insidens, (quod sæpius accidisse, Historiæ ferunt) epigraphen tenet: EADEM FLAMMA CREMABIT. Enimverò intensus, & fidelis amor vim adeò gravem in homine exercet, ut malit morientem amicum sequi, quàm ulteriore vitâ perfrui. S. Bernardus exclamat: *O amor præceps, vehemens, flagrans, impetuosus, &c.!* Et Urbanus VIII.

Amor pericli nescius horridi,
Ut morte perstat fortior?

96. Verus amicus, non propriis, sed alterius commodis intentus; vel Minister regius, assiduis negotiis ad promovendum Regis quæstum occupatus, symboli loco canem venaticum præferant, qui ore prædam portans epigraphen à Ferro accepit: ALIIS PRÆSTAT; vel, ALTERI PARTAM. Ad rem Martialis:

Non sibi sed Domino venatur vertagus acer
Illæsum leporem qui tibi dente feret.

Mund. Symbol. Picinelli & Aug. Eráth. Tom. I.

Prædicator, asserente Hugone Cardinali, instar vertagi prædatum excurrat, & animas, suâ industriâ captas, non ad proprium laudis transitoriæ quæstum, sed sine ullis ambagibus ad Deum referat. Hanc doctrinam præclarè inculcans Eminentissimus Cardinalis, D. Carolus Rosetus, ait: *Quidquid aut est, aut potest ipse* (Concionator) *Domino acceptû adscribere satagat; quidquid apud alios loquitur, dicatum inscribere Domino quoscunq; conscribere. Ad animas quippe Deo reconciliandas ac reducendas destinatus, animarum quidem salutem, tanquam proximum sibi præfixum scopum, ipsius autem Dei gloriam & honorem, tanquam ultimum suum finem sic assequi contendat, sicut organum in artifiets laudem sua munera obiturum.* Porrò zelosus Prælatus, canis venatici industriam imitatus, animas dissolutas & in errorem proclives, Christo recuperare allaboret. Petrus Blessensis: *Aliud venationis genus*, inquit, *incumbit præsertim Prælatis, ut venentur in omni mente animas aberrantes; quasi in prædam ad obsequium Christo, rapiendo in eminentia scientiæ & doctrinæ, &c.*

Concionator.

Carol. Ros. Admon. ad Prædic. § I.

Prælatus zelosus.

Pet. Bless. Epist. 58.

97. Patres Dominici, in Episcopi cujusdam honorem symboli loco canem pecuarium, gregi vicinum, depinxêre; addito lemmate: NON DORMIT, QUI CUSTODIT. Hujus vice epigraphen, Emblemati propriam, subjunges istam: CUSTOS, ET PERVIGIL. Ad verbum Sanctus Petrus Chrysologus: *Canis dormientibus Dominis noctè, & custos & pervigil, prodit, extraneum turbat furem, occurrit latroni, ut curam relevet, & solicitudinem servulorum.* De Octaviano Imperatore Seneca: *Omnium domos*, inquit, *illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius industria, omnium vacationem illius occupatio.* S. Damasus Papa, illa Jacobi verba expendens: *Die noctuque æstu urebar & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis*, ait, *si ergò sic laborat & vigilat, qui pascit oves Laban; quantò labori, quantisque vigiliis debet intendere, qui pascit oves Dei?* His colophonem jungens meus Concanonicus, D. Absalon Abbas, ait: *Cura excubiarum, solicitudo pastoralis est.*

Vigilantia.

S. Petr. Chrysol. serm. 110.

Senec. l. de brevit. vit.

S. Damas. Epist. 4.

Genes. 31. 40.

Absal. Abb. serm. 48.

98. Nonnemo, illustrissimæ Columnarum familiæ maximo affectu addictus, seipsum cani, ad columnam ligato, non absimilem dicere potuit; additâ inscriptione: E PER ELETTIONE, E PER DESTINO. Id est, VOLUNTATE, ET FATO. Cujusvis damnati hanc iconem propriam dixeris: quippe qui liberrimâ voluntate iniquè operatus, justâ Dei sententiâ ad obscuram Tartari rupem, vinculis æternum non dissolvendis, alligatur. Unde Cardinalis Cajetanus: *Constat autem*, inquit, *quod propriis peccatis, propriis meritis (quæ Deus non vult, sed sustinet patienter) reprobi sunt vasa vindictæ. Non enim Deus priùs est ultor, quàm homo fit peccator: & consequenter à se ipsis reprobi sunt vasa, ablata suis meritis in interitum æternum.*

Damnatus.

Caietan. in Epist. ad Rom. 9.22.

99. Cani, lambenti vulnera, inscribes: EX ORE SALUTEM: Verbis è S. Paulo mutuatis: *Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Eoque Confessionis Sacramentalis beneficium perspicuè demonstratur. Præclarè meus Hugo Victorinus: *Lingua canis, dum lingit vulnus, sanat: quia peccatorum in confessione emundantur vulnera, Sacerdoti factâ confessione.* Et sanctus Nilus: *Initium salutis est sui ipsius accusatio.* Unde sanctus Ambrosius: *Ex ore tuo justificaberis: etenim pretium immortalitatis est nostra confessio, quia, sicut scriptum est;*

Rom. 10. 10.

Confessio.

Hug. Vict. l. 2. de best. cap. 17.

S. Nil. in paræn. n. 1.

S. Ambr. lib. 4. in Luc. c. 5.

est, ore confessio fit ad salutem. Et rursus: *Ut febres in alto sitæ, non queunt mitigari, cùm foras eruperint, spem afferunt desinendi: Ita peccatorum morbus, dum tegitur, inardescit: si confessionibus proditur, evaporat.* Compendio Seneca: *Omnia vitia in aperto leviora sunt, morbi quoque ad sanitatem tunc inclinant, cùm ex abdito erumpunt, ac vim suam proferunt. Et avaritiam itaque & ambitionem, & cætera mala mentis humanæ tunc perniciosa scias esse, cùm simulatâ sanitate subsidunt.*

Idem in Psal. 37.

Senec. Epist. 56.

100. Sylvius Piccolominius, ut demonstraret, alium quempiam perfruitum esse fructibus speculationum, ab ipso excogitarum, leporem depinxit, qui in sylva ab odoro cane excitatus ac detectus, postea in canis turbidi fauces deprædandus incidit. Epigraphen à cane odoro pronuntiandam addidit; EGO DETEXI. Idipsum infortunium etiam Luciano accidit, qui, cùm celebrem illam moribusque formandis acceptissiam de aureo asino fabulam suo ingenio elaboràsset, & publicis tabulis transcripsisset, eam postea Lucius Apulejus, ut à se excogitatam passim evulgavit, nullâ unquam authoris mentione factâ. Idipsum conquestus est Virgilius, cùm ingenii sui partum ab alio veluti proprium jactari cerneret:

Author invento suo fraudatus.

Virgil.

Nocte pluit totâ, redeunt spectacula manè,
Divisum imperium cum Iove Cæsar habet.
Hos ego versiculos feci, tulit alter honores, &c.

Plutarch.

Verùm hi alienæ gloriæ prædones illam Plutarchi sententiam alto animo impressam habeant. *Non debemus suffurari gloriam eorum, qui nos in altum extulerunt.*

101. Grandem ac generosum hominis animum Molossus repræsentat, qui taurum aut aprum jacentem obvium habens, neglectim illos transit, veluti nonnisi cum stantibus, & ad pugnam paratis congredi dignaretur. Unde lemma: MAJORA EXPECTO. Eos omnes hæc imago spectat, qui Alexandri Magni vestigia sequuntur. Seneca: *Habet hoc in se generosus animus, quod concitatur ad honesta. Neminem excelsi ingenii virum humilia delectant & sordida. Magnarum rerum species ad se vocat, & extollit.*

Generositas.

Senec. Epist. 39.

102. Canis congenitam habet magnanimitatem adeò generosam, ut minorum canum latratum contemptim præteriens, nonnisi cum leonibus congredi dignetur. Lemma: SPRETIS MINIMIS. Vel, PIGET IRRITARE MINORES. Seneca: *Ille magnus & nobilis est, qui more magnæ feræ, latratus minorum canum securus exaudit.* Et rursus: *Proprium est magnitudinis veræ, non se sentire percussum. Sic immanis fera ad latratum canum lenta respexit.* David, à maledico Semei irritatus, in sui patrocinium nihil reponere dignatus est; at verò à Leone, à Gigante, & ab immenso militum exercitu in certamen vocatus animum adversus ipsos alacrem ac generosum ostendit, moxque pugnâ acceptatâ, victoriam, nullo ævo oblitterandam, obtinuit.

Magnanimitas.

Senec. l. 2. de Ira. c. 32.

Idem l. 3. de Ira. c. 25.

103. Animum hominis vel imperterritum & invictum; vel certè pertinacissimè obstinatum, Canis ille Indicus repræsentat, qui, teste Diodoro Siculo, leonem dentibus reprehensum, tametsi primùm caudâ, & postea singulis quatuor tibiis truncatus, nunquam dimisit, sed etiam mortuus, prædam suam tenacissimè retinuit. Emblemati subscribes. NEC CÆSUS CEDAM. Vel: NEC MORTE RELINQUAM. Facinoris hujus præclarum specimen edidit Cynegrius, miles Atheniensis, qui adversùs Persarum classem dimicans, à Justino id encomii retulit: *Tantam in eo virtutem fuisse, ut non tot cædibus fatigatus, non amissis manibus ambabus victus, ad postremum truncus, & veluti fera rabida dentibus dimicuerit.* D. Carolus Rossetus Cardinalis S. Joanni Baptistæ virtutem illam nativam fuisse ait; quippe qui, divinæ legi observandæ, ac vitiorum odio prædicando unicè intentus, capite potiùs truncari, quàm à cœpto opere desistere voluit: *Veritati testandæ ac prædicandæ insistebat, ut nec membrorum quidem principe, capite, truncatus, ac diminutus desisteret.* Homines scelerati, accommodatè ad imaginis præsentis Emblema, nec post mortem à pravis moribus, quibus in vita sua assueverunt, desistunt. Epulo Evangelicus, pridem in inferno sepultus, fratrum suorum commoda anxiè adhuc curabat; carnali affectu, quo vivus erga illos flagrabat, etiamnum in acerbissimis flammis retento. *Lazari quidem anima,* inquit S. Gregorius Nyssenus, *non est erga præsentia sollicita, nec retorquet se aliquod relictorum. At dives, quasi quodam visco, etiam post mortem à vita detinetur carnali. Nam si quis omnino carnalis secundùm mentem fiat, nec postquam corpus exuerit, removetur à passionibus ejus.*

Obstinatio.

Diod. Sicul. l. 17.

Iust. l. 2.

D. Car. Ross. ... moni... Prædi...

Pecc...

S. G... Nyss... Cate... D. T...

104. Cani epigraphen, è Pindaro mutuatam, indidit Tassus: BLANDITUR AMICIS. Hinc Principes & Magistratus benevolentiam & affabilitatem erga benè meritos discant: Contra verò Bargalius è lemmate, supra Molossum posito, IMMITIS IN HOSTES; eosdem Principes instruit, in sceleratos & hostes, pro Reipublicæ bono, severè ac justè animadvertendum esse. Argumento haud absimili quidam è Serenissimis ducibus Mantuanis seipsum terribilis molossi symbolo adumbravit; additâ inscriptione: FERIS TANTUM INFESTUS. Alius demum, unico lemmate rigorem, & benevolentiam complexus, cani scripsit: MORDE GLI ESTRANI, ET AGLI AMICI APPLAUDE. Id est: *Extraneos mordens, solis blanditur amicis.* Plato mansuetudinem & rigorem à Magistratu in populo gubernando exercendum, commonstraturus, canem exhibet, domesticis excubiis intentum. *Ubi namque mansuetudo, iracundumq; ingenium repeTiuntur, in aliis animalibus? In hoc utique videre licet, & non minimè in eo, cum quo nostrum custodem comparabamus: nôsti enim generosi canis hunc esse à natura morem, ut adversùs familiares & notos mitissimus sit; contra verò adversùs ignotos.* S. Gregorius Nazianz. geminum hunc affectum in Herone Alexandrino observans, ait: *Adesdum canis impudentiâ, sed oris libertate; non ingluvie, sed quia in diem vivis, non latratu, sed boni custodiâ, vigiliisque pro animarum salute susceptis, atque etiam quia virtutis quidem familiares ac domesticos mulces, alienis autem oblatras.* Proinde Hero simul & Pastor verus, & Concionator sapiens extitit, dum suavi voce miseras oviculas solari; ac sublevare; lupos verò sanguinarios terrere & in fugam agere est solitus. Christus in extremo judicio ad hanc ideam componendus S. Isidoro videtur: *Pro diversitate conscientiarum, inquit, & mitis apparebit in judicio Christus electis, & terribilis reprobis: nam qualem quisque conscientiam tulerit, talem & judicem habebit, ut manente in sua tranquillitate Christo, illis solis terribilis appareat, quos conscientia in malis accusat.* Cæterum D. Marinus iisdem coloribus importunos dœmonis mores describit, qui in hac vita exteris ac hostibus suis mordax, sceleratis verò, utpote amicis suis blandus existit. Poëma ipsius ita sonat.

Ma... tus.

Pla... de...

S. ... N... Or...

C... Ju...

S. ... l. ... c. ...

D...

D... ... P...

Io pur

Io pur ti fuggo, e tù mi segui è giungi.
Rompo ceppi e catene, e non mi sciolgo
Mostro perverso, e più m' assal e pungi,
Quanto più per lasciati il piè rivolgo.
Hor che da le tue man minuole, e tolgo
E che da te per Buon sentier vo lungi,
Più tentato da te mi lagno, e tolgo
F forze, a forze, ad armi aggiungi.
Tale il Socero iniquo, albor che feo
L' amorosa rapina, armato vide
Tosto à suoi danni il fuggitivo Ebreo.
Cosi MASTIN dal uscio, oue s' asside
Hor mansueto, hor minaccioso è reo
MORDE GLI ESTRANEI, ET AGLI AMICI ARRIDE.

105. Homo, detractionibus & calumniis deditus, dum proximo suo malignum dentem infigere conatur, propriam famam vituperio non exiguo commaculat; haud secùs atque canis, lapidem efferatis dentibus comprimens, sanguinem è propriis faucibus elicit, seque ipsum vulnerat. Unde Torquati Tassi lemma: DEL PROPRIO SANGUE SUO MACCHIATO, EMOLLE. Id est, SUOMET SANGUINE FOEDUS. Dilucidè Siracides: *Susurro inquinabit animam suam, & in omnibus odietur.* S. Joannis Chrysostomi monitum est: *Noli maledicere, ne te ipsum polluas.* Ad propositum Monosticha ista facient.

Damnum reportant plerumque viri maledici;
Qui alii maledicit, sibi convitium facit.

106. Franciscus Sforzia I. Dux Mediolanensis, obtento regimine, rebusque omnibus armorum violentiâ ad summam tranquillitatem compositis, symboli loco sedentem canem turbinem depingi fecit; subjuncto lemmate: QUIETUM NEMO IMPUNE LACESSET. Nimirùm expeditam vindictam iis minitabatur, qui novas ciere turbas auderent. Valerius Max. *Ultionis*, inquit, *quemadmodum acres, ita justi aculei sunt, qui lacessiti concitantur, acceptum dolorem pensare cupientes.*

107. Hominem sacrilegum, ac rerum cœlestium contemptorem canis repræsentat, qui lunam allatrans, epigraphen præfert: DESPICIT ALTA. Sensu non absimili Balthasar Bonifacius de Lupo canit:

Horrendum exultat lupus, os ad sydera tollens:
Flebile demisso vertice balat ovis.
Illum, qui contra Superos infanda procaci
Scommata voce vomit, novimus esse lupum.
Illum, qui lachrymas humili de pectore fundit;
Asserit esse suo de grege Christus ovem.

S. Cyprianus eâdem metaphorâ adversus Demetrianum impium & sacrilegum hæreticum, usus in hæc verba scribit: *Oblatrantem, & adversus Deum, qui unus & verus est, ore sacrilego, & verbis impiis obstrepentem, frequenter, Demetriane, contempseram, &c.*

108. Hominem stolidè jactabundum canis exhibet, qui sonoris vocibus in cœlum sparsis, epigraphen tenet: FRUSTRA AGITUR VOX IRRITA VENTIS. Tertullianus: *Nihil*, inquit, *debuccinemus eorum, quæ apud Deum mercedem merebuntur, nec ea ab hominibus compensemus.* Dionysius Carthusianus in Saule, etiamnum adolescente observat, quod domesticis suis de jumentis recuperatis nuntium lætum perferens, nullam penitus sui, in Regem uncti, mentionem fecerit; *De sermone autem regni non indicavit eis. Quo exemplo*, inquit, *quorundam jactantia, vanitas, insipientia arguuntur, qui nihil nôrunt celare, & præsertim, si quid gloriæ & honoris eis exhibitum aut exhibendum, silere non valent, & propriam pandunt stoliditatem.* Denique emblema istud Hæreticorum voces & canum latratibus non absimiles, spectat; tametsi enim assiduò adversùs orthodoxam Ecclesiam jactatæ, frustratò tamen ac irrito conatu itendinem evanescunt.

109. Qui propriâ virtute & industriâ è calamitatibus eluctantur, symbolum non incongruum è cane mutuant, cui solenne est, suis vulneribus nullo alio, nisi proprio linguæ pharmaco mederi. Lemma: SIBI MEDETUR. Dignum in rem præsentem est illud Plinii junioris consilium: *Dispice, ne sit parum providum sperare ex aliis, quod tibi ipse non prastes.* — Seipsum juvare. — Plin. Iun. l. 2. Ep. 10.

110. Canis vulneratus os suum fiscellâ obductum habet; cum Hispano lemmate: NI LANNAR, NI CURAR; id est, NEC CONQUERI, NEC CURARI, Vel, NEGATA MEDELA. Eos hoc Emblema concernit, quibus via omnis obstructa est, quâ se ab aliorum calumniis purgent, vel qui amore succensus, nihil inhonestum à fœmina postulare audet. In hunc sensum. Horatius: — Amans modestus. — Horat. l. 1. Ep. 17.

Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.

Ibi præsertim, quando malum occultatum non tantùm omnis remedii est expers, sed semper ad deteriora vergit. Certè Damnatorum calamitas penitùs desperata, & immedicabilis, æternùm persistet, utpotè qui ad vulnera lambenda linguam, humilitatem inquam, suorumque scelerum confessionem, penitùs præcisam habent. *Alioquin si humiliter flere*, (verba sunt Galfridi) *si dicere possent. Nos quidem justè digna factis recipimus; audeo dicere, ignis ille inexpugnabilis, tamen extingueretur.* — Damnati. — Galfrid. ap. Tilman. in c. 22. Matth.

111. Canis, nisi vulnerum linctu sanetur, immedicabili malo sese obnoxium facit, cum lemmate; NI LINCAT, LANGUET. Ita peccator non alio pharmaco, nisi propriâ linguâ malis suis mederi, salutemque recuperare potest. Nathan Davidi Regi commissum scelus exprobrare jussus, sermonem ita dexterè coordinavit, ut David propriâ linguâ se mortis reum pronuntiaret; idque, S. Irenæo teste, sapientissimus Vates eo fine fecerat; *ut ipse dans sententiam de semetipso, & semetipsum dijudicans, misericordiam consequeretur, & remissionem à Christo.* — Confessio. — S. Iren. l. 1. c. 45.

112. Canis affectum suum erga domesticos etiam gestibus exprimere novit. Unde lemma. VEL NUTU FIDES, ET AMOR. Ita S. Joannes Baptista, tametsi intra matris uterum clausus, præsente tamen Christo *exultavit in utero ejus. Propheta enim*, inquit S. Gregorius Papa, *parente acutiùs videt, & audit, salutatque prophetatum: sed quoniam verbis non poterat, saltat in utero, &c.* Et S. Joannes Chrysostomus: *Nondum nascitur, & saltibus loquitur; nondum ei permittitur clamare, & per facta auditur.* — S. Joann. Baptista. Luc. 1. 41. S. Greg. Pap. in Cat. aur. S. Ioan. Chrysost. ap. Metaph.

113. Reverentis fidelitatis, & devoti obsequii hieroglyphicon catellus exhibet, qui tametsi baculi minas expertus, mox tamen iterum ad minitantem revertitur. Lemma ET TAMEN REDIT. Samson Dalilæ amore captus, posteaquam tertia vice ab illa pessimè habitus ac proditus fuerat, adhuc tamen, quasi nullâ unquam acceptâ injuriâ, etiam quarta vice fraudulentum ipsius sinum repetit, donec tandem libertatis, oculorum, & vitæ jacturam fecerit. Porrò homo, à Deo castigatus, mox ad illum revertitur, nec ab amore suo quidquam amittit. Nam *Timor Dei*, Magno Augustino teste, *non est servilis, sed castus; gratis amans, non puniri timens, sed separari ab eo, quem diligit.* — Reverti. — Iud. cap. 16. — S. Aug in Ps. 18. Enar. 2.

114. Aloysius Ferrus Cani propè vineam, vel certè juxta gregem excubias agenti, inscripsit; PROHIBET

Concionator. HIBET ET INDICAT. Ita prorsùs; Theologi & Concionatores, è munere suo, Catholicum gregem, aut sanctam Ecclesiæ vineam ab Hæreticis & infernalibus lupis per doctas & animosas voces propugnent; hos quidem in fugam conjiciendo, illos verò indicando. *Quis est grex*, inquit S. Gregorius, *sanctæ Ecclesiæ, nisi multitudo fidelium? vel qui alii hujus gregis canes vocantur, nisi Doctores sancti, qui eorundem fidelium custodes extiterunt? qui dum pro Domino suo diurnis nocturnisque vigiliis intenti, clamaverunt; magnos, ut ita dixerim, latratus prædicationis dederunt.* Et S. Cyrillus Alexandrinus: *Qui gregem sequuntur canes, undique circumeuntes semper, nec somno, nec dormitatione vincuntur. Si quod enim animal efferatum conspicitur, allatrant fortiter, & omnibus viribus à pecore arcere satagunt. Atque hoc officium gregis, ratione præditi, Proceribus incumbit, Præceptoribus videlicet, & Doctoribus, ut curam habeant subjugatorum, & omnibus modis eos abigant, qui injuriâ & incommodo volunt afficere.*

S. Greg. l. moral. cap. 9.

S. Cyrill. Alex l. 5. in Isa.

Mutatio. 115. Canis Indicus, dum in terra versatur, animal quadrupes est; aquis verò injectus, piscis evadit. Unde eidem, in undas mergendo; D. Aresius subscripsit: MUTABOR IN ALIUM. Ita homo mores iis conformes assumit; quorum societate utitur. S. Paulum imago ista cumprimis repræsentat, qui cœlestis gratiæ aquis immersus, è lupo in agnum, è persecutore in Prædicatorem, &, ut compendio dicam, è feroci Saulo in mansuetissimum Doctorem, metamorphosi non minùs insolitâ quàm admirandâ est commutatus. S. Ambrosius: *Priusquam hic Apostolus præceptis spiritualibus lavaretur, erat blasphemus, persecutor & Saulus; at ubi pluvia super eum lavacri cœlestis influxu, necatur blasphemus, persecutor necatur, & Saulus; & vivificatur Paulus, ut cum moribus mutaret & nomen.* Cæterum peccator è pœnitentiæ Sacramento; & Christianus è Religionis ingressu, penitùs innovantur, & homines, à prioribus longè diversissimos, induunt.

S. Paulus.

S. Ambros. serm. 31.

Pœnitens Religiós.

Studiosus cautus. 116. Divina arcana non esse intellectu nimiùm curioso investiganda, D. Aresius è canis Ægypti symbolo persuadere conatur, qui è Nilo flumine sitim levaturus, crocrodilorum metu, aquas vix momento & primoribus labiis attingit; lemmate è D. Paulo addito: NON PLUS QUAM OPORTET. Apostoli verba sunt: *Non plus sapere, quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.* Hunc locum interpretatus S. Bernardus ait: *Perscrutari prohibemur, & plus sapere quàm oportet; sed amare etiam plus, quàm possumus, præcipimur.* Et certè, *si neque scientiâ*, inquit S. Basilius, *minutissima formicæ assecutus es naturam, quomodo incomprehensibilem Dei potentiam cogitatione comprehendisse gloriaris?* Creatus noster, & tot limitibus circumscriptus intellectus perfectam creaturæ cujusvis vilissimæ cognitionem nonnisi difficillimè assequi potest; & quî amabo, ad comprehendendam rerum Divinarum infinitatem sublevetur? Salomonis hoc ratiocinium est: *Difficilè æstimamus, quæ in terra sunt, & quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore; quæ autem in cœlis sunt, quis investigabit?* Optimè monet Aristoteles: *Nunquam verecundiores simus, quam cùm Deo agitur.* Horatius eos, qui res quasvis penitiùs, quàm par est, penetrare nituntur, stultitiam suam potiùs, quam sapientiam prodere asserit.

Rom. 12. 3.

S. Bern. opusc. de charit. c. 4.

S. Basil.

Sap. 9. 17.

Horat. l. 1. Epist. 5.

Insani sapiens nomen feret, æquus iniqui,
Ultra, quàm satis est, virtutem si petat ipsam.

117. Hominem; intenso quidem amore inflammatum, sed tamen simul modestum; canis rabidus repræsentat, qui aquas intuitus, ea attingere non audet. Unde lemma: ARDET, NEC AUDET. Ovidius in hanc rem puellæ cujusdam exemplum adducit:

Noctis erat medium, curasque & corpora somnus
Solverat, & virgo Cinyreia pervigil igne
Carpitur indomito, furiosaque vota retractat,
Et modò desperat, modò vult tentare: pudetque
Et cupit, & quid agat non invenit.

Torquatus Tassus de Olindo, Sophroniæ amante, canit:

Et che modesto è sì, com' essa è bella.
BRAMA ASSI, poco spera, e nulla chiede.
Ne sà scoprirse, ò NON ARDISCE, & ella
O lo sprezza ò no' l vede, o non s' avvede.

Denique diabolus instar rabidi canis, adversùs hominis salutem accensus, cum lachrymis & pœnitentia madentem, attingere non audet: *Qui seipsum accusat in peccatis suis, hunc diabolus non habet iterum accusare in die judicii; si tamen confitens pœnitendo doleat quæ facit, nec iterum renovet quæ egit*, inquit S. P. Augustinus.

118. Canis turbo, ad quietem compositus, in terra recumbit; cum lemmate: OTIOR, UT OCYOR; Id est, *quiesco, ut velocior evadam.* Inde constat, quantùm levaminis in negotiis nostris promovendis capiamus, si inter labores nonnunquam respirare liceat. Aristoteles: *Omnis laborans requie indiget.* Et Ovidius:

Otia corpus alunt, animus quoque pascitur illis.

119. D. Carolus Rossus sedentem canem pernicem lemmate, priori non absimili, notavit: UT VALIDIUS. Academia Restauratorum hanc iconem symboli loco præfert, in qua religiosa studiosorum juventus unâ hebdomadis die deambulatum in hortum concessit, ibidem vires defatigatas honestis exercitationibus, ad scholasticos labores alacriùs percurrendos, recreatura. Dio dicere solebat: *Dominari oportet moderatè, & recreari cupientibus id permittere. Remissiones enim ad novos labores præparant. Et arcus, & lyra, & homo quiete vigent.*

120. Detractor, alterius nomini & famæ lacerandæ assuetus, canem imitatur; qui adversùs doreadem concitatus, epigraphen sustinet: LATRATU, ET MORSU. Quantum quidem latratum attinet, perspicuè Seneca: *Quibusdam canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine latrent.* Et subjungit: *Malè de se loquuntur? Bene nesciunt loqui, faciunt, non quod mereor, sed quod solent.* Quantùm verò ad morsum spectat, Anonymus, in illud psalmi commentatus: *Circumdederunt me canes multi*, ait, *sicut canes dentibus mordent & lacerant: sic isti* (Judæi) *Christum detractionibus mordendo, ejus famam lacerabant.*

121. Resolutus & constans hominis animus canis Emblemate significatur, qui cervam insecutus, ab ea se nunquam destitutum, in hæc verba, lemmatis loco protestatur: DONEC CAPIAM. Præclarè S. Joannes Chrysostomus: *Non satis est, semel cum laude rem gerere, sed perpetuò: Etenim qui, postquam decem delichos cucurrit, si post deficiat, totam laudem perdidit, & nos, si semel aggressi bona opera, postea defecerimus, totum amisimus, totum perdidimus.*

122. Nobile quoddam ingenium, cùm canes dormientes nonnunquam latrare observasset, omninò sibi persuasum habuit eos somniis agitari. Unde canem pernicem, somno obrutum, hoc lemmate insignivit: MENS TAMEN IN SYLVIS. Verùm quidquid de canibus objeceris, de eo saltè non dubi-

dubitabis, peccatorem, mortis lethargo aut somno sepultum, illas ipsas curas assiduâ mente revolvere, quibus per vitæ decursum assuevit. Conquerentem audi Magnum Augustinum, qui secundùm quietem res illas volvebat animo, quas non sine Dei offensa olim interdiù exercuerat. *Adhuc vivunt in memoria mea rerum imagines, quas ibi consuetudo mea fixit: & occursant mihi vigilanti, quidem carentes viribus; in somnis autem non solùm usque ad delectationem, sed etiam usque ad consensionem, factumque simillimum.* Claudianus.

Omnia quæ sensu volvuntur vota diurno,
Tempore nocturno reddit amica quies.
Venator defessa toro cùm membra reponit,
Mens tamen ad sylvas, & sua lustra redit.

Vide complura adhuc disticha, quæ ibidem his subjungit. In eandem sententiam concedunt Lucretius Petronius Arbiter: & Seneca.

Quæcunque mentis agitat infestus vigor,
Ea per quietem sacer, & arcanus refert
Veloxque sensu, &c.

Denique Fulvius Testi in Poësi suâ Lyricâ idiomate vernaculo canit.

A lusingar le sonnachiose menti
Suol da le porte eburne
De sogni uscir la faccolosa schiera:
E l' immagin del ben, che più si spetà
Fan con ombre notturne
Che vivamente al cor si rappresenti.
Il Duce avezzo à sanguinosa pugna,
Sognando il ferro impugna;
Preme il nemico à la vittoria intento,
E di vane ferite impiaga il vento.
Il caviator tutto anhelante, e lasso,
Per solitario lido
Di fuggitiva cerva incalza l' orme;
Stilla sudor dal crine, e se ben dorme.
Pur rauco innalza il grido,
E del veltro fedele affretta il passo.
Vede l' avaro chiusa parte ascoso
Tesoro luminoso;
E mentre parch' el prenda, e che lo stringa,
Di pretiosa froda il cor lusinga, &c.

123. Bellidux, exercitum suum, haud secus ac cor exteriores corporis partes, dirigere solitus, vel homo privatus, inter viros armatos incedens, canis emblemate repræsentatur, qui millo, muricibus & clavis probè munito, indutus, epigraphen præfert: TUTUS INCEDIT. Vel ipsius canis voce; SECURUS, INCEDO. Hanc iconem supra Domûs Pisanæ ostium ære fusam cernere licet; eâque hominis patrocinium & tutela significatur. Christiani eandem securitatem è calamitatibus capiunt, siquidem à lupo tartareo nunquam ita tranquilli vivunt, nisi quando acerbis ærumnarum mucronibus cincti fuerint. S.P. Augustinus de Davide differens, *Erat*, inquit, *in infirmitate tribulationis suæ tantò in Deum intensior, quantò miserior videbatur: utile quiddam est tribulatio, utile medici ferramentum, tanquam contra diaboli tentamentum.*

124. Canis, perfectæ obedientiæ Symbolum, Lucarino authore epigraphen habet. AD NUTUM OBSEQUENS. Abrahamus, jamjam gladio in ictum vibrato, unicâ Dei voce auditâ, ferrum in aëre suspendit, & promptè respondit, *Adsum*. Poterat cum S. Basilio Hispalensi subjungere, *Non sacra meâ lentitudine desœdavi.* Cùm à Deo in mandatis accepisset, *Egredere de terra tua, & de cognatione tua*; supremum hoc imperium celerrimè executus, Chrysostomo asserente, *mox ut audivit, egredere de terra tua, non moras nexuit, non distulit, sed obediens imperanti, quod imperatum erat, mox fecit.* Abrahamo nec quidquam inferior S. Josephus, cùm parvulum JESUM fugâ salvare, & in Ægyptum transferre juberetur, eadem adhuc nocte motem gessit, *Et accepit puerum & matrem ejus nocte, & secessit in Ægyptum.*

S. Chrysost. Hom. 32. in Gen.

S. Joseph.

Mat 2 14.

125. Canis, homini cœco ducis loco inserviens, ab Alcibiade Lucarino epigraphen tulit, DUCIT TUTE. Tutelaris Angeli hæc idea est. Unde juvenis Tobias de Angelico suo Duce ajebat; *Me duxit, & reduxit sanum* S. Bernardus, *Quid*, inquit, *sub tantis custodibus timeamus? Nec superari, nec seduci, minùs autem seducere possunt, qui custodiunt nos in omnibus viis nostris; fideles sunt, prudentes sunt, potentes sunt? quid trepidamus? tantùm sequamur eos, adhæreamus eis, &c.*

Angelus Custos.

Tob. 12. 3. S. Bern. in Ps. Qui habitat.

126. Canis generosi & grandis animi typus, prædâ superatâ, ac humi dejectâ, nil ultra tentat, eamque relinquit intactam. Unde Lucarini lemma, VICTOR AM, NON PRÆDAM. Hanc ipsam fuisse mentem celeberrimi Belliducis Godefridi testatur sequenti poëmate Tassus; cùm enim audiret dici à capto Altamoro,

Animus generosus.

Tass libe-rata Cant. 20. st. 142.

Me l' oro del mio regno, e me le gemme
Ricompreran de la pietosa moglie.

Mox respondit,

- - - - - Il ciel non diemme
Animo tal, che di tesor s' invoglie;
Ciò che ti vien dal' Indichi maremme
Habbiti pare, ciò che Persia accoglie,
Che de la vita altrui Prezzo non cerco:
Guerreggio in Asia, e non vi cambio, ò merce.

P. Hortensius Pallavicinus, illustri suo ingenio castrum Casalense commemorans, quod Marchio de Caracena, à se expugnatum, mox Serenissimo Carolo II. Duci Mantuano consignârat, inter viginti elogia, in hanc rem composita, etiam hoc recenset.

Hort. Pall. Elog. 17.

Hoc est Divinitatis more agere
Acquirere præter justam & solidam gloriam, nihil.
Amasii æternitatis Heroes
Solam nominis immortalitatem amant.
Ingens sibi pretium est,
Fama mundo æqualis; Gloria cœlo contermina:
Victoria regno digna: triumphus sæculis major.
Nulla major bellica victoria,
Quàm sui esse victorem,
Et ex hostis victi manubiis
Nihil referre præter victrices manus.

His jungendos censui vivaces ac concinnos illos versiculos, qui Patavii in nostra Canonia S. Joannis di Verdata supra aliquot immensæ magnitudinis globos tormentarios, in obsidione Paduana ab Imperatore adhiberi solitos, scripti reperiuntur sequentes versiculi:

Ales Jovis ter maximi,
Matris Deorum bijuges,
His lusitabant sphærulis;
Non lucri ergo nec sanguinis,
Sed Imperii, sed gloriæ.

His omnibus longè superior Abrahamus, posteaquam è quinque devictis Regibus gloriosam palmam retulerat, nec minimam superbæ illius prædæ particulam sibi reservare aut attingere voluit. De hoc S. Ambrosius; *Quantùm autem illud, quod de præda*

S. Amb. l. 1. de Abrah. cap. 3.

præda victoriæ nihil voluit contingere Patriarcha, neque oblatum sumere? Minuit enim fructum triumphi mercedis susceptio, & beneficii arrodit gratiam, plurimum enim refert, utrùm pecuniæ, an gloriæ dimicaveris, &c.

Judex. Desiderium virtutis. Philo lib. de Somn.

127. Idem Lucarinus, sagacem Judicem cum cane odoro comparans, epigraphen addidit. ET OLFACTU INDAGAT. Eos quoque hæc imago spectat, qui suavissimum virtutis odorem omni studio investigant & sequuntur. Philo; *Quemadmodum canes venatici à longinquo ad feras perveniunt, odorem sequentes, cujus eximio sensu à natura sunt præditi, eodem modo à justitia, cæterisque virtutibus exhalantes suaves auras amator scientiæ vestigat, cupiens originem tantæ voluptatis assequi huc illuc cursitans, & vel ipso honestatis odore, tanquam sacro nidore, se recreans.* Huic ex integro conformis S. Thomas Villanovanus; ait, *Nonnisi longo & laborioso discursu, veluti canis olfactu lepores, cacutiendo inquirimus veritatem: ad quam vix unquam post diuturnam meditationis & ratiocinationis inquisitionem cum animi vexatione & afflictione pertingimus.*

S. Tho. Vill. Conc. de D. Mich. Arc.

Confessio.

128. Canis propriâ suâ linguâ vulneri medetur cum lemmate: HINC SALUS. Pœnitentem hæc imago concernit, qui, delictis suis propriâ linguâ ad sacrum tribunal delatis, animæ salutem consequitur. Succincto, sed sufficiente acroamate Absalon Abbas; *Lingua canis*, inquit, *medicina pœnitentialis.* Et S. Joannes Chrysostomus. *In mundanis quidem atque forensibus judiciis, post accusationem & criminum confessionem restat mors, at apud Divinum Tribunal, post utramque, corona, &c.*

Absal. Ab. serm. 48. S. Chrysost. Hom. 3. de Josia.

Insatiabilitas.

129. Stultus, vanus, & insatiabilis hominis animus, ut incertas opes acquirat, certas insanè dimittere solet: haud secus atque canis Æsopi, carnis frustro è faucibus abjecto, illius umbram, supra aquas expressam, est sectatus. Unde lemma huic cani inditum FUGITIVA SEQUOR. Vel, EXPETIT ID, QUOD ABEST. Justus Lipsius. *Miseria aut insipientia nostra! Nunquam desideriis aut judiciis quiescere, absentia petere, præsentia contemnere: & vitam semper inter vota suspensam habere.* Et Hugo Victor. *Quod canis carnem in flumine propter concupitam umbram dimittit; significat homines propter ambitionem ignotæ rei, id quoque quod proprii est juris, relinquere; unde fit, ut, dum non valent adipisci id quod cupiunt, frustra volunt quod reliquerunt.* Eodem argumento S. Asterius diaboli lapsum, è peccato secutum, exprimit; *Diabolus*, inquit, *cùm eminentissimam Archangeli dignitatem & ordinem obtineret, tyrannidem ac rebellionem adversùs Divinitatem, quam captabat, adeptus est; & Archangeli, quo fulgebat, honorem amisit; canis instar illius, in Græcorum fabulis, qui & carnem perdidit, & umbram prehendere non potuit.*

Lips. Centur. Miscel. Ep. 28.

Hug. Vict. l. 2. de Best. cap. 17.

Dæmon. S. Asterius Hom. de Avaritia.

Celeritas.

130. Joannes Ferrus Cardinalem Scagliam, celeri virtutum suarum gressu ad supremum Purpuræ Ecclesiasticæ apicem promotum, Emblemate exornaturus, canem ipsius gentilitium hoc lemmate insignivit; CURSU PRÆDAM. Et certè res grandes nonnisi celeritate assequi licet. Plutarcho referente, *Cæsar magna facinora facienda ajebat, non deliberanda.* Idem Cæsar, Pharnace ad primum statim incursum devicto, famosas has voculas ad suos familiares perscripsit, *Veni Vidi, Vici*; veluti totius victoriæ suæ felicitatem unicè in celeritate sitam fuisse diceret. Silius Italicus.

Plutarch. in Apoph.

Sil. Ital. l. 4

Pelle moras, brevis est magni fortuna favoris.

131. Sicuti canis herum suum studiosè insequitur, &, quod Virgilius apud Joannem Ferrum lemmatis loco ait; GRESSUM COMITATUR HERILEM. Ita filius Patris, servus Domini, subditus Principis aut Prælati sui vestigia pede nunquam exerrante premant. Plinius. *Flexibiles quamcunque in partem ducimur à Principe, &, ut ita dicam, sequaces sumus.* Paterfamilias instar Pastoris Evangelici, reliquam familiam suam exemplo præcedat, quem illa simplicissimarum ovium more, è vestigio sequatur. *Ante eas vadit, & oves illum sequuntur.* Hæc Apostoli verba interpretatus S. Cyrillus Alexandrinus, *Ante eas vadit*, inquit, *quia rectè vivendi exemplum, quasi vestigia pedum ipsorum oculis objiciens, quid faciendum, aut quid fugiendum, opere docet, & oves illum sequuntur.*

Virg. 8 Æn vers. 462.

Plin. Tra. Exc.

Jo. S. Al. bu.

132. Canis venaticus, ferarum vestigia insequens, epigraphen tenet. SEMITAS NON IGNORAT. Ita Verbi Divini præcones, peccatorum moribus probè investigatis ac detectis, eos è vitiorum cavernis ad Deum reducunt. Imò ipse quoque Deus infinitâ suâ sapientiâ omnium nostrûm vestigia rimatur; Jobo asserente, *Observâsti omnes semitas meas.* Cui assentiens David, *Intellexisti*, inquit, *cogitationes meas de longè semitam meam & funiculum meum investigâsti, & omnes vias meas prævidisti.* Unde S. P. Augustinus. *Quæsivit vos Deus, antequam quæreretis eum, & invenit vos, ut inveniretis eum.*

Pr. to

Job Ps. S. P.

133. Canes venatici nonnunquam arctis funibus à venatoribus retinentur, ut iis postea laxatis, majore impetu in feras ruant. Unde similem canem, muro alligatum, hoc lemmate affecerunt; POST VINCULA CELERIOR. Eosdem effectus in juvenibus videas, qui intra arctioris vitæ limites providè constricti, posteà, dum in libertatem asseruntur, integro conatu versùs virtutem tendunt. Paulus Maccius.

Multa feras, faciasque puer, nec sudor, & algor
Dimoveant duri ferre laboris onus.
Nec te vincla pati pigeat, nec verba regentis,
Ut cursu metam liberiore petas.
Copula sic VINCTOS solvit prius arcta molossos,
Ut capiant CELERES per juga summa feras.

Idipsum de tribulatione dixerim, quæ ad Deum tantò celeriùs investigandum impellit. Unde Sanctus P. Augustinus; *Imples tribulationibus omnia, ut in tribulationibus positi, omnes recurrant ad te, ne delitiis & securitate perversâ seducantur.*

134. Catellus, cervinis exuviis lattando insultans, subscriptionem à me recepit: ROBORAT AD ARDUA PECTUS. Inde discas velim, quantùm viribus nostris accrescat, si ætate etiamnum tenerâ in virtutum palæstra decurrere, iisque probè assuefieri conemur. Unde hortatur Magnus August. *Filii à juventute vestrâ eligite doctrinam, & usque ad canos invenietis sapientiam.* Horatius tam sensum quàm corpus Emblematis suggerens, in hæc verba canit.

----- Venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in sylvis catulus.

Et rursùs,

Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectèque cultus pectora roborant.

135. Pectori nostro ex hominum acclamatione vires animumque ad illustriora facinora perpetranda addi, Ferrus è cane venatico demonstrat, cui hanc epigraphen præfixit. CLAMORE PREMOR. Cassiodorus Regis Theodorici ore, *Debetis*, inquit, *benè gerentibus, ut eos laudis vestræ comitetur assensus. Nam si equorum cursus, hominum clamoribus incitatur, & sonantium manibus agitur, ut à mutis animalibus.*

malibus velocitas appetatur, quantùm inde homines stimulari posse credimus, quos ad laudis aviditatem natos singulariter invenimus?

136. Canis ad portam excubias agens, epigraphen tenet; DOMINO MANDANTE. Strictam ab alterius voluntate dependentiam hæc imago repræsentat. Ad propositum D. Joannes Paschalius.

Stat vigil ante fores, Domino mandante, catellus,
Imperiis prompti signa clientis habens.

Perfectam hanc obedientiam, & voluntatem, alterius nutui penitùs affixam, Regius Vates in Angelis miratus, eosque cognominat. *Potentes virtute, FACIENTES VERBUM ILLIUS, ad audiendam vocem sermonum ejus.* Et paulò infrà, *Ministri ejus, qui facitis voluntatem ejus.* Idem de Stellis ait Baruch Propheta, *Stellæ dederunt lumen in custodiis suis, & lætatæ sunt: VOCATÆ sunt, & DIXERUNT ADSUMUS.* Samuel humanam promptitudinem Divinæ dispositioni arcto, sed tamen grativo vinculo connexam habebat; unde, quod Regum fasti memorant, Heli illum in hæc verba Deo vocanti respondere docuit; *Loquere Domine, quia audit servus tuus.* Adeò nimirum Deus sua præcepta apertis auribus, & prompto gressu ab homine excipi cupit. Verùm Abrahamus in hoc obedientiæ, ac voluntatis ad Deum conformandæ studio, plerisque aliis palmam præripit. Enimverò *Domino* acerbam circumcisionem *mandante; circumcidit carnem præputii eorum* (nempe servorum suorum) *statim in ipsa die, sicut præceperat ei Deus.* In hunc locum Abulensis. *Verus obediens moras nescit; nec diu in agendo deliberat, cùm mandatum fuerit: sicut nec verus moralis nihil agendo moratur; postquam conciliatum fuerit, ut ait Aristoteles 6. Ethic. cap. de Eubulia. Eundem locum habet obedientia, & Eubulia, quia sicut POST CONSILIUM perfectum nihil manet, nisi OPERARI; ita proposito mandato obedienti, solùm operatio sequitur.*

137. Canis, coturnices excitans, epigraphen tenet, ERRANDO PRÆDATUR. Quo Emblemate Academicus, inter Errantes Brixienses Intentus, utitur. Huic affine est alterum Academici, inter Errantes Inventivi; in quo canis odorus exhibetur, demisso capite campos oberrans, cum lemmate, ERRAT, UT INVENIAT. Innuebant nimirùm, hominem studiis ac speculationibus indefessè deditum, tametsi fructu suo aliquamdiu frustretur, tandem tamen ad rei desideratæ intelligentiam perventurum. S. Cyrillus Alexandrinus, *Canes venaticos imitatur prudens ac sapiens auditor, huc illucque feras quærentes. Ipse enim non intellectam rem, sæpè ac multùm investigans interroganśque, tandem assequitur.* Inde etiam perspicuum habes, felicitatis cujusvis apicem nonnisi per laboris & industriæ vestigia, sedulò percurrenda, obtineri. Verissimè dixit Pindarus. *Si verò aliqua est inter homines felicitas, ea non sine labore existit.* Et Otho Venius de Amore canit.

Venator saltus, atque invia lustra pererrat,
Sectaturque vagas per juga summa feras:
Necessator eris; quod amas, quæsisse necesse est,
Non petit ipsa tuum præda cupita sinum.

138. Academicus, inter Philopponos Faventinos Avidus, Symboli loco canem præfert, qui leporem insecutus, epigraphen habet. QUO PROPIOR, AVIDIOR. Enimverò res anxiè desiderata, quò nobis accesserit vicinior, eò majorem sui cupidinem & anxietatem excitat: hujus experimentum habent Ambitiosi versùs concupitam dignitatem; Lascivi versùs caducam formam, &c. libido enim è rei lascivæ præsentia incrementum capit, tantóque urit vehementiùs, quò fuerimus occasioni propiores. Ut adeò providè hortetur Magnus Augustinus; *Ab omnibus Christianis, præcipuè tamen Clericis sive Monachis, indigna & inhonesta familiaritas fugienda est; quia sine ulla dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare suspectam, citò delabitur in ruinam.* Meus D. Salvator Carducius Emblematis mentem hoc distichoexplicat.

Occasio.

S. Aug. ser. 250. de tem. bap. 1.

Quò propior, magis est avidus canis, assecla prædæ,
Quo propiora videt, cor mage læta furit.

139. Aliquot Catelli leonem quiescentem, eorumque penitùs incurium, iteratis quidem, sed tamen irritis conatibus provocant. Quibus proindè subscripsit Gambertus; SECURI INSULTANT. Leo enim; consideratâ illorum vilitate, suarumque virium magnitudine, cum hoste adeò inæquali in arenam descendere dedignatur, insultusque eorum generose contemnit. Idipsum homo, Deo addictus, assolet, mundumque sive blandientem, sive adversantem, veluti ipsius irâ aut obsequio indignum, generosè contemnit. *Vivamus benè*, inquit S. P. Augustinus, *mundum contemnamus, nihil nobis sit omne, quod transit.* Martialis leporem quendam, cum se à vicino Leone devorandum timeret, facetè consolatur, eumque ad mortem adeò illustrem nequaquam destinatum esse ait; siquidem Leo ignobiles hujusmodi prædas suâ indignatione & assultu dignari non soleret.

Generosus animus non curat debilium insultus.

S. Aug. ser. 52 de tem. cap. 52.

Desperanda tibi est ingentis gloria fati,
Non potes hoc tenuis præda sub hoste mori.

Mart. l. 1. Ep. gr. 17.

140. Lucretius Borsatus canem, sub nocturno cœlo ad palatii cujusdam fores excubantem, repræsentat; cum lemmate. QUO OPPORTUNIUS, EO VIGILANTIUS. D. Antonium Longum hoc Emblemate honorabat, qui patriam tanto majore vigilantiâ & solicitudine tuebatur, quò necessitas & occasio id amplius exigebant. Ad rem S. Petrus Chrysologus, *Pastor adjungit noctes diebus, & totum sibi tempus denegat dormiendi; ne qua lupis, suffragante somno, grassandi in gregem præbeatur occasio.*

Vigilantia.

S. Pe. Chrysol. ser. 24.

141. Cani, virgâ percusso, inscripsi; SFERZATO IMPARA. Id est; FLAGELLATUS DISCIT. Ita homo, Numinis supremi manu nonnihil acerbiore percussus, ad legis obsequium majore studio contendit. S. P. Augustinus. *Quite FLAGELLAT in isto sæculo, AD EMENDATIONEM, non ad damnationem facit.*

Calamitas utilis.

S. Aug tr. 12. in Joa.

142. Canum vulnera, non mordaci dente, sed molli linguâ persanantur; S. Gregorio teste, *Canum lingua vulnus dum lingit, sanat.* Unde lemma. LINGENDO SANAT. Ita spirituales proximi infirmitates ac defectus, non quidem superba & mordaci agendi ratione, sed mansuetâ & suavi corriguntur. S. Nili parænesis est; *Si peccatorem admones misce compassionis verba, & aures emollientur, cor verò illuminabitur.* Cui assentiens meus Concanonicus D. Absalon Abbas; *Lingua canis*, inquit, *medicina pœnitentialis est, quâ sanantur illi, qui post graves lapsus peccatorum & criminum fortiores resurgunt. Dum enim à Prælatis Ecclesiarum fructuosæ pœnitentiæ visitantur consiliis, quasi linctu canis pristinæ restituuntur sanitati;* si porrò linguæ hujus caninæ usum perficere cupias, mox subjungit, *Piâ compassione benignè suscipiat, & consolatione paternâ mulceat.*

Correctio mansueta.

S. Nil. Paræn. n. 10.

Absa. Abb. serm. 48.

143. D. Cæsar Antonius Bendinellus juvenem quendam, lascivæ fœminæ insidias declinare solitum

Fugere occasionem. tum, canis Ægyptii symbolo repræsentat; qui, ne Crocodilis in prædam cedat, Nili undas nonnisi fugiendo lambit: lemmate, præceptionis vice, addito. NE PEREAS, PER EAS. Et certè inter carnis insidias nonnisi è fuga consilium petere licet; Concinnè Ovidius:

Ovid. l. 2. de Arte.

Cùm mora non tuta est, totis incumbere remis
Utile, & admisso subdere calcar equo.

S. Basil. Const. Monast. c. 4. S. Basilius, *Fugiendum est*, inquit, *cùm primùm quæcunque in conspectum nostrum adducta, refricata libidinum memoria, consilium; rationemque in nobis perturbant atque confundunt.* Breviter, sed nervosè Sanctus S. Gre. Naz. Gregorius Nazianzenus,

Stare volens, extra limina stato mali.

Ovid. l. 2. de Remed. Enimverò, ut Ovidius observat, in malorum societate non præcipitari, penè est impossibile,

Non facilè esuriens, posita retinebere mensâ,
Et multum saliens incidat unda sitim.
Non facile est taurum visâ retinere juvencâ,
Fortis equus visâ semper adhinnit equâ.

Totius doctrinæ præsentis epitomen è celebri illo disticho petes, cujus dimidium pentametron lemmatis loco usurpavimus.

Quid facies, facies Veneris, si veneris ante?
Ne pereas, per eas; ne sedeas, sed eas.

Adulatio. 144. Canis, genuinum adulatoris symbolum, epigraphen præfert; ET BLANDIOR, ET NOCEO. Huic enim vitio solenne est, nocere dum blanditur. Ad rem nostram S. Hieron. *Nunc rara fides est,* S. Hieron. in Matth. *aliud in labiis, aliud in corde versatur. Venenum animæ linguæ mella contegunt.* Idipsum Advocatus, Meretrix, & Usurarius assolent, qui omnes simul & blandiuntur, & nocent.

Spes præmii. 145. Æternæ quietis contingendæ spem ad cumulatas hujus mundi calamitates superandas plurimùm conferre, è canibus haud obscurè conjicere licet; qui, dum turbido flumini innatant, Virgilii epigraphen sustinent. RIPÆ ULTERIORIS AMORE. S. P. Augustinus. *Operarius deficeret in via,* Virgil. 6. Æn. v. 114. S. Aug. ser. 14. de San. *nisi attenderet, quod accepturus esset. Cùm enim attenderis, quid sis accepturus, omnia tibi erunt vilia, quæ pateris.* Et S. Gregorius, in illa Apostoli verba commentatus: *Non sunt condignæ passiones hujus temporis* Rom 8. 18 S. Greg. l. 8. Moral. c. 5. *ad futuram gloriam;* ait, *Paulus seipso robustior, contra adversa erigitur: quia nimirum finem sui operis sicut mercenarius præstolatur. Grave namque, quod sustinet, æstimat; sed leve hoc per præmii considerationem pensat.*

146. Aliquot canes, dum, transmisso flumine, jamjam ripam contingunt; epigraphen tenent: PER Ps. 65. 12. AQUAM IN REFRIGERIUM. Ad verbum Regius Psaltes; *Transivimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.* Inde ingens animæ, inter piaculares flammas detentæ, gaudium colligere licet, Purgatorium. quæ lætitiâ tantò prolixiore ad cœlestem Pharum emergit, quò acerbiùs in expiatoriis cruciatibus affligebatur. *Opportunè siquidem*, inquit S. Bernardus, S. Bern. ser. 68. in Can *post tristitiam gaudium subit, post laborem quies, post naufragium portus; Placet cunctis securitas, sed ei magis, qui timuit: jucunda omnibus lux, sed evadenti de potestate tenebrarum jucundior, &c.*

147. Academicus, inter Venatores Venetos Curiosus, Symboli loco Canem odorum præfert, qui feras investigans, se quieti tamdiu non indulsurum Studiosus diligens. Judex. protestatur, DONEC ABDITA PANDAT. Studiosi cujusdam ad profundæ & subtilioris scientiæ thesauros perquirendos assiduam industriam hæc imago significat. Judicem quoque concernit, sceleratis quibusdam detegendis intentum; vel etiam Avarum; cujus ea potissimùm est solicitudo, ut desideratas opes conquirat. Hoc sensu de Macedonibus ait Plutarchus; *Ibi Macedones primùm, gustato auro, argento, mulieribus, & vitâ barbaricâ, sicut canes olfactis vestigiis, maturabant insequi, atque investigare Persarum divitias.*

148. Cani, nonnisi exteros allatrare solito, inscribes; IGNOTOS ALLATRAT. Ita invidia iis duntaxat dentes suos infigere consuevit, quos recenti & improviso felicitatis gradu sublimes cernit. Plutarchus, *Ut canis ignotos allatrat, erga notos mitior, sic invidia novos homines, & nuper evectos potissimum infestat, in notos jam mitior.*

149. Marchio Guido de Villa, in bello occisus, Sabaudiæ Ducis salutem & exoptatum ab hoste triumphum conservavit. Unde inter cæteram funebrem ipsius pompam Emblematis loco canem depinxêre, cujus labia purpuræ sanguine perfusa, epigraphen ferebant. EX NECE TRIUMPHUS. Imago hæc ad purpuræ inventionem alludit, quam Pollux, aliique complures ita recensent; Herculem Tyrium, Nymphæ cujusdam amore captum, canis secutus est, qui piscem, cui purpura nomen, per scopulos reptantem conspicatus, mox ad eum accurrit, & ex devorata illius caruncula, sua sibi labia cruore puniceo infecit, unde postea, coloris præstantiâ è canis ore manifestatâ purpurei panni initium fecêre; ut adeò è purpura interempta, hodiè etiamnum tanti, tamque regii, ac triumphalis coloris splendor orbem fulgeat; sicuti etiam Sabaudiæ Duces ex interempto Guidone victoriam, hodie adhuc gloriosam, summéque proficuam reportârunt. In hoc argumentum canit D. Marinus.

Conca di belle porpore feconda
Ruppe col fero dente aspro mastino
Ma nese scaturir vivo rubino,
Che di lucide grane asperse l' onda,
E così d' huom maligno a spirito egregio
Non noce ira mortal. Sangue che smalta.
Innocente valor, gli aggiunge fregio.

Cæterùm etiam Servator noster, interveniente suâ morte, triumphum è devicto Orco immortalem retulit. Tarsensis Pauli verba sunt; *Et expolians principatus & potestates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso;* id est, interprete Origine, *triumphans illos in ligno crucis.* Unde S. Leo Papa. *Clavi*, inquit, *qui manus Domini, pedesque transfoderunt, perpetuis diabolum fixêre vulneribus; & Sanctorum pœna membrorum, inimicarum fuit interfectio potestatum; sic suam Christo consummante victoriam, ut in ipso, & cum ipso omnes, qui in eum crediderunt, triumpharent.*

150. Henricus Farnesius cani, ante palatium excubanti, subscripsit. INCORRUPTA FIDE. Innuit videlicet, Aulas, & Majestatem regiam à fidelibus amicis omnium optimè conservari & defendi. *Nam fida regum custodia*, asserente Socrate, *non turribus, non propugnaculis, non mœnibus, non armis, non satellitibus, sed amicorum præsidiis, & civium benevolentiâ asservatur.* Hac præceptione probè imbutus Scipio Africanus, Polybio referente, nihil ita solicitè curabat, nisi ut aliorum amicitiam sibi devinciret, & ipsos etiam hostes, in necem & injurias ipsi inferendas paratos, beneficiis in suas partes traheret.

151. Academici Furfuracei duo Symbola exhibent, non multum inter se diversa. Primum canem, coram cibo stantem, exhibet; addito lemmate. CHE MAI NON EMPIE LA BRAMOSA VOGLIA

VOGLIA. Id eſt; NUNQUAM SATUR. Vel, NON SUFFICIT ESCA VORACI. Alterum, canem cibo jam devorato proponit; cum inſcriptione; E DOPO IL PASTO' HA' PIU' FAME CHE PRIMA. Id eſt, POST ESCAM FAME TABESCIT. Utraque imago aviditatem Litteratorum inexplebilem, & quibuſcunque virtutum & ſapientiæ ſtudiis nunquam exaturandum, ſignificat. Veriſſimè Divina Sapientia. *Qui edunt me, adhuc eſurient; & qui bibunt me, adhuc ſitient; Gratia enim,* inquit Fauſtus Regienſis, *de gratia naſcitur, & profectus profectibus ſerviunt, lucra lucris, & merita meritis locum faciunt, ut quantò plus quis acquirere cœperit, tantò plus acquirere conetur, & quantò avidius de ſapientiæ bonis hauſerit, tantò plus haurire deſideret.* Eâdem planè ratione animæ, in Dei amorem abreptæ, S. Machario teſte, *Quanto magis abundant donis ſpiritualibus, tantò vehementius, & ſine ſatietate deſiderii cœleſtis inquirunt; quantoque magis ſpiritualem profectum in ſe ſenſerint, tantò plus eſuriunt ac ſitiunt participationem & augmentum gratiæ.*

152. Canis pro pecore excubias agens, epigraphen meretur; SERVAT, ET ARCET. Geminâ hac dote imbutus Prælatus, gregem ſuum ſolicitè tueatur, omneſque ſive tartareos, ſive humanos vitiorum lupos quàm longiſſimè propulſet. S. Ambroſii monitum eſt, *Sic polleat Epiſcopus ſapientiâ, ut non ſolùm ſibi creditum populum ſufficienter doceat, verùm etiam cunctarum hæreſum quærat conditiones à Catholica repellere Eccleſia.* Supremam laudem in ſervando & arcendo aſſecutus S. Petrus quotannis ab Eccleſia hoc epinicio excolitur.

Ovilis ille Paſtor, & Rector gregis
Vitæ recludit paſcua, & fontes ſacros
Oveſque SERVAT creditas, & ARCET lupos,

153. Antonius de Burgund. Emblematis loco canem pinxit, qui pedum alienorum ulcera lambens, epigraphen ſuſtinet. ETIAM ULCERA LAMBIT, Adulatorum hic genius eſt, qui ipſa etiam Regum ſuorum vitia, ceu ulcera fœtiſſima, gratiæ aucupandæ causâ, lambunt, iiſque gratulantur, & laudant. Talem in Henrici VIII. Angliæ Regis aula ſe exhibuit Franciſcus Brianus, Eques auratus: cùm enim Rex Annæ Bolenæ, filiæ ſuæ, amoribus captus, cogitaret eam in uxorem ducere, è Briano quæſivit, *quale peccatum videretur, matrem primùm deinde filiam cognoſcere?* reſpondit Brianus, *O Rex, quale gallinam primùm, deinde pullum ejus gallinaceum comedere*: uti refert Sanderus. Hoc nimirum jam olim conqueſtus Regius Vates, *Laudatur,* inquit, *peccator in deſideriis animæ ſuæ, & iniquus benedicitur.* Id explicans, S. Hieronymus, ait, *Qui dicit juſtum injuſtum, & injuſtum, juſtum, abominabilis uterque apud Deum eſt. Similiter qui ſanctum dicit eſſe non ſanctum, & rurſum non ſanctum aſſerit ſanctum, abominabilis apud Deum eſt.*

154. Aulicum, ſine ullo incremento aut profectu in aulis fatigatum, canis odorus repræſentat, cum lemmate. AURAS MOMORDIT INANES. Certè venti ſunt inaniſſimi, omnes tituli & honores terreni, quos ſtulti mortales ita avidè ſectantur. *Tollantur de medio inanes venti,* inquit S. P. Auguſtinus, *tollatur de medio fumus, qui creſcendo evaneſcit; prorſùs pro ſalute iſta contemnantur.* Nam ut alibi ait, *Quidquid aliud habueris ſine Deo, totus inanis eris.*

M I L L U S.

155. Millus muricatus, ſeu clavis ferreis probè munitus, canibus defendendis, uti &, arcendis luporum injuriis, deſervit. Lemma. SAUCIAT, ET DEFENDIT. Vel, PER CHI BENE, E PER CHI MALE. Ita milites, à Principe conducti, Provinciam quidem tuentur, populum tamen plurimùm gravant. Judices, versùs innocentes oppreſſos benefici, in ſceleratos animadvertunt. Verbo calamitates juſtis exoptatam felicitatis contingendæ occaſionem, malignis verò ſupplicia & interitum afferunt. Certè fornacis Babylonicæ flamma innocuis Hebræis refrigerio, iniquis tortoribus autem exitio fuit. De igne hoc, cautiſſimè diſcernente, S. Zeno Veronenſis: *Ubi jactati ſunt in fornacem ignis ardentis, hos devote cupidus ignis accepit. Lambunt roſcidos flammæ blandientes. Incenſores incendio cremati ſunt, & qui incenſi ſunt, incendio ſuo ſuperſtites, triumphantes de camino procedunt.* Et Pſellus, *Eadem vis tribulationis bonos purgat & vivificat, malos damnat & devaſtat.* Militeſ. Judices. Calamitates. S. Zeno. ſer. 5. de tribus pueris. Pſell. in Allego. Tilm.

156. Sicuti canes venatici multo latratu, & indefeſſis laboribus ſylvas percurrunt, ut ferarum veſtigia inſequantur; ita Prædicatores plurimis incommodis, pro animabus ad Deum revocandis, defunguntur, neceſſe eſt; Unde D. Primus Aloyſius Tatti inſcriptionem Emblemati ſubjunxit, è Pſalmo deſumptam; VENIENT CUM EXULTATIONE. Quo loco Regius Vates interprete Lyrano, de Apoſtolis & Prædicatoribus diſſerit; qui *cum maximis & laboribus & perſecutionibus ſeminabant Verbum Dei, poſtea tamen cum exultatione portabant manipulos ſuos, ſcilicet fructus ſuæ ſanctæ prædicationis.* Illi enim infinitam gaudiorum ſegetem è labore ſuo exſpectare poſſunt, non modò ob ingens lucrum, Divinæ Majeſtati acquiſitum, ſed etiam ob propriam mercedem, olim cumulatè tribuendam. Prædicator. Pſal. 25. Lyran. in hunc loc.

157. Moloſſus, catenâ è palatii foribus otiosè pendente, ultrò ac liberè ante illas excubat; cum lemmate. OBSEQUOR IPSE LUBENS. Ita fideles ſua obſequia Deo liberrimè offerunt ſeque ipſos vigiliis, laboribus, cæteriſque vitæ religioſæ obſervantiis ultrò conſecrant. S. P. Auguſtinus, *Unaquæque anima tantò eſt pietate purgatior, quanto privato ſuo minùs delectata, legem univerſitatis intuetur, eique devote ac libenter obtemperat. Eſt enim lex univerſitatis Divina ſapientia.* D. Salvator Carducius. Religioſus. S. Aug. lib. 83. quæſt. q. 79.

Ad fidum obſequium non ferrea vincula ducunt,
Latrantem vernam, ſed regit unus Amor.
Diſcito, qui cœlo famularis; ut aſtra ſequaris,
Extima non te vis, intimus ardor agat.

C A P R A C A P E R.

Caput XI.

158. Salicis folia, aliàs amara, capræ palato prorſus dulcia videntur. Unde capra, cibum illum comedens, epigraphen tenet. AT MIHI DULCE. Accommodatum eſt de Servatore noſtro illud ſacri Epithalamii pronunciatum; *Similis eſt dilectus meus capræ;* quippe qui ingratiſſimos paſſionis amatores guſtu ita avido accepit, veluti ſuaviſſimæ mellis guttulæ fuiſſent. Unde ſenſuum tenùs potum illum vocabat quidem horribilem, *Tranſeat à me calix iſte, &c.* At verò voluntate ſuâ, cum æterni Patris decreto penitùs conformatâ, nihil calice illo ſuavius ducebat. *Calicem, quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum?* Opportunè P. Maldonatus: *Loquitur Chriſtus utrobique de morte* Chriſtus patiens. Jo. 18. 11. P. Maldon. ad Verſ. 34. c. 26. Mat.

morte suâ, eamque calicem appellat; sed in oratione, antequam Patris sententiam audiret, calicem, id est, rem difficilem & horribilem appellabat: nunc Patris cognita voluntate, eandem mortem calicem, id est, rem sibi jucundissimam appellat: nihil enim non dulce, nihil non suave est obedientiæ.

Exemplũ efficax.

159. Mira admodum vis illa est, quam Majorum exempla in subditorũ animos exercent; quidquid enim egerint, illud subditi quantociùs, veluti prototypon, assequi & imitari conantur. E capra id perspicuum habes, quæ eryngium herbam decerpens, mox immota persistit, simulque omne vicinum caprarum pecus firmo ac veluti attonito pede sistere solet. Unde subscripsit Bargalius: E QUAL LA PRENDE, E QUAL L' E PRESSO ARRESTA. Id est, EDENTEM SISTIT, ET ASSECLAS. Ita superiores, sive vitiis, sive virtutibus dediti, subditos in utrumlibet latus exemplo suo, ceu unco, trahunt.

Plutarch. S. Ambros. l.2. Offic.

Plutarchus: *Reges si musicam ament, multos efficiunt musicos: si litteras, litteratos; si athletas, exercitationibus corporis deditos.* Et S. Ambrosius: *Ostendunt Adolescentes, eorum se imitatores esse, quibus adhæserint, & ea convalescit opinio, quod ab his acceperint vivendi consuetudinem, cum quibus conversandi hauserint cupiditatem. Inde Sanctus Jesus Nave, quod eum non solùm erudivit ad legis scientiam Moysis copula, verùm etiam sanctivicavit ad gratiam.* Eosdem planè successus in vitiis imitandis experiri licet. Juvenalis:

Juven. sat. 2.

- - - - - - - Grex totus in agris
Unius scabie cadit, & porrigine porci.

Plutarch.

Plutarchus in libro, cui titulus, *Maximè tum principibus viris Philosopho esse disputandum*, eâ capræ proprietate demonstrare nititur, Principis doctrinam viribus adeò magnis pollere, ut eâdem etiam subditorum animos imbuere possit. Verba ipsius ita accipito: *Eryngium herbam ajunt, si una capella in os sumat, ipsam primùm, mox totum gregem subsistere. Sic Philosophica doctrina, si in Principem virum, ac in republica versantem, rebusque gerendis deditum illabatur, eumque studio virtutis impleat, multis per unum prodest.* Porrò colloquia spiritualia, non solùm ipsimet loquenti utilia existunt, sed insuper, amplissimo beneficio, ac inexplicabili suavitate, etiam, in auditores redundant. Quamobrem sacrum Epithalamium ferventis animæ labia fasciæ non dissimilia ait, quâ auscultantium pectora arctissimè stringi, & persuadendi dulcedinem in omnem partem flecti consueverunt: *Sicut vitta coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce*; seu, ut alii traducunt, *sicut resticula.* In hunc locum S. Ambrosius: *Per resticulam*, inquit, *vinculum persuasionis agnoscimus.*

Doctrina Principis. Colloquium spirituale. Cant. 4. 3. S. Ambros. Tract. 18. in Ps. 118.

160. D. Alexander de Cuppis, Canonicus Regularis, Symboli loco duas capras expressit, quæ supra angustum pontem sibimet obviam factæ, nequaquam mutuo & inimico impulsu inter se collidebantur, sed modo non minus amico, quàm sagaci, ita sibi invicem cesserunt, ut unà corpore profundè inclinato, alteri liberum & innoxium transitum supra se fecerit. Epigraphen addidit: PROCEDAMUS IN PACE. Hominis pacifici, benigni, & mansueti hæc idea est, cui illud Apostoli imo pectore sepultum hæret: *Supportantes invicem, & donantes vobismetipsis, si quis adversus aliquem habet querelam, &c. Quid enim sufferat, qui fratrem non suffert?* inquit in hunc locum opportunè S. P. Augustinus. Cæterùm huic Emblemati construendo occasionem dedit Plinius; qui de capris in hæc verba testatur: *Solertiam ejus animalis Mutianus visum sibi prodidit in ponte pertenui duabus obviis è diverso: cùm circumactum angustiæ non caperent, nec reciprocationem longitudo in exilitate cæcâ, torrente rapido minaciter superfluente, alteram decubuisse, atque ita alteram proculcatæ supergressam.* Hinc conjugati mutuam pacem discant, nam supra matrimonii pontem conductis, nullus omninò, è vinculo indissolubili regressus patet; quinimò, nisi ob angustias, indè enasci solitas, stulto lapsu præcipitari velint; mutuò sese supportent, & alterni amoris indiciis sibi invicem cedere, salutemque procurare studeant. Hac planè ratione in aula Norimbergica capram, supra angustum pontem stratam, videre est; quæ à transituro capro calcata, epigraphen præfert. SIC CEDERE JUVAT. Emblemate isto princeps illa politicorum præceptio innuitur, nimirum patriæ bono unum alteri, minorem cumprimis majori, cedere debere.

Cedere. Coloss. 3. 13. S. Aug. in Epist. 81. Plin. l. 8. 350.

161. S. Ambrosius in illud Psalmi, *Oculi mei*, ita de capra disserit: *In altis grex iste pascitur, audax in monte: itaque ubi alius præcipitia, ibi capris nullum periculum, spectantur à pastoribus suis dumosa de rupe pendentes, ubi luporum incursus esse non possunt.* Unde capra, supra præcipitem & excelsam rupem figurata, epigraphen sustinet. IN PERICULO TUTA. Ita innocentia inter quasvis minas & terrores secura persistit. Hac doctrina probè imbutus Titus, cùm antecessores suos gravissimis injuriis à plebe lacessitos audiret, Xiphilino authore, respondit; *Nemo me injuriâ afficere, aut contumeliâ potest, quia nihil ago, quod alios lædere possit.* Quasi diceret, è vitæ innocentia scutum sibi securissimum patere. Alphonsus Aragonum Rex, quod Panormitanus memorat, olim interrogatus, cur contra aliorum morem sine militum excubiis prodiret? respondit, comitem se habere innocentiam.

162. D. Carolus Rancatus capram, præcipiti ac horrida rupe nixam, hoc lemmate insignivit. DURO INTERRITA CLIVO. Silius Italicus, constantiam hominis, inter gravissima pericula imperterritum, insinuans; ad verbum canit:

Explorant adversa viros, perquè aspera DURO,
Nititur ad laudem virtus INTERRITA CLIVO.

Eidem Emblemati ego subscripsi; PER ARDUA TUTE. Eos significabam, qui per invias & laboriosas virtutum, pœnitentiæ, & mortificationum salebras securo liberoque gressu incedunt. S. Gregorius Nyssenus de capra refert, *quod per saxa sine ulla pedum offensione tendat, & circa vertices montium versetur, per loca transitu difficilia, perruptaque fidenter asperam virtutis viam conficiunt.*

163. Capra, olivam lambens, mox eam sterilem efficit; sicque quod Lucarinus lemmatis vice ait, ETIAM LAMBENDO OFFICIT. Ita prorsus adulatoris lingua, tametsi mera mentiatur mella, perniciem tamen præsentissimam affert. Cicerone teste, *Nulla in amicitiis pestis est major, quàm assentatio, blanditia, adulatio.* Stephanus Cantuariensis, *Adulatoris lingua*, inquit, *ad modum locustæ, totum virorem gratiæ depascit.* Et Petrus Berchorius, *Quando capra*, id est, *adulator, lambit, & lactat aliquam olivam*, id est, *aliquem bonum virum, ipsum scilicet commendando & extollendo, tunc ipsum facit sterilescere à fructu bonorum operum.* Huic veritati firmamentum addidit Isaias; *Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant.*

164. Capra sylvestris, tametsi capta, & laqueis constricta, quietum tamen, suavemque somnum ducere solet. Unde Lucarini lemma. ET ILLAQUEATA

QUEATA SOPOREM. S. Petrum, in carcere detentum, hoc Emblema spectat, qui corde in Dei voluntatem conformato, suaviter dormit, nec è solitâ quiete sibi quidquam eripere est passus; *Erat Petrus dormiens inter duos milites.* In hunc locum P. Cornelius à Lapide. *Quasi securè quiescens,* inquit, *in Dei providentiâ, paratusque vel vivere, vel mori, prout Deus nôrat expedire. Dormit verò securè in sinu Dei, qui cum illo sentit, & dicit,*

--- Quò fata trahunt, retrahuntque, sequamur.

Eorum insuper hæc imago est propria, qui gravi infirmitatis compede constricti, morte jamjam imminente, etiamnum alto peccatorum lethargo decumbunt. *Nam ista, quæ te delectat, falsa vita est, quasi in somnis hic vivis*, inquit Magnus Augustinus.

165. Capræi imago, ad maris littus collocata, Sargos pisces, mirâ voluptate sub illius umbrâ quiescere solitos, ad se extra aquas trahit; Unde Lucarinus inscripsit; ET IMAGINE POLLET. Ita prorsus umbra S. Petri, ut Apostolorum acta testantur, virtutem habuit, in juvandis creaturis penitùs admirandam. Hâc re excitatus perspicax Magni Augustini intellectus, ita philosophatur. *Si tunc opem ferre poterat umbra corporis; quantò magis nunc plenitudo virtutis? si inanis quædam species vacuæ imaginis habere potuit in se vim salutis, quanto plus de corpore meruerunt attrahere salubritatis ferreo pondere sacris impressa membris vincula passionis?* Verùm non S. Petri solùm, sed & Christi umbra miram illam, ac veluti sympatheticam attrahendi virtutem habuit: aliqui enim latronem, ad Christi dexteram crucifixum, non ob aliam rationem pœnitentiæ; fidei, & salutis consequendæ gratiam obtinuisse ajunt, nisi quod umbrâ, à Christi corpore sparsâ, tactus fuerit. Id quod S. Vincentius Ferrerius perspicuè in hæc verba testatur, *Christi in cruce umbram percussisse latronem, qui dexter erat, eique sanctitatem contulisse.*

166. Capra pinguescens, sterilis efficitur. Unde inter horti delitias oberrans, epigraphen tenet. STERILESCIT OBESA. Ita complures sub angustiore fortunâ amplissimis virtutum frugibus abundabant, postea in sublimiore gradu penitùs steriles, honorumque omnium inanissimi. Antigonus, Lysimachus, & Ptolomæus inter Alexandri Macedonis aulicos, recensiti, mirissimam affabilitatem, clementiam, & benignitatem præferebant: ubi verò Regiis coronis fuere insigniti, mox à pristinâ virtute degeneres, in superbiæ, fraudis, tyrannidis, luxuriæ, aliorumque vitiorum monstra defecerunt. Adeò nimirum fortuna affluens, vitioso animo excepta, hominem in Dei & proximi amore, uti & in cæteris virtutum exercitiis omnibus, sterilem efficit ac infæcundum. Moses calculo suo id confirmans, ait. *Incrassatus est dilectus, & recalcitravit. Incrassatus; impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo salutari suo.* Huic conformis Esdras; *Comederunt, & saturati sunt, & impinguati sunt, & abundaverunt divitiis in bonitate tua magnâ, Provocaverunt autem te ad iracundiam, & recesserunt à te, & projecerunt legem tuam, &c* Unus ille purpuratus Epulo Evangelicus Emblemati huic illustrando sufficeret; qui divitiis amplissimè impinguatus, eò sterilitatis devenit, ut famelicum Lazarum nec analecten sustinere voluerit. De hoc S. Hieronymus; *Nihil aliud refertur habuisse criminis, nisi quod opibus & divitiis affluens, manum egeno, & pauperi Lazaro non porrigeret, & ne hoc quidem misero daret, quod projiciendum erat.*

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

C A P E R. *Caput. XI.*

167. Apri carnes, nisi ætatis fuerint teneræ, variisque condimentis præparatæ, mensis inferre nequeunt; utpote fastidium, nauseamque maximam palato nostro creare solitæ; annis enim crescentibus semper fiunt deteriores; donec tandem duritiem; ac putredinem ingratissimam contrahant. Unde lemma Capro inditum. INCREMENTO DETERIOR. Mundi asseclæ, accommodatè ad hanc ideam; indies evadunt pejores. Cainus; primum tepidus, viliores identidem, quos habebat, fructus offerebat: mox livore adversus fratrem agitari cœpit; demum audaciore animo adversus fratrem odia, cædem, delicti admissi negationem, diffidentiam; ac de Divinâ misericordiâ desperationem; vitiis horrendum concatenatis, concepit. Ejusdem farinæ fuère Absalon, Jezabel, Athalia, Judas, aliique; qui vitia ex aliis alia nectere soliti, indies evasere deteriores, donec sceleratissimi audierint. Unde quantò magis in vitiis crescimus, tantò amplius Divino gustui efficimur insipidi, & abominandi; Magno Augustino teste, *quisquis vitiis atque peccatis à Deo se alienat; non modo beatus non est, sed ne Deo quidem vivit propitio.*

Peccator.

S. Aug. de Beat. vita Disp. 2. dies.

C A P R E O L U S. *Caput. XII.*

168. EA Capreoli versus parentes est pietas, ut patri decrepito, & ad alimenta curanda inhabili, non solum arborum frondes cibi loco, sed & proprio ore aquas siti levandæ afferat. Id quod observans Bargalius; epigraphen addidit. VICES REPENDIT. Grati animi filium, & vicis rependendæ erga parentes studiosum, hoc symbolo exornabis. Salvianus; *Et natura ipsa hominum, consuetudoque communis hâc ipsâ generali cunctos lege constringit, ut à quibus aliquid liberalitatis accepimus, plus eis gratiæ debeamus. Arctat quippè nos ad retributionem dati accepta largitio. Ante usum enim & munificentiam liberalitatis alienæ liber est quispiam, beneficiorum fœnore non gravatus. Coguntur autem omnes ipsâ conscientiâ sua ad repensationem vicissitudinis, postquam esse cœperint debitores.*

Gratitudo.

Salv. l. 2. de Ecclesia.

169. Capreolus, generosi animi symbolum; dum à canibus infestatur; unico saltu in adversam rupem transilire solitus, salutem consequitur; cum lemmate. UNICO SALTU LIBER. In hoc argumentum Joannes Paschalius.

Animus resolutus.

Quâ caper à canibus deprehendi rupe pavescit;
Exilit, atque alio sistitur arte jugo.
Sic virtus generosa viri laqueata resultat,
Nec patitur longas, sit licet arcta, moras.

Justus, instar Capreoli, per obstacula, ab insidiante mundo interposita, currit; sicque ad liberam quietem & ad animi beatitatem defertur. S. Gregorius eandem proprietatem in cervo observatam habens, ita discurrit. *Cervus est, cùm montium juga transcendit, quæque aspicit aspera; quæque se objiciunt sensibus illigata, dato saltu transgreditur, & absque ullo cursûs sui obstaculo in superioribus elevatur: ita etiam electorum mentes, quæ sibi in hoc mundo obsistere atque obviare conspiciunt, contemplationis saltu trànscendunt, & more cervorum, despectis terrenorum sensibus in superna se evehunt.*

Justus.

S. Greg. 26. Moral. c. 10.

170. Comes Carolus Capreolus, Academicus inter Errantes Brixienses Impatiens, symboli loco capreolum præfert, qui per montem iter agendo, multas, diversasque vias in illo conspicatus, ne aberret,

Operari e ipso. neutram ingreditur; cum dicto INVIUS, NON DEVIO. Acuti & perspicacis ingenii hoc symbolum est, quod alterius directione minimè indigum, suas operationes proprio Marte citra omnem errorem elicit; atque adeò de se illud Horatii pronuntiet; (Horat. Epist 19.)

Libera per vacuum posui vestigia Princeps;
Non aliena meo pressi pede.

Et illud Senecæ. *Non ergò sequor priores? Facio, sed permitto mihi & invenire aliquid, & mutare, & relinquere.* (Senec. Ep. 80.)

171. Agilissimus est Capreolus, miroque naturæ pulsu semper ad sublimiora montium cacumina petenda incitatur De hoc Berchorius; *Capreolus de locis altis ad altiora ascendit.* Proinde meâ quidem sententiâ subscribes, AD ALTIORA. Dei servos cumprimis hæc imago attinet, quibus illa Isaiæ cohortatio imo pectore habetur incisa, *Venite & ascendamus ad montem Domini*; nimirum ad juge virtutum, perfectionisque incrementum. Unde animam sanctam crebrò suspirantem audire licet, *Ascendam in palmam*; Et, *vadam ad montem myrrhæ, ad collem thuris*; de eadem anima etiam refertur, quod *ascendit de deserto.* S. Bernardinus Senensis de Divinâ Matre, utpote genuinâ summi profectus ideâ, ait, *Tota fuit profectus devotionis, quæ ascendit, semper enim ascendebat, dum vixit.* (Berch. l. 10 Reduct. c. 21, n 3. Profectus. Isa. 2. 3. Cant 7. 8 Cant. 4 6. Cant. 8. 5. S. Bernard. Sen. serm. de Assumpt.)

172. Capreolus montium cacumina, quæ homines & jumenta nonnisi difficillimè adire possunt, mirâ agilitate, & sine ullo pedum offendiculo transilit. Unde de hâc animantum specie Ælianus testatur; *Longè maximâ ad saliendum habilitate sunt.* Proindè epigraphen subdidi, ARDUA FACILIUS. Ita animus heroicus in negotia illa majore celeritate ac promptitudine fertur, quæ magis sunt ardua, majoremque præbent difficultatum superandarum occasionem. Unde etiam hortatur Magnus Augustinus, *Delectet vos, ut per charitatem impleatis, quod per timorem implere difficile est.* Cùm in Flandriâ de tranando voraginoso quoddam maris sinu, quatuor millium passuum longo, ageretur, ut armati possent in Insulam Duvallandiam pervenire, mox, referente Famiano Stradâ, *Huic trajectioni certatim obtulere sese ex omni exercitu milites, & ostentatione quadam Martialis animi, atque ex periculo gloriam accersentes* Adeò nimirum hodiè etiamnum obtinet illud Senecæ pronuntiatum, *Avida est periculi virtus.* (Ælian. l. 14 c. 16. Generositas. S. Aug. in Psal. 32. Conc. 1. Famiano Strad. Dec. 1. l. 8. de Belg. Seneca.)

173. Tanta est capreoli celeritas, ut, instar venti, non currere, sed volare censeatur. Æliani verba sunt; *Turbinis instar velocissimè fertur.* Atque adeò capreolus, præterquam quòd per montium cacumina saliat, ut superiore numero dictum est; facillimam insuper saliendi agilitatem habet. Unde lemma. AD SUBLIMIA CURSU. Idipsum assolent servi Dei, qui ad perfectionis fastigium celerrimo cursu feruntur. De se ipso testatur David, *Viam mandatorum tuorum cucurri.* Isaias; *Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut aquilæ, current, & non laborabunt; ambulabunt, & non deficient.* Et S Paulus, modò alios incitans, *Sic currite ut comprehendatis:* modò de se ipso loquens, *Cursum consummavi.* In hunc locum S. Thomas Aquinas.: *Dicitur cursus profectus Sanctorum, quia cum festinatione currunt, &c.* (Ælian. l. 14. c. 14. Profectus. Ps. 118. 32. Isa 40 31. 1. Cor 9. 24. 2. Tim. 4. 7. S Thom Aqu. in hunc loc.)

174. Capreolus, per montium fastigia saliens, epigraphen tenet. NON INFERIORA SEQUITUR. P. Sigismundus Laurentius hoc Emblemate excelsam D. Pauli pietatem commonstrat, qui inferum hunc mundum aspernatus, mentem uni Deo affixam habuit. Ipsummet testem sibi locupletissimum audi. *Legi mortuus sum, ut Deo vivam, Christo confixus sum cruci. Vivo autem jam non ego, vivit verò in me Christus. Quod autem nunc vivo in carne, inde vivo Filio Dei, qui dilexit me, &c.* Et S. P. Augustinus, *Pecora campi sunt homines, in carnis voluptate gaudentes, ubi nihil arduum, nihil laboriosum ascendunt.* (Servus Dei)

CAPRICORNUS.

CAPUT XIII.

175. Capricornus, Rupicapræ species, solitudinis est amans; unde supra rupem figuratus, epigraphen sustinet. INSUETUM PER ITER. Iis hoc Emblema proprium est, qui perfectionis apicem per vias quidem admirandas, non tamen imitandas, contingunt. His ipsis coloribus etiam hominem depinges, qui speculando, novas semper opiniones sectatur, viamque à communi diversam, inceditur, adeò, ut cum Hypocrate possit dicere; *Mihi verò invenire aliquid eorum, qui nondum inventa sunt, quod ipsum notum, quàm occultum esse præstant, scientiæ votum, & opus esse videtur.*

176. Joannes Ferrus eidem Emblemati inscripsit; ROTATUS EXULTAT, seu, TRANSILIT. Plinius, hanc epigraphen subministrans, refert, capram ab uno montis jugo in aliud saltaturam, in gyrum rotare solere. S. Catharina Virgo & Martyr, cui Ferrus hanc iconem sacratam voluit, è fatali rotâ ad supremum Sinai & gloriæ montem festivo triumpho transportata fuit. Cæterùm inde discas, priusquam negotium aliquod arduum aggrediaris, potentias, viresque tuas cautè circumspiciendas esse; facilè enim agimur præcipites, si temerè aliquid moliamur. Unde Seneca. *Non tibi dabis impetus liberos: sed circumspicies, quò eundum sit, & quousque.* Nam, ut alibi agit, *Velox consilium, sequitur pœnitentia.*

177. Capricornus mirâ agilitate ab uno cacumine in aliud transilit. Æliani verba sunt; *Ex cacumine in aliud longè distans cacumen transiliunt.* Atque adeò hi quadrupedes instar volucrum per aëra aguntur præcipites, viamque per invia tentant. Unde lemma. PER INVIA VIAM. Iis hoc symbolum est accommodatum, qui ad grandia sua molimina gressu utuntur penitùs insolito. Simeon Daniel, & Alipius, salutis assequendæ causâ, vitam suam supra columnæ fastigium traduxêre; unde etiam referente Laurentio Beyerlinck stylitarum cognomina sunt sortiti. P. Famianus Strada author est, mille & septingentos generosissimos viros è Philippolandiâ in Duvellandiam quatuor milliarium spatio intra maris aquas transiisse; atque adeò ibi liberum, firmumque fixisse pedem, ubi naves fluctuando vacillant. Simon Magus, ævi sui Dædalus, Imperatore, totâque Româ spectantibus, per aëra volare molitus est; uti refert Baronius. Cæterum via Christi inter homines mundanos penitùs est invia, & dura; quæ tamen sola ad æternam patriam ducit; *Ipse verè Christianus est*, inquit S. P. Augustinus, *qui non aspernatur viam Christi, sed vult viam Christi sequi per passiones ipsius. Noli per aliam viam velle ire, quam per illam, quâ ipse ivit. Dura videtur sed ipsa est tuta via. Alia fortè delitias habet, sed latronibus plena est.*

178. Æliani de Capricorno testimonium est; *Tametsi ob nimiam intervallorum distantiam per prærupta*

rupta saxa praceps agitur, nihil tamen læditur; idque ob nimiam capitis, cornuum, cæterique corporis firmitatem. Unde Carducii lemma. CORRUIT INCOLUMIS. Vel, ut mihi placet; NEC ALLISA CADENDO. Idipsum servo Dei accidere amat; qui Davide asserente, *cùm ceciderit, non collidetur:* sive enim in peccatum veniale lapsus fuerit, *non collidetur, quia per hoc à gratiâ non decidet;* sive in peccatum lethale, iterum *non collidetur*, siquidem Deus *per pœnitentiam eum reducit ad gratiam:* uti Lyranus, & magis prolixè Anonymus explicant. In eundem locum S. P. Augustinus, *Cadere visi sunt Martyres, cùm percuterentur: sed audi, cùm ceciderit Justus, non conturbabitur. Sic ergò conquadramini, ad omnes tentationes parati; quidquid impulerit non vos evertat; stantem te inveniat omnis casus.*

CASTOR, seu FIBER.

Caput. XIV.

179. TAmetsi alii Scriptores absolutè negent, multi tamen affirmant Castorem, à venatoribus impetitum, nativo quodam instinctu sibimet genitalia sua (castoreum vocant Medici) amputare; cùm enim non ignoret mortem sibi tantùm ob ea, utpote ad medicinam utilissima, intentari; ideò præcisis iis, venatoris insidias prævertere, suæque vitæ consulere nititur. Tullii de Castore verba sunt. *Redimunt se eâ parte corporis, propter quam maximè expetuntur.* De hac ejusdem proprietate scripsêre Plinius, Solinus, Apuleius, & Juvenalis;

--- --- --- imitatus Castora,
Eunuchum facit, &c.

Unde epigraphen addidit Camerarius? MODO VITA SUPERSIT. Meâ tamen sententiâ meliorem ex Juvenali substitues! UT VITAM REDIMAT.

Ut vitam redimas, ferrum patieris, & ignes,

Inde colligas licet, quantum vitæ amorem natura cuivis animali ingeneraverit, adeò ut illi conservandæ nullus non moveatur lapis. Seneca, *Sui cuique amor est, & conservandi se, permanendique insita voluntas, atque aspernatio dissolutionis.* S. Gregorius Nazianzenus veræ vitæ nomine Deum intelligit; cui conservando rerum omnium jacturam existimemus facilem & exiguam.

Spargenda cuncta, dummodò serves Deum.

180. D. Aresius Castori inscripsit; CAPIANT. NE CAPIAR. Vel, SÆVIO, NE SÆVIANT. Vel. CLEMENTER SÆVIO; vel ut Archangelo Conter placet; SECURUS ABIBO. Ut enim vitam suam salvet Castor, propria genitalia morsu resecat, eaque, à venatoribus unicè expetita, in illorum manibus relinquit, sicque fugâ sibi consulit. Iis hoc Emblema tribues, qui in mundo diversis curarum, hostium, ac mille occasionum periculis infestati, sese divitiis & voluptatibus omnibus exuunt; ac cum Biante liberè proclamant: *Abite pessum malæ cupiditates: ego vos mergam, ne ipse mergar à vobis.* Mirificè ad hoc propositum S. Petrus Damianus: *Tu quoque, inquit, si vis casses intimi venatoris eludere, solerter à te stude titillantes illecebrosæ libidinis fomites amputare. PRÆCIDE à pectore tuo omne luxuriandi propositum, & sic quasi RADICEM LUXURIÆ VERENDA repellis, dum libidinis actum cum ipsâ voluntate deponis.*

181. Castor, ubi, pede vinculis constricto, sese captum animadvertit; mox, ut deperditam libertatem recuperet, ligatum pedem dentibus arrodit, ac præscindit. Unde lemma. PEREAT, NE PEREAM. Vitæ ac libertatis amorem exinde colliges, nam, è prudentiæ legibus, ut totum serves incolume, nonnunquam præstat aliquam corporis partem abjicere. De hâc Castoris proprietate canit D. Julius Strozzi. *Amor libertatis. Jul. Strozzi nel Guiscard Cant. 22. st. 103.*

--- Suole il Castor d'humida tana
Sempre solingo habitator palustre,
Mentre la prigionia gli sembra strana,
Far per la liberta un atto illustre,
Col dente mordacissimo, che seda
Gli alberi, tronca il pie, ch' altri gli lega.

Eruditè Justus Lipsius, *Plumarum potiùs aliquid amittamus, quàm ut de vitâ, aut carne periclitemur.* Hâc præceptione probè imbutus Egesistratus Elæus, cùm à Lacædemonibus interceptus, uno pede validâ catenâ detineretur; mox eâ pedis parte, quâ stringebatur, præcisâ; hostium manus effugit, & pristinam libertatem est consecutus; uti ex Herodoto refert Astolphus in officinâ Historicâ. *Lips. Misc. Cent. 05.* *Astolph. l. 2. cap. 10.*

182. Castor, ubi arborem aliquam rodere cœperit, tamdiu non desistit, donec penitus attritam eversamque cernat; Quare Camerarius Emblemati subscripsit. PERSEVERANDO; vel ut D. Ares. QUAM COEPI, NON DESERAM. Ita ad negotium aliquod accinctus, in id unum quàm maxime incumbat, ut in cœpto opere, donec coronidem imposuerit, perseveret. S. Bernardus, *Prorsus,* inquit, *absque perseverantiâ nec qui pugnat, victoriam; nec pallium victor consequitur.* Et S. Basil. de anima orante disserens, ait. *Etsi mensis præterit, etsi annus, etsi triennium & quadriennium, acriter perseverato tamen, donec impetres.* *Perseverantia.* *S. Bern. Epist. 129. S. Basil. in Const. Monast.*

183. Hominem, in alterius ruina procuranda pertinacem, Castoris symbolo exprimendum censeo, qui in arbore arrodendâ tamdiu non acquiescit, DONEC DECIDAT. Talis erat judæorum nequitia, qui immanibus detractionum & calumniarum dentibus Christum adorti, non destiterunt, donec illum fatali mortis ictu dejectum, contritumque aspexerint. Porrò imago illa etiam diabolum repræsentat, qui hominem tamdiu infestare non desinit, donec aut in peccatum fuerit lapsus; aut morte abreptus. S. P. Augustinus; *non cessat diabolus insurgere super nos quotidie, & illudere velle infirmitati & fragilitati nostræ, deceptionibus, tentationibus, & quibuscunque laqueis irretire, cum in terra adhuc vivimus.* Denique mala conscientia, ubi hominis pectus semel arrodere cœperit, instar castoris, ab eo lacerando ad ipsam usque supremam vitæ horulam non desistit. Expertus cecinit Ovidius; *Continuare.* *Diabolus semper tentat.* *S. Aug. in Ps. 58.* *Conscientiæ remorsus.* *Ovid. l. 1. de Pont. Eleg.*

Sic mea perpetuos curarum pectora morsus,
Fine quibus nullo conficiantur, habent.
Nec prius hi mentem stimuli, quàm vita, relinquent,
Quisque dolet citius, quam dolor ipse, cadet.

CERVUS. *Cap. XV.*

184. GLoriosæ memoriæ S. Carolus Borromæus in Academiâ Salvatorum Papiæ, symboli loco Cervum habuit; qui à serpente morsus, ad fontem currit; cum lemmate. UNA SALUS, Ni fallor, ad illud Davidis alludebat; *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desi-* *Psalm.*

Deus. *derat anima mea ad te Deus.* Mens imaginis erat: Cor humanum, instar cervi, a venenatis mordacium curarum aut vitiorum serpentibus lancinatum, salutem suam antidoto nullibi alias validiore recuperare posse, nisi coram Deo, omnis felicitatis largissimo fonte. Josephus Bassus perlecto libro illo, quem D. Aresius de tribulationibus in lucem edidit, sanctè testatus est, in eo solatia pro afflictis ita efficacia offerri, ut nemo non, illo calamitatum aculeo infectus, ad hæc Aresiana pharmaca, veluti cervus ad fontem, properare debeat.

Liber.

Pluribus ut spiris cervum circumplicat anguis,
Lethiferam cupiens examinare feram.
Præcipiti cursu placidis se immergit in undis,
Tunc serpens orbes scindit, & ima petit.
Curæ sunt angues, mordent, feriuntque necantque,
His velut aspidibus mens laniata dolet.
Aresii librum si festinabit adire,
Omnis, ut inter aquas, cura maligna cadet.

Baptismus. S. Aug. l. de Sacram. Baptismi aqua, afferente Magno Augustino, illa est, cui Adami posteri immersi, salutem, luis originariæ toxico, & serpentis tartarei insidiis deperditam, recuperant. *Per aquam Baptismi,* inquit, *transitus est de terrenis ad cœlestia. De peccato ad vitam, de culpâ ad gratiam, de inquinamento ad sanctificationem. Qui per hanc aquam transit, non moritur, sed exurgit.*

Pœnitens lachrymans. S. Max. Hom. 3. de Pœnit. Petri. 185. Cervo, aquis immerso, epigraphen subdidi, è D. Gregorio Comanino sumptam; IL SUO VIGOR RIPRENDE. Id est, VIGOREM RECIPIT. Certè peccator, lachrymarum fonte tinctus, vires, per peccatum debilitatas, felicissimè restaurat. S. Maximus; *Videte,* inquit, *quantùm fletus profuit Petro: antequam fleret, lapsus est, & postquam flevit, erectus est.*

Vindicta. Jord. de rebus Gethicis. Val. Max. l. 9. c. 10. 186. Cervus, serpentibus cinctus, in vindictam effervescit, eorumque alios in frusta concisos enecat, aliis verò terrorem & vulnera incutit: cum lemmate, NON INULTUS EVADO. S. Jordanus, *Quid forti suavius,* inquit, *quàm vindictam manu sumere? Magnum munus à natura (corrupta) animum ultione sanare.* Et Valerius Maximus. *Ultionis, quemadmodum acres, ita justi aculei sunt, qui lacessiti continuantur, acceptum dolorem pensare cupientes.*

Generositas. Pet. Matt. in Histor. Ludovici XI. vol. 1. 4. 187. Cervus, solo afflatu serpentem è lustro suo fugare solitus, Bargalio authore epigraphen Hispanam sustinet; CON EL SOFLO L'AHUYENTA, Id est, SOLO FLATU FUGAT. Ita generosus animus haud difficulter etiam adversus gravissimos hostes victoriam refert. Gregorius Castriottus, vulgò Scanderbergus, *cùm jamjam supremum spiritum exhalaret,* verba sunt Petri Matthæi, *adhuc suis hostibus terrorem incussit.* Nam Turcæ, circum Antigoniæ fines in Dalmatiâ grassati, cùm exercitum suum per Castriotti cohortes ducerent, ipsumque Castriottum præsentem crederent, subitò tantâ formidine perculsi sunt, ut, tametsi quindecim millibus equitum instructi, non solum rupto ordine in fugam se conjecerint, sed insuper prædam, in Chalcedonis regione factam, post se reliquerint. Eodem Emblemate Christum & Cœlites significabis, qui solo habitu vel imperio morbos ac dœmones è corporibus humanis fugant. Inter cæteros Divos Maria Virgo hâc virtute cumprimis excellet, de quâ Sancti Patres & interpretes illa Geneseos verba interpretantur. *Ipsa conteret caput tuum.* In hunc locum Joannes de la Haye acute observat, ubi nos legimus, *conteret*; hebraicam vocem, *suph*, propriè significare, *exsufflare*. Et ubi legimus, *caput*; in hebraico contextu poni, *ros?* id est, *toxicum.* Unde concludit; *Quid hoc significat, nisi virginem vehementi flatu primordiale virus, à capite descendens, exhalâsse, à se quàm longissime removisse, nec eo fœdatam esse?*

Sanctorũ potestas. Maria V. Gen. 3. 15. J. de la Haye in hunc loc.

188. Præstantem medicum, occultos morbos detegere, & detectos è corpore humano fugare solitum, Cervi Emblemate exornabis; qui serpentes, in cavernâ absconditos, extrahit, extractosque necat cum dicto; EXTRAHIT LATITANTES. Vel, EVOCAT, ET ENECAT. S. Basilius hominem sanctum, hostem scelerum fatalem, cum Cervo, serpentum inimico infensissimo, comparat. *Sanctus cervus ob id dicitur, quod adversetur improbitati & nequitiæ.* Hugo Cardinalis hunc cervi morem Concionatoribus proprium dicit, qui è munere suo omnem operam impendant ad lethiferum peccatorum serpentem è pectoris humani cavernâ extrahendum. *Per cervam,* inquit, *quæ maximè odit venenum, & serpentem extrahit è cavernis, significatur prædicatio.* Idipsum etiam probis ac prudentibus Confessariis convenit. Cæterùm, è Manilii sententiâ, symbolo illo Christus Judex significatur, qui occulta crimina in propatulo statuet, sceleratosque irato fulmine sternet.

Quæsitor scelerum veniet, vindexque reorum,
Qui commissa suis rimabitur argumentis,
In lucemque trahet, tacitâque licentia fraude,
Hinc etiam immitis terror, &c.

189. Cervus, serpentes è cavernis extrahens, Emblematis loco titulum præfert; NULLA FRAUS TUTA LATEBRIS. Extremò Judici hanc iconem tribues, de quo S. Matthæus testatur. *Nihil opertum, quod non reveletur, neque occultum, quod non sciatur.* S. Hilarius, in hanc sententiam commentatus, ait: *Dominus diem judicii ostendit, quæ abstrusam voluntatis nostræ conscientiam prodet, & ea, quæ nunc OCCULTA existimantur, luce cognitionis publicæ DETEGET.*

190. Theodorus Trivultius Cardinalis, etiamnum Siciliæ Prorex, in seditiosos aliquot homines mortis supplicio animadvertit; unde hanc illius justitiam vindicantem D. Haymo Corius symbolo repræsentaturus, Cervum depinxit; qui serpentibus dilaniandis occupatus, epigraphen tulit; LANIATQUE NOCENTES. Moses, tametsi hominum omnium mansuetissimus, justâ tamen, & ingenti strage adversus Idololatras excanduit: ipsummet audi fulmina potius, quàm verba spargentem: *Ponat vir gladium super femur suum: ite & redite de portâ usque ad portam per medium castrorum, & occidat unusquisque fratrem, & amicum, & proximum suum. Ceciderunt que in die illâ quasi viginti tria millia hominum.* Sic enim prudentissimus Israelis Dux populum suum *in præsenti salubriter terruit, & disciplinam imposterum sanxit,* uti loquitur S. P. N. Augustinus.

191. Cervus saucius, jaculo etiamnum intra viscera hærente, fugitivus undique oberrat, cum lemmate. E PIU DUOLSI; id est, CRESCIT DOLOR. Vel, HÆRET UBIQUE. Animam, assiduo vellicantis conscientiæ aculeo in omni loco & tempore arrodi solitam, hæc imago repræsentat. Præclarè, ut reliqua omnia Magnus Augustinus; *Servus peccati, quo fugit se, cùm se habet, quocunque fugerit? Non fugit se ipsam mala conscientia, non habet quo eat.* Seneca. *Animum debes mutare, non cælum; licet vastum trajeceris mare, sequentur enim te, quocunque perveneris, vitia. Quid miraris, tibi peregrinationes non prodesse, cùm te ipsum circumferas?* Et Georgia de Montenai.

Cra-

Crabrones ut equum mediis in vallibus urgent,
Illa cervorum & saucia arundo premit?
Sic ultrix vindicta Dei sua spicula torquet;
Quò fugis ab demens! undique tela necis.

Hominis scelerati sermones veluti totidem jacula, pectus nostrum validè transfigunt, &, quocunque fugiamus, semper scandalosas illas perversè doctrinæ cuspides in animo circumferimus. Seneca; *Sunt quidam, qui vitia gestant, ea in alios transfundendo ac communicando; horum sermo multùm nocet. Nam etiam si non statim officit, semina in animo relinquit, sequiturque nos etiam, cùm ab illis discesserimus, resurrecturum postea malum.*

192. Cervus, jaculo per viscera transfixus, nullum penitùs doloris levamen è solicitâ suâ fugâ recipit. Unde lemma è Petrarchâ inditum; EL FUGGIR NON M' AITA. Id est, NEC FUGA SALUTEM. Ita prorsus humanum pectus, amoris telo saucium, quocunque se converterit, suum ubique tortorem præsentem habet. Appositè Sanctus Joannes Chrysostomus; *Quemadmodum cerva, confixa jaculo in vitali corporis parte, etiamsi venatorum effugiat manus, nihil inde fert lucri; sic & anima, accepto concupiscentiæ jaculo, si cum eo permittatur abire, ipsa per se corrumpitur; ac perit.* Hieronymus Gratianus in nobilissimo suo poëmate de Granatâ recuperatâ canit;

Come dal Cacciator cerva piagata
Scorrendo và per solitarie piagge,
Mà fugge in van da la saetta alata,
Che nel fianco sanguigno affissa tragge;
Così Elmira dolente erra agitata
Da suoi vary pensier, ne si sourage
Da lo strale d' amor, per cui trafitta
Versa in lagrime ogn' hor l' anima afflitta.

193. Quisquis Deo verè famulari desiderat, cervum imitetur, necesse est; qui ad inaccessa montium cacumina sese recipere solitus, vastam, horridamque solitudinem incolit; cum lemmate. AVIA PETO. Dionysius Cartusianus; *Sancti Patres, inquit, qui ordines instituerunt, ipsos Religiosos vitâ, habitu, mansione à sæcularibus voluerunt esse distinctos, & habitationem eorum claustrum appellare sanxerunt. Cur itaque, nisi quia habitatores ejus debent ab omni sæculari tumultu esse quieti, & passionum, ac vitiorum inquietudine liberi, ab omni carnalitate, & sæculari proprietate abstracti?*

194. Plinius author est, Cervum cornibus suis privatum, ab aliorum oculis remotum & absconditum vivere, nec nisi nocturno tempore pabulatum prodire. Unde deperditis cornibus in sylvam discessurus, epigraphen tenet. PROJECTIS AVIA PETIT. S. Mattronianum, Eremitam Mediolanensem, hæc imago spectabat, qui facultatibus suis omnibus in egenos distributis, solitudinem petiit. Nam tum demum Religiosus in sanctam suam solitudinem dignè & cum gaudio se recipit, quando superbiæ & bonorum terrenorum cornua radicitùs excusserit. Unde Religiosos suos affatus S. Bernardus, *Quam benè, inquit, commutâstis, dilectissimi, quidquid habere potuistis in sæculo, quando nunc relinquendo ea, proprii esse meruistis authoris sæculi, & eum habere propriam possessionem, qui sine dubio portio & hæreditas est suorum.* Emblematis mentem D. Salvator Carducius hoc disticho explicat.

Cornigero fastu exutus petit avia Cervus;
Ardua sic virtus non nisi nuda petit.

195. S. Andreas Corsinus, corporis sui membra assiduis jejuniis, flagellis, ciliciis, aliisque castigationibus maceraturus, solitudinem in sanctâ Religione Carmelitanâ elegit; unde eò allusère Patres Carmelitæ ad sanctum Joannem in Conchâ Mediolani, quando ipsius honori Cervum, inter montium, alpiumque deserta pinxerunt; addito epigrammate; TUTIOR AVIIS. Ut adeò insignis ille Sanctus potuerit hæc psalmi verba jure de se pronuntiare; *Perfecit pedes meos, tanquam cervorum, & super excelsa statuens me.* Id est, interprete Magno Augustino: *Perfecit amorem meum ad transcendenda spinosa, & umbrosa implicamenta hujus sæculi, & super cœlestem habitationem figet intentionem meam, ut impleam in omnem plenitudinem Dei.* Solitudo securitatem. Psal. 17. 34. S. Aug. in hunc loc.

196. Miser cervus, reti involutus, frustra eluctari nititur. Unde lemma Italicum; TENTA DISCIORSI, E NON GLI E' DATO IN SORTE. Id est, *Non est concessum dissolvere vincula capto.* Homo, ad mundi leges compositus, nonnisi ægerrimè è libidinis compedibus extricari potest. Sanctus Nilus; *Ut cervus in plagas incurrens, haud facilè potest ex illis effugere; sic, qui in mundo cupiditatibus indulget, difficilè potest se à peccati laqueis explicare. Pravæ enim cupiditates & voluptates catenæ sunt insolubiles.* Peccator obduratus. S. Nil. Inst. ad Monach.

197. Plinius observat, Cervos, dum flumina gregatim transmittunt, ne cornibus prægraventur, eo ingenio uti, ut quilibet caput suum in præcedentis tergo reponat; primus verò, si labore debilitatus fuerit, mox secundo primum committat locum, donec singuli alternis vicibus ad id muneris ordine successerint. P. Gambertus epigraphen, è Virgilio mutuatam, subjunxit; ALTERNIS FACILIS LABOR. Ita omninò disciplina regularis, excubiæ militares, aliæque virtuosæ exercitationes ac Magisteria negotio haud difficili peraguntur, si ordinatâ vicissitudine ex alio alius eidem oneri sustinendo lacertos supponat. Pulchrè in hanc rem hortatur Magnus Augustinus; *Dilectionis proximi officium est invicem onera portare. Sed hoc officium, quod sempiternum non est, perducet sanè ad beatitudinem æternam, in quâ nulla erunt nostra onera, quæ invicem portare jubeamur. Nunc verò cùm in hâc vitâ, id est, in hâc viâ sumus, onera invicem nostra portemus, ut ad eam vitam, quæ caret omni onere, pervenire possimus.* Plin. lib. 8. cap. 32. Virgil. Georg. v. 79. Vicissitudo officiorum & laborum. S. Aug. lib. 83. Quæst. q. 71.

198. Complures cervi, qui in transmittendo flumine suum singuli caput præcedentis clunibus imponunt, à minore Parthenicâ Academiâ Mediolanensi epigraphen accepère. DANT ANIMOS VICES. Vel ut Academicus intentus Papiensis inscripsit; PER MUTUA NIXI. Animum ad communes Reipublicæ labores sustinendos alacrem & promptum hæc imago innuit; de quo Seneca; Labor communis. Senec. Trag. ad Act. 4.

Ferre quam sortem patiuntur omnes,
Nemo recusat.

Mutuam insuper hominum opem significat; Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus; *Cervi, inquit, quando natando alias terrarum partes petunt, onera capitum suorum super se invicem ponere dicuntur. Nonne quosdam cervos alloquitur Apostolus, dicens, Invicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi.* Et S. Thomas Villanovanus, *Scriptum est, alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Non solum corporalia onera, mœstos consolando, infirmos visitando, egenos adjuvando, sed etiam spiritualia, defectus, ignorantias, stultitias, malitias tolerando.* Compendio Eusebius Emyssenus; *Alter alterius commodis studeamus, & invicem labores, & opera nostra portemus.* Auxilium mutuum. S. Aug. in Psal. 40. S. Tho. Villan. in ser. Dom. 4. post Pascha. S. Euseb. Emyss. Homil. ad vers. Arundinem quassatum.

199. D. Aresius observat, Cervum illum, qui in trajiciendo flumine reliquos præcedit, nullius alterius tergo inniti posse. Unde lemma; UBI RECLINET, NON HABET. Propria hæc est Filii Dei imago, qui vitam & mortem in egestate ac miseriâ ita deplorandâ traduxit, ut, cùm totam humanam gentem Ducis & Servatoris loco præcederet, exclamare tamen sit coactus; *Vulpes foveas habent, & volucres cœli nidos; Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet.* Quasi diceret, interprete S. Euthymio, *Vulpibus & volucribus sum pauperior, neque enim receptaculum habeo, nec quantùm sufficit ad caput reclinandum.*

Christi paupertas. Matth. 8. 20. S. Euthym. in hunc loc.

200. Surius, aliique testantur, S. Brunonem è perceptâ ac prodigiosè manifestatâ publici cujusdam Doctoris damnatione, ad vitæ sanctimoniam pertigisse; Unde Aresius illum Emblemate exornaturus, Cervam depinxit, quæ fulminum fragore exterrita, partum suum eniti solet; epigraphen addidit. A FACIE TONITRUI; vel, OBSTETRICANTE COLLO. Opportunè Psaltes, *Vox Domini præparantis cervos;* Cajetano interprete, *Parere facit cervas.* Et S. Hieronymo, *obstetricans cervas.* Enim verò homines, Divino terrore perculsi, ad sanctos virtutum partus proferendos incitantur; Isaiâ testante, *A facie tuâ concepimus, & quasi parturivimus spiritum;* vel, ut septuaginta traducunt, *Propter timorem tuum Domine, in utero accepimus, & parturivimus, & peperimus spiritum salutis tuæ.* Unde S. P. Augustinus; *territi præcavemus,* inquit, *præcaventes securi erimus.*

S. Bruno. Psal. 28. 9. Timor Dei. Isa. 26. 18. S. Aug. in Psal. 147.

201. Fatale & assiduum Cardinalis Horatii Spinolæ adversus vitia odium, à nobili quodam ingenio Cervi emblemate est repræsentatum, qui serpentem è spelæo extrahens, epigraphen tulit; USQUE AD FINEM FORTITER. Verbis è Salomone desumptis. In hunc sensum S. Isidorus Pelusiota, *Forti ac strenuo animo consiste adversus peccatum, ad extremum usque spiritum dimicans.*

Sap. 8. 1. S. Isid. Pelus. l. 3. Ep. 284.

202. Cerva gravida, ac partui vicina, herbam seselem, alvo purgandæ, & partui facilitando idoneam, comedere solet. Plinii verba sunt. *Fœminæ* (de cervis loquitur) *ante partum purgantur herbâ quâdam, quæ seselis dicitur, faciliore ita utentes utero.* Unde Lucarinus Cervam, dum seselem comedit, hoc lemmate notavit. PARTUM PRÆPARAT. Maria Virgo accommodatè ad hanc ideam, sanctis contemplationibus, fervidis ad Deum precibus, & assiduis mortificationibus sese studiosissimè ad Divinam prolem, sine labe pariendam, disponebat. Eâdem methodo verus Pœnitens, dolore de peccatis suis excitato, cæteraque sanctâ pœnitentum amaritudine pastus, sese aptum reddit, ad abominandos scelerum suorum fœtus, obstetricante Confessario, ejiciendos. Nam, è modernis P. Hermanus Busenbaum docet, *Ad Sacramentum hoc* (pœnitentiæ) *requiritur saltem attritio formalis, supernaturalis, efficax, & universalis respectu mortalium, concepta in ordine ad confessionem.* S. P. Augustin. *Quando sic pœnites, ut tibi amarum sapiat in animo, quod antè dulce fuit in vitâ, & quod te prius oblectabat in corpore, ipsum te cruciat in mente, jam tunc benè ingemiscis in Deum.*

Plin. 8. cap. 32. Maria V. gravida. P. Herm. Bus. lib. 6. Tract. 4. c. 1. dub. 2. S. Aug. ser. 7. de temp.

203. Lucarinus Christo, in Ægyptum fugienti, Cervi Emblema attribuit, qui vento insequente currens, inscriptionem subjunctam habet; NEC VESTIGIA REMANENT. Hinc vitæ nostræ, totiusque felicitatis terrenæ ludibria & vanitates dignoscito, quæ, concitato cursu ad mortem fugitivæ, nullum sui vestigium relinquunt. Virûm sapientissimo id credes; *Transierunt*, inquit, *omnia illa tanquam umbra, & tanquam nuntius præcurrens: & tanquam navis, quæ pertransit fluctuantem aquam, cujus, cùm præterierit, non est vestigium invenire.* Verissimè meus Thomas à Kempis; *Dic mihi*, inquit, *ubi sunt modo omnes illi Domini & Magistri, quos bene novisti, dum adhuc viverent, & studiis florerent? Jam eorum præbendas alii possident, & nescio, utrum de eis cogitatur. In vitâ suâ aliquid videbantur, & modò de illis tacetur.* Nempe, nec vestigium illorum remanet. Et S. Gregorius Nazianzenus;

Christi fuga in Ægyptum. Felicitas & vita mundi. Sap. 5. Thom. Kemp. de Imit. 1. n. S. Greg. Naz. Sent.

Prompta est voluptas omnibus fruentibus;
Sed, ceu lapis, velut advenit, sic mox abit.

204. Tum demum Paterfamilias suos subditos efficaci ac valida doctrina imbuet, si idipsum, quod aliis persuadere nititur, prævio suo exemplo comprobaverit. Id quod Lucarinus Cervi Emblemate commonstrat, qui coram hinnulis suis exiliens, epigraphen tenet. INSTRUIT EXEMPLO. *Nam & columba sæpè una avolante*, inquit S. Joan. Chrysostomus. *Statim sequuntur omnes, & pullus generosus in equorum armento insiliens, secum rapit omne armentum. Similiter & ovis reliquum gregem. Ita & nos, &c.* Herodianus de Severo Imperatore id testatur; *Severus Imperator sæpè per altissimos montes, Hyeme sæva, nivibus è cœlo ingruentibus, ivit aperto capite; ut milites ad alacritatem, patientiamque laborum re ipsa cohortaretur.* S. Ambrosius præclari exemplaris loco Davidem Regem producit, qui siti inflammatus, oblata aqua abstinuit, milites suos ad similem tolerantiam invitaturus; *Vicit ergò naturam, ut sitiens non biberet, & exemplum de se præbuit, quo omnis exercitus tolerare sitim disceret.*

Exem. S. J. Chrys. serm. Com. Jos. S. Amb. Apol. Dav.

205. Cerva, utero ingravescens, Plinio referente, solitudinem petit. Unde lemma. ABIT A CONCEPTU. Mariam Virginem hoc Emblemate demonstrat Lucarinus, quæ Verbo Divino gravida, quantociùs abiit *in montana cum festinatione. Quò enim jam Deo plena, nisi ad superiora cum festinatione contenderet?* inquit S. Ambrosius. Et meus D. Carducius.

Virg. M. Luc. S. 1. 1.

Gravata fœtu Cerva montes transilit.
Fœcunda verbo Virgo montes appetit.

206. Lucarinus Finettus, Academicus inter Intentos Papienses Provisus, symboli loco Cervum præfert, qui olivæ ramum decerpens, epigraphen subjunctam habet. TU SOLA MEDELAM. Innuens nimirum, sicuti cervus ægrotus, morbo depellendo, amaris olivarum frondibus pascitur; ita intellectum suum laboribus Academicis, ceu antidoto adversus calamitates ac solitudines præsentissimo, sustentari. Hîc tamen observes velim, Finettum symboli hujus usurpandi occasionem è Thesibus sumpsisse, quas, typo excusas, die quodam infra Passionis Dominicæ septimanam de Christi Servatoris nostri Cruce in Academiâ illâ publicè propugnandas susceperat: volebat enim significare, animam hominis infirmam è Sanctissimæ Crucis arbore, veluti è pingui & amarâ olivâ, alexipharmacum saluberrimum recipere. Rabanus ad S. Crucem venerabundus; *Tu sancta Crux*, inquit, *peccatorum es remissio, pietatis exhibitio, meritorum augmentum, desperationum securitas, infirmorum felicitas.* Et S. Laurentius Novariensis, *Crux est arbor optabilis, salubri MEDICAMINE PLENA.*

VI. S. Rab. Lau. Cr. S. L. N.

207. Ludovicus Lanzavecchia, Academicus inter Intentos Velox, symboli loco Cervum præferr, intra densum nemus currentem, &, ne ab obviis frutetis remoras pateretur, cornua sua supra dorsum

dorsum reclinantem; addito lemmate Gallico. SANS ENPESCHEMENT. Id est; *sine impedimento*, veluti diceret; se ad virtutum metam sine obice assequendam, omninò statutum habere, animi sui facultates per intricatam hujus mundi sylvam tenere demissas, ac probè edomitas; eâdem planè ratione, quâ cervus impendentes arborum ramos, ceu cursûs sui obices, capite elevato, ac cornibus in dorsum resupinis, declinat. S. P. Aug. *Humiles quærite; quod cùm inveneritis, ad securam altitudinem venietis.*

208. In eadem Intentorum Academiâ tria Emblemata, inter se penitùs similia, cernuntur; unum Marci Antonii Andolphi, qui hinnulo, cervam matrem suam per spinosos & salebrosos calles insequenti, subscripsit; I PRÆ, SEQUAR. Alterum Scipionis de Cellâ hinnulum exhibet, qui, præeunte Cervâ matre, generoso saltu unà supra rupem præcipitandus, epigraphen monstrat; TE DUCE FERT ANIMUS. In postremo Ludovicus Sforzia, Marchionis de Caravaggio frater, hinnulum proponit, qui natandi causâ in mare sese præcipitaturus, retrò cervos majores consistit; cum lemmate. DANT ANIMUM DUCES. Innuunt nimirum, majorum exemplo gravissimas quasvis difficultates ac pericula adiri, superarique. In hanc rem Philo dicere solebat: Veterum Patriarcharum opera fuisse *leges & jura non scripta*. S. Bernardus è sponsæ verbis observatum habet, quod in singulari exorsa, in plurali finiat. *Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum*, veluti diceret, *Non curram ego sola, etsi solam me trahi petam. Current adolescentulæ mecum. Curremus pariter curremus simul: ego odore unguentorum tuorum, illæ meo excitatæ exemplo.*

209. Odoricus Carretus, Academicus inter Intentos solitarius, symboli vice Cervum habet, qui adverso sole recumbens, sub cornua sua illius radiis indurat. cum lemmate. DONEC AD FORTIA ROBUR, quasi diceret; sicuti Cervus, cornibus etiamnum cereis, & ad impellendum ineptis, nihil omninò certaminis adversus belluas molitur, sed solitarius manet, dum Planetæ illius calore cornua obfirmentur; ita se tamdiu ab aliorum consuetudine victûque exulem & alienum, quoad virtute Academicâ obduratus, vires roburque acciperet, ad manus in publicæ concertationis arenâ cum litteratis conserendas. Certè sancti Machabæi, instar pavescentium Cervorum, adversus robustos Idololatras sibimet viribus omninò impares, intra solitudinis cavernas perstitêre absconditi; at verò virium & sociorum incremento nonnihil aucti, in apertam lucem prodierunt, omnemque gentilium protorviam felicissimè debellârunt, Judæis in libertatem, tantoperè desideratam, assertis. De his S. Joannes Chrysostomus: *Quando grave quidem bellum ingruebat, nec quidquam possent facere quod prodesset, se abscondebant. Postquam autem parum respirârunt, tanquam generosi quidam catuli ex antris exilientes, & latebris emergentes, statuerunt non se amplius solos servare, sed etiam alios, quoscunque possent.* Tertullianus eodem prorsus modo de SS. Martyribus ratiocinatus, ait, eos à providentiâ Divinâ intra carceris angustias recludi, ut viribus inde resumptis, postea palàm progredi, & tortoribus imperterritâ mente insultare, omnemque mortis supellectilem, Cruces, sartagines, gladios, flammas, patibula, equuleos, ipsamque adeò mortem triumphare possent. Verba Tertulliani ita habeto. *Epistates vester*, (id est, Director, vel Procurator) *Christus Jesus, qui vos spiritu unxit, & ad scamna* (in arenam) *produxit, voluit vos ante diem agonis ad duriorem tractationem, à liberiori conditione seponere. UT VIRES CORROBORARENTUR in vobis, nempè cùm & athletæ segregantur ad strictiorem disciplinam. UT ROBORI ÆDIFICANDO vacent.*

210. Cervus, cornuum suorum vires periclitaturus, adversus arborem impellitur, cum lemmate. EXPERIAR. Francisco Panizzoni, Academico inter Intendos Dubio, cùm publicas conclusiones *de Monstris* esset propugnaturus, hoc symbolum inservivit: eoque significavit; sicuti cervus, cornibus ad solem induratis, aliorum societatem necdum frequentat, donec eorum vires, adversus arborem allisas, expertus fuerit: ita se, diuturno tempore inter litterarios æstus obfirmatum, in Concertatione illâ ingenii & doctrinæ suæ periculum facere velle, num deinceps vires suppetant, non tantùm ad ardua quævis Reipublicæ negotia tractanda, sed etiam ad adversariorum impetus generoso animo reprimendos. Milites Romani, Vegetio teste, diversis bellorum simulachris militiam præveniebant; nam gravi clavâ, gladii vice; & ingenti cetrâ, è viminibus contextâ, ceu scuto, muniti, adversus palum, in terrâ defixum, acerrimè dimicare solebant, ut impossterum, hâc exercitatione instructi, vires suas exerere, ac hostium cuneos perfringere valerent. *Contra illum palum*, inquit, *tanquam contra adversarium tyro cum crate illâ, & clavâ, velut gladio, se exercebat, & scuto: ut nunc quasi caput aut faciem peteret, nunc à lateribus minaretur, interdum conderet poplites, & crura succideret, recederet, assultaret, insiliret, & quasi præsentem adversarium, sic palum omni impetu, omni bellandi arte tentaret.* Et paulò ante: *Eo modo non tantum manè, sed etiam post meridiem exercebantur ad palos.*

Exercitatio.

Veget. l. 1. cap. 11.

211. S. Bernardus in ætate etiamnum juvenili flammam minus castam intra præcordia sua persentiscens, sese in congelatas stagni cujusdam aquas, illam extincturus, præcipitavit. Quare Lucarinus, ad facinus adeò heroicum alludens, Cervum depinxit, aquis immersum; addito epiphonemate. MERGOR OB ÆSTUM. Ad idem propositum collimat aliud Academici cujusdam Gelati symbolum, in quo Cervus exhibetur, intra aquas submersus, soloque capite supra illas eminens; cum dicto, EX GELIDO ANTIDOTUM. Enimverò S. Bernardus è frigoris illius rigore non tantùm ad præsentis flammæ cruciatus restringendos pharmacum: sed insuper adversus ignes impossterum excitandos antitodum præsentissimum procuravit. S. Gregorii dictum est, effrænes carnis motus, & inhonestas tentationum flammas lachrymis potissimùm, fletuque de noxis præteritis extinguendas esse. Atque adeò ad libidinis incendia reprimenda medium non habemus efficacius, quàm vel lachrymis, vel mortificationum aquis altum immergi. D. Hieronymi vox est. *Ardentes diaboli sagittæ jejuniorum & vigiliarum rigore extinguendæ sunt.* Nec refert, corpus inde debilitari, ejusque labefieri valetudinem: cùm longè satius sit, ut ait idem Hieronymus. *Stomachum dolere, quàm mentem.* Cæterum P. Joannes Andreas Albertus de illo S. Bernardi facto concinnè in hæc verba ludit.

S. Bernardus.

Libido lachrymis & mortificatione sedatur.

S. Greg. ap. Rodriq. p. 3 de Perfect. tr. 4. c. 8.

S. Hieron. ep. ad Furiam.

Aspectu mulieris flammas concipit,
Quibus extinguendis vix glaciale stagnum sufficit,
Aquis emersus, & flammis
Mortalia prorsus odisse constituit.
Qui sospes evaserat fluctibus,
Seipsum toto pudicitiæ devovet,
In glacie sic obriguit:
Integris ut videatur sylvis egere.
Sylvas itaque meditatur, &c.

212. Cervi molestos illos labores, quos in flumine transmittendo exprimuntur, parvi æstimant, si odoratu suo fœcundas citerioris terræ, tametsi nondum à se visæ, delitias percipiant. Unde imagini subscripsit

psit Lucarinus: OLFACTU APPELLUNT. Innuit videlicet, æternæ vitæ felicitatem, à fidelibus creditam, tametsi necdum visam, omnes calamitatum amarores edulcare, viresque cumulatas ad difficillima quæque superanda conferre. Origenes; *Futurorum spes laborantibus requiem parit, sicut in agone positis dolorem vulnerum mitigat spes coronæ.* Et S. Gregorius Papa, *Paulus semper se ipso robustior, contra adversa erigitur: quia nimirum finem sui operis sicut mercenarius præstolatur.*

Spes præmii.
Orig. hom. 9. in Exod.
S. Greg. l. 8. Moral. c. 5.

213. Idem Lucarinus, Beati Bernardi Ptolomæi solitudinem Emblemate significaturus, Cervum depinxit, intra sylvas sese recepturum; cum lemmate, ABDITUR IMPINGUATUS. Huic inscriptioni multum affinia sunt illa D. Lucæ de Christo verba; *Jesus autem, plenus Spiritu sancto, egressus est à Jordane, & agebatur à spiritu in desertum.* Id enim assolent Sancti, quod virtutibus repleti, è mundi ac hominum oculis se subducant, & in solitudinem se recipiant. Magno Augustino asserente, *Omnes boni latent hic, quia bonum eorum intùs est, absconditum est; in corde est, ubi fides, spes, charitas, ubi thesaurus illorum.*

Solitudo sanctorum.
Luc. 4. 1.
S. Aug. in Psal. 53.

214. Cervus genuinum hominis invidi ectypon, dextrum suum cornu, utpotè præsentissimum adversus varios morbos remedium, defodere & occultare solet. Unde Lucarini lemma. SALUBRIUS CONDO. Apprimè S. Joannes Chrysostomus: *Sicut invidiæ est, quædam abscondere; ita insipientiæ, omnia dicere.* Eadem imago etiam avarorum est propria, qui aurum, ad complurium egestatem sublevandam opportunissimum, tenaci ferâ recondunt. S. Basilius adversus hanc hominum malevolentiam eruditè excandens *Ingens insania,* inquit, *cùm quidem in montibus est aurum, terram perscrutari; cùm autem in conspicuo est, rursus ipsum in terram occultare.* Cui non multum dissimilis est Seneca: *Avaritia iterum sub terras refert, quæ malè egesserat.*

Invidus.
S. Joan. Chrys. apud Lor. in Act. 10. num. 20.
Avarus.
S. Basil. hom. 7. ex var.

215. Quantùm levaminis & profectûs è voluntariâ paupertate, omniumque rerum temporalium abdicatione capiamus, Joannes Ferrus Cervi emblemate commonstrat, qui rejectis cornibus, epigraphen præfert; PROJECTIS AGILIOR. Seneca; *Multis ad philosophandum obstitêre divitiæ. Paupertas expedita est, secura est, si vis vacare animo, aut pauper sis oportet, aut pauperi similis.* Et paulò suprà; *Projice omnia ista, si sapis, imò ut sapias: & ad bonam mentem magno cursu, ac totis viribus tende, &c.*

Paupertas voluntaria.
Senec. ep. 17.

216. Cervus Emblematis loco infra palmam consistit: ubi ex uno latere jaculo, è palmâ vibrato, transfixus: ex altero dictamnum, vulneri sanando, decerpit: cum lemmate. HINC VULNUS, SALUS, ET UMBRA. Hoc Emblema, ob multiplices ac confusas figuras nonnihil vitiosum, calamitati est propriú; cui solenne est, hominem ferire, sanare, & umbram aliquam aspergere, &c. Idipsum etiam sancto Patri Augustino inter æternos honorum arcus suspendes, de quo Cassiodorus in hæc verba loquitur: *Ipse Doctor eximius Beatus Augustinus, bellator hæreticorum, defensor fidelium, & famosorum palma certaminum.* S. Bernardus idipsum de verbo Dei testatur; Verbum Dei *& cibus noster, & gladius, & medicina & confirmatio, & requies.*

Calamitas
S. Aug.
Cassiod. de Div. Lect. cap. 12.
Verbum Dei.
S. Bern. multipl. util. Verbi Dei.

217. Aquila, minutissimo pulvere intra alas collecto, sese inter cervi cornua collocat; ubi pulverem omnem in miseri cervi oculos excutit, eumque tandem penitùs excæcatum, è rupe præcipitat, &, quassatis ossibus, vitâ privat. Lemma. EX PULVERE MORTEM. Ita omninò Dæmon venialium peccatorum minutiis, quæ à nobis vix quidquam æstimantur, miserum hominem agit præcipitem, nec rarò æternâ vitâ spoliat. S. Cyprianus; *Dominus prudentes nos esse jussit, & cautâ solicitudine vigilare præcepit, ne adversarius vigilans semper, & semper insidians, quando in pectus obrepat, de scintillis conflet incendia, & parvis maxima exaggeret, & dum remissis & incautis leniore aurâ, & flatu molliore blanditur, procellis ac turbinibus excitatis, ruinas fidei, & salutis, ac vitæ naufragia moliatur.*

Peccata venialia.

218 Cervus, serpentem comedens, ab Academico, inter Errantes Præservato, epigraphen recepit. ET INDE LONGÆVUS. Cervus enim è cibo illo vitam suam per integros trecentos annos prorogare solet. Inde discas velim, eum, qui obvios quosvis amatores & ærumnas forti animo digerere noverit, vitam diuturnam, ac senectutem felicissimam victurum. Divinæ sapientiæ id credes. *Dulcedo animæ, sanitas ossium.* Galenus tria documenta sibi à suo patre tradita refert, quibus observatis ad decrepitam ætatem sanissimus perveniret; *Primum: imperterritus & immotus ad ea omnia, quæ quotidiè in vita accidunt, maneo; sicut patrem manere tunc intuebar: ita neque jactura, neque interitus rei cujuspiam perturbatione me ullâ afficit. Secundum; Assuefecit me pater, gloriam & honorem contemnere, ut unam, nudamque veritatem haberem in pretio. Video enim quosdam, cùm se ab aliquo sperni arbitrantur, aut cùm pecunias aliquas amiserunt, magno dolore confici. Tertium: non esurire, non algere, non sitim pati.*

219. Cervus, sagittâ transfixus, quaquaversum fugiendo cursitat; cum lemmate, NEMINE PERSEQUENTE. Joannes Orozcus hoc Emblematè terrorem, à malâ conscientiâ incuti solitum, denotat. Nempe Salomone asserente, *Fugit impius, nemine persequente.* Cui adstipulatur Jobus; *Sonitus terroris semper in auribus ejus; & cùm pax sit, ille semper insidias suspicatur.* Unde Seneca; *Sceleris in scelere supplicium est.* Et Plato; *Tyrannus intra ædium parietes formidolosus, velut mulier, commoratur.* Et alibi: *Conscientia ante peccatum est frænum, post peccatum est flagrum.* At fugiat impius, quantùm voluerit; demum tamen, asserente Isidoro, *Omnia fugere poterit homo, præter cor suum, Non enim potest à se quisquis recedere. Ubicunque enim abierit, reatus sui conscientia illum non derelinquit.* Joannes Audenus canit.

Conscia mens recti nullo commota pavore est;
Ut mala mens semper solicitata ruit.

220. Cervus, in flumine trajiciendo prænatans, cæteris insequentibus, epigraphen tenet. PRÆNATO, SEQUENTUR. Ita omninò Christus, Martyrum caput, passionis torrentem primus est ingressus, suoque exemplo alios eò pertraxit. S. Bernardus, *Sermo vivus & efficax exemplum operis est, facilè faciens suadibile, quod dicitur; dum demonstrat factibile, quod suadetur.* Et S. Petrus Damianus; *Christus primò passus est, quem protinùs Apostoli sunt secuti, quorum & nos vestigia præcipimur imitari.* Claudiani in hanc rem sententia est;

Scilicet in vulgus manant exempla regentûm,
Utque ducum lituos, sic mores castra sequuntur.

Quivis homo, extremum diem obiturus; peculiari verò ratione Abel, omnium primus ex hâc vitâ in alteram abreptus, opportunè cum cervo illo dixerit, *prænato, sequentur:* Illam enim viæ semitam omnes, lege penitùs irrevocabili, incedent. Religiosissimè Seneca; *Cogitemus citò nos eò perventuros, quò mortuum pervenire mœremus. Et quem putamus periisse, præmissus est.*

221. Academicus, inter Venatores Venetos captivus,

ptivus, symboli loco cervum præfert, qui in vivatio conclusus, epigraphen tenet: IN CAPTIVITATE SECURUS. Inde disces, calamitates & angustias plerumque fortissimi propugnaculi loco nobis accidere. Opportunus in rem præsentem est Francisci Patriarchæ Dialogus; *DOL. Carceri mancipatus. RAT. Quid scis, an fortasse non carcer, sed, ut dicitur, custodia sit; quotiens [v]inculis explicitos hostilis mucro, sive hoste sævior paupertas invasit: quotiens evasisse pœnituit, & carcerem, quem diuturnum quari cœperant, non fuisse perpetuum, questi sunt?* Cumprimis tamen hæc imago personas religiosas spectat, quæ claustri septis circumscriptæ, miram non modò adversus mundi retia, & Tartari sagittas, tranquillitatem; sed insuper moralem æternæ vitæ consequendæ securitatem sibi promissam habent. Verbis, solatio plenissimis, S. Bonaventura. *Moriens vix unquam aliquis à cellâ in infernum descendit, quia vix unquam, nisi cœlo prædestinatus, in eâ fidelis usque ad mortem perseverat.*

222. Desideria nostra nonnisi intra Divinitatis fontem submersa exaturari posse, cervus demonstrat, versus undas anhelans; cum lemmate, MERGET IN AMNE SITIM. Iteratis vicibus id confessus David, ait, *Apud te est fons vitæ.* Et, *quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Et, *Satiabor, cùm apparuerit gloria tua.* Unde S. P. Augustinus; *Quisquis ista terrena vel propter supplementa necessitatis, vel propter aliquam infirmitatem desiderat, nonnisi ab illo desideret, qui est fons omnium bonorum.* Pulchrè Hermannus Hugo.

Cælestes animus sitit insatiabilis undas,
Cervus ut irrigui fontis adhelat aquas.

223. Cervus, flumine jam transmisso, pedes suos citeriori ripæ imponit; cum lemmate. JAM TIMOR OMNIS ABEST. Ita prorsus timor noster ibi demum cessabit, quando terram sepulchralem contingemus; & multò amplius, quando ad perennis beatitatis littus, aspirante Divinâ bonitate, appellemus. Seneca Marciam suam, è filii morte consternatam, in hæc verba solatur; *Excessit filius tuus terminos, intra quos servitur. Excepit illum magna & æterna pax; non paupertatis metu, non divitiarum curâ, non libidinis per voluptatem animos carpentis stimulis incessitur, non invidiâ felicitatis alienæ tangitur, nec suæ premitur, nec convitiis quidem ullis verecundiæ aures verberantur: nulla publica clades conspicitur, nulla privata: non solicitus futuri pendet ex eventu, semper incertiora rependenti. Tandem ibi constitit, unde nihil eum pellat, ubi nihil terreat.*

224. Ardens Dei consequendi desiderium in nobis, nonnisi proscriptis vitiis, accendi, Cervus commonstrat; qui, serpentibus circum se interemptis, ad fontem, sitis levandæ causâ anhelat; cum lemmate. PEREMPTIS, FONTEM ANHELAT. Certè Filius prodigus, vitæ suæ luxuriem detestatus, paternum sinum ingenti desiderio repetiit. Magdalena præteritæ vitæ spurcitiem abominata, ad pietatis fontem festinâ mente accurrit. Unde Magnus Augustinus: *Quid est in cervo? serpentes necat, & post serpentium interemptionem, majori siti inardescit. PEREMPTIS serpentibus, AD FONTEM acrius CURRIT. Serpentes vitia sunt, consume serpentes iniquitatis, tum amplius desiderabis fontem veritatis.*

225. Homo mundanus inter calamitates plerumque viribus ac consiliis omnibus deficit, quibus, fortunâ etiamnum affluente, plurimùm videbatur abundare. Id quod Abbas Certanus Cervi emblemate demonstrat, qui unico propinquante cane in fugam actus, epigraphen refert; BENCHE ARMATO DI CORNA, E PAVE, E FUGGE. Id est, NON REDDUNT CORNUA TUTUM. Hanc animi debilitatem ac miseriam detestatus S. Gregorius Nazianzenus; *Est autem turpe:* inquit, *ac præposterum, extra periculum philosophari: in ipso autem periculo philosophiæ expertem esse.* Et S. Bernardus; *quod scimus, cùm necesse non est, in necessitate nescimus.* Certè peccator, tametsi armis undique munitus, in corde tamen timorem assiduò lancinantem circumfert. David, necdum ullâ peccati labe infectus, facinora, magnanimo leone digna, patravit; at ubi peccaverat, mox timidus evasit cervus, & medios etiam inter militum cuneos trepidabat: ab Absalonis enim, proprii filii sui, conspectu fugam, formidine plenissimam, arripuit, qui antea Goliathos & leones prostravit.

S. Gregor. Naz. ep. 12.

S. Bern. l. 2. de Consid.

Peccator timidus.

226. Cervus, serpentibus pasci solitus, subscriptionem reddit: VERTIT IN BONUM. Ita prorsus homo, eodem Certano authore, si virtutibus semel assueverit, etiam gravissimas calamitates in utilitatem suam convertere novit. Unde Seneca: *Scias licet, idem viris bonis esse faciendum, ut dura, ac difficilia non formident, nec de fato querantur. Quidquid accidit, boni consulant, IN BONUM VERTANT. Non quid, sed quomodo feras interest.* Et rursus de homine sapiente disserens, ait, *Natura magistrâ utitur, ad illius leges componitur, sic vivit, quomodo illa præscripsit: cui bona sua nulla vis excutit: qui MALA IN BONUM VERTIT, certus judicii, inconcussus, intrepidus, &c.*

Prudentia

Senec. lib. de provident.

Idem ep. 45

227. Venatores, cervum comprehensuri, filum, diversis volucrum plumis ac pennis distinctum, per oblongum facilioris viæ spatium extendunt: unde plumeo hoc septo à ventis agitato, cervus ingentem timorem concipit, illudque declinaturus, è lustro suo se proripit, & inopino lapsu intra vicinum rete præcipitatur. Eò alludens Virgilius, canit:

----- Agitant pavidos formidine pennæ.

Virgilius. 3 Georg. v. 370.

Seneca: *Sic feras lineæ, & pinnæ clausas continent: easdem à tergo telis eques incessat.* Et Statius:

----- feras indago latentes
Claudit, & admotis paulatim casibus arctat.

Senec. l. 2. de Clementia.

Stat. l. 1. Achil.

Proinde cervus, à plumeo illo filo exterritus, epigraphen sustinet; FORMIDO CASSIBUS ARCTAT. Peccator, ruboris contrahendi formidine à confessione prohibitus, intra scelerum & Tartari retia illabitur. Apprimè Sanctus P. Augustinus: *Cùm verentur infamiam falsam, veram incurrunt instar ferarum, quæ circumdantur pennis, ut cogantur in retia.* Et Sanctus Hieronymus, *Pavidorum more cervorum, dum pennarum evitatis, fortissimis retibus implicamini.*

Peccator timidus.

S. Aug. l. 1. de Nupt. & Concup.

S. Hieron. cont. Luciferian.

228. Cervus, naturâ suâ timidus, ut primùm corniculi venatorii stridorem, canum latratus, aut venatorum clamores percipit, mox formidine perculsus, fugam arripit, & incauto cursu retibus implicatur. Unde lemma è Virgilio mutuatum: PREMIT AD RETIA CLAMOR.

Ingentem clamore premes ad retia cervum.

Virgil. l. 3. Georg. v. 413.

Ita sonorus D. Bernardi clamor Guilielmum, Aquitaniæ Ducem, ferocis & indomiti animi hominem, ad eremi angustias, sanctarumque virtutum retia compulit. Ita quoque prædicatorum clamor peccatores, serpentibus & vitâ animali instar cervorum enutritos, ad rete Evangelicum cogit. S. P. August. *Vocamur prædicatione pœnitentiæ, justificamur in vocatio-*

Correctio gravis.

Prædicator.

S. Aug. præf. in Psal. 150.

vocatione misericordiæ, & timore judicii. Vocati renuntiamus diabolo, &c.

Maritus adulteræ. 229. Maritus, injuriam passus, & uxoris adulteræ causâ à Magnatibus defensus; Cervi Emblemate à Carolo Rancato exprimitur, cujus frons à superbis
Ovid. l. 3 metam. & ramosis cornibus inumbratur: lemmate ex Ovidio addito; PRÆBET SIBI CORNIBUS UMBRAS.

Ingens cervus erat, lateque parentibus altas
Ipse suo capiti præbebat cornibus umbras.

Superbus. Porrò superbus quoque præbet sibi cornibus umbras; dum enim arrogantiæ cornibus sublimis incedit, ab omnibus contemnitur, & non hominum tantùm, sed Dei quoque odium incurrit; juxta illud Siracidis. *Odibilis coram Deo est & hominibus superbia;*
Ecclesiast. 10 7. Unde S. P. Aug. *Exultent superbi de præsenti felicitate; tumeant honoribus, fulgeant auro, redundent familiis: prætereunt ista, & transeunt tanquam umbra.*
S. Aug. in Psalm. 74. *Cùm ille finis venerit, ubi omnes, qui modò in Deo sperant, gaudebunt: tunc illis veniet sine fine tristitia.* Cæterùm, Emblemati explicando, ad uxoris adulteræ maritum hanc apostrophen subjungere placet.

Ombra propitia, e grande
Sopra di voi si spande:
Mà se ben io l'osservo:
Come adombrato e da le corna il Cervo,
L'ombra vostra proviene
Non da le dense nubi, ò da le foglie,
Mà da la vostra fronte, e da la moglie.

Vigilare. 230. Hieronymus Doria Cardinalis symboli loco cervum præfert; cum lemmate, VIGILANTIBUS. Innuit videlicet, sicuti cervus nonnisi vigilantibus in prædâ occurrit: ita ut gloriam & præmia assequaris, vigilandum. Iis tamen cumprimis est vigilandum, qui Deum, æternamque salutem aucu-
Prov. 8. 17. pantur. Ipsummet Deum habeto testem: *Qui manè vigilant ad me, invenient me.* Unde S. Ambrosius, *Oc-*
S Ambr. serm. 19. in Psalm. 119. *curre ergo,* inquit, *ad solis ortus, ne lumina tua primus diei fulgor exagitet: si hunc solem (Christum) praveneris,*
Psal. 5. 4. *antequam iste surgat, aspicies Christum illuminantem:*
Ps. 87. 14. *ipse prius in tui cordis illucescet arcano.* Hanc Divinæ gratiæ captandæ artem probè edoctus Rex David, iteratò ait, *Domine manè exaudies vocem meam.* Et *Manè oratio mea præveniet te.*

231. Cervùs, tibicinis modulatu detineri solitus, facillimè intercipitur. Lemma. INCAUTUM
Adulatio. MODULAMINA STERNUNT. Idipsum illis usuvenire solet, qui vel adulatione, vel mundi illecebris decepti, perniciem temporalem aut æternam
S. Hier. in Psalm. incurrunt. S. Hieronymi dictum est, *Plus nocet lingua adulatoris, quam gladius persecutoris.* Ut adeò Magnus Augustinus adulationem verè definiat: *A-*
S. Aug. in Psalm 69. *dulatio est fallaci laude seductio.* De muliere in rem præsentem appositè ait idem Præsul Hipponensis:
Mulier fallit. *Mulier fundit concupiscentiæ pestilentiam: in risum*
S. Aug. in l. de fin. Cle. *aliquando dissolvitur: nunc blanditias exhibet, &, quod est venenosius super cuncta, psallere delectatur, aut cantare: cujus cantu tolerabilius est, audire basiliscum sibillantem.*

CUNICULUS.

Caput. XVI.

232. CUniculus, lepori perquam similis, intra terræ cuniculos, à quibus & nomen sor-
Mart. l. 13. titus est, habitare solet. De hoc Martialis.

Gaudet in effossis habitare cuniculus antris;
Monstravit tacitas hostibus ille vias.

Unde epigraphen præfert. DEGIT IN ANTRIS, *Timid*
hominem timidum hæc imago depingit, qui vitæ suæ tutelam etiam intra terræ viscera perquirit. *1. Reg.*
Certè David, Saulem exhorrescens, Odollæ speluncam propugnaculi loco habitavit. Centum Prophe- *3 Reg. 13.*
tæ, ab impiâ Jezabele diris persecutionibus exterriti, saluti suæ, Abdia protegente, *in speluncis* consu-
luere. Matathias comitantibus generosis suis filiis, ut *1. Mac. 28.*
Antiochi furorem effugeret, intra montium cavernas securus delituit. De his S. Paulus: *In solitudini-* *Hebr.*
bus errantes, in montibus & speluncis, & in cavernis terræ. Porrò etiam lucifugas illos hac icone signifi- *Luc.*
cabis, qui facta sua omnia ab hominum oculis subducunt, nec nisi in antris operantur. De his Seneca. *Senec. ep.*
Quidam adeò in latebras refugiunt, ut putent, in turbido esse, quidquid in luce est.

233. Milites, hoc animalculo magistro, cuniculos agere, terram excavare, & per hypogæa occulta in hostem irruere didicerunt; uti hoc pentametro testari videtur Martialis, superiore numero adductus;

Monstravit tacitas hostibus ille vias.

Unde illum hoc epigrammate non incongruo afficies; VIAM DOCET IN HOSTES. In sensu de- *Pro*
teriore Emblema istud infames illos homunciones spectat, qui, durante bello, hostibus exploratorum loco deserviunt, suamque patriam nequissimè prodthose. Tales fuere Æneas & Antenor, dum Trojam, patriam suam, Græcis, nocturno tempore in civitatem per portam (quæ, Sabellico referente, equi formam habebat) admissis, tradidere. In sensu tamen meliore sanctis quibusdam est proprium, ut Hilarioni, Paulo, Arsenio, & aliis; qui intra terræ antra commorati, solitudinis, paupertatis, & mortificationis semitas, ad dæmones & vitia, fatales animæ nostræ hostes, superandos, docuere. Origine teste tamdiu sanctus esse, & hostibus superior evadere non poteris, quamdiu turbis permixtus vixeris. *Quamdiu quis permistus est turbis, & in multitudine fluctuantium volutatur, non vacat soli Deo, nec segretatus est à vulgo, nec potest esse sanctus.*

234. Abstemius hunc de cuniculo apologum refert; Aquila cuniculi catulos in prædam suis pullis auferebat, matris cuniculi intercedentis preces, minasque deridens. Hinc cuniculus arborem, cui nidus impendebat, radicitus ita suffodit, ut postea ventorum impulsu dejecta, aquilinos simul pullos egerit præcipites. Unde Emblematis loco Cuniculus arborem: cui nidus aquilinus innititur, suffodit; cum lemmate. ET MINIMUM SPREVISSE, NOCEBIT. Hinc discas, hostem, licet imbecillem ac modicum, vix tamen unquam sine gravi damno contemni; experientiâ enim constat, Principes, etiam celsissimos, hominum tenuissimorum neglectu subversos esse. Porrò peccata venialia, & imperfectiones humanæ, instar cuniculorum sunt, quæ, si neglectim prætereantur, non tantùm animas nostras, sed integros etiam Religiosorum Ordines tandem evertunt. unde S. Basilius *Nullum sit erratum, quod parvi pendas, quamvis illud tenuissima bestiola minutius sit.* Et S. Aug. *Noli despicere peccata tua, quia parva sunt: nam etiam pluviarum guttæ flumina complent, & moles trahunt; & ARBORES cum suis radicibus TOLLUNT.* Notanda est aurea sententia S. Anselmi; *Certissimum signum est, quod in multis Ecclesiis experimento didicimus, quia in monasterio, ubi minima distinctè custodiuntur, ibi rigor monachorum inviolabilis manet, ibi pax inter fratres, & in capitulo proclamationes conquiescunt. Ubi verò minimi excessus negliguntur, ibi totus ordo paulatim dissipatur & destruitur.*

CYNOCEPHALUS.

CAPUT XVII.

235. Cynocephalus, unâ parte simiam, & alterâ canem referens, ad lunæ crescentis vel decrescentis vicissitudines suum visum perdit, recuperatve. Unde vultu ad planetam illum converso, epigraphen tenet. Perdo Con Te La Luce, E La Racquisto. Id est; *Lucem amitto tecum, & accipio.* Ita prorsus te omnibus conformem geras, necesse est. Porrò homo, consentaneè ad hanc ideam, crescentibus annis, ampliorem judicii ac prudentiæ lucem sortitur; contrà verò, corpore ad senectutem deficiente, simul etiam ingenii acies, hactenus vivacissima, decrescere ac imminui solet. Scitè Lucretius.

----- Gigni pariter cum corpore, & una
Crescere sentimus, pariterque senescere mentem.
Nam velut infirmo pueri, teneroque vagantur
Corpore; sic animi sequitur sententia tempus.
Inde ubi robustis adolevit viribus ætas,
Consilium quoque majus, & auctior est animi vis.
Post ubi jam validis quassatum est viribus ævi
Corpus, & obtusis ceciderunt viribus artus;
Claudicat ingenium, delirat, linguaque, mensque,
Omnia deficiunt, atque uno tempore desunt.

Cynocephali icone etiam avarum describes; quippe cujus cor augescente pecuniâ crescit, & deficiente decrescit. S. Bernardus avaro cuidam dixit; *Conformaris crumenæ tuæ, tanquam servus Dominæ suæ: cum crescente marsupio tuo, crescis pariter animo; & cum decrescente decrescis.*

236. Camerarius Cynocephalum, vultu ad lunam converso, hoc lemmate insignivit. Pendit Ab Illa. Percivallus verò illum, lemmatis loco, in hæc verba loquentem introducit. Altra Vista Non Sia Che Mi Conforte. Id est Hoc Solo Lumine Lætor. Verum ac intimum amorem, unicæ cuidam rei affixum, hæc imago denotat. S. Joannes Chrysostomus; *Sicut casta mulier, qui virum suum amat, nullum alium amat; si autem alium amaverit, jam non amat virum. Ita homo, si Deum amat, mundum non amat, si autem mundum amaverit, jam Deum ex toto corde non amat.*

237. Lunari sidere, ob suam cum sole conjunctionem, ex oculis nostris subducto, Cynocephalus penè totus mœrore confici, nihilque alimenti sumere solet. Unde etiam, quando idem planeta infra hemisphærium nostrum descendit, Cynocephalus ventre in terram prostrato recumbit; veluti amici sideris absentiam lugeret. Quare, Lunâ delitescente, Cynocephalus in terram prostratus, epigraphen tenet; Donec Redeat. Vel, ut eidem Academicus, inter Errantes sufferens, inscripsit; Per Fin Che Cinthia Sponti. Id est, Dum Cynthia Surgat. Cor, ob hominis, vel alterius rei dilectæ absentiam afflictum, hoc emblemate exhibetur. Nam, ut Magnus Augustinus ait: *Quantò magis, quod abest, desidero; tantò magis, donec veniat, fleo.* Baptista Guarinus canit.

Comme sian dolorose
Longe da voi del viver mio le tempre,
Chie detele al mio cor, ch' è con voi sempre.
Ma se in lingua d'amor egli favella,
Che voi non intendete,
Con quella mente di pietà rubella,
Almen l' intenderete
A i sospiri, à le lagrime, al sembiante,
Ch' io moro sensa voi, misero amante.

238. D. Ascanio Piccolominio, Archiepiscopo Senensi, & Academico Philomato, è vivis decedente, cæteri Academici Philomati Academiam suam Cynocephali emblemate repræsentârunt, qui, lunâ ad occasum inclinante, epigraphen tulit; Lumine Orbatur. Veluti dixissent, insignem illum Prælatum (cujus gentilitia arma lunam præferebant) vitæ suæ occasu Academiam clarissimâ luce, dignissimo inquam, ac optimo Mecenate, destituisse. Porrò homines mundani, si voluptatem aut honorem aliquem terrenum, naturâ suâ instar lunæ instabilem, deperdant; mox dejiciuntur, tristantur, extremumque dolent; veluti nihil amplius solatii admissuri. Cæterum de iis, qui ex alterius morte tristantur, ait S. P. Augustinus; *Necesse est ut tristes simus, quando nos moriendo deserunt, quos amamus. Contristamur in nostrorum mortibus, necessitate amittendi, sed cum spe recipiendi. Inde angimur, hinc consolamur, inde infirmitas efficit, hinc fides reficit. Inde dolet humana conditio, hinc sanat Divina promisso.* Et meus Carducius, symboli mentem his iambis explicans,

Lunâ cadente, lucis est expers fera:
Ruens Mecænas sic clientes nubilat.

239. D. Aresius Adulatoris symbolum, Cynocephalum depinxit; qui, lunâ occidente, humi stratus epigraphen tenet; Ut Deficis, Deficio. In hunc sensum S. Petrus Damianus; *Si Dominus fervet, iste (adulator) sudat: si ille æstum, iste calorem conqueritur: si ille dormire vult, hic accidiatur, si satur est, hic ructare compellitur.* Et Plutarchus; *Adulator, cùm se similem præstare nequeat in his, quæ digna sunt studio, nihil in turpibus imitatum relinquit.* Eodem Emblemate etiam vivum amorem, & miram affectuum sympathiam denotare licet: qualem Tassus in Gildippe & Odoardo fuisse sequenti poëmate testatur.

Và sempre affissa al caro fianco, e pende
Da un fato solo l' una, l' altra vita
Colpo che ad un sol noccia un qua non scende,
Ma indiviso è il dolor d'ogni ferita:
E spesso è l' un ferito, e l' altro langue,
E verso l' alma quel, se questa il sangue.

440. Lucarinus hominem, vitâ sublatum, Cynocephali Emblemate repræsentat, qui lunâ occidente in terram prostratus, gravique sopore penè exanimis jacet: cum lemmate. Lucescente Excitabor. Innuebat videlicet, mortuos in extremo judicio ad justissimi solis exortum, denuò è mortis suæ somno fore redivivos. Mors enim somni est æmula, D. Paulo innuente: *Nolumus autem vos fratres ignorare de dormientibus:* ubi, interprete S. Joanne Chrysostomo, *Non dixit, de morientibus, sed de dormientibus: somnum esse mortem ostendens.*

DAMA.

Cap. XVIII.

241. Abbas Ferrus Damam, è canum insidiis fugativam, hoc lemmate notavit: PONE SOL NE LA FUGA OGNI SUO SCAMPO: vel, ut ego: FUGA SALUTEM. Hoc nimirum libertatis & castimoniæ, inter occasionum insultus conservandæ, asylum penè unicum superest: Justo Lipsio suffragante, *Malorum effugium in fugâ.* Cui non absimilis Horatius:

Virtus est, vitium fugere.

Id quod cumprimis libidine incursante observandum

Marginal notes: In morte. — Mundanus. — S. August. serm. 32 de Verbis Apost. c. 1. — Adulator. — S. Pet. Dam. Opusc. 22. cap. 1. — Conformitas. — Tass. Gerus. Liberat. Canto 1. Stanz. 57. — Resurrectio. — 1. Thes. 4. 12. S. Joan. Chrys. in hunc loc. — Fuga adversus vitia. — Lips. 1. de const. — Horat. l. 1. ep. 1.

1. Cor. 6. 18. S. Ambros. l. de fuga sæculi cap. 4. dum monet S. Paulus conceptissimus his verbis, *Fugite fornicationem.* Hanc Apostoli præceptionem iteratò inculcans S. Ambrosius; *Fugite fornicationem,* inquit, *persequuntur enim nos peccatorum illecebræ, persequitur libido. Sed tu fuge tanquam furiosam Dominam, &c.* D. Basilius Paradisi in Poësi suâ Lyricâ canit.

Saggio colui, ch' esperto
Ne gli effetti d'amor, le gioie infide
Co' l Trojano Campion fugge di Dido.
Saggio chi l' empio lido
Oue habiter le femmine homicide
Co' l Britanico Eroe lascia il deserto,
Sol di vincere è certò
Chi tutto il suo valor pon ne la fuga
Che solo è vincitor chi fugge, ò fuga.

242. Hominum sceleratorum vitam Damis non absimilem dixeris, quæ pabula ac delitias suas nonnisi supra prærupta ac horrida montium cacumina

Mundani. sumunt. Unde P. Certani lemma. IN ARDUIS

Sap. 5. 7. ESCAM. Salomon facinorosorum ore dicit; *Lassati sumus in viâ iniquitatis & perditionis, ambulavimus vias difficiles.* Opportunè Origenes; *Hœdi dicuntur omnes mali, quia aspera & dura saxa malè ascendunt, & per præcipitia eorum incedunt.* (Origenes Tract. 34. in Matth. 25.)

243. Dama ad hostes superandos nullis penitùs instructa est armis, Martiale teste;

Dente tuetur aper, defendunt cornua cervum;
Imbelles Damæ quid nisi præda sumus?

Unde imbecillitatis suæ probè conscia, sese supra rupium præcipitia recipit, ibique, veluti in unico asylo, domicilium suum figit. Lemma. DEGIT

Contemplativus. IN EXCELSIS. Ita anima justa, affectibus suis à mundo penitùs separata, assiduò vel supra rupem Golgothæam ad contemplandos Servatoris; vel supra montem Thaboræum ad meditandã immensam illam gloriam, quæ Dei servis est præparata, consi-

Bercor. l. 10 Reduct. c. 20. n. 1. stit. Optimè dixit Petrus Bercorius; *Vir justus debet morari in excelsis rupibus per contemplationem, &c.* Modum ascendendi disce ex magno Augustino;

S. Aug. in Ps. 119. *Corpus peregrinatur locis, anima peregrinatur affectibus; Si amaveris terram, peregrinaris à Deo; si amaveris Deum, ascendis ad eum.*

244. Dama visu est ita acuto, ut res longissimè dissitas clarè perspiciat. Unde lemma. EMINUS INTUETUR; vel, PROSPICIT A LONGE:

Job. 39. 29. Jobo illud suggerente, ubi de aquila testatur, *De*

Prophetæ. *longe oculi ejus prospiciunt;* Prophetas hæc imago spectat, qui lumine ac revelatione Divinâ confortati, res longinquas, tam præteritas; uti Moyses totius Universi creationem; quàm futuras, ut Hieremias, Ezechiel, Daniel, aliique, perspicuè intuen-

Ecclesiast. 49. 27. tur. Siracides encomium istud Isaiæ attribuens, *Spiritu magno,* inquit, *vidit ultima, & consolatus est lugentes in Sion; usque in sempiternum ostendit futura, &*

Prudentia. *abscondita antequam evenirent.* Cæterùm emblemate illo etiam sagax ac providum hominis judicium significatur, quod, conjecturâ non multùm abludente, secundos adversosque rerum quarumvis e-

Senec. de 4. virtutibus. ventus prævidere novit. Egregie Seneca; *Si prudens esse cupis, in futura prospectum intende, & quæ possunt contingere, animo tuo cuncta propone: nihil tibi subitum sit, sed totùm antè prospicias, &c.*

245. Dama non intra amœnas aut pingues valles, nec inter diffusam camporum planitiem, sed supra

Religiosus. solitaria montium prærupta tranquillitatem suam reperit; imò quantò cacumina fuerint horridiora, magisque inaccessa, tantò plus quietis & securitatis ipsi promittunt. Unde lemma; TUTIOR IN ARDUIS. Ita anima, inter effrenis mundi illecebras mille periculis exposita, supra solitudinis religiosæ rupem certâ ac felicissimâ securitate circumfluit. Idipsum innuit Regius Vates; *Perfecit pedes meos tanquam cervorum, & super excelsa statuens me;* Id est, interprete Magno Augustino, *Perfecit amorem meum ad transcendenda spinosa, & umbrosa implicamenta sæculi, & super excelsa, id est, super cœlestem habitationem, figet intentionem meam, ut implear in omnem plenitudinem Dei.*

ELEPHAS, EBUR.

CAPUT XIX.

246. PHysici referunt, Elephantem, dum arbori innixus, somno indulget, ab insidiante Dracone morderi, &, sanguine per vulneris hiatum exhausto, ad lapsum cogi, sicque occidi; qui tamen ipse, supra Draconem ruere solitus, eum, veluti talionis lege, exanimi suo pondere opprimit, & enecat. Emblemati Bartholomæus Rossus inscripsit. VICTOREM VINCO. Ad illam morientis Christi victoriam, è morte ac dæmone devicto reportatam, hæc imago collineat. De victoriâ hâc ipsemet Servator, Oseæ ore testatus, ait, *Ero mors tua ô mors, &c.* Unde eidem symbolo inscripsit Lucarinus; CÆDIT, DUM CADIT. Quam gnomam etiam S. Ecclesia Christo attribuit his verbis; *Qui mortem nostram moriendo destruxit;* Ut adeò non incongruum censeam lemma; OCCISUS, OCCIDIT: argumento & verbis è Magno Augustino sumptis, ubi de Christo ait; *Mortem ab inimicis sustinuit, eamque in suo corpore OCCISUS OCCIDIT.*

247. E D. Aresii sententiâ, Elephas serpentem, illius interimendi causâ desuper ex arbore prorepentem, corporis sui mole ita validè adversus arborem comprimit, ut ei vitam eripiat, Unde Emblemati, cui etiam suffragatur Plinius, non incongruè subscribes; EX IPSA, ET PER IPSAM. Quasi diceret, sicuti serpens arborem, è quâ descendit, malitiæ suæ exequendæ instrumentum adhibet; ita vicissim elephas eâdem arbore, ceu opportunissimo instrumento, ad comprimendum serpentem utitur. Unde Christum, Cruci affixum, hâc icone significabis; quippe qui è crucis arbore adversus serpentem tartareum opportunè prævaluit, cùm hic omnem hominum, ex Adamo descendentium seriem arboris interventu in extremam perniciem conjecerit. *Ut, qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur,* inquit S. Ecclesia. S. P. Aug. *Non incongruè Crux Christi significat principatum: nam per ipsam & diabolus vincitur, & totus mundus ad Christi notitiam vel gratiam revocatur.* Baptista Mantuanus, S. Andream crucifixum exhibens, canit:

----- *clamabat ab altâ*
Arbore ad astantes populos, Christumque docebat
In ligno voluisse pati; quod femina mortis
Traxerit à ligno princeps in stemmate nostro.

248. Fuit, qui Emblemati fœminæ, uterum gestanti, inscriberet; NASCETUR: quasi diceret, tametsi illa mensium cumplurium intervallo partum suum eniti differat; in eâ tamen diuturnâ morâ fœtum ipsius ad tantam majestatem ac molem maturescere, quam orbis universus postea sit admiraturus. Pierii Valeriani hâc de re poëma est.

Nam rerum natura parens nihil edere magnum,
Spectandumque solet, longo nisi tempore adultum:
Ipsa etiam majora suos animalia partus
Jussa diu gestare, decem bos Luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitensque
Dentis ebur, decora ampla virum, decora ampla
Deorum.

Haud

Haud aliter animi nostri decreta, si maturo judicio agitata fuerint, optimos effectus pariunt. Herodotus, *Omnis res properando parit errores, undè magna detrimenta fieri adsolent. In cunctando autem bona insunt, si non talia; quæ statim videantur esse bona, certè, quæ suo tempore bona quis esse comperiat.*

249. Ad D. Caroli apotheosin; Mediolani festivè celebratam; Elephantem illum depinxêre, quem Plinius, Pierius, aliiq; sæpiùs Romæ visum, tantæ docilitatis fuisse testantur, ut oculis ad cœlum levatis, supra extentum funem erectus incederet. Lemma è Cicerone addidêre; ASCENSU NITENS ARDUO. Innuebant videlicet, D. illum ad sanctimoniæ & perfectionis apicem per difficilem, arduamque legis Divinæ semitam tetendisse, corporis sui pondere; *quod aggravat animam*, probè coërcito & subjugato. Et sanè nemini hactenùs, nisi arduâ illâ ac laboriosâ semitâ superatâ, virtutem contingere licuit. Ovid.

Ardua molimur, sed nulla nisi ardua vincunt,
Difficilis nostrâ poscitur arte labor. Et rursus;
---- -- *Tendit en ardua virtus.*

250. Emmanuel Philibertus, Dux Sabaudiæ, generosam suam benignitatem insignis cujusdam elephantis Emblemate repræsentavit, qui, tranquillo gressu inter oviculas oberrans, epigraphen tulit; INFESTUS INFESTIS. Innuebat nimirum, se nisi offensum aut lacessitum, nemini quidquam damni aut molestiæ creaturum. Aurelius Vict. de Octavian. Imp. testatur, quod, *justis de causis nunquam genti ulli bellum intulit.* Petrus, Comes Sabaudus, Joanne Botero referente, Othonis IV. Imperatoris conspectum subiit, vestem gestans, è latere dextero copiosis parergis, opere phrygio, gemmis & auro splendidam: è sinistro verò chalybe, ferro armisque horridam: rei insolentiam interrogatus, respondit, vestem, è dextro latere pretiosè segmentatam, Cæsaris obsequium spectare: reliquam verò armorum supellectilem adversus Cæsaris hostes paratam esse.

251. Elephas, inter oviculas depictus; epigraphen sustinet; MANSUETIS GRANDIA CEDUNT. Unde animus hominis generosus & nobilis, grandem hanc belluam imitatus, inferioribus ac subditis facilè cedit, iisq; benignum & suavem se exhibet. *Equidem ipse*, inquit, Isid. Pelusiota, *humilitatem ab animo magno & excelso, superbiam autem à vili & abjecto proficisci existimo.* Mire in hanc rem facundus Cicero, de Philippo Macedone, & Alexandro ejus filio, ita ratiocinatur. *Philippum quidem Macedonum Regem rebus gestis, & gloriâ superatum à filio, facilitate verò & humanitate video superiorem fuisse, itaque alter;* id est Philippus, *semper magnus; alter*, id est Alexander: *sæpè turpissimus fuit. Ut rectè præcipere videantur, qui monent, ut, quantò superiores sumus, tanto nos submissius geramus:* Doctrinam hanc è Sirac. hausisse videri possit; *Quantò magnus es, humilia te in omnibus.*

252. Elephas grandis & benigni animi symbolum; inter oviculas incedit LENTE, NE LÆDAT. Populus Israëliticus; Regis Edomitici provincias transiturus, Mose authore legatum ad eundem misit, qui proficiscendi licentiam rogaret: at facultate denegatâ *divertit ab eo Israël*, aliamq; viam ingressus est. Oleaster in hunc locum, *Quid hoc est Domine Deus*, inquit, *ut non audeas intrare cum populo terram Edom; nisi à Rege permissus? Docet nos in summa potentia nunquã violentiâ uti, & suaviter omnia disponere, &c. Discant ex hoc loco Reges patientiam, videntes, quantâ hic utitur Deus, &c. ne puniat Edom.* Solenne hoc Deo est, ut suppliciis identidem dilatis, eâ temporis diuturnitate peccator resipiscat, & offensæ Divinæ fulmina declinet. Chrys. *Hæc est Christi magna, larga, sola misericordia; quæ judicium omne in diem servat unum, & homini totum tempus ad pœnitentiæ servavit inducias: ut quod de vitiis infantia suscipit, rapit adolescentia, invadit juventus, corrigat vel senectus; & de peccato vel tunc pœniteat, quando sentit jam se non posse peccare: & tunc saltem reatum deserat, quando illum reliquerit jam reatus, &c.*

253. Alius eidem Elephanto; inter oviculas diversanti, epigraphen politicam junxit. REGNI CLEMENTIA CUSTOS. Appositè Sen. *Illius principis magnitudo stabilis, fundataq; est, quem omnes tam supra se esse, quàm pro se sciunt: cujus curam excubare pro salute singulorum, atque universorum quotidie experiuntur. Quo procedente non tanquam malum aliquod, aut noxium animal cubili prosilierit, diffugiunt: sed tanquam ad clarum & beneficum sidus certatim advolant.* Clementia. Senec. ad Lips. differ. ad Albertum &c.

254. Joannes Ferrus Elephantem; duabus præcipuè prærogativis insignem, hoc epigrammate notavit; NEQUE VORAX, NEQUE RAPAX. Ad hanc ideam Episcopus formetur; necesse est: quippe cui epig. illa. *Neque vorax*, maximè convenit, eumque Apostolus cum primis *Sobrium* vivere præcipit. In hunc D. Pauli locum S. Ansel. *Sacerdotes enim*, inquit, *qui ministrant in templo Dei, prohibentur vinum & siceram bibere*; vetante nimirum lege Mosaicâ, *NE in CRAPULA & ebrietate GRAVENTUR corda eorum.* Sed & alteram lemmatis partem, *neque rapax*, Episcopi propriam esse, idem Apostolus declarat, dum verbis mox subjunctis illum *non cupidum* esse jubet. *Avaritiam enim & cupiditatem*, inquit S. Ansel. *esse vitandam sacerdoti, & ipse Samuel exemplo suo docet, NIHIL se cuiquam RAPUISSE coram populo PROBANS.* Sacerdos. 1. Ti. 3. 2. S. Ansel. in hunc loc. Ibid. v. 3. S. Ansel. lib. 3.

255. Alexander, Dux Farnesius Emblematis loco Elephantem præfert: addito lemmate Hispano: NO BUELUO SIN VENCIR. Id est, NON REDEO, NISI VICTOR. Innuit videlicet, se è bello nunquam; nisi victorem, rediisse. Encomium hoc cumprimis Augustissimo Imp. Carolo V. tribues; qui, Famiano Strada testante; gloriosus extitit, *tam multis ex omnium hostium genere victoriis, tantâ felicitate reportatis, ut à nullo ferè Carolus provocatus bello fuerit, quẽ non modò victum, sed (quod rarò legitur) vinctum etiam captivumque non viderit.* Ita enim à Carolo fusi, superatique fuêre Franciscus I. Rex Galliæ; Henricus Rex Navarræ, Clemens VII. Guilielmus Dux Cliviæ, Fridericus Elector, Dux Sabaudiæ, Ernestus Dux Brunsuiciæ, Philippus Landgravius Hassiæ, aliique. S. Ambrosius idipsum elogium Davidi statuit; *IN OMNIBUS VICTOR PRÆLIIS.* Nam circiter vigesies cum hostibus acerrimè conflictatus, clarissimam semper victoriam reportavit. Generositas. Fam. Stra. l. 1. de bell. Belg. S. Amb l. 1. officior. c. 3.

256. Quantâ cordis animique puritatem præferat ille, qui Deo aut invocando, aut adorando propinquare cupit, ex Elephante conjicere licet, qui recentem lunam more suo veneraturus, prius fonte ablui consuevit. Unde lemma. UT PURUS ADOREM. Opportunè David: *Lavabo inter innocentes manus meas, & circumdabo altare tuum Domine, ut audiam vocem laudis, & enarrem universa mirabilia tua.* Ita nimirùm optima Dei colendi & adorandi dispositio est affectuum nostrorum puritas: uti etiam observat Seneca: *Optimus animus, pulcherrimus Dei cultus.* Oratio pura. Ps. 25. 6.

257. Elephas intra fontem lavans, epigraphen sustinet SIC ARDUA PETO. Quasi nimirum cordis animique mundities validum & efficax esset ad gravissima quævis negotia perficienda instrumentum: Onosandro authore, Bellidux, priusquam in arenam cum hoste descendat; victimas Deo cõsecret, earumque viscera attento oculo scrutetur, num præsagum aliquod victoriæ omen contineant. Verùm misso hoc religionis superstitiosæ documento, sanctius il- Puritas interna. Onosander. c. 10. strat. P. And. Pint. Nota. 19. in c. 14. l. n. 1428.

lud à P. Andr. Pinto observatum attendas velim. *Habet religiosus longe extispicium, & multo certioris auguriti, meus Princeps in bellum profecturus: si cor, si viscera sua vitio pura, adhærentia Deo, introspexerit: jam propitio Numine poterit decertare.*

Peccator inveteratus. S. Jo. Chry. in Ps. 14.

258. Elephas suos dentes adversus arborem allidit, eosque ibidem excussos relinquit; Unde lemma. LASCIAI DI ME LA MIGLIOR PARTE A DIETRO. Id est: MELIORA RELINQUO. Ita sanè peccator inveteratus optimam juventutis suæ partem, ad effrenes sensuum voluptates ac crebra vitiorum offendicula allisam, miserè deperdidit. S. Joannes Chrysostomus id deplorans, ait, *Et cum juventutem peccato exhauserit, languidam & enervatam senectutem virtuti reservet.*

Religiosi. Paupertas voluntaria. Petrarch. de Remed. l. 2. Dial. 9.

259. D. Aresius eidem Emblemati, nimirum Elephanto, dentes suos in terram excutienti, inscripsit; LASCIAI DI ME LA PIU' VIL PARTE A DIETRO. Id est, PEJORA RELINQUO Religiosis, sanctisque personis hæc imago nativa est, qui opes ac mundi illecebras prompto, hilarique animo projiciunt. Huc multum conferre videtur elegans Francisci Petrarchæ dialogus: *DOLOR! Patrimonium paternum habui, perdidi, quid consilii capiam? RAT. Patrimonium paternum duplex: alterum ex rebus pereuntibus, quod fortuna moderatur: ex virtutibus & doctrinis alterum, quod extra fortunæ regnum procul in tuto positum lædi nequit.*

Propriis viribus agere. 1. Reg. 17. 38. S. Amb. l. 1. offic. c. 35.

260. Elephas miræ dexteritatis, agilitatis, & magnanimitatis bellua, dum adversus hostem committitur, nullis exteris aut emendicatis aliorum viribus, sed proprio robore res quasvis maximas conficit. Unde lemma. SUIS VIRIBUS POLLENS. David, cum Giganthe conflictaturus, à Rege Saule, galeâ, loricâ, gladio, aliisque armis munitus incedebat; verùm horum omnium inexpertus, *deposuit ea:* siquidem victoriam adeò illustrem non armorum subsidio, sed innatâ sua generositate perficiendam censebat. S. Ambr. *David adversus Goliam, immani mole corporis virum, singulari certamine dimicaturus, arma, quibus oneraretur, respuit. Virtus enim SUIS LACERTIS magis, quam alienis integumentis nititur.*

Virtus vera.

261. Elephanti subscripsère; IN SUIS VIRIBUS PRETIUM. Genuinæ virtutis hoc ectypon est; quæ pretium existimationemque suam non ab extero splendore, aut aliorum auxilio, sed ab interna animi sui forma recipit. Pulchrè Magnus Augustinus: *Victoria nostra, gloria nostra intùs est, non foris est: foris despecti, intus dilecti,* Claudianus.

S. Aug. ser. 44 de San. Claud. in Cons. Tho.

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque latè
Fortunæ secura nitet, nec fascibus ullis
Erigitur: plausuque petit clarescere vulgi,
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis.

Animus resolutus. S. Aug. in Ps. 55. idem Ps. 1.

262. Elephas, grandis ac resoluti animi symbolum, in aperto campo nunquam pavescere, nec etiam, nisi à gravissimo impetu, superari solet. Unde lemma. VI. PARVA NON INFLECTITUR. Ita justus neminem, nisi solum Deum, timet; Dæmonem, mundum, cæteraque adversa omnia parvi pendens. S. P. Aug. *Nec hominem, nec diabolum timeamus: nec ille, nec iste facit aliquid, nisi quantum permittitur: permitti autem nihil potest, nisi quod nobis prodest.* rursus: *Noli timere, si Christianus es, Dominum hominem: Dominum Deum tuum semper time.* Cæterùm Torquatus Tassus Suenonem, Daniæ Regem, hoc elogio insignem fuisse testatur; ut qui innumero Arabûm exercitu à Solimanno horrendum infestatus, animum ne quidquam abjecit: sed etiamnum imperterritus, numerosas & violentas vires hosti opposuit. Tassi hac de re poëma ita percipito.

Tassi Geru. Liberat.

Ripercote percosso, e non s' allenta;
Mà quant' offeso è più, tanto più noce.
Quand' ecco furiando à lui s' auvenea
Homo grande, c' hà sembiante, e guardo atroce
E dopo lunga, ed ostinata guerra,
Con aita di molti al fin l' atterra.

263. Quantæ vires pectori nostro ad omnes calamitates perferendas è Christi passione probè consideratâ accrescant, D. Aresius Elephantis Emblemate demonstrat: qui vinum, ab uvis expressum, attentè aspiciens, veluti stimulo ad prælium concitatur. Epigraphen subjunxit; ACUOR IN PRÆLIUM. Vel, SANGUIS ROBUR ADAUGET. Guido Vanninus ad verbum de Elephante canit.

Dant animos plagæ, sanguis quoque robur adauget. S. Bonav. *Passionis Christi meditatio continua elevabit: quid agendum, quid meditandum, & sentiendum sit, indicabit: te deinde ad ardua inflammabit, teque vilificari & contemni, & affligi faciet affectare, &c.* Et S. Greg. Papa: *si passio Christi ad memoriam revocatur, nihil adeò durum est, quod non æquanimiter toleretur.* Et his omnibus superior Apostolus: *Per patientiam curramus ad propositum certamen, aspicientes in authorem fidei, & consummatorem Jesum,* D. Maurinus imaginem hanc de Christo interpretatur, dum sanguineum sudorem stillans, ad mortem sustinendam plurimùm roboris acquisivit:

Suda sangue il mio,
Elephante guerriero in pugna hostile,
Ch' a la vista del sangue, ardito, e forte
Divien, già moribundo, incontro a morte.

Eandem iconem Richardus à S. Laurentio beatissimæ Patronæ nostræ, Mariæ Virgini, supra Calvariæ clivum stanti, attribuit. *Elephas,* inquit, *viso sanguine non timet mori, sed magis acuitur in prælium. Et beata Virgo, viso sanguine filii, effuso in Cruce, mori cum ipso non timuit, sed magis optavit: & si animam pro ipso non posuit, exposuit tamen, & quod potuit fecit.*

264. Augustinus Mascardus Symboli loco elephantem, plurimis sagittis confixum, præfert: subjuncto epiphonemate. CITRA CRUOREM. Ad verbum Lucanus.

Sic Lybicus densis elephas oppressus ab armis:
Omne repercussum squalenti missile tergo
Frangit, & hærentes motâ cute discutit hastas:
Viscera tuta latent penitùs, CITRAQUE CRUOREM.
Confixa stant tela ferâ: tot facta sagittis,
Tot jaculis, unam non explent vulnera mortem.

Innuebat videlicet, omnes malevolorum aculeos nihil unquam detrimenti sibi allaturos. Seneca. *Incredibilis vis Philosophiæ est, ad omnem fortuitam vim retundendam. Nullum telum in corpore ejus sedet, munita est, solidaque: quædam defatigat, & velut levia tela laxo sinu eludit: quædam discutit, & in eum usque, qui miserat, respuit.* His conformis est Hieronymi Gratiani vernacula Musa.

Che in un core innocente in van dirette
Son di maligna accusa empie saette

Et Comes Fulvius Testi;

Jò sò, che di mortal veleno infette
Invidia arrota l' armi,
E che m' assale indiosa a tergo;
Ma se virtù d' adamantino usbergo
Mi cinge, e che può farmi
Importuno livor con sue saette?
Faran le mie vendette
Gli strali istessi: e l' innocenza illesa
Rilancier à ne l' offensor l' offesa:

Succinctè Salomon: *Non contristabit justum, quidquid ei acciderit.* Et sapientissimi filii optimus Parens: *Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum.*

265. Sa-

265. Sagittarum acumina, adversus Elephantem vibrata, ipsius vires nihil diminuunt, potiùsque iram ac furorem acerrimè provocant. Unde lemma. TORZA NON TOGLIE, E ACCRESCE IRA, E FURORE. Id est, DANT VULNERA ROBUR. Ita injuriæ, adversus potentiores sparsæ, nil nisi eorum furorem ac indignationem, priore longè acerbiorem, accendunt. Ita injuriam in Deum aut proximum spargens, tantùm abest, illis exinde aliquid nocumenti accrescere, ut potiùs eorum gloriam plurimùm promoveas, divinamque Nemesin contra te solum quàm maximè provoces. Unde ait Magnus Augustinus; *Martyrum persecutores plus sibi nocent, quàm Martyribus*; Et rursus: *Multùm errant homines, qui putant injustitiam suam aliis nocere, & sibi non nocere.* Atgantes, duello congressus cum Tancredo, in terram prostratus est, multoque cruore è recenti plaga effuso, totus debilis ac penè exanimis jacuit: misertus hominis conditionem Tancredus, illum ad amicitiam suaviter invitavit; at cum Argantes rursùs adversùs Tancredum manus conserere jamjamque vulnus infligere molitur, ab eo, acerrimè irritato, interfectus est; uti hoc poëmate testatur Tassus.

Renditi grida, e gli fà nove offerte
Senza noiarlo il vincitor cortese.
Quegli di furto intant il ferro caccia,
E su' l talon il fiede, indi il minaccia.
Infuriossi à l' hor Tancredi, e disse;
Cosi abusi fellon, la pieta mia?
Poi la spada gli fisse, e gli refisse.
Ne la viscera, ove accertò la via, &c.

266. Elephas, aberranti intra sylvam homini obviam factus, ducis munus suscipit, eumque benevolentiâ perquam officiosâ, ad directam viam reducit. Unde lemma DUX ABERRANTI. Ita omninò Dei filius, humanas exuvias indutus, salutis æternæ semitam suomet exemplo monstrare ac præire voluit: *relinquens exemplum ut sequamini vestigia ejus.* Porrò etiam Pastores populi, & Patresfamilias subditos aut filios suos per virtutis ac gloriæ æternæ tramitem benevolè deducere, eosque inculpato exempli sui gressu undique præire studeant. Præclarè S. Petrus Damianus; *Sacerdos, qui in regno cœlorum vult esse magnus: sit IN POPULO PRÆVIUS, ut, quod voce se sequentibus dictat, primus ipse vivis operibus impleat.*

267. Voluntas, in alterius dispositionem resignata; & obedientia, ad quasvis res perficiendas prompta; Elephantis emblemate demonstrantur, qui, inaudito spectaculo à Galba Imperatore Romanis exhibitus, suprà extentum funem incedere doctus erat. Epigraphen subjunges; QUO ME CUNQUE FERET. Religiosissimus meus Thomas à Kempis; *Pone me ubi vis, & liberè age mecum, in omnibus in manu tua sum, gyra, & reversa me per circuitum, en servus tuus sum ego, paratus ad omnia, quoniam non desidero mihi vivere, sed tibi.*

268. Elephas, priusquam Lunam adoret, lavari solet; unde intra aquas depictus, epigraphen sustinet, SIC GRATIOR. S. Petrus Lachrymarum undis altum immersus coram Deo magis, quàm antea venustus ac gratus comparuit: nam ut Arnob. testatur, *Major gradus redditur ploranti, quàm fuerat sublatus deneganti.* Id quod de iis omnibus intelligas velim, qui seriâ delictorum suorum pœnitudine ducuntur.

269. Elephas sagittarum imbre impetitus à D. Aresio epigraphen accepit; VISCERA TUTA LATENT. Ad verbum Lucanus, suprà adductus.

Sic Lybicus densis elephas oppressus ab armis,
Omne repercussum squalenti missile tergo
Frangit, & hærentes motâ cute discutit hastas:
VISCERA TUTA LATENT penitùs citraque cruorem.
Confixâ stant tela ferâ, &c.

S. Sebastianum cumprimis hoc Emblema spectat, qui corpore innumeris telis transfixo, nihil penitùs nocumenti in anima sustinet. Servatoris monitum est: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.* In hunc locum S. Hilar. *Non timentes eos, quibus cùm sit licentia in corpora, tamen in animam jus nullum est, &c.* De S. Jobo, mille stratagematis à dæmonum tyrannide exagitato testatur S. Cæsarius: *Minimè per corporea vulnera lædebatur animus, nec vermes, licet utrem perforarent, intus repositum thesaurum adoriri poterant.* Et S. Prosper: *Tot jaculis emissis, illæsus manet Job.* S. Sebastianus. Mat. 16. 18. S. Hilar. in hunc loc. Martyres Job. S. Cæs. dialog. 3. S. Prosp. de Promis. p. 2. cap. 22.

270. Elephas serpentem adversus eandem arborem validè comprimit, è qua hic, ad excidium elephanti inferendum, proreptabat. Unde lemmatis loco Elephantem hâc prosopopœiâ non invenustâ introduxêre; QUI SUSTULIT, INTERIMAT. Id est, *Arbor, quæ serpentem fovebat, etiam occidat.* S. Crucem, arborem illam, vel ipsis cœlis admirandam, hæc imago significat, è qua Divina Sapientia serpentis Tartarei mortem ob eam etiam causam est operata, quod is humanam gentem arboris interventu egerit præcipitem. *Primus enim homo*, S. Andr. Apostoli ad Egeam verba sunt, *per lignum prævaricationis mortem induxit: & necessarium hoc erat generi humano, ut per lignum passionis mors, quæ ingressa fuerat, pelleretur.* S. Crux. S. Andreæ in sua Pass. ad Egeam.

271. Elephas naturâ quidem suâ aquis delectatur: at, quia natandi penitùs imperitus, sine vitæ discrimine eas ingredi non potest, idcircò satis ipsi est, circa illarum marginem ambulare: Aresio subscribente: GODOLA SPONDA, NON PORTENDO L' ONDA. Id est; *Cùm Lymphâ nequeam, gaudebo littore lymphæ.* Ita persona prudens & modesta fortunam suam mediocrem, dum sublimiorem obtinere nequit, tranquillo animo amplectitur. Justus Lipsius Emblemate illo modestum rerum Divinarum indagatorem repræsentat. *Unde elephantes etsi amnibus impensè delectentur, haud temerè tamen eos ingrediuntur, cùm inscii sint natandi: idè in Theologia piis, salutaribus ejus aquis animus tingendus, non mergendus.* Contentum esse. Theologus. Just. Lips.

272. Elephas foricis indici, animalis libidinosissimi, consortium extremè fugit. Lemma. TANTUS HORROR FOEDI. Grande ac fatale illud odium hæc imago significat, quo S. Franciscus Xaverius adversus impuras cogitationes exarserat. De hoc P. Horatius Turselinus testatur. *Insignis profectò in illo amor castimoniæ, insigne odium libidinis fuit: adeò ut vel minimas hujus generis labeculas exosus, ipsum horreret libidinis nomen.* Eodem encomio insignem se probavit Magnus Augustinus. quando in Confessionum suarum libris libidinem extremè detestatus ait; *Nihil jam hujusmodi quæro, nihilque desidero, sed etiam cum horrore & aspernatione talia recordor.* Castitas. S. Franciscus Xaverius. Tursel. l. 6. c. 6. vitæ. S. August. li. Confess.

273. Elephas muscarum aculeis infestatus, pellem suam in rugas contrahit, & in illis muscas ceu tumulo conclusis, suffocat, & interimit. Unde Lemma Hispanicum; ALLA MEYER QUE PUEDO. Id est; PRO VIRIBUS. Sicuti enim Elephas modo, quo potest optimo se adversus hostes tuetur: ita homines calamitatum obelos viribus, quàm possunt, commodissimis perfringere, seseque contra hostes ulcisci conantur. Velim tamen eum in ulciscendo modum observes, quem providè præscribit Magn. Aug. *Peccat, qui per immoderationem injustè vult vindicari: non peccat autem, qui modum adhibens, justè vult vindicari: Remotior tamen est à peccato injustæ vindictæ, qui non vult omninò vindicari.* Cæterùm Emblemati explicando elephantem ita loquentem introduxi. Vindicatio. S. Aug. lib. 10. cont. Faust. c. 25.

Dumque brutte porcelle,
Importune, & ardite,
Sin contra un Elefante insolentite?
Come meglio potrò
Me ne vindicarò
Faronvi per dolor veder le stelle
Solo co' l raccessar questa mia pelle,
E haurette in pena de la rea pontura.
La morte; ma non mai la sepoltura.

374. Idem elephas, dum muscas & tabanos, intra corrugatam suam pellem enecatos, à se excutit; epigraphen Hispanam legendam offert: SIN PELEAR ME VENGO. Id est: SINE PUGNA VINDICTAM. Vel, ME VENGO, YNO ME CANSO. Id est; SINE LABORE VINDICTA. Carolus Bossius hanc iconem Philippo II. Hispaniarum Regi propriam dixit, dum nonnulli inferiores Principes adversus ipsius majestatem videbantur conjurâsse, innuebat enim, sicuti elephas, à muscis aut tabanis lacessitus, hostes adeò infirmos nequaquam militari suâ proboscide dignatur, sed penitùs immotus, solâ sua pelle nonnihil contractâ eos suffocat: ita perduelles illos à tanti Regis majestate ac potentia sine ulla armorum militumque vi, solâ Regiæ benevolentiæ bonitate contractâ, in extremam perniciem præcipitari posse. Magnates enim & cumprimis Deus, facillimam semper ac paratam habent adversus sceleratos vindictam. *Habet enim potestas Dei & severitatem vindicandi, & clementiam liberandi;* uti loquitur Magnus Augustinus.

Vindicta Magnatū facilis.

S. Aug. de Moribus Eccles. c. 7.

275. Lucarinus Symboli loco aliquot Elephantes ad fluminis ripam statuit, è quibus minores in illo transmittendo anteriorem locum occupare solent; subsequentibus majoribus; Unde jamjam natantibus minoribus inscripsit; SEQUENTUR MAJORES. Mens imaginis illum spectabat, qui tenui aliquo volumine in lucem edito, alia grandiora, propediem subsecutura promiserat. Plinii de Elephante testimonium est, *Elephantes, amnem transituri, minimos præmittunt, ne majorum ingressu atterente alveum crescat gurgitis altitudo.* Emblemati explicando sequens poëma addidit Lucarinus;

Scriptor grandia promittens.

Pli. l. 8. c. 5.

Se di fiume profundo
Vedi con mente intrepida, e guerriera
L' onde vacar la pargoletta schiera,
Non n' ammirar, ch' al fine.
Senza temer, senz' aspetta invito,
Seguirà de maggior lo stuolo ardito.

Ita quoque levibus noxis, quas parvi solemus æstimare, tandem gravissimæ succedunt, Huic dicto adstipulatur S. Bernardus, dum ait; *A minimis incipiunt, qui in maxima prorunt. Verissima enim sententia est; Nemo repentè fit summus.* Horatius.

Peccatum veniale.

S Bern. de Ord. vit. & mor. instit. Horat. li. 1. Epist. 20.

Ludus enim genuit trepidum certamen & iram:
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

276. Militem benignum, affabilem, & humanum Lucarinus Elephanto non absimilem dicit, qui erga oviculas blandus, epigraphen sustinet; TANTUNDEM BELLATOR. De equitibus Templariis S. Bernardus ait, *Miro quondam & singulari modo cernebantur & agnis mitiores, & leonibus fortiores.* Haud aliter de Græco Achille Statius;

Miles benignus.

S. Bern. ad Milit. Tem. cap. 4. Stat. lib. 1. Achill.

Attamen arma inter festinatosque labores
Dulcis adhuc visu, niveo natat ignis in ore
Purpureus.

277. Elephas, illustre vigilantiæ symbolum, dormiendo non recumbit, sed erectus, & arbori aliquantulum innixus, somnum capit. Emblemati subscripsit Lucarinus; NEC JACET IN SOMNO. Maria Virgo, huic imagini plurimum similis, dum somno nonnihil indulgebat, cor nunquam recline, sed plus quàm aliàs versus cœlos erectum habuit. Id quod testis locuples Sanctus Ambrosius de Virgine gloriosissimâ his omninò verbis tradit. *Dormire non prius cupiditas, quam necessitas fuit. Et tamen cùm quiesceret corpus, vigilabat animus: qui frequenter in somnis aut lecta repetit, aut somno interrupta continuat, disposita gerit, aut gerenda prænuntiat.*

Vigilantia M. V.

S. Ambr. l. 2. de Virginib.

278 Elephas adultior minori, flumen aliquod transmissuro, auxiliatum venit. Epigraphen Lucarinus subjunxit. SUPPETIT APPULSUM. Vel inde discant homines, afflictis aut junioribus venire subsidio, manusque adferre socias. Ex Ovidii sententia. *Conveniens hominum est, hominem servare, voluptas.* Certè animæ, è piacularibus flammis ad æternæ beatitatis portum appulsæ, miseros, & in his terris etiamnum errabundos mortales sedulâ curâ adjuvant. Richardus à Patre Pepe citatus, ait, *Animæ ereptæ de purgatorio, dum adsunt cœlesti gaudio, miro modo interpellant, exorando pro his, qui eis subvenerint in hoc sæculo, &c.*

Aux.

Ov. Pon. 9. An. Pu... Ri... Pep. 21.

279. Compertum equidem est, arbore, cui elephas innititur, in terram ruente, etiam elephantem eâdem ruinâ involvi: Id tamen simul constat, hunc lapsum sine ulla pedum offensa elephanti accidere: habet enim bellua ista duo crura, veluti geminas columnas penitùs inflexibilia: uti S. Ambrosius, aliique testantur. Unde Lucarinus hominem innocentem & justum, è vita in mortem prolapsum, Elephantis emblemate significavit; addito lemmate. CADIT NON FLEXUS. Talem se probavit Eleazarus, qui quidem è vita in mortem præcipitari potuit, animo tamen nec quidquam ad facinus, suæ nobilitati & religiosæ educationi probrosum, incurvato. Unde omnium Martyrum hæc imago est, inter quos plurimùm excelluit Annas de Montemorenico, supremus in Gallia Equitum Magister, qui, cùm octaginta annorum senex, adversus Calvini asseclas dimicaret, lethali vulnere è sclopo pugillari sauciatus, mente adeò imperterritâ mortem oppetiit, ut, cùm vir quidam Religiosus eum, in lecto decumbentem, ad extremam luctam animandum inviseret, serenâ fronte ad illum conversus dixerit, nollet ipsi molestus esse; qui enim octaginta annis scivisset vivere, non ignoraturum, etiam uno horæ quadrante mori. S. P. Augustinus, *Martyrum pressa est caro, coronata est anima; Ejecta est anima de carne, nec carni aliquid factum est, quod obesset imposterum. Incensa, percussa, laniata sit caro, numquid ideo subtracta est Creatori, quia data est in manus persecutoris?*

280. Elephas nonnunquam proboscide suâ herbas versùs cœlum spargere solet, veluti religiosum tributum eo ritu persoluturus. Unde epigraphen à Lucarino tulit; OBLATIONE PRECATUR SANITATEM. Vel, MUNERE POSCIT OPEM. Eorum hæc imago est propria, qui benignitatem Divinam non inani duntaxat vocum sono, sed & cordium, operationum, & diversorum munerum oblationibus sibi conciliare student. Ovidius;

Munera, crede mihi, placant homines que Deosque.
Placatur donis Jupiter ipse meis.

Jonas, certis quibusdam votis intra balænæ ventrem editis, mox preces suas coram Divina majestate ratas expertus est. *Ego autem in voce laudis immolabo tibi, quæcunque vovi, reddam pro salute Domino. Et dixit Dominus pisci, & evomuit Jonam in aridam.* Magdalena, æternæ suæ saluti consultura, *attulit alabastrum unguenti.* In hunc locum B. Albertus Magnus; *Cùm esset indigna, vacuis manibus non apparebat in conspectu Domini.* Rei seriem paucis confirmans S. Isidorus Pe-

rus Pe-

nus Pelusiota; *Oratio*, inquit, *non nudis verbis, sed probis potius actionibus dirigitur.*

281. Ea Elephantis erga lunam est pietas, ut pleno lumine innovatam venerabundus adoret, hosque reverentiæ actus iterum iterumque repetat; veluti illos intercurrentibus diebus omissos compensaturus. E lemmate id colliges; INTERMISSA REPENDO. Ita prorsus devotus pœnitens virtutum suarum exercitia, hactenùs otiosè ac temerè neglecta, geminato studio recuperare conatur. Eò spectare videntur illa S. Dorothei ad Dositheum discipulum verba, quibus eum, de levibus quibusdam noxis accusatum, ità est allocutus; *Ignoscet tibi Deus, surge, & jam hic denuò sumamus initium, & nobis post hac caveamus.* Unde laude suâ dignissimum judicabis sanctum illum inclytæ Societatis JESU morem, quæ geminâ in anno vice, nimirum Servatoris nati & Reviviscentis diebus, religiosa vota innovare, &, si fortè aliquid Divini fervoris intra mundanæ consuetudinis pulverem fuisset deperditum, distractumve; restaurare consuevit.

282. Si verum est, Elephantem, semel in terram prolapsum, non amplius posse resurgere: non abs re epigraphen subjunges. NEC ULTRA CONSURGET. Et licet hoc de Elephante fortassis fabulosum sit, in animabus damnatis tamen verissimum esse, Divinâ fide firmatum habemus. Ecclesiastes; *SI CECIDERIT lignum ad Austrum aut Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, IBI ERIT. Ibi*, inquit S. Bernardus, *erit immutabiliter, & irretractabiliter. Videat quò casura sit, antequam cadat; quia postquam ceciderit, non adjiciet ut resurgat, sed nec ut se vertat.* Vulpes illa apud Horatium, de Leonis caverna differens, præclaram Tartari ideam proposuit.

----- Me vestigia terrent.
Omnia te adversum spectantia, NULLA RETRORSUM.

Nec aliter Virgilius.

----- facilis descensus Averni.
Sed REVOCARE GRADUM, superasque evadere ad auras.
HOC OPUS HIC LABOR est.

283. Etsi verum non sit, Elephantem unâ solum vice parturire; unicamque tantùm eniti prolem; certè enim Elephantum species hac ratione jam sub ipsum mundi exordium cœpisset interire; Mariæ tamen Virgini illud naturæ prodigium, parturienti Elephantiâ quibusdam attributum, verissimè & ex omnium sententia competit; quippè cujus proles primogenita, & unigenita, sine ulla purissimæ Matris labe, in lucem est edita. Emblemati subscribes; SEMEL, ET UNUM. Hugo Cardinalis in illud Lucæ, *Peperit filium suum primogenitum*, ait, *Non post quem alius, sed post quem nullus*, quo sensu periodum illam etiam interpretatus est Venerabilis Beda. Dionysii Richelii expositio est: *Peperit filium suum primogenitum, scilicet Christum, qui dicitur primogenitus per exclusionem prioris, non per respectum sequentis, seu posterioris.*

284. Beatus Aloysius Gonzaga, in hanc lucem procreandus, gravissimum vitæ discrimen subiit: cùm verò necdum plenè natus, sacro baptismate ablueretur, mox omne periculum evasit. Eò alludens Lucarinus, Elephantem depinxit, qui teste S. Epiphanio, partum suum intra aquas enititur addito lemmate. REPARAT UNDA PARTUM. Atque adeò penitùs indubitatum est, sacram fontis lustrici undam vitæ nostræ reparandæ unicam superesse medelam, *Baptismus igitur*, inquit S. Greg. Nazianz.

splendor est animarum, vita in melius mutatio, carnis est abjectio, Verbi participatio, figmenti instauratio, peccati diluvium, lucis communicatio, tenebrarum depulsio, &c. Ad hoc propositum mirificè facit illa Sacræ Paginæ præceptio: *Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio Ecclesiæ: quia non est aquâ lustrationis aspersus.*

Naz. Orat. 40. — *Num. 19. 20.*

285. Elephas eburneas dentium suorum opes in adversa arbore elidens epigraphen tenet. HAUD LÆDAR. Vel certè, DESERAR EDENTULUS. Ita nimirum paupertas voluntaria mirum securitatis obtinendæ remedium est: S. Joannes Chrysostomus, *Paupertas*, inquit, *est tutum asylum, perpetua securitas, portus tranquillus, deliciæ periculorum extorres, voluptas sincera.* Juvenalis

Paupertas voluntaria. — *S. Jo. Chry. Ho. de Ser. in Seren. Juven. Sat. 10.*

Pauca licet portes argenti vascula puri
Nocte iter ingressus gladium, contumque timebis!
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbras,
Cantabit vacuus coram latrone viator.

Præclarè dixit Seneca; *Paupertas expedita est, secura est. Cùm classicum cecinit, scit non per se peti, &c.* Petrarcha conquerenti cuidam afflicto. *Domum meam occupat paupertas*; respondit, *Jam nullius tibi superbiæ locus erit; nec invidiæ, nec damnis insignibus nec damnorum metus, nec suspicionibus mille nec insidiis &c.*

Sen. Ep. 17. Petrarch. l. 2. de Rem. Dialogo 8.

286. Christus, peccatis omnibus condonatis, ad gratiæ statum sublevare solet; id quod Lucarinus Elephantis Emblemate commonstrat, qui locum, in terram prolapsum, ope sua erigere consuevit: addito lemmate. ILLAPSO OPEM. Omnium propriissimè hanc iconem Filio Divino attribues, qui profundissimâ humilitate è cœlo in terram descendit, humanam naturam, miserrimè prostratam, ac penè exanimem, erecturus. De illo canit S. Eccles. *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis.* Et, veluti Propheta est vaticinatus, *in terris visus est, ut hominem perditum ad cœlestia regna revocaret*: inquit S. Greg. Naz. de Christo disserens, *Servi formam accepit, ut nos libertatem recipiamus: descendit ut evehamur: tentatus est, ut vincamus: contemptus est, ut nos gloriâ afficiat: mortuus est, ut servet: ascendit, ut ad seipsum trahat humi provolutos in peccati lapsu.* Et S. Jo. Chrysost. *Cùm ergo audieris, quod Filius Dei sit, & David, & Abrahæ dubitare jam desine, quod & tu, qui filius es Adæ; futurus sis filius Dei: non enim frustra, nec vanè ad tantam humilitatem ille descendit, sed ut nos ex humili sublimaret: natus est enim secundùm carnem, ut tu nasceres Spiritu, &c.* Deníque S. Paulinus; *Idcirco Rex gloriæ & Dominus majestatis exinanivit se, formam servi accipiens, & invisibilem magnitudinem suam visibili abjectione contexit, ut nos veteri illo malè concepta arrogantiæ morbo foris altos, intus obrutos, in formam sublimitatis suæ per formulam nostræ in se humilitatis attolleret.*

Adjutorium Christi erga hominem. — *Baruch. 3. 38.* — *S. Greg. Naz. Orat. 1. de Pascha.* — *S. J. Chrys. Hom. 2. in Matth.* — *S. Paulin. Ep. 2. ad Amand.*

287. Idem Lucarinus, castimoniam conjugalem Emblemate significaturus, geminos elephantes, marem & fœminam, depinxit; addito epiphonemate. NULLA NOSCUNT ADULTERIA. Hanc virtutem Plutarchus cumprimis in Spartanis celebrat, *apud quos adulterium fuit inauditum* Et alibi; *Horum fœminæ tantæ castitatis fuerunt, ut neque adulterium, neque illegitimum concubitum ibi accedisse unquam proditum memoriæ sit.* Ad hanc casti amoris munditiem invitans B. Umbertus ait, *sit cor nostrum per castimoniam thronus eburneus, sit fons clarus.* Ea planè est ratio, cur sponsi venter in sacro Epithalamio cognominetur eburneus; *Venter ejus eburneus*: siquidem eboris candor expressa castitatis idea est. In rem præsentem Aloysius Novarinus. *Conjugati,*

Castitas conjugalis. — *Plut. in Lycurg. Idem l. de mulierum virtute.* — *Umb. c. 13. de tribus maris incontinentiis.* — *Cant. 5. in Nova. Aq. Nup. n. 30.*

jugati, inquit, *idcircò eburneo ventri comparantur, quia puritatem ac candorem præ se ferre debent, & castimoniam studiosè colere.*

288. Elephantibus consuetum est, nobiliores & magis excelsas palmas humi sternere, ut earum fructibus vesci possint. Lucarinus Emblemati gnomam subjunxit eam. ET PROSTERNUNT EXCELSAS. Tyrannorum hic typus est, quibus penè omnibus cum Tarquinio solitum ac commune est, ut subditos, divitiis, nobilitate, ac meritis sublimiores, è medio tollant. Nero, insignem Plauti ac Syllæ virtutem pertimescens, Senecâ teste, dicere consuevit; *Quidquid excelsum est, cadat.* Periandri consilium erat; *Civitatis Principes tolle, sive illi amici, sive inimici videantur; quippe tyranno amici quoq; suspecti sunt* Petrus Berchorius eandem Elephantis proprietatem ita explicat; *Diabolus, quando videt altam palmam, id est, virum justum in perfectionis altitudine SUBLIMATUM, & fructibus bonorum operum fœcundatum, ipsum PROSTERNIT aliquoties per peccatum; & sic fructus ejus, id est, bona ipsius opera devorat & consumit.*

[Margin: Tyrannus. — Senec in Octav. Act. 2. — Periand. Ep. ad Trasib. apud Arist. 5. Polit. c. 10. — Bercho. Reduct. l. 10. c. 37. n. 13.]

289. Elephas, tametsi plurimis sagittis impetitus, eas tamen omnes mirâ facilitate excutit; nempè, ut lemma loquitur, DISCUTIT MOTA CUTE. Lucano id asserente.

[Margin: Lucan. l. 6.]

Omne repercussum squalenti missile tergo
Frangit, & hærentes MOTA CUTE DISCUTIT hastas.

Ita vir egregiè doctus; animus grandis; aut Rex coronatus; quasvis infestas hostium & calamitatum insidias citrà negotium excutiunt. De homine justo id apertè significans Magnus Aug. ait, *Spiritales nec tormentis separantur à Christo, carnales verò interdum etiam otiosis fabulis separantur. Illos non separat nec crudelis gladius, istos verò separat carnalis affectus, spiritales nec dura frangunt, carnales etiam blanda corrumpunt.* Etiam Pygmæorum agmina adversus Herculem, somno nonnihil indulgentem, sunt concitata: sed quo id effectu? Alciatum audi;

[Margin: Defensio. — S. Aug. ser. 54. de Tem. — Alciat. Embl. 38.]

Excitus ipse, velut pulices, sic proterit hostem.

290. Hominem in necessitate sua à quibusvis, nonnunquam etiam minimis adjuvari, ac suppetias recipere posse, D. Cæsar Antonius Bendinellus Elephantis emblemate demonstrat, qui in terram prolapsus, à minore erigebatur: addito lemmate; DEBILIORES ERIGUNT. Hanc veritatem experimento suo didicère Smyrnenses, arctâ obsidione cincti; cùm enim oppugnatoribus decretum esset, obsidionem aliâ conditione non solvere, nisi civium uxores omnes ipsis, libidinis exercendæ causâ, è civitate in castra transmitterentur: populo, quid in tanto discrimine & re admodum ambiguâ concluderet, penitùs ignorante; ancilla quædam focaria opportuno consilio suasit, ut omnes ancillæ, herarum vestibus indutæ, extra urbis mœnia ad hostes ablegarentur. Quo facto, Smyrnenses, hostibus in Venerem dispersis, eruptionem è civitate fecerunt, iisque omnibus captis, gloriosam victoriam in extremo salutis suæ articulo sunt consecuti. Cæterum qui plura exempla beneficentiæ & auxilii, à servis aut inferioribus delati, desideravit; Officinam Historicam Joannis Felicis Astolphi, in hâc re copiosum; consulat. Indè discas non ratò optima consilia etiam à minimis & infimis accipi. Disertè Sacra Pagina; *Abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, id est*, inquit Magnus Augustinus, *à superbis & arrogantibus; Et revelâsti ea parvulis, id est, infirmis & humilibus;* ut idem Hipponensis Præsul interpretatur.

[Margin: Auxilium à debilioribus. — Jo Fel. Astolph. officin. Histor. l. 5. c. 15. — Mat. 11. 25. — S. Aug ser. 3 de Divers. c. 2.]

291. Princeps suos hostes semper suspectos habear, nec etiam fidem suam unquam illis concredat, necesse est. Hoc Politices scitum Henricus Eburo Elephantis emblemate persuadere conatur, qui caducam aliquam arborem firmissimam ratus, eique ceu fulcro, innixus: mox, ruente illâ, miserè corruit. Epigraphen subjunxit; INSIDIOSA FIDE. Ita Cyrus, à Messagetis hostili agmine incursatus, fugam, veluti timore perculsus, simulavit; omnesque sarcinas in tentoriis ab iis deprædandas reliquit. At paulò post crapulâ somnoque sepultos repetiit, & ad internecionem delevit. Absalon convivium amicissimum mentitus, Ammoni vitam eripuit. Eodem astu etiam Ptolomæus Simonis Machabæi mortem est machinatus. Præclarè adeò monet Magnus Ethices Divinæ Magister Augustinus; *Expedit multò magis benè timere, quàm malè fidere*, Et Ovidius.

[Margin: Hen Ebur. lib. 1. Diph. Eleg. 64.]

Quod credis fidos; effuge, tutus eris.

292. Academicus, inter Venatores Venetos Intrepidus, Symboli locoElephantem præfert, qui plurimis quidem sagittis impetitus, non tamen transfixus, epigraphen sustinet. UNUS TELA OMNIA CONTRA. Horatii Cochletis memoriam hæc imago refricat, qui mirâ fortitudine universo Hetrusco exercitui è fronte oppositus, eum tamdiu repressit, donec pons ille famosus à tergo corruerit. De hoc Petrarcha canit;

Oratio sol contra Toscana tutta.

Porrò Symbolum istud etiam S. Pauli Apostoli, S. Ignatii Martyris, S. Francisci Xaverii, aliorumque est proprium: qui adversus omnes tyrannorum, carnificum, ac dæmonum vires impetterrito pectore soli & unici sunt progressi. Justus enim non tantùm cum Apostolo audet in se unum provocare gladios, cruces, tormenta, mundum, & inferos, sed integra etiam hostium agmina cum Davide superare novit: *si consistant adversum me castra, non timebit cor meum.* Nam, inquit in hunc locum Magnus Augustinus, *etsi castra munita sint, sed quid munitius Deo? si exurgat in me bellum, quid mihi facit bellum? potest mihi auferre spem meam? potest mihi auferre, quod dat omnipotens? sicut non vincitur, qui dat, sic non aufertur, quod dat.*

293. Tantùm abest, Elephantem visâ sanguinis effusi copiâ despondere animum, ut potiùs recentes è conspectu illo capiat vires, magisque, quàm unquam aliàs, in hostem concitetur. Unde Carolus Rancatus epigraphen è Virgilio subdidit. ARDET IN ARMA MAGIS. Ita S. Mauritius Legionis Thebeæ Dux, milites suos, quod idolis thura adolere nollent, minutos & concisos intuitus, ex eorum sanguine magis in Christi amorem excanduit: unde sanctam fidem suâmet constantiâ propugnaturus, fatalem gladium cum reliquis sociis hilari animo excepit, simulq; Martyrii lauream est consecutus. Porrò viso sumptoque sanguine Eucharistico, ingentes haurimus spiritus ad passiones refrænandas, & tentationes pervincendas. Nempè ideò *paravit* instruxitque *in conspectu nostro mensam.* sanctissimæ carnis & sanguinis sui *Dominus adversus eos, qui tribulant nos.* In cæteris quidem mensis cum inimicis convivere tutum non est: at ex hac surgimus heroës invicti, Quin *tanquam leones ignem spirantes ab hac mensa recedimus, facti diabolo terribiles*, inquit S. Chrysost. Neque obscurè Christus ipse hunc nobis effectum innuit, dum Apostolis post supremam illam epulationem, primamque sui corporis & sanguinis communionem dixit: *Surgite eamus hinc*; quasi diceret: sat jam corporibus, sat animis vestris accessit virium; ad dimicandum & vincendum, modò promoveamus. Hinc adeò è SS. Patrum mente videmus, primis Ecclesiæ temporibus, cum Divina hæc mensa admodum frequentaretur, Christianos non solùm legis Divinæ custodes rigidissimos, sed etiam

Tyran-

Tyrannorum, cruciatuum, periculorum quorumvis contemptores fuisse generosissimos.

294. Dominicus Gambertus Elephantem, plurimis sagittis infestatum, depinxit inscriptione è Statio subjunctâ. E VULNERE VIRES. Ita militare hominis pectus, tametsi plurimis vulneribus saucium, ardore tamen semper majore in hostem fertur. Magni Augustini doctrina est, animam nostram ad Dæmonem superandum majores vires non accipere, nisi è mortificatione, unde in illud Apostoli, *Castigo corpus meum*, ait, *castiga corpus tuum, & diabolum vinces; hoc enim modò Paulus adversus illum docuit nobis esse pugnandum.*

295. Narrat Ælianus, Elephantem, dum furit, quantociùs mansuescere, omnémque iram abjicere, si formosam mulierem aspexerit. Imagini subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei; JAM ALIUS ECCE! Deiparam significans; quæ irato Numini supplex objecta, illius mentem mitigat, nobisque conciliat. *Quid enim?* inquit S. Bernardus, *Potestnè Filius aut repellere, aut sustinere repulsam? non audire, aut non audiri Filius potest. Neutrum planè. Semper hæc Virgo inveniet gratiam, & sola est gratia, quâ egemus, &c.*

296. Elephas, proboscidem suam elevans, simul & cœlum veneratur, & adversùs serpentes dimicat. Lemma. UNI OBSEQUIUM, VIM ALTERI. Ita homo justus versùs Deum est religiosus ac submissus; contra dæmonis verò, aliosque salutis suæ hostes, generosus: quales fuêre David, Samson, Judas Machabæus, & alii. Utrumque enim, & humilem esse, & generosum, ad genuinam virtutem pertinet. Unde Magnus Augustinus; *Habes contra quod pugnes in te; habes, quod expugnes in te. Sed habes, quem invoces, ut pugnantem adjuvet te, & vincentem coronet te, qui non existentem fecit te.*

297. Ab elephante ajunt, nihil magis fugi, quàm porcorum grunitus. Lemma. INSULSA DECLINAT. Ita Regum ac Superiorum est, nugaces aut obscœnas aliorum voces extremè odisse. Religiosos suos admonet Mellifluus Abbas Bernardus; *Fratres*, inquit, *dico vobis, si sequeremini vestigia ejus* (Christi) *non tam facilè in vanis cogitationibus & otiosis sermonibus, in jocis & scurrilitatibus laberemini: quia in his multum perditis & de vita vestra, & de tempore vestro.* Laconicè Magnus Augustinus; *Oportet ut senilis sermo non solùm sit gravis, sed etiam brevis.*

298. Elephas, à culicibus obsessus, eorum morsum nec sentit, nec curat. Emblemati subscripsit Zincgrefus; EGO VERO HAUD MORDEAR. Ita animus generosus, Principis præsertim aut superioris, irâ admodùm sit rarâ, nec obviis quibusvis offensis moveri se permittat. Præclarè Seneca. *Pusilli hominis & miseri est, repetere mordentem: mures & formicæ, quâ manum admoveris, ora convertunt; imbecillia se lædi putant, si tanguntur.* Unde idem Lucanus Satyricè in hominem vilem canit.

------ Dignum te Cæsaris irâ
Nullus honor faciet.

EBUR.

299. Elephantis dens piscis cujusdam cute; cui squatinæ nomen, ab artificibus poliri solet: tantam enim exuviarum suarum asperitatem piscis ille habet, ut ebur, iis propè delimatum, ad tersissimæ formæ perfectionem reducatur. Unde dens ille, squatinæ cuti suppositus, epigráphen tenet. ASPERITATE POLIT. Ita cilicia, flagella, cæteraque corporis castigandi supellex; vel etiam rigida educatio, & asperioris vitæ disciplina, ceu instrumenta opportunissima, ad spiritum nostrum perficiendum, & explanandum deserviunt. S. Bernardus: *O quàm compositum reddit omnem corporis statum, nec non & mentis habitum disciplina. Cervicem submittit, ponit supercilia, componit vultum, ligat oculos, cacchinnos cohibet, moderatur linguam, frænat gulam, sedat iram, format incessum.* Correctio aspera. S. Bernard. Epist. 113.

300. Pila eburnea, non è superficie tantùm, sed & interius candida, epigraphen præfert: EADEM ET INTUS. Vel idiomate Italico; A QUEL CHE SCOPRE FUOR, DENTRO RISPONDE. Ita sanè interior sinceri cordis affectus, exterioribus verbis & operationibus ex integro respondeat. De hac hominum sorte S. Gregor. *Sapientia justorum est, nil per ostensionem fingere, sensum verbis aperire, quæ vera sunt, diligere.* Hoc encomio insignem se probaverat Jobus; nam è sacræ Paginæ testimonio, *Erat vir ille simplex & rectus;* id est, juxta Gasparis Sanctii paraphrasin, *animo sincero & simplici.* Salomone teste, cum simplicibus Deus sermocinari consuevit, *Cum simplicibus sermocinatio ejus.* Hunc candorem in Ferdinando Secundo Imperatore ad miraculum videre erat. De hoc Guilielmus Lamormainus: *Nullus*, inquit, *in illo dolus, nulla fraus, in ore, quod in corde: in corde quod in ore; sensa verbis, verba sensis respondebant: fingere, fallere, ab ejus sinceritate alienissimum.* Sinceritas. S. Greg. Pap. l. 10. cap. 16. Mor super c. 12. Iob. Iob 1. 1. Prov. 3. 32. Lamorm. c. 11. vita.

301. Eboris candor annorũ progressu croceam quandam rubediné contrahit. Id quod Hieremias, Nazaræos dilaudans, testabatur: *Rubicundiores ebore antiquo;* Unde lemma Ebori inditum: CUM CANDORE RUBESCIT. Quisquis puritatis candorem, aureo vel purpureo charitatis affectu tinctum habet, hanc iconem ectypi loco sibi vendicat. Guerricus Abbas, Mariam Virginem, cùm Ebore conferens, ait: *Quàm candidum simul & rubicundum, quod candor lucis æternæ, ignisque Spiritûs Sancti universâ sui plenitudine replevit? Maria siquidem & ipsâ candidior nive, & rubicundior ebore antiquo*: porro quo rubore, candorevè instructa fuerit, ita declarat: *Cui scilicet incomparabilem castitas candorem, & charitas, seu Martyrium, rutilantem præ antiquis electis noscitur contulisse ruborem &c.* Hieremias Thren 4. 7. Maria candida & rubicunda. Guerric. serm. 1. Annunt. Virg.

302. De eburneo Salomonis throno testatur sacra Pagina: *Fecit Rex Salomon thronum de ebore grandem:* Eò alludens: Ebori inscribes: REGALEM THRONUM ADORNAT. Familiare hoc Mariæ Virginis Symbolum est: cujus purissimum sinum, ceu thronum præ ebore candidissimum, Rex gloriæ occupavit. S. P. Damianus: *Ipsa est*, inquit, *thronus ille mirabilis, de quo in Regum historia legitur: Fecit Rex Salomon thronum ex ebore grandem;* Et paulò infrà *Salomon noster non solùm sapiens: sed & sapientia patris, fecit thronum, uterum videlicet intemeratæ Virginis, in quo sedit illa majestas, quæ nutu concutit orbem.* 3. Reg. 10. 18. Maria V. Dei thronus. S. Pet. Damian ser. 1. in Nativ. Virg.

EQUUS.

Equus Trojanus. *Caput* XX.

303. Quidam Eques, ut palam faceret, se decoris ac nobilitatis suæ limites nunquam excessurum, equum, fræno & ephippio instructum, depinxit, qui in catadromo agitatus, epigraphen tulit: EXILIO, NON TRANSILIO. Hæc animi moderandi ratio, quam Eutrapeliæ nomine vocant, ludicram amœnitatem cum decoro permixtam habet. Seneca de Scipione majore ait: *Scipio triumphale* Moderatio. Eutrapelia.

Senec. l. de Tranquill animi cap. ultimo.

phale illud & militare corpus movit ad numeros, non molliter seu infringens, ut nunc mos est, etiam incessu ipso ultra muliebrem mollitiem fluentibus, sed, ut illi antiqui viri solebant inter lusum ac festa tempora virilem in modum tripudiare, non facturi detrimentum, etiamsi ab hostibus suis spectarentur.

304. Academicus Incitatus Romanus Symboli loco equum barbarum præfert, qui tegete instratus, à globulis, ex ejus fimbriis per latera pendentibus, dum bravio adipiscendo currit, identidem pulsatur; addito lemmate: DANT ANIMOS PLAGÆ. Ita calamitatum verbera ad decursionem, in Virtutis stadio perficiendam, plurimum incitant. Seneca: *Nolite, obsecro vos, expavescere ista, quæ Dii immortales velut stimulos admovet animis. Calamitas virtutis occasio est.*

Calamitas. Sen. lib. cur. bonis viris.

305. Idem Equus barbarus, durante cursu, assiduis sphærularum ictibus circa latera pulsatus, à D. Archangelo Contero epigraphen recepit: UT CITIUS. Eorum hæc imago est, qui duris ciliciis, ferreis catenis, cingulis muricatis, crebris flagellis, aliâque corporis edomandi supellectile in se ipsos desæviunt, & omni, quâ possunt, celeritate durum mortificationis, perfectionis, & gloriæ tegumen sufferre conantur. Unde ad Deum conversus Magnus Augustinus ait: *Imples tribulationibus omnia, ut in tribulationibus positi, omnes recurrant ad te; ne delictis & securitate perversa seducantur.* Emblematis mentem hoc disticho aperuit Carducius.

Mortificatio. S. August. in Ps. 55.

Ocyor ut currat sonipes, sua terga flagellat
Sic sua membra ferit, qui celer astra petit.

306. Academicus, inter Errantes Brixienses Velox eidē barbaro currenti inscripsit: VELOCITATE PALMAM. A dissimili rem erudité comprobans S. Chrysostomus: *in stadio terrestri*, inquit, *unus modò, qui prior venerit, coronatur: in cœlesti, quisquis pervenerit: Illic velocitas quæritur corporis, hic animæ optatur effectus: Illic festinans & properans, hic perveniens & proficiens coronatur.*

Velocitas. S. Chrysost. ser. de Fide, Spe, & Charitate.

307. Equus barbarus, genuina perseverantiæ idea, stadium suum currendo aggressus, nihil otii unquā interponit, usq; dum præfixam metam contingat. Lemma: DONEC AD METAM. Vel: FERVIDUS AD METAM. Ad verbum Michaël Hoierus, Augustinianus Excalceatus:

Perseverantia. Hoierus in flammulis Amoris lib. 1. Eleg 1.

Hanc meus ad metam fervidus iret equus.

Opportunè S. Paulus: *Sic currite, ut comprehendatis.* In hæc verba commentatus S. P. August. ait: *Sic curramus, ut comprehendamus. Curramus credendo, sperando, desiderando: curramus corpus castigando, & eleemosynas in dandis bonis, malisque ignoscendis hilariter ex corde faciendo -- & sic audiamus præcepta perfectionis, ne currere negligamus ad plenitudinem charitatis.* Et magis succinctè S. Nilus: *Sic curre, ut assequaris scopum, hoc est indesinenter. Oportet enim juxta virtutem vivere, donec vita stadium exuperemus.* Cùm Diogeni diceretur: *Senex es, jam quiesce à labore*: respondit: *Quid enim si in stadio currerem ad finem oporteret cursum remittere, & non magis intendere?* Id quod etiam respondisse fertur Sapientiss. & Religiosiss. meus Concanonicus D. Martin. Navarrus.

1. Cor. 9. 24. S. Aug. l. de Perfect. Iust. S. Nil Paranes n. 111. Laert. l. 6.

308. Veredus epigraphen sustinet: ALIIS INSERVIENDO CONSUMOR. Ministros publicos, Legatos; Visitatores, eosque omnes, qui Principi, Religioni; aut Patrifamilias suam operam addixêre, hæc imago concernit. Jacob, Labani servitiis deditus, diesque noctesque laborando traduxit: unde illius suspirium fuerat: *Diu noctuque æstu urebar & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis.* S. Paulus pro conservanda amicorum incolumitate se ipsum obtulit, omnemque quietis, divitiarum ac propriæ vitæ jacturam facilem duxit: *Ego autem libentissimè impendam, & super impendar ipse pro animabus vestris.* Verbo Pastor Evangelicus hanc indolem præseferat, necesse est; siquidem *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis.* Certè Christus, *ut jumentum factus*, corpus & sanguinem suum omnem profudit, ut captivum hominem redimeret. Magno Augustino teste: *Venit Christus accipere contumelias, dare honores: venit haurire dolorem, dare salutem; venit subire mortem, dare vitam.*

Visitator. Servitus. Gen. 31. 40. Pastor. 2 Cor. 16. Ioan. Psal. S. Au. Psal. Con.

309. Equus velatis oculis epigraphen tenet; OCULATA CÆCITAS. Ita fidelis, quò rariore oculorum excursione utitur, tantò se Divinis arcanis penetrandis habiliorem efficit. Justus Lipsius: *In Divinis, superisque, unum acumen est, nihil cernere: una scientia nihil scire.* Et Guidobald. Bonarellus Comes:

Fide. Lips. Con. cap. Bon. nel Fi. re.

Che le cose del Ciel sol colui vede;
Che serra gli occhi, e crede.

310. D. Vincentius Nolphus, Academicus inter Firmienses Extenebratus, symboli loco Equum pavidum (Italicè, *Cavallo ombroso*) præfert, qui, oculis velo obductis, epigraphen sustinet: UMBRIS ADIMIT UMBRAS. Hoc artificio Deus Saulum adortus, ut mentis Judaicæ umbras excuteret, paucis diebus illum oculorum luce privavit; De hoc S. P. Augustinus: *Cæcus sanè factus est, ut interiore luce fulgeret. Exterior lux ad tempus subtracta est persecutori, ut redderetur prædicatori.*

311. Quantum audita & commendata virtutis alienæ fama in juvenū cordibus ad gloriæ studium excitandum valeat, Equus, ephippio instratus, demonstrat: qui à tuba, classicum insonante, ad generosos ausus provocatur; cum lemmate: PUGNÆ ASSUMIT AMOREM. Ferrus, ad tubam alludens, eidem Emblemati inscripsit: VIRES ANIMUMQUE MINISTRAT. Ita quoque Christi exemplum reliquos Martyres omnes ad pugnam contra fidei Catholicæ hostes animavit. S. P. Augustinus: *Christus Imperator Martyrum sibi non pepercit, militibus imperans pugnam: prior pugnavit, prior vicit, ut pugnantes exemplo suo hortaretur.* Ovidius:

Acer, & ad palmæ per se cursurus honores,
Si tamen horteris, fortius ibit equus.

Themistocles, auditâ Maltiadis victoriâ, noctes exegit insomnes, suumq; pectus nunquam non ad arma adeò generosa imitanda stimulari persensit. S. P. August. Manichæorum cæno sepultus, cùm præter mirificos S. Antonii progressus, etiam S. Victorinū ad fidem Orthodoxā conversum, attonitus perciperet, mox è terra eluctari, & intra S. Ecclesiæ sinum, non sine interioris animi incitamēto contendere cœpit.

312. Encomia, quibus litteratorum virtuti, applauditur, animum viresq addunt, ad sublimiorem scientiarum semitam tentandam; haud secus, atque Equus tubarum clangore tam ad bellum, quàm ad decursiones ludicras fortissimè stimulatur. Lemma: MOTUS CLANGORE TUBARUM. Verissimè dixit Seneca: *Spiritus assurgit, si laudatur, & in spem sui bonā adducitur.* Epigraphen Rancatus è Lucano desumpsit:

--- --- Sonipes, motus clangore tubarum,
Saxa quatit pulsu, rigidos vexantia frænos
Ora tenens, spargitque jubas, & surrigit aures.

Meus

Meus Concanonicus, D. Salvator Carducius Emblematis mentem hoc disticho explicat.

Bella, tubæ sonipes clangore animosior, urget:
Sic magè mirandum laude fit ingenium.

313. S. Andream Corsinum, adhuc juvenem, inter diversas effrenis animi voluptates luxuriantem, equi soluti & calcitrantis emblemate repræsentarunt: additâ inscriptione: LIBER ABERRAT. Vel: SOLUTUS ABERRAT. In hoc argumentum S. Thomas Villanovanus: *Qui succedentibus prosperis, veluti equus hinnulus, nimio furore spumabat, & fremens ac frendens alios morsibus & calcibus lædebat & turbabat, tribulationis assiduæ pondere pressus, &c. de cætero quietè vivit.*

314. Hominem scrupulosum, in virtutis assequendæ decursu assiduò turbatum & inquietum, equus militaris repræsentat, quod ad obvias quasvis umbras exterritus, refugit, trepidatque: cum lemmate: EXTERRITUS UMBRIS. Ad verbum Silius Italicus:

Cunctantem impellebat equum; negat obvius ire,
Et trepidat crassâ sonipes exterritus umbrâ.

De iis, qui minis quibusvis inanibus sese terreri patiuntur, illud Psalmi pronunties: *Trepidaverunt timore, ubi non erat timor.* Ne verò ob timoris hujus umbras à directo legis Divinæ tramite unquam abripiare, consilium suggerit Magnus Augustinus: *Eum timere debet homo, à quo factus est homo. Quod supra homines est, time, & homines te non terrebunt.* Concinnè ad hoc propositum meus Carducius:

In præceps ruit en sonipes: deterritus umbris!
Sæpius exagitat sic proba corda nihil.

315. Imperterritum ac generosum Herois animum Equi emblemate apprimè depinxeris; quippe qui, Jobo teste: *In occursum pergit armatis contemnit pavorem, nec cedit gladio, &c.* Appositè Virgilius:

Primus & ire viam, fluvios tentare minacis
Audet, & ignoto sese committere ponti,
Nec vanos horret strepitus.

Unde Emblemati subscripsit Rancatus: NEC HORRET STREPITUS. Ita prorsus Justi solo nituntur Deo, neque ullas hominum aut inferorum turbas motusque timent; S. P. Augustinus: *Nullum adversarium timebis, si Regem Deum in te habere merueris.* Hoc encomio insignem se probavit Maria Magdalena: cui proinde S. Ecclesia accinit:

Adstare non timet cruci,
Truces nec horret milites.

316. Equus, ephippio instructus, & ad prælium ineundum paratus: epigraphen è Virgilio sustinet; CAMPO SESE ARDUUS INFERT.

At bellator equus campo sese arduus infert.

Equus enim, generoso spiritu plenus, suâque invalescens magnanimitate, ad conflictum effunditur; Jobo testante: *Terram ungula fodit, exultat audacter, in occursum pergat armatis.* Generosi Belliducis hæc imago est, uti & Christi, qui adverso militum agmine visô, non sine animi gaudio, fortiter ipsis obviam processit. *Surgite eamus, ecce appropinquavit, qui me tradet.* Et: *Judas ergo, cùm accepisset cohortem &c. venit cum laternis & facibus & armis: Jesus itaque sciens omnia quæ ventura erant, processit & dixit eis: Quem quæritis &c.* Denique Justus armis spiritualibus accinctus, imperterrito animo in arenam cum dæmone & mundo descendit. S. P. Augustin. *Fortes milites Christi, dum arma Sacramentorum suscipitis, pugnam aversus diabolum indicitis; dum ejus operibus renuntiatis, vehementius vos ejus furias provocatis.*

317. Equus, dum militaris tubæ clangorem percipit, mox, veluti hydrargyro intra venas ejus diffuso, contineri nescius, efferatur, concutitur, saltat, spumat, neq; intra præfixos limites persistere potest. Lemma: è Virgilio additum: STARE LOCO NEQUIT. *Virgil. 3. Georg. v. 83.*

- - - - - Si qua sonum procul arma dederunt,
Stare loco nescit, micat auribus &c.

Virtus, hoc charactere cumprimis conspicua, motibus gaudet assiduis, otii penitùs inimica. Unde de Cæsare canit Lucanus: *Virtus inimica otii. Lucan. l. 1.*

- - - - - Sed nescia virtus
Stare loco.

Eâdem planè ratione verus amans, interioris animi calore stimulatus, nulli unquam indulget otio, sed assiduo curarum motu agitatur. Perspicuè Sanctus Dionysius Areopag. *Amor est quoddam mobile, incessabile, acutum, fervens, & superfervens.* *Amor. S. Dionys. Areopag. de Cæl. Hier.*

318. Pullus equinus, ab equisone in salutares gyros flecti, pedesq; ex arte movere edoctus, authore P. Henrico Engelgrave, inscriptionem sustinet: DUM FACILES ANIMI. Verbis è Virgilio sumptis: *Virg. l. 3. Georg.*

- - - - - Viamque insiste domandi,
Dum faciles animi.

Adeò nimirùm juventus in ætate etiamnum tenerâ bonis præceptionibus imbuatur, necesse est. Providè Siracides: *Filii tibi sunt, erudi illos, & curva illos à pueritia illorum.* S. Isidor. Pelus. *Pueris, inquit, etiamnum teneris, de Dei excellentiâ ac providentiâ, posteà de virtute præcepta sunt inferenda, ut grandiores jam facti, in virosque jam formati, cùm Dei optimi maximi amantes, tum præditi evadant virtute.* Et Vegetius: *Incipientem pubertatem ad delectum cogendam nullus ignorat: non enim tantùm celerius, sed etiam perfectius imbibuntur, quæ discuntur à pueris.* *Educatio. S. Isid. Pelus. l. 5. Epist. 506. Veget. l. 1. cap. 4.*

319. Virtuti incrementum non leve è calamitatibus accedere, Equus demonstrat: qui à lupo ad coxendices dentibus prehensus, epigraphen habet: MORSU PRÆSTANTIOR. Argumento non multum dissimili D. Cherubinus Brusonus Equum saucium, lupo vicinum, depinxit: cum lemmate: HINC FEROCIOR. Justus enim, à lupo infernali tentatus, vires sortitur longè amplissimas, magisque ad hostem superandum accenditur. S. Gregor. Papa: *Sanctorum mentes, æternitatis præmia præstolantes, vires ex adversitatibus sumunt, quia crescente pugnâ, gloriosiorem sibi non ambigunt manere victoriam.* Quare Equus ille, in Emblemate repræsentatus, jure potest dicere; *Virtus afflicta. S. Greg. in Moralibus.*

Ben feroce m' assale,
Ben vorace m' addenta.
Ma il mio vigor non scema, e non s' allenta:
Che mai sempre diventa
Ne i contrasti più forte un nobil core
E radoppia irritato il suo vigore.

320. Philippus II. Hispaniarum Rex non tantùm vasta Europæ regna, sed & Indias moderatus, à Patribus Dominicanis Equi Emblemate fuit repræsentatus, qui aliquem Circi Romani orbem currendo transiliens, pulcherrimam epigraphen tulit; NON SUFFICIT ORBIS. Neq; enim immensis Philippi virtutibus ac meritis unius mundi peripheria respondere aut sufficere poterat. David, tot regnis & provinciis amplissimis minimè contentus, ad cœleste ac æternum regnum identidem aspiravit: unde in has voces erupit: *Satiabor cum apparuerit gloria tua. Omninò me non satiaret Deus* (Magni Augustini paraphrasis est) *nisi mihi promitteret seipsum Deum. Quid est tota terra? quid est totum mare? quid totum cœlum? quid sunt omnia sidera? quid sol? quid luna? quid exercitus Angelorum? Omnium istorum creatorem sitio, ipsum esurio, ipsum sitio &c.* Etiam S. Ignat. Loyola, & S. Franciscus Xaverius unicum hunc mundum suo fervori & zelo nimis angustum judi- *Monarchia Austriaca vasta. Ps. 16. v. 15. S. August. serm. 16. de verb. Apost. c. 7. SS. Ignat. & Xaver.*

judicabant. Unde Petrus Henricus Engelgrave Equum figuravit, qui, primum catadromi circulum egressus, alterum intrabat: cum lemmate: ORBIS NON SUFFICIT UNUS. Nobilis quidem Poëta Divorum illorum simulachra, juxta globum geographicum depicta; hoc tetrasticho insignivit.

Europam tenuit Loyola, Xaverius Indos;
Et duo sub socijs regna duobus erant.
Cur extra terram nunc ergo locantur utramque,
Orbis uterque viro parvus utrique fuit.

Insatiabilis. Inde etiam desumes, insatiabilem cordis humani famem nullâ unquam, quantumvis vastâ mundi mole, exaturari posse. Alexander Macedo, ubi è demo lito quodam Philosopho didicerat, præter hunc complures alios mundos superesse, altum ingemuit, veluti totius orientis imperio nimium quantùm coarctatus. De hoc Juvenalis:

Juven. Sat. 10.

Unus Pellæo juveni non sufficit orbis,
Æstuat infelix angusto limine mundi.

Claud. in Ruffin. Huic inexplebili cupidini jure indignatus Claudianus, canit:

Quo vesane ruis? teneas utrumque licebit
Oceanum; laxet rutilos tibi Lybia fontes,
Jungantur solius Cræsi, Cyrique tiara,
Nunquam Dives eris.

Moderatio. 321. Nobilissima est Magnatum illorum moderatio, qui in suprema authoritate constituti, extra legum præscripta, tametsi possent, nunquam evagantur; sicuti sanè admirandum est, si equus generosus & vivax in catadromo agitatus, præfixum illius orbem nec latum unguem transiliat. Lemma; FEROX NON TRANSGREDITUR. Philostratus author est, Apollonium Tranæum, ubi Ægyptum optimis legibus gubernari viderat, ex illius Rege quæsivisse; *Num vobis hæc legibus præfinita sunt, an tu ipse regnum ad hanc vivendi normam, rectitudinemque constituisti?* Cui Rex Pharao: *Ego, modestè institutus legibus, molestius etiam utor.* Idem Apollonius, quod rursùs recenset Philostratus, Imperatorem Vespasianum in hæc verba est affatus: *Rex, tibi etiam lex dominetur: eris enim in illis dandis modestior, si tu quoque illâ non conte mpseris.* Siracidis sententia est: *Beatus vir, qui potuit transgredi, & non est transgressus.*

Philost. l. 5.

Ecclef. 31. 10.

222. Naturæ miraculum satis grande est, Equas solius venti virtute, intra matricem recepta, prolem concipere, uti affirmatè tradunt Aristoteles, Homerus, Solinus, & inter alios Virgilius:

Aristot. l. 6. Hist. Animal. c. 18. Homer. Iliad. 16. Solin. c. 57. Virgil. l. 3. Georg. v. 271. Silius Italicus lib. 3.

Continuumq; avidis ubi subdita flamma medullis,
Ore omnes versæ in Zephirum, stant rupibus altis;
Exceptantque leves auras, & sæpe sine ullis.

Inde Ludovicus Cerda plurimas eruditioes colligit. Itaque Equa, ore versùs ventum aperto, epigraphen tenet: AUSTRO SPIRANTE CONCIPIAM. Vel; CONCIPIT AURA. Silius Italicus de Hispania testatur:

Hic adeò cùm per placidum, flatusque tepescit,
Concubitus servans tacitos, grex prostat equarum,
Et venerem occultâ genitali CONCIPIT AURA.

Spiritus Sanctus. Ita prorsus cor humanum, Fœcundâ Sancti Spiritûs aurâ & virtuosâ assistentiâ afflatum, optimas cogitationes concipit, virtutumque partum mirificè promovet. Guerricus Abb. *Gratias tibi ago Sancte Spiritus, qui ubi vis, spiras. Video in munere tuo non unâ tantùm, sed innumeras fidelium animas illo generoso germine gravidas.* Eodem planè sensu ad Deum conversus Magnus Augustinus exclamat: *Deus lumen cordis mei-- & virtus maritans mentem meam.*

Guerric. Abb. ser. 2. in Annunt M.V. S. Aug. l. 1. Confess. 13.

223. Equa adversò vento stare solet, ut spirantis illius fœcunditate prolem concipiat. Lemma: NON COMMIXTA PARIET. Vel: INTEMERATA PARIET. Vel, ut Alcibiadi Lucarino placet: SPIRANTE FOECUNDA. Maria Virgo, hoc emblemate unicè insignis, solâ Spiritûs Sancti virtute Divinum Verbum intra viscera sua concepit; De hac S. Bonaventura:

Ave Virgo, quam perflavit,
Et perflando fœcundavit
Auster fructu spiritali,
Christo flore virginali.

Et Lactantius: *Quod si animalia quadam vento aut aurâ concipere, solere, omnibus notũ est: cur quisquam mirum putet, cùm Spiritu Dei, Cui facilè est quidquid velit, gravatam esse Virginem dicimus?*

324. Equi demortui calvaria, occultâ quâdam naturæ vi, feras & aves ex hortis fugat, sicque damna, frugibus inferenda, prohibet: ut præter authorum testimonia; indies experimur. Unde lemma: ETIAM POST FUNERA VIRTUS. Sacra Divorum lipsana ad dæmones, morbosque pellendos miram habent efficacitatem. S. Gregorius Nazianzenus: *Dæmonum profligationem; morborum depulsionem, futurarum rerum præscientiam hæc quidem omnia vel cineres ipsi Cypriani, modò fides adsit, efficiunt.* Hanc iconem de Equi Calvaria sequentibus rythmis vernaculis explicatam habe:

Con bellicoso ardore,
Se vivendo fugo l' horride sciere,
Dispettose, guerriere,
Benche morto ei si giaccia
Da gli orti predatori anco discaccia,
Tale doppo l' orrore
Del mortal corpo, e della tomba oscura
La virtù de gli Eroi mantiensi, e dura.

Hujus insigne experimentum affert Bartholomæus Calleonius primò Venetorum, postea Pauli II. summus Belli Dux: quippe cujus exercitus quatuordecim annis solâ ipsius jam defuncti memoriâ & authoritate gubernabatur: uti sepulchrale Calleonii marmor in civitate Bergomensi testatur.

325. D. Aresius, in encomium S. Theodoræ pœnitentis, Equam depingi fecit; quæ, rescissis jubis, se ipsam intra lacum contemplata, erubescebat, tantamque sui fœditatem detestabatur: addito lemmate; SIBIMET DISPLICET. Ita sanè quivis peccator, si animæ suæ jacturam ac deformitatem sanctiore oculo intueretur, ingentem ruborem, summumque vitæ præteritæ odium conciperet. Eò enim collineant illæ Dei voces: *Arguam te, & statuam contra faciem tuam.* S. P. Augustinus Dei ore ait: *Modo te non vides, faciam ut videas te, quia si videres te, & displiceres tibi, & placeres mihi: quia verò te non videns placuisti tibi, displicebis & mihi & tibi: mihi, cùm judicaberis; tibi, cùm ardebis.*

326. Equus, in circo agitatus, epigraphen sustinet: PER APERTA VAGABOR: quasi diceret, se intra orbis illius angustias probè & artificiosè institutũ, postea in apertum campũ ad generosa facinora perpetranda emittendum esse. Ita nimirùm exercitationes militares, ac belli simulachra magnanimos heroum ausus, expeditionesque magis arduas præcedere debent. Cassiodorus: *Discat miles in otio, quod perficere possit in bello. Animos subitò ad arma non erigunt, nisi qui se ad ipsa idoneos, præmissâ exercitatione, confidunt.* Et Tertullianus, *etiam in pace, labore, & incommodis bellum pati jam ediscunt in armis deambulando, fossam moliendo, &c. De umbra ad solem, de sole ad Cœlum, de tunica ad gloriam, de silentio ad clamorem, de quiete ad tumultum.*

327. Equus, solo amento: nullo autem fræno instructus, epigraphen tenet: OMNIA NUTU.

Per-

Perfectam ac promptam obedientiam hæc imago innuit; S. Joan. Chrysost. *Eum equum laudârim maxime, qui sine ulla habenarum vi, pro NUTU COMPESCITUR : si verò frœno cogente eum commodè subegeris, nequaquã mirum : neque enim pecudis generositate, sed frœni necessitate ipsa modi observatio putabitur. Idem & in homine licet intueri &c.* De hac obedientiæ promptitudine S. Bonaventura : *Obedientiæ filii se totos ad obediendum exponant, moxque, ut Prælati vocem audierint, quasi divinitus imperetur, moram pati nesciant : sed relictis omnibus, ad injuncta quæque fideliter exequenda, promptâ devotione consurgant, ut vicino obedientiæ pede, velut uno momento, jubentis vocem facti exhibitione sequantur.*

328. Si generosum equum in medio cursu cespitare, aut cadere contingat, mox viribus magis, quàm unquam aliàs, resumptis, instar Antæi, resurgit, & prompto celeriq; pede iter suum prosequitur. Lemma : EX LAPSU VELOCIOR. Dei servos hæc idea spectat, qui, fragili pede nonnunquam ad vitii cujusdam offendiculum alliso, mox rubore suffusi, vires animumque colligunt, & concitato pede in virtutis stadio, æternum bravium recuperaturi, decurrunt. Eleganter id explicans S. Ambrosius : *Sancti Domini*, inquit, *qui consummare pium certamen gestiunt : & currere cursum salutis, sic ubi fortè ut homines corruerint, naturæ magis fragilitate, quàm peccandi libidine, acriùs ad currendum resurgunt, pudoris stimulo majora reparantes certamina : aut non solùm nullum attulisse æstimetur LAPSUS impedimentum, sed etiam VELOCITATIS INCENTIVA CUMULASSE.*

329. Academicus Extimulatus Symboli loco Equos, supra repagem collocatos, habet : ante quos accensa fax epigraphen sustinet : ADDIT ANIMUM. Forsan ad personæ amatæ præsentiam alludit, quæ belli simulachro, aut ludo Trojano assistens, certantis animum acerrimè stimulat. Omnium tamen maximè Principum præsentia ad quævis operationum momenta incitat, viresque addit :

------ *Urget præsentia Turni*

Inquiebat Virgilius : & Silius Italicus :

------ *Præsentia sævi*
Extimulat Ducis,

Unde referente Ammiano Marcellino, Signifer quidam Julianum Imperatorem in hæc verba est affatus : *I prævius, ut factus ante signatus & fortis, experiaris, quid miles sub conspectu bellicosi ductoris, testisque individui gerendorum, modò adsit supernum Numen his rebus efficiet excitatus.* Josephus Hebræus scribit, Romanos acerrimè conflictatos esse, *Inspectore scilicet Tito* Easdem vires longè cumulariores è Dei præsentia accipimus. S. P. Augustinus id eruditè confirmans, ait : *Non te Deus sic spectat in agone certantem, ut populus aurigam, qui clamare novit, adjuvare non novit. Dum spectat Deus athletã suum, plus laborat & adjuvat sedendo, & vires subministrando, quàm ille luctando.* Cæterùm etiam propositi præmii contingendi spes ardorem ac fortitudinem mirificè promovet.

330. Multum quidem oneris supra dorsum sustinet equus; at pectoris sui robore currum trahens longè graviora perferre potest. Epigraphen Lucarinus subdit : PECTORE GRAVIORA. Innuebat videlicet, animi calamitates longè esse atrociores corporalibus. Eodem Emblemate etiam peccatoris miseria significatur, qui exteriore vultu acerbè afflictus, interiorem animũ longè tristissimum experitur. Marcus Tullius : *Non ob ea solùm incommoda, quæ eveniunt improbis, fugienda improbitas est : sed multò etiam magis, quod, cujus in animo versatur, nunquam sinit eum respirare, nunquam acquiescere.*

331. Equo onerario inscripsêre : VALIDUM NON EXIMIT ÆTAS. Inde disces neminem, quoad vires suppetunt, à Reipublicæ vel Religionis laboribus sustinendis sub senectutis prætextu eximium esse debere. Abraham nonaginta novem annorum senex, viribus tamen etiamnum valens, à Deo jussus : *Ambula coram me, & esto perfectus* : Sicque Deus vel Abrahami mentem, nonnihil à pristino fervore laxatam, restituere, vel saltem innuere volebat, hominem, ad animum ab omni noxa conservandum etiam in suprema ætate ab operando desistere nunquam debere. Procopii verba sunt : *Aut apparuit nondum reprehensibili, aut, ut tali, cui necesse esset operari semper id, quod est inculpabile, qui semper foret irreprehensibilis.*

Perseverare. — Gen. 17. 1. — Procop. in hunc loc.

332. Animum hominis gravem, circumspectum, & prudentem Emblemate significaturus : Equum depinges, pedibus ligamine revinctis : cum dicto, PEDETENTIM. Hæc virtus, si in ullo alio, cumprimimis in Judice est necessaria; quippe qui fatalem sententiam adversus sceleratos pronuntiandam, diu multumque expendat. S. Paulus Dei judicium ait esse justum : *Thesaurizas tibi iram in die iræ, & revelationis justi judicii Dei.* Hunc locum interpretatus S. Cyprianus, ait : *Justum judicium Dei dixit esse, quia serum est, quia multum diuque differtur, ut homini ad vitam longâ Dei patientia consulatur.*

Maturitas in judicando. — Rom. 2. 5. — S. Cyprian. Epist 51.

333. Equus barbarus currendo semper magis magisq; concitatur. Unde lemma : SEMPER ARDENTIUS. Hanc operandi methodum iis ideæ loco præscripserim, qui beatitudinis ac Dei consequendi viam insistunt; semper enim majore ac intensiore proficiendi conatu invalescant, donec vitæ suæ terminum contigerint. S. Bernardus : *Profectus noster in eo consistit, ut nunquam arbitremur nos apprehendisse, sed extendamur ad exteriora, incessanter conemur in melius.* S. Gregorius Naz. de eximio Dei servo S. Basilio refert : *Cùm fermè mortuus, & exanimis esset, maximâque è parte vitâ perfunctus, circa extremos sermones robustior fit.*

Profectus. — S. Bern. ser. 2. de Purific. M. V. — S. Gregor. Naz. Orat. 20.

334. Quantum prava consuetudo in animis nostris possit. Equus barbarus demonstrat : cum Lucarini lemmate : IMPELLOR CURSU. Enimvero cæpto semel vitiorum cursu, ab ipsamet consuetudine acrius semper, & ad graviora mala incitamur. Seneca : *Tibi insanabilis animus est, & scelera sceleribus contexens; & jam non causis, quæ malo nunquam defuturæ sunt, impelleris, sed satis tibi est magna ad peccandum causa, peccare*

Consuetudo mala. — Sen. l. 1. de Ira c. 16.

335. Equus, ore lupatum sustinens, à Sodalibus Partheniis epigraphen accepit : AUT PRÆCEPS RUET. Certè juventus nisi Divini ac humani timoris fræno coërcita, in mille exitia ruit. Orig. *Equus si non assiduè sessoris patitur calcem, & frænis ore ferratis obteritur, indurescit.; Sic & puerilitas, si nullâ plagæ assiduitate curvetur, insolentem simul, & ad vitia præcipitem juvenem reddet.* Similem doctrinam, tametsi dissimili metaphorâ, tradit Justus Lipsius : *Ut aucupes nobiliores illas aves non patiuntur liberè evagari, sed loco illigatas revocant, aut retinent : sic præceptores melioris ingenii adolescentes monitiunculis interdum acuunt vel sistunt, nec ubi à vera illa veri honoris (ut dicam) præda aberrent.*

Educatio. — Orig. l. 3. Periarch. c. 1. — Lips. Cent. 2. ad Belg. Epist. 60.

336. D. Didacus Saavedra Symboli loco manũ depinxit, quæ simul & virgam sustinens, & equi comas mulcens, epigraphen habuit; AMORE, ET TIMORE. Gemina hæc virtus boni Prælati aut Principis est propria, qui rigore ac benevolentiâ, ceu gemino vinculo, suis subditis benignum amorem, ac justum timorem ingenerat; Sanctus Bernardus cum Prælatis in hæc verba ratiocinatur :

Clementia & rigor. — S. Bern. ser. 45. in Cantic.

Disci-

Discite subditorum vos matres esse, non Dominos: studete magis amari, quàm metui: Et si interdum severitate opus est, paterna sit, non tyrannica; matres fovendo, patres vos corripiendo exhibeatis. S. Hilarius in illud Isaiæ: *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet;* ait: *Floris suavitate, virgæ asperitatem temperavit Divinum Oraculum, ut una & eadem virga florida, & vulnus præbeat, & vulneris remedium.*

S. Hilar. in Isai. 11. 1.

337. Accuratam obedientiam, & ad omnem Superioris dispositionem nutumque penitùs exactam, Equi Emblemate descripsi, qui habenas ore sustinens à diligente manu sese in omnem partem flecti sinit; cum lemmate: QUA DIRIGIT, GRADIOR. Veluti diceret: *Non quod ego volo, sed quod tu.* S. Valerianus: *Doceant nos servare ordinem disciplinæ tam dociles equorum animi, cùm in gyrum ducti, flexuosis gressibus membra componunt, & sub unius habenæ retinaculo ita laxari se consentiunt, ut & currendi, & standi modus sub quadam legum dispositione servetur.*

Obedientia. Marc. 14. 36. S. Valer. Hom. 1. de bon. discipl.

338. D. Aresius è libris suis uni, Equum præfixit, qui molam versans, epigraphen tenet: META NULLA LABORIS. Homo, studiis deditus, consentaneè ad hanc ideam, nullos unquam terminos in laboribus suis litterariis invenire potest. Eodem symbolo perseverantia, in virtutum exercitio assidua & indefessa, significatur. Nam de bonis operibus scribit Apostolus: *Quæ paravit Deus, ut in iis ambulemus;* seu, ut contextus Græcus sonat, *ut iis circumambulemus.* In hunc sensum S. Joannes Chrysostomus: *In operibus bonis*, inquit, *quæ præparavit Deus, ut in iis ambulemus, non ut incipiamus, sed ut ambulemus: perpetua enim virtute nobis opus est, & extensa usque ad nostrum decessum.* Cæterùm etiam avarus nullam unquam laboris sui metam reperit. Unde Hugo Cardinalis in illud: *In circuitu impii ambulant;* ait: *Id est, in labore temporalium:* & subjungit: *Sicut enim ille, qui ambulat in circuitu, semper est, quasi in principio motûs sui, & semper habet ad ambulandum, sic isti semper habent, quod negotientur.*

Studiosus infatigabilis. Eph. 2. 10. S. Joan. Chrysost. Hom. 4. Hug. Card. in Ps. 11. 9. Avarus.

339. Sacratissimum Servatoris nostri corpus è multiplici vulnere nihil deformitatis, plurimùm tamen honoris & pretii recepisse, Equus demonstrat, cauterio signatus; cum lemmate: PREGIO NON FREGIO. Id est, PRETIUM, NON DECUS. S. Bernardus, ad Crucifixum conversus, exclamat: *Quàm mihi decorus es, Domine mi, in ipsa tui hujus positione decoris: etenim ubi te exinanivisti, ubi naturalibus radiis lumen indeficiens exuisti, ibi pietas magis emicuit, ibi charitas plus effulsit, ibi amplius gratia radiavit.* Et S. Ambrosius: *Vulnera suscepta pro nobis cœlo inferre maluit, abolere noluit, ut Deo Patri pretia nostræ libertatis ostenderet.*

Vulnera Christi. S. Bern. ser. 45. in Cant. S. Ambr. Luc. ultim.

340. Academicus, inter errantes Frenatus, Symboli loco Equum præfert, qui fræno coërcitus, epigraphen monstrat: TUTIOR IN FRÆNIS. Innuit videlicet, non tantùm juventutem, sed universum genus humanum è legis Divinæ vel humanæ fræno nihil ponderis aut damni, sed plurimùm nobilitatis & commodi referre. S. Hieron. *Lex data est, ut hominem, malè libertate suâ abutentem, qui prius ferebatur improvidus, & per præcipitia labebatur, fræno legis retineat, & compositis doceat incedere gressibus.* Cæterùm etiam silentii virtus hominem à mille periculis tuetur. Philippus Abbas id apertè testatus, ait: *Qui linguam volubilem modesto refrænare non vult silentio, profectò sibi confusionis ædificium machinatur.*

Lex Dei vel hominum. S. Hier. quæst. ad Algasiam. Silentium. Phil. Abb. de Silent. Cle. c. 11.

341. Amor, quò arctiore formidinis aut modestiæ fræno retentus, eò vires sumit ampliores: haud secus, ac Equus, fræno & lupato coërcitus, epigraphen tenet: PRENDE FORZA DAL FRENO. Id est: ROBUR A FRENO. Ita animæ nostræ fortitudo è mortificatione plurimùm incrementi capit; nam, S. Gregorio teste: *Fortitudo justorum est, carnem vincere, propriis voluptatibus contraire, delectationem vitæ præsentis extinguere, &c.* Cæterùm de primo Emblematis sensu opportunè canit Baptista Guarinus:

Amor frenatus.

Mirtillo, Amor fu sempre un fier tormento.
Mà più quant' è più chiuso;
Pero ch' egli DAL FRENO,
Ond' è legata un' amorosa lingua
FORZA PRENDE, e s' avanza &c.

342. Equus, ephippio instratus, à Comite Germanico Herculano epigraphen recepit: IN QUODCUNQUE BELLI MUNUS. Vel, ut Carducio placet: AD QUÆVIS MUNERA BELLI. Equus enim ille, sarcinis portandis, machinis militaribus trahendis, equiti sustentando, viæ capescendæ, aut exercitui juvando, ex æquo accommodatus; indolem hominis vivacem, & ad omnes expeditiones paratam, repræsentat. Porrò Justus in hac vita, veluti in militia, ad quævis munera, contra carnem aut dæmonem suscipienda, nunquam non accinctus stat: præsertim, quod, Magno Augustino teste, *Quantùm accedunt dies, augentur tribulationes. Non nobis promittunt scripturæ nostræ in hoc sæculo, nisi tribulationes, augmenta dolorum, abundantiam tentationum. Ad ista nos præcipuè paremus, ne imparati deficiamus.* Carducium, Emblematis interpretem, audi;

Impiger, ut sonipes ad quævis munera belli;
Indolis excelsæ talis & ardor erit.

343. D. Archangelus Conter aliquot equis, in hypodromo versùs bravium currentibus, inscriptionem è D. Paulo subjunxit. UNUS ACCIPIT. Idipsum usu venit, quando multi ad viduam Prælaturæ aut Principatûs dignitatem, nonnisi uni conferendam, aspirant. Ita prorsus excellens Paradisi aureola non omnibus indiscriminatim, sed iis tantùm obtingit, qui plus cæteris, dum vivebant, in consiliorum ac legis Divinæ stadio occurrerunt, aliosque virtutum ardore, & operandi assiduitate superârunt. P. Cornelius à Lapidè: *Apostolus propriè respicit ad bravium, id est, aureolam, & excellens præmium, quod non omnibus electis, sed paucis heroicè certantibus datur, ut iis, qui non tantùm præcepta, sed & consilia Christi heroicè sequuntur.* Porrò currendi methodum tradens Magnus Augustinus, ait; *Curramus credendo, sperando, desiderando: curramus corpus castigando, & eleemosynas in dandis bonis, malisque ignoscendis, hilariter & ex corde faciendo.*

344. Tametsi complures equi ad destinatam metam currunt, bravium tamen, ut P. Archangelus Conter lemmatis loco ait, nonnisi ANTERIORI datur. Ita scil. æternum præmium nobis non, nisi solitis, & assiduo virtutum studio fatigatis, obtingit. Eò fortasse collimans S. Paulus, Patriam cœlestem vocat *Ecclesiam primitivorum;* justos videlicet, ac perfectionis studiosos *primitivorum* nomine intelligens: In hunc sensum luculentus interpres Chrysostomus, ait: *Primitivos autem quos dixit? Fideles videlicet, & Spiritus perfectorum:* concluditque sanctus Pater, eos, qui in vitæ curriculo cæteros animi puritate, charitatis ardore, eleëmosynæ distribuendæ copiâ, injuriis condonandis,

donandis, aliisque virtutibus antevertunt, etiam aureolâ, præ cæteris gloriosâ, donandos esse.

345. Homo, ad labores meliùs sufferendos nonnihil quieti & animi relaxationi indulgens, ab Abbate Cirtano Equi emblemate repræsentatur, qui in uberrimo campo luxurians, frænum ex ephippii nodo otiosè pendulum habet; cum dicto: OTIO VIGOREM EXCITAT. Vel Italicè, PERCHE PIU PRONTO A LA FATICA IO TORNI. Id est, UT ROBUSTIOR AD ONERA. Marcus Seneca: *Omnibus quidem prodest subinde animum relaxare. Excitatur enim otio vigor, & omnis tristitia, quæ continuatione pertinacis studii adducitur, feriarum hilaritate discutitur.* Unde Rex Atalaricus apud Cassiodorum dicere solebat: *Consulte relaxamus ætatis nostræ breves ferias, ut suis incrementis devota, posterius robustior ad imperii pondera subeunda consurgat.*

346. Equus, rupto fræno, auscultare recusat. Unde lemma. INFRÆNIS INUTILIS. Ita divitiæ, nisi rationis & prudentiæ fræno ad opportunos usus dirigantur, nil penitùs prosunt. Socratis apud Stobæum paræmia erat: *Nec equo sine fræno, neque divitiis sine ratione tutò quis uti poterit.*

347. Equorum pedes nonnunquam funibus colligari solent, ut passibus æquis, & ad præscriptam normam distantibus, incedere assuescant. Unde lemma. DOCET COMPONERE GRESSUS. Ita lex Divina, & prudens educatio, directam virtutum semitam percurrere docent. Perspicuè S. Hieron. *Lex data est, ut hominem, malè libertate suâ abundantem, qui prius ferebatur improvidus, & per præcipitia labebatur, fræno legis retineat, compositis doceat incedere gressibus.* S. P. Augustinus in illud Psalmi. *Viam veritatis, &c.* ait; viam veritatis elegi; *ubi currerem*, judicia tua non sum oblitus, *ut currerem;* adsi in testimoniis tuis, *cùm currerem*: Domine noli me confundere, *quò curram, pertendam; quò tendo, perveniam.*

348. Miles quidam stipendia, à diversis Principibus liberaliter oblata, generosè recusavit; obsequia sua nullius alterius, nisi Imperatoris, fore, protestatus. Hunc Julii Cæsaris equo non absimilem dixeris, qui, tametsi cæterà esset equus, pedes tamen habebat humanos, nullumque alium admittebat sessorem, nisi Cæsarem. Unde lemma. SOLI CÆSARI. Ita prorsùs anima, voluntatis ac beneplaciti divini unicè studiosa, nemini alteri, nisi soli divino Imperatori suam operam addicere decet. S. P. Augustinus illa Christi verba examinans. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, ait. *Cùm ait, toto corde, totâ animâ, totâ mente, nullam vitæ nostræ partem reliquit, quæ vacare debeat, & locum dare, ut aliâ re velit frui.*

349. Philippum II. Sabaudiæ Ducem mirè bellicosum, P. Aloysius Juglaris militari equo non absimilem dixit, qui, omni suâ ætate in bello transactâ, epigraphen tenet: PACEM INTERDICIT ORIGO, quasi diceret; fieri non posse, generosum illum nepotem ignobili otio marcescere; qui militarem animum ab istis incunabulis per Avos bellicosissimos acceperat ingeneratum. Idipsum Christiani assolent, qui ab ipsa sua origine assiduum bellum adversus carnem & dæmonem gerunt. Unde Magnus Augustinus ait. *Pax cum bonis & bellum cum malis semper habendum est.* Nam asserente S. Gregorio Nazianzeno. *Melior est talis pugna, quæ Deo proximum facit, quàm pax illa, quæ separat à Deo.* De primo Emblematis sensu canit Horatius:

Fortes creantur fortibus, & bonis
Est in juvencis, est in equis patrum
virtus, &c.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

350. Equi solares, Phaëtontis imperitiâ penitùs facti effrænes, epigraphen accepêre, FRÆNABIT APOLLO. Mens Emblematis erat, familiam, Heri sui absentiâ dissolutam, ejusdem, vel alterius gravis personæ præsentiâ & authoritate denuò componi. Virgilius: Præsentia majorum.

Ac veluti magno in populo quum sæpè coorta est Virg. l. 1. Æn. v. 153.
Seditio, sævitque animis ignobile vulgus;
Jamque faces, & saxa volant, furor arma ministrat
Tum pietate gravem, ac meritis si forte virum quem
Conspexêre, silent, arrectisque auribus astant:
Ille regit dictis animos, & pectora mulcet, &c.

Nec aliter Pindarus:

Potentior vir cedat præcedentem litem. Pind. Ode 8. Nem.

Aristides refert, ad unius Periclis præsentiam omnes tumultuantis populi turbas conquievisse. Tassus ingentem militum cohortem, ob existimatam Reginaldi mortem in seditiosas factiones concitatam, refert, quæ tamen, perceptâ Godefridi exprobrantis præsentiâ, quantociùs morem gessit, Ducemque insecuta est. Verissimus adeò Hippocratis aphorismus est: *Cupiditates discedere, ubi primùm sapientia se in conspectum dat.* Justus Lipsius dicere solebat, Apollinem illum, qui effrænes hominum animos in officio continere posset, Religionem esse: *Sine Religione non Princeps officium suum, non subditi facient, sine ea societas non erit, quia non fides, non justitia, non virtus, sed fraus, licentia, protervitas, &, uno verbo, confusio hominum ac rerum. Quod frænum erit peccatoris: Qui metus sat validus? Nam externum illum, qui à pœnis aut morte est, multi contemnunt, & desperatio, impetus, iracundia eò ducunt. Est igitur vinculum, & firmamentum reipublicæ Religio.* Aristid. in 2. Platon. Tass. cant. 8. della Gerus. Liberata. Religio. Lips. mon. Polit. c. 1.

351. Academici Furfuracei Equum symboli loco præferunt, qui curru trahendo fatigatus, sacculum, furfure, aut alio alimento plenum, sub ore pendentem habet; cum dicto, CO'L DILETTO L' AFFANO DISACERBO. Id est, UT INDE VIVIDEOR. Idipsum assiduos Apostolorum labores penitùs jucundos ac toleratu faciles reddidit, cùm fidei orthodoxæ cursu in barbaras regiones pertracto, uberrimam segetem, à Divino Magistro suo prævisam, intuerentur: *Levate oculos vestros, & videte regiones, quia albæ sunt jam ad messem.* Et rursus: *ego misi vos metere, quod non laborastis.* Enimverò humano intellectu ad frugis colligendæ dulcedinem advertente, omnis incommodi & laboris amarities temperatur. Verissimè dixit S. Hieronymus, *Spes præmii solatium est laboris.* Præmium roborat. Joan. 35. ibid. 38. S. Hier. Ep. ad Demet.

352. Equum Sejanum magnitudine inusitata, cervice ardua, colore phœniceo, flava & comanti juba, cæteraque omni equorum laude insignem, nemo non expetit, qui non maximum inde damnum retulit. Eum fato adeò maligno fuisse ajunt, ut, quisquis eum possidebat, cum tota familia, domo, fortunisque omnibus everteretur. Unde de hominibus calamitosis manavit proverbium: *Ille homo habet Equum Sejanum;* uti Aulius Gellius refert. Proinde Equum illum hoc lemmate spectandum propones; PERNICIES DESIDERATA. Magna & nimium blandiens fortuna equus Sejanus est; ab omnibus enim desiderata, nullum admittit sessorem; quem non excutiat. Perspicuè Seneca. *Neminem fortuna eò provexit, ut non tantùm illuminaretur, quantum permiserat.* Aul. Gell. l. 3. cap. 9. Fortuna. Senec. Epist. 4.

353. Equus ætate fatiscens, oneribus succumbit, symbolo epigraphen addidit P. Jacobus Masenius; NON PLUS ULTRA. Ita nimirum negotia nostra, dum vires, ætasque permittunt, exequenda sunt; senectus enim, laboris omnis impatiens, quieti à natura destinatur. In rem præsentem facit proverbium Laborandum in juventute.

 Arabi-

Arabicum; *Esto in diebus æstatis formica.* Id est, Interprete P. Cornelio à Lapide. *Labora & congrega fructus in æstate, quibus vivas in hyeme; operare in juventute, ut lucreris ea, quibus vivas in senectute.* Concinnè Ovidius.

Corn. à Lap. cant. 1 nu 30

Ovid. l. 2. de arte.

Dum vires annique sinunt, tolerate labores;
Jam veniet tacito curva senecta pede.

354. Peritus eques furiosum præcipitemque equum fræno ita coërcere, suâque arte & industriâ facile assuefacere novit, ut ad imperantis nutum, quocunque voluerit, gressum flectat. Lemma. REPRESSUS OBEDIT. Ad eundem planè modum effræni impotentique equo corporis nostri, frænum perpetuò adducendum, subjiciendaque calcaria sunt: quâ ratione, quidquid ipsi imperaveris, facilè obtinebis: quod compendium si neglexeris, ipse tui paulatim dominari incipiet, tandemque elidet te, excussumque in mille præcipitia dabit. Optimè doctrinam hanc explicat S. Dorotheus; *Cùm aliquis oppugnatur, aut affligitur ab aliqua vitiosa passione & cogitatione, si ad actum illam perducit & complet, sciat passionem illam validiorem fieri, ac robustiorem adversus eum. Ipse enim invalescere eam facit contra se, & veluti vires quasdam ei suggerit, ut magis eum oppugnet & affligat. Rursus verò, si ille contra certaverit, & sese illi cogitationi & passioni vitiosæ opposuerit, debilitatur vitium illud, atque ad oppugnandum & affligendum eum, deinceps impotens fit & invalida.* Sed & accommoda valde huic proposito est S. Bernardi doctrina, ita nos instruentis: *Docendus est homo sic habere corpus suum, sicut ægrotum commendatum; cui etiam multum volenti, inutilia sunt neganda: utilia verò & nolenti ingerenda.*

Mortificatio.

S. Doroth. serm. 5. in Bibl. SS. PP. tom. 3.

S. Bern. ep ad fratres de monte Dei.

355. Equo mortuo inscripsit P. Masenius; NUPER HONORI, NUNC HORRORI. Ita sanè Divites & Magnates, quos nuperrimè adoravimus, post mortem non sine horrore aspicimus. Corporis quoque forma, ab hominibus mundanis tantoperè desiderata, tandem in putridum cadaver, nemini non abominandum desinit. Hugo de S. Victore. *Nihil aliud est caro, cum qua tanta est societas, nisi spuma, caro facta, fragili decore vestita. Sed erit quandoque cadaver miserum & putridum, & cibus vermium.*

Mors.

Hug. Vict. de Claust anim. l. 1. cap. 1.

EQUUS TROJANUS.

356. D. Didacus Saavedra symboli loco Equum illum ligneum expressit, qui sub pietatis ac voti exsolvendi specie, intra Trojæ mœnia admissus, toti civitati extremam perniciem ac excidium creavit. Epigraphen addidit, SPECIE RELIGIONIS. Enimverò sub hoc Religionis schemate non rarò gravissima damna inferuntur. Verissimè Justus Lipsius: *Ambitio & avaritia sæpe velantur religionis mantello.* Et Juvenalis:

Simulatio.

Lips l. de una Relig. Juvenal. satyr. 13

Fallit enim vitium specie virtutis, & umbrâ.

Absalon, victimæ, incensique Deo libandi, & voti solvendi causâ, sese in Hebron proficisci simulans, sub velamine adeò religioso proprium parentem regno & vitâ exuere, immanis parricida destinabat. Herodes, annosa illa vulpes, ubi Servatoris natales inaudiit, Magis persuadere conatus est, ut ejus cunas sedulò investigarent, seque etiam eâ de re facerent certiorem, ut regem recens natum adorare posset. *Et cùm inveneritis, renuntiate mihi, ut & ego veniens adorem eum:* Verùm sub commentitio hoc reverentiæ exhibendæ pigmento fatale odium, ac sicam, in parvuli recens nati jugulum destinatum, occultabat.

Matt. 2 9.

Exclamat amens nuntio;
Satelles I ferrum rape;
Perfunde cunas sanguine.

Præclarè S. Gregor. Papa. *Herodes, nativitate Regis nostri cognitâ, ad callida argumenta convertitur: & ne terreno regno privaretur, renuntiari sibi, ubi puer inveniatur, postulat. Adorare eum velle se simulat, ut hunc, si invenire possit, extinguat.* Has hominum malitiosorum technas idem S. Pater etiam in dæmone observatas habet, qui sub sancti & religiosi operis velamine nostram ruinam & extremam perniciem machinari solet. *Hostes armati sunt immundi spiritus, innumeris contra nos fraudibus accincti: qui cùm suadere nobis iniqua non queunt, ea SUB VIRTUTUM SPECIE nostris obtutibus opponunt, & quasi sub quadam larva se contegunt, ne in sua malitia nobis nudi videantur.*

S Gre Hom in Ev

Dæm

S. Gre 21. n cap.

357. Generosi milites, in Equi Trojani visceribus magno numero conclusi, civitatis portas ingenio astutissimo penetrârunt, totamque everterunt civitatem. Lemma. ADDITO AD VIRTUTEM DOLO. Innuit videlicet, astutiâ & stratagematis dimicandum esse, ubi vires deficiunt. Exemplo suo id docuêre Hannibal, Fabius Maximus, Alcibiades, Epaminondas; Antiochus, aliique sexcenti, à Frontino enumerati. Porrò diaboli hæc idea est, qui naturâ ingenii acutissimi virtute instructus, varias hominì molitur technas, sicque incautum non rarò ad extremam perniciem deturbat. S. Isidorus: *Diabolus quando decipere quemquam quærit, priùs naturam uniuscujusque intendit, & inde applicat, unde aptum hominem ad peccandum inspexerit.*

Strata ma. Froni strata

Diab decip S. Isi de sun bono.

358. Equo Trojano epigraphen, è Siracide desumptam, subjunges: INTERIORA EJUS PLENA SUNT DOLO. De adulatoribus & amicis dolosis id intelligas velim; qui, exteriore vultu pietatem & benevolentiam mentiti, paulò post furorem, quem in animo occultum fovent, in proximum evoment. De his S. Cyprianus: *Facilior cautio est, ubi manifesta est formido; & ad certamen minus tunc præstituitur, quando se adversarius confitetur. Plus timendus est, & cavendus inimicus, cùm latenter surrepit: quum per pacis imaginem fallens, occultis accessibus serpit.* In rem præsentem de Hypocrita ait Siracides: *Est qui nequiter humiliat se, & interiora ejus plena sunt dolo.*

Eccl Adul Amic falsu

S. Cy Epist

Hypo ta. Eccle

ERINACEUS.

Caput. XXI.

359. ACulei, quibus Erinaceus toto corpore munitus incedit, eidem non tantùm, ceu totidem lanceæ, ad seipsum propugnandum, & ad vicinos hostes valido ictu feriendos, inserviunt; verùm etiam illos, instar sagittarum, adversus insidiatores longè dissitos ejaculari solet. Unde Taëgii lemma, COMINUS, ET EMINUS. Ita detractoris lingua, tam lanceam, quàm sagittam imitari solita, nemini unquam parcit, & in absentes æquè, ac præsentes grassatur. Unde ubi in Psalmo dicitur. *Filii hominum dentes eorum arma & sagittæ*, alio pro hac voce, *arma*, legunt, *lanceæ*. In rem præsentem Hugo Card. *Verba detractoria, quibus* (Detractores) *corrodunt alios, sunt arma & sagittæ Per arma impugnantur propè stantes. Unde ubi habemus arma, alia littera habet lancea. Per sagittas impugnantur longè stantes. Et ipsi detrahunt tam propinquis, quàm remotis; tam domesticis, quàm extraneis, &c.*

Detr ctor.

Psal

Hugo Card hunc

360. Erinaceus, pomis, pyris, aliisque frugibus onustus, eas ad suos catulos defert cum lemmate: NON SOLUM NOBIS. Hominem, aliorum egestati sublevandæ pronum, hoc Emblemate exornabis,

Beneficenti

Apo-

Apostoli monitum est: *Operemur bonum ad omnes.* In hæc verba Magnus Augustinus. *Ad omnes*, inquit, *non per partes, non ad unum, vel ad duos, vel ad tres, sed ad omnes homines.* Seneca; *Si Deos imitaris, da & ingratis beneficia. Nam & sceleratis sol oritur, & piratis maria patent.* Lucanus.

-- -- -- Hi mores, hæc duri immota Catonis
Secta fuit, servare modum finemque tenere,
Naturamque sequi, patriæque impendere vitam:
NEC SIBI, SED toti genitum se credere MUNDO.

361. Erinaceus nequaquam expectat, donec canes vicini cum dentibus prehendere, ac minutim lacerare valeant; sed justo adhuc intervallo à se dissitos videns, mox spinas suas, ceu totidem sagittas, ejaculatur, sicque prælium auspicari, hostemque lacessere audet. Lemma. NIL MOROR ICTUS. Hinc nimirum Belliduces ediscant, primum magnanimi pectoris, ac felicis victoriæ fundamentum esse, non expectatâ hostis irruptione, eum priore assultu invadere. Vegetius de Belliduce differens, ait. *Semper autem studere debes, ut prior instruas aciem, quàm hostis, quia ex arbitrio tuo potes facere, quod tibi utile judicas, cùm nullus obstat, deinde & tuis auges confidentiam, & adversariis fiduciam minuis: quia fortiores videntur, qui provocare non dubitant. Inimici autem incipiunt formidare, qui vident contra se acies ordinari. Huic additur maximum commodum, quia tu instructus, paratusque ordinantem, & trepidum adversarium præoccupas. Pars enim victoriæ est, inimicum turbare antequam dimices.*

362. Erinaceus, virtuosi & tranquilli animi symbolum dum à canibus infestatur, penitus nihil concutitur, sed potius propriâ virtute nixus, in globum convolvitur, & hostium assultus aut insidias securus ridet. Lemma. CURANT, SED IPSE NIHIL. Innocentiæ enim est proprium, semper, etiam inter medios hostes, vivere tranquillè; neque lædi aut superari unquam. S. Joannes Chrysostomus: *Gaude de Innocentia & exulta: gaude inquam; quia ubique illæsa est, ubique secura: si tentaris, proficis; si humiliaris, erigeris; si pugnas, vincis: si occideris, coronaris, &c.* In hoc argumentum Poëta.

Integritas, virtusque suo munimine tuta,
Non patet adversæ morsibus invidiæ.

363. Erinaceus, canibus cinctus, sese in orbem constringit, & aculeis, seu lanceis, in sui tutelam adversus hostes oblatrantes utitur, penitusque redditur impenetrabilis. Unde Bargalii lemma. TEMER NON PUOTE IN SE STESSO RACCOLTO. Id est, NIL PAVET COLLECTUS IN UNUM. Christianorum acies, in charitatis & concordiæ globum collecta, nec ab ipso Tartaro concuti potest. S. Greg. Papa, illud sacri Epithalamii interpretatus. *Terribilis ut castrorum acies ordinata*, ait, *Notum expertis est; quod milites, cùm in procinctu contra hostes vadunt, si strictim & concorditer gradiuntur, ab hostibus contravenientibus timentur, quia dum in eis aditum per scissuram non aspiciunt, qualiter eos penetrent, hæsitantes non inveniunt, illisque impenetrabile hoc munimen efficitur, quod concorditer ordinati seipsis semetipsos tuentur. Sic in multitudine fidelium contingit, quæ, dum contra malignos spiritus pugnare non desinit, necesse est, ut pace charitatis constringatur, quâ salva sit. Si enim pacem tenet, terribilis hostibus apparet; si per discordiam scinditur, undique ab hostibus leviter penetratur.*

364. Ericius in globum convolutus spinis undiqueriget; nullamque corporis sui partem aut armis destitutam, aut hostium injuriis perviam relinquit. Lemma. UNDIQUE TUTUS. Vel ut Academico, inter Venatores Venetos Assecurato, placet: UNDEQUAQUE MUNITUS. Hinc disces, non solùm cor & caput hominis, sed & oculos, aures, linguam, cæterosque sensus omnes dentis virtutum spinis esse muniendos, ne vel unicus illorum minus cautè custoditus hostium irruptioni ad perniciem struendam pateat. Certè Abbas totus coopertus armis, solum latus inerme reliquerat, unde jaculo accessus patuit; ibique incautus est interfectus. Goliathus totum corpus chalybe obduraverat, solâ exceptâ fronte, quæ tamen ipsa, asserente S. Ambrosio, *Patebat ad mortem.* Providè de singulis sensibus, cumprimis verò de auribus monet Siracides: *Sepi aures tuas spinis, & ori tuo facito ostia & seras.* S. P. Augustinus. *Qui accipis verbum sanum in domo disciplinæ, sepi aures tuas spinis, ut ille, qui importunè intrare ausus fuerit, non solùm repellatur, sed etiam compungatur. Repelle illum à te: dic, Christianus sum, Christianus es: non hoc accepimus in domo disciplinæ, non hoc didicimus sub illo magistro, cujus cathedra in cœlo est, noli mihi ista dicere, aut noli ad me accedere.*

Defensio.
Sensus munire.
S. Amb. l. de David.
Eccl. 28. 28.
Aug. tr. de Domo Discipl. c. 1.

365. Ad funebrem pompam Philippi III. Hispaniarum Regis justissimi & clementissimi, Echinum symboli loco statuerunt, qui spinas aliquot ejaculatus epigraphen tulit, RECTE ET PARCE. Innuebant videlicet, severitatem à summo illo Monarcha nonnisi rarissimè, & urgente necessitate adhibitam fuisse. Providè Seneca de Principe ait. *Illum hortamur, ut manifestè læsus, animum in potestate habeat, & pœnam, si tutò poterit, donec; sin minus, temperet.* Ovidius.

Severitas.
Senec. l. 1. Clem. c. 20

Si quoties peccant homines sua fulmina mittat
Jupiter, exiguo tempore inermis erit.

366. Tametsi Ericus cavernam, quatuor portis, juxta totidem ejus latera, distinctam, habitare soleat; tres tamen ventorum incursibus, semper obseratas retinet, solâ illâ apertâ, quæ solem & tranquillum illum aërem respicit. Eam ob rem Ericius sub cavernæ ostio depictus, à Comite Bernardino Mandello, Academico inter Intentos Papienses Attento, epigraphen recepit. UNI TANTUM. Innuebat videlicet, se in patriam è publicis aulæ ac militiæ negotiis reversum, omnes suos sensus adversus molestos solicitudinum mundanarum ventos velle claudere, solo illo aditu reserato, qui virtutis & doctrinæ Academicæ lucem recipiendam spectat. Quidam sacræ Scripturæ Interpres hanc iconem dicto illo Evangelico illustrat; *Nemo potest duobus Dominis servire.* Quinimò Deus, Sophoniæ ore etiam minas adjungit: *Disperdam eos, qui jurant in Domino, & jurant in Melchon;* seu, ut septuaginta vertunt, *Jurant in Domino, & jurant in Rege.* In hunc locum S. Hieronymus. *Disperdet*, inquit, *Dominus eos, qui adorant Dominum & Melchon, qui sæculo pariter & Domino putant se posse servire, qui militantes Christo, obligant se negotiis sæcularibus.*

Attendere.
Servitius.
Sophon. 1. 5.
S. Hier. in hunc loc.

367. Ericius adversus canum infestationes sese armis, à natura concessis, tuetur. Unde lemma è Virgilio sumptum; DECUS, seu SPES, ET TUTAMEN IN ARMIS.

Virg. l. 5. Æneid.

Donat habere viro decus, & tutamen in armis.

Nec abs re tamen vocantur militum spes & securitas; siquidem armis destituti, corpora nuda, vulneribus omnibus, & ipsi etiam morti exposita, circumferunt. *Detectis pectoribus & capitibus*, inquit, Vegetius, *Congressi contra Gothos milites nostri, multitudine sagittariorum sæpè delitescunt.* Econtra iidem, armis benè

Defensio.
Veget. l. 1. cap. 20.

benè muniti majore ardore & ſecuritate confligunt. Unde concludit Vegetius: *Inſtruendos igitur ac protegendos omni arte pugnandi, & quocunque genere armorum conſtat eſſe tyrones. Neceſſe eſt enim, ut dimicandi acriorem ſumat audaciam, qui munito capite vel pectore non timet vulnus.* Quod tamen non de tyronibus ſolùm, ſed & de veteranis, & in militia provectis intelligas velim. Certè bona opera homini Chriſtiano inſtar armorum ſunt, eique ſplendorem & ſecuritatem tribuunt. Huc collineans Apoſtolus. *Induamur*, inquit, *arma lucis.* Hunc locum interpretatus Cardinalis Cajetanus, ait. *Opera luci conſona, appellavit arma lucis: quia non ſolùm ſunt opera luci conſona, ſed ſunt arma tum defenſiva, tum offenſiva hoſtium, virtute Divinæ gratiæ.*

Veget, ib. — Opera bona. *Rom. 13. 12* — *Cajet in hunc loc.*

368. D. Areſius Echinum, frugibus onuſtum, hoc lemmate notavit: IMMUTAVIT NATURALEM USUM. Eamque imaginem ad S. Sebaſtiani honorem hoc ſenſu eſt interpretatus; ſicuti Ericius aculeos, naturâ ſuâ ad dolores & vulnera infligenda deſtinatos, in ſalubrem gratumque uſum convertit, ac frugibus colligendis applicat; ita crudeles ſagittas, quibus S. Sebaſtianus undique transfixus erat, omnem doloris ac offenſæ ſenſum exuiſſe, ſummamque ei contuliſſe fortitudinem ac felicitatem. Opportunè Aponius, *Martyribus*, inquit, *convertuntur amphiteatra in Paradiſum, craticulæ & ſartagines in molliſſimam plumam; flammarum globi in gratiſſimos flores; liquefactum plumbum in balſamorum unguentas: Ipſa quoque mors, pro Chriſto ſuſcepta, omni gaudio, omnique jucunditati, & diſſecto pretioſiſſimo lapidi anteponitur.*

Calamitas ſuavis. — *Apon. l. 3. in cant.*

369. Erinaceus epigraphen è Martiali ſubjunctam habet; CORTICE DEPOSITO. MOLLIS ECHINUS ERIT.

Mart. l. 13.

Iſte licet digitos teſtudine pungat acutâ,
Cortice depoſito, mollis echinus erit.

Ita nonnulli, dum militaribus armis muniti incedunt, res quaſvis maximas videntur audere; at verò illis ablatis, ſpiritum & generoſitatem omnem exuunt. Lipſius. *Ars quædam eſt tractandorum armorum, non profeſſio nominis, nec vultûs aut cultûs immutatio militem ſtatim reddunt.*

Apparentia. — *Lipſ. de milit. Rom. l. 5. Dial. 20.*

370. Ericii caverna non quatuor oſtiis, ut ſuperius n. 365. è quorundam opinione recenſuimus, ſed ex aliorum ſententia duobus tantùm diſtinguitur: uno quidem verſus plagam Auſtralem, & altero verſus Aquilonarem; illo tamen, quo ventus incurſat, ſemper obturato. Unde Caputii lemma. TEMPORI SERVIO. Vel, ut alius in tertia perſona; TEMPORI PARET. Ita homo prudens, ut meliore quovis modo ſibi conſulat, diverſas temporis & occaſionis viciſſitudines attendit, ſuamque cauſam pro illarum ratione diſponit. Tullius inter cæteras veterum Philoſophorum præceptiones etiam hæc recenſet: *Vetera præcepta Sapientum jubent TEMPORI PARERE, & ſequi Deum, & ſe noſcere, & nihil nimis.* Idem conſilium etiam Pittacus ſubminiſtrat; dicere ſolitus, *Noſce tempus.* Et Phocilides.

Prudentia. — *Tull. l. 3. de finibus.*

Temporibus ſemper cautus ſervire memento,
Nec ferri velis adverſus flamina venti.

Rurſus Cicero. *Tibi nunc populo, & ſcenæ* (id eſt tempori) *ſerviendum eſt. Nam in te non ſolùm exercitûs tui, ſed omnium civium, ac penè gentium conjecti ſunt oculi.* Nec aliter S. Paulus; nam ubi nos legimus, *Spiritu ferventes, Domino ſervientes.* S Ambr. vertit, *tempori ſervientes.* Inter modernos verò prolixè hanc materiam proſequitur Bocchius, maximè in ſymbolo illo, cui hoc initium.

Cicer. ad Brut. — *Rom. 12. 11.*

Quod tempori & ſcenæ putes; mi Romule,
Nunc ſerviendum, maximè.
Laudo & probo: nec eſt, quod inconſtantiæ
Crimen timendum ſit tibi, &c.

371. Erinaceus, è meridionalis venti calore nonnihil reſpiraturus, portam occidentalem aperit; ſi verò Aquilonis rigores poſtea hanc plus æquo incurſare incipiant, mox præcluſo ejus aditu, denuò verſus meridiem proſpicit. Lucarin. epigraphen ſubdidit. ALTERUTRI PROVIDET OPPORTUNE. Ad hanc ideam prudens Chriſtianus vitam ſuam componat: enim verò aſſerente meo Concanonico, D. Aſcanio Martineng. *Si flatus proſperitatis exſufflat, ediſcas ad ſeptentrionem reſpirare meditatione tribulationum, judicii, mortis, & inferni; hæc enim ſuavitatem omnem evaneſcere facient: Quod ſi procella adverſitatis in te inſurgit, convertere ſtatim ad Auſtrum, ad vitæ inquam futuræ perennem tranquillitatem.*

Pruden tia. — *Aſcani Marti G. off. fol.*

372. Ericii fœmina, quò tardius fœtum ſuum enititur, eò magis illius aculei excreſcunt, & intra maternum uterum obdurantur; ſicque doloribus indies acerbioribus pungitur. Unde lemma. PROCRASTINANDO FORTIOR. Vel, QUO TARDIUS, HOC MAGIS ANGOR. Eorum hæc imago eſt, qui malorum ſuorum remedia ſemper procraſtinant. Pierius de Ericii fœmina ait. *Damni alicujus, ob procraſtinationem ingruentis, hieroglyphicum eſt, propterea, quod alvo ſtimulata, quamdiu poteſt, partum differt, quo fit, ut fœtus magis inſoleſcens, majorem poſtmodum in pariendo dolorem afferat.* Niſi Moſis progenitores infantem tribus mentibus enutriviſſent, doloribus domi foriſque poſtea toleratis, penitus fuiſſent immunes. Philo eos in hæc verba loquentes introducit: *Debueramus recens natum exponere, per tres menſes aluimus nobis majorem triſtitiam parantes, &c.* Idipſum peccatoribus evenire amat, qui, quo magis peccata ſua ad ſacrum tribunal deponere differunt, eò gravioribus malæ conſcientiæ aculeis torquentur.

Procra natio. — *Pier. l ad fin.* — *Philo de vita Moſis*

373. Erinaceus frugibus onuſtus, ad anguſtum cavernæ ſuæ oſtiolum propinquat, cum lemmate. NIL DEFERET INTRO. Nimirum homo, divitiis, quantumvis maximis, in hac vita cumulatus, dum tumulum inevitabili lege ſubire cogetur, omnes illas foris relinquere debebit. Affirmatè Eccleſiaſtes. *Sicut egreſſus eſt nudus de utero matris ſuæ, ſic revertetur, & NIHIL AUFERET SECUM de labore ſuo.* In hunc locum Campenſis; *Ita*, inquit, *nudi eò revertentur, unde prodierunt, nec ulli quidquam eorum hinc ſecum aſportabunt, quæ tantis moleſtiis acquiſierunt.* Et prior illo David. *Ne timueris, cùm dives factus fuerit homo, & cùm multiplicata fuerit gloria domus ejus, quoniam, cùm interierit, non ſumet omnia.* Id eſt, *non ſumet ex omnibus; nihil omninò ſumet.* His concolor Jobus, *Dives*, inquit, *cùm dormierit, nihil ſecum auferet, aperiet oculos ſuos, & nihil inveniet.*

Mun nus bund — *Eccl.* — *Camp hunc* — *Pſ. 4* — *Job.*

374. Erinaceus, hoſtium aſſultu incurſatus, nullam tutelam aliunde, niſi à ſeipſo recipit. Lemma. SE TUTISSIMUS UNO; vel certè, ut ego, verbis è Claudiano ſumptis, inſcripſi EXTERNAM NON QUÆRIT OPEM. De Ericio canit Poëta.

Seipſ ope

Se pharetrâ, ſeſe jaculo, ſeſe utitur arcu.

Homo verè virtuoſus, proprio ingenio nixus, adverſus quaſvis hoſtium injurias arma validiſſima habet. Porrò juſtus contra quoſvis hoſtium incurſus ſolum Deum, quem in pectore ſuo gerit, inſtar omnium armorum habet; exteriore mundi ope aut ſolatio penitùs neglecto. Caſſianus: *Quid tibi opus ſunt arma? ipſe enim pro te pugnat, cui nullus reſiſtit; ipſe inſequitur, quem nullus declinat.* Scitè ad Emblematis mentem Horatius.

Vir — *Caſſi. Pſal.*

Fortuna ſævo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna:

Laudo

Laudo manantem, si celeres quatit
Pinnas, resigno quæ dedit, & MEA
VIRTUTE ME INVOLVO, probamque
Pauperiem sine dote quæro.

375. Judicem, in sceleratos sine rancore, odio aut alio peculiari affectu animadvertere solitum, Erinacei emblemate significabis, qui per terram volutatus, spinis suis obvios serpentes configit & occidit: addito epigrammate, NON LIVORE LIVOR. Quod quatuor flamina intra terrestrem paradisum exorta, totidem virtutes cardinales repræsentent. S. Ambrosius & Philo Hebræus locupleto testimonio tradunt; ajuntque, justitiam peculiari ratione cum Euphrate comparari. Hoc præsupposito, P. Andreas Pintus è Geneseos historia acutè observat, Provincias à reliquis tribus fluminibus aut durâ obsidione constringi, aut hostili impetu incursari. Genesis verba sunt. *Nomen uni Phison, ipse est, qui* circuit, *omnem terram Hevelath Et nomen fluvii secundi Gethon, ipse est, qui* circuit *omnem terram Æthiopiæ. Nomen verò fluminis tertii Tygris, ipse vadit* contra *Assyrios.* De Euphrate verò solummodò dicitur. *Fluvius autem quartus ipse est Euphrates.* Unde Andreas Pintus in hæc verba interrogat. *Cur bellum aliquod Euphratis, seu justitiæ, injustis & iniquis illatum non profertur? An non justitia injustitiæ opponitur, dum destruit iniquos?* Et respondet, *Opponitur quidem, sed non belli odio; destruit, sed non felle dissidit.* Consentaneè Philo, antea citatus. *Justitia, quam nobis refert Euphrates flumen, nec oppugnat quempiam, nec circumvallat, nec habet adversarium. Quare? quia hujus est, suum cuique reddère: & est loco non accusatoris, sed Judicis.*

376. P. Camillus Anticus in Erinaceo Detractorem spectandum exhibet; neuter enim quemquam sine offensa tangit. Lemma. SI TANGIT, PUNGIT. Opportunè S. Valer. *Nihil est sævius, nihil violentius amaris, asperisque sermonibus, quorum vulnera tantò difficilius curantur, quantò facilius proferuntur.* Et Psaltes: *Filii hominum, dentes eorum arma & sagittæ;* vel ut Genebrardo placet, *habent verba dentata, & sagittantia: & lingua eorum gladius acutus.*

377. Erinaceus adversus canum injurias è spinarum duritie, quibus toto corpore munitus incedit, patrocinium sumit. Unde lemma. ASPERITATE TUTUS. Haud aliter setoso ciliciorum horrore, aliâque corporis castigandi supellectile, Tartareos canes, damnis nostris unicè intentos, validissimè reprimimus. Meus Concanonicus, D. Ascanius Martinengus opportunè in rem præsentem ait. *Circumcingitur Herinaceus pelle, crebris & acutissimis spinis munitâ: Eremi cultor carnis afflictionibus & incommodis, uti spinis, vitam conseptam ducit. Venator horum dæmon est, cùm assiduis tentationum jaculis vulnerare contendit. Studeant igitur Eremitæ, quando tentationum, suggestionumque pravarum lenocinia sentiunt, spinis refertâ pelle concludi, mortificatione inquam, asperitate vitæ, omni voluptate abdicatâ se concludere, in carnisque mollitiem spinas jejuniorum afflictionumque jacere.*

378 Non cuivis facilè est, Ericium stringere aut tenere; imò plurimâ dexteritate opus est, ut illum spinis undique armatum, inoffensâ manu versetis. Unde D. Didacus Saavedra emblematis loco Ericium, à loricata manu sustentatum, depinxit; addito Tassi lemmate. COL SENN, E CON LA MANO. Id est, ARTE, ET VIRIBUS; vel, DEXTERA, ET DEXTERITATE. Ita nimirum, qui benigntioris fortunæ particulam apprehenderit, eidem conservandæ judicium & prudentiam adhibeat, necesse est. Verissime Q. Curtius: *Facilius est, quædam vincere, quàm tenere.* Et Publius Mimus: *Fortunam magnam citius invenies, quàm retineas.* Optimum proinde Q. Curtii consilium est. *Fortunam tuam pressis manibus tene, lubrica est.*

379. Idem D. Didacus Saavedra galeæ cujusquam fastigio Erinaceum aculeatum imposuit; addito lemmate. DECUS IN ARMIS, vel ipsius Ericii ore, ORNO L'ARME CON L'ARME. Id est, STEMMATA ARMIS EXORNO. Innuebat videlicet, nobilitatis ac familiæ insignibus novum ornamentum è magnanimitate, armisque victoriosis accrescere. Certè prima toga, primumque honoris ornamentum, quo Germani filios suos induebant, scutum, gladius, aliaque arma militaria erant. Corn. Tacitus: *Scuto, frameâque juvenem ornant: hæc apud illos toga, hic primus juventæ honos.* Salomonis pulchritudo ingens incrementum ab armis, è latere pendentibus, recepit: *Accingere gladio super femur tuum, potentissime: specie tuâ, & pulchritudine tuâ intende, prosperè procede, &c.* Ab hoc argumento non multum alienus S. Joan. Chrys. *Quæ enim utilitas,* inquit, *ex claris & probis parentibus originem ducere; si tu bonæ vitæ atque virtutum sis expers? Aut, quod damnum fuerit, si parentes & majores tui fuerint ignobiles & obscuri, ipse autem virtutibus floreas?*

[Proprius Valor. — C. Tac. de mor. Germ. — Ps. 44. 4. — S. Joan. Chrys. hom. 2. in Genes.]

380. Erinaceus, frugibus onustus, versus suam cavernam progreditur; cum lemmate. VENTURI PROVIDUS ÆVI. En nobile hominis industrii ac providi paradigma! illius præsertim, qui plurimos virtutum fructus solicitè in hac vita colligit, ut iis totâ æternitate perfruatur. Eâ planè ratione, tametsi diversâ metaphorâ, hortatur Salomon: *Vade ad formicam, ô piger, & considera vias ejus: parat in æstate cibum sibi, & congregat messe quod comedat.* In hunc locum pulchrè S. P. Aug. *Reconde æstate, ne esurias in hyeme. Hyems est dies novissimus, dies tribulationis, hyems est dies scandalorum, & amaritudinis. Collige quod ibi tibi sit imposterum, si autem non facis, simul imprudens & insipiens peribis.*

[Providentia. — Prov 6. 6. — S. Aug. in Psal. 48.]

381. S. Thomas Villanovanus omnes Valentini Archiepiscopatûs sui proventus in egenos erogavit: Unde illius honori Erinaceum depinxêre, qui poma sub arbore collecta, ad cavernam defert; cum lemmate, ALIENAM PASTURA FAMEM. Sancti illius honorem erudito calamo prosequitur P. Joannes Rhò; eique etiam Cardinalem Stanislaum Hosium, S. Carolum Borromæum, aliosque charitatis & eleemosynæ distribuendæ studiosos accenset. Nam, quod Magnus Aug. ait. *Illi dant pretium redemptionis animæ suæ, qui non cessant eleemosynas facere.*

[Eleemosynarius. — S. Aug. in Psal. 48. Conc. 1.]

382. Ericius, à capite ad calcem aculeis munitus, integram panopliam secum videtur circumferre. Unde inscriptionem ex Horatio mutuatam subjunges: NON EGET JACULIS. Homo ferox, iracundus, & in agendo præceps, non expectatis malorum consiliatiorum suggestionibus, seipso, sine aliorum impulsu, pungere, vulnerare, occidere, & sanguinariæ vindictæ tyrannidem passim exercere solet. Hoc furore agitabantur Simon & Levi adversus Sichimitas; Theodosius Imperator adversus Thessalonicenses; Narsetes Eunuchus adversus Græcorum Imperatorem, &c. Eodem Emblemate significatur, hominem, ciliciis, flagellis, aliisque mortificationum generibus deditum, non habere ullis mundi aut vindictæ armis opus, quibus dæmonum tentationes, aut hostium calumnias reprimat: semper enim *Vir patiens, etiam cùm vinci videbitur, loquetur victorias.* Scivit virtutis hujus adversus hostes omnes necessitatem S. Franciscus Borgias, unde eum dicere solitum accepimus: *Unum illum diem futurum sibi fuisse sine ulla dubitatione amarissimum, quem sine aliqua corporis afflictatione meminisset exactum:* addidit-

[Horat. l. 1. Ode 22. — Iracundus impetuosus. — Mortificatio. — l. 4. cap. 1. vit.]

que inconsolabilem similiter futurum sibi dolorem lucis illius fuisse, qua scivisset, ex hujus vitæ statione sibi excedendum, non præmissâ insigni prius aliquâ corporis diverberatione.

383. Ericius, necessitate hostium imminentium compulsus, aliquot spinas in corpore suo ejaculatur; priusquam verò armis illis, è proprio dorso evulsis, alium feriat, ipsemet gravissimos ab evulsâ spina dolores experiri cogitur. Unde Gamberti lemma. ME PRIUS CRUCIAT; vel, ut ego inscripsi; TORQUETUR, DUM SPICULA TORQUET. Genuina hæc clementis principis idea est, qui supplicia adversus sceleratos non sine gravi suo dolore decernit. S. Thom. de Villanova Archiepiscopus Valentinus, cùm personas quasdam Ecclesiasticas, ob gravia delicta, carcere, alisque pœnis castigare cogeretur, *Lachrymis haud quaquam temperabat, nam ferro in amica corpora sine animi sui dolore medici non utuntur.* Et Senecæ sententia. *Constituit bonos mores civitatis Princeps, & vitia ejus facile compescit, si patiens eorum est, non tanquam probet, sed tanquam invitus, & cum magno tormento ad castigandum veniat.*

Princeps clemens.

Jo. Rhò de Var. Viri hist. l. 7. c. 7. nu. 13.

Sen. l. 1. de Clem. c. 22

384. Manifestum imprudentiæ argumentum est, personas, ingenio & calamo acutas, canino dente lacessere, sentiet enim lingua illa temeraria sese paulò post vulneribus ac sanguine miserrimè perfusam. Nam magni ingenii homo, instar Ericii, nunquam non armis in sui patrocinium abundat. Symboli loco Erinaceo inscribes. MORDENTES SAUCIABUNTUR. Providè monet Scriptura: *Noli diligere detrahere, ne eradiceris.* In hunc locum S. Hieron. *Magis tuam vitam ornare disce, quàm alienam carpere: ac semper memor esto scripturæ dicentis; noli diligere detrahere, ne eradiceris.* Horatius Poëtam maledicum hâc satyrâ exagitat.

Maledicus offensus.

S. Hier. ad Celantiã.

Hor. Epodon Od. 6. in Cassium Sev. Poëtam maledicum.

Quid huc inaneis, si potes, vertis minas:
Et me remorsurum petis?
Cave: Cave: namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua;
An, si quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

385. Echinus cubile duabus fenestris instructum habet: unâ versus Austrum, & alterâ versus Aquilonem. Unde quaquaversum imminentes explorat ventos, eâque parte fenestram obturat, quâ illos incursuros putat: sicque adversus quosvis ventorum impetus semper tranquillus vivit. Lemma. SUMMA QUIES SEMPER. Ita vir probus duas in corde fenestras fabricatur: unam versus terram, alteram versus cœlum: si à terra oppugnetur, aperit fenestram, quæ cœlum respicit, & inde pacem ac quietem suam desumit: rursum si è cœlo ingruant calamitatum venti, terram respicit, cogitatque, se creaturarum abjectissimam, quibusvis injuriis & ærumnis pro meritis infestari. Præclarè dictum à Sapiente. *Non contristabit justum, quidquid ei acciderit.* Novit nimirum cum S. Leone, quod *Christiana paupertas dives est, quia plus est quod habet, quàm quod non habet: nec pavet in isto mundo indigentia laborare, cui donatum, in omnium rerum domino omnia possidere.* Temporalium jactura justum non perturbat, quia Deum & cælum auferre nequit. Generosè & Christianè Alphonsus Aragoniæ ac Siciliæ Rex, fœdus cum Principibus Christianis contra Turcas initurus *Si vincemus*, ajebat, *terram: si vincemur, cœlum habebimus:* uti de ipso refert Ludovicus Mart. Siculus.

Calamitates.

Prov. 12. 21.

S. Leo ser. 4 de Quadr.

Mart. Sic. de Mirab. Hisp. l. 11.

386. Erinaceus, tametsi integrâ spinarum sylvâ instructus, eas tamen temerè aut inconsideratè in alios vibrare non solet. Unde lemma, CONTENTA MINARI. Verbis è Claudiano sumptis.

Claud. de Africe.

--- Iraque nunquam
Prodiga telorum: cautè contenta minari.

Ita clementia verè regia minitando potiùs, quàm feriendo subditos suos in officio continet. Nam ut benè Seneca. *Nulla Regi gloria est ex sæva animadversione. Quis enim dubitat posse? at contra maxima, si vim suam continet, si multos iræ alienæ eripuit, neminem sic impendit.*

Princeps clemens. Sen. l. 1 Clem. c.

387. Erinaceus spinas nonnisi in sui defensionem ejaculatur. Lemma. SUA MEMBRA TUETUR. Ita Rex justus arma sua nonnisi provinciæ aut regni tuendi causâ adversus hostium irruptiones sumit. Sanctus P. Augustinus: *Justa bella solent diffiniri, quæ ulciscuntur injurias, si gens vel civitas plectenda est, quæ vel judicare neglexerit, quod à suis improbè factum est, vel reddere, quod per injuriam ablatum est.* Nam, ut alibi ait S. Doctor. *Non quæritur pax, ut bellum exerceatur; sed bellum geritur, ut pax acquiratur.*

Bellum. S. Aug. q. super. Jos. qu. Id. ep.

388. Bartholomæus de Rubeis Ericium exhibet, qui à canibus exagitatus, morsusque epigraphen præfert. LÆDENTEM LÆDIT ILLÆSUS. Ita vir fortis & patiens, invidorum calumniis appetitus non sine gravi lædentium offensa, illæsus persistit. Compendio Magnus Augustinus; *Invidus ut alterum lædat, sibi prior tormento est.*

Invidus. S. Aug. con. cap. 1.

F E L I S.

Caput. XXII.

389. Catus, murem ore sustinens, à D. Aresio epigraphen accepit. PARIA CUM FECERIT. Judicem vitiosum hæc imago designat, qui, cato persimilis, aliorum furta acri censurâ perstringit ac castigat plurimorum ipse, longèque graviorum reus. Valerius Max. *Quæsitum erat à Socrate, cur rideret? respondens ait; video magnos latrones ducentes parvum latronem ad suspendium, qui digniores sunt suspendio. Sacrilegia;* inquit, *minuta puniuntur, sed magna in triumphis feruntur.* Tamberlanus, Tartarorum Rex, alienas provincias assiduis & enormibus rapinis invadere solitus, in furta quævis minutissima, ab exercitu suo patrata, severissimè animadvertit. Unde S. Vincentius Ferrerius hortatur. *Si suspendetur, vel condemnabitur latro, &c. bonus judex es compatiatur, dicendo: Et ego miser, qui ex rapina, vel usura, vel ex furto secreto, vel ex retentione salarii servorum, vel decimarum, vel ex mortuis malè emendo vel vendendo tanta furatum sum, fortassis magis merui mortem. O Domine! magnus latro condemnat minorem.*

Judex vitiosus. Val. lib. 7. S. Vinc. Fer. ser. Dom. post Trinitatem.

390. Cato & cani, simul colludentibus, D. Alexander de Cuppis epigraphen subdidit. QUOD SIMUL CREVERINT. Innuit videlicet, educationis eas esse vires, ut animos, ingenio & naturâ dissimilimos, componere, & mutuam consuetudinem inter eos conciliare possit.

Educa.

Adeò à teneris assuescere multùm est,

Inquit Virgilius; cui assentitur Ovidius,

Assimilemque sui longâ assuetudine fecit.

Et S. Maximus: *Benè consuetos pudebit dissuescere, & quod in juventute addiscitur, in maturâ ætate servatur.*

Virg. Georg. Ovid. S. Max. de S. Bapt.

391. Catus excrementa sua cooperire solitus, lemmatis vice hoc unum participium præfert. TEGENDUM. Hinc discas, defectus, sive proprios, sive alienos, non esse temerè divulgandos, sed potiùs modesto comprimendos silentio. Deus proprio suo

Abscondere.

suo exemplo id testatur, postquam homini scelerato singulas suas noxas exprobravit, subjunxit; *hæc fecisti, & tacui.* In hunc locum S. Petrus Damianus; *Nunquit,* ait, *alicui ministrorum suorum, qui vindices sunt iræ ejus in hoc ipsum constituti, revelavit ignominiam tuam? Ecce videt, & tacet: videt, nec manifestat; videt, nec vindicat; videt, & videre dissimulat.* Cautam hanc in occultandis proximi nostri vitiis diligentiam ex Evangelico illo Samaritano perspicuè discere licet, qui miserum quemdam spoliatum, concisum, ac proprio madentem sanguine conspicatus amore ac prudentiâ plenus, *appropians, obligavit vulnera ejus, infundens oleum & vinum:* ubi observes velim, tametsi primum vulnera vino perfundere, postea oleo delinire, ac tum demum fasciis obligare debuisset; illum nihilominus ab obligando initium facere voluisse, haud dubiè significaturus, eam in sceleratorum consuetudine primariam adhibendam esse diligentiam, ut quantùm licet, eorum vitia obtegantur, ac coram exterorum oculis serventur quàm maximè abscondita. Haud aliter Lex Mosaica leproso, genuino hominis flagitiosi typo, in mandatis dedit, ut portet *os veste contectum;* eoque indicabat, ipsius delictum nequaquam propalandum, sed silentii velo studiosè occultandum esse. Unde, Origine interprete, *Habebit os veste contectum, ne fœtorem peccati loquendo effundat.*

392. Fuit, qui felem, caveæ inclusam, depingeret, muribus circum illam, non sine hostis captivæ probro ac irritamento, tripudiantibus; addito lemmate. CAPTIVAM IMPUNE LACESSUNT. Idipsum mala conscientia experitur, quæ peccatorum vinculis clausa, passim à rebus vilissimis terretur, & à propriis noxiis arroditur, miseréque habetur ostentui. *Conscientia rei semper in pœna est,* inquit S. Isidorus, *Nunquam securus est reus animus: mens enim mala conscientiæ propriis agitatur stimulis.* Porrò inglorium vulgus nonnunquam militem, in aperto campo omnibus formidandum, dum invidente fortunâ evadit captivus, miseris ac indignis modis lacessit. Hanc calamitatem expertus est ille Philistæorum terror, Samson; cùm enim libertate etiamnum gauderet, omnium animos suo robore perculit: at postea per insidias traditus ac ligatus, nemini non extitit irrisui. Hector quoque dum vixit, terrore Græcos coërcuit; at Achillis dexterâ interemptum & exanimem, pleno ac crudeli impetu minutim dilacerandum incursârunt. Unde Alciat.

----- *Sic cassi luce Leonis*
Convellunt barbam vel timidi lepores.

393. Prædonem, in viatores ex improviso è spelunca prosilire solitum, Catus repræsentat; qui, dum insidias struit, quietus ac tacitus persistit; at murem, vix extra foraminis limina incautè proreptantem, conspicatus, mox concitato cursu miserum obruit & occidit. Lemma. EXILIT, ET OPPRIMIT. In hanc rem Radulphus Monachus opportunè de Milvo ait; *Quum rapere voluerit, improvisus adest, & fere in omni rapina sua maximè insidiis utitur; sunt in prædonibus multi similes, qui, ubi viribus non fidunt; incautis insidiantur.*

39[4]. Catus, fœminæ lasciviæ symbolum, diu quidem, multumque cum muribus jocari solet; sed tamen eos demum ita fatigat ac comprimit, ut se vix amplius movere possint. Lemma. CUM LUDIT LÆDIT. Unde S. P. August. *Nihil esse sentio, quod magis ex arte dejiciat animum virilem, quam blandimenta fœminæ, &c.* Experto id credes Samsoni, quando cum Dalila sua effusè jocabundus, paulò post libertatis, oculorum, & ipsius adeò vitæ jacturam incurrit. De Hero suo quidam servus Comœdus quærebatur. *In Tertull. de Pluto.*

Meretrix meum Herum miserum suâ blanditiâ intulit in
Pauperiem, privavit bonis, luce, honore, atque amicis.

395. Catus, interceptum murem dilanians, à D. Joannes Bapt. Mazzolleno epigraphen recepit; NOXIUS NOXIIS. Bonus Judex, non nisi sceleratis formidandus: nemini aliàs quidquàm nocumenti affert. S. Pauli doctrina est, *Principes non sunt timori boni operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem: bonum fac, & habebis laudem ex illa: Dei enim minister est tibi in bonum: si autem malum feceris, time: non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est: vindex in iram ei, qui malum agit.* Optimè Seneca, *Judex damnatur, cùm nocens absolvitur.* *Judex.* *Rom. 13. 3.* *Senec. in Proverb.*

396 Lucretius Borsatus Cato, murem devoranti, inscripsit; CUM ILLO LICET LUSERIT. Perfidi ac scelerati hominis hæc idea est, cui mores adeò sunt depravati, ut eos ipsos, quos paulò ante solatii ac voluptatis suæ sodales habuit, opprimere, ac injuriis lacerare non vereatur. Dalila cum Samsone lascivè jocata, paulò post eundem prodidit, & ad extremam perniciem præcipitavit. Ad hanc ideam omnes mundi voluptates indiscriminatim conformatæ, dum blandiuntur, occidunt. Seneca. *Voluptates præcipue exturba, & invisissimas habe. In hoc nos amplectuntur, ut strangulent.* *Traditor.* *Judic. 16.* *Voluptates terrenæ.* *Senec. Ep. 51.*

397. E Claudii Paradini sententia, feli hæc inscriptio convenit. CARCERIS IMPATIENS. Enimverò Catus ægerrimè tolerat, si obserato cubili includatur. Unde veteres Alani Burgundiores, ac Suevi, Methodio teste, catum, in vexillis militaribus depictum, præferebant; *Libertatis appetentiam connotantes*, ut idem Paradinus loquitur. Christianus quivis terreni hujus carceris sit impatiens, illamque æternam cœli libertatem appetat, monente Magno Augustino; *Quem delectat vera libertas, ab amore rerum mutabilium liber esse appetat.* *Libertas.* *Method.* *S. Aug. de vera Relig. cap. 48.*

398. Catus, cùm exactæ ac rigorosæ justitiæ, tum barbaræ tyrannidis symbolum, minores catellos, tametsi suæ sint speciei, devorare solet. Unde Borsatus inscripsit; ET PROPRIOS. Ita Manlius Torquatus proprium suum filium, quod contra parentis imperium cum hoste dimicârit, occidi jussit. Medæa quoque proprios filios jugulavit. His affinis Herodes, Antipatrum, Aristobulum, & Alexandrum, lectissimos suos filios, nefando scelere interemit. Porrò Prælatus malus subditos, sibi concreditos, exemplo suo miserè occidit. Hugo de S. Victore, *Prælati negligentes rectos & fortes occidunt: revocant verbis, occidunt exemplis.* *Tyrannus. Parricida.* *Hugo de 12 Abus. claust.*

399. Catus, ad foramen muribus invigilans, epigraphen tenet. UT CAPIAT, VIGILAT. Idipsum dæmon aut seductor assolent, qui nullis vigiliis & laboribus parcunt, ut miseram hominis animam unguibus suis diripiant. S. P. Aug. providè monet; *Qui vult ad æternam vitam pervenire, contra omnes diaboli laqueos debet fortiter vigilare: non enim qualis est ista vita, talis invenietur & illa.* *Dæmon.* *S. Aug. lib. cont. Judæos c. 20.*

G L I S.

Caput. XXIII.

400. ACademicus, inter Nocturnos Bononienses Somnolentus, symboli loco Glirem dormientem præfert; cum lemmate. IN LONGAM DIEM; Hæc imago, naturâ suâ otiositatem, ignaviam, & torporem significans, in sensu tropologico animam, scelerum le- *Otium.*

Peccator consuetudinem induens.
Ephes. 5. 14.
S. Ambr. in hunc loc.

thargo sepultam, innuit. Huic autem vellens S. Paulus, altum inclamat; *Surge, qui dormis, & exurge à mortuis.* In hunc locum S. Ambrosius; *Perfidi & vitiosi, demersi in cœnum sub desperatione vitæ, ut resurgant sive emergant, admonentur.* Rursus idem Apostolus vociferatur; *Hora est jam nos de somno surgere;* Id est, Interprete S. Anselmo, *Surgendum est à somno desidiæ, ut mente vigilemus, & bonis operibus occupemur. In vitiis nostris requiescebamus torpentes & veluti quodam sopore detenti: sed nunc scire debemus, quia hora est, ut jam ab illo somno mentis surgamus.* Cæterum etiam defuncti dormiunt *in longam diem;* quippè quorum somnus cum cœlorum revolutione durabit; suosque oculos tum demum aperient, quando *Dominus ipse in jussu & in voce Archangeli, & in tuba Dei descendet de cœlo, & mortui, qui in Christo sunt, resurgent.*

Rom. 13. 11. S. Ansel. in hunc loc.

Mortui.

2. Thessal. 4. 13.

401. Glires filiorum erga parentes pietatem & gratitudinem referunt; dum iis egestate, morbo, aut senectute pressis, ultrò ac liberaliter succurrunt, vitæque sustentandæ necessaria provident. Plinio teste; *Genitores suos fessos senectâ, alunt insigni pietate.* Unde Carducii lemma. ÆGRIS GENITORIBUS ESCAM. Hanc pietatem ex integro assecutus David, cùm à Saule fugam atripere cogeretur, pauperes suos parentes Moabitarum Regi commendavit. Tobias decrepito & exoculato patri medicamentum & salutem propriâ manu providit. Christus, cruci affixus, & inter dolorum acervos jamjam exanimis, etiamnum dulcissimæ Matris suæ meminit, eamque Joanni, charissimo discipulo suo, protegendam tradidit. Seneca; *Quid eo adolescente præclarius, qui sibi ipsi dicere poterit; Patrem meum beneficiis vici? Quid eo fortunatius sene, qui omnibus ubique prædicabit, à filio suo se beneficiis victum?*

Plin. l. 8. cap. 57.
Filiorum gratitudo erga parentes.
1. Reg. 22.
Tob. 11.
Joan. 20. 16.
Senec. lib. 3. de benef. c. 38.

402. Mira adeò horum animalium est indoles, ut glires domesticos, & in eadem regione natos omnes, ingenti benevolentiâ prosequantur; exteros verò fatali infestent odio, & occidant; uti Plinius, superiore numero adductus, testatur. Adeóque Glis opportunè cognominari potest, EFFERUS EXTRANEIS. Judices quosdam injustos, ac privatis affectibus regi solitos, hæc imago spectat; sunt enim, qui adversus alienigenas nimium exacerbati, conterraneis suis omnia connivent. Huic classi jure accenseas Davidem, qui audito infami ac violento Ammonis, filii sui, cum sorore Thamare, incestu, nec verbulo tantum scelus ulcisci parabat, sed tacitâ indulgentiâ id præteribat. *Et noluit contristari spiritum Ammon filii sui, quoniam diligebat eum.* At ubi exterus quidam de ovicula, furtim sublatâ, ad suum tribunal delatus fuerat, mox excanduit; *Iratus indignatione David adversus hominem illum nimis, dixit ad Nathan; vivit Dominus, quoniam filius mortis est vir, qui fecit hoc.* Pulchrè Beda. *Statera dolosa non tantùm in mensuratione pecuniæ, sed in judicaria discretione tenetur. Qui enim aliter causam pauperis, aliter potentis, aliter sodalis, aliter audit ignoti, staterâ utique librat iniquâ.*

Plin. loc. cit.
Judex injustus.
2. Reg. 13. 21.
2. Reg. 12. 5.
Beda l. 2 in illud Prov. statera dolosa.

403. Glis, rigente hyeme totâ, altum dormire solet; at vere denuò ridente, & floribus undique consperso, rursum expergiscitur, ac pristinum vigorem induit. Unde Carducii lemma. VER VIGILEM, BRUMA SOPITUM. Nativus hic falsi amici color est, qui fortunâ blandiente propinquat; ingruente verò calamitatum glacie, pedem refert, omnemque amicitiam, dormitanti simillimus, altâ oblivione sepelit. Verissimè Siracides; *Sodalis amico conjucundatur in oblectationibus, & in tempore tribulationis adversarius erit.* S. P. Aug. *Quando amicus pauper est, non ei frangenda est fides, permanendum cum illo est, nec mutanda amicitia facultate mutatâ, sed servanda fides voluntate firmata.*

Animus falsus.
Ecclesiast. 37. 5.
S. Aug. ser. 11. ex addit. a Sirmond.

HYÆNA.

Caput XXIV.

404. AJunt, Venatorem, si hyænam brachio ac latere dextero contingit, immodicum stuporem contrahere, totumque reddi attonitum; contrà verò si latere sinistro eam aggrediatur, felici eventu belluam succumbere & occidi. Unde Ferri lemma. NON QUAVIS PARTE NOXIA. Morbus, egestas, ac persecutio è corporis humani parte damna satis gravia & acerba pariunt: alteram verò animæ mirificè promovent, magnisque augent incrementis. Optimè S. Ambrosius: *Pressuris, plagis, fame, siti, frigore, nuditate, caro corrumpitur, sed anima renovatur.* In hanc rem adduci potest id, quod de alia materia canit poëta:

Calamitas.
S. Ambr.

Sono come colt… che se t' nl prendi
In quella parte, ove per uso humano
La man s' addatta, a chi l' adopra e buono:
Ma ch' il prende ove fere, e spesso morte:

405. Hyænam, mortuorum cadavera è sepulchris effodere ac dilaniare solitam, Scipio Ammiratus, lemmatis vice, hoc hemistichio notavit; JAM PARCE SEPULTO. Eodem improperio temerarias detractorum linguas à mortuorum fama impiè lacerandâ, eorumque quiete interturbanda, dehorteris. S. Gregorius Nazianzenus,

Detractor.
S. Greg. Nazian. l. 3. ser.

Parce peregrinis: sed manibus æthere cassis,
Hic qui liquerunt omnia, parce magis.

Hæcque non Sanctorum Patrum tantùm, sed & Philosophorum de non turbanda mortuorum quiete præceptio est. Seneca, huic Emblemati subscriptionem suppeditans, canit:

Senec. … 2 ad …sicam.

Parce relegatis, hoc est, jam parce sepultis,
Vivorum cineri sit tua terra levis.

Et rursus reverentiam erga defunctos sequenti poëmate conatur persuadere.

Idem …

Quisquis es, & nomen dicam? Dolor omnia cogit,
Qui nostrum cinerem nunc, inimice, premis:
Et non contentus tantis, subitisque ruinis
Stringis in extinctum tela cruenta caput.
Crede mihi, vires aliquas natura sepulchris
Attribuit; tumulos vindicat umbra suos.
Ipsos crede Deus hoc nunc tibi dicere, Livor;
Hoc tibi nunc manes dicere crede meos.
Res es sacra miser. Noli mea tangere fata,
Sacrilegæ bustis abstinuêre manus.

406. Eidem Emblemati, Hyænæ nimirum, cadavera è tumulis effodienti, subscripsit D. Aresius: QUASI THESAURUM EFFODIENS. S. Hieronymi laudem hæc imago loquebatur, cujus supremum ac penè unicum erat studium, è mortuis, id est, è litteratorum libris, reconditos sapientiæ thesauros eruere: Jobo epigraphen subministrante, *Quasi effodientes thesaurum, gaudentque vehementer, cùm invenerint sepulchrum.* Et rursus: *Trahitur autem sapientia de occultis.* Huic argumento assentiens S. Joannes Chrysostomus: *Merito*, inquit, *thesauro confertur Divinarum litterarum lectio. Nam in sacra Scriptura indicibiles divitias invenire licet.*

S. Hieronymus Stod…
Job. …
Job. …
S. Jo. Chrys. hom. … Gen.

407. Mi-

407. Mirum est, quod de Hyæna testatur Plinius; nimirum voces humanas articulatè ab ea proferri; simulque tantæ astutiæ esse, ut incolarum nomina addiscens, eos extra domos evocet, ac devoret. Plinii verba ita habito; *Sermonem humanum inter pastorum stabula assimulare, nomenque alicujus addiscere, quem evocatum foras, laceret.* Unde lemma. LA VOCE HA' D' HUOMO, E L' OPERE DA FIERA. Id ist; *Humanas simulans voces, ut bellua sævit.* Ad hanc ideam conformati Usurarii, Procuratores, ac Tyranni, sermones edunt, humanitate ac benevolentiâ plenissimos; operatione verò belluarum crudelitatem inexplebilem aut superant, aut imitantur. Verissimè Petrus Bercorius; *Hyæna est usurarius, caussidicus, vel Princeps raptor, ipsi se fingunt habere vocem hominis, id est vocem piam & humanam; sed verè hoc non faciunt, nisi ut simplices possint attrahere, comedere & devorare.* Idipsum de muliere lasciva dixeris, Chrysostomo asserente; *Ego quidem existimo,* inquit, *nullam esse in hoc mundo bestiam comparabilem mulieri malæ.*

408. Hyænæ pelle accinctus, medios hostes illæsus penetrare fertur. Lemma. HOC TEGMINE TUTUS. Ita humilitatis, aut patientiæ exuviis indutus, neminem timet adversarium, totasque hostium phalanges innoxius penetrat. S. P. Augustinus; *Contra vim dæmonum patientiâ pugnatur, contra insidias prudentiâ; ut ad perniciosam consensionem nec cogendo nos flectant, nec fallendo decipiant.* Et rursus; *In humilitate est fortitudo, nolite timere superbos. Humiles tanquam petra sunt; Petra deorsum videtur, sed solida est. Superbi quid? quasi fumus, & si alti sunt, evanescunt.*

ICTIS.

Caput XXV.

409. ICtis, serpentum inimica, ingenti ardore cum iis dimicare solet: priusquam tamen eos aggrediatur, rutam, antidoti loco, manducat. Unde, serpente è regione collocato, rutam ore sustinet, cum lemmate. CAUTIUS PUGNAT. Vel certè, UT PUGNET. Prudentiam militarem inde discere licet, quæ nonnisi armis ac viribus probè munita, manus conserit, dubiumque Martem tentat. Idipsum innuens Magnus Dux Franciscus Mediceus, symboli loco Ictidem figuravit; cum inscriptione, AMAT VICTORIA CURAM. Onosandri præceptio est: *Bellorum initia validissimè statuenda, & stabilienda esse: Ut autem optimus Gubernator, priusquam solvat è portu, navem omnibus armamentis instruere solet: ita etiam providus Imperator, quæcunque usui sibi fore putabit, præparet diligenter, &c.* D. Alvarus de Bazzano, Architalassus præstantissimus, dicere solebat, diligentiam secundioris fortunæ matrem esse. Quare priusquam ad expeditionem aliquam classicam accingeretur, opportuno ordine omnia disponebat, & singulas naves, num debitâ annonæ quantitate, panibus, aquâ, oleo, nitrato pulvere, glandibus, nautis, militibus, cæterisque necessariis ex æquo instructæ essent, præsens arbitrabatur. Unde contigit, illius classem, industriâ adeò providâ in hostes emissam, nunquam non rediisse victricem; uti refert Joannes Boterus.

410. Ictis rutam ore sustinens, epigraphen habet; PRÆGUSTAT, ET PUGNAT. Illius hæc imago est, qui malum imminens sedulò prævertere conatur: opportunè nimirum ad illud Senecæ pronunciatum attendens,

Serum est cavendi tempus in mediis malis. S. Thyest.

Ita extremum cum morte luctaturi, Eucharistiæ cibo, veluti præsentissimo adversus quævis pericula antidoto, muniantur. S. Cyprianus de SS. Martyribus differens, ait, *Quos excitamus & hortamur ad prælium, non inermes & nudos relinquamus, sed protectione corporis & sanguinis Christi muniamus.* Et S. Hieronymus. *Hæc mensa est nervus nostræ salutis, mentis vinculum, fiduciæ fundamentum, spes, salus, vita.*

SS. Eucharistia. S. Cypr. Epist. 54. S. Hier. hom. 24. in Epist. 1. ad Corint.

411. Henricus Eburo symboli vice ictidem exprimit, quæ bufones ac serpentes debellatura, rutam, oris amaricandi causâ, comedere solet: addito lemmate. EX AMARIS VICTORIA. Innuit videlicet, virtutis studium cumprimis debere calamitatum amaritie instructum esse; veluti quâ gustatâ, celeberrimas victorias ab hoste, sive terreno sive infernali inferimus. Tertullianus de Christo differens, ait, *Favos post fella gustavit, nec ante Rex gloriæ à cœlestibus salutatus est, quàm Rex Judæorum proscriptus in crucem.*

Calamitas. Tertull. lib. de Corona milit. c. 14.

412. Ictis, tametsi bufone callidior, frequenter tamen in illius fauces, infelix præda, delabitur. Lemma. CALLIDIOR ERAT. Ita non raro contingit, homines ingenio superiores, magisque astutos ab imprudentioribus circumveniri. Salomon, sapientiæ prodigium, in Idumææ mulierculæ sinum præceps corruit. Idipsum Æsopi apologus innuit, ubi vulpem, ab animalibus vafritie & malitiâ longè inferioribus, superatam introducit. Multis deplorat Magnus Augustinus illorum ruinam, qui velut sanctimoniæ giganthes, jamjam cœlum contigisse videri poterant, & tamen ab unius mulierculæ insidiis horrendùm fuêre præcipitati. *Cedros Libani,* inquit, *Duces gregum sub hac peste cecidisse reperi: de quorum casu non magis suspicabar, quàm Ambrosii vel Hieronymi impudica turpitudine.*

Astutia. Mulier lasciva. S. Aug. de cohabit. Cleric. & Mulierum.

413. Ictis murem, etiam dum salutis quærendæ causâ intra foramen profugit, persequitur: cum lemmate. PERSEQUAR INTRO Synteresin, seu conscientiæ remorsum hæc imago describit, quæ etiam abditissimos cordis nostri recessus penetrat, nullâ unquam pace aut tranquillitate concessâ. S. Joannes Chrysostomus; *Invidi, Avari, & raptores, bellum undequaque circumferentes, & intus sedentes inimicos habentes, quocunque recesserint, pugnam non possunt effugere.* De Tiberio omnium benè vitiorum mancipio, ait Cornelius Tacitus; *Tiberium non fortuna, non solitudines protegebant, quin tormenta pectoris, suasque ipse pœnas fateretur.*

Conscientiæ remorsus. S. Joan. Chrysost. C. Tacit. lib. 6. Annal.

414. Aliquot Scriptorum testimonio firmatum est. Ictidem suos fœtus per aurium foramina concipere. Unde Mariam Virginem ab Angelo salutatam, Ictidis Emblemate repræsentârunt: cum dicto. CONCEPIT AURE. Richardus à S. Laurentio, *Per fidem concepit, unde & per aurem dicitur concepisse, id est, per fidem dictorum, quia fides ex auditu.* Præclarè S. Ambrosius: *Verbum Dei vivum & efficax, per aurem penetrat ad viscera sine læsione: & homine assumpto, Verbum inter homines nascitur sine sui diminutione, & Maria Virgo generat sine corruptione. Venit Christus de cœlo, aure concipitur, & talis Maria remansit postquam peperit, qualis fuit, antequam Verbum AURE CONCEPIT, & utero gestavit.*

Annuntiatio M. V. Rich. à S. Laur. lib. 1. de laudib. Virg. cap. 3. S. Ambr. in cap. 10. Proverb.

* * * * * * * * *

LEO.

LEO.

Caput. XXVII.

415. Christus, Lazarum defunctum ingenti clamore, ac sonoro fremitu ad vitam revocans, Leonis Emblemate à Scipione Bargalio repræsentatur, qui suos catulos, profundo somno sepultos, solo vocis rugitu excitare solet. Lemma. Correctio vehemens VIVIFICAT RUGITUS. Vel; EXCITAT RUGITUS. Vel ipsius Leonis ore; UT EXCITEM. Ita correctio vehementior ignavos excitat, & ex otii veterno ad viva virtutum exercitia revocat. Sanctus Antonius de Padua: *Leo rugitu suo fœtum mortuum suscitat, id est, ad vitam excitat, sic Prælatus mortuos per pravitatem, vel negligentiam, vel injustitiam exhortatione suâ, & oratione vivificat.*

S. Ant. de Pad. serm. 3. de Evangelistis.

416. Leo, versus dormitantes catulos suos altum irrugiens, à Francisco Raulino epigraphen accepit. EXCITAT NON DISCERPIT. Ducis Odoardi Farnesii benignitatem hæc imago innuebat, qui subditos filiorum loco habere solitus, si quemdam vitiorum lethargo sepultum adverteret, ejusdem excitandi gratiâ, solo vocis suæ sono ac minis, non verò suppliciorum rigore uti consuevit. Certè Deus, intonante leoninâ Jonæ voce, Ninivitas è scelerum veterno revocavit, nullâ penitùs sanguineâ strage adversus illos usurpatâ. Verissimè Magnus Augustinus: *Sicut est plerumque crudelis fallax adulatio, ita semper misericors est justa correptio.* Eidem Emblemati epigraphen subjungens D. Salvator Carducius, NON TUMULAT, STIMULAT; mentem suam hoc disticho aperit.

Correctio benigna. S. Aug. l. 2. Cont. Petil. c. 67.

Non tumulat, stimulat, segnis leo verbere natos:
Sic divexat amans, crimina sæpe rigor.

417. Sonoræ leonis voces, in dormientium catulorum auribus altum irrugire solitæ, eò duntaxat collimant, ut fugatâ soporis umbrâ, expergefiant, ac lucis claritate perfruantur. Id quod è subjecto lemmate disces; VOCE EXCUTIT UMBRAS. S. Augustinum, intra hæresis Manichææ umbras miserè sepultum, leoninæ S. Ambrosii voces, cùm è pulpito, tum in familiaribus colloquiis, ita validè penetrârunt, ut umbris illis excussis, *cum ab errorum tenebris ad lucem Evangelicæ veritatis excitârit:* nam, ut idem Hipponensis Doctor ait, *Infideles homines tenebræ sunt, qui per fidem conversi ad Deum, quadam præmissa illuminatione lux fiunt.* Cæterùm ultima supremi judicii tuba mortuos omnes è tumulis in apertam lucem evocabit.

Prædicatores tractuolus. Offic. Can. Reg. die 5. Maii. S. Aug. Epist. 120. cap. 23. Judicium extremum

418. Leo, è facis accensæ conspectu fugere solitus; epigraphen sustinet. MAGNOS VANA FUGANT, Nimirum generosa ac grandia heroum pectora non raro à vanissima mulierculæ comptioris flammâ superari, & in turpissimam virtutum fugam agi solent. Hujus dedecoris non sine lachrymis meminit Sanctus Cyprianus; *Quantos leones*, inquit, *domuit una muliebris infirmitas delicata, quæ cùm sit vilis, & misera, de magnis efficit prædam.* Hannibalem, obsecro, contemplare, qui de universa Romanorum potentiâ jamjam triumphaturus, à Capuana libidine ita est enervatus, ut in fugam conjectus, infami morte perierit. Marcus Antonius classem illam in qua totius mundi monarchia vehebatur, jamjam manibus victam tenens, cùm Cleopatram cerneret fugitivam, etiam ipse fugam arripuit, & pede non minus stulto quàm infami, fœminam est insecutus, &c.

Generositas à muliere superata. S. Cyprian. de singul. Cleric.

419. Leo, è flammæ conspectu profugus, epigraphen, à priore nihil diversam, præfert; SOLUS FORTES TERRET IGNIS. Ecquis non miretur Eliæ vires ab unica Jezabele, fœminâ præ quovis incendio furibundâ, esse labefactatas? siccine Virûm ille potentissimus, qui Monarchis intentare minas, improperare Regibus, integros hostium cuneos, adversum se concitatos, effringere, ac superare est ausus; qui cœlos pro libitu claudere ac tolerare, omnesque naturæ leges ad sua jussa flectere poterat; ille, inquam, unius fœminæ flammam pertimescat, ac bene exanimis fugiat? Admirabundus Chrysostomus, *Timuit mulierem*, inquit, *qui totius mundi statum, & cœli pluviam, agri speciem in linguæ potestate portaverat, qui ignem è cœlo eduxerat, & per virtutem orationis mortuos suscitaverat, hic timuit mulierem, &c.*

Fœmina in fugam agit. S. Joan. Chrysost. Hom. in Matth. variis.

420. Leo, è flammæ conspectu in fugam conjectus epigraphen sustinet; FUGOR EX INTUITU. Hanc præceptionem in libidinis occasione velim. Præclarè dixit S. P. Augustinus; quod D. Paulus, *cùm omnibus vitiis prædicaverit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit resistite, sed fugite fornicationem.* Haud aliter Jobus, qui instar magnanimi leonis toti Orco frontem intrepidus obvertere audebat, cùm materiem hanc lubricam & fragilem tractaret, protestatus est, *Pepigi fœdus cum oculis meis ut ne cogitarem quidem de Virgine.* Ad hoc propositum S. Joannes Chrysostomus: *Quis non admiretur? Videns virum hunc cum diabolo viriliter certantem, & omnes maligni machinas vincere? Virginis autem faciem fugere, & à formosæ puellæ aspectu oculos subducere? Diabolum accedentem non fugit, sed mansit sicut Leo, viribus fidens, Virgine autem visâ, non stetit, neque moratus in contuenda pulchritudine, sed statim secessit.* Compendii loco consulentem audi S. Nilum; *Cave ne diu ante oculos mulieris species obversetur, ne cupiditatis ignem accendat, & animæ tuæ arcam exurat.*

Fœmina fugienda. S. Aug. 1. in ... 25. post Trinit. Job. ... S. Joan. Chrysost. Hom. Contra ... Josephi ... S. Nil. rat. de Luxu...

421. Prudentiam & fortitudinem in Principe conjugatas esse debere, D. Didacus Saavedra Leonis Emblemate demonstrat, cujus capiti serpens in orbem circumflexus coronæ loco, insidet; addito lemmate. UT SCIAT REGNARE. Alius verò, prior illo, serpentem leonis collo circumligatum depinxit, cum lemmate. NIL APTIUS, NIL DECENTIUS. Ab his non multùm alienus Carolus Ghioldus, Leonem, gravi majestate incedere solitum, hac epigraphâ insigniit. FORTITUDINEM PRUDENTIA. Geminam hanc virtutem cumprimis in Davide observatam habet S. Ambrosius, quando de illo ait; *PRUDENTIA FORTITUDINIS COMITEM habuit in prælio; ideo in omnibus victor prælus, &c.*

Princ... fortit... prude... S. Amb. 1. Offic. cap. ...

422. Leo, seipsum caudâ cædere solitus, epigraphen tenet è Tasso desumptam; PER ISVEGLIAR LA FERITA NATIVA. Id est, UT EXCITET IRAM. Neque enim sufficit, præclaris naturæ dotibus instructum esse, nisi eas, tempore & loco congruo adhibendas studiosè excites, stimulesque. P. Nicolaus Causinus hanc proprietatem iis tribuit, qui flagellis, aliâque corporis subigendi supellectile, ad spiritum provocandum, tentationesque reprimendas maximè accommodatâ, in se ipsos animadvertunt. *Cruciatus corporis*, inquit, *voluntariè suscepti, paratiores nos ad pugnam cum dæmonibus ineundam faciunt*; siquidem eodem asserente *Dos virtutis, pati.*

Mortificatio. Nic. Caus. Parab. Histor. n. 68

423. Negotia, quantumvis ardua, tandem ab hominum industria ac prudentia perfici, Leonis Emblema demonstrat, cujus os, lupato, & habenis

Diligentia.

benis instructum, ab humana manu pro libitu reprimitur. Lemma; Dies Et Ingenium. Vel, Docuit Longa Dies. Ad verbum Tibullus.

Longa dies homini docuit parere Leones.

Leonis instar in pectore humano sæviunt ira, libido, vindicta, cæteriq; maligni oris naturæ affectus; quos tamen crebra mortificatione, uti & assiduâ cœlestis præmii contemplatione, ceu fræno, tandem edomabis, & in meliorem partem flectes. S. P. August. *Anima consuetudo facta in carne, propter carnalem affectionem, in Scripturis Divinis caro nominatur, sed in spiritualia mente suspensa, atque ibi fixa & manente; hujus consuetudinis impetus frangitur, & PAULATIM REPRESSUS extinguitur.* Prolixius in hanc rem Ovidius.

Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri:
Præbet & incurvo colla premenda jugo.
Tempore paret equus lentis animosus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore sævorum compescitur ira leonum,
Nec feritas animo, quæ fuit ante, manet.

424. Leo, magnanimitatis imperterritæ symbolum, à Patribus Dominicanis epigraphen recepit; REBUS ADVERSIS ANIMOSUS. Horatio eam iisdem penè verbis suggerente:

Rebus angustis animosus, atque
Fortis appare.

Similem generositatem plurimi Scriptores in Christophoro Columbo non sine admiratione deprædicant; ab immenso enim ac penè infinito Oceano vallatus, à perduellibus sociis infestatus, annonæ caritate afflictus, & in extremas omnium ferè calamitatum angustias conjectus, nunquam sese superari, aut animo dejici est passus; eâque animi sui invictâ generositate hemisphærium, hactenus ignotum, manifestavit. *Quis generosus?* inquit Seneca; *cui ex quacunque conditione supra fortunam licet surgere.*

425. Maximilianus, Archidux Austriæ, Leonem symboli loco præferebat; cum lemmate, FORTIBUS RESISTIT. Ita animus grandis neminem, nisi robore ac viribus sui similem, aggreditur. Claudianus:

Prætereunt subjecta feræ, torvique leones
Quæ stravisse valent, ea mox prostrata relinquunt,
Nec nisi bellantis gaudent cervice juvenci.

Iis etiam hoc Emblema convenit, qui violentos adversæ fortunæ assultus magnanimo ac invicto pectore superant. Hos inter facilè excelluêre Reginaldus Polus, Joannes Fischerus, Thomas Morus, gloriosi Angliæ pugiles; Vincentius, Laurentius, Ignatius Martyr, Paulus Apostolus; è Judæorum tribu fortissimi Leones; Tecla, Agatha, Catharina, cœlestes Amazones; quas insecuta est Francisca Romana, cujus pectus non mariti exilio, non filiorum morte, non facultatum rapinâ, non deniquè assiduo dæmonum conflictu unquam dejici; aut labefactari potuit. Verissimè dixit Seneca. *Verberat nos & lacerat fortuna? patiamur. Non est sævitia, certamen est, quò sæpius adierimus, fortiores erimus. Præbendi fortunæ sumus, ut contra ipsam ab ipsa duremur.*

426. Leo cum ignobilibus animalculis confligere dedignatur, solosq; elephantes, pantheras, aliasque grandis momenti bellua roboris sui metas statuit. Lemma. PUSILLA NEGLIGIT. Grandis, generosi, ac nobilis animi hæc idea est. Aristoteles; *Magnanimus*, inquit, *parvi facit ac negligit omnia, præter admodum pauca. Magnis & gravibus se objicit, in quibus nec vitæ parcit.* Martialis leporem, leone conspecto, è theatro profugum, faceto hoc tetrasticho alloquitur. Mart. l. 1. Epigr. 67.

Quid nunc sævæ fugis placidi lepus ora Leonis?
Frangere tam parvas non didicêre feras.
Servantur magnis isti cervicibus ungues,
Nec gaudet tenui sanguine tanta sitis.

D. Martinus, in encomium venantis Caroli Emmanuelis Sabaudiæ Ducis, feras sequenti poëmate vernaculo affatur. D. Martin. nella 1. part. della Lira.

Non fa di voi che il mio signor paventi
Semplici Damme, e mansuete Cerve,
Tanta nel nobil petto ira non ferve,
Che l' irriti à ferir fere innocenti.
Solegna di vili, e fugitivi armenti
Preda vulgar, che gli ubbidisce, e serve,
Solo à damar rubello alme alme proterve
Sente non regio cor stimoli ardenti.

Et P. Franciscus Spinola Mediolanensis: Franc. Spin. l. 1. Epigr.

Spicula muscarum contemnit flammiger ales,
Magnanimus mures & leo ridiculos.

427 Leo genuinum imperterriti & invicti cordis ectypon, ungue uno resciffo, epigraphen sustinet: SI NON VIRES, ANIMUS. Ita SS. Martyres, tametsi corpore à tortoribus superato, animum tamen retulêre invictum, & tormentis omnibus superiorem. S. P. Augustinus: *Morientibus Martyribus, animæ Martyrum mortuæ non sunt.* Horatius heroicam hanc magnanimitatem eleganti dialogo exprimit. Animus intrepidus SS. Martyres. S. Aug. in Psalm. Horat. l. 1. Epig. 17.

Vir bonus & sapiens audebit dicere, Pentheu
Rector Theatrum, quid me perferre patique
Indignum coges? Adimam bona; nempe pecus, rem,
Lectos, argentum. Tollas licet. Et manicis,
Compedibus sævo te sub custode tenebo.
Ipse Deus, simul atque volam, me solvet. Opinor,
Hoc sentit, Moriar, mors ultima linea rerum est.

428. Leoni subscripsêre; AD NULLIUS PAVEBIT OCCURSUM. Ad verbum Sacra Pagina: *Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit occursum.* Ubi si sensum metaphoricum spectes, de invicto, & in sustinendis calamitatibus imperterrito hominis animo sermo est. S. Ambrosius: *Perfecti viri est, quasi fortem militem gravissimorum casuum sustinere incursus, conflictus subire, & quasi providum Gubernatorem, navem in tempestate regere, atque occurrendo insurgentibus fluctibus, maris vitare naufragium sulcando undas, quàm declinando.* Ita anima innocens, nulliusque culpæ conscia, spiritu vere leonino, nihil unquam timet. Nervosè Joannes Audenus alibi relatus: Prov. 30. 30. Magnanimus. S. Ambr. l. de vita beata cap.

Conscia mens recti nullo commota pavore est.

429. Catulus Leoninus nativam suam generositatem, ac fortitudinem passim prodere solet. Unde Bargalii lemma. E FORTI GREGE, hinc disces, quantum virtutis è generosa stirpe in posteros promanet. Idipsum, quod in parentibus carnalibus, etiam in magistris, Præceptoribus, cæterisque parentibus spiritualibus experimur, quod plerumque filii illorum virtutes imbibant, & pro educationis ratione, boni sint, vel mali. *Facilè est enim*, inquit, Seneca, *teneros adhuc animos componere: difficulter reciduntur vitia, quæ nobiscum creverunt.* Horatius: Natales. Senec lib. 2. de ira cap. 11.

Fortes creantur fortibus, & bonis
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus; nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam:

430. Ani-

Animus nobilis.

430. Animum quidem generosum & grandem, sed tamen simul sincerum in Leone reperire est. Lemma. NEC ASPICIT, NEC TORVE VULT ASPICI. Hinc vultûs comitatem ac benevolentiam, veluti dotem bono Principi in suos subditos propriam, omnes penè Doctores exigunt. Nicephorus Gregorius. *Hoc*, inquit, *illud est Indorum Sapientûm præceptum, Principem, quo naturâ sublimior sit, eò humaniorem se præbuerit inferioribus, charissimum populo futurum.* Seneca pauculis his proprietatibus, ceu lineamentis, bonum Principem depingit: *Sermone affabilis, accessusque facilis, vultu, qui maximè populo demereretur, amabilis.* S. Ambrosius: *Popularis & grata est omnibus bonitas, nihilque, quod tantoperè illabatur humanis mentibus; ea, si mansuetudine morum ac facilitate animi, & affabilitate sermonis, verborum honore, modestiæque adjuvetur gratiâ, incredibile est, quantùm procedit ad cumulum dilectionis.* S. Paulinus, ad Ausonium scribens de se ipso testatur.

Nic. Greg. Hist. Byzan. l. 6. — *Senec. l. 1. de Clem c 13.* — *S. Amb. l. 2 offic. c. 7.* — *S. Paulin ad Auson*

---- Ipso te lædere vultu
Semper, & incautâ timui violare figurâ:
Cùmque tua accessi venerans, mea cautius ora
Composui, & læto formavi lumine frontem.

Magnanimus.

431. Leo, ferarum venatui in aperto nemore intentus, epigraphen habet: VENATUR INGENUE. Ita animus sincerus, omni fraude, & stratagemate rejecto, negotia sua palam perficere solet. Cùm Alphonsus, Aragoniæ Rex, Venetos, quod Ducatum Mediolanensem in suam potestatem redigere molirentur, armis à conatu repellere pararet, quidam ad Venetorum armamentarium comburendum sese ultrò offerebat; cui Rex pro congenito suo candore mox respondit; *Sibi non insidiis, sed aut virtute vincendum, aut nunquam profectò vincendum esse*; addiditque. *Nunquam sibi victoriam placuisse, cujus postea pigendum, pudendumve esse.* Uti de ipso refert David Chitræus.

David Chitr. in Chronol. de Rege Alphons. Ann. 1448.

Resistere.

432. Animum virilem & invictum Leo demonstrat, qui compluribus lanceis impetitus, epigraphen tenet, FORTITER RESISTENDUM. In hunc sensum Horatius.

Horat. l. 2. Satyr. 2.

---- Vivite fortes,
Fortiaque adversis opponite pectora rebus,

Et Seneca. *Vir sapiens ad omnem incursum invictus, non si paupertas, non si luctus, non si ignominia, non si dolor impetum faciat, pedem referet, usque adeò patiens est, &c.*

Sen. Ep. 6c.

Cedere.

433. Politicæ scitum est; non prudentiæ tantùm, sed & militaris fortitudinis argumentum sat magnum esse, si irruenti adversario nonnunquam cedere, & opportunâ fugâ tibi consulere possis. E Leonis Emblemate id disces, qui aliquot vibratas lanceas declinans, hoc se lemmate purgat. FORTUNÆ CEDENDUM. Vel: BLANDE CEDIT. Polybius: *Est optimi Ducis, scire & vincere, & cedere prudenter tempori.* Antigonus, Macedonum Rex, olim fugam capessens, dixit, *se non fugere, sed utilitatem, à tergo positam sequi.* Nicolai Picinini dictum erat; melius esse, si dicatur, Picininum fugiendo securitatem attigisse, quàm stando victum, ac cum exercitu ad internecionem deletum esse. Certè David, Hannibal, aliique innumeri, nobilissimos victoriarum honores è fuga receperunt.

Polybius.

434. Leo capite cooperto feritatem suam exuit, & citra negotium ligari potest. Unde Leonis caput, velamine obductum, & ab humana manu alligatum cernitur; cum lemmate. SUPERAT SOLERTIA VIRES. Mille exemplis comprobatum est, belluarum ferociam ac immanes vires ab hominum industria vinci ac edomari. S. P. Augustinus; *Inter multa, quibus ostendi potest, hominem ratione bestiis antecellere, hoc omnibus manifestum est, quod belluæ ab hominibus domari & mansuefieri possunt, homines à belluis nullo modo.* Euripides:

Astutia.

S. Aug. l. Quæst. q. ... & 30. — *Eur. ap. Plutarch. l. de Solert. Animal.*

VIRES exiguæ sunt mortalium,
Sed CALLIDITATE multiplici
Belluas maris, & terrestria,
Et sub cœlo volitantia
Omnia HOMO DOMAT.

Animus nobilis.

435. Leo, nobilis ac generosi animi symbolum, epigraphen tenet: SERVIRE NESCIT. In hanc rem prolixus Philo Hebræus, inter alia complura exempla, etiam hoc recenset: *Celebratur Laconis pueri mira quadam ingenuitas. Captivus enim abductus à quodam Antigoni milite, liberalia quidem non recusavit ministeria; servilia verò negavit se exhibiturum, quod abhorreret à servitio. Præsenti vitæ violentam mortem prætulit, ut feliciorem: & desperans redemptionem, libens sibimet manus intulit.* Vide, si lubet, plura exempla apud eundem.

Phil. Hebr. l. quod ... bus sit ...

Animi nobilis. Peccat. obstin. tus.

436. Leo, frænum ore recipere abnuens, lemmatis vice unicum hoc adverbium sustinet: INCASSUM. Hac imagine non modò nobilem animum, servire nescium, sed & pertinacem; & inter scelera obstinatum significabis, qui omnis legis tam Divinæ, quàm humanæ frænum recusat. Opportunè S. Ambrosius: *Fervet primo culpa impetu, & omnem recti cogitationem prævenit; motuque immaturo exilit, cervice tumidâ recusans jugum correctionis.* Et S. Joan. Chrysost. de malitioso ac effreni Absalone disserens; *Parricidæ furor*, inquit, *non minuitur, non frænatur. Ardescit in pejus, in majus accenditur.*

S. Ambr. de Abs. c. 7. — *S. Joan. Chrys. To. 1. ... de Ab...*

Fortit. & piet.

4 7. Philippus III. Rex Catholicus, seipsum ad militaris fortitudinis, & Religionis Christianæ exercitia promptum demonstraturus; Leonem depinxit, qui uno pede hastam, & altero crucem sustinens, epigraphen tulit. AD UTRUMQUE. Enimverò Heroum est, extrema tam bellicæ suæ magnanimitatis, quàm virtutis Christianæ pericula facere. Illustre hujus exemplum præbuit Anselmus Petra-Malarius, quando à S. D. N. Pio V. cum numeroso Capucinorum, sodalium suorum exercitu, Christianis, navali prælio adversus Turcas dimicantibus, assistere jussus fuerat: Nam *missus à Pio V.* Verba sunt P. Joannes Rhò, *ut pugnantibus Christianis militibus piè adesset, fecerat ille quidem egregiè officium, quum in triremem, quâ vehebatur, agminatim Turcas insilire conspicatus, deposito in puppi Christi è cruce pendentis signo, quo circumlato animos pugnantibus addebat, grandem arripuit gladium, utraque vibrandum manu, voceque ac viribus terribilis, pugnantibus se immiscens, plurimos hostium obtruncavit, ac non minima victoriæ ipse pars fuit.*

Jo. ... Var. ... Histo. c. 1. n...

Pulc... tudo ... ribili...

438. Princeps ob venustam vultûs sui majestatem ab omnibus amatus; simulque ob intemeratam justitiam nemini non terribilis; Leonis Emblemate repræsentatur: cui illum Torquati Tassi versum, lemmatis loco subjunxêre, BELLO IN SI'BELLA VISTA ANCH' E L' ORRORE. Id est; HORRORE DECORUS. Huic Italico versui alterum subjungit idem Tassus.

Tass. ... Liber. ... Can. ... stanz...

E di mezzo la tema esce il diletto

Consentaneè Lucanus.

Luc.

------ Metuenda voluptas,
Cernenti, pulcherque timor.

S. Epi-

S. Epiphanius, de Leone disserens: *Regium hoc animal*, ait, *inter omnia animantia violentissimum ac fortissimum, & pergratiosissimum est.* Hoc venustatis & terroris connubium in Rege Salomone observans David: *Ipse*, inquit, *tanquam sponsus procedens de thalamo suo; exultavit ut Gigas.* Hæc Regii Vatis verba de Deo incarnato explicans Magnus Augustinus ait, *Speciosus ut sponsus, fortis ut Gigas; amabilis & terribilis; severus, & serenus; asper malis, pulcher bonis.*

339. Christum Judicem, sceleratis formidandum, justis verò amabilem, Joannes Ferrus Leonis emblemate repræsentat, qui vocis rugitu catulos suos in vitam revocat, & feras percellit, exanimatque. Lemma: VIVIFICAT ET TERRET. S. P. Augustinus: *Deus nos non solùm docere suaviter, sed etiam terrere salubriter non cessat: fomentis lenibus, quibus consolatur, sæpè etiam mordacissimum medicamentum tribulationis adjungens &c.*

440. Phileleuti Veneti Leonem symboli loco præferunt, qui libertatis suæ hostibus generosè indignatus, jugum, à se excussum, pedibus conterit; addito irascentis animi lemmate: AD COLLA JUVENCI. S. Hieronymus: *Citò indignatur libertas, si opprimitur. Nemo plus impetrat à libero, quàm qui servire non cogit.*

441. Leo, jugum disruptum calcans, à Dominico Gamberto epigraphen ex Horatio accepit: INDOCILIS PATI. Animus enim generosus ignobile servitutis jugum tolerare, eique humeros submittere nequaquam potest. Certè Spartanus ille juvenis, cùm captivus abriperetur, summâ contentione vociferatus, id unum ingeminabat: *Non serviam*, coactus verò ad munus, nobilitate suâ indignum, subeundum; Senecâ teste, vitam amittere, quàm morem gerere maluit. Verba Senecæ sunt: *Ut primùm jussus est fungi servili & contumelioso ministerio; afferre enim vas obscœnum jubebatur; illisum parieti caput rupit. Tam propè libertas est; & servit aliquis?* Haud aliter in vasta solitudine Hebræi; *Utinam pereamus*, inquiebant, *& non inducat nos Dominus in terram istam, ne uxores ac liberi nostri ducantur captivi.*

442. Sicuti Leo adversantes belluas ingenti furore aggreditur; ita imbelles illas, quas coràm pedibus suis prostratas ac timidas videt, mansuetus præterit. Lemma: PROSTRATA RELINQUIT. SATIS PROSTRASSE. P. Gambertus epigraphen, è Statio desumptam, addit: PROTINUS IRA MINOR. Nimirum animus grandis & generosus hunc sibi characterem, veluti proprium, vendicat: *Parcere subjectis.* Idipsum Deus, *Leo de tribu Juda*, assolet; ut qui *superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Unde providè monet Magnus Hipponensium Præsul: *Si extollis te, Deus dejicit te; si tu dejicis te, Deus elevat te.* Ovidius:

Corpora magnanimo satis est prostrâsse Leoni.

Et Claudianus:

------ Torvique Leones
Quæ stravisse valent, eo mox prrostrata relinquunt;
Nec nisi bellantis gaudent cervice juvenci.

443. Martialis refert, leporem quemdam innocuo ac securo pede propè Leonem saltitâsse; imò, cùm à canibus mox devorandus, infestaretur, patrocinio ita valido à Leone vindicatũ esse, ut nihil detrimenti sit passus. Unde Leo, vicinum lepusculum adversùs hostes propugnans, epigraqhen tenet; OBLITUS NOCENDI. Principum ac Magnatum hæc indoles esto, ut summâ clementiâ in omnes utantur, neque offensâ vel minimâ quemquam onerent. E Senecæ doctrina; *Nullum clementia ex omnibus magis, quàm Regem aut Principem decet. Pestifera vis est, valere ad nocendum.*

444. Maritimi Veneti Leonem in mari præferunt, qui pedibus fundum contingens, symboli loco epigraphen habet: SUB PEDIBUS TERRAM. Hinc nimirùm serenissimæ illius Reipublicæ supremum in ambo hæc elementa Imperium, & immota inter omnes fluctuantis fortunæ vicissitudines persistentia significatur. In eos etiam hæc imago convenit, quorum spes ac fiducia non rebus caducis & transitoriis, sed æternùm duraturis innititur; vel qui inter divitiarum affluentiam mortalitatis suæ meminêre; vel denique qui dignitatis, fortunæ, aut alterius boni Oceano altum immersi, cor suum in humilitatis basi nunquam non firmum retinent; probè gnari, quod, Magno Augustino asserente, *Potentior est & tutior solidissima humilitas, quàm ventosissima celsitudo.* — Spes vera. Mortis memoria. Humilitas. S. August. lib. 8. de Trin. c. 7.

445. D. Aresius quendam sanctum, qui propriam suam excellentiam ab hominum oculis studiosè subducens, eam unicè ad Dei servitutem, & animæ ornamentum reservat, Leonis Emblemate depinxit, cujus ii sunt mores, ut progrediens, ungues suos intra pedes abscondat. Epigraphen è Psalmo addidit: FORTITUDINEM MEAM AD TE CUSTODIAM. In hunc locum Hugo Cardinalis; *Duplex est fortitudo. Una spiritualis, scilicet animæ; alia naturalis, scilicet corporalis, & utramque debemus custodire Domino, à quo est. Fortitudinem autem istam custodire ad Dominum, est omne bonum virtutis, & operis non sibi, sed Domino adscribere; aliter enim non custoditur, sed perditur.* — Servitus Dei. Ps. 85. 10. Card. Hugo in hunc loc.

446. Vincentius Gilibertus Leonem, freno coërcitum exhibet; addito lemmate: INDUSTRIA, ET LABORE. Veluti diceret, voluntatis humanæ studio & industriâ nihil non perfici posse. Vegetius: *Nihil est, quod non assidua meditatio facillimum reddat.* Et Horatius: — Diligentia. Veget. citatus à Lipsio de milit. Rom. l. 5 Dial. 11. Horat. l. 1. Epist. 1.

Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator,
Nemo adeò ferus est, ut non mitescere possit,
Si modò culturæ patientem commodet aurem.

44. Peccatorem, in sceleribus obstinatum, Leo exprimit, qui in puteum præcipitatus, epigraphen tenet: AL ENTRAR STOLTO, ET AL USCIR PROTERVO. Id est, STULTUS IN INGRESSU, PROTERVUS IN IN EGRESSU. Salomon libidinis & idololatriæ barathrum insano consilio ingressus, num pedem inde revocârit, nullo equidem Divinæ paginæ loco constat; quamvis complures Interpretes non sine dolore affirmatè teneant, eum inter vitia sua mortuum, atque adeò ad æternos cruciatus damnatum esse. Verissimè Sacra Scriptura; *Impius, cùm in profundum venerit peccatorum, contemnit.* Ad rem præsentem S. P. Augustinus; *Si videritis hominum fecisse iniquitatem, mersus est in puteum. Quando autem illi dixeris iniquitatem ipsius, & dixerit, quid enim mali feci? factus est defensor peccati sui, clausit super eum puteus os suum, quà eruatur, non habet.* — Peccator obstinatus. Prov. 18. 3. S. August. in Ps. 68.

448. Gratum hominis animum, & ad beneficia rependenda pronum, Leo exhibet; qui solaribus radiis attactus, claritatem aliquam reflectere dicitur: unde Lucarini lemma: LUCENTI RENIDET. S. Bernardus: *Ille mihi quia benignus & misericors est; ego illi, quia non sum ingrata: ille mihi gratiam ex gratia, ego illi gratiam pro gratia; ille meæ liberationi, ego illius honori; ego illius voluntati, ille saluti meæ; ille mihi & non alteri; quia una sum columba ejus; ego illi & non alteri, non enim audio vocem alienorum.* — Gratitudo. S. Bern. ser. 68. in Cant.

Prudentia Principis. Phil lib. 1. Allegor.

449. De Leone testatur Plinius, quòd præcipua ipsius virtus ac vigor in oculis consistat: *Omnis virtus constat in oculis.* Unde P. Raulinus inscripsit: IN OCULIS ROBUR. Innuit videlicet, è Principis prudentiâ, ceu unico hominis interioris oculo, ingentes vires civibus & Reipublicæ accrescere; Philo: *Quemadmodum caput prima, summaque pars est in animali, secunda pectus, inguem tertia; rursumque in anima, prima pars rationalis, secunda irascibilis, tertia concupiscibilis: ita & virtutum prima est, quæ circa præcipuum animæ, quod est rationale, versatur, & circa summum caput habitat, Prudentia &c.*

Gratia Dei.

450. Leo, oculis velatis, epigraphen tenet: LUX ADDET VIRES. Nempe, sicuti Leo, oculis fasciâ obligatis, vires suas amittit: eâque amotâ, pristinum vigorem iterum recipit: ita animus noster, gratiæ Divinæ, & innocentiæ radiis collustratus, miram operandi vim recuperat. Haud aliter terreni Principes, pietatis Christianæ, & sanctæ fidei luce conspicui, immodicas vires capiunt, & ad gravissima negotia perficienda invalescunt. S. Gregor. Naz. postquàm dixerat, quòd Jovinianus, Imperator clarissimus, sanctæ fidei lucem, passim jam collabi, & inter hæreticorum umbras delitescere visam, acerrimè propugnando ac dilatando, Imperii sui firmamenta plurimùm stabiliverit; mox subjungit, hanc fidei propagandæ solicitudinem maximum, non fidei tantum, sed Imperatori, incrementum attulisse; *ut simul & ei ROBUR afferret, & vicissim ab eo ACCIPERET.* S. P. August. de Constantino Magno scribit, eum gentilium tenebris etiamnum involutum, gravissimas quidem expeditiones felici sorte, ac maximo robore perfecisse; at ubi sanctæ fidei radio illustratus fuit, ipsius vires ac magnanimitatem eò excrevisse, ut simul amplissimam civitatem extrueret, vitæ ac imperii sui fines propagaret, ferocissimos quosvis hostes subigeret, ac de iis felicissimè devictis passim triumpharet. *Constantinum Imperatorem non supplicantem dæmonibus, sed ipsum verum Deum colentem, tantis terrenis implevit muneribus, quanta optare nullus auderet. Cui etiam condere civitatem, Romano Imperio sociam, concessit, diu imperavit, universum orbem Romanum Augustus unus tenuit, & defendit: in administrandis & gerendis bellis victoriosissimus fuit, in tyrannis opprimendis per omnia prosperatus.* Chlodovæus, Rex Galliæ, militaria sua signa ab Allemannis aperto Marte strata & in fugam conjecta cernens, Aureliani, amici sui, hortatu, de sacro baptismate, post obtentam victoriam suscipiendo, voti religione se obstrinxit; simulque Chlotildis, conjugis suæ, precibus Deum ardenter rogavit, vellet in extremis constituto suppetias ferre; nec irrita fuêre vota; mox enim dispersæ ipsius cohortes denuò collectæ ac unitæ tanto impetu in hostem sunt effusæ, ut Allemannis ad internecionem deletis, felicissimam victoriam reportârit, ut refert Nicolaus Caussinus.

S. Gregor. Nazianz. Orat. 21.

S. Aug. l. 5. de Civit. Dei c. 25.

Nic. Causs. Aula san cta Divi. 6.

Minister regius.

451. Leo apertis oculis somnum capere solitus, à Lucarino epigraphen recepit: NEC IN SOMNO QUIES; & ab Haymone Corio VIGILAT IN SOMNIS; vel ipsius Leonis ore; IN SOMNO VIGILO. Regii cujusdam ministri vigilantiam hæc imago spectat, qui rempublicam, ac munimenta fidei suæ concredita, assiduis curis, oculisque nunquam non vigilantibus tuetur. Eâdem planè ratione contemplativus hominis animus, etiam dum quiescit, ad cœli arcana sublevatur, mentemque Deo suo constanter affixam tenet. S. Petrus Damianus: *Leo apertis oculis dormit, & tu sic quiesce sepositus à mundo, ut pervigiles semper oculos habere perseveres in Domino; sic dicitur: ego dormio, & cor meum vigilat.* Et S. Ambrosius: *Est etiam Sanctorum somnus operarius, secundùm quod scriptum est: ego dormio, & cor meum vigilat, secundùm quod Jacob sanctus Divina dormiens videbat mysteria, quæ vigilans non videbat.* S. Franciscus Xaverius, durante somno, in clarissimas ardentissimæ pietatis voces, & viva amoris Divini suspiria prorumpere solitus, haud dubiè vigilabat dormiens.

Contemplativus.

S. Pet Damian. Epist. 39.

S. Ambr. Epist. 56.

S. Franc. Xaverius

452. Leo, elevatis palpebris dormire solitus, à nonnemine suprà terram recumbens epigraphen accepit; ET DORMIO, ET VIGILO. Consentaneè nimirùm ad illas sacræ sponsæ voces: *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Hæc enimverò amantium est indoles, quod etiam ad quietem & somnum compositi, vigiles & assiduas cogitationes de re amata versent. Ovidius de amante canit:

Cant. 5. Amans.

Ovid. 9.

> --- --- *Placidâ resolutâ quiete*
> *Sæpè videt, quod amat.*

Et S. Joannes Chlimacus: *Ego, inquit, propter naturæ necessitatem dormio, sed cor meum propter amoris copiam vigilat.* Certè Justus & dormit, & vigilat; postquam rerum terrenarum cognitione, veluti mentis humanæ oculo, penitùs abdicatâ & clausâ, animum suum solis Divinis ac cœlestibus constanter affigit. S. Gregorius Papa: *Sancta mens, quo se à strepitu temporalis concupiscentiæ comprimit, eò verius interna cognoscit: tantò alacrius ad intima vigilat, quanto se ab exteriori inquietudine occultat.* Huic concolor Magnus Augustinus ait: *Ego dormio, & cor meum vigilat; ego requiesco à negotiosis actibus, & animus meus Divinis se impendit affectibus.* Hanc doctrinam à Beatissima Virgine probè observatam asserit S. Ambrosius; quippe in qua *dormire non prius cupiditas, quàm necessitas fuit, & tamen, cùm quiesceret corpus, vigilaret animus.* Eandem iconem de Christo sepulto explicaveris, de quo vaticinatus Job ait: *Requiescens accubuisti ut Leo;* nam, cùm humana Christi natura mortis somno jaceret oppressa, ipsius Divinitas assiduò vigilabat. Præclarè in rem præsentem meus Hugo Victorinus: *Dormivit enim caro in Cruce moriendo, Divinitas verò vigilabat cuncta protegendo.*

Joan. Climac. ... 30.

Contemplativ.

S. Greg. Papa ... mor.

S. Aug. Tract. in ...

S. Ma... Virgo. S. Am... l. 2. de ...

Christ. sepul.... Gen. ...

Hug. ... l. 2. ... c. 1.

453. Leo, apertis oculis dormiens, epigraphen tenet: SECURUS DORMIO. Ita Principes ac Prælati securissimè dormiunt, animumque ad quietem facilè componunt, si negotia sua à prudente ac probato ministro ritè administrari sciant. Suidas ait: *Oculos Regis vocârunt Satrapas, per quos omnia Rex spectaret: sicut Regis aures delatores, per quos Rex audiret omnia.* Unde Alexander quieto ac tranquillo somno se frui est testatus, quod sciret, Ephestionem suo loco excubias agere.

Mini... ... & fid... Suid. ... Pri...

Plut.

454. Lucarinus observat, Leonem apertis oculis nasci: Unde lemma: ET IN ORTU CONSPICIT. Prudentem ac vivacem pueri intellectum hoc Emblemate figurabis. De seipso testatur Sapiens: *Puer autem eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam.* Jure tamen optimo S. Joannes Baptista hanc iconem, veluti propriam sibi vendicat, qui, vix in matris sinu conceptus, illicò perspicaces ac leoninos suos oculos ad Divinum Verbum, intrà Virginis Matris uterum delitescens, reseravit. De hoc S. Joan. Chrysost. *Cùm ad nos advenisset Redemptor nostri generis, venit protinùs ad suum amicum Joannem, dum adhuc esset in ventre matris: quem cùm EX UTERO in utero aspexisset Joannes, terminos naturæ concutiens, exclamat: VIDEO Dominum, qui naturæ imposuit terminos.* Et paulò post: *Nondum ducit vitam, & & Deum prædicat nondum aspicit lucem, & solem indicat; nondum paritur, & properat præcurrere.*

Puer viva...

Sap...

S. Jo...

S. Jo... Chrys... ... men... ho.

455. Leo-

455. Leoni subscripsêre: ET RUGITU TERREFACIT. Magnanimum militem, maximè tamen Christum, hæc imago spectat; qui vocis suæ tonitru, instar generosi Leonis, omnem militum turbam in horto olivario perculit, ac prostravit. S.Thomas Aquinas: *Una vox turbam, odiis ferocem, armis terribilem, sine ullo telo percussit, repulit, ac stravit, virtute latentis Divinitatis. Quid faciet judicaturus, qui hoc fecit judicandus?*

456. Leo, intra turrim captivus, epigraphen ex Horatio sustinet: NON MUTAT FORTUNA GENUS. Ita nimirum Herois congenita magnanimitas nec è carcere, nec ab exilio, nec ab omni adversantis fortunæ violentiâ quidquam detrimenti accipere potest. Alphonsus, Rex Aragoniæ, tametsi bello captus, authoritatem tamen ac majestatem regiam ita conservavit incolumen, *ut interdum victoribus ipsis non victus, sed victor appareret:* unde in navi, ubi captivus detinebatur, naucleris ac ductoribus quotidiè ordinem & agendi rationem dictabat; adeò, ut ipsius voluntati studiosissimè sint obsecuti, dederintque prudentibus affirmandi occasionem: *In omni fortuna Alphonsum & videri, & existimari meritò Regem*; Ità Panormitanus. S. Paulus Dei genere se natum gloriabatur: *Genus ergò cum simus Dei:* unde à Deo, ceu generis sui radice, nec carcer, nec aliud quodcunque supplicium eum avellere poterat: *Quis ergò nos separabit à charitate Dei? tribulatio? an angustia? &c. certus sum, quia neque mors, neque vita, &c. poterit nos separare à charitate Dei.* S. P. Augustinus: *Nolite putare, quia verè in miseriâ fuerunt fideles, cùm in catena ambulaverunt: habebant gaudia in catasta, qua Christum prædicabant inter tormenta.*

457. Defuncto Ranutio Farnesio, Parmensium Duce, Leonem depinxêre, circùm cujus fauces apum examen volitabat; cum lemmate: A FORTI DULCE. Innuebant videlicet, ab eo, veluti studiorum Mecænate, plures Academias, cumprimis verò Universitatem Parmensem, ortum suum trahere. Alius militem benignum & affabilem significans, eidem Emblemati inscripsit: A FORTI DULCEDO. Idipsum nonnemo non sine ingenio de Dei filio intelligit, qui in castigandis mundi sceleribus formidandum Leonem sat diù imitatus, paulò post, morte propinquante, dum SS. Eucharistiæ Sacramentum instituit, in melleos favos longè suavissimos se ipsum convertit. Aliter S.P. Augustinus: *De mortui leonis ore, id est, de Christi morte, qui accubans dormivit ut Leo, apum, id est, Christianorum processit examen.* Eò devotus quidam collimans, de interempto Samsonis Leone canit:

Obvia crudeli laniârat corpora morsu
Armatus rabie, dentibus, ungue, Leo.
Nunc jacet exanimis, mirū? nunc morte peremptus,
Egerit è forti mella, favosque sinu.
Qui leo terrificis totum laceraverat orbem
Ignibus, undisonis fluctibus, atque minis,
Mitescit moriens, ac mellea munera prabet;
De forti dulcis, de comedente cibus.

458. Eidem leoni mortuo, & apibus circùm ipsius fauces volitantibus, inscripsi: HORRIDA, SED MELLEA. Mens Emblematis est, mortem, Samsonis Leoni persimilem, priusquàm Christus de illa triumphârat, omninò formidandam extitisse. At verò ab eo superatam, fauces, suavissimo melle condulcatas, exhibere. S. P. Augustinus: *Omnes mori gemimus. Consolatus est ille, qui mortuus est, ne mori timeremus.* P. Ægydius à S. Joanne Bapt. Augustinianus Excalceatus, in rem præsentem canit;

Hausit inexpleto multos fera bellua rictu
Mortales animos mors, ubi viva fuit.
Hinc ubi salvifico cessit mors mortua Christo,
Protinùs imbelli nil tibi dente nocet.
Horrida conspectu, sed dulci est mellea fructu,
Ambigis? I gusta, quos gerit ore, favos.

459. D. Petrus, ad focum consistens, penitùs turbatus, Magistrum suum negavit; Gallo verò audito, totus compunctus, ad frugem rediit. Unde Lucarinus, miram hanc Apostoli metamorphosin ob oculos positurus, Leonem expressit, qui ex uno latere flammam, ex altero verò gallum habebat; cum lemmate: ALTERUTRO COMMOVEOR INSPECTO. Sicuti enim Leo visâ flammâ aut gallo audito plurimùm commovetur, ac turbatos in pectore fluctus ciere solet; ita idipsum sensit Apostolus, tam è flammæ præsentiâ, quàm è galli auditu altùm exterritus. Unde Leoni huic, paulò ante fortissimo, nunc autem à reculis vilissimis exterrito, commiserans Magnus Augustinus: *Ecce*, inquit, *Columna firmissima ad unius auræ impulsum contremuit: ubi est illa promittentis audacia, & de se plurimùm præsumentis? ubi sunt verba illa, quando ait: Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo?* Quare sibimet exprobrans Apostolus, ita potest canens introduci: S. Petrus. S. Aug. in Joan. c. 18.

Che maraviglie strane,
In questo sen protervo,
Con mia vergogna, e mio tormento observo?
Se presso al foco io giaccio,
Del mio spirto l'ardor diventa un ghiaccio;
E se il solare augello innalza il canto,
Io mi distillo in pianto.
Non d'huomo hai tù: mà d' un rio mostro il core,
Cui le fiamme, ed il gallo empion d' orrore.

460. Si præsupponas, Leonem è flammæ conspectu, aut è cantantis galli auditu, vel etiam è prætereuntis rotæ strepitu terrifieri; epigraphen subjunges TURBATUR FRIVOLIS. Ita omninò fieri amat, maximi animi homines nonnunquam levissimâ occasione concuti ac turbari. Seneca in hanc rem facundè ait: *FRIVOLIS TURBAMUS, & inanibus. Taurum Color rubicundus excitat, ad umbram aspis exurgit, Ursos, leonesque mappa proritat. Omnia, quæ natura fera ac rabida sunt, consternantur ad vana. Idem inquietis, & stolidis ingenius evenit: rerum suspicione feriuntur, &c.* S. Joannes Chrysostomus de Herode, *qui turbatus est*, ait, *semper major potestas Majori timori subjecta est. Sicut enim rami arborum, in excelso positarum, etiamsi levis aura flaverit, moventur; sic & sublimes homines etiam levis nuntii fama conturbat.* Homo formidolosus. Senec. l. 3. de Ira. c. 30. S. Joan. Chrysost. Hom. 2. in Matth.

461. Leo, sese ingluvie oneratum sentiens, mox cibo è faucibus retracto, pristinam agilitatem recipit; Unde cibum è gutture repetens, epigraphen tenet: SPONTANEUM LEVAMENTUM. Ita eleëmosynis elargiendis dediti; vel pœnitentes, ad sacerdotis pedes prostrati; propriam conscientiam à vitiorum gravedine exonerare conantur. Origenes: *Sicut hi, qui habent intus inclusam escam indigestam, si vomuerint, relevantur; ita etiam hi, qui peccaverint, siquidem occultant, & retinent intra se peccatum, intrinsecùs urgentur, & propemodùm suffocantur. Si autem quisque sui accusator fiat, dum accusat semetipsum, & confitetur, simul evomit, & delictum, atque omnem morbi digerit causam.* Eleëmosyna. Confessio. Orig. Hom. 2. in Ps. 37.

462. Leo, ursus, aliæque similes belluæ, linguā instar limæ asperam habent. Unde P. Camillus Amicus Leonem Emblematis loco exprimit, qui ma-

Detractor

num lambens, vivum ex illa sanguinem elicit; addito Lemmate: VULNERAT ET LAMBENS. Ita prorsus Detractorum linguæ, dum blandiri ac laudare censentur, offensas & vulnera infligunt. S. Bernardus: *Levis res sermo: tenera, mollis, & exigua caro linguæ hominis --- levis quidem res sermo, quia leviter volat, sed graviter vulnerat.*

S. Bern. serm. de Tripl. Cust.

Medicina.

463. Joannes Ferrus medicinæ symbolum Leonem statuit, qui simiam devorans, subscriptionem habet: MORBUS DEPELLITUR ESCA. Eam enim proprietatem sibi Leo à natura ingeneratam habet, quod ægritudini suæ medicaturus, simiam pharmaci loco conquirat, eamque avidè glutiat. Unde lemma: MIHI MEDELAM. P. Nicolaus Caussinus hoc Emblemate Magnatum illorum tyrannidem describit, qui insatiabilem suam cupidinem egenorum strage exaturare conantur. Verba ipsius sunt: *Leo vir potens; ira morbus; simia tenuis homo. In tenuiorum enim jugulis potentium ludit mucro, &c.* Porrò divites utilitatem ac quæstum suum in conquisitis aliorum bonis vestigant, sicque, Leonum more, egenos devorant. S. P. Augustinus: *Devorant populum, qui sua commoda ex illo capiunt, non referentes ministerium suum ad gloriam Dei, & ad eorum, quibus præsunt, salutem.*

Tyrannus. *Nic. Caussin. Parab. Histor. l. 7. cap. 31.*

S. Aug in Ps. 13.

Vigilantia.

464. Cardinalis San-Sisto ab Abbate Ferro Leonis Emblemate est honoratus, qui apertis oculis dormire solitus, epigraphen tenet: DEGIT IN EXCUBIIS. S. Ambrosius, illa D. Lucæ verba contemplatus, quòd Christus *erat pernoctans, &c.* ait: *quasi quia aliter Patrem nobis reconciliare non posset, sed, ut, qualis advocatus esse debeat, demonstraret, qualis sacerdos, ut non solùm diebus, sed etiam noctibus pro grege Christi debeat precator assistere.* Quare Ministri Dei vigilantiam ab ipso Deo suo discere allaborent. De hoc Lipsius: *Vigilat semper Divinus oculus, & cùm dormire eum censes, connivet.* Et Andreas Alciatus:

S Ambros. serm. 20. in Ps. 118. Luc. 6. 12.

Lips. l. 2. de Const. cap 15.

Andr Alciat. Embl. 15.

Est leo, sed custos, oculis quia dormit apertis,
Templorum idcircò ponitur ante fores.

Vigilantia.

465. Carolus Rancatus indefessam Principis vigilantiam Leonis recumbentis emblemate delineat: hemistichio lemmatis vice addito; DORMIT, NEC LUMINA CLAUDIT. Vel idiomate vernaculo: SE BEN DORME TAL HORA, OCCHIO NON SERRA. Christianorum hi mores sunto, ut corpore dormiente, apertos semper habeant animarum oculos, & ad Deum vigiles. Sanctus P. Augustinus: *Illud cavere debemus, ne ipsa anima nostra dormiat: malus est enim somnus animæ; bonus somnus corporis, quo reparatur valetudo corporis, somnus autem animæ est, oblivisci Deum suum: quæcunque anima oblita fuerit Deum suum, dormit.* Cæterùm lemma Italicum D. Marinus subministrat, ubi in panegyrico suo poëtico Henricum IV. Galliæ Regem dilaudans, canit:

S. August. in Ps. 62.

De Marin. in Paneg. Poet. Stanz. 92.

Quasi quasi loone ardito, e fiero,
Se ben dorme, tal hor occhio non serra,
Posa, si non assonna, e con pensiero
Sol di pace amator vigila in guerra.
Per ministri guerregia, e mentre siede,
Nulla oblia, molto cura, e tutto vede.

466. Leo, capite cooperto, & oculis velamine obductis, pristinam ac nativam crudelitatem exuit, miramq; induit mansuetudinem. Plinii verba sunt: *Vix credibili modo torpescente tantâ illâ feritate, quamvis levi injectu operto capite.* Unde lemma: MITESCIT IN UMBRIS. Certè Deus, ab orbe condito instar leonis formidandus, posteaquam humanitatis nostræ exuviis fuit coopertus, & intra sinûs virginei umbras repositus, prorsus benignum, & pro libitu nostro placidum sese exhibere cœpit. S. Antoninus: *Deus ultionum puniens terribiliter, intrans in utrum Virginis, totus factus est benignus, suavis, & humanus*

Plin. l. 8. cap 16.

Deus in MARIÆ V. Utero.

S Antonin. p. 4. tit. 15 cap. 21.

467. Leo summum in pectore robur habet, Plinio asserente: *Vis summa in pectore.* Unde Gambertus Leoni, in theatro adversùs belluam quandam confligenti, epigraphen è Statio subjunxit: IN PECTORE VIRES; Vel: IN PECTORE ROBUR. Adeò nempè Heroum fortitudo in corde principem suam sedem collocatam habet; unde generosum hominem, veluti proprio epitheto, *cordatum* dicimus. Horatius;

Stat. 2. Theb. Generositas.

Horat. l. Epist.

Nec tu corpus eras sine pectore.

Porrò hominis Christiani robur spirituale omne in corde situm est: *In omni namque creatura, quæ sub sole vanitatibus mundanis occupatur, nihil humano corde sublimius, nihil nobilius, nihilque Deo similius reperitur: quapropter nihil aliud quærit à te, nisi cor tuum, Fili præbe cor tuum mihi.* Hactenùs Hugo Victorin.

Hug. lib. 1. de Anima.

468. Leones, terrâ nivibus undique conspersâ, maximis viribus, ac robore intensissimo invalescunt: cùm enim naturâ suâ toti sint ignei, illorum calor, inter hyemis rigores per antiperistasin magis collectus, ardentissimè accenditur. Unde Leo, inter nives depictus, epigraphen tenet: AUGENT CONTRARIA VIRES. Generosus miles, hostem magnanimum ac benè munitum è fronte cernens, mox pectoris sui vires colligit, & geminato robore illum aggreditur. S. Ephræm Syrus de gloriosis Christi athletis disserens, ait: *Subjecta oculis expavescenda tormenta adversùm se parata, non solùm nihil reformidarunt, sed & majori constantia decertantes, omnia perferendo fortiter superaverunt.*

Generositas. S. Martyres. *S. Ephræm 2. SS laudatione.*

469. Hostium assultus magnanimo pectori adeò nihil terroris incutiunt, ut potius, instar coris, ad ipsius vindictam & generositatem exacuendam deserviant. Haud secus ac lanceæ, adversùs leonem vibratæ, Gamberto asserente; ACUUNT IRAS. Ad verbum Virgilius:

Generositas offensa. *Virgil. Æneid. v. 59*

--- Magnisque acuunt stridoribus iras.

Ita cùm Turnus, stimulante animi furiosi rabie, adversùs armatum Æneam concitaretur:

Id. v.

Æneas acuit Martem, & se suscitat ira:

Idem Æneas, ab insidiantis Messapi lanceâ se vulneratum sentiens, in justissimas iras exarsit:

Ib. v

Tum verò assurgunt iræ, insidiisque subactus
Terribilis sævam nullo discrimine cædem
Suscitat.

Porrò superbus, ærumnis & calamitatibus à Deo impetitus, adeò exinde non mitescit; ut potiùs in impatientiam, & indignationé majorem effervescat; *Elatum enim cor*, inquit S. Bernardus: *durum & expers est pietatis, ignarum compunctionis, siccum ab omni rore gratiæ spiritualis.*

Superb. *S. Bern. serm. Divi.*

470. Princeps benignus & affabilis, cùm domesticis aut subditis suis familiariter agere non dedignatus, Leonis Emblemate exhibetur, qui cum minoribus leonibus ludens epigraphen sustinet: IMPARIBUS ULTRO. Lampridius hanc humanitatem in Alexandro Severo mirè deprædicat: *Tanta*, inquit, *moderationis fuit, ut omnibus se blandum*

Princeps affabilis. *Lamp. Alex. Sever.*

dum, affabilemque præberet, ut amicos non solum primi, ac secundi loci, sed etiam inferiores ægrotantes viseret. Eodem encomio Theodosium Imperatorem celebrat Claudianus:

------ Cùm se melioribus addens
Exemplis, civem gereret terrore remoto,
Alternos cum plebe jocos, dilectaque passus.
Jurgia, patritiasque domos, privataque passim
Visere, deposito dignatus lumina fastu.

471. Idem Abbas Ferrus magnanimitatem Cardinalis San-Sisti Emblemate signaturus, Leonem depinxit; cum inscriptione: UBIQUE LEO. Ab hoc argumento non multùm alienus D. Didacus Saavedra, ut imperterritum ac generosum Principis animum, inter omnes sive blandientis, sive adversantis fortunæ vicissitudines nunquam sibi dissimilem, exprimeret, Leonem figuravit; qui se ipsum in plurimis unius speculi fragmentis contemplatus, suam imaginem ubique ita æqualem vidit, ut in majore speculi partulâ æque, ac in minore, totam, eandemque deprehenderet. Epigraphen addidit: SEMPER IDEM. Piso, à Galba in filium adoptatus, inter has fortunæ blanditias immobilem se ostendit: *Ferunt*, inquit de illo Cornelius Tacitus: *Nullum turbati, aut exultantis animi motum prodidisse. Sermo erga Patrem, Imperatoremque reverens, de se moderatus, nihil in vultu, habituque mutatum; quasi imperare posset magis quàm vellet.* Eodem planè vultu Otho Imperator fortunam adversam, ipsamque adeò totiùs Imperii jacturam excepit: *Placidus ore, intrepidus verbis, intempestivas suorum lachrymas coërcens.* His tamen longè superior Alphonsus, Aragoniæ Rex, utriusque fortunæ lusum adeò tranquillè est expertus, ut, Antonino Panormitano teste: *Idē illi semper in omni fortunâ vultus; idem habitus, sermo idem, mansuetudo, benignitas, humanitas, &c.*

472. Alcibiades Lucarinus jacenti Leoni subscripsit: TERTIA DIE RESURGET. Ajunt enim, dormientem leonem nonnisi tertiâ die expergefieri. Christus, accommodatè ad hanc ideam, in sepulchro recumbens, tertiâ die prodiit redivivus. Hujus typum præmiserat Deus in Isaaco, qui Supremo Numini in victimam destinatus, tertia die ad charissimæ matris suæ amplexum incolumis est reversus. Jonas Propheta post tres dies è balenæ visceribus extractus, vitam ac sanitatem recepit. Dilucidè id vaticinatus est Oseas: *In die tertia suscitabit nos*; id est, tanto dierum intervallo Christus redemptionis nostræ negotium plenè absolvet; cui ipsemet Servator assentiens: *Solvite templum hoc*, inquit, *& in tribus diebus excitabo illud.* Et S. Paulus: *Quia resurrexit tertio die secundùm scripturas.* Jonam Prophetam multis cum Christo comparans S. P. Augustinus, tandē ait: *Tertio die Propheta littori incolumis est redditus; die tertio Christus de sepulchro surgens super cœlos est exaltatus, &c.*

437. Ranutio I. Parmensium Duce, ex hâc in alteram vitam decedente, Leonis emblema statuerunt: addito epigrammate: PAR ANIMO ROBUR. Innuebant videl. animi generositatem corporis robori in Principe illo ex æquo respondisse. Et certè, si de Leone sermo sit, luculentum ejus testimonium è Cornelio à Lapide his omninò verbis accipe: *Vidimus*, inquit, *Leonem, in quem immissi canes venatici, & molossi, cùm unus eum fronte apprehenderet, alii auribus, alii caudâ, alii dorso, alii pectore, immotum persistere ac cùm planè canibus circumdatus esset, singulos pedibus complecti, ac omnes ex ordine à primo ad ultimum sigillatim lacerare & discerpere, eâ facilitate & quiete, quâ chartam discerpimus.* Si verò de gene-

rosis & invictis Principibus ideam expectas, Godefridum, Austrasiæ Ducem, intuere; ut Davidem, Samsonem, Judam Machabæum, aliosque innumeros præteream. Inter hos cumprimis etiam excellit Georgius Castriottus, Epirottarum Princeps, qui, non sine ingenti Othomannicæ potentiæ probro, rempublicam suam validissimè vindicavit: eo insuper brachii robore instructus erat, ut unico ictu apri & tauri capita amputare; vel etiam duos homines simul transversim dissecare posset: plura, si lubet, de illo ad miraculum legito ad Petrum Matthæum. *Pet. Matth. in Hist. Ludov. XI Vol. 1. l. 4.* Cæterùm sancti Martyres, cœlesti robore instructi, parem demonstrârunt animum, quando tyrannos ac supplicia omnia generosè devicerunt. *SS. Martyres.* *Habetis virorum fortium magna exempla*, inquit S. P. Augustinus; *Vicerunt Martyres mundum. Inter quos martyres mares, etiam fœminæ repertæ sunt.* *S. Aug. de Temp. barbar. c. 5.*

474. Leo, à capra vinctus & subjugatus, epigraphen non injucundam sustinet: E DI TAL VINCITOR SI GLORIA IL VINTO. Id est: DE TALI VICTORE TRIUMPHAT. Heroum illorum insaniam hinc colliges, qui non rarò unius lascivæ mulierculæ imperiis animum & colla submittunt. *Miles lascivus.* Inter hos minimè postremus Samson, penè solatii loco habuit, à scelerata ac perfida Dalila ligari. *Judic. 15. S. Ambr. lib. 1. de David.* S. Ambrosius: *Samson validus & fortis leonem suffocavit, sed amorem suum suffocare non potuit. Vincula solvit hostium, sed suarum non solvit nexus cupiditatum. Messes incendit alienas, sed unius ipse mulieris incensus igniculo, messem suæ virtutis amisit.* Hercules, Joels amore totus insanus, colum supra humeros portare, & ipsâ jubente, muliebri veste indutus, nere visus est. Emblematis mentem nobili disticho ita explicat meus Carducius:

Horribilis Leo, dum capreo innodatur amore,
Fit capræ lusus, qui modò terror erat.
Heroum leo sic Samson, terrorque Philistîm,
En! Dalilæ vinclis fit jocus ipse lupæ.

475. D. Didacus Saavedra Leonem, apertis dormitantem oculis, hoc lemmate insignivit: NON MAJESTATE SECURUS. Innuens videl. Principis securitatem non unâ duntaxat Majestate ac potentiâ niti debere, sed necesse insuper esse, ut oculos vigiles, & in omnem partem apertos habeat. *Princeps cautus.* Christianus quoque, tametsi ad Dei imaginem creatus, plurimisque virtutum ornamentis conspicus, nunquam tamen non vigilet, ne hostis vaferrimus incautum sternat. *Securitas.* Nam, quod S. Gregorius docet: *Quibusdam sæpè magnitudo virtutis fuit occasio perditionis: ut, cum de confidentia virium inordinatè securi essent, per negligentiam inordinatè morerentur. Mater enim negligentiæ solet esse securitas.* *S. Greg. in Pastoral.* In rem præsentem opportunè à Saavedra adducitur Homerus: *Saaved. Symb. 45.*

Non decet ignavam totâ producere fortem
Nocte virum, sub consilio, sub nomine cujus
Tot populi degunt, cui rerum cura, fidesque
Credita summarum.

476. D. Jacobus Certanus Abbas Symboli loco Leonem statuit, qui apertis oculis dormiens, epigraphen tenet: SE BEN HO' GLI OCCHI APERTI, IO NULLA SERNO. Id est: OCULIS NIL CERNIT APERTIS. Ita humana prudentia plerumq; omnium maximè caligat, quando se oculatissimam credit. *Prudentia mundi.* Perspicuè id è Judæorum concilio cernere licet, in quo de Christo interficiendo consultabant. *Est autem*, inquit de iis Origenes, *per ea, quæ dicuntur ab ipsis, considerare eorum insipientiam, & cæcitatem. Insipientiam quippe, quia testificabantur illum & multa peregisse macula, & tamen æstimabant, se posse adversus eum æmulari &c. Cæcitatis autem hoc ipsum erat, ad faci-* *Orig. in Cat. Thom. super Joan.*

facientem enim tot miracula pertinebat, ut se ab eorum insidiis eximeret, &c

477. Leo, è caverna sua progrediens, vestigia, à se impressa, pulvere explet, & caudâ complanat, ne venatoribus ullam sui investigandi suspicionem relinquat. Unde lemma: CONTEGO, NE DETEGANT. Ita prorsus verus pœnitens, ne venatoris tartarei casses incurrat, præteritæ vitæ suæ vestigia virtutum & sanctarum operationum acervo studiosè exequare conetur. E B. Alberti Magni doctrina: *Necessarium nobis est, ut vestigia malorum operum, quæ fecimus, caudâ boni operis maturè deleamus, ne in manus diaboli, qui est animarum venator acerrimus, incidamus.* Horatius:

Pœnitens.

B. Alb. M. serm. de S. Marco.

Horat. 3. Carm. Ode 24.

Scelerum si benè pœnitet,
Eradenda cupidinis
Pravi sunt elementa.

Vana gloria.

S. Anton. Pad. serm. de Evang.

Eandem leonis proprietatem, etsi diverso modo, applicat S. Antoninus de Padua: *Leo, inquit, vestigium suum caudâ delet, ne à venatoribus capiatur: sic Prælatus consideratione supremi finis bona sua debet occultare à vana gloria, & quasi annihilare.* Quare opera nostra bona, ne assiduis Orci insidiis pateant, sedulò abscondantur, necesse est.

Rapina.

478. Leonibus, uti & lupis, aliisque feris animantibus, inscriptio convenit: RAPTO VIVERE JUVAT. Tyrannos, eosque omnes, qui Marti aut violentiæ addicti, rapinis vivere solent, hæc imago spectat. Justus Lipsius. *Furta in bellis quis hodie punit? imò quis raptus? imo quis cædes? Nam stupra & adulteria jam inter facinora militaria censentur, & quæ poscant aliquam coronam.* Nero decipiendis aliorum bonis totus quantus deditus, quoties aliquem novo munere initiârat, dicere est solitus: *Scis, quibus mihi est opus. & hoc agamus, ne quis quid habeat*: quæ verba latronem potiùs, aut Harpygiam, quàm Principem & Imperatorem decuissent. Vespasianus Imperator homines quosvis rapacissimos ad dignitates & reipublicæ munera ideò solum promovebat, ut postea omnes eorum opes, ingenti numero collectas, fisco addiscere, & in proprium commodum convertere posset, unde in adagium transiit, Imperatoris Ministros spongiarum loco deservire, quæ ingurgitarentur aridæ, & comprimerentur plenæ.

Just. Lips. lib. 5. de Milit. Roman. Dial. 20.

Apoph. Lycost. de Rapacitate.

479. In aliquot Africæ partibus, quando Leones provinciam ingenti numero oberrant, passimque omnia depopulantur: Incolæ è leonibus unum, cruci affixum, ac mortuum, publico loco exponunt; quo viso, reliqui omnes exterriti, fugam arripiunt. Unde Leo, in crucem fixus, epigraphen habet: PER PENA, E PER TERRORE. Id est: UT DET POENAS, ET TERREAT. Ita Romani, si exercitum contra honestatis leges delinquere contigisset, missâ sorte, decimum quemvis capite plectere sunt soliti. *UT METUS*, Tulli verba sunt, *AD OMNES, POENA AD PAUCOS perveniret.* S. Cyprianus de suppliciis, quibus Deus in sceleratos animadvertere solet, ait: *PLECTUNTUR interim QUIDAM, UT CÆTERI CORRIGANTUR. Exempla sunt omnium, tormenta paucorum.*

Castigare.

Tull pro Cluent.

S. Cyprian. serm. 5. de lapsis.

480. Leo tantam è vultu suo majestatem diffundit, ut minores feræ, solo illius aspectu exterritæ, aufugiant, & ipsi etiam venatores insolito aliquo stupore capiantur. Unde lemma. FUGAT ASPECTU. Dæmones, visis S. Ubaldi lipsanis, è corporibus energumenorum diffugiunt, suosque inferos repetunt. Porrò etiam ad unam Principis præsentiam homines facinorosi, terrore perculsi, extra civitatis aut provinciæ limites fugantur. Agapytus: *Quemadmodum leone subsistente, ac respectante, hærent venatores, sic etiam principe constanter agente, malorum impetus franguntur.*

S. Ubaldus.

Principis Præsentia.

Agap. Ep. Paran. Justin.

481. E Senecæ sententia, Leo tantò plus habet venustatis, quò plus horroris spirat: *Hic impetu acer, speciosus ex horrido, cujus hic decor est, non sine timore aspici.* Unde epigraphen subjunxi: HORRORE DECORUS. Austera Religiosorum vita, consentaneè ad hanc ideam, ab ipso severioris disciplinæ rigore, studiosè, & ad amussim observato, plurimùm ornamenti ac reverentiæ sortitur. Ita etiam intemerata Virginum conditio pretium ac existimationem sui tantò majorem accipit, quò adversus hostium insidias extiterit rigidior. Eundem Senecam audi: *Si hominem videris interritum periculis, intactum cupiditatibus, inter adversa felicem, in mediis tempestatibus placidum, ex superiore loco homines videntem, ex æquo Deos, non subibit te veneratio ejus? &c.* Annæo Senecæ concolor Seneca Tragædus:

Senec. Ep. 41.

Religiosorum vita austera.

Virginum vita.

Senec.

Senec. Hippol. Act 2.

Quàm grata est facies torva viriliter,
Et pondus veteris triste supercili!

482. Leo, per nemoris invia concitato furore oberrans à D. Archangelo Conter illa D. Petri verba lemmatis loco accepit: QUÆRIT, QUEM DEVORET. Tyranno, aut avaro, vel etiam vitioso Principis ministro hæc imago convenit, quorum unica est solicitudo, quomodo aliorum divitias & sanguinem crudeli ore exugere queant. Sensum hunc ipsamet Sacra Pagina subministrat, ubi Pharaonem, avarum ac crudelem principem, cum leone, per sylvas divagari solito comparat. Ezechielis verba sunt: *Leoni gentium assimilatus es.* Quare geminus hic character, nimirum sanguinaria crudelitas, & insatiabilis rapina, tyranno cum Leone communis est. Ab hoc argumento non multùm alienus S. Hieronymus, de quodam Africæ tyranno ait: *Quasi Orcus in Tartaro, non tricipitem, sed multorum capitum habuit Cerebrum, qui CUNCTA TRAHERET, AC LACERARET.* Unde Petrus Gregorius, sicut zelum, & sedulam ad subditos juvandos industriam vocat veri Principis indicium, ita vicissim ait, quòd *Tyrannorū proprium est & signum, omnia, quæ in republica agunt, potissimùm ad suam utilitatem, honorem, gloriam, seu ambitionem, aut lucrum agere: unde evadunt populis odiosi, meritò, ut pro pastoribus facti lupi rapaces.* Huic vitio antesignanos sese præstitere David, qui Uriæ, à se interempto, uxorem & sanguinem eripuit. Achab, qui innocuo Naboti vineam & vitam extorsit. Herodes, qui sacrilegas manus in Præcursoris viscera convertit, &c.

Avari. Tyranni.

Ezech. 2.

S. Hier. Epist. ... Demetr. ... Virgin. ... Pet. Greg. in Rep. cap. 8. 24. n.

483. Leo, capite obvelato, vilescit, omnemque majestatis suæ terrorem perdit. Unde lemma Hispanum: SU BRAVEZA SE PIERDE. Id est: VILESCIT ANIMI ROBUR. Ita Judex, oculos suos affectuum, aut proprii commodi velamine obduci passus, genuinam Judicis authoritatem perdit, ac libertatem, muneri suo convenientem, captivat. Sanctus Ambrosius: *Munera excæcant oculos Judicum, & vim authoritatis inclinant.* Huic malo Deus cautum volens, sapientissimè præcipit: *Nec accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes, & subvertunt verba justorum.* Id quod plurima in orbe testantur exempla. Jacob munerum violentiâ militares ac formidandas Esau fratris sui manus cohibuit, alique

Judex ... tio...

S. Ambr. ... 1 Cor.

Exech. 3.

Gen.

19. iisque sua excussit arma. David muneris cujusdam robore ad injustissimam sententiam, pro Siba adversus Mephibosethum pronuntiandam, est persuasus. 25. Abigail, donis quibusdam instructa, furibundas flammas, in offensi Davidis pectore succensas, extinxit; eumque Leone terribiliorem, in mansuetissimam oviculam commutavit, &c.

484. Imperterritum hominis animum Leonis emblemate adumbrabis, qui lanceis ac sagittis impetitus, epigraphen ex Horatio sustinet; IMPAVIDUM FERIENT.

Justum & tenacem propositi virum
Non civium ardor, prava jubentium;
Non vultus instantis Tyranni
Mente quatit solidâ, &c.
Si fractus illabatur orbis
IMPAVIDUM FERIENT ruinæ.

S. Prosper de heroica ac imperterrita sua fortitudine sequens epigrammma concinit.

Ignem adhibe, rimare manu mea viscera tortor,
Effugient pœnas membra soluta tuas.
Carcere si cæco claudar, nectarque catenis,
Liber in excessu mentis adibo Deum.
Si mucrone paret cervicem abscindere lictor,
Impavidum inveniet mors; ita pœna brevis.

8.1. Et Salomon; *Justus quasi leo confidens absque terrore erit.* In hunc sensum canit Joannes Audenus:

Qui rectè vivit, contemnit jura superba.
Conscia mens recti nil timuisse potest.

485. Divitiæ, quantò arctius intra scrinium fuerint asservatæ, tantò majorem sui possidendi ardorem in avari pectore succendunt. Huic rei significandæ Leonem, in carcere coarctatum, depinxêre; cum lemmate. ANGUSTIIS EFFERATUR. S. Joannes Chrysostomus; *Leones, dum includuntur, coërcenturque in tenebris, erigunt animos, acuuntque iras. Itidem & divitiæ, dum includuntur & defodiuntur, acrius rugiunt quàm leones, perturbantque omnia.*

486. Marchione Guidone de Villa, in obsidione Crementi interempto, funebris Symboli loco duos Leones depinxêre, qui mutuâ cæde congressi, epigraphen sustinebant. CEDI QUAM CEDERE. Innuebant videlicet, magnanimum herois pectus mori malle, quàm hostium conatibus cedere. Leonidas, Spartanatum Belli dux, cum trecentis duntaxat concivibus suis adversus immensum Persarum exercitum, ab ipsomet Rege Dario conductum, arma sumpturus, pauculos quosdam cibos militibus suis, prandii loco obtulit, eosque ad pugnam generosè committendam hoc dicto excitavit: *Prandete hic commilitones, tanquam apud inferos cœnaturi*, uti refert Cicero.

487. Qui leonem cicurare, ac dicto obedientem efficere cupiunt, nunquam illum, sed ejus vice propinquum canem percutere solent, ne ob plagas proprias in furorem actus, intractabilis evadat. Unde lemma; DAL ALTRUI PENA IMPARO. Id est; ALTERIUS POENA PROFICIO. Ita supplicia, in aliquos sparsa, cæteris documenti ac cautelæ loco sunto. Dilucidè Divina Pagina: *Pestilente flagellato, stultus sapientior erit.* S. Gregorius Nazianzenus; *Pœna*, inquit, *sæpè eos, qui peccant, meliores reddit: sic nimis, eos, qui ad ipsos accedunt: etenim aliorum cruciatus, multos ad meliorem frugem convertunt, metuentes, ne eadem patiantur.* Succinctè, & plurimum ad rem nostram Hugo Cardinalis; *Canis verberatur, ut leo timeat. Eodem modo dæmones & peccatores puniuntur, ut boni timeant.*

488. Gallo canente, mox Leo cedere, ac fugam moliri solet; Unde lemma. CEDIT IMBECILLIORI. Ita non rarò ingens exercitus unico bellíduci, tametsi infirmiori, cedit. Certè Regis Antiochi exercitus, equis ac militibus numerosissimus, ab exiguo peditum Hebræorum manipulo, Duce Judâ Machabæo, iteratis vicibus fusus fugatusque est. Laurentius Almeida, undecim tantum navibus, ac octingentis militibus Lusitanis instructus, immensam Zamorini classem, sexaginta navibus oneratis, ac centum & triginta minoribus constantem, innumeris insuper militibus & armis munitam, superavit, ac sex millia hostium interfecit; sex tantùm è suorum numero desideratis. Rursus quatuor mille & trecenti pedites Lusitani, ac centum octoginta equites integrum Turcarum & Arabum exercitum, nimirum octo millia peditum, & septingentos equites, ad internecionem deleverunt. Dæmones quoque, instar ferocium leonum, cum sagarum turmis inter nocturnas umbras passim circumvecti, percepto gallicinio, in fugam convertuntur. De his Prudentius;

Minor prævalet contra majorem.

Maffeius Hist. In dic. li. 3.

Idem l. 13.

Ferunt vagantes dæmones,
Lætos, tenebris noctium,
Gallo canente exterritos;
Sparsim timere & cedere.

Cæterùm vir prudens, ab omni litigio alienissimus, passim omnibus, præsertim minoribus & imbecillioribus cedit, veluti tam ignavo sanguine cruentari nolens. Providè monet Cassianus: *Summoperè jurgia fuge, nam contra parem contendere, anceps est; cum superiore, furiosum; cum inferiore sordidum.* Cedere. *Cassian. in Psalm.*

489. Leo, cauda percussus, ab Academico, inter Venatores Venatos Expergefacto, inscriptionem accepit; DANT ANIMOS PLAGÆ. Ita virgarum ictus juventutem ad litteras & virtutes probè perdiscendas excitant. Divina quoque flagella ignavis hominum mentibus stimulos subjiciunt, ad veram bonitatem ac perfectionem sectandam. Perspicuè Apostolus, *Quem diligit Dominus, castigat, flagellat autem omnem filium, quem recipit*; Id est, interprete S. Ambrosio, *Asperioribus exercet pater filium, quàm Dominus vernaculum: sed dura patris non æstimantur flagella; quia vult filium meliorem esse, quam servum.*

Calamitas utilis. *Heb. 12. 6.* *S. Ambr. in Psal. 118. Octon. 41.*

490. Tametsi mundi malevolentia debitos virtuti honores, plausus, ac præmia deneget; ipsa tamen sibimet pretium ac gloria sat ampla est, neque emendicato aliorum splendore indiget. Emblemate id demonstraturus D. Pompejus Vizanus, Nemæi leonis exuvias ab Herculis clavâ sustentatas, depinxit; addito lemmate, SIBIMET PULCHERRIMA MERCES. Vel, PRETIUM IPSA SIBI. Ad verbum Silius Italicus:

Virtus.

Ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces. *Sil. Ital. l. 13.*

Præclarè Seneca; *Errare mihi visus est, qui dixit; Gratior est pulchro veniens de corpore virtus; nullo enim honestamento eget; ipsa & magnum sui decus est, & corpus suum consecrat.* In rem præsentem Ovidius. *Senec. Ep. 66.* *Ovid. 2. de Ponto.*

- - - - - Per se que petenda est
Externis virtus incomitata bonis.

Et Claudianus; *Claud. in Consul. Manlii.*

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque latè
Fortunæ secura nitet, nec fascibus ullis
Erigitur, plausuve petit clarescere vulgi.
Divitiis animosa suis immotaque cunctis
Cladibus; ex alta mortalia despicit arte.

491. Militem, victoriis ac clementia insignem, leonis

leonis Emblemate describes, qui leporem, ad pedes suos prostratum, incolumem relinquit: cum lemmate, SINE STRAGE VINCIT. Philippus Norcarmius à S. Aldegunde, cùm à Margarita Austriaca Valencenatûm superbiam reprimere, & turbas, adversus Philippum II. concitatas, componere juberetur; negotium istud dexteritate ita felici est executus, ut, tametsi intra sex ac triginta horarum spatium tria millia plumbearum glandium è tormentis bellicis in civitatem sparserit, id tamen omne *mœnium, quam hominum majori strage* factum est: unde postea explicatis vexillis publicum Valencenæ forum ingressus est, *sine cujusquam cæde, aut direptionе domus, quamvis civium opulentia invitaret, contumacia mereretur;* uti refert P. Famianus Strada. Ita nimirum Principes sine strage vincant, suosque subditos authoritate potiùs, ac clementiâ, quàm gladio aut suppliciis in officio continere nitantur. Seneca: *Nullum clementia magis ex omnibus, quàm Regem aut principem decet; nam pestifera vis est, valere ad nocendum.*

Victor clemens.

P. Fam. Strad. Decad. I. lib. 6 de Bello Belg.

Princeps clemens.

Senec l. 1. de Clem. c. 3.

492. Patris exemplum filios ad sui imitationem valido impulsu provocat; haud aliter, ac Leo, catulis suis cinctus, eos prævio exemplo crudeles efficit. Unde lemma. CO'L PROPRIO ESEMPIO A' INCRUDELIR GLI ACCENDE. Id est; EXEMPLO SÆVIRE DOCET. Id quod de parentibus corporalibus, longè maximè etiam de spiritualibus intelligas velim. Unde de Episcopo ait S. Hieronymus: *Domus Episcopi & conversatio, quasi in speculo posita, magistra est publicæ disciplinæ; quidquid fecerit, id sibi omnes faciendum putant.* In rem præsentem canit Torquatus Tassus:

Exemplum.

S Hier. in Ep. ad Heliod.

Tass nella Gerus. Conquist. l. 10. st. 28.

Così fero leon, gli orridi figli
Cui su'l tergo la coma anco non pende:
Ne con gli anni lor sono i fieri artigli
Cresciuti, e l'arme de la bocca orrende;
Mena seco à la preda, & à i perigli;
E con l'esempio à incrudelir gli avvende, &c.

493. Catulus leoninus, in lucem edendus, maternum uterum disrumpit. Lemma VIS NESCIA CLAUSTRI. Ita omnino Sanctus Christi Prodromus, Joannes Baptista, in utero materno exilire; ac concuti visus est; veluti, carceris adeò angusti impatiens, egredi, ac liberâ aurâ perfrui desiderâsset. De hoc S. Joannes Chrysostomus: *Non sustinet naturæ exspectare terminos; sed contendit rumpere carcerem ventris, &c.*

S. Jo. Bapt

S. J. Chrys. apud Metaphr. 2. Julii.

494. Leo, audito vicini galli cantu, in fugam actus; epigraphen ex Horatio sustinet. FUGIT INERMEM. Dæmonis imbecillitatem hæc imago denotat, qui, tametsi, referente S. Petro, *sicut leo rugiens circuit, quærens quem devoret,* ad unius tamen, etiam inermis, hominis virtuosi vocem pleno impetu in fugam agitur. *Mihi credite,* inquiebat ad discipulos suos S. Antonius, *pertimescit Satanas piorum vigilias, orationes, jejunia; & unico sanctissimæ Crucis signo debilitatus aufugit.*

Horat. l. 1. Ode 22.

1. Pet. 5. 8

Dæmon timidus.

S. An. Abb. in Vit. Pat

495. Alphonsus III. Dux Mutinensis, relicto Ducatûs sui dominio, Capucinorum ordinem est ingressus, ibique ad obedientiam, pauperrimis Religiosis exhibendam, solemni voto se obstrinxit; resolutionem adeò magnanimam P. Dominicus Gambertus Regii leonis emblemate significavit, qui à simplici puerulo passim circumductus, illa Statii *de leone simplici Imperatoris* verba, lemmatis loco subjuncta habuit: DIDICIT PARERE MINORI. Haud dubiè Princeps religiosissimus Divinum filium, Josepho nutritio, & Virgini Matri subditum, imitari, ejusque vestigia sequi voluit. In hanc rem Origenes; *JEsus, filius Dei subjicitur Joseph & Mariæ.* Et S. Ambrosius; *Non utique infirmitatis, sed pietatis est ista subjectio.*

Obedientia.

Luc. 2. 51

Orig in Cat. au. D. Th. Ambros.

496. Homo prudens, gravi offensâ lacessitus, nonnihil connivet, donec ad justas de illa pœnas expetendas majore vehementiâ accingi possit. Id quod meus D. Gregorius Brunellus Leonis emblemate demonstrat, qui ab altero sauciatus, corpore penitùs tranquillo tamdiù persistit, TOTAM DUM COLLIGIT IRAM; uti Epigraphen hanc subministrans canit Lucanus.

Dissimulatio injuriæ.

Lucan. Phars.

----- Sicut squallentibus arvis
Æstiferæ Lybies viso Leo cominus hoste
Subsidit dubius, totam dum colligit iram.

Absalon, infamem Ammonis incestum, cum principe Thamare, sorore suâ, commissum, edoctus; injuriam adeò gravem duorum annorum intervallo prætermisit inultam; at posteà, cùm Ammon minimè sibi caveret, inadvertentem in frustra concidit. Harpagus, cùm Astyages Medorum Rex ipsius filium trucidâsset, & inscio patri in convivio manducandum apposuisset, *ad præsens tempus dissimulato dolore, odium Regis in vindictæ occasionem distulit,* uti his omninò verbis refert Justinus. Nam paulò post Harpagus universorum Medorum exercitum Cyro, Persarum Regi, prodidit, & Monarchiam nobilissimam in extremam perniciem deturbavit.

2. Reg.

Justin.

497. D. Philippus Maria Gallina, Canonicus Regularis Lateranensis, Leonem, sagittâ transfixum, hoc lemmate notavit; RESERVAT IRAM. Verbis è Siracide mutuatis; *Homo homini reservat iram.* Emblematis hujus corpus à Pierio Valeriano, in facinore quodam historico repræsentando adhibetur: aitque, illius imaginem hanc esse propriam, qui acceptam injuriam, compluribus annis in pectore suo dissimulatam, tandem loco & tempore opportuno ulciscitur. Certè Absalon infamiam, ab incestuoso Ammone sibi inustam, toto biennio texit, tandemque illam crudeli & sanguineâ strage ultus est. Clodovæus, Galliæ Rex, à milite quodam Gallo gravissimâ & temerariâ ignominiâ oneratus, *præter opinionem injuriam tulit patientissimè, dissimulatáque irâ, vindictam in tempus reservavit:* eamque etiam post unius anni decursum in opus redegit: uti refert Zacharias Lippelous. Tales hodie leones potius, quàm homines, reperias complures, qui injurias, jamjam sepultas & inveteratas, oblatâ occasione revocant, &, quàm possunt, acerrimè ulciscuntur. Tullius: *Turpe est maximè homini virtuoso* (quidnî & Christiano?) *refricare injurias, & odiorum sopitos cineres denuo suscitare.*

Eccles. 28. 3

Vind. 2. Re 22.

Zach. Lipp. vita. migr. 1. Oc

Ci de A

494. Leo cicur, in domûs cujusdam pergulâ depictus, epigraphen è Statio refert: DEDIDICIT CÆDES. Concinnum hoc P. Dominici Gamberti emblema appositè Saulo, in Paulum commutato attribues: qui paulò antè instar Leonis, *spirans minarum & cædis,* postea intra subdiale Christianorum ambulacrum deductus, totus evasit mansuetus, omnesque vires ad animas Deo lucrandas impendit: *Continuò in Synagogis prædicabat JEsum.* Porrò homo, si cœlestem aulam velit ingredi, cædes ac vindictas dediscat, necesse est: nam, Magno Augustino teste, *Jumenta mansueta vult habere Dominus. Esto jumentum Dei, sed ille super te, ipse regit te.*

Stat. Leon man

Pau. con

Vin tiva

S. A. Psa

499. Cùm D. Cardinalis Benedictus Odescalcus, in Episcopum Novariensem electus, insigni pompâ ad S. Gaudentium, dignitate Pontificali inaugurandus, deduceretur: ad arcum quendam triumphalem, illius honori erectum, gemini Leonis emblema

emblema affigebatur; quorum unus, Odescalcorum familiæ gentilitius, supra terram; alter verò intra Zodiaci fasciam in cœlo collocatus cernebatur; addito lemmate. TERRIS DOMINATUR, ET ASTRIS. Innuebant videlicet, tam hunc, quàm omnes prævios antiquæ ac nobilissimæ illius civitatis Episcopos non spirituali tantùm Diœcesis Novariensis dominio; sed & temporali quoque Lacûs *d'Orta*,& confinium terrarum, donatos esse. Cæterùm hæc imago cumprimis Summo Pontifici, & aliis Principibus Ecclesiasticis est propria; ut adeò imago illa vaticinii loco fuisse videri possit, cùm Benedictus Odescalcus, hodie Innocentius XI. summo totius mundi applausu in Romanum Pontificem est electus, ubi potestate supremâ *terris dominatur & astris;* juxta illud Christi promissum; *quidquid ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis, &c.* Cæterùm Emblema istud cumprimis Christus, *Leo de tribu Juda*, sibi vindicat, qui *cœli & terræ cùm sit Dominus*, verissimè *terris dominatur & Astris*. S.P. Augustinus; *Christus in cœlo, Christus in terra: simul Christus & in cœlo & in terra, Christus apud Patrem, Christus in utero Virginis; Christus in Cruce, Christus apud inferos subveniens.*

500. Leo, apertis oculis dormiens, à D. Sigismundo Laurentio epigraphen accepit. NEC IN SOPORE SOPITUR. S. Paulus, proximorum saluti vigilantissimè intentus, hâc icone repræsentatur; Ipsummet testem sibi locupletem audi: *Quis infirmatur, inquit, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non uror, &c. In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, &c.* Religiosis, aliisque piis animabus, eadem imago convenit, qui etiam cùm negotiis vacant, & ad quietem componuntur, cordis sui oculos semper ad Deum apertos retinent; possuntque cum Magno Augustino dicere: *Ego requiesco à negotiosis actibus, & animus meus Divinis se intendit affectibus;* Et cum Sponsa: *Ego dormio, & cor meum vigilat.*

501. S. Epiphanius author est, catulum à leæna edi cæcum, & (ut ita dicam) mortuum; in quem illa oculos suos toto triduo defixos habet; transacto tandem hoc intervallo, leo accedens, in exanimem catulum spirat, eumque & lumini & vitæ restituit. Emblemati meus Concanonicus D. Alexander Luzon de Millares epigraphen subdidit. SPIRITUS INTUS AGIT. Ita Ecclesia Catholica Spiritum Sanctum unanimi sensu & consensu vivificantem appellat, non alia ratione, quàm quia vitam spiritualem infundit; quia animam Deo affinem efficit; quia sine Sanctissimo Numinis ipsius afflatu nihil æternâ vitâ dignum efficere possumus:

Sine tuo Numine
Nihil est in homine,
Nihil est innoxium.

Disertè S.P. Augustin. *Si lex jubens adsit, & Spiritus juvans desit; per ipsam prohibitionem peccati, desiderio vincente atque crescente, etiam reatus prævaricationis accedit.* Et alibi; *Tantùm Spiritu Sancto accenditur voluntas prædestinatorum, ut ideò possint, quia sic volunt; ideò sic velint, quia Deus operatur, ut velint.*

502. Leo, fallendis venatoribus, omnia pedum suorum vestigia solet caudâ obducere, ac veluti oblitterare. Emblemati meus D. Alexander Luzon de Millares insigni suâ Ideâ Politicâ subscripsit; NOXIA TOLLO. In viris Religiosis cogitationes mundanas, ceu sæculi relicti vestigia; identidem videre est. Illæ tanquam indices & notæ supersunt; illæ nobis præcedentem superbiam; luxum, vanitates, libidines, voluptates, mundum denique cum omni vitiorum caterva, veluti agmine facto, repræsentant. Illa vestigia nobis delenda sunt oblivione, aut certè obducenda, si diaboli calles evitare velimus: qui, tanquam callidus venator, nos à tergo instat, jamjamque apprehendit. Demetriadem suam sic instruit S. Hieronymus: *Incentiva vitiorum statim in mente jugulabis, & parvulos Babylonis allides ad petram, in qua serpentis vestigia non reperiuntur.* Si è Magni Augustini præscripto, culpabile est, ea quærere in Monasterio, quæ in sæculo haberi non potuerunt; num minùs reprehensibile judicabitur, quòd derelictâ militiâ sæculari, etiamnum desideria sæcularia, ceu veteris mundi vestigia, foveant? quòd, dùm Filius hominis non habet ubi caput reclinet, amplas porticus, & ingentia tectorum spatia cogitationibus metiantur? quòd sub Magistro humilitatis ambitione turgeant; omnesque gradus & honores Ecclesiasticos spe ac cogitatione devorent? Vel ab Ethnicis insaniam hanc dedoceamur; *Augustus est animus*, inquit, Seneca; *quem terrena delectant: ad illa abducendus est, quæ ubique æque apparent, ubique æque splendent; & hoc cogitandum est, ista veris bonis perfusa, & pravè credita obstare.*

S. Hier. Ep. ad Demet.

S. August. in Reg.

Senec. Consol. ad Helv. c. 8.

503. Physicorum aliqui testantur, Leænam unicâ tantùm vice parere. Unde P. Jacobus Masenius Leænam, leunculo, fœtui suo generosissimo, vicinam, hoc lemmate insignivit; SEMEL PARIT, LEONEM. Mariæ Virginis hæc imago est, quæ quidem semel tantùm, at Leonem *de tribu Juda* invictissimum, Christum JEsum, enixa est. Ad verbum S. Epiphanius; *Si Dominus Leoni assimilatur, non secundùm naturam, sed propter ænigma; profectò etiam genitricem ejus leænam dixerim. Unde gignitur Leo, si non leæna mater vocabitur? Leænæ autem non contingit secundus partus, ergò non ampliùs partum novit Maria.* Pulchrè in rem præsentem canit P. Masenius;

Tressa Leæna semel parit, at parit illa leonem;
Multorumque instar, partus hic unus habet.
Te meritò dicam parientem, Virgo, Leænam;
Dissimile hoc solùm est; nil feritatis habes.

Maria V. pariens.

S. Epiphan. hæres. 78.

504. P. Joannes Baptista Baretà, è Societate JESU, ad funebrem Philippi IV. pompam, Mediolani celebratam, inter reliqua Emblemata Leonem depinxit; qui oculos tenens apertos, cæteris suis membris jacentibus suavissimam quietem conciliabat; addito lemmate, EXCUBIÆ CAPITIS FECERE QUIETEM. Innuebat videlicet, subditos civitatis aut religionis felicissimâ quiete perfrui, quando Rex vel Prælatus pro iis excubias agunt. Nam, S. Gregorio teste, *Quisquis populi speculator ponitur, in alto debet stare per vitam, ut possit prodesse per providentiam.* Verissimè monet Divinus de Christo imitando Libellus: *Curre huc vel illuc; non invenies quietem, nisi in humili subjectione sub Prælati regimine.*

Prælatus vigilans.

S. Greg. Hom. 11. in Ezech.

Th. à Kem. l. 1. c. 9. n. 1.

505. Idem P. Bareta ad exequias illas alterum Leonis Symbolum statuit, qui adversus plurimos canes dimicans, semperque rediens victor, epigraphen subjunctam habuit; OMNIBUS UNUS. Mens iconis erat, tantam esse unius Hispaniarum Regis potentiam, ut multorum exercituum assultibus reprimendis sufficiat. Idipsum Justus de Orco, mundo, ac hostibus universis assolet; audetque cum Regio Vate dicere, *Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum.* Pulchrè S. P. Augustinus; *Protegitur Imperator scutatis, & non timet; protegitur à mortalibus mortalis, & securus est; protegitur mortalis ab immortali; & timebit, & trepidabit?*

Justus non timet
Ps. 26. 3.
S. Aug. in hunc loc.

506. Leonis

506. Leonis fœtus ita nascitur debilis & infirmus, ut videatur mortuus; unde Leo illum afflatûs sui calore assiduò fovet, donec exanimem suscitet, eique vitam inspiret. Lemma. NUNC MELIOR PATER. Majoris enim beneficii loco habendum, magisque Patris nomen promeretur, qui vitam conservat, aut eam benè instituendam docet, quàm qui solam vitam dat. Certè Alexander Aristotelem, cui puer formandus fuerat traditus, summâ veneratione prosequebatur; causam rogatus, dixit, se illi non minus, quàm patri debere, quòd à patre vivendi, à præceptore benè vivendi initium accepisset, uti refert Plutarchus. Seneca de Præceptore ait; *Ingratus sum, nisi illum inter gratissimas necessitudines diligo.*

Præceptor

Plut. in vita Alexan. Sener. li. 6. de Benef. c. 16.

LEOPARDUS.

Caput XXVII.

507. IN Leopardo, velocissimi cursûs belluâ, id cumprimis mireris, quòd propositum iter, gressu nunquam in alterutrum latus deflectente, sed tramite semper rectissimo, & veluti ad amussim exacto, percurrat. Eò alludens Joannes Ferrus, epigraphen subdidit; ET VELOX, ET RECTA. Cardinalem Maphæum Barberinum hoc Emblema spectabat, qui operationum suarum rectitudine & celeritate per omnes dignitatum Ecclesiasticarum gradus progressus, ad ipsum usque Summi Pontificatûs apicem propinquavit. Inter profanos Scipio Africanus, etiamnum in prima juventute supremus militiæ Magister nominatus, honorem adeò eximium ac sublimem bellicâ suâ virtute promeruit; Romanis ætatem ipsius teneram, quòd prudentiâ & fortitudine annos longè præverteret, obstupescentibus. Inter sacros verò encomium illud S. Joanni Baptistæ cumprimis debetur, qui, adhuc puerulus, tantam passim virtutem diffuderat, ut universam Palæstinam in sui admirationem raperet. Porrò Religiosus viam perfectionis non tantùm percurrat gressu directo nunquam ad illecebras terrenas deviando; sed etiam celeriter, nullas otii aut ignaviæ moras interponendo. Providè monet Magnus Augustinus; *A multis curre ad unum, dispersa collige in unum mane apud unum, noli ire in multa, ibi est beatitudo.*

Meritum.

S. Jo Bapt.

Religiosus,

S. Aug. ser. 47. de Divers.

508. Leopardi ea est indoles, ut, nisi prædam destinatam primis duobus vel tribus saltibus assequatur, eam ultrò penitùs dimittat. Unde feræ cujusdam vestigia insequens, epigraphen tenet. AUT CITO, AUT NUNQUAM. Animus hominis resolutus, ac moræ impatiens, hoc Emblemate significatus. Petrus Berchorius eandem agendi rationem in dæmone observatam habet: *Sic diabolus præceps fertur ad prædam, id est, animam capiendam, quia pro ea capienda facit plures saltus; primum, qui est cogitatio; secundum, qui est delectatio, sed si deficit ad imprimendum tertium, scilicet consensum vel operationem, tunc præ superbia resilit quasi victus, quia secundùm sanctos, quando diabolus tentans vincitur ab aliquo, nunquam de eodem crimine amplius tentat eum.* Cæterùm illorum etiam hæc imago est, qui, nisi rem desideratam statim à Deo acquirant, mox ab oratione desistunt, sicque nunquam, quod petunt, adipiscuntur. S. P. Augustinus super illa D. Lucæ verba, *Si ille perseveraverit pulsans, dico vobis, &c. dabit illi, quotquot habet necessarios:* ait, *Quid est propter improbitatem? quia pulsare non destitit: quia & cùm esset negatum, se non avertit. Ille, qui nolebat, dare quod petebatur, fecit, quia ille petendo non defecit. Quanto magis dabit Deus bonus, qui nos hortatur, ut petamus; cui displicet, si non petamus?*

Impatiens

Dæmon.

Pet. Berch. l. 10. Red. c. 59. n. 2.

Oratio assidua.

Luc 11. 8. S. Aug. ser. 5. de Verb. Dom. c. 5.

509. Leopardo, uti & Tigridi vel Pantheræ, inscriptionem non incongruam subjunges istam; A MACULIS DECOR. Eorum enim animalium pelles, nigricantibus aut interalbicantibus maculis distinctæ, ingens exinde ornamentum acquirunt. Ita planè gloriosa SS. Martyrum corpora è crebra fatalium vulnerum cicatrice nihil deformitatis, sed plurimum decoris & gloriæ sortiuntur. S. Thomas ait, *S. Augustin. dicit in 22. de Civitate Dei, quòd fortassis in illo regno (beatitudinis) in corporibus Martyrum videbimus vulnerum cicatrices, quæ pro Christi nomine pertulerunt. Non enim deformitas in eis, sed dignitas erit, & quædam, quamvis in corpore, non corporis, sed virtutis pulchritudo fulgebit, &c.*

Martyr in cœlo

S. Th. q. 54. in Cor.

510. Pardus, agili ac veloci saltu exiliens, venabula, adversum se vibrata, illæsus evadit. Lemmatis loco D. Gregorius Brunellus hoc hemistichion subjunxit; SUPER VENABULA FERTUR. Verbis è Virgilio mutuatis;

Ut fera, quæ densâ venantûm septa coronâ
Contra tela furit, seseque haud nescia morti
Injicit, & saltu SUPER VENABULA FERTUR:
Haud aliter juvenis medios moriturus in hostes
Irruit, &c.

Virgi. Ænei. v. 55

Cùm Nazareni Servatorem nostrum præcipitem agere molirentur, *Ipse transiens per medium illorum ibat.* S. Athanasius, armatis suis hostibus obviam factus, liberrimè eos est allocutus, cæptum iter celerrimè prosequerentur, Athanasium enim non multum ab iis distare: sicque illorum tyrannidem ac insidias declinavit. Porrò homo, mente ad Deum sublevata, quasvis mundi sagittas, ac calamitatum tela securus evitat. S. P. Augustinus; *Sursum cor, sursum cogitationem, sursum amorem, sursum spem, ne putrescat in terra.*

Insid supe Luc.

Cor vare Deu S. A Psal. Con

LEPUS.

Caput XXVIII.

511. LEpus, animæ contemplativæ symbolum, oculis dormit apertis. Unde Bargalii lemma. APERTI GLI OCCHI DORMO. Id est; OCULIS DORMIT APERTIS. Anima enim, rebus terrenis mortua, affectuum suorum oculos ad Dei arcana contemplanda apertos ac vigilantissimos retinet: ut adeò verè cum sancta illa Anima dicere possit; *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Id est, interprete S. P. Augustino, *Ego requiesco à negotiosis actibus, & animus meus divinis se intendit affectibus;* S. Ambrosius, quâ ratione somnus cum vigilantia conjungendus sit, demonstrans, *Dormiat,* inquit, *caro tua, vigilet fides; dormiant illecebræ corporis, vigilet cordis prudentia, &c.*

Cor plat.

Can S. A 57. S. A Exh. Virg

512. Lepus, cubile suum intra petram benè firmam collocare solitus, epigraphen tenet. INVALIDUS IN VALIDA. Haud aliter Divinus Sapiens; *Lepusculus, plebs invalida, qui collocat in petra cubile suum.* Servorum Dei hæc prudentia est, qui securitatem suam in crucifixi vulneribus, veluti in tutissima petra, recipiunt. Hugo Cardinalis, *Lepusculus, plebs invalida, id est, Sanctus quilibet de se non confidens, in petra collocat cubile suum, id est, in consideratione petræ, quæ est Christus.* S. Bernardus; *Et reverà, ubi tuta, firmaque infirmis securitas, & requies, nisi in vulneribus Salvatoris? Tantò illic securior habito, quantò ille potentior ad salvandum. Fremit mundus, premit corpus, diabolus insidiatur; non cado, firmatus enim sum supra firmam petram.*

Spe Dep Prov 26.

Hug in 4. c. 1

S. Be 61 Can.

513. Car-

513. Cardinalis Maphæus Barberinus, mirâ velocitate ac insigni meritorum, virtutumque suarum cursu per celsissima Ecclesiasticarum dignitatum fastigia progressus, à Joanne Ferro Abbate Leporis emblemate significatur, qui supra collem exiliens, epigraphen præfert; ASCENSU LEVIOR. Servi Dei, instar leporum, ad Dei gloriam & virtutem obtinendam mirâ agilitate exiliunt, totoque conatu à mundi vestigiis properant. S. Hieronymus illa Zachariæ verba interpretatus, *Lapides sancti elevabuntur super terram*, ait, *Lapides sancti volvuntur super terram, instar rotarum paululum tangentes humum, & volubilitate sua ad cœlestia festinantes.*

514. Academicus, inter Venatores Venetos Audax, Symboli loco leporem præfert, qui montis cacumen saliendo ascendens, epigraphen tenet; ARDUA FACILIUS. Ita generosum & magnanimum hominis pectus multò libentius negotia ardua, quàm facilia aggreditur. Seneca; *Habet hoc in se generosus animus, quod concitatur ad honesta; neminem excelsi ingenii virum humilia delectant, & sordida. Magnarum rerum species ad se vocat, & extollit.*

515. Lepus, ad montis radicem consistens, epigraphen habet; IN ARDUA NITOR. Hanc iconem non modò pectori generoso, ut superiore numero dictum; sed etiam contumaci propriam statues; In hunc sensum Romanus Sapiens; *Natura contumax est humanus animus, & IN contrarium atque ARDUUM NITENS.* Unde etiam trita inolevit paræmia; *Nitimur in vetitum.*

516. Lepus vitæ ac incolumitati suæ nonnisi fugâ consulit. Lemma. FUGA SALUTEM. Hinc discas velim, sicuti lepus, canibus insequentibus, versus dumetum confugit; ita tibi, occasionem, suggestionum, & cumprimis carnis voluptatibus impetito, arma omnium efficacissima è fuga desumenda esse. In hanc rem idiomate vernaculo Hieronymus Preti.

L' armi, el foco d' amor fuggano i cuori,
Ch' a gli assalti d' Amor schermo non vale;
Chi pugna incontra lui perde, e si strugge;
Ne le guerre d' Amor vince chi fugge.

Jacobus Billius canit;

In reliquis vitiis sequitur victoria pugnam,
Vincitur at celeri sæva libido fugâ.

Et S. P. Augustinus; *Cùm cætera vitia pugnando vinci soleant; sola libido est, quæ fugiendo potiùs, quàm pugnando superatur.*

517. D. Archangelus Conter Emblematis loco leporem expressit, qui à canibus infestatus, ad rupem è mari prominentem compellebatur, ubi vel iis in prædam cedere, vel in subjectas undas præcipitari, ac submergi debebat. inscriptionem addidit; DESPERATA SALUS. Hominem, gravibus animi angustiis coarctatum, hoc lemmate describes. Peccator, qui in vitæ suæ decursu nulla salutis media providit, postea mortis acerbitate, & senectutis aut ægritudinis mole pressus, salutem difficillimè, consequetur, &, instar leporis, miserrimè, quò se vertat, ignorabit. Salubre admodum Hieremiæ consilium est: *Date Domino Deo vestro gloriam, antequam contenebrescat, & antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos: expectabitis lucem, & ponet eam in umbram mortis & in caliginem.* Et S. P. Augustinus: *Qui semper vult vivere, & non timere mortem, teneat vitam, ut mors superetur à vita.*

518. Tanta leporis est fæcunditas, ut dum conceptos fætus etiamnum informes in utero gestat, simul alios jam in lucem editos ablactet, & insuper alios adhuc parturiat. Æliani verba sunt: *Uno & eodem tempore quædam in utero inchoata & imperfecta fert; alia parturit; alia modò peperit.* Unde Aresii lemma, PARIENS, SIMUL ET PRÆGNANS. Vel ut alius eidem, catulos suos ablectanti, inscripsit; NUNQUAM NON PARIENS. Miram ac raram hanc fæcunditatem cumprimis in Dei servis reperire est, qui bonis operibus, à se peractis, nunquam acquiescunt, sed ex aliis alia identidem concipiunt, pariuntque. S. Ambrosius: *Mens, quando aliquid videtur incipere, ad finem usque contendat, & operis sui terminum quærat. Quando finit aliquod opus, non quasi consummato opere finiatur, sed in alia recurrat opera, & semper incrementa virtutis exerceat.* Fæcunditas. Prof. Aus. S. Ambr. l. de Noe. c. 23.

519. Lepus, nivem devorans, epigraphen sustinet; UNA SALUS IN INOPIA. Inde duram necessitatis legem conjicere licet, quæ ad alimenta, etiam maximè absona, famelicum adigit. Certè Hebræi, compluribus obsidionibus coarctati, alimoniam, ab humano usu & gustu prorsus alienam, plenamque fastidio, sumere cogebantur. Eodem Emblemate etiam naturæ prudentia ac providentia significatur, quæ etiam in extremis angustiis necessitati suæ consulere novit. *Necessitas*, asserente Architâ, *omnia docuit; quid enim non inveniret;* Necessitas. Archit. apud Stobæum serm. 43.

520. Lepus, undique gladiis impetitus, inscriptionem sustinet, MALO UNDIQUE CLADES. Sceleratos, internis externisve calamitatibus nunquam non afflictos, hæc imago concernit. Perspicuè Divinum Oraculum: *Foris vastabat eos gladius, & intus pavor.* In rem præsentem Cicero: *Animi, conscientiâ improbi, cruciantur: tum etiam pœnæ timore, quâ aut afficiuntur, aut semper sunt in metu, ne afficiantur aliquando.* Et Justus Lipsius; *Nemo crimen in pectore gerit, qui non iade Nemesin in tergo.* Peccator. Deut. 32. 25. Cicer. 2. de finibm. Lips. l. 2. de Const. c. 13.

521. Lepus assiduo hostium ingruentium timore agitatur; ut adeò etiam, dum quietem dormiendo capit, totus inquietus, oculos retineat apertos, veluti adversus subitaneum assultum excubias acturus. Unde D. Sigismundus Laurentius dormienti hoc epiphonema subdidit; INQUIETUS IN QUIETE. S. Paulus, innocentissimæ conscientiæ quiete perfruens, identidem sanctâ quâdam formidine concutiebatur; adeò, ut ingenuè fateretur: *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.* Quare Eusebius Gallicanus; *Ecce*, inquit, *Beatus Paulus, jam Christi habitaculum, jam vas electionis effectus, intelligit, sibi non sufficere solam gratiam, nisi gratiæ adjungat solicitudinem vigilantiæ, & laboris industriam.* Timor sanctus. 1. Cor. 4. 4. Euse. Gall. Hom. 1. in Quadrag.

L U P U S.

Caput XXIX.

522. QUando lupus, per viam incedens, fortè frondes aut bacillorum congeriem pedibus premit, mox à strepitu inde excitato, terreri solet: at postea sese vano timore perculsum ac deceptum deprehendens; pedem, veluti se ipsum erroris causâ castigaturus, mordet. Unde pedem dentibus arrodens, epigraphen tenet; PER PENA, E PER RICORDO. Id est; SE PUNIT, EL REDARGUIT; vel, UT PUNITUS REMINISCAR. Ita pœnitens, vitam seriò emendaturus, quoties immoderatos affectus suos nonnihil à præfixo tramite deflectere senserit, severè in se ipsum animadvertere debet. Petrus Berchorius: *Si pes noster, id est, affectus allidat se per desiderium, & amorem ad res mundi, ita quod ex corde nostro faciat strepitum malarum cogitationum, & delectationum, statim debemus eum mordere per compunctionem, nosmetipsos redarguendo, & puniendo, &c.* Ad hanc ideam Pœnitent. Pet. Berch. Reduct. Mor. l. 10. c. 63. n. 25.

sese

ſeſe conformans S. Ignatius Lovola, cùm in converſionis ſuæ principio ſeſe ad calamnos pro ſuum ſentiret, conſuetudinem illam flagellorum diuturnè edomabat, totidem ictus corpori ſuo noctu admetitus, quoties interdiu riſiſſet; Præclarè S. P. Auguſtinus: *Deus non poteſt, ut non puniat peccatum; puniendum eſt peccatum; ſi puniendum non eſſet, nec peccatum eſſet; Praveni illum; non vis ut ille puniat, tu puni.*

S Aug. in Pſal. 44.

523. Quantum in lupo corporis eſt robur, tantum etiam oculorum acumen eſt. Et quidem fortitudine ſua nixus, non pecora ſolum, ſed & homines aſſilire, ac teterrimos ſuperare ſolet: perſpicacia verò tantâ viget, ut intra denſam noctis caliginem paſſim circumiens, nuſpiam exerret. Unde lemma, ROBORE, ET INTUITU. Bonum militem in prævidendis periculis perſpicacem, & in ſuperandis hoſtibus fortem eſſe oportet. S. Paulus (de quo Magnus Auguſt. illa Geneſeos verba interpretatur, *Benjamin lupus rapax*) inſtar lupi, tanto fuit inſtructus robore, ut de ſe ipſo teſtaretur, *Cum infirmor, tunc potens ſum.* Viſu quoque fuit perſpicaciſſimus; quippe, qui *raptus eſt uſque ad tertium cœlum, & audivit arcana verba, &c.* Quare genuina fortitudo non tantùm eſt robur, quo hoſtem ſuperamus; ſed etiam perſpicax ſcientia, evitandi pericula, malaque omnia declinandi. Seneca; *Fortitudo non eſt inconſulta temeritas, nec periculorum amor, nec formidabilium appetitio: ſcientia eſt diſtinguendi, quid ſit malum & quid non ſit. Diligentiſſima in tutela ſui fortitudo eſt.*

Miles. S. Paulus. Gen 49. 27. S Aug. in Pſal 78. Fortitudo vera. Senec. Ep. 85.

524. Lupi, in monte Tauro nati, ad caniculæ conſtellationis auſtralis exortum, intra ſpeluncas ſuas ſe recipere, & occultari ſolent. Eò nonnemo alludebat, quando quendam Flandriæ Magnati, ad Ducis Albanenſis adventum ſeſe in fugam convertere coacto, Lupi emblema attribuit; qui præſente illo ſidere cavernam ſuam repetens, epigraphen tulit; HOC ORIENTE FUGOR. Vel, TE ORIENTE FUGIT. Ita Principis adventus ſceleratos omnes; uti & Divina præſentia cunctos infernales generis humani hoſtes procul in fugam agunt. Jamblicus: *Reſulgente*, inquit, *poteſtate Dei, quæ replet omnia bonis, perturbatio omnis, quæ ſolet à ſpiritibus malis accidere, animum haud attingit, ſed repentè diſperditur. Bonis enim Numinibus omnino præſentibus, mali ſpiritus evaneſcunt.* Ejuſdem argumenti eſt illud, à nobili ingenio excogitatum emblema, in quo lupus è luminis conſpectu fugitivus exhibetur; cum dicto, VISO INVISO. Eoque innuebat, Dæmonem, veluti lupum Tartareum, viſo gratiæ Divinæ ſplendore, à S. Thereſia longè latèque diffuſo, non ſine probro ſuceſſere debuiſſe. Mens Emblematis hoc diſticho explicatur.

Præſentia majorum. Præſentia Dei. Jambl. l. de Myſteriis. Dæmon.

Terga dat ut viſo inviſo lupus igne, Chelydrus
Sic ſtygius, audito nomine, Diva, tuo.

525. Scipio Bargalius miram utilitatem, è vicino proximorum auxilio nobis accedere ſolitam, Luporum emblemate demonſtrat, qui caudis propriis inter ſe colligati, ac mutuo robore adjuti, grande flumen incolumes trajiciunt; ſubjuncto lemmate. TUTO TRANSIGUNT. Seneca: *Quo alio tuti ſumus, quàm quòd mutuis adjuvamur auxiliis? Hoc uno inſtructior vita, contraque incurſiones ſubitas munitior eſt, beneficiorum commercio.* Et S. Hieronymus; *Vera charitas & nullo violata livore, quanto augetur numero, tanto creſcit & robore.*

Auxilium mutuum. Senec. l. de Benef. c. 18. S. Hieron. in c. 5. Mat. v. 25.

526. Joannes, Rex Hungariæ, Lupam, plenis turgentem uberibus, Symboli loco habuit; cum gnoma; SUA, ALIENAQUE PIGNORA NUTRIT. Innuebat videlicet, amorem ac beneficia ſua non in ſubditos ſolùm, ſed & in exteros liberaliſſime diffundi. S. Paulus non ſolis Iſraëlitis, ſuis conterraneis; ſed etiam gentilibus, ſanctæ fidei lac propinavit: unde etiam mortuus, ſanguinis vice lac è venis ſtillavit; veluti ipſorum quoque carnificum ſuorum vitam eo alimento ſuſtentaturus; ipſummet de ingenti hac beneficentia teſtem ſibi locupletiſſimum audi. *Cum liber eſſem ex omnibus, omnium me ſervum feci, ut plures lucrifacerem. Et factus ſum Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucrarer: iis qui ſub lege erant, quaſi ſub lege eſſem (cùm ipſe non eſſem ſub lege) ut eos, qui ſub lege erant, lucrifacerem; iis, qui ſine lege erant, tanquam ſine lege eſſem (cùm ſine lege Dei non eſſem, ſed in lege eſſem Chriſti) ut lucrifacerem eos, qui ſine lege erant. Factus ſum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus ſum, ut omnes facerem ſalvos.* Hæc ultima verba, *Omnibus omnia factus ſum*, repetens S. P. Auguſt. ſubjungit: *non mentientis aſtu, ſed compatientis affectu id eſt, non omnia mala hominum fallaciter agendo, ſed aliorum omnium malis omnibus, tanquam ſi ſua eſſent, miſericordis medicinæ diligentiam procurando.*

Princeps beneficus. S. Paul. 1. Cor. S. Aug. 19. c.

527. Lupus ovium gregem, à canum aut paſtorum excubiis derelictum cernens, aſſilire ſolet: cum lemmate, INCUSTODITA RAPIT. D. Archangelus Contter hac icone docet, juventutem illam vitiis ac dæmoni facilè in prædam cedere, quæ patris aut præceptoris aſſiduâ induſtriâ deſtituta, intra educationis debitæ limites non coërcetur. S. P. Aug. *Furantur lupi inſidiantes, rapiunt leones frementes, cum oves non habent paſtori.*

528. Olaus Magnus refert, lupos hyemis tempore plus, quàm aliàs, crudeles & ſanguinarios effici. Unde lupus, intra nivem depictus, epigraphen tenet. RIGORE NOCENTIOR. Ita peccator, aſperæ ac indiſcretæ correctionis rigore obrutus, exacerbatur, ac mentem in vitiis obſtinatiorem acquirit. S. Joannes Chryſ. maritos hortatur, ne in uxores ob nativos quoſdam defectus violentis verberibus animadvertant; futuras enim inde longè, quam antea, pejores; *Sed ſtulta eſt, ebria, iracunda?* inquis, *Igitur*, Chryſoſtomo Doctore, *dolendum eſt, non iraſcendum; & Deo ſupplicandum eſt, & ipſa admonenda, & adjuvanda conſilio & omni conatu adnitendum, ut illis liberetur affectibus. Quod ſi verberaveris, exaſperabis morbum.* Propriâ experientiâ comprobatum habuit S. Bernardus, quòd rigore, adverſus proximum adhibito, eum ad virtutis ſemitam non tantùm non perduxerit, ſed inter vitiorum abrupta plus, quam ante, effecerit contumacem & obſtinatum *Volui*, inquit, *perimere hoſtem, & eripere fratrem, & non feci ſic, magis autem contrarium accidit, nam læſi animam, & culpam auxi.*

Juventus ... Ol. M. ... Cor ... S. Bern. 42.

529. Lupus, ſi Homero fidem habeas, SENESCENDO DETERIOR evadit. Berchorio authore, nativa hæc peccatorum contumacium idea eſt, qui, æquali & annorum & flagitiorum incremento, què plus ætatis ſortiuntur, eò fiunt deteriores. *Tales ſunt*, inquit, *peccatores, & maximè avari, quia quanto magis ſenuerunt, tanto ſunt deteriores per iniquitatem, crudelitatem, & rapinam, &c.* Cornelius Tacitus, de Vitellio differens, ait, *Regendis provinciis priſcâ virtute egit. Unde regreſſus, & formidine Caji Cæſaris, & familiaritate Claudii turpe in ſervitium mutatus, exemplar apud poſteros adulatorii dedecoris habetur. Ceſſerunt que prima poſtremis, & bona juventutis ſenectus flagitioſa obliteravit.*

Homer. ... Berch. ... Cor. Tacit. An.

530. Inter cæteras Lupi proprietates cumprimis inſatiabilitatem numeres. De hac Ovidius.

Inſatiabilibus præda relicta lupis.

Unde lemmatis loco illum Taſſi verſum ſubjunges: AVIDO PUR DI SANGUE ANGOR CHE SATIO.

Ovid. ... Tor. Gerl. C. A. l. 11.

SATIO. Id est, SANGUINE SATUR, ET AVIDUS. Solimannum, militem implicabilem, crudelem, nullisque flectendum precibus, ille Tassi versus spectat. Ab hoc nihil difformes fuêre cæteri Tyranni, Caligula, Nero, Domitianus, Diocletianus, & alii. Avari quoque, tametsi opibus abundè satiati, aliorum tamen sudorem, sanguinem, & bono, instar rapacium luporum, magis semper magisque expetunt. S. P. Augustinus: *Concupiscis satiare avaritiam! O vota inania, & facta nequissima! Expectas ergo satiare avaritiam? illa te potest premere, tu illam non potes satiare.*

531. Dum Lupi omnes suos conatus ad pecora diripienda, & enecanda impendunt; pastores vicissim lupis capiendis & occidendis assiduas struunt insidias. Unde Rancatus lupis quibusdam interceptis epigraghen subsidit. EGUAL MENTE DAN MORTE, E SONO ESTINTI. Id est, NECANTUR, DUM NECANT. Ad verbum Tassus.

Ne la gente fidel, più che l' infida,
Ne piu questa, che quella il campo tinge,
Mà gl' uni, egli alteri, vincitori, e vinti,
Egual mente dan morte, e sono estinti.

Eandem talionis legem ipsemet Deus adversùs homines facinorosos, sicarios, & sanguinarios decrevit. *Quicunque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius.* Item; *Væ qui prædaris, nonne & ipse prædaberis.* Et denique; *Qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Theophylactus ait, Christum his verbis prænuntiâsse, *quod Judæi, contra se gladium accipientes, Romanorum gladio* (veluti talionis lege) *essent perituri.*

532. Lupus duobus potissimùm modis, deprædando nimirùm & occidendo, damnum inferre solet; Unde lemma. RAPAX, CUPIDUSQUE CRUORIS. Ad verbum Ovidius;

Utque rapax stimulante fame, cupidusque cruoris
Incustoditum captat ovile lupus.

Carolus Rancatus aliud, è S. Joanne desumptum addidit; UT FURETUR, ET MACTET. *Fur non venit, nisi ut furetur & mactet.* Ad hanc ideam conformati Tyranni, latrones, & dæmones, nonnisi rapinam ac perniciem inferre patant. De diabolo ait S. P. Augustinus; *Non cessat diabolus insurgere super nos quotidiè, & illudere vellè infirmitati & fragilitati nostræ, deceptionibus, tentationibus, & quibuscunque laqueis irretire, cùm in terra adhuc vivimus.*

533. Lupus, unicam saltem oviculam prædaturus, totam gregem aggreditur. Ovidius:

Ad multas lupa tendit oves, prædetur ut unam.

Unde lemma. PRÆDETUR UT UNAM. Vel, AD MULTAS, UT UNAM. Carolus Rancatus hunc hominis lascivi typum statuit, qui compluribus honestis virginibus struit insidias, ut saltem unam, libidini suæ abripiat; vel etiam cacodæmonis, qui ad unicam animam sternendam, plurimas suggestionum suarum incursibus tentat. Argumento haud dissimili P. Gallina lupum depinxit, qui oviculam coram vicino grege laceraturus, epigraphen tulit; EX OMNIBUS UNAM. Judæ Iscariotis animam ex Apostolico ovili à diabolo miserrimè direptam, hæc imago significabat, tanta enim ipsius adversus animas nostras est invidentia, ut laborem suum, quo neminem non perdere tentat, optimè collocatum existimet, si vel unicam præcipitet. S. P. Augustinus. *Diaboli nobis invident regnum cælorum; ipsi nolunt, ut nos ascendamus illuc, unde illi dejecti sunt.*

534. Lupus lapidum concussione in fugam agitur; Lemma TIMORE PLAGARUM. Nimirum homines scelerati, ac mundi illebris dediti, quosvis calamitatum aut adversæ fortunæ impulsus horrent; iis è contra, qui inter Divinos greges numerantur, nihil exindè trepidantibus. Certè S. Stephanus inter saxorum grandines animo perstitit integerrimo; quinimò *lapides torrentes illi dulces fuerunt.* S. Gregorius Nyssænus docet, à S. Stephano illam Christi beatitudinem esse imitatam; *Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Idcircò*, inquit, *magnus ille Stephanus gaudet, lapidibus undique petitus, ac veluti suavem quemdam rorem, crebros lapidum ictus, in modum floccorum nivis incidentium, corpore cupidè excipit, ac benedictionibus nefarios homicidas prosequitur, &c. currenti ei per confessionem, quod sperabatur, ostenditur cœlum apertum.*

Calamitas. S. Stephanus.

S. Greg. Nyss. tract. de Beatitud.

LUTRA.

Caput. XXX.

535. LUtra, quadrupes amphibium, inter lacus & stagna victitans, piscibus nutritur, ac pilos mollibus plumis similes habet. Ex aquis tota sicca egreditur, nullo penitus ullius madoris vestigio hærente. Unde Bargalius Lutræ, ex aquis progredienti epigraphen subdidit; NE PUR BAGNATA. Id est, NEC MININUM MADET. Illorum hoc paradigma est, qui è sceleratorum consuetudine nihil unquam flagitiosi madoris contrahunt. Tales fuêre Samuel, inter filios Heli educatus; Abrahamus inter Chaldæos; Loth inter Sodomitas; aliique complures, qui vitiosorum assidua familiaritate usi, puritatem ac innocentiam suam semper conservârunt illibatam. S. Gregorius Nazianzenus, individuus S. Basilii comes, cum eo in Academia Atheniensi studiis navabat operam; & licet tam civitatis illius, quàm civium mores fuerint, S. Gregorio asserente, *pestilentes*; ii tamen ambo vitam suam ita cautè traduxerunt, ut hic ingenuè fateatur, *Nobis nihil detrimenti ab iis allatum est, quin potiùs, quod vix credibile est, hinc ad fidem confirmati sumus. Quod si quis est, aut esse creditur fluvius per mare dulcis fluens, aut animal in igne, quo omnia consumuntur, saliens; hoc ipsi inter æqualium greges eramus, &c.*

Societas bonorum inter malos.

S. Greg. Naz. Orat. 20. de funere S. Basil.

536. Voracissima est Lutra, simulque crudelitatis adeò immodicæ, ut non solùm eos pisces, qui ipsi in cibum abundè sufficiunt, sed & alios longè plures interficiat. Hominis avari hoc ectipon dixeris, cujus illud penè unicum est studium, ut aliorum sanguinem immiti ore exsugat. Vel etiam Tyranni hæc imago est, qui omnium ædes sua violentia ac immanitate cruentare solet. Epigraphen Emblemati subjunges; SÆVIT IN OMNES. Avaritia accommodatè in rem præsentem ab Hugone Victorino definitur; *Avaritia est, sua illicitè retinere, & aliena concupiscere.* Tyrannidem sequentibus coloribus depingit Claudianus.

Avarus.

Tyrannus.

Hugo vict. lib. 2. de Claust. Animæ.

Instat terribilis vivis, morientibus hæres,
Virginibus raptor, thalamis obscœnus adulter.
Nulla quies: oritur, præda cessante, libido,
Divitibusque dies, & nox metuenda maritis.
Quisquis vel locuples, pulchra vel conjuge notus,
Crimine pulsatur falso, &c.

Claud. de Bello Gildon.

Etiam morti inscriptio illa convenit, de qua Maphæus Vegius canit:

Mors. Maph. Veg. l. 13. Æneid.

Heu mortem inviſam; quæ ſola ultricibus armis
Elatos frænas animos, communia toti
Genti, ſceptra tenens, æternaque fœdera ſervans,
Quæ magnos parvoſque terit, quæ fortibus æquat
Imbelles, poliſque Duces, ſeniumque juventæ.

Ovid. l. 3 Eleg. Et Ovidius:

Scilicet omne ſacrum mors importuna profanat.
Omnibus obſcuras injicit illa manus.

Jejunium. 537. Lutra jejuna adverſo flumine fertur, ſatura ſecundo. Unde illam, adverſo flumine nitentem, hoc lemmate inſignies; ADVERSAS JEJUNA PER UNDAS. Ita homo jejunus non modo pravos animi ſui affectus, ſed ipſos etiam dæmones, aliaſque adverſitates citra negotium ſuperat. Sanctus Baſilius, jejunium prolixis ac meritis elogiis extollens, *Uno,* inquit, *temporis momento ob gulam populus ille per maximà prodigia Dei cultum edoctus, in Ægyptiacam idololatriam turpiſſimè devolutus eſt, ex quo ſi utrumque ſimul conferas, videre licet jejunium ad Deum ducere, delitias vero ſalutem perdere: Quid Eſau inquinavit, ſervumque fratris reddidit? Nonne eſca una, propter quam primogenita vendidit? &c. Jejunium Prophetas genuit, potentes confirmat atque roborat. Jejunium Legislatores ſapientes facit: animæ optima cuſtodia, corporis ſocius ſecurus, fortibus viris munimentum & arma, athletis & certantibus exercitatio. Hoc præterea tentationes propulſat, ad pietatem armat, cum ſobrietate habitat, temperantiæ opifex eſt, in bellis fortitudinem affert, in pace quietem docet.* ET S. Athanaſius; *Quiſquis ab immundo ſpiritu vexatur, ſi hoc animadvertat, & hoc pharmaco utatur, jejunio inquam ſtatim ſpiritus malus oppreſſus abſcedet, vim jejunii metuens. Valde enim dæmones oblectantur crapula & ebrietate, & corporis commodis. Magna vis in jejunio.*

(Margin: S. Baſilius Hom. 1. de jejun. — S. Athan. Tom. 3. de Virginit.)

L Y N X.

Caput XXXI.

Perſpicacia. 538. LYnx acutiſſimo viſu animal, Emblematis loco montem ita acriter intuetur, veluti intima ejus viſcera videndo penetraturus. Epigraphen Joannes Baptiſta Porta ſubjunxit. ASPICIT, ET INSPICIT. Vel, INSPICIT, ET PERSPICIT. Vel ut aliis placet; INVISIBILE LUSTRAT. Perſpicax & ſpeculativum hominis ingenium, cumprimis tamen infinitam Dei ſapientiam, etiam occultiſſima quævis cordium arcana penetrare ſolitam, hæc imago repræſentat. Apoſtolo teſte; *Non eſt ulla creatura inviſibilis in conſpectu ejus, omnia autem nuda & aperta ſunt oculis ejus.* S. Gregorius Papa; *Exteriora opera,* inquit, *patent oculis hominum: longè verò incomparabiliter interiores, abſolutiſſimæ cogitationes noſtræ oculis Dei, &c.* S. Petrus Damianus, poſtquam illud oculorum acumen de Lynce retulerat, in hunc ſenſum argumentatur; *Si ergò mutum pecus tam vivax intuitùs acumen habet; humanæ mentis intima Deus omnipotens quantò profundius videt?*

(Margin: Sapientia Dei. — Heb. 4. 13. — S. Greg. l. 19 Moral. c. 9. — S. Petrus Dam. l. 2. Ep. 18.)

539. Ajunt Lyncem memoriâ omni adeò deſtitutum eſſe; ut quantumvis famelicus, & ante cibum collocatus, ſi fortè caput in aliam partem vertat, mox præſentis eſcæ obliviſcatur. Solini verba ſunt; *Lynces, tergum reſpicientes, non meminerunt priorum; & mens perdit, quod oculi videre deſierunt.* Unde D. Areſius Emblematis loco lyncem, capite in dorſum contorto, coram prædâ ſuâ depinxit; cum lemmate; NON MEMORABOR AMPLIUS. Ita S. Matthæus Apoſtolus, poſteaquam telonio ſuo, ac mundi facultatibus ſemel tergum obverterat, illarum penitùs immemor, cogitationes omnes à mundo ad Deum convertit. Idipſum S. Paulus aſſerit; *Quæ quidem retrò ſunt obliviſcens, &c.* Hæc verba interpretatus S. Auguſtinus ſubjungit; *Unum autem inquit, quæ retro ſunt obliviſcens. Hoc fac & tu, & vitam præteritam malam obliviſcere. Si te delectavit aliquando vanitas, non te delectet.* Porrò animal illud verum pœnitentem repræſentat, cui omnis vitiorum, ac vitæ præteritæ memoria excidit. Hoc planè argumento S. Hieronymus adverſus Chryſoſtomum amicè conqueſtus eſt; *Tu,* inquit, *quod naturâ lynces inſitum habent, ne poſt tergum reſpicientes meminerint priorum, & mens perdat, quod oculi deſierint; ita noſtræ es neceſſitudinis penitùs oblitus, ut illam epiſtolam, quam in corde Chriſtianorum ſcriptam, Apoſtolus refert, non parva litura, ſed imis, ut ajunt, ceris eraſeris.* Deniquè etiam homines ingratos hoc ſymbolo, ceu ſtygmate notabis; qui accepta beneficia, tametſi coram ſe poſita, ex animo abjicere, & oblivione obſcurare conantur. Veriſſimè de beneficiis ait Seneca; *ingratiſſimus omnium, qui oblitus eſt.* Et D. Claudius Caſonus.

(Margin: Solin. c. 18. — S. Matthæus. — Philip. 3. 13. S. Aug. in Pſal. 12… — Pœnitentia. — S. Hieron. Epiſt. 44. — Ingratitudo. — Senec. de Benefic. — Caſon. Emb. P… 18.)

L'ingrato è fiero più, d'ogni altra fera,
Lacerando le gratice le divora,
E è guiſa di Lince, che ſi ſcorda
Il cibo, che gli è inanzi, perche oblia
Smemorato il farer ch' ai chieſe, ò pure
Il nega, è biaſma ò impicciolíſce almento.

Præſcientia non nocuit. 540. Lynci, animalium perſpicaciſſimo, Carolus IV. Imperator inſcribi fecit; NULLIUS PAVET OCCURSUM. Innuebat videlicet, animum audacem & imperterritum à perſpicacia ſeu providentia haberi; quod mala prævila longè minùs terreant. S. Gregorius Papa: *Minus jacula feriunt, quæ prævidentur, & nos tolerabilius mundi mala ſuſcipimus, ſi contra hæc per præſcientiæ clypeum munimur.* Et Seneca: *Hoc eſt, quod ſapienti nihil contra opinionem dicamus accidere, non illum caſibus hominum excepimus, ſed erroribus: nec illi omnia, ut voluit, cedunt, ſed ut cogitavit. Imprimis autem cogitavit, aliquid poſſe propoſitis ſuis reſiſtere.*

(Margin: S. Greg. Hom. … in Evang. — Senec. l. de Tranq. anim.)

M A N T I C H O R A.

Caput. XXXII.

541. HOc animal, ſi Æliano, Solino, & Plinio fidem habeas, monſtrificâ formâ & horrore plenum eſt, omneſque reliquas belluas ſævitie ſuperat: Nam faciem habet hominis, membra leonis, colorem igneum, pilos oblongos ac promiſcuos, oculos fulgurantes, ac tres dentium caninorum ordines, caudam inſuper poſt ſe trahit oblongam, ac pungentibus aculeis, ceu totidem ſagittis, undique armatam: eâque in anteriorem, poſteriorem, & utriuſque lateris ſui partem pro libitu vibrari ſolitâ, inſecutores quoſvis validè transfigit. Huic proindè, nativo Tyrannorum ectipo, epigraphen ſubdidit Areſius; NEMO DOMARE POTEST. Polybius de Tyranno ait, *Quò quid gravius aut pernicioſius dici poteſt? Hoc enim nomen, quaſi ſeminarium in ſe continet crudelitatis, & omnes hominum injurias, ſceleraque complectitur.* Porrò etiam Detractorem hoc Emblemate exactè figurabis, qui vultum præferens humanum, mentem crudeliſſimi leonis congenitam habet, igneo inſuper iracundiæ colore ſuccenſus, trinâ dentium caninorum ſerie famam omnium paſſim arrodit; ac verborum aculeos, veluti ſagittas

(Margin: Tyrannus. Polyb. — Detractor.)

tas, nemini non, tam domestico, quàm extero infigit. Ut adeò S. Jacobus de hac detractoris lingua gnomam illam suam, à D. Aresio lemmatis loco usurpatam, propriissimè intellexeris; *Linguam autem NULLUS hominum DOMARE POTEST.* Eâdem notâ S. Basilius invidos afficit. *Quod animal tam agreste est, quod feritate non vincant? Canes namque educatione mansuescunt: Leones obsequio tractabiles fiunt: invidi tantùm officiis agrestiores evadunt.*

MELIS, seu TAXO.

Caput. XXXIII.

542. Hoc animal, somno nimium quantùm deditum, occasionem obtulit, ut dormitanti subscriberetur: EXPERGISCAR. Juvenem hoc emblema spectat, qui vitiorum lethargo altum immersus, illum olim excutere, & ad virtutis vigilias expergisci statuit. Huic certè Apostolus iterata voce aurem vellicat: *Surge qui dormis.* In hunc locum S. Clemens Alexandrinus ait: *A somno quidem rectè excitat, & ab ipsis tenebris, eos, qui aberraverunt, facit surgere. Expergiscere*, inquit, *qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus.* Porrò etiam mortui, hoc Emblemate significantur, qui ad extremum judicii diem vocandi, insonante Angelicâ tubâ, oculos reserare, ac reviviscere debebunt. Mortem enim nihil aliud, nisi profundum somnum dixeris. Opportunè S. Paulus: *Nolumus autem vos fratres ignorare de dormientibus:* Hunc locum interpretatus Magnus Augustinus, ait: *Quare dormientes vocantur, nisi quia suo die resuscitantur?*

MONOCEROS.

Cap. XXXIV.

543. Monoceros, dum cornu suum aquis, bufonum aut serpentium veneno infectis, immergit, mox salubres illas ac suaves reddit. Unde cornu intra aquas tincto, epigraphen habet: NOXIA PELLIT. Certè Christus, intra turbidas ac venenatas passionis suæ undas mersus, omnem ab ea malignitatem sustulit; adeò ut nulli non sit suavissima, ac summè desideranda. Theofridus Abbas Esthernacensis, ait. *De amaritudine sua amarissima dulcissimam suam dulcedinem transfudit in omnia acerbissima Sanctorum cujuscunque supplicii genera, & carnis, per illustrationem Spiritus sanctificatæ, quantacunque & qualiacunque supplicia, in corporũ & animarum suavissima ac saluberrima transtulit oblectamenta & remedia; ut quasi immutato & converso naturæ ordine, omnes cruciatuum materiæ, electorum corporibus adhibitæ, ardentiùs appetantur, quàm exquisitissimæ epulæ, quàm opulentissimæ totius mundi deliciæ.* Eodem planè argumento P. Columbus aquis, à Monocerote contactis, inscripsit; SINE NOXA BIBUNTUR.

544. Christum, intra Jordanis aquas baptizatum, Monocerotis emblemate depinxerunt; qui, cornu aquis immerso, epigraphen præfert. SIC UNDA SALUBRIS. Vel ut alius: CONTRACTU SALUBRIS. Inde demonstrare licet, quanta facilitate Servator noster aquas sanctificârit. S. P. Augustinus: *Ad baptismum descendit Dominus Jesus, non quod baptismi Sacramento & lavacro egeret, sed ut aquas, quas, quamvis in delicto Adæ Deus non maledixerit terra, quâ continebantur, maledictione infectas, purgaret.* Et Jacobus de Valenzia: *Unicornis sive Monoceros, ejus virtutis est, ut suo cornu attacta aqua, etiam aliquo veneno corrupta, reddatur salubris: ita Christus sua humanitate aquas pestiferas reddidit salubres ad peccatorum remissionem.*

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

545. Academici Sitibundi Neapolitani, S. Thomam Aquinatem Emblemate significaturi, Monocerotem pinxère; qui, sequentibus plurimis animalibus, fontem ingressus, epigraphen tulit: HOC DUCE TUTI. Securi enim in scientiarum pelago incedunt, qui Ducem sequuntur Doctoris Angelici doctrinam. Certè Julius Cæsar, eos, quos sibi vicinos habebat, omnis periculi immunes dicere est solitus; unde peritissimo cuidam nauclero, inter aquarum tempestates & ventorum fremitus exterrito, respondit: *Perge, age, quid times? Cæsarem vehis unàque ejus fortunam;* veluti diceret, dum Cæsarem tecum habes, simul omnem securitatem tecum habes. Cæterùm nocumenti nihil unquam accipere potest, quisquis Christi præeuntis vestigia studiosè legit; Nam magno Augustino authore. *Ipso ducente non errabimus, per ipsum ad ipsum eamus.*

S. Thom. Aquinas.

Christus Dux. S. Aug. ser. 55. de Diversis.

546. Diversa Emblemata de Monocerote exhibet D. Aresius; unde illorum uni subscripsit: EXPELLIT, ET ALLICIT. Innuit videlicet, gemina animantis hujus virtute & venenum depelli, & cæteras belluas ad fontis expurgati undas invitari. Ad hanc normam Princeps suum genium conformans, simul & benignitate & justitia polleat. Ex Agapyti consilio, *si velis bifarium approbari; ut pulcherrima quaque gerentes honoras, ita teterrima patrantibus succense.*

Princeps justus & clemens. Agap. Ep. Par. n. 28.

547. Prope aquas consistenti Monoceroti inscripsit D. Aresius; PRÆBIBO BIBENDA. Ita Christus, passionis acerbissimæ calicem bibens, eum posteà cunctis fidelibus bibendum obtulit. S. P. Augustinus. *Amarum poculum prior Medicus bibit, ne bibere timeret ægrotus.* Et S. Ambrosius. *Videamus, quæ causa fuerit, ut jejunia Salvator indiceret, & ipse primum, ut bonus humani generis Medicus jejunaret. Bonus enim medicus prior gustat poculum, quod ægro daturus est, ut peritiam artis suæ ante in se demonstret, & experimentum æger accipiens securus sit de poculo, securior de salute.*

Christus passionem dulcem reddit. S. Aug. in Psal. 98. S. Ambr. serm. 39.

548. Idem Aresius Monocerotem, fonti vicinum, hoc lemmate auxit. PRO POTU ANTIDOTUM. Sicut enim animal illud ex aquis potum, ita aquæ reciproco beneficio ab illo virtutem præservatricem, & contra venena alexipharmacum recipiunt. Grati animi affectum, & promptam beneficii rependendi voluntatem hoc Emblema significat. *Beneficium beneficio respondeat*, inquiebat Euripides. Et Terentius. *Par pari referto:* quibus suffragatus, Salvianus. *Ante usum*, inquit, *ac munificentiam liberalitatis alienæ liber est quispiam, beneficiorum fœnore non gravatus: coguntur autem omnes ipsâ conscientiâ sua ad repensationem vicissitudinis, postquam esse cœperunt debitores.*

Gratitudo. Eurip. in Helen. Terent. in Eund. Salv. l. 4. ad Eccles. Cathol.

549. Monoceros simul & siti levandæ, potum procurat, & sanitati procurandæ, sitim levat. Unde D. Aresii lemma. SALUTI, ET SITI. Medici geminum hoc officium est, qui potu refrigerat, & pharmaco sanat. Eâdem plane ratione Concionator eloquentiæ suæ deliciis auditorum sitim levat, & simul internæ mentis infirmitati discursuum ac invectivarum temperamento medetur. S. P. Aug. *Prædicator laboret; ut intelligenter, ut libenter, ut obedienter audiatur: ad Deum levet animam sitientem, ut ructet, quod biberit, vel quod impleverit, fundat.*

Medicus. Concionator. S. Aug. l. 4. doct. Christ.

550. Idem Monoceros, cornu intra aquas merso, ab Aresio inscriptum habet. ET MIHI, ET ALIIS. Adeo enim in hoc animali prompta est benefaciendi voluntas, ut infectas aquas non propriæ

Beneficentia.

Benefi-centia. tantùm, sed & alienæ salutis causâ expurgare conetur. Mulier Samaritana Patriarcham Jacob hac virtute insignem deprædicabat; ut qui non propriæ tantum, sed & subditorum filiorum, & pecorum

Jacob. 4. 12 indigentiæ fontem uberrimum providit. *Jacob dedit nobis puteum, & IPSE ex eo BIBIT, ET FILII ejus,*

Alb Magn. in hunc loc. *& pecora ejus.* Quia, interprete B. Alberto Magno *tanquam bonus pater, optimas aquas libenter filiis procurabat.*

551. Monoceros, cornu suum intra aquas tingens, à Carolo Bosso epigraphen recepit, ET FER-

Charitas Divina. Psal. 28. 6. VET IN UNDIS. Haud aliter Dei Filius, juvenis & validus Monoceros in Sacris Litteris cognominatus, *Dilectus quemadmodum filius unicornium,* charitate sua in Judaicæ malitiæ frigore medius comparuit, eamque accendere conatus est. Unde Phophetæ ore dixerat, *pro eo, ut me diligerent, detra-*

Psal. 108 4 S. Aug. in hunc loc. *hebant mihi, ego autem orabam.* S. P. Augustinus ad illa Christi verba alludens, quibus in cruce Divinum Patrem pro Judæis est precatus, ait; *Ipse dicebat, pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt; quoniam in profundo malignitatis reddebant ipsi mala pro bonis, ille in summo benignitatis reddebat bona pro malis.*

552. Idem Bossius Monocerotem figuravit, qui retis explicati septa transiliens ac dilacerans, epigraphen tenet. FRUSTRA TENDUNTUR. Ita homo prudens ac virtuosus omnes mundi aut Tartari insidias superare novit. Poterat equidem Ægyptia adultera casto Josepho plurimas insidias pro libitu strue-

Insidiæ superatæ. re; at nunquam adeo validas, quin ipse, instar candidissimi Monocerotis, liberrimum è tanto discrimine egressum reperiret. Poterant Judæi, Herodis adminiculo, innocuam Christi vitam indagare, ejusque agendi rationem vigili oculo arbitrari, *ut caperent eum in sermone;* at demum non sine ludibrio receptui canere irriti venatores coacti sunt, &c.

Salon. in Prov. 1. Pulchrè Salonius; *Frustra rete, id est, laqueus diaboli, objicitur sanctis & electis viris; quia facilè superare possunt insidias diaboli, qui suam conversationem habent in cœlis.*

553. Iram rationi ac prudentiæ subjici debere,

Ira moderata. D. Didacus Saavedra è Monocerote demonstrat, qui in frontis medio propè oculos oblongum cornu præferens, eo, veluti firmâ lanceâ, vindictam exercere solet, epigraphen addidit; PRÆ OCULIS

Jacob. 1 19 IRA. S. Jacobi monitum est; *Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram.* Theodosii Imperatoris edicto cautum erat, ne mortis sententiâ, adversus aliquem pronuntiata, unquam, nisi post triginta dies, executioni man-

S. Bern. ser. 13. in Psal. Qui habit. daretur. S. Bernardus; *Ira hominum,* inquit, *affectio naturalis est; sed abutentibus bono naturæ, gravis perditio est, & miseranda pernicies. Occupemus illam, in quibus expedit, ne fortè ad inutilia illicitaque prorumpat.*

554. Ad D. Caroli apotheosin, Mediolani celebratam, symboli loco gentilitium Borromæorum Monocerotem statuêre; addito Virgilii lemmate.

Prudentia. STAT VERTICE ROBUR. Veluti dicerent; quemadmodum totum generosi illius animalis robur intra caput, validissimo armatum cornu, residet; ita Sanctissimi hujus Archiepisc. vires cumprimis in sapientia, prudentia, providentia, fide, aliisque virtutibus, in ipsius capite collocatis, fuisse si-

Prælatus. tas. Porrò totum corporis Religiosi aut Christiani robur in capite, seu superiore, consistit; hoc enim deficiente, brevi reliqua moles tota corruet, & tartareo venatori in prædam cedet; unde Prælatum

S. Bern. in Epist. alloquens S. Bernardus, ait: *Misisti manum ad aratrum, opus est fortitudinis & constantiæ; speculator factus es, opus est prudentiæ; debitor es sapientibus & insipientibus, opus justitiæ; prædicare debes, opus est temperantiæ.* Idipsum verissimè de exercitu dixeris, cùm omnis belli ac militum nervus potissimum à Belli- Bellidux

duce, ceu capite, pendeat. Ut adeò verè dixerit Cabria, *Terribiliorem esse cervorum exercitum, Leone Duce, quàm Leonum agmen, ducente cervo.* Et Plutarch. in Apoth.

Jacobus Caddi;

Viribus armatis prudentia præstat inermis,
Vir majora gerit robore consilii.

555. Academicus, inter Venatores Venetos Providus, symboli loco Monocerotem habet; cum lemmate. FERT VITAM, ET FUNUS EODEM. Hâc inscriptione etiam Achillis lanceam, aliaque corpora Emblematica complura afficere licet. Cæterùm genuina hæc calamitatis imago est, quæ simul Calamitas.

& sensus nostros mortificat, & spiritum vivificat. Certè Dei Filio ad supremum judicium veniente, etiam gloriosus apparebit sanctæ Crucis truncus: *Tunc parebit signum Filii hominis.* Ibi verò eadem Judicium

crux, quæ nuper salutem humani generis vindica- extremum.

verat (*qui salutem humani generis in ligno crucis constituisti*) postea hostes suos contumaces perdet, confundetque. Theophylactus; *Veniet Christus contra* Theoph.

Judæos, habens crucem, ut magnam justificandi materiam, & testimonium. Veluti si quis lapide percussus, ostendat lapidem, &c.

556. Monoceros, cornu suo adversus durissi- Diligentia.

mam petram arietans, epigraphen tenet; UT GRAVIUS FERIAT. Milites hæc imago instruit, ut priusquam cum hoste confligant, simulachra bellica, cæterasque militiæ exercitationes sedulò decurrant. Justus Lipsius, *Proprium militis est, arma peritè tra-* Lips. [de] milit. l. 3. 1

ctare, & habere aut ad defendendum, aut offendendum. In ipsa securitate animus ad difficilia se præparet, & contra injurias fortunæ inter beneficia firmetur, miles in media pace sine ullo hoste decurrit, vallum jacit, & supervacuo labore lassatur, ut sufficere necessariò possit. Quem in ipsa re trepidare nolueris, ante rem exerceas.

557. Monocerotis cornu, humanæ indigentiæ plurimùm conferre solitum, ab hominibus vicissim summo habetur pretio ac existimatione, aliàs certè ab iis conculcandum ac neglectui habendum. Inde Utile [...] tiosu[m]

Joannes Sambucus Emblematis construendi ansam mutuans inscripsit; PRETIOSUM, QUOD UTILE. Ovidius: Ovid. Pont. [...] leg. 4

Turpe quidem dictu (si nos modo vera fatemur)
Vulgus amicitias utilitate probat.
Ipse decor recti, facti si præmia desint,
Non movet, & gratis pœnitet esse probum.
Nil nisi QUOD PRODEST CHARUM est: en detrahe menti,
Spem fructûs avidæ, nemo petendus erit.

Vespasianus Imperator olim reprehensus, quod Sueton. vit. V[esp.]

quæstu turpissimo tributa, etiam ob urinam pendenda imponeret; Suetonio teste, respondit; *Lucri bonus odor ex re qualibet.*

558. Monoceros ob celeritatem, plus æquo præcipitem, adeò validè adversus arborem impingit, ut cornu non sine gravi suo damno altum eidem infigat. Emblemati subscripsit D. Emmanuël Thesaurus Abbas, CONSILIIS INIMICA CELERITAS. Agapytus, *Periculosum est, admodum inconsideratae in rebus temeritas: si quis enim, quæ ex inconsulta mente proveniunt mala, conceperit animo, facilè comperiet boni consilii commoda.* Cons. præp. pera. Agap. [...]

559. Tanta est Monocerotis ferocia, ut nullum aliud animal antro suo propinquare patiatur; Anoymi hâc de re testimonium est; *Unicornis est talis natura, quod nullum aliud animal permittit ad* Anon. in P.

suum

suum cubile accedere. Unde Monoceroti, intra cavernam suam commoranti, subscribes; SINT EXTERI PROCUL. Ita prorsus Deus, cognominatus: *Dilectus quemadmodum filius unicornium*, solus cor nostrum vult habitare, nec patitur alienos animi nostri affectus sibi municipes. De sapientia ait Seneca, *Magna & spatiosa res est sapientia, vacuo illi loco opus est.* Et S. Petrus Damianus Cardinalis; *Quisquis ergò in corde suo cujuslibet malitiæ venena concepit, festinet de pectoris sui fovea vulpes excutere, ut in eo Dei Filius caput suum meritò debeat reclinare.*

560. Heroicam D. Pauli fortitudinem, omnibus penè calamitatibus imperterrito animo è fronte oppositam, D. Sigismundus Laurentius Monocerotis emblemate repræsentat; qui, inter plurimos canum assultus persistens liber ac intrepidus, epigraphen subjanctam habet; TERRET, NON PAVET. Tantùm enim abest, Monocerotem è canum insultibus quidquam formidinis concipere, ut potiùs illos conterat, spernatque. S. Paulus adversas integras hostium ac calamitatum phalanges concitatus, de se ipso testari potuit; *Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an perturbatio? an gladius? Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, &c. poterit nos separare à charitate Dei.* Præclarè argumentatur Seneca; *Qui fortis est, sine timore est; qui sine timore est; sine tristitia est; qui sine tristitia est, beatus est.*

Fortitudo heroica.

Rom. 8. 35

Senec. Epist. 85.

561. MOnoceros, è Solini, Æliani, & S. Isidori testimonio, cùm sit animal ferocissimum, nullo humano labore, aut industria capi potest; proindè hac eum arte venatores eludunt. Virginem ei vicinam statuunt, vestibus & odoramentis mirè ornatam. Hanc conspicatus Monoceros, oculis ita capitur, ut deposita feritate velut agnus mansuetissimus, ad virginis sinum properet, ibique ludens ac benevolus, sese illi pro libitu tractandum exhibeat; donec inter blandientis virginis manus somnum ita validum concipiat, ut venatores ex insidiis prodire, & cornu, nihil observante bellua, præsecare queant. Emblemati epigraghen subjunges; VIRGINEO MANSUESCIT AMORE. Virginis nomine Deiparam, ceu Reginam Virginum, intellexeris; intra cujus sinum sese Monoceros horrendus submisit, suumque sibi cornu passus est frangi. Deus enim in prisca lege cornu feriebat horribili, perquàm acuto. Testatur Noëticum diluvium, quo haustus orbis; Sodomæum incendium, quo exusta Pentapolis; Ægyptus, primogenitorum funeribus referta; Pharaonis ingens exercitus, mari sepultus; funesta Sennacheribi castra, ducentis benè millibus nocte una interfectis, &c. Hem! quàm terribilis fuit hic Monoceros! quàm immensas strages feriente cornu edidit! Jam ipse Monoceros in sinu Virginis dormit, *Dilectus quasi filius unicornium.* In rem præsentem Sanctus Thomas Villanovanus; *Quid Filio Dei similius, quàm filius unicornium? captus est & ipse amore Virginis, & majestatis oblitus, carneis vinculis irretitur.* Et S. Rupertus, *Fortissimus spirituum Deus, velut unicornis, id est potentia singularis, Deus incomprehensibilis & invicta virtutis, virginei tractus odore uteri, illique inclusus est, & ex eo tantùm comprehendi potuit, & occidi.*

Mundi Symbol, Picinelli & Aug. Erath, Tom. I.

Psal. 28. 6.

S. Tho. Vill. Conc. 4 in Nat. Dom.

S. Rup. apud Corn. à Lap. in Num. 23. 22.

562. Monoceroti, intra Virginis sinum quiescenti, D. Ludovicus Bretthe, author eruditæ Basilicæ S. Genovefæ Parisiensis, Emblematibus illustratæ, epigraphen præfixit; VIRGINITATIS AMORE.

Virginitas

Virginitas. RE. Tanta enim virginitatis est prærogativa, ut ejus amore delapsum sit in terras Numen; veluti prolixè in virtutis hujus laudem tradunt S. P. Augustinus & Bernardus. *Quanta est virginitatis gratia!* clamat S. Ambrosius, *quæ meruit à Christo eligi, ut esset corporale Dei templum, in qua corporaliter habitavit plenitudo Divinitatis: Virgo genuit mundi salutem, Virgo peperit vitam universorum.*

S. Ambr. l. de offic.

MULA, MULUS.

Caput. XXXV.

563. MUlæ pedes, donec æquali gressu progredi discant, funibus colligari solent. Unde Bargalii lemma GRADIATUR UT APTE. Ita homo, inter peccata *sicut equus & mulus* oberrans, à Deo calamitatibus, morbis, ac persecutionibus constringitur, ut effrenem ac dissolutum vitiorum gressum dedoctus, ad virtutis dimemum incedere discat. Opportunè in rem præsentem Plinius: *Nuper me cujusdam amici languor admonuit, optimos esse nos, dum infirmi sumus. Quem enim infirmum aut avaritia, aut libido solicitat? non amoribus servit, non appetit honores, opes negligit, invidet nemini, neminem miratur, neminem despicit, ac ne sermonibus quidem malignis aut attendit, aut alitur, &c.* Pessimè quidem famosus ille Latro Evangelicus incessit, dum per viarum calles passim oberrans, viatorum facultatibus ac vitæ struebat insidias: at postea pedibus vinctis, & ad crucem propè Servatorem suum fixis, gressus adeò justos exegit, ut directo ac regio tramite ad æternitatis portum pertigerit.

Calamitas. Plinius Jun. lib. 7. Ep. 26.

Filius degener. 564. Abbas Ferrus nonneminem, à Majorum suorum ingenuis moribus & nobilitate degenerem, Mulæ symbolo affecerat; cum lemmate. EX FOECUNDIS INFOECUNDA. Samuël, tametsi sanctus, filios aluit sceleratissimos: *Et non ambulaverunt filii ejus in viis, sed declinaverunt post avaritiam.* Moses Philone teste, vir perfectissimus. *Erat stupori hominibus familiaribus, tanquam novum naturæ miraculum; incertis, qualis mens habitaret in ejus corpore, humanave an Divina;* & tamen filii ipsius ab optimi parentis moribus ac sanctitate quàm longissimè recesserunt. Noë à Justitia summè commendatus, filium nutriit effrontem ac petulantem, Chamum. Jacob perfectionis prototypon, filios sanguinarios, incestuosos, & omnium offendiculo expositos habuit. Salomon sapientissimus, tantæ stultitiæ filium genuit, ut suâ imprudentiâ, & scelesta agendi ratione decem regni partes amiserit, &c.

1. Reg 8. 3. Phil. l. 1. de vita Mosis.

Ingratus. Cæterùm Emblemate isto etiam hominem ingratum dignoscere licet; qui plurimis acceptis beneficiis nec minimum unquam respondet.

Ingratus. 565. Mulus, fœcundo aliorum semine procreatus, vitam traducit sterilem ac infœcundam. Lemma. GENITUS NON GENERAT. Homo ingratus, consentaneè ad hanc ideam, tametsi plurimis beneficiis cumulatus, nulla tamen unquam grati animi significatione respondet, Cardinalis Toletus, referente Francisco Mendoza in illud Psalmi. *Nolite fieri sicut equus & mulus;* per *mulum, qui generatur nec generat, ingratum hominem intelligit, qui gratiam accipit, non rependit.* Cæterùm etiam mulum imitatur homo, qui à Deo creatus, & tot beneficiis affectus, bonis operibus penitùs est inanis ac infœcundus. Unde monet Magnus Augustinus: *Duo sunt, quæ principaliter attendere debet humana circumspectio, & dignitatem suæ conditionis, ut peccare timeat: & excellentiam redemptionis, ut gratiæ redimentis non ingratus existat.*

Francisc. Mend. To. 1. in l. Reg. cap. 2. annot. 14. sect 2 n. 14. S. Aug. ser. 282 de temp.

566. Mulo inscripsêre. INGRASSATUS RECALCITRAT. Hominis ingrati hæc imago est, qui plurimis beneficiis cumulatus, Mecœnati suo obluctari, ac calcem ei obtendere audet. Argumenti rationem è Mose desumptam credo: *Incrassatus est dilectus, & recalcitravit.* Huic conformis Esdras. *Comederunt,* inquit, *& saturati sunt, & impinguati sunt, & abundaverunt divitiis in bonitate tua magna. Provocaverunt autem te ad iracundiam, & recesserunt à te, & projecerunt legem tuam post terga sua.* Et Hierem. *Magnificati sunt, & ditati, & incrassati, & impinguati, & præterierunt sermones meos pessimè.* Denique Jobus: *Contra omnipotentem roboratus est. Cucurrit adversus Deum erecto collo, & pingui cervice armatus est.* Hunc locum interpretatus S. Gregorius Papa, ait. *Contra Deum armatur, qui rebus temporalibus tumens, contra præscripta veritatis, quasi de magnitudine carnis erigitur.*

Ingratitudo. Deut. 32. 15. 2 Esd. 9. 2. Hier. 5. 2. Job. 15. 2. S. Greg. l. 12. Mor. c. 2.

MUSTELLA ALPINA.

Cap. XXXVI.

567. MUstella armenia seu alpina, candidissimis cooperta pilis, adeò puritatis est amans, ut morte potiùs, quàm luto aut macula affici velit. Lemma. POTIUS MORI, QUAM FOEDARI. Hoc Ferdinandi, Regis Neapolitani, vel, ut alii volunt, Alphonsi XI. Hispaniarum Regis Emblema, Castissimam Susannam, aliasque virginitatis propugnandæ fortissimas Heroides spectat. Pythagoras dicere est solitus: *Satius est mori, quàm per incontinentiam animum obnubilare.* In hanc sententiam concedens Blanca, Galliarum Regina, Ludovicum filium suum, postea Sanctorum albo adscriptum, ita consuevit alloqui: *Fili, potius mortem appetas, quàm in peccatum incidas.* Hujus virtutis encomio etiam Michaël Guarinus insignis extitit, de quo sepulchrale ipsius marmor in hæc verba testatur.

Innocentia. Castitas.

Guarinus Michaël juvenilibus occidit annis,
Moribus ambiguum, major, an ingenio.
Sola Venus potuit lento succurrere morbo,
Ne se pollueret, maluit ille mori.

Fides. Mustellæ candorem exactè imitari, aut etiam superare visæ sunt purissimæ Christi sponsæ, Iphiginia, Lucia, & Agnes; quibus omninò decretum erat, potius sanguinis sui purpura, è propriis exundante venis, quàm illibato virginitatis candore vel minimùm destitui. Romanum Breviarium SS. Bibianæ & Demetriæ hoc elogium statuit. *Illæ neque blanditiis, neque minis, à recta fide declinantes, paratæ POTIUS MORI, QUAM FOEDARI moribus Ethnicorum, prætoris impietatem constantissimè detestantur.* Iisdem castimoniæ violandæ insidiis acerrimè infestata fuerat S. Eurosia; at mustellam imitata, mortem habuit potiorem, quàm pudicitiæ jacturam. Unde eidem Emblemati, nempè mustellæ alpinæ, luteo aggere vallatæ, epigraphen subjunxit D. Primus Aloysius Tattis: MORS POTIOR. Emblemati vero sequens Epigramma subdidit, in quo Heroidis illius facinus describit.

Rom. Brev. 2. Dec.

Candida ut insidias Mustella eludat, accita,
Quæ colit, effuso currit ad antra gradu.
Hac sese tutam caveâ putat illa, sed atris
Excipitur vigili rursus ab hoste dolis.

Proti-

Protinus exoso nam cingitur undique vallo,
Insonti ut pateat semita nulla fugæ.
Obstruitur cæno, quo ne se polluat, ipsi
Se potius morti devovet, inde neci.
Eurosia ancipiti discrimine pressa, pudorem
Servet ut incolumem, fata cruenta subit.
Candida servato candore apparuit: ipso
Facta est effuso sanguine candidior.

S. Casimirus quoque *Gravi pressus infirmitate, MORI POTIUS, quàm castitatis jacturam ex medicorum consilio subire constanter decrevit.* Eos denique omnes hoc symbolo exornabis, qui vitam malunt perdere, quàm fidem. In rem præsentem canit Guido Casonus: (Caf. Pol.)

E come l'arme lino il suo candore,
Solo per non bruttar la morte elegge,
Così vuol l'huomo valoroso, e forte,
Morir più tosto, che macchiar la fede.

568. Hoc animal, dum generationis actui vacat, putidissimos fœtores spargit. Unde lemma. ALBUS EST, ET MALE OLET. Corporis humani venustatem, malè ac impudicè usurpatam, hoc emblemate notabis. In hanc rem Juvenalis;

---- *Rara est adeò concordia formæ*
Atque pudicitia.

Ita Alcibiades, Plutarcho referente, faciem quidem pulcherrimam, at mores corruptos, & vitam sordidissimam habuit. Suetonius Neronem insigni formâ præditum fuisse testatur; qui tamen *Pudicitiam suam prostituit, contaminatis ferè omnibus membris.*

569. Mustela alpina, locum penitùs mundum habitans, epigraphen tenet: IN PURO TANTUM. Dei filius intra Mariæ V. uterum, ab omni vitiorum labe penitùs immunem, novem integris mensibus suavissimè conquievit. S. Bern. *De singulari Virgine nulla est ambiguitas, quin ipsa maternis circumsepta visceribus, sublimioris sanctificationis genere mundata sit; utpote sanctuarium illud, in quo Deus & Dei filius carnem fuerat suscepturus.* Breviter & expresse Joannes Geometra.

Gaude, quæ Christo corpus mortale dedisti;
Gaude primævi libera labe patris.

570. D. Gambertus Mustelam alpinam illo Statii lemmate ornavit; MACULAS HORRET. Fidem aut virginitatem, omni etiam tenuissima labe expertem, hic typus demonstrat. Certè Deus, infinita puritas; omnem peccatorum maculam extremè horret, nec nisi animas puras & innocuas sectatur. Verissimè S. Nilus: *Ut in sordida pauperis casa Regem habitare non decet, ita Christus in anima, peccatorum sordibus contaminata, non habitat.*

571. Virginitatem, nulla unquam labe temeratam, D. Thesaurus mustelæ armeniæ symbolo repræsentat; inscriptione ex Horatio mutuata: INTAMINATIS FULGET HONORIBUS.

Virtus repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus.

His ipsis parergis purissimas Virgines exornans S. Paschasius, ait. *Vos estis, quæ secundùm nobilitatem generis flores estis Ecclesiæ, quæ virore pudicitiæ, & splendore castæ dilectionis, sponso serta componitis, &c.* Et Thomas Cantipratanus: *Beata virginitas lilio comparatur: tum propter candorem niveum, tum quia ex sex foliis reparandis constat, ut cordi primo: deindè quinque sensibus corporis ab omni contagio illibatissimè caveatur.*

572. Mustela alpina epigraphen præfert: FOEDARI NESCIA. Sigismundus Laurentius D. Paulum hâc icone exornavit, cujus conscientia nec minimam peccati labem contraxit. Unde Felici Judici affirmatè dixit: *Ipse studeo sine offendiculo conscientiam habere ad Deum, & ad homines semper.* Rursus ad Corinthios hoc de seipso testimonium tulit: *Nihil mihi conscius sum, atque adeò*, inquit in hunc locum S. Hieronymus. *Qui hoc dicebat, nullius utique peccati sibi conscius erat.* (Innoc. an. — Act. 24. — 2. Cor. 4. 4. — S. Hier. in hunc loc.)

573. Mustela alpina inscriptum refert; CANDOREM PRÆFERO VITÆ. Religiosorum hæc idea est, qui voluptatibus omnibus ita se abdicarunt, ut mori malint, quàm castimoniæ candorem lædere. Generosè enim quibusvis pudicitiæ suæ hostibus cum Susanna exprobrare audent; *Melius est mihi manus vestras non evadere, quàm in conspectu Dei peccare.* In hanc rem S. Ambr. *Tacebat in periculis Susanna, & gravius verecundiæ, quàm vitæ damnum putabat: nec arbitrabatur periculo pudoris tuendam salutem: soli Deo loquebatur, cui poterat casta verecundia eloqui: refugiebat ora intueri virorum.* Quod de castitate diximus, simili ratione de quavis innocentia intelligas velim. Unde Magnus Augustinus docet. *Si tibi diceretur, aut bibas, aut morieris; melius erat, ut caro tua sobria occideretur, quàm per ebrietatem anima moreretur.* (Castitas. — Dan. 3. 23. — S. Amb. l. 1. de offic. c. 19. — Innocentia. — S. Aug. ser. 1. de Temp.)

O R Y X.

Caput XXXVII.

574. ORyx, Ægypti animal, ac capræ species solem & lunam, supra hemisphærium nostrum exorientes plurimùm avertatur. Eò alludens Joannes Ferrus, Orygem ad lunæ exortum capite depinxit abscondito, cum lemmate; OFFENDOR LUMINE. Ita prorsus invidi, ut primum aliorum felicitatem conspexerint, mœroribus confici incipiunt. Perspicuè S. Petrus Chrysologus: *Quot sunt prosperitates hominum, tot tormenta sunt invidorum.* Et S. Greg. Nazianzenus, *Pessimum itaque malum, amarus zelus; pessimi itidem homines invidi, alieni boni inimici sunt, & communis pacis hostes.* In hoc argumentum opportuna est S. Joannis Chrysostomi quæstio, cur Judæi animo ità tranquillo tulerint, cùm à Christo, instar mancipiorum, flagellis cæsi, ac templo ejecti fuerint, posteà verò visa miraculorum claritate, ipsis tantoperè proficua, in vindictam penitùs implacabilem exarserunt. Idque idcircò evenisse respondet. *Quia multò magis aliena GLORIA OFFENDIT INVIDOS, quàm proprium malum.* (Invidus. — S. Pet. Chrys. ser. 172. — S. Greg. Naz. Orat. 27. — S. Joan. Chrys.)

575. Oryx, postquam sitim bibendo explevit, aquam turbare solet, proprietate etiam coturnicibus consueta. Lemma. ALTRUI POSCIA L'INTORBIDO. Id est; ALIIS TURBARE SOLET. Iisdem planè moribus imbuti invidi, sustinere nequeunt, si alii forte nonnunquam perfruantur benigniore: unde passim perturbant, invertuntque omnia. Verissimè dixit Lipsius. *Callidi omnia, & omnes perturbant.* Hæretici quoque genuino sacræ scripturæ sensu malitiosè turbato ac perverso, miseram plebem nonnisi aquarum fœcibus pascunt. S. Rupertus Abbas: *Quis populus magis turbidus, quàm hæreticorum cœtus, qui alios turbida, & cœnolenta potant doctrina, velut turbida aqua.* Mali Concionatores, orygibus non absimiles, limpidissimos doctrinæ ac virtutum latices è Divinis Bibliis hauriunt; eosque postea, pessimo vitæ suæ exemplo turbatos, in auditores ac populum, non sine sordibus, diffundunt. Opportunè meus Concanonicus D. Absalon Abbas: *De his, qui mandata Dei corde retinent, & ea opere* non (Invidi. — Lips. Cent. 2. epist. 81. — Hæretici. — S. Rup. Ab. lib. 2 in Sophon. — Concionator vitiosus. — Absal. Ab. serm. 21.)

non custodiunt, in Ezechiele scriptum est; cùm ipsi limpidissimam aquam biberitis, reliquam pedibus vestris conturbabitis, & oves meæ, quæ conculcata erant pedibus vestris, pascebantur, & quæ pedes vestri turbaverunt, hæc bibebant. Quid enim aliud est, limpidissimam aquam bibere, quàm mandata Dei corde retinere? Vel eandem aquam pedibus conturbare, quid aliud est, quàm mandata Dei pravis operibus confundere: unde aqua hæc turbata ovibus potanda porrigitur, quando simpliciores quique non à bonis, quæ audiunt; sed à pravis operibus, quæ vident, exemplum vivendi assumunt.

576 S. Franciscus Xaverius, erga animarum salutem, & martyrium pro Dei gloria tolerandum, siti nunquam exsaturandâ succensus, Orygis emblemate fuit repræsentatus, qui è fonte bibens: siti semper accendi solet majore. Lemma. ATTAMEN SIT O. Certè inexplebile hominis justi desiderium intensiore semper virtutum siti inardescit. S. Bernardus: *Justus semper esurit, sititque justitiam, ita ut si semper viveret, semper quantùm in se est, justior esse contenderet, semper de bono in melius proficere totis viribus conaretur.* Eadem effecta in Beatis deprehendere licet, qui in cœlo bonorum omnium fonte exsaturati, eandem beatitatem, siti æternùm duraturâ, nunquam non volent degustare. Quare S. Greg. illa D. Petri verba interpretatus. *In quem desiderant Angeli prospicere; ait, Deum quippe Angeli & vident, & videre desiderant, & sitiunt intueri, & intuentur. Desiderant sine labore, quia desiderium satietas comitatur: & satiantur sine fastidio, quia ipsa satietas ex desiderio semper accenditur. Sic quoque & nos erimus quando ad ipsum fontem vitæ venerimus. Erit nobis delectabiliter impressa sitis, simul atque satietas, quia & sitientes satiabimur, & satiati sitiemus.*

Profectus.
S. Bern Ep 215 ad Guarin.
Beati.
1. Pet. 1. 12.
S. Greg. l. 18 mor. c. 28

OVIS, LANA, VELLUS Aureum.

Caput. XXXVIII.

577. OVis, sive pascatur, sive lavetur, sive tondatur, sive etiam occidatur, voce semper eâdem balare solet. Unde Bargalii lemma. VOCE SEMPER EADEM. Patientis ac tranquilli animi hominem hoc Emblema demonstrat. Lugduni in Gallia Diaconus quidam, Sanctus nomine, cùm ab Aureliano Imperatore suum nomen, familiam, patriam, conditionem; item num liber ac captivus esset, interrogaretur? tametsi à tortoribus, ut responsum daret, aut in voces, Christiano indignas, prorumperet, variisque & acerrimis tormentis excruciatus, constantiâ tamen summè heroicâ omnem suppliciorum immanitatem contempsit, nec quidquam aliud, nisi pretiosa hæc, cœloque dignissima verba identidem reposuit, *Christianus sum*, ut refert Boterus. Porrò verus Christianus, & maximè Religiosus, inter omnes mundi sive blandientis, sive adversantis casus eâdem semper voce utitur, Deoque in omnibus agit gratias. Unde hortatur Apostolus: *In omnibus gratias agite.* Vide insignem homiliam S. Basil. quam de gratiarum actione scripsit, ubi inter cætera sic ait; *Accumbens mensæ, aut esitans panem, largitori gratiam rependito; tunicam indueris? gratias agito benigno datori, &c. nullo tuo merito plecteris? gaudium tibi inferat futurorum spes. Justo es supplicio addictus? gratias agas, quod hic potius luas pœnas, quàm in futuro.*

Patientia.
Martyris fortitudo.
Boter. dict. memorab. p. 2 fo. 334
Gratias agere Deo in omnibus.
S. Basil. Hom. de grat. act.

578. Ovis, à grege & pastore longius distracta, manifesto vitæ discrimini exponitur. Unde D. Archangelus Conter aberranti inscripsit: DISJUNCTA PERIBIT. Argumento è Psalte Regio desumpto: *Erravi sicut ovis quæ periit.* Certè S. Thomas, ab Apostolorum Collegio dissociatus, infidelitatis fauces incurrit. Judas, è D. Chrys. sententia, ex ovili apostolico digressus, infernali lupo in prædam cessit. *Nisi exisset ille*, inquit, *proditor factus non esset; nisi condiscipulos deseruisset, non periisset: nisi se ipsum extra ovile proripuisset, non eum lupus offendisset, neque devorâsset: nisi seipsum à Pastore segregâsset, belluæ præda factus non esset.* Ita sanè quisquis à sanctæ Ecclesiæ grege longiùs discesserit, non potest non à lupis hæreticis dilaniari & occidi. S. Petrus Chrysologus, *Ovis*, inquit, *vocem pastoris oblita, dum lupinis ululatibus credit, & caulas perdidit salutares, & tota lethalibus est sauciata vulneribus.*

Ps. 118. 176.
Separatio S. Thom. Apost.
S. Joan. Chrys. Tom. 6. [...] de Bapt. Christi.
Hæreticus.
S. Pet. Chrys. serm. [...]

579. Natura cæteris animalibus omnibus aliquod membrum providit, quo armorum vice uti, & vim adversam repellere valeat. Nam asserente S. Joanne Chrysostomo. *Bruta corpore gestant arma; puta bos cornua, dentes aper, ungues leo, &c* Martialis:

Dente timetur aper, defendunt cornua cervum.

Solam oviculam armis omnibus destitutam voluit. Unde lemma. UNDIQUE INERMIS. Christus, suos Apostolos ad universum orbem convertendum ablegaturus, eos instar ovium dimisit: *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum*; & ut revera essent oves, ab iis, *neque peram in via, neque calceamenta, neque virgam* circumferri voluit. In hunc locum P. Cornelius à Lapide ait: *Matthæus hic loquitur de matte, id est, virga defensoria, quam Christus Apostolis vetat.* Et paulò post; *Per virgam ergò hic synechdochicè qualibet arma intellige, hæc enim Christus vetat Apostolis, quos jubet non armis, sed Deo fidere, atque fidem non pugnando, sed patiendo propagare.* Unde Concilium Pictaviense statuit: *Clerici, portantes arma excommunicentur, arma enim Clericorum sunt preces & lachrymæ.* Cæterùm inermis illa ovicula etiam genuinus innocentiæ & simplicitatis apostolicæ typus est.

S. Joan. Chrys.
Martial. 13. Ep.
Apostol[...]
Mat. 10.
Corn. [...] Lap. [...] hunc l[...]
Arma [...] ricorum.
Innocentia Apostolica.
Cap [...] vit. [...] nesi[...]

580. Eidem Emblemati nonnemo hanc gnomam subjecit. MENS IGNARA NOCENDI. Hæc enim mentis innocuæ & sanctæ effecta sunt, ut nemini quidquam exitii aut nocumenti unquam afferat. S. Paulus: *Neminem læsimus, neminem corrupimus, neminem circumvenimus.* Nempe magistrum suum imitatus est Apostolus, is enim, instar oviculæ, non tantùm neminem unquam vel minimùm læsit, sed insuper. *Pertransiit benefaciendo & sanando omnes.* Atque adeò, teste Magno Augustino: *Ista est vera innocentia, quæ nec inimico nocet.*

Act. [...]
S. Aug. Psal. [...]

581. Oviculam, me judice, opportuno hoc epigrammate insignire licet. INTER OMNES MITIS. Benignissimam Virginem Mariam hæc effigies concernit, de qua S. Ecclesia canit:

Virgo singularis
Inter omnes mitis, &c.

Maria [...] Mansuetudo.

Eandem laudem Divina Oracula etiam Mosi tribuunt. *Erat Moyses vir mitissimus super omnes, qui morabantur in terra.* Et S. Hier. *Dux ille Israëlitici exercitûs, inter omnes homines, quos terra tunc generavit, mansuetissimus prædicatur: & ideo per quadraginta annos obtinuit principatum, &c.*

582. Ovicula, quantumvis malè habita, spoliata, verberibus cæsa, & interfecta, nihil unquam doloris aut querelarum spargere, nec etiam crudelitatem adversario exprobrare solet. Sicque ut nonnemo lemmatis loco dixit: NON HABET REDARGUTIONEM: Verbis è D. Psalte mutuatis: *Factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones.* Hac prærogativa Deus incarnatus cumprimis excelluit; *Qui cùm malediceretur, non maledicebat; cùm pateretur, nõ cõminabatur.* Ad hoc exemplar etiã

Patien[...]
Psalm.
Christ[...]
1. Pet. [...]

servi

servi Dei suas operationes efformant; S. Ambrosio teste: *Ad ejus similitudinem atque imaginem justus sua vita cupiens instituta formare, accusatus tacet, læsus remittit, dissimulat lacessitus, & non aperit os suum, ut illum imitetur, qui sicut Agnus ad victimam ductus, & non aperuit os suum.* Idipsum peculiari ratione in SS. Martyribus cernere licet, de quibus S. Ecclesia canit:

Caeduntur gladiis more bibentium,
Non murmur resonat, non querimonia,
Sed corde impavido mens bene conscia,
Conservat patientiam.

583. D. Aresius eximiam S. Philippi Apostoli in Christo sequendo alacritatem, oviculæ symbolo demonstrat, quæ versus oblatum viridem ramusculum festinans, epigraphen tenet, OSTENDERE SUFFICIT. Argumento prorsus eodem S. P. Aug. *Ramum viridem*, inquit, *ostendis ovi, & trahis illam; nuces puero demonstrantur, & trahitur; si ergo ista, quæ inter delitias & voluptates terrenas revelantur amantibus, trahunt, quoniam verum est; Trahit sua quemque voluptas: non trahit revelatus Christus à Patre, &c.* Inde discas velim, quantâ suavitate voluntas humana ad vocationis Divinæ consensum moveatur.

584. Plinius refert, in Insula Ponto oves absynthio pasci, eamque herbam, quantumvis felleam & amaram, ab iis instar suavissimi mellis libari. Unde nonnemo oviculæ, absynthium versanti, inscripsit: DULCESCIT AMARUM. Christi labia, instar innocentissimæ oviculæ melleum ac suave reputârunt, quidquid myrrhæ, fellis, & aceti in cruce propinatum fuerat. Unde devotus quidam, Servatorem suum, sitientem ac felle potatum, hoc epigrammate alloquitur.

Christe rogas gelidam labris arentibus undam.
Sed datur imbutum fellis acore merum:
Barbara si vita nolebas parcere turba;
Cur saltem extremam non miserere sitim?
Perge tamen: potus madeat licet omnis aceto:
Melleus ambrosio fiet in ore liquor.

Cæterùm Divinam passionem ac crucem meditanti, omnes calamitatum amarores videbuntur in his terris suavissimi. S. Gregorius Papa: *Nihil adeo grave, quod non æquanimiter toleretur, si Christi passio ad memoriam reducatur.*

585. Ovis mater, insequentibus agnellis, epigraphenè S. Joanne desumptam sustinet: AGNOSCUNT ME MEI. Hac ratione, inquit D. Aresius, veri filii ac boni fideles sanctam Matrem Ecclesiam Romano-Catholicam venerantur, nullo unquam vel minimo gressu ab ejus vestigiis deflectente. P. Cornelius à Lapide, illa D. Joannis verba interpretatus, in Christi persona ait: *Cognoscunt me meæ oculis fidei, spei, & charitatis, quia in me credunt, sperant, meque summè amant.* S. P. Augustinus: *Sancti tenent Deum Patrem, tenent Ecclesiam matrem; nec illum parentem, nec istam offendentes; sed in amore utriusque parentis, viventes, ad hæreditatem æternam properantes, non læso patre, non læsa matre, datur unicuique hæreditas.*

586. Capra, lupum nutriens & ablactans, epigraphen tenet: POSTEA SANGUINEM. Emblematis mentem explicans Alciatus, canit:

Capra lupum, non sponte, meo nunc ubere pasco,
Quod male pastoris provida cura jubet.
Creverit ille simul, mea me post ubera pascet
Improbitas nullo flectitur obsequio.

Illum cumprimis hæc imago spectat, qui, benevolentiæ suæ lacte in hominem ingratum liberalissimè effuso, postea etiam sanguinem sugendum præbere, & gravissima mala ab eo in beneficiorum vicem tolerare cogitur. Nero, humana illa bellua, sapientiæ lacte, quod è Seneca hauserat, minimè contentus, etiam venas eidem incidit, ac vitam abstulit. Popilius, Ciceronis labore & eloquentiâ, ceu lacteo flumine, salutem ac incolumitatem consecutus, eundem postea vitâ privavit, &c. Verissimè conquestus Seneca: *Beneficia in scelus versa sunt: & sanguini eorum non parcitur, pro quibus sanguis fundendus est. Gladio ac venenis beneficia sequimur.* Cæterùm symbolo hoc etiam innuitur, vitia, quantumvis minimis fomentis nutrita, aut etiam joco cœpta, gravissimum postea sanitati, sanguini, aut etiam vitæ dispendium accersere: tantùm enim virium levissima quævis initia habent. — Ingratus. — Senec. l. 5. de Benef. c. 15. — Peccatum veniale.

587. Ovis, herbarum virorem in aperto campo videns, facilè ad illum allicitur. Unde Lucarini lemma. SEQUOR ALLECTA. Ita Apostoli, majestate, gratiâ, cæterisque benevolentiæ argumentis, quæ è Servatoris vultu ac colloquio copiosè resplendebant, plurimùm sunt abrepti, & ad ejus vestigia sequenda, ceu vinculis, tracti. *Certè fulgor ipse, & majestas Divinitatis occulta, quæ etiam in humanâ facie relucebat, ex primo ad se videntes trahere poterat aspectu, &c.* inquit S. Hieronymus. — Vocatio. — S. Hier. l. 1. Comment. in Matt. cap. 9.

588. Ovium carnes, lupi faucibus semel attractæ, novum ac gratissimum saporem acquirunt. Unde ovis, lupi dentibus prehensa, inscriptionem habet: FIT SUAVIOR. Ita justus, mundi hominumque malevolentia laceratus, ac pessimè habitus, cibus evadit palato Divino suavissimus. S. P. Augustinus: *Nullus hominum est tanta justitiâ præditus, cui non sit necessaria tentatio tribulationis; vel ad perficiendam, vel ad confirmandam, vel ad probandam virtutem:* Suavior enim sapit in afflicto animo virtus. Opportunè Poëta: — Calamitas utilis. — S. Aug. l. 2. cont. Faust. cap. 20.

Dum premitur justus; fit gratior hostia olympo,
Sic quoque fit morsu suavior agna lupi.

589. S. Ambrosius author est, lupos, dum ovibus rapiendis insidias struunt, ovile circumdare, omnesque canum & pastorum mores callidè explorare; ubi verò illos somno obrutos, hos verò à grege sejunctos adverterint, mox miserum gregem adoriri, & ovile in macellum convertere. *Lupi*, inquit, *bestiæ sunt, quæ insidiantur ovibus, circa pastorales versantur casas, somnum canum, absentiam aut desidiam pastoris explorant.* Unde oviculæ, intra lupi fauces hærenti, epigraphen subdidi. DUM VIGILES DORMIUNT. Vel ut D. Carolo Rancato placet: CONTICUERE CANES. Verbis ex Ovidio desumptis; — S. Ambr. in c. 10. Luc. — Ovid. l. 4. Fast.

Jam color unus adest rebus, tenebrisque teguntur
Omnia, jam vigiles conticuere canes.

Adeò nimirùm dormitantium pastorum negligentia, & ignava taciturnitas, deplorandum ac præsentissimum exitium subditis animabus conciliat. Isaias. *Omnes bestiæ agri venite ad devorandum, universæ bestiæ saltus. Speculatores ejus cæci omnes, nescierunt universi, canes muti, non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes somnia.* S. Ephrem, *Non exiguum sibi damnum conciliat pastor, qui extra ovile dormit ovium. Somnolentia enim pastorum, luporum est gaudium.* — Pastor negligẽs. — Isa. 56. 9. — S. Ephram. Tract. de timore Dei to. 3. init.

589. Ovium gregi, lue interempto, inscripsit Rancatus; UNIUS SCABIE. Ad verbum Juvenalis; — Juv. sat. 2.

Dedit

--- *Dedit hanc contagio labem*
Et dabit in plures, ficut grex totus in agris
Unius fcabie cadit, &c.

Societas vitiofa. Ita nimirum unius vitium facili labore in plures diffunditur, eofque plagâ, non rarò lethali, inficit: Plato l. 2. de legib. *Qui fe probis immifcet*, inquit Plato, *neceffe eft eadem pati & agere, quæ tales agere & loqui inter fe didicerunt.* David de fuis Ifraëlitis plurimùm conqueritur: *Commixti funt inter gentes, & didicerunt opera eorum, fervierunt fculptilibus eorum.* Pfal. 105. 35. Veriffimè Siracides. *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea; & qui communicaverit fuperbo, induet fuperbiam.* Eccl. 13. 1.

591. Complures agni fœcundo unius ovis ubere pafcuntur; cum lemmate, OMNES PENDEMUS AB UNA. Maria V. Mariæ Virginis hæc effigies eft, à qua, ceu Matre benigniffima & fœcundiffima, omnes in hoc mundo pafcimur & fovemur; ut adeò verè à S. Bonaventura cognominetur. S. Bonav. in Lyran. *Mammilla orphanorum & parvulorum;* & ab Abbate Philiberto: Phil. Ab. l. 1. *Nutrix Nutritoris omnium.* Ipfa quoque facra Pagina de illa ait: Cant. c. 14. Cant. 8. *Quis mihi det te fratrem meum, fugentem ubera matris meæ.* Emblematis mentem hoc difticho explicat P. Jacobus Mafenius:

Materno fragiles pendemus ab ubere nati:
Lacte ovis; at Virgo pafcit amore fuos.

L A N A.

592. LAna, inftrumento arcuato difcuffa, carminata, ac per chordam repercuffa, tandem candorem & perfectionem debitam acquirit. Unde D. Caroli Boffi lemma. ALBESCIT AB ICTU. Caftitas. Mortificatio. Ita caftitatis votum hominem quidem reddit candidum, ac Deo gratum; at ipfius candor nonnifi è carne, crebris flagellis, aliifque mortificationibus maceratâ ac probè edomitâ, obtinetur. 1. Cor. 9. 27. De feipfo teftatur Apoftolus: *Caftigo corpus meum, & in fervitutem redigo.* Caff. l. 4. de Inftit. c. 8. Caffianus ait: *Multis experimentis edocti fancti Patres, tradunt, monachum, maximè juniores, ne voluptatem quidem concupifcentiæ fuæ refrænare poffe, nifi prius mortificare fe didicerint.*

VELLUS AUREUM.

Præmium prælupponit laborem. 593. SOdales Parthenii Vellus aureum fymboli loco affixêre; cum lemmate, NON SEGNI RAPIENDA MANU. Enimverò Heroum præmia, & grandia munera, cumprimis verò æterna beatitudo noftra, nonnifi affiduo labore ac induftriâ obtinentur. S. Aug. in Pfal. 102. S. P. Auguftinus: *Non finitur labor, nifi cùm finita fuerit vita. Oportet in via laborare, ut in patria gaudeamus.* Unde è Poëtis nonnemo cecinit.

--- *Par eft fortuna labori.*

Ovid. l. 2. de arte. Et Ovidius.

Ardua molimur: fed nulla nifi ardua vincunt,
Difficilis noftra pafcitur arte labor.

594. Vellus expanfum, ac rore cœlefti perfufum, epigraphen tenet: TACITIS ROS INFLUIT ASTRIS. M.V. Annuntiatio. Nempe ficuti folum Gedeonis vellus cœlefti rore madebat, arente reliquâ circum terrâ; ita Deus incarnatus, cùm totus illum orbis fitiret, in folum Virginis Mariæ uterum depluit, fufpirante Prophetâ: Pfal. 71. 6. *Rorate cœli defuper, & nubes pluant juftum.* Method. Orat. de Hypap. Perfpicuè vaticinatus eft Pfaltes. *Defcendet ficut pluvia in vellus.* Ut adeò Deipara Virgo à Methodio verè cognominetur. *Vellus imperceptibilis roris*, S. Pet. Chryf. ferm. 143. & à S. Petro Chryfologo. *Vellus virgineum, cui cœleftis imber placido fe fudit illapfu.* In rem præfentem canit P. Jacobus Mafenius.

Immaduit fudo vellus Gedeonis olympo?
Sicca tamen circum rore carebat humus.
Tota falutares tellus fitiebat ad undas;
Virgo Deum tacito condidit una finu.

P A N T H E R A.

Cap. XXXIX.

595. PAnthera odorem exhalat adeò fuavem, ut eo illecta cætera animalia, Æliano tefte, illam ingenti numero fequantur. Ælian l. cap. 40. Lemma. ALLICIT OMNES. Vel ut D. Arefius ipfius Pantheræ ore infcripfit: OMNIA TRAHAM. Chrift. in terra converfatus. Certè Deus, humanis exuviis veftitus, virtutum odorem adeò fuavem fpiravit, ut orbem univerfum in gloriofa fua veftigia traxerit. Hugo Victorinus: Hug. l. 2 de *Quid fuavius aut dulcius effe poteft odore Domini noftri Jefu Chrifti? Ita enim fuavis eft, ut omnes, qui propè per fidem, & per opera funt; & qui adhuc fragilitate gravati, longè funt, audiant vocem ejus. Repleti enim & recreati fuaviffimo odore mandatorum ejus, requirimus eum, femper fequentes eum.* S. Aug. Pfal. In eundem fenfum Magnus Auguftinus. *Amemus & imitemur, curramus poft unguenta ejus: venit enim & olevit, & odor ejus implevit totum mundum: unde dolor? de cœlo; fequere ergo ad cœlum, &c.* Virtus. Virtus, miro odoris magnetifmo, plus quàm Panthera, omnium animos ad fe fequendam, vel faltem admirandam rapit. *Attrahit enim ad fe*, inquit S. Greg. Nyffenus, S. Greg. Nyff. l. vita M. *natura ipfius boni omnes, qui ad pulchritudinis radios fanis poffent oculis refpicere, ita fit, ut cœleftium defiderio femper ad majora, ut Apoftolus ait, confurgat, & femper in altiora pervolet.*

596. Panthera, cæteras feras fuaviffimo fuo odore ad fe pertrahens, eas poftea improvifo affultu adoritur, ac devorat; Lemma. ALLICIT, UT PERIMAT. Famil. lafciv. Mund. profp. tas. Vel, ut Ferro placet; ATTRAHIT ILLECEBRIS. Vel, ALLICIT INCAUTUM. Hanc iconem de mundi fallacia, de mulieris lafcivæ aut voluptatum fraudibus, & de fortunæ dolis interpretabere. S. Jo. l. de al. nu. S. Joannes Sarisburienfis: *Noverca virtutis profperitas: fic applaudit, ut noceat, & infelici fucceffu fic fortunatis obfequitur, ut in fine perniciem operetur: convivis fuis ab initio propinans dulcia, & cùm inebriati fuerint, lethale virus admifcet.*

597. Scipio Bargalius, fictæ Nymphæ loco, Pantheram depinxit, è veftigio plurimis cinctam animalibus, cum lemmate, DAL ODOR SUO RAPITI. Maria. Id eft, RAPIUNTUR ODORE. Confentaneè nimirum ad illa facri Epithalamii verba; *In odorem unguentorum currimus.* Cant. De B. Virgine Maria ait Mellifluus Bernardus. S. Ber. 4. in Ium. *Digna planè, quam refpiceret Dominus, cujus decorem concupifceret Rex, cujus odore fuaviffimo ab æterno illo paterni finûs attraheretur accubitu.* Virtus. Homo quoque virtutum fuarum fragrantiâ cæteros omnes ad fe venerandum, fequendum, & admirandum cogit, Themiftocles ad ludos olympicos delatus, vix populi confpectum fubiit, cùm omnium oculi in eum unum converterentur, ac Græcorum linguæ paffim de illo coram exteris celebrando perfonarent: undè tam immodico populi applaufu plurimùm recreatus, dixit, *Hoc ipfo die laborum, quos pro Græcia fufcepi, fructum reportavi.*

598 Vini fuavitate plurimùm delectatur, eoque etiam inebriari folet Panthera; at quamprimum è vafe, à venatoribus præparato, bibit; mox foporem contrahit, ficque ebria capitur. Lemma. POTU CAPI-

CAPITUR. Judicum ac Magiſtratuum quorundam hæc idea eſt, qui proprii quæſtûs dulcedine excæcati nonnunquam ſeſe capi, & in adverſam, quamvis deteriorem, partem flecti patiuntur. Sacri Interpretes plurimum mirantur Davidem, quod ſe perſuaderi permiſerit, ut dimidiam hæreditatis paternæ partem, per decretoriam ſententiam à Miphibotheſo ſublatam, ſervo cuidam ſcelerato ac maligno adjudicârit. At Lyranus fraudem deprehendit, aitque, Davidem muneribus, à vaferrimo ſervo oblatis, fuiſſe captum: *Regi enim veniebat obviam cum duobus aſinis, qui onerati erant ducentis panibus, centum ligaturis uvæ paſſæ, & centum maſſis palatharum, & duobus utribus vini.* Hoc nimirum vini odore, optimi Judicis cerebrum penitùs turbatum, pro ſiniſtra parte pronuntiaverat. *Hic duo conſideranda ſunt*, inquit Nicolaus de Lyra, *Primum eſt cautela malitioſa Sibæ detractoris, qui conſiderans David, & ſervos ejus in anguſtia poſitos, & fuga, & fame fatigatos, obtulit David pauca reſpectivè, ut per hoc mendaciter acquireret hæreditatem domini ſui detrahendo ſibi: & conſimiliter faciunt in curiis magnatorum cupidi & avari. Secundum eſt periculum potentum in verbis talium detractorum, quia David ſanctus ex verbis & dono, licet modico, hujus adulatoris & detractoris in tantum fuit deceptus, quod ſine verborum ejus examinatione, dedit ei hæreditatem Domini.* Eadem planè ratione peccator infamis Babyloniæ meraco temulentus, Tartareo venatori in prædam cedit, extremamque perniciem, morte æternùm duraturâ, præceps incurrit. S. Laur. Juſtinianus: *Illos igitur ſolos, qui ignorant Deum, & futura non prævident, decipit mundus, aureo enim eos inebriat calice, variis donis, pollicitationibus deludens, ad ſempiternum trahit exitium.* Certè, miſerrimus Loth, vino obrutus, infamem inceſtum commiſit. De hoc ſanctus Petrus Damianus; *Pudoris munditiam, vinum in ſolitudine una nocte ſuaſit amittere, quem inter tot adulteros ipſa non potuit Sodoma violare.*

599. Panthera maculam ſupra dorſum circumfert, quæ juxta majoris vel minoris Lunæ viciſſitudines creſcit ac decreſcit. Unde emblema Pantheram, maculâ illâ conſpicuam, ſub luna exhibet; cum dicto: SIC MUTOR AD ILLAM Vel, MUTATUR AD ILLAM. Si hanc iconem benigniore ſenſu interpreteris, animam, voluntati Divinæ, ac diſpoſitioni cœleſti penitùs conformem, ſignificat. In hanc rem S. P. Auguſtinus: *Duæ voluntates ſunt; ſed voluntas tua dirigatur ad voluntatem Dei, non voluntas Dei torqueatur ad tuam.* Et meus Carducius.

Cynthiæ ad aſpectum maculam panthera colorat;
Sic ſequitur virtus fida poli regimen.

In ſenſu autem deteriore adulator, ad heri ſui nutum volubilis ac inconſtans, exinde demonſtratur; Unde idem Carducius, poſtquam lemmatis loco dixit, quod Pantheræ macula, infra lunam collocata, ſit MULTIFORMIS ÆMULA: Mentem ſuam his Jambis explicat.

Labes Dianæ eſt multiformis æmula:
Cor ſic adulans, & vacillans volvitur.

600. Panthera capras ſylveſtres, cervos aliaque animantia odoris ſui ſuavitate ad ceſpitem, ubi ipſa recumbit, attrahere ſolet, ibique incautos improviſo aſſultu obruit, ac devorat. Lemma. BLANDIMENTO PRÆDATUR. Ita omninò voluptas, omneſque mundi illecebræ, miſeros mortales non ſine blanditiis attrahunt, eoſque crudeli ſorte in extremam perniciem præcipitant. Plutarchus: *Fera eſt ſibi mancipans homines voluptas, ſed mitis: nam ſi aperto pugnaret, citò caperetur. Nunc autem etiam ideo invija magis, quod celat inimicitiam, induta habitum benevolentiæ.*

Plut. apud Stobæum. ſerm 6.

601. Henricus Farneſius ſymboli loco Pantheram exprimit, quæ, capite intra virgultum abſcondito, multis feris circumdatur; cum lemmate. NON VI, SED GRATIA. Innuebat videlicet, Principi dexteritate potiùs, ac cautâ diſſimulandi ratione, quàm terrore aut violentiâ in dirigendis ſubditorum animis opus eſſe; ejuſque imperia non proprio, ſed aliorum genio attemperari debere. S. Greg. Papa gratioſam hanc regendi methodum Childeberto, Galliarum Regi, his omnino verbis perſuadere eſt conatus: *Benignum Excellentia veſtra ſuis ſubjectis ſemper ſe exhibeat, & ſi quæ ſunt, quæ ejus animum offendere valent, ea indiſcuſſa non ſinat.* Haud aliter D. Paulus proximos noſtros non violento aut crudeli modo, ſed temperato ac ſuavi ad virtutem pertrahendos voluit: *Vos qui ſpirituales eſtis;* inquiebat ad Galatas, *hujuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis.* In hunc locum Cardinalis Cajetanus: *Hæc*, ait, *eſt forma reparandi lapſos, ut actio correctiva procedat in ſpiritu manſuetudinis; ad differentiam eorum, qui impetuosè ſæviunt in delinquentes. Et creditur, Paulum hæc dixiſſe, eò quod Pſeudo-Apoſtoli contra delinquentes indignabundi procedebant.* Hâc animi moderatione inſignis erat Sertorius, qui, tametſi naturâ ſuâ terribilis ac crudelis, ſeipſum tamen temperamento adeò dextero emolliit, ut nemini non videretur manſuetus. Idipſum de Sancto Ignatio Lojolâ hiſtoriæ memorant; quod naturâ igneus ac vehemens, operationes ſuas tantâ ſuavitate condierit, ut quidam, accuratiore oculo eas contemplatus, Ignatium non cholericum, ſed phlegmaticum judicârit; Eandem corporis animique temperandi rationem etiam noſtro ævo in Caſſalenſi Epiſcopo, Hieronymo Franciſco Miroglio, ſuſpicit ac veneratur orbis.

Henr. Farn. l. 1. Dipht Elog. 10. — Princeps benignus. — *S Greg. l. 8. Epiſt. 6.* — *Galat 6. 1.* — *Cajet. in nunc loc.* — S Ignat. Loyola.

602. Panthera, mirâ pulcherrimorum colorum varietate diſtincta, ferociam inſigni huic venuſtati adeò immanem conjunctam habet, ut, qui propriæ ſaluti conſultum voluerit, procul ab ea recedere debeat. Unde epigraphen, è Virgilio mutuatam, exhibet: NE CREDE COLORI.

Virg. Ecl. 2. v. 17.

O formoſe puer, nimium ne crede colori.

Ita nec mulieri, quantumvis comptæ; nec homini cuiquam terreno, plus æquo fidas. Seneca. *Mulierem involutam æſtimas? ſi vis illam æſtimare, totamque ſcire, qualis ſit, faſciam ſolve: multum mali ſub illa latet.* Ovidii conſilium eſt:

Forma fugienda. — *Ovidius.*

Sint procul à vobis juvenes ut fœmina compti.

Neque enim variis verborum pigmentis, quibus detractores & adulatores uti ſolent, benevolum te exhibeas; quippe quæ graviſſima damna poſt ſe trahunt. Detractor.

P H A I N A.

Caput XL.

603. PRudens Oeconomus, aut induſtrius Paterfamilias, indefeſſâ ac penè unicâ ſolicitudine in domeſticas neceſſitates attentus, Phainæ Emblemate repræſentatur, quæ, diverſa obſtacula, viaſque invias ingenti labore percurrens, integrum ovum ſupra caudam ſuſtinere, & ad catulos ſuos, non ſine

sine ingenio, deferre solet. Emblemati D. Josephus Pallavicinus Abbas subscripsit: ARTEM DOCET AMOR. Amor enim brutorum cordibus, ut sese erga fœtus suos benefica exhibeant, subtilissimos quosvis modos dictat. *Nam elephantes*, Philostrati verba sunt, *suos pullos deferunt vinculis, ne forte cadant; eos amplexi Ursi, licet feritate cæteras belluas superent pro catulis tamen omnia faciunt. Itidem quoque faciunt lupi, rapinis tamen intenti: fœmina enim partus custodit, masculus autem pro catulorum salute cibos ad ipsam defert. Balæna autem faucibus filios abscondit, si quando majorem belluam fugere eos contigerit.* Si plura desideraveris, Plinium, Plutarchum, sanctum Ambrosium, sanctum Basilium, aliosque in Hexameris hâc de re consulas. Verissimè dixit Magnus Augustinus: *Omnia sæva & immania prorsus facilia & propè nulla facit amor.*

Amor facit industrium. *Philost. l. 2. c. 7. de vita Apol.* *Plut. l. de solertia animal.* *S. Aug. ser. 9. de Verb. Dom. c. 3.*

PORCUS.

Caput. XLI.

604. PORCO jugulato inscripsit Bargalius: TANTUM FRUGI. Et Camerarius: HAUD ALITER PRODEST, vel, TANTUM IN FUNERE PRODEST. Certè avarus nec mundo quidquam emolumenti affert, nec proximum juvat, nisi à morte interemptus. Hector Pintus: *Nonnulli hujus temporis Christiani non relinquunt pauperibus opes nisi in morte, quando illæ eos relinquunt. Sunt veluti pecora, quæ non manducantur, nisi mortua & cocta. Non potest ex illis pauper quidquam comedere, nisi eos concoquat prius mors. At quantò tutius esset in vita manum pauperi porrigere, &c.*

Avarus. *Hect. Pint. in Ezech. cap. 16.*

605. Porco consuetum est, dum in campo pascitur, nunquam retrò tendere, sed ulteriùs semper progredi. Unde lemmatis loco hoc adverbium addidère. ULTERIUS. Arduum in re quavis profectum hæc imago innuit. In rem præsentem canit Andreas Alciatus.

Profectus. *Alciatus Embl. 45.*

Progreditur semper, nec retro respicit unquam,
Gramina cum pando proruit ore vorax:
Cura viris eadem est, nec spes sublata retrorsum
Cedat, & ut MELIUS sit quod ET ULTERIUS.

Et S. Fulgentius; *Sicut qui ad patriam tendit, donec perveniat, semper habet ubi ambulet; sic etiam nos, quamdiu in hoc mortali corpore constituti peregrinamur à Domino, præsens vita nobis est via, in qua semper habemus, ubi possimus perficere.*

S. Fulg. de Orat. c. 3.

606. Emblematis loco porcum depinxère, amœnissimo roseto vicinum cum Ovidii lemmate. NON BENE CONVENIUNT. Vel, QUID SUIBUS, ET ROSIS? Ita homo, libidinis fœtorem instar porci redolens, S. Eucharistiæ Sacramento iniquissimè propinquat. S. Joannes Chrysostomus. *Quomodo Christi assistes tribunali scelestis manibus, & labiis ipsum corpus impetens? & fœtente quidem ore tuo regem osculari non auderes: regem verò cœli fœtente animâ deosculeris? factum hoc est contumelia.* Tibullus.

Eucharistia. *S. Joan. Chrys. hom. 61. ad populum.* *Tibull. l. 2. Eleg. 1.*

--- Discedat ab aris,
Cui tulit hesternâ gaudia nocte Venus.
Casta placent superis, &c.

Hæc nimirum Christi ad Apostolos præceptio erat: *Nolite dare sanctum canibus; neque mittatis margaritas vestras ante porcos. Hoc est*, Interprete S. Ambrosio, *immundis spiritibus sacræ communionis non facilè impertienda consortia.*

Matt. 7. 6. *S. Amb. l. 2. de pœnit. cap. 9.*

607. Porco hunc titulum præfixêre: LUTUM UNA VOLUPTAS. En vernaculam hominis lascivi effigiem! qui nullis aliis deliciis, nisi sensuum & carnis spurcitie, delectatur. S. Clemens Alexandrin. *Illi instar vermium in cœno & voraginibus, nempe voluptatis fluentis, inutilibus & stultis pascuntur deliciis, stulti quidem homines. Sues enim cœno magis delectantur, quàm aqua munda. Ne ergò porcis efficiamur similes.* Idipsum de libidine asseruerat Sanctus Joan. Chrys. *Quid isthæc fœditas non inducit? sues ex hominibus facit, immò verò etiam suibus deteriores. Sus enim in luto volvitur, & stercore nutritur; hic verò lascivus homo abominabilem sibi mensam constituit, iniquas commixtiones excogitans, & amores nefarios.* Concinnè Janus Nitius canit.

Lascivus. *S. Clem. Alex. ad gent.* *S. Joan. Chrys. hom. 48. Matth.* *Ja. Nit. Dialog. Pœnit.*

Pudet, pigetque proloquio
Quæ auxerim solatia
Luto tenaci, ac sordido
Hærere totis sensibus.
Nam si quod usquam cernerem
Olere canum fœtidum,
Conabar illud tendere;
Aura & sagittis ocyus, &c.

Eodem Emblemate S. Joannes Chrysostomus hominem invidum, inter proximi sui calamitates & infortunia, veluti in cœno, non sine suavi sensu, volutari solitum, commonstrat. *Quemadmodum sues lutuosa immunditia, & dæmones nostris damnis latantur, sic invidi calamitate proximorum exultant.*

Invidu[s]. *S. Joan. Chrys. hom. 4. Matth.*

608. Peccator, liberâ ac protervâ voluntate in scelerum sentinas ruens, Porci emblemate ab Abbate Certano repræsentatur; qui in cœnosam cloacam mersus, epigraphen sustinet: PETIT ULTRO. Hanc insaniam, homine indignissimam, eruditè ac multis exaggerat S. P. Aug. *Humanum est peccare, at de industria peccare, ac peccato gaudere, atque gloriari, penè diabolicum est. Nihil enim spiritum sanctum perindè contristat, imò ad iracundiam concitat, quàm non imbecillitate humana, seu repentino aliquo impetu peccare, sed CONSULTO, atque apertis, ut ita dicam, oculis, IN SCELUS PRORUERE.*

Peccat[or] proter[vus]. *S. Aug. ador[…] quasi.*

609. Academici Furfuracei Porcum symboli loco præferunt, qui capite intra lintrem submerso, fœtentem culinæ proluviem exindè haurire contendit; addito lemmate, AMBROSIA, E NETTAR NON INVIDIO A GIOVE. Id est, MIHI DELICIÆ SORDES. Vel, SPERNO JOVIS NECTAR. In hunc sensum S. Cyrillus. *Porcus*, inquit, *in vicino cœno fœtido se volutans, cutem turpissima jactatione hujusmodi sordidabat; dicens; O quam amœnissimus lectus & stratus dulcissimus mihi hic est! ô quàm mihi delectabilissimus sensus! ô quam suave balneum carni meæ! quàm dulcis hæc aqua refrigerii! quàm nobilis hæc stilla roris, transcendens Libani latices, Damasci fontes, & Panormitana balnea sospitate!* Hanc animalis spurcissimi fœditatem exactè imitantur lascivi, qui in abominanda scelerum mephiti volutantur, omnesque ab optimo Deo oblatas delicias respuunt. Opportunè Joannes Sylveira: *Per porcos*, inquit, *significantur homines impuri, voluptatibus dediti, valde indociles in doctrina cœlesti, contemptores Divinorum, terrenorum amatores, qui solùm terrena meditantur.*

Lasci[vi]. *S. Cy[r.] Apol. l. 4.* *Jo. S[ylv.] lib. 4. Evan[g.] 187.*

610. P. Sebastianus à Matre Dei, Carmelita excalceatus, Mariam Virginem, etiam in ingratos beneficam, Emblemate significaturus, Quercum depinxit, ingenti glandium numero fœcundam; ad cujus radicem porcus glandes, copiosè sparsas,

fas, avidè devorat; cum lemmate, NON RESPICIS, A QUO ACCIPIS. Porcus enim, ingratitudinis Symbolum, oculos nunquam eò sustollit, unde cibum accipit, secus atque alia animalia solent. Maria Virgo, ceu procera Quercus, ingratos plurimos alit, qui nec benefactricem suam respicere, nec ora sua ad gratias referendas attollere dignantur. Appositè in rem præsentem cum terra Deiparam comparat Propheta; *Aperiatur terra, & germinet Salvatorem*; terra enim ingratis benefacit, qui multis eam injuriis afficiunt, conculcando, arando, conspuendo, &c. Porrò Rebeccam Deiparæ typum asserit Richardus, quòd ab Eliezer rogata; non solùm ipsi, sed & camelis potum aquæ obtulerit; camelus enim ingrati animi est symbolum; cùm aquam, unde sitim levavit, turbet; & ex pellucida turbulentam reddat. Ita Maria non solùm in homines gratos, sed ingratos quoque sua beneficia effundit. S. Bernardus ad Deiparam conversus, *Tu*; inquit, *Peccatorem, quantumlibet fœtidum non horres, non despicis. Tu illum a desperationis barathro piâ manu retrahis. spei medicamen aspiras, foves, nec deseris, quousque horrendo Judici miserum reconcilies.* Cæterùm imago ista cuivis; adversus Macænatem suum ingrato; convenit.

RHINOCEROS.

Cap. XLII.

611. ID elogii de Rhinocerote habetur scriptis proditum, *Rhinoceros nunquam victus ab hoste redit.* Unde lemma. NON REDEO, NISI VICTOR. Belliducum illorum honorem hæc imago repræsentat; qui, quot præliis, tot victoriis ab hoste insignes revertuntur; Tales fuêre Cæsar; Alexander Magnus; Carolus Quintus, alii. Ennodius in Theodorici panegyrico ait, *Si Regis mei bella numerem, tot invenio, quot triumphos. Congressui tuo nullus hostium, nisi qui laudibus adderetur, occurrit. Militavit trophæis. qui resistit voluntati. Nam semper aut pietatis tuæ peperit subjectus gloriam, aut qui præsumpsit, tela virtuti, &c.* Christus, aperto Marte cum suppliciis ac morte congressurus, verissimè de se ipso pronuntiare poterat, *Non redeo, nisi victor*; unde etiam eidem redivivo S. Ecclesia hoc epinicion accinit;

Consurgit Christus tumulo
VICTOR REDIT de barathro,
Tyrannum trudens vinculo,
Et paradisum reserans.

612. D. Aresius hanc Rhinoceroti gnomam subjecit; MORI POTIUS, QUAM SUBDI. Generosum militis animum; & invictam Martyris constantiam hæc imago designat; argumento è Machabæorum fastis desumpto, ubi de Razia commemoratur; *Eligens nobiliter mori potiùs, quàm subditus fieri peccatoribus.* Athenienses, immensam Xerxis aciem bello invasuri, Philone teste, *correptis armis eam expeditionem susceperunt, quasi debellaturi cum ingenti strage hostem, contemptis mortibus & vulneribus, ut saltem insepelirentur libero solo patriæ*, S. Isidorus Archi-Episcopus Hispalensis, *Dei servus*, inquit, *adversitate ullâ non frangitur, sed se pro veritatis defensione ultrò certamini offert, nec unquam pro veritate diffidit.*

613. Rhinoceros, grandis, sed tamen impatientis animi symbolum, ubi vel minimam offensam fuerit passus, mox, ulciscendi libidine penitùs inconciliabili, in hostem ruit. Lemma. NON EGO REVERTAR INULTUS. Oseas prophetes, mortis jaculo in Christi persona transfixus, & intra mortis fauces compressus, reclamabat, *Ero mors tua, ô mors; morsus tuus ero inferne.* Veluti diceret, interprete Cornelio à Lapide, *Ego Christus mordebor, à te, ô mors, & ô inferne; sed ita, ut à te morsus, te vicissim mordeam, ita ut à te quasi absorptus, viscera tua dirumpam, &c.* Hominem, vindictæ cupidum, alloquens Magnus Augustinus, ait; *Sitis vindictam, nec prius ab intentione desistis, donec de illo, qui te læserat, vindiceris. Si Christianus es, exspecta regem tuum: prius se vindicet Christus: nondum enim vindicatus est, qui pro te tanta perpessus est.* — Vindicta. Christus sepultus. Ose. 13. 14. Cornel. à Lap. in hunc loc. S. Aug. ser. 37. de Diversis c. 4.

614. Prudentiam militarem è Rhinocerote discere licet, qui cum hoste conflictaturus, cornu suum in adversa petra ante congressum exacuit. Unde Bargalii lemma. PUGNÆ UT PARATIOR. Hæ enim præviæ exercitationes ac belli simulachra victoriæ obtinendæ bases sunt. *Animos enim subito ad arma non erigunt*, inquit Cassiodorus, *nisi qui se ad ipsa idoneos, præmissâ exercitatione, confidunt.* Et Vegetius; *In certamine bellorum exercitata paucitas ad victoriam promptior est, quàm rudis & indocta multitudo, exposita semper ad cædem.* — Exercitatio militaris. Cassiod. Var. l. 1. Epist. 40. Veget. l. 1. cap. 1.

615. Rhinoceros, veluti congenito robore, & viribus ad hostes sternendos validissimis minimè contentus; insuper industriam conjunctam habet adeò providem; ut prælium auspicaturus, cornu suum instar lanceæ vibret; illudque longâ exercitatione præparet, ne ictu fortè irrito aut minus dextero adversus hostem dimicet. Unde exercitanti subscribe; NATURA ET ARTE. Idipsum planè in militia requiritur, ut præter dotes, à natura ingeneratas, etiam corpus probè exercitatum ac industrium afferas. Opportunè Vegetius: *Adversus omnia profuit; TIRONEM SOLERTEM ELIGERE, JUS (ut ita dicam) ARMORUM DOCERE, disciplinam quotidiano exercitio roborare.* — Miles. Veget. l. 1. cap. 1.

616. Ajunt, Rhinocerotem, quantumvis furibundum, si intra virginis brachia recipiatur, totum mansuescere. Quare intra Virginis brachia conquiescenti inscripsit Lucarinus; CUM VIRGINE CICUR. Vel ut aliis placet; CÆTERIS INDOMITUS. Certè Deus, summè terribilis, posteaquam Virginis beatissimæ uterum habitare cæpit, placidum se, ac penitùs mansuetum orbi exhibuit. S. Bonaventura; *Christus*, inquit, *per mansuetissimam Mariam mansuescit & placatur, ne se de peccatore per mortem æternam ulciscatur.* — Incarnatio. S. Bonav. in Specul. cap. 13.

617. Rhinoceros cum infirmiore animali dimicare dedignatur, suasque vires nonnisi adversus elephantes, aliasque eximii roboris belluas exercere solet. Unde lemma. URGET MAJORA. Animum verè generosum ac Herculeum hæc imago innuit. Scitè Seneca Tragædus; — Generositas.

Virtus est domare, quæ cuncti pavent. — Sene. Herc. Fur. Act. 2.

Proprium enim est magnanimitatis veræ, inquit Annæus Seneca; *non sentire se percussum: Magna enim fera ad latratum canum lenta respicit.* Torquatus Tassus hanc magnanimitatem in Emireno, Supremo Regis Ægyptii Belliduce, deprædicat; — Senec. li. de Moribus. Tass. Gerus. Liberat. Cant. 20. stanz. 128.

Contra il maggior Buglione il destrier punge
Che nemico veder non sà più degno,
E mostra, ou' egli passa, ou' egli giunge
Di valor disperato ultimo segno.

618. Rhinoceros nativo quodam instinctu intelligit,

intelligit, sibi à venatoribus nonnisi ob cornu, quod maximo habetur pretio, insidias ac perniciem strui. Quare ubi insequentes illos advertit, mox cornu, ad petram summo impetu allisum, venatoribus relinquit, sicque illorum manus facilè evadit. Undè cornu adversus petram contrito, epigraphen reddit; UT EVADAM. Compertum omninò habemus, quòd nos venator Tartareus undique insequatur: allidamus proindè cornu superbiæ nostræ ad petram, quæ est Christus; discamus ejus humilitatem & mansuetudinem; præmonente illo, *Discite à me quia mitis sum & humilis corde.* Hâc enim ratione diaboli insidias impetumque effugiemus. Ad saniorem mentem rediit Nabuchodonosor, & confessus est, *quod dominetur excelsus*, quando elevatum ipsius cornu a Deo est confractum: quando segregatus ab hominum consortio, inter bruta animantia vivere est coactus; fæno ac gramine pecudum more pasci, Divino urgente decreto. Expertissimo Augustino teste, *Nulla ferè pagina est Sanctorum librorum, in qua non sonet, quod Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.*

Superbia. Humilitas. Mat. 11. 29. S. Aug. l. 3. de Doctr. Christ. c. 23

RUPICAPRA.

Caput XLIII.

619. JOhannes Ferrus Abbas, Urbani VIII. Pontificis Maximi, poësin, eloquentiam, ac doctrinam Emblemate commonstraturus, Rupicapram depinxit; quæ ad inaccessi montis fastigium exiliens, epigraphen tulit; NEC INACCESSUS APEX. Nec Joannem Ferrum tantùm, sed & alios litteratos complures sublimis illa Urbani sapientia in sui admirationem ac laudem traxit; Certè, Joannes Baptista Laurus ea ipsius opera *Mel merum, ac nectar suavissimum* vocat. Joannes Barclajus de illis in hæc verba pronuntiat; *Gemmea illa, & virilis scribendi felicitas.* Universitas Parisiensis ipsius poëmata hoc elogio exornavit; *Divina carmina, cælesti quodam instinctu fusa.* Cæterùm Emblema istud cumprimis Sanctum Paulum spectat, qui visionis beatificæ apicem, hactenùs omnibus in hoc mundo inaccessum, conscendit; nam *usque ad tertium cælum raptus in Paradisum, audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui*

Eminentia obtenta. Barclajus. S. Paulus. 2. Cor. 12. 3.

620. Emblematis loco, Rupicapra montis fastigio insistit; compluribus canibus ad montis mediam & infimam partem frustra contra illam latrantibus. Lemm. EFFUGIA PERDUNT. Ita prorsùs virtus apice adeò sublimi nititur, ut à mordacis invidiæ dente nullam offensam possit accipere. Seneca; *Quemadmodum minuta lumina claritas solis obscurat; sic dolores, molestias, injurias, virtus magnitudine suâ elidit atque opprimit.* Silius Italicus;

Virtus invidiam superat. Sen. Ep. 66. Sil. Ital. l. 13.

Magnanima invidiâ virtus caret.

Et Claudianus;

Est aliquod meriti spatium, quod nulla furentis
Invidiæ mensura capit.

Claud. in Stilicon.

621. Aloysius Ferrus Rupicapræ, supra montis verticem collocatæ, inscripsit; ALTISSIMA TUTE. Inde colliges, solam illam spem, quam in cælo ac Deo collocatam habemus, veram ac securam esse. Vix David edixerat, *Altissimum posuisti refugium tuum;* mox subjungit, *Non accedes ad te malum.* Et Guerricus Abbas, *Omninò,* inquit, *pulchra pax, & securitas sempiterna, habitare in adjutorio altissimi, in protectione Dei cæli commorari, &c.* Unde quando Apostolus ait, *spes autem non confundit;* Beda docet, non spem in homine collocatam, utpote semper defectuosam, & assiduis fortunæ casibus obnoxiam; sed felicissimam illam, ac securitate plenam, quam in Deo reponimus, intelligendam esse. *Confunderis,* inquit, *quia fefellit te spes posita in mendacium. Omnis enim homo mendax, si autem ponas spem tuam in Domino Deo, non confunderis, quia ille, in quo spem posuisti, fallere non potest.*

Spes in Deo. Guerri... serm. 2. S Bene... Rom. 5 Beda i... hunc lo...

SCIURUS.

Caput XLIV.

622. SCiurus, amnem trajecturus, exiguo aliquo ligno sustentari solet. Unde Aresius bonum Latronem Emblemate significaturus, epigraphen subdidit. DEDUCET ME. Nam Crucis lignum, cui affixus incumbebat, eum ad æternæ salutis portum deduxit. S. Ambrosius; *Utique Latro diu oberrans & naufragus, aliter ad patriam redire non poterat, nisi fuerat arbori alligatus.* S. P. Augustinus; *Instituit lignum, quo mare transeamus; nemo enim potest transire mare hujus sæculi, nisi cruce Christi portatus.* Et S. Clemens Alexandrinus; *Ligno,* inquit, *alligatus, eris solutus ab omni exitio, gubernabit te verbum Dei, & ad portum cælorum te adducet Spiritus Sanctus;* quibus verbis ad Ulyssis fabulam alludit, quando navigii malo alligatus, Syrenum insidias declinavit.

Latro bonus.

623. Sciurus, tametsi corpore exiguus, ac viribus debilis, integra tamen flumina trajicere valet; remis verò, aliisque tranandi subsidiis destitutus, navigii loco tenuem truncum conscendit, & propriâ caudâ, in altum sublatâ, pro velo utitur; eâque industriâ virium imbecillitatem compensans, adversam ripam feliciter contingit. Unde etiam ab una arbore in aliam transilire solitus, caudam suam alæ loco vibrat. Camerarius Emblemati subscripsit. VINCIT SOLERTIA VIRES. Vel, VIRIBUS INGENIUM POTIUS. Vel ut melius Academicus inter Errantes Brixienses Astutus; AST EGO INGENIO. Verissimè dixit P. Æmilius Probus; *Ingenium hominis omnia domat.* Et Manilius;

Indu...

Omnia conando docilis solertia vincit,

624. Æstivo sole nimiùm quantùm urente, Sciurus, ingenio usus, umbrosam suam caudam umbellæ loco interponit, sicque æstuantis cæli ardores declinat. Unde etiam, caudâ illâ coopertus, pluvias, cæteramque nubium intemperiem à se probibet. Quare Bargalius inscripsit; E DA SOLE, E DA PIOGGIA. Id est; SOLEM ARCET, ET IMBRES. Hinc nimirum orbis omnem suam fiduciam in una Dei bonitate ac providentia collocatam habere discat, quæ, si tantâ solicitudine vilis hujus animalculi indigentiam sublevare, eamque adversus omnes cæli injurias munire solet, quanto magis homini, utpote Divinitatis imagini, tutelam ac securitatem præstabit? *Tabernaculum,* inquiebat Isaias, *erit in umbraculum diei ab æstu, & in securitatem, & absconsionem à turbine, & à pluvia.* Eodem Emblemate significabis, mortis memoriam (quam, utpote hominis finem, appositè cum Sciuri cauda comparare licet) adversus omnes odii, libidinis,

libidinis, aliorumque passionum ardores, fortè in animo nostro enasci solito, validissimè protegere. Argumento consimili Hugo Cardinalis in illud Proverbiorum, *Justus quasi leo confidens*, ait; *Leoni comparatur Justus, quia sicut leo rugitu suo stare facit animalia, & caudâ suâ describit limites, quos non audent alia pertransire; ita justus rugitu compunctionis animales motus compescit; & caudâ, id est, consideratione mortis, limites describit eis, ut non procedant ulteriùs.*

625. Sciurus cavernam habitat, duobus ostiis distinctam; unde, si tempestatem præviderit, mox ostium illud, quod vento adversum patet, studiosè obturat, altero reserato. Quare D. Aresius Sciurum, intra apertam portam depictum, hoc lemmate notavit ALTERAM INVASIT SPIRITUS. Et meus Carducius; NON ME SPIRITUS AFFLAT. Homo prudens pectoris sui portam adversus vitiorum suggestiones studiosissimè obturat, eamque solis virtutibus relinquit perviam. Pauculis immutatis Magnus Augustinus ait; *Ostium aperiatur ad confessionem peccati, claudatur ad confessionem peccati.* In rem præsentem Sciuri ore canit meus Carducius;

Hinc feror, hostilis quia non me spiritus afflat;
Sic stygii Boreæ, mens pia flabra cavet.

626. Sciurus caveæ suæ rotam, è filis ferreis contextam, assiduò quidem volvit, revolvitque; sed conatu planè irrito, & ob finem penitùs nullum. Unde lema, meo quidem judicio non incongruum, LABOR IRRITUS OMNIS. Ita humana industria, dum assiduos labores volvit, & indefessa negotia molitur, demum fatigata, nullum aliud operæ suæ pretium refert, nisi vertiginem, confusionem, & vires debilitatas. *Cùm me convertissem*, inquit non sine gemitu Salomon, *ad universa opera, quæ fecerunt manus meæ, & ad labores, in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem, & afflictionem animi, & nihil permanere sub sole. Neque enim*, inquit Sanctus Gregorius Thaumaturgus, *facilè quis vel unam aliquam recensebit utilitatem, concinnatam ex omnibus, quæ homines super terram reptantes, tanto corporum animorumque molimine parturiunt. Et licet in his temporalibus efficiant nihil, sed magis ab eis vincantur, & fatigentur; ad contemplanda tamen supercælestia generosiores mentis oculos attollere nolunt.*

627. Sciurus, quantumvis in rotâ illâ volvendâ, revolvendâque fatigetur, nunquam tamen progredi, aut in sublime tendere potest. Unde lemma; AT SEMPER IN IMO. Vel ipsius Sciuri ore; NUNQUAM EXTOLLOR. Ita omninò mundi hujus sapientes, assidua industriâ voluminibus versandis intenti, plurimum quidem fatigantur; at quia omnem suam operam solis vanitatibus terrenis affigunt, nunquam ad cælestium arcanorum fastigia eluctari possunt; & dum se sublimes ac vastos sapientiæ giganthes mendaci oculo circumspiciunt, instar serpentum (symbolo ab Antiquis ad hanc hominum farinam accommodato) infimos terræ angulos, pygmeis viliores, perreptant. Sanctus Hieronymus in illud Ecclesiasticæ, *Transivi ad contemplandam sapientiam*, ait; *Dicit se post delitias voluptatesque damnatas revertisse ad sapientiam perquirendam, in quâ plus erroris stultitiæque repererit, quàm veræ certæque prudentiæ. Itaque illa, quæ novimus, opinari nos potius, quam tenere puto, & æstimare magis, quàm scire, quod verum est.* Scitè Poëta;

Tale giganthæum legitur genus, ut nihil altum
Cogitet, at spernat, vel neget esse Deum.
Et tantùm, quantum sensu exteriore movetur,
Commodat ad præsens se, vel ad id, quod adest.
Hoc genus anguipedum mythici finxère Poëtæ,
Quorum AFFECTUS HUMI (SEGNIS AD ALTA) REPAT.

Apud Joan. Thuil. super 5. Emblema Alciati.

SIMIA.

Cap. XLV.

628. Simia, humanos calceos induens, à Cæsare Antonio Berdinello epigraphen recepit; LAQUEO SIBI PARAT. Ita, qui majorum suorum talentis destitutus, eorum tamen actiones imitari præsumit, gravissima damna, & nonnunquam etiam ipsius vitæ jacturam sibi accersit. Eos insuper hoc Emblema denotat, qui propriæ calamitatis suæ sibimet sunt authores; sicque se ipsis in miseriarum compedes temerè conjecti, simiarum more, nullam aliorum commiserationem vel auxilium promerentur. Ita curiosus non rarò se ipsum diaboli laqueis miserè implicat, & æternum capitur. S. P. Augustinus; *Cupiditati, quæ in curiositate est, opponitur timor mortis.* Pulchrè Seneca.

Author proprii mali.

S. August. l. 1. Quæst. Evang. q. 47.

Quem fata cogunt, hic quidem vivat miser;
At si quis ultro se malis offert volens,
Seque ipse torquet: perdere est dignus bona,
Qui nescit uti.

Sen. in Hyppol. Act. 2.

629. Simia suos catulos amplexu ita affectuoso stringit, ut eos incautis brachiis suffocet & occidat. Unde Camerarii lemma; PERDIT AMANDO. Ita Pater, suis filiis stulto amore, ac educatione nimium quantum tenerâ, blandiens, eos in extremam perniciem cogit, ac interficit. David, Ammonem suum simiarum affectu complexus, tametsi hispidum illum, & è flagitioso incestu, cum Thamare patrato, penitùs monstruosum cerneret, ejus tamen animum nec verbulo aliquo duriore, nec ullo etiam supplicio amaricare voluit; *Et noluit contristare spiritum Ammon filii sui, quoniam diligebat eum.* At quantam hæc patris indulgentia struxit catastrophen! Absalon, è stulto illo patris amore opportunam vindictæ occasionem mutuatus, Ammonem vitâ, & ipsummet Davidem vix non regno & fortunis omnibus exuit; ut adeò, si rem moraliter spectes, nimius ille patris amor, Ammonem filium verissimè occiderit. Modum diligendi filios è Magno Augustino disce; *Verè filios tuos diligeres, si Christum filiis præferres, ipsosque filios ipsi committeres; Verè filios tuos diligeres, si in ipso illos diligeres, qui eos tibi dedit, ut diligas.*

Educatio nimium blanda.

2. Reg. 13. 21.

S. August. de Temp. Barb. c. 3.

630. Plinius de Simiis refert; *Simiarum generi præcipua erga fœtum affectio. Et paulò post; itaque magnâ ex parte complectendo necant.* Unde catulum suum amplexu suffocans, epigraphen tenet, COMPLECTENDO NECAT. Genuina hæc voluptatis mundanæ, omniumque delitiarum effigies est; De his consultò Seneca; *Voluptates*, inquit, *præcipuè exturba & invisissimas habe; latronum more, quos Philetas Ægyptii vocant, in hoc nos AMPLECTUNTUR, UT STRANGULENT.* Eandem iconem etiam de adulatore, aut Judâ proditore intelligere licet.

Plin. l. 8. c. 4.

Voluptas terrena.

Sen. ep. 51.

Adulator, Judas proditor.

631. Emblematis loco simiam depinxère, quæ, avari cujusdam divitias è fenestris projiciens, significabat; opes malè conquisitas, malè

malè disperdi, addito epigrammate; MALE PARTA, MALE DILABUNTUR. Honorius Imperator Symbolo suo hoc effatum incisum habuit; *Male partum male disperit.* Et Seneca;

Opes malè partæ. Sen. Th. Herc. Act. 4

Iniqua nunquam imperia retinentur diu.

Paræmia omnium ore dicantatissima est;

De malè quæsitis non gaudet tertius hæres;

Idipsum inter antiquos calculo suo confirmavit Euripides.

Injustè ne possideas pecunias, si velis longo
Tempore in ædibus manere. Quidquid enim iniquè
Domi cumulaveris, non potest esse salvum.

Acchill. Bocchius symb. 47.

Et inter modernos Acchilles Bocchius;

Pereunt bene parta sæpè. Semper
Pereunt male parta, & author ipse.

Jo. Thuill. super Embl. 130. Alciati.

De hoc argumento prolixè disserentem consule Joannem Thuillium.

632. Subtile ac perspicax hominis ingenium, quod rebus è superficie tantùm cognitis minimè acquiescens; etiam illarum viscera rimatur, & intima quævis studiosissimè examinat; Simiæ Emblemate ab Abbate Ferro repræsentatur, quæ castaneam decorticans, epigraphen præfert; INTIMA, NON EXTIMA. Ita Sacræ Scripturæ studiosus non externo tantùm, ac literali verborum sensui, sed insuper mysteriis magis reconditis animum adjiciat, conceptque nobilissimum ac suavissimum spiritualis alimonia nucleum eruere. Apprimè S. Hieronymus; *Totum, quod legimus in Divinis libris nitet quidem, & fulget etiam in cortice, sed dulcius in medulla est*; quare homo, soli exteriori scripturæ sensui incumbens, nullâ unquam verâ ipsius dulcedine perfruitur; haud secus, ac si fructuum corticibus assiduò corrosis, eorum medullam nunquam contingeret. Hæreticos hac insania affectos asserit S. Gregorius Papa, dum illa Jobi verba examinans, *Qui rodebant in solitudine, & mandebant herbas, & arborum cortices*; ait, *Quia per supernam gratiam non adjuti hanc* (intellige Scripturam Sacram) *comedere nequeunt, quasi quibusdam illam nisibus rodunt; exterius quippe illam contrectant, cum quidem conantur, sed non ad ejus interiora perveniunt.* Neque hoc loco prætermittendam censeo Hugonis Carensis sententiam, qui super illud Proverbiorum, *Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt*, ait, *Ideò despiciunt, quia tantùm eam exterius considerant, sicut simia nucem.*

Considaratio. Studiosus S. Scripturæ. S. Hieron. Epist. 13. ad Paulin. de Instit. Monach. Hæretici. S. Gregor. Papa l. 2. Moral. c. 11. Job 30. 3. Hug. Carens. in Prov. 1. 7.

Amans sui.

633. D. Aresius hominem, sui amantem, simiæ non absimilem dicit, quæ speculum manibus suis tenens, tam immodicum erga se amorem concipit, & oculos adeò irretortos in illud defigit, ut cæcitatem incurrat. Lemma; SE IPSAM SEDUCIT. Verisimilè Plutarchus; *Quisquis amat, hallucinatur, ac cæcutit in eo, quod amat.* Et S. Gregorius; *Sunt multa peccata, quæ committimus, sed ideirco gravia non videntur, quia privato nos amore diligentes, clausis nobis oculis, in nostrâ deceptione blandimur.*

Plut. de discrim. Adulat. S. Gregor. Hom. 4. in Ezech.

634. Simia, versus sublimem arboris ramum, ad fructus decerpendos, exiliens, membrorum suorum deformitatem eo magis detegit, quo celsior evaserit. Lemma; QUANTO PIU SALE, I BRUTTI MEMBRI SCOPRE. Id est; ASCENSU TURPIA PRODIT. Idipsum iis evenire solet, qui, citra suam dignitatem aut merita ad sublimes honorum gradus evecti, fructus exinde alios non referunt, nisi quòd mônstrosam animi sui deformitatem omnibus faciant manifestam, & verecundiæ rubore passim suffundantur. Emblemati construendo ansam suggessit Paulus Maccius hoc poëmate vernaculo;

Indignus exaltatus. Paul. Maccius Embl. 22.

La simia, che su' l pomo i frutti prende,
Quanto sale più sopra,
Tant auvien più che i brutti membri scopra.
Così quant' huom più in atto impuro ascende,
Tanto più quell' ascesa
Le sue brutte vergogne apre, e palesa.

Unde ubi vulgata editio legit, *Secundùm altitudinem tuam multiplicâsti filios hominum*; Pagninus ex Hebræo traducit; *Cum exaltati fuerint, vilitas est filiis hominum. Claras enim*, inquit Cassiodorus, *suas maculas reddunt, si illi, ad quos multi respiciunt, aliquâ reprehensione sordescunt. Alioquin expedit non videri, quàm cunctorum irrisione signari.* Eodem planè sensu Sanctus Bernardus de homine, muneris sui indigno, ait, quòd sit eò *deformior, quò illustrior.* Et paulò post; *Simia in tecto, rex fatuus in solio sedens.* Denique Plutarchus; *Fortuna, cùm ingenium vile magnis, & splendidis rebus extollit, ideò magis demonstrat, atque infamia exponit.*

Psal. 1… Cassiod. Var. … S. Bern. de C… c. 7.

635. Simia nullam homini utilitatem aut commodum affert, contrà atque alia animalia, ut bos, equus, ovis, canis &c. solent; sed tantùm ad tempus fallendum, jocosque excitandos inservit. Unde epigraphe, RISUI, NON USUI. Parasitorum ac mimorum hæc idea est, quorum operationes omnes nonnisi ad risum excitandum, & gratiam popularem aucupandam collineant. Quare Religiosus; nisi simia esse velit, usui sit, non risui: neque enim risum omnem à sacris Religionibus aliâ de causa ita severè proscribunt SS. Patres, nisi quòd exercitiorum religiosorum usui penitùs adversetur. Graviter Christus; *Væ vobis, qui ridetis nunc, quia flebitis.* Et sanctus Benedictus, *verba in risum moventia æterna clausurâ damnamus*; Inter alia Humbertum suum multis dilaudans Sanctus Bernardus, ait, *Nunquid aliquis vestrûm eum ridentem, & inter multos ridentes invenit? serenabat quidem vultum suum assidentium gratiâ, ne fieret onerosus; sed risum integrum, si benè recolitis, non admisit.*

Luc. … S. Ben. in Reg. S. Bern. serm. obitu Humb.

636. Simia, castaneas in prunis repositas cernens, ingenti illarum desiderio exarsit; cùm verò proprios pedes adurere timeret, vaferrimo ingenio usa, felem apprehendit, ejusque unguibus, ceu harpagine, castaneas extraxit; quantumvis ob adusti pedes dolores horrendum vociferante fele. Lemma. ALIENA VICTITO CLADE. Idipsum avari assolent, quibus solemne est, aliorum bonis ac sudoribus locupletari. S. P. Augustinus; *Inexplebilis est sola avaritia divitum; semper rapit, & nunquam satiatur: nec Deum timet, nec hominem reveretur; non patri parcit, non matrem agnoscit; nec fratri obtemperat, nec amico fidem servat; viduam opprimit, pupilli rem invadit; liberos in servitutem revocat, testamentum falsum præfert. Res mortui occupantur, quasi non & ipsi, qui hoc faciunt, moriuntur.*

Avar… S. Aug. serm. de V… Dom…

637. Simia, ceu dulci amoris phyltro ebria, catulos suos, quantumvis mônstruosos, cæteris animantibus omnibus pulchriores judicat. Lemma, NON FORMA, SED AMORE; vel ut Cassio placet; DELICTA OPERIT CHARITAS.

Amor

Amor enim formæ condimentum est; qui nisi studiosè caveret, ne quid inelegans aut defectuosum in oculos amantium incurreret, rarissimus omninò foret inter mortales amor. Horatio teste, præ amoris vehementiâ

> --- ---- *Strabonem*
> *Appellat pætum pater; & pullum, malè parvus*
> *Sicuti filius est: ut abortivus fuit olim*
> *Sisyphus.*

Plutarchus author est, quod *amoris ministerio nuptiarum concordia non ex paribus & univocis, sed ex imparibus inter se consonantibus conformetur.* Et Seneca; *Ipse per se amor, omnium aliarum rerum negligens, animos in cupiditatem formæ, non sine spe mutuæ charitatis, accendit:*

TAVRUS. Taurus Perilli.

Cap. XLVI.

638. PHysici testantur, fici foliis tauri mitigandi virtutem inesse. Unde Tauri collo torquem, è fici frondibus contextam circumdedêre; addito Virgilii lemmate: MUTATUS AB ILLO. Ità Heroum fortitudo, si libidine ac mundi voluptatibus affluere cœperit, mox vilescit, & in mollitiem effœminatam degenerat. Milo Crotoniates, fortitudinis humanæ prodigium, dexterâ suâ manu pomum ità validè constringere est solitus, ut nec ipsius manus dissolvi, nec pomum extorqueri, ullis aliorum viribus potuerit: qui tamen à colludente amasia in omnem partem summâ facilitate flectebatur. Samson, militiæ terror, inter Dalilæ brachia virum penitus exuisse videri poterat. Hannibal è Campanis illecebris adeò fuit enervatus, ut, metamorphosi admodum turpi, è generoso leone in ignobilem ac formidolosum cuniculum sit transformatus. De hoc Valerius Maximus: *Campana luxuria perquam utilis civitati nostræ fuit. Invictum enim armis Hannibalem, illecebris suis complexa, vincendum Romano militi dedit. Illa vigilantissimum Ducem, illa exercitum acerrimum dapibus largis, abundanti vino, unguentorum fragrantiâ, Veneris usu lasciviore, ad somnum & delicias evocavit. At tum demum fracta, & contusa Punica feritas est, cùm Seplasia ei, & Albana castra esse cœperunt.*

639. Henricus Eburo Taurum, ficui sylvestri alligatum, hoc lemmate notavit; EX ATROCI MITIS. Innuebat videlicet, barbaras quasvis, & efferatas gentes religione ac cultu Divino edomari posse. Experimento id didicit S. Patricius, meus Concanonicus; quando Evangelii sementem in Hybernia sparsurus, *gentes duras, & efferas offendit; quas tamen tum verbo, tum sanctæ conversationis exemplo sic domuit, ut illius prædicatione tota Insula suavi Christi jugo colla submitteret.* Quin imò etiam Deus, & veteri lege sylvestrem, ferum, ac terribilem taurum imitatus, posteaquam incarnationis suæ tempore intra Virginis Mariæ sinum, veluti in amœnissimo pietatis, charitatis, amoris, aliarumque virtutum omnium ficeto, ligatus fuerat, penitùs mansuetum ac placidum sese orbi exhibuit. In rem ipsissimam S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus; *Taurus, inquit, quantumcunque ferus, si alligetur ficui, mansuescit: ità Dei filius alligatur Virgini dulcissimæ vinculo charitatis, ex qua incarnatus, effectus est mansuetus.*

640. Taurus ad ficum, suavissimæ dulcedinis arborem, ligatus, longè facilius cicuratur, quàm verberibus, aut aliâ violentâ methodo tractatus. Lemma, SUAVITATE, NON VI. Mens humana, quantumvis ferox & indomita, suavi tamen ac placidâ agendi ratione in omnem partem flecti potest. Verissimè Seneca; *Naturâ contumax est humanus animus, & in contrarium atque arduum nitens, sequiturque facilius, quàm ducitur.* Et Plutarchus; *Dico,* inquit, *ad liberalia studia instruendos esse pueros verbis, adhortationibusque, non mehercle terroribus &c.*

Educatio suavis. Sen. l. 1. de Clem. 1 6. Plutarch. de liber. educ.

641. Inter victimas plerumque numerabatur Taurus; *Neptuno, Apollini, & Marti Taurus immolatur,* inquit Alexander ab Alexandro; Et rursus; *Athenienses annua solemnia Minervæ tauris & agnis exhibere solent.* Gedeon quoque, Divino jussu, taurum immolare debuit. Rursus cum Arca Dei solemni ritu deduceretur, septem tauri victimæ loco fumabant. Jobi amici septem tauros, Deo sacratos, mactabant. Ut adeò taurum, floribus redimitum, & altari vicinum, jure hac gnomâ insignias, NATUS AD SACRA. Vel, NATUS AD ARAS. S. Andream Corsinum hoc Emblema spectabat, cujus nativitas assiduis parentum precibus, ac voto, eâ conditione edito, impetrata fuit, ut Dei ac Deiparæ obsequiis consecraretur. Idipsum in Sancto Alberto Carmelita, in Sancto Francisco de Paula, & olim in veteri illo Israelis Judice Samuele contigit. Cæterùm Religiosus, per sanctam professionem unicè ad aras & Dei cultum natus est; Præclarè Sanctus Hieronymus; *Sicut Martyres laudant Deum purè in regione vivorum, ita & Monachi, qui die & nocte psallunt Deo, debent eandem puritatem habere Martyrum, siquidem ipsi Martyres sunt. Quod enim faciunt Angeli in cœlis, hoc Monachi faciunt in terris.* Vel Tullio id credes; *Religio est,* inquit, *per quam reverenti famulatu cæremoniæ Divini cultûs exhibentur.*

Alex. ab Alexand. Genial. lib. 3. c. 12. Judic. 6. 26. 1. Paral. 15. 26. Job. 42. 8. Servus Dei. Religiosus. S. Hieron. in Psalm. Tull. l. de nat. Deorum.

642. Taurus, tametsi à canibus infestatus, simul tamen ab iis timetur & in fugam agitur. Unde lemma, HOR FUGGE, Hor FUGA. Id est MODO FUGIT, MODO FUGAT. Verbis è Tasso desumptis; quibus subjungit,

> *Così tauro tal hor ne l' ampio agone,*
> *Se volge a cani le sue dure corna;*
> *S' arretran quelli; e s' a fuggir si pone,*
> *Ciascun latrando ad assalire il torna.*

Tass. Gerus. Conquist. l b. 4. st. 7. & st. 38.

Ita generosus miles nonnunquam fugiendo hostem terret, vincitque. Porrò si peccandi periculis & occasionibus, præsertim lascivis, impetaris, victoriam nonnisi fugiendo referes. Sanctus Bernardus; *Fugere, dum in hoc corpore sumus, à facie tentationis persequentis oportet. Quòd si minus celeriter fugimus, aliquando, ut assolet, impellimur & evertimur.*

Miles terribilis. Fuga. S. Bernard. serm. 2. in Psalm. 9.

643. Taurus, à molossis immani rabie incursatus, fumum naribus, oculisque flammas imperterrito corpore spargit? simulque, cornibus in terram depressis, adversus illos concitatur. Lemma; PUR CHE DIA MORTE ALTRUI, MORTE NON CURA. Id est, DUM PERIMAT, PERIMI GAUDET. Militem generosum hæc idea concernit, qui cum Juda Machabæo, Eleazaro Machabæo, & Sampsone quasvis mortis minas contemnere audent. Porrò homo, vindictæ cupidus, parum æstimat omnem tam præsentis quàm æternæ vitæ jacturam, modò injuriam adversus hostem ulcisci possit: toties enim te ipsum perimis,

Miles intrepidus. 2. Mach. 9. 10. Ibid. 6. 44. Judic. 13. 30.

S. August. ser. 18. ex inedit.

perimis, quoties hostem peremptum cupis, S. P. Augustinus; *Omnis homo, qui vult de inimico suo vindictam, provocat in se vindictam Dei.*

644. Taurus, in terram prostratus, ac venabulo secundùm latera transfixus, epigraphen ex Ausonio, *de ferâ à Cæsare interfectâ*, sustinet. VIS LETHI MANUS EST. Innuit videlicet fortitudinem hostium non ità ab armorum, militumque copiâ, aut robore, uti à generosi belliducis manu ac directione expugnari. Eodem Emblemate invicta Magni Augustini manus repræsentatur, quæ innumeris ac Divinis suis scriptis hæreticos, ceu totidem immanes tauros, prostravit. S. Hieronymus, alter ille Christianæ eloquentiæ Tullius, encomium inter alia multa de S. Augustino tale habet; *Absque tui non i... mentione ne unam quidem horam præterire patimur, qui contra flantes ventos ardore fidei præstitisti. Macte virtute, in urbe celebraris; Catholici te conditorem antiquæ rursum fidei venerantur, atque suspiciunt? & quod signum majoris gloriæ est, omnes hæretici detestantur, & me pari persequuntur odio; ut, quos gladio nequeunt, voto interficiant.* Unde etiam Sanctus Bernardus illum cognominat *Malleum hæreticorum robustissimum.*

Miles victor.

S. Hieron. Epist. 50. S. August.

645. D. Carolus Bossus Emblematis loco Taurum statuit, qui intra vallum conclusus, Leoni è fronte opponebatur, suaque cornua adversus illum, capite in terram depresso, ardentissimè stringebat; cum dicto, HIS SECURUS. Ni fallor, indicare voluit, potentiâ & divitiis, ceu geminis cornibus, omnem, quantumvis violentam hostium fortitudinem superari. Eam ob rem etiam exercitus, in ordinem dispositus, dextri ac sinistri cornu figuram, nomenque sortitur; veluti cornuum usus optima esset patriæ conservandæ, ac hostilis violentiæ reprimendæ ratio. Cæterùm pecuniæ ac divitiarum affluentia hominibus gemina imponit cornua, quibus nihil non in hoc mundo penetrare ac vincere possunt. S. P. Augustinus; *Proverbium divitum est, quantum habebis, tantus eris; id est, quantum habueris pecuniæ, quantum plus acquisieris, tantò plus poteris.*

Potentia tuetur.

Divitiæ.

S. August. in Ps. 51.

646. Taurus, erectis pedibus depictus, in complurium Magnatum armis gentilitiis reperitur; cui Alcibiades Lucarinus subscripsit, INNOXIUS ERECTUS. Ità Christianus, oculis è terra in cœlum defixis, nunquam ad ullam Dei aut proximi offensam proclivis erit. Magno Augustino asserente, *Magna est cautela peccati, Dei semper præsentiam timere. Qui perfectè Deum timet, diligenter se à peccatis custodit.* Scitè D. Joannes Paschalius canit.

Præsentia Dei.
S. August. serm. 213. de Temp.

Cùm bovis arrectæ plantæ, non noxius adstat;
Stet Deus ante oculos, stat procul omne scelus.

647. Plutarchus, Ovidius, Plinius, Virgilius, & eruditè Ludovicus Cerda, observatum habuêre, quòd Taurus, priusquam cum hoste confligat, cornua sua adversus arborem impellat, eorumque vires aut experiatur, aut acuat. D. Didacus Saavedra Emblemati subscripsit; IN ARENA, ET ANTE ARENAM. Hinc disces, quantum emolumenti afferat exercitatio, etiam extra bellum frequentata, Vegetius; *In omni autem prælio non tam multitudo, & virtus indocta, quàm ars & exercitium solent præstare victoriam*; idque cùm hoc, tum aliis libri hujus capitibus prolixè demonstrat; inter cætera verò ait, *A singulis autem tyronibus singuli pali defigantur in terram. Contra illum palum, tanquam contra adversarium, typo cum crate illa & clava, velut cum gladio, se exercebat, & scuto, ut nunc quasi caput aut faciem peteret, nunc à lateribus minaretur, & quasi præsentem adversarium, sic palum omni impetu, omni bellandi arte tentâret.* Haud aliter Sanctus Nilus? *Patientiam, etiam antequam necesse est, exerce: ut ipsius armaturam paratam invenias, etiam in necessitate.*

Plut. de solert. animal. Ovid. l. 4. de Trist. Eleg. 9. Plin. l. 8. c. 45. Virgil l. 12. Æneid. v. 103. Lud. Cerda in hunc loc. Virgil.
Exercitatio.
Veget. l. 1. cap. 1. 9. 10. 11. & 12.

S. Nil. ...

648. Vitulus, ore aculeato instructus, eodem tempore materna ubera & appetit & repellit. Lemma, QUÆ DEPERIT, ARCET. Haud aliter peccator, ad misericordiæ Divinæ ubera avidissimè recurrens, sese illorum ob vitia sua incapacem efficit, ac repulsam patitur. Unde providè monet Magnus Augustinus; *Potestatem Dei timete, misericordiam ejus amate, nec sic de misericordia ejus præsumatis, ut potestatem contemnatis; nec sic potestatem timeatis, & de misericordia desperetis.* Emblematis mentem meus Carducius hoc Disticho explicat.

Peccator se gratia privat.
S. August. in Psal. ...

Ubera ferrato, quæ deperit, ore repellit;
Munera sic cæli culpa petita negat.

649. Tauro furenti inscribes; DIFFICILES ADITUS HABET. Verbis ex Ovidio mutuatis.

Ovid. ... de Rem...

Dum furor in cursu est, currenti cede furori;
DIFFICILES ADITUS impetus omnis HABET.

Nempe insanè furentibus & iratis aliquid cedendum, concedendumque, dum ad mentem redeant. Animum enim turbatum correctio non tantum non emendat, sed magis exasperat. *Nam ab iratis*, inquit Tullius, *si perspicuè pax & benevolentia aperitur, non modò ea non reperitur, sed etiam augetur odium, atque inflammatur.* Sanctus Gregorius, posteaquam multis fuerat conatus persuadere, animum turbatum aut iracundum esse correctionis penitùs incapacem, tandem subjungit; *Quum tranquilla mens fuerit, fac quod placet.*

Corrig... iratu...
Cicer. Prolog. Rhet.
S. Greg. Moral.

TAURUS PERILLI.

650. PErilli Taurus, supra accensum rogum collocatus, prospiciente per lateralem ipsius fenestellam humano corpore, epigraphen tenet, *QUAS STRUIT, SIBI PARAT INSIDIAS.* Vel brevius, verbis è Martiale desumptis, *NOCET ARTIFICI.* Illius hæc imago est, qui suis artificiis propriæ ruinæ architectum egit; ut adeò illud Senecæ de ipso verum sit,

Martial. l. 6. Epig. 47.
Autho... sui m...
Senec. ... Thyest.
Claud. Eutrop.

Sæpe in magistrum scelera redierunt sua.

Claudianus;

Quàm benè dispositum terris, ut dignus iniqui
Fructus consilii primis auctoribus instet;
Sic opifex tauri, tormentorumque repertor,
Qui funesta novo fabricaverat æra dolori,
Primus inexpertum, Siculo cogente Tyranno,
Sensit opus, docuitque suum mugire juvencum.

Porrò invidus, dum aliorum perniciem quærit, sibimet in pectore rogum struit accensum, quo miserrimè excrucietur. *Invidus, ut alterum lædat, sibi prior tormento est*, inquit Doctorum Phœbus: Augustinus.

In...
S. Aug. cont. ... c. 10.

651. Homo invidus flammis, propriâ ipsius malitiâ suscitatis, torqueri solet; haud secùs, atque Perilli taurus, in summet artificem crudeli incendio est grassatus. Emblemati subscripsit Bartholomæus Rossus: CONDIGNA MERCES.

Invidi...

S. Petrus

S. Petrus Chrysologus; *Invidia suorum carnifex semper extitit, extendit sensus; torquet animos, discruciat mentes, corda corrumpit. Et quid plura? Hanc qui receperit, sua sustinet sine fine supplicia, quia in se domesticum semper diligit habere tortorem.*

652. Eidem tauro epigraphen, ipsius Perilli ore pronuntiatam subjunges; INGENIO EXPERIAR FUNERA DIGNA MEO. Nimirum Divina Nemesis iisdem suppliciis in sceleratos animadvertit, quæ ipsi in alios destinârunt. Ammon in eandem trabem suffixus fuerat, quam pauperi Mardochæo paulò ante erigi curavit. Babylonii iisdem conflagravêre flammis, quas in Hebræorum perniciem succenderant. Judæi ab iisdem militibus Romanis extrema quævis experti sunt, quos nuperè adversùs Christum concitaverant. &c. Imò quivis peccator, dum scelerum flammis passim exæstuat, olim talionis lege flammis ardebit æternis. S. P. Augustinus; *In se ipsum crudelis est, qui sibi perpetuas peccatis præparat flammas.* Achilles Bochius illud Perilli factum hoc epigrammate describit.

Mugitus hominis ferus igni subdito aheni
Tauri opifex Siculo pollicitus Domino.
Primus opus, primusque periculum jure Perillus
Fecit, in Authorem pœna sequax rediit,
Non etenim melior lex est, neque justior ulla,
Quàm necis artifices arte perire suâ.

653. Optimè nonnemò dixit; In Perilli tauro VENTER, NON CORNU TIMENDUM. Gravissima damna è crapulâ nasci solita, hoc Emblemate significantur. Plutarcho teste, *Ægyptii ventrem defunctorum exemptum, & excisum, quasi caput scelerum omnium, ab homine admissorum ejiciunt.*

654. Eidem Tauro inscripsêre; VOCE MUGIT ALIENA. Apostolorum ac Prophetarum hæc imago est propria; nam è Magni Augustini sententia, *Boves dicuntur Apostoli, boves dicuntur Prophetæ*; quippe qui labiis suis Divinas voces pronuntiant, ac linguis, veluti vicariis, cœlestia arcana per universum orbem promulgant. De Prophetis testatur S. Paulus; *Multifariam, multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis.* De Apostolis verò ipsemet Christus; *Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. Et est sensus*, inquit S. Remigius, *Vos acceditis ad certamen, sed ego, qui prælior. Vos verba editis, sed ego sum qui loquor. Hinc Paulus ait 2. Cor. 13. 3. An experientiam quæritis ejus, qui in me loquitur Christus?*

TIGRIS.

Cap. XLVII.

655. VEnator, equo pernicissimo vectus, explorato Tigridis è spelunca egressu, mox catulos omnes surripit, ac celerrimè fugit. Tigris reversa, & vacuum direptæ sobolis cubile inveniens, illicò raptoris vestigiis insistit; viam catulorum odore edocta: at venator feram propinquam advertens, S. Ambrosio teste, sphæram vitream specularem projicit, in qua fera, ob radios inde ad tigridis vultum reflexos, suam imaginem intuens, catulorum unum intra eam delitescere putat; ideòque catoptrico catulo blanditur, stringit amplexu, osculatur, & tandem illum lactatura, sphæram frangit. Hìc verò delusam se sentiens bellua, concitato cursu venatorem iterum insequitur, qui rursùs aliâ sphærâ vitreâ projectâ, ei eâdem bis terve illudit, donec venator conscensâ navi, in locum tutum evadat. Sicque miserum animal, cassâ imagine circumventum, simul & prolem, & raptoris ulciscendi occasionem perdit. Unde Tigris, speculo versando intenta, epigraphen habet; FALLITUR IMAGINE. Vel, SPECIES DECIPIT. Ita sanè miseri mortales; mundo, libidini, ambitioni, avaritiæ, aliisque vitiis detenti, à vanis & apparentibus rerum terrenarum formis turpissimè sibi imponi, suosque oculos fallacissimis coloribus subliniri patiuntur. Justus Lipsius; *Juventus, ignara judicandi, in fraudem facilè inducitur, & spretis melioribus, vana amplectitur.*

656. Tygris, à vitrei globi imagine retenta epigraphen sustinet. FALLIT IMAGO SUI. Miseriam hanc in multis juvenibus experiri est, qui, nisi vanâ propriæ prudentiæ opinione, aut stulto sui amore essent excœcati, in virtutum curriculo plurimùm promoverent. Contrà hos apertè pronuntiat S. Paulus, *Si quis existimat, se aliquid esse, cùm nihil sit, ipse SE SEDUCIT.* In hunc locum S. P. Augustinus ait; *Se ipsum seducit, non enim eum seducunt laudatores, sed ipse potiùs.* Et rursùs; *Qui putant aliquid se habere, cum hic vivunt, superbiendo non acquirunt, quod deest; quia magnum putant esse, quod adest.*

657. Tigris, catulos suos intra vitream sphæram conspicata, mox à cœpto cursu desistit, omnemque furorem deponit. Lemma. VITREÆ, seu PROPRIÆ TARDATUR IMAGINE FORMÆ; verbis è Claudiano mutuatis. Inde discas velim, quantùm mortis memoria in humano corde possit. Enimverò si Tigris, propriâ imagine intra vitrum conspectâ mansuesiat; haud dubiè etiam superba pectora nostra è transitoriæ, fragilis ac vitreæ imaginis suæ intuitu detumescent, & à vitiorum furore retardata, placidam virtutum quietem induent; ibi præsertim, cùm attentè perpenderint, quod *in imagine pertransit homo.* S. Ambrosius ait, *Corpora nostra à fragilium expressione signari, quæ brevi lapsu præcipitata franguntur, & vitro propter sui fragilitatem non immeritò comparantur.* Cæterùm hoc emblemate, ad funebres Philippi III. Hispaniarum Regis arcus suffixo, significârunt, Regiam illam Majestatem è perspicaci sui ipsius ac propriæ dignitatis contemplatione didicisse, etiam inter gravissimas offensas clementissimam se exhibere: Seneca enim nullum aliud iræ antidotum præscribit, nisi attentam sui considerationem.

658. Quando Tigris, è direptis, iterùmque recuperatis catulis unum, quantumvis magnum, ad cubile defert; tantùm abest, eam ab illo pondere quidquam doloris, aut fatigationis sentire, ut potiùs à congenito amore reddatur agilior, cursuque longè velociore agatur. Unde lemma. NEC RETARDATUR PONDERE. Vel, PONDERE VELOCIUS ACTA. Vel, PONDUS ALLEVAT AMOR. Ita paternum cor, animam quandam ad perfectionem deferens, à charo illo pondere, quantumvis gravi, nihil unquam laboris aut molestiæ persentiscit. Id quod argumento prorsùs eodem dixit S. Franciscus Salesius in proloquio suæ Introductionis ad vitam perfectam. S. Gregorius ait; *Quid grave non leviter tolerat, qui amat? quidquid enim diligitur, cum magna devotione*, id est, promptitudine, facilitate, & hilaritate, *portatur.* Et S. P. Augustinus; *Ubi est amor, non est labor.*

Margin notes (right): Mundanus. — Lascivius. — Lipsius in Dispunct. — Amor proprius. — Gal at. 6. 3 — S. Aug. in Psalm. 38. — Claud. l. 3. de raptu Proserp. — Memoria mortis. — Psalm. 38. — S. Ambr. in hunc loc. — Senec. lib. de Ira. — Amor non sentit onus. — S. Greg. l. 5. cap. 2. in Reg. 12. — S. Aug. in Jo. 21. 15.

Margin notes (left, partly cut off): ...rus ...ost. 172. — ...ar ...ii — ...ust. ...203. ...mp. — Bocch. 116. — ...la. — ...l. de ...ar- — ...toli. ...netæ. — ...1. 1. — ...1. 10. — ...ig. in ...ur. ...om. — ...mb. l. 6 ...am. c. 4 ...lib. ...l. 22. ...nima- ...c. 1. ...l. 2.

659. Venator, direptis catulis à tigride deprehensus, equum suum eidem minutim dilacerandum Vindicta. relinquit; dum enim bellua cum equo luctatur, eumque in frusta discerpit, venator, periculi securus, fugam arripit. Lemmatis loco illud Ovidii hemistichion addidêre; MINUIT VINDICTA DOLOREM.

At tu ne dubita, minuet vindicta dolorem,
Ovid.lib.1. Amor. *Quaslibet infirmas adjuvat ira manus.*

Et rursus.

Id. Epist. 12. *Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas;*

Præclarè in rem præsentem facit Dialogus Francisci Petrarchæ; *G. Ulcisci juvat. RAT. Ultionis mo-* Petrarcha Dialog. 101 *mentanea delectatio est, misericordiæ sempiterna. Duorum nempe delectabilium illud præferendum, quod diutius delectat. Fac tu hodie, quo perpetuò delecteris.*

660. Plutarcho, Pierio Valeriano, aliisque testantibus, Tigris, auditu tympani pulsu, in immanem furorem concitatur; quin imò nonnunquam sonitu illo adeò efferatur, ut se ipsam dilaceret. Unde lemma; FIT FERA MAGIS. Ita homines vi- Peccator obstinatus tiosi, justâ aliquâ correctione perceptâ, mox impatientiæ œstro agitati, ingentes animo turbas ciere, & horrenda implacabilis iræ signa spargere solent. Joan. 8.48 Certæ Judæi, à Christo reprehensi, mox ingenti furore sunt vociferati, *Benè dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes.* Et à S. Stephano Act. 7.54. convicti, *Dissecabantur cordibus suis, & stridebant dentibus in eum.* Verissimè dixit Petrus Raulinus; Pet. Raulin in sermon. *Perversum corrigere, nihil aliud est, quam stimulare insanum, quàm oleum adhibere camino, & ventis incendia superare.*

661. Efferatum ac implacabilem tyrannum torvæ & sanguinariæ tygridis effigie delineabis; addi- Tyrannus to Caroli Rancati lemmate; PIETAS NON MITIGAT ULLA. Ad verbum Virgilius.

Virgil. l. 5. Æneid. v. 781.
Junonis gravis ira, & inexaturabile pectus
Cogunt me, Neptune, preces descendere in omnes,
Quam nec longa dies, PIETAS NEC MITIGAT ULLA.

Obstinatus. Nec de Tyranno tantùm, sed de quovis obstinato peccatore id intelligas velim, quem nec Sanctorum exempla, nec majorum adhortationes ad frugem revocare possunt. S. Joannes Chrysostomus; *Coerceri* S. Chrys. in Matth. c. 2. *omninò nequit animus, pravâ semel voluntate vitiatus; quia zelus sapere nescit, & ira consilium non habet.*

662. Hominem crudelem, prædonem, aut ulciscendi libidine ardentem, Tigridi, leoni, aut lupo non absimilem dices; addito lemmate, SANGUI- Tyrannus NE GAUDET. Tigridi enim cumprimis convenit id, quod de belluis in genere canit Hugo Cardinalis.

Bestia stulta, rapax, crudelis, SANGUINE GAUDET.

Terrens voce, vorax, venatrix saltibus, ungue.

S. Bern. in Cantica. De Tyranno ait S. Bernardus. *Valde velox est, ad effundendum sanguinem, qui nec innocentiâ sistitur, nec patientiâ retardatur, nec timore frenatur, nec pudore inhibetur.*

663. Tigris, nunquam non torvis oculis excubans, immanique furore agitata, lemmatis loco hunc versiculum præfert. VESANA TORVO SPIRITU. Decantata hæc S. Ecclesiæ de scelerata Judæorum perfidia Poësis est;

Judæa tunc incredula
Vesana torvo spiritu, &c.

Jezabel, Dei servos crudeli odio persecuta; & Elisabetha Angliæ Regina, jurata Catholicorum ho- Hæresis. stis, hoc Emblemate significantur. Porrò hominem iratum eâdem tigridis icone, ceu ectypo, repræsentabis; quippe qui torvus est vultu, totoque corporis habitu vindictam ac indignationem spirans; ve- Iratus. sanus verò, utpote solo tempore à stulto differens. Seneca: *Quidam è sapientibus viris iram dixerunt* Senec. l. de Ira. *brevem insaniam: æquè enim impotens sui est, decoris oblita, necessitudinum immemor, in quod cœpit, pertinax & intenta, ratione consiliisque præclusa &c. Ut autem scias non esse sanos, quos ira possidet, ipsum illorum habitum intuere &c.*

URSUS.

Cap. XLVIII.

664. Titianus Vecellius, pictor ad miraculum celebris, ursam penicillo expressit, quæ catulus suos lambens, epigraphen tenet; NATURA POTENTIOR ARS; vel ut alius; NATURA, ET ARTE; vel, AB ARTE PERFECTIO. Ars. Quos enim informes, ac crudos genuit ursa, postea lingentis linguæ artificio perficit. Similus apud Stobæum; Stob.

Neque natura sine arte sufficit
Cuiquam omninò quocunque in studio,
Nec ars per se sine præsidio naturæ.

Seneca; *Nullâ sapientiâ naturalia corporis aut ani-* Sen. Ep. *mi vitia ponuntur; quidquid infixum & ingenitum est, lenitur arte.*

665. Patres Eremitæ ad S. Jacobum Bononiæ symboli loco ursam depinxêre, quæ catulos suos lambens, epigraphen tulit. UT PERFICIAM. Successit perfectio. Vel, ut alius subscripsit; FINGAT UT AD RECTUM. Vel, UTINAM PERPOLIATUR. Vel; CREBRO LINCTU; vel ut ingeniosè alius; REPARAT INDUSTRIA FORMAM. Hinc disces, ut cœpta negotia ad perfectionem reducantur, necessariò talem adhibendam esse diligentiam, quâ non tota simul, sed à principiis rudibus & imperfectis paulatim ad exactam suam integritatem ac perfectionem promoveantur. Certè Deus, primùm informi ac vasto mundi chao creato, posteà molem illam indigestam sex dierum successu ad debitam suam perfectionem deduxit. Nimirùm, interprete S. Ambrosio, *Imitatores sui nos Deus esse* S. Amb. Hexam. *voluit, ut priùs faciamus aliqua, postea venustemus, ne, dum simul utrumque adorimur, neutrum possimus implere.*

666. Ursa informes ac monstrosos suos fœtus non quidem aculeatâ ac mordaci dentium duritie, sed linguæ suaviter lambentis mollitie ad debitam perfectionem effingit. Unde Joannis Ferri Abbatis lemma, LAMBENDO FIGURAT. Vel, LAMBENDO PERFICIT. Vel, LAMBENDO REFORMAT. Inde discas velim, proximi nostri vi- Correctio suavis. tia ac defectus non calumniis aut mordacibus verborum aculeis, sed suavi ac benignâ agendi ratione corrigendos esse. S. Bernardus de corrigendi sua- S. Bern. 2. de Re Dom. vitate differens, ait, *Eme à Domino moderatam correptionem, quia omninò magnum quoddam bonum, & datum optimum est, & quod habeant pauci: volat irrevocabile verbum; & quod sanare debuerat, quia mordacius fortè videtur, exasperat & exulcerat magis.* In hunc sensum canit meus Concanonicus, D. Salvator Carducius;

Lambendo informem sobolem magis ursa reformat; Amar
Sic removet fœdum blanda loquela nefas.

Otho

Otho Venius eodem Emblemate demonstrat, personam amatam, quamlibet rigidam ac severam, placidis amantis obsequiis facilè posse emolliri.

Ursa novum fertur lambendo fingere fætum
Paulatim & formam, quæ decet, ore dare.
Sic Dominam, ut valde sit cruda, sit aspera, mater
Blandiciis sensim mollit, & obsequio.

667. Ursa, suos catulos linguâ demulcens, & ad debitam perfectionem formans, inscriptionem è S. Paulo recepit: QUOS ITERUM PARTURIO. Beati Andreæ Avellini symbolum hoc simul aptum erat; qui assiduis laboribus apostolicis, & industriâ planè maternâ defunctus, pravos peccatorum mores reformare, & animas è portentosa vitiorum mole in genuinas Dei imagines effingere studuit. Opportunè in hoc argumentum S. Ambrosius: *Festina*, inquit, *anima, parturire partus tuos, provectius absolvere, celerius, quos genueris, enutrire.*

668. Ursorum catuli solâ matris diligentiâ ad debitam formam perveniunt. Id quod unicum vero stylum, lemmatis loco subscriptum, explicat, STUDIO. Adeò nimirùm liberi è studiosa ac diligenti educatione maximos profectus hauriunt, Seneca; *Educatio maximam diligentiam, plurimumque profuturam desiderat; facile est enim teneros adhuc animos componere.* Tametsi enim bona indoles, naturæ beneficio acquisita, plurimùm prosit; longè tamen plus virtutis è bona instructione, aliisque adventitiis auxiliis eidem accrescit. Horatius;

Fortes creantur fortibus, & bonis
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant &c.

669. Ursus, oculorum ac visûs debilitate laborans, mox alveare accedit; ibique linguam, apum aculeis tamdiu lancinandam exporrigit, donec plurimo sanguine à puncturis illis, ceu scarificatione, profuso, caput ad debitam temperiem exoneretur, ac visum recipiat. Unde Academicus Caliginosus Anconæ Emblemati subscripsit; ACUUNT VULNERA VISUM. Vel, ACIEM ACUUNT ACULEI, vel ut Academicus, inter Errantes illustratus; ipsius ursi ore inscripsit. REVIXIT DIES. Apum aculeis non absimiles calamitates ac persecutiones, instrumenta sunt aptissima, ac veluti phlebotomi; quibus cœcorum oculi denuò reserentur, caputque malignis humoribus infectum, expergetur. Verissimè dixit S. Gregorius Papa: *Omnis peccator prudens erit in pœna, qui stultus erat in culpa; quia ibi jam dolore constrictus, ad rationem oculos aperit; quos hîc voluptati deditus clausit: & pœnâ torquente exigitur ut sapiat, qui hic excæcante se superbiâ desipiebat.* Et Horatius;

—— —— Ingenium res
Adversæ nudare solent, celare secundæ.

670. Ursus sauciatus, vulneri explendo res quasvis obvias, ut herbas, spinas, ligna, saxa, &c. arripit, ac hianti foramini inserit. Quâ tamen paradoxâ curandi methodo non tantùm sanitati suæ non consulere, sed potiùs gravissimum vitæ discrimen sibimet accersere solet. Unde lemma; LÆDENTIA QUOQUE; vel ut Poetæ cuidam placet; MORIFERO VELEN DENTRO V'HO POSTO. Id est, PLAGAS CORRUMPO VENENO. Ità planè homines, calamitatum suarum plagas obligaturi, levamina quævis obvia adhibent; at verò quia creatis magis, quàm Divinis auxiliis confidunt, suis infirmitatibus nunquam exonerantur, sed magis semper magisque premuntur. Hebræi gravibus gentilium ærumnis pressi, fiduciam suam, de properato consilio, unicè in Ægypti Rege collocârunt, à quo non multò post, cùm sperarent malis suis adhibitum iri remedium, plus quàm aliàs unquam fuêre exasperati, debueruntque Judæam rapinis passim devastatam, ac totam penè Hierosolymam eversam intueri. *Quæ est ista fiducia, qua confidis?* inquiebat ad Ezechiam Rabsaces, Assyriorum Rex, *Ecce confidis super baculum arundineum confractum istum, super Ægyptum: cui si innixus fuerit homo, intrabit in manum ejus, & perforabit eam.* Sanctus Pater Augustinus: *Spes in seculo? observas vanitatem. In his omnibus cùm speras, aut tu expiras, & ea [illegible]; aut cùm vivis, omnia pereunt, & tu in spe tua deficis.* S. August. Psal. n. 30. Conc. 1.

671. Ursi, nubilo & obscuro cœlo, ob spem futuræ serenitatis, mirificè lætari solent. Unde lemma. SERENABIT. Eadem ratio hominibus afflictis, inter calamitatum umbras aliquid levaminis afferre potest; consultâ enim vicissitudine tempestatem excipere solet serenitas. Tibullus; Sperare. Tibull. lib. 3 Eleg. 6.

Venit post multos una serena dies.

Et Sanctus Joannes Chrysostomus; *Sicut post vehementes imbres mundus aër, ac purus efficitur, ita etiam post lachrymarum pluvias serenitas mentis sequitur, atque tranquillitas.* Idipsum Tobias, ad Deum conversus, dixit: *Post tempestatem tranquillum facis, & post lachrymationem & fletum exultationem infundis.* S. Io. Chrys. Hom. 6. in Matth. Tob. 3. 22.

672. Quando ursus animadvertit, se venatorum insidiis resistere diutius non posse, ungues capiti defendendo imponit, totoque corpore in globum convoluto, per montium rupes sese præcipitem totare solet, ut vel sic saluti suæ in extremo discrimine consulat. Emblemati subscripsit Bargaius; EXTREMIS EXTREMA. Ita animus resolutus, vitæ servandæ causâ, etiam ipsius vitæ discrimen subire non abhorret. Certè Martyres, ne venatori tartareo in prædam cederent, vitam suam extremis suppliciis, ipsiq; adeò morti, ultrò objecerunt. S. P. Augustinus. *Mortem hominibus comminatus est Deus, ne peccarent; mortem Martyribus comminatus est inimicus, ut peccarent. Illi, ut mererentur, peccaverunt. Martyres mortui sunt, ne peccarent. Unde illis pœna inflicta, inde istis gloria suscitata.* Scitè Martialis; Desperatio. Martyr. S. August. serm. 71. ex addit. à Sirmond. Mart. ad Charemon.

Rebus in angustiis facilè est contemnere vitam.

Et Ovidius: Ovid l. 2. di Ponto.

Qui rapitur fatis, quid præter fata requirit?
Porrigit ad spinas, duraque saxa manus. &c.

673. Ursus totâ hyeme, nimirùm sex continuis mensibus, dormire solet. Unde somnolenti Bononienses, universalis symboli loco, Ursum præferunt; cum lemmate; SPERO AVANZAR CON LA VIGILLA IL SONNO. Id est: VIGILIIS SUPERABO SOPOREM. Vel ut aliis placet; MAJOR POST OTIA VIRTUS. Eorum hæc idea est, qui tardius ad virtutum aut litterarum studia applicati, iisdè posteà geminato ardore invigilant, ac pristinum soporem veluti compensant. Hinc conjicere licet, pœnitentem serum ad idem præmium pervenire posse, quod debetur iis, qui totam vitam Pœnitens serus.

vitam in Divino cultu traduxerunt. Certè operariis, undecimâ horâ ad vineam vocatis, non minor respondit merces, quàm iis, qui à primâ horâ portârunt *pondus diei & æstus*; quia, ut Cornelius à Lapide ait, *Christus in præmio cœlesti non habet rationem antiquitatis temporis, aut diuturnitatis laboris, sed majoris fervoris.* Unde Origenes ait, horâ primâ vocatum Adamum, & horâ undecimâ Paulum, qui, tametsi pleramque vitæ partem inter gentilium ac vitiorum tenebras exegerit, reliquos tamen ferè omnes præmio longè antecedit. S. Chrysostomus; *Undecimâ horâ vocantur, qui in senectute vocantur. Composita est ergo hæc parabola, ut eos avidiores faceret, qui in ultima senectute convertuntur, ne existimarent, se minus aliquid habituros.*

Matth. 20. 12. — Orig. in hunc loc. — S. Chrys. in hunc loc.

Cedere. Fugere.

674. Ursus, à tauro incursatus, supino corpore in terram prosternitur; sicque ab hoste se victum simulans, eundem callidè vincit, & occidit. Unde Aresii lemma, ARTE METUM SIMULANS. Veluti diceret, cedendo ac humiliando quosvis hostes superari. S. Petrus Chrysologus; *Bellicosus miles, quod in bello fugit, ARTIS EST, NON TIMORIS.* Certè Jacob, David, Paulus & S. Athanasius fugiendo tulêre plausum & victoriam. Unde S. Cyprianus: *Estote timidi, ut sitis intrepidi; & licet timor in certamine infirmitas esse videatur, tamen virtus in infirmitate perficitur.*

S. Petr. Chrysolog. serm. 150. — S. Cypr. de sing. Cler.

Amor verus. — Gasp. Schot. l. 8. Phy. Cur. c. 76. — Libido. — Ecclesiast. — Cornel. à Lapid. in hunc loc. — S. August. in Ps. 91.

675. E Cæsaris Antonii Bendinelli sententiâ, Ursus veri amoris typus est; quippe qui CRESCET, CUM VIVET. Gaspar Schottus testatur; *Ursos semper crescere, quidam affirmant; inventosque longitudine quinque cubitorum, latitudine tantâ, ut quodvis bovis tergum vincerent.* Ratione haud multum absimili voluptas carnalis, instar flammæ infernalis, in corde humano succensa, nonnisi cum vita augescere desinit. Unde Siracides, *Homini fornicario omnis panis dulcis: non fatigabitur transgrediens* legem Dei, *usque ad finem* vitæ. *Tenacissima enim*, inquit Interpres P. Cornelius à Lapide, *est libido, & consuetudo fornicandi adeò, ut cum senectute non consenescat, sed vivat & vigeat, imò ardeat usque ad mortem, nec nisi cum ea moriatur.* Cæterùm de amore in rem præsentem ait S. P. Augustinus; *Charitas non novit, nisi crescere magis, magisque. Si enim amamus, quem non videmus; quomodo amaturi sumus, cum videbimus?*

676. Alexander Ursinus Cardinalis, symboli loco, Ursum præfert, è dextero ungue sugentem; cum lemmate, IPSE ALIMENTA SIBI. Ad verbum Propertius,

Prop. l. 3. Eleg. 20.

Ipse alimenta sibi maxima præbet amor.

Proprio labore emergere. — P. Gasp. Schott. loc. cit. §. 2.

Volebat nimirùm sapientissimus Cardinalis dicere, se ipsum per propria merita esse splendoris ac immortalis gloriæ suæ authorem. De Urso in hæc verba testatur P. Gaspar Schottus; *Ursus pinguior effectus, latibulum ingreditur, & in eo quadraginta dierum spatio extenuat corpus, quatuordecim immobilis, dexteri pedis se sustentat linctu.* Ab urso discas, alimoniam, victumque tuum proprio labore ac industriâ perquirere. Hoc sensu David; *LABORES MANUUM TUARUM quia MANDUCABIS, beatus es, & benè tibi erit.* Et Salomon; *Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum.* S. Paulus, tametsi nobilis Romanus, & Apostolorum Princeps, vitam propriis manibus sustentavit. *Ad ea, quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ.* Probus Imperator, quod Flavius Vopiscus de illo commemorat, milites suos ad assiduos labores cohortatus, dixit, *Annonam gratuitam militem comedere non debere.*

Ps. 127. 2. — Prov. 16. 26. — Act. 24. 34

Virtus offensa. — Sen. Ep. 7[...]

677. Academicus, inter Venatores Venetos Simulatus, symboli loco ursum præfert, multis gladiis sauciatum; cum lemmate, GENEROSIOR AB ICTU. Ita animus grandis & virtuosus incrementum suum etiam inter adversa capit. Sapientissimè Seneca; *Virtutem enim intelligo animosam & excelsam, quam INCITAT, QUIDQUID INFESTAT.* Et Lucanus,

Crescit in adversis virtus.

Educa[...] — Gal. 4. — S Aug. exposit. ad Gal.

678. Joannes Baptista Ruscellus præclaro Emblemate Ursam exhibet, quæ catulos suos ad debitam perfectionem effingens epigraphen tenet: NON PEPERISSE SATIS. Neque filios parturisse, & in lucem procreâsse sufficit, nisi etiam solicitâ & assidua diligentia à parentibus educantur. S. P. Augustinus in illa Apostoli verba: *Filioli mei, quos iterum parturio,* ait, *parturitionem hanc pro curarum angoribus positam intelligamus, quibus eos parturivit, ut nascerentur in Christo, & iterum parturit, propter pericula seductionis, quibus eos conturbari videt.* Cæterùm quod de parentum liberis, etiam de authorum libris intelligas velim; posteaquam enim volumina sua componendo enixi sunt, ea etiam censoriâ virgulâ perstringere, & sedulâ diligentiâ, veluti alterâ tertiâve limâ, perpolire debent. Optimè canit Poeta:

Libri [...]ficiun[...]

Non satis est ursæ sobolem peperisse ferinam,
Ni ferat informi lingua magistra decus.
Non secus ingenii qui partus edit in auras,
Progenitos scriptor sedulus arte polit.
Splendor enim ingenio paritur, dum pignora gignit,
Dum tamen exornat, pulchrior inde nitor.

Arist. de Hist. Anim. l. 8. — D. Viri[ngus] lib. de jun. M[...] Eccles. — Jejuni[um] quadr[age]simale — S. Gr[eg.] Hom. in E[v.] — S. Aug. serm. [...] de tem[p.]

679. Ursus, pinguior effectus, latibulum ingreditur, ibiq; quadraginta dierum spatio corpus extenuat; uti testatur Aristoteles. Lemma, ÆGRUM JEJUNIA SANANT. Jejunium quadragesimale hoc symbolo significatur; istud enim ante Pascha tempore verno institutum, non tantùm sanctitati animæ, sed & sanitati corporis plurimùm confert; uti eruditè ostendit D. Viringus, Medicinæ Professor Lovanii, in vere enim ebullit sanguis, effervescuntque humores cæteri ita, ut febres, aliosque morbos sint procreaturi, nisi jejunii abstinentiâ & piscium frigore restinguantur. S. Gregorius Papa; *In hoc mortali corpore ex quatuor elementis subsistimus, & per voluptates ejusdem corporis præceptis Dominicis contraimus. Præcepta enim Dominica per Decalogum sunt accepta. Quia ergò per carnis desideria Decalogi mandata contempsimus, dignum est, ut eandem carnem quater decies affligamus.* S. P. Augustinus de quadragesimali jejunio disserens, *sine dubio*, inquit, *peccatorum suorum vulnera diligit, qui in diebus pœnitentiæ, jejunando, orando, & psallendo medicamenta sibi spiritualia non requirit. Abundant, & nimium abundant negligentiæ, quas per totum anni spatium congregavimus: & ideò vel in istis diebus, quod ad nitorem vel purgationem animæ pertinet, agere studeamus.*

†

URUS.

URUS.

Caput XLIX.

680. IN sylva Hercynia, quod Cæsar testatur, propria Urorum sedes est. Sunt ii magnitudine paulò infrà elephantes; specie verò, colore, & figurâ tauros imitantur: estque mirum ipsis robur, & eximia velocitas. Quando arborem, tametsi altâ radice defixam, semel evellere aggrediuntur, à cœptis tamdiu non desistunt, dum eam funditùs humi prostraverint. Unde Alcibiades Lucarinus hominem generosum, & in laboribus indefessum, Uri emblemate repræsentat, qui ad arborem sternendam accinctus, epigraphen sustinet; NEC FIRMITUDINE TERRITUS. Ita sanè, quando vitio, sive in te, sive in tuis proximis extirpando semel manum admoveris, ab eo, quantumvis inveterato, operam tuam non retrahas, donec ad finem perveneris. In hoc argumentum S. Isidorus Pelusiota; *Forti ac strenuo animo consiste adversùs peccatum, ad extremum usque spiritum dimicans.*

681. Plinius Uros duabus præcipuè prærogativis à natura instructos ait; nimirùm grandi robore, ac mirâ velocitate. Plinii verba sunt; *Gignit Germania excellenti & vi, & velocitate uros.* Lemma. VI ET VELOCITATE. Utraquè hæc virtus generoso belliduci congenita esto; quippè qui virium suarum robori celerem expeditionum militarium curam conjunctam habeat. Certè Tullius, Belliducis prærogativas enumerans, ait; *Labor in negotiis: FORTITUDO in periculis, industria in agendo, CELERITAS in conficiendo, consilium in providendo, &c.*

VULPES.

Caput L.

682. VUlpes, ad fraudes faciendas & promptissima & astutissima, dentes à natura accepit, morsibus infigendis aptissimos, Unde lemma; ASTU, ET DENTIBUS, Hominem astutè crudelem hæc imago describit; Hannibal hujus artis facilè princeps, à Plutarcho cognominatur; *Crudelissimus Dux, & in fallendis hominibus callidissimus.* Certè adulator, quantumvis dentes habeat ad nocendum aculeatissimos, vafritie tamen utitur adeò callidâ, ut meram amicitiam præseferre videatur. Seneca; *Malum hominem, blandè loquentem, agnosce tuum laqueum esse. Habet enim suum venenum blanda oratio, &c.*

683. Vulpes epigraphen subjunctam habet; ASTU POLLET. Certè militia è stratagematis plurimùm proficit: Xenophon dicere est solitus; *Nihil utilius in bello dolis.* Antigonus, interrogatus; quo modo hostis aggrediendus esset? respondit, *Aut dolo, aut vi, aut apertè, aut insidiis.* Plutarcho teste, Agesilai dictum erat, *Hostes in bello fallere, non justum solummodò, valdeque gloriosum, sed etiam suave & lucrosum est.* Corebus à Virgilio in hæc verba loquens introducitur:

--- Dolus, an virtus quis in hoste requirat?

Deniquè Justus Lipsius: *Latissimus est campus stratagematum, & non altâ re plures victoriæ, aut trophæa parta.*

684. Vulpes, toto corpore humi distenta, ac mortuam sese fingens, curiosas aviculas ad se allicit: easque subitò prehensas, devorat. Lemma: RAPIT, ET DEVORAT ASTU. Ita, prô dolor! contingit sæpissimè, illos se simulare quietos, qui aliorum damno nimiùm quantùm invigilant: frequenter enim, etiam nullis explicatis retibus, homines, quantumvis cautos, obruunt ac jugulant. Certè Adulatores, quidquid bonorum ab aliis emungunt, nonnisi astu ac vafritie obtinent. Verissimè dixit Cassiodorus; *Ficti adulatores, quum cœnas divitum captant, nihil prius meditantur, quàm illud, quod putant gratissimum auditoribus fore: nam nec aliter impetrabunt quod petunt, nisi quasdam insidias auribus fecerint.* Seneca;

Adulator.

Cassiod. in quadam Epist.

Ab inquietis sæpè simulatur quies.

Senec. in Oedip. Act 3.

Et Plautus;

Qui cavet ne decipiatur, vix cavet, cùm etiam cavet.
Etiam cum cavisse ratus est, sæpè is cautor captus est.

Plaut. in Capt.

685. Vulpes, humi distenta, mortuam se simulat, passimque corpus suum ab avibus pungi permittit; at subito exiliens, incautas adoritur ac devorat. Lemma, CUM ARRIDET, IRRIDET. Fortunæ ac voluptatis hic typus est, quæ blanditias, jocosque mentitæ, extremam perniciem nostram machinantur. S. Bernardus; *Magnus, qui incidens in adversa, non excidit vel parùm à sapientia: Nec minor, cui præsens fælicitas, SI ARRISIT, non IRRISIT.*

Fidelitas mundi.

S Bern. l. 2. de Consid.

686. Vulpes, quantumvis quietam ac mortuam se fingat, nullam tamen fidem ei tribuere licet, ut quæ modò pacem ac mansuetudinem mentita, brevi sanguinariam se prodet. Apprimè dixit Juvenalis; FRONTI NULLA FIDES. Certè, Hypocrita, genuinum vulpis ectypon, nullam unquam meretur fidem; nam externâ facie sanctum simulans, paulò post mentem suam fucatam, veteratoriam, ac vitiosam deteget. S. Hieronymus; *Perfacilè est, aliquam vestem habere contemptam, & suspirare crebrius, & ad omne verbum peccatorem ac miserum se proclamare: sed si vel levi sermone offensus fuerit, continuò videbis attollere supercilium, levare cervicem, & delicatum illum oris sermonem insano clamore repentè mutare.*

Juvenalis. Satyr. 2.

Hypocrita

S. Hieron. Ep. 1. ad Demetr.

687. Vulpes gravida, seu prolis amore majorem cautelam adhibita, seu etiam cursui sese minus idoneam deprehendens, venatorum insidias cautiùs, quàm hactenùs consueverat, declinat. Unde D. Aresii lemma. REDDIT AMOR CAUTAM. Matrem providam, & in familia ac liberis gubernandis cautam & prudentem, hæc imago significat. Illorum enim amore nunquam non in conquirendis necessariis: in avertendis periculis, & in re domestica promovenda solicitam ac cautam se exhibet; Talis, Magno Augustino teste, fuit S. Mater Monica; *Domum suam pie tractaverat: Nutrierat filios, toties eos parturiens, quoties abs te* (Deo) *deviare cernebat; ita curam gessit, quasi omnes genuisset; ita servivit, quasi ab omnibus genita fuisset.* Valerius Flaccus;

Cautela.

S. Monica. S. Aug. l. 9. Conf. 9.

Est amor, & rerum cunctis cautela suarum.

Val. Flacc. lib. 5.

688. Vulpem, reti illapsam, hoc lemmate notavit D. Aresius; FATO PRUDENTIA MINOR. Ita nimirùm prudentia ac vafrities humana adversùs Divinam voluntatem nil penitùs potest. Vellejus Paterculus; *Ineluctabilis fatorum vis, cujuscunque fortunam mutare constituit, consilia corrumpit.* Et D. Jovius; *Occulta vis fati sæpenumero prudentes ad insaniam vertit.* Verissimè Pierius Valerianus, Hyppolithi Cardinalis Medicei, & Alexandri Nepotis mortem deplorans, cecinit;

Prudentia humana infirma.

Vell. Pat. l. 2.

Jov. Hist. l. 3

Mens nulla prudens est adeò, ut queat
Obstare fatis, vel petulantias
Ictusque fortunæ cavere,
Aut varios, subitosque casus.

Pier Valer. lib. 44. sub finem.

689. Vul-

Par pari referre.

680. Vulpes, gallinam prædatura, Emblematis loco à cane interveniente capitur. Unde illam hoc Ariosti lemmate conquerentem introduxère; BEN LA MERCEDE HAURO SECONDO IL MERITO. Id est; QUOD MEREAR, PATIAR. Hæc nimirùm supremæ sapientiæ dispositio est, ut idipsum, quod in alios molimur, tandem in nos devoolvatur. Isaias id perspicuè minatur; *Væ qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? & qui spernis, nonne & ipse sperneris?* Aristotele teste, Rhadamanti pronuntiatum erat; *Justum est, ut, si quæ quis fecit injustè, eadem & patiatur.* Sennacherib, Palæstinam summo contemptu direpturus, se ipsum omnium rapinis ac contemptibus exposuit; ipsius enim exercitu per Angelum fulminato, à propriis filiis occisus jacuit. Nero, posteaquam sanctos Apostolos contemptim enecari jussit, ipsemet paulò post à Senatu populoque Romano spretus, propriâ manu sibi violentam mortem intulit. Domitianus, Aurelianus, Decius, aliaque tyrannidis humanæ portenta, post plurimos Christianos contemptui habitos, ac crudelissimè jugulatos, tandem & ipsi hostibus suis jugulum præbere debuerunt, &c.

Isa. 33. 1.

Arist. lib. 5. Ethic.

690. Grus, vulpe ad convivium invitatâ, cibos in angusti & oblongi oris bombylio conclusos apposuit; cui cum vulpes caput immittere non posset, jejuna recedere debuit; grue interea oblongo suo rostro cibum omnem facilè extrahente. Atque hæc Gruis astutia adversùs vulpem reciproca erat; quippe quæ illam paulò ante simili ludibrio exceperat. Proinde Emblematis loco gruem seu ciconiam statuère, quæ ex oblongi & angusti colli bombylio escam hauriebat, frustrà esuriente vicinâ vulpe; lemma addiderunt. FRAUS FRAUDE COMPENSATA. Nempe vulpes, paulò ante in cibo largiendo admodum parca, postea etiam illius recipiendi indigna fuit: quæ enim alios ad inediam tolerandam cogebat, etiam ipsa ad illum famis languorem sustinendum optimo jure compellebatur. Francisci Petrarchæ hac de re poëma vernaculum est;

Par pari referre.

Petrarch. in triumpho Amor. cap. 2.

Che chi prende diletto di far frode,
Non si de lamentar s' altri l' inganna.

S. Greg. Nazianz.

Et S. Gregorius Nazianzenus.

Adiit me inops, abiitque nil ceptum ferens
O Christe, gratiæ indigens vacuus tuæ,
Vereor, ne & ipse lege discedam meâ:
Quod namque quis dedit minus, speret minus.

691. Emblematis loco vulpem, igne ad ipsius caudam suspenso depinxère: alludebant nimirùm ad trecentas Samsonis vulpes, quæ, facibus ad caudas ligatis, in Philisthæorum agros concitatæ, priusquàm hos flammis devastarent, in se ipsis crudele illud incendium omnium primò experiri debuerunt. Lemma. VINDICTA TRAHIT EXITIUM. Ita nimirùm, dum aliorum exitio procurando intendis, ruinam ac supplicia in te ipsum concitas. Opportunè Magnus Augustinus; *Læsus, & injuriam passus, vindicari vult; de aliena pœna sibi quærit medicamentum, & acquirit grande tormentum.* Semei, Davidem lapidibus impetere ausus, paulò post à Salomone interfectus est. Fornacis Babylonicæ flamma, adversùs innocuos juvenes succensa, in ipsos carnifices grassata est. Danielis delatores, cùm illum à leonibus devorandum percuperent, iisdem leonibus in escam cessère. Apprime David; *Quorum os maledictione & amaritudine plenum est, veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem; Contritio & infelicitas in viis eorum.*

Vindicta authori perniciosa.

S. August. ser. 41. de verb. Dom. c. 1.

Ps. 13. 3.

692. Vulpes, congelatum flumen transgressura, priusquàm tanto discrimini se committat, auribus versùs flumen inclinatis acutè explorat, num aliquod subterfluentis aquæ murmur percipere possit: eo enim audito, mox conceptam mentem revocat, penitùsque ab illo trajiciendo desistit. Unde emblemati subscripsère; FIDE, ET DIFFIDE. Et certè in mundo assidua hæc cautela ac diffidentia penitùs est necessaria; siquidem Justo Lipsio asserente, *Nihil hodie tam receptum, quàm fallere fidem.* Epicarmi consilium est; *Sobrius sis, & memor esto, nulli temerè credere seu confidere.* Theognides canit;

Res mihi fractâ FIDE, res DIFFIDENDO
retenta.

Caute fiden[d...]

Lips. C. Epist.

Denique Siracides, *Cave tibi, & attende diligenter auditui tuo: quoniam cum subversione tua ambulas.* Et rursùs; *Et à filiis tuis cave, & à domesticis tuis attende.*

Ecl.

Ib.

693. Vulpes, auribus suprà congelatum flumen inclinatis, undarum fortè subterlabentium strepitum explorans, à D. Aresio epigraphen recepit; NEC FIDE NEC DIFFIDE. Hominem prudentem, & in agendo circumspectum, hæc imago designat; neque enim fidem nimiùm facilem, neque etiam difficilem nimiùm, aliis tribuere oportet. Sapienter monet Seneca; *Nulli fidem adhibere, unum idemque vitium est, atque omnibus credere.* Apollonius Thianæus, Philostrato referente, olim à Babyloniæ Rege interrogatus, quâ ratione regnum suum feliciter stabilire posset; respondit, *Si multos honoraveris, paucis verò credideris.*

Fide[...]

Sen.

Phil. vit[...]

694. Vulpes, tametsi flumen glaciè obductum videat, eidem tamen experiendo etiam aures, majoris securitatis gratiâ, in consilium advocat, &, num aquæ subterfluant, studiosè auscultat. Lemma, NON JUXTA INTUITUM. Ad verbum Regum fasti; *Nec juxtà intuitum hominis ego judico. Homo enim videt ea, quæ patent; Deus autem intuetur cor.* Quare nunquam patiaris te externâ aliorum formâ in judiciis formandis decipi, sed semper interiores illorum animos penetrare coneris. Perspicuè Christus; *Nolite judicare secundùm faciem, sed justum judicium judicate.* Porrò mundus varias spondet delitias, externâ quidem facie sat speciosas; at propiùs ei aurem admove, deprehendesque, interiora ejus plena esse dolo. S. P. Augustinus; *Quidquid nobis temporaliter mundus arridet, magis est periculum, quam ornamentum nostrum.* Atque adeò inter assidua pericula cautus ac circumspectus sis, necesse est; nam, quod Horatius canit,

1. R[...]

Jud[...]

Jo.

Quod quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas.

695. Ad exequias Raunutii I. Parmensium Ducis, symboli loco vulpem statuère, quæ aures congelato flumini admovens, epigraphen tulit; MURMURA NON FALLUNT. Sagax Principis illius judicium, & insignem prudentiam hæc imago innuebat, qui ab imperiti vulgi oblocutionibus nunquàm deceptus, summi momenti negotia, obstupescente mundo, semper intimè penetravit, suamque Rempublicam tot annis feliciter administravit. Porrò illud ipsum Emblema cuivis Principi præceptionis loco esto, ne adulatorum fraudibus ac susurris, utpote ad egenos ac innocentes opprimendos unicè destinatis, aures præbeat, sibique imponi permittat.

Hâc

Hâc cautelâ imbutus David, de se ipso fatetur, *Detrahentem secreto proximo suo, hunc persequebar.* In hunc locum præclarè Agellus: *Aures suas calumniatoribus atque obtrectatoribus minimè patuisse dicit; hoc enim vitium est maximum Regum ac Principum, quod adulatoribus & detractoribus, & exploratoribus atque calumniis, ac delationibus à scelestis hominibus illectis, perniciem innocentibus afferunt.* Sanctissimi Luciani consilium est: *Quid faciet vir prudens in re ambigua? sanè opinor, quod Homerus in Syrenum fabula docet, perniciosas talium sermonum fabulas ac delitias navigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectus cuipiam obnoxio, sed janitore sedulo ac fido adhibito, ratione videlicet ac judicio animi, recta dicentes reclusis foribus excipiat, inutiles nugas obducto pessulo arceat.*

696. Vulpes, demisso capite fluminis conglaciati crassitiem explorans, ab Abbate Ferro epigraphen recepit: AURIBUS INDAGAT. Ita Christianus Divinæ fidei arcana solis auribus, non verò oculis, penetrare potest. Dilucidè Apostolus: *Fides ex auditu.* In hunc locum Dionysius Richelius ait: *Fides ex auditu tam ejus, qui in fide instruitur, quem oportet audire prædicantem: quam ejus, qui prædicat, quem oportet audiri. Auditus autem, qui ad fidem exigitur, est per verbum Christi, quo venit ad aures corporis, & aperit aures mentis.* Atque adeò sancta fides animæ nostræ domum intrat, ibique sedem figit, non quidem per oculorum portas, utpote quibus evidentia ac perspicacia est propria: sed per obscuras aurium cavernas, ad fidei arcana recipienda præ cæteris omnibus sensibus accommodatissimas. Sanè, Centurio non Christi crucifixi aspectu, sed ex auditis ipsis vocibus ad sanctam fidem amplectendam persuasus: *Videns autem centurio, quia sic clamans expirâsset, ait, verè hic homo Filius Dei erat.* In hunc locum S. Bernardus: *Ex voce,* inquit, *agnovit filium Dei, & non ex facie. Erat enim fortasse ex ejus ovibus, quæ vocem ejus audiunt. AUDITUS INVENIT, quod non visus; oculum species fefellit; AURI VERITAS SE INFUDIT.* Eâdem planè ratione Maria Magdalena Christum, in horto visum, olitorem esse credidit; at auribus ad ipsius vocem percipiendam reseratis, verum Dei filium agnovit.

697. Joannes Orozcus Emblematis loco globum terrestrem depinxit, qui ab Athlantis humero supra pellem vulpinam sustentabatur; cum lemmate: HOC MODO SUSTENTOR; Non sine ingenio volebat innuere, mundum totum assiduis niti fraudibus ac fallaciis. Verissimè Magnus Augustinus: *Mundi Promissa semper fallunt; Dei autem promissa nunquam fallunt. Sed quia mundus, quod pollicetur, hic videtur daturus, id est, in hac terra morientium, in qua nunc sumus: Deus autem, quod pollicetur, in terra viventium nobis daturus est, multi fatigantur expectare veracem, & non erubescunt amare fallacem.* Ovidius:

Vivitur ex rapto, non hospes ab hospite tutus,
Non socer à genero, fratrum quoq; gratia rara est;
Imminet exitio vir conjugis, illa mariti.
Lurida terribiles miscent aconita Novercæ:
Filius ante diem patrios inquirit in annos,
Victa jacet pietas.

Ovid. 1. Met.

698. Vulpis exuviæ, sub regio throno collocatæ, inscriptionem præferunt: UT SCIAT REGNARE. D. Didacus Saavedra hoc emblemate ad illud Lysandri, Spartanorum Belliducis, dictum alludebat: *Quod leonis pellis attingere non posset, Principi assumendam vulpinam.* Hunc verò doctrinam Magnatibus persuadere haud operosum est; siquidem, Senecâ asserente, maximus & frequentissimus illius in aulis usus est. (Astutia in Principe.) (Senec. in Thyeste.)

Ut nemo doceat fraudem & sceleris viam,
Regnum docebit.

699. Vulpes, in agro resupina, se mortuam simulabat, ut aves, veluti ad cadaver advoluturas, caparet, at jacenti supervenit canis, eamque dentibus mordicùs invasit. Lemma: INSIDIAS SUSTINET IPSA SUAS. Ita nimirum mala, quæ aliis inferre cogitamus, ipsimet justissimâ lege tolerare cogimur. Sanctus P. Augustinus: *Qui fraudem volunt facere generi humano in omnibus nequitiis suis, fraudem & ipsi patiuntur, ut terrena bona eligant, relinquunt æterna.* Verissimè dixit Abstemius: *Insidias qui facit, sæpe patitur.* (Fraus delusa.) (S. Aug. in Psal. 72.)

700. Vulpes in hyeme piscans, caudam aquis immittit, ut pendentes ex ea pisces ad se attrahere, ac devorare possit: at fraudem subodorati pisces, tamdiu in aquis irritâ spe natantem relinquunt caudam, donec glacie constringatur; unde capta vulpes, ac veluti fune retenta, venatoribus non sine ludibrio in prædam cedit. Lemma: SIC ARS DELUDITUR ARTE. Quisquis enim aliis vel illudere, vel fraudem facere cogitat, brevi se omnium ludibriis ac fraudibus expositum sentiet. Proindè dixit Magnus Ethices Christianæ Magister, Augustinus: *Compone tecum: non vis falli? noli fallere: quod pati non vis, noli facere. Vis venire ad vitam, ubi non falleris? age modò vitam, ubi non fallas.* Damno ac ludibrio suo expertus id est ex Sfortiarum familiâ Galcacius, qui licentiâ juvenili elatus, Bartholomæo Bergomati, Venetorum Duci, viro quidem exactæ ætatis & callidissimo, sed tamen pari aliorum astutiâ nonnunquam circumvento, annosam vulpem misit, caveâ interceptam. Dux, adolescentis illusionem & arrogantiam sentiens, ut paria refunderet, accipitrem remisit, loris compeditum, & puerilibus crepundiis nolisque instructum; quo illius puerilitatem, ferocemque ingenii levitatem, loris constringendam, non inscitè adumbravit; uti refert Paulus Jovius, (Fraus delusa.) (S. August. serm. 122. de Divers. c. 10.) (Paulus Jovius in Eleg. Berg.)

FINIS LIBRI QUINTI.

MUNDI SYMBOLICI
LIBER SEXTUS.

PISCES.

PISCES in genere. *Caput I.*

Ambitiosus. Libidinosus.

Pisces, libero impetu versus hamum delati, epigraphen tenent: ULTRO SE VOLUERE CAPI. Genuina hæc hominum mundanorum idea est, qui non tantùm sublimiores honorum gradus ambitiosè inquirendo, se voluntarios aliorum captivos efficiunt; sed etiam per illecebrosa sensuum vestigia progressi, hamos, æternum cruciaturos, incurrunt. Sapientissimus Idiota de amore carnali differens: *Talis amor*, inquit, *est laqueus animæ, interfectio lentens, mel felleum, pernicies delicata, dulce venenum, MALUM SPONTANEUM, sapida jugulatio, & omniū rerum calamitas.* Et S. P. August. *Quanta iniquitas, & quàm lugenda perversitas, ut animam, quam Christus sanguine suo redemit, luxuriosus quisque propter unius momenti delectationem libidinis, Diabolo vendat!* Atque adeò damnati, gravissimis torti doloribus, neminem alium, nisi se ipsos incusare possunt: qui, voluptatum escâ liberrimè admorsâ, suppliciorum hamo implicati pendent.

Idiota l. de Amore Divino. *S. Aug. ser. 230. de Temp.* Damnati.

2. Piscatores nonnunquam aliquot cucurbitas vacuas, plurimis innexas hamis, sub aquis recondunt: quas conspicati pisces, eam fami suo opportunam escam credunt: at hamis miserè implicati, infelicem captivitatē subire coguntur. Unde lemā: PRÆDÆ SPES VANA CAPIT. Eâdē planè ratione delusi miseri mortales per fastus ac voluptatis terrenæ vanitates assiduò vagantur, neque ibi aliud reperiunt, nisi pericula, dolores, ærumnas. Verissimè S. Gregorius Papa: *Præsentis vitæ gloria quasi in alto cernitur, sed nulla stabilitate solidatur.* Torquatus de Almida canit, quod amatores ad illam, tot hamis, quot artibus, instructam passim accurrerint.

Mundani. *S. Greg. lib. 20. moral. c. 2.* *Torq. Tass. Gerus. lib. Cant 4. st. 87.* Amans lascivit.

> *Usa ogni arte la donna, onde sia colto*
> *Ne la sua rete alcun novello amante:*
> *Ne con tutti, ne sempre un stesso volto*
> *Serba: mà cangia a tempo atti, e sembiante.*
> *Hor tien pudica il guardo in se raccolto;*
> *Hor il revolge cupido, e vagante,*
> *La sferza in quegli, il freno adopra in questi,*
> *Come lor vede in amar lenti, o presti.*

Ibid stanz 95. At tandem singuli spe suâ delusi;

> *Stanco, e deluso poi di speme il toglie,*
> *E si rimam qual cacciator, ch' à fera,*
> *Perda al fin l' orme di seguita fera.*

Sicq; incauti mortales inter dolores & spem irritam seipsos consumunt, excruciantur q;, ut Petrarh. canit:

> *Fra le vane speranze, e' lvane dolore.*

3. Piscis, ex hamo suspensus, non ob aliā causam aquis & vitâ privatur, nisi quòd paulò ante ab insidiosa esca sese liberè allectari permiserit. Unde lemma; QUOD ILLECTUS, ABSTRACTUS. Verbis ex S. Jacobo mutuatis: *Unusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus.* Idipsum homines mundani quotidianâ experientiâ comprobant, dum sensuū illecebris circumventi, violentâ morte ex hac vita rapiuntur. Samson, Dalilæ blanditiis *illectus*, cum libertate oculos perdidit, hostiumq; captivus evasit. Amon, incestuoso affectu erga Thamarem *illectus*, armorum furore è mundo *abstractus* est. Tres senectiones apud Danielem, Susannæ formâ *illecti*, honoris, dignitatis, ac vitæ jacturam fecerunt, &c. Ut adeò jure exclamet S. Hieronymus: *O quàm acerbus fructus luxuriæ, amarior felle, crudelior gladio!*

4. Piscis escam, ex hamo suspensam, prehendit; cum lemmate: DUM CAPIO, CAPIOR. Ita post acceptum beneficium, Mecænatis captivus efficeris. Apprimè dixit Publius Minus:

> *Beneficium accipere, libertatem vendere est.*

Eâdem planè ratione lascivus sensuum volutate semel delibatâ, captum sese, ac peccatorum hamo miserè saucium sentiet. Stephanus Cantuariensis illud Sacræ Paginæ arcanum interpretatus: *Totum in hamo sublevabis*, ait, *In hamo esca voluptatis desiderabilis ostenditur, sed uncus tenax latet, qui cum esca comeditur. Sic in concupiscentia carnis ostendit diabolus escam voluptatis, sed latet aculeus peccati.* Etiam mors & infernus, cùm Servatoris nostri carnem, è Crucis hamo suspensam, deglutire molirentur, ipsimet victi cissim ab eo deprædati, & in captivitatem abducti fuerunt. S. Cyprianus: *Sicut hamum, escâ conceptum, si piscis rapiat, non solum escam cum hamo non removet, sed & ipse de profundo, esca aliis futurus, educitur: ita & is, qui habebat mortis imperium, rapuit quidem in mortem corpus Jesu, non sentiens in eo hamum divinitatis inclusum, sed ubi devoravit, hasit ipse continuò, & disruptis inferni claustris, velut de profundo tractus traditur, ut esca cæteris fiat.* Cæterùm

rùm aliâ non ignobili ratione idem Emblema S. Mariam Magdalenam spectat, quæ suis capillis Christum veluti pretiosam castissimi amoris escam, comprehensura, eventu prorsus contrario, illius captiva evasit. Concinnè Marius Bettinus canit:

Magdala, mortales quibus illaqueâre amantes,
Ausa Deum passim illaqueare comis.
Dum jacit auratos sacra in vestigia casses,
Prædatrix prædæ præda fit ipsa suæ.

5. Emblematis loco cymbam depinxêre, quæ lumine, & tridente ad pisces transfigendos instructa, epigraphen habuit; STER TENTES OPPRIMIT. Innuebant videlicet, insidiantem hostem adversus otiosos, ac somnolentos triumphum haud operosè ducere. S Ambrosius: *Remissas excubias callidus insidiator irrumpit.* Et S. Hilarius: *Vigilare nos Dominus propter adventum furis admonuit. Furem enim esse ostendit Zabulum, ad detrahenda ex nobis spolia pervigilem, & corporum nostrorum domibus insidiantem, ut ea incuriosis nobis, & somno deditis, consiliorum suorum, atque illecebrarum jaculis perfodiat.*

6. Verum pœnitentem in corpore & spiritu castigando ingentem gustum ac suavitatem sentire, piscium Emblemate demonstrat D. Aresius; qui intra amaras oceani undas delineati, epigraphen sustinent: QUASI LAC SUGENT. Verbis è Deuteronomio sumptis: *Inundationem maris quasi lac sugent.* Certè Martyr, uti etiam homo fortis ac patiens, omnem adversæ sortis amarorem, veluti sacchаro ac melle obductum, avidissimè degustant. Optimè dixit Umbertus: *Homo patiens malum in bonum convertit, mare quasi lac sugit; mœrorem in felicitatis æternæ gaudium commutabit.* Quin imò etiam amantes mundani non raro mille calamitatum absynthia, veluti quovis melle dulciora glutire solent. *Hi voluptatum amore quot mala perferunt?* inquiebat attonitus S. Joannes Chrysostomus: *Alapis verberibusque cæsi, irrisi, innumeris conviciis lacessiti, blando tamen morbo comprehensi, omnia sibi tranquilla & felicia arbitrantur.*

7. Alcibiades Lucarinus hanc gnomam piscibus indidit: ANIMATI AD NATANDUM. Vel, ut alius; VIX NATI NATANT. Pueritiam vivacem; vel etiam hominum calamitatem hoc Emblemate significabis, qui vix in hunc orbem nati inter lachrymas & vagitus natare, plurimisque ærumnis nunquam non affluere solent. Accommodatè S. P. Augustinus: *Vita humana misera est, laboribus plena, doloribus, periculis, tentationibus. Quare puer à fletu incipit vivere; Ridere nondum novit, quare plorare jam novit? quia cœpit ire in istam vitam.* Nec aliter Jobus: *Homo natus de muliere brevi vivens tempore, repletur multis miseriis.* Certè SS. Innocentes, paulò ante in hanc lucem editi, per vastum proprii sanguinis sui pelagus ad paradisi portum transnatare debuerunt.

8. Piscis, intra aquas depictus, epigraphen non incongruam sustinet. MORIAR, SI EGREDIAR. Tertullianus hoc argumento beneficentiam, è calamitatibus in nos proficisci solitam, describit. *Pisciculi sumus, qui in aqua* baptismi *nascimur nec aliter quàm in aqua* lachrymarum ac calamitatum *permanendo, salvi erimus.* Aliâ ratione S. Joannes Chrysostomus docet, orationem ad progressus in vita spirituali faciendos, non minus esse homini necessariam atque aqua corporalis piscium saluti. *Si te ipsum oratione destitueris,* inquit, *perinde feceris, ac si piscem ex aquis extraxeris. Ut enim piscis vita est aqua, ita tibi deprecatio.* Cumprimis tamen imago Religiosorum est propria, qui, sicuti vitam intra claustri limites incolumem servant, ita extra illos præsentissimum discrimen subeunt. *Claustrum quippe Monasterii,* inquit S. Petrus Damianus, *Vivarium est animarum; ibi quippe vivunt pisces, qui juxta legis edicta pinnulas habent, &c.* In hunc sensum sanctus Antonius Abbas, à Magnate quodam rogatus, ut nonnunquam diutiùs apud ipsum moraretur; respondit, sicut pisces ab aqua extracti, mox in arenti terra moriuntur; ita & Monachos, cùm sæcularibus retardantes, humanis statim resolvi confabulationibus. *Ob id ergò,* concludebat, *convenit, ut pisces ad mare, ita nos ad mortem festinemus, ne tardantibus nobis, aliqua propositi succedat oblivio.*

S. Pet. Dam l. 2. ep. 8. — *S. Anton. apud S. Athanasiū.*

9. Piscis in aquis vivit incolumis, statimque extra illas constitutus, moritur. Lemma. IN ARIDO MORIAR. Ita sanè libido non quidem inter assiduam victûs, vini, & crapulæ affluentiam, sed ad jejunii ariditatem ejecta, suffocatur. B. Albertus Magnus: *Sicut pisces in arido moriuntur: sic etiam luxuria in austeritate vitæ, & jejunio moritur.* Perspicuè Isaias: *Computrescent pisces sine aqua, & morientur in sicco.*

Lascivia. — *B. Alb. Mag. ser. Dom. 1. Quadrag.* — *Isa. 50. 2.*

10. Mantuæ, inter cæteram solemnem Deiparæ coronatæ festivitatem, Emblematis loco pisces cernebantur depicti, qui turbato ac fulgurante cœlo in mari natabant; cum lemmate, TUTI CONTEMNIMUS ICTUS. Non enim, quod pertimescat, habet, qui intra Mariæ sinum ac tutelam, veluti in Oceano securissimo, conquiescit. Cosmus Hierosolymitanus ait *Insuperabilem, Deipara spem tuam habens servabor, defensionem tuam possidens non timebo.* Et Richardus à sancto Laurentio: *Potens est Maria ad protegendum, unde ipsi potest securè servus ejus illud Job. 17 3. Pone me juxta te, & cujusvis manus pugnet contra me.*

Maria V. protectrix. — *Cosm. Hieros. hymn. 5* — *Rich. à S. Laur. l. 2. de laud. Virg. p. 1.*

11. Homo inter sceleratos justus & innocens, pisci non absimilem se probat; cui, intra maris salsuginem commoranti, inscripsit Abbas Certanus: NEL AMARO DEL MAR DOL CE HO' LA VITA, Id est, E MARI DULCEDINEM. Hâc prærogativâ insignis extitit Sanctus Malachias, qui sancto Bernardo teste. *De natali barbarie traxit nihil non magis, quam de sale materno pisces maris.* Porrò avarus, commodatè ad hanc iconem dulcedine nullibi majore perfunditur, quàm inter solicitudinum terrenarum amarores. Quare Hugo Cardinalis in illud Ezechielis. *Commovebuntur à facie meâ pisces maris, ait, per pisces maris intelliguntur avari & curiosi, qui nesciunt vivere nisi in amaritudine curarum hujus mundi.*

Justus inter malos. — *S. Bern. in vita S. Malach.* — Avarus. — *Hug Card. in Ezech. 31. 20.*

12. Adami, protoparentis nostri casum pisci non absimilem dixeris: cui, ex hamo pendenti, inscribes; MORSU IN MORTEM CORRUIT. Verbis ex hymno illo mutuatis: *Pangue lingua gloriosi Lauream, &c.* Eorum hæc imago est, qui immodico cibo aut potu mortem sibi accelerant. Septimus Severus, carnibus crudis, ac digestu difficillimis, plus justo devoratis, medius crepuit. Valentinianus Imperator nimiâ intemperantiâ sibimet vitam immaturo fato abrupit. Jovinianus, referente Ravisio à ciborum cruditate, intra stomachum collectâ, suffocatus est. Hugo Victorinus: *Ebrietas judicium rationis offuscat, contentiones & bella procurat, robur & naturalem virtutem enervat, infirmitatem generat, mortem naturalem adducit, rebus temporalibus spoliat, & quod deterius est, Divinam maledictionem inducit.*

Adamus. — Crapula. — *Hug. de S. Vict.*

13. Immodica adeò piscium est voracitas, ut nec propriæ speciei parcant. Verùm piscis major, minorem devorans, paulò post, veluti reciprocâ crudelitate, pœnas dat? dum & ipse alterius, adhuc majoris, gulam subire cogitur. Unde pisces, minorem devorans, epigraphen à me recepit, PRÆDA MA-

JORIS ERIT. Justissimè à Deo sancitum, usitatum que est; ut, qui crudeli imperio suos subditos traduxerit ac devoraverit, etiam ipse aliorum, adhuc potentiorum, crudelitati substernatur. Præclarè in rem præsentem Magnus Augustinus: *Quis optat hereditatem, nisi morte alterius? quis optat lucrum, nisi damno alterius? Quàm multi aliorum defectione cupiunt sublimari? O pisces male! prædam vis de parvo, prædæ efficeris magna.* S. Basilius tam emblematis materiem, quàm ipsius sensum suggerens, ait: *Major pars piscium ligurriunt alter alterum, & minor apud illos esca majoris est; & si evenerit, ut is, qui minorem superaverat, alterius præda fiat, ambo tum simul deglutiuntur, & una ultimi piscis immersi ventrem ingrediuntur: quid igitur nos homines aliud agimus, cum vim inferimus inferioribus? Et quoties hoc contigit; quod divites & potentes suis usuris, exactionibus, litibus protractis, opprimunt & fatigant pauperes? &c.*

Par pari refertur.

S. Aug. in Ps. 64.

S. Basil. l. 0. 7. Hexam.

14. Pisces inter consuetas oceani turbas assiduò tranquilli ac taciturni vivunt; unde lemma. FRA I SONOTI TUMUL TUI OGN'HOR SILENTI. Id est, INTER STREPENDIA SILENS. Ita homines justi inter medias civitatis turbas, & fori frequentiam, semper sese Deo unicè affigere, ac solitudini vacare norunt. Facem his prævivère Elias in Samariæ aulâ, Simon Stylites in Ægypti civitate: Joann. Lusitanus, in medio amplissimæ civitatis Mediolanensis ipsos triginta & plures annos vitam ducens eremiticam, &c. Optimè dixit S. Gregorius Papa; *Qui corpore remotus vivit, sed tumultibus conversationis humanæ terrenorum desideriorum cogitatione se inserit non est in solitudine: si verò prematur alicujus corporaliter popularibus turbis, & tamen nullos sæcularium curarum tumultus in corde patiatur, non est in urbe.*

Solitudo vera.

S. Greg. super illud ob cui dedi in solitudine domum.

15. Piscis adverso flumine, sive labente, sive currente, citra negotium deferri solet, Lemma. NULLIUS AUXILIO D. Carolus Bossus hoc symbolum in D. Præsidis Bossi honorem erexit, qui ad officium illud sublevandus, omnem Serenissimi Ducis Hetrusci oblatam opem recusavit, cumque gradum solâ sua congeni à virtute, sine emendicatis aliorum subsidiis, conscendit; haud secus, atque piscis nativo suo impulsu per adversas currentes undas natare, aut per l bent s in altum scandere valet. Eodem encomio insignes extere, Josephus, ad Ægypti. Proregis fastigium sublevatus, Samuel Judicis tribunal supra Israëlis populum conscendens, David ad regium solium, non quidem suffulciente hominum favore, sed solo virtutum suarum merito promotus, &c. Pulchrè ait Magnus Aug. *Gloriam & honorem non debet sequi virtus, sed ipsa virtutem. Unde honores, quos expetunt multi, Cato petere non debuit, sed eos civitas ob ejus virtutem non petenti dare.*

Proprius valor.

S. Aug. de civit. Dei l. 5.

16. Abbas Certanus, ut fortunæ blandientis insidias, & fallacem illius consequendæ spem ob oculos poneret, piscem depinxit, qui hamum jamjam admorsurus, epigraphen tenet, SPE DECIPITUR. Opportunè Seneca. *Ad omne fortuitum bonum suspiciosi pavidique subsistite: Et fera, & piscis, SPE aliqua oblectante* DECIPITUR. *Munera ista fortunæ putatis? insidiæ sunt.*

Bona mundi.

Senec. ep.

17. Maris animalia majora sunt, magisque vegeta, quàm terrestria, quia illa præ illis vitam ducunt absconditam. Terrestria enim animalia, ut in aperto vivunt, sic aduruntur à sole, infestantur ab aëre, multas à temporum mutationibus ac cœli intemperiis patiuntur injurias. Unde piscem hoc lemmate spectandum propones; VIVACIOR, QUIA OCCULTIOR. Genuina hæc Religiosæ vitæ idea est, quæ tantò degit felicior, quantò ab hominum consuetudine remotior; ut adeò solitudo fæcunda sit virtutum & æternæ vitæ parens. Divus certè Blasius Sebastensis, Armeniæ Episcopus, libens ex urbe digressus est in sylvas, arctatus in specu, ut animum ibi dilataret, virtute sua feras efficiens humanas. Sapientissimè Magnus August. *Difficile est, in turba videre Christum. Solitudo quadam necessaria est menti nostræ, quadam solitudine intentionis videtur Deus. Turba strepitum habet, visio ista secretum desiderat.* Breviter & benè Ovidius.

Solitudo.

S. Aug. 17. in Jo.

Benè qui latuit, benè vixit.

18. Piscis, escam hamatam avidè glutiens, epigraphen à P. Jacobo Masenio accepit, BREVIS VOLUPTAS LONGUS DOLOR. Idipsum de voluptate terrenâ pronuntians Magnus August. ait. *Ad præsens Deus habenas laxat, sed post astringet. Noli gaudere ad piscem, quia in esca sua exultat: nondum traxit hamum piscator: nam ille habet hamum in faucibus, & quod tibi videtur longum, breve est.*

Voluptas terrena.

S. Aug. Psalm.

19. Pisces, ex hamo captivus, epigraphen sustinet;

TENET,

TENET, ATQUE TENETUR. Eandem voluptas cum hamo rem servat. Opportunè S.P. August. *Gaudet piscis, quando hamum non videns, escam devorat: sed cùm piscator eum adducere cœperit, viscera ejus torquentur. Sic sunt omnes, qui de bonis temporalibus beatos se esse putant: hamum enim acceperunt: veniet tempus, ut sentiant, quanta tormenta cum aviditate devorarint.* Et Ovidius.

Saucius arrepto piscis retinetur ab hamo;
Non benè de laxis cassibus exit aper.

ACARNE.

Cap. II.

20. HIc piscis immodicos calores patitur; unde etiam sub æstatem macie totus extenuatur. Quare Emblematis loco infra solis æstivi radios collocatus, epigraphen habet: ABSUMITUR ÆSTU. Ita Veneris mancipia, à libidinis æstu non animam tantùm, sed & corpus miserrimè confectum recipiunt. Cicero: *Libidinosa, intemperansque adolescentia, effœtum corpus tradit senectuti.* Hesiodus de fœminâ lascivâ canit;

--- *Hæc, quamvis validum, sine torre maritum*
Urit, & exsiccat, cuique senescere cogit.

ANGUILLA.

Caput. III.

21. PIscatores aquis, ubi anguillæ morantur, turbatis, eas facillimo negotio capiunt. Unde Anguilla emblematis loco inscriptionem sustinet, TURBATO FLUMINE CAPTA. Dæmon, hominis animam prædaturus, omnium primò illam diversis odii, luxuriæ, avaritiæ, aliorumque vitiorum turbis agitare conatur. Homines enim, præsertim Religiosi, diabolica retia nunquam certius incurrunt, quàm turbata pacis ac charitatis fraternæ aquâ. S. Gregor. *Sicut nihil est pretiosius Deo virtute charitatis; ita nihil desiderabilius diabolo extinctione charitatis. Quisquis ergo seminando jurgia, dilectionem proximorum perimit, hosti Dei familiarius servit.* Eodem argumento Aristophanes hominem quondam seditiosum, non sine gravibus civitatis ac reipublicæ turbis ad dignitatem sublevatum, descripsit:

Namq; accidit tibi, quod iis, qui anguillas aucupantur
Ubi quieta stat palus, nil piscium capiunt;
Contrà si seorsum & deorsum lutum moverint,
Capiunt. Ita ipse capis, ubi rempublicam inquietas.

22. Lucarinus S. Bartholomæum Apostolum anguillæ excoriatæ symbolo figuravit; addito lemmate; ADHUC VIVO. Certè SS. Martyres, toto corpore dilaniati & occisi, hodie etiamnum vitam vivunt in cœlo gloriosissimam; S. P. Augustinus; *Pervenit gladius persecutorum ad corpora Martyrum, sed percusso corpore, cor mansit illæsum.* In hanc rem pulchrè canit meus Concanonicus D. Gregorius Brunellus:

Quamvis crudeli deglubat corpora cultro,
Pellemque tollat lanius;
Vivit adhuc, corioque suo est anguilla superstes;
Spernitque ferri vulnera.
Auferat usque tuam licet impia dextra pellem
O Bartholomæe, nihil
Deperdis vitæ: sed luce beatior omni,
Cœli sedes te recipit,
Ut byssus nudos, ac purpura vestiat artus,
Pellisque nesciens senium.

23. Quævis mundi illecebræ, quantumvis tenacissimè ab hominibus prehensæ, facillimè tamen, anguillarum instar elabuntur. Unde lemma anguillæ inditum; ET COMPRESSA DILABITUR. *Lubrica adeò sunt*, inquit de Anguillis Ascanius Martinengus, *ut nunquam comprimi facile possint. Ita res terrena; vilis, & putrida omnino fugax est, & tunc evanescit, cùm nostram esse putamus.* Et Seneca. *Omnia mihi crede, etiam felicibus dubia sunt. Nihil sibi quisquam de futuro debet promittere. Id quoque, quod tenetur, per manus exit, &c.* Lucianus fugitivam hanc lubricitatem in divitiis observans, Mercurium in hæc verba loquentem introducit. *Ut levis ac lubricus es Plute, retentu difficilis ac fugax, neque ullam præbens ansam certam, quo prensus teneare: sed nescio quomodo, anguillarum ac serpentum in morem inter digitos elaberis.* Cæterùm eandem figuram nempe Anguillam manu compressam, etiam hoc lemmate notabis: CUM STRINGITUR, LABITUR. Ita sanè homo versipellis, callidus, ac dolis texendis suetus, dum jam arctè creditur constrictus, adhuc tamen manus, ac captiones quasvis attentissimas effugere novit.

Mundi illecebræ. — Ascan. Mart. fol. 101. in Gl. ss mag. — Sen. ep. 10. Divitiæ. — Lucian. in Dialog Timonis. — Astutus.

24. Anguilla, ob lubricitatem suam è manibus elabi solita, foliis ficulneis, utpote penitus scabris & asperis, facile stringi potest. Unde lemma; SCABREDINE FIRMAT. Ita prorsus mortificatio plurimum cavet, ne sensuum nostrorum congenita lubricitas ad vitia & inordinatos affectus prolabatur. *Est corpus castigandum*, inquit Sanctus Basilius. *At fera cujusdam instar cohibendum, & ab ipso adversus animam tumultus orientes mortificatione, veluti flagello, compescendi, &c.* Et sanctus Vincentius Ferrerius. *Caro nostra habet conditiones anguillæ, quæ labitur, nec potest retineri, nisi sit voluta in arena, vel cum arena. Hoc est de carne nostra, quam si vultis tenere delicatiore in cibo, potu, vestibus, & lecto, non poteritis retinere eam: ideò necessaria est religiosa asperitas in cibo & potu; & sic tenebitis eam.*

Mortificatio utilis. — S. Basil. l. de legendis Gent. libr. — Vinc. Ferr. ser. 2. Dom. 3. Advent.

25. Majolo teste, vinum, in quo anguilla fuit suffocata, vini fastidium bibenti affert. Unde P. Sebastianus à Matre Dei Emblemati subscripsit: NON BIBES AMPLIUS. Res terrenæ humanum alliciunt affectum, & quidem adeò, ut vesanus homo præferat illas ipsimet Deo; ergò tantæ stultitiæ antidotum habeto timorem Dei; qui rerum terrenarum fastidium felicissimum tibi ingenerabit. S. Joannes Chrysostomus: *Solus est Dei timor, qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam servat, & omnis boni tribuit facultatem.* Porrò voluptatum terrenarum vinum non sine ingenti fastidio rejicies, si illarum vanitatem, incertitudinem, ac delicias, quâvis anguillâ lubriciores, probè consideraveris.

Maj. Dier. Canic. colloq. 9. de piscibus. — Timor Dei. — S. Joan. Chrys. ser. de S. Joan. Bapt. — Voluptas terrena.

26. Anguillæ, utpote squamis destitutæ, nullum cum cæteris piscibus consortium est. Lemma. CONSORTIA VITAT. Religiosus, negotiorum ac imperfectionum sæcularium squamis exutus, hominum consuetudinem penitùs ejuret, ac solitudinem, virtutum omnium parentem fœcundissimam, unicè sequatur. S. Hieronymus: *Si cupis esse, quod diceris, Monachus, id est, solus; quid facis in urbibus; quæ utique non sunt solorum habitacula; sed multorum.*

Solitudo. — S. Hieron. in epist.

ANTHIA.

Caput. IV.

27. ANthia, quam etiam piſcem ſacrum cognominant, quocunque maris loco extiterit, tantam ubique ſecuritatem præſtat, ut nec à ferocibus belluis, nec ab animalibus venenatis, nec etiam ab ipſis urinatoribus ulla cuiquam offenſa creari poſſit. Unde Pierio aſſerente, in piſce illo, veluti proprio hieroglyphico, *Securitas periculis libera*, repræſentetur. Ut adeò opportunè ſubſcripſerit Lucarinus: HAUD CIRCUMSTANT NOXIA. Hanc adverſus hoſtes virtutem præſervatricem longè certiſſimam in Divinâ præſentiâ habemus, utpote quâ allucescente, nec vitiorum aſſultus, nec hominum malitia, nec ipſæ etiam Tartari furiæ quidquam incommodi afferre poſſunt. S. Bern. *Ipſam ſi neceſſe eſt intrare gehennam, ſecurus medias penetrans flammas, læta decantet conſcientia. Etſi ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.*

Pier. Vall. l. 30.

Præſentia Dei.

S. Bern. ep. 42.

28. Anthia cœteros ſuæ ſpeciei piſces affectu adeò grandi complectitur, ut, ſi illorum aliquem reti aut hamo implicitum viderit, mox ipſa cum aliis eidem auxiliatum accurrat, captumque liberatura, omnibus viribus adverſus ſagenæ fila, aut hami ſeſe tam rumpendam arietet. Emblemati ſubſcripſit Bargalius, CHARI NON DESERTOR AMICI. Ethæi, tametſi advena & Gethæus, Davidem tamen affectu adeò amico eſt complexus, ut eo, ob Abſalonis turbas, in fugam acto, individuus afflicto Regi comes adhæſerit: quin imò, ubi revertendi licentiam ab optimo Rege acceperat, ille tamen. *Vivit Dominus,* inquiebat, *& vivit Dominus meus Rex: quoniam in quocunque loco fueris Domine mi Rex ſive in morte, ſive in vita, ibi erit ſervus tuus.* Affectu haud infirmiore Theodoſium, etiam mortuum ac ſepultum, proſecutus eſt S. Ambroſius: Ipſemet locuples ſibi teſtis. *Dilexi*, inquit, *& ideo proſequor eum uſque ad regionem vivorum; nec deſeram, donec fletu ac precibus inducam virum quo ſua merita vocant, in montem Domini ſanctum.*

Amicus verus.

2. Reg. 15. 21.

S. Ambr. orat in obi. Theodoſii.

APUA.

Cap. V.

29. APuæ, piſciculi tenuiſſimi, è providæ naturæ inſtinctu ſemper confertim, ac magno numero ſimul incedere ſolent, ut à majori aliquo piſce infeſtatæ, mutuam ſibi opem ac ſecuritatem præſtare queant. Unde arcto unitæ nexu, epigraphen tenent. TUTOS CONJUNCTIO PRÆSTAT. Hinc nimirum vel ab exiguo piſciculo ingentem unionis ac concordiæ utilitatem diſce. *Noſtine*, inquit Boëtius, *quod omne, quod eſt, tam diu manere atque ſubſiſtere ſolet, quamdiu ſit unum; ſed interire atque diſſolvi pariter, quando unum eſſe deſierit:* Iſeus Sophiſta, cùm, Spartanorum civitate non ſine diſcrimine ab hoſtibus incurſata, cives de mœniis ac propugnaculis in patriæ præſidium extruendis conſultarent; ipſe in publicum progreſſus, coram maximâ populi frequentia verſum illum Homerianum recitavit.

Concordia.

Boët. l. 4. de Conſolat.

Scutum hæſit ſcuto, galeæ galeâ, atque viro vir.

Simulque ſubjunxit: *Sic mihi ſtate Lacedæmonii, & muris cincti ſumus.*

30. Hic piſciculus carnem habet adeò delicatam ac teneram, ut, Pierio aſſerente, *ubi vel minimum concaluerit, coctus ſit, quaſi ſatis ſit ad ejus cocturam, ſpectaſſe tantum ignem.* Unde lemma. VISO TENERESCIT AB IGNE. Ita, prò dolor! homines mundani ad primum venuſtioris formæ obtutum non raro victoriâ cadunt, & emolliuntur. Opportunè meus Concanonicus D. Salvator Carducius:

Pier. Vall. l. 30.

Amor citò accendit.

Appua vel viſo ſubitò tenereſcit ab igne:
Sic etiam emollit pectora viſa Venus.

Laida, famoſæ libidinis mulier. *Cùm Cubatam Cyrenenſem aſpexit*, Æliano teſte, *ardentiſſimo in eum amore cœpit flagrare.* Cleopatra, *ſtatim viſa, M. Antonii pectus emollit:* uti refert Appianus. Virgilius:

Ælian. l. 10. var. … Appian. … Virg. Ec. … 1. v. 4…

Ut vidi, ut perii, ut me malus abſtulit error!

Torquatus de Tancreto canit, quod è prælio calens fontem acceſſerit, animi refrigeranpi causâ,

Taſſ. … liberata … cant. … ſtanz. 4…

Quivi à lui dimpro viſo una donzella
Tutta, fuorche la fronte armata apparſe,
Era Pagana, ela venuta anch' ella
Per l' iſteſſa cagion di riſtorarſe:
Egli mirolla, & ammiro la bella
Sembianza, e d'eſſa ſi compiacque, en' arſe
O meraviglia: Amor, ch' a pena nato
Già grande vola, e già trionfa armato.

31. Pierius author eſt, Apuam *ex ſolâ pluviâ procreari.* Unde lemma huic piſciculo additum: PROGNATUS AB IMBRE. Ita prorſus doctrina Evangelica, veluti pluvia fœcundiſſima, è nubium apoſtolicarum ſinu ſeſe in univerſum orbem copiosè diffudit, ac populum Chriſtianum enixa eſt. De hac S. Greg. *Super arentem terram humani pectoris ſanctæ prædicationis imbres ſuderunt.* Emblematis mentem hoc diſticho explicat meus Carducius.

Pier. … l. 10.

Chriſti… ni.

S. Greg. … moral. …

Appua ſum piſcis, ſupero prognatus ab imbre:
Sic pluvio Verbo Numinis orta ſalus.

32. Mira Apuarum eſt indoles, de quibus teſtatur Ælianus, *Nullo cibo ad ſeſe alendas egent, namque ad vitam eis ſatis eſt, mutuo linctu ſe lambere.* Unde lemma. MUTUUS NUTRIMINA LINCTUS. Mutuæ charitatis hoc ectypon eſt, quæ unicum conſervandi orbis Chriſtiani firmamentum habetur. Meus D. Salvator Carducius canit;

Ælian. … Anima… 17.

Charit… mutua…

En apuis præbet mutuus nutrimina linctus,
Sic fraternus amor nutrit in orbe decus.

De mutuo hoc Chriſtianorum ſubſidio perſpicuè S. Paulus ait: *Obſecro ergò vos fratres, per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, & per charitatem ſancti Spiritus, ut adjuvetis me in orationibus veſtris.* In hunc locum Cardinalis Toletus: *Nota*, inquit, *humilitatem Pauli, qui aliorum precibus apud Deum juvari vehementer exoptat; & conſiderâ etiam, quantùm proximorum auxilio indigeamus, cùm Paulus ſibi opem ſpiritualem ab aliis ferri imprecetur, &c.* Cæterùm ſi Emblematis mentem in ſiniſtram partem interpretari libeat, haud obſcurè aulicos in eo dignoſces, qui mutuis linguæ affectatæ palpis ſibi ſplendidè adulari & aſſentiri ſolent. Unde Simon Majolus inter cæteras præceptiones, Aulicis obſervandas, etiam hanc recenſet.

Rom. …

Tolet. … hunc …

Aulic… A ſula… *Sim. … Colloq… Aul…*

Excute ſinceram recto cum pectore mentem;
Ingeniumque tuo prodeat ore nihil.
Indue ſerviles animos fictoque favore
Vel minimis famulis, quâ potes arte place.
Blandus adulator, levis aſſentator haberi
Ne pudeat, &c.

Nec aliter Caſſiodorus: *Adulatio blanda omnibus applaudit, Prodigos vocat liberales, avaros parcos, laſcivos curiales, garrulos affabiles, obſtinatos conſtantes, pigres maturos, & graves, &c.*

Caſſio… Theat… magn…

AQUI-

AQUILA.

Caput VI.

33. Lucarinus, Margarithæ Hispaniarum Reginæ mortem Emblemate significaturus, Aquilam piscem adumbravit; addito lemmate. PERIT, DUM PARIT. Nempe hâc piscis illius proprietate Margaritham, è partu mortuam, significare volebat. Idipsum tamen non incongruè de peccatore intellexeris, qui scelerum portentis gravidus, acerbos malæ conscientiæ dolores, ipsamque adeò animæ mortem sustinere cogitur. S. Joannes Chrysostomus; *Cùm perpetratur peccatum, & priusquam perpetratur, & postquam perpetratum est, acerbus nobis imminet accusator, maximè verò postquam perpetratum fuerit. Nam dum parturimus, concipimusque corruptos affectus, delectamur, gaudemusque. Cæterùm ubi fuerimus enixi malum illum puerum peccatum, tum conspecta fœditate partûs, discruciamur gravius: quàm mulieres parturientes.*

ASELLUS.

Caput VII.

34. Aselli carnes ob nimiam siccitatem ad coquendum penitùs ineptæ sunt; tuditibus tamen probè contusæ, cibum humano palato gratissimum constituunt. Unde Asellus, sub tudite depictus epigraphen tenet; NON NISI CONTUSUS. Haud aliter peccator contumax, & inter peccatorum sordes obduratus, omne obsequium Deo debitum rejicit, donec à Divinâ manu graviter percussus, variisque calamitatibus acerbe jactatus, emolliatur, & ad frugem redeat. Pharao à Divino Legato ob Israëlis populum dimittendum humanissimè rogatus, ingenti fastu respondit. *Nescio Dominum, & Israël non dimittam.* Sed ecce! quantùm indurata ipsius arrogantia paulò post detumuit! nam Nemesis Divinæ flagellis iterato pulsatus, illicò in has voces, submissione ac lenitate plenissimas erupit, ac veluti præcedentis superbiæ palinodiam cecinit; *Orate Dominum, ut auferat ranas à me.* Origenes, *Nemo ergò*, inquit, *ineruditus sit Divinæ disciplinæ, ut flagella Divina perniciem putet, & verbera Domini pœnalem credat interitum. Ecce Pharao durissimus, tamen proficit verberatus. Ante verbera Dominum nescit; verberatus, supplicari pro se Dominum rogat.* Et Oleaster; *Idcirco à Deo flagellamur, ut Deum cognoscamus iratum, quem nolumus cognoscere propitium.*

35. Clemens Alexandrinus testatur, Asellos marinos cor in ventre habere. Unde lemma; IN VENTRE VIGOREM. Asellis non absimiles dixeris illos, qui gulæ ac ventri adeò sunt addicti, ut in eo cor, cogitationes, omnemque curam suam unicè repositam habere videantur. De his Apostolus; *Multi enim ambulant, quos sæpe dicebam vobis (nunc autem & flens dico) inimicos Crucis Christi, quorum Deus venter est*, Seneca; *Aspice*, inquit, *culinas nostras, & concursantes inter tot ignes coquos nostros: unum videri putas ventrem, cui tanto tumultu comparatur cibus? Aspice veterana nostra & plena multorum seculorum vindemiis horrea; unum putas videri ventrem, cui tot Consulum regionumque vina conduntur? Aspice, quot locis vertatur terra, quot millia colonorum arent & fodiant? unum putas videri ventrem, cui & in Sicilia, & in Africa seritur?* Scitè Tullius; *Non vivimus, ut edamus, sed edimus, ut vivamus.*

BALÆNA.

Caput. VIII.

36. Hominem, proprii mali sui authorem, Balænæ symbolo delineabis, quæ vastâ corporis sui mole extra undas longiùs evagata, tandem, ubi terram siccam contigerit, ibidem hærere, ac misero fato perire cogitur. Unde lemma; MOLE RUIT SUA. Quæ Horatii verba hominem insigni quidem fortitudine, sed tamen nullâ illius adhibendæ prudentiâ instructum, concernunt. Author proprii mali.

Vis, consilii expers, MOLE RUIT SUA.

Seneca; *Languent per inertiam saginata: nec labore tantùm, sed mole, & IPSO SUI ONERE DEFICIUNT.* Justus Lipsius ruinam hanc in iis observatam habet, qui de se ipsis nimium confidunt. *Ruunt*, inquit, *multi in pericula, fiduciâ virium, quas habere se putant, nec habent, &c.* In hunc sensum Religiosissimus Thomas Kempensis; *Nullus hostis acrior tibi, quàm tu ipse tibi graviter commotus.* Horat. l. 3. Carm. O. de. 4. Senec. l. cur bonis viris c. 2. Tho. Kemp. Hort. Ros. c. 10.

37. Balæna, minoribus pisciculis prædandis inhians, ob vehementiorem cursum in terram siccam abripitur, ibique undarum penuriâ jacens, sui evadit impos, ac vitam amittit. Lemma; DUM IRRUIT RUIT. Ita homines sanguinarii ac vindicativi, dum aliorum exitio inhiant, ipsimet ruinam, nullâ unquam ætate vindicandam, incurrunt. Expertus id testatur Argantes, de quo canit Tassus; Vindicativus. Tass della Geru. Liberat. Cant. 19 st. 24.

Quel doppia il colpo orribile, & al vento
Le forze, l' ire inutilmente hà sparte,
Peche Tancredi, a la percossa intento
Se ne Sottrasse, è si lanciò in disparte.
Tu dal tuo peso tratto in giù col mento
N' andasti Argante, e ron potesti aitarte,
Per te cadesti.

Ab hoc proposito nihil alienus Regius Vates, de vindicativo ait; *Incidit in foveam, quam fecit: Et, Convertetur dolor ejus in caput ejus.* In hunc locum S. Joan. Chrysostomus; *Si voluerit quis ulcisci quempiam, vel prior injuriam facere, vide quot mala patitur! Furore repletur, ab ira discerpitur, movet innumerabiles fluctus cogitationum, & ante eum, quem est injuriâ affecturus, se ipsum perdit.* Proximè tamen, & penè ad verbum Emblemati huic accedens S. Leo Papa, postquam demonstravit, quantùm detrimenti diabolo accreverit ex injuriis in Servatorem nostrum paratis, subjungit; *Malitia nocendi avidus, Dum IRRUIT, RUIT.* Psal. 7. 16. S. Joan. Chrysost. in hunc loc. S. Leo ser. 9. de Pas. Dom.

38. Philostrato referente, Balæna, suos fœtus à tempestatum injuriis vindicatura, eos omnes in hiantes suas fauces colligere, ibique incolumes servare solet. Lemma. QUOS PERDERE VISA, TUETUR. P. Aloysius Juglaris, hanc iconem Victorii Amedii, Sabaudiæ Ducis, honori dicavit, qui ducem Namurcensem ingenti exercitu adortus, milites ab ipso conductos profligavit, ejusque parentem ad veniam rogandam compulit. Haud aliter Deus iis ipsis instrumentis, quæ extremam perniciem videbantur allatura, nostram salutem ac tutelam est operatus. Huic rei confirmandæ vel unus suffecerit Jonas, de quo sacræ Litteræ testantur; *Præparavit Dominus piscem grandem, ut deglutiret Jonam*, Id est interprete S. Hieronymo, *Ut præcipitem Jonam in suos sinus reciperet, & pro morte præberet habitaculum.* Atque adeò, pergit S. Hieronymus, *Advertendum, quod, ubi putabatur interitus, ibi custodia fit.* Ad idem propositum S. Ambrosius inquit; *Quid de Jona dignum loquar,* Philost. l. 2. de vit. Apol. cap. 7. Calamitas utilis. Joan. 2. 1. S. Hieron. in hunc loc. S. Ambr. l. 5. Hexam. cap. 11.

quem certius excepit ad vitam, reddidit ad prophetandi gratiam? Consentaneè Sedulius.

Sedul. l. 1. Pasch.

Jonas puppe cadens, ceto sorbente voratus,
In Pelago non sentit aquas: vitale sepulchrum,
Ne moreretur, Habens.

Mundani.

39. Miseri mortales, caducis rerum terrenarum bonis nimium quantum immersi, geminato damno, & cœli & terræ jacturam faciunt. Balænæ symbolo id demonstrat Aresius, quæ dum vacuum dolium, à navigantibus objectum, inani labore, ac lusu prorsus inutili jactat, iisdem opportunam fugæ ac salutis capescendæ moram relinquit. Epigraphen addidit; FRUSTRA DECIPITUR. Verissimè enim totam hominum mundanorum vitam nil nisi meram vanitatem, ac lusum continuum, inanissimumque, dixeris. Inter Scriptores Sacros apertè id testatur S. Gregorius Papa; *Vana sunt gaudia sæculi: quasi manentia abblandiuntur, sed amatores suos citò transeundo decipiunt.* Et inter prophanos Seneca; *Cito nos omnis voluptas relinquit, quæ fluit & tránsit, & penè antequam veniat, aufertur.*

S. Greg l. 1. in Reg c. 12. Senec in Consol. ad Polib. c. 12.

Tentatio utilis.

40. Balenæ, cæteraque piscium majorum prodigia, non nisi intra falsis oceani aquas victitant. Lemma. VIVIMUS IN SALSO. Ita vir generosus vitam inter tentationes laudabilissimâ traducit, timetque certam è fortunâ suaviore ignaviam & interitum. Est enim hæc haud postrema tentationis utilitas, quod hominem efficiat pervigilem, ne spiritum unquam torpere sinat aut interpescere. Docuit, hodieque docet non rara experientia, animos militum, quos continens armorum usus penè invictos reddiderat; diuturnâ pace atque otio diffluere. Unde Cato, Romanorum integerrimus, *Censebat, Carthaginem non delendam, ne Romani otio & torpore languerent. Væ Romæ præsagiens, si Carthago non steterit;* uti refert Manutius. Disertè S. Joannes Chrysostomus: *Quando malignus ille perterret nos, atque probat, tunc frugi efficimur, tunc nosmetipsos agnoscimus, tunc ad Deum omni studio recurrimus.*

Paul. Manut. apothr. fol. 113. Psal. 4.

S. Joan. Chrys. ost lib. 5. de Provid.

BARBUS.

CAP. IX.

Profectus.

41. Barbus, quò ætate provectior, eò carnes acquirit magis pretiosas, humanoque palato suaviores. Unde Camerarii lemma; NON ILLAUDATA SENECTUS. Ita omninò verus Dei servus, cum annis, assidua virtutis ac perfectionis incrementa capit. S. Paschasius acutè observat, Divinam sponsam in sacro Epithalamio comparuisse quidem *in vestitu deaurato;* fimbrias tamen, extimas nimirum vestimenti partes, non deauratas tantùm, sed è solido auro fuisse confectas; veluti ex his verbis, *In fimbriis aureis,* colligere licet. Ipsummet S. Paschasium loquentem audi; *Cùm superius Regina in vestitu deaurato stare dicatur, hic fimbriæ ejusdem vestis aureæ leguntur, Ex quo intelligitur quia perfectior & pretiosior semper esse debet finis vitæ, quàm principium.*

Pasch in Psal 44.

CALLIONYMUS, seu Uranoscopus. Cap. X.

42. Hic piscis oculos suos in superiore capitis parte collocatos habet; unde etiam assiduo obtutu cœlum contemplari cogitur. Lemma. NIL PRÆTER COELUM. Vel, AD SIDERA VULTUS. Genuina hæc hominis contemplativi ac spiritualis idea est. Ovidius,

Contemplativis. Ovid. l. 1. Met.

Pronaque cùm spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cœlumque tueri
Jussit, & erectos AD SIDERA tollere VULTUS.

Seneca: *Quemadmodum corporum nostrorum habitus erigitur, & spectat in cœlum: ita animus, cui in quantùm vult, licet porrigi, in hoc à natura rerum formatus est, ut paria Diis velit, ac se in spacium suum extendat.* Sensu Catholico Justus Lipsius; *Nihil hominis tam proprium, quàm erigi, & spectare alta, id est, quæ ad æthereum partem pertinent, & cœlitus immissam nobis mentem.*

Sen. Ep. 9... Lips. Cent. 2. Ep. 7...

43. Inter cæteram solemnem pompam, quam civitas Mediolanensis D. Alphonso Littæ, recens inaugurato Archiepiscopo, & nunc Cardinali, decreverat, Uranoscopi Emblema cernebatur; qui, tametsi unico tantùm oculo instructus, eò tamen omnes suas necessitates videt ac providet. Epigraphe subjuncta erat; UNO OMNIA LUMINE. Nimirum Archiepiscopi cujusvis prudentiam significarè volebat; quæ, veluti unicus animæ humanæ oculus, omnium egestates perspectus habere, iisque omnibus providere debet. Appositè Petrus Gregorius; *Oculus animæ prudentia, qui videt facienda & fugienda, & ita præit ad benefaciendum, & consulit, quid sibi & aliis conveniat facere.*

Pruden... Pet. G... de Repu... 10. c. 4...

CAMMARUS.

CAPUT XI.

Prod... Diabo... S. Petr. Dam. Ep. 2...

44. Cammaro, retrogradi solito, inscripsêre, RETROCEDENS ACCEDIT. Proditoris hoc symbolum est, qui insidias suas nonnisi tergo struit. S. Petrus Damianus eodem diabolum significat; *Quid est,* inquit, *per figuram cancer, qui post se naturaliter graditur, nisi apostata spiritus, qui postquam semel à conditore recessit, in posteriora relabi nunquam desiit? Unde & diabolus interpretatur deorsum fluens.* Porro iconem istam hominum illorum propriam dices, qui dignitatibus terga daturi, ad eas, disponente Deo, proximè accedunt. S. Albinus, meus Concanonicus, ad Andegavensem Insulam promotus, *licet modis omnibus repugnans, omnium votis eligitur.* S. Ubaldus, itidem meus Concanonicus, in Perusinum Episcopum assumptus, ut tantam dignitatem effugeret, totis viribus renitebatur, diuque eremo delitescebat. S. Gregorius Papa, cùm ad supremam tiaram Pontificiam vocaretur, illius declinandæ causâ, alienis vestibus indutus, intra speluncam sese occultavit. S. Calimerus Martyr, & Archiepiscopus Mediolanensis, ad gregis hujus pedum unicè invitatus, vix catenis eò trahi potuit. *Quod munus usque adeò recusare contendit, ut catenis vinctus, ad illud accesserit.* Et, ut compendio dicam, meus S. P. Augustinus de se ipso in hæc verba testatur; *Usque adeò autem timebam Episcopatum, ut, quoniam cœperat esse alicujus jam momenti inter Dei servos fama mea, in quo loco sciebam non esse Episcopum; non illo accederem; cavebam hoc, & agebam quantùm poteram, ut in loco humili salvarer;* At verò quantum retrogrado gressu id conaretur, tamen *apprehensus, & Presbyter factus, per hunc gradum pervenit ad Episcopatum.*

Hum... exalt... Offic... Reg... 2. M... Brev... S. Au... 1. ... S. Au... ... verb...

45. Fortunatus Averoldus in exequiis Comitis Lucretii Cammafæ, symboli Ioco, cognominem ipsi

ipsi cammarum statuit; cum lemmate. VERSA FUGA NULLUS DARE TERGA COEGIT. Vel brevius; NUNQUAM TERGA CONVERTIT. Nimirum imperterritum familiæ Cammaranæ pectus, in gravissimis expeditionibus militaribus iteratò demonstratum, significare volebat; suamque mentem hoc disticho aperuit.

Cancer terga dabit, Numquam; ecquando inclyta bello
Gens sua tantillum Gambara terga dedit.

Verissimè ac compendio dixit Marcus Annæus Seneca: *Turpe est cuilibet viro, fugisse.*

46. Camaro inscripsêre; SIMUL ANTE RETROQUE. Talè omninò est inquietum ac instabile hominis ingenium. De hoc Seneca. *Optamus contra id, quod optavimus: pugnant vita nostra cum votis, consilia cum consiliis.* Homo enim inconstans, nulli unquam proposito affixus, modò virtutem, modò vitium sequitur, assiduâ vicissitudine, nolitionem ac volitionem, desiderium ac fugam, odium & amorem, &c. versans.

47. Cammarus, semper retrogradi solitus, è nonneminis sententiâ mundum assiduò deteriorem, significat; addito lemmate. ORBIS ITER. S. Cyprianus hanc propositionem ab enumeratis hodiernæ naturæ defectibus comprobat: *Non hyeme nutriendis seminibus tanta imbrium copia est: non frugibus æstate torrendis, solita flagrantia: non sic vernâ de temperie sata læta sunt: nec adeò fœtibus arboreis autumna fœcunda. Minus de effossis & fatigatis montibus eruuntur marmorum crustæ: minus auri & argenti opes suggerunt exhausta jam metalla & pauperes venæ.* Et paulo post; *Hæc sententia mundo data est, ut omnia orta, occidant & aucta senescant: ut infirmentur fortia, & magna minuantur, ut, cùm infirmata & diminuta fuerint, finiantur.* Vide sis hunc S. Patrem prolixè & eruditè eâ de re disserentem.

CANCELLUS.

Cap. XII.

48. DE Cancello testatur Plinius: *Huic solertia est, inanium ostrearum testis se condere.* Unde S. Matthias Apostolus, in extorris Judæ locum suffectus, cancelli symbolo à D. Aresio repræsentatur, quid ostream ingressus, epigraphen tenet. VACUAM REPERIT. Hac icone omnia illa compendio exhibentur, quæ Apostolorum acta de S. Matthia commemorant. *Tu Domine, qui corda nôsti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus unum accipere locum ministerii hujus, & Apostolatûs, de quo prævaricatus est Judas, ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis, & cecidit sors super Matthiam, & annumeratus est cum undecim Apostolis.* Eandem cancelli iconem etiam de Diabolo aut peccato interpretari licet, quibus solenne est, animam otio diffluentem, & bonis operibus vacuam, intrare. Ut adeò Emblemati huic etiam illa Plinii verba lemmatis loco non abs re subjunxerim; SE CONDIT INANI. Mirificè hanc veritatem comprobans S. Matthæus, de cacodæmone, ad insidias homini struendas nunquam non paratissimo, ait; *veniens invenit eam* (animam) *vacantem.* Eam ob rem. *Tunc vadit, & assumit septem alios spiritus nequiores se, & intrantes habitant ibi.* Nam, quod S. Chrysologus ait. *Diabolus hominum damnum suum computat lucrum, & quod perierit hominibus, hoc se existimat acquisisse.*

49. Cancelli, intra vacuas concharum testes delitescere soliti, tamdiu ibi morantur, donec corpore suo in ampliorem molem excrescente, angustius illud domicilium dimittere, & capaciori inhiare cogantur: eumque morem toties repetunt, quoties membrorum incrementum faciunt. Plinii de cancello verba sunt: *Et cùm accreverit, migrat in capaciores.* Ut adeò hi pisces vitam suam inter assiduos transitus ac peregrinationes traducant. Unde lemmatis loco aliquot cancellos in hæc verba loquentes introduxi. SIMUL EMIGRABIMUS OMNES. Vita nostra, consentaneè ad hanc ideam, nullâ unquam gaudet stabilitate, sed assiduis mutationibus obnoxia, quietem nonnisi in sepulchro reperit. Religiosè Seneca. *Infantiam amisimus, deinde pueritiam, deinde adolescentiam; usque ad hesternum, quidquid transit temporis, perit. Hunc ipsum, quem agimus, diem cum morte dividimus, &c.* Præclarè adeò dixit ille: *Commorandi natura diversorium, non habitandi dedit.*

Idem l. 9. c. 38.

Vita humana.

Sen. Ep. 24.

50. Cancellus, sese proprio robore ac patrocinio destitutum cognoscens, alienam opem inquirit. Unde lemma. ALIENIS INNITOR. Vel in tertia persona; ALIENIS ADHÆRET. Eorum hæc imago est, qui propriæ virtutis aut ingenii dotibus penitùs inanes, nonnisi Majorum suorum prosapiam ac merita jactitant. His indignatus Juvenalis, canit.

Jactantia prosapiæ. Juv. Sat. 8

Quis fructus generis tabulâ jactare capaci
Fumosos Equitum cum Dictatore Magistros,
Si coram Lepidis malè vivitur?

Et S. Joannes Chrysostomus: *Quid enim prodest ei, quem sordidant mores, generatio clara?*

S. Joan. Chrysost. hom. in Matth.

51. Cancellus, intra alienas ædes delitescere, habitare, ac vivere solitus, inscriptionem refert: NON SUO TEGMINE FRETUS. D. Simon Majolus, Episcopus Vultuariensis, hâc icone aulicum pauperem significari ait, qui ædis propriæ indigus, in Principis palatio vivere cogitur: *Cancellis quoque, inquit, mirandum inditum ingenium est, cùm aulicis persæpè commune: cùm etenim nudus sit, & absque domicilio, ALIENIS SE PROTEGIT vestibus ac domibus.* Porrò homo hunc mundum & omnia bona non ut propria, sed viatoris modo, tantùm ut diversoria incolit. S. P. Aug. *Tota ista vita, & omnia quibus uteris in hac vita, sic tibi debent esse, tanquam stabulum viatori, non tanquam domus habitatori.*

Aulicus. Sim. Maj. To. Dier. Cant. Colloq. 9.

Vita humana. S. Aug. in Psal. 50.

52. Eidem Emblemati subscribes: INQUILINUS NON POSSESSOR. Cancello non absimilis est homo, qui non tantùm suis ædibus ac bonis, sed toto hoc mundo debebit cedere; ut adeò non illorum sit possessor, sed inquilinus. Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus; *Homo est in hac vita INQUILINUS, NON POSSESSOR domus. Domus locata est, non donata; & si nolis; migrabis. Inquilinus es in terra, possessor eris in cœlo.*

Vita humana.

S. Aug. in Psal. 146.

CANCER.

Caput. XIII.

53. CAncer juxta temporum vicissitudines mutari solet, pristinisque abjectis crustis, novas ac recentes induit. Unde lemma: HYEME SUPERATA NOVATUR. Servum hæc imago concernit, qui in domini obsequiis indefessus, alias identidem, aliasque laborandi vires resumit. Eodem Emblemate etiam resurrectio mortuorũ; cum-

Resurrectio.

cumprimis verò vitæ, consuetudinis, ac morum renovatio, significantur. De hac S. Paulus: *Renovamini autem spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem.* S. P. Augustinus: *Cùm de mutando præciperet hominem, subjecit & ait: Quapropter deponentes mendacium, loquimini veritatem: hoc est, quod ait, exuite veterem hominem, & induite novum: hoc dixit, mutate mores; sæculum diligebatis, Deum Diligite, Nugatoria iniquitatis, temporales voluptates diligebatis, proximum diligite.* Et Nicetas. *Renovamini autem spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est. Quod perinde est, ac si diceret: Discite, O Ephesii, veterem hominem, id est, flagitiosam vitam, non secus ac vestem quandam exuere.*

Eph. 4. 23. — S. Aug. l. de decem chordis c. 7 — Nic. super Orat. 41. S. Greg. Naz.

54. Cancrum, retrogradi solitum, illo Virgilii lemmate notârunt. VESTIGIA RETRO. Ita nimirum mundus assiduis passibus decrescit, ac deterior evadit. S. Cyprianus: *Decrescit in arvis agricola, in mari nauta, miles in castris, innocens in foro, justitia in judicio, in amicitiis concordia, in artibus peritia, in moribus disciplina.* Enimverò hodie nullos amplius videas in arte mechanicâ Appelles, Phidias & Parrhasios; in politica Catones, Solones, & Lycurgos; in bellis Achilles, Scipiones & Alexandros; in curiis Hortensios, Cicerones, & Demosthenes; in Poëtica Pindaros, Homeros, & Virgilios, &c. Cæterùm hoc Emblemati ii etiam significantur, qui, cùm in artificiis aut virtutibus deberent proficere, contra magis semper, magisque pristinæ optimæ suæ indolis jacturam faciunt, & amplis passibus deficiunt.

Mundus semper pejor. — S. Cypr. ad Demetr. — Deficere.

55. Cùm Amasius quidam fœminam, Cynthiam, seu Dianam, vel Lunam nomine, deperiret; symboli loco cancrum infra lunam depinxit; addito lemmate, FORMA TENGH' IO DAL VARIATO ASPETTO. Id est, MUTOR AB ASPECTU. Vel ut alius eidem inscripsit: AD MOTUM LUNÆ. Volebat enim ex hâc cancri proprietate suam cum persona amata conformitatem ac dependentiam demonstrare. Hi tamen ipsissimi adulatorum mores sunt, qui suam indolem ac colorem ad Magnatum placita exactè componere nôrunt. Pontiliano improperans Martialis canit.

Amans. — Adulator. — Mart. Epig. n. 12.

Mentiris: crede: recitas mala carmina? laudo:
Cantas; canto: bibis Pontiniane? bibo, &c.

Terentius?

Terent. in Eunucho. Act. 2. Scen. 2.

Est genus hominum, qui esse primos se omnium rerum volunt;
Nec sunt, hos sector, hisce ego non paro me, ut irrideant,
Sed his ultrò arrideo, & eorum ingenia admiror, simul:
Quidquid dicunt, laudo: & rursum si negant laudo id quoque;
Negat quis, nego: ait, ajo: postremò imperavi egomet mihi
Omnia assentari, &c.

Et Athenæus: *Scribit Satyrus in Philippi vita, quòd, cùm oculus percussus fuisset Philippi, accedebat ad eum Chisophus eundem ligatus oculum: ac rursus ubi vulnerata fuisset Philippi tibia, cum rege claudicans incedebat: quare si quod acre edulium Philippus commedisset, ipse quoque vultum formabat, velut idem edisset.*

Athen. l. 6. Dypnosoph. c. 6.

56. Quantum humani ingenii industria ac vafrities possint, è cancri emblemate constat; qui durissimam conchæ testem superaturus, lapillum intra hiantem illam projicit. Imagini subscripsit Henricus Farnesius: NON VI, SED ARTE. Et certè artem robore potiorem esse, mille experientiis comprobatum est. Certè diabolus, tametsi fortissimus, voluntatem tamen nostram aliter non superat, nisi vafritie ac imposturis. *Non enim cogendo*, inquit Magnus Augustinus, *sed suadendo nocet; nec extorquet à nobis consensum, sed petit.* Ovidius;

Ars. — S. Aug. s. 197. de temp. — Ovid. l. 1. de Arte.

Arte citæ veloque rates, remoque reguntur,
Arte levis currus, arte regendus Amor, &c.
Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro,
Frænaque magnanimo dente teruntur equi.

57. Cancer lapidem intra hiantis conchylii sinum projiciens, ab eodem Henrico Eburone inscriptionem recepit: OMNIA IN TEMPORE. Nempe, ut prudenter & maturè operaris, occasionis opportunitatem captes, necesse est. Seneca: *Nihil est tentandum, nisi cùm aptè poterit, tempestivèque tentari.* Regius Psaltes idipsum in Filii Divini personâ dixit: *Cùm accepero tempus, ego justitias judicabo.* At, inquies, quî convenit, parentem ac Dominum temporis velle tempus expectare, eique conformari: Difficultati acutè satisfacit Magnus Augustinus: *Accepit tempus*, inquit, *ut filius hominis; gubernat tempora, ut Filius Dei.* Quinimò Dei Filius ob eam quoque rationem voluit inservire tempori, ut nobis ejus tempestivè captandi exemplum præberet.

Tempus captandum. — Sen. ep. — Psal. 74. — S. Aug. ...

58. Ostrea, littori insidens, geminam suam concham aperire solet, ut illâ, ceu forcipe, propinquantem cancrum constringere, ac prædari possit. At apertas conchas conspicatus cancer, ne amplius claudi possint, lapillum in earum sinum projicit; sicque ostreæ insidias astutè eludit, & ipsius carnes in suam prædam convertit. Lemma: DECIPIENS CAPITUR. Vel, ut Aresio placet: DECEPTOR CAPITUR. Usque adeò verum est, justissimis offensis præveniri eos, qui alios offendere parant. Justus Lipsius. *Amittere sua non injustè incipit; qui aliena, aut alios injustè læsit.* Et S. Chrysologus: *Premit dolositas se deceptam, & in se fraus reversa colliditur.*

Par ... redd... — Lips. Adm... — S. Chr. serm...

59. Emblematis loco Cancrum statuère, qui chelas ad ostream deprædandam extendens, ab eadem constringitur & occiditur. Lemma. INSIDIIS CAPIOR PROPRIIS. Juvenalis:

Aut... prop... mal... — Juv. 10.

-------- Multis
Et sua mortifera est facundia. Viribus ille
Confisus periit admirandisque lacertis.

Perspicuè Salomon: *Supplantatio perversorum vastabit eos.* Et Siracides: *Qui foveam fodit, incidit in eam, & qui statuit lapidem proximo, offendet in eo: & qui laqueum alii ponit, peribit in illo. Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur.* Ammanus certè iisdem machinamentis, quibus Mardochæi perniciem struxerat, præceps concidit, & vitâ privatus est. *Erit ergò iniquitas ejus super ipsum, cùm ipse iniquitati suæ subditur;* inquit in hanc rem Magnus Augustinus.

Prov. 11. — Eccl. 20. — S. Au... Ps...

60. Cancri iconem reperire est, qui chelis in sublime elatis, papilionem prætendit; cum lemmate, MATURA. Innuit videlicet, occasionem, dum propè est, solicitè ac studiosè arripiendam esse. Joannes Jovianus Pontanus: *In omni occasione capiendâ, inceptisque prosequendis, duo potissimum servanda sunt: alterum, quod factu opus est, MATURE id ut fiat: alterum, ut suo res quaque geratur ordine.* Hinc discas bonis operibus invigilare, dum tempus suppetit; hoc enim post vitam brevissimam præterito, sera ac irrita erit beatitatis captandæ voluptas. Nam, quod Doctorum Phœbus ait. *Penitus*

Occa... arrip... — Pont. Histo... — S. A... Psal...

tus extra Deum est, quisquis, dum tempus est, corrigi non vult.

61. Ea cancri est pietas, ut ostream pungendo commonefaciat, si ab alio cancro ad eam devorandam prædatrices chelas extendi videat. Unde Emblemati subscripsêre: PERCUSSAM EXCITAT. D. Aresius hac icone singularem Angeli tutelaris affectum delineat, quo nostram salutem adversus diabolum sedulo vindicat, omnesque ejus insidias eludit. Præclarum hujus solicitudinis speciem edidit Angelus ille in Apostolorum Actis adductus; qui
7. *PERCUSSO LATERE Petri, EXCITAVIT eum, dicens, surge velociter;* eâque ratione Apostolum ab imminente morte liberavit. *Quoties ergò,* subdit Mellifluus Doctor, *gravissima cernitur urgere tentatio, & tribulatio vehemens imminere, invoca custodem tuum, ductorem tuum, adjutorem tuum, in opportunitatibus, & tribulationibus.*

62. Cancer, projecto in ostreæ sinum lapide, facillimè illam deprædari ac comedere potest. Lemma: ASTUM DAT PASTUS. Enimverò ventris egestas, ac cibi conquirendi necessitas, subtilissimos ingenii & industriæ modos suggerunt: *Aspice,* inquit Seneca, *quot locis vertatur terra, quot millia colonorum arent, fodiant: unum putas videri ventrem, cui & in Sicilia, & in Africa seritur.* Verè dixit Comicus Græcus:

Fames docere multa mortales solet.

Et Persius:

Quid expedivit Psittaco suum chore,
Picasque docuit nostra verba conari?
Magister artis, ingeniique largitor
Venter, negatas artifex sequi voces.

63. Cancer facillimo negotio progredi, retrogradi, aut transversim incedere solet. Unde lemma: QUAQUAVERSUM INCEDIT; vel; VERSATILI GRESSU. Ita prorsus homo inconstans modò proficit: modò deficit; modò lætum, modò tristem vultum præfert: hodie temperantiæ, cras ebrietati studet: jam virtutum, paulò post vitiorum exemplar præbet; ut ex Jo. Scolasticico refert in Hieroglyphicis Pierius Valerianus: Monstrosam hanc varietatem ac inquietudinem in homine abominatus Seneca: *Aliud,* inquit, *ex alio placet, vexatque nos. Fluctuamus, aliudque ex alio comprehendimus: petita relinquimus, relicta repetimus: alternæ inter cupiditatem nostram & pœnitentiam vires sunt &c.*

64. Oleum operamque omnem perderet mundus si cancro directum incedendi gressum inculcare, ac docere conaretur. Ex Aristophanis sententiâ:

Rectum iter, ut carpat cancer, non viceris unquam.

Genuinum adeò hominis scelerati symbolum Cancer est; cum lemmate: OBLIQUO TRAMITE PERGIT. Experientiâ enim constat, sceleratos nunquam regiâ illâ ac directâ semitâ incedere, quam legis Divinæ, ac proprii judicii ratio suadet; sed, gressu semper retrorsum aut transversim inflexo, adversus omnes conscientiæ suæ impulsus niti. De his Salomon: *Quorum viæ perversæ sunt, & infames gressus eorum.* Et S. P. Augustinus: *Peccatores, obscurati intelligentiâ, alienantur à via Dei.* S. Gregorius Nazianzen.

At velut OBLIQUO gradientes TRAMITE cancri,
Aut velut obliqui sinuose membra trahentes
Angues, vivetis depressi pondere carnis.

65. Cancer ita à luna dependet, ut cum ea crescat, decrescatque. Emblemati subscripsit P. Masenius: VACUUM SINE LUMINE CORPUS. Aulicorum quorundam hæc imago est, qui Principis sui favore destituti, mox decrescere, & in pristinam suam egestatem relabi solent. Cumprimis tamen de homine dixeris, qui sine gratiæ Divinæ lumine corpus est planè vacuum, omnique ornamento inane. Pulchrè Magnus Augustinus: *Nisi gratiâ meâ plenus esses, nonne ante Baal etiam ipse genuflecteres? Gratiâ autem meâ plenus es, quia nihil de tua virtute, sed totum de mea magna gratiâ præsumpsisti.* Et rursus: *Est liberum arbitrium, sed nil valet sine gratia Dei.*

Dependentia Gratia Dei.

S. August. serm. 7. de Verb. Domini, c. 2. Idem ser. 11. de verb. Apost. c. 7.

Fax accensa cancros noctu è cavernis provocat, mox capiendos. Lemma: EDUCIT, ET SEDUCIT. Ita fallax honorum aut voluptatum splendor plurimos ad se pertrahit, ac interitu æternùm irreparabili, involvit. Unde sapienter monet Magnus Augustinus: *Mali florent felicitate sæculi, pereunt virtute Dei: non enim quomodo florent, sic pereunt: florent enim ad tempus, pereunt in æternũ: florent falsis bonis, pereunt veris tormentis.* Porrò Religiosos illos hæc imago concernit, qui falso sive propriæ, sive alienæ utilitatis promovendæ splendore claustris suis educuntur, ac miserrimè seducuntur. De his S. Isidorus: *Multi Monachorum amore parentum non solum terrenis curis, sed etiam forensibus jurgiis involuti sunt, & pro suorum temporali salute, suas animas perdiderunt.*

Voluptates mundi. *S. Aug. in Psal. 53.* Religiosus. *S. Isidor. lib. 1. de summo bono.*

CEPHALUS, seu MUGIL.

Caput XIV.

67. JUcundum visu est, quando piscatores, cephalos capturi, nocturno tempore ad navigij proram clarum lumen statuunt: quo conspecto, cephali nativo impulsu extra aquas versus lumen in prædam cedunt. Quamobrem D. Aresius epigraphen subjunxit: AD LUCEM VENIUNT. Sanctos Apostolos Simonem & Judam hoc emblema spectat, qui relictis Galilææ aquis, versus lucis Evangelicæ splendorem exilierunt. Huic proposito admodum conformis est illa Vatis Regii cohortatio: *Accedite ad eum, & illuminamini ab eo,* quia, interprete Hugone Cardinale; *ipse est lux vera, quæ illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum. Qui ergò accedit ad eum, illuminatur, & qui magis propè accedit, magis illuminatur.* Illum ipsum locum explicans Magnus Augustinus, ait: *Resurgat anima ad Deum: illuminetur ab illo. Accedite ad eum, & quid vobis erit?* & illuminamini. *Si ergò accedendo illuminamini, & recedendo tenebramini, non erat in vobis lumen vestrum, sed in Deo vestro, Accedite ut resurgatis; si recesseritis, moriemini.*

SS. Simon & Judas. *Psal. 33. 6.* *Hugo Cardin. in hunc loc.* Deus accedendus. *S. August. Tract. 19. in Joan.*

68. Pierius Valerianus refert Cephalum, quando se retibus circumventum videt, mox caput versus cœlum elevare, totoque conatu supra undas jactatum, subera, è retibus pendentia transilire: atque ita capturam effugere. Unde cephalo caput suum erigenti, subscribes: CAPTURAM EVADET. Cuivis homini Christiano hi mores consueti sunto, ut tentationum retibus circumdatus, mox oculos & cogitationes integro animo in cœlum attollat, sicque hostium insidias evitet: *Anima ergò nostra,* inquiebat Sanctus Ambrosius: *alta petat, supra nubes volet, cœlo volatus suos inferat, ubi laqueos incurrere non possit.*

Pier. Valer. Tentationes. S. Ambrosius.

* * *

CHAN-

CHANNÆ.

Caput XV.

69. PLinius author est, hunc piscem sine masculi concursu generare ac parturire. Unde Lucarini lemma: ABSQUE MARE FOECUNDA. Unica inter homines Maria Virgo hanc iconem sibi propriam vendicat. Magno Augustino teste: *Præter vinculum concupiscentiæ carnalis natus est Christus sine masculo, ex Virgine concipiente de Spiritu Sancto.* De hac canit Prudentius:

Maria V. fœcunda. *S. Aug. in Ps. 50.*

Domus pudici pectoris
Templum repentè fit Dei;
Intacta NESCIENS VIRUM,
Verbo CONCEPIT filium.

Et S. Ecclesia ipso nati Servatoris die, *NESCIENS VIRGO VIRUM, PEPERIT sine dolore Salvatorem sæculorum. &c.*

CONCHYLIUM.

Caput XVI.

M. V. Annunciata.

70. BEatam Virginem Mariam, ab Angelo salutatam, Conchæ symbolo repræsentabis, addito lemmate: RORE PURO FOECUNDA. Huic concolor est alterum ejusdem conchæ emblema, quæ simul & rore destillante, & explicato copioso solis radio perfusa, epigraphen tenet: HIS PERFUSA. Enim verò Deipara Spiritûs Sancti virtute illustrata, Verbum Divinum in utero suo concepit. In rem præsentem meus Hugo Victorinus ait: *Conchus figuram gerit S. Mariæ, quæ accipit rorem cœlestem verba scilicet, quæ dicta sunt ad eam ab Angelo, quòd autem aperit os suum concha; significat, ubi Maria dixit ad Angelum: Ecce Ancilla Domini, & statim accepit Spiritum Sanctum in se, & virtus Altissimi, tanquam sol justitiæ, clarificavit eam.*

Hug. Vict. l. 2. de Best. cap 35.

Puritas Virginalis.

71. Conchylium nonnisi benignos cœli radios, ac crystallinas roris guttulas sinu suo excipere solet, nullis unquam terræ sordibus admissis. Unde lemma, è Sancti Joannis Baptistæ hymno desumptum: NESCIENS LABEM.

O nimis felix, meritique celsi,
Nesciens labem, nivei pudoris,

Cordis virginei, animæ puræ, innocentis, ac sanctæ; cum primis tamen illibatæ Dei Genitricis Mariæ, hic typus est, de qua Magnus Augustinus ait: *Christum non carnaliter concupiscendo, sed spiritualiter credendo, Maria Virgo concepit.*

S. August. in Ps. 67.

Virtus abscondita.

72. Concha, margaritam sinu suo complexa, epigraphen accepit: THESAURO GRAVIDA. Illos hoc emblema spectat, qui litteris ac virtutibus probè instructi, eas non vanè ostentant, sed modesto silentio premunt. Paupertas quoque, tametsi exteriore vultu horrida & aspera, interius tamen maximi pretii thesauros reconditos habet. S. Ambrosius: *Bona paupertas, quæ si thesaurum non habet pecuniæ, habet tamen thesauros sapientiæ & scientiæ.* Denique etiam SS. Eucharistiam imago illa concernit; de qua S. Thomas Aquinas ait: *Non unam tantùm rem in Eucharistia abscondit, sed plures, scilicet personam, opus, & modum: in his discimus, in nobis quoque tria virtuosè abscondi, nostram personam, opera nostra bona, & bonorum operum intentionem.*

Paupertas. *S. Ambr. in Apol. c. 11.*

S. Thom. Aquin. Opusc. de Euch. c. 8.

73. Scipio Bargalius concham clausam hoc lemmate insignivit: TANTUM APERIT IGNIS. Hinc conjicere licet, quantùm in obduratis mentibus possint amor & charitas; his enim humana pectora, quantumvis saxea, suisque sententiis pertinacissimè affixa, emolliuntur. S. P. Augustinus: *Amor sanctus ad æterna inflammat, & de profundo inferni levat ad cœlum.* Milonis Crotoniatæ dextera, quando pomum comprehenderat, neminis viribus aperiri potuit; eam tamen ipsius amasia planè ceream experta, & manum aperuit, & pomum excussit. Samson ænigma suum nemini detegere, firmumque fixumque habuit, at amoris igne emollitus, cor sensusque suos omnes latissimè explicavit, & mulierem tanti arcani participem fecit. Christus, vitæ suæ epilogo adveniente, Apostolis altissima mysteria, non nisi ab intensissimo amore persuasus, detexit.

Amoris vis. *S. Aug. in Ps. 121.*

74. Concha abortum patitur, si fortè, dum impræegnatur, cœlum fulguret. Unde lemma: CONCEPTUS REDDIT INANES. Haud aliter subditi aut filii, nimio ac vitioso Majorum rigore exterriti, multoties à virtutum partu concipiendo desistunt. Plutarchus: *Dico ad liberalia studia adducendos esse pueros verbis, adhortationibusque, non me hercule verberibus, aut terroribus, torpent enim & abhorrent sic tractati à laboribus, partim ob dolorem plagarum, partim ob contumelias.*

Corr... aspera. Plut. lib. ...

75. Pisces minores, ostream devoraturi, clausam illius testam tamdiu circumstant, donec reseretur: at eventu plerumq; minus secundo, nam dum apertã prehendere volunt, illa ad minimum quemvis contactum coire solita, miseros prædones arctissimè stringit & occidit. Unde lemma: INCULPATA TUTELA; vel ipsius conchæ ore, SOLO IL MIO SCAMPO, E NON L' OFFESA INTENDO. Eorum hoc Emblema est, qui suas actiones ad propriam duntaxat incolumitatem referunt, nec quidquam intento alterius damno, citra opinionem fortassis emergente. Nam, ut compendio & benè docet Curtius: *Vi opus est, ut vim repellamus.* Et Ovidius:

Tute... licita.

Judice me, fraus est concessa, repellere fraudem,
Armaque in armatos sumere jura sinunt.

Ab hoc argumento non multum abludit Emblema Alciati nonagesimum quintum.

76. D. Aresius cuidam è suis voluminibus concham præfixit, dimidiâ parte apertam, ac beryllo gravidam; cum lemmate: UTILE DULCI. Ita qui è libris suis plausum referre, ac hominum gustui scribere cupit, necesse est, & utilitatem spectet, & dulcedinem. Certè *Deus*, Magno Augustino teste, *docet suavitatem inspirando delectationem; docet disciplinam, temperando tribulationem, docet scientiam, insinuando cognitionem.* Horatius:

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.

Acchilles Bocchius utramque illam virtutem, scilicet & utilitatem & dulcedinem, suis symbolis conjunctam esse, hoc poëmate innuit:

Ergò nemo mihi objiciat, quod seria inani
Picturâ gravium ostendendo pondera rerum
Miscere annitar summâ curâ utile dulci,
Si quâ fortè queam laudis punctum omne tulisse,
Ne satias quenquam capiat, Naturam imitari
Constitui, & varias sensis inducere formas.

69. Ea-

77. Eadem libri Aresiani frons etiam concham clausam præfert; cum lemmate, PRETIOSUS LATITAT. Inde discas velim, insigniores dotes ac talenta, quæ à Deo & naturâ accepimus, humili animo esse occultanda. Unde apud Velleium Paterculum dicere solebat Cato; *Nunquam rectè feceris, ut fecisse videaris.* Iis etiam libris hoc emblema tribues, qui exteriore facie simplices & impoliti, re ipsâ tamen plurimùm eruditionis in se complectuntur; uti sunt Fabulæ Æsopi, Merlini Cuccay, seu verius Joannis Baptistæ Folengi Macheronæa, aliique. Folengi ore canit Joan. Bapt. Marinus;

La gran Maccheronea da me composta,
E fatta appunto come i maccheroni,
Che sopra di formaggio hanno la crosta,
E dentro son fodrati di capponi.
Perche tanta dottrina u' è nascosta,
Che non è da inghiottirla in dui bocconi:
E se ben la coverta è saporita,
Chi tocca il fondo si lecca ledita

78. Eodem loco Aresius concham clausam spectandam exhibet, intra cujus sinum gemma delitescens præsupponitur; cum epigrammate, ABSCONDITA INUTILIS. Ita litteratorum virtus & doctrina, si abscondantur, nemini quidquam emolumenti afferunt; Verissimè Claudianus;

Vile latens virtus.

Consentaneè pronuntiat Siracides; *Sapientia absconsa, & thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque?* In hunc locum prolixè & doctè disserentem videS. Gregorium Papam. Eò etiam collineabat S. Zosimus Abbas, cùm Mariæ Ægyptiacæ persuaderet, ut angelicam suam vitam, septem supra quadraginta annos in deserto traductam, orbi manifestam faceret; ratus, non leve beneficium hominibus accessurum, si tanta virtus in omnium oculis versaretur, nec sub inutili silentio delitesceret. *Omnia, quæ circa te sunt, edicito*, inquiebat ille, *ut Dei magnalia facias manifesta. Sapientia enim abscondita, & thesaurus occultus, quæ utilitas in utrisque?*

79. Tale à Christo electum fuit sepulchrale marmor, in quo nullum unquam exanime hominis corpus jacuit. Alcibiades Lucarinus id Emblemate demonstraturus, concham vacuam, cum rore, in illam destillante, depinxit: addito lemmate, TANTUM IN JEJUNA. S. Joannis Evangelistæ hîc de re testimonium est, quod sanctissimumChristi cadaver in monumento recubuerit, *in quo nondum quisquam positus fuerat.* Præclarè Magnus Augustinus ait, *Sicut in Mariæ Virginis utero nemo ante illum, nemo post illum conceptus est; ita in hoc monumento nemo ante illum, nemo post illum sepultus est.* Quare hoc symbolo æquè opportunè Verbi Divini incarnationem, atque ejus sepulturam significare licet.

80. Idem concham apertam hoc lemmate insignivit; SOLO GAUDET COELO. Animam contemplativam, nullibi aliàs, nisi rebus Divinis ac cœlestibus delectari solitam, hæc imago denotat. S. Paulus hortatur, *Gaudete in Domino semper*, Id est interprete S. Anselmo, *Cor vestrum exhilarate, & omne bonū, unde gaudendū est, statuite vobis in Domino, non extra, & totos lætitiâ spirituali vos repleat.* IdipsumS. Gregor. Papa ex illa D. Matthæi historia tropologicè deducit; ubi astutus negotiator, *inventâ unâ pretiosâ margaritâ, abiit, & vendidit omnia, quæ habuit, & emit eam*; nam si pretiosæ margaritæ loco cœlestem felicitatem intelligas, homo contemplativus omnes suas cogitationes ad eam unam acquirendam dirigit cæteris quibusvis mundi blanditiis ultrò relictis. *Pretiosam margaritam invenit, qui cœlestis vitæ dulcedinem, in quantum possibilitas admittit, perfectè cognoverit: ea, quæ in terrenis amaverat, libenter cuncta relinquit; in comparatione ejus vilescunt omnia: inardescit in cœlestibus animus; nihil in terris libet, deforme conspicitur, quidquid de terrenæ rei placebat specie, quia sola pretiosa margaritæ claritas fulget in mente.* Porrò epigraphen illam, *sologaudet cœlo*, Maria Magdalena sibi peculiarem ac propriam vendicat; quippe quæ, animo suo in spiritualem Christi dulcedinem unicè defixo; non tantùm omnem rei domesticæ curam seposuit, sed etiam Principum commercia, in Lazari exequiis adeunda, neglexit; solumque Servatoris sui vultum extaticis oculis est contemplata. De hac S. Basilius Hispalensis; *Curis omnibus humanis ad Magistri præsentiam exenssis, tota in hoc fuit, ut Magistro esset honori.* Quin imò tametsi ipsimet sancti Angeli eandem intra sepulchrum clarissimâ suâ præsentiâ ac verborum suavitate attrahere conarentur; illa tamen Angelos; eorumque delitias nihil morata, anxio vultu unicam Dei sui præsentiam inquirebat. S. Laurentius Justinianus; *Nequaquam ipsorum visione se temperavit à fletu, quoniam non Angelos, sed Angelorum Dominum cupiebat.*

S. Maria Magdalena.

S. Basil. Seleuc. Orat. 14.

S. Laur. Just. de Triumph. agone c. 4.

81. Concha pingues ac limpidas guttulas, è fœcundo cœli rore intra ipsius sinum destillantes, tandem in gemmas convertit. Emblemati subscripsit P. Camillus Anticus: *DAT PRETIUM SUPERIS.* Vel; *PRETIUM COELESTIBUS ADDIT;* Vel Idiomate Italico: *DE' I TESORI DEL CIELO IL PREZZO ACCRESCE.* Prædicatorem hoc Emblema spectat, qui gravi ac sublimi suâ facundiâ in Auditorum animos tam S. Scripturæ, quàm virtutis & æternæ felicitatis pretium & æstimationem distillat. Ab hoc argumento non multùm alienus Magnus Augustinus, sanctos Patres cognominat lapides pretiosas ac Ecclesiæ gemmas. *Sunt*, inquit, *in Ecclesia lapides pretiosi, & semper fuerunt, docti scilicet, abundantes scientiâ & eloquentiâ, & omni instructione legis. Pretiosi planè isti lapides sunt; de ipsis fuit Cyprianus, de ipsis fuit Ambrosius*; quibus jure meritissimo subjungas, *de ipsis fuit Augustinus &c.* Propriè tamen & ad mentem nostram S. Ambrosius super illis Apocalypseos verbis, *Duodecimum amethystus*; de Ss. Apostolis, aliisque omnibus Viris Apostolicis ait, *Per amethystum Apostoli, eorumque similes intelliguntur, qui ornamentum fuerunt Dei, quia eum per universum mundum prædicaverunt. Ornamentum Dei fuit Petrus, de quo scriptum est, quod clarificaverit Deum morte sua. Similiter & cæteri ornamentum Dei fuerunt, quia eum prædicando, miracula faciendo, pro nomine ejus moriendo, clarificaverunt,*

Concionator.

S. August. ferm. 218. de temp.

S. Ambros. in Apocal. c. 21.

82. Inter cæteram funebrem pompam Isabellæ Borboniæ, Hispaniarum Reginæ, Emblematis loco concha aperta cernebatur; in cujus sinu margarita fracta jacebat, cum lemmate; *QUA DIVES, NUNC MISERA.* Imaginis hujus argumentum forsan è D. Hieronymo est mutuatum, ubi defunctam Paulinam Pammachii uxorem, deplorans, ait; *Fractum est pretiosissimum margaritum; virens smaragdi gemma contrita est.* Cæterùm Emblemate illo significabatur, Hispaniam, vivente optimâ illâ Reginâ cognominatam felicem, nunc è mortuâ extremè afflictam ac miseram esse. Plurimum tamen hæc imago ad dedecus, puellis illis exprobrandum, inservit, quæ virgineam suam integritatem, ceu gemmam

In morte

S. Hieron. Epist. 16. ad Pammach.

Virgo deflorata.

mam pretiosissimam, temerè ac sorte suâ pessimâ ruperunt. Has acri invectivâ prosecutus S. Ambrosius, ait: *Unde incipiam? quod primum, quod ultimum dicam? Bona commemorem, quæ perdidisti, an mala defleam, quæ invenisti? Eras Virgo in paradiso Dei, utique inter flores Ecclesiæ. Eras Christi, eras templum Dei, eras habitaculum Spiritus sancti; Et quoties dico, eras, necesse est, ut toties ingemiscas, quia non es, quod fuisti. Et; væ tibi misera, & iterùm væ, quæ tanta bona parvi temporis luxuriâ perdidisti, &c.*

S Ambros. Tract. ad Virginem lapsam c. 1.

Ibid. initio capitis 3.

83. Concha non aliundè, nisi pretiosis humoribus, è cœlo distillantibus, imprægnatur. Unde Lucarini lemma; FOECUNDA EX ALTO. Mariam Virginem, ab Angelo salutatam, hâc icone adumbrabis. Quamobrem S. Ecclesia illud Isaiæ suspirium millies ingeminat, *Rorate cœli desuper, & nubes pluant justum* [En fœcundum è cœlo rorem!] *aperiatur terra* (en Virginis consensum, ac uterum, Divinum fœtu, ceu rore pretiosissimo, ditatum!) *Et germinet Salvatorem*; gemmam nimirùm illam, præ omni gemma infinities æstimandam. Unde Deiparæ Virgini supplex accinit Joannes Geometra;

Maria Virgo annunciata.

Isa. 45. 8.

Jo. Geomet. Hymn. 1.

Salve concha marina, ex qua verè Unio natus,
Fulgore ex dio, & purpureo latice,

Et S. Joannes Damascenus; *Hodie perflârunt auræ lætitiæ totius orbis prænuntiæ, lætentur cœli, & exultet terra, commoveatur mundi mare: in ipso enim concha gignitur, quæ cœlitus ex Divinitatis fulgetro in utero concipit, & Christum ingentis pretii unionem pariet.*

S. Jo. Dam. Orat. 1. in Nat. B. V.

84. Gratitudinis argumentum minimè obscurum è conchâ desumere licet; quæ sinu suo pretiosis ingravescente gemmis, eas omnes è sola cœli liberalitate in se derivatas fatetur; cum lemmate, DI TESCO MUNERE COELI. Hoc sensu Jacob, numerosâ prole fœcundus, illud solius Dei donum est protestatus; *Parvuli sunt, quos donavit mihi Dominus.* Porrò munera ad superbum Esau ablegans, non ea tantùm, sed etiam reliquas divitias suas omnes è Dei manu sibi advenisse confessus est; *Suscipe benedictionem, quam attulit tibi, & quam donavit mihi Deus, tribuens omnia.* Et verò, ut omnia tibi è cœlo profluere credas, Magnum Augustinum audire juvat; *Hæc est tota scientia magna hominis, scire, quia ipse per se nihil est; & quoniam quidquid est, à Deo est, & propter Deum est.*

Gratitudo

Gen. 33. 5.

Gen. 33. 11.

S. August. in Psal. 7. Conc. 1.

85. D. Carolus Rancatus concham, lemmatis vice, eleganti hâc metaphorâ insignivit. COELO FOECUNDA MARITO. Mariam Virginem hæc imago spectat, quæ fœcundo Spiritûs Sancti radio perfusa, Verbum æternum, humanâ carne vestitum, intra viscera sua concepit. Dilucidè Archangelus Gabriel; *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.* Et S. Matthæus; *Inventa est in utero habens de Spiritu sancto*, S. Joannes Chrysostomus ad illa D. Lucæ verba reflectens, ait; *Spiritus Sanctus veniet super te, & virtus altissimi obumbrabit tibi; sic poteris parere, totum operatione Spiritus Sancti erit. Ne igitur spectes ad terram, è cœlis operatio venit, Spiritûs Sancti gratia est quod fit.*

M.V. annunciata.

Luc. 1. 35. Matt. 1. 18. S. Jo. Chrys. Hom. 49. in Gen.

86. Concha roris cœlestis guttulas, in sinum suum collectas, non tantùm studiosè conservat, sed etiam non sine maximi pretii augmento, in nobiles ac illustres gemmas convertit. ACCEPTUM CUSTODIT, ET AUGET. Vel brevius; CUSTOS ET ALTRIX. Ita anima Christiana Divinam gratiam in se diffusam, non tantùm custodit, sed felici quoque meritorum virtutumque incremento locupletat. Unde hortatur Magnus Augustinus; *Qui boni sunt, cum Dei gratia contendant perseverare in operibus bonis; quia non qui cœperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* In hoc argumentum canit meus D. Carducius;

Gratia & cooperatio.

S. August. serm. 4. de Temp.

Custos & altrix concha fulget nectaris?
Tu corde dona conde, auge Numinis,

87. Concha rorem cœlestem nonnisi extra aquas, in litore collocata, recipit, Lemma, CONCIPIT EMERSA. Certè, sanctæ cogitationes, virtutes, ac cœlestia gaudia ibi demum à nobis percipiuntur, quandò è tumultuante terrestrium negotiorum pelago abrepti, supra solitariæ ac religiosæ vitæ littora conquiescimus. Non sine gestientis animi indicio ajebat David; *Eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fæcis. Et statuit super petram pedes meos, & direxit gressus meos, & immisit in os meum canticum novum &c.* Et sancta illa Divini Epithalamii anima; *Quis mihi det te fratrem meum, ut inveniam te foris, & deosculer te?* In hunc locum S. Ambrosius; *Bona anima*, inquit, *quæ foris est, ut verbum intus sit: illa extra corpus, & verbum habitet in nobis.* Et copiosiùs alibi: *Feriatus ab omni interpretatione mundanæ solitudinis, & voluptatis, Divinis vacabit oraculis, quæ solent singulariter sedentibus revelari*; alluditque ad illud Threnorum; *Sedebit solitarius & tacebit: quia levavit super se.*

Solitudo ad gratiam disponit.

Ps. 39. 3.

Cant. 8. S. Ambr. l. 1. de Isaac cap. 8. Id. serm. in Ps. 1.

Thr. 3.

88. Conchylio clauso subscripsêre; GEMMA LATET. D. Thomæ Aquinatis honorem hæc imago spectabat; de quo memoriæ habetur proditum, quod exteriore vultu adeò fuerit composito & humili, ut nequaquàm vir ille summus, qualis erat, videri potuisset. Eodem Emblemate etiam SS. Eucharistia significatur, cui complures è SS. Patribus illud Apocalypsis proprium dicunt. *Vincenti dabo manna absconditum, & dabo illi calculum candidum.* Unde Guerricus Abbas. *Agnus paschalis*, inquit, *quem esuritis, tanto dulcius comeditur, quantò latens abstrusius & studiosius quæritur, & difficilius invenitur.* Et S. Paschasius; *Avidius requiritur quod latet, & pretiosius est, quod cum fide quæritur.*

S. Thom. Aqu. Virtus abscondita. Eucharistia.

Apoc. 2. Guerric. serm. Resurr. S. Pasch. Sacr.

89. Concha vacua, supra tapetem reposita, epigraphen è Famiano Strada accepit; EX UVIIS SUIS EST HONOR. Hoc symbolum, tametsi à Famiano Strada in Margarithæ, Hispaniarum Reginæ, exequiis usurpatum; præclarè tamen etiam ad Sacra Divorum lipsana transferri potest. De his S. Joannes Chrysostomus; *Pretiosa sunt corpora Martyrum, quoniam plagas pro Domino susceperunt, & sicut corona regalis undique decorata fulgores varios emittit; ita & Sanctorum Martyrum corpora sunt pretiosis lapidibus, acceptis pro Christo vulneribus, distincta, omni Regum diademate pretiosiora, & spectabiliora redduntur.* Et S. Basilius in illud Psalmi, *Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus*, ait; *Mors, si cuipiam irrogatur pro Christi nomine, pretiosæ censentur reliquiæ Sanctorum ejus.*

In m…

Reliq… SS.

S. Jo. … apud … Impr… num…

S. Ba… Ps… V. fi…

90. Ad D. Caroli apothesin, Mediolani celebratam, conchæ apertæ emblema cernebatur; quæ intra gremium suum maximæ venustatis gemmam complexa, epigraphen habuit; *HAC PROLE SUPERBIT.* Innuebant videlicet, Mediolanensem Rempubl. ob eximium illum Sanctum, è sinu suo in hunc orbem progenitum, pio quodam fastu incedere. Eandē epigraphē etiam parentes illi sibi propriam vendicant, qui liberos alunt generosos, ac virtutibus insignes. Orator quidam celeberrimus, posteaquam Philippi, Macedonum Regis, merita plurimis ambagibus deprædicaverat, tandem subjunxit; *Hoc dixisse suffi-*

Filii… nero…

sufficiat, filium te habuisse Alexandrum. Cornelia Romana, cum quædam matrona, ad eam invisens, pretiosam suam suppellectilem, aureas murenulas, summi pretii armillas exquisitas gemmas, cæterumque mundum muliebrem superbè ostentaret, illa sermonem eoúsque protraxit, donec gemini Gracchi, ejus filii, è scholâ domum redirent; tum ad hospitem conversa, simulque digito in liberos intento; En, inquiebat, hæc ornamenta mea, hæ catelunæ aureæ, hæ omnes pompæ meæ; his plus, quàm cæteris thesauris omnibus, cor meum gloriatur, *& hac prole superbit.*

91. Concha, unicam quidem, eximii tamen pretii gemmam sinu suo recondens, epigraphen tenet, *UNICA PROLE DIVES.* Vel *SAT UNA DECORI.* Mater illa hanc iconem sibi vendicet, quæ quidem unicâ tantùm filiâ, sed tamen virtutibus adeò præclaris exornatâ gloriatur, ut instar multarum sit. Hac laude sponsam suam prosecutus Salomon, ait, *una est matris suæ, electa genetricis suæ.* Id quod de B. V. Maria cumprimis intelligas, in quam SS. Trinitas omnem suum amorem ita transfudit, ut una instar omnium sit, acceperitque à Deo tot gratias, quot homines universi, simul sumpti; uti eruditè testatur Suarez. In hunc locum Guilielmus apud P. Cornelium à Lapide, *hæc est*, inquit, *columba per fœcunditatem, & mea per singularis partus novitatem: columba mea, cui ego singularis pullus sum, perfecta mea, cui nihil deest ad gratiam & gloriam.* P. Gabriel de S. Maria, Augustinianus Excalceatus, inter cætera voluminis sui encomia, ad honorem S. Theclæ composita, etiam istud recenset, quòd fuerit *unigenita matris suæ*; quam meriti adeò insignem fuisse ait, ut illius mater ob prolem adeò præclaram sanctè potuerit superbire. Unde hoc tetrastichon de illâ subjungit;

Nec post se natam, neque viderat antè sororem,
Unica nam propriæ sua matris erat.
Prudens natura est, quia contulit omnia Theclæ,
Prolem non geminat, ne sine dote foret.

92. Concha, candidam ac pretiosam margaritam sinu suo complexa, epigraphen tenet; *ME PROLES NOBILITAT.* Vel *A PROLE NOBILITAS.* Ita S. Anna, Mariæ Virginis felicissima parens, supremum ac inæstimabilem splendorem ab hâc gloriosissimâ filiâ suâ recepit. Unde Rudolphus Agricola eidem hoc tetrasticho accinit;

Conspicuos præstant alios benefacta parentum,
Tu contra natæ nobilitate nites.
Magna quidem meritisque tuis, pietate, fideque,
Quis neget? at Nata hæc splendidiora facit.

Nec S. Anna tantùm è filiâ Mariâ, sed & Maria quoque è Divino suo filio nobilitatem ac gloriam immensam participavit; S. Bernardus; *Magnum est Angelo, ut minister sit Domini, sed Maria sublimius quiddam meruit, ut sit Mater. Fecunditas itaq; Virginis supereminens gloria est, tantoque excellentior Angelis facta munere singulari, quantò differentius præ ministris nomen Matris accepit. Parùm est: quod ex eâ natum est, sanctum vocatur, & est Filius Dei.*

93. Concham clausam hoc epigrammate notavit Joannes Ferrus; *OPTIMA LATENT.* SS. Eucharistia, accomodatè, ad hanc ideam, sub specierum velamine ipsummet Deum, ter optimum, maximum, complectitur. Eusebius Gallicanus; *Verè unica, & perfecta hostia, fide æstimanda, non specie, neque exterioris censenda visu, sed interioris affectu &c.* Exinde etiam virtutes tuas modesto silentio tegere discas; id quod S. Ambrosius Christi exemplo persuadere conatur; *Nemo hic fulgere quærat, nemo sibi arroget; nemo se jactet. Nolebat sic Christus hic cognosci, nolebat prædicari in Evangelio nomen suum, cum in terris versaretur; venit ut lateret sæculum hoc. Ergò & nos simili modo abscondamus vitam nostram Christi exemplo, fugiamus jactantiam &c.* S. Ambros. l. 3. Offic. cap. 5.

94. Concham clausam hoc lemmate spectandam propones; *PRETIUM INTUS.* Hominem, vultu ac corpore deformem, animo tamen nobilem & virtuosum, hæc imago spectat. *Virtuosus deformis.* Sapienter dixit Seneca; *Non deformitate corporis fædari animum, sed pulchritudine animi corpus ornari.* Sen. Ep. 66. Iis insuper imago illa convenit, qui suas virtutes ac prærogativas modestè tegere nôrunt. Justus Lipsius; *Latent plerumque verè probi, & in pectore intimo Domicilium virtus habet.* Lips. Cent. 1. Epist. 22. Inter beatam hanc hominum sortem cumprimis excellit casta Susanna, de quâ S. Ambrosius ait; *Accusabatur, & tacebat, ducebatur ad mortem, & silentio se tegebat, ne nudaret pudorem.* S. Ambros. in Ps. 37.

95. Concha marina cœlo tumultuante clauditur; aperitur Tranquillo. Unde supra undas collocata, epigraphen tenet; *CLAUDITUR IRATO; PACATO PANDITUR.* Ita SS. Eucharistia solos ambit pacificos, procul exclusis iracundis. *Eucharist.* Præclarè in hanc rem canit S. Ecclesia; *Qui pacem ponit fines Ecclesiæ, frumenti adipe satiat nos Dominus.* Jo. Climac. Scal. grad. 4. Joannes Climachus de antiquis Monachis refert, quòd mutuis odiis fortè turbati, *à mensa tantisper arcebantur, quoad, positis odiis, amicitiam redintegrarent.* *Pax reconciliata.*

96. Carolus Rancatus pacem, inter Hispanos & Gallos publicis tabulis sancitam, conchæ emblemate repræsentavit, quæ sub sereno cœlo *Unionem* intra viscera sua conceptum formatumque, exhibebat. *Unio* enim latinis, æquivocâ voce, & concordiam & Margaritam significat. Epigraphen ex Ovidio addidit; *COELO MANIFESTA SERENO.* Ov. I. Met.

Est via sublimis, cœlo manifesta sereno.

Manifestatam hominis innocentiam, aut veritatem detectam hoc Emblema denatore potest. *Veritas detecta.* Pax enim, innocentia, aut veritas, tametsi inter turbas nonnihil lateant, tempestate tamen subsidente, instar clarissimi Unionis, palam respondent. S. Joannes Chrysostomus; *Talis est conditio falsitatis vel erroris, ut etiam nullo sibi assistente consenescat, ac defluat; talis autem, è diverso veritatis status, ut, etiam multis impugnantibus, suscitetur & crescat.* S. Chrysost. Hom. 3. de Laud. Pauli.

97. Emblematis loco complures conchas depinxêre, quæ sinu suo multas, perfectasque Margaritas complexæ, inscriptionem sustinebant; *TENUERE QUOD OPTANT.* Ubi, tametsi verbum, *tenuêre*, primo intuitu vitiosè cum altero verbo, *optant*, componi videatur; cùm prius illud rem possessam, posterius verò rei necdum possessæ desiderium significent, nihilominus tamen hæc imago animabus beatis exquisitè conformis est; *Beati in patria.* quæ in cœlum admissæ, quatuor corporis gloriosi dotibus, ceu totidem gemmis, illustres; Deóque per intellectum & voluntatem arctissimè connexæ, simul & possidendo gaudent, & gaudendo beatissimam Dei suavitatem desiderant. Perspicuè S. Gregorius Papa; *Beati*, inquit, *desiderantes satiantur, & satiati desiderant.* S. Greg. l. 18 Mora. c. 28

98. Sancti Martyres Divinam animi sui pacem, ac

ac cordis lætitiam inter persecutionum fluctus, ac suppliciorum procellas, illibatam conservarunt. Ut adeò illos conchæ clausæ symbolo eleganter repræsentaveris, quæ supra turbati ac spumantis Oceani undas collocata, epigraphen à P. Joanne Bartholomæo Panceio, Augustiniano Excalceato, accepit; *MA LA GIOGIA HO NEL SENO.* Id est: *SUAVIS LAPILLUS; AT INTUS.* Hoc argumentum mirificè illustrans Magnus Augustinus, super illis Apostoli verbis, *quasi tristes, semper autem gaudentes*, ait, *Unde quasi tristes? contumeliis, opprobriis, persecutionibus, flagellis, plagis, carceribus, catenis, lapidationibus. Quis non eos miseros tunc existimaret?* At, *Hominibus foris tristes videbantur; INTUS autem GAUDEBANT Deo.*

Pati cum gaudio. — S. Aug. in Psalm. 138. — 2. Cor. 6. 10.

99. Idem P. Panceius aliam conchæ iconem expressit, quæ supra maris littus recumbens, cœlestem rorem hiante sinu excipiebat; cum dicto, *SOL A' QUESTE APRO IL SENO* Id est, *HIS TANTUM APERTA.* Ita mens religiosa suos affectus nemini alteri, præterquàm virtutum, bonorum cælestium, ac gaudiorum Divinorum rori explicatos habet; Inter hos facilè palmam obtinuêre Anna Prophetissa, quæ sibimet testimonium præbens, dixit, *Exultavit cor meum in Domino.* Et David; *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* Hunc locum interpretatus S. Augustinus, *Non exultavit*, inquit, *in hoc mundo, non in divitiis, non in honore, non in luxuriâ, non in ebrietate, non in vanitatibus mortuis, & citò cum omni suo amore morituris, sed in Deum vivum.* Hâc de re consule numerum. 72. Libri hujus sexti, ubi varias considerationes reperies.

Religiosus. — 1. Reg. 2. 1. — Ps. 83. 3. — S. August. Tom. 10. Hom. 33. Lib. 10. Homil.

100. P. Christophorus Haunoldus eruditissimæ suæ Theologiæ Scholasticæ concham præfixit, quæ rorem è cœlo stillantem, aperto sinu excipiens, epigraphen tenet; *STILLANTEM COLLIGO ROREM.* Innuebat videlicet; subtilitates Theologicas, quas ad invidiam usque doctissimè in opere illo proponit, è solo Magni Augustini, & D. Thomæ Aquinatis calamo in se profluxisse. Porrò anima Christiana, ac cumprimis Religiosa, omnem gratiæ Divinæ rorem è solo cœlo anxiè desiderat, & acceptam solicitè custodit. In rem præsentem Doctorum Princeps: *Debet homo de Deo præsumere, & inde sperare auxilium, non de se. Non enim de terrâ pluit sibi, aut lucet sibi. Quomodo autem terra de cœlo expectat pluviam & lucem; sic homo de Deo debet expectare misericordiam & veritatem.*

Gratia Dei — Religiosus. — S. Aug. in Psalm. 46.

101. P. Jacobus Masenius Emblematis loco concham exhibet, quæ purpureo rubens latice candidum unionem in sinu fovet; cum lemmate; IN CANDORE RUBOR. Mariam Virginem hoc Emblema spectat, ex cujus purissimo sanguine candidissimus prodiit Unio, Jesus Christus; Ut adeò Deipara Virgo à S. Ephræmo verè cognominetur, *Concha marina veri unionis, ex cœlesti fulgore, & purpureo latice procreati.* Et à Butheone, *Concha, quæ Divinam purpuram Regi virtutum sanguine suo coloravit.* Emblemati explicando sequens epigramma habeto;

Maria V. gravida. — S. Ephr. de Marg. pret. — But. Hymn. Græco.

Purpureos inter latices natat unio candens,
Cumque nitore rubet, cumque rubore nitet.
Virgo cruentatam sobolem dum sustinet ulnis,
Quam similis concha tum fuit illa rubra.

CROCODILUS.

Cap. XVII.

102. UXor quædam, maritum suum assiduis cruciatibus & suppliciis affligere solita nunquam non commiserationem ac dolorem erga illum simulabat; haud secùs atque Crocodilus, devorando humano corpori intentus, epigraphen habet; PLORAT, ET DEVORAT. Lusum hunc probè edocta Dalila, Samsone inter hostium manus solâ ipsius operâ tradito, in copiosas prorupit lachrymas. Bassianus Imperator, referente Elio Spartiano, toties ingenti mærore videbatur consternatus, quoties Getæ, fratris ab ipso occisi, meminerat, aut imaginem illius inspexerat. In rem præsentem meus Ascanius Martinengus; *Crudelis homo*, inquit, *sæpè deplorat, cum diro animo ad vindictam, seu severam justitiam incedit, quòd excussâ à corde omni pietate, ad feritatem armetur* Eodem symbolo malevolam detractoris indolem examussim descripseris; S. Bernardus; *Videas præmitti alta suspiria, sicque quâdam cum gravitate & tarditate, vultu mæsto, demissis superciliis, & voce plangenti, egredi maledictionem, & quidem tantò persuasibiliorem, quantò creditur ab his qui audiunt, corde invito, & magis condolentis affectu, quàm malitiosè proferri.*

Mulier fallax. — Simulat[...] — Asc. M[...] in Gloss[...] M. fol. [...] — Detrac[...] — S. Bern. serm. 2. Cantic.

103. Mulierem, insidiis ac exitio parando assuetam, plangenti Crocodilo non absimilem dices; cum lemmate, INSTRUIT INSIDIAS LACHRIMIS. Ad verbum Cato;

Instruit insidias lachrymis, cùm fœmina plorat.

Eandem veritatem comprobans Ovidius, canit;

Vias etiam lachrymas, an & est pars fraudis in illis?
Hæ quoque habent artes; quoque jubentur, eunt.

Verissimè scribit Herodotus; *Mulier, quod verbis excusare non valet, hoc lachrymis excusat, blanditur oculis, seducit osculis, instat amplexibus &c.* Idipsum testatur Tassus; ubi de Armidia & Goffredo in hæc verba canit,

A quel par la chinò la donna, e fisse
Le Luci in terra, e stette immota al quanto:
Poi sollevole ruggiadose, e disse,
Accompagnando; i flebil atti in pianto.
Misera, & a qual altra il ciel preferisse
Vita mai grave &c.

Et subjungit;

Qui tacque, e parve ch' un regale sidegno
E generoso l'incendesse in vista:
E' l pie volgendo, di partir fea sidegno,
Tutta ne gli atti dispettosa, e trista.
Il pianto si spargea senza ritegno,
Com' ira suol produrlo a dolor mista.
E le nascenti lagrime à vederle
Erano a irai del Sol cristalli e perle.

Tandem concludit;

Quello finto dolor da molti elice
Lagrime vere, e i cor più duri spetra.

Mulier dolosa. — Ovid. ad De[...]phoon Her. [...] — Aug. [...] sociata [...] lentem [...] bere. — Tass. C[...] 4 stan[...]

104. Crocodilus, malignum animal, ac insidiis struendis unicè deditum, dum è Nili aquis progreditur, epigraphen subjunctam habet; PRODIT, UT PRODAT. Infamem Proditoris genium hæc imago repræsentat, qui in publicum nunquam prodit, nisi improvisò exitio alios oppressurus. Idipsum Hæretici assolent, qui è tenebris ac cavernis suis prorumpunt, ut miseros mortales fallant, &

Prod[...] — Hæ[...]

& dæmoni æternùm cruciandos prodant. De Hæretico ait Magnus *Auguſtinus*; *Lupus eſt, agnoſcite; ſerpens eſt, ejus capita conquaſſate. Blanditur, ſed fallit; multa promittit; ſed decipit.* Emblemati explicando canit meus Concanonicus D. Salvator Carducius;

Prodat ut indigenas, Crocodilus prodit ab undis;
Detegit alterius ſola ruina dolos.

105. Phyſici teſtantur, Crocodilum, quamdiu vivit, creſcere, Unde lemma; CUM TEMPORE CRESCIT. Certè vitia nullum incrementi ſui terminum aut menſuram habent. Veriſſimè *Seneca*; *Iſta, quantumvis exigua ſint, in majus excedunt, nunquam perniitioſa ſervant modum &c.* Bernardinus Rota, uxore ſuâ è vivis ſublata, Crocodili emblemate, ſeu rectius hieroglyphico, uſus eſt; addito epigrammate; *Noſtri ſimulachra doloris*; eoque innuebat, ſuos ob defunctam conjugem dolores nullo unquam fine terminandos eſſe.

106. Crocodilus, ad majorem ſemper molem excreſcens, aſſiduum in virtute profectum denotat cui proinde D. *Areſius* è Pſalte ſubſcripſit; MAGNITUDINIS EJUS NON EST FINIS. In rem præſentem, ſenſu quamlibet diverſo, *Seneca*; *Magnitudo*, inquit, *non habet certum modum.* De virtutis incremento præclarè *S.* Proſper;

Semper enim ſanctis supereſt, quò creſcere poſſint;

Illud ſapientiæ prodigium, Solon, jamjam in extrema vitæ periodo fatiſcens, adhuc metrum aliquod intellectu alloqui voluit, ut ſuos in virtute progreſſus ad ipſum uſque ſupremum vitæ halitum continuaret. Salvius Julianus, quod Pandectæ referunt, dicere eſt ſolitus; *Etſi alterum pedem in ſepulchro haberem, adhuc addiſcere vellem.* In hoc argumentum inſigniter *S.* Gregorius Nyſſenus ait; *Ita ſe habere, ut ad ulteriora ſemper in virtute homo velit aſcendere, idipſum forſan humanæ naturæ perfectio eſt.*

107. Henricus Farneſius Eburo, ut demonſtraret, è principiis tenuiſſimis res nonnunquam maximas enaſci, Crocodilum depinxit, ovis ſuis vicinum; cum lemmate; MAXIMA DE MINIMIS. Nam animalis hujus ova, anſerinis paulò majora, tandem vaſtam belluæ molem, nullo unquam creſcendi termino continendam, excludunt. Ælianus; *Me verò non clam eſt, maximorum ſæpè bellorum tenuiſſima, contemtiſſimaque principia fuiſſe. Perſicum enim ex Mæandri Samii cum Athenienſibus aſſiduo fuiſſe ortum perhibent. Peloponneſiacum verò propter Magarenſium tabellam &c.* Et S. Joannes Chryſoſtomus; *Quid enim eſt riſus, aut quid unquam ex riſu mali ſequetur? Orta tamen ex immoderato riſu pauliſper ſcurrilitas, à ſcurrilitate turpiloquium, à turpiloquio operatio turpis perfecta. Sic A MINIMIS AD MAXIMA gradatim Diabolus ducit, & inde ad deſperationem detrudit.*

108. Ambitioſus, ulteriore honoris aucupandi occaſione præciſâ, anguſtiis torquetur, morte ipſa crudelioribus: haud ſecùs atque Crocodilus, tamdiu creſcere, quamdiu vivere ſolitus, ibi demum mori incipit, quando amplius augeſcere nequit. Emblemati ſubſcripſit D. Areſius; NI MAJOR, MORIOR. Accommodatè D. Gregorius Brunellus canit;

Oritur ad Pharii ſeptemplicis oſtia Nili
Bellua dente ferox,
Inq; dies creſcens; longos ni protrahat artus,
Protinus illa perit.
Ambitioſe, tuos Crocodilus pandere faſtus,
Stultitiamque poteſt.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Creſcit honoris amor, quantum ipſa potentia creſcit;
Et niſi creſcat, obit.

Porrò Religioſus, ubi in virtute proficere ceſſaverit, mox incipit deficere, mortemque ſpiritualem incurrit, S. P. *Auguſtinus*; *Quantumcunque hic vixerimus, quantumcunque hic profecerimus; nemo dicat ſufficit mihi, juſtus ſum. Qui dixerit, remanſit in viâ, non novit pervenire. Ubi dixerit ſufficit, ibi haſit.* Profectus. S. Aug. in Pſalm. 69.

109. Ichneumon, Dormientis Crocodili viſcera ingredi ſolitus, eum occidit. Unde lemma; DORMIENS FIT PERVIUS HOSTI. Ita homo incurius & ſomnolentus quibuſvis hoſtium ac mortis aſſultibus nunquam non patet. Certè, agricolis dormientibus, maligna inſidiantis inimici manus uberrimum agrum infelicibus zizaniis reſperſit, ac devaſtavit. *Cum autem dormirent homines, venit inimicus, & superſeminavit zizania.* In hunc locum S. Petrus Chryſologus; *Inſidiator in noctibus latitat, in diebus vigilantes fugit, appetit dormientes &c.* Damno ſuo id expertus fortiſſimus Samſon, cùm ſomno nonnihil indulgeret, hoſtium catenis vinctus, miſerrimè periit. Princeps Isboſethus, Saulis filius, dum *dormiebat ſuper lectum ſuum in conclavi*, à Rechab & Baanâ, fata prorſus infeliciſſimo, trucidatus eſt. Otium. Mat. 13. 25. S. P. Chryſ. ſerm. 97. Judic. 16. 19. 2. Reg. 4. 7.

110. Crocodilus, Ibidis pennam è ſuperiore capitis parte præferens, adeò efficitur ſtupidus, ut verſus prædam, tametſi proximè oppoſitam, nec minimùm moveatur. Emblemati ſubſcripſit *Areſius*; NON MOVEBOR AMPLIUS. Ita prorſus homo, capite terrenis vanitatibus occupato, nunquam ad felicitatis æternæ prædam, quantumvis acquiſitu facillimam, aſpirare poteſt. S. P. *Auguſtinus*; *Anima, dedita temporalibus, ſic multiplicata eſt, ut non poſſit agere quod præceptum eſt.* Eodem Emblemate etiam Hæretici ſignificantur, qui, temerario ac effreni auſu adverſùs orthodoxam Chriſti Eccleſiam graſſari ſoliti, conſpectâ validâ cujuſdam ſcriptoris pennâ, animum deſpondent, & attoniti conſternantur. Experimento ſuo, id comprobarunt Vigilantius à S. Hieronymo acerrimè expugnatus; Manichæi à S. P. *Auguſtino* convicti; Arriani validiſſimis S. Ambroſii viribus ſuperati &c. Vanitas mundi. S. Aug. in Pſalm. 4. Hæretici confuſi.

111. *Peccator*, in ipſa adhuc vitæ ſuæ meridie, non exſpectata mortis imminentis nocte, è ſcelerum cæno emergens, Crocodili prudentiam imitatur; quem Lucarinus, è ſqualido Nili alveo progredientem, hoc lemmate notavit; EMERGIT INTERDIU. De S. Maria Magdalena ait Magnus Auguſtinus; *Nec ipſa ſe reſervavit, ut in fine vitæ pœnitentiam ageret, ſed dum adhuc poterat peccare, ſic voluit peccata deſerere, ut illam de adulteriis ſuis non neceſſitas ſubtraheret, ſed voluntas.* Pœnitens ſolicitus. M. Magd. S. Auguſt. ſerm. 58. de Temp.

112. Crocodili dorſum tantâ eſt duritie, ut ferream lanceæ cuſpidem, adverſùm ſe vibratam, validè reprimere ac contorquere ſoleat, ſicque omnes hoſtium plagas impenetrabilis eludat. Emblemati ſubſcripſit Henricus Farneſius; SEMPER INVICTUS. Tranquillum, & inter perſecutiones, ærumnaſque temporales generoſum hominis pectus Emblemate iſto deſcribitur, *S.* Eccleſia, ad Deum converſa, de *SS.* Martyribus canit; Patientia SS. Martyres.

Hi pro te furias, atque minas truces
Calcarunt hominum, ſævaque verbera.
HIS CESSIT lacerans fortiter UNGULA,
NEC CARPSIT PENETRALIA.

De S. Vincentio refert Hiſtoria Eccleſiaſtica; *Nullâ aut tormentorum vi, aut acerbitate, vel lenitate verborū à propoſito deterreri potuit.* Et licèt, *In craticulâ poſitus, prunis ardentibus ſuppoſitis, ac ferreis* Brev. Rom. 22. Januar.

 ungui-

unguibus excarnificatus; tamen, *INVICTUS Vincentii animus VICIT OMNIA*, *& ignis, ferri, tortorum immanitate superatâ, victor ad cælestem Martyrii Coronam avolavit*. Verissimè dixit Magnus Augustinus; *Ille invictus homo est, qui cohæret Deo; non ut ab eo aliquid boni extra mereatur, sed cui nihil aliud, quàm ipsum hærerere Deo bonum est.*

S. August. de verâ Relig. c. 47.

113. Octavianus Augustus, postequam Ægyptum, expeditione à nemine unquam inte illum tentatâ, subjugaverat; Symboli loco Crocodilum statuit, qui ad Palmam arborem ligatus, epigraphen habuit; COLLIGAVIT NEMO. Id est; *Nemo antea religavit*. Christi, Servatoris nostri, triumphum hæc imago spectat, qui devictâ Mundi Ægypto, dæmonem ad crucis suæ arborem, vinculo penitùs ineluctabili, constrinxit. Præclarè Magnus Augustinus: *Tunc Dominus noster Jesus Christus illum tenebrarum, mortisque principem colligavit, legiones illius perturbavit &c.*

Christus moriens.
S. August. serm. 137. de Temp.

114. De Crocodilo scribit Seneca; quòd sit *fugax animal audaci, audacissimum timido*. Hinc gemino Emblemati constituendo opportuna materies suppeditatur; uni quidem inscribes; FUGAX AUDACI; alteri verò, IN TIMIDOS AUDAX. Utrúmque illud malignos quosdam homines concernit, qui debiles ac mansuetos ausu nimium quantum petulanti & temerario infestare soliti, è generosorum conspectu desides ac consternati aufugiunt. Optimus Jacob intra paternas ædes vitam ducens tranquillam ac pacificam; *Jacob vir simplex habitabat in tabernaculis*; Fratrem suum Esau tanto odio contra se furentem est expertus, ut quantociùs neci tradendus videretur; *Venient dies luctus patris mei, & occidam Jacob fratrem meum*. At ubi Jacobum cum numerosâ filiorum ac servorum catervâ è Mesopotamiâ revertentem vidit, totus jam pacificus Esau, meram spirabat benevolentiam, fratrique advenienti non sine congratulatione & amplexu factus est obviam. *Currens itaq; Esau obviam fratri suo, amplexatus est eum.* Saul, Diabolico furore adversùs pauperem ac mansuetum Davidem concitatus, nihil nisi ejus mortem volvebat animo. *Quem persequeris Rex Israel? Canem mortuum persequeris, & pulicem unum?* At idem Saul aliorum hominum flagitiosorum & audacium minis per omnia connivebat, quòd illos fastu ac Martio ardore plenos sciret. *Filii Belial dixerunt. Num salvare nos poterit iste? & despexerunt eum, & non attulerunt ei munera. Ille verò dissimulabat se audire.* Dæmon, Crocodili genium exactè imitatus, è Christianorum Athletarum fronte nunquam non exanimis ac timidus concidit. S. Antonio Abbati id credes, de cujus verbis & operibus disertè testatur Historia Ecclesiastica; *Dæmones ita contempsit, ut illis exprobraret imbecillitatem: ac sæpè discipulos suos excitans ad pugnandum contra Diabolum; Mihi credite, dicebat fratres, pertimescit Satanas piorum vigilias, orationes, jejunia.* At verò Stygius ille veterator, ubi in effœminatum ac vitiosum hominis animum inciderit, mox vires suas exerit, & ingenti pectore illum incursat. Dilucidè S. P. Augustinus; *Venit Christus, & alligavit Diabolum. Sed dicet aliquis; si alligatus est, quare adhuc tantùm prævalet? Verum est, fratres charissimi, quia multùm prævalet; sed tepidis & negligentibus.* Achilles Bocchius ex hâc Crocodili proprietate sensum, à priore longè diversum, eruens, geminam hanc epigraphen subdidit; FUGIENTIBUS INSTAT. Et; SECTANTES FUGITAT. Præclara ac genuina hæc honoris & gloriæ imago est; honor enim generosos hominum animos, ex ipsius conspectu fugere solitos, è vestigio insequitur; aliis econtra, qui eidem contingendo superbos & importunos conatus nunquam non habent, à tergo relictis. Emblemati explicando hanc poësin habeto.

Sen. Quæst. Nat. l. 4. c. 2
Animus vilis.
Gen. 25. 27.
Gen. 27. 41
Gen. 33. 4.
1. Reg. 24. 15.
1. Reg. 10. 27.
Dæmon.
Brev. Rom.
S. August. serm. 197. de Temp.
Ach. Bocch. symb. 99.
Gloria.

Nota Parethonii Crocodilus bellua Nili,
Sectantes fugitat, qui fugitant sequitur.
Si vera instantes spernit, spernentibus instat
Gloria, quin major spreta redire solet.

Ab hoc nihil difformis alius Poëta, eundem sensum sub diversâ tamen metaphorâ, ita exprimit.

Sectantes velut umbra fugit, fugientibus instat,
Addita corporibus scilicet umbra comes.
Sic fugit immeritæ captantes præmia laudis,
Demissis contra juncta stat illa comes,
Et tamen haud falso trutinans examine, quidnam
Laus hæc omnis erit? scilicet umbra levis.

115. Zincgrefius hanc Crocodilo epigraphen junxit; CEDENTIBUS ATROX. Ita nimirum è fugâ non modò nullam adversùs dæmones & ærumnas securitatem sortimur, sed contrà plurimùm discriminis incurrimus. Sapienter Seneca; *Quemadmodum perniciosior est hostis fugientibus, sic omne fortuitum incommodum magis instat cedenti & averso.* Unde hortatur Apostolus; *Resistite Diabolo, & fugiet à vobis.* S. Bernardus ad Robertum, qui Cistertio Cluniacum fugerat, ait; *An quia fugisti ex acie, putas te manum hostium evasisse? libentius te insequitur adversarius fugientem, quàm sustineat repugnantem; & audacius insistit à tergo, quàm resistat in faciem.* Sapienter S. Cyprianus; *Tam paratus ad repugnandum semper animus debet esse, quàm ad impugnandum semper inimicus.*

Adversis cedere vinci est. Sen. Ep.
Jacob.
S. Bern. Epist. Rob.
S. Cypr. serm. ... vore & Zelo.

CYPRINUS, seu CARPUS.

Cap. XVIII.

116. MUltorum sententia est, nobilem hunc piscem auro pasci. Fuit proinde, qui eidem inscriberet; PRETIOSA PASCITUR ESCA. Ita persona contemplativa, vilibus rerum terrenarum alimentis minime contenta, nonnisi pretiosis cœli delitiis nutriri ac exaturari cupit. Certè Magdalena, cùm Martha dapibus Servatori parandis distineretur, voluptate adeò extaticâ versùs bonum illud infinitum absorpta fuit, ut præter animæ suæ nutrimentum nihil cogitaret aliud. De geminâ hâc sorore Magnus Augustinus ait; *Laborabat illa*, id est, Martha; *vacabat ista*, id est, Madalena; *Illa erogabat, hæc implebatur. Erat enim Maria intenta dulcedini Verbi Domini. Intenta erat Martha, quomodò pasceret Dominum; Intenta Maria, quomodò pasceretur à Domino. A Marthâ convivium Domino parabatur, in cujus convivio Maria jam jucundabatur. Mirâ enim suavitate tenebatur: quia profectò major est refectio mentis, quàm ventris.* Insuper Christianis illis hoc Emblema inservit, qui Dei Verbum, auro gemmisque infinities pretiosius, audiendo degustant. Quare S. Joannes Chrysostomus contra illos plurimùm est conquestus, qui pretiosum illud alimentum, vix receptum, mox infirmo animæ suæ stomacho iterum rejiciunt; *Nos*, inquit, *posteaquam longe auro, gemmisque pretiosiora suscepimus eloquia, & inæstimabiles spiritualium opes bonorum, nequaquam ea in thesauro anima recondimus continenda, sed passim atque negligenter mentes* nostras

Contemplativi.
S. Aug. Tom. ... serm. ... de Verb. Dom.
Auditores Concio...
S. Jo. Chrys. Hom. ... Matth.

nostras effluere permittimus. Ratione prorsus eàdem homo, Sacrosanctæ Eucharistiæ cibo refectus, escam nullo unquam pretio satis æstimandam sumpsit; De alimenti hujus dignitate penitùs incomparabili, attonitus exclamat S. Thomas Aquinas, *O PRETIOSUM, & admirandum CONVIVIUM, salutiferum, & omni suavitate repletum. QUID HOC CONVIVIO PRETIOSIUS esse potest? &c.*

DELPHINUS.

Cap. XIX.

117. Delphinus non vigil tantùm, sed dormiens, assiduò movetur: nam somnum capturus, supremam aquæ superficiem ascendit, ac dormiendo, sensim sese ad fundum usque demittit: ubi verò terram contigerit, mox experrectus, denuò in sublime se effert; rursusque, vicibus semper alternantibus, demittitur, emergitque; donec somnum absolverit, Unde Bargalii lemma, IN MOTU QUIETEM. Studiosorum, ac mercatorum sollicitudo hâc icone demonstratur, quæ nullum reperit felicius otium nisi inter negotia. S. Gregorius Papa; *Qui in hoc appetit mundo prosperari, cæteros excedere rebus, & honoribus tumere, huic nimirum cura sæcularis in delectatione est, & QUIES IN LABORE.* Hinc etiam vigilantis, veluti propria Principis, ac cumprimis belliducis virtus dignoscitur. Silius Italicus de Hannibale canit;

Pœnus, ut ad somnos vix totam cursibus actâ
Indulsit pubi noctem, vigil ille, nec ullam
Ad requiem facilis, credensque abscedere vitâ,
Quod sopor eripiat tempus.

118. Experientiâ compertum habetur, Delphinum, dum ad aquæ supremam partem emergit, ibique jocabundus saltitat; tempestatis, proximè ingruentis, prognosticon indubitatum edere. Unde lemma. METUENDA PROCELLA. Vel, HAUD PROCUL TEMPESTAS. Ità nimirum omnes mundi delitiæ, convivia, tripudia, ac cætera vanitatis humanæ gaudia, infallibili præsagio vicinam portendunt alterius vitæ calamitatem. Breviter & nervosè Stephanus Cantuariensis dixit: *Ludus ceti, signum est tempestatis; ita gaudium divitum, signum est tempestatis æternæ.* Sanctus Nilus; *Adversa res in vitâ gaudium; ipsum enim lubricum est, & præcipitat exultantes.* Et Seneca;

Nemo tam Divos habuit faventes,
Crastinum ut possit sibi polliceri,
Res Deus nostras celeri citatas
Turbine versat.

Turba Solymæa, paulò ante apparatu prorsus festivo Christum excipiens; mox mutatâ sententiâ, horribilem crucis ac mortis tempestatem adversus illum concitavit.

119. Mari funditus commoto, & decumanos jactante fluctus, Delphinus supra aquas hilariter exilire ac tripudiare solet, proditque non tantùm heroïcæ suæ fortitudinis, sed & insignis lætitiæ argumentum. Unde lemma; IN ADVERSIS EXULTAT. Homines justos hæc imago loquitur, qui mundanos fluctus, tametsi immani injuriarum tempestate jactatos, læto animo excipere norunt. In hâc patientiæ palæstrâ facem præluxit ipsemet Servator, de quo Isidorus Clarius ait; *Videtur Dominus majorem quandam, quam aliàs soleret, præ se tulisse proficiscendi alacritatem, idq; cum iret agendus in crucem.* De S. Stephano in hæc verba testantur Historiæ; *Impii super justum jacturam fecerunt, ut eum morti traderent; at ille gaudens suscepit lapides.* S. Andreas crucem, destinatum necis suæ instrumentum, conspicatus, exclamavit; *O bona crux, diu desiderata, &c. securus & gaudens ad te venio.* Cæterùm Emblemate illo etiam turbati ac maligni animi hominem describes, qui nullâ re magis, atque publicis, privatisque seditionibus ac turbis delectatur. Eâ ratione D. Philippus Gallina Delphino inscripsit; SERENO A' SE' FA' DE L' ALTRUI TEMPESTE. Id est, IN TEMPESTATE TRANQUILLUS.

120. Delphinus, aliquot piscibus intra fauces suas receptis, retia effringit, eosque secum in libertatem reducit. Lemma; VEL CUM PRÆDA ERUMPENS. Christum, è Patrum lymbo progredientem, hoc typo significabis. *Salvator enim,* inquit S. Maximus, *prædam quodammodo sustulit, cum hominem, quem susceperat, inferni raptum faucibus, portavit ad cœlum.* Ut adeò S. Ecclesia in Paschatis solemnitate bene de illo canat;

O verè digna hostia
Per quam fracta sunt tartara,
Redempta plebs captivata;

Et rursus;

Mundus exultans jubilat,
Gemens infernus ululat;
Cùm rex ille fortissimus
Martis confractis viribus
Pede conculcans Tartara,
Solvit à pœna miseros.

121. Antiqui Reges Seleucus & Nicanor; & post illos duo Imperatores Octavianus & Vespasianus Symboli loco anchoram, è Delphino suspensam, habuêre, cum dicto, FESTINA LENTE. Innuebant videlicet, in Principe nec præcipitem celeritatem, nec ignavam tarditatem, sed quoddam utrinque temperamentum reperiri debere. Cicero; *Illæ verò sunt virtutes Imperatoriæ, labor in negotio, fortitudo in periculis, industria in agendo, CELERITAS in conficiendo, CONSILIUM in providendo.* Huic consentiens Sallusthius, ait; *Antequam incipias, consulito: ubi consulueris, maturè facto opus est.* Et Aristoteles; *Ajunt, de quibus jam deliberaveris, ea celeriter esse peragenda, cunctanter autem consultandum.* Biantes, à Diogene Laertio relatus, dicere solebat; *Cunctanter aggrediendum negotium, verùm in suscepto constanter perseverandum.*

122. Anchora spei hieroglyphicum habetur. Unde nonnemo illam, à Delphino suspensam, hoc lemmate notavit; TUTIUS UT POSSIT FIGI. Plinius enim lib. 18. ait, anchoram ut fortius infigi possit, a Delphino teneri & aggravari. Forsan significare volebat, se, ut securiore firmamento niteretur, rem suam in quodam Magnate è Delphinorum familiâ defixam habere. At verò quisquis spem suam certo ac infallibili eventu defigere cupit, eam in solo Deo reponat, necesse est. Unde Beda illud D. Pauli interpretatus, *Spes non confundit,* ait, *Quis est, qui confunditur? qui dicit; ego, quod sperabam, non inveni: Et meritò, sperabas enim de te, aut sperabas de homine amico? Maledictus autem, qui spem suam ponit in homine. Confunderis, quia fefellit te spes posita in mendacium. Omnis enim homo mendax. Si autem ponas spem tuam in Domino Deo, non confunderis*

Malignus.

Christus resurgens. S. Maxim. Homil. 43.

Celeritas consultata. Cicero pro Lege Manil.

Aristot. l. 6. Ethicor.

Protectio. Spes in Deo.

Beda super Rom. 5. 5.

deris, quia ille, in quo spem posuisti, fallere non potest.

123. Delphinus, dorso suo infantem sustinere, & ad littus transferre solitus, epigraphen habet; SERVIT, NON SÆVIT. Ita, qui juventuti imbuendæ dant operam, non quidem severitate ac tyrannide, sed tranquillo, suaviq; animo teneram ipsius indolem excipere debent. Principum quoque Ministri, populo gubernando destinati, Dominis quidem suis inserviant, subditos tamen crudelitate suâ adversus illos non concitent. Denique inde infertur, Prælatos ac Principes, quò fuerint dignitate majores, eò magis esse obstrictos, ut subditis in necessitatibus sublevandis, ac bonis providendis inserviant. Christi præceptio est, *Quicunque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister, & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus.* In hûc locum Magnus Augustinus; *Præstet nobis Deus, ut benè serviamus. Nam velimus, nolimus, servi sumus: & tamen si volentes sumus, non necessitate, sed charitate servimus. Quodammodò enim quasi superbia servorum stomachata videbatur, cùm diceret Dominus, Erit vester servus, qui voluerit inter vos major esse.* Statius mirificè laudat Rutilium Gallicum, Imperatoris Ministrum, qui circumspectâ suâ gubernandi methodo, Romanorum animos plurimum affecerat. Encomia ipsius hoc compendio recenset.

Magister. Magister benignus. Prælatus. Matth. 20. 26. S. Aug. in Psal. 115. Stat. lib. 1. Sylv.

—— ---- *Tristes invitum audire catenas,*
Parcere verberibus; nec, quâ jubet alta potestas,
Ire; sed armatas multum sibi demere vires.
Dignarique manus humiles, & verba precantum:
Reddere jura foro, nec perturbare Curules, &c.

124. Delphinus ad perceptas musicas voces celeri cursu abripitur. Unde S. Jacobum Minorem Emblemate veneraturus D. Aresius, Imagini illi subscripsit. VELOX AD AUDIENDUM. Verbis è Canonicâ Jacobi Epistola mutuatis. Peculiaris enim Apostolo illi congenita erat audiendi, & divinis vocibus auscultandi velocitas: siquidem ipsius vocatio in Sacris Evangeliis nullibi describitur; sed contrà Apostolorum cætui absolutè & ultrò annumeratus repetitur; quin imo, probabile est, illum eodem momento, nullâ interveniente morâ, vocanti Divinæ voci respondisse. Quâ in virtute imitatus est sanctos Angelos, de quibus Regius Psaltes canit, *Facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum ejus.* Atque adeò de sancto Jacobo verum est, quod D. Bernardus ait; *Uno eodemque momento procedit & imperantis imperium, & obsequium obsequentis.* Nimirum doctrinam illam in se ipso experiri volebat, quam aliis in Epistolâ suâ Canonicâ persuadere nitebatur; *sit autem omnis homo VELOX AD AUDIENDUM, &c.* Id est, promptus & alacer ad sapientiæ leges percipiendas: nihil omninò, quod ad interioris hominis profectum facere potest, negligendo. Hugonis Victorini, mei Concanonici, doctrina est; *Ab omnibus libenter disce, quod tu nescis, quia humilitas commune tibi facit, quod cuique proprium fecit. Sapienter omnibus eris, si ab omnibus discere volueris. Qui ab omnibus accipiunt, omnibus ditiores sunt.*

Jac. 1. 19. S. Jacobus minor. Obedientia. Ps. 102. 20. S. Bern. de Virtut. Ob. Jac. 1. 19. Hug. de S. Vict. lib 3. Didascalic.

125. Delphini juniores, tumultuante mari, mox matris suæ uterum ingrediuntur, ibique tuti latitant. Unde Aresii lemma. ITERATO INTROEUNT. Peccatoribus illis hæc imago convenit, qui exteriorum calamitatum tempestate, aut malæ conscientiæ procellis jactati, ad Dei sinum, unde prodierunt, revertuntur. Tales fuêre Petrus post Christum perfidè negatum; Thomas post infidelitatem; Filius prodigus, qui fame pressus, sinum ac ædes paternas repetiit. Unde istorum exemplo peccatores omnes invitat Sanctus Chrysologus, ut, fortassis lubrico pede è Dei sinu prolapsi, ad eum alacres denuò revertantur. *Si abscessimus,* inquit, *si substantiam Patris totam luxuriosè dispersimus, si quidquid usquam commisimus facinoris & delicti, si ad impietatis præruptum totum, totam venimus ad ruinam, surgamus aliquando, & ad talem patrem, tali invitati redeamus exemplo.*

Pœnitens. S. Petrus Chrys. ser.

126. Delphinus, inter turbati maris procellas hilari corpore exiliens, epigraphen habet: HINC LUDUS, ET ESCA. Ita generosus animus violentos adversæ fortunæ motus non forti tantùm, sed & hilari fronte tolerare novit. Certè Socrates venenum, à carnifice propinatum, mente adeò immotâ ebibit, veluti Diis sacrificaturus, pretiosi liquoris, aut insignis nutrimenti calicem sumpsisset: cùm verò, lethali pharmaco jamjam se in venas diffundente, nonnemo è circumstantibus semianimi ac rigescenti ipsius pectori manum admoveret, Socrates, ad eum conversus, dixit, se jam optimè habere, debereque Æsculapio gallum pro sanitate integerrimè restitutâ. Idipsum, encomio longo præstantiore, de sanctâ Agatha, Virgine & Martyre, testatur sancta Ecclesia: *Lætissimè & gloriantur ibat ad carcerem, & tanquam ad epulas invitata, &c.* De quovis S. Martyre ait Magnus Augustinus; *Qui tribulatur in carne, gaudet in corde.*

Pari cum gaudio. S. Aug. Psalm.

127. Delphinus, tametsi corporis mole sit crocodilo longè inferior, ei tamen in Nilo flumine assiduas struit insidias; nam infra crocodili ventrem demissus, dorsi sui spinis eam disrumpit, & occidit. Unde Aresii lemma. SUBEST, SED OBEST. Eadem subditorum quorundam protervia est, qui divitiis, authoritate, ac viribus longè inferiores, suis tamen majoribus graves offensas irrogare audent. Herodotus; *Subditi potentes, à Rege & summo Principe contumelia affecti, sæpè sese acerrimè, etiam cum totius patriæ, & ipsius regni jacturâ, ulciscuntur, & vindicant.*

Offendit majores. Herod.

128. Aristoteles inter cæteras Delphini proprietates observat, quòd socios suos, maris impetu jactatos, seu vivos, seu mortuos, adjuvet, iisque opem, quàm potest, maximam ferat. Unde Lucarinus auxiliantem socio suo Delphinum hâc epigraphâ insignivit; ADJUTUS NON MERGITUR. Alienam opem ac patrocinium hoc Emblemate significabis. E Dei manu copiosè id expertus David, non sine grati animi argumento dixit, *Misit de cœlo, & liberavit me.* Et alibi ad eum clamat; *Emitte manum tuam de alto, eripe me, & libera me, de aquis multis.* De Sancto Petro appositè in rem nostram ait Matthæus; *Cùm cæpisset mergi, clamavit dicens: Domine salvum me fac. Et continuò Jesus extendens manum, apprehendit eum, &c. In Petro itaque,* inquit Magnus Augustinus, *communis omnium nostrûm consideranda conditio est, ut, si nos in aliquo tentationum ventus conatur subvertere, vel unda submergere, clamemus ad Christum.*

Arist. Anim. cap. 48. Auxilium. Ps. 56. Ps. 143. Matth. S. Aug. serm. 14 Verb. D.

129. Delphinus, thynnos pisces intra rete pertrahere solitus, ipsemet foris remanet. Emblemati subscripsit Lucarinus: INTRUDIT, NON CAPTUS. Ita Prædicatores quidam aliorum animas ad virtutem ac beatitatem perducunt, ipsismet

ipsísmet neque hanc, neque illam ingredientibus. Id quod nonnemo campanæ similitudine expressit, quæ alios ingenti clamore convocans, ipsamet, omnis sensus expers ac stupida, foris remanet. Apprimè Joannes Thuilius;

Æra gravi cunctos veluti campana sonore,
Ipsa licet penitus sit sibi surda, ciet.
Sic es, recta docens alios, perversa secute,
Quique aliis sapiens, non sapis ipse tibi.

Idipsum S. Paulus dixit; *Qui alios doces, teipsum non doces.* S. Gregorius Papa; *Si negligis implere quod doces, aliis messem seminas, & ipse à frumenti participatione jejunas.*

130. Delphinus reti inclusus, ab eodem hanc recepit epigraphen. INCLUSUS HILARITER PASCITUR. Gemino sensu hanc iconem interpretari licet. Primò quidem cor generosum, ac magnanimâ fiduciâ plenum, significat; quali instructus erat Daniel, qui in profundo leonum lacu securus prandere potuit. Dein etiam peccatorem, salutis suæ incurium, denotat; qui, tametsi dæmonum reti implicatus, dies tamen traducere lætos, ac hilariter convivari novit. Certè Evangelicus ille Epulo, destinatum cacodæmoni mancipium, *epulabatur quotidie splendide.* Nempe, quod Magnus Augustinus ait, *Iniqui præsentes lætitias amaverunt, & futura supplicia non crediderunt.* D. Salvator Casducius primum Emblematis sensum hoc tetrasticho explicat;

Delphinus, retis fluitanti carcere clausus,
Æquoris horrisoni pabula lætus edit,
Sic Daniel inter feralia septa leonum
Magnanimo cœli fercula corde cepit.

Et alterum sensum isto;

Æquore Delphinum dum retia jacta catenant,
Lætior oblato pascitur ipse cibo,
Non secus in casses Epulo conjectus Averni,
Lethiferis epulis membra saginat ovans.

131. Delphinus, minores suas proles insequens, à Joanne Ferro epigraphen recepit; ET COMITATUR EUNTES. Discant hinc parentes suis filiis solicitè assistere, eorumque assiduam curam gerere. Diligentiam hanc persuasurus S. Ambrosius, cornicum exemplo utitur. *Discant parentes amare filios ex usu & pietate cornicum, quæ, etiam volantes, FILIOS COMITATU SEDULO PROSEQUUNTUR, cibum suggerunt, ac plurimo tempore nutriendi officia non relinquunt.*

132. Athenæus & Aristoteles affirmant, inter omnes pisces solum Delphinum felle carere. Unde lemma. VISCERA FELLE CARENT. Clementem ac benignum principem hæc imago spectat. Justus Lipsius; *Nullum*, inquit, *ex omnibus magis clementia, quàm Regem & principem decet.* Fridericus Imperator dicere est solitus; *A Deo, cùm oro, misericordiam peto, non justitiam. Cur igitur me subditis clementem atque misericordem non exhibeam?* uti refert Æneas Sylvius. Sanctus Sinesius de Osiride, Ægypti Rege, veluti optimi Principis prototypo testatur, eum in benevolentiâ ac gratiis dispensandis, etiam erga immeritos & hostes, profusissimum fuisse. *Nulla cuiquam res pro merito defuit: nisi, si, cùm malum aliquod deberetur, cum eo verò pro meriti ratione non agebat, id enim magno studio efficere nitebatur, ut morum humanitate & beneficiis etiam imprudentissimos homines superaret.*

133. Delphinus, tempestatum impetu fortè in terram ejectus, mox vitam, quam in alto mari diutissimè conservâsset incolumem, miserrimè perdit. Guido Vanninius, Delphinos alloquens, de hâc proprietate canit;

Guid Vann. l. 1. de arte amandi Deum.

Vos tellus vix tacta necat, vos luditis alto.

Eò reflectens Henricus Farnesius, Delphino, ad littus ejecto, & jamjam exanimi, epigraphen subdidit. IN ALTO VITA. Inde disces, vitam spiritualem ab iis tantùm possideri, qui à terrâ, ejusque negotiis abstracti, intra religionis solitudinem degunt. Hâc de re, tametsi diversâ metaphorâ, disserens Author Operis Imperfecti, ait; *Sicut difficile est, arborem, juxta viam positam, fructus suos usque ad maturitatem servare, sic difficile est, virum fidelem, juxta istum mundum viventem, id est, in actibus ejus justitiam immaculatam usque in finem servare. Si vis ergò fructus justitiæ usque in finem tenere, recede de viâ, & plantare in loco secreto, ut nec mundus tecum aliquid habeat commune, nec tu cum mundo.*

Religiosus.
Aut. Op. Imp. Hom. 19. in Mat.

134. D. Josephus Pallavicinus Abbas hominem, inter mundi tumultus imperterritum, Delphini emblemate significavit; qui inter maris tempestates suavi indulgens somno, epigraphen tulit; PER ME DI NEMBI IL CIEL S'OSCURA IN DARNO. Id est, NULLAS FORMIDO PROCELLAS. De viro justo ait Magnus Augustinus; *In adversitatibus tolerat, in prosperitatibus temperat, in dubus passionibus fortis, in bonis operibus hilaris, in tentatione tutissimus, in hospitalitate tutissimus, inter veros fratres lætissimus, inter falsos patientissimus.* Idipsum Horatius, alibi à nobis adductus canit:

Mens imperterrita.
S. August. serm. 29. de Temp.
Horat. l. 3. Ode 3.

Justum & tenacem propositi virum,
Non civium ardor, prava jubentium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida; neque Auster,
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus,
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.

135. Grandior Delphinus minores ducit, viamque exemplo præit. Lemma; CASUS ARTESQUE DOCET. Zincgrefius hoc suo Emblemate persuadere nititur, Reges, Doctoresque exemplo suo præire debere. Seneca ait, *Omnis turba plus ex moribus, quam ex verbis Socratis traxit.*

Exemplum.
Sen. Ep. 6.

ECHINUS MARINUS.

Cap. XX.

136. Spinosum hoc animal, tametsi in multa frusta discerptum, si projiciatur in mare, mox confluentibus sponte in unum partibus, iterùm coalescit, & ad pristinam formam solidissimè componitur. Huic Pierii Valeriani hieroglyphico Lucarino epigraphen subdidit; CONFLUUNT, ET CONNECTUNTUR. Ita corpus humanum, tametsi mille locis dispersum, ac in cineres redactum, olim tamen reviviscet, suamque integritatem assequetur. Emblemate haud dissimili ad exequias Marchionis Villæ Ferariæ celebrata, Echinum marinum depinxêre, qui minutim concisus, epigraphen habuit; ET DISCERPTUS INSTAURATUR. Geminus imaginis hujus sensus esse poterat. Primus quidem, militem illũ, tametsi corpore tenus violentis Bellonæ ictibus disruptum, famam tamẽ ac nominis splen-

Pier. Val. l. 28.
Resurrectio.

Famæ integritas. splendorem integerrimum conservare. Alter; Marchionem illum in communi omnium resurrectione ad insignem tam corporis, quàm animæ vitam ac integritatem rediturum. Tatianus, *Quamquam*, inquit, *in fluviis, aut in mari contabescam, aut a feris dilaner, condor tamen in penu prædivitis Domini, quod, licet pauperes & impii nesciant, Deus tamen, qui regnat, substantiam suam, sibi soli conspicuam, quando voluerit, ad pristinam integritatem reducet.*

Tatianus contra Græcos.

137. Echinus marinus inter tempestatum tumultus saxo cuidam fortissimè adhærere solet, damnum illud evitaturus, quod ipsi accidere posset, si pro fluctuum libidine passim in scopulos allideretur. Emblemati subscribes; HÆRET, NE PEREAT. Ità sanè Fideles supra Christum, veluti unicam securitatis ac refugii petram, stabiliti, indubitatam salutem assequuntur. Sanctus Ambrosius; *Echinus, cùm procellam ventorum præsenserit, calculum validum arripit, eumque velut saburram vehit, & tanquam anchoram trahit, ne excutiatur fluctibus. Itaque non suis se liberat viribus, sed alieno stabilit, & regit pondere.* Et Ascanius Martinengus; *Petra erat Christus: ad hunc calculum per pœnitentiam se recipit pavidus peccator, atque hoc munitus, nulla imminentia reformidat.*

Adhærere. Spes in Deo. S. Ambr. l. 5 Hexam. c. 9. Asc. Mart. fol. 1499.

ENSIS, seu XIPHIAS.

Cap. XXI.

138. HIc piscis, reti implicatus, osseo ac cuspidatissimo suo rostro, quod instar ensis ori præfixum habet, omnes retis funiculos præsecat, ac periculum egreditur. Hanc militis insolentis ideam D. Aresius sequenti lemmate notavit; DISCERPENS EXIT. Compendio nimirum violentos ac crudeles militum mores repræsentare voluit. Apprimè dixit Tertullianus; *Quis ense accingitur, & non contraria lenitati & justitiæ exercet? id est, dolum, & asperitatem, & injustitiam, propria scilicet negotia præliorum.* Huic concolor Justus Lipsius; *Vis*, inquit, *& injuria fere est, quæ hodie militem alit.* Meus D. Matthæus Bossius de Alexandro Gonzagâ, Ludovici Secundi Marchionis, & hodie Ducis Mantuani, fratre, per prosopopœiam disserens, ait; *Arma ubi refulserint, quam integram, oro, virtutem relinquunt? quot mores incorruptos? quot direptiones & prædæ? quot stupra? quot homicidia? quot urbium eversiones & populorum committuntur?*

Miles insolens. Tertull. l. cont. Jud. Lips. l. 5. de Milit. Dial. 16. Matt. Boss. de toleran. advers. Collat.

139. Xiphias, reti, ubi concludebatur, dirupto; non se tantùm, sed & alios pisces, carcere illo retentos, in libertatem asserit. Unde lemma, VICTORIA VICTO. Meâ quidem sententiâ, prælatum hoc Christi reviviscentis ectypon est, quando è lymbo progressus, captivas Patrum animas secum in libertatem eripuit. Sanctus Ambrosius in illud Apostoli, *Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus*; ait, *Infirmum Dei non est infirmum, quia infirmitas Christi magna victoria est, VICIT enim, CUM VICTUS VIDERETUR. Victor enim existit, qui injustè occiditur: reum constituens, à quo occiditur,* Nervosè S. Ignatius Martyr? *Descendit Christus in infernum solus, ascendit verò cum multitudine, & diripuit maceriam, quæ erat à sæculo.*

Christus resurgens. S. Ambr. in 1. Cor. 1. 25. S. Ign. Mart. Epist. 5. ad Trallens.

140. Xiphias oblongo ense osseo, quem ori suo præfixum habet, obvios quosvis pisces dissecat, devoratque. Lemma. OBVIA QUÆQUE SECAT. Idipsum homo maledicus ac detractor assot, qui linguâ, ceu gladio acutissimo instructus, nemini unquam parcit, sed obvios quosvis indiscriminatim offendit, eorumque famam, quantum potest, occidit. Adversùm istos jam olim conquestus David; *Lingua eorum*, ajebat, *gladius acutus. Gladius equidem anceps*, inquit Sanctus Bernardus, *imò triceps est lingua detractoris. Nec vero ejusmodi linguam ipso etiam mucrone, quo Dominicum latus confossum est, crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quoque Christi corpus, & membrum de membro, nec jam exanime fodit, sed facit exanime fodiendo.* S. P. Augustinus illum linguæ gladium non tantùm in sensu deteriore de Judæis, sed etiam in bono de Christo vult intelligi. *Noli attendere inermes manus*, inquit, *sed os armatum; gladius processit, quo Christus occideretur; quo & de ore Christi, unde & Judæi occiderentur. Habet enim ille gladium bis acutum occidentis, & resurgentis: & resurgens percussit eos, & divisit ab eis, quos faceret fideles suos. Ille bonum gladium, illi malum; ille sagittas bonas, ille malas. Nam habet & ipse sagittas bonas, verba bona, unde sagittet cor fidele, ut ametur.*

Detractor. Ps. 56. 5. S. Bernard. serm. 15 Diversis. Christus resurgens. S. August. in Ps. 56.

EPISCOPUS.

Cap. XXII.

141. IN mari piscis reperitur, quem Episcopum cognominant; eò quòd aspectu Prælatum, pontificiis insigniis vestitum, referat; uti illum calamo descriptum, & ære incisum exhibet P. Gaspar Schottus. Hunc proinde D. Aresius Episcopi indigni Symbolum statuit; cum lemmate, SPECIEM, NON VIRTUTEM. Ab hoc argumento parùm recedit illud Joannis Geometræ de Hypocritâ epigramma.

P. Gasp. Schot. Curios. Episcopus ineptus. Hypocr.

Idolum, & qui se ostentat inaniter, unum
Efficiunt: auro nam simulachra nitent.
Cùm pice sint & plena luto intus; sic quoque & iste,
Cum sacer extra sit, non tamen intus is est.

Certè hi, sive Hypocritæ, sive Prælati, Cornelio Tacito asserente, *inter claros magis, quàm inter bonos numerari gaudent.* Verissimum est, quod Absalon Abbas dixit, *Nemo sibi blandiatur de bona specie exterioris conversationis, formam pietatis foris prætendens in bonis operibus, si conscientia criminosa est, si desideriis carnalibus intus æstuat, si odio vel invidia, cæterisque vitiis spiritualibus, intus obsessus est, quia bonis exterioribus non pascitur Christus, quæ charitatis pinguedine non informantur.* Mirificè in rem præsentem ait Sanctus Gregorius Papa; *Ad pœnam nostram Episcopi vocamur, qui honoris NOMEN, NON VIRTUTES tenemus.*

C. Tac. l. 4. Hist. Absal. serm. S. Greg. Hom. in Ev.

GLANIS.

Cap. XXIII.

142. HIc piscis adeò dexterè circa hamum versari solet, ut surreptâ ex illo escâ, non capiatur. Emblemati subscripsit Bargalius? NON CAPIAR, ET CAPIAM. Ita homo prudens & astutus vel ab ipsis hostibus commodum aliquod extorquere novit, nullo unquam detrimento sibi inde irrogato. Porrò Litteratos illos hoc Emblema spectat, quæ è gentilium ac hæreticorum libris, ceu hamatis escis, ingentem utilitatem capiunt, eorumque venenatos aculeos penitus illæsi evitant. Cassiodorus Originis volumina, gravibus errori-

Astutia. Stud.

bus passim respersa, hâc censurâ perstringit. *Cautè sapienterque legendus est; ut sic inde succos saluberrimos assumamus, ne pariter ejus venena perfidia, vita nostra contraria, sorbeamus.*

143. Glanis in amando, defendendo, & adjuvando suo fætu nulli piscium cedit. De hoc Ælianus: *Ex piscibus suorum fætuum amantissimus est.* Et licet glanis mater, fætum enixa, nullam amplius videatur ipsius curam gerere, *assiduum tamen se præstans mas custodem ad conservationem sobolis, eam TUETUR, ET insidias omnes ARCET.* Unde epigraphen subjunges; SOBOLEM TUETUR, ET ARCET. Idipsum etiam testatur Pierius Valerianus, ex quo hanc inscriptionem mutuare potes; PROLIS AMOR VIGILEM, seu, SOBOLIS TUTELA SAGACEM, subintellige, *reddit.* Piscis hujus ore canit meus D. Salvator Carducius;

Prolis amor vigilem me reddit in æquore fervens.
Nempe vel in gelidis fluctibus ardet amor.

Et rursus;

Impigra me reddis sobolis tutela sagacem;
Discito, quo vigeat robore verus amor.

Cæterùm Paterfamilias, bonæ liberorum educationi solicitè intentus, hoc Emblemate repræsentatur. Seneca parentum erga liberos curam & amorem describens. *Non vides,* inquit, *quemadmodum teneram liberorum infantiam parentes ad salubrium rerum patientiam cogant? Flentium corpora, ac repugnantium, diligenti cura fovent; & ne membra libertas immatura detorqueat, in rectum exitura constringunt: & mox liberalia studia inculcant, adhibito timore nolentibus. Ad ultimum audacem juventam frugalitati, pudori, moribus bonis, si parum sequitur, coactam applicant, &c.*

HIPPOPOTAMUS.

Cap. XXIV.

144. Hippopotamus, latinè Equus fluviatilis, animal amphibium est; nam Nili aquas habitans, nonnunquam, instar crocodili, extra illas progreditur, ac terram obambulat. Unde Lucarini lemma; AQUA, TERRAQUE POLLET. Graves D. Pauli labores ac peregrinationes, quas terrâ marique perpessus est, hoc emblemate significantur. Ipsemet testis sibi locupletissimus ait; *In laboribus plurimis ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui, in itineribus sæpe, periculis fluminum, periculis latronum, &c.* Adeò ut subjungat Magnus Augustinus; *Ista pericula numerari quidem possunt, sed tolerari, nisi Spiritu Sancto juvante non possunt.* Cæterùm Emblemate illo etiam Principem, terrâ marique potentem, significare licet.

145. Hippopotamus, si valetudinem suam nonnihil languere sentiat, mox ligni cujusdam cuspidi ceu phlebothomo, allisus, venam aperit, & profuso sanguine, sanitatem recuperat. Lemma. IN VULNERE SALUS. Ita nimirum Reipublicæ, ceu corporis mystici, incolumitas è suppliciis adversus sceleratos ut plurimum pendet. Justus Lipsius; *Profectò perit hodie Ducum authoritas, quia severitas; nec alia res militem in turbas & scelera movit, quàm soluta leges. In sanguine & cæde qui versantur, ferociam & contemptum induunt, nec nisi sanguine & cæde coercentur.*

146. Correctionem duram efficax esse salutis alienæ recuperandæ pharmacum, haud obscurè ex Hippopotami Emblemate colligere licet; qui ad vicini stipitis cuspidem allisus, venam incidere solet; cum dicto: DOLEAT, UT VALEAT. Correctio- Correctio aspera.
nis duræ methodum & utilitatem è Magno Augu- S. August.
stino disce. *Foris terribilis personet increpatio, intus* serm. de
lenitatis teneatur dilectio; neque consentientes sitis Verb. Dom.
malis ut approbetis, neque negligentes ut non arguatis &c. Opportunè Ovidius; Ovidius.

Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignem,
Arida nec sitiens ora lavabis aquâ.
Ut valeas animo, quidquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.
Dura aliquis præcepta vocet mea; dura fatemur
Esse, sed ut valeas, multa dolenda feres.

147. E Magnatibus nonnemo, fœminæ cujusdam venustæ amorem insigni suâ magnanimitate aucupaturus, sese gravissimo militiæ discrimini liberrimè exposuit. Hunc P. Certanus Hippopota- Amans.
mi symbolo expressit, qui junci spinis se ipsum injicere solitus, sanguinem copiosum elicit; cum dicto, *CON LE FERITE SU COMPRA LA VITA.* Id est, *EMIT SIBI VULNERE VITAM.* Verius tamen Servator noster imagine ista Christus patiens.
exprimitur, qui vulnerum ac sanguinis sui pretio hominum vitam ab interitu vindicavit, eosque ad sui amorem, nunquam intermoriturum, obstrinxit; Unde Prophetes Apocalypticus ad illum cla- Apoc. 5. 9.
mat; *Redemisti nos Domine Deus in sanguine tuo.* Et S. August.
S. P. Augustinus; *Sacrificium, ubi sacerdos est victi-* serm. 8
ma, redemit nos fuso sanguine, Creatoris: non tan- ex addit. à Sirmond.
tùm creavit nos cum sanguine, sed redemit sanguine.

148. Hippopotamus, sanitatem è vena incisa recuperans, Camerario authore epigraphen sustinet; *CONTRARIA PROSUNT.* Quotidianâ experientiâ constat, calamitates ac miserias, quan- Calamitas
tumvis exteriore vultu pernitiosas, re ipsâ tamen utilis.
mirificè prodesse. Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus; *Sint ergò tentationes, sint tribulationes, con-* S. August.
summaris in eis, non consumeris. Albertus Valstai- in Ps. 94.
mus, etiamnum juvenis, & Archiducis Austriæ Ephebus, pertinaci voluntate Lutheri hæresim amplexus est: at cùm è fenestrâ præceps rueret, mox saniora edoctus, ad Catholicorum sacra redire decrevit.

149. Hippopotamus, lateri suo cuspidem infigens, inscriptionem à Camerario recipit; *VULNERE RECREOR.* S. Franciscum Assisiatem, S. Francis-
sacris cicatricibus insignem, & S. Theresiam, igneo ciscus.
telo ab Angelo transfixam, hoc Emblema spectat. S. Theresia
Idipsum peccatoribus quoque convenit, qui cha- Calamitas
ritatis Divinæ jaculo saucii, veternum excutiunt, suæ- utilis.
que animæ vitam ac sanitatem recuperant. S Gre- S. Greg. l. 6
gorius Papa; *Corda nostra malè sana sunt, cùm* Moral.
nullo Dei amore sauciantur. Sed vulnerantur, ut sanentur, quia amoris sui spiculis Deus mentes insensibiles percutit, moxque eas sensibiles per ardorem charitatis reddit

150. De Hippopotamo refert Plinius; *Assiduâ* Plin. l. 8.
satietate obesus, exit in littus: atque ubi acu- c. 26.
tissimum videt stirpem; imprimens corpus, venam quâdam in cruce vulnerat, atque ita profluvio sanguinis morbidum aliàs corpus exonerat. Unde Hippopotamo, ad spinæ aculeum alliso, epigraphen subjunges; *SAT VEL UNA SALUTI.* Ita ani- Correctio
mo nobili & ingenuo una solùm correctionis spina sufficit, ut è vitiorum lethargo experrectus, animæ suæ salutem denuò recipiat. Saulus, primùm à Christo

à Christo reprehensus, furorem exuit, & instar oviculæ mansuetus evasit. David, primâ vice à Nathane correptus, convaluit, & pristinas animæ vires recuperavit. De hoc Salvianus: *Agnoscit David reus culpam, humiliatur, COMPUNGITUR, confitetur, luget, pœnitet, sanatur, &c.*

Act. 9. 6. *2. Reg. 13.* *Salv. l. 2. de Guber. Dei.*

HIRUNDO.

Cap. XXV.

151. Hunc piscem, utpote alis instructum, aliqui *piscem volantem* cognominant. Id cum primis in illo mirandum, quod ex ore seu branchiis lucem spargat adeò claram, ut noctis tenebras illuminet. Unde Bartholomæi Rossi lemma. FULGET IN TENEBRIS. Innuere voluit, Divum Carolum doctrinæ, cumprimis verò sanctimoniæ suæ splendore mundanam peccatorum caliginem latissimè dissipâsse. Justus Lipsius idipsum de litteratorum virtute tradit, qui nonnunquam invidorum malevolentiâ obnubilati, tandem morte imminente mirificè resplendent. *Vivos,* inquit, *& superstites premere in rectè factis etiam livor aut invidia potest; at mortuos, & cùm tractu veritas invalescit, splendor ille famæ & virtutis irradiat, & sera scripta ad memoriam tradunt posterorum,* Cæterùm Emblema istud etiam nostram in agendo prudentiam, veluti unicum mentis humanæ radium, demonstrat, Guido Casonus in hanc rem canit;

S. Carolus. Calamitas. *Lips. Præf. in lib. 1. de Milit. Rom.* Prudentia. *Guid. Cas. Embl. 4.*

Vede ne la caligine profonda
De l'incertezza de gli humani eventi
Ciò che seguir, ciò che fuggir si deve.

152. D. Aresius hominem sanctum, vitæ activæ & contemplativæ ex æquo deditum, piscis hujus Emblemate describit; addito epigrammate, SURSUM, ET SUBTER. S. Petrus Damianus; *Quid pennatis avibus, nisi electæ animæ significantur, quæ profectò solæ in cælestis Ecclesiæ corpus transeunt, quia modò virtutum pennulis fultæ saltus dare per cæleste desiderium sitiunt; ut superna per contemplationem appetant, quamvis in semetipsas iterum ex mortali carne relabantur,* Et sanctus Gregorius Nazianzenus; *Pulchra res est contemplatio, pulchra item actio: illa hinc assurgens, usque ad sancta Sanctorum contendens, mentemque nostram ad id, quod sibi cognitum est, reducens. Hæc vero Christum excipiens, eique inserviens, ac vim amoris per opera indicans.* Intellectus humanus; ad sublimia & infima quæque sese extendere solitus, hoc symbolo opportunè significatur. Justus Lipsius; *Mens hominis momento SUMMA, IMA, propinqua, dissita, permeat, & pervadit.*

Vita activa & contemplativa. *S. Pet. Dam Epist. 18.* *S. Greg. Naz. Orat. 16.* *Just. Lips. lib. 1. Admir. c. 13.*

153. Hirundo, piscium aliorum injuriis infestata, in aëra sublevatur, ac volatu sibi consulit. Unde lemma huic pisci inditum; PERSECUTUS ATTOLLITUR. Eorum hæc imago est, qui mentem suam ibi tantùm ad Deum erigunt, quando calamitatum impetu concutiuntur. S. Anselmus; *ADVERSIS IRRUENTIBUS separatur à terrenis cupiditatibus ECCLESIA, id est, fidelis anima, & COELO FIT PROXIMA.* Haud aliter S. Gregorius Papa; *Mala, quæ nos hic premunt, ad Deum ire compellunt.* Prolixè in hanc rem meus Concanonicus D. Matthæus Bossus; *Tentat afflictionibus nos Deus, & ducit per ignem & aquam, ut semper evigilemus orantes, & terrenis, humanisque despectis, de sublimibus cogitemus, atque cœlestibus, quod nemo efficit, qui præsentibus rebus magnoperè gaudet tranquillus, atque immotus.* Et paulò post: *Cùm tentamur, flagellis quatimur, molestiis conterimur, cùm morbi subeunt, pavor ingruit, oculos repente in cœlum attollimus. Divinam opem & digitum propensiùs quæritamus.*

Calamitas *S. Anselm.* *S. Greg. Pap.* *D. Matth. Boss. de toler. advers. Collat. 1.*

154. Persecutiones undique patitur misera hæc hirundo; nam intra aquas degens, à validis hostibus infestatur: extra illas verò ad declinandas aliorum piscium insidias sublevata, ab avibus quibusdam devoratur. Atque adeò in utrolibet elemento securа vivere nequit. Lemma: NEC AURA, NEC UNDA. Eandem tyrannidem nunquam non experiri cogitur innocentia; Salusthius testatur, *Innocentiæ plus periculi, quàm honoris esse.* Hanc calamitatem meus Concanonicus, S. Prosper, iis omnibus communem asserit; qui vitam volunt traducere innocuam.

Innocentia oppressa. *Salusth. Jugurth.* *S. Prosp.*

Nunquam bella bonis, nunquam discrimina desunt,
Et cum quo certet, mens pia semper habet.

155. Nonnemo hunc piscem, terrâ, marique infestatum, hoc lemmate notavit: UNDIQUE ANGUSTIÆ. Conscientia mala, accommodatè ad hanc ideam; terroribus ac minis undique concuti solita; verè cum Caino pronuntiaverit: *Omnis igitur, qui invenerit me, occidet me,* Et quidem si adversarii desint; interioris animi terrores nunquam deficient. Benè dixit S. Joannes Chrysostomus: *Invidi, avari, & raptores; bellum undequaque circumferentes, & intùs sedentes inimicos habentes, QUOCUNQUE RECESSERINT; PUGNAM NON POSSUNT EFFUGERE.*

Conscientia mala. *Gen. 4.* *S. Jo. Chr. in hom.*

LUCERNA.

CAPUT XXVI.

156. De hoc pisce testatur Plinius: *Lingua ignea, per os exerta, tranquillis noctibus lucet.* Atque adeò hic piscis linguam; multò illustrem splendore; præsefert; addito lemmate, A LINGUA JUBAR. Ità excellens quidam Academicus cæteris omnibus facem ac discendi normam prælucere potest. Celebris Orator non patriæ duntaxat, sed & toti provinciæ illustrandæ sufficit, Verbo; hominum Apostolicorum linguæ, ceu totidem lucernæ, clarissimos doctrinæ radios, & eximium charitatis ardorem passim diffundunt; S. Gregorius Papa; *Linguas igneas Doctores habent, quia dum Deum amandum prædicant, corda audientium inflammant.*

Plin. cap. Orat. Apost. *S. Greg. Hom. in E.*

157. Prædictâ piscis hujus proprietate, & Plinii testimonio nixus, epigraphen ei subjunges; TRANQUILLA NOCTE RELUCET, Ità omninò illuminata correctoris aut consiliarii lingua obscuros ac tenebricosos, sed tamen simul tranquillos, nulloque passionum æstu agitatos hominum animos clarissimis radiis perfundere solet. P. Julius Nigronius; *Splendor, inquit, ex igneâ linguâ & ardenti effulgens, est ipse sermo spiritualis, qui noctes tranquillas requirit ad capturam: hoc est mentem auditorum, in ignorantiæ quidem tenebris, ac nocte versantem; sed tamen sine vehementi perturbatione, pravâque dispositione tranquillam.* De sapientia testatur S. Pagina, quòd animam malignis affectibus turbatam, nunquam sit ingressura: *In malevolam animam non introibit sapientia.* Unde monet S. P. Augustinus; *Puri, atque purgati sensibus & cogitationibus esse debemus, ut nos dignos Dei visitatione & illuminatione faciamus; quia perversæ cogitationes separant à Deo.*

Plin. Corr. *P. Nigr.* Sapientia. *Sap. 1.* *S. Aug. serm. de Tem. Sap.*

158. P. Hor-

158. P. Hortensius Pallavicinus Lucernam piscem, inter nocturnas umbras resplendentem, hoc lemmate insignivit; EXTERNÆ NON INDIGA. Innuebat videlicet, Illustrissimum Comitem, Alphonsum Littam, recens inauguratum Archiepiscopum Mediolanensem, & nunc Eminentissimum Cardinalem, tantos nobilitatis, virtutum, ac meritorum splendores habere congenitos, ut ad eos locupletandos aliis ab extrinseco emendicatis opus minimè sit. Eandem planè significationem referebant duodecim gemmæ, quæ, utpote duodecim tribuum figuræ, summi Hebræorum Sacerdotis pectus exornabant. Nam afferente S. Gregorio Nysseno, *Lapides ita erant varii, ut nullius ad alterum esset similitudo, proprio enim singuli splendore fulgebant.* Hanc nimirum Deus cujusvis animæ ideam ob oculos posuit, ut virtutis propriæ splendore, non verò exteris, ac emendicatis ornamentis inclarescere satagat.

159. Hic piscis Lucernæ nomen à linguæ suæ splendore recepit. Lemma; NOMEN LINGUA DEDIT. Ita Viri litterati famam in hoc mundo clarissimam è linguæ suæ facundiâ sortiuntur. Plurimorum instar habeto Ciceronem, Hortensium, Marcum Antonium, Demosthenem, & Periclem, quorum fama nonnisi orbe deficiente peribit. S. Paulum antonomasticè Apostolum vocant, quod prædicando, propagandoque Dei verbo cæteros Apostolos longè anteverterit. Sanctus P. Augustinus; *Apostolus cùm dicitur, si non exprimatur quis Apostolus, non intelligitur, nisi Paulus; quia pluribus est epistolis notior, & plus omnibus illis laboravit.*

160. Eidem pisci, ingenti splendore sub nocturno cœlo per undas natanti, subscripsit P. Blasius Palma; TENEBRÆ NON COMPREHENDERUNT. Deum hæc imago repræsentat, omnis sanctitatis & splendoris fontem. *Quia non est sanctus, ut est Dominus.* Porrò homo justus, mente in cœlum sublevatâ, nullis involvi potest scelerum umbris, sed assiduam spargit virtutum lucem. Sanctus P. Augustinus; *Qui sursum habet cor, luminare est, in cœlo fulget,* NEC VINCITUR TENEBRIS.

LUCIUS, seu LUPUS.

Cap. XXVII.

161. TAnta piscis hujus tyrannis est, ut omnes alios, etiam propriæ speciei, pisces sine discrimine devoret. Unde juniorem Lucium voraci ore complexus, epigraphen tenet; PROPRIIS NEC PARCIT ALUMNIS. Princeps tyrannus, ac parens crudelis hoc symbolo delineantur, qui nec subditorum bonis, nec filiorum vitæ parcunt. Inter hos Primipilus Artaxerxes, Sabellico referente, quinquaginta filios jugulavit. Tigranes, Armeniæ Rex, quod Baptista Fulgosus testatur, filium suum natu majorem occidit. Titus Manlius Torquatus proprium filium capite plecti jussit. Constantinus Imperator innocentem Crispum; & Herodes Antipas tres suos filios, Antipatrum, Aristobulum, & Alexandrum vitâ privârunt. Seneca; *Quæ alia via esset, si leones, ursique regnarent, si serpentibus in nos, ac noxio cuique animanti daretur potestas? Illa rationis expertia, & à nobis immanitatis crimine damnata, abstinent suis, & tuta est inter feras similitudo: apud homines tantum nec à necessariis quidem rabies temperat.* Et Seneca Tragædus;

A fratre frater, dexterâ nati parens
Cecidit, maritus conjugis ferro jacet,
Perimuntque fœtus impiæ matres suos.

162. Lupus piscis, alium minorem lupum devorans, epigraphen subjunctam habet; PRÆDA MAJORI MINOR. Eâdem planè ratione Tyrannus crudeli avaritiâ adversus minus potentes grassari solet. Contra hanc hominum immanitatem conquestus David; ait, *qui devorant plebem meam ut cibum panis,* Id est, interprete P. Gregorio Helero, *Qui dispoliant fortunis, infamiâ contegunt, eliminant è vita, penitusque consumunt cultores meos, eum ad modum, quo devoratur à famelico panis cum crustâ, cum medullâ, de quo nec mica superfit.* In eundem Psalmi locum quærit Magnus Augustinus; *Quid addidit in cibo panis?* Et respondet, *Cætera, quæ manducamus, poscimus modò illa, modò illa; non semper hoc olus, non semper hanc carnem, non semper hæc poma, semper autem panem. Quid est ergo, devorant populum meum in cibo panis? Sine intermissione, sine cessatione devorant, qui devorant populum meum in cibo panis.* Seneca;

Rupêre fœdus impius, lucri furor,
Et ita præceps, quoque succensas agit
Libido mentes, venit imperii sitis
Cruenta, factus PRÆDA MAJORI MINOR
Pro jure vires esse &c.

163. Nonnunquam Lucii capiuntur oculis privati, ac penitus cæci: idque, Physicorum opinione, ranarum operâ contingit; quæ, dentatas Luciorum serras nihil formidando, iis astutè propinquant; moxque supra illorum frontem collocatæ, miseros excæcant. Emblemati supscripsêre; ASTU, NON VI. Dæmon, ut grat æ Divinæ lumen homini eripiat, plurimum allaborat, idque, si violentiâ nequeat, astutia exequi conatur. Sanctus Gregorius Papa; *Cavenda est hostis astutia, ne, quos opertâ nequit tentatione subvertere, labente telo sævius valeat trucidare.* Porrò hominis oculus recta est intentio, cui eruendo nihil non molitur vaferrimus hostis; probè gnarus, omnem hominis felicitatem aut interitum ab oculo illo pendere. Nam, ut præclarè ait Magnus Augustinus; *Quod non bonâ intentione facis; non tibi proderet: quia quomodò feceris, non quomodò illud evenerit, tibi imputabitur.*

MELANURUS.

Cap. XXVIII.

164. MElanurus tranquillo mari ad imum fundum sese mergit, ibique inter algæ latebras delitescere solet, ut piscatorum insidias, eo tempore frequentes, effugiat: at verò turbato mari, de illorum præsentia ac insidiis securus, supra aquas emergit, & littori vicinum se statuit. Unde lemma. IN TEMPESTATE SECURUS. Vel, SPERAT INFESTIS; &, METUIT SECUNDIS. Verbis ex Horatio mutatis, ubi hominem cautum, nec inter prospera fidentem, nec inter adversa timendum describit.

Sperat infestis, metuit secundis,
Alteram sortem, benè præparatum
Pectus.

Hinc

Marginalia: de ... Nysseno; Tyrannus; Ps. 52. 6.; Georg. Hef. Comment. in Ps. 52.; S. Aug. in hunc Ps.; Senec. in Hypolith. Act. 3.; Dæmon.; S. Greg. l. 7. Epist. 3. ante med.; Intentio.; S. August. Tract. in Matth. 6. si lumen, quod in te est &c.; Calamitas utilis.; Horat. l. 2. Ode 10.

Hinc discas velim, quantùm securitatis è calamitatum tempestate nobis accrescat. Præclarè, ut solet Magnus Augustinus; *Multi res adversas timent, prosperas non timent. Periculosior est res prospera animo, quàm adversa corpori. Prius corrumpit prospera, ut inveniat, quod frangat adversa.*

S. Aug. in Psalm. 50.

165. Melanurus, humano gustui penitus insipidus, ut à cæteris piscibus internosci possit, caudam nigrâ quâdam notâ distinctam habet. Unde lemma, GUSTARE NEFAS. Hominum sceleratorum hæc idea est, quos, atro notatos flagitiorum thetâ, longissimè fugere, eorumque commercia omnia abhorrere jubemur. Perspicuè Apostolus; *Si is, qui frater nominatur, est fornicator, aut avarus, aut idolis serviens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax. eum ejusmodi nec cibum sumere.* In hunc locum Sanctus Ambrosius; *Cum fratre, in quo vitia hæc reperiuntur, non solum Sacramenta non edenda, sed nec communem escam, docet: ut erubescat quum vitatur & se corrigat.*

Scelerati fugiendi. 1. Cor. 5. 11. S. Ambr. in hunc loc.

MONACHUS.

Cap. XXIX

Casp. Schot Phys. Curi. lib. 3. c. 3.

166. PAter Gaspar Scottus ex Rondeletio & aliis refert, in Norwegiæ oceano marinum aliquod monstrum nostro hoc ævo captum esse, quod humanâ erat facie, capite cucullum gestans, totoque reliquo corpore instar Monachi efformatum, unde etiam ab incolis Monachi nomen accepit, uti prolixè describit, & eleganti icone exhibet idem eruditissimus P. Scottus. Quare piscem illum symboli loco hac inscriptione notabis. HABITUM, NON VIRTUTEM. Præclarè in rem præsentem ait religiosissimus Thomas Kempensis. *Habitus & tonsura modicum conferunt; sed mutatio morum, & integra mortificatio passionum, verum faciunt religiosum.* Quisquis enim in religione perversam ducit vitam, belluam marinam imitatur, exteriore quidem habitu religiosam, sed anima ac pectore efferatam, immanem, & abominandam. Sanctus Bernardus; *Omnis Sanctorum cura, spreto ornatu cultuque superfluo exterioris sui hominis, (qui certè corrumpitur) omni se diligentiâ occupat decorando interiori illi, qui ad imaginem Dei est, & revocatur de die in diem. Certè sunt enim, non posse esse Deo quidquam acceptius, imagine suâ, si propria fuerit restituti decori.* Author sermonum ad fratres in Eremo [qui falsò tribuuntur Sancto Augustino] ait, *Cogitate ergò fratres, quàm reprehensibile sit, si sub tali habitu superbia lateat vel luxuria. Summè igitur necessaria est in eremo morantibus ipsa humilitas, quæ designatur per vestem.* Et rursus; *Nos, qui videmur gerere in corporis nostri habitu figuram crucis, & nomen religionis habemus, nigram vestem humilitatis portamus; zonis etiam præcincti apparemus; caveamus, ne similes simus sepulchris dealbatis, quæ foris pulchra & dealbata apparent, sed intus plena sunt fœtore, & ossibus mortuorum.* Sapienter monet Vates Regius; *Omnis gloria filiæ Regis* (nimirum animæ Religiosæ) *ab intus.* Coronidem jugens Magnus Augustinus; *Vera conversio, inquit, sine vestimentorum commutatione sufficit sibi; Vestimenta verò religiosa sine bonis operibus non solùm remedium habere non poterunt, sed etiam justum Dei judicium sustinebunt.*

Religiosus. De Imit. l. 1. c. 17. n. 2. S. Bern. serm. 25. in Cant. Auth. ser. ad frat. in Eremo serm. 27. Ibid. ser. 28. Psalm. 44. S. August. serm. 67. de Temp.

MURÆNA.

Cap. XXX.

167. DE Muræna scribit Plinius; *Murænas, ajunt, fuste non interimi: easdem ferulâ protinus.* Atque adeò Murænam, levi percussam virgula, hoc lemmate afficies; LEVITER ICTA PERIT. Ita prorsus culpa, in proximi nostri pectore, instar Murænæ, serpere solita, dum levi correctionis discretæ ferula percutitur, protinus emoritur, & è statione cedit. Sapienter dixit Salomon; *Tu virgâ percuties eum, & animam ejus de inferno liberabis.* Virga enim moderatæ castigationis symbolum est. Sanctus Gregorius Papa; *Curandum est, ut Rectorem subditis & matrem pietas, & patrem exhibeat disciplina. Atque inter hæc sollicitâ circumspectione providendum, ne aut districtio rigida, aut pietas sit remissa.* Et inferius; *Hinc David; Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Virgâ enim percutimur, baculo sustentamur. Si ergò est districtio virgæ quæ feriat; sit & consolatio baculi, quæ sustentet.*

Correctio suavis. Prov. 23. 14. S. Greg. Pastor.

168. S. Ambrosius testatur, Murænam, serpentis sibilo vocatam, protinus è maris profundo emergere, moremque invitanti gerere promptissimum. *Vipera, inquit, nequissimum genus bestiæ, & super omne, quod serpentini generis est, astutior, ubi coëundi cupiditatem assumpserit, murænæ maritimæ notam sibi requirit copulam, vel novam præparat progressaq; ad littus, sibilo testificata præsentiam sui, ad conjugalem amplexum eam vocat. Muræna autem invitata non deest, ut venenato serpenti expeditos usus suæ impertiat conjunctionis.* Unde lemma. AD SIBILUM PROPERAT. Evam protoparentem nostram, hæc imago spectat; quæ serpentis Tartarei sibilo invitata, mox consensum dedit, & relicto totius bonitatis Oceano, Deo, in vitiorum omnium libidinem imprudens ruit. Porrò etiam verus obediens Emblemate illo describitur, qui unico, etiam minimo Superioris nutui promptè respondet. Opportunè Divinus Vates Zacharias ait, *Sibilabo eis, & congregabo eos.* In hanc sententiam admirabundus Stephanus Cantuariensis, ait, *quasi solo sibilo opus fit, non prædicationis tubâ.* Eandem in auscultando alacritatem excipit Apostolus; *Admone illos Principibus & potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse.*

S. Ambr. l. 5. Hex. c. 7. Eva. Obed. Zach. Steph. in Al. Gedo. Tilm. Tit. 3.

169. Muræna, serpentis sibilo allecta, è mari progreditur, ac fidem, consorti suæ debitam, infringens, cum eo commiscetur. Quare D. Aresius hanc mulieris adulteræ imaginem statuit, cum lemmate. ALIENUM ADAMAT. S. Basilius; *Adulterium naturæ quoddam est vipera, murænæque mutuus ille complexus. Discant igitur ii, qui alienis insidiantur nuptiis, cuinam reptili sint similes.*

Adulterium. S. B. Hom. Hexa.

170. Muræna, siculi maris piscis, à sole adustus, mari rursum mergi nequit. Lemma. NON SUBMERGETUR ADUSTUS. Ita homo charitatis Divinæ ardore flagrans, soli adhæret Deo, neque flagitiorum undis sese unquam amplius immergi patitur. S P. Augustinus; *Si quæ es anima, quæ cupis possidere virtutem charitatis, quæ omnia tolerat, relinque mundum; confuge ad crucis lignum, non metuas procellas & turbines diluvii; non mergeris, si ligno portaberis; novit gubernare, qui dignatus est creare; tantùm adsit virtus charitatis, quæ omnia tolerat.* Et rursus; *Quisquis vetus peccatum vis extinguere, mandato novo extingue cupiditatem,*

Charitas. S. A. serm. Temp. S. A. serm. de T.

ditatem & amplectere charitatem. Diu quidem in vitiorum omnium pelago volvebatur Augustinus; at postea charitatis Divinæ flammâ adustus, nullo amplius graviore delicto Deum offendit; id quod etiam de S. Paulo, Mariâ Magdalenâ, & aliis dicendum est.

NAUTILUS.

Cap. XXXI.

171. PLinius testatur, Piscis hujus faciem ac membra adeò mirè à natura esse composita, ut integram ac veluti animatam navim exhibeat: nam alienis ornamentis, funibus, velis, tabulis, cæteraque nautarum supellectile minimè indigus, ea omnia in membris suis ita exactè continet, ut navigaturus, nullâ alterius operâ aut subsidio opus habeat. Unde Aresii lemma; NULLIUS EGEO. Hominis superbi hæc idea est; qualis ille, in Apocalypsi notatus, fuerat; *Dicis, quòd dives sum, & locupletatus, & nullius egeo. &c.* Adversus hoc vitium more suo disertus Sanctus Basilius; *Intolerabilis*, inquit, *est superbiæ argumentum, existimare, se nullius egere consilio* Iis etiam hoc Emblema convenit, qui cunctis suis necessitatibus citra alterius operam providere nôrunt. Talis Hippias ille fuit, qui ludos olympicos olim ingressus, omnium scientiarum & artium, tum liberalium, tum mechanicarum sese pretium jactabat; quin imò, Quintiliano asserente, tanti pretii & existimationis se ipsum fecerat, ut nullâ *cujusvis alterius ope indigeret, nevè alterius rei.* De eodem refert Apuleius; *Venit Hippias iste quondam certamine olympio Pisam, non minus cultu visendus, quàm elaboratu mirandus; omnia secum quæ habebat, nihil eorum emerat, sed suis sibi manibus confecerat, & indumenta, quibus indutus, calceamenta, quibus inductus, & gestamina quibus conspicuus erat.* Adeoque suis sibi manibus vestimenta calceosque consuebat, annulum elaborabat, gemmam poliebat, imò *& ampullam oleariam lenticulari forma* conficiebat. Cæterum imago illa etiam hominem litteratum ac sapientem concernit, de quo Antisthenes ait; *Sapiens autem, etsi omnia desint, solus sufficit sibi.*

172. Nautilo inscripsêre; PER SUPREMA, PER IMA. Intellectum, rebus omnibus indagandis sufficientem; vel hominem, vitæ contemplativæ & activæ ex æquo debitum, hæc imago repræsentat. In hanc rem S. Nili parænesis est; *In labores & orationes oportet animam partiri: sic enim non multos in nobis introitus inveniet diabolus.* Haud aliter Seneca; *Natura ad utrumque nos genuit: Et CONTEMPLATIONI rerum ET ACTIONI.*

173. Alius ejusdem Nautili symbolo inscripsit, TEMPESTATIS EXPERS. Hominem, inter adversa tranquillum & virtuosum, hæc imago significat, qui, quidquid calamitatum ab inimicâ sorte objicitur, nunquam non evadit superior, neque se ullis viribus submergi patitur. Nam, quod virûm sapientissimus testatur, *Non contristabit justum, quidquid ei acciderit.* Seneca de vero sapiente ait; *Qui prudens est, & temperans est: Qui temperans est, & constans: Qui constans, & imperturbatus est, Qui imperturbatus est, sine tristitia, Qui sine tristitia est, beatus est.*

ORATA, seu AURATA.

Cap. XXXII.

174. AUratæ proprium est, crescente lunâ, candorem, decrescente verò, nigredinem induere. Unde infra augescentem lunam supra aquas depicta, epigraphen tenet; TE CRESCENTE CANDESCO. Sinceri cujusdam famuli hæc idea erat, cujus adversus herum suum fidelitas tantundem incrementi ceperat, quantùm ipse in dignitate ac potentiâ crescebat. Certè, dum Maria Virgo, ceu luna mystica, ad cœlos est assumpta, æternæque gloriæ splendore conspicua existere cœpit, singuli è Cœlitibus consuetum gloriæ ac beatitatis suæ nitorem plurimum auxerunt. Sanctum Anselmum testem habeo locupletissimum; *Omnia quæ in cœlo sunt, per glorificationem tuam inexstimabiliter decorantur.* Ita etiam, quantum gratiæ Divinæ claritas in nobis excreverit, tantò ampliorem puritatis ac internæ munditiæ candorem sortiemur. Cæterùm servus ille, Oratæ voce, non abs re cecinerit.

Subditus fidelis. — Maria V. — S. Anselm. lib. de Exc. Virg. c. 6. — Gratia Dei

Come di Cinthia in regolari aumenti
Crescendo gli splendori,
De l' Orata gli argenti
Si fregian di più lucidi candori,
Così crescendo in voi mi Prence, e Duce
Del Dominio la luce,
Crescer nel vostro servo anco si vede
Il candor de la fede.

175. Orata, superius promicante lunari sidere, lemmatis loco hanc unicam vocem subjunctam habet, DEALBABOR. Quisquis Mariæ Virginis patrocinio obumbratur, næ! is, tametsi animo imbutus obscuro & caliginoso, protinus evadet lucidus, & gratiæ Divinæ radio conspicuus. Richardus à S. Laurentio; *Sicut impossibile est, de tenebris noctis venire ad lucem, nisi mediante aurora, sic impossibile est, de tenebris vitiorum venire ad lucem gratiæ & virtutum, nisi intercessione Mariæ.* Etsi quidem, interprete S. Gregorio, Maria Virgo mons ille est, de quo vaticinatur Isaias: *Erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini, in vertice montium;* acutè observat Oleaster, quòd, ubi nos legimus, *fluent ad eum omnes gentes*, in contextu Hebræo, loco illius vocis, *fluent*, substituatur verbum *nahar*, id est, *illuminabunt. Verbum Nahar*, inquit, *quod hic vertitur currere, seu fluere, significabat etiam illuminare, ut sit sensus; & illuminabunt se ad eam omnes gentes.*

Maria illuminatrix. — Rich. à S. Laur. — Isa. 2. 2. — Oleast. in hunc loc.

PASTINACA.

Cap. XXXIII.

176. PAstinaca caudam trahit, aculeo armatam, quo homines & cæteros animantes vix contactos, mox vulnere prorsus immedicabili occidit. Æliani verba sunt; *Pastinaca marina radius ab omni medicinâ invictus existit: etenim primum ut pupugit, statim interficit.* Unde lemma; QUOS PUNGIT, PERIMIT. Vel, PUNGENDO OCCIDIT. Detractoris linguam hoc typo adumbrabis, quæ proximi sui famam malo plerumque irreparabili ferit, & suo modo occidit. Opportunè Sanctus Jacobus;

Ælian. l. 1 de Anim. c. 56. — Detractor

Jac. 3. 8. bus; *Linguam autem nullus hominum domare potest, inquietum malum, plena veneno mortifero.* Certè, de Judæis testatur Magnus Augustinus. *Judæi Christum gladio linguæ occiderunt. Et vos ô Judæi occidistis. Unde occidistis? gladio linguæ. Acuistis enim linguas vestras. Rei magis isti, qui clamando sævierunt, quam qui obtemperando administrabant, &c.* S.Aug. in Psalm. 63.

177. Nonnullis observatum est, quòd Pastinaca, jamjam ad lethalem ictum infligendum accincta, nihil penitus moveatur, neque etiam ullo iracundiæ indicio edito, pungat, feriatque. Lemma, Proditor. QUIESCENS LÆDIT. Ita proditor offensas, aliis minimè observatas infligere solet. Huic nihil dissimilis calumniator, proximi sui vitam occultis Calumniator. aculeis lacerare consuevit. Tales erant scelerati illi, de quibus primum conquestus David, ait, Psal. 63.4. *Exacuerunt ut gladium linguas suas, intenderunt arcum rem amaram, ut sagittent IN OCCULTIS immaculatum.* Et postea Ecclesiastes; *Si mordeat* Eccl.10.11 *serpens in silentio; nihil eo minus habet, qui occultè detrahit.* Tales etiam fuêre Aulici illi, de quibus Sallustius; *Illic ad reprehendenda aliena dicta & facta ardet omnibus animus, vix satis apertum os aut* C.Tacit.l.1 Histor. *lingua prompta habetur.* Verbo; tales sunt malitiosi illi omnes, *qui secretis criminationibus infamant ignarum, ut quò cautius decipiare, palam laudatum*; uti ait Cornelius Tacitus.

178. Pastinaca, si carnem spectes, optima est, ac nutrimento utilissima; si verò aculeum, pernitiosissima. Geminam hanc illius proprietatem nonnemo Emblemate comprehendens, inscripsit; HAC NUTRIO, HOC NOCEO. Ad hanc Princeps bonus. ideam verus Princeps ex æquo, prout necessitas tulerit & castigare, & consolari sciat. *Misericordiam & judicium cantabo tibi Domine*; inquiebat Ps.100.1. Deo Psaltes Regius. Sanctus Basilius & Theodoretus censent, Davidem ibi Josiæ Regis nomine locutum esse; locumque illum ita interpretantur. Justitia & misericordia. *Quoniam enim & injuria affectos miserabatur, & injuria afficientes admirabilis Josias condemnabat, illorum narrationem, laudem misericordiæ, & judicii nuncupavit,* S.Basil. in hunc loc.

Ælian. l.17 de Animal. cap. 18. 179. Æliano referente, Piscatores jucundum tenent Pastinacæ capiendæ modum. *Ridiculum quidam in piscatoria navicula saltat, & dicteria ad tibiam [si nôrit] canere incipit:* quamprimum ergò pastinaca à cantilenis & saltibus illis se illici ac circumveniri permiserit, subitò reti incauta implicatur: *Et dum voluptate tota mulcetur & nihil metuit, capitur.* Unde lemma: CAPITUR ILLECEBRIS. Vel, DAT FUNERA LUSUS. Vel, DANT CANTICA LUCTUM. Vel denique; SALTUSQUE CANORQUE CATENAS. Indies, prô dolor! miseri mortales hos lusus ludunt, dum à voluptatibus exorsi, scenam funesto ac deplorando epilogo claudunt. In rem præsentem meus Carducius Mundani decepti.

> *Blanda veneniferum dant nautæ cantica luctum;*
> *Nempe voluptatis lachryma fit soboles*

Et rursus.

> *En pastinacam saltusque canorque catenant.*
> *Congenito risus nempe dolore perit.*

Babyloniæ populi, auditâ cytharæ, sambucæ, *& omnis generis musicorum* harmoniâ, in idololatriæ retia sunt prolapsi. Herodes, lascivos temerariæ puellæ saltus conspicatus, carnis, tyrannidis, & diabolicæ crudelitatis mancipium evasit, Dan. 3. Marc.6.22 Sanctus P. Augustinus; *Puella saltat, & mater sævit, & inter delicias & lascivias convivantium temerè juratur, & impiè quod juratur impletur.* En, malorum penè omnium Iliadem, puellam unicam curioso oculo visam saltantem! Vide Luciani dialogum de saltatricibus, ubi multis exemplis ac Philosophorum sententiis docet, quod animum, etiam virilem & durum, emolliat, & ad libitum inflectat scita ad modos musicos saltatio. Providè dixit Siracides; *Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illam, ne forte pereas in efficaciâ illius.* S. Aug. ser. 116. in ... Lucian. in Dialog. de saltatric. Eccles. 9.

180. E peritorum sententiâ; Pastinaca, non viva tantùm, sed & mortua, venenato suo aculeo necare obvios quosvis solet. Unde lemma; ET MORTUA NECAT. Ita hæretici etiam post funera Hæretici libri. incautos mortalium animos interimunt. Ad propositum D. Ascanius Martinengus; *Cavendum igitur est summoperè ab aculeo pastinacæ, quoniam hæretici non modò dum vivunt, evitandi sunt, sed etiam post mortem eorum scripta sunt odio & abominationi habenda, cùm mortifero conspersa sunt veneno, & animam impiâ doctrinâ inficiant.* Porrò venusta mulier, tametsi mortua, adhuc tamen venenatis formæ suæ jaculis amantium corda per imaginationem lethaliter transfigit. Expertus id testatur Tancredus, qui Clorindæ amore implicatus, cùm ad defunctæ tumbam excurreret, in hos singultus vernaculos prorupit; D. Asc. Mart. f... 1500. ... Mag. Fœmina mortua nocet. Tass. ... Conquist. Cant. 12 stanz. 9

> *O sasso amato, & honorato tanto,*
> *Che dentro hai le mie fiamme, e fuori il piante*
> *Non di morte sei tù: mà di vivaci*
> *Ceneri albergo, ou' è riposto Amore*
> *En ben sent' io da te l' usate faci,*
> *Men dolci sì, mà non men calde al core.*

181. Pastinaca capta, ac hamo implicata, mox venenatam caudæ suæ spinam, ceu unica sua arma, abjicit. Lemma. PROJICIT CAPTIVA VENENUM. Pœnitentem hæc imago Pœnit... significat, qui gratiæ Divinæ hamo captus, vindictam, cædes, aliaque scelera projicit, meramque induit pietatem ac mansuetudinem. Certè D. Paulus, paulò ante *spirans minarum & cædis*, S.Paul mox, ubi equo excussus, oculisque captus est, ad saniora rediit, & *vas electionis* pretiosissimum evasit. Audi de hoc differentem Magnum Augustinum; Paulo per omnia simillimum; *Cùm autem Paulus Apostolus, prius Saulus crudelissimus esset & immanissimus persecutor, nihil omninò boni merebatur, imò merebatur plurimum malum. Et ecce subitò, cùm mala faceret, & mala mereretur, unâ cœlesti voce prosternitur: persecutor dejicitur, Prædicator erigitur.* S.Aug. Homil. 14...

PETRAGNOLUS.

Cap. XXXIV.

182. PEtragnolus hamum, escâ obductum, probè perspiciens, ab eo contingendo cautè abstinet; cum dicto, NON CAPIAM, Caut... NE CAPIAR. Inde animum in perspiciendis munerum oblatorum insidiis, & in periculis adeundis providum ac cautum discere licet. Justi Lipsii parænesis est; *Cautè inter captatores homines ambula, te cela; linguam preme.* Idem Emble- Lips. ... 2. Ep...

ma etiam hominem in agendo circumſpectum attinet, qui voluptatum violentiam evitaturus, ab earum inſidiis ac blandimentis ſtudioſè cavet. Magni Auguſtini conſilium eſt, *Hæc gaudia, velut venena diaboli, repudiare debemus, quia non ſolùm corpora, ſed & animam noſtram perpetualiter necare feſtinant.*

PHOCA, ſeu Vitulus marinus.

Cap. XXXV.

183. INter calamitates immobilem ac quietum eſſe, è Phocâ diſcere licet, quæ tempeſtatum fluctibus jactata, ſcopulo propinquat, ibique ſomno indulget ſuaviſſimo ac quietiſſimo. Unde lemma; SIC QUIESCO. Vel, ut Camerario placet, SECURE. Quiſquis inter malevolorum turbas vitam deſideras tranquillam, ſummo Deo, ceu lapidi angulari, adhæreas velim, ab hoc enim, & in hoc ſecuriſſimam quietem capies. Dionyſius Richelius illud Threnorum interpretatus; *Peccatum peccavit Jeruſalem, proterea ſtabilis facta eſt*, ait: *Conquieſcere ſtudeamus in Deo, ipſe eſt enim finis noſter, ad quem ſemper reſpicere, & adſpirare debemus; in quo ſolo vera, & ſalutaris quies conſiſtit &c.*

184. Quidquid turbarum ac tempeſtatum concitet Oceanus, Phoca tamen, ſcopulo innixa, ſomnum capit ſuaviſſimum, neque à tot fragoribus vel minimum dimovetur, aut expergiſcitur. Lemma; NEC RUMPITUR QUIES. Ita animus grandis ac imperterritus, quidquid adverſitatis malignior fortuna machinata fuerit, ſemper perſiſtit immotus, neque animi ſui quietem unquam perdit. De Franciſco Sforzia, Mediolanenſium Duce, ſcribit Joannes Simonetta, quod in campo verſatus, tametſi ante tentorii fores tympana pulſarentur, inſonarent tubæ, mugirent bombardæ, & altiſſimus ab exercitu concitaretur ſtrepitus; *Ille altiori videbatur teneri ſomno, non modò ferebat æquo animo, quæ fierent, ſed latabatur.* Haud aliter Jonas cum mare ad navim evertendam decumanis intumeſceret fluctibus, & nautæ mercibus, ob vitam conſervandam, in aquas projectis, omnem artem & animum jam deſponderent, ille, veluti omnis periculi ſecurus, imperturbatâ quiete, ſuavique ſomni indulgere potuit. *Dormiebat ſopore gravi.* In hunc locum Sanctus Hieronymus; *Prophetæ mens ſecura deſcribitur: non tempeſtate, non periculis conturbatur: eundem & in tranquillo, & immmente naufragio animum gerens. Denique alii clamant ad Deos ſuos, vaſa projiciunt, nititur unuſquiſque quod poteſt: iſte tam quietus eſt & ſecurus, animique tranquilli, ut ad navis interiora deſcendens, ſomno placidiſſimo perfruatur.*

185. Phoca, etiam inter medias æquoris jactati procellas, ſomnum capere poteſt ſuaviſſimum. Unde lemma, FLUCTUAT, ET QUIESCIT. Ita verus ſapiens, vel rectius, bonus Dei ſervus, tametſi mille ærumnis agitatus, interioris animi quietem nunquam ſibi eripi patitur. Sanctus Hilarius; *Nunquam dulcius Sancti requieſcunt, quàm cùm laboribus fatigantur.*

186. Phyſicis compertum eſt, hominem ab hoc piſce ſummoperè diligi: unde etiam homini ſalutando nonnunquam voces ſuas extollit; quin imò ab homine vocatus, mox reſpondet. Quare epigraphen ſubdidit D. Ferrus. ET RESPONDERE PARATUS. Maffei Barberini Cardinalis, poſtea Urbani VIII. Pontificis Maximi, benevolentiam & affabilitatem hæc imago adumbrabat, qui omnes ſibi ſupplices benignâ aure excepit, nullumque non precum ſuarum votis, aliiſque gratiis beavit. Davidem hâc virtute inſignem deprædicat Sanctus Ambroſius; *Quid ſanctus David, electus ex omnibus ad plebem regendam, quàm mitis & blandus, humilis ſpiritu, ſedulus corde, facilis affatu?* Eadem virtus etiam in Alexandro Severo reſplenduit, qui, teſte Lampridio, *tantæ moderationis fuit, ut nemo unquam ab ejus latere dimoveretur, ut omnibus ſe blandum, affabilemque præberet.* His nihilo inferior Conſtantinus Magnus, de quo Nazarius; *Quid facilius aditus? Quid aures patientiſſimas? Quid benigna reſponſa? Quid vultum ipſum auguſti decoris, gravi hilaritate permixta &c.*

Princeps benignus.

S. Ambroſ. l. 2. offic. c. 7

Nazar. in Panegyr.

187. Peccator, inter turbatæ & obſervantis conſcientiæ terrores nunquam expergefactus, aſſerente D. Jacobo Certano Abbate, vituli marini ſymbolo repræſentatur, qui à tumultuantis Oceani fluctibus percuſſus, ſcopulo immobilis adhæret, ſuumque ſomnum continuò proſequitur. Epigraphen addidit; NEC FLUCTIBUS EXCITOR. Ruffinus, illa Pſalmi verba interpretatus. *Ab increpatione tua Deus Jacob dormitaverunt omnes*, ait, *Ecce ipſe Deus Jacob increpat peccatores, intonat iras ſuas, minatur judicium, minatur æternales pœnas. Inter tanta tonitrua adhuc dormiunt, adhuc vitam veterem nolunt damnare, neque in novam vigilare.*

Peccator obſtinatus

Ruffin. in Pſal. 75. 8.

188. Phoca, miræ benevolentiæ animal, inter omnes Marinas belluas ſola non percutitur fulmine, uti teſtatur Plinius. Lemma. FULMINE TUTA. Nempe quiſquis in alios mitis, benignus, ac miſericors fuerit, non poterit non coram extremo Judice ſecurus, omnique ſuppliciorum fulmine immunis ſtare. Chriſti promiſſum eſt, *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.* Sanctus P. Auguſtinus; *Quomodò miſericordiam à Deo expectat vel ſperat, qui crudelis eſt in conſervos ſuos? Si quis cupiat Deum ſibi miſereri, ita & miſereatur debitoribus ſuis. Certiſſimè indulgentiam expectare poterit, qui aliis indulgere novit.*

Plin. l. 2. cap. 15.

Miſericors.

Matth. 5. 7

S. Auguſt. ſerm. 203. de Temp.

POLYPUS.

Cap. XXXVI.

189. POlypus inter tumultuantis pelagi fluctus ſcopulo adhærere ſicque incolumis evadere ſolet. Unde lemma; ITA SECURUS. Nempe, quiſquis Magnatum potentiâ ac familiaritate utitur, facilè quævis diſcrimina ſuperat. David, inter omnes adverſantis mundi turbas uno nixus Deo, ſalutem ſuam feliciſſimè vindicavit. *Dominus petra mea*, inquiebat, *& robur meum, & Salvator meus, Deus fortis meus, ſperabo in eum.* Et Sanctus Joannes Chryſoſtomus; cùm de eo in exilium relegando ageretur, invicto animo reſpondit: *Multi quidem fluctus & undæ immanes; ſed ſubmergi non vereor, quia ſupra petram ſto*; Chriſtum innuens, de quo Sanctus Paulus, *Petra autem erat Chriſtus.*

Adhærere.

Sperare in Deo.

2. Reg. 22. 2

S. Jo. Chryſoſt. Hom. cùm de expulſ. ejus ageretur.

190. Polypus, odoris cujuſdam fragrantiam exhalans, plurimos piſces ad ſe inſequendum allicit. Unde lemma. IN ODOREM TRAHIMUR. Illius hæc imago eſt, qui prævià ſua virtute ingentem hominum catervam poſt ſe trahit.

Adhærentia.

hit. Nonnemo, virum eximiè litteratum honoratturus, eidem Emblemati inscripsit; SIC NOS TUA VIRTUS. Doctissimus Idiota ad suavissimas Deiparæ virtutes admirandas, imitandasque abripi unicè desiderabat. *Trahe me*, inquit, *ignorantem, ut me reddas scientem, ut curram in odorem unguentorum tuorum, id est, in fragrantiam sanctarum virtutum tuarum.* B. Amedeus inter cætera Deiparæ encomia etiam hoc recenset; *Currit post Jesum non tantùm in odore unguentorum, sed etiam in multitudine dolorum, non solum in gaudio consolationum, verùm & in abundantiâ passionum &c.*

Idiota 2. Mar. Virg. cap. 1.

Maria V.

B. Amed. Hom. 5. de Laud. M. V.

191. Polypus odoris sui fragrantiam etiam à morte retinet. Unde Ferri epigramma; ET MORTUUS OLET. Vel, ET MORTUUS BENE OLET. Hominem, plurima virtute, fide, ac vitæ sanctimonia insignem, hæc imago spectat. Certè S. Odoardus Martyr & Angliæ Rex, Usuardo referente, suavissimum odorem è defuncto corpore exhalat. Ægidius Albornozzus, gloriosæ memoriæ Cardinalis, pretiosam è cadavere suo fragrantiam spirat. De S. Theresia Virgine testatur S. Ecclesia? *Ejus corpus, usque ad hanc diem incorruptum, odorato liquore circumfusum, piâ veneratione colitur.* Certè virtus post mortem omnium maximè fragrat, Seneca? *Si quod est pretium virtutis ex famâ, nec hoc interit. Ad nos quidem nihil pertinebit posterorum sermo, tamen etiam non sentientes colet, ac frequentabit. Nulli non virtus & vivo & mortuo retulit gratiam.*

Fama post mortem.

Brev. Rom. Lect. VI.

Virtus. Senec. Epist. 79.

192. Tanta piscis hujus est voracitas, ut, si alios cibos conquirere vel nequeat, vel pigeat, proprias suas branchias ac cirros devoret. Hunc proinde D. Aresius subscripsit? DOCUIT OTIOSAS. Hominis otiosi hæc idea est, de quo Ecclesiastes: *Stultus complicat manus suas, & comedit carnes suas.* Hunc locum interpretatus Olympiodorus, ait; *Otiosus, manus clausas & complicatas tenens, cùm subinde pœnitentiâ tangitur, ac dolore tabescit, dicitur meritò carnes proprias devorare. Mystico autem sensu: qui operationes animæ suæ non exercet in virtutibus, carnes devorat suas, cùm ipse sit suppliciorum mediator, & tormentorum proxeneta.*

Otiosus.

Eccles. 4. 5.

Olymp. in hunc loc.

193. Polypo, cirros suos rodenti, non incongrue subscribes; SE DEVORAT IPSUM. Idipsum invidus assolet, de quo Salomon; *Putredo ossium invidia.* S. Ambrosius: *Fuge invidiam*, inquit, *quæ non solùm alienos, verùm multò magis eum, quem possederit, lacerare consuevit.* Et S. Prosper: *Invidiâ justius nihil est, quæ protinus ipsum auctorem perimit, excruciatque suum.* Et Jacobus Sannazarius:

L' invidia figliuol mio se stesso macera.

Invidus. Prov. 14. 30. S. Ambros. de fuga sæculi.

S. Prosp. l. 3 de vitiis & virtut.

194. Polypus piscium, à se devoratorum, putamina removere solet. Unde Lucarini lemma. PUTAMINA EGERIT. Ita pœnitentes in sacro tribunali suas culpas, veluti operationum humanarum quisquilias, rejiciunt. Abbatis Godefridi cohortatio est; *Veniamus ad confessionem, quæ venenum antiqui serpentis evomitur.* Ab hoc nihil alienus Seneca; *Projice*, inquit, *quæcunque cor tuum laniant, quæ si aliter extrahi nequirent, cor ipsum cum ipsis evellendum erat.*

Pœnitens.

Abb. Godef. serm. 2. de Resurr. Dom.

Sen. Ep. 51.

195. Polypus cujusvis vicini scopuli aut saxi colorem induit. Unde lemma; MI COLORO DEL MIO SOSTEGNO. Id est; A FULCRO SUMO COLOREM. Hominis fucati & adulatoris hæc imago est; Verissimè cecinit apud Plutarchum Theognides;

Adulator.

Ut polypus petræ faciem mentitur inhærens,
Sic mentem variat subdolus arte novâ,

S. Clemens Alexandrinus, de hâc hominum sorte differens, *Nescio*, inquit, *quomodò una cum locis habitum & mores mutant, non secus ac polypos dicunt petris, quibus adhærescunt, assimulatos, videri quoque colore esse tales.* Et S. Basilius; *Talibus eos moribus præditos esse constat, qui ad usus necessitudinesque singulas occurrentes se accommodant, nec in eadem semper voluntate persistunt, sed alii atque diversique fiunt: sobrietatem cum sobriis laudant, intemperantes sunt cum intemperantibus, atque ad id, quod cuique placet, sententiam suam vertunt,*

S. Clem. Alex. 3. Pædag. c.

S. Basil. Hom. 7. Hexam.

196 Polypus è rigido scopulo tam sustentaculum, cui innitatur, quam colores, quibus conformetur, recipit. Quare Abbas Certanus Polypum symbolo nixum, hâc epigraphâ insignivit; E MI SUSTENTA, E MI COLORA UN SASSA. Id est, COLOR ET FULCRUM A RUPE. Christum sacra Pagina petram dicit; *Petra autem erat Christus*; Ergo hanc petram tenere, ejùsque vitam imitari debes, recepturus inde & firmissimum sustentaculum, & veram sanctimoniæ formam. Unde hortatur Magnus Augustinus; *Resistite perturbationibus, ne consentias amori sæculi, titillat, blanditur, insidiatur, non ei credatur, Christus teneatur.* Eadem imago hominis astuti & sagacis est propria, qui avari cujusdam ære ac expensis victitat, avarum enim Plautus appositè saxo comparat.

1. Cor. Christu fulcrum nostru

S. Aug serm. ex addi a Serm

Depen dentia astuta.

Plaut. Aulul. 2. Scen

Pumex non æque avidus est, atque hic senex,
Quia divum atque hominum clamat continuò fidem,
Suam rem periisse, seque eradicarier,
De suo tegillo fumus si quà exit foras.

197. Quidam S. Andreæ Avellino devotus, symboli loco Polypum expressit, qui saxo firmissimè affixus, inscriptionem, ex ipso Avellini cognomine desumptam, habuit; AVELLINE POTES. Nimirum validum S. Andreæ Avellini patrocinium significare volebat, quo clientes sibi commissos fovere ac tueri solet. Porrò verus amicus, quidquid rerum sive adversarum, sive felicium acciderit, nunquam à socio se avelli patitur, sed ad ipsum usque extremum halitum individuus ei assistit. Salomone teste, *Omni tempore diligit, qui amicus est.* Seneca, *Amicos secundæ res optimè parant, adversæ certissimè probant.*

Profe stabili

Amic verus.

Prov. 17.

198. Polypus, scopulo innixus, generosi hominis pectus significat: is enim potiùs in mille frustra lacerari, quàm alienis viribus à saxo illo sese avelli permittit. E lemmate Gallico id constat; PRIMIER LA PIECE, QUI SE DESTACHE. Id est, DISCERPI, QUAM DISJUNGI. Ita SS. Martyres ad petram, quæ Christus est, maluerunt millies occidi, quàm ab illâ separari. S. P. Augustinus; *Quid possunt facere inimici? Pecuniam tollere, expoliare, in exilium mittere, ad postremum OCCIDERE, NON possunt me SEPARARE à Deo.* Porrò peccator obstinatus satius habet, mille vitas amittere, quàm à vitiis abstinere. Ille ipse etiam fervidi amantis est animus, qualem Baptista Guarinus hoc poëmate vernaculo describit.

Gene

SS. M tyres.

S. Au Ps.

Ob

A co Bapt. G rinl. P. Atto. Scena.

Prima che mai cangiar veglia, ô pensiero
Cangerò vita in morte.

Et paulo post:

Arda pur sempre, ò mora,
O languisca il cor mio,
A lui fien lievi pene
Per si bella cagion pianti è sospiri,
Stratio, pene, tormenti, esigli, e morte.

Purche

Purche prima la vita,
Che questa se schoglia,
Ch'assai peggio di morte è il cangiar voglia.

199. Polypo brancheas suas ad deprædandam ostream extendente, mox ista testaceas suas conchas comprimit, ac prædonem captivum validissimè stringit. Unde lemma; E PRÆDANTE PRÆDATUS. Ità nimirum ars vincitur arte, & fraus fraude; Prophetâ teste, *Væ qui prædaris, nonne & ipse prædaberis?* Idipsum de Christi interfectoribus Judæis, quamvis sub alia metaphora, canit Vates Regius: *Foderunt ante faciem meam foveam: & ipsi inciderunt in eam.* In hunc locum Magnus Augustinus; *Quoniam fecerunt, quod facere non debuerunt; factum est in illos, quod pati debuerunt. Quod enim persecuti sunt Christum, Christo non obfuit, sed ipsis obfuit.* In hanc rem opportunum exemplum suppeditant Machabæorum Fasti; postquam enim, Simone parente per insidias interfecto, Ptolomæus ad Joannem quoque, ipsius filium, occidendum quosdam ablegaverat; ille mortis destinatæ per amicos certior factus, eos ipsos, qui mortis inferendæ legati advenerant, sine mora necari jussit. *Præcurrens quidam nuntiavit Joanni in Gazaris, quia periit pater ejus, & fratres ejus, & quia misit te quoque interfici. Ut audivit autem, vehementer expavit. Et comprehendit viros, qui venerant perdere eum, & occidit eos.*

200. Polypus quamcunque rem apprehensam tam firmiter tenet, ut eidem agglutinari videatur; ante enim se discerpi patitur, quàm ab ea avelli. Pierius Valerianus de Polypis testatur: *Eos potius detrunces, quàm possis ullo conatu petris, aut quidquid apprehenderint, avellere. Ajunt tamen, eos aquâ dulci superfusâ protinus resilire.* Unde veteres quamdam dulcioris aquæ guttulam, Polypo affusam, depinxêre, addito lemate, DISCESSIO SUBITA; vel, ME GUTTULA DULCIS AVELLIT. Ex hominibus plurimi polypis se similes probant, qui Christo, ceu Petræ, tenacissimo intimi amoris nexu hactenus semper affixi, identidem cum Apostolo exclamârunt. *Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?* gâudent se securos habitare *in foraminibus petræ, in caverna maceriæ.* Sed ecce! ad unum fortuitum mulierculæ occursum, ad unum oculorum nutum sic dissolvuntur, sic emolliuntur, ut posthabitâ sanctissima Christi amicitiâ, repente ab illa petra resiliant, malintque siliquis delectari porcorum, inconcessæ libidinis infamem ac fugitivam sequi voluptatem, quàm Dei familiaritate, bono illo æterno & infinito frui. Ut adeò quibusvis, quantumvis in sapientia provectis, sapientissimè consulat Magnus August. *Qui vult castitatem custodire, mulierum familiaritatem vitare contendat.*

201. Polypus, pro loci diversitate colorem mutare solitus, à P. Jacobo Masenio epigraphen recepit; SCIT SERVIRE LOCO. Idipsum Aulici, ac comprimis adulatores consueverunt, Rectè Cassiodorus: *Adulatio blanda omnibus applaudit, omnibus salve dicit: prodigos vocat liberales, avaros parcos & sapientes, lascivos curiales, garrulos affabiles, obstinatos constantes, pigros maturos & graves.*

POMPYLUS.

CAPUT XXXVII.

202. POmpylus, naves errabundas insequi solitus, ducis loco nautis inservit, eo enim præeunte facilè conjiciunt, num longius proficisci, an verò gradum sistere debeant. Unde Camerarii lemma; ME DUCE NAVIS EAT. Vel, ut magis succinctè Bargalius eidem, ante navim depicto, inscripsit. DUCIT IN TUTUM. Angelum tutelarem hac ideâ exactè descripseris, qui inter assidua mundi discrimina assistere ac saluti nostræ conservandæ, promovendæque Ducem agere solet. Perspicuè Regius Vates; *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos.* Junior Tobias de Angelo disserens, ait: *Quam mercedem dabimus ei? aut quid dignum poterit esse beneficiis ejus: me duxit, & reduxit sanum;* ubi insuper multa alia beneficia, ab Angelo in ipsum profecta, enumerat. S. Basilius illud Psalmi interpretatus, ait; *Ob magnitudinem ejus, qui te custodit, castra tibi, munitionesque præbet Deus propter Angeli virtutem, veluti circumvallat te undique securitate, quæ est per illum. Hoc namque, in circuitu, significat. Sicuti enim muri civitatis circumducti, omni ex parte abarcent, propulsantque hostiles impetus, sic & Angelus te præmunit à fronte, & à tergo custodit, & nihil utrimque incustoditum relinquit.*

Angelus custos. — Ps. 33. 8. — S. Basilius hom. in hunc Ps. 33

203. Joannes Ferrus Pompylum, prævium navigii ducem, hoc lemmate insignivit. PRÆMONSTRAT ITER. Non Angelorum duntaxat, sed & Principum hæc imago est propria, qui hujus mundi rempublicam, instar navis assiduò fluctuantem, prævio suo exemplo dirigunt, & in omnem portûs contingendi semitam flectunt. Verissimè Velleius Paterculus; *Facere rectè cives suos Princeps optimus faciendo docet: cumque sit imperio maximus, exemplo major est.* Alphonsus Aragoniæ Rex, Panormitano referente, *Magnum quidem esse dicebat, adversus hostem ducem esse, sed & illud maximum, ad omnem virtutem civibus ducem esse.* De Julio Cæsare testatur Suetonius, *In agmine nonnunquam in equo, sæpius pedibus anteibat, capite detecto, seu sol, seu imber esset.* Tandem de Angelo Tutelari ait S. Basilius; *Quod singulis fidelibus adsit Angelus, ut pædagogus quidam & pastor ad vitam dirigendam, nemo contradicit.*

Angelus Princeps est suorum exemplar. — Vell. Paterc. lib. 2. — Panormit. lib. 4. c. 11. — Sueton cap. 57. Vita. — S. Basil. l. 3. Cont. Eu.

PURPURA.

CAPUT XXXVIII.

204. PUrpura conchyliorum est species, quam piscatores hoc astu capiunt. Conchas enim aliquot apertas purpuræ vicinas collocant, è quibus illa escam raptura, linguam concharum hiatui imponit, at hæ levissimo quovis attactu coire, ac validissimè comprimi solitæ, miserum prædonem stringunt ac capiunt. Adeoque Purpura, dum cibum anxiè perquirit, ipsamet, fato sanè miserrimo, evadit cibus, vitæque suæ jacturam facit eo ipso alimento, quo eam sustentare cogitabat. Lemma. SIC PRÆDÆ PATET ESCA SUÆ. Has pedicas etiam nobis gulæ luxuries nunquam non struit, nosque ipsos voraces miserrimè devorat; crapula enim in corporis humani compagem crudeliter grassatur, ejus sanitatem absumit, ac deniq, interficit. Verissimè Seneca. *Multos morbos multa fercula fecerunt.* Siracides, *Propter crapulam multi obierunt.* Et Franciscus Patrinus, *Gula plures occidit, quàm gladius, estque fomes omnium malorum.*

Crapula — Seneca ep. 7 — Eccl. 37. 34. — Franc. Patr. de Repub. lib. 5. c. 8. — Juvenalis Satyr. 1.

--- *Quanta est gula, quæ sibi totos*
Ponit apros, animal propter convivia natum?
Pœna tamen præsens, cum tu deponis amictum
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas;
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus &c.

205. D. Didacus Saavedra Emblematis loco duo panni purpurei volumina supra mensam depinxit; cum lemmate, PURPURA JUXTA PURPURAM,

Conformare. Plato in Timaeo. 1. Mach. 2. 51.

RAM. Ita Princeps singulas actiones Majorum suorum vitæ, veluti archetypo, conformare studeat. Platonis hac de re præceptio est: *Tanquam in speculo ornare, & comparare vitam tuam ad alienas virtutes stude.* Idipsum Matathias fortissimos suos filios edocuit: *Mementote operum patrum, quæ fuerunt in generationibus suis, & accipietis gloriam magnam, & nomen, &c.* Emblematis hujus corpus ex eo, quod Flavius Vopiscus recenset, plurimùm illustratur. *Meministis fuisse in templo Jovis Opt. Max. Capitolini pallium breve purpureum lanestre, ad quod cùm matronæ, atque ipse Aurelianus jungeret purpuras suas, cineris specie decolorari videbantur cætera Divini comparatione fulgoris.* Lemma verò ex illa Græcorum parœmiâ desumptum est: *Purpura juxta purpuram dijudicanda est.* Applicationem Emblematis Quintilianus suppeditat, ubi de mediocritate dicendi ait, eam multâ quidem laude esse dignam, quamvis cum sublimiore facundiâ comparata, omnis encomii & existimationis fiat expers *Habet admirationem, neq; immeritò. Nam nec illud quidem facile est, sed evanescunt hæc, atque moriuntur comparatione meliorum, ut lana, tincta fuco, citra purpuras placet; at si contuleris, etiam lacernæ conspectu melioris obruetur.* Achilles Bocchius eadem metaphora demonstrat, philosophicam gentilium doctrinam, cum Catholica comparatam, omni splendore exui:

Flav. Vopisc. in vita Aureliani Imp. — *Quintil. l. 12. cap. de gen dicendi.* — *Achill. Bocch. symb. 127*

Namque ostrum ut melius collato noscitur ostro,
Sic pretium est operæ veterum conferre Sophorum
Doctrina eximia ad putatis dogmata nostra.

206. Ad funebrem Horatii Spinolæ Cardinalis apparatum, Purpuram depinxêre, quæ inter duas petras compressa, purpureum ac pretiosum liquorem stillabat; cum lemmate: COMPENDIA MIHI DISPENDIA, id est, *ex jacturâ meâ lucrum capio.* Veluti dixissent, Principem illum inter pastorales Archiepiscopatûs sui labores vitâ defunctum, è morte adeò gloriosa supremam virtutum ac splendoris sui coronidem recepisse. Eadem imago etiam S. Stephanum repræsentat, qui sanguine profuso, ad æternam gloriæ possessionem sese invitatum vidit. Atq; adeò sancti Martyres jure gaudeant, tantillum corporis dispendium quæstu immenso ac infinito compensari. De S. Theodoreto scribit D. Gregorius Nazianzenus: *Carnifices etiam ipsos accusaret ut contumeliosos, nec totum corpus decorantes, sed aliquid in onscissum, profanumque relinquentes, eosque, ut huic parcerent, hortaretur.* De Christo patiente S. Hilarius, *Ipso*, inquit, *virtutum cœlestium Domino AD INCREMENTUM GLORIÆ, & maxillas palmis, & flagris scapulas offerente.*

Jactura utilis. — S. Stephanus. — SS. Martyres. — S. Greg. Naz. Orat. de S. Theodoret. — Christus patiens. S. Hilar. cant. 4. in Matth.

207. Ad Marchionis Guidonis Villæ, in obsidione Cremonensi, *An.* 1148. occisi, exequias, Ferrariæ celebratas, Purpuram symboli loco statuerunt, quæ à generoso cane occisa interfectoris labia pretioso purpurei liquoris sui ornatu vestiit. Lemma; EX NECE TRIUMPHUS. Nobile ac dignum tanto milite symbolum! Galli enim, cum quibus Guido bellum gesserat, ad obsidionem illam non sine ingenti clade solvendam paulò post ipsius mortem coacti fuêre; sicq; invictissimus Heros ex nece triumphum reportavit. Propriè tamen Principi Christiano imago illa convenit, cujus gloria nullum potest majus incrementum capere, quàm dum, sanguine religionis causâ effuso, moritur. S. Ambrosius de Judæ Machabæi morte disserens, ait; *Gloriosam magis mortem, quàm turpem fugam suasit; ne crimen*, inquit, *nostræ relinquamus gloriæ. Itaque commisso prælio cùm à primo ortu diei in vesperum committeretur prælium, dextrum cornu, in quo validissimam manum advertit hostium, facilè avertit. Sed dum fugientes sequitur, à tergo vulneri locum præbuit, ità GLORIOSIOREM TRIUMPHIS MORTEM invenit.* Cæterùm Emblemate illo etiam Christum patientem, & SS. Martyres repræsentare licet.

Miles occisus. — Princeps pro fide occisus. S. Ambr. l. 1 offic. c. 40. — Christus patiens.

208. Eadem ipsa concha, quæ purpureo liquore tota rubescit, candidissimum beryllum generat; uti ex Aristotele & Plinio demonstrat P. Sylvester Petrasancta. Quare Purpuræ concham, beryllo gravidam, hoc lemmate distinxit: DAT PRETIUM CANDOR. Caraffarum Familiam hoc Emblema concernebat, quæ ortum suum ex Aragoniæ Regibus trahens, non tantùm illorum purpurâ, sed & propriæ virtutis candore resplendet. Enimverò Ovidio teste:

P. Sylv. Petr. l. 9 de symb. — Ingenuitas. — Ovid. de Pont. ele. 10.

---- Non census & clarum nomen avorum,
Sed probitas magnos, ingeniumque facit.

Porrò emblema illud etiam sanctam Catharinam, aliasque Virgines significat, quæ martyrii sanguine perfusæ pretiosam virginitatis margaritam in animo & corpore illibatam conservârunt. Denique etiam innuit, candidum virginitatis beryllum nullibi tutius, quàm intra charitatis Divinæ purpuram abscondi. Scitè Magnus Augustinus: *Custos virginitatis charitas, locus autem hujus custodis humilitas.*

Martyr... Virgines. Virgin... — S. Aug. Virgin.

RANA.

CAPUT XXXIX.

209. MEcænas, sub Octaviano Imperatore supremâ penè authoritate terram ac mare suis imperiis coërcens, Claudio teste, Ranæ symbolo fuit honoratus, cui hoc lemma præfixum erat: MIHI TERRA, LACUSQUE. Idipsum alius Ludovico XII. Galliarum Regi post recuperatam Genuam attribuit. In hanc rem Petronius Arbiter:

Domi... vastus... Petr. Arbitr. c. 79.

Orbem jam totum victor Romanus habebat;
Quà mare, quà terræ, quà sidus currit utrumque,
Hic satiatus erat.

Eadem imago etiam hominem prudentem, ubivis locorum optimè conversandi gnarum, concernit; haud secus atque Rana, animal amphibium, terrâ marique ex æquo victitare novit. Hoc sensu canit Bapt. Guatinus:

Prude... — Bapt. ...nel ... F. An... scena

Per tutto è buona stantza, ou'altri goda,
Ed ogni stanza al valent'huomo è patria.

Deniq; etiam hominis gulosi est propria, cui exaturando tellus & mare inserviunt. Scitè Innocentius Papa, insigne Canonicorum Regularium decus: *Gulosis non sufficiunt fructus arborum, non genera leguminum, non radices herbarum, non pisces maris, non bestiæ terræ, non aves cœli; sed quæruntur pigmenta, parantur aromata, ad irritandam gulam, non ad sustentandam naturam, &c.*

Gulo... Innoc. ...vilit. condit. huma...

210. Rana, sonoris vocibus coaxans, guttur inflat, ac pectore intumescit. Lemma: DUM COAXO, TUMESCO. Ità non rarò homines jactabundos de sui vanitatibus altum inflari ac superbire videas. Inter hos minimè postremus numeratur Moab, de quo Hieremias; *Audivimus superbiam Moab, superbus est valde: sublimitatem ejus, & arrogantiam & superbiam, & altitudinem cordis ejus, &c.* Ranam putes superbum Prædicatorem, qui, dum è pulpito clamat, intumescit, aliorum plausum sollicitè expectat, seque ipsum vanissimè circumspicit. Providè monet S. meus Prosper: *Prædicator non in verborum splendore, sed in operū virtute totam prædicandi fidu-*

Supe... jacta... dus. Hier. — Præ... tor. S. Pr... de v... cont... plat.

di fiduciā ponat: non vocibus delectetur populi clamantis, sed fletibus, nec plausum à populo studeat expectare.

211. S. Petrus Damianus de Ranâ dicit; *Rana clamosum est animal, & IN LIMOSIS VOCIFERATUR. Ex more paludibus: cui similes judicantur Hæretici ac Philosophi, qui velut super paludes limosas, hoc est, inter turbas, squalore perfidiæ sordidas, vanis adversus Christum vociferantur obloquiis.* Unde Ranæ inscribes; E LIMO COAXAT. Porrò sicuti Rana, in limo coaxans, è S. Petri Damiani mente hæreticum designat; ità D. Ascanius Martinengus eandem cum Detractore comparat: *Ranæ, in limo jacentes, quæ maximè vociferantur, atque earum ingens coaxatio pluviam portendit, indicant desidiosum murmuratorem, in vitiorum sordido cœno considentem, & alios oblatrantem.*

212. Rana Ægyptiaca ab hydro serpente infestata, mox bacillum ore prehendit, sicque vitam suam tuetur; nam hydrus, quia ranam cum bacillo totam à se devorari non posse videt, totam relinquit intactam, & innoxius discedit. Unde lemma, VIRTUTE, NON VI. Seu, INDUSTRIA, NON VI. Nempe, ingenii vivacitas robori ac viribus quibusvis maximis præstat. Porrò bacilli illius nomine sanctam Crucem intelligere licet, quâ apprehensâ, inter omnes mundi ac dæmonum insidias securi incedimus. Apprimè S. Petrus Damianus: *Crux Christi clavis est paradisi, hæc INFIRMORUM BACULUS, pastorum virga, convertentium manuductio, proficientium perfectio, animæ salus & corporis, omnium malorum aversio, omnium bonorum datrix.*

213. Alcibiades Lucarinus humanam resurrectionem Emblemate significaturus, ranas in cœno depinxit; cum lemmate; RENASCIMUR, UNDE RESOLVIMUR. In rem præsentem Tertullianus: *Ubicunque resolutus fueris, quæcunque te materia destruxerit, hauserit, aboleverit, in nihilum prodegerit, reddet te.* S. P. Augustinus: *Non perit Deo terrena materies, de qua mortalium creatur caro, sed in quemlibet pulverem, cineremque solvatur, in quoslibet halitus, aurasque diffugiat, in quamcunque aliorum corporum substantiam, vel in ipsa elementa vertatur, in quorumcunque animalium, etiam hominum cibum cedat, carnemque mutetur; ille animæ humanæ puncto temporis reddit, qui illam primitus, ut homo fieret, cresceret, viveret, animavit.* S. Petrus Chrysologus: *Hoc est totum fidei documentum, si carnem, quæ corrupta est, quæ putrefacta est, quæ periit, per Deum resurgere, repaginari, redire posse credas, quem posse omnia, quando omnipotentem confessus es, tunc jurâsti.* Et prior omnibus Ezechiel: *Ossa arida, audite Verbum Domini. Ecce ego intromittam in vos spiritum, & vivetis, & dabo super vos nervos.*

214. Lucarinus Ranæ inscripsit: ET IN ORTU INFORMIS; quod verbis paululum transpositis melius ità tradideris; *Informis in ortu.* Hoc Emblema hæresi, seditioni, &c, ut compendio dicam, vitiis omnibus convenit; ut quæ ab ipso jam exordio suo ingentem ac monstruosam deformitatem præseferunt. Animam quoque, peccatis immersam, hæc imago repræsentat, quæ jam ab ipso vitæ suæ principio ob labem originariam horrendum deformata, novis identidem, ac quotidianis maculis conspurcatur. Hoc sensu Magnus Augustinus dixit; *Fœdam te diabolus genuit, cùm peccatricem fecit; pulchram te Christus regenerat, qui justificat impium.* Hujus rei imaginem exhibet Esau, qui, ceu vera hominis perversi ac reprobi idea, ipso statim natali suo die hispidus ac horridus apparuit. *Qui prior egressus est, rufus erat, & totus in morem pellis hispidus;* inquit ipsius genealogus Moses.

215. Abbas Certanus peccatorem recidivum ranæ emblemate describit: quæ è terrâ siccâ in cœnum prosiliens, epigraphen tenet; LIMOSA REPETIT. De hâc hominum fæce S. Petrus: *Contigit eis illud proverbii: Canis reversus ad suum vomitum, & sus lota in volutabro luti.* Et S. Bernardus; *Fiet filius gehennæ multipliciter, qui post indulgentiam delictorum in easdem denuò sordes inciderit.* Recidivi. S. Bern. ser. 2. de assumpt.

216. Rana, si vel minimam pedis sui partem à serpente apprehensam senserit, sese totam paulò post ab eo devorandam, omine minimè vano, prævidet. Unde lemma; MOX TOTA VORABOR, Vel, TOTAM INDE DEPASCIT. Ità peccatum aut dæmon, se vel minimam animæ nostræ particulam possidere cœperint, tamdiu non acquiescent, dum totam rapuerint. Seneca, *Si das aliquid juris tristitiæ, timori, cupiditati, cæterisque motibus pravis, non erunt in nostra potestate. Si illis permisisti incipere, cum causis suis crescent, tantiq; erunt, quanti fiunt. Adjice nunc, quod ista, quantumvis exigua sint, in majus excedunt, nunquam perniciosa servant malum. Quamvis levia initia morborum serpunt.* Vix ad Josue aures pervenerat, ex Israëlitarum copiis, quæ è civitate Hai progressæ fuerant, pauculos aliquos milites prælio cecidisse, mox ipse totius exercitûs internecionẽ ominari ac deplorare cœpit. *Audient Chananæi & omnes habitatores terræ, & pariter conglobati circumdabunt nos; atque delebunt nomen nostrum de terrâ.* In hunc locum Emmanuel Nazera: *Josue*, inquit, *non metu obturbatus, sed prudentia edoctus, cùm aliquid hostibus, vitiorum imaginibus, in Israelitas nonnullos licuisse intuetur, omnium stragem sapiens extimescit; quia scit, vitia in reliqua frequenter se extendere, si jus in aliqua semel obtineant.* Vitia serpunt. Senec. ep. 85. Jos. 7. 9. Em. Naz. in hunc loc. n. 105. §. 23.

217. Ibi cumprimis altùm coaxant, obstrepuntque Ranæ, quando nocturnæ umbræ ac quieta silentia mundum premunt; at, quàmprimum lampadem accensam stagno propinquare contigerit; mox illius splendore perculsæ, obmutescunt. Unde lemma; LUCIS FULGORE MUTESCUNT. Vel, PERCULSÆ LUMINE SILENT. Ità detractores in hominum optimorum famâ proscindendâ nullum non conatum adhibent; at, si vir quidam, meritis ac virtutibus illustris, intervenerit, quantocyus linguam contrahunt, & obmutescunt. Scitè Poëta: Detractor.

Lumine perculsæ cessant maledicere ranæ;
Et victus veri luce Sophista tacet.

Ursacius & Valens, Episcopi Arriani, ingentes turbas adversus S. Hilarium concitârunt, cœlumque passim clamoribus repleverunt; ut ubi publicâ disputatione cum illo congredi, ac fidei veritatem collato pede propugnare sunt jussi, subitò, *cùm præsentis eruditionem pertimescerent*, comparuêre elingues, & Imperatori pro Hilario, in pristinum Episcopatum restituendo, supplicârunt. Cæterum Dæmon, rana illa nunquam non molestissimè obstrepata, objecto sanctæ fidei, orationis, vigiliarum, & mortificationis lumine, quantocyus obmutescit, & in fugam agitur. Unde Magnus Augustinus hortatur; *Luce vigiliarum resistamus rectoribus tenebrarum.* Hæretici. Dæmon. S. Aug. serm. 77. de Divers.

218. Rana, à serpente apprehensa, tametsi, veluti innocentiam suam testatura, miserandos ejulatus spargat, vitæque inducias altum inclamet; nihil tamen impetrat. Unde lemma: *INVAN SI DUOLE.* Id est: *VOX IRRITA VENTIS.* Ità quisquis in potentum fauces prolapsus fuerit, nihil pietatis aut commiserationis reperiet, sed ad ultimam vitæ bonorumq; particulam crudelissimè devorabitur. Salomon; *Vidi calumnias quæ sub sole geruntur,* Innocentia oppressa. Eccles. 4. 1.

runtur, & lachrymas innocentium, & neminem consolatorem: nec posse resistere eorum violentia, cunctorum auxilio destitutos. In hunc locum Campensis: *Nec esset, qui eos consolaretur, multo minus, qui de violentis opprimentium manibus eos eriperet.*

Camp. in hunc loc.

219. Formam penitus informem Rana præsefert: pectore enim amplo, collo brevi, ore diducto, oculis tumidis, pedibus infirmis, cute maculatâ, alioque corporis squalore plurimo constat: hanc tamen omnem suam spurcitiem maximè auget, dum in cœno volutata, obvias quælvis sordes ac fœtores contrahit. Unde D. Philippus Gallina, Canonicus Regularis, Emblemati subscripsit: LA MIA DEFORMITA, NEL FANGO ACCRESCO. Id est; A LIMO DEFORMIOR. Eorum hoc Emblema est, qui corpore vultuque deformes, animum insuper vitiorum sordibus immersum tenent. Porro homo, carnali concupiscentiæ immersus, nunquam non peccata texit ex aliis alia, sicque animam suam assiduò fœdiorem efficit. Verissimè dixit Magnus Augustin. *Ex carnali concupiscentia oriuntur cuncta peccata; quidquid enim est peccatorum in dictis, in factis, in cogitationibus, non exoriuntur, nisi ex malâ cupiditate, non exoriuntur, nisi ex illicitâ delectatione.*

Peccator deformis. Concupiscentia.

S. Aug. ser. 6 de verb. Ap. cap. 1.

220. Rana, sole ad ripam lucente & educente ex putrido nascitur; lemma, CLARO DE PATRE PROPAGO. Non tantùm filium à patre degenerem sed & quemvis peccatorem hæc imago concernit, qui Patre genitus Deo, & ad ipsius similitudinem factus, formam præsefert carnalem, diabolicam, & ab optimo Deo longè alienissimam. *Deus enim*, asserente Magno Augustino, *Patrem se voluit vocari ab homine, & pro filiis habere, quos fecit ex limo terræ.*

Degener.

S. Aug. ser. 123. de temp.

REMORA, seu Echeneis.

CAPUT XL.

221. NAvis, in alto mari plenis carbasis, ventoque secundo volitans, si à pisciculo Echeneide apprenendatur, mox vi adeò mirâ ac validâ in medio cursu sistitur ut iter suum frustra conetur prosequi. Plinius hoc naturæ prodigium verbis admodum concinnis ità describit. *Quid violentius mari, ventisque, & procellis? quo majore hominum ingenio in ullâ sui parte adjuta est, quàm velis, remisque? tamen omnia hæc, pariterque eodem impellentia, unus ac parvus admodum pisciculus, echeneis appellatus, in se tenet. Ruant venti licèt, & sæviant procellæ, Imperat furori, viresque tantas compescit, & cogit stare navigia: quod non vincula ulla, non anchoræ pondere irrevocabili jactæ. Infrenat impetus, & domat mundi rabiem nullo suo labore, non retinendo, aut alio modo, quàm adhærendo*; Idque prolixè adhuc prosequitur. Unde navim, ab Echeneide retentam, hoc lemmate affecerunt; SIC FRUSTRA. Vel, ut alius; SIC PARVIS MAGNA CEDUNT. Mille experientiis comprobatum est, virtutis cursum, tametsi secundis ventis institutum, à minutiis ac delictis venialibus, incuriè transmissis, penitùs retardari; Andreas Alciatus:

Plin. l. 32. in proœmio. Ibid. initio. cap. 1.

Peccatum veniale.

And. Alc. Embl. 83.

Sic quosdam ingenio, & virtute ad sidera vectos,
Detinet in medio tramite causa levis.

Eamobrem S. Bernardus Lotharium Imperatorem opportune monuit; *Verendum est, ne minimorum neglectus impedimentum sit maximorum.*

S. Bern. ep. ad Loth.

222. Nonnemo phaselum, in alto mari ab echeneide retardatam, hoc lemmate notavit: VEL MINIMA OFFENDUNT. Hanc doctrinam inter sexcentos alios comprobant S. Isidorus, ubi explicat, quod, quamprimum homo prudens *à torpore mentis evigilaverit, ea, quæ levia existimaverit, confestim quasi horrenda, atque atrocia pertimescit.* S. Petrus Damianus: *Perexigua mala, largissima sæpius bona corrumpunt.* S. Ephræm; *Quæ parva videntur esse delicta, non afferunt exiguum, aut qualecunque detrimentum.* Denique Ovidius:

Peccatum veniale.

S. Isid. l. 2. Sent. c. 19.

S. Pet. D. Apolog. S. Ephr. To. 2. ad hortat. Ovid. l. 1. de remed.

Parva necat morsu spatiosum vipera taurum,
A cane non magno sæpè tenetur aper.

223. D. Aresius retardatam à remora navim hoc lemmate distinxit; A MODICO NON MODICUM. Nimirum linguæ facundioris vim explicare volebat, quæ immensam civitatis aut Reipublicæ navim, instar remoræ, pro libitu firmat, versatque. Certè Rex Pyrrhus plures urbes eloquentiâ Cyneæ, quàm machinis muralibus, aut militum numero expugnâsse fertur. Demosthenes Philippum Macedonem, ejusque militares copias, majore violentiâ cohibuit, quàm totus Græcorum exercitus. Eodem Emblemate innuitur, à rerum modicarum incuriâ damnum plerumq; non modicum nobis accrescere. Audi S. Chrysostomum: *Ob id majora scelera subierunt, quod majoribus debita correctio non adhiberetur.* Et; *In animis, qui pusilla dissimulant, majora invitant.* S. Gregorius Nazianzenus suadens Virgini, ut minima non æstimet minima, pœnam illam gravissimam, quam omnes post Adamum ob unius pomi esum sustinere debemus, ità expressit;

Eloquentia.

Peccatum veniale.

S. Chrys. Galat.

S. Gr. Naz. car. 3. ad virgines

Exiguus cibus mihi mortem invexit acerbam,
Nam scelus hoc scelerum densissima turba secuta est,
Non aliter, quàm cùm perruptis mœnibus urbem
Ingreditur miles, sequiturque exercitus omnis.

224. Cùm Regia sua Celsitudo, Carolus Emmanuel, Sabaudiæ Dux, ingentem Ludovici XIII. Galliarum Regis exercitum, è Ducatu Mediolanensi ejectum, militaribus suis copiis sisteret ac firmaret; symboli loco regiam navim, à parvula echeneide retentam, depingi fecit; cum lemmate, PARVA LICET. Si hanc iconem ad mores humanos transferre libeat, haud obscurè exinde colliges, unicam interdum cogitationem, minimi à nobis existimatam, nō rarò, instar remoræ, omnem animæ nostræ profectum reprimere ac impedire. Opportunè Joannes Carpatius: *Etiam parvæ tentationi indulgendo impeditur in progressu virtutis cupidus. Fidem tibi faciet Echeneis, tantillus pisciculus, qui prægrandem onerariam solo attactu sistit ejusque cursum cohibet penitus. En! vides REM MAXIMAM PRÆPEDIRI A MINIMA.* P. Cornelius à Lapide eâdem Remoræ proprietate ingens pigritiæ ac otii detrimentum ob oculos ponit; otium enim, quamlibet opinione nostrâ leve, in virtutis ac meritorum curriculo maximè retardat. *Pigritia*, inquit, *omnes animæ vires, omnia corporis membra, ac ingentia mentis molimina velut naves vento actas, inhibet ac sistit.*

Peccatum veniale.

Jo. Carp. Docum. spirit.

Otium.

Corn. à Lap. in cap. ... v. 8. ... verb.

225. Navis, ab Echeneide cohibita, Abbate Ferro authore, epigraphen sustinet, MINIMO DETINEOR. Defectus veniales, ac leves, sæpiusque in observatos animi nostri motus hæc imago repræsentat, quibus à virtutis ac perfectionis cursu magnoperè reprimimur. Ut adeò bellè nonnemo cecinerit:

Peccatum veniale.

Ut remora ingentem potis est retinere carinam,
Hæc licèt optato naviget usque Noto:
Ingeniis obstat sic magnis parva voluptas.

Ad idem propositum de arte amandi Deum canit Guido Vannius:

Guid. ... l. 1. ... amandi Deum

Aspice prægrandi remoram non corpore, nomen
Velivolas puppes quod remoretur, habet.
Brachia nautarum contra lassantur, & artus
Ille hæret; navis stat remorata solo.

Sit

Sic premit humanus puppis retinacula fastus,
Sydereum partum quæ subitura volat.

Ascanius Martinengus, eandem remoræ proprietatem spirituali sensu explicat, aitque, tantam esse charitatis in miserrimo homine vim, ut gravissimam Dei iracundiam sistere, ac veluti in medio cursu cohibere possit. *Mirificum est,* inquit, *quod ex.guus hic piscis naves stare cogat: sed magis mirificum, quod homo charitate fervidâ Deum iratum ad vindictum properantem sistat.*

226. D. Primus Aloysius Tattus Emblematis loco navem pinxit, quæ, in mari turbato fluctuans, & adversis ventis jactata, à remorâ cohibetur; cum lemmate. AFFIXA TUETUR. Sanctam Eurosiam hæc imago spectabat, quæ, interpositis suis ad Deum precibus, Provinciam ac civitatem sibi commissam ab interitu vindicavit. Idipsum prolixè in Mariâ Virgine reperire est, ut quæ illud Siracidis jure de se pronuntiaverit: *In me omnis spes vitæ & virtutis.* De hâc S. Bernardus; *Ad te Domina mea stillant oculi nostri: te devotionis valido clamore obsecramus, ut Filii tui, Domini nostri, iram, quam graviter peccando succendimus, erga nos mitiges; ejusque gratiam, à quâ ingrati excidimus, nobis tua conciliet, &c.*

SALMO.

Cap. XLI.

227. Hirundines fatales adeò Salmonis hostes sunt, eique tam pertinaciter inhærent, ut neque intra aquas concussus, neque scopulis affricatus, molestos hospites excutere unquam possit, donec tandem, assiduis cruciatibus fatigatus, toto corpore tabescat. Unde hirundinum illarum cuique in-scripseris: HÆRET UBIQUE. Tales omninò conscientiæ nostræ remorsus sunt, cujus dentes, pectori nostro semel infixi, ad ipsum usque extremum vitæ nostræ suspirium non acquiescunt. *Nunquid in expertis loquor?* inquit S. Bernardus, *semper penè & ubique remordet conscientia, occultum jugiter vulnus mentis oculis subjiciens, eamque super ipsius latebris anxiè & durè reprehendens. O vermis, qui, quamdiu vivit, nunquam interiora cordis comedere & depascere omittit, qui nunquam vivere, & per hoc nunquam rodere desinit.* Ovidio, hanc miseriam liberalissimè experto, credes,

Cumque sit exilium, magis est mihi culpa dolori,
Estque pati pœnam, quà meruisse minus.
Ut mihi Dii faveant, quibus est manifestior ipse
Pœna potest demi, culpa perennis erit.
Mors faciet certè, ne sim, cùm venerit, exul;
Ne non peccârim, mors quoque non faciet.

228. Piscatores, Salmonem capturi, fæmellam ipsius comprehendunt, ac vivam, funiculo alligatam, in flumen demittunt; ad quam reliqui Salmones mox turmatim accurrunt: at miserè decepti, dum novæ hospitæ gratificantur, in retia incidunt, ac capiuntur. Unde Camerarii lemma. OFFICIOSA ALIIS, EXITIOSA SUIS. His ipsis verbis usus est Alciatus, ob insidias anatis, ad alias intra rete perducendas edoctæ, describit:

Altilis allector anas, & cærula pennis
Assueta ad Dominos ire, redire suos.
Congeneres cernens volitare per aera turmas,
Garrit, in illarum se recipitque gregem,
Prætensa incautas donec sub retia ducat,
Obstreptant captæ, conscia at ipsa silet.
Perfida cognato se sanguine polluit ales,
Officiosa aliis, exitiosa suis.

Illorum malevolentiam hæc imago ob oculos ponit: qui exterorum salutem vindicaturi, suos præcipitant. Talis erat Sp. Tarpeii, custodis Capitolini filia, quæ T. Livio referente, Sabinos in Capitolium proditoriè introduxit. Talis Romilda, Sigulphi Ducis Forojuliensis uxor, quæ cum marito in quodam Austriæ castello obsessa, maritum, cum civitate, Ungarorum Regi Cacano tradidit. Tales etiam Æneas & Anthenor, qui Trojam, patriam suam, Græcis prodiderunt; hostibus per portam instar equi efformatam, clam introductis, uti testatur Sabellicus. Tales fuêre Judas, aliique proditores sexcenti. Talis hodie etiamnum est lasciva mulier, quæ, propriæ aliorumque carni blandiens, tam suam, quàm illorum animas æternùm perdit. Verissimè dixit meus Hugo Victorinus: *Pulchritudo meretricis igne libidinis inflammat carnem, blandimento verò lenocinantis sermonis subvertit mentem. Diligit mulier, ut capiat; decipit, ut rapiat, amat quod habes, non quod es.*

Proditio. Livius Dec 1. c. 1. Boter. dict. memor. l. 1. part. 2. Sabell. l. 7. Æn. 1. Fœmina lasciva. Hug. de S. Vict. lib. ad socium volentem nubere.

SARDA.

CAPUT XLII.

229 Sarda, in infimis undis delitescens, ab oratis piscibus assiduas patitur insidias, ac devoratur: si verò ad superiorem aquarum partem emergat, mox à fulicis ac mergis incursata, rapitur, ac miserrimè consumitur. Emblemati subscripsit Alciatus: OBNOXIA INFIRMITAS. Innuit videlicet, pauperos ac imbecillos omnium persecutionibus obnoxios vivere. Mens Emblematis hoc epigrammate explicatur: Persecutio debilium.

Pisciculos aurata rapit medio æquore sardas,
Ni fugiant pavidæ, summa marisque petant.
Ast ibi sunt mergis, fulicisque voracibus esca.
Eheu! intuta manens undique debilitas.

Opportunè Virgilius: Virg. Eclog. 2.

Torva leæna lupum sequitur, lupus ipse capellam,
Florentem cytisum sequitur lasciva capella.

Ità nimirum inferiores semper coguntur à majoribus affligi, ac innumeras sustinere offensas. Salvianus; *Infelicissimi pauperes, sic sunt, quasi inter concertantes procellas in medio mari positi, nunc istorum, nunc illorum divitum fluctibus obruuntur.* Salv. l. 5. de Provid.

SARGUS.

CAPUT XLIII.

230. Hic piscis capram nativâ quâdam sympathiâ plurimùm amat, eaque supra littus conspectâ, mox ex aquis prosiliit, ut sub ipsius umbrâ quiescere possit. Unde piscatores, sargos capturi, pellibus caprinis induuntur, & supra littus collocati, escam farinaciam, caprarum adipe permixtam, in aquas spargunt; sicque improvidos pisces retibus facillimo negotio implicant. Emblemati nonnemo subscripsit; *FALLACIS FRUCTUS AMORIS.* Opportunè in hanc rem Alciatus; Mundani decepti. Alciatus Embl. 71.

Villosæ indutus piscator tegmina capræ,
Addidit ut capiti cornua bina suo;
Fallit amatorem stans summo in littore sargum,
In laqueos imi quem gregis ardor agit.
Capra refert scortum; similis fit sargus amanti,
Qui miser obscæno captus amore perit.

Mulierem lascivam hoc symbolo affeceris, quæ impuros juvenes, veluti totidem incautos sargos, in vanissimæ voluptatis retia, non sine libertatis ac vitæ dispendio, allicit. S. Ambrosius; *Janua diaboli, via iniqui-* S. Ambr. l. 1. de officiis.

iniquitatis, scorpionis percussio, nocivumque genus est fœmina: quum proxima, stimulat, ignem accendit, flammigero igne percutit conscientiam pariter habitantis & exurit fundamenta montium. Verè cecinit Faustus Andrelinus:

Nil aliud scortum est, nisi blanda & subdola Syren,
Quæ trahit humanum sub vada cæca genus.

SCARUS.

CAPUT XLIV.

231. SCarus, reti aut nassæ inclusus, nec capite molitur exitium, nec etiam ullam anteriorem corporis sui partem ad libertatem obtinendam adhibet; sed caudâ vimineas fores tamdiu, tamque violenter percutit, donec ruptæ laxarentur ac retrorsum egressioni liberrimam viam pandant. Cassiodorus: *Scarus, cùm junceum carcerem ceperit introire, mox ut se ad exitum ... ... cognoverit, in caudam labitur, paulatim se ab angusto subducens.* Unde Bargalii lemma; AVERSUS ERUMPIT. Pierius Valerianus hanc hominis callidi imaginem esse affirmat qui vinculis ac compedibus sese astuto consilio exsolvere novit, verba ipsius sunt: *Magnâ est prudentia Scarus, per quem callidum captivitatis declinatorem significari tradunt.* Porrò Parthi, Scaris non absimiles, hostium furorem obverso tergo declinant, eosque superant; Poëtâ teste,

Cassiod. l. 11 var. Ep. 40 — Astutus. Pier. Val. lib. 30. Hierogl.

Fidentemque fugâ Parthum, versisque sagittis &c.

Ita sanè, qui castimoniæ suæ consulere, ac meretricis insidias evitare cupit, blandienti tergum obvertat, fugamque arripiat, necesse est. Rabanus Maurus; *Qui verba vel oscula meretricis libenter amplectitur, quasi januam jam gehennalis pulsat abyssi, ... mergetur, si pedem cautus non RETRAHIT, si non membra cætera vicina COHIBET pœnalis foveæ.* Et meus Concanonicus Matthæus Bossus: *A Venere,* inquit, *atque cupidine spolia victor nemo retulit unquam, nisi certe fugiendo. Cum vitiis cæteris congredi, avideque luctari magnificum, & gloriosum apprimè est. A libidine autem celeriter fugere, ac congressum detrectare.*

Fugere. Rab. Maur l. 2. in Prov cap. 22. Matt. Boss. de instituta sapient. D. 5.

232. Si Scarum retibus implicari contingat, mox reliqui Scari eidem auxiliatum veniunt, & caudâ mordicus prehensum tamdiu retrahunt, donec libertati restituatur. Rursus Cassiodorus: *Scarum,* inquit, *si alter ejusdem generis cognoverit irretitum, extrema ejus mordicus trahit, ut, qui sibi captus non potest subvenire, alterius solatio probetur evadere.* Emblemati subscripsit D. Arcsius: E CARCERE EDUCUNT. Ità S. Petrus, Christianorum precibus è carcere est liberatus. *Petrus quidem servabatur in carcere, oratio autem fiebat sine intermissione ab Ecclesia.* In hunc locum P. Cornelius à Lapide; *Hæc oratio,* inquit, *fiebat efficax, & per miraculum sanctum Petrum è carcere eduxit, tum quia erat densa, & communis omnium fidelium, qui tunc ferè erant sancti, imò in sanctitate eximii; tum quia erat fervida, & continua etiam noctu.* S. P. Augustinus ait, D. Paulum orationis virtute è gentilium ac peccatorum carcere esse liberatum: *Credimus tunc à sanctis, quos persequebatur, non inaniter oratum esse pro Saulo, ut ad fidem, quam vastabat, voluntas ejus converteretur.*

Cassiod. l. 11. var. ep. 40. — Oratio multorum. Act. 12. 5. — Corn. à Lap. in hunc loc. — S. Aug. l. 2. ad Bonifac. cap. 19.

233. Scarus, piscatorum retia dexterrimè eludere doctus, epigraphen tenet; NON TIMET ARTE CAPI. Lemmate è Guidonis Vannini poëmatis desumpto;

Anthia non te præteregat, Mullusque Scarusque.
Quorum postremus non times arte capi.

Guid. Van. lib. de arte amandi. Deum.

Homines astutos, uti Leonidem, Hannibalem, Ulyssem, aliosque similes hoc ectypon spectat, qui aliorum insidias ac retia nec minimùm timent. Horum prolixam seriem suppeditat Joannes Ravisius in Officinâ. Porrò verus Christianus mortem imminentem adeò non timet, ut ex ipsius vinculis facilè se expediat, & paulò post ad æternæ libertatis gloriam evolet. S. P. Augustinus: *Ultimus dies vitæ occultus. Vis non timere diem occultum? quando venerit, inveniat te paratum.*

Astutus. Jo. Ravis. offic. p. 2. — Mors. S. Aug. de Pastor. c. 1.

SCOLOPENDRA.

Cap. XLV.

234. DE Scolopendris testatur Plinius; *Scolopendræ, terrestribus similes, quas centipedes vocant, hamo devorato omnia interanea evomunt, donec hamum egerant, deinde resorbent.* Unde D. Arcsius scolopendræ, ejecta sua viscera rursum devoranti, subscripsit; RECEPTURA DESPICIO. S. Erasmum hoc Emblema repræsentabat, qui sua viscera, à tortoribus erepta, spontè intra crudeles eorum manus reliquit; probè gnarus, illa omnia non sinè gloriæ incremento sibi in cœlis restitutum iri. Emblematis hujus occasionem author eruditissimus ex illo Raziæ facto desumpserat, qui proprium pectus gladio secans, viscera omnia suismet manibus è corpore rapuit; uti his omninò verbis tradunt Machabæorum fasti: *Intestina sua utrisque manibus projecit super turbas, invocans dominatorem vitæ ac spiritûs, ut hæc illi iterum redderet.* Cæterùm idem Emblema iis omnibus convenit, qui sanguine ac vitâ spontè profusâ, in resurrectione totam illam uberrimè recuperandam cogitant. *Nunquam enim,* inquit S. Ambrosius, *hanc vitam constanter expenderent, nisi esse alteram incomparabiliter beatiorem perfectâ definitione sentirent. Prompti enim pereunt, in melius reparandi, quibus per angustias tribulationum aperitur exitus ad amplitudinem gaudiorum.* Denique etiam eleëmosynarii hæc idea est, qui opes, Dei causâ erogatas, grandi fœnore olim recipiet.

Plin. l. 9. c. 43. — S. Erasm. — 2. Mach. 14. 46. — Martyr. — S. Ambr. serm. — Eleemosynarius.

235. Scolopendra viscera sua, vomitu ejecta, iterum devorat; cum lemmate; REJECTA RESORBET. Mali Religiosi, aut recidivi pœnitentis hæc idea est, qui opes, pridem ejuratas, avido ore recipiunt, & vitiis iterum iterumque inhiant. Horum quivis à S. Petro, non sine gravi notâ, cognominatur. *Canis reversus ad suum vomitum, & sus lota in volutabro luti.* In hunc locum breviter ac nervosè Magnus Augustinus: *Quid rursus converteris ad vomitum tuum? si canis hoc faciens, horret oculis tuis; in quid eris oculis Dei?*

Peccat. recidiv. 2. Pet. 2. — S. Aug. Psal.

236. Superiori Emblemati subscripsit Bargalius; NOXIA VOMIT. Hominis pœnitentis hæc idea est, qui ad sacerdotis pedes provolutus, de suis delictis se accusat. Hoc planè sensu Godefridus Abbas Vindoscinensis ait, *Veniamus ad confessionem, quâ VENENUM antiqui serpentis EVOMITUR.* Idipsum demonstraturus S. P. Augustinus, metaphoram ab homine illo desumpsit, qui apostemate in præcordiis acerbè excruciatus, postea, sanie maturescente, vitiosam ex ore putredinem vomit, ac morbo dimittitur. *Dum confitentis conscientia saniem collegerat, & apostema tumuerat, cruciabat te, requiescere non sinebat. Confitere, EXEAT IN CONFESSIONE, & defluat omnis SANIES; jam exulta, jam lætare.*

Pœnit. — Godefr. ser. ... — S. Aug. Psal.

237. Scolopendræ, viscera sua è faucibus rejicienti, subscripsit Lucarinus; VISCERA QUOQUE. Hunc typum studiosè imitatus S. Matthæus Apostolus, non divitiis tantùm, sed & visceribus, nimirum

S. M... Apos...

mirum uxori, filiis, fratribus, patriæ, ipsique adeò propriæ animæ, generosum nuntium remisit. *Ipsemet sibi testis locupletissimus S. Matthæus, dixit, Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Porrò viscera sua relinquit, quisquis Dei causâ non tantùm omnia mundi bona, sed & ipsum eorum affectum ac cupiditatem abjicit; *S. P. Augustinus* de Petro Apostolo ait: *Non solum dimisit, quidquid habebat, sed etiam quidquid habere cupiebat. Quis enim pauper non turgescit in spe hujus sæculi? quis non quotidie cupit augere quod habet? ista cupiditas præcisa est.*

SEPIA, seu Loligo.

Cap. XLVI.

238. QUamprimum Sepia piscatorum insidias advertit, mox liquorem aliquem nigrum, ceu atramentum, è corpore suo fundit, sicq; turbatis aquis, salutem consequitur. Eò collineans nonnemo epigraphen subdidit; HAC ELUDIT RETIA FRAUDE. Vel, NON FUGA SALUTEM. Tales, S. Gregorio Nazianzeno asserente, ii sunt, qui rationum momentis in causæ suæ patrocinium destituti, eam injuriis ac contumeliis propugnare nituntur. *Non indoctè docemus,* inquit ille, *neque injuriis decertamus, quemadmodum accidit multis, qui sermone pugnant contra loquentes, parvitatem intellectûs injuriis quandoque detegunt. Illi enim sermones, quemadmodum & sepiæ atramentum, contra se ipsos expuunt, quo effugiant venantes, aut lateant indagantes.*

239. D. *A*resius Notarium falsum cum loligine comparat, sicuti enim ista piscatores atramento fallit, ita ille veritatem obscuritatibus, amphibologiis, & mendaciis adeò densè inumbrat, ut totum mundum defraudet, circumveniatque. Lemma; IN OBSCURO LATET. *In* hanc rem dixit Hieremias; *Verè mendacium operatus est stylus mendax scribarum.* Hos exagitans expertissimus Cyprianus, ait, *Qui sedet crimen vindicaturus, admisit, & ut reus innocens pereat, fit nocens judex, flagrantque ubique delicta, & passim multi formi genere peccandi, per improbas mentes nocens virus operatur. Hic testamentum subjicit, ille falsum capitali fraude conscribit &c.* Hunc sepiæ morem optimè edocti Hæretici, ut doctrinæ suæ faciliores fucos illiniant, suosque defectus dextere cooperiant, veritatem, quantumvis limpidam, diversis paralogismis offuscare, ac sophismatum nigredine turbare nôrunt. *A*d propositum Simon Majolus; *Utitur sepia atramennto, suæ consulens saluti: at homo vafer, veluti hæreticus est, atramento veritatem aspergit: cùm enim convinci se animadvertit, nebulas, nugasque, ac tenebras offundit, ne convinci videatur.* Eodem penicillo dæmonem adumbrauit *S.* Bonaventura, ait: *Solet in aquâ turbidâ latere piscaturus animas coluber tortuosus.*

240. Hominis astuti ac callidi symbolum sepia est, cui epigraphen hanc Hispanam subdidêre; E QUANTO MUS LE BUSCO, MUS S' ASCONDE Id est: SUO SE CONDIT HUMORE. In hunc sensum D *A*scanius Martinengus, *Sepia venenosa, quæ effuso atramento aquas nigrescere facit, ut se absconaat, cogitationis nobis indicat animi, cuncta versutiâ occultantis.* Nôrunt enim homines vaferrimi gravissimas quasvis inimicitias dexterrimè tegere, & sub dulcium verborum involucro, ceu atramento, occultare. De his verissimè pronuntiat Magnus *A*ugustinus; *Ille inimicus difficile devitatur, qui in labiis bona portat, & in corde occultat mala.* Scipio Cellensis ob æmulorum calumnias patriâ se proscriptum ideò potissimum querebatur, quòd ipsius perniciem, sepiarum more, adeò subdolè & occultè fuerint machinati, ut vix à prudentissimis observari potuisset. Unde Cardinalem Douàm in hæc suspiria est affatus.

Il sai, boun Doria, e giusta doglia, e sdegno.
Beni la giust' alma, e' l nobil corti rode,
Ma non quanto conviensi al caso indegno,
Che la, cuitra calunnia usa sua frode,
E' ltuo sguardo cervier con finto segno
Pur anco inganna, e ne trionfa, e gode:
Sepia così dal pescator s' asconde,
Mentre il suo sparsa inchiostro annera l' onde.

241 Lucarinus Christum è sepia dignoscendum proponit, sicuti enim ista hostium insidias occultando declinat, ita ille necem, sibi à Judæis intentatam, evitaturus, se abscondit. Lemma; VELAMENTO SALUS. De hoc C[illegible] facto testatur S. Joannes, *Abscondit se, & exivit de templo.* Id est interprete S. Gregorio, *Cœlestis potestate [illegible] insidiantibus se constituens, per medium illorum exivit.* Porrò etiam bona opera, taciturnitatis ac modestiæ velo cautè occultata, quasvis hostium insidias facilè effugiunt, ac meritis suis integra conservantur. Optimè ac compendio dixit S. Gregorius; *Thesaurus absconditur, ut servetur.* Christus se abscondens. *Joan. 8. 59. S. Greg. Hom. 18. in Evang.* Opera abscondita.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

SILURUS.

Cap. XLVII.

242. SIlurus, uti & Lucius, aliique reliquorum piscium omnium hostes sunt, eosque occidunt ac devorant. Lemma Siluro inditum; OMNIBUS INFESTUS. Talem omninò se exhibet homo inquietus, violentus, ac tyrannidi deditus. *S. A*sterius crudelitatem, nemini non infestam, in avaro deprehendit; *Avarus,* inquit, *propinquis est odiosus, famulis gravis, amicis inutilis, externis difficilis & vix affabilis, vicinus molestus, uxori malus contubernalis, liberorum parcus atque sordidus educator, sui ipsius malignus curator &c.* Dæmon quoque, infensissimus generis humani hostis, assiduas nobis struit insidias, *quærens quem devoret.* Tyrannus. Avarus. *S. Asterius Hom. de Avaritia.* Dæmon. *1. Petr. 5.*

SPONGIA.

Cap. XLVIII.

243 SPongiam quoque inter pisces numerare licet, nam scopulis per vim avulsa, eos purpureo liquore, ceu sanguine, perfusos relinquit, violento autem ferro succisa, mox contrahitur, seque in angustum colligit. Lucarinus spongiam scopulo connexam, & inter tempestatum assultus nunquam dimoveri solitam, hoc lemmate insignivit; NON DIVELLOR FLUCTIBUS. Eoque symbolo cùm stabilem in virtute & amicitiâ persistentiam, tum obstinatam in malo contumaciam significare voluit. Certe Justus nullis unquam adversitatibus se à petra, quæ Christus est, separari patitur. *Audi* Magnum Dei servum, *Augustinum*; *Sæviat quantum potest inimicus, non me separat à Deo.* Mariam Magdalenam, rupi Golgotheæ, & postea sepulchrali Servatoris marmori tenacissimè affixam, hoc encomio celebrat S. Ecclesia; Persistentia. *S. Aug. in Ps. 137.* S. Maria Magdal.

Adastre non timet cruci,
Sepulchro inhæret anxia,
Truces nec horret milites, &c.

244. Spongiam, manu compressam, hoc lemmate loquentem introduxerunt; PRESSA REDDAM; vel in tertiâ personâ, PREMIT, UT EXPRIMAT. Ita Deus, è peccatorum cordibus pretiosum eleemosynæ, contritionis, & lachrymarum liquorem provocaturus, diversis calamitatibus eos constringere solet. Petrus Bercorius, *Deus videns, quòd isti nolunt aliquid de istis aquis absorptis, & avarè acquisitis per largitatem dimittere, solet eos per tribulationes, vel per mortem premere, & sic pro certo, quidquid liberat de divitiis, evomere & dimittere compelluntur.* Unde Magnus Augustinus ait: *Tribulatio medicamentum est ad salutem, non pœna ad damnationem.*

Calamitas

Pet. Bercor. lib. 9. Reduct. cap. 107. n. 2.

S. Aug. in Psalm. 21.

245. Spongia, se ipsâ admodum levis, si aquas imbiberit, pondus acquirit sat grave, adeoque, quod nonnemo lemmatis loco dixerat, PONDUS AB UNDIS, subintellige, *recipit.* Haud aliter oratio-nis virtus, aut Rhetoris facundia, si lachrymis permisceantur, mirum efficaciæ & authoritatis incrementum sortiuntur. Apprimè Ovidius;

Interdum lachrymæ pondera vocis habent.

Et Magnus Augustinus; *Post imbres lachrymarum, inane non potest esse, quod tam vehementer rogatur ab eo, qui est fons omnium misericordiarum.* Porrò cùm aquarum nomine etiam sapientia intelligatur; non abs re dixeris, animam, sapientiæ undis probè tinctam, ingens pondus, magnam inquam authoritatem, constantiam, & ad hæresum ac vitiorum assultus reprimendos patrocinium, habere. Id quod è Siracide constat: *Aqua sapientiæ salutaris potabit illum, & firmabitur in illo,* id est, ut cum aliis interpretatur Joannes Pinna; *Potu sapientiæ nutritus firmus & stabilis perseverabit: quia, qui sacræ lectioni incumbit, contra imminentes procellas, contra hæreticorum versutias firmitatem capit.*

Lachryma

Ovid. 3. de Pont. Eleg. 1.

S. Aug. in Psalm. 6.

Litteratus

Ecclesi. 15. 3

Joan. Pinna in hunc loc.

246. Symboli loco spongiam depinxêre, quæ notas è chartâ musicâ delebat, addito lemmate, MELIORA SEQUENTUR. Innuebant videlicet, Davidis, Magdalenæ, aliorumque pœnitentium lachrymis omnes vitiorum characteres fuisse extersos, suavissimis virtutum harmonicarum notis in eorum vicem substitutis. S. Joannes Chrysostomus: *Magna peccatorum spongia sunt lachrymæ, lachrymas mitte, & oblitterantur; lachrymas mitte, & purus illic liber reperitur.* Ea quippe bonitatis Divinæ est ordinatio, ut atras vitiorum notas, in pectore nostro per oculorum curiositatem ac lasciviam admissas, non aliter, nisi planctu ac dolore, eluere valeamus, nam cor ad pretiosos gratiæ ac virtutum characteres recipiendos nunquam erit idoneum, nisi innocentiæ candore eâ ratione obtento. Hoc sensu Georgius Pisida;

Sed enim per oculos cum notas turpes trahat,
Rursus per ipsos lachrymas fundit pias,
Egressione ut eluat, quæ ingressa sunt.

Pœnitens.

S. Jo. Chrys. in Ps. 50.

Lachrymæ.

Georg. Pisid. de mundi opificio.

247. Spongia, nullo inter aquam, oleum, vinum, aut venenum discrimine habito, quosvis liquores avidè fugit & absorbet. Unde lemma; HUMENTIA FUGIT, vel; EXUGIT TACTU MADOREM. Ita anima humana, spongiæ simillima, proximi sui mores, cumprimis verò vitiosos, facillimè imbibit. Hinc illa Davidis sententia, quantumvis alio sensu pronuntiata, collineat; *Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, & cum electo electus eris, & cum perverso perverteris.* S. Ephræm: *Sicut spongia, humidis admota, subjectam humiditatem haurit, participatque. Ita quoque cogitationis infirmitate laborans, si ad carnales homines accesserit, aut multum cum eis sermonem miscuerit, commune cum eis damnum participabit.*

Societas.

Ps. 17. 26.

S. Ephræm. Tract. de malâ conversat. vitand.

248. Spongiæ subscribes; HUMENTIA SICCAT. Hominem, charitatis studiosum hæc imago designat, qui suâ commiseratione, ceu spongiâ, aliorum lachrymas extergit, suoque solatio qualvis calamitates mitigat. Unde S. Gregorius ait D. Paulum de se ipso verissimè pronuntiasse: *Quis infirmatur & ego non infirmor? quia,* inquit ille, *in se trahebat damna infirmitatis alienæ.*

Charitas

2. Cor. 11. 29

S. Greg. Hom. 32. in Evang.

249. Spongia nihil unquam liquoris attingere potest, nisi simul illum attrahat. Unde lemma, DUM TANGIT, ABSORBET. Oeconomos, Tutores, Thesaurarios, ac publicos ministros hæc idea spectat, qui plerumque, dum res alienas administrant, eas simul in usum suum convertunt, rapiunt, diminuuntque, Villico illi Evangelico non absimiles, *qui diffamatus est apud illum* [Dominum suum] *quasi dissipâsset bona illius.* In hunc locum Theophylactus: *Cùm non exercemus dispensationem opum ad libitum Domini, sed ad proprias illecebras commissis abutimur, criminosi villici sumus.*

Minister infidelis

Luc. 6. 1.

Theophilact. in cat. aur.

250. Spongia nativâ quâdam ariditate aquas cæterosque liquores, à se contractos, avidè quidem absorbet, eos tamen, si validè compressa fuerit, integrè restituit. Unde lemma; REDDIT, QUAS RAPUIT. Ita alienarum facultatum direptores, divinâ manu, aut justitiæ rigore coarctati, illas vel restituunt, vel amittunt. Jobus, de impio ac vitioso homine differens, ad rem opportunè ait: *Divitias, quas devoravit, evomet: & de ventre illius extrahet illas Deus.* Certè Zachæus, vix Divinâ Christi voce tactus, mox in hæc verba prorupit! *Ecce! dimidium bonorum meorum do pauperibus, & si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum. Hæc est enim sapiens illa stultitia,* inquit Beda: *quam de Sycomoro publicanus, quasi fructum vitæ legerat, rapta reddere, propria relinquere, visibilia contemnere.*

Restitu coacta.

Job. 20.

Luc. 9.

Beda in hunc loc.

251. Spongia, humano pugno coarctata, minimum & angustissimum locum occupat, ut primùm verò manum explicaveris, mox turgere, & in omnem partem dilatari solet; adeoque, D. Carolo Bosso asserente, LAXATA TUMESCIT. Indoles humana, consentaneè huic symbolo, quamdiu à provida Dei manu constricta fuerit, intra modestiæ limites se continet: at illâ nonnihil laxatâ, adeò superbè intumescit, ut adversus ipsum Deum inflari audeat. Dilucidè sacra pagina; *Incrassatus est dilectus, & recalcitravit: Incrassatus, impinguatus, dilatatus. Dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo salutari suo.* Ita, ubi nos in vulgato Jobi contextu legimus, quòd impius, in felicitate provectus, *contra omnipotentem roboratus est;* S. Gregorius interpretatur: *Contra Deum armatur, quia rebus temporalibus tumens, contra præscripta veritatis, quasi de magnitudine carnis erigitur.*

Natura humana

Deut. 32. 15.

Job.

S. Greg. Moral. c. 22.

STELLA.

Cap. XLIX.

252. HIc piscis inter medias aquas semper ardet, & quidquid contigerit, calefacit, ac inflammat. Unde Aresii lemma: QUASI FACULA ARDET. Iisdem penè verbis Eliam dilaudat Spiritus Sanctus, *Surrexit Elias propheta quasi ignis, & verbum ipsius quasi facula ardebat.* Fervidos Concionatores hoc Emblema spectat, quales fuêre Sancti Apostoli, dum linguis igneis à Spiritu Sancto fuerunt instructi: *Pro eo scilicet,* inquit Origenes: *quòd Evangelii verbum prædicaturi, ignei vigoris deberent gratiâ roborari, ut auditorum animæ flammam*

Ecclesi.

Orig. 1. in E.

per

per sermonis traducem sumerent. Horum vestigia probè assecuti sunt S. Franciscus & S. Dominicus, dum prior ille, charitatis Divinæ ardore mundum inflammavit, iste verò, facem ore præferens, vastissimas provincias suâ doctrinâ illustravit. Sanctus Bernardus quoque sermonibus adeò ignitis exarsit, ut, quisquis eum dicentem audiret, miro fervore incenderetur. Sanctus Ignatius Loyola in cordium humanorum caligine illuminandâ merum fuit incendium &c. Cæterùm etiam hominis maligni lingua, instar tartareæ facis, ardet, inficit, ac devorat. Disertè Sanctus Jacobus; *Et lingua ignis est, universitas iniquitatis: lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam nativitatis nostræ, inflammata à gehennâ.*

253. Hic piscis, quidquid contingit, adurit; Plinio teste; *Huic tam igneum fervorem esse tradunt, ut omnia in mari contacta adurat* Unde lemma; TANGENTEM ADURIT. Ita sanè fœmina levi quovis contactu incendit, ac instar flammæ devorat. S. Hieronymus, *Sicut stuppa, ubi ignem olfecit, statim accenditur, & non opus est multâ operâ, sic fœmina, masculi corpus contingens, non opus habet multo labore, sed simul ut contingit, statim habet latenter incensam voluptatis scintillam.* Non minus etiam malum exemplum vicina omnia comburit ac devastat. Verissimè Juvenalis;

---------- *Velocius & citius nos*
Corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis
Cum subeant animos authoribus.

254. Hic piscis in mediis aquis ardet quidem, non tamen lucet. Unde lemma; NON LUCET, ET ARDET. Ignem infernalem hæc idea describit, qui immodico suppliciorum ardore succensus, nullum unquam solatii splendorem fundit. De hoc Sanctus Basilius; *Adhæc cogites profundum barathrum, inextricabiles tenebras, ignem carentem splendore, urendi quidem vim habentem, sed privatum lumine.* Cæterùm Emblemate isto etiam hominem, fervido quidem, sed tamen occulto amore ardentem, depingues: qualis erat Olindus, de quo Tassus canit;

Et che modesto e sì, com' essa è bella.
Brama assai, poco spera, e nulla chiede;
Ne sà scoprirsi, o non ardisce, & ella
O lo sprezza, ò nol vede, ò non s' auvede:
Così fin hora il misero hà servito
O non visto, ò mal noto, ò mal gradito.

255. Tam immodicus stellæ hujus est ardor, ut nec totus Oceanus illi extinguendo sufficiat. Lemma, NEC PONTUS EXTINGUIT ARDOREM. Genuinum hoc cordis amantis est hieroglyphicon; cujus amor, sive Divinus, sive profanus, nullis unquam adversis viribus extingui potest. *AQUÆ MULTÆ NON POTUERUNT EXTINGUERE CHARITATEM, nec flumina obruent illam.* Et quidem de amore profano testem se offert Seneca Tragædus.

Hæc regna tenet puer immitis:
Spicula cujus sentit in imis
Cærulus undis grex Nereidum,
FLAMMAMQUE NEQUIT RELEVARE MARI.

S. Ambros. De amore Divino ait S. Ambrosius; *NULLA DILUVIA passionum CHARITATEM EXCLUDERE POSSUNT, nulla eum acerbitatum flumina inundare. Sicut enim arca in illo mundi diluvio totius orbis spatiis innocua ferebatur, ita & tu adversus omnium tentationum fluctus immobilis perstas.*

256. Hic piscis, vicina quævis in medio mari adurere solitus, à D. Vincentio Gilberto epigraphen recepit. QUID IN ARIDO? veluti diceret; si stellæ ardor, contrario elemento circumdatus, in materiem malè dispositam tantas vires exerere possit; qualis, obsecro, quantaque ardoris illius foret vehementia in terram siccam, & ad ignem concipiendum probè accommodatam? Eodem Emblemate insignem Divinæ gratiæ efficacitatem significabis, quæ Publicani, Chananeæ, & Samaritanæ mulieris corda, in peccatorum pelago altum submersa, ita validè accendit, quas non habebit vires in pectora sancta ac purificata? *Nam Deus,* Magno Augustino teste, *secundùm quod unumquemque ornatum bonis moribus viderit, ita illi gratiam suæ misericordiæ dispensabit.* Porrò iconem istam S. Franciscæ Romanæ, S. Ignatio Loyolæ, aliisque similibus tribues, qui, si etiamnum in mundo supra stellas marinas, instar stellarum cælestium, longè lateque refulserint, suoque calore vicinos omnes passim inflammârint; quis miretur, eos, è mundi pelago in sanctam religionem translatos, summo virtutum splendore exarsisse?

Gratia Dei. S. August. serm. 2. de Temp. Religio.

257. Eidem pisci inscripsêre; A LUCE PRIMORDIA DUCIT. Nî fallor, Emblema istud ad piscis hujus splendorem alludit, quem ab ipso vitæ suæ exordio diffundit. Unde illos hâc icone significabis, qui singula sua negotia à pietatis ac religionis luce exordiuntur. Id quod Sinesius cuivis bono Principi sapientissimè persuadere nititur; *Pietas* inquit, *primum substernitur fulcrum & crepido, cui firmiter insistat simulachrum hoc regni.* De Scipione Africano testatur Livius, *Ex quo togam virilem sumpsit, nullâ die ullam publicam, privatamque rem egit, quam in capitolium iret, ingressusque ædem consideret &c.* De S. Thoma Aquinate referunt Historiæ, quòd nunquam, nisi præmissis in oratorio, aut coram altari precibus, cathedram conscenderit. Præclarè in hanc rem S. meus Laurentius Justinianus: *Omnes Christi servi, Deo placere cupientes primordia dies & actionum conentur consecrare altissimo, quatenus cætera secutura opera suo non declinent principio: quapropter mox ut somno evigilant, semper cor suum erigere contendant. Prima vox, prima cogitatio, primus affectus Divinam resonet laudem, ignitam ad Deum dirigat supplicationem.*

Religio. Sinesius. S. Tho. Aq. Intentio. S. Laur. Just. lib. de disciplinâ.

TESTUDO.

Cap. L.

258. Scipio Bargalius, suam uxorem Emblemate significaturus, testudinem expressit, cum lemmate, TACITA DENTRO AL GUSCIO OGNO' HOR SICURA. Id est; SILENS SUB TEGMINE TUTA. Gemina enim hæc virtus, taciturnitas & solitudo, mulierum honestati conservandæ penitùs est necessaria. Et certè de testudine ait T. Livius; *Testudinem, ubi collecta in suum tegmen est, tutam ad omnes ictus esse: ubi exerit partes aliquas, quodcunque nudavit, obnoxium atque infirmum habere.* Quantum verò Emblematis applicationem attinet, Alciatus Cupidinem, Veneris statuæ loquentem, exhibet, quæ à Phidia, celebri artifice, testudinem uno pede calcans sculpta fuerat;

Mulieris castitas. Livius l. 36. n. 24. Embl. 196.

Alma Venus, quænam hæc facies? quid denotat illa
Testudo, molli quam pede Diva premis?

Me sic effinxit Phidias, sexumque referri
Fœmineum nostrâ jussit ab effigie.
Quoque MANERE DOMI, & TACITAS docet esse puellas,
Supposuit pedibus talia signa meis.

Jo. Thuil. in illud Alciati. Joannes Thuilius fæminam loquacem & vagabundam præcipitio ac castitatis jacturæ proximam esse docet. Epigramma illius ita habeto.

Fæmina, quæ loquitur multum, passimque vagatur,
Saltat, & in cunctis desidiosa locis,
Quæque vel ignotos nimis ambitiosa salutat,
Si quid agat, quæras: appetit illa mares.

Sulpit. Dialog. 2. Sulpitio referente, prudenter dixit S. Martinus; *Mulier intra murorum munimenta se contineat, cujus hæc prima virtus, & consummata victoria est, non videri.* Certè, *Egressa est Dina, filia Liæ, ut videret mulieres regionis*: sed quo id eventu? *cùm vidisset eam Sichem* Gen. 34. 1. *adamavit eam, & rapuit, & dormivit cum illâ, vi opprimens virginem.* Cæterùm Seneca hanc vivendi felicitatem omnium optimè in paupertate conservatum iri existimat, quòd humiles casas nullæ aliorum insidiæ infestare soleant: Paupertas Senec. in Octavia sub finem.

--- Benè Paupertas
Humili tecto contenta latet.
Quatiunt alias sæpè procellæ
Aut evertit fortuna domos.

259. Capacius testudinem hoc lemmate loquentem introducit; INTRA ME MANEO. Hominem prudentem ac modestum hæc imago refert, qui intra suos contentus limites, eos nunquam ultra debitum transcendit. De hâc virtute Justus Lipsius; *Compositæ mentis signum est, secum posse morari & consistere.* Eos insuper hoc Emblema spectat, qui ab hominum frequentiâ abstracti, solitudinem amant, ac secum ipsis vivere gaudent; Præclarè Seneca; *Sic est, non muto sententiam. Fuge multitudinem, fuge paucitatem, fuge etiam unum. Non habeo, cum quo te communicatum velim. Non invenio, cum quo te malim esse, quam tecum.* Prudens modestas. Lips. lib. 3. Manud. diss. 10. Solitudo. Senec. Ep. 10.

260. Testudo, alis instructa, ac veluti volatura, epigraphen tenet; AMOR ADDIDIT. Tametsi verò hæc imago boni Emblematis leges excedat, eâ tamen, nî fallor, homo mundanus haud incongruè significari potest, qui naturâ suâ ignavus & rudis: amore stimulante, promptus ac velox evadit: celeritas enim individua amoris comes est. De amante ait Sacrum Epithalamion; *Lampades ejus, lampades ignis atque flammarum*; vel, ut septuaginta legunt: *Alæ ejus, alæ ignis.* Nam asserente Sancto Laurentio Justiniano, *qui ferventius diligit, fatigatur vehementius, quamvis ipsum amoris immensitas non permittat considerare laborem.* Huic argumento conforme est illud Othonis Venii Emblema, ubi jumentum alis ab amore instruitur, addito sequenti epigrammate. Amans promptus. Cant. 8. 6. S. Laur. Iust. lib. de casto connub. in fin. Oth. Ven. Embl. Amor fol. 114.

Nemo adeò est stupidæ naturâ mentis asellus,
Cui cor & ingenium haud indere possit Amor,
Pegaseas pecori Arcadico ille accommodat alas:
Mopsum hebetem in blandum format & arte procum.

261. Plinio referente, multorum opinio est, testudinem ova sua solo oculorum obtutu fovere, & ad justam corporis molem reducere; *Quidam*, inquit *oculis spectando quoque ova foveri ab iis putant.* Quare testudo, oculis in ovum defixis, epigraphen tenet, OCULIS VITAM. Hæc inscriptio, etiam struthioni subjungi solita, Prælatum concernit, qui suâ vigilantiâ, ceu oculo, subditorum vitam, tam corporalem quàm spiritualem conservat, promovetque. E S. Gregorii sententiâ, *Quisquis populi speculator ponitur, in alto debet stare per vitam, ut possit prodesse per providentiam.* Scitè Poëta: Plin. l. 9. c. 19. Prælatus vigilans. S. Gr. l. 12. in Zach.

Ova enixa parens defixo lumine spectat,
Atque oculis fœtus elicit ipsa suos.
Vis tanta est oculis, ut solo è lumine matris
Progenies vitam sumere parva queat,
Cerne tuas sic Pastor oves, & lumine fixo
Invigila; hinc populis vita perennis erit.

262. Ascanius Piccolominus testudinem hoc adverbio, ceu lemmate, insignivit; PEDETENTIM. Cujus vice alius sequens documentum morale subjunxit, SIC FESTINANDUM. Adeò nimirum in operationibus nostris nihil unquam deproperandum est, sed singula matura ac prudenti consilio examinanda. D. Ascanius Martinengus ait, *Christicolam erudiri video à testudine, lento gradu ad humana negotia peragenda progredi.* Verùm maturam hanc progrediendi virtutem non à testudine duntaxat, utpote paupertimo amphibio, sed ab ipso Patris Divino Verbo persuasam accepimus, quando dixit; *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis, qui est in cœlo.* In quem locum acutè observat S. Bernardus: *Descendit autem dictum est, non cecidit: quia qui cadit, sine gradu ruit, qui autem descendit, GRADATIM pedem ponit. Sunt ergò gradus in descendendo sunt in ascendendo: In descendendo primus quidem gradus est à summo cœlo usque in carnem, secundus usque ad crucem, tertius usque ad mortem. Vidimus descensum videamus & ascensum. Sed & ille quoque triplex est, & ejus primus gradus gloria resurrectionis, secundus potestas judicii, tertius consessus ad dexteram Patris.* Et quidem si omnes nostras operationes gradatim, & nonnisi interpositis moris peragere oporteat, certè illa in agendo tarditas ab iis cumprimis observanda est, qui ad definitivam sententiam, adversus reos decernendam, pro tribunali sedent, nam bonus Judex non tantùm in judicii formâ exactè observandâ, sed & in decretis maturè ac circumspectè ferendis cunctabundo, &, ut ita dicam, testudineo gressu incedat, necesse est: probè memor, ab ipsamet sapientia Divina, tametsi infinitè perfectâ, cunctos sceleratos cùm ad vitæ suæ terminum pro judicio peculiari, tum ad mundi finem pro judicio universali reservari. Præclarè Sanctus Petrus Chrysologus: *Hæc est Christi magna, larga, sola misericordia, quæ judicium omne in diem servavit unum, & hominis totum tempus ad pœnitentiæ servavit inducias: ut quod de vitiis infantia suscepit, rapit adolescentia, invadit juventus: corrigat vel senectus, & de peccato vel tunc pœniteat, quando sentit jam se non posse peccare, & tunc saltem reatum deserat, quando illum relinquerit jam reatus*: Huic conformis Sanctus Zeno Episcopus & Martyr Veronensis; *Justus Dominus, inquit, patiens scilicet in ultionem, dissimulator ad pœnitentiæ tempus; non inter exordia iniquitatis promptus ad pœnam, sed desinendi à criminibus, feram licet voluntatem peccatoris expectans, &c.* Etiam cacodæmon hunc testudinis gressum imitari novit; ut qui animas nostras fulmine nequaquam subitaneo ac vehementi obruit, sed sensim ac cunctanter unum ex altero vitium suadet, nullamque quietem interponit, donec singula persuaserit. Sanctus Joannes Chrysostomus hanc dæmonis vafritiem in Caino cumprimis fuisse exercitam ait; *Non confestim cædem fratris illi suggessit, sed prius*

Maturitas. D. Ascan. Mart. p. 1301. ... Mago. Joan. ... S. Bern. 18. ... vis & varie... Judex. S. Pet. Chrysol. ser. ... S. Zeno ... Ps. ... Dæmon. S. Jo. Chr. Hom. ... Mat.

prius persuasit deteriora offerre, nullum id dicens peccatum. Deinde invidia veneno succendit, nihil etiam hinc mali subsecuturum persuadens. Ita SENSIM IN EUM ILLAPSUS, ad cædem fratris, ad negationem sceleris impulit, nec prius cessavit, quàm malorum omnium verticem posuit

263. Aloysius de Esth, Cardinalis, testitudini inscripsit; CUM TEMPORE. Veræ enim sapientiæ proprium est, pedetentim res quasvis perficere. *Non enim leviter ad perfectionis culmen pertingitur,* inquit S. Bernardus, *sed paulatim virtutum gradibus ad apicem charitatis per violentiam pervenitur.* Et quidem ipsemet Deus exemplo suo hanc doctrinam confirmat; etsi enim ipsius omnipotentiæ, sapientiæ, ac virtuti infinitæ ad totum universum in unico momento procreandum penitus nihil obstitisset, maluit tamen illum determinato sex dierum tempore producere, ac tres distinctos mundi ordines adeò severè observare, ut primò res è nihilo creatæ, deinde diversa elementa, ac postremò creaturæ animatæ conderentur: neque id etiam sine mysterio contigit; primo enim opere supremam suam omnipotentiam, altero infinitam sapientiam, ac tertio singularem bonitatem demonstrare voluit: uti prolixè refert ac testatur Moyses; & communi suffragio comprobant S. Joannes Chrysostomus, S. Ambrosius, S. Basilius, S. Gregorius Nazianzenus, & Scholastici omnes.

264. Serenissimi Hetruriæ Principes Symboli loco testudinem præferunt, quæ, turgente velo nautico supra dorsum instructa, epigraphen habet; FESTINA LENTE. Innuunt videlicet, celeritatem nunquam debere esse præcipitem, sed semper cum maturitate non ignavâ conjungendam. Joannes Audenus;

Judicium præceps insani Judicis index,
Omnia nec longis discutienda moris.

Leo Imperator inter cæteras præceptiones, quas ante arma, cum Turcis conferenda, observari voluit; etiam hanc recenset: *Delibera TARDE, nisi aliqua necessitas celeritatem requirit, ubi consulueris, si nullum impedimentum sit, MATURE FACITO.*

265. Cosmus I. Magnus Dux Hetruriæ, symboli loco testudinem habuit, quæ montis verticem conscendens, epigraphen legendam offerebat; TARDE, SED TUTO. Ita homo prudens id comprimis curet, necesse est; ut operationes eliciat graves, maturas, sanoque consilio probè ponderatas. Unde veteri paræmiâ dicitur latera habere fortissima, id est, tutò inter quævis ardua negotia incedere, qui iteratis ac maturis consiliis utitur. S. P. Augustinus: *De aliquo dicitur, bona latera habet, id est, bonis consiliis vivit & regitur.* Guido Cassonus;

Non la pompa real sostien l' imperò,
Ma la conserva, ea vera gloria invia
Il consiglio fedel, grave, e sicuro
D' una candida mente, amica, e saggia.
Ma l' ardito consiglio in freta nato
Da l' impeto de l' ira, e da leggera
Confidenza, ò risorto da interessi:
Privati, cade, e ruinoso tira,
Nel precipitio suo l' altrui fortuna.

266. Superba Domûs Pisanæ porta inter cætera emblemata testudinem exhibet, ære fusam, & volantis aquilæ unguibus sustentatam; cum lemmate, FEROR, UT FRANGAR. Christum hæc imago spectat, quem Hierosolymas solemni pompâ receptum, paulò post crudelissimæ mortis catastrophe subsecuta est; Verissimè Seneca;

- - - Quidquid in altum
Fortuna tulit, ruitura levat.

Hanc vicissitudinem in Christo admiratus S. Bernardus ait, *Quàm dissimile, Rex Israel, & non habemus Regem nisi Cæsarem? Quàm dissimiles rami virentes, & crux? flores & spinæ? Cui prius sternebantur vestimenta aliena, ecce suis exuitur.* Hac opportunè facit distichon illud; *S. Bern. ser. 2. in Dom. Palm.*

Frondentes hodie tantùm Christe accipe ramos:
Truncum, qui super est, mox tibi turba dabit.

Quare homo prudens nullam unquam fortunæ blandiendi fidem habet; ut quæ perversam hanc indolem congenitam ac veluti individuam gerit, quòd gravissimo lapsu præcipitandos plurimum evehat. Sanctus Basilius; *Beatus, qui non per voluptatis inescationem circumactus est ad interitum.* *Fortuna blandiens.* *S. Basil. Hom. 1. in Ps. 1.*

267. Testudo præclarum illorum ectypon est, qui paupere sua sorte contenti, opibus proprio sudore partis gaudent. Unde D. Aresiu testudinem hoc lemmate loquentem sistit; SUB PARVO, SED MEO. In hanc rem Magnus Augustinus; *Quantum tibi dederit Deus, ex eo tolle quod sufficit. Cætera, quæ superflua jacent, aliorum sunt necessaria. Superflua divitum necessaria sunt pauperum. Res alienæ possidentur, cùm superflua possidentur.* Celebris Poeta, Ludovicus Ariostus, angustam, sed tamen illustrem domum, à se exstructam, hoc distichon ornavit; *Contentum esse sorte suâ.* *S. Aug. in Psal. 147.*

Parva, sed apta mihi, sed nulli obnoxia, sed non
Sordida, PARTA MEO sed tamen ære domus.

268. Testudo nunquam non domi suæ est; quippe quam ubivis terrarum secum defert. Unde Aresii lemma; NUSQUAM HOSPITA. Ita Religiosus, quocunque locorum abierit, in singulis Monasteriis, veluti domi suæ, recipitur. S. Ambrosius; *Quocunque accesserit sapiens, ubique civis est, ubique sua omnia intelligit, nusquam se peregrinum, nusquam hospitem judicat.* Seneca; *Magno animo nos non unius urbis mœnibus clausimus, sed in totius orbis commercium emisimus, patriamque nobis mundum professi sumus, ut liceret latiorem virtuti campum dare.* Et rursus: *Nulli loco addicere debemus animum. Cùm hac persuasione vivendum est; Non sum uni angulo natus: patria mea totus hic est mundus.* Sanctus Gregorius Nazianzenus de ipso falsus est; *Mihi omnis terra, & nulla terra patria est*; Enimverò omnis locus illi patria erat, quia totum mundum, sine locorum discrimine, instar patriæ habebat: nullus verò locus illi patria erat; cùm in nullo altero, præterquam in cœlo, sedem stabilem figere decreverit. Cæterum hæc D. Nazianzeni sententia etiam sequenti symbolo illustrando deservit. *Religiosus.* *S. Ambros. Ep. 42. ad Sabin.* *Senec. l. de Tranquill. c. 3.* *Id. Ep. 28.* *S. Greg. Naz. Orat. 28.*

269. Idem Aresius Testudini epigraphen, superiori Emblemati è diametro contrariam, subjunxit: NUSQUAM NON HOSPITA. Testudo enim, utpote amphibia, nullo non loco peregrina est; cùm inter terrestria animantia vocari possit æquatilis; & inter aquatalia terrestris. Ita sanè nostra humanitas in his terris assiduam agit peregrinationem, neque ullibi locorum stationem occupat propriam aut stabilem. D. Petrus: *Obsecro vos*, inquit, *tanquam advenas & peregrinos* Et David, *Advena ego sum apud te, & peregrinus,* sicut *Vita humana peregrinatio* *1. Pet. 2. 11* *Ps. 38. 12.*

ſicut omnes patres mei. Idipſum ſapienter indicare volebat ille, qui ſupra domûs ſuæ oſtium hæc verba marmori incidi fecit; *A Deo mutuum.* Appoſitè Sanctus Joannes Chryſoſtomus; *Sæpiùs riſi, teſtamenta legens, dicentia; Ille quidem habeat agrorum vel domorum dominium, uſum vero alius. Omnes enim uſum habemus; Dominium autem nemo. Etſi enim nobis per omnem permaneat vitam, velimus, nolimus, in fine aliis cedemus, ipſarum uſu ſolo decerpto: dominio autem nudi, & orbati ad illam vitam migrantes.*

S. Jo. Chryſ. Hom. 2. ad Popul.

270. Teſtudo ex oſſeo ſuo clypeo, uti oneris multum, ita & plurimum tutelæ accipit. Areſio ſubſcribente, ONERAT, ET ARMAT. *Ita* calamitates tantundem virium ac felicitatis, quantùm ponderis in nos conferunt. Sanctus Joannes Chryſoſtomus; *Animæ, quæ periculis, laboribus, & ærumnis afflictionis Dei cauſa ſunt expoſitæ, atque ipſis enutritæ, ferro ipſo vel adamante ſolidiores fiunt, ac generoſiores, & ex eo, quòd aſſiduè vexentur, inexpugnabiles adverſariis redduntur, & invictum quendam patientiæ ac fortitudinis habitum acquirunt.* Ejuſdem ſententiæ erat Origenes, quando propoſuit ac diſſolvit hoc dubium; *Quid eſt, quòd, quamvis grandes habeat anima profectus, tamen tentationes ab eâ non auferuntur? Unde apparet, quia velut cuſtodia quædam, & munimen ei tentationis adhibentur.*

Calamitas utilis.
S. Jo. Chryſ. ſerm. 14. de diverſ. novi teſtam. locis.
Orig. Hom. 27. in Num.

271. Vellet equidem ignavus hominis animus nonnunquàm è vitiorum pondere eluctari; firmo tamen decreto id in opus redigere ſemper abhorret; Teſtudini non abſimilis, quæ, aſſerente Certano Abbate, aſſiduum è ſarcinâ ſuâ egreſſum ſimulat, nec tamen re ipsâ id unquam exequitur. Lemma; NEC TAMEN EGREDITUR. Hanc miſeriam in ſe ipſo cumulatè expertus Magnus Auguſtinus, ait; *Ita ſarcinâ ſæculi, veluti ſomno aſſolet dulciter premebar, & cogitationes, quibus meditabar in te, ſimiles erant conatibus expergiſci volentium, qui tamen ſuperati ſoporis magnitudine remerguntur. Non enim erat, quod tibi reſponderem dicenti; ſurge qui dormis, & exurge à mortuis. Non erat omninò, quod reſponderem veritate convictus, niſi tantùm verba lenta & ſomnolenta. Modo, ecce, modo, ſine paululum; ſed modò, & modò, non habebant modum, & ſine paululum in longum ibat.*

Peccator piger & irreſolutus.
S. Aug. lib. 8. Confeſſ. c. 5.

272. Henricus Farneſius Eburo coactam teſtudinem hoc lemmate circumſcripſit; AUT EDE, AUT NON EDE. Veluti diceret, quemadmodum teſtudinis carnes, ſi parcè comedantur, ventris dolorem pariunt; copioſius vero manducatæ eundem dolorem ſanant; ita etiam *Nec bellum, nec imperium ineundum, niſi acriter ineatur.* Negotia enim aut omninò non attingenda ſunt, aut, ſi attingantur, virili ac indefeſſo animo tamdiu continuentur, dum victor redieris. Adagiorum Collector ſimilem græci cujuſdam verſûs paræmiam affert, quæ in latinum traducta ita ſonat;

Henr. Farn. Ebur. lib. 1. Dipht. Elog. 8.
Operari viriliter.
Paulus Manutius

Teſtudinis carnem aut edas, aut non edas.

Cui mox ſubjungit; *perinde quaſi dicas; aut bellandum eſt, aut non bellandum: aut ſtudendum, aut non ſtudendum;* aut heroico ac virili pectore verſandum opus, aut penitùs intermittendum. Huc magnoperè facit illa minitantis ac exprobrantis Dei ſententia; *Utinam frigidus eſſes aut calidus; ſed quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo.* Acerbè enim iis indignatur Deus, qui ſolâ fide inſtructi, nullum ferventioris operis affectum eliciunt, his certè longè foret ſatius, nullam Dei cognitionem habere, quàm, cognito illo, in animæ negotiis frigeſcere. Unde Religioſos illos cumprimis abominatur Deus, qui perfectionis ſemitam liberè aggreſſi, eam debito fervore non proſequuntur. Prorſus Chriſtianè Saluſtius; *Non votis, neque ſupplicationibus muliebribus auxilia Deorum parantur, ſed vigilando, agendo, benè conſulendo, omnia proſperè cedunt; ubi ſecordiæ atque ignaviæ te tradideris, nequidquam Deos implorabis.* Quare Chriſtiani omnes, ac cumprimis Religioſi, virtutibus avidè, ac toto conatu inhient; probè memores, Divinam nauſeam tepore provocari, contrà verò ſolicitudine & labore æternam beatitudinem nobis obtingere: ſiquidem *Beati, qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam.*

Apoc. 3. 15.

273. D. Areſius teſtudinem hoc epigrammate loquentem introducit; CONTEGOR, NON CONDOR. Seu, *cooperior, non abſcondor.* Sanctos, Divinis contemplationibus deditos, hoc emblema ſpectat; quorum corpora non abs re diverſoriis, & carceribus minimè obſcuris comparare licet. Illorum quoque hæc imago eſt, qui vel Religionem, vel ſolitudinem ingreſſi, extra mundi turbas degunt. De beatâ hâc hominum ſorte Philo Hebræus; *Vir bonus,* inquit, *vitæ quietæ amator, ſeceſſum quærit & ſolitudinem, latere cupiens, non odio hominum; eſt enim, ſi quis alius, eorum amans; ſed quia fugit, & proculcat vitia, quibus vulgus delectatur, gaudere ſolitum iis quæ dolenda ſunt, & dolere iis, quæ gaudenda.*

274. Teſtudo, quantumvis viam conficiat diuturnam ac longam, tectum tamen ſuum nunquam egreditur. Unde lemma; GRADITUR, NON EGREDITUR. Ita moderatus hominis animus ſuas operationes ita cautè inſtituit, ut modeſtiæ limites nunquam egrediatur. De ſe ipſo teſtatur Seneca; *Si diſputarem, nec manum jactarem, nec vocem attollerem, ſed iſta Oratoribus reliquiſſem; contentus, ſenſus meos ad te pertuliſſe, quos nec exornâſſem, nec abjeciſſem, ut non delectent verba noſtra, ſed proſint.* Eodem Symbolo Miniſtrum principis acies, qui intra Domini ſui leges ita ad perpendiculum incedere ſolet, ut illas nec minimum unquam excedat, æquitatis ac juſtitiæ undequaque tenaciſſimus. Moſes ſimili ratione tranſitum per Regis Edom provincias tam pro ſe, quàm pro Iſraelis populo rogavit; *Obſecramus, ut nobis tranſire liceat per terram tuam, Non ibimus per agros, nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, ſed gradiemur viâ publicâ, nec ad dexteram, nec ad ſiniſtram declinantes, donec tranſeamus terminos tuos.*

275. Teſtudini ſubſcripſere; AD LOCUM TANDEM. Hominem, poſt innumeros labores tandem ad deſideratam metam deductum, hæc imago denotat. Proprius autem creaturarum omnium locus, ad quem rectâ viâ coguntur tendere, eſt ipſa eorum deſtructio, conſummatio, ac interitus. Atque ineluctabile hoc occumbendi, moriendique fatum non ſola animalia, à contrariis elementorum qualitatibus aſſiduò impugnati, tandemque ſterni ſolita, ſed & ipſas quoque civitates, Reſpublicas, ac vaſtiſſima quævis imperia manet. Veriſſimè Seneca; *Certis eunt cuncta temporibus: naſci debent, creſcere, extingui, quæcunque vides ſupra nos currere, & hæc, quibus innixi atque impoſiti ſumus, velut ſolidiſſimis, carpentur, ac deſinent. Nulli non ſenectus ſua eſt.* Et paulò pòſt; *Omne humanum genus quodque eſt, quodque erit, morte damnatum eſt. Omnes, quæ uſquam rerum potiuntur, urbes, quæque alienorum imperiorum magna ſunt*

sunt & decora, ubi fuerint aliquando, quæretur, & vario exitu genere tollentur, &c.

276. Maris Indici testudines sub radiis solaribus ad supremam aquarum superficiem sese natando sublevant; ibiq; ab aëris tepore, non sine voluptate, respirant. At eo loco diutius ac plus æquo detentas solis ardor ita exiccat, ut amplius infra undas submergi, ac pristinũ fundum repetere nequeant. Unde Testudo, solari ardore exiccata, epigraphen habet; IMMERSABILIS. Vel ut Ferro placet; L'ARDOR M'ARSICCIA, E MI TRATTIENDI SOPRA, id est, EXICCANS ME SUSTINET ARDOR. Ita quisquis cor suum terrenâ voluptate, sensuum illecebris, aut caduca venustate inflammari sinit; postea, tametsi velit, ad pristinæ solitudinis ac mortificationis mansuetudinem nunquam, aut nonnisi ægerrimè, reverti poterit. Accommodatè in rem præsentem D. Ascanius Martinengus: *Testudines si laxatæ se solis radio exponunt, adeò exsiccantur, enervanturque, ut in gurgitem redire nequeant; itaque illecebris carnis nimis se allici permittet, adeò amore devio mundanoque enervabitur, ut vix ad suam consuetam mortificationem, atque vitæ duritiem redire possit.* Et S.P. Augustinus: *Carnalis venumdatus incurrit culpam. Non agit, quod vult; cùm vult, non potest; quia quando poterat, noluit: Per malum velle, perdidit bonum posse.*

277. Testudinem, infra solis radios exiccatam, & submergendi potentiâ penitus destitutam, Abbas Ferrus hoc lemmate notavit: L'ARDOR MI TIENE, OVE L'ARDIR MI SPINE; id est. QUO TRAXIT AUDACIA, NUNC DETINET ARDOR. Vel GIA TROPPO ARDITA, Hor TROPPO ARDENTE IO SONO. Id est: OLIM AUDAX, NUNC ARDENS. Volebat nimirum hominis mundani ore dicere: Nimium ardoris in contemplanda aliena voluptate recepi, justo proinde supplicio nunc ardeo. Quare utramq; epigraphen dæmonibus & animabus & animatis non incongruè tribues, qui paulò antè insano ardore adversus Deum elati, nunc æterno ardore justissimè excruciantur. S.P. Augustinus: *Illi miseri sunt, quorum corda sunt carnali concupiscentia polluta, quia æternas merguntur in pœnas.*

278. Alius eidem testudini, solaribus radiis exustæ ac exiccatæ, magis succinctè inscripsit, ABSUMITUR ÆSTU. Homo lascivus, concupiscentiæ sese inflammandum, debilitandumque permittens, ab ea, veluti igne, sub amatiæ, ceu solis aspectu miserrimè accenditur. Eâdem planè phrasi sacræ Litteræ utuntur, quando de vetulis illis, in Susannæ venustatem abreptis, ajunt: *Exarserunt in concupiscentiam ejus.* S. Joannes Chrysostomus; *Ut ignis, ubi fœnum arripuerit, nihil moratur, sed simul ut attigit materiam, accendit flammam, itidem & ignis concupiscentiæ, simul atque per oculorum intuitum elegantem attigerit formam, protinùs exurit animam.*

279. Testudini subscripsit D. Carolus Rancatus: CURRUS, ET AURIGA. Prælatos illos hæc imago spectat, qui, regiminis pondere semel suscepto, ab aliorum directione dependere penitùs nolunt, sicque simul & oneri colla submittunt, & familiam suam gubernant. Hanc laudem à sequace suo Elisæo retulit Elias; *Pater mi, Pater mi, currus Israël & auriga ejus.* Quo tamen encomio etiam Elisæum postea prosecutus est Rex Joas. Sicuti enim testudo sibi & currus est & auriga, ita & Prælatus currum agit, dum, instar Doctoris, aliorum defectus suffert ac corrigit: aurigam verò, dum illos exhortando ad meliora dirigit. Audi S. Gregorium: *Doctor, qui mores populi & per patientiam sustinet, & sacri eloquii verbis docet, & currus dicitur & auriga. Currus, quia tolerando portat; auriga, quia exhortando agitat. Currus, quia mala sustinet; auriga, quia populum bonis admonitionibus exercet.* in Ezech. hom. 21.

280. Testudo, humi lentè repens, orbis semel ex alto spectandi cupida, aquilam, ut se levaret, exoravit. Illa, ubi eam in aëre sustulit, denique, ceu satis spectatum, in rupem dimisit; ubi, confracta, volucri in prædam cessit, digno ambitionis præmio. Lemma, ELATA PERIBIT. De Ambitione in rem præsentem ait S. Bernardus; *Potestatis ambitio Angelum felicitate angelicâ privavit; scientiæ appetitus hominem immortalitatis gloriâ spoliavit. Non Evam cibus deflexerat, non mandatorum destituerat oblivio, sed promissi honoris ambitio illecebrosa decepit.* Ambitio S. Bern. in sermonibus.

THYNNUS.

CAPUT LI.

281. Thynni, naturâ suâ timidi, cùm varios pisces sibi insidiari sciant, nonnisi ingenti agmine simul mare circumeunt. Hanc eorum proprietatẽ observans Plinius, ait: *Intrant è magno mari Pontum verno tempore gregatim*, Idque paulò infrà repetit. Plin. lib. 9. cap. 15. Unde lemma, GREGATIM INCEDUNT. Dei servos hæc idea concernit, qui in orbis conspectu uniti ac concordes incedere solent, plurimamq; è mutua illa amicitia utilitatem ac profectum referunt. Hugo Cardinalis ait, Regum Fastos non sine mysterio de vaccis, ad currum colligatis, dicere, *Itinere uno gradiebantur*; nam Interprete ipso, *In uno itinere unitatis concordia insinuatur, quam debent habere Doctores in docendo, & Prædicatores in prædicando.* Eò etiam Salomonis sententia collimeat; *Frater, qui adjuvatur à fratre, quasi civitas firma.* Concordia. 1. Reg. 6: 2. Hug. Card. in hunc loc. Prov. 18 19.

282. Thynnus, etiamnum parvulus, nunquam se ab aliorum societate avelli permittit; ut viribus ac ætate provectior, suopte ingenio per aquas divagatur. Lemma, SOLUS JAM GRANDIOR ERRAT. Filius prodigus, necdum adolescentiæ annos egressus, intra patrios lares se continuit, at natu major, mox exteras regiones solus & vagabundus circuire cœpit. S. Petrus Chrysologus; *Adolescentior iste, plane non ætate, sed censu: qui congregavit bona patris, & abiit longè plus mente, quam loco, ut dato, non accepto pretio, miseræ se venderet servituti,* suamque fortunam omnem inter meras prodigeret nugas & vanitates. Prodigus Evangelicus. S. Petr. Chrys. Serm. 1.

283. Thynnus tam immodicâ est pinguedine, ut nonnullis porcus marinus vocetur; visum verò, habet admodùm imbecillem & infirmum. Unde lemma, PINGUIS, AT OCULIS HEBES. Ita homo mundanus, divitiis amplissimè impinguatus, oculos plerumque habet ad Dei obsequia & animæ salutem penitùs hebetes ac lusciosos. Mundanus. Ex hac hominum sorte fuerat utraque tribus Ruben & Gad, cum dimidia tribu Manasse; Hi enim supra Jordanis flumen collocati, ac regionis pinguedine allecti, omni reliquâ, quantumvis magnâ terræ promissæ affluentiâ ultrò se abdicârunt; uti Numerorum Liber refert. Num. 32. 5. In hunc locum Procopius; *His, inquit, similes nonnulli sunt, qui curis hujus vitæ victi, studio erga Deum elanguescunt. Etsi enim vocati ad fidem fuerint, tamen propter voluptates in numero proborum permanere nolunt.* Procop. in hunc loc. Et S. Gregorius; *Dum extra Jordanem ea, quæ viderant, campestria concupiscunt, in repromissionis terræ hæreditatem habere noluerunt.* S. Greg. l. 27 Moral. c. 7.

284. De Thynnis observatum habet Plinius, eos ob nimiam pinguedinem subinde rumpi, *Pinguescunt, & in tantum, ut dehiscant.* Unde lemma: SAGINA DEHISCIT. Complures mundanos hæc imago concernit, qui nimiâ bonorum affluentiâ ac pinguedine ægrotârunt, vitamque amiserunt, cùm æternam, tum temporalem. Veritatem hanc exemplo suo comprobat Epulo ille Evangelicus, de quo cùm paulò ante dictum fuisset, *Epulabatur quotidie splendidè*, mox subjungitur; *Mortuus est hic dives*; satis perspicuè innuendo, eum non nisi crapulâ, & obeso abdomine fuisse suffocatum. S. Chrysostomus: *Venter crassus mentem subtilem non parit. Multa vorare ad pardum, ursum & leonem pertinet; pedum dolores & capitis gravitates, & oculorum hebetudines, & manuum ægritudines, & tremores, & resolutiones, & aurigo, & febres longæ ac horrentes ex voracitate & repletione produci solent, &c.*

Plin. l. c. — Epulo. — Luc. 16. n. 19. & 22. — S. Chrysost. apud Ant. in melissa. p. 1. c. 14.

285. Thynni dulcibus aquis mirificè delectantur. Unde si in alto mari versantibus cœlum obtingat siccum & impluvium, mox macie extenuantur: at pluviis denuò insequentibus, immodicè iterum pinguescunt. Eò alludens D. Aresius, Thynno subscripsit, PINGUESCIT AB IMBRE. Si Verbum Divinum, Mose teste, pluviis sit simile; certè Christiani Thynnos imitantur, uti pluribus locis comprobat S. Gregorius Papa; hi enim è Verbo Dei omnem animæ suæ pinguedinem ac felicitatem derivant. Quare S. Gregor. Nazianzenus, forsan illam D. Pauli sententiam innuens, *Terra venientem super se bibens imbrem, & generans herbam opportunam illis, à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo*: ità ratiocinatur: *Quemadmodum pluvia, leniter ac tranquillè defluens, altissimèque illabens, pinguiorem terram efficit &c. Ita oratio mentem penetrat, dilatatumque os spiritu implet, nec in ipso ortu extinguitur, sed frugem ingentem paucis syllabis gignit.*

Ares. imp. 9. 18. — Verbum Dei impinguat. — S. Greg. Naz. Orat. 15. in plagam grandinis. — Hebr. 6. 7.

286. Ubi sinister Thynni oculus caligare cœperit, dextero oculo longè acutiùs videre solet; unde fit, quod dextero potissimùm oculo uti solitus, iter suum nonnisi versùs dexterum latus instituat, *Thynni dextrâ ripâ intrans ex Oceano in mare nostrum mediterraneum, id accidere existimatur, quia dextero oculo plus cernant.* Uti his planè verbis cum Æliano testatur Plinius. Unde epigraphen subjeci; DEXTRO PLUS OCULO CERNIT. Personæ spiritualis hæc idea est propria, quæ, dextero tantùm oculo uti solita, nonnisi virtuti, pietati, ac Deo intendit; atque adeò sinistro oculo ad vitia, mundum, & caducas sensuum illecebras aucupandas penitus destituta est. Sponsus cœlestis, sponsam suam dilaudans, ait; *Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum*; Non quasi illa uno tantùm oculo instructa fuisset, nec etiam quasi alter oculus sponso displicuisset, sed quia nullum aliud habebat videndi objectum, nec etiam aliò intenta erat, nisi in solum Deum. Ad hoc propositum S. Gregorius Nyssenus: *Qui ad solam Dei naturam visûs acumen dirigit: is in cæteris omnibus cæcus est, ad quæ multorum oculi respiciunt.*

Plin. lib. 9. cap. 15. — Ælian. de Hist. anim. — Contemplativus. — S. Greg. Nyss. Orat. 8. in Cant.

287. Rigente hyeme, Thynni nunquam per mare oberrant; &, ut Plinii verbis utar, *brumâ non vagantur.* Quæ verba paululùm transposita, hanc epigraphen subministrant: NON BRUMA VAGANTUR. Hominis prudentis hoc symbolum est, qui rigente tentationum brumâ, nihil decernit, nec etiam quidquam erroneè proponit, sed ad humilitatis fundum demissus; nihilum suum studiosè expendit, uti de operationibus ritè exercendis tradit S. Ignatius Loyola. Eos quoque hæc imago spectat, qui cœlestem semitam ingressuri, nequaquam annorum suorum brumam, ætatem inquam decrepitam, aut mortis præsentiam exspectant; sed maturè, annis nimirum adhuc vernantibus, illam percurrunt. Huc collimans Servator monuit: *Orate, ut non fiat fuga vestra hyeme &c.* Tandem etiam hominis ignavi hic typus est, qui ingruente quâvis difficultate, laborem intermittit, & in angulos se recipit; Pulchrè dixit Seneca: *Generosos animos labor nutrit: Laborem si recuses, parùm esse potes. Non est viri, timere sudorem.*

Plin. l. c. — Homo prudens. — Matth. 24. 20. — Ignavus. — Senec. Ep. 31.

288. In Asia, propè Chalcedonem, Plinio teste, *saxum miri candoris* reperitur: *hujus aspectu Thynni repentè territi adversum Bizantii promontorium præcipiti petunt agmine.* Unde Thynnus, è saxi illius aspectu in fugam actus; epigraphen tenet: CANDORE TERRITUS ABIT. Haud aliter Dæmon, si Mariam Virginem (utpote *Petram deserti* cognominatam) ejusque purissimum candorem intueatur, mox ingenti terrore perculsus, fugam petit. Richardus de S. Victore, meus Concanonicus: *Virgo*, inquit, *tenebrarum principibus terribilis fuit, ut ad eam accedere, eamque tentare non præsumpserint. Deterrebat enim eos flamma charitatis, incendebant orationes & fervor devotionis, stupebant immunem à peccatis, &c.*

Plin. l. c. — Dæmones Mariam timent. — Rich. de S. Vict. in Cant. cap. 26.

289. Leander Albertus in descriptione Calabriæ refert, Thynnum quendam, in reti repertum, rostro fuisse, instar aliorum piscium, duro, & viribus adeò robustis, ut rete, tametsi ferreum, rumpere potuerit, labia verò ità habuisse tenera & debilia, ut, reti vel minimùm contacto, ingentes dolores ei crearint. Unde hic piscis, labiorum doloribus mitigandis occupatus, facillimè capitur, vitamque perdit, cum lemmate: PER LE LABRA SALVAR PERDO LA VITA, id est, PERIT, NE LABIA LÆDAT. Imprudentes illos Christianos hæc imago adumbrat, qui, verecundiâ persuasi, peccata sua in Confessionali reticent: dum enim labiis ad culpas manifestandas parcunt, iisque insano amore blandiuntur, subitò intra dæmonis rete constricti, vitam amittunt, mortemque incurrunt æternam. Unde non sine gemitu exclamat S. Bernardus: *O verecundia, expers rationis, inimica salutis, totius ignara honoris, & honestatis?*

Verecundia in Confessionali. — S. Bern. Epist. [illegible]

290. Thynnus, naturâ suâ ferocissimus, sed reti implicatus, popysmis circa collum demulceatur, mox impetum & furorem omnem exuit; uti P. Constantinus Notarius testatur. Unde lemma; POPYSMATE MITIS. Hinc discas, proximum tuum impetuosum ac ferocem, si correctione dirigatur suavi & amorosâ, mox mansuescere, & ad frugem redire. Verissimè S. Joannes Chrysostomus: *Multâ lenitate opus habet, qui corripit, &c. Non videtis medicos, quando urunt, vel secant aliquos, cum quanta lenitate opus curationis exercent? multò amplius corripientes oportet hoc agere. Nisi enim*, inquit, S. Gregorius Papa, *verecundæ mentes fuerint palpando reprehensæ, ita ut ex aliis rebus audiant, quod consolationem assumant per increpationem, protinùs in desperationem cadunt.*

P. Const. Not. [illegible] cap. [illegible] — Mundus grandis. — Corr. suavis. — S. Joan. Hom. [illegible] Ep. ad [illegible] — S. Greg. Hom. [illegible] in [illegible]

TORPEDO.

CAPUT LII.

291. MUliebris venustas mundanos homines ità reddit attonitos, tantoque stupore fascinat, ut à gravioribus curis abstracti, nihil aliud mente agitent, nisi formam illam per fas, nefasque possidendam. Hos torpedinis symbolo delineabis, quæ piscatoris manum, in ipsius insidias extentam penitus

penitus efficit stupidam, ac torpentem. Lemma; STUPEFACIT INSIDIANTES. De se ipso fatetur Lucianus *Visâ summâ formâ muliebre, primum aberat, quo minus ego saxum ex homine factus sim, spectaculi admiratione rigore attracto.* Idipsum S. Gregorius Thaumaturgus docet: *Mulier, si manu solâ contingat, tenet: sin amplexetur, vinculis trahit.*

292. Damnorum illorum epitomen facturus, quæ nobis è sceleratorum contubernio accrescunt: Torpedinem Symboli loco exprimes; cum lemmato, STUPEFACIT TANGENTES. Vel, ut D. Gallinæ, meo Concanonico placet: TACTU VENENAT. In hanc rem meus D. Ascanius Martinengus: *Torpedo, quæ, quos attingit, stupore afficit, impii animi est indicium, ac figura, qui conversatione, quasi contagio, cæteros fœdat ac necat.* Hanc veritatem probè perspectam habens Seneca, ad quæsitum illud, quinam amicorum loco habendi? respondit, eos tantùm, *quos scilicet vacuos, quantum fieri poterit, à cupiditatibus eligemus. Serpunt enim vitia, & in proximum quemque transiliunt, & CONTACTU NOCENT: Itaque ut in pestilentia cavendum est, ne corruptis jam corporibus, & morbo flagrantibus assideamus, quia pericula trahemus, afflatuque ipso laborabimus, ita in amicorum legendis ingeniis dabimus operam, ut quam minimè inquinatos assumamus.*

293. Bernardus Tassus piscatoris manum, à torpedine stupefactam, hoc lemmate notavit: E PRÆDA STUPOR. Emblemati applicationem subjungens Camerarius, inscripsit; MUNERA SIC ANIMUM. Et certè piscatoris manus, à torpedine comprehensa, non adeò effici potest stupida, & in agendo torpens, quàm Judicis dextera à muneribus. S. Petrus Damianus; *Acceptis muneribus, si contra datorem quid agere volumus, mox in ore nostro verba mollescunt, locutionis acumen obtunditur, lingua quadam pudoris erubescentia præpeditur: Mens quippe, percepti muneris conscia, debilitat judicialis censuræ vigorem, reprimit eloquentiæ libertatem.* Haud aliter Poëta.

Annè manus torpent tibi, cùm clam munera sumis?
Non sentis? Certè mens animusque stupent.

294. Torpedo, tametsi admodùm pigra, velocissimos tamen pisces, si ipsi propinquaverint, devorat: aliquâ enim torporis qualitate per aquas diffusâ, pisces vicinos ita stupefacit, ut corporibus movendis penitùs inhabiles, ei in prædam cedant. D. Aresius hanc mulieris lasciviæ effigiem proponens, inscriptionem addidit; NON SALVABITUR VELOX. Enimverò venenum, è muliere transfusum, adeò malignum est, ut homines etiam agilissimos, & in virtute plurimùm provectos; nonnunquam inficiat. Frequenter namque lascivam hanc torpedinem aut non pro viribus fugiunt, aut etiam fugiendo lethale illud animæ toxicum secum ferunt. Sapienter id observans S. Ambrosius, *Nosmetipsos*, inquit, *videamus diligenter, ne dum illam fugimus, nobiscum eam portemus.* Et S. Cyprianus; *Videmus exinde interitus plurimorum. Quanti & quales Episcopi simul & Clerici & laici, post confessionem victoriarum, post calcata certamina, post magnalia & signa, vel mirabilia usque quaque monstrata, noscuntur cum his omnibus naufragasse, dum volunt in navi fragili navigare. Quantos Leones domuit una muliebris infirmitas delicata? quæ, cum sit vilis & misera, de magnis efficit prædam.*

TRUTA.

CAPUT LIII.

295. NObilis hic piscis semper adverso torrente nititur, ibique maximè solet delectari, & in sublime exilire, ubi aquæ ex alto præcipites cadunt. Unde lemma; IN ARDUA NITOR. Ità nobilis ac generosus animus, ut majore existimatione inclarescat, difficultates quasvis gravissimas perrumpere nititur. Seneca peculiari ratione, quamvis sub diversa metaphora, id attingens, ait: *Quemadmodùm flamma surgit in rectum, jacere ac deprimi non potest, non magis quàm quiescere, ità noster animus in motu est, eò mobilior & actuosior, quo vehementior fuerit.* Huic Emblemati etiam peccator obstinatus similem se probat, qui nunquam non adversùs gratiæ Divinæ impulsum nititur. Contra hanc hominum sortem detonans S. Stephanus, *Dura cervice*, ajebat, *& incircumcisis cordibus & auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis.* Et Jobus: *Cucurrit adversus Deum erecto collo.*

Animus generosus

Senec. Ep. 39.

Peccator pertinax.

Act. 7. 51.

Job. 15. 26.

296. Ajunt Trutam auro pasci. Unde lemma: AURUM ALIMENTA MINISTRAT. Vel, DAT PASTUM AUREA SEGES. Vel, EFFOSSO NUTRIOR AURO. Hanc Trutæ indolem imitantur, qui Sacræ Scripturæ, aut Sanctorum Patrum voluminibus versandis delectantur; hæc enim non quidem Midæ mensam instruunt, quæ aurum, ventre jejuno relicto, offerebat, sed cibos aureos propinant, fami ac palato intellectuali exaturando gratissimos. S. Theodorus Studita; *Nobis quidem, ceu opipara quadam mensa, præbita doctrina sanctorum est, alio hinc sermonem quasi quasdam condiente cupedias, inde alio velut aurum divina moliente verba, ac seriò alisque hinc & inde acclamationum delicias comparantibus.*

Studiosus literarum sacrarum.

S. Theod. stud. Serm. 78.

297. Ælianus, comprobante experientiâ, affirmat, hamum seu filum, è piscatoris manu suspensum, à truta nihil penitùs timeri; quia adversùs filum concitata, dentium suorum acumine illud perrodit, & abrumpit. Unde lemma; VINCULA RIDET. Vel si placet, etiam hanc epigraphen, columbæ propriam, ei subjunges; DIRUPTO LIBERA VINCLO. Ita Samson, inter vincula jocatus, ea, veluti aranearum telas, dirupit. Et Filius Dei, mortis ac inferni insidiis vallatus, *contrivit portas æreas & vectes ferreos confregit.* S. P. Augustinus; *Christus morte sua, uno verissimo sacrificio pro nobis oblato, quidquid culparum erat, purgavit, abolevit, extinxit, & suâ resurrectione in novam vitam nos prædestinatos vocavit, vocatos justificavit, justificatos glorificavit.*

Samson. Christus resurgens.

Psal. 106. 16.

S. Aug. l. 4. de Trinit. cap. 13.

FINIS LIBRI SEXTI.

MUNDI SYMBOLICI LIBER VII.

SERPENTES, ET ANIMALIA VENENATA.

AMPHISBÆNA.

CAPUT I.

1. Mphisbæna, è Serpentum genere, duo habet capita, unum collo, & alterum extremæ caudæ connexum, quibus & progredi & retrogradi pro libitu ſolet. Unde Areſius, fucati ac duplicis animi hominem deſcripturus, Amphisbænam expreſſit, cum lemmate; DUABUS VIIS INGREDITUR; Argumento è ſacris Litteris deſumpto; *Væ peccatori, terram ingredienti duabus viis.* S. Gregorius hanc ſententiam de iis vult intelligi, qui Deo & mundo ſimul ſervire conantur. *Duabus quippe viis*, inquit, *peccator ingreditur terram, quando & Dei eſt, quod opere exhibet; & mundi, quod per cogitationem quærit.* Et S. Bernardus: *Clamat ad vos mea monſtroſa vita, mea ærumnoſa conſcientia. Ego enim chimæra mei ſæculi, nec clericum gero, nec laicum. Nam Monachi jam dudum exui converſationem, non habitum.* Idipſum comprobans Simon Majolus, Epiſcopus Vulturarienſis, ait: *Amphisbænam iis comparârim, qui ancipiti ſunt ſemper animo, neque in fidei certa ratione conſtant, deinde in utramque partem claudicant, ac modò Catholico vivunt ritu, modò hæretico, modò aliquem ſequuntur Magiſtrum fidei, modò illo contempto, hæreticum quempiam ſibi proponunt ſequendum.*

Duplicitas animi. — Eccl. 2. 14. — Hypocriſis. — S. Greg. Pap. lib. 1. Moral. c. 12. — S. Bernard. Epiſt. 249. — Sim. Majol. Dier. Can. To. 1. Coll. 8.

2. Abbas Ferrus Amphisbænæ inſcripſit; AD LÆDENDUM BICEPS. Vel ut D. Jacobo Certano placet; GEMINO INFICIT ORE. Vel, MORDET UTRIMQUE. Hominis maligni hæc idea eſt, qui palam & occultè, præſentes & abſentes, ſive bonos ſive malos offendere, & injuriis paſſim lacerare ſolet. In hanc rem videtur facere illa Joannis Apocalyptici viſio; *Poteſtas equorum in ore eorum eſt, & in caudis eorum; nam caudæ eorum ſimiles ſerpentibus, habentes capita: & in his nocent.* Hunc locum interpretatus meus Concanonicus Richardus à S. Victore, ait: *Os ſignificat ſuggeſtionem manifeſtam, cauda occultam fraudulentiam: & mali, dum non poſſunt ore, cauda nocent: quia conantur occultè perficere, quod non valent apertè.* S. Petrus Damianus Emblemate illo bicipitem avaritiæ malevolentiam ſignificari vult, quæ gemino ore inficere ac mordere conſuevit; opes enim, injuſtè conquiſitas, iniquè poſſidet; & alieno dominio ſubjectas, violenter rapit. *Amatur acquiſita pecunia, amat nihilominus acquirenda. Avaritia quippe quaſi biceps eſt coluber, utroque conſuevit ore mordere, utroque peſtiferum virus influere, dum aut aliena res quæritur, aut habita delectabiliter poſſidetur.*

Detractor Malignus. — Apoc. 9. 19. — Rich. de S. Vict. in hunc loc. — Avaritia. — S. Pet. D. Epiſt. 2…

3. Alcibiades Lucarinus Amphisbænam hoc lemmate notavit; F⁻ RETRORSUM ASPICIT. Hominem …entem, induſtrium, vigilantem, & in age…uo circumſpectum hæc imago ſignificat. Hâc ratione de ſeipſo fatetur David: *Cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui.* In ſenſu tamen deteriore Emblema iſtud peccatorem, affectu & deſiderio ad priſtinæ vitæ ſordes reverſum, deſignat. Damno ſuo id docet Lothi uxor, quæ *aſpiciens retrò, verſa eſt in ſtatuam ſalis.* Hunc locum interpretatus S. Rupertus Abbas, *Hinc*, inquit, *ad pœnitentes egregium fit documentum, ne ad prioris vitæ ſcelera oculos animoſque retorqueant, propter periculum certum relabendi.* Quare latiſſimum Magni Auguſtini conſilium eſt: *Liberati ergò à Sodomis præteritæ vitæ, non reſpiciamus retrò.*

Pruden… — Pſalm… — Reve… — Gen. 1… — S. Rup. in hun… — S. Aug. Pſal.

A S P I S.

CAPUT II.

4. UT primùm aſpis advertit, ſe veneficis vocibus à mago eſſe faſcinandam ac capiendam, mox unam aurem terræ affigit, & alteram extremâ ſuâ caudâ obturat, ne incantantem audire, ejuſque vocibus ſtringi poſſit. Unde Emblematis loco diverſas inſcriptiones ſuſtinet; videlicet, MENTEM NE LÆDERET AURIS. Vel, NE CORRUMPAR; Vel ut alius: AB AUDITIONE MALA. Vel, ut Scipioni Bargalio placet; NE LÆDAT CANTUS. Alius denique aſpidem ità loquentem ſiſtit; ALTRO SCHERMO NON TROVO, CHE MI SCAMPI. Id eſt; HAC ARTE SALUTEM. Singula hæc lemmata ore cautum te eſſe jubent, voluntque aures ad exitioſas maledicorum, detractorum, hæreticorum, aliorumque, cumprimis verò impudicarum ſirenum voces, probè clauſas ſervare. S. Gregorius Nazianzenus, ad Ulyſis fabulam alludens, qui, ad occinentium Sirenum inſidias evitandas, utramque aurem cerâ obſtruxerat, in hæc verba canit:

Prud… — C… — S. Gr… Naz…

Occlude cera orationi aures levi,
Et delicatis, mollibuſque cantibus,

Op-

Opportunè in rem nostram meus Concanonicus Hugo de S. Victore: *In aspidum natura est, quod imitemur, ut contra Syrenum, id est voluptatum illecebras & fraudulentas blanditias interiores occludamus aures, ut simus juxta Verbum Domini prudentes ut serpentes.*

5. Peccator obstinatus, & ad Dei, hominumque monita surdus, Aspidis Emblemate denotatur, quæ ad humanas voces evitandas, utramque aurem obturat, cum lemmate, NE CANTU MOVEAR. S. Petrus Damianus Cardinalis, *Aspis*, inquit, *quoniam in cantationibus aures obturat, obstinatæ mentis inobedientiam signat.* Haud aliter Hugo Victorinus; *Aspis peccatorem rectè significat; qui in pravam consuetudinem suam trusus, pertinaciter renititur, ne justis monitis acquiescat.* Divinus Psaltes, Cassiodoro & Theodoreto observantibus, eodem planè sensu efferatam Saulis Regis pertinaciam descripsit; qui, tametsi à paupere Davide ardentibus & submissis precibus rogatus, nunquam tamen emolliri, aut animi sui aures advertere voluit: *Furor illius*, inquit, *secundùm similitudinem serpentis: sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas, quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter.* Ad eandem normam conformati Judæi, S. Stephano pro concione dicente, *continuerunt aures suas.*

6. Cor obstinatum, omnisque cohortationis & consilii inimicum, aspidis Emblemate à Carolo Rancato exprimitur; quæ obstructis auribus, epigraphen tenet; E PERISTAR EMPIO, IL CANTO UDIR NON VVOLE. Id est: NE VITIUM EXUAT. Ad verbum Ariostus;

Sà quest' aliter ch' io l'amo, e ch'io l'adoro,
Ne mi vuol per amante, ne per serva:
E crudel sà, che per lui spasmo, e moro;
E dopo morte à darmi aiuto serva.
E per che io non gli narri il mio martoro,
Atto à piegar la suà voglia proterva,
Da me S'asconde, come aspido suole,
Che per star empio al canto, udir non vvole.

Idipsum in Israëlis populo detestatus est Isaias: *Noluerunt attendere, & averterunt scapulam recedentem, & aures suas aggravaverunt, ne audirent.* Providè monet Magnus Augustinus; *Audiamus Deum, dum rogat, ne nos postea non audiat ille, dum judicabit.*

7. D. Aresius in aspide observatum habet, quòd aculeum infigens, levissimè pungat, & dulci quodam sopore per humanum corpus diffuso, omnem ei sensum adimat, atque adeò miserum hominem, veluti inadvertentem, occidat. Medicum homicidam hæc imago spectat, cum lemmate: MORDET IN SILENTIO. Iisdem planè verbis Detractorem afficit sapiens: *Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet, qui occultè detrahit.* Quod verò facilitatem illam attinet, quâ Medicus humano corpori nocere potest, Plinium audire juvat: *Discunt*, inquit, *periculis nostris, & experimenta per mortes agunt: Medicoque tantum hominem occidisse impunitas summa est: quin imò transit convitium, & intemperantia culpatur.* Plutarchus de Pausania refert, eum ab amico reprehensum, quòd medicum quemdam, hactenus ipsi penitùs inexpertum, vituperasset, respondisse: *Si expertus eum essem, non vivèrem.* Idem Pausanias, cum quidam Medicus ei ob senectutem integram ac optime constitutam gratularetur, id ob eam potissimum causam sibi contigisse respondit, *quia te non adhibui Medicum.* Hadrianus Imperator sepulchrali marmori hanc epigraphen non sine ratione incidi fecit: *Multitudo Medicorum perdidit Cæsarem.* Verissimè ad propositum nostrum Hieronymus Cardanus, Medicus peritissimus, ait; *complures ab indoctis Medicis longè occiduntur, alioquin victuri: quam morituri ab eruditis salventur; timeo, ne magno malo potiùs, quàm bono, ut pleraque alia mala mortalibus Medicina accesserit.*

Hier. Card. l. 1. de Meth medendi cap. 100.

Hæc imago, ut suprà memoràvi, detractorum maximè est propria; de quibus Ecclesiastes ait, *Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet, qui occultè detrahit.* S. P. Augustinus in illud Psalmi commentatus, *Acuerunt linguas suas sicut serpentes*, ait, *In serpente maxima astutia est, & dolus nocendi, propterea etiam serpit. Non enim vel pedes habet, ut ejus vestigia, cùm venit, audiantur: in itinere velut lenis est tractus, sed non est rectus. Ita ergò & isti* (loquitur de malignis ac detractoribus) *repunt & serpunt ad nocendum, habentes occultum venenum & sub leni contactu.*

Detractor. Eccl. 10. 11. S. Aug. in Psal. 139.

8. Ajunt, humanos sensus ab aspidis morsu adeò effici stupidos ac soporatos, ut, quisquis ipsius aculeo fuerit saucius, sine ullo dolore moriatur. Hinc persuasa Cleopatra, aspidis morsum, præ omni reliquo veneno, mortis suæ instrumentum adhibuit. Henricus Farnesius Adulatorem aspidi non absimilem dicit; quæ ... aculeum ... infigens, epigrâphen reddit: SINE DOLORE NECAT. Regius Vates de malitioso ac fucato homine disserens, ait: *Molliti sunt sermones ejus super oleum, & ipsi sunt facula.* Hoc loco S. Bernardus studiose observat Adulatoris voces non *molles*, sed *mollitas* vocari: Verba ejus ità accipito: *Pulchrè non molles, sed molliti dicuntur sermones, vel suasoris adulatoris, vel suasoris iniqui, quòd sit in eis non tam vera & solida, quàm superducta & simulata suavitas.* Author Operis Imperfecti eâdem aspidis proprietate pecuniam usurariam significat: *Similis est pecunia usuraria aspidis morsui: sicut enim, qui ab aspide percutitur, quasi delectatus vadit in somnum, & sic per suavitatem soporis moritur, sic & qui accipit pro usuris, pro tempore delectatur, quasi qui beneficium accipit, sed sicut venenum aspidis latenter per omnia membra discurrit, & corrumpit, sic usura per totas facultates ejus discurrit, & convertit eas in debitum.*

Adulator. Psal. 54. 22. S. Bern. lib. sententiar. in fine.

Usura. Auth. Op. Imp. in Matth. Hom. 12.

9. Aspidis venenum omnes vulneratorum sensus stupore adeò occulto inficit, ut, nullo periculo aut dolore animadverso, veluti attoniti, è vita excedant. Cælius Rhodiginius ait, *A Sisenna dici somniculosam aspidem scimus, quia somnum morsu inducat lethiferum.* Unde lemma, SOPIT, QUOS INFICIT. Ita omninò Adulatores & Detractores iis, quos ad audiendum pronos habent, suavem quidem sed tamen adeò fatalem aculeum infigunt, ut mox sopore obruti, vitam exhalent. P. Joannes Lorinus: *SOPIT assentator, & dolosus artifex, QUOS INFICIT, ac decipit.* Doctissimus Idiota, meus Concanonicus, eodem aspidis Emblemate libidinem dignoscendam proponit: *Luxuria*, inquit, *est venenum aspidis, inducens hominem ad dormiendum, quem postea dormientem enecat. Sic enim luxuria primò hominem dormire facit per delectationem; quem tandem per consensum occidit.*

Cæl. Rhod. l. 2. c. 146. Adulator. Detractor. Jo. Lorin. in Psal. 12. v. 3. Libido. Idiota lib. 5. Contempl.

**
*

BASI-

BASILISCUS.

CAPUT III.

10. QUidam Mundanus, cùm observatum haberet, exitiosissimum hoc animal non tantùm pestifero suo sibilo seu afflatu, sed & solo visu lethales inferre noxas; epigraphen Basilisco subjunxit; E DA GLI OCCHI, E DAL CANTO. Id est, OCULI PROCUL, ET AURES. Innuebat videlicet, ne venustæ Cantatricis veneno abriperetur, geminatâ oculorum, auriumque cautelâ opus esse. S. P. Augustinus; *Mulier fundit concupiscentiæ pestilentiam; in risum aliquando dissolvitur, nunc blanditias exhibet, & quod est venenosius super cuncta, psallere delectatur aut cantare: cujus cantu tolerabilius est audire Basiliscum sibilantem* In hanc rem Joannes Audenus:

Cautela. — *S. Aug. lib. de fin. Cleric.* — Mulier lasciva.

Tutius in sylvis basiliscum audire frementum,
Quàm molles cantus, fœmineumque melos.

Et P. Aloysius Novarinus, ad Ulyssis factum alludens;

Novar. Aqu. Nupt. n. 516.

Auribus obstructis Syrenas fugit Ulysses,
Si fugis hanc, aures obstruito, atque oculos.

11. Basiliscus iis nihil penitus nocet, qui solam colorum varietatem, & maculas eleganter in ipso distinctas intuentur, solumque in eos lethale virus spargit qui vultum suum in ipsius oculos defigunt. Unde lemma, PURCHE GLI OCCHI NON MIRI. Id est, MODO NON LUMINA CERNAT. Ita sanè, tametsi mundum muliebrem, cæteraque venustioris fœminæ ornamenta nonnunquam sine dispendio intueri liceat, in ipsius tamen oculos, vultumque, defixus, certissimam perniciem subibis. Franciscus Petrarcha; *Fœmina non aliter oculis, quàm basiliscus interficit, & ante contactum inficit: carpit enim vires paulatim, uritque videndo fœmina.*

Aspectus muliebris. — *Franc. Petr. de vita solita lib. 2. Tract. 3. c. 3.*

12. D. Petrus Toletanus solâ nominis sui famâ Turcas ab Hydruntino promontorio in fugam egit. In hujus encomium Basiliscum depinxêre, qui aliquot serpentes solo suo aspectu in fugam conjicit; addito lemmate, TU NOMINE TANTUM; veluti dicerent; si Basiliscus alios solâ sibili aut vultus sui virtute in fugam conjicere valeat, tu, multò magis obstupescendus; solâ generosi nominis tui famâ, toto orbe notissimâ, neminique hostium non pertimescendâ, sternis, fugasque. Idipsum de Georgio Castriotto, Albaniæ Duce, dixeris, cujus vel solum nomen Turcas acerrimè perculit. Eundem famæ triumphum amplissimè sortitus est Hunniades, miles Christianus, cujus magnanimitas Saracenis adeò extitit formidanda, ut matres filiolis suis, à malitia absterrendis, passim minitarentur; *Acquiesce mi fili: Ecce venit Hunniades.* Denique horum nulli palmam cedit Ecdicius, Bellidux generosissimus, de quo Sidonius Apollinaris testatur: *Vix duo de viginti equitum sodalitate comitatus, aliquot millia Gothorum, non minus die, quàm campo medio, quod difficile sit posteritas creditura; transisti. AD NOMINIS TUI RUMOREM, personaque conspectum, EXERCITUM exercitatissimum STUPOR OBRUIT, ita ut præ admiratione nescirent Duces partis inimicæ, quàm se multi, quàm te pauci comitarentur.* Porrò S. Antonius Abbas, *sic dæmonibus erat formidolosus, ut multi per Ægyptum ab illis agitati, invocato nomine Antonii liberarentur:* De hoc canit D. Gregorius Bolzi,

Magnanimitas. — *Sidon. Apol. lib. 3. Ep. 3.* — *Brev. Rom. 17. Jan.* — *D. Greg. Bolz. in Batario.*

Illius ut resonat vocali murmure nomen,
Tota pavet stygii plebs scelerata lacus.
Nomen ut id profert stygius infessus ab umbris,
Deserit infessum styx pavefacta latus.

13. Basilisci Emblemate discimus, quantum exitium nobis è detractoris, hæretici, aut lascivi commercio ingruat. Unde epigraphen subjunges; HALITU MORTEM. Hoc omnino sensu de hæreticis differens Vincentius Lyrinensis ait; *Devita quasi viperam, quasi scorpionem, quasi Basiliscum, ne te non solum tactu, sed etiam visu, afflatuque percutiant.* Et S. Ambrosius; *Peccatum unius, quod cognitum non arguitur, multos contaminat, imo omnes, qui norunt, & non devitant.*

Societas mala. — *Vinc. Lyr.* — *S. Ambr. 1. Cor.*

14. Basiliscus non equidem dentibus alieno corpori infixis, nec etiam vulneribus profundè incussi, sed solo lethali afflatu interficit. Unde lemma, NECAT ANTE VULNUS. Ita fœmina vel solo aspectu miseram intuentis animam necat; ut adeò providè in Regula sua moneat Magnus Augustinus; *Nec solo tactu & affectu, sed aspectu quoque appetitur & appetit concupiscentia fœminarum. Nec dicatis, vos habere animos pudicos, si oculos habeatis impudicos; quia impudicus oculus impudici cordis est nuntius.* Illis ipsis lemmatis hujus verbis de metu canit P. Caussinus,

Fœminæ aspectus. — *S. Aug. Regul.* — Timoris violentia. — *P. Causs. in Solym. Act. 3. scen. 2.*

— — — Carnifex alium metus
Necat ante vulnus.

Eadem penè verba de quodam Herculis filio adhibet Seneca;

Senec. Herc. Fur.

Periit ante vulnus, spiritum rapuit timor.

Tantùm nimirum concepti timoris violentia in pectore humano potest.

15. Basiliscus è visceribus suis vapores adeò venenatos exhalat, ut non aëra tantùm, sed & ipsum quoque cœlum æthereum inficiat. Unde lemma; VIRUS IN ÆTHERA VOMIT. Verbis à Caussini Tragædia mutuatis, ubi Angelus in Nabuchodonosorem, Regem sacrilegum, his verbis invehitur:

Blasphemus. — *Causs. Trag. Nabuc. Act. 5.*

Senile monstrum, virus in cœlum vomis.

Hominem blasphemum, oreque temerario in ipsos quoque Superos impium, hæc imago spectat. Opportunè de hac hominum colluvie ait David, *Posuerunt in cœlum os suum.* Quot, prô dolor! hodie reperire est, qui ponunt in cœlum os suum. Audi Magnum Augustinum; *Omnia vitia blasphemant Dominum; Superbia quippe dicit, Deum non bonum esse, invidia & ira dicunt, Deum non bene fecisse, illa, quia alii malum contulit; ista, quia sibi intulit. Sic tria hæc vitia specialiter ad injuriam Dei spectare videntur, in quibus summum bonum, quod Deus est, rationalis mens perversè deserit.*

Psal. — *S. Aug. de sep. vitiis.*

16. P. Gambertus Basiliscum cum speculo, è regione collocato, expressit; illam Physicorum experientiam innuens, quòd Basiliscus, halitu venenato è speculi glabritie in ipsummet reflexo, mortuus concidat. Epigraphen è Seneca desumptam addidit; AUT PERIT, AUT PERIMIT. Significavi, nimirum, libidinis assultum aut à nobis debere reprimi, ac perire; aut, si prævaleat, incautos mortales sternere ac interficere. S. Gregorius Papa, *si carni plus, quàm debemus, tribuimus, hostem nutrimus.* Ezech. Mei Carducii hac de re poesis est;

Libido. — *S.Greg. hom.*

Aut perit, aut perimit refluo fera bella veneno;
Sistas culpa ruit; si manet ista, cadis.

17. Basilisci halitus non modò quadrupedia, volatilia, & plantas, sed, è speculo repercussus, ipsum quoque basiliscum interficit. Unde quisquis propria loquacitate aut falsitate, ceu veneno maximò nocivo, malum sibimet accersit, symboli loco Basiliscum præferat; qui speculo è regione vicinus, epigraphen sustinet; SUIS PERIBIT VIRIBUS. Rectè de homine maledico pronuntiat Magnu Augustinus; *Erit iniquitas ejus super ipsum, cùm ipse iniquitati suæ subdetur.* Gratiosum hâc de re nonneminis epigramma est;

Acer in adverso dum figit lumina vitro,
Niliaca serpens pestis acerba plaga:
Obscurat glaciale decus lethalibus auris,
IN CAPUT AUTHORIS sed redit omne scelus.
Namque repercusso in corpus spiramine, vitam
Quam dederat [mirum] spiritus ipse rapit.
Sic cùm pestiferæ torques convitia linguæ,
In puros, PROPRIO TE JUGULAS GLADIO.

18. Aresius Basilisco, ante speculum collocato, inscripsit. DOLOR IPSIUS IN CAPUT EJUS. Verbis è Psalmo desumptis; *Convertetur dolor ejus in caput ipsius &c.* Eundem Basiliscum, reflexo proprii visûs sui veneno occidi solitum, hoc lemmate loquentem sistit Abbas Certanus, S'IO MIRO, MORO. Id est; DUM VIDEO, PEREO. Ita prorsus peccator, in vitæ suæ epilogo constitutus, dum animum suum ad pristinas vitiorum sordes advertit, mox malignis illorum radiis è conscientiâ, veluti è speculo, reflexis, occiditur, ac desperabundam exhalat animam. *Arguam te,* inquiebat Prophetæ ore Deus, *& statuam contra faciem tuam.* Id est, interprete S. P. Augustino, *Arguam te, & quid tibi faciam arguendo te? quid tibi faciam? modò te non vides, faciam ut te videas, constituam te ante faciem tuã, videbis fœditatem tuam, non ut corrigas, sed ut erubescas.*

19. Alcibiades Lucarinus Basilisco inscripsit; PROSTERNIT INTUITU. Ita Deus solo aspectu sternit, terretque perfidos, ut exanimes concidant: neque enim infinitæ ac omnipotenti huic Majestati illud Herculis factum impossibile dixeris, cujus filius, solo patris intuitu exterritus vitam efflavit. De hoc Seneca;

Pavefactus infans igneo vultu patris,
Perit ante vulnus, spiritum rapuit timor.

Peccatum, instar monstruosi Basilisci, tanta est deformitate, ut peccatores, in ipsius vultum defixos, miserè occidat. Certè Origenes (quantùm memini) docet, Ananiam & Sapphiram non aliâ ratione à S. Petro fuisse occisos quàm sceleris commissi fœditate ante eorum oculos collocatâ. Porrò etiam mulieris oculus & aspectus mortem accersit, Salomone teste; *Propter speciem mulieris multi perierunt.* Exemplo est Bethsabea, quæ incautè visa, Davidem prostravit. Concinnè Otho Venius.

Nil opus est armis Veneris tibi nate, nec arcu,
Ecce oculis telum nostra puella gerit.
Jugiter hoc ferit illa, facitque in vulnere vulnus,
Ah! nimium in pœnas lumina pulchra meas!

Invidia quoque oculis instructa est adeò maligna, ut solo visu inficere & obvios quosvis præcipitare queat. S. Basilius; *invidos existimant nonnulli non solùm rebus aliis, sed oculis etiam officere, incommodaque afferre: unde & corpora vegeta pubescentium, aliorumve, ætate, formâque florentium, prosperam habitudinem inficiunt, atque debilitant.* Denique malum exemplum, quovis Basilisco deterius, in suos spectatores horrendum grassatur, ipsamque adeò animam eripit. Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus; *Qui in conspectu populi malè vivit, quantum in se est, omnes se videntes interficit.* Invidia. S. Basil. hom. de invid. Malum exemplũ S. Aug. l. de Pastorib.

20. E Physicis complures testantur, Basiliscum, si oculos suos prior in hominem, aliudve animal defigat, certam ei necem creare, contrà verò eundem, priùs ab homine aut alio animali visum, quantocius extingui, ac exanimem cadere. Unde Lucarini lemma; PRÆVIDENS CÆDIT, PRÆVISUS CADIT. Ita prorsus homines scelerati à morte, quam in vitæ suæ decursu nunquam habuêre prævisam, æternùm jugulantur, contra verò justi eandem, assiduis contemplationibus longissimè prospectam, felicissimè superant. Unde Seneca rem acu minimè tetigit, quando de morte dixit; *Interest nihil, an illa ad nos veniat, an ad illam nos*; tantùm enim discriminis inter illam prævenientem ac præventam intercedit, quantùm inter victorem & victum. Providè monet Magnus Augustinus; *Redime te homo, dum vivis & potes, dum pretium in manibus habes, ne dum te mors avara prævenerit, & vitam simul & pretium perdas.* Mors; Sen. ep. 69. S. Aug. s. 118 de temp.

21. Henricus Eburo in Horo observatum se habere testatur, quod Basiliscus à nullo animali lædi possit. Unde epigraphen subdidit; SEMPER INVICTUS. Imperterriti ac generosi animi hæc idea est. Anaxarchus, maris tumultuantis injuriâ ad Insulam Cyprum deportatus, ibidem à Nicocreonte Tyranno, crudeli sententiâ damnatus est, ut vivus in mortarium conjectus, pistillis contunderetur, cumque carnifex, ferali ac ferreâ illa suppellectile jam accinctus, operi manum admoveret, Anaxarchus, occidendus potius quam vincendus, asperrimos illos cruciatus adeò tranquille tulit, ut, Laertio teste, iteratò exclamaret; *Tunde Anaxarchi follem, Anaxarchum enim non tundes.* Socrates omnem alternantis fortunæ libidinem vultu semper eodem ac immutato excepit. Alphonsus, Rex Neapolitanus, libertate deperdita, & exercitu ad internecionem deleto, vultum tenuit adeò generosum, ut, tametsi victus, animum tamen semper conservarit invictum, adeò ut morum suorum majestate, ac imperandi gravitate victor censeri potuisset. De homine, charitatis studioso, pronuntiat Magnus Augustinus; *Sola charitas est, quæ & VINCIT OMNIA, & sine quâ nihil valent omnia, & quæ, ubicunque fuerit, trahit ad se omnia.* Mens intrepida. Charitativus. S. Aug. de verb. Dom. ser. 53. c. 6.

22. Basiliscus venenum spargit adeo lethale, ut solo visu enecet hominem: quod si verò speculum occurrenti bestiæ objiciatur, mox concidente Basilisco, incolumis evadit homo. Unde Basilisco, speculum intuenti, subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei; IPSE PERIBIT. Mariam Virginem, ceu *speculum sine macula*, hæc imago concernit; quot enim in mundo sunt creaturæ, tot sunt nociva animalia, quæ aspectu suo hominem ad desideria illicita provocant, interimuntque: ne igitur inter tot discrimina quidquam detrimenti capias, speculum illud purissimum, Mariam Virginem, objicito; & noxia omnia concident, vel solo ejus aspectu enecata. Sanctus Bernardus de dæmonibus, solo Mariæ aspectu exterritis, ait; *Timor & tremor venerunt super eos, ita ut dicerent, Ecce plus quàm Eva hac: castra Dei sunt hæc, fugiamus Israëlem. Tu ergò bellatrix egregia primò eum, qui primus supplantavit omnia, expugnare viriliter aggressa es. Omnis ante faciem tuam spiritualium nequitiarum malitia in fugam conversa est.*

Maria V. dæmones fugat.

S. Bern. ser. 2. ad B. V. M.

B U F O.

Cap. IV.

Tass. nella lib. cant. 4. st. 46.

23. BUfoni versum illum, è Tasso desumptum lemmatis loco subdidêre; SOTTO DEFORME ASPETTO ANIMO VILE. Id est; ANIMUS TURPI SUB CORPORE VILIS. Innuebant videlicet, deformem ac monstruosam hominis faciem frequenter turpis fædeque animæ indicium esse. Ad hoc propositum Petrus Franciscus Spinola, Poëta Mediolanensis.

Turpitudo corporis.

Non mens esse valet deformi in corpore pulchra,
Quæ exteriora sui signa dat ingenii.

Theophilactus, celebris sophista, Terpsitheam, fæminam ex æquo & vitiosam & monstruosam reprehendens ajebat; *Natura miratus sum sapientiam, quæ improbissimæ animæ corporis non credidit venustatem.*

Theophil. Conf. Eloqu. 2. cap.

24. Bufo, in medio igni collocatus, epigraphen tenet; TUTTO IN RANCORE. Id est; UNDIQUE VIRUS. Ita prorsus cor humanum, si intra amoris flammas exæstuans, res suas minus è voto succedere animadvertat, in rabiem agitur. Certè Armida, cùm Reginaldum nullis precibus in mutuum amorem flectendum cerneret, exclamavit.

Amar iram.

Tass. Geru cant. 6.

Vattene pur, crudel non quella pace
Che lascia me, vattene iniquo homai,
Me tosto ingnudo spirto, ombra sequace
Indivisibil mente à tergo haurai
Nova furia co'serpi, e con la face
Tanto t' agiterò, quanto t' amai.
E se è destin, ch'esca dal mar, che schivi
Gli scogli, e l'onde, e che a la pugna arrivi,
Là trà l' sangue, e le morti, egrogiacente
Mi pagherai le pene, empio guerriero &c.

Porrò homo, iracundiæ flammâ succensus, nihil non audet, passimque flagitiorum omnium venena evomit. Sanctus Gregorius Papa; *Per iram justitia relinquitur, quia, dum perturbata mens, judicium*

Irac.

S. Gr. mor.

dicium sine ratione exasperat: omne, quod furor suggerit, rectum putat. Per iram mansuetudo amittitur, per iram concordia rumpitur, per iram lux veritatis amittitur, quia cum menti iracundia confusionis tenebras incutit, huic Deus radium suæ cognitionis abscondit.

25. Joannes Baptista Helmontius ait, Bufonem esse animal adeò timidum, ut severiore ac imperterrito hominis oculo aspectus, mox vim omnem perdat, ac emoriatur. Lemma, ANIMOSITATE VINCITUR. Ita diabolus acerrimo quidem tentationum veneno mortale infestat, at generoso & imperturbato animo exceptus, ita recidit enervis, ut nec damnum aliquod creare, nec vires suas amplius exercere queat. Theodorus Studita; *Timidus*, inquit, *est diabolus, rejiculus, imbellis, ideoque ANIMOSITATE quadam longe ABIGENDUS, ut idcirco germanus Dei clamet Apostolus; Resistite diabolo, & fugiet à vobis.*

DRACO.

Cap. V.

26. DRaco, ad mala aurea intra Hesperidum hortos custodienda pervigil, epigraphen tenet: NON DORMITABIT. Verbis è Psalmo mutatis: *Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel.* Præclarum quemdam, versus subditos suos indefessè vigilem, hoc Emblema spectabat; de quo meritò dici poterat, eum non tantùm non dormire, sed nec momento oculos claudere. Nam, quod sanctus Gregorius observat, *Dormit pastor, quando omninò negligit curam subditorum, quia eorum vitam nequescit, neque corrigit. Dormitat etiam, quando cognoscit quidem, quæ reprehendi debent, sed pigredine deprimente ea dissimulat, ac propter mentis socordiam dignis eos increpationibus non emendat.*

27. Draco, intra Hesperidum hortos pro pomis aureis excubias agens, Emblematis loco inscriptum refert, NON SAT VOLUISSE. Virtus & gloria eandem cum pomis illis rationem habent, neutrum enim homini obtingit, si inanibus tantùm votis aut desideriis negotium aggrediatur, nullamque Draconi sternendo, & adversitatibus superandis vim adhibeat. Horatius:

> *Qui cupit optatam cursu contingere metam,*
> *Multa tulit, fecitque puer, sudavit, & alsit,*
> *Abstinuit Venere & vino.*

Idipsum confirmans S. P. Augustinus, *Volo*, inquit, *ut velis, sed NON SUFFICIT UT VELIS, Adjuvandus es ut plenè velis, & impleas quod velis.* Et rursus Horatius;

> *--- Nil sine magno*
> *Vita labore dedit mortalibus.*

28. Cardinalis Buoncompagnus suis armis gentilitiis Draconem incisum tenet, cui Joannes Ferrus, symboli loco, epigraphen subdidit. COLIT VIRIDARIA. Nimirum patrocinium illud innuere voluit, quo Buoncompagnus viros litteratos ac virtuosos omnes excipere est dignatus. Hác laude etiam vetus ille Mecænas celebrem se reddidit. De Scipione Africano testatur Velleius Paterculus: *Tam elegans liberalium studiorum, omnisque doctrinæ & admirator & fautor fuit, ut Polybium, Panætiumque, præcellentis ingenii viros, domi militiæque secum habuerit.* Eundem erga litteratos affectum etiam cernere licuit in Octaviano, Vespasiano, Antonino Pio; & nostro ævo in Cosimo Mediceo, Leone X, Alphonso Rege Aragonio, aliisque. *Vell. Paterc. in Scip. Af.*

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

29. Idem Abbas Ferrus insignem Cardinalis de Cueva magnanimitatem Emblemate significaturus, Draconi inscripsit; ARDUUS INSURGIT: In hanc rem Seneca; *Avida est periculi virtus, & quò tendat, non quid passura sit, cogitat. Quoniam & quod passura est, gloriæ pars est.* *Magnanimitas. Senec. l. de Provid.*

30. Abbas Ferrus ejusdem Cardinalis de Cueva eloquentiam, & dicendi ardorem, Draconis Emblemate repræsentavit; addito epigrammate, MICAT ORE. Eliam Prophetam hoc ectypon refert, de quo Siracides; *Surrexit Elias Propheta quasi ignis, & verbum ipsius quasi facula ardebat.* Id quod de quovis Prædicatore intelligas velim. Sanctus Gregorius; *Linguas igneas Doctores habent, quia dum Deum amandum prædicant, corda audientium inflammant. Nam & otiosus est sermo Doctoris, si præbere non valet incendium amoris.* Idem quoque Sacro Apostolorum Collegio convenit, quod, ad orbem, Divini amoris igne calefaciendum, à supremâ Numinis providentia linguas igneas accepit. Denique symbolo illo Periclem, inter Oratores celeberrimum, affecerat Plutarchus, quando de illo dixit, *Coruscationes effundere, ciere tonitrua, horrendum in lingua fulmen gerere putabatur.* *Eloquentia. Eccles. 48. 1 S. Greg. Hom 30. in Evan. Plut. in vita.*

31. Draco, malorum aureorum excubias agens, epigraphen refert; NON SUIS INCUBAT. Vel, CONSERVAT ALIIS. In eos hæc imago convenit, qui vel aliorum bona injustè usurpant; vel suas opes avarè, sine cujusvis utilitate, possident, arcisque ferreis, ceu carcere ineluctabili, custodiunt. Sanctus Joannes Chrysostomus; *Avarus custos est, non Dominus pecuniarum, servus, non possessor.* Haud aliter Martialis; *Avarus. S. Jo. Chrys. hom. 2. ad pop. Mart. l. 12. Epigr. 45.*

> *Nummi cùm tibi sint, opesque tantæ,*
> *Quantas civis habet: Paternæ, rarus,*
> *Largiris nihil, incubasque gazæ*
> *Ut magnus Draco, quem canunt Poëtæ*
> *Custodem Scythici fuisse luci.*

Et Cornelius Gallus; *Corn. Gall. Eleg. 5.*

> *Efficior custos rerum magis ipse mearum,*
> *CONSERVANS ALIIS, quæ periêre mihi.*
> *Sicut in auricomis pendentia plurimus hostis*
> *Pervigil observat NON SUA poma Draco.*

Compendio sanctus Basilius: *Ego non video, quid prosint illius divitiæ, nisi fortè more Draconum in fabulis jucunditatem aliquam afferat, thesauris defossis invigilare.* His subjunges Jacobi Gaddi distichon; *S. Basil. hom de legend. l. Gentil.*

> *Servat ut Hesperidum radiantia vellera serpens,* *Jac. Gadd.*
> *Non secus arcanas servat avarus opes.*

Et Pauli Manutii epigramma; *Paul. Man. Embl. 56.*

> *Pervigil intactos qui servat in arbore ramos,*
> *Et sibi non, cujos aurea mala Draco:*
> *Par tibi dives opum, Vigil torqueris amore,*
> *Sed miser extructas non tibi claudis opes.*

32. Mariam Virginem, sine labe originariâ conceptam, Draconis Emblemate repræsentârunt, qui venenatos vapores è faucibus copiosè exhalans,

Conceptio M. V.

halans, affixam cœlo lunam frustra inficere conatur. Lemma; HAUD INFICIT ALTA. Innuebant videlicet, benedictam Deiparæ animam nullo unquam dæmonis aut peccati contagio afflari potuisse. Pissimè de Mariâ V. Origenes: *Mater immaculata, mater incorrupta, mater intacta &c. Quæ neque per suasione serpentis decepta est, neque ejus afflatibus venenosis infecta est.*

Orig. hom. 1 in Divers.

Plin. lib. 37 cap. 10.

33. Plinius refert, in abscisso, contritoque Draconis capite pretiosam gemmam, Draconitidem nomine, reperiri. *Draconites, sive Draconita è cerebro fit Draconum: sed nisi viventibus absciisso nunquam gemmescit.* Unde P. Raulinus clavam, in Draconis caput destinatam, pinxit; cum lemmate, CONTRITUS GEMMAM DABIT. Ita peccator, calamitatum malleis probè contusus, gemmam, cœlo pretiosissimam, exhibet, pœnitentiam inquam, quâ scelerum suorum veniam gravi ac serio dolore precatur. De Israëlitis canit Psaltes Regius: *Cùm occideret eos, quærebant eum, & diluculo veniebant ad eum.* Sapienter dixit Cassiodorus: *Justorum consuetudo est, sive antequam mala patiantur, sive cùm patiuntur, Deum fideliter quærere. Scelerati autem tunc ad ipsum inæstimabili voluntate concurrunt, quando aliqua necessitate turbantur.*

Peccator afflictus.

Psal. 77. 37

Cassiod. in hunc loc.

34. Insomnis Draco, aurea Hesperidum poma custodire solitus, epigraphen præfert; NEMO ERIPIET. Eleemosinæ hæc idea est, quæ opes, in sinum suum collatas, æternâ ac vigili custodia asservat. Disertè sanctus Ambrosius; *Ostendo tibi, ubi melius tua frumenta custodias, ubi bene sepias, ubi fures ea tibi auferre non possunt. Include ea in corde pauperum, ubi nulla tinea, nullus gurgulio consumat, nulla corrumpat vetustas.* Seneca teste, M. Antonius, fortunis omnibus erogatis, in has voces planè Christianas, erupit. *Hoc habeo, quodcunque dedi*, probè gnarus, nihil minus nobis eripi, quam quod in alios beneficè expendimus. Titus Vespasianus, verus Patriæ, & cumprimis pauperum Pater; cùm olim in cœna meminisset, toto illo die nihil alienæ opis à se præstitum, vocem hanc memorabilem, ac Cedro dignam, edidisse fertur; *Amici, diem perdidi*; perditum quippe diem illum censebat, quem beneficentiæ asservandum non commisisset. Affirmatè sanctus Joannes Chrysostomus; *Dives est, non qui multa possidet, sed qui multa expendit.*

Eleemosyna.
S. Amb. l. de Nab. c. 12

Senec. lib. 6 de Benef.

Sueton. in vita.

S. Jo. Chrysostom. 4. hom 2. ad Antio.

HYDRA.

Cap. VI.

35. HYdra, uno è suis capitibus truncato epigraphen à Taegio recepit; VULNERE VIRESCO; Vel, SECTIS FORTIOR ARTUBUS. Verbis è Michaële Hoiero desumptis;

Mich. Hoi. Flam. Am lib. 1.

Hæc Hydra sectis fortior artubus.

S. Eccles.

Hanc iconem in bonam malamvè partem ex æquo interpretari licet. Sancta Ecclesia, assiduis jactata persecutionibus, & copioso SS. Martyrum sanguine perfusa, incrementis identidem amplissimis virescit. *Proprium Ecclesiæ est*, inquit sanctus Hilarius, *ut tunc vincat, cùm læditur; tunc intelligat, cùm arguitur; tunc obtineat, cùm deseritur*: Et sanctus Hieronymus; *Fundendo sanguinem, & patiendo magis, quam faciendo contumelias, Christi fundata est Ecclesia. Persecutionibus crevit, martyriis coronata est.* Sanctus Ambrosius eodem argumento hæresin describit, quæ tantò amplius repullulat, quæ sæpius præcisa: *Hæresis*, inquit, *velut quædam hydra fabularum, vulneribus suis crevit, & dum sæpe reciditur pullulavit, igni debita, incendioque peritura.* Idipsum de seditione dixeris, quæ inter furcarum & suppliciorum rigores novis identidem viribus, instar Hydræ, succrescit. Cùm Flandria perduellium turbis passim concuteretur, Princeps Lamorarius, Comes Egmontius, & Comes Philippus Hornanus capite plexi sunt; sed tantùm abfuit, motus illos inde fuisse compositos, ut è politicis complures affirmârint, *eâ cade stabilitas tunc primùm esse Fœderatorum partes*, prædicerentque, *brevi Belgium omne tumultibus, contra quam Albanus existimaverat involvendum*; uti, referente Famiano Stradâ, re ipsâ postea contigit. Denique Bernardinus Rota, suo ob defunctam uxorem dolori significando, Hydram depinxit, quæ è præcisis aliquot capitibus alia identidem succrescentia monstrabat. Epigraphes loco hunc versum subjunxit;

S. Hilar. l. 7 de Trinit.
S. Hieron. epist. 62. ad Theoph.

Hæresis. S. Ambro

Rebellio

Fam. Str de Bell. Dec.

Non altrimenti il mio dolor rinasce.

Id est;

Sic mihi continui succrescunt inde dolores.

36. Hydra, aliquot truncata capitibus, Emblematis loco facem, scaturienti è collo sanguini admotam, habet, cum lemmate, NON FERRO, SED IGNE. Inde constat, severæ correptionis ferrum nihil penitùs efficere, conatumque adhibere prorsus irritum, nî gratiæ Divinæ flamma interveniat, & renascentia identidem vitiorum capita in ipso semine suo exscindat. Andreas Biancus de hæresi, ceu hydrâ venenatissima canit;

Corr... placid... Hæresi... And. B... p. 2. ...

Bellua, lernæis olim quæ prodiit antris,
Multifidum cæsa est, atque recisa caput.
Hæresis ista licet rationum concidat ense,
Igne tuo tantùm, Christe perire potest.

Nec hæresis tantùm melius igne illo cœlesti, quàm terreno ferro extirpatur, sed omnis omninò discordia, inimicitia, & odium, ceu totidem hydræ, per vindictæ ferrum magis provocantur, & veluti fomento accepto crescunt, amore autem ac beneficiis felicissimè suffocantur. Providè D. Paulus; *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi: hæc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus.* Hunc locum interpretatus D. Thomas Villanovanus, *Tolle*, inquit, *malitiam à fratre. Fac ut destruas illam, sed quomodo? si videris, inquit Apostolus, inimicum tuum, ciba illum &c. hoc enim agens, carbones ignis congeres super caput ejus, & accendetur charitas, & destruetur malitia, & cessabit inimicitia, & erit frater, quem inimicum putabas.* Hanc veritatem ipsimet etiam Gentiles calculo suo firmatam tradunt. Complurium instar Valerius Maximus, posteaquam Ciceronem hostium ac persecutorum suorum patrocinium frequenter sumpsisse dixerat, concludit; *Speciosius aliquando injuriæ beneficiis vincuntur, quàm mutui odii pertinacia pensantur.*

Inimi...

Rom. 12

S. Thom. ... serm. ... fer 6 ... rum.

Val. Max. l. 4 ...

37. Hydra symboli loco epigraphen præfert; DOMATUR IGNE. Ita humana malitia, allucescente Divino Spiritûs sancti igne, penitùs evanescit. Joannes Cassianus;

Hære... Cassia... de Inc...

Potens est Dominus Deus noster, ut quod de morte Hydra illius Gentilium falsitas finxit, hoc in Ecclesiarum bellua veritas peragat. Ignitus Spiritus sancti gladius ita in extinguenda novella hæresi omnes penitùs medullas perniciosæ generationis exurat, ut tandem prodigiosa fœcunditas, morientibus venis, patere desistat.

38. Sanctus Thomas Aquinas, ab impura fœmina solicitatus, Hydram hanc libidinosam generosè ac radicitus edomuit, dum brachium suum, accenso titione armatum, adversus illam vibravit. Heroicum hoc facinus Emblemate significaturi, facem depinxêre, quæ in adversam Hydram grassata, epigraphen è Senecâ tulit; VETUITQUE RENASCI. Ita videlicet antidotum adversus vitiorum venena præsentissimum ac optimum est, si occasionem omnem præscindas, extirpesque. Quamprimum Moses populum suum in Idololatriam prolapsum viderat, mox, *Arripiens vitulum, combussit.* In hunc locum sanctus Ambrosius; *Comminuit vituli caput, atque in pulverem redegit, ut omnia impietatis aboleret vestigia.* Ovidius:

--- Immedicabile vulnus
Ense recidendum, ne pars sincera trahatur.

Et rursus

Utile propositum est sævas extinguere flammas,
Nec servum vitii pectus habere suum.

SCORPIUS.

Cap. VII.

39. ALoysius Gonzaga Scorpioni subscripsit; QUI VIVENS LÆDIT, MORTE MEDETUR. Ita Tyrannus, etiamnum vivus, plurimos quidem suis offensis exagitat, at occisus, omnem à populo calamitatem tollit. Avarus quoque totam familiam vivens affligit, mortuus verò recreat. Et, ut compendio dicam, omnis peccator, quantùm exitii ac damni in vitâ affert, tantundem levaminis ac beneficii conciliat defunctus. Id probè perspectum habens Jonas, cùm nautas sui causâ in extremum vitæ discrimen conjectos animadverteret, *Tollite me*, ajebat, *& mittite me in mare, & cessabit mare à vobis.* Idipsum sacer Deut. textus innuit, nam ubi nos legimus, *Maledictus à Deo, qui pendet in ligno;* Oleaster ex Hebræo vertit, *Alleviatio terræ suspensus. Videtur enim*, ejusdem Oleastri commentarium est, *terra, onerata malis hominibus, alleviari, cùm illi è terra eliminantur.*

40. Scorpius epigraphen, etiam Achillis lanceæ propriam, sustinet. VULNUS, OPEMQUE GERIT. Ita calamitates acerbum quidem corpori nostro aculeum infigunt, at simul animæ salutem magnopere promovent. E Jasonis Thessali eventu id comprobatur; cui cùm in pectore ulcus, Medicorum judicio, immedicabile tumesceret, fortè hosti suo obviam factus, pugione adeò felici ab eo incursatus est, ut apostematis tumorem, directâ acie transfixum, aperuerit, & necis intentatæ loco, vitam ac sanitatem restituerit. De Deo inquiebat Eliphaz, *ipse vulnerat, & medetur.* Quod ipsum etiam de providâ ac beneficâ ipsius castigatione dixeris. Eleganter in rem præsentem Magnus Augustinus; *Illa*, inquit, *est vox Domini, Ego percutiam, &*

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

ego sanabo. Percutit putredinem facinoris, sanat dolorem vulneris. Faciunt hoc medici, secant, percutiunt & sanant; armant se, ut feriant, ferrum gestant, & curare veniunt.

41. Joannes Ferrus uno Emblemate complures Scorpiones expressit, qui mutuò inter se connexi, instar catenæ, à domus cujusdam tecto eousque propendebant, ut hominem in lecto decumbentem contingere, eumque aculeo ferire potuerint; aliam enim hominis pungendi viam non habuêre, cùm lecticæ pedes, intra vas, aquâ plenum, & in medio cubiculo collocati, omni eos aditu prohiberent; uti hodie etiamnum in Lybiâ, ad animalculi hujus morsus evitandos, more receptum est. Epigraphen addidit; MALORUM SEMPER MALA CONSPIRATIO. De hâc malorum concordiâ S. P. Augustinus; *Tunc*, inquit *secum CONCORDANT, quando IN PERNICIEM JUSTI; non quia se juvant, sed quia eum, qui amandus est, simul oderunt.* Absalon Abbas, posteaquam justorum in laude & obsequio Divino unionem deprædicârat, subjungit; *Est alia unanimitas malorum, quâ mali in persecutione justorum confœderantur, quæ est fundamentum dissolutionis, nutrix scelerum, malleus justorum.* Concordia malorum. S. Aug. in Psal. 76. Abs. Abb. serm. 50.

42. P. Camillus Anticus Scorpium lemmate, è Plinio desumpto, notavit; CAUDA SEMPER IN ICTU. Ita homines quosdam perversi animi reperire est, qui assiduam proximi offendendi occasionem inquirunt. Plinii de Scorpione verba sunt; *Semper cauda in ictu est, nulloque momento meditari cessat, ne quando desit occasioni. Ferit & obliquo ictu, & inflexo &c.* Eadem etiam hominis, in vindictam proni, aut Detractoris idea est, qui ad perdendos alios nulli non occasioni invigilant. De diabolo ait Magnus Augustinus; *Dæmones semper habent voluntatem nocendi; nec si placentur, nec si rogentur, desinunt nocere velle.* Plin. l. 11. cap. 25. Vindicativus. Detractor Dæmon. S. Aug. in Psal. 62.

43. Scorpius erga rem vicinam, veluti amplexurus utrumque brachium extendit, at mox flexuosam suam caudam intorquens, lethiferum aculeum ei infigit. Unde lemma; AMPLEXATUR UT PERDAT. Idipsum voluptates ac blanditiæ terrenæ assolent. De his Petrus Cellensis; *Monstri hujus facies blanda, ut decipiat; sed in posterioribus circumfert aculeum scorpionis, ut perimat.* In rem præsentem, more suo, concinnè ac suaviter contra mundum canit D. Marinus; Voluptas mundana. Pet. Cell. l. 2 ep. 1. D. Marin. p. 2. Lyra.

Ahi che con frode insidiosa, e rea
Il mondo mentitore alletta, e inganna,
Copre il tosco di mele e'l fel di manna,
E promette Rachele, e poi dà Lia.
Non si creda a suoi vezzi, aduli, ò finga,
E ministro di pianto adhor che ride,
E studia di tradir mente lusinga.
Così s' avvien, ch'altrui con arti infide,
O vipera, ò scorpion lambisca, ò stringa,
BACIANDO MORDE, ED ABBRACCIANDO UCCIDE.

Hanc scorpionis indolem exactè imitatus Joab, Abnerum inter amplexus occidit. Judas, Christum ambobus brachiis stringens, ac osculo salutans, prodidit. Dilila blandiendo Samsonem tradidit. &c. Cæterùm Joannes Thuilius hos Scorpii mores de Principum aulis vult intelligi, quæ procos suos, blandè primùm receptos, paulò post acerrimis moribus exagitant. Proditor Aula. Jo. Thuil. Embl. 87. 1

Blanditur, sed post mordet, ceu scorpius Aula.

44. Justam vindictam è scorpione discere licet, qui à D. Hercule Salarolo Abbate, Canonico Regulari Lateranensi, supra manûs explicatæ palmam depictus, epigraphen tenet; NON LÆDO, NI LÆDAR. Illius hæc imago est, qui neminem unquam offendit, nisi provocatus. Sanctus Gregorius Papa illa Jobi verba examinans, *De humo non orietur dolor*; ait, *De humo dolor non egreditur, quia nequaquam pœna de eâ nascitur creaturâ, quæ percutit, de eâ procul dubio, quæ peccando vim percussionis extorsit.*

Vindicta. S.Greg.l.6. in Job.c.5.

45. Eidem scorpioni inscribes; EXTREMA PARTE VENENAT. Vel ut Patri Gallinæ, verbis ex Ovidio mutuatis, placet; METUENDUS ACUMINE CAUDÆ. Ita falsacissimus mundus, post melleam voluptatis spem vanissimè ingestam, demum omnem illam amaritie, ac toxico respergere solet. Sidonius Apollinaris de paupere quodam aulico, debita sua mercede defraudato, ait; *Quem cruentavit fortuna diu lenocinantis perfidus finis, quæ virum, ut scorpius, ultimâ sui parte percussit.* Eadem imago voluptatum carnalium damna clarè ob oculos statuit, quippe quæ ab exordio suo blandiri solitæ, sub finem mille remorsus, pœnitudines, turbasque innumeras propinat. De Scorpione scribit Gesnerus; *Blandum, ac quasi virgineum dicitur habere vultum: sed in caudâ nodosâ venenatum aculeum habet.* Idipsum affirmat Salomon, ubi metaphoricè de fœminâ libidinosâ ait; *Ne intuearis vinum quando flavescit, cùm splenduerit in vitro color ejus, ingreditur blandè, sed in novissimo mordebit ut coluber, & sicut regulus venena diffundet.* Denique sanctus Gregorius Emblemate isto hominum flagitiosorum malevolentiam describit, qui ex erioте vultu amorem ac blanditias mentiuntur, donec captatâ occasione, tartareum ac lethale vitiorum venenum spargant. *Scorpio*, inquit, *palpando incedit, sed caudâ ferit: nec mordet à facie, sed à posterioribus nocet. Scorpiones ergo sunt omnes blandi & malitiosi, qui bonis quidem in facie non resistunt, sed mox, ut recesserunt, derogant qui blandi & innoxii facie videntur, sed post dorsum portant, unde venenum fundant.*

Ovid.l.3. fast. Voluptas mundi. Sidon. Apol. lib.2.ep.13 Gesner. l.4. de scorp.n. 60. Prov.23.31 Malignus. S.Greg.hom 9.in Ezech.

46. Geminam cumprimis malitiam in scorpione observare licet; venenatam nimirum inficiendi consuetudinem, & malignas in veneno transfundendo insidias. Nam dolosum hoc animalculum inter saxorum commissuras occultari solet, unde vicini quibusvis lethalem aculeum infigere possit. De hoc in Theriacis cantat Menander;

Scorpius insidias parvâ sub caute tetendit.

Menand.in Theriac.

Huic assentiens Simon Majolus, ait: *Mira sanè in scorpiis est dolositas juncta veneno.* Unde lemma; FERIT EX INSIDIIS. Vel, CUM DOLO VENENAT. Genuinum hoc proditoris est ectypon, qui alios, cùm minimè suspicantur, lædit & occidit. Certè Joab infelicem Amasam inter amplexus, exteriore vultu suavissimos, jugulavit. Dalila quoque suum Samsonem blandis quidem, sed subdolis vocibus, in hostium manus præcipitavit. De hæreticorum veneno, non minus lethifero quàm fallaci, ait Magnus Augustinus; *Insidiantur hæretici: pallio velati nominis Christiani, intus in ipsâ Ecclesiâ vim patitur frumentum à paleâ.*

Sim.Majol. Tom 1 Dier Canic.Colloq. 5. Proditor. Hæretici. S.Aug. in Psal.60.

47. Scorpius, aquis immersus, epigraphen sustinet; DEMERSUS INNOCUUS. Nam scorpiones, uti & serpentes, venenum suum nonnisi in terrâ exercere possunt, intra aquas verò nec minimùm nocumenti unquam creant. Pierius Valerianus id testatur; *Et qui prævalent in sicco, si præcipitentur in aquam, innoxii efficiuntur.* Ita Paulus Constantinus Imperator, aliique, primis vitæ suæ annis perniciosissimum in orbe virus sparserunt, at intra sacri baptismatis aquas submersi, ab omni exitio aut injuriâ inferendâ extitere alienissimi. Sanctus P. Augustinus; *Quidquid concupiscentia carnis egit in nobis præteritorum peccatorum sive in factis, sive in dictis, cogitationibus, totum deletum est sacro baptismate, omnia debita delevit una indulgentia.*

Pier.Val. 16.hierog. Baptismus. S.Aug.ser. de Verb.A. cap. 9.

48. Philotheus in symbolis Christianis leonem quiescentem exhibet, cujus fronti aculeum infigit scorpius, cum lemmate, NON NIMIUM SECURUS. Sicuti enim Leo, cæteris animantibus fortior, viribusque formidabilior, dum majorum quadrupedum insidias securus, in aperto quiescit campo, sæpè à minimo occiditur scorpione, securitatisque suæ pœnas luit; ita quanquam omnem calamitatum vim virtute tuâ hactenus superâris, insignique excellas fortitudine, vereor tamen, ne blanda te seducat securitas, ut nimia tua abusus libertate, in lethalia peccata ruas. Providè monet Magnus Augustinus: *Nemo debet esse securus, donec ad illam patriam venitur, unde nemo exit amicus, quò nemo admittitur inimicus.* Emblematis author mentem suam sequenti epigrammate explicat.

Securitas noxia. S.Aug.in 68.Com.

Terribiles quatit ore jubas, & murmure vasto
Infremit indomitus per vaga rura leo.
Non ulli dat terga feræ, sed bellua cuncta
Agnoscit Domini sceptra tremenda sui.
Ast ubi gramineo recubat securior ostro,
Magnanimum parvus scorpio lædit herum.
Lædit, & affligit lethali vulnere Regem,
Jamq; animam grandem purpureamq; vomit.
Quid vili cecidisse feram indignamur ab ictu?
Heu secura nocet fortibus ipsa quies.

49. Scorpio, DUM BLANDITUR, PUNGIT. Idipsum assolent Adulatores, qui sub verborum lenociniis fatalem abscondunt aculeum. Cognitam habebat, perspectamque adulatorum indolem Constantinus Imperator, illudque pessimum judicabat inimicorum genus. Unde, Nicephoro teste, eos tineas & sorices palatii vocare consueverat. Sigismundus Imperator, referente Ænea Sylvio, cuidam adulatori alapam dedit, dicentique, *Cur me cædis Imperator?* respondit, *cur me mordes adulator?* Benè tales cavendos monuit Ezechiel, ubi dixit, *Subversores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas*, quorum *cauda*, ut Plinius testatur, *semper in ictu est, nulloque momento meditari cessant, ne quando desint occasioni.* Verissimè Magnus Augustinus; *Duo sunt genera persecutorum, vituperantium, & adulantium, plus persequitur lingua adulatoris, quàm manus interfectoris.*

Adulat. Niceph. cap. 5. Æn.Sy. 2. de gl. Alph. Ezech. Plin.l. c.25. S.Aug. Ps.69

SERPENS.

Cap. VIII.

50. SErpens per angustam petræ rimam progredi nititur; cum lemmate, LASCIO LA VECCHIA, E NOVA SPOGLIA PRENDO. Id est: NOVUS, EXUTA PELLE, RESURGO. Morum ac vitæ innovatio hac icone significatur. S.Paulus monet, *Expoliantes vos veterem*

Muta vitæ. Coloss.

rem hominem cum actibus suis, & induentes novum. Ad rem nostram S. Cyrillus Hierosolymitanus; *Si potest serpens deponere senectutem, cur nos peccatum non deponamus?* Et S. Isidorus Pelusiota; *Serpens arte ac versutiâ vetustatem exuit: in arcta quadam & angusta rima sese comprimens, ac senium deponens: vult igitur nos quoque per arctam viam & afflictionem, veterem hominem exuere, ac pro eo novam induere, qui ad ejus imaginem renovatur.* Hactenus S. Isidorus, illa Christi verba expendens; *Estote prudentes sicut serpentes.* Denique Georgia de Montenay;

Ponere scit Veteres coluber reparabilis annos,
Et novus, exutâ pelle, resurgit homo.
Illius exemplo primævas ablue sordes,
Qui vitâ in Christo vis meliore frui.

51. Inter pœnitentiæ & mortificationis angustias vitiosi hominum mores exuuntur; sicuti serpens, arctam saxi rimam penetrans, veteres abjicit exuvias, novasque resumit. Unde Abbatis Certani lemma; ANNOSO NUDATUR AMICTU. Guerricus Abbas, illa Isaiæ verba interpretatus, *Via sancta vocabitur, non transibit per eam pollutus;* ita discurrit; *O mi Isaia, ibunt igitur, qui polluti sunt, per aliam viam? Imò potiùs huc omnes, huc veniant, hâc incedant.* Et paulò post: *Admittit via sancta pollutum, sed statim abluit admissum, quia diluit omne commissum. Propterea namque via hæc pollutum admittit, sed pollutum non transmittit; quia via arcta est, & quasi foramen illud angustum est, quo serpens innovandus cum exuviis suæ vetustatis venire potest, sed cum ipsis transire non potest; sed novum, suaque nuditate melius vestitum, transitur angustia, trajicit, extricans omnem, quem attulerat, squalorem vetustatis. Bene ergo prudentiam serpentis imitari rogamus, qui nec aliter innovari possumus, nisi per angustum coarctemur.*

52. Quisquis è persecutionibus ac calamitatibus gloriæ aut nominis incrementum capit, serpentis Emblemate significari potest, qui, rupis angustias penetrans, epigraphen tenet, ANGUSTIIS AUGUSTIOR. Certè Christus, per tumuli angustias progressus, coronam nunquam intermorituram attigit. S. Joannes Chrysostomus; *Cùm affixus sit cruci, flagellis cæsus, & insputus: in his ipsis, quæ opprobrii, & ignominiæ plena esse videbantur, ipsum rursus verbum clarissimum apparuit.* Ea insuper S. Patriarchæ Josephi id est, cui horrendus Ægypti carcer instrumenti loco deservit, ut, instar sagacissimi serpentis, ex illo pedem referens, purpurâ regiâ insigniretur. Apprimè in rem præsentem facit illustre D. Thesauri de Josepho elogium;

Liberalius ducens Joseph
Servili compede, quàm herili amplexu constringi,
Carcerem subire maluit, quàm mereri.
Sed virtus, quidquid intrat, condecorat.
Læta ac mæsta somniante Pharaone,
Ut ambages solvat, vinculis solvitur,
Anguem diceres, per latebras tractum,
Ut exiret nitidior.

53. Qui vitam suam cum meliore commutaturus, se ipsum intra cellulæ angustias recludit, vel cilicio carnem suam constringit, vel severis jejuniis corpus extenuat, aut aliâ pœnitentiæ ratione maceratur, serpentis emblemate significari potest, cui, intra angustum petræ hiatum constricto, epigraphen è Virgilio subjunges; POSITIS NOVUS EXCUBIIS. Vel NOVUS EXORIOR, Vel ut Gamberto placet, PARANS EXORDIA FORMÆ. S. Petrus Damianus hanc proprietatem observans, concludit; *Nos etiamsi aliquando à juvenili sancti desiderii fervore tepescimus, per arcta pœnitentiæ transeamus angustias; ut, dum veterem exterioris concupiscentiæ deponimus pellem, ad pristinam redeamus interioris hominis novitatem.* Huic assentiens S. Isidorus Pelusiota, affirmat, è duris pœnitentiæ angustiis miram animæ nostræ innovationem, summamque interiori homini claritatem advenire. S. Pet. Dam. l. 2. Ep. 18.

54. Paupertatis voluntariæ encomium è serpentis Emblemate desumes, qui exuvias suas intra saxorum fissuras abjicit; cum lemmate, SPOLIATA ILLUSTRIOR. Hoc sensu S. Paulinus, Episcopus Nolanus dixit: Paupertas voluntaria. S. Paul. de Gel. o puero.

Ut copiosa luce vestiamini,
Estote nudi sæculo.

Eadem ratione dixeris, veram virtutem nullis affectuum pigmentis involvi velle, sed tantò comparere illustriorem, quò nudiorem. Hac de re præclarè Petrus Cellensis: *Virtus in oculis suis pretiosior, emendicatis recusat offuscari nitoribus, pudet eam alienis onerari magis, quàm ornari splendoribus: NUDA FORMOSIOR est aperta decentior, intuita coruscis luminibus pulchrior.* Virtus. S. Pet. Cell. de panibus c. 6.

55. Idem paupertatis voluntariæ argumentum alio serpentis Emblemate significatur, qui detractis exuviis, epigraphen tenet; SUPERVERTITUR. Vel ipsius serpentis ore; UT MELIOREM INDUAM. Apprimè ad rem nostram sanctus Antonius Paduanus; *Serpens, ut novam pellem acquirat, per arctum foramen transit; sic & Apostoli rerum temporalium pellem, & parentum carnalium pellem, id est, omnem curam propriæ carnis pro Christo exuerunt, sed pelle vetere deposita, nova indui meruerunt, id est, stola immortalitatis.* Paupertas voluntaria. S. Ant. Pad. serm. ... de Apost.

56. Serpens, exuta pelle, meliorem sperans, eandem inscriptionem præfert; UT MELIOREM INDUAM. Hinc conjicies, quantùm supremæ mercedis recipiendæ fiducia in humano corde possit. Homo enim, immortalitatis veste probè considerata, omnem cujusvis boni carnalis jacturam nihili æstimat. S. Paulus, de exordientis Ecclesiæ Christianis disserens, ait: *Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis cognoscentes, vos habere meliorem, & manentem substantiam.* Et S. Petrus Damianus; *Nunquam planè de sui corporis nuditate confunditur, qui clara mentis acie futuræ præmia retributionis contemplatur, nec perhorrescit plagarum sub momento volantem prosperitatem, qui providè considerat eam, quæ sibi compensanda est, suavitatis æternæ dulcedinem.* Spes præmii. Heb. 10. 34. S. Pet. Dam. l. 6. Epist. 1.

57. Patriarcha Joseph, omnem ex adulteræ commercio labem evitaturus, pallium suum in ipsius manibus reliquit; ut adeò Alcibiades Lucarinus illum non incongruè cum serpente comparet; qui abjectis exuviis, epigraphen refert, EXUTUS VENUSTIOR. Veluti diceret: Josephi puritatem, castimoniam, & formæ excellentiam tum demum omnium maximè enituisse, quando veste spoliatus apparuit. Idipsum animadvertens S. Cyprianus, ait: *Ipsas vestes reliquit, corporis nudi sinceritatem habiturus innocentiæ testem.* Et S. Zeno Veronensis: *Joseph in repugnatione vestem sibi violenter extortam relinquens, ex impudicitiæ fovea NUDUS aufugit;* Ac proinde *SPLENDORE VESTITUS, post calumniosam damnationem, & liberatus à Deo est, & honoratus.* Eadem planè ratione Princeps Jonathas nunquam extitit illustrior, quàm dum vestibus, proprii corpori detractis, amicum suum Davidem Joseph Patriarcha. S. Cypr. l. de bono pudici. S. Zen. Ver. serm. de ludic. 1. Reg. 14.

exornavit. Ipse etiam David tum maximè gloriosus evasit, quando ad arcam Dei honorandam, regia sua insignia abjecit; ut adeò illas Reginæ Micholis voces non ironicè, sed re ipsa de pissimo Rege pronunties: *Quam gloriosus fuit Rex Israel, discooperiens se!* Denique S. Martinus, cùm pauperculi cujusdam nuditatem coopertutus, sagum suum divideret, æternam beatitatis infinitæ splendorem eâ vestis suæ jacturâ est promeritus.

2. Reg. 6. 20.

S. Martinus.

58. D. Aresius, S. Bartholomæum Apostolum Emblemate significaturus, serpentem intra saxa depinxit; cum lemmate, RENOVABITUR JUVENTUS. Ad hanc renovationem alludens sanctus Antonius Paduanus, ait: *Pellem exuit beatus Bartholomæus, qui excoriatus fuit, sicut Jonathas exuit se tunica sua, & dedit eam David, & ideò ei nova vestimenta data sunt, ablatis sordidis.*

S. Bartholomæus.

S. Ant. de Pad. ser. 5. de Apost.

59. Religiosum, vestibus quidem, non verò moribus sæcularibus exutum, serpentis emblemate repræsentat Locarinus; qui intra mundi fissuram suis exuviis spoliatus epigraphen sustinet; AT VIRUS NON EXUITUR. S. Bernardus; *Corporis quidem conversio, si sola fuerit, erit nulla: forma quidem conversionis est, non veritas, vacuam virtutem gerens, & formam pietatis.* Idque apertius alibi tradit, dum nonneminem reprehendit, qui relicto sæculari habitu, Monasticum induerat, vitiis interea ac sæculi affectibus maximè retentis: *Attende solerter*, inquit, *quid diligas, quid metuas: unde gaudeas aut contristeris: & sub habitu religionis animum secularem, sub pannis conversionis invenies cor perversum.* Ita sceleratus Achab, idololatriæ, tyrannidis, violentiæ, aliorumque gravissimorum criminum cumulatè reus, auditâ minitantis Dei voce, *scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam:* nimirum, instar vaferrimi serpentis, detractis regalibus insigniis, per aculeatas cilicii angustias progressus, non æquè venenatos ac vitiosos suos affectus exuit; quia pœnitentiam exteriore quidem vultu mentitus, in perverso pectore pristinam suam malitiam etiamnum integerrimè fovebat; uti P. Franciscus Mendoza eruditè observat.

Religiosus habitus.

S. Bern. in Cantic.

Idem. ser. 2. in Quadrages.

2. Reg. 21. 27.

Pœnitentia ficta.

Franc. Men in l. 1. n. 25 concept. 32.

60. Regio quodam Ministro è Gallicis servitiis ad Hispanica transeunte, serpentem symboli loco depinxére, qui pristina pelle abjecta, epigraphen sustinebat; ALTERA MELIOR. Vel certè: NITIDIOR. Hoc Emblemate claritatem, agilitatem, subtilitatem, & gloriam, quatuor nimirum corporis beati dotes, explicare licet, quibus olim Cœlites; è sepulchris suis redivivi, vestientur. Perspicuè S. Paul. *Seminatur in corrruptione, surget in incorruptione, seminatur in ignobilitate, surget in gloria. Seminatur in infirmitate, surget in virtute, &c.* S. P. August. *Corpus spiritui summa & mirabili obtemperandi facilitate subditur, usque ad implendam immortalitatis indissolubilis securissimam voluntatem, omni molestiæ sensu, omni corruptibilitate, & tarditate detracta.*

Resurrectio mortuorum.

1. Cor. 15. 42.

S. Aug. l. 13. de Civit. Dei c. 20.

61. Bartholomæus Bossus S. Caroli tumbam serpentis exuviis, intra vicinæ petræ hiatum detractis, exornavit; addito lemmate, DELECTANT, NON TERRENT. Eundem effectum in singulis Divorum lipsanis compertum habemus, quorum sacra ossa & crania nullo penitus horrore, sed maximo Christianorum solatio ac veneratione visuntur. S. Hieronymus de Samuelis Prophetæ ossibus, è Palæstina Constantinopolim translatis, ait: *Omnium Ecclesiarum populi occurrerunt sanctis reliquiis, & tanta lætitiâ, quasi præsentem, viventemque Prophetam cernerent, susceperunt, ut de Palæstina usque Chalcedonem jungerentur populorum examina, & in Christi laudem una voce resonarent.* Emblemati explicando sequentem Poësin Italicam habeto.

SS. Reliquiæ.

S. Hier. Ep. advers. Vigilantium.

L'essanimate, e cinericie spoglie
Di sacri, ed evangelici serpenti
Questo adorato avello in seno accoglie,
Su ne' leterre soglie,
Fra le beate menti.
Come lo spirto loro, alto, immortale,
Al Chiaro lume del Divino oggetto,
Sempre di giocondissimo diletto;
Tal di quagiù, la frale,
E del composto lor men nobil parte,
Non terror, mà conforto altrui riparte.

62. P. Sylvester Petrasancta Eucharisticas species, post consecrationem sine ulla panis substantia residuas, pellis serpentinæ Emblemate depinxit, quæ intra saxi cujusdam hiatum relicta, epigraphen monstrabat: COGNATI CORPORIS EXPERS. S. Thomas Aquinas: *Accidentia etiam sine subjecto in eodem existunt, ut fides locum habeat, dum invisibile visibiliter sumitur sub aliena specie occultatum, &c.*

Eucharistiæ species.

S. Thom. Opusc.

63. Serpens corpore suo in orbem circumflexus, extremamq; caudam ore præmordens, epigraphen à Scipione Bargalio recepit: AD ME REDEO. Hominem, sui ipsius cognitioni intentum, hic typus repræsentat. S. P. Augustinus: *Scientiam cœlestium & terrestrium rerum laudare atque amare solent homines, sed multò meliores sunt, qui huic scientiæ præponunt noscere seipsos; laudabilior siquidem animus est, cui nota est miseria sua, quàm qui, ea non aspecta, vias siderum & naturas rerum scrutatur.* Eadem etiam illorum imago est, qui conscientiæ, actionumque suarum examini assueverunt. Præclarè Seneca: *Faciebat hoc Sextius, ut consummato die, cùm se ad nocturnam quietem recepisset, interrogaret animum suum: Quod hodie malum tuum sanasti? cui vitio obstitisti: qua parte melior es? Quid ergo pulchrius hac consuetudine excutiendi totum diem: Utor hac potestate, & quotidie apud me causam dico, &c.*

Cognitio sui.

S. Aug. ... spirit. ... anim.

Examen conscientiæ.

Senec. de Ira.

64. Camerarius symboli loco serpentem depinxit, qui caudam ore suo prehendens, epigraphen subjunctam habuit; FINISQUE AB ORIGINE PENDET. Humanæ vitæ fragilitatem hinc contemplabere, quæ vix nata, in mortem declinat, suumque principium fini conjunctum habet, lege non minus miserandâ, quàm inevitabili. Apprimè Manilius:

Nascentes morimur, finisque ab origine pendet.

Et Justus Lipsius; *Ad mortem maturi omnes nos sumus ex quo nati, imò etiam antequam nati.*

Vita ... mana.

Manil. Astron.

Just. ... Cent. ... Belg.

65. Serpens, extremam caudam dentibus admordens, corpore suo circulum describit; cum lemmate, NUSQUAM FINIS. Antiquis Ægyptiis ea imago ad rerum æternitatem significandam deserviit; dum, Deo sic disponente, unius interitum mox alterius productio, assiduâ & inevitabili lege, insequitur; hâc enim rerum vicissitudine mundus conservatur. Pierius: *Serpens*, inquit, *caudam depascitur suam, ut generum immortalitatem, quam rerum naturam Deus insignivit, ostenet: ut principium ad finem directum esse, finemque ad principium reflecti doceat.* Hoc Ægyptiorum de mundo pronuntiatum non abs re etiam microcosmo, homini inquam, attribues. Insuper peccator, sceleratâ suâ vivendi ratione venenatum serpentem imitari solitus, nullum unquam malitiæ suæ terminum præfigit: nam si æternum ac sine fine in his terris liceret vivere, etiam ipse sine fine peccare, & inter flagitiorum suorum sordes volutari vellet: unde fit, cundem

dem ob hanc, quantùm in ipso est, sine fine peccandi voluntatem à justissimo Deo ad inferni supplicia, sine fine duratura, condemnari. S. Gregorius Papa; *Iniqui voluissent, si potuissent, sine fine vivere, ut possent sine fine peccare. Ostendunt enim, quia in peccato semper vivere cupiunt, qui nunquam desinunt peccare, dum vivunt. Ad magnam ergo justitiam judicantis pertinet, ut nunquam careant supplicio, qui in hac vita nunquam voluerunt carere peccato.* Idem serpens, caudam suam ore complexus, à Joanne Audeno epigraphen accepit; NUSQUAM FINIS. Eoque charitatem significare voluit, cui proprium est, nullis unquam claudi terminis. Mentem Emblematis hoc Monastico explicavit;

Nunquam vera fuit charitas, quæ desiit esse:
Nam nullus veri finis amoris erit.

Alludebat, ni fallor, ad illud D. Pauli effatum; *Charitas nunquam excidit.*

66. D. Aresius, Sanctissimæ Incarnationis arcanum Emblemate commonstraturus, serpentem depinxit, qui supremam caudam ore admordens, epigraphen tenet: EXTREMA COPULAT. Enimverò tametsi inter duas illas naturas una sit extremè felix, & altera extremè misera, una infinita, altera finita; una mortalis, altera immortalis; una Divina, altera humana; adeoque longissimo intervallo inter se diffideant; eas tamen in mysterio illo arctissimè connexas cernimus. S. Rupertus Abbas; *Junxit se initium fini, id est, Deus homini, & ita hæc, scilicet initium & finis, occurrerunt sibi in utero Virginis.* Et S. Thomas Aquinas; *Quid sanè sapientius, quàm quod ad complementum totius universi fieret conjunctio primi & ultimi, id est, Verbi Divini, quod est omnium principium & humanæ creaturæ, quæ in operibus sex dierum fuit ultima omnium creaturarum?*

67. Bernardus Rota, uxore suâ è vivis exemptâ, serpentem figuravit, qui medio corpore transversim dissectus, extremis partibus adhuc palpitabat, cum lemmate, NEC MORS, NEC VITA RELICTA. Innuebat videlicet, vix quidquam vitæ sibi superesse, extremoque dolore affici ob jacturam illius, in qua vitam & solatium suum omne repositum habebat. Damnatos etiam hoc Emblema spectat, qui inter atrocissimas inferni pœnas æternum moriuntur, sine fine victuri; & æternum vivent, assiduo morituri. Verissimè S. Gregorius Papa; *Mors sine morte, & finis sine fine, quia & mors vivit, & finis semper incipit, & deficere defectus nescit.*

68. Serpens, lanceâ trajectus, ac terræ infixus, dum ad hastam præ rabie mordendam caput erigit, lemmatis loco adverbium subjunctum habet; INDARNO, id est, FRUSTRA. Emblematis hujus tam corpus, quàm lemma ex Ludovico Ariosto desumptum est; ubi Marganoris iram describit, qui filium violentâ morte extinctum cernens, cùm vindictam suam in neminem alium, nisi in Drusillam, homicidii quidem ream, sed tamen veneno jam sublatam, exerere posset, in has voces erupit;

Qual serpe, che nel hasta, ch' à la sabbia
La tenga fissa, INDARNO i denti metta,
O qual mastin, ch' al ciottolo, che gli habbia
Gittato il viandante corre in fretta,
E morda in vano con stizza, e con rabbia,
Ne se ne voglia andar senza vendetta:
Tal Marganor d'ogni mastin, d'ong' angue,
Via più crudel fà contr'il corpo essangue.

Unde illos hæc imago concernit, qui à Superioribus oppressi, desideratam vindictam in opus redigere nequeunt. His Magni Augustini consilium præ oculis statutum velim; *Si vindicare te vis de inimico tuo, ad ipsam iram tuam te converte: quia ipsa est inimica tua, quæ occidit animam tuam.* Porrò homo prudens vel ex serpente discat, se, aliorum calumniis transfixum, adeò difficulter è malo illo eluctari posse, ut plerumque conatus omnes, in sui patrocinium adhibitos, experturus sit irritos; cùm vix ullum tanto malo supersit remedium. Julius Cæsar Scaliger de calumnia canit;

Calumnia. Scalig. lib. 1 Epidor.

Si forsan nos implicaverit semel
Vis illa monstri, tam suos scit fortiter
Nodare cirros, ut licet te liberes,
Impressa restent semper hinc vestigia.

69. Plurimi Scriptores affirmant, è corporis humani spina serpentem generari. Plinius: *Anguem ex medulla hominis spinæ gigni, accepimus à multis.* Ovidius, Pythagoreæ sententiâ nixus, canit;

Plin. l. 10. cap. 6. Ovid. l. 15. Metam.

Sunt, qui, cùm clauso putrefacta est spina sepulchro,
Mutari credant humanas angue medullas.

His assentiuntur Plutarchus, S. Isidorus, aliique non pauci. Eò collineans Virgilius, serpentem pacificum describit, quem Æneas ex Anchisis sepulchro proreptantem conspicatus, secundi ac lætissimi ominis loco habuit. Unde Joannes Baptista Rusca serpentem depinxit, ex sepulchrali marmore progredientem: cum lemmate, SALUTIFER ADSUM. Certè Servator singularem mundo felicitatem ac salutem attulit, quando immortalitatis veste amictus, instar serpentis, è tumuli sui marmore prodiit, seque ipsum fidelibus spectandum exhibuit. De hac Christi beneficentia S. Petrus Chrysologus ait; *Transactâ nocte Dominicæ passionis, stetit Jesus in littore, ut in antiquum terminum revocaret universa, firmaret dubia, jactata compesceret, turbata componeret, & statione suâ ipsa fundamenta orbis, quæ sic commota fuerant, stabiliret; quo mox mundus ad sui recurreret authoris obsequium. Stetit Jesus in littore, ut Ecclesiam præcipuè, in qua Discipuli amaris tunc fluctibus jactabantur, ad fidam fidei suæ reduceret stationem.*

Plutar. in Cleomene. S. Isid. l. 12. cap 9. Virg. 5. Æn. Christus resurgens. S. Pet. Chrysol. ser. 78.

70. Præsuppositâ superioris numeri doctrinâ, nimirum hominem mortuum è spinæ suæ medulla serpentem generare; Emblematis loco serpentem depinxêre, qui intra horridam osseæ illius spinæ compagem recumbens, epigraphen ferebat, EX BONO MALUM. Ita homo ingratus omne beneficium, à Deo acceptum, perversâ voluntate in malum convertit. Hoc vitium Deus Israëlis Oseæ ore exprobrans, *Ego,* inquit, *dedi ei frumentum, & vinum, & oleum, & argentum multiplicavi ei, & aurum, quæ fecerunt Baal.* Ita nimirum dona Dei in ejusdem offensam & injuriam convertuntur. Origenes illa Prophetæ verba tropologicè interpretatus, ait; *Dedi vobis sensum & rationem, quâ me Deum & sentire possetis, & colere: vos autem sensum & rationem, quæ in vobis est, ad colenda dæmonia transtulistis.*

Ingratitudo. Oseæ cap. Orig. Hom. 2. in Cant.

71. Serpens, gladio in duas partes dissectus, epigraphen reddit; DUM SPIRO, SPERO. Idipsum animus generosus & imperterritus inter omnem adversantis fortunæ tyrannidem assolet. S. Joannes Chrysostomus hanc magnanimitatem cuivis pœnitenti necessariam existimat. *Peccasti,* inquit, *pœnitere. Millies peccasti? millies pœnitere. Si vulneratus es, adhibe tibi curam, dum spiras, etiam in ipso lecto positus, etiamsi dici potes animam efflans, etiamsi de hoc mundo exeas, non impeditur temporis angustiis, misericordia Dei.*

Spes. S. Io. Chrysost. Hom. 2. in Psal. 50.

72. Quisquis vitiosorum consuetudine utitur, vix

Societas mala.

vix ullis cavebit viribus, quin exitiali illorum veneno inficiatur. Serpentis enim genium imitantur flagitiosi, qui à plurimis vespis compunctus, venenum suum in singulas effundit. Unde lemma; TRANSFUNDIT PASTA VENENUM. S. Basilius metaphorâ quidem diversâ, in rem tamen præsentem plurimum accommodatâ, ait: *Quemadmodum in pestilentibus locis sensim attractus aer latentem corpori morbum injicit; sic itidem in prava consuetudine & conversatione, maxima nobis mala hauriuntur, etiamsi statim incommodum non sentiatur, idcirco adversus serpentem irreconciliabilis nobis indita est inimicitia.* Eodem Emblemate justa vindicta significatur, dum serpens, vespatum morsibus lacessitus, in earum mutuam offensam ac perniciem exardescit.

S. Basilius.

Vindicta justa.

73 E Scriptoribus complures testantur, hominis jejuni salivam serpenti lethalem, ac instar veneni esse. Quare ad jejunii virtutem ac vires significandas, serpentem depinxêre, qui hominis jejuni sputo occisus, epigraphen subjunctam habuit, SOBRIETATIS OPUS. Apposité S. Ambrosius; *Jejuni hominis sputum si serpens gustaverit, moritur. Vides, quanta vis jejunii sit, ut à sputo suo homo terrenum serpentem interficiat & merito spiritualem.* Et rursus; *Jejunium culpæ interfectivum est.* Huic conformis S. Petrus Damianus, *serpens*, inquit, *mox ut sputum jejuni hominis gustat, protinus interemptus exspirat. Non ergo serve Dei, te pigeat jejunare, ut moriatur ille, qui te cibo turgidum nititur deglutiens absorbere.* Ad hanc serpentis proprietatem alludit D. Gregorius Bolzi, ubi de S. Francisco Salesio factum illud generose sum describit, quo effrontis fœminæ blanditias sputo repressit.

Jejunium.

S. Ambr. l. 6 Hexam. c. 4

Idem lib. de Elia c. 10.

S. Pet. Dam l. 2. Ep. 15.

Greg. Bolz. in Lazario. 28. Januar.

Fœmina dum tandem casta parat oscula fronti,
Vibrat in effrontes sputa is ab ore genas.
Sputo tacta, statim devicta puella recessit,
Quid mirum sputo cesserit? Anguis erat.

74. Ingenioso Emblemate herbarum ac florum fasciculus exhibetur, cujus umbilicum serpens, instar ligaminis, stringit; cum dicto, PHARMACUM EX UTRISQUE. Prudentiæ hic typus est, quæ è re quavis, sive bonâ, sive mala; sive sancta, sive vitiosa; sive Angelicâ, sive diabolica, utilitatem ac commodum eruere novit. S. Gregorius Papa de S. Scriptura differens, ait; *Non solùm nobis eorum* (id est Sanctorum) *virtutes asserit, sed etiam casus innotescit ut & in victoria fortium, quid imitando arripere, & rursum videamus in lapsibus, quid debeamus timere.*

Prudentia.

S. Greg. l. 2. Moral. c. 1.

75 Serpens, supra petram in fugam actus, epigraphen ex Salomone sustinet; NULLUM VESTIGIUM. Genuinum hoc omnipotentis illius virtutis est symbolum, qua Christus cacodæmones ex energumenis ita validè fugavit, ut nec minimum vestigium post se reliquerint. Eodem Emblemate Innocentia Christi, nullo unquam peccati vestigio temerata, demonstratur. *Petra est caro Christi*, inquit S. Ambrosius, *in qua serpentis, id est, diaboli vestigium non apparet.* Denique id ipsum etiam de augustissimo Incarnationis mysterio, & Christi nativitate intelligere licet; quia Verbum Divinum, utpote serpens mysticus, per virginalis uteri petram transiit, nullo penitùs temeratæ integritatis vestigio relicto. S. Petrus Chrysologus; *Qui ingreditur & egreditur, & introitûs sui & exitûs nulla vestigia relinquit, Divinus habitator est, non humanus, &c.*

Innocentia Christi

S. Amb. l. de Salom. c. 4

Incarnatio Christi.

S. Pet Chrys serm. 142.

76. Serpens, infra solis sphæram recumbens, caput suum vivaci motu in altum erigit; cum epigrammate è Virgilio desumpto; ARDUUS AD SOLEM. In hoc symbolum convenit, qui è Divina præsentia confortantur, ac virium suarum incrementum capiunt. De Juda Machabæo, ejusque exercitu, testatur sacra Pagina; *Judas, & qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes congressi sunt: manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus triginta quinque millia, præsentia Dei mirifice delectati.* Porrò Emblemate illo significatur, invidorum serpentinam rabiem adversus eos comprimis efferri, qui cæteros virtute ac meritis præcellunt. Justus Lipsius; *Livor & obtrectatio passim bonorum operum impedimentu, aut venena.* Et Petrus Franciscus Spinola, Poëta Mediolanensis;

Præsentia Dei. 2 Matt. 26.

Invidia bonos persequitur. Lips. C. 1. Ep. 7.

Spinol. Epigr.

Spinola si indoctus, miser. & pauperrimus esset,
Non hunc morderes invidiosa manus.

Denique S. Petrus Chrysologus de persecutionibus, adversus Dei servos à dæmone concitari solitis, ait; *Vidit Sathanas firmitatem fidei, stabilitatemque. Vidit eam pietate dogmatum septam: vidit eam operum bonorum fructibus abundantem & ideo pro his omnibus ad insaniam venit, & rabie furoris exarsit, ut disrumperet pacem.*

Virtus tei per cutio. S. Pet. Chr. sol. serm.

77. Serpens, terrâ ac luto pasci solitus, authore D. Jacobo Certano Abbate homines lascivos repræsentat. Lemma; HÆ MIHI OPIPARE DAPES. Eadem metaphorâ in rem præsentem utitur S. Ambrosius; *Non immeritò*, inquit, *sanctus Moyses delectationem serpentis figuravit similitudine. Prona est enim in ventrem sicut serpens, et terra cibus est, sicut serpenti; quoniam escam nescit cœlestem. Corporalibus enim pascitur, atque in varias mutatur species cupiditatum, & tortuosis angulatur anfractibus.*

Libidinosus, S. Amb. ad Sab.

78. Serpens, in medio igne collocatus, epigraphen tenet; TOLLIT FLAMMA VIRUS. Ita nimirum odii venenum charitatis ardore, & humanæ malitiæ venenum Spiritûs sancti igne felicissimè absumuntur. S. Gregorius Nazianzenus ad propositam quæstionem, cur Spiritus sanctus in linguis igneis comparare voluerit? *Cur autem in linguis igneis?* respondet; *Propter purgationem. Deus enim noster ignis consumens est, & quidem ignis improbitatem absumens*, Et S. Hieronymus: *Quia tumet lingua mea, & pus habet, venenum habet: primùm sagittis tuis vulnera, ut pus possit exire, deinde carbones tuos & ignem pone, ut quidquid malum fuerit, excoquat, & desertum faciat.*

Spiri... S. Gr. Naz. 44.

S. Hi... Tom... Psal...

79. Serpens, spineto cinctus, versus vicinam flammam prosilit; cum lemmate, MALO QUAM VULNERA, FLAMMAS. Simili Emblemate idem serpens, fraxini ramis, extremè sibi inimicis circumdatus, in vicinam flammam desultat; cum dicto: MALO IGNEM. Peccatorum hæc idea est quibus cum liberum sit, vel pretiosa legis Divinæ vincula, & suave Crucis Christianæ jugum induere, vel certè in æternas Tartari flammas præcipitari, has potiùs cum omni suppliciorum cumulo, quàm Divinam legem, & suave Servatoris jugum, stultissimâ electione, amplectuntur. Sapientissimus Idiota, *Cognoscebàm*, inquit, *quòd ante oculos meos eras vita & mors; bonum & malum: gloria & pœna, & quum liberum arbitrium haberem, eligendi alterum ex his, elegi tanquam fatuus & iniquus mortem, malum, & pœnam.* Meliore sensu imaginem illam de Dei servo interpretaberis, qui potius eligit extremo inferni angulo sepeliri, quàm unico peccati vinculo obstringi, aut ulla vitiorum umbra contaminari. Animo certè generoso imbutus S. Am-

Gen... sitat... Aut prop... mal...

Idiota...

Just... con...

S. Anſelmus dicere ſolebat: *Si hinc peccati horrorem, hinc inferni dolorem corporaliter cernerem, & neceſſario uni eorum immergi deberem, potius infernum, quàm peccatum appeterem.*

80. Plutarcho teſte, ſerpens oculos ſuos expurgaturus, eos lignis aſperis & ſpinoſis affricat. Unde Lucarini lemma; PURGANT ACULEI. Certè S. Franciſcus inter ſpinarum acervos volutatus, impuros libidinum motus, quibus acerbè infeſtabatur, validè repreſſit. Ita quoque homo, charitate ac zelo Divino inſignis, diſſolutam noſtram vivendi rationem verborum ſuorum aculeis expiat, corrigitque. *Bona vulnera charitatis*, inquiebat S. Ambroſius, *quæ non ſunt timenda, ſed optanda, cùm in illis ſit vera ſalus, & vita.*

81. Serpentibus, è vinea profugis, Lucarinus inſcripſit, FLORESCENTE FUGIUNT. Ita Dæmones & vitia ab anima, virtutum, pietatiſque floribus probè excultâ, fugam procul capeſſunt. S. Bernardus, poſteaquam hanc ſerpentis proprietatem retulerat; *Ajunt floreſcentibus vineis omne reptibile venenatum cedere loco, nec ullatenus novorum ferre odorem florum*; mox eam moribus formandis applicans, ſubjungit; *Quod volo, attendant novitii noſtri, & fiducialiter agant, cogitantes, qualem ſpiritum acceperunt, cujus primitias dæmones non ſuſtinent*: tandem in hæc verba concludit: *Si ſic novitius fervor, quid erit abſoluta perfectio?*

82. Symboli loco ſerpentem depinxêre, toto corpore adeò in globum convolutum, ut, quo loco caput reconditum habeat, non facilè deprehendas. Lemma: NEC QUO, NEC AD QUEM. Hanc Didaci Saavedræ figuratam præceptionem Princeps prudens ſibi familiarem habeat, ſemperque magnoperè caveat, ne occulta ſua conſilia ab ullo penetrentur. Deus eâ formâ, totâ nimirum facie, totiſque pedibus velatis, ſeſe Iſaiæ ſpectandum præbuit. *Duabus (alis) velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus.* S. Joannes de Spiritu ſancto affirmat, *Neſcis unde veniat, aut quò vadat.* Severè ad propoſitum noſtrum Juſtus Lipſius: *Conſilia & judicia de Republicâ ſubmittere hodiernis linguis, aut cenſionibus, non dicam parum tutum eſſe, ſed & hominis parum tuti.*

83. Academici Renovati Romani, ſymboli loco, aliquot ſerpentes præferunt, qui totò corpore ſqualidi, ſub ardente ſole recumbunt, cum lemmate, QUOS BRUMA TEGEBAT. Forſan indicare volunt, virtutem nunquam penitus remanere ſopitam, ſed ſuo loco & tempore, ibi comprimis, quando Magnatum præſentiâ excitatur, priſtinas vires reſumere. Ita ſqualente inter vitiorum ſordes toto mundo, Sol æternus, Chriſtus, illuxit, omnemque ſqualorem deterſit. S. P. Auguſtinus; *Chriſtus carne factus eſt præſens, virtute nunquam abſens. Venit in carne, carnis vitia mundaturus.* Hoc ipſo Argumento Virgilius generoſam Pyrrhi, in proſternenda Regii palatii portâ, magnanimitatem deſcribit.

Veſtibulum ante ipſum, primoque in limine Pyrrhus
Exultat telis, & luce coruſcus ahenâ,
Qualis ubi in lucem coluber mala gramina paſtus
Frigida ſub terra tumidum quem bruma tegebat,
Nunc poſitis novis exuviis, nitiduſque juventa,
Lubrica convolvit ſublato pectore terga,
Arduus ad ſolem, & linguis micat ore triſulcis.

84. Serpens, fœniculi ramum ore ſuſtinens, epigraphen reddit, INDE LUX, ET JUVENTA. Ad illam Plinii de ſerpente doctrinam hoc Emblema alludit: *Anguis, hyberno ſitu membranâ corporis obductâ, fœniculi ſucco impedimentum illud exuit, nitiduſque vernat.* Reipsâ tamen geminum hoc lucis & juventæ donum è Dei manu cumulatè accipimus, quippe qui *eſt lux vera, quæ illuminat omnem hominem*: Et qui *lætificat juventutem meam.* Porrò fœniculi ſucco gratia Dei, vel contemptus mundi ſignificari poſſunt, quorum beneficio omnem immunditiam, ſub aſſidua rerum terrenarum hyeme contractum, detergere poſſumus. S. P. Auguſtinus; *Si deſpicitis mundum, habebitis cor mundum, & videbitis eum, qui fecit mundum. Et ſicut ille vicit, ita & vos in ejus gratia vincetis hunc mundum.* S. Aug. ſer. 8 de Diverſ. c. 2.

85. Serpens, exuviis ſuis intra petram relictis, epigraphen ſuſtinet; PIU BELLA, E PIU SPEDITA. Id eſt; PULCHRIOR, ET AGILIOR. Ita animus, in paupertatem voluntariam concedens, terrenis ſarcinis liberatur, majoremque ſplendorem contrahit; uti ſupra è S. Paulino oſtendit: *Ut copioſâ luce veſtiamini, eſtote nudi ſæculo*; quin imò oneribus illis excuſſis, ad ſublimem gloriæ apicem longè facilius evolare licebit. Hanc artem probè edocti SS. Martyres, Joannes & Paulus, liberrimâ voluntate *ſua bona diſtribuerunt pauperibus, quò expeditiores ad Dominum migrare poſſent.* Paupertas voluntaria S. Paul. l. c. 26. Junii.

86. Dipſas ſerpens, genuinum libidinis & avaritiæ ſymbolum, quem mordet, ſiti interimit; & quod Lucanus ait: INCENDIT VISCERA TABE. Quantùm ad avaritiam ſpectat, Juvenalem audi; Lucan. l. 9. Avaritia. Iuvenalis Satyr. 14.

Creſcit amor nummi, quantùm ipſa pecunia creſcit,
Et minus hanc optat, qui non habet. Ergò paratur
Altera villa tibi, cùm rus non ſufficit unum,
Et proferre libet fines &c.

Quoad libidinem verò S. Hieronymus: *Libido ſurva nunquam ſatiatur, & cùm videtur extincta, reaccenditur, uſu creſcit & deficit, nec rationi paret, ſed impetu fertur.* Libido. S. Hier. Ep. ad matrem & filiam.

87. Serpens, cui Præſtero nomen ſi animal quoddam morſibus ſuis prehenderit, ingentem in ſauciata illius parte tumorem excitat, & paulò poſt mortem immedicabili damno infert; uti teſtatur Solinus. Unde lemma: PERIMIT INFLANDO. Haud ſecus adulator veneno, è labiis deſtillante, vitioſum ſuperbiæ tumorem in humana mente producit, quem paulò poſt miſerrima ruina, & ipſius adeò vitæ interitus, excipiunt. Huic malo providè conſulens Magnus Auguſtinus, ſuper illis Pſalmi verbis: *Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum*: Olei nomine adulationem vult intelligi; *Noli*, inquit, *gaudere ad talia, noli annuere, noli conſentire, noli inde gratulari. Si ille attulit oleum adulationis, ſed caput tuum integrum maneat, non inflatum ſit, non tumeſcat. Si enim INFLATUM fuerit, & tumuerit, facit pondus & PRÆCIPITABIT TE.* Idipſum aſſolet ſuperbia, tartareo ac ſerpentino ſuo morſu hominem inflare, ac interficere ſolita. P. Benedictus Fernandius illud Evæ reſponſum examinans, *Serpens decepit me*, ait, verbum, eo loco adhibitum, è duplici radice Hebraica deduci poſſe, ſi punctum in verbi illius cornu ſiniſtro collocetur, ſignificat, *elevare, comburere, ardere*; *collocatum verò in cornu dextro*, ſignificat, *decipere, deſolare, deſtruere.* Et ubjungit; *Et quidem hæc omnia ſimul inveniuntur in vitio ſuperbiæ, quo primi parentes infecti, ſuperbam ſobolem ediderunt. Serpens igitur ait, me decepit, me deſolavit, me deſtruxit: ſerpens me ſublevavit, ſcilicet in ſuperbiam, fecit me ardere, combuſſit.* Solin. c. 40. Adulatio. S. Aug. in Pſ. 140. Superbia. Bened. Fer. in Geneſ. c. 3 ſect. 29. n. 4.

Deniq; etiam ambitioni hæc imago convenit, cujus nocumenta à Seneca, verbis huic lemmati pluri- Ambitio.

mùm

mùm affinibus, ità enumerantur. *Relinque ambitum: tumida res est, vana, ventosa: nullum habet terminum. Praeteri istos gradus divitum, & magno aggestu suspensa vestibula. Non in praerupto tantum istic stabit, sed in lubrico.*

Senec. Epist. 84.

88. Cùm D. Franciscus Viscontus, recens inauguratus Episcopus, solemni apparatu Cremonam ingrederetur, P. Leonardus Velli caeteris in ipsius honorem affixis Emblematîs, serpentem addidit, qui sinuoso corpore circulum describens, caudam ore sustinebat; cum dicto, RELECENS EXORDIA. Verbis è Claudiano mutuatis, ubi Temporis cavernam describens, canit;

Claud. l. 2. de Stilicone.

--- --- Complectitur antrum
Omnia qui placido consumit nomine serpens,
Perpetuumque viret squammis, caudamque reducto
Ore vorat, tacito relegens exordia lapsu.

Prudentia. Prudentiam haec imago insinuat, cujus est proprium, praeteritos eventus studiosè considerare, ut eorum exemplis edocta, quibusvis praesentibus ac futuris providere possit. Eos insuper hoc Emblema spectat, qui natalium suorum vilitatem assiduâ memoriâ revolvunt. Amos, tametsi à Deo ad prophetiae munus evectus, pauperem tamen Pastorem se professus est; *Verba Amos, qui fuit in Pastoribus Thecue.* Willigisus, Moguntinus Archiepiscopus, Patre carpentario oriundus, inter omnem dignitatis suae celsitudinem, insignium loco rotas praeferre est solitus, sibique assiduò objecit; *Willigise, quis fueris, memento.* Isaac, obscurissimo loco natus, propriis viribus sub Bajazethe, Turcarum Imperatore, primas dignitates consecutus est: ne tamen ignobilitatis suae memoriam oblitteraret, in media palatii sui aulâ, ubi audientiam exhibere consueverat, calceum, funibus consutum, suspendi voluit; suosque filios his vocibus frequenter compellabat; videte prosapiae tenuitatem, è qua descendi; & dignitatis celsitudinem, ad quam ascendi. Caeterùm quemvis hominem ad originis suae crebram reminiscentiam excitans Magnus Augustinus; *Bonum est homini*, inquit, *ut redeat ad pulverem suum; si enim te confessus fueris pulverem, Deus de pulvere faciet hominem.*

Moderatio animi. Amos. 1. 1. Bzov. Dict. memorab. fol. 79. S. Aug. in Psal. 75.

89. Serpens, aquilae unguibus constrictus, eandem, gulâ prehensam, mordet. Unde efferato inter mutuam hanc pugnam serpenti inscripsit D. Petrus Cascina; E QUANT E OFFESSO PIU', TANTO PIU' NOCE. Id est; LÆSUS NOCENTIOR. Ita animus generosus, & ad vindictam pronus, ob acceptam injuriam pares, justasque ab hoste poenas expetit. In hanc rem canit Tassus, Poëta Italus:

Vindicta generosa. Tass. nella Gerus. Lib. Cant. 7. st. 71.

La virtù stimolata è più ferece,
E s'agguzza de l'ira al aspra core.

Daemon. Diabolus quoque, serpens ille Tartareus, quo graviore resistentiâ à nobis constringitur, eò in jugulum & perniciem nostram evadit ferocior. Sanctus P. Augustinus: *Fortes milites Christi, dum arma Sacramentorum suscipitis, pugnam adversus diabolum indicitis, dum ejus operibus renuntiatis, vehementius in vos ejus furias provocatis.*

S. Aug. l. 2. de symbol. cap. 1.

90. Serpens, alterius violentiâ compressus, epigraphen à me recepit; EXACUET IRAS. Nimirum injusta oppressio homines efficit generosos, & ad extrema quaevis audenda provocat. Exemplo suo id edocuit Israëlis populus, qui à Roboamo crudeliter oppressus, graviter excanduit, totusque ab illo defecit. S. Hieronymus; *Citò INDIGNATUR libertas, CUM OPPRIMITUR, Nemo plus impetrat à libero, quàm qui servire non cogit. Qui scorpionibus caedit, & lumbis patris habere se putat digitos crassiores, cito regnum mansueti David dissipat. Certè Romanus populus ne in Rege quidem superbiam tulit.* Opportunè Guido Casonus canit.

3. Reg. 12. S. Hier. Ep. 42. Guid. Embl. 6.

Dura necessità, che in lor comparte
Nova virtù, gli rende invitti, e toglie
Ne pergli il timor d'ogni periglio,
E nel morire indomiti, e feroci
Sprezzan l'error de l'incontrata morte.
L'ardire altrui gli fà più arditi, e quegli
Ch'à lor s'opone valoroso, e forte
Con maggior sforzo è superato, e morto.

91. Serpens, in gyrum convolutus, caput suum unicè ac studiosè abscondere solet. Unde lemma: TUTUS, NI CAPITE LÆSUS. Ita Christianus omnem patriae, facultatum, & ipsius adeò vitae jacturam pro observanda fide, facilem exiguamque ducat; eâ enim retentâ, nihil penitus amisisse videbimur. Sanctus Joannes Chrysostomus: *Nam quemadmodum serpens totum seipsum tradit, nec minimum curat, si corpus inciditur, donec caput suum integrum servet: eodem tu quoque modo, praeter fidem, caetera perdere non cures, profundas universam tuam pecuniam, tradas corpus, vitam, si opus est, minimè parcas, dummodo fidem serves, quae caput est, & radix, quâ servatâ, etiamsi omnia perdas, omnia tamen rursus majore cum magnificentia recuperabis.* Sanctus Hieronymus illa Christi verba interpretatus, *Estote ergo prudentes sicuti serpentes*; ait, *Serpentis astutia ponitur in exemplum, quia toto corpore occultat caput, ut illud, in quo vita est, protegat. Ita & nos toto periculo corporis, caput nostrum, qui Christus est, custodiamus, id est, fidem integram, & incorruptam servare studeamus.* Id ipsum etiam de Praelato, Principe, aut Patrefamilias dixeris; hi enim, si, utpote subditorum capita, à gravioribus culpis immunes vixerint, reliquum totum familiae aut Reipublicae corpus salvum constituunt, & incolume.

Fides. S. Io. Chr. Hom. Matth. S. Hier. Matth. Sup...

92. Complures serpentes, ab unica manu validè constricti, eam conatu prorsus irrito offendere tentant. Emblemati subscripsit Sitarchus Canalis; IN VANUM LABORAVERUNT. Innuebat videlicet: omnes malignorum vires nihil penitus adversus genuinam virtutem posse. Seneca: *Quemadmodum minuta lumina claritas solis obscurat: sic dolores, molestias, injurias virtus magnitudine suâ elidit, atque opprimit.* Emblemati explicando cecinit Baptista Pittonus:

Vir... Senec. Epist.

Le velenose lingue, invide, e preste
Come serpi à vibrar i tosco fuore,
Indarno sono a la virtù moleste,
E cercan d'oscurar l'altrui splendore,
Queste alchiaro Canal furon infeste,
Ma l'invidia non può contra il valore,
Ch'egli divenne ogn'hor più saggio, e forte,
E per giovar a noi torse a la morte.

93. Quod superiore loco de Aspide diximus, non abs re cuivis serpenti attribui potest; nempe, IN SILENTIO MORDET. Detractoris genuinus hic typus est: Salomone teste, *Si mordeat serpens in silentio, nihil eò minus habet, qui occultè detrahit.* In hunc locum Sanctus Hieronymus; *Serpens*, inquit, *& detractor equales sunt; quomodò enim ille occultè mordens venenum inserit, sic iste clam detrahens virus pectoris sui effundit in fratrem &c.*

Det... Eccl. S. Hier.

94. Ser-

94. Serpens æneus, Moſe referente, ſublimi palo in deſerto affixus, omnes homines quotquot oculos in eum conjecêre, inſtar antidoti à morte præſervavit. Unde Placentiæ in noſtra Canonica epigraphen ſubjunctam habet; ASPICIENTES VIVENT. Certè, qui fidei ac ſpei oculos in Crucifixum erexerit, omnem inde poſſibilem proſperitatem refert. P. Cæſarius Arelatenſis: *Tam prompta aderat ſalubritas medicandi, quàm velox inerat felicitas intuendi. Sequebatur certum ſub momentanea contemplatione remedium, quia latebat in ſerpente myſterium.* S. Ambroſius; *Habentes Dominum JESUM, qui nos paſſione ſuâ liberavit, in ipſum aſpiciamus ſemper, & de ipſius ſigno ſperemus noſtris vulneribus medicinam: hic eſt, ſi fortè nobis venenum avaritiæ ſe diffundit, ipſum conſideremus, & ſanat. Si ſcorpionis nos libido compungit, ipſum rogemus, & curat. Si terrenarum cogitationum nos morſus lacerant, eundem precemur, & vivimus. Hi enim ſunt ſpirituales ſerpentes animarum noſtrarum, propter quos conculcandos Dominus crucifixus eſt.* Oleaſter eoſdem effectus nobis è peccati commiſſi conſideratione advenire ait; *Quantumcunque à ſerpentibus peccatorum ſit morſus, ſi poſtmodum ea quâdam animi propenſione conſideres, facillimè ſanaberis. Recogitabo, ait quidam, omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Tu verò dic; conſiderabo omnes ſerpentes meos ad ſanitatem animæ meæ.*

95. Joannes Orozcus ſerpentem æneum, palo affixum, hoc lemmate inſignivit. UNA SALUS. Neque enim aliunde ſalutem ſperare licet, niſi è fide, invocatione, & morte Filii Divini, in Crucem fixi. Unde ſanctus Petrus; *Non eſt in alio aliquo ſalus. Nec enim aliud nomen eſt ſub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos ſalvos fieri.* S. P. Auguſtinus; *Fratres, ut à peccato ſanemur, Chriſtum Crucifixum intuemur. Quomodo, qui intuebantur illum ſerpentem, non peribant morſibus ſerpentum, ſic qui intuemur fide Chriſti mortem, ſanamur à morſibus peccatorum.*

96. Symboli loco ſolem naſcentem in arietis ſigno depinxêre, ſub cujus radiis ſerpens innovabitur, cum lemmate; SOLE RECENTE RECENS. Mediolanenſium civitati, cujus labara ſerpentem præferunt, hæc imago inſerviit; quando Philippo Proſpero, Hiſpaniarum Principe, ac Regiæ Majeſtatis Philippi IV. Filio, in hanc lucem edito, tota juveneſcere, vireſque priſtinas innovare videbatur. Cæterum redeunte quotannis ſanctiſſimo Servatoris noſtri Natali, Chriſtiani omnes ſerpentum innovandorum prudentiam imitari, & ſub naſcentis Solis Divini radiis in virtutibus ac pietate refici deberent. Providè in Servatoris nati feſtivitate ſuos commonefecit Doctor Mellifluus; *Celebratur Dominicæ Nativitatis ineffabile ſacramentum, jure quidem monemur, fratres, in omni ſanctificatione præparari. Adeſt enim Sanctus Sanctorum, adeſt ipſe qui dixit; Sancti eſtote, quia ego ſanctus ſum Dominus Deus veſter.*

97. Flagitioſus hominis animus, rapinis, inimicitiis, ac vindictis paſci, continuumque malevolentiæ ſuæ incrementum facere ſolitus, ſerpentis Emblemate deſcribi poteſt, qui bufonem, mox degluttiendum, dentibus ſuſtinet; cum lemmate, ALIT VENENA VENENO. Certè invidus aliter non paſcitur niſi alieno malo. Sanctus Pater Auguſtinus; *Omnis ſuperbus invidus eſt, & ſi invidus eſt, malis alienis paſcitur.* Opportunè Paulus Maccius.

Deprehenſum Hydrus aquis bufonem glutit, alitq;
Dira venenatis viſcera viſceribus.
Improba mens, animusq; malus ſibi non ſatis: addat
Ni ſceleri ſcelus; & crimina criminibus.

98. Duo ſerpentes, arctiſſimè inter ſe connexi, mutuos ſibi morſus infigunt; cum lemmate. ALTERNO VULNERE CADENT. Vel, MORS JURGIA FINIT. Propria hæc conjugum idea eſt, qui mutuas ſuas injurias, & aſſidua jurgia nullo terminant fine, donec mors, ſæpius acerba & violenta, interveniat, modumque diſcordiis imponat. Veriſſimè de malis conjugibus dixit Sanctus Valerius; *Amarè pungunt, & afflictioni vacant, uſque ad diviſionem corporis & ſpiritus.* Paulus Maccius.

Conjuges diſcordes.
S. Valer. in Ep. ad Ruf.
Paul. Maccius Embl. 29.

Innexi caudas, alternoſque orbibus orbes
Aſpicis, ut ſe angues implicuêre duo?
Mordicus & retinet, quæ dente petivit uterque,
Alter ab alterius vulnere dum pereat?
Conjugum referunt animis diſcordibus iras,
Semina qui rabidæ ſeditionis alunt.
Nupta viro, nuptæ vir miſcet prælia, dum mors
Jurgia devoti finiat una thori.

99. Serpenti, juxta theriacam poſito, inſcribes; E MALO BONUM. Sicuti enim ex veneno theriaca, è toxico antidotum, & è contrariis præſtantiſſimum amuletum conficitur, ita è malis bonum elicere nunquam non poſſumus; quia *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Quin etiam è graviſſimis injuriis, utilitatem maximam colligere licet. Cauſam inveſtigans S. Euſebius Emiſſenus, quæ D. Stephanum impulit, ut pro hoſtibus, qui illum immani lapidum & calumniarum grandine obruebant, preces adeò ardentes fuderit, reſpondet; *Nec mirum eſſe, ſi eis neſcit iraſci, per quos ſibi videt aulam regni cœleſtis aperiri, per quos ſe intelligit æternis ſæculis conſecrari.* Animus enim, ad injurias condonandas facilis, famam non in terris duntaxat, ſed & in cœlis æternam ſibi fabricatur. Probè id edoctus Alexander Macedo, cùm audiret, ſe à quodam contumeliis impetitum reſpondit, regium eſſe, cùm facias benè, audire malè. Alphonſus Aragoniæ Rex, à quibuſdam benè de ſe maritis laceſſitus, ac probris oneratus; Regum eſſe, dixit, non ſolùm benè facere, ſed mala etiam patienter audire. Suadentibus nonnullis Ludovico XII. Galliarum Regi, ut ultum iter injurias, ſub Carolo XIII. acceptas, cùm Ducis Aurelianenſis titulo adhuc gauderet, reſpondiſſe fertur, Regem Franciæ non decet ulciſci injurias Ducis Aurelianenſis. Præclarè in rem præſentem Magnus Auguſtinus; *Cùm ignoſcis ei, qui peccat in te, inde dimittis, ſed nihil amittis, imò verò abundantius irrigaberis.*

Injurias condonare.
S. Euſeb. Em. Hom. de S. Steph.
S. Aug. l. 50. *Hom.* 27. *cap.* 1.

100. Ni ſerpenti, dum loco anguſto ſeſe inſinuare nititur, caput præſcindas, facilem reliquo corpori tranſitum præbes. Quare ſerpens capite per anguſtum foramen promoto, epigraphen tenet; SEQUETUR RELIQUUM. Hinc diſces libidinem, ceu viperam venenatiſſimam, ut primùm caput attollere, & animi noſtri ſenſum penetrare nititur, quantociùs præſecandam eſſe. Hic, ſi alibi aliàs principiis obſtandum, omneque in mora periculum eſſe cenſet Divus Hieronymus. *Nolo,* inquit, Euſtochium ſuam de virginitate cuſtodienda erudiens, *ſinas cogitationem creſcere, nihil in te Babylonium, nihil confuſionis adoleſcat. Dum parvus eſt hoſtis, interfice.* Præclarè S. Dorotheus; *Ut pernoſcatis,* inquit, *quòd ex minimis his, & naturalibus*

Libido.
S. Hieron. Epiſt. 21.
S. Doroth. ſer. 3. *To.* 2

Biblioth. SS. Patrum

libus, ad magna & prægrandia contemnenda perfacilè labamur, cùm cæperit quispiam dicere, quid refert, si verbum hoc dixero? quid refert, si in hanc rem intendero? ex hoc enim quid est hoc? & quid est illud? quid refert hoc, aut quid refert illud? mala ac perversa, & amara consuetudo admittitur, & imbibitur, & datur initium, ut magna & graviora contemnamus. Davidem in homicidium propellere cùm vellet diabolus, otium illi primò suggessit ac torporem, mox oculum nequam, hinc adulterium; denique, istis præmissis, homicidium.

Minima præcavenda.

101. Serpens nil æquè horret, ac hominis jejuni salivam, utpote solo illius contactu necandus. Lemma. JEJUNA SALIVA NECABIT. Orcinus coluber nil sperat victoriæ, ubi congrediendum est cum homine sobrio & jejuno. Id clarè Basilius affirmans, *Jejunium*, inquit, *contra exercitum dæmonum dat arma*. Cui accinens S. Hieronymus; *Pulchra res res*, inquit, *jejunium, quod etiam dæmones terret.* Sic alii ordine Patres loquuntur. Magnus Augustinus ex omni numero priscorum Patrum facilè princeps, tam succinctè, quàm verè ac nervosè; *Nullus*, inquit, *sine jejunio vicit diabolum.*

Jejunium. S. Basil. hō. 1. de jejun. S. Hier. l. 2. cont. Jovin. S. Aug. l. 4. Hypognost. cont. Pelag.

TARANTULA, seu Phalangium, Stellio. *Cap.* IX.

102. Stellio, formâ lacertam præferens, nomen suum à venustis coloribus, quibus, ceu totidem stellulis, distinctus est, recepit. Adeòque dorso stellis relucens, è visceribus venenum diffundit. Unde D. Didaci Saavedræ lemma; SUB LUCE LUES. Stellionibus non absimiles proditores, adulatores, & homines fucati, sub amænitatis & benevolentiæ schemate venenum, suorumq; affectuum pestem spargunt. S. Rupertus Abbas verba illa à Doego Idumæo in laudem Davidis pronuntiata: *Ecce vidi filium Isai, Bethleemitem, scientem psallere, & fortissimum robore, & virum pulchrum*, ita expendit, *Omnia quæ de David in laudem dixisse videtur, in odium ipsius dixisse dicitur, quia volebat inimicitiæ causâ, & invidiæ livore, ut ad Saul veniret: quatenùs ibi qualibet occasione necaretur.* Eâdem planè ratione de Hæreticis ait Vincentius Lyrinensis. *Tanto magis cavendi & pertimescendi sub Divinæ lucis umbraculis latitant. Sciunt enim fœtores suos nullus esse placituros, si nudi & simplices exhalentur, atque idcirco eos cœlestis eloquii velut quodam aromate aspergunt.*

Proditor. Adulator. S. Rup. Abb. in 1. Reg. 16. Vinc. Lyr. Com. 1. cap. 35.

103. Stellio, externâ facie illustres stellas ostentans, interius corpus suum infami veneno deturpatum habet. Unde lemma; STELLATO SUB CORPORE VIRUS. Ita homines fraudulenti sub sanctitatis velamine pectus circumferunt, vitiorum veneno, dæmonumque spurcitie undique contaminatum. Horum cuipiam acerrimè improperans S. Hieronymus; *At tu infelix*, inquit, *transfiguras te in Angelum lucis, & minister Sathanæ ministrum justitiæ simulabas: sub vestitu ovium latebat lupus.*

Hypocrita. S. Hieron. Epist. 44.

104. Stellio veteres suas exuvias quotannis, instar serpentum, exuit; quia tamen non ignorat præsentissimum antidotum adversus epilepsiam ex illis confici, idcircò medicinam adeò præstantem homini invidens, totam pellem ut primùm detracta fuerit, quantociùs non sine gravi malevolentia devorat, quemadmodum Theophastrus & ex illo Plinius, observant. Unde Stellio, dum pellem suam devorat, epigraphen tenet; VORAT, NE PHARMACA PRÆSTET. Nativus hic hominis fraudulenti, invidi, & maligni typus est. Seneca: *Invidia invidum torquet & macerat, BONA, odit & EXTENUAT, injurias verò dilatat atque auget.* In rem præsentem Alciatus.

Plin. l. 8. c. 31. & l. 30. cap. 10.

Invidus malignus. Sen. in Ep. Alciat. in Embl. 9.

Parva lacerta artis stellatus corpore guttis
Stellio, qui latebras, & cava busta colit.
Invidiæ pravique doli fert symbola pictus. &c.

Unde eruditi tradunt, nomen stellionatus (delictum, quod certum nomen in jure non habet, stellionatus dicitur; estque fraus omnis, dolus malus, & impostura: ut si quis re aliquâ venditâ, postea aliam tradat, aut rem, jam alicui obligatam, iterum obliget alteri &c.) à fraudulento hoc animali ortum suum trahere. Plinius instar plurimorum esto; *Nullum animal fraudulentius invidere homini tradunt. Inde stellionum nomen ajunt in maledictum translatum.*

Stellionatus. Plin. l. 30. cap. 10.

105. Cælius Rhodiginus de Tarantula scribit; *Cujus exitiale virus stuporem læsis inducit, genuum labefactionem, domumque universi corporis tremorem.* Unde lemma; STUPORE, TREMOREQUE REPLET. Eadem planè effecta in suppliciis Divinis, adversus sceleratos destinatis, experimur. Certè Balthasar characteres de præcipiti suo lapsu in pariete descriptos cernens, immodico tremore concussus est. *Facies Regis commutata est & cogitationes ejus conturbabant eum, & compages renum ejus solvebantur, & genua ejus ad se invicem collidebantur.* Isaias de Ægyptiis, à Deo castigatis, ait: *Stupebunt & timebunt a facie commotionis manus Domini exercituum.* Saulus cœlesti fulgure percussus, in terram prostratus, & utroque lumine orbus, *tremens ac stupens dixit: Domine, quid me vis facere?* Nempe, quod Magnus Augustinus ait; *Infideles experturi sunt in suppliciis potestatem Dei, cujus in donis misericordiam contempserunt.*

Cal. L. 7. Supplicia Divina. Dan. Isa. 19. Act. 9. S. Aug. cap.

106. Si Plinio fidem habeas, stelliones nullo alio cibo, nisi rore & araneis pascuntur. *Rore tantùm viventes, præterque araneis.* Unde lemma; ROS, ET ARANEA CIBUM. Genuinam hinc malorum Religiosorum ideam desumere licet, qui quidem rore cœlesti, sanctissimis nimirum sacrificiis, meditationibus, & orationibus, indies pascuntur, simul tamen etiam areanarum veneno victitant, dum animos rancoribus, aut profanis affectibus nutriunt: Caino non absimiles, qui victimas litaturus, manus quidem devotas, cor autem livore & odio squalidum præferebat. Sermone ad hunc converso præclarè ait S. Bernardus; *Quid miraris, ô Cain, si non respicit ad te (Deus) qui ita divisus es in te? si manum devotioni, quid animum das livori? Non concilias Deum tibi, discors tecum non placas, sed peccas.*

Plin. cap. Religiosus. S. Bern. serm. in Cant.

107. Stellio, rore pasci solitus, cœlestem ac purissimum hunc liquorem pessimâ indole in abominandum & infame venenum convertit. Lemma; EX RORE VENENUM. Hæretici, accommodatè ad hunc typum, è vivaci ac suavissimo Sacræ Scripturæ rore lethalem perversissimi veneni liquorem conficiunt. De his meus Concanonicus Lucas Tudensis; *Exterius sacrarum scripturarum carpentes male superficiem, ad veritatis medium nunquam veniunt: sed semper in dulcedine quærunt amaritudinem, in vita mortem, in candore nigredinem, in scripturis veritatis errorem.* Et Petrus Bercorius.

Hæretici. Luc. Tud. Præf. l. 1. contra

Hære-

Hæretici, inquit, *rorem Sacræ Scripturæ legunt, student & hauriunt: veruntamen exinde nunquam meliores fiunt, quin per corruptas expositiones ipsum rorem Divinæ scripturæ in venenum suæ hæreticæ opinionis convertant.*

108. Tarantulæ venenum, in humanum corpus transfusum, quantumvis lethale ac pestilens sit, antidotum tamen adversus illud habetur præsentissimum & unicum, si quantocius tibiæ aut cytharæ cantus, certo quodam sono attemperatus, adhibeatur. *Huic pesti, & tam præsenti malo*, inquit Alexander ab Alexandro, *unum hoc salubre remedium esse compertum est, si protinus tibicen, aut citharista varios concinat modos, &c.* Unde proprium Tarantulæ lemma est, LENIT MUSICA MORSUS. Ita interioribus proximi malis nunquam securius medemur, quàm suavi & discretâ verborum harmoniâ; nam corrigendi benignitas miram energiam congenitam habet, ad humanas mentes temperandas persanandasque. Providè monet Magnus Augustinus; *debemus amando corripere, non nocendi aviditate, sed studio corrigendi.*

109. Salomonis effato, *stellio manibus nititur, & moratur in ædibus Regis.* Unde lemma stellioni inditum; MANIBUS SUBLIMIA POSCIT. Dicere volebam, homines, excellenti ingenio ad assequenda dignitatum culmina destitutos, manuum suarum industriâ & labore ad ipsam supremam Dei aulam efferri posse. Hugo Cardinalis illud Proverbiorum explicans, *Fideles simplices*, inquit, *qui non habent alas scientiæ: sed labore manuum, & sudore vultûs sui vescuntur pane suo, tandem cum sanctis in cœli palatio sunt moraturi.* Et S. Gregorius; *Plerumque aves, quas ad volandum pennæ sublevat, in vepribus resident: & stellio, qui ad volandum pennas non habet, nitens manibus, regis ædificium tenet; quia nimirum sæpe ingeniosi quique, dum negligentiâ torpent, in pravis actionibus remanent, & simplices, quos ingenii penna non adjuvat, ad obtinenda æterni regni mœnia virtus operationis levat.*

110. Phalangium, Athanasio Kircherio teste, aranei genus est, quod & Tarantulam dicimus: dictum animalculum tactu pestilens, &, si nisum quæras, nulla vis est: si potestatem, ictum hominem veneno interficit. Degit in cavernulis, quas inter segetes ædificat. Atque cùm æstu anni flagrandissimo assiduus sol campos Apuliæ torret, tum maximè seu afflatu noxio, seu æstu accensa hæc phalangia, tam exitiali licentiâ in humanos artus grassantur, ut, quotquot ab hac pestifera lue libantur, irrequieti vel canant, vel saliant, vel lacryment, vel delirent, aut tam lethali stupore pressi jaceant, ut membra omnia senescente tabo putrescant, & sic animam extrudant. Hinc tamen tantæ pesti reperit pharmacum humana solertia: sed nec aliud, nec certius, quàm cantum. Atque ita cum quis à tarantula læsus jam nec gradi, nec loqui, nec ullo sensu fungi valeat, habeaturque morti vicinissimus; mox ubi tibiæ modos audit, miti illo sono demulsus ac velut gravi somno excitus, oculos attollit parumper, mox se in pedes erigit, sensim vestigia ponit, cantûs tamen lege servatâ. Jamque augescente contentu, quasi firmato iterum animo, in saltus gestusque nec indecoros, nec à citharæ sono dissonos erumpit, atque sic valetudinem recipit, non sine mirando tripudio. Unde lemma; CANTU SANABITUR ICTUS. Phalangiis non absimiles dixeris extorres cœlo Spiritus; prorepserunt illi ante natum Servatorem ex flammeis inferorum cavernis, & in humanam gentem palam sævierunt. Æstuabat universa terra, imò ardebat infandorum scelerum flammis. Admordebantur passim ab acheronticis illis Tarantulis innumeri mortales, & tamen, quod in morbis pessimum, non habebant mali sensum. Edebatur, bibebatur, ludebatur, certabatur, quis citiùs, quis graviùs periret. Jacebant homines animæ lethargo tacti, & miserè spirabant viva Plutonis funera. Sed ecce! inter tot pestilentissimos morbos adest mitissimus Deus, musicos mittit, qui cantent, qui sanent, qui fugent venenum omne, qui nepenthes propinent vocum concentu. Canunt cœlestes genii, & pacem indicunt, moxque infernas tarantulas in spelæa sua sic retrudunt symphonicâ voce, ut jam ille solùm lædi possit qui lædi velit. Atque adeò recens nato in hunc orbem Deo, Angelisque solemne illud suum occinentibus, *Gloria in excelsis Deo & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*; Salus toto mundo rediit. Cæterùm eandem vim ad depellendos animæ morbos etiam sacræ Psalmodiæ tribuit Magnus Augustinus; *Psalmorum nobis per modulos apta sunt carmina. Reverà enim animas illuminat ac mentem, Et sicubi quis, quamvis fero ac rabidissimo furore raptetur, si forte fuerit Psalmi, ut ita dixerim, carminibus incantatus, continuò omnis rabies ferocitatis ejus abscedit.* *Luc. 2. 14.* Psalmodia. *S. Aug. in Prolog. Psalmorum*

VIPERA.

Cap. X.

111. PAusanias refert, viperas, constructo sub balsami arboribus nido, mox venenum perdere, & innoxias mordendo effici. Unde Pater Sylvester Petra sancta viperam, balsamo vicinam, depinxit; cum lemmate, VENIO, POSITURA VENENUM. Ita planè homo Mariæ Virgini, ceu suavi balsamo, propinquans, venenum omne exuit, ac delicti cujusvis noxam amittat. Idipsum de bonorum societate dixeris; illorum enim consuetudine utens, pristinas culpas facilè dedocebere. Præclarè Seneca; *Quidam canent tecum, quia digni sunt, quidam ut sint. Si quid enim in illis ex sordida conversatione servile est, honestiorum convictus excutiet.* Et rursus, *Nulla res magis honesta inducit, dubiosq; & in pravum inclinatos revocat ad rectum, quàm virorum bonorum conversatio, paulatim descendit in pectora, & vim præcepti obtinet.* *Pausan. in Boet. l. 9.* Maria V. Societas bona. *Sen. Ep. 47. Idem Ep. 91*

112. Alcibiades Lucarinus Symboli loco viperam depinxit, quæ balsami folia mandens eorum ope venenum suum exuere solet. Unde lemma; PERDIT OB PABULA VIRUS. Innuebat videlicet, frequenti SS. Eucharistiæ usu venenatam vitiorum luem è pectore nostro proscribi. S. Bernardus; *Si quis vestrum non tam sæpe modò, tamque acerbos sentit iracundiæ motus, invidiæ, luxuriæ, aut cæterorum hujusmodi; gratias agat corpori & sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo.* Quamobrem SS. Patres Eucharistiam, appellatione minimè alienâ, *pharmacum immortalitatis, mortis antidotum, vitam in Deo concilians per Christum, medicamentum pungans vitia, & omnia pellens mala*, ex S. Ignatio Martyre, cognominârunt. Eucharistia. *S. Bern. serm. 1. in Cœn. D.* *S. Io. Mart Epist. ad Eph. in fine*

113. Complurium Scriptorum testimonio constat, viperam, priusquam fonti propinquet, venenum deponere. Unde P. Certanus eam fonti vicinam, hoc lemmate insignivit: VIRUS NON DEFERT. Documenti loco id esto, ut, Verbi Divini fonte sitim levaturus, omne vitiorum virus è corde procul abjicias. S. Epiphanius; *Debemus igitur*, inquit, *& nos* Oratio sit Pura.

S.Epiph. ad Phy,olog. cap. 6. *nos, qui ad perennam, puramque, & Divinis ac cœlestibus eloquiis scaturientem aquam in Dei Ecclesia properamus, malitia venenum non deferre, sed omnem pravitatem, & jurgium, & omnem malam cogitationem deponere.* Et rursus; *Serpens, quando fiti pressus* Idem Hæresi 37. *à latibulo procedit ad aquam, ut bibat, non simul accipit secum venenum: sed in latibulo relinquit, & sic progressus, potum aquarum sumit: proinde & ipsi hoc imitemur, ut, quando ad Ecclesiam, preces, aut ad mysteria venerimus, malitiam nobiscum non feramus.*

114. Vipera, priusquam cum muræna coëat, venenum omne abjicit. Unde Lucarini lemma; DEPOSITO JUNGITUR VENENO. Eos, qui connubio jungendi sunt, hoc Emblema instruit, ut, mutuam matrimonii felicitatem consecuti, omne congenitæ crudelitatis, asperitatis, & malevolentiæ virus longissimè projiciant. S. Basilius; *Audiat & vir ipse accommodatam, seq; decentem admonitionem. Vipera virus ob nuptiarum venerationem evomit. Tu duritiam animi, tu feritatem, tu crudelitatem ob unionis reverentiam non deponis?* Ad hæc verba, nî fallor, alludens Alciatus, suum de vipera Emblema cum sequenti epigrammate formavit.

Matrimonium.

S.Basil.Ho. 7.Hexam.

Alciat. Embl. 192

Cùm furit in Venerem, pelagi se in littore sistit
Vipera, & à stomacho dira venena vomit:
Muranamque ciens ingentia cibila tollit,
At simul amplexus appetit illa viri.
Maxima debetur thalamo reverentia conjux
Alternum debet conjugi & obsequium.

Præparatio ad Eucharistiam.

Porrò quisquis Deo Sacramentaliter conjungendus, Divinum altare accedere parat, omne venenum deponat, necesse est. S. Nilus; *Ab omni corruptione abstine, & mystica cœnæ omni die particeps fias: sic enim Christi corpus, nostrum fieri incipit.* S.P. Augustinus eodem Emblemate perfectam orationis frequentandæ methodum trahit. *Quemadmodum,* inquit, *serpentis quoddam genus, cum it ad bibendum, priusquam ad fontem venit, omne venenum evomit: ita Christianus, cùm ad orandum accedit, omnem iracundiam, & odium proximi deponat.*

S.Nil.Pare. n. 120.
S.Aug.ad Julian.Cõ. de perfecta Justitia.

115. Duabus viperis libidine coëuntibus, fœmella apprehensum masculi caput devorat, eumq; occidit: uti cumulatè testantur Herodotus, Nicander, & S. Isidorus apud Pinedam. Unde Camerarius symboli loco duas viperas, mutuo amore junctas depinxit, cum lemmate; VENUS IMPROBA. Vel, ut D. Archangelo Conter placet; NECAT AMANTEM. Vel, PERDIT, QUOS DEPERIT. Vel denique: DULCEDINE NEGAT. Mens Emblematis erat, mulieres lascivias non tantùm intellectu & sanguine, sed non rarò ipsâ etiam vitâ suos amantes spoliare. Studiosè id præcavens Salomon. *Ne des,* inquit, *alienis honorem tuum, & annos tuos crudelibus.* Et S. Cyprianus, de fœmina impura disserens ait: *Per infinita dedecora, multiplices mortes invehit in perniciem perditorum.* Cæterum eâdem viperæ icone hominem ingratum, vel etiam Mundum fallacem describere licet, qui suos asseclas, dum blandiuntur, occidunt. Hugo Cardinalis; *O quàm fraudulentum osculum, quod tradidit Judas. Tale osculum mundi: illum enim solum prodit, quem osculatur.*

Pineda To. 2. in Job. c. 10. v. 16 num. 4.

Mulier lasciva.

Prov. 5. 9.
S. Cypr. lib. de singul. Cleric.

Ingratus Mundus fallx.
Hug. Card. in c. 13. Luc.

116. Vipera, genuinus hominis avari typus, epigraphen præfert; N' OFFENDE VIVA, E NE RISANA MORTA. Vel, VIVE LA MORTE, E MORTA IO DA LA VITA. Id est; QUÆ VIVENS LÆDIT, DEFUNCTA MEDETUR. Id quod è Poëtis nonnemo, de vipera canens, concinno hoc disticho, per modum ænigmatis, expressit.

Dum vivis, morior; moreris dum vipera vivo:
Perpetuò ut vivam, perpetuò morere.

Certè Avarus, viperæ simillimus, quoad vivit, facultates omnes ingenti aliorum damno corradit, mortuus verò suos hæredes ac posteros plurimis beneficiis, quamlibet invitus, remuneratur. De Avaris ait Magnus Augustinus; *Inexplebilis est sola avaritia divitum, semper rapit, & nunquam satiatur; non patri parcit, non matrem agnoscit, nec fratri obtemperat, nec amico fidem servat: viduam opprimit, pupilli rem invadit; Res mortui occupatur, quasi non & ipsi, qui hoc faciunt, moriantur. Quæ est ergò ista animarum insania, amittere vitam, appetere mortem, acquirere aurum, & perdere cœlum?* Ad Emblematis hujus mentem dixit nonnullus, Avarum nihil unquam utile præstare, nisi cùm moritur. Apertè Horatius.

Avarus.

S. Aug. Verb. I... ser. 2...

Otho... Emb. ...
Horat.

Avarus, nisi cùm moritur, nihil rectè facit.

117. Franciscus Raulinus Symboli loco manum figuravit, quæ theriacam præparatura, exanimem viperam forcipe sustinebat; cum lemmate, VENENO VENENUM PARAT. Vel, PERDIT VENENA VENENO. Ita justus Princeps, mortis supplicio in sceleratos animadvertens, enormes è civitate noxas, & vitiosa scandala profligat. Certè Deus supplicia nulla in hunc mundum destinat, nisi, quæ animabus corrigendis, persanandisque deserviant. S.P. Augustinus; *Omnia, quæ in hac vita infliguntur à Domino, admonitiones sunt, & stimuli correctionis nostræ.*

Justitia vindicativa.

S. Au... 109. Tip. ...

118. Peccatorum, proprio peccati fœtu occidi solium, parturientis vipere emblemate repræsentabis, quæ, gravidis visceribus à propria prole ruptis, infelicem mortem subire cogitur: atque adeò, si authoribus hac de re fidem tribuas, vipera, PERIT, DUM PARIT. De peccatoribus dilucidè testatur sanctus Jacobus; *Peccatum, cùm consummatum fuerit, generat mortem.* Pulchrè in hunc locum Sanctus Pater Augustinus; *Noli dare consensionis amplexum, ne plangas partum: quia si consenseris, id est, amplexatus fueris, concipis. Cùm concupiscentia conceperit, parit peccatum. Nondum times? peccatum generat mortem, vel mortem time. Si peccatum non times, time quò perducit peccatum.* Eadem imago Prædicatorem, vitiosis moribus instructus, concernit; ut qui aliorum animas suâ facundiâ in vitam protrahit, seipsum verò ad æternæ mortis supplicium condemnat: *Viperarum more, dum filios pariunt, ipsi moriuntur,* inquit de vitiosis Concionatoribus sanctus Petrus Damianus.

Pecc... Jacob...
S. Au... 50. ... hom. ... cap. ...

Præd... tor v... sus.

S. P... Dam...

119. Si proprietatem, superiore numero adductam, præsupponas; nimirum viperam utero à propriis fœtibus dirupto, parere; Emblematis loco viperæ parturienti subscribes; FOETU DIRUMPOR. Illius hæc imago est, qui è propria loquacitate damnum capit. Plutarchus; *Jaculos & viperas proprii rumpunt fœtus: sic garrulus vel cum sua pernicie promit arcana.* Eodem symbolo, ut superiore numero insinuavimus, etiam conscientiam sceleratam afficere licet, quippè cujus viscera à propriis delictis, velúti à totidem viperinis fœtibus, acerrimè dilaniantur. *Non est enim talis partus* [inquit S. Joan-

Loqu... citas.
Plut... in M...
Rem... cont... tiæ.

S. Joannes Chrysostomus in illud Psalmi; *Ecce parturit injustitiam, concepit dolorem*; ubi in sensu litterali de peccatorum suppliciis sermo est,] *qualis est in mulieribus; sed quemadmodum in viperis uterum discerpunt, & latera dilaniantes fœtus procedunt, ita etiam in fraudibus, & injustitia*: idque in iis perspicuè experimur, qui conceptâ alterius vindicandi aut offendendi voluntate, mille tormentis ac cruciatibus in animo suo exagitantur. *Si voluerit quis*, pergit ille, *ulcisci quempiam, vel prior injuriam facere, vide quot mala patitur: furore repletur, AB IRA DISCERPITUR, movet innumerabiles fluctus cogitationum, invadit timor, pavor, ac tremor: quomodo offendet, quomodo rem perficiet: & ante eum, quem est injuriâ affecturus, seipsum perdit.* S. Nilus Abbas eodem argumento docet, quot damna nobis ex iracundiæ turbis accrescant, *Iracundæ cogitationes*, inquit, *tanquam viperæ fœtus, cor, unde exortæ, excedunt.*

120. D. Aresius Judam proditorem, viperæ Emblemate describit, quæ marem suum suaviter amplexata, illius caput sibimet dentibus præscindit. Lemma; DOLO OCCIDIT. Apprimè ad rem nostram S. Ambrosius; *Venenum infundit osculo, quo gratia charitatis infunditur? osculo? quod sacræ pacis insigne est? osculo? quo amicitia fida firmatur? Osculo tradis periculo, quem propter osculi commercium venerari deberes?* Et S. Paschasius; *Pignus offers veræ pacis, sed vulnus infigis & venenum serpentis.* Exquisitissimè S. Petrus Chrysologus; *Inter amplexus & oscula cruenta Judæ, Christi caput est expetitum, & ore petitum. &c.*

121. Homo prudens ac discretus quævis ingruentia mala in saniorem partem convertere novit, haud secus atque vipera, minutim contusa, saluberrimam theriacam conficit. Unde lemma; VERTIT IN MEDELAM. Seneca *de veris bonis*, disserens, ait; *Dura ac difficilia non reformident, nec de fato querantur; quidquid accidit, boni consulant, & IN BONUM VERTANT.* Et Terentius:

Quid reliqui est, quin habeat, quæ quidem in homine videntur bona,
Parentes, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, divitias.
Atque hæc perinde sunt: ut illius animus, qui ea possidet:
Qui uti scit, ei bona: illi qui non utitur rectè mala.

Theodoretus eodem argumento persuadere nititur, è gentilium libris, quamlibet vitiosis, doctrinas colligi posse virtuosissimas. *Veluti corporum curatores e venenatis feris, atque serpentibus salutares medicinas conficiunt, atque ipsis viperis alia quidem rejicientes, alia verò elixantes, multos harum rerum præsidio morbos propellunt, ita & nos vestrorum Poëtarum, Historicorum, Philosophorumque monumenta versantes, noxia & pestifera declinamus, alia sparsim nostræ doctrinæ inferentes, auxiliarem nobis, salubremque medicinam afferimus.*

122. Aliqui serpentes ad conficiendam theriacam in frustra concisi, à nobili quodam ingenio epigraphen è Zachariæ Cantico accepêre. SALUTEM EX INIMICIS NOSTRIS. Adeò nimirùm etiam è calamitatibus, morbis, aliisque incommodis utilitatem capere licet. S. Petrus Damianus; *Tyrus plane genus serpentis est, ex cujus cruore theriaca fit: quæ videlicet grassantem pestem in his, qui veneniantur, extinguit. Si ergo venenum veneno novit homo depellere, quantò magis mirabilius prævalet Deus ex alienis contritionibus nobis utilia providere?* Et Theophanes apud P. Gretserum; *Serpens non modo habet lethale venenum, sed etiam pharmacum, lethalia venena propulsare consuetum, ministrat. Medici quippe ex carne serpentina contrarium veneno conficiunt medicamentum.*

Theoph Cer Orat. 1. de Cruce apud Gretserum.

123. Si verum est quod ajunt, parturientis uterum à vipera nascente rumpi, epigraphen non incongruum subjunges; GIGNENTIS VISCERA VORO. Invidiâ, hâc icone, ceu ectypo, delineatâ, proprii parentis sui pectus ac viscera horrendum corrodit. Unde Jacobus Sannazarius in Arcadiâ canit:

Invidia.

L' invidia figliuol mio se stesso macera.

S. Basilius: *Sicut viperas dicunt abrupto matris ventre nasci: sic & invidia concipientem se animam corrodere simul, atque tabescere solet.*

S. Basil. Hom. de Invidia.

124. Cebetes testatur, hominem, viperæ dentibus semel prehensum, nulla deinceps venena formidare. Unde amans quidam profanus Emblemati subscripsit; ME VIPERA TUTUM. Vel, ut alius: ARCET VENENA VENENO. Veluti diceret, animum suum, unius affectu occupatum, alieni amoris admittendi penitùs incapacem esse. Iis etiam hoc Emblema convenit, qui bonum è malis elicere nôrunt. Certè Deus libidinis ignes febrium ardore, & odii flammas mortis imminentis terrore reprimere solet. Optimè dixit S Gregorius Nazianzenus.

Calamitas utilis.

S. Gregor. Naz. lib. 1. ject.

Ex hoste & ipso commodum decerpitur.

Hujus rei experientiam Magnus Augustinus in D. Paulo deprehendit; Deus enim illum opportuno antidoto adversùs superbiam munire volens, serpentes, utpote superbiæ authores, in eum concitavit. Ipsummet Augustinum eruditè differentem audire juvat, qui verba illa Apostoli expendens, *datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ, qui me colaphizet*; ita ratiocinatur: *Videte medicamentum quod sibi dicit appositum. Ne extollar, inquit, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ, O VENENUM, quod non CURAT nisi VENENO? datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ, qui me colaphizet. Caput cædebatur, ne caput extolleretur. O antidotum, quod quasi de serpente conficitur, propterea theriacum nuncupatur: serpens enim ille superbiam persuasit, gustate & eritis sicut Dii; superbiæ persuasio est: unde cecidit, inde dejecit: meritò ergo venenum serpentis de serpente sanatur.*

S. Aug. de Verb. Apost. serm. 3.

2. Cor. 12. 7.

125. Aristoteles prolixè testatur, scorpionem à vipera devorari. Unde lemma; DIRA DIRIS PASCUNTUR. Adeò nempe verissimum habetur, nullas alias malevolorum delitias esse, nisi malitiam: neque crudelem ac impium hominis animum aliis exsaturari cibis, nisi quos à tyrannide subministratos accipit. Herodes, mensæ instructissimæ accumbens, cùm gratias impertiri, & S. Joannem citra ullam culpam in carcere detentum, vinculis exolvere debuisset; crudelem mortis sententiam adversùs ipsum pronuntiavit. Hoc Tyranni decretum expendens S. Ambrosius attonitus interrogat; *Quid crudelitati cum delitiis? quid cum funeribus voluptati?* moxque sibimet Oedipus respondet, *hoc crudelitati ferculum debebatur, quo insatiata epulis vesceretur.* Inde ad humanum ac barbarum Regem

Aristot. l. 1. Hist. anim. cap. 29.

Peccator.

Crudelitas.

S. Ambr. l. 1. de Virgin.

conversus, *intuere*, inquit, *Rex acerbissime, tuo spectacula digna convivio. Porrige dexteram, ne quid sævitiæ tuæ desit, ut inter digitos tuos rivi defluant sacri cruoris. Et quoniam non exaturari epulis fames, nec restingui poculis potuit inandi a sævitia tua sitis; bibe sanguinem scaturientibus adhuc venis exsecti capitis profluentem.* Adeóque inter ciborum affluentiam innocentis interitus quærebatur, ut Herodis rabies nullis regiæ mensæ delitiis exaturanda, crudeli ac barbarâ illâ nece pasceretur.

126. Viperam, ab erumpente fœtu occisam, meus Concanonicus, D. Alexander Luzon de Millares lemmate hoc morali spectandam exhibet; PECCATUM PECCANDI SUPPLICIUM. Enim verò peccator à scelere, intra animum concepto, miserrimè depascitur, ac æternum occiditur. S. P. Augustinus; *Pater mortis peccatum est: si enim nunquam peccaretur, nemo moreretur.* Et S. Damascenus; *Peccatum est immortalis animæ mors.*

Peccator. S. Aug. ser. 141. de Divers. c. 2. S. Jo. Dam. in Histor. Barlaam. cap. 18.

127. Vipera fatales suos dentes carni duntaxat, ac rebus mollibus, non verò duris aut saxeis infigit. Unde lemma; MOLLIA TANTUM. Ita libidinis & calamitatum spicula adversùs justum nihil unquam possunt, utpote ferreo & inexpugnabili gratiæ Divinæ scuto undique munitum. In Melitam Insulam cum aliis S. Paulus appulerat, ibidem ab incolis, barbaris licet, perhumaniter exceptus. Accidit verò, ut, dum sarmenta igni fovendo colligeret, vipera manum ejus invaderet; *Et ille quidem excutiens bestiam in ignem, nihil mali passus est.* Durior fuisse videtur Apostoli dextera, quàm ut vipera spiculo linguæ eam penetrare posset; eventûs hujus causam reddit Oecumenius; *Vipera, injectis manui Apostoli dentibus, cùm peccati mollitiem non reperisset, protinùs resilut, ac in ignem salit, tanquam sibi pœnam infligens, quod corpus sibi nullo modo conveniens petiisset, ac oppugnásset.* Contrà verò de flagitioso Caino testatur S. Ambrosius; *Potuit quidem & incursus bestiarum timere, qui legis Divinæ jura violaverat, nec præsumere de subjectis animalibus cæteris, qui hominem docuerat occidi.*

Justo nihil adversum est. Act. 28. 5.

Oecum. in hunc loc.

S. Amb. de Cain.

128 Vipera taurum morsu lædit; cum lemmate, IN PARVIS VIS MAGNA FREQUENTER. Nempe discrimini non minimo se objicit, qui res etiam minimas negligit, aut contemnit. Pulchrè Ovidius:

Minimi hostes non contemnendi. Ovid. de Rem.

Parva necat morsu spatiosum vipera taurum,
A cane non magno sæpè tenetur aper. &c.

Sapienter proinde monet Rabbi Ben Azia; *Nullum hominem spernas unquam, aut rem quampiam nihili facias, quantumvis tibi nullius ponderis esse videatur: cuique enim rei suus locus est & usus, sicut & cuilibet homini suum tempus.*

Rabbi Azai in perhem. c. 4.

FINIS LIBRI SEPTIMI.

MUNDI

MUNDI SYMBOLICI LIBER VIII.

INSECTA.

APIS. Mel. Cera.

Caput I.

1.

Uidam laborum suorum fructibus gaudere prohibitus, symboli loco apum examen adhibuit, quod fumo è proprio alveari expulsum, epigraphen è Virgilio sustinet; SIC VOS NON VOBIS. Ita prorsus Avari suas opes, anxiè conquisitas, aliis tandem relinquere coguntur. S. Cyprianus; *Pecuniam suam dicunt, quam, velut alienam, domi clausam solicito labore custodiunt, ex qua non amicis, non liberis quidquam, non sibi denique impertiunt. Possident ad hoc tantùm, ne possidere alteri liceat.* Eodem Emblemate Hugo Cardinalis Judæorum miseriam ob oculos ponit, qui è Christo, gravissimis tormentis dilaniato, suavissimum quidem salutis humanæ mel expresserunt, nullâ tamen ipsius guttulâ sibimet reservatâ *Rectè*, inquit, *apibus comparantur Judæi, quia scilicet apes mellificant aliis, non sibi: sic Judæi mellificaverunt nobis dulcedinem in passione Christi, & ipsum nobis dulciorem fecerunt, unde eis potest dici; sic vos non vobis mellificatis aves.* Homo, suam doctrinam, ingenii profectum, aut divitias liberâ voluntate in alios erogans, S. Joanne Chrysostomo teste, apem imitatur: enim verò, *Sicut apis circumvolat omnia prata, ut promptam alteri præparet mensam, sic & tu fac, homo, sive pecunias congreges, in alios expendi; sive doctrinæ verba habeas, ne defodias, sed appones indigentibus in medium.* Huic conformis Galfridus; *sibi quidam mellificant*, inquit, *sed non solis, dum fruuntur dulcedine, quam ex floribus suxerint scripturarum, & eisdem suos reficiunt auditores.*

2. Apis proprio melle pasci solita epigraphen habet: SIC VOS VOBIS. Eandem cum ape felicitatem sortiuntur ii, quibus proprii laboris fructu gaudere licet. In hanc rem David: *Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit.* Et Salomon; *Hoc itaque visum est mihi bonum, ut comedat quis, & bibat, & fruatur ex labore suo, quo laboravit ipse sub Sole.* Id interpretatus Taumaturgus, ait: *Non negaverim etiam opes bonas esse, Dei enim donum est, si homo latè perfruatur laboribus suis; modò opes illæ à Deo sint concessæ. Talis enim benefico in omnes est animo, & in munere Divino exultat, & omnem vitam suam bonis operibus ac largitationibus adornat.* Verè cecinit Vivianus: *Thaumat. in hunc loc.*

Dixit hunc beatum, qui lare
Nitente, vitam temperet
Modico labore & gaudio.

3. Ludovicus Ariostus, ut orbi palam faceret, se pro plurima virtutum ac meritorum suorum industria, in præmii vicem, nonnisi graves ac infandas injurias recepisse, Symboli loco apes supra alveare depinxit, quæ fumo exagitatæ, epigraphen referebant, PRO BONO MALUM. Verbis ex Hieremia desumptis, ubi Christi voce adversum ingratos Judeos conqueritur Vates; *Nunquid redditur pro bono malum, quia foderunt foveam animæ meæ?* Sanctus Pater Augustinus: *Judæi retribuerunt mala pro bonis, acceperunt à Christo pluviam, & fructum non dederunt, sed spinas dolorum.* Emblematis mentem Baptista Pittonus sequenti poëmate explicat: *Ingratus. Hierem. 18 20.* *S. Aug. in Ps. 44.*

Produce l'ape il mel suave, e grato,
Predando vaghi, ed adorati fiori,
E poscia dal villam fero, & ingrato,
Col fumo è uccisa di cocenti ardori:
Così PER BENE, MALE ha ritrovato
O stia od esca dal suo alberge fuori.
Colse il buon Ariosto il frutto tale,
D'havere il suo Signor fatto immortale.

4. Bargalius Ferdinandum I. Magnum Hetruriæ Ducem, Emblematis loco, Apum Regi non absimilem dixit; qui inter minorum apum examina medius, geminam vocem, è Plinio desumptam, *Plin. l. 11. cap. 17.*

Princeps clemens.

præferebat; MAJESTATE TANTUM. Volebat nimirum Principis illius majestatem ac clementiam, omni tyrannis aculeo penitùs distitutam, significare. Appositè Seneca: *Iracundissimæ, & pro corporis captu pugnacissimæ sunt apes, & aculeos in vulnere relinquunt; Rex ipse sine aculeo est. Noluit enim natura nec sævum esse, nec ultionem magno staturam petere, telumq; detraxit, & iram ejus inermem relinquit.* Ab hoc nihil alienus S. Basilius: *Ipse autem Rex*, inquit, *est aculeo præditus, spiculoq; armatus, & nunquam irritatur ad ultionem, nunquam utitur illo. Leges quædam istæ profectò naturæ sunt, tardos eos ad vindictam; pœnamq; sumendam esse oportere: qui maximas obtinent potestates.*

Sen. l. 1. de Clem. c. 19

S. Basil. l. 8. Hexam.

5. Præsuppositâ illâ de apum rege doctrinâ, quod vel aculeo penitùs sit destitutus: vel, si aculeum habeat, eo nunquam in alterius damnum utatur: epigraphen subjunges: QUIA INNOCENS IMPERAT. Inde disces, clementiam proprium esse Principis characterem, quippe cujus operâ sese imperio, ac populo gubernando dignum probat. Moses virûm mansuetissimus, populum suum non quidem Dominicis Imperiis, sed paternis affectibus gubernare solitus, hoc à sancto Hieronymo elogium retulit: *Dux ille Israelitici exercitus, ad cujus imperium cœlum & terra & maria serviebant, inter cunctos homines, quos tunc terra generavit, mansuetissimus prædicatur, & ideo per quadraginta annos obtinuit principatum, qui potestatis superbiam lenitate & mansuetudine temperabat.* Seneca, *Nullum*, inquit, *clementia ex omnibus magis, quàm Regem, aut Principem decet.* Et rursus: *Magnam fortunam magnus animus decet. Magni autem animi est proprium, placidum esse, tranquillumque*: & paulò post: *Servare proprium est excellentis fortunæ: quæ nunquam magis suspici debet, quàm cùm illi contingit idem posse, quod iis, quorum beneficio in lucem edimur, tam boni, quam mali.*

Princeps clemens.

S. Hieron. epist 62. ad Theophil.

Sen. l. 1. de Clem. c. 3. Idem c. 5.

6. Apes, aculeis instructæ, & in aciem dispositæ, epigraphen tenent: PRO REGE EXACUUNT. Tali nimirum zelo subditi erga Principum suorum incolumitatem ac tutelam feruntur. Seneca de horum quodam scribit, *In prima fronte currens; & adversa vulneribus pectora ferens, ne Imperatoris sui signa vertentur.* Hunc animi ardorem in Mose & Levitis cernere erat, quando temeratum Dei honorem vindicaturi, generosas suas manus adversus proprios consanguineos armârunt. *Ponat vir gladium super femur suum*, inquiebat Moses, *& occidat unusquisq; fratrem & amicum, & proximum suum. Feceruntque filii Levi juxta sermonem Moysi, cecideruntq; in die illa quasi viginti tria millia hominum.* His solo tempore inferior Petrus, ubi Dominum suum circumventum viderat, *exemit gladium suum, & percutiens servum Principis sacerdotum, amputavit auriculam ejus.* Tales denique etiam Sancti Ecclesiæ Doctores, qui nullâ alterius, nisi Regis Divini gloriâ stimulati, calamos suos adversus hæreticorum phalanges stringunt.

Zelus subditorum.

Senec. l. 1. de Clement.

Exod. 32. 27.

Mat. 26. 51

Doctores.

7. Apum Regi inscripsit Tassus: ARMATA CLEMENTIA. Huic concolor est D. Ascanii Salimbeni lemma, Api inditum: SE PORTA SECO IL MIEL, LA PUNGE ANCORA. Id est; CONJUNGIT VULNERA MELLI. De hac apum proprietate testatus S. Ambrosius; *Habent & spicula sua, & inter mella fundunt venenum.* Eâdem S. Bernardus Divinam Justitiam, nunquam ab infinita misericordia dissociatam, repræsentat; *Sicut apis habet mellis dulcedinem, habet etiam aculei punctionem. Hujus apis, quæ Christus est, mel & aculeum non ignorat, qui misericordiam & judicium ei decantat cum Propheta.* Haud aliter verus Magister doctrinæ suæ dulcedinem cum rigoris aculeo attemperatam habeat. Benè dixit Galfridus: *Sine aculeo apis inutilis, quod sapientum verba, ut stimuli in altum defixi.* Plautus affirmat, voluptatis terrenæ indolem esse adeò fucatum, ut, primâ fronte nonnisi mella destillans, paulò post innumeros dolorum aculeos infigat.

S. Amb. l. 1. Hexa. c. 21

Misericordia.

S. Ber. ser. 2. Advent.

Magister. Galfred. Matth. ... legor. ...

Voluptas mundi. Plaut. in Cistel.

> *Amor & melle & felle est fœcundissimus,*
> *Gustui dat dulce, amarum ad satietatem usque*
> *aggerit.*

Huic adstipulatur Boethius:

Boëth. l. ... Consol. Metr. 7

> *Habet omnis hoc voluptas,*
> *Stimulis agit fruentes,*
> *Apiumq; par volantûm,*
> *Ubi grata mella fudit,*
> *Fugit, & nimis tenaci*
> *Ferit icta corde morsu.*

Eodem argumento S. Gregorius Papa Detractorum malitiam ob oculos ponit; *Apes*, inquit, *in ore mel habent, in aculeo vulnus; & omnes, qui linguâ blandiuntur, sed latenter ex malitia feriunt, apes sunt, quia loquendo mellis dulcedinem proponunt, sed occulte feriendo vulnus inferunt.* Denique Guido Cassonus imagine ista Adulatores dignoscendos proponit, quibus receptum est, suum Principem melleis blandimentis offendere, & è gradu præcipitare; illius poëma ita habet,

Detract. S. Greg. ... in Ez. Adulat. Guid. ... Emb. ...

> *Così l' adulator, che dolce instilla*
> *Nell' orechio del Principe le lodi,*
> *Susurrando il traffige: ond' ei temere*
> *Più de ve assai l' adulatrice lingua,*
> *Che del nemico le minacci, e l' armi.*

8. Apes, manui cuidam aculeum infixuræ, à Joanne Orozco epigraphen recepêre; MUY MAYOR ES VESTRO DANNO. Seu brevius: SIBI MAGIS, subintellige, *nocent.* Ita nimirum, quisquis aliorum offensis studet, damna adversum se ipsum longè graviora concitat. S. Joannes Chrysostomus; *Non dicam*, inquit, *si læseris inimicum, sed si oderis eum tantum, AMPLIUS TIBI NOCUISTI. Illi forsitan nihil noces odiens eum, te autem ipsum sine dubio lædis.* Huic assentiens S. Petrus Chrysologus, ait, *Carere dementiâ furor nescit: in se namque sævit, quoties in alterum tendit: se punit, dum perdit insontem: sibi lethalis est totus, cum erga justum crudelis existit.*

Injur... infert... S. Jo. ... Hom. ... Imp. ... Mat. ... S. Petr. ... ser. 1...

9. Apis, aculeum suum manui infigens, epigraphen ni fallor, opportunam è S. Ambrosio refert; ANIMAM IN VULNERE PONIT. Hanc metaphoram primus usurpavit Virgilius:

S. Amb. Hexa. Virg. Georg. ...

> *Illis ira modum supra est, læsæque venenum*
> *Morsibus inspirant, & spicula cæca relinquunt*
> *Affixæ venis, animasque in vulnere ponunt.*

Eandem etiam, uti D. Herculi Salarolo Abbati placet, hoc lemmate loquentem introduces; DUM FERIO, PEREO. Ita, quisquis aliorum perniciem machinari consuevit, gravissima damna, in se ipsum devolvenda, sentiet. Hugo Cardinalis de malefica hac hominum sorte disserens, ait: *Plus sibi nocent, quàm aliis: quia cùm alios vulnerant, & sagittant, seipsos gladio peccati occidunt.* Idipsú S. Jo. Chrys. h. ... confirmat; *Insidiator, & calumniator, non aliter seipsú prius interficit, quàm qui accendit ignem*

Pecc... auth... mal... Hug. in E... cap. ...

S. Jo. ... hom. ... Ma...

ignem, priùs convalescis, ut qui duros silices manu cædit, ipse non lapides vapulat, qui stimulos calcitrat, se ipsum ferit. Coronidem jungit Sanctus Prosper;

Nam quicunque alium molitur lædere, primùm
Ipsum se jaculo percutiet proprio.

10. Abbas Certanus api subscripsit; PUNGIT, ET MELLIFICAT. Innuat videlicet, persecutionibus suavitatem gloriæ consequendæ prosus melleam annexam esse. Urbanus Papa; *Apes*, inquit, *& si inferant punctionis dolorem, amantur tamen, quia mellis dulcedinem administrant. Sic & persecutores meos Domine, amare volo, & punctiones, quas mihi amaris conatibus inferunt, tribulato spiritu tolerare, ut mellita jucunditas subsequatur.*

11. Homo prudens ac discretus amicorum beneficia sine ullo eorum dispendio recipere solitus, api simillimum se probat; quæ florem occupans, succumque eliciens, nec minimum ei damnum creat. Unde lemma; SINE INJURIA. Inter cæteras præceptiones, quibus Servator suos discipulos ad disseminandum Evangelium instituerat, etiam hæc numerabatur, ut à benevolo hospite admissi, in illius domo quieti persisterent, neque receptis ab eo convenientibus alimentis, ad aliorum ædes diverterent. D. Lucæ verba sunt; *In eadem autem domo manente, edentes & bibentes, quæ apud illos sunt. Nolite transire de domo in domum*; cur verò hospitia mutare prohibiti fuerint, diversa habentur Sanctorum Patrum responsa. Inter plurimos ad propositum nostrum unus sufficiat Theophylactus; *jubet autem*, inquit, *manere, & non de domo in domum ire, ne videantur primos, qui susceperunt, injuria afficere.* Nam si, hospitiis temerè mutatis, ad alia identidem divertissent, priores benefactores non abs re se contemptos judicâssent, fuissentque injuriam illam suam interpretati: ut ergò alimenta sine ullius offensa sumerent, ab illa hospitii mutandi frequentia sibi cavere jussi sunt.

12. Apis, flori insistens, amœno illius odore plurimùm quidem delectatur, nullum tamen vel levissimum damnum irrogat. Unde Henrici Engelgrave lemma; VISITAT, HAUD VITIAT. Inde discas, qualem te, dum alios invisis, gerere debeas. Optimam visitandi, conservandique regulam suppeditat Magnus Augustinus: *In omni contractu atq; conservatione cum hominibus, satis est servare unum hoc vulgare proverbium: nemini faciant, quod pati nolunt.* Huic symbolo illa quoque imago est concolor, quæ apem, lilio nixam, repræsentat, cum lemmate; CITRA DAMNUM. Utrumque D. Salvator Carducius, Canonicus Regularis, hoc disticho explicat:

Visitat, haud vitiat lætos Apis inclyta flores;
Innocuo Inspector sic pede corde premat.

13. D. Aresius inter plurimos flores apem figuravit, cum lemmate; NULLI ONEROSA. Ita Sanctus Paulus Evangelii prædicandi causâ diversas civitates peragrans, nihil unquam oneris aut incommodi cuiquam intulit. Ipsummet testem sibi locupletissimum habe? *Ego ipse non gravavi vos. Donate mihi hanc injuriam. Ecce tertiò huc paratus sum venire ad vos: & non ero vobis gravis.* Sanctum Joannem Chrysostomum iisdem planè moribus cum gentium Apostolo imbutum deprædicat Metaphrastes: *Studebat, sicut Paulus, esse omnibus sine offensione, & sicut ille omnibus sine sumptu præbebat Evangelium, sic ipse quoque ex iis, quæ erant Ecclesiæ, & quibus securè licebat omnibus Episcopis; nullo modo est usus, ut, qui nunquam aspexerit ad delitias ac recreationes.*

14 Api subscripsêre; PARVA, SED NON SEGNIS. Hominem, staturâ quidem exiguum, & viribus imbecillem, industriâ tamen, judicio, & laboribus solicitum ac indefessum hæc imago adumbrat. Forsan Emblema hoc ad illud Siracidis dictum collineat, *Ne spernas hominem in visu suo. Brevis in volatilibus est apis, & initium dulcoris habet fructus illius.* Certè Agesilaus, Philippus Macedo, Aristoteles, S. Paulus, aliique, contractu ac tenui corpore præditi, ingentes, & virtutum suarum mole paradoxas, admirandasque animas à natura habuêre concessas. Catonis consilium est: — Statura parva & virtuosa. — Eccles. 11. 13.

Corporis exigui vires contemnere noli, — Cato.
Ingenio pollet, cui vim natura negavit.

Quamobrem, inquit S. Cyrillus Alexandrinus; *nihil est à sapiente spernendum, quoniam unaquæque res habet suum loco & tempore momentum: neque tam attendendum est ad exiguitatem molis, quàm ad quantitatem virtutis. Plurima namque, parvitate molis exigua, granditate virtutis sunt maxima.* — S. Cyrill Al l. 1. Apolog. Moral. c. 1.

15. Apes, supra lilia collocatæ, LEGUNT, NON LÆDUNT. Vel, ut D. Aresio placet; DELIBANT, NON CARPUNT. Studiosos hæc imago concernit, qui Eruditorum volumina ita in usum ac profectum suum convertunt, ut ipsorum doctrinæ nec minimum inde crescat. Sanctus Joannes Chrysostomus de hoc argumento disserens, *Narrant*, inquit, *quod apiculæ levibus pennis arborum & herbarum floribus insident, latentemque in flosculis liquorculum innocua deprædatione avehunt, ut tandem dulcissimos mellis favos hominibus præstent. Ita & Ecclesiæ Doctores super amœna, vernantiaque scripturarum viridaria, levimentis alæ residentes, & insitum litteræ succum spiritûs haurientes, solliciti sunt, ut dulcissimum mel fidei auditorum cordibus planè instillent.* — Studiosus discretus. — S. Jo. Chrys. in Ps. 113.

16. D. Aresius Christum Servatorem, in Mariæ Virginis utero positum, Apis Emblemate significavit, quæ flori innixa, epigraphen tulit; NEC LÆDIT, NEC ONERAT. Et certè Beatissima Virgo è Divina Prole, intra uterum suum conceptâ, adeò nihil offensæ aut ponderis sensit, ut potius ingens virium suarum incrementum ceperit, potueritque, ad Elisabetham invisens, montium prærupta festino gressu pertransire. Sanctus Bernardus; *In ipso conceptionis initio, quando potissimum cæteræ mulieres miserabilius affliguntur, Maria totâ alacritate montana conscendit, ut Elisabeth ministraret: sed & ascendit Bethlehem, imminente jam partu, portans pretiosissimum illud depositum, portans ONUS LEVE.* — Christus in utero Mariæ V. Visitatio. — S. Bern. in signum magnum.

17. Apis & aranea, supra rosam figuratæ, à Jacobo Bruck epigraphen recepêre; USU DIVERSO. Innuebat videlicet, res quasvis sub utentis anima ac intentione bonas malasvè reddi. — Intentio.

Usu diverso diversa insecta probantur,
Colligit hæc virus, colligit illa favum.
Ut cuiq; est animus, quoque sic operatur, & una
Usus diversos res habent atque capit.

Ita planè stomachus sanus cibos omnes efficit sanos; infirmus verò eosdem, naturâ suâ optimos, in pessimos convertit. S. P. Augustinus; *Intentio est, quâ facimus, quidquid facimus. Quæ si munda fuerit* — S. Aug. l. 2. de ser. Dom in mont. c. 9

&

& recta, & illud aspiciens, quod aspiciendum est.; omnia opera nostra, quæ secundum eam operamur, necesse est, bona sint.

Meditatio passionis. Patiens.

18. Bartholomæus Rossus dulcedinem illam, quam S. Carolus è Dominicæ passionis meditatione percipere est solitus, Apis emblemate repræsentavit; quæ supra thymum, herbam amarissimam, residens, epigraphen præfert, *ETIAM EX AMARO*. Hominem patientem, adversa quæque boni consulere solitum, hæc imago spectat. Beatus Umbertus; *Homo patiens*, inquit, *ac felle favum mellis elicit, malum in bonum convertit*. Ab hoc argumento nihil alienu Carolus Bovius, api, supra thymum residenti, inscripsit; *DULCES IT AMARUM*. Eoque significavit, S. Ignatium Loyolam è mortis consideratione dulcissimum amoris mel collegisse. Sanctus Franciscus Salesius, *Considera apiculas*, inquit, *in thymo, & circa thymum volitantes; vide ut ex eo succum quemdam amarissimum exsugant, sed eum mox in mel, quòd hæc earum natura sit, convertant*. Et subjungit; *Multum quidem, fateor, ò mundane, devotæ animæ suis in mortificationis exercitiis amaritudinis sentiunt, sed eadem obeundo, ipsa paulatim in dulcedinem & suavitatem transire faciunt*. Plutarchus hoc symbolo Auditores ad pretiosum doctrinæ subministratæ succum avidè percipiendum excitat. *Ut apes etiam amarissimo thymo insident, atque inde mellificium colligunt, sic oportet auditorem, non flosculos orationis, voluptatis causâ sectari, sed vim sententiarum & utilitatem*. Theodoretus de veterum Philosophorum libris differens, ait; *Apes non solùm floribus insident, sed etiam qui sunt amarulenti, cùm tamen solam dulcedinem ex amaro & dulci flore sugunt, amaritudinem aversantur. Harum exempla imitamur, & è vestris illis amarulentis pratis, dulce & perquam utile mel nobis componamus*.

S. Umbert. de utilit. Pœnit. c. 42. Meditatio mortis. Mortificatio dulcis. S. Fran. Sal. Introduct. ad vit. devot. p. 3. c. 2. Plutarch. Auditores Studiosus. Theo. ser. 1. de Græc. affect.

19. Apis in horto epigraphen præfert: MELIORA LEGIT. Vel, ut ego ipsemmet apem in Emblemate illo loquentem introduxi, QUOD UTILE CARPO. Ita studiosus discretus, ac litteris percipiendis unicè deditus, è Doctorum libris materiem nonnisi utilem seligit, rejectâ vitiosâ. S. Basilius: *In talibus sermonibus, quidquid est utile carpentes, noxium vitemus*. Et S. Hieronymus, alludens ad Deuteronomii 21. 12. ait: *Quando in manus nostras libri veniunt sapientiæ sæcularis, si quid in eis utile reperimus, ad nostrum dogma convertimus; si quid verò superfluum de idolis, de amore, de cura sæcularium rerum, hæc radimus, his calvitium inducimus, hæc in unguium morem ferro acutissimo desecamus*.

Studiosus discretus. S. Basil. de legendis Gent. libr. S. Hier. Ep. 146. ad Damasum.

20. D. Aresius api, supra florem collocatæ, inscripsit; EX IPSIS, NON IPSOS. Innuebat videlicet, libros non promiscuè carpendos, aut totos transcribendos esse, sed eorum medullam sagaci judicio excerpendam. Eandem præceptionem nobilis Bibliotheca nostræ Canonicæ ad sanctam Mariam de Passione Mediolani foribus suis præfixam exhibet his verbis: *Ut è floribus apes*. Ad rem præsentem sanctus Basilius; *Veluti apes non omnibus similiter insidunt, neque ex eis, ad quos accedunt, omnia auferre conantur, sed quantum ipsis ad opus necessarium fuerit, comprehendentes, reliquum dimittunt. Nos etiam ut sobrii sapientesque, quantum congruum nobis, propinquumque veritati ex ipsis fuerit, prosequamur, reliquum prætereamus*.

Studiosus verus. S. Basil. de legend. lib. gentil.

21. Abbas Ferrus prudentem ac maturam eligendi rationem, à D. Barberini Cardinali in exponendis Ecclesiæ Prælatis adhiberi solitam, apis gentilitiæ symbolo descripsit, quæ in prato volitans, epigraphen sustinebat, ELECTIS HERBIS. Agapitus Diaconus id consilii Justiniano Imperatori suggerens, *Terrarum orbis*, inquit, *à Deo cùm tibi creditum sit regnum, cave ne aliquo utaris ex pravis ad rerum administrationes; quæ enim illi perperam fecerint, eorum rationem reddent Deo, qui peccandi facultatem ipsis induserit. Magnâ igitur, & diligenti cum perscrutatione magistratuum promotiones fiant, oportet*. De hac eligendi circumspectione S. Petrus Damianus: *Beati Apostoli, super quos, quasi solidissimas bases, sancta fundatur Ecclesia, non novitium, non indoctum, sed illum ordinant, quem in doctrina, & sanctæ conversationis studio perspexerint esse maturum. Hoc quærit Petrus in Matthia, cùm elegit in Apostolatum; hoc in Apollinare, cùm promovet in Episcopatum*.

Electio Agap. D. epist. par. n. 30. S. Pet. D. ser. 1. Apollin.

22. Sanctos Magos, ad vagientis Christi incunabula accinctos, D. Aresius apum emblemate repræsentat, quæ volatu versus rosam tendunt, cum lemmate: IN ODOREM CURRIMUS. Ad eandem metam assequendam stimulos subjicit Magnus Augustinus: *Amemus*, inquit, *& imitemur, curramus post unguenta ejus: venit enim, & olevit, & odor ejus implevit totum mundum. Unde odor? de cœlo: sequere ergo ad cœlum*.

Ss. Ma... S. Aug. Ps. 90

23. Academia Parthenia Patrum Societatis Jesu Romæ, symboli generalis loco, aliquot apes, intra hortum volitantes, præfert; cum lemmate è Virgilio desumpto LABOR OMNIBUS UNUS. Haud aliter Unanimes de Salo, apum examini epigraphen ex eodem Virgilio subdidêre; OMNIBUS IDEM ARDOR. Volebant nimirum omnium Academicorum suorum in suavissimo studiorum melle colligendo concordiam demonstrare. Eandem epigraphen quævis Religiosorum familia, veluti propriam præferat; quippe qui virtutes illas, ab Hugone Victorino de apibus pronuntiatas, omninò suas interpretentur; *Unam*, inquit, *omnes incolunt mansionem, unius patriæ clauduntur limine domus, COMMUNIS EST OMNIBUS LABOR, cibus, operatio, usus, fructus, & volatus*.

Virg. Geor. Concordia. Relig. Hugo l. 3. c. 38.

24. Significandæ Religiosorum concordiæ opportunum habetur Apum emblema; cum Virgilii epigrammate, MENS OMNIBUS UNA. Prima hæc ac princeps præceptio est, quam Regulæ suæ præfixit Magnus Augustinus; *In unum estis congregati, ut unanimes habitetis in domo Domini, & sit vobis anima una & cor unum in Deo*. Iisdem Religiosis etiam illud Virgilii de apibus pronuntiatum convenit; OMNIBUS UNA QUIES.

Virg. Georg. Concordia Religiosa. S. A... Reg. Virg. Georg.

25. Api, intra horti amœnitatem volitanti, geminam illam Horatii vocem, lemmatis loco, subjunxit Dominicus Gambertus, STUDIOSA FLORUM. Hominem, ad amœnissima Poëseos, Rhetoricæ, aliarumque scientiarum studia applicatum, hæc imago spectat. Et certè illos maximè florum studiosos esse oportet, qui sacris litteris dant operam; nam Magno Augustino teste, *Sunt in Scripturis sanctis profunda mysteria, quæ ad hoc absconduntur ne vilescant, ad hoc quæruntur ut exerceant, ad hoc appetuntur ut pascant*.

Studiosus eruditus.

26. Aliqui populi, suam sub Principis cujusdam etiamnum quidem ætate teneri, benevolentia tamen ac humanitate maximi, imperio ac tutela tranquillitatem significaturi, Apum Emblema expressêre, quæ versus olivam, floribus undique onustam, volitabat; cum Virgilii lemmate,

mate, FLORE GAUDENTES, ET UMBRA. Ita sanè sub Mariæ Virginis patrocinio victitans,& florum deliciis, & olivarum umbrâ cumulatè perfruitur: ea quippe vocatur: *quasi plantatio rosæ in Jericho*; Et, *quasi oliva speciosa in campis*. Audi suavissimum Mariæ pullum Bernardum: *Ad hunc misericordiæ cumulum totâ solicitudine miseria nostra recurrat*; *Virgo benedicta! sit pietatis tuæ ipsam, quam apud Deum gratiam invenisti, notam facere mundo; reis ven am, medelam ægris, pusillis corde robur, afflictis consolationem, periclitantibus adjutorium & liberationem obtinendo.*

27. Scipio Bargalius Emblematis loco *A*pes proposuit, quæ ad crepitaculi alterius vasis ænei sonitum, omnes uno cumulo ad melitonem colliguntur, cum lemmate, CONGREGANTUR SONITU, seu verbis ex Ovidio mutuatis; COEUNT TINNITIBUS ACTÆ. *A*cademici Musici Senenses, Philomeli nomine, dum ad harmoniæ suavitatem se congregari permisêre, hanc iconem symboli loco receperunt. Idipsum de Christianis dixeris, qui, audito prædicationis *A*postolicæ sono, instar apum, ad sanctæ Ecclesiæ alvearium convolant. S. *A*ntonius de Padua: *Vasa ænea*, inquit, *sunt opera misericordiæ & Redemptionis Christi, in quibus nos quasi perditos recolligit.*

28. *A*pes, percepto cymbali sonitu congregatæ, epigraphen sustinent; *TINNITUS ADVOCAT.* Verbis è Plinio mutuatis, ubi de apibus scribit: *Gaudent plausu, atque tinnitu æris, eoque convocantur*; Unde P. Gallina ad cymbalum percussum alludens, eidem Emblemati epigraphen, ex Ovidio desumptam, subdidit: *COLLIGIT ERRANTES.* Homines curiosi hâc icone adumbrantur, qui ad quemvis strepitum aut novitatem accurrere consueverunt; cumprimis tamen vitium istud in fœminis cernere licet; unde etiam à S. Paulo cognominantur *otiosæ*, & quæ *discunt circuire domos*; quin imò *non solùm otiosæ, sed & verbosæ & curiosæ, loquentes quæ non oportet.* Saniore tamen sensu Emblemate illo Religiosos, unico campanulæ nutu ad chorum, triclinium, capitulum, somnum, disciplinam, aliaque eorum munia evocari solitos, significabis. Cassianum de quibusdam ævi sui Monachis differentem audi; *Confidentes*, inquit, *intra cubilia sua, & operi ac meditationi pariter intendentes, cùm sonitum pulsantis ostium, ac diversorum cellulas percutientis audiverint, ad orationem eos scilicet, seu ad opus aliquod invitantis, certatim è cubilibus suis unusquisque prorumpit, ita ut is, qui opus scriptoris exercet, quam repertus fuerit inchoare litteram, finire non audeat, sed in eodem puncto, quo ad aures ejus sonitus pulsantis advenerit, summâ velocitate prosiliens, ne tantùm quidem moræ interponat, quantùm cœpti apicis consummet effigiem, &c.* Meminerint enimverò Religiosi trium Magorum, excitenturque illorum promptitudine, quando visâ stellâ inter se ajebant: *Hoc signum magni Regis est; eamus, & offeramus ei munera, aurum, thus, & myrrham.* Cæterùm imaginem istam non incongruè etiam de homine illo interpretaberis, qui à rerum spiritualium tramite ad terrenas vanitates, & vitiorum invia distractus, audita Psalmorum harmonia, aut lecto pio aliquo libello, vel etiam adhibita vocali oratione, sese denuò colligit, & ad Deum revertitur: haud secus atque errabundæ ac dispersæ apes, percepto æris campani sono, iter suum ad pristinum alveare repetunt. Vide prolixum hac de re Julium Mazarinum.

29. *A*pes nascente sole pastum evolant, eoque ducis loco utuntur; Unde lemma, TE DUCE. Religiosorum hic typus est, qui in suis operationibus ab alterius directione ac consilio pendent. S. Hieronymus, Rusticum suum instituens. *Mihi quidem placet*, inquit, *ut habeas sanctorum contubernium, nec ipse edoceas, & absque Doctore ingrediaris viam, quam nunquam ingressus es.* Religiosi. S. Hier. Ep. ad Rust.

30. Apes in horto sub æstuante sole epigraphen præferunt: TUA OPE FERVET OPUS, vel ut magis distinctè Joannes Ferrus; SUB SOLE LABOR. Mens Emblematis est, è Dei aut Magnatum præsentia ingentes labori promovendo stimulo subjici. De adjutorio Divino pronuntians Theologorum Princeps Augustinus: *Prorsus*, ait, *si defuerit adjutorium Dei, nihil boni agere poteris, agis quidem illo non adjuvante liberâ voluntate, sed malè. Ad hoc idonea est voluntas tua, quæ vocatur libera, & malè agendo fit damnabilis ancilla. Cùm dico tibi, sine adjutorio Dei nihil agas, nihil boni dico. Nam ad malè agendum habes sine adjutorio Dei liberam voluntatem, quamquam non est illa libera.* De Magnatum præsentia idipsum testatur Claudianus ubi Theodosium parentem Honorio filio ita loquentem introducit. Adjutorium Dei. S. Aug. ser. 13. de Verb. Apost. c. 11. Magnatum præsentia. Claud. in Honor.

-------- Tum promptius ibant
Te socio, tunc conspicuus gratusque geretur
Sub te teste labor.

31. *A*cademici Industrii, suam in litteris assiduitatem emblemate commonstraturi, *A*pibus inscripsêre: NULLA DIES DUM LICET, alludit nimirum hoc lemma ad illud Apellis dictum: *Nulla dies sine linea*; vel ut aliis placuit: HORA NULLA VACAT. Maximam nimirum in agendo diligentiam ac solicitudinem hæc imago innuit; qualem Plinius junior in Plinio Historiographo dilaudans, *Erat*, inquit, *acre ingenium: incredibile studium, summa vigilantia, lucubrare à vulcanalibus incipiebat, non auspicandi causâ, sed studendi statim à nocte, multa hyeme verò ab hora septima, sæpè sexta: æstate, si quid otii, jacebat in sole, liber legebatur, adnotabat, excerpebatque* quinimò, etiam mensæ accumbens, aut in balneo lavans, identidem vel prælegentem audire, vel audientibus prælegere solebat. De S. Hyacintho refert sancta Ecclesia: *nullum diem prætermisit, quo non præclarè aliqua fidei, pietatis, atque innocentiæ argumenta præstiterit.* Assiduitas. Plin. l. 3. Epist. 5. Brev. Rom. 16. Augusti.

32. Apes, ut tenellas suas alas nocturno tempore à destillante rore illæsas conservent, supino corpore dormire solent. Unde lemma; INFIRMIORA PROTEGUNT. Inde non prudentiam tantùm, sed & charitatem colligere licet, cui proprium est, debilioribus, magisque infirmis, majore semper solicitudine, ac præ cæteris providere. Jobus, testis sibimet luculentus, ait, *Oculus fui cæco, & pes claudo.* In hunc locum S. Joannes Chrysostomus; *Pro natura quidem melior, quàm quivis medicus, curator erat hominum mancorum, ac membris captorum: nam quæ arte corrigi nequibant, solatio ipse, ac mirâ prudentiâ usus recreabat.* Eâdem benevolentiæ laude Alexandrum Severum prosequitur Lampridius: *Pauperes juvit honoratos; quos pauperes verè non per luxuriam aut simulationem vidit, semper multis commodis auxit, &c.* Charitas. Iob. 29. 15. S. Io Chrys. in Caten. aurea Græca. Lamprid. in Alex. Sever.

33. *A*ristoteles testatur, apes quando turmatim, ac collecto agmine volitant, pluviarum prognosticon esse. Unde Lucarini lemma; PRÆSAGI- Arist. l. 9. Hist. anim. c. 40.

SAGIUNT IMBREM. Ad illud Simeonis vaticinium hoc emblema alludit: *Ecce positus est hic in signum, cui contradicetur.* Meâ tamen sententiâ iconem illam de mundi felicitate interpretaberis, quæ dum bonis omnibus videtur affluere, manifestum imminentis miseriæ argumentum præbet; haud secùs atque apes, confertim volare solitæ, ingentem quidem mellis copiam vehunt, at simul tempestatem portendunt. Verissimè Innocentius III. *Semper mundanæ lætitia tristitia repentina succedit, & quod incipit à gaudio, desinit in mœrore, &c.*

Delitiæ mundi.

Innoc. III. l. 1. de Contempt. mundi. c. 21

34. Apum Regi Lucarinus inscripsit: NEC IRASCI QUIDEM. Hæc enim, Aristotele referente, illius est proprietas. Ita prorsus generosi ac prudentis animi argumentum est, affectuum suorum ardorem coërcere posse; utpote quo prædominante, mens humana nimiùm quantùm extrà se abripitur, & in monstrum degenerat. D. Matthæus Bossus eruditis rationibus singulos judices, Principes, & gubernatores ad cohibendas suas animi passiones animat; in eamque rem diversa Architæ Tarentini, Socratis, Platonis, Pythagoræ, Pisistrati, Julii Cæsaris, & Octaviani Augusti exempla adducit, qui adversus omnes iracundiæ assultus triumphum adeò nobilem duxêre, ut in eorum cordibus nulla tyrannidis aut motûs insolentioris vestigia superessent. Præclarè de hac moderamine Sanctus Ambrosius; *Si servus convitium dicat, justus tacet; & si pauper criminetur, justus non respondet: hæc sunt arma justi, ut cedendo vincant.*

Aristot. l. 1. cap. 14.

Animus grandis.

D. Matth. Boss. de gerendo Magist. n. 11.

S. Amb. l. 1. Offic. c. 5.

35. Apum Regem Henricus Engelgrave illo Ovidii lemmate insignivit; NATURA MITIS. Hæc virtus nimirum mansuetudo, non in Principum tantùm, sed in cujusvis Christiani pectore sedem figat. Ipsummet Servatorem audi: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Cui Siracides hâc commonitione prælusit: *Affabilem te facito, &c.* Nam, ut Magnus Augustinus de Christo testatur: *Mansuetudine Rex noster vicit diabolum.*

Ovid. ep. 48 Mansuetudo.

Mat. 11. 29

Eccl. 4. 7.

S. Aug. in Psal. 131.

36. Apes suum regem omni affectu ac obsequio prosequuntur, eúmque, iter agentem, omni loco individuæ sequuntur. Unde Lucarini lemma: STIPATUS AMANTER. Vel, ut alius inscripsit; ÆMULANTUR OBSEQUIIS. Innuebant videlicet, Principem subditorum amore cinctum, securiorem incedere, quam ingenti excubiarum globo vallatum. Agapyti documentum est; *Existima tunc demùm te tutò regnare, cùm volentibus imperas hominibus; quod enim invito animo subjicitur, seditionibus fluctuat, captâ occasione: quod verò vinculis benevolentiæ regitur, stabilem servat erga rectorem benevolentiam.* Huc enim animum advertens S. Franciscus Salesius, ait: *Apum Rex nunquam foras provolat, nisi omni populo & subditis suis stipatus; sic nunquam charitas animam alicujus ingreditur, quin simul reliquarum virtutum satellitium & chorum secum trahat.*

Amor subditorum.

Agap. Ep. Paræn. n. 35

Charitas.

S. Fran. Salesius p. 3. Introduct. cap. 1.

37. Apis intra arboris cujusdam gummi, aut intra ambaræ massam clausa ac congelata, ab Alcibiade Lucarino epigraphen recepit: DA IL PREGIO, E IL PRENDE. Id est, DAT PRETIUM, ET RECIPIT. Principem, ad dignitatem Cardinalitiam evectum, hoc Emblema spectat, qui sicut à sacra purpura plurimùm condecoratur, ita, gratiâ reciprocâ. non minorem venustatem ac splendorem in eandem refundit. Idipsum etiam de quavis eximiæ sanctitatis ac doctrinæ personâ, ad sublimem aliquem dignitatis gradum evectâ, dixeris. Omnium tamen opportunissimè Christo convenit, qui instar dulcissimæ apis, intra carnem humanam conclusus, honorem & accipit & dedit. Et quidem, quod è carne humana ingens ornamentum acceperit, testem se offert Sanctus Paulus, *cùm in nomine JESU omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum.* Quod verò caro nostra vicissim à Christo immensum sit honorata, idem Apostolus testatur, quia Deus *cum illo omnia nobis donavit.* Opportunè Magnus Augustinus: *Incarnatio Christi fuit commercium inter Deum & homines. Quale commercium, dedit, & quid accepit? Dabat homo quod habebat, & accipiebat quod non habebat, &c.*

Mutuus decor.

Incarnatio Christi.

Phil. 2. Rom. 8. S. Aug. 34. ex ... ad ... mend.

38. Seditiones nonnisi divisionibus superari, D. Didacus Saavedra ex apibus demonstrat; quæ in aëre instar agminis coordinatæ, pauxillo pulvere desuper projecto, dissociantur & aufugiunt, inscriptionem addidit COMPRESSA QUIESCUNT. Verbis è Virgilio mutuatis, ubi de apum certaminibus ita canit:

Virg. Georg.

Hi motus animorum, atque hæc certamina tanta
Pulveris exigui jactu compressa quiescunt.

Eodem Emblemate significatur, mortalitatis nostræ memoriâ, quæ cineris ac pulveris nomine significatur, omnem superbi animi motum facilè reprimi, ac edomari. Sanctus Petrus Damianus; *superbia spiritus inflat; sepulchrum ad mentem redeat; necessariò illic rigidæ cervicis tumorem premimus, ubi cinerem nos procul dubio pulveremque pensamus. Ira fortassis efferat animam? dirige protinus oculos ad sepulchrum: mox enim omnis amaritudo deponitur, dum, quò furor humanus vergat, mens provida contemplatur.*

Mortis memoria.

S. Petr. Opusc. cap. ...

39. Quantum mortis & sacrorum cinerum memoria ad animi nostri turbas componendas possit, Alcibiades Lucarinus ex apibus commonstrat; quæ, in aëre agminatim compressæ, modico depluente pulvere, in fugam aguntur & conquiescunt. Lemma, ASPERSÆ CONQUIESCUNT. S. P. Augustinus; *Divitias flores? majorum nobilitate te jactas, & exultas de patria, & pulchritudine corporis, & honoribus, qui tibi ab hominibus deferuntur? Respice te ipsum, quia mortalis es, & quia terra es, & in terra es, & in terram ibis, &c.*

Mortis memoria.

S. Aug. ... 8. collat.

40. Verbum Divinum, humana carne vestitum, Apis emblemate a Lucarino repræsentatur; quæ sine maris congressu concipi solita, epigraphen sustinet, ABSQUE CONCUBITU. Idipsum insinuavit Isaias, quando vaticinatus; *Ecce Virgo concipiet,* S. P. Augustinus in hunc locum ait: *Virgo sine viro gravidatur: viri nesciam, sermo Dei maritat, simul facta est Mater & Virgo Mater facta, sed incorrupta, virgo habens filium, nesciens virum, semper clausa, sed non infœcunda, &c.*

Incarnatio.

S. Aug. ...

41. Apis, lapillum pedibus sustinens; & polypus, scopulo affixus, à D. Vincentio Giliberto epigraphen recepêre; AD ILLATUS, AD FLUCTUS. Geminatum hoc emblema S. Stephani honorem concernit, cui lapides salutis ac securitatis conquirendæ occasionem præbuêre. Ab Emblematis hujus mente nihil recedit illa D. Cypriani sententia: *Graves viros, & semel super petram robustam solidâ stabilitate fundatos, non dico aura levi, sed nec turbine commoveri, &c.*

S. Stephanus. Perseverantia. S. Cypr. epist.

42. Eadem apis, pede lapillum sustinens, epigraphen

graphen ſubjunctam habet : Ne Deviet Impætus Euri. Ita ſanè voluntaria corporis caſtigatio, aut calamitatum gravitas, debitum adverſus tentationum molimina pondus ſubminiſtrant. Eidem Emblemati Abbas Certanus inſcripſit : Ne Flabra Præcipitent. Appoſitè S. Ambroſius: *Apis illa ſapiens, cùm aeris motus ſuſpectos habet, lapillis ſæpe ſublatis per inania ſe librat nubila, ne leve alarum remigium præcipitent flabra ventorum. Et tu cave illius apiculæ modo, ne alarum tuarum volatum aura mundi hujus extollat.*

43. Apis, aliquot floribus inſidens, epigraphen tenet: Al Sugo Solo Intende. Id-eſt: Soli Inhians Succo. Ita homo avarus, aut uſurarius: nullibi non lucro ſuo inhiant : ſtudioſus quoquè ex authorum voluminibus utilitatem ſuam potiùs, quàm vocum coloratarum lenocinia colligere ſatagit. S. Baſilius: *Velut florum reliquis quidem uſque ad odorem & colorem eſt uſus, apes autem mel ex ipſis excerpere noverunt: & ſic qui diligentes in legendo exiſtunt, non ſolùm quod dulce, jucundumque fuerit, in eorum libris perſequuntur, ſed quandam ex iis utilitatem animo referre contendunt.*

44. Apes, ex mortuo corpore bubulo generari ſolitæ, epigraphen præferunt : Alieno E Funere Vitam. Generale hoc Vivificatorum Firmenſium ſymbolum habetur; eoque quorundam felicitas, ex aliorum pernicie ac detrimento naſci ſolita, ſignificatur. Propriiſſimè tamen Dominicæ paſſionis vires & ampliſſima merita hoc emblemate denotantur; quia Chriſtus, in Crucem actus & occiſus, innumeram fidelium turbam ſuâ morte ad vitam revocavit. S. Ambroſius: *Quid clementius, quàm quod mihi ſuas donavit injurias? plenius tamen, quod tantùm contulit nobis, ut qui moriturus non erat, quia Deus erat, noſtra ille morte moreretur, ut nos ejus ſpiritu viveremus.* Et rursùs: *Suſcepit triſtitiam meam, ut mihi ſuam lætitiam largiretur, & veſtigiis noſtris deſcendit uſque ad mortis ærumnam, ut nos ſuis veſtigiis revocaret ad vitam.* Breviter ac nervosè de Chriſto canit S. Ecleſia: *Traditus eſt ad mortem, ut vivificaret populum ſuum.* Porrò cùm apes, uti diximus, è vituli occiſi morte vitam recipiant: idcircò eundem Chriſtum in filii prodigi hiſtoriâ vitulus occiſus ſignificat, cujus operâ juvenis iſte, in Divina gratia langueſcens ac mortuus, ad priſtinam vitæ felicitatem rediit. Opportunè S. Petrus Chryſologus: *Hiſtoriam loquimur adhuc, & jam cogitamus arcanum nudare myſterium. MORTUUS filius, vituli SUSCITATUR EX MORTE; & unus vitulus totius familiæ funditur in ſaginam.*

45 Qui virtuoſas, exercitationes, olim in juventute cœptas, etiamnum, ætate profectus, aſſiduò ac indefeſsè proſequitur, Api non abſimilem ſe probat; quæ, quantumvis annis adulta, ſemper mellificat, neque inerti otio unquam indulget; Unde lemma : Nec Vetustate Pigrescit; ſeu Fatiscit. Ad hanc virtutem invitans S. Ambroſius, prototypi loco Deum ſtatuit: *Et Deus*, inquit, *ab operibus mundi quievit, ſed non ab operibus ſanctis, cujus ſempiterna, & jugis operatio eſt, ſicut filius ait; Pater meus uſque modò operatur, & ego operor.*

46. Apes mortuæ, verno ſoli expoſitæ, ac tepido cinere ſedulò coopertæ, reviviſcunt; uti teſtatur Plinius: *Sunt*, inquit, *qui mortuas, ſi ſole verno torreantur, ac ficulneo cinere toto die foveantur, putent reviviſcere.* Hâc doctrinâ nixus Alcibiades Lucarinus, apum emblema propoſuit, quæ infra ſolares radios ſupra cinerem collocatæ, epigraphen tulerunt. Cinere Reviviscunt. Mens Emblematis erat, ſacros

cineres, primo quadrageſimæ die ſupra fidelium capita ſpargi ſolitos, ad ſpiritualem peccatricis vitam innovandam deſervire. In hanc rem plurimùm confert mirus ille eventus, ab Hieronymo Mercuriale relatus. *Lucio affecto lateris dolore, & deſperato à cunctis hominibus, oraculum reddidit Deus, veniret, & ex ara tolleret cinerem, & unà cum vino miſceret, & poneret ſupra latus, & convaluit.*

Hier. Mercur. de arte gymnaſt. l. 1. c. 1.

47. Apis ſuccum è floribus hauriens, epigraphen tenet: Ut Prosim. Præclara hæc hominis litterati idea eſt, qui omnem ſuam operam poſteris juvandis, promovendiſq; impendit. Optimè dixit S. Baſilius: *Diſcendum abſque pudore, & docendum abſque invidia, & ſi quid ab altero hauſerimus, id ipſum non eſt celandum.* Plinius Marcum Catonem, Orpheum, Muſæum, & Heſiodum ſummis laudibus extollit, quod omnem ſuam de herbarum virtute experientiam ac doctrinam cum orbe poſtero comunicârint. *Nihil ergò*, inquit, *intentatum, inexpertumq; illis fuit: nihil deindè occultatum, quod non prodeſſe poſteris vellent;* moxq, reprehenſionem adverſus illos ſubjungit, qui invidia perſuaſi, opes ſuas litterarias abſcondunt; *At nos elaborata iis abſcondere, atque ſupprimere cupimus, & fraudare vitam etiam alienis bonis &c.*

Studioſus. S. Baſilius Orat. 6. Plin. l. 23. c. 1. & 2.

48. Homo, ſuo in ſtudiis profectui è cujuſvis libri lectione conſulens, Apem imitatur, quæ in campo floreſcente depicta, epigraphen ſuſtinet: Ab Unoquoque Utilia. Hâc agendi virtute excellebat Plinius major, de quo teſtatur ipſius Nepos: *Nihil legit, quod non excerperet; dicere etiam ſolebat; nullum eſſe librum tam malum, ut non aliquâ parte prodeſſet.* S. Ephræm de recta vivendi ratione differens, ait: *Inſtar ſapientis apiculæ, mel ex floribus ſibi colligentis, fructum ex iis, quæ legis, pro animi medela deſumito.* Et Petrus Cellenſis: *Diſcurre ſcripturarum amantiſſimos campos, lege, & reconde in alveolo memoriæ, ſuaviſſimi odoris flores, caſtitatis, patientiæ roſam.* S. Petri Damiani præceptio eſt, ut novitius apiculam imitetur, & à ſingulis in perfectione adultioribus aliquem virtutis liquorem hauriat: *Tu ab alio promptam obedientiam, ab alio ferventiſſimam charitatem, ab iſto pernoctationis excubias, ab illo diuturni ſilentii diſce cenſuram, quatenùs ex variis ſanctorū virorū virtutibus, unius in te veri Dei reſtaures imaginem.*

Studioſus. Plin junior l. 3. epiſt. 5. S. Ephræm de rect. vivend. ratione. Pet. Cellenſ. l. 3. ep. 12. Novitius. S. Pet. Damian. Opuſc. 49. cap. 7.

49. Apis pretioſos è floribus liquores non colligit, niſi cœlo tranquillo, & ventorum injuriis libero. Unde lemma: Legam, Ni Flabra Retardent. Mens Emblematis eſt, hominem doctum, ad literatæ melliginis favos conſtruendos, omni faſtidio & importuna ſolicitudine liberum eſſe debere. Veriſſimè Statius:

Horrent tyrrenos Heliconia plectra tumultus.

Et Ovidius:

Carmina proveniunt animo deducta ſereno,
Carmina ſeceſſum ſcribentis, & otia quærunt.

In hanc rem Juſtus Lipſius: *Per bella civilia*, inquit, *non ſpirant muſarum venti.*

Studioſus. Stat. l. 4. Militia &c. Dialog. 10. Ovid. lib. 1. de triſtibus. Lipſ. Cent. 2. Epiſt. 69.

50. Apis, ſupra florem depicta, epigraphen tenet : Sugge, Ma' Non Distrugge. Id eſt : Sugit Nec Officit. Princeps in exigendis ſubditorum tributis hanc ſibi normam præfixam habeat. Undè Alexandrum Macedonem dicere ſolitum refert Plutarchus: *Hortulanum odi, qui ab radice olera ſcindit.* Guido Caſonus canit:

------ Il Prencipe giuſto, con ſoave
Mano accoglie; tributi, & à ſe ſteſſo
I popoli conſerva, e non iſvelle
Da le radici le ſoſtanze loro.

In rem præſentem plurimùm facit Salomonis conſilium;

Princeps diſcretus. Plut. in Alex. Maced. Guid Caſon Embl. 19. Prov. 27. 27.

Prov. 27. 27. filium; *Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, & in necessaria domûs tuæ.* Enimverò, ut Jansenius in hunc locum observat, Principibus non ipsos agnos aut capras rapere, sed solo illorum lacte perfrui licet; utpotè quod suavi ac veluti blandiente manu, citrà omnem violentiam, ex uberibus elici solet. *Ut mulgeant quidem subditos*, inquit in eundem locum P. Ferdinandus de Salazar, *tributa justa ab illis exposcentes, ne tamen ipsos severiùs cædant, ne scilicet exuta humanitate, in ipsos sævi & crudeles sint.*

Jans. & P. Ferd. Salaz. in hunc loc.

51. Apibus, intrà hortum suprà obvios, quamlibet exiguos ac humiles flosculos volitare solitis, D. Aresius scripsit; ET HUMILIORA DIGNANTUR. Ità prudens studiosus nullum librum, quantumvis stylo ac materie humilem, dedignatur. S. Thomas Aquinas ingenuè fassus est, se è quovis, etiam minimæ molis, libello perlecto, aliquod doctrinæ suæ incrementum hausisse. Idipsum sensit Magnus Doctoris Angelici Magister Augustinus, quando dixit; *Non valdè curo superborum, imperitorumque judicia, qui similiter in legendos libros, atque in salutandos homines irruunt; Non enim cogitant quales ipsi, sed qualibus induti vestibus sint, & quantâ pompâ rerum fortunæque præfulgeant.*

Studiosus discretus.

S. Augustin. lib. 1. de Ord. c. 11.

52. Apis haustas è flore melleas stillulas, postea longè efficit perfectiores, & ad dulcorem magis exquisitum convertit. Unde lemma è Virgilio inditum; IN MELIUS REFERET. Hic studiosorum genius esto, ut, quidquid in authoribus vitiosum aut impium deprehenderint, ad virtutis ac pietatis gustum referant. Plutarchus; *Apis à natura hoc habet, ut ex acerrimis floribus, spinisque asperrimis lenissimum mel, optimumque eliciat: sic pueri, in poëmatis rectè instituti, etiam ab his, quæ absurditatis & pravitatis suspecta sunt, commodi aliquid, & utilitatis trahere discent.*

Plut. lib. de audiend. Poetis.

53. Philippus III. Hispaniarum Rex, suos exercitus per omnes terræ partes insigni authoritate ducere solitus, in Apum Rege ab Emmanuele Thesauro dignoscendus proponitur, qui innumeris minoribus apibus cinctus, epigraphen refert: QUA SE CUNQUE. Mentem Emblematis sequenti epigrammate explicatam habe;

Authoritas regia.

Rex velit; Hispanâ liquidus trabe vapulat Athlas;
Rex velit; Arctoâ sub nive candet eques.
Frustrà, Nile pater, caput inscrutabile condis;
Rex, velit; educes, abdite Nile, caput.

Regis enim ad exemplum ità componitur orbis, ut quocunque velit, sive in bonam, sive in malam partem, facillimè subditos pertrahat. S. P. Augustinus; *Rex in omni gente prior est; quoniam Rex ducit, populus sequitur.*

S. Aug. in Psal. 134.

54. D. Franciscus Visconti, recens inauguratus Episcopus, cùm Cremonam, Metropolim suam solemni pompâ ingrederetur, symboli loco à P. Leonardo Velli ingens apum examen recepit, quæ florentem campum deprædaturæ, ex alveari provolabant; cum lemmate è Virgilio desumpto; AMOR URGET HABENDI. Integer Poëtæ versus ità sonat;

Virg. l. 4. Georg. v. 177.

Industria.

Cecropias innatus apes AMOR URGET HABENDI.

Sedulam hominis industriam hæc imago innuit; sicuti enim apes, cellulas suas melleis instructuræ opibus, eas ex omnium florum medullis colligunt; ità homo industrius nullam profectûs sui promovendi occasionem negligit. Certè ii, quos lucri, aut questûs faciendi cupido incessit, nulli labori ad opes accumulandas parcunt. S. P. Augustinus; *Homo volendo dives esse, æstuat, sitit, & tanquam hydropisis morbo, plus bibendo, plus sitit.*

Usurarius

S. Aug. ser. 10. ex addit. à Carthus.

55. Apes, supra flores figuratæ, inscriptionem à D. Aresio recepêre. ORE LEGUNT SOBOLEM. Ad verbum Virgilius:

Virgil. l. 4. Georg. v. 200.

--- *Ipsa foliis NATOS & suavibus herbis*
ORE LEGUNT.

Ita Concionatores, & homines Apostolici, verborum suorum virtute ingentem fidelium numerum in S. Ecclesia pariunt. Eodem argumento Lactantius Firmianus Christum sine ullo maris congressu, solâ verborum virtute incarnatum demonstrat: *Si quibusdam minutis animalibus id præstitit* (DEUS) *ut sibi è foliis natos, & suavibus herbis legant: cur existimet aliquis ipsum Deum, nisi ex permixtione sexûs alterius, non posse generare?*

Concionator. Incarnatio V... Lact. Fi... l. 1. c. 8.

65. Apis, Plinio asserente, tantò existit melior ac fœcundior, quantò minor. Unde lemma: MAJOR IN MINIMA VIRTUS. Hominem, staturâ quidem exiguum, at ingenio grandem, hoc symbolo describes. Sæpius enim experimur illud Poetæ:

Plin. l. ... c. 8. Statura parva.

Major in exiguo regnavit corpore virtus.

Certè S. Hieronymus tantò erat corpore minor, quantò ingenio grandior; cùm tamen ævo suo haberetur invictissimum Christianæ fidei asylum, ac totius mundi oraculum; uti testatur Ribadeneira. S. P. Augustinus inter prodigia, quæ unquam parturiit Africa, maximum, & ingeniorum omnium Phœnix, corpore adeò fuit tenui, ut de se ipso dixerit: *Quæso per Dominum, ne vos homuncionis fœditas offendat*; Et rursus: *Obsecro vos fratres, ut oretis pro me exiguo & pusillo.* Carolus V. gloriosissimi nominis Imperator, & Philippus II. Hispaniarum Rex, sapientiâ & prudentiâ plenè incóparabiles, corporis mole fuêre non admodum grandi. P. Cornelius à Lapide, mirâ eruditione, infinitâ copiâ, & animo prorsus giganthæo in omnia penè Bibliorum volumina commentatus, aspectu quatuor palmorum masculum referebat. De hoc P. Joannes Rhò: *Cornelium à Lapide habuit Collegium Romanum, hominem, qui perpusillo corporis modulo ingentem animum, & nullis studiorum laboribus fractum claudebat.*

S. Aug. Hom. ... Trans... Dom... Idem... inter...

Io. Rh... de ... Virt... c. ...

57. Apis supra thymum, ingentis amaroris herbam, figurata, epigraphen refert: CANGER O' L' AMAREZZE IN DOLCI FAVI. Id est: AMARA IN DULCIA VERTAM. Ita Divina gratia quosvis afflicti aut peccaminosi pectoris nostri amarores suavissimâ dulcedine condire novit. S. Macharius: *Gratia, quod amarum est, mutat in dulce: quod autem asperum in planum.* Ea ipsa etiam veri ac vivi amoris effecta sunt, qui instar ingeniosæ apis, omnem laboris amaritiem ita efficit suavem ac jucundam, ut sensus humanos non tantùm non fatiget, sed contrà plurimum recreet. S. P. Augustinus: *Quæ dura sunt laborantibus eisdem ipsis mitescunt amantibus: omnia suavia, & propè nulla facit amor.*

Grat...

S. M... Hom...

Amo...

S. Au... 9. de Dom...

58. Inter cæteram Marchionis Guidonis Villæ pompam funebrem, Ferrariæ celebratam, Apis Emblema cernebatur, cum lemmate: MISCET VULNERA FAVIS. Benevolentia ac severitas, in celebri illo Belliduce miro temperamento conjunctæ, significabantur. Hoc geminæ virtutis connubium S. Gregorius Papa in quovis bono Prælato exigit: *Sit itaque rigor, inquit, sed non exasperans: sit zelus, sed non immoderatè sæviens, ut dum se in arce regiminis justitia, clementiaque permisceant, is, qui præest, corda subditorum & terrendo demulceat, & tamen terroris reverentiam demulcendo constringat.* Hæretici, apibus exactè similes, dum verba melle oblita fundunt,

Princ...

Justit... & mis... cordia.

S. G... Papa

Hær...

dunt, simul errorum suorum aculeis mentem lethali vulnere sauciant. S. Petrus Damianus: *Apes ore mella ferunt; sed aculeis pungunt. Sic & Haeretici verbis quidem manifestè blandimenta praetendunt; sed quasi post se erroris aculeo contegunt, Primò destillant ore dulcedinem; sed postmodum spargunt aculeatae falsitatis errorem.* Denique prudens Concionator eodem sermone auditorum animos blandâ suavitate demulcere, & vivis affectibus ferire solet. Hâc ratione Pericles coram Atheniensibus plausum tulit: qui *in labris ejus hominis melle dulciorem leporem fatebantur habitare: inque animis eorum, qui illum audierunt, quasi aculeos quosdam relinqui praedicabant.*

59. Virgilius Apum iracundiam describens, ait:

Illis ira modum supra est, laesaeque venenum
Morsibus inspirant;

Unde symboli loco subscribes: INSPIRANT MORDENDO VENENUM. Ita Detractores proximi sui famam diffuso mordaci veneno laedunt. His nihilo inferiores sunt Haeretici; quia Apostolo teste, *Sermo eorum ut cancer serpit*; id est, sana hominum membra instar carcinomatis inficit. Verissimè dixit Magnus Augustinus: *Haeretici suasionibus suis malis majus damnum inferunt Ecclesiae, quàm persecutores.* Deus D. Carducius, aspidem & apem uno emblemate exhibens, epigraphen subdit: DENTE VENENUM; suamque mentem hoc disticho explicat;

Aspis apisque simul diffundunt dente venenum:
Dum Satyris mordes, dira venena jacis.

60. Apis in aperto horto supra complures flores luxurians, è Carolo Rancato epigraphen cepit: LIBAT, UT LUBET. Studiosum haec imago spectat, qui omnium scientiarum varietate delectari solitus, modò ex alio authore materiem ac succum, gustui suo accommodatum, delibat. Quare, ut benè observat Magnus Augustinus: *Utile est, plures à pluribus libros fieri diverso stylo, non diversâ fide, etiam de quaestionibus eisdem, ut ad plurimos res ipsa perveniat: ad alios autem sic.* Unde eidem Emblemati etiam inscribi potest: PER FLORES, PER THYMA; verbis ex Ovidio mutuatis:

Ac ut apis, satusque suos, & olentia nacta
Pascua, per flores, & thyma summa volat.

Meus P. Carducius imagini explicandae hoc distichon subjunxit:

Ut lubet, ambrosiam libat de floribus Ales:
Sic quoque vir sapiens nectar ubique legit.

61. Apum Rex, ante suum examen collocatus, epigraphen à me recepit: EXAMINA DUCET. Ad verbum Virgilius:

Ut cùm prima novi ducunt examina Reges,

Ità Superiorum exempla subditos omnes in sua vestigia facillimè trahunt. Verissimè Plinius: *Vita Principis censura est, ad hanc dirigimur, ad hanc convertimur, nec tam imperio nobis opus est, quàm exemplo.* Eò etiam aliud apis Emblema collineat, quae volatu ingentem minorum apum turmam praecedens, epigraphen sustinet: EXCITAT AD OPUS. Theodoricus Imperator, densos hostium cuneos non sine gravi discrimine perrupturus, copias suas Ducis loco praecessit; proprioque exemplo militibus ad confligendum animos addidit. De hoc testatur Ennodius: *Invictissimus Ductor apparuit, talia muniens adstantes alloquio. Qui in hostili acie vitam desiderat, me sequatur. Non respiciat alterum, qui dimicandi poscit exemplum.*

62. P. Jacobus Masenius Emblematis loco apum examen producit, quod fucos à favo melleo repellere nititur, cum lemmate: NEC A FUCIS, NEC PRO FUCIS. MARIAM Virginem haec imago spectat, cujus favores ac gratiae nec ab haereticis, nec pro illis colliguntur; unde rectè à S. Ruperto cognominatur *Favus Christi mellis*; Et à Richardo de S. Laurentio: *Dulcedo credentium animarum.* Mentem Emblematis ab authore sic explicatam accipito;

S. Rupert. lib. 3. in Cant. Richard. à S. Laur. lib. 4.

Nil fuco debere faviis censetur inani,
Sed neque pro fuco mella recondit apis.
Dulcis Virgo favus, mel gratia creditur esse;
Haereticis fucis gratia nulla favi est.

Idipsum etiam de SS. Eucharistia, ceu favo mellis suavissimo, quae nec à malae conscientiae fucis degustanda est, nec pro illis eroganda, intelligitur.

Eucharistia.

63. Apes quamvis aculeo sint instructae, nativa tamen ac princeps earum proprietas est mellificare, non verò pungere: nisi quando lacessitae, injuriam coguntur reprimere. Unde lemma api inditum: IRRITATA NOCEBIT. Ita Deus nonnisi lacessitus, & quasi à peccatis coactus, castigat, condemnatque. Verè adeò à S. Ecclesia Deus praedicatur; *cui proprium sit, misereri semper & parcere.* Egregiè D. Bernardus: *Quòd miseretur Deus, proprium illi est, ex se enim sumit materiam, & velut quoddam seminarium miserendi. Nam quod judicat & condemnat, nos eum quodammodò cogimus.* Adeò, *ut miserendi causam & originem sumat ex proprio, judicandi, vel ulciscendi magis ex nostro.*

Misericordia Dei.

S. Bern. serm. 5. de Nativit. Dom.

64. MARIAM Virginem, in templo praesentatam, Apis significat; quae flores in horto delibans; epigraphen sustinet: MELLA PARAT, CERAMQUE APIS. Deipara enim in templo, veluti in horto amoenissimo, collocata, mox suavissima virtutum mella colligere, suaque obsequia omnia unicè ad Dei cultum & gloriam facere coepit. De hac S. Hieronymus: *Beata Virgo etiam in pueritia & adolescentia sua, quando in templo morabatur, cum aliis puellis suis coaevis, vitam suam validè ordinatam ducebat; nam à manè usque ad tertiam orationibus insistebat; à tertia verò usque ad nonam operi manuum intendebat, à nona verò adhuc orationem suam incipiebat, à qua non recedebat, quousque illi Angelus appareret, de cujus manu escam accipere solebat, & sic semper melius in amore Dei proficiebat.* Eadem imago Religiosum spectat, qui in amoenissima religionis tempe admissus, singulas suas actiones ad gloriae & honoris Divini incrementum peragat.

MARIAE V. praesentatio.

S. Hieron. Epist. ad Heliod.

Religiosus.

65. S. Josephum, Virginis Deiparae sponsum, in Apum Rege dignoscendum proposuêre; qui simul & maritus & virgo, epigraphen sustinebat: FIDE, NON CORPORE CONJUNX. Penè ad verbum S. P. Augustinus: *Non fallaciter dictum est ab Angelo ad Joseph; noli timere accipere Mariam conjugem tuam. CONJUX vocatur EX prima FIDE desponsationis, quam NON CONCUBITU cognoverat, nec erat congeniturus; nec perierat, nec mendax manserat conjugis appellatio, ubi nec fuerat, nec futura erat ulla carnis commixtio.* S. Bernardus: *Virum nominat Evangelista S. Matthaeus, non quia maritus, sed quod homo virtutis erat.* Et S. Petrus Chrysologus: *Joseph maritus solo nomine, conscientia sponsus.*

S. Josephus Sponsus Mariae.

S. August. l. 1. de Nupt. & concup. c. 11

S. Bern. Hom. 2. super Missus.

S. Petr. Chrysol. serm. 175.

66. Apes è floribus simul & semen hauriunt, unde nascuntur: & escam, undè nutriantur, Lemma: UNDE GENUS, VICTUS. Ita filii à parentibus & vitam & alimenta accipiunt. Jure tamen longè aequiore de Deo id intellexeris, à quo & in hanc lucem creati sumus, & indies adhuc sustentamur. S. P. Augustinus: *PASCIT te, QUI FECIT te: qui pascit latronem, non pascet innocentem? si pascit damnandos, non pascet liberandos?*

Parentes.

Deus pascens hominem.

S. August. in Psal. 61.

APES CIRCA ALVEARE.

67. Apibus circa alveare inscribes: VIRGINITAS FOECUNDA. Propriissimo hoc Emblemate sacras numerosi cujusdam Parthenonis Virgines significabis, quippè quæ, instar apum, virginitatis suæ florem conservant illibatum, & simul Virginú numero indies crescunt. Galfridus: *Quàm multos hodie parit sanctissima illa fœcundissimaque virginitas. Quam felix ejusmodi generatio, fœcunda & incorrupta posteritas!* Hac de re adeò propriè & apertè disserit eruditissimus D. Joannes Mauburnus, meus Concanonicus, ut omnia ipsius verba recensere opportunum existimaverim: *Virgines*, inquit, *rectè apibus simulantur; nam VIRGINITATEM carnis servant CUM FOECUNDITATE spirituali. Nam sicut apes nullo concubitu miscentur, nulla libidine resolvuntur, nec partus dolore quatiuntur, & tamen maximum constituunt examen filiorum, duplici cæteras fœcunditate antecedentes; sic virgines nostræ corporum integritatem custodiunt, immunes à libidinis fœtoribus, exemptæ à parientium doloribus, nihilominus Deo multum fructificantes, in spiritualibus operum fœtibus, carne scilicet & mente, exemplo alios trahentes. Unde dicit Isaias: Multi filii desertæ magis, quàm ejus, quæ habet virum.*

Virgines Religiosæ.

Galfrid. in Alleg. Tilm.

D. Io. Mauburn. Tit. 30. Artic. 3. memb. 2.

68. Apibus, circum alveare volitantibus, inscripsi: UTILE DULCI. Ita bonus Ecclesiastes aut Orator non minus auditorum utilitatem, quàm oblectamentum spectare debet. Idipsum in colloquiis suis observent Religiosi, ut utile semper misceant dulci, sitque illis id unum volupe, quod vel pietatem, vel proximi utilitatem, vel Dei gloriam concernit. Pulchrè S. Basilius: *Si futiles habeantur sermones, tu magnopere ne attendito; sed si qua ex Divinis Literis, ad salutem animæ pertinentia, memorari audieris. Acerba gustatu tibi ea sunto, quæcunque de mundanis rebus memorentur; contraque favus mellis assimilia, quæ a pietatis colentibus viris narrentur.* Apprimè Horatius:

Omne tulit punctum, qui miscuit UTILE DULCI.

Prædicator.

Recreatio religiosa.

S. Basil. de renunciat. sæcul. & spir. perfect.

69. Scriptor, aliorum doctrinas, variis locis sparsas, uno volumine complectens, Apibus se non absimilem probat, quæ omnem florum diversorum melliginem ex horto in alveare suum colligunt; cum lemmate: E PLURIBUS UNUM. Joannis Audoeni consilium est:

Instar apis debes variis excerpere libris,
Mensibus ut maneat dulcis ab inde liquor.

Studiosus.

Seneca: *Apes debemus imitari, & quæcunque ex diversa lectione congessimus, separare: melius enim distincta servantur. Deinde adhibita ingenii nostri cura & facultate in unum saporem varia illa libamenta confundere, ut, etiamsi apparuerit, unde sumptum sit; aliud tamen esse, quam unde sumptum est appareat.* Richardus Victorinus, illud sacri epithalamii explicans: *Favus distillans labia tua*, ait, *Hunc favum congerit anima de diversis scripturæ floribus, hos perquirit, his insidet, de his suavitatem spiritualis dulcedinis extrahit, & elicit.*

Sen. Ep. 84.

Rich. de S. Vict. in c. 3. Cant. c. 28.

70. Hominem, in virtutibus suis occultandis, & vanâ gloriâ fugiendâ admodum cautum, api non absimilem dices, quæ circum alveare volitans, epigraphen sustinet: COLLECTA RECONDIT. Ea enim apum est indoles, quòd, mel, aliosque labores suos nonnisi intra arborum cortices, & loca, ab intuentium oculis remota, conficiant. S. Antiochus: *Vir intelligens ingeniosam & solertem imitatur apiculam. Quos externè selegerit flores, defert in alvearium, internè mellificium, favumque operosius conficit.* Inde hoc documentum subjungit: *Ne labores tuos humanæ isti gloriolæ exponas.*

Vana gloria fugienda.

S. Antioch. Hom. 43.

71. Apes, è prato ad alveare suum reversæ, epigraphen à Lucarino recepêre: REVERTUNTUR ONUSTÆ. Et à Bargalio: COLLECTA DOMUM PORTAT. Tales omninò illos dixeris, qui è libris, sive sacris, sive profanis, profectum aliquem referre student: vel etiam qui audito Dei verbo, utilissimis documentis instructi, domum revertuntur. Seneca: *Qui ad Philosophorum scholas venit, quotidie secum aliquid boni ferat, aut sanior domum redeat, aut sanabilior.* Et Absalon Abbas: *In hoc campo nostra apicula flores quærit diversarum sententiarum, à quibus succum dulcem elicit, quia intellectum spiritualem ore memoriæ extrahens, in alveario cordis reportat & deponit.* S. Joannes Chrysostomus in eadem solicita ape, quæ COLLECTA DOMUM PORTAT, charitatem humanam dignoscendam proponit; hæc enim bona omnia, diversis locis ac temporibus collecta, pleno sinu in dilecti gremium ac domum profundit. *Charitas*, inquit, *velut frugi quædam apicula, bona omnia undique COLLECTA IN AMANTIS ANIMAM COMPORTAT.*

Studiosi.

Doctri[na] audito[...]

Senec. Ep. 108.

Absal. [...] 34. Chari[tas]

S. Joan. Chrys. Hom. Epist. Corinth.

72. Apibus, circum alveare in florescente horto volitantibus, Dominicus Gambertus è Virgilio inscripsit: CONVECTARE JUVAT PRÆDAS. Belliducis, in annona ac commeatu providendo solertiam hæc imago significat. Ad rem nostram Vegetius: *Antequam inchoetur bellum, de copiis expensisque solers debet esse tractatus, ut pabula, frumentum, & cæteræ annonariæ species, quas à Provincialibus consuetudo deposcit, maturius exigantur, & in opportunis ad rem gerendam, ac munitissimis locis amplior semper modus, quàm sufficit, aggregetur.*

Virg. Æne[id.]

Veget. [...] c. [...]

Belli[dux]

73. Gratiæ Divinæ dulcedinem nonnisi intra secretiora pectoris nostri penetralia effundi, haud obscurè ex ape conjicies, quæ circum alveare volitans, epigraphen tenet: MELLIFICAT INTRO. S. Macharius: *Quemadmodum apis secretò favum conficit in alveo; sic & gratia dilectionem suam secretò in cordibus exercet.* Verus Christianus ideæ loco apem habeat, suarumque virtutum melliginem in locis occultis conficere sedulò studeat. Quisquis enim ostentationem odit, summam in operando solicitudinem amat; eleemosynas quidem cumulatè erogat, sed videri non ambit; corpori castigando assiduam impendit operam, foris tamen ne quidem illius vestigium prodit; denique inter preces fundendas nullos, præterquam Divinos oculos attendit. S. Bernardus: *Orare volentes, jubemur intrare cubiculum, utique secreti gratiâ. Id quidem ad cautelam, ne coram orantibus laus humana orationis furetur fructum, frustretur effectum.*

Gra[tia]

S. Ma[c.] Hom.

Vir[tus] [oc]culta

S. [Bern.] [...]

74. Physicis observatum est, juniores apes mellis colligendi causâ in campos excurrere, adultioribus intereà domi suæ ac intra alvearia operantibus. Aristoteles: *Apum seniores intùs operantur, adolescentes foris negotium exercent. Quibus est earum adolescentia, ad opera exeunt; seniores intùs operantur.* Et Virgilius:

— Grandævis oppida curæ, &c.
At fessæ multa referunt se nocte minores.

Unde volantibus circum alveare junioribus apibus inscribes: AT NEGOTIUM SENIORUM INTUS. Mens Emblematis est, senibus è munere suo incumbere, ut secreta consilia, ac leges Reipublicæ bono accommodatas, domi statuant; Juve-

Juvenibus interea aperto Marte in patriæ tutelam dimicantibus. Petrus Gregorius: [illegible], inquit, *& Magistri populi propter rerum experientiam eligendi sunt: qui enim diu multumque in rebus populi sunt versati, aptiores sunt consilio Reipublicæ, sive tempore pacis, sive belli. Consilium senum parabat stabilimentum regni Roboamo Regi, si admisisset.* In rem præsentem facit sententia illa, à Græcis frequenter usurpata: *Opera sunt juvenum, bella virorum, at consilia senum.* Unde olim ad publica Romanorum consilia nonnisi senes, ætate venerabiles, eligebantur; à quibus etiam Senatus etymon suum accepit, si Ciceroni fides habetur. Idipsum, referente Tito Livio, Spartanis; & Xenophonte teste, Persis more receptum erat.

75. Fuit, qui alveario inscriberet: NIL INTUS AMARUM. Ita Dei servus & anima contemplativa interiorem suum spiritum suavitate & assiduâ dulcedine perfusum habent. Divinæ sponsæ id eloquiũ erat: *Favus distillans labia tua sponsa.* Eo ipso Emblemate etiam SS. Eucharistiam jure affeceris, utpote *omne delectamentum in se habentem.* Denique Cœlestis civitas, alveario simillima, ab omni amarore longè est alienissima. Unde Isaias, de Beatis disserens; ait: *Lætitia sempiterna super capita eorum; gaudium & lætitiam obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus.* Monasteria quoque meris affluunt animi delitiis, nec quidquam amarum intus habent. S. Petrus Chrysologus: *Juxta sententiam cordis mei. Separadisus in hac vita præsenti est, vel in claustro, vel in Scholis est. Quidquid enim extra hæc duo est, plenum est anxietate, inquietudine, amaritudine, formidine, solicitudine, & dolore.*

76. Sancta Ecclesia, extra Synagogam congregata apum examini comparatur, quod ab alveari segregatum, Lucarino authore, epigraphen præferr, NOVUM SEPARAT AGMEN. Huc apprimè facit illud Oseæ vaticinium, à D. Paulo adductum: *Vocabo non plebem meam, plebem meam; & non dilectam, dilectam; & non misericordiam consecutam, misericordiam consecutam. Et erit in loco, ubi dictum est eis: Non plebs mea vos, ibi vocabuntur Filii Dei vivi.* S. P. Augustinus: *Accepit Christus Ecclesiam, & eam in loco constituit Synagogæ. Per infidelitatem enim Synagoga à Deo separata, & mortua est: & per fidem Ecclesia Christo conjuncta, & vivificata est.*

77. Idem Lucarinus MARIAM Virginem Emblemate significaturus, apes depinxit, alveari vicinas; cum lemmate: OPEROSIOR IN ANGUSTO. Enimverò Virgo Deipara tenuem ædiculam, Laureti hodie visendam; & insuper angustum præsepe habitans, res utrobique maximas est operata: in illa quippe filium suum Divinum, concepit; in hoc verò enixa est. S. Petrus Damianus: *O quanta tunc erant Regum mundi turrita palatia! quanta miris lapidibus ornata triclinia! Et tamen omnia illa contempsit, qui præsepium ad cunabula suæ nativitatis elegit. Non tectos petiit, auratis vestibus obsitos, non purpurâ, vel pictis tapetibus adornatos: sed in catabulo recubuit animalium, qui innumeris vallatur Angelorum agminibus.* Eorum etiam hæc imago est propria, qui, vanæ gloriæ causâ, in loca, ab hominum consuetudine remota, se recipiunt, ibique grandia operantur.

78. Tantam Regi suo venerationem exhibent apes, ut ex alveari progredientem omnes veluti obsequia sua delaturæ, sequantur. De his Aristoteles: *Reges nunquam prodeunt foras, vel ad pastum, vel qua alia causa, nisi universa cum plebe.* Plinius: *Mira plebis circa eum obedientia. Cum procedit, una est totum examen.* Et Virgilius:

------ illum admirantur, & omnes
Circumstant fremitu denso, stipantque frequentes.

Virg. l. 4. Georg. v. 215.

Quare P. Bossatus Apum Regem, cum universo examine ex alveari progredientem, hoc lemmate insignivit: NEC UNA REMANET. Eoq; comunia illa obsequia significare volebat, quibus omnes Cremonæ Primores D. Antoniũ Longum, non sine singulari amoris ac reverentiæ testificatione, exceperunt. Porrò Christum, Regem æternum, quando ad universale judicium progressurus est, omnes cœlites, nec uno quidem remanente, comitabuntur. Dilucidè Zacharias: *Veniet Dominus Deus meus, omnesque Sancti cum eo.* Et S. Judas Apostolus. *Ecce veniet Dominus in Sanctis millibus suis.* Id est, interprete P. Cornelio a Lapide, stipatus innumeris legionibus Angelorum & Sanctorum. Quod expavescens Magnus Augustinus, exclamat: *Tot Judicibus tunc assistendo, quot mihi præcesserunt in opere bono: tot arguentibus convincar, quot mihi præbuerunt bene vivendi exempla; tot convincar testibus, quot me monuerunt proficuis sermonibus, seque imitandos dederunt justis actionibus.*

Gubernator honoratus.
Judicium extremum.
Zach. 14, 6.
Jud. n. 14.
S. Aug. in Medit. c. 4.

79. Alveare, apibus circumdatum, epigraphen à D. Dominico Saverra accepit: NULLI PATET. Innuebat videlicet, Principum arcana, & politicas artes à nemine penetrandas esse. Si Valerio Maximo credas: *Taciturnitas optimum, atque tutissimum rerum administrandarum vinculum habebatur.* Idipsum providè cavebat Michæas Propheta: *Ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.* Idipsum in Divino conclavi fieri assolet; S. Ambrosio asserente: *Dei consilium humana vota non capiunt, nec quisquam interiorum potest esse particeps Christi.*

Secretum Principis.
Val. Max. lib. c. 21.
Mich. 7. 5.
S. Ambr. l. 5. in Luc.

80. Alveario inscripsêre: NON DESIDI SEDES. Vel: NON FUCO LOCUS. Utrumque hoc lemma ad illam apum proprietatem alludit, quâ ignavas, & otio deditas, è contubernio suo proscribere solent. Aristotelis hâc de re testimonium est: *Socias otiosas & desides, vel minùs parcas, pellere in more est apibus.* Militum vitam, inter assiduos labores traducendam; vel Cœlestem patriam, inertibus arctissimè clausam, solisque operariis perviam, hoc Emblema spectat. Unde providè monet Magnus Augustinus: *Noli esse piger in labore breviter, & gaudebis ineffabiliter.* Licet tamen illud ipsum Emblema etiam terreno amori cum Ovidio tribuere, qui de hoc ita pronuntiat:

Aristot. l. c.
Otiosi.
Beatitudo.
S. Aug. in Psal. 93.
Amor terrenus.
Ovid. l. 2. de Arte.

-------- Amor ODIT INERTES.

Et post pauca:

Militiæ species amor est: discedite segnes,
Non sunt hæc timidis signa tuenda viris.
Nox & hyems, longæque viæ, sævique labores
Mollibus his castris, & dolor omnis inest.
Sæpè feres imbrem cœlesti nube solutum,
Frigidus in nuda sæpe jacebis humo.

81. Apes, industriæ & laboris amicæ, quando ignavam ac desidiosam aliquam deprehendunt, mox eam alvario interdicunt, castigant, & occidunt. Perspicuè Plinius: *Pigras & ignavas proturbant.* Aristoteles: *Apes expellunt ab alvearibus & pigras, & non parcas.* Et Virgilius:

Ignavum fucos pecus a præsepibus arcent.

Unde api subscribes: PROTURBAT IGNAVAS. Vel: ARCET IGNAVOS. Hæ omninò cuivis Principi aut civitati de proscribendis otiosis statæ sanctæque leges sunto. Probus Imperator, otiositatem inter milites extremè detestatus, dicere solebat: *Annonam gratuitam militem comedere non*

Plin. l. 11. c. 19.
Arist. l. 9. de Hist. Anim.
Virg. l. 4. Georg.
Otiosi ejiciendi.

re non debere. Chinenses, otii eliminandi causâ, cæcos molendinis versandis; claudos verò, aut manicos, brachiis destitutos aliis convenientibus exercitiis destinant; nullo unquam, qui otio diffluxeret, intra regni limites tolerato; uti refert P. Maffæus. Hortantem audi Magnum Augustinum: *Noli modò putare; tempus seminis est, tempus frigoris est. Etsi inter ventos, etsi inter pluvias, semina. Noli esse piger, æstas veniat, quæ te lætificat, in qua te gaudeas seminasse.*

S. Aug. in Psalm. 36. Conc. 23.

82. Josephus Daganus, SS. Theologiæ & J.U. Doctor, Rhetoricæ Professor, Seminarii Rector, & Placentiæ ad S. Pauli Parochus, ut emblemate demonstraret, omnium subditorum animos ab Isabellæ de Este, Ducissæ Parmensis, benignitate raptos fuisse, plurimas apes depinxit, quæ versùs insigne aliquod lilium volitabant, cum lemmate: TRAXIT ODORA VOLUPTAS. De hâc apum proprietate Plinium consule. Principis clementis hæc idea est, de quo canit Claudianus:

Plin. l. 21. cap. 12. Princeps clemens. Claud. de Consul. Manlii.

------ Peragit tranquilla potestas
Quod violenta nequit: mandataque fortius urget imperiosa quies.

MARIA V. Porrò sicuti apes ad odoriferum hortum, ità nos ad virtutum omnium fragrantissimam suavitatem, MARIAM, curramus, utpote quæ est *Lilium inter spinas*; Sapienter de illa dixit Salomon: *In odorem unguentorum tuorum currimus*; Providè monet Magnus Augustinus: *Curramus post unguenta ejus, venit enim & oleum, & odor ipsius implevit totum mundum.*

Cant. 1. 3. S. Aug. in Psal. 90.

83. Apes singulæ laboribus nonnisi communibus in alveari distinentur. Unde lemma: PRIVATI NIL HABET ISTA DOMUS. De apibus in hæc verba testatur Plinius: *Rempublicam & mores habent, & nihil noverunt nisi commune.* Religiosis hic typus convenit, quibus sacrilegum est, è communibus bonis quidquam sibi vendicare proprium. Hanc vivendi rationem disertè præscribens Magnus Canonicorum Legifer Augustinus; ait: *Omnia opera vestra in unum fiant, tanto majore alacritate, quantò magis communia, quàm propria vestra curaveritis.* S. Basilius: *Qui dicit suum aliquid esse, se ipsum alienum reddit ab Ecclesia Dei, & à charitate Christi.* S. Gregor. *Ubi peculiaritas à Monachis habetur, to... charitas in eadem congregatione poterit permanere.* Cassianus ait: *hanc legem, suo tempore ab Ascetis observari solitam, ut ne verbo quidem auderet aliquis dicere quidquam...*

Plin. l. 11. cap. 5. Communis labor. S. August. in Regula. S. Basil. in qq. Brevior. q. S. Greg. ... Cass. de Inst. renuntiat.

84. Alveare, suavissimos mellis favos ministrans authore P. Sebastiano à Matre Dei hanc epigraphen sustinet: SI VERTES, INVENIES. Deiparam hæc imago spectat; cùm enim amarus esset mundus, plenusque colocynthidis: Deus illius loco providit Virginem Deiparam, quæ suis clientibus veras, sanctasque delitias ministraret. Unde Samson mel in ore leonis non sine mysterio in oppidi vineis invenit; *Vinea enim*, S. Bernardo teste, *Deipara imago est; nunquam enim contingit vineam hanc benedictam invisenti, non respondere cœlestes delicias, quovis melle dulciores.*

MARIA V. Judic. 14. S. Bern. serm. 3. in Salve Regina.

85. Fuci ac vespæ ab apibus ex alveari proscribuntur. Unde lemma: ARCENT, NE MUNERA PERDANT. Jure enim timent provida animalcula, ab insolente illorum genio destruendam esse omnem suam melliginem, quæ à Virgilio donum cœleste vocatur.

Virg. l. 4. Georg.

Et nunc aërii mellis cœlestia dona, &c.

Expelli. Philippum, Hispaniarum Regem, hæc imago spectat, qui omnes hæreticos ingenti & sacro zelo à regnis ex India profligavit, ne sanctæ fidei Catholicæ, magno utique cœlesti dono, ullum detrimentum ab iis crearetur. Porrò compertum habemus, plurima bona opera, ac virtuosas operationes, seu suavissimam melliginem, in sacro Religionum alveari à perversis religiosis impediri; unde providè decernit Magnus Canonicorum Legifer Augustinus: *De vestra societate projiciatur. Non enim hoc fit crudeliter, sed misericorditer, ne contagione pestifera plurimos perdat.* Invaluit idipsum in aliis antiquis Religionum legibus. S. Basilii est: *In vitio perseverantem, perinde ac sui ipsius corruptorem non sine lachrymis, lamentationibusque, ut membrum penitùs vitiatum ac inutile, medicorum more, à reliquo corpore præscindere convenit.*

S. Aug. Reg. S. Basil. Reg. D. interr.

86. Apes fumo ex alveatibus suis pelluntur: Lemma: CEDUNT COACTÆ. Ita Angelus bonus ab hominum societate per sceleris fumum ac fœtorem pellitur. Hâc ratione à Doctoribus intelligitur illa colloquentium Angelorum sententia, ab Hieremiâ prolatâ: *Curavimus Babylonem, & non est sanata; relinquamus eam.* S. Basilius opportunissimè: *Peccatum*, inquit, *instar fumi est, quo apes dissipantur, unde justissimo titulo ab Angelo derelinqueris, ut qui tam incultum hospitium ei præparare non metues.* Et in illud Psalmi: *Amici mei & proximi adversum me appropinquaverunt & steterunt*; ait: *Qui prius amici & omni tempore familiares fuerunt, de longè steterunt, mecum vivere nolentes, eminus flentes. Isti Angeli sunt boni & ministri Dei, & juxta peccata ipsius David ad tempus recesserunt adversantes.*

Angel. peccato pellit. Hier. S. Basil. Psalm. hom.

MEL.

87. NUllus liquor melle est gravior, reliqui enim omnes melli innatant: ideò mellis copia nimia ventriculum onerat, reliquis alimentis subsidit, & ad imum stomachi demittitur. Dilucidè Salomon: *Qui mel multum comedit, non est ei bonum.* Unde lemma: IMMODERATUM NOCET. Instar mellis dulce, imò prædulce est honoris & gloriæ humanæ fastigium; sed sicut mel immoderatè sumptú officit stomacho, ità infelicitas nimia, supra vires, supra facultates & conditionem ingesta, nunquam non perniciosa est. Quando fortuna Ammanum dulcedine suâ ad summum repleverat, nauseam ipsi subitò provocavit: *Necdum verbum de ore ejus* (scilicet Regis Assueri) *exierat, & statim operuit faciem ejus.* Nam è Persarum more, homini, mortis reo, velabatur facies. Porrò parum gustati mellis Jonathæ, Sauli filio, tanti stetit, ut exemplò in absynthium amarissimum sit conversum; unde gravissima ipsius lamenta: *Parum mellis comedi, & ecce morior!* Salomonem sistit Chrysostomus, qui hujus rei exactam cepit experientiam. *Hunc sanè*, inquit, *nemo unquam deliciis, gloriâ, sapientiâ, dominatu, omniumque rerum ad voluntatem successu anteivit, nihil tamen ex omnibus cepit utilitatis, quin ea omnia vanitatem vanitatum appellat, & vana universa, cujus vanitatis non simplicitatem, sed excessum expressit; cedamus obsecro ei, qui rerum hujusmodi experientiam consecutus est, morem obtemperemus, inquam, illi, & his rebus incumbamus, in quibus nihil est inane; sed vera omnia, certa, ac stabilia sunt, & cuncta lapide desuper constructa, in quibus, inquam, nihil senescit, nihil præterit, quin virent omnia, & florescunt, neque quidquam vetustate confectum ad interitum tendit.*

Prov. 25. Hon. cett. Esth. S. Jo. Chrys. tom. 2.

88. Physicis compertum est, mel, si ab homine comedatur, præ reliquis cibis maximè in fel converti. Unde lemma: FEL ERO, SI COMEDAS.

Idipsum

Idipſum in voluptatibus terrenis experimur, quæ primùm quidem palato humano accidunt amœnæ & ſuaves, paulò tamen poſt in amariſſimum fel vertuntur. S.P. Auguſtinus; *Filii ſempiternæ mortis inſultare non ceſſant, jactantes ſuas delicias temporales, quæ ad tempus obdulcant fauces eorum; poſtea verò amariores felle invenient eas.*

CERA.

89. Cera, igni admota, liqueſcit; Lemma, Igni Vicina Liquescit. Ità mens humana ad blandos fortunæ ac proſperitatis calores emolleſcit & perit. Unus è millibus eſt, qui proſperitatis patiens, non in tranſverſum agatur. S. Bernardus Eugenium ſuum, Pontificem Maximum, ſolitâ & prolixâ ſcriptione admonens; *Quàm*, inquit, *charus extitit, qui non vel modicè in proſperitate animum relaxaverit à ſui cuſtodia & diſciplina! Sapiens David, ſapientior Salomon fuit; ſed blandientibus nimis ſecundis rebus, alter ex parte, alter ex tóto deſipuit.* S. P. Auguſtinus; *Fallax felicitas major eſt infelicitas. Felicitates ſæculi ſomnia dormientium. Attendite, ut diſcernatis vos, attendite, ne putetis veram felicitatem eſſe, quam ſibi optant homines aut infirmi, aut infimi. Fratres mei, adverſus felicitatem acrius vigilandum eſt.*

ARANEUS.

Caput II.

90. Mundi hujus legibus ſolam plebem, non verò Magnates teneri, ex aranei tela dignoſcere licet, quæ, una parte lacera ac perrupta, altera aliquot muſcas implicat, ſtringitque cum lemmate, Discindunt Magna. Anaxarchus dicere ſolebat; *Ut aranearum telas cervi corrumpunt, muſcæ implicantur; ita leges plebeculam vexant, ac à potentibus violantur impunè.* Juſtus Lipſius eandem iconem homini generoſo tribuit, qui, inſtar Samſonis, omnes, ſi non Daliliæ funes, certè tamen invidentis fortunæ caſſes univ rumpit. *Ut aranearum caſſes*, inquit, *animalia fortia perrumpunt; ſic fortunæ laqueos mens robuſta.* S. Hieronymo aſſerente, aranearum telis etiam hæreſes comparantur, quæ homines ſimplices tantùm, & in fide leves; non verò doctrinâ aut ingenio graves illaqueare valent. *Opus araneæ*, inquit, *incaſſum texitur, de quo, ſuper perſona hæreticorum ſcriptum eſt in Iſaia; Telas araneæ texuerunt, quæ parva poſſunt capere animalia, ut muſcas, culices, & cætera hujuſmodi, à fortioribus autem rumpuntur. Inſtar levium in Eccleſia, ſimpliciumque, qui eorum decipiuntur erroribus, cùm viros in fidei veritate robuſtos, non valeant obtinere.*

91. Aranei tela, à robuſtis animalibus ſine negotio rumpenda, minora, corpore ac viribus imbecillia, facilè retinet, illigatque. Undè lemma; Debiles Illaqueat. Vel, Viliora; ſeu, Infirmiora Prædatur. Ità Hæreticorum ratiocinia, veluti aranearum telæ, infirmos ac debiles imperitorum intellectus facilè quidem irretiunt; at ubi Theologos, ſolidâ doctrinâ graves, ſuis inſidiis tentaverint, mox perrupto paralogyſmi filo, ſupetantur, & ignobiles concidunt. S. Gregorius Nazianzenus, Eunomianatarum hæreticis exprobrans, *Cur*, inquit, *aranearum telis imbecilliores illaqueas, quaſi rem eo pacto ſapienter, ac præclarè geras?* Hunc locum explicans Elias Cretenſis, ait; *Cur ratiocinationum tuarum retibus nexis quidem illis inſtar aranearum telæ, at infirmis, illaqueare imbecilliores conaris? Eleganter autem ad eas telas ſyllogiſmos ipſorum, pravaſque ratiocinationes comparavit: Nam ut illis muſcæ, parvaque tantum animalcula capiuntur; ſic eas contrà robuſtiora perrumpunt. Eodem modo ſyllogiſmis hujuſmodi homines, imbecilla ſcientia præditi, implicantur, à robuſtioribus autem, faciliùs etiam, quàm aranearum tela, diſcerpuntur, ac diſſipantur.*

92. S. Thomas Aquinas veſtem ſuam religioſam, in ætate etiamnum juvenili nonnunquam laceratam, quantociùs reſarciebat; araneam imitatus, quæ telam, omni parte laceram, incolit; cum lemmate, Resarciam. vel, ut alteri placuit; Retexam. De hac araneæ proprietate Ariſtoteles; *Si quis telam laceraverit, texere iterum incipit.* Ità generoſus animus, tametſi adverſis viribus plurimùm infeſtatus, nihil tamen à cœpto opere remittit. S. Joan. Chryſoſtomus; *Nullus mercator, poſtquam naufragium fecit, deſtitit navigare. Sed dènuò mare pertranſit, & longos pernavigat ſinus, & priſtinas recuperat divitias. Frequenter athletas cernimus poſt multos lapſus coronatos. Jam verò miles quoque, qui fugit, poſtea ſe ſtrenuum exhibet, & hoſtes ſuperat. Horum quoque multi, qui propter tormentorum pavorem Chriſtum negaverant, denuò certamen inierunt, & cum martyrii receſſere corona, &c.* Deniquè verus pœnitens, conſentaneè ad hanc araneæ ideam, omne damnum, ab infernalibus ventis aut hoſtibus adversùs animam ſuam concitatum, reſarcire, & aſſiduâ virtutum Chriſtianarum exercitatione reſtituere ſatagit. Explicatiſſimè Petrus Berchorius; *Aranea eſt homo, tela ſua eſt congeries virtutum & morum, muſcæ ſunt bona temporalia, quæ infeſtant; & ſolicitant cor humanum. Si ergò tela tua; id eſt congeries virtutum & morum, & velamen fuerint aliquo caſu dirupta per aliquod peccatum mortale, pro certo non debes vacare venationi muſcarum, id eſt, acquiſitioni bonorum temporalium, niſi priùs per pœnitentiam tela iſta fuerit integrata.*

[S.Th. Aquin. — Animus reſolutus. — Ariſt. l. 9. hiſt. anim. c. 39. — S. Jo. Chry. hom. ult. ad pop. Ant. — Pœnitens. — Pet. Berch. Reduct. mor. l. 10. c. 7. n. 10.]

93. Bartholomæus Roſſus indefeſſum ſancti Caroli in operando ſtudium & vigilantiam Emblemate ſignificaturus araneam in telæ ſuæ medio depinxit; cum lemmate, Nunquam Otiatur. Hac araneæ proprietate Petrus Berchorius anxios hominum mundanorum labores, & aſſiduam in caducis opibus conquirendis induſtriam demonſtrat. *Aranea*, inquit, *ſemper telæ intenta, nunquam ceſſat à labore. Tales ſunt ſæculum diligentes, divites ſcilicet mundani, quia nunquam quieſcunt ab anguſtia vel labore, ut patet generaliter in omnibus ſtatibus, Iſaiæ 57. In multitudine viæ tuæ laboraſti, non dixiſti, quieſcam.* Egregiè de homine mundano dixit Magnus Auguſtinus; *Piger es ad faciendum opus bonum, & ſtrenuus es ad tranſeundum mare, quia avaritia imperat, ſervis; quia Deus jubet, odiſti.* Deniquè etiam Diabolum hæc imago ſpectat, qui hominibus nunquam non ſtruit inſidias, ſtudioque indefeſſo ad eos illaqueandos laborat.

[Aſſiduitas. — Pet. Berch. Reduct. mor. l. 10. c. 7. n. 1. — S. Aug. in Pſal. 128. — Diabolus.]

94. Araneus, telam ſuam exorſus, epigraphen refert, Donec Perfecerit. Hinc diſces, negotia cæpta ad finem ac perfectionem ſuam eſſe deducenda. S. Ambroſius; *Mens, quando aliquid videtur incipere, ad finem uſque contendat, & operis ſui terminum quærat.*

[Continuare. — S. Amb. l. de Noe. c. 23.]

95. Araneo, ſuprà florem figurato, inſcriptionem è Guidone Caſono indidi; Ricevuto Ben: Cangia In Veleno. Id eſt, Ex Bono Venenum. Idipſum homo ingratus aſſolet; nam, uti definit Doctor Mellifluus, *Ingratitudo eſt inimica animæ, exinanitio meritorum, virtutum diſperſio, beneficiorum perditio.* Non enim veretur ingratus, optima quæque beneficia vel omninò contemnere, vel in deteriorem partem interpretari. Caſoni hac de re poëma eſt.

[Gui. Caſo. Embl. mor. 18. — Ingratus. — S. Ber. ſer. in Cant.]

Infelice quel cor ch' ama l' ingrato,
Poiche semina il ben per coglier male,
Mentre le gratie a lui pronto concede,
Che le gode con odio, e le converte
Nella sua velenosa empia natura.

Genero-sitas.

96. Eduardus II. Britanniæ Rex, symboli loco araneum sibi præferri voluit, qui telis suis texendis operam nunquam impendit majorem, quàm inter afflantium ventorum incursus. Epigraphen addidit; AUDENTIOR IBO. Hanc nimirùm Rex optimus magnanimitatis ac constantiæ suæ imaginem esse voluit, omnesque hostium & calamitatum vires in se unum generoso animo provocavit; haud dubiè illam Cornelii Taciti gnomam alto defixam animo habens; *Fortes & strenuos, etiam contra fortunam insistere spei.* Ad verbum Virgilius;

Cor Tacit. l.2.histor. Virg.l.6. Æn. v.95.

Tu ne cede malis, sed CONTRA AUDENTIOR ITO,
Quàm tua te fortuna sinet.

Malignus.

97. Araneis congenitum est, turbato ac pluvio cœlo plus, majoreque ardore, in texturas suas conficiendas incumbere, quàm sereno ac tranquillo. Undè lemma; IN NUBILO TANTUM. Ità prorsùs homines maligni tum demum vindictæ & passionum suarum fila quam ardentissimè pertexunt, quando æmulos calamitatum nubibus turbatos viderint. Certè Achitophel, ob vitium, nepti suæ Bethsabeæ à Davide illatum, acerbè quidem fuerat offensus; ulciscendi tamen animum tamdiu distulit, donec Absalon, proprio suo parenti perduellis, commodam ei occasionem suppeditârit, ad extremam perniciem Davidi per sua consilia machinandam. Eadem imago etiam ignavos quosdam laboris hostes congruit, qui nonnisi extremâ necessitate aut miseriâ veluti cœlo nubilo, compulsi, operari, ac negotia sua tractare solent. Unde quosdam in ipsa etiam æterna salute sua ità desides reperias, ut pœnitentiæ opera nonnisi morte imminente, vel in extrema necessitate constituti perficere curent. De his graviter Deus; *Cùm irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas irruerit, tunc invocabunt me; & non exaudiam, &c.* Pulchrè Magnus Augustinus; *Pœnitentia, quæ ab infirmo petitur, infirma est. Pœnitentia, quæ à moriente tantùm petitur, timeo ne & ipsa moriatur. Et ideo quicunque invenire vult misericordiam Dei, sanus agat pœnitentiam in hoc sæculo, ut sanus esse valeat in futuro.*

Ignavus. Pœnitentia sera. Prov.1 27. S.August. serm.57. de temp.

98. D. Aresius mercatorem fraudulentum araneo persimilem dicit, qui reti suo conficiendo totus insistit; cum lemmate, ANIMA TABESCENTE. Hoc sensu Cardinalis Bellarminus super illud Psalmi, *Tabescere fecisti sicut araneam animam ejus*; ait, *Instar aranea, quæ laborat in texenda tela, ut capiat muscas, & interim ipsa exsiccatur & consumitur. Sic enim animæ hominum carnalium justo Dei judicio perpetuò laborant in rebus temporalibus acquirendis, & in eo labore consumunt ingenium & mentem, & indè anima exsiccatur omni humore gratiæ, ut ne cogitent quidem de salute suâ, neque ullo desiderio tangantur veræ felicitatis.* Eodem argumento Petrus Blesensis illorum stultitiam arguit, qui mentem suam gloriolæ terrenæ affectibus, aut plausûs mundani desideriis inquinant. *Araneæ siquidem*, inquit, *de suis visceribus telam texit, & texendo tabescit. Quid aliud facit homo, qui se eviscerat in expensis, & in curis, ut muscam odoriferæ opinionis, & favorem linguæ meretricantis acquirat?*

Mundanus. Bellarm. in Psal.38. v.12. Mundanus. Pet. Bles. epist 16.

Mundanus.

99. Araneus, telæ texendæ intentus, epigraphen ab Alcibiade Lucarino accepit; VISCERA PRO MUSCIS. Egregiam sanè hominis stultissimi ideam! qui scilicet qualem gloriolam aut progressum venaturus, miserè torquetur, fatigatur, curisque consumitur. Accommodatè Petrus Blesensis; *Perambitiosi homines se laboribus torquent, cruciant curis, expensis eviscerant. Nonne figuram araneæ gerunt, quæ de suis visceribus telam texit, ut capiat muscam venaticam? Quæ est inanis gloria, quam venantur, nisi musca volitans, ventosa, sordida?* Argumento haud multùm dissimili de luctatoribus & athletis disserit Lucianus; qui pulvere ac ceromate conspersi, proprioque perfusi sudore, antagonistam sternendum in arenam descendunt; ibique è contusis membris, ac venis horrendùm dilaniatis vivum sanguinem copiosè fundunt, nec rarò ipsam etiam animam ingenti cruciatu ex imis visceribus ejiciunt: & tamen, quod mireris, è tantis laboribus nullam aliam mercedem ab agonothetis exspectant, nisi corruptibilem pomi aut pini fructum. Itàque, inquit, *hoc mihi magis risu digni videntur viri illi, ut tu aïs, optimi, frustra tanta superantes, talibusque difficultatibus conflictantes, ut eas pulchritudines, & heroicas corporum proceritates ità turpiter arenâ, atque tumentibus vulneribus fœdantes, ut parta victoria, pomo aut pinu potiantur.*

Pet. Bles. epist.14. Lucian. opere de G. omn.

Calumnia. Hypocrita.

100. Ut orbi persuadeas, calumniam haud operosè dissolvi ac superari; araneæ telam, venti cujusdam flamini expositam, pinge; cum dicto, LEVI DIRUMPITUR AURA. Ratione consimili S. Gregorius Papa in illud Jobi, *Et sicut tela aranearum fiducia ejus*; ait, Hypocritæ actiones à plausûs humani aurâ totas lacerari, & in nihilum redigi. *Aranearum tela*, inquit, *studiose texitur, sed subito venti flatu dissipatur: quia quidquid hypocrita cum labore peragit, aura humani favoris tollit. Et dum in appetitu laudis opus deficit, quasi in ventum labor evanescit.* Ità quoque omnis mundi felicitas, veluti araneæ tela, maximis quidem laboribus comparatur, negotio tamen facillimo iterum dissolvitur. Petrus Berchorius: *Tela araneæ miro naturæ artificio de araneæ visceribus contexitur, magno labore, & longo tempore perficitur: sed miro modo faciliter dissipatur. Talis est tela mundanæ prosperitatis. Hîc omnia paulatim, & successivè, laboriosè, & tædiosè conficiuntur. Sed pro certo faciliter talis tela dissipatur, & per subitam mortem, & insperatam adversitatem totus iste labor destruitur & cassatur.* Idipsum de vitæ humanæ lubricitate pronuntiaveris: de qua David: *Et tabescere fecisti sicut araneam animam ejus.* In hunc locum S. P. Aug: *Quid*, inquit, *tabidius araneæ: animal ipsum dico, quanquam & ipsis telis aranearum quid tabidius? Attende & ipsum animal, quàm tabidum est. Pone suprà leviter digitum, ruina est: nihil omnino tabidius.* Idem sanctus Doctor animæ nostræ imbecillitatem, quovis levissimo tentationum vento sternendam, araneï telæ non absimilem dicit. *Nihil*, inquit, *infirmius anima nostra, posita in mediis tentationibus sæculi in mediis gemitibus & parturitionibus molestiarum, nihil eâ infirmius; donec hæreat soliditati cœlesti, & sit in templo Dei.*

S. Greg. Moral. Job.8. Prosperitas m[undi]. Berch. Redu[ctor.] mora[l.] Vit[a] hu[mana.] Ps.3[8.] S. A[ug.] Anima. S. A[ug.] Psal.

101. Subtile videtur aranearum opus, sed inutile; curiosa tela, sed fragilis & imbecilla: continuo studio & viscerum impendio contexta, sed nonnisi muscis vel culicibus irretiendis apta. Undè meus Concanonicus D. Alexander Luzon de Millares symboli loco araneam exprimit, quæ complures muscas in extensa sua tela implicans, epigra. præfixum habet: VILIS PRÆDÆ TABESCIT AMORE. Ità prorsùs homines carnales perpetuò laborant, sudant, seque ipsos eviscerant: quid agunt? telam araneæ caducam, futilemque ordiuntur, & in texendo ac retexendo ætatem consumunt, nullo præterea fructu, nisi ut fœtentes ac sordidas voluptatum terrenarum muscas captent. Adversùs istos altùm conquestus Isaias, ara[neæ] *[te]las*

Mu[ndan]us

Telas aranearum texere, est pro mundi hujus concupiscentiâ temporalia qualibet operari, quæ, dum nulla stabilitate solidata sunt, eâ procul dubio ventus vitæ mortalis rapit.

102. Araneus & apis eidem flori insident, hæc quidem mel, ille venenum colligendo. Lemma; IDEM NON OMNIBUS IDEM. Ità probi ex eadem pecunia, honore, cibo, &c. suavissimum virtutis mel colligere solent; improbis contrà nonnisi venenum ac mortem exsugentibus. Dilucidè Apostolus; *Omnia munda mundis: coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum, sed inquinatæ sunt eorum & mens & conscientia.* De cibis differens S.P. Augustinus; *Infidelis, inquit, sive comedat, sive abstineat, non sanctè vel justè comedit vel abstinet, quia prava opinione utrumque facit.* Imò probi etiam ex improborum malis bonum colligere nôrunt, cùm tamen hi ex optimis quibusvis proborum operibus malum desumant. Pulchrè ac compendio idem Doctorum Phœbus; *Sicut malis obest bonitas justorum, sic bonis prodest iniquitas improborum.*

103. Araneus, in telæ suæ centro residens, epigraphen tenet; EXSPECTAT PRÆDAM. Dæmonis hæc imago est, qui humano generi nunquam non tendit insidias, exspectatque solicitè, quos retibus suis implicet. Dicertè S. Athanasius; *Hostile dæmonibus contrà omnes Christianos, maximè verò contrà Monachos & virgines Christi, odium est. Eorum semitis laqueos tendunt eorum mentes impiis & obscænis cogitationibus nituntur evertere; sed nihil nobis in hoc terroris incutiunt; fidelium enim orationibus & jejuniis ad Dominum statim corruunt. Nec tamen, si paululum cessaverint, prorsus plenam putetis esse victoriam, solent saucii graviùs assurgere, & multa arte pugnandi, cùm cogitatione nihil egerint, pavoribus terrent.* Idipsum etiam Causidicis quibusdam convenit, qui clientibus, eorumque bonis assiduò & auxiè inhiant.

BOMBYX, Globulus Bombycinus.

Caput III.

104. Bombyx, contexto suo globulo bombycino claudendus, epigraphen à Bargalio recepit. UT PURUS HINC EVOLEM. Ità homo, intrà claustri angustias receptus, toto animo purificatur, tandemque ex illis ad æternæ vitæ beatitatem evolat. S. Bernardus; *O sancta vita!* exclamat; de monastica differens, *tu mentium secreta purificas: tu conscientiarum squalorem diluis, atque ad angelicæ munditiæ puritatem pervenire facis animas.*

105. Bombyx, intrà calatiscum suum bombycinum clausus, epigraphen ex Horatio præfert, MUTABOR IN ALITEM. Enimverò, sicuti bombyx, fuso suo inclusus, è verme in papilionem convertitur; ità homo, ordinis religiosi claustrum ingressus, pristinum vitiorum vermem exuit, & mirâ metamorphôsi alatus, ad cœlos paulò post evolat. Ab hoc argumento non multùm alienus Seneca; *Quemadmodum*, inquit, *novem mensibus nos tenet maternus uterus, & præparat, non sibi, sed illi loco, in quem videmur immitti; sic per hoc spatium, quod ab infantia patet in senectutem, in alium naturæ sumimur partum; alia origo nos exspectat, alius rerum status.* S. Bernardus, de vita claustrali explicatè ac prolixè differens, exclamat; *O vita mirabilis, spirituale habitaculum, quæ de superbis humiles facis, de gulosis sobrios, de crudelibus pios & sanctos, de iracundis mites, de luxuriosis pudicos, de inobedientibus obedientes, & de osoribus facis in fraterna dilectione ferventes.* Atque adeò, quisquis hactenùs, instar obscæni vermis, per vitiorum ac transitoriæ voluptatis terram serpere, ventremque ignobilem trahere est solitus, in vita religiosa mox virtutum ac meritorum alis instruitur, & candidissimi papilionis more cœlum versùs contendit.

106. Sanctum quendam, compluribus miraculis, & assiduo abstinentiæ rigore insignem, è bombycis emblemate dignosces, qui serico texendo occupatus, cibum omnem respuit. Undè Lucarini lemma; OPEROSUS NON PASCITUR. Nam, ut, propriâ experientia edoctus, ait Magnus Augustinus; *Jejunium in gaudio est, cùm tantò minus delectent carnalia, quantò spiritualium major sagina est.* In hanc rem D. Joannes Paschalius, Canonicus Regularis. — Sanctus sobrius & miraculosus. — S. Aug. l. 2. quæst. Ev. q. 18.

Stamina dum bombyx operosus serica nectit,
Nauseat ille dapes, nauseat ille cibos.
Sic quoque, seu modicis dapibus, seu pascitur ullis,
Qui compar superis nectere mira parat.

107. Carolus Bovius Emblematis loco bombycem exhibet, qui relictâ calathisci sui mollitie, in papilionem mutatur, cœlumque versus evolat; cum lemmate, QUIA MOLLIA LIQUIT. S. Ignatium Loyolam hæc imago spectat, qui patriæ ac nobilissimæ familiæ suæ delitias generoso animo egressus, ad cœlos contendit, & hodiè etiamnum per totius mundi ora, inter gloriosa encomia, volat. Undè Tertullianus ait, *Virtus duritia extruitur, mollitie verò destruitur.* Et S. Joannes Chrysostomus; *Qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt; qui verò talia non habent, in cœlis sunt.* D. Jo. Augustinus Lenngueglia, clarissimum Congregationis Somascenæ lumen, in Colosso, ad S. Bassiani, Episcopi Novariensis, honorem formato, ità canit; — Delitiæ relictæ. — S. Ignat. Loyola. — Tertull. in lib. ad Mart. — S. Jo. Chry. in Matth. 11.

Quel verme industre, che formando sete
Si fà sepolchro, e la proprii danni stenta;
Se lascia i ricchi stami, al' aure liete
Già spiega l' ali, e volator diventa;
E questo par che a noi mortali avenne,
C' huom lasciando richezze aquista penne.

108. Posteaquam Comes Maximilianus Stampa, Mediolanensis, D. Annam Moronam, fœminam raris ac nobilissimis naturæ dotibus illustrem, matrimonio sibi junxerat, symboli loco bombycem suffixit, qui morum arborem conscendens, ipsius folia, utpote unicum alimentum suum, carpebat; addito lemmate, SOL DI CIO' VIVO. Id est; NON ALIUNDE VITAM. veluti dixisset; sicuti bombyx nullam escam aliundè, nisi è *Moro* desiderat; ità suos amores ac calidos affectus nonnisi in pulcherima ac virtuosissima conjuge Anna *Morona* pasci. Cæterùm tametsi hæc imago cùm ad propositum illud, tum ad conjugalem castimoniam significandam plurimùm leporis ac venustatis habeat; eam tamen non minore opportunitate etiam de hominis mundani vanitate interpretaberis, qui nullis aliis epulis delectatur, nisi caducis ac fragilibus foliis; rebus, inquam, vanis, inutilibus, ac transitoriis. De his Jobus; *Rodebant in solitudine, & mandebant herbas, & arborum cortices.* Et Magnus Augustinus; *Vita, quæ fructu corporis delectata, negligit Deum, inclinatur ad nihilum, & est nequitia.* — Amor conjugalis. — Mundanus. — Job. 30. 3. — S. Aug. de vera relig. cap. 11.

109. Peccator, noxas suas excusans, authore D. Aresio, Bombycem imitatur, qui texendo suo calatho insistens, epigraphen reddit; ILLAQUEATUR ORE. Verbis è Salomone desumptis; *Illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis sermonibus.* — Excusatio. — Prov. 6. 2.

In

S. Ambr. l. de Mendac. c 26. Psal. 58.

In hanc rem S. Ambrosius; *Ipsi nobis tendimus retia, quibus involvimur, & implicamur: ipsi nobis vincula nectimus.* Et S. P. Augustinus, ad illa Psalmi verba reflectens, *Non miserearis omnibus, qui operantur iniquitatem;* ait; *Est quadam iniquitas, quam qui operatur, non potest fieri, ut misereatur ei Deus: ipsa est defensio peccatorum. Quando quisque defendit peccata sua, magnam iniquitatem operatur, hoc defendit quod Deus odit.* Porro homo obscænus verborum suorum spurcitie se ipsum illaqueat, ac condemnat. S. Petrus Damianus; *Cùm immunda quæque, ac vana proferimus, quid aliud, quàm LAQUEOS nobismetipsis LOQUENDO COMPINGIMUS?* Domino Joanni Baptistæ Marino eadem imago ad S. Joannis Baptistæ carcerem ac catenas significandas inserviit; quippè quas ipsemet sibi paràsse videri poterat, dum nefando Herodis ac Herodiadis incestui reprehendendo zelosam suam linguam exeruit. Undè ad sanctum hunc conversus, canit;

Peccator obscænus. S. Pe. Dam. ser de vitiis linguæ.

S. Joan. Bapt. in carcere. Bapt. Marin p. 3. Lyra.

Da le tue labra uscir, verace messo
De la vera salute i lacci, e gli hami,
Che t' hanno (ingrato premio) a torto oppresso.
Così di propria bocca i ricchi stami
Vomita industre verme, ond' a se stesso
Fabrica la prigion, tesse i ligami.

110. Bombyx, è propriis visceribus serica fila trahens, dum ea in globulum convolvit, miserrimâ conditione, sibimet ex illis vincula ac tumulum construit. Lemma; SUIS SE GAZIS ILLIGAT; vel, SIBI SEPULCHRUM APPARAT; vel, ut meo Concanonico D. Salvatori Carducio placet; SIBI FUNERA TEXIT. Hominis avari hoc symbolum est; cujus labores omnes in ipsiusmet exitium ac miseriam vertuntur. Pulchrè ad rem nostram Magnus Hipponensium Præsul Augustinus; *Avarus dicit in corde suo, qui fortè non audet linguâ suâ; quis nos separabit à cupiditate auri? Tribulatio, an angustia, an persecutio? possunt & avari dicere auro; propter te occidimur tota die.* Eruditè canit P. Nicolaus Caussinus;

Avarus.

S. Aug. ser. 50. de sanctis.

Nico. Caus. Tragœd. Felicitas Act. 4.

Qualis genistris instruens bombyx opus,
Diducta fila viscera excernit leni,
Et tot fluentes colligens ovo sinus,
Se ipse claudit opibus implicitum suis
SIBI SEPULCHRUM corpore exeso PARAT:
Sic gazam avaro corde sudatam impia
In damna condunt.

111. Symboli loco bombyces intrà ahenum figurabantur, addito alabro, quo pretiosis suis staminibus spoliarentur. Lemma; MISERI, QUOD DIVITES. vel de uno tantùm; MISER, QUIA DIVES. Hunc enim morem divitiæ receptum habent, quod calamitates, rapinas, & ipsam adeò violentam mortem non raro adversùs Dominos suos concitent. Certè Insulæ fœcundiores maximas à piratis injurias sustinent: naves quoquè insidias tantò pertimescere debent graviores, quò fuerint mercibus magis onustæ. S. P. Augustinus; *Multi pauperes tutiùs latebant: divites facti, præda fortioribus fuerunt.* Appositè meus Concanonicus D. Salvator Carducius;

Divitiæ noxiæ.

S. Aug. in Psal. 53.

Fit miser en! bombyx, nitido quia stamine dives:
Sic ubi risus ovat, germinat inde dolor.

112. Bombyx, intrà aheni aquas acerbè excruciatus, in tot tormentorum vicem pretiosa sua stamina rependit. Eò animum advertens P. Carducius, inscripsit; TORTORI DELITIAS. Vel hoc bruti animalis exemplo disce, ô homo! inimicis tuis beneficia ac gratias referre. *Disce diligere inimicum,* inquit Magnus Augustinus, *si vis cavere inimicum. In quantum autem in te charitas crescit, efficiens te & revocans te ad similitudinem Dei, pertendit usque ad inimicos.* Undè bombycis ore canit meus Carducius;

Bona pro malis reddere.

S. Aug. Psal. 9

Tortori paro delitias, dum eviscero rigne;
Tu quoque munificus sic bona redde malis.

113. Bombyx, in papilionem transmutatus, è globulo suo bombycino in aëra evolat: ut adeò idem calathiscus, quem bombyx paulò ante urnæ sepulchralis loco habebat, posteà in papilionis renascentis cunas convertatur. Undè epigraphen subjunxit meus Carducius; AB URNA CUNABULUM. Veritas, hoc typo adumbrata, tametsi aliquamdiu sepeliatur, brevi tamen rediviva in apricum prodivit.

Ver sep surp

Dat urna molle bombyci cunabulum:
Sic veritas sepulta mox repullulat.

Indè etiam disces; hominem Christianum, si intrà mortis antrum jugi consideratione detineatur, tandem ad fidei & gratiæ vitam auspicatò evolaturum. Quare S. Petrus Chrysologus de tribus Mariis, quæ ad Christi sepulchrum devotè invisebant, ait; *Ingrediuntur sepulchrum, ut consepultæ Domino, totam fidei resurgerent in salutem.* Eò etiam illud Regii Vatis collimat; *Qui exaltas me de portis mortis.*

Med my vis S. P. ser Psa

114. Bombyx in texendis sericis suis aulæis plurimùm quidem industriæ ac laboris collocat, eò tamen animum suum nunquam reflectit, cujus tandem bono tot curæ ac labores cessuri sint. Undè Caroli Rancati gnoma symbolica, A PRO DI CUI NON SA'. Id est; CUI LABORET, IGNORAT. Eandem miseriam in avaris anxiè deplorat Salomon; qui immensis curis indies fatigati, ac penè obruti, planè ignorant, quisnam olim tanti sudoris fructu gavisurus sit. *Reperi, inquit, & aliam vanitatem sub sole: unus est, & secundum non habet, non filium, non fratrem, & tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi ejus divitiis, nec recogitat dicens: cui laboro? &c.* Altùm sibi gratulabatur Dives Evangelicus; *Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare,* cui tamen respondit Deus; *Stulte, hâc nocte animam tuam repetent à te, quæ autem paràsti, cujus erunt?* S. Ambrosius; *Sæpe quod avarus summa congesserat solicitudine, præcipiti diffusione dilapidat hæres luxuriosus: & diù quæsita, turpis helluo, præsentium cæcus, futuri improvidus, quadam absorbet voragine. Sæpè etiam speratus successor invidiam partæ acquirit hæreditatis, & celeri obitu extraneis adita successionis transcribit compendia.*

Av

Ec

S. Am. op

115. Bombyx pretiosi staminis sui fila assiduo labore ducens, epigraphen ab eodem Rancato accepit; ALTRUI SERICO AMMANTO, A' SE LA TOMBA. Id est; ALIIS SERICUM, SIBI CONSTRUIT URNAM. Hominem avarum hoc symbolo affeceris, qui proprio labore ad extremas vitæ angustias redactus, cumulatas suas facultates aliis relinquit. S. P. Augustinus de Divite Evangelico, quem superiore numero adduximus, ait, *Quanti sunt & modò, qui dicunt, tantùm habeo, tantùm facio, tantùm valeo, quibus respondendum est; stulte, hac nocte anima tua auferetur à te; quæ congregasti, cujus erunt? Lætatur dives stultus, nocte moriturus, quantumcunque cupiditas radices suas ubique distendat, quantumcunque rapiat, necesse est in una hora totum dimittat.* Scitè Joannes Owvenus;

A

Arte mea pereo, tumulum mihi fabricor ipse,
Fila mei fati duco, necemque neo.

Cæterùm Emblematis hujus argumentum ex aureis poëma-

poëmatis Hetruscis Urbani VIII. desumptum est;

Voglia intensa d' haver ne' l huom prevale
In tenaci pensier, si ch' egli oblia,
Che data gli fù l' anima immortale,
Perch' al ciel torni, onde sen venne pria.
Ne per volo spiegar gli manca l' ale,
Mà sotto vile incarco usanzaria
Stretto con lacci d' or tienlo in balia,
Onde il bel di là sù mette in non cale,
Per tesori ammassar la cieca mente
A prè di cui non sà brama gl' impresse
Che di terreni affetti il cor glimbi omba.
Tal picciol verme a noi dal oriente
Traslato di sua spoglia ordisce, e tesse
Altrui serico ammanto, â se la tomba.

116. Omnes quidem bombyces globulis suis conficiendis maximam impendunt operam; veluti sperarent, se paucorum dierum intervallo candidis alis instructos, è textili suo claustro in aëra evolaturos: at opinione complures deluduntur, nam illorum multi, intrà ferventes aheni aquas submersi, penitùs intereunt. Ut adeò, texendis suis calathiscis intenti, benè de se ipsis dixerint, NON OMNES IMMUTABIMUR. Ad propositum Sanctus Paulus; *Ecce mysterium vobis dico; omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.* Hoc Caroli Rancati Emblemate innuitur, plurimos reperiri Christianos, qui sese in extremo judicii die ad æternam gloriam resurrecturos sperant, cùm tamen ad Tartarum, calamitate nunquam intermoriturâ, sint ablegandi. Nam, ut opportunè ait Magnus Augustinus, *Resurget pius populus, ut veteris hominis sui reliquias transformet in novum. Resurget autem impius populus, qui ab initio usque ad finem veterem hominem gesserit, ut in secundam mortem præcipitetur.*

117. Bombyx aurea sua fila, ad nobilissimorum Magnatum ac Principum fœminarum pompam vestiariam suffectura, non aliundè, nisi è propriis visceribus trahit. Quare pretiosâ suâ salivâ globulum bombycinum conficiens, epigraphen tenet; ALIUNDE NIHIL. Scriptoris illius hæc idea est, qui singulari naturæ bono instructus, omnem voluminum suorum materiem è proprii ingenii fæcunditate desumit, nullâ illorum parte ex alienis libris emendicatâ. Talem se jactitans Manilius, de suis poëmatis canit,

Nostra loquar. Nulli vatum debebimus orsa,
Nec furtum, sed opus veniet.

Isaacus, Jacobo filio suo benè precatus, dixit; *Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni.* Tametsi verò ad virtuosam filii sui fragrantiam significandam, præ analogiis agrestibus & rusticis, adducere potuisset magis speciosas ac nobiliores; ut moschum, thus, balsamum, aquam angelicam, &c. quia tamen thus, balsamum, cæteraque suffimenta nonnisi ex arborum visceribus; moschus è congelato animalium sanguine; aqua angelica è liquatis & maceratis floribus capiuntur; solus verò ager ornamentis minimè adventitiis, sed propriis suis floribus ac fructibus abundat, odoremque domesticum, non verò peregrinum, aut aliundè emendicatum spargit, idcircò filii sui odorem præ cæteris omnibus cum solo agro conferre voluit; haud dubiè significaturus, Jacobum nullis quidem nobilitatis, divitiarum, aliorumque bonorum titulis exoticis, aut aliundè derivatis, sed propriis ingenii ac virtutum dotibus conspicuum esse. Cæterùm Princeps: Instar nobilissimi bombycis, in alios è propriis bonis maximè beneficum se exhibeat, nihil unquam injustè aut violenter aliundè exigendo. Laertio referente, animo prorsùs regio dicebat Bion: *Optabiliùs esse, suam messem alteri largiri, quàm alienam decerpere.* Demosthenes rogatus, *Quid Deo simile haberent homines?* respondit, *Benefacere.* Ità Maximus.

Laert. l. 4. cap. 7.

Maximus serm. 8.

118. Scipio Bargalius: fratrem suum mortuum Emblemate significaturus, bombycem expressit, qui intrà globulum bombycinum clausus, epigraphen tenebat: RESURGAM, ET VIVAM. Reviviscentiam mortuorum hæc imago innuit: illosque non tantùm resurrecturos, sed & victuros asserit; vitâ nimirùm immortali, & nullis Parcarum injuriis ampliùs interrrumpendâ. *Quia*, ut inquit Doctor Angelicus, *in resurrectione non solùm à corporibus vestris auferetur quod sint mortua, id est, necessitatem mortis habentia, sed etiam quod sint mortalia, id est, potentia mori, &c.*

Resurrectio mortuorum.

S. Th. Aq. apud Nov. Paul. exp. n. 202.

119. Pisis ad S. Frigdianum, in Chori pavimento, marmor parium visitur, quod complures globulos bombycinos, & aliquot bombyces, in papilionum speciem transmutatos, eleganti opere exhibet; cum lemmate, IMMUTABIMUR. Ad hanc universalis resurrectionis ideam opportunè ait S. Paulus; *Mortui resurgent incorrupti: & nos immutabimur.* Ubi tamen advertas velim, unico lemmatis præsentis verbo integrum justorum à reproborum reviviscentiâ discrimen comprehendi. *Reprobi namque*, inquit S. Thomas Villanovanus, *terreni Adæ imaginem portantes, carnales, deformes, & ponderosi, licèt incorruptibiles, surgent, propemodùm quales fuerunt in hâc vitâ mortali: electorum verò nova progenies, in gloriam filiorum Dei permutata, in spirituali carne fulgebunt, &c.*

Resurrectio.

1 Cor. 15. 52.

S. Th. Vill. Conc. 2. de Judic. ext.

120. Bombyx, in papilionem conversus, dum è calathisco suo progreditur, epigraphen sustinet; IDEM, ET ALTER. Ità pœnitens, posteàquam ad frugem redire cœpit, corpore tenus prorsùs quidem eundem refert, quoad mores verò à priore longè diversissimus existit. Undè P. Salarolus Abbas eidem Emblemati inscripsit; VIVO EGO, JAM NON EGO. Illius hæc imago est, qui è mundi turbis intrà religiosi claustri angustias receptus, ad Deum convertitur, cœlumque assiduis contemplationibus pervolat. S. Bernardus; *Omninò felix mors, quæ sic immaculatum servat, imò penitùs alienum facit ab hoc sæculo. Ad alta quidem* (inquit Apostolus) *omnia mortuus sum, non sentio, non attendo, non curo: si quæ verò sunt Christi, hæc vivum inveniunt, & paratum.*

Pœnitens.

Religiosus.

S. Bernard. serm. 7. in Quadrag.

121. Bombyx, dum in papilionem transmutatus, calathiscum suum egreditur, à D. Ascanio Piccolominio epigraphen recepit; MUTATUS EXIT. Iis hæc imago convenit, qui morbo aut carcere detenti, demùm, pristinæ vitæ moribus in meliores commutatis, prodeunt: vel qui, priore suâ vitâ intrà religiosum claustrum penitùs immutatâ, ad cœlos evolant; nam sacram religionem exorsi, plurimis imperfecti animi sordibus scatebant, quas postea cum excusso sæculo rejecerunt, ac sanctitatis religiosæ consuetudinem induerunt. S. Bernardus de vita monastica disserens, altùm exclamat; *O vita mirabilis, spirituale habitaculum, quæ de superbis humiles facis, de gulosis sobrios, de crudelibus pios, & sanctos, de iracundis mites, & luxuriosis pudicos, de inobedientibus obedientes, & de osoribus facis in fraterna dilectione ferventes.*

Mutatio.

Religiosus.

S. Bernard. hom. super simile est Regnum cœlorum homini negotiatori.

122. Bom-

122. Bombyx, è serico suo globulo progrediens, epigraphen tenet; CUPIT ÆTHEREA. Ipsum anima verè perfecta assolet, cujus suspiria non aliò, nisi ad Deum, suamque cum ipso unionem, tendunt. Talis erat Paulus, quando scripsit; *Desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo.* Opportunè S. Gregorius; *Benè Paulus, æterna desiderans, sed tamen adhuc corruptionis suæ sarcinam portans, vinctus clamat; Cupio dissolvi, & esse cum Christo. Dissolvi enim non quæreret, nisi se procul dubio vinctum videret.* Religiosissimus meus Thomas Kempensis, ex intimis animi sui visceribus ad Deum suspirans, exclamat; *O mi dilectissime Sponse Jesu Christe! quis mihi det pennas veræ libertatis ad volandum, & pulsandum in te? O quando ad plenum dabitur mihi vacare, & videre, quam suavis es Domine Deus meus? quando ad plenum me recolligam in te? ut præ amore tuo non sentiam me: &c.*

Contemplativus.
Philip. 1. 23.
S. Greg. l. 3. Mor. c. 30.
Th. Kemp. l. 3. de Imi. c. 21. n. 3.

123. Bombyx, è bombycino suo tumulo progrediens, apertum Christi, & hominis è morte resurrecturi, symbolum habetur. Unde Bargalii lemma; RESURGIT CLARIOR. Hoc sensu S. Basilius Magnus; *Cùm vos, ô mulieres, ordimini, & retorquetis fila, quæ ad vos usque Seres transmittunt, ad raras istas, ac præmolles vestes concinnandos; veniat vobis in mentem hujusce varietas animalis in formas, atque mutatio, indeque resurrectionis dilucidam, certamque sententiam sumite, &c.*

Resurrectio.
S. Basil. Ho. 8. Hexamer.

124. Bombyx, in papilionem mutatus, è calathisco suo progreditur, & in aëra evolat. Emblemati subscripsit Joannes Baptist. Rusca; SERVANDÆ SOBOLI. Ità Sanctus Patriarcha Noe, cum paupere sua familia arcam egressus, à Deo ad propagandam gentis humanæ seriem, quæ in diluvio miserè interrupta, ac penè extincta fuerat, reservabatur. De hoc S. Gregorius Nazianzenus; *Noe in periculo servatus est, ipseque in exiguo ligno mundum servans, nationumque semina, orbis terrarum diluvium fugientium, ut terra rursus sanctioribus habitatoribus ornaretur.* Et rursus de eodem Noemo disserens, *Cui*, inquit, *arca commissa est, & qui secundi MUNDI SEMINA, parvo ligno concredita, in aquis SERVAVIT.* Cæterùm hæc imago etiam magnates illos spectat, qui, singulari sedis Apostolicæ indulgentiâ, è Cœnobiis discessêre, ut illustrissimas suas familias, jamjam interituras, erigere, ac postea prole propagare possent. Complurium instar, unum alterumve adducere placet. Nicolaus Justinianus, Religiosum Ordinem professus, Alexandri III. gratiâ uxorem duxit, ut nobilissimæ suæ prosapiæ, jamjam extinguendæ, suppetias ferret. Casimirus, Diaconus, & solemnibus votis Deo obstrictus, supplicante Poloniæ regno, à Benedicto IX. permissus est, è Cluniacensi Galliæ Monasterio egredi, & regiam Poloniæ seriem in conjugio propagare. Constantia, Siciliæ Regis filia, ut Henrico IV. nuptui tradi posset, voti religione, quod in Monasterio edidit, soluta est; uti testatur Platina.

Noe.
S. Greg. Naz. Orat. 1. in Julia.
Idem Orat. de S. Basil.
Religiosi è Monasteriis dimissi per Papam.
Platin. in vita Clem. III.

325. Joannes Baptista à Porta hominem, amoris vinculo exsolutum, cum bombyce comparat, qui è calathisco suo prorumpens, epigraphen tenet; ET FECI, ET FREGI. Huic affine est lemma Bargalii; CONSTRUXI, DESTRUXI. Hoc sensu Hieronymus Preti canit;

Amans liberatus.
Hier. Pret. in Canzone SPEGNO.

Amor dunque degg' io
Adorar chi mi sdegna?
Seguir onda, che fugge; Aura che vola?
Folle amor, van desio
Amar chi d' odio è degna,
Che mentre a lei mi dono, a me s' invola.
Sdegno, ah tu, mi consola.
Poich' Amor, e costei ride al mio pianto,
Si sì FUI GIA' LEGATO, HOR SCIOLGO IL LACCIO.
Foco fui, sono un ghiaccio.

Et Fulvius Testi;

Cuccai gl' inganni: Ion non sono più qual fui,
Sdegno, e ragion l' antica fiamma han spento,
E sciolto da tuoi l' acci il cor contento
Gioisce in rammentar gli affanni sui.
Non può cor generoso, alma ben nata,
Benche amando tal' or erri, e deliri,
La tirannia soffrir di dona ingrata.

Eodem Emblemate etiam pœnitentem, è pristinis scelerum vinculis extricatum, describes. De hoc S. P. Augustinus; *Nos aliter salvi fieri non possumus, nisi confiteamur pœnitentes, quod iniquè gessimus negligentes.*

126. In Cœnobii angustiis pennas acquirimus, quarum beneficio ad cœlos evolemus; E Bombycis emblemate id demonstratur, qui è serico suo carcere progressus, epigraphen tenet; E CARCERIBUS ALAS. Vel ut meus Concanonicus D. Salvator Carducius inscripsit; DANT VINCULA PENNAS. Mentem ipsius hoc epigrammate explicatam habe;

Serica dant volucres tumulato vincula pennas;
Liberior cœlo mens religata volat.

Præclarè dixit S. Bonaventura, Religiosum, liberâ voluntate intrà cellulæ suæ angustias conclusum, directo itinere ad cœlos evolare; *Moriens*, inquit, *vix unquam aliquis è cella in infernum descendit, quia vix unquam, nisi cœlo prædestinatus, in ea usque ad mortem persistit.* Idem lemma etiam ægrotis, afflictis, & captivis solatium affert, quod è suis angustiis vel preces tantò calidiores fundere, & animo in Deum sublevari discant; vel certè non ità multò post evasuri sint illustres ac gloriosi; uti Josepho contigit, qui è carcere progressus, primos Ægypti honores conscendit.

127. Bombyx, è globulo suo provolans, epigraphen sustinet; E CELLULA COELICOLA. Ità nimirùm intrà Cœnobii angustias receptis facillimum est ad paradisi felicitatem sublevari. Probè id perspectum habens S. Petrus Damianus, ait; *Reprimatur quilibet frater nunc in angusto suæ remotionis ergastulo: ut infinitæ magnitudinis domus sibi paretur in cœlo.*

128. Academici Philomati funebrem D. Ascanii Piccolominii apparatum bombycis emblemate ornârunt, qui in papilionem conversus, è serico suo calatho erumpebat, cum lemmate; NEC VITÆ QUÆRIT ALIMENTA PRIORIS. Bombyx enim, è verme in alitem conversus, à consuetis pristinæ vitæ suæ cibis penitùs abstinet. Ità prorsus homines, è mundo ad cœnobium conversi, pristinas orbis scelerati delitias penitùs fastidiunt. His non absimiles pœnitentes, dum Divinæ gratiæ alis innovantur, omnem prioris vitæ consuetudinem abjiciunt. Nazaræi, homines à mundo separati, solisque Divinis obsequiis singulari virtute ac perfectione consecrati, hanc à Mose lege acceperant; *Acetum non bibant;* quâ quidem præceptione Deus non ipsam verborum superficiem attendi volebat, neque præcisè spectabat, ut aceto, ob nativam suam acrimoniam aliàs parum grato, abstinerent; sed potiùs sub illo verborum volucro significabat, iis omni vitiorum sæcularium acore, cui semel renuntiaverant, temperandum esse. Undè Urbanus II. hunc locum ait; *Acetum bibunt, qui post vitæ sanctitatem*

ctitatem in vetustatem præteritorum vitiorum labuntur, & correptione veteris nequitiæ delectantur. Idipsum apertè innuit S. Petrus Damianus; *Quicunque frater sæculum perfecto corde deseruit, ea ipsa, quæ sibi jam nota sunt, si noxia probantur esse, dediscat, & oblivioni perpetuæ in quantum prævalet, tradat. Nesciat itaquè jam disputare de quovis, ignoret esculentiores præferre lautioribus cibis. Jejunium amet, necessariarum rerum penuriam diligat, aspectus hominum fugiat, sub silentii se censura constringat, ab exteriori se negotio subtrahat, &c.*

129. Homo, omnem in operando vanam gloriam effugere, suasque virtutes occultare desiderans, bombycem imitatur, qui calathisco suo texendo occupatus, sensim filiorum cassibus totus obtegitur. Unde lemma; OPERITUR, DUM OPERATUR. Has virtutes Salomon in Divinâ sponsâ observans, eam hortum conclusum cognominat; *Hortus conclusus soror mea sponsa;* hortum quidem, eò quòd ibi semper aliquid oriatur, inquit Hugo Cardinalis; conclusum verò, quòd omnem in operando ostentationem fugiens, solitudinem ambiat. S. Bernardus; *Conclusus hortus sancta anima mea esse dicitur, dum amore vitæ æternæ à strepitu sæculari se abstrahit, dum visus hominum fugit, dum bona, quæ agit, propter laudes hominum abscondit, dum se propter Deum, ne ab hominibus videatur, includit, dum humanas laudes contemnit.*

130. Bombyx, tametsi calathiscum suum ingrediens, abjectam, maculosam, spurcam, ac horridam vermis speciem referat, ubi tamen ex illo reversus fuerit, totus comparebit agilis ac candidus. Undè lemma; CANDIDATUS EXIBIT. Ità prorsùs Sacratissimum Servatoris nostri corpus, cùm sepulchrale marmor intraret, sanguine, sputis, ac livore miserè dilaniatum cernebatur; postea verò membris omnibus illustre ac gloriosum prodiit. Apprimè S. Paulus; *Seminatur in corruptione; surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate, surget in gloria.* Hunc locum S. Anselmus de omnibus mortuorum fidelium corporibus interpretatus, ait; *Seminare est sepelire, quia sicut triticum tegitur in agro, ut resurgat invocatum; sic corpus defuncti in sepulchro ponitur, ut indè resurgat melioratum. Seminatur ergò in corruptione, id est, sepelitur corpus hominis corruptibile, sed surget in incorruptione, quia jam corrumpi non poterit. Seminatur in ignobilitate, id est, sepelitur in vilitate & abjectione, ut fœteat, & vermibus scateat; sed surget in gloria, id est, gloriosum & lucidum.*

131. Nobilis hic vermiculus cellulam suam, quâ paulò post cooperatur, ipsemet studiosè construit. Unde illum P. Rancatus hoc lemmate loquentem sistit; CONDO, UT CONDAR. Prudentûm illorum hæc idea est, qui hæredum, plerumque ingratorum ac mendacium, fidem nihil morati, tumulos suos, quibus mortui condantur, etiamnum vivi extruunt. Consultissimè Plinius; *Tam rara in amicis fides, & tam parata oblivio mortuorum, ut ipsis nobis debeamus conditoria extruere, omniaque hæredum officia præassumere.* Eos insuper hoc Emblema deprædicat, qui charitatis studiosi, egenos omnes amico affectu excipiunt, ut & ipsi olim in tantæ beneficentiæ vicem ad cœlestem gloriam admittantur.

132. Bartholomæus de Rubeis Symboli loco bombycem statuit, qui è propriâ suâ cellâ alatus exibat; cum lemmate, IN EGRESSU NOBILIOR. Christi resurgentis hæc idea est, qui post gravissimos cruciatus & labores, pro humanâ gente toleratos, tandem è sepulchro gloriosus, & è mundo triumphans ad cœlos abiit. Idipsum etiam de Religiosis dicere licet, qui, ut Sanctorum Patrum phrasi utar, *è cellâ ad cœlum* evolant. Religiosissimè mei Thomæ Kempensis aureus de Christo imitando libellus; *Cella continuata dulcescit, & malè custodita tædium generat. Qui se abstrahit à notis & amicis, appropinquabit illi Deus cum Angelis sanctis. Qui intendit ad interiora & spiritualia pervenire, oportet eum cum Jesu à turbâ declinare. Nemo securè apparet, nisi qui libenter latet.* *Thom. Kemp. l. 1. de Imit. cap. 20. n. 2 & 5.*

133. Bombyx, se ipsum eviscerans, à Monacensi Societatis Jesu Collegio epigraphen recepit; VISCERA DONAT. Innuebat videlicet, tantam S. Francisci Borgiæ erga omnes fuisse charitatem, ut se ipsum iis impendere, summæ voluptatis loco habuerit: Moysi non absimilis, qui pro populi salute de libro vitæ deleri non abhorruit. In hunc locum S. P. Augustinus ait; *Beatus Moyses, cùm frequenter eum populus rebellis non solùm contemnere, sed etiam lapidare vellet; Divinæ charitatis memor, ità pro illis Domino supplicabat, ut clamaret & diceret, si non dimiseris peccatum populi tui, dele me de libro tuo, quem scripsisti.* Cæterùm ingeniosa est inscriptio, quam idem Collegium Emblemati præsenti suffixit. Charitas. *Exod. 32. 31.* *S. Aug. ser. 168. de Temp.* S. Franciscus Borgias.

Franciscus omnibus omnia factus,
Postquàm sibi nil esse cœperat. ---
Publicæ salutis memor, quia non immemor suæ.
Amorem daturus aliis, rapuit sibi.
Omnes cùm vellet optimos, se voluit omnibus meliorem.
Ita vacans sibi, ac si cæteros neglexisset;
Ita cæteris, ac si negligeret, &c.

134. Eruditè bombycem describens meus Concanonicus, Reverendissimus D. Adamus Weberus, Præpositus Hegel Wertensis, ait; Bombyx, si ratio consulitur, est artifex non minus laboriosus, quàm artificiosus, & nendis Regum vestibus natus textor: si oculorum exquiritur judicium, est animalculum despicatissimum, utpote carne & sanguine, nervis, ossibus, venis, arteriis, intestinis, oculis, auribus, epilis, squamis, spinis destitutum: &, ut paucis complectar multa, ex luto & sanie conflatum insectum, hactenus ille. Unde epigraphen subjicies; VIRTUS METIENDA LABORE. Christi præceptio est; *Nolite judicare secundùm faciem;* Et Siracidis; *Non laudes virum in specie, neque spernas hominem in visu suo;* frequenter enim experieris, in deformi corpore pulchram latere indolem, & hebetem in formoso. Ex Euripidis sententiâ. *D. Adamus Weberus in Arte discurr. fonte. 5. Exempl. 3.* Deformis virtuosus. *Joan. 7. 24. Eccl. 11. 2.*

Animus spectandus est: nihil pulchritudo
Juvat, cùm quis mentem non bonam habet.

Et alibi;

Deformis sim potiùs, quàm pulcher & malus.

Egregiè Senecâ; *Potest è casâ vir magnus exire: potest deformi, humilique corpusculo formosus animus & magnus: ut intelligamus, non deformitate corporis fœdari animam, sed pulchritudine animi corpus ornari.* Ità plurimum extitêre deformes Æsopus, Hipponax, Socrates, Crates, Gellius, Agesilaus, Aristoteles parvus, gibbosus, deformis, balbutiensque, &c. qui tamen sapientiâ & virtute excelluêre. Verissimè Cato; *Senec. Ep. 66.* *Cato in distichis.*

Corporis exigui vires contemnere noli,
Ingenio pollet, cui vim natura negavit.

135. Bombyci, Assiduis laboribus fatigato, viride mori folium substerni solet, ut illo nutritus, gavisusque fila sua serica perficiat. Emblemati subscripsit eruditissimus Philotheus; UT PERFICIAT. Ità sanè corpus nostrum abstinentiis & jejuniis quidem intra limites continendum, non tamē frangendum, ut & labore suo fungi, & ad Dei gloriam illum perficere Abstinentia moderata.

Joan. Caff. in Inst. Monast. lib. 5.

perficere queat. Bene dixit Joannes Caffianus; *Melior est rationabilis quotidiana cum moderatione refectio, quàm per intervalla arduum longumque jejunium. Novit immoderata media non solum mentis labefactare constantiam, sed etiam orationis efficaciam reddere corporis lassitudine enervatam.* Emplemati explicando sequens epigramma subjungit Philotheus.

Bombyci folium mori manus admovet escam,
Lætiùs assumpto crescat ut inde cibo.
Non satis, ut primo verbis nascatur ab ovo.
Cara sed illius vellera feres avent.
Quid cœpisse juvat telam, nisi finiat auctor?
Nemo decus, nisi res perficiatur, habet.
Non solum è terris tu me, Deus alme, creâsti,
Sed quoque ritè tuum perficis auctor opus.

GLOBULUS BOMBYCINUS.

136. HIc globulus, bombycis industriâ constructus, beneficum suum artificem intra se, veluti hospitio, recipit; ubi etiam ille plurium dierum intervallo commoratur: donec tandem in candidum papilionem transmutatus, foras erumpat, orbisque conspectum subeat. Unde D. Gregorius Bolzi, maximum Congregationis Samiascenæ decus, huic globulo inscripsit: CHI MI FORMO, NEL SENO MIO RIPOSA. Id est, QUI ME FORMAVIT, MEO IN SINO RECUMBIT. Præclarum hoc Mariæ Virginis symbolum habetur, quæ gravido suo utero ipsummet Creatorem portavit. Ut adeò Sancta Ecclesia illius ore hæc Siracidis verba propriissimè pronuntiet; *Qui creavit me, requievit in tabernaculo meo.* Hugo Cardinalis inter cæteras expositiones hanc tenet; *Qui creavit me singulare templum sibi, requievit novem mensibus, & sex diebus in tabernaculo meo, id est, in utero meo.* S. P. Augustinus, *Christus*, inquit, *Virginem matrem, quam eligeret, creavit; de qua crearetur, elegit.*

Maria V. grav. da Eccl. 24. 12

Hugo Card. in hunc loc.

S. Aug. l. 2. de Peccat. merit. c. 14

BRUCHUS.

Cap. IV.

Peccator obstinatus.

137. PEccatorem pertinacem, & in prosequendis suis flagitiis obstinatum, Bruchi emblemate describes, qui à frondibus corrodendis tamdiu non desistit, donec totas consumpserit. Unde Lucarini lemma; DONEC CONFICIAT. De hâc bruchi proprietate canit D. Joannes Paschalius;

Non prius assiduus desistit rodere bruchus
Herbas, quàm totum dempserit ante decus,
Atropos indigna quam flamina fregerit auræ,
Nec genus humanum despicit ante secul.

Vana gloria.

Porrò Vana gloria, ubi hominem semel occupaverit instar bruchi, tamdiu in ipsum grassatur, donec omnes virtutes, ceu frondes amænissimas, miserè depopulata fuerit. S. Bernardus; *Quantos*, inquit, *vana gloria trudi fecit in tenebras exteriores, veste spolians nuptiali, & virtutum exercitia fructu pietatis evacuans? Quantos pestis hæc, nequiter supplantatos, turpiter quoque dejecit, ut cæteri quique, quos latuit occultus effossor, subitam expavescerent ad ruinam? quid verò hunc fovet vermem aliud, quàm mentis alienatio, & oblivio veritatis?*

S. Bern. in Psal. 90. serm. 6.

Religiosus.

138. Bruchus, folliculo cuidam involvi solitus, epigraphen, etiam bombyci propriam, sustinet; UT EXTOLLAR. Ita homo, intra cœnobii angustias conclusus, volatu longè expeditiore versùs Deum sublevatur. S. Bernardus, de statu religioso differens, exclamat; *O porta præclarissima, per quam in sanctam civitatem intratur, per quam regnum cœlorum rapitur, & possidetur! Tu mentium secreta purificas, tu scala Jacob, quæ animas perducis ad paradisum. Tu via regia paradisi, quæ homines perducit ad patriam.*

CHAMÆLEON.

Caput. V.

139. CHamæleon, teste Simone Majolo, inter omnia animantia solus *nec cibo, nec potu alitur, nec alio, quàm aëris alimento.* Unde uni tantùm chamæleonti subscribes, VESCITUR AURA. Certè, homo ambitiosus, vel aulicus adulator nonnisi vanissimo aëre pascitur. Ad propositum Andreas Alciatus;

Semper hiat, semper tenuem, qua vescitur auram
Reciprocat Chamæleon -----
Sic & adulator vescitur aura, &c.

Si verò complures chamæleontes uno Emblemate depingere libeat; epigraphen subjunges; SPIRITU VIVIMUS. Verbis è D. Paulo mutuatis; *Si spiritu vivimus, spiritu & ambulemus.* Personas contemplativas, & in Deo penitùs absorptas, hic typus exprimit, S. Basilius, uti de eo testatur S. Ecclesia; *tantum spiritu vivens, præter ossa & pellem, nulla præterea corporis parte constare videbatur.* Hoc nihilo inferior S. Catharina Senensis, integro mense nullum, nisi Ss. Eucharistiæ cibum sumpsit, &c. S. Bernardus, illum Apostoli locum explicans, ait; *Si caro non prodest quidquam, sed spiritus est, qui vivificat ipsum; separare oportet pretiosum à vili, & digniorem præponere partem, ut secundùm spiritum ambulemus, non secundùm carnem. Ad spiritum enim debet fieri conversio carnis, ut serviat ipsa, & non serviatur ei.*

140. Præsuppositâ illâ chamæleontis proprietate, quòd aëre pasci soleat; quidam Dynasta; cùm Dominam Lauram Cibò San Vitale sibi matrimonio junxisset, Emblematis loco Chamæleontem depinxit, cujus lemma ad sponsæ illius nomen & cognomen eruditè alludebat; CIBO VITALE M' E' L' AURA; Id est, VITALEM CIBUM MIHI SUGGERET AURA. Eoque amoris sui viscera adversùs tantæ virtutis fæminam explicare volebat. Alius simili argumento amorem suum erga fæminam, cui Dariæ nomen, Chamæleontis emblemate adumbravit; addito lemmate D' ARIA E' LA VITA MIA. Id est, EX AERE VITAM; vel ut aliis placet; SUFFICIT AURA. Quod si iconem hanc ad mores formandos applicare libeat, eam homini ambitioso propriam dices, qui nonnisi aëre, vanissimâ inquam mundi gloriolâ, pasci consuevit. Seneca; *Relinque ambitionem; timida res est, vana, ventosa, nullum habet terminum; tam solicita, ne quemquam ante se videat, quàm ne se post alium.* Statius, ambitiosos suos affectus ingenuè confessus, accommodatè ad hoc Emblema cecinit;

------------ Nos otia vitæ
Solamur cantu, ventosaque gaudia famæ
Quærimus.

141. Chamæleon, ad humanæ vitæ volubilitatem significandam, authore Carolo Rancato, illa Jobi verba instar lemmatis pronuntiat; VENTUS EST VITA MEA. His coloribus etiam hominem ambitiosum, nonnisi popularibus ventis, & venissimâ aurâ pasci solitum, depinges. P. Cornelius à Lapide illa Oseæ verba interpretatus, *Ephraim pascit ventum;* vel, ut Hebræus legit; *Ephraim pascitur vento:* ait, *Ambitiosi pascuntur vento:*

quid

quid enim est honor, nisi popularis aura, & ventus in omnem partem mobilis, statimque evanescens? Sunt ergò quasi chamæleontes, qui feruntur vivere & nutriri vento. Unde S. P. Augustinus; *Tollantur de medio inanes venti, tollatur de medio fumus, qui crescendo evanescit; prorsus pro salute ista contemnantur.*

142. Aristoteles, Plinius, Plutarchus, Petrus Crinitus, aliique plures testantur, chamæleontem colores suos mirâ facilitate mutare, rerumque omnium quibus propinquat, colorem imitari; ut adeò videri possit, nullam aliam huic animanti constantiam superesse, nisi quòd in formâ suâ, singulis momentis immutandâ, constantissimè sit inconstans. Unde lemma; STABILE E' SOLO IN VARIAR GLI ASPETTI. Id est; IN VARIETATE STABILIS. Emblemati occasionem subministravit nobile D. Basilii Paradisi poëma, ubi varias fortunæ mutationes describens, canit;

Labile ogni fortuna
Precipita a momenti il gaudio: e' l duolo
Bil pianto, e il riso immortalmente alterna
Con inconstanza eterna.
D'onde à pena posò spiegando il volo,
Diman disperger à quant' oggi aduna,
E in sembianza importuna,
Fatta cameleonte à suoi diletti,
Stabile è solo in variar gli aspetti.

Eâdem icone Cassiodorus malitiosi debitoris vafritiem demonstrat, qui, ut creditori imponere possit, mille fraudum pigmenta induit. *Fugere siquidem nescius, sed suæ sponsionis ignarus: obliviosus, cùm relinquitur; trepidus, cùm tenetur. Mutat verba, variat constituta: nec in unâ dicti sui qualitate contentus, diversis imaginibus immutatur. Meritò chamæleonti bestiæ conferendus, quæ, quoties humanos aspectus incurrerit, dum ei fugiendi velocitas denegatur, nimiâ timiditate confusa, colores suos multifariâ qualitate commutat, &c.*

143. Chamæleontis colores duplicem varietatis & assiduæ mutationis suæ causam habent; primam quidem intrinsecam, quando amoris aut iracundiæ affectu flagrat; alteram verò extrinsecam, dum lucis radii, in ipsius corpore reflexi, directo aut obliquo oculo aspiciuntur. Hujus doctrinæ locuples testis Seneca; *Chamæleontes*, inquit, *& reliqua animalia, quorum color aut ex ipsis mutatur, cùm irâ vel cupidine accensa, cutem suam variant humore suffuso: aut positione lucis, quam, prout rectam vel obliquam receperint, ita colorantur.* Quare Chamæleontem, solaribus radiis expositum, hoc lemmate affecêre; NEL SUO BELLUME SI TRANSFORMA, E VIVE. Id est; HINC VITA, COLORQUE. Aulicum adulatorem hoc Emblemate describes, qui sub Principis aspectu se totum ad illius mentem ac genium in omnem partem effingere novit. Talem se exhibebat Piletus, quando, Statio referente, hero suo dixit;

------ Tecum tristisque, hilarisque; nec unquam
Ille suus: vultumque tuo sumebat ab ore.

Oleaster hanc animi & affectuum varietatem omnibus Principum ministris communem affirmat; nam *sicut iniquus omnes ministros impios habet; sic justus omnes justitiâ præditos: & ut plurimum cujus fidei est Dominus, ejusdem est servus; & quali vultu Dominus aliquem recipit, tali & ministri ejus.* Iidem etiam hominis amantis mores sunt, qui ad omnes personæ amatæ nutus & affectus se studiosissimè componere satagit. *Amor*, inquit P. Cornelius à Lapide, *instar Chamæleontis amantem conformat rei amatæ.* Id quod amantis ore exprimit Otho Venius; Oth. Ven. in Embl.

Quod cupis, id cupio; quod spernis sperno, tuumque
Velle meum velle est, nolleque nolle meum.
Te propter varios, ut Protheus, induo vultus,
Inque modum Chamæ, crede, leontis ago.

144. Chamæleon, serpentem sub arbore conspicatus, mox hujus ramos insilit, suoque veneno sensim ac directè è faucibus supra serpentis caput demisso, illum interficit. Unde D. Aresii lemma; PLAGÆ ILLIUS NON EST SANITAS. Ex hoc schemate lethiferum ac insanabile detractionis virus colligere licet; Unde perversus quidam consiliarius, Plutarcho referente, dicere est solitus; *Quodvis in quosvis esse confingendum; ut enim vulnus maximè sanet, manet tamen cicatrix.* Detractor. Plutarch.

145. Serpens, à Chamæleontis veneno, per arboris ramos distillante occisus, epigraphen tenet; MORTIFERO MORTEM. vel, AB ALIO, QUOD ALIIS. Hæc nimirum talionis leges sunt, ut easdem calamitates, quas aliis struxisti, ipsemet patiaris. Seneca hâc talione, ceu ariete, crudeles hominum animos expugnare, & à tyrannide avertere nititur; Talionis lex. Senec. in Thyeste Act. 3.

Vos, quibus rector maris, atque terræ
Jus dedit regnum necis atque vitæ,
Ponite inflatos, tumidosque vultus:
Quidquid à vobis minor expavescit,
Major hoc vobis Dominus minatur,
Omne sub regno graviore regnum est.

Balthasar Bonifacius de Herode & Herodiade canit; Balth. Bon. in Larario p. p. Epig. 8.

------------ Deus affuit ultor
Sacrilegis: Vobis offensi Numinis instat
Sera quidem, gravis ira tamen: qui vincula circum
Colla dedit justi, meritò vincitur & ipse:
Assyrio tandem superatus ab hoste; Puella
Saltatrix, saltans moritur: resoluta, choreas
Ducentem, glacies imum detrudit in amnem,
Quæque caput petiit, capiti temeraria sancto
Insultans, afflata sacro perit ore; Tyranni
Discite justitiam: gravis ô! gravis ira Tonantis!

Justus Lipsius coërcendæ militum insolentiæ opportunam hanc methodum præscribit, *In sanguine & cæde qui versantur, ferociam & contemptum induunt, nec nisi sanguine & cæde coercentur.* Lips. lib. 5. de Milit. dialog. 18.

146. Chamæleon serpentem quidem interficere, non tamen devorare solet. Unde lemma; MACTO, NON MANDUCO. Ità Judex, omni munere recusato, omnique propriâ utilitate relictâ, justitiæ leges exequatur, & in sceleratos liberrimâ authoritate animadvertat. Nam, ut verè ait Magnus Augustinus; *Accipere munera, est propter munera laudare hominem, adulari homini, judicare contra veritatem.* Horatius; Judex Justus. S. Aug. in Psal. 25. Horat. l. 3. Ode. 9.

Judex honestum prætulit utili: &
Rejecit alto dona nocentium
Vultu: & per obstantes catervas
Explicuit sua victor arma.

147. Chamæleon, serpentem occidens, epigraphen tenet; NEC SPE, NEC METU. vel; NEC ESUI, NEC ULTIONI. Enimverò Chamæleon ad illam serpentis cædem patrandam nec escæ, aut alterius commodi capiendi spe; nec odio aut imminentis mali formidine; sed solâ nequitiæ destruendæ animo ducitur. Præclarum hoc vindicantis justitiæ prototypon ob omnium Judicum oculos statutum velim, Judex rectus.

velim. Adversus injusta hominū judicia conquestus Tullius, ait; *Plura judicant homines aut amore, aut cupiditate, aut iracundiâ, aut dolore, aut lætitiâ, aut spe, aut timore, aut errore, aut aliquâ permotione mentis, quàm veritate, aut præscripto, aut juris normâ aliquâ, aut judicii formula, aut legibus.* Et S. Anselmus; *Quatuor modis judicium humanum pervertitur: timore, cupiditate, odio, amore.*

Cicero lib. 2. de Orat.

148. Chamæleon è rebus quibusvis vicinis colorem mutuare solet. Unde illum purpureæ rosæ propinquantem depinxêre; addito lemmate, MAGE PULCHER AB OSTRO. Ea ipsa felicitas etiam Principum domesticis ac familiaribus obtingit, quippe à quorum viciná authoritate illustrissimum honoris ac gratiæ splendorem recipiunt. Porrò homo Christum, in Cruce fixum, ac sanguine undique perfusum, piâ consideratione accedens, nobilissimum inde amoris Divini colorem refert. S. Bernardus; *Quasi compatimur, & conregnabimus, sit interim meditatio nostra, Fratres, Christus, & hic crucifixus. Ipsum ponamus signaculum super cor, signaculum super brachium nostrum. Ipsum amplectamur brachiis quibusdam vicariæ dilectionis, ipsum sequamur studio piæ conversationis. Hoc enim iter, quo ostendatur & nobis ipse, qui est salutare Dei: sanè non jam sine specie & decore, sed in claritate tanta, ut majestas ejus repleat orbem terrarum.*

Principum Domestici.

Meditatio passionis Christi.

S. Bern. ser. 1. de Verbis Isaiæ.

149. Chamæleon à vicinis objectis omnem colorem, præterquam album, in se recipit. Lemma, SOLUM NON INDUIT ALBUM. Adulatorum hic genius est, qui, solo candore excepto, reliquos omnes pro Principis placito induunt. Sanctus Joannes Chrysostomus; *Eliminat à palatiis adulatio veritatem; Adulator omnis veritatis inimicus est, & quasi clavum figit in oculo illius, cum quo sermonem confert; eòque magis cavendus est, quò sub amantis specie nocere non desinit, donec rationis obtundat acumen, & modicum illud luminis, quod adesse videbatur, extinguat.* Porrò homines flagitiosi quosvis aliorum colores ac vitia in se recipiunt, præterquam innocentiam & animi puritatem.

Adulator.

S. Chrys. in Polycrat. de vestig. Philos. l. 3

Peccator.

CICADA.

Cap. VI.

150. HOminem, quæstûs terreni studiosissimum, & inter assiduos opum corradendarum labores vix non frangi solitum, Cicadæ symbolo repræsentabis; addito lemmate; QUESTU DIRUMPAR. Ubi inter geminam hanc vocem, *questus*, & *quæstus*, æquivocationem non ingratam observes velim; illa enim lamentum, hæc verò lucrum significat: quamvis utraque in mundanorum cordibus, conjugio penè indissolubili, habitet; ut quæ, nullis unquam exsaturanda opibus, quæstum assiduis quæritant questibus ac suspiriis. S. Ambrosius; *Quid nobis cum istius sæculi via, habitare in luteis domibus, dies & noctes in lucris ponere, & de lucris semper cogitare, atque (ut cicadas ajunt) aurâ quadam pasci cupiditatum? Verè sicut cicadas, quia de die in diem vivunt, QUESTUQUE RUMPUNTUR suo.*

Quæstuosus.

S. Ambr. l. 5. Epist. 20

151. Cicada, soli æstuanti exposita, epigraphen tenet; SILET, DUM NON ARDET. Ita Peccator, nonnisi febrium, aliarumque calamitatum ardore percussus, serias in cœlum preces spargit. Disertè de Judæis testatur Regius Prophetes; *Clamaverunt ad Dominum, cùm tribularentur. Quo tempore* subdit Cassiodorus, *clamor cordis totis viribus excitatur, quando & imminens periculum timetur, & præsumptio humana subducitur.* Quare Leo X. Papa hunc Psalmi versiculum, *Ad Dominum, cùm tribularer, clamavi*, sibi pro symbolo delegit; ut in ipsius vitâ refert Alphonsus Ciacconius. Eâdem ratione etiam Prophetis tamdiu voces hærent, dum spiritûs sancti ardore succensi, clamoribus suis toto orbe personare cogantur.

Peccator.

Ps. 106. 6.

Cassiod. in hunc loc.

Ps. 119

Prophetæ.

152. Eidem Emblemati subscripsit D. Aresius; NON SILET, DUM ARDET. Nimirum animus, salutis alienæ zelo, aut charitate erga proximum succensus, non se continet, quin crebrò cordis sui voces sonorâ linguâ prodat. Jobus, quamlibet acerrimè excruciatus, tormenta tamen omnia ore taciturno, ac mirè tranquillo toleravit; at ubi blasphema uxoris adversus Deum consilia inaudit, mox sancto zelo inardescens, cohibere se ultrà non potuit, quin altum exclamaret, eamque severâ hâc censurâ reprimeret; *quasi una de stultis mulieribus locuta es.* In hunc locum S. Joannes Chrysostomus; *Cùm ea verba stomachum Jobo movissent (id quod superiora mala facere minimè potuerunt) pleno iracundiæ vultu, truciique respectu ad uxorem convertitur.* Et Lyranus, *Quamvis afflictiones proprias patienter sustinuerit, tamen injuriam Dei absque reprehensione propria sustinere non potuit.* Cor humanum, cicadæ non absimile, quando amoris flammâ semel incalescit, ægrè sibi imperat, quin in poëticos aut musicos concentus prorumpat. Vetus ac vera Plutarchi, & aliorum paræmia est; *Musicen docet Amor.* Huic conformis Magnus Augustinus, ait; *Cantare amantis est.* Joannes Jovianus Pontanus non eo tantùm tempore se cicadæ similem fuisse affirmat, quando urente adhuc juventutis Syrio, ab amoris flammâ stimulatus, cecinit; sed etiam dum, rigente jam senii brumâ, ad eosdem cantus, miserâ ac inquietâ sorte repetendos, ab amore concitatur.

Zelus.

Job. 2.

S. Joa. Chrys. Lyra. hunc

Am...

S. A... 256. Tem... Jo. ... Pont... Erud...

Cantando luces peragit sub fronde Cicada,
Et mulcet sylvas carmine læta suo.
At tenebras sub rore levi, sub deside somno
Transigit, & noctes, nocte juvante, suas.
Cantando moritur, sentit nec tædia mortis,
Quin cantu vitam ducit, & exequias.
O felix ortu, interitu felicior! At me
Et nox nigra gravat, vexat & atra dies.
Ante fores jaceo gelidæ sub frigore brumæ,
Nec pudet ætatis, Pieridumque senem
Ante fores, sub sole leo dum fervet, & ignis
Ustulat Icarius, conqueror usque senex.
Uror amans, tabesco senex, lux omnis amara,
Nox inimica mihi est, noxque diesque nocet.
Sors juvenum miseranda, senum deflenda, cicadæ
Sors felix. O jam discite, quid sit Amor.

153. D. Augustinus Lampugnantus cicádam, sub solaribus radiis in cantus solutam, hâc epigraphâ loquentem sistit; CALESCIMUS ILLO. verbis ex Ovidio mutuatis;

Est Deus in nobis, agitante calescimus illo.

Alius eidem Emblemati inscripsit; DANT LUMINA VOCES. Ita nimirum Prophetarum ac Concionatorum voces scaturiginem suam è spiritûs sancti lumine trahunt, eoque urente, incalescunt. S. Prosper; *Implet igitur Spiritus Sanctus organum suum, & tanquam fila chordarum tangit digitus Dei corda sanctorum.*

154. Cicada, quia terræ virorem, & solis calores æternum duraturos credit, ideò imminentis penuriæ prorsus incuria, nihil alimentorum sibi providet. Unde Aresii lemma; PRÆVIDERE NESCIT. Homines improvidos, omnique causâ

causâ salutos, hæc imago spectat. De his Seneca; *Imprudentium ista fiducia est: Fortunam sibi spondere. Sapiens utramque partem ejus cogitat.*

155. Animam, nonnisi inter calamitatum ac violentiæ ardores ad Deum recurrere solitam, Cicadæ persimilem dixeris, quæ canit tantùm SOLE SUB ARDENTI. Verbis è Virgilio mutuatis;

> *Sole sub ardenti resonant arbusta cicadis.*

Certè, S. P. Augustinus, etiamnum juvenis, omnique felicitate affluens, nec Deum, nec Divina sacramenta unquam cordi habuit; at, *cùm quodam die*, inquit de se ipso, *pressus stomachi dolore repentè æstuarem penè moriturus, vidisti Deus meus, quo motu animi, & quâ fide baptismum Christi tui, Dei & Domini mei, flagitavi.*

156. Anima, Deo supplex, suasque voces ex imis visceribus, non sine impetu, ac corporis totius motu, eructans, Cicadam imitatur; quæ suos cantus validâ laterum ac ventris concussione eliciens, epigraphen ex Isaiâ desumptam habet. QUASI CITHARA VENTER, vel; MIHI CITHARA PECTUS, vel, A PECTORE VOCES. S. Isidori doctrina est; *Oratio est cordis, non labiorum; neque enim verba Deus attendit, sed cor aspicit orantis.* P. Joannes Lorinus, *Stridens cicada*, inquit, *non ore, sed totius corporis agitatione, designat ferventem, intimam, & ex corde, totoque pectore orationem.* Et Amalarius; *Nostri cantores non tenent cymbala, neque lyram, neque citharam manibus, neque cætera genera musicorum, sed corda. Quantò cor majus est corpore, tantò Deo devotiùs exhibetur, quod per cor fit, quàm per corpus. Ipsi cantores sunt tuba, ipsi psalterium, ipsi cithara; ipsi tympanum, ipsi chorus, ipsi chorda, ipsi organum, ipsi cymbala;* Adeoque Amaletii ævo nullis musicorum instrumentis in Ecclesiâ opus erat.

157. Angelus Politianus canentem cicadam hoc poëmate describit;

> *Nigraque dum raucum tremulis evibret ab alis*
> *Carmen, & epoto canit ebria rore cicada.*

Inde gemini Emblematis occasionem desumpsi. Primum quidem Cicadam refert, cum lemmate; CANIT EBRIA RORE. Ita Prophetæ, Divino sapientiæ, doctrinæ, ac cœlestium revelationum rore perfusi, toto orbe personabant. Apostoli quoque Spiritu Sancto, ceu rore agilissimo, pleni, Sanctum Evangelium per universum mundum prædicârunt; adeò ut non pauci ex auditoribus in has voces prorumperent; *quia musto pleni sunt isti.* Nam, ut acutè observat Magnus Augustinus; *Qui pleni erant, loquebantur; & qui inanes erant, tacebant.*

158. Cicada alis, supra latera inter se collisis, canere solet; unde epigraghen è superioris numeri versiculis addidi; CARMEN EVIBRAT AB ALIS. Idipsum Ezechiel peculiari ratione in Cherubinis observatum habuit, qui alis inter se collisis sonum excitârunt. *Et audiebam sonum alarum.* Et rursùs; *audivi post me vocem commotionis magnæ & vocem alarum animalium.* Et verò si, ut S. Ambrosius docet, alarum nomine operationes virtuosæ intelligantur; ille alarum voces edit, qui sanctis operationibus Divinam benevolentiam sibi conciliat, & ad optatam felicitatem pertingit; asserente enim Magno Augustino; *Cum gaudio gratias agere, & ordinatissimè uti corpore, est cantus animæ spiritualis.*

159. Inter cætera D. Berlingerii Gessi emblemata cicadam cernere est; addito Petrarchæ epigrammate; INFIN A L' HORA ESTREMA. Id est; EXTREMAM CANTAT IN HORAM. veluti diceret, cantum à cicadâ per totam vitam, ad ipsum usque extremum vitæ spiritum, industriâ nunquam interruptâ, ac præclaro genuinæ perseverantiæ typo, continuari. Sanctus Antonius Paduanus, psalmis & hymnis usque ad supremum vitæ spiritum repetitis, animam Deo reddidit. Sanctus Ludovicus, Galliarum Rex, *decessit in illâ oratione; Introibo in domum tuam.* S. P. Augustinus; *sensibus integris, in oratione defixus migravit in cœlum.* Sanctus Franciscus; *Psalmum illum pronuntians: Voce meâ ad Dominum clamavi; in eo versiculo; me expectant justi, donec retribuas mihi, efflavit animam, &c.*

Perseverantia.

160. Carolus Bovius, ut Emblemate demonstraret, pios, ac frequentes Sancti Ignatii Lojolæ cantus nonnisi ex amoris flammâ, quâ ipsius pectus totum ardebat, originem suam traxisse, Cicadam depinxit, cum epigrammate, CANTUS AB ÆSTU. Eoque, ni fallor, ad illam Platonis doctrinam alludebat, Amorem esse eximiam ac penè maximam Poësis magistram; quippe quòd homo, quantumvis ingenio rudis, si Amorem sortiatur inquilinum, mox Poëta evadat. Plutarchus, vetus illud pronuntiatum adducens, *Musicen docet amor*; ait, *Amor, vino persimilis, facit calidos & hilares, ac dissolutos, & qui tales sunt redditi, ad cantillandum, vocesque mensurâ contentas, maximè efferuntur.*

Amor docet Musicam. *Plut. lib. 1. Sympos. quæst. 1. 5.*

161. Blateronem quemdam, verborum suorum strepitu nullibi non audiri solitum; cùm vitâ defungeretur, Carolus Rancatus mortuæ cicadæ symbolo expressit; eique epigraphen è Virgilio subjunxit; CONTICUIT TANDEM.

Mors hominis loquacis. *Virgil. l. 3. Æneid. v. 716.*

> *Sic Pater Æneas, intentis omnibus, unus*
> *Fata renarrabat Divûm, cursusque docebat.*
> *Conticuit tandem, factoque hîc fine, quievit.*

Garrulorum descriptionem satis accommodatam è Magno Augustino accipe; *Garruli*, inquit, *propriè dicuntur, qui à vulgo verbosi appellantur; nec valentes, nec volentes tacere*, donec mors inquietis illorum linguis frenum injiciat, ac silentium imponat.

CICINDELA.

Caput. VII.

162. PRudentia suos radios nullibi copiosiùs, atque inter adversitatum umbras spargit; quemadmodum Cicindela nonnisi NOCTE NITESCIT. *Prudentia enim*, inquit P. Cornelius à Lapide, *est oculus animæ, & qui eâ pollet, prudenter videt, prævidet & providet, ubi figat actionis suæ gressus: quare securò incedit, perinde ut qui in tenebris præviam facem sequitur. Qui verò prudentiâ caret, velut cæcus, in tenebris hujus vitæ ambulat, & cespitat.* Nam ut benè advertit Seneca; *Quidquid à sapiente diligenter prævidetur, cùm ad rem agendam perventum fuerit, faciliùs superatur, atque attenditur.*

Prudentia P. Cor. à Lap. in Proverb. cap. 19. v. 2. *Senec. de mor.*

163. Lemma, Cicindelæ inditum, IN TENEBRIS LUCET, originem suam è D. Joanne trahit; *Et lux in tenebris lucet*; veluti diceret, ex Incarnato Dei Verbo insignem quemdam splendorem versus hominum animos, naturâ suâ penitùs obscuros, diffundi. Origenes; *Lux itaque in tenebris lucet; quia Dei Verbum, vita, & lux hominum, in nostrâ naturâ, quæ per se investigata & considerata, informis quædam tenebrositas invenitur, lucere non desinit, &c.* Hugo Cardinalis ad propositum nostrum opportunè ait, Incarnatum Verbum Divinum, instar charissimæ lucis, omnes infidelitatis & idololatriæ tenebras, quæ mundum longè lateque occupaverant, dissipâsse; vel certè resplenduisse *inter persecutiones &* tri-

Joan. 1. 5. *Verbum Incarnatum.* *Origen. Hom. 2. in Divers.* *Hug. Card. in locum cit.*

tribulationes mundi, quæ tunc abundant; Sereniſſimæ pacis claritate prôductâ, *& toto orbe in pace compoſito,* Vel denique, *in tenebris lucet, id eſt, in medio deſperationis,* tales nimirum lapſo homini ſuppetias ferendo, quales univerſa omnium creaturarum virtus tribuere nunquam potuiſſet.

Nobilitas. Caſſiod. l. 3 Epiſt.

164. Natalium ſplendorem ac nobilitatem cicindela commonſtrat, hoc lemmate inſignis; MEUS IGNIS AB ORTU. Nam, ut benè ait Caſſiodorus, *Laudabilis vena ſuam ſervat originem, & fideliter poſteris tradit, quæ in ſe glorioſa tranſmiſſione promeruit.* Hoc ſenſu canit Statius in Protreptico ad Criſpinum.

Stat. lib. 5.

----- Non te ſeries inhonora parentum,
Obſcurum proavis, & priſcæ lucis egentem
Plebeia de ſtirpe tulit, non ſanguine cretus
Turmali, trabeque, & remis, ac paupere clavo
Auguſtum ſedem, & Latii penetrale ſenatus
Advena pulſaſti, ſed præcedente tuorum
Agmine.

Horat. lib. 1. Od. 1.

Et Horatius;

Mecænas atavis edite regibus.

Eorum etiam hoc emblema eſt proprium, qui è materno utero congenitam habent flammam ſeu generoſitatis, ut Hercules; ſeu odii, ut Hannibal; ſeu libidinis, ut Semiramis, quæ, primis jam vitæ ſuæ annis violata, nunquam ſe virginem fuiſſe meminerat, &c.

165. Vilis hic vermiculus ſuam lucem non capiti aut pectori, ſed poſteriori ac extremæ corporis parti inditam habet. Unde; authore meo Concanonico D. Salvatore Carducio, epigraphen tenet; POST TERGA JUBAR. Prælatum indoctum hæc imago ſpectat, qui ſubditos, doctrinâ & eruditione conſpicuos, faſtidio habet, eoſque omni conatu depreſſos cupit. De hoc cumprimis verum eſt illud Magni Auguſtini; *Quod quis ignorat, amare nullo pacto poteſt.* Mentem ſuam ſequenti diſticho explicat D. Carducius.

Inimicus virtutis.

S. Aug. l. 10 de Trinit. cap. 1.

Ut rejicit poſt terga jubar tenebroſa volucris;
Inſipiens, ſophiæ negligit omne decus.

166. P. Lucretius Borſatus inter cætera ſymbola panegyrica, ad honorem D. Antonii Longi, Cremenſium Gubernatoris, compoſita, cicindelam exhibet; quæ in obſcuro campo figurata, epigraphen legendam offert; NON D' ALTRA LUCE VAGA. Id eſt; LUCE NON ALIENA. veluti diceret; quemadmodum cicindela ſplendore minimè emendicato, ſed proprio lucet; ita Magnatem illum ad gloriæ ſuæ radios, per orbem ſpargendos, non mutuatis Patriæ, Familiæ, aut Rhetorum deprædicantium luminibus indigere, ſed propriatum virtutum ac ingenii nitore id totum cumulatè præſtare. In eos quoque hæc imago convenit, qui propriâ ſuâ virtute ac ſcientiâ, non verò parentum nobilitate, ceu extero ac emendicato quodam ſplendore, gloriantur. In hanc rem Caſſiodorus; *Nobilitas à me procedens, eſt mihi cordi plus, quàm quæ ex patrum procedit nobilitate: quia in quo deſinit cujuſque nobilitas, tunc avorum nobilitate congrue indiget.*

Valor proprius.

Nobilitas.

Caſſiod. in Epiſtol.

COCHLEA, LIMAX.

Cap. VIII.

167. Cochlea, quòcunque repit, ſordidi phlegmatis ſui veſtigia relinquit. Unde lemma; LINQUIT UBIQUE LUEM. Ita homo laſcivus, aut ſcandaloſus, omnia loca ſordium ſuarum maculis reſpergit. D. Aſcanius Martinengus; *Terrenis obvolutus animus, & terrenum affectum geſtans, eo lento gradu terram tergere, concupiſcentiaque ſuæ ubique luem relinquere compellitur.* Hanc operandi rationem Hæretici quoque congenitam habent, qui, ubicunque ſerpere cœperint, veneni ſui contagia relinquunt. P. Hieremias Drexelius hâc cochleæ proprietate demonſtrat, quantum detrimenti è verbis ſordidis & obſcænis in audientium animos cadat; *Limaces, inquit, & cochleæ, quacunque repunt, veſtigium ſui relinquunt, tenacem & glutinoſum humorem: ita omninò verba ſordida, & illota, undecunque ad aures perferantur, impuritatis aliquid, & turpitudinis affricant.*

Scandaloſus.

168. Cochleæ inſcripſit Camerarius; FERT OMNIA SECUM; vel, OMNIA MEA MECUM. Alludebat nimirum ad illud Biantis dictum, qui hominem, virtute inſtructum, omnibus mundi bonis affluere reputabat. Haud aliâ ratione Plautus;

----- Virtus præmium eſt optimum,
Virtus omnibus rebus anteit profecto,
Libertas, ſalus, vita, res, parentes;
Patria, & prognati tutantur, ſervantur:
Virtus omnia in ſe habet, omnia adſunt bona, quem penes eſt virtus.

Juſtus Lipſius de ſcientiis & artibus liberalibus diſſerens, ait; *Artes pacem dirigunt, bellum dirimunt; vitia, virtuteſque premunt, aut excitant: teſtes temporum, arbitræ meritorum.* Meus Concanonicus, D. Aſcanius Martinengus, in Cochleâ humanum pectus, rebus terrenis adeò validè affixum, dignoſcit, ut ab earum cogitatione avelli penitus nequeat. *Doctores ſacri animum, terrenis affectibus mancipatum, ſimilem cochleæ eſſe dixêre, quæ ita domui ſuæ eſt applicata, ut eam ſecum ferre cogatur.* Idem Emblema Monacenſi Societatis Jeſu Collegio deſervit, ad inſignem S. Franciſci Borgiæ paupertatem ſignificandam; addito ſequenti elogio;

Omnia abjecit, ut nihil deſideraret.
Inter opes pauperem, divitem ſe in paupertate expertus.
Mercator è Duce factus, cœli divitias licitari
Inſtituit.
Impari, ſed bono contractu,
Pomum pro orbe dando.
Nil peculiare voluit habere, quo omnia poſſideret, &c.
Deum ut haberet, Deo mancipatus.
Beatum eſt, ſic pauperem eſſe: dum iſti cœlum
Habent, antequam poſſideant.

169. Fuit, qui limaci ſubſcriberet; PROPRIO ALITUR SUCCO. Eorum hic typus eſt, qui, alienâ beneficentiâ minimè indigi, proprio ſuo labore ac induſtriâ victitant. S. Paulus, hac virtute inſignis, de ſe ipſo confeſſus eſt; *Memores eſtote, fratres, laboris noſtri, & fatigationis, nocte ac die operantes, ne quem veſtrûm gravaremus, prædicavimus in vobis regnum Dei.* Et rurſus; *Ad ea, quæ mihi opus erant, & his, qui mecum ſunt, miniſtraverunt manus iſtæ.* Symmachus, Auſonium ſuum litteris compellans, eâdem cochleæ metaphorâ utitur; *Ajunt cochleas, dum ſitiunt, atque illis de cœlo nihil illiquitur, ſucco proprio victitare. Ea res uſu mihi venit; qui deſertus eloquii tui paſtu, meo adhuc rore ſuſtentor.*

170. Limax, ad excelſum parietis locum prorepens, à Joanne Capponio Doctore epigraphen recepit; SUCCO MEO. Illos hoc ſymbolo affeceris, qui propriis ſuis meritis, ſudore, ac induſtriâ, abſque aliorû beneficentiâ aut favore, ad ſublimem dignitatis gradum perveniunt. Præclare ad rem noſtram Ariſti-

Ariſtides: Miltiades & in ſe recepit omnia, & præſtitit, quod tu præſcribebas: non debere virum fortem, prudentem, modeſtum, in aliis potiùs, quàm in ſe ipſo ſpem habere poſitam. Eandem epigraphen, SUCCO MEO; cochleæ, intra concham ſuam concluſæ, ſubjunges; quæ totâ hyeme, nullo exteriore alimento recepto, glutinoſis duntaxat humoribus ſuis victitat. S. Hieronymus morem iſtum etiam helluonibus proprium dicit, qui malignos, ac indigeſtos ventris humores duorum aut trium dierum abſtinentiâ concoquere ſolent, ſicque interea ſuperfluis illis cibis, quibus ſtomachum plus æquo onerârunt, nutriuntur. *Crapulâ diſtentus*, inquit, *ventris ingluviem jejunando decoquit, ut in cochlearum morem SUCCO VICTITENT SUO.*

171. Limax, totâ hyeme intra concham ſuam deliteſcere ſolitus, à D. Joſepho Pallavicino Abbate epigraphen recepit. DI ME STESSA MI PASCO. Ideſt; ME PASCOR AB IPSO. Ita homo, intra vitæ ſolitariæ anguſtias receptus, taciturnitate, ac corporis maceratione paſcitur. S. Sylverius Papa & Martyr, ad Inſulam Pontiam exul, cuidam Epiſcopo in hæc verba ſcripſit; *Suſtentor pane tribulationis, & aquâ anguſtiæ.* His querelis affines ſunt illæ Pſaltis Regii voces; *Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte.* Magnus Auguſtinus; *Panes ſuaves erant ipſæ lachrymæ, ſitienti mihi illum fontem; quem quia bibere nondum poteram, avidiùs lachrymas meas manducabam.*

172. Cochleæ, ſupra prunas figuratæ, inſcripſerunt; CANTUS, NON GEMITUS. Ita è Dei ſervis complures, linguas ſuas in mediis ignibus ſolverunt, voceſque, cantu ac lætitiâ magis, quàm dolore plenas, ediderunt. Multorum inſtar tres Hebræi Juvenes, *quaſi ex uno ore laudabant, & glorificabant, & benedicebant Deum in fornace. Quid dicam de tribus pueris*, inquit attonitus S. P. Auguſtinus, *qui, cùm nollent imaginem regiam adorare, ignes riſerunt? In quibus pueris micans gratia ita emicuit, ut ligati in fornacem mitterentur, deambulanteſque viderentur, os aperientes, Dominumque laudantes, &c.* His nihil diſſimiles Ss. Euſtachius, ejuſque filii, in ardente tauro æneo concluſi, *Divinis laudibus martyrium conſummârunt.* Alios plurimos, quos Annales Eccleſiaſtici prolixè recenſent, brevitati conſulens omitto.

173. Limax, aſſiduò mutus; ſi ſupra prunas abjiciatur, ſonoras voces edit. Unde Capaccii lemma; URGET SILENTIA MOEROR. Ita homines mundani, felicitatis têpore penitus elingues, nullas unquam ad Deum preces fundunt: at calamitatum igne nonnihil uſtulati, mox è cœlo ſuppetias ingenti clamore flagitant. S. P. Auguſtinus; *Ad hoc permiſi diem tribulationis tibi fieri, quia fortè, ſi non tribulareris, non invocares me. Obtorpuerat quidam, & friguerat à fervore orationis, & dixit; Tribulationem & dolorem inveni, & nomen Domini invocavi.* Hæc nimirum axiomatis illius mens eſt; *quod nocet, docet.* Cui, ni fallor, conſentanea eſt illa Davidis confeſſio; *Bonum mihi, quia humiliaſti me, ut diſcam juſtificationes tuas.*

174. Hominem ignavum ac ſocordem, qui vitam & alimenta abſque ullâ nobilioris momenti operatione conſumit, Limaci non abſimilem dices; qui intra teſtaceam ſuam Domunculam moratus, à D. Jacobo Certano Abbate epigraphen recepit; OTIO TORPET INERTI. Ad verbum Seneca; *Mortalium miſerrimos judicet, in quantiſcunque opibus refulgeant, ventri, ac libidini deditos, quorum animus INERTI OTIO TORPET.* S. Joannes Chryſoſtomus; *Nemo erubeſcat ex his qui ſunt artifices: ſed hi, qui NIHIL AGENTES ALUNTUR, & ſunt otioſi, qui multis utuntur miniſtris; perpetuum enim opus facientem, inde ali, genus eſt Philoſophiæ: eorum ſunt animæ puriores, eorum mentes robuſtiores, ac firmiores. Nam qui eſt otioſus, multa temerè loquitur, & multa agit temerè, & toto die nihil operatur; torpore, & veterno mentem repletam habens.*

S. Jo. Chryſoſt. Hom. 5. in Epiſt. 1. ad Cor.

175. Chriſtianos è ſolitudine præſentiſſimum antidotum adverſus innumera mala deſumere, Cochlea demonſtrat; cum lemmâte, CONTRACTIONE TUTIOR. Probè id expertus S. Joannes Baptiſta, ut animæ ſuæ integritati conſuleret, intra montium cavernas, & ſylvarum abrupta ſeſe abdidit, S. Hieronymus: *Joannes Baptiſta ſanctam habuit matrem, Pontificiſque filius erat, & tamen nec matris affectu, nec patris opibus vincebatur, ut in domo parentum cum periculo viveret caſtitatis.*

Solitudo.

S. Hier. Ep. 4. ad Ruſtic.

176. Homines nonnullos reperias, domeſticis curis ita ſuperfluè intentos, ut debitis aliis negotiis vix quidquam relinquant otii; cochleis non abſimiles, quæ in proprio ſuo tuguriolo inſeparabiles hærent. Unde lemma cochleæ inditum; DOMUI APPLICATA SEMPER. Opportunè Pierius Valerianus; *Per Cochleam, Divinæ lectionis Interpretes ferè omnes animum, terrenis affectibus mancipatum, intelligunt.* Huic doctrinæ conformis Heſiodus, cochleam cognominat, *Domiportam, quòd ita ſit DOMUI ſuæ APPLICATA, ut eam ſecum aſſiduè portet.* Porrò Religioſus tam quoad hominem interiorem, quàm exteriorem, ſemper domi ſuæ vivat, & intra ſe collectus maneat. Pulchrè dixit meus Hugo Victorinus, *Monachi ſibi clauſtra faciunt, quibus homo exterior teneri poſſit; ſed utinam clauſtra facerent, quibus homo interior ordinate teneretur.*

Mundanus.

Pier. Valer. lib. 28.

Religioſus.

Hug. Vict. de clauſ. anim. lib. 1.

177. Cochlea, hominis prudentis ſymbolum, nunquam progredi ſolet, niſi ſuis corniculis (quæ ipſi, è Phyſicorum ſententiâ, inſtar oculorum deſerviunt) viæ ſecuritatem prætentaverit. Unde Bargalii lemma; NON NISI PERTENTET ITER. De hâc cautelâ Joannes Jovianus Pontanus ait; *Circumſpectorum proprium eſt, hominum metiri res, actioneſque, & quid ſervandum, quid fugiendum, quid prodeſſe, quid obeſſe, quid commodi exoriri poſſit vel incommodi, circumſpicere, quid ſive conſultò, ſive ex inopinato contingere. Quaque enim circùm, & tanquam eminenti in ſpecula circumſpectus vir poſitus, & metitur cuncta, & procul aſpicit, ſeque illis vel accommodat, vel adverſùm ire, aut obſequi inſtituit.* Et S. Gregorius Papa; *Qui ſolerter in vitæ conſilio figit mentem, cautè ſeſe in omni actione circumſpiciendo conſiderat: & ne ex re, quæ agitur, repentinus finis, adverſuſque ſubrepat, hunc prius molliter poſito pede cogitationis palpat, &c.* Circumſpectam hanc agendi rationem Ovidius cumprimis in Poëtis exigit, ut, priuſquam operi manum admoveant, vires ſuas ſedulò explorent.

Cautela.

Jo. Jov. Pont. l. 4. de Prud. cap. de Circumſpect.

S. Greg. in Job. lib. 1. cap. 10.

Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis, æquam
Viribus, & tentate diu, quid ferre recuſent,
Quid valeant humeri.

David præclarum hujus doctrinæ ſpecimen dedit, quando cum Goliatho congreſſurus, armorum experimentum capere voluit. *Cœpit tentare, ſi poſſet armatus incedere.* Verbo; nullus unquam exercitus progredi, aut è loco movere ſolet, niſi viarum planitie ac ſecuritate per exploratores benè perſpectâ.

1. Reg. 17. 39.

178. Cochlea, domi ſuæ aſſiduò hæſitans, homini documentum eſto; ut bonis ſibi à Deo conceſſis acquieſcat, neq; ad aliorum fortunam diripiendam ſeſe perſuaderi ſinat. Unde lemma, è Perſio deſumptum;

Solitudo.

Perf. Sat. 4. ptum; TECUM HABITA. Verba Persii sunt;

Respice, quod non es: tollat sua munera credo,
Tecum habita, & nôris, quàm sit tibi curta supellex.

Ovid. l. 3. Trist. Eleg. 4. Ad rem nostram insigniter Ovidius;

Crede mihi, BENE QUI LATUIT, BENE VIXIT, ET INTRA FORTUNAM DEBET QUISQUE MANERE SUAM.

Senec. apud Lips. Cent. 1 ad Beg. Epist. 94. Et Seneca; *Compositæ mentis signum est, posse consistere, & secum morari.*

179. Sicuti res, facili negotio constructæ, eâdem facilitate iterum dissolvuntur; ita vicissim, quæ maturâ cunctatione prodierunt, ætatem ferre, ac exoptatæ felicitatis terminum contingere solent. Jacobi *Jac. Bruck Embl. 37.* Bruchii hâc de re epigramma est;

Quod sapit æternum, tarda incrementa, morasque
Victurum, & vasto nomen in orbe capit.
En lento quamvis incedat cochlea passu,
Tarda tamen tandem culmina celsa subit.

Tarditas. Hinc desumptâ Emblematis construendi occasione, cochleam depinxi, quæ ad pyramidis verticem eluctata, epigraphen ferebat; AD CULMINA LENTE. Id quod non tantùm in dignitatibus, aliisvè negotiis, sed vel maximè etiam in scientiis assequendis *S. Aug. in Psal. 38.* contingere solet. S. P. Augustinus; *Noli festinare audire, quod non capis, sed cresce, ut capias.*

180. Cochlea, seu Domiporta, caput exerens, facilè conteritur. Unde lemma; TUTIUS ILLA LATET. Religiosos, ac cumprimis Virgines hæc imago spectat, quibus proximum, ac præsentissimum impendet excidium, si extra domos & claustra vagentur. Mariæ Virginis exemplo id persuadere conatur S. Ambrosius, quæ domi suæ assiduò morari solita, cùm foras prodire, & ad Elisabetham invisere cogeretur, magnâ id *cum festinatione* peregisse scribitur. *Discite Virgines*, inquit, *non circumcursare per alienas domos, non demorari in plateis, non aliquos in publico miscere sermones: Maria in domo sera, festina in publico, mansit apud cognatam tribus mensibus.*

Religiosus. Virgo domicella. *Luc. cap. 1. S. Ambr. l. 2. in Luc. cap. 1.*

181. Limax, sale aspersus, epigraphen à Cassio recepit; SALE TANGE, LIQUESCET. Hâc Limacis proprietate innuitur, dura & obfirmata hominum pectora tum demum emolliri, quando calamitatum sale asperguntur. Inde etiam disces, tentationes, illas præsertim, quæ à libidine proficiscuntur, nunquam iri mitigatum, nisi corpus crebrâ mortificatione aspersum fuerit. S. Bernardus; *Carnis concupiscentia ipsius mortificatione vincitur: Certum quippe mundi triumphati testimonium est, si corpus castiges, & subjicias servituti, ne perniciosa libertate serviat voluptati.*

Calamitas. Tentatio. *S. Bernard. serm. 1. in Octavâ Paschæ.*

CRABRO, SCARABÆUS.

Cap. IX.

182. Scipio Bargalius, sceleratorum conventicula Emblemate significaturus, duos scarabæos depinxit, qui globulum, è bovis excremento concretum, versabant; cum lemmate, CONSENSUS IN IDEM. Egregiè de hâc agendi ratione S. Bernardus; *Videas*, inquit, *ambulare seorsùm, convenire sibi, & sedere pariter, moxque laxare procaces linguas in detestandum susurrum; ineunt familiariter ad maledicendum.*

Conventicula. Detractor. *S. Bernard. serm. 24. in Cant.*

183. Crabrones, ingenti strepitu circumvolare solitos, Joannes Ferrus illis Plinii verbis notavit; MAGNO CUM MURMURE. Hoc typo superba, inquieta, ac seditiosa quorundam capita describere licet. Corn. Tacitus; *Acerrima seditionum, ac discordiæ incitamenta homines sanguinarii, scelere ac metu vecordes, miscere cuncta, modò palam turbidis vocibus, modò occultis ad Principem litteris.* Similem petulantiam S. Cyprianus in Demetriano hæretico observatam habuit, qui, nonnullis fidei articulis in dubium vocatis, plurimas effrontes ac temerarias voces impio ore protulit. Verba Sancti Doctoris sunt; *Cùm ad me sæpe studio magis contradicendi, quàm voto discendi venires, & clamosis vocibus personares, malles tua impudenter ingerere, quàm nostra patienter audire: ineptum videbatur congredi tecum, &c.* Solenne enim indoctis est, clamoribus evincere, quòd rationibus nequeunt.

Seditio. *C. Tacit. Histor.* Ignorantium petulantia. *S. Cypr. cont. Demet.*

184. Sicuti columba ex odoramentorum suavitate vires recuperat, ita vicissim scarabæis lethifera est. Unde Scarabæum, rosæ vicinum, hoc lemmate affecerunt; SUAVIS EFFUGAT ODOR. Ita homines flagitiosi virtuosam justorum fragrantiam extremè abominantur, omneque illorum consortium fugiunt. S. Gregorius Nyssenus; *Quomodo idem unguentum, si fuerit appositum scarabæo & columbæ, non idem efficit in utrisque; sed columba quidem per bonum unguenti halitum fit robustior, interit autem scarabæus: ita magnus Paulus in Divino illo suffitu, si erat quidem quispiam aliqua columba, aut Titus, aut Sylvanus, aut Timotheus, eum impertiebat bono odore unguenti, ut qui in omni bono suâ proficeret doctrinâ, & exemplo; sed si quispiam erat Demas, aut Alexander, aut Hermogenes, non ferentes suffitum continentiæ, non secùs atque scarabæi, fugabantur à bono odore.*

Vitiosi justos fugiunt. *S. Greg. Nyss. l. in Cant.*

185. Scarabæus, fœtidis jumentorum excrementis versandis plurimùm delectari solitus, epigraphen à me recepit; GAUDENS PUTENTIA VERSAT. Vel, TROVA SOL NE I FETORI IL SUO DILETTO. Id est; MIHI STERCORA LUXUS. Eorum hoc ectypon dixeris, qui in carnis ac libidinis cœno volutantur, omnemque in eo beatitudinem suam reponunt. Beati Ægydii dictum erat, *Caro nostra similis est scarabæo, quem delectat semper equinum versare stercus.* Constantinus Copronymus Imperator, fœtorem ac graveolentiam omnem tantâ voluptate excepit, ut se totum putidissimo jumentorum fimo perlinire soleret; existimaretque, sibi idcircò maximas ab amicis laudes deberi. Unde etiam palpones quosdam, sordium illarum encomiastas, maximis honorum & amicitiæ argumentis est persecutus. Lutherum, non minus Doctrinâ, quàm operatione sordidissimum, hoc epigrammate depingit Andreas Dulcianus;

Caro. *B. Ægid. de ea tempor. di.*

Stercora dum præ se ducit quæcunque Lutherus,
Oreque spurciloquo nil nisi stercus habet.
Num, rogo, stercoreum dices hunc esse prophetam?
Qualia verba viri, talis & ipse vir est.

186. Scarabæus è rosâ, quam attingit, perniciem sibi parat. Emblemati subscripsit P. Blasius Palma; TURPIBUS EXITIUM. Ita peccator, Sanctissimam Eucharistiam sacrilego ore contingere præsumens, interitum sibi machinatur. Dilucidè Apostolus; *Quicunque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini.* In hunc locum sapientissimæ sanctitatis interpres Augustinus; *Non ait, quia illa res mala est, sed quia ille malus, malè accipiendo, ad judicium accipit bonum, quod accipit. Num enim mala erat buccella, quæ tradita est Judæ à Domino? absit. Medicus non dedit venenum: salutem medicus dedit: sed indignè accipiendo, ad perniciem accepit, quia non paratus accepit.*

Eucharistia ... *S. Aug. Tract. ... in Joan.*

FOR-

FORMICA.

Cap. X.

187. Formica, granis colligendis, accumulandisque intenta, epigraphen à Joanne Ferro accepit; CONDIT IN ANNUM. Ita homo industrius senectutis suæ necessitates probè perspicit, iisque opportunè providet. Ovidius;

Venturæ memores jam nunc estote senectæ,
Sic nullum vobis tempus abibit iners.

Homini ignavo exprobrans Salomon, *Vade*, inquit, *ad formicam, ò piger! & considera vias ejus, & disce sapientiam; parat æstate cibum sibi, & congregat in messe, quod comedat.* In hunc locum S. Hieronymus, *Formica dicitur strenuus quisque & providus operarius, qui in præsenti vitâ, velut in æstate, fructus justitiæ, quos in æternum recipiat, sibi recondit.* Et Hugo Cardinalis; *Vade ad formicam, ut exemplo ipsius congreges tibi in hâc vitâ præsenti, unde vivas in futurâ.*

188. Ea formicarum est sagacitas, ut granorum oculos, ne denuò cum ingenti annonæ collectæ dispendio in herbam pubescere, aut egerminare valeant, penitus corrodant. Unde lemma, NE MADEFACTA FLORESCANT. Vel, ut Lucarino placet; HAUD GERMINAT AMPUTATUM. De hâc formicarum proprietate Plinius; *Semina arrosa condunt, ne rursus in fruges exeant è terrâ.* Et S. Hieronymus; *illæ, venturæ hyemis memores, ne madefacta humus in herbam horrea verteret, illata semina præcidebant.* Inde cautam ac industriam solicitudinem, cùm in conservandis bonis acquisitis, tum in præcavendis eorundem jacturis, doceare. Insuper exinde discas velim, facultates tuas solicitè quidem esse custodiendas, semper tamen justâ aliquâ portione ex superfluis ad egenos juvandos reservatâ. Præclarè Hugo Cardinalis; *Grana DETRUNCAT, ne germinent, vel putrescant. Sic debet quilibet Prælatus superflua resecare, & dare pauperibus, NE simul omnia reservata PUTRESCANT.*

189. Bartholomæus Rossus S. Caroli, etiamnum adolescentis, prudentiam formicæ emblemate repræsentavit, quæ, priusquam humeros submittat oneri, virium suarum periculum facit, easque, num moli sustinendæ pares sint, sedulò explorat. Unde lemma; EXPERIAR, ET FERAM. Biantis hâc de re consilium est; *Considera, & postea rem aggredere.* Seneca; *Inspicere debemus primùm nosmetipsos, deinde, quæ aggredimur, negotia. Ante omnia necesse est seipsum æstimare: quia ferè plus nobis videmur posse, quam possumus. Æstimanda sunt deinde ipsa, quæ aggredimur, & vires nostræ cum rebus, quas tentaturi sumus, comparandæ. Debet enim semper plus virium esse in latere, quàm in onere.* Salomon; *Astutus omnia agit cum consilio, id est, cautus & prudens omnia agit cum scientia, id est,* ut interpretatur P. Cornelius à Lapide, *cum ratione, cum consilio, cum deliberatione, cum providentiâ. Antequam enim quid aggreditur, cogitat, & providet difficultates, successus, & exitus rei, item media, quibus difficultates superari, & res confici possit.* Et rursus in illud Proverbiorum. *Qui festinus est, pedibus offendet;* ait: *Prudens lentè progreditur ad opus; prius enim considerat ejus rationem, qualitatem, modum, pericula, commoda, &c.* Juvenes, consentaneè ad hanc ideam, priusquàm sacræ religionis oneri ferendo se ipsos devoveant, vires suas, an tantæ moli æquales sint, integro tyrocinii anno periclitantur.

190. Homo avarus divitiis cumulatè collectis nec ipsemet gaudet, nec alios iisdem gaudere concedit; formicæ Æthiophicæ haud absimilis; quæ, aurum intra cavernulas suas coacervare solita, epigraphen à Lucarino accepit; CONGREGAT, SED CUI? In hunc sensum Horatius; — Avarus. Hor. l. 1. Satyr. 1.

Quid juvat, immensum te argenti pondus, & auri
Furtim defossâ timidum deponere terrâ?

S. Asterius; *Nullum percipere fructum voluptatis potest, quisquis insatiabilis est: estque domus ejus similis conditorius, sive sepulchris, quæ sæpè plena sunt auro, atque argento, cùm, qui utuntur, existat nemo.* Et S. Cyrillus; *Fossus humi census non est hominis, sed telluris.* Adeòque ipsimet avari è coacervatis ac sepultis opibus nullum recipiunt beneficium, penitusque ignorant, quibus demũ hæredibus eæ transcribendæ sint. Adversùm istos disertè S. Joannes Chrysostomus; *Quid fuerit à ratione alienius homine, qui temerè & cum sui capitis malo ac discrimine orbem terræ percurrit, & innumerabiles pecunias COLLIGIT, non sibi, sed Aliis, QUI ipsi quoque NON COGNOSCUNTUR, sæpe autem sunt hostes & insidiatores?* Et prior illo Salomon; *Est & aliud malum, quod vidi sub sole, & quidem frequens apud homines. Vir, cui dedit Deus divitias, & substantiam, & honorem, & nihil deest animæ suæ ex omnibus, quæ desiderat; nec tribuit ei potestatem Deus, ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud; hoc vanitas, & miseria magna est.* Hugo Cardinalis hâc sententiâ quorundam Prædicatorum & Magistrorum spiritualium stultitiam ac inconsiderationem arguit, qui in aliorum utilitatem doctrinas colligunt optimas ac pretiosissimas, nullâ penitùs illarum particulâ in propriæ animæ commodum reservatâ. *Multi,* inquit, *totâ vitâ suâ congregant, ut alios pascant prædicando, docendoque; & ipsi nunquam de verbo suo comedunt. Hoc est illud malum, de quo Ecclesiastes 6. 1. est aliud malum, quod vidi sub sole, &c.*

S. Asterius, Hom. de Avarit. — S. Cyr. l. 1. Apolog. Mor. c. 4. — S. Joan. Chrys. Hom. in Psal. 48. — Eccl. 6. 1. — Prædicator vitiosus. Hug. Card. in cap. 6. Prov.

191. Ea formicarum erga socias mortuas est pietas, ut, vespillonum munere perfungi solitæ, funus adornent, & exanimem sepulchro condant. Plinius; *Sepeliuntur inter se viventium solæ, præter hominem.* Inter sacros verò D. Hieronymus S. Malchi ore idipsum testatur; *Hæ luctu celebri, corpora defuncta deportabant.* Unde Lucarinus Emblematis loco complures formicas depinxit, quæ defunctam sociam efferebant; cum lemmate, PIETATE PARENTANT. Nicodemum, & Josephum Arimathæum, cùm Christi exequias celebrarent, hæc idea spectabat. Id affirmans S. Joannes inquit; *Rogavit Pilatum Joseph ab Arimathia, ut tolleret corpus Jesu; venit ergò, & tulit corpus Jesu: Venit autem & Nicodemus ferens mixturam myrrhæ, & aloës quasi libras centum. Acceperunt ergò corpus Jesu, & ligaverunt illud linteis, cum aromatibus, &c.* Et S. Joannes Damascenus.

Plin. l. 11. cap. 30. — S Hier. in vitâ Malchi. — Exequiæ Christi. — Joan. 19. 38. — S. Jo. Damasc. in Cant. Eccl. Dominic. ad Matutin.

Inclytus Josephus
E ligno crucis detraxit
Sacratum corpus tuum,
Sindoneque pura involvens,
Et aromatis
Monumento novo parentans imposuit.

192. Petrus Franciscus Moneglia fatalem sese otii hostem esse, atque adeò, ad æterni supplicii horrores declinandos, ingentem bonorum operum cumulum conquirere; Formicæ Emblemate demonstravit, quæ grana versùs cavernam suam deferens, epigraphen sustinebat; TERRET HYEMS. Sensu non absimili Horatius; — Prudentia. Horat. l. 1. Serm. Sat. 1.

Mag-

..... Magni formica laboris
Ore trahit, quodcunque potest, atque addit acervo
Quem struit, haud ignara, ac non incauta futuri.
Quæ simul inversum contristat Aquarius annum,
Non usquàm prorepit, & illis utitur ante
Quæsitis sapiens.

Hug. Card Prov. 6. 8. — S. Hier. in loc. cit.

Eò reflectens Hugo Cardinalis, ad illud Proverbiorum, *Formica parat æstate cibum sibi, & aggregat in messe, quod comedat in hyeme;* ait, *Et tu modò debes parare, & colligere, unde vivas in futuro. Qui modò non congregat in æstate, id est, in vitâ præsenti, fame morietur in hyeme, id est, in die judicii.* S. Hieron. *Debes in præsenti bonorum operum fructus congregare, quibus in æternum vivas in futuro. Hæc etenim vita in eo messi comparatur, & æstati, quod nunc inter ardores tentationum tempus est colligendi futurorum merita præmiorum. At dies judicii hyemis similatur rigoribus: quia tunc nimirum nulla relinquitur facultas pro vitâ laborandi, sed tantùm cogitur quisque de horreo priscæ actionis, quod recondidit, proferre.*

Providentia. Hor. l. cit. — Virg. l. 4. Georg. V. 155.

193. Priusquàm senectutis, aut mortis brumâ obruaris, omninò necesse est, aliquot virtutum ac meritorum fructus à te colligi. E formicâ hanc providentiam discas velim; cui Rancatus hanc ex Horatio gnomam præfixit, NON INCAUTA FUTURI. Vel, ut ego compluribus formicis, frumento coacervando intentis, inscripsi; VENTURÆ HYEMIS MEMORES. Vel, QUÆSITA REPONUNT. Verbis è Virgilio mutuatis, ubi de apibus canit;

Venturæque hyemis memores, æstate laborem
Experiuntur, & in medium quæsita reponunt.

S. Aug. ser. 24. ex ad dit. à Sirmond. Id. serm. 57. de Temp.

Consultò monet sapientissimus Augustinus; *Elige hoc tempore, quam partem teneas in futuro.* Et rursus; *Quicunque invenire vult misericordiam Dei, sanus agat pœnitentiam in hoc sæculo, ut sanus valeat esse in futuro.*

Studiosus. — S. Anast. Sin. in proœmio l. 1. Hexam.

194. Formica, grana sparsim jacentia legens, inscriptionem à Carolo Rancato cepit; RELICTA RELEGO. Ita studiosus industrius Doctorum volumina assiduo labore legit relegitque; sicque geminam ac æquivocam hujus vocis, *religio*, significationem, tam relegendo, quam colligendo observat. Præclarè ad propositum istud S. Anastasius Sinaita; *Instar formicæ RELICTA grana RELEGO, tanquam canis micas colligens lauti & opipari Patrum epuli & convivii.*

Animus generosus. — S. Amb. l. 6. Hexa. c. 4.

195. A cœpto opere, quantumvis viribus nostris nonnihil superiore, animum non esse despondendum, formica docet; quæ, cellulam suam penuariam instructura, granis, se ipsâ longè majoribus, humeros ac colla submittere audet. Unde lemma; MAJORA VIRIBUS AUDET. S. Ambrosii hâc de re cohortatio est: *Est in naturâ quadrupedum, quod imitari nos sermo adhortatur propheticus, quo exemplo caveamus desidiam, exiguitate vel infirmitate corporis à virtutis studio non reflectamur; neque revocemur ab ullius propositi magnitudine. Exigua est enim formica, quæ MAJORA suis AUDET VIRIBUS, &c.*

Constantia. — Sen. de Constan. c. 19.

196. De formicis testatur Aristoteles; *Eadem semita semper ambulant, & cibaria recondunt.* Unde, meâ quidem sententiâ, appositè subscribes; SEMITA SEMPER EADEM. Propositi nostri, sive boni sive mali, perseverantiam ac stabilitatem hæc imago innuit. Opportunè Seneca; *Etiamsi premeris, & infesta vi urgeris, cedere tamen turpe est, assignatum à natura locum tuere.* Concinnè meus D. Salvator Carducius:

Tramite decurrunt formicæ semper eodem:
Sic stabili virtus corda tenore regit.

Horat. Carm. — Avaritia. — S. Hier.

197. Formica, quantumvis plurima grana in penario suo accumularit, nunquam tamen exsaturata, plura semper ac plura, non sine sociarum inquiete, emendicare solet. quia illa solùm, quibus caret: non verò quæ possidet, intuetur. Unde lemma: NELLA COPIA MENDICO; id est, verbis ex Horatio desumptis: INTER OPES INOPS. En insignem hominis avari ideam! quantumvis enim grandibus divitiis coacervatis, animum semper sentit irrequietum, & ad majores aspirat. Imò inter amplissimarum opum affluentiam semper sibi videtur inops, egenus, & omnium commiseratione dignus. Præclarè dixit S Hieronymus; *Tam deest avaro quod habet, quàm quod non habet.*; Et Bion: *Cupiditas habendarum opum, nisi aliqua societate cohibeatur, extrema pauperie longè deterior est: majores enim cupiditates egestatem quoque majorem arcessunt.* Optimè avaro cuidam suasit Epicurus: *Non est, quod opes augeas, sed tollas cupiditatem.*

Vana gloria. — S. Jo. Clim. de vita...

198. Vana gloria, formicæ perquam similis, fructus, ingenti aliorum labore collectos, prodigè dissipat. Unde formicam, frumenti cumulo vicinam hoc lemmate notavi: CONGREGATA DISPERDIT. S. Joannes Climacus: *Inanis gloria formicæ comparatur, quæ brevis licet & pusilla, ingentes tamen segetum fructus, gravi labore quæsitos, rapit, &c.*

Plin. cap. — S. Hier. in ... — S. Amb. l. 6. cap. — Audacia temeraria.

199. Formicæ, tametsi corpore debiles & exiguæ, frumenti tamen grana, seipsis longè majora & graviora, humeris imponunt, ac intra penarium suum deferunt: De hâc proprietate Plinius; *Si quis comparet onera corporibus earum, fateatur, nullis portione vires esse majores.* S. Hieronymus: *Aspicio formicarum gregem ferre majora onera, quàm corpora.* Et S. Ambrosius: *Exigua est formica, quæ majora suis audet viribus.* Proinde parvulam formicam, quæ granum corpore suo majus, sustinet, hoc epigrammate notabis: EXCEDUNT PONDERA VIRES. Vel, MAJUS ROBORE PONDUS: vel certè idiomate Hispano: MASQUE PUEDE. Haud facilè definiverim, num generosum, an verò temerarium dixerim illum, qui onera, viribus suis majora, aggrediens, præsentissimum sui illudendi discrimen subit. Polydamas, gigas græcus, fortè cum amicis pransurus, montis cujusdam cavernam intravit: saxis verò non sine ingenti ac subito fragore ruinam minitantibus, socii omnes exterriti, ne tantâ mole obruerentur, celerem arripere fugam, suæque saluti consulere cœperunt. At Polydamas, propriis viribus nimiùm nixus, fractis sociorum animis effusè illudebat; moxque se in pedes erigens, brachia sua, veluti geminas columnas, ad vastam montis, jamjam collabentis, molẽ sustinendam sublevabat. At dedit temeritatis suæ pœnas: nam majore, quàm ferendo erat, pondere prægravatus, montis dirupti casu occisus est, totusque momento sepultus: uti referunt Nicolaus Leonicenus, & alii. Sapienter monet augustissimus Augustinus; *Si de tuis viribus præsumere volueris, inde cades, unde præsumpseris.*

Ch... — Gal. — S. Se... — Eli... ari...

200. Formica, genuinus charitatis ac concordiæ typus, sociam suam, plus æquo onustam, nimioque succumbentem oneri, adjuvat. Unde lemma: SOCIAM SUB PONDERE LEVAT. Idipsum Paulus jusserat: *Alter alterius onera portate.* Hunc locum interpretatus S. Bernardinus, ait: *Ut intelligatur, quòd divitum onera, quæ sunt divitiæ & peccata, pauperes quodammodò ferre debeant, atque divites pauperum*

rum

rum obligentur infirmitates & neceſſitates ſuſtentare. Et meus Concanonicus D. Abſalon Abbas; *Pacis & concordiæ vivum exemplum formica reliquit, quæ ſuum comparem, fortè plus juſtò oneratum, naturali quâdam charitate alleviat, ne ſupra vires grandi preſſum onere modicum corpus deficiat.*

201. Hominem, quæſtûs ſui adeò ſtudioſum, ut nunquam, niſi certiſſimi lucri causâ, è loco dimoveri ſoleat; formicis non abſimilem dixeris, quæ versùs jacentium ſpicarum faſcem prorepunt; cum lemmate, AD INANIA NUNQUAM. Ad verbum Ovidius;

Horrea formicæ tendunt ad inania nunquam,
Nullus ad amiſſas ibit amicus opes.

Illudipſum Emblema etiam innuit, hominem nunquam ad inaniſſimas mundi voluptates ac divitias, ſed ad ſolum Deum, ſummum infinitumque bonum, converti debere. S. P. Auguſtinus; *Omnis homo inanis eſt; ſi vult impleri, accedat ad plenum.* Deniquè adulterini amici, inſtar formicarum, nonniſi manifeſto ſuo commodo perſpecto, fidem ſervare ſolent. De his Horatius;

Diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici.

202. Hominem avarum, nulliſque exaturandum opibus, formicæ emblemate repræſentabis, quæ granum versùs cavernam ſuam deportat; addito lemmate, QUODCUNQUE POTEST. Vel; SUPERADDET ACERVO. Utrumque ſuppeditat Horatius.

Parvula (nam exemplo eſt) magni formica laboris,
Ore trahit QUODCUNQUE POTEST: atque ADDIT ACERVO.

De inexplebili hâc cupiditate S. Bernardus; *Divitiarum amor inſatiabili longè amplius deſiderio torquet animam, quam refrigeret uſu ſuo.* Et Siracides; *Inſatiabilis oculus cupidi;* ſeu, ut Tigurina vertit; *Oculus avari nullâ portione ſatiatur.* Eam ob rem Diogenes, referente Stobeo, dicere ſolebat, ſicuti hydropicus, quò plus bibit, eò amplius ſitit; itâ avarus, opibus quamlibet maximis cumulatus, majores identidem coacervare nititur. Cæterùm in ſenſu meliore iconem iſtam de ſolicito ac diligente Studioſo interpretaberis, qui aſſiduo ac indefeſſo labore diverſas doctrinas & eruditiones, hinc indè in voluminibus ſparſas, colligit; intellectumque ſuum, ceu ampliſſimum penarium, quàm poteſt, uberrimè inſtruit.

HIRUDO, ſeu Sanguiſuga.

Cap. XI.

203. Hirudo, ubi venam humanam ſemel complexa fuerit, tamdiu ab eâ ſe avelli non patitur, donec membris omnibus plena, ac veluti ebria, ventrem trahat ſanguine diſtentum. Huic inſatiabilis animi ſymbolo inſcripſit Bargalius; NON NISI PLENI. Verbis ex Horatio deſumptis;

NON miſſura cutem, NISI PLENA cruoris hirudo.

Eodem argumento avaritiam depingens P. Cornelius à Lapide; *Per ſanguiſugam*, inquit, *accipias avaritiam: ſanguiſuga enim ſugere non ceſſat, donec totam ſe ſanguine repleat: tunc verò ſugere deſinit, & decidit. Undè Plinius; Decidunt ſatietate, pondere ipſo ſanguinis detracta.* Idipſum non incongrue de ebriis interpretari licet, de quibus accommodatè ad hujus ævi mores S.P. Auguſtinus; *Jam, ſi quis vino ſe ingurgitet, ſi bibat menſuras ſine menſurâ, parùm eſt, etiam viri fortis accipit nomen: tantò nequior, quantò ſub poculo invictior.*

S. Aug. ſer. 4. de verb. Apoſt. c. 5.

204. Camerarius pendentem è venâ hirudinem hoc lemmate diſtinxit; VIX IMIS SATIANDA MEDULLIS. Idem planè amoris terreni genius eſt, de quo Theocrytus;

Amor carnalis.

Theocryt. Idyll. 2.

Heu crudelis amor, noſtro ſaturare cruore
Summæ affixa cuti, veluti hunc ſuxiſſet hirudo.

Hoc ſenſu S. Joannes Chryſoſtomus laſcivam fæminam cum inferno comparat, quæ, amaſio ſuo ad extremam calamitatem ac pauperiem redacto, necdum acquieſcit, niſi eidem venas quoquè ac vitam lethali morſu inciderit. *Mulierum genus*, inquit, *temerarium eſt, & inferno ſimile; & inferno ejus aſſimilatur cupiditas: tunc ceſſat, cùm amantem omnibus rebus ſpoliavit: imò ne tunc quidem, ſed magis convitiatur, & inſultat jacenti.* Hactenus S. Chryſoſtomus.

Fœmina laſciva. S. Joan. Chryſoſt. ap Corn. à Lap. loc. cit.

205. D. Areſius, inſignem helluonem emblemate ſignificaturus, hirudinē expreſſit, venæ inhærentem; cum lemmmte, DONEC IMPLEATUR. Idipſum de ambitioſo pronuntiat Seneca; *Nunquam improbæ ſpei quod datur ſatis eſt, & majora cupimus, quò majora venerunt. Æque ambitio non patitur quemquam in eâ bonorum menſurâ conquieſcere, quæ quondam ejus fuit impudens votum.*

Ebrius.

Ambitioſus. Senec. l. 2. de Benef.

206. Hirudo, quamlibet ſanguine hauſto turgida, nunquam tamen ſugendo deſiſtit. Unde Mutius Puſterla inſcripſit; NEC CUTE PLENA. Ita homo ſceleratus, ebrietate, intemperantiâ, avaritiâ, laſciviâ, aliiſque vitiis horrendum diſtentus, necdum acquieſcit, ſed novam ſemper inſatiabili fami ſuæ eſcam, novùmque ſiti inexplebili liquorem quærit. Hanc cupiditatum voraginem in avaro cumprimis deprehendens S. Baſilius; *Avarum*, inquit, *quid retinere poterit? Igne vehementior eſt; omnia continuando finibus occupat, ea, quæ ſunt vicini, ſibi aufert. Mox ubi alium ſortitur vicinum, & quæ illius ſunt, ad ſe rapit. Non ob ea, quæ poſſidet, lætatur; ſed ob ea, quibus caret, angitur: neque iis, quæ congregavit, fruitur; ſed cupiditate plura conſequendi ſe magis excruciat.*

Inſatiabilis.

Avarus. S. Baſil. Hom. 22. in var. ſcriptur. loc.

207. Uſurarius, quæſtus ſui occaſionem tenaciſſimè ſectari ſolitus, aſſerente Abbate Ferro, hirudini perſimilem ſe probat; cui hoc affixum lemma eſto ET DUM SATIATUR, ADHÆRET. Veriſſimè dixit Magnus Auguſtinus; *Contemnenda eſt avaritia, quæ velut ignis, quantò magis acceperit, tantò amplius quærit.* Hoc planè ſenſu de ſe ipsâ ad Satyrum canit Coriſca;

Uſurarius

S. Auguſt. ſerm. 250. de Temp.

Criſc. nel. P.F. Atto. 4. Scena. 1.

---- Il hò ſcernito ſempre,
E fin che ſangue hà ne le vene hauuto,
Come ſanſuga i il' hò ſuchiato.

P. Cornelius à Lapide in eâdem hirudinis icone concupiſcentiam dignoſcit, *Sanguiſuga*, inquit, *tenaciter adhæret corpori, unde dicitur hirudo ab hærendo, ait Pontanus: ſic concupiſcentia tenaciſſimè adhæret animæ, ut facilius dentem ex ore, quàm concupiſcentiam excuſſeris.*

Concupiſcentia. P. Corn. à Lap. in c. 30. Prov.

208. Hirudo, venæ affixa, epigraghen tenet; MORDENDO SANAT. Hinc diſces, ex ipſis etiam calamitatibus utilitatem capi poſſe. S. Petrus Damianus; *Deus omnipotens, qui eſt medicus animarum, ſic nos occulta ſui moderaminis arte diſponit, ut ex*

Calamitates. S. Petrus Dam. Opuſc. 53.

alienis

alienis vulneribus nobis medicamenta conficiat, quatenus, dum nobis hostile vulnus infligitur, ex eo potissimùm Correctoṙ *salutis antidotum procuretur.* Ita, qui correctoris aut concionatoris munere ritè fungitur, flagitiosos mordendo restituere ac sanare solet.

209. Sanguisugam, venæ inhærentem, hoc lem- Crapulo. mate afficies; SUCTU DISCERPAR. Hominem ebrium, nimiâ intemperantiâ occisum; aut divitem avarum, nimiâ opum aut delitiarum affluentiâ interfectum, hæc imago spectat. Eruditè meus D. Ascanius Martinengus; *Dives & præpotens est hirudo,* Asc. Mar tin Gloss Mag. fol. 1491. *quæ nunquam sanguine satiatur; dumque venas cunctas SUCTU exangues reddere conatur, suspensa crepit, atque DISCERPITUR: Ita dives pauperis substantiarum, quæ illi alterius sanguinis loco sunt, nunquam satur, dum nimis locuples & dives efficitur, vitæ luxu & delicijs mortem sibi assolet consciscere.*

210. Hirudo, peculiari quadam naturæ providentiâ, vitiosum tantùm, & affectum sanguinem è venis sugit, puro & sano studiosissimè intra illas relicto. Undè venæ affixam, hoc lemmate loquentem Peccator. sistes; IL MEN PURO M'AGGRADA. Vel, TABIDO RECREOR. Ita planè vitiosus ac perversus hominis animus suas delitias nonnisi intra morum corruptelam, & abominandam libidinis, fraudis, vindictæ, aliorumque scelerum putredinem quærit; eamque solam magno studio ad se trahit, summo, infinitoque rerum cœlestium bono penitùs neglecto. Facem huic symbolo præivit P. Cornelius P. Cor. à Lap. loc. cit. à Lapide, *Sanguisuga,* inquit, *purum sanguinem non tangit, sed tabidum, & corruptum, eoque delectatur: sic & concupiscentia nonnisi pravis desiderijs, cogitationi-* Detractio. Mart. Roa. To 1. l. 3. Sing. c. 18. *bus & operibus gaudet, &c.* Martinus Rosa sanguisugam hominis malevoli & detractoris typum statuit. *Hirudinum mihi similes hi* (Calumniatores) *videntur, quæ ad male affectam corporis partem adhærescentes, vitiosum sanguinem exugunt purum, justumque relinquunt. Sic illi virtutes, quæ in alijs insunt, ut in quemque inciderint, omittunt: si quod est vitium, tametsi levissimum, id verò exaggerant & extollunt.*

ICHNEUMON.

Caput. XII.

211. Ichneumon, fatalis crocodili hostis, in luto volutari, ac posteà ad solis ardorem exsiccari solet; tum loricâ illâ terreâ munitus, crocodili ventrem ingreditur, eumque corrosis visceribus, miserè interficit; sicque tandem, veluti victoriâ potitus, ex occisi cadavere iterum revertitur. Unde Igneumonem, luto volutatum, hoc lemmate notavit Prudentia Scipio Bargalius; UT TUTIUS VINCAT. Hominem industrium ac prudentem hæc imago spe- Mortis meditatio. ctat, potest insuper ad illos applicari, qui, Davidem ac Ninivitas imitati, corpus suum mortis contemplandæ cineribus respergunt; iisque veluti loricâ, muniti, quosvis hostium aut vitiorum impetus superant. S. Gregorius; *Mors ipsa, quum venerit, vin-* S. Greg. in Hom. sint. lumbi vestri. *citur; si priusquam veniat, semper timeatur.*

212. D. Aresius Ichneumonem, luto coopertum, hoc lemmate è D. Paulo insignivit; UT CON- Apostolatus. FUNDAT FORTIA. Verba Apostoli sunt: *Quæ stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat sapientes;* 1. Cor. 1. 28. S. Tho. in hunc loc. *& infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia.* In hunc locum S. Thomas Aquinas; *Ad gloriam Dei pertinet, dum per abjectos, sublimes in sæculo ad se trahit;* constat enim Apostolos, homines è luto sumptos; Deo ad regna, totumque mundum subjugandum deserviisse. S. Antonius Paduanus; *Apostoli,* S. Ant. Serm. de Ap. inquit, *luto paupertatis & humilitatis involuti, in ora tyrannorum insiliebant, & verbis infidelitatis eorum apertè contradicebant, & sic per mortem devorabantur, & Apostoli quasi vivi ab eis evadebant, quandò mors eorum redibat ad augmentum fidei, & honorem Christi.*

213. Alcibiades Lucarinus extremæ unctionis Extrema unctio Sacramentum sacramentum Igneumonis emblemate repræsentavit, qui cum hoste luctaturus, in luto volutatur, rursùmque se ad solem exsiccat. Epigraphen addidit; MUNITUR PUGNATURUS. Maximam enim ab eo sacramento tutelam ac munimentum recipimus. Perspicuè Regius Propheta; *Oleo sancto meo unxi eum. Quibus verbis mox potissima unctionis illius effecta* subjungit; *Nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non nocebit ei, &c.* Eandem iconem simili ratione etiam de Confirmationis sacramento interpretari licet; de quo Melchiades Papa: *Sicut exigit militaris ordo; ut, cùm Imperator quemcunque receperit in militum numerum, non solum signet receptum, sed etiam armis competentibus instruat pugnaturum: ita in baptissimo recipitur homo in militiam, & in confirmatione coarmatur ad pugnam.*

214. Igneumon, dormientis Crocodili fauces perrumpens, lemmatis loco inscriptum tenet; DORMIENTEM INVADIT. Iis hoc Emblema proprium est, qui hominibus, fidei ac patrocinio suo concreditis, perniciem struere non verentur. Tales fuêre Rechab & Baana, qui Isbosethum, domi suæ dormientem, jugularunt. Eodem penicillo etiam dæmonem, adversùs otiosos nunquam non triumphare solitum, adumbrabis. *Cùm autem dormirent homines, venit inimicus, & superseminavit Zizania.* Cassianus; *Hæc,* inquit, *est apud Ægyptum ab antiquis Patribus sancita sententia; Operantem Monachum dæmone uno pulsari: otiosum verò innumeris spiritibus devastari.* Rem totam quatuor verbis dixit sapientissimus Augustinus; *Vigilat hostis: dormis tu?*

215. Ichneumon, ex interfecti Crocodili ventre victor rediens, à Lucarino epigraphen cepit; ESUS EXESUS, ET EXIT. Certè Christus, è sepulchro redivivus, eandem ipsam mortem, à quâ paulò antè videri poterat devoratus, felicissimè subegit ac triumphavit. S. Petrus Damianus; *Quid Hydrus, nisi victoriam innuit Salvatoris? Limo igitur hydrus obvolvitur, dum Redemptor noster humanæ carnis limo vestitur. Hic ventrem ingreditur crocodili, quia Dominus claustra penetravit inferni. Hic demolitur intima viscerum: Et Dominus mortis evertit imperium. Ille corroso ac penetrato cadavere, post victoriam redit: quia Salvator noster, postquam infernum moriendo memordit, cum triumphali de sepulchro gloriâ resurrexit.*

LACERTA.

Cap. XIII.

216. Lacerta, homini amicissima, quando serpentem pueris vel puellis insidiantem advertit, mox suppetias accurrit; hostemque ingenti ardore reprimere nititur. Unde lemma; DEFENDIT AMANTEM. Vel, VITÆ DEFENSOR. Angelum tutelarem hæc imago innuit; de quo S. Ecclesia canit;

Custo-

Custodes hominum psallimus Angelos,
Naturæ fragili quos pater addidit
Cœlestis, comites insidiantibus
Ne succumberet hostibus.

S. Vincentius Ferrerius; *Sancti Angeli*, inquit, *habent ad nos pietatem, quâ respiciunt nos per fenestras, & quando vident nos in periculis & miseriis, veniunt ad defendendum nos.*

217. Ea lacertæ natura est, ut vitam potiùs, quàm rem, semel dentibus prehensam, sibi extorqueri patiatur. Unde nonnemo fœminam, Margaritham nomine, unicè deperiens, ut obstinatum suum affectum erga ipsam demonstraret, se ipsum lacertæ symbolo expressit, quæ margaritam ore sustinebat, cum lemmate; AUT MORTE, AUT NUNQUAM. Ita prorsus conscientia remordens, ubi, dentes suos humano pectori semel infixerit, ad ipsum usque postremum vitæ suspirium lancinat. Verissimè Magnus Augustinus; *Quid dulcius bonâ conscientiâ? quæ si non est, & malè pungit, amara sunt omnia.* Et Juvenalis;

Pœna autem vehemens, ac multò sævior illis:
Quas aut sævities gravis invenit, & Radamanthus,
Nocte dieque suum gestare in pectore testem.

218. D. Josephus Pallavicinus, Can. Reg. Lateranensium Abbas, vir natalium splendore, ac ingenii præstantiâ illustrissimus, Lacertam figuravit, quæ omnis veneni expers, serpentem dentibus prehensum stringit, & suffocat, addito lemmate; VENENUM NON VENENO. Vel, NON VENENO VENENATA DISPERDO. Vel denique, SONTEM ULCISCITUR INSONS. Ita Prælatus petulantem ac temerariam subditorum frontem vivo & inculpato ardore reprimit. Exemplum præiverat David, qui, cùm se mundum ac innocentem fuisset protestatus; *Perambulabam IN INNOCENTIA cordis mei in medio domûs meæ*; mox, veluti ob innocentiam illam sese ad flagitiosos castigandos, exterminandosque dignum reputâsset, subjunxit; *INTERFICIEBAM omnes peccatores terræ, ut disperderem de civitate Domini omnes OPERANTES INIQUITATEM.* In hunc locum ad Religiosorum familias prorsus accommodatè ait S. Hieronymus; *Civitas Domini est Ecclesia Sanctorum, congregatio justorum: Disperdam, hoc est, arguam, & increpem eum qui peccat, ut pœnitentiam agat, & disperdat iniquitatem de corde suo.*

219. Quidam Academicus, Pertinax nomine seipsum Lacertæ symbolo repræsentavit, quæ rem quandam dentibus prehensam sustinebat; cum dicto, MALO MORI. In sensu saniore hanc iconem iis tribues, qui bonis suis propositis ita constanter inhærent, ut mori malint, quàm ab illis vel minimùm deflectere. Animo prorsus generoso Jobus; *Donec deficiam*, inquit, *non recedam ab innocentia mea, Justificationem meam, quam cœpi tenere, non deseram.* S. P. Augustinus; *Hæc est mors optima, ut in cupiditatum cohibitione à terrenis in spe cœlestis hæreditatis, homo usque in finem perseverans, diem vitæ hujus ultimum claudat.*

LOCUSTA.

Cap. XIV.

220. Locusta, ex uno in alium locum saltitando deferri solita, epigraphen præfert, QUANDOQUE EXTOLLOR. Eos hoc Emblema spectat, qui non assiduò, sed interruptis duntaxat moribus, ad virtutis ac perfectionis fastigium evehuntur. Hoc vitium in Judæis observans S. Greg. Papa, ait, *Ipsos* (Judæos) *Locustæ significant subditos saltus dantes, sed protinus ad terram cadentes. Saltus enim dabant, cùm præcepta Domini se implere promitterent; sed citius ad terram cadebant, cùm per prava opera hæc se audisse denegarent. Locustæ ergò erant, quia habebant saltum per vocem, & casum per actionem.* S. Greg. l. 31 Moral. c. 12

221. Locusta, afferente Pierio Valeriano, serpentis caput pungere ac ferire solet. Unde Lucarini lemma, STAT, ET CONTERIT. Mariæ Virginis hoc symbolum est, quæ è serpentis tartarei conflictu semper triumphum retulit. Ut adeò verè de illa dicatur, *Ipsa conteret caput tuum.* Eadem effecta in Verbo incarnato deprehendens S. Leo papa, ait; *Deus omnipotens & clemens, statim ut diabolica nos malignitas veneno suæ mortificavit invidiæ, prædestinata renovandis mortalibus suæ pietatis remedia inter ipsa mundi primordia præsignavit, denuntians serpenti futurum semen mulieris, quod noxii capitis elationem suâ virtute conteret, Christum scilicet in carne venturum, Deum, hominemque designans.* Simili argumento Glossa interlinearis de S. Ecclesia ait; *Sancta Mater Ecclesia, Christo à mortuis resurgente diaboli caput contrivit, quoniam virtute Domini mundum devicit, & dæmones ei subjecti fuere.* Pier. Val. l. 28. Maria V. Genes. 3. 15. Verbum incarnatum. S. Leo in 5. distinct. c. cum exi. &c. S. Ecclesia. Gloss. interl. in cap. 3. Gen. v. 15.

222. Andreas Alciatus locustarum turmam depinxit, quæ segetes, fructus, ac herbas horrendùm depopulata, epigraphen tenebat; NIHIL RELIQUI. Mentem Emblematis sequenti epigrammate explicavit; And. Alci. Embl. 128.

Scilicet hoc deerat post tot mala, denique nostris
Locustæ ut raperent quidquid inesset agris.
Hæ fœnum, milium, farra omnia consumpserunt.
Spes & in angusto est, stant ubi vota super.

Barbarum ac violentum prædonem, divitias, honorem, libertatem, & ipsam adeò vitam passim diripere solitum, hoc Emblema spectat. Haud aliter peccatum miseros homines bonis omnibus spoliat, & ad extremam calamitatem redigit. Unde solius peccati causâ non sine gemitu exclamavit David; *Ad nihilum redactus sum.* Opportunè dixit Magnus Augustinus; *Qui deserit eum, à quo factus est, inclinatur in nihilum.* Prædo. Peccatum Psalm. 27. v. 22. S. Aug. in Psalm. 7.

223. Locusta assiduos quidem saltus urget, sed tamen sine ullo suo profectu, vix enim è terra in altum sublevata, mox ad pristinum profundum recidit. Unde lemma; SALIT, ET DECIDIT. Ita plerumque superbi, posteaquam ad dignitatum fastigia non sine solicitudine & labore eluctati fuerint, mox iterum præcipites aguntur. Stulto Babyloniorum Regi exprobans Isaias, ait; *Quomodo CECIDISTI de cœlo Lucifer, Qui manè ORIEBARIS, CORRUISTI IN TERRAM, Tu qui dixisti, ASCENDAM super altitudinem nubium, AD INFERNUM DETRAHERIS, &c.* In hunc locum S. P. Augustinus; *Qui se voluit æqualem facere Deo, cùm non cesset, cecidit, & ex Angelo factus est diabolus.* Cæterùm Emblematis hujus occasionem & materiam è nervoso illo Absalonis Abbatis, mei Concanici, dicto desumpti, *Locusta, saltus dans & citò cadens, superbiam signat.* Superbus. Isa. 14. 13. S. Aug. Tr. 1. in Joan. Absal. Abb. serm. 5.

224. Locusta, non expectatâ fructuum maturitate, eos adhuc intra herbam florescentes depopulatur. Quare Pisidas inter cætera de Locusta canit; Pisid. apud Thuil. in Embl. 118 Alciati.

--- *Perimit ante tempus, ante diem metit;*

Unde in adolescentis funere locustam depinges, quæ in fruges, adhuc pubescentes & immaturas grassari Mors immatura.

lari solita, epigraphen præferat; PERIMIT ANTE TEMPUS. Vel certè, ANTE DIEM METIT. Mortis hic ectypon est, quæ maturos, immaturosque flores; senes inquam & juvenes, indiscriminatim abripit. Probè id perspectum habens S. P. Aug. *Conceptus est puer*, inquit, *fortè nascitur, fortè abortum facit, ita incertum est. Fortè crescit, fortè non crescit. Fortè senescit, fortè non senescit. Nunquid potes dicere, fortè moritur, fortè non moritur?*

S. Aug. ser. 11. de verb. Dom. c. 3.

MUS. Muscipula.

Cap. XV.

Cibus occasio mortis.

225. MUs in muscipula epigraphen Hispanam sustinet: POR BUSGAR DA COMER, id est: DUM QUÆRITAT ESCAM. Sæpius enim contingit, murem, dum vitæ sustentandæ alimenta conquirit, mortem invenire. Jonathas, favo mellis vix degustato, ad macellum damnatus est. *Gustans gustavi in summitate virgæ, quæ erat in manu mea paululum mellis, & ecce morior.* Claudius Imperator, è ficorum dulcedine & fungorum sapore nonnihil voluptatis capturus, violentum ab Agrippina toxicum, & unà mortem recepit. Famianus Strada author est, Ferdinando, Albaniæ Duce, cum exercitu è Lombardia in Flandriam per Austrasiæ confinia movente quemdam magni illius Belliducis equitem sclopetarium suspendio enecatum fuisse, quod, commilitonibus suis mensam nonnihil pinguiorem instructurus, è vicino grege vervecem abstulerit. Cumprimis id experti fuêre Protoparentes nostri; qui incauto unius pomi esu & seipsos, & omnem posteritatem suam miserrimè occiderunt. S. P. Augustinus; *Dederat Deus panem præcepti. Nam panis animæ quid nisi verbum Dei? suggerente serpente, prævaricante muliere, tetigit vetitum, oblitus est præceptum, oblitus est manducare panem suum, & bibit venenum.*

1. Reg. 14. 43.

Fam. Strad lib. 6. Dec. 1 de Bell. Belg.

S. Aug. in Psal. 105.

226. Caverna, in qua mus delitescit, diversis foraminibus distincta est: Unde Bargalii lemma: NON UNI FIDIT ANTRO. Circumspectam ac prudentem in agendo cautelam hæc imago innuit: optimum, plurimâque experientiâ firmatum consilium est, ut plures tibi amicos, ad quos in egestate recurrere possis, prospicias; tranquillior enim est navis, plurimis firmata anchoris, magisque munita civitas, quò crebrioribus cincta vallis. Unde ad eleemosynam faciendam non ob aliam rationem tantopere hortatur Servator, nisi ut per illam nobis amicos conciliemus, qui in necessitatibus patrocinium nostrum suscipiant. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut, cùm defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Nam è S. Chrysostomi sententia, *Ars artium peritissima est eleemosyna, non enim domos nobis fabricat luteas, sed vitam æternam impendit.* Ad rem nostram Plautus:

Cautela.

Luc. 16. 9.

S. Io. Chrys. in Catena.

Plaut. in Truculent.

Sed tamen cogitato, mus pusillus quàm sit sapiens bestia,
Ætatem qui uni cubili nunquam committit suam,
Quia si obsideatur unum, aliunde præsidium gerit.
Magis succinctè alius;
Mus miser est, antro qui solùm clauditur uno.

227. Ea murium adversus socios est pietas, ut eorum uno in puteum ac fontem delapso, mox unus post alterum, è superioris cauda instar catenæ suspensus, in scrobem serie tam longa demittatur, donec infimus afflictum contingere, ac extrahere possit. Iis proindè, oblongo ordine intra puteum pendentibus, Abbas Ferrus inscripsit. MUTUO SE SUBTRAHUNT. Inde hominibus mutuum auxilium discere licet. Concinnè Menander. Mutuum auxilium.

Vir enim virum, & civitas salvat civitatem,
Manus manum lavat, & digitus digitum.

Salomonis consilium est, *Erue eos, qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum, liberare non cesses*; ubi de infelicibus illis loquitur, qui malignis aliorum insidiis in extremam perniciem præcipitati, opem & auxilium nostrum inclamant. Hanc charitatis legem probè observârunt Ruben & Judas in liberando Josepho; Daniel in vindicanda Susanna, David, oviculas è luporum faucibus rapiens, &c. In hoc argumentum S. Ambr. *Eripe eum, qui ducitur ad mortem, hoc est, eripe eum intercessione, eripe gratiâ, tu sacerdos, aut tu Imperator, eripe subscriptione indulgentiæ, & solvisti peccata tua, eruisti te à vinculis, vinculis enim peccatorum suorum unusquisque constringitur.* Et verò si in corporalis vitæ discrimine mutuam opem ferre jubeamur, quantò magis animas, tuâ forsan injuriâ aut incuriâ in scelerum voraginem dejectas, eripere, ac pristinæ incolumitati restituere obligaris? Constat quippe, quod *Unicuique Deus mandavit de proximo suo.* Prov. 24. 11. S. Ambr. serm. 8 Ps. 11

228. Mus intrà muscipulam, è filis ferreis cancellatam, clauditur, & exteriùs à fele infestatur, cum lemmate è D. Paulo desumpto; FORIS PUGNÆ, INTUS TIMORES. Peccator, extremam cum morte luctam subiens, & jamjam in agone fatiscens, hoc symbolo demonstratur; quippe qui exteriore corpore innumeris doloribus afflictus, animam, vindictæ divinæ, & supremi Judicis timore concussam sentit. S. Joannes Chrysostomus; *Veluti qui per obscuram noctem iter faciunt, etsi nihil metuendum sit, metu tamen concutiuntur: sic qui scelus aliquod admittunt, etsi nemo id videat, nemo reprehendat, nihil tamen melius sibi fidunt, sed omnia formidant, omnia suspicantur.* 2. Cor. Pecca. agon. S. Io. hom. Joan.

229. Qui sola voluntate aut desiderio delinquunt ac conscientiæ cruciatibus, priusquam re concupita perfruantur, miserè torquentur ac pereunt; Muri persimiles, qui, nullo adhuc lardi sapore percepto, in muscipulam delabitur. Unde lemma; PRIA DI GIUNGER A L'ESCA, A MORTE IO GIUNGO. Id est; DUM PRÆDAM PETO, PEREO. De his S. Paulus; *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli.* Ita nimirum miserrimi hi, dum à bono concupito longissimè coguntur abesse, sola voluntate illud habendi implicantur, ac pereunt. Acutè ac compendio dixit S. Ambrosius; *Dum prædam petis, laqueo te nectis.* Pecc. 1. Tim. S. Am serm. Ps. 1

230. Spei humanæ vanitatem è mure dignoscere licet, qui in muscipulam delapsus, lemmatis loco non sine gemitu exclamat; TROVO LA MORTE, OVE SPERAILA VITA. Id est; PEREO, DUM APPETO CIBUM. Id sanè frequenter experiuntur illi, qui mundi ac sensuum blanditiis stultè se permittunt: hæ enim exteriore vultu escam maximè desiderandam præbent; re ipsa verò omnium calamitatum, & ipsius adeò mortis hami sunt. S. Basilius; *Voluptas sempiterni vermis nutrix: quæ eum, qui se fruitur, ad aliquod tempus delinit, post autem felle amarius digeritur.* Et S. Greegorius Nazianzenus; *Omnis vitii esca est voluptas objecta, ad exitu hamum avidiores animos attrahens.* Præclaram hujus effigiem in Podoliæ, Russiæ, aliarumque Septentrionalium regionum ursis cernere licet, qui mellis dulcorem intra arborum cavitates gustaturi, ligneos fustes, acutissimis clavis munitos, in insidiis offendunt. Spes ma S. Basi hom. S. Gre in Te

iisque

iiſque proſtrati, interficiuntur: uti teſtatur Olaus Magnus.

231. Mus, laridum devorans, muſcipulâ intercipitur, cum lemmate, NULLUM EST ABSQUE DOLORE BONUM. *Ita*, Comico aſſerente, *Dis placitum eſt, ab eodem culmine voluptas, & ei comes mæror ſequitur.* Et Apuleius. *Verbum*, inquit, *verum eſt profecto quod ajunt; Nihil quidquam homini tam lætum datum eſt divinitus, quin ei admixtum ſit aliquid difficultatis: ut etiam in ampliſſima quaque lætitia ſubſit quæpiam vel parva querimonia, conjugatione quadam mellis & fellis: ut, ſi quid illud ſolvit, hoc reſtringat.* Opportunius in hanc rem ſe offert Platonis Apologus; Voluptas & dolor apud Jovem ſe mutuò accuſabant, conviriiſque laceſſebant. Ille, cùm pacem & amicitiam inter eos conciliare vehementer niteretur, nihil efficiebat. Tandem adamantinâ catenâ eos colligavit, ut, quantumcunque odiis diſſiderent, ſemper tamen ſimul eſſent, ſeſeque mutuò comitarentur.

MUSCIPULA.

232. Concinna P. Conſtantini Pulcharelli *de mure* elegia occaſionem mihi præbuit, aliquot Emblemata de maſcipula conficiendi. Quare ſcutellatam teſtam eo ſitu depoſitam figurabis, ut mus ſeſe ſupra illam inſinuare poſſit; cum lemmate, MINIMO FULTA. Quippe quod tota illius muſcipulæ ſcutella nonniſi unico nucis nucleo, aut caſei particulâ ſuſtêtetur. Nihil abs re dixerim, ſi familiam, nullo altero hærede, niſi unico parvulo & infirmo puello nixam, ſignificem. Porrò quiſquis honoribus aut voluptaribus terrenis ſe permittit, ſcutellâ nititur lubricâ, ac momento ruiturâ. Mundus enim, teſte Magno Aug. *Paſcit fallacibus voluptatibus, quæ neque permanent, neq; ſatiant, ſed torquent doloribus & implicant ærumnis.* Cæterum inſcriptionem Emblematis ex ſupradicti Pulcharelli poëmate deſumpſi:

Compoſui curvam levi ſuper aſſere teſtam,
Altius ut PARVO vimine FULTA cubet.

233. Eadem muſcipulæ ſcutella, momento ruitura, nec niſi ex unico tantùm latere fallaciter ſuſtentata, epigraphen reddit PROMPTA RUINA. Vel, TACTU LENTO DECUMBET. Verbis è ſuperioris numeri poëmate deſumptis;

Nec patitur longas prompta ruina moras.

Et:

Sic tamen ut lento vimen decumbere tactu
Poſſit.

Ita prorſus vita humana quovis leviſſimo impulſu præceps agitur. Veriſſimè S. Ambroſius ait: *Corpora noſtra fragilium expreſſione ſignari, quæ brevi lapſu præcipitata franguntur.* Certè Plinius refert, fumum è lucerna evaporantem, ad mortem homini accerſendam ſufficere, additque, *Potes perire ſerpentis ictus dente, aut etiam, ut Anacreon Poëta, acino uvæ paſſæ, ut Fabius ſenator, in lactis hauſto uno pilo ſtrangulatus.*

234. Muſcipulæ ſcutella ſitu non minus lubrico quàm ingenioſo ita in altum ſublevatur, ut leviſſimo pede tacta concidat, Unde lemma; CASURA STRUITUR. Verbis è citato poëmate mutuatis:

Caſurâ ſtruitur fallax teſtudine tectum.

Mundi majeſtatem, potentiam, ac felicitatem, aſſiduis caſibus obnoxiam, hæc idea deſcribit. Hujus rei exempla habeto ampliſſimas Aſſyriorum, Medorum, Græcorum & Romanorum Monarchias, tot inſuper familias, Regumque ſeries, anguſto tempore in ſublime evectas, mox tamen dirutas, & funditus everſas. Unde de quavis rerum terrenarum ſpe pronuntiat

Magnus Auguſtinus: *Ipſi ſunt, qui malè cadunt, qui ſpem ſuam in hoc ſæculo ponunt.* S. Aug. in Pſalm. 30.

235. Muſcipula, ſuavem eſcam vicino muri offerens, epigraphen tenet: NE CREDE VOCANTI. De voluptatibus ac deliciis terrenis id explicat S. P. Aug. *Tendit diabolus & Angeli ejus, tanquam venantes tendunt muſcipulas, & longè ab ipſis muſcipulis ambulant homines, qui in Chriſto ambulant. Non audet enim in Chriſto tendere muſcipulas; circa viam ponit, in via non ponit. Via autem tua Chriſtus ſit, & tu non cades in muſcipulam diaboli. Aberranti à via, jam ibi eſt muſcipula; hinc atque hinc ponit laqueos, inter laqueos ambulas: ſed ſi vis ſecurus ambulare, noli declinare in dexteram aut ſiniſtram, & ſit tibi via ille, qui tibi pro te factus eſt via, ut perducat te ad ſe per ſe.*

Mundus fallax. S. Aug in Pſalm. 90.

236. Muſcipula ſub fallaci eſca ruinam minitatur; cum lemmate; FRAUDEM PROPONIT IN ESCA. Ita diabolus non rarò fraudem facit improvido homini, dum miſerum, voluptatibus, divitiis, aliiſque cupediis allectum, implicat, perditque. S. P. Aug. *Tu deſiderio tuo facis locum diabolo. Ecce enim diabolus propoſuit lucrum, & invitavit ad fraudem. Lucrum habere non potes, niſi fraudem feceris. Sed lucrum eſca eſt, fraus laqueus. Sic attende eſcam, ut videas & laqueum: quia lucrum non potes adipiſci, niſi fraudem feceris, fraudem autem ſi feceris, capieris.*

Voluptas. S. Aug. in Pſal. 139.

MUSCA.

Cap. XVI.

237. Tædium non leve nobis creare ſolet muſca, dum ſæpius propulata, iterum iterumque ad priſtinum locum hoſpes importuniſſima redit. Unde lemma; ASSULTANT SÆPE REPULSÆ. Verbis ex Homero deſumptis, ubi pugilem, centies profligatum, totieſvè reverſum, hoc poëmate deſcribit. Homer.

Atque illi vim muſcæ inter præcordia miſit,
Quæ quamvis de pelle viri ſit SÆPE REPULSA,
ASSULTAT morſura tamen.

Importunitas.

Malas cogitationes, ac vitioſas tentationes non incongruè muſcis ſimillimas dixeris, ſæpius enim, fortiterq; repulſæ, iteratis identidem viribus ſtationem priſtinam, non ſine faſtidio noſtro repetunt. Religioſiſſimus meus Thomas Kempenſis id teſtatur, *Non eſt homo ſecurus à tentationibus totaliter, quamdiu vixerit. Unâ tentatione ſeu tribulatione recedente, alia ſupervenit: & ſemper aliquid ad patiendum habebimus. Multi quærunt tentationes fugere, & gravius incidunt in eas.* Concinnè meus D. Carducius canit;

Tentationes. De Imit. Chriſti l. 1. cap. 13.

Muſca infeſta redit, licet ante repulſa flabello:
Sic vitii ſpecies irrequieta redit.

238. Peccatorem, calamitatibus quidem preſſum, necdum tamen ullâ vitiorum pœnitudine ductum, muſcis perſimilem dixit Areſius, quæ flabello depulſæ, epigraphen è Pſalmo ſuſtinent; DISSIPATÆ, NON COMPUNCTÆ. Verba Pſalmi ſunt: *Diſſipati ſunt, nec compuncti.* Eoſdem mores in Hebræorum populo deprehendens Ruffinus, ait: *Cùm vires illius frequens percuſſiſſet afflictio, nihilominus in impietatis ſtudio permanebat.* Providè monet Magnus Auguſtinus. *Modo compungere, ne in te fiat, quod dictum eſt de quibuſdam deteſtabilibus: Diſſipati ſunt, nec compuncti. Videtis diſſipatos, & non videtis compunctos.*

Peccator impœnitens. Pſ. 34. 16. Ruffin. in Oſeæ c. 7. v. 8. S. Aug. in Pſalm. 34.

239. Hominem importunum Joan. Ferrus Muſcæ emblemate repræſentat: cum dicto, ET ABACTA REDIBIT. Ni fallor, imaginis hujus conſtituendæ occaſio ex Hori Apollinis Hieroglyphicis deſumpta eſt, ubi ſcribit, Ægyptios, *Impudentiam notantes,*

Importunitas. Hor. Apoll. lib 1. n. 8. Hieroglyph.

Malæ cogitationes *muſcam pingere, quod hæc, etſi crebrius abacta, nihilominus accedat.* Eandem tamen, ut ſuperiore numero dictum eſt, etiam de malis cogitationibus interpretari licet, quæ iteratis vicibus è phantaſmate noſtro propulſatæ, toties moleſtæ revertuntur. Muſcis affines erant volucres illæ, quæ Abrahami victimas involabant, magnoque ſtudio & ſolicitudine ab ipſo arcebantur. S. Ildebertus, de avibus illis differens, ad pravas cogitationes, quibus ipſemet infeſtabatur, alludit; *Deſcenderunt,* inquit, *volucres ſuper cadavera, & abigebat eos Abraham: Has ego infelix cum ſacrificare Abraham ſacrificans, & ipſe perfero. Sed cum abigente nondum datum eſt abigere.* Et S. Ephræm Syrus; *Pyratæ ſunt cogitationes ſordidæ atque moroſæ, hi ſunt pyratæ impudentiſſimi & peſſimi, qui nunquam ceſſant, nec ullius malitiæ ſaturi ætem capiunt. Et quamvis vincantur, ſemper ſe tamen intrudunt, atque ingerunt.*

Gen. 15. 11

S. Ildebert. ep. 37.

S. Ephræm. ſerm. de Virgınit.

240. Muſcam, flabello propulſatam, hac gnomâ affecit Ferrus; REDITURA FUGIT. Verbis è Seneca deſumptis, ubi de luna canit;

Senec. Herc. Fur. Act. 1. in Choro.

Phœbique fugit reditura ſoror,

Ita, prô dolor! impuræ cogitationes ac tentationes, quantumvis fortiter in fugam actæ, iterum tamen iterumque importuniſſimè revertuntur. Muſcas illas etiam peccator imitatur, qui vitiis tantiſper relictis, mox eadem repetit; haud ſecus atque Jordanis aquæ, dum arca per illas tranſibat, curſum ſuum nonnihil cohibuêre; at eâ vix recedente, *Reverſa ſunt aquæ in alveum ſuum, & fluebant ſicut ante conſueverant.* Adverſus Recidivos iſtos facundè S. Bernardus; *Reverſus ad vomitum canis, odibilis erit multo plus quam ante, & fiet filius gehennæ multiplicıter, qui poſt indulgentiam peccatorum in eaſdem denuò ſordes inciderit.*

Tentatio.

Recidivus

Joſ. 4. 18.

S. Bern ſer. 2. de Aſſum.

Calumnia

241. Calumnia ſolis ſceleratis pernitioſa eſt nihilque adverſus innocentes poteſt. E muſcarum emblemate id conſtat, quæ, tametſi ingenti agmine circa ſpeculum cryſtallinum volitent, damnum tamen nec minimum ei creare poſſint. Lemmatis loco ſubſcribes; LABUNTUR NITIDIS, SCABRISQUE TENACIUS HÆRENT. Juſtus Lipſius eodem argumento homines querulos ſignificat; *Ut muſcæ,* inquit, *& ejuſmodi injecta levibus, politiſque locis non diu inſident, ſcabris adhæreſcunt: ſic querela mens meliorem ſortem leviter tranſvolat, aſperam non dimittit. Tractat, inſpicit, & ingenioſè plerumque auget.*

Detractor

Juſt. Lipſ. l. 2. de Conſt. c. 2.

242. Muſcæ unguenti dulcedine illectæ, quantocius ad illud advolant, cui veluti viſco immerſæ, moriuntur. Iis proinde meus Concanonicus D. Alexander Luzon de Millares lemmatis loco illud Horatii ſubdidit; NOCET EMPTA DOLORE VOLUPTAS. Verba Poëtæ ſunt;

Horat. l. 1. ep. 12.

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

Epiphonemate in rem præſentem opportuniſſimo uſus eſt Demoſthenes, quando Thaidi, formoſiſſimæ lupæ, ut ſui copiam faceret, decem drachmarum millia impudentiſſimè poſcenti, reſpondit; *Pœnitere tanti non emo.* Subtiliter enim vir ſapientiſſimus expendit pretii magnitudinem, mulieris improbitem, voluptatis brevitatem, & conſcientiæ nunquam non accuſaturæ carnificinam. Nam S. Auguſtino teſte, *Sub momento libidinis impetus tranſit, & opprobrium infelicis animæ pendet.* Vix primis labiis delibatur voluptas; (*Favus enim diſtillans labia meretricis*) quod propinat, molle eſt, leve, lene, lubricum. Tantùm dat ſtillam mellis, mox datura ingentes acervos fellis. Præbet captapotia ſaccharo illita, ne inſanienti palato faſtidium creet; *Noviſſima autem illius amara quaſi abſynthium.* S. Joannes Chryſoſt. *Meretrix amare neſcit, ſed inſidiatur tantùm: venenum habet illius oſculum, & toxicum os pernitioſum. Si verò non ſtatim apparet, propterea ipſam magis fugere oportet, quoniam obtegit perniciem, & mortem habet celatam.*

Voluptas.

S. Auguſt hom. 250. de temp.

Prov. 5. 3.

Ibib. v. 4.

S. Joan. Chryſ. hom. ... popul...

Concinnè è Poëtis nonnemo,

Nil amor eſt aliud, niſi triſtis & ægra voluptas,
Nil niſi dulce malum, nil niſi triſte bonum.

243. Muſca, ſymboli loco, epigraphen præfert; UNGUENTI ODOREM. Ad verbum Eccleſiaſtes; *Muſcæ morientes perdunt ſuavitatem unguenti.* S. Hieronymus muſcæ nomine peccatum vult intelligi, ſicuti enim illa, unguento immerſa, ſeipſam interimit, & unguentum fædat, ita peccatum omnem gratiæ & famæ ſuavitatem perdit. De peccatis & concupiſcentiis differens S. Bernardus; *Hæ,* inquit, *prorſus muſcæ ſordidæ & pungentes, quæ in nobis decorem naturæ fædant, mentem curis & ſolicitudinibus lacerant, ſocialis gratiæ ſuavitatem exterminant.* S. Franciſcus muſcæ nomine Religioſum otium ſignificabat; unde, teſte D. Bonav. *Si quem cernebat otioſum & vagum, aliorum velle manducare labores, fratrem muſcam nominandum cenſebat, eò quod talis nihil boni faciens, ſed benefacta inficiens, vilem & abominabilem omnibus ſe reddat.* Denique ſicut muſcæ unguentum, ita hæretici ac ſcelerati alios etiam probos inquinant.

Eccl. ...

Pecc...

S. Be... 44...

Oti...

S. Bo... in ...

Soci... mala

244. Infeliciter muſcis eà cedit temeritas, quâ in aranearum telam imprudentem ſe dimittunt; nam filis implicitæ tenuiſſimis, curioſitatis ſuæ pœnas luunt, corruptæque ab inſidiante aranea, ad paſtum mactantur. Unde Sereniſſimus Philotheus muſcam, areneæ telâ captam, hoc lemmate notavit; SE INTRICAT. Hoc ſcemate doceris, quàm celeriter ex mortalibus plerique in ſuum ruant interitum, qui tritam vulgatemque faſtidientes viam, in rebus civilibus præcipitia tantùm amant, illiſque temerè ſe immiſcent negotiis, quæ, ſicuti auſpiciis ſuis ardua, ita eventu periculoſa, triſtem cultoribus ſuis exitum relinquunt. Semper ſanè nocuit, difficillimis, & captu ſuo remotis ſe implicuiſſe negotiis. In horum numero primi ſunt, qui judicio ſuo perſcrutari arcana Dei, eaque ſuæ ſubjicere rationi aggrediuntur; digni, quos in his ſpeculatoribus corripiat Divina vindicta, & confuſo animo ſpirituque proſtituat. Providè monet Siracides; *Altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris.* Nam, ut verbis Magni Auguſtini utar, *Magis in iſtis temeraria præſumptio, quam cauta ignoratio culpanda videtur.* Coronidem toti huic emblemati addit aurea illa cujuſdam Hipponenſis Epiſcopi gnome, *Cum non poſſis eſſe, quod velis, velis id, quod poſſis.* Emblemati explicando ſequens epigramma ſubjungit Author;

Amb...

Eccl. 3. S. Aug... Priſci...

S. Aug. de ... beati...

Me quoque, quum trito ſorderet ſemita calle,
Inſuetum & præceps carpere juvit iter.
Magnarum aggredior perplexa negotia rerum,
Conſilioque placent ardua quæque meo.
Sed nimis infido ſuſpenſa negotia filo,
Vix tetigi, & noſtras implicuiſtis opes!
Sic ubi ſubtilem temeraria carpſit Arachnem
Muſca, revincta pedes, triſte pependit onus.

245. Quanta miſeria ſit eorum, qui ſuis indulgentes voluptatibus, ventri gulæque obediunt, & corporis ſe ingurgitant deliciis, admonet nos ex minimis animalculis viliſſima muſca, quæ butyrum deglutiens, dulci hoc veneno ad mortem nutritur. Unde idem Sereniſſimus Philothei Author ſymboli loco muſcam depinxit, butyro propinquantem, cum lem-

lemmate, MORTEM DABIT IPSA VOLUPTAS. Nam nefandæ mortalium cupiditates, ubi corporis servitio, luxuique animum mancipatunt,& vires utriusque immaturâ imbecillitate consumunt, & suavi veneno æternam mortem sibi depascunt. Verissimè ac proprio exemplo doctus Magnus Aug. *Voluptas transitura*, inquit, *sine prudentia desideratur, verùm cùm transierit, cum pœnitentia cogitatur.* Unde sapientissimè concludit; *Bibant alii mortiferas voluptates, portio calicis mei Deus est.* Emblemati suo sequens epigramma subdit Philotheus.

Pascitur apposito temeraria musca butyro,
Inde illi gelidæ causa parata necis.
Pascitur ad mortem. Fugite hinc, latet anguis in herba,
Dum pasci gaudet stridula musca perit.
Sola nocet, turpisque emitur vel morte voluptas,
Et valet in clades ingeniosa suas,
Sperne voluptates. Dives se mentibus æqua,
Pectore qui casto suevit adire Deum.

PAPILIO.

Cap. XVII.

246. HOmo mundanus incautos oculos in mulieris venustatem crebrò defigens, paulò post, inobservato malo, illius amore ardebit: haud secus, atque papilio, circa lumen temerè volitans, demum alas adurit, & vitam perdit. Unde lemma; ALLICIT ET INCENDIT. Vel ut alteri placet: COSI VIVO PIACER CONDUCE A MORTE. Id est, LETHALIS ISTA VOLUPTAS. Baptista Guarinus in rem præsentem canit;

Una farvalla cupida, e vagante
Fatt' è il mio cor amante;
Che và quasi per gioco.
Scherzanno intorno al foco
Di due begliocchi, è tante volte è tante,
Vola, e rivola, e fugge, e torna, e gira;
Che ne' l amatto lume,
Lascerà con la vita al fin le piume.

Gravi & opportunâ sententiâ dixit P. Algerus; *Libido appetitu suo ALLICIT, ET INCENDIT, actu suo fœdat, & enervat, usu lubricat & illaqueat, adeò ut placendo displicens, displicendo placens, difficilem aut nullam sui pœnitudinem admittat.*

247. Papilio, circum lumen volitans, lemmatis loco has voces pronuntiat; E SO' BEN CH' IO VO' DIETRO, A QUEL CHE M' ARDE. Id est; SEQUOR URENTEM. Amantis mundani hæc idea est, qui exitio suo indefessè & continuò inhiat, veluti liberrimâ ac propriâ voluntate in extremam perniciem præcipitandus. Opportunè monet Siracides; *Post concupiscentias tuas non eas.* Vel ut clarius vertit Tigurina, *ne sequaris cupiditates tuas, & appetitus tuos inhibe.* S. Bernardus loquens de filio prodigo, qui sua omnia cum meretricibus dissipavit, ait; *Quænam hæ meretrices? carnales utique concupiscentiæ, de quibus scriptura saluberrimè te admonet: Post concupiscentias tuas non eas.* D. Petrus Bembus de juvenili sua licentia opportunè canit;

Il Divini chiaro sguardo si mi piace,
Ch' io ritorno à perir de la sua vista,
Come farfalla al lume che las face.

248. Papilio versus flammam volitans, à Carolo Rancato illum Ariosti versum lemmatis loco accepit; NON POSSO FAR DI NON MI DARGLI IN PRÆDA. Id est; VIS TRAHIT INVITUM. Prava, seu libidinis, seu avaritiæ consuetudo hac icone innuitur, illa enim, si hominem semel occupaverit, vim adeò validam ei adhibet, ut pruritui suo imperare, aut veternum excutere, nonnisi difficillimè possit. Verissimè dixit Magnus Aug. *Vincere consuetudinem, dura pugna.* Undè providè hortatur; *Quando nascitur cupiditas, antequam robur faciat adversum te mala consuetudo, cùm parvula est, elide illam.* Experto id credes Ovidio:

Consuetudo mala.

S. Aug. in Psal. 30. Idem in Psalm. 136

--- Si possem sanior essem,
Sed trahit invitum nova vis, aliudque cupido,
Mens aliud suadet.

Ovid. 7. Met.

His optimè exprobans D. Basilius Paradisi, canit;

Basil. Panelle suo Poesie.

Del cor colpa e la brama,
Che crucia il cor; se v' e beltà ch' alletta,
Non cie è necessità che ne constringa,
La belleza lusinga,
Non incatena, & è miseria elatta
Il non odiar un ben, che mal si brama:
Se medesimo disama,
Chi ama il suo male &c.

249. Papilioni, versus lumen volanti, non abs re illum Ariosti versum lemmatis loco subjunges; E NON NE PUO LONTAN VIVER CONTENTA. Id est; HINC NEQUIT ESSE PROCUL. Ita sanè mens, amore capta, rei amatæ absentiam ægerrimè tolerat. Probè id perspectum habuit Magnus Aug. quando dixit; *Quem quisque diligit, etiam cùm videt eum sine fastidio, semper vult esse præsentem, hoc est, semper quærit eum esse præsentem.* Et paulò antè: *Est Deus sine fine quærendus, quia sine fine amandus: Dicimus etiam præsenti alicui, non te quæro, id est, non te diligo; ac per hoc, qui diligitur, etiam absens quæritur, dum charitate perpetuâ, ne fiat absens, optatur* Unde amans quidam, Ferrariensi ore canit;

Ariost. cant. 45. st. 34.

Amans.

S. Aug. in Psal. 104.

Son simile, allavar, ch' ha al cor si intento
Al suo tesoro, e si ve l'hà sepolto,
Che non ne può lontan viver contento
Ne, non sempre temer, che gli sia tolto.

250. Haud facilè definieris, num major sit papilionis cæcitas, an pertinacia? nam alis paulò ante à vicino lumine non sine vitæ dispendio, adustis, mox eidem discrimini iterum, iterumque se objicit. Unde Rancatus illum hoc lemmate loquentem sistit; M' INUAGISCE DOUE PIU M' ACCENDO. Id est; ALLICIT, QUOD INCENDIT. Eandem papilionis stultitiam hodie etiamnum in peccatoribus recidivis, iis præsertim, qui terreno amore capti sunt, experimur. Graviter in rem præsentem S. Chrysostomus: *Cogita, ò homo*, inquit, *graviorem esse culpam post veniam; renovatum vulnus pejus dolere post curam. Sanitatis indignus est, qui semetipsum, postquam sanatus est, vulnerat, nec mundari meretur, qui semetipsum post gratiam sordidat.* Cæterum epigraphen Italicam è Petrarcha desumpsit Emblematis author.

Amans Recidivus

S. Jo. Chrys in hom.

Petrarch. p.1. Canz. 5

Ma solo Amor, che nel suo altero lume
Più m' invaghisce dove più m' accende.

251. Papilio, lumini propinquans, dum voluptatem aut commodum quærit, damnum ac perniciem recipit. Unde nonnemo, voluptatis suæ vanitatem Emblemate significaturus, consumpturum à lumine papilionem expressit, cum lemmate; GIOIR SPERA. Id est GAUDIA SPERAT. *S. P.* Augustinus; *Speras in pecunia, observas vanitatem? speras in honore & sublimitate aliqua potestatis humanæ, obser-vas*

Spes humana fallit.

S. Aug. in Psal. 36. Con. 1.

vas vanitatem? sperans in aliquo animo potente, observas vanitatem, in his omnibus CUM SPERAS, aut tu EXPIRAS, & ea hic dimittis; aut cùm vivis, omnia pereunt, & in spe tua deficis. Eandem perniciem experiuntur illi, qui fiduciam suam in falsis amicis reponunt. D. Gregorius Comaninus in Affectibus mysticæ Theologiæ canit;

S. Greg. Comm. lib. 2. c. 2.

Come farfalla, che scherzante, è sciocca
D' intorno al lume innamorata vola,
S' abbruccia l' ale, e tosto muor se l' tocca.
Cosi chi s' assicura, ò di parola
Dolce d' huom finto, ò del giocondo aspetto,
Erequie, e pace à se medesmo invola.

Amans mundanus.

252. D. Jacobus Certanus hominem quemdam mundanum papilionis emblemate repræsentat, sicuti enim iste alas suas intra flammas miserè perdit, ita ille amoris æstu adeò insano nonnunquam abripitur, ut, toto corpore macie confectus, vix ossibus hæreat. Lemma; INEXPLEBILI LUMINE PERIT. Et verò lascivus ille ardor non abs re *inexplebilis* dicitur, quippe qui ignem aut Oceanum imitatus, nullâ unquam affluentiâ saturatur. Unde sapienter canit Poëta;

Omnia cum possunt expleri, TEMPORE NULLO
EXPLERI POSSUNT FŒMINA, FLAMMA, fretum.

Dicearc. apud Stob.

Huic conformis Dicearcus, Stobeo referente, dicere solebat, *Magnes enim ferrum, meretrix verò aurum & argentum ad se trahit.* Et Castalius;

Insani meretrix censum expiscatur amantis.

Amens lascivus.

253. Enorme amantis illius delirium erat, qui extremam perniciem, sibi è libidine paratam, manifestè prævidens, vitæ potius, quàm voluptatis illius jacturam sustinere voluit. Unde seipsum papilioni, intra flammas ardenti, similem dixit, addito lemmate, M'E PIU GRATO IL MORIR, CHE IL VIUAR SENZA. Id est, MALO MORI, QUAM PERDERE LUMEN. Vel ut D. Carolo Rancato placet. ALTRO PIACER CH' IL MIO MORIR NON CHIEGGIO. Id est; MORI MIHI SOLA VOLUPTAS. Hanc miseriam probè perspectam habuit S. Nilus, quando dixit; *Fœminæ species ita decipit, ut vitam etiam contemnere persuadeat.* Haud aliter D. Bembus;

S. Nil. Orat. de luxuria.

Io vroglio anzi per voi tormento, e morte,
Che viver, e gioir in altra sorte.

Marin. p. 3. delle Rime, Lirica son. 8. de gli Amori.

Et Marinus:

Arda, anzi pera il cor, che s' io vagheggio
Begli ochii vostri rai da si bel foco
Altro piacer, che l' mio morir non chieggio.

Eodem Emblemate, maximè si primam ipsius epigraphen attendas, ingentem Principis Absolonis affectum describere licet, quando criminis causâ Hierosolymis proscriptus, omnique parentis aspectu interdictus, Joabum in hæc verba compellabat; *Obsecro, ut videam faciem Regis, quod si memor est iniquitatis meæ, interficiat me.* Veluti diceret; *Malo mori quam perdere lumen*, id est, aspectum Patris. Denique imago ista etiam pœnam damni, ab animabus in piacularibus flammis sustinendam, explicat. Tanti enim supplicium istud æstimant, ut, optione factâ, omnes gravissimæ mortis cruciatus tolerare, quàm amabilissimo Dei aspectu diutius privari mallent.

2. Reg. 14. 32.

Purgatorium.

Occasio proxima.

254. Hominem, peccandi occasioni proximum, Papilioni similem dices, qui lumini vicinus, epigraphen non ingratam sustinet, TETIGISSE PERISSE EST. Ad hoc propositum illud Geneseos plurimùm facit; *Præcipit nobis Deus, ne comederemus, & tangeremus illud, ne fortè moriamur*; sciebant enim fructuum illorum contactui mortem esse connexam. S. Hieronymus illa Apostoli verba pulcherrimè exponens: *Bonum est homini, mulierem non tangere*, ait: *Animadvertenda Apostoli prudentia; non dixit: bonum est homini, uxorem non habere, sed bonum est, mulierem non tangere, quasi in tactu ejus periculum sit, quasi qui illam tetigerit, non evadat.*

Gen. 3.

S. Hier. 50. Apol. Pamm. 1. Cor.

255. Camerarius papilionem, lumini vicinum, hoc lemmate notavit; FUGIENDA PETO. Idipsum congenito vitio assolet humanum genus, Magno Augustino teste, *Est vitium primum animæ rationalis, voluntas ea faciendi, quæ vetat summa & intima veritas.* Verissimè ad hodierni ævi genium canit Ovidius:

Faber mali. S. Aug. vera R. c. 20.

Ovid. Met.

--- Video meliora, proboque;
Deteriora sequor.

Certè juventus, ubi libertatem consequitur, papilioni simillima, nonnisi damnis suis inhiat. Unde Joannes Baptista Bartolus in Dædalo de Phaëtonte canit:

O come mal s' accorda
In juvenil etade
Sonno, con libertade,
Non se le dian le piume,
Non se accoucin l' ale,
Perche come farfalla intorno al lume,
Ella no sà volar, che per suo male.

256. Idem Camerarius sensualem voluptatem papilionis emblemate adumbrat, qui delitias è flamma captaturus, ab eadem in cineres redigitur. Inscriptionem subdidit. BREVIS EST DAMNOSA VOLUPTAS. Huic affinis est illa Euripidis gnome; *Breve voluptatis gaudium parit tristitiam.* Eandem miseriam anxiè deplorans Siracides; *Propter speciem mulieris, inquit, multi perierunt, & ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.* Miseros proinde mortales dixeris, qui in delitiarum vicem nonnisi tormenta & æternos ardores recipiunt. Sapienter præmonens Rabbi Ben-Sira, *Abstrahe*, inquit, *carnem tuam à muliere gratiosa, tanquam à carne prunarum.* Rationem subjungit Virgilius:

Volu mun

Eccl.

Rabb Sira 2. ad Dale Virg. Geor. 216. Ovid. Met.

Carpit enim vires paulatim, uritque videndo
Fœmina.

Et Ovidius:

--- Usque adeò nulla est sincera voluptas,
Solicitumque aliquid latis intervenit.

257. D. Aresius hominem inconsideratum papilionis emblemate repræsentat, qui incauto ac imprudente ausu lumini insultans, epigraphen præfert; AUDACTER PROVOCAT. Ad stultam & improvidam hanc levitatem reflectens S. Ambr. acri invectivâ in lascivos animadvertit; *Vidisti*, inquit, *meretricem, & captus vultu ejus, decoram putasti? Erraverunt oculi tui, perversa viderunt, aliena nuntiaverunt; nam si verè vidissent, deformem meretricis affectum vidissent, inhorrentem procaciam, indecentem impudentiam, manentes libidines, tetram colluvionem, animæ vulnera, conscientiæ cicatrices.*

Inc det S. A de ho mo

258. Hominem libidinosum, in effrontis ac lascivi amoris sui pœnam, miserè interfectum, papilionis symbolo significabis: qui luminis amati causâ extinctus, inscriptionem à Rancato accepit: PER CHE FUI

Lasci occi

FU TROPPO ACCESA, IO RESTO ESTINTA. Id est, IN MORTEM ME IMPULIT ARDOR. Exemplo suo id expertus est Ammon, Davidis Filius; de quo in hæc verba testantur Regum Fasti; *Ammon solus mortuus est, quoniam in ore Absalon erat positus ex die, quâ oppressit Thamar sororem ejus.* Verissimè dixit Magnus Augustinus: *Concupiscentia mala quasi ARDOR est ignis; Ignis consumit vestem, libido consumit animam.*

259. Papilio, à lumine dissitus, illius desiderio excruciatur, vicinoque gaudere cupit: ubi verò vicinum acquisiverit, ejus ardore torquetur, & in cineres redigitur. Ut adeò, Carolo Rancato authore, illam Petrarchæ sententiam instar lemmatis pronuntiaverit: E DA LUNGE: MI STRUGGO, E DA PRESS'ARDO. Id est: ARDEO, DUM PROPE SUM, LANGUEO, QUANDO PROCUL. Ita sanè mundi amatores nullo unquam perfecto gaudio ac quiete undique felici perfrui possunt. In rem præsentem dixit Magnus Augustinus; *Malâ voluntate vel solâ miser efficitur quisque, sed miserior potestate, quâ desiderium malæ voluntatis impletur.*

260. Papilionem, lumini vicinum, Carolus Rancatus in hæc verba loquentem sistit, AMANDO MORO. Id est: AMANDO PERIBO. Amantem profanum, inter immodicos affectuum suorum æstus tabescentem, hoc symbolo delineabis. Idipsum tamen etiam sancti amoris studiosos concernit, qui Divinâ charitate succensi, toti mundo moriuntur. Unde sacri Epithalamii dictum est; *Fortis ut mors dilectio.* In hunc locum Sanctus Gregorius; *Sunt nonnulli, qui sic diligunt Deum: ut omnia visibilia negligant; & dum mente in æterna tendunt, ad omnia temporalia penè insensibiles fiunt, &c.* Et S.P. Augustinus; *Sicut mors animam avellit à sensibus carnis, sic charitas à concupiscentiis carnalibus.* S. Aug. Ep. 39. ad S.Hier.

261. S. Andreas Avellinus charitatis Divinæ ardore ita immodico fuit inflammatus, ut languere ac corporis infirmitatem contrahere cœperit: Papilionis more; qui vicino lumine crematus, epigraphen præfert; PATITUR, DUM FRUITUR. In hoc argumentum præclarè Dionysius Carthusianus, *Ex tanto contemplationis excessu, amorisque impetu, ardore & ebullitione, generantur per redundantiam quamdam in parte sensitiva ac corpore languor, debilitas, mœror, ac macies, detestatio corporei alimenti, impotentia usus ac motus membrorum ac sensuum, & totius corporis rigor.* Hæc amoris affecta in S. Catharina Senensi, in S. Francisca Romana, in S. Theresia, aliisq; cernere licuit, quæ Divinis voluptatibus immersæ, gravibus corporis deliquiis ac infirmitatibus detinebantur. De S. Dionysio Areopagita, in exthasin rapto, dicitur, quod *patiebatur Divina.* Charitas. Dion. Cart. Tract. de font. lucis art. 18.

262. Papilio ab eadem flamma, quam tantopere desiderabat, occiditur ac devoratur. Unde lemma; HAC PEREO, QUAM DEPEREO. Adeò nimirum è bonis terrenis, quæ maximè deperimus, maximum nobis periculum imminet; S. P. Aug. *Hic de bonis terrenis gaudere molestum est, & periculosum nimis; ne sic gaudeas, ut hæreas, & gaudendo malè pereas.* Cæterùm Emblematis verba ex illo Othonis Venii disticho desumpta sunt, ubi amantem quemdam mundanum, ab amasia sua in extremam perniciem præcipitatum, introducit; Amans mundanus. S. Aug. in Psal. 137. Oth. Ven. Emb. Amor fol. 190.

Ut qua nutritur pinguedine tæda liquescit,
Quâ vivo, hac morior? quam pereo, hac pereo.

263. Anima, è piacularibus flammis ad æternam beatitatem producenda, papilionem imitatur; qui igni vicinus, epigraphen præfert; UT POTIAR, PATIOR. S. Ambrosius serm. 21. S. Ambr. in Psal. 118.

sius; *Omnes oportet per ignem probari, quicunque ad Paradisum ire desiderant. Non enim otiosè scriptum est, quod, ejectis Adam & Evâ de Paradiso, posuit Deus in exitu Paradisi gladium igneum versatilem, Omnes oportet transire per flammas.* Anima contemplativa, accommodatè ad hanc ideam, anxio volatu prope Servatorem suum versatur, qui, instar accensæ facis, supra Crucis candelabrum positus, eam intra supremæ felicitatis suæ ignem recipit, ac consumit. Ad hoc propositum Abbas Grillus canit;

Contem-plativus.

Abb. Grill. p p. de suor. Piethosi affetti.

Piccioletta farvalla,
Vaga d'incendio pio
Vola l'anima mia d'intorno intorno
Al tuo bel lume adorn,
O dolcissimo fuoco del cuor mio:
Deh se mai s'accende, ò lei felice,
Morrà farfalla, è sorgerà fenice.

Amans mulieris pudicæ.

264. Homo lascivus, in pudicæ cujusdam mulieris formam exardescens, papilionem imitatur, qui versus accensam facem fertur, cum lemmate; PATIETUR, NON POTIETUR. Hanc calamitatem deplorans D. Guarinus, canit:

Guarino Madrig.16.

Che dura hai nel tuo regno Amore?
L'amare non gioire
E troppo insoportabile martire &c.

Hos cruciatus apprimè expertus Sichemitarum Princeps, posteaquam atrocissimos circumcisionis, & ipsius adeò violentæ mortis dolores sustinuerat, nunquam tamen pulcherrimæ Dinæ amplexu, tantoperè à se desiderato, gaudere potuit. Eorum etiam experimentum fecerat Holofernes, qui in lecto recumbens, pro venustissima Juditha, feralem sicam collo recepit. Eos denique miserrimi seneciones experti sunt, qui ad Danielis tribunal delati, & extremo supplicio affecti, castissimæ Susannæ formâ perfrui nunquam potuerunt. Susannæ ore ait S. Ambrosius: *Ego, inter duos Presbyteros posita, inter duos Judices populi, sola inter silvas Paradisi constituta, vinci non potui, quia non volui.* Exprobravit nimirùm castissima mulier cuivis è duobus illis adulteris; *patieris, non potieris*; quam gnomam omnibus virginibus inter procerum insidias unicè familiarem velim.

S.Ambr. ad Virginem lapsam c.4.

PIRAUSTA,

CAPUT XVIII.

S.Laur. Martyr.

265. D. Carolus Sechiarius, Can.Reg.Lateranensium Abbas, S. Laurentium Martyrem pyraustæ symbolo exornavit, quæ intra succensæ fornacis flammas posita, epigraphen tenuit: NON SENTIT INCENDIUM. Hanc gnomam suppeditans Magnus Augustinus, ait; *Hoc igitur igne beatus Laurentius accensus, flammarum NON SENTIT INCENDIUM, & dum Christi ardet desiderio, persecutoris pœnam non sentit.* Neque solùm anima, charitatis Divinæ incendio absorpta, nullas suppliciorum flammas in sensibus suis sustinere debebit, sed illa etiam, quæ libidinis, & amoris mundani igne ardet, quasvis miserias & calamitates imminentes parvi æstimat. In hanc rem Fulvius Testi canit;

S. Aug. ser. 30. de SS.

Amor.

Fulv. Testi nelle Rime. p.p.

Così leggiarda è la beltà ch'adoro,
CHE MIO PENARE, EL MIO LANGUIR NON SENTO,
Et si vago ogeto ho'l core intento,
Che non mi cal se per amare io moro:
Anzi cagior si cara hà il mio tormento,
Che de le pene mie page, è contento
Altera pace non curo, altro ristoro.

Iis insuper hæc imago convenit, qui è lascivorum contubernio nec minimam impuri ardoris scintillam contrahunt. Tales fuêre Loth inter Sodomitas; Josephus inter venerea Ægyptiæ adulteræ illicia, S. Carolus Borromæus, & D. Thomas Aquinas inter lascivæ mulieris tentamenta &c. Denique etiam ingratum hominis pectus *non sentit incendium*; sæpius enim beneficâ charitatis flammâ à Mecænate invitatum, rigente semper, ac stupido sensu respondet. Hujus ideam habeto in Hebræis, qui ex Ægyptia servitute liberati, per maris vastitatem siccis pedibus conducti, Angelorum escâ nutriti, integri regni possessione locupletati, tandemque à Dei Filio suavissimè visitati, tantam Numinis bonitatem ac charitatem agnoscere nec minimùm voluêre; sed contra indies majore obstinati animi frigore concepto, omnem allucescenti flammæ aditum præcluserunt.

Societ. mala.

Ingrat

266. Pyraustam, exoticâ proprietate, inter flammas incolumem, beatamque vivere ajunt, iis verò exemptam, miserè mori. Luculento testimonio Plinius: *In Cypri ærariis fornacibus, ex medio igni majoris musca magnitudinis volat pennatum quadrupes: appellatur pyralis, à quibusdam Pyrausta. Quamdiu est in igne, vivit; cùm evasit longiore paulò volatu, emoritur.* Unde intra ignem figurata, epigraphen tenet: MORERER EXTRA. Vel, MORIAR, SI EVASERO. Vel certè: PROCUL PEREO. Deus, ignis in sacra Pagina cognominatus, adeò homini est necessarius, ut ab ipsius amore ac reverentia alienus, certam perniciem incurrat. Perspicuè Vates Regius: *Ecce, qui elongant se à te, peribunt.* Huic sententiæ opportunam ac elegantem paraphrasin subjungens P. Franciscus Titelmannus, ait: *Qui se faciunt per transgressionem tuorum præceptorum à te alienos, qui per peccata se dividunt, ac separant à te, qui per alienos amores rerum mundanarum, mox pereuntium, suum affectum à te avellunt, tibi amore non adhærent, hos certa manet perditio, & æternus interitus.* Rem totam compendio dixit Magnus Augustinus: *Si hærere Deo vita est, recedere ab illo, mors est.*

Plin. cap.

Deus quis

Psal

Fran in ha

S. A Psal

267. Pyrausta intra flammas, constantiæ nunquam dimovendæ argumentum præbet; Unde lemma: HIC NASCOR, ET MORIAR. Ita homo prudens, laudabili cuidam muneri semel applicatus, eidem constanter persequendo omnem operam impendat, necesse est. Præclarè Justus Lipsius; *Fluctuatio & timor abjicienda sunt: genus vitæ sumendum, & IN SUMPTO FIRMITER HÆRENDUM.* Et S. Gregorius Nazianzenus; *Tu verò in hoc elaborabis, ut animus, naturâ suâ perpetuò volubilis, in te fixus & constans sit.* Porrò lascivus, vitam suam inter meros concupiscentiæ ardores traducere solitus, verè cum pyrausta dixerit; *Hic nascor, & moriar*; ut qui cum libidinis flamma & vivit & moritur. De hoc Jobus; *Ossa ejus implebuntur vitiis adolescentiæ ejus, & cum eo in pulvere dormient.* Certè, qui à teneris annis libidini ac intemperantiæ litavit, nonnisi difficillimè senecta suam ab idoli illius incendio avellere poterit: atque adeò lascivo vitæ suæ exordio epilogum quoque lascivum connectet. Hanc miseriam probè expertus Magnus Augustinus, ait, *Dum servitur libidini, facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas.* P. Balthasar Corderius illum Jobi locum pulchrâ hac paraphrasi explicat; *Ossa ejus implebuntur vitiis adolescentiæ ejus. Id est,*

Con tia.

Lips 1. Ma Epis S. G Naz in fi

Lib

S. A Conf c. Cor in l cum

est, vitiis, quibus puer assuevit, vacabit per totam vitam usque ad senium, & usque ad mortem. Cur quæso, non dicit caro, sed ossa ejus? quia nimirùm, sicut quæ ossibus insident, cum ipsis durescunt ac durant. Ita planè vitia juventutis quotidie duriora existunt, adeoque inolescunt, ut etiam in senectute solidentur, & quod deterius est, non imminuta, sed plerumque multiplicata.

SALAMANDRA. *Cap.* XIX

268. SAlamandra eundem ignem, quo nutritur, extinguit. Unde lemma; MI NUTRISCO E L'ESTINGUO. Id est, EXTINGUIT ALENTEM. Ingratum hominis animum hæc imago notat, qui plurimis beneficiis cumulatus, & liberaliter enutritus, eos ipsos mœcenates suos lacessere, ac injuriis onerare non veretur. Horum facilè primipilus extitit Judas, quem David Prophetico ore incusans, ait: *Qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem.* Et cum veritate Christus: *Qui intingit mecum manum in parapside, hic me tradet.* S. Ambrosius ait, *In proditore Dominus hoc gravissimum invenit, quo ejus condemnaret perfidiam, quod gratiæ vicem non repræsentaverit, & conviviis amicitiæ venenum malitiæ miscuerit.*

269. Franciscus I. Galliarum Rex, symboli loco Salamandram habuit, cum lemmate, NODRISCO, ED ESTINGUO. Id est, NUTRIOR, ET EXTINGUO. Nempe seipsum, utpote bonorum Mecœnatem, & malorum excidium, significare volebat. Eadem Agapyti ad Justinianum Imperatorem parænesis erat, *Esto subditis, pientissime Imperator, & formidabilis ob excellentiam potestatis, & amabilis ob largitionem beneficentiæ: & tam mansuetudinem præseferens haud aspernabilem, quam nimiam & aspernabilem familiaritatem immitti severitate castigans.*

270. Joannes Aragonum Rex, seipsum Salamandræ symbolo figuravit, quæ ignem sine offensa habitans, epigraphen tulit; DURABO. Nimirum imperterritum & invictum suum inter quævis adversa animum significabat. Certè patientia, instar Salamandræ, per omnes hostium ac calamitatum assultus, quantumvis igneos, innoxia incedit. S. Petrus Damianus; *Salamandra, si casu aliquo in igne mergitur, omnis ignea vis, tanquam inundantis aquæ profluvio, protinus extinguitur, ut per hoc figuretur, quod humilitas patientiæ reprimit flammivomum a fervore vindictæ.*

271. Salamandra in igne, lemmatis loco illum Abbatis Ferri versum præfert; NEL MEZZO DE L' ARDOR NON RESTO OFFESA. Id est, ILLÆSA PER IGNES. Hominem, inter persecutiones salvum, & inter impuræ occasionis tentamenta incolumem, hæc imago concernit. Anonymus quidam innocentiæ virtutem hoc disticho exornat;

Ambulat en! medios Salamandra illæsa per ignes,
Nempe illæsa manet semper & integritas.

Gaude innocentia, exclamat S. Joannes Chrysostomus, *quia ubique illæsa es, ubique secura. Si occideris, coronaris: tu in servitute libera es, in periculo tuta, in custodia læta; tibi boni parent, mali invident, inimici succumbunt, nec poterit unquam victrix non esse, etiamsi tibi inter hostes judex justus defuerit.* De iis, qui inter occasionum flammas nunquam aduruntur, egregiè B. Umbertus: *Omni laude dignum, in carne præter carnem vivere, & inter spinas esse; sed spinarum aculeos non sentire. Salamandræ sunt tales similes, quæ in igne non comburitur.*

272. Hominem, impuro amori assuetum, cum Salamandra comparat Carolus Rancatus; addito è Petrarcha lemmate, DI MIA MORTE MI PASCO, E VIVO IN FIAMME. Vel, ut eodem planè sensu inscripsit Otho Venius: MEA VITA PER IGNEM. Mentem suam sequenti epigrammate explicat Venius: Lascivus. Oth. Ven. Emb. Amor fol. 228.

Heu fatum crudele mihi! mea vita per ignes
Crescit & in mediis ignibus esse juvat.
Me nutrit, veluti Salamandrum, Cyprius ardor,
Plus juvat in te, quàm te sine flamma mori.

Et certè libidinosus perpetuis æstuat flammis, vivens enim Venereo ardet incendio, mortuus verò æternos habitabit rogos, horrendum quidem urendus, sed nunquam comburendus. De his S. P. Augustinus: *In se ipso crudelis est, qui sibi perpetuas peccatis præparat flammas.*

273. Salamandra, cœlo sereno squallida ac tristis, in solitudinem se recipit: at cœlo pluvio, alacris ac læta sursum progreditur. Unde lemma; COELO TURBATO ALACRIOR. Homo malignus, inter aliorum calamitates exultans, vel generosum herois pectus, adversus quosvis hostium assultus imperterritum, symbolo illo repræsentantur. Divinam sese Salamandram probavit Christus, quando, in Crucem agendus, fatalem Golgathæ montem hilari semper, serenoque vultu conscendit. De hoc Isidorus Clarius; *Videtur Dominus majorem quamdam, quàm alias soleret, præsetulisse proficiscendi alacritatem, idque cùm iret in crucem agendus, ut nobis exemplo esset, ferendi alacri animo cruces nostras.* Malignus. Generositas. Isidor. Clar.

274. Salamandra, genuinum hominis invidi ectypon, sub sereno cœlo maciem contrahit, ac miserè torquetur. Unde lemma; SERENITATE DEFICIT. Vel, SOLIS RADIO TABESCIT Horatius; Invidus. Horat. l. 1. Epistol. 2.

Invidus alterius marcessit rebus opimis.

Huic affinis S. Antiochus; *Qui enim*, inquit, *cuipiam invidet, animi angore discruciatur, contabescit, miserè eliquatur totus.* Talis erat Philippus Rex Macedonum, de quo Demosthenes; *Omnia præclara facinora sua esse, videri volebat, & magis indignabatur Ducibus ac Præfectis, qui prosperè & laudabiliter aliquid gesserant, quàm iis, qui infeliciter, & ignavè.* Antioch. homil. 55.

275. Alcibiades Lucarinus Salamandræ inscripsit: SURGENS IMBRE, CADIT SERENO. Homines mundani, ad scelera patranda alacres, ac viribus integri, quando virtutis ac gratiæ lucem subire jubentur, prorsus imbecilles, omnibus robore exhaustos se simulant. Sanctus Gregorius; *Omnes hujus sæculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt, in cœlestibus debiles. Nam pro temporali gloria usque ad mortem desudare appetunt, & pro spe perpetua ne parum quidem in labore subsistunt. Pro terrenis lucris quaslibet injurias tolerant, & pro cœlesti mercede vel tenuissimi verbi ferre contumelias recusant.* Mundani. S. Greg. l. 19. Moral. c. 16

276. Salamandra ignem quidem suâ frigiditate extinguit, ab eo tamen nec minimum offensæ recipit. Unde D. Joannes Ferrus Abbas illam hoc lemmate notavit; LÆDIT, NON LÆDITUR. Cardinalis Cennini virtutem hoc symbolo spectabat; qui justitiæ administrandæ causâ in sceleratos animadvertens, seipsum à malevolorum crisi penitùs immunem, ac vitæ integritate innocuum confer- Judex.

conservavit. Ut verò sine animi tui offensa judicis muneris fungaris, audi salubertimum Magni Augustini consilium: *Judex esse vis? Prius propter te esto judex in te, prius judica de te, ut de penetrali conscientiæ securus, procedat ad alterum.*

S. Aug. ser. 94. de Tem. c. 6.

TALPA. Cap. XX.

277. MUltùm à vero ablusêre veteres, seque ipsos talpis demonstrârunt cæciores, quando talpam oculis privatam docuerunt. Habet proinde talpa oculos, organis omnibus perfectè dispositos, uti Pierius luculentâ & eruditâ anatomiâ comprobat. Id tamen verum est eos cartilagine adeò crassa obductos esse, ut misellum animalculum nullo unquam lucis radio gaudere possit. Unde præclarum D. Salvatoris Carducii lemma: OCULATA CÆCUTIT. Isaias Ægyptiorum idola cum talpis comparat, ut quæ, Davide teste, *Oculos habent & non videbunt.* Genuina insuper hominum indoctorum, vel ut Eucherio placet, hæreticorum, hæc idea est: *utpote qui, licet aliquid cernere videantur, ipsum liquidæ veritatis lumen minimè discernunt.*

Pier. l. 23. Hierogl.

Indoctus Hæreticus

278. Plinius his omnino verbis talpas deplorat: *Rerum naturâ esse donatas cæcitate perpetuâ, tenebris etiamnum altis defossas, sepultisq; simmiles.* Unde epigraphen subjunges: NE LE TENEBRE VISSI OGN'HOR SEPOLTA. Id est, IN TENEBRIS JUGITER. Easdem Plinii de Talpa querelas jure longè æquiore de avaro pronunties, qui toto vitæ suæ decursu terrenis opibus accumulandis intentus, animæ suæ oculos ad cœli splendorem nunquam attollit. In hunc sensum Hugo Cardinalis: *Talpæ similes sunt pauperes, qui, dum terrenas divitias, quas nunquam assequuntur, ardentissimè cupiunt, excæcati supernum lumen unquam respiciunt.* De quovis Peccatore idipsum affirmans S. P. Augustinus: *Christianus malè vivens,* inquit, *in luce quidem est, sed clausis oculis. Malè vivendo enim videre non vult eum, in cujus nomine tanquam cæcus est in lumine constitutus, nullâ visione veri luminis animatus.*

Plin. l. 30. cap. 3.

Avarus.

Hug. Card. in cap. 11. Levit. n. 30

Peccator. S. Aug. in Psal. 25.

279. Quasvis divitias ac thesauros jactitet mundus, talpa tamen, præter terram, nullos alios thesauros æstimat. Unde lemma talpæ inditum, THESAURUS UNICA TELLUS. Ægidius, inter cæteras suas sententias de avaro differens, illum cum talpâ, ceu genuino typo, comparat: *Hic enim nullum thesaurum credit, nisi in terra, quam excavat, & inhabitat.* Optimum Magni Augustini consilium est, *Avarus fervet in amore auri, tu Christiane ferve in amore Christi, & eris beatus in regno Christi.*

Avarus.

S. Aug. ser. 233. de Tem.

280. Talpa, inter assiduas tenebras habitare solita, epigraphen tenet; ARCTIS OBSCURA TENEBRIS. Ille ipse hominis scelerati genius est, qui inter vitiorum umbras altum sepultus, nulla unquam virtutum aut gratiæ luce perfruitur, sicque infelices suos dies in tenebris plusquam cimmeriis transigit. Boëthius:

Peccator.

Boët. Consol. Philos. lib. 1. Metr. 2.

Heu quàm præcipiti mersa profundo
Mens hebet, & propriâ luce relictâ,
Tendit in externas ire tenebras,
Terrenis quoties flatibus acta
Crescit in immensum noxia cura.

Et appositè quidem peccatrix anima tenebris circumdata dicitur, nisi enim rationem immoderatis affectibus obnubilatam haberet, nunquam sanè ad infinitam Dei Majestatem offendendam provocandamque persuaderi posset. *Nisi enim,* inquit S. Chrysostomus, *in tenebris animus esset, non sanè, timore Dei abjecto, tantâ duceretur licentiâ. Nam nisi prius rationalis pars caligaret, non tam licenter peccata in nos impetum facere potuissent.* Atque adeò, Chrysostomo teste, in omnibus vitiosis nostris actionibus tenebræ prædominantur, estque rationis lumen penitus obnubulatum & extinctum. Unde subjungit: *Nam quemadmodum latrones, & parietum perfossores, dum quid pretiosum rapere volunt, extincto lumine id aggrediuntur, sic in peccatoribus corrupta ratio, &c.*

S. Jo. Chr. Hom. ... 1. Cor.

281. Immundum hoc animalculum odio adversus lucem adeò fatali fertur, ut, Pierio teste, *simul ac ad diurnam claritatem educta fuerit; emoriatur.* Quare sicuti reliqua animalia ibi vivere incipiunt, quando lucem ingrediuntur: ita è diametro talpa, dum lucem subit, vitam amittit. Unde meus D. Carducius illam hoc lemmate loquentem sistit: LUX LIBITINA MIHI. Haud aliter calumnia quamdiu abscondita manet, totam pervadit terram, omniumque aures occupat, at ubi in lucem progreditur, exanimis ac ingloria concidit. Eâdem planè ratione tentatio, ut primum Patri spirituali detecta fuerit, mox vires remittit, ac extinguitur. Dilucidè Joannes Cassianus: *Illicò, ut patefacta fuerit cogitatio maligna, marcessit.*

Pier. l. ... Calu... Tent... Jo. Ca... Coll. ...

VESPA. TABANUS.

Cap. XXI.

282. HEnricus Farnesius Eburo plurimas vespas, circa testudinem volitantes, depinxit; addito lemmate. NON PENETRANT. Ita planè calumnia nonnisi difficillimè aliquam virtuti perniciem creat. Omnis quoque Tyrannorum rabies, adversus innocentes concitata, impervios illos, nullisque hostium viribus penetrandos offendit. S. Petrus Damianus de Deo ait: *Separat ab electis suis reproborum turbines persequentium, & quasi furentes coercet impetus tempestatum, quos etsi furere ad infligenda corporibus tormenta concedit, ne tamen animas lædant, invictâ eos, atque pervigili brachii sui protectione custodit.*

Calu... Tyra... S. Pe... serm...

283. Tabanus, quem Latini etiam Asylum vocant, æstivo maximè tempore, dum Syrius urit, armentis molestus accidit, eaque acri aculeo excruciat. De hoc Appianus:

- - - - - Ferrum Asylum,
Qui ipsis arido cane recens exorto
Aculei perniciosi velox infigit robur.

Et Virgilius,

- - - - - Mediis fervoribus acrior instat.

Virg. Geo...

Lemmatis loco Tabanus istud Virgilii hemistichion præfert. FERVORIBUS ACRIUS INSTAT. Amoris pruriginem hic typus explicat, nulli enim ætati acriores ille stimulos subjicit, atque juvenili; utpotè omnium ferventissimæ. S. P. Augustinus: *Carnalibus formis inhærere amore pueros necesse est; adolescentes verò propè necesse est: hinc jam procedente ætate non est necesse.*

Amo... S. Au...

FINIS LIBRI OCTAVI.

MUN-

MUNDI SYMBOLICI
LIBER IX.
ARBORES, FRUCTUS, EORUMQUE PROPRIETATES.

ABIES.
CAPUT I.

1 Bies non ramos tantùm, sed & folia recta explicat. Unde epigraphen, è Plinio mutuatam, subjunges; NON IN LATERA PRONI. Excelsos ac nobiles hominum animos, vel etiam Judicem hæc imago afficit, qui nec amoris inclinatione, nec odii pondere se è recto tramite in transversum agi permittit. Hoc encomium etiam à fatalibus inimicis retulit Christus; *Scimus*, inquiebant, *quia verax es, & viam Dei in veritate doces, & non est tibi cura de aliquo, non enim respicis personam hominum.* In hunc locum S. Petrus Chrysologus, *Æquitas*, ait, *cui Judex obsequitur, sinistram odii vel amoris dexteram odit.* Ludovicus Galliarum Rex, inter cætera gravissima monita, quibus, jam extremam agens animam, Philippum successorem instituerat, etiam hoc recensuit: *In administranda justitia sis rectus, & severus, & ita, ut leges præscribunt, eam exerceas erga subditos, neque ad dexteram, neque ad sinistram deflectens, &c.* Philo Hebræus dicit, Principem è Lege Divina, probè cognita, discere, ut semper ad perpendiculum progredi, neque unquam vitiosè deflectere possit: *Assequar, ut in neutram partem deflectam, velut in equilibrio rectâ regiâque viâ mandatorum Divinorum incedens, firmis passibus, nec unquam offensantibus.* Et rursus; *Nec ad dexteram, nec ad sinistram à regia via deflectendum est, sed progrediendum per mediam. Nam ad utrumvis latus diverticula ob nimietatem defectumve culpantur.* Denique homo prudens se nunquam in extremas partes detorqueri patitur, easque, utpote nunquam non vitiosas, abominatur; proinde semper mediâ, rectâ, ac securâ bonarum operationum viâ incedit. Hanc præceptionem studiosè complexus S. P. N. Augustinus, in victu & vestitu pretiosam semper mediocritatis virtutem tenuit; Possidonio teste; *Vestis ejus, & calceamenta, & lectualia ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abjecta plurimum, quia his plerumque vel jactare se insolenter homines solent, vel abjicere; Ex utroque non qua JESU Christi, sed quæ sua sunt quærentes. At iste beatus medium tenebat, neque in dexteram, neque in sinistram declinans. Mensâ usus est frugali & parcâ, quæ quidem inter olera & legumina etiam carnes aliquando propter hospites, vel quosque infirmos continebat, &c.*

Idem l. quod Deus sit immutabilis.

Medio-critas.

Possid. c. 22 vita S. Aug.

2. Abietis proprium est, animalia pascere ac refrigerare, vicissim verò arboribus vicinis nocumentum ac perniciem creare. Unde illam, inter arbores & animalia, mediam, hoc lemmate affecerunt, HINC FOVET, INDE NOCET. Haud aliter Deus, ex quo justus & misericors, eodem momento solatia & calamitates dispensat. Eleganter S. Chrysologus: *Apud Deum nec pietas sine justitia est*

Deus justus & misericors.

S. Chrys. ser. 145.

S. Crux. S. Machar. Hom. 47. *est, neque sine pietate justitia..* Adversa hæc juvandi & nocendi effecta S. Macharius in S. Crucis ligno observata habet. *Virga Moysis,* inquit, *duplicem gerebat imaginem. Nam hostibus occurrebat ut serpens mordens, & enecans; at Israelitis erat loco baculi, quo nitebantur: sic etiam verum Lignum crucis hostium quidem spiritualium mors est, animarum verò nostrarum baculus, tuta sedes, & vita, in qua quiescunt.* Cassiod. in Psal. 4. Et Cassiodorus; *Crux est humilium invicta tuitio, superborum dejectio, victoria Christi, perditio diaboli, infernorum destructio, cœlestium confirmatio, mors infidelium, vita justorum.*

3. Physicis compertum est, Abietem ob congenitum medullæ calorem, rectâ lineâ è terra versus cœlum protendi. De illa S. Isidorus: *Abies dicta, quod præ cæteris arboribus longè eat, & in excelsum promineat.* Et magis succinctè Ruellius; *Procera arbor est & recta.* Unde D. Salvatoris Carducii lemma; RECTO SUBLIMIA GRESSU. Ruell. l. 1. cap. 46. Pauper spiritu. Pauperes spiritu hâc effigie exprimuntur, qui à terrenarum solicitudinum frigore abstracti, animum suum nunquam ad mundanas opes advertunt, sed recto semper tramite versus cœlum contendunt; Innocentia vitæ. vel qui nullâ unquam lethali noxâ contaminati, mirâ rectitudine ad Deum sublevantur. S. Gregorius Papa eandem iconem de puro ac fervente Religioso interpretatus, Religiosus purus. S. Greg. l. 5. c. 2. in 1. Reg. *Via bona,* inquit, *& recta est, cùm ad religiosam vitam convertimur, Divina obsequia cum instanti fervore magnæ devotionis exercemus,* additque: *Hæc quidem via bona & recta est, quia ad æternam vitam tendit, & velociter pervenit.*

4. Abies, pinguis ac viscosi humoris plena ignem facillimè concipit, fovetque; asserente Ruellio; *Ignem facilè concipit, &c.* Unde Epigraphe, CITO CORRIPIT IGNEM. Juventus ad vitia facilis. Ita prorsus juvenilis ætas haud operosè libidinis, iræ, aliorumque vitiorum flammas admittit. Horatius: Horat. in Arte.

Imberbis juvenis, &c.
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper.

S. Amb. l. 1. de Abr. c. 3. Et S. Ambrosius; *Ipsam in exordiis juventutem variarum illecebris passionum fervere quis abnuat?* Et rursus; *Adolescentia est invalida viribus, infirma consiliis, vitio calens, &c.* Unde David, inquit idem S. Doctor, L. 1. de Interp. Job. c. 7. *totius temporis ejus veniam sibi à Domino postulavit, dicens, delicta juventutis meæ & ignorantias meas ne memineris Domine: quia tunc maximè calor corporis fervet, & æstu sanguinis vaporantis ignescit.*

5. Abies tot corticibus, libris, ac tunicis vestita est, ut Joanni Ruellio cepæ non absimilis videatur. *Tota, instar cepæ, multiplici cortice tunicatur.* Unde inscriptionem subjunges; CORTICE MULTIPLICI. Miles benè armatus. Militem strenuum ac prudentem, *cui robur & æs triplex circa pectus* & instar Ajacis, *sicuti septemplicis* præsidio munitum, hæc imago repræsentat. Peccator malitiosus. Eidem iconi non absimiles sunt peccatores, qui pessimam suam agendi rationem mille technis, ac excusationum involucris tegere nituntur. S. Gregorius Papa, illud Sophoniæ examinans, S. Greg. in Pastoral. p. 3. adm. 12. Soph. 1. 14. *Dies Domini venit magnus & horribilis, &c. Super omnes civitates munitas, & super omnes angulos excelsos,* ait; *Quid per civitates munitas exprimitur, nisi suspectæ mentes, & fallaci semper defensione circumdatæ, quæ, quoties earum culpa corripitur, veritatis ad se jacula non admittunt? Et quid per excelsos angulos, nisi duplicitas impuræ mentis intelligitur? Duplex quippe semper est in angulis paries. Quid per angulos parietis, nisi impura corda signantur? quæ dum veritatis simplicitatem fugiunt, ad semetipsa quodammodo duplicitatis perversitate replicantur, &c.* Et paulò ante; *Malitiosæ mentis duplicitas, sese intra se colligens, abscondit in tenebris defensionis.*

6. De Abietibus testatur Plinius; *Cacuminibus eorum decisis, moriuntur.* Plin. l. ... cap. 30. Unde Emblematis loco falcem depinxere, quæ abietis vertici truncando imminens, epigraphen habuit; MOX TOTA PERIBIT. Ita nimirum Respublica vel civitas, religione Religio relicta. utpote supremâ ac dignissimâ illarum parte, deperditâ, mox exanimes cadunt, & in extremam perniciem præcipitantur. Oseas, de Samaria disserens, Osea 8. quæ verà religione ac cultu Divino relicto, ad execrandam vituli adorationem defecerat, ait: *Projectus est vitulus tuus Samaria,* vel, ut ex Hebræo traduci potest: *Projecit te vitulus tuus Samaria;* quasi diceret: En! miserrime Israëlis popule, exitii ac infelicissimæ calamitatis tuæ unicum instrumentum, vitulum, à te sacrilego cultu in Samaria erectum! Arias Montanus, hunc locum interpretatus, ait: Arias in hoc. *Significat Israelem, cujus Regia Samaria fuit, cornu petitum, & projectum esse ab eo vitulo, quem ipse sibi finxerat, &c. Significat autem abductionem & captivitatem Israelitarum, qui propriâ idolomaniæ culpâ, à suis sedibus ejecti sunt, perinde, ac si cornibus vituli, quem ipsi nutrierant, expulsi & exturbati fuerint.*

7. Ruellius superiore numero adductus, de Abiete testatur: *Gaudet frigidis umbrosisque, in quibus longè pulchrior, quam apricis assurgit.* Unde inscripsit; PULCHRIOR AB UMBRIS. Solitudo religiosa utilis. Certè anima inter sacros recessus ac religiosas solitudines pulcherrima evadit; quinimò à vitiis expurgata, insignem virtutum ac gratiæ Divinæ formam induit. S. Basilius, apostrophe ad solitudinem factâ, S. Bas. de Laude Eremi. *Tu fornax,* inquit, *ubi superni Regis vasa formantur, & ad perpetuum nitorem malleo pœnitentiæ percussa, ac limâ salutiferæ correctionis erasa, perveniunt: in qua nimirum dissolutæ animæ rubigo consumitur, &c.* Et S. Gregorius in illud Davidis, S. Greg. Moral. *Unam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini;* ait: *A tumultu rerum corporalium magnum quemdam secessum petierat, quietam mentem, in qua tantò puriùs Deum cerneret, quantò hunc cum se solùm inveniret.*

8. Castor Durantes Abietis umbram ait esse lethalem, & instar veneni mortiferam;

Effugias umbram, nocet Abietis umbra
Veneni instar.

Proinde Abietem hac gnomâ ornabis; UMBRA LETHALIS. Societas mala inutilis. Umbram ac tenebras imitantur flagitiosi, è quorum vicinia mortem nobis accersimus. Explicatè S. Bruno illa Psalmi verba contemplatus; S. B. Psal. ... *Si ambulavero in medio umbræ mortis,* ait, *iniqui sunt umbra mortis, id est frigidi à calore S. Spiritûs, & obscuri in intellectu, sicut umbra frigida est, & obscura: & alios ad mortem æternam exemplis & persuasionibus suis deducentes, sicut umbra herbas, quæ sub se diu sunt, interimit,*

9. Vera pulchritudo, nulla exteriore industria aut emendicatis parergis indiga; quinimò cerussâ, stibio, cinnabari, aliisque pigmentis oneranda magis, quàm ornanda, Abietis effigie repræsentari potest, quæ naturæ dotibus cumulatè instructa, omnem olitorum cultum, veluti decori suo maximè exitiosum respuit. Iterum Ruellius supra adductus, id Æl. Var. 14. testatur: *Cultum abies aspernatur, quapropter hominum diligentia degenerat.* Proinde epigraphen subdidi; CULTU DETERIOR. Ælianus author est, Persarum Regem olim Antalcidæ, cùm Oratoris munere apud ipsum fungeretur, xenii loco roseam corollam, pretiosis unguentis undique respersam, obtulisse: cui Antalcidas; *Suscipio quidem*

donum,

donum, atquè animi promptitudinem laudo: *sed rosarum odorem naturaque fragrantiam, artis adulteratione perdidisti.* Atque adeò sicuti rosæ, naturâ suâ amænissimæ, emendicatis odoribus, & inani unguentorum profusione deteriores fiunt, ità plurimæ picturæ supremam elegantiam, & artem obtinerent, nî superfluis pigmentis ob pictorum impatientiam corrumperentur.

10. Abies eandem cum palma virtutem habet; nimio enim pondere pressa, ramos suos non versùs terram molliter inclinat, sed oneri imposito generosè resistens, illos ad cœlum usque directè protendere solet. Ruellio asserente; *Non citò flectitur onere, sed remittitur.* Undè Carducii lemma; FLEXILIS HAUD ONERE. Ità Heroum fortitudo nihil unquam adversitatibus concedere, sed generoso animo in eas ferri solet. *Fortitudo*, inquit S. Gregorius, *nonnisi adversitate ostenditur. Tantò enim quisque se ad fortitudinem profecisse veriùs demonstrat, quantò aliena mala robustiùs tolerat.* Horatius;

------ Vivite fortes;
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

Et Plautus;

Hem! ista virtus est, quandò usu est, qui malum fert fortiter.

Deniquè Seneca; *Nunquid dubium est, quin certiùs robur sit quod non vincitur, quàm quod non lacessitur, cùm dubiæ sint vires inexpertæ; at meritò certissima firmitas habeatur, quæ omnes incursus respuit, &c.*

11. Olaus Magnus refert, in regionibus septentrionalibus tantam esse hyemis inclementiam, ut terra densis undiquè nivibus tegatur, totusque Oceanus glacie obfirmetur: undè ne viatores à directo tramite deflectant, regionum illarum incolæ sub nive ac glacie aliquot Juniperi aut Abietis ramos, justa proportione inter se distitos, plantare solent. Quarè Abietis Ramos, eo ordine distinctos, hoc lemmate notabis; SIGNAT PER INVIA VIAM. Vel, NE VIATOR ABERRET. Ità S. Crucis lignum cogitationibus nostris tranquillam, omnisque periculi expertem viam sternit, S. Leone, Pontifice Maximo teste, *Cùm quisque observantiæ Christianæ se limitem sentit excedere, & in id cupiditates suas tendere, quòd eum à recto itinere faciat declinare, recurrat ad Crucem Domini & ligno vitæ motùs noxiæ voluntatis affigat.* Idipsum de Ss. Angelis Tutelaribus intelligas velim, quorum operâ per lubricos hujus vitæ anfractus progredimur. Abulensis super illud Geneseos; *Mittet Angelum suum coràm te*, inquit, *Angeli dirigunt vias nostras, tollendo nocumenta, quæ magis accidere possunt in itineribus.* Et prior illo S. Bernard. *Non est omnino quod timeat, ne vel in via aliquod offendiculum patiatur; illi nempè viam parant Angeli Sancti.*

12. Abies, tenello adhuc trunco sub sole & pluvia crescens, à Gregorio Armiaco Gallo epigraphen recepit; ALTIORA PETO. Ità homo, Solis Divini splendore, ac cœlestis gratiæ pluviâ excultus, in immensam virtutum molem assurgit. S. P. Augustinus; *Cultor Deus si recedat ab homine, desertus fit ipse homo: cultor homo, si recedat à Deo, desertus ipse homo. Nec crescit Deus accedente te, nec decrescit discedente te.* Porrò homo, inter calamitatum ardores constitutus, ingens gloriæ ac nominis fastigium conscendit.

AGNUS CASTUS, seu Vitex.

CAPUT II.

13. AGnus castus, seu Vitex, fruticum species est; cujus semen ac frondes, sive in potu aut cibo sumptæ, sive jacenti suppositæ, hominem reddunt castum, ac puritatis studiosum. Adhæc maximâ serpentum fugandorum virtute pollet; eosque vel solâ umbrâ suâ in fugam agit. Utramque proprietatem hoc poëmate complectitur Castor Durantes.

------ Morsibus Ictos
Adjuvat, & castos homines facit, pellitquè venena.

Undè Parthenii Neapolitani plurimos serpentes, è viticis conspectu profugos, depinxêre, cum lemmate, NOCENTIA FUGAT. Veluti dicerent à beatissima Virgine, sub cujus tutela hactenùs vixerunt, & ab assidua virtutum exercitatione, cui indies assueverunt, vitiosos affectuum suorum serpentes procul esse fugatos. Et certè quod Deiparæ vires adversùs dæmonum tentamenta attinet, perspicuè meus Richardus Victorinus ait, *Virgo tenebrarum principibus terribilis fuit, ut ad eam accedere, eamque tentare non præsumpserint.* Et S. Bonaventura; *Non sic timent hostes visibiles castrorum multitudinem copiosam, sicut aereæ potestates Mariæ vocabulum, patrocinium, exemplum: fluunt & pereunt sicut cera à facie ignis, ubicunque inveniunt crebram hujus nominis recordationem, devotam invocationem, solicitam imitationem.* Maria protectrix. *Rich. Vict. c. 26. in Cant.* *S. Bonav. in spec. B. V.*

14. Agnus castus seu Vitex eandem cum Fraxino epigraphen præfert; VENENOSA PROPULSAT. Vel, STANT PROCUL AB UMBRA; Rursùs hæc imago, serpentes à viticis umbra profugos exhibens, tutelam, è Mariæ Virginis patrocinio in nos derivari solitam, repræsentat. Animo prorsùs filiali S. Bonaventura; *Domina*, inquit, *ut non noceat mihi calliditas inimici, sub umbra alarum tuarum protege me.* Haud aliter P. Cornelius à Lapide testatur, adversùs venenatos ac callidos obscœnarum cogitationum serpentes nullum præ Mariæ Virginis invocatione validiùs ac præsentiùs reperiri antidotum. *Nullum remedium*, inquit, *contrà carnis tentationes præsentiùs cultu, & invocatione Deiparæ. Illa enim est Virgo virginum, castitatis asylum, puritatis antistes, acerrima virginitatis custos & vindex.* Maria protectrix. *S. Bonav. in Ps. M. V.* *Cor. à Lap. in Prov. 7. 21.*

15. Agni casti semen, certâ mensurâ haustum, lac in nutricibus auget. Castoris Durantis verba sunt; UBERA LACTE REPLET. Et mei Carducii; UBERA LACTAT. Uberum spiritualium nomine Apostolicos S. Ecclesiæ viros intellige, qui à Spiritu sancto, ceu Agno castissimo, mirum amoris ac sapientiæ lac concipiunt. Guerricus Abbas, de Ss. Apostolis Petro & Paulo disserens, ait, *Duo ubera Ecclesiæ Petrum & Paulum esse;* Et paulò inferiùs; *Ecce autem repentè Spiritu misso de cœlo, tanquam lacte de propriis Christi uberibus effuso, Petrus impletus est lacte plurimo: nec multò post de Saulo fit Paulus, Prædicator de persecutore, mater de tortore, nutrix de carnifice, &c.* *Apostoli sunt ubera Spiritus S.* *Guerr. Ab. serm 12. de SS. Pet. & Paul.*

16. Inter cæteras Viticis virtutes non postremam recenset Castor Durantes, quòd ipsius semen ad castimoniæ affectum disponat & alliciat; *Et castos homines facit.* Undè Carducio authore, eam hoc lemmate insignies; VENA PUCICITIÆ. Maria Virgo, Pudicitiæ vena locupletissima, animabus sibi devotis castimoniæ spiritum instillat; eamque ob causam nos assiduò in hæc verba supplices habet; Maria reddit castum.

Mites fac & , castos.

S. Germ. in vdorat. zona virginea. Hanc virtutem S. Germanus etiam ipsi virgineæ Deiparæ Zonæ inditam ait, quandò exclamat; *O Zona, quæ iis, qui ad te confugiunt, das lumborum quidem mortificationem ad vitia; animi autem fortitudinem ad virtutis operationem.*

17. Ajunt, viatorem, si viticis baculum manibus teneat, nunquam ex itinere fatigandum esse. Perspicuè Castor Durantes.

-----Virgaque ejus si quando viator
Nitatur, non lassus erit, &c.

Spes roborat. Quare eidem inscribes; LASSITUDINEM ARCET, vel, VIATOREM LASSESCERE VITAT. Præclarum hoc auctæ spei symbolum est, quæ pectori nostro inter præsentis vitæ anfractus assiduum robur affundit, ne spiritu ac viribus deficiat. Benè dixit Abbas Isaias: *Per baculum spes indicatur, & fortitudo tendentium ad terram promissionis.* Et S. Cyrillus Alexandrinus; *Virga autem & baculus in manu significat spem, qua nos confirmat ac sustentat, &c.*

Abb. Isaias Orat. 22. S. Cyrill. Alex. l. 2. Glaphyr. Exod.

AMYGDALUS.
CAPUT III.

18. Amygdalus, insuaves & amaros fructus proferre solita, ad dulcissimos illos producendos disponitur, si ipsius truncus cuneo aut clavo perforetur. Luculentè Plinius; *Amygdalæ ex amaris dulces fiunt, si circumfosso stipite, & ab ima parte circumforato, defluens pituita abstrahitur.* Undè Joannes Baptista Rusca eam, clavo transfixam, hoc lemmate notavit; EDULCABITUR. Deus, seipsum Prophetarum ore iteratò cum Amygdalo comparans (nam D. Hieronymo teste, *Quidam virgam vigilantem, seu ut Aquila traducit, amygdalinam, intelligunt Dominum*) posteaquam prioribus legis antiquæ temporibus amarissimos suppliciorum ac mortis fructus protulit, altùm suspirante Hieremiâ; *Replevit me amaritudinibus*, tandem in rupe Golgotheâ sacris clavis transfixus fructus gratiarum ità dulces & amœnos produxit, ut mox Latroni paradysum, tortoribus veniam, & universo mundo suavissimam è diuturna captivitate redemptionem provideri. Optima proindè ratione sancta Ecclesia canit; *Dulce lignum, dulces clavos!* Cæterùm etiam calamitatum arbor se ipsa fructus nonnisi dolore & amaritie plenissimos generat; at clavis, Christi inquam crucifixi consideratione, perforata, suavissimum dulcorem inducit. *Ipsius quippè tentatio*, inquit de Servatore Crucifixo noster S. Laurent. Justinian. *nostrarum singulare levamen est. DULCESCUNT NOSTRÆ, cùm considerantur illius. Afflictiones nostræ prope nihil sunt, comparatione pœnarum ejus. Propterea, qui tentantur, qui aliquo dolore cruciantur, proponant sibi exemplum sponsi, & percipient consolationem non minimam.*

Plin. l. 17. c. 27. S. Hieron. in c. 1. Hie. Herem. Thr. 3. 15. Passio Christi. Passionis Christi meditatio. S. Laur. Just. de cast. con. c. 6.

19. Superiore numero diximus, Amygdalum, clavo aut alio quovis ferro transverberatam, ex amara fieri dulcissimam. Hâc proindè illius proprietate nixus D. Aresius, Amygdalum, sagittâ trajectam, depinxit; cum lemmate, DE FORTI DULCEDO. Innuebat videlicet, è ferri, durissimi metalli, vulnere miram fructuum suavitatem nasci. Certè S. Theresia, ferreo ac ignito jaculo transfixa, suavissimæ dulcedinis fructum retulit. De hac P. Ribera: *Dolor ita erat gravis, ut in parvulos quosdam gemitus prorumpere cogeretur, cùm ad clamores, & alia suspiria nullas haberet vires. Simul tamen suavitas, quam dolor ille in ipsius pectus effuderat, adeò erat grandis, ut nec dolorem illum sibi desideraret auferri, nec rebus aliis inferioribus, nisi solo Deo, exsaturari posset.* Idipsum etiam expertus est Magnus Augustin. qui tempore sat diuturno amatos vitiorum ac hæresum fructus protulit, at tandem amoris Divini sagittâ toto pectore transfixus, dulcedinem adeò immodicam induit, qualem nunquam non admirabitur Christianus orbis. Undè ait; *Cùm transfixa fuerint corda sagittis verbi Dei, amor excitatur, non interiùs comparatur.* Cæterùm D. Aresius mentem suam sequenti poëmate explicat;

S. Theres. P. Ribera lib. 1 c. 10. S. Augustinus. S. Aug. Psal. 11

E traffita nel cor, ne però more
Pianta tal hor, anzi che nova acquista
Vita, de la passata assai migliore.
Molto men, de la piaga ella s' attrista,
E se pur se ne duole, al suo dolore
Una dolcezza inusitata, è mista:
E tal Teresa, già nel cor ferita,
Quasi godeva un paradiso in vita.

20. Amygdalus inter omnes arbores prima florescit. Undè Gilibertus Divinam providentiam ac munificentiam, in consolandis creaturis promptissimam, cum Amygdalo comparat: addito lemmate, CELERITER FLOREO. Hanc in beneficiis erogandis celeritatem demonstrans Propheta Regius, *Desiderium pauperum*, inquit, *exaudivit Dominus, præparationem cordis eorum audivit auris tua.* Quæ verba satis dilucidè persuadent, hominis invocantis preces ab optimo Deo præveniri. Id quod etiam S. Joan. Chrysost. in illo Petri & Joannis miraculo, ad portam templi Salomonis patrato, observat; non enim post peractas ad Deum preces, sed dum ad eas peragendas accingebatur, grande illud prodigium sunt operati. *O gloriosum meritum Apostolorum* inquit, *qui ante in templo operantur, quàm ipsi Dominum deprecentur, ante virtus ostenditur, quam oratio ad Dominum præmittatur: effectus preces præveniunt: virtutes desideria antecedunt: nec exspectatur, ut vota ad Dominum præmittantur, quia Dominus ipse ante efficit, quàm oretur.* Cæterùm Absalon Abbas in Amygdalo præ cæteris arboribus florescente, nativam Mariæ Virginis effigiem deprehendit; *Amygdalus*, inquit, *quæ ante cæteras floret arbores, Mariam significat, quæ præ cæteris sanctis floribus virtutum emicuit: imò & antè cæteros florem illum, specie & odore excellentem, Christum videlicet, de se protulit, &c.*

Provid. D. Psal. S. Jo. To. c. 3. Ma. Abs. ser.

21. Amygdalus ob flores acceleratos ac præmaturos non rarò brumæ inclementiam tanto suo damno incurrit, ut fructus perfectè dulces proferre nequeat. Undè lemma; CON MIO DAMNO AL FLORIR M' AFFRETTO OGN' ANNO. Id est; PRÆCOCI FLORE TABESCO. Homines, verbis aut factis præcipites ac inconsideratos, hoc Emblemate notabis. Cornelius Tacitus; *Festinatio multos bonos pessumdedit, qui spretis, quæ tarda cum securitate, præmatura vel cum exitio præparant.* Et Evagrius, *Amygdalas, quæ omnium stirpium primæ florent, primæ corrumpere solent: sic homines ferè lingua temeritas & præceps loquacitas.*

Ce... ras

22. Amygdalus, fructibus onusta, indubitatum fertilissimi anni, & frumenti copiosissimi prognosticon habetur; uti multiplici experientiâ testatum est. Undè arbor illa, copiosè florescens, epigraphen tenet; FRUMENTA SEQUENTUR. Virgilius huic Emblemati formando ansam præbet, ubi de Amygdalo canit;

Vi. G. 1.

Contemplator item cùm se nux plurima silvis
Induet in florem, & ramos curvabit olentes:
Si superant fœtus, pariter frumenta sequentur,
Magnaque cum magno veniet tritura calore.

Et

Et Philo; *Fertur è vernis arboribus prima florere amygdalus, proventum prænuntians fructuum arborum.* Itâ ab efflorescente Superiorum virtute vaticinium minimè vanum desumere licet, paulò post uberrimos, optimosque bonorum operum fructus in subditis ac hæredibus subsecuturos. Petrus Berchor. *Prælatus,* inquit, *debet citiùs quàm cæteri parturire, & florem bonorum exemplorum & virtutum ostendendo alios prævenire;* S.Greg. Pap. *Amygdalus florem priùs cunctis arboribus ostendit; Et quid in flore Amygdali, nisi sanctæ Ecclesiæ primordia designantur? quæ in prædicatoribus suis primitivos virtutum flores aperuit, & ad inferenda poma bonorum operum, venturos sanctos, quasi arbusta sequentia prævenit.*

23. Amygdalum, ventorum violentiâ suis floribus spoliatam, D.Carolus Rancatus Præpositus hoc lemmate insignivit; PROPERE, NON PROSPERE. Itâ non rarò spes optima, de vivaci adolescentis ingenio concepta, tandem in pessimum ac vanissimum finem degenerat. Hoc sensu S.Bernardus; *Timemus omninò floribus intempestivis. Sic sunt aliqui, quorum fructus, quia nimis PROPERE, MINUS PROSPERE, oriuntur.*

ARBOR. PLANTA.
CAPUT IV.

24. IGnavum vilem hominis animum, qui primò hostium incursu terga vertere, aut obviis quibusvis suggestionibus cedere solet, arbori non absimilem dices; quæ humi prostrata, Emblematis loco securim vicinam habet: cum inscriptione, ET UNO DECIDIT ICTU. In hoc argumentum Justus Lipsius; *Ignavi animi AD PRIMUM ICTUM CONCIDUNT.*

25. Arbori prostratæ inscribes; NON UNO DECIDIT ICTU. Itâ generosum hominis pectus, priusquàm concidat, pro viribus resistit. S. Joannes Chrysost. hoc typo demonstrat, quantùm roboris iterata correctio habeat! *Sicut arbor,* inquit, *cũ plures ictus acceperit, & ad unũ postmodùm repentè corruerit, non uni illi tantùm, sed cæteris pariter imputatur; itâ si quis post diuturnam multorum admonitionem derepentè ad novissimi unius cujuspiam correctionem resipiscat, non postremo, sed prioribus acceptum referendum est.* Eodem argumento idem S.Doctor nostras ad Deum preces assiduò ingeminandas esse persuadet. *Si uno ictu arbor non concidit, nonne & alterum ictum addit, nonne quartum, nonne quintum, sextum, nonne decimum? Idem tu facito.* D. Sueno canit Torquatus Tassus;

Ripercote percosso, e non s' allenta;
Mà quanto offeso è più, tanto più noce.
Quandò ecco furiando à luo s' auventa
Huom grande, c' hà sembiante, è guardo atroce,
E dopo lunga, & ostinata guerra,
Con l' aita di molti al fin l' atterra.

26. Augustinus Barbarigus, Venetiarum Dux, symboli loco arborem statuit, quæ nimiis fructibus ingravescens, dirupta erat; cum lemmate, COPIA ME PERDIT. Innuebat videlicet, magna negotia, unico homini, quamlibet eximio, imposita, tandem illius sanitatem ac vitam abrumpere. Haud aliter filiorum multitudo, nimia felicitas, ac divitiæ cumulatiores proximam occasionem ad interitum præbent. Just. Lips. *Opes impediunt, & velut sarcinæ, aut lacinæ sunt ituris ad bonam mentem.* Trebellius Pollio de Zenobia scribit; *Ducta est igitur per triumphum ea specie, ut nil pompabilius populo Romano videretur, jam primùm ornata gemmis ingentibus, itâ ut ornamentorum onere laboraret. Fertur enim mulier fortissima sæpissimè restitisse, cùm diceret, se gemmarum onera ferre non posse.*

27 Arborem, nimia frugum ubertate ruptam, hoc lemmate notârunt; STERNIT UBERTAS. Aut verbis ex Ovidio mutuatis; INOPEM ME COPIA FECIT. Itâ nempè rerum terrenarum abundantia ut plurimùm nullos alios fructus profert, nisi calamitates ac exitia. Undè Seneca; *Magni animi est; magna contemnere, ac mediocria malle, quàm nimia. Illa enim utilia sunt; & hæc eò quod superfluunt, nocent. Sic Segetem nimia sternit ubertas, sic rami onere franguntur; sic ad maturitatem non pervenit nimia fæcunditas. Idem animis quoquè evenit, quos immoderata felicitas rumpit.*

Ovid. 3. Met. — Abundantia nocet. — *Senec. Ep. 39.*

28. Dominicus Gambertus eidem Symbolo, arbori nimirùm, ob nimias fruges diruptæ, epigraphen è Martiale subdidit; PONDERE VICTA SUO. Hominem, nimiis laboribus fractum, aut etiam divitiarum copiâ obrutum, hæc imago significat. Undè Magnus Augustinus ait; *Facta est in homine abundantia laboriosa, &, si dici potest, copiosa egestas, dum aliud & aliud sequitur, & nihil cum eo permanet.* Porrò etiam Monarchiam, nimia vastitate sua dissociatam; aut fœminam gravidam, à prole, quam parturiit, exanimatam, symbolo illo afficies. Rachelem, à proprio fætu in parturitione occisam, hoc epitaphio sum prosecutus.

Mart. l. 1. Epigr. 43. — Labor. — *S. August. de vera. Relig. c. 21.* — Fœmina è partu moriens.

Dum filio vitam inspiraret,
Animã expiravit,
Quæ moriebatur, quòd non pareret,
mortua dum peperit,
frugifera velut arbor,
Suâmet ubertate est conscissa.

29. E Magnatum morte gravem subditis ruinam imminere Carolus Rancatus vastæ arboris Emblemate demonstrat, quæ turbinibus quassata, multas in ambitu suo minores arbores prostravit. Epigraphen è Catullo desumptam addidit; COMINUS OMNIA FRANGIT. Verba Poëtæ sunt;

Mors magnatis.

Nam velut in summo quatientem brachia Tauro
Quercum, aut cornigeram sudanti cortice pinum
Indomitus turbo contorquens flamine robur
Eruit, illa procul radicibus extirpata
Prona cadit, latèque & COMINUS OMNIA
FRANGIT.

PorròSuperior, veluti arbor inter subditos suos procera, nunquam in peccatum labitur, quin malo suo exemplo illos sternat, & ad eandem noxam trahat. Undè providè monet S.P.Augustinus; *Ut faciliùs sanetis, sani permanere debetis. Corrigite arguendo, consolamini alloquendo, exemplum præbete benè vivendo.*

Exemplũ malum. — *S. August. Pref. in Ps. 50.*

30. Arbor pluribus locis lacera ac dirupta, ab eodem Rancato epigraphen recepit; PUR VIVO ANCORA. Id est; ADHUC MIHI VITA SUPERSTES, Illorũ hanc ideam dixeris, qui hostium tyrannide, aut calamitatum ventis horrendum infestati etiamnum magnanimes persistunt. In hanc rem S.Paulus ait. *Quasi morientes, & ecce vivimus;* Id est interprete Cornelio à Lapide; *Qui videmur propter quotidiana pericula, flagella, & ærumnas semper mori, Deus ecce nos vivos conservat, illæsos, & vegetes.* Undè de Ss. Martyribus ait Magnus Augustinus *Martyres*

Persecutio superata. — *2. Cor. 6. 9.* — *Corn. à Lap. in hunc loc.*

S. Aug. in Ps. ... 20.

... es vivificati sunt, ne amando vitam, negarent vitam.

Hypocrita.

31. Hypocrita, omni interioris animi virtute destitutus, nihilque aliud nisi exteram & apparentem illius speciem efformans, Rancato authore, arborem venustam quidem & opacam, sed tamen infructuosam, imitatur; cum lemmate, FRUCTUM EXSPIRAT IN UMBRAS. Ad verbum Statius;

Stat. Syl. l. 3.

-----Ceu nescia falcis
Sylva, comas tollit, fructumque exspirat in umbras.

Hug. Car. in c. 40. Job.

Hypocrisis, teste Hugone Cardinale, *speciem sanctitatis tenet exteriùs, sed interiùs rem veritatis non habet.* Undè Hypocritæ ideam ficum illam à D. Matthæo descriptam dixeris, in qua Servator *nihil invenit, nisi folia tantùm.*

Matt. 21. 19.

Ingratus.

32. Arbores, solaribus radiis illustratæ, mox vastissimam umbram spargere solent. Undè lemma; UMBRAS PRO LUCE REPENDUNT. Homines ingratos hæc imago spectat, qui tantò diffusiorem scelerum caliginem reponunt, quantò cumulatiore cœlestium gratiarum luce illustrati fuerint. Quibus, obsecrò, quantisque beneficiis Deus Judæorum animos sibi conatus est devincire! *Plantavit vineam, & sepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & ædificavit turrim.* Imò; *Novissime autem misit ad eos filium suum.* At luci tam gratiosæ non aliter respondêrunt homines flagitiosissimi, nisi quod supremum luminis Authorem, Christum, ad extremas mortis crudelissimæ umbras deturbârint. *Hic est hæres, venite occidamus eum.* In rem præsentem Magnus Augustinus; *Plantata est vinea lege data in cordibus Judæorum. Missi sunt Prophetæ quærentes fructum, bonam vitam eorum, Prophetæ ab eis contumeliis affecti, & occisi sunt. Missus est & Christus, unicus filius Patrisfamilias, & ipsum occiderunt hæredem, & ideò perdiderunt hæreditatem.* Idipsum in Juda paulò ante Apostolo, & posteà proditore, cernere licet.

Matt. 21. 33.

Ibid. n. 37.

S. Aug. ser. 59. de Verb. Dom. c. 2.

33. Homines, non quales sint, sed quales temporum successu evadere possint, considerandi sunt; undè nemo ob præsentis vitæ conditionem neglectui haberi aut contemni, sed contrà, ob illam facilè olim emendandam, honorari debet. Ex arbore id disces, quam, hyeme sæviente defrondatam, Gambertus hoc Virgilii lemmate visendam proposuit; INDUET IN FLOREM SESE. Certè Saulus Christianos acerrimè persecutus, arborem repræsentavit horridam ac infelicem, at sanctæ fidei pietate incalescens, virtutum flores adeò cumulatos protulit, ut paulò post fæcundissimus evaserit. Notarius ille fraudulentus ac falsarius, cujus in S. Antonii Paduani vitâ fit mentio, ab omni virtute alienissimus, arbor sterilissima, solisque inferni titionibus augendis apta videri poterat: qui tamen, uti Sanctus ille vaticinatus est, non ita multò post Martyrii laureâ insignis extitit. S. P. Augustinus; *Non nosti, qualis futurus sit apud Deum aliquando, quem rides idolum adorantem: convertetur, ut adoret Deum fortassis religiosiùs quàm tu, qui eum paulò ante ridebas.*

Virgil. l. 1. Georg.

Spes conversionis.

S. August. serm. 121. de Temp.

34. Inter cætera P. Gamberti Emblemata ad funebrem serenissimi Ducis Francisci I. d'Esthe apparatum affixa, arborem cernere erat, è cujus radice plurimi surculi pergerminabant, cum lemmate; FRUITUR POSTERITATE SUA. Ità Paterfamilias, è numerosâ, nobili, ac laudatissima sua prole plurimùm solatii recepit, seque ipsum in ea reviviscere credit. Tales fuêre Jacob, Matathias, &c. Nam ut benè ait Doctorum Phœbus, *non jam felicitas est, habere filios, sed bonos habere.*

Pater lætundus.

S. Aug. in Epist. 127.

35. Gambertus arborem, aliquâ sui parte frondibus spoliatam, illo Claudiani lemmate notavit; TENUI DAMNO. Veluti diceret, rerum terrenarum jacturam admodùm levem esse, parvique æstimandam. Certè Jobus omnibus fortunis exutus, nihil exindè perturbationis in animum admisit, sed sereno ac grandi animo se ipsum solatus, ajebat; *Dominus dedit, Dominus abstulit, &c. sit nomen Domini benedictum.* Saluberrimam hanc Jobi Philosophiam prolixè perpendens Origines, subjungit; *Quæ sunt terrenæ hæ atque infidæ divitiæ, quæ sunt hodie & crastinâ die non sunt? Fumus est deficiens, flos est transiens, herba est arescens. Et qui habent illas, tanquam non habeant, quia diutiùs non habent: & qui non habent illas, tanquam nihil amiserint, quia non permanentes relinquuntur, &c.* Heli quoque, posteaquam sibi à Deo omnes divitias, honores, ac ipsos adeò filios auferendos inaudiit, maxima animi moderatione respôndit: *Dominus est; quod bonum est in oculis suis, faciat.*

Jactura rerum terrenarum levis est. Job. 1. 21.

Orig. in hunc loc.

1 Reg. 19.

36. Dei Filius, quandò è Judæorum lege circumcisus fuerat, simul & cultro vulnus, & gloriosum nomen JESU accepit. Undè significandæ huic solemnitati, P. Henricus Engelgrave arborem depinxit, cujus cortex singulas sanctissimi nominis JESU litteras ferro incisas referebat; addito lemmate è Virgilio; PULCHRUM PER VULNERA NOMEN. Joannes Baptista masculus de Christo circumciso canit;

Virgil. Æneid.

Triumphale nomen hoc est, quod inditur,
Licet vulnere partum Ducis.

Cæterùm etiam Ss. Martyres, è vulneribus suis nomen adeò gloriosum retulêre, ut de iis testetur Magnus Augustinus; *Martyres in Ecclesiis locum suum tenent, atque apice sanctæ dignitatis excellunt.*

Ss. Martyres. S. Aug. in Ps.

37. Arbores, visu jucundæ, ut Abies, Platanus, Myrtus, &c. soli hortorum splendori inserviunt: cæterà steriles & infructuosæ. Proindè illarum unam hoc lemmate è Virgilio notavit Rancatus; INFÆCUNDA, SED LÆTA. Verba Poëtæ sunt;

Virg. Georg.

Sponte suâ quæ se tollunt in luminis oras,
Infæcunda quidem, sed læta & fortia surgunt.

Hominem paupertate ac sorte sua infimâ optimè contentum, hac icone significabis. Seneca; *Honesta res est læta paupertas; illa verò non est paupertas, si læta est: cui cum paupertate benè convenit, dives est: Non qui parum habet, sed qui plus cupit, pauper est.* Torquatus Tassus Pastorem quendam ità loquentem sistit;

Pau... Sen... ep...

Tasso Lib. 7 ...

Ne gli avidi soldati a preda alletta
La nostra povertà vile e negletta.
Altrui vile, e negletta, e me sì cara,
Che non, bramo tesor, ne regal verga,
Ne cura, è voglia ambitiosa ò avara,
Mai nel tranquillo del mio petto alberga, &c.

38. Arbor, adolescente Vere, opiosis ornata floribus, olitorem optimè ac lætissimè sperare jubet, se adultiore anni tempore pretiosis fructibus fore gravidam. Undè Rancati lemma; MELIORA SEQUENTUR. Verbis è Virgilio desumptis;

Spes...

Tu pro Germano si quid præsentiùs audes,
Perge, decet, forsan miseros meliora sequentur.

Ità omninò juvenes, ingenio vivaces ac floridi, certissimum optimi progressûs olim futuri prognosticon faciunt. S. Cyprianus; *Sicut fructus non invenitur in arbore, in qua flos priùs non apparuerit, sic in senectute honorem legitimum consequi non poterit, qui in adolescentia disciplinæ alicujus exercitatione non laboravit.* Tales ergò sequentur senectutis fructus, quales in juventute

Juv... S. C... de...

flores

flores bonæ vel malæ educationis habuerimus.

39. Sterilem & aridam arborem nil nisi secures ac flammæ manent. Undè Rancato authore, hanc sibi sententiam lemmatis loco pronuntiat; CÆSA SECURIBUS URAR. Opportunè & ad verbum Ovidius;

Si qua fides misera, hoc me, per Numina juro,
Non meruisse nefas, patior sine crimine pœnam,
Viximus innocua, si mentior, arida perdam
Quas habeo frondes, & cæsa securibus urar.

Audi obsecrò, minitantis Dei supplicia, adversùs animas steriles, ac virtutibus exsuccas, decreta. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Hæc sententia,* subjungit Magnus Augustinus, *evidenter ostendit, quia non solùm malum fecisse, sed etiam bonum non egisse, damnabile erit.*

40. Quod Virgilius de Quercu dixit, etiam de Palma, Cypresso, cæterisque similibus arboribus pronuntiare licet, nempè, DURANDO SÆCULA VINCIT. Rancato authore, hæc idea illustrem familiam, oblongâ annorum serie conservatam; vel certè Monarchiam, plurimis annis nunquam interruptam, significat, &c. Cæterùm justus nullis unquam occumbet temporibus; sed vitam coram Deo æternam vivet. S. P. Aug. *Potest nullâ annorum temerariâ supputatione dies judicii octavus intelligi, quòd jam post finem hujus sæculi, acceptâ vitâ æterna, tunc non erunt animæ justorum obnoxiæ temporibus.*

41. Homo tantò majore benevolentiâ & humanitate abundare solet, quò solidiore virtute ac sapientiâ instructus fuerit, ut adeò illius doctrinam è comitate, ceu lydio lapide, periclitari liceat: haud aliter, atque arbor, quò cumulatiore fructuum thesauro ingravescit, eò profundiùs inclinatur. Undè lemma; HUMILIOR, QUO ONUSTIOR. Præclarè in hanc rem Hector Pintus; *Quemadmodum arboris ramus, quò est plenior, eò est gravior, quantò plures & uberiores fructus producit, tantò profundiùs se abjicit: sic qui sapientior est, humilior est; quo quisque magis est sapientiæ fructibus onustus, eò magis se deorsum submittit & inclinat.* Insuper Magnatum illorum hæc effigies est, qui ergà subditos quosvis tantò se exhibent humaniores ac magis benevolos, quantò majora dignitatum pondera suscipiunt. Pacatus inter cætera Theodosii Imperatoris piissimi; elogia etiam hoc recenset; *In ipsis statim Imperii auspiciis privatorum domos adiit, & urbis angulos, qui nunquam Imperatorum solem vidissent, pro lumine complebat.*

42. Arbusculus transplantatus epigraphen tenet; QUI' MILIOR FRUTTO ATTENDO. Id est; DABIT UBERIORES. Ità homo, relicto mundo, sacrum Ordinem ingressus, uberiores virtutum fructus proferet. Explicatè Regius Psaltes; *Plantati in domo Domini, in atriis domûs Dei nostri florebunt: adhuc multiplicabuntur in senecta uberi.* S. Bernardus de homine, è sæculo ad cœnobium transeunte, ait; *Fit de divite ditior: de nobili generosior: clarior de illustri: & quod his omnibus majus est, sanctus de peccatore.*

43. Juvenis, scholas ac Magistros suos frequenter permutare solitus, symboli loco arbusculum recepit; cum epigrammate, SOVENTE TRANSPIANTATA, NON ALLIGNA. Id est; SÆPE TRANSLATA PERIBIT. In rem præsentem Seneca: *Nihil æquè sanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. Non venit vulnus ad cicatricem, in quo crebra medicamenta tentantur. Non convalescit planta, quæ sæpiùs transfertur; nihil tam utile est, quod in transitu prosit. Distrahit animum librorum multitudo.*

Mund. Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Idipsum de Religioso inconstante, seu, ut D. Benedictus in Regula sua vocat, *gyrovago*, intellexeris.

44. Subditus, majorum suorum ferociam aut impetum demisso & obediente animo frangere solitus, arbusculum imitatur, qui vento irruente incurvetur, sicque ejus impetum declinat. Lemma, CEDENDO VINCIT. Atque adeò, asserente Justo Lipsio, *Robur pugnæ fatalis in patiendo est; & VICTORIA IN CEDENDO.* Concinnè Ovidius;

Cedere. *Lips. Cent. 1. Ep. 43. Ovid. l. 2. de Arte.*

Cede repugnanti, cedendo victor abibis.

45. Academicus, inter Gelidos Bononienses Incultus, symboli loco arbusculum sylvestrem præfert, qui ex solo inculto natus, inscriptionem è Virgilio sustinet; SPONTE SUA. Hominem proprio Marte, & sine aliorum opera aut consilio res suas perficere solitum, hæc idea repræsentat. Ovidius, à nemine altero stimulatus aut adjutus, proprii ingenii fæcunditate poëmata sua enixus est. S. P. N. August. decem Aristotelis Categorias, totamq; Philosophiam absque Magistro intellexit ac explicavit. Eò etiam collineabat, Sacra sponsa, quandò dixit, *Surrexi ut aperirem dilecto meo; manus meæ stillaverunt myrrham;* Nimirùm Deo uberrimos mortificationis fructus liberâ voluntate, citrà omnem violentiam aut coactionem, sese obtulisse dixit; ideò autem operationes suas voluntarias cum myrrha comparavit, quod myrrha prima seu electa sponte suâ, non exspectatâ ferri incisione, distillet, Plinio teste, *Sudant SPONTE, priusquam incidantur, stacten dictam, cui nulla præfertur.* Undè, è Flavii Josephi sententiâ, Deus Abelis potiùs, quàm Caini sacrificium habuit acceptum; quòd Abel agnos, voluntario affectu ac naturâ suâ generari solitos, obtulerit: Cain verò spicas, nonnisi aratro, & laboriosâ violentâque terræ culturâ obtinendas, *Hujus sacrificium,* inquit, *Deo fuit acceptum, quòd SPONTE naturæ genitis constaret; quàm ea, quæ homo avarus & industrius per vim quandam à natura extorserat.*

Virgil. l. 2. Geor. v. 43. Seipso operari. *Cant. 5. 5.* Operatio voluntaria *Plin. l. 12. c. 15. Joseph. l. 1. Antiq. c. 3.*

46. Arbor, ventorum impetu rupta, epigraphen tenet; SIC PERTINACI. Hinc constat, gravissima è cœlo supplicia in eos destinari, qui Divinis inspirationibus contumaces resistunt. S. Ambrosio teste; *Mitigat Judicem pudor reorum, excitat autem pertinacia denegantium.* Guerricus Abbas illa Isaiæ verba examinans, *Cadant retrorsum, & conterantur, & illaqueentur,* ait, *Vadunt retrorsum per apostasiam, cadunt in criminalia, illaqueantur mortifera delectatione, vel quadam inextricabili peccandi necessitate, ut nec velint, nec possint pœnitere; capiuntur improvisâ morte, conterũtur æterna damnatione.*

Obstinatio punita. *S. Ambr. l. de Cain. Gueri. Ab. serm. 1. in Isa. c. 28. 13.*

47. Maria Virgo & Josephus inter assiduos persecutionum ardores mutuis sese solatiis erexerunt; id quod Alcibiades Lucarinus Emblemate demonstraturus, arborem sub radiis solaribus depinxit, quæ à vicinis aquis refrigerata, vicissim suavissimam umbram in aquas spargebat; cum lemmate, MUTUA REFRIGERANTUR OPE. Idipsum hoc versu Italico expressit Tassus;

Con bel cambio frà lor, d'umore, e d' ombra.

Hanc mutui auxilii ideam probè compertam habuit sacra Sponsa, quandò dixit, *Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi.* S. Cyrillus Alexandrinus; *propter hoc etiam,* inquit, *duo creati sunt oculi, alæ duæ, manus totidem, ac pedes dualitate consimiles, ut pluritate munerum, & unitate formarum, membris omnibus ex simili adjutorio sit provisum.* Et Seneca; *Quo alio tuti sumus, quàm quòd MUTUIS JUVAMUR OFFICIIS? Hoc uno instructior vita, contraque incursiones subitas munitior est beneficiorum commercio.*

Auxilium mutuum. *Cant. 6. 2. S. Cyril. Alex. l. 2. Apolog. moral. c. 7. Sen. l. 4. de Benef. c. 18.*

Mors. 48. Eâdem omninò mortis falce omnes homines, tam supremos quàm infimos, sterni, ex Arboris Emblemate demonstrat Lucarinus, culter enim illius ramis sublimibus æquè ac humilibus imminens, epigraphen tenet; ET PROPE, ET PROCUL. Horatius;

Horat. l. 2. Ode. 18.

---------- Æqua tellus
Pauperi recluditur,
Regumque pueris, nec satelles orc,
Callidum Promothea
Revexit auro captus, hic superbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coercet, hic levare functum,
Pauperem laboribus.
Vocatus, atque non vocatus audit.

Et Menander.

Moritur sutor eodem modo ac Rex.

Educatio. S. Tho. 1. 2. q. 100. art. 5. ad 4. 49. Patresfamilias prolis suæ educandæ ac nutriendæ debitum ex arbore discant, quæ tenellum surculum è radice sua proferens, epigraphen subjunctam habet; ET GENITUM ALIT. S. Thomas; *Debitum filii ad parentem adeò est manifestum, quòd nullâ tergiversatione potest negari, eò quòd pater est principium generationis, & esse, & insuper educationis, & doctrinæ.* Hieronymus Oleaster verba illa, à Deo post hominis & animalium creationem pronuntiata, expendens, *Ecce dedi vobis omnem herbam, &c. & universa ligna, &c. ut sint vobis in escam: & cunctis animantibus terræ, omnique volucri cœli;* ait, *Commonet, locus iste eos, qui Ministros habent, victum illis præstare. Quid quæso, Ministerii, bone Deus, ab illis, quos tam sumptuosè alis, consequeris? Quid tibi aves, quid bruta, quid homines præstant: tantum abest ne injurii sint. Sed QUIA CREAVERAS, PROVIDERE DIGNATUS ES.*

Oleast. in c. 1. Gen. 29.

In morte. 50. D. Alexander de Cuppis, Canonicus Regularis prostratæ cuidam grandi arbori inscripsit; ET MAGNA JACET. Mens Emblematis erat, nec gravissimos quosvis Principes mortis legibus solutos esse? S. P. Augustinus; *Morituri sumus omnes. Nec agit quidquam, qui cupit evadere ut mortem auferat.* Idipsum è celeberrimi Scipionis Africani epitaphio conjicere licet;

S. August. serm. ex audit. 2 Cartus.

Devicto Hannibale, captâ Carthagine, & aucto
Imperio, hos cineres marmore tectus habes:
Cui non Europa, & non obstitit Aphrica quondam,
(Respice res hominum quàm brevis urna premit!)

Divisio regnorum 51. Provinciarum divisiones proximam esse Regnorum ruinam, D. Didacus Saavedra ex arbore dignoscendum proponit, quæ, unico ramo per vicinam manum avulso, epigraphen sustinet; DUM FRANGITUR, FRANGOR. Petrus Gregorius, *Est & hæc species interitûs regnorum, quando unius principatûs divisio fit.* Id quod eo loco prolixis Macedoniæ, Judææ, Imperii Romani, aliorumque regnorum exemplis testatum facit. S. Gregorius Papa Judæam, plurimis principibus simul subjectam, vel ex hoc solo capite miseram & infelicem dicit quia in tot partes divisa, non potuit non irreparabili damno interire. *Voce enim Redemptoris dicitur: omne regnum in se divisum desolabitur: liquet ergò, quod ad finem regni pervenerat, quæ tot regibus divisa subjacebat.* Cæterùm Judææ Reges eodem tempore hi numerabantur; Romanus Imperator, cujus vicem agebat Pilatus: Herodes Antipas, Philippus, Herodis frater, & Lausanias.

Pet. Greg. de Republ. l. 25. c. 1. nu. 1.

S Greg. Ho. 20. in Evan.

52. Pastoribus olim receptum erat; hominum amatorum nomina arborum corticibus incidere. Hunc morem innuens Lucianus, de quodam Veneris Guidiæ amasio ait; *Omnis molliculorum arborum cortices Venerem prædicabant.* Et Theotricus in Helenæ Epithalamio;

Theocr. Epith.

Litteræ in cortice scribentur, ut quis præteriens
Legat: Dorice, venerare me; nam Helenæ arbor sum.

His subscribit Virgilius;

Virg. Ec. 10 ve 52.

Certum est, in sylvis, inter spelæa ferarum
Malle pati teneris que meos incidere amores
Arboribus: crescent illæ, crescetis amores.

Deniquè Tassus Ermineam habitu & exercitio pastoricio ità loquentem introducit;

Tas. G. L. b. C. 7. st. 1

Sovente al hor, che sù gli estivi ardori
Hiacean le percorelle al' ombre assise,
Ne la scorza de faggi, e de gli allori,
Segno l' amato nome in mille guise;
Et de suoi strani, ed infelici amori
Gli aspri successi in mille piante incise, &c.

Proindè Emblematis loco, aliquot characteres cuidam arboris cortici incides; addito lemmate, CRESCENT, DUM CRESCET. Ità prorsùs crescente hominis ætate etiam judicium, prudentia, cæteraq; animi dotes crescunt. Undè Lucretius canit;

Com... do ... cum Lucr.

----- Gigni pariter cum corpore, & unà
Crescere sentimus, pariterque senescere mentem.

In rem præsentem S. Lucas testatur; *Jesus proficiebat sapientiâ, & ætate, & gratiâ apud Deum & homines.* Ità prorsùs etiam consuetudo, tam virtuosa quàm vitiosa, simul cum vita nostra incrementum capit. Apprimè S. Gregorius; *Tenent pravæ consuetudines, quem semel ceperint, atque quotidie duriores existunt, & nonnisi cum peccatoris vita finiuntur.* Idem in illud Jobi, *Ab infantia crevit mecum miseratio,* ait; *Nonnulli quoad ætatem crescunt, quoad innocentiam decrescunt. Electis verò, cùm foris ætas corporis, intùs, si dici liceat, crescit ætas virtutis.*

Luc.

S. Gr. 15. ...

Idem Job.

53. Emblematis loco Arborem depinxêre, quæ cæteris ramis omnibus recisis, unicum surculum proferebat; cum lemmate, LEVABIT SE. Ità cor humanum, superfluis curis ac mundi affectibus penitùs exsolutum, mirâ vivacitate ad Deum sublevari potest: S Gregorius Nazianzenus; *Clausis, compressisque corporis sensibus, atque extrà carnem, mundumque positis, in seque collectis, nec in summa necessitate impellente, quidquam humanarum rerum attingentes, atque & secum in se, & cum Deo colloquentes, superiorem rebus visibilibus vitam agunt.* Et S. Clemens Alexandrinus; *Planta cœlestis cùm sit homo, ut cœlestes quoque virtutum fructus ferat, inutiles vitiorum stolones pœnitentiæ ferro circumcidat.*

Sol.

S. G. Ap.

S. C. Al. adi.

54. Nobilis arbusculus, è reciso ac veteri trunco non sine frondium virore progerminans, epigraphen subjunctam habet; VICI MEA FATA SUPERSTES. His omninò verbis Virgilius Evandrum loquentem sistit;

-------- Vici mea fata superstes.

Eadem imago, in Novariensi foro depicta, significat, civitatem illam, post sanguineas Bellonæ clades, & miserrima præteriti sæculi excidia, tandem in hodiernam felicissimam speciem revixisse. Ninive, accommodatè ad præsentem ideam, è divino decreto mox funditus evertenda, incolumis evasit. Roma, iteratis vicibus à Barbaris destructa, iterùm iterùmque in pristinam formam excrevit. Mediolanum, à Friderico Barbarossa solo æquatum ac sale conspersum, Majestatem, priore longè magis eximiam am-

ampliorem que recuperavit. Idipsum de Samaria, Israëlitici regni metropoli, scriptum reliquit Oseas; *PEREAT Samaria, quoniam ad amaritudinem concitavit Deum suum. IN GLADIO pereant, parvuli eorum elidantur:* mox verò subjungit: *Sanabo contritiones eorum, diligam eos spontaneè, quia aversus est furor meus ab eis; Ero quasi ros, Israël GERMINABIT quasi lilium, & erumpet RADIX EJUS ut Libani. IBUNT RAMI EJUS, &c.* Unde etiam alibi, ut advertit S. Gregorius, *afflicta Judæa dicitur, ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te.* Cæterùm etiam Jobus, suis calamitatibus superior: Ezechias è decreto mortis articulo revocatus; Lazarus, è sepulchro redivivus; aliique singuli de se Virgilianum illud verissimè pronuntiaverint: *Vici mea fata superstes.*

55. Arbor, recisâ lateralium ramorum luxurie, tantò evadit altior, quò magis in latitudinem se diffundere prohibetur. Unde lemma: ALTIOR, QUO ANGUSTIOR. Certè anima, è sensuum vanitate subducta ac constricta, in celsissimum perfectionis apicem excrescit, S. Gregorio teste: *Intentioni animæ, si exterior evagatio clauditur, interior secessus aperitur, quia & in altum crescere arbor cogitur, quæ in ramos distendi prohibetur.*

56. Arbor, quò ampliùs ramos suos versus terram explicat, eò minùs in cœlum erigitur. Unde lemma: HUMILIOR, SI LATIOR. Ita prorsus anima terrenis negotiis plus æquo affixa, ægerrimè ad cœlestes delitias suspirat: *Cùm animus dividitur ad multa*, inquit S. Gregorius, *fit minor ad singula, tantòque ei in una qualibet re surripitur, quantò latiùs in multis occupatur.*

57. Arbor, inter hederæ amplexus succisa & suffocata, inscriptionem reddit: SIC PERIRE JUVAT. Vel: COSI' MORIR MI PIACE. Depravatam hominis lascivi pervicaciam hinc colligere licet, qui mavult ab impudico scorto fortunis omnibus exui, ipsâque adeò vitâ privari, quàm excussis illius amplexibus, libidini valedicere. *Debellandæ sunt imprimis voluptates*, inquit Seneca, *quæ, ut vides, sæva quoque ingenia rapuerunt.* Propertius illo Veneris æstu abreptus, inter obscænos amplexus spiritum exhalare optabat; unde ipsius gnoma:

--- --- --- *Laus in amore mori.*

Huic non absimilis Ovidius canebat:

Felix, quem Veneris certamina mutua perdunt;
Dî faciant, lethi causa sit ista mei.

Et paulò infra:

At mihi contingat Veneris languescere motu,
Cùm moriar, medium solvar & inter opus.

58. Arbor, hederam, quamlibet sibi noxiam ac fatalem, sustentans, epigraphen tenet: PERIMENTEM PORTAT. Abbas Certanus hoc Emblemate generosum ac grandè hominis animum demonstrat, qui tametsi ab hostibus gravissimè offensus, eos tamen beneficiis ac favoribus exornare assiduò studet. De Josepho Patriarcha inquit Hamerus: *Quis unquam crediturus esset, illum tam civilis in fratres suos animo futurum, ut tam insignem illorum in se crudelem injuriam & injuriosam crudelitatem, non solùm condonaret, sed etiam ingentibus beneficiis fratres afficere in animum adduceret*; Alexander Magnus, Æneâ Sylvio referente, dicere solebat: *Regis id esse proprium, a quibus malè audierit, in eo beneficentiâ majore ut utatur.* Carolus IV. quod idem Sylvius testatur, postea quàm intellexerat, perduellem quendam sibi necem machinari, eum, ad se vocatum mille coronatis donavit, ut illis pecuniis filiæ suæ dotem constituere posset: unde tantâ tamque generosâ beneficentiâ victus sicarius, pristinum animum ejuravit, ac Principis adeò munifici obsequiis æternum se devovit.

59. Inter cæteram funebrem Marchionis Guidonis Villæ pompam arbor cernebatur, humi prostrata, & in statuæ cujusdam figuram efformata; cum lemmate: ET IN FUNERE PERENNITAS. Sic nimirum virtus nec oblivione, nec morte sepelitur: *Virtus immortalis.* Virtutis enim individua comes est immortalitas. *Est aliquid*, inquit Magnus Augustinus, *si manet, si constat, si semper tale est, ut est virtus.* Et Anonymus. *S. Aug. l. de vita beat. disp. 1. dies.*

Discite virtutem juvenes: nam sola beatos
Nos facit, & diræ non timet arma necis.

Denique Seneca Tragædus: *Senec. in Herc. Oeti.*

Nunquam stygias fertur ad umbras
Inclyta virtus; vivite fortes,
Nec Lethæos sæva per amnes
Vos fata trahent.

60. Arbor, ramis putata, epigraphen sustinet: IMMINUTA GRANDESCET. Ità vitiorum ac sensuum *Religiosus.* affectibus è corde proscriptis, mirum gloriæ virtutisque incrementum capies. S. Eusebius, *Cacumen arborum si præciduntur surculi inferiores, eo surgit sublimius: oppressis & afflictis sensibus, mens attollitur & viget.* *S. Euseb. ap. Novarin. tom 5. Elect. l. 10. n. 57* Theodoretus in eadem icone S. Ecclesiam dignoscit, quæ Martyribus suis imminuta indies magis magisque excrescit. *S. Ecclesia.* Illius verba ita habent; *Theod. l. 9. de Leg.* *Sicut lignatoribus sylvam cædentibus, multò plures pullulant propagines ab radicibus, quàm sint rami, qui incidunt: ita nunc quoque piis compluribus interfectis, multò plures quotidie ad doctrinam Evangelicam accedebant.* Sensu non absimili S. Gregor. Nazianzenus; *S. Gregor. Nazianz. l. 1. sentent.*

Perferre damni quidpiam lucrum puta,
Ut fructuosam si repurges arborem.

61. Christina, Suecorum Regina Catholicæ fidei causâ regno suo sese abdicãs, Symboli loco arborem accepit, quæ recisis ramis, epigraphen tulit: POMIS PER DAMNA GRAVESCET. Mens Emblematis erat, eam per temporalis regni jacturam ad cumulatos æternæ beatitatis fructus perventuram. *Eleemosynarius.* Certè Eleëmosynarius, quantò in erogandis facultatibus liberalior, tantò in divitiis multiplicandis evadit felicior. Perspicuè S. Antonius Paduanus: *S. Anton. serm. 1. de Vir.* *Sicut arbor, ramis superfluis moderatè proscissis, meliùs fructificat, sic et, qui de proprio eleemosynas facit, Dominus residuum multiplicat magis.*

62. Arbor, ramis putata, à Carolo Bovio epigraphen recepit: SPE DIVITE PAUPER; vel, ut aliis placet: AUGEAT UT VIRES. *Paupertas religiosa.* Illa enim quamlibet ramis nuda, copiosam tamen uberrimorum fructuum spem de se relinquit. Arbori non absimilis Dei servus, quò magis rerum terrenarum bonis fuerit exutus, tantò se cœlestibus divitiis cumulatiorem probat. Verissimè S. Franciscus: *Paupertatem scitote fratres, specialem viam esse salutis, tanquam humilitatis fomentum, perfectionisque radicem; cujus est fructus multiplex, sed occultus: Hæc enim est Evangelici agri thesaurus absconditus, pro quo emendo vendenda sunt omnia, &c.* *S. Francisc. collat. 5.* Et meus Concanonicus D. Salvator Carducius:

Augeat ut vires, ferro rescinditur arbor;
Hoc magè Crœsus eris, quò magis Irus eris.

63. Arbusculus, supra veterem truncum enatus,

Spes. Lætissimam posteritatis spem exhibet. Lemma : Jac. Bruck. Emblem. mor. FRUCTUM ET SEMINA FERET. Opportunè Jacobus Bruck :

Ex sicca surgit radice en plantula florens,
Quæ quondam fructum, & semina grata feret.
Sæpe Deus sobolem, stirps cùm periisse videtur,
Suscitat, ingentem surgat ut illa novam.

Cumprimis id in S. Elisabetham convenit ; quæ annis jam provecta, Joannem, Christi prodromum, felicissimè enixa est. (S. Joann. Baptista.) Unde Angelus Beatissimæ Virgini de illa nuntiavit : *Elisabeth, cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua, &c.* (Luc. 1. 36.) *Nam Elisabeth*, inquit Magnus Augustinus, (S. Aug. ser. 7. de temp.) *quæ longævis temporibus castè cum marito vixerat, & ambo fideles ante Dominum fuerunt, meruit jam de mortuo semine filium, qui & sanctitate parentes ornaret, & prædicatione multos infideles converteret.*

64. Arbor frondibus spoliata, epigraphen è Psalmo (Psal. 1. 3.) sustinet : DABIT IN TEMPORE. Juvenem hæc imago spectat, qui, tametsi modò pretiosis virtutum fructibus, ac floribus destitutus, successu tamen temporis eos cumulatè proferet. B. Albertus Magnus (S. Tho. Aq.) cùm discipulos suos D. Thomæ Aquinati illudere, ac bovem mutum illum cognominare audiret, respondit, universum orbem sonorâ bovis hujus voce olim repletum iri. Titelmanus sub Emblematis hujus arbore Virum justum intelligit, (Justus. Titelm. in illud Psalmi.) *qui in lege Divinæ meditatione jugiter sese exercitans, continua irrigatione spiritualis gratiæ, & visitationis Divinæ fæcundatus, modò, dum tempus est operandi, fructum dabit bonarum operationum, & in tempore retributionis fructum accipiet suæ prioris justitiæ, mero codem retributionis æternæ.* Tibullus. (Tibull. l. 1. Eleg. 4.)

Annus in apricis maturat collibus uvas,
Annus agit certa lucida signa vice.

Et Ovidius : (Ovid. l. 4. Trist. Ele. 5)

Tempus ut extensis tumeat facit uva racemis,
Vixque merum capiant grana quod intus habent.
Tempus & in canas semen producit aristas, &c.

65. Arbor ex uno latere penitùs defrondata, ex altero verò, quà solem respicit, copiosis frondibus virescens, epigraphen tenet : IN MELIUS REFERET. Ita nimirùm è Dei, ceu solis æterni ; præsentiâ omnium (Præsentia Dei.) bonorum copiam referimus. S. P. Augustinus : (S. August. in Ps. 70.) *Ut sit homo aliquid, convertat se ad illum, à quo creatus est : recedendo enim frigescit, accedendo fervescit ; recedendo tenebrescit, accedendo clarescit*, Idipsum etiam de Principis præsentia pronuntiare licet ; Dion Cassius de Ariano Imperatore ait : *Civitates socias atque tributarias, & subditas mirificè juvit, multas earum invisit, & quas nullus ante se Imperatorum viderat, atque omnibus aliquid opis & auxilii tulit.*

66 Arbor, humi prostrata, epigraphen subjunctam habet : DOLATA NITEBIT. Ita nimirùm calamitatum (Calamitas illustrat.) ferro, martyrii plagis ac suppliciorum vulneribus homines etiam infernam & abjectissimi insignem gloriæ æternæ splendorem sibi conciliant. Compendio Magnus Augustinus : (S. August. serm. 117. de Divers.) *Corpora habebunt magna ornamenta, in quibus passi sunt tormenta.* Certè S. Ecclesia, metaphorâ nonnihil quidem differente, ad rem tamen nostram plurimùm opportunâ, de Divis cœlitibus canit :

Tunsionibus, pressuris
Expoliti lapides,
Suis coaptantur locis, &c.

67. Philopponi Faventini pulcherrimam arborē supra montis fastigium collocatam, symboli loco præferunt : cum lemmate : DIFFICILIS CULTU. Virtutis ac gloriæ hanc ideam dixeris ; (Virtus ... bore p... randa.) quippe quæ sui colendi & adipiscendi facultatem nonnisi maximo labore vendunt. Silius Italicus canit : (Sil. Ital. l. 2.)

Ardua virtutum profert via.

Hesiodus :

------ Via longa est, aque acclivis ad ipsam,
Ardua namque prius, sed cùm ad fastigia ventum,
Fit facilis.

Et, quantum memini, Horatius :

Virtutem posuere Dii sudore parandam.

Eam ob rem, teste S. Clemente Alexandrino, Poëtæ finxerunt, virtutem supra solitaria, & inaccessa rupium cacumina habitare. (S. Clem. Alexan. Strom.) Opportunè Seneca : (Seneca ... c. 20.) *Studiorum salutarium, etiam citra affectum, laudanda tractatio est. Qui mirum, si non ascendunt in altum? arduos aggressus virtutis suspice ; etiamsi decidunt, magna conantur.*

68. Arbor, à ventis incursata, epigraphen tenet : CONCUSSIONE FIRMATUR. (Fides.) Certè S. Fides, vel generosus animus, instar Quercus, nunquam magis, atque inter adversos hostium aut tentationum impetus, stabilitur. S. Joannes Chrysostomus : *Fides nostra oppugnata*, inquit, *magis floret ; & seditione agitata, incrementa majora sumit.* Idem in illa Apostoli verba commentatus : *Oportet & hæreses esse*, de magnanimi ac firmo hominis pectore ait : *Ut arbores benè & diligenter radicatæ, ventorum vi cùm aguntur, hinc & inde, solidiores fiunt, sic & benè solidatos in fundamento veræ fidei animos, quæcunque irruunt hæreses, reddunt fortiores.* S. Petrus Damianus eandem iconem de humana natura interpretatur, quæ tantò firmiores in Dei obsequia radices agit, quantò majoribus ærumnis fuerit exagitata. *Quò magis caro per tormenta concutitur, eò mens in Deum fixa firmius roboratur.*

69. Academicus, inter errantes Brixienses Recisus, Symboli loco arborem præfert, humi prostratam, & hoc lemmate insignem : A PIU' BELL' OPRE, Id est : AD PRÆSTANTIUS OPUS. Idipsum in S. Paulo monstravit Deus, de quo Magnus Augustinus ait : *Prostravit persecutorem, & erexit prædicatorem ; Occidit Saulum, & vivificavit Paulum.* Porrò hæc D. Pauli conversio in sancto Ignatio videri possit innovata ; quippè qui bombardæ fulmine prostratus fuerat ; ut imposterum, relicto mundo, soli militaret cœlo ; neque jam arma vibraret ad defendendum propugnaculum, sed ad Crucifixi honorem, non ob terrenam victoriam, sed ad cœli obsequia retinenda.

70. Arbor Virgiliana, ramis constans aureis, solo aspectu monstra infernalia arcet, terretque. Unde lemma : TERROR AVERNI. Genuina hæc S. Ubaldi nostri effigies est, qui miram virtutem ad superbas Orci larvas effugandas à Deo concessam habuit. *Cujus virtus præcipuè*, Breviarii Romani verba sunt, *in effugandis spiritibus immundis elucet.* Eandem vim Historia Ecclesiastica etiam Sancto Antonio Abbati tribuit, cujus vel solo nomine pronuntiato, avernales umbræ exterritæ, energumenos reliquerunt. *Sic autem dæmonibus erat formidolosus ; ut multi per Ægyptum ab illis agitati, invocato nomine Antonii, liberarentur.* Denique MARIA Virgo arbor verè aurea, maximus est averni terror, cujus præsentia quosvis dæmones in fugam agit. Unde in sacro Epithalamio dicitur *terribilis ut castrorum acies ordinata*, quia, ut subdit Sanctus Bernardus, *per*

per illam terrentur & fugantur dæmones, acquiruntur & conservantur virtutes.

71. Arbor, postremam stipitis sui partem ex utroque latere æqualiter incisam habens, epigraphen monstrat: QUA CADAT; IN DUBIO EST. Hoc argumento Ovidius ancipitem & irresolutum amantis animum explicat, qui à duobus objectis allectus, cui assensum præbeat, ambiguus hæret.

----- ----- Utque securi
Saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat,
QUO CADAT, IN DUBIO est, omnique à
Parte timetur:
Sic animus, vario labefactus vulnere, nutat,
Huc levis, atque illuc, momentaque sumit utroque.

Idipsum de quovis Christiano intelligas velim; neque enim de illorum aliquo certum quidpiam conjicere licet, num à mortis falce succisus ad dexteram prædestinationis, an verò sinistram reprobationis sit casurus. Egregiè, ut solet, Doctorum Doctor: *Qui boni sunt, sustineant malos? qui mali sunt imitentur bonos. Nec boni in superbiam erigantur, nec mali periculosâ desperatione frangantur. Modò enim qui boni sunt, possunt Deum offendere; & qui mali sunt, si citò se emendaverint, possunt Dei misericordiam promereri.*

72. Arbor percussa, fructus spargit; Unde D. Joannis Baptistæ Mazzoleni lemma: PERCUSSA, seu EXCUSSA FRUGES. Innuebat videlicet, calamitates, quas Deus adversus clientes suos spargit, ad pœnitentiæ ac meritorum fructus colligendos destinari. Unde Magnus Augustinus testatur. *Miseria affert ex tribulatione fructum bonum: felicitas autem corrumpit animam perversa securitate, & dat locum diabolo tentatori.* Idipsum meus Carducius his Jambis docet:

Arbor flagello excussa fruges depluit:
Cœlo tonante terra sic fructus parit.

73. Arbor frugum copiâ ingravescens, versùs terram inclinatur: Unde lemma: FERACITATE HUMILIOR. S. Thomam Aquinatem hoc Emblema spectabat, qui tantundem humilitate, quantum sapientiâ excelluit. Eâdem virtute Salomon se insignem probavit, quando hominum sapientissimus à Deo cognominatus, de se ipso non sine animi demissi prodigio confessus est: *Stultissimus sum virorum, & sapientia hominum non est mecum.* S. Franciscus, ævo suo sanctissimus, neminem in toto mundo majorem peccatorem, se ipso, dicebat. Illud mundi prodigium Simeon Stylita, Theodoreto teste, *in tantis laboribus, tantâque rerum gestarum magnitudine, & miraculorum multitudine, est tantâ morum modestiâ ac moderatione præditus, ac si sit dignitate postremus omnium hominum.* De hoc humilitatis ac meritorum aptissimo connubio præclarè S. Bernardus: *Magna,* inquit, *& rara virtus, ut, magna licet operantem, magnum te nescias; & manifestam omnibus tuam te solum latere sanctitatem; mirabilem te apparere & contemptibilem te reputare.*

74. D. Archangelus Conter eandem arborem symboli loco expressit, quæ frugum suarum pondere onusta, ramos versùs terram deprimebat; cum lemmate: ONUSTIOR, HUMILIOR. Quod apographum autographo, idipsum MARIÆ Virgini hæc imago præstat; quippè quæ gravida, ac Deo plena, ad Elisabethæ domum invisit: ejusque obsequiis humillimè se addixit: *Intrat Virgo domum Zachariæ,* inquit attonitus Beda, *ut mulieri provectæ ætatis virgo juvencula ministerium sedula impenderet.* Præclarè ad propositum nostrum S. Antoninus: *Virgo cum Elisabetha tribus mensibus stetit; ut in partu, tunc futuro, ei serviret, & quis unquam audivit talia, ut Regina gravida pergat ad servam suam ad ministrandum ei?* S. Antonin. p. 4. tit. 15. c. 24.

75. Arbor, Horozco authore, epigraphen tenet: TEMPORE VIRGA FUI. Illius hanc effigiem dixeris, qui tametsi ingenti dignitate, summisque meritis excellens, tenuem tamen natalium suorum sortem nunquam non recenti memoriâ tenet. Eodem Emblemate etiam innuitur, res quasvis maximas à minimis principiis scaturire. Verissimè Seneca: *Nulla non res principia sua magno gradu transit.* Et Seneca Tragædus: Principia parva. Senec. l. 3. de Benef. c. 29. Senec. in Troade.

Quæ tenera cæso virga de trunco stetit,
Par ipsa matri, tempore exiguo subit,
Umbrasque terris reddit, & cœlo nemus.

Idipsum Claudianus in Romanorum imperio observat: Claudian.

Armorum, legumque parens, quæ fundit in omnes
Imperium, primique dedit cunabula juris,
Hæc est, exiguis quæ finibus orta tetendit
In geminos axes, parvaque à sede provecta,
Dispersit cum sole manus, &c.

Successiva hæc rerum incrementa etiam in animi passionibus locum habent; nam si illarum una vel levissima prædominari semel cœperit, paulò post in horrendi sceleris monstrum excrescet. Optimè Ovidius: Ovid. l. 1. de Remed.

Dum licet, & modici tangunt præcordia motus,
Si piget, in primo limine siste pedem.
Opprime, dum nova sunt subiti mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires, teneras mora præcoquit uvas,
Et validas segetes, quæ fuit herba, facit,
Quæ præbet latas arbor spatiantibus umbras,
Quæ posita est primum tempore virga fuit.

76. Academicus, inter errantes Brixienses infructuosus, Symboli loco arborem illam depinxit, quæ Majus cognominatur, quòd primo die Maji ante ædes erigi soleat. Inscriptionem addidit: SOLEMNITATI TANTUM. Eos hæc imago concernit, qui fructibus omnibus destituti, solam exteriorem hominis Christiani faciem repræsentant. In rem præsentem S. Gregorius ait: *Quid est vita hypocritæ, nisi quædam visio phantasmatis, quæ hic ostendit in imagine, quod non habet in veritate?* Eorum insuper Emblema istud est, quorum virtus unico tantùm die perdurat; vel qui solo Paschatis festo aliquam pietatem præseferunt, reliquo toto anno inter vitia sua aridissimi. Hypocrita. S. Greg. in Moral. Non perseverans.

77. Emblematis loco arborem depinxêre, quæ, primario stipite reciso, complures è trunco stolones ac vivaces surculos progerminabat; cum lemmate: CÆDE VEGETIOR. Ita rigor, si adversus subditos tametsi reos, fuerit nimius, non modò scelerum stolones non amputat; sed potiùs majorẽ egerminandi occasionem præbet, suosque hostes, ac perduelles magis irritat, uti in celeberrimis Flandriæ Provinciis hodie etiamnum, non sine totius Europæ luctu experimur. Genuinam corrigendi methodũ è Magno August. disce: *Debemus amando corripere, non nocendi aviditate, sed studio corrigendi.* Guido Casonus: Rebellio. Correctio. S. August. serm. 16. de Verb. Dom. c. 2. Guid. Cas. Embl. 15.

Il Principe crudel non troua pace
Con la morte de sudditi, ne quali
Con la fortuna la virtu florisce,
Mà pullular fà gliodi, e lo congiura.

Eidem Emblemati, nimirùm arbori, ramis ſuis præciſæ inſcripsere: GEMINABIT CÆDE VIGOREM. Sanctam Eccleſiam hi characteres cumprimis ſpectant, quæ vires tantò cumulatiores recipit, quò plus offenſæ ac ſuppliciorum in Sanctis ſuis Martyribus ſuſtinet.

S. Eccleſia.

78. Ut demonſtres, hominem totidem oneribus; quot dignitatibus accumulari; Arborem depinge, frugibus onuſtam; & hoc lemmate inſignem; DANT PONDERA HONOREM. Appoſitè Caſſiodorus: *Durarum dignitatum glorioſa quidem cura, ſed & laborioſa cuſtodia eſt; quæ tibi copioſum fructum decoris afferunt.* Et rurſus: *Conſtat, felicem eſſe rempublicam, quæ multis civibus relucet ornata. Nam ſicut cœlum ſtellis redditur clarum, ſic relucent in civitate lumina dignitatum.*

Dignitas. Caſſiodor. l. 6. Var. Epiſt. 7. in fine. Ibid. Ep. 11.

79. Arbuſculum, ab impetuoſo vento ruptum; hoc lemmate notavi: CONCIDIT ANTE DIEM. Juvenem, immaturâ morte abreptum, hæc imago ſignificat. Cæterùm ventus ille, tot hominum plantulas ante diem ſuccidens, gula eſt, tot immaturis mortibus, quot clientibus infamis. Unde, teſte S. Hieronymo: *Galenus, & doctiſſimus Galeni interpres, in exhortatione Medicinæ dicit, quorum vita adeps, & ars ſagina eſt, nec vivere poſſe diu, nec ſanos eſſe.* Franciſcus Petrarcha præmaturam lauræ mortem plangens, canit:

In morte. Gula. S. Hieron. in Epiſt. Franc. Pet. p. 1. ſonn. 10.

NE L' ETA SUA PIU BELLA, E PIU FIORITA.
Quand' haver ſuol amor in noi più forza,
Laſciando in terra la terrena ſcorza;
E L' aura mia vital da me partita.

Poſteà vero rupti arbuſculi metaphoram aſſumens ita pergit:

Idem p. 2. Canzon. 3.

In un boſchetto novo i rami ſanti
Fioriand' un Lauro giovenetto, e ſchietto,
Ch' un de gli arbor par è a di paradiſo,
E di ſua ombra uſcian ſi dolci canti
Di vari augelli, e tanto alto diletto:
Che dal mondo m' haveant tutto diviſo
E mirandol io fiſo.
Congioſi il Ciel intorno, e tinto in viſta
Folgorando' l percoſſe, E DA RADICE
Quella PLANTA FELICE,
SUBITO SUELSE, onde mia vita è triſta,
Che ſimil ombra mai non ſi racquiſti.

80. Procera arbor, ſub umbra ſua aliquot arbuſculos claudens epigraphen recepit: SUBNASCENTES SUFFOCAT. Ita nonnulli è Magiſtratu ſeniores omnem ſolent adhibere conatum, ut juniorem virtutes ac merita ſuffocent. In rem præſentem Plutarch. *Arbores invidæ, vetulæque ſubnaſcentes arbuſculos umbrâ ſuâ premunt, nec ſinunt efflorescere. Non ſic faciendum ſenioribus Magiſtratibus; ſed invitandi potius, & adjuvandi juvenes.* Porrò Prælatus ignavus & otioſus malo ſuo exemplo, ceu marcente inutilis arboris umbra, proprios ſubditos miſerè inficit, & ad virtutum fructus proferendos penitus reddit ineptos ac ſocordes. S. Petr. Chryſol. *Infæcunda arbor, ſi fuerit in vinea, dum fundit mortiferam ſubjectis vitibus umbram, inimica non ſibi ſoli, ſed etiam palmitibus fit fœcundis; ità homo deſes, ignavus, ſi præſit populis, non ſibi ſoli fit noxius, ſed multis, dum ſequentes ſe ſuo vitiat, & perdit exemplo.*

Invidia. Plutarch. in Moral. Malum Exemplum. S. Chryſol. ſer. 106.

81. Olim Paſtores illarum nomina, quas deperibant, arborum corticibus inſculpsêre. Unde hîc in Quercu legebatur Phyllis, ibi in fraxino Amaryllis, illic in Platano Galatea &c. Quæ nomina cum corticibus dilatari ſolita; ſenſim mirum in modum excreverunt. Quare Emblematis loco arborem, inciſo quodam nomine ſpectandam; hoc lemmate inſignies: CRESCET IN ANNOS. Hâc icone amorem tuum verſus amicum cum ætate augeſcere ſignificabis. Porrò in animæ potentiis, nimirùm intellectu, memoriâ, & voluntate, velut in corticibus, varia creaturarum nomina & figuras incidit Diabolus: illarum cumprimis, quas homines vitioſo naturæ inſtinctu depereunt. In his nummos aureos & argenteos, in illis coronas & ſceptra, in aliis pateras vino optimo ſpumantes, in pleriſque Veneres, Nymphas, Cupidines, & cætera voluptatum ſimulacra inſculpſit, ut ſic creaturarum affectus cum ipſis incrementum ſumat. Denique Concionator è munere ſuo in auditorum cordibus Divinos virtutum characteres incidit, qui in ipſis adoleſcant, donec juſtæ magnitudinis ac perfectionis ſuæ terminum ſortiantur. Certè S. Paulus, in ea pingendi arte peritiſſimus Corinthios non ſolùm vocat Epiſtolam ſuam, quòd ipſius operâ & ſtudio ad ſanctam fidem efformati fuerint, ſed inſuper illos nominat, *Epiſtolam Chriſti ſcriptam non atramento, ſed ſpiritu Dei vivi, non in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis carnalibus. Epiſtola Chriſti, O Corinthii, vos eſtis;* quorum ſcil. in cordibus, miniſterio meo, ceu calamo, ſcriptus eſt Chriſtus, ſeu; ut D. Pauli ore interpretatur S. Chryſoſt. *Nos ita vos,* (Corinthios) *comparavimus, ut litteras exciperetis; Quemadmodum enim Moyſes lapides & tabulas ſculpſit; ſic nos quoque animas veſtras. Namque Deus cùm omnibus aliis, tum vobis etiam nota & perſpicua eſſe volebat, hæc in cordibus veſtris inſcripta ſunt.*

Amor. Diab. tenta. Cor nat. 2. C. S. C. in loc.

82. Arbor, fructibus foliiſque inter hyemis injurias nudata, epigraphen ex Ovidio ſuſtinet: TURPIS SINE FRONDE. Verba Poëtæ ſunt:

Turpe pecus mutilum, turpis ſine gramine campus,
Et ſine fronde frutex, & ſine crine caput.

Ità hominis vita ſi otio diffluat, & operibus bonis, ceu frondibus, deſtituatur, nemini non faſtidium creat. S. P. Auguſtinus: *Quid ſitivit Chriſtus in Cruce niſi bona opera? in illis enim crucifigentibus quia nulla bona opera invenerat, jejunabat.* Porrò fides, inſtar ſtipitis defrondati, *ſine operibus mortua eſt*, ut loquitur S. Jacobus Apoſtolus.

83. Arbor, quò profundiores agit radices, eò evadit procerior, ævum reſpicit longius, fructumq; ampliorem profert, juxta illud: *Mitte radicem deorſum, & faciet fructum ſurſum.* Unde lemma: QUO PROFUNDIOR, EO SUBLIMIOR. Ita quò quis altius jacit humilitatis fundamentum, tantò plures etiam in ipſius animo ſuccreſcent omnis generis virtutes. Inter alia graviſſima dicta Angelici Doctoris, unum etiam erat de virtute humilitatis, illudque ejuſmodi: *Qui honoris eſt cupidus, contemnique refugit, & cùm contemnitur, excandeſcit, etiamſi mirabilia, imò miracula faceret, à vera perfectione longiſſimè abeſt: nulla enim ibi eſſe virtus poteſt, ubi virtutis fundamentum deeſt, humilitas.* Notum eſt illud Magni Auguſtini: *Magnus eſſe vis? à minimo incipe; cogitas magnam fabricam conſtruere celſitudinis? de fundamento prius cogita humilitatis. Quantò erit majus ædificium, tantò altius fodit fundamentum.*

84. Arbores, quarum radices altiùs deſcenderint, ab aqua, aëre, ſoleque ipſo redduntur firmiores, fertilioreſque: quæ contra ſummo inhærent ſolo, iis hæc cauſæ & *influentiæ*, quas vocant, exitiales ſunt. Unde arborem, altâ radice humi defixam, hoc

hoc lemmate notabis: PROFUNDAM PROMOVET ÆSTUS. Ita humilem, qui in seipsum profundè descenderit, correctio emollit, delinit, facitque in majus crescere; qui contra neque humilis est, neque dum firmas in hac terra radices egit, occasionem sæpius accipit exarescendi, indurescendique. Aurea in hanc rem S. Basilii præceptio est: *Ea mente animadversionem* Superioris *suscipiendam esse*, quâ ægrotus aliquis, *de retinenda vita anxius, quandocunque curatur à medico, licet acerba sit, & aspera curationis ratio, rejecta prorsus omni de charitate, peritiâve ejus, qui sibi illam irroget, dubitatione, cum summo desiderio recuperandæ sanitatis, &c.*

85. Arbor in hyeme & deformis est & squalida; sed renovabitur. Quando? redeunte vere. Unde arborem frondibus ac floribus destitutam, hoc lemmate insignivit P. Sebastianus à Matre Dei; INNOVABIT NOVUS, subintellige, *annus.* Ver novum, annusque novus dici potest MARIA Virgo, ut quæ nobis & attulit solem novum CHRISTUM, & novos adfert pectori humano virtutum flores. Porrò vernum S. Paschalis tempus hominem innovat, ut, rejecto scelerum squalore, per annuæ pœnitentiæ ac confessionis media pulcherrimum gratiæ Divinæ ac virtutum florem induat. S. P. Augustinus: *Celebratur Pascha in veteri poqulo, occisione Agni cum azymis, ubi occisio ovis Christum significat, azyma autem, novam vitam, hoc est, sine vetustate fermenti.*

86. P. Joannes Baptista Bareta è Societate JEsu ad exequias Philippi IV. Hispaniarum Regis, arborem depinxit, quæ, ab hortulano putata, ramos decisos undique circumjacentes habebat; cum lemmate: AUGEAT UT VIRES. Innuebat videlicet, Optimum Regem aliquot Flandriæ partibus se abdicasse, ut pax universalis, tantoperè exoptata, certiùs obtineri, ac subditi pristinas suas vires iterum resumere possent. Cæterùm paupertas voluntaria, & temporalium bonorum abdicatio, ingentes animæ nostræ vires, ac æternæ gloriæ fructus tribuunt. Christo teste: *Omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, &c. centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Ego*, inquit Magni Augustini ore Deus, *sum divitiæ tuæ, noli attendere quod mundus promittit; sed quod promittit Conditor mundi. Attende quod tibi promisit Deus facienti justitiam, & contemne, quod tibi promittit homo, ut abducat justitiam, & adducat injustitiam:*

87. Arbor, inquilinas aves suis ramis protegens, ab eodem Bareta epigraphen recepit: TUTATUR RAMIS. Mens Emblematis erat, sub Regis tutela omnes subditos felicissimè protegi. Id quod de Divino patricinio longè maximè verum est. S. P. Augustinus: *Deus Rex noster est, protegit nos, quia est Deus, ne moriamur; regit nos, quia Rex est, ne cadamus.* Denique MARIA Virgo misericordiæ suæ ramos amplissimè explicat, sub quibus beati ac incolumes vivamus.

88. Ventorum furorem eludit arbor, quæ radices semel egit validas, fibrisque fortiùs per terram divisis, ipsam stirpem robore armavit. Unde Serenissimus Philotheus in Symbolis Christianis Arborem expressit, quæ vento infestante immobilis perstitit, cum lemmate: SECURA SUIS RADICIBUS. Ita animus Deo devotus suâ in superos fiduciâ, humilitate, cæterisque virtutibus nititur, tantumque abest, eum adversis terrenarum calamitatum assultibus, dimoveri, ut tantò fortius erigatur, quantò vehementius imminent & insontem quatiunt. Nam, ut præclarè docet Magnus Augustinus: *Nec felicitas hujus sæculi facit nos beatos, nec adversitas miseros: opus est justitiam tenere, fidem diligere, sperare in Deo, diligere Deum & proximum: Post istos labores habebimus diem sine occasu.* Cæterùm Emblematis mentem hoc Epigramate explicat Philotheus: S. August. in Ps. 138.

Dum furit effusis violentior Eolus austris,
En virgulta sibi deteriora timent.
Sed firmata suis perstans radicibus arbor,
Excipit atroces, si fremuêre, notos.
Illa, suo defixa loco, non flectitur Euro,
Non timet, unda, tuas, nec timet, aura, minas.
Mens innixa Deo, pavidum minitante, &c.
Orbe, nihil quidquam, quòd moveatur, habet.

89. Perituræ virent arbusculæ, quæ in ruinis & ruderibus veterum ædificiorum crescunt; jamjam casuræ, ubi parietum istorum fragmenta, per lubricitatem suam soluta, corruent. Unde idem sapientissimus Philotheus succrescenti è ruderibus arbori inscripsit: PERITURA VIRET. Ita diuturna esse nequit felicitas, quæ vitiis, sceleribusque superstructa, verum pietatis fundamentum, quod solùm æternum est, haud sibi substraverat. Florent impii, ut pereant. Et licet sæpiùs videamus, impiis maximas opes affluere, cumulari fortunas, singula ex animi sententia succedere, ac extremum tamen serâ prodeunte pœnâ feralem illam, exitialemque fuisse felicitatem comperimus, quum subitâ cultores suos eversione mulctet. Verissimè Magnus Augustinus: *Via impiorum felicitas transitoria finitâ viâ peracta est felicitas.* Eundem Philotheum, suimet interpretem eruditissimum, audi: Felicitas mundana. S. August. Psalm. 36. Conc. 8.

Si resupinatis procumbent atria muris,
Atria ruderibus mox tumulanda suis:
Tunc simul arboreos involvent rudere fœtus,
Qui viridem in saxis explicuêre comam.
Sic peritura viret muris labentibus arbor,
Nec manet inde suo, quo stetit ante, loco.
Floreat, & multo mens impia surgat honore,
Nil equidem invideo.

90. Ludovicus Brethe Canonicus Regularis Congregationis Gallicanæ in eruditissima Basilica S. Genovefæ arborem supra montem statuit, quæ suavem diffundens umbram, epigraphen è Psalmo præfixam habet: OPERUIT MONTES UMBRA EJUS. Mens Emblematis erat, Benjaminum Brithanæum ad S. Genovefæ & Laudunensis Ecclesiæ culmina evectum esse, ubi virtutum umbram adeò felicem sparsit, ut subditi Canonici Regulares suavissimè sub illa requiescerent. Cæterùm S. Crux, supra Montem Golgothæum fixa, omnes Christianos umbra suâ protegit. Nam, ut benè testatur Doctorum Phœbus: *Si sancta Crux elevata non esset, Christiananus populus in æternùm periisset.* Cæterùm in Brichantæi elogio ad propositum nostrum ait Emblematis Author: Ps. 79. Protectio. S. Crux. S. August. serm 90. de Temp.

Quærenti Deum, turbæ valedicendum est,
Et terræ etiam, quantum licet, &c.
Hinc Sanctæ Genovefæ collem ascendit?
Hinc & Laudunensis Ecclesiæ sublatus est in culmen,
In quo didicit, terris exempto,
Breviorem superesse in astra viam,
Quidni montes operiret Brichantæus,
Qui comatæ arboris instar,
Montis hos infularum insignibus adumbravit, &c.

ARBOR

ARBOR PUDICA, seu Anonymus.

91. Clusius, aliique rerum Indicarum scriptores referunt, apud Antipodas famosam esse arborem, cognomento Pudicam, quæ sic à natura comparata sit, ut ad quemcunque hominis, alteriusve animalis accessum, aut tactum ramos contrahat, eosdemque ad recessum rursum explicet. Unde lemmatis loco illud Joannis subscribes: Noli Me Tangere. Instruit hæc arbor illos omnes, quorum pudicitia ab accessu tactuque lascivorum hominum periclitatur. Magdalena Servatori suo propinquanti, id respondit tibi: *Noli me tangere*, Causam subjungens S. Epiphan. *Christus*, inquit, *ut daret nobis exemplum purissimæ & perfectissimæ castitatis, noluit permittere, ut Magdalena hic, utpote mulier, sola solum tangeret.* Addit S. Hieronymus, mulieris tactum viro contagiosum, ac cumprimis fugiendum esse. *Non aicit Apostolus*, inquit, *Bonum est uxorem non habere; sed, bonum est mulierem non tangere, quasi & in tactu periculum sit, quod, qui illam tetigerit, non evadit: nempe quæ virorum pretiosas animas rapit, & facit adolescentium evolare corda, &c.* Verissimè Poëta:

Tactus lascivus. — Ioan. 20. 17. — S. Epiphan Heres. 25. — S. Hier. l. 1. cont. Iov.

Regulus ut visu, Siren Acheloia cantu,
Et necat, ut tactu Thessala saga levi:
Sic oculis, manibus, sic erit femina cantu;
Sic trifidum fulmen Vulcani esse queat.

92. Arbor pudica, ubi primum hominis cujusdam præsentiam perceperit, mox veluti se abscondens, ramos colligit. Unde lemma è Jobo desumptum: Non Aspiciat Me Visus Hominis. Aresius propriissimam hanc Virginis, Deo sacratæ, ideam censet. Ad rem præclarè Tertullianus: *Vera & tota & pura virginitas nihil magis timet, quàm seipsam, confugit ad velamen capitis, quasi ad galeam, quasi ad clypeum, qui consilio suum protegat adversus tentationum ictus, adversus jacula scandalorum, adversus suspiciones, & susurros, & æmulationem ipsam quoque livorem. Timebit Virgo censorium lumen, & gaudebit, sibi & soli Deo nota: quis audeat oculis suis prurire faciem clausam, faciem non sentientem?* S. Hieronymus observat, hanc vocem *alma* (quod Isaias in illis verbis usurpat: *Ecce Virgo concipiet*) propriè significare absconditam; atque *Quæ abscondita est juxta idioma linguæ Hebrææ, consequenter & virgo est, &c.* Eundem secessum etiam Ovidius suadet:

Virgo sacrata Deo. — Tertull. l. de Veland. Virg. — S. Hieron. quæst. Hebr in c. 28. Gene. — Ovid. Ep. 16.

Disce meo exemplo formosis posse carere,
Est virtus placitis abstinuisse bonis,

93. Similem arborem adducit Castor Durantes, eamque *Anonymi* nomine vocat, cujus miram adeò virtutem esse ait, ut fortè digito attacta, statim se colligat ac retrocedat. Ipsius de hac arbore poësis ita habet:

Mira est Anonymus naturæ planta, manuque
Tacta, statim retrahit sese, & constringitur unà.

Unde epigraphen subjunges: Tacta Se Retrahit. Homini exactè modesto ac pudico hæc idea est concolor: qualem se probaverat Josephus, dum ab effrontis Ægyptiæ manu tentatus, fugiendo se retraxit. *Noster Joseph*, inquit S. Hieronymus, *quia tangere eum volebat Ægyptia, fugit ex manibus ejus, & quasi ad morsum rabidissimæ canis, ut paulatim virus serperet, pallium, quod tetigerat, abjecit.* Christophorus Giarda de S. Francisco Salesio testatur, quòd Patavii ab infamis fœminæ manu constrictus, & ad pudicitiæ jacturam, acerrimè provocatus, ab eadem non aliter, atque à venenato serpente se retraxerit: Unde de illo canit D. Gregorius Bolzi:

Pudicitia servata. — S. Hier. l. 1. cont. Jovin. — Chr. st. Girard. p. 1. c. 5. Vita.

Admovet ista manus manibus, sed retrahit ille,
Et refugit, quando tendit in ora manus.

Greg. Bolz. ...

ARBOR TRISTIS, seu Melancholica.

94. Arbor tristis, quam Castor Durantes melancholicam cognominat, nonnisi concubiâ nocte florescit ac germinat. Unde Aresii lemma: Observat Caliginem. Homines scelerati, qui perversa conventicula cogere, furta, adulteria, aliaque flagitia moliuntur, tenebras studiosissimè inquirunt. Verissimum Christi hac de re effatum est: *Omnis, qui malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus.* Jobus, è quo Emblematis hujus gnomam desumpsimus, explicatissimè idipsum de sceleratis tradit: *Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias ejus, nec reversi sunt per semitas ejus. Manè primo consurgit homicida, interficit egenum & pauperem: per noctem verò erit quasi fur. Oculus adulteri OBSERVAT CALIGINEM, dicens, non me videbit oculus, & operiet vultum suum. Perfodit in tenebris domos.* Unde in rem præsentem ait S. Ambrosius: *Malus studet latere, cùm Deum latere non possit, qui intra profundum abyssi, & intra hominum mentes non solùm tractata, sed etiam volvenda cognoscit, &c.* His subscribens Juvenalis, canit:

Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones.

95. De eadem arbore scribit Castor Durantes:

----- nunquam floret, nisi nocte.

Unde lemma: Nonnisi Nocte Floret. Vel: In Tenebris Floret. Eorum hæc imago est, qui ad omnem ostentationem declinandam, nocte duntaxat virtutum suarum flores explicant, ut è mundi conspectu subducti, solius Dei oculos incidant. Certè Tobias *Rapiebat corpora occisorum, & mediis noctibus sepeliebat ea.* David intempesta nocte pietatis suæ florem Deo offerebat: *Media nocte*, inquit, *surgebam ad confitendum tibi. Dicit itaque Beatus David*, inquit S. Basilius, *etiam in strato jacens, jucundissimo somno abjecto, singulis vigiliis de te meditabar, & hymnis tibi propter beneficia impensa gratias agebam.* Quin, ipsemet Dei Filius: *Erat pernoctans in oratione Dei.*

ARUNDO. MEL Arundineum.

Caput V.

96. Arundinem exteriore vultu formosam, viridem ac frondibus exornatam, hoc lemmate notavi: Intus Inanis. Hypocrita è superficie res maximas præferens, interiorem animum penitus informem, omnique virtutum flore inanem circumfert. Hector Pintus: *Hypocrita*, inquit, *speciis exteriore virtutis ornatur foris, intus autem à vera virtute penitus alienus, &c.* Haud aliter de quovis homine mundano ratiocinatur S. Hilarius: *In arundine*, inquit, *homo talis ostenditur de gloria sæculi, vita sua inanitate speciosus: ipse autem fructu veritatis vacuus; exterior placens, & NULLUS INTERIOR.*

97. Arundinem, cuivis ventorum flamini cedere ac incurvari solitam, Abbas Salarolus hoc epigrammate insignivit: CEDIT, NE CADAT. Prudens Bellidux, ubi vires suas hostium incursui impares

impares viderit, è fuga salutem quærit. Certè Antigonus, Demetrii Regis filius, cùm ab hostibus in fugam ageretur, dicebat, *se non fugere, sed utilitatem à tergò positam sequi.* Nicolaus Picininus dicere solebat, satius esse, si homines dicant, Nicolaum securitatem arripuisse, quàm Nicolaum superatum & occisum esse. Cæterùm etiam verus obediens, ne in peccati culpam cadat, cuivis superiorum nutui pronus cedit. Errare non potest, quisquis ritè obedit. Quare meritò exclamat S. Hieronymus: *O summa libertas, quâ obtenta vix possit homo peccare!* adeò ut certo quodam modo obedientia nos reddat *impeccabiles.*

98. Arundo, quantumvis vento agitata, nunquam tamen evellitur. Unde lemma: FIRMA, LICET INFIRMA. Arundini similia dixeris illa hominum pectora, quæ viribus quidem infirma, constantiæ tamen plurimum demonstrant; uti prolixè in Machabæorum Martyrum Matre, in S. Felicitate, in S. Symphorosa, aliisque compluribus cernere licet; hæ enim quamlibet sexu fragiles, pectore tamen prorsus magnanimo adversus omnes tyrannorum insultus perstiterunt, suosque liberos ad patibuli tolerantiam, & Martyrii coronam obtinendam generosè animârunt. S. Ambrosius invictum animi robur in S. Agnetis tenera ætate ac fragili sexu mirificè celebrat. *Hæc,* inquit, *tredecim annorum martyrium fecisse traditur. Quo detestabilior crudelitas, quæ nec minusculæ pepercit ætati. Immò magna vis fidei, quæ etiam ab illa testimonium invenit ætate. Fuitne in illo corpusculo vulneri locus? Et quæ non habuit, quo ferrum reciperet, habuit quo ferrum vinceret &c.*

99. Arundo, naturâ suâ imbecillis, & vix ullo fundamento nitens, ad cujusvis venti afflatum contorquetur: at columnæ, arbori, vel palo alligata, præsidium adeò validum sortitur, ut quovis incursante vento immobilis ac firma persistat. Unde palo connexa, hanc gnomam pronuntiat: NON QUATIAR ULTRA. Ita prorsus cor humanum ob fragilitatis congenitæ vitium ad quamcunque minimam levissimæ tentationis auram fluctuat, partemque in omnem flectitur: at sanctæ crucis palo affixum; vel Servatori suo per gratiæ Divinæ vincula connexum, instar cautis Marpesiæ stabit, omnesque tentationum incursus sine negotio eludet. Thomas Stapletonus super illud Matthæi: *Arundinem vento agitatam?* ait: *Ut arundo columnæ alligata, nullo vento concutitur; sic homo fragilis, Christo adhærens, nullâ tentatione commovetur.* Et S. P. Augustinus: *Deo adhærendo pacamur, huic incumbendo firmamur.* Huic innitens *vir sapiens, nec pluviâ irruente illabitur, nec flumine inundante subvertitur, nec ventis flantibus commovetur.*

100. Arundo, debili ac infirmâ radice intra terram sustentata, quovis afflante levissimo vento nutat, partemque in omnem flectitur. Lemma, LENI PERVOLVITUR AURA. Homo, in suis propositis malè firmatus, quavis emergente occasione sententiam mutat. Ex hac arundinis proprietate Christus argumentum à dissimili mutuatus, immobili Prodromi sui, Joannis Baptistæ, constantiam demonstravit: *Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam? Quod videlicet,* interprete S. Gregorio, *non asserendo, sed negando intulit. Arundinem quippe, mox ut aura contigerit, in partem alteram inflectit. Et quid per arundinem, nisi carnalis animus designatur, qui mox, ut favore vel detractione tangitur, statim in partem quamlibet inclinatur. Arundo ergò vento agitata Joannes non erat, quem à statûs sui rectitudine nulla rerum varietas inflectebat.*

Eodem sensu S. Ambrosius: *Arundines sumus, nullâ validioris naturæ radice fundati. Et si levis aspiraverit prosperioris aura successus, vago motu proximos verberamus, inopes ad suffragandum, faciles ad nocendum.* Unde falsum amicum non abs re cum arundine comparaveris; quippe cujus charitas, vix è pectoris superficie radicata, ad quamcunque levissimam suspicionis, injuriæ, aut quæstûs alieni auram dissolvitur, & in adversam partem torquetur. Petrus Cellensis: *Nescit veræ amicitiæ naturam, qui in amore imitatur arundinem vento agitatam. Sine profunda radice amicitia accidens est, non substantia, species, non virtus, &c.* — S. Ambr. l. 9. in Luc. cap. 7. — Amicus falsus. — Pet. Cellens. l. 5. Ep. 21.

101. Arundo, cuivis vento cedere, & in omne latus, quò aura impellit, flecti solita, epigraphen habet: QUA FLAMINA VERGUNT. Exactam obedientiam, & voluntatem ad omnem Superiorum nutum conformatam, hæc imago repræsentat. Ita Seraphini, ab Ezechiele descripti: *Ubi erat impetus spiritûs, illuc gradiebantur.* Idem etiam falsi amici typus est, cujus affectus nullâ unquam persistentiâ stabilitur, eòque semper vergit, quò proprii commodi aura invitat. S. Isidor. *Non sunt fideles in amicitia, quos munus, non gratia copulat: nam citò deserunt, nisi semper acceperint. Dilectio enim, quæ munere glutinatur, eodem suspenso dissolvitur.* — Obedientia. — Ezech. 1. 12 — Amicus falsus. — S. Isid. l. 3. de sum. Bon.

102. Arundo, assiduo ventorum impetu in omnem partem jactata, semper iisdem radicibus, eodemque situ nititur: ut adeò unico momento simul & instabilem & constantem se exhibeat. Unde P. Henricus Engelgrave lemmatis loco illud Ovidii hemistichium subjunxit: CONSTANS IN LEVITATE SUA. Homines mundo dediti, nullibi se constantiores probant, atque inter inconstantes & vanissimas mundi illecebras. Audi de rebus terrenis differentem Magnum Augustinum: *Corpus mutatur per ætates: corpora cœlestia de locis in loca mutantur: anima humana quantis mutationibus & cogitationibus variatur? Mens ipsa hominis mutabilis est, non est idipsum: modò vult, modò non vult; modò scit, modò non scit.* Vides, nihil in mundo ita esse constans, præter inconstantiam. Opportunè meus Carducius. — Ovid. lib. 5. Trist. Eleg. 8. — Mundanus instabilis. — S. Aug. in Psal. 121.

In levitate sua constans agitatur arundo:
Sic vani studium cordis inane labat.

103. Arundo, opportunum patientis, tranquilli, humilis animi symbolum habetur; nam à ventis infestata, epigraphen tenet: FLECTOR, NON FRANGOR. Eodem sensu plures arundines, in flumine radicatas, hoc lemmate insignies: FLECTIMUR, NON FRANGIMUR. S. P. Augustinus: *Spiritales nec dura frangunt, carnales etiam blanda corrumpunt. Spiritales nec tormentis separantur à Christo, carnales verò interdum etiam otiosis fabulis separantur. Illos non separat nec crudelis gladius, istos verò separat carnalis affectus.* Hoc sensu Virgilius: — Patientia. — S. Aug. ser. 54. de Temp. — Virgil. l. 10. Æneid.

- - - Quò fata trahunt, retrahuntque, sequamur,
Quidquid erit, superanda omnis fortuna ferendo est.

Et Georgia de Montanay: — Georg. Mont. Embl. 58.

Concutitur tantùm ventis, quia cedit, arundo
Arbor at, inflexo robore, fracta cadit:
Vos etiam fastu elatos feret exitus idem,
Ast humiles animos gratia multa manet.

104. Arundines in fluminis medio collocatæ, epigraphen tenent: ABLUIMUR, NON OBRUIMUR. S. Martyres, intra sanguinis sui fluenta loti ac submersi, nunquam ullâ tyrannorum violentiâ superari potuerunt. *Obsecro autem eos,* — Martyres Calamitas utilis.

2 Mach. 6. 12. *eos, qui hunc librum lecturi sunt*, inquit Machabæorum Historiographus, *ne abhorrescant propter adversos casus, sed reputent ea, quæ acciderunt, non ad interitum, sed correptionem esse generis nostri.* In hanc rem Sanctus P. Augustinus (S. Aug. Lib. 83. Quæst. q. 79.): *Ut mali bonis sæpè temporaliter noceant, potestatem in eos accipientes, ad majorem fit bonorum utilitatem, propter exercitationem patientiæ.*

MEL ARUNDINEUM.

105. Mel arundineum, tametsi naturâ suâ pretiosam, miramque dulcedinem habeat congenitam, igne tamen excoctum, & in spissitudinem aliquam concretum, ingens dulcoris sui auctarium capit. Unde lemma: MELIUS, CUM CANDUIT IGNE. Erant certè Sancto Apostolorum Collegio optimæ ac præclarissimæ dotes; at Spiritus Sancti igne in die sacro Pentecostes calefactum, perfectionem longè majorem recepit. Porrò homo, quò majore charitatis igne flagraverit, eò evadit Superis suavior: Unde monet Magnus Ethicæ Christianæ Magister Augustinus: *De cellario bona censcientiæ profer sacrificium fidei; quidquid profers, accende charitate.* D. Salvator Carducius, meus Concanonicus, primam Emblematis mentem hoc disticho explicat:

Apostoli in Pentecoste. — Charitas. — S. Aug. in Psal. 55.

Dulcis arundo reddit melior, cùm canduit igne:
Sic sacra nobilior turba, fit igne poli.

AURANTIUM.

Cap. VI.

106. Si Aurantii malus inter hyemis rigores semel defrondata fuerit, nullos imposterum fructus proferet, & vix pauculas aliquas frondes æstate redeunte emittet. Unde lemma: BRUMA EXUTA VIX FRONDESCIT. Ita qui vitiorum frigore suavissimum charitatis Divinæ fructum semel sibi excidere passus est, facilè pravam consuetudinem induit, nec nisi difficillimè ad pristinam frugem redit. Nam, ut compendio dicit Magnus Augustinus: *Vincere consuetudinem, dura pugna.* Lucarinus eodem Emblemate viduam quandam significavit, quæ secundo viro nupta, sterilis remansit. Unde viduam hanc, recens nuptam, ita loquentem introduxi:

Consuetudo. — S. Aug. psal. 30. Conc. 1. — Vidua sterilis.

Come arantio gentile,
Che frà il rigor d' orrido inverno, e crudo
Recta sfrondato, e nudo,
Al ritor nar del vago Aprile, a pena
Difrondeggiar, non di fruttare ha lena;
Tal io, benche ritorni
Un lieto Aprile à serenarmi i giorni,
Mentrè del primo Amor spogliata, piango,
Infeconda rimango.

107. Eadem malus, pomis ac floribus onusta, Lucarino authore, epigraphen tenet: DELECTAT, SAPIT, NUTRIT. Concionatori hæc virtutum trias domestica esto. *Scio enim*, inquit Arnolphus Luxoviensis, *quia tria solent in Prædicatoribus requiri: Plenitudo scientiæ*, quâ sapit; *fæcundior eloquentiæ vena*, quâ delectat; *sanctitas conversationis*, quâ nutrit. De verbo Dei ait S. Bernardus: *Simulatur cibo, qui triplici quâdam eminet gratiâ. DELITIOSA AD SAPOREM, solida AD NUTRIMENTUM, efficax ad medicinam.*

Prædicator. — Arnolph. Lux. ser. in Conc. Turon. — S. Bern. ser. 67. in Cant.

108. D. Aresium, indies nova volumina in publicam lucem eniti solitum, Lucarinus mali hujus Emblemate significavit; quæ diversis fructibus, aliis quidem immaturis, aliis verò maturitati proximis, & aliis perfectè maturis simul gravida esse solet. Epigraphen addidit: DECIDUIS SUBNASCUNTUR ALII. Eandem vicissitudinem homines, cæteraque animantia omnia, in vivendo experiuntur; unius enim interitum alterius generatio assiduâ lege excipit; sicque hac rerum alternantium serie suis quæque speciebus perennant, & mundus iteratâ semper productione conservatur. Illam ipsam operandi methodum, nunquam interruptam, S. Ambrosius etiam in spiritualium fructuum operibus adeò studiosè observandam esse docet, ut unâ actione terminatâ, mox altera, nullo unquam interveniente otio, concipiatur. *Mens*, inquit, *quando finit aliquod opus, non quasi consummato opere finiatur, sed in alia recurrat opera, & semper incrementa virtutis exerceat.*

Author multorum voluminum.

109. Aurantii malus, simul & floribus & fructibus gravida, à P. Camillo Antico epigraphen recepit: AUTUNNO IN SENO, E PRIMAVERA ACCOGLIE. Id est, AUTUMNUM CONTINET, ET VER. Maria Virgo, accommodatissimè ad hanc ideam, intemerato Virginitatis flori uberrimos maternitatis fructus conjunctos habet. Hac de re non sine animi dulcedine quidam Devotus canit:

Partus & integritas, discordes tempore longo,
Virginis in gremio fœdera pacis habent.

Et S. Bernardus: *Unum est, in quo nec primam similem visa est, nec habere sequentem: GAUDIA MATRIS HABENS, CUM VIRGINITATIS HONORE. Mariæ privilegium est, non dabitur alteri: singulare est, sed continuò etiam indicibile invenitur.*

110. Eadem malus hyberno tempore ligneis tegetibus ita cooperiri solet, ut solaribus radiis contingi penitus nequeat: unde, Sole extra ipsius tegetem posito, epigraphen sustinet: PER LUI PUR VIVO. Id est: EJUS SPIRITU VIVO. Amorem, in personæ amatæ absentia constantem & assiduum; vel etiam creaturas hæc imago designat, quæ tametsi Deum oculis suis nunquam contingant, vitam tamen, cæteraque bona omnia, beneficentiâ nunquam interruptâ, ab eo recipiunt. *Ipse dat omnibus vitam, & inspirationem, & omnia. In ipso enim vivimus, & movemur, & sumus.* Unde Magnus Augustinus ait: *Video quæ fecerit Deus meus, non autem video ipsum Deum meum, qui fecit hæc.* Præclarè meus Carducius:

Dum Cedrus tegitur paleis, haud lumine gaudet
Solis; at ipsa tamen Sole fruente viget.
Nec secus ætharei qui Numinis ardet amore,
Etsi non videat, se fovet inde tamen.

111. Abbas Certanus aurantii pomum, seu arboris illius frugem, hoc lemmate notavit: EXPRESSA PROBATUR. Et Jo. Franciscus Bonomus: COMPRIME, NOSCES. Veram virtutem, fidem, & amicitiam hoc Emblemate, ceu Lydio lapide, dignosces; quippe quæ indolem suam nullibi apertius, atque inter calamitates & persecutiones produnt. Et quidem de virtute dilucidè testatur Seneca: *Magnus es vir*, inquit, *sed unde scio, si tibi fortuna non dat facultatem exhibendæ virtutis? Opus est ad notitiam sui experimento. Quid quisque possit, nisi tentando, non discit. Itaque quidam ultrò se cessantibus malis obtulerunt, & virtuti ituræ in obscurum occasionem, per quam enitescerent, quæsierunt.* Et paulò post: *Ipsis Deus consulit, quos esse quàm honestissimos*

ſtiſſimos cupit, quoties illis materiam præbet, aliquid animosè, fortiterque faciendi. Ad quam rem opus eſt aliqua rerum difficultate, Gubernatorem in tempeſtate, in acie militem intelligas. De Fide Deus manifeſtum experimentum cepit, quando Abrahami fidem periclitaturus, illum in anguſtias adeò inſolitas conjecit, ut unigenitum filium propriâ manu interficere juſſerit. Explicatè Moſes: *Tentavit Deus Abraham, &c.* In hunc locum S. Baſilius: *Tentatum eſt cor Abrahæ, an Deum totâ animâ diligeret, quando Iſaac juſſus eſt immolare. Eſt enim*, teſte S. Ambroſio, *exercitium fidei, tentatio.* Denique de amicitia idipſum affirmans Valerius Maximus, ait: *Sinceræ fidei amici præcipuè in adverſis rebus cognoſcuntur: in quibus quidquid præſtatur, totum à conſtanti benevolentia proficiſcitur.*

112. Aurantia, in acervum collecta, epigraphen tenent: PRESSA DABUNT SUCCUM. Calamitatum hæ vires ſunt, ut è cordibus noſtris, aliàs pumice ſiccioribus, copioſas pœnitentiæ, & lachrymarum ſtillulas exprimere queant. Exemplo ſuo id comprobat Magnus Canonicorum Regularium Pater, S. Auguſtinus; qui, etiamnum juvenis, ætate totâ inter otium & voluptates traductâ, Dei voluntatem minimo loco habuit: At, *cùm quodam die, preſſus ſtomachi dolore, repente æſtuarem, penè moriturus*, tum demum, inquit de ſe ipſo, *vidiſti Deus meus, quo motu animi, & quâ fide baptiſmum Chriſti tui, Dei & Domini mei, flagitavi.*

113. Inter cætera ſymbola Panegyrica, à P. Lucretio Borſati in honorem D. Antonii Longi affixa, Aurantium cernebatur, hoc lemmate diſtinctum: PONDERE NOSCITUR. Innuebat videlicet, Magnatis illius virtutem è graviſſimis negotiis, ſummoque ſapientiæ ac rerum agendarum pondere dignoſci: unde etiam Ægyptii, prudentiam ſignificaturi, gruem, lapide inſtructam, depinxêre, uti refert Pierius Valerianus. Porrò Religioſus humilitate, ceu genuina virtutum pondere, innoteſcit: Unde S. Gregorius docet. *Qui ſine humilitate virtutes congregat, quaſi in ventum pulverem portat.*

114. Aurantii arbor, etſi pulchritudine & æſtimatione longè antecellat cæteras, fructus tamen perfectè maturos nunquam profert, niſi cœli beneficio, pluviis nimirum, recreata ac irrigata, identidem ſeſe erigere poſſit. Unde hæc arbor, pluviis irrigata, à Sereniſſimo Philotheo in ſymbolis Chriſtianis epigraphen recepit: ERIGOR, DUM IRRIGOR. Ita Deus diſtinxit hominum genus, ut hi alto loco nati, imaginibus Majorum fulgeant; illi præſtantiſſimi ingenii dotibus emineant: alii mediocri conditione aut virtute ſe commendent: omnes tamen ab eodem Creatore foventur; huic vitam ſuam, huic conditionem, huic omnem virtutis gloriam debent. Is dum irriguâ gratiâ nos aſpicit, pariter erigimur, & in fructus noſtros ſolvimur: cœleſtique illo rigore tincti, decus quiſque ſuum & æſtimationem accepimus. Monentem audi Magnum Auguſtinum: *Dic Deo tuo ſanctus ſum, quia ſanctificâſti me; quia accepi, non quia habui; ſed quia tu dediſti, non quia ego merui.* Mentem Emblematis erudito Epigrammate ita explicatam habe:

Fertilius creſcit pluviis labentibus arbor,
Promitque exſertis mitia poma comis.
Subtrahe fœcundos, qui manant cœlitus, imbres,
Mox aret, fructus quos dedit ante ſuos.
Nos ferimus dulces, velut arbor idonea, fructus,
Gratia ſi tua nos, ô Deus alme! rigat,
Sed tua ſi gravidos inhibet clementia ſuccos,
Nos pietatis inops arbor & umbra ſumus.

BALSAMUM.
Cap. VII.

115. HÆc arbor, vitri fragmento, aut oſſeo, ſaxeóve cultello inciſa, è vulnere ſuo medicum, ac plagis perſanandis opportuniſſimum liquorem ſtillat. Unde Camerarii lemma: VULNERE VULNERA SANO. Vel, ut melius ac brevius Abbas Ferrus: VULNUS OPEM. Haud aliter Deus clementiæ ſuæ fructus inter medios calamitatum rigores fundit, & illis ipſis iuſtrumentis, quibus humanam mentem paulò ante acerbiſſimè ſauciaverat, ſalutem providet. Nempe *flagellum medicamentum eſt contra peccatum*, ut inquit Magnus Auguſtinus. In rem præſentem canit Hermannus Hugo: [Calamitas utilis.] [S. Auguſt. Pſal. 37. Herm. Hug. lib. 1. Gemit. 6.]

O bone terrigenum cuſtos, tutelaque mundi
Publica, ſuſpendit tot cui vota ſalus:
En tua ſe media clementia monſtrat in ira!
Quâque manu gladios, hac quoque tendis opem.

116. Franciſcus Raulinus Balſamum, pretioſas opobalſami guttulas eliquans, hoc lemmate ornavit: IN PRETIO LACHRYMÆ. Mirificum ſui pretium exhibent contemplativorum ac pœnitentium lachrymæ; ibi præſertim, quando è genuinâ virtute ac Dei amore ſcaturiunt. S. Joan. Chryſoſtomus: *Reſpice lectum Davidis, in quo tanquam margaritæ ſuper ſubſellium per ſingulas noctes erant congelatæ Prophetæ lachrymæ.* Et S. Gregorius: *Dum commiſſa attentius lugemus, in juſtitiæ ſplendorem membra deauramus.* [Lachrymæ pretioſæ. S. Jo. Chryſoſt. Hom. 22. ad Pop.]

117. Eadem arbor, ferro ſaucia, pretioſum, & pharmacis condiendis ſaluberrimum liquorem è vulnere ſuo ſtillat. Lemma: SAUCIATA MEDETUR. Servator noſter hanc balſami iconem ſibi propriam vendicabat, quando è Sacroſanctis venis copioſum Sanguinis ſui opobalſamum, ipſiſmet etiam tortoribus ſuis ſalutiferum, eliquavit. S. P. Auguſtinus: *Chriſtus*, inquit, *ſic voluit mori, ut Sanguine ſuo effuſores ejuſdem ſanguinis redimeret.* Et alibi de Judæis ait: *Illi perditâ mente ſæviebant, & Medici ſanguinem ſæviendo fundebant: hic autem etiam de ipſo ſanguine ſuo ægrotis medicamentum faciebat.* [Chriſtus patiens.] [S. Aug. in Pſal. 58. Idem ſer. 9. de Verb. Apoſt.]

118. Opobalſamum, ſuâ ſponte è balſamo deſtillans, pretio habetur longè majore, magiſque vulneribus ſanandis congruit, quàm ferri violentiâ expreſſum. Unde hæc arbor, medicum ſuum rorem abſque ulla inciſione eliquans, epigraphen tenet: SPONTE FLUENS, MELIUS. Ea beneficii eſt indoles, ut prompto ac liberali animo collatum, pretio ſit longè majore, quàm importunis aut violentis precibus extortum. Seneca: *Major eſt muneris gratia, quò minus diu pependit. Omnis benignitas properat, & proprium eſt libenter facientis, citò facere, &c.* P. Athanaſius à S. Carolo, Auguſtinianus Excalceatus, eodem ſymbolo demonſtrat, venam Poëticam, libero fluxu è calamo ſtillantem, longè feliciorem ac gratiis longè amplioribus acceptam eſſe, quàm coacto ac invito incedentem pede. [Beneficium promptum.] [Senec. l. 2. de Benef. c. 5.] [Poëſis voluntaria.]

Quæ canis invitus, nil ſunt, cùm juſta capeſſis:
Quæque volens fundis, ſunt meliora ſatis.
Qualia more ſuo melius tunc balſama ſudant,
Cùm redolens humor cortice ſponte fluit.
Dicite nunc vates, Parnaſſia in æde morantes,
Dicite Divini vos Heliconis honos:
Quando veſtra citò modulata eſt tibia verſu?
Tunc cùm Pindaricas ſponte bibiſtis aquas.

119. Tametſi Balſamum corticem ſuum vulnerari

patiatur; lignum tamen, omnis sectionis impatiens, non sine totius arboris dispendio inciditur. De hoc Plinius : *Ferro lædi vitalia odit. Emoritur protinus, eadem amputari supervacua patiens. Incidentis manus libratur artificis temperamento, ne quid ultra corticem violet.* Unde cultellus, balsamo secando applicatus, epigraphen tenet : NON ULTRA CORTICEM. Ita flagella, spinæ, cæteraque tyrannidis Judeæ suppellex solam Christi humanitatem transfixêre, Divinitate penitus inoffensâ; Joannes à S. Geminiano : *In Christo sola caro incisa est, & læsa ligno; Divinitate nullam passionem vel læsionem sentiente.*

Plin. l. 12. cap. 25.

Christus patiens.

Joan. à S. Gem. l. 3. cap. 69.

120. Balsami viscera liquores adeo pretiosos exsudant, ut vicinos quosvis, non sine valetudinis conservandæ aut recuperandæ emolumento, recreent. Unde lemma : UTILE FINITIMIS. Hominem, charitatis studiosum, hæc idea describit ; quippe qui in suos proximos suppetias tam spirituales, quàm corporales, benigno ac liberali animo profundit. Hebræis hanc beneficentiæ exercendæ virtutem in memoriam revocans Apostolus, ait : *Beneficentiæ autem & communionis nolite oblivisci.* Et Galatis: *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei.* Hanc præceptionem altò animo impressam habebat Alexander Severus, dum olim interrogatus : *Quis esset proximus?* Respondit : *Qui amicos muneribus retinet, & inimicos beneficiis ambit, & reconciliat.*

Charitativus.

Hebr. 13. 16.

Gal. 6. 10.

121. Physicis compertum est, viperas, quæ sub balsami umbra commorantur, venenum omne amittere. Unde hæc arbor, Emblematis loco aliquot serpentes sub se fovens, epigraphen tenet: AUFERT VIRTUTE VENENUM. Ita unius hominis justi præsentia & societas plurimos peccatores convertere, & ad sanioris animi modum revocare potest. Agapyto asserente : *Qui unà cum bonis degit, vel imitationem honestorum edocetur, vel diminutionem vitiorum condiscit.* Cæterùm Maria Virgo instar suavissimi balsami, omne vitiorum virus à clientibus suis prohibet.

Societas bona utilis.

Agap. in Ep. Parænet.

Maria V.

122. Balsami liquor scisso arboris cortice promanat. Lemma : ALIIS MEA PLAGA MEDETUR. Ita vulnera Christi nobis adversus animæ ac corporis morbos antidota fuêre præsentissima. S. P. Augustinus : *Christus medicus accessit, medicamentum adhibuit, vulnera in cordibus videbat, & unde vulnera cordium curaret, in corpore cicatrices ferebat.*

Vulnera Christi.

S. Aug. ser. 145. de Temp. c. 3.

123. Balsami arbor, aversam suem juxta habens, epigraphen à P. Masenio accepit : NON CUIVIS SPIRAT. Maria Virgo, veluti balsamum suavissimum, solis castis placet, hæreticis ac libidinosis extremè eam aversantibus. Unde meritò à nostro Hugone Victorino cognominatur : *Balsamum mundum opinionis optimæ redolentiâ inæstimabiliter complens.* Mentem Emblematis etiam de Virginitate hoc distícho explicat Author :

Maria V.

Hug. Vict. serm. 47.

Virginitas.

Grata licèt placeant, nil spirant balsama porcis,
Hæreticus sus est, balsama Virginitas.

CASTANEA.

Cap. VIII.

124. CAstaneæ arbor, echynatis suis calicibus onusta, à D. Jo. Baptista Mazzoleno epigraphen recepit : MATURAS RESERABIT OPES. Innuebat videlicet, sicuti arbor illa suas glandes, etiamnum teneras, sub spinoso cortice clausas tenet, easque non nisi plenè maturas in lucem enititur; ita ingenii partus, adhuc informes, ab homine erudito occultari ; ibique tandem publico exponi, quando iteratâ limâ exculti, omnem perfectitatem suam attigerint. Unde Magnus Augustinus Juliano Hæretico, improbos ac immaturos suos libros proferenti, ita exprobravit: *Puto, quòd ipsum libri tui atramentum erubescendo convertetur in minium.*

Maturitas librorum.

S. Aug. l. cont. Jul. c. 3.

125. Glans castanea, intra echinum suum clausa, epigraphen sustinet : EXTRA SPINÆ TANTUM. Dei servos hæc idea commonstrat, dum exteriore vultu calamitatibus, ac rigorosæ vitæ spinis formidandi, internam mentem penitus tranquillam ac suavem servant. In hanc rem olim ita cecini :

Servus Dei.

Cingon di questo frutto orride spine,
Ben si l' esterne spoglie,
Ma soave dolcezza in seno accogie :
Tale chi si distoglie
Dal ossequio del mondo, e le Divine
Leggi per norma al viver suo prescrive,
Lieto nel duol sen vive,
E sotto scabra, e rigorosa asprezza,
Gode vera dolcezza.

Paupertas quoque, Valerio Maximo teste, nullum alium, nisi externum horrorem præfert ; quippe quæ medullam, suavitate ac delitiis innumeris fœcundissimam continet. *Quorsum attinet, inquit, aut divitias in prima felicitatis parte, aut paupertatem in ultimo miseriarum statu ponere ? Cùm & illarum frons hilaris, multis intus amaritudinibus sit referta : & hujus horridior aspectus solidis & certis bonis abundet.*

Paupertas.

Val. Max. lib. 4

126. Glans Sardiana, intra echinum suum conclusa, horridam & aculeatam speciem refert ; at penitiùs, & ablato spinoso illo involucro, considerata, mitem, gustuíque amœnam se exhibet. Unde lemma : SUB CORTICE MITIS. Ita sanè Religiosa, vel alterius cujusvis spiritualis vitæ disciplina, exteriore vultu meros rigores & austeritates præferens, interiùs ac re ipsâ suavissimo melle, miràque dulcedine abundat. *Omnis sapientia,* inquit Justus Lipsius, *procul intuentibus severa & tetrice apparet ; cùm propiùs accesseris, lenis & clemens reperitur : & mitior & amicior ipsa amorum Dea.* Et S. Gregorius Nyssenus : *Aspera, & continens, duraque debet exteriùs esse Sacerdotis vita, intus autem in occulto suave quippiam, & dulce continere.*

Vita religi...

Lipsius Consti...

S. Greg. Nyss. vita...

127. D. Antonium Longum, Nobilem Venetum, cùm etiamnum Cremensium Gubernator, gratias minimè prolongatas, aut supplicum libellis extortas, sed promptas ac voluntarias passim distribueret, P. Lucretius Borsatus castaneæ fructibus non absimilem dixit, qui ex apertis suis echinis spontè prosiliunt. Unde Emblemati subscripsit: SPONTE PROSILIUNT. Eâdem plane ratione Deus Isaiæ ore, insignem suam beneficentiam nemini non exhibet : *Sitientes,* inquit, *venite ad aquas : & qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite : venite, & emite absque argento, & absque ullâ commutatione vinum & lac.* Sanctus Gregorius Nazianzenus de DEO differens, ait : *Promptâ, munificâ, atque prolixâ natura est, jucundiùs dat, quàm alii accipiunt.*

Gratia prompta.

Isa...

S. Greg. Naz. ...

128. Com-

128. Complures malas proprietates in castaneæ glandibus reperire est: primo quidem digestu sunt duræ ac difficiles, *ægreque coquuntur*, ut loquitur Castor Durantes. Unde castaneam hoc lemmate notabis: DIGERITUR ÆGRE. Castaneis persimiles experimur morbos, paupertatem, injuriam, contumeliam &c. hæ quippe à debiliore stomacho nonnisi difficillimè concoquuntur. Et quidem de injuria satis dilucidè id testatur S. Bernardus: *Beneficiorum memoria labilis est, injuriarum verò tenax.* Et Seneca: *Naturâ comparatum est, ut altius injuria, quàm merita descendant, & illa citò defluant, has tenax memoria custodiat.*

129. Castaneæ in humano corpore crudos humores generant, & eodem Durante teste, *caput offendunt.* Unde castaneæ glandi rursus inscribes: IN CAPUT SÆVIT. Carnalis voluptas, his coloribus apprimè delineata, fœces exhalat humidas, mentis aspergit caliginem, omnisque judicii sensum tollit. Ad rem nostram opportunè S. Clemens Alexandrinus: *Quemadmodum exhalationes, quæ è terra, & ex lacunis, ac voraginibus oriuntur, conflantur in caliginem, & ambrosam vertiginem; ita etiam carnalium cupiditatum vapores malam animæ inurunt habitudinem, voluptatis spectra animæ repræsentantes, & ante eam effundentes: intelligenti itaque luci tenebras offendunt &c.* Et ut sexcentos alios taceam, exempli loco habeto Samsonem, Davidem, & Salomonem.

130. Castaneæ, quia plurimùm ventosæ, libidinem provocant. Unde Durantes canit:

- - - - - Venerique vigorem
Præstant.

Quare castaneam hoc epigrammate notabis: NON CASTOS EXCITAT IGNES. Castanea enim, tametsi CASTÆ nomen è fronte præferat, motus tamen minimè castos excitat. Certè fœmina, quantumvis casta, mentem tamen ac oculos, in ipsius speciem defixos, cogitationibus incastis inficit. Eamobrem S. Paulus fœminas, quamlibet litteratas, exemplares, ac religiosas, pro concione dicere penitus prohibuit: *Docere autem mulieri non permitto:* dictionis enim suæ castimoniam persuasuræ, vocum mollitie ad libidinem stimularent. *Sermo quippe earum*, inquit in hunc locum Dionysius Cartusianus, *luxuriam potius incitat sæpè quàm devotionem.* Et verò si dictis fidem abnuas, exemplis haud dubiè credes. Sichem è solo castæ Dinæ aspectu in stuprum concitatus fuit. Holofernes, visâ castâ Judithâ, in fornicationis flammas exarsit. Castæ Susannæ forma duobus senecionibus adulterandi mentem injecit. Andreas, Episcopus Fundanus, quandam probatæ vitæ ac castimoniæ fæminam, S. Gregorio referente, intra palatium suum receperat, *certus de sua, ejusque continentia*; at parum abfuit, quin paulò post intra hanc libidinis fornacem in cineres redigeretur. Lege, obsecro, curiosam, ac moribus formandis multùm idoneam hanc historiam, quam idem Ecclesiæ Doctor prolixè recenset. Ut adeò eruditè concludat meus Carducius:

Castanea ut castæ titulo Cyprium excitat ignem:
Sic Veneris peperit casta Susanna faces.

CEDRUS.
Cap IX.

131. Cedrus, floribus ac fructibus onusta, epigraphen tenet: DELECTAT, ET JUVAT. Evangelicos Oratores hæc imago spectat, qui eloquentiæ suæ suavitate delitias, & doctrinæ energiâ auxilium præstant. Arnolphus Luxoviensis: *Perfectio scientiæ quæritur, ut habeat Prædicator, unde possit de thesauro cordis sui proferre nova & vetera, & eruditum noverit expectantibus explicare sermonem, & secundùm personarum qualitates temperare, quod dixerit, ut sciat, quibus debeat lac potum dare, non escam, quibus solidiorem cibum debeat ministrare: eloquentia desideratur: ad quid? Quia sicut si non habuerit scientiam, non habebit quid dicat, ita nisi habuerit eloquentiam, non habebit quomodò dicat.* Prædicator. *Arnolph. Lux. serm. in Conc. Turon.*

132. Cedrus, suis floribus recreare, & fructibus pascere solita, à P. Gamberto inscriptionem è Virgilio recepit: PASCIT, ET OBLECTAT. Principem, tantundem providum ac liberalem, quantùm gratiosum & benignum, hac imagine depinges. In Tito Imperatore, qui Suetonio referente, *Amor & delitiæ generis humani, & naturâ benevolentissimus erat, illas prærogativas idem Suetonius mirificè deprædicat. Non modò Principis solicitudinem, sed & parentis affectum unicum præstitit: nunc consolando per edicta, nunc opitulando, quatenus superesset facultas &c.* Princeps benignus. *Sueton. c. 1. & 8.*

133. Cedri fructus, ex arbore dependens, ab ingeniosis hortulanis ita artificiosè intra modulum quemdam constringi solet, ut in tenera sua cortice quasvis imagines aut characteres recipiat, impressosque distinctè exhibeat. Unde intra modulum constricto inscripsit P. Carolus Bovius: DONEC FORMETUR. Certè Juvenes sub optimis regulis tamdiu comprimendi sunt, donec virtutis imaginem ac pietatis characterem repræsentant. Hanc operandi methodum in formandis suis Galatis studiosè observans S. Paulus, ait: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Nam, interprete Sancto Cyrillo Alexandrino, *Paulus quosdam parturiebat, quousque formaretur Christus in eis, id est, quousque magni, ineffabilesque ejus Divinitatis characteres in eorum animos perpulchrè imprimerentur.* Educatio assidua. *Galat. 4. 19.* *S. Cyrill. Alex. l. 7. in Gen.*

134. P. Primus Ludovicus Tatti, Clericus Regularis Congregationis Somascenæ, Sacerdos virtute ac doctrinâ ex æquo insignis, ut Emblemate demonstraret, S. Maurum ingentes gratiarum ac beneficentiæ cumulos in suos clientes effundere, Cedrum dipinxit; quæ, toto anno gravida, semper aut flores, aut fructus, mirâ fertilitate, parturit. Epigraphen subdidit: OMNI TEMPORE. Philo Hebræus hanc operandi formam cumprimis familiarem esse ait: *Deum esse perpetuum, idem est, ac si diceretur largitor perpetuus ac benefaciens, non aliquando tantùm, aliquando verò minimè, sed semper, continuò, ac indesinenter, dona donis jugiter, ac indefessè accumulans, nullum benefaciendi tempus prætermittens.* Deus benefactor. *Phil. Hebr. lib. de Deo.*

135. Fracastorius, voce ad Cedrum semper virescentem, opacam & floridam conversâ, canit: *Fracast. 2. Syphil.*

Sic tibi sic semper viridis coma, semper opaca,
Semper flore novo redolens: sic semper honesta
Per viridem pomis sylvam pendentibus aurêis.

Unde epigraphen non incongruum subjunges istam: SEMPER FLORE NOVO. Ingeniis fœcun-

Litteratus. Profectus. fœcundus ii sunt mores, ut litteratorum lycea recentibus identidem intellectûs sui floribus recreent. Ita quoque homo justus novos semper virtutum flores parturire, ac nunquam non proficere studet. Nam, ut sapienter ait Magnus Augustinus: *In hac vita, deficiente cupiditate, & charitate crescente proficimus: in alia vita, cupiditate extinctâ, & charitate completâ, perfecti sumus.* (S. August. Epist. 95.)

136. Horatium Spinolam Cardinalem, virginitate prorsus intemeratâ conspicuum, inter cæteram funebrem pompam Cedri Emblemate honorârunt, quæ congenitâ suâ proprietate nullam unquam cariem aut putredinem patitur. Lemma addidêre: A PUTREDINE TUTA. Plinius de hac Cedri proprietate ita testatur: *Materiæ ipsi æternitas. Itaque & simulachra Deorum ex ea factitârunt.* (Plin. l. 13. cap. 5.) Animæ integritatis. Tametsi verò corpus nostrum nullis antidotis adversus corruptionem præservari queat; animam tamen ab omni vitioso affectu intemeratam custodire possumus. *Mulier innupta & virgo*, inquit S. Paulus, *cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta corpore & spiritu.* (1 Cor. 7. 34.) In hunc locum Petrus Abailardus ait: *Corpore toto, non uno membro, ut ad nullam scilicet lasciviam in factis vel in dictis ejus aliquod membrorum declinet. Spiritu verò tunc sancta est, quando ejus mentem nec consensus inquinat, nec superbia inflat.* (Pet. Abail. Epist. 8.)

Maria V. fœcunda. 137. Maria virginitatis flori pulcherrimum maternitatis fructum, miro conjugio, copulatum habuit. D. Aresius, hoc V. Matris prodigium Emblemate significaturus, Cedrum expressit, copioso flore ac fructu onustam, simulque hoc lemmate è Canticis insignem: NOVA ET VETERA SERVAVI TIBI. (Cant. 7. 13.) S. Petrus Damianus: *Immensum concepit, Æternum genuit: genitum ante sæcula parturivit, qui sibi & munus fœcunditatis attulit conceptus, & decus virginitatis non abstulit natus.* (S. Pet. Dam. Ser. 3. de Nat. B. Vir.) Et S. Petrus Chrysologus: *Deum mulier virgineo portabat in templo: hinc est, quòd & acquisivit honorem Matris: & virginitatis gloriam non amisit.* (S. Pet. Chrys. ser. 59.)

138. D. Archangelus Conter Cedri ramusculum Emblematis loco figuravit, qui copiosos flores, & totidem ex illorum umbilicis protuberantes fructus parturiit; cum epigrammate: NEL FIORE IL FRUTTO. Id est, FRUCTUM IN FLORE. Prædicatores. Ad hanc ideam Prædicatores conformatos velim; quippe qui ex æquo floridos & fructuosos seu exhibere tenentur. Maria V. fœcunda. Maria Virgo, ad hanc amussim exactè composita, purissimæ Virginitatis flori Divinum uteri sui fructum conjunxit. *Quæ & genitricis dignitatem obtinuit, & virginalem pudicitiam non amisit, uti luculento testimonio canit S. Ecclesia.* (Prov. Rom. in Concept. B. V.) In rem præsentem ait B. Amedeus: *Dei Verbum adiit Virgineum habitaculum, & inde prodiit clauso Virginis utero, quippe qui facilè posset extra Virginem corpus creare de nihilo, facilè potuit corpus acceptum de Virgine, extra, sine carnis scissione trajicere.* (B. Amed. Hom. 3. de Mar. Virg.)

139. Mira adeò est Cedri fœcunditas, ut illius fructus stupendâ fertilitate, assiduò sibi succedant: nam illorum uno ad perfectam maturitatem redacto, alter florem protrudere ac geminare incipit. De arbore hac Theophrastus testatur: *Fert semper poma aliis decidentibus, aliis subnascentibus, aliis maturescentibus.* Et Dioscorides: *Arbor ipsa, omnibus anni temporibus pomifera, sibi invicem succedente fructu.* Quare Marcus Antonius Bonciarius Juvenum Collegium, cujus ipse Rectorem agebat, Cedri Emblemate significavit, quæ, floribus ac fructibus gravida, epigraphen tulit, è Tasso desumptam: MENTRE CHE SPUNTA L' UN, L' ALTRO MATURA. Id est: UNO FLORENTE, MATURESCIT ALTER. Successio. Innuebat nimirum, fore, ut Juvenes, ætate etiamnum immaturi, ac intellectu rudes, paulò post ad plenam judicii ac doctrinæ perfectionem maturescant. Idipsum etiam de quibusvis aliis rebus temporalibus dixeris, ubi unius senectam ac interitum, è vestigio alterius excipit generatio ac juventa. Teste Magno Augustino: *Omnia temporalia deficiunt, ut possint præteritis futura succedere.* (S. Aug. de lib. … cap. 15.) In familia quoque avis & parentibus succedunt nepotes, ac cætera filiorum series, assiduâ fœcunditate. Unde in hanc rem cecini:

Sembra d' un nobil Cedro illustre pianta
Questa d' incliti Eroi Stirpe feconda,
Che di stupendi parti ogn' hora abbonda;
Sempre di novi frutti ella si vanta,
E con lieta auventura,
Mentre che spunta l' un l' altro matura.

Amor fucc… vus. Cæterùm quod Bonciarius de discipulorum suorum fœcunda successione, id etiam Guidobaldus Bonarellus de lascivo amore, intra humanum pectus sensim excrescere solito, pronuntiat: Idque è columbarum proprietate demonstrans, in hæc verba canit: (Bonarelli Filli … ro At. Scena …)

Nel cor de l' huom vedrai
Pullular gli Amoretti
A guisa de colombi.
Ove mentre che l' uno
Ha l' ale grandi, e vola
Spunta à l' altro la piuma.
L' un tronfo, e pettoruto
Va toneggiando, e routa,
L' altro co' l petto in terra
Vien pigolando, e serpe.
Nasce l' uno da'l vova,
Mentre l' altro si cova.

140. Alcibiades Lucarinus Cedrum, frugibus gravidam, hoc lemmate donavit: E PESO GRAVE E'IL FRUTTO. Id est: NON SINE PONDERE FRUCTUS. Filii … Patres-familias hoc lemma cumprimis spectat, qui plerumque à suis filiis, utpote ventris sui fructibus, plus oneris quàm voluptatis referunt. Probè id expertus Jacob Patriarcha, Rubenum, primogenitum suum, his omninò verbis alloquebatur: *Tu principium doloris mei*; vel ut Septuaginta vertunt: *Principium filiorum meorum*; quasi dicerent: Principium filiorum haud quidquam à principio laborum ac miseriarum discerni posse. Scitè Tertullianus: *Liberorum amarissima voluptas.* (Tert. de … cap. … Terent. … 5.) Et Terentius:

Duxi uxorem: quam ibi miseriam vidi! nati filii,
Alia cura: porrò autem dum studeo illis, ut quamplurimum
Facerem, contrivi in quærendo vitam, atque ætatem meam.

141. Cedrus, fructibus onusta, epigraphen tenet: NUNQUAM SPOLIATA. Anima, Deo amica, hoc typo significatur; quæ sacris operationibus nunquam non fœcunda, internos virtutum habitus, & inculpatos mores nunquam exuit. Increata ac Incarnata Dei Sapientia, referente D. Lucâ, non illas laudavit animas, quæ Divinam vocem, olim perceptam, custodierunt, eique virtutum suarum operationibus responderunt; sed illas tantùm encomiis suis dignata est, quarum aures ad gratiæ Divinæ præceptiones audiendas assiduò patent. (Luc. 28.) Undeetiam ob indefessos illos virtutum fructus cum para-

paradisi arboribus, nunquam non fœcundis, comparantur: *Beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud*; ubi interprete Cajetano Cardinali: *Non dicit, audierunt & custodierunt, sed qui audiunt, & custodiunt: ut intelligamus, solos perseverantes audiendo & custodiendo esse beatos.*

142. Cedrus, ob nimiam frugum copiam dirupta, inscriptionem à Lucarino accepit: SUO SCISSA PONDERE. His consonant illa Tassi verba:

Tu DAL GRAN PESO TUO tirato al piano,
CADESTI, Argante: e non potesti aitarre.

Ovidius de homine, qui alterius gratiâ excidit, ait canit:

Artibus ingenuis quæsita est gloria multis:
Infelix PERII DOTIBUS IPSE MEIS.

Ita non rarò videmus, homines nimiis suis laboribus ac negotiis succumbere, tandemque frangi. Unde providè monet Magnus Augustinus: *Nostra actio non frangatur negotio, nec frigida sit otio.* Idem Emblema etiam hominem, proprii infortunii authorem, designat. Exinde etiam conjicitur, quantùm detrimenti è fœcunditate parentibus accidat. Omnium tamen optimè fœmina, è partu mortua, symbolo illo significatur.

143. Pruni surculus, supra Cedrum inoculatus, ab Henrico Farnesio epigraphen retulit: ADERUNT NON SPERATA. Sicuti enim prunus, insitionis virtute, fructus suos tam hyeme quàm æstate proferet; ita homo, artis ac industriæ beneficio, ordinarias naturæ vires longè superare ac transcendere potest. Porrò Deus per gratiam suam ita liberæ hominum voluntati adesse, eamque modo ita miro disponere potest, ut assiduò virtutum ac bonorum operum sit fœcunda. Nam *Dei providentia administrat universam creaturam, & naturas, & voluntates: naturas ut sint; voluntates autem ut nec infructuosæ bona, vel impunitæ malæ sint*, inquit Magnus Augustinus.

144. Cedri arbusculus, è dirupto testaceo vase extracta, epigraphen tenet: AUGUSTIUS UT STET. Funebrem magnatis cujusdam apparatum nonnemo hâc icone exornavit; veluti diceret, ipsius animam è fracto corporis terreni vase ad stationem longè nobiliorem à Deo translatam esse. Ab hoc argumento non multum alienus S. Gregorius Nyssenus: *Morte*, inquit, *vas ad tempus dissolvitur, ut, ubi vitiositas effluxerit, reformetur genus humanum, atque integrum, ac purum à permixtione vitiositatis in pristinum vitæ statum restituatur.*

145. Excelsa Cedrus, sublimi collocata monte, epigraphen tenet: ET IPSA PERIBIT. Excelsas Cedros nonnunquam putes homines quosdam ingenti fastu ac supercilio supra vulgus elatos: at num æternùm stabit hæc gloria? Oculatum testem audi Psalterm Regium: *Vidi impium super exaltatum & elevatum sicut Cedros Libani. Et transivi; & ecce non erat: & quæsivi eum, & non est inventus locus ejus.* In hunc locum S. Ambrosius: *Vides*, inquit, *Cedrum in monte altissimo superexaltatum, sed vento frangitur, sed igne exuritur, sed vetustate dissolvitur. Ita est dives in sæculo, fulget quidem splendore quodam gloriæ sæcularis, ut Libanus nixus est mundi potentiâ, opibus & divitiis exultat; videtur tibi aliquid esse, antequam dicas, transiens videbo.* Concinnè sacer quidam Poëta cecinit:

Vidi ego, qui lætis rerum successibus utens,
Tollebat tumidum stultus ad astra caput.
Immemor ille Dei prorsus, rebusque secundis
Ebrius, æthereas despiciebat opes.
O leves hominum mentes! ò pectora cæca!
Quàm nihil est magni, quidquid hic Orbis habet!
Vix ego transieram, cùm protinus ora retorquens,
Cum fastu hunc vidi jam periisse suo.

146. Cedrus, in excelso monte, epigraphen à P. Jacobo Masenio accipit: IN SUMMO SUMMA. Mariam Virginem, in cœlis supremo post Deum loco conspicuam, hæc imago repræsentat; ut adeò è multiplici capite à D. Bonaventura cognominetur: *Cedrus exaltata in Libano & Cypressus in monte Sion.* De hac Deiparæ celsitudine ait S. Bernardus: *Fœcunditas Virginis supereminens gloria est, tantoque excellentior Angelis facta munere singulari, quantò differentius præ ministris nomen Matris accepit.* Mentem Emblematis hoc disticho explicat Author:

Maria V. post summa. *S. Bonav. Ps. Miserere ex Eccles. 24.* *S. Bern. ser. 2. de Deip.*

Summa petit Cedrus; superat virtute Maria:
Illa subit nubes, grandior illa polos.

CEDRUS.
Cap. X.

147. HOminem ferocem, nullisque sive ingenii, sive mechanicæ artibus, sed solis armis tractandis idoneum, D. Jacobus Certanus Abbas Cedro non absimilem dicit, quæ frugibus omnibus sterilissima, solam lanceis ac hastis conficiendis materiem præbet. Unde lemma è Claudiano inditum: ROBUR IN ARMIS. Turcarum Imperium, solis armis versandis exercitandisque deditum, omnes politiores litteras exulare jubet: arma quippe princeps civitatis aut Reipublicæ tuendæ præsidium habentur. Rex Theodoricus, Cassiodoro referente, dicere est solitus: *Propositi nostri est, ut provincias nobis Deo auxiliante subjectas, sicut ARMIS DEFENDIMUS, ita legibus ordinemus.* Nimirum Rex sapientissimus certam illam ac infallibilem Aristotelis regulam pectori incisam habebat: *Eos, qui Domini sunt armorum, esse Dominos status Reipublicæ.*

Claud. de laud. stil. *Miles.* *Cassiod. Var. l. 4. Ep. 12.* *Arist. l. 7. Pol. c. 9. apud Pet. Greg. de Rep. l. 12. cap. 11. n. 1.*

CYDONEUS.
Cap. XI.

148. FRanciscus Sforzia, postea Mediolanensium Dux, symboli loco aliquot poma cydonia habuit; cum lemmate: FRAGRANTIA DURANT. Innuebat videlicet, generosa Heroum facta pretiosum famæ suæ odorem longo ac penè æterno tempore illibatum conservare. Eadem planè metaphorâ Spiritus sanctus Josiæ Regis virtutes ac merita celebravit: *Memoria Josiæ in compositionem odoris facta.* Quæ verba, ex mente P. Cornelii à Lapide, cuivis sancto accommodari possunt, quippe cujus opera, instar thymiamatis, pretiosam fragrantiam, nullâ ætate intermorituram, diffundunt. *Josias*, inquit, *est quivis vir sanctus, & zelator honoris Divini, qui acervum virtutum, quasi thymiama, sibi miscet & componit, cujus proinde memoria & gloria longè latéque spargitur & perennat.* Unde etiam ait Magnus Augustinus: *Odor bonus bona fama est.* Alius eidem Emblemati versum hunc integrum subjunxit: HERCULEA COLLECTA MANU FRAGRANTIA DURANT. Enimverò Heroum facta, generosâ fortique manu patrata, nullo ævo oblitterabuntur.

Virtus immortalis. *Eccles. 49.* *Corn. à Lap. in hunc loc.* *S. Aug. l. 3. de Doct. Christ. cap. 12.*

149. Academici Absconditi de Cologna symboli loco tria Cydonei poma præferunt; cum lemma- *Virtus abscondita.*

lemmate, INCLUSA POTENTIUS HALANT. Ita virtus modesto silentio retenta, nulloque inanis gloriæ vento afflata, odorem longè suavissimum spirat. Certè S. Joannes intra eremum delitescens, populum in summam sanctimoniæ suæ admirationem rapuit. De hoc S. Nilus: *Joannes quidem Baptista in solitudine versabatur; & civitates ipsæ cum hominibus ad eum confluebant: & qui sericis vestibus induebantur, ad zonæ pelliceæ spectaculum concurrebant.* Et paulò inferiùs: *Fugiamus civitatum & vicorum celebritates, ut qui in civitatibus & vicis habitant, ad nos concurrant: amemus solitudines, ut qui nos in præsentia fugiunt, ad nos pelliciamus.* Haud aliter S. Antiochus: *Quemadmodum Virgo interim, dum custoditur, multis, qui externi sunt, in desiderio est: Ita Monachus, tantisper extorris, dum vivit à civitate & publico alienus, magno in honore habetur apud DEUM & Angelos; quin & hominum ore celebratur.*

Virtus abscondita. Solitudo. S. Jo. Bapt. — *S. Nilus in Ascetico.* — *S. Antioch. hom. 102.*

CYPRESSUS.

Cap. XII.

150. S. Ambrosius de Cypresso ait: *Genus hoc arboris nunquam amittit viriditatem suam; hyeme juxta, vere, atque æstate comam pascit, nec diverso colore mutatur; solam hanc arborem ventus nunquam suo honore despoliat.* Adeoque ventorum injuriis nunquam spoliata, virorem suum quâvis anni parte illibatum conservat. Unde illam hoc Ovidii lemmate pro meritis insignies: SEMPER HONOS; NOMENQUE TUUM.

S. Ambr. in Psal. 118. Oct. 4. — *Ovidius.*

Semper honos, nomenq; tuum, laudesq; manebunt.

Præclarum hoc perseverantiæ symbolum habetur, quæ virtutum ac meritorum virorem assiduum conservat: Uti idem Ambrosius mox subjungit in hæc verba: *Sic Apostolica quoque gratia nescit defectum, sed venustate sic floret. Anima ergò corrumpi nescit, quæ florentibus meritis vigens, semper justitiæ, cæterarumque virtutum culmina patienti magnanimitate sustentat.*

Perseverantia. *S. Ambr. ibid.*

151. Cypressum, ad Cardinalis Theodori Trivultii exequias publico loco suffixam, D. Haymo Corius hoc lemmate insignivit: ÆRE PERENNIOR. Dicere volebat, siculi Cypressus, nullis teredinum injuriis subjecta, æternùm conservatur, ita Principis illius memoriam nullo esse intermoriturам ævo. Nam Philosopho teste, *Heroum gloria immortalis*: Huic assentiens Pindarus, ait: *Non oblitterari prolixum laborem virorum*: Et Joannes Audenus:

Virtus æterna. — *Pindar. Isthm. 5.* — *Jo. Audenus Monast. moral.*

Omnia cùm pereant, est virtus sola perennis,
Hæc immortales reddere sola potest.

152. Siquidem verum est, genuinæ nobilitatis radicem è familiæ vetustate desumi, P. Dominicus Gambertus annosam Cypressum non abs re hoc lemmate notavit: SÆCULA PROSUNT. Sicuti enim iste tantundem majestate & altitudine, quantùm annis excrescit; ita familia tantò majus nobilitatis suæ incrementum sortitur, quò plura sæcula ab exordio suo numerat. Unde ipse etiam Deus, naturâ suâ nobilissimus, *Antiquus dierum* cognominatur. Porrò etiam homini justo sæcula prosunt; quò enim plures vivit annos, eò magis in virtutibus proficit, Deoque evadit similior: Nam, teste Magno Augustino, *Tantò efficimur similiores Deo, quantò magis in ejus cognitione & charitate proficimus.*

Nobilitas vetus. — *Dan. 7. 9.* Profectus senex justus. — *S. Aug. Ep. 6.*

153. Cypressus, visu quidem admodum venusta, at tota sterilis ac infæcunda existit. Unde nonnemo inscripsit: PULCHRA COMA, NIHIL ALIUD. Hypocritam, exteriore vultu quidem pulcherrimum elegantem, at virtutum frugibus sterilem, ac penitus infœcundum, hoc simulachro significabis. Alciatus:

Hypocrita. — *Alciat. Embl.*

Pulchra comaest, pulchro digestaque ordine frondes,
Sed fructus nullos hæc coma pulchra gerit.

Phocion, Plutarcho referente, cùm Leosthenes Orator summâ facundiâ, summisque promissis Athenienses ad bellum capessendum invitaret, respondit, *ejus orationem cupressis esse similem, quæ cùm pulchræ sint & proceræ, nullum tamen fructum ferunt.*

Plut. in Apoph.

154. Cypressus, medio trunco diruptâ, epigraphen tenet: NON REVIRESCET. Religiosi ac pœnitentes hanc ideam cautelæ loco habeant, ne mundi ac sensuum affectiones, è corde suo semel rescissas, denuò in herbam excrescere ac luxuriare sinant Honorius: *Sicut cypressus recisa non revirescit, ita ipsi* (Religiosi) *nunquam sæcularia repetunt.* Porrò virginitas semel deperdita, nunquam amplius revirescere, ac pristinæ integritati restitui potest.

Religi. Pœnit. — *Honor. c. 1.* — Virgi.

155. Falx, Cypressi ramos resecans, epigraphen à me recepit: NEC DAMNA REPARAT USQUAM. Vel, IRREPARABILI DAMNO. Talis omninò est virginitas semel temerata; de qua propriissimè dixisse fertur Aristoteles: *A privatione ad habitum non datur regressus.* Cui assentiens Ovidius, canit:

Virgi. perdi. — *Ovid.*

- - - - Nullâ reparabilis arte
Læsa pudicitia est, deperit illa semel.

Et Seneca:

Senec. Agam. 2.

Redire, cùm perit, nescit pudor.

Horatius illud ipsum damnum etiam è morte nobis advenire ait:

Horat. 4. Od.

Damna tamen celeres reparant cœlestia lunæ:
Nos, ubi decidimus,
Quò pius Æneas, quò Tullus dives, & Ancus,
Pulvis & umbra sumus.

156. Coliculus è vite, aut ramus è pomo, pyro, salice, aliisve arboribus præcisus, si supra alterius arboris truncum inoculetur, aut in terram depangatur, rursus germinare, suæque pristinæ vitæ restitui incipit. Luculentè Jobus: *Lignum habet spem; si præcisum fuerit, rursum virescit, & rami ejus pullulant.* At ramus, è Cypresso præcidaneus, nullam vitæ recuperandæ spem habet; atque adeò irreparabili damno extinctus, inscriptionem sustinet: RECISUS PEREO. D. Archangelus Conter hoc Emblemate demonstrat, animam, è gratia & amicitia Divina rescissam, mortis evadere mancipium. Nam, teste S. Gregorio: *Umbra mortis est, quâ caro separatur ab anima: & vera mors est, quâ anima separatur à Deo.* Eâdem planè ratione homo, proprio suo arbitrio temerè è S. Ecclesiæ gremio recedens, certissimam sibi perniciem struit. S. Cyprianus: *Quisquis ille est, & qualiscunque est, Christianus non est, qui in Christi Ecclesia non est. Jactet se, & Philosophiam, vel eloquentiam suam superbis vocibus prædicet, qui nec fraternam charitatem, nec Ecclesiasticam unitatem tenuit, etiam quod prius fuerat, amisit.*

Job. — Pecc. — Hær. — *S. C...*

157. Cypressus nec vetustatem sentit, nec cariem; neque etiam foliorum viriditate orbatur, sive æstatis infestet ardor, seu duræ inclementia hyemis. Unde olim gentes Diti hanc arborem fecêre sacram, & defunctorum æternitatem adumbraturi, eam propè sepulchra statuerunt. Quare complures Cypressos, ad ambulacri marginem in horto amœnissimo ordine collocatas, hoc lemmate insignivit Serenissimus Philotheus: DURABUNT. Ita animus noster, Divinâ cognitione imbutus, adversus omnes casus felicissimè

ſimè ſe corroborat; neque enim dolore aut atrocibus periculis concidit, nec rebus adverſis conſeneſcit, nec proſperis diffluit, ſed pulcherrimâ conſtantiâ & fortitudine prædìtus, æternùm durabit. Hanc animi rationem ſummis votis exoptavit Magnus Auguſtinus; ipſummet Deo ſupplicem ac ſuſpirantem audi: *Fac me huic mundo funditus extingui, ut præ magnitudine amoris tui, nec blandis corrumpar, nec adverſis concutiar.* Emblematis mentem hoc epigrammate explicat eruditiſſimus D. Paulus Hachenberg:

Sicut odoratæ ſtantes per ſæcula cupreſſi,
Nulla ſenectutis ſigna labantis habent.
Sic mentes etiam, queis ſunt cœleſtia curæ,
Perpetuum ſervant, & ſine fine, decus.
Omnia tempus edax conſumit, & omnia perdit,
Quidquid habent homines, quidquid & Orbis habet.
Durabit mens ſola Deo ſacrata, nec unquam
Temporis invidiam, nec mala fata timet.

158. Thomas Morus, pro conſervandâ Pontificis Romani authoritate ſecuri percuſſus, miram ac æternam heroicæ virtutis ſuæ fragrantiam ſparſit: Unde in ipſius honorem Cypreſſum ſtatuêre, quæ ſecuri truncatâ, epigraphen tulit: SUAVIUS OLET. Cujuſvis Martyris hæc idea eſt propria, qui vitæ ſuæ jacturam paſſus, univerſum Orbem mirâ ſuavitate perfundit. Imò & mortificationis falce circumciſus, odorem Deo ſuaviſſimum litabit. S. P. Auguſtinus: *Duplex à nobis ſacrificium quærit Deus. Unum, ut ſimus caſto corpore; aliud, ut mundo corde eſſe debeamus. Ergo in exteriore altari, id eſt, in corpore noſtro, offerantur opera bona, in corde odorem ſuavitatis redoleat cogitatio ſancta.* De Thoma Moro in rem præſentem eruditè canit ſapientiſſimus D. Picinellus in Elogiis extemporalibus.

FICUS Caprificus. Ficus Indica. Ficus Ægyptia, ſeu Sycomorus.

Cap. XIII.

159. Ficus, florum vice, fructus producit: S. Ambroſio teſte, *Hæc ſola ab initio germinat poma pro floribus.* Unde lemmatis loco illam Sitacidis ſententiam pronuntiat: FLORES MEI FRUCTUS. Maria Virgo, fico longè felicior, illibato virginitatis flori, fœcundæ maternitatis fructum conjunctum habuit. Alius eidem fico inſcripſit: POMA PRO FLORIBUS. Hominem, factis potiùs quàm verbis inſignem; vel Prædicatorem, vitæ Apoſtolicæ magis, quàm Academicæ ſtudioſum, hoc Emblema repræſentat. S. Hieronymi documentum eſt: *Docente te in Eccleſia, non clamor populi, ſed gemitus ſuſcitetur. Lachrymæ auditorum laudes tuæ ſint. Verba ſolvere, & celeritate dicendi apud imperitum vulgus admirationem ſui facere, indoctorum hominum eſt.*

160. D. Areſius S. Sylveſtrum Papam, cujus ævo Eccleſia Romana exoptatam è diuturna perſecutione tranquillitatem ceperat, fici geminantis Emblemate exornavit; addito epigrammate: PROPE EST ÆSTAS. Mentem ſuam ita explicat Areſius:

De la bella ſtagion certo forteto
Frà l' altre piante ſi dimoſtra il fico. &c.
E fù alla Chieſa di vicina pace.
Di ſil veſtro il fiorir ſegno verace.

Veluti diceret, S. Sylveſtrum pacis, in Eccleſia futuræ, certum fuiſſe prodromum; ſicuti ficus gravida indubitatum temporis amœniſſimi prognoſticon habetur. Cæterùm etiam hominem, eleemoſynis erogandis deditum, hac icone repræſentabis, ut qui cœleſtis gloriæ æſtatem ibi demum experietur ſibi proximam, quando ad aliorum indigentiam ſublevandam copioſos fructus produxerit. Vadem ſe præbens S. Nilus Abbas, ait: *Si vis manuum tuarum labores Divinos, & non terrenos fieri; quædam ex iis communicabis cum egentibus.* Eleemoſynarius. S. Nil. Abb. Paræn. 82.

161. Ficus, nativum hominis proficientis ſymbolum, fructus tantò cumulatiores profert, quò magis ſeneſcit. Unde lemma: SENECTUTE FÆCUNDIOR. S. Gregorius Nazianzenus: S. Greg. Naz. ſent. lib. 1.

Operanda cuique ſemper eſt ſalus ſua,
Sed id requirit terminus vitæ magis.

Et S. Paſchaſius: *Perfectior, & pretioſior ſemper eſſe debet finis vitæ, quàm principium.* S. Ambroſius ad rem noſtram accommodatè docet, animam in ætate grandæva maximam fructuum virtuoſorum copiam ſortiri. *Senectus ipſa*, inquit, *in bonis moribus dulcior, in conſiliis validior, ad conſtantiam ſubeundæ mortis paratior, ad reprimendas libidines firmior.* Profectus. S. Paſch. in Pſal. 44. S. Ambr. l. 1. Hexam. cap. 8.

162. Meâ quidem ſententiâ, ficus ingrati animi idea eſt; quippe quæ tantò evadit deterior, quò magis irrigatur. Quare epigraphen addidi: IRRIGATIONE DETERIOR. Theophraſto teſte: *Dum rigatur, deteriorem fructum facit.* Franciſcus Mendoza, illa Jobi verba interpretatus, *Ipſi fuerunt rebelles lumini*, ait: *Quia quò major Divinæ beneficentiæ ſplendor illos illuſtrabat, eò ipſi in majores ſe flagitiorum tenebras compingebant.* Et S. Ambroſius: *Magna illecebra delinquendi eſt rerum affluentia ſecundarum: ſupinat, extollit, oblivionem auctoris infundit.* Propria tamen hæc Judæ Iſcariotis imago eſt, qui poſt pedum ablutionem in tanti obſequii & charitatis vicem adverſus optimum Magiſtrum ſuum indies evaſit deterior, ipſumque, ingratitudine horrendâ, tandem prodidit. Eamobrem Carolus Rancatus impii ac ſacrilegi hujus proditoris ſymbolo ficum incidi fecit; cum lemmate: RIGET, DUM RIGATUR. Nam Judas, pedibus à Dei Filio benigniſſimè ablutus, magis indies rigere, & in nequiſſimo propoſito obfirmari cœpit. De hoc S. Bernardus: *Tam diram & duram perverſi propoſiti obſtinationem incurrit, ut nec familiaritate contubernii, nec humilitate obſequii, nec ſuavitate colloquii à concepta malitia potuerit revocari.* Ingratus. Theophraſt. lib. 2. c. 8. Job. 24. 13. S. Ambr. l. 2. interpell. in Job. c. 5. Judas. S. Bern. tom. 2. ſer. 55. art. 8.

163. Fici fructus, aſpectu informis & rugoſus, à D. Archangelo Conter inſcriptionem cepit: DULCOREM, NON SPECIEM. Ita frequenter virtus ab interiore animo, non verò ab exteriore vultu metienda eſt. Unde Euripides canit: Virtus in corpore deformi.

Animus ſpectandus eſt: nihil pulchritudo
Juvat, cùm quis mentem non bonam habet.

Et rurſus:

Deformis ſim potiùs, quàm pulcher, & malus.

Certè Æſopus, Socrates, & Diogenes, aſpectu deformes & monſtruoſi, nobiliſſimas ac virtuoſiſſimas mentes continebant. His accenſendus Ariſtoteles, corpore nanus, gibboſus, balbutiens, & deformis, ingenio ſapientiſſimo, & ad miraculum perſpicaci inſtructus fuit. Porrò calamitates hujus mundi, quantumvis exteriore formâ aſperæ, ſi penitiùs inſpiciantur, ingentem dulcedinem in ſe continent: Apertè id propriâ experientiâ edoctus teſtatur Magnus Auguſtinus: *Nihil dulcius, quàm inter amaritudines hujus vitæ, Divinæ dulcedini inhiare.* Calamitas dulcis. S. Aug. lib. Medit. c. 37

164. Exuviæ, quibus fici fructus cooperitur, nullam quidem auri flavedinem, nec purpuræ vivacitatem, ut ceraſa, poma, pyra, aliæque fruges, oſten-

tat;

tat; attamen sub obscura, nigra, & informi sua cortice dulcedinem adeò miram abscondit, ut pretiosissimi mellis suavitatem æmuletur, cæterisque fructibus omnibus palmam præripiat. Proinde epigraphen, è Bartholomæo Rogati desumptam, addidi: SUB CORTICE MELLA.

Barth. Rog. l.3.Eleg.19

Et mihi SUB tenero CORTICE mella latent.

Religiosa vita. Vita Religiosa, fico simillima, sub exteriore squalore miram, veréque melleam consolationum dulcedinem reconditam habet. *Multi*, inquit Mellifluus Bernardus, *vident nostras cruces, qui non vident nostras unctiones.* Rei hujus prototypon in S. Joanne Baptista cernere licet, qui hirsutis Cameli exuviis vestitus, præruptas, saxeasve montium cavernas habitabat; insuper insipidis duntaxat aquis sitim reprimens, nonnisi locustas ac mel sylvestre fami sedandæ adhibebat: Et tamen, quod mireris, inter tantos corporis rigores interiorem animæ suæ vitam suavissimo ac melleo dulcore indies condire noverat.

S. Bernard. — S. Jo. Baptist.

165. Grossus, è fico prorumpens ac crescens, viridi colore spectandus est; at maturitatem consecutus, nigredinem induit. Unde ficorum acervo inscribes: MATURATI NIGRESCUNT. Ita Dei Filius, quem Cornelius à Lapide ob plurimas analogias fico similem dicit, nigredine ac deplorando livore totus perfusus, è Crucis trunco pependit, ac intra sepulchri angustias recubuit. Opportunè Richardus à S. Laurentio hanc Christi effigiem suggerens: *Ficus*, inquit, portat fructus dulcissimos, *qui MATURATI NIGRESCUNT, & signat Christum, qui in fine vitæ suæ temporalis niger & discolor jacuit in sepulchro.*

Corn. à Lap. in cant. 2.13. — Christus patiens. — *Rich. à S. Laur. l.12. de laud. B. M.*

166. Physicis observatum est, lac vaccinum, cum lacteo & unguinoso fici humore permixtum, condensari. Unde lemma: LAC SUO LACTE CONDENSAT. Quivis Justus hanc proprietatem sibi familiarem habeat, ut copioso innocentiæ & charitatis candore, veluti coagulo imbutus, proximos suos unire, eorumque animos conciliare studeat. Eruditè ad rem nostram Petrus Bercorius: *Vir perfectus*, inquit, *debet esse lacteus, per castitatem, unctuosus per pietatem, coagulans per charitatem. Charitas enim coagulat & conjungit, &c.* Porrò Servatoris nostri sanguis, D. Gregorio Nazianzeno teste, discordibus fidelium animis conciliandis plurimum inservit. *Exiguæ cruoris guttæ Orbem universum instaurârunt, atque idem, quod lacti coagulum, hominibus præstiterunt: in unum nos conjungentes, & constringentes.*

Charitas unit proximos. — *Pet. Berc. Reduct. Mor. lib. 12.c.55.* — *S. Greg. Naz. Orat. 42.* — Sanguis Christi.

167. Habet equidem lacteus fici humor præsentissimam vaccini lactis condensandi, coagulandique virtutem, ut superiore numero dictum; at si eidem lacti jam coagulato affundatur, illud iterum dissolvit, ac penitus extenuat. Unde, hac Castoris Durantis experientiâ nixus, epigraphen subdidi: LAC DENSUM LACTE RESOLVIT. Gratia Divina, instar dulcissimi lactis, obstinata ac densissimè coagmentata peccatorum corda, de quibus Psaltes canit: *Coagulatum est sicut lac cor eorum*, in contritionis lachrymas dissolvit. Nam ut Theologorum Primas, Magnus Augustinus, docet: *Gratia, quæ occultè humanis cordibus Divinâ largitate tribuitur, à nullo duro corde respuitur. Ideò quippe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur.*

Cast. Durant. in Herbar. — Gratia Dei — *Psal. 118. 70.* — *S. Aug. de Prædest. SS. cap. 8.*

CAPRIFICUS.

168. Caprificus, propè murum crescere solita, hunc, quantumvis firmus sit, effringit, ac diruit. Unde lemma: INGENTIA MARMORA FINDIT. Porrò, Castore Durante teste, ejusdem arboris rami virtutem adeò acutam ac penetrabilem exhalant, ut frustum carnis, ex se suspensum, mox consumant. Addit Hugo Benzius, bubulam carnem, bullientibus caprifici ramis conjunctam, penè momento lixari. Unde epigraphen subjunges: ET DURISSIMA MOLLIT. Libido caprificum exactè imitata, generosissimos ac firmissimos hominum animos superare novit. Ad hoc propositum benè ex Antiquis nonnemo cecinit.

Castor. Dur. in Herbario. — *Hug. B. in Regu. sanitat. cap. 39*

MULIER BLANDA & bella, etiam SILICEUM EMOLLIT ANIMUM,

Corporis robur, viresque animi libido effœminat.

Complures, teste S. Cypriano, adversus Tyrannorum crudelitatem, carcerum squalorem, carnificum ferociam, omnésque mortis incursantis minas collato pede steterunt, eamque immanitatem omnem invicto pectore superârunt; at postea à vili mulierculâ tentati, sua corda, veluti adamantes à vitro fracto fractos, rumpi ac debellari permiserunt. *Quanti*, inquit, *& quales post confessionum, victoriarumque calcata certamina; post magnalia, & signa, vel mirabilia usquequaque monstrata noscuntur cum his omnibus naufragâsse? Quantos leones domuit una muliebris infirmitas delicata, quæ cùm sit vilis & misera, de magnis efficit prædam.* S. Hieronymus, Nepotiani sui castimoniæ ac puritati consulturus, eum à mulierum consuetudine alienissimum esse voluit; unde argumenti rationem è Davide sanctissimo, Samsone fortissimo, & Salomone sapientissimo; viris utique inter homines supremis ac celeberrimis, sed tamen à libidine superatis, desumpsit: *Hospitiolum tuum*, inquit, *aut rarò, aut nunquam mulierum pedes terant. Omnes puellas & virgines Christi aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige. Ne sub eodem tecto mansites, nec in præterita castitate confidas. Nec sanctior Davide, nec Samsone fortior, nec Salomone potes esse sapientior, &c.*

Libid… — *S. Cy… de sin… Cler.* — *S. H… Ep…*

169. S. Isidorus, Archiepiscopus Hispalensis, insigne Canonicorum Regularium decus, testatur: *Ferocissimos tauros, ad fici arborem colligatos, mansuescere.* Huic conformis Pierius Valerianus, ait: *Caprifico ea vis est, ut lascivientium taurorum, & quantumvis ferocientium naturam usque adeò compescat eorum collo circumdata, ut immobiles propemodum eos reddat.* Unde Caprificum, ferocienti tauro colligatam, hoc lemmate afficies: MANSUESCERE COGIT. Christus in SS. Eucharistia, instar fæcũdæ ac dulcissimæ arboris, lacteas stillulas adeò suaves eliquat, ut feroces ac indomitos quosvis hominum animos reprimere, & ad saniora revocare valeat. Nam, doctore D. Thomâ: *Corpore Christi fit homo mansuetior, sed correptione patientior, &c.* Saul, instar ferocientis tauri, adversus innocuum Davidem concitatus, nil nisi sanguineas strages meditabatur, at suavibus Jonathæ verbis, ceu caprifico ligatus, totus detumescere, mentémque placidissimam induere cœpit. *Saul placatus voce Jonathæ, juravit: Vivit Dominus, quia non occidetur.* Tantùm nimirùm in humano pectore, quantumvis effreni ac irato, unicum bonum consiliũ potest.

S. I… Eth… — *Pi… l. 3…* — Eu… stia… — *S. T… puj… cap…* — …

FICUS INDICA.

170. Unicum hujus arboris folium, ab hortulanis decerptum, & mediâ sui parte in terram plantatum, paulò post non solùm radices agit, sed etiam alia folia ex se producit; quæ folia non minus fœcunda, iterum generant, donec, longo semper ordine alia ex aliis sine ullo ramo succrescentia, tandem arborem satis diffusam, altamque constituant. Hanc foliorum, in vastam molem excrescentium, seriem,

seriem Castor Durantes, cum succincta descriptione, æri incisam exhibet, passimque in nostris hortis asservatur. Unde D. Salvator Carducius epigraphen subdidit: FRONDE PARIT SYLVAM. Malum exemplum, hoc schemate non obscurè adumbratum, gravissima & innumera mala ex se uno parit: Senecâ teste: *Unum exemplum aut luxuriæ, aut avaritiæ, multùm mali facit.* Inde etiam discas velim, unicum peccatum, tametsi leve, instar unius folii, tandem in densissimam enormium flagitiorum sylvam excrescere. Apertè S. Chrysostomus: *Hæc quia parva sunt, desides reddunt, & dum contemnuntur, non potest ad expulsionem eorum animus generosè resurgere. Unde citò EX PARVIS MAXIMA FIUNT, &c.*

171. Ficus Indica in supremo foliorum acumine fructus suos producit. Adeoque fructus foliis conjunctos habet, &, Carducio asserente, DAT FRUCTUS E FRONDIBUS. Hanc iconem ideæ loco habeas, ut verborum tuorum foliis nunquam non copiosos virtutum fructus præfigas, ibi cumprimis, si Prælati aut Concionatoris munere fungaris. Idipsum hortatur meus S. Eucherius: *Salutis verba tanquam vitæ semina agro pectoris commendata velut in germina nutriantur, & quasi in segetem multiplicentur.*

FICUS ÆGYPTIA, seu Sycomorus.

172. Siquidem verum est, quòd *Ficus dicatur à fæcunditate*, certè Sycomorus cumprimis sibi fici nomen vendicat; quippe quæ, Castore Durante teste, unico anno tertiâ aut quartâ vice fructificat. Proinde Carducius epigraphen subjunxit: PLURIES AUTUMNAT IN ANNO. Hinc disce, virtutis fructus assiduâ & indefessâ fœcunditate in anima producendos esse. Apostoli monitum est: *Bonum autem facientes, non deficiamus*; Hunc locum interpretatus S. Hieronymus: *Quale est*, inquit, *ut, cùm peccatores quotidie in malis operibus augentur, nos in bono opere lassemur?*

173. Hæc arbor, fructibus fertilissima, eos ad perfectam maturitatem perducere nequit, nisi ferreis uncis incisi, superfluos humores exonerare, ac justam succi temperiem acquirere possint. Eò reflectens meus Carducius, inscripsit: MATURAT VULNERE FRUCTUS. Certè fideles nonnisi interni doloris falce, aut externis pœnitentiæ mortificationisque plagis probè vulnerati, ad veræ perfectionis maturitatem promoventur. Audi Petrum Bercorium: *Ad hoc, quòd homines possint maturescere per perfectionem, & mores, necesse est, quòd primò incidantur per contritionem ungulis ferreis, id est, asperitate pœnitentiæ sculpantur, & sic mutabuntur per morum perfectionem.* Et S. P. Augustinum: *Compugat pœnitentia criminum, quos hucusque transpunxit delectatio voluptatum: erigat adjuncta virtus, quem vitia prostraverunt: aperiant medicamento pœnitentiæ nares suas, quibus illis fœteat consuetudo peccati.*

174. Vix uno fructu ex arbore illa decerpto, mox eodem loco alius enascitur; & huic rursus maturescenti, illico tertius, quartus, aliique ex aliis succedunt. Unde Carducii lemma, aliquâ sui parte ex Virgilio mutuatum: UNO AVULSO, GERMINAT ALTER. Hanc virtutum exercitationem in quovis hominum optaverim, ut, nullâ intercedente morulâ, unam semper ac quantocius excipiat altera. S. Ambr. *Mens quando finit aliquod opus, non quasi consummato opere finiatur, sed in alia recurrat opera, & semper incrementa virtutis exerceat.*

175. Mira huic arbori natura est, quòd è trunco recissa, virorem suum semper retineat, neque unquam, nisi in aquas projecta, arescat. Eam ob rem P. Carducius inscripsit: ARESCIT IN UNDIS. Ingratum hominis animum hoc Emblemate, ceu obelo, notabis; qui gratiæ Divinæ affluentiâ inundatus, ariditate indies majore languescit. *Ingratus.* Certè Jeroboamus, decem Israëlis tribus Divinâ ope suis imperiis coërcens, duos ex auro vitulos effinxit, ac populum Israëliticum, à Deo, maximo benefactore suo, abstractum, ad exercendos dæmonum cultus adegit. *3 Reg. 12. 28.* Hebræi instar filiorum à Divina bonitate habiti, enutriti, & ad optima quæque sublevati, tandem cornua sua adversus supremum hunc benefactorem suum jactârunt, &, ubi, *Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui*, bove ac jumentis longè stolidior homo, *me non cognovit.* *Isa. 1. 3.* Et verò quoties hodie adhuc Numini ingratos nos exhibemus? Nam, Magno Augustino teste: *Per hoc gratiæ invenietur ingratus, qui propter illam vult vivere in peccato, per quam morimur peccato.* *S. Aug. Ep. 47.*

176. Castor Durantes refert, vere adolescente, utilissimum ac saluberrimum liquorem è Sycomoro colligi; *Cast. Dur. in Herbar.* idque maximè mirandum est, quòd superior illius cortex, lapillo quodam leviter pulsatus, liquorem istum copiosissimè reddat; gravius verò percussus, pumice evadat aridior, omnemque humorem deneget. Huic proprietati animum advertens meus D. Carducius, epigraphen subjunxit: LENI VERBERE PLORAT. *Correctio mitis.* Præclarum hoc generosi ac nobilis animi ectypon habetur, qui, severiore modo castigatus, in furorem agitur; at suaviùs correptus, mox errores suos agnoscit, & in pretiosos lachrymarum, eleemosynæ, aliarumque virtutum liquores dissolvitur. Sapienter consulit Magnus Augustinus: *Nihil nocendi cupiditate fiat, sed omnia consulendi charitate: quia & plectendo, & ignoscendo, hoc solùm benè agitur, ut vita hominum corrigatur.* *S. Aug. Ep. 54.*

FRAXINUS. Cap. XIV.

177. Plinius testatur, Fraxini umbram è congenita sua proprietate serpentibus fatalem esse ac celerrimè in fugam agere. *Plin. l. 16. cap. 13.* Unde serpentes è fraxino profugi, epigraphen tenent: STANT PROCUL AB UMBRA. *Præsentia piorum.* Haud aliter vitia & peccata à virtuosorum consuetudine, ac locis, hominum sanctimoniâ conspicuis, longissimè exulant. *Senec. Ep. 11.* Seneca: *Magna pars peccatorum tollitur, si peccaturis testis assistat. Aliquem habeat animus, quem vereatur, cujus authoritate etiam secretum suum sanctius facit.*

178. Franciscus Raulinus serpentes, è Fraxino profugos, hoc lemmate notavit: FLAGELLAT UMBRA. Mens Emblematis erat: quemadmodum serpentes non ab arboris illius ramis percussi, sed solâ umbrâ exterriti, fugantur; ita Principem clementem in sceleratos non suppliciis, sed solâ suppliciorum umbrâ animadvertere; adhibendo videlicet solos minarum terrores, & à suppliciorum rigoribus penitus abstinendo. *Minæ suppliciorum fugant vitiosos.* De Deo testatur Magnus Augustinus: *Doctrina, per quam minatur impiis futurum interitum, interficit præsentem iniquitatem.* *S. Aug. annotat. in Job. c. 39.*

179. D. Certanus Abbas, ad eandem Fraxini proprietatem reflectens, serpentibus, ab illius umbra in fugam conjectis, subscripsit: VIRULENTO VIRUS. Et P. Aloysius Juglaris: NOCENTIBUS NOXIA. Princeps justus & pius, accommodatè ad hanc ideam, è regno suo homines sceleratos, impios, & sanctæ fidei hostes procul facessere jubet. *Princeps justus.* David se ob eam præcipuè causam ad regni solium evectum protestatur: *Ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.* *Ps. 100. 8.* Josiam sacræ Litteræ miris

4 Reg. 23. àn. 5. &c. ris encomiis celebrant, quia *Delevit aruspices, quos posuerant Reges Juda ad sacrificandum; & efferri fecit lutum de domo Domini foràs. Destruxit quoque ædiculas effeminatorum*; uti prolixiùs in Regum fastis videre est. Haud aliter Maria, Henrici VIII. Angliæ Regis filia, & Philippi II. Hispaniarum Regis conjux, vix regio diademate insignita, mox supra triginta hæreticorum millia è Regno proscripsit. Philippus III. innumeros Mauros ex Hispaniis ejecit. Sixtus V. omnes suas provincias sicariis & latronibus expurgavit. Cæterùm eodem Fraxini Emblemate sanctam Crucem insignire licet, è cujus umbra venenati ac lividi inferorum serpentes exterriti fugantur. Hoc sensu S. Ecclesia canit: *Ecce crucem Domini, fugite partes adversæ.* S. Macharius, in Mosis virga genuinam S. Crucis figuram observans, ait: *Virga Mosis duplicem gerebat imaginem; nam hostibus occurrebat ut serpens mordens, enecans: at Israëlitis erat vice baculi, quo nitebantur. Sic etiam verum signum crucis hostium quidem spirituum mors est, animarum verò nostrarum baculus.* S. Joannes Chrysostomus de Cruce disserens: *Ea*, inquit, *dæmones ulciscitur, ea tollit morbos animæ, ea est armatura invicta, ea murus inexpugnabilis: ea est munimentum insuperabile, quæ non solùm barbarorum irruptiones & incursiones hostium, sed ipsorum etiam immanium dæmonum phalanges perrumpit.*

S. Crux. S. Machar. hom. 47. S. Jo. Chrys. in Ps. 109.

Præsentia justi. 180. Serpentes, è fraxini vicinia in fugam acti, epigraphen tenent: VENENOSA REPELLIT. Ita nimirùm hominis cujusdam virtuosi præsentia omnes defectus & errores à proximo suo propulsat. Seneca: *Quidam canent tecum, quia digni sunt; quidam ut sint. Si quid enim in illis ex sordida conversatione servile est, honestiorum convictus excutiet.* Certè S. Crucis signum monstruosos Tartari serpentes indubitatâ fugâ dispergit. Leo Imperator: *Violenter quidem persecutor me insecutus est: sed ab omni impetu cohibitus est, terribili quodam obstaculo objecto: vidit Divinam armaturam, & concidit potentia. Vidit regium sceptrum impius ille genius, & horrore perfusus, in summas angustias detrusus est.*

Senec. Ep. 47. S. Crux. Leo Imper. Orat. de Exalt. S. Crucis.

Fuga libidinis. 181. D. Aresius serpentes, è fraxino profugos, hoc epigrammate notavit: FUGÆ PRÆSIDIUM QUÆRIT. Hoc contra vitia, potissimùm tamen adversùs libidinem, consilium longè opportunissimum habetur. S. P. Augustinus: *Cùm cætera vitia pugnando vinci soleant, sola libido est, quæ fugiendo potiùs quam pugnando superatur.* Neque sancti Patres tantùm, sed & Authores profani ac Poëtæ hoc consilium suggerunt; Inter alios canit Jul. Hiacyntus Ronconus.

S. Aug. ser. 250. de temp. Jul. Hiacynth. Ronc. nel. lib. delle Rime.

Fuggiam, mio cor, fuggiamo
L'aspetto di costei, che si possente
Ad assalir ne viene.
Glistrali, e le catene
De l'aureo guardo, e del bel crin lucente
Non han, chi lor resista.
Fuggiam, fuggiam la vista.
Di si rara belta, se non vogliamo
Debellati restar: che solo, o core,
Con Partico pugnar si vince Amore.

HEDERA.

Cap. XV.

Ingratus. 182. Hedera, ingrati animi symbolum, illam ipsam arborem, cujus ope è terra in altum excrevit, violentiâ suâ dissecat. Unde Abbatis Certani lemma: PORTANTEM PERIMIT. Plutarchus: *Ut hedera, adhærens arborum ramis, ope alienâ in altum erigitur; sic obscuri consuetudine potentum crescunt, deinde præfocant eos, à quibus sunt evecti in altum.* Judicum libri referunt, humilem rhamni arbusculum, unanimi cæterarum arborum suffragio in Regem electum, mox Cedros Libani flammis adjudicâsse: *Egrediatur ignis de rhamno, & devoret Cedros Libani.* Hic non abs re interroges, si rhamnus non minùs Cedrorum, quàm aliarum arborum calculo ad regiam dignitatem pervenerit: *Dixerunt omnia ligna ad Rhamnum: Veni, & impera super nos.* Cur, obsecro, Cedrorum perniciem tam solicitè expetivit rhamnus? Opportunè respondet Glossa; omnibus hominibus, ad dignitatem quandam citra merita sua elevatis, commune hoc esse vitium, ut benefactoribus grati animi loco, offensas & excidia rependant: *Per rhamnum*, inquit, *significantur homines indigni promotione, qui graviter pungunt, & ignem dissensionis emittunt, quo promotores sui destruuntur.*

Plutarch. in Apoph. Judic. 9. 15. Gloss. in hunc loc.

Mulier lasciva. 183. Hedera, murum amplexata, tandem illum humi sternit. Unde Bargalii lemma: AMPLECTENDO PROSTERNIT. Mulier impudica, hæderæ simillima, incautos, amantes suis amplexibus in extremam perniciem præcipitat. Novarinus:

Novar. Aquar. num. ...

Enecat amplexu serpens hedera arboris altæ,
Quo sustinetur, stipitem:
Sic & amica procax, hedera formosior alba,
Lentis adhærens brachiis:
Quem semel amplexa est, lascivo occidit amore,
Sugens opes & sanguinem.

Vana gloria. S. Nil. Orat. ... Eadem damna S. Nilus animabus nostris è vana gloria accrescere testatur; hujus enim vitio omnes virtutum ac meritorum vires inciduntur, & enerves concidunt: *Hedera sic arborem complectitur, ut, tùm altiùs sese sustulerit, radicem ejus arefaciat. Inanis gloria sic juxta virtutes nascitur, ut non recedat, priusquam vim illarum exciderit.*

Contemplatio. 184. Anima contemplativa, totis affectibus in Crucifixum defixa, à Bartholomæo Rosso hederæ symbolum recepit, quę trunco arctissimè connexa, inscriptionem habuit: NUNQUAM DIVELLAR. Hoc sensu S. Paulus: *Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio? An angustia? An fames? An nuditas? An periculum? An persecutio? An gladius? Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, &c. neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei.* Hederam imitatus S. P. Augustinus, ingenuè de se ipso fatetur: *Sæviat, quantùm potest inimicus, non me separat à Deo.* Et Divina Sponsa: *Tenui eum, nec dimittam*; Insinuabant videlicet, se Domino suo, instar hederæ, ita arctè connexos vivere, ut corporeæ vitæ potiùs, quàm Divini amoris sui jacturam facere decreverint. Eâdem planè metaphorâ P. Hermannus Hugo animæ illius suspiria explicat:

Rom. 8. 35. S. Aug. in Ps. ... Cant. ... Herm. Hugo ...

O mea lux! video, te nunc video, mea vita,
Involo in amplexus, Sponse reperte, tuos.
Jamq; ego te teneo, neq; per vaga compita quæram,
Ludibrium vigili nocte futura gregi.
O mea si geminis mutentur brachia vinclis!
Atque manus manicis, compedibúsque pedes.
Quàm te complexitis mea lux amplecterer ulnis,
Arctiùs amplexu vitis, & ulme tuo,
Arctiùs anguipedum manibus pedibusq; hederarum,
Queîs obit annosas herba marita domos.

Amor conjugalis. 185. Viduam, tenaci amore versùs defunctum maritum affectam, D. Aresius hederæ non absimilem dixit, quæ trunco arido connexa, epigraphen subjunctam habeat: NEQUE MORS SEPARABIT.

BIT. Verbis è D. Paulò mutuatis: *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Neque mors &c.* Certè homo juſtus, quantumvis à Deo videatur derelictus, ac Divinis conſolationibus areſcens, nunquam tamen ab ipſo ſe avelli patitur; quia Magno Auguſtino teſte, *Nonniſi peccatis homines ſeparantur à Deo.* Propertius teneros amoris hujus affectus ita explicat:

Terra priùs falſo partu deludet arantes,
Et citiùs magnos Sol agitabit equos:
Quàm poſſim noſtros aliò transferre calores:
Hujus ero vivus, mortuus hujus ero.

186. Hedera, trunco connexa, inſcriptionem habet: NEC RECISA RECEDIT. Animi perſeverantis, aut obſtinati hæc imago eſt; S. Aſterius tenacem hunc nexum in avaritiæ vitio deprehendens: *Avaritiæ morbus*, inquit, *hujuſmodi malum eſt, ut vix unquam eo liberari poſſis, & quemadmodum hæc ſemper virens atque frondens hedera, adſitas irrepens arbores, validè circumvolvitur, & adhæret, ac ne ramis quidem fatiſcentibus aut arefactis recedit, niſi quis flexus iſtos, & anguineos quaſi gyros ferro ſecet; ita nec avari mentem, ſive juvenis hic, ſive ſenex, in libertatem facilè vindicaris, niſi ſobrio prudentique conſilio, velut machæra, morbum diſcideris.* Eadem etiam amoris eſt indoles; qui corpore viribus fatigato, & ſenectute penitus confecto, non rarò firmas adhuc radices intra præcordia habet. Otho Venius:

Tempus edax rerum pennas decurtet Amoris:
Sed vim, tela, faces, non domat ulla dies.
Sic licèt imminuat Venerem ætas languida amanti,
Non tamen affectus tollitur omnis ei.

187. Videri quidem poſſit, hederam ſumptuoſo muro eximium decus afferre; at re ipsâ ejus lapides, tenacibus ſuis ramis prehenſos, diſſolvit, turbat, totamque demum machinam proſternit. Adeoque quod Joannes Franciſcus Bonomus ait, ORNANDO PRÆCIPITAT. Ita, eodem authore, Aulici è Principum ſuorum gratia ornamentum aliquod apparens, verumque præcipitium colligunt. *In vanis*, inquit, *hujus hederæ (magnatum imaginis) amplexibus ruentem effuge parietem. Favorabilis regnantium hedera quò ſincerius ſtringit, eò damnoſius præcipitat.*

188. Goropius Becanus hederam iis locis exponi obſervat ubi vinum venditur. *Hedera*, inquit, *ſemper in ſublime nititur, non ſuis quidem viribus, ſed alienis freta.* Unde lemma: NITITUR IN SUBLIME. Hedera ergò, ſemper aſcendere ſolita, hâc ſuâ proprietate *monet*, inquit ille, *vinum eò bibendum, quo terrenis curis ſoluti, ad Divina ſubvolemus, & alacres, hilareſque Deo, tanti muneris datori, hymnos concinamus* Adeoque ex hedera gratitudinem, Divino benefactori debitam; utì & aſſiduum in virtute profectum diſcere licet.

189. Idem Goropius de hedera ſcribit: *In ſublime nititur, non ſuis viribus, ſed alienis freta.* Unde lemma: NITITUR ALIENIS. Hominem, alterius ope ac præſidio nixum, hoc ſymbolo afficies. Illius exemplum præiens Sacra Sponſa, *aſcendit de deſerto, deliciis affluens, innixa ſuper dilectum ſuum.* Hunc locum interpretatus S. Gregorius, ait: *Super dilectum innititur, quia in ſolius Chriſti auxilio confidens, eò largiente ab exilio ad patriam revocatur.* Et Cardinalis Ailgrinus: *Non ſuis meritis, ſed ipſius innitebatur gratiæ, qui gratiam tribuit, &c.* Cæterùm etiam iis hæc imago convenit, qui, propriis meritis ac ingenio deſtituti, ad negotii ſui finem conſequendum, aliorum operâ & virtute nituntur.

190. Hedera, ſuum virorem tam ardente Syrio, quàm rigente brumâ illibatum ſervare ſolita, epigraphen mereretur: VIRORE PERENNI. Hinc, Goropio authore, tuam versùs Deum gratitudinem & amorem ſemper integrum ac viridem conſervare

diſces. *Perennis viror*, inquit, *quid aliud ſibi vult, quàm & vinum viridem juventam hominibus conciliare; & præterea ſemper nos virides eſſe debere in æterno Divini amoris complexu.* Monentem audi Præſulem Hipponenſem: *Noli ambulare ſecundùm hominem, ſed ſecundùm eum, qui fecit hominem. Ab eo, qui fecit te, noli deficere.*

Gorop. l. c.
S. Aug. l. de Contin. c. 4.

191. Hedera, marmori ſepulchrali arctè connexa, ac veluti concreta, à P. Raulino epigraphen recepit: MORERER DIVULSA. Illos hæc imago repræſentat, qui defunctis quibuſdam immodico affectu addicti, ad eorum ſepulchra diu multumque commorantur; utì S. Hilaria ad tumulum S. Afræ Martyris filiæ ſuæ; S. Conſtantia ad ſepulchrum S. Agnetis; S. Magdalena, quæ *à monumento Domini, etiam Diſcipulis recedentibus, non recedebat*, ut teſtatur S. Gregor. Cæterùm illud ipſum Emblema etiam homo contemplativus uſurpaverit, qui animæ mortem ſeſe incurſurum timeret; niſi aſſiduâ mortis meditatione detineretur.

Affectus erga defunctos.
Martyrolog. 12 Auguſt. 28. Febr.
S. Greg. Papa Hom. 25. in Evang.

192. Hedera, arbori colligata, hominem ſignificat, alterius ope ac præſidio nixum. Lemma: VIX NATA SUSTINEOR. Hæc bonitatis Divinæ effecta in ſe ipſo cumulatè expertus David, infinitam illius providentiam jam ab ipſo natalium ſuorum exordio præſidii ac tutelæ loco fuiſſe teſtatur. Unde non ſine grati animi affectu; in hæc verba prorupit: *In te projectus ſum ex utero: de ventre matris meæ, Deus meus es tu*; veluti diceret, interprete S. Baſilio: *Cùm eſſem ad ubera matris, ſpes mea à providentia tua dependit.* Et rurſus: *Suſcepiſti me de utero matris:* Id eſt, eodem Baſilio interprete: *Semper obſepiviſti, providiſti ac muniviſti me à prima ætate, & inde à cunabulis meis.* Vel ut Theodoretus explicat: *Tu mihi es & pædagogus, & gubernator, & præceptor, & cum primùm ex vulva exivi, tuâ providentiâ perfruitus ſum.*

Auxilium.
Pſal. 21. 11.
S. Baſil. in hunc loc.
Pſal. 138. 13.
S. Baſil. in hunc loc.
Theod. in hunc loc.

193. Ad funebrem Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis, apparatum, P. Aloyſius Juglaris Symboli loco hederam, emortuæ arbori connexam, depinxit; eâque Regiæ conjugis erga defunctum ſponſum ſtabile ac conſtans amoris pectus ſignificare voluit. Epigraphen addidit: VINCTI PEREUNT, SED VINCLA PERENNANT. Vel ut alius eandem hederam hoc epigrammate loquentem ſiſtit: ET ARIDA TECUM. Huic imagini planè concolor eſt illud Alciati Emblema, ubi vitem, ulmo arente nixam producit; cum titulo: *Amicitia poſt mortem durans*; quò benevolum Lectorem remitto. Porrò morienti in Cruce Divino ſuo Filio conſtantiſſimè adſtitit Maria Virgo: *Stabat Maria*, inquit S. Anſelmus, *in fide Jeſu conſtantiſſima & patientiſſima: nam diſcipulis fugientibus, cunctiſque viris recedentibus, in gloriam totius fæminei ſexûs, inter tot preſſuras Filii ſui conſtanter ipſa ſola* (inſtar virentis hederæ) *ſtabat in fide Jeſu firma, &c.*

Amor conſtans.
Alciatus. Embl. 160.
Maria V. juxta Crucem.
S. Anſelm. in Joan. 19.

194. Hedera epigraphen ſuſtinet: EXTERIUS VIRIDIS, CÆTERA PALLOR HABET. Adulatorem, aut invidum hæc imago concernit, qui exteriore vultu neſcio quem amænum virorem mentiti, proximi ſui laudes ac merita nonnunquam deprædicant, at in pectore ſuo turpem malevolentiæ pallorem continent, omnemque illius opprimendi occaſionem captant. Unde Cato canit:

Adulator invidus.

Sermones blandos, blæſoſque cavere memento:
Simplicitas veri forma eſt, fraus ficta loquendi.

Alciatus eandem iconem litteratorum propriam dicit, qui ſtudiis fatigati, maciem ac pallorem, ſimulque famæ nunquam intermoriturae virorem contrahunt.

Litteratus.
Alciatus Embl. 204.

Palleſcunt ſtudiis; laus diuturna viret.

Cæterùm Emblemate iſto etiam mundum dignoſcendum proponere licet, qui venuſtam divitiarum, honoris, & gloriæ formam effingens, reipsâ pallo-

Mundus.

rem, mœstos, inquam, cineres & exequias ceu comites individuos habet. Verissimè dixit Magnus Augustinus: *Vincula hujus mundi asperitatem habent veram, jucunditatem falsam, certum dolorem, incertam voluptatem, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miseriæ, spem beatitudinis inanem.* S. August. Epist. 39.

195. Nonnemo suam ab alterius virtute dependentiam significaturus, seipsum hederæ symbolo repræsentavit, quæ circum pyramidem fastigiata, hanc retulit gnomam: TE STANTE VIREBO. Vel, ut alius eandem muro seu magis propriè arbori connexam statuit, cum lemmate: SI VIVET, VIVAM. De Joa Rege testantur Sacræ Litteræ: *Fecitq; Joas rectum coram Domino cunctis diebus, quibus docuit eum Jojadas Sacerdos.* Adeóque optimo illo Sacerdote adhuc vivente Rex Joas, ad illius sancta consilia penitùs conformatus, non nisi pietatis, fidei ac religionis vitorem exhibebat. At mortuo Jojadâ Rex, velutì hedera malè fulta, sensim labescere, & mox in idololatriam, apostasiam, homicidium, sacrilegium aliáque innumera flagitia proruere cœpit. De hoc Alphonsus Tostatus: *Quia Jojada erat cultor Dei magnus, fecit, ut Rex toto tempore suo coleret Deum; & quia dicitur omnibus diebus, quibus docuit eum Jojada, innuitur, quòd mortuo Jojadâ malus fuerit; & verum est, quia declinavit ad idola in tantum, ut jusserit occidi Zachariam, filium Jojadæ, quia increpabat eum.*

Dependentia. 4 Reg. 12. 2. Alph. Tost. Quæst. 1. in. 12. lib. 4. Reg.

196. Hedera, ad pyramidis radicem serpens, epigraphen tenet: UT ERIGAR. Nempè discipulus, ut profectui suo consulat, ad Magistri præceptiones sese affigat; necessè est. Seneca: *Imbecillioribus ingeniis necessè est, aliquem præire: Hoc vitabis, hoc facies.* Et paulò inferiùs: *Pueri ad præscriptum discant: digiti illorum tenentur, & alienâ manu per litterarum simulachra ducuntur: deinde imitari jubentur proposita, & ad illa reformare chirographum: sic animus noster, dum eruditur ad præscriptum, juvatur.* Cicero: *Ineuntis ætatis inscitia senum constituenda & regenda prudentia est.* In hanc rem nobilis & magnus spiritualis vitæ Magister Basilius ait: *Acerrimâ in omnes partes animi circumspectione operam dato, ut aliquem tibi virum invenias, quem in omnibus deinceps delectæ tibi vitæ studiis certissimum ducem sequàre, ejusmodique, qui rectum iter ad Deum volentibus pergere, sciat commonstrare.* Et posterior illo Cassianus: *Seniorum vestigia subsequentes, neque agere quidquam novi, neque discere nostro judicio præsumamus; sed quemadmodum nos traditio illorum vel vitæ probitas informârit, gradiamur.*

Discipulus. Senec. Ep. 94. Cic. l. 1. Offic. S. Basilius Tract. de abdic. rerum. Cassian. Coll. 2. cap. 11.

197. Juventus, hederæ persimilis, Magistro opus habet, cujus auxilio educetur, dirigatur ac sustentetur. Huic rei significandæ hederam Pyramidi vicinam statues, cum lemmate: UT RECTA SUSTINEAR. Ipsissimum hoc S. Laurentii Justiniani documentum est, ubi juventutem cum tenero ac fragili arbusculo, qualis hedera est, comparat; illa enim, nisi prudentum consiliis assiduò suffulta ac sustentata, mox gressu in omnes lapsus facillimo corruit: *Incipientes namque*, ait, *tanquam novellæ plantationes, ex Ægypti divulsæ nemore, quoniam proni sunt redire ad illa, quæ reliquerunt in sæculo, velutì delicati, debiles & minùs capaces per hominem dirigendi sunt.* Porrò etiam anima nostra, assistentis gratiæ adjutorio destituta, persistere nequit, suíque planè impotens concidit. Exemplum habeto optimum Regem Davidem, qui auxiliari Numinis dexterâ paululùm subductâ, mox inglorius defecit: *Avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus.*

Educatio. S. Laur. Just. de casto Conn. cap. 3. Gratia. Psal. 29. 8.

198. Duos in litterariæ disputationis arenam congressuros hederę ac lauri symbolo significabis, quæ mutuò collisæ, flammas eliciunt. Lemma: ATTRITÆ FLAMMESCUNT. Enimverò in litterariis concertationibus non semper doctrinæ flammas ac gloriæ radios, sed nonnunquam etiam immodica iracundiæ, odii ac tumultuum incendia experimur. Justus Lipsius: *Contentiosa aut curiosa scriptio factionum sæpè causa & fomentum.*

Disputatio. Just. Lips. l. de una Relig.

199. Hedera, arborem complexa, eam suffocat & interimit. Unde Emblematis loco depicta, malitiosi cujusdam Oratoris eloquentiam significabat, quâ Judicum animos ad injustas sententias ferendas inflectere est solitus. Epigraphen addidêre: IMPROBITAS SUBIGIT RECTUM. Probè id compertum habuit Alphonsus, Arragonum Rex; cùm enim ipsi innotuisset, Gallum quemdam, relictâ suâ medicinæ professione, caussis pro tribunali dicendis se addixisse, ac ingenii vivacitate Judices gravissimis sophismatis implicare: *Illum*, referente Panormitano, *foro prohibuit, decreto edito, ut omnis lis, quam Gallus patronus susciperet, ipso jure haberetur iniqua & injusta.*

Advo... catus vitiosi. Panorm. l. 4.

200. Castor Durantes testatur, craterem, ex hederæ lignis confectum, tali naturâ esse, ut solum vinum purum retineat, aquis per meatus suos porosos foràs effusis. Unde lemma è Virgilio desumptum: EXSUDAT INUTILIS HUMOR. Ita homo, solitudinem aut religionem ingressus, omne vitiorum frigus, fortè intra animam suam contractum, procul excludit, solúmque virtutis spiritûs fervorem servat. Eadem imago etiam principem justum spectat, qui homines sceleratos, velutì malignos Reipublicæ humores aut in exilium ejicit, aut mortis supplicio è medio tollit. De hoc perspicuè Salomon: *Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimum. Aufer impietatem de vultu Regis, & firmabitur justitiâ thronus ejus.* Id est, ut Septuaginta traducunt: *Interfice impios à facie Regis, & recta procedet in justitia thronus ejus.* Unde, Cassiodoro referente, Atharicus Rex dicere est solitus: *Regnum jure dicitur integerrimum, si nusquam fuerit imminutum. Hoc fieri potest, cùm undique submoventur effrenatæ licentiæ, nec datur ausus menti malignè sub abominabili libertate peccare.*

Reli... Princ. justi... Prov. n. 4. Cassi. Epist.

201. S. Carolus, Crucifixo contemplando intentus, maximum perfectionis suæ incrementum cepit. Rossus id Emblemate demonstraturus, hederam, palo complicatam, produxit, cum lemmate: INNIXA SURSUM. S. Antonius Paduanus hoc argumento persuadet, hominem opulentum, si egenos, velutì beatitudinis consequendæ fulcra, complectatur, facili negotio ad suprema merita sublevari posse: *Hedera*, inquit, *quæ in altum per se elevari non potest, sed alicujus inhærens ramis arboris, altiora petit; significat divitem hujus mundi, qui non per se, sed pauperum eleëmosynis, quasi quibusdam brachiis in cœlum elevatur.*

Co... pla... Ele... syn... S. A... in ca... Jon...

202. Hedera, tametsi nullius hominis industriâ aut labore culta, sed contemptim relicta, miros tamen in crescendo progressus habet. Adeóque NEGLECTA VIRESCIT. Ita sanè omnis culpa, primo quidem intuitu exigua & venialis, si neglectim prætereatur, mirum est, quantù paulò post excrescat, luxurietve. Heraclius Imperator Mahumetis lolium, recens sparsum, nihili vel è superficie tantùm æstimans, illud non multò pòst in immensum monstrum excrevisse sensit. Idipsum etiam hoc ævo nostro de lethiferis Lutheri & Calvini doctrinis dixeris, quæ, Catholicis identidem conniventibus, & in suo *Interim* hærentibus, horrendum egerminârunt. Proinde ergo monet Hæreticorum Malleus: *Maximè memoriæ commendanda sunt, quæ adversùs hæreticos valent plurimùm, quorum insidiæ infirmiores quosque & negligentiores circumvenire non cessant.*

Pe... tu... ve... Her... S. Au... Epi... Tra...

204. Hedera,

203. Hedera, altiùs altiúsque per arborem enitens, à Patribus Societatis Jesu in Belgio epigraphen recepit: NEXUS NON SUFFICIT UNUS. Innuebant videlicet, Societatem per frequentem votorum innovationem sese arctiùs Deo obstringere. Porrò ut in sacra Religione te totum Deo devoveas, triplex votorum nexus requiritur, nimirùm obedientiæ, castitatis & paupertatis. Status enim Religionis, Doctore S. Thomâ Aquinate, *est quoddam holocaustum, per quod aliquis totaliter se & sua offert Deo. Habet autem homo triplex bonum, secundùm Philosophum, 1. Ethic. Primò quidem exteriorum rerum, quas quidem totaliter aliquis Deo offert per votum voluntariæ paupertatis. Secundò autem bonum proprii corporis, quod aliquis præcipuè offert Deo per votum continentiæ, quo abrenuntiat maximè delectationibus corporis. Tertium autem bonum est animæ, quod aliquis totaliter Deo offert per obedientiam, &c.*

LAURUS.
Cap. XVI.

204 Laurus, undique virescens, pulchra & inter complures arbores, fulmine prostratas, media epigraphen tenet: INTACTA TRIUMPHAT. Mariam Virginem, inter omnes creaturas solam nullius peccati fulmine temeratam, hæc imago spectat. Nam, ut de gloriosa hac Dei Matre pronuntiat Magnus Augustinus, *de hac* (Maria Virgine) *propter honorem Domini, nullam prorsùs, cùm de peccatis agitur, habere volo quæstionem.* Argumento non absimili Joannes Geometra, Virgini supplex, canit:

——Salve procera Laurus, stirps, quæ procul arces
Fulguris haud fulmen, dæmonis at faculas.

205. Laurus nec à fulminum flammis, nec ab hyemis frigore quidquam detrimenti unquam sustinet. Lemma: NEC FULMEN METUIT, NEC HYEMEM. Ita generosus ac imperterritus hominis animus, quibusvis calamitatibus superior, nullâ unquam violentiâ sternitur. Porrò justus quascunque, sive libidinis, sive acediæ tentationes nunquam non triumphat, S. P. Augustino teste: *Omnes tentationes adversitatéque diaboli vincunt Sancti orando; non enim aliquem vincit aut subjugat, nisi societate peccati. Ergo in ejus nomine vincitur, qui hominem assumpsit.* Virtus quoque ac gloria easdem cum lauro prærogativas habent, neque temporis aut mortis injuriis unquam succumbunt. Eleganter de virtute canit D. Angelus Maria Arcionus Abbas:

——D'arco sonoro in van non s'armi
La man; sien strali i carmi:
E faccian d'un alloro al capo ignudo
Dal fulminar di morte ed elmo, e scudo.

De virtute & gloria simul canit Ovidius:

Facta Ducis vivent, operosáque gloria rerum,
Hæc manet, hæc avidos effugit una rogos.

206. Eadem Laurus epigraphen sustinet: FERVIDOS EXCLUDIT ICTUS. Verbis ex Horatio mutuatis:

——Spissa ramis laurea, fervidos
Excludit ictus.

Maria Virgo, genuinum lauri exemplar, iræ Divinæ fulmina potenter cohibet. *Quid enim?* Inquit S. Bernardus, *potéstne Filius aut repellere, aut sustinere repulsam? Neutrum planè. Invenisti, ait Angelus, gratiam apud Deum. Feliciter. Semper hæc* (Maria) *inveniet gratiam, & sola est gratia, quâ egemus.* Unde quidam Virgini Devotus canit:

Mundi Symbol. Picenelli & Aug. Erath. Tom. I.

Fulmina si metuas Nati, venerare Parentem;
Oppositu Matris fulmina nulla cadent.

Eodem lemmate etiam homines illos castos ac puritatis studiosos significare licet, qui cum Jobo dicere possunt: *Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de Virgine.* Et cum Ovidio: *Job. 31. 1.* *Ovid. Ep. 3.*

Sint procul à nobis juvenes ut fœmina compti.

207. Gambertus Laurum, nullâ unquam fulminis irâ sternendam, sub cœlo nubilo ac tempestuoso figuravit, cum lemmate: NULLIS OBNOXIA FATIS. Alius eandem, fulguri vicinam, hâc gnomâ insignivit: ILLÆSA REFULGET. Alius denique infra fulminum minas collocatæ, inscripsit: TIMEANT ALIÆ. Hominem, virtute ac vitæ integritate illustrem, hæc imago concernit, cui malevolorum fulmina nihil unquam exitii creare possunt. Nam, ut expertus testatur Magnus Augustinus: *Qui in Cruce Christi gloriatur, non vult placere in carne, quia persecutiones carnalium non timet.* Semper ergo cum Cygno illo canit: *Virtus nil timet.* *S. Aug. in Epist. ad Gal. c. 6.*

Fulgura non metuo, pellunt ea germina lauri,
Fortunæ insultus despicit integritas.

208. Franciscus Raulinus inter cæterum funebrem Serenissimi Ducis Odoardi Farnesii apparatum Laurum suffixit, fulmine concisam, & hoc lemmate insignem: JAM NIHIL TUTUM. Dicere volebat, sicuti Lauris, quas antiquitas Cœli privilegio immunes credidit, hodie à fulminum injuria cæsis ac prostratis, reliquarum arborum nulli imposterùm securæ esse licet, ita dum Magnates, immortalitate dignissimi, sub mortis fulmine fatiscunt, imposterùm neminem ab hoc ictu immunem vivere posse: *Mortem timetis?* Inquit ad mundi pullos Magnus Augustinus, *ventura est, si timeas, non efficies, ut non sit, quod times.* *Mors inevitabilis.* *S. Aug. l. de Discipl. Christ. cap. 11.*

209. Cœlo passim fulgura, tempestates ac fulminum ictus minitante, Laurus quidem aliquo coruscationum splendore illustratur, exitii tamen nec minimum sustinet. Unde lemma: FULGORE, NON FULGURE. Ita omninò Servi & amici Dei è persecutionibus ac hominum tyrannide plurimum pretiosissimi splendoris, nullam tamen ullius jacturæ umbram referunt. Philo Hebræus de Israëlitis, in fornace calcaria per Pharaonem Ægyptium miserrimè afflictis, ait: *Qui delere cupiunt vos, inviti servabunt, & cùm maximè vastari videbimini: tunc maximè enitebit gloria vestra.* *Persecutio illustrat.* *Philo Hebr. lib. 1. de vita Moysi.*

210. Laurus, ferro nunquam circumcisa, deformem frondium luxuriem contrahit, sylvásque in gloria habitat. At crebris falcibus incisa ac supputata, demùm ramos triumphantium coronis aliisque festivis apparatibus sufficiendos progerminat. Unde lemma: CÆSA TRIUMPHO. Ita ferrum, in sanctos Martyres desæviens, ad felicissimos æternæ beatitatis triumphos assequendos iisdem deservit. S. Hieronymus de Ecclesia differens, ait: *Persecutionibus crevit, martyriis coronata est.* S. Leo ad tyrannum, qui S. Laurentium interfecerat, ait: *Auxisti palmam, dum aggeras pœnam.* *Martyr.* *S. Hieron. in vita Malch.*

211. Carolus Bovius Emblematis loco aliquot lauros statuit, quæ, propè vineam plantatæ, eam quidem à solarium radiorum ardore vindicant, at uvas acerbas ac vindemiæ tempore cassas efficiunt. Epigraphen addidit: ORNANT, SED IMPEDIUNT. Innuebat videlicet, è dignitatibus, Prælaturis & honoribus aliquid ornamenti accrescere, interiorem tamen animi ac virtutum profectum maximè retardari, Gilibertus, ambitionem prorsùs *Honores sunt impedimenta.*

Gilbertus serm. 29.

incautam exprobrans: *Festinamus*, inquit, *ingredi in labores prælationis, in solicitudinum molestias & materiam lapsûs.* Unde vitis, ficus & oliva, ad regiminis majestatem supra reliquas arbores suscipiendam invitatæ, eam, veluti fructuosæ felicitatis remoram, penitùs abnuerunt. Moses, ne à Deo suo avelleretur, sapienter veritus, in Pharaonis filium adoptari recusavit. S. Calimerus Mediolanensem infulam coactus, & catenis compulsus, suscepit. S. Anselmus, testis sibimet luculentus, Episcopatûs fastigium penè exanimis & angore confectus ascendit. S.P. Augustinus, ubi Episcopalem civitatis cujusdam thronum vacare sciebat, ne in tanti oneris molem, utpote profectûs sui impeditivam, sufficeretur, eam intrare sedulò cavebat. S. Gregorius, ne summi Pontificatûs apicem conscendere juberetur, *alieno vestitu in spelunca delituit.*

Dignitas exosa.

S. Anselm. l. 3. Ep. 1.

Brev. Rom. 12. Martii.

212. Laurus fœcunda, honorum parens, totidem coronas ad victorum tempora cingenda, quot ramusculos, parturit. Unde P. Henricus Engelgrave subscripsit: PLURES PARIT ILLA CORONAS. Hanc iconem non sine ingenio de S. Ursula intelligit Author; *Ursula* enim anagrammatis artificio *Laurus* evadit. Ne verò hanc nominis significationem censeas irritam, Virgo illa sanctissima exempli sui magnanimitate ac generosis exhortationibus coronam, undecim sociarum virginum millibus contextam, peperit. Porrò S. Crux tot suppeditat Martyribus & afflictis coronas, quotquot ad illam veluti ad calamitatum omnium asylum confugiunt: *Crux Christi*, inquit Magnus Augustinus, *nobis, usque ad mortem pro veritate certantibus, imitandum præbuit exemplum.*

S. Ursula.

S. Crux.

S. August. Tract. 98. in Joan.

213. P. Dominicus Gambertus ad exequias Francisci I. Mutinæ Ducis, Laurum detruncatam statuit, è cujus radice recentes ac vigorosi surculi progerminabant, cum inscriptione, è Claudiano desumpta: EX PARTE SUPERSTES. Mens iconis erat, Serenissimum illum Principem, tametsi mortis falce succisum, etiamnum tamen in optimis filiis ac hæredibus vivere. Dilucidè ad rem nostram Siracides: *Mortuus est pater ejus, & quasi non est mortuus: similem enim reliquit sibi post se.* Unde apud Quintilianum Pater ille exclamabat: *O! quàm grave est mori? Quantò gravius, quòd ego vivo superstes filii mei?*

Claud. l. 2. de Rapt. Proserp.

In morte.

Ecclesi. 30. 4.

214. Siquidem omnes Poëtæ virtutis & excellentiæ suæ firmamentum ad Phœbum seu Poëseos parentem referunt; idcircò Carolus Rancatus Poëtastrum quemdam obscurum & imperitum Lauri Emblemate figuravit, quæ in loco, à solaribus radiis penitùs remoto, epigraphen tulit: INSCIA PHÆBI. Non multùm ab hoc argumento alienus Seneca, canit:

Poëta obscurus.

Senec. in Oedip.

Diffusa ramis umbra defendit nemus,
Tristis sub illa lacus, & Phœbi inscius.

Porrò homo ethnicus, aut vitiis immersus, obscura habitat loca, in quibus vel non cognoscit, vel cognoscere negligit Deum. S. P. Augustinus: *Pravi corde tres habent sententias de Deo; aut non est Deus, aut injustus est Deus, aut non gubernat Deus res humanas.*

Ethnicus.

S. Aug. in Psal. 31.

215. Laurus, exactum militaris vitæ prototypon, inscriptionem sustinet: NE SOL CURA, NE GELO. Id est, NEC SOLEM CURAT, NEC GELU. Vegetius: *Nunquam credo potuisse dubitari, aptiorem armis rusticam plebem, quæ sub Dio & in labore nutritur, Solis patiens, umbræ negligens, balnearum nescia, deliciarum ignara, simplicis animi, parvo contenta, duratis ad omnem laborum tolerantiam membris, &c.* Haud aliter miles spiritualis, perfectus, inquam, Christianus, assiduam felicitatis & miseriæ vicissitudinem eodem excipere novit imperterriti animi vultu. Adeoq; S. Hieronymo asserente, *per bonam famam & malam, à dextris & à sinistris, Christi miles graditur, nec laude extollitur, nec vituperatione frangitur: non divitiis tumet, non contrahitur paupertate; & læta contemnit, & tristia; per diem Sol non eum, neque Luna per noctem.*

Miles.

Veget. lib. 1. cap. 3.

Justus.

S. Hier. Ep. 2. ad Nepotian.

216. Laurus circumcisa ac putata, epigraphen habet: CRESCET MELIUS. Mens Emblematis erat, Christinam, Sueciæ Reginam, posteaquam regno se abdicârat, summum gloriæ ac felicitatis suæ incrementum cepisse. Eleganter de hoc Reginarum prodigio canit Joannes Baptista Bargioccus:

Bapt. Barg. l. Epig.

Si meliùs crescunt decusso vertice lauri;
Detonsisque comis gratior umbra cadit;
Clarior abjectâ surget Christina coronâ,
Augebitque suum frons viduata decus.

Cæterùm Emblemate isto etiam immensos quæstus, nobis ex religiosa ac voluntaria paupertate advenire solitam, colligere licet. Etsi verò S. Hieronymus in illud Matthæi: *Omnis, qui reliquerit domum, &c. centuplum accipiet*; hoc *centuplum* de bonis spiritualibus ita accipiat, *ut, qui carnalia pro Salvatore dimiserit, spiritualia recepturus sit, quæ comparatione & merito sui ita erunt, quasi si parvo numero centenarius numerus comparetur.* Cassianus tamen de his ipsis bonis externis confirmat, per eadem illa Matthæi verba, Religiosos in hac quoque vita *centuplum accipere.* Id quod prolixè recenset ac explicat P. Alphonsus Rodriquez.

Paupertas voluntaria.

S. Matth. 19.

S. Hier. in Matth.

Cass. Coll. ult. Abbat. Abrah.

Rodriq. P. 3. perfect. Tract.

217. Laurum, nive coopertam, hoc lemmate afficies: TUNC MAXIME VIRET. Animus verè generosus magnanimitatem suam nunquã reddit illustriorem, nisi inter adversitatum cumulos. Aristoteles: *Quamvis circa fiducias & timores versetur fortitudo; non simili modo tamen in utrisq; sed in timendis rebus magis spectatur. Qui enim in his imperturbatus fuerit, sicutque debet, se gesserit, is magis est fortis, quàm qui in illis, quæ fiduciam afferunt. Tolerandis igitur molestis rebus homines fortes dicuntur.* Haud secùs divina misericordia tum demùm maximè virescit, quando cor humanum frigore ac vitiorũ brumâ riget.

Generositas.

Arist. Ethic.

Misericordia Dei.

218. Dominæ Lauræ Cesis favore nonnemo à gravissimis suppliciis vindicabatur; unde illam Emblemate significaturi, aliquot lauros depinxêre, ad quarum radices falcem collocârunt, cum lemmate: HIS CADENT FULMINA CÆSIS. Ita populus, sanctorum aut virtuosorum patrocinio destitutus, mox gravissimarũ calamitatum & supplicii Divini fulmine sternetur. Ab hoc argumento nihil alienus S. Ambrosius, ait: *Cùm aliquis hujusmodi decidit*, (loquitur de emeritorum hominum morte) *quamvis longâ senectute depositus, afficior: quia destituitur grex juvenum muro senili. Denique perituræ urbis aut malorum imminentium, vel futuræ labis hoc primum indicium est, si decidant viri consultores.*

Protectio Sanctorum.

S. Ambr. l. 2. ... Cain.

219. D. Octavius Boldonus, inter cæteras à brumæ rigoribus defrondatas arbores, Laurum virentem pinxit, cum lemate: VICTRIX TEMPORIS. Virtus lauro simillima toto pereunte mundo æternũ persistit incorrupta. S. Gregorius Nazianzenus:

Omnia sunt hominum vitâ hâc indigna caduca,
Extra virtutem, quam coluisse velis.

Hominis etiam virtuosi hæc imago est propria, qui gloriæ suæ famam, nullo unquam ævo oblitterandam, æternitati transmittit. Dilucidè Siracides: *Non recedente memoriâ ejus requiretur à generatione in generationem.* Id est, interprete Tigurinâ: *Multi perpetuò laudabunt hujus sapientiam, nec memoria ejus deficiet aut abolebitur: sed nomen ejus vigebit per sempiternas sæculorum ætates.* Unde Cardinalis Alciati sepulchrale marmor Romæ in Templo S. Mariæ de Angelis hoc epitaphium incisum refert:

Virtus non moritur.

S. Greg. Naz.

Eccli. 39. 13.

Virtute

Virtute vixit,
Memoriâ vivit,
Gloriâ vivet,
Fama per ora volat,
Spiritus astra tenet.

220. Academicus, inter Errantes Brixienses sensibilis, symboli loco ramum laureum præfert, qui in igne ustulatus, epigraphen habet: NON SINE CREPITU. Homo impatiens, nonnihil offensus, mox excandescit, suumque sensum verbis, minis, aliisque vindictæ prodromis, quantum potest, demonstrat. P. Cornelius à Lapide ait: *Linguatus verbis & clamoribus strepitu strepit & crepitat, instar lauri virentis, igni impositæ.* Hisq; illud Diogenis dictum subjungit: *Magis vociferatur, quàm laurus viridis incensa.*

221. Lauri ramus, flammas figuratus, epigraphen à me recepit: RESONAT USTA. Eorum hoc simulachrum est, qui calamitatibus exagitati, vel in querelas dissolvuntur, vel, vocibus ad cœlum sublevatis, Divinam opem inclamant. Inter hos minimè postremus David: *Ad Dominum*, inquit, *cùm tribularer, clamavi.* Quia, teste Magno Augustino, *Tunc in toto corde clamatur, quando aliunde non cogitatur.* Populus Hebræus, Ægyptiarum fornacum ardore, & Pharaonis Regis, ejusque ministrorum tyrannide horrendum excruciatus, Divinas aures altissimo pulsavit clamore; adeò ut responderet optimus Deus: *Vidi afflictionem populi mei in Ægypto, & clamorem ejus audivi.* Jonas, in balænæ utero sepultus, sub ignis illius ardore, quem infernali similem censebat, totis viribus ad Deum vociferatus est: *De ventre inferi clamavi, & exaudisti vocem meam.*

222. Prælatus zelosus, subditorum suorum defectibus nunquam non obloqui ac resistere solitus, Lauro se non absimilem probat, quæ, flammarum ardore correpta, sonoros strepitus edit: Unde lemma: URI, ET TACERE NESCIT. S. Petrus Damianus Domino Petro, insignis Basilicæ ad S. Joannem Lateranensem Archipresbytero, in hæc verba gratulatur: *Tanto zelo vidi te semper adversus perditos mores medullitùs inardescere, ut Phinees vel Eliæ judiceris incendio non egere.* Et paulò inferiùs: *Nam velut egregius canis aulæ regiæ custos, nocturnas aures claris bombatibus impetit, eosque, ne libidinis suæ facibus palatium regale comburant, mordicùs apprehendit.*

223. Laurus epigraphen è Plinio desumptam, jure præfert: SEMPER DICATA TRIUMPHIS. Huic prærogativæ prolixè subscribunt Pierius Valerianus, P. Ludovicus Cerda, Joannes Thuilius, alii. Maria Virgo eandem cum lauro virtutem habet, quæ clientibus suis millies assistens, ac opportuna victoriæ obtinendæ arma suppeditans, nunquam non ab hoste triumphat. Ut adeò à S. P. N. Aug. verissimè cognominetur: *Virtus pugnantium, & palma victorum.*

224. Laurus, cum alterius lauri vel hederæ ramo collisa, Pierio Valeriano teste, ignem, veluti è silice excussum, spargit. Lemma: ATTRITU CONCIPIT IGNEM. Ita quisque hominum vitiosorum consuetudine utitur, paulò post, libidinis ardore intra pectus suum diffuso, impudicas flammas eliciet. S. Ephræm Syrus ait: *Cogitationis infirmitate laborans, si ad carnales homines accesserit, aut multum cum iis sermonem miscuerit, commune cum iis damnum participabit.* Et S. Cyprianus: *Vitiorum exempla oppugnant animum, impellunt, transformant: miraculo erit, inter incendia vel non consumi, vel certè non calescere.* Compendio rem explicans S. Gregorius Naz. canit:

Si frequens sis cum malis, eris malus.

225. Qui vocanti Deo citra moram respondens, copiosa virtutum germina producit, laurum imitatur; cum inscriptione è Plinio mutuata: PRIMO GERMINAT FAVONIO. S. Maria Magdalena, excitantis gratiæ invitamento vix cognito, mox sanctarum operationum virorem spargere, & in amplissima virtutum germina excrescere cœpit. Latro, in promptissimæ voluntatis suæ præmium, cœlum accepit. Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus de illo ait: *Citò agnoscit Dominus, quia citò ille convertitur.* Eâdem conversionis acceleratæ virtute insignes extitêre S. Paulus, Zachæus, S. Matthæus, & alii. S. Bernardus, ad virtutem sine mora amplectendam fortiter exstimulans: *Cùm*, inquit, *à Deo verbum esse non dubites, quid opus est deliberatione? Vocat magni consilii Angelus, quid aliena consilia præstolaris? Ab ore putei gehennæ eripior, & inducias petam?* Conversio prompta. S. Bern. in Declamat.

226. Duos lauri ramos, mutuò attritos, flammam elicere, experientia docet; Lucretio teste: Amantium occursus.

Exprimitur validis extritus viribus ignis,
Et micat interdum flammai fervidus ardor,
Mutua dum inter se rami, stirpesque teruntur.

Unde lemma: FLAMMESCIT UTERQUE. Certè mutuus duorum amantium occursus, vivaces in utroque flammas provocat. Benè dicit proverbium Hispanicum: *Encuentro de hermosura sacallamas de affición.* Et Otho Venius: Oth. Venius Embl. Amor. fol. 134.

Due legni insieme scossi a poco a poco
Dan fiamma ardente; onde non men l' amante
Che palpa, ò incontra una bella prestante
E se gli desta al core un vivo fuoco.

Ita quoque Eruditi, quando, de litteris aut virtutibus disputaturi, congrediuntur, mutuam sibi lucem afferunt; sicuti vicissim flagitiosi ac lascivi è coactis conventiculis in concupiscentiæ, errorum, aut scelerum flammas longè ardentissimas concitantur. Seneca: *Ut quædam in contactos è corpore vitia transiliunt, ita animus mala sua proximis tradit. Ebriosus convictores in amorem vini traxit. Impudicorum cætus fortem, &, si liceat, virum emollit. Avaritia in proximos virus suum transtulit.* Societas. Senec. l. 3. de Ira. cap. 8

227. Laurus, igne correpta, amœnum odorem exhalat. Unde inscripsi: FRAGRAT, CUM FLAGRAT. Illius hæc imago est propria, qui vitiosis affectibus acerbè exagitatus, suavissimam virtutum fragrantiam diffundit. S. Ambrosius testatur, Theodosium Imperatorem nunquam majorem clementiæ odorem sparsisse, quàm ubi iracundiæ motibus omnium maximè commotum se senserat. *Tunc proprior erat veniæ, cùm fuisset commotio major iracundiæ. Prærogativa ignoscendi erat, indignatum fuisse. &c.* Propriè tamen, & ad litteram imago ista S. Marcianum, primum Tortonæ Episcopum & Martyrem, concernit, cujus corpus, ignitis laminis excruciatum, pretiosissimum odorem spirabat. Justus. S. Ambros. S. Marcianus Martyr.

228. Josephum Laurentium, Justi Lipsii discipulum, hominem eruditissimis voluminibus, in publicam lucem editis, illustrem, & amicum meum in paucis charum, cùm vivis excessisset, ejusque justa funebria solemni apparatu in civitate Lucensi persolverentur, & ego aliquot Emblematis, veluti totidem pristinæ consuetudinis meæ extremâ syngraphâ, prosecutus sum. Primum ergo Emblema lauro constabat, quæ ex uno latere coronam lauream; ex altero verò aliquot aves, pro laureis baccis decerpendis certatim advolantes, ferebat; cum lemmate: ET DECUS, ET ESCAM. Innuebam videlicet, illum in Auditores ac discipulos cùm virtutum suarum ornamenta, tum amplissimæ eruditionis alimenta derivâsse. Gemina quippe Doctoris aut Prædic. virtus, ac veluti nativus character esto, ut suos auditores & ornatu, & utilitate dicendi pascant. *Pro qualitate audientium formari debet sermo* Virtus. Prædicator.

Doctorum, ut sua singulis congruant, & tamen à communis ædificationis arte nusquam recedat, inquit S. Gregorius Papa.

S. Greg. in Pastoral.

229. Ad ejusdem apparatum funebrem aliam suspendit laurum, cujus radices, à falce incisæ, complures surculos progerminabant. Epigraphen ex Horatio addidi: NON OMNIS MORIAR. Significabam nimirùm, illum in posthumis suis voluminibus æternùm victurum. Horatius de se ipso ac poëmatis suis canit:

Mors litterati. Horat. l. 3. Carm. Od. 30.

Exegi monumentum ære perennius,
Regalique situ Pyramidum altius:
Quod non imber edax: non Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, & fuga temporum
NON OMNIS MORIAR: multaq; pars mei
Vitabit Libitinam.

Propert. ad Cynthiam.

Et Propertius:

Ingenio stat sine morte decus.

Virtus.

De virtute idipsum experientia testatur, quòd non in viris tantùm, sed & in mortuis æterna sit. Unde Seneca: *Nulli non virtus, & vivo & mortuo retulit gratiam, si illam bonâ secutus est fide.* Et Urbanus VIII. de virtute differens:

Senec. Ep. 80. Urb. VIII. ad Joan. Ciampol.

Hanc colit Pindi chorus, Hippocrenes
Phœbus hanc lymphis alit, ut perenne
Laureis frontem redimita sertis
Vivat in ævum.

230. Quantumvis hyems in inferum hunc Orbem sæviat, singuláque elementa in crudelitatis suæ partem ita advocet, ut aër, niveos despumans floccos, humum undique tegat, & terra frigoris duritie in glaciem undique concrescat; Laurus tamen, his omnibus cœli injuriis longè superior, virorem suum assiduò conservat incolumem. S. Isidorus: *Laurus à verbo laudis dicta. Hanc arborem Græci daphnim vocant, quòd nunquam deponat viriditatem, unde illâ potiùs victores coronantur.* Proinde Laurus, nivibus undique cooperta, totóque conglaciata trunco epigraphen à me recepit: ÆTERNUMQUE VIREBIT. Innuebam videlicet Laurentium, morte ac cineribus sepultum, nullam gloriæ ac nominis sui jacturam sustinuisse, Psalte Regio suffragante: *In memoria æterna erit justus.* *Eo ipso enim,* subjungit S. Gregorius Papa, *quo facta sua solius Dei oculis imprimit, nomen suæ memoriæ in æternitate figit.* Huic conformis Siracides, de hominibus virtuosis pronuntiat: *Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, & nomen eorum vivit in generationem & generationem.*

S. Isid. l. 18. Orig. c. 7.

Virtuosus est immortalis. Ps. 111. 7. S. Greg. l. 11. Moral. cap. 54. Eccl. 44. 14.

231. Lauri ramo, intra flammas collocato, inscripsi: ET FRAGRAT, ET RESONAT. Dicere volebam Laurentium illum, utpote optimum Sacerdotem, cum celsissimę doctrinę fama illustrium virtutum fragrantiam miro conjugio copulatam habuisse; benè monet Magnus Augustinus: *Adde scientiæ charitatem, & utilis erit scientia; non per se, sed per charitatem.* Eadem imago etiam S. Laurentii Martyris est propria, qui intra Martyrii sui flammas suavissimum sanctimoniæ ardorem & justas adversùs impiissimum tyrannum querelas sparsit: *Dum in craticula superpositus ureretur, ad impiissimum tyrannum dixit: assatum est, jam versa, & manduca, &c.* In hanc rem Jo. Bapt. Bargioccus canit:

Scientia cum virtute. S. August. Tract. 27. in Joan. S. Laurentius.

Jo. Baptist. Barg. l. 1. Epigr. 19.

Dum cubat ardenti Laurens resupinus in igne,
Quàm miros usto fundit ab ore sonos!
Verte, ait, immittis mea torrida membra Tyranne,
Et rabidam assatâ comprime carne famem.
Tu tamen haud juvenem mireris in igne loquentem,
Nam flammis semper Laurus adusta sonat.

232. Plerisque scriptoribus certum est, Laurum ab omni fulminum injuria immunem esse. Quare *Tiberius Cæsar*, referente Joanne Sarisberiensi, *turbatiore cœlo lauream coronam gestabat in capite: quia hoc genus frondis fulmine negetur afflari.* Hanc ego Emblemati formando occasionem captans, fulmen depinxi, quod supra lauri verticem è nube prorumpens, intactam illam præteribat, cum epigrammate: INOFFENSA PERENNAT. Mens imaginis erat, Josephum Laurentium, tametsi mortis fulmine tentatum, suâ tamen illustrium virtutum famâ æternos victurum annos. Ovidius:

Joan. Sarisb. lib. de nugis curial. c. 1

Mors hominis litterati. Ovid. l. de Pont. Eleg. 3.

Corpora debentur mæstis exanguia bustis;
Effugiunt structos nomen, honósque rogos.
Occidit & Theseus, & qui comitavit Oresten:
Sed tamen in laudes vivit uterque suas.

Eodem Emblemate demonstratur, hominis justi animam inter detractionum & calamitatum fulmina innoxiam vivere. Præclarè Magnus Augustinus: *Nolite timere contumelias, cruces & mortem, quia si nocerent homini, non ea pateretur homo, quem suscepit Filius Dei.*

Justus. S. Aug. de Agone Christ. cap. 11.

233. Laurus, geminâ peculiari prærogativâ, & à fulminum ardore defendit, & Imperatorum ac Poëtarum frontes coronat. Unde lemma: PRÆSIDIUM, ET DECUS. Idipsum virtus assolet, quæ suos clientes pulcherrimis ornamentis & valido adversùs hostes præsidio afficit. Nam *omnis virtus*, teste Magno Augustino, *quantò melior atque sublimior, tantò firmior invictiórque est.* Opportunè meus Carduc.

Virtus. S. Aug. de lib. cap. 1.

Fulmina restinguit laurus, crinésque coronat;
Præsidium virtus nempè, decúsque parat.

234. Guilielmus, utriusque Bavariæ Dux laudatissimus & sanctissimus, symboli loco laurum prætulit, à fulmine illæsam, cum lemmate: VINCIT VIM VIRTUS. Uti enim fulmina laurus, ita animus, virtute munitus, omnem hostium vim haud operosè declinat. S. P. Augustinus: *Corpus, qualecunque sit, animum, virtute præditum, non vincit: nullúsque vitiosus animus virtute armatum animum superat.*

Virtus invicta. S. Aug. de lib. cap. 1.

LARIX.
Cap. XVII.

235. Larix, è pinorum genere, igni imposita, calefit, non tamen ardet; vel, ut alius docet: ARDET, NON CONSUMITUR. Damnatorum hoc symbolum est proprium. Unde nonnemo eidem hanc subjecit gnomam allegoricam: COMITE NEQUITIA. Jobus mirificè in rem nostram: *Luet, quæ fecit,* (impius) *nec tamen consumetur.* Id est, interprete Pinedâ, *sempiternis cruciatibus corpore & animo afficietur, & ita ipse impius non consumetur.* Minutius Felix: *Illic sapiens ignis membra urit & reficit, carpit & nutrit; sicut IGNES FULMINUM CORPORA TANGUNT, NEC ABSUMUNT: sicut ignes Æthnæ & Vesuvii, & ardentium ubique terrarum FLAGRANT, NEC EROGANTUR, ita pœnale illud incendium, non damnis ardentium pascitur, sed inexesâ corporum laceratione nutritur.* Et S. Eusebius Emissenus: *Illud autem quis explicet, cùm cœperit inexpiabilis caro sævis gehennæ æstibus penetrari, & more ardentium metallorum inextinguibilis fervore tota hominis substantia intùs infundi, & depascentibus flammis corpora atque animas ex parte consumi, ex parte nutriri, ut inter medios ignium globos damnata natura det pabulum, & accipiat incrementum?* Comes Fulvius Testi amoris sui vehementiam ita explicat:

Damnatus. Job. Pineda hunc. Euseb. Emiss. Hom. Am. Testi suo fu facen vane amor volsa Bon

Quelch' arde, e non consuma eterno ardore
Vero ritrato è pur de miei martiri,
Poch' ARDE, E mai NON SI CONSUMA
il core.

236. Larix

.16. 236. Larix inter medias flammas nihil penitùs detrimenti accipit. Plinio teste: *Larix nec ardet, nec carbonem facit, nec alio modo ignis vi consumitur* S.Ca- ntia. roli patientia, tametsi mille adversitatum flammis tentata, semper tamen imperterrita ac firma perstitit. Hanc proinde Bartholomæus Rossus cum larice, intra ignem collocatâ, comparat; additâ inscriptione: ILLÆSA SERVATUR. Sanctos illos hoc Emblema spectat, qui rogis ac fornacibus accensis injecti, incolumes evasêre; uti Juvenes Hebræi in fornace Ba- ma- bylonica; S. Joannes in ebullientis olei lebete; S. Januarius Martyr in medio fornacis ardentis, aliique. Homo quoque patiens inter quæcunque adversitatum incendia semper persistit illæsus: Unde supplex lib. Deo Magnus Augustinus orat: *Tu Domine, qui exteriùs flagella irrogas, da semper interiùs indeficientem patientiam.* Cæterùm illi etiam hac icone significantur, qui, libidinis ardore stimulati, mentem suam puram, nullâque sorde temeratam conservant; uti Loth inter Pentapolitanorum spurcitiem; Josephus Patriarcha inter adulteræ violentiam; Crispus Constantini Magni filius, inter ignea Faustæ imperatricis tentamenta: Ut adeò quivis illorum, ad Deum con- 51. versus, Siracidis ore exclamaverit: *Liberâsti me à pressura flammæ, quæ circumdedit me, & in medio ignis non sum æstuatus.*

LIGNUM. BACULUS. VIRGA. *Cap. XVIII.*

237. Lignum, teredine vitiatum, Emblematis loco teredinem vicinam habet; cum dicto: ETIAM EX ARIDO. Hinc patet, etiam ibi defectus aliquos nasci, ubi omnis malorum fomes consenuisse, ac pridem extinctus esse videbatur. Sicuti enim ex arido ligno nascuntur vermes, ita non rarò ex effæto & arente corpore libidines, aliaque vitiorum insecta. S. Gregorius Papa refert, Ursicinum Presbyterum, cùm jamjam animam exhalaturus, fœminam cerneret, illius invisendi causâ propinquantem, protinus eam facessere jussisse, cum dicto: *Recede mulier, quia adhuc igniculus est.*

238. P. Camillus Anticus ligno putrido ac relucenti subscripsit: EX PUTRIDO LUMEN. Vel: QUIA PUTRUIT, NITET. S. Jobi hanc effigiem dixeris, qui è putredine, in sterquilineo contractâ, splendorem mirum ac prorsus gloriosum induit. *Illud STERQUILINIUM*, inquit S. Joannes Chrysostomus, *quavis REGALI SELLA SPLENDIDIUS.* Et rursus: *Job clarus quidem erat & in quiete, CLARIOR autem POST TRIBULATIONEM.*

239. Venetiis, & alibi, ad ædium fundamenta stabilienda firmum è palis, densè in terram defixis, stratum supponere solent. Unde Academia Veneta ligneum illud stratum, cum instrumento, ad palos defigendos destinato, Emblematis vice usurpat; addito lemmate, HINC ATTOLLERE MOLES. Innuit videlicet, res quasvis maximas originem suam à rebus exiguis ac vilibus trahere. Certè Christus S. Ecclesiam, totius universi Dominam, hominibus excalceatis ac rudibus, ceu fundamento, imposuit; ut adeò vastissima illa moles basi hac debilissima nitatur. Præclarè dixit Magnus Augustinus: *Cogitas magnam construere fabricam celsitudinis? De fundamento prius cogita humilitatis.*

240. Quantùm Horatius Spinola Cardinalis pro aliorum emolumento fatigari sit solitus, nobile quoddam ingenium in funebri ipsius pompâ è ligni a- Emblemate dignoscendum proposuit; quod vitem, uvis onustam, sustinebat; cum lemmate, LABORAVI SUSTINENS. Verissimè scripsit meus Canonicus S. Ivo Carnotensis Episcopus: *Quid est Episcopatus, nisi cruciatus? QUID Aliud EST hic HONOR, NISI ONUS?* Unde S. Paulus Episcopatum vocat *Opus ministerii.* Nam interprete S. Isidoro Pelusiota: *Opus est hæc res, vir optime, non ludus atque animi oblectatio; cura, non luxus; munus, non imperium.* Ivo Carnot. Epist. 17. Ephes. 4. 12 S. Isid. l. 3. Epist. 216.

241. Baculus, mediâ parte extra aquas, & reliquâ intra illas figuratus, tametsi re ipsa nullam habeat curvitatem, oculos tamen nostros ita fallit, ut curvus esse videatur. Unde nonnemo subscripsit: FALLIT IMAGO; Et Savedra: FALLIMUR OPINIONE. Falli. Hinc collige, quàm frequentibus fallaciis opinio ac potentia nostra imaginatrix subjaceant. *Plura sunt,* inquit Seneca, *quæ nos terrent, quàm quæ premunt, & sæpius opinione, quàm re laboramus.* Et rursùs: *Magno animo de rebus magnis judicandum est: alioquin videbitur illarum vitium esse, quod nostrum est. Sic quædam rectissima, cùm in aquam demissa sunt, speciem curvi, præfractique visentibus reddunt.* Haud aliter Epictetus ait, quòd homines *non rebus, sed iis, quas de rebus habent, OPINIONIBUS PERTURBANTUR.* His S. Joannem Chrysostomum jungo: *Quomodò,* inquit, *non puerilis sit mentis, CIRCA UMBRAS attonitum esse, & in his tabescere, quæ paulò post transeunt? Ait enim: præterit figura hujus mundi. Cùm igitur audieris quòd transit, quid ampliùs jam quæris? Cùm audieris, quòd figura tantùm sunt omnia humana, veritate carentia, quare sponte DECEPTIONEM SUSTINES?* Plurimi, pro dolor! sunt, qui baculos intra aquas defixos, imitati, humilitate ac Dei timore profundissimè videntur incurvari, re tamen ipsâ meri sunt hypocritæ, neque sub adulterina facie quidquã aliud aspectantibus objiciunt, nisi dolos & fallacias. Senec. Ep. 13. Epist. 71. S. Jo. Chrys. Hom. 39. ad Popul. Hypocrita

242. Joannes Ferrus, integritatem ac justitiam Emblemate significaturus, halterem, seu baculum illum statuit, quem funambuli, ad corpus suum ex æquo librandum, manibus gestant. Unde halteri illi, supra extentum funem transversim depicto, inscripsit: ET ÆQUO PONDERE. Judicis hoc munus est, ut ex æquo, & ad legis perpendiculum, seposito omni peculiari affectu, nullâque præcipiti levitate admisŝâ, juxta maturum judicii pondus, decernat. Opportunè S. Ambrosius: *Bonus Judex nihil ex arbitrio suo facit, & domesticæ proposito voluntatis, sed juxta leges & jura pronuntiat, statutis juris obtemperat, non indulget propriæ voluntati &c.* Et Cassiodorus: *Quamvis nomen odiosissimum furum, generalis persequatur assensus, tamen quia de effusione humani sanguinis agitur, nihil subitum aut indeliberatum jubemus assumi.* Judex prudens rectus. S. Ambr. ser. 20. in Psal. 118. Cassiod. l. 7. Var. Ep. 8.

243. P. Dominicus Gambertus Symboli loco virgam imperatoriam, seu baculum, belliducibus usitatum, depinxit; eumque, à veterum Imperatorum ac Belliducum manibus sustentatum, hoc Claudiani lemmate insignivit: INDOCILIS FLECTI. Belliducem, in suis expeditionibus firmum ac constantem, hæc imago designat. Peccator quoque, in vitiis obduratus, nonnisi difficillimè ad virtutem inflectitur. Denique Christus Judex, sententiæ suæ fulmine semel adversùs reprobos vibrato, sese in aliam partem flecti æternùm non patietur: Probrosum enim non tantùm Christo, sed etiam cuivis alteri Judici foret, si à recta sententia unquam se detorqueri permitteret. *Turpe est mutare sententiam, sed veram & rectam. Nam & stultam & noxiam, & laudabile & salubre est,* inquit Magnus Augustinus. Claud. l. 1. de Rapt. Proserp. Bellidux resolutus. Christus Judex. S. Aug. Ep. 210.

244. Fasciculus virgarum, epigraphen subjunctam habet: SIMUL JUNCTÆ. Ad Siluri, Scytharum Regis, factum hæc imago alludit; significatque, quantùm adversùs hostes possit sola populorum ac provinciarum concordia. Dilucidè Salomon: *Frater, qui adjuvatur à fratre, quasi civitas firma.* Agesilaus, interro- Concordia. Prov. 18. 19.

interrogatus, cur Spartanorum civitas sine mœnibus esset? Mox vultu ad suos cives, fortissimè unitos & armatos, converso, iisque digitum intendens, respondit: *Hi sunt Spartes civitatis mœnia.* Tertullianus, ævi sui Christianos ad infernum triumphandum opportunis artibus instituens, ajebat: *Inveniat munitos & concordiâ armatos; quia pax vestra bellum est illi.* Hugo Victorinus noster, ad illa Psalmi verba reflectens: *Factus est in pace locus ejus, & habitatio ejus in Sion. Ibi confregit potentias arcuum, scutum, gladium & bellum;* Subjungit: *Ex quibus verbis patet, quòd omnia diabolica arma frangit concordia.*

Plut. in Apoph. Lac. n. Tertull. l. ad Mart. c. 1. Ps. 75. 3. Hug. Vict. in c. 1. Reg. S. Aug.

Misericordia Divina.

245. Æneas Sylvius Picolominius, posteà Pius II. cùm citra omnem expectationem, non verò citra omnia merita ad summi Pontificatûs apicem promoveretur, sibimet Aaronis virgam, Symboli loco, statuit, cum dicto: INSPERATA FLORET. Ita omninò Divina pietas ac beneficentia frequenter in rebus desperatis opportunissimos felicitatis flores producit. Videbatur equidem omnis emergendi spes in Israëlis populo præcisa, quando adulti inter Ægypti fornaces conficiebantur, eorúmque infantes publico decreto in Nilo flumine submergendi erant. Sed ecce quàm nihil adversùs Superûm providentiam possit omnis humana prudentia! eodem tempore, quo omnium minimè sperari poterat, gratias suas efflorescere fecit optimus Deus, & cum recens nato Moyse etiam populi illius felicitatem, tot votis hactenùs expetitam, nasci voluit. Aloysius Lippomannus: *Nascitur tunc salutis Auctor, dum maximè gloriatur perditionis crudelitas: & ubi omnis spes desinit, & humanum auxilium: tunc adest Divinum.* Providè monet Magnus Augustinus: *Nec sic de misericordia Dei præsumatis, ut potestatem contemnatis; nec sic potestatem timeatis, ut de misericordia desperetis.*

S. Aug. in Psal. 61.

Maria V. fæcunda.

246. Inter cæteros solemnes apparatus, Mantuæ ad honorem Mariæ Virginis exhibitos, Symboli loco Aaronis virgam depinxêre, quæ inter complures alias arentes & exsuccas efflorescens, epigraphen habuit: SOLA FLORET. Prærogativa enim Mariæ Virginis eximia & prorsùs singularis fuit, quòd inter omnes mulieres sola Dei Filium, instar suavissimi floris, è virgineo utero suo absque ullo maris congressu conceperit, & æterno totius mundi bono enixa sit. De hoc virginis miraculo ac privilegio vaticinatus Isaias, ait: *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet.* Hunc locum exponens S. Hieron. *Nos,* inquit, *virgam de radice Jesse Sanctam Mariam Virginem intelligamus, quæ nullum habuit sibi fruticem cohærentem, de qua suprà legimus: Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium, & florem Dominum Salvatorem.*

Isa. 11. 1.

S. Hier. in hunc loc.

Rich. à S. Laur. l. 10. de laud. Virg.

Maria V. fæcunda.

247. Aaronis virgam, *quæ*, asserente Richardo de S. Laurentio, *nec radicata plantario, nec defossa sarculo, nec animata succo, nec fæcundata semine floruit, fronduit, nucésque peperit;* hoc epigrammate loquentem introduxit: ET ARIDA FLORUI. Enimverò JEsum Christum florem longè pulcherrimum ac fructum pretiosissimum Maria Virgo sanctissima, ab omni maris complexu ac semine prorsus aliena, peperit. Proinde idem Richardus subjungit: *Virgo Maria est arida virga Aaron, quæ sine humore virilis seminis peperit amygdalam, Christum videlicet.* Philippus Abbas dicit, quòd Virgo sacratissima fuerit *Virga Aaron arida, absque fomentis naturalibus fructificans.*

Idem l. c.

Philipp. Abb. l. 1. in Cant. ℣. 16.

S. Theresia.

248. Nobile quoddam ingenium S. Theresiam, innumeris prodigiis illustrem, cum virga Mosis comparabat, addito lemate: HAC MIRABILIA. Mentem Emblematis hoc disticho explicatam accipe:

Acta manu Hebræi Ducis admiranda patravit
Virga diu: at nostro tempore Virgo Dei.

Mariæ Virginis hanc iconem propriissimam dixeris, quæ Deo ad summi momenti prodigia instrumenti loco deservi it. Absalon Abbas ait: *Virga Moysi, per quam fecit signa in Ægypto, Maria est, per quam Deus FECIT MIRABILIA in mundo, è quibus unum de maximis est, quòd versa in colubrum, dracones Ægyptiorum devoravit: quia cùm de se Christum in similitudinem carnis peccati genuit, omnia crimina, omnes hæreses impiorum, quæ hujus mundi Ægypto illudebant, tum virtute prolis, tum exemplo suæ sanctitatis delevit.* Cæterùm icone illâ etiam miracula, per Servatoris nostri Crucem producta, non incongruè significare licet. De hac S. Ecclesia canit: *Ad Crucis contactum surgunt mortui, & Dei magnalia reserantur. Adsunt prodigia Divina in Virga Moysi primitùs figurata.*

Maria · *Absal. ... serm. ...* · S. Cr... · *Brev. ... 3. M...*

249. Virga oculata epigraphen sustinet: VIGILAT, ET CORRIPIT. Explicatissima hæc Divinitatis idea est; unde & veteres Ægypti, teste S. Cyrillo Alexandrino, *volentes significare Deum, pingebant oculum, cui baculum substituebant;* Sicque in oculo perspicacem Dei vigilantiam; in virga verò justissimum illius rigorem repræsentabant. Cæterùm Prælati ac Principes, quos Deus in mundo vices suas agere voluit, ad illius hieroglyphici normam sese componant, studeantque, pro regiminis commissi exigentia & indefessè vigilare, & discretè castigare.

Deus · *S. Cyr. Al. ... cont. ...* · Prin... Præ...

250. Virga Moysis à P. Jacobo Masenio epigraphen recepit: ET PETRAS VERBERE FRANGIT. Mariam Virginem hæc imago spectat, quæ durissima quæque hominum pectora emollire, & in lachrymas resolvere potest. Unde verè à Buteone cognominatur; *Virga mystica.* Et à Joanne Geometra: *Petra melle, id est, verbo fluens.* Mentem Emblematis ita explicat Author:

Virga suo potuit tactu diffindere petras;
Saxea quantumvis pectora Virgo movet.
Optatas traxit Moyses de rupibus undas:
Eliciet lachrymas Virgo vocata tuas.

Ma... · *But. hym. p. 1. J. ... in C... ados.*

251. Virga Aromatica, odores suos nonnisi intra flammas spargere solita, eodem Masenio Authore epigraphen sustinet: MORIENS PLACET. Maria Virgo à Raymundo Jordane rectè vocatur *Virgula fumi;* quippe quæ amoris igne succensa, suavissimos virtutum odores sparsit, tandémque etiam animam suam in illo amoris incendio exhalavit. De hac Virgine dulcissima quasi attonitus exclamat sacri Epithalamii Sponsus: *Quæ est ista, quæ ascendit per deserta, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris? Et benè quasi virgula fumi,* subjungit S. Hieronymus, *quia gracilis & delicata, quia Divinis extenuata disciplinis, & concremata intùs in holocaustum incendio pii amoris, & desiderio charitatis. Ut virgula fumi ex aromatibus, nimirùm quia multis repleta est virtutum odoribus, manans ex ea fragrabat suavissimus odor, etiam Spiritibus Angelicis.* Emblematis mentem sequenti epigrammate explicat P. Masenius:

Ignis in optatos dissolvit aromata fumos,
Et lento sensim pascit odore polos.
Virgo virga fuit; virtus suffecit odores;
Ignis amor, fumus vita, quiésque Deus.

Ma... · *Ray. Jor. p. ...* · *Cant. ... S. H... Ep. ... Pa... Eu...*

MALUS. PUNICA, seu Granata. *Cap. XIX.*

252. Ad honorem B. Andreę Avellini D. Aresius symboli loco malum punicum statuit, quod naturâ suâ per medium dissiliens, è tanto granorum numero nec unicum sibi excidere sinit. Epigraphen addidit: NEC UNUM CECIDIT. Innuebat videlicet, Beatum illũ è tot animabus, regimini

C... an... ru...

ac

ac curæ ſuæ concreditis, nullam unquam perdidiſſe. Ad hoc argumentum S. Antiochus ait: *Oportet, ut paſtor totus ſit mens oculuſque, virgam ſeu baculum geſtet oculatum & vigilantem, ut ne una quidem concreditarum ſibi pecudum fiat rejicula, & indigna, quæ recipiatur à Domino.* Vel certè ſignificabat, Andream regularis obſervantiæ ita fuiſſe ſtudioſum, ut nullum unquam ipſius apicem neglexerit, aut in obſervatum ſibi excidere ſit paſſus. Cæterùm quia Emblematis hujus gnoma è Regum Faſtis deſumpta eſt, *crevit autem Samuel, & Dominus erat cum illo; & non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram;* idcircò cumprimis Prophetarum vaticinia denotat, quæ, nullo unquam effectum ſuo fruſtrata, certiſſimo & infallibili ſemper conſtitêre eventu. Unde Joſue de promiſſis, Hebræorum populo à Deo factis, teſtatur: *Ne unum quidem verbum, quod illis præſtiturum ſe eſſe promiſerat, irritum fuit, ſed rebus expleta ſunt omnia;* ſeu, ut Hebræus ac Græcus contextus traduxêre: *Non cecidit verbum ex omnibus verbis bonis, quæ locutus eſt Dominus.* Eâdem planè ratione verbum Dei, univerſo Orbi per miniſtros Evangelicos annuntiatum, quâvis minimâ ſui particulâ plurimùm utilitatis confert.

253. Theobaldus, Cardinalis Aragonius, Symboli loco malum granatum, tenuiſſimâ fiſſurâ apertum, habuit; cum lemmate: SUB CORTICE TEGO. Vel, ut alii, PULCHRIORA LATENT. Emblemate iſto Principem, in arcanis ſuis occultandis prudentem, vel in protegendis ſubditis benignum, ſignificare licet. Idem etiam hominem modeſtum, ſuas virtutes abſcondere ſolitum, concernit. Venerabilis Beda: *Sicut cortex mali punici ſolum quidem ruborem foris oſtendit, ſed multa interiùs grana, quibus exuberat, occultat; ita anima, Deo devota, ac ſalubriter verecunda, plura virtutum genera, quæ foris minimè apparent, continet* Cæterùm imago illa etiam amoris occulti eſt propria, de quo Hermanus Hugo canit:

Quæ mea ſint igitur, dum triſte gemo, lamenta,
Nonniſi nos ſoli novimus, ille, & ego.
Quid voveam tacitis, dum compleo littora, votis,
Nonniſi nos ſoli novimus, ille, & ego.
Quid clamem, mea dum ſeſe ſuſpiria rumpunt;
Nonniſi nos ſoli novimus, ille ego.

In hanc rem plurimùm gratiæ habet Othonis Venii Emblema, ubi Cupidinem larvato vultu cum amaſia loquentem ſiſtit:

Larvatus licèt incedo, coopertus & ora,
Non eſt quòd metuas, chara puella, dolos.
Sum tibi ſincerus, populo fucatus: Amoris
Garrula ne noſtrum lingua revelet opus.

254. Prælatum quemdam, è dignitate Epiſcopali, ad Eminentiſſimorum Cardinalium Purpuram evectum, mali granati ſymbolo repræſentavi; iſtud enim primâ ſuâ ætate vireſcens, tandem ſub ardore ſolari coccineum purpuræ colorem induit. Epigraphen addidi. PURPURAT EX VIRIDI. S. Eccleſiam hæc imago denotat, quæ è nupera Chriſti inſtitutione adhuc vireſcens, copioſo SS. Martyrum ſanguine, ceu purpura, tincta fuit. S. P. Auguſtinus: *Purpurata eſt univerſa terra ſanguine Martyrum, floret cœlum coronis Martyrum, ornatæ ſunt Eccleſiæ memoriis Martyrum, inſignita ſunt tempora natalibus Martyrum, crebreſcunt ſanitates memoriis Martyrum.* Cæterùm Emblemate illo meus Carducius S. Thomam Cantuarienſem, Canonicum Regularem, ex Archiepiſcopo Martyrem, inſignivit:

Purpurat ex viridi gemmatum germine pomum:
Martyris en Thomæ ſic rubet enſe viror.

255. Homines, dignitatum purpurâ conſpicuos, debere intellectu experto, ætate maturâ, ac virtutum meritis inſtructos eſſe, P. Dominicus Gambertus è mali punicæ fruge demonſtrat, quæ, etiamnum tenera ac viridis, epigraphen ſubjunctam habet: PURPUREUM MATURA COLOREM. Hanc præceptionem probè obſervatam habebat magnus ille Moſes, quando ad Judæi imperii purpuram non juvenes ſuos filios, ſed Joſue, virtutibus ac meritis longè maturiorem, tametſi ab extera tribu oriundum, elegit. De hoc S. Hieronymus: *Moyſes, amicus Dei, potuit utique ſucceſſores principatûs filios ſuos facere, & poſteris propriam relinquere dignitatem: ſed extraneus de alia tribus eligitur Jeſus: ut ſciremus, principatum in populos non ſanguini deferendum eſſe, ſed vitæ.* S. Hier. Ep. ad Titum. cap. 1. n. 5.

256. Malum granatum, mediâ parte diruptum, epigraphen tenet: UT VIVANT, PEREO. Affectûs paterni hoc ſimulachrum eſt, qui, ut filios efficiat beatos ac felices, non rarò propriæ vitæ jacturam facere, non abhorret. Hunc amoris exceſſum S. Ambroſius in Chriſto, tot ſuppliciis ac doloribus noſtri causâ excruciato, deprehendit. *Tantum contulit nobis, inquit, ut, qui moriturus non erat, quia Deus erat, noſtrâ illâ morte moreretur, ut nos ejus ſpiritu viveremus.* Et alibi: *Suſcepit triſtitiam meam, ut mihi ſuam lætitiam largiretur: & veſtigiis noſtris deſcendit uſque ad mortis ærumnam, ut nos ſuis veſtigiis revocaret ad vitam.* Affectus paternus. Chriſtus Crucifixus. S. Ambr. l. 3. de Spirit. S. c. 18. Idem in Luc. lib. 10.

257. Malum granatum, ſuâ ſponte dirumpi ſolitum purpureos ærarii ſui rubinos cuivis obvio, munificentiâ non minus liberali quàm apertâ, offert. Unde lemma: QUANTO POSSO DONAR: TUTTO VI DONO. Id eſt: QUOD HABEO, LARGIOR. Hanc ſummæ charitatis liberalitatem ſibi familiarem habuêre S. Martinus Epiſcopus, S. Thomas Villanovanus, S. Paulinus Nolanus, & S. Carolus Borromæus; qui ad aliorum egeſtatem ſublevandam ipſos quoque epiſcopatuum ſuorum reditus profuderunt, eoſque, intra palatia ſua receptos, propriis veſtibus, cæteriſque bonis liberaliſſimè donârunt. Probè enim hi edocti erant illud Magni Auguſtini effatum: *Qui manus ad eleemoſynas expandit, dextralia à Chriſto percipiet.* Liberalitas. S. Aug. lib. 50. Homil. hom. 26.

258. Malum punicum, adhuc integrum, viſu quidem perquàm venuſtum eſt; utpote quod verticem coronatum, ac reliquum corporis ſui orbem purpurâ auróque veſtitum habet. At lacerum ac diviſum, formâ præſtat longè pulchriore; nam intra viſcera ingentem granorum cumulum, ceu totidem rubinos, ſuperbè oſtentat. Unde lemma: PULCHRIUS, CUM FATISCIT. Vel ut meo Concanonico, D. Philippo Mariæ Gallinæ placet: QUANTO LACERO E' PIU; TANT E PIU' BELLO. Id eſt: DISCISSUM PULCHRIUS. Unde Divina Sponſa; Sancta nimirum Eccleſia, genas mali granati fragmento ſimiles, habere dicitur: *Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ* Quantò enim majore hoſtium tyrannide fuerit ſauciata, tantò majorem Sanctorum Heroum copiam ſpectandam exhibet. Opportunè Venerabilis Beda: *Sancta Eccleſia, quò amplius eam frangi adverſis contigerit, eò clarius, quot virtutum grana unius fidei tegmine complectatur, reſerat.* S. Eccleſia. Cant. 4. 3. Beda in hunc loc.

259. Academici Secreti ſymbolo ſuo malum granatum inciſum habent; cum lemmate, LATENDO MITESCUNT. Innuunt videlicet, ſicuti acida & aſpera illius pomi granula, dum ſub malicorio deliteſcunt, dulcedinem admodùm gratam ſortiuntur; ita obdurata & aſpera quævis peccatorum corda, intra ſolitariæ vitæ anguſtias recepta, perfectionem, Deo ſuaviſſimam, induere. Aliis eidem ſymbolo hanc gnomam ſubjicere placuit: LATENDO NITESCUNT. Nam pomi illius granula, ſub corticis velamine collecta, ſplendorem diaphanum acquirunt. Religioſis hanc iconem cumprimis affinem dixeris, qui intra ſolitudinem ſuam congregati, lucem longè clariſſimam, & exiſtimationem coram mundo prorſus Religio. Solit.

S. Ant. Pad. Dom. 4. Adv. *Metaph. ap. Lippomann. 29. Aug.*

ſus ſingularem ſibi conciliant. Præclarè dixit S. Antonius Paduanus: *In deſerto nitent virtutes, adſtat gratioſus Deus.* Et Metaphraſtes: *Cur Joannes erat in deſerto? Ne evaneſceret in eum populi reverentia, quæ offuſcatur converſationis aſſuefactione.*

260. Malum punicum, ſuâ ſponte diviſum ac reſeratum, inſcriptionem habet: SPONTE MAGIS.

Martyres.

Sanctos Martyres hæc figura denotat, qui, non expectatâ carnificum violentiâ, ſeipſos, ſuaque viſcera tyrannis dilanianda ultrò obtulerunt. S. Ambroſ. de S. Sotere Virgine & Martyre ſcribit: *Illa ubi audivit hanc vocem*, (nimirum, quòd colaphis eſſet cædenda) *vultum aperuit, ſoli invelata atque intecta martyrio, & volens injuriæ occurrit, vultum offerens, ut ibi martyrii fieret ſacrificium, ubi ſolet eſſe tentamentum pudoris.*

S. Ambr. lib. Exhort. ad Virgin.

261. Academici Secreti, ſuprà citati, malo granato inſcripſêre: MATURATA PRODIBUNT. Innuebant videlicet, ſe ingenii ſui partus, nonniſi oblongâ temporum revolutione examinatos, in publicam lucem eniti velle. Hâc diligentiâ S. Ambroſius quemvis ſermonem noſtrum condiendum exiſtimat; unde ſuper illa Pſaltis verba, *os meum loquetur ſapientiam*, ait: *Admonemur non tumultuarium proferre ſermonem, ſed exercitio quodam meditationis, & ſtaterâ mentis internæ examinare dicenda.*

Maturitas in loquendo.

S. Ambr. in Pſal. 48. 4.

262. Mali punici granula, ſimul collecta, ſeſe mutuò ita perficiunt, ut tandem miram ſuavitatem, ac formam, vel ipſis etiam rubinis invidendam, ſortiantur. Unde lemma: MITESCUNT SIMUL. Vel ut meo Concanonico D. Salvatori Carducio placet: GEMMASCUNT SIMUL. Hanc perfectionis communicationem certò ſibi pollicere auſit, quiſquis virtuoſorum conſuetudine uſus fuerit. S. P. Auguſtinus: *Sic ſe tenet corpus Chriſti, membra ſocia ſic compinguntur & adunantur in charitatem, & in vinculum pacis; cùm quiſque id, quod habet, præſtat ei, qui non habet.* Carducii hac de re diſtichon eſt:

Societas bonorum.

S. Aug. in Pſal. 125.

Gemmaſcit ſoboles, cætu ſociata decoro:
Quàm probus eſt ſocius, tam pretioſus eris.

263. Inter omnes arborum fructus ſolum malum granatum in vertice coronam regiam præfert. Proinde hanc epigraphen ſibi propriam vendicat: SOLUM CORONA PERSPICUUM. Scipio Bargalius hac icone Mariam Virginem, in cœlis coronatam, ac reliquis cœlitibus longè ſuperiorem, ſignificat. Integerrimo adversùs Deiparam affectu exclamat S. Bonavent. *Virgo reverà Domina eſt cœleſtium, terreſtrium, & inferorum.* Et Richardus à S. Laurentio: *Omnis ſanctus, reſpectu Mariæ, eſt ſicut arena reſpectu auri.* Rem totam compendio propones: S. Eccleſia, eam paſſim hoc encomio ſalutat: *Regina Sanctorum omnium.* Cumprimis tamen æterni Patris Verbum illo mali granati emblemate ſignificatur, utpote quod è Virginis utero progerminans, præ cæteris creaturis omnibus coronam promeretur. Quòd verò ſolus Chriſtus eam promereatur, vel inde conſtat, quia mero illius favore ac gratiâ omnes mundi Reges inferum hunc Orbem gubernant; ipſomet teſtante: *per me Reges regnant.* Porrò corona Chriſto debetur, quia ſupremâ poteſtate, citra cujuſvis injuriam, *transfert regna, atque conſtituit.* Inſuper ſoli illi ea debetur, quia, D. Paulo aſſerente: *Beatus & ſolus potens eſt, Rex regum, & Dominus dominantium.* Denique coronam ſibi uni propriam vendicat, quia clariſſimi illi Monarchæ, in Apocalyſi deſcripti, corpore inclinato, ac coronis ad ipſius ſolium depoſitis, ſe ſubmiſſiſſimos tanti Regis clientes confeſſi ſunt. Quin, etiam potentiſſimos hujus ævi Principes, Canutum Angliæ Regem, Godefridum Hieroſolymarum Regem, alioſque complures, diademata ſua ad crucifixi pedes demittere vidimus. Cæterùm cùm omnes virtutes ex hominis juſti anima, ceu totidem fructus è fæcunda

Maria coronata.

S. Bonav. in Specul. Virg. cap. 3. *Rich. à S. Laur. lib. 2. de laud. Virg.*

Chriſtus.

Prov. 8. 15.

Dan. 2. 21.

1 Tim. 6. 15.

Perſeverantia.

arbore, dependeant, non abs re interrogabis, cuinam illarum omnium debeatur corona? Quæſito reſpondens S. Bernardus, eam ſolius perſeverantiæ propriam eſſe affirmat. Unde etiam conſilii loco fideliſſimè ſuggerit: *Studete perſeverantiæ, quæ SOLA virtutum CORONATUR.*

S. Be

264. Idem Bargalius poëmate paſtoritio malum granatam expreſſit, quæ, fructibus onuſta, infra aliarum arborum umbram erat collocata; cum lemmate: MEGLIO MATURA AL OMBRA. Id eſt: MELIUS MATURESCO SUB UMBRA. Virgines, etiamnum juvenculæ, hanc iconem documenti loco ſibi ob oculos figant. De his S. P. Auguſt. *Dominica Virgo primitus publicos debet vitare conſpectus, & platearum frequentiam devitare: atque in domo poſita, operi lanifico inſiſtere, vel lectioni Divinæ.* Haud aliter bonus Religioſus, ſolitudinis beneficio, ad veræ perfectionis apicem promovetur. S. Bern. *Labor, & LATEBRÆ, & voluntaria paupertas hæc ſunt Monachorum inſignia, hæc vitam ſolent nobilitare monaſticam.*

Virg. *S. A. ad Ju. Virg.* *Reli. ſus.* *S. B. in M.*

265. Rogatus à quodam è purpurato S. Eccleſiæ Senatu, ut Emblemate exprimerem, quòd ipſe cogitationum & affectuum ſuorum ſanctimoniam, hactenus intra pectoris ſui anguſtias concluſam, opportuno tempore palam ſit facturus, malum granatum expreſſi, quod, necdum quidem diruptum, ſui tamen opportuno tempore aperiendi certiſſimam ſpem relinquit. Epig. addidi: MOX INTIMA PANDAM. Philo Carpatius in rem noſtram illa Sacri Epithalamii verba accommodatè interpretatus: *Sicut fragmen mali punici, ita gena tua*, ait: *Comparatur ſancta anima malo punico, quia fovet in ſinu ſuo cogitationum & deſideriorum optimorum grana pulcherrima, quæ ſe OPPORTUNO TEMPORE PROMUNT, & aperiunt.*

Inte *Phi. pat. Cant.*

266. Joannes Orozcus ſymboli loco malum granatum præfert, cum lemmate: AGRO DOLCE. Id eſt: DULCIS, ET ACER. Hinc Principes juſtitiæ ſuæ rigori clementiam affundere diſcant. Unde ſymbolum iſtud etiam Henrico Quarto tribuitur. S. Gregorius: *Miſcenda*, inquit, *eſt lenitas cum ſeveritate, & faciendum quoddam ex utraque temperamentum, ut neque multâ aſperitate exulcerentur ſubditi, neque nimiâ benignitate ſolvantur.* Et alibi Prælatum inſtruens, ait: *Ipſa in te dulcedo, cauta, non remiſſa ſit, correctio verò diligens ſit, non ſevera, ſed ſic alterum condiatur ex altero, ut boni habeant amando, quod caveant, & pravi metuendo, quod diligant.* Idipſum etiam de amore dixeris, cujus dulcedo ſemper individuum quemdam amarorem conjunctum habet. Unde Petrus Bembus canit:

Mi cor juſt *S. G. l. 2. ral.* *Idem Ep.* *An*

Uſato di mirar forma terrena
Queſti anni a dietro: e torbido ſplendore,
Vidi la fronte di celeſte honore
Segnata, e più che ſol pura ſerena,
Corſemi un caldo al hor di vena in vena
Dolce, & acerbo; e paſsò dentro al core:
Del qual poi viſſi, come volle amore
C'hor pace e gioia: hor mi da guerra, e pena.
La pena è ſola: ma la gioia miſta
D' alcun tormento ſempre, e quella pace
Poco ſecura, onde mia vita e triſta, &c.

267. Me judice, pomum granatum hanc non incongruam epig. ſuſtinet: PLURIMA LATENT. Ita quævis Sacræ Scripturæ periodus aut littera plurimos ſenſus, documenta, ac myſteria habet recondita. Unde de illa diſſerens S. P. Gregor. ait: *In ea magna ſunt volumina ſententiarum, cumuli ſenſuum.* Ratione haud multum diſſimili in S. Eccleſiæ viſceribus imenſi virtutum & gratiarum cumuli aſſervantur. Appoſitè S. Ambr. de fructibus illis pronuntians: *Eccleſia Ha* inquit,

S. tu S. Ex S. I S. lib

inquit, *Christi cruore dotata, simul plurimos intrà se fructus usu istius pomi sub una munitione conservans, & virtutum negotia multa complectens, &c.*

268. Sincerum ac candidum hominis pectus D. Archangelus Contet malo granato ceu typo comparat, quod in plures partes divisum, epigraphen tenet: INTERIORA PATENT. Servator noster hujus virtutis observandæ plurimos modos suis amicis præscribit. Imprimis enim eos docet interioris animi sui clarissimas virtutes etiam in exteros diffundere: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, &c.* Dein eosdem ad columbæ simplicitatem imitandam invitat, quæ technarum omnium penitùs ignara, puram semper & ingenuam se aliis præbet. Opportunè Tertullianus: *Nostræ columbæ domus simplex: etiam in editis semper, & apertis, & ad lucem; nihil veritas erubescit, nisi solummodò abscondit.* Denique eos *neque peram, neque calceamenta* circumferre jubet, ut receptam in corde suo paupertatem etiam exteriore habitu manifestam facerent. Id ipsum observans S. Bonaventura, ait: *Voluit autem Dominus hoc discipulis injungere, ut non solùm essent pauperes, verùm etiam apparerent.*

269. Malus granata, si myrto vicina fuerit, longè magis evadit frugifera, quàm ubi ab arborum consortio remota existit. Unde Ferrus aliquot malos punicas myrtis propinquas hoc lemmate notavit: PROXIMITATE FOECUNDIORES. Tantum videlicet bona virtuosa hominum societas emolumenti affert. S. Isidorus: *Sicut bona multa habet communis vita sanctorum; sic plurima mala societas affert malorum.*

270. Pomum granatum, toto suo orbe ruptum, epigraphen tenet: NEMINI SUA MUNERA CLAUDIT. Hâc icone cùm personam liberalem ac generosam; tum gratiam ac bonitatem divinam significare licet. Utraque enim versùs omnes copiosè diffunditur, suásque opes liberalissimè communicat. S. Hildebertus: *Deus ad excludendum periculosæ excusationis refugium præparat hominibus gratiam suam, cui innitantur: distribuit instrumenta, quæ suffragentur: offert præmia, quibus excitantur, &c.*

271. S. Basilius testatur, malum granatam, pineo quodam cuneo diffissam, si anteà fructus generaverit acidos, posteà suaves, gustuíque amœnos proferre. Lemma: VULNERE PERFICITUR. Certè Saulus, paulò antè *spirans minarum & cædis*, vix cælesti fulmine ac cæcitate percussus, victas illicò manus dedit, summámque suavitatem induit. Antiochus, Judæam deprædaturus, posteaquam ingenti suâ plagâ repulsam tulit, eidem tributarium se obtulit. S. Ignatius Loyola, vulneris dolore prostratus, cœlestem veræ perfectionis scholam attigit: *Nullus hominum*, Magno Augustino teste, *est tantâ justitiâ præditus, cui non sit necessaria tentatio tribulationis, vel ad perficiendam, vel ad confirmandam, vel ad probandam virtutem.*

272. Mali punici granula, quamdiu simul collecta manent, illustrem verticis sui coronam conservant incolumem & illibatam: at dispersa ac mutuò separata, mox eam perdunt, & diademate adeò insigni privantur. Unde P. Eustachius Venator, Augustinianus Excalceatus, inscripsit: LINQUUNT SEJUNCTA CORONAM. Ita homo, à proximi sui charitate alienus, indubitatam æternæ coronæ jacturam facit. Nam, ut benè ait Magnus Augustinus: *Membra Christi per unitatis charitatem sibi copulantur, & per eandem capiti suo cohærent, quod est Christus.* Exemplo suo id comprobat miserrimus Presbyter Sapricius, qui, Surio referente, post plurimos cruciatus, invicto animo pro sancta fide toleratos, tandem in martyrii sui pegmate jamjam securi feriendus, Nicephoro, veterem quamdam injuriam submississimè deprecanti, veniam omnem pertinaciter abnuit; unde factum, quòd à sancto suo proposito ita miserè sit dilapsus, ut momento martyrii palmam, coronam, ac gloriam cœlestem, Deo ac Cœlitibus perjurus, amiserit. Patris Carducii hac de re epigramma est: *Surius 9. Februarii.*

En super impositam linquunt sejuncta coronam,
Splendida dum renuunt degere grana simul.
Non secus Ecclesiæ nexu nisi corda ligentur,
Cælica sejunctis dempta corona perit.

273. Malum punicum apertum, inscriptionem legendam offert: QUOT GRANA, TOT GRATIÆ. Mariam Virginem hæc imago spectat, quæ ab Angelo salutata est: *Gratiâ plena.* Et benè quidem, subdit S. Hieronymus, *plenâ, quia cæteris per partes præstatur; Mariæ verò se tota infudit plenitudo gratiæ.* Unde S. Franciscus Suarez prolixè & eruditè demonstrat, Mariam Virginem à primo conceptionis instanti, usque ad supremum vitæ, sua merita ita semper duplicando auxisse, ut in gradibus gratiæ & meritorum omnes omninò homines & Angelos simul sumptos longè superârit. Emblematis mentem hoc disticho explicat P. Masenius:

Maria gratiâ plena. *S. Hieron. ser. de Assumpt. B. Virg.* *Franc. Suar. p. 3. Disp. 18. sect. 4.*

Grana tot auratis non condit Punica malis,
Gratia quot Virgo pectore dona suo.

274. In encomium Cardinalis Julii Mazarini, pomum granatum, mediâ parte apertum, produxêre, cum lemmate: NOBILIORA LATENT. Sensum Emblematis ita explicatum accipe:

Quot grana ostentat, tot, Sydera, punica malus,
Sydera sub granis nobiliora latent.
Magna licèt pateant de te, majora teguntur;
Dum te apertis, intus nobiliora tegis.

Porrò tametsi Justus exteriore corporis ac morum compositione plurimùm venustatis habeat, interior tamen animi decor longè est pulchrior. Id quod de Sacra Sponsa sub eodem mali granati schemate expressit cœlestis Sponsus: *Sicut fragmen mali punici, ita gena tua, absque eo, quod intrinsecùs latet.* Quasi diceret, interprete P. Cornelio à Lapide, *major est pudor & pudicitia interna, quàm inde prodiens rubor & pudor genarum externus.* S. Gregorius de homine justo ait: *Valde honestum est, quidquid in exterioribus operatur; quòd simpliciter inter homines conversatur, quòd ea, quæ videt, temporaliter concupiscere dedignatur &c. Sed vehementer pulchrius est & honestius, quòd cordis desiderium illibatum conservare conatur, quòd æternæ beatitudinis charitatem in mente retinet, erecta contemplatur, quòd in his, quæ interius videt, suaviter requiescit & mundatur.*

Justus. *Cant. 4. 3. P. Corn. à Lap. in hunc loc.* *S. Greg. l. c.*

275. Serenissimus Philotheus, inter cætera symbola planè elaboratissima, malum punicum exhibet; cum lemmate: INTERIORA PLACENT. Sicuti enim non exterior pomi illius facies, utpote crasso ingratoque cortice circumdata; sed interior granorum dulcedo ac saporis suavitas spectanda est: Ita vir prudens neminem ab exteriore judicet vultu formáque; cùm sæpè dura aspectu & ingrata rem pulcherrimam tegant; ex adverso grata, & jucunda exteriore visu, interioribus laborent vitiis, & scrutantem penitiùs, inquirentemque turpiter deludant. In rem nostram S. P. Augustinus: *Corporis hujus, id est, exterioris hominis ornamenta, quantò magis appetuntur, tantò sunt interioris majora detrimenta: quantò autem minus appetuntur ornamenta exterioris hominis, tantò magis moribus pulchris homo interior adoratur.* Coronidis loco sequens Epigramma, veluti imaginis hujus Oedipum, habeto:

Interior pulchritudo. *S. Aug. ser. 18. de Verb. Apost. cap. 11.*

Punica

Punica mala suis stagnant uberrima granis,
Quæ pascunt oculos, & simul ora juvant.
Exteriora tibi, quæ sunt, si fortè probentur,
Gratulor. At nobis interiora placent.
Quid juvat exterior cortex, quid amica coloris
Gratia, si nobis interiora neges?
Pectoris interior virtus, & conscia recti,
Et mens, sincera simplicitatis amans.
Hæc mihi grana placent, has primùm respice dotes.
Cætera villosi corticis instar habe.

MESPILUS. Cap. XX.

276. Zinegreffius Mespilum, ex arbore sua pendulum, hoc lemate notavit: NON MATURUM PRIUS, QUAM PUTRIDUM. Innuebat videlicet, hominem in senio primùm maturè sapere. Platonis dictum est: *Mentis oculus tunc acutè incipit cernere, cùm primùm corporis oculus deflorescit.* Præclarè in rem nostram S. Hieronymus: *Senectus eorum, qui adolescentiam suam honestis artibus instruxerunt, & in lege Domini meditati sunt die ac nocte, ætate fit doctior, usu tritior, processu temporis sapientior, & veterum studiorum dulcissimos fructus metit. Unde & sapiens ille vir Græciæ Themistocles, cùm expletis centum & septem annis, se mori cerneret, dixisse fertur, se dolere, quòd tunc egrederetur è vita, quando sapere cœpisset. Plato octogesimo primo anno scribens mortuus est. Isocrates nonaginta novem annos in docendi scribendique labore complevit.* Cicero Solonem prædicat, qui solus restitit Pisistrato, Rempublicam per tyrannidem invadenti; cùmque ille rogaret, *quâ re fretus hoc auderet?* Respondit: *Senectute.* Hinc illud Homeri de Heroë quodam Ægyptio: *Qui jam senectute incurvus erat, & multâ rerum experientiâ sapiens.*

Senectus sapit. *Plato in Symp. S. Hieron. Ep. 2. ad Nepot. Cicero lib. de Senect.* Homer. in Odyss. P.

MORUS. MORUM. Cap. XXI.

277. Scipio Bargalius moro inscripsit: SERO FLORET, CITO MATURAT. Eorum hoc ectypon est, qui serâ ac tardâ pœnitentiâ ducti, posteà celeres sanctimoniæ fructus faciunt. His jure optimo felicem Latronem, in vitæ suæ epilogo conversum, accenseas. Joannes Diadreus: *Morus novissima omnium germinat, & tamen parit inter primas: ita qui tempus idoneum opperiuntur rei conficiendæ, etiamsi seriùs cœperint, tamen maturiùs conficiunt.*

Latro bonus. *Joan. Diadr. Tit. Opportunitas.*

278. Morum, quia tardè generatum, oblongo durat tempore. Unde Camerarii lemma: CUNCTANDO PROFICIT. Ita nimirùm res omnes, lentis consiliis maturescere solitæ, ætatem ferunt, ac felicitatem diuturnam assequuntur. Verissimè Titus Livius: *Omnia properanti, clara rectáque erunt.* Fabius Maximus, Hannibale ob crebras victorias plurimùm fastuoso & arrogante, adversùs hostem adeò magnum solâ in pugnando tarditate est usus, eâque Carthaginensium vires ad internecionem usque fatigavit; Romanis interea, qui animum jam desponderant, denuò erectis & roboratis; atque adeò *cunctando restituit rem.* Zeuxes, Plutarcho teste, longissimas in eadem icone pingenda moras trahebat; causam interrogatus, respondit: *Diù pingo, quia pingo æternitati.*

Maturitas. *Livius Deca. 3. lib. 2. Plutarch.*

279. Morus, pruinâ aut grandine percussa, epigraphen sustinet: FATO PRUDENTIA MINOR. Hinc colligere licet, quantùm Divina providentia cuivis hominum sagacitati prævalet. Pro Emblemate intelligendo advertas velim, in eo illa divini Psaltis verba tacitè innui, ubi inter cæteras Ægypti plagas etiam moros à pruina quassatas recenset: *Et percussit in grandine vineas eorum, & moros eorum in pruina.* Quantumvis enim arbores istæ in fructibus suis proferendis prudentem cautelam & diuturnas moras adhibeant, simulq; frigoris rigores penitùs sublatos, ac summam cœli temperiem expectent; nequaquam tamen Divinam potentiam, quâvis sapientiâ & fortitudine superiorem, effugere potuerunt. Verè dixit Sapiens: *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum, qui apprehendit sapientes in astutia eorum, & consilium pravorum dissipat.* Sic nimirùm, afferente Chrysostomo; *improbo homine nihil imbecillius: proprus armis capitur; quemadmodum ferrum à rubigine, & lana à tinea, ita etiam improbus à vitio.* Colophonē jungit Ovidius:
Plùs valet humanis viribus ira Dei.

Prudentia humana. *Psal. 77. 47. Prov. 21. 30. S. Chrys. in Psal. Ovid. Amor. Eleg.*

280. Morus, teneris vestita frondibus, epigraphen non incongruam sustinet: NONNISI FRIGORE LAPSO. Verbis ex illo Alciati disticho mutuatis:
Serior at morus nunquam, nisi frigore lapso,
Germinat; & sapiens nomina falsa gerit.
Idipsum affirmans Plinius: *Morus,* inquit, *novissima arborum germinat, nec nisi exacto frigore, ob id dicta sapientissima arborum.* Hoc prudentis personæ symbolum interpretatus Joannes Thuilius, ait: *Ita vir prudens graviora negotia & consilia omnia consultò prorogat, neque ante tempus sese effert, sed maturam occasionem citra noxam & periculum expectat.* Nam, ut benè observat Magnus Augustinus: Ubi *initium sine prudentia,* ibi *finis cum pœnitentia.*

Alciat. Embl. Plin. cap. Prudentia. Jo. T. in ci. Embl. S. A. Ep.

281. D. Aresius Emblematis loco morum figuravit, quæ inter complures frondibus ac floribus ornatas arbores sola necdum germinare cœpit, cum dicto: TEMPUS MEUM NONDUM ADVENIT. Sanctum Patriarcham Franciscum hæc imago significabat, qui extremam paupertatem totis viribus amplexus, cunctis terræ deliciis ac mundi voluptatibus longissimè abjectis, nonnisi in alterius vitæ æstate opum suarum flores recipere voluit. Hanc viri sanctissimi conceptam mentem probè assecutus S. Bernardus, piissimæ cuidam Virgini, ad modestiam & mundi contemptum penitùs inclinatæ, id consilii suggessit: *Quòd si tibi exprobraverint filiæ Belial, illæ, quæ extento collo, fractis incedunt gressibus, compositæ & circumornatæ ut similitudo templi; responde: Regnum meum non est de hoc mundo; responde: TEMPUS MEUM NONDUM ADVENIT; responde: gloria mea abscondita est cum Christo in Deo.*

282. Tametsi morus arborum omnium sit prudentissima, utpote quæ, omnem hyemis injuriam evitatura, tardiùs cæteris arboribus florescit; nihilominùs tamen Græco nomine vocatur *Moros,* id est, *stultus.* Unde nonnemo illam hoc Alciati hemistichio ornavit: NOMINA FALSA GERO. Eorum hæc imago est propria, qui nomina, operationibus ac genio suo penitùs contraria, præferunt. Ita Simeon Abbas, Surio referente, stulti cognomen habuit, tametsi profundâ sapientiâ, mirâque virtute fuerit insignis. Ita etiam celeberrimus ille è Canonicorum Regularium Ordine Scriptor, se ipsum notissimo Idiotæ nomine compellans, doctissimos de Matris divinæ gloria libros posteritati transmisit. Ausonius eâdem omninò ratione Heliogabulum Imperatorem reprehendit, quòd Antoni nomine, tum temporis illustrissimo, ac solorum Magnatum virtuosorum proprio donatus, opera tanto nomine digna non exercuerit:
Tunc etiam Augustæ sedis penetralia fœdas,
Antoninorum NOMINA FALSA GERENS?

Gomes

Comes Fulvius Testi suorum operum poëticorum initio fœminam quandam Indicam, æquè vultu pulchram ac pectore rigidam introducit; eámque Aprilem nomine ita alloquitur:

Mà se April siete voi,
Se col lume divino
Scacciate il verno, e serenate il die;
Ond' è, cruda, che poi
Di ghiaccio adamantino
V'armate il corea le querele mie?
Se così dolci, e pie
Vostre sembianze son, si caro è il nome:
Perche richiude il petto
Così contrario affetto?
Hor sì, Donna crudel m'auveggio come
Cieco vi diede Amore
D'April il nome, e di Decembre il core.

Baptista Guarinus de Barbaræ nomine ita canit:

Dunque può star con barbara fierezza
Angelica bellezza?
Dunque di sì bel viso
Barbaro è il Paradiso?
Barbara quella man, quella favella
Così soave, e bella?
Barbara a torto il mondo oggivi chiama:
Barbaro è chi non v'ama.

Christophorus Finottus, Franciscum Mariam Rosatum epitaphio exornaturus, ad illius cognomen ita allusit:

Quid jacet in tumulo? Rerum sine imagine nomen,
Námque ROSA absque rosa, THUS sine thure jacet.

283. D. Octavius Boldonus ait, hominum decreta & operationes, quantumvis diuturnis consiliis agitentur, posse tamen promptas & acceleratas dici, modò naturâ suâ utiles ac proficuæ fuerint. Huic doctrinæ significandæ Morum depinxit, quæ frondes ac fructus suos serò quidem, sed tamen unico penè momento simul producere solet. Epigraphen addidit: CITO, SI TUTO. Augustus Cæsar apud Baptistam Fulgos. *Illud semper citò factum posse dici ajebat, quod, cùm factum esset, benè haberet.* Catonis paræmia erat: *Sat citò, si sat benè.* Hujus effati memor S. Hieronymus, ait: *Scitum est illud quoque Catonis: Sat citò, si sat benè: quod nos quondam adolescentuli, cùm à perfecto Oratore in præfatiuncula diceretur, risimus.*

284. Homini intra necessitatis angustias constituto res quasvis, etiam minùs delicatas & asperas, plurimùm videri suaves & amœnas. D. Carolus Rancatus è Mori Emblemate demonstrat, cujus baccæ, supra dumeta ac spineas sepes sparsæ, hanc Virgilii gnomam inditam habent: NON ASPER EGENIS. Verba Poëtæ sunt:

Aude hospes contemnere opes: & te quoque dignum
Finge Deo, rebúsque veni NON ASPER EGENIS.

Expertus id comprobat Darius Rex Persarum, qui ab Alexandro Macedone prælio victus & fugatus, maximam è fuga sitim contraxerat. Hinc aquam turbidam, in galea propinatam, tantâ voluptate bibit, ut fassus sit, se omni vitâ suâ suavius nunquam bibisse: *Quia scilicet*, ut Cicero subjungit, *nunquam sitiens bibit.* Theodosius quoque Imperator, è venatione fatigatus, ad Monachi tugurium divertit, ibique panem aceto atque oleo maceratum tantâ aviditate comedit, ut candidè fassus sit: *Nunquam in palatio meo tanta cum voluptate sumpsi cibum.*

MYRRHA.
Cap. XXII.

285. Pretiosus ac frangrans myrrhæ fructus duplici modo è nobili hoc arbusculo colligitur. Primò quidem suâ sponte aliquot guttulas è cortice suo exsudat; eásque utpote summo pretio haberi solitas, Stacten seu Electam vocant. Secundò etiam ferri acumine per corticem transfixo myrrhatas è vulnere guttulas fundit, quæ, quantumvis nobiles & odoræ, prioribus tamen virtute & pretio longè sunt inferiores. Proinde Lucarinus Myrrhæ arbusculum Emblematis loco statuit, eique, gummosum suum rorem citra violentiam exstillanti, subscripsit: PRÆSTANTIOR PRIMA. Ita quoque pœnitentia, mortificatio, Eleëmosyna, aliæque similes virtutes, sponte suâ è pectore ac manibus nostris proficisci solitæ, longè magis à Deo æstimantur, quàm reprehensionum aut morborum violentiâ extortæ. Ob eandem planè rationem beneficium, promptâ ac liberali voluntate erogatum, longè arctiùs gratos aliorum animos devincit, quàm violentis ac importunis precibus expressum. Demetrius, Stobeo referente, dicere solebat: *Si benè de aliquo mereri vis, citissimè da: morâ enim ingratum redditur, & parùm amabile, quidquid dederis.* Id ipsum, Luciani sententiâ, Ausonius suasit:

Opera voluntaria.

Beneficium promptum.

Stobeus.

Si benè quid facias, facias citò: nam citò factum
Gratum erit; ingratum gratia tarda facit.

Et Theodoricus Rex apud Cassiod. *Apud conscientiam nostram leonis genus est, profutura tardare: nec possumus æstimare jucundum, quod ingratâ fuerit dilatione suspensum.* Vetus paræmia est: *Qui citò dat, bis dat.*

Cassiod. l. 3. var. Epist. 40.

286. Comes Fulvius Testi de nobili hoc arbusculo testatur, eum, modicè incisum, in odoras ac suavissimas lachrymas dissolvi. Verba ipsius vernacula, pauca quidem, sed tamen amœna hæc sunt:

E la pianta gentile
Che ferita nel sen lagrima odori.

Unde Ferrus illum, à vicino cultello incisum, hoc lemmate ornavit: STILLAT INCISA. Eundem omninò morem in patientia ac vera virtute deprehendere licet; ut quarum fragrantia ab homine justo nonnisi inter calamitates & offensas promanat. S. Ambros. *In vineis Engaddi lignum est, quod si quis compungat, unguentum emittit; si non incitatur lignum, non ita fragrat & redolet. Ita homo justus, &c.* Iconem hanc Abbas Ferrus etiam iis tribuit, qui nonnihil offensi aut afflicti, gemitus ac suspiria emittunt. Propriè tamen, Bercorio asserente, sanctissimam Servatoris nostri humanitatem concernit, quæ clavis ac lanceis altùm transfixa, sanguinem suum, veluti myrrham, ad peccatorum animas persanandas accommodatissimam profudit: *Christus*, inquit, *quando fuit incisus in passione, lanceâ scilicet seu clavis, tunc verè exinde stillavit myrrha, id est, suus Sanguis pretiosissimus, qui animam liberat peccatricem ab omni putredine peccatorum.*

Virtus provocata.

S. Ambr. serm. 3. in Psal. 118.

Christus crucifixus.

Pet. Berc. Reduct. l. 12. cap. 98. n. 1.

287. Bargalius Christum in horto olivario cum hac myrrhæ arbore comparat, quæ pretiosos & amaros destillans sudores, epigraphen tenet: EMITTIT SPONTE. Simon de Cassia: *Sudat Salvator sudores sanguineos, voluntariè illos scaturiens, fundendum Sanguinem ex verberibus, clavis, lancea præfigurans, ut ostendat, totum esse voluntarium, quod agebat.* Et Joannes Rusbrochius Canonicus Regularis: *Christus ipse tunc myrrha fuit, quæ est arbor amara valdè, utpote cujus natura corporea maximo tunc angore & tremore correpta fuit, spiritus verò vehementi amoris ardore flagrabat, atque ex his duobus manabat myrrha per arboris corticem, id est,* sudor

Christus in horto.

Sim. de Cass.

Jo. Rusb. in Tabern. Fœd. cap. 111.

D. Greg. Bolz. in Lar(a)rio 6. Januarii.

sudor sanguineus ex sacro illius Corpore. D. Gregorius Bolzi ad myrrham, à sanctis Magis Christo Infanti oblatam reflectens, eruditè in hæc verba canit:

Regia Orontæam donat gens cernua myrrham,
Grata minùs pueris munera, Pupe tibi.
Excipe hanc festo, sed cur, bone Pupule vultu?
Contemne hæc refugâ munera amara manu.
Ah! scio, cur atros, dextrâ plaudente, liquores
Pupe probas, lætus cur data dona capis,
Succos spontè suos profundit myrrha: cruorem
Spontè effundendum prædocet illa tuum.

Misericordia Dei.

288. Ingentem myrrhæ copiam hic arbusculus exsudat, quando vel ferro inciditur, vel immodico ventorum robore concutitur. Proinde incisum hoc lemmate afficies: INCISIONE UBERIOR. Ventis verò jactatum: CONCUSSA, seu CONCUSSIONE UBERIOR. Ita Divina Bonitas ibi demùm suas gratias copiosissimè diffundit, quando maximè ab homine offenditur, ac peccatis provocatur. Virtus quoque, calamitatibus propè exagitata, omnium gloriosissima evadit. Nam, Magno Augustino teste: *Non pati adversitatem carnis, sed duci à carne, damnatio est.* Opportunè canit Camerarius:

Virtus inter persecutiones. S. Aug. Expos. Ep. ad Galat. c. 5.

Major in adversis virtutis gloria vera est,
Uberior ventu myrrha agitata fluit.

Misericordia Dei. S. Ambr. de Benedictio. Patriarch. cap. 4.

289. Hujus arbusculi truncus, sagittâ transfixus, medicos ac pretiosissimos è vulnere suo liquores fundit. Unde D. Arcbi lema: ET EGO SANABO. Eorum hæc idea est, qui injurias sibi illatas, beneficiis compensant. S. Ambrosius observat, Christum, lanceâ transfixum, liberalem è vulnere suo aquam & sanguinem profudisse: *Lanceâ militis percussum latus aquam effudit & sanguinem; aqua ad lavacrum, sanguis ad pretium. Aqua nos abluit, sanguis redemit.* In hoc argumentum S.P. August. ait: *Et de sanguine suo interfectoris suo medicamentum fecit.*

S. Aug. ser. 8. de verb. Apost.

Beda super Cant. 1. 13.

290. Myrrha, gustui quidem amara, corpori tamen ab infirmitatibus sublevando plurimùm utilis accidit. Venerabilis Beda, in rem nostram concedens, super illud Canticorum: *Fasciculus myrrhæ Dilectus meus mihi*, ait: *Myrrha est, quantum medendis infirmitatibus salubris, tantum gustui amara.* Unde lemma: AMARA, SED SALUBRIS. Ita sanè Divini Servatoris nostri passio, gravissimis amaroribus plena, commodum ac salutem nostram mirificè promovet. Beda: *Salvator noster*, inquit, *de suis vulneribus vita nobis & salutis sacramenta profundit.* Et post illum Cornelius à Lap. *Myrrha est symbolum Christi, quia repræsentat ejus dolores & passiones.* Et rursùs: *Myrrha incorrupta servat corpora: sic Christi passio & mentibus & corporibus incorruptionem inspirat.*

Passio Christi. Beda l. c. Corn. à Lap. in eund. loc.

Tribulationes. S. Bern. ser. 43. in Cant.

Eâdem icone etiam calamitates, toleratu quidem amaras, saluti tamen ac æternæ felicitati acquirendæ saluberrimas describes. Appositè S. Bernardus: *Myrrha amara res, dura & aspera tribulationem significat. Erit quandoque nobis ingens cumulus gloriæ, qui modò est fasciculus myrrhæ.*

Pœnitens.

291. Fœminam, in planctus & amarores solutam, uti geminam pœnitentiæ ideam Mariam Magdalenam & Mariam Ægyptiacam, meâ quidem sententiâ, opportunè cum myrrha conferes, quæ amarum liquoris sui rorem destillans, epigraphen sustineat: VERSA IL DOLORE IN LACRIMOSE STILLE. Id est: DOLOREM LACHRIMIS EXPRIMIT ILLA SUIS. Ad verbum canit Tassus:

Tass. nella Gerus. Conq. l. 12. st. 45.

Balsamo, cassia, incenso, amomo, e croco
Vi sono, e piante, & erbe a mille, a mille;
Mirraivi ancor nel dilettoso loco,
Versa il dolore in lacrimose stille.

Nam, ut benè in rem præsentem observat Magnus Augustinus: *Sicut comes pœnitentiæ dolor est; ita lachryma sunt testes doloris.*

S. Aug. l. 50. Homil. hom. ... cap. 1...

MYRTUS.

Cap. XXIII.

Societas bona.

292. Myrtus & malus granata sympathiam inter se adeò miram habent, ut, ubi vicinæ fuerint, vigorem & fructum solito liberaliorem producant. Unde Bargalius utramque illam hoc lemmate insignivit: PROPINQUITAS FERACITATEM. Ita nimirùm è virtuosorum hominum vicinia ac consuetudine plurimum generosi animi nobis accrescit. Certè è D. Ambr. sententia Josuë omnem virtutis suæ excellentiam à Mose, cujus consuetudine assiduò utebatur, in se derivatum habuit: *Inde*, inquit, *tantus Jesus Nave, quòd eum non solùm erudivit ad legis scientiam Moysi copula; verùm etiam sanctificavit ad gratiam, &c.*

S. Ambr. l. 2. ... cap. 2...

Poësis.

293. Myrtus, tametsi nullis fructibus fœcunda, perennem tamen virorem conservat: unde horti amœnum hunc arbusculum solius voluptatis causâ alunt. Ferrus hanc ei gnomam subdidit: GENIO ET VOLUPTATI. Poësin hæc idea spectat, quæ ab oblectatione ceu causa finali; à genio verò & nativa Poëtarum inclinatione ceu causa efficiente promanat. Unde iis ait Magnus artium omnium Princeps Aug. *Poëtarum fabulas ad voluptatem excogitatas animorum Grammatici ad aliquam utilitatem referre conantur.* Poësi hac in parte Academicorum exercitationes non sunt absimiles, quæ ingeniis, cùm ad eloquentiæ & Poëseos venustatem, tùm ad amœnam simulque eruditam litteratorum voluptatem efformandis, deserviunt.

S. Aug. ... Catech. rud. ...

Eleemosyna.

294. Symboli loco quandam è Myrto figuram intra hortum depinxêre, additâ viciná manu, quæ, veluti luxuriantis Myrti surculos resecatura, forficem putatoriam tenebat, cum lemmate: ORNOR, DUM EXONEROR. Enimverò omni redundanti germine è myrtina figura amputato exactam semper leonis, aquilæ, phœnicis vel alterius cujusque rei effigiem non sine decore conservat. S. Joan. Chrysost. ab erogata eleëmosyna immensam eleëmosynarii animo gloriam accrescere testatur: *Circumdemus*, inquit, *nobis istum ornatum, torqueum hunc aureum animæ aptemus, eleëmosynam dico, quamdiu scilicet hîc fuerimus.* Porrò mediante examine conscientiæ semper hominis figurâ retinebis, ac superfluas imperfectiones resecabis; secùs brevì in stolonem aut bestiam Deo abominandâ degenerabis.

S. Jo. ... in Ep. ... Phil. ... in ... mora...

Examen conscientiæ.

Leges ... arcta ... juventutem ... formant.

295. Myrtus, diversis ligata vinculis, artificiosam figuram exhibet. Unde D. Joannis Baptistæ Mazzoleni lemma: DANT VINCULA FORMAM. Innuit videlicet, juventutem, arcto legum rigore constrictam, insignium virtutum formam adeò eximiam acquirere, qualem angustiis illis exsoluta nunquam recepisset. Simili argumento Plato ait: *Leges sunt Rerumpublicarum vincula.* Et Petrus Gregorius: *Hominis corrupta natura & prona ab adolescentia ad malum, nisi arte regatur, non potest diu in congregatione persistere.*

P... ... Republ. ...

Calamitates illustrant.

296. Figura, è myrto constructa, dum excrescentia ejus germina à periti olitoris putatoria forfice reciduntur, maximam è mutilatione illa venustatem ac perfectionem recipit. Unde lemma: VULNERE PERFICIT; vel: EX VULNERE DECOR. Ita Dei servus è carnificum ferro ac persecutionum plagis clarissimum decorem accipit. Dilucidè Apostolus: *Videmus Jesum propter passionem mortis gloriâ & honore coronatum.* Et S. Hilarius: *Ipso virtutum cælestium Domino ad incrementum gloriæ & maxillas palmis, & flagris scapulas offerente.*

Heb. ... S. H... cant. ... Ma...

297. P. Cato-

297. P. Carolus Bovius artificiosis diversorum quadrupedum & animalium figuris, è myrto confectis, putatoriam forficen addidit; cum lemmate: SERVAT SOLERTIA FORMAM. Significare volebat, nostras virtutes rigorosâ quotidiani examinis censurâ, quâ in conscientiam nostram assiduò corrigendam reformandamque inquirimus, sedulò ac studiosè conservari. S. Joan. Chrys. *Hæc*, inquit, *fiant singulis diebus, nec prius dormieris ô homo! quàm mente versaveris, quæ à te interdiu perperam acta sunt: & die sequenti eris omnino tardior ad ea ipsa rursus aggredienda.* Post paucula interjecta, *singulis diebus*, inquit, *vesperi ab anima rationem exige, & cogitationem, quæ peccavit, condemna, veluti in ligno suspende, & torque & jube ne ampliùs te aggrediatur.* P. Carduc.

Myrtigenam ferri servat solertia formam:
Et censura fovet cordis amica decus.

NUX. Cap. XXIV.

298. Maximum ex hac arbore nocumentum accrescit iis, qui sub illius umbra recumbunt; Castore Durante teste:

Humano capiti nocet arboris umbra: satisque
Omnibus hanc juxta conjectis, &c.

Unde D. Aresii lemma: QUIESCENTES LÆDIT. Complures Caussidicos hæc idea concernit, qui, dum clientes sub illorum umbram reclinatos, deberent protegere, gravissimis injuriis eos offendunt. Innoc. III. *Sæpè*, inquit, *causas tantum differunt, quod litigantibus plus quàm totum auferunt, quia major est expensarum sumptus, quàm sententiæ fructus, nec terminantur negotia pauperum cœpta, quousque eorum marsupia sunt evacuata.* S. Cyprianus, tam litigantium miseriam, quàm Caussidicorum quorundam malitiam describens, ait: *Quis inter hæc vero subveniat; Patronus? Sed prævaricatur & decipit &c.* Cæterùm Magnates omnes, si Ovidio fidem habeas, plurimum damni aliis, præsertim vicinis, creant.

Nam quamquam soli possint prodesse potentes,
Non prosunt, potiùs plurimum obesse solent.

299. Eadem Nucis umbra omnibus plantis, sibi subjectis, detrimentum affert. Id quod è Poëtis nonnemo ipsius arboris ore ita exprimit:

Me, sata ne lædam (quoniam sata lædere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.

Proinde meus Concanonicus, D. Aloysius Figinus Abbas, symboli loco Nucem figuravit, cujus umbra plantulam quamdam, penitùs languidam ac debilem, sub se continebat, cum lemmate: OFFICIT OFFICIO. Vel ut meo D. Philippo Gallinæ placet: OFFICIT UMBRA. Malignos tutores hæc idea concernit, qui, patrocinii ac tutelæ loco, pupillos sibi concreditos destruunt, & in extremam perniciem præcipitant. Certè Ludovicus Sforzia, Mediolanensium Dux, Joannem Galeazzium, Nepotem suum, etiamnum juvenem, ac legitimum Reipublicæ illius Ducem, tutelæ suæ commissum, non modò fortunis omnibus, sed ipsâ etiam vitâ nequissimè exturbavit. Cæterùm arbor ista etiam homines vitiosos, ac moribus depravatos, spectat, qui afferente Cosma Damiano Hortulano, Canonicorum Regularium Abbate: *Improbo vitæ suæ exemplo, impiáque doctrinâ, eos quibuscum versantur, maximè lædunt, nec fructus ullos Evangelicos ferre permittunt.*

300. Nux, propriissimum hominis vitiosi ectypon, inscriptionem tenet: DARE I FRUTTI NON VUOL, SE NON PERCOSSO. Id est: FRUGES PERCUSSA DISPENSAT. Certè ab ea hominum farragine nullum virtutis aut pœnitentiæ fructum referes, nisi obstinatos & ignavos illorum animos crebris calamitatibus, morbis ac persecutionibus probè contundas. Præclarè Abbas Hortulan. *Quemadmodum agricola ab ea arbore* (Nuce) *nisi perticis & lapidibus icta, fructum nullum capit, sic olim Deus è Synagoga, nisi priùs gravissimis exercitâ persecutionibus & incommodis, nullum fructum retulit.* Idipsum expertus Magnus Augustinus, de se ipso fatetur: *Percussisti cor meum verbo tuo, & amavi te.* — *Hortul. Ab. loc. cit.* — *S. Aug. l. 10. Confess. cap. 6.*

301. Ibi demum persecutiones omnium maximè sæviunt, ubi virtus est intensissima. E nuce id haud obscurè discere licet; quæ tantò percutitur graviùs, quò fructibus magis fuerit onusta. Unde illius sunt suspiria: ICOR, DUM DITOR. Vel, QUA FELIX, MISERA. Ad rem Ovidius: — Virtus exagitata. — *Ovid. Eleg. de Nuce.*

Nux ego juxta viam, cùm sim sine crimine vitæ,
A populo saxis prætereunte petor.
Nil ego peccavi, nisi si peccare videtur,
Annua cultori poma referre suo.

Justus Lipsius: *Non rarò*, inquit, *quorum meritis in Rempublicam & populum ipsum singularibus, nulla gratia, nulla merces digna ne cogitari quidem potest, populo disceptatore, pro mercede pœnam, pro laude ignominiam, pro gratia indignationem acceperunt.* Et S. Pet. Chrysol. *Vidit Satanas firmitatem fidei, stabilitatemque: vidit eam pietate dogmatum septam; vidit eam operum bonorum fructibus abundantem; & ideo pro his omnibus ad insaniam venit, & rabie furoris exarsit, ut scinderet concordiam, & convelleret charitatem, ut disrumperet pacem.* — *Just. Lips. Opere Critico. Præf. l. 3. Var. Lect.* — *S. Pet. Chrys. ser. 149.*

302. Nux, ob frugum copiam durissimè percussa, epigraphen sustinet: FRUCTUS OBEST. Vel PEPERISSE NOCET. Vel: NOCET ESSE FERACEM. Vel ipsius nucis ore: EST MIHI PRÆDA MALO. Singulas has inscriptiones Ovidius uno suppeditat disticho: — *Ovid. Eleg. de Nuce.*

Fructus obest: peperisse nocet: nocet esse feracem:
Quæque fuit multis, est mihi præda malo.

Certè Italia, ob felicissimam ubertatem infelicissima, frugum suarum copiâ ac suavitate barbaras exterorum gentes ad se incursandam, devastandamque allexit. Narsetes Alborinum, Longobardorum Regem, ad Italiam occupandam stimulaturus, generosissima terræ illius vina, ac optimos fructus eidem transmisit, cum dicto: *Ut pauperrima Pannoniæ rura deserrent, & ad Italiam, cunctis refertam divitiis, possidendam venirent*, uti refert Paulus Diaconus. Aruntes Clusinus ad pœnas adversus Lucumonem ob injuriam sibi illatam expetendas, Gallos nobilibus Italiæ vinis, ceu aptissimâ belli provocandi escâ, pellexit. Apertè id fatetur Lucius Florus: *Creticum bellum, si vera volumus dicere, ipsi nos fecimus, solâ vincendi, nobilem Insulam cupiditate.* Adeò nimirum mundus eos semper majoribus ærumnis solet exagitare, quos meritis ac virtute præ cæteris fœcundos viderit. — Bonitas malè habita. — *Bul. Diac. lib. 2. c. 5.* — *Tit. Livius Dec. 1. l. 5.*

303. Nucis fructum, mea quidem opinione, hoc epigrammate notabis: SOTTO AMARA CORTECCIA HO' DOLCE IL FRUTTO. Id est: AMARO SUB CORTICE DULCIS. Ita sanè calamitates, pœnitentiæ, ac correctiones, exteriore vultu molestæ & horridæ, pretiosissimas opes intra se reconditas habent. S. Hier. *Quomodo nux amarissimum habet corticem, & testâ durissimâ cingitur, ut detractis austerioribus & duris, fructus dulcissimus reperiatur, sic omnis correptio, & labor continentiæ, amara quidem videtur ad præsens, sed fructus parit dulcissimos.* — Calamitas. Pœnitentia. Correctio. — *S. Hier. in c. 1. Hierem.*

304. Nucem cassam & fatuam levitas arguit. Unde lemma: CASSA, SI LEVIS. Ita Religiosus, nugis ac levitatibus deditus, signum minimè vanum edit modici admodū in spiritu profectûs, animi inanis, Divinoq; Spiritu levissimè tincti. S. Basil. filium quemdam suum — Religiosus levis. — *S. Basil. ad filium spir. Exhort. ut*

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

suum spiritualem formare desiderans, his illum verbis alloquitur: *Neque in modum parvuli jocare verbis assiduè, quia non convenit ei, qui ad perfectionem*
S. Bernard. *nititur, jocari ut parvulus, &c.* Gravissimè S. Bern. *Inter saeculares nugae, nugae sunt: in ore Sacerdotis, blasphemia: Consecrâsti os tuum Evangelio; talibus jam aperire, illicitum; adsuefacere, sacrilegium est.*

OLEA. OLIVA.
Cap. XXV.

305. PHilippus III. Hispaniarum Rex, symboli loco, oleae ramum, fulmini colligatum, habuit; cum lemmate: IN OPPORTUNITATE
Misericordia & justitia. UTRUMQUE. Innuebat videlicet, se tempore ac loco congruo benevolentiam aut rigorem demonstrare posse. Eadem effecta in Deo observans David: *Potestas Dei est*, inquit, *& tibi Domine miseri-*
Ps. 61. 12. *cordia.* Quo loco S. P. Aug. *Potestatem ejus timete;*
S. Aug. in hunc loc. *misericordiam ejus amate: Nec sic de misericordia ejus praesumatis, ut potestatem contemnatis.*

306. Rudolphus I. Imperator, symboli loco brachium armatum depingi fecit, illudque, oleae ramo, ac militari clavâ instructum, hoc lemmate notavit:
Electio. UTRUM LUBET. Atque adeò hostibus plenam, sive pacis, sive belli eligendi facultatem fecit. Haud aliter Agesilaus, aliena propugnacula adortus, ex obsessis quaesivit, num illum lanceâ elevatâ, an verò
Deut. 30. 19. depressa incedere vellent. Moses coram Israëlis populo protestabatur: *Testes invoco hodie caelum & terram, quòd proposuerim vobis vitam & mortem, benedictionem & maledictionem*; veluti diceret, ex eorum arbitrio stetisse in alterutram partem concedendi.
S. Aug. ser. 21. de Verb. Dom. c. 3. Ita nimirum, Doctore Magno Augustino: *Cùm vivimus, vigilare debemus, & eligere debemus, quod in futuro teneamus.* Symbolo non absimili P. Masenius olivae ramum decussatim cum gladio exhibet addito lemmate: ELIGE, significatque, Innocentium P. pacis quidem fuisse studiosissimum, neque tamen ignorâsse etiam gladio adversus hostes uti. Masenii hac de re Epigramma ita habet:

Elige, sive petas gladium, seu quaeris olivam:
Serviet officiis ille, vel ista, tuis.
Bella petant alii, juvat hac nos pacis oliva:
Ense cadunt, si quos ense ferire juvat.
Irrita non moneo; sunt conscia sidera, Martem
Quot voluêre viri, tot periêre viri.

Paupertas utilis. 307. Olea, reciso trunco, in plurimos surculos progerminat. Lemma: TANTO UBERIUS.
Persecutio Ecclesiae. Hinc disces, virtutem tantò amplius ditescere, quò magis fortunae bona defecerint. Vel etiam S. Ecclesiam incrementis tantò amplioribus dilatari, quantò acerbiore tyrannorum ferro sauciata fuerit. *Sæpè*
S. Greg. lib. 9. in Job. cap. 9. *namque*, inquit S. Gregorius, *eam reprobi usque ad internecionem persecuti sunt; sed eò multiplicius ad statum sui profectûs redit, quò inter manus persequentium moriendo laboravit.*

308. Miram olea cum myrto symphatiam congenitam habet. Unde Tassus eas, mutuo complexu junctas, hoc lemmate insignivit: MUTUO A-
Concordia. MORE CRESCUNT. Hinc facilè conjicies, quantùm totius familiae aut civitatis progressus, è conjugali ac fraterna concordia promoveatur. Verissimè dixit Sallustius: *Concordia res parvae crescunt,*
Sallust. de Bell. Jugurt. Psal. 132. 1. *discordia magnae dilabuntur.* Regius Psaltes non sine admiratione exclamat: *Ecce quàm bonum & quàm jucundum habitare fratres in unum:* Et Petrus Ble-
Pet. Bles. Epist. 78. sensis: *Vos, quibus unicum & praecipuum votum est, initiatae Ecclesiae videre profectum, certissimè noveritis, quòd nonnisi PER UNITATEM HABITURA EST INCREMENTUM.*

309. Inveteratus oleae truncus, recentem surculum propè radices generans, epigraphen tenet: EXPERS INTERITUS. Vel, MORIENS REVIVISCIT. Hoc Emblemate hominem, suâ sponte ad meliorem frugem innovatum; vel discipulos, suorum parentum aut Magistrorum vestigia insecutos, significabis. *Successio enim filiorum sanctorum*, Rabano asserente, *qui post Patres suos, ex hac vita decedentes, bonum eorum studium in sancta Religione, & bona conversatione imitantur, mortuos parentes, quasi redivivos exhibent, cùm eorum doctrinam & disciplinam in suis dictis & factis omnibus servando manifestè declarant.* Ita S. Petrus revixit in suis discipulis Lino, Clemente, & Cleto; S. Paulus in Tito, Timotheo, Onesymo, & Luca; S. Joannes in Prochoro, Ignatio, Polycarpo, &c.

310. Olea, ramis putata, tenellos aliquot surculos è stipite pullulascentes habet; cum lemmate, VITA LONGIOR. Enimverò Sanctorum Martyrum vita, à carnificum ferro succisa, gloriae & famae aeternitatem, eodem ferro promovente, attigit. Siracidis Testimonio: *Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, & nomen eorum vivet in generationem & generationem.* S. Cyprianus: *Pretiosa*, inquit, *mors haec est; qua emit immortalitatem pretio sui sanguinis, quae accepit coronam in consummatione virtutis.*

311. Henricus Farnesius Oleae, propè vitem plantatae, inscripsit: CERTUS INTERITUS. Haec autem fatalis arborum istarum adversitas ex sola antipathia, ipsis cognita, ortum suum trahit; uti prolixè testatur idem Farnesius. Mens ergò Emblematis, Farnesio interprete, erat, pessimum & difficillimum esse Bacchi & Palladis; vitii & virtutis; ebrietatis & scientiae connubium. Ratio in promptu est; quia nativus calor, intellectualibus theoriis applicatus, aegerrimè ad digerendos cibos, in ebrio stomacho plus aequo accumulatos, sese adhiberi patitur. Adeòque homo, multis studiis deditus, pauca alimenta sumat, necesse est, secus enim, animo litteratis phantasmatis, simulque stomacho copiosis cibis onusto, nativae vires obruentur; suique impos, non multò post extremam sanitatis & animi perniciem incurret. Verissimè ait Magnus Augustinus: *In ebriis non ratio ulla, non ullum vitae gerendae consilium, nec ulla artium, nec gestorum aut lectionum memoria, aut industriae providenoia est.*

312. Refectus oleae truncus, surculum è radice sua proferens, epigraphen tenet: PERO, E SPERO. Id est, DUM PEREO, SPERO. Religiosos juvenum Machabaeorum animos haec imago repraesentat, qui, vitâ deperditâ, indubitatam corporis sui revivîscentiam sperârunt. Illorum unus, tyranno exprobrans, libero ore exclamabat: *Tu quidem scelestissime nos perdis: sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in aeternae vitae resurrectione suscitabit.* Et aliis carnificibus linguam & manus amputandas explicavit, cum dicto: *E caelo ista possideo, sed propter Dei leges nunc haec ipsa despicio; quoniam ab ipso ea me recepturum spero.* Nempè, Magno Augustino teste: *Habent gaudium bona animae, cùm de saeculo exierint. Sed cùm facta fuerit resurrectio, bonorum gaudium ampliùs non erit.*

313. Olea, duos tantùm è trunco suo progerminans surculos, à Bargalio epigraphen recepit: TARDE, SED DIU. Ita nimirum res tardâ industriâ productae, aetatem ferunt, & quàm diutissimè perdurant. Unde Zeuxes, inter prisci aevi pictores celeberrimus, operi suo diutiùs, quàm artificem tam eximiùm deceret, immorari solitus, cùm interrogaretur, cur tam exactè quaqua versum omnia, & tam

tam moroso lentóque penicillo effingeret? *Diu*, respondit, *pingo*, *quia æternitati pingo.* In hanc rem Fulvius Testi canit:

——— Non produce
Le meraviglie grandi in fretta il fato,
Ne presto mai può concepirsi Alcide.
Fior che subbito ride,
Subbito langue, e sol la gloria dura
Che trà i sudor longa virtù matura.

314. Olea, hirco vicina, epigraphen sustinet: NOLI ME TANGERE. Eucharistia, oleæ pinguedine ac pacē continens, lascivos omnes procul à se facessere jubet. Libanius id rotundè asserit: *Non licet iis, qui scortati fuerint, participare sacris.* Et Tibullus:

——— Discedat ab aris,
Cui tulit hesternâ gaudia nocte Venus.
Casta placent Superis.

315. Plinius de olea testatur, quòd quidem ferro purgari, non tamen ligno percuti absque gravi suo damno possit. Unde vetus illa paræmia: *Oleam ne stringito, neve verberato.* Unde lemma: VULNERE, NON VERBERE GAUDET. Ita animus nobilis ac generosus fustium plagas ægerrimè concoquit; vulnera verò, ense incussa, honorem ac magnanimitatis incrementum interpretatur: *Ad magnanimum pertinet*, inquit Tullius, *ea, quæ videntur acerba, ita ferre, ut nihil à statu naturæ discedat, nihil à dignitate sapientis.*

316. Olea terris potissimùm montosis ac saxeis gaudet. Unde inter petras figurata, epigraphen tenet: NULLIBI FELICIUS. Mens Emblematis est, virtutem, pietatem, innocentiam ac vitæ puritatem nullibi tranquilliùs, atque inter mortificationis salebras proficere. Gilibertus Abbas, tametsi non de olea, sed de liliis disserens, in rem tamen præsentem accommodatè ait: *Nusquam latiùs nascuntur lilia, quàm in monte myrrhæ; nusquam magis illæsa servantur, quàm in monte myrrhæ, ubi carnis universi mortificantur affectus, ubi lilia castimoniæ, lilia gratiarum & purè nascuntur, & perpetuò florent.* P. Jacobus Masenius sapientiam & pacem sterili potiùs ac frugali, quàm redundante conviviorum terrâ acquirendam ait; unde oleam, in collibus glareosis sterilem, & in pratis infæcundam hoc lemmate donavit: STERILI NUTRITUR IN AGRO. Emblemati hoc epigramma subjecit:

Fertilibus tenuis marcescit oliva viretis,
Nutritur sterili pinguis oliva solo.
Quas glareæ lapidésque premant, vult Pallas olivas,
Pax; oleæ similis, fertilitate perit.
Nascitur exhaustis meliùs pax aurea terris:
Spes igitur reducis proxima pacis adest.

317. Carolus Bovius spiritualem illam dulcedinem significaturus, quam S. Ignatius Loyola eo tempore cumulatè percepit, dum ad sacra Palæstinæ loca invisens, ibidem Servatoris nostri cruciatibus contemplandis devotos suos affectus laxabat; Emblematis loco oleam inter saxa depinxit, cum lemmate: INTER DURA DULCESCIT. Id ipsum de justo afflicto & calamitatum amaritie perfuso dixeris; nam, Magno Augusť. teste, *nihil dulcius, quàm inter amaritudines hujus vitæ Divinæ dulcedini inhiare.* Porrò ipsummet S. Ignatium hoc epigrammate loquentem introducit Author:

O mihi amara nimis, nimiùm quoque dulcis Idume!
Quæ tristi è Domini funere mella liquas.
Mella sed hæc mortem dura hac in morte propinant,
Inde fruens patior, & patiendo fruor.
Dulcedo fit amara mihi, fit dulcis amaror,
Est mihi amaror amans, ut fit amarus amor.
Sed mihi amara jubes, JEsu, hæc dulcescere: amoris
Factus enim dulci est syncope amaror, amor.

318. Dominicus Gambertus aliquot oleas, rigente brumâ virides ac venustas, hoc lemmate insignivit: NESCIVERE HYEMEM. Verbis è Virgilio mutuatis. Ita nimirùm militaria Principis arma etiam inter truculentas hostium minas florent. De Mose, qui centenario major, visum suum integrum ac dentes illibatos servabat. De S.P.N. Augustino, qui, septuaginta annos excedens, ad extremum usque halitum *sensibus sui corporis incolumis* perseveravit; & de aliis pluribus dixeris: *Nescivêre hyemem*, id est, miserias, deliquia ac infirmitates, senectuti plerumque cognatas, non senserunt. Absalon Abbas eandem effigiem Mariæ Virgini tribuens, ait, si quidem verum est, quòd *Hyemis nomine præsens vita accipienda est, quæ & mortalitatis adstringitur frigore, & diversis tentationum ventis impellitur. Oliva nostra & æstate, & hyeme virorem suum retinet, quia B. V. Maria, humore spiritualium gratiarum perfusa, præsentis vitæ torpore non aruit, & æternæ vitæ amœnitatem inter omnes filias Evæ gloriosa suscepit.*

[Margin: Arma victoriosa. — Senex sanus. — Maria V. — *Absal. Abb. serm. 28.*]

319. Oleæ radix, cortex ac folia saporem habent amarissimum; fructum verò insigni dulcedine plenum. Unde Raulinus inscripsit: EX AMARA DULCEDO. Ita Divina supplicia initio quidem amaros præferunt terrores, paulò tamen pòst ipsorum fructus suavissimis solatiis erit refertus. Nahum Prophetæ id credes: Deus, inquit, *Æmulator, ulciscens Dominus, & habens furorem, &c. Dominus patiens & magnus fortitudine.* Et rursùs: *Ante faciem indignationis ejus quis stabit? Bonus Dominus, & confortans in die tribulationis.* Nam, ut sapienter observat Magnus Augustinus: *Omnes boni, etiam in tormentis quibuslibet, Dei fulti adjutorio, spe illius finis, beati dicuntur, quo fine* (ceu calamitatum fructu) *beati erunt.*

[Margin: Calamitas in gaudium desinit. — *Nahum. 1. 2.* — *Ibid. n. 6.* — *S. Aug. Ep. 52.*]

320. Olivæ, mutuò unitæ ac collectæ, feliciùs maturescunt. Unde Aresii lemma: MUTUO FOVEBUNTUR. Siracide id subministrante: *Si dormierint duo, FOVEBUNTUR MUTUO.* Mens Emblematis est, Christianos ac maximè Religiosos, mutuâ concordiâ & charitate junctos, uberrimos in virtute progressus ac fomenta saluberrima sibi præstare. S. Greg. *Sancti se invicem suis virtutibus tangunt, & sese ad profectum excitant ex consideratione virtutis alienæ, atque excitati ad profectum volant.*

[Margin: *Eccles. 4. 11.* — Concordia. — *S. Greg. hom. 10. in Ezech.*]

321. Olivæ, intra salsas aquas repositæ, amarorem suum exuunt. Unde rursùs Aresii lemma: AMARITUDINE DULCESCUNT. Sanè vitiosus hominis animus, ac flagitiis horrendū amaricatus, si correctionis aut supplicii salsedinē subeat, ad debitam perfectionis suavitatem revertitur. Conciñè Ovid.

Dura aliquis præcepta vocet mea: dura fatemur
Esse, sed ut valeat, multa dolenda feres.
Sæpè bibi succos, quamvis invitus, amaros
Æger; & oranti mensa negata mihi est.
Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignes;
Arida nec sitiens ora levabis aquâ.
Ut valeas animo, quidquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.

Porrò pœnitens, mortificationis voluntariæ amarorem amplexus, ad interioris animi dulcedinem verámque lætitiam promovetur. Enimverò Christo testante: *Tristitia vestra vertetur in gaudium.* De seipso ait Magnus August. *Recolo vias meas nequissimas in amaritudine recogitationis meæ, ut tu* (Deus) *dulcescas mihi.*

[Margin: Correctio aspera. — *Ovid. l. 1. de Remed.* — Pœnitens. — *Joan. 16. 20.* — *S. Aug. lib. 2. Confess. cap. 1.*]

322. Olivarum congeries, trapeto seu molæ olivariæ subjecta, epigraphen tenet: COMPRESSA UBERIOR; Vel: TERENDO SUCCUS. Ita peccatores pœnitentiæ & amoris Divini fructus nunquam proferunt, nisi mortis aut infirmitatum pondere gravati. Dilucidè Vates Regius: *Cùm occideret eos, quærebant eum, & revertebantur, & diluculo veniebant*

[Margin: Calamitas. — *Psal. 77. 34.*]

S. Aug. in Psal. 55. niebant ad eum. S. P. August. *Tenetur in torculari corpus ejus; id est, Ecclesia ejus. Quid est in torculari? In pressuris. Sed in torculari fructuosa pressura est.* Et rursus: *Ingressus es torcular; prepara te ad pressuras; sed noli esse aridus, ne de pressura nihil exeat.*

Maria V. 323. Oliva, virginis manibus sata, uberior provenit. Lemma: DAT VIRGO VIGOREM. Mariam Virginem hæc imago spectat, quæ sicuti ipsius Dei fuit fæcundissima parens, ita alios quosvis homines Deo felicissimè generare potest. Unde à Buteone vocatur: *Arbor, fructum ferens splendidum, unde fideles aluntur.* Et à Richardo de S. Laurentio: *Quasi oliva speciosa in campis.* Mentem suam sequenti epigrammate explicat imaginis author P. Masenius:

But. hymn. grac. p. 125.

Rich. à S. Laur. l. 12. ex Cant.

Virgo oleam plantet; fæcundis major olivis,
Sentiet admotæ virginitatis opem.
Quos igitur de te fructus sperare licebit,
Quæ plantas ipsum virginitate Deum?

Pax optabilis. 324. Ramus olivæ, è cæteris ramis manu selectus, epigraphen à P. Masenio accepit: HUNC PRÆFERO. Ita nimirùm pax, cujus oliva est symbolum, præ cæteris omnibus in mundo est optatissima. Verissimè dixit Magnus August. *Sicut nemo est, qui gaudere nolit; ita nemo est, qui pacem habere nolit.* De Pamphilio, viro pacis amantissimo, canit idem symbolographus:

S. Aug. l. 19. de Civit. cap. 12.

Diversos diversa juvant: Hunc Martia cornus
Afficit, hunc Clario laurus amica Deo.
Non eadem sapimus, delectat oliva Minerva
Pamphilium; mitem pacis imago virum.
Corno cede tuâ Mavors, ac Delia lauru:
Judice me, primas Palladis arbor habet.

Pœnitentia sera. 325. Olivæ fructus maturè in vasa colligendi sunt, ne, ut fieri solet, morâ pereant. Emblemati subscripsit P. Masenius: INGRATA MORA EST. Idipsum in pœnitentia accidit, quæ, nisi maturè perficiatur, Divino palato ingrata & insipida evadit. Inter pœnitentiæ & voluptatum extrema jactatus Magnus Augustinus, de se ipso exclamat: *Usquequò Deus? Quamdiu cras & cras? Quare non modò, quare non hâc horâ finis turpitudinis meæ?* Emblematis Author ait, pacem tantò minus esse proficuam, quò magis inter Bellonæ furores differtur: Unde ad Legatos pacis canit:

S. Aug. l. 8. Conf. cap. 12.

Pax.

Et mora certa juvat, succosque refringit amaros:
Et perit ingratis bacca relicta moris.
Matures potius, minus hac in parte nocebis:
Discite Legati: pax ut oliva perit.
Noxia quæque mora est, nisi maturare lubebit,
Serò virens pacis fructus acerbus erit.

Gratia Dei. 326. Olea caduca fulcitur stipite. Lemma, à P. Masenio inditum: ADJUTA STABIT. Idipsum de voluntate nostra dixeris, quæ, nisi Divino auxilio adjuta, miserrimè ruet. S. P. N. August. *Quid valeat liberum arbitrium, non adjutum, in ipso Adam demonstratum est. Ad malum sufficit sibi; ad malum nox, nisi adjuvetur à Deo.*

S. Aug. de Cantico novo c. 8.

Virtus. 327. Oliva, ventis quassata, radices agit altiores. Lemma à P. Masenio additum: CONCUSSIO FIRMAT. Idipsum in virtute experimur, quæ tantò firmatur altiùs, quò majore adversitatum impetu concussa fuerit. *Pertinet ad Christianam firmitatem,* inquit Magnus August. *non solùm operari, quæ bona sunt, sed & tolerare, quæ mala sunt.* De pace, tot bellis, turbisque nullibi non concussa, canit P. Masenius:

S. Aug. de Pastor. c. 6.

Pax.

Proficit adversis virtus: firmatur oliva
Altius offensis exagitata notis.
Undique concussis quamvis Mars obstrepat armis,
Paxque minus trepidet, perfideaque fides.
Pacis adhuc, fideique suis venerabile terris
Nomen erit, donec Roma polusque ruant.

328. Oliva inter qualvis anni vices ac tempestates semper viret. Unde lemma: CONSTAT UBIQUE SIBI. Ita vir sapiens ac generosus inter quævis adversa mentem tenet pro Deo & populo immutabilem. *Turpe est,* inquit Magnus Augustinus, *mutare sententiam, sed veram & rectam. Nam & stultam & noxiam; & salubre & bonum est.* De S. Ecclesiæ immutabilitate canit P. Masenius:

Immutabilis.

S. Aug. 210.

S. Ecclesia.

Non metuit gelido brumas aquilone rigentes,
Quæ viret æstivâ mites oliva togâ.
Est aliquid, constare sibi, cùm prælia Mavors
Dura fremit, cùm sors mutat acerba vices.
Non aliter Romana suas Ecclesia vires
Virtutemque, fide non ruitura, probat.

329. Oliva, igni adusta, sterilis efficitur. Unde P. Jacobi Masenii lemma: NE VIOLA; ubi ludit anagrammaticè, nam *oliva* versis litteris *viola est*. Meo tamen judicio rectius inscribes: STERILESCIT ADUSTA. Ita prorsus homo, libidinis flammâ semel adustus, vix unquam amplius genuinos virtutum fructus proferet. Quia Magno Augustino teste, *Nihil tam inimicum est boni voluntati, quàm libido.* Et alibi: *Violatur ipsa societas, quæ cum Deo nobis esse debet, cùm eadem natura, cujus ipse author est, libidinis perversitate polluitur.* Cæterùm P. Masenius eodem Emblemate demonstrat, pacem, semel temeratam, ægerrimè reflorescere:

Libido.

S. Aug. l. de arbit.

Idem Conf.

Pax.

Nil mihi cum flammis, procul hinc, procul este favillæ:
Tacta vocis molles perdit oliva comas.
Dum nova bellorum Mavors incendia nutrit,
Et paci cupidas admovet arte faces,
Nil sperare licet; frustra, manus altera flammas
Dum gerit; admotas altera præbet aquas.

330. Oliva temperatis irrigata pluviis, frugifera efficitur; copiosis autem obruitur ac sterilescit. Unde imber, supra olivam deciduus, epigraphen à P. Masenio accepit: JUVAT, ATQUE NOCET. Ita moderatæ divitiæ hominem in Dei obsequio conservant, nimiæ depravant. Sapienter Deum oravit Salomon: *Mendicitatem & divitias ne dederis mihi; tribue tantùm victui meo necessaria.* Idipsum dixit Plato: *In quocunque hominum cœtu nec inopia nec divitiæ sunt, huic justissimi mores aderunt, neque enim ibi contumelia aut injuria locum habent.* P. Masenius ait, nimias opes bellorum esse fomenta, & pacis exterminia.

Divi.

Prov.

Plat. de l.

Pax.

Qui juvat imbelles imber moderatus olivas,
Obfuit immodicis æthere fusus aquis.
Aut oleum, aut pingues oleis dabit imber amurcas,
Sæpiùs optatas copia tollit opes.
Copia, pacis opes minuit, fovet improba Martis:
O inopes! quibus has Pax perit inter opes.

331. Oliva, multis luxurians frondibus, sterilis efficitur. Unde P. Masenii lemma: INOPEM ME COPIA FECIT. Ita plures occidit divitiarum copia, quos in virtutum & æternæ beatitudinis felicitate servâsset inopia. Verissimè dixit Magnus August. *Divitiis crescentibus, crescit inopia, quæ amatoribus suis, quantò fuerint ampliores, non auferunt satietatem, sed inflammant cupiditatem. Divitem tu putas, qui minus egeret, si minus haberet?* Et S. Chrysost. *Dives est, non qui multa possidet, sed qui non multis indiget.*

Divi.

S. A. 15. verf.

S. fid.

332. Gladius, in olivam impactus, ob ejus duritiem frangitur. Lemma: FRANGERIS, ANTE QUAM FRANGAS. Ita vir justus ac generosus inter adversa & prospera ita semper stat inconcussus, ut mundus potius sit ruiturus, quàm ipse à proposito suo dimovendus. S. P. August. *Bonis temporalibus nec bonus extollitur, nec malis frangitur.* De oliva canit P. Masenius:

Vir.

S. A. l. de cap.

Qui petis adversam ferro mucronis olivam,
Cede minor; chalybe est durior illa tuo.

333. Olivæ pernicies indubitata ab hederæ amplexu adve-

advenit. Unde olivæ jam marcescenti connexa hedera, epigraphen à P. Masenio accepit: MALA FEDERA PERDUNT. Ita è malorum societate plurimum damni accipimus. Dilucidè Vates Regius: *Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris: & cum electo electus eris, & cum perverso perverteris.* Optimè S. Isidorus: *Meliùs est, habere malorum odium, quàm consortium; sicut bona multa habet communis vita Sanctorum, sic plurima mala affert societas malorum.* Et S. Cyprianus: *Esse jam inter nocentes innoxium, crimen est. Malos quisquis non imitatur, offendit.* Eodem Emblemate demonstrat P. Masenius, cautè prospiciendum esse Principibus, cum quibus fœdera ineant:

Federa cautus ini, cuivis ne crede sodali;
Vulgus amicitias utilitate probat.
Quòd molles hederis rami cingantur amicis,
Crede mihi, exitio fiet oliva tuo.
Quæ malè diversæ sociabis federa genti,
Federa in exitium sunt valitura tuum.

334. Oliva, diuturnis annis stare solita, tandem & ipsa fato inevitabili succumbit, ruitque. Unde arida & senio deficiens, à P. Masenio epigraphen recepit: NIHIL IMMORTALE TENEMUS. Quod de olea diximus, id ipsum jure longè majore de homine intellexeris, cujus omnia corporis membra ita sunt caduca, ut seriùs aut citiùs morti sint cessura in prædam. S. P. Augustinus: *Peccato transgressionis mortales ex immortalibus facti sumus.* Nam ut alibi ait S. Doctor: *Homo, quando nascitur, jam cum morte nascitur, quia de Adam peccatum trahit.* Emblematis author inde demonstrat, assiduas esse pacis bellique vices:

Omnia deficiunt, tacito pede labitur ætas,
Quæque diu viguit, marcet oliva senex.
Longa quies hominum, pàxque interitura senescit,
Et vitio sensim carpitur illa suo.
Ipse suas spargit Mavors per tempora vires,
Quæque diù jacuit, pace triumphat humus.

PALMA.

Cap. XXVI.

335. Palma, à cæterarum arborum consortio separata, sterilescit; iis verò juncta ac vicina, plurimos fructus profert. Unde solemnibus nuptiis gratulaturus, duas palmas vicinas depinges, cum lemmate: MUTUA FOECUNDITAS. Vel: PROXIMITATE FÆCUNDITAS. Hoc altero lemmate etiam demonstrabis, corda, quamlibet sterilia & infæcunda, ab hominis præclari consuetudine ad optimos virtutum fructus proferendos incitari. Eam ob rem Deus præcepit, ut civitas, à Levitis habitari solita, hominibus sanguinariis esset civitas refugii; cùm nullibi faciliùs, nisi à Sacerdotum consortio ad sanctimoniæ, pacis & innocentiæ frugem disponi possent. Hieronymus Oleaster: *Crediderim*, inquit, *hoc factum; ut hujusmodi homicidæ ex Levitarum conversatione fierent meliores, ut sciant Dei ministri tales esse se debere, quibus facilè credantur homines impii, ut eos ad meliorem convertant frugem.*

336. Maria Virgo, Sancti Josephi Sponsa, à nobili quodam ingenio palmæ symbolo fuit repræsentata, quæ, frondibus suis versùs vicinam palmam inclinatis, epigraphen habuit: INTACTA MARITOR. Magnus Augustinus: *Virgo*, inquit, *sine viro gravidatur. Viri nesciam sermo Dei maritat: simul facta est Mater & Virgo: Mater facta, sed incorrupta; Virgo habens Filium, nesciens virum: semper clausa, sed non infæcunda.* Idipsum Sedulii ore canit S. Ecclesia:

Domus pudici pectoris
Templum repentè fit Dei,
Intacta nesciens virum,
Verbo concepit Filium.

337. Palma, à cæteris arboribus dissociata, arescit. Lemma: DONEC LONGINQUA. Eandem omninò miseriam & ariditatem in filio prodigo cernimus comprobatam, qui, à paterno sinu remotus, in extremam egestatem rediit. Verissimè Regius Propheta de miserrimis hominum animabus, è Dei amicitia excussis, protestatur: *Ecce, QUI ELONGANT se à te, PERIBUNT.* Nam, *si hærere Deo vita est, recedere ab illo mors est*, ut sapienter advertit Magnus Augustinus. — *Separari à Deo.* — *Psal. 72. 27.* — *S. Aug. in Psal. 145.*

338. Palmam genuinum per perseverantis vel etiam obstinati animi typum dixeris; quippè cujus folia nec decidunt, nec mutantur unquam. E lemmate id disces: NUNQUAM MUTATA FRONDE. Meus Hugo Victorinus: *Palmam*, inquit, *nec frigus hyemis, vel nimius calor æstatus impediunt, quin semper virescat. Similiter justus vivit, nec ab aliquo impeditur, quin IN PROPOSITO bonæ operationis PERSEVERET.* — *Perseverantia.* — *Hug. Victor. lib. 1 de Bestiis cap. 21.*

339. Palmam hoc lemmate insignivi: NEC FOLIUM DEFLUIT. Assiduam in cœpta virtute perseverantiam innuens. Opportunè Regius Vates: *Et folium ejus non defluet.* Hunc locum eruditè interpretatus S. Ambrosius, ait: *Palma virens semper manet conservatione & diuturnitate, non immutatione foliorum. Nam quæ primò germinaverit folia, ea sine ulla substitutionis successione conservat. Imitare ergo eam, homo, ô homo! ut dicatur tibi, statura tua similis facta est palmæ. Serva viriditatem pueritiæ tuæ, & illius innocentia naturalis, quam à primordio recepisti, & folium tuum non defluat.* — *Perseverantia.* — *Psal. 1. 3.* — *S. Ambr. l. 3. Hexamer. cap. 17.*

340. Servi Dei, quasvis calamitates collato pede & generoso animo excipere soliti, Palmæ non absimiles se probant, quæ pondere prægravata, epigraphen tenet: INCLINATA RESURGO. Quia verò Aresius vocabulum illud *inclinata* de palma pronuntiari posse negat, idcircò hanc epigraphen substituet: ADVERSUS PONDERA SURGO. Vel breviùs: ONERARTA RESURGIT. Unde Jacobus Bruck canit: — *Generositas.*

Alma licèt virtus adversâ sorte prematur,
Pressa tamen victrix altiùs ire solet.

Christianos affatus Magnus Augustinus, ait: *Quidquid molestiarum passi fueritis in terra, quantumcùnque Christianum cor deorsùm humiliatum premat inimicus, summa petit ardor dilectionis.* Torquatus Tassus eâdem metaphorâ heroicam ac imperterritam illam magnanimitatem repræsentat, quam Reginaldus in obsidendis ac conscendendis Hierosolymis demonstravit: — *S. Aug. ser. 87. de Divers.* — *Tass. Cant. 18. st. 78.*

E resiste e s'avanza, e si rinforza;
E come palma suol, cui pondo aggreva,
Suo valor combattuto hà maggior forza.
E ne la oppression più si solleva.

341. Christus, mortalium animas sanctificans, Palmæ non absimilem se probat, cujus truncus instar scalæ efformatus, epigraphen ab Aresio accepit: ITER FACIT EI, QUI ASCENDIT. Ad propositum S. Bernardus: *Sequemur te per te ad te, quia tu es via, veritas & vita. Via in exemplo, veritas in promisso, vita in præmio.* Et S. Basilius: *Omnis actio, omnis item sermo Salvatoris nostri JEsu* — *Christus sanctificans.* — *S. Bern. ser. 1. de Ascens.* — *S. Basil. Const. Monast. c. 2.*

S. Crux.

S. Leo ser. 19. de Pass. Dom.

Hugo Vict. l. 1. de Best. c. 23.

Christi excolendæ pietatis virtutisque obeundæ regula est. Eadem imago etiam S. Crucis est propria, quæ ad virtutis fastigium ac gloriæ possessionem contingendam scalæ loco inservit. S. Leo: *Cùm quispiam observantiæ Christianæ se limitem sentit excedere, & in id cupiditates suas tendere, quòd eum à recto itinere faciat declinare, recurrat ad crucem Domini, & ligno vitæ motus noxiæ voluntatis adfigat.* Et Hugo Victorinus: *Palma juxta terram est gracilis & aspera; versùs cœlum grossior & pulchra. Ascende igitur in palmam, id est, attende crucis victoriam.* PER SCALAM *siquidem* CRUCIS ASCENDES *ad solium victoris.* Cæterùm etiam crebras virtutes & exempla in Sanctis Patriarchis & Religionum Fundatoribus, ut in S. Antonio Abbate, Augustino, Benedicto, Dominico, aliisque observata, velut totidem scalas, nobis ob oculos ponamus. In his enim ultrò sese offerunt gradus, à Protoparentibus istis adeò triti & faciles, ut posteri, eorum mores ac vitam studiosè imitando, ad Paradisi celsissimum culmen indubitato gressu pertingant.

Exemplum.

Plut. lib. 8. Sympos. q. 4.

342. Plutarchi testimonio: *Palmæ lignum, si supernè onere imposito premas, non deorsùm affligitur, aut concedit, sed contrà incurvatur, quasi vi renitens prementi.* Unde Raulinus inscripsit: NEQUE FLECTITUR AURO. Innuebat videlicet, erectam Odorati Farnesii Ducis æquitatem & justitiam, ab omni Indiarum auro nihil unquam inflectendam, cuivis assultui semper invictam se objicere. Ut adeò generoso Principis hujus animo præceptio illa profundè incisa videri potuerit, quâ Basilius Imperator filium suum Leonem instituit: *Excelsum atque invictum Principis animum non adeò magnitudo dignitatis ostendit, ac pecuniæ contemptus: in eo enim generositas animi elucescit maximè. Si ergo tu excelso animo esse vis, esto præcipuè in mentis inductione pecuniæ contemptor.*

Princeps justus.

Basil. Imp. ad fil. Leon. cap. 14.

Plin. l. 17. c. 28.

343. E Plinii doctrina, aqua salsa, hortorum floribus & herbis sterilitatem & aritudinem creare solita, palmis plurimum incrementi ac virium tribuit: *Palmæ*, inquit, *salsis aquis aluntur.* Unde Raulinus palmam hoc lemmate insignivit: SALSIS ALITUR UNDIS. Ita pœnitens, integro corde contritus, nullum suavius animæ suæ nutrimentum habet, atque lachrymarum amaritiem, ubertim ac devotè profusam: adeò ut cum Davide exclamet: *Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte.* S. P. Augustinus hæc Psalmographi verba profundè meditatus, ait: *Fuerunt mihi lachrymæ meæ non amaritudo, sed panis suavis sitienti mihi illum fontem, quem quia bibere nondum poteram, dùis meas lachrymas manducabam.*

Pœnitens lachrymans.

Psal. 41. 4.

S. Aug. in hunc loc.

S. August.

344. Tametsi palma, ut S. P. Augustinus observat, ex infimo suo trunco plurimum rigoris & asperitatis habeat: *Aspera*, inquit ille, *radix videtur in terra*; Plinius tamen illius medullam in cacumine dulcissimam esse docet: *Dulcis medulla earum*, inquit de Palmis Plinius, *in cacumine.* Unde lemma: IN CACUMINE DULCIS. Exacta hæc virtutis idea est, quæ principio quidem ardua & difficilis, in suavissimam amœnitatem definit. Appositè Pierius:

Plin. l. 13. cap. 4.

Virtus.

Pier. l. 50.

Pastus amaritiem rigidæ radicis acerbam,
Molliculi glutit dulcia mella favi.
Hoc sophiæ asperioris iter superantule pergas,
Dummodò post fellis pocula nectar habes.

Beda in Cant. 7. 7.

Beda in illud Canticorum: *Statura tua assimilata est palmæ*, ait, *aspera est palma juxta terram, quia persecutionem patiuntur propter justitiam electi: pulchra est, & dulcis in summo, quia gaudent in pressuris, & exultant scientes, quoniam merces eorum copiosa est in cœlis.*

345. Eruditis omnibus compertum est, Palmam Victoribus triumphaturis præmii loco cessisse, non quidem integram, sed dissectam, & in plurimos ramos divisam. Unde Gambertus Palmæ ramum hoc Claudiani lemmate donavit: SIC APTA TRIUMPHIS. Reginaldum V. de Esthe hoc Emblema spectabat, quando à Reipublicæ negotiis ultrò sese abstrahens, vitam religiosam aggressus est. Ille enim triumphis, in cœlesti Capitolio ducendis, omnium habetur aptissimus, qui à rebus terrenis secedens, quasvis mundi divitias voluntariæ paupertati postponit. S. Bernardus acutè observat, cœlum pauperibus re ipsâ ac de præsenti donari, non verò primum post oblongi temporis intervalla donandum promitti: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Ipsiusmet Bernardi verba ita accipe: *Magna quadam penna est paupertatis, quâ tam citò volatur in regnum cœlorum: nam in aliis virtutibus, quæ sequuntur, promissio futuro tempore indicatur. Paupertati non tam promittitur, quàm datur.*

Claudi. de Bell. Getic.

Pauper. volun- taria.

Matth. 5. 3.

S. Bern. ser. 4. Advent.

346. Authore P. Cornelio à Lapide: *Palma in summo vertice coronata est.* Gambertus inde Emblematis conficiendi ansam mutuatus, hanc è Claudiano inscriptionem subdidit: SESE IPSA CORONAT. Ita justitia & sanctimonia animabus sibi addictis, quâvis aliis mercede deficiente, instar nobilissimæ coronæ inserviunt. Unde S. Hieronymus de Bonoso vitam Monasticam auspicato, ait: *Frater ille, virtutis corona, & ob quotidiana martyria stolatus, agnum sequatur.*

Corn. à Lap. cap. 4 Ezech.

Claud. de rapt. Proser.

Virtus.

S. Hier. Ep. 1. Rufin.

347. Palma ab hyemis inclementia nihil unquam detrimenti accipit. Unde rursùs Gambertus hanc è Claudiano epigraphen sustinuit: PARCERE NOVIT HYEMS. Næ! præclaram hoc Mariæ Virginis prototypon dixeris, quæ Crucifixo supra Golgothæam rupem proxima, & inter crudelissimos hostes media, nec minimam injuriam à Judaicæ persecutionis hyeme recepit; Imò inter tot calamitatum grandines heroina incomparabilis *juxta crucem stetit.* Audi Sanctum Ambrosium: *Stabat ante crucem Mater, & fugientibus viris, stabat intrepida, stabat non degeneri mater spectaculo, quæ non metuerat peremptorem, &c.*

Maria in ma… Calv…

S. Ambr. serm. Instit. Vir.

348. Palma, infimo suo trunco scabra & rigida, verticem habet mirè elegantem, summâque Majestate spectandum. Unde Gambertus eam hoc Statii lemmate insignivit: HORRORE DECORO. Bellliducem, eodem momento & terribilem & amabilem, hæc imago spectat. Seneca:

Stat. Pil.

Milli… ama…

Quàm grata est facies torva viriliter!

Plutarchus de Regis Demetrii facie differens, ait: *Eadem venustatem & gravitatem, terrorem & hilaritatem habebat.* Et Statius:

Stat. de Ac…

Attamen arma inter, festinatósque labores
Dulcis adhuc visu, &c.

349. Nepotes, à forti ac victorioso Belliduce, vel etiam ab industrio & laborioso mercatore progeniti, divitias, à majoribus suis tanto studio ac diligentiâ partas, commodissimâ felicitate usurpant. Unde Gambertus parentes illos palmæ non absimiles dicit, quæ naturâ suâ amplissimè excrescit: FACTURA NEPOTIBUS UMBRAM. Verbis è Virgilio mutuatis:

Divi… pro… pot… cur…

Laud… Virg. Georg.

Nam quæ seminibus jactis se sustulit arbos,
Tarda venit, seris factura nepotibus umbram.

De

De Christo idipsum dixeris, qui humanam gentem ab infausto diaboli ac peccatorum ardore liberaturus, misericordiæ ac passionis suæ brachia instar palmæ amplissimè explicavit. S.P. Augustinus: *Voluit te amor mundi, tene Christum. Propter te factus est temporalis, ut tu fias æternus; quia & ibi sic factus est temporalis, ut maneret æternus. Accessit illi aliquid ex tempore, non decessit ex æternitate.*

350. Petrus Maffeius refert, Palmam in Insulis Maldivis utilitate esse ita multiplici, ut incolæ, hominem quempiam frugi ac industrium laudaturi, palmâ utiliorem appellent. Nam exterius illius operimentum stuppam præbet, texendis funibus aptissimam. Fructuum cortex in pocula figuratur. Ipsa verò pomi caro, pinguedine quâdam & sapore non ingrato non lactescens, comedenti non per se tantùm amœna & salubris est, sed etiam, exhausto lacte, paulatim in oleum eliquatur. Totus enim racemus, dum ex eo tener adhuc emicat fructus, optimum destillat succum, qui variè coctus in mel, saccharum, vinum & acetum convertitur. Folia scribentibus pro papyro sunt; & tegularum loco domibus imposita pluvias arcent; quinimò etiam in vestium formam facili simul ac spisso contextu nectuntur. Denique una eademque arbor omnia prorsùs ad rem nauticam instrumenta & materiam præbet: quippè è trunco & ramis malum, assamenta, clavósque; è comis vela; è stuppa funes; & è cocco onera conficiunt, &c. Unde Aresius non abs re inscripsit: AD OMNIA UTILIS. Lignum S. Crucis, huic symbolo non absimile, S. P. Augustino teste, portavit *omnium nobis bonorum thesaurum.* Eodem insuper patientiam & pietatem, in quavis hominum necessitate utilissimas, exornare licet. De hac S. Paulus: *Pietas ad omnia utilis, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ.*

351. Præsuppositâ multiplici illâ utilitate, quam superiore numero de palma enumeravimus inscriptionem, nî fallor, non incongruam subjicies: OMNIBUS OMNIA. Verbis è D. Paulo mutuatis: *OMNIBUS OMNIA factus sum, ut omnes facerem salvos.* Id enim omnis anima charitativa congenitum habet, quòd ad proximi sui egestates sublevandas millies sese immutari, & in omnem partem trahi patiatur. S. P. Augustinus hanc agendi rationem in bonitate ac providentia Divina observans: *Deus,* inquit, *tibi totum est. Si esuris, panis tibi est. Si sitis, aqua tibi est. Si in tenebris es, lumen tibi est. Si nudus es, immortalitate tibi vestis est.* S. Ambrosius similiter: *Omnia Christus est nobis. Si vulnera curare desideras, medicus est; si gravaris iniquitate, justitia est; si febribus æstuas, fons est; si auxilio indiges, virtus est; si mortem times, vita est; si cælum desideras, via est; si tenebras fugis, lux est; si cibum quæris, alimentum est.* Et S. Cyrillus Hierosolymitanus: *Unicuique varius fit Salvator ad utilitatem, & OMNIBUS fit OMNIA.*

352. Alcibiades Lucarinus in eadem palma SS. Eucharistiæ figuram deprehendens, epigraphen subdidit: VICTUI SATIS. Ipsismet Christi verbis hæc imago respondet: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam, &c.* Ad hoc propositum cum Durando nostro observabis, hanc vocem *panis* originem suam trahere à Græco *pan*, quod Latino idiomate *omne* significat: *Panis dicitur,* inquit, *græcè à pan, quod est totum, quia hîc & in futuro est tota vita nostra.* Si itaque Eucharistia *est panis vivus & vitalis, omnem* suavitatem, *omnéque* bonum complectitur, & vel sola ad vitæ nostræ felicitatem complendam sufficit. Compendio dixit Magnus Augustinus: *Deus tibi totum est; si esurieris, panis tibi est.*

353. Palma Japonica, si aquis rigetur, protinùs emoritur. Unde Aresius eam juxta vas, aquis plenum, & ad illius radices effusum, depinxit, cum lemmate: MORS MIHI EST. Ita sanè voluptates ac delitiæ terrenæ non ad vitam sustentandam, sed ad mortem accersendam hominibus justis deserviunt. D. Paulus, id apertè testatus: *Vidua,* inquit, *quæ in delitiis est, vivens mortua est.* Nam interprete Theodoreto: *Immodicæ delitiæ rationem obruunt, & efficiunt, ut in corpore, tanquam in aliquo sepulchro jaceat.* — Voluptas. — 1 Tim. 5. 6. — Theod. in hunc loc.

354. Palma, quantumvis in arente terra, & sub climate nimiùm quantùm calido plantata, vigorem tamen ac venustatem suam nunquam exuit. Unde epigraphen promeretur: NEC IN ARIDO DEFIT, seu, DEFICIT. Eximios Dei servos hæc imago repræsentat, qui inter spiritûs sui ariditatem nihil penitùs ab animi fervore remittunt, sed in Divinis obsequiis vigorem longè majorem conquirere allaborant. Ad hanc ideam etiam misericordia Divina exactè conformata intra sterilissimos & infœcundos hominum animos mirificè fœcunda est: *Ostentat immensas divitias suas,* inquit de Deo Philo Hebræus, *quòd sufficiant etiam iis, qui non magnam utilitatem inde capiunt; quoties enim pluit in mare, fontes producit in locis desertissimis, tenuem, & asperam sterilémque terram rigat, inundans fluminibus, quid aliud exhibet, quàm nimietatem divitiarum benignitatis suæ?* — Dei servus. — Misericordia Dei. — Phil. Jud. l. 2. Reg. Alleg.

355. Fuit, qui palmæ inscriberet: SERIO QUÆRENDA, ET LUDO. Innuebat nempè, victoriam, palmæ symbolo figurari solitam, sive seriò & aperto Marte, sive stratagematis & jocis procurandam esse. Antigonus interrogatus, quâ ratione hostis esset aggrediendus, respondit: *Aut dolo, aut vi; aut apertè, aut insidiis.* S. P. Augustinus illa Josuë verba interpretatus: *Ponite insidias post civitatem,* ait, *cùm justum bellum suscipitur, utrùm apertâ pugnâ, utrùm insidiis vincat, nihil ad justitiam interest.* Ludovicus Ariostus in rem præsentem canit: — Victoria. — Jos. 8. 4. — S. Aug. in hunc loc. — Ariost. Cant. 15. Stranz. 1.

Fù il vincer sempre mai laudabil cosa,
Vincasi ò per fortuna, ò per ingegno.

356. Generosus hominis animus sive ad vincendum, sive ad moriendum paratus, Palmæ symbolo repræsentatur, quæ cypresso connexa, epigraphen sustinet: ERIT ALTERA MERCES. Imaginem hanc tam symboli, quàm hieroglyphici loco usurpare licet. In hoc argumentum mirificè facit Hannibal, quando milites suos, jam jam è Romani exercitûs fronte constitutos in hæc verba est allocutus: *Vobis vincula, necessitatésque fortuna circumdedit; dextrâ lævâque duo maria claudunt, nullam ne ad effugium quidem navem habentibus: Circa Padus amnis, à tergo Alpes urgent, vix integris vobis ac vigentibus transitæ. Hic vobis vincendum, aut moriendum milites est, &c.* Aut enim Cypressus, mortis symbolum, aut palma victoriæ tessera accipienda. — Animus resolutus. — Tit. Livius Hist. li. 21.

357. Palmæ frondes à Lucarino hanc epigraphen recepêre: AVELLIMUR, NON DECIDIMUS. Beneficia illa his coloribus depinguntur, quæ voluntate coactâ & importunitate potiùs, quàm liberâ & ad alienam egestatem sublevandam compositâ erogantur. De his Seneca: *Ingratum est beneficium, quod diù inter manus dantis hæsit, quod quis ægrè dimittere visus est, & sic dare, tanquam sibi præriperet.* Unde etiam id consilii suggerit: *Sic demus, quomodo vellemus accipere. Ante omnia libenter citò, sine ulla dubitatione.* Ita quoque profanis hominum mentibus hæc imago convenit, quæ suis bona. — Beneficium extortum. — Senec. l. 2. de benef. cap. 1. — Mundi bona.

con-

concupiſcentiis, opibus, aliiſve mundi blanditiis ita pertinaciter inhærent, ut ſeſe non propriâ voluntate, ſed merâ exterioris cujuſdam neceſſitatis violentiâ ab illis abſtrahi patiantur.

Virtus.

358. Palma, locis ſpatioſis & apricis aſſueta, virtutis ideam præfert, quæ cœli aperti ſerenitate delectatur. Unde ejuſdem Lucarini lemma: TANTUM IN APRICO. Haud aliter Seneca: *Altum quiddam eſt virtus, excelſum, & regale, invictum, infatigabile. Voluptas humile, ſervile, imbecillum, caducum, cujus ſtatio & domicilium fornices & popinæ ſunt. Virtutem in templo invenies, in foro, in curia, pro muris ſtantem pulverulentam, coloratam, calloſas habentem manus. Voluptatem latitantem ſæpiùs, ac tenebras captantem, &c.*

Senec. lib. de vita beata cap. 6.

359. Palmæ truncus, propè terram contractiſſimus, quò magis versùs cœlum porrigitur, eò ampliùs dilatatur; ut adeò hæc arbor inverſæ pyramidi non abſimilis videri poſſit. Lucarinus gnomam ſubdidit: TURGESCIT IN ALTUM. Anima hanc ſibi in operando ideam præfixam habeat, ut mundi ac terræ negotia vix contingere, cœleſtibus verò latiſſimè immorari diſcat. S. Gregorius: *Palma*, inquit, *dum creſcit, deorsùm ſtringitur, & ſursùm dilatatur; ſic ſancta anima ab imis incipit, & paulatim ad majora creſcendo, uſque ad amplitudinem perfectæ charitatis pervenit.*

Juſtus.

S. Greg. in Cant. c. 7. v. 7.

360. Academicus Tardus palmam hoc lemmate inſigniit: NON EXPECTATA DABIT. Palma enim, tametſi centum annorum ſpatio nullos fructus proferat, penitúſque videatur ſterilis & infœcunda, poſteà tamen, dum minimè cogitatur, pretioſos ſuos dactylos parit. Ita Jaſon Maynus, etiamnum juvenis ingenium prorsùs rude, ac ſublimioribus ſtudiis ineptum demonſtravit: at poſteà, patre nil minus cogitante, adeò celſum juriſprudentiæ gradum eſt adeptus, ut vaſta ipſius volumina incredibilem ac glorioſam lucem quibuſvis litteratis afferant. Id ipſum etiam in pietatis, religionis, cæterarúmque virtutum moralium materie contingere ſolet; frequenter enim aliquos in iis ſubitò excellere videmus, qui maximè fuerant hactenùs illarum inanes. Unde S. P. Auguſtinus ait: *Utinam, qui nos modò exercent, convertantur, & nobiſcum exerceantur: tamen, quamdiu ita ſunt, ut exerceant nos, non eos oderimus, quia in eo, quòd malus eſt quis eorum, utrùm uſque in finem perſeveraturus ſit, ignoramus. Et plerumque cùm tibi videris odiſſe inimicum, fratrem odiſti, & neſcis, &c.*

Res inexpectata.

S. Aug. in Pſal. 94.

361. Palmæ truncus eâ parte, quâ terram proximè contingit, penitùs aſper & impolitus eſt; ſuperiores verò partes, versùs cœlum protenſas, omninò pulchras & majeſtate plenas habet. S. P. Auguſtino teſtante: *Aſpera radix videtur in terra, pulchra coma ſub cælo eſt.* Proinde, me judice, ſubſcribes: IN CULMINE PULCHRA. S. Eccleſiam aut cujuſvis hominis juſti animam hoc typo deſcribere licet; utraque enim diverſis calamitatibus in hoc mundo exagitata, faciem in cœlo glorioſam & clariſſimam ſortitur. Hugo Victorinus: *Stipes rugoſo cortice, id eſt, Eccleſia circumdata tribulationum aſperitate, in terra figitur; & rami, id eſt, Sancti in æterna felicitate gloriantur.*

S. Aug. in Pſal. 92.

S. Eccleſ. Juſtus.

Hugo Vict. l. 3. de Beſt. cap. 22.

362. Palma, uti ſuperiore numero diximus, cortice ſuo aſperrima, fructus admodum dulces parit; quamvis illos non ſine ingenti labore colligere liceat. Unde lemma: FRUCTUS DULCIS ET ASPER. Id ipſum Boëtius cecinit:

Calamitas eſt via ad cœlum.

Boet. de Conſ. Philoſ.

Armata ſpina roſas, mella tegunt apes.

Et alius quidam Cygnus:

Dulcia non meruit, qui non guſtavit amara.

Utrumque compendio dixit S. Lucas: *Oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam ſuam.* Et S. P. Auguſtinus: *In malis ſumus, quæ patienter tolerare debemus, donec ad illa veniamus bona, ubi omnia erunt, quibus ineffabiliter delectemur.*

363. D. Areſius cuidam ſuorum voluminum è fronte palmam præfixit, cum lemmate: VINCENTI DABITUR. Ita omninò Divorum Cœlitum gloriam, palmæ ſymbolo exprimi ſolitam, (*& palmæ in manibus eorum*) ii tantùm aſſequuntur, qui contra infernum & vitia impigrè decertârunt. Æſchines dicere ſolebat: *Laborem quiſquis tulit, debetur huic laboris natus, gloriâ.* Et S. Leo Papa: *Inter tentationes hujus vitæ priùs nobis tolerantiam poſtulandam eſſe, quàm gloriam.*

364. Duæ palmæ, protenſis ramis ſeſe mutuò complexæ, epigraphen ab Areſio receperunt: CASTUM CONJUGIUM, NEC INFOECUNDUM. Opportuno hoc Emblemate Verbum Divinum, humanâ carne veſtitum, & intra Virginis beatiſſimæ uterum Spiritûs S. virtute, citra ullam integritatis virgineæ labem conceptum, & in hunc Orbem genitum, afficere licet. S. Ildephonſus: *Non Matrem virginitatis deſerit decus. Non virginem maternus impedit partus: & non virginem violat fœtus, & Matrem nobilitat pudor virgineus.*

365. Taſſus ſymboli loco Deæ cujuſdam ſimulachrum expreſſit, ad cujus pedes palma progerminans, titulum hunc præferebat: EX RELIGIONE VICTORIA. Hanc militandi vincendíque ideam omnibus Chriſtianorum militum cordibus altùm inciſam, & ob oculos aſſiduò poſitam velim. Camillus ad populum Romanum perorans: *Intuemini*, inquiebat, *horum annorum vel ſecundas res, vel adverſas: invenietis omnia proſpera eveniſſe ſequentibus Deos, adverſa ſpernentibus.*

366. Duæ palmæ, veluti mutuis oſculis ſeſe ſalutaturæ, faſtigia ſua inclinant, cum lemmate: BLANDA SE PACE SALUTANT. Petrus l'Abbe hanc Mariæ Virginis ad Eliſabetham inviſentis imaginem ſtatuit. Nam, ut in rem præſentem ait S. Joannes Chryſoſtomus: *Sanctorum non tantùm verba, ſed & ipſi aſpectus ſpirituali gratiâ pleni ſunt.*

PERSICUS & PERSICUM.

Cap. XXVII.

367. Perſicus à Ludovico Dominicano epigraphen recepit: TRANSLATA PROFICIT; vel ut aliis placet: TRANSLATU MELIOR. Innuebat videlicet, ſicuti malus iſta, intra Perſiam penitùs venenata, ſi ad noſtras terras transferatur, inſignem perfectionem & ſalubritatem ſortitur; ita hominem, in exteras regiones profectum, aut veteri ſuâ conſuetudine exutum, non rarò optimos mores induiſſe. Appoſitè canit Andreas Alciatus:

Translatu facta eſt melior, quæ noxia quondam
In patria, hîc nobis dulcia poma gerit.
Tu procul à patria in pretio es majore futurus.

Porrò homo, è mundo in ſanctam Religionem translatus, miræ ſuavitatis ac perfectionis fructus edit; quia, S. Petro Chryſologo teſte, *quidquid extra clauſtrum eſt, plenum eſt anxietate, inquietudine, amaritudine, formidine, ſolicitudine & dolore.* Denique icone iſtâ D. Gregorius Bolzi ſacram ædem

Lau-

Lauretariam significat, quæ è Palæstina in Dalmatiam, & hinc in Italiam translata, gratiarum suarum fructus longè, amplissimè & uberrimè spargit.

368. Superiore numero diximus, Persicum, ab exteris regionibus in nostras translatam, congenitum suum venenum, omnemque nocendi materiem exuere. Carolus Rancatus epigraphen, è Columella desumptam, addidit: OBLITA NOCERE:

- - - - - - Quæ barbara Persis
Miserat, ut fama est, patriis armata venenis,
Ambrosios præbet succos, oblita nocendi.

Eos in hoc schemate dignoscere licet, qui, cùm adhuc in sæculo degerent, tyrannidi, rapinis, usuris, cæterisque vitiis unicè vacabant; postea verò in Religionis topiarium transplantati, nonnisi Divinam complacentiam, liberalitatem, eleemosynam, aliasque virtutes cumulatè ostentârunt. His jure accensendus S. Paulus, qui etiamnum in synagoga hærens, *erat spirans minarum & cædis*; at verò intra S. Ecclesiæ hortum translatus, *vas electionis* factus est; nullo ampliùs stragis inferendæ veneno, sed salutifero Ecclesiæ instaurandæ balsamo fœcundus. Ita nimirum, Magno Augustino teste: *Nisi injustus voluntatem mutaverit, bonum operari non potest.*

369. Arboris hujus folia humanæ linguæ, fructus verò cordis figuram exhibent. Camerarius hominibus fucatis ac simulatoribus hoc Emblemate aurem vellicans, epigraphen addidit: CONCORDIA CORDIS, ET ORIS. Idipsum observans Alciatus, sibimet occinit:

Fert folium linguæ, fert poma simillima cordi:
Alciate, hinc vitam degere disce tuam.

Seneca: *Hæc sit propositi nostri summa: quod sentimus, loquamur; quod loquimur, sentiamus. Concordet sermo cum vita.*

370. Persicum, in medio apertum, & in duas partes divisum, haud obscurè demonstrat, ossiculum suum carneo cortici vehementer connexum fuisse. Unde ab Aresio hanc gnomam, è Psalmo mutuatam, recepit: ADHÆSIT OS MEUM CARNI MEÆ. Hanc verò iconem S. Ignatio Martyri tribuens idem Aresius, mentem suam ita explicat. Cùm ossium durities, seu fortitudo maximè sit Deo propria, Prophetâ asserente: *Deus Dominus fortitudo mea*; carnea verò pulpa humano pectori, ad quosvis Dei nutus citra negotium inflectendo, conveniat, juxta illud Ezechielis: *Auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum.* Idcircò S. Ignatius optimo jure de se ipso affirmare poterat: *Adhæsit os meum carni meæ*; quia Deum pectori suo nexibus adeò firmis unitum habuit, ut non solùm charitatis Divinæ plenus fuerit, sed insuper sanctissimum incarnati Dei nomen imo pectore suo prodigiosis characteribus exaratum monstrârit. Hugo Cardinalis docet, S. Joannem, instar ossis, carni inhæsisse, quando supra Golgotheam rupem Mariæ Virgini assiduus & impertertitus adstitit. *Adhæsit os meum carni meæ*, inquit, *id est, Joannes, fortis discipulus, Matri meæ. Tunc etiam adhæsit os carni, quando ipse Christus commendavit matrem Joanni.* Porrò quivis Justus de se ipso pronuntiaverit, aliqua vitiorum ossicula carni suæ adhærescere; enimverò quantumvis anima nostra gratiæ Divinæ succo, ac virtutum dulcore imbuta fuerit, semper tamen aliquam vitiorum duritiem, quam deploret, connexam habet. S. Gregorius, tametsi hanc rem compluribus locis testatam fecerit, unicum tamen de Isaaco Spoletano exemplum, ab ipso adductum, afferre placet: *Hic cùm virtute abstinentiæ, contemptu rerum transeuntium, prophetiæ spiritu, orationis intentione esset incomparabiliter præditus; unum erat, quod in eo reprehensibile esse videbatur, quia nonnunquam tanta lætitia ei inerat, ut illis tot virtutibus nisi sciretur esse plenus, nullo modo crederetur.* Cæterùm, cùm è sacris Litteris constet, fœminam è viri osse à Deo efformatum fuisse, ideò maritus, conjugalem amorem, quo versùs sponsam suam flagrat, explicaturus, verissimè dixerit: *Adhæsit os meum carni meæ.* Maritalis amor.

371. Malum Persicum diversis pollet viribus; nam pars exterior, frigido succo gravis, dum comedentium delectat appetitum, simul stomachum labefactat: interior autem pars succurrit humanæ valetudini, mitigatque latente medullâ malum, quod ab intemperanti exterioris partis usu adhæsit. Unde Philotheus, non minùs dignitate quàm intellectu serenissimus, malo Persico inscripsit: ET PRODEST, ET OBEST. Non absurdè hic fructus corpori & animæ humanæ similis dicitur; dum enim caro nostra, pars exterior, nos ad persequendas allicit delitias, noxiâ voluptatum dulcedine capti, in graviora incidimus mala, quæ suo nos veneno penitus extinguerent, nisi pars interior, quæ anima est, nos ad justam pœnitentiæ revocaret medicinam, criminisque dolori succurrens, pristinam restitueret integritatem. Concupiscentia. Sensit contraria hæc corporis animique effecta Paulus, quando dixit: *Video altam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati.* Rom. 7. 23. Hic enim appetitus, ut ait Magnus Augustinus, *mentem resistentem, repugnantémque solicitat; ut ipse conflictus, etiamsi non sit damnabilis, quia non perficit iniquitatem; sit tamen miserabilis, quia non habet pacem.* S. Aug. l. 2. de Nupt. & Concup. cap. 2. Emblematis mentem ita explicat Author:

Huc mea mens, illuc corpus me pertrahit: in me
Divisum imperium cum Jove Cæsar habet.
Externa internis pugnant. Hæc crimina suadent,
Illa docent vetitum præteriisse nefas,
Solus homo exterior tantis non sufficit ausis;
Ni simul interior subsit, opemque ferat.
Da mihi, sancte Deus, qui tot mihi dona dedisti,
Ut placeant oculis interiora tuis.

PINUS. NUX PINEA.
Cap. XXVIII.

372. Pinus, detracto cortice, diutius servatur; nam complures vermes inter truncum & corticem ob nimiam ligni pinguedinem generari soliti, paulatim ipsius stipitem penitus corrosum enecant, & arborem sternunt. Paupertas utilis. Eò animum advertens Abbas Ferrus, nonneminem, qui amplissimis opibus dilapidatis, tandem in extrema paupertate sese prudentibus consiliis & saniore animo imbui patiebatur, pino non absimilem dixit; cum lemmate: RECISO CORTICE VIRET. Vel, CORTICE SPOLIATA, PERENNIS. Sicuti enim opulentia mille vitiorum ansam ei subministravit, ita ab egestate occasionem accepit in omni virtutum genere sese exercendi. S. Ambrosius in illa Apostoli verba commentatus: *Radix omnium malorum est cupiditas*, ait: *Ut rerum facultates instrumenta sunt omnium vitiorum, sic harum ablegatio generatrix, nutrixque omnium virtutum.* S. Ambr. in 1 Tim. 6. 10. Idem Emblema etiam S. Bartholomæo maximè est propria, qui, corruptibili pelle deperditâ, æternitatis gloriosæ virorem recuperavit. S. Bartholomæus.

373. Pinus, inferioribus ramis præcisis, vertice suo ad miram celsitudinem excrescit. Unde Ferrus: RAMIS RECISIS ALTIUS. Ita sanè opibus, aliisque infernæ hujus terræ reculis abjectis, Paupertas elevat.

summâ

S. Gregor. summâ facultate ad Deum sublevamur. S. Gregorius: *Quantò plus in temporalibus deficimus, tantò magis in spiritualibus proficimus.* Unde S. Franciscus, (S. Franc. in Regul. c. 8.) filios suos imbuens, dixit: *Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, quæ vos charissimos fratres meos hæredes regni cœlorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimavit. Hæc sit portio vestra, quæ perducit in terram viventium.* Idipsum S. Bernardus, (S.Bern. ser. 4. d. Advent.) tametsi metaphorâ diversâ, insinuans: *Magna quædam penna est paupertatis*, inquit, *quâ tam citò volatur ad regna cœlorum.*

374. Pinus horti cujusdam mœniis cincta, & à ventis quassata, epigraphen tenet: QUID IN PELAGO? Veluti diceret, si me, in loco securo (Damnati.) collocatam, & radicibus altum defixis, prosterni contingat; quid, obsecro, intra pelagi tempestates jactata, tolerare deberem? Si Deus Jobum, amicum suum clarissimum, tot gratiæ fluentis protectum, tot virtutibus validum, tantoque sanctimoniæ cultu virescentem, calamitatibus adeò insolitis exercuit; quantis, amabo, cruciatibus suos olim inimicos, in æterno amarissimi inferni pelago jactatos, conficiet? (S. Greg. in Job.) S. Gregorius Papa: *Cùm recognosco Job in sterquilinio, cogito, qualiter Deus in futuro cruciabit, quos reprobat, qui ita durè affligit, quos amat.*

375. Ajunt, tantam esse Pini fertilitatem, ut, uno (Torq. Tass. Gerus. Liberat. Cant. 16. stanz. 10.) fructu ex illa decerpto, eodem mense iterum alius excrescens maturescat. Unde in hac arbore verificatur fabula illa, quam de Armidæ horto recenset Torquatus Tassus:

> *Coi fiori eterni, eterno il frutto dura,*
> *E mentre sponta l' un, l' altro matura.*
> *Nel tronco ist esso, e trà l' ist essa foglia*
> *Sovra il nascente fico invechia il fico.*
> *Pendono à un ramo un con dorata spoglia,*
> *L' altro con verde, il novo, e il pomo antico;*
> *Lussureggiante serpe alto, è germoglia*
> *La torta vite ou' è più l' orto aprico:*
> *Qui l' una hà in fiori acerba, e qui d' or hane,*
> *E di piropo e già di nettar grave.*

(Perseverantia.) Unde lemma: SEMPER FERTILIS. Exinde assiduam in virtute perseverantiam ac fœcunditatem discas velim. Dilucidè Apostolus monet: (1 Cor. 15. 58.) *Itaque fratres mei dilecti, stabiles estote, & immobiles: ABUNDANTES IN OPERE Domini SEMPER.* (S. Aug. de grat. & lib. arb. c. 23.) Nam, teste Magno Augustino: *Certi estote, quia non erit inanis labor vester, si in bono proposito proficientes, perseveretis usque in finem.*

376. Nux pinea, in igne collocata, epigraphen reddidi: ODOR, ET FRUCTUS. Vel, ut aliis (Virtus.) placet: HINC FRUCTUS, ET ODOR. Generale hoc Accensorum Senensium symbolum fuerat, eoque significabant, se cumulatos virtutum fructus, unaque suavissimam honorum fragrantiam (Prædicator.) in Orbem spargere. Cumprimis tamen Prædicatores illud ideæ loco sibi præfixum habeant, discantque sermonis sui fructus cum sanctimoniæ & boni exempli odore conjunctos habere. Nam, ut (S. Greg. in Pastoral.) S. Gregorius ait: *Ille uberes fructus sanctæ prædicationis colligit, qui semina bonæ operationis præmittit: nam loquendi authoritas perditur, quando vox opere non adjuvatur.*

377. Nux pinea epigraphen sustinet: NONNISI FRACTA DAT ESCAM. Vel ut P. Contero placet: NONNISI FRACTA PROSUM. (Avarus.) Avaros hæc imago significat, qui nonnisi è vita sublati, vel etiam gravibus ærumnis contusi, suas opes ac beneficia in alios erogant. Verbum quo(Verbum Dei.)que Divinum, Prædicatoris judicio ac prudentiâ explicatum, suavissimam escam fidelium animis præbet. Denique corpus nostrum tùm maximè ad (Mortificatio.) æternam salutem, & ad genuinas virtutes assequendas prodest, quando sacris mortificationibus probè effringitur. Magno Augustino teste: *In jejuniis & vigiliis, & omni castigatione corporis quamplurimum adjuvatur oratio.* (S. August. Epist. 121. cap. 16.)

378. Nux pinea, intra flammas reposita, à D. Aresio epigraphen recepit: CALORE SOLVITUR. Certè obduratum Magdalenæ pectus in(Obstinatus.)ter charitatis Divinæ flammas tenerrimum evasit, & instar durissimi corticis ruptum est. Porrò imago ista quemvis alium obstinatum hominis animum spectat, qui ægritudinis, aut alterius calamitatis flammâ adustus, mox resipiscit, & pristinæ vitæ pœnitudine ducitur. Petrus Bercorius: *Quando homo est durus per obstinationem, tunc ponit eum Deus super ignem fortis adversitatis, & sic dissolvitur per contritionem, & aperitur per confessionem.* (Bercor. l. 12. Re. cap. ... n. 3.) His flammis simillima libido, generosissima & fortissima quævis (Libido.) heroum pectora emollire solet. *Campana luxuries*, inquit Valerius Maximus, *invictum armis Hannibalem illecebris suis complexa, vincendum Romano militi tribuit.* (Val. l. 9. c. ...) Et Paulò infrà: *Quid ergò his vitiis fœdius, quid etiam damnosius, quibus virtus atteritur, victoriæ languescunt, sopita gloria in infamiam convertitur, animique pariter & corporis vires expugnantur.* Haud aliter S. Basilius Magnus de Samsone ait: (S. Basil. Orat. ... Jejun.) *Cùm se ebrietati, amorique meretricio dedisset, robur omne penitus amisit, &c.*

379. Ignis majore vehementiâ adversus nucem pineam etiamnum viridem, quàm siccam grassa(Libido.)tur. E lemmate id disces: IN VIRIDI MAGIS. Ita sanè libidinis ardor in ætate juvenili omnium est vehementissimus. S. Ambrosio teste: *Vicina est lapsibus adolescentia, quia variarum æstus cupiditatum fervore calentis inflammatur libidinis.* (S. Ambr. lib. ... Vidu...)

380. Nux pinea, solaribus radiis exposita, inscriptionem sustinet: CALORE FOETUS EX(Benignitas.)CLUDET. Hinc disces, suavi & affectuosâ agendi ratione res quasvis ab hominibus, etiam tenacissimis, extorqueri posse. Perspicuè Plinius: (Plin. Ep. ...) *Longè valentior amor ad obtinendum quod velis, quàm timor.* Et Themistius: (Them. Orat. ...) *Nihil ad alliciendam voluntatem efficacius est benignitate & beneficentiâ; longeque id optimum esse Principi, amore ac gratiâ subditos allicere, non metu ac terrore dominari, &c.*

381. Nucis pineæ nucleus intra putamen suum ita validè est conclusus, ut non sine negotio erui possit. Unde epigramma: NON SINE LA(Virtus. Gloria.)BORE. Ita sanè virtutis præmium, & æternæ gloriæ beatitas, nonnisi operosè conquiruntur. Horatius canit:

> *Qui cupit optatam cursu contingere metam,*
> *Multa tulit, fecitque puer, sudavit & alsit.*

Et S. Gregorius: *Ad magna præmia perveniri non potest, nisi per magnos labores, &c.* Philo Hebræus, tametsi non de pinea, sed de communi nuce differens, plurimum tamen in rem præsentem ait: *Nucis extremum putamen est amarum: ligneus cortex interior est austerus & solidus: quo fit, ut fructus non sit in promptu, clausus utroque munimine. Hâc figurâ docetur anima, exercens se in virtutis stadio, esse opus laboribus. Labor autem durus, & difficilis, unde felicitas provenit. Quapropter perdurandum est. Nam qui fugit laborem, fugit felicitatem.*

382. Nuci pineæ subscripserunt: IL BUONO E' DENTRO. Id est, ut aliis placuit: MELIORA LATENT. Hominem, proprias suas vir(Virtus abscondita.)tutes modesto silentio comprimere solitum, hæc imago

imago concernit, juxta illud Salomonis: *Sapientes abscondunt scientiam.* In rem præsentem dixit Magnus August. *Omnes boni latent hic, quia bonum eorum intùs est, absconditum est, in corde est, ubi fides, spes, charitas, ubi thesaurus illorum.* Porrò Prælatum quemdam, in armis suis gentilitiis nucem pineam præferre solitum, hæc imago encomii vice spectabat; eámque Emblematis Author sequenti epigrammate est interpretatus:

Pinea nux dulces glabro sub cortice fructus
Ut fovet; hic animo sic bona rara tegit.
Clauditur hoc animo pietas, hoc pectore virtus:
Hæc sunt interiùs, quæ meliora latent.

383. Prælato cuidam, eleëmosynis erogandis apprimè dedito, symboli vice Pinum, è gentilitiis ipsius insignibus desumptam, erexêre, quæ à radiis solaribus contacta, nuces suas copiosè in terram spargebat, cum lemmate: APERIT ÆSTUS. Tanta enim est charitatis vis, ut ad aliorum egestates sublevandas nulla non rumpat, emolliátque hominum pectora: *O quàm felix & beata est anima!* exclamat Magnus Augustinus, *quæ charitatem in se habere meretur: charitas sitienti potus est, esurienti cibus, in amaritudine positis dulcedo, in tristitia constitutis vera & grata consolatio, fluctuantibus portus, errantium via, peregrinantibus patria.* Porrò Emblematis mens hoc tetrasticho explicatur:

Arida phœbeos si pinus sentiat ignes,
Excludit glandes, prodiga facta, suas.
Non secùs hic, æstu divi succensus amoris,
Promit opes. Pauper munera grata cape.

PIPER.

Caput XXIX.

384. Piper, dum contunditur, tundentem lædit; Unde lemmatis loco nonnemo dixit: TUNDENTEM LÆDIT. Hinc facilè colliges, hominem, naturâ suâ igneum & impatientem, vix unquam sine reciproca offensa provocari, Ovidio teste:

——— *In audaces non est audacia tuta.*

Sapienter monet Magnus Augustinus: *Cavendum est, ne vindicandi cupiditate amittatur patientia, quæ pluris habenda, quàm omne, quod potest etiam invito inimicus auferre.*

385. Piperi subscripsêre: CONTUSUM ACRIUS. Certè S. Ecclesia & homines justi, quantò majoribus calamitatibus exagitantur, tantò ampliorem excellentiæ suæ odorem spargunt. Petrus Cellensis: *Species aromatica pistillorum TUNSIONE FRAGRASCIT, Ecclesia oppressione malorum crescit, Virtus quoque bonorum, adversariorum infestatione lacessita, flore vernat, & fructu.* Et S. Thomas Villanovanus: *Nisi sanctum Job tribulationibus pulsâsset; virtus, quæ in eo intùs latebat, non emicuisset. Granum piperis & synapis, nisi confractum & emollitum fuerit, quid intùs caloris & vigoris lateat, non apparet.* Eâdem omninò metaphorâ S. Paulinus quibusvis Christianis persuadere nititur, ut hæreticorum linguis ac persecutionibus contusi, proprias fidei & charitatis suæ vires ardentiùs exerant: *Memento, si granum synapis conteratur, accendi magis, & magis virtutem suam excitari. Quamobrem debemus quasi naturæ nostræ in hoc respondere, ut adversis sermonibus contriti, inardescamus ad fidem, & eos ipsos, qui nos quasi granum synapis frangere conantur, uramus.*

386. Diversa aromata, pistillis in mortario contusa, epigraphen à priore nihil alienam habent: TUNSA MAGIS. Animus generosus, quò acerbioribus plagis & ignominiis impetitur, tantò virtutum suarum odorem magis suavem diffundit. S. Petrus Damianus: *Species quidem integræ odorem reddunt; sed non tantum, quantum confractæ: crebris enim tunsionibus supertritæ, remotiorem etiam locum odoriferâ conspersione refundunt: sic & VIRTUTES in pace quidem REDOLENT, sed FORTIUS IN TRIBULATIONE.*

Animus generosus. *S. Pet. Dam. ser. in Assumpt. B. V.*

387. Piperi, intra mortarium tunso, subscripsêre: CONTUSUM EXULTAT. Eos hoc Emblema spectat, qui vultum inter calamitates & ignominias hilarem immutatúmque conservant. Certè Apostoli *ibant gaudentes à conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine JEsu contumeliam pati.* Eorum insuper imago illa est propria, qui ab hostibus iniquè lacessiti ac oppressi, eos ipsos demùm generoso animo superant. S. Isidorus Pelusiota: *Apostoli, cùm flagris cæderentur, eos, à quibus cædebantur, superabant: & cùm vexarentur & exagitarentur, vexatores suos vincebant, & cùm mortem oppeterent, vitâ præditos in fugam vertebant.*

Pati cum hilaritate. *Act. 5. 41.* Virtus afflicta. *S. Isid. Pelus. l. 3. Ep. 182.*

PLATANUS.

CAPUT XXX.

388. Scipio Bargalius platano inscripsit: UMBRA TANTUM. Arbor enim ista, fructibus omnibus destituta, soli umbræ spargendæ inservit. Hypocrita, hoc ectypo non obscurè delineatus, præter exterioris umbræ apparentiam alios fructus nullos parturit. Omnis quoque mundi felicitas nonnisi caducas & vanissimas umbras venditat: *Umbratica est felicitas mundi*, inquit Alcuinus, *vera tantummodò in futuro spectatur.* Et Euthymius: *Humana felicitas vera felicitas non est, tametsi esse videatur, sed ut imago aut umbra imitatur tantùm felicitatem.*

Hypocrita. Mundi felicitas. *Alcuin. Epist. 46. Euthym in Psal. 72. 20.*

389. Joannes Ferrus Abbas hanc platano epigraphen indidit: OBUMBRAT, ET RECREAT. Patrocinium ac tutelam hæc imago innuit. D. Gregorius Brunellus virtutis ideam in platano deprehendens, canit:

Protectio. Virtus.

Protegit, & recreat virtus, ceu Platanus ingens,
Quæ firmans vires, dat robur atque animum.

Idem Emblema etiam SS. Eucharistiæ significandæ inservit. De hac S. Laurentius Justin. ait: *Est sacramentum hoc tanquam cellarium quoddam omnium aromatum, in se continens pretiositatem & virtutem: In ipsum qui ingrediuntur, refocillantur ab omni fatigatione, nec deficiunt, donec præsens vitæ terminus finiatur. Est etiam mysterium hoc quasi ingens arbor, virentibus referta foliis, sub quam quicunque fugiunt, laborantes & peregrinantes proteguntur in ipsius umbraculo ab æstu diei, &c.* Maria V. obumbrare ac protegere solita, de se ipsa testatur: *Quasi platanus exaltata sum juxta aquam.* Quare S. Bonaventura eidem supplex exclamat: *In umbra alarum tuarum Domina requiescam, quia delectabile est mihi refrigerium tuum.* B. Amedeus: *Virgo elegantissima*, inquit, *orta de radice Jesse, ramorum suorum mirabili extensione sese ubique terrarum expandit, ut dispersos filios Adæ ab æstu, à turbine & à pluvia umbra desiderabili protegeret.* Et meus Concanon. Absalon Abb. de eadem gloriosissima Virgine disserens: *Sub umbra ejus pausandum est: ubi in æstu vitiorum refrigerium, in pressuris sæculi* um-

Eucharistia. *S. Lau. Just. de discipl. perfect. Monast.* Maria V. *Eccl. 24. 19.* *S. Bon. in Ps. Virg.* *B. Amed. hom. 8. de laud. Virg.* *Absal. Abb. ser. 28.*

umbraculum, & in omnibus laboribus, qui vita hunc fastidium ingerunt, quietem assequamur.

Plin. l. 12. cap. 1. 390. Plinius de Platano in hæc verba scribit: *Commendatio arboris ejus nulla alia major est, quàm Solem æstate arcere, hyeme admittere*; Unde Bargalius arborem istam, sub Sole depictam, hoc lemmate insignivit: DI STATE IL. CACCIA, E LO RACCOGLIE IL. VERNO. Id est: ÆSTATE ARCET, HYEME ADMITTIT. Eâdem omninò proprietate Mariam Virginem illustrem cerno, quæ indignantis Dei ardores, instar platani, à nobis avertit; posteà verò, ingruente rigidæ mortis bruma, gloriosum beatificæ visionis splendorem accersit. S. Bernardus: *Sinum suæ misericordiæ Maria omnibus aperit, ut de plenitudine ejus accipiant universi; captivus redemptionem, æger curationem, tristis consolationem, justus gratiam, &c.* Unde eidem Emblemati satis eleganter inscripsit P. Jacobus Masenius: FRIGUS PROHIBEBIT, ET ÆSTUM; suámque mentem hoc epigrammate aperuit:

Maria V. protectrix.

S. Bernard. hom. super missus est.

Suaviùs in platani nunquam requiescimus umbra,
Sub patrocinio quàm, bona Virgo, tuo.
Frigoris hæc frangit vires, hæc temperat æstum:
Æstus amor, frigus crimen, & umbra parens.

POMUS. POMA AUREA.

Caput XXXI.

391. Complura poma acerba & immatura, unò cumulo collecta, epigraphen à Ferro acceperunt: COLLECTA MITESCUNT. Ingentem utilitatem, è bonorum societate nobis accrescere solitam, hoc Emblema spectat; ea enim animi nostri affectibus modum ponit, & mores, quamlibet perversos & inveteratos, corrigit. Dilucidè Ecclesiastes: *Meliùs est ergo duos esse simul, quàm unum: habent enim emolumentum societatis suæ.* S. Hieronymus illud Isaiæ oraculum expendens: *Habitabit lupus cum Agno, pardus cum hœdo accubabit*; observat, lupum juberi cum agno habitare, non verò agnum cum lupo; ut bellua illa ab innocentis agnelli consuetudine ferociam suam moderari ac edomare assuescat: *Notandum*, inquit, *quòd non agnus & hœdus habitant, & accubant cum lupo & pardo; sed lupus & pardus agni & hœdi imitentur innocentiam.* In veteri Lege Levitarum tribus Deo erat consecrata, nec nisi ad pacem inter populos conservandam, & altaris cultui destinata. Unde etiam à Deo sancitum fuerat, ut omnes Levitarum civitates homicidis ac sanguinariis essent refugii immunitatísque loco: *De ipsis oppidis, quæ Levitis dabitis, sex erunt in fugitivorum auxilia separata.* Sciebat nimirùm infinita Dei sapientia, turbidos ac furibundos illorum animos è tranquillo Levitarum consortio facillimè iri mitigatum. Oleastri doctrina est: *Crediderim hoc factum, ut hujusmodi homicidæ ex Levitarum conversatione fierent meliores.*

Societas.

Eccl. 4. 9.

S. Hier. in Isa. 11. 6.

Nu. 35. 6.

Oleast. in hunc loc.

392. Pomus, frondibus & frugibus vestita, gnomam præfert: PROTEGIT, ET NUTRIT. De hoc SS. Eucharistiæ symbolo dilucidè canit Vates Regius: *Panem Angelorum manducavit homo*; seu, ut ex Hebræo traduci potest: *Panem fortium*: enim verò Panis ille cœlestis nutriendo fortificat, & fortificando nutrit. Unde S. Laur. Justin. ait: *Si quis inediâ tabescit, vel fatigatus in prælio reparare vires concupiscit, sacrosancta Corporis Christi fideliter sumat mysteria, & statim convalescet, in melius pristinâ restauratâ virtute.* Quòd si ad Matrem Virginem à Dei Filio transire lubeat, illa certè, in quodam hymno Græco *Pomum salutiferum* cognominata, protegit & nutrit; ut adeò de se ipsa verissimè protestetur: *Ego murus, & ubera mea sicut turris.* Nam, Guilielmo Abbate interprete: *Ubera mea non tantùm sunt ubera, sed etiam turris: non tantùm nutriendi, sed etiam protegendi vim habent. Nullus me putet habere, quo nutriam; & non habere, quo muniam. Materna pietas mea quos* NUTRIT, *etiam* MUNIT. Deniquè etiam benefico Principi ea imago convenit, cujus indolem his coloribus depingit Seneca Tragœdus:

Eucharistia.

Ps. 77. 25.

S. Laur. Just. de discipl. mor. conv. cap. 19.

Maria

Cant. 8. Guil. Ab. ap. Mar. Del...

Princeps benefi...

Sen. ... Acta 2

———— Hoc Reges habent
Magnificum & ingens, nulla quod rapiet dies,
Prodesse miseris, supplices fido lare
PROTEGERE.

Denique etiam bono Patrifamilias convenit, qui suis filiis tam cibum corporalem, quàm spirituale adversùs vitia munimentum providere solitus, eos *protegit & nutrit.* S. Gregorius observat, terram hominum commodo non tantùm spicas ad eorum famem sublevandam, sed & arbores ad umbram inter cæli ardores spargendam producere. Unde in illud Geneseos commentatus: *Protulit terra herbam virentem, & facientem semen juxta genus suum, lignúmque faciens fructum*; hanc tropologiam subjungit: *Per terram significatur Ecclesia, quæ & verbi nos pabulo* REFICIT, ET *patrocinii umbraculo* CUSTODIT; *quæ & loquendo* PASCIT, ET *opitulando* PROTEGIT.

Paterfamilias

S. Greg. l. 19. Moral. c.

Gen. 1.

393. Pomo acerbo inscripsêre: MITESCET. Hinc disce, res quasvis asperas & insuaves temporum successu esse inculcandas. Peccator quoque, quantumvis malus & coram Deo insipidus, suavissimas virtutes, Divinâ opitulante gratiâ, induet. S. P. Augustinus: *De conversione nullius desperandum est, quamdiu patientia Dei ad pœnitentiam eum adducit.* Ovidius:

Melio...

Peccator conversus.

S. Aug. de B... conv. ...

Domini...

Ovid. de trist.

Tempore paret equus, lentis animosus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore Pœnorum compescitur ira leonem,
Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet.
Tempus & in canas semen producit aristas,
Et ne sint tristi poma sapore facit.
Hoc etiam sævas paulatim mitigat iras,
Hoc minuit luctus, mœstáque corda levat.

394. Bargalius Christum, è cruce depositum, pomo non absimilem dicit, quod arundine ex arbore decussum epigraphen tenet: MATURUM DELIGITUR. Superiores hoc Emblemate commonefiunt, ut in quovis delectu instituendo viros eligant maturos, prudenti ingenio illustres, & non fortuitò tantùm, sed diuturnis meritis probatos. Atalaricus Rex ministeriis suis exequendis solum Toloricum præficere voluit, quòd sciret, eum ante hac Theodorico avo suo non sine ingenti laude inserviisse: *Ad revelandam florentissimæ ætatis nostræ solicitudinem visum est, te virum prudentissimum convenienter adhibere, quem constat etiam Domini avi nostri tractatibus jugiter & laudabiliter adhæsisse.* Ita Cassiodorus.

Christus è Cruce depositus.

Electio.

Cassiod. Epist.

395. Pomi fructus, cultello decorticatus, epigraphen à me recepit: UT MUNDUS INVENIAR. S. Ignatio Martyri hæ voces erant familiares: *Dentibus bestiarum molar, UT panis* MUNDUS INVENIAR. Nam, ut ait Magnus August. *Si despicitis mundum, habebitis cor mundum, & videbitis eum, qui fecit mundum.* S. Bartholomæus Apost. hâc icone cum-

Calamitas.

S. Aug. ser. 8. de diversis.

cumprimis significatur, quippè qui propriâ pelle, inter carnificum manus deperditâ, munditiem ac puritatem longè maximam recuperavit.

396. Rubescenti pomo D. Carolus Rancatus inscripsit : INTUS EST VERMIS. Hypocrita exteriore vultu charitatis purpuram mentitus fœdum in animo vitiorum vermem nutrit. Ita quoque muliebris forma non rarò sub minima superficie sordidissimam diversarum ægritudinum luem tegit. S. Gregorius Nazianz. *Pulchritudo, quæ in coloris elegantia & apta membrorum compositione animo fingitur, temporis & morbi ludibrium est.* Exemplo suo id testatum reliquit Raymundus Lullus, nobilissimus Cataloniæ eques; cùm enim in ætate etiamnum juvenili, pulcherrimæ cujusdam fœminæ formâ ardentissimè captus, omnem ejus acquirendæ adhiberet conatum; illa econtrà, pudicitiam causata, amantis importunitatem omnibus modis declinare studuit: tandem verò obstinato Raymundi amore sese vinci passa, secretò illum convenit, &, veste nonnihil diductâ, pectus fœtente, sordidóque carninomate exesum inspicere jussit: cujus rei insolentiâ Raymundum adeò perculit, ut creaturarum amore ejurato, spiritualem Christianorum sit amplexus.

397. Rancatus optimos filiorum quorundam mores & bonam parentum educationem Emblemate significaturus, exquisiti decoris ac miræ perfectionis poma depinxit, cum lemmate: TRUNCOS SENSERE VALENTES. Verbis è Virgilio mutuatis:

Poma quoque ut primùm truncos sensêre valentes,
Et vires habuêre suas, ad sydera raptim
Ut propriâ nituntur, opisque nil indiga nostræ.

Ita nimirùm è liberis benè educatis haud obscurè sanctam ac validam parentum erga ipsos dilectionem conjicere licet; quia Magno Augustino teste: *Pater & mater filios quantò ampliùs diligunt, tantò ampliùs ad bonam vitam compellunt.*

398. P. Jacobus Masenius Symboli loco malum depinxit, sub qua genius inter æstivos Solis ardores quietem & fructus capit, cum lemmate: ALIT, ET TEGIT. Mariam Virginem hæc imago spectat, de qua illud Sacri Epithalamii passim intelligi volunt Authores: *Sicut malus inter ligna silvarum, sic Dilectus meus inter filios sub umbra illius, quem desideraveram, sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo.* Ut adeò magna Dei Parens à S. Bonaventura jure cognominetur *Placitum Dei umbraculum.* Emblemati explicando canit P. Masenius:

Frondibus æstivas malus rapit obvia flammas.
Quosque tegit foliis, fructibus arbor alit.
Exhibet hospitibus fructum Virgo, exhibet umbras,
Ne tibi displiceat; visa placere Deo est.

399. Cruda poma manibus avelli debent, matura verò spontè decidunt. Lemma: IMMATURA RESISTUNT. Ita sana correctio tempus expectat opportunum, & mentem peccatoris benè dispositam: secùs enim mille experietur resistentias, eritque penitùs irrita. S. Isidorus: *Princeps justus malorum errores dissimulare novit, non quòd iniquitati eorum consentiat, sed quòd aptum tempus correctionis expectet, quando eorum vitia vel emendare valeat, vel punire.* Atque adeò suo res quælibet tempore aggredienda est. Ovidius:

Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis?
Pomáque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura suâ, sine crescere nata:
Est pretium tardæ non leve vita moræ.

POMA AUREA.

400. Inter cætera insignia, quibus Herculis simulachrum superbit, etiam poma aurea numerantur, quæ ei in prædam cesserunt, quando horrendum Draconem, ad poma illa custodienda pervigilem, intra Hesperidum hortos occidit. Unde poma illa aurea, ab excubante Dracone custodita, hoc lemmate circumscribes: MONSTRO RAPIENDA PEREMPTO. Vel, DANT RAPTA TRIUMPHUM. Poteris etiam pomis istis aureis, epigraphem, à nobis quodam ingenio velleri aureo inditam, subjungere: NON SEGNI RAPIENDA MANU. Nam vocabulum *Mila*, à Græcis in ea Velleris aurei fabula usurpari solitum, asserente Natali Comite, simul *& oves, & mala, & fructus*, significat. Cæterùm è symbolo præsenti haud obscurè colliges, virtutis thesaurum ab iis duntaxat acquiri, qui adversùs vitiorum monstra generoso animo confligunt: nam cœlestis victoriæ trophæa nonnisi edomito perduellum cupiditatum hoste eriguntur. S. Ambrosius: *Rapimus ex hoc mundo palmam salutis, & quasi excubantibus obsessos serpentibus fructus, pervigili labore decerpimus, ita tamen, ut non furtiva sublatio, sed direptio sit triumphalis.* Achilles Bocchius Herculem pomis aureis, clavâ, & leonis exuviis instructum, hoc epigrammate depingit:

Natal. Com. Mytol. lib. 7. cap. 1.

Virtus labore obtinetur.

S. Amb. l. 5. in Lucam.

Achil. Boch. propè fin. Symb. 55.

Quæ statua insignis clavâ, Nemeique leonis
Exuviis, lævâ quæ tria mala tenet.
Magnanimi Alcidæ vera, & sapientis imago est,
Aurea qui victo poma Dracone tulit.
Nempe Draco in nobis nihil est, nisi dira cupido;
Extinctâ hâc, triplex illicet extat honos.
Comprimitur furor iræ, & habendi sacra libido
Interit, & Veneris desidiosus amor.
Fortem animum exuviæ signant, clava illa potentem,
Qui domitis victor sensibus imperitat.

401. Fingitur à Poëtis, Eridem Deam pomum aureum in medium Dearum è cœlo projecisse, cum inscriptione: DETUR PULCHERRIMÆ. Pomi aurei nomine plenitudinem Divinæ gratiæ intelligere licet, quæ nulli alteri creaturæ poterat convenire, nisi omnium pulcherrimæ, Virgini inquam Mariæ. Sicuti enim Christus fuit *speciosus formâ præ filiis hominum*, ita B. Virginem pulcherrimam fuisse inter filias hominum docet eruditione & pietate Magnus Albertus. Ab ejus sententia stat S. Gregorius Nazianzenus, qui, B. Virginem inter pudicas, pulcherrimas, atque venerandas primam vocans, exclamat: *O Virgo! quæ formæ nitore præeis cæteras.* Richardus noster Victorinus *ter pulchram* appellat; nimirum *pulchram facie, pulchram mente, pulchram corpore.* Et rursus eam dicit fuisse *Vultu Angelico.* Sed quid alios recenseo? Vel solum audi Divinum Sponsum omni testimonio majorem; qui de B. Virgine attonitus exclamat: *Quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es.* Et: *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es!*

Mariæ V. pulchritudo.

Alber. Mag. apud Dionys. de laud. M. V. lib. 1. c. 34.

S. Greg. Na. in Trag. Christ. patiens.

Rich. Vict. lib. 26. in Cant.

Cant. 4. 1. & 1. 14.

QUERCUS. ROBUR. GLANS.

Cap. XXXII.

402. Animum invictum ac imperterritum è Quercu dignosces, quæ tametsi ventorum furore incursata: SEMPER IMMOTA, vel ut alius inscripsit: IPSA HÆRET, vel: NON QUATITUR, seu: IMMOTA SUPERBIT. Hominem mag-

Animus imperterritus.

Sen. Ep. 27. magnanimum describens Seneca, ait: *Magnanimus stat rectus sub quolibet pondere: nulla illum res minorem facit, nihil illi eorum, quæ ferenda sunt, displicet: quidquid cadere in hominem potest, in se cecidisse non queritur: vires suas novit; vicit virtute fortunam.* Eandem iconem Alciatus, apostrophe ad Turcas factâ, in honorem Caroli V. Imp. applicat: Alciatus Embl. 42.

Oceanus quamvis fluctus pater excitet omnes,
Danubiumque omnem, Barbare Turca, bibat:
Non tamen irrumpes perfracto limite, Cæsar
Dum Carolus populis bellica signa dabit.
Sic sacræ quercus firmis radicibus adstant,
Sicca licèt venti concutiant folia.

Virgil. l. 2. Georg. ℣. 293. 403. Eidem Quercui inscribes: IMMOTA MANET. Verbis è Virgilio mutuatis:

Ergò non hyemes illam, non flabra, nec imbres
Convellunt, immota manet.

Obstinatus. S. Aug. Ep. 210. Ita obstinatum hominis pectus nec senectute, nec Spiritûs sancti afflatu, nec calamitatum impulsu è pristino vitiorum statu se dimoveri patitur. Nam, ut sapienter observat Magnus Augustinus: *Sicut constantia non sinit hominem depravari, ita pertinacia non sinit corrigi.*

404. Lignum quernum, quia apprimè solidum & forte, integris sæculis durat. Lemma: DURANDO SÆCULA VINCIT. Virgilius his omninò verbis de Quercu canit: Virgil. l. 2. Georg. ℣. 294.

——— Immota manet: multosque per annos
Multa virum volvens durando sæcula vincit.

Virtus. Ita hominum virtuosorum memoria quovis temporum intervallo est major, nullamque annorum seriem pertimescit. Siracidis ore de hominibus justis testatur Deus: *Nomen eorum vivit de generatione in generationem.* Alphonsus Aragonum Rex, teste Panormitano & Æneâ Sylvio, adolescentem, qui mortem horrebat, consolans: *Non est*, inquit, *cur mortem adeò timeas, cùm hæc bene purèque viventibus sit vita atque ejus vita principium, quæ neque doloribus, neque timori, neque invidiæ, neque ærumnis ullis subjecta est.* Ovidius: Eccl. 44. 14. Panorm. & Silv. in vita. Ovid. l. 15. Metam. in fine.

Jamque opus exegi, quod nec Jovis ira, nec ignes,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.

l. de Amor. in fine. Et alibi:

Imbelles Elegi, genialis Musa, valete:
Post mea mansurum fata superstes opus.

405. Quercus grandis & spatiosa, symboli loco, plures plantulas sub se complectitur; cum lemmate: TEGIT UMBRA MINORES. Verbis è Caussino desumptis: Caussin. Tragæd. Solym. Act. 3. scen. 1.

——— Ut altis quercus assurgentes comis
Regnata tenuit nemora non parvo ambitu
UMBRA MINOREM, nobilis plebem tegens.

Principem benignum, pupillis ac pauperibus tuendis deditum, hæc imago deprædicat. David eam protegendi pietatem in Deo animadvertens, sermone ad illum converso, ait: *Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adjutor.* Et Cassiodorus: *Persona tua refugium sit oppresso, infirmo defensio, præsidium aliquâ calamitate concluso.* Protector Deus. Psal. 14. Cassiod. 12. Var. 1.

406. Dominicus Gambertus vastam Quercum, ab aliquot ventis impeditam, hoc Virgilii epigrammate exornavit; SESE MOLE TENET. Ita vir fortis suo robore ita nititur, ut nullis adversitatum ventis sit dejiciendus. Cassianus: *Vir vocatur à viribus, qui nescit in adversis tolerando deficere: sed animo stabili defixus, & cœlestium rerum contemplatione firmatus, manet semper impavidus.* Porrò grandem Monarchiam imago ista designat, quæ propriâ suâ vastitate ac robore diversorum hostium vires, instar ventorum adversùm se jactatas, infringit. Hoc sensu cecinit: Virg. 7. Æn. Vir fortis. Cassian. Psalm.

Tema, che n' hà ragione
Chi di forze è minore:
Il nemico furore
Che atterrare una potenza vasta,
Ogni sforzo non basta:
Che quantunque smembra, ed abbatuta,
Dal l' istessa sua mole è sostenuta.

407. Rempublicam & Monarchiam Romanam, aliasque prostratas gentium diversarum potentias, Rancatus cum annosa quercu comparat, quæ, in terram prostrata, epigraphen sustinet: COMMOTA TANDEM. Seneca de Quercu canit: Poten[tia] prostr[ata]. Senec. Hercul. Oeteo Act. scen.

Gemit illa multo vulnere impresso minax,
Frangitque cuneos, resilit excussus chalybs,
Vulnusque ferrum patitur, & truncum fugit:
COMMOTA TANDEM est, &c.

In rem præsentem ait Magnus Augustinus: *Quid expavescis, quia pereunt regna terrena? Ideò tibi cœleste promissum est, ne cum terrenis perires.* S. Aug. 29. de Dom.

408. Quercus grandine ac ventis percussa, gnomam reddit: NULLI CEDIT. Heroicum & invictum hominis pectus ex hac idea, ceu ectypo, dignoscere licet. *Sapiens enim*, inquit S. Ambr. *non metu frangitur, non potestate mutatur, non attollitur prosperis, non tristibus mergitur. Ubi enim sapientia, ibi virtus est, ibi constantia, ibi fortitudo.* Virtus hero[ica]. S. Ambr. ad

409. Quercus ventorum ac tempestatum furori non tantùm resistit, sed etiam virium suarum incrementum longè maximum ab eorum violentia recipit, & firmissimas radices agit. Unde lemma: INCURSIONIBUS SOLIDATUR. Ita genuina virtus inter adversa non modò nihil diminuitur, sed contra plurimùm augescit. Seneca: *Non est arbor solida, nec fortis, nisi in quam frequens ictus incursat: ipsâ enim vexatione constringitur, & radices certius figit. Pro ipsis ergò bonis viris est, ut esse interriti possint, multùm inter formidolosa versari, & æquo animo ferre, quæ non sunt mala, nisi malè sustinenti.* Haud aliter Justus Lipsius: *Ut arbores ventis agitatæ, altius radices agunt; sic boni in virtute magis comprehendunt, impulsi aliquoties adversitatum flabris.* Idipsum etiam animadvertens S. Joannes Chrysostomus: *Arbores*, inquit, *quò magis ventilantur & agitantur à ventis, eò fiunt fortiores & densiores.* Otho Venius eâdem metaphorâ verum amantem describit: Virtus afflic[ta]. Senec. cur b[onis] viris. Lipsius. const. S. Jo[an]. hom. ep. Otho. Emb. fol.

L' arbor, da venti scossa, e da tempesta,
Più s' interna, e resiste ad ogni assalto
Contra ogni disfavor qual fermo smalto
Si mostra il vero amante, e immobil resta.

410. Nonnemo, à serenissima Roberianorum domo plurimis favoribus protectus, animi sui fiduciam è quercu seu robore dignoscendam proposuit; cum lemmate: NULLA EST HAC TUTIOR UMBRA. Certius tamen hanc gnomam de SS. Servatoris nostri Cruce, vel de Mariæ Virginis patrocinio pronuntiaveris. De hac Richardus à S. Laurentio testatur: *Potens est Maria ad protegendum: unde ipsi potest securè dicere servus ejus illud Job. 17. Pone me juxta te, & cujusvis manus pugnet contra me.* S. Cr[ux]. Mar. prot. Richi. Lau. laud. p.

411. Qui-

411. Quidam è Robertanorum familia aulicus, beneficentiam à suo Domino sibi exhibitam Emblemate significaturus, quercum delineavit, cum dicto: CIBOS, ATQUE SALUTEM. Nempè illum Veterum morem hæc imago innuit, qui alimenta sua à quercu recipere sunt soliti, uti Alciatus hoc disticho testatur:

Glande aluit veteres, sola nunc proficit umbra:
Sic quoque, sic arbor officiosa Jovis.

Eadem effecta S. Gregorius Papa in Deo versùs egestatem nostram deprehendens, ait: *Nos parvulos Dominus dum protegit, nutrit; & non gravi atque onerosâ, sed levi & blandâ protectione nos refovet, dum suas in nos misericordias exerit, &c.*

412. Quercus, nullis teredinum injuriis obnoxia, à Bargalio epigraphen retulit: CARIEM NON SENTIT. Et à Rosso: PROCUL A TINEA. Anima innocens hoc symbolo delineatur, quæ nullos vellicantis conscientiæ vermes unquam sentit. S. P. Augustinus: *Cubile nostrum est cor nostrum, ibi tumultum patimur malæ conscientiæ, & ibi requiescimus, quando bona conscientia est.* Idipsum de virtute dixeris, quæ temporum vetustate longè superior, nunquam consumitur, Ovidio testante:

Longum probitas perdurat in ævum.

Calculo suo id confirmans Siracides: *Fides*, inquit, *in sæculum stabit.* Id est, interprete P. Cornelio à Lapide, *fidelitas, veritas, sinceritas, justitia, integritas, quâ quis à recto nec prece, nec pretio se divelli sinit, in æternum stabit.*

413. Joannes Ferrus Abbas, Urbinatum Ducem symbolo exornaturus, quercum, veluti gentilitium Principis illius insigne, depingi fecit, cum lemmate: SUO SE ROBORE FIRMAT. Innuebat videlicet, Ducem illum nullâ alterius ope indigum propriis consistere viribus. Huic affine est alterum D. Caroli Rancati Emblema, ubi ad D. Hyacinthi Orrigoni, Regii Mediolanensium Senatoris honorem quercum depinxit, quæ ex gentilitiis ipsius armis desumpta, epigraphen tulit: PONDERE FIXA SUO. Consentaneè ad illud Lucani:

Qualis frugifero quercus sublimis in agro
Exuvias veteris populi, sacratáque gestans
Dona ducum, nec jam validis radicibus hærens
Pondere fixa suo est, &c.

Ita vir magnanimus propriâ fortitudine ita nititur, ut nullis adversitatum viribus unquam possit concuti, aut in alterutram partem sterni. Cicero: *Fortitudo est immobilis inter adversa, gloriosa animi claritudo, res arduas pulchrè administrans, quæ nec adversis infestando frangitur, nec prosperis blandiendo elevatur.*

414. Corona Romanorum more, è quernis foliis contexta, epigraphen tenet: SERVANTI CIVEM. Iis enim corona illa in præmium cesserat, qui civem quemdam ab interitu vindicâssent. Inde Andreas Alciatus Emblematis construendi ansam mutuans, hoc distichon subjunxit:

Grata Jovi est quercus, qui nos servátque fovétque
Servanti civem querna corona datur.

Ita nimirùm ulla unquam subditorum merita sine præmiis sunt dimittenda, veluti quæ ad ampliora merita stimulum præbent fortissimum. Cassianus: *Tribuenda est justis laboribus compensatio meritorum, quia exprobrata militia creditur, si irremunerata transitur. Athletam populis palma designat esse victorem: sudores bellicos cincta corona testatur.* Cæterùm Carolus Rancatus D. Orrigono, ad senatoriam dignitatem promoto, Emblematis vice quercum, utpote magnatis illius insigne, depinxit, cum hoc poëmate:

Quercus glandiferam nectebat fronde coronam
Servanti civem, qui periturus erat.
Et tibi jam quercus, populus te fronde coronat
Cum libra, ac libris te duce liber eat.

Denique Angelus Politanus, Laurentii Medicei frontem in villæ suæ horto fortè querno ramo inumbratam conspicatus, extemporale hoc distichon pronuntiavit:

Quàm benè glandiferâ cingis tua tempora quercu,
Qui CIVEM SERVAS non modò, sed populum.

415. D. Hyacintho Orrigono, inter Mediolanenses Senatores recensito, Carolus Rancatus, illius familiam Emblemate honoraturus, Quercum, Orrigonorum insigne, depinxit; cum lemmate: NON ALIUNDE FASCES. Ex hoc paradigmate disces, honores & majestatem nonnisi è laboribus, quercu figurari solitis, scaturire. Salomon id apertè testatus, ait: *Manus fortium dominabitur.* Veluti diceret: manus, assiduis exercitationibus distentas, & generosi animi negotiis probè fatigatas, ad Imperii fasces eluctari. Rectè dixit S. Hieronymus: *Non est dignum, ut inde exigas honorem, unde refugis laborem.* Certè Romani maximam mundi partem suis imperiis non aliter subjugârunt, nisi in brachio forti, & manu, militaribus studiis probè exercitata. Græci, Assyrii, Persæ, Germani aliíque dexteræ suæ viribus amplissima ubique terrarum fixêre trophæa, & vastissimas Provincias sunt consecuti.

Honores laboribus acquiruntur. Prov. 12. 24.

S. Hieron. Epist.

416. Virgilius de Æsculo, quercuum specie, canit:

- - - Quantùm vertice ad auras
Æthereas, tantùm radice in Tartara tendit.

Virgil. l. 2. Georg. ℣. 291.

Unde sublimen quercum hoc lemmate efficies: IN TARTARA RADIX. Eorum genuina hæc imago est, qui excelsis meritis conspicui, profundissimam humilitatem in animo fovent. S. Paulus, propriissimâ antonomasiâ Vas electionis, Principis Apostolorum, & ad tertium cœlum raptus, de seipso pronuntiavit: *Ego sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus:* utque idipsum opere comprobaret, manuum suarum labore victum sibi paravit, & Corinthiorum precibus, veluti unicè sibi necessariis, anxiè se commendavit. Christus quoque Dei Filius, sese filium hominis cognominari, in stabulo nasci, pedes incedere, & Romanis tributum pendere voluit, quin imò, *quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia à Deo exivit, cœpit lavare pedes discipulorum.* Rem totam explicans S. P. Augustinus: *Bonum est*, ait, *sursum habere cor; non tamen ad se ipsum, quod est superbiæ, sed ad Dominum, quod est obedientiæ, quæ nisi humilium non potest esse. Est igitur aliquid humilitatis miro modo, quod sursum faciat cor; & est aliquid elationis, quod deorsum faciat cor.*

Humilitas.

1 Cor. 15.

Jo. 13. 3.

S. Aug. l. 14. de civit. cap. 13.

417. Quercus suas glandes animalibus dispensat, tametsi nullis hominum manibus percussa. Unde Henricus Farnesius Eburo subscripsit: SUFFRAGIA NON EBLANDITA. Ita nimirum beneficentiam nostram adversus egenos oportet esse promptam & liberalem, non verò importunis precibus extortam aut invitam. Democritus dicere est solitus: *Si benefacturus es; statim facito. Tarditas enim vitiosum reddit munus.* Ausonius:

Eleemosyna prompta. Democr. apud Ant. Meliss. cap. 24. de Benef.

Gratia quæ tarda est, ingrata est gratia: semper,
Quæ fieri properat gratia, grata magis.

Seneca. Mirificè in rem nostram Seneca: *Omnis benignitas properat, & proprium facientis citò facere. Si de die in diem traheris profuit, non ex animo fecit. Itaque duas res perdidit, & gratiam & tempus.* Et David: *Beatus qui intelligit super egenum & pauperem*, seu interprete S. Brunone: *Beatus qui intelligit, id est, ut etiam non petentibus pauperibus offeratur eleemosyna.*

Psal. 40. 2.

S. Brun. in hunc loc.

418. Glans, mole quidem tenuis, si tamen seminetur, immensam arborem è visceribus suis producit. Unde lemma: MINIMA MAXIMAM FACIT. Haud aliter exigua quædam ac venialis culpa non rarò enormium delictorum sementem facit. Verissimè Tullius: *Omnium rerum principia parva sunt, sed suis progressionibus usu augentur.* Et Ælianus: *Me vero non clam est, maximorum sæpè bellorum tenuissima contemptissimaque principia visa fuisse.*

Peccatum veniale.

Tull. lib. 5. de fin. b.

Ælian. de Var. Hist. lib. 12. cap. 53.

419. Quercus ab infesto fulmine, sæpius tantâ vi percutitur, ut nusquam tuta, omnibus lacerata ramis, convulsâque stirpe, radicitus conflagret. Et si fortè hanc calamitatem effugerit, mille adhuc exposita est tempestatibus, ventorumque ac pluviarum furoribus, quando cæteris arboribus procerior, verticem nubibus immittit. Emblemati subscripsit Serenissimus Philotheus: NUSQUAM TUTA. Neque nos usquam tuti vivimus, si superbè elati iram Dei atque indignationem gravissimam incurrimus. Ab eo enim semel destituti, nihil est, quod amplius tegere nos & defendere possit, licèt vel maximâ potentiâ viribusque subnixi staremus. Tunc omnibus expositi tempestatibus, noxium caput lacerandum affligendumque præbemus, neque refugium reperimus, quo miseros nos ab incumbenti pœna eripiamus. Magno Augustino teste: *Nulla ferè pagina est sanctorum Librorum, in qua non sonet, quòd Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Emblematis mentem ita explicatam accipe:

Superbus.

S. Aug. lib. 3. de doctrin. Christ. cap. 23.

Inter tela Jovis circumvolitantia nusquàm
Abdit tuta *suum quercus adulta caput, &c.*
Quos habet attonitos diri mens conscia facti,
Perpetuò cadit verbere pœna ferox.
Nusquam tuta, suo semper mens crimine pallet,
Et mordace premit pectora sæva metu.
At pia mens, sævis dum motibus intonat æther,
Sola stat, & facilem sentit adesse Deum.

420. Idem eruditissimus Philotheus Emblematis loco glandem depictam habet, quæ immittitur terræ conditurque humo, ut spectabilem producat quercum, quæ in plures annos frugifera atque robusta, tot animalium millibus inserviat, sylvæque suæ sit ornamento. Epigraphe: CONDITUR, UT SURGAT. Glans, in validissimam arborem excrescens, documento nobis est, corpora nostra non perpetuò sepeliri, ubi morte rapti, terris mandamur, sed expectari gloriosissimam illam resurrectionem, quâ in amplexum Salvatoris nostri abrepti cœlum conscendemus. S. P. August. *Habent gaudium bona anima, cùm de sæculo exierunt. Sed cùm facta fuerit resurrectio, bonorum gaudium ampliùs erit.* In rem præsentem canit Philothei Interpres:

Resurrectio mortuorum.

S. Aug. Tr. 23. in Joan.

Quæ latuit, taboque atro resoluta cubile
Obscurum infecit glans putrefacta suum:
Nunc petit aërias annoso robore sedes
Quercus, & haud tumulo se latuisse dolet.
Quando meos cineres, corpusque exsangue sepulchro
Reddam, atque ingestâ contumulabor humo:
Ætheras rursum veniam formosus in auras,
Et mea cœlestis tempora stringet apex.

421. P. Jacobus Masenius gentilitiam Chisiorum Quercum depinxit, quæ ramos suos in Crucis speciem decussatos præferebat; cùm lemmate: ROBUR MEUM CRUX EST. Ita nimirum, afferente Magno Augustino, *Apprehenso ROBORE CRUCIS Christi STABILES sumus.* Ad Fabium Chisium in rem præsentem canit Emblematis Author:

S. Crux

S. Aug. Epist. 5.

Mens tibi ceu robur solidum; tamen addita crux est,
Omnia quo vincas, in cruce robur habes.

422. Idem P. Masenius Symboli loco genium depinxit, qui teneræ quercûs ramos in crucis formam flectit; cum lemmate: TENERO SIC FLEXA SUB ÆVO EST. Tantùm nempe interest, à teneris addixisse virtuti animum. Seneca: *Nulla erit processu temporis difficilis clementia Principi, qui in annis puerilibus didicit servire pietati.* Unde ad Fabium Chisium canit Emblematis Author:

Educa

Seneca

Dum licèt, & primis vernat nova planta capillis,
Flecte; dabit jussas ad tua vota comas.
Et curvam revocare datum est, & flectere rectam,
Illa crucem quæ fert planta, tenella tulit.
Quam fers, Magne Fabi, teneris adolevit ab annis,
Et propè cum vita Crux tibi nata fuit.

423. Noxia ramorum luxuries in quercu præputatur; cum lemmate, ex Horatio desumpto: AB IPSO OPES ANIMUMQUE FERO. Ita nimirum calamitates & persecutiones plurimùm ornamenti & utilitatis nobis afferunt; nam *Ipsa medicamenta tormenta sunt, ut homines à pœnarum exitio, pœnali eruantur auxilio.* Rursus canit P. Masenius de Fabio Chisio:

Calamitas ... S. Au... 22. ... vit. ...

Sæpe brevis dolor est longi medicina doloris,
Et mala vitandis sunt adhibenda malis.
Vidimus elatis quercus subsurgere ramis:
Noxia luxuries ense secanda fuit.
Auxit opes ferrum, tibi per tolerantia ferri:
Quod secuit corpus, pectoris auxit opes.

424. Glandes perticâ de quercu excutiuntur; cum lemmate: UBERIUS PERCUSSA DABIT. Hinc conjicere licet, quantum calimitates prosint, ad uberiores virtutum fructus faciendos. S. P. Augustinus: *Miseria plerumque affert ex tribulatione fructum bonum: felicitas autem corrumpit animam perversâ securitate, & dat locum diabulo tentatori.* Ad Fabium Chisium canit P. Masenius:

Cala... tas u... S. A... Psal. ... Conc...

Uberius percussa suos dant robora fructus,
Est aliquid duras apposuisse manus.
Largos crede mihi, multis patientia fructus
Protulit, exemplo discimus illa tuo.
Virtutis, fateor, fructus extendis agendo:
Si quid agendo facis, plus patiendo facis.

425. Quercus, fulmine lacerata, epigraphen sustinet: CITIUS FRANGOR, QUAM CEDO. Constantiæ hæc imago est, & cum primis SS. Martyrum, qui potiùs membris omnibus lacerari, quàm Tyrannorum improbitati vel minimùm cedere voluerunt. Unde exclamat Magnus August. *Quàm magna constantia Martyrum! quàm bona fides Sanctorum! qui pro nomine Christi multa tormenta libenter suscipiebant; & tamen eadem tormenta contemnendo, in his persecutionibus diabolum superabant.* Audi de Fabio Chisio canentem P. Masenium:

Constantia.

SS. Martyres.

S. Aug. ... 38. de ... vers. ...

Cùm semel illustres recti constantia mentes
Occupat; inflecti vix rigor ille potest.
Munera des; spernit robustum munera pectus:
Vim moveas; ridet fulmen inane, minas.
Nec terror Fabium, nec flectent munera quercum,
Ille potest robur roboris esse sui.

426. Quer-

426. Quercus, ventis concussa, epigraphen à P. Masenio accepit: ADVERSIS FIRMIOR AURIS. Ita nimirùm vir fortis ac justus nullibi majus fortitudinis suæ incrementum capit, atque inter adversitates. S. P. Augustinus: *Molestiis corporalibus exercitata vita justorum splendidiùs enituit, & eas per patientiam superando, majorem gloriam comparavit; sed adjutâ gratiâ Dei, non superbâ voluntate se extollens, sed humili confessione fortitudinem promerens.* Audi Emblematis Oedipum ipsummet Masenium:

Tu quicunque pati disces, hoc disce ferendo,
Quò quis plura tulit, plura ferendo potest.
Vincere fortunam fortuna docebit iniqua,
Auras quòd superet quercus, id aura facit.
Hæc ventis quatitur, ventis firmatur iisdem,
Qua modò dura, Fabi, fers, patiendo levas.

427. Quercus excisa columnis & trabibus palatii aptatur, cum lemmate: NOBILIUS EXCISA RESURGIT. Ità justus, quando à mortis falce abripitur, tantùm abest, inde aliquid damni ipsi accrescere, ut potiùs ingentem gloriam in cœlis adipiscatur. S. P. Augustinus: *Veri fideles moriuntur, & abundantiùs habebunt vitam, veniendo, quò Pastor præcessit, ubi nunquam deinde moriatur.* Rursùs de Fabio Chisio canit Emblematis Author P. Jacobus Masenius:

Cernimus excisas firmare palatia quercus,
Regiásque apto robore ferre domos.
Cætera plantarum pars est obnoxia flammis:
Sed fato quercus nobiliore cadunt.
Digna tuis quercus fatis, O nobilis heros!
Cœlestis moriens pars eris una domûs.

428. Corona civica, ex quernis ramis inflexa, lemmatis loco voculam illam Apocalypticam à P. Masenio accepit: VINCENTI. Eos nimirùm corona cœlestis expectat, qui adversùs animæ hostes triumphaverint. S. P. N. Augustinus: *Corona victoriæ non promittitur, nisi certantibus. In Divinis autem Scripturis assiduè invenimus, promitti nobis coronam, si vicerimus.* Porrò animarum curatores hæc imago spectat, qui ex una servata animâ æternam coronam sibi vendicant; sicutì olim corona querna ob unicum servatum civem Romanum dabatur. In hanc rem de Fabio Chisio canit Emblematis Author:

Querna triumphales foliis ambire capillos
Ausoniis quondam visa corona fuit.
Magnus honor, civi servato debitus olim:
Quot tibi debentur Maxime serta Fabi!
Mille tibi cives debentur, mille coronæ:
Has dare mortalis dextera nulla potest.

429. P. Jacobus Masenius Emblematis loco quercum depinxit, quæ in gentilitiis Chisiorum collibus fundata, epigraphen è Psalmo habuit: FUNDAMENTA IN MONTIBUS. Hominem contemplativum hæc imago spectat, qui vitam suam omnem in monte, cœlo nimirùm, collocatam habet. Porrò de S. Ecclesia id intelligens Magnus Augustinus, ait: *Qui sunt montes sancti, super quos fundata est ista civitas? Prophetæ & Apostoli. Quare sunt fundamenta Prophetæ & Apostoli? Quia eorum authoritas portat infirmitatem nostram.*

RAMUS.

Cap. XXXIII.

430. Daresius B. V. Mariæ Nativitatem Emblemate significaturus, arboris ramum, herdum inoculatum, depinxit, cum lemmate: PERMANET IN SIMPLICITATE. Velutì diceret, integerrimam innocentiam, qualem Protoparens noster Adamus habuit, in Maria Virgine intactam permansisse. De hac S. Petrus Damianus: *Germinavit virga Jesse, ac de tortuosa radice generis humani in rectitudinem erumpens, omnem ignorat nodositatem.* S. Pet. Dam.

431. Homine quodam è vivis sublato, Lucarinus ramum, violenter ab arbore decussum, figuravit, cum lemmate: AD INSERENDUM ALIBI. Lætissimo nimirùm hominis defuncti auspicio significabat, illum, mortis falce è terra sublatum, intra cælestes hortos plantandum esse: *Nunc*, inquit Magnus Augustinus, *Sanctorum animæ defunctorum ideò non habent gravem mortem, quæ separatæ sunt à corporibus suis; quia caro eorum requiescit in spe.* Franciscus Petrarcha in Lauræ morte canit: In morte. S. Aug. l. 13. de Civit. cap. 20. Petrarch. p. 2. Sonet. 50.

Quel vivo Lauro, ove solean far nido
Gli alti pensieri, e i miei sospiri ardenti,
Che de bei rami mai non mossen fronda.
Al ciel translato, in quel suo albergo fido.
Lasciò radici, &c.

432. D. Didacus Saavedra Symboli loco ramum figuravit, qui, in vase testaceo radices agens, ab arbore non ampliùs dependere, nec truncum, unde originem traxit, agnoscere solet; uti frequenter in hortis videre est. Epigraphen subjunxit: A SE PENDET. Ita non rarò Ministri, ad summam dignitatem evecti, Principum suorum imperia excutiunt, & à nemine altero, nisi à propria voluntate, dependere nituntur. Inter hos minimè postremus Jeroboamus, qui Provinciâ quâdam administrandâ à Salomone donatus, paulò pòst adversùs illum perduellis evasit. Quin hoc ævo nostro Dux Fridlandiæ potestatem absolutam & à Cæsarea Majestate independentem sibimet arrogare ausus, gravissimam cladem in Germania excitavit. Id ipsum de supremo omnium Domino *dixit insipiens ac superbus, in corde suo, non est Deus.* Nam, ut sapienter observat Magnus Augustinus: *Superbus à se longè facit Deum, non locorum spatio, sed mentis affectu.* Independentia. Psal. 52. 1. S. Aug. l. 6. de Music. cap. 13.

433. Fuit, qui ramum aureum, manu quâdam avulsum, hoc Virgilii lemmate insigniret: SEQUITUR VOLENS. Nostrum liberum arbitrium huic Virgilii ramo aureo perquàm simile ordinationis Divinæ nutum spontè ac liberè sequitur. Jobus de se ipso ingenuè testatus: *Voca me, inquiebat, & ego respondebo tibi, operi manuum tuarum porriges dexteram.* Et Sacra Sponsa: *Trahe me, post te curremus, &c.* Adeòque anima, ad Divinam voluntatem unicè composita, hoc symbolo repræsentatur. Joannes Taulerus in celebri illo Theologi & mendici dialogo hunc ita loquentem introducit: *Ego nunquam me infortunatum fuisse respondi: novi enim cum Deo vivere, certúsque sum, quidquid ille facit, non posse non esse optimum.* Et paulò pòst: *Soli Divinæ voluntati inhærere statui, in quam sic integrè meam transfudi voluntatem, ut, quidquid ille vult, & ego velim, & meam ipsi voluntatem ex integro resignârim.* Virg. 6. Æn. v. 146. Libertas. Job. 14. 15. Cant. 1. 3. Conformitas. Jo. Thaul. in colloq. fol. 685.

434. Aureus ille Virgilii ramus, ab arbore avulsus, geminam epigraphen sustinet: UNO AVULSO NON DEFICIT ALTER. Vel breviùs: NON DEERIT ALTER. Verbis ex eodem Virgilio desumptis. In Magnatis cujusdam morte hanc iconem affigere licet, quem mox hæredes, sio. dignitate, doctrinâ & meritis illustres, ac penitùs similes insequuntur. Insuper hominem quemdam litteratum hoc emblemate exornabis, qui, uno volumine in lucem publicam edito, mox aliud nititur. Denique etiam Divinam munificentiam spectat, cujus infinitæ bonitati congenitum est, Virg. l. 6. Æn. v. 143. Successio. Litteratus.

 à suis

Dei beneficentia. à suis thesauris liberalissimè erogandis nunquam desistere; nam uno beneficio collato, mox ex aliis alia, favore nunquam deficiente elargitur. Hanc Theologiam non sine cœlesti eloquentia tradens Phil. Hebr. Philo Hebræus, ait: *Illud verò, quod dictum est, Deum esse sempiternum, idem est, ac si diceretur largior perpetuus ac benefaciens, non aliquando tantùm, aliquando verò minimè, sed semper, continuò ac INDESINENTER DONA DONIS jugiter ac indefessè ACCUMULANS, beneficia semper uberiora annectens, &c.*

435. Ramus viridis, tametsi à multis oviculis visus, unam tamen duntaxat alterámve trahit. Proinde P. Henricus Engelgrave inscripsit: TRAHIT UNAM E MULTIS. Verbis ex Ovidio Ovid. l. 3. de Arte. desumptis:

Quem TRAHAT, E MULTIS *forsitan* UNUS *erit.*

Vocatio Dei. Ita gratia & vocatio Divina, tametsi invitet plurimos, nonnisi tamen paucula animæ ei respondent, ut Mulier Chananæa, Magdalena, Saulus, &c. *Multi enim*, Christo teste, *sunt vocati, pauci verò electi.* S. P. Augustinus: *Quòd pauci in comparatione pereuntium liberantur, gratiâ fit, gratis.* Matt. c. n. 16. & c. n. 14. & S. Aug. l. Corrept. & grat. l. 10

436. Ramus, ab arbore divisus, exarescit. Lemma: PERDO DIVISUS HONOREM. Ita quisquis à Deo & bonorum stirpe separatur, omnem fortunam & honorem amittit. Perspectum id habuit Vates Regius, quando dixit: *Ecce, qui elongant se à te, peribunt: perdidisti omnes, qui fornicantur ab se.* Unde ipsemet Deus Oseæ ore minatur: *Væ eis, quoniam recesserunt à me: vastabuntur, quia prævaricati sunt in me, &c.* Hinc D. Bernardus monet: *Cavendum magis peccatum, quàm peccati pœna; & eò studiosiùs à malo, quàm à flagello declinandum, quò periculosiùs & omninò infelicius sit, à Deo animam, quàm à corpore separari.* Separatur à Deo. Ps. 72. Oseæ 7. S. Bern. ser. 10. Psal. 9

RUBUS.
Cap. XXXIV.

Mariæ V. Virginitas. 437. Rubus ardens, inter flammas innocuus, epigraphen tenet: FLAGRAT, NON CONFLAGRAT. Mariam Virginem hæc imago significat, quæ inter obloquentium hæresum flammas non tantùm nihil detrimenti, sed contrà plurimum splendoris accipit. Item quæ Verbum Divinum ceu Lumen æternum illæsâ virginitate peperit. S. Gregorius Nyssenus: *Ut frutex incendit ignem, & non crematur; itidem etiam Virgo & lumen parit, & non corrumpitur.* Unde rectè à Proclo vocatur *Rubus naturæ animatus, quem ignis Divini partus non combussit.* Porrò Rubus incombustus hominem significat, inter obscœna tentationum incendia illæsum; qualis fuit S. Thomas Aquinas, &c. vel etiam inter tribulationum flammas illustratum magis, quàm læsum. De primo Emblematis sensu canit P. Masenius: S. Greg. Nyss. Orat. de Christi nativitate. Procl. Orat. de Nat. Dom. Trib. Iuci

Innocuo qualis rubus incombustus ab igne
Flagrat & ardenti fert alimenta rogo.
Talis in accenso flagrat hæresis igne Maria,
Livor alit jactas, sed sine clade, faces.

SALIX.
Cap. XXXV.

438. Aliquot formosæ ac validæ salices, propè aquas plantatæ, epigraphen sustinent: MODO

MODO FLUMINA LAMBANT. Nimirùm homo, gratiæ Divinæ fluentis aut fœcundo bonæ educationis humore crebrò irrigatus, in optimam felicissimæ vitæ spem adolescit. Hoc sensu David hominem justum ait esse *tanquam lignum, quod plantatum est secùs decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo, & folium ejus non defluet, & omnia, quæcunque faciet, semper prosperabuntur.* Cæterùm beneficentiam illam, è gratiæ Divinæ fluxu in nos derivari solitam, haud obscurè perspexisse videtur Plato, quando dixit: *Respublica nequaquam probè gubernari potest, nisi ejus gubernator jungatur Deo, & ab eo cognitionem hauriat, quâ & ipse vivat, & alios gubernet.* Quantùm verò ad bonam educationem attinet, uberrimi sanctimoniæ fructus, quos S. Stephanus, Hungarorum Rex, protulit, nemini alteri tribuuntur, nisi sacris Adalberti, Monachi Benedictini, præceptionibus; De illo Antonius Bonfinius in hæc verba testatur: *Instituit Pater ille gravissimus, quomodo infans aleretur, quâ diligentiâ educaretur, illúdque imprimis, ut, cùm per ætatem fieri posset, cum lacte præcepta sacræ legis imbiberet, in timore Dei semper instrueretur, &c.*

439. In Hypocritas lemma illud convenit, quod salici subscripsit nonnemo: FRUCTUS INVISUS. Eam ob rem S. Gregorius Papa in illa Jobi verba commentatus: *Circumdabunt eum salices torrentis*, ait: *benè dicitur: circumdabunt eum salices torrentis, quia infructuosi quique, dum amori vitæ præsentis inserviunt, antiquo hosti perversis moribus familiariùs obsequuntur.* Et Absalon Abbas: *Per salices, quæ infructuosæ sunt arbores, homines peccatores & infructuosos accipimus.* Porrò omnis humana spes salicem exactè imitatur, dum inani virore superba, fructum omninò nullum profert, & pectoris humani cupidinem ingenti fame relinquit excruciatam. Unde meus Concanonicus D. Carolus Baliottus inter cæteram moralem suam Musam ita canit:

Esci homai dal mio cor speranza infida,
Esca, e focil de le mie fiamme ardenti;
Che promettende pace a' i miei tormenti,
Traditrice di me fosti homicida.
Odi cieco desir fallace guida,
Fuggi, e vattene a i regni imi, e dolenti;
Però ch' a tormentar l'alme nocenti
Manchi sol tù, dove ogni mal s'annida.
Empia tiranna del'humana voglia.
C'al mio lungo aspettar altro non rendi,
Che con fior infecondo inutil foglia.
O se tal'hor la manco'l frutto stendi,
Poiche ratto m'l celi: ondi io n'l toglia
Gioco di me, qual di fanciul ti prendi.

440. Salicis ramusculum hoc lemmate spectandum produxêre: LEGO PIEGANDOMI. Id est: CEDENDO VINCIT. Hinc deduces, benevolentiam & humanitatem ad devinciendos aliorum animos mirificè conducere. Alphonsus Rex Neapolitanus, iter faciens, fortè in molitorem incidit, qui transeuntium opem ingenti planctu inclamans, asinum farinâ onustum è luto, in quod gressu minùs cauto prolapsus fuerat, extrahere conabatur. Rex ergo, hominis vicini sortem miseratus, ex equo desiliit, & luctantem pro voto adjuvit. Negotio peracto, aulici supervenêre; quos ubi misellus ille omnes Regi advolutos, & in luto, à regiis vestibus detergendo, occupatos viderat, mox, cujus operâ usus esset, è tanta famulorum frequentia ominatus, sese veniæ precandæ causâ ad pedes Regis abjecit: *Parvi quidem momenti res,* subjungit Antonius Panormitanus, *sed quæ nonnullos Campaniæ populos Regi conciliavit.* De homine verè sapiente ac prudente scribit Sanctus Gregorius Nazianzenus, quòd nullâ exterâ adversitate aut violentiâ superandus, quævis hostium tentamenta facilè vincat: *Nihil*, inquit, *inexpugnabilius Philosophia, nihil tranquillius, omnia priùs cedunt, quàm Philosophus. Est enim Philosophus non materialis in materie, in corpore circumscriptus, in terra cælestis, in affectibus imperturbatus, ubique inferior cæteris, præterquam animi magnitudine & CEDENDO VINCENS illos, qui se vincere putant.* Prudentia. S.Greg. Na. ap. Anton. in Meliss. p. 1. c. 50.

441. Salici inscripsi: FIRMIOR, SI INFIRMOR. Cui, nî fallor, affinia sunt illa D. Pauli verba: Cùm infirmor, tunc potens sum. Nam homo re ipsâ diversorum morborum languore excruciatus, ingentes spiritui suo vires adversùs vitiorum machinamenta addit: *Consummatur enim*, S. Ambrosio teste, *carnis infirmitatibus fortitudo.* Et rursùs: *Noli timere carnis infirmitatem, quia sanctus, cùm infirmatur, potentior est.* 2 Cor. 12. 10. Infirmitas utilis. S. Ambr. l. 1. de pœnit. cap. 12. Idem super Psal. 37.

442. Salix, si incidatur, ligaminibus construendis fit aptior. Unde, meâ quidem sententiâ, gnomam non inopportunam è D. Paulo subjunges: INFIRMITATE PERFICITUR. Idipsum hoc Emblemate confirmatur, quod superiore numero diximus, nimirùm è corporis infirmitate maximas animæ vires accrescere. S. Ambrosius: *Christiana infirmitas fortitudo est; unde ait Apostolus: Cùm infirmor, tunc fortior sum.* Et S. Salvianus: *Imbecillitas carnis mentis vigorem exacuit, & affectis artubus, vires corporum in virtutes transferuntur, ut mihi genus quoddam sanitatis esse videatur, hominem interdum non esse sanum.* 2 Cor. 12. 10. Infirmitas utilis. S. Salv. Ep. ad Caturd.

443. Salix, aquis imposita, flectitur ac tenerascit. Unde lemma: REMOLLITUR TRACTABILIS. Certè humanum pectus muneribus ita emollitur, ut summam suavitatem ac benevolentiam induat. Ovidius: Munera. Ovid. l. 2. de Arte.

Quid faciet sapiens? Stultus quoque munere gaudet,
Ipse quoque accepto munere mitis erit.

Jacob, fratrem suum Esau pertimescens, hâc conditione illum accessit: *Placabo illum muneribus, quæ præcedunt, posteà videbo illum, forsitan propitiabitur mihi:* uti etiam felici successu contigit. Abigail Davidem, marito suo iratum, placatura, muneribus ei se obviam stitit, omnémque indignabundo vindictam excussit, &c. Succinctè in partem symboli deteriorem S. Ambrosius: *Munera excæcant oculos judicum, & vim authoritatis inclinant.* S. Amb. in Epist. ad Cor. 1.

SORBUS.

Cap. XXXVI.

444. Sorbi, uti & Mespili, fructus, nonnisi putredine emolliti, humano gustui sapiunt. Lemma: UTILES CUM PUTRES. Ita avari tum demùm alios juvant, quando intra tumulos putrescunt; ibi enim opes, hactenùs inutiliter in arcis sepultæ, liberè in hæredes dispensantur. In hanc rem, meâ quidem sententiâ, concinnè ita canas: Avarus.

Avaraccio, che guardi
Si fisso à queste corbe?
Il tuo ritratto è qui Mira, son sorbe;
Ch' all'hora apunto al' altrui gusto piaccione:
Quando corrotte, è vizze elle si giacciono:
Tal, da te, benche tardi
Quando sarai già imputridito, e guasto
Hauran gli Eredi un dilettoso pasto.

Porrò

Humilitas & mortificatio. *S. Greg. l. 27. Moral.* Portò virtutes tum demùm Deo placent, quando ex humili & mortificato animo procedunt. Nam, ut benè docet S. Gregorius: *Origo virtutu humilitas est, &c.*

445. Illustrissima familia Sorbellona Symboli loco Sorbi pomum præfert, cujus sapor humano palato suavissimus accidit, si diuturno tempore maturescere, suámque perfectionem plenè adipisci finatur. Lemma: SERVATA SAPIT. Mens imaginis, nî fallor, eò collimat, quòd celsissima illa familia factis tam militaribus, quàm politicis cumprimis gloriosa, omnem suam agendi rationem maturo ac diuturno judicio discutiat; probè gnara: *Bona consilia*, Cornelio Tacito asserente, *morá valescere.* Nam; si T. Livio fidem habeas: *Omnia non properanti, clara certáque sunt.* Unde Pius II. ait: *Scriptura, quæ ait, ubi multa consilia, ibi salus; consiliorum multitudinem non requirit, sed maturitatem & digestionem.* Et Jovianus Pontanus: *Omninò autem prudentis est proprium, naturam rerum imitari, quæ frugum ipsarum fructus ad maturitatem tempore suo perducit; quippè qui, nisi maturi fuerint, nullo modo probantur. Quid enim acerbum suave? Ejusmodi autem intempestivæ sunt actiones, ac perquàm festinata negotia. Quocircà qui gerendis atque administrandis rebus tempus idoneum servant, ii ipsi sunt, qui maturi dicuntur, habitúsque ipse maturitas; cujus ea natura est, ut hinc agendis acerbitatem maturescere permittat, illinc opportunitatem elabi minimè patitur, nihilque præter tempus aut operam, ubi ea opus est, remittat.*

(Maturitas. — *Tacit. l. 1. hist. T. Liv. l. 22. Pius II. l. 1. Epist. 387. Jov. Pont. lib. 4. de Prud.*)

446. Sorbi fructus, meâ quidem sententiâ, hoc Minutii Felicis lemmate insignies: ÆTATE MATURANT. Nam poma illa nonnisi temporis progressu ad perfectionem debitam reducuntur. His pomis multùm affinia dixeris bona consilia, quæ succedente tempore meliùs examinata, demùm stabiliuntur. Id nimirùm Romanis persuasit, ut consulibus suis secures, virgis colligatas, velutì suppliciorum instrumenta præferri juberent; existimabant quippè, sententiam capitalem judicio minimè præcipiti exequendam, dum secures à virgis dissolverentur, maturiùs perpendi posse. Plutarchus: *Cur Prætorum fasces colligati feruntur appensis securibus? An id signo est, iram Magistratûs non debere esse in proclivi & solutam? An solutio fascium, quæ paulatim fit, moram aliquam iræ injicit, & cunctationem, & nonnunquam fecit, ut sententia de supplicio exigendo mutaretur?* Eandem ob causam Sanctus Ambrosius effecit, ut Theodosius post stragem Thessalonicam sententias, è tribunali suo decretas, nonnisi peracto triginta dierum intervallo executioni mandari voluerit, ne irâ aliòve animi impetu præcipitatæ, suum maturitati tempus præriperent.

(Consilia. — *Plut. Quæst. Rom. 82.*)

SPINA.
Cap. XXXVII.

447. Abbas Salarolus, Emblemate non ingrato, aliquot ramusculos spineos, circum arbusculum quemdam consitos, depingi fecit, cum lemmate: PUNGUNT, SED PROTEGUNT. Hinc disces, humanam mentem, nonnunquam gravibus ærumnis aculeatam, patrocinium ex his ipsis calamitatum spinis amplissimum sortiri. Clarissimè S. Gregorius Papa: *Aliquando quisque non pro præterita culpa diluenda, sed pro futura vitanda percutitur.* S. Benedictus, libidine tentatus, nuda sua membra supra spinas volutavit, ut aculeos illos, toti corpori undique infixos, sepimenti loco haberet, quo se adversùs violentas Tartari vires muniret. Huic devotus nonnemo canit:

(Calamitas. — *S. Greg. Pap. Præfat. in Exposit. Job. cap. 5.*)

Virgineum septi florem Benedictus acutu
Vepribus, & proprii rore cruoris alit.

448. Cespes spineus, venti cujusdam injuriâ suis frondibus spoliatus, epigraphen sustinet: LASCIA LE FRONDI SI'MA NON LE SPINE. Id est: FOLIA, NON SPINÆ RECEDUNT. Peccator obstinatus, huic iconi non absimilis, potiùs divitias, sanctimoniam, ipsámque adeò æternam vitam, quàm ullum ab anima sua vitium sibi extorqueri patitur. Aaron, à populo Israëlitico idolum construere jussus, ut tantum nefas reprimeret, inaures aureas, ad mulierum ac filiorum ornamenta destinatas, requisivit: *Ut populus*, Oleastro asserente, *dispendium monilium considerans, à peccato cessaret.* At conatu prorsùs irrito; nam gens illa obdurata potiùs habuit, nobilissimarum opum jacturam facere, quàm spinosos idololatriæ affectus è sacrilegis cordibus rejicere.

(Peccator obstinatus. — *Oleast. hunc loc.*)

449. D. Aresius spinis, circum rosam consitis, inscripsit: VALLANT, NON VIOLANT. Mens Emblematis erat, calamitates optima præsidii nostri instrumenta esse, quæ, principum satellitiis non absimiles, salutem nostram non tantùm non lædunt, sed vindicant. Hanc doctrinam probè edoctus S. Paulus, stimulum carnis, corpori suo ingeneratum, optimum animæ tutandæ patrocinium censuit: *Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ.* Gilibertus Abbas in hunc locum ait: *Paulus stimulatur, ne extollatur. Et quomodo, qui hæc audis, refugis stimulari?* Et S. P. Augustinus: *Clamavit Paulus, ut auferretur ab eo stimulus carnis, & non est exauditus, sed non ad insipientiam, sed ad sapientiam, ut intelligat homo, medicum esse Deum, & tribulationem medicamentum esse ad salutem, non pœnam ad damnationem.*

(Calamitates. — *S. Aug. Psal.*)

450. Ramus spineus epigraphen sustinet: PUNGENDO STIMULO. Ita omninò hominum prudentum admonitiones ac consilia ignavos ad virtutis semitam assiduò decurrendam stimulant: *Verba sapientum*, Salomone teste, *sicuti stimuli, & sicut clavi in altum defixi.* In hunc locum Olympiodorus ait: *Sicut enim stimuli boves pungunt, urgéntque aratro sulcum proscindere: ita & Theologorum verba excitant nos, qui spe bonâ aramus, proscindere sulcum spiritualem; ut cùm purgatus fuerit ager cordis nostri, pulchros in eo virtutis surculos conseramus.* Cæterùm etiam conscientia, dum suos cordi aculeos & remorsus infigit, validissimè mentem nostram stimulat, ad virtutem perfectionémque amplectendam.

(Correctio. — *Eccles. 12. Olymp. hunc*)

451. Petro Francisco Malaspinâ Marchione, Ducis Odoardi Farnesii avo, solemnibus exequiis deducto, sequentia Emblemata, ex illustrissimæ illius familiæ insignibus desumpta, affixêre. Primum quidem oblongam ac prominentem spinam exhibebat, cum lemmate: NON LATET IN INSIDIIS. Sincerum ac generosum Magnatis illius animum significârunt, qui nonnunquam ad vindictam expetendam compulsus, eam non occultè aut stratagematis, sed magnanimitate est executus. Cùm Veneti, Florentini & Franciscus Sforzia adversùs Philippum Mariam Mediolanensium Ducē bella gererent, Philippus, propè Addam fluvium ingenti clade acceptâ, Alphonsi Neapolitanorum Regis suppetias imploravit, easq; voti sui compos factus, mox ingenti ac valido auxiliariū copiarum numero recepit. Inter hos verò aliquos se Alphon-

(Sincerus, gener...)

ſo Regi ultrò obtulêre ad Venetorum navale, ſi Regiæ ſuæ Majeſtati placeret, certiſſimo comburendum; quibus Rex: *Sibi non inſidiis, ſed aut virtute vincendum, aut nunquam profectò vincendum eſſe*; addiditque, eam victoriam nunquam ſibi fore gratam, de qua ſemper erubeſcere deberet. Haud aliter Ferdinandus II. Imperator, cùm de perduellibus ſuis clanculo interficiendis opportuniſſimum conſilium acciperet, reſpondit: *Hoc neque Chriſtianum eſſe, neque Cæſareum: acturum ſe publicè, & armis ſuam cauſam, quæ juſta eſt, defenſurum.* Ut in ejus vita refert P. Lamormainus. Eâdem mente imbutus Alexander, Plutarcho referente, dicere ſolebat: ſe victoriam acquirere, non furari velle. *Non furor victoriam.* Et de Romanis affirmat Ælianus: *Virtute vincere Romani aſſueverunt, non dolo & furto.*

451. Spina, nec culturæ, nec cujuſvis alterius adminiculi indiga, epigraphen tenet: VI PROPRIA NITITUR. Verbis è Virgilio mutuatis, ubi de pomi arbore canit:

Vi propriâ nitetur, opiſque haud indiga noſtræ.

Innuebat videlicet, Magnatis illius nobilitatem & opulentiam adeò fuiſſe eximiam, ut nullâ exterâ tutelâ indigeret. S. Iſidorus Peluſiota: *Si quis ex ſemetipſo ſecuritatis habeat pignora, decipi non poterit, & hoſtium inſidias ſuperabit.*

453. Magnatis illius rigor nunquam eousque obduruit, quin frequenter beneficentiæ ac ſolatii temperiem affunderet. E ſpinæ ſymbolo id dignoſcere licet, cum lemmate: NON SEMPER SINE ROSA. Hanc operandi methodum ſtudiosè obſervat Deus, qui ſuos clientes nunquam penitus calamitatum ſpinis transfigi patitur, ſed aliquo identidem ſolamine recreat. Apertè id teſtatur S. Joannes Chryſoſtomus: *Quod in ſanctis omnibus facit, quos neque tribulationes, neque jucunditates ſinit habere continuas: ſed dum de adverſis, tum ex proſperis juſtorum vitam, quaſi admirabili varietate contexit.*

454. Symboli loco ſpinam depinxêre, è cujus adverſa parte manus erat, ſanguine perfuſa, cum lemmate: PUGNAT CONTRA PUGNANTES. Ita nimirum violentas aliorum vires juſtâ vindictâ reprimere licet. Hanc regulam in Sauli vocatione obſervans ipſemet Deus, illum ingenti rigore, violentiâ, ac caſtigatione proſtravit, fulminavitque; quippe qui eodem momento *ſpirans minarum & cædis*, adverſus Chriſti diſcipulos graſſabatur. S. P. Auguſtinus: *Dum igitur portat Saulus funereum contra Chriſti milites gladium, fulmineum de cœlo accipit telum: dum graſſatur, percutitur, &c.*

455. Spina eos tantùm vulnerat, qui illam veluti repreſſuri, directè & adverſo acumine contingunt, non verò, qui ipſius lateri duntaxat manum admovent. Unde lemma: VULNERAT EX ADVERSO. Nempè hac icone ſignificabatur, Magnatem illum nullâ unquam offenſâ quempiam provocâſſe, niſi quos ultrò ac malitiosè ſibi adverſos experiebatur. De vindictâ Divina ait Magnus Auguſtinus: *Sicut parata eſt ſeveritas, peccata, quæ invenerit, vindicare; ita non vult charitas, quod vindicet, invenire.* Hanc agendi methodum Deus cum Saulo perſecutore obſervavit, quando illum, adverſùs Regem gloriæ acerrimè concitatum, humi proſtravit, ac fulmine dejecit: ut adeò veriſſimè ipſi objectum fuerit: *Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.* In hanc rem Plautus:

Si ſtimulos pugnis cædis, manibus plus doles.

456. Spina inſcriptionem habet: APTA VEL AD NECEM. Innuit videlicet: res quaſvis minimas pede nunquam advertente aut otioſo prætereundas eſſe, quippe è quibus non rarò graviſſima damna, & ipſa adeò vitæ jactura nobis impendet. Certè de Henrico II. Galliarum Rege teſtantur Petrus Matthæus, Catharinus Davila, aliique graviſſimi Hiſtoriographi, eum, ſubtiliſſimâ feſtucâ ligneâ per oculos transfixâ vitam cum viſu, non ſine extremo totius Galliæ luctu, amiſiſſe. Sic nimirum, Magno Auguſtino teſte: *Minimis bonis benè & malè quiſque uti poteſt.* — Peccatum leve magni æſtimandum. — *S. Aug. l. 2. de lib. arb. cap. 19.*

457. Carolus Rancatus ſpinis detruncatis, aridis, & ad ignem deſtinatis, inſcripſit: NOS QUOQUE FLORUIMUS. Lemmate ex Ovidio deſumpto: — *Ovid. l. 5. Triſt. eleg. 8.*

Nos quoque floruimus, ſed flos fuit ille caducus,
Flammaque de ſtipula noſtra breviſque fuit.

Eos hæc imago repræſentat, qui priſtinâ ſuâ virtute ac perfectione relictâ, indies deteriores evadunt. His jure merito illos accenſeas, de quibus Sanctus Matthæus teſtatur: *Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo dæmonia ejecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, quia nunquam novi vos: diſcedite à me, &c.* Nam, teſte Magno Auguſtino: *Sunt homines, qui incipiunt ſperare, ſed non perſeverant; incipiunt pati tribulationes aliquas, vident homines iniquos felicitate temporali pollere; & quoniam talia ſperabant de Deo, ut hîc eſſent felices, deſinunt ſperare in Deo.* Ita ſanè populus Hebræus, ſi religionem ſpectes; Græci, ſi ſapientiam; & veteres Romani, ſi fortitudinem & dominium temporale; veriſſimè de ſe dixerint: *Nos quoque floruimus.* — Perfectio deficiens. — *Matth. 7. 22.* — *S. Aug. in Pſal. 129.*

458. Spina, carduus ſativus, urtica, aliæque ſimiles herbæ ac virgulta, hanc gnomam, me judice, non inopportunam tenent: NON TANGOR IMPUNE. Ita impatiens, vindicativus, ac ſanguinarius hominis animus, leviſſimâ quâvis offenſâ tentatus, pungit, vulnerat, occidit. Jacobus Salianus de Nabal Carmelo ait: *Eâ erat morum perverſitate, ut quaſi rubum aculeatum nemo poſſet impunè tangere; idque ſignificant illa verba, 1. Reg. 25. 17. Et ipſe eſt filius Belial, ita ut nemo poſſit ei loqui.* — Vindicativus. — *Salian. Anno mundi 2977. n. 27.*

SUBER.

Cap. XXXVIII.

459. Ajunt, hanc arborem, ſecuri percuſſam, & cortice ſpoliatam, mirum capere incrementum. Unde lemma: EX VULNERE VIGOR. Hi Dei mores ſunt, ut hominem calamitatibus affli- ctum promoveat, & plurimo robore ſtabiliat. Sanctus Hieronymus idipſum Dei ore confirmans, ait: *In hoc quoque oſtendam clementiam meam, inſtar medici, qui putridis non parcit carnibus, ut ſana membra ſerventur. Non parcit, ut parcat; crudelis eſt, ut miſereatur, non ponderat patientis dolorem, ſed vulneris ſanitatem.* Sanctus Ignatius Loyola, accommodatè ad hanc ideam, lethali bombardæ vulnere ſauciatus, maximas ad Dei obſequia vires eſt conſecutus. — Calamitates. — *S. Hier. in Ezech. l. 7.* — S. Ignatius Loyola.

460. Plurimorum opinio hactenus fuit, arborem iſtam ex ignis vicini ardore plurimum incrementi & utilitatis accipere. Unde igni propinqua, epigraphen tenet: ADDITUR VIGOR. Eorum hæc effigies eſt, qui morborum flammis, aut perſecu- — Calamitas.

secutionum incendio tentati, plusquam aliàs unquam in virtute invalescunt. De civitate Lugdunensi, fortuito quodam incendio penitus devastatâ, scribit Seneca: *Fortasse consumpta est, ut in melius excitaretur. Sæpe majori fortunæ locum fecit injuria. Multa ceciderunt, ut altius surgerent & in majus. Timaginis felicitati Urbi inimicus, ajebat Romæ sibi incendia ob hoc unum dolori esse, quòd sciret, meliora resurrectura, quàm arsissent.* Senec. Ep. 91.

461. Suberes, ob levitatem suam, ad piscatorum retia allevanda usurpantur. Unde Bargalius subeream massulam, supra aquas fluctuantem, hoc lemmate notavit: IMMERSABILIS. Virtus, hac icone depicta, inter stygias tentationum & adversitatum procellas nunquam submergitur. Nam, ut sapienter docet Ethicæ Christianæ Magister S. P. Augustinus: *Diabolus forinsecus oppugnat, non vincit illum, qui intus possidet.* Seneca: Virtus. S. Aug. Tra. 4 in Epist. Join. Senec. Herc. Fur. Act. 5.

Nunquam stygias fertur ad umbras
Inclyta virtus: vivite fortes,
Nec Lethæos sæva per amnes
Vos fata trahent: sed cùm summas
Exiget aures consumpta dies,
Iter ad superos gloria pandet.

Et Horatius, de Ulysse canens: Horat. lib. 1. Epist. 2.

Qui domitor Trojæ, multorum providens urbeis,
Et mores hominum inspexit, latumque per æquor
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit; adversis rerum immersabilis undis.

462. Nonnemo subereos fasces, inter tempestuosi & irati maris procellas agitatos, hoc epigrammate insignivit: NISU GRAVIORE RESURGUNT. Grandis ac generosus animus, quibusvis aliorum violentiis semper superior, nunquam opprimitur: quia, ut in rem præsentem testatur Magnus Augustinus: *Nullus vitiosus animus virtute armatum animum superat.* De Hebræorum populo ab Ægyptiis miserè afflicto, testantur Sacræ Litteræ: *Quantòque opprimebant eos, tantò magis multiplicabantur, & crescebant.* Resistere. S. Aug. l. 2. de lib. arb. cap 10. Exod. 1. 12.

SURCULUS INOCULATUS.

Cap. XXXIX.

463. RAmulus inoculatus Epigraphen tenet: HUMOR AB ALIO. Hominem alterius beneficio ac favore nixum, significat. S. Thomas Aquinas nobilissima quidem Angelicæ doctrinæ germina protulit; ea tamen nonnisi è supremæ sapientiæ humore sibi advenisse, ingenuè solitus est confiteri. *Fratri Reginaldo dicere solebat*, verba vitæ ipsius sunt, *quidquid sciret, non tam studio, aut labore suo peperisse, quàm Divinitùs traditum accepisse.* Dependentia. S. Thom. Aquin.

464. Surculus emplastratus lemmatis loco inscriptum reddit: IDEM, ET ALTER. Velut Henricus Engelgrave verbis ex Ovidio mutuatis inscripsit: NON SUM QUI, FUERAM. Genuina hæc pœnitentis lineamenta sunt, qui non jam vitiis, sed virtuti; non sensibus, sed spiritui; non orco, sed cœlo; non sibimetipsi, sed Deo vivit. In hanc rem S. Paulus: *Vivo ego, jam non ego &c.* Et rursus: *Prius blasphemus fui & persecutor, & contumeliosus: sed misericordiam DEI consecutus sum.* S. P. Augustinus: *Omni homini converso ad Deum, mutatur delectatio, mutantur delitiæ: non enim subtrahuntur, sed mutantur.* Ovid. l. 3. Trist. eleg. 11. Pœnitens. Gal. 2. 20. 1 Tim. 1. 13. S. Aug. in Psal. 74.

465. Arbor inoculata, si debitum vigorem acquirat, brevì in robustos ramos excrescit, & paucorum annorum intervallo uberes ac pretiosos fructus profert. Unde lemma è Virgilio desumptum: NEC LONGUM TEMPUS. Virgil. Georg. 2. 80.

---- Nec longum tempus, & ingens
Exiit ad cœlum ramis felicibus arbos,
Miraturque novas frondes, & non sua poma.

Certè Saulus, vix Ecclesiæ Christianæ insertus, *continuò in Synagogis prædicabat JESUM.* Sanctus Ambrosius, paulò ante sacro baptismate ablutus, illicò stupendos litterarum fructus protulit, ac mirâ celeritate doctissimos *in Lucam &c.* commentarios scripsit. Petrus quoque, Apostolorum Princeps, vix à Christo vocatus amoris Divini indicia edidit prorsus prodigiosa. De hoc S. P. Augustinus: *Petrus, in Apostolorum ordine primus, in Christi amore promptissimus.* Act. 9. Opere promi... S. Au... 13. de Dom.

466. Arborem inoculatam non abs re hoc epigrammate illustraveris: NON SUA GERMINA PROFERT. Virgilio id suggerente: Virg.

Miraturque novas frondes, & non sua poma.

Et Sidonio: Sidon. ...neg.

Protulit excisus jam non sua germina palmes.

Eos hoc Emblema concernit, qui litteras ab aliis compositas vel recitant, vel typo committunt, vel jactabundo ore suas venditant. Certè virtutum & meritorum nostrorum operationes à Deo potiùs, quàm à nobis ortum suum trahunt, veluti quas nonnisi Gratiâ Divinâ aspirante enitimur. *Quid enim habes, quod non accepisti?* Ità nimirum, Magno Augustino teste: *Nemo cantat Deo digna, nisi qui ab illo acceperit, quod cantare possit.* Ope... alien... mei... nost... Deo. 1 Co... S. A... Psal.

467. Nobilis ac domesticæ arboris ramus supra truncum sylvestrem emplastratus, malignam hujus naturam corrigit, neque imposterùm fructus acerbos & insuaves, sed exquisito sapore indulcatos generat. Unde arbor, sylvestribus ramis spoliata, & inoculata, à P. Gamberto hanc Virgilii gnomam recepit: SUCCOS OBLITA PRIORES. Eidem D. Joannes Baptista Mazzolenus inscripsit: UT MELIORA FERAM. Ego arborem inoculatam, ac copiosis fructibus gravem, hoc lemmate insignivi: TRANSTULIT IN MELIUS. Eos opportunâ hac icone exornabis, qui vel religionem ingressi, vel scelerum suorum pœnitudine ducti, pretiosos virtutum fructus progerminant. De homine Religioso ait Magnus Augustinus: *Egestas animæ sanctæ in abundantiam versa est animæ religiosæ.* Cæterùm etiam honores ac dignitates hominem non raro ad virtutes præclaras & supra opinionem excellentes disponunt. Ausonius de Vespasiano canit: Vi... Geo... Po... S. A... Hi... 18. Au... Te...

Olim qui dubiam privato in tempore famam
Par aliis, princeps TRANSTULIT IN MELIUS.

468. Inter complures surculos inoculatos non raro unicus duntaxat olitoris voto respondet, fructusque exoptatos producit, reliquis omnibus à felici progressu, & arboris subjectæ nutrimento exclusis. Proinde Henricus Engelgrave plurimos surculos, diversis arboribus insertos, hac Ovidii gnomâ illustravit: E MULTIS FORSITAN UNUS. Enimverò plurimos quidem sanctâ fide instructos, baptismatis fonte irrigatos, & ad virtutum fruges proferendas variis auxiliis invitatos cernimus, paucissimos tamen, qui meritorum suorum O... A... Pi... na... co...

opera-

operationibus sese ad æternam beatitatem prædestinatos probant. *Multi enim*, D. Matthæo teste, *sunt vocati, pauci verò electi.* Cui suffragatur S. Paulus: *Omnes currunt, sed unus accipit.* S. P. Augustinus: *Quantis turbis implentur Ecclesiæ? Pauciores sunt verè conversi, plures verò falsò conversi.*

469. Bargalius surculo inoculato subscripsit: CONJURAT AMICE. Vel, ALTERIUS SIC ALTERA. Vel ut Ferro placet: ALTER ALTERIUS. Mutuam affectuum & cogitationum bevolentiam, aut amicas subsidii exhibiti vices hoc Emblema innuit. Sanctus Augustinus: *Illam legem amicitiæ justissimam esse arbitror, quâ præscribitur, ut sicut non minus, ita nec plus quisque amicum, quàm se ipsum diligat.* Eodem quoque nuptias, fœdera, aliaque negotia similia repræsentantur. Horatius:

> ----- *Alterius sic*
> *Altera poscit opem res, & CONJURAT AMICE.*

470. Surculus se emplastrari non patitur, nisi pristinâ ramorum luxurie è trunco penitus recisâ. Unde Ferri epigraphe: DIMISSIS ALIIS. Sanè, qui Divinam charitatem pectori suo inserere cogitat, omnes vitiorum stolones procul à se ipso præsecet, necesse est. Eamobrem Sanctus Gregorius Nyssenus in illa D. Pauli verba commentatus: *Mihi vivere Christus est*, ait: *Hisce verbis tantùm non clamat Apostolus, nullam in se affectionem humanam vivere, non fastum, non timiditatem, non voluptatem, non dolorem, non iram, non metum, non audaciam, non injuriarum memoriam, non invidiam, non vindictæ, avaritiæ, honoris, aut gloriæ cupidinem; sed his omnibus abrasis, solus* (inquit) *ille mihi superest, qui nihil est horum, qui est ipsa sanctificatio, & puritas, & immortalitas, &c.*

471. Si inter truncum & surculum inoculandum antipathia quædam intercedat, nullis unquam viribus sociari possunt: atque adeò nonnisi amoris sympathetici virtute sese uniri patiuntur. Unde Ferrus inscriptionem subjunxit: JUNGIT AMOR. Nam D. Dionysio Areopagitâ asserente, prima ac princeps amoris prærogativa est, quòd amantium corda uniat. *Amor*, inquit, *est virtus faciens unionem.* Quin ipsamet sacra Pagina in hanc nostram sententiam concedens, de geminis sponsis Adamo & Eva dicit: *Et erunt duo in carne una.*

472. Surculus inoculatus nexu ita arcto truncum complectitur, ut de duabus ac distinctis rebus in unicam coalescat. Unde lemma: UTRAQUE UNUM. De marito & uxore hoc symbolum interpreteris; quippe quos illa Paginæ Divinæ præceptio spectat: *Et erunt duo in carne una.* Vel de duobus amicis, quibus eadem placent vel displicent. Nec incongruè dixeris, etiam Christianum icone istâ significari, qui, sumptâ SS. Eucharistiâ, Deo ita conjungitur, ut Christus in ipso, & ipse in Christo quiescat. Sanctus Cyrillus Alexandrinus: *Si quis carnem & sanguinem Domini recipit, cum Christo ita conjungitur, ut Christus in ipso, & ipse in Christo inveniatur.*

473. Ad arctam quorundam necessitudinem significandam, duobus surculis, supra unicum truncum inoculatis, subscribi potest: E GEMINIS UNUM. Amoris hæ vires sunt, ut è geminis animabus unicam efficiat. Certè, amore colligante: *In cœlo omnes unus, in uno ad unum erimus, quia deinceps multi dispersi non erimus.* In rem præsentem sacra Genesis de sponsis ait: *Erunt duo in carne una.* Gen. 2. 24.
Otho Venius Cupidinem inoculationi faciendæ intentum, hoc epigrammate explicavit: Otho Ven. in Emblem.

> *Felix insitio, quâ ramum ramus adoptat:*
> *Arbore de duplici fiat ut una, facit*
> *Atque amor E GEMINIS concinnat amantibus UNUM.*
> *Velle duobus idem, nolle duobus idem.*

474. Surculum emplastratum hoc lemmate loquentem statuerunt: INNITAR. Enimverò homo, virtuti deditus, in ea inmobilis persistat, necesse est. Præclarè Socrates: *Virtutis studiosus, BONO PROPOSITO NIXUS, immobilis esse debet.* Et S. Paulus: *Radicati, & super ædificati in ipso, & confirmati fide.* Perseverantia. Socrat. apud Joan. Stobæum serm. 1. Coloss. 2. 7.

475. D. Mutius Peregrinus, in Academiam quandam receptus, sibimet, Emblematis loco, surculum, nobili trunco insertum, præfixit; cum lemmate: ET PEREGRINUM ALIT. Veluti diceret, se, tametsi cognomine peregrinum, & necessariâ Academicorum virtute destitutum, nihilominùs inter eos benignissimè receptum fuisse. Cæterùm charitatis est proprium, non domesticos tantùm, sed & exteros gratiosè suscipere ac sustentare. Ita Abrahamus die æstuante viatores congregavit. Loth, affectu prorsus liberali ac solicito, quosvis transeuntes invitavit. Cleophas cum socio Christum, quem peregrinâ specie obvium habuêre, secum pasci ac recreari coëgerunt. S. Gregorius Papa ad propriam suam mensam advenas & egenos, veluti gratissimos hospites, vocabat. Simon Metaphrastes in vita S. Auxentii Abbatis testatur: *Monachi omnes benignè excipiebant, promptoque & alacri animo, magnum propter victum facientes apparatum, adeò ut fieret illud Monasterium tanquam Abrahæ tabernaculum; omnes enim ferè, seu dignos, seu indignos, tanquam Angelos Dei accipiebant.* Charitas. Sim. Metaph.

476. Vitricus, privignos suos benignè sustentans: aut maritus adulterinos aliorum filios, domi suæ natos, optimâ fide enutriens, à Comite Emmanuele Thesauro arborem inoculatam symboli loco recepêre; cum lemmate ex Ovidio desumpto: SUCCOS ALIENO PRÆSTAT ALUMNO. Vel breviùs: ALIENUM ALIT ALUMNUM. Emblemate prorsus eodem etiam novercam vel egenam mulierem, ad alienos filios educandos compulsam, significare licet; nisi quòd præcedentibus hæc epigraphe substituenda sit: ALIENA STIRPE GRAVATA. Christum cumprimis primum symboli hujus lemma spectat, qui nostri amore è cœlo descendens, pretiosi Sanguinis sui succo nos veluti alumnos alienissimos, fovere est dignatus. S. P. Augustinus: *Eleemosyna Græcè misericordia est; quæ autem major esse misericordia super miseros potuit, quàm illa, quæ cœli Creatorem de cœlo deposuit, & terreno corpore terræ induit Conditorem.* Pater putatitius. Noverca. Christus. S. August. serm. 21. de Divers.

477. Arbor adulta, asserente P. Carolo Bovio, inoculatur NON AD UMBRAM, sed ad pretiosos & uberes fructus proferendos. Ita, inquit ille Sanctus Ignatius Loyola ætate jam adultâ Grammatices rudimenta addiscere voluit, non quidem mundani splendoris recipiendi causâ, sed ad spiritualem proximi sui progressum uberiùs promovendum. Et certè omnium studiosorum industria ad hanc optimi parentis mentem, seu ideam, componi deberet. S. P. Augustinus: *Multi sunt, qui dicta sapientiæ studiosissimè inquirunt, eámque* S. Ignat. Loyola. Studere cum profectu. S. Aug. in Psal. 118. Conc. 29.

eámque in doctrina, non in vita volunt habere; ut non per mores, quos jubet sapientia, perveniant ad Divinam lucem, quod est in ipsa sapientia; sed per sermones, quos habet sapientia, perveniant ad hominum laudes, quod est vana gloria. Carducius hanc de S. Ignatio Loyola imaginem sequenti poëmate explicat:

Non gloriosam spectat umbram consitum
Germen: sed amplam fructuum vindemiam:
Sic grammatum Loyola se studio jugat,
Non gloriæ, sed commodo Orbis serviens.

S. Joannes Evangelista. *Joan. 19. 27.*

478. Sanctus Joannes Evangelista, B. Virginem ab ipsomet Christo Matris loco commendatam habens, Aresio authore truncum imitatur, qui inoculato surculo instructus, epigraphen reddit: ACCIPIT IN SUA. Verbis è S. Joanne desumptis: *Accepit eam eam discipulus in sua.* Id est: Joannes Virginem veluti donum cæleste recepit, eámque inter bona pretiosissima reposuit, observavitque. Vel certè, recepit eam *in sua officia*, quibus illam, veluti Matrem, assiduò cogitare, ac indefessis obsequiis demereri studebat. Vel denique recepit eam *in sua*, id est, sua hæreditate, quam reliquis omnibus mundi thesauris longè antetulit, nec post Deum ullam majorem expectavit. Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus: *Suscepit eam discipulus in sua, non prædia, quæ nulla propria possidebat, sed officia, quæ propriâ dispensatione exequenda curabat.*

S. August. Tract. 119. in Joan.

Gratia Dei.

479. Alcibiades Lucarinus virgulam inoculatam hoc lemmate notavit: GERMINAT JUNCTA PRIUS. Hinc constat, tametsi propriis viribus in salutis negotio nihil omninò possimus, è voluntate tamen nostra pendet, cum gratiæ Divinæ auxiliis nobilissimos virtutum fructus progerminare. Confidenter Apostolus: *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Explicatissimè ipsemet Christus: *Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum: quia sine me nihil potestis facere.* Unde Magnus Augustinus: *Ad Deum securus perveniam, si in finem usque sua gratia non deserat.*

Philipp. 4. 13. Joan. 15. 5. S. August. serm. 46. de temp.

480. Sponte quidem suâ arbusculos producit naturâ: hi tamen, si fortè fructus acerbos & insuaves parturiant, inoculationis artificio ita dexterè corriguntur, ut omni perfectione ablatâ, suavissimi evadant. Unde lemma: PERFICITUR ARTE: *Insitio enim*, inquit Sanctus Clemens Alexandrinus, *eas, quæ erant inutiles, facit generosas, & quæ erant steriles, cogit esse fertiles arte agriculturæ.* Ut adeò vetus illa paræmia etiam hîc obtineat: *Ars naturam perficit.* Idipsum quoque in hydraulicæ prodigiis, in hortorum structuris, aliisque rebus similibus cernere licet, ubi naturæ vires, ab hominum industria adjutæ, mirificos effectus producunt. Eò animum advertens Rex Theodosius, dicere est solitus: *De arte veniat, quod vincat naturam.*

S. Clem. Alex. l. 6. strom. 6.

Industria. *Cassiod. l. 1. Var. 6.*

Mutatio.

481. Lucense S. Michaëlis Seminarium, symboli loco, topiarium, arbusculis inoculatis consitum, præfert cum lemmate: TRANSLATÆ FERACES. Mens iconis est, juvenes ibidem variis doctrinis imbutos, posteà ad diversas Ecclesias transferri, ac cumulatos insignium virtutum fructus producere. D. Salvator Carducius hos jambos, symboli interpretes, subjunxit:

Translatæ alumnæ arbusculæ vivariis,
Fructu feraces uberi progerminant.
Quidni juventa extracta seminariis,
Pareciisque juncta sit cœlo ferax?

Homo è mundi dumeto in hortum vitæ religiosæ translatus, uberrimos virtutum fructus haud operosè profert. S. Bernardus: *Claustralis paradisus ad suavem spirans austri clementiam, quasi tot floribus vernat, quot virtutibus abundat.*

Relig[...] sus. *S. Bern. Epist.*

482. Surculos inoculandos falcium ictus præcedat, necesse est. Hæc tamen vulnera plurimum felicitatis conferunt; nam arbor, ramis suis spoliata, ac crebrò incisa, suavitatem longè nobilissimam obtinet. Unde arbor emplastrata epigraphen sustinet: CUM FOENORE VULNUS. Haud aliter plagæ, à calamitatibus incussæ, mille beneficiorum feraces sunt. Absalon Abbas: *Foris quidem pugna, sed magna victoriæ reponuntur præmia, ubi luctus in gaudium, labor in quietem, paupertas in affluentiam, miseria in jucunditatem, mortalitas in æternitatem convertitur.*

Calamitas[...] *Absal. Abb. 2.*

483. D. Primus Aloysius Tatti, Præsul Somascenus, Sanctam Eurosiam Martyrem, manibus ac pedibus truncatam, Emblemate exhibiturus, arborem depinxit, quæ ramis recisis, & in terra sparsim jacentibus, duos surculos, ad inoculandum dispositos, conjunxit; addito epigrammate: NOVAM DE VULNERE VITAM. Enimverò fatalis carnificum supellex Dei servis non modò nihil detrimenti affert, sed ad vitam innovandam aptissimum est instrumentum. Unde sicut Salomon dicit: *Sapientia immolavit victimas suas*, seu, ut Septuaginta tradunt, *jugulavit filios suos.* Ita Siracides protestatur: *Sapientia filiis suis vitam inspirat.* Tertullianus id interpretatus ait: *Sophia sapientia est, qua sapienter jugulavit, dum in vitam; & rationabiliter, dum in gloriam.* Et paulò infra exclamat: *O patricidii ingenium, quæ idcircò occidit, ne moriatur, quem occiderit.*

Mar[...] rium vific[...] *Prov. Ecc. 12. Tert. Scorp.*

484. Arbor, aliquot surculos inoculatos ostentans, epigraphen tenet: DULCIA POSTHAC. Ita peccator pœnitens, post pessimos & acerbissimos libidinis, vindictæ, scandali, aliorumque vitiorum fructus cumulatè productos, tandem gratiæ Divinæ germine in anima recepto, ad suavissimos virtutum, ædificationis, ac perfectionis fructus disponitur. Opportunissimè etiam illos hæc idea spectat, qui è sæculari ad vitam religiosam transgressi, immoderatos affectus suos resecant, & moribus ad regularem normam compositis, intra cellæ solitudinem, veluti in terrestri paradyso, ad suavissimas fruges temporis progressu è cordis sui arbore producendas, disponuntur. Sensu non dissimili S. Basilius: *O cella, inquit, spiritualis exercitii mirabilis officina, in qua certè humana anima Creatoris sui imaginem in se restaurat, & ad sua reddit originis puritatem, ubi sensus obtusi ed subtilitatem sui acuminis redeunt, & pro vitiata natura, sinceritatis azyma reperitur. Tu das, ut jejuniis videantur ora pallentia, & mens Divina gratia sit pinguedine saginata. Tu das, ut homo mundo corde Deum conspiciat, qui suis obvolutus tenebris, Deum & ipsum priùs ignorabat &c.* Et Sanctus Isidorus Pelusiota ad Pachomium scribit: *Dei regnum monastica vita est, ut quæ nulli vitiosæ affectioni succumbat: verùm alta sapiat, ac virtutes cœlo superiores præstet.*

Pœ[...] ten[...] Re[...] su[...] *S. B[...] Tri[...] lau[...] S. Is[...] lib. [...] 129.*

485. Ut peccatorem, optimo animo ad pœnitentiam conversum, Emblemate repræsentes, arborem, ad postremum usque truncum amputatam, depinge, cum manu, quæ recentem surculum supra eandem inoculet; addito lemmate: RECEDANT VETERA. Opportunè S. Jacobus: *Abjicientes omnem immunditiam, & abundantiam malitiæ, suscipietis insitum verbum*

Pœ[...] ten[...] *Jac. 1. 21.*

Hunc locum interpretatus Hugo Cardinalis, ait: *Lusitum dico, at* RAMUS VETERIS CONVERSATIONIS *à trunco cordis* ABSCINDATUR, *& novus inseratur, qui renovatur de die in diem.* Clarissimè celebris ille de SS. Sacramento Hymnus:

> RECEDANT VETERA, *nova sint omnia,*
> *corda, voces, & opera.*

486. Meus Concanonicus D. Josephus Pallavicinus Abbas præclaro & nobili Emblemate ramum, è domestica arbore præcisum, depinxit, qui fructibus onustus, supra spinosum ac sylvestrum truncum erat inoculatus, cum epigrammate: FRUGIFER OPE SUA. Hominis verè virtuosi hæc imago est propria, qui clarissimis ingenii frugibus non aliunde, nisi è proprio suo intellectu desumptis, Orbi innotescit. Plinius Junior Ruffino, amico suo integerrimo persuasurus, ut aliquos diuturni studii sui fructus Orbi postero relinqueret, ajebat: *Effinge aliquid, & excude, quod sit perpetuò tuum. Nam reliqua rerum tuarum post te alium atque alium Dominum sortientur: hoc nunquam tuum desinet esse, si semel cœperit.* Antonius Panormitanus de Alphonso, Aragonum Rege, memorat, illum, cùm à nonnemine miris encomiis celebraretur, quòd non tantùm Rex, sed & Regis filius, Regis frater & nepos Regis ornamento rarissimo & prorsùs singulari cognominaretur, respondisse, veram suam laudem non ab avorum majestate aut fortunæ donis emendicandam esse, sed à generosis factis & virtutibus, quas ipsemet ediderit, desumi debere. Conformiter ad mentem nostram ait Salomon: *Quodcunque facere potest* MANUS TUA, *instanter operare.*

487. D. Alexander Luzon de Millares, Concanonicus Reg. in insigni sua Idea Politica surculum depinxit, arboris trunco insitum, & hoc lemmate insignem: NOVA SINT OMNIA; seu: RECEDANT VETERA. Arbor quippè, insitionis beneficio, in unam cum recenti surculo naturam coalescit. Adoptionis hanc effigiem dixerim, quæ è Jurisprudentiæ præscripto definitur: *Legis actio seu legitimus actus, quo, qui in natura liberi non sunt, lege efficiuntur.* De eadem Ausonius:

> ——— *Imitatur adoptio prolem,*
> *Quâ legisse juvet, quam genuisse volet.*

Et Calphurnius Flaccus: *Adoptio*, inquit, *res sancta est, quæ beneficia naturæ & artis imitatur.* Atque adeò adoptio, naturæ æmula, personas aliquas, pristinâ natalium diversitate penitùs oblitteratâ, in eandem sanguinis & facultatum sympathiam arctissimè connectit. Hæc ipsa idea viris Religiosis ob oculos pendeat, velim: sicuti enim arbor, cui recens surculus insertus est, proprios ramos abjicere, & à veteri natura degenerare debet, ut novam insiti assumat, illiúsque fructus proferat; ita quisquis oliva frugifera fieri desiderat in domo Dei, omnes ramos terrenæ cupiditatis amputari sinat, ut surculus gratiæ solus inseratur ac fructificet. Tollendus est apex ambitionis, corona superbiæ, patens luxuriæ coma, omnesque expansi rami, ceu totidem brachia ad malum amplectendum extensa. Unde saluberrimæ illæ D. Pauli voces, Religiosis tyronibus assiduò inge-minandæ: *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes novum, &c.* Hanc hominis Religiosi, imò cujusvis Christiani metamorphosin opportunè exprimens Chrysostomus: *Oleaster*, inquit, *mutandus est in olivam, lupus in ovem, non naturæ de conversione, sed propositi. Non similiter factum in arca Noë, quæ animalia suscepit, & animalia conservavit. Ecclesia verò animalia suscipiens, eadem transformat. Accipiter in arcam introivit, accipiter exivit. Introivit in Ecclesiam quis accipiter, columba exeat, necesse est. Introivit lupus, ovis egrediatur, agnus introivit, & exeat agnus, non transmutatâ naturâ, sed malitiâ exclusâ.*

S Y L V A.

Caput X L.

488. Mundi ac sensuum molestias, humano pectori nunquam non infestas, à sacrarum Litterarum studio procul fugari, Abbas Certanus sylvæ umbrosæ symbolo demonstrat, cum epigrammate: EXULTAT ÆSTUS. S. Gregorius: *O quàm mira est profunditas eloquiorum* DEI! *libet huic intendere, libet ejus intima, gratiâ Duce, penetrare. Hanc quoties intelligendo discutimus, quid aliud, quàm sylvarum opacitatem ingredimur, ut in ejus refrigerio ab hujus sæculi æstibus abscindamur.*

Studium sacrarum Litterarum. *S. Greg. Hom. 5. in Ezech.*

489. Idem in umbroso nemoris umbilico retia, avibus decipiendis tensa, depinxit, cum lemmate: VINCULA LATENT. Innuit, videlicet fœminarum ornamenta, mundumque muliebrem humanis cordibus implicandis proximas esse tendiculas. Isidorus Pelusiota: *Mulier, ornandi corporis nimis studiosa, atque ob eam causam in forum se conferens, aut per fenestras prospiciens, ut juvenes irretiat, etiamsi conatu suo excidat, tamen perinde ac si cor irretiisset, condemnatur. Id enim omne, quod in ipsius potestate erat, effecit, ut quæ venenum miscuerit, & retia expanderit.*

Muliebris Venustas. *Isid. Pelus. l. 2. Ep. 289.*

490. Lucarinus Sacramentum Confirmationis Emblemate significaturus, sylvam depinxit, intra quam aliquot arborum corticibus incisa erant signa, cum lemmate: SERVANTUR SIGNATÆ. In rem præsentem D. Paulus: *Unxit nos Deus, qui & signavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.* Et David: *Impinguâsti in oleo caput meum, & misericordia tua subsequetur me.* Rursùs Sanctus Paulus: *Nolite contristare Spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis.* Unde etiam Apocalypsis eos ab omni nocumento liberos restatur, qui Angeli manu signati fuerint. Denique S. Hieronymus in illa Ezechielis verba commentatus: *Signa Thau super frontes virorum gementium*, ait, *præcipitur sex viris, ut præter eos, qui possunt dicere: Signatum est super nos lumen vultûs tui Domine, cunctos interficiant.*

Confirmatio. *2 Cor. 1. 21. Psal. 22. 5. Ephes. 4. 30. Apoc. 9. 3. S. Hier. in Ezech. 9. 4.*

491. Celebris Academia Gelidorum Bononiæ, symboli universalis loco, complures arbores defrondatas præfert, addito epigrammate: NEC LONGUM TEMPUS. Veluti dicerent: tametsi initio fuissent exigui ac debiles, tempus tamen non adeò longum præteriisse, quo uberrimos operationum fructus & insignes ingenii flores produxerant. Hoc scemate hominum sanctorum virtutes ac gloriam describi putes, quippè quæ nonnunquam è mundi oculis subductæ & occultatæ, non multò pòst splendorem suum, obstupescente mundo, rursùs diffundunt. S. P. Augustinus: *Sic abscondita est apud Deum vita Sanctorum, ut, qui modò laborant in terra quasi tempore hyemis arbores, non habentes fructum, & folia novo Sole exorto, illud, quod in radice vivebat, in fructibus appareat. Licèt castiget, flagellet, amet judicium, non derelinquet Sanctos suos.*

Virtus abscondita. *S. Aug. in Psal. 26.*

Calamitates felicitatem pariunt. 492. Multæ arbores, hyeme defrondatæ, dum flumini vicinæ, ab aquarum præterlabentium impetu concutiuntur, ac inundantur, lemmatis loco hanc voculam inscriptam habent: PROSPERABUNTUR. Hinc disces, præsentis vitæ ærumnas futurâ cœli felicitate tantò majore compensatum iri. Id quod è primo Psalmo testatum fit, ubi Regius Propheta, de homine justo disserens, ait: *Erit tanquam lignum, quod plantatum est secùs decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo, & omnia, quacunque faciet, prosperabuntur.* S. P. Augustinus: *Si aliquas vel insultationes vel tribulationes pro nomine Christi passus, non defeceris à fide, nec à bona via deviaveris, & majorem mercedem accepturus es.*

Psal. 1. S. August. de Catech. rud. c. 25. & 27.

Mutatio. 493. Aliquot arbores, quæ aliquâ sui parte jam sunt defrondatæ, & adhuc foliorum reliquias identidem abjiciunt, epigraphen sustinent: MUTANTUR IN ANNOS. Idipsum sanè nostris moribus, habitibus, litteris, consuetudinibus, &, ut compendio dicam, rebus sublunaribus omnibus accidere solet; aliam quippè stabilitatem nullam habent, nisi quòd stabilissimè sint instabiles. Horatius:

Horat. in Arte.

Ut sylvæ foliis pronos mutantur in annos:
Prima cadunt, ita verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu florent modò nata, vigéntque.

Seneca apud Lipsium l. 2. Physiolog. dissert. 20. Seneca: *Quid non mutationis periculo exceptum? Non terra, non cælum, non totus hic rerum contextus, quamvis Deo agente ducatur. Non semper tenebit hunc ordinem, sed illum ex hoc cursu aliquis dies dejiciet.*

494. Lucus, nobilissimis arboribus, ut cypressis, Pinis, cedris, aliisque similibus consitus, gnomam è Lucano mutuam sustinet: NUNQUAM VIOLATUS AB ÆVO. Lucani verba sunt:

Lucan. lib. 3.

Lucus erat longo nunquam violatus ab ævo.

Nobilitas vetus. D. Carolus Ranc. hâc icone antiquam & incorruptam illustrissimæ cujusdam familiæ nobilitatem significabat. Idipsum de SS. Ecclesia dixeris, quæ inter hæresum turbidines non tantùm non violatur, sed incrementis identidem majoribus invalescit. S. P. Augustinus: *Ecclesia fructificat, & crescit in universo mundo. Adhuc enim habet, quo crescat, donec impleverit Orbem.*

Ecclesia. S. August. Ep. 80.

TAXUS.

Caput XLI.

Vindicta. Par pari reddere. 495. Taxus, spinis undique munita, quosvis, ipsius offendendi causâ propinquos, pungit, cum lemmate: LÆDENTEM LÆDO. Eos hoc Emblema spectat, qui, ad talionis leges conformati, quasvis injurias ulcisci solent. Quidam, Midias nomine, ingenti petulantiâ Diogeni colaphum incussit, cum dicto: *Tria millia tibi in mensa posita sunt*; Tantam enim pecuniarum mulctam pendere debuerunt ii, qui verberibus alios exceperant. At Diogenes alterâ die temerarium illum tenacissimis è corio flagellis reciprocè cædens, totidem verba admensus est: *Tria millia tibi in mensa posita sunt.* Atque adeò benè poterat dicere: *Lædentem lædo.*

Diog. Laërt. l. 6. c. 2.

496. Ajunt, Taxum, naturâ suâ venenatum, nihil ampliùs nocumenti afferre posse, quando clavo transfixa fuerit. Unde Lucarinus illius truncum, clavo transfixum, hoc lemmate ornavit: INFIXO INNOXIA. Haud aliter Crux, ante hac formidanda ac suppliciis destinata, posteaquam Servatoris nostri clavis perforari cœperat, saluberrima evasit. Quid, obsecro, humanitas nostra ab ipso exortu suo est aliud, nisi spinea ac venenosa taxus? Quæ tamen ipsa, si Crucifixi clavis transfigi non renuat, summam innocentiæ ac sanctimoniæ puritatem induit: *Infige ergo* S. Ambrosio cohortante, *pectori tuo, & cordi tuo hoc signaculum Crucifixi; infige & brachio tuo, ut opera tua peccato mortua sint. Nihil in his criminis reviviscat, nihil erroris resurgat, &c.*

Cru[illegible] S. Am[illegible] Psal[illegible] Oct[illegible]

497. Taxus, umbram plurimùm nocivam spargens, à Carolo Rancato epigraphen recepit: DAT, ET INFICIT UMBRA. Ad verbum Ovidius:

Ovi[illegible] Me[illegible]

Jámque puellari corpus candore ruborem
Traxerat, haud aliter, quàm si super atria velum
Candida purpureum similem dat, & inficit umbram.

Prælati ac principes vitiosi malo suo exemplo homines, sub imperii sui umbram receptos, miserrimè inficiunt. S. Gregorius: *In hoc sæculo*, inquit, *potens quilibet, si fructum non habet operationis bonæ, etiam impedimentum præstat cæteris: quia quicunque sub ipso sunt, exemplo pravitatis illius, quasi umbrâ perversitatis ejus premuntur, &c.*

Præ[illegible] vi[illegible] S. G[illegible] Hom[illegible] in E[illegible]

TILIA.

Caput XLII.

498. Tilia ramos quidem & brachia explicat latissimè, gratam diffundit umbram, infestas arcet pluvias, odoriferis triumphat floribus; sed pomum aut pirum nec quidem unicum edit, à fructibus sterilissima: quidquid enim alimenti è terra trahit, in truncum, in ramos, in folia prodigè consumit. Unde lemma: PULCHRA, SED STERILIS. Ita plurimos reperias homines opulentos, succi plenos, auro validos, qui amplas fundunt radices, brachia diducunt, comas jactant, sumptuosè vivunt; sed misericordiæ fructus in eis quære, & nullos invenies. Nabal copiosus & locuples, sibi ipsi benignus & liberalis, immitis fuit aliis. Regum Fasti de eo sic loquuntur: *Et ecce erat ei convivium quasi convivium Regis, & cor Nabal jucundum.* Cùm autem David, insidias Saulis fugiens, à Nabale sibi suisque copiolis non aliquot plaustra vino & panibus onusta posceret, sed modestissimè: *Quodcunque invenerit manus tua, da servis tuis, & filio tuo David.* Hic Nabal elato supercilio: *Tollam ergo panes meos*, inquit, *& aquas meas, & carnes pecorum, quæ occidi tonsoribus meis, & dabo viris, quos nescio, unde sint.* Ita nec unicum panem, nec vel sextarium vini dedit. Ea res Deo supra modum displicuit: *Cùmque pertransissent decem dies, percussit Dominus Nabal, & mortuus est.* Hoc opulentæ tenacitatis præmium fuit. Animo fidentissimo dixit S. Hieronymus: *Non memini, me legere, malâ morte mortuum, qui libenter opera charitatis exercuit. Habet enim multos intercessores, & impossibile est, multorum preces non exaudiri.* Grandius quid Tobias dixit: *Eleëmosyna ab omni peccato liberat, & non patietur animam ire in tenebras.*

A[illegible] 1 R[illegible] Tob[illegible]

499. Tilia altissimas radices agit; tantóque sublimiùs extollit ramos, quantò profundiùs demittit in terram fibras. Lemma: HOC ALTIOR, QUO

QUO PROFUNDIOR. Humilitas hoc schema est, quæ hominem tantò extollit altiùs, quò magis ad ima deprimitur. S. P. Augustinus: *Humilitas claritatis est meritum, claritas humilitatis est præmium.*

TRUNCUS.
Cap. XLIII.

500. Truncus, ramis omnibus destitutus, illa Principis Hussæi verba lemmatis loco præfert: HABET SPEM. Aut, si jam jam in frondes se effundat, hoc Virgilii hemistichon subscribito: FRONDE VIRERE NOVA. Iis hanc effigiem propriam dices, qui calamitatibus detenti, ad meliorem fortunam emergere sperant. Non abs re tamen icone istâ etiam mortuos, olim ad vitam revocandos, significare licet. Jobus: *Lignum*, inquit, *habet spem; si præcisum fuerit, rursùm virescit, & rami ejus pullulant ad odorem aquæ, germinabit, & faciet comam, quasi tùm primùm plantatum est.* Et Minutius Felix: *Vide, quoniam in solatione nostri resurrectionem futuram omnis natura meditatur: sed demergitur & renascitur: astra labuntur & redeunt: flores occidunt & reviviscunt: post senium arbusta frondescunt, semina nonnisi corrupta reviviscunt.*

501. Victores olim arma, sive propria, sive à devictis hostibus recuperata, è trunco, frondibus & frugibus destituto, suspendere solebant. Unde è Serenissimis Sabaudiæ Ducibus nonnemo truncum, armis onustum, hoc Juvenalis epigrammate distinxit: SPOLIATIS ARMA SUPERSUNT. Animum hæc imago demonstrat, etiam inter violentos hostium incursus generosum. Et certè qui bonis suis injustè spoliatur, vix aliud malo suo remedium habet, nisi arma & vindictam. Ovidius:

——— Dum pejora timentur,
Est locus in voto; sors autem ubi pessima rerum est;
Sub pedibus timor est, securáque summa malorum.

Et Horatius:

Magnum pauperies opprobrium, jubet
Quidvis & facere, & pati.

Omnium tamen optimè Juvenalis, è quo Emblematis inscriptionem mutuavimus:

Curandum imprimis, ne magna injuria fiat,
Fortibus, & miseris tollas licèt, quod usquam est,
Auri, atque argenti; scutum, gladiúmque relinquens,
Et jacula, & galeam, SPOLIATIS ARMA SUPERSUNT.

Cæterùm, Historicum hac de re successum desiderans, Ælianum consulat lib. 14. Var. Hist. cap. 24.

502. D. Didacus Saavedra trunco, compluribus trophæis onusto, inscripsit: ALIENIS SPOLIIS. Eòque innuere volebat, gloriam, hæreditario jure à parentibus & nobilitate in nos derivatam, minimè sufficere debere, sed insuper veram gloriam propriis nostris meritis ac virtutibus investigandam esse. Cassiani sententiâ: *Si inveterata & per genus ducta divitiæ nobilem faciunt, multò magis præstantior est nobilitas, cujus origo thesauris prudentiæ locuples invenitur.* Emblematis hujus gnoma illum cumprimis spectat, qui, veluti Æsopi corvus, pennis emendicatis superbus, & alienis sumptibus locuples incedit. Opportunè Juvenalis:

Hîc ultra vires habitûs nitor, hîc aliquid plus,
Quàm satis est, interdum alienâ sumitur arcâ.

Commune id vitium est, hîc vivimus ambitiosâ Paupertate omnes.

503. Petrus Medices, filius Laurentii, Ducis Urbini, Emblematis loco quatuor truncos virides, in tetragonum dispositos, succensósque, hoc lemmate donavit: IN VIRIDI TENERAS EXURIT FLAMMA MEDULLAS. Medullâ autem tenellæ arboris consumptâ, ante tempus exarescit. Ita prorsùs, qui in adolescentia cupiditatibus ac libidine exuruntur, plerúmque vitam & corporalem & spiritualem immaturè perdunt. S. Hieronymus: *Sicut ignis in lignis viridibus suffocatur, ita sapientia in adolescentia, tentationibus & libidine impedita, non explicat suum fulgorem, nisi labore, & studio, & oratione incentiva juventutis intrà repellantur.* Libido in Juvene. S. Hieron. Ep. ad Nepot.

VITIS. UVA. VINUM.
Caput XLIV.

504. Vitis, uvis necdum maturis onusta, epigraphen tenet: SESE MELIORIBUS OFFERT. Promittit videlicet, se temporis successu fructus longè suaviores facturum. Ita Juvenis, re ipsâ virtuosus, magnam grandium olim virtutum spem edit. S. Cyprianus: *Sicut fructus non invenitur in arbore, in qua flos priùs non apparuerit, sic in senectute honorem legitimum consequi non poterit, qui in adolescentia disciplinæ alicujus exercitatione non laboravit.* Horatius: Profectus. S. Cypr. de 12. abusion.

——— Adhibe puro Horat. l. 1. Ep. 2.
Pectore verba puer, nunc TE MELIORIBUS OFFER.

505. Uxor quædam, defuncto marito, vitem pingi fecit, ex ulmo, quo nitebatur delapsam, cum lemmate: NON SUFFICIT ALTER. Eundem planè affectum S. Bernardus in Maria Virgine deprehendit, quæ ob sanctissimi Filii sui mortem acerbissimè afflicta, parum vel omninò nihil solatii, quinimò tormenti plurimum ceperat, quando in vicem moribundi Filii optimum Joannem Apostolum sibi proponi inaudiit. Unde Os illud mellifluum, oratione ad Deiparam conversâ: *An non*, inquit, *tibi, ô Virgo! plusquàm gladius fuit sermo ille reverà pertransiens animam tuam. Mulier ecce Filius tuus? O commutationem! Joannes tibi pro JEsu traditur: servus pro Domino, discipulus pro Magistro, homo purus pro DEO vero, &c.* Vidua derelicta. Maria V. supra Calvariæ montem. S. Bern. in Signum Mag.

506. Hominis derelicti symbolum vitis est, quæ humi prostrata inscriptionem reddit: NON HA' DOVE S'APPOGGI. Id est: JACET, DUM STIPITE CARET. Ad verbum Ariostus: Homo derelictus. Ariost. st. 9. Canto 16.

Sareste come inculta vite in orte;
Che non hà palo, oves' appogi, ò piantò.

Eadem miseria compluribus litteratis accidit, quos propria præstantia vix quidquam juvat, si Magnatum adminiculo destituantur. Justus Lipsius: *Ut vitis jacet, nec fructum fert, nisi ad stipitem aut arborem applicata; vix etiam litterati, nisi gratiâ & favore Magnatum subnixi.* Christus tamen appositissimè ad hoc symbolum, instar pendentis vitis, omnium ope destitutus inter mortis suæ tormenta erat; Ut adeò benè de se ipso dixerit: *Filius hominis non habet, ubi caput reclinet.* Just. Lipsius Cent. 1. ad Belg. Ep. 16. Christus in passione. Luc. 9. 58.

507. Vitis, naturâ suâ debilis, anxiè desiderat ulmum, cujus vertice nixa, sublevari, & solaribus radiis propinquior, dulcissimos fructus suos procreare possit. Unde vitem, humi repentem, hoc lemmate instruxi: DESIDERAT ULMOS. Verbis è Juvenale mutuatis: Juven. Sat.

Stratus humi palmes viduas DESIDERAT ULMOS.

Juventus. Sanè Juventuti, naturâ suâ ad vitium proclivi, morum & virtutum Magistro unicè opus est, ut hujus præceptionis sustentata, versùs cœlum ad suavissimos virtutum fructus producendos evehatur. Nam, è D. Cypriani Ethica: *Adolescens sine obedientia, adolescens sine disciplina est.* *S. Cypr. de 12. abusion.*

Matrimonium. Quies in Deo. 508. Quædam puella, donec nuptui collocaretur, assiduò suspirans & inquieta, se ipsam viti similem dixerat, quæ supra terram repens, ulmo sustineri cupit, cum lemmate: JUNCTA QUIESCAM. Anima nostra nullibi aliàs quiescere potest, nisi Divinis brachiis sustentata: *Fecisti nos ad te Domine, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.* Exclamabat non sine intensissimo in Deum suspirio Magnus Augustinus. *S. August. l. 1. Confess. c. 1.*

Protectio Divina. 509. Tenella vitis, ulmo nixa, epigraphen sustinet: VIX NATA SUSTINEOR. Providentiam illam prorsùs paternam ac supremam beneficentiam hoc symbolo demonstrabis, quâ Deus miseros mortales jam ab ipsis incunabulis liberalissimè sustentat. David id ingenuè confessus, dicebat: *In te projectus sum ex utero, de ventre matris meæ, Deus meus.* Et rursùs: *Suscepisti me de utero matris meæ.* *Ps. 21. 11. Ps. 138. 13.* Certè pueritia, instar vigorosæ ac tenellæ vitis, inter obvia quævis flagitia luxurians, celerrimè & ab ipso ætatis suæ exordio cupit prudentis cujusdam Magistri humero sustineri, ut ulmi munere defunctus, eam ab interitu vindicet. S. Hieronymus Lætam de recens edita Paula benè educanda instituens: *Igitur*, inquit, *quæ de repromissione nata est, dignam habeat ortu suo institutionem parentum. Nihil aliud discat audire, nihil loqui, nisi quod ad timorem Dei pertinet, &c.* Et Plato: *Multis quasi frænis constringendus est puer; & cùm primùm à Matribus nutricibúsque sejungitur, Pædagogis continuò tradendus est, qui ejus lasciviam regant, atque doment, &c.* Pueritia. *S. Hier. ep. ad Lætam. Plato l. 7. de Legibus.*

Adhærentia. 510. Scipio Bargalius Sponsam, recens nuptam, ac conjugi suo propinquam, Emblemate significaturus, vitem depinxit ulmo vicinam, cum lemmate: SUFFULTA FÆCUNDA. In hanc rem quoddam Catulli epithalamium: *Catull. in Epith.*

Ut vidua in nudo vitis quæ nascitur arvo
Nunquam se extollit, nunquam mitem educat uvam.
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluêre juvenci:
At si fortè eadem est ulmo conjuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluêre juvenci.

David omnem suam felicitatem ex eo profluxisse confessus est, quòd Deo adhæserit: *Mihi autem*, inquiebat, *adhærere Deo bonum est; quia*, interprete Magno Augustino: *Si non manebo in illo, nec in me potero. Ille autem in se manens innovat omnia.* *Ps. 72. 28. S. Aug. l. 7. Conf. c. 11.*

Amicus verus. 511. Vitis recens, ac pampinis gravida, dum aridam ulmum complectitur, epigraphen tenet: ET ARIDA TECUM. Hoc symbolo, si Alciato fidem habeas, *amicitia, post mortem durans*, significatur. Similem amicitiam, etiam à morte perstituram, Mecœnati suo promiserat Virgilius: *Alciatus Embl. 160. Virgil. ad Mecœn.*

Et decet, & certè vivam tibi semper amicus,
Nec tibi, qui moritur, desinet esse tuus.
Ipse ego, quidquid ero cineres intérque favillas,
Tunc quoque non potero non memor esse tui.

Eodem argumento Sapiens: *Omni tempore diligit amicus.* Et Horatius: *Prov. 17. 17. Horat. l. 2. Ode 13.*

Felices, ter, & amplius,
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulsis querimoniis,
Supremâ citiùs solvet amor die.

512. Vitis, sine fulcro, humi strata, epigraphen reddit: ADHUC VIRESCO. Ita generosus hominis animus, tametsi afflictus, & omnium ope destitutus, nunquam virtutis ac meriti sui vigorem abjicit. Tales se exhibuêre Jobus in sterquilinio, Tobias cæcitatis tempore, Paulus inter assiduam gravissimorum cruciatuum tolerantiam. Hunc magnanimi pectoris vigorem etiam inter adversissimos incursus conservatum in Cajo Mario cernere erat; cujus pater Aurelius Victor ita de illo refert: *Sullanis armis oppressus, post Minturnensem paludem inventus, & in carcerem conjectus, immissum percussorem Gallum vultûs authoritate deterruit, acceptâque naviculâ, in Africam trajecit, ibi diu exulavit; mox Cinnanâ dominatione revocatus, ruptis ergastulis, exercitum fecit, cæsisque inimicis, injuriam ultus, septimo consulatu, ut quidam ferunt, voluntariâ morte decessit.* Eâdem omninò ratione sublimia ac præclara ingenia, licèt instar vitium, omni virtutis amatore, cui innitantur, penitùs careant; adhuc tamen, quamlibet neglecti, operum suorum excellentiâ famæque claritate æternùm virescunt, pretiosissimos eruditorum voluminum fructus producunt. Ovidius, se ipsum solatus, cecinit: Ge[...] ro[...] *Aurel[...]* Litte[...]tus d[...] lict[...] *Ovid. de Tri[st.] Eleg.*

En ego cùm patriâ caream, vobisque domòque
Raptaque sint, adimi quæ potuêre mihi:
Ingenio tamen ipse meo comitórque fruórque,
Cæsar in hoc potuit juris habere nihil.

513. Fuit, qui vitem, humi stratam, hoc Virgilii lemmate insigniret: OPIS INDIGA. Juventutis propria hæc idea est, quæ è terra, ad virtutum fructus producendos sublevanda, aliorum præceptionibus ac crebrâ Magistri industriâ unicè opus habet. Justus Lipsius: *Ut vitis pedamentis quibusdam* OPUS *est, ne jaceat; sic Juventuti monitis,* NE CADAT. Et Plato: *Primâ luce pueri in ludum litterarium proficiscantur. Quoniam verò nec pecudes, neque ullum animal sine ullo custode vivere debet, neque pueri etiam sine Pædagogis, neque sine Dominus servi. Idcircò multis quasi frænis constringendus est puer. Deindè Præceptoribus commendandus ad eas disciplinas discendas, quæ liberum hominem decent.* *Virgil. Georg. [...]* *Justus [Lipsius] Dial. [...] Plato [...] de Le[gibus]*

514. Vitis, celso quodam fulcro sustentata, in ingentem altitudinem excrescit; quin imò quò sublimiore ulmo nititur, tantò major evadit. Unde meo judicio vitis coliculis suis sublimem ulmum amplexata, hoc lemmate notetur: QUO ALTIUS FULCIMENTUM. Hinc colligere licet, filios ac discipulos in virtutis palæstra tantò ampliùs progressuros, quantò Majorum suorum exemplum sublimiùs fuerit. Sanctus Basilius: *Exempla veterum hominum beatorúmque sensus nostros in sublime erexit, neque permisit in humum nos esse dejectos, ac dignos esse, qui conculcemur, ut jugi affectu sursùm versùs feramur, & quasi scansiles arbustivæ vitæ, nos ipsos adæquemur sublimium fastigiis arborum.* Exem[pla] plu[...] Edu[ca]tio. *S. Ba[sil.]*

515. Bargalius S. Josephum, Virginis Deiparæ Sponsum, ulmi Emblemate repræsentavit, quæ vitem sustinens, epigraphen tulit: TANTUMMODO FULCIMENTUM. Idipsum, sancto Clemente Alexandrino teste, de doctrinis Evangelicis pronunciare licet: hæ enim, quamlibet naturâ suâ validæ ac fructuosæ, sacros Oratores S. Jo[se]phus. Præ[...]cato.

tores omninò requirunt, quorum operâ in Orbis conspectu sustineri, ac malevolorum sophismata reprimi queant. *Etsi ipsa sibi sufficit*, inquit, *nec opis alienæ eget doctrina Servatoris, cùm sit potentia & sapientia ipsius Dei: tamen philosophia si accessit, non quidem validiorem facit veritatem, sed sophisticos insultus ab ea amolitur, & insidias omnes avertens, sepes, & lorica est Dominicæ vineæ.*

516. Humoristæ Cortonenses vitem putatam hoc lemmate ornârunt: RECISA FOECUNDIOR. Perspicuè S. Joannes: *Omnem palmitem, qui fert fructum, purgabit eum, UT FRUCTUM PLUS AFFERAT.* Hunc locum interpretatus S. Gregorius, ait: *Palmes fructuosus purgari dicitur, quia per disciplinam RECIDITUR, UT AD UBERIOREM GRATIAM PRODUCATUR.* Videlicet, calamitates quibusvis fidelibus aptissima instrumenta præbent ad amplissimos in virtute progressus faciendos.

517. Bartholomæus Rossus viti putatæ inscripsit: SPOLIATA DITIOR, & alius: PAUPERTATE FERACIOR. Eos hæc epigraphe describit, qui vel inter persecutiones proficiunt; vel eleemosynis erogatis, aut abjectis quibuslibet bonis terrenis, ad æternas opes perveniunt. Ennodius ad Stephanum, Pontificem Maximum scribit: *Sola pietatis lucra, quæ vobis de liberalitate nascuntur, qui divitias, dum tribuitis, accipitis. Avara est dispensatio sanctorum, quæ nil reservando, universa proprium reducit ad meritum. Nulla sunt potiora, quæ vobis eveniunt DE LARGITATE COMPENDIA.*

518. Vitem à falce incisam, hoc lemmate loquentem sistunt: VULNERE DITIOR. Quia verò post putationem lachrymari, ac dein gemmascere solet, idcircò alius inscripsit: GEMMAT POST GEMITUS. Innuit videlicet, è calamitatum vulneribus nostros in virtute progressus plurimùm promoveri. Prolixè argumentum hoc expendens S. Ambrosius, de vitium cultura ait: *Quemadmodùm vitis circumfoditur, inde reciditur, ac religatur, ut erigatur, pullulet, propagetur, florescat, emittat germina, uvaque maturescant, & vinum suave reddat: ita anima à Deo foditur contritione, reciditur tribulatione, religatur charitate, erigitur spe, ut pullulet sanctis desideriis, propagetur eorum studio, florescat gratiâ, emittat opera sancta, maturescat perseverantiâ, & reddat fructus, vitâ æternâ condignos:* Et S. Cyprianus: *Mors magis deducit ad gloriam; sic quoties ferro vitis abscinditur, erumpentibus pampinis meliùs uva vestitur.*

519. Vitis, quò magis ferri acumine incisa, eò majore fructuum copiâ ingravescit. Proinde à Rancato epigraphen ex Ovidio desumptam cepit: VULNERIBUS FÆCUNDA SUIS. Sanctam Ecclesiam his coloribus afficere licet, quæ, quantò acerbiore gentilium tyrannide excruciata, tantò uberiores ac feliciores gratiarum, virtutum & victoriarum fructus peperit. S. P. Augustinus: *Ecclesia Catholica, per totum Orbem diffusa, impetus Paganorum, Judæorum, hæreticorum prioribus temporibus frangens magis roborata est non resistendo, sed perferendo. Nunc verò insidiosas eorum quæstiones fide irridet, diligentiâ discutit, intelligentiâ dissolvit.*

520. Plutarchus de Dejotaro Rege testatur: *Ei plures fuisse filios, quorum cùm ipse uni relinquere omne patrimonium suum cuperet; quò id faciliùs efficeret, cæteros omnes manibus suis trucidavit: vinitorum exemplo, qui, cùm vitis aliquà plures emiserit surculos, unum modò ex eis relinquere, alios amputare consueverant, ut is, qui relinquitur, major & robustior fiat.* Unde Joannes Orozcus, illius, aliorumque similium tyrannidem Emblemate significaturus, vitem depinxit, quæ omnibus suis coliculis, præter quam uno, destituta, epigraphen habuit: UNIUS COMPENDIUM MULTORUM DISPENDIUM. Hæc imago Emblemati illi affinis est, cui Alciatus hunc titulum præfixit: *Opulentia tyranni, paupertas subditorum.* Monarchia. Fiscus. *Alciat. Embl. 147.*

521. Memini, me vitem, hoc lemmate insignem vidisse: VINCTA FERACIOR. Hoc symbolo vel hominem religiosum significabis, qui votorum ligamine constrictus, uberrimos virtutum fructus enititur: vel animam gratam, Mecœnati suo inter beneficiorum vincula nunquam non copiosè respondere solitam; vel denique virtutem Christianam, à tyrannorum crudelitate arctissimè quidem vinctam, assiduis tamen, ac indefessis virtutum passibus ad cœlos progredientem. Unde S. Cyprianus: *O pedes feliciter vincti, qui itinere salutari ad paradisum diriguntur! ô pedes ad præsens in sæculo ligati, ut sint semper in cœlis apud Deum liberi!* Religiosus. Virtus. *S. Cyprian. Ep. 72.*

522. D. Alexander de Cuppis, Canonicus Regularis, vitem putatam, & lachrymantem, hoc epigrammate ornavit: UT MERO GAUDEAM. Sensu haud absimili canit Venantius Fortunatus: *Venan. Fort. l. 1. Carm. 9.*

Caudice desecto lachrymat sua gaudia palmes:
Unde merum tribuit, dat modò vitis aquam.

Huic consonat Angelus Politianus:

Mira lavit à le, che acapo chino
Ac qua hor distilla, per versar poi vino.

Mens Emblematis est, æternam felicitatem nonnisi post lachrymas & angores obtentum iri. *Sicut enim mundi gaudium tristitiæ consortio copulatur, ita etiam,* inquit S. Joannes Chrysostom. *secundùm Dominum, lachrymæ jugem pariunt, certamque lætitiam.* Et Idiota: *Scio quòd post culturam sequitur vindemia, & post afflictionem lætitia:* Christo Servatori id credes: *Plorabitis & flebitis vos, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.* Atque adeò mortales, instar vitis incisæ, brevi temporis intervallo lacrymas ex oculis stillabunt; postea cum uvâ, vino plenâ, utpote genuino veræ felicitatis symbolo, æternùm gavisuri. Calamitates felicitatem pariunt. *S. Jo. Chrys. super verba Gaudete in Domino semper. Idiota l. 2. Philip. 4. 4. de vera pat.*

523. Fuit, qui viti lachrymanti inscriberet: VERTETUR IN GAUDIUM. Lemmate, ut superiore numero diximus, è S. Joanne mutuato. Mens Emblematis est, lachrymas, è pœnitentum cordibus ac oculis profusas, in amœnissimæ, æternæ beatitatis vindemiam desinere. S. Ambrosius, de Davide disserens, ait: *Potum cum fletu miscebat, ut vespertinis lachrymis matutinæ sibi lætitiam redemptionis acquireret. Unde igitur plurimùm gaudere meruit, nisi quia plurimùm flevit, & tanquam lachrymarum pretio suarum futuræ sibi gloriæ gratiam comparavit.* *Joan. 16. 20.* Lachrymæ lætitiam pariunt. *S. Ambr. l. de viduis.*

524. Vitis à Græcis ὀρθαμπελος, id est, vitis recta cognominata, se ipsâ sustentatur, nullius pali adminiculo indiga. Unde lemma: SE SUSTINET IPSA. Virtus, nullâ opis alienæ necessitate duci solita, hoc Emblemate demonstratur. Benè Tullius dixit: *Virtus ad beatè vivendum se ipsa contenta.* Et Achilles Bocchius: Virtus. *Cicero l. 5. de Fin. Acchil. Bocch. symb. 65.*

Semper enim virtus sufficit ipsa sibi.

Seneca: *Is beatus, quem nulla res minorem facit, tenet summa, & ne ulli quidem: NISI SIBI INNIXUS. Nam qui aliquo auxilio sustinetur, potest cadere.* *Sen. Ep. 9. sub initium.*

525. Coliculus vitis, etiamnum tener ac recens, epigraphen sustinet: DURESCENS FRUCTIFICAT. Enimverò gloria, veluti propriissimus meritorum nostrorum fructus, non quidem ceptæ tantùm, sed continuatæ virtuti respondet. Neque ii, qui durant, sed qui in patientiæ vinea obturescunt, æter- Perseverantia. Patientia.

nam mercedem assequuntur. E languido illo id disces, quin nonnisi post triginta & octo annorum spatia corporis & animæ salutem consecutus est. Ut adeò benè dixerit David: *Patientia pauperum non peribit in finem.* Id est, interprete S. Joanne Chrysostomo: *Nunquam peribit, sed proprium fructum omnino recipiet.*

Psal. 9. 19. S. Jo. Chrys. in hunc loc.

526. Vitis veterna, traducibus ac virescentibus surculis infra terram propagata, à Bargalio epigraphen recepit: EX INTIMO SUI SURGIT. Vel certè, REDIVIVUM SURGIT. Parentem, senio confectum, hæc idea concernit, qui teneram prolem, è visceribus suis progenitam, haud aliter intuetùr, ac vitam sibimet recens concessam & innovatam: filii quippe nihil sunt aliud, nisi viscera patris, & ipsissima ejus imago. Unde Siracides: *Mortuus est Pater, & quasi non est mortuus, similem enim filium reliquit post se.* Et Nicetas: *Omnis filius patris sui tacita ratio & definitio est.*

Filius Patris Jenis. *Eccles. 30. 4.* *Nicet. super Orat. 43. S. Greg. Naz.*

Christus sepultus. 527. Vitis, humo condita, epigraphen reddit: RENOVATA VIREBO. Vel, INNOVATA RESURGET. Christum sepultum hac icone affeceris; cujus ore Regius Propheta ait: *Caro mea requiescet in spe.* Et rursus: *Refloruit caro mea.* In hunc locum Cassiodorus: *Benè autem dixit, refloruit caro mea, quia & primò floruit: quippe quæ ex Virgine sine peccato tanquam pulcherrimi floris singulare decus emicuit. Refloruit ergò, significat, resurrexit: quasi in arboreeas auras admirabili decore prorupit.* Et Anonymus: *Iste flos campi, & lilium convallium in morte deperisse videtur, quia omnis ejus pulchritudo periit, in tantùm, ut Propheta de ipso dicat, Isa. 53. Vidimus eum, & non erat ei aspectus; Refloruit autem caro Christi, quando per resurrectionem immortalis & gloriosa surrexit.*

Psal. 15. 9. & 27. 7. Cassiod. in hunc loc.

Non degenerare. 528. Pius IV. coliculum vitis amplissimè propagatum, hoc epigrammate insignivit: NON DEGENER; forsan significaturus, suam in operando dexteritatem à gravissima illa existimatione nihil degenerare, quâ purpuratorum Patrum Senatui causam præbuit, sui ad Summi Pontificatus apicem sublevandi. Vel certè innuere voluit, tametsi filii & nepotes frequenter à Magnatum & progenitorum virtute degenerent, utì Spartanius his omninò verbis testatur: *Constat neminem probè magnorum virorum optimum & utilem filium reliquisse.* Idque è Ciceronis, Augusti, Scipionis, Catonis, Trajani, aliorumque filiis confirmat; Pium IV. tamen insignem Mediceæ familiæ magnificentiam, æquitatem, generositatem, liberalitatem, religionem, benificentiam cæterasque virtutes omnes, veluti hæreditario jure congenitas habere, easque tanti stemmatis dignissimam sobolem, non sine amplissimo Orbis Christiani incremento exercere. S. Cypriani hac de re monitum est: *Si Dominus nobis & Pater Deus est, sectemur patientiam Domini pariter & Patris, quia & servos oportet esse obsequentes, & filios non decet esse DEGENERES.*

Spartan. in vita Alex. Sever. *S. Cypr. tra. de bono patientiæ.*

Populus Hebræus. Cæterùm in sinistro sensu iconem istam de Hebræorum populo intelligere licet; sicuti enim germina à trunco suo nihil degenerant, ita gentis illius posteri, protoparentum suorum vitiis conformes, flagitia, à Majoribus patrata, studiosissimè sunt imitati. *Sicut Patres vestri, ita & vos*, inquiebat non sine zelo S. Stephanus.

Act. 7. 51.

Moderatio. 529. Symboli loco vites depinxi, propè rivuli aquam plantatas, cum lemmate: LÆTITIÆ, NON TEMULENTIÆ, dicere volebam, quibusvis animi gaudiis temperiem ac moderationem affundi debere. In hanc rem S. P. Augustinus: *Vinum Deus nobis AD LÆTITIAM cordis, NON AD EBRIETATEM donavit, bibamus ergò, non quantùm gula exigit, sed quantum necessitas postulat.*

S. August. l. de salutar. documen.

530. Eandem omninò agendi rationem nobiscum observat Deus, atque vinitor cum vitibus; hic enim vitem: NE SYLVESCAT, crebrâ & acutâ falce circumcidit. Certè Deus congenitam vitiorum luxuriem ac sterila fruteta è pectore nostro amputaturus, assiduam ei incidendo operam impendit. Optimè S. Clemens Alexandrinus: *Sylvescit vitis, nisi putetur, ita & homo: eorum autem qui peccant, increpatio habet scopum salutem, Deo se concinnè applicante pro cujusque moribus.* Quin imò, S. Cæsareo cohortante, nobis ipsis vitiosa affectuum ac cupiditatum germina è corde præscindere incumbit, ne anima, virtutum fertilitate destituta, in vanos ac immoderatos scelerum coles excrescat. *Quomodò*, inquit, *in vita tua totos superfluos palmites amputas, & duos, aut tres, qui sunt legitimi, derelinquis: sic & in anima tua omnia desideria, quæ res alienas malè respiciunt, & pessimè concupiscunt, Spiritûs Sancti gladio & crucis falce debes incidere.*

Calar tas ut... S. Clem. Alex. P... l. 2. c... Mort catio... S. Cæs. hom... cura...

531. Joannnes Orozcus, Emblematis loco, osseam mortis compagem, ad vitis cujusdam radices jacentem, pinxit; cum lemmate: EN LA MUERTE ESTA' LA VIDA. Id est, IN MORTE VITAM. Ita nimirum præsentis vitæ calamitates æternam vitam pariunt. S. Cyprianus id perspicuè testatus, ait: *Mors quippe integriorem facit, mors magis deducit ad gloriam.* Unde ubi in sacris litteris legimus: *Sapientia immolavit victimas suas*, seu ut Septuaginta vertunt: *Jugulavit filios suos*; Tertullianus traducit: *Sapientia filiis vitam inspirat.* Veluti spiritus nostri vita non aliunde adveniret, nisi è mortis & occasûs visceribus.

Cal... tas u... S. Cy... laud... Prov...

532. Idem Orozcus in alio Emblemate mortis simulachrum statuit, quod inter coliculorum propagines, è recenti vite pendulas, collocatum, epigraphen tenebat: EN LA VIDA EST AT' LA MUERTE. Id est: MORS IN VITA. Innuebat videlicet, præsentis vitæ felicitatem nonnisi deploranda fastidia, gravissimas ærumnas & vitæ epilogum manere. Ut adeò Lotharius I. symbolo suo non abs re hos characteres incidi fecerit: *Ubi mel, ibi fel.* Plutarchus: *Lubrica res, inquit, est admodum valida corporis constitutio: & corpora, ubi ad summum provecta sunt vigorem, non consistunt, sed momento in contrarium impelluntur.* Et Plautus:

Feli... mi... bili... Plu... sym... q. 7... Pla... Am...

——— Ita comparatum
Est in ætate hominum, ita Dîs placitum, voluptati ut mæror
Comes consequatur: quin incommodi plus, malique illicò
Adsit, boni si obtigit quid.

533. Nonnemo mortuum Emblemate significaturus, vitem expressit, cujus coliculus in terra sepultus, epigraphen tulit: UT ABUNDANTIUS HABEAT. Veluti dixisset, mortem, putredinem, ac interitum verissima æternæ vitæ instrumenta esse. Explicatè Tertullianus: *Re vera fœnore, injuria, & interitu, usurâ & lucro, damno semel dixerim universo conditio recidiva est. Omnia in statum redeunt, cùm abscesserint, omnia incipiunt, cùm desierint; ideò finiuntur, ut fiant, nil deperit nisi in salutem.*

In... Te...

534. Vitis, ulmo nixa, vicinam falcem habet, cum lemmate: DISCINDITUR, NON DISSOLVITUR. Lucarinus hanc veri amici effigiem interpretatur, quæ maligrioris fortunæ violentiâ potest quidem à corporea socii sui consuetudine avelli; id tamen impediri nequit, quin pristinum amorem & affectum conservet. Teste S. Gregorio Magno: *Amissio felicitatis interrogat vim dilectionis: nec prosperitas quippe amicum indicat, nec adversitas inimicum celat.* Paulinus canit:

Am... ver... S. G... mor... Pa... Au...

Toti

- - - - *Toto licèt abstrahar Orbe, vel ævo,*
Non animo divisus agam, prius ipsa recedet
Corpore vita meo, quàm vester pectore vultus.

535. D. Aresius symboli loco vitem expressit, quæ pretiosis botris locuples, ac palo sustentata, inscriptionem prætulit: ONUS LEVE. Si iconis Oedipum agere liceat, haud abs re dixerim, in vite Mariam Virginem, in botro Jesum infantem, & in palo S. Josephum significari; hujus enim adminiculo tam suavissima Mater, quàm dulcissima proles nitebatur. Meritò proinde de illo exclamat S. Bernardus: *Fidelis servus & prudens, quem constituit Dominus suæ Matris solatium, sive carnis nutritium!* Cæterùm mentem suam hac poësi vernaculâ explicat Emblematis Author:

Di verdeggiante il dolce peso
Sostien senza fatica arido legno,
Ne da suoi casti abbracciamenti offeso
E del figlio di lei caro sostegno.
Dolce impresa d' Eroe, che al collo appeso
Il bambino Giesù portar fù degno:
E la Matre di lui tener si à canto,
Seco congiunta in matrimonio santo.

536. Vitis, post putationem lachrymari solita, epigraphen tenet: IN LACHRYMIS FERACIOR. Vitis enim, humoribus illis exonerata, uberior evadit, & ad suavissimos fructus proferendos plurimum disponitur. Haud aliter anima peccatrix, è contritionis vulnere ad lachrymas fundendas parata, in virtutibus generandis summam ubertatem sortitur: uti videre est in S. Petro pœnitente, in S. Magdalena contrita, in S. P. Augustino recens ad Deum converso, aliisque innumeris. Opportunè S. Petrus Damianus: *MOX*, inquit, *UT LACHRYMÆ*, *ex munere intimi inspectoris, ERUPERINT, protinus ANIMA REVIRESCIT, torporis ignavi frigore solvitur; & tanquam arbor verna, austri fomite recalescens, redivivo virtutum suarum flore vestitur.*

537. D. Octavius Boldonus vitem, sub signis vernis germinantem, hoc lemmate insignivit: NATIVO HUMORE RUBESCAM. D. Cæsarem Montium, Pontificis Maximi in Hispanias Oratorem, hæc imago spectabat, cujus meritis sacra purpura, postea ab Urbano VIII. unà cum Archiepiscopo Mediolanensi dignissimè collata, jám tum debebatur. Porrò sanctorum Martyrum hæc imago est propria, qui proprio sanguine, ceu purpurâ, insigniuntur. Nam teste Magno Augustino: *Martyres jam evaserunt, & in exultatione cum Christo sunt recepturi corpora jam incorrupta, eadem ipsa, quæ primò erant corruptibilia; in quibus passi sunt pœnas, inde illis fient ornamenta justitiæ.*

538. Idem viti defrondatæ inscripsit: ALTIUS HÆRET VIGOR. Illos ex hac idea dignoscere licet, qui facultatibus, aliisque terrenis bonis omnibus miserrimè deperditis, invictum ac magnanimem spiritum conservant. Seneca: *Stilicon, captâ patriâ, amissis liberis, amissâ uxore, cùm ex incendio publico solus, & tamen beatus exiret, interroganti Demetrio, num quid perdidisset; omnia, inquit, bona mea mecum sunt. Ecce vir fortis, ac strenuus, &c.*

539. Vindemiâ peractâ, & uvis è vite sublatis, mox hæc, quæ paulò antè tot frugibus gravida, sponsam repræsentabat, monilibus, topaziis, ac rubinis ornatam; squalore afficitur, pampinis spoliatur, pali pedamento dejicitur, humi raptatur, & instar vilissimi virgulti neglecta jacet. Unde, ni fallor, opportunam epigraphen sustinet: SINE FRUCTU NEGLECTA. Emblematis argumentum S. Ephræm Syrus suggerit, in hæc verba pronuntians: *Vitis, jam vindemiata, vilis redditur atque abjecta.* Haud aliter Christianus, si virtutis ac meritorum fructibus spolietur, coram Deo ac cœlitibus contemptissimus apparet. Virtute spoliatus.

540. Inter vitem & ulmum non injucunda mutuæ beneficentiæ vicissitudo intercedit: nam ulmo vitem sustentante, hæc vicissim illam pretiosissimorum fructuum ornamentis, ceu totidem monilibus ac parergis, vestit. Unde vitem, frugibus onustam, & ex ulmo pendulam, hoc lemmate notavi: ET MISOSTIENE, EDIO DI FRUTTI IL CINGO. Id est: PRO FULCRO PORRIGO FRUCTUS, Appositè S. Joannes Chrysostomus: *Sicut ulmus fructuosa dat humorem viti, ut vitis pro se, & pro ulmo proferat fructum; ita tuæ res proficiant ad pauperis sustentationem in hoc sæculo, & illius sanctitas proficiat ad tuam sustentationem in illo.* Haud aliter S. Cæsareus Arelatensis: *Arbor ulmea*, inquit, *& vitis satis sibi convenientes esse videntur: Arbor enim ulmea, licèt amœna & sublime porrecta, nullum tamen fructum habere probatur. Vitis verò, quamvis sit parva & humilis, fructibus plena esse cognoscitur.* Et paulò post: *Hoc expedit fieri, ut quomodo arbor ulmea extendit ramos suos, & erigit, vel sustinet vitem, sic dives sæculi hujus porrigat ramos suos, id est manus, & sustentet pauperes Christi. Quod si fecerit in hoc mundo, sine dubio ab ipsis pauperibus Christi multipliciter repensabitur in futuro.* Idipsum divites experiuntur, qui, dum egenos alimentis sustentant, ab his vicissim amplissimâ meritorum fruge locupletantur. Nec incongruè illud etiam de Magnatibus pronuntiaverim, qui generosâ munificentiâ in viros litteratos profusi, ab his, insigni vicissitudine, gloriosis encomiis illustrantur. Gratitudo. S. Jo. Chrysost. Hom. 12. Oper. Imperf. S. Cæsar. Arel. hom. 24. tom. 2. Biblioth. Patrum. Eleemosyna. Adhærentia.

541. Academicus, inter Errantes Inclinatus, symboli loco vitem præfert, ulmo sustentatam, & hoc lemmate insignem: ET VEGETIOR, ET FÆCUNDIOR. D. Aresius eandem, palmâ nixam, hoc epigrammate notavit: INNIXA UBERIOR. Poteris etiam subscribere: FULCIMENTO VEGETIOR. Vel: JUNCTA FOECUNDIOR. Sensus est, quemadmodum vitis, quo nobiliore ac fortiore arbore sustentatur, eò suaviores fructus profert; ita juventutem tantò ampliùs in virtute ac scientia progredi, quantò præstantioris magistri operâ utitur. S. Cypriani de bona educatione sententia est: *Disciplina est custos spei, retinaculum fidei, dux itineris salutaris, fomes ac nutrimentum bonæ indolis, magistra virtutis.* Educatio. S. Cyprian. tract. 1. de hab. Virgin.

542. Vitis, ad usus fabriles penitùs inepta, nullibi alius adhibetur, nisi vel ad proferendos fructus, vel ad nutriendas flammas. Proinde inscripsi: VEL FRUCTUM, VEL IGNEM. Ad mentem nostram S. P. Augustinus: *Unum de duobus palmiti congruit; aut vitis, aut ignis: si in vite non est, in igne erit.* Certè Christianus, in vite figurari solitus, ex munere suo vel virtutum & æternæ vitæ fructus producere, vel secus æternis flammis indispensabili lege excruciari debet. S. Nilus Abbas: *Ut vitis*, inquit, *nisi fructus bonos ferat, exciditur, ne frustra solum occupet; sic quicunque Spiritus sancti fructus non producit, à Domino eradicabitur.* Et sapientissimus Idiota, meus Concanonicus: *Quia arbor sterilis & infructuosa fui, in ignem æternum projectus ardebo.* Opera bona. S. August. tr. 81. in Joan. sub medium. S. Nil. Abb. instruct. ad Monach. Idiota l. 4. Contempl.

543. In hominis morte vitem depinges, quæ humo cooperta, epigraphen ferat: ALIO RESURGAM. Mortuos olim ad vitem revocandos, hæc imago spectat. Quippe Magno Augustino asserente: *Nascimur de Adam, ut moriamur; resurgemus per Christum, ut semper vivamus.* Hoc omninò sensu Juvenis ille Machabæus imbutus erat, quando ab Resurrectio. S. Aug. in Psal. 35.

Antic-

Antiocho tyranno, instar tenellæ vitis, in caliginis barathrum, & funestos tumuli horrores præcipitatus, voce liberâ, ac fiduciæ plenâ, exclamavit, se olim ad vitam & immortalitatem resurrecturum. *Tu quidem sceleſtiſſime in præſenti vita nos perdis; ſed Rex mundi defunctos nos pro ſuis legibus in æterna reſurrectione ſuſcitabit.* Porrò eadem vitis, prosopopæiâ non ingratâ, etiam sanctam fidem Romano-Catholicam exhibet, quæ, tametsi Lutheri, Calvini, aliorumque hæreticorum injuriâ in multis civitatibus ac Provinciis Germaniæ, Galliæ, Scotiæ, Angliæ, Bataviæ, &c. sepulta jaceat, apud Chilos tamen, Chinenses, Æthiopeos, Peruanos, Floridos, aliasque gentes barbaras latissimè germinavit; Patribus Franciscanis, Dominicanis, Augustinianis, & Jesuitis terras illas assiduâ industriâ, sudore, & sanguine irrigantibus.

2 Mach. 7. 9. — S. Fides.

544. Vitis, omni uvarum foliorumque ornatu spoliata, epigraphen tenet: SUNT ALIIS MEA DAMNA LUCRUM. Mariam Virginem hæc imago spectat, quæ Filio suo Divino, ceu botro pretiosissimo, passionis tempore spoliata, toti mundo salutem & felicitatem attulit. Ut adeò verè à Buteone cognominetur: *Vitis vera, quæ racemum maturum aluit, vinum ſtillantem, quo exhilarantur animæ.* Et à S. Bonaventura: *Vitis ferens botrum, per quem pulſa mundi ſitis.* P. Jacobus Masenius Emblematis mentem hoc disticho explicat:

Maria V. in passione. — *Buteo hym. græc. p. 135. S. Bonav. in Psalt. min. quinque.*

Ut proſim, raptis jaceo viduata racemis!
Hoc Mariæ eſt Chriſtus, quod fuit uva mihi.

545. Vineæ florenti P. Jacobus Masenius inscripsit: FRUCTUS IN FLORE VIDENTUR. Juventutis hæc idea ac veluti prognosticon est; plerumque enim in ætatis flore conjicere licet, quales virtutum aut vitiorum fructus olim sit productura. Certè de Maria Virgine recens nata canit sacer Vates: *Surgamus ad vineas, videamus ſi floruit vinea, ſi flores fructus parturiunt.* Unde ab Hesychio cognominatur. *Vitis uvarum ferax, valde florens, intacta.* Canentem audi P. Masenium:

Juventus. — Maria V. — *Cant 7. Heſych. Or. 1. de Deip.*

Vinea floriferis dum panditur ebria baccis,
Non vanam fructus ſpem facit illa ſui.
Dum Virgo teneris pulcherrima floruit annis,
Ingentem fructus ſpem dedit illa boni.

546. Vitis, ramis luxuriantibus putata, epigraphen sustinet: EXPOLIATA DITIOR. Ita Religiosi è terrenis opibus abjectis quæstum amplissimum sortiuntur, suntque, teste Apostolo: *Tanquam nihil habentes, & omnia poſſidentes.* De his scribit S. Greg. Nazianzenus: *Vita eorum ſunt opes in egeſtate, poſſeſſio in peregrinatione, gloria in contemptu, patientia in infirmitate, proles egregia in cælibatu: qui delitias aſpernari in delitiis habent, qui regni cœleſtis causâ humilitatem amplectuntur, qui in mundo nihil habent & mundo ſuperiores ſunt; qui cùm in carne ſint, extra carnem tamen vivunt; qui proportione Deum habent, qui propter regni ſpem inopiâ laborant, & propter inopiam regnant.* Idipsum etiam de Eleemosyna disertè pronuntiat Christus: *Date & dabitur vobis.* S. P. Augustinus: *Attende, inquit, quid facit fœnerator, minus vult dare certè, & plus accipere: hoc fac & tu. Da modica, accipe magna. Vide quàm latè creſcat fœnus tuum. Da temporalia, accipe æterna. Da terram, accipe cælum.* Fertur Monasterium quoddam largis eleemosynis, quas dabat, evasisse locuples, iis deinde denegatis ad pauperiem redactum. Cumque hac de re Procurator quereretur apud peregrinum quemdam ibidem hospitem, ab eo audivit: *Date & dabitur* sunt sorores. Vos ejecistis priorem, cui nomen *Date*, mox ejectam sororem secuta est ejus comes individua, cui nomen *Dabitur*: si ergò vultis ut illa redeat, revocare priorem, ac largas, ut priùs; date eleemosynas.

Religiosus. — *2 Cor. 6. 10.* — *S. Greg. Naz. Orat. 1. de Pace.* — Eleemosyna. — *Luc. 6. 38. S. Aug. in Psalm. 63.*

547. Vitem, undique alligatam, hoc lemmate notârunt: CRESCIT PER VINCULA VIRTUS. Totum versum ita habeto:

Quæ reptaret humi, creſcit per vincula virtus.

Idipsum in sanctis Martyribus cernimus, qui vinculis & carceribus detenti, amplissima virtutum incrementa ceperunt. S. P. Augustinus: *Nolite putare, quia verè in miſeria fuerunt fideles, cùm in catena ambulaverunt. Latus fuit carcer fidelibus, leves fuerunt catenæ confitentibus, habebant gaudia in caſta, qui Chriſtum prædicabant inter tormenta.* Religiosos quoque, triplici votorum funiculo colligatos, hæc imago spectat.

VITIS, cum UVA.

548. Vitis, uvis onusta, epigraphen tenet: DEEST ALBA DECORI. P. Octavius Boldonus hoc Emblemate significabat, Cæsaris Montii Cardinalis splendori ac gloriæ nihil, præter candidam vestem papalem, defuisse. Eodem etiam militem generosum ac nobilem, sed fidei candore destitutum; aut fæminam formosam, illustrem, divitem, & humanam, at pudicitiæ, honestatisque eburno indigam afficere licet. Nam, ut Magnus Augustinus docet: *Pudor ætatum viridiorum magnum eſt ornamentum.*

549. Vites, uvis gravidæ, ac sub autumni signis figuratæ, ab eodem P. Boldono inscriptionem receperunt: PRUINA COQUET. Enimverò sicuti uva nonnisi sub pruinæ frigore perficitur, ita omnia, patientiæ rigoribus probè exercitata, ad supremæ bonitatis excellentiam maturescit. S. Laurentius Justinianus: *Quis ſufficienter narrabit, ad quantum perfectionis culmen ſanctum Job evexerit tentatio?* Et magis enucleatè Georgius Venetus: *Pruina ſignificare poteſt juſtitiam Dei punitivam, quæ etſi improbos deſtruit, benè tamen diſpoſitos, & cum patientia eam ſuſcipientes maturat & perficit.*

550. Uva acerba, è vite suspensa, & solaribus radiis exposita, inscriptionem præfert: HINC DULCESCET. Vel ut aliis placet: DULCIS ERIT. Ita nimirum omnis felicitas & ærumna humano gustui facilem, suavemque se præbet, si vitam & voluntatem nostram è Dei præsentia nunquam subtrahamus. S. Joannes Chrysostomus: *Si videmus mente ſemper Deum; ſi ſemper in recordationem ejus convertimus mentem noſtram, omnia nobis facilia apparebunt, omnia portabilia, &c.*

551. Joannes Orozcus uvas, è vite pendulas, lunaribus radiis exposuit; cum lemmate: NON MATURESCENT. Vel certè: INANIS CONATUS. Henricus Farnesius hâc suâ imagine docet, è mundi favoribus, qui ut plurimùm instar lunæ frigescunt, conatu prorsus irrito aliquam dulcedinem aut felicitatem expectari. Eamobrem Justus Lipsius: *Omnia dic principium, infida, intuta: nec viri ſolatii uſquam ſpes, quàm in ſe cuique.*

552. Qui Principum obsequiis deditus, nullum exinde quæstum, sed steriles tantùm titulos & aliquam honoris speciem coram mundo refert, se ipsum uvæ Emblemate significaverit, quæ lunaribus radiis exposita, epigraphen ferat: SALTEM ILLUSTRIOR. Ita nimirum, Magno Augustino teste: *Hujus mundi cupiditas, vanitas, ſed Chriſtus, qui ex mundo liberat, veritas.* Emblematis mentem ita explicat meus Concanonicus D. Salvator Carducius:

Illu-

Illustror saltem lunari lamine botrus,
Sic solus titulus Principis ornat honos.

553. Uvam, è vite quidem pendulam, sed tamen simul in terram usque reclinatam, hoc lemmate loquentem proposui: INHÆRENDO PUTRESCAM. Certè anima, mundo affixa, nonnisi gravissimas miserias & damna accipit. Opportunè S. Nilus: *Racemus, humi jacens, facilè putrescit: & virtus inani gloriæ inhærens, corrumpitur.* Et S. Ambr. *Anima, sicut uva, proxima terris corrumpitur, in superioribus maturatur.*

554. Vitis, ad uvam acerbam faciliùs perficiendam, omnibus suis pampinis spoliata, epigraphen reddit: UT CITIUS; subintellige: MATURESCAT. Ita sanè bonorum temporalium egestas internæ perfectionis acquirendæ instrumentum est efficacissimum. In hanc rem conferunt illa Josephi verba: *Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ.* Id est, interprete S. Antonio Paduano: *In terra paupertatis, non abundantiæ, in illa crescere, in ista decrescere, &c.* Levitæ, omnium temporalium bonorum possessione destituti, cognominabantur *Sancti*; seu ut Græcus vertit: *Agius*, id est, *sine terra.* Veluti ad illud sanctimoniæ fastigium à divitiarum contemptu unicè sublevati fuissent. Ex eadem vite defrondata Sanctus Ambrosius deducit, animam, terrenis affectibus ac negotiis liberam, ad pretiosissimos virtutum fructus disponi: *Procul à nobis debemus sæculares solicitudines abdicare, quæ mordent animum, mentem adurunt, ut maturos fructus culturæ diligentis possimus adipisci.* Huic affinis Joannes Baptista Bargioccus, canit:

Ut maturescant, viduantur frondibus uvæ,
Densa quibus, Solem dum vetat, umbra nocet.
Scilicet ille Deo reddit dulcissima vina,
Pampinea cælum cui sine fronde patet.

555. D. Vidone, inter purpuratos S. Ecclesiæ Patres recensito, præstans quoddam ingenium, illius personam uvæ symbolo repræsentavit, utpotè quam Princeps ille in gentilitiis familiæ suæ armis è vite suspensam tenebat. Epigraphen addidit: MATURA RUBUIT. Servator noster, in sacro Epithalamio *Botrus Cypri* cognominatus, sanctissimam suam humilitatem ad eam symboli normam efformâsse videri possit; nam nonnisi annis maturescentibus, & à Divino Patre definitis, corpus suum sanguine ceu purpurâ respergi voluit. Sanctus Athanasius: *Ipsum Verbum, propter nos homo factum, non indignum putavit, cùm quæreretur, abscondere se, fugere, & insidias declinare: cùm autem à se definitum tempus ipse adduxisset, in quo corporaliter pro omnibus pati volebat, ultrò se ipsum tradidit insidiantibus.*

556. P. Jacobus Masenius Emblematis loco poma cruda & uvas immaturas repræsentat, quæ sese ab arbore nonnisi ægerrimè avelli patiuntur, & decerpenti manui pertinaciter resistunt. Inscriptionem subjunxit: IMMATURA RESISTUNT. Innuit videlicet, res quasvis tempore suo aggrediendas esse. Sapienter Salomon: *Omnia tempus habent: Tempus plantandi, & tempus evellendi, quod plantatum est.* S. P. Augustinus: *Quid est redimere tempus, nisi, cùm opus est, etiam detrimento temporalium commodorum ad terrena quærenda & capessenda spatia temporis comparare?* Appositè Ovidius:

Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis?
Pomáque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura suâ; sine crescere nata,
Est pretium tardæ non leve vita moræ.

557. Nunquam generosissima vitis in maturos se solvit fructus, quibus humanum gustum recreet, nisi ferventi Sole nutrita & inflammata. Epigraphen subdidit serenissimus Christianorum symbolorum Author: INDE ET VITA, ET VIRTUS. Pariter & fortitudo, & omnes cæteræ virtutes ex sola Divina gratia originem vigorémque ducunt, quâ absente, virtutes optimæ in pessima degenerant vitia; nósque ipsi densâ occæcati caligine, stolidissimè erramus, atque indies magis magísque vitam flagitiis inquinamus. Adeóque, teste Magno Aug. *Qui a semetipso se fructum existimat ferre, in vite non est, in Christo non est; qui in Christo non est, Christianus non est. Non ait, sine me parum potestis facere, sed nihil potestis facere. Sive ergo parum, sive multum sine illo fieri potest, sine quo nihil fieri potest.* Emblematis sensum hoc epigrammate aperit symbolographus:

Gratia Dei.

S. August. tract. 81. in Joan.

Nectareas vitis cum tempore procreat uvas;
Si nitidus roseo Phœbus ab axe micat.
Uva parit dulces, sed Sole coquente, liquores;
Qui recreant homines, qui recreántque Deos.
Sed cessent radii Solis, lux aurea cesset,
Nullus erit Bachus, frigida vitis erit.
Si Deus illustrat mentes cælestibus auris,
Quisque bonos fructus, hoc generante, feret.
Quid jactas propriæ validissima robura dextræ?
Qui vigor accessit, cælitùs ille venit.

UVA.

558. Academici Clarificati uvas, intra labarum seu alveum effervescentes, hoc lemmate ornârunt: CLARESCUNT, DEPURANTURQUE. Ita litterati è mutuis congressibus ac colloquiis plurimum perfectionis acquirunt. Justus Lipsius: *Inter plures*, inquit, *non libentius solùm, sed plus discunt pueri.* Idipsum tamen non de pueris solùm, sed etiam de adultis, omniqúe aliâ virtutum materie intelligas, velim; quisquis enim cum præclaris hominibus est frequens, animum suum à scelerum fæce inter consortia illa facilè expurgat, & splendorem minimè vulgarem contrahit. Seneca: *Nulla res magis animos honesta induit, dubiósque & in pravum inclinantes revocat ad rectum, quàm bonorum virorum conversatio.* Et alibi: *Non tamen valetudini profuit utilis regio & salubrius cælum, quàm animis parùm firmis in turba meliorum versari. Quæ res quantùm possit, intelliges, si videris, feras quoque convictu nostro mansuescere: nullíque immani bestiæ vim suam permanere, si hominis contubernium diu passa est. Retunditur omnis asperitas, paulatímque inter placida dediscitur.*

Litterati.

Lips. l. 1. Centur. ad Belgas. Ep. 38.

Societas.

Senec. Ep. 94.

Idem lib. 3. de Ira. c. 7.

559. D. Joannes Baptista Mazzolenus uvam, è vite suspensam, simúlque, ut à vesparum & crabronum morsibus intacta maneret, in bombylio vitreo conclusam depinxit, cum lemmate: MATURESCIT ILLÆSA. Innuebat videlicet, juventutem, intra Collegii septa studiosè detineri solitam, ad eximiam judicii maturitatem excrescere, multáque vitiorum discrimina innocuam transire. Idipsum etiam de Religiosis ac Sanctimonialibus, intra claustra sua obseratis, intelligas, velim. De his enim omnibus pronuntiare licet id, quod Tertullianus de Martyribus, in carcere detentis, dixerat: *Non vides alienos Deos, nec imaginibus eorum incurvaris. Non clamoribus spectáculorum ædis, non in loco libidinum publicarum oculi tui impingunt, vacas à scandalis, à tentationibus malis, jam & à persecutione, &c.*

Juventus stricta.

Religiosus.

Tertull. ad Martyres.

560. Botrus, etiamnum tenellus, si in bombylio reponatur, posteà, uvis in majorem molem excrescentibus, nonnisi fracto vitro extrahi posse. Unde D. Aresius inscripsit: DONEC ATTERATUR. Et P. Carducius bombylii voce: DONEC DISRUM-

Habitus vitiosus. RUMPAR. Certè habitus vitiosus, in pectore nostro diutiùs augescens, nonnisi difficillimè retrahitur, sed plerumque persistit, dum anima in hominis morte salvatur à corpore. Perspicuè Jobus: *Ossa ejus implebuntur vitiis adolescentiæ ejus, & cum eo in pulvere dormient.* Seneca: *Ne ipsa quidem universa Philosophia vis, licèt tota in hoc vires suas advocet, duram jam & veterem animis extrahet.* Job.20.11. Senec Ep.54.

561. D. Carolus Bossus Patrem Claudium Aquavivam, Societatis JEsu Generalem, Emblemate honoraturus, botrum expressit, in amphora vitrea conclusum, cum lemmate: INVIUS EXITUS. Mens iconis erat, Archiepiscopatum Neapolitanum, à Summo Pontifice oblatum, viro illi religiosissimo minimè acceptum fuisse, nec etiam in animum suum inducere aut persuaderi potuisse, in quibus à tenera ætate ad supremam usque senectutem educatus fuerat, deserendas. Insigne hujus documenti exemplar nobis extitit ipsemet Servator, qui, tametsi crudelissimæ passionis suæ angustias effugere potuisset: id tamen nec minimum unquam tentare voluit. Quin imò, à Judæis crucis deserendæ causâ admonitus, ad extremum usque halitum in ea perstitit. S. Bernardus: *Non descendit Dominus, ne daret occasionem surripiendæ nobis perseverantiæ, quæ sola coronatur; & ne faceret obmutescere Prædicatorum linguas, consolationum pusillanimes & dicentium singulis: Tu LOCUM tuum DESERAS. Quod sine dubio sequeretur, si respondere possent; quia Christus suum deseruit.* Perseverantia. S. Bern. ser. 1. in die Pasch.

562. Uvæ, ab hyemis injuria conservandæ, in autumno supra paleas extenduntur. Unde Academicus, inter Furfuraceos Conservatus, symboli loco, magnam uvarum copiam, supra paleas repositam, præfert, cum epigrammate: ALA STAGION PIU' TARDA. Id est: AD BRUMAM SERVATUR. Cautam prudentiam & sagacem providentiam, quâ imminenti necessitati opportunè consulamus, Emblemate illo edocemur. Et quia in sacris Litteris vites cognominamur, omninò nobis incumbit, ut bonorum operum uvas accumulemus, quibus in vitæ nostræ termino perfrui ac recreari valeamus. Venerabilis Bedæ hac de re consilium est: *Nunc inter ardores tentationum tempus est colligendi futurorum merita præmiorum. Nam dies judicii hyemis similatur rigoribus: quia tunc nimirùm nulla relinquitur facultas pro vita laborandi, sed tantùm cogitur quisque de horreo priscæ actionis, quod recondidit, proferre.* Et S. Gregorius Papa: De justis per Psalmistam dicitur: *Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos. Ad examen quippè judicii portantes manipulos veniunt, qui in semetipsis recta opera, quibus vitam mereantur, ostendunt.* Providentia. Beda in cap. 6. Proverb. S. Greg. lib. 7. in Job. 13.

563. Uvas sub torculari lemmate illo notabis, quo Themistocles, è patria proscriptus, usus est: PERIERAM, NISI PERIISSEM. Ita æterna Sanctorum felicitas non aliunde, nisi è persecutionibus ac ærumnis, quibus in hac vita oppressi fuêre, promanavit. S. P. Augustinus: *Sicut oliva & uva, priusquam ad usum valeant humanum, premi debent in torculari: ita debet homo persecutionem pati, priusquam idoneus fit ad Regnum cælorum.* Calamitas utilis. S. Aug. l. 100. Homil. ser. 8.

564. Christus in horto Gethsemanæo purpureos sudores stillans, uvarum ectypo repræsentari potest, quæ supra tabulam accumulatæ, nemine premente, copiosum mustum exsudant. Epigraphen subjunges: STEMPRA SE STESSA. Id est: A SE IPSA LIQUOREM. De tota sancta Christi passione in rem præsentem D. Bernardus super illud Isaiæ: *Oblatus est, quia ipse voluit*, ait: *Oblatus est, non quia meruit, non quia Judæus prævaluit, sed quia ipse voluit. Voluntariè sacrificabo tibi Domine, quia voluntariè oblatus pro mea salute, non pro tua necessitate.* Christus in horto. Passio Christi. S. Ber. Purif. Mar.

565. Botrus, manu compressus, hanc à me gnomam retulit: PRESSUS EMITTAM. Proprium sanè hominis mundani paradigma, qui virtutum suarum liquores nonnisi diversis ærumnis coarctatus fundit. S. P. Augustinus: *Uva in vite pressuram non sentit, integra videtur, sed nihil inde manat: mittitur in torculari, calcatur, premitur, injuria videtur fieri uvæ: sed ista injuria sterilis non est, imò si nulla injuria accederet, sterilis remaneret.* Mu... nu... S. Au... Psal.

566. Uvæ botrus tum demùm sapit, si maturus, probèque excoctus fuerit. Unde lemma: RECREAT BENE COCTA SAPOREM. Ludovicus Blosius virum, benè mortificatum, pulcherrimo uvæ botro, maturo, excocto, dulci ac sapido comparabat; malè verò mortificatum botro acido, duro, amaro, gustuique ingrato, conformiter illi Prophetico: *Expectavi, ut faceret uvas, fecit autem labruscas.* Hoc est discrimen inter filios Dei & hujus sæculi, quòd hi, relegatâ à se mortificatione, ductum suorum sensuum sequantur; *qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis.* Rectè adeò pronuntiat S. Hieronymus: *Tantum proficies, quantum tibi vim intuleris.* Et super verba illa Jobi: *Nec invenitur in terra suaviter viventium*, negat, *sapientiam timoris Dei*, de qua ibi Jobus, esse penes eos, *qui nullo jugo disciplinæ tenentur: adeòque veram sapientiam non habet quisquam, nisi carnem suam crucifixerit cum vitiis & concupiscentiis.* S. Franciscus Borgia, cùm laudari quempiam tanquam sanctum perfectúmque inaudiisset, subjungebat: *Omninò talis est, si mortificatus est.* Mor... ficat... Lud. Instit. Isa... Gal. S. H... in J... cap... In vi... cap...

VINUM.

567. Humanum pectus maximam è necessitate audaciam & generositatem sortitur; neque ullum crudelius est certamen, quàm quod desperatis auxiliis & præsenti vitæ discrimine suggeritur. E vino id disces, quòd in dolio obturatum, vires suas geminat, ruptoque retinaculo, foràs erumpit. Proinde epigraphen subjunges: ANGUSTIIS VIOLENTIUS. Seneca: *Nullus perniciosior est, quàm quem audacem angustiæ faciunt; longéque violentiùs semper ex necessitate, quàm ex virtute corrigimur.* Ne... sita... rob... Sen...

568. A sensuum illecebris humanum pectus opprimi, mentémque ligari, Abbas Certanus ex vini utre demonstrat, cui vicinam pinxit Pantheram soporatam, cum lemmate: ALLETA IL GUSTO, ED INCATENA IL PIEDE. Id est: SPERNIT, DUM RECREAT. S. Cyrillus Alexandrinus: *Semper voluntatem, mundana diligentem, involuntaria servitutis necessitas comitatur.*

569. Vini dolio illa S. Ambrosii verba non incongruè incidi facies: VETUSTATE PROFICIT. Assiduum in virtute progressum, maximè tamen in ætate grandæva exercendum, hæc imago innuit. De hac Senec. *Hæc ætas optimè facit ad hæc studia, jam despumavit, jam vitia primo fervore adolescentiæ indomita lassavit, non multùm superest, ut extinguat. Et quando, inquis, tibi proderit istud, quod in exitu discis, aut in quam rem? In hanc, ut exeam melior. Non est tamen, quòd existimes, ullam ætatem aptiorem esse ad bonam mentem, quàm quæ se multis experimentis longâ ac frequenti rerum patientiâ domuit, quæ ad salutaria mitigatis affectibus venit.* Et alibi etiam senibus proficien- Senec. Ep. Pro... Ide Ep

ficiendum esse indicans, ait: *Tamdiù discendum est, quamdiù nescias, & si proverbio credimus, quamdiù vivas.* Et paulò pòst: *Etiam seni discendum est.*

570. Sicut vinum, immoderatè haustum, in humano corpore gravissimarum infirmitatum est seminarium: ita contrà, si ad dimensum ac temperatè bibatur, stomachum maximè roborat, vires deperditas restituit, & sexcenta incommoda prohibet. Unde D. Rancatus vini amphoram hoc lemmate descriptam exhibet: MEDICE, SI MODICE. S. Paulus in hanc sententiam dilucidè concedens, charissimum suum Timotheum his omninò verbis hortatur: *Modico vino utere propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates.* Eò reflectens S. Ambrosius: *Non ergo*, inquit, *propter voluptatem bibendum est, sed propter infirmitatem. Pro remedio igitur parcius, pro delitiis redundantius.* Et S. Joannes Chrysostomus: *Vino modico utere: etenim ipsum modicum propter infirmitatem permisit, &c.*

571. Vinum, in dolio jam jam evacuatum, & ad fundum pertingens, pristinam dulcedinem exuit, acorémque minimè gratum induit. Unde lemma: AD EXTREMUM ACESCIT. Eorum hæc idea est, qui annorum progressu deteriores fiunt, &, virtutis suavitate exolescente, aliis gravissima scandala præbent: vel etiam, qui in senectute ad extremam ægritudinem provecti, impatientes, cholericos & iracundos se exhibent. De primo Emblematis sensu ait Magnus Augustinus: *Asserimus donum Dei esse perseverantiam, quâ usque in finem perseveratur in Christo: finem autem dico, quo vita ista finitur, in qua tantummodò periculum est, ne cadatur.* De secundo canit è Poëtis nonnemo:

Parva cadis vini reliqua est quæ portio, acescit,
Portio melliti quæ fuit antè meri.
Sic totam exhausit qui vitam, est pronus ad iras,
Ipse suo tandem tristis acore senex.

572. Mustum, vasi inclusum, vi erumpit. Lemma: SI PREMIS, ERUMPIT. Ita juventutem, disciplinâ nimiùm arctâ coërcitam, nonnunquam vi ad noxiam libertatem prorumpere experimur. De filiis educandis saluberrima Platonis præceptio est: *Hæc nostra est sententia, delicias puerorum mores reddere difficiles, morosos, iracundos, & qui levibus occasionibus vehementer percellantur. Contrà verò nimiam & feram severitatem eorundem mores reddere humiles, illiberales, ab humanæ societatis commerciis abhorrentes.* Et mox mediocritatem inculcans, ait: *Rectam vivendi rationem ita esse constitutam, ut neque voluptates tantùm persequatur, neque à doloribus omninò abhorreat, sed medium quoddam amplectatur: quod medium ego nunc tranquillum pacatúmque habitum vocabam.* Unde S. Gregorius Nazianzenus docet, filios moderatè castigandos esse, quòd nimia severitas impudentiam, flagitiorum omnium parentem, generet; sic enim canit:

Ne tenerum abrumpat reprehensio dura pudorem,
Auxilium patribus quo nullum firmius usquam est;
Probra etenim effrontes faciunt, bonitásque modestos
Et venia, ac natos præsertim laudis amantes.

573. Ajunt, in Provincia (Italis *Provenza*) vineam florere, oleis circumseptam; ubi mirâ mixturâ vinum ab oleo, & oleum à vino saporem contrahit. Unde lemma: MIXTUS UTRIQUE SAPOR.

Nascitur ex Baccho Pallas, ex Pallade Bacchus;
Hæc amor, hic timor est; mixtus utrique sapor.

Ita nimirùm amor & timor erga Deum eo jungantur connubio, ut neuter alteri quidquam detrahat, sapiátque timor amorem, ne desperet; & amor timorem, ne effrenis evadat. S. P. Augustinus: *Amor malus inflammat, timor humiliat. Humiliat & bonus timor, accendit & bonus amor.* *S. August. in Psal. 79.*

U L M U S.

Caput XLV.

574. Ulmus umbram spargit ita benignam, ut herbis, sub se recumbentibus, plurimum incrementi tribuat. Id quod Bargalius hoc lemmate innuit: QUOD OPERIT, NUTRIT. Benevolam & affectuosam alterius protegendi voluntatem hoc symbolo depinges. David hâc virtute cumprimis eximius, dum se generosum Miphiboseth tutorem ac patronum ultrò obtulit, eundem insuper Regiæ suæ mensæ assiduum convivam accumbere jussit: *Ne timeas*, inquiebat, *quia faciens faciam in te misericordiam propter Jonatham patrem tuum, & restituam tibi omnes agros Saul patris tui, & tu comedes panem in mensa mea semper.* Sed quid Davidem memoro? Ipse Deus quoque hanc operandi methodum familiarem habuit, quando se populi Israëlitici Dominum demonstraturus, non tantùm supremæ authoritatis suæ tutelâ assiduò illum protexit, sed etiam alimenta, vitæ sustentandæ necessaria liberalissimè est elargitus: *Vespere*, inquiebat, *comedetis carnes, & manè saturabimini panibus: scietisque, quòd ego sum Dominus Deus vester.* In hunc locum Hieronymus Oleaster ait: *Munus Domini est, suis necessaria providere. Considera, quæso, in quo se Dominum suum ostendat, non in bonis auferendis, sed dandis: non in exigendo ministerio, sed in donis exhibendis.* Eodem Encomio Plinius Trajanum Imperatorem, subditorum suorum penuriam benignissimâ manu sublevare solitum, celebrat: *E cœlo*, inquit, *nunquam benignitas tanta, ut omnes simul terras uberet, foveátque hic omnibus pariter, si non sterilitatem, at mala sterilitatis exturbat: hic si non fœcunditatem, at bona fœcunditatis importat.*

[Pro-tectio. — *2 Reg. 9. 7.* — *Exod. 16. 12.* — *Oleast. in hunc loc.* — *Plin. in Panegyr. Traj.*]

575. Abbas Certanus quemdam, aliorum compositiones veluti suas venditare solitum, Ulmo non absimilem dixit, quæ, tametsi naturâ suâ sterilis, fructibus tamen à vite productis, sibique innitentibus, tota onusta est. Epigraphen addidit: LE VINDEMMIE PORT' JO, NON LE PRODUCO. Id est: VINDEMIAS FERO, NON PARIO. Ad hominem, veluti sterilissimam ulmum, Apostolus: *Quid enim habes, quod non accepisti?* Hunc locum interpretatus Magnus Augustinus, ait: *Intelligat homo gradum suum, & confiteatur Deo, & audiat Apostolum dicentem homini superbienti, & elato, & extollere se volenti: Quid enim habes, quod non accepisti? Quid gloriaris, quasi non acceperis? Intelligat ergo homo, quia accepit, qui volebat suum dicere, quod non est ejus.*

[Gloria vana. — *1 Cor. 4. 2.* — *S. Aug. Tract. 14. in Joan. cap. 3.*]

576. Carolus Rancatus ulmum, nullis quidem fructibus, sed solis frondibus gravidam, hoc Ovidii lemmate notavit: NIL PRÆTEER FRONDES. Ita sanè Hypocritæ, virtutum frugibus sterilissimi, copiosas exterioris apparentiæ frondes jactitant. Adamus, deperditis Paradisi fructibus, frondes corpori suo tegendo quæsivit. Eò animum advertens S. Ambrosius: *Justus*, inquit, *fructum quærit, peccator folia tantùm.* Et Hugo Cardinalis: *Hypocrisis speciem sanctitatis exteriùs tenet, sed interiùs rem veritatis non habet.* Eodem Emblemate sacrum Oratorem, eloquentiæ frondibus magis, quàm frugibus colligendis deditum, significabis.

[*Ovid. l. 14. Metam.* — Hypocrita. — *S. Ambros.* — *Hug. Card. in Job. c. 40.* — Prædicator Academicus.]

FINIS LIBRI NONI.

MUNDI SYMBOLICI

LIBER DECIMUS.

HERBÆ.

ACANTHUS.

Cap. I.

1. ACanthus, quem etiam unguem urſinum vocant, quantò magis deprimitur, eò amplius creſcit. Unde lemma huic herbæ inditum: DEPRESSA RESURGIT. Haud aliter virtus incrementum nullibi majus, niſi inter calamitates ſumit. Luculento ſuo exemplo id comprobans Hercules, trophæa tantò celſiora fixit, quò pluribus hoſtium monſtris fuit provocatus. Joſephus infamias, depreſſiones, ac carceris ſqualores inſtrumenti loco habuit ad gloriam ſuam ampliſſimè propagandam. Jobus, quò profundius à dæmonum inſolentiâ depreſſus, tantò evaſit dignitate & viribus ſublimior. De hoc S. Ambroſius: *Fortior æger, quàm cùm ſanus eſſet, ſe ipſo inventus eſt; fortior enim æger Job, quàm cùm ſanus fuerat, ſecundùm quod ſcriptum eſt: Virtus in infirmitate perficitur. Ergò & Job, cùm infirmabatur, tunc validior erat.* In rem noſtram accommodatè Seneca: *Da mihi adoleſcentem incorruptum, & ingenio vegetum, dicet fortunatiorem ſibi videri, qui omnia rerum adverſarum onera rigidâ cervice ſuſtulit, quàm qui ſuprà fortunam extat. Non mirum eſt, in tranquillitate non concuti. Illud mirare, ibi EXTOLLI aliquem: UBI omnes DEPRIMUNTUR; ibi ſtare, ubi omnes jacent. Quid eſt in tormentis, quid eſt in aliis, quæ adverſa appellamus, mali? Ut opinor, ſuccidere mentem & incurvari, & ſuccumbere: quorum nihil ſapienti viro poteſt evenire. STAT RECTUS SUB qualibet PONDERE.*

Virtus depreſſa.

S. Ambr. c. 2. Enarrat. in Job.

Senec. Ep. 71.

2. Acanthus inter cæteras ſuas virtutes etiam phthiſin curat, & pulmones, ulceribus, & putredine obductos, ſanitati reſtituit. Caſtor Durantes id compendio exprimens, ait: *Taboque medetur.* Proinde epigraphen ſubjunges: TABIDA CURAT. Pœnitentia hoc ſymbolum ſibi vendicat, quæ adverſus fœdita peccatorum apoſtemata præſentiſſimam opem affert. Guerricus Abbas è myrrhæ amarore verum penitentis dolorem dignoſcens, ait: *Myrrha in corde tuo dolor eſt. Myrrha namque amariſſimum guſtum ſui etiam nomine prodit, effectu autem præter alias ſui utilitates corruptioni reſiſtit. Et quid guſtu amarius, quid effectu ſalubrius, quàm dolor, quo peccator ad pœnitentiam contriſtatur? Sed omnis hæc amaritudo nihil aliud, quàm myrrha eſt, vindicans à corruptione tam luxuriarum, in quibus computruit; quàm vermium immortalium, quos meruit.* Cæterùm, quòd Pœnitentiæ virtus *tabida curat*, è S. Gregorii Nazanzeni poëmate explicatiſſimè colligitur:

Pœ… tia.…

Gu… ſerm… Ep…

S. G… Na… Car… Vit…

Et quem non ſcelerum ſuperavit mole Manaſſes?
Urbibus ex cunctis Ninive cui crimine ceſſit?
Denique quid dextrâ publicani nequius uſquam?
Attamen hos etiam Chriſtus, commiſſa dolentes
Crimina, donavit veniâ, noxaſque remiſit.

ACONITUM.

Cap. II.

3. INter cæteras venenatæ hujus herbæ proprietates Phyſici etiam iſtam numerant, quòd adverſus oculorum deliquia remedium ſit præſentiſſimum, ipſiſque adeóque ferocibus belluis violentam mortem inferat; uti luculento teſtimonio comprobant Plinius & Caſtor Durantes:

Plin… c. 2. …

Eſt aconitum oculis ægris ſatis apta medela,
Appoſitoque cibis perit omnis beſtia; porcos,
Panteraſque, lupoſque necat.

Unde

Unde inscriptionem addidi: GLI OCCHI RISANA, E DA' LA MORTE A I MOSTRI. Id est: PROSTERNIT MONSTRA, ET LUMINA SANAT. Eandem omninò indolem calamitates à Deo immissæ, congenitam habent; earum enim beneficio crudelia, rapacia, & carnalia affectuum nostrorum portenta profligantur, & infirmi, caligantesque oculi, ad claritatis Divinæ, cælique delitias, irretortâ acie contemplandas, validè acuuntur. S. P. Augustinus: *Tribulationes temporales plerumque prosunt, vel ad sanandum tumorem superbiæ, vel ad probandam exercendámque patientiam, vel ad quæcunque flagellanda & abolenda peccata. Tamen nos nescientes, quid ista prosint, ab omni tribulatione optamus liberari.*

AMARACUS, seu Samsucus. *Cap. III.*

4. Notissima hæc herba, odorem admodum suavem & gratum è frondibus suis exhalans, in compluribus hortis deliriarum causâ plantatur; estque Plinio teste, *in summo terræ leviter hærens.* Unde lemma: TERRÆ LEVITER HÆRET. Homines spirituales, & Divinis contemplationibus deditos, hac icone depingere licet; quippe qui terras nonnisi necessitate compellente attingere solent, maximamque partem ad cœlos sublevati vivunt. Talem se probavit Paulus, quando dixit: *Nostra conversatio in cœlis est. Hoc namque*, interprete S. Gregorio, *esse speciale specimen electorum solet, quòd sic sciunt præsentis vitæ iter carpere, ut per spei certitudinem noverint jam se ad alta pervenisse, quatenus cuncta, quæ præterfluunt, sub se esse videant, atque omne, quod in hoc mundo eminet, amore æternitatis calcent. Hoc enim est, quod sequenti se animæ Dominus per Prophetam dicit: sustollam te super altitudines terræ.* Idem omninò meus D. Salvator Carducius hoc disticho explicat:

TELLURI LEVITER, dum frondet, Amaracus HÆRET,
Non secus in terris ætheris hæret amans.

5. Catullus in amaraco suavem odorem deprehendens, hanc de illo apostrophen ad Hymenæum efformat:

Cinge tempora floribus
Suave olentis amaraci.

At Plinius eundem odorem acrimoniâ plenum esse docet: *Abrotanum*, inquit, *& amaracus graves habent odores.* Proinde, nî fallor, opportunè inscribes: SUAVIS ODOR, ET ACER. Geminam hanc prærogativam misericordia Divina congenitam habet, quæ justos quidem amabilissimâ dulcedine demulcet ac roborat, simul tamen nunquam non quamdam calamitatum acrimoniam affundendo. Huc plurimum confert illa S. Ambrosii consideratio, quòd Christus, post acceptum à Juda osculum, hæc verba tacitè pronuntiârit: *Ego osculum non nego; ipse videris, qui violaveris osculi sanctitatem. Nec immeritò graviore telo tantæ dignationis percussus est Judas, quàm si eum fulmine percussisset.*

6. Dioscorides, referente Joanne Ruellio, de amaraco ait; quòd sit *odore gravi, sapore amaro.* Exinde hanc epigraphen formabis: ODOR GRAVIS, SAPOR AMARUS. Iidem peccati mores sunt; quippe quod fætore quodam individuo respersum, animæ nostræ palatum ingratissimo amarore inficit. Quantùm ad fætorem spectat, dilucidè in rem nostram concedit Doctorum gemma, S. P. Augustinus: *Habet aliquis sanum olfactum animæ; sentiet quomodò puteant peccata.* Quantùm verò ad amaritiem, S. Ambrosius ait: *Peccator, quamvis foris abundet, & delitiis affluat, odoribus fragret, in amaritudine animæ vitam exigit.*

7. Crebros quidem labores & assidua obsequia in amaraco, aliisque similibus herbis fovendis collocamus; at quid inde referimus præmii? Prô hominum vanitatem! unicum sertum, ex ipsius foliis contextum, donarii loco tandem accipimus, nullâ prorsus utilitate aut lucro accedente. Ruellii verba sunt: *Folio tantùm coronant Jovis flos, amaracus, hemerocalles, abrotanum, &c.* Unde epigraphen subdidi: FOLIO TANTUM CORONAT. Mundus idipsum assolet, clientes suos nonnisi inutilibus & vanissimis foliis coronans. Ut adeò S. Basilius justè adversus Christianos illos improvidos invehatur, qui ludis Olympicis gravissimè fatigati, non aliam mercedem ab agonotheta recipiunt, nisi quatuor frondes, in coronæ formam contextas. *Sic*, inquit, *omnes contra se mutuò Dæmon debacchari facit: sic locum insaniæ & impietatis officinam fidelem civitatem Diabolus efficit. Et his omnibus PRÆMIUM CORONA DE FRONDIBUS Dedecoris argumentum, donum ridiculum, & fallacia est appellationis, &c.*

Ruell. de Nat. Stirpium lib. 1. cap. 14. Mundi dona vana. *S. Basilius Seleuciensis Orat. 27.*

8. Porci, inter obvios quosvis fætores suavissimè volutari soliti, amaracum extremo odio, & instar lethiferi veneni abominantur. Lucretio id observatum est: *Lucret. l. 6.*

Denique amaracinum fugitat sus, & timet omne
Unguentum; nam setigeris SUBUS ACRE VENENUM est.

Unde subscribens: SUBUS ACRE VENENUM. Haud aliter homines carnales, spurcissimis sordibus unicè immersi, purioris conscientiæ fragrantiâ, plurimum offenduntur. Eamobrem, teste Divinâ Sapientiâ, impiis solenne est in hæc verba prorumpere: *Circumveniamus justum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, &c. Gravis est nobis etiam ad videndum, &c.* Sic nimirum, teste D. Augustino: *Omnes mali persequuntur bonos, si non ferro & lapidibus, sed vitâ & moribus.* Ad propositum nostrum meus Carducius:

Impii horrent justos. *Sap. 2. 12.* *S. Aug. ser. 24. de Verb. Dom. cap. 2.*

Majorana viret, suibus lachrymabile virus:
Sic Venerem perimit candida virginitas.

9. Italis hæc herba duplice nomine vocatur, nimirum *Majorana*, & *Persa*, quorum primum, si ad litteram in latinum vertatur, *majoritatem*, alterum verò *perditionem* significat. Quare ex hinc doctrinam, ad mores formandos aptissimam colligere licet; nempe ambitiosos illos ut plurimùm æternùm *perdi*, qui aliis *majores* videri, & dignitatibus excellere cupiunt. Unde lemmatis loco, Amaracus Italico idiomate de se ipso pronuntiet: SON MAJORANA, E PERSA. Emblematis mentem hac ecloga vernacula aperui:

Dignitas periculi plena.

Non è, com' altri stima, alta ventura,
Il regnar frà i maggiori;
Mà fiera, e deplorabile segura.
Sovente al grado primo
Succedon primi, e tormentosi errori
Del abisso ne' limo.
E con revolta strana,
Chi già fu Majorana,
Trova sorte diversa,
Piangendosi alla fine anima Persa.

Dilucidissimè Salomon: *Judicium durissimum his, qui præsunt, fiet. Exiguo enim conceditur misericordia; potentes autem potenter tormenta patientur.* S. Hieronymus in illa Ezechielis verba: *Primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti*, ait: *Grandis dignitas sacerdotum; sed grandis ruina ipsorum, si peccent. Lætamur ad ascensum, sed timeamus ad lapsum. Non est*

Sap. 6. 6. *S. Hieron. in Ezech. 44. 30.*

est tanti gaudii excelsa tenuisse, quanti mœroris de sublimioribus corruisse. Author libri *de duodecim abusionibus*, de Rege iniquo ait: *Sciat Rex, quòd, sicut in throno hominum primus constitutus est, sic & in pœnis, nisi justitiam fecerit, primatum est habiturus, &c.*

ASPALATHUS.

Cap. IV.

10. Aspalathus, humilis staturæ frutex, nativum suavemque odorem exhalat; qui tamen mirificè in ipso augescit, si iridem cælestem supra se conspicuam habeat. Plinii hac de re verba sunt: *Tradunt, in quocunque frutice curvetur arcus cælestis, eandem, quæ sit aspalatho, suavitatem odoris exire, sed in aspalatho inenarrabilem quemdam.* Eò reflectens nonnemo, aspalathum sub iride cælesti pinxit, cum lemmate: VIRTUS HINC MAJOR. Haud aliter sapientia naturâ quidem suâ pretiosum odorem spargit; at gratiæ Divinæ ac charitatis supremæ arcu cincta, intensissimum fragrantiæ incrementum capit. Ita quoque Maria Virgo, tametsi ante Verbum Divinum in utero suo conceptum cœlestibus gratiis ad miraculum plena fuerit, earumque fragrantiam, instar aspalathi, latissimè diffuderit; posteaquàm tamen naturam Divinam & humanam, veluti gemina iridis cœlestis capita, in se unitas & Incarnationis Divinæ momento copulatas habuit, pretiosissimus ille sanctitatis & meritorum odor eò usque excrevit, ut universus Orbis exinde recrearetur. P. Cornelius à Lapide de Maria V. ait: *Licet illa ante Verbi conceptionem & incarnationem plena esset gratiâ, uti salutata est ab Angelo; tamen mox ubi Verbum in se concepit & corporavit, quasi plena Deo, mirabiles sapientiæ & sanctitatis odores & ardores in Judæa, ac deinde per universum Orbem sparsit.* Et Salomon Mariæ Virginis ore: *Cùm esset Rex*, Deus nimirùm incarnatus, veluti iris cælestis, *in accubitu suo; nardus mea dedit odorem suum*; *Nardus quippè*, subinfert Doctor mellifluus, *herba humilis est, & pectus purgat; ut manifestum sit, humilitatem nardi nomine designari, cujus odor & decor invenerit gratiam apud Deum*, veluti diceret, Mariæ Virginis virtutes nunquam fragrâsse suaviùs, quàm Verbo incarnato ceu Iride cœlesti illustratas.

(Plin. l. 12. c. 24. — Litteratus justus. — Maria V. gravida. — Corn. à Lap. in Ecclesiast. cap. 24. 20. — Cant. 1. — S. Bern. de Assumpt. ser. 4.)

11. Aspalathus, in vino decoctus, plurimum utilitatis habet, cùm ad oris, tùm ad partium genitalium ac sordidarum maligna ulcera curanda. Proinde non incongruè epigraphen, è Castore Durante mutuatam, eidem subjunges: ULCERA PURGAT. Sapientis correctoris aut Confessionis Sacramentalis hoc symbolum est; eorum enim beneficio fœdissima maledici oris ac libidinis ulcera expurgantur, ac pristinam sanitatem recuperant. Compendio dixit Magnus Augustinus: *Initium operum bonorum confessio est operum malorum.* De Correctore canit meus Carducius:

(Correctio. Confessio. S. Aug. Tra. 12. in Joan.)

Frondibus & fibris Aspalathus ulcera purgat
Tabida, corrector famine corda polit.

BASILICON.

Cap. V.

12. Basilicum, levi manu fricatum, suavissimos odores spargit; at, si duriùs tractetur, eosdem malignos & insuaves senties. Unde lemma: QUO MOLLIUS, EO SUAVIUS. Ita sanè noster proximus, humanâ ac prudenti methodo correctus, amœnum pœnitentiæ thymiama exhalat; at asperiùs, quàm par est, invasus, gravissimè exacerbatur, & ingratissimos scelerum & vindictæ fœtores evomit. Rectè monet S. P. Augustinus: *Nihil nocendi cupiditate fiat, sed omnia consulendi charitate, quia & plectendo & ignoscendo hoc solùm benè agitur, ut vita hominum corrigatur.* Eruditè Joannes Paschalius:

(Correctio suavis. — S. Aug. Epist.)

Ozima, si leviter tractes, leviterque terendo
Frices, ad nares gratior halat odor.
Corrige, sed leviter crimen correctio purgat,
Exiet è molli vulnere vera salus.

13. Inter celebriores Basilici proprietates hanc cumprimis deprædicat Castor Durantes, quòd ipsius semina

Exhilarant tristes, & mentis nubila pellunt.

Unde Emblematis loco appositè subscribes: MENTIS NUBILA PELLIT. Ipsissima hæc Spiritûs sancti in animam nostram effecta sunt; tristibus enim mentis humanæ effectibus procul fugatis, serenissimâ ac jucundâ quiete eam profundit. Verissimè testatur Apostolus: FRUCTUS SPIRITUS EST *charitas, gaudium, pax, &c.* Lectio S. Pauli è S. Augustini pectore omnes hæsitantis ingenii nubes, quibus inter tot hæreses caligabant, disjecit: vix enim paucula hæc verba legerat: *Induimini Dominum JEsum Christum*, nullâ interpositâ morâ, *statim ab eo omnes dubietatis tenebræ diffugerunt.* Ita quoque præstantis Theologi aut prædicatoris doctrina omne pristini erroris nubilum è sceleratorum animis profligat.

(Spir. S. — Galat. — S. Scriptur. — S. P. vitâ — Doctrina.)

14. Mira est Basilici proprietas, quòd, dum seminatur, injuriis ac probris oneratum, felicissimè progerminet. Plinii verba sunt: *Cum maledictis & probris serendum præcipiunt, ut lætius proveniat.* Unde lemma: A PROBRIS FELICIUS. Certè homines Apostolici inter malevolorum insultus ac sceleratorum contumelias miris incrementis promoventur. Testatissimè Christus: *Beati estis, cùm maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adversùm vos, mentientes propter me: gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis.* Audi S. Augustinum: *Neque timendum est, ne aliquid faciat homo inimicus. Quid enim facturus est? Multa mala dicturus, opprobria jaculaturus, in convitiis sæviturus, sed quid tibi? Gaudete, inquit, & exultate, quoniam merces vestra magna est in cælo. Ille in terra geminat convitia, tu in cælo lucra.*

(Plin. c. 7. — Injuriæ utiles. — Matt. — S. Aug. Psal.)

BORAGO.

Cap. VI.

15. Borago, floribus undique vestita, epigraphen tenet: FERT GAUDIA CORDI. Hanc Boraginis proprietatem probè perspectam habuêre veteres, unde illam etiam coraginem vocârunt. Idipsum effectu longè efficaciore in nobis operatur contemplatio cæli, illiusq; possidendi fiducia: *Exaltatio oculorum*, Salomone teste, *est dilatatio cordis.* Regius Propheta, Creatorem suum affatus, de gratiæ Divinæ largitione dixit: *Dedisti lætitiam in corde meo.* Huic consonans Anna Prophetissa, de se ipsa testatur: *Exultavit cor meum in Domino.* Quæ verba satis dilucidè persuadent, veram felicitatem non aliunde, nisi à solo Deo in animam nostrã derivari posse. Nam, S. Bernardo asserente, *illud verum & solum est gaudium, quod non de creatura, sed de Creatore concipitur.* Eâdem planè ratione virtus & bona conscientia pectori nostro suavissimam voluptatem affundunt. Clarissimè S. Paulus: *Fructus spiritûs est charitas, gaudium, pax, &c.* Hunc locum interpretatus

(Contemplatio cæli. — Prov. — Psal. — 1 Reg. — S. Bern. Epist. — Galat. 22.)

tus S. Cæsarius Arelatensis, ait: *Verum gaudium non possidetur, nisi pax & justitia teneatur. Prima enim, & quasi radix justitia, secunda pax, tertia gaudium: de justitia nascitur pax, de pace gaudium generatur. Justitia & pax quasi bona opera esse videntur: gaudium verò fructus esse bonorum operum intelligitur.* Et S. Bernardus: *Quid ditius, quid in corde dulcius, quid in terra quietius est & securius bonâ conscientiâ?* His omnibus subscribens Tullius, affirmatè pronuntiat: *Conscientia rectæ voluntatis maxima consolatio est rerum incommodarum.* Et Seneca: *Bonum mansurum circumspice. Nullum autem est, nisi quod animus ex se sibi invenit. Sola virtus præstat gaudium perpetuum, securum.* Et alibi: *Sapiens nunquam sine gaudio est. Gaudium hoc non nascitur, nisi ex virtutum conscientia. Non potest gaudere, nisi fortis, nisi justus, nisi temperans.* Denique nervosè & metro ad mores formandos accommodatissimo Joannes Audenus canit:

Gaudia vera dabit mens omnis criminis expers,
Heu mihi! quàm pauci gaudia vera ferent.

BRASSICA. CAULIS.
Cap. VII.

16. Gabriel Viridarius, ad cognomen & insignia sua alludens, sequentia quatuor symbola è Brassica efformavit. Imprimis quidem Brassicæ inscripsit: UBIQUE VIGEO. Nam hæc herba, teste Joanne Ruellio: *Nullam terram aversatur.* Innuebat nimirùm, se etiam extra patriæ limites posse vitam ducere felicem: siquidem, quod Nero Imperator Symboli loco dixit: *Artem quævis terra alit.* Baptista Guarinus canit:

Per tutto è buona stanza, ov'altri goda:
Ed ogni stanza al valent'huomo è patria.

17. Brassica, hyemis amans, nunquam evadit gratior, quàm rigente brumâ; uti ab experientia observatum habet Joannes Ruellius his omninò verbis: *Cùm gelicidia sensit, gratior cibus, teneresciτque frigoribus.* Unde Brassicam, sub hyemis inclementia figuratam, hoc lemmate afficies: FRIGORE PERFICITUR. Cui affine est illud Caroli Rancati: DUM RIGEO, MAGIS VIGEO. Hinc disces, animam nostram, calamitatibus probè exagitatam, ad perfectionem amplissimam excrescere. Compendio rem totam proponens Magnus Augustinus, ait: *Non vult refici, non vult perfici, non consummari, qui tentationes fugit.* Et S. Laurentius Justinianus: *Absque spinis redolens nascitur rosa,* NEQUE SINE TENTATIONIBUS PERFICITUR VIRTUS.

18. Brassica, undique aperta, epigraphen sustinet: ME IPSUM PANDO. Ita sincerus hominis animus, fucum ac duplicitatem omnem extremè detestari solitus, interiora cordis sui sensa candidissimè explicat. Iis insuper hæc imago convenit, qui honoris sui incrementa non ex emendicato aliorum labore, sed à propria virtute sortiuntur. Ad hoc propositum Franciscus Petracha, ait: *In te sit, aut ex te prodeat, necesse est, unde obscurus aut clarus fias.*

19. Brassica nativâ suâ proprietate herbas omnes altitudine superat. Unde Ruellius, suprà citatus, ait: *Nulla temerè herba cole fit amplior.* Et rursùs: *Visa est, ut fertur, septem cubitorum.* Eam ob rem Gabriel Viridarius, quarti Symboli loco, Brassicam inter herbulas humiliores depinxit, cum epigrammate: VEL INTER HERBAS MAGNA. Significabat videlicet, pluris sibi videri, inter parvos esse magnum, quàm inter magnos parvum. Tantam enim præseferebat generositatem, ut, quod vetus paræmia dicit, maluerit *esse caput lacertæ, quàm cauda leonis.*

20. Nativa Brassicam inter & vitem antipathia est; nam brassicæ cibus omnes vini vapores reprimit, æstúsque immoderatos, ab ebrietate excitatos, temperat. Id quod Castor Durantes de Brassica hoc versu testatur:

Discutit & crapulam vini, noxámque repellit.

Proinde inscriptionem subjunges: NE GRAVET EBRIETAS. Verbis è S. Luca mutuatis: *Attendite, ne fortè graventur corda vestra in crapula & ebrietate.* (Luc. 21. 34.) Quando nonnunquam homines, nimiæ prosperitatis vino temulenti, passim inter vitia luxuriantur, suorúmque affectuum habenas laxant, Deus, veluti noxiam illorum licentiam repressurus, calamitatum brassicâ eos pascit: *Non frustrà instituta sunt supplicia,* inquit Magnus Ethicæ Christianæ Doctor Augustinus: *Hæc enim cùm timentur, & coercentur mali, & quietiùs inter malos vivunt boni.* (Calamitates utiles. S. Aug. Ep. 54.)

21. Brassica naturâ suâ melancholiæ fomentum ac causa dicitur; Castore Durante teste:

——— Mœroréque succus
Torpet.

Unde lemma: MOESTITIA REPLET. Eadem penè peccati in animam nostram effecta sunt; nam intra illam receptum, melancholiæ ac tristitiæ humores cumulatè affundit. (Peccatum tristitiæ causa.) Plutarchus id observans: *Pravitas,* inquit, *absque ullo apparatu simul atque dejicit, implet dolore, lamentis, mœstitiâ, pœnitentiâ hominem.* (Plut. lib. an vitiositas ad infelicitatem suff.) Certè Jonas, inobedientis & contumacis animi stimulis agitatus, ad navis sentinam, quietis capiendæ causâ, descendit: *Descendit ad interiora navis.* (Jon. 1. 5.) Id est, interprete Theodoreto: *Conscientiæ stimulis vexatus, mœstitiâque afflictatus, cogitationum suarum aculeos non ferre valens, ex somno sibi moliebatur consolationem.* (Theod. in hunc loc.) In eundem locum commentatus P. Cornelius à Lapide, ait: *Mala enim conscientia parit mœrorem, mœror somnum, &c.* (Corn. à Lap. in hunc loc.)

22. Inter complures Brassicæ virtutes etiam hanc numerant, quòd exanimes fœtus è matris utero facillimè ejiciat: *Pellit & enectos fœtus,* inquit Castor Durantes; & prior illo Plinius: *Crudus caulis, si mandatur, partus quoque emortuos pellit.* (Plin. l. 20. cap. 9.) Proinde epigr. addere licet: EXTRAHIT ENECTOS PARTUS. Magni judicii ac prudentiæ Confessarium hoc Emblema spectat, qui suavi suâ methodo pœnitentem inducit, ut mortuos scelerum fœtus intra ipsius animam, veluti in materna alvo miserè conclusos, expellat. (Confessarius.) Cæterùm quod de Confessario dictum, etiam de ipsa Confessione intelligas, velim. De Confessione ait Magnus Augustinus: *Deus confessionem nostram desiderat, ut habeat justam ignoscendi causam. Confessio justificat, confessio veniam peccatis donat, omnis spes veniæ in confessione consistit.* (Confessio. S. Aug. serm. 66. de Temp.) De Confessario canit meus Concanonicus Carducius:

Extrahit enectos exesa ut brassica partus;
Ex animo crimen docta loquela trahit.

CAPILLUS VENERIS, seu ADIANTUM.
Cap. VIII.

23. Capillus Veneris, quem alio nomine Adiantum vocant, nec inter æstatis ardores virorem suum amittit, nec inter brumæ rigores marcescit. (Plin. l. 22. cap. 21.) Plinii verba sunt: *Æstate viret, bruma non marcescit.* Unde Bargalius inscripsit: IMMARCES- (Perseverantia.)

CESSIBILIS. Hoc ectypo juſtum ac ſapientem hominis animum delineabis, cujus ornamenta nec inter fortunæ blandientis proſperitates, nec inter adverſantis ærumnas jacturam ullam patiuntur. S. Petrus Damianus Cardinalis hominem juſtum graphicè deſcribens, ait: *Quem vel ventoſa felicitas, vel adverſitas turbida, vel cujuslibet peccati aura tenuior non inflectit.* Explicatiſſimè Spiritus Sanctus: *Clara eſt*, inquit, *& quæ* NUNQUAM MARCESCIT, *ſapientia*; ſeu, ut contextus Græcus habet: *Splendida eſt, &* IMMARCESSIBILIS.

S. Pet. Dam.

Sap. 6. 13.

Plin. l. 22. cap. 21.

24. Plinius de Adianto elegantiſſimè in hæc verba ſcribit: *Umbroſas petras, parietúmque aſpergines, ac fontium maximè ſpecus ſequitur, & ſaxa manantia, quod miremur, cùm aquas non ſentiat.* Et paulò ſuperiùs de eodem ait: *Aquas aſpergit.* Adeóque, quod mireris, nativâ ſuâ indole eaſdem aquas reſpuit, quarum viciniâ unicè delectatur. Unde lemma: RESPUIT ET APPETIT UNDAS. Genuina hæc Religioſi, nimiùm quantùm ad res ſæculares affixi, imago eſt; nam è vita mundana ad cœnobii ſepta tranſgreſſus, terrenis negotiis omnibus nuntium remittere decrevit; at poſteà voluntate illâ deſertâ, mundi vanitates anxiè curat, aulas frequentat, mercimonia inſtituit, litibus implicatur, uſuris inhiat, &c. S. Hieronymus: *Si cupis eſſe, quod diceris, Monachus*, id eſt, *ſolus, quid facis in urbibus, quæ utique non ſunt ſolorum habitacula, ſed multorum?* Et meus Carducius:

Religioſus mundanus.

S. Hieron. in Epiſt.

Reſpuit effuſas Adiantus, & appetit undas:
Sic petit ejectas Religioſus opes.

25. Adiantum ita omni deſtitutum eſt radice, ut Plinius, ſuperiore numero adductus, in hæc verba de illo ſcribat: RADIX NULLA. Religioſum hoc epigramma ſignificat, qui conditionis ſuæ memor, in rebus terrenis nullas omninò radices defixas habet, ſed totus in ſublime ad Deum aſcendit. S. Hieronymus: *Apoſtolici faſtigii perfectæque virtutis eſt, omnia ſimul vendere, & pauperibus erogare, & ſic expeditum, cum Chriſto ad cæleſtia volare.* Meus Carducius in rem præſentem canit:

Religioſus.

S. Hieron. in Epiſt.

Alligat ut radix adiantum nulla cavernis,
Sic virtus fibras non jacit una ſolo.

Aulicus.

Convenientius tamen hoc Emblema aulicos repræſentat, qui palatii parietibus adhæreſcentes, exterum quemdam virorem oſtentant; at radice penitùs deſtituti, Principum gratiis ſemper diffidere, ac caducos favores nunquam non formidare debent. David illos candidè monens: *Nolite*, inquit, *confidere in principibus, nec in filiis hominum, in quibus non eſt ſalus.* Rurſùs meus Carducius:

Pſal. 145. 2.

Germinat ut nullis fibris adiantus in antris:
Sic ſine fibra aulæ ſpes foliosa viret.

26. Adiantum, aquis perfuſum, ſiccum manet. Illud proinde Zincgreffius hoc lemmate notavit: NEC TAMEN HÆRET. Idipſum de illo dixerim, qui contumelias in ſe jactas tranquillo animo negligere ac diſſimulare poteſt. Diogeni quidem dicebat: *Plures te irrident*; *Ego verò*, reſpondit, *non irrideor, quia nihil riſu illorum inficior & moveor.* S. P. Auguſtinus: *Quidquid delectabile de temporalibus rebus mundus ingeſſerit, reſpuatur: quidquid infremuerit aſperum atque terribile, contemnatur. Et qui ſic agit, non dubitet, ſe Chriſti adhærere veſtigiis.*

Patientia.

S. Aug. ſerm. 37. de Diverſis. cap. 4.

CAPPARIS.

Cap. IX.

27. Capparis, tametſi inter ſaxorum hiatus, aut petrarum fiſſuras plantata, ſuum tamen virorem integrum ac illibatum conſervat. Unde Bargalii lemma: IN ARIDO VIRET. Vera virtus, hoc typo exactè deſcripta, inter calamitatum ſqualores ac ærumnarum duritiem feliciſſimè floret. De generoſa quadam viragine Salomon, veluti admirabundus, quærit: *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſerto, deliciis affluens?* Etſi enim è loco arido deſerto ac horroris pleno aſcenderit, nobiliſſimis tamen ornamentis, omnique mundo muliebri amicta incedebat. Porrò virginitas, cappari ſimillima, nonniſi *in arido viret*: quippè quæ virorem ſuum nullâ aliâ ratione intemeratum conſervare ſolet, niſi abſtinentiæ, mortificationis ac carnis extenuatæ rigoribus probè macerata. Quin ipſum etiam humanum corpus inter abſtinentiæ & jejunii ariditates meliùs cuſtoditur, ſuámque ſanitatem diutiùs propagat. S. Joannes Chryſoſtomus id luculentè affirmans, ait: *Moderatè edentium corpora robuſta ſunt, ſenſúsque expeditè munus ſuum explent: illorum verò, qui gulæ & luxuriæ ſtudent, flaccida, & quâvis cerâ molliora & morborum examinibus obſeſſa.*

Virtus

Cant.

Virginitas.

Jejunium

S. Joan. Chryſ. orat. ... Ingluv.

28. D. Archangelus Conter capparim, intra petras feliciſſimè creſcere ſolitam, hoc lemmate inſignivit: DURA PLACENT. Heroïcum hominis pectus nullibi aliàs, niſi inter duriſſimam adverſæ fortunæ tyrannidem augeſcere cupit. Hoc ſenſu Cato apud Lucanum:

Heroicus animus

Lucan.

—— Serpens, ſitis, ardor, arenæ,
Dulcia virtuti; gaudet patientia duris.

Eâ ipsâ imagine etiam ſancti Martyres exhibentur, qui malorum perpeſſione mirificè gaudent. De S. Paulo teſtatur D. Chryſoſtomus: *Tribulationibus ut deliciis utebatur; livoribus quaſi quibuſdam gloriabatur coronis, ſqualore carceris ut paradiſi amœnitate gaudebat.* Et de S. Stephano Eccleſia canit: *Lapides torrentis illi dulces fuerunt.* Denique omnes Eremitæ illam ſibi propriam vendicant, qui civitatum deliciis contemptis, liberrimâ voluntate intra horridas ac deſertas ſaxorum cavernas domicilium figere decreverunt.

Martyres.

S. Chryſ.

Eremitæ.

CARDUUS.

Cap. X.

29. Carduus, ut candorem induat, hyemis tempore humo cooperiri ſolet. Unde lemma: PURGATUR OMNE PESSIMUM. Devotus quidam miſeras animas, in piacularibus flammis detentas, hoc Emblemate ſignificat. Tertullianus: *Et ille te (Angelus executionis) in carcerem mandet in infernum, unde non dimittaris, niſi modico quoque delicto morâ reſurrectionis expenſo.* Idipſum in homines etiam vivos convenit, qui ab hoſtibus miſerè depreſſi, ſuffocati, ac penè ſepulti, conſcientias ab omni ſcelerum ſorde expurgatas ſortiuntur. Præclarè S. P. Auguſtinus: *Tuum corpus premit adverſitas, illius perſequentis animum putrefacit iniquitas. Nam & quidquid in te profert, in illum redit. Illius enim* PERSECUTIO TE FACIT PURGATUM, *illum reum.* Arcta regularis obſervantiæ diſciplina humanam mentem ab omni labe puriſſimam conſervat. S. Bernardus: *Non ætatem teneram ordinis aſperitas terreat, memento, quòd aſperior cardo pannum facit leniorem, & converſatio conſcientiam.*

Purgatorium.

Tert. de Anim. c. 31.

Rigor religionis utilis.

S. Aug. in Pſal. ... Com. ...

S. Bern. Epiſt.

30. Carduus ab hortulanis tamdiu detinetur ſub terra ſepultus, donec priſtino amarore relicto, guſtui arrideat, ac ſuavem ſaporem contrahat. Unde lemma: DONEC DULCESCAT. Hanc nor-

normam ſtudioſè obſervans Deus, homines flagitioſos iteratis calamitatibus tamdiu deprimit, donec ſaporem virtuoſum, ac palato Divino ſuavem induant. Aſſyriorum Belliduces, Deo ſic ordinante, *ceperunt Manaſſen, & vinctum catenis, atque compedibus, duxerunt in Babylonem*, ibique in carceris profundo concluſum detinuerunt; at verò, *poſtquam coanguſtatus eſt, oravit Dominum Deum ſuum, & egit pœnitentiam valde.* Unde etiam paulò poſt Hieroſolymas reductus, ſolium regium, unde exciderat, denuò recuperavit. Rectè de tribulatione pronuntiat Magnus Auguſtinus: *Humiliat ſuperbientem, purgat pœnitentem, coronat innocentem, initiat ad mortem ſemper viventem.*

31. Carduus ſpinoſus poliendis ac complanandis pannis inſervire ſolet. Lemma: EXPOLIT, ET LÆVIGAT. Eoſdem effectus mens humana è calamitatibus ſortitur; certè Pharao, multis modis afflictus, tandem reſipuit. Antiochus, dolorum acerbitate exagitatus, ſeſe Deo ſubmiſſiſſimè devovit. Saulus, cùm horrendas minas jactaret, oculis captus, & in terram proſtratus, mox voce manſuetiſſimâ Deum inclamavit: *Domine quid me vis facere?* Ut adeò S. Gregorius Papa optimè dixerit, hoſtium & perſecutorum injurias inſtrumenti loco deſervire, ut anima noſtra, priſtinis defectibus liberata, veræ perfectionis planitiem induat: *Mali enim bonos magis hujus mundi deſideriis expediunt, dum affligunt.*

32. Scotiæ Equites, quibus à Carduo nomen, Symboli loco carduum præferunt, cum epigrammate: NEMO ME IMPUNE LACESSIT. Nempe animum ſuum promptum & reſolutum demonſtrant, ad quaſvis irrogatas injurias ex æquo vindicandas. Hæc enim ulciſcendi libido humano pectore nimiùm quantùm adhæreſcit; ſiquidem, aſſerente Juſto Lipſio: *Lubentiùs homines injurias, quàm beneficia meminimus, & ultioni, quàm gratiæ parati ſumus.*

33. Carduus ſylveſtris, quâvis parte acutis & pungentibus ſpinis armatus, inſcriptionem ſubjunctam habet: NONNISI ACULEOS. Linguam mordacem ac ſatyricam, nec unquam non ad offenſas irrogandas aculeatam, hæc imago deſcribit. Opportunè de hac hominum ſorte vaticinatus Habacuc, ait: *Nunquid non repentè conſurgent, qui mordeant te, & ſuſcitabuntur lacerantes te, & eris in rapinam eis?* Et expreſſiſſimè David: *Filii hominum, dentes eorum arma, & ſagittæ: & lingua eorum gladius acutus.* Certè aculeis undique formidanda Michol, ubi Regem Davidem veſti nonnihil ſuccinctâ ac humili ante arcam ſaltare conſpexit, quantocius contumeliam hanc mordaciſſimam in maritum defixit: *Quàm glorioſus fuit hodie Rex Iſraël, diſcooperiens ſe ante ancillas ſervorum ſuorum, & nudatus eſt, quaſi ſi nudetur unus de ſcurris.* Judæi quoque in Chriſtum aculeatiſſimi, linguam habuêre tot fatalibus ſpinis armatam, quot in eum verba ſparſerunt: Unde Magnus Auguſtinus ait: *Judæi occiderunt gladio linguæ, quando clamaverunt crucifige.* Cæterùm niſi Emblematis hujus corpus admodum eſſet vile, Scriptoribus illis accommodari poſſet, qui ingenio vivaciſſimi, ſua volumina meris acuminibus reſpurgunt: uti præ reliquis fecêre Cornelius Tacitus, Seneca, S. Hieronymus, maximè in Apologiis, & alii.

CEPA.

Cap. XI.

34. Cepæ ab Ægyptiis Deorum loco adorabantur. Plinio teſte: *Allium, cepaſque inter Deos habebat Ægyptus.* Eò animum reflectens Joannes Ferrus, ſimulque obſervans, cepas ruſticorum eſſe cibum, epigraphen ſubjunxit: NUMEN, ET OBSONIUM. Ipſiſſimæ hæ laſcivorum ſunt deliciæ: Idola enim fœtidiſſima adorant, iiſque, utpote cibo vel ipſis vermibus abominando, avidiſſimè paſcuntur. Quod verò infamis fœmina inſtar Numinis adoretur, Ariſtotelis exemplo probatur, de quo teſtantur Ariſtippus & Laërtius, ipſum, poſt peractam cum meretrice libidinem, *gaudio elatum, immolâſſe mulieri, ut Athenienſes Eleuſinæ Cereri.* Quòd inſuper fœmina à laſcivis gratiſſimi cibi loco habeatur, celebris quidam Poëta à Joanne Thuilio adductus, hoc poëmate teſtatur: *Plin. l. 19. c. 6.* *Mulier laſciva.* *Laërtius in vita.* *Jo. Thuil. ſup. Embl. Alcia.*

Mentre la Nicoloſa
Durò giovane, e freſca,
A' la fame amoroſa
Fù ſempre public' eſca &c.

35. Cepæ lachrymas ex oculis noſtris provocant, Plinio teſte: *Omnibus etiam (cepis) odor lachrymoſus.* Unde Abbas Ferrus inſcripſit: CIT LACHRYMAS. Haud aliter voluptates terrenæ, ac crebra peccandi licentia, omnium calamitatum & lachrymarum ſunt ſcaturigines. Benè dixit S. Gregorius Papa: *Quid per porros & cepas exprimuntur, quæ plorumque, qui comedunt, lachrymas emittunt, niſi difficultas vitæ præſentis, quæ à dilectoribus ſuis & non ſine luctu agitur, & tamen cum lachrymis amatur.* Eadem veritas nec ipſos quoque Gentiles fugiebat, inter quos facilè primus Seneca, ait: *Si appetis voluptates, & undique, & omnes, ſcito, tantum tibi ex ſapientia quantum ex gaudio deeſſe. Iſta, quæ ſic petis, tanquam datur lætitiam, ac voluptatem, cauſæ dolorum ſunt.* *Plin. l. 19. c. 6.* *Peccatum.* *S. Greg. l. 20. Moral. c. 16.* *Senec. Ep. 59.*

36. Cepa, vulgari ſymbolo, fucatum ac duplicem hominis animum deſignat. Ut adeò, meâ quidem ſententiâ, non abs re eidem inſcripſeris. NON TEGMINA DESUNT. Idipſum ſanè, quod olim Caſſianus de vana gloria, etiam de homine ſimulato ac vitioſo pronuntiare licet. *Pulchrè ſeniores noſtri naturam morbi hujus (cenodoxiæ) in modum cepæ, balborumque deſcribunt, quæ uno decorticata tegmine, alio rurſum inveniuntur induta, totieſque reperiuntur objecta, quoties fuerint expoliata.* Quòd ſi diverſa hominum fucatorum ſtratagemata videre cupis, S. Gregorium conſulito, qui ſuper illa verba: *Deridetur juſti ſimplicitas*, ais: *Hujus mundi ſapientia eſt, cor machinationibus tegere, ſenſum verbis velare, quæ falſa ſunt, vera oſtendere; quæ vera ſunt, falſa demonſtrare.* Et mox ſubjungit: *Ab eis* (vitioſis) *hæc eadem duplicitatis iniquitas nomine palliata diligitur, dum mentis perverſitas urbanitas vocatur, &c.* *Animus duplex.* *Caſſian. lib. 11. c. 5.* *S. Greg. Papa l. 10. Moral. cap. 16.*

37. Henricus Farneſius obſervat, cepas, lunâ creſcente, extenuari ac decreſcere. Unde cepæ, infra lunam figuratæ, inſcribes: TE CRESCENTE, DECRESCO. Hominis invidi pectus tantundem decrementi accipit, quantam aliorum proſperitati ac glorioſæ accreſcit. S. Cyprianus: *Qualis eſt animi tinea zelare in altero felicitatem in malum proprium aliena bona convertere: illuſtrium proſperitate torqueri, aliorum gloriam facere ſuam pœnam &c.* *Henr. Far. de Virtut. Princ. l. 1. Elog. 28.* *S. Cypr. l. 2. de zelo & livore.*

38. Cepa, quamdiu vestita manet, humanis sensibus penitus est innoxia. At cortice suo nudata, mox odore nares, oculosque offendit, & lachrymas ex iis violenter exprimit. Unde lemma : NUDATA NOCET. Ita quamdiu silentio & temporis longinquitate, quasi sub quibusdam involucris, premuntur vitiosæ hominis cogitationes, nullius dispendii aut offendiculi materiem subministrant; confestim verò, ut cortina removetur, & spectantibus aliis in opus prodeunt, tum enim verò pessimi exempli, scelerumque plurimorum sentinam advehunt. Eodem Emblemate disces, animi nostri affectus, ne facilè in nostram & aliorum perniciem erumpant, sedulò custodiendos, ac prudentiæ velo probè coërcendos esse : sensibus enim minùs circumspectis eliciti, ingratum sive propriæ, sive alienæ calamitatis odorem spargunt. Unde inopinatâ morte extinctus dicitur Isboseth, quia domui custodiendæ non ostiarium, sed ostiariam præfecit. Fortis namque, virilisque sensus præ pectoris nostri foribus excubare debet, quem nec negligentiæ somnus opprimat, nec ignorantiæ error fallat. Salomonis consilium est : *Omni custodiâ serva cor tuum, de corde enim exeunt cogitationes malæ.* Quocirca senex ille apud Mosetum hoc singulare suis dabat monitum : *Esto janitor cordis tui, ut nihil, nisi te conscio, tuâque ratione probante in illud ingrediatur vel egrediatur.*

Silentium. Affectus custodiendi. *Prov. 4. Mutu. Mosch. in Prato spi rit. c. 110.*

CROCUS.
Cap. XII.

Plin. lib. 21. cap. 18.

39. DE Croco scribit Plinius: *Gaudet calcari & atteri, pereundóque melius provenit.* Quare herba ista epigraphen sustinet : CALCATA VIRESCIT. Vel, ATTRITU MELIOR. Argumentum hinc minimè obscurum desumes, mortificationis adminiculo, ceu sensuum gravamine, animam in suavissimos virtutum virores, progressusque optimos efflorescere. Cassiodorus super illud Psalmi: *Qui sanat contritos corde*, ait: *Mirabile genus curationis edicitur : ut si restaurari volumus, nosmetipsos vivacissime conteramus; sed ista contritio ad redintegrationem pertinet, ad soliditatem deducit, &c.* Nec aliter S. Franciscus Salesius : *Honores, inquit, tituli, nomina. gradus, & dignitates adinstar croci sunt, tunc meliùs crescentis, & lætiùs provenientis, cùm pedibus conculcatur.*

Calamitas juvat. *Cassiod. in Ps. 146. 3. S. Franc. Sal. p. 3. Introd. cap. 4.*

40. Crocon, pedibus conculcatum & depressum, incrementa longè maxima sortitur. Unde lemma: CONCULCATUM UBERIUS. Vel, PULCHRIOR ATTRITA RESURGO. Certè hominis justi anima, vel Sancta Ecclesia inter hostium insultus ac contumelias felicissimum augmentum capiunt. Appositè S. Hilarius : *Hoc proprium habet Ecclesia, ut : DUM OPPRIMITUR, CRESCIT, dum contemnitur, proficit; dum læditur, vincit; dum arguitur, intelligit; & tunc stat, cùm superari videtur.*

Persecutio utilis. S. Ecclesiæ. *S. Hilar. de Trinit.*

41. Nativa Croci proprietas est, quòd nimiùm usurpatus, hominem tantâ hilaritate perfundat; ut illum risu enecet. Castor Durantes de eo testatur:

——— Risu concutit usque,
Lætitiâque necat nimiâ.

Proinde epigraphen subjunges : LÆTITIA NIMIA NECAT. Mundum hæc idea cumprimis spectat, qui humanam pectus crapulâ, libidine, ambitione, otio, cæterisque vanissimis & stultis suis illecebris deliniens, tandem in extremas angustias præcipitat. Hoc sensu S. Gregorius Nazianzenus hominis mundani ore canit:

Mundus. *S. Greg. Naz.*

Id facio, quod mens mea damnat, & odit,
Oblectorque malis, mortemque in pectore fixam
Rideo Sardonico risu.

CUCURBITA.
Cap. XIII.

42. NOnnemo, modestiæ conservandæ causâ, proprias virtutes abscondere solitus, licèt animam sapientiæ sale probè haberet conditam, vultu tamen exteriore se hominem incultum ac rudem demonstrabat. In hujus encomium cucurbitam depinxêre, sale repletam, ac hoc Intronatorum Senensium lemmate insignem : MELIORA LATENT. S. Petri Damiani documentum est : *OCCULTANDA SUNT ergò fratres, BONA, quæ agimus, &c.* Huic conformis Richardus Victorinus, ait : *Occultat bona sua anima devota, ut laudes non audiat.* Eandem doctrinam, S. Paschasio asserente, sedulò observatam habuêre Sancti Magi, qui thesauros suos, è Mundi ac Herodis conspectu studiosè subductos, solius Dei oculis spectandos reservârunt. *Suis apertis thesauris, inquit, et munera obtulisse Scriptura testatur. Quo facto magnum Religionis nostræ sacramentum aperitur. Unde THESAUROS nostros in via MINIME PANDAMUS, donec transpositi soli Domino devoti ex reconditis secretorum cordium thesauris munera offeramus.*

43. Cucurbita, penitùs evacuata, epigraphen tenet : MELIORA UT RECIPIAT. Ita Eleëmosynarius opes suas terrenas liberali voluntate erogat, bonis æternis paulò post cumulatè locupletandus. *Dum enim, inquit meus Hugo Victorinus, justi se & sua pro Domino in præsenti sæculo tribuunt, in futura beatitudine, pro transitoriis & commutabilibus, æterna possidebunt.* Affirmatè in nostram sententiam concedens Venerabilis Beda, ait : *Qui propriam pro Domino substantiam novit dispensare, remunerante ipso, pro terrenis cœlestia dona recipit.*

44. D. Nicolaus Cancellarius, Nobilis Pistoriensis, qui antiquissimam prosapiam suam cum illustrissima doctrina connubio prorsus raro & excellenti, junctam habebat, Symboli loco cucurbitam sibi pinxerat, solaribus radiis expositam, & hoc lemmate poëtico insignem : SECCATO IL SEME S' EMPIRA' DI SALE. Id est: SEMINE DISCUSSO, SALINUM. Dicere volebat, animam humanam tum demum sapientiæ Divinæ sale pro meritis suis plenam fore, quando vanitatibus terrenis ex integro evacuata fuerit. Eam ob rem Propheta Regius, bonitati Divinæ supplex, clamabat : *Velociter exaudi me Domine; defecit spiritus meus.* Tantundem enim se gratiæ Divinæ recipiendæ capacem ac dignum existimabat, quantùm ab omni rerum mundanarum affectu expurgatus fuerat. Mirâ animi sui voluptate piissimus Augustinus Deum suum his vocibus inclamabat : *Impleat me spiritus tuus, quia defecit spiritus meus. Ipsa est causa ut citò exaudias, quia defecit spiritus meus. Factus sum jam pauper spiritu, beatum me fac in regno cœlorum.*

45. Scipio Bargalius Cucurbitam, toto suo orbe plenam ac planam, hoc lemmate exornavit : ABSQUE NODIS, ET RUGIS. Eandem animi planitiem in homine sincero, simplici, & innocente deprehendere licet. Hoc sensu Servator de Nathanaële testatus est : *Ecce verus Israëlita, in quo dolus non est.* Encomium non absimile Jobus à Deo retulit : *Erat vir ille simplex & rectus.* Joannes Pineda in hunc locum ait : *Ut simplicitas veritatem quamdam efferat, omnis falsitatis & simulationis expertem.*

46. Cu-

46. CUcurbita, mari innatans, epigraphen tenet: ABLUOR, NON OBRUOR. Ita calamitates, instar turbati maris, adversùm nos jactatæ, mentibus humanis expurgandis potiùs & abstergendis, quàm suffocandis inserviunt. Explicatè S. Joannes Chrysostomus: *Qui in mediis tentationum procellis constituuntur, si solertes admodùm sunt, & studiosi, omnem socordiam abstergunt, & à se depellunt.* Et rursùs: *Tunc ANIMA PURGATUR, CUM propter Deum TRIBULATUR.*

47. Omnium fructuum cortices, veluti humanis usibus penitus inutiles, in sterquilinium abjici solent; solo Concurbitæ cortice excepto, qui sali, vino, leguminibus, hortorum seminibus, aliisque rebus asservandis opportunissimè deservit. Eò animum advertens Alcibiades Lucarinus, epigraphen addidit: ET CORTEX AD USUM. Ita benigni & officiosi animi homo aliorum commoda promovendo mille rationes excogitat. Porrò quia cortex propriissima est operis externi imago, idcircò non abs re dixeris, sicuti cortex cucurbitæ aridus, omníque medullâ destitutus, etiamnum humanis usibus deservit; ita externos nostros modestiæ, pacis, aliarúmque virtutum mores ad proximi nostri utilitatem plurimùm conferre. S. Hilarius: *Utilis est præsentia Sancti timentibus Deum, quia necesse est, profectum aliquem ex imitatione illius consequantur.* Et S. Ambrosius: *Plerisque justi aspectus admonitio correctionis est.* Exemplo suo id comprobat S. Lucianus Martyr, qui, Laurentio Surio teste, etiam cùm taceret, solâ vultus sui compositione, modestiâ, serenitate, ac gravitate præsentibus Ethnicis firmissimè persuasit, Deum, à Luciano adorari solitum, verum, unum, ac solum esse.

48. Cucurbitam, frondibus undique ornatam, & pino nixam, hoc lemmate affecerunt: CITO NATA, CITO PEREUNT. Vel ut aliis placet: BREVIS GLORIA. Hinc discas velim, quàm labilis & caduca sit quævis mundi voluptas. Verissimè S. Gregorius Nazianzenus: Felicitas brevis. *S. Greg. Naz. Sent. lib. 2.*

Felicitatem non ames, quam fert dies;
Nam QUOD DIES CONSTRUXIT, ID SOLVIT DIES.

Et Menander: *Quàm facilè cadunt, qui secundâ fortunâ utuntur!* Andreas Alciatus, apologum illum, à Petro Crinito & S. Cyrillo scriptum, innuens, Emblematis loco cucurbitam pinxit, quæ foliis ornata, ac pini cacumine nixa, epigraphen tulit: IN MOMENTANEAM FELICITATEM. Mentem Emblematis hoc epigrammate explicat: *Alciatus Embl. 125. Pet. Crinit. de honesta discip. l. 2. c. 14.*

Aëriam propter crevisse cucurbita pinum
Dicitur, & grandi luxuriasse comâ.
Cùm ramos complexa, ipsúmque egressa cacumen,
Se præstare aliis credidit arboribus.
Cui pinus: Nimium brevis est hæc gloria; nam te
Protinus adveniet, quæ malè perdat, hyems.

Eodem sensu S. Cyrillus, superiore loco adductus, ait: *Quod maturè crescit, citò decrescit.* Et Comicus: *S. Cyrill. loc. cit.*

Esse non potest celebre, quod celeriter nascitur,
Fructus esse diuturnus, ac præcox nequit.
Fortuna, quem raptim effert, raptim destruit.

49. Cucurbita, frondibus suis excelsam transcendens arborem, epigraphen è Martiali subjunctam habet: IMMODICIS BREVIS ÆTAS. Verba Poëtæ sunt:

IMMODICIS BREVIS est ÆTAS, & rara senectus.

Ita nimirum benignior fortuna, quò magis inexpectata ac grandis homini accidit, eò fragilior censeri debet. Apolodorus, Comicus Græcus, apud Joannem Thuilium canit: Felicitas caduca. *Jo. Thui. Embl. 125.*

Ha-

Habent per ampla bona fortunæ metum,
Periculoque non carent prælustria,
Nec ulla celsa tuta sunt mortalibus,
Quæ vertere vel invidia, vel tempus solet;
Felicitatis culmen ubi quis attigit.

Juvenal. Sat. 2. Juvenalis:

——— *Jam nunc ad culmina rerum*
Injustos crevisse reor : tollantur in altum,
Ut lapsu graviore ruant.

Seneca in Thyesto. Et Seneca:

Quem dies vidit veniens superbum,
Hunc dies vidit fugiens jacentem.

Coronidem addit verissimum Comici dictum:

Clariùs quò fulsit ignis, citiùs hoc extinguitur.

FERULA.

Cap. XIV.

50. IN Apuleia, Campania, Romania, & Tyrrheno Senentium littore copiosissimas ferulas reperire est, quæ ad eam altitudinem excrescunt, ut hominis staturam adæquent. Illarum stipites, si exarescant, adeò duræ & leves efficiuntur, ut tremulis senibus aut ægrotis firmissimi baculi loco inserviant. Castoris Durantis de ferula testimonium est:

Calefacit, extenuat ferula, est baculusque senectæ.

Spes in Deo. Unde D. Salvator Carducius Ferulæ, Emblematis loco inscripsit: FULCIMINA SENI. Spes, in solo Deo collocata, non abs re cum ferula comparatur; veluti quæ senes, jamjam collapsuros, ac homines, infirmitate præcipitandos, firmissimè sustentat. S. Laurentius Justinianus, idipsum de spe testatus: *Ipsa est*, inquit, *baculus necessarius peregrinantibus in via præsentis vitæ, non enim fatigantur vel debilitantur sperantes in Domino &c.* Et S. P. Augustinus: *Dominus tuus factus est tibi quasi baculus securus; homo incumbit, quia ille non succumbit.*

S. Laur. Just. c. 2. de spe. *S. Aug. Conc. 2. in Ps. 42.*

51. Hæc herba asinis cibum præbet gratissimum, reliquis verò jumentis omnibus, instar veneni, mortifera & fatalis accidit. Rursus Castor Durantes canit:

----- *Asinis gratissima, verùm*
Jumentis reliquis hæc dicitur esse venenum.

Tribulatio. Eamobrem D. Carducius epigraphen subjunxit: NEC BRUTIS, ROBUR ASELLIS. Ita omninò diversissima calamitatum effecta sunt; nam, instar ferulæ, in animos hominum patientes plurimum utilitatis conferunt; contrà verò peccatoribus, brutorum simillimis, extremam perniciem creant. Idipsum, quammvis diversâ metaphorâ, explicans S. Laurentius Justinianus, ait: *Sicut sub uno igne aurum rutilat, palea fumat; ita unâ, eâdemque tribulatione irruens, bonos probat, purificat, & elucidat; malos autem damnat, vastat, & exterminat.* Et Petrus Bercorius: *Ferula, id est, adversitas, vel etiam disciplina, vel correctionis severitas, quæ bonos juvant, malos occidunt spiritualiter, & indurant exemplo Pharaonis &c.*

S. Laur. Just. l. de pat. c. 2. *Pet. Bercor. l. 12. c. 64.*

52. Succus, è ferulæ stipite destillans, Castore Durante teste, oculorum debilitati medetur. Verba ipsius sunt:

----- *Lumina clara facit.*

Tribulatio utilis. Unde D. Carducii lemma: SUCCO LUMINA LUSTRAT. Indicabat haud dubiè, calamitatum & suppliciorum ferulam animo nostro aperiendo & excitando mirificam opem præbere. Isaias id dilucidè affirmans, ait: *Sola vexatio intellectum dabit auditui.* Et S. Gregorius, de peccatore disserens: *In pœna sua oculos aperiet, quos diu tenuit clausos in culpa.*

Isa. 28. *S. Greg. Moral.*

FILIX.

Cap. XV.

53. PLinius duas filicis species affert, easque ambas floribus ac semine destitutas. *Filicis*, inquit, *duo genera, nec florem habent, nec semen.* Quare suppositâ hac doctrinâ, filici inscribes: FLORE, ET SEMINE CARET. Hominem, omni insigniore talento destitutum, hoc Emblema concernit; quippe qui proprio decori promovendo nullos virtutum flores, nec ullum doctrinæ semen in aliorum commodum proferre potest. Unde ad Sacerdotes S. Chrysostomus: *Apibus herbæ non sunt necessariæ, sed flores; sic & vos flores doctrinæ colligite, & conversationem relinquite.*

Plin. ... cap. 9. Indo... *S. Chr. in 23 Matt.*

54. Filicem, tam marem, quàm fœminam, generationis humanæ hostem fatalem esse ajunt; siquidem utraque, Castore Durante teste:

——— *Abortum*
Et facit, & sterilem reddit.

Huic conformis Plinius, ait: *Neutra danda mulieribus, quoniam gravidis abortum, cæteris sterilitatem facit.* Proinde filici inscribere poteris: ABORTUS, ET STERILITAS INDE. Ita omninò malum exemplum, & vitiosa consilia conceptos virtutum fætus enecant, ac deplorandam sanctarum operationum sterilitatem in animam inducunt. S. P. Augustinus: *Qui in conspectu populi malè vivit, quantum in illo est, eum, à quo attenditur, occidit.*

Plin. Exe... *S. Aug.*

55. Tametsi Plinius, superiore numero adductus, doceat, nullum filici semen esse; Castor Durantes tamen observat, è posteriore foliorum parte illius semen adeò minutum delitescere, ut oculos fallat, nec nisi difficillimè discerni possit. Unde Carducius lemmatis loco subjunxit: SEMEN HABENT FRONDES. Et quidem, cùm è SS. Patrum sententia, frondes verborum nostrorum sint symbolum, verissimè omninò dicitur, *semen habent frondes*; nam verba nostra, sive bona, sive mala, in auditorum aures ac pectora individuum virtutis aut vitii semen spargunt. Eadem icone magistrâ discamus, verborum nostrorum frondibus virtutis semen conjungere, ut & laudis reddamur capaces, & illam D. Prosperi sententiam assiduo animo volvamus:

Plin. Durant. Herb. Ver...

Non prodest cuiquam solis bona dicere verbis,
Ni pia mens habeat, quod benè lingua sonat.

Optimam S. Isidori Pelusiotæ cohortationem ita accipe: *Consulendum est dicturo, ut non verbis tantùm, sed reipsâ persuadeat auditoribus, &c.*

56. Si verum est, quod, referente Castore Durante, vulgus sibi persuasissimum habet, nimirùm filicis maris semine dæmones fugari; non abs re eidem cum D. Carducio hanc epigraphen subjunges: SEMEN TARTARA TERRET. Certè Christus, ex Abrahami semine natus, omnibus inferni monstris formidandus extitit. Ad rem nostram egregiè declamans S. Chrysostomus: *Sunt nobis*, inquit, *incantationes spirituales ipsum nomen Domini nostri Jesu Christi: tum ipsius Crucis potentia. Hujusmodi incanta-*

Ch...

incantatio non solùm Draconem à speleis abigit, atque in ignem conjicit, sed etiam vulneribus quoque medetur. Et prior illo S. Joannes Evangelista: *In hoc apparuit Filius DEI, ut dissolvat opera diaboli.*

57. Miram de filice fæmella proprietatem refert Castor Durantes, quòd, si ipsius germina baculo decutiantur, succus ex iis distillans, radices omnes interficiat. Proinde herbam istam, stillante ramorum suorum succo madefactam, D. Carducius hoc lemmate affecerat: SOBOLIS ME FUNERAT HUMOR. Patrem, filiorum culpâ ad extremas ærumnas detractum, hæc imago spectat. David, ob Absalonis lapsum intensissimè afflictus, *& flevit, & sic loquebatur vadens: Fili mi Absalon, Absalon fili mi, quis mihi tribuat, ut ego moriar pro te?* Et prior illo Jacob, de Josephi sui morte factus certior, *scissis vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore*; quin, solatium omne respuens, inquiebat: *Descendam ad filium meum lugens in infernum.* Denique Mariam Virginem sub Cruce *ex* Divinæ *sobolis humore* tristissimam, ac penè *funeratam*, hæc imago repræsentat. S. Ildephonsus: *Beata Dei Genitrix jure plusquàm Martyr est, quæ nimio amore vulnerata, testis extitit Salvatoris, & præ mœrore in animo cruciatum sustinuit passionis.*

FOENICULUM.
Cap. XVI.

58. E communi Physicorum suffragio fœniculum gustatum oculos mirificè juvat. Multorum instar Bercorius esto: *Succo ejus*, inquit, *serpentes oculos liniunt, & herbam ejus in pastu sumunt, & sic visum clarificant.* Et Durantes: *Exacuitque oculos.* Unde subscribere licet: LUMINA CLARA FACIT. Magistri spiritualis hæc idea est, qui, ignorantiæ fuligine à filiorum ingeniis abstersâ, eorum obtutum virtute suâ Apostolicâ perfectè illustrat, ac splendoris Divini acumine imbuit. S. P. Augustinus: *Debet Divinarum Scripturarum Doctor fidei ac debellator erroris & bona docere, & mala dedocere, & hoc opere & sermone conciliare adversos, remissos erigere, nescientibus, quid expectare debeant, intimare.*

59. Fœniculum à serpentibus plurimum laudis & nobilitatis accipit, ut qui, eo gustato, veteres suas exuvias deponere, ac quotannis innovari solent. Plinius consuetâ suâ elegantiâ id exprimens, ait: *Anguis hyberno situ membranâ corporis obductâ, fœniculi succo impedimentum illud exuit, nitidúsque vernat.* Quare meus Carducius fœniculum hoc epigrammate donavit: SENIUM SERPENTIBUS AUFERT. Verbum Dei hos ipsos effectus in hominibus Christianis producit; illius enim beneficio pristinas culpas, à veteri Adamo reliquas, abjiciunt, & virtuosis orthodoxæ vitæ radiis illustrantur. Certè S. Paulus hunc prædicationis suæ fructum apud Colossenses unicè expetiit: *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes novum, &c.* Interpretem audi Magnum Augustinum: *Renovatur autem*, inquit, *nunc secundùm interiorem hominem, ubi secundùm sui Creatoris imaginem reformatur, exuens se injustitiam, hoc est, veterem hominem; & induens justitiam, hoc est, novum hominem.*

60. Balthasar Pisanellus inter cæteras fœniculi virtutes cumprimis hanc recenset, quòd matrum ubera copiosè lacte repleat. Idipsum observans Castor Durantes, ait: *Mammas lacte replet.* Et rursùm alibi, apostrophe ad infantem factâ, de fœniculo canit:

Ride infans; poterit reclusi munera lactis,
Si viride hortense est, mox revocare tibi.

Proin' fœniculo opportunè inscribes: RECLUDIT MUNERA LACTIS. Apostolicus hominis animus hâc ideâ describitur, qui lacteos affectuum suorum rivulos copiosè effundit, ut filios, etiamnum teneros, sanctis æternæ vitæ ac fidei alimentis enutriat. Hâc mente cumprimis illustres extitêre gemini Apostolorum Principes; S. Paulus: *Lac*, inquit, *vobis potum dedi.* Et S. Petrus: *Sicut modò geniti infantes, rationabiles sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis.* Lac dulcissimum etiam propinat Sacra Scriptura, de qua Magnus Augustinus testatur: *Ubera Ecclesiæ duo testamenta Dei. Hinc sugatur lac omnium Sacramentorum, &c.*

Magister spiritualis. 1 Cor. 3. 2. 1 Pet. 2. 2. S. Aug. Tract. 3. in Epist. Jo.

FOENUM. FOENUM GRÆCUM.
Cap. XVII.

61. Fœnum Græcum, pedibus contritum, majorem vigorem acquirit. Unde lemma, huic herbæ inditum: PRESSA VALIDIOR. Virtus ac magnanimitas, hoc ectypo descriptæ, inter injurias & adversitates magis invalescunt: *Nam virtus*, teste Apostolo, *in infirmitate perficitur.* Quin etiam anima nostra, diversis corporis calamitatibus prægravata, vires suas incremento illustrissimo promovet: *Imbecillitas enim carnis mentis vigorem exacuit*, inquiebat Salvianus. Et S. Ambrosius: CONSUMMATUR *enim carnis* IN INFIRMITATIBUS, ANIMÆ FORTITUDO.

Virtus oppressa. 2 Cor. 12. 9. Salvian. ad Caturam sororem. S. Ambr. l. 1. de Pænit. c. 12.

62. D. Aresius, ad eandem Fœni Græci proprietatem reflectens, quòd nimirùm majores vires sortiatur conculcatum, epigraphen addidit: FRUCTUM AFFERT IN PATIENTIA. Certè Fideles, sceleratorum injuriis tranquillo animo superatis, gloriosos & amplissimos voluptatis æternæ fructus referunt. S. Gregorius Papa: *Nulla sunt bona*, inquit, *quæ agimus, si non æquanimiter etiam proximorum mala toleramus: fructum ergo per patientiam reddunt, quia cùm humiliter verba suscipiunt, post flagella ad requiem sublimiter cum gaudio suscipiuntur.*

Patientia. S. Greg. Papa Hom. 25. in Evang. citat. in Catena aur. S. Tho. Luc. 8. 15.

63. Fœni, etiamnum herbescentis, fasciculus à Rosso epigraphen cœpit: CITO ARESCET. Humanam vitam, nimiùm quantùm brevem & caducam, hæc imago ad vivum exprimit. Explicatissimè David: *Homo sicut fœnum, dies ejus tanquam flos agri sic efflorebit.* Huic consonans Siracides, ait: *Omnis caro sicut fœnum veterascet.* Et S. Jacob: *Sicut flos fœni transibit, &c.* Denique S. Petrus: *Omnis caro ut fœnum, & omnis gloria ejus tanquam flos fœni, &c.* Unde admirabundus exclamat Magnus Augustinus: *Quid superbit fœnum ad tempus, modò florens, post paululum exarescens? Quid superbit fœnum, ad tempus vigens, & hoc ad parvum tempus, donec Sol candescat? &c. Totus splendor generis humani, honores, potestates, divitiæ, flos fœni est. Multi anni tibi, breve tempus Deo.* Sensu nihil dissimili Homerus:

Vita humana. Psal. 102. 15. Eccles. 14. 18. Jac. 1. 10. 1 Pet. 1. 24. S. Aug. in Psal. 102.

Tale quidem genus est hominum, quale & foliorum.

Et Gabriel Chiabrera:

In van spe me mortal sorge superba:
Forza di tempo ogni valor consuma:
A punto e l'huom, come nel prato è l'herba,
E gli honor suoi, come nel mar la spuma.

Hom. apud Lipsium lib. 2. Manud. Dissert. 4. Gab. Chiabr. Canzon. Moral.

64. Fœnum ceu herbula vilis, parvique aut nullius pretii, quando in campis resecatur, exiguam nobis dolendi occasionem relinquit. Idipsum sanè

Vitæ jactura levis.

sanè de vita humana pronunties, quæ tot scatet miseriis, ut mortis falce recisâ, levissimum damnum patiatur. Proinde succisam herbam hoc lemmate notavi: LEVIS JACTURA. S.P.Augustinus: *Vita humana, quam ingressi sumus, misera est, laboribus plena, doloribus, periculis, tentationibus. Nolite seduci gaudio rerum terrenarum, flenda in rebus humanis advertito.* Opportunè ad rem nostram Caussinus:

S. Aug. in Psal. 125.

Caussin. Tragœd. de Nabuch. Act. 4.

Commune damnum est vita muscarum, simul
Hominúmque, cujus tota jactura est levis.

FRAGUM.

Caput XVIII.

Animus nobilis humili loco natus.

65. E locis infimis ac sylvestribus nonnunquam animos prodire nobiles & generosos, fraga demonstrant, quæ illustri minio obducta, & in Alpium desertis nata, à Carolo Rancato epigraphen cepêre: SYLVESTRI NATA SUB UMBRA. Verbis ex Ovidio mutuatis:

Ovid. 3. Met.

Ipsa tuis manibus sylvestri nata sub umbra
Mollia fraga leges.

Cant. 8. 5.

Talis omninò Epithalamii divini Sponsa erat, quæ *ascendit de deserto, deliciis affluens.* Et rursùs: *Sub arbore malo suscitavi te.* Idipsum de Religiosis, in eremo aut vita solitaria degentibus, intelligas, velim. Petrus Raulinus: *Solitaria sanè vita cœlestis doctrinæ schola est, ac Divinarum artium disciplina.* Statius de Arcadiæ populis canit:

Pet. Raulin.

Stat. 4. Theb.

——— Quercus, laurique ferebant
Cruda puerperia: ac populos umbrosa creavit
Fraxinus, & fœtâ viridi puer excidit orno.

FRUMENTUM. GRANUM. SPICA.

Caput XIX.

Opera bona.

66. Deus virtutum nostrarum fructus non alio instrumento, nisi plagis & calamitatibus elicit. E spicis, in area jacentibus, id haud obscurè disces: hæ enim, cùm à tritorum flagellis, tum à Solis æstu validissimè percussæ, epigraphen tenent: ÆSTU, PLAGISQUE. Israëlis populus cumprimis hanc veritatem expertus est, de quo David: *Cùm occideret eos, quærebant eum, & revertebantur, & diluculò veniebant ad eum. Et rememorati sunt, quia Deus Adjutor eorum est, &c.* Non abs re etiam dixeris, spicas, id est, animas nostras, nonnisi calamitatum æstu ac plagarum duritie à vitiosorum affectuum paleis expurgari. Godefridus observans, quòd Deus spicarum primitias hoc ritu offerri jusserit: *Torrebis igne, & confringes in morem farris, & sic offers primitias tuas Domino,* ait: *Notum est, quòd spicæ viventes, nisi adustæ igne & confractæ, palearum integumenta non deponunt. In hunc modum mentes, quæ per primitias frugum congruè designantur, desideriorum carnalium humoribus adhuc gravidæ, absque tribulationis igne & propriæ voluptatis confractione mundanorum affectuum paleas à se minimè abjiciunt.* S. Laurentius, igne ac verberibus acerrimè exagitatus, tandem granum optimè purificatum prodiit. De hoc S. Leo Papa: *Laceros artus, & multâ verberum sectione conscissos, subjecto præcipit igne torreri.*

Psal. 77. 34.

Tribulatio utilis.

Godefrid. in Levit. 2. 14.

S. Laurentius.

S. Leo serm. de S. Laur.

Nobilitas recens.

67. Ut significes, familiam quandam, hodie divitiis ac dignitatibus conspicuam, paulò antè jacuisse neglectam ac vilem; Symboli loco frumenti spicam depinges, granis ubique turgidam ac sublimem, addito Caroli Rancati lemmate: FUIT HERBA. Verbis ex Ovidio mutuatis:

Ovid. Remed. Amor.

Nam mora dat vires, teneras mora præcoquit uvas,
Et validas segetes, quæ FUIT HERBA, facit.

Homo, gratiæ ac gloriæ Divinæ ornatu illustris, paulò antè sine illis creatura extitit vilissima, &, ut S.Scriptura vocat, *filius iræ*, humi repens inter carnis & sensuum spurcitiem. Disertè Apostolus: *Eramus naturâ filii iræ; Deus autem convivificavit nos Christo.* Et S. Bernardus: *Eramus & nos filii iræ: cujus iræ filii? Nempe filii ignorantiæ, ignaviæ, captivitatis. Sic ergo nascimur universi, primùm quidem viæ civitatis habitaculi prorsùs ignari, deinde imbecilles & ignavi, ut, etsi nota nobis esset via vitæ, propriâ tamen præpediremur & detineremur inertiâ, &c.*

Gra[tia] De[i] Ep[hes.]

S. Ber[n.] ser. 1. Purif. B. M.

68. Spicarum congeries, supra aream sparsa, dum alternis flagellis crebrò percutitur, altum exilit. Unde lemma è Bartholomæo Rogato desumptum: SALIT VERBERE PULSA.

Bart. Roga[t.] lib. 2 Eleg.

Dum SALIT alterno VERBERE PULSA seges.

Ita omninò homines Apostolici, durissimis flagellis à Synagoga contusi, mirificè exultârunt: *Ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilii, &c.* Quin etiam ceu frumenti grana, domiciliis, bonisque suis omnibus spoliati, tolerantiam & hilaritatem, inter tot calamitates prorsùs obstupescendam, demonstrabant. Ad hos conversus S. Paulus, ait: *Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis.* D Franciscus Tregiamus, antiquæ & nobilissimæ familiæ, quòd R. D. Curbertum Maynum, Seminarii Duaceni Sacerdotem & Martyrem hospitio excepisset, amplissimo patrimonio spoliatus est, & viginti quinque annos captivus vixit. Cùm verò sententia de bonorum amissione & perpetuis carceribus lata esset, bysso candidâ vestitus comparuit, cum dicto: *Pereant bona, quæ si non periissent, forrassis Dominum suum perdidissent.*

Act. Pati[entia] læti[tia] Hebr. 34.

Did. Tepe[s] hist. cut.

69. Seges in agro, sub Leonis ac Cancri constellationibus flavescens, epigraphen à me recepit: MEDIO SUCCIDITUR ÆSTU. Verbis è Virgilio desumptis:

Vir[g.] Geo[rg.]

——— Rubicunda Cere medio succiditur æstu.

Cui affinis Catullus, de agricola canit:

Cat. ser.

Sole sub ardenti flaventia demetit arva.

Achabum Samariæ Regem, Josiam Israëlis Regem, Judam Machabæum, D. Sebastianum Lusitaniæ Regem, Gustavum Suecorum Regem, Comitem Pappenhemium, aliósque milites, in medio Bellonæ æstu mortuos, hoc Emblema spectat. Vel, si mavelis, hominem lascivum, inter concupiscentiæ calores à morte abreptum, imagine illâ significabis. Cornelio Balbo, Q. Ætherio & aliis, à Tiraquellio adductis, id accidit, qui, Plinio teste, in ipso actu Venereo vitam amiserunt. Providè libidinosos monet Magnus Augustinus: *Acceptum immisceri desideriis perdere non debes, quia, quàm citò pertranseat, nescis.* In hanc rem plurimùm facit Epitaphium, Menelai sepulchro affixum:

Mo[rs] bel[li]

Mo[rs] libi[dinis]

S. Au[g.]

Inter opus medium lascivâ morte solutus
Hic situs est, & init jam Menelaus humum.
Qui blandæ Veneri vitæ sacraverat annos,
Haud aliter vitam ponere jussus erat.

70. Octavius, Dux Farnesius in ætate adhuc juvenili, Emblematis loco manipulum virescentium spicarum præferebat, cum lemmate: FLAVESCENT. Promiserat nimirùm, se temporis progressu maturis ac illustribus factis insignem futurum; siquidem, Ovidio afferente:

Sp[es]

Ov[id.] Tri[st.]

Tempus & in cana semen producit aristas.

Prin-

Princeps enim, inter teneros adhuc annos virtuti deditus, non poteſt non lætiſſimum omen edere, ſe, cùm adultior fuerit, optimè regnaturum. Seneca teſte: *Nulla erit proceſſu temporis difficilis clementia Principi, qui in annis puerilibus didicit ſervire pietati.*

71. Spica, illuſtre animi grati, liberalis, & generoſi ſymbolum, fructus ſibi conceſſos ampliſſimo fœnore reddit. Unde lemma: PLUS QUAM ACCEPERIT. Enimverò unicum granum ſexagies, & nonnunquam centies multiplicatum meſſori reſpondet. Mira hæc fænerandi licentia etiam eleëmoſynæ conſueta eſt, cujus occaſione homines Chriſtiani exiguas reculas in egenos profuſas, grandi bonorum cumulo recipiunt. Salomon id apertè teſtatus, ait: *Alii dividunt propria, & ditiores fiunt.* Unde S. Petrus Chryſologus: *Non ſit manus tua pauperi vacua, ut tibi plena ſit ſemper. Quia dives, quantùm largiter profundit, tantùm largiter redundat in rebus.* Porrò ſententiam ſuam confirmans Salomon, inquit: *Fœneratur Domino, qui miſeretur pauperis; & viciſſitudinem ſuam reddet ei.* Atque adeò Eleëmoſyna eſt *ars omnium quæſtuoſiſſima*, utì prolixis integræ Homiliæ argumentis probat S. Joannes Chryſoſtomus. Ipſemet enim Deus opes erogatas in ſuis pauperibus, ceu vicariis recipiens, ſeſe debitorem ac retributorem ampliſſimum conſtituit. Neque id tantùm, quod accepit, eleemoſynario reddit, ſed inſuper centena bona in præſenti vita, & innumera in altera refundit. S. Gaudentius: *Qui miſeretur pauperi, Deo fœneratur; recipit enim magna pro modicis, & cœleſtia pro terrenis.* S. Gregorius Nazianzenus in rem noſtram canit:

Livori, & atræ deme quid rubigini,
Ac debitorem præfer omnibus Deum,
Fruſtò rependit ſceptra qui cœleſtia.

S. Joannes Chryſoſtomus: *Mercatura*, inquit, *eſt cœlum, da panem, & accipe paradyſum; da mortalia, & accipe immortalia.* Et S. Petrus Chryſologus: *Qui dederit eſurienti panem, dabit ſibi regnum. Amore pauperis Deus ſuum regnum vendit; & ut emere illud omnis homo poſſit, fragmentum panis ponit in pretium.*

72. Theodorus Trivultius, Marchio de Pizzighetone, ſpicas maturas, in faſciculum colligatas, ac gentilitiis familiæ Trivultianæ armis conſuetas, ſymboli loco uſurpavit. Illas ipſas etiam Ferdinandus Davulus, Vaſtii Marchio & ſupremus Caroli V. Imperatoris Bellidux, inter propria ſua ſymbola numerari voluit; addito D. Pauli Jovii lemmate: FINIUNT PARITER. RENOVANTQUE LABORES. Sicuti enim matureſcentes ſpicæ, pretioſis ſuis granis vix in terram profuſis, quantociùs ad alia producenda ſe diſponunt: ita excellentiſſimæ illius familiæ Magnates, nunquam non ad ſumma quævis perpetranda intentos, vix unâ heroicâ expeditione finitâ, mox aliis auſpicandis animum addicere. Hanc verò indefeſſam laboris perſequendi induſtriam non ſolùm olim in Magno Jacobo Trivultio, bellorum fulmine, ac hiſtoriarum ſplendore; verùm etiam hac noſtra ætate in Eminentiſſimo Principe ac Cardinali Theodoro Trivultio cernere licet; qui nullâ quiete interpoſitâ, è ſupremo exercitûs Italici Duce complurium Principatuum ac regnorum, Aragoniæ, Sardiniæ, & Siciliæ gubernator creatus, populos paſſim tumultuantes ac perduelles ad priſtinam fidem Regi Catholico ſancitam, reduxit; & poſtea in Aula Romana Orator, congenitâ ſuâ prudentiâ graviſſima Regis Hiſpani negotia compoſuit. Demum Mediolanenſium Gubernator nominatus, elogium illud à Velleio Paterculo in Scipionis Africani laudem pronuntiatum, cumprimis meretur: *Semper enim aut belli, aut pacis ſervii artibus; ſemper inter arma & ſtudia verſatus, aut corpus periculis, aut animum diſciplinis exercuit.*

73. Ager, compluribus ſpicis, tam erectis, quàm inclinatis conſitus epigraphen tenet: MATURITATE INCLINANTUR. Vel ut Lucarino placet: PENDENT ONUSTÆ. Inde argumento haud vulgari diſces, hominem, quò majore ſapientiâ, valore, aut merito gravidus fuerit, eò humiliùs de ſeipſo ſentire. S. Joannes Chryſoſtomus in illud Iſaiæ: *Væ mihi, quia vir pollutus labiis &c.* inquit, *Omnes Sancti, ſi quando quopiam cumulatiore potiuntur honore, tunc demiſſiùs ſe dejiciunt.* Et Juſtus Lipſius: *Sicut in ſegete ſpicarum vacuæ attolluntur, gravidæ & feraces inclinant; ita quò quis ſapientior, eò magis ſe dimittit.*

Litteratus humilis. *S. Jo. Chryſ. adv. Iſa. 6. 5.* *Lipſius in Diſpunct.*

74. Sententia, priore numero ex Lipſio adducta, nimirum: *In ſegete ſpicarum VACUÆ ATTOLLUNTUR*, Emblematis conſtruendi anſam mihi ſuppeditavit; campum enim, ſpicis flaveſcentem depinxi; quarum aliquæ versùs terram incurvatæ, reliquæ verò ad cœlum erectæ, inſcriptionem monſtrârunt: EXTOLLUNTUR INANES. Ita nimirum homines virtutibus, meritis, & intellectu inanes, cunctiſque inferiores, præſumptione, ſuperbiâ, temeritate, ac contemnendi libidine omnibus ſunt ſuperiores. Benè dixit Plutarchus: *Agricultores inter ſpicas vident cupidiùs illas, quæ inclinatæ ſunt, & ad terram vergunt: ſurrectas verò præ levitate inanes & fallaces ducunt. Ex adoleſcentibus item, quæ maximè caſſa ſunt, nec pondus habent, ferociunt, ac geſtum, inceſſum vultum habent, contemptûs faſtidiique plenum omnium deſpicientiâ.* Cæterùm Emblemate illo demonſtratur, homines, meritis, virtute, bonitate, ac doctrinâ penitùs deſtitutos, non rarò in Religionibus ac Reipublicis ſupra reliquos omnes exaltari.

Ignorans ſuperbus. *Plut. Opuſc. quemadmodum ſentias, te in virtute proficere.* Dignitas in immeritos collata.

75. Granum, intra ſpicam concluſum, & à ſolaribus radiis percuſſum, hoc lemmate diſtinxi: PERFICITUR ÆSTU. Innuebam videlicet, Chriſtianis è perſecutionum & charitatis ardore plurimum incrementi accedere. Ad rem noſtram S. Laurentius Juſtinianus, in illa D. Pauli verba: *Fructus autem ſpiritus charitatis*, ait: *Quæ enim alia inter fructus ſpiritus debuit tenere primatum, niſi charitas, ſine qua cæteræ virtutes non reputantur eſſe virtutes? Ante enim, quàm ipſa adſit, nullus fructus gratus eſt, ubi verò charitas, ibi multus fructus.* Et S. P. Auguſtinus: *Venitur ad paſſionem, & tamen nihil prodeſt; quia charitas deeſt. Adde charitatem & proſunt omnia.* Eadem imagine etiam animas, in piacularibus flammis detentas, ſignificare licet; hæ enim à juſtitiæ Divinæ æſtu percuſſæ, ad exoptatam puritatem pertingunt, habileſque efficiuntur, quæ in feliciſſimo paradiſi granario recumbant.

Calamitas. *Galat. 5. S. Laur. Juſt. tract. de charit. c. 3.* *S. Aug. ſer. 50. de Verb. Dom.* Animæ in purgatorio.

76. Fuit, qui grano, in terram cadenti, inſcriberet: SPES ALTERA VITÆ. Humanitas noſtra, quamlibet lapſa, & in pulverem converſa, indubitatam reviviſcentiæ ſpem retinet. Tertullianus: *Certè ſemina nonniſi corrupta & diſſoluta fœcundiùs ſurgunt, omnia pereundo ſervantur, omnia de interitu reformantur.* Et Prudentius:

Reſurrectio. *Tertull. in Apol. c. 48.* *Prud. lib. 2. contr. Symmach.*

——— ——— ——— In ipſis
Seminibus natura docet revireſcere cuncta
Poſt obitum; ſiccantur enim pereunte vigore,
Quo vixêre prius: tunc ſicca: & mortua ſulcis,
Aut foveis mandata latent, & morte ſepulchri
Obruta, de tumulis redivivo germine ſurgunt.

S. Ambroſius: *Quid de fructibus loquar? Nonne tibi viden-*

S. Ambr. de fide resurrect.

videntur occidere, cùm decidunt; resurgere, cùm revirescunt? Quod satum est, resurgit; quod mortuum est, & in eadem genera, & in easdem species reformatur. Hos terra primùm reddidit fructus, in his prima naturæ nostræ speciem resurrectionis imitata est.

Ibidem.

Et rursus: *Quid dubitas de corpore corpus resurgere? Granum seritur, granum resurgit; pomum decidit, pomum resurgit.*

Felicitas noxia.

77. Spicæ, quò magis granorum felicitate, plenitudine, & copiâ luxuriantur, eò ampliùs ob nimium suum pondus deprimuntur. Unde versùs terram incurvatæ, subscriptionem reddunt: MIHI PONDERA LUXUS. Ita sanè deliciæ, opes, cæteraque mundi blandimenta hominum ingeniis plurimùm nocumenti & oneris creant. *Immoderata suarum commoditatum ac voluptatum congeries*, inquit Claudius Paradinus, *præclaris ingeniis, & alioquin benè natis est nocentior.* Et Sinesius: *Felicitas onus esse videtur plumbo gravius: eum ergo subvertit & deprimit, qui eam humeris imposuerit, nisi planè sit robustus.* Hujus experimentum ceperat Epulo Evangelicus, opum pondere ad ipsam usque inferorum abyssum depressus: *Mortuus est hic dives, & sepultus est in inferno.*

Claud. Par. *Sines. de Regno.* *Luc. 16.*

Eleemosyna.

78. Herbascentis grani nimia luxuries, priusquam in spicam fastigetur, falce resecari solet. Unde lemma: SURGET UBERIOR. Certè nostræ facultates, ob nimiam in pauperes liberalitatem nonnihil diminutæ, amplissimo fœnore succrescunt. Eam ob rem S. Petr. Chrysol. illa Patris Divini verba considerans: *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt*, ait: *Videtis, quia Pater iste ditare vult filios, non nudare. Novo modo, imò cœlesti modo, qui hunc audit, vendendo comparat, recondit erogando, dum amittit, acquirit.*

S. Petr. Chrysol. serm. 25. *Luc. 12. 33.*

Justi expectant mortem.

79. Animæ justæ, ad lethalem mortis ictum excipiendum optimè præparatæ, Carolo Rancato authore maturas spicas imitantur, cum lemmate: EXPECTANT FALCEM. Ad verbum Virgilius:

Virg. lib. 1. Georg. v. 421.

——— *Non ulla est oleis cultura: neque ulla*
Procurvam expectant falcem.

Mors expectata.

Huic consilio tam dando, quàm assequendo Sancti omnes strenuam dedêre operam. D. Hieronymus S Marcellæ epitaphium hoc elogio cumprimis exornavit: *Sic ætatem duxit, & vixit, ut semper se crederet esse morituram.* De seipso verò testatur idem Hieronymus: *Sive comedo, sive bibo, sive studeo, sive quid aliud ago, semper ultima illa tuba resonat auribus meis: Surgite mortui, venite ad judicium.* Grandis ille Simeon Stylites, uti in appendice ad Bibliothecam Sanctorum Patrum videre est, nullum alium sermonem posteritati reliquit, nisi solum illum, cujus hic est titulus: *De semper mente complectendo suum discessum.* S. Gregorii Nazianzeni monitum est: *Mortem, velut præsentem, semper tibi ob oculos pone.* S. Basilius, filium suum spiritualem instituens: *Semper*, inquit, *ante oculos tuos versetur ultimus dies.* Compendio rem totam complexus Plato ait: *Omnem sapientum vitam esse meditationem mortis.*

S. Hieron. in Epitaph. Marc. *S. Gregor. Naz. in sent.* *S. Basil. ad filium spir.* *Plato.*

80. In Academia, cui à Furfure nomen, symboli loco frumentum herbascens depictum cernitur, quod cœno ac glacie circumdatum, plurimas inde vires circa radices accipere solet. Lemma: IN RITARDAR S'AUVANZA. Id est: MORA PROFICIT; allusione forsan ad illud Ovidii factâ:

Ovid. l. 1. de Remed.

Nam MORA dat vires, teneras mora percoquit uvas,
ET VALIDAS SEGETES, quod fuit herba, FACIT.

Certè ingenii humani partus, quo diuturniore maturitate in nativa authoris sui tellure demoratur, tantò majore perfectione & excellentiâ æternæ gloriæ, famæque immortalitatem promeretur. Opportunè Homerus:

Tarda & sera nimis; sed famâ & laude perenni.

Matur. utilis.

Maturam hanc procedendi methodum probè observatam habuit Dominus de Casa, qui è poëmatis suis nullum unquam in lucem publicam emisit, nisi, posteaquam compositum erat, aliquot mensium revolutione in scrinio conclusum, rursumque omni particulari affectu seposito ad limam revocatum, & correctum fuisset. Quod de liberis edendis, idipsum de sermone instituendo observatum cupit S. Ambrosius: *Sermones*, inquit, *proferamus, librâ justitiæ examinatos, ut sit gravitas in sensu, in sermone pondus, atque in verbis modus.*

81. Academici Furfuracei in symbolo suo granum præferunt, cribro excussum ac purgatum; cum lemmate: VAGLIATO VAGLIO. Id est, A CRIBRO PRETIUM. Nempe argumento non ingrato demonstrant, doctrinam, quò crebrioribus eruditorum ventilabris ac disputationibus examinatam, eò plus fidei & existimationis recipere. Justus quoque instar grani, à calamitatibus jactatus, pretium & existimationem longè maximam sortitur. *Illius persecutio te facit purgatum*, inquit Magnus August. & Basilius: *Homines Christianos probatio, quæ ex tentationibus descendit, ad perfectionem ducit.*

82. Granum, dum supra aream excutitur, jactati ventilabri flamine adjutum, ab omni pulvere, festuca, cæteraque immunditie expurgatur. Unde Lucretii Borsati lemma: NON SINE FLATU. Certè animus ac conscientia nostra nonnisi afflante Spiritûs S. gratiâ, imperfectionum suarum pulveres excutiunt. Explicatissimè David: *Emittes spiritum tuum, & creabuntur, & renovabis faciem terræ.* Et S. Gregorius: *Unusquisque Sanctorum tactus flatu S. Spiritûs, coalescit, & usum vetustæ conversationis abjiciens, novi hominis formam sumit.*

83. Granum eventilatum, ac supra aream excussum, non modò nihil nocumenti aut jacturæ accipit, sed contrà maximè emundatur. Eam ob rem Lucarinus subscripsit: SPIRANTE PURGOR ELATUM. Ita calamitates adversus justos sparsæ ad eos promovendos ac expurgandos potiùs, quàm offendendos conducunt. S. Paulus, naufragiis agitatus, virgis cæsus, ac hostium domesticorum tentamentis acerrimè incursatus, nullibi aliàs majus perfectionis suæ incrementum sumpsit. Præclarè S. Cyprianus: *Quando area fruges terit, ventos grana fortia & robusta contemnunt, inanes paleæ flatu portatæ rapiuntur. Sic & Paulus post naufragia & flagella, post carnis & corporis gravia tormenta, non vexari, sed emendari se dicit in adversis.*

84. Frumentum, ut in agris conservari, & exoptatam maturitatem contingere possit: SOLE, SOLOQUE, ceu geminâ & individuâ causâ, indiget. Ita omninò, ut in virtute progrediamur, assiduo cooperationis nostræ & gratiæ Divinæ connubio opus est. Et quamvis hanc rem plurimis exemplis comprobare pronum esset, unum tamen alterumve instar omnium adducere libet. Deus, ceu Sol vivacissimus, beneficam suam opem in Jacobum cumulatè quidem effudit, omnemque securitatem adversùs fratris sui Esau insidias præstitit. At Jacob incolumitatem illam non aliâ ratione tenuit, nisi industriâ & sagacitate studiosissimè adhibitâ. Promptum quidem se Deus, optiméque dispositum exhibuit, ad pauperis Sareptanæ viduæ oleum ac panem multiplicandum; id tamen non antea effectum obtinuit, nisi post eleëmosynas liberali manu in Eliam erogatas. Cælestis quidem claritas & Angelorum virtus, ad S. Petrum è carcere liberandum, comparebant; priùs tamen id in

in opus redactum non fuit, nisi cùm accinctus ac calceatus nobilissimos illos Duces suâ cooperatione insequeretur. Compendio S. Joann. Chrysostomus: *Et terra non germinat, nisi pluviam susceperit, nec pluvia fructificat sine terra.* Eâdem ratione nonnemo dixerat, exercitui conservando unicè necessariam esse cùm regionis ubertatem, tum aëris temperiem, cuivis nationi accommodatam.

85. Nunquam simul omnes belli vires eidem ac unico discrimini à Principe objiciendas esse, sed in plurimas partes distribui debere, haud obscurè ex Emblemate illo constat, ubi manui, frumentum seminanti, subscripsêre: NEC SEMEL, NEC SIMUL. Enimverò, inquit Emblematis Author: *Partim educendæ sunt in hostem copiæ, ne temerè insultet, non autem simul, ne semel fiat, quod semper ferendum.* Doctor Evangelicus, bono satori non absimilis, nunquam unico jactu omnem doctrinæ suæ sementem supra auditorum agros spargere, sed paulatim & ad prudentiæ dimensum illam distribuere debet: secùs enim nonnisi ægerrimè aliquem laboris sui fructum sperare poterit. Pater Cornelius à Lapide argumento paululùm variato ait: *Sapientiæ Doctor leniter per modica præcepta docet sapientiam, ne eorum multitudine & pondere rudem discipulum obruat; sed sensim & sensim, plura & plura illi instillans, tandem omni sapientiâ instar fluminis eum imbuit & implet.*

86. Veteres Romani consuêrunt, insignium suorum loco fœni fasciculum, è militari hasta suspensum, præferre; uti Alexander ab Alexand. his omninò verbis testatur: *Signa militaria, quæ exercitum praire consueverant, cùm acies educenda & manus cum hoste conferendæ forent, à principio fœni manipulos fuisse accepimus, quos, hastis alligatos, signiferi deferre solebant.* Hunc Romanorum morem attendit Academicus ille Furfuraceus, qui si non fœni, certè tamen spicarum fasciculum, ex hasta suspensum, figuravit, addito lemmate: SOTTO IL QUAL SI TRIONFA. Id est: SUB IPSO TRIUMPHI. Huic Romanorum signo non absimilis SS. Eucharistia, ad gloriosam victoriam, ab hostibus tam visibilibus, quàm invisibilibus reportandam, & vires, & directionem subministrat. Benedictus Fidelis illam Isaiæ sententiam considerans: *Radix Jesse, qui stat in signum populorum*, ait, quòd Evangelicus hic Propheta *aptè loquitur, dum signum dicit: Signum est namque militiæ nostræ vexillum, quia sub ea quotidie sacro elevata à ministro, velut vexillo quodam unimur & congregamur.* Atque adeò S. Eucharistia instar vexilli erigitur, sub quo Fideles palmam ac triumphos adipiscantur. Id probè edoctus Henricus I. Imperator, nullum unquam prælium aggressus est, priusquam totus exercitus sub Eucharisticis signis incaluisset. D. Joannes de Austria ad nullum unquam conflictum accingi est solitus, nisi prævio robore è SS. Eucharistia mutuato. Primævæ Ecclesiæ Martyres in tyrannidis ac martyrii arenam nunquam descenderunt, nisi sacro Altaris Divini frumento & purpureo Servatoris sui Sanguine, velutì ceromate, confirmati. S. Cyprianus: *Quomodo ad martyrii poculum idoneos facimus, si non eos priùs ad bibendum in Ecclesia poculum Domini jure communionis admittimus?* Isaiæ textum, suprà citatum, S. Vince. Ferr. de SS. Eucharistia interpretatus, ait: *Radix Jesse vocatur Christus, qui stat in signum populorum, scilicet in Missa, quando elevatur Hostia, sicut in passione fuit elevatus in Cruce.*

87. Granum, dum seminatur, à Joanne Orozzo epigraphen cœpit: RENOVATA SPES. Cujus loco ego subscriberem: SPEM RENOVAT ANNI. Hinc disces, si olim beatas æternitatis fruges colligere desideres, copiosam virtutum sementem in hac vita spargendam esse. S. P. August. id præclarè explicans, ait: *Apostolus*, inquit, *bonum facientes non deficiamus:* Galat. 6.9. *Tempore enim suo metemus; infatigabiles itaque, dum tempus habemus,* ait, *operemur bonum ad omnes. Hoc est semen tuum, quod erit in benedictione. Terræ committis, & tantò ampliùs colligis; Christo committis, & perdis?* Opera bona. S. Aug. conc. 3. in Ps. 36.

88. Emblematis loco manum pinxi, quæ grano seminando intenta, epigraphen monstrabat: DISPERDIT, UT CONGREGET. Exactam hanc & venustam Eleëmosynarii ideam dixerim; hic enim opes erogatas amplissimo fœnore recuperat. Testem habeto luculentum S. Pet. Chrys. ubi ait: *Da homo pauperi terram, ut accipias cœlum; da nummum, ut accipias regnum; da micam, ut accipias totum.* Quin nec Ovidium id latuit, in hæc verba canentem: Eleëmosyna. S. Pet. Chrys. serm. 8. Ovid. 3. Pont. El. 8.

Nam te, cùm donas, ista juvare solent.

Explicatissimè S. Joannes Chrysostomus: *Qui dives fieri vult, fiat pauper, ut dives fiat, insumat, ut colligat, spargat, ut congreget: quæ ipsa, si tibi nova ac parùm credibilia videntur, eum contemplato, qui sementem facit, &c.* S. Jo. Chrys. hom. 8. in ep. ad Rom.

89. Frumento, re ipsâ seminato, inscripsi: CRESCET IN CENTUPLUM. Vel certè ad grana, in terras sparsa, alludens: MULTIPLICATA RESURGENT. Utroque lemmate S. Ecclesiam & SS. Martyres significare licet. De his Hugo Victor testatur: *Cadentibus igitur granis paucis, seges multiplicata surrexit, quia inde auctus est in vivis numerus fidelium, unde in morientibus minùs videbatur.* Et S. Leo Papa: *Non minuitur persecutionibus Ecclesia, sed augetur: & semper Dominicus ager segete ditiori vestitur, dum grana, quæ singula cadunt, multiplicata nascuntur.* Ecclesia infestata. Hugo Vict. l. 4. de Vanit. mundi. S. Leo ser. 1. in Natali S. Pet. & Paul.

90. Spicas albescentes fato inevitabili & proximò nonnisi falces messoriæ monent. Unde lemma: ALBESCUNT AD MESSEM. Emblematis ansam ipsamet Sapientia incarnata his omninò verbis subministrat. Videte regiones, *quia albæ sunt jam ad messem.* Ita sanè caput nostrum, canitie maturescens, indies Parcarum lethale vulnus pertimescat. S. Greg. Nyssenus: *Caput jam canescit? Propè est æstas vitæ: in nos fortè falx acuitur, & timeo, ut nobis dormientibus, & in una spe occupatis, repentè accedat messor terribilis.* Joan. 4. 35. Canities mortis indicium. S. Greg. Nyss. Orat. adv. eos, qui differunt Baptismum.

91. Ager, frumento sementico respersus, epigraphen subjunctam habet: CUM FOENORE REDDET. Verbis è Tibullo mutuatis: Tibull. l. 2. Eleg. ult.

——— Spes sulcis credet aratis
Semina, quæ magno fœnore reddet ager.

Vel ex S. Luca: PRO UNO CENTUPLUM. Exinde quivis Christianus acres concipiat stimulos, ut, tanti fœnoris particeps futurus, suas opes, velutì sementem, in egenos liberalissimè dispenset. Candidè monens S. Joan. Chrysost. *Sementem,* inquit, *& nos jaciamus, cœlúmque tanquam agrum colamus, ubi & multa cum abundantia metamus.* Et S. Leo de eleëmosynis erogatis differens, ait: *Non solùm integræ manent, sed etiam modò augentur, & qualitate mutantur.* Luc. 8. 8. Eleëmosyna. S. Jo. Chrys. hom. 8. in ep. ad Rom. S. Leo ser. 2. de jej. sept. mensis.

92. Spicæ, quò pluribus turgent granis, hoc magis incurvescunt; contrà rectæ, segetem minimè lætam promittunt. Lemma: CURVANTUR ONUSTÆ. Ita homo, quantumvis cælestibus donis insignitus, se tamen ipse pluris non æstimat, quàm si nihil omninò commendatione dignum obtineret. Facilè siquidem propria internoscit ab alienis, doctus suum cuiq; tribuere: inde & dona sibi desuper Humilitas.

communicata non tanquam sua, sed tanquam precariò accepta considerare, & mentis oculos in barathrum sui nihili, in quod sibi relictus momento recideret, continuò defigere. Imo quò pluribus Deus animum ejus virtutibus exaggerat, hoc ipse profundiùs in se descendit. *Ut enim arbores*, inquit S. Doroth. *cùm multo fructu onustæ fuerint, inclinant ramos, & eos plerumque frangunt; quia autem ramus nullum habet fructum, in altum attollitur, & rectus assurgit; sic anima, quantò plures fructus attulerit, tantò magis humiliatur.*

S. Doroth. serm. de humilitate.

93. Paucula grana in terram spargis, sed plurima colligis; unde agrum, copiosâ refertum segete, hoc lemmate insignivit P. Sebastianus à Matre Dei: PRO PAUCIS PLURIMA TOLLE. Mariam Virginem hæc imago significat, cujus typus est terra, juxtà illud Isaiæ: *Aperiatur terra, & germinet Salvatorem.* Terra enim ista quævis, etiam minima obsequia, uberrimè compensat. *Quis enim*, inquit ad Mariam V. integerrimus tantæ Matris pullus, Mellifluus Bernardus, *misericordia tua, ô Benedicta! longitudinem, & latitudinem, sublimitatem, & profundum queat investigare? Nam longitudo ejus usque in diem novissimum invocantibus eam subvenit universis. Latitudo ejus replet Orbem terrarum, ut tuâ quoque misericordiâ plena sit omnis terra. Sic & sublimitas ejus civitatis supernæ invenit restaurationem, & profundum ejus sedentibus in tenebris & in umbra mortis obtinuit redemptionem, &c.*

Maria V.

S. Bernard. serm. 4. de Assumpt. M. V.

94. Soluto spicarum fasciculo inscripsêre: TERRÆ RETINACULA SOLVIT. Ita homo spiritualis nullâ unquam re terrenâ se detineri patiatur. Porrò etiam illi terræ retinacula solvunt, qui post confessionem suorum delictorum in album filiorum Dei recipiuntur. S. P. Augustinus: *Solvitur unusquisque à vinculis cupiditatum malarum, vel à nodis peccatorum suorum. Remissio peccatorum solutio est.* Cæterùm Emblema istud Christinam, serenissimam Suecorum Reginam spectabat, quæ fidei orthodoxæ causâ triplex regnum, exemplo prorsus prodigioso, reliquit. Mentem suam hoc disticho aperuit Author:

Confessio.

S. August. Conc. 2. in Ps. 101.

Hærebat, terraque seges retinacula solvit;
Nec te terra, triplex, nec diadema tenet.

95. Grano, è manu in agrum sparso, inscripsi: UT SURGAT IN ORTUM. Verbis è Seneca Tragœdo sumptis:

Generosa in ortus semina exurgunt suos.

Ita corpus nostrum terræ committitur, resurrecturum decretorio illo Judicis supremi die. Audi Magnum Augustinum, indubitatum Canonis hujus Catholici testem: *Ipsam*, inquit, *resurrectionem carnis, quæ partim tardiùs, partim omninò non creditur, ita certam teneamus, ut certius nobis non sit Solem, cùm ceciderit, orturum.*

Resurrectio.

S. August. de quant. anim. c. 33.

96. Prima recensque seges, humo suâ vix exiens, quæ hyberno tempore nivibus oppressa jacebat; tandem redeunte Solis calore in tantam surgit exiguo tempore proceritatem, ut & quadrupedibus majoribus inserviat, & tegumentum præbeat. Unde tenellæ adhuc segeti sub æstivo Sole inscribes: ILLO SPLENDENTE LEVABOR: Ita homo, sive in peccatorum, sive in calamitatum humo tantisper sepultus, mox aspirante Divinâ gratiâ, ad lætissimam gloriæ formam assurget. S. P. Augustinus: *Qui creavit, per gratiam levat ruentem; per ipsam curat ægrotantem, per ipsam coronat vincentem.* Emblematis Author, Serenissimus & jam sæpiùs laudatus Philothæus, concinnè in rem præsentem canit:

Gratia Dei.

S. August. serm. 13. de Temp. cap. 1.

Prima seges tenera vestit lanugine campum,
Atque humilis pronum lambit arista solum.
Sed jam Sol splendet, dum ridet pulcher Apollo,
Mox flavum tollit fulgida ad astra caput.
Tunc Ceres attonitis jactat sua regna colonis,
Miraturque decus, spica procera, suum.
Sume animos, mea mens. Si me respexerit æther,
Ignava victor tollar alacris humo.

FUNGUS.

Cap. XX.

97. Fungus marinus, se ipso mollissimus, quamprimùm solari radio ac calore contingitur, mox instar petræ obdurescit. Unde Alphonsus Petra, Comes de Sylvano, cui inter Papienses Lapidescentis cognomen obtigit, Emblematis loco fungum, radiis solaribus intra undas marinas expositum statuit; cum epigrammate: DURESCIT AD ORTUM, veluti dixisset, sub beneficiis Academiæ radiis ingentis virtutis litterarum soliditatem sibi accidisse. Iis omnibus hæc imago convenit, qui ætate etiamnum juvenescente in virtutis exercitio obduruerunt. Sic Germanorum filii, vixdum nati, intra gelidas Rheni aquas mergebantur. Spartanorum juventus à teneris ad famem, sitim, ac verbera æquo animo toleranda assuefiebat. S. Joannes Baptista penè ob ipso vitæ limine eremi horrorem incolebat, &c. Cæterùm eodem Emblemate etiam peccatorem obstinatum significare licet, qui gratiæ Divinæ radio tactus, renititur, & propriâ suâ malevolentiâ indurescit. S. Stephanus, Judæis exprobrans, inquit: *Durâ cervice, & incircumcisis cordibus & auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis, &c.* Nimirum Deus erga reprobos, veluti ignobiles fungos, Solem agit: Nam, Magno Augustino teste: *Deus miseretur gratuito dono, obdurat autem justissimo merito.*

Stud... Edu... Pecc... obst... tus. Act... S. A... Ep...

98. Fungus, nocte unâ generari solitus, epigraphen à Bargalio recepit: NOCTE UNA. Rem hæc imago significat, seu multâ facilitate, seu improviso animo productam Josephus, Mardochæus, Saul, aliique complures, accommodatè ad hanc ideam, minimi temporis intervallo è pristina ac vili sua conditione ad immensa honorum culmina fuêre sublevati. Et, quod mireris, idipsum non in aliquot tantùm, particularibus personis, sed in integris etiam Provinciis ac populis cernere licet, quorum omnis felicitas nonnunquam intra unius noctis angustias ad votum excrevit. Insuper sicuti unicâ nocte omnes Ægypti primogeniti fuêre occisi, ita omnes Jacobi pronepotes in vitam & libertatem è durissima captivitate asserti sunt. Unica nox sancto Regi Ezechiæ, gravissimâ obsidione presso, gloriosam victoriam peperit, centum octoginta quinque hostium millibus, Angelorum operâ, fulminatis, ac in cineres redactis. Unicâ nocte miserrima Bethulia ruinam, jamjam imminentem effugit; dum Herois illa fortissima Judith, temerario Holoferne interempto, omnem Assyriorum exercitum fudit, fugavitque. Cæterùm Castor Durantes ait, non esse mirum, quòd fungus unicâ nocte totus excrescat, cùm res quævis noxia & vilis, qualis itaque fungus est, incrementum capiat velocissimum.

Occ... Exa... 4 R. 31. Jud...

Funge vale; genitum nil miror nocte sub una;
Sic properant rapido noxia quæque pede.

Ita nimirum, quisquis proposita, consilia, aut cogitationes, proximè & quasi tumultuario opere natas, sequitur, partus proferet, veloces quidem, sed fungis, rebus inquam vilissimis, comparandas. Rectè dixit Publius Mimus: *Ad pœnitendum properat, citò qui judicat.* Et Ovidius:

Publ... Ovid. Trist.

Quilibet ignavi præcipitata premunt.

99. Fun-

99. Fungum non incongruè hâc gnomâ affeceris: INSPERATUS ENASCOR. Res quævis, inexpectato eventu subsecuta, hoc emblemate significatur. *Nam id præcipuum fuit, estque adhuc apud omnes hieroglyphicum fungi*, inquit Pierius Valerianus, *ut quotiens novi aliquid præter expectationem repentè factum apparuerit, Fungum id dictitemus.*

100. Fungus, ab ipso exortu suo indies corrumpi solitus, atque adeò fragilissimus, epigraphen sustinet: CITO VANESCIT. Vel, NON DIU CONSISTAM. Vel, EGREDITUR, ET CONTERITUR. Vel, ut Carducio meo placet: VELOX ORIOR, MORIOR. Propria hæc vitæ humanæ effigies est, de qua S. Jacobus: *Quæ est enim vita vestra? Vapor est ad modicum parens, & deinceps exterminabitur.* Et prior illo Jobus: *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis: qui quasi flos EGREDITUR, ET CONTERITUR.* In rem nostram aliquot Authores non sine acumine super illud Psalmi: *Dominus custodit introitum tuum & exitum tuum*, observant, quòd humana vita duobus solùm terminis, nativitate scilicet & morte, componatur, nullo propè persistentiæ medio intercurrente. Verissimè dixit Dominus Marinus:

Da la culla à la tomba è un brieve passo.

Eadem imagine etiam caducam divitiarum, ac rerum quarumvis terrestrium vanitatem haud obscurè significabis. Siquidem, Salustio asserente: *Omnia orta occidunt, & aucta senescunt.* Cui accinens meus Carducius, rem totam hoc disticho complectitur:

En velox orior fungus, moriorque vicissim:
Qui citò fit Crœsus, protinùs Irus erit.

101. Fungus, palato humano plurimùm amœnus & gratus, non rarò venenatâ suâ qualitate mortem accelerat; Unde P. Carducius fungo inscripsit: DUM PLACEO, EXITIUM. Ita sanè peccaminosa mundi voluptas eodem momento & gaudium, & perniciem conciliat. S. P. Augustinus de se ipso fatetur: *Non me revocabat à profundiore voluptatum carnalium gurgite, nisi metus mortis, & futuri judicii tui.* Emblematis mentem hoc disticho explicat meus Carducius:

Dum placeo, exitium comedentibus infero fungus;
Blanda voluptatis pabula cor perimunt.

GRAMEN.
Cap. XXI.

102. HOmo, tantò magis proficere, quò magis affligi solitus, hanc herbam imitatur; cum lemmate: QUO MAGIS DECERPAR. Vel, ut Abbas Ferrus dicit: NON SI STERPA GIA' MAI, CHE NON RINASCA. Id est: SEMPER AVULSA RENASCOR. Certè vitia, quantummis assiduæ industriæ ferro è Christianorum cordibus succisa ac eradicata, nunquam non repullulant, & indefessam vigilantiæ nostræ operam exigunt. Optimè monet S. Bernardus: *Parum est ergò semel putâsse, sæpè putandum est, imò, (si fieri potest) semper; quia semper, quod putari oporteat, (si non dissimiles) invenis.* Porrò etiam conscientiæ remorsus nunquam adeò conquiescit, quin identidem reviviscant. Tertulliani dictum est: *Conscientia potest obumbrari, quia non est Deus; extingui non potest, quia à Deo est.*

103. Gramen adeò dilatatur, suasque radices ita copiosè multiplicat, ut infelicem illam terram, quam occupat, ad omnes alios nobiliores flores, herbas, aut fructus proferendos penitùs reddat ineptam. Unde lemma: INOPEM SUA COPIA FACIT. Hæc operandi methodus etiam aliquot hujus mundi Dominus usuvenit, qui propriam suam potentiam & authoritatem ad tot provinciarum spatia extendunt, ut omnes eorum vicini sese ab iis suffocatos, debilitatos, & ad extremam perniciem deductos conquerantur. De hac hominum sorte Seneca: *Videatur*, inquit, *& avaritia magni animi. Acervis auri, argentique incubat, & provinciarum nominibus agros colit, & sub singulis villicis latiores habet fines, quàm quos consules sortiebantur*, Et alibi ait, quod illius aviditas *agros agris adjicit, vicinum vel pretio pellit agro, vel injuria*; & quod *in provinciarum spatium rura dilatat.* Senec. l. 1. de Ira sub fine. Id. ep. 90.

104. Graminis tam herba, quàm radix & decoctio miram vulneris consolidandi virtutem habet. Unde Castoris Durantis lemma: VULNERA JUNGIT. Pacificare. Anima, charitatis studiosa, dissolutos proximos componere, discordes ad pacem revocare, inimicos conciliare, & amicitiæ Christianæ vinculis omnes conjungere satagit. Nam, ut probè monet Ethicorum Magister S. P. Augustinus: *Nisi fervor charitatis accendit, multa in unum conflari non possunt.* Hoc sensu meus Carducius: S. August. tract. 10. in ep. Joan.

Ut gramen exoluta jungit vulnera;
Sic charitas divisa corda colligat. Spiritus S.

Spiritus Sanctus, eâdem omninò virtute omnes interioris animi nostri plagas benignissimè persanare solitus, sanctam Ecclesiam sibi in hæc verba supplicem habet: *Sana, quod est saucium.*

105. Gramen, ut lætius crescat, falce demetitur, & humo tenùs conciditur. Symbolo subscripsit Philotheus, ingenio & natalibus serenissimus: LÆTIUS UT SURGAT. Calamitas utilis. Non mirandum, si quandoque pii molestiis, miseriisque vexentur, & pœnis Divinis affligantur. Et enim Deus, quos quâdam singulari gratiâ ad suum elegit cultum atque sinceram venerationem, multis hinc inde pœnis, calamitatibúsque variis exercet, ut fidei constantiam in iis expertus, majori deinceps felicitate eos extollat. Non itaque rigor iste respicit horum perniciem; sed affliguntur, puniuntur, ut postea præsenti auxilio ex miseriis erepti, extollant magis Divinæ benignitatis magnitudinem, aliosque suo exemplo ad pietatem trahant. Opportunissimè S. P. August. *Non videantur tibi felices, qui florent ad tempus: Tu castigaris, illis parcitur. Fortè tibi castigato & emendato filio hæreditas reservatur.* Concinnè, ut solet Emblematis Author: S. August. Conc. 1. in Psalm. 70.

Qui modò ridebant vernanti gramine campi,
Nunc virides secti deposuêre comas.
Crudelis falcem submisit messor acerbam,
Maturúmque hausit dextera sæva decus.
Quid voco crudelem? Quæ messuit, illa benigna
Dextera, & in campos officiosa suos.
Lætius ut crescant, tollant ut celsius udum
Gramina læta caput, messuit illa manus.
Si mea luxuriat rebus fortuna secundis,
Cæde illam, ut surgat sanctior inde Deus!

JUNCUS.
Cap. XXII.

106. JUnci, in palude figurati, simulque undarum fluctibus, ac ventorum procellis impediti, epigraphen tenent: FLECTIMUR, NON FRANGIMUR. Cedere. Virtus superat adversitates. Eorum hanc effigiem dixeris, qui loco ac tempore opportunè cedere docti, omnes adversantis fortunæ impetus superant. Semper quidem, Magno August. teste: *Tentat labor, aut dolor, ut frangat;* sed S. Aug. l. 4. cont. Jul. c. 16.

sed conatibus in magnanimo pectore semper irritis. In rem præsentem Baptista Pitonus de Virtute canit:

Piega impeto divento, orrido, insano
Giunchi in molle palude, e non gli spezza.
Così l' alma virtù percossa è in vano,
Da molesta fortuna al male auveza.

107. Alius eosdem Juncos, ventis incursatos hoc dogmate politico, ceu lemmate, insignivit: TEM-
Prudentia. PESTATI PARENDUM. Maxima quippe prudentiæ pars est, tempori obsecundare, ac fortunæ
Phocid. apud Lipsium l. 2. Disl. 8. de Milit. cedere. Phocidides, Lipsio referente, dixir:

——— *Memento*
Temporibus servire, nec adversarier Austris.

Ovid. l. 1. de Remed. Ovidius:

Dum furor in cursu est, currenti cede furori,
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliqua qui cùm discedere possit,
Pugnat in aversas ire natator aquas.

Eccl. 4. 32. Siracidis monitum est: *Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluvii.* Paucis omnia
Lips. de una Religione. complexus Justus Lipsius, ait: *Honestè cedit, qui tempori cedit.*

Innocentia. 108. Scipio Bargalius Juncis inscripsit: HUMILES, ET ABSQUE NODO. Anima simplex ac innocens iis omninò proprietatibus insignitur,
Cicero de offic. quæ nullius peccati nodum in se protuberare patitur. Nam Tullio teste: *Innocentia est puritas ani-*
Conceptio M. V. *mi, omnem injuriæ illationem abhorrens.* Argumento non absimili Franciscanorum familia Mariam Virginem, sine originaria labe conceptam, demonstrat: *Hæc est virga, in qua NEC NODUS originalis, nec cortex actualis culpæ fuit.*

Animus imperterritus. 109. Idem Bargalius Junco, frondibus miserè spoliato inscripsit: NUDUS LICET, EX SE
2 Cor. 4. 8. STAT. Iis hanc junci effigiem tribues, qui gravissimis ærumnis pressi, animum imperterritum, & ab aliorum ope independentem, conservant. Apostolus, se, suique similes describens, ait: *In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur: aperiamur* (id est, interprete Lyrano, *depauperamur*) *sed non destituimur: persecutionem patimur, sed non derelinquimur.* Ita Gentilibus quoque Fabriciis, Fabiis, Regulis, Camillis &c. paupertas & afflictio ho-
Salv. l. 1. de vero judicio. nori magis, quàm oneri fuit. Salviano teste: *Quidquid acciderit iis, quicunque verè Religiosi sunt, beati esse dicendi sunt: quia inter quantumlibet aspera nulli lætiores sunt, quàm qui hoc sunt, quod volunt.*

110. Junci, quantumlibet paludibus immersi suum tamen incrementum omne ab aquis cœlestibus capiunt. Unde Emblematis loco sub cœlo pluvio depicti epigraphen sustinent: CRESCUNT CON-
Gratia Dei SPERSI DESUPER. Ita sanè verum hominis Chri-
1 Cor. 3. 7. stiani augmentum è gratiæ divinæ favore potiùs, quàm à beneficiis terrenis derivatur. *Itaque*, inquit Apostolus, *neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat; sed qui incrementum dat Deus.* Sapientissimè
S. August. ser. 4. de verbis Apost. S. P. Augustinus: *Nos loquimur, sed erudit Deus: nos loquimur, sed Deus docet. Non enim beatus dictus est, quem docet homo, sed quem tu erudieris, Domine. Nos plantare possumus, & rigare, sed DEI EST, INCREMENTUM DARE.*

LACTUCA.

Cap. XXIII.

111. Plinius author est, Lactucæ nomen celebri huic herbæ è lactis copia, quâ in radice, stipite, & foliis abundat, accessisse. Unde lemma:
Charitas Christiana LACTE PRÆDIVES. Hanc charitatis Christianæ ideam habeto, quæ alterius egestati sublevandæ nunquam non copioso & dulcissimo lacte affluit. Eadem omninò ratione Prædicator Evangelicus, suos
Auditores suavi nutrimento recreaturus, lacteos amænissimæ facundiæ rivulos in lingua circumfert. Prædicator.
P. Cornelius à Lapide illam sacri Epithalamii sententiam: *Mel & lac sub lingua mea*, de Doctoribus *Corne. Lap. in Cant.*
ac Verbi Divini Præconibus interpretatur: *Qui os & labia habent stillantia lac & mel sacræ doctrinæ, ideoque plena suavitatis & dulcedinis, ut stillent lac teneris & rudibus, mel verò, id est, solidiorem doctrinam magis provectis.*

112. Lactuca, naturâ suâ humida ac frigida, sitim extinguit, stomachi ardores temperat, & choleræ acrimoniam refrænat. Tametsi verò ob bonitatem suam humano palato nunquam non sapiat, inter æstatis tamen fervores omnium gratissima habetur. Unde Castor Durantes in suo sanitatis Thesauro ad eam conversus canit:

GRATIOR æstivo es, DUM SYRIUS ÆSTUAT, Orbe.

Eam ob rem symboli loco subscribes: GRATIOR SUB SYRIO. Ita sanè gratia Divina nunquam nobis accidit suavior, atque inter extremas angustias ac summos calamitatum ardores. Nam quidquid emo- Gratia in extremis angu[stiis]
lumenti pluvia in æstate, manna in deserto, & in ultimo vitæ discrimine cibus affert, idipsum in eo articulo à gratia recipimus. Da hac suppetiarum ac beneficiorum sorte Seneca prudenter pronuntians, in- *Senec. de B[enef.] cap.*
quit: *In beneficio sensus communis, tempus, locum, personas observet: quia momentis quædam grata & ingrata sunt. Quantò acceptius est, si id damus, quod quisquis non habet, quàm cujus copia abundat? Quod diu quærit, nec invenit, quàm quod ubique visurus est.*

113. Lactuca saporem præbet palato nostro gratissimam, ibi cumprimis, quando nullis abluta aquis, mensæ infertur. Unde inscripsi: NON LOTA SUAVIOR; argumenti ratione ex eodem Durante mutuata:

Si modò sit mundus cultor, NON LOTA PLACEBIS.

Benevolentiam minimè fucatam, & sinceram, aper- Ami[citia] sine [fuco]
tamque amicitiam hoc symbolo edoceris. Eam com- *Senec. de Tr[anq.]*
mendans Seneca: *Nihil tamen*, inquit, *æquè oblectaverit animum, quàm amicitia fidelis. Quantum bonum est, ubi sunt præparata pectora, in quæ tutò secretum omne descendat, quorum conscientiam minus, quàm tuam timeas, quorum sermo solicitudinem leniat, sententiam consilium expediat, hilaritas tristitiam dissipet, &c.*

114. Ajunt, Lactucam, naturâ frigidam, omnem Veneris impetum validè refrænare. Quare Athenæus *Athen. Dipn[osoph.]*
testatur: *Venerem inter lactucas Adonin condidisse allegoricè innuentibus Poëtis, eos ad Venerea imbecilles esse, qui lactucis assiduè vescerentur.* Idipsum Laurentius Lippus de Colle inter distichorum suorum reliqua affirmat:

Surgentem Venerem mollis lactuca moratur.

Et Castor Durantes, poëmate ad lactucam converso:

------ *Valeas, si vult gaudia nostra Venus.*

Denique Andreas Alciatus lactucam cognominat *Amuletum Veneris*; id est, remedium & alexipharmacum ad Veneris insultus reprimendos validissimum. *And. A[lc.] Embl.*
Proinde lactucam hoc lemmate afficere licet: CARNIS TEMPERAT ÆSTUS. Joannes Thuilii do- *J. Th[uil.] sup. E[mbl.] citatu[m] n. 4.*
ctrina est: *Libidinem, turpemque voluntatem ciborum moderatorum usu sopiendam, & reprimendam esse. Nihil enim æquè conducit ad motus illicitos cohibendos, quàm victûs ratio temperata.* Enimverò victus tenuis ac sobrius, in lactucæ frigescentis & humidæ symbolo repræsentari solitus, omnes impuri amoris flammas citra negotium restinguit. Temperantiam veluti è nativa sua sede definiens Magnus August. ait: *Tem-* *S. Au[g.] Quæ[st.] q. 31.*
peran-

perantia est rationis in libidinem, atque alios non rectos impetus, animi firma & moderata dominatio.

115. Lactuca humiditate suâ somnum conciliat. Lemma è Castore Durante mutuatum: SOMNI DULCIS ALUMNA. Innocentiæ hunc typum putes; ea enim, quocunque loco candoris sui lac derivârit, quietis suavissimum somnum, nullo extero strepitu unquam interrumpendum, confert. Salomonis consilium est: *Custodi legem atque consilium, & erit vita animæ tuæ, tunc ambulabis fiducialiter in via tua, & pes tuus non impinget: si dormieris, non timebis; quiesces, & suavis erit somnus tuus.* Exemplo suo luculentè id comprobat S. Petrus Apostolus, qui ad mortem damnatus, in fœtidum carcerem detrusus, ferreis catenis constrictus, & militum excubiis validissimè cinctus, mirâ corporis animique quiete perfruebatur: *Et erat dormiens inter duos milites:* nimirùm pectoris sui candore ac innocentiâ securus. Benè dixit S. Hieronymus: *Innocens inter ipsa tormenta fruitur innocentiæ bono; & inter malignitates, cùm de pœna metuit, de innocentia gloriatur.*

LEGUMINA.
Cap. XXIV.

116. D. Carolus Bossus Emblematis loco Legumina figuravit, quæ aquis immersa, partim in illarum superficie, partim in fundo hærebant, cum lemmate: DETERIORA FERUNTUR. Illustres ac præclaras personas hæc imago innuebat, quæ temporum injuriâ ad infimæ sortis fundum cernebantur depressæ, aliis intereà hominibus vanis & inutilibus ad dignitatum fastigia sublevatis; haud secùs atque vitiosis leguminibus ex aquarum superficie suspensis, utiliora in fundo hæsitare coguntur. Infelicitatem istam deplorans Franciscus Patriarcha: *Quotiens*, inquit, *indigni dignissimis præferuntur, & quotiens indignos indignissimi judicant.* Dicto huic comprobando exemplum subjungit: *Lucius Flaminius mox ob indignum facinus judicandus, & ordine senatorio amovendus, Scipioni Nasicæ prælatus fuit, viro omnium optimo; Senatus & populi sententiis judicato, Vatinius Catoni, illaudatus laudatissimo, &c.* Exemplo tamen longè illustriore id testatum facit S. Matthæus: cùm enim Judæi liberam haberent optionem, vel Christum Servatorem, vel Barrabam seditiosum, latronem & homicidam dimittendi; mox justo, innocente ac sancto ad mortis fundum depresso, hominem indignum & sceleratum libertate donârunt: *Datâ optione*, inquit Beda, *pro JEsu latronem, pro Salvatore interfectorem, pro Datore vitæ elegerunt ademptorem.* Et S. Ambrosius: *Illi, quibus dicitur: Vos ex patre diabolo estis, vero DEI Filio Patris sui Filium Anti-Christum prælaturi esse dicuntur.* Similem miseriam in Anglia Elisabethæ ævo accidisse non sine lachrymis commemorat P. Edmundus Campianus; quando Ministri Calviniani, homines vilissimi, indoctissimi & sceleratissimi aliis, nobilitate, virtute & scientiâ ad miraculum excellentibus imperare sunt visi. Verba ipsius sunt: *Hæresis pessimè audit apud omnes, nec ullum genus hominum vulgo vilius aut putidius est, ipsorum ministris. Meritò indignamur in tam perdita causa homines tam indoctos, tam sceleratos, tam dissectos, tam abjectos cultissimis ingeniis dominari.*

117. Tametsi legumina, ab ebullentium aquarum impetu agitata, in aheno exiliant; extra hujus marginem tamen nunquam feruntur. Unde lemma: EXILIUNT, NON TRANSILIUNT. Juvenes illos hoc Emblema depingit, qui modestiam cum vivaci pectore ita arctè connexam habent, ut animo relaxando intenti, nunquam extra virtutis orbitam progrediantur. S. Clemens Alexand. *Tanquam animalia ratione prædita oportet nos temperatè componere studii nostri acrimoniam, & nimiam intensam vehementiam moderatè remittentes, non autem inconcinnè dissolventes.* S. Joannes Chrysostomus: *Quod malum est risus? Inquis: Non est malum risus; sed malum, quando fit importuno tempore, & immoderatè. Risus inest animæ nostræ, ut remissionem aliquando habeat anima, non ut diffundatur.* S. Thomas Aquinas illa Apostoli verba interpretatus: *Gaudete in Domino semper, iterùm dico, gaudete. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus*, ait: *Quasi dicat, ita sit moderatum gaudium vestrum, quòd non vertatur in dissolutionem.*

Recreatio modesta.
S. Clem. Al. l. 2. Pædag. cap. 5.
S. Jo. Chrys. Hom. 5. in Ep. ad Hebr.
S. Thom. Aquin. Philipp. 4. 4.

LINUM. LINUM ASBESTINUM.
Cap. XXV.

118. Non raro miseros agricolas tota sua fallit spes, dum linum seminatum frequenter in lolium degenerat. Caducam hanc lini indolem describens Joannes Ruellius, ait: *Linum in lolium degenerare, Theophrastus prodidit.* Unde epigraphen subdidi: DEGENER IN LOLIUM. Idipsum affectibus nostris haud rarò accidit, quando laudabiliter & castissimè versùs personam aliquam concepti posteà in vitiosas libidines desinunt. Verissimè dixit S. P. Augustinus, magnus ille morum Magister: *Amor fœminarum, quantumcunque spiritualis, sæpè vertitur in carnalem.*

Jo. Ruell. l. 2. c. 33.
Affectus degenerans.
S. August.

119. Lino qualitas adeò venenata ac exsiccans est congenita, ut illius virio omnes campi, quos incolit, marcescant. Virgilius id observans, canit:

Urit enim lini campum seges;

Et Plinius: *Linum urit agrum*; quibus accedens Ruellius, ait: *Obesse solo virus lini, quia sit fervidæ naturæ, ait Tremellius.* Quamobrem lemmatis loco subscripsi: PINGUE SOLUM EXHAURIT. Genuina hæc peccatoris imago est, cujus præsentiâ ac cohabitatione integras Provincias, quamlibet pingues & fortunatas, arescere, ac in steriles eremos deficere non rarò experimur. Testem habeto clarissimum, Davidem: *Terram fructiferam in salsuginem à malitia inhabitantium in ea.* Clariùs id proponens S. P. August. ait: *Posuit flumina in desertum, & exitus aquarum in sitim, terram fructiferam in salinas. Unde? Quo merito? A malitia inhabitantium in ea.* Tertullianus de Sodomæo incendio canit:

Tota rogus regio est, hinc atro horrore favillæ,
Hincque situ cano cineres incendia signant,
Occidit illa prior feritas, quam prospiciens Loth, &c.

Virgil. 1. Georg.
Plin. in Proæ. lib. 9.
Ruell. l. c.
Peccator noxius.
Ps. 106. 34.
S. August. Tract. in hunc Psal.
Tertullian. Carm. de Sodomæ incendio.

120. Etsi Physici in diversas abeant sententias, quænam terra lino omnium sit gratissima; Ruellius tamen, superiore numero adductus, illud uliginosâ ac pingui humo cumprimis gaudere testatur: *Gaudet*, inquit, *uliginosis tractibus, & limosis.* Unde lemma: LIMO PRÆGAUDET. Peccator obscœnus, limo non absimilis, dies suos geniales inter terræ fœtores transigit. Ad hoc propositum Suidas, referente P. Aloysio Novarino, ait: *Evidentes animi sordes significat lutum; si somniaris, te in luto aut cœno versari, peccata & errata tibi significantur.* Ita homo lascivus sensuum impuritate unicè delectatur. De avaro Caligula narrat Suetonius: quòd *contrectandæ pecuniæ cupidine unicè incensus, sæpè super*

Ruell. l. c.
Peccator sordibus gaudet.
Novarin. Tom. 2. Adag. n. 744.
Suetonius.

immensos aureorum acervos, patientissimo diffusos loco, & nudis pedibus spatiatus, & toto corpore aliquando volutatus est.

121. Lini præstantia ex ipsius subtilitate dignoscitur. Unde lemma: MELIUS QUOD TENUE. Ita Christianus, jejuniis ac mortificationibus probè extenuatus, pretiosum sui conspectum mundo exhibet. Cornelius à Lapide in rem nostram ait: *Tenuissima ex bysso fila texuntur in veste Pontificis, ut denotetur, mysticam veræ sanctitatis vestem non crasso (quod ajunt) filo, sed tenui atque subtili esse texendam.* Et S. Hieronymus super illa Ezechielis verba: *Cinxit te bysso*, ait: *Bysso accinguntur renes, quottens pinguia libidinis incendia tenuanda sunt, nihilque in eis crassi humoris relinquitur.*

Mortificatio illustrat. *Corn. à Lap. in Ezech. 44. 17.* *S. Hieron. in Ezech. 4. 16.*

122. Nobilis illa est lini proprietas, quòd tinea, reliquas & vestes omnes nocivo dente corrodere solita, pannis lineis propinquare non audet. Unde epigraphen sustinet: IMMUNIS A TINEA. Linteum illud, Sacerdotibus *Corporale* dictum, supra quod sanctissimum Servatoris nostri Corpus consecratur, non sine mysterio è lino confici solet. Innuere enim vult Ecclesia, fidelium animas, instar panni linei, ab omni scelerum tinea præservatas, Christi recipiendi dignas esse. Opportunè S. P. Augustinus: *Qui vult ad mysterium Ecclesiæ Catholicæ pertinere, excludat de corde suo corruptionem malarum concupiscentiarum, & ita incorruptibiliter firmetur in fide, ut pravis cogitationibus, tanquam tineis, penetretur, &c.*

Puritas servorum DEI. *S. August. Hom. 45. de quinquaginta.*

123. Plurimas torturas, quibus linum afficitur, ordinè percenset Plinius: nam è terra evulsum, in arctos fasces constringitur, ad Solem torretur, in aquas mergitur, saxis opprimitur, rursúmque exsiccatur, frangibulo conteritur, stupariis malleis tunditur, ferreo pectine carminatur, in subtilissima fila contorquetur, ac rursùs petris alliditur, sæpiúsque lavatur. His verò omnibus enumeratis, demùm lemmati construendo subjungit: SEMPER INJURIA MELIUS. Opportunè Venerabilis Beda: *Byssus de terra virens oritur, sed per exercitationes longas ac multifarias amisso humore ac virore nativo ad decorem candidæ vestis perducitur.* Genuina virtus, lino simillima, quò pluribus injuriis exagitatur, tantò majore meritorum & excellentiæ incremento invalescit. Ad rem præsentem Ludovicus Alcazar: *Linum (ait Plinius) semper injuriâ melius. Quod optimè exprimit, quantoperè vera sanctitas rebus adversis, ærumnis ac persecutionibus augeatur.*

Calamitas utilis. *Beda in Prov. 31.* *Lud. Alcaz. in Apoc. c. 1. ℣. 13. Not. 11.*

124. Animus eximiè benignus & generosus, qui offensas sibi irrogatas beneficiis compensare solet, lini Emblemate depingi potest; illud enim eradicatum, stagnis immersum, percussum, maceratum, ac per ferreos pectines tractum, à D. Philippo Maria Gallina, meo Concanonico, epigraphen recepit: QUANT' OFFESO EGLIE PIU', TANTO PIU' GIOVA. Id est: SEMPER INJURIA MELIUS. Disertè S. Chrys. *Quidquid à quolibet hominum passi fuerimus injustè, aut remissionem accipiemus omnium peccatorum: aut si tanta in nobis delicta non fuerint, clarioribus honorabimur coronis.* Argumenti rationem suppeditat Comes Fulvius Testi, in lini laudem canens:

Benefacere inimicis. *S. Chrysost. hom. 9. in Matth.* *Fulv. Test. p. 2.*

O bel fregio de campi,
Prima gloria de l'erbe, unica spene
De l'afflitta virtu, lino beato,
Te con sereni lampi
Fecondi il sole, è nutra in piaggie amene
Di perpetua rugiada amore amato.
Tu ne l'ingiurie grato
Ripari il mondo, e ne gli oltraggi tui,
Quant' offeso sei più, più giovi altrui.

125. Philomusi ad solennes D. Ascanii Piccolominii exequias symboli loco linum depinxêre, quod frangibulo contritum, à floccis, corticibus cæterisque partibus imperfectis secernebatur ac expurgabatur, cum epigrammate: PESSIMUM DECIDIT; veluti dixissent, illum exanimi corpore sepulto, partem minùs nobilem perdidisse. Eodem Emblemate significatur, vitiorum excrementa calamitatum beneficio è pectore humano studiosissimè proscribi. S. Joannes Chrysostomus: *Qui in mediis tentationum procellis constituuntur, si fortiter admodum sunt & studiosi, omnem socordiam abstergunt, & à se depellunt.*

In M... Calamitas utilis. *S. Jo. in c. ... Isaiæ.*

126. Linum inter ferreos pectines figuratum, epigraphen sustinet: ASPERITATE POLITUM. Vel, ut Lucarino placet: AT PURGATUR. Inde haud obscurè colliges, ærumnas, à Deo immissas, animi nostri expurgandi, poliendi & emendandi instrumenta esse aptissima. S. Paschasius super illud Threnorum: *Tantùm in me vertit & convertit manum suam*, ait: *Vertit enim Deus manum suam totâ die; tantùm ut supra membra ejus, quæ colliguntur in virum perfectum & mensuram plenitudinis Christi, ut ea excruciet, & emendet, & corrigat in præsentiarum, dum vivitur, & convertit parcendo, auxiliando in futuro, ut misereatur.* Et S. Ambrosius: *Dum ad perfectionem filei desiderant DEI famuli pervenire, commacerent corpus suum, castigando severiùs, & redigendo in ministerium servitutis, ne reprobentur, &c.*

Calamitas ... *S. P... Thren.* *S. A... Psal...*

127. Linum, inter frangibula sua collocatum, gnomam subjunctam habet: FRACTUM PERFICITUR. Haud aliter plagæ ac vulnera animabus perficiendis instrumenta sunt accommodatissima. Hoc sensu S. Paulus: *Licèt is, qui foris est, noster homo corrumpatur, tamen is, qui intùs est, renovatur de die in diem*; id est, interprete S. Ambrosio: *Pressuris, plagis, fame, siti, frigore, nuditate caro corrumpitur, sed anima spe futuri renovatur.*

Cala... mit... *2 Co...* *S. ...*

128. Linum contusum, laceratum & carminatum inscriptionem reddit: POLIOR, DUM EXPOLIOR. Linum enim tantò evadit comptius ac magis pretiosum, quò diligentiùs à vilissimis stupis & corticibus expurgatum fuerit. Humani cordis hunc typum credas, quod mundanis vitiorum exuviis spoliatum, Dei & Angelorum oculis gratissimum accidit. S. P. Augustinus: *Debet præparari cor ad videndam Divinitatem Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, in quam non visam credimus, & credendo cor, unde videri possit, mandamus.* Concinnè meus Carducius canit:

Cal... utili... *S. A... Psa...*

Dum expolior, polior; soboles ait arida lini:
Nempè cor exuto pulchrius Orbe nitet.

129. Linum, inter pectines ferreos raptatum, epigraphen tenet: PER QUOT DISCRIMINA? Ita sanè Christianus, ad exoptatam perfectionem sublevandus, innumeras angustias & labores percurrat, necessè est. Unicum obsecro intuere Paulum, quot *periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus, in labore & ærumna, in vigiliis multis, in fame & siti, &c.* fuerit acerrimè jactatus, donec *coronam gloriæ* acciperet? Verissimè dixit S. Chrys. *Paulus undique pressus, nec oppressus, cedere nescius, clarior semper redit, patiendo victor, & millies Martyr.* Et meus Carduc.

...Cor. Calamitates. *S. Ch... in m... Hom... & 2...*

Nobile lina decus per quot discrimina formant?
Improbus exornat nonnisi corda labor.

130. D.

130. D. Aresius Christum, spinis coronatum, lino non absimilem dixit, quod inter ferreos pectines carminatum, epigraphen monstrat: PULCHRITUDINEM COMPLENT. Huic argumento affine est illud Isaiæ oraculum: *Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? Valdè speciosus est in stola sua.* Hunc locum interpretatus S. P. Augustinus, ait: *Ascendebat enim cruoris rubore perfusus, à trophæis victricibus laureatus. Viderunt Cœlites cuncti speciosum vulneribus Christum, & admirantes fulgentia Divinæ virtutis vexilla, talibus concrepant hymnis, &c.*

131. Monacense Societatis JESU Collegium ad solemnem S. Francisci Borgiæ apotheosin symboli loco linum expressit, quod in campo fullonis assiduò irrigatum, candefiebat, cum lemmate: CANDOR HIC A LACRIMIS. Nempè Franciscus, bis quovis die conscientiæ suæ labeculas expiare solitus, illum tandem animi candorem contraxit, ut in Sanctorum album transferri promeruerit: *O pœnitentia!* exclamat S. Cyprianus, *quid de te novi referam? Omnia ligata tu solvis, omnia clausa tu reseras, omnia adversa tu mitigas, omnia contrita tu sanas, omnia confusa tu lucidas, omnia desperata tu animas.* Cæterùm Emblemati explicando sequentes versus addidêre:

Huc mittat niveas bruma licèt nives:
Victas non solitus corripiet rubor.
Sicci quidquid olores
Albent invidiâ nivis.
Huc adsint, veniat candor oloribus
Insultans: pluviis vos quoque balneis
Docta albescere lina:
Uni cedite Borgiæ.
Bis quovis animos emaculat die:
Nec secum patitur fullo foris niger
Labem, candidus intùs,
Per contraria pulchrior.
Si plumas olor, & candidulæ nives,
Contra Gandiadem vellera jactitent:
Tunc demùm sine risu
Dicas, esse nigram nivem.

132. P. Blasius Palma symboli loco linum mundum, erice fultum, statuit; quod, pro pictoris arbitrio quibusvis lineis aut imaginibus perpingendum, epigraphen sustinet: QUOS VIS, ET QUOT VIS. Hominem obedientem hæc idea repræsentat, qui propriæ voluntati ita renuntiavit, ut Superioris arbitrio formandum se permittat. Christi præceptio est: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum.* Teste D. Bonav. *S. Franciscus, Generalis cedens officio, Guardianum petiit, cujus voluntati per omnia subjaceret. Tam enim uberem afferebat sanctæ obedientiæ fructum, ut eis, qui jugo ipsius colla submitterent, nihil temporis sine lucro transiret. Unde & fratri, cum quo solitus erat ire, semper obedientiam promittere consueverat, & servare.*

LINUM ASBESTINUM.

133. Linum Asbestinum, mappis texandis accommodatum, flammarum voracitati nil penitùs subjacet, iisque occultâ suâ vi semper evadit superior. Unde etiam epigraphen subjunctam habet: INACCENDIBILE. Eorum hæc effigies est propria, qui inter medias occasiones nullam amoris scintillam concipiunt. Certè Scipio Africanus, captâ Carthagine, nobilem ac venustissimam puellam sponso suo illibatam consignavit. Xenocrates totâ nocte cum Phryne, stupendæ venustatis fœmina, concumbens, adeò sibi ab omni libidine temperavit, ut juraverit illa, se non homini, sed statuæ propinquam dormiisse. Penelope, Ulyssis uxor, absente marito, viginti continuis annis ab importunissimis amantibus solicitata, effreni illorum voluntati nunquam consensit. Unde Ovidius canit: *Ovid. l. 3. Eleg.*

Penelope mansit (quamvis custode careret)
Inter tam multos intemerata procos.

At paradoxa hæc sunt, & Doctoris Melliflui acroamate temperanda: *Subtrahenda nobis occasio est, & opportunitas fugienda peccati.* *S. Bern. ser. 14. de Divers.*

134. Oldradus Imperator Emblematis loco mappam, è lino Asbestino contextam, ac flammis undique cinctam, prætulit; cum lemmate. TERGIT, NON URIT. Vel ut aliis placet: PURGAT, NON CONSUMIT. Ipsissima hæc Spiritûs Sancti effecta sunt, cujus virtute humanum pectus mirificè purificari, nunquam verò consumi solet. S. Ambr. *Deus noster ignis dicitur, sed vivus, Divinus, & æternus, qui non istas materias temporales consumit, sed conscientias peccatorum purificat, & in sui charitatem corda nostra succendit.* Haud aliter animæ, ad purgatorii flammas relegatæ, purgantur, non consumuntur. Isaias: *Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion in spiritu judicii, & spiritu ardoris.* Et S. Paulus: *Si cujus opus arserit, detrimentum patietur: ipse tamen salvus erit, sic tamen quasi per ignem.* Spiritus S. *S. Ambros. Tract. in symb. c. 21.* Purgatorium. *Isa. 4. 4. 1 Cor. 3. 15.*

135. Marcus Antonius Columna vestem, è lino Asbestino consutam, inter medias flammas figuravit; cum lemmate: SEMPER PERVICAX. Eoque militarem suam generositatem, constantiam, & mentem in resistendo imperterritam significabat. Appositè Seneca: *Quemadmodum quædam non possunt igne consumi, sed flamma circumfusa rigorem suum, habitumque conservant, ita sapientis animus solidus est, &c.* Resistentia. *Senec. l. 2. de Tranquill. cap. 3.*

136. Ignis mappam, è lino Asbestino contextam, ambiens, Raulino ac Plinio testibus: AUGET DECOREM, NON URIT. Ita lasciva Ægyptiæ adulteræ flamma castissimo Josepho nullam penitus labem, plurimum verò honestissimi candoris attulit. Ita quoque calamitates homini exornando, non destruendo inserviunt. S. P. Aug. *Nullus hominum est tantâ justitiâ præditus, cui non sit necessaria tentatio tribulationis; vel ad perficiendam, vel ad confirmandam, vel ad probandam virtutem.* *Plin. l. 19. cap. 1.* Tentationes calamitates illustrant. *S. Aug. l. 22. cont. Faustum c. 20.*

LOTUS.

Cap. XXVI.

137. Plinius, posteaquam Lotum arborem descripserat, subjungit: *Est autem eodem nomine & herba,* simulque eam exactè considerat ac describit. Inter cætera verò hanc herbam, naturâ suâ palustrem, in Euphratis flumine reperiri, ac proprietatibus adeò miris instructam esse testatur, ut, Sole oriente, extra aquas emergat; occidente in aquis se abscondat, ac submergatur; vergentem verò ad meridiem rectâ insequatur. Unde lemma: EMERGO TECUM, ET COMMERGOR. Ita filii ac subditi, loto non absimiles, ad Majorum suorum prævias operationes exactè conformantur, eosque, veluti soles suos, sive ad virtutis exortum, sive ad vitiorum occasum, studiosissimè insequi solent. S. Hier. Heliodoro Episcopo in hæc verba loquitur: *In te omnium oculi diriguntur, domus tua, & conversatio tua, tanquam in specula constituta, magistra est publicæ disciplinæ: quidquid feceris, id sibi omnes faciendum putant.* *Plin. l. 13. cap. 18.* Conformitas. Exemplum Majorum. *Senec. Epist. ad Heliod.*

138. Ea-

138. Eadem herba, oriente Sole extra undas progrediens, epigraphen habet: EMERGO LUCENTE SOLE. Poterit etiam lemmate, ad Solem reflectente, inscribi: UT RESPEXIT, EREXIT.

S. Petri conversio.

Gratioso hoc Emblemate S. Petri Apostoli conversionem significare licet, qui ad unicum Solis Divini aspectum ex errorum suorum Oceano fuit eluctatus: *Conversus Dominus respexit Petrum, & egressus foràs, flevit amarè.* In hunc locum commentatus Nicolaus Lyranus, ait, quòd Servator *intuitu provocavit ad lachrymas quasi in mentem ei reducens, quoties negaverat, quod ei prædixerat.* NEC POTUIT IN TENEBRIS REMANERE, QUEM LUX MUNDI RESPEXIT. Et prior illo S. Leo Papa: *Dominus JEsus, qui intra Pontificale Concilium solo corpore tenebatur, trepidationem discipuli foràs positi Divino vidit intuitu, & paventis animum* MOX UT RESPEXIT, EREXIT. Ea ipsa imago etiam subditum spectat, qui benigno heri sui aspectu ac favore recreatus, miseriis omnibus liberatur.

Luc. 22. 61.

Nicol. Lyr. in Gloss. Ord.

S. Leo ser. 9. de Pass. Dom.

139. Marcus Antonius Gambara heroïcum ejusdem herbæ symbolum efformavit, quæ nocturno tempore intra Euphratis aquas submersa, epigraphen subjunctam habuit: EXTRAHET UNA DIES. Seu, meâ sententiâ, meliùs: EXTRAHET ORTA DIES. Innuebat videlicet, hominis cujusdam virtuosi merita, malevolorum tenebris ac calumniantium fluctibus oppressa, olim in apertam lucem protractum iri. Emblematis mentem Comes Emmanuel Thesaurus sequenti epigrammate explicat:

Veritas aliquando patefit.

Candida nocturno lattitans sub gurgite Lotos,
Surget ab arcanis, Sol ubi surgat, aquis,
Obruat ingentem tenebrosa calumnia laudem;
Hanc tamen è tenebris EXTRAHET UNA DIES.

Christus Judex.

Porrò gens humana è sepulchris suis extrahetur, quando Sol justitiæ in extremo judicii die apparebit. S. P. Augustinus: *Deus Judex est, quem nemo potest corrumpere, à quo nemo potest se abscondere.*

S. August. ser. 2. ex ad. lit. à Carthus.

140. D. Octavius Boldonus Lotum, Sole occidente intra aquas submersum, hoc lemmate insignivit: TE DUCE DULCE MERGI. Hinc subditi ac inferiores discant Majorum suorum exemplis promptè obsequi, & calamitates illatas, quas Magnates patienter perferunt, tranquillo animo sustinere. Seneca:

Exemplum Majorum.

Sen. Troad. Act. 4.

Æquior casum tulit, & procellas,
Mille qui ponto pariter carinas
Obrui videt.

Et Ovidius:

Ovid. 15. Metam.

- - - - - - *Nec enim fortuna quærenda*
Sola tua est; similes aliorum respice casus,
Mitiùs ista feres.

Certè S. Joannes Chrysostomus innumeras miserias, ab aliis Sanctis patienti animo acceptas, considerans, ad mille calamitates mirâ alacritate perferendas sese extimulavit. Unde cùm ad Cyriacum Episcopum scribens, crebras persecutiones, ab Eudoxia Imperatrice adversùm se concitatas, percensuisset, tandem subjungit: *Si vult secare, secet; idem passus & Isaias, subscribam illi: Si vult in pelagus me mittere, Jonæ recordabor. Si vult in caminum injicere, idem passi sunt tres illi pueri.*

S. Jo. Chrys. ad Cyriac. ep.

141. Lælius Lucarinus loto, ad primum Solis exorti radium extra aquas progredienti, inscripsit: DUM RESPICIS, DETEGOR. Amici cujusdam fiduciam hæc imago describit, qui benigniore oculo ab altero acceptus; penitissimos suos affectus eidem manifestat. Porrò cùm herba illa ibi potissimùm ex aquis emergat, quando à ridente ac calido Solis radio demulcetur; idcircò non abs re dixeris, homini pœnitenti illam toti iconem cumprimis convenire; quippè qui, è vitiorum suorum pelago eluctaturus, culpas suas nunquam apertiore animo ad Confessarii oculos deponit, nisi ubi hunc benignum, suavem ac serenum expertus fuerit. Mirum enim est, quantum in humano pectore benignitas ac clementia possint. Optimum S. Ambrosii consilium est: *Id agamus, ut omni placiditate mentis & animi benignitate influamus in affectum hominum. Popularis enim & grata est omnibus bonitas; nihilque, quod tam facilè illabatur humanis sensibus. Ea, si mansuetudine morum, ac facilitate animi, moderatione præcepti, & affabilitate sermonis, verborúmque honore, patienti quoque sermonum vice, modestiaque adjuvetur gratiâ, incredibile, quantùm procedit ad cumulum dilectionis.*

Confidentia.

LUPINUS.

Cap. XXVII.

142. Bargalius Emblematis loco scapum depinxit, qui plurimos Lupinos, valvulis suis inclusos, ferebat, cum lemmate è Plinio: AMARITUDINE TUTUM. Ita nimirùm homines vindicativos, felle ac veneno plenos, magis reveremur, quàm benignos & naturâ suâ suaves. Item quo loco calamitatum amarities reperitur, ibi adversùs scelerum aculeos præsentissimum habetur antidotum. Ore aureo in rem nostram pronuntiat Chrysostomus: *David, quando mirabilis fuit & gloriosus? Nonnè dum in tentationibus fuit? Absalon autem quoad fugiebat, nonnè modestus erat? Postquam autem rediit, & tyrannus, & parricida factus est.*

143. Lupinus citra ullius cultum aut industriam robustus ac pulcher è terra nascitur. Unde lemma: FERAX ABSQUE CULTU. Vel ut P. Lucretio Borsato placet: UBIQUE FERAX. Ubique terrarum enim venustas ac vivax progerminat. Eos hoc Emblema concernit, qui negotia sua proprio Marte, nemine alio dirigente, perficiunt, vel qui beneficentiæ suæ ubertatem nulli non diffundunt. Ita S. Paulus: *Omnibus omnia factus*; & Evangelium ubique annuntians, gratìs omnia præstitit: *Quæ est*, inquit, *merces mea? Ut Evangelium prædicans, sine sumptu ponam Evangelium.* Id est, interprete P. Cornelio à Lapide: *Ut Evangelium à sumptibus immune reddam.* Et rursùs: *Nulli onerosus fui.* Unde S. P. Augustinus: *Non simulantis astu, sed commiserantis affectu omnibus omnia factus est Paulus.*

144. Lupini, naturâ suâ amarissimi, quando aquis immerguntur, dulcorem induunt; seu ut experientiâ magistrâ asserit Bargalius: DULCESCUNT. Haud aliter P. Aloys. Novarinus ait: *Peccati amaritiem à nobis tollit tribulationis aqua.* Vel certè, si aqua sit sapientiæ symbolum, juxta illud Siracidis: *Aquâ sapientiæ salutaris potabit illum.* Non incongruè inferes, hominis litterati ac sapientis consilio aut discursu omnem ex afflicto corde amaritiem proscribi, sicutì lupini amarores intra aquas tolluntur. Justus Lipsius: *Ut lupini aquâ affusâ macerantur, & mitescunt, sic tristia molliuntur dissertatione & linguâ hominis eruditi.* Eodem argumento demonstravit Zeno, conviviorum hilaritate animabus mœstis solamen affundi. Interrogatus enim: *Cur cùm*

esset

esset naturâ severus, in convivio tamen hilaresceret? Respondit: Et lupinum, cùm sit suâpte naturâ amarum, tamen aquâ maceratum dulcescere. Cui subjungit Laërtius: *Naturale est, cibo potúque rigato corpore, discuti tristitiam.*

145. Campo, lupinis undique cooperto, inscripsi: ARVA PINGUESCENT. Agricolis enim coopertum est, lupinos instar optimi fimi ad impinguandos agros deservire; uti præter continuam experientiam testatur Plinius: *Pinguescere hoc satu arva vineásque diximus. Itaque adeò non eget fimo, ut optimi vicem repræsentet.* Opportunè Sanctos illos hæc imago repræsentat, qui amaris lupinis pasci soliti, immensam virtutum pinguedinem ac suavitatem contraxerunt. Ita S. Carolus *solis quandoque lupinis contentus vixit.* Hebræi Juvenes, in Babylonia captivi, quando vilibus & rusticis leguminibus vescebantur, præ cæteris omnibus pingues ac venusti prodierunt. Danielis Prophetæ verba sunt: *Apparuerunt* post cibos illos integris decem diebus continuatos, *vultus eorum meliores & corpulentiores præ omnibus pueris, qui vescebantur cibo regio.* Porrò quanta pinguedo spiritui nostro ex amaritudinum alimonia accrescat, cumprimis è sacratissima Servatoris nostri anima conjicere licet, cui præter ignominias, contumelias, ipsámque adeò mortem nullum aliud præstantius alimentum superesse videbatur: tametsi enim unica sanguinis illius guttula, Divinitati hypostaticè unita, mille mundis redimendis abundè suffecisset, ea tamen his minimè contenta ac veluti famelica, sputis fœdari, derideri, vilipendi, aliósque innumeros amarores, utpotè ad animæ pinguedinem maximè necessarios, recipere voluit. Optimè Tertullianus: *Taceo, quod figitur, in hoc enim venerat: nunquid tamen subeundæ morti etiam CONTUMELIIS opus fuerat? Sed SAGINARI voluptate patientiæ discessurus volebat. Despicitur, verberatur, irridetur, fœdis vestitur, fœdioribus coronatur, &c.*

146. Lupinus, infra Solem figuratus, animum significat, ad aliorum obsequia pronum ac conformem. Unde lemma: CIRCUMMOVEOR TECUM. De lupino testatur Plinius: *Cum Sole quotidie circumagitur.* Certè homo sapiens, ad voluntatis divinæ ordinationem exactè compositus, eidem assequendo continuò studet. Sapientissimè Epictetus: *Semper, inquit, magis volo, quod Deus vult, quàm quod ego. Adjungar & adhærebo illi, velut minister & assecla: cum illo appeto, cum illo desidero, & simpliciter atque uno verbo: quod DEUS vult, volo.*

MANDRAGORA.

Cap. XXVIII.

147. Tanta est Mandragoræ vis, ut hominem rationis usu privet, mentémque, philtro quodam perturbatam, non rarò in alterius affectum per alienationem abripiat. Unde illam alio nomine Circæam appellant, à Circe venefica maxima & hominum fascinandorum peritissima. Epigraphe: MENTEM DISTRAHIT. Amoris hoc paradigma est, qui naturâ suâ extasin in homine efficit, & amantes quasi amentes reddit: *Amare porrò & sapere*, ait Publius Syrus, *vix Deo conceditur.* Adeò quippè extra se rapit, & transfert in rem amatam, ut, Magno Augustino teste, *anima plùs sit, ubi amat, quàm ubi animat.* De se ipso fatentem audi S. Paulum: *Vivo ego*, inquit, *jam non ego, vivit verò in me Christus.* Et S. Dionysius Areopagita: *Divinus amor* (idem de mundano judicium) *excelsum efficit, dum amantes sui juris esse non sinit, sed amatorum jubet existere.* S. Dionys. Areop. de Divin. Nomin.

MELOPEPON.

Cap. XXIX.

148. Spectatâ exteriore Melopeponis formâ, haud operosè conjicies, num interiùs acerbus & insipidus, an verò gustui suavis & maturus habeatur. Unde D. Joan. Franciscus Bonomus Melopeponem Emblematis loco hâc gnomâ distinxit: AB EXTERNIS INTERNA. Ita Cæsar, exteriore Bruti ac Cassii facie consideratâ, omine haud vano, quales interiùs fuêre, deprehendit. Divinationem non absimilem, suóque comprobatam effectu, edidit S. Gregorius Nazianzenus è sola Juliani Apostatæ physiognomia. Rectè dixit Tullius: *Vultus ac frons animi est janua, quæ significat voluntatem abditam ac reclusam.* Præclarè Jacobus Catzius: Externis cognoscuntur interna. Cicero de petit. Consul.

Quisque suo vitium, quod tegit, ore gerit.

Et multò meliùs D. Bonomus Emblematis hujus mentem sequenti disticho explicans:

Est animi speculum corpus, quod debile vitrum est,
Fit clarum hoc, quidquid mens tenebrosa tegit.

149. Melopeponis perfectio è fragrantia & pondere dignoscitur. Optimus enim est, quando FRAGRAT, ET GRAVIDAT. E gemina hac prærogativa, quam etiam in nobili Cedrorum fructu reperire est, veras cujusvis Prælati dotes conjicio; is quippè non tantùm omnis virtutis, doctrinæ ac perfectionis religiosæ fragrantiam, sed & insignem animi morúmque gravitatem omnibus exhibeat. Constitutiones Canonicorum Regularium Lateranensium in Abbate Generali exigunt, quòd sit *prudentia & rerum gerendarum experientia*, MORUM GRAVITATE, ET VITÆ PROBITATE, ET SACRARUM LITTERARUM SCIENTIA *optimè probatus.* Prælatus. Const. Can. Reg. Later. p.3.c.17.

150. Melopepon, naturâ suâ frigidus, non ob aliam rationem calidissimo anni tempore maturescit, nisi ut homini, ab æstatis ardoribus inflammato, temperiem affundere queat. Unde Castor Durantes: MITIGAT ÆSTUS. Bonum amicum hæc idea concernit, qui prudentiæ ac sanissimi consilii fragrantiam dispergens, proximi sui animum, calamitatum ardore æstuantem, ac penè fractum, mitigat, erigitque. Verissimè Salomon: *Unguento & variis odoribus delectatur cor: & bonis amici consiliis anima dulcoratur.* Et Siracides: *Amicus fidelis medicamentum vitæ & immortalitatis.* E Cassiodori sententia: *Sine amicis omnis cogitatio esset tædium, omnis operatio labor, omnis terra peregrinatio, omnis vita tormentum, sine quorum solatio vivere esset mori.* Amicus est medicina calamitatum. Prov.27.9. Eccles.6.16. Cassiod. in Epist.

MILIUM. NARDUS.

Cap. XXX.

151. Quædam vidua, in familiæ suæ insignibus milium præferens, ab advena quodam in uxorem postulabatur. Unde è civibus nonnemo illud ipsum viduæ, amicæ suæ, symbolum depinxit, cum lemmate: BARBARUS HAS SEGETES. Verbis è Virgilio mutuatis: Repulsa.

Impius hæc tam culta novalia miles habebit? Virg. Eclog. 1. v.71.
Barbarus has segetes?

Hanc

Hanc allegoriam P. Ludovicus Certanus ita explicat: *Respuu aliquem generum, cui non vis dare filiam in matrimonium, dicas tum: Habebit barbarus meas segetes?* Milii nomine animam intelligere licet, quam diabolo, infensissimo hosti, nonnisi imprudentissimè per peccata & caducas voluptates desponsamus. S. P. Augustinus: *Unusquisque peccando animam suam diabolo vendit, acceptâ tanquam pretio dulcedine temporalis voluptatis.*

Peccatum.

S. Aug. Expos. Ep. ad Rom. propos. 42.

152. Odoriferæ nardo inscripsit P. Jacob Masenius: SPIRAT PRESSA SUAVIUS. Opportunè Maria Virgo à Ludovico Blosio vocatur *Nardus pudicitiæ*; quippè quæ nunquam virtutum suarum odorem adeò magnum sparsit, quàm calamitatibus & ærumnis pressa. Nunquam certè ipsius magnanimitas ita eluxisset, nisi sub cruce visa fuisset stare, animúmque inter tot adversa non abjicere. S. Antoninus: *Stabat*, inquit, *Virgo ita Divinæ voluntati conformis, quòd si oportuisset ad implendam secundùm rationem voluntatem Dei, ipsa Filium in Cruce posuisset & obtulisset, &c.* Interpretem Emblematis audi eundem P. Masenium:

Lud. Blos. in precibus. Maria V.

S. Ant. p. 4. Theol. tit. 15. c. 41. §. 1.

Sensimus oppressis nardum spirare capillis,
Suaviùs ad duros & redolere pedes.
Nardus virgo fuit, tot pressa doloribus una est,
Sed virtutis odor, non dolor, iste fuit.

NYMPHÆA.

Cap. XXXI.

153. Nymphæa, in aquis tantummodò efflorescens, à Raulino epigraphen cœpit: SOLA HILARATUR AB UNDA. Vel: FLORESCIT IN UNDIS. Ita sanè anima nostra serenitatem ac virorem nullibi præstantiorem induit, nisi inter lachrymas è pietate scaturientes. Doctissimè Idiota, meus Concanonicus: *Post lachrymarum pluvias serenitas sequitur, atque tranquillitas.* Et S. Petrus Damianus: *Mox ut lachrymæ eruperint, protinùs anima revirescit; & redivivo virtutum suarum flore vestitur.*

Lachrymæ lætificant.

Idiota Tract. de 8. beatit. cap. 4. Pet. Dam. opusc. 13. cap. 12.

ORIZA.

Cap. XXXII.

154. Oriza nullibi feliciùs nascitur ac crescit, quàm ubi aquæ per declives & effossos campos reside motu decurrunt. Unde meus Concanonicus D. Salvator Carducius epigraphen subjunxit: GERMINAT INTER AQUAS. Ita Christi fideles, vix in hunc Orbem nati, per Baptismatis aquas transire, & totum vitæ suæ decursum inter assiduos calamitatum fluctus jactari coguntur. Verissimè dixit Tertullianus: *In aqua nascimur, nec aliter, quàm in aqua permanendo salvi erimus.*

Fidelis.

Tertull.

155. Nonnemo, innumeris vulneribus saucius, ac gravissimis persecutionibus durissimè oppressus, quin & in singulis penè actionibus acerrimâ censurâ reprehensus, tandem omnem suspicionis sinistræ corticem abjecit, ac sese universo mundo innocentem; scelerisque purum demonstravit. Hunc D. Carolus Bossius Orizæ symbolo spectandum exhibuit, quæ, utpotè frumenti species, intra mortarium collocata, epigraphen tulit: MUNDA, SED ILLÆSA. Oriza enim, quantumvis à pistillis alternè deciduis contrita, præter rudem, ignobilem & inutilissimam glumam, quâ cooperiebatur, nihil amittit, suúmque candorem ac venustatem illibatam conservat. Ita sanctorum Martyrum animæ post durissimam corporum exagitationem candidæ adeò ac mundæ perseverârunt, ut de ipsis Sacra Pagina testatum faciat: *Laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas in sanguine agni.* Et S. Ecclesia in illas Threnorum voces erumpens, ait: *Candidiores Nazaræi ejus nive, nitidiores lacte.* Cæterùm quòd iidem sancti Martyres ab omni hominum tyrannide nihil nocumenti in anima sustineant, dilucidè affirmat Christus, eos his omninò verbis extimulans: *Ne terreamini ab iis, qui occidunt corpus, & post hæc non habent ampliùs, quid faciant.* Sanctus P. Augustinus: *Quicunque te vult occidere, usque ad corpus ei licet, usque ad animam non licet. Anima tua non morietur, nisi tu eam volueris occidere. Perimat aliena iniquitas carnem tuam, dum servet veritas animam tuam.*

Virtus infestata.

SS. Ma[rtyres].

Apoc.

Thren. Offic.

Luc.

S. Aug. Psalm.

PISUM.

Cap. XXXIII.

156. Omnes pisi qualitates, à Joanne Ruellio enumeratæ, ad rerum terrenarum imbecillitatem ac instabilem naturam significandam deserviunt. Scapo enim sustentatur tenui ac copiosis foliis onusto. Siliqua illius imitatur formam cylindriacam, fructus verò rotundam, flores produlit candidos, ac volanti papilioni non absimiles; sicque nullibi non exactum rei vanæ ac transitoriæ typum exhibet. Ad propositum tamen meum illa Ruellii verba cumprimis faciunt: IMBECILLA RADICE. Enimverò res quævis terrena adeò infirmâ radice nititur, ut nonnisi brevissimo tempore ac penè momento conservari queat. Pulcherrimè S. Cyprianus: *Vana enim*, inquit, *sunt universa, quæ cernimus, & quæ* INFIRMIS RADICIBUS *posita, soliditatis suæ vim nequeant sustinere.* Et Seneca: *Hæc, quibus delectatur vulgus, tenuem habent ac perfusoriam voluptatem, & quodcunque invectitium gaudium est,* FUNDAMENTO CARET.

Jo. R[uell.] Nat. ... cap. ...

Bona Mun[di] insta[bilia].

S. Cyp. laud.

Sen.

157. Pisum, tametsi exiguâ radice sustentetur, altum tamen progerminat, ac scapum mirè sublimem producit. Eò reflectens D. Salvator Carducius, inscripsit: IN MINIMO GRANDE. Hinc disces, in parvulis corporibus non rarò ingenia excelsa ac illustria delitescere. Illius exempla habeto in Alexandro Magno, in S. Augustino, in Cornelio à Lapide, aliisque compluribus, qui corpore quidem depressi, militari tamen robore, ingenii præstantiâ ac litteris maximos se Orbi probârunt. Hominem quoque humilem imago ista repræsentat, qui in hoc mundo minimus, ac vilissimo loco habitus, versùs cœlum duntaxat excrescit, & immensum progerminat. Præclarè S. P. Augustinus: *Si fueris humilis, erigeris; si fueris elatus, curvaberis; non enim deerit Deo pondus, unde te curvet.* Emblematis mentem hoc disticho explicat D. Carducius:

Res gran[des] proc[eden]t... effec[tus].

Humi[lis].

S. Aug. Psalm.

Dat piso molem radix pigmæa giganthis;
I nunc, in minimo grande latere nega.

158. Ruellio teste: *Pisum apricis seri debet;* Unde inscripsi: GAUDET APRICIS. Quare in piso genuinam operationis virtuosæ, meritoriæ & sanctæ imaginem dignoscere licet; quemadmodum enim vitiis caligo placet; ita virtus, ad Dei gloriam ac proximi ædificationem unicè intenta, claram lucem ac Solis conspectum amat. Servatoris nostri præceptio est: *Luceat lux vestra* *coram*

Ope[ra] bon[a].

Matt. 16

coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est. Genuinam præceptionis hujus mentem explicans S. Gregorius, ait: *Ea, quæ agimus, & occultanda sunt, ne ipsi laudemur; & tamen ostendenda sunt, ut laudem cælestis Patris augeamus.* Et verò sicuti virtutes omnes, ita cumprimis Evangelica fides ac veritas in propatulo esse cupiunt.

159. Piso indolem adeò temperatam esse ajunt, ut nonnisi aperto cœlo, in locis tepidis ac Soli expositis plantari velit. Ruellii de illo verba sunt: *Pisum apricis seri debet, nam tepidum locum & cœlum frequentis humoris desiderat*, estque *frigoris impatientissimum.* Unde lemma: FRIGORIS IMPATIENS. Iidem omninò hominis verè devoti mores sunt, qui sanctimoniæ flammis penitùs succensus, nihil interioris frigoris sustinere valet. S.Franciscus Salesius ait: *Vera devotio nil aliud est, quàm verus quidam Dei amor, & quædam agilitas, & vivacitas spiritualis, cujus adminiculo charitas suas in nobis actiones (aut potiùs nos per illam) promptè affectuoséque exequitur & operatur.* Certè Abrahamus, devotionis suæ experimentum facturus, mediâ nocte animoque prompto, sacrificii instruendi causâ, surrexit. Talem etiam se probavit Zachæus, qui à Christo vocatus, *festinans descendit, &c.* Unde S. Ambrosius testatur, quòd sit *ubique impigra devotio.*

160. Pisum, ut in fructibus proferendis tantò feliciùs progrediatur, ab arboris cujusdam virga ceu fulcro sustentari cupit. Ruellii de eo verba sunt: *In altum scandit, arboris ramo, cui accubet, adfixo.* Brevitati consulens, subscribes: SCANDIT INNIXUS. Ita humanum pectus, auxilio Divino nixum, è deserto ad cœlum, è vitio ad virtutem, è miseria ad æternæ beatitatis gaudia sublevatur. S. Gregorius illa Salomonis verba interpretatus: *ASCENDIT de deserto, INNIXA super Dilectum*, ait: *Super Dilectum innititur, quia in solius Christi auxilio confidens, eo largiente, ab exilio ad patriam transfertur.* Et S. Ambrosius: *Perfectiores enim supra Christum recumbunt, sicut & Joannes in Christi pectore recumbebat.*

161. Pisum ramosæ cujusdam arboris duritiem suâ sponte amplectitur, ac è propriis visceribus capreolos ceu ligamina generat, quibus eidem sese voluntarium servum implicet & involvat. Unde epigraphen subdidi: SESE ULTRO DEVINCIT. Ruellius de piso ait: *Sese capreolis vinciens illigat.* Infelix peccator, piso non absimilis, instar Absalonis propriâ suâ cæsarie, id est, vitiorum suorum excrementis ultrò ligatur, & veluti mille calamitatum meta, è suppliciorum arbore suspenditur. Opportunè canit S. Ecclesia:

- - - - Mens gravata crimine
- - - - Nil perenne cogitat,
Seséque culpis illigat.

Et Salomon: *Iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur.* Unde ad Deum conversus Magnus Augustinus, in rem præsentem ait: *Solvis à vinculis, quæ nobis fecimus, si jam non erigamus adversùm te cornua falsæ libertatis; avaritiâ plus habendi, & damno totum amittendi, ampliùs amando proprium nostrum, quàm te omnium bonum.*

P O R R U M.
Cap. XXXIV.

162. E concordi Balthasaris Pisanelli & Hugonis Benzii sententia Porrum nullo non tempore, ætate ac corporis constitutione cibus pessimus habetur, estque alimentum humano usui detestabile, ac maximè vitiosum. Præterquam enim quòd capitis dolores provocet, visum debilitet, gingivam rumpat, ac ventris tumores excitet; insuper, Castore Durante teste: SOMNIA TETRA PARIT. Genuina hæc peccati imago est, quod, turbatâ conscientiæ quiete, somnum in hominis flagitiosi pectore molestissimis spectris interrumpit. De Caligula scribit Suetonius, quòd vix tribus horis somno indulgere potuerit: *Ac ne his quidem placidâ quiete, sed pavidâ miris rerum imaginibus.* Nero quoque *terrebatur evidentibus portentis somniorum*; ibi cumprimis, quando matrem suam Agrippinam & Octaviam Conjugem interfecit. Otho nocte illâ, quæ Galbæ necem insequebatur, horrendis larvis exterritus in altissimos gemitus prorupit, &c.

Conscientia mala turbat quietem.
Sueton. in Caligula.

163. Inter cæteros effectus malos, à porro generari solitos, Castor Durantes etiam hunc recenset, quòd acutissimos dolores & *irati tormina ventris* excitet. Unde inscriptio: TORMINA GIGNIT. Haud aliter peccatum, ubi animam nostram invadit, assiduâ & indefessâ carnificinâ eam excruciat. Quare ubi nos in Jobo legimus: *Cunctis diebus suis impius superbit*, Regia traducit, *se excruciat*; Et Pagninus: *Dolet ut parturientes fœminæ.* De omnibus mundi voluptatibus pronuntians S. P. August. *Vincula hujus mundi*, inquit, *asperitatem habent veram, jucunditatem falsam, certum dolorem, incertam voluptatem, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miseriæ, spem beatitudinis inanem.* Nec Juvenalem id fugit:

Conscientia mala torquet.
Job. 15. 20.
S. Aug. in Epist. 39.
Juvenalis Satyr. 13.

——— Quos diri conscia facti
Mens habet attonitos, & surdo verbere cædit,
Occultum patiente animo tortore flagellum.

164. Porrum, in tertio gradu calidum, ad libidinis ardores concitat. De hoc Castor Durantes in suo sanitatis Thesauro ita canit:

Hoc colat, ingrata cui fœmina cura colendæ,
Quique nec adstrictis renibus esse velit.

Proinde è mei Carducii sententia subscribes: AD VENEREM STIMULO. Lenones infames, ad Veneris lascivas aras provocare & allicere solitos, hæc imago spectat. Inter hos antesignani extitère Tiberius, Caligula & Nero, uti præter plures alios testantur Suetonius, Zonaras & Xiphilinus. Eandem porri indolem etiam muliebris venustas congenitam habet; quippè quæ ad carnis ac sensuum blandimenta acerrimos admovet stimulos. Providentissimè S. Cyprianus: *Timendo fœminarum blandimenta vincamus.* ACULEUS PECCATI *facta est* FORMA FÆMINEA.

Leno.
Forma muliebris.
S. Cyprian. de Singul. Cler.

P U L E G I U M.
Cap. X X X V.

165. Pulegium, tametsi recisum, & in fasces colligatum è domorum tectis suspendatur, nihilominùs rigente hyeme flores ac virorem concipere solet. Unde D. Octavius Boldonus hanc herbam sub Capricorno, brumalis solstitii signo, depinxit, cum lemmate: RECISA FLORET. Ita virtus, acerrimè exagitata, inter extremas quasvis calamitates pulcherrimè efflorescit. Petrus Abbas Cellensis: *Virtus bonorum, adversariorum infestatione lacessita, flore vernat & fructu.*

Virtus inter persecutiones.
Pet. Cel. l. 5. Ep. 4.

166. Joannes Ferrus Pulegio inscripsit: HYEME FLORET. Et alius: DUM HYEMAT, VERNO. Non importunum hoc fœminæ illius est symbolum, quæ corporis vires, vivum colorem, & vultûs amœnitatem etiam inter provectos senectutis suæ annos conservat. Talem Sancti Patres Saram, Abrahami conjugem; & Authores profani Helenam fuisse testantur. De harum una, epigrammate non inconcinno, canit Balthasar Bonifacius:

Venustas in senectute.

Balth. Bonif. l. 4. Stichidion. Epigr. 36.

Sed rugis, canisque tuis est tanta venustas,
Herculis ut conjux sic anus esse velit.
Quid mirum fugitiva Deas si præterit ætas?
Ver alus hyemat; sed tibi vernat hyems.

Virtus in senectute.

Cæterùm imagine illâ ad mores formandos accommodatâ, non abs re dixeris, illos hoc symbolo denotari, qui sanctarum operationum ac virtutum studio in extrema senectute unicè incumbunt. Joannes Dadræus ait, homines malos eò significari, qui, grassante seditionum hyeme, ad meliorem fortunam efflorescunt, aliàs semper neglecti & ignobiles. *Ut pulegium ipso brumæ die floret, cùm marcent omnia: ita rebus pessimè vexatis regnant mali, quorum in pace nullus est respectus.* Simon Majolus, Episcopus Vulturariensis, ait, Pulegium animi fortis ac generosi ideam esse, qui persecutionum frigore altum constrictus, miros virtutum flores producit. *Ea*, inquit, *Pulegii natura, quæ hyeme floret, rigente ubique frigore, fortem virum indicat in adversis florere.*

Vitiosi fortunati. Joan. Dadr. tit. Magistratus.

Animus generosus. Sim. Majol. Tom. 1. Dierum Canic. Colloq. 20.

167. Comes Emmanuel Thesaurus pulegio, inter nives ac hyemis ardores efflorescenti, subscripsit: ADVERSO TEMPORE. Ita perfectus amor, rigente adversitatum brumâ, clarissimus evadit. Cassiodori sententiâ: *Necessitas amicum probat, & intimæ charitatis ardorem splendor exhibitæ subventionis elucidat.* Certè Ovidius, patriâ extorris, ad amicum scripsit:

Amor verus.

Cassiod. in Epistol.

Nam cùm præstiteris verum mihi semper amorem,
Hic tamen ADVERSO TEMPORE crescit amor.

168. Persecutionis Herodianæ brumâ totam infestante Palæstinam, Sancti Innocentes amænissimè efflorverunt. In eorum honorem D. Aresius pulegii fasciculum depinxit, qui è pariete suspensus, florem induebat, cum lemmate: IN DIE FRIGORIS. Iisdem ad rem nostram opportunissimè applaudens S. P. Augustinus: *Jure*, inquit, *dicuntur martyrum flores, quos IN MEDIO FRIGORE infidelitatis exortos, velut primas erumpentes Ecclesiæ gemmas quadam persecutionis pruina decoxit.*

SS. Innocentes. S. August. serm. 10. de Sanct. in Append. 71.

169. Pulegium inter medios hiemis rigores florem concipit, cum lemmate: DUM CÆTERA LANGUENT. Anima verè virtuosa, quantumvis malorum consuetudine utatur, nunquam se à sanctis operibus dimoveri patitur. Tales se probârunt Jobus inter Hussitas; Abrahamus inter Chaldæos; Loth inter Sodomitas; Josephus inter Ægyptios; Daniel, Ananias, Azarias & Misaël inter Idololatras Babylonios, Nicodemus inter Rabbinos, &c. Nam ut in rem præsentem observat Magnus Augustinus: *Peccata aliorum, bonorum societatem maculare non possunt. Neque enim boni communicant peccatis alienis; quibus utique faciendis non consentiunt; quamvis cum ipsis, qui ea faciunt, Dei Sacramenta communicent.*

Virtuosus inter malos.

S. Aug. l. 4. contr. Cresc. c. 26.

170. Lemma, pulegio florescenti inditum: ET REMOTISSIMO SOLE, eos innuit, qui virtutum suarum flores non ibi tantummodò producunt, quando in Solis conspectu, ac mundo intuente, observantur; verùm etiam dum remotis arbitris solitarii degunt, & præter propriam suam conscientiam nullos alios testes vicinos habent. Eodem Emblemate etiam Sancti Martyres Innocentes significantur, qui, pulegio non absimiles, pretioso Martyrii flore ibi demum coronati incessêre, quando Verbum incarnatum, veluti Sol Justitiæ, è Judææ climate ad remoti limas Ægypti terras transiit. Ad hanc rem proprio suo quæsito divinè prorsus respondens S. Petrus Chrysologus: *Quid dicemus*, inquit, *quòd Rex ipse, qui stare debuit, fugit solus, & fugit monente Patre? Fugere istud est amoris intimi, non timoris ignavia. Si stetisset Christus, haberet eos Synagoga filios, hos Ecclesia martyres non haberet.*

Operari in secreto.

SS. I[nno]centes.

S. Pe[tr.] Chrysol. s. 153.

RAPA. RAPHANUS.

Cap. XXXVI.

171. PLinius, rapas miris encomiis extollens, eas quibusvis animalibus semper opportunas & accommodatas esse ait: *Ante omnia namque cunctis animalibus nascuntur*; sive enim crudæ, sive coctæ, omnibus hominibus, jumentis, pullis, ac piscibus alendis inserviunt. Ut adeò, meâ quidem sententiâ, illis Plinii verbis non abs re hoc lemma efformaveris: CUNCTIS ENASCOR. Vel, DAT OMNIBUS ESCAM. Eandem indolem cuivis homini congenitam esse velim. Antoninus Imperator, quem Philosophum cognominabant, dicere est solitus: *Hominis naturæ conveniens esse, ut omnium hominum curam gerat.* Et prior illo Seneca: *Hoc*, inquit, *ab homine exigitur, ut prosit hominibus, si fieri potest, multis: sin minus, paucis: sin minus, proximis.* Ab his non multum alienus S. Cæsarius Arelatensis, ait: *Si diligenter attenditis, evidenter agnoscetis, quòd nullus hominum sibi soli vivit, & nullus sibi moritur, &c.*

172. Castor Durantes in suo Sanitatis Thesauro de rapis canit:

——— *Rigido gaudentes frigore rapæ.*

Unde lemma rapæ inditum: FRIGORE GAUDET. Homo desidiosus, & in obsequii Divini ac virtutis amore frigidus, hanc ideam exactè sequitur. Siquidem *Acedia*, teste S. Joanne Climacho, *est remissio animæ & resolutio mentis, pusillanimitas exercitationis.* Vel ut S. Thomas definit: *Est tedium benè operandi, & tristitia de re spirituali.* Richardus eam describens, ait: *Est torpor mentis, bona inchoare negligentis.* Vel è Tullii sententia: *Est pigritia, & inertia, & fatigatio animi, quâ quis bonum inchoatum fastidit.*

173. Plinius, superiore numero adductus, ait frigoris ac pruinæ inclementiam raparum magnitudini ac venustati plurimum conferre: *Nebulis*, inquit, *& pruinis ac frigore ultrò aluntur amplitudine mirabili.* Unde lemma: FRIGORE FIT AMPLIOR. Vel ut meus P. Gallina: A RIGORE VIGOREM. Et alius: JOVIS INCLEMENTIA CRESCIT. Hinc disces, animam nostram, quò acerbiore calamitatum terrenarum tempestate obruitur, tantò in Dei fiducia amplius excrescere. S. Gregorius Magnus: *Sanctorum conscientia dilatatur, cùm mundi hujus adversitatibus exteriùs premitur. Nam cùm à præsentis vitæ securitate repellitur, intus ad se impingitur, ut ad speranda superna tendatur, &c.*

174. Idem Plinius rapis miram è cœli inclementia suavitatem accrescere testatur. *Frigore*, inquit, *dulciores fieri existimantur.* Et Joannes Ruellius: *Algoribus dulcescit.* Unde Rapam Emblematis loco hac gnomâ insignivi: FRIGORE FIT DUL-

DULCIOR. Moderatus prudentis reprehensionis rigor ipsissima hæc effecta habet; nam pristinâ vitiorum asperitate extra humanam mentem proscriptâ, suavissimo virtutis & perfectionis melle eam perfundit. Hanc veritatem persuasurus S. Joannes Baptista, Judæos non sine vocum rigore compellavit: *Progenies viperarum, quis demonstrabit vobis fugere à ventura ira?* Et ipsemet Christus: *Filii estis eorum, qui Prophetas occiderunt; & vos implete mensuram patrum vestrorum: serpentes, genimina viperarum.* Denique S. P. Augustinus: *Ut ipsa asperitate verborum duritiam cordis emollirent.*

175. Tametsi rapa humano nutrimento multùm conducat; id tamen inficias nemo iverit, viscera humana ab iis, in stomachum demissis, vitiosos tumores ac flatus contrahere. Unde Castor Durantes:

Cruda alimenta parit, NUTRITQUE, *humectat*
Et ipsa, ET GIGNIT FLATUS.

Epigraphen subjunges: NUTRIT, ET INFLAT. Mundi hic typus est, qui nonnihil quidem terrenæ utilitatis ac beneficii confert, paulò pòst tamen offensas & damna longè maxima creat. Petrus Bercorius, hanc Emblemati construendo ansam suppeditans, ait: *Est rapa mollis & dulcis, corpus præ cæteris radicibus meliùs nutrit, inflationem tamen generat. Talia sunt mundi bona, quæ licèt sint dulcia, & licèt nutriant corpus, inflationem tamen superbiæ generant, & inducunt.* Providè monet Magnus Augustinus: *Ab ipsius mundi amicitia jejunetur, quæ utique fallaciter blandiri non cessat.*

176. Rapa & Raphanus, quò diutiùs in terra defixi hærent, tantò majorem bonitatis suæ jacturam faciunt; indies enim mole crassiores, duriores, & ut compendio dicam, deteriores evadunt. Eò animum advertens D. Josephus Pallavicinus Can. Reg Abbas, inscripsit: ALITUR IN DETERIUS. Rudia & agrestia illa hominum ingenia hoc Emblemate significantur, quæ intra artium suarum officinas non modò progressus nullos faciunt, sed indies majore obruuntur caligine, ac deteriora fiunt. Eandem ideam etiam infelices illi imitantur, qui, religiosæ perfectionis adipiscendæ causâ, in terram fertilem ac pinguem plantati, retrocedunt, & Judæ non absimiles, dum instar Angelorum sunt exorsi, tandem vitæ epilogum prorsùs diabolicum subnectunt. Denique ingratus, quò cumulatiore beneficiorum humore alitur, tantò magis redditur stupidus, obduratus & inhumanus. De his Seneca: *Quidam quò plùs debent, magis oderunt; leve æs alienum debitorem facit, grave inimicum.*

177. Rapa, sicuti digestu est difficilis ac tarda, ita stomacho occidit inimica, ventrem inflat, venas aquis replet, & poros obstruit. Unde in suo sanitatis Thesauro Castor Durantes ait: PRAVA ALIMENTA PARIT. Ita sanè mundana prudentia nonnisi vitiosos mores æternámque perniciem parturit. *Nam*, Apostolo teste, *prudentia carnis mors est.* Hunc locum interpretatus S. Ambros. *Prudentia carnis*, inquit, *peccatum est, quod generat mortem. Prudentia enim ideò dicitur, cùm res stulta sit, quia sæcularibus hominibus errores ex visibilibus concepti, sive in sensu, sive in actu contra legem Dei, prudentia videntur, maximè quia omnis industria est astutia illorum in eo, ut peccent; sapere enim sibi videntur, si istud diligentiùs curent.* Porrò adulator, rapæ non multùm absimilis, animam humanam pessimis alimentis distendit; vitia enim virtutum schemate tegens, superbiam, avaritiam, libidinem, aliósque fatales animæ tumores fraudulenter ingerit. De hoc meus S. Prosper canit:

Lingua assentatrix vitium peccantis acervat,
Et delectatum crimine, laude ligat.
Nulla fit ut lapso reparandæ cura salutis
Blanditur sonti dum malè suasus honor.

178. Histrio quidam, militem imitatus, scuto suo raphanum incidi fecit, cum idiomatis Bergomensis lemmate: PIU' FORT CHE NOU' CREDI. Id est: FORTIOR, QUAM ÆSTIMAS. Personam, aspectu quidem exiguam; at ingenti virtutum cumulo locupletem, hæc raphani imago innuit: ut adeò hinc neminem, quantumvis humilem, facilè contemnendum esse discas: *Hi enim*, inquit S. Greg. *quos despicimus fortassè, possunt vitam nostram ferventioribus studiis anteire.* Ne autem volumini nostro quidquam amœnioris Musæ desit, haud dubiè, benigne Lector, optimâ tuâ veniâ poësin illam Bergomensem subjungere licebit, quâ Emblematis præsentis mens non inconcinnè explicatur:

Virtus abscondita.

S. Greg. l. 25. Moral.

Tugga i dis c'ol Remolaz
L' è un lavor, che val nagot,
Che l' ha nigher ol mostaz;
Che l' è meschi, e che l' è biot:
Ma nò i sà mò, chè sò rabios;
Che senza deng mordi anca mi;
E che in la coa porti seos
On cert veni, che fa planzi;
Si che i me car homegn, brut sem vedi,
A sò però piu fort, che nos credi.

Id ita interpretabar:

Vil di natali, e in faccia al mondo oscuro
Io' l sò ch agn'un mi vede;
Ma fortè assai più son ch'altri non crede.
Del mio seno ben puro egli è il candore;
Ma mordace hò il sapore;
E s'altri ardisce d'addentar mi alquanto,
Gli ricavo da gli occhi acerbo pianto.

Et D. Laurentius Longus Somascenus:

Acrior est raphanus, multisque potentior herbis,
Aspectu quamvis sit rudis esca viri.
Rusticus urbano sic milite fortior, armis
Aptior inventus Marte furente fuit.
David ab aspectu non sat fuit agnitus olim,
Et minor, & major fratribus ipse suis.
Isque Philistæum potuit superare giganthem,
A quo contemptus ceu puer antè fuit.
Sic Phrygis Æsopi major sapientia fulsit,
Deformis vili quò magis ore fuit.
Non sat ab aspectu robur cognoscitur, ac mens;
A vultu virtus non reputanda viri.

179. Plantæ, quò radices profundiores agunt, eò minores herbas extra terram proferunt, ut in cepis, rapis, &c. experientia testatur. Unde lemma: QUO PROFUNDIOR, EO MINOR. Ita prorsùs homines mundani, quò magis rebus terrenis fuerint immersi, eò minores fructus cælo inferunt. Dilucidè Apostolus: *Animalis homo non percipit ea, quæ sunt Spiritûs Dei.* Unde ne à spiritu retrahamur, *Deus nos omnem etiam proprii corporis nostri curam abjicere voluit. Ideò dico vobis, ne solliciti sitis animæ vestræ, quid manducetis, neque corpori vestro, quid induamini.* Causam assignans Magnus Augustinus: *Nemo*, inquit, *potest perfectè diligere, quò vocamur, nisi oderit, unde revocamur. Vocamur autem ad perfectam naturam humanam, qualem ante peccatum nostrum* DEUS *fecit: revocamur autem ab ejus*

Mundanus.

1 Cor. 2. 14.

Matt. 6. 25.

S. August. l. de vera Relig. c. 46.

ejus dilectione, quam peccando meruimus. Quare oderimus, oportet, unde ut liberemur, optamus. Oderimus ergo temporales necessitudines, si æternitatis charitate flagramus.

SEDUM, seu SEMPER VIVUM.
Cap. XXXVII.

180. Hæc herba, supra domorum tecta, in murorum fissuris, aliisque locis aridis ac remotis nasci solita, ab Academico, inter Nocturnos Bononienses Rorulento, epigraphen è Virgilio accepit: NOCTIS NON DEFICIT HUMOR. Veluti dixisset, tametsi è sterili & arida ingenii sui terra nullam posset sperare fertilitatem, sibi tamen omninò persuasum esse, quòd nobilissimæ illius Academiæ præstantissimis viris adjutus, fruges minimè tenues facturus sit. Iis etiam hæc imago convenit, qui cordis teneritudine à Deo donati, ne perenni virtutum virore unquam excidant, animi sui plantam assiduis lachrymis irrorant. Sanctum Ephræm Syrum, eo lachrymarum dono insignem, S. Greg. Nyssenus his omninò verbis deprædicat: *Sicut cunctis hominibus citra intermissionem spiritum ducere est proprium; ita Beato Ephræm assiduè lachrymas profundere naturâ quodammodò videbatur insitum. Nulla quippè dies, nulla nox, nulla diei noctisque pars, nullúmque brevissimi temporis momentum fuit, in quo non vigiles ipsius oculi lachrymis conspicerentur perfusi.*

Virgil. l. 1. Georg. V. 290. — Adjutorium. — Lachrymæ. — *S. Gregor. Nyss. in vita S. Ephræm.*

SPINACEA.
Cap. XXXVIII.

181. Spinacea suum nomen à spineo & aculeato semine derivat. Ruellius id observans, ait: *Quod tam glabræ & mollis herbæ semen in spinas occalescat, inde spinaceum olus.* Et paulò inferiùs: Exit semine spinulis horrido. Exinde Emblematis ansam mutuans, inscripsi: SPINOSO SEMINE PRODIT. Ita omninò genus humanum è radice vitiosa, spinea, ac per originariam Adami labem corrupta natales suos trahit. Huic miseriæ altùm illachrymans S. P. Augustinus, de Adamo ait: *Post peccatum exul effectus stirpem quoque suam, quam peccando in se, tanquam in radice, vitiaverat, pœnâ mortis & damnationis obstrinxit, &c.* Et meus Carducius:

Spinoso in lucem spinacea semine prodit;
Spinea & humanum gignit origo genus.

Ruell. l. 2. cap. 53. — Homo in peccato natus. — *S. August. Enchirid. c. 25. &c.*

182. Spinacea radicibus debilissimis & ita tenuibus nititur, ut subtilissimos capillos non excedant. De illa Ruellius: *Exiguâ radice, multiplici, tenuibúsque capillamentis fibrata.* Proinde epigraphen non incongruam subjicies: EXIGUA RADICE VIRET. Certè humana vita, aspectu debilissima, & quasi radice penitùs destituta, celerrimè extinguitur. Verissimè S. Ambrosius: *Hodie videas adolescentem validum, pubescentis ætatis virtute florentem, gratâ specie, suavi colore, crastinâ die tibi facie & ore mutatus occurret, &c.* Idipsum peculiari ratione in homine impio deprehendens Eliphazus, ait: *Non ditabitur, nec perseverabit substantia ejus, nec mittet in terra radicem suam.* Meus Carducius Emblematis hujus mentem sequenti disticho aperit:

Exiguâ radice viret spinacea; terris
Edita sic hominum vita caduca manet.

Ruell. l. c. — Vita humana. — *S. Ambros. l. 1. Hexam. c. 7.* — *Job. 15. 29.*

183. Spinacea, nullam omninò terram spernens, felicissimè ubique progerminat & virescit. De hac Joann. Ruellius: *Nullum solum respuit, sed quocunque provenit lætissimè.* Unde lemma: LÆTISSIMA SURGIT UTIQUE. Ita Divina Sapientia, Providentia & Bonitas omni loco mirè vivaces ac fertilissimæ comparent. Unde Siracidis ore Divina Sapientia inquit: *Gyrum cœli circuivi sola, & profundum abyssi penetravi, in fluctibus maris ambulavi, & IN OMNI TERRA STETI, &c.* Magni Augustini sententia: *Ipsa est perfectio sapientiæ ubique esse, & longè esse à malis, qui ubique sunt.*

184. Ludovicus Bertaldus ait, quòd spinaceæ frondes, caulis, flores ac semen nunquam non virescant. Unde lemma: UNDIQUE GRATA VIRET. Haud aliter virtus, è radice ac semine spinoso progressa, amabilem ac felicissimum florem assiduò circumfert: nihil enim patietur virtus, quod fœdum sit, aut aridum. S. P. Augustinus: *Totum, quod pulchrum est in anima, virtus & sapientia est.* Ad rem præsentem meus D. Salvator Carducius:

Undique grata viret læto spinacea vultu:
Sic pariter virtus pectore tota viret.

185. Ruellius de spinacea ait: *Citra aquam coquitur, utpote cùm magnam vim humoris inter coquendum remittat, & veluti proprio contentum jure, alienum aspernetur.* Proinde spinacea, in aheno supra ignem collocata, epigraphen promeretur: SUO JURE CONTENTA. Moderatum hominis animum hâc icone significare licet, qui sorte suâ contentus, nemini alteri quidquam nocumenti afferre cogitat. Cæterùm eadem spinacea, cum lemmate: HUMORE SUO DECOCTA, animam lascivam concernit, quæ in inferorum abyssum præcipitata, miserrimè excruciatur. De hac S. Cyprianus ait: *In adipe suo frixæ libidines ebullient.*

TRIFOLIUM.
Cap. XXXIX.

186. Scipio Bargalius trifolium illo Plinii lemmate insigniit: IN IMBREM ERIGITUR. Eorum hæc imago est propria, qui plurimis donis à Deo cumulati, tandem eidem Deo perduelles obnituntur. Adversùm istos Oseæ ore conquestus Creator: *Ego*, inquit, *dedi ei frumentum, & vinum, & oleum, & argentum multiplicavi ei, & aurum, quæ fecerunt Baal.* Dicere volebat, interprete Origene: *Dedi vobis sensum & rationem, quâ me Deum & sentire possetis, & colere: vos autem sensum & rationem, quæ in vobis est, ad colenda dæmonia transtulistis.* Eodem Emblemate etiam resistentiam illam nativam ac omnibus creaturis congenitam significare licet, quâ vim vi repellere, omnémque hostium impetum ulcisci conantur. Propertii scitum est:

Non solùm taurus ferit uncis cornibus hostem,
Verùm etiam instanti læsa repugnat ovis.

187. Trifolium, Sole eclypsin sustinente, languorem contrahit, ac penitùs flavescit. Unde lemma: TUO LANGUORE LANGUESCIMUS. Nobile quoddam ingenium hâc icone amicos, è Cardinalis Horatii Spinolæ obitu extremùm afflictos, significabat. Veriùs tamen illam de rebus omnibus creatis interpretari licet, quæ fatalem Solis Divini eclypsin in rupe Golgothæa conspi-

conspicatæ, unanimi mœrore commovebantur; quantociùs enim *obscuratus est Sol, & velum templi scissum est, &c.* Atque adeò, languente Christo, creaturæ omnes in acerbissimos languores dissolvi sunt visæ. S. Chrysostomus: *Non poterat ferre creatura injuriam Creatoris: unde Sol retraxit radios suos, ne videret impiorum facinora.*

TUBER.

Cap. XL.

188. Si Medicis fidem habeas, Tubera naturâ suâ plurimùm ventosa sunt; neque id, Castore Durante teste, mirum esse debet, cùm nonnisi flantibus ventis, mugientibus, ac pluviis cadentibus generentur.

Si turgent, æquum est: ventosa tonitrua, & imbres
Hæc genuêre.

Et prior illo Joannes Ruellius ait: *De tuberibus hæc traduntur: Cùm fuerint imbres autumnales, ac tonitrua crebra, tunc nasci, & maximè è tonitribus.* Unde Emblematis construendi ansam Tubera suppeditant, addito lemmate: TONANTIBUS IMBRIBUS ORTA. Eorum hoc symbolum dixeris, qui virtutum suarum fruges nonnisi calamitatum formidine ac supplicii Divini fragore compulsi proferunt. Ita Hebræi *clamaverunt ad Dominum, cùm tribularentur.* Saulus intra vocum Divinarum tonitrua ac cæcitatis plagas supremam Numinis voluntatem lubens excepit. Mulier Chananæa, ubi filiam suam dæmonum fremitu tortam, ac proprium pectus dolorum oceano immersum senserat, Christi fidem amplexa est, &c. *Quo tempore*, inquit Cassiodorus, *clamor cordis totis viribus excitatur? Quando & imminens periculum timetur, & præsumptio humana subducitur.*

189. Hugo Benzius docet, propè tubera nullas herbas nasci, quia illa, è terræ uligine generari solita, vicinam pinguedinem omnem in sui nutrimentum attrahunt, nullâ penitùs in aliarum herbarum alimoniam relictâ. Unde P. Carducius Tuberi subscripsit: CALVAM REDDIT HUMUM. Innuebat videlicet, pectoris humani terram, atris vitiorum tuberibus consitam, gratiæ Divinæ herbis miserrimè destitui. Emblemati explicando hoc distichon subjungit:

Calvam reddit humum Tuber, in qua delitet ortum,
Sic ubi crimen inest, gratia nulla viret.

Hujus exemplum satis luculentum in Juda Iscariote habes, qui Sathanâ vix intra animam suam recepto, *exivit continuò è cœnaculo*, ubi Christus accubuit. Opportunissimè S. Ambrosius: *Ubi Sathanas immisit se in cor Judæ, Christus recessit ab eo, momentóque eo, quo illum recepit, hunc amisit.*

190. E medicorum sententia, Tuber humano corpori plurimum nocumenti creat; quippè quòd ventrem inflat, nervos ac caput debilitat, stomachum offendit, & frequenter usurpatum, apoplexiam generat, &c. Castor Durantes in suo sanitatis Thesauro de illo canit:

Tubera bilem atram generant, ægréque coquuntur,
Et capiti, & nervis, ventriculóque nocent.

Unde Carducius epigraphen subjunxit: PECTORA NUBE TEGIT. Ita sanè peccatum humano cordi cæcam timoris, mœstitiæ, ac cruciatuum nubem offundit. S. Joannes Chrysostomus ait: *Quemadmodum mulieres parturientes à doloribus discerpuntur; ita etiam qui facit dolum, discerpitur, & non levi aliquo, sed vehementissimo dolore afficitur.* Carducius sui explicandi causâ hoc distichon subjungit:

Pectora nube tegit Tuber esum, tristia gignens:
Sic genitum reddit nubila corda scelus.

191. Joanne Ruellio, inter cæteram Tuberum naturam observatum est, eâ nullis omninò radicibus niti: *Nullis*, inquit, *fibris nullisque capillamentis nixa.* Quare epigraphen subjungere licet: NULLIS FIBRIS INNIXA. Ita sanè omnes mundi voluptates cum fungis & tuberibus comparaveris; quæ, tametsi palato humano nonnihil sapiant, nullam tamen ullius constantiæ radicem connexam habent. Mirificè in rem præsentem Valerius Maximus: *Caduca nimium hæc & fragilia, puerilibúsque consentanea crepundiis sunt, quæ vires atque opes humanæ vocantur. Affluunt subitò, repentè dilabuntur. NULLO IN LOCO, nulla in persona, STABILIBUS NIXA RADICIBUS CONSISTUNT, &c.*

Ruell. de Nat. Stirp. l. 2. c. 78. — Voluptas terrena. — *Val. Max. lib. 6. sub finem.*

192. Ludovicus Bertaldus affirmat, tubera nec ullum semen emittere, neque etiam ab ullo semine generari. Unde Tuberum ore è Poëtis nonnemo canit:

Lud. Bert. in Annot. ad Regulas sanit. Hugo Benzii.

Semina nulla damus, nec semine nascimur ullo.

Quia verò è Servatoris nostri doctrina: *Semen est Verbum* DEI; idcircò illam Tuberis naturam in duo symbola distinguere libet. Primum quidem hanc epigraphen præfert: SEMINA NULLA DAMUS. Certè Prædicatores illi his terræ excrementis se non absimiles probant, qui in solam auditorum voluptatem attenti, sermones suos vanissimo verborum tumore excolunt, nullo penitùs dogmatis Evangelici semine in illorum cordibus relicto. Alterum lemma esto: NEC SEMINE NASCIMUR ULLO. Idque rursùs Prædicatores illos spectat, quorum verba nonnisi ex inani & vana mundanæ eloquentiæ forma protuberant, neque fœcundo Divinæ Paginæ, SS. Patrum, aut vitæ emendandæ semine nascuntur. S. Hieronymi sententia: *Sermo Presbyteri, nisi lectione Scripturarum condiatur, verba volvit celeritate dicendi.*

Luc. 8. 11. — Prædicator vanus. — *S. Hieron. Ep. ad Nep.*

URTICA.

Cap. XLI.

193. Urtica, cum lemmate: LEVITER SI TANGIS, ADURIT, Rusticos spectat; quibus ea est indoles, ut benevolè ac perhumaniter habiti, nonnisi offensas reponant, utpotè qui omnem tenerioris amicitiæ rationem penitùs insolitam & alienissimam ducunt; contrà verò duriùs excepti, modestè, & quantùm possunt, benignissimè respondeant; unde de illis vetus parœmia obtinuit: Rusticus.

Ungentem pungit, pungentem Rusticus ungit.

Insuper ea imago homini cholerico & ad vindictam expetendam præcipiti convenit: vel etiam fœminarum familiaritate: utpotè quæ levissimâ manu contrectatæ, libidinis flammas evomunt. S. Antiochus: *Mas*, inquit, *& fœmina, si ab invicem semotiùs disparentur, neutiquam exardescet ignis; sin mari se fœmina propiùs admoverit, ignis conflagrabit.*

Vindicta. — Fœmina lasciva. — *S. Antioch. Hom. 18.*

194. D. Aresius observat, urticam, arctiore manu compressam, nihil nocumenti creare posse. Epigraphen addidit: COMPRESSA NON URIT. Ita prorsùs homo, naturâ suâ mordax, & injuriis spargendis assuetus, si validiore mortificationum pugno stringatur, aculeos & offensas omnes exuit. Eâdem ratione caro, arctiore disciplinâ à nobis castigata, effrenem ac indomitam suam urendi vim prorsùs dididicit. S. Nilus: *Carnem tuam*, inquit, *debilitato bonis laboribus: penitùs verò eam non domari posse existima.* Magis dilucidè ad propositum nostrum Camerarius:

Insolentia repressa.

Mortificatio.

S. Nilus paræn. n. 59.

Læditur is meritò, parvum qui negligit hostem,
Fortiter urticas qui premit, ille sapit.

195. Manus, Symboli loco urticas stringens, nihil sese offensæ recipere, hoc lemmate protestatur: NIL ME LÆDITIS. Domino Aresio hæc idea ad imperterritam hominis magnanimitatem significandam deservit, quippè quòd aculeis, vulneribus, ipsique adeò morti è fronte obluctari audeat, nullo unquam nocumento inde relato. Thomas Stapletonus: *Acedia*, inquit, *velut urtica, in mollitie remissionis aculeum pungentem habet, & multas tentationes affert; sed actione ferventi compressâ*, PUNGERE DESINIT. Tullii sententia: *Ad magnanimum pertinet, ea, quæ videntur acerba, ita ferre, ut nihil à statu naturæ discedat, nihil à dignitate sapientis.*

Cor imperterritum.

Thom. Stapl. Prompt. Moral. Dom. 4. Advent. num. 5. Tull. lib. 1. de Offic.

196. Urtica adhuc recens ac juvenis urit; unde lemma: URIT MATURE. Consentaneè ad illud Poëtæ:

Urit maturè, quod vult urtica manere.
Et rosa maturè se probat esse rosam.

Juventus. Juventutem hæc imago concernit, quæ, vix nata, haud obscurè indicat, quibus olim disciplinis, malis, an bonis, addictura sit animum. Magnus Augustinus, hæreticorum malleus, & acerrimus hostis in senectute habitus, ab ipsis penè incunabulis inter coætaneos excelluit, & ob ingenii acumen summam doctrinæ suæ spem præbuit. Ipsummet sibi testem audi: *Deus meus, libenter fabulas didici, & eis delectabar miser, & ob hoc bonæ spei puer appellabar.*

S. Aug. l. 1. Conf. c. 16.

197. Urtica, adhuc tenella, omnium acerrimè urit. Lemma: DUM TENERA EST, URIT. Ita juventus, ad libidinis flammas pronissima, facilè animam adurit, nisi fomenta omnia studiosè subtrahantur. S. Chrys. *Juventus pyra quadam est, quæ omnia succendit; idcircò Timotheus* (aquâ sempet contentus, & demùm, ex Apostoli consilio, vino nonnisi modico propter stomachum utens) *eam undique obstruebat, & flammas extinguebat. Infirmetur*, inquit, *corpus, & non infirmetur animus; resanetur caro, & anima ad cœlum cursus non impediatur.*

Juventus ad libidinem prona.

1 Tim. 5. 23. S. Chrys. in hunc loc.

198. Urtica, quò fit adultior, eò minùs urit. Lemma: MITIGATUR ADULTA. Idipsum in Juventute experimur, quæ ob nativum fervorem longè est injuriarum impatientior, quàm senectus; tantòque mitigamur magis, quò ampliùs in ætate provehimur. S. Ambros. *Rara sanè juvenibus est humilitas: ideòque miranda dum ætas viget, dum vires solidæ, dum sanguis æstuat, dum solicitudo nescitur, dum ignoratur debilitas, dum lætitia frequentatur, tunc fervet jactantia, tunc se juventutis extollit affectus, tunc humilitas quasi vilescit, abjecta contemnitur, tunc subjectio de genere conscientiæ æstimatur infirmitas.*

Juven[tutis] fervi[or]

S. Am[bros.] in Ps[al.] Beati maculati

199. Urtica, quamdiu non attingitur, neminem lædit; at vel minimùm tacta, aculeos exerit, & acerrimè offendit. Lemma: NISI TACTA QUIESCIT. Ille ipse hominum multorum est genius, qui sibi inter prospera miram pollicentur patientiam, omnesque passim benignissimè excipiunt; at vel levissimè tacti, prô! quot vindictæ flammas evomunt? Quantùm turbantur? Integros Vesuvios intra præcordia fovere putes. Ergo genuinam patientiam ab adulterina nonnisi inter adversa discernere licet. Opportunè S. Bernard. *Sunt*, inquit, *alii mites, sed quamdiu dicitur vel agitur, nisi pro eorum arbitrio; sed quàm longè sunt à patientia, apparet, si levis oriatur occasio.* Et S. Gregorius: *Nunquam est patientiæ virtus in prosperis. Ille verè patiens est, qui & adversis conteritur, & tamen à specie suæ rectitudinis non curvatur.*

Patie[ntia] verā

S. Be[rn.] serm

S. Gr[eg.] Ezec[h.] Hom

200. Manus cataphracta urticam innoxia tangit. Lemma: NIL OFFICIT ARDOR. Ita homo, timore Dei munitus, inter medias calamitatum rerúmque obscœnarum ardores nihil unquam læditur. In rem præsentem S. Chrysost. *Solus*, inquit, *est Dei timor, qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam servat, & omnis boni tribuit facultatem.* S. P. Augustinus: *Time* DEUM, *qui super omnes est, & hominem non formidabis.* Et S. Basilius: *Ii, quorum animam occupavit Dei timor, omnem prorsùs importunam peccati & obstrepentem occasionem vitant.* Et rursùs: *Nisi timor instituendæ vitæ nostræ rudimenta jaciat, impossibile fuerit, castitatem sanctimoniámque legitimè observari.* Denique P. Petrus Pennequin S. J. in Isagoge ad amorem Divinum refert, sanctimonialem quandam, obscœnis repræsentationibus vexatam, ab Angelo tutelari fuisse monitam, ut versum hunc frequenter haberet in ore: *Confige timore tuo carnes meas; à judiciis enim tuis timui.* Inde enim ipsi accessurum levamen, uti reverà evenit. Similem historiam videre licet apud Cæsarium *l. 8. Histor. cap. 42.*

Tim[or] DEI

S. Ch[rys.] serm. S. J[oan.] Bap[t.] S. A[ug.] Psa[l.] S. B[as.] Hom[il.] Ps[al.] vers

Petr. Pen[nequin] p. 3. num

FINIS LIBRI DECIMI.

MUNDI SYMBOLICI
LIBER UNDECIMUS.
FLORES.

FLOS. *Caput I.*

1. PRatum, floribus amænè consitum, epigraphen tenet: STATIM LANGUET. Genuinam hanc vitæ humanæ, ac cujusvis majestatis terrenæ imaginem dixeris. De hominum vita S. Ambrosius: *Hodie*, inquit, *videas adolescentem validum, pubescentis ætatis virtute florentem, grata specie, suavi colore; crastina die tibi facie & ore mutatus occurret.* Et succinctè Propheta Regius: *Tanquam fœnum velociter arescent, & quemadmodum olera herbarum citò decident.* D. Claudius Trivultius in suis Rhytmis quosdam introducit, qui, dum fœnum resecabant, ad fœminas conversi, in hunc modum cicinêre:

Donne, quel fior, che ride,
E da noi si recide
Sembrà vostra belta te
Cui depreda l' etate
L' ætà, che in poco d' hora
Ogni cosa divora
Sì che vostra ventura
A pena si può dir che poco dura.

Quantùm verò mundi majestatem attinet, dilucidè S. Augustinus: *Totus splendor generis humani honores, potestates, divitiæ, minæ, tumores, flos fœni est.* Et S. Ambrosius: *Momento cuncta prætereunt, & sæpè honor sæculi abiit, antequam venerit.*

2. Florum vita brevissima est; quippe qui vix unius diei intervallo persistere soliti, ætate suâ etiamnum juvenescente ac tenerâ, miserrimam senectutem subire coguntur. Unde lemma: IN JUVENTUTE SENESCIMUS. Haud aliam vitæ humanæ indolem esse, perspicuè testatur Jobus: *Quasi flos egreditur, & conteritur.* S. Cyprianus: *Canos videmus in pueris, capilli deficiunt, antequam crescant, nec ætas in senectute desinit, sed incipit à senectute.* Et Torquatus Tassus:

Così trapassa al trapassar d' un giorno
De la vita mortale il fire, e il verde.

3. Flores in prato, adversùs cœli serenissimi stellas collocati, epigraphen recepêre: ÆMULANTUR, NON ASSEQUUNTUR. Eos hoc Emblema spectat, qui, omni adhibito conatu, summam alterius excellentiam nullâ ratione assequi possunt. Ita omnibus sanctis patientiam, humilitatem, charitatem, obedientiam, paupertatem, aliasque virtutes, velut totidem stellas, in Incarnati Verbi cœlo conspicuas, imitari quidem licet, at ex æquo illas possidere nunquam valent; omnis enim humana industria ab infinitis Christi meritis immenso intervallo recedit, solamque facultatem habet, illud admirandi. Denique fortitudo, patientia, castitas, aliæque virtutes, in antiquis Græcis ac Latinis heroibus celebratæ aliquam quidem cum Sanctorum Martyrum nostrorum virtutibus analogiam habent, at à genuina illorum excellentia spatio tam amplo dissident, quantò terra ac homines terreni à cœlo ac cœlitibus. Illi enim ob finem nonnisi humanum, ac gloriolæ cujusdam transitoriæ, vel caduci honoris adipiscendi causâ operabantur; hi verò ad finem longè celsiorem collimant, suasque pugnas ac triumphos ad Bonitatis supremæ obsequia dirigunt, utì prolixè & eruditè demonstrat P. Theophylus Raynaudus, quem hac de re consulere, operæ pretium erit. Porrò omnium Sanctorum puritas & gloria simul sumpta non adæquat summum illarum pretium in una Deipara Virgine Maria. S. Bernardus: *Quæ enim vel Angelica puritas virginitati illi audeat comparari, quæ digna fuit, Spiritûs sancti sacrarium fieri, & habitaculum Filii Dei? Si rerum pretia de raritate pensamus, quæ prima in terris Angelicam proposuit ducere vitam, super omnes est, &c.*

Æmulatio. — Theoph. Rayn. de Virtut. & vitiis l. 5. c. 8. — S. Bernard. serm. 4. de Assumpt. M. V. — Mariæ V. puritas & gloria.

4. Flores, in vase quodam collocati, epigraphen sustinent: DECORANT, ET PROSUNT. Ita virtus litteræ & diversæ eruditiones in homines doctos plurimum utilitatis & ornamenti conferunt. Justus Lipsius: *Litteras summum solatium & utilissimum instrumentum censere licet humanæ vitæ.*

Litteræ. — Lips. Cent. ad Belgas. Epist. 39.

5. Flores, in vase quodam consiti, ex uno latere Solis splendorem, ex altero verò nubem pluviam spectabant; cum lemmate: UTRIUSQUE AUXILIO. Hinc disces, civitatis, Reipublicæ, aut Regni cujusvis incolumitatem tum demum felicissimè florere, quando beneficus gratiarum splendor, à principe passim diffusus, atram vindicantis justitiæ ac suppliciorum nubem conjunctam habet. S. Gregorius Magnus: *Circa subditos suos*, inquit, *inesse rectoribus debet, & justè consolans misericordia, & piè sæviens disciplina.* Nec abs re dixeris, ut bonis omnibus efflorescamus, operationis nostræ sudorem cum gratiæ Divinæ radiis copulandam esse. Agapiti ad Justinianum Imperatorem parænesis erat: *Debes igitur*

Justitia & misericordia. — S.Greg. Papa l. 20. Moral. c. 6. — Gratia & cooperatio.

Apap. Epist. Paræn. n. 20. igitur, cordatissime Rex, tum consilio prudentiore, tum precibus ad Deum impensioribus exquirere diligenter, quæ mundo sunt expeditura.

6. Argumento à præcedente haud multum absimili, Franciscus Villava florem, in loco aprico figuratum, hoc Poëtæ hemistichio, ceu lemmate insignivit: FIRMAT SOL, EDUCAT IMBER. Et verò si homo è compluribus Sacræ Paginæ testimoniis florem imitetur: *Qui quasi flos egreditur.* Et, *Gloria ejus quasi flos agri.* Item: *Sicut flos fœni transibit*; certè non incongruè dixeris, illius fomentum unicè necessarium, cùm è gratiæ Divinæ lumine & calore, tum è pœnitentiæ ac pietatis imbre scaturire. Unde S. P. Augustinus: *Justitia sit, sed & gratia sit, à Deo tibi sit, non tua sit.*

Job. 14. 2. Isa. 40. 9. Jac. 1. 10.

S. Aug. ser. 15. de Ver. Apost. c. 9.

7. Anima nostra, compluribus miseriis & calamitatibus inundata, tantundem vigoris inde recipit, quantum flos è pluviis, quibus opportunè irrigatur. Uterque enim fit OPPRESSIONE VIVACIOR. In rem nostram clarissimè S. Joannes Chrysostom. *Sicut pluvia in terram descendens elevat semina, sic & TRIBULATIO ANIMAM intrans: ERIGIT desideria.* Quin & Romanorum felicitas, quò magis oppressa, eò uberiùs excrevit. De his Justus Lipsius: *Magnitudinem populi Romani adversis propè rebus admirabiliorem, quam secundis esse ait Livius.* Et L. Florus: *Magna populi Romani Fortuna, sed semper in malis major resurrexit.*

Calamitas roborat. S. Chrysost. Hom. 8. in Matth.

Lips. l. 4. de Magnit. Rom. c. 5. Virtus afflicta crescit. L. Florus.

8. Aliquot flores, à Lunæ, intra eclypsin delitescentis umbra percussi, epigraphen sustinent: TUO LANGUORE LANGUESCIMUS. Nobile quoddam ingenium hac icone amicos, è Cardinalis Horatii Spinolæ obitu extremum afflictos, significabat. Eos insuper hæc imago spectat, qui, cùm aliter non possint, amicorum suorum ærumnas saltem commiseratione sublevant. Ita Chusai tenerrimum animi sui affectum Davidi fugitivo exhibiturus: *Occurrit et scissâ veste, & terrâ pleno capite.* In rem præsentem S. Joannes Chrysostomus: *Chusai vir probus, Davidis amicus, suam in eum amicitiam perpetuò conservavit: & cùm nihil aliud posset, lachrymarum affert consolationem, &c.*

In morte. Amicus verus.

2 Reg. 15. 32. S. Jo. Chrys. in Ps. 7.

9. P. Sylvester Petra Sancta flori, intra horti cujusdam sulcum figurato, inscripsit: NON ALIBI MELIUS. Innuebat videlicet, Religiosum nullibi securiùs, atque in suo claustro ac templo comparere. Ab hoc sensu nihil alienus Psaltes, canit: *Plantati in domo Domini, in atriis domûs Dei nostri florebunt.* Religiosissimè meus Thomas Kempensis: *Tutior locus non est servo Dei in hoc mundo, quàm latere in secreto: ubi Patrem ores liberâ mente, ostio cubiculi clauso. Periculosus semper exitus cellæ, mansio ejus quies devotissima vita, &c.*

Religiosus in claustro. P. 91. 14. Tho. Kemp. Exercit. spir. cap. 4.

10. Aliquot floribus subscripsi: VENENATA RECONDUNT. Alludendo ad illud Virgilii:

Virg. Eclog. 3. ℣. 92.

Qui legitis flores, & humi nascentia fraga,
Frigidus, ô pueri fugite hinc, latet anguis in herba.

Ita sanè mundi voluptates nonnisi amaritiem, ac mortis extremos cruciatus recondunt. Absalon Abbas: *Sub specie florum quandóque latent scorpiones, lacertæ & serpentes, & dum volueris capere florem, calcabis serpentem. Si ergò delectat te recreatio floris, terreat suspicio veneni; quia admodum fugienda est delectatio, quæ periculo veneni comparanda est.* Et S. Hieronymus: *Mihi credite, venenum sub melle latet.*

Voluptas humana. Absal. Abb. serm. 38.

S. Hieron. Epist. 57. ad Damasum.

11. Flos, languente ac inclinato vertice, intra vitream ampullam, aquis plenam, collocatus, epigraphen tenet: EXALTABIT CAPUT. Verbis è Psalmo mutuatis. Hinc constat, quantum utilitatis in proximos nostros conferre possimus, si vel famelicis alimenta, vel afflictis consilia aut solatia suggeramus. Eandem virtutem lachrymæ congenitam habent, quarum beneficio peccator vires suas deperditas recuperat, & pristinum dignitatis suæ gradum conscendit. S. Hieronymus *Petrum*, inquit, *ter negantem, amaræ in suum locum restituêre lachrymæ.* Hac omninò ratione Hieronymus Preti aliquot rosas pallentes ac flaccidas, veluti extremæ calamitatis suæ imaginem, uxori transmisit, cum dicto, eas nonnisi vel proprio sanguine, vel illius lachrymis ad pristinas vires revocatum iri. Porrò mentem suam hoc poëmate explicabat:

Ite in dono à colei pallide rose,
A cui l' alma donai senza mercede.
E poi ch' il mio penar non cura, ò crede
State del mio morir nunzie amorose.
Vidi voi d' ostro già tinte; e pompose
D' ostro, ch' il labbro suo forse vi diede,
Hora il pallor di morte in voi si vede,
Imitatrici del mio duol pietose.
Dite (se pur vi mira, e se v' accoglie)
Ch' io son mal vivo, e sarò tosto esangue,
Come voi moribonde, aride foglie.
E se l' vostro color pallido langue,
Ella ravvivi l' adorate spoglie,
Bagnandovi nel pianto, è nel mio sangue.

12. Complures flores videre est, qui, inter nocturnas umbras clausi, nonnisi Sole affulgente explicantur. Unde P. Gambertus clausos illorum calices hoc Virgilii lemmate distinxit: AD SOLEM SESE PANDENT. Et alius: LUX ORTA RECLUDET. Innuebat nimirùm, quævis arcana negotia à Divina perspicacia, aut Principis sagacitate reserari. Vel Justorum virtutes ac merita hodie quidem occulta, olim à suprema Dei providentia amplissimis encomiis coram universo mundo esse manifestanda. S. Hilarium testem accipe: *Abstrusam*, inquit, *voluntatis nostræ conscientiam prodet: & quæ nunc occulta existimantur, luce cognitionis publicæ deteget.*

13. Flores, in horto à ventis agitati, eodem Gamberto authore, epigraphen ex Horatio sustinent: CRESCIT ODOR. Certè hominis justi virtus, quò acerbiore calamitatum vento jactata, tantò fragrantiam uberiorem diffundit. Sapientissimus meus Idiota: *Sicut unguenta redolere non solent, nisi agitentur, & aromata fragrantiam suam emittere, nisi incendantur; ita viri justi virtutes tribulationibus maximè innotescere solent.*

14. P. Henricus Engelgrave flores, ligaminibus constrictos, in pulcherrimæ coronæ orbem inflexit; lemmatis loco illa Virgilii verba subnectens: VINCULA SERTIS. Mens symboli erat, crudeles SS. Martyrum catenas gloriosis illorum coronis arctissimè connexas esse. Ita quoque infirmitas, hominem stringere ac ligare solita, illius capiti sertum texit, nullâ ætate corrumpendum. Denique votorum vincula æterni diadematis construendi opportunissimum instrumentum præbent. Siracides, de sapientia differens: *Injice*, ait, *pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum.* Et subjungit: *Et erunt tibi compedes ejus in protectionem fortitudinis, & bases virtutis, & torques illius in stolam gloriæ, &c.* Colophonem jungens Magnus August. ait de Religiosorum votis: *Felix necessitas, quæ in meliora compellit.*

10. Theophrastus docet, fragrantiam, è compluribus ac variis odoribus mixtam, geminatum augmentum accipere: *Odores quidem omninò ex mixtione sunt.* Idipsum etiam Virgilius docet:

Et vos, ô lauri! carpam, & te proxime myrte;
Sic posita quoniam suaves miscetis odores.

Unde fasciculus è Narcissis, hyacinthis, rosis, violis, aliisque venustis ac diversi generis floribus contextus, epigraphen reddit: JUNCTI SUAVIUS. Vel
g- ut alius inscripsit: SUAVIORES SIMUL. Virtutes quibus anima nostra, ceu floribus, exornatur; tametsi singulæ fragrantiam quandam peculiarem diffundant, simul tamen junctæ tantò evadunt suaviores, quò major fuerit illarum numerus. Siracides de
1. Josia Rege ait: *Memoria Josiæ in compensationem odoris facta opus pigmentarii.* Et de sacra Sponsa Salomon: *Ascendit sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris & universi pulveris pigmentarii.* Eo-
7. dem encomio Isaacus Jacobum suum celebrans, di-
2. cebat: *Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni.* Hunc
1. locum interpretatus S. Ambrosius, inquit: *Ecce odor filii mei tanquam odor agri pleni; erat enim perfectus in omni flore virtutum, & sacræ benedictionis, atque cœlestis beatitudinis redolebat gratiam.*

16. Floribus id fatum est, brevì marcescere, ultrò defluere, & tandem (quod Plinius testatur) in vermiculos converti. Unde meus D. Alexander Luzon de Millares symboli loco florem, caule celsiore nixum, depinxit, cujus defluentia folia in vermes resolvuntur; cum lemmate: HUC REFER EXITUM. De homine affirmat Jobus: *Quasi flos egreditur:* eadem enim, quæ florem, etiam hominem manet metamorphosis, dum sive regio, sive privato spectandus statu, secundùm corpus in vermes transit. Abeunt omnia eodem cum illo; honor, majestas, corona, sceptrum, in vermes transformantur, cujuscunque potentiæ ac magnificentiæ *huc refer exitum.* Si quæ fuerint humanæ mortalitatis obliti, hî debent fasces ponere, & communem matrem agnoscere, primordia generis humani, terram scilicet & vermes. Quod & aliqui ante mortem fuerunt experti, ut certum mortalitatis demonstrarent argumentum. Arnulphus Imperator, Caroli Crassi successor, ita carnibus corruptus est totus, ut in vermes abierit. Lucii Syllæ corpus, seipsum erodens, passim
2. scatebat vermibus. Herodes Agrippa, Rex Judæorum, sedens pro tribunali, regioque vestitus cultu, concionabatur ad populum, quo Dei voces & non hominis acclamante, statim percussus est ab Angelo, & ob summam arrogantiam consumptus à vermibus, expiravit. S. P. N. Augustinus: *Totus splendor*
2. *generis humani, honores, potestates, divitiæ, flos fœni est: & sicut vix annua est pulchritudo agri, & perexiguo tempore transeunt flores, qui sunt virtutes herbarum, sic & humana prosperitas.*

17. Flos è virga arida progerminans, epigraphen tenet: SINE SEMINE GERMEN. Mariæ Virginis hæc imago est, è qua flos venustissimus, Christus, veluti ex arente Aaronis virgâ, sine semine prodiit. Ut adeò rectè à Philippo Abbate cognominetur: *Virga Aaron arida, absque fomentis naturalibus fructificans,* à S. Damasceno: *Planta feracissima virginitatis,* à S. Bernardo: *Planta cœlestis, pretiosior cunctis, & sanctior universis.* Et à S. Augustino: *Virga Aaron frugifera supra naturam.* Dilucidè Isaias: *Egreditur,* inquit, *virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet, & requiescet super eum Spiritus Domini.* Emblematis sui interpretem audi P. Jacobum Masenium:

Cernis ut arenti vernans rosa stipite surgit,
Et nunc flore viret, quod modò truncus erat.
Virginis effigies parientis virga putatur;
De virga flos est: Virgine matre Deus.

18. Flos à radice ita dependet, ut, truncatâ istâ, ille mox exsiccetur. Lemma: PERIT, PEREUNTE RADICE. Certè virtus, quæcunque demum illa, si humilitatis radice destituatur, protinus exarescit. Unde humilitas, D. Gregorii Magni sensu, est *Magistra, parens, radix, & origo omnium virtutum.* Vox S. Cypriani est: *Humilitas est sanctitatis fundamentum.* S. Hieronymi: *Prima virtus Christianorum humilitas.* Et S. Bernardi: *Humilitas est fundamentum, custosque virtutum.*

Humilitas mater virtutum. *S. Greg. l. 23. Moral. c. 13. S. Cypr. ser. de Nat. Christi. S. Hier. Ep. ad Eustoch. S. Bernard. ser. 1. de Nat.*

19. Flores, grassante siccitate, infirmantur, arescunt, & ad terram inclinati, quasi emoriuntur. Verùm pluviâ destillante, mox eriguntur, & vigorem pristinum recuperant. Emblemati subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei: ERIGET IRRIGUUM. Jobi ore, Deum cum flore hominem comparat; *qui quasi flos egreditur & conteritur, &c.* Unde caduco huic flori pluviam Deus providit saluberrimam, Virginem inquam Mariam, quæ homines morti, sive corporali, sive spirituali, vicinos in vitam revocat, erigitque languentes. Opportunè S. Hieronymus, Mariam Virginem cum *Jordane fluvio* confert; sicuti enim Naaman sanitatem efflagitans, ab Elisæo jussus est, ut in Jordanem descenderet; ita *ad Deiparam relegantur languentes, ipsi enim commissum est, ut eos reddat sospitati.*

Maria V. auxiliatrix. *S. Hieron. Ep. ad Fabiolam.*

AMARANTHUS.
Cap. II.

20. Amaranthus, instar holoserici purpurascens, tempore diuturno persistit; & jamjam exsiccatus, si aquis irrigetur, denuò revirescit. Unde aliquot amaranthi flores, in fasciculum colligatos, hoc lemmate afficies: NUNQUAM LANGUESCIMUS. Vivos ac constantes hominis affectus; vel certè paradysi gaudia, nullo ævo terminanda, hoc symbolo propones. S. Petrus beatitatem nostram vocat *hæreditatem incontaminatam & immarcessibilem,* metaphora, asserente P. Cornelio à Lapide, ex Amaranthi floribus mutuatâ. Appositè S. Clemens Alexandrinus: *Pulchra,* inquit, *amaranthi corona illi reposita est, qui rectè se gesserit: hunc florem terra ferre non potest: cœlum solummodò eum ferre potest.*

Amor constans. Beatitudo. *1 Petr. 4. S. Clem. Alex. lib. 2. c. 8.*

21. Bernardinus Rota amico cuidam defuncto amaranthum, aquis immersum, ac denuò revirescentem, depinxit, cum lemmate allegorico: AT LACHRYMIS MEA VITA VIRET. Jure merito Maria Magdalena idipsum de se pronuntiet, quæ primo quidem intuitu arida & exsucca, posteaquam lachrymarum undis irrorata fuerat, amænissimum paradysi florem induit. S. Damiano teste: *Mox ut lachrymæ eruperint, protinus anima revirescit, & tanquam arbor verna austri fomite recalescens, redivivo virtutum suarum flore vestitur.*

In morte. S. Maria Magdalena. *S. Pet. Dam. Opusc. 13. c. 22.*

22. Magnatem quendam, vitâ defunctam, & amicorum lachrymis copiosè irrigatum, Franciscus Raulinus Amarantho non absimilem dixit; addito lemmate: MADEFACTUS REVIVISCIT. Plinius hos characteres subministrans, de Amarantho ait: *Madefactus aquâ reviviscit.* Ita lachrymæ, in exequiis ac die anniversariâ ex oculis nostris sparsæ, potissimùm ad exanimis amici merita in memoriam revocanda deserviunt. Eam ob rem *in Israël consuetudo servata est, ut post anni circulum conveniant in unum filiæ Israël, & plangant filiam Jephte Galaaditis diebus quatuor.* Hunc ipsum morem etiam defuncto Josiâ & Adonide observârunt. Vitam quoque spiritualem, in peccatis extinctam, revocat lachrymarum imber: Unde animo ita ardenti pre-

In morte. *Plin. l. 21. cap. 8.* Lachrymæ in morte. *Judic. 11. 39. 2 Paral. 35. 25. Ezech. 8. 14.*

S. Aug. lib. Med. c. 36.

precatus est Magnus Augustinus: *Da mihi quæso lachrymas ex toto affectu internas, quæ peccatorum meorum possint solvere vincula, & cœlesti jucunditate semper repleant animam meam.*

Lachrymæ. S. Greg. in Ps. 1. Pœnit.

23. Qui, rebus suis ad extremam egestatem devolutis, tandem in mari pristinas opes mercimoniorum beneficio recuperat, amaranthi Emblemate significari potest, cum dicto: UNDIS VIRESCO. Anima nostra, lachrymarum fluentis probè rigata, efflorescit, ac vigorem inducit. S. Gregorius: *Sicut hortus, receptâ suavi pluviâ, evidenter germinat; ita caro lachrymarum fluentis rigata, bonorum operum & justitiæ germen emittit.*

SS. Innocentes. Martyres. S. Ambr. l. 4. in Lucam.

24. Indolem adeò constantem hi flores exhibent, ut, quod suprà diximus, è nativa sua terra recisi, purpuram ac virorem suum nunquam abjiciant. Eos proinde D. Vincentius Gilibertus Sanctorum Innocentum Imaginem symbolicam statuit, cum lemmate. RECISA VIRESCUNT. Eam tamen omnium SS. Martyrum propriam dixeris, qui à ferri tyrannide succisi, in paradisi horto ac Ecclesiæ memoria tantundem æterni viroris conservant, quantùm ab hostium crudelitate lacerati fuêre. Optimè dixit S. Ambrosius: *Tolle Martyrum certamina, tulisti coronas: tolle cruciatus, tulisti beatitudinem: nonne tentatio Joseph virtutis est consecratio? Nonne injuria carceris corona est castitatis?*

Perseverantia. Animus imperterritus. S. Gregor. Naz. Ep. 64.

25. Qui è suorum consuetudine aut amicitia proscriptus, animum non despondet, ac lætus persistit, amaranthum imitatur, cum lemmate: NEC RECISUS LANGUET. His ipsis characteribus etiam heroicam ac imperterritam illius mentem significabis, qui vivâ suâ carne aut membris è corpore recisis, tristitiam ac languorem penitùs nullum contrahit. S. Gregorius Nazianzenus post adductum Anaxarchi exemplum, qui manu suâ intra mortarium contritâ, nihil turbati aut impatientis animi ostenderat, subjungit: *Alter, cùm crus illi frangeretur, velut in alieno corpore philosophabatur, citiùsque crus perfractum esse visum est, quàm ipse vim doloris persensisse.*

Perseverantia. Gen. 31. 40. Sen. Ep. 72.

26. Amaranthus etiam inter acerbissimi temporis injurias integer persistit, & NEC GELU, NEC ÆSTU vastatur. Genuina hæc pectoris imperterriti ac constantis imago est. Ita Jacob, Rachelis amore captus, tametsi *die noctuque æstu ureretur, & gelu*, calidos tamen ac castos suos affectus nullo unquam frigore sibi eripi passus est. Compendio dixit Seneca: *Magnanimus stat rectus sub quolibet pondere.* Eadem imago etiam virtuosos ac litteratos illos hominum flores concernit, qui Musis probè irrigati, velutì in terra fertilissima, nullâ unquam frigoris aut caloris inclementiâ immutantur, æternùmque durant. Unde Claudianus Serenæ Reginę capiti coronam incorruptibilem, atque præ omni aureo ac gemmeo diademate æstimandam ex amaranthi floribus contexuit. Verba ipsius ita accipe:

Claud. de laud. Serenæ.

Dic mihi Calliope tanto cur tempore differs
Pierio meritam serto redimire Serenam?
Vile putas donum, solitam consurgere gemmis
Aut rubro radiare mari, si floribus ornes
Reginæ Regina comam? Si floribus illis,
Quos neque frigoribus Boreas, nec Syrius urit
Æstibus æterno sed veris honore rubentes
Fons Aganippeâ Parnassidos educat undâ.

ANEMONE, seu FLOS ADONIDIS.

Cap. III.

27. Anemone à nonnullis *Flos Adonidis* cognominatur, quòd Adonide, juxta Mythilogos, per aprum occiso, ex ipsius cruore prodierit, vulgò tamen *flos venti*, græcè *Anemone vocatur*; tum quia nonnisi spirante vento aperitur, tum etiam, quia à vento nonnihil vehementiore concussus, tenerrima sua folia ac semina protinùs in terram dejicit. Illum Vincentius Tanara ita loquentem introducit:

Méque malè hærentem, & nimiâ levitate caducum.
Excutiunt iidem, qui perflant omnia venti.

Quamobrem Abbas Ferrus eidem inscripsit: TENUI DISCUTITUR AURA. Ita sanè muliebris venustas quovis adverso flamine incursante, fragilissima concidit. Domitianus, Suetonio referente, dicere est solitus: *Nec gratius quidquam decore, nec brevius.* Et S. P. Augustinus: *Pulchritudo corporis à Deo quidem factum, sed temporale, carnale infirmum bonum.* In rem præsentem Joannes Baptista Marinus canit:

L' ostro vivace, el' oro;
Sarà pallido argento;
De le perle il tesoro
Cadrà qual foglia al vento,
E fiano in un momento,
Di solchi, e di pruine
Arato il volto, e seminato il crine.

Et posterior illo Bernardus Morandus Comes:

Humana beltade
Appunto d'un fiore
Non dura già più:
Si tosto ella cade,
Si presto ella muore
Che quasi non fù:
Di nostra giorentù
Dura si poco il verde,
Che quando a noi si mostra, all'hor si perde.

Eandem levitatem S. Hieronymus in muliebris pudicitiæ fama deprehendens, ait: *Tenera res in fœminis, fama pudicitiæ est, & quasi flos pulcherrimus citò ad levem marcescit auram, levique flatu perrumpitur; maximè ubi & ætas consentit ad vitium, & maritalis deest auctoritas.*

28. Alius eidem flori inscripsit: BREVIS EST USUS. Vita humana, his characteribus exactè descripta, momento penè unico circumscribitur. S. Petrus Damianus: *Humanæ vitæ varietas momentaneâ temporum varietate concluditur, ut & elati quique diutiùs de sua prosperitate non gaudeant, & inglorii suæ dejectionis incommodum festinanter evadant.* Clarissimè Jobus: *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, qui quasi flos egreditur & conteritur.* Et Salomon: *Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit.* Atque adeò vita nostra, etiamnum instar floris germinans, minaci mortis falce conteritur. Idipsum etiam de voluptatibus mundanis assidua testatur experientia, quòd instar florum sensibus nostris aliquantulùm blandiantur, & momento evanescant. S. Clemens Alexandrinus: *Voluptates*, inquit, *& delitias tanquam caducum & brevem florem relinque vento & igni.* Et S. Joannes Chrysostomus: *Quænam sæcularium voluptatum quæso utilitas? Hodie sunt, cras elabuntur: hodie flos pulcherrimus, cras aridus pulvis.* Denique Joannes Audenus:

Quæ durare putas mortalis gaudia vitæ,
Sunt brevia, & finis tristis amoris erit.

CAL-

CALTHA.

Cap. IV.

29. Caltha, hortorum decus non injucundum, complures crocei coloris flores profert, qui omnes non tantùm heliotropii formam imitantur, sed etiam Solem præeuntem assiduo motu ac mirâ sympathiâ sequuntur. Unde à Gallis, Joanne Ruellio teste, *vulgò dicitur solsia, quasi solsequia.* Insuper eadem caltha fragrantiam gravem gratámque spargit; ut adeò meus D. Salvator Carducius florescenti Calthæ non immeritò subscripserit: REDOLET SUAVISQUE, GRAVISQUE. Hanc actionum suarum ideam Princeps unicè attendat, ut justis ac sceleratis simul & pertimescendus & amandus benevolentiæ suæ suavitatem cum vindicantis justitiæ rigore vultúsque majestate nunquam non condire sciat. Idipsum genuinæ correctionis est ingenium, quę verborum ac pœnarum gravitati dulcedinem conjunctam habet. S. Ambrosius, Patris exemplo id confirmans, ait: *Non osculatur pater filium, sed aliquando castigat: ergo quando castigatur, qui diligitur, tunc circa eum pietas exercetur. Habet enim & amor plagas suas, quæ dulciores sunt, cùm amariùs inferuntur.*

30. Ruellius observatum habet, Caltham in autumno præ aliis temporibus venustissimam apparere: *Autumno*, inquit, *fusiùs emicat, colore luteo, folio multiplici, odore suaviter gravi.* Unde epigraphen subjunges: AUTUMNO VIVIDIOR. Vel: VERNAT IN AUTUMO. Ita Dei servus in ætatis suæ autumno, vitâ nimirùm ad epilogum vergente, virtutes suas germinat. De meo Concanonico S. Wilhelmo historiæ memorant, quòd, cùm noctu voces inaudiisset: *Septem dies vives*; primò septem diebus, posteà septem hebdomadis, ac demùm septem integris annis: *Corpus suum sic affligebat, ut vita anteacta illius extremæ comparatione delicatè videretur.*

31. Caltha tam sertis texendis, quàm mensis & acetariis exornandis inservit. Ruelli verba sunt: *Venit in coronamenta, & [illegible] & acetariis.* Unde inscriptio: MENSIS DECUS, ATQUE CORONIS. Iidem Eutrapeliæ mores sunt; nam urbana ac pia hominis hilaritas integram litteratorum coronam exornare, ac geniales illorum mensas mirificè condire solet. Aulum Gellium in hanc audire juvat: *Non convenit*, inquit, *esse loquaces convivas; nec mutos eligere oportet: quia eloquentia in foro, silentium verò non in convivio, sed in cubiculo. Sermones igitur illius temporis habendos non de rebus anxiis, non tortuosis, sed ex quibus ingenium venustatis fiat, & amœnum, & cum quadam voluptate utiles.*

32. Hic flos, nobilissimo plenus spiritu, nonnisi intra humum domesticam, assiduâ cultam solicitudine, progerminat. Unde illum lemmatis loco his Ruellii verbis insignivi: PROVENIT INCULTIS. Vel ut meo Carducio placet: AMBITIOSA COLI. Gratia Divina, eodem Carducio afferente, huic flori persimilis, assiduâ nostrâ diligentiâ coli, inutriri ac conservari vult. Eusebius Gallicanus ad illa D. Pauli verba reflectens: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo*, ait: *Ecce beatus Paulus jam Christi habitaculum, jam vas electionis effectus, intelligit, sibi non sufficere solam gratiam, nisi gratiæ adjungat solicitudinem vigilantiæ, & laboris industriam, &c.*

33. Hunc florem communi quidem vocabulo *Caltham* cognominant, quamvis ab aliis vocetur *Calenda* seu *calendula.* Ruellius ait: *Vocant officinæ calendam vel calendulam, quasi dicant caltham vel calthulam.* Cognominis rationem esse ajunt, quòd felicissima calthæ venustas omnes mensium calendas recenti quodam serto insigniat, ac velutì coronet. Proinde epigraphen subjunges: CALENDAS FLORE CORONAT. Hinc fideles discant, quovis exordiente mense Creatori suo novum virtutis & laudis tributum pendere. David, laudis Divinæ phonascum agens, sedulò intonat: *Buccinate in Neomenia tuba.* Psal. 80. 4.
Nam lunâ recente spiritus noster innovari, ac supremæ bonitati per totidem acceptis beneficiis gratum se sistere debet. Opera bona renovata.
Glossa illud Psalmi interpretata, quibusvis creaturis aurem vellicat: *Laudate Deum in renovatione mensis per gratiam.* Apoc. 22. 2.
Atque adeò lignum vitæ à Joanne Apocalyptico descriptum, imitari oportet; quod erat *afferens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum.* Eundem Psalmi locum explicans Magnus Augustinus: *Præceptum erat*, inquit, S. Aug. in Ps. 80.
ut in initio mensis tubâ canerent; & hoc usque nunc Judæi corporaliter faciunt, spiritualiter non intelligunt. Initium enim mensis nova Luna est. Nova Luna nova vita est. Memineris ergo, ex Augustini consilio, Ps. 138. 11.
ad mentem Psaltis Regii quibusvis mensium Calendis auspicari vitam, veteri emendatâ.

CAMPANULA.

Cap. V.

34. Flos, quem *campanulam noctis* vocant, epigraphen sustinet: EL MIO SOL, ES LA NOCHE. Id est: MIHI NOX ATRA PHÆBUS. Amans fœminæ nigræ.
His vocibus consonans Psaltes Regius, ait: *Et nox illuminatio mea.* Illum hæc imago spectat, Hæretici flagitiosi.
qui fœminam quandam nigram & informem deperit. Hæretici quoque, aliique homines flagitiosi lucem nonnisi fuscam & caliginosam ambiunt. Cæterùm quod amantem attinet, D. Cyrus di Pers quemdam fœminæ Æthiopis amore captum, hoc poëmate describit:

Tu nel corso amoroso
Sei forse stanco omai,
Onde la notte desiando vai
Che madre è del riposo?
O pur uvol dir quella bellezz nera
Ch' l tuo giorno d'amor giunge à la sera.

De sceleratis verò Hieronymus Arnobiensis, ab Arnob. l. 3.
Aloysio Novarino adductus, ait: *Tantâ cæcitate impius obsidetur, ut lux illi tenebræ sint.* ap. Novar. To. 1. Adag. n. 1643.
Hujus rei exemplum satis manifestum in obstinatis ac cæcis Hebræis videre est, qui veritatis lucem abominati, instar stultorum, nulla alia, nisi caliginis & errorum vestigia sequi voluerunt. S. Petrus Venerabilis ad- S. Pet. Ven.
versùs Judæos ait: *Quid in rebus mundanis luce clarius?* Tract. cont.
Quid Sole fulgentius? Cæcis tamen & lux nox est, & Sol Jud. c. 2.
tenebræ sunt. Sic vobis, sic planè vobis Scripturarum sacrarum claritas splendet: ut quæ alios illuminant, vobis lucere non possunt; quæ aliis fulgent, vobis obtenebrescant.

CARYOPHILLUM.

Cap. VI.

35. Inter cæteras caryophilli proprietates maximè admirandus est variorum colorum concursus, ac velutì concertatio, dum alia simplicia, alia duplicata; lactea alia, ac minis striis interspersa, item rubro clara, & rubro obscura, carnea, ignea, ex albo in sanguineas maculas distincta, Barth. Reg.
quibus è Turcia cognomen est, aliáque innumera. lib. 3.
P. Bartholomæus Rogatus hunc florem prolixâ Eleg. 5.

&

& insigni elogiâ loquentem sistit; cujus initium hîc recitare opportunum duxi:

Mille novos refero vultus, & mille recludo,
Ornatus, varii mille coloris opes.
Non ego vel minio tantùm, vel lacte nitesco,
Nec refero solùm fronde rubente crocum.
Sed fusca sub veste meus nunc ardet amictus.
Nec tamen in fusco murice forma perit.

Itaque caryophillum, in colores adeo variegatos distributum, epigraphen sibi vendicat: IN QUOSCUNQUE COLORES. Vel, VARIUS, ET MULTIPLEX. Si Emblematis mentem in sinistrum sensum detorquere libeat, haud incongruè dixeris, malitiosum adulatorem eo significari, qui, ad alterius voluntatem sibi conciliandam, nullum non colorem induit. Plutarchus, Adulatorem ab amico discernens, ait: *Adulator stabilem nullam cùm habeat suorum morum sedem, neque certum aliquod vivendi delegerit genus sibi quod placeat, sed quod alteri, cúmque alteri sese effingat, atque accommodet, non simplex est atque unius modi, sed varius ac multiplex &c.* In sensu tamen saniore ac laudabili hominem, charitatis studiosum, exhibet, qui ad aliorum egestatem aut tristitiam sublevandam in omnes colores transformari novit. Sibimet luculentus testis S. Paulus: *Factus sum*, inquit, *Judæis tanquàm Judæus, ut Judæos lucrarer; iis, qui sub lege sunt, quasi sub lege essem, ut eos lucrifacerem. Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.*

Adulator. — Plut. Opusc. de Adulat. & Amici discrimine. — Charitativus. — 1 Cor. 9. 10.

36. Caryophilli tam flos, quàm folia in quibusdam montium locis etiam rigente hyeme non dejiciuntur, sed integra ac venusta persistunt. Unde è Poëtis nonnemo ad hunc florem conversus, canit:

——— Son bragie ardenti
Le tue foglie vivaci
Ch'a i fiati crudi, e algenti
Più s' accendon, quai faci;
Il cui feroce caldo,
De' l' inverno al rigor sol può star saldo.

Poëta apud D. Vincentium Cittadini di Villa lib. 5.

Proinde inscribes: DE L'INVERNO AL RIGOR DURA BEN SALDO. Id est: BRUMÆ RIGOREM IRRIDET. Ita imperterritum hominis pectus quasvis adversas mundi calamitates parvi æstimat. Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus: *Saviat mundus, fremat mundus, increpet linguis, coruscet armis, quidquid potest, faciat. Quid faciet ad id, quod accepturi sumus? Appendo quod patior, contra id, quod spero. Hoc sentio, illud credo. Et tamen plus valet, quod credo, quàm quod sentio.*

Imperterritus animus. — S. August. serm. de Diversis 36.

37. Cariophillum fragrantiam, instar aromatis, suavem exhalat; unde etiam, quod Tanara, superiore numero adductus, observat, nominis sui originem traxit. Epigraphen subjunxi: REDOLET AROMATA. Anima sancta, ceu omnium virtutum exemplar, in quibusvis suis operationibus suavissimum charitatis, misericordiæ, ac mortificationis odorem diffundit, uti prolixis argumentis probat S. Ambrosius, ad quem te, studiose Lector, remitto. Hoc sensu Salomon de Sponsa sua dixit: *Odor unguentorum tuorum super omnia aromata.*

Justus exemplaris. — S. Ambr. l. 1. de Virgin. Cant. 4. 10.

38. Caryophilla, teste Castore Durante, ad syncopen & cordis tremores persanandos deserviunt; quin & capitis dolores mitigant, si in aceto macerata, fronti applicentur. Quare meus D. Salvator Carducius vasculum caryophillis repletum, hoc lemmate exornavit: CAPITIS, CORDISQUE LEVAMEN. Sanguineas Christi plagas, & acerbos cruciatus non injuriè cum caryophillis comparaverim; illi quippe attento ac meditabundo animo considerati, omnes è corde ac capite humano miserias dolores que proscribunt. S. Laurentius Justinianus: *Ipsius tentatio nostrarum singulare levamen est. Dulcescunt nostra, cùm considerantur illius.*

Passio Christi.

39. Castor Durantes docet, conditu ram (Pharmacopæis *conserva*) è caryophillis confectam, adversùs quævis venenorum genera, & animantium venenatorum morsus antidotum esse præsentissimum. Ut adeò benè de hoc flore pronuntiaveris: CURAT MORSUS, CONTAGIA PELLIT. Christi patientis hic typus est, qui meditabundo animo consideratus, interiora pectoris nostri vulnera curat, malisque omnibus levamen præbet. S. Bernardus ait: *Quid enim tam efficax ad curanda conscientiæ vulnera, nec non ad purgandam mentis aciem, quàm Christi vulnerum sedula meditatio?* Et S. P. Augustinus: *In omnibus non inveni tam efficax remedium, quàm vulnera Christi.* His concolor S. Bonaventura, ait: *Qui se intentè & devotè in sanctissima vita & passione Domini exercet, omnia utilia, & necessaria sibi abundanter ibi invenit, nec opus est, ut extra Jesum aliquid quærat.*

40. Unica manus, complures caryophilli flores in eodem vase irrigans, à D. Primo Aloysio Tatti epigraphen recepit: UNICA CUNCTOS. Dicere volebat, è gratiosa S. Eurosiæ Virginis & Martyris manu in cunctos fideles auxilia adeò cumulata derivari, ut de illa pro meritis eam S. Joannis gnomam pronuntiaveris: *De plenitudine ejus nos omnes accepimus.* Hunc locum interpretatus S. Joannes Chrysostomus, illum de gratiis, à Servatore nostro in humanum genus profusis, intelligendum censet: *Omnis plenitudo fidelium*, inquit, *& qui nunc sunt, & futurorum, & de plenitudine ejus accepimus.*

41. Caryophillorum calami, ne florum pondere rumpantur, quibusdam viminibus, per vasis ambitum in coronæ formam contextis, sustineri solent. Unde coronam illam hoc lemmate insignivi: FULCIT, ET ORNAT. Quod caryophillis corona, id nonnunquam Magnatum præsidia clientibus præstant, quorum beneficio sustentantur & illustrantur. Certè Deus hominem sibi supplicem non tantùm sustentat, sed & variis gratiæ suæ ornamentis coronat. S. P. Augustinus: *Deus*, inquit, *adjuvat, ut vincas, & certantem inspectat, & deficientem sublevat, & vincentem coronat.* Hoc sensu grandi suo Mecenati acclamabat Horatius:

O & PRÆSIDIUM ET dulce DECUS meum.

CORONA IMPERIALIS.

Cap. VII.

42. Florum hic nobilissimus nomen suum traxit, quòd certam campanularum seriem gerat, quæ naturæ industriâ in perfectum orbem distributæ, gratiosam coronam imitantur. Unde ingeniosissimus D. Demetrius Suppensus, Clericus Regularis S. Pauli, coronam illam hoc lemmate insignivit: IPSA SIBI SERTUM. Virtutis hoc symbolum est, quæ propriis ac individuis suis ornamentis coronata, nullo emendicato opis alienæ serto indiget. Apprimè de illa dixit Seneca: *Virtutum omnium pretium in ipsis est.* Plutarchus ad quoddam Lysandri dictum reflectens, ajebat: *Virtutem non egere laudibus humanis, cùm ipsa secum ducat suam laudem & decus.* Cæterùm Emblematis præsentis Author, floridam, ut ipse loquitur, hujus libri nostri eruditionem observans, non sine comitatis suæ excessu, illum imperialis Coronæ symbolo dignatus est, quasi volumen istud, omni Rhetorum arte ac meritissimâ laude sepositâ, sibimet amplissimi ornamenti loco esset. Porrò mentem suam sequenti epigrammete aperuit:

Pullu-

Pullulat Elysiis florum pulcherrimus hortis,
Qui secum nascens omnia Regis habet.
Nomine & IMPERIUM defert, meritumque CORONÆ
Purpurat, ac ostro pingitur ipse suo.
Non arti debet pretiosum frontis honorem,
Rex idem SERTUM EST, & diadema SIBI.
Quam frustra Aoniis tibi mendicamus in agris
Florea virtuti serta Philippe tua!
Eminet Ascræo quàm nobile germen Agello!
Tot flores inter non habet ulla parem.
IPSA CORONA SIBI EST, alieni haud indiga cultûs,
Sat dives proprias emicat inter opes.

43. Franciscus Raulinus observat, quòd floris hujus medulla nativis lachrymis sit coronata, easque veluti liquidos ac roscidos quosdam beryllos destillet. Unde Emblematis loco inscripsi: INTIMA CORONANT LACHRYMÆ. Principem his coloribus expresseris, qui, frontem gemmeo diademate illustrem ostentans, in anima pretiosas contritionis ac pietatis lachrymas recondit. Inter hos cumprimis recenseas Davidem, Ezechiam, S. Petrum, S.P. Augustinum, S. Carolum, & S. Lucium, Britanniæ Regem & Germaniæ Apostolum, cujus die Natali, tertiâ nimirum Decembris, hæc scribo. Quantumvis enim terrena splendeant diademata & honores, verè tamen felicem nunquam te putes sine intimis animi lachrymis. Meritò proindè exclamat S. Hieronymus: *O lachryma humilis, tua est patientia, tuum regnum, tribunal Judicis non vereris, amicorum tuorum accusatoribus silentium imponis &c.*

GRANADILLA, seu FLOS PASSIONIS, vel INDICUS. *Cap. VII.*

44. Hic flos, sub Paulo V. Romam allatus, pleraque Christi patientis instrumenta & signa in se mirificè exprimit. Undè S. Chatharinam Senensem, sacris vulneribus ac spineâ Coronâ à Deo insignitam, D. Aresius eo flore, ceu symbolo, exornavit; lemate è Psalmo desumpto: EX SION SPECIES DECORIS EJUS. Innuebat videlicet, Divina ac gloriosa illa insignia, ornamento prorsùs admirando, in piissimam Virginem à nemine alio nisi à Christo, quem sacræ Litteræ mysticam Hierosolymam seu Sionem vocant, derivata esse; sicuti flos Indicus illam passionis supellectilem, quæ Hierosolymis ad excruciandum Servatorem destinata erat, privilegio prorsus singulari, nonnisi à suprema Dei providentia recepit: quippè qui supra foliorum ambitum columnam, coronam, spinas, clavos, crucem, cæteraque patientis Christi instrumenta non sine naturæ prodigio ostentat. Cæterùm hanc decoris speciem, Christi nimirum passionem, in cujusvis Christiani pectore repræsentatam velim. Disertè S. P. Augustinus; *Inspice vulnera pendentis, sanguinem morientis, pretium redimentis, cicatricem resurgentis, &c. Hæc quanta sint, cogitate: hæc in statera cordis vestri appendite, ut totus vobis figatur in corde, qui totus pro nobis fixus fuit in Cruce.* Florem hunc eleganti poemate describens P. Nicolaus Caussinus, in rem nostram canit:

Ite procul blandi Veneris ludibria flores,
Quos parit in risum luxuriosus ager.
Altius una suos tollit Granadilla dolores,
Et fert congesti pondera tota Dei.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Tortilis hic nodis, & adunco milite surgit
Regis apex Domini, gloria mixta malis.
Hic crux, hic clavis Christi pretiosa supellex
Pauperis, hic rubris vulnera picta notis.
O dilecta Deo, cui cœlum nectare sudat,
Et vigil intactas Flora tuetur opes.
Quis tanta in parvo lusit miracula flore?
Nempe suâ hic pinxit se Deus ipse manu.

Hic flos, columnâ, flagellis, coronâ, clavis ac cruce spectandus, epigraphen non incongruam habet: I TORMENTI DI CHRISTO EI NE PALESA. Id est: CHRISTI TORMENTA FIGURAT. Guido Vanninus, post diversos flores descriptos, de Granadilla canit: *Vannin. l. 1. de arte amandi Deum.*

Ast alios inter, florem specolare cruenti
In cruce qui Christi mœsta trophæa refert.
Spinea serta refert, hastam, speciemque columnæ,
Ingentes clavos, verbera, vincla, Crucem &c.

Et Josephus Baptista: *Joseph. Bapt. p. 4. delle sue Poesie meliche.*

Le pene d' una Dea se mostra un fiore,
I tormenti di Christo un fior palesa.

Genuinam hanc S. Pauli ideam dixeris, qui, instar exquisitissimæ Granadillæ, è lingua sua nihil aliud, nisi Christi Crucifixi dolores promebat. *Nos autem prædicamus Christum Crucifixum.* Corpus verò proprium, flagellis, cicatricibus, ac livore, ceu veris Christi insignibus, undiquè obductum circumtulit. *Ego enim stigmata Domini JESU in corpore meo porto.* Etsi verò plurimi hunc locum ad litteram explicent, S. Augustinus tamen accommodatè ad hoc symbolum, in sensu allegorico eum interpretatur: *Apostolus, inquit, stigmata voluit appellare, quasi notas pœnarum, ex persecutionibus, quas patiebatur. Id est, habeo alios conflictus & certamina cum carne mea, quæ in persecutionibus, quas patior, mecum dimicant.* *S. Paulus. 1. Cor. 1. 23. Galat. 6. 17. S. Aug. in Exposit. Epist. ad Gal. c. 6.*

46. Granadillam, crucibus, clavis, flagellis, cæteraque tormentorum supellectile visendam, hoc lemmate distinxi: RASSEMBRANO TORMENTI, E PUR SON FIORI. Id est: TORMENTA INNOXIA FLORENT. Ita sanè tormenta, à Tyrannis adversus SS. Martyres destinata, his non rarò instar suavissimorum florum grata videbantur. De S. Stephano canitur: *Lapides torrentis illi dulces fuerunt.* Sancti Martyres Marcus & Marcellinus inter atroces pœnas sanctè affirmarunt: *Nunquam tam jucundè epulati sumus.* S. Tiburtius ad prunas, nudis pedibus calcandas, damnatus: *Prunæ*, inquiebat, *mihi flores videntur.* *Tormenta suavia. 18. Junii. 11. August.*

47. Granadillæ clavos, flagella, & cruces hoc lemmate afficies: HANNO FORMA DI FIORI, E SON TORMENTI. Id est: SUB FLORIBUS TORMENTA PRODUNTUR. Haud secùs terrenæ voluptates, omnesque fallacis mundi blanditiæ, extero vultu meritissimos flores mentiuntur, re ipsa tamen acerbissimis cruciatibus plenæ. Josephus Baptista: Emblemati huic construendo ansam suppeditans, de Granadilla canit: *Joseph. Baptist. loc. cit.*

Sono symboli a noi que' verdi onori,
O che del Mon i fior sono tormenti,
O che i tormenti à Dio sembrano fiori,

Et verò quòd mundi flores connubio penè individuo gravissimos cruciatus secum ferant. Absalon Can. Regul. Abbas dilucidè in hæc verba testatur: *Frequenter audisti & vidisti, quia loca florida & amœna frequenter ad fructum minus idonea sunt; imò SUB SPCIE FLORUM quandoque LATENT scorpiones & SER-* *Voluptates mundi. Absalon. Abb. ser. 38.*

& SERPENTES: & dum volueris carpere florem, calcabis serpentem. Si ergo delectat te recreatio floris, terreat suspicio veneni, &c.

48. Granadilla, omnem Christi patientis supellectilem, veluti in theatro, exhibens, non abs re hâc antonomasia cognominari potest; DIVINI SCENA DOLORIS. Cumprimis hæc idea Seraphicum Patrem S. Franciscum concernit, in cujus manibus ac pedibus sacra vulnera, è Christi Crucifixi clavis relicta, cernebantur. S. Bonaventuræ de illo testimonium est: *Dextrum quoque latus, quasi lanceâ transfixum, rubrâ cicatrice obductum erat.* Et paulò post: *Sacris stigmatibus decoratus, descendit de monte, secum ferens Crucifixi effigiem.*

S. Francisci stigmata.

S. Bonav. in vita.

49. Flos hic Prodigiosus, universum Dei patientis apparatum gloriosè explicans, inscriptionem tenet: DOMINI DE CÆDE SUPERBIT. Verbis è Bartholomæo Rogato desumptis, ubi Granadillam cum Christo ita differentem sistit:

Barth. Rog. l. 3. Eleg. 13.

Ornamenta mei sua sunt incommoda floris:
Heu mihi DE DOMINI CÆDE SUPERBUS eo.

S. Paulus Apostolus animum habebat eodem fastu elatum, quod Servatoris sui Crucem in pectore, & vulnera in membris circumferret: *Mihi autē*, inquit, *absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Jesu Christi. Ego enim stigmata Domini Jesu in corpore meo porto.* Id est, interprete S. Thoma: *Ego porto insignia Domini nostri Jesu Christi in corpore meo, & sic nullus super me jus habet, nisi Christus.*

S. Paulus Apostolus.

Galat. 6.

S. Thom. in hunc loc.

50. Granadilla, patientis Christi instrumenta in se complectens, contemplativam mentis Religiosæ apem suavissimo melle saginat. Hinc Carolus Rancatus devoto Emblemati occasionem sumens, inscripsit: UNDE PIÆ PASCANTUR APES. His ipsis verbis Claudianus Calliopen alloquitur:

Passio Christi.

Claud. de nud. Serena.

Vile putas donum solitam consurgere gemmis
Aut rubro radiare mari, si floribus illis ornes
Reginæ regina comam? si floribus illis,
Quos neque frigoribus Boreas, nec Syrius urit
Æstibus, æterno sed veris honore rubentes
Fons Aganippeâ Parnassidos educat undâ;
UNDE PIÆ PASCANTUR APES.

Ubi enim suavius consideat Apis religiosa; nisi in Passionis Dominicæ flore, tot gratiarum & contemplationum favis stillante? Audi S. Bernardum, Doctorem, vel ex hoc capite Mellifluum, quod totus fuerit in sugendo Passionis Dominicæ flore. *Quid*, inquit, *tam efficax ad curandum conscientiæ vulnera, nec non ad purgandam aciem mentis, quàm Christi vulnerum sedula meditatio?* In rem hanc præclara est Claudii Achilini Musa:

S. Bern. serm 62. in Cant.

Intorno al fiore, ov' ha natura accolto
In compendio odorato alti martiri,
Ove quasi di Dio sento i sospiri,
E con questi occhi le querele ascolto:
QUASI FAMELIC' APE, à cui sia tolto
L' usato cibo OGN ANIMAS AGGIRI,
E chiamai à queste mense i suoi desiri,
QUE i Beati il lor digiuno hansciolto.
Che sommersa ogn altr' esca in dolce oblio,
Trà questi pianti, onde fiorisce il riso
E da gli horti del Mondo il cor diviso;
Fabbricherirassi al fine Ape di Dio
I Favidi salute in Paradiso.

HELIOCHRYSUM, seu CHRYSANTEMON. Caput IX.

51. Heliochrysi herba, à Plinio descripta, uti & ipsius flos, nonnisi in locis saxeis & horridis nascuntur. Unde lemmatis loco illa Dioscoridis verba subjunxi: NASCITUR IN ASPERIS. Innuebam videlicet, æternæ beatitatis spem in mediis calamitatibus, nasci & crescere: nam hic flos, naturâ suâ incorruptibilis, ac proinde à Galeno amaranthi crocei cognomen sortitus, propriissimum spei illius symbolum habetur. *Gloriamur in tribulationibus*, inquiebat Apostolus, *scientes, quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem.* Et S. Petrus Damianus: *Magna electis Dei est consolatio, ipsa Divina percussio: quia per momentanea flagella, quæ perferunt, ad nanciscendam superna beatitudinis gloriam firmæ fidei gressibus convalescunt.*

52. Heliochrysi flos, colore suo croceo aridam paleam referens, integer fasciculus, è multis floribus contextus, videri possit. Experientia de hoc flore testatur, quòd à stipite suo avulsus, nec quidquam flavescat, sed incorruptus ac elegans persistat. ADHUC PERENNIS. Eorum hac imago est, qui vel opis alienæ sustentaculo non indigent; vel violentis hostium injuriis lacerati, nihil de virtutis suæ venustate remittunt. Hoc sensu Apostolus, veluti admirabundus, ait: *Quasi morientes, & ecce vivimus.* De Religiosis testatur S. Gregorius Nazianzenus: *Vita eorum sunt opes in egestate, possessio in peregrinatione, gloria in contemptu, patientia in infirmitate &c.* Cæterum floris hujus ore præsentem iconem ita sum interpretatus;

Di rea sciagura il telo
Benche m' habbia reciso
Dal mio materno stelo,
Non però resto ucciso.
Più non ricevo il nutritivo umore?
E serbo il mio vigore,
Son de l' altui sostegno affatto privo,
Pur mi mantengo, e vivo.

HELIOTROPIUM. Caput X.

53. Domûs Pisanæ porta, ære fusa, inter cætera Emblemata Heliotropium, unaque florem Lotum, ac florem Judicum, alio nomine Oculum solis, exhibet; qui omnes versus solem inclinati, epigraphen tenent: FLECTENTES ADORANT. Sanctos tres Magos, Servatori, etiamnum infanti, supplices ac venerabundos hæc imago spectat; quippe qui, S Matthæo teste, *procidentes adoraverunt eum.* Et vero benè observat Evangelista, solos Magos, non verò pastores corpore in terram prostrato, Deum adorâsse: nam pastores, è vitæ integritate ac innocentia commendati, Deum erecto capite venerari poterant: *At Magi*, S. Augustino asserente, *multis onerati peccatis, submissius indulgentiam requirebant.* Vel certè ideò Magi, non verò Pastores inclinabantur, quia ill, utpote sapientissimi, quanto sublimiorem cœlestium arcanorum cognitionem habuêre, tantò demissiore animo Deum suum accedere debebant. Denique etiam ob hanc rationem Magi, non verò Pastores corpore

corpore in terram prono Christum venerati dicuntur, quod illi, moribus aulicis instructi, ea comitatis & bonæ educationis argumenta exhibuerint, qualia nonnisi rarissimè inter incultum & agreste vulgus reperire est.

54. Heliotropium, ad diurnam solis lucem assiduò defixum, epigraphen tenet: SOLI, ET SEMPER. Ita nimirum amoris nostri affectus esto stabilis, nec in res plures distractus; atque adeò hoc Emblemate amor constans, & eidem bono unicè affixus, significatur. S. Bernardus de amoris vehementiâ disserens, exclamat: *O amor præceps, vehemens, impetuose, qui præter te aliud cogitare non sinis, fastidis cætera, contemnis omnia præter te; te contentus.* Et Richardus Victorinus: *Solus Christi amor est, qui ridentis & irridentis fortunæ impuræ blanditias spernit & conspuit, sapore dulciore delectatus.*

55. Heliotropium, solis conspectu aliquot nubibus velato, inscriptionem reddit: FRUSTRA OBSTANT. Vel, ut Bargalio placet: A LUI PUR MI RIVOLGO. Id est: IN ILLUM JUGITER. Talem se affectus noster probat, si nullâ temporum diuturnitate, aut adversitatum interpositione se turbari patiatur. Certè S. Magdalena in amoris obtutu versus Dominum suum etiam inter mortis dolores ac militum fremitus, quin & inter sepulchri umbras immota perstitit. De hac S. Ecclesia canit:

Astare non timet Cruci,
Sepulchro inhæret anxia,
Truces nec horret milites,
Pellit timorem charitas.

Origenes, de Magdalena disserens, ait: *Oblita erat timere: oblita erat gaudere: oblita erat denique omnia, præter illum, quem diligebat super omnia.*

56. Heliotropium, uti & cætera sublunaria omnia, suam existentiam, incrementum, ac persistendi virtutem à sole recipiunt. Unde hic flos, veluti tantæ beneficentiæ vicem repensurus, planetam illum jugi ac prono capite intuetur. Quare epigraphen, ni fallor, opportunam è Tassa subjunges: E DA LUI PENDO, E MI RIVOLGO A LUI. Id est: AB ILLO PENDEO, IN ILLUM ORA CONVERTO. Animam sanctam hic typus describit, quæ gratias, à Deo acceptas, in memoriam revocans, vitam suam omnem ipsius obsequiis devovet. Idipsum S. Paulus in Colossensibus exigens, ait: *Ut ambuletis dignè Deo per omnia placentes, in omni virtute confortati secundum potentiam claritatis ejus.* Præclarè in rem nostram Magnus Augustinus: *Hoc est glorificare Deum, gratias agere Deo. Quis autem gratias agit Deo, nisi qui sursum cor habet ad Dominum.*

57. Animam contemplativam, corpore quidem in terra, at desideriis & affectibus in cœlis degentem, ex heliotropii symbolo dignosces, quod, vultu in solem defixo, epigraphen à Carolo Rancato accepit: BENCHE FISSO NEL SUOL, SIEGUO IL MIO SOLE. Id est: SOLO AFFIXUS, NON DESERO SOLEM. S. P. Augustinus: *Corpus peregrinatur locis, anima peregrinatur affectibus. Si amaveris terram, peregrinaris à Deo: si amaveris Deum, ascendis ad Deum.* Carolus Rancatus florem illum hoc poëmate loquentem sistit:

Trà i fiori, io non fò guerra
Al cielo, anzi da terra
Intento, e attento amante
Non parto, e al ciel mi porto,
Co'l guardo, e sol conforto
Mi vien dal suo splendore,
Da cui vita, e vigore,
In me derivar suole,
E benche fisso al suol, sieguo il mio sole.

58. Amorem firmum ac constantem Heliotropii coloribus depinges; addito ejusdem Rancati lemmate: IO SEGUIRO' IL MIO SOL SINO AL OCCASO. Id est, USQUE AD OCCASUM SEQUOR. Hoc sensu è Poëtis nonnemo canit: Amor constans.

Hor, benche à sera tua beltà sen vole.
Sarò d' Amor novo elitropio anch' io,
Che seguiro sin nel occaso il sole.

De amoris & amicitiæ constantia Cassiodorus: *Qui verè amicus est, omni tempore diligit: nam eum tormentum non separat, labor non laxat, thesaurus non superat, alienus amor non occupat.* Genuini amoris ideam absolutissimam habeto Mariam Virginem, quæ Divinum Solem, Christum, *usque ad mortis crudelissimæ occasum*, instar pulcherrimi Heliotropii individua secuta est. Cassiodor. in Epist. Maria V. sub Cruce.

59. Studiosus, assiduis speculationibus fatigatus, tanto majore scientiarum studio exardescit, quò uberiores illarū radios assecutus fuerit. Huic Rancatus Heliotropii effigiem, symboli loco, statuit; addito Petriarchæ lemmate: STANCO DI RIMIRAR NON SATIO ANCORA. Id est, DEFESSUS NON SATIATUS. Eadem Salomonis [illegible] est: *Non satiatur oculus visu, nec auris auditu impletur.* Richardus de S. Victore: *Nihil*, inquit, *sapientiâ ardentius diligitur, nihil dulcius possidetur. Hinc est, quod sapientes homines esse volunt, pauci tamen sapientes esse possunt.* Studiosus. Petrarch. in princip. c. 2. Triumph. amor Eccles. 1. 8. Rich Vict. de Contempt. c. 1.

60. Heliotropium, quantumvis languens, ac inclinatum, sole affulgente erigitur. Unde Rancatus eidem inscripsit: UT RESPEXIT, EREXIT. S. Petrum Apostolum imago cumprimis spectat, qui oculis in Servatorem suum defixis, mox animum ad sceleris commissi pœnitudinem convertit. In rem nostram præclarè S. Leo Papa; *Ut respexit, erexit, & in fletu pœnitudinis excitavit.* S. Petrus Apostolus S. Leo Papa, er de Pass. Dom.

61. Hercules Salarolus Abbas Heliotropii florem figuravit, qui in solem defixus, protestabatur, se nec nubium importunitate, nec ventorum violentiâ, nec aliâ quâvis injuriâ à Planeta illo charissimo divulsum iri. Lemmatis loco hanc D. Pauli gnomam substituit: QUIS NOS SEPARABIT? Amoris hæc indoles est, qui inter gravissimas carnificum & tyrannorum persecutiones assiduus persistit. Sanctus Petrus Chrysologus: *Fortem*, inquit, *facit vis amoris, quia nil durum, nil amarum, nil grave, nil lethale computat amor verus. Quod ferrum, quæ vulnera, quæ pœna, quæ mortes amorem prævalent separare perfectum?* Eandem amoris constantiam significans sanctus Bernardus, ait: *Glutino bonum est*, ait Isaias cap. 41. *Quid hoc tenacius glutino, quod nec abluitur, nec ventis dissolvitur, nec scinditur gladiis? Denique aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem. Tenui eum, nec dimittam.* Rom. 8. 35 Amor constans. S. Petrus Chrysol. serm. 79. in Cant.

Qui sibi mutuam grati & amantis animi vicem impendunt, heliotropio persimiles se probant, cui ad solem converso inscripsi: SI RESPICIS, ASPICIO. Synesius, Astrologiæ operam navans, de se ipso in rem præsentem opportunè ait: *Me stellæ etiam ipsæ benignè identidem respectare videntur, quem in vastissima regione solum cum scientiæ suæ inspectorem intuentur.* Mutuus affectus. Sines. Ep. 100.

63. Alius viciſſim eidem flori, dum ſolem nubibus coopertum reſpiciebat, inſcripſit: Si Despicis, Aspicio. Veluti diceret; tametſi vultum nubibus velatum è conſpectu meo ſubducas, ego tamen, in te ſequendo aſſiduus, amoris mei conſtantiam nunquam patiar turbari. Hanc loquendi normam, meâ quidem ſententiâ, exactè obſervâtam habuit nobilis illa Hebræorum Juvenum trias: cùm enim in Babylonia à Rege Nabuchodonoſore minis adeò gravibus urgerentur, ut mox, nî idolis thura adolerent, intra fornacis flammas abjiciendi eſſent, libero ac prompto ore reſponderunt. *Ecce Deus noſter, quem colimus, poteſt eripere nos de camino ignis ardentis, & de manibus tuis, ò Rex, liberare. Quod ſi noluerit, notum ſit tibi Rex, quia Deos tuos non colimus.* Senſus eſt; ſi Deus pietatis ſuæ oculos in nos convertere, & è flammis incolumes ſervare dignatus fuerit, obſequia noſtra æternùm ſibi habebit obſtricta. Quod ſi verò, gratioſa hac beneficentiæ ſuæ luce abſconditâ, nos inter fornacis cruciatus ac mortis umbras voluerit ſuccumbere, nihil perindè à voluntatis & ſervitii noſtri conſtantiâ remittimus. Unde quidam florem illum hôc lemmate loquentem ſiſtit: Etiamsi Me Occiderit. Id eſt; quantumvis à ſolarium radiorum ardore extremam perniciem paſſus fuero, nullo tamen momento unquam ab iis me avelli permittam. In hanc ſententiam concedens Jobus, dixit: *Etiamſi occiderit me, in ipſo ſperabo.* Enimverò, interprete S. Gregorio Papa: *Ille patiens eſt, qui flagellis atteritur, & à ſpei rectitudine non curvatur.*

[Margin: Amor conſtans. — Dan 3.17. — Iob. 13. 15 — S. Greg. in hunc locum citatus ab Hug. Cardin.]

Heliotropii flos epigraphen è Virgilio mutuatam, ſuſtinet: Non Inferiora Secutus. Margaritha, Navarræ Regina, ſymbolo iſto humanum cor, ab infero ac caduco hoc mundo penitus abſtractum, ſolique Deo affixum repræſentabat. Certè ad hanc ideam quivis Religioſus componatur, neceſſe eſt: *Conſecratum enim pectus doctrinæ & veritati*, aſſerente Arnoldo Carnotenſi, *intelligat, non debere ſæcularibus negotiis, & actionibus, & lucris occupari.*

[Margin: Virg. l. 16. Æneid. v. 170 — Religioſus. — Arnold. Carn. Tr. de 7. Verb.]

65. Heliotropium, fixo in ſolem vultu, epigraphen tenet: Circummoveor Tecum, vel Dirigor Ad Motum. Vel: Quocunque Ieris. Ita nimirum ſubditi Superiorum ſuorum actiones, veluti facem præviam, unicè ſtudeant aſſequi. Alphonſi, Arragoniæ Regis dictum erat: *Nam veluti heliotropium herbam ad ſolis motum, ita populares ſemper in Principum mores verti, atque formari.* Huic doctrinæ multis ac prolixis argumentis in ſua Politica Eccleſiaſtica ſubſcripſit P. D. Seraphinus Marchetus. Eodem Emblemate adulationis vitium ſignificatur, quod vultum ſuum ad quoſvis Majorum nutus immutare novit.

[Margin: Imitatio Majorum. — Panormit. l. 2. c 44. — Seraph. March. l. 2. c. 3.]

66. Academia Delphica Romana eidem flori, ad ſolem converſo inſcripſit: Semper Ad Idem. Et alius, verbis è Plinio deſumptis: Tantus Amor Sideris. Alius verò ipſius heliotropii ore. Non San Questi Occhi Miei Volgersi Altrove. Id eſt: Nil Aliud Oculos Implet. E quibus omnibus cumulatè diſces, noſtros affectus & deſideria nemini alteri, præterquam ſoli Deo affigenda eſſe. Juvat hîc S. P. Auguſtinum, in Dei amore integerrimum, audire: *Amor caſtus*, inquit, *in te eſſe debet, quo amore deſideres videre non cœlum & terram, non campos liquidos maris, non ſpectacula nugatoria, non flores, nitoreſque gemmarum, ſed deſideres videre Deum tuum, amare Deum tuum.* Diſcipulo ſuo conſonans ſanctus Ambroſius, ait: *In eo enim, quem diligimus, totis oculis occupamur; nec quidquam aliud videre delectat, &c.* De amore prophano canit Otho Venius:

[Margin: Adulatio. — Amor perſeverans. — S. Auguſt.]

Corpus ubi Domina eſt, ibi cor reperitur amantis:
Et licet, abſit, eam ſperat, anhelat, amat.
Inſtar ſoliſequi, quocunque ea pergit, eôdem
Dirigit ille oculos, cor, animumque ſuum.

67. Academicus, inter Venatores Veneros, ſagax, heliotropio, ad Planetam ſuum converſo, inſcripſit: Quocunque Retorserit Iter. Vel, ut aliis placet: Vertor, Ut Vertitur. Affectuum & operationum conformitatem hæc lemmata demonſtrant. S. Ambroſius in Satyri ſui funere dicebat: *Quis non uſus nobis, & propè viſus ipſe, ſomnuſque communis? Quæ diſcreta unquam voluntas? Quod non commune veſtigium? Ferè ut, cùm gradum tollerem, vel tu meum, vel ego tuum corpus viderer attollere.* Eadem imago etiam perſonam, ab alterius voluntate ſuſpenſam; cumprimis verò adulatorios aulicorum mores, demonſtrat. Hi enim, teſte S. Petro Damiano: *Pendent ad nutum. Ire jubentur, evolant: ſtare præcipiuntur, ſilicem repræſentant: ſi Dominus fervet, iſti deſudant; ſi ille æſtum, iſti cauma conqueruntur: aut ſi leviter frigeat, iſti neceſſe eſt, ut tremefacti viſceribus obtorpeſcant. Si ille dormire vult, iſti accidiantur: ſi ſatur eſt, iſti ructare compelluntur.*

68. Maria Virgo, ſupra Golgothæam rupem in Chriſti moriturum unicè defixa, heliotropio perquam ſimilem ſe probavit, quod, vultu in ſolem nubilum ſuſpenſo, epigraphen à Lucarino cepit: Etiam Obumbratum. Vel ut Joanni Ferro placet; Et Abeuntem Quoque. Illos Deiparæ affectus vivis coloribus exhibens B. Amedeus: *Currit*, inquit, *poſt JESUM, non tantùm in odorem unguentorum, ſed in multitudinem dolorum, non ſolùm in gaudio conſolationum, verùm & in abundantiâ paſſionum. Cernebat Salomonem mater ejus in diademate, quo coronavit eum noverca Synagoga, & ipſa coronata coronâ tribulationis, poſt eum incedebat.*

69. Animum, non tantùm adverſus innumera Dei beneficia gratum, ſed & pulcherrimis illius operibus contemplandis aſſiduò intentum, heliotropii ſymbolo deſcribes; addito lemmate: E Terris Sublimia. Seneca de Deo & Natura inquit: *Vultus noſtros erexit in cœlum, & quidquid magnificum, mirumque fecerat, videri à ſuſcipientibus voluit.*

70. Heliotropium, Lucarino teſte, Solem Motu, Non Lumine Sequitur. Hypocritarum hi mores ſunt, qui moribus externis duntaxat, non verò interno virtutum lumine Deum ſequi conantur. Herodes ut primum de Chriſto, in humanâ carne nato, à Magis fuit certior factus, mox, ut illum omni ſtudio inveſtigarent, juſſit: *Et cùm inveneritis, renuntiate mihi, ut & ego veniens adorem eum.* En vulpem in promiſſis ſuis fallaciſſimum! nam Bethlehemum abituriens, nonniſi exteriorem corporis motum attuliſſet, interno pietatis ac fidei lumine penitus deſtitutus. Videri equidem externo vultu poterat in Deum benevolus; at cordis ſui penetralia ſimulatione, perfidiâ, & ſacrilegis affectibus pleniſſima fovit. Diſertè meus Hugo Victorinus: *Adulator amicus in obſequio, hoſtis in animo; comptus in verbo, turpis in facto, &c.*

71. Heliotropium, veluti Lunæ ac ſiderum minorum

norum lucem abominabitur, cœlo stellato tergum obvertit; cum lemmate: NON TALI LUMINE; vel, ut aliis placet: UT UNUM SEQUAR. Ita Religiosorum animæ res quasvis inferas, caducas, & terrenas dedignantur, totis affectibus in unico Divino ac immortali Sole defixi. Sanctus Nilus: *Oportet incorruptibilium desiderio flagrantem, pro nihilo ducere corruptioni obnoxia.* P. Hermannus Hugo illas Sponsæ voces: *Ego dilecto meo*, paraphrasi poëticâ ita explicat:

Hunc ego, non alium, solum hunc ego diligo sponsum,
Nemo potest uno tempore amare duos.

72. Abbas Certanus Heliotropio inscripsit: BEN MIRO IL CIEL, MA IL PIE' TRATTENGO IN TERRA. Id est: DUM COELUM CONTEMPLOR, ADHÆREO TERRÆ. Spirantem hanc Hypocritæ ideam putes, qui vultu in cœlum sublevato, affectuum suorum spurcissimos pedes è terrenis sordibus nunquam eripit. S. Gregorius Papa: *Sunt nonnulli, quos elevat spiritus, sed eosdem non absumit spiritus, quorum intellectus ad spiritualia emicat, & tamen vita in factis carnalibus manens intellectu non constat. Balaam enim per prophetiæ spiritum elevatus erat, sed non absumptus, quia potuit à longè futura prospicere, & tamen à terrenis desideriis noluit mentem separare.*

73. S. Carolum, cum Divina gratia arctissimè connexum, ex heliotropio dignoscere licèt; cui ad solem converso, nonnullus inscripsit: DILECTUS MEUS MIHI, ET EGO ILLI. Hanc loquendi rationem etiam Gentiles familiarem habuêre: inter quos præcipuus Epictetus: *Ausim*, inquit, *ad Deum sublatis oculis dicere: utere me in reliquum, ubi lubet, & ut lubet. Mente tecum consentio, æquanimus sum. Nihil recuso omnium, quæ tibi videbuntur: quocunque me voles, ducito.* Epigraphen verò, è sacris Canticis desumptam, S. Bernardus præclarè in hunc modum interpretar: *Ille mihi, quia benignus & misericors est; ego illi, quia non sum ingrata. Ille mihi gratiam ex gratia, ego illi gratiam pro gratia. Ille meæ liberationi, ego illius honori. Ille saluti meæ, ego illius voluntati &c.*

74. Homo, fidem Christianam professus, at vivendi ratione à Christianorum legibus alienissimus, heliotropio non absimilem se probat, quod, vultu, in solem converso, epigraphen legendam offert: COL GUARDO SI, MA NON COL PIE TI SIEGUO. Id est: OCULIS SEQUOR, NON PEDIBUS. Inter hos cumprimis recenseas illos, qui, Apostolo asserente: *Confitentur, se nôsse Deum, factis autem negant. Quia*, interprete S. Isidoro Pelusiotâ, *fidei minimè con entaneam vitam exhibent.* His non inopportunum fuerit Sancti Jacobi consilium: *Estote factores verbi, & non auditores tantùm; Quia, qui perspexerit in legem perfectam libertatis, & permanserit in ea, non auditor obliviosus factus, sed factor operis, hic beatus facto suo erit.* Apostolo conformis Romanus Sapiens: *Illud*, inquit, *admoneo auditionem Philosophorum, lectionemque ad propositum beatæ vitæ trahendam, non ut verba ficta, aut prima captemus, figurasque dicendi: sed ut profutura præcepta, & magnificas voces, & animosas, quæ mox in rem transferantur. Sic ista discamus, ut quæ fuerunt verba, sint opera.* Proinde intellectûs nostri acies sit quidem in morales ac Christianas aliorum virtutes studiosè defixa, at simul diligenti & solicito operationis nostræ gressu eos imitari conemur.

75. Academicus, inter Errantes Brixienses Giratus, symboli loco heliotropium præfert, quod nocturno tempore versus terram inclinatum, epigraphen subjunctam habet: SEQUOR ERRANTEM. Assiduâ experientiâ firmatum est, populum ad Principis sui errores imitandos facillimum esse. Vide sis, obsecro, exemplum ex ipsis sacris Litteris clarissimum. *Fecit* (Sedecias) *malum in oculis Domini Dei sui*, quid inde? *sed & universi Principes Sacerdotum, & populus prævaricati sunt.* En fructum penè inevitabilem, quem unius Regis delictum parturire solet! Rectè in illum locum ait Nicolaus Lyranus: *Ad malitiam Regis secuta est malitia in omnibus aliis.* — Exempla Majorum. — Paralipp. 36. n. 12. & n. 14. — Lyran. in hunc loc.

76. Abbas Ferrus Heliotropio, inter noctis umbras figurato, inscripsit: ACCENNA ANCOR FRA' LE TENEBRE IL SOLE. Seu brevius: ABSCONDITUM SIGNAT. Sacram Theologiam hæc imago spectat, quæ inter vitæ præsentis umbras Deum intellectui humano cognoscendum proponit. Cumprimis tamen illam de sancta Fide interpretari licet. *Ipsa namque, est*, inquit S. Laurentius Justinianus, *est, quæ invisibilium tribuit notitiam, & visibilium efficit hominem contemptorem: sicut enim definit illam Apostolus: Fides est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.* — S. Theologia. — Fides. — S. Laur. Just. lig. no vitæ de Fide, c. 1.

77. Idem flos in solem defixus, epigraphen tenet: UBI AMOR, IBI OCULI. D. Carolus Rancatus illum in hæc verba loquentem sistit: MAI NON MI PARTA IO PUR TI SIEGUO. Id est: SEQUOR IMMOBILI GRESSU. Talis omninò est affectus noster versus personam amicam, quantumvis dissitam. Amantes enim congenitum habent, oculos tam corporis quàm animi assiduo obtutu in rem dilectam defigere. S. P. Augustinus: *Quem quis diligit, etiam cum videt eum sine fastidio, semper vult esse præsentem, hoc est, semper quærit eum esse præsentem.* Unde sacra Sponsa apud P. Hermannum Hugonem in hæc verba suspirat: — Amans. — S. Aug. in Ps. 104. — Herman. Hug. l. 3. susp. 4.

Illius ante oculos mihi semper oberrat imago;
Ante oculos, quamvis longius absit, adest.
Sponse ego sum Clytie, tu sol: ego Cynthia, Phœbum
Quâlibet obverso persequor ore meum.
Et mihi, sponse, Helyce, Cynosuraque duplicis Arcti
Quò trahis, huc oculis ad tua signa volo.

Huic non absimilis Josephus Orrygonus, in suis Lyricis canit:

Quanto di me più fortunati sciete
Pensieri amati, e cari,
Che l' idolo ch' adoro
Anchorche sia lontan mirar potete.
Voi pur tieti gioire, ed io mi moro,
Voi davanti à quel viso,
Ed io dal duolo uccisò.

78. Heliotropium, languente capite, & vultu in solem occiduum converso, epigraphen habet: CUM SOLE RESURGAM. Illius hæc imago est, qui, dum Principis favore excidit, fiduciâ plenus, paulò post ad pristinæ felicitatis gradum emergere sperat. Ita Maria Virgo, è Filii sui morte extremùm afflicta, nonnihil solaminis cepit, quando illum, paulò post redivivum, & ad summæ gloriæ apicem sublevandum cogitavit. S. Bonaventura illam veluti præsentem contemplatus: *Domina*, inquit, *stabat mente tranquilla & parata, quia certissimâ spem habebat de resurrectione filii sui.* Et S. Anselmus: *Pia Domina, non crediderim te potuisse ullo pacto stimulos tanti cruciatûs, quin etiam vitam amitteres, sustinere, nisi* — Confidentia. — Maria V. supra Calvariæ montem. — S. Bonav. Med. vit. Christi c. 84. — S. Ansel. l. de Excellentiss. Virg. c. 5.

Mund. Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

nisi ipse Spiritus vitæ, Spiritus consolationis, Spiritus scilicet dulcissimi Filii tui, pro quo moriente tantopere torquebaris, te confortaret, te consolaretur, te intùs doceret, non esse mortem eum absumentem, sed magis triumphum omnia ei subjicientem &c.

79. Heliotropio, ad quosvis solis motus in orbem flecti solito, D. Sigismundus Laurentius inscri-
Obediens. psit: Quo Se Cunque Movet. S. Paulum Apostolum, Divinæ voluntati ac providentiæ penitùs conformem, significabat. Præclarum, certè, obedientis animi argumentum dedit ille, quando in primo miræ conversionis suæ momento ex imo pectore cla-
Act. 9. 6. mavit: *Domine quid me vis facere?* Quòd verò hanc mentem per reliquum omnem vitæ suæ decursum conservârit, ipsemet sibi testis luculentus, ait: *Pau-*
Rom. 1. 1 *lus servus Jesu Christi &c. Per quem accepimus gratiam & Apostolatum ad obediendum fidei in omnibus*
S. Aug. ser. 112. de Temp. *gentibus.* Idipsum monet Magnus Augustinus: *Studete ut cognoscatis voluntatem Dei: postquam autè cognoveritis, summo nisu contendite, ut hanc faciatis.*

80. Isabella, Arrogoniæ Regina, in symbolo suo duos flores depingi fecit; quorum primus vocabatur Heliotropos, id est, flos solis; alter Selenitro-
Amor erga Jesum & Mariam. pos, id est, flos lunæ. Addito lemmate: Sequor, Et Æternum Specto. Per florè Solis JESUS; per florem Lunæ MARIA significabatur, è quorum amoribus piissima Regina sese nunquam passa est avel-
S. August apud Paulum Barry in Hagioph. & Fast. Mar. li. Haud aliter Magnus Augustinus, cùm inter præsentis JESU & MARIÆ delicias staret medius, in voces has suavissimas erupisse fertur: *Hinc pascor à vulnere, hinc lactor ab ubere, positus in medio, quo me vertam nescio.* Vulgare est illud Poëtæ:

Spes mea prima Deus, spes altera Virgo Maria.

Pulchrè P. Jacobus Masenius:

In te noster amor post Christum, Virgo, quiescit,
Tu mihi votorum meta caputque manes.

S. Anselm. in Medit. Et Sanctus Anselmus: *Quis unquam, ait, fiduciæ suæ anchoram Filii tui merito defigens, & in misericordia tua, ò benignissima Mater, confidens, insperatam passus est repulsam?*

81. P. Blasius Palma heliotropio, versùs solem
Propositum. intuenti, subscripsit: Non Inferiora Sequar. Bonum hominis propositum hâc imagine repræsen-
Psal. 118. tabis, quale erat illud Davidis: *Juravi & statui, cu-*
S. August. in Psal. 36. conc. 2. *stodire judicia justitiæ tuæ.* S. P. Augustinus: *Jam cùm sequeris viam Christi, non tibi sæculi prosperitates promittas. Per dura ambulavit, sed magna promisit, sequere.*

82. Inter flores laudatur heliotropium, quòd se ad unicum convertat solem, & veluti inferiora fastidiens, se cum eo circumagat, abeuntemque sequatur. Emblemati subscripsit Sapientissimus Philotheus: SEQUE OBTULIT UNI. Nihil tam curandum est Christiano homini, quàm ut uni Deo suam vitam, suasque probet actiones: nam qui Deo & hominibus pariter suo placere cupit obsequio, id sæpè efficiet, ut Divinus cultus humano postponatur. Uni offerendum est cor nostrum, nec illud cum pluribus dividendum. Certè Heliotropium nos docet, ut uni soli serviamus, & inter miseriarum tenebras, inter luctam carnis nostræ, inter mundi offusas illecebras, nos Deo, Soli nostro, unicoque lumini offeramus. S. P. Augustinus: *Nihil gratius Deo possumus offerre, quàm ut dicamus ei, posside me.* Et rursus. *Quærebas quid offerres pro te? offer te. Quid ènim Dominus quærit a te, nisi te?* Juvat audire canentem symboli Interpretem:

Non me sacrilegæ flectet contagio turbæ,
Ne meus, à cœlo devius ibit amor.
Non me transversum rapiet scelerata libido,
Ambitioque potens, aut malus error aget.
Non me turpis avaritiæ, nec crimina vulgi
A summo jungent, qui regit astra, Deo.
Sunt sacra corda polo. Mentem sacravimus uni
Humano est potior cœlitùs ortus amor.

83. Ludovicus Brethe, Can. Reg. inter cætera, etiam heliotropii Emblemate suam S. Genovefæ Basilicam insignivit; eique, versus solem intuenti, subscripsit; AD ME CONVERSIO EJUS. Anceps iconis hujus mens est, innuitque vel hominem ad Dei obsequia, vel Deum ad gratias homini offerendas conversum. Utrumque sensum complectens Magnus Augustinus: *Conversos, inquit, Deus adjuvat, aversos deserit. Sed etiam ut convertamur, ipse adjuvat; quòd certe oculis corporis lux ista non præstat.* Emblematis Author de Sancto Guilielmo, Canonico Regulari ad S. Genovefam, & in Dania Abbate, id explicat, qui in diversis Canonicorum Collegiis sanctissimè degens, mirificè semper Divinum Solem ad se per innumeras gratias conversum expertus est:

Ad sanctitatem natum decuit inter Sanctos adolescere:
Nimirùm; Flos, in cœlum transferendus.
Inter aras gemmare debuit:
Debuit & sangeno vesæum in montem transmitti,
Ut suum hinc liberius, & propius intueretur solem,
Et mutua ad ipsum esset conversio ejus, &c.

84. Helio-

84. Heliotropium, solis lumine plurimùm illustre, epigraphen sustinet; HOC LUMINE VIVO. Inclytum sanctæ Crucis Collegium, Ordinis Can. Reg. S. Augustini Augustæ Vindelicorum, hâc icone significatur; quod suo illo prodigioso vivit lumine, Deo nimirum, ceu sole æterno, sub rubeą carnis specie in SS. Eucharistia innumeris miraculis clarissimo. Et sanè felix ac fæcundum est lumen illud Eucharisticum, cùm ex celeberrimo S. Crucis Collegio nunquam non viri prodierint clarissimi, qui, ceu totidem solis Eucharistici parhelia, exteris Canonicorum Ecclesiis illustrandis gubernandisque auspicatissimè præficerentur. Cæterùm Emblema istud etiam hominem contemplativum spectat, qui nullo alio, nisi cœlesti lumine vivit, rerum terrenarum summè pertæsus. Nam, Magno Augustino teste, *Illic est vita hominum, ubi est lumen verum, quod illuminat omnem hominem.* Et rursus; *Bonum spiritui est, hærere ibi semper, ne quod adeptus est conversione, aversione lumen amittat.*

HORTUS.

Cap. XI.

85. JOannes Ferrus Poësin Emblemate significaturus, Hortum expressit; cum lemmate, ORNAMENTO, E DILETTO. Id est; ORNAT, ET RECREAT. Eadem virtutis est indoles, quæ humanam mentem non ornatu tantùm, sed & voluptate perfundit. Enimverò virtus, teste S. Chrysost. *Tantam intrinsecùs voluptatem affert, quantam sermo nullus exprimere possit. Quid enim tibi de præsentibus jucundum esse videtur? Nonne lauta mensa & corporis sanitas, & gloria; & divitiæ? sed hæc suavia, si illi compares voluptati, sunt omnibus amariora illi collata.*

86. Cùm illustrissima Barberinorum familia in armis gentilitiis Apes præferat, idcircò Academia Parthenia Romana, à Cardinalibus Barberinis visitanda se ipsam horti Emblemate significavit, qui floribus undique respersus, opportunam hanc epigraphen subjunctam habuit; APES EXSPECTAT. Eandem ego S. Josephi imaginem interpretatus sum; virtutum enim & sanctimoniæ floribus cumulatè locuples, Beatissimam Virginem, apem mundissimam, & infantem Jesum, itidem apis cognomine à S. Bernardo celebratum, intra castissimum sinum suum recepit, eosque sponsi ac Nutritii officiis studiosissimè nutrivit. Porrò homo, charitatis studiosus, instar horti, mera humanitatis, benevolentiæ, ac beneficiorum mella in proximos spirat. Ad hunc proximi amorem extimulans Magnus Augustinus; *Ante omnia, inquit, misericordiæ operam detis, &, in quibuscunque possitis, proximos vestros adjuvetis, &c.*

S. Joseph. Nutritius.

Charitativus.

S. Aug. ser. 203. de temp.

87. In Encomium S. Marci Evangelistæ, Dominus Aresius Hortum figuravit, qui nube pluviâ irrigatus, epigraphen tulit; GERMINANS GERMINABIT. Sensus erat; mundum, Evangelicâ ipsius doctrinâ & Apostolico sudore fœcundatum, amplissimos virtutum flores ac fructus progerminâsse. Enimverò, quod Author Operis Imperfecti testatur, *Sicut pluvia irrigat terram, ut triticum proferat, sic doctrina hominem irrigat, ut justitiam operetur.* Eadem omninò ratione lachrymarum pluviæ ad virtutum flores in humano pectore cumulandos disponunt. *Lachrymarum mador*, inquit S. Petrus Damianus, *animam omni labe purificat, & ad proferenda virtutum germina nostri cordis arva fœcundat.*

S. Marcus Evang.

Aut. op. Imp. ho. 20.

Lachrymæ.

S. Pe. Dam. Opusc. 13. cap. 12.

88. Hortus, languentibus ob nimiam ariditatem flori-

floribus inſtructus, ſymboli loco nubem pluviam reſpicit; cum dicto, UNDE AUXILIUM MIHI. Spiritus ſanctus, accommodatè ad hanc ideam, gratiæ ſuæ pluviis noſtros fervores temperat, ariditatem aufert, ac miram animæ noſtræ beneficentiam tribuit. Vatis Regii ſuſpiria ſunt; *Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi. Velociter exaudi me Domine*, veluti dixiſſet; *Veni dator munerum, in æſtu temperies, riga quod eſt aridum, &c.* S. Bernardus, *Spiritus ſanctus, ſpiritus bonus, ſpiritus rectus, ſpiritus dulcis, ſpiritus fortis; infirma roborans, aſpera planans, corda purificans; quia quidquam in hoc ſæculo unquam videtur difficile & angustum, leve facit.*

Spiritus S. conſolator.

Pſalm.

S. Bernard.

89. Hortus aliorum oculos tantundem in ſui admirationem rapit, quantum felicitatis ac ſplendoris à benigno ſolis aſpectu recipit. Unde infra ſolem figuratus, hanc gnomam pronuntiat; ASPICE, UT ASPICIAR. Eodem affectu quemvis aulicum ad ſuum Principem ſuſpirare cenſeo; nam ſolis hujus politici gratiis illuſtratus, omnium exiſtimationem & cultum in ſe convertit. Cæterùm hoc Emblemate utilitatem illam opportunè demonſtrare licet, quæ nobis è gratioſo Magnatum aſpectu ac patrocinio accreſcit. De Chriſti benigno erga homines aſpectu ait Magnus Auguſtinus; *Infimos ſalvavit aſpectus infirmitatis ejus, ſummos quærit contemplatio Divinitatis ejus.*

Protectio & dependentia.

S. Aug. ſer. 52. de Diverſ. c. 1.

90. In laudem hominis cujuſdam, illuſtriſſimâ quidem, ſed tamen prorſus ſingulari virtute donati, regium hortum depinges, in quo flores rariſſimi, arbores prodigioſæ, ſurculi inſolito artificio delibrati, fontes ob varietatem paradoxi, aliaque topiariæ miracula ſpectentur. Epigraphen ſubjunges; COMMUNIA, NON COMMUNITER. Hanc excellentiam Maria Virgo unicè ſibi vendicat; in ea enim, veluti in auguſtiſſimo horto, omnes quidem virtutes, reliquis cœlitibus communes, additâ tamen ſingulari ac inſolitâ quâdam perfectione, reſplendent. Appoſitè S. Bernardus; *Cæteras quoque virtutes*, inquit, *ſingulares prorſus invenies in Maria, quæ videbantur eſſe communes.*

Mariæ V. excellentia.

S. Ber. ſer. 4 de Aſſū

In morte.

91. Symboli loco Hortum depinxêre, cujus flores infra ſolis eclypſin languebant; cum lemmate, A LANGUORE LANGUOR. Subditos, ex Iſabellæ Borboniæ, Hiſpaniarum Reginæ, morte afflictos, hoc Emblema ſpectabat. Eadem effecta in Servatoris noſtri morte obſervabantur; illo enim extremum languente, omnes creaturæ in acerbiſſimos dolores fatiſcebant. *Pendente in patibulo Creatore*, inquit S. Leo Papa, *univerſa creatura congemuit, & Crucis clavos omnia ſimul elementa ſenſerunt. Nihil ab illo ſupplicio liberum fuit. Hoc in communionem ut & terram traxit, & cœlum; hoc petras rupit, monumenta aperuit, inferna reſeravit, & denſarum horrore tenebrarum radios ſolis abſcondit. Debebat hoc teſtimonium ſuo mundus Auctori, ut in occaſu Conditoris ſui vellent univerſa finiri.*

Chriſtus patiens.

v. 58 in Ec. S. Leo Pap.

92. Mariam Annam, Hiſpaniarum Reginam, cùm Mediolanum regio apparatu ingrederetur, inter cætera Emblemata Hortus excipiebat; qui floribus undique reſperſus, epigraphen tulit; ASPIRANTIBUS AUSTRIS. Mens Emblematis erat, Reginam illam, ex auguſtiſſima Domo Auſtriaca oriundam, ſereniſſimo ſuo adventu plurimùm gaudii ac felicitatis afferre. Nec obeſt, Auſtrales ventos naturâ ſuâ floribus eſſe inimicos & fatales, uti eruditis argumentis probat Ludovicus della Cerda: nam, è communi Ariſtotelis, Plinii, ac Nonni ſuffragio, venti pro regionum varietate diverſos ſortiuntur effectus, ita ut Auſter, uno loco calorem ac pluvias parturiens, alibi ſerenus & ſuavis aſpiret. Nonni verba ita habent:

Beneficentia.

Lud Cerd. log. II. Virgil.

Plin. l. 18. c. 33 Nonnus Pano. Car. Dion. li. 4.

Ex Tyri pelago, & maritimis agris,
Spirans ex Libano meridionalis blandus ventus,
Spiritu generante fruges profundit, naves incitantem auram,
Qui & ruſticum refrigerat, & nautam in navigationem trahit.

Si hanc ideam libeat accipere in ſenſu allegorico, non abs re dixeris, aſpirante Spiritu ſancto innumeros virtutum flores progerminare. Unde ſacrum Epithalamium in hæc ſuſpiria erumpit; *Veni Auſter, perfla hortum meum, & fluant aromata illius.* Nam, interprete S. Gregorio Papa, *Adveniente ſancto Spiritu, cor, quod prius torpuerat, ad operationem ſe excitat; mox ſanctæ operationis opiniones per proximos quoſque ſuaviter diſcurrunt, ut quique audientes ad eadem ſe accendant, & AUSTRO FLANTE, id eſt Spiritu ſancto ſe infundente, VIRTUTUM ODORES EMITTANT, ut ubique ſanctus HORTUS FLOREAT, ET poſt florem FRUCTUS redolentes, & reficientes PRODUCAT.*

93. Hortus obſeratus, præ floribus aliquot ſerpentes excludens, epigrephen tenet; PROCUL HINC. Maria Virgo, in ſacris litteris *Hortus concluſus* cognominata, venenatam inſidiantis peccati malitiam ab intemerata ſua puritate nunquam non longiſſimè proſcripſit. Optimè de illa pronuntiat Sophronius; *Verè hortus deliciarum, in quo conſita ſunt univerſa florum genera, & odoramenta virtutum, ſicque concluſus, ut neſciat violari, neque corrumpi ullis inſidiarum fraudibus.*

94. D. Didacus Saavedra, ut demonſtraret, ſcientias & artes, quæ Principem concernunt, debere ab illius Magiſtris ac tutoribus gravi quidem, ſed tamen ſimul jucundâ & ſedulâ methodo doceri; hortum figuravit, qui aggeribus ac propugnaculis fortiſſimè munitus, epigraphen tulit; DILETTANDO INSEGNA. Id eſt; DOCET ET DELECTAT. E ludicris enim opportuniſſima habetur occaſio ad heroïcas & ſerias diſciplinas Principibus ingenerandas. Ariſtoteles ait; *Itaque ludi magnâ ex parte imitationes eſſe debent earum rerum, quæ ſeriò poſtea ſunt obeundæ.* S. Hieronymus Lætæ matri eandem filiæ inſtituendæ methodum tradit; *Fiant ei litteræ vel buxeæ, vel eburneæ, & ſuis nominibus appellentur. Ludat in eis, ut & ludus ipſe eruditio ſit, &c.*

95. D. Carolus Rancatus illuſtri Emblemate amœnum collem expreſſit, qui nullâ hominum induſtriâ cultus, floribus ita copioſis ſuperbiebat, ut omnium hortorum gloriam obſcuraret. Epigraphen è Claudiano mutuatam addidit; ZEPHYRO CONTENTA COLONO. Verba Poëtæ ſunt:

Intùs prata micant, manibus quæ ſubdita nullis
Perpetuum florent, Zephyro contenta Colono.

Cœli Reginam hæc imago concernit, quæ, inſtar nobiliſſimi horti, prodigioſos fœcundæ Virginitatis, & intactæ Maternitatis flores, nullo unquam operationis humanæ interventu, ſed ſolo Spiritûs ſancti Zephyro aſpirante, protulit. S. Bonaventura ad Virginem Deiparam converſus, canit:

Ave Virgo, quam perflavit,
Et perflando fœcundavit
Auſter fructu ſpiritali
Chriſto flore virginali.

Philippus Abbas, ad illa Angeli verba reflectens, *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi*, hanc paraphraſin ſubjungit; *Scias te nul-*

lum virilis copulæ commercium experturam, sed opera de Sancto spiritu, possibiliter quidem, sed ineffabiliter concepturam. Cæterùm nobilis indoles, virtutum floribus exornanda, nequaquam ferream rigorosæ educationis duritiem exspectat, sed Zephyri vel Austri temperatâ suavitate ad rarissimos bonarum operationum decores animari solet. *Surge Aquilo* (id est, interprete Richardo Victorino, *discede*) *& veni Auster, perfla hortum meum, & fluent aromata.*

96. D. Carolus Rancatus flores, intra hortum languidos & cadentes, hoc lemmate notavit; DEFICIUNT RIVI. Verbis è Claudiano sumptis;

Alget ager, sparsosque bibunt violaria succos,
Sed postquam medio sol altior adstitit orbi,
Ecce polum nox fœda rapit: tremefactaque nutat
Insula cornipedum strepitu, pulsuque rotarum.
Nôsse nec aurigam licuit: seu mortifer ille,
Seu mors ipsa fuit, livor permanat in herbas,
DEFICIUNT RIVI.

Hominem litteratum, ingenio quidem floridum & vivacem, at simul pauperem, omnique Mæcenatum subsidio ità miserè destitutum significat, ut tandem & litteris & sanitati cogatur remittere nuntium. Hanc miseriam expertus Cleander, nocturno tempore victûs parandi gratia in aquagiis fatigabatur, ut interdiù ad Chrysippi sapientiam percipiendam liberas afferret aures. Æsopus, egestate compulsus, se aliorum obsequiis captivum vendidit. Plautus, ut vitam sustentaret, in molendino versando vires penè omnes consumpsit. Quidam è nobilioribus Italiæ nostræ Poëtis idipsum in Pastore F. his omninò verbis conqueritur.

Se da quel dì, che meco
Passò la Musa mia d' Elide in Agro
Havessi havuto di cantar tant' agio,
Quanta cagion di lagrimar sempr' hebbi:
Haurei del mio signor l' armi, e gli honori,
C' hor non hauria de la Meonia tromba
Da invidiar Achille; e la mia patria,
Madre de Cigni sfortunati andrebbe
Già per me cinta del secondo alloro.
Mà oggi è fatta (ô secolo inhumano!)
L' arte del poëtar troppo infelice.
Lieto nido, esca dolce, aura cortese
Bramano i Cigni, è non si và in Parnasso
Con le cure mordaci, e chi pur sempre
Col suo destin garrisce, e col disagio
Vien roco, è perde il canto, e la favella.

Cæterùm homo, sacri baptismatis aut gratiæ Divinæ rivis deficientibus, languet, æternùmque marcescit. S. P. Augustinus; *Cùm data fuerit gratia, incipiunt esse etiam merita nostra bona, per illam tamen: Nam si se illa subtraxerit, cadit homo non erectus, sed præcipitatus libero arbitrio.*

97. S. Matronianum Eremitam, sua alimenta è cœlesti penôre Angelorum manibus recipere solitum, horti Emblemate ornârunt, qui à nube pluvia irrigatus, epigraphen habuit; FOVETUR AB ALTO. Israëlis populus eundem omninò favorem est expertus. Ipsummet Deum testem habeto; *Ego*, inquiebat, *pluam vobis panes de cœlo.* Regius Psaltes de Deo canit; *Pane cœli saturavit eos.* Et Salomon, *Paratum panem de cœlo præstitisti eis.* Taceo S. Catharinam Senensem, aliosque complures, quibus illa è cœlo beneficentia cumulatè obrigit. S. P. Augustinus; *De omnium fructibus cœlestis panis conficitur; & omnis operarius in Dominica vinea sine dolo laborans, ipso salubriter ac abundanter saturabitur.*

98. Hortus, in diversas areas, directas, polygonas, semicirculares, ovatas, aliasque distinctus: hydraulis insuper, cryptis, artificiosâ optice, mira florum varietate, ac cætero opere topiario instructus, epigraphen sustinet, VARIETATE VENUSTIOR. Enimverò horti delitiæ mirum è varietate ornamentum capiunt. Certè sacra sponsa vestimentum suum vario cultu discerni voluit. *Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate.* Quin, & velum, ante Divinam Arcam olim explicatum, ea colorum vicissitudine radiabat. *Facies & velum de hyacintho & purpura, coccoque bis tincto, & bysso retortâ, opere plumario, & pulchrâ varietate contextum, &c.* De S. Ecclesia in rem præsentem ait Magnus Augustinus; *Ecclesia est regina illa, de qua ad Dominum dicitur,* Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate, *id est diversarum circumdata pretioso decore virtutum.* — Varietas. Ps. 44. 10. Exo. 26. 31. S. Ecclesia. S. Aug. ser. 253. de tēp.

99. Horti conclusi areolæ, compluribus flosculis respersæ, inscriptionem præferunt; PROCUL HINC TALPÆ. Mariam Virginem Deiparam rectè *Hortum conclusum* cognominant Sacræ Litteræ; & Ecbertus *Areolam aromatum sanctorum;* Hesychius verò *Hortum non seminatum fertilem, incultum;* nam horti hujus Virginei flores ita tenerè ac eleganter vernant, ut procul omnes fuget hæreticos, talparum more excæcatos. Emblematis sui interpretem audi P. Jacobum Masenium; — Maria V. Cant. 4. Ecbert. in deprec. ad B. V. Hesych. de Orat. 2. de Deip.

Exclusis procul hinc talpis, se floriger hortus
Explicat, & pictis Flora superbit agris,
Florida virtutum vernat tibi purpura Virgo;
Hæretici talpæ, vos procul esse decet.

100. Hortus, à vento afflatus, epigraphen tenet; HOC ASPIRANTE VIREBIT. S. Ecclesiam Catholicam hæc imago concernit, quæ Spiritu sancto afflata, magis indies magisque virebit. Maria Virgo, asserente Sophronio, *Hortus delitiarum est, in quo condita sunt universa florum genera, & odoramenta virtutum;* quæ tamen ipsa horti hujus Virginei ornamenta non aliundè, nisi à spirante Numine vernant. Rursus P. Masenius; — S. Ecclesia. Maria V. Sophro. no. de Assump.

Pascitur irriguis hortus genialis ab undis,
Flos patet ad ventos, spirat aroma notis.
Vincere delitias hortorum credita Virgo est,
Aspirante Deo cùm parit illa Deum.

101. Videbis in hortis ex myrto, aliisque herbis varias in diversis locis efformatas imagines; hic leonem, ibi hominem, alibi aquilam, cervum, unicornem, aliud: jam verò nisi hortulanus propè quotidie resectum eat excrescentem illam, luxuriantemque herbæ comam, fiet intra paucos dies, nec aquilam aquilæ, nec hominem homini, nec aliis figuris alias ampliùs esse similes. Unde lemma hortensibus illis simulachris inditum; ASSIDUO SUCCISA STABUNT. Idipsum in corporis nostri culturâ usuvenit. Esto enim fortitudine animi leo fueris, nisi vitiosorum affectuum, nunquam non succrescentium, exuberantiam cultro mortificationis succidas, spiritualis leonis robur brevi in te amplius non deprehendes, imò nec ultra te cognosces. Est siquidem intra nos radix amara, virtutique contraria, sursùm semper germinans. *Credite mihi*, inquit S. Bernardus, *& putata repullulant, & effugata redeunt, & reaccenduntur extincta; sopita denuo excitantur. Parum est ergò semel putâsse, sæpè putandum est, imò, si fieri potest, semper, quia semper quod putari oportet, si non dissimules, invenies.* Consonant his illi B. Abbatis Ephræmi; *Bellum militum breve, sed Monachi pugna, quoadusque migret ad Dominum, durat.* — Mortificatio. S. Bernard. serm. 58. in Cant. S. Ephræm. Exhort. ad pietat. m. 1. pag. 7.

102 In hortis extruuntur umbracula, sub quibus corpora à solis æstu sibi temperent, ac refrigerentur. Undè umbraculo, intrà hortum extructo, sub-

subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei. HUC FESSA MEMBRA RECURRENT. Seu melius; HUC CORPORA FESSA RECURRENT. Hortus pul-

Maria V.

cher & artificiosus est mundus; sed heu! æstus concupiscentiæ ac calamitatis in illo continuus; unde

Deus protector.

Deus amœnissimum construxit umbraculum, Virginem Deiparam, ad quam, æstûs levandi causâ, omnes fessi recurrant. De Divino patrocinio symbolicè pronuntians Siracides, ait, quod sit *Firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & umbraculum meridiani.*

Ecl. 34. 20

Raban. in hunc loc.

Nam, interprete Rabano, *Deus est firmamentum virtutis, confortans illos; ipse est tegimen eorum contra ardorem tentationis; & umbraculum contra validum æstum persecutionis, hunc enim meridies significat, &c.*

HYACINTHUS.

Caput XII.

103. HYacinthi flores, cum lemmate, DE VULNERE NATI, Sanctos Martyres concernunt, qui è plagis suis æternæ felicitatis decorem consequuntur. S. Basilius; *Nihil est, quod cunctemini, ô homines, illustre hoc, & honestum adire certamen, nec mortem perhorrere; neque enim ea est corruptio, sed vitæ occasio; non omnimoda deletio, sed ad honorem pretii ingentis transcensio.* Et Seneca; *Intrepidus horam illam decretoriam prospice; non est animo suprema, sed corpori. Detrahetur tibi hæc circumjecta novissimum velamentum tui, cutis: detrahetur caro, & suffusus sanguis, discurrensque per totum; detrahentur ossa, nervique, firmamenta fluidorum, ac labentium. Dies iste, quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis est*, Quin, omnes homines, è saucio Servatoris sui latere genitos, hæc imago spectat.

SS. Martyres

S. Basil. in Ps. hom. 17.

Sen. ep. 102.

Fideles.

104. D. Vincentius Gilibertus hyacinthum hoc donavit lemmate; ET PALLET, ET PLACET. Homo sobrius, macilentus, ac mortificatus gemino hoc encomio describitur. S. Basilius: *Ut optimus corporis habitus, & coloris bonitas pugilem à cæteris distinguit, sic Christianum à cæteris macilentia corporis, pallorque deflorescens, qui continentiæ veluti adjunctus & comes, indicio est, eum Christi mandatorum vere pugilem esse qui in infirmitate corporis adversarium suum in lucta prosternat.*

Mortificatio.

S. Basil. in Reg., ej. dis. interrog. 17

105. Viri eruditi in hyacintho geminos hos characteres A I, naturæ manibus explicatè descriptos observant; Et quidem si Græcis fidem habeas, litteræ illæ Ajacem spectant, qui, ut Poëtæ fingunt, è violenta sua morte in hunc florem transformatus, etiamnum ab illâ dolentis voce *hai* deploratur. Unde Raulinus hyacinthi herbas, jamjam in florem effundendas, hoc epigrammate notavit; INSCRIPTI LUCTU NASCENTUR. Eadem miseria omnibus Adami posteris communis est, qui in hunc orbem editi, mox in suspiria & tristes fletus solvuntur. De se ipso testatur Salomon; *Primam vocem similem omnibus emisi plorans.* Causam vagitûs adeò maturi subjungens Magnus Augustinus, *Infantia*, inquit, *non à risu, sed à fletu orditur hanc lucem, quod, quid malorum ingressa sit nesciens, prophetat quodammodò.*

Homo natus ad planctum. Sap. 7. 3.

S. Aug. l. 21. de Civit. cap. 14.

106. Cùm Illustrissimus D. Hyacinthus Orrigonus pro meritis suis inter Regios Mediolanensium Senatores recenseretur, D. Carolus Rancatus symboli loco hyacinthum depingi fecit, cum epigrammate; INSCRIPTUM NOMINA REGI. Verbis è Virgilio mutuatis.

Virg. Eclo. 3. v. 106.

Dic quibus in terris inscripti nomina Regum
Nascuntur flores.

Et verò lemma istud opportunè Senatorem Regium spectabat; siquidem omnes libelli supplices, ad illius manus destinati, hanc Regis epigraphen præferunt, *Potentissime Rex.* Et quidquid Senatores è Cancellaria decernunt, hoc Regis Hispani nomine subscribunt, *Philippus, &c.* Cæterùm Emblematis Author mentem suam sequenti poëmate explicat;

Dic quibus in terris inscripti nomina Regum
Nascuntur flores? Musa Maronis ait.
Carmina non veteri sunt hæc solvenda Sybillæ,
Tales non flores Patria nostra colit.
Scilicet in celso flores Hyacinthe senatu,
Nomina tuque vices, juraque Regis habes.
Te decet inscriptis Regi dare jura libellis,
Quodque Senator ages, ipse Philippus aget.
Si ergò inscriptum Regis florere Hyacinthum
Nomina; Virgilii Musa sonora canat.

Quivis Christianus, sacratissimum Christi, Regis Regum nomen cordi suo incisum ferens, hanc iconem sibi propriam vendicat. Ipsummet sibi testem audi Magnum Augustinum; *Nomen Salvatoris mei, filii tui, in ipso adhuc lacte matris, tenerum cor meum piè biberat, & altè retinebat, & quidquid sine hoc nomine fuisset, quamvis litteratum & expolitum & veridicum, non me totum rapiebat.*

JASMINUS.

Caput XIII.

107. JAsminus, sole in occasum vergente, explicari solet. Unde foliis interdiù clausis, epigraphen à me recepit; VESPERE FLORET. Sancti Latronis Dismæ hoc ectypon putes, qui seu vitâ suâ, seu etiam Christo occidente, pretiosissimos fidei, charitatis, & cognitionis Divinæ virtutibus efflorescere cœpit. Prudentia quoque, hunc florem imitata, in vitæ nostræ senectâ omnium amplissimè patet. *Omnes penè virtutes corporis*, teste S. Hieronymo, *mutantur in senibus, & crescente solâ sapientiâ, decrescunt cætera*, moxque subjungit; *Senectus eorum, qui adolescentiam suam honestis artibus instruxerunt, ætate fit doctior, usu tritior, processu temporis sapientior, &c.*

108. Academicum quendam conventum, noctu fieri solitum, Carolus Rancatus Jasmini symbolo exornavit; qui interdiù delitescens, venustatis ac fragrantiæ suæ nobilitatem nonnisi sole occiduo explicat. Epigraphen addidit; AL DISPARIR DEL SOLE IO COMPARISCO. Id est, FLORESCO SOLE CADENTE. De Jasmino idem Rancatus in hæc verba canit;

Al disparir del sole io comparisco,
Poiche mai non ardisco
Se nel paese nacqui d' Occidente,
Scoprirmi a' l Oriente.
Manca e sangue ogni fior, cade, e non dura
A la solare arsura;
Onde troppo sarei caduco, e lieve
Discoprendomi al sol, se son di neve.

Mariæ Virginis virtutes nunquam ita floruêre, atque Divino sole ad Crucis occasum vergente. S. Anselmo teste, *Stabat Maria in fide Jesu constantissima & patientissima, stabat in fide Jesu firma; & pulchre stabat, ut decet pudicitiam virginalem. Stabat disciplinata, verecunda Virgo, patientissima, lachrymis plena, doloribus immersa.*

109. Floris hujus ramusculi, nascente vere ab industrii olitoris manu rescisi, epigraphen tenent; LECTIORES EMITTET. Ab his non multùm recedunt illa Horatii verba;

Inutiles falce ramos amputans,
Feliciores inserit.

Enimverò Jasminus, pristinâ ramorum luxurie liberatus, paulò post alios longè nobiliores profert. Eos his Jasmini coloribus depinges, qui filiis aut facultatibus omnibus spoliati, rursus annuente fortunâ, prolem ac divitias, prioribus longè ampliores, recuperant, de Jobo, hanc fortunæ vicissitudinem probè experto, testantur Sacræ Literæ; *Et addidit Dominus omnia, quæcunque fuerunt Job, duplicia.* Et paulò infra; *Dominus autem benedixit novissimis Job magis, quàm principii ejus: Et facta sunt ei,* non septem millia, quæ ante possederat, *sed quatuordecim millia ovium, &c.* Sic nimirum Jobus, interprete Magno Augustino; *Ab illo vulnere atque putredine salvus factus est, & ei cuncta, quæ amiserat, duplicata sunt restituta.* Ne verò temporalium jacturam semper temporalibus bonis compensandam exspectes, audi ejusdem S. Patris consilium; *Mala temporalia sicut Job sustinete: sed pro hac sustinentia non temporalia bona sperate, quæ illi aucta redierunt; sed æterna potius, quæ in Domino præcesserunt.*

110. Jasminus, necdum perfectè maturus, colorem purpureum præfert, paulò post insigni & exquisito candore intersecandum. Unde lemma; EX RUBEO CANDOR. Ita pœnitens ob noxas suas, in sacro tribunali detectas, voluntario rubore suffunditur, quem illicò purissimus gratiæ Divinæ candor excipit. Ad candorem hunc recipiendum opportunè extimulans Magnus Augustinus, ait; *Non erubescat pœnitentiam agere, qui non erubuit pœnitenda committere.* Diogenes juvenem quendam conspicatus, qui delicto à se commisso, & in publicum evulgato ruborem contraxerat, respondit; *Bono animo esto fili; istiusmodi est virtutis color.* Unde proverbium obtinuit; *Si erubescit, salva res est.*

LILIUM.

Caput XIV.

111. Lilium eximiam raræ ac singularis puritatis ideam exhibet. Unde lemma; NIL CANDIDIUS. Maria Virgo, hoc symbolo cumprimis delineata, candoris sui integritate omnes creaturas longissimè superat. S. Gregorius Thaumaturgus, *Tu sancta,* inquit, *omni humana natura gloriosior, ac purior, sanctiorque effecta es, ac nive quidem candidiorem habens mentem, quovis autem auro, quantumvis probato purificatum magis corpus.*

112. De lilio scribit Plinius, *Nulli florum excelsitas major.* Cui assentiens S. Bernardus, *lilia* cognominat *eminentia in floribus terræ.* Ut adeò non abs re huic flori inscripseris, SUPERGREDITUR OMNES. Vel, FLORUM MINIME MINOR. Perfectionem sublimem ac merita exotica hoc symbolum demonstrat. S. Epiphanius, Mariam Virginem, encomio illo dignissimam, contemplatus, *Virgo,* inquit, *est lilium immaculatum, sublimior Angelis facta est, superior ipsis Cherubim & Seraphim, placens Christo Regi, à Deo in honore habita tanquam ancilla digna, & Mater sancta, Mater immaculata, solo Deo excepto, cunctis superior existit,* Et S. Anselmus; *Nil tibi Domina æquale, nil comparabile. Omne quod est, aut supra te, aut infra te est: supra te solus Deus, infra te omne quod Deus non est.*

113. Qui vitæ suæ puritatem cum boni nominis fragrantiâ conjunctam habet, Lilii Emblema promeretur; addito epigrammate, CUM CANDORE ODOR. S. Gregorius in illud sacri Epithalamii, *Sicut lilium inter spinas,* ait; *sola illa anima in lilii dignitate computatur, quæ à mortalitatis radice ad cœlestem pulchritudinem assurgit, & munditiæ CANDOREM corde & corpore sibi ipsi custodit, & proximos quosque bonæ opinionis ODORE reficit.* S. Petrus Damianus in Mariæ Virginis encomiis facundissimus, ait; *Despitiosa progenie Judæorum nata, CANDESCEBAT MUNDITIA Virgineæ castitatis in corpore, flammescebat autem ardore geminæ charitatis in mente, FLAGRABAT passim ODORE boni operis, tendebat ad sublimia intentione continua cordis.* Atque adeò in Virgine Matre, ceu lilio præstantissimo, cumprimis geminam candoris & odoris prærogativam est veritus. Eandem imaginem S. Antonio de Padua excolendo adhibui; in candore enim purissimam ipsius vitam, in odore vero doctrinæ fragrantiam repræsentabam; siquidem de illo S. Bonaventura his omninò verbis testatur; *Et vitâ floruit, & doctrinâ.*

Maria V. S. Pe. Da. ser. 3. de Nativit. — *S. Anton. de Padua.* — *S. Bonav. in vita.*

114. Scipio Bargalius Virginis Mariæ natales cum hoc flore, intra cespitum suum hærente, comparabat; addito lemmate, FOETENTI E CESPITE. vel ut aliis placuit; REDOLET E FOETIDO. Veluti dixissent, Mariam Virginem, tametsi è vitiosa radice progenitam, instar lilii tamen nihil originariæ labis aut maculæ contraxisse. S. Bernardus, *Licet,* inquit, *Maria de patrum naturâ, vitiatâ per peccatum, duxerit originem, prælecta tamen per Spiritum sanctum, & præservata:* Verùm non Maria tantùm suos avos insigni nobilitate ac munditiâ superabat, sed multi idipsum hodie etiamnum non rarò assolent. Enimverò, Seneca asserente, *Potest ex casa vir magnus exire: potest & ex deformi humilique corpusculo formosus animus ac magnus.* Ludovicus Ariostus, mulierum fastui reprimendo, Rodomontem in hæc verba loquentem sistit;

Maria V. nativitas. — *S. Bern. ser. 4. in Salve Regina.* — *Senec apud Lips. l. 3. assert 7. manuduct.* — *Ariost. Cant. 27. stan 2. 121.*

Nun fiate però tumide, e fastose
Donne, per dir che l' huom sia vostro figlio,
Che dal le spine ancor nascon le rose,
E d' una fetid' erba nasce il giglio.

115. Quædam lilii species, latinè Iris, indies fragrantiam diffundens suaviorem, gnomam legendam offert; DIUTURNITATE FRAGRANTIOR. En! assiduum in virtute progressum hâc ideâ minimè obscurè delineatum. S. Gregorius Nyssenus ait; *Ita se habere, ut ad ulteriora semper in virtute ac bono velis ascendere; idipsum forsan humana natura perfectio est.* De S. Wilhelmo Abbate, meo Concanonico, historiæ referunt, quod in Clericorum militiam recensitus, *Cùm ad Christianam perfectionem avidius inhæreret, nonnullorum, vitæ laxiori deditorum, invidiam incurrens, persecutiones non paucas, neque leves sustinuit.* At cùm non multò post insignis Ecclesia S. Genovefæ, exactis Canonicis sæcularibus, cum meliore Canonicorum Regularium formâ commutaretur, ille, *Cùm ea habitus mutatione mutatus in virum alterum, cœpit ferventius ire de virtute in virtutem, quotidie se ipso perfectior evadens.* Crescente deinde famâ illius sanctitatis, in Daniam vocatus fuit, *ad reformandum quoddam Canonicorum Cœnobium.* Ubi autem voce cœlitus delapsâ didicerat, septem tantùm vitæ suæ dies superesse, qui tamen re ipsâ septem anni erant, mox ab eo momento *Toto reliquo vitæ suæ spatio corpus suum sic affligebat, ut vita anteacta, illius extremæ comparatione, delicata videretur.* Ut adeò Divus iste ardentissimus, instar lilii, revera fuerit *Diuturnitate fragrantior.*

Profectus. — *S. Gr. Nyss. lib. de vita Moysis.* — *Offic. Cant. Reg 6. April.*

116. Lilium sylvestre, latinè Hemerocallis, non plus uno die durat. Unde fascem, è floribus istis contextum, hoc lemmate notârunt, DIARII OMNES. vel; UNA DIE PULCHRUM. vel;

TOTA

Vita humana. Pulchritudo humana. S. Aug. in Ps. 8. Con. 2. Horat. l. 1. Carm. od. 4. Idem li. 4. ep. 4.

TOTA VITA DIES UNUS. Ipsissima hæc tam vitæ nostræ, quàm venustatis humanæ, fragilitas est. Undè Magnus Augustinus; *Jactet se quisque de divitiis, jactet se de pulchritudine, & de viribus corporis, ista certè omnia mortalia sunt. Ridendi sunt, qui se de mortalibus jactant, à quibus rebus plerumque aut vivi deseruntur, aut mortui eas necesse est ut deserant.* Horatius;

Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam.

Et alibi;

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Sen. Act. 2. in Hippol. Idem in Octav. Act. 3. Ovid. l. 2. de Arte.

De forma humana Seneca;

Res est forma fugax, quis sapiens bono
Confidat fragili?

Et rursus;

Florem decoris singuli carpunt dies.

Compendio rem e[fferens] Ovidius, canit;

Forma bonum fragile est, quantumque accedit in annos,
Fit minor, & spatio carpitur illa suo.
Nec semper violæ, nec semper lilia florent,
Et riget amissâ spina relicta rosâ.
Et tibi jam venient cani formose capilli:
Jam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.

S. Carolus. Reliquiæ Sanctorum. Mariæ V. virginitas. Dion. Car. in Can. 22.

117. Bartholomæus Rossus S. Carolum, post mortem suavissimo sanctimoniæ odore, ac innumeris sanctitatis restitutæ prodigiis illustrem, candidi lilii symbolo exornavit; quod à cespite suo avulsum, hanc epigraphen sustinet, REDOLET, ET SANAT. Maria Virgo, instar lilii, castimoniæ suæ fragrantiam passim in orbem diffudit, & libidinis flammas ab hominum animis repressit. Dionysio Carthusiano teste, *Deipera Virgo intuentium corda sic penetravit sua inæstimabili castitate virgineâ, quod à nullo potuit concupisci: imò potius extinxit ad horam illorum libidinem.*

118. Lilium, manibus contrectatum, & candoris & odoris jacturam facit. Unde inscriptio; OCULIS, NON MANIBUS. Et Italicè; GRADISCO GLI OCCHI, E NON LA MANO ARDITA. Ita fœminarum modestia sui aspectum quidem & admirationem, non verò contactum permittit. *Unde Joseph,* flos ille virgineus, referente S. Hieronymo, *quia tangere eum volebat Ægyptia, fugit ex manibus ejus; & quasi ad morsum rabidissimæ canis, ne paulatim virus serperet pallium que, quod tetigerat, abjecit.* Idipsum de alienis opibus vel etiam de rebus sacris pronuntiare licet, quæ fidelium oculis ac mentibus venerandæ quidem, non tamen sine temeritatis aut irreverentiæ notâ tangendæ exhibentur.

S. Hieron. l. 1. cont. Jovin. Res sacræ.

Virginitas. S. Hieron. Jo. Maub. Alphabet. 65 tit. 30. Memb. 2.

119. Lilium, virgineæ puritatis propriissimum ectypon, si manibus teratur, mox formæ suæ jacturam & fœtorem contrahit. Unde lemma; FOETET ATTRITU. Verissimè dixit S. Hieronymus; *Tactus & joci, risus & sibili; moritura virginitatis solent esse principia.* Meus Concanonicus Joannes Mauburnus, prolixiore calamo virginitatem cum lilio comparans, ait; Hic flos *integer INTACTUS suaviter REDOLET, confractus autem, & CONFRICATUS, plurimùm FOETET. Sic Virginitas inviolata, Deo & hominibus redolet; sed luxuriæ vitio confricata, aut signaculo fracto, infamia fœtet.*

Virtus immortalis.

120. Lilii odor amplissimè diffundi, ac multo tempore durare solitus, gnomam præfert; PROCUL, ET DIU. Eos hoc penicillo adumbrabis, qui virtutis & excellentiæ suæ memoriam in terras remotissimas propagârunt. Hos inter sacros cumprimis accenseas Paulum, Augustinum, Antonium, aliosque viros Apostolicos; & inter profanos Alexandrum, Cæsarem, Scipionem, Africanum, &c. quorum fama in orbe universo personat, & nonnisi ruente sole conticescet. S. Bernardus, in conversionis suæ exordio maximum animi frigus & cordis sterilitatem expertus, frequenter in acerbissimos gemitus solvebatur: unde de se ipso scribit; *Cùm subitò fortè affatum, vel etiam aspectum cujuspiam spiritualis perfectique viri, interdum & ad solam defuncti, seu absentis memoriam flabat spiritus, & fluebant aquæ, & erant mihi lachrymæ illæ panes die ac nocte.* Demùm concludit; *Quidnam istud, nisi odor exhalantis unctionis, qua erat ille perfusus?* Ubi vides, virtutis odorem, è sanctorum aspectu, & memoriâ in nos derivatum, non unico tantùm momento, instar vulgarium florum, exolescere; sed liliis persimilem, *procul* diffundi, *diù* persistere.

S. [...] 14

121. Ruellius & Plinius tantam in lilio fœcunditatem observant, ut ex unica radice nonnunquam quinquaginta germina enasci testentur. Proinde lemmatis loco hæc Plinii verba subjunges; NIL FOECUNDIUS. Sanctos Apostolos, ac Religionum Patriarchas, qui Deo innumeros populos genuerunt, præclara hâc icone significabis. Ecquis, obsecro, infinitam SS. Augustini, Benedicti, Dominici, Francisci, Ignatii, cæterorumque fœcunditatem in calculos reducat? Nil quoque sanctâ Ecclesiâ fœcundius, quæ indies plurimos sibi & Christo sponso suo generat filios. S. P. Augustinus; *Sancta Ecclesia, Mater & Virgo, corpore casta, prole fœcunda, sponsa Christi declarata, piè nutrit filios, quos Deo Patri dignos assignare contendit.* Cæterùm cùm Galliarum Reges in suis insigniis lilia præferant, eaque, Nicolao Caussinio teste, Angelorum manibus acceperint, opportunè dici potest, Regiam illorum prosapiam fœcunditate ac serie nunquam interruptâ ex stemmate semper æquali descendisse; siquidem à Pharamundo usque ad hæc nostra tempora, nimirum juxta Catharini Davilæ Chronographiam, ab anno Servatoris nostri 419. ad hodiernum 1679. continua Regum Gallicorum successio fuit.

122. S. Catharinam Virginem & Martyrem, ob quinquaginta Philosophos ad Christi fidem conversos, lilii Emblemate exornârunt, quod plurimis bulbis cinctum, inscriptionem tenebat; QUINQUAGENA PROLE FOECUNDUM. Plinii testimonio hæc imago nititur. *Nihil est fœcundius,* inquit, *una radice quinquagenos sæpè emittente bulbos.* In hoc Argumentum P. Andreas Bianco:

Quinquaginta sophos verbis Catharina perurgens,
Dum probat esse rudes, sic facit esse sophos.

123. Lilium, è solo inculto & deserto progerminans, Aresio authore inscriptum habet; QUID IN VIRIDI? Argumento enim non ingrato sic concludere licet: si hic, etiamnum in sæculo, tot virtutis clarissimæ specimina edit, quid obsecro, in cœnobio, ceu solo fertilissimo, ageret? cùm, S. Bern. teste, Cænobium *paradisus* sit, qui *ad suavem spirans austri clementiam, quasi tot floribus vernat, quot virtutibus abundat?* Item si Romani, solius naturæ præceptionibus imbuti, in virtutum moralium palæstrâ tantopere excelluerunt, quantùm Evangelicæ doctrinæ beneficio promovissent? Si Cornelius Centurio, adhuc Gentilis, Angelorum encomia est promeritus, quæ non eidem, postea ad fidem converso, delata fuerint?

124. Gratiosa Plinii doctrina est, quod lilium à propriis suis lachrymis seu guttulis, ex ipso destillantibus, propagetur ac multiplicetur. Verba illius ita habe: *Alba lilia iisdem modis seruntur, quibus rosa: & hoc amplius lachryma sua.* Eò animum advertens meus

meus Concanonicus, D. Gregorius Brunellus, lilium hoc pentametro, ceu lemmate, animavit: INCREMENTA SUIS ACCIPIT A LACHRYMIS. Ità nimirum anima, in dolores ac gemitus effusa, felicissimum virtutis suæ incrementum capit. Perspicuè David; *Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent.* Hoc loco minimè tacendum existimo illud S. Ambrosii documentum, quod uberes Davidis pœnitentis lachrymæ cunctos ipsius posteros, omnemque ejus familiam, ad felicitatem adeò sublimem promoverint, ut inter filios ac pronepotes suos Dominam cœli, Reginam Angelorum, ac Matrem Dei numeret. *David dicebat:* (verba sunt D. Ambrosii) *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Et ideò meruit, ut ex ejus familia Virgo eligeretur, quæ nobis partu proprio Christum ederet.*

125. D. Hannibal, Comes de Monte vecchio, Academicus inter Fanenses Divulsus, symboli loco vas crystallinum, aquis plenum, præfert, in quo lilium, dimidio calice apertum, & à thyrso suo avulsum, cernebatur, cum Horatii lemmate; SERVABIT ODOREM. Innuebat videlicet, se tametsi è patria longinquum, aliisve angustiis excruciatum, suæ tamen virtutis fragrantiam illibatam conservare. *Quia mirum non est*, inquit Sanctus Gregorius, *si quis bona inchoat, sed valde mirabile est, si intentione rectâ in bono opere perduret.* S. Ambrosius eodem planè argumento suavissimum virtutis odorem describit, quem Christus, externis calamitatibus laceratus ac sepultus, diffuderat. *Flos*, inquit, *odorem suum, & succisus reservat, & contritus accumulat, nec avulsus amittit. Ita & Dominus JESUS in illo patibulo crucis nec contritus emarcuit, nec avulsus evacuit, & illâ lanceæ punctione succisus, sacro speciosior fusi cruoris colore vernavit.*

126. D. Gregorius Bolzi eundem florem Symboli loco produxit, qui à radice sua avulsus, folia explicare, ac suavissimum odorem è vase vitreo spargere cœpit. Epigraphen addidit; SCOPPO RECISO ANCOR MIE POMPE BELLE. Id est; VEL RECISUS FLOREO. Ita sacra Ædes, Nazaretho Lauretum translata, etiamnum floridissimam sanctimoniæ ac Venerationis fragrantiam conservat. Hac de re meus Carducius canit;

Adhuc recisa pompa floret lilii;
Adhuc revulsæ fulgurat domûs decus.

Sancti Martyres, tyrannorum sævitie à mundi hujus solo recisi, pulcherrimum felicitatis ac miraculorum florem induerunt. S. P. Augustinus; *Quid est factum de tot mortibus Martyrum? nisi ut tanquam irrigatâ terrâ sanguine testium Christi pullularet ubique seges Ecclesiæ.*

127. Vivacem Juvenis indolem, propriâ suâ industriâ sine alterius adminiculo ad res maximas promoventem, lilii Emblemate significabis, quod inter deserti horrores figuratum, epigraphen ferat; ABSQUE CULTORE NITET. Sanctum Joannem Baptistam hæc Aresii imago cumprimis spectat, qui, ætate etiamnum tenerâ, montium cavernas & sylvarum umbras ingressus, sine ullius Magistri regimine clarissimum virtutis splendorem attigit. Joannes enim, teste Sancto Chrysostomo, *Neminem vidit unquam conservorum, nec ab aliquo horum visus fuit.* Sanctus Paulus Thebanus; annum agens decimum quintum, solitudinem incolere cœpit, ubi orationibus, jejuniis, ac meditationibus assiduò intentus, vitæ suæ annum decimum tertium supra centesimum attigit, nulloque usus Magistro, omnium reliquorum exemplar ac vivendi norma

evasit. Undè hodiè adhuc ab universa Ecclesia vocatur *Eremitarum Author & Magister.* *Brev. Rõ. 15 Jan.*

128. Quantùm ingeniis perficiendis & illustrandis è sedula educatione accrescat, lilium argumento haud vulgari demonstrat; quod, tametsi è terra inculta productum, nativam aliquam venustatem præferat, simul tamen hanc epigraphen spectandam exhibet; CRESCET CULTURA DECOR. Horatius; Educatio. *Hor. l. 4. carm. Od. 4.*

Fortes creantur fortibus - - -
Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant.

Plato; *Educatio*, inquit, *& institutio commoda bonas naturas inducit.* Et rursus: *bonas naturas, si talem institutionem consequantur, meliores adhuc, & præstantiores evadere scimus.* *Plat. Dial. 4. de Leg.*

129. Lilium pretioso liquore apes ad sinûs sui delitias invitat, & vicissim serpentes venenatos arcanâ quadam vi reprimit. Unde lemma: MELLIFLUAM ALLICIT, VENENATAM FUGAT. Iidem veri Principis mores sunto, ut populi amorem clementiâ suâ conciliet, hostes verò terrore, quo potest, maximo, in fugam agat. Taciti documentum est; *Princeps amorem apud populares, metum apud hostes quærat.* Ad hanc amussim Christus exactè compositus, aliquibus in extremo judicio dicet; *Venite Benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum, &c.* Aliis econtra; *Discedite à me maledicti in ignem æternum, &c.* Clementia & terror. *Tacit. l. 2. Annal. ap. Lips. l. 2. Civ. doct. cap. 12.* Christus Judex. *Matt. c. 25. n. 34 & 41*

130. Horatius Spinola Cardinalis & Archiepiscopus Genuensis, præmaturâ morte defunctus, à nobili quodam ingenio Lilii Emblemate significabatur, quod ab aratro succisum, epigraphen tenebat; ANTE DIEM. Ad verbum Virgilius de Didone Regina canit: Mors immatura. *Virg. l. 4. Æn. v. 696.*

- - Nec fato, meritâ nec morte peribat,
Sed misera ante diem.

Eodem planè argumento Dardinellum, à Reginaldo occisum, introducit Ariostus. *Arist. cant. 18. stanz. 153.*

Come purpureo fior languendo more,
Ch' l vomero al passar tagliato lassa;
O come careo di superchio umore
Il papaver nel orto il capo abbassa;
Così giù de la faccia ogni colore
Cadendo Dardinel di vita passa, &c.

S. Gregorius Nyssenus in funebri Panegyrico Pulcheriæ ait: *Flos recens germinans, qui nondum totus è cubiculo emicabat, sed jam totus emicaturus sperabatur in ipsa parva, & imperfectâ sui parte emicans decentissimè: ut subitò contabuit in vaginula: ut priusquam ad incrementi vigorem proveniret, & undique cum odore explicaretur, ipse circum se diffluens in pulverem redigitur: nulli decerptus, nulli plexus in coronam: quasi quem frustra natura elaboraret.* *S. Gregor. Nyss. Orat. de obitu Pulcheriæ.*

131. Ajunt, lilium quoddam inter lacteas pluvias, è cœlo prodigiosè delapsas, progerminâsse; unde illud lemmate, ad Junonis fabulam alludente, insignierunt, COELESTI SEMINE NATUM. Innuebant videlicet, eximiam Sanctæ Catharinæ Virginis & Martyris sapientiam nullâ hominum operâ, sed solo cœlo irrigante, in fastigium adeò sublime excrevisse. Eadem gratia obtigit Alberto Magno, sanctæ Thomæ Aquinati, sanctæ Theresiæ, sanctæ Catharinæ Senensi, & Dominæ Baptistæ Vernaciæ, Canonicæ Regulari, quæ nullo unquam homine, sed solo Deo Magistro, quatuor volumina benè magna, & arcanis cœlestibus mirificè Scientia infusa. S. Catharina V. & M.

referta, scripsit. Ita nimirum in sapientia, justitia, gratia, cæterisque bonis omnibus verissimum est illud Magni Augustini: *Nisi Deus pluerit, nihil prodest quod seminatur.*

S. Aug. in Psalm. 84.

132. In sacro templo Saronnensi lilium cernitur, supra complures alios flores eminens ac sublime; cum epigrammate, ET PROCUL A PROXIMIS. Tantum nempe Maria Virgo reliquas creaturas omnes in gratia & gloria excedit, ut & sanctissimos, sibique in cœlis proximos, longissimè antevertat. De hac dilucidè testatur Salomon: *Multæ filiæ congregaverunt divitias, tu supergressa es universas.* Sanctus Gregorius Papa eidem Deiparæ illud Isaiæ oraculum applicans. *Erit in novissimis diebus præparatus mons domûs Domini in vertice montium*, concludit; *Mons quippè in vertice montium fuit, quia altitudo Mariæ supra omnes sanctos refulsit.*

Mariæ V. eminentia.

Prov. 31. 26.

S. Greg. Pap. in Isa. 2. 2.

133. Lilium, exterioribus foliis candidum, interiore sinu penitus deaurato constat. Unde lemma ab Aresio huic flori inditum; IL PIU' VAGO COLOR NEL SENO ACCOGLIE. Seu; PULCHRIOR INTUS. Ita homo, tametsi virtutum suarum exemplis, ac exteriore corporis symmetria venustatem non exiguam demonstret, hæc tamen ab interna sapientia, cognitione Dei, cæterisque animæ ornamentis longissimè superatur. Theodoretus: *Lilium*, inquit, *cum exteriori decore splendet, tum aureum intus flosculum continet. Talis est anima justitiæ splendore circumdata, & spirituale sapientiæ, cognitionisque donum in intimis penetralibus gestans.*

Justus.

Theod in Cant 2. 2.

134. Lilium, tametsi externi candoris sui tenacissimum, internam tamen flavedinem à se abstergi, & in alios dispensari patitur. Quare Aresius epigraphen subdidit; SOL DEL CHIUSO COLORE ALTRUI FO' PARTE. Id est; IMPARTITUR INTERNA. Fœminæ sapientis hæc idea est, quæ animi sui dona, prudentiam, affectum, & omnia mentis arcana cum aliis liberalissimè communicat, solo externo castimoniæ ac pulchritudinis suæ candore excepto. Undè Sanctus Ambrosius Virginem commonefaciens, ait: *Claude vas tuum, ne unguentum effluat; claude virginitatem verecundiâ loquendi, & abstinentiâ gloriandi.* Cumprimis tamen virum litteratum, simulque avarum hæc imago concernit, qui auream sapientiæ suæ supellectilem facili quidem negotio ac prono intellectu in alios dispensat; at argento, intra scrinium recondito, tenacissimè inhæret, neque illius quidquam in alios erogat.

Mulier sapiens.

S. Amb. de Virginit.

Litteratus avarus.

135. Eidem lilio Aresius inscripsit; NON DISDICE A L' ALTEZZA IL CAPO CHINO. Id est; CELSOS IMA NON DEDECENT. Veluti diceret; Majestatis ac benevolentiæ optimum in Principe connubium esse. Jacobus Spigellius, *magnis viris*, inquit, *laudi dandum, dum aut res, aut casus tulerit, si ad sordidam etiam operam conferendam descenderint.* Certè Carolus Navarræ Princeps infimam plebem suis manibus dignatus est, ejusque vulnera occulto quodam pharmaco sanavit. Alexander Magnus gregarium militem, frigore penè concretum, in lecticam suam regiam recepit, ac propriis manibus calefecit. Trajanus Imperator, ægrotos invisurus, pauperes quasvis domos intravit. Cæterùm ad Emblematis hujus normam, ceu lydium lapidem, sanctos omnes discernere licet, qui animum tantò demissiorem exhibent, quò fuerint in DEI conspectu sublimiores. Sanctus Joannes Chrysostomus; *Tales sunt omnes Sancti, si quando quopiam cumulatiore potiuntur honore, tunc demissius se dejiciunt; ad hunc modum se gessit Abraham: sermonem enim faciens cum Deo, se vocabat terram & cinerem, &c.* Ratione non absimili P. Carolus Bovius lilium, sublimi thyrso nixum, hoc lemmate insignivit. CELSUM RESPICIT IMA. Eoque Sanctum Ignatium Loyolam significat, qui, cùm Societatis JESU Præpositum Generalem ageret, infimis quibusvis negotiis domesticis se addixit.

Princeps benignus.

Jac. Spig. ad Pan. l. 1. cap. 25.

Humilitas Sanctorum.

S. Joan. Chrys. in Isa. c. 6.

136. Gallorum exercitum, ab Augustissimæ Domûs Austriacæ armis propè Papiam ad internecionem deletum, ac Franciscum I. Galliarum Regem captum, lilii Emblemate significabis, quod è thyrso incurvato languidè dependens ac flaccidum, epigraphen ferat; PERFLANTIBUS AUSTRIS. Constat enim, floribus; cumprimis verò liliis (quibus Gallorum Reges in suis insignibus utuntur) proximum excidium ab Austris imminere. Unde S. Hieronymus: *MARCESCEBAT prò color, FLANTE AUSTRO LILIUM, & purpura violæ in pallorem sensim migrabat.*

137. Homo, verbis quidem parcus, at factis locuples, lilii Emblemate significari potest, quod frondibus admodum exiguis instructum, in supremo thyrsi sui culmine vastum & grandem florem profert. Aresius inscriptionem addidit; APPO' DEL FIOR, PICCIOLE SON LE FRONDI. Id est, EXCELSUM PARVÆ FRONDES EXORNANT. Pulchrè dixit Lipsius: *Faciamus benignius, quàm dicimus, & manum potius egeno aut lapso porrigamus, quàm verba.* Et prior illo S. Nilus; *Justitiam MAGIS OPERE, QUAM VERBO exerce.*

138. Quod nonnemo è lilii fragrantia capitis dolores patiatur, id non quidem lilii, sed capitis debilioris vitium est. Undè rursùs eidem flori inscripsit Aresius; SE STESSO INCOLPI; CH' IL MIO ODORE ANNOIA. Id est; IPSE SIBI CULPA EST, HOC QUI LÆDETUR ODORE. Idipsum homo virtuosus, æmulorum invidiâ laceratus, dixerit. S. Paulus ait, *Christi bonus odor sumus Deo in iis qui salvi fiunt, & in iis, qui pereunt.* Hunc locum interpretatus S. P. Augustinus, ait: *Non dixit, Christi bonum se odorem esse iis qui salvi fiunt, malum autem iis qui pereunt, sed tantùm bonum odorem se dixit. Hi vero tales sunt, ut & bono odore pereant secundùm sui cordis qualitatem.* Et alibi; *Non dixit bonus odor in iis, qui salvi fiunt, & malus odor in iis qui pereunt, sed quod ad nos attinet bonus odor sumus, & in iis qui salvi fiunt, & in iis qui pereunt. Salvum fieri hominem bono odore, non est improbabile, neque incredibile. Perire autem hominem bono odore, quæ ratio est? Dicam fratres. Ecce ipse Paulus prædicabat Evangelium, multi illum amabant Prædicatorem Evangelii, multi invidebant, bono odore peribant.* Succinctè meus Hugo Victorinus in eandem Apostoli sententiam dicit; *Apostolus non erat nisi Christi bonus odor, & tamen hoc odore bono alii moriebantur: id est, occasionem per invidiam sumebant.* Porrò subditi perduelles & inquieti, dum æquo Principis, Judicis, aut Prælati zelo ac justâ correptione offenduntur, dolores indè conceptos non in Superiorum integritatem, sed in imperfectam propriæ vitæ licentiam rejiciant necesse est.

139. Lilii folia tamdiu manent clausa, donec rosæ suum florem plenè expleverint. Eò animum advertens Dominus Aresius, Secretarium quemdam lilii clausi symbolo exornavit, quod propè rosam, dimidio calice apertam, hunc versum lem-

lemmatis loco præferebat; Se Tu Non Ben Aperta, Io Sempe Chiuso. Id est; Ni Bene Tu Pateas, Ego Labia Clausa Tenebo. Erat enim is cuidam Cardinali à Secretis, & in familiæ suæ insigniis lilium præferebat. Sanissimum Horatii consilium est;

Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam,
Commissumque teges.

Isocrates, *Diligentius*, inquit, *serva verborum, quàm pecuniarum deposita.* Et Salomon; *Causam tuam tracta cum amico, & secretum extraneo ne reveles.*

140. Lilii flos, inter medias spinas plantatus epigraphen sustinet; Per Angusta Augustior. Ità virtus tantò majus gloriæ suæ incrementum sortitur, quò pluribus angustiis coarctata fuerit. Ovidius;

Ardua per præceps gloria vadit iter,
Hectora quis nosset, felix si Troja fuisset?
Publica virtutis per mala facta via est.
Quæ latet, inquè bonis cessat non cognita rebus
Apparet virtus, arguiturque malis.

S. Laurentius Justinianus, meus Concanonicus, in rem nostram præclarè ait; *VIRTUS languet, nisi exerceatur, LACESSITA autem CRESCIT. Quis sufficienter narrabit ad quantum perfectionis culmen sanctum Job evexerit tentatio? Priùs soli Deo notus erat, priùs virtus menti inerat tanquam novella plantatio: post probationem verò, velut ingens arbor proficiens, & in alto foras erecta cacumine, omnem suâ viriditate lætificavit Ecclesiam.*

141. Sanctum Antonium Patavinum, inter eremi horrores commorantem, floris hujus Emblemate exornavi, qui spinis circumdatus, epigraphen è Senecâ mutuatam præferebat, SPECIOSUS EX HORRIDO. Enimverò eximius ille Sanctus maximum virtutis, meriti, & innocentiæ suæ incrementum è Sylvarum squalore accepit. Opportunissimè Sanctus Gregorius Nazianzenus; *Sordidam vestem tuam, comamque squallidam, magis revereor, plurisque facio, quàm margaritas, vestiumque sericarum elegantiam. Egregius flos verecundia, magnum ornamentum pallor, textura insignis, virtutes sunt.*

142. Spinæ, quibus lilium cingitur, eidem, ab omni exteriore offensa perseverando, instar satellitum deserviunt. Unde lemma; Sic Servasse Juvat. Certè Sanctus Benedictus, nudo corpore in spinas abjecto, virginitatis candorem illibatum retinuit, & à dæmonum insidiis triumphum duxit. Nam, Magno Augustino teste, *Carnis afflictio est, per quam lasciva mentis seminaria castigatione discretâ comprimuntur.* De S. Benedicto canit P. Joannes Baptista Masculus:

Inter virgulta viruit, inter dumeta floruit.
Ne flos juventæ quidquam deberet Veneri,
Cruore florem purpureum fecit suo,
Virtutis jactum semen in spinas,
Adverso more naturæ
Et feracius provenit, & pulchrius
Acuit pudorem inter aculeos, &c.

143. Lilium, à vicinis spinarum aculeis fortè transfixum, suavissimum odorem exhalat. Quare subscripsi; TRANSFIXUM SUAVIUS. Ita Christus, clavis & vulneribus acerbissimè perforatus, fragrantiam dulcissimam in orbem diffudit. Sanctus Ambrosius: *Flos odorem suum succisus reservat, & contritus accumulat: nec avulsus amittit. Ità Dominus JESUS in illo patibulo crucis nec contritus emarcuit, nec avulsus evanuit: sed illâ lanceæ punctione succisus, sacro speciosior fusi coloris cruore vernavit.*

144. Lilium inter spinas epigraphen reddit; MAGIS REDOLET. Nobile hoc bonitatis Divinæ paradigma est; quippè quæ gratiæ suæ odorem tantò cumulatiorem in peccatores diffundit, quò gravioribus offensis lacessita fuerit. Ità quoquè inter cæteras Ecclesiæ orthodoxæ prærogativas hæc minimè postrema numeratur, quòd hæresum dumetis circumdata, fidei suæ fragrantiam incorruptam spargat. Justus Orgelitanus; *Hæreses*, inquit, *spinis comparatæ, corrumpentes & corruptibiles perdocentur. Quam corruptionem Ecclesia nescit, quæ liliorum sinceritati comparata, ultro, citroque redolet, ac resplendet.* Bonitas Dei. S. Ecclesia. Just. Org. in Cant.

145. Animam sanctam, quæ inter flagitiorum stimulos etiamnum integra persistit, lilio, spinis circumdato, similem dixeris: addito lemmate; FLORET ILLÆSUM. Vel certè: SURGIT ILLÆSUS. Bargalius hoc Emblemate Christum, spinis coronatum, demonstrat. Ad nostrum tamen propositum Hugo Carensis sic pronuntiat: *Anima inter aculeos carnalium concupiscentiarum integra, inter pungentes sollicitudines illæsa, inter malignantes bona, inter dissidentes pacifica, quid aliud est, quam lilium inter spinas?* Christi coronatio. Hug. Car. in cant. 2. 2.

146. Lilium à præsentibus spinis nonnunquam quidem transfigi, non verò eousque deprimi aut obscurari potest, quin etiamnum crescere, ac candoris sui venustatem palàm demonstrare queat. E lemmate id colliges; NEC SUFFOCATUR, NEC OFFUSCATUR. Haud aliter virtus, persecutionum aculeis lacerata, nullam unquam honoris aut famæ jacturam facit. Item anima Deo chara, quantumvis ad eam opprimendam, obscurandamve conspirent malevoli, nihil tamen è gloriæ suæ ornamento unquam amittit. Hugo Cardinalis super illa sacri Epithalamii verba. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*, ait. *Contubernio spinarum conjunxit nomen amicæ. Et ne minus decoram se crederet ex spinarum punctionibus, ideò nominat illam lilium inter spinas, quasi dicat, nec amoris gratia, nec odoris fragrantia, nec decoris vernantia minuitur in sponsa, vicinitate aut punctione spinarum, sed potiùs augmentatur.* Virtus inter persecutiones. Hug. Card. in Cant. 22

147. Cùm Petrus Franciscus Marchio de Malaspina Odoardi Farnesii Ducis Parmensis, etiamnum pupilli, tutorem ageret, symboli loco lilium, spinis circumdatum, depinxêre; cum dicto; DONEC ADOLEVERIT. Lilium enim Domûs Farnesianæ, spina verò Marchionum illorum insigne gentilitium habetur. Et certè quemvis juvenem, instar lilii, educationis rigorosæ aculeis exstimulari convenit. *Parentes*, è P. Francisci Mendozæ doctrina, *aculeatis præceptionibus debent filios erudire, ne à vitiis obruantur. Hæc enim præcepta, spineta quædam sunt, quibus inclusi flores non lacerentur, sed muniantur.* Sanctus Ambrosius, Parentes imbuens, *Salubriter*, inquit, *ista compungunt, stimulant ista, non vulnerant.* Educatio. P. Franc. Mend. in 1. Reg. c. 1. Annot. 32 sect. 1. S. Ambr. ser. 22. in Psal. 118.

148. In insigni Templo Saronensi Mariam Virginem, sine labe conceptam, è lilii symbolo dignoscere licet; quod spinis circumdatum, epigraphen præfert; AUGENT INDECORA DECOREM. Eò etiam illa sacri Epithalamii sententia collineat. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Innuitque, miram ac illibatam Deiparæ puritatem, cum Conceptio M. V. Cant. 2. 2.

cum peccaminosâ creaturarum omnium labe comparatam, gloriosissimè excellere. *Nam sicut mirabile est, inter senticosa & ferruginea lilium undequaque formosum, & blandulum, & candidulum prodire: sic,* inquit Paulus Serlogus, *stupendum fuit, corruptâ generis humani massâ, cunctis, quae primâ originis delicto erant verberatis, Mariam absque naevo concipi.* Eodem Emblemate hominem, inter sceleratorum contubernia sanctum & innocentem, exornabis; siquidem, asserente Sancto Bernardo: *Non mediocris titulus profectò virtutis, inter pravos vivere bonum, & inter malignantes innocentiæ retinere candorem, & morum lenitatem.*

Paul. Serlog. in Cant. Vestig. 18. sect. 1. n. 8.
Societas mala.
S. Bern. serm. 48. in Cant.

Benefacere inimicis.
149. Homo, injurias beneficiis compensare solitus, lilium imitatur, quod spinas, ad illud transfigendum undique armatas, candore suo exornat. Undè mox quidem sententia inscribes: COMPUNGENTES ILLUSTRAT. S. Bernardus, Emblemati huic ansam suggerens, *Lilium*, inquit, *spinas utique pungentes se spinas, candore proprio illustrare & venustare non cessat. An non probatè lilium tibi videtur implere quodammodo Evangelii perfectionem, quâ orare jubemur pro calumniantibus & persequentibus nos, benefacere his, qui oderunt nos? Ergo & tu fac similiter, &c.*

S. Bern. loc. cit.

Virtus infestata.
150. Aliquot lilia, à cespite suo avulsa, epigraphen sustinent; ET AVULSA FLORESCUNT. Penicillo non multum dissimili inter cæteram funebrem pompam Ranutii I. Parmensium Ducis, lilium depictum cernebatur; cum lemmate, ET RECISUM FLORESCIT. Mens Emblematis utriusque erat, insignium personarum merita ac virtutes è fatali mortis falce plurimum vigoris accipere. Nec tamen abs re dixeris, eodem Emblemate mortuorum reviviscentiam significari, de qua per metaphoram pronuntiavit Jobus, *Lignum habet spem, si PRÆCISUM fuerit, rursum VIRESCIT.* Nam interprete Magno Augustino. *Quomodo animæ nostræ promittitur beatitudo, sic & carni nostræ promittitur resurrectio.*

Resurrectio.
Job. 14. 7.
S. Aug. in Ps 62.

151. Lilium, tametsi falce recisum, nullam perinde candoris aut formæ suæ jacturam sustinet. Unde lemma; CITRA RIGOREM. Haud aliter S. Joannes Baptista, posteaquam Herodis ferro decollatus fuerat, vires suas integras conservavit, &, tametsi extinctus, circumstantes omnes in sui timorem & reverentiam rapuit. De hoc S. Ambrosius; *Os aureum illud exangue, cujus sententiam ferre non poteras, conticescit, & adhuc timetur.*

S. Joannes Bapt. decollatus.
S. Amb. l. 3. de Virgin.

152. P. Aloysius Juglaris ad exequias Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis, lilium figuravit, supra quod copiosæ pluviæ, è cœlo dilapsæ, eidem nutriendo & gravando inserviebant. Addito lemmate, INDE ALOR, UNDE PREMOR. Innuebat videlicet, superstitem Regiam Viduam Christinam, è Galliis oriundam, præter copiosas lachrymas, quibus ob mariti mortem arctissimè premebatur, nullum aliud nutrimentum admittere. Huic argumento ipsæmet sacræ Litteræ suffragantur, quando lachrymarum imbres animæ alimentum vocant: *Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte.* Dilucidè Cassiodorus. *Fletus*, inquit, *est cibus animarum, corroboratio sensuum, refectio mentium.* In rem tamen nostram omnium opportunissimè Petrus Cellensis: *Panis lugentium abundantia est lachrymarum. Sicut enim panis esurientem, sic lachryma reficit animum dolentem: deficit esuriens sine pane, lacerata languet anima sine lachrymarum refectione.*

Lachrymæ.
Psal.
Cassiod. in hunc loc.
Pet. Cell. l. de panibus c. 12.

153. Franciscus Raulinus observat, lilium aureis quibusdam ac venustis filis, instar coronæ, ambiri: atque, coronam illam lilio in mirifici candoris sui præmium deberi. MERUIT CANDORE CORONAM. Opportunissimè hoc Emblema Sanctum Casimirum spectat, qui, Poloniæ coronâ necdum insignitus, eandem purissimo ac perenni suo candore meruit. Item Sacra Sponsa è Libano ad coronam vocata est, quod interiori nostro candori æternæ coronæ præmium respondeat. Sanctus Rupertus in illa Sancti Epithalamii verba; *Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni, coronaberis;* ait: *Venies de Libano, quod interpretatur candidatio, id est, migrabis de corpore isto, corpore candido, corpore virgineo, & coronaberis, &c.*

154. Lilium in sinu suo, veluti cratere argenteo, aliquot stamina deaurata recludit. Unde lemma; ARGENTO COPULAT AURUM. Ità Virgo carnis suæ munditiem cum charitatis fervore copulet, necesse est. De Magna Dei Parente testatur Richardus à Sancto Laurentio; *Maria lilium, croceus color in medio floris charitas ardens in corde; aliter non est castitas meritoria. Vel melius; candor floris castitas: aureus color signat charitatem, &c.*

155. Etsi lilium utpotè florum princeps, sublimitate reliquos omnes excedat; nunquam tamen verticem superbè elatum, sed semper declivem ac submissum demonstrat. Plinii de illo testimonium est: *Languido semper collo.* Quare P. Lucretii Borsati lemma est; NUNQUAM ERIGITUR. Magnates hanc iconem, veluti actionum suarum amussim, præ oculis habeant; licet enim dignitate cæteros antecedant, à fastu tamen alienissimi, omnibus se benignos & affabiles exhibeant. Davidem, obsecro, intuere, qui in Regem, Prophetam, Sanctum, & amicum Dei prærogativis planè maximis ac singularibus electus, de se ipso affirmatè testatur: *Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei. Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.* Plinius inter cæteram Trajani panegyrim hoc encomium posuit: *Immensus cum sis majestate imperatoriâ, tuâ te modestiâ contines.*

156. Gambertus lilium, plurimis apibus circumdatum, hâc Virgilii gnomâ insignivit; OMNIBUS IDEM. Ea Principum benevolentia esto, ut omnibus non tantùm aures mansuetas & comes, sed & uberes gratis suas communes faciat. Plutarchus, ex amicis quendam Themistocli dixisse refert; *Optimè ipsum præfuturum Reipublicæ, si se omnibus æqualem præberet.* Sanctus Remigius in illud Psalmi commentatus, *In medio autem Deus dijudicat*, ait: *Nota quod dicit. Nam qui est in medio, æqualiter à circumstantibus videtur: & quia Deus communis est omnibus, rectè in medio positus dicitur.*

157. Joannes Baptista Ruscellus ingenioso Emblemate lilium produxit, quod è sublimi thyrso suspensum, cervicem exhibere solet; pondere suo languidam ac depressam. Epigraphen addidit; SIBI ONERI CERVIX. Haud aliter dignitates, quantò sublimiores, eò plus oneris conferre solent. S. Joannes Chrysostomus de Regibus ait: *Non ità corona caput circumdat; sicut animum solicitudo.* Et S. Isidorus: *Honor ex onere venit, aut potius EX HONORE ONUS.* Deniquè S. Petrus Blesensis: *Sciebam*, inquit, *omnem honorem hujus sæculi esse impedimentum grave & quoddam peremptorium salutis æternæ.* Emblematis mentem sequentibus Jambis explicat meus Carducius:

Dum candidanti flore vernat lilium:
Decora cervix pondus assurgit sibi.

Sic

Sic dignitas regnantis augustum caput
Dum tollit in sublime, ceu pondus gravat,
Quo pressus ille sæpiùs gemit, ruit.

158. Etsi lilia eximium decorem ac voluptatem congenitam habeant, ea tamen Veneri extremum sunt exosæ ac horribiles. Pierii verba sunt: *Licet & pulchra, & delicata lilia sint, ea tamen invisa Veneri.* Eam ob rem huic flori inscripsi, INVISUS VENERI. Ita nimirùm usus obtinuit, quòd puritas ab impuris, meritum ab indignis, & virtus à sceleratis habeatur odio. Ut adeò benè canat meus S. Prosper;

Impia pars mundi parti est infesta piorum,
Nec tolerare potest dissimiles animos.

159. Lilium pulcherrimum è vili terra nascitur. Undè lemma; FOEDÆ STIRPS PULCHRA PARENTIS. Mariam Virginem hæc imago spectat, quæ ex Eva, corruptâ per originariam luem tellure, instar lilii, pulcherrima prodiit. Ut adeò vel ob hanc rationem à Magno Augustino rectè cognominetur. *Flos campi, de quo ortum est pretiosum lilium convallium.* Et à S. Epiphanio: *Lilium immaculatum, rosam immarcessibilem generans.* Audi imaginis suæ interpretem Jacobum Masenium:

Lilia deformis cernis pulcherrima terræ,
Maternum soboles vincit honore decus.
Progenies Evæ Virgo est, discrimen in uno est;
Hæc nullum crimen, quo maculetur, habet.

160. Lilium, inter spinas promicans, epigraphen tenet; DEFENDITUR, NON OFFENDITUR. Virtutem indies cernimus defendi potiùs, quàm offendi adversitatibus. Maria Virgo, quam S. Damascenus ex Sacro Epithalamio *Lilium inter spinas* vocat, calamitatibus & ærumnis mirificè promovebat, unde à Buteone cognominatur *Lilium suave spirans, fideles odore perfundens.* Rursus P. Jacobus Masenius;

Vidimus in mediis surgentia lilia spinis,
Inter & hæreticos Virginis esse decus.
Spina tegit florem: Virgo defenditur hoste,
Adversis virtus quæ caret, illa minor.

161. Decumbente Ludovico XIV. Galliarum Rege, lilium depinxi, quod supra thyrsum suum languescens, emoriebatur, cum lemmate, IMPEDIUNT NEC REGNA MORI. Eadem enim & Reges & mendicos manent fata. Senecâ teste, *Omne humanum genus, quodcunque est, quodcunque erit, morte damnatum est.* Emblemati explicando ita cecini:

Suppositum calcat moriens flos regius orbem,
Nec florem impediunt subdita regna mori.
Nec te orbis, nec te sceptrum, Ludovice, juvabunt,
Ipse etiam morti subditus orbis erit.

162. Christinam, Sueciæ Reginam, Lilii Emblemate repræsentarunt, quod foliis spoliatum, epigraphen sustinebat; ADHUC IN STIPITE REGNAT. Regno enim terrestri sponte abdicato, in Christo, quo unicè optima Regina nititur, etiamnum regnat, æternum regnatura in cœlis. Emblemati explicando hoc distichon addidêre;

Excussit flores, & adhuc in stipite regnat,
Quod superest, sceptrum floribus esse potest.

Qui autem mundum hunc, in cœlis regnaturus, contemnas, Præceptorem audi Magnum Augustinum: *Quem regnare delectat, uni omnium regnatori Deo subditus hæreat; plus eum diligendo, quam se ipsum.*

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

MIRACULUM HISPANICUM.

Caput XV.

163. Ajunt, Miraculum Hispanicum, si transplantetur, florem à priore longè diversum producere. Undè lemma; SATIONE FLOS ALTER. Ita multi, quando in exteras regiones proficiscuntur, moribus ac prærogativis longè nobilissimis inclarescunt. P. Octavius Boldonus Domino Cæsari Montio Oratori ad Hispanos Extraordinario, & Neapolim Ordinario, his versibus accinuit: Mutatio.

Desere surgentes septeno vertice colles,
Vastaque terrarum perlege, Monte, sola.
Altior externos translata adolescit in agros
Arbor: sic tolles culmen in astra tuum.

Et certè vatem illum minimè vanum fuisse, effectus comprobavit; nam in Hispanias profectus, sacram Cardinalium Purpuram retulit. Porrò homo è pristina vitiorum sorde per pœnitentiam eluctatus, in alium longè meliorem, Deoque gratum immutatur. S. P. Augustinus: *Mutat homines in melius pœnitentia peccatorum: sed nec ipsa videtur aliquid profutura, si ab operibus misericordiæ sterilis fuerit.* Et alibi brevius; *Muta cor, & mutabitur opus.* Pœnitentia. S. Aug. ser. 52. de temp. c. 11. Id. ser. 12. de Verb. Dom. c. 3.

164. Hic flos, sole exoriente explicatur, & cadente constringitur. Unde lemma; TUA LUCE FLORESCO. Hominem, ab alterius ope penitùs dependentem, hoc emblema spectat. Ita Labanus Jacobo suo ingenuè fassus est: *Experimento didici, quia benedixerit mihi Deus propter te.* Idipsum de Josepho, in Putipharis domum recepto, testatur Sacer Codex: *Benedixitque Dominus domui Ægyptii propter Joseph,* Et arcâ in ædes Obededom delatâ, *Benedixit Dominus Obededom, & omnem domum ejus.* Porrò gratiæ Divinæ luce homo in virtutum flore plurimùm excrescit. S. P. Augustinus: *Quomodo terra de cœlo expectat pluviam & lucem, sic homo de Deo debet expectare misericordiam & veritatem.* Dependentia. Gen. 30, 27. Gen. 39. 5. 2 Reg. 6. 11. Gratia Dei. S. Aug. in Psalm. 46.

165. D. Benedictus Cantianus, Can. Reg. Lat. vir summi ingenii, observat, hunc florem oriente Sole non aperiri, ut aliqui opinantur, sed claudi. Unde illum sub nocturno cœlo foliis explicatis depinxit; cum lemmate: LUX OBVIA CLAUDET. Eadem hominis modesti consuetudo est, quòd ingenii sui splendorem nunquam ad intuentium oculos, & in mundi theatrum ambitiosè efferat. Ita Angelus, cum comite suo Jacobo luctatus, ne tanta gratia in Patriarcham illum collata sub clarissimo die divulgaretur, mox aurorâ ingruente evanuit. Mercator ille Evangelicus thesaurum suum, paulò ante repertum, nullâ interpositâ morâ abscondit. Quin, Protoparens noster ob eam potissimùm rationem in terrestri paradyso collocatus est, ut sanctas suas operationes, in eo peractas, modesto silentio comprimeret; *ut operaretur & custodiret,* inquit Sacer textus. Appositè dixit Benedictus Fernandez; *Frustra quippè bonum opus efficitur, si ubi effectum est, non custoditur; incustoditum enim abripitur, evolat, evanescit. Claudantur necesse est fores, ne foras erumpant opera, quæ hominum oculis & laudibus inquinantur.* Modestia. Gen. 32. Gen. 2. 15. Benedict. Fern. in c. 32. Gen. sect. 9. n. 3.

166. Hic flos, sapore, odore, omnique aliâ utilitate penitùs destitutus, præter vivacem colorem ac exteram venustatem nihil complectitur. Undè cidem

dem inscripsi: SPECIES TANTUM INANIS. Ità res quævis mundanæ nonnisi formam aliquam apparentem & fucatam recondunt. Verissimè dixit Petronius Arbiter: *Ferè totus mundus exercet histrionem.* S. Gregorius Papa de mundi affectis scribit: *Dum ad exteriorem gloriam per superficiem, nulla intus firmitate solidantur. More quippe calami, intus sunt per fatuitatem vacui, sed foris per speciem & ostentationem pulchri.*

Apparentia.

S. Greg. l. 33. Moral. c. 3.

PAPAVER.

Caput. XVI.

167. NObile quoddam ingenium, ut Cardinalem Horatium Spinolam nimio laborum pondere oppressum demonstraret, ad funebrem ipsius pompam papaver depinxit, quod versùs terram inclinatum, epigraphen sustinebat; PONDERE VICTUS. Atque adeò quidquid nimium est, nocumentum parit. Ovidius:

Nimium nocet.
Ovid. l. 1. Pont. El. 5.

Occidet, ad Circi si quis certamina semper,
Non intermissis cursibus, ibit equus.
Firma sit illa licet, solvetur in æquore navis,
Quæ nunquam liquidis sicca carebit aquis.

Opportunè dixit Terentius:

Apprimè in vita hominis utile est, ut ne quid nimis.

168. In summi cujusdam Principis morte falcem depinxerunt, aliquod papaveribus imminentem; cum lemmate, SUMMA METIT. Tarquinii factum hoc emblemate attingitur, qui excelsiora horti sui papavera regio baculo detruncabat. Et certè, quod mortem repentinam attinet, Personæ, gradu ac dignitate sublimes, eidem magis videntur obnoxiæ, quàm gregarii ac inferioris notæ homines. Testes hujus rei luculentos intuere Regem Saulem, Principem Jonatham, Principem Absalonem, Principem Adoniam, Regem Jojadem, Regem Zachariam, Regem Phacejam, Regem Amon, Regem Josiam, aliosque innumeros, in sacris Litteris violento occisos ferro. Hâc ipsâ morte etiam alios Reges interiisse, passim Historiæ prophanæ referunt. Sanctus Petrus Damianus eos compendio exhibens, ait: *Sæculares Principes, qui turbis populorum præsunt, sæpe gladiis perimuntur. Nam ut de multis paucos adhibeam: Cajus, Claudius, Nero, Galba, Ottho, Sitellius, omnes isti Imperatores, per continuam sunt seriem unus post alterum præcipitati, & excepto Claudio, cuncti sunt vel suis, vel hostilibus gladiis interempti. Postmodum quoque, sicut Romana narrat historia, Martianus, Antonius, Alexander, Maximinus, Gordianus, Decius, Gallus, Volusianus, omnes hi seriatim sibimet per continuum ordinem succedentes, gladio trucidante prostrati sunt.* Prolixiùs hac de re differentem lege eundem Sanctum Doctorem lib. 7. Epist. 5.

Mors Magnatum.

S. Pet. Dam. 1. Epist. 5.

PÆONIA.

Caput. XVII.

169. PÆonia folia facillimo negotio, sive nimio solis ardore, sive pluviarum copiâ, decutiuntur. Unde lemma; MULTIPLEX, MOX NULLA. En vanas, transitorias, & caducas mundi blanditias, Emblemate genuino descriptas! In rem præsentem S. Nili consilium est; *Cum vides divitias, aut gloriam, aut mundanam potentiam, considera labilitatem ipsorum, & effugies illecebram.* Hoc sensu David. *Vidi,* inquit, *impium superexaltatum, & elevatum sicut cedros Libani. Et transivi, & ecce non erat.* Et Matathias: *A verbis viri peccatoris ne timueritis; quia gloria ejus stercus & vermis est: hodiè extollitur, & cras non invenietur.* Aureo ore rem totam complexus Sanctus Joannes Chrysostomus, ait; *Ubi nunc est refulgens consulatûs ambitio? ubi resplendentes ad invicem syderum toto orbe lampades? ubi diversorum munerum pompa? ubi corona & varius totius orbis ornatus? ubi tuba, & theatralis illa populi adulantis acclamatio? Repentini spiritûs flatu tanquam folia decussa sunt, & arbor nuda derelicta est, &c.*

Voluptas mundi.
S. Nil. Par num. 91.

170. Illustre quoddam ingenium, ut heroicas animi vires, à Cardinali Horatio Spinola in perferendis acerrimis doloribus exhibitas, imagine depingeret, Pæoniam expressit, cum lemmate; CLARIOR IN TENEBRIS. Et certè virtutis radii nullibi clarius, atque inter calamitatum umbras diffunduntur. Rectè ac compendiò dixit Magnus Augustinus; *Virtus eo pluris æstimanda est, quò plura contemnit.* Ovidius;

Scilicet adversis probitas exercita rebus
Tristi memoriam tempore laudis habet.
Si nihil infesti durus vidisset Ulysses,
Penelope felix sed sine laude foret.

ROSA.

Cap. XVIII.

171. SCipio Bargalius Rosæ recenti subscripsit; NASCENDO SENESCIT. Et Ferrus; VIX ORTA FUGIT. Hinc expressam cùm vitæ, tum venustatis humanæ ideam habeto. Et quidem de humana vita pronuntiat S. Isidorus; *Nihil fugacius sæculo, rebusque sæculi, quas dum tenemus, amittimus, mutamur & currimus, nescientes ad mortis terminos pervenimus.* Et Manilius;

Nascentes morimur, finisque ab origine pendet.

Et Petrarcha;

O nostra vita, che' è si' bella invista,
Com perde agevolmente in un mattino
Quel ch' in molt' anni à gran pena s' acquista.

Eò reflectens Achilles Bocchius, ait, si vitæ nostræ florem adeò lubricum esse, indies experiamur, consultum omninò haberi, ut sapientiam celerrimè conquiramus, siquidem omnis mora plurimum habet periculi;

Gratia quàm florum brevis est, præcepsque rapina,
ET DUM PUBESCUNT, CONSENUERE ROSÆ.
Tam nobis brevis est ætas, præcepsque juventa,
Et dum pubescunt, consenuêre genæ.
Ergò age, dum potis es, præsentibus utere: ne cras
Expectes, si vis discere, disce hodie.

De venustate humana sapienter canit Seneca;

Anceps forma bonum mortalibus,
Exigui donum breve temporis,
Ut velox celeri pede laberis!
Non sic vere novo prata decentia
Æstatis calidæ dispoliat vapor,
Sævit solstitio cùm medius dies,
Et noctem brevibus præcipitat rotis:
Languescunt folio lilia pallido,

Et

Et gratæ capiti deficiunt rosæ,
Ut fulgor teneris qui radiat genis
Momento rapitur; nullaque non dies
Formosi spolium corporis abstulit, &c.

In rem præsentem poteris tam Rosam, quàm venustatem humanam gemino illo unius versûs hemestichio significare; UNA DIES APERIT, & CONFICIT UNA DIES. Vel ut aliis placet; JUNCTA SENECTA PREMIT. Emblematis hujus tam structuram, quàm applicationem Ausonius subministrat, ubi inter plura alia de Rosa in hæc verba canit;

Hæc modò, quæ toto rutilaverat igne comarum,
Pallida collapsis deseritur foliis.
Mirabar celerem fugitiva ætate rapinam,
Et dum nascuntur consenuisse Rosas.
Tot species, tantoque ortus, variosque novatus
Una dies aperit, conficit una dies
Quàm longa dies, ætas tam longa Rosarum;
Quas pubescentes juncta senecta premit.
Collige Virgo rosas, dum flos novus, & nova pubes,
Et memor esto ævum sic properare tuum.

172. Idem Bargalius Juvenem quemdam, è vitæ suæ veterno expergefactum Rosæ symbolo exornavit, quæ nascenti soli objecta, epigraphen tulit; DES TASI ALLO SPUNTAR DEL PRIMO RAGGIO. Id est, FLORET IN ORTU. Idipsum in S. Paulo evenisse cernitur, vix enim *circumfulsit eum lux de cœlo*, mox excusso pristinæ vitæ lethargo, in voces has virtutis plenissimas erupit, *Domine quid me vis facere?* Undè postea de seipso testatus est, *Cùm vocavit me per gratiam suam, continuò non acquievi carni & sanguini, &c. Facilè* enim, subinfert S. Hieronymus, *rumpit hæc vincula amor Dei, & gehennæ timor.*

173. FLorum nobilissima, Rosa, tandundem in purissimas apes est benefica, quantùm scarabæis, animalibus obscænissimis, nocet. Undè Bargalius ex uno Rosæ latere scarabæum, ex altero apem figuravit; cum lemmate, UNI SALUS, ALTERI PERNICIES. Dominus Aresius eidem, cum solo scarabæo depictæ, inscripsit; SORDIDO PERNICIES. Vel ut alii placet; TURPIBUS EXITIUM. E contra Rosam solam apem sustinens, epigraphen reddit; FLORIGERÆ SALUS. Bonus Prælatus, ac verus Judex, genuino hoc Emblemate significantur, quippè qui æquo animo in bonos præmia, & supplicia in sceleratos partiuntur. Verbum Divinum geminam hanc prærogativam à Simeone retulit; *Ecce positus est hic in ruinam & in resurrectionem multorum.* Id est, interprete Timotheo Hierosolymitano, *In casum quidem incredulorum, in erectionem verò credentium; In casum Synagogæ, in erectionem autem Ecclesiæ: ad casum & ruinam dæmonum, erectionem verò Sanctorum: in casum profanorum & impurorum, ad erectionem verò justorum atque bonorum.* Clarissimè tamen adversos illos salutis & ruinæ, vitæ & mortis effectus in Augustissimo Altaris Sacramento experimur. S. Ecclesia de illo canit, *MORS MALIS, VITA BONIS.* Eamobrem sacer quidam Cygnus, in Assueri convivio Divinam Altaris mensam præfiguratam asserens, acutè observat, illud non tantùm in amœnissimo horto, sed insuper in obscuri cujusdam nemoris vicinia celebratum esse. Porrò mentem suam hoc epigrammate explicat;

Splendida regali Assuerus convivia luxu
Dum struit, hinc hortus cernitur, inde nemus.
Sunt flores horto, nemori sunt horrida monstra,
Hoc gignit spinas, & parit ille Rosas.
Dum parat Angelicas Regum Rex dona, dapesque,
Collocat æthereos inter utrumque cibos;
Est nemus hortus; bonus est hinc, indè malusque,
Colligit hic spinas, colligit ille Rosas.

Cæterùm quod Ss Eucharistia, instar recentis Rosæ, TURPIBUS EXITIUM afferat, Sanctus Joannes Chrysostomus disertè testatur; *Sicut corporalis cibus, cùm ventrem invenerit adversis humoribus occupatum, & amplius lædit, & magis nocet, & nullum præstat auxilium: ita & iste spiritualis cibus, si aliquem reperit malignitate pollutum, magis eum perdet, non suâ naturâ, sed accipientis vitio.* *S. Joan. Chrys. ser. de Prodit. Jud.*

174. Rosæ, sive explicatæ, vel compressæ; sive virentes, vel aridæ, nunquam non suavissimam aliquam fragrantiam diffundunt. Undè Bargalius eas hoc lemmate exornavit; SEMPER SUAVES. Ita virtuosa consuetudo suavitatem à se penitùs individuam spargit. Eadem imago felicissimas Mariæ Virginis S. Agnetis, S. Elisabethæ, Lusitanorum Reginæ, S. Franciscæ Romanæ, S. Theresiæ, aliarumque animas concernit, quæ tam in ætate provecta quàm juvenili; tam in vitæ decursu, quàm post mortem semper suavissimum puritatis, sanctimoniæ, & Angelicæ excellentiæ odorem exhalarunt. Ut adeò verissimè in omni loco & tempore hanc Apostoli gnomam sibi tribuere potuerint, *Christi bonus odor sumus.* Nam, ut benè subinfert Magnus Augustinus; *Odor bonus, bona fama est; Felices, qui bono odore vivunt.* Illud ipsum encomium jure sibi vendicant personæ, naturâ suâ suaves, benignæ, & affabiles; quales fuêre Titus Imperator, Trajanus, Scipio Africanus, Thomas Morus, Philippus Nerius, alii. Virtus. *2. Cor 2.15* *S. August. tract. 50. in Joan.* Benignus.

175. Scipsis quidem Rosæ multùm vivaces, ac coloris perquam grati sunt; at irrigatæ, maximum venustatis suæ incrementum capiunt. Id quod Bargalius hoc lemmate innuit; IRRIGATÆ VIVACIORES. Ita bona consilia ac sanæ præceptiones, in nobilioris animi juventam perfusæ, summum ex ipsius indole splendorem eliciunt. Ratione haud multùm dissimili virtutes, ceu totidem animi nostri rosæ, si pectoris contriti lachrymis irrigentur, felicissimè progerminant. S. Joannes Chrysostomus, Annæ Prophetissæ fidem dilaudans, *Volo vos,* inquit, *ad Annam introducere, atque in pratum virtutum illius introducere sermonem: pratum, inquam, non quod rosaria profert aut alios flores, qui marcescunt; sed quod deprecationem ac fidem, magnamque tolerantiam, siquidem hæc longè sunt vernis floribus redolentiora; ut quæ non aquarum fontibus, sed quæ lachrymarum imbre rigantur. Neque enim perindè amnium fontes floridos reddunt hortos, ut plantam deprecationis fontes lachrymarum irrigantes, faciunt in summam altitudinem excurrere.* Educatio. Oratio cum lachrymis. *S. Joan. Chrysost. homil. 3. de fide.*

176. Rosæ, inter cepas plantatæ, epigraphen sustinent; OPPOSITIS FRAGRANTIORES. Vel ut D. Primo Aloysio Tatti placet; GRATIOR HINC OLEO; vel ut P. Sylvestro à Petrasancta, OLET SUAVIUS. Vel, FLORET FELICIUS. Vel, RUBET AMÆNIUS. Haud aliter Divina bonitas suos favores omnium maximè in humanam gentem dispensat, quando à flagitiorum sordibus gravissimè provocatur. Nec abs re dixeris; virtutem, sceleratorum consuetudine circumdatam, geminatos ac pretiosissimos odores spargere. D. Matthæus Bonitas Dei. Bonus inter malos.

D. Matth. Boss. Ep. 156.

Bossus ait; *Tuus clypeus sit perpetuus Domini timor, sit odor ipse virtutis, quæ una adeo quidem potentissima est, ut à vitio, atque nequitia superari minimè queat, verùm quanto magis à nefario aliquo incessitur, atque pertunditur scelere, tanto quidem magis invalescat, atque firmetur.* Quin, & innocentia, sanctitas, & animæ Deo charæ, inter infamium persecutorum, ac tyrannicæ impietatis horrores mirificè invalescunt, & cœlestem fragrantiam longè suavissimam exhalant. Id quod in sanctis Martyribus Luciâ, Agathâ, Bibianâ, aliisque Heroinis cumulatè cernitur.

Virtus inter persecutiones. S. Nil. Paræn. n. 92.

177. Virtutem, inter calamitates ac miserias locupletatam, Rosæ Emblema repræsentat, quæ supra cespitem plantata, epigraphen reddit; E TRA LE SPINE PUR SPUNTANDO VIENE. Id est; VEL INTER SENTES GERMINAT. S. Nili parænesis est; *Tolera tribulationes: inter ipsas enim virtutes, quemadmodum inter spinas, Rosæ nascuntur & germinant.* Eâdem icone significatur, calamitates esse individuas humanæ vitæ comites. Unde Seneca canit;

Vita humana. Act. 1.

--- Nulla dies
Mœrore caret, sed nova fletus
Causa ministrat.

Lips. Cent. 2. Ep. 67.

Et Justus Lipsius; *Tricæ & spinæ hæc omnis vita: & fallimur, si quærimus in ea gaudiorum flores.*

Christus in passione.

178. Rosarum arbuscula squalida, frondibus, omnique cultu inter heymis rigores destituta, epigraphen sustinet; NON SEMPER NEGLECTA. Vel, ET NEGLECTA VIRESCO. Sacratissima Servatoris nostri humanitas hanc imaginem sibi propriam vendicat, quæ passionis suæ tempore derisa ac neglectui habita, paulò post in immensum gloriæ florem revixit. S. P. Augustinus; *Passio Domini ostendit nobis vitam præsentis necessitatis, quâ oportet & laborare & tribulari, & ad extremum mori. Resurrectio verò & clarificatio Domini ostendit nobis vitam quam accepturi sumus.* Et certè latissima hæc fiducia, quod post terrenas calamitates ad æternæ felicitatis florem simus resurrecturi, Juvenem illum Machabæum eòusque erexit, ut Antiochi tyrannide horrendùm dilaniatus, liberè exclamaret, *Tu quidem scelestissime in præsenti vita nos perdis: sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus, in æternæ vitæ resurrectione suscitabit.* Quin, & ipsemet Servator suos discipulos, extremùm afflictos, spe illâ solatus est: *Plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit; vos verò contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.*

S. Aug. in Psal. 148. — 2. Mat. 7. 9. — Jo. 16. 20.

Christi passio.

179. Rosarum frutex, brumâ rigente horridus ac spinis formidandus, epigraphen tenet; DABIT MURICE PICTAS. Christus, spinis ac flagellis in passione circumdatus, postea æternam gloriæ coronam sibi nobisque peperit; S. P. Augustinus; *Si expavescis mortem Christi, ama resurrectionem Christi.* S. Augustini hoc symbolum est, qui primis annis inter impudicitiæ ac hæresis spinas volutatus, demum purpureas charitatis, sanctimoniæ, ac optimi exempli rosas parturiit. P. Michaël Hojerus, Augustinianus Exalceatus, de S. Augustino canit;

S. Aug. ser. 13 de temp. — S. Augustinus. Mutatio in melius. Mich. Hojer. l. 1. Flamm. Amor.

---- Velabat ocellos
Hæresis inde furor, temporis inde viror.
Damnabit tamen ista brevi maturior ætas;
Et dabit hæc pictas murice spina rosas.

Virgo modesta.

180. Virginem modestam eodem lemmate afficies, quo Bargalius Rosæ calicem; QUANTO SI SCOPRE, MEN TANTO PIU' BELLA. Id est; PULCHRIOR CUM LATET. Vel, COLLECTA VENUSTIOR. De Virgine modesta in rem præsentem ait sanctus Ambrosius; *Claude vas tuum, ne unguentum effluat; claude virginitatem verecundiâ loquendi & abstinentiâ gloriandi.* Tassus Emblemati occasionem subministrat hoc poëmate Italico;

Deh mira (egli canto) spuntar la Rosa
Dal verde suo modesta, e virginella,
Che mezz' operta ancora, e mezo ascosa
Quanto si mostra men, tant' è più bella.

Et alibi, prærogativam illam in Sophronicâ deprædicans, canit;

Vergine era frà lor di già matura
Vergenità, d' alti pensieri, e regi,
D' alta beltà, mà sua belta non cura,
O tanto sol, quant' honestà se n' fregi.
E'l suo pregio maggior, che trà le mura,
D' angusta casa asconde i gran pregi,
E da vagheg giatori ella s' invola,
A le lodi, a gli sguardi, inculta, e sola.

181. Personam, sanctitate & doctrinâ conspicuam, quin & post mortem pretioso famæ ac virtutum odore insignem, Rosæ non absimilem dices. Unde Bargalius, fratre suo è vivis sublato, Rosas depinxit, à frutice suo decisas; cum lemmate; ET DECIDENTES REDOLENT. Vel, ut Bartholomæo Rosso placet; ETIAM RECISA REDOLET. Vel ut rursus Bargalius rosis, propè tumulum plantatis, inscripsit; ET CLAUSÆ QUOQUE. Pretiosum hunc odorem à morte suâ non methaphoricè tantùm, sed re ipsâ exhalârunt sacra Lipsana S. Elisabethæ Reginæ Portugalliæ, de quâ in hæc verba testatur Ecclesia; *Post mortem multis miraculis claruit, præsertim suavissimo corporis, jam per annos ferè trecentos incorrupti, odore.* De S. Theresia legitur; *Ejus corpus, usque ad hanc diem incorruptum, odorato liquore circumfusum, pia veneratione colitur.* De S. Gaudentio Can. Reg. & Episcopo Novariensi in Congregationis meæ officiis dicitur; *Cujus corpus sex mensibus, & duodecim diebus insepultum remanens, integrum, incorruptum, roseo colore micans, odoremque suavissimum redolens, sepulturæ traditur.*

182. In Introductione ad vitam devotam, à S. Francisco Salesio conscriptâ, legitur; *Actiones nostræ sunt ad instar rosarum, quæ, cùm recentes sunt, plus quidem præferunt elegantiæ & nitoris; at cùm arefactæ, plus odoris & virium exerunt: pari modo, esto opera nostra in sensuali cordis teneritudine facta, nobis sint gratiora, magisque placeant (nobis, inquam, qui nonnisi propriam delectationem spectamus) in ariditate tamen & sterilitate obita, plus in Dei conspectu odoris & valoris continent.* Hâc doctrinâ nixus, mea quidem sententia Rosam hoc lemmate insignies; GRATIOR VIRENS, ARIDA FRAGRANTIOR.

183. Hominem, virtute & famâ celeberrimum è Rosis dignoscere licet, quæ odoris suæ gratiam ET A LONGINQUO spargunt. Ita Alexandri Macedonis robur; Militum Romanorum gerositas, Antonii in Ægypto sanctimonia, & S. P. Augustini doctrina, fragrantiam suam in omnes Mundi

partes

partes amplissimè prop[illegible]. His tamen Maria Virgo longè superior ev[illegible]; quæ, utpote *Rosa mystica*, adeò copiosos virtutum odores passim diffudit, ut cœlum & terram in sui admirationem raperet. Quin, Sancto Bernardo teste, solâ humilitatis fragrantiâ eousque celsissimum Dei solium penetravit. *Cujus odore suavissimo ab æterno illo paterni sinus attraheretur accubitu.* S. Paulus, charitate Divinâ instar rosæ inflammatus, pretiosum doctrinæ suæ odorem per totum universum largissimè sparsit. Ipsummet testem sibi luculentum audi: *Deo autem gratias, qui semper triumphat nos in Christo JESU, & odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco.*

184. Scipio Bargalius Rosas, cespite suo nixas, hoc lemmate distinxit; HAUD INERMES. Vel; HAUD PROCUL ASPERITAS. Ita sanè omnes mundi voluptates nunquam non acerbissimas tormentorum spinas habent congenitas. Georgius Camerarius verissimè canit;

Ut Rosa per medias efflorет roscida spinas,
Sic Veneris nunquam gaudia felle carent.

Et S. Ambrosius: *Surrexit ante floribus immixta terreris sine spinis Rosa, & pulcherrimus flos sine fraude vernabat; postea spina sepsit gratiam floris, tanquam humanæ præferens speculum vitæ, quæ suavitatem perfectionis suæ, finitimis curarum stimulis sæpe compungunt.*

185. De Rosa testatur Plinius, *Recisione & ustione proficit.* Lemmatis loco breviùs dices: RECISA, ET USTA PROFICIT. Hinc opportunè demonstratur, è calamitatibus plùs beneficentiæ quàm damni nobis accrescere. S. Gregorius Nazianzenus; *Est, inquit, quædam in fabulis arbor, quæ cùm cæditur, viret, & adversùs ferrum certat, ac si de re novâ novo modo loquendum est, morte vivit, & sectione pullulat, atque cùm absumitur, crescit. Mihi verò hujusmodi esse videtur vir Philosophus, &c.*

186. D. Aresius, hominem modestum Emblemate significaturus, Rosam depinxit, necdum plenè explicatam; cum lemmate: QUASI ABSCONDITUS VULTUS EJUS. Hæc virtus cumprimis in sexu fœmineo locum habeat, necesse est; quippè cujus vultui velamen, ceu maximum modestiæ tutandæ præsidium, deservit. S. Ambrosius; Ideò *velamine obnubit caput suum mulier, ut etiam in publico tuta verecundia sit: non facilè vultus ejus in adolescentis oculos occurrat, nuptiali velamine tecta sit, ne vel fortuitis occursibus pateat ad vulnus vel alienum, vel suum.*

187. Fœminam quandam pulcherrimam, Rosinam nomine, Bargalius rosæ symbolo expressit, quæ inter diversos flores spectanda, epigraphen tulit; INTER OMNES. Majori tamen jure Mariam Virginem hæc imago spectat: hæc enim, ceu Rosa venustissima, omnium creaturarum formas intervallis penè infinitis post se relinquit. Quare S. Germanus Constantinopolitanus, oculis in Deiparam fixis, attonitus exclamat: *O pulcherrima pulchritudo pulchritudinum! O Dei Genitrix, pulchrorum omnium summum ornamentum!*

188. Bartholomæus Rossus in encomium serenissimi Venetorum Ducis, Joannis Bembi, Rosarum fasciculum coloribus expressit, easque, haud dubiè ad familiæ Bembianæ insignia alludens, hoc lemmate insignivit; REDOLENTQUE, SANANTQUE. Nimirum summam in Principe illo virtutum fragrantiam, ac simul adversus egenos beneficentiam significabat. Porrò hoc Emblemate illa Divorum lipsana significari possunt, quæ simul & odore & miraculis pollent. Inter hos S. Elisabetham Portugalliæ Reginam numeres; quæ ut supra diximus. *Post mortem multis miraculis claruit, præsertim suavissimo corporis, jam per annos ferè trecentos incorrupti, odore.* Opportunissimè tamen hanc iconem de precatoriis Ss. Rosarii globulis intelligere licet. Unde ad Mariam Virginem conversus, in hæc verba cecini;

Reliquiæ Sanctorum.
Brev. Rō.
Rosarium

Del fallo antico in pena
D' ogn' intorno la terra
S' armò di spine, e n' intimò la guerra.
Mà tua mercè, che sei di gratia piena.
Das si à gli egri mortali
Il sollievo de i mali,
E con lieto devario
Contraponsi à le spine il tuo Rosario.

189. Idem Rossus fasciculo, rosis ac spinis gravido, inscripsit: CUM LENITATE ASPERITAS. Innuebat videlicet, Justitiam & Clementiam, veluti geminam ac propriam Principis dotem, in serenissimo Duce Joanne Bembo mirificè resplenduisse. Sapienter dixit S. Gregorius Papa: *Miscendà est lenitas cum severitate, & faciendum quoddam ex utroque temperamentum: ut neque multâ asperitate exulcerentur subditi, neque nimiâ benignitate solvantur.* Porrò qui aliorum vitiis corrigendis è munere suo incumbunt, eodem Gregorio teste, tantundem lenitatis, quantùm asperitatis demonstrent, necesse est. *Aliter admonendi sunt impudentes, atque aliter verecundi. Illos namque ab impudentiæ vitio nonnisi increpatio dura compescit, istos autem plerumque ad melius exhortatio modesta componit.*

Misericordia & Justitia.
S. Greg. hom. in Luc. 10. v. 34.
Corrector.
Idem p 3. Pastor. admon. 8.

190. D. Aresius in honorem Ss. Rosarii sepem figuravit, per horti cujusdam ambitum è rosis plexam, cum lemmate, PRÆSIDIO ET DECORI. Vel, FORTITUDO, ET DECOR. Expertus est geminam hanc Ss. Rosarii virtutem augustissimus Imperator Carolus Quintus tot victoriis ac triumphis felix, quantos nullus unquam Imperatorum numeravit. Fuit sanè ipsi Ss. Rosarium adversùs hostes *præsidio*, & inter amicos ac fideles *decori*. Testem Tantæ in Carolo pietatis asservamus in Imperiali Collegio nostro Wettenhusano Imperatoris illius Rosarium, veluti memnosynon è Principe tam adversùs hostes, quam in virtutibus comparandis invictissimo, ac singulari Augustissimæ Domûs Austriacæ decore. Porrò Rosarii hujus globuli precatorii, tam usu piissimi Imperatoris attriti, quàm antiquitate illustres, è triginta tribus hæmatitæ sphærulis perfectè rotundis constant; è quarum postrema parte sub sericorum funiculorum globo numisma pendet, rhombi figuram præferens, ac Emblematis concinnè distinctum. Una enim numismatis facies Imperatoris hujus effigiem exhibet, cum augustissimo nomine CAROLUS. Altera Romanam Aquilam refert, quæ supremam Crucifixi partem gemino suo capite sustinens, reliquam per medium corpus pendentem habet, cum epigraphe. *Miserere mei Deus.* Ex utroque volantis Aquilæ latere consuetas Caroli columnas videre est, quæ Aquilæ unguibus utrimque sustentatæ, solemni suo symbolo leguntur insignes. *Plus ultra.* Disce hinc ab Invictissimo Imperatore, quo utaris inter adversitates *præsidio*, & familiares *decore*. Cæterùm de S. Rosario ad præsens argumentum ita cecini:

Rosarium
Rosarium Caroli V. in Imper. Collegio Wettenhusano asservatum.

Con

Con voci alte, e dogliose
Più non pianga la terra
Se ſi[illegible] volta in orrida [illegible] antica;
E ſotto poſta ad ira aſpera, nemica:
Che la ſiepe di Roſe,
Per opera de la Vergine conteſta
Ornamento, e difeſa al mondo appreſta.

Nomen JESU. Geminos hos patrocinii & decoris affectus cumprimis in ſacratiſſimo Servatoris noſtri nomine deprehendimus. De hoc Nomine mirè facundus S. Bernardus, integrum penè ſermonem 15. in Cantica de eo inſtituit. E pluribus unam alteramve periodum accipe; *Non tantùm lux eſt nomen Jeſu, ſed eſt & cibus. An non toties confortaris, quoties recordaris? Triſtatur aliquis noſtrum? veniat in cor Jeſu, & indè ſaliat in os: & ecce ad exortum nominis lumen, nubilum omne diffugit, redit ſerenum, &c.* Et Prudentius;

S. Bern ſer 15. in Cant.

Prudent in Apotheoſi.

Chriſtum concelebret, Chriſtum ſonet, omnia Chriſtum
Muta etiam fidelibus ſanctis animata loquantur.
O nomen prædulce mihi, lux, & DECUS, & ſpes
PRÆSIDIUMQUE meum, requies, ô certa laborum.

191. Emblema è duabus roſis, candidâ unâ, & alterâ purpureâ, conſtructum, epigraphen tenet; COMMUNE NOMEN UTRIQUE. Senſus eſt, Virginem æque ac Martyrem Roſæ nomen promereri. Vel certè, illum æquè martyrii laureolâ condecorari, qui jejuniis palleſcens, in carcere aut exilio moritur (uti in ſummis Pontificibus Marcello, Joanne, Sylverio, Martino, & Pontiano contigit) quam qui ſanguinis ſui purpurâ inter carnificum manus pro fide Orthodoxa profunditur. Virginitatem, eâdem cum Martyrio laureolâ dignam, rectè vocat S. Ambroſius *Pudoris hoſtiam, victimam caſtitatis, &c.*

Martyres.

S. Amb. l. 2. de Virgin. t.

192. Res terrenæ, quamlibet utiles, manu admodum cautâ colligi debent, ne ab innumeris illarum periculis; ceu totidem aculeis, retrahatur ſaucia. Huic dogmati ſignificando Bargalius fruticem depinxit, Roſis onuſtum; addito lemmate, SENTES EVITA. Vel, CAUTE LEGAS. Hac præceptione ii cumprimis imbuendi ſunt, qui gentilium libros evolvunt, utpote ſanâ non minus ac vitioſâ doctrinâ paſſim reſperſos. S. P. Auguſtinus; *Doctrina per malos, palmes in ſepe, bonus inter ſpinas: CAUTE LEGE, ne, dum quæris fructum, laceres manum, & quem audis bona dicentem, ne imiteris mala facientem.* Et S. Baſilius; *Velut in roſis legendis SENTES VITAMUS: ſic in talibus ſermonibus, quidquid eſt utile, carpentes, noxium vitemus.* Et Achilles Bocchius;

Cautela.

Studioſus.

S. Auguſt. in Joan.

S. Baſil. de legend. gentil. libris.

Achil. Boc. ſymb. 120.

— Si vis diſcere, diſce hodiè.
Sed malè doctorum prudens à ſentibus aſpris
Ne lædare prius, quèm doceare cave.

193. Roſarum fruticem, floribus ac frondibus ſpoliatum, hoc epigrammate notavi. SENTES FIRMITER HÆRENT. Vel, SENTES NON DECIDUNT. Mens Emblematis eſt, in amoris laſcivi voluptatibus blanditias omnes demùm evaneſcere, ſolis adverſæ conſcientiæ ſpinis in humano pectore æternùm remanentibus. Veriſſimè de libidine pronuntiat meus Hugo Victorinus; *Semper illam præcedit ardor & petulantia, ſemper comitatur fœtor & immunditiæ, ſemper ſequitur dolor & pœnitentia.* In rem noſtram opportunè Emmanuel Theſaurus;

Remorſus conſcientiæ.

Hugo Vict.

Auroræ ſoboles, Auræ pulcherrima rore
Paſcitur, atque perit cum genitrice roſa.
Spina ſed in longum ridet felicior ævum,
Hæres deciduæ vivit acerba roſæ.
Hoc natura licet? ſpinam ſervare nocentem
Atque hilarem ſubitâ plectere morte roſam?
Eſt roſa flos Veneris: Venerisque ſimillima flori,
Quod cruciat, longum eſt: quod placet exiguum.

194. Quantùm Haymo Sabaudus pro Philippo Valleſio, Galliarum Rege, adversùs Eduardum Angliæ Regem in bello Creſcenſi pugnaverit, Pater Juglaris è roſea ſepe dignoſcendum proponit, quæ lilium ambiens, inſcriptionem tenet; TUENTUR HONORES, QUOS SOCIANT. Præſidium iſtud etiam è SS. Roſario fidelibus accidit; Maria enim, SS. Roſarii parens, totidem præſidiis clientes ſuos exornat, communitque, quot indies in illo revolvimus globulorum roſas. Quis enim inter tot hoſtium diſcrimina non experitur, opus ſe habere ſepe, quæ animæ decorem ſervet omneſque arceat inſidias? at, Mellifluo Bernardo teſte; *nec alter nobis utilior, quàm Maria.*

195. Roſam candidam hoc lemmate loquentem introduxêre; NE DILASCIVO AMOR MACCHIATO HO' IL SENO. Id eſt; VENERIS NEC INFICIT OSTRUM. Fabulam illam hoc Emblema innuit, quæ roſas, Veneris ſanguine tinctas, comminiſcitur. Cæterùm Emblemate iſto Virginitatem puram & incorruptam; vel amantem caſtum ac pudicum, ſignificare licet. Cumprimis tamen Mariam Virginem ſpectat, quæ nullâ unquam carnis labe infecta, candidiſſimæ ſemper virginitatis idea permanſit. Pulchrè S. Hieronymus; *Si diligenter attendas, nihil eſt virtutis, nihil ſplendoris, nihil gratiæ, & nihil candoris, quod non reſplendeat in Virgineglorioſa.* Hieronymus Preti de ipſo in rem præſentem teſtatur;

E ſallo il ciel, che la mia fiamma è pura.
E E che in colei poco curando il frale,
L'eloquenza, il ſaver, l'anima adore.

Et rurſus.

Mà s'a colei, com' è non foſſe ignoto
Il mio penſier d'impurità nemico,
S'accenderebbi di pietà, non d'ira;
Perch' io non amo in lei quelch' altri ammira,
E l'ardor che m' incende à pocchi e noto,
Ardor ſanto, è cœleſte, ardor pudico.

196. Amans ab amaſia ſua, cui Lauræ nomen, ad extremam paupertatem redactus, ſe ipſum frutici ſimilem dixit, qui Roſis deſtitutus, epigraphen tulit; COSI' L' AURA M' HA' CONCIO. Hoc lemma, etſi gratiam ſuam in latino ob Lauræ nomen penitùs amittat, poteris tamen illud itá interpretari; SIC VENTUS, Vel, AURA NUDAVIT. Idipſum calculo ſuo comprobans Cornelius Tacitus ait; *Mulierum genus avariſſimum.* Dicearchi dictum erat; *Magnes ferrum, meretrix verò aurum & argentum ad ſe trahit.* His è Poëtis nonnemo accinit;

— Amica procax, hedera formoſior alba,
Lentis adhærens brachiis:
Quem ſemel amplexa eſt, laſcivo occidit amore,
Sugens opes, & ſanguinem.

197. Roſarum frutex, propè rivulum collocatus, ſole deſuper alluceſcente, epigraphen ſuſtinet; ET RADIO, ET FLUVIO. Hinc diſces, perfectionis humanæ incrementa tum demum acquiri, quando gratiæ Divinæ radiis prompta noſtra cooperatio accidit.

accedit S. Basilius; *Ad perfectum virtutis cumulum conjuncta simul esse utraque hæc oportet, & humanum studium, & auxilium cœleste.* Certè Magdalenæ sanctitas non aliundè in culmen adeò sublime excrevit, nisi è gratiæ divinæ radiis & jugi lachrymarum suarum fonte.

198. Rosa, sub radiis solaribus flacescens, epigraphen reddit; LANGUESCIT A MERIDIE. Lucarinus immaturam hominis mortem hoc Emblemate delineavit. In argumentum præsens S. Ambrosius ait; *Brevi unusquisque decurso ætatis flore marcescit.* Et Seneca; *Etsi MORS aliorum longius vitam passa est procedere, aliorum IN MEDIO FLORE PRÆCIDIT, aliorum interrumpit principia.* Comes Bernardus Morandus canit;

L' età fuggitiva.
Un solo momento
Fermar non si può:
A pena ci arriva,
Che passa qual vento,
Che ratto volò
Ah non si gonfi nò,
Che qual Rosa fiorisce,
Che quasi Rosa ancor sviene, e languiesce.

199. Ad Dominæ Ursinæ nuptias idem Lucarinus Rosam figuravit, quæ è nobilissimis Ursinorum insigniis mutuata, epigraphen tulit; PANDITUR MATURA. Ab hoc argumento non multùm alienus Jacobus Catsius, primùm de Virgine etiamnum tenella cecinit;

Dum rosa flore novo, foliisque recentibus halat,
Invida spinoso cortice tecta latet.

Postea verò de eadem, ad conjugium aspirante, subjungit.

Mox tamen illa dabit patulo se flore videndam.

Idipsum Concionatoribus observatum velim, ut prius piarum exercitationum studio mutuescant, antequam os ad prædicandum aperiant. S. Ambrosius; *Aperi os tuum, sed prius ut aperiatur implora. Vita enim verbum erigit & acquirit, sermo enim sine vita, non est Dei sermo.*

200. Rosæ, Lucarino authore, epigraphen sustinent; OLENT, ET ORNANT. Vel Italicè; UTILE, DILETTO. Præclara hæc litterarum, & artium liberalium idea est, à quibus civitates ac respublicæ multùm utilitatis, & ornamenti plurimum accipiunt. Justus Lipsius; *Artes, non ornamenta solùm reipublicæ sunt, sed etiam auxilia & fulcra. Tollantur; quid nisi squalor, & tenebræ occupant, & ferox quædam, aut ut veriùs dicam, ferina vita?*

201. Quemdam Concionatorem, tantundem eruditum ac eloquentem, quantùm in aliorum animabus convertendis fructuosum, P. Camillus Anticus ramulo roseo non absimilem dixit; cum lemmate, E PUNGE, E PIACE. Id est; FERIT, ET DELECTAT. Ita sanè humanum pectus Crucifixi commiseratione tactum, aculeo suavissimo perforari solet. S. Bonaventura de S. Francisco scribit, quòd Seraphinum Crucifixi specie conspicatus, cor suum ingenti quidem dolore, at simul savissimâ dulcedine perfundi senserit. *Hoc videns*, inquit, *mixtum dolori gaudium mens ejus incurrit, dum & in gratioso ejus aspectu sibi tam mirabiliter, quàm familiariter apparentis, excessivam quandam concipiebat lætitiam, & dira & conspecta crucis affixio ipsius animam compassivi doloris gladio pertransivit.* Ita quoque homo, SS. Rosarii mysteria devoto animo revolvens, acerbissimos dolores & aculeos, tam in Christi membris, quàm in Matris Divinæ pectore fixos, persentiscit: quamvis hi aculei longè pretiosissimi, omnique voluptate sint dulciores. Unde in rem præsentem hunc rhytmum subjungere placuit.

Quella candida Rosa,
Che nel sangue di Venere si tinse,
Benche ministra di piacer s' infinse,
Fù mai sempre molesta, e tormentosa,
Ma la Rosa celeste,
Che del sangue Divin s' orna, orna, e si veste,
D' un innocente amor porta la face,
Poiche non punge, e se pur punge, piace.

202. Venustas muliebris admodum opportunè in Rosa dignoscenda proponitur; quippè quæ, instar Rosæ, PUNGIT, ET DELECTAT. Unde cùm Alciatus Cupidinis manum Rosâ ac pisce non sine mysterio instruxisset, nonnemo eruditum hoc epigramma sunjunxit; Venustas muliebris. *Alciatus Embl. 107*

Symbola adulantûm cernis, Rosa, piscis amorum,
Non sanè unius symbola certa mali.
Nam Rosa verna suis non est sine sentibus, idem
Piscis habet spinas intus & ipse suas.
Pulchra rosa est, verùm illa brevi fit marcida, piscis
Est ferus, esse aliquâ nec cicur arte potest.

De mulieris venustate in rem præsentem ait Hugo Victorinus; *Hanc dulcedinem æternæ mortis amaritudo comitatur. Diligit mulier ut capiat: decipit, ut rapiat: amat quod habes, non quod es.* *Hug. lib. ad socium volentem nubere.*

203. Carolus Rancatus eloquentiam satyricam Emblemate demonstraturus, Rosam expressit; cum inscriptione; FLORISCE, MA' FERISCE. Id est, ET FLORET, ET VULNERAT. Verbis ex hoc Rancati poëmate desumptis; Eloquentia satyrica

Florisce, mà ferisce
La Rosa ogni hor ridente,
Alletta, ed invaghisce,
E mischia il grato odor dolor pungente,
Quasi mostrar ne voglia,
Che và unito il piacer sempre à la doglia.

In rem nostram de prædicatore ait S. Hieronymus; *Dicuntur verba sapientûm pungere non palpare, nec molli manu attrahere lachrymam, sed errantibus tardis pœnitentiæ dolores & vulnus infigere. Si cujus agitur sermo non pungit, sed oblectationem facit audientibus, iste sermo non est sapiens.* Prædicator. *S. Hier. super illud Eccles. Verba sapientum quasi stimuli.*

204. Gloriam non sine sanguinis ac vitæ discrimine comparatam, idem Rancatus Rosæ Emblemate depinxit, quæ olitoris sui manum aculeis transfigit, ac sanguine perfundit; addito lemmate; E PUR RIGIDA PIACQUE. Id est; GRATA RIGORE. Idipsum in correctione fraterna experimur, quæ tametsi rigida, apud hominem prudentem plurimum amabilitatis habet De Apostolorum Principe testantem audi S. Gregorium; *Paulus arguit Petrum: Petrus verò laudavit Paulum: Amicus ergò veritatis laudavit quòd reprehensus est, seque etiam minori fratri ad consensum dedit.* De mulieris venustate superbâ, & ab altis dilecta eandem epigraphen pronunties. Tassus Emblemati constituendo ansam subministrans, de Clorinda canit; Victoria sanguinea. Correctio. *S. Greg. p. 2 in Ezech. hom. 6* Venustas superba. *Tass Gerus. Liber. Cant. 2. stanz. 39.*

Così gl' ingegni femminili, e gli usi
Tutti sprezzò sin dal etade acerba,

Ai lavori d' Aracne, à l' ago, à i fusi,
Inchinar non degno la man superba.
Fuggi gli habiti molli, e i luoghi chiusi:
Che ne i campi honestate anco si serba,
Armò d' orgoglio il volo, si campiacque
Rigido farlo, e pur rigido piacque.

Venustas cadens. Virg. lib. 1. Æn. 2. 503

205. Rosa languida, proprium cadentis formæ humanæ ectypon, à Carolo Rancato epigraphen cepit; LÆTOS EFFLAVIT HONORES. His ipsis verbis Virgilius Venerem, Æneæ Matrem, describit;

--- Ipsa decoram
Cæsariem nato genitrix, lumenque juventæ
Purpureum, & LÆTOS oculis AFFLAVIT HONORES.

S. Aug. in Psal. 58.

Rectè in rem nostram monet Magnus Augustinus; *Jactet se quisque de divitiis, de pulchritudine, & de viribus corporis; ista certè omnia mortalia sunt.* Undè nobile quoddam ingenium ità canit;

Già sovra l' alpi del tuo bianco crine
De i più fredd' anni incanutisce il verno;
Già sparir primavera, e già discerno
Languir le Rose, e irrigidir le spine.
Fà il tempo di tue glorie alte rapine,
Capre il mio grave incendio un gelo eterno;
Così per mio conforto, e per tuo scherno
Qui del mio strazio, e del tuo fasto è il fine.

Tempo già fu (achi che in pensarlo ancora
Sospira il cor) ch' idolatro mia mente
Di tuo bellezze la nascente aurora.
Har sù l' altar di questo seno ardente
Non più vittime haurai; che non adora
Se non folle idololatra il sol cadente.

In morte Principis.

206. Raulinus languenti Rosæ hunc præfixit titulum; VITAM NON PROROGAT OSTRUM. Constat quippè regiam purpuram adversùs mortis contorta jacula clypeum esse penitùs infirmum. Ore aureo in rem nostram pronuntians Chrysostomus, ait; *An non videmus sæpè, quod is, quem hodiè præcedunt lictores, & stipant satellites; quem hodiè in foro magno pompa comitabatur, & qui in carcerem conjiciebat, & super thronum residebat, & inflabatur, & homines alios, quasi umbras dispiciebat, is subitò postea jacebit mortuus absque spiritu, fœtulentus.*

S. Joannes Chrysost. hom. 22 in Genes.

Virtus immortalis.

207. Rosam, à stemmate suo recisam, hoc epigrammate insignivit Raulinus; NON PERIT ODOR. Innuebat videlicet, virtutis nostræ famam, etiam post fatale mortis vulnus, suavissimè fragrare: id quod in personis sanctis, doctis, aut militari fortitudine claris indies experimur. Undè Siracides, Josiâ Rege centum annis posterior, ait; *Memoria Josiæ in compensationem odoris facta opus pigmentarii. In omni ore quasi mel indulcabitur ejus memoria, &c.* Certè S. Martyrum odor adeò post mortem non perit, ut non à Deo tantùm plurimis miraculis, nec à Christianis solùm assiduis precibus ac veneratione, sed ab ipsis quoque persecutoribus honorentur. S. P. Augustinus; *Non tanto concursu hominum ad martyres occidendos cavea crudelitatis impleta est, quantò nunc ad eos honorandos Ecclesia pietatis impletur.* Imò, *Illi qui Martyres persequebantur memorias Martyrum inquirunt, ubi adorent.*

Eccl. 49. 1.

SS. Martyrum honor.

S. Aug. ser. de Divers. cap. 2. Idem in Ps. 137.

208. Rosa (uti & aliæ complures arbores ac virgulta) nisi debitâ & assiduâ diligentiâ colatur, à perfectione sua in florem longè alium degenerat. Unde P. Lucretii Borsati lemma; NON CULTA MUTATUR. Atque adeò Juveni bonam obtigisse indolem, minimè sufficit; nisi etiam assiduæ educationis præceptionibus excolatur, paulò post in stolones infelicissimos deflectet. Horatius;

Fortes creantur fortibus, & bonis;
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant,
Vicumque defecère mores
Dedecorant benè nata culpæ.

Idipsum de corpore nostro dixeris, quod nisi assiduâ mortificatione cultum, in bestiam turpissimam degenerat. S. P. Augustinus; *Damon, inquit, sæpè assumit patrocinium ipsius* (carnis) *contra animam, & dicit; Quid facis, quid jejunas? tibi ipsi pœnam ingeris, tuus ipse tortor & trucidator existis. Responde ei: Castigo; ne me hoc jumentum præcipitet.*

209. Quemadmodum omnis Rosarum perfectio è radiis solaribus promanat, ità earundem venustas solis injuriâ enervatur & flavescit. Ut adeò Rosis, in amœnum fasciculum colligatis, jure subscribas; VITA, E MORTE DA SOLE. Id est, SOL MIHI CUNAS, ET URNAM. Eadem omnino amantis mundani sors est, qui fœminæ dilectæ præsentiâ ac benignitate, reviviscit, rigore verò & absentiâ affligitur. Porrò Deus hominem in virtute crescentem fovet, absoletum verò, & in vitia declinantem occidit. Unde de Deo ait S. Bernardus; *Gratis respicis humiles, justè judicas nocentes, misericorditer etiam salvas peccatores.*

210. Memini, me in uno Emblemate binas Rosas cernere, cum dicto; GEMINIS UNUS ODOR. Duos diversos homines, in virtute & animi affectibus penitùs conformes, hoc emblema spectat. De SS. Augustino & Alipio testatur Martyrologium Romanum his omnino verbis; *In Africa S. Alipii Episcopi, qui Beati Augustini olim discipulus, postea in conversione socius; in munere pastorali Collega, & in certaminibus adversùs hæreticos commilito strenuus, ac demum in cœlesti gloria consors fuit.*

211. Ad significandum S. Caroli zelum, quo ignavos pungere, & afflictos benevolè solari consuevit, Rosam depinxère, cum lemmate; PUNGIT, ET RECREAT. De Deo, ad hanc ideam penitùs conformato, testatur Origenes; *Semper talis est Deus noster: excruciat nocentes; sed quasi pius pater, tormentis clementiam sociat.* Hoc Dei exemplum quivis Prælatus ac Princeps sibi præ oculis statuere, suumque rigorem clementiâ temperare discat. Vide obsecro D. Seraphinum Marchettum, meum Concanonicum, in sua Politica Ecclesiastica prolixè hac de re differentem. Regis Theodorici dictum erat; *Casibus asperis præstandum est sub justitiæ laude moderamen: ut nec vindictam sinamus superare peccata, nec culpam insultare patiamur legibus impunitam.* Ita Cassiodorus;

212. Abbas Ferrus gentilitias Julii Romani Cardinalis Rosas ac Lilia hoc lemmate insignivit; DECERTAQUE FLORENT. Dicere volebat, Principem illum, è patriâ suâ longinquum, felicissimo gloriæ ac nominis sui incremento efflorui sse. Opportuno hoc Emblemate sanctùm illum afficere licet, qui plurimis post mortem miraculis, aut populi maximâ erga ipsum pietate inclaruit; ut in S. Antonio Paduano contigit. Sic nimirum, teste Magno Augustino. *Novit Deus etiam de ipsis diaboli persecutionibus coronas suscitare Martyribus, utens bene omni genere malorum, ad utilitatem bonorum.*

213. Rosa, vix unquam sine spinarum acumine carpenda, epigraphen sustinet; SUAVIS, SED ARMATA. Vel; NON SINE VULNERIBUS. Ità veram gloriam, aut æternam beatitudinem sine calamitatum aculeis adipisci, hactenùs nemini licuit. S. P. Augustinus; *Christus duas vitas nobis ostendit in carne, unam laboriosam, alteram beatam. Laboriosum, quam tolerare debemus; beatam, quam sperare debemus.* Claudianus:

Non quisquam fruitur veris odoribus,
Hyblæos latebris nec spoliat favos,
Si fronti caveat, si timeat rubos.
Armat spina rosas, mella tegunt apes,
Crescunt difficili gaudia jurgio.

Et Fulvius Testi:

Per dirupate vie vassi à la gloria,
E la strada d'onor di sterpi è piena;
Non vinse alcun, senza fatica, e pena
Che compagna del rischio è la vittoria.

214. Illustrissima familia Sorbellona inter complura alia Emblemata roseum fruticem ostentat, cum dicto; NON SINE SPINA. Veluti diceret, se quidem beneficentia & gratiis dispensandis plurimùm florere; simul tamen adversas hostium vires validè reprimere, ac timore concutere. Eodem Emblemate felicitas mundana, ceu individua spinarum comes, significatur. Unde Boëthius;

Habet omnis hoc voluptas,
Stimulis agit fruentes.

Porrò sicuti rosa nunquam non proximas habet spinas, ita inter justorum contubernia plerumque vitiosos quosdam numerabis. S. Ephræm: *Fratres, nolite mirari super aliquibus, qui obedientiæ disciplinam complexi, à me recesserunt. Nam & inter duodecim Apostolos unus erat proditor Judas Ischariotes. Nostis verò, quod etiam in vineâ, præter imperium, rubus germinare consuevit, & inter rosas spinæ quoque nascuntur.* Deniquè astutus detractor sermonem suum ab aliorum encomiis exordiens, totidem rosas, quot verba spargere videri possit; at paulò post ad vituperia progreditur, suique proximi famam crudelibus aculeis proscindit. Fuit, qui de illo caneret.

Conveniunt rarò cum pectore verba loquentis,
Ore Rosas spirant, fulmina corde tonant.

215. P. Leonardus Velli ad exequias Cardinalis Petri Campori Rosam statuit; cum lemmate, NATIVO PURPURAT HAUSTU. Meus Emblematis erat; sicuti Rosa purpureum colorem naturâ suâ congenitum ac nativum sortita est, ita Principi huic Eminentissimo sacram Ecclesiæ purpuram potiùs ab interioris animi virtute, quàm ab exterâ fortunæ faventis gratiâ obtigisse. Nempè, Magno Augustino teste, *Gloriam & honorem non debet sequi virtus, sed ipsa virtutem.* S. Aug. l. 5. de Civit. Dei.

216. Rosa, è purpuræ suæ vivacitate in pallorem deficiens, epigraphen tenet: DECOLERAVIT ME SOL. D. Primus Tatti S. Eurosiam Virginem & Martyrem hâc icone exornavit, quæ Martyrii privilegio à Christo, æterno sole, donata, gravissimos cruciatus pro fide Orthodoxâ toleravit. S. Anselmi interpretatio est; *Decoloravit me sol justitiæ Christus, quia ob ejus fidem & amorem persecutiones hasce sustineo, quibus offuscor.* S. Eurosia V. & M. S. Anselm. apud Corn. a Lapid. de Cant. 1. 6.

217. Rosa, sub radiis solaribus flaccescens, ac coloris sui vivacitate destituta, à meo D. Salvatore Carducio epigraphen recepit; DECOLOR, UNDE COLOR. Id est: *Qui colorem dedit, colorem adimit.* Ita sancta Barbara ab eodem barbaro suo genitore mortem perpessa est, à quo vitam accepit. Sic etiam in Principum aulis assiduam hanc vicissitudinem cernere licet, quod nonnulli, ad honoris & opum fastigia sublevati, paulò post ab eodem Principe in extremam egestatem deturbentur. Nam, asserente Magno Augustino, *Gloria hujus sæculi fallax est suavitas, & infructuosus labor, & perpetuus timor, & periculosa sublimitas: initium sine prudentia, finis cum pœnitentia.* S. Barbara. Principis minister depositus. S. Aug. in Ps. 149.

218. Idem D. Primus Aloysius Tatti Rosam purpuream, à frutice suo decerptam, hoc lemmate donavit; ANTEQUAM MARCESCAT. Verbis ex illo sapientiæ mutuatis: *Coronemus nos rosis, antequam marcescant.* Sanctam Eurosiam Martyrem hoc Emblema spectabat, quæ in virgineo ætatis suæ flore per carnificis manus è mundo sublata, nequaquam senectutis languorem, morborum injurias, aut aliud tempus expectat, quod ipsi inter mundi fraudes, aut sceleratorum insidias poterat creare perniciem, & animæ venustatem eripere. Hoc sensu sapientia æterna de homine justo pronuntiat; *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam ejus, consummatus in brevi, explevit tempora multa; placita enim erat Deo anima illius, &c.* Hâc gnome S. Paulam, de Blæsillæ filiæ obitu mœrentem, solatur D. Hieronymus; *Placita enim, inquit, erat Deo anima ejus: propter hoc properavit eam educere de media iniquitate, ne longo vitæ itinere deviis aberraret anfractibus.* Sap. 2. 8. Mors justi in ætate tenerâ. Sap. 4. 11. S. Hieron. ep. 25. ad Paul.

219. Idem Emblematis loco arbusculam roseam, undique efflorescentem, in vase quodam figuravit; cum dicto; VER, INTEGER ANNUS: dicere volebat; sicuti certa Rosarum species singulis mensibus recentes proferre flores solita, veris delitias toto anno conservat; ita è sanctæ Eurosiæ meritis assiduas gratiarum rosas, ac peculiaria beneficia in humanum genus prodire. Cæterum quivis Christianus Rosam illam ideæ loco sibi ob oculos statuat, ut in virtutum exercitio non uno tantùm temporis intervallo, sed toto vitæ suæ decursu floreat. Certè, è sancti Petri Damiani sententiâ, *Sancti ac justi, tanquam ferax terra, virentes bonorum operum fructus germinare contendunt.* Paraphrasis Chaldæa textum illum. *Ego flos campi, & lilium convallium,* ita interpretatur. *Opera mea pulchra sunt sicut Rosa, quæ in campo horti voluptatis.* His optimè subjungit P. Aloysius Novarinus; *Quàm amœnus hic paradisus, in quo hæ bonorum operum Rosæ OMNI TEMPORE VERNANT.* Sanctus miraculis clarus. Opera continuata. S. Pet. Dam. Opusc. 60. Cant. 2. 1. Novar. l. 1. Sacr. Elect. n. 736.

220. Rosam, sub solaribus radiis languentem, hoc lemmate donârunt; DISSIPAT ARDOR. Eandem

Libido. dem omninò jacturam è libidinis ardore sustinet humana vita; Ovidio teste.

--- Venus enervat vires.

Tullius de senectute. Cui assentiens Tullius; ait: *Libidinosa, intemperansque adolescentia, effætum corpus tradit senectuti.* Quare ad carnales amores Emblemate significandos, olla depingebatur, quæ supra ignem posita, ebullientes carnes penitùs consumebat. Emblemati verò hoc distichon, ceu infelicis & incautæ libidinis Oedipum, subjecêre;

Exta velut clausis fervor consumit in ollis:
Sic mea consumit viscera cæcus amor.

S. Cyr. l. 4. Apol. Moral. cap. 9. *Quid enim est coitus*, inquiebat S. Cyrillus, *nisi deliciosa pernicies, mors latens, venenositas blandiens, dulcis effusio vitam perdens, amplexus destructionem moliens, & suavitas dirè fallens?*

221. Rosa, præ floribus cæteris fragrantissima, tantam odoris copiam spargit, ut demum, veluti fatigata, langueat; atque adeò, Plutarcho asserente. *Ingenti odoris redundantia deficit.* Undè lemma;
Studiosus. Miles. DEFICIAM, DUM REDOLEAM. Studiosum, aut etiam militem magnanimum hoc Emblema spectat, qui corporis sui vires è laborum pondere tandem succumbere, parvi æstimat, modò virtutis & meriti sui fragrantiam passim diffundere
Sen. ep. 31. possit. Exemplo & doctrina id testatur Seneca. *Generosos animos*, inquit, *labor nutrit. Laborem si recuses, parum esse potes. Non est viri, timere sudorem.*

222. Cùm Illustrissimus Comes Alphonsus Litta Mediolanensium Archiepiscopus recens inauguraretur, Emblematis loco rosæ calycem, etiamnum virescentem, sub radiis solaribus figurârunt; addito lemmate, MOX RUBESCET. Mens iconis erat, Principem illum, hodiè Episcopalium ornamentorum virore insignitum, olim à Summo Pontifice, ceu sole Ecclesiastico, ad sacram Cardinalium purpuram sublevatum iri. Et certè suus respondit vaticinio eventus; siquidem Alphonsus Anno 1666 ab Alexandro VII. inter purpuratos Ecclesiæ Senatores recensitus fuit. Cæterùm hanc iconem meus Con-
S. Thomas Cantuar. canonicus S. Thomas Cantuariensis sibi propriam vendicat; cùm enim Deus illum ad martyrii purpuram olim promovendum jam in ipsâ ejus pueritiâ
Offic. Can. Reg. Lat. 29. Decem. revelasset, idcircò Henrici II. gratiâ ad Archiepiscopatum Cantuariensem assumptus, verissimè dicere poterat, se, modò Pontificum virore insignem, paulò post sanguinis sui ostro, ob Catholicæ fidei defen-
S. Greg. in Pastoral. sionem liberè profuso, tinctum iri. Huc illud Gregorii Magni facere videtur; *Tunc fuit laudabile Episcopatum quærere, quando per hunc quandoque dubium non erat ad supplicia pervenire.*

223. D. Jacobus Certanus Abbas Rosarum fructici inscripsit; ET RUBENT, ET PUNGUNT. Dicere volebat; verecundiæ ruborem, ac mille ca-
Voluptas carnalis. Nat. Com. l. 4. Mytol. c. 13. lamitatum aculeos, nunquam non individuos esse voluptatum carnalium comites. Libidinis amorem laconicè & eruditè definit Natalis Comes hoc disticho.

Nil amor est aliud Veneris, quàm parva voluptas,
Quæ simul expleta est, inficit ora rubor.

S. Fulg. l. 2. Mytholog. S. Fulgentius, de Cupidine differens, ait; *Huic etiam Rosas in tutelâ adjiciunt; Rosæ enim ET RUBENT, ET PUNGUNT, ut etiam libido rubet verecundiæ opprobrio: pungit etiam peccati aculeo.* Ab his nihil alie-
Senec. l. 7. de benef. c. 2. nus Seneca. *Voluptas* inquit, *fragilis est, & brevis fastidio objecta; quo avidiùs hausta est, citiùs in contrarium rediens, cujus proinde necesse est aut pœniteat, aut pudeat.*

224. Ad funebrem pompam Marchionis Guidonis Villæ, Belliducis celeberrimi, Rosam figurârunt, quæ inter fruticis sui spinas media, epigraphen tulit; ARMATA DELECTAT. Tanta enim Herois illius erat benignitas, ut ipsos etiam hostes in sui amorem raperet. Quæ sanè virtus in generoso milite longè magis conspicua est ac veneranda, quàm in aliis quibusvis statibus, è munere suo mansuetis. Eandem benevolentiam in Achille deprædicat Statius;

Attamen arma inter, festinatoque labores
Dulcis adhuc visu, niveo natat ignis in ore
Purpureus.

De L. Paullo recenset Valerius Maximus, quod, *Cùm Persen, parvi temporis momento captivum ex Rege, ad se adduci audisset: occurrit ei Romani imperii decoratus ornamentis: conatumque ad genua procumbere, dextrâ manu allevavit, & græco sermone ad spem exhortatus est: introductum etiam in tabernaculum, lateri suo proximum in concilio sedere jussit; nec honore mensæ indignum judicavit.* Ut adeò inter armorum fulgura radios benevolentiæ & affabilitatis amplissimè explicaverit. Idem de Magno Pompeio refert, quod, cùm Tigranem Armeniæ Regem in medio exercitu ad pedes suos prostratum cerneret. *Diutius jacere supplicem passus non est: sed benignis verbis recreatum, diadema, quod abjecerat, capiti reponere jussit, & in pristinum fortunæ habitum restituit: æquè pulchrum esse judicans & vincere Reges, & facere.* Alii in eâdem Rosæ ideâ Virginum conditionem exhiberi autumant, siquidem Poëta teste;

La Verginella è simile à la Rosa.

Proindè Virgo nonnisi ARMATA DELECTAT. Virginitas enim nullum ornamentum ita necessarium habet, atque aculeata rigoris ac laudatissimæ iracundiæ arma, quibus assidua hostium tentamenta repellat. In hoc argumentum Franciscus Petrarcha canit;

Et in donna amorosa assai m' aggrada,
Che' n vista vada altera, e disdegnosa.

S. Hieronymus, Principiam Virginem imbuens. *Arbitror*, inquit, *te accinctam gladio militari, ut autem scias semper virginitatem gladium habere pudicitiæ, per quem truncat opera carnis, & superat voluptates; Gentilis quoque error Deas Virgines finxit armatas.* Et S. Ephræm; *Castitatem dilecte frater palmæ similitudinem existima, siquidem palma corde cum sit albicante, circumcirca verò scatet surculis & aculeis, quibus ejus candor muniatur.*

225. Argumento, à priore nihil diverso, Rosam, spinis cinctam, hoc Hieronymi Gratiani lemmate insignivi; CON SOAVE RIGOR MINACCIA, E ALLETTA. Id est; MINATUR, ET ALLICIT. Venustas enim, maximè in Regiâ Principe, eodem momento & timorem injicit, & amorem. Unde Cygnus ille nobilissimus de Elvira Regis Granatensis filiâ, in hæc verba canit;

Tal fà costei nel publico cospetto
De le belleze sue mostra pomposa,
Corre, & affussa in lei gli occhi, e l' affetto
Attonita la turba, e curiosa
Colmo ogn' un di stupore, e di diletto
D' ammirarla non cessa, e d' amar osa,
Poiche grave parea ne bei sembianti
Sparger gli amori, e spaventar gli amanti.

Maria, Virginum pulcherrima, hanc iconem cumprimis

primis sibi vendicat, dum à spiritu sancto cognominatur. *Pulchra ut luna electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.* Et sanctus Bernardus, *Tu ergo,* inquit, *pulchra es ut luna, imò pulchrior lunâ; quia tota pulchra es & macula non est in te, neque vicissitudinis obumbratio. Tu terribilis ut castrorum acies ordinata. Quid enim? An non horruerunt Principes tenebrarum, quando viderunt præter morem armatura omni fortiorem contra se procedere fœminam? &c.*

226. Joannes Baptista Ruscellus Rosæ inscripsit; TRACTATA GRATIOR. Ita homo benignus quò magis aliorum egestate pulsatus, eò se omnibus exhibet liberaliorem. Virtus enim à voluptate carnali adeò longis differt intervallis, ut hæc post usus non ità diuturnos nauseam pariat; illa verò quò longiore exercitio frequentata, tantò accidat homini gratior. *Summum bonum*, inquit Seneca, *immortale est, nescit exire: nec satietatem habet, nec pœnitentiam: At voluptas tunc, cùm maximè delectat, extinguitur. Nec multùm loci habet; Itaquè citò implet: & tædio est, & post primum impetum marcet.*

227. Cardinalem quendam, intentione quidem sanctâ, & fine prudentissimo, sed tamen simul occulto, operari solitum, roseo calyci non absimilem dixerunt, qui, colore suo coccineo ad Principem illum purpuratum alludens, in umbilico croceum intentionis aureæ globulum conclusum habet. Undè epigraphen subdidêre; IN INTIMIS AURUM. Opportunè Salomon: *In corde prudentis requiescit sapientia.* Sanctus Gregorius Nazianzenus optimum suum parentem, exteriore quidem corporis compositione instar Rosæ illustrem, at simul in animæ suæ penetralibus sanctæ humilitatis auro cumulatè instructum fuisse testatur. Ipsius verba, quia pulcherrima, ità accipe. *Non in veste, sed in animi constantia humilitas ipsa sita erat; nec colli depressio, aut vocis demissio, aut vultus inclinatio, aut certus incedendi modus humilitatem effingebat, quin potiùs idem & vita maximè sublimis, & animo perquam humilis erat.* Huic affine est illud Isidori Pelusiotæ consilium. *Animo, atque affectu potiùs, quàm verbis humilem te præbe.*

228. Eodem argumento Rosam clausam hâc inscriptione ornârunt; SUB SOLE PATEBIT. Mens imaginis erat, arcana omnia, in Cardinalis illius animo conclusa, olim universo mundo fore manifesta. Ita nimirum, quidquid in viatorum præcordiis delitescit, quondam sub extremi Judicis splendore in orbis universi propatulo stabit. Sanctus Hilarius illa D. Matthæi verba interpretatus. *Nihil opertum, quod non reveletur: neque occultum, quod non sciatur;* ait; *Dominus diem judicii ostendit, quæ abstrusam voluntatis nostræ conscientiam prodet, & ea, quæ nunc occulta existimantur, luce cognitionis publicæ deteget.*

229 Rosa, inter spinarum horrores venusta, epigraphen reddit; ABIGITURQUE, TRAHITQUE. Virtutis hæc idea est, quæ humanos sensus pretio & excellentiâ suâ allicere, at simul sui obtinendi difficultate absterrere solet. Haud aliter Seraphini ac Cœlites è vultûs Divini immensâ suavitate maximas delitias, è majestate verò terrorem concipiunt. Eruditè dixit Antonius Fernandez; *In Deo summa est pulchritudo, cum summa majestate conjuncta, quarum illa repellit intuentes, ista verò attrahit, &c.*

230. Rosa, è radice, trunco, & ramis, undiquè spineis, genita, se ipsam ab omnibus spinis penitùs immunem servat. Unde epigraphe; INNOXIA FLORET. Ita Maria Virgo, è peccatrice ac spineâ radice nascens, nullam ullius peccati labem contraxit. Sanctus Joannes Damasc. ad Deiparam conversus, exclamat; *O Rosa, quæ ex spinis, hoc est, ex Judæis orta es, ac Divina fragrantia cuncta perfudisti.* Et Sedulius; (Maria V. concepta. S. Jo. Dam. Orat. 1. de Nat. M. V.)

Et velut è spinis mollis rosa surgit acutis,
Nil quod lædat habens, matremque obscurat honore;
Sic Evæ de stirpe sacra veniente Maria,
Virginis antiquæ facinus nova Virgo piaret.

231. Æterna beatitudo coronam imitatur, è rosis contextam, & hoc lemmate insignem; DETRACTIS ACULEIS. Enimverò in cœlesti illo regno, miseris omnibus æternùm proscriptis, nonnisi perfectæ felicitatis gaudia reperiuntur. *O vita vitalis*, exclamat non sine affectu Magnus Augustinus, *vita sempiterna & semper beata, ubi gaudium sine mœrore, requies sine labore, dignitas sine tremore, opes sine amissione, sanitas sine languore, abundantia sine defectione, vita sine morte, perpetuitas sine corruptione, beatitudo sine calamitate.* (Beatitudo; S. Aug. in Aun. c. 7.)

232. Eo ipso tempore, quo D. Philippus Archintus, summæ virtutis homo, ex utero materno prodiit, in parentis ipsius horto Rosa, singulari venustate, ac stupendo odore enata est, idque omnem Insubriam admiratione tantò majore tenuit, quod tempore omnium calidissimo, nimirum quinto nonas Julii, & quidem ex arente ac penitus exsucco frutice, progerminârit. Unde Philippus in Archiepiscopum Mediolanensem electus, Rosam illam inter præcipua sua symbola recensuit; cum lemmate; FLORUI IN ARIDO, Veluti prolixè testatur Joan. Petrus Giussanus. Talem ex arido florescentem Rosam se probavit sanctus senex Tobias, quando à coætaneis, ceu inferni titionibus, ad execrandum vituli cultum provocatus sese affectu religiosissimo versùs templum Hierosolymitanum, Creatoris adorandi causâ, convertit. Porrò sanctus Gregorius Thaumaturgus, instar Rosæ, in arente humo effloruit; nam in Episcopum neo-cæsariensem unctus, nonnisi septendecim Christianos numeravit; postea verò munere suo ita strenuè defunctus est, ut morti proximus sanctè gloriaretur, septendecim tantùm sibi superesse infideles. Demùm sanctus Carolus, veluti Rosa, tempestate aridissimâ in florem excrevit; ævo enim, virtutis Christianæ humoribus penitùs exsucco, natus, paulò post Clerum ac plebem in formam perfectissimam labore maximo convertit, &c. Porrò homines, Deo chari, plerumque ibi omnium maximè florent, quando tentationum ventis omnium maximè aguntur. S. Gregorio teste; *Plerumque, qui plus in contemplatione rapitur, contigit, ut amplius in tentatione fatigetur, &c.* (Jo. Petrus Giuss. l. 1. vita.; Bonus inter malos.; S. Greg. Pap. hõ. 2.)

233. Rosæ radicem hoc lemmate afficies; PULCHRA LATENT. Mariæ Virginis idea est, quæ, instar ancillæ, humili amicta vestitu, pulcherrimam hominis Dei Rosam erat paritura. Unde rectè à Methodio cognominatur. *Radix floris speciosissimi*, à Giselberto, *Radix æternitatis, floris flos, & fructus æternæ benedictionis.* Et à Chrysippo; *Radix omnium bonorum.* Emblematis Oedipum audi P. Masenium; (Maria V.; Method. Or. de Hypap. Gis. cap. 19. Alterc. Chrysipp. Or. de Deip.)

Quæ tantùm informi spectatur cortice radix,
Illa dabit pulchras mox paritura rosas.
Quamque rudis circùm Nympham circumdat amictus.
Nascentem pariet Virgo stupenda Deum.

234. Rosa, scarabæum & apem sustinens, epigraphen subjunctam habet; MORS EST MALIS, VITA BONIS. Ss. Eucharistiæ hæc idea est, quæ malis mortem, bonis autem vitam infert. Idipsum de Maria Virgine dixeris, quæ, sicuti hæreticis est fatalis, ità bonorum tutricem ac matrem agit. Undè à S. Joanne Damasceno vocatur *Rosa, ex spinis Judæicis orta, Divina fragrantia perfundens omnia*. Rursus in rem præsentem canit P. Jacobus Masenius.

SS. Eucharistia. Maria V. S. Dam. Or. de Nat. M. V.

Carpit odoratum scarabæus apisque rosetum.
Mors, scarabæe, Rosa est; vita, Melissa, tibi.
Livor amorque suas carpunt è Virgine dotes.
Hic trahit vitam hoc flore, sed ille necem.

235. Rosa, inter spinas educata, epigraphen tenet; EX SPINIS, SINE SPINA. Maria Virgo, accommodatissimè ad hanc ideam, ex infecta Adami massâ citra omnem labem purissima prodiit. Unde ab Adamo de sancto Victore cognominatur, *Flos de spinis, spinâ carens, flos spineti gloria*. Sanctus Laurentius Justinianus, *Discite*, inquit, *ab originali delicto nullus excipitur, præter illam, quæ genuit mundi Salvatorem*. Et Pater Jacobus Masenius;

Maria V. Adam de S. Vict. in Assump. S. Laur. Just. c. 1. de grad. Perfect.

Nascitur è spinis verni flos regius horti:
Sed procul a spinis purpura mollis abest.
Adamidum in spinis flos est Nasarethicus ortus.
Spina fuit crimen, sed rosa Virgo fuit.

236. Spinas, in hyeme rosis destitutas, Jacobus Masenius hoc lemmate insignivit; SPINA, SED ABSQUE ROSIS. Ea nempe fortunæ & rerum terrenarum est vicissitudo, utpote è gaudiis in dolores, & ex his rursus in lætiam mutent. Verissimè Salomon; *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat*. Divo Bernardo illustre hujus rei exemplum est Christus Dominus, qui palmarum die Rex Messias à populo salutatus, triumphantis more Hierosolymas ingressus est: At quinto dein die postulatus fuit ad necem, vociferante identidem populo, Crucifige, Crucifige. *Videat*, inquit, *sæcularis anima, videat & intelligat, quoniam extrema gaudii luctus occupat, &c. Unde & processionis gloria voluit sublimari, qui paulò post sibi venerat imminere diem ignominiosissimæ passionis*. Et Ovidius;

Mundi vicissitudo. Prov. 14. 13. S. Bern. ser. 1. in Dom. Palm. Ovid. l. 2. de Arte.

Nec semper violæ, nec semper lilia florent,
Et riget amissâ spina relicta rosâ.

237. Vir eruditus, Hieronymus Cardanus, quæstionem ponit, cur rosæ spinis armentur? Post fusam è Philosophiâ dissertationem, hoc demum concludit: si Rosa spinifera non sit, nec etiam erit odorifera. Hinc rosæ sylvestres, quæ quinis plerumque foliolis constant, minores habent spinas, quàm quæ in hortis educantur, ideò suavi quidem, sed imbecilli sunt odori. Unde lemma; ODORIFERA, QUIA SPINIFERA. Oratio velut nobilissima rosa est; sed nisi hæc suas etiam spinas habeat, *mortificationem*, odoris est parùm probati. Omnium in Christi lycæo sapientum vox est: *Orationem sine mortificatione*, vix ullius esse pretii. Hinc cùm religiosus vir quispiam Beato Ignatio præsente laudaretur, dicereturque, virum esse multæ orationis; Ignatius mutatâ voce subjunxit; Vir est multæ mortificationis. Ideò Psaltes Regius, *Imple*, inquit, *facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine:* certè non quæsituri, nisi priùs ignominiâ impleti. Hoc ipsum confirmans; *Multiplicatæ sunt*, inquit, *infirmitates eorum, postea acceleraverunt. Et clamaverunt ad Dominum cùm tribularentur*. Cur antea non clamârunt? nulla eos calamitas premebat. Impiissimus Manasses orare nunquam didicisset, nisi in carcerem detrusus fuisset. Quid de viris sanctissimis dicam? Moyses plurimis pressus ærumnis, Jacob fraternis agitatus insidiis, Samson illusus à Philistæis, Tobias amissis & oculis & opibus, Sara gravibus lacerata conviciis, tres Hebræi Juvenes in mediis flammis, Daniel in leonum cavo, Petrus in pelago, Paulus & Silas in ergastulo, aliique sexcenti precandi & occasionem & disciplinam hauserunt inter adversa. Ita Jonas Propheta vim obedientiæ in ceto didicit, Barbari Geraseni amissis porcorum gregibus, Christum supplices accesserunt, Apostoli, mergendâ naviculâ clausi, ardentissimè Divinam opem expetierunt. Liceat igitur cum Secundo exclamare: *O quàm utile est, ad usum secundorum per adversa venisse*. Verissimè canit Silius, Poëta Italus;

Mortificatio in oratione. Ribaden. in vita S. Ign. lib. 5. Ps. 82. 17. Ps. 15. 4. Ps. 10. 13.

--- Raræ fumant felicibus aræ.

TULIPA.

Cap. XIX.

238. Tulipa, sub radiis solaribus collocata, epigraphen Hispanam sustinet; SIN SUS RAYOS MIS DESMAYOS. Id est, *Procul à sole pereo*. Pandit enim se ad radios solares; quos ubi nubes interceperit, illicò clauditur, & contractis foliis languescit. Eò reflectens P. Raulinus, inscripsit: MOEROR PRO SOLE RELICTUS. Ipsissimos hos effectus & affectus in amoris vehementia cernere est, qui re suâ amatâ destitutus, extremum contrahit languorem. Exemplo sit Maria Magdalena, quæ tota madebat lachrymis, dum Christum amorem suum unicum, videret. S. Gregorius, *Mulier*, inquit, *quid ploras? quem quæris? interrogatur causa doloris, ut augeatur desiderium quærentis; quatenùs, cùm nominaret quem quæreret, in amore ejus ardentius æstuaret*. Otho Venius amantis cujusdam ore canit;

Cùm te non video, mea lux, vel nigra videntur
Lilia, & haud lucent lucida signa poli.
Luridus & solis, mihi crede, est aureus orbis:
Ipsi etiam melli fellis amator inest.

Laodamia, extincto suo Prothesilao, in hos gemitus, Ovidio teste, prorupit;

At postquam nec te; nec vela fugacia vidi,
Et quod spectarem, nil nisi pontus erat.
Lux quoq; tecum abiit, tenebrisq; exanguis abortis
Succiduo decor procubuisse genu.

239. Tulipam hoc lemmate loquentem introduxère; LANGUESCO SOLE CADENTE. Vel in tertiâ personâ; LANGUESCIT IN UMBRA. Ita prorsus anima, gratiæ Divinæ radiis destituta, extremum languet. S. P. Augustinus, *Scio*, inquit, *quia mihi male est præter te, non solùm extra me, sed in me ipso, &c.* Eodem Emblemate mœrores illos cumulatissimos significabis, quos beatissimæ Virginis pectus, filio suo in mortis occasum vergente, agitabat. De hâc B. Amedeus ait; *Ineffabili dolore gloriosæ Virginis pectus urebatur, & altissimo pietatis jaculo confossum, extremas spirabat inter angustias*. Et rursus; *Ibi mœror, ibi dolor, ibi agonia, ibi æstus animi, ibi incendia, ibi mors morte durior, ubi vita non tollitur, & mortis angustia toleratur.*

240. Tu-

240. Tulipam Persicam vocant, quæ nativo quodam impulsu è loco illo, ubi primùm plantata est, aufugere ac se subducere solet. Cui proindè D. Salvator Carducius subscripsit; PROFUGA RADICE RECEDIT. Ita sanè humana vita, cæteraque terrena omnia, nullibi stabiliuntur, assiduis obnoxia vicissitudinibus. *Omnia*, Magno Augustino teste, *oriuntur & occidunt, & oriendo quasi esse incipiunt, & quò magis celeriter crescunt ut sint, eo magis festinant ut non sint.* Seneca; *Quidquid longa series multis laboribus, multa Dei indulgentia struxit, id unus dies spargit, dissipat; nihil privatum, nihil publicè stabile est, tam hominum, quàm urbium fata volvuntur.*

241. Olitores tulipas Persicas in locis, muro circumdatis, plantare solent; veluti quæ nonnisi intra carceris angustias contineri queunt. Undè idem Carducius epigraphen subjunxit; NON SINE CARCERE PERSTAT. Certè Christianus in Dei obsequio nunquam persistit firmior, atque calamitatum angustiis probè coarctatus. In rem præsentem observat Varro, quod captivitas vocetur *carcer, quasi coarcer;* ubi nimirùm effrenis ac immoderata hominum licentia coërcetur, ne in congenitos suos errores deviet. S. Gregorius Papa; *Qui hujus mundi adversitatibus fracti, ad Deum redeunt, neque à præsentis vitæ desideriis corriguntur, quid isti, fratres charissimi, nisi ut intrent, compelluntur.*

VIOLA.

Cap. XX.

242. NOnnemo fœminam, cui Violantæ nomen, Emblemate significaturus; Violam depinxit; cum epigrammate, SOLA MIHI REDOLET. Hinc demonstrabis, Mariam Virginem inter celsissimas suas prærogativas maximè ob insignem humilitatem Deo placuisse. Dilucidè S. Bernardus in rem nostram ait; *Humilitate placuit, virginitate concepit.* Et Petrus Blesensis; *Dei filius in Beata Virgine, licèt ipsa de sacerdotali & Regali stemmate duxisset originem, non nobilitatem, sed humilitatem elegit; Respexit*, inquit, *humilitatem ancillæ suæ.* Ita amantis affectus nunquam in plures distrahi, sed uni duntaxat formæ affigi debet. Ovidii consilium est;

Elige, cui dicas; Tu mihi sola places.

Otho Venius inter sua Amoris Emblemata Cupidinem statuit, qui tabulam, numero I. signatam, manibus sustinet; aliam verò, numeris 2. 3. 4. usque ad 10. exaratam, pedibus conculcat. Mentem Emblematis hoc epigrammate explicat;

Unum amat, en offert unum, unum ecce coronat,
Et reliquos numeros en pede calcat Amor!
In plures quoties rivos deducitur amnis,
Fit minor, atque undâ deficiente perit.

243. Aliquot violæ, ad montis radicem enatæ, tametsi loco & staturâ humili victitent, fragrantiam tamen longè suavissimam exhalant. Unde epigraphen sustinet; HUMILIBUS DAT GRATIAM. Vel; HUMILES, SED SUAVES. Eâdem omninò ratione Deus animas nostras gratiis tantò majoribus in mundi theatro exornat, quantò magis humiles, & existimatione propriâ demissi existimus. Verissimè dixit Isaacus Presbyter; *Vilipende te ipsum, & videbis gloriam in temetipso. Nam ubicunque humilitas nascitur, ibi gloria oritur Dei.* Et S. Gregoris Papa; *Illis respectum suæ miserationis Deus tribuit, quos in humilitate persistere cognoscit. De quo per Psalmistam dicitur; quoniam excelsus Dominus, & humilia respicit.* In rem præsentem D. Giarda Episcopus Castrensis de S. Francisco Salesio refert, quod sacro Visitationis Ordine instituto, Matronam de Chantal Fundatricem, Matrem, Faure, & Matrem Brocardam Deo unicè obtulerit; earumque optimis mentibus dirigendis assiduam & maximam dederit operam. Unde etiam Matres illas communi vocabulo cognominare consuevit Violas, sub humilitatis foliis absconditas: quippè quæ exteriore quidem corpore depresso, ac colore non multùm splendido incedere solitæ, odorem tamen, ac optimi exempli, ædificationisque fragrantiam planè singularem passim in orbem diffundebant.

Humilitas Deo grata.

Isaac. Presb. de Mundi contempt. cap. 23.

S. Greg. in c. 6. Cant.

D. Giarda l. 2. c. 10. Vita Sales.

244. Violam his Plinii verbis insignivit Aresius; SUAVIOR E LONGINQUO. Ita sanè illorum virtus pretio longè majore æstimatur, qui è patriâ aut mundo remoti vivunt, quàm qui inter mundi turbas aut populares assiduò morantur. Furiùs Camillus, etiamnum ad Penates patrios hærens, omnium odia, contumelias, quin & ipsum denique exilium sustinere debuit. At è patriâ longinquus, tantam virtutis suæ existimationem ac desiderium apud Romanos excitavit, ut ei Dictaturam, omnium dignitatum supremam decreverint. Verissimè dixit Franciscus Petrarcha; *Multos exilium honestavit, multos acrior aliqua fortunæ vis, atque injuria notos reddidit, & illustres.* Idipsum de Religioso pronuntiare licet; quantò enim ab hominibus mundanis remotior, tantò suaviorem edit virtutum suarum fragrantiam & existimationem.

Plin. 21. c. 7.

Longinquitas.

Exilium.

Fr. Petr. lib. 2. de Remed. Dial. 67.

Religiosus.

FINIS LIBRI UNDECIMI.

MUNDI SYMBOLICI
LIBER DVODECIMVS.
GEMMÆ ET LAPIDES.

ACHATES.

Cap. I.

Berch. Reduct. l. 11. c. 42 n. 3.

1. Chates Indicus, flam̃is impoſitus, ſuaviſſimũ odorem inſtar aromatis exhalat. Berchorii de illo ſententia eſt; *Achates Indicus in igne poſitus, odorem emittit.* Unde lemma; DUM FLAGRAT, FRAGRAT. Propriiſſima hæc S. Marciani Martyris, & primi Tortonenſium Epiſcopi, idea eſt; cùm enim ardentibus laminis à Carnificum tyrannide excruciaretur. *Exibat de corpore ejus fumus tanquam multorum pigmentorum odoris fragrantis.* Quodſi myſticam Emblematis mentem ſpectare libeat, opportunè dixeris, S. Laurentium, igne conſumptum, inſtar achatis, ſuaviſſimos pietatis Chriſtianæ odores evaporâſſe. *In craticula te Deum non negavi, & ad ignem applicatus, te Chriſtum confeſſus ſum.* Et, ut compendio dicam, iis omnibus hæc imago convenit, qui inter calamitatum ſuarum ardores in amoris Divini, ac ædificationis alienæ affectus prorumpunt. S. P. Auguſtinus; *Sicut uno motu exagitatur fœnum, & ſuaviter fragrat unguentum; ita una tribulatio irruens bonos probat, purgat, & eligit; malos reprobat, exterminat, & annihilat.*

(S. Marcianus Ep. & M. — S. Laurentius. — Pati cum ædificatione. — *S. Aug. in Pſal.*)

2. Achates oculis confortandis inſervit. Unde lemma; ÆGRA LUMINA FOVET. Berchorius, ſuperiore numero adductus, poſteaquam illam Achatis virtutem explicaverat, ſubjungit; *Talis eſt vir perfectus & prædicator, quia verè ſua vita & doctrina in aliis viſum diſcretionis & fidei nutrit & fovet.* Achatem pretioſum ſeſe orbi probavit S. Laurentius. *Qui per ſignum crucis cæcos illuminavit.* De hoc in ſuo Larario eruditè canit D. Gregorius Bolzi.

(Exemplũ bonum. — S. Laurentius. — *Bercor. l. c. Greg. Bolz. Lar. Merſ. Aug. ep. 9*)

Vix jubet è geminis decedere vultibus umbras,
Hoſque frui grato lumine Iberus eques;
Cùm ſubitò fama vulgante oſtenta per urbem,
Omnis homo lata cæcus in urbe volat.
Damnatas quot Roma dolet caligine frontes,
Has ovat illuſtres luce micante videns, &c.

Et alibi:

Lumina non ſpectas cæcis obducta tenebris,
Quin jubeas nitidam Martyr habere diem, &c.

3. Phyſicis compluribus compertum eſt, mirâ Achatis energiâ venenum reprimi. Ut adeò non abs re Emblematis loco ſubſcripſerim; IN VENENA VENENUM. Vel ut meo Carducio placet, MORS PRETIOSA VENENI. Eadem Theologi profundi, Inquiſitoris induſtrii, ac Prædicatoris potentis eſt efficacitas; quippè quorum virtute mortiferum hæreticorum virus, ac populi flagitia è Provinciis longiſſimè proſcribuntur. S. Gregorius Papa; *Prædicatoris vita ſemper in alto debet fixa permanere, ut more narium diſcernat fætores vitiorum, odoreſque virtutum.*

4. Nobilis illa metaphora, ſancto Iſidoro uſurpata, lemmatis vicem ſubire poteſt; *Achates* POLITURA PINGUESCIT. Senſus eſt, hanc gemmam lævigatam, è ſinu ſuo pinguem quendam exſudare humorem. Vel certè, illam, artificis induſtria probè politam & elaboratam, mirificè venuſtam, ac veluti pulchritudine pinguem evadere. Haud aliter Juventus, aſſiduo Magiſtrorum ac parentum ſtudio exculta, maximum virtutis incrementum capit. Optimè dixit S. Cyprianus: *Diſciplina*, id eſt, bona inſtructio ac educatio, *eſt cuſtos ſpei, retinaculum fidei, lux itineris ſalutaris, fomes, ac NUTRIMENTUM BONÆ INDOLIS, magiſtra virtutis.*

5. Achatem naturæ miraculum jure dixeris, qui in ſuis maculis, coloribus, ac notis innumera rerum curioſarum prodigia exprimit. Plinius de gemmis illis affirmat; *Reddunt ſpecies fluminum, nemorum, &*

juncn-

jumentorum. Et paulò post de Pyrrho, Epirotarum Rege, ait; *Habuisse traditur achatem, in quâ novem Musæ, & Apollo citharam tenens spectarentur, non arte; sed sponte naturæ ita discurrentibus maculis, ut Musis quoque singulis sua redderentur insignia.* Hieronymus Cardanus tres Achates alicubi asservari testatur, quorum primus solius naturæ artificio caput Galbæ; alter gemino, distinctos oculos; ac tertius ignem cum evaporante cæruleo fumo, repræsentat. Didacus Castillius S. Mariæ Magdalenæ imaginem, unà cùm nube, solius naturæ interventu, adeò distinctè in achate efformatam fuisse refert, ut præstantissimi pictoris miraculum videri potuisset. Proinde ejusmodi gemmam hoc Emblemate insignire licet; SPECIE MULTIFORMI DECORE. Vel; CENTOFORME, E VAGHEZZE HA' IN SENO ACCOLTE. Totidem in Verbi Divini personâ pucherrimas icones & hieroglyphica cernere licet. Est enim Angelus testamenti, Leo de tribu Juda, Agnus tollens peccata mundi, Aquila provocans pullos ad volandum, lux illuminans omnem hominem, Clavis David, Sceptrum Israëlis, Ros cœlestis, pluvia fœcundans, &c. S. P. Augustinus de Christo disserens, ait; *Dicitur vitis per similitudinem, quemadmodum dicitur avis, agnus, leo, petra, lapis angularis, & cætera hujusmodi.* Et S. Ambrosius; *Omnia Christus est omnibus. Si vulnera curare desideras, medicus est: si febribus æstuas, fons est: si gravaris iniquitate, justitia est: si auxilio indiges, virtus est, si mortem times, vita est; si cœlum desideras, vita est; tenebras fugis, lux est; si cibum quæris, alimentum est.* IN Mariâ Virgine, ceu Achate pretiosissimo, Solis venustas, candor Lunæ, Lux auroræ ac stellarum mirificè resplendet. In illâ Rosarum odor, lilii puritas, humilitas violæ, obedientia heliotropi, ad vivum cernuntur expressa. Illa insuper est Cedrus Libani, Cypressus Sion, Palma Cades, oliva campi, Platanus plateæ; ovicula innocens, margaritha argentea, Arcus pacis, Porta paradisi, Vas aureum, Arca testamenti, &c.

6. Miserum Achatem! quippè cujus præclara virtus ac excellentia, tantoperè ab Antiquis æstimata, nunc, Plinio teste, nihil habetur. *Achates*, inquit, *in magna fuit authoritate, nunc in nulla est.* Sed undè obsecro, tam immodicus nobilissimæ gemmæ contemptus? non sanè ab ipsius virtute vitiatâ aut diminutâ, sed à solâ ac nimiâ ejusdem copiâ. Quare Achatem hoc lemmate afficies; COPIA VILESCIT. Res quævis terrenæ hanc conditionem veluti individuam habent. Nam ob raritatem suam aliquantulùm æstimatæ, tandem suâmet copiâ vilescunt ac negliguntur. Verissimè dixit S. Gregorius; *Corporales delitiæ, cùm non habentur, grave in se desiderium accendunt: Cùm verò avidè eduntur, comedentem protinùs in fastidium per satietatem vertunt.* Eccui videatur dubium, quin Manna, è cœlis in Hebræorum castra dispensatum, pretio fuerit longè maximo, utpotè attonitis his vocibus exceptum, *Manhu? quid est hoc?* Erat quippe panis è penore cœlesti depromptus, Angelorum manibus confectus, & in se continebat, *omne delectamentum & omnem saporem suavitatis.* Et tamen, quod mireris, panis iste suavissimus Hebræorum nauseam tandem adeò provocavit, ut passim quererentur; *Anima nostra jam nauseat super cibo levissimo.* Cur ita? solius copiæ causâ, quâ omnis latè planities liberalissimè cooperta ac indulcata fuerat. Rei insolentiam admiratus David, *Pluit*, inquit, *illis manna ad manducandum & panem cœli dedit eis. Panem Angelorum manducavit homo: cibaria misit eis in abundantia.* Quod tamen ipsum tandem *copiâ vilescebat.*

ADAMAS.

Caput. II.

7. ADamas, nec flammis, nec malleis frangendus, epigraphen sustinet; NEC FERRO, NEC IGNE. Vel; SEMPER IDEM. Vel certè; SEMPER CONSTANS. Talem se generosus ac invictus hominis animus inter adversitates quasvis gravissimas probat. Dionysius Petavius in rem præsentem canit; Fortitudo. Constantia.

Pectoris indomitum solido eo adamante vigore
Disce puer, vanos excutit ille metus.

Justus Lipsius ait; *Sicut adamas, nobilissima inter gemmas, infractam vim habet: sic Princeps debet animi robur:* Et Seneca; *Quomodò quorundam lapidum inexpugnabilis ferri duritia est, nec secari adamas, aut cædi, vel teri potest, sed incurrentia ultrò retundit, ita sapientis animus solidus est, &c.* Lips. l. 1 c. 7 Monit. Polit. Sen l. 2. de Tranqu. cap. 3.

8. Scipio Bargalius Adamanti subscripsit; MACULA CARENS. Singularem animi puritatem, qualis Mariæ Virginis erat, hoc Emblemate describes. De Maria Virgine dilucidè testatur Fulbertus Carnotensis; *Anima ipsius, & caro, quam elegit, & habitaculum sibi fecit sapientia Dei Patris, ab omni malitia, & immunditia purissima fuerunt. Item è contra confidenter asserimus, quia nullo virtutum genere vacabat, cui plenitudinem gratiæ Dei nuntius asserebat inesse.* Portò Maria Virgo etiam in ipso conceptionis suæ momento fuit Adamas *macula carens*; undè attonitus exclamat S. Joannes Damescenus; *O beatos Joachimi lumbos, ex quibus prorsùs immaculatum semen effluxit. O præclaram Annæ vulvam, in quâ tacitis incrementis ex eâ auctius atque formatus fuit fœtus sanctissimus.* Maria V. Fulbertus Carm. ser. 1 de Nat. Virg. Conceptio M. V. S. Joan. Dam. Orat. 1. de Nat. Virg.

8. Invicta sanè fuerit S. Antonii Abbatis, & S. Francisci Xaverii constantia, quorum ille in Ægypti deserto, hic verò propè S. Thomæ Apostoli sepulchrum à cacodæmone percussus, generosè obstitit. Undè P. Certanus utrumque illum cum Adamante comparat, qui supra incudem positus, malleis frustra tunditur. Emblemati epigraphen subdidit; HAUD CONTERITUR. Origenes; *Ecce enim*, inquit, *vir stans super murum adamantinum, & in manu adamas, qui adamas NULLO CONTERITUR MALLEO. Igitur quamvis instet diabolus, qui malleus est, subjaceat Draco, qui velut invicus indomita, nihilis, qui in manu Domini est, patitur adamas.* Imperterritus animus. Orig. in Caten græc. super cap. 50. Hier.

10. D. Primus Aloysius Tatti duos aut plures malleos depinxit, qui adamantem repetitis ictibus conterere nitebantur; cum lemmate, NIHIL PROFICIENT. Verbis ex illo Psalmi mutuatis; *NIHIL PROFICIET inimicus in eo.* Talis omninò fuerat Heroica ac invicta Virginum quarundam fortitudo, omnibus sensuum & tyrannorum assultibus superior. Certè quidquid blanditiarum aut suppliciorum adversus generosas Virgines Demetriam & Bibianam excogitavit Aproniani crudelitas, *illæ neque blanditiis, neque minis à rectâ fide declinantes, Prætoris impietatem constantissimè detestantur.* Tametsi Ruffina, mulier vaferrima, ad S. Bibianæ integritatem labefactandam mille donorum, minarum, injuriarum, & verberum admoverit machinas, tandem, *NIHIL PROFICIENTE Ruffinâ*, Præfectus illam Carnifici excruciandam tradidit. Eâdem omninò ratione Decius, in S. Laurentio superando, artem, operamque omnem perdidit Ps. 88. 23. Resistere. Brev. Rom. 2. Decemb.

didit

S. Leo Papa serm. de S. Laur.

didit : unde ad tyrannum conversus S. Leo Papa, *Nihil obtines*, inquit, *NIHIL PROFICIS sæva crudelitas.*

11. Adamas, annulo insertus, à D. Octavio Boldono epigraphen cepit; IN AURO NITIDIOR.

Cassiod. l. 5 Var. Ep. 40

Lemmate ad illud Cassiodori alludente; *Gemmarum divites venæ auri fulgore pretiantur.* Hinc ad mores formandos deduces; constantiam, fortitudinem, tolerantiam, sinceritatem, omnesque alias virtutes, ceu totidem adamantes, se ipsis quidem pretio habere perquam magno; at si in animabus Deo charis, ac vitæ sanctimonia illustribus recipiantur, tum demùm nobilissimas ac pretiosissimas evadere.

Anima beata.

S. Bernard. in Epist.

S. Bernardi sententiâ, *Castitas sine charitate, lampas est sine oleo, subtrahe oleum, lampas non lucet; tolle charitatem, castitas non placet.* Antonius Guilielmus eodem Emblemate demonstrat, animas, quamlibet in hâc vitâ pretiosas ac pulchras, olim in cœlis è Divinâ præsentiâ venustatem ac valorem infinitis intervallis ampliorem esse sortituras. Ipsiusmet verba Italica ita habent.

Ant. Guil. discursu 38

Reflessi della SS. Trin.

Gemma vaga nel fango, in or più splende.
Bell' alma in carne, in Dio quanto risplende?

Puritas.

12. Adamas cum lemmate, IN PURITATE PRETIUM, vel; DECOR. Seu, QUO PURIUS, EO PRÆCLARIUS. Virgineam vivendi rationem concernit, quæ gloriam suam omnem è supremo puritatis ac munditiei fastigio metitur. Undè Virgo à S. Cypriano rectè vocatur, *ornamentum gratiæ spiritualis, illustrior portio Gregis Christi.* Juvenalis.

S. Cypr. l. de Virg.

Juv. Sat. 8

Prima mihi debes animi bona, sanctus haberi,
Justitiæque tenax, factis dictisque mereri.

13. Incisuræ, quibus Adamas expolitur, unicè ad ipsius pretium augendum destinantur. Undè Dominicus Gambertus illum hoc Claudiani hemistichio insignivit; DAT PRETIUM VULNUS.

Claud. 2. in Eutrop.

Milites. Martyres.

Ita milites è corporis sui cicatricibus plurimum gloriæ recipiunt, seque hosti à fronte obluctatos, ac factis heroicis conspicuos demonstrant. Martyres quoque tantò majus existimationis ac præmii incrementum capiunt, quò frequentiore vulnere lacerati fuerint. S. Joannes Chrysostomus, ubi observabat, quod sanctus Job *testâ saniem radebat*, subjungit; *Nec enim tantus est splendor purpuræ, quantus illius tunc erat corporis, non alieno, sed suo, ac proprio sanguine repressi: illaque ulcera omnibus pretiosis lapillis erant pretiosiora.*

S. Joan. Chrysost. in Caten. aur. super Job. 2. 8.

Beneficium inimicos vincit.

14. Tam immodicum est adamantis robur, ut aurifabris ad res qualvis durissimas incidendas scalpri loco deserviat. Cui proindè Franciscus Raulinus hanc epigraphen subdidit; ET DURA INSCULPSIT. Ita beneficium, ab homine generoso ac prudente in hostes erogatum, illorum corda, quamlibet obstinata, emollit. E S. Pauli consilio; *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus.* Id est, interprete S. Thomâ Villanovano, *Et accendetur charitas, & destruetur malitia, & cessabit inimicitia, & erit frater, quem inimicum putabas.* Alphonsi, Aragoniæ Regis, dictum erat; *Oblatrantibus canibus, & rebellantibus, offulam objiciendam.* Veluti diceret; *malevolos homines beneficiis vincendos esse.*

Rom. 12. 20.

S. Thom. Vill. serm. 12. in Fer. 6. Ciner.

15. Carolus Bovius Adamantem figuravit cui ex unâ parte imminebat malleus, ex alterâ verò vas, aquis plenum; cum lemmate, NEC MOLLIOR, NEC FRANGOR. Ita invictus ac fortis hominis animus nec fortunæ blanditiis emollitur, nec adversitatum insultibus frangitur. Josephus inter fratrum livores, patriæ exilium, Ægyptiæ adulteræ calumnias, & carceris horrores æquè triumphavit, atque cùm, Pharaonis gratiâ, ad supremam Proregis Majestatem eveheretur. S. Vincentius Martyr, sive verberibus, equuleis, ardentibus carbonibus, & ferreis graphiis excruciatus, sive in molli lecticâ, respirandi causâ, positus, æqualem utrobique palmam retulit. *Invictus Vincentii animus Jesu Christi fide, speque munitus, vicit omnia.* Tullii sententiâ; *Ad magnanimum pertinet, neque perturbationi animi, neque hominis, neque fortunæ succumbere.*

Animus fortis.

16. Adamas, eo situ collocatus, ut ab eminente quodam malleolo percussus, ad alium vicinum adamantem rumpendum scalpri loco deserviat: epigraphen sustinet, DURUM DURO FRANGO. Idipsum nonnunquam à Prælatis aut Judicibus observatum velim, ut contumaces ac obduratos subditorum animos duriore agendi methodo effringant. Unde ubi Vulgata Biblia nostra in Amos legunt, *Ecce Dominus stans super murum litum, & in manu ejus trulla;* Septuaginta vertunt; *Ecce Dominus stans super murum adamantinum, & in manu ejus adamas.* Ex quo, ut P. Cornelius à Lapide observat, hunc sensum colliges; *Etiamsi animus, æque ac murus Israëlis, & Samariæ, sit durissimus, & adamantinus, ego tamen, ut adamas, longè durior & fortior, eum confringam & conteram. Significat ergò Adamas, cuilibet potentiæ, etiam adamantinæ, oppositam esse Dei omnipotentiam, & vindictam quovis adamante fortiorem.* Cùm enim Judæorum pectora, ceu totidem adamantes, obriguissent; Deus econtra illorum duritiem supplicio quodam durissimo & adamantino edomare coactus fuit; siquidem, ut vetus illa S. Hieronymi & Pauli Manutii paræmia tradit, *Malo nodo malus adhibendus est cuneus.*

17. De Adamante testatur Georgius Agricola; *Adamas nonnisi propriis fragmentis scalpi potest.* Undè authore meo Concanonico D. Philippo Gallinâ, Emblematis loco adamantem depinges, qui à fragmentorum suorum quopiam incisus ac dissectus, epigraphen ferat; SUIS SCALPITUR FRAGMENTIS. Ita nonnunquam imperterrita parentum pectora, ac quibusvis calamitatibus superiora, si miseros suos filiolos concuti, aut ærumnis pulsari senserint, mox transfigi, commiseratione frangi solent. Agar, tametsi è nobili Abraham familiâ in exilium pulsa, ab ipsis etiam elementis in extremam penuriam conjecta, constanti & adamantino pectore pertulit omnia: at ubi charissimum suum Ismaëlem sibi extinguendum animadvertit, mox toto animo transfixa; *levavit vocem, & flevit.* Jacob quatuordecim integris annis gravissimas ærumnas leonino corde superavit, at Josephum suum occisum, & à ferâ dilaniatum audiens, *scissis vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum.* Verissimè in rem nostram dixit Cassianus; *Sæpe, quos flamma non terruit, quos ferrum non subdidit, necessitudinum blandimenta flexerunt.*

18. Adamas, quantumvis naturâ suâ nobilis, lapidi tamen molari impositus plurimùm lævigatur & expolitur. Undè lemma; EX ILLUSTRI CLARIOR. D. Joannes Baptista Mazzollenus hoc Emblemate demonstrat, Juvenes, tametsi prosapiâ nobiles, si morum disciplinis, ac litterarum exercitationibus impigram in Academiis navent operam, maximi splendoris incrementum sortituros esse. Chrysostomi sententiâ; *Ille clarus, ille sublimis, ille nobilis, ille tunc integram nobilitatem suam putet, si dedignetur servire vitiis, & ab eis non superari.* Emblematis mentem succincto & erudito hoc distícho inter-

interpretatur meus Concanonicus D. Salvator Carducius

Clarior ut fiat pulcherrima gemma, politur.
Nobilior studio fit quoque Nobilitas.

19. Duos Litteratos, mutuâ ingenii sui acie sese perficere solitos, geminis adamantibus comparabis, quorum acumina inter se collisa, epigraphen habent; INVICEM EXCULTI. Rabbi Salomon, à P. Cornelio à Lapide citatus, in illa Salomonis verba. *Ferrum ferro acuitur*, hanc paraphrasin ponit; *Quasi dicat, qui sapientis Præceptoris operâ instruuntur, mutuis quæstionibus acuuntur, uti quotidiè fieri videmus in scholis per disputationes Philosophicas & Theologicas, in quibus respondens ab argumentante, dum rationibus stringitur, acutior redditur.* Ita in comitiis politicis & civilibus unius Consiliarii ingenium ab alterius prudentiâ acuitur; & in mechanicis unius fabri artificium à contribulibus perfici indies experimur.

20. Hominem, in virtutis exercitio, ac honoris gloriævè incremento assiduum, cum Adamante comparabis; addito lemmate, DURAT, ET LUCET. Salomone teste, has ipsas prærogativas Sapientia Divina proprias sibi vendicat, quæ clarissimum splendorem, nullo unquam ævo intermoriturum, demonstrat. *Clara est enim, & quæ nunquam marcescit sapientia.* Cassianus, *Sapientia*, inquit, *violentiâ non aufertur, antiquitate non corrumpitur, absconsione non minuitur, & communicatione multiplicatur.* Haud aliter duratio & claritas, veluti comites individuæ, castimoniam sequuntur. Undè idem Sapiens admirabundus exclamat; *O quam pulchra est casta generatio cum claritate: immortalis est enim, &c.*

21. Adamas, alterius adamantis acumine incisus, hanc gnomam præfert; FORTITER, ET SUAVITER. Verbis è Salomone mutuatis, ubi de Providentiâ Divinâ ait; *Attingit ergò à fine usque ad finem FORTITER, ET disponit omnia SUAVITER.* Deus enim ob res sapientissimè inter se ordinatas, infallibilem voluntatis suæ affectum consequitur; atque ideò operatur *fortiter*; at quia nullam humanæ libertati violentiam infert, suosque loco & tempori eventus congruos permittit, idcircò totius universi negotia disponit *suaviter*. Hanc agendi methodum Principes & Prælati observatam habeant, suosque subditos gubernent *fortiter*, & *suaviter*: terroris enim vehementiam benevolentiâ moderentur. Nam, ut sollicitè monet S. Joannes Chrysostomus; *Et Medici non solùm secant, sed & vulnera obligant, neque semper amara, sed nonnunquam & lenia pharmaca infundunt, ut per priora purificetur saniès & putredo, per posteriora autem mitigetur dolor.* Hanc efficaciæ & suavitatis temperiem Servator in Conversione Matthæi, Zachæi, Sauli, & aliorum; cumprimis tamen in saxeo Magdalenæ pectore emolliendo adhibuit. In rem præsentem opportunè canit Franciscus Rugerius;

Miraris rivos manare è marmore, Jesu
Magdalis ante pedes dum lachrymatur amans?
Quæ prius obdurans adamantina corda referret,
Essetque in duro pectore dura silex?
Non mirere, Dei quatiuntur verbere corda,
Protinùs irriguis illa liquescit aquis.
Sic Adamas adamante levi contunditur ictu,
Disrumpi gemmâ nonnisi gemma potest.

22. Adamante vicino, nec Magnes attrahet ferrum, nec ferrum ad Magnetem trahitur. Testem habe luculentissimum S. P. Augustinum his omnino verbis: *Quid de Magnete legerim, dicam: quando juxta eum ponitur Adamas, non rapit ferrum, & si jam rapuerat, ut ei appropinquaverit, mox remittit.* (S. Aug. l. 21 de Civ. c. 4) Unde Adamas, inter ferrum & Magnetem figuratus, epigraphen tenet; VIRES UTRIMQUE RESOLVIT. Vel; UTRIMQUE VIRES ENERVO. Ita Sanctissima Eucharistia, diebus antecineralibus exposita, suos vanissimo mundo nervos, ac peccandi licentiam incidit, retrahitque fideles à vitiorum consuetudine. (Eucharistia.) Eidem Emblemati alius subscripsit; VIS ALTERA VETAT, seu, LEVAT. Eorum hæc imago est, quos cœlestium bonorum præsentia & aspectus à mundo avellit. (Separatio.) His jure accenseas Michaëlem Stratonicum, cognomento Senem, Græciæ Imperatorem; qui cùm Patriarchæ Constantinopolitani nomine edoceretur, se renuntiato terreno imperio *Regnum cæleste* amplissimo fœnore recepturum, *statim depositâ purpurâ, & cocco tinctis calceamentis, veste privata indutus descendit.* (Beatitudo) Ita Baronius. Verissimè dixit S. Gregorius Papa. *Si consideremus, quæ & quanta sunt, quæ Sanctis dabuntur in die judicii, quæ & quanta, quæ nobis promittuntur in cœlis, vilescunt omnia, quæ habentur in terris. Terrena namque substantia, supernæ felicitati comparata, pondus est, non subsidium.* (Bar. Anno Christi 1057. S. Gregor. Papa in Hom.)

23. Christina Borbonia, Sabaudiæ Dux, ac Henrici IV. Galliarum Regis filia, symboli loco adamantem prætulit, cum lemmate Gallico; PLUS DE FERMETE, QUE D'ESCLAT. Id est, PLUS FIRMITATIS, QUAM LUCIS. Georgius Agricola, huic iconi conformis, de adamante docet; *Adamas omnium gemmarum est durissimus, absque colore.* (Georg. Agric. de Gemmis.) Anima generosa pretium suum ab interiori virtute magis, quàm ab externo splendore sibi conciliet. (Virtus interna.) Certè Cato *esse malebat, quàm videri bonus*; ut de eo refert Sallustius. (Sallust. de Bell. Cat.) Res enim laudatissimas sine laudis ambitione, & virtutes sine existimationis alienæ affectu, exequebatur. Eandem proprietatem Virgines sibi familiarem habeant, conenturque magis fortitudinem adversùs hostium insidias, quàm splendoris vanissimi ostentationem præseferre. (Virgo.)

24. Adamas, annulo inclusus, ac propè libellam monetariam suspensus, hoc lemmate superbit; NEC SE QUÆRIT EXTRA. (Proprius valor.) P. Leonardus Velli hoc schemate significabat, Cardinalis Petri Camporii virtutem, se ipsâ satis pretiosam, existimationis suæ pondus nequaquam ab aliorum judicio emendicâsse. (Virtus.) *Neque nostrum est*, inquit S. Gregorius Nazianzenus, *ac ne Philosophi quidem, eam generis claritatem admirari, quæ sanguine ac diplomatibus comparatur: sed eam demum nobilitatem intelligo, quam pietas, vitæque sanctimonia, ascensusque ad primarium illud bonum, ex quâ originem traximus, exsculpsit.* (S. Gregor. Naz. in laud. Heronis.) Ovidius.

Nam genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco. (Ovid. l. 13. Metam.)

Et Juvenalis: (Juvenalis Satyr. 8.)

--- Sed te censeri laude tuorum.
Pontice noluerim, sic ut nihil ipse futuræ
Laudis agas, miserum est, aliorum incumbere famæ.

His accinit Urbanus VIII. (Urb. VIII. ad Jo. Ciampol.)

Sat suo censu sibi dives, extra
Se nihil virtus cupit.

Persius, cùm Romanos aliorum scriptis applaudere, satyras verò suas, moribus corrigendis factas, neglectim præteriri cerneret; ad librum suum conversus, illum illorum judicia minus æstimare, sed proprio valore contentum esse hortabatur. (Persius Satyr. 1.)

Non,

--- *Non, si quid turbida Roma*
Elevet, accedas, examenve improbum in illâ
Castiges trutinâ, NEC TE QUÆSIVERIS EXTRA.

In morte. 25. Adamas, velo coopertus, à Bartholomæo Rosso epigraphen cepit; ILLO ABLATO CLARIOR. Mens Emblematis erat, Sancti Caroli animam, è molesto corporis involucro absolutam, meritis ac virtutibus, plusquam aliàs, clarissimis resplenduisse. Ore planè aureo S. Joannes Chrysostomus; *(S. Joan. Chry. Hom 21. in Acta.)* *Domo sua relicta*, inquit, *pergit anima ad suum festinans maritum & Dominum; & tu luges; Vadit ad aliam lucem; solvitur quasi ex vinculo quodam, & quasi à certamine egreditur. Nescis quod sicut sol mundus ascendit, ita & anima*, RELINQUENS CORPUS *cum pura conscientia*, FULGET CLARE.

26. Meâ quidem sententiâ, pulcherrimo cuidam Adamanti, propè ingentem marmoream pyramidem collocato, opportunam hanc gnomam è S. P. Augustino subjunges: *(S. Aug. l. 6. de Trinit.)* ID MAJUS, QUOD MELIUS. Siquidem rei cujusvis dignitas non è molis extensione, sed ab intensione virtutis metienda est. *(Meritum. Plin. in Paneg. Traj.)* Plinius in suâ ad Trajanum Imperatorem panegyri ait; *Reversus Imperator, qui privatus exieras, agnoscis, agnosceris: eosdem nos, eundem te putas, & ob id tantum cæteris* MAJOR, QUOD MELIOR. Et Justus Lipsius; *(Lips. in Paneg. Traj.)* *Non est felix qui in magna fortuna est, sed qui habetur, & est ob virtutes ea dignus.*

27. Adamantis invictum robur, quâvis ferri violentiâ superius, è solo hircini sanguinis contactu rumpitur. *(Plin. l. 37. c. 4.)* Plinii de illo verba sunt; *Ferri, ignisque contemptor, hircino rumpitur sanguine.* Et S. Isidori; *(S. Isidor. l. 12. c. 1.)* *Adamantem lapidem, quem nec ignis, nec ferri domare valet materia solus hujus* (hirci) *cruor dissolvit.* Undè inscribes; SANGUINE MOLLESCIT. Vel; CRUORE DISSOLVOR. Ita cor humanum, adamanti simillimum, violentis imperiis ac correctioni asperæ obluctatur, solâ emolliendum benevolentiâ & suavitate. *(Correctio suavis.)* Hugo de S. Victore ait; *(Hug. Vict. To 3. Miscell. l. 2. tit. 14.)* *Durus Adamas incisionem ferri non recipit, sed lenis hircorum sanguine mollescit. Blandis enim dives exhortationibus placandus est, &c.* Et S. Hieronymus de homine Christiano; *(S. Hier. in c. 7. Amos.)* *Quantò magis tentationibus cæditur, tantò fortior fit, & pro nomine Salvatoris inter flagella lætatur. Cumquè à nullo superari queat, soli mortiferæ libidinis calore dissolvitur.*

28. Adamas, lapidum omnium pretiosissimus, cæteros & claritate & splendoris præstantia antecedit; at nunquam sereniore micat lumine, quàm ubi soli expositus, illius radios copiosè excipit, & indè fulgorem suum intendit. Undè serenissimus Philotheus sub sereno sole adamantem depinxit, qui plurimos diffundens radios, hoc lemma subjunctum habuit; CLARIUS INDE MICAT. Ita viri magni etsi naturalibus splendeant donis, nunquam tamen majorem sibi circumponunt splendorem, quàm ubi *(Gratia Dei.)* gratiæ Divinæ radios simul excipiunt, iisque claritatem suam adaugent. *Hoc agit Spiritus Sanctus*, inquit Magnus Augustinus, *(S. Aug. de Spir. & litt. c. 27.)* *ut imaginem Dei, qua naturaliter facti sumus, instauret in nobis.* Iconis mentem hoc Epigrammate explicat Philotheus;

Tu, qui non flammis, non dura incude domaris,
Qui radio assimilas sidera clara tuo.
Clare adamas, quo non gemma est præstantior ulla
Visa per Eoi littora pulchra maris.
Quamvis tu stellas candore imiteris & igni,
Sole tamen tactus, clarius inde micas.
Fortunate lapis, cui se natura probavit,
Et patrium intendit magnus Apollo decus.

29. Adamas, in annulo aureo resplendens, epigraphen sustinet; A ME DECUS ADVENIT ORBI. Charitatis hæc idea est, quæ omnibus tam animi, quàm corporis divitiis splendorem, pretium, & coronidem addit. S. P. Augustinus; *Magnæ sunt divitiæ charitatis, sine quâ dives pauper est, & cum quâ pauper dives est. Nam dives, si charitatem non habeat, quid habet? Quamlibet grandis substantia sit, sine charitate inanis & vacua est.* Et rursùs: *Quomodò oleum omnibus humoribus superius esse cognoscitur, ita charitas omnibus virtutibus sublimior comprobatur.* Cæterum Orbem Europæum Augustissima Domus Austriaca instar pretiosissimi adamantis illustrat ac condecorat, uti Reverendissimus & Eruditissimus meus Concanonicus, D. Adamus Weberus in suo absolutissimo Adamante Austriaco demonstrat, cujus fronti hoc distichon præfixit.

Annulus Europa est, Adamas Domus Austria: Gemma
Europam melior condecorare nequit.

30. Adamantem esse prolificum, & fœtum intra viscera concipere, Multi tradunt Philosophi. Inter alios scribit Ludovicus Vives, se à plerisque didicisse, Principi Ravastasio esse Adamantes in Larario, qui fœtificent, & alios pariant adamantes. Refert item ex Rueo Anselmus Boëtius, quondam Rudolphi II. Imperatoris, & ejusdem dactyliothecæ Præfectus, existere adamantes, qui alios identidem ex sese progenerent adamantes, ac divite partu enitantur; Dominamque Herverensem ex Luxemburgorum illustri familiâ duos habere adamantes hæreditarios, qui alios crebrò producant, tanto naturæ miraculo, ut eos quicunque statis temporibus intuetur, congenerem sibi prolem eniti palam judicet. Quin etiam ova sua parere adamantem, testatur Majolus. Undè fœtificanti adamanti subscribes; PROLE SUA FELIX. Ita Maria Virgo, instar candidissimi ac pretiosissimi Adamantis, prodigiosâ fœcunditate filium enixa est, verè Adamantium; si enim prolis hujus pretium spectes, Deus est, si pulchritudinem, *speciosus præ filiis hominum*; si fortitudinem, nulli cedit tormento. S. P. Augustinus. *De Virgine Maria caro Christi; & caro illa non peccatrix, sed peccatorum mundatrix.* Cæterùm in eâdem prolificâ Adamantis virtute eruditissimus meus D. Weberus non obscuris lineamentis expressam cernit fortunatissimam illam Austriacæ Domûs fœcunditatem, quæ orbi Christiano dedit tot præstantissimos Principes, & bono publico natos Heroës, jam indè à Rudolpho, cognomento Habspurgico, Domûs Austriacæ primo Conditore, usque ad Leopoldum Cæsarem, Filiorum Ferdinandi III. non quidem natu, sed tamen dotibus Maximum, nomine & Imperio Primum. Vide citati authoris præclarissimum Adamantem Austriacum, ubi non minus prolixè, quàm eruditè in rem præsentem disseritur.

31. Adamantis Genesin indagavit solerter, invenit feliciter, & exposuit dilucidè Magnus ille arcanorum Naturæ explorator Athanasius Kircherus, ubi docet, Adamantem ex purissimis, subtilissimis, & defæcatissimis, nullaque reliquorum succorum Mineralium tinctura pollutis, aut crassioribus particulis contaminatis, perquè intimas montium fibras, ad rupem porosam, velut locum proportionatum delatis, atque intra cavitates hujus rupis porosæ receptis, generari. Unde lemma: PURA MIHI GENESIS Rursus Divinam Prolem, è purissimo Virginis Deiparæ, veluti celsissimæ rupis san-

ſanguine natam, hæc imago concernit; S. P. Auguſtinus; *Præter vinculum concupiſcentiæ carnalis natus eſt Chriſtus ſine maſculo, ex Virgine, concipiente de Spiritu Sancto.* Reverendiſſimus D. Weberus in eâdem puriſſimâ & defæcatiſſimâ Adamantis Geneſi adumbratam agnoſcit eminentiſſimam Familiæ Auſtriacæ nobilitatem, quæ quoniàm per plurimorum Heroum, nullâ fœce vulgi contaminatorum, ſanguinem deducta eſt, meritò uti puriſſima, ita & præſtantiſſima vocari poteſt. Vide, obſecro in eruditiſſimo ipſius Adamante Auſtriaco ſedecim claſſes ſummorum Principum, è quibus, veluti fontibus promanat Auguſtiſſima Domus Auſtriaca: Prima enim deductio eſt à Regibus Francorum Orientalium in Germania. 2. à Regibus Gothicis, Caſtellæ ac Legionis. 3. à Regibus Navarræ ſive Vaſconum. 4. à Regibus Luſitaniæ. 5. à Regibus Arragoniæ. 6. ab Henrico Aucupe Imperatore, per intermedios Imperatores Suevici & Saxonici ſanguinis. 7. à Carolo Magno Imperatore. 8. ab Hugone Capeto, aliiſque Capetinis Galliæ Regibus. 9. à Regibus Burgundiæ. 10. à Ducibus Burgundiæ per Philippum Valeſium. 11. à Saxonicis Angliæ Regibus. 12. à Normannicis Angliæ Regibus. 13. ab Imperatoribus Græcis Conſtantinopolitanis. 14. ab Othone Magno Wittelſpachio, cæteriſque ab eo ſerie nunquam interrupta oriundis Sereniſſimis Bavariæ Ducibus & Electoribus. 15. à Regibus Bohemiæ. 16. per Sereniſſimas Fæminas à temporè Rudolphi I. Habſpurgici, quas enumerat citatus Author. Ut adeò jure è Claudiano exclamer.

Quis venerabilior ſanguis, quæ major origo?

32. Garcias ab horto teſtatur, Adamanti, ſi incaluerit, virtutem ineſſe magneticam attrahendi feſtucas. Lemma; NEC INFIMA SPERNIT. Chriſti genuina hæc imago eſt, qui inſtar pretioſiſſimi adamantis non dedignatus eſt, viliſſimos peccatores ad ſe trahere, ac Regni ſui cœleſtis cohæredes facere. Unde amantiſſimæ ipſius voces erant, *Cùm exaltatus fuero, omnia traham ad me ipſum.* Et, *Deliciæ meæ, eſſe cum filiis hominum.* Eſt & ſuus Adamanti Auſtriaco Magnetiſmus, quo laudatiſſimæ hujus Domûs Principes non modò ſumma orbis capita, ſed & feſtucas, hoc eſt, plebejos & infimæ ſortis homines trahere & allicere conſuêrunt. Trahunt verò homines in Amorem ſuaviter, in venerationem efficaciter, in admirationem potenter. In amorem quidem inexquiſitâ affabilitate, & humaniſſimæ ſuavitatis lenocinio. Unde Rudolphus I. Auſtriadum Imperator, cùm è feneſtrâ proſpectans cerneret, quoſdam tenuioris fortunæ à ſatellitibus ſubmoveri, non ſine ſtomacho exclamavit; *Per Deum, ſinite homines ad me venire, non enim ideò ad Imperium vocatus ſum, ut in arcula includar;* uti refert Lipſius. In venerationem verò trahit inſigni pietate, quæ ſemper in Domo Auſtriacâ vigebat. Præluxit pietati Leopoldi I. Cæſaris illuſtriſſimo exemplo pietas Sancti Leopoldi Marchionis Auſtriæ, quem *ardens evexit ad æthera virtus.* In admirationem denique, ſingulari, ſuiſque partibus abſolutâ quâdam agendi prudentiâ, beneficentiâ ac virtutum omnium mirabili confluxu. Vide in hoc argumentum diſſertationem tertiam Adamantis Auſtriaci, jam ſæpius laudati.

33. Bodinus, & ex eo Jonſtonus aſſerunt, experimento comprobatum eſſe, duos Adamantes, ſi attritione mutuâ incaluerint, ita nonnunquam cohæreſcere, ut ab alter altero non poſſit facilè develli. *Expertum* (inquit Jonſtonus) *in mutuo attritu ſic conglutinari, ut facilè ſeparari non poſſint.* Unde duobus Adamantibus, mutuò attritis, inſcribes; ATTRITU JUNGIMUR. Ita diſputatione, & pugnantium conſiderationum tam politicarum, quàm Theologicarum conflictu non tantum naſcitur veritas, ſed etiam animorum concordia. Veritatis enim & concordiæ quærendæ causâ frequenter etiam homines juſti inter ſe colliduntur ac diſſident. Quòd ſi inter Angelos, imò Principes Angelorum ſint nonnunquam diſſidia, ut patet ex illo Danielis, *Princeps autem regni Perſarum* (Angelus tutelaris Regni Perſici) *reſtitit mihi* (Angelo Gabrieli) *viginti & uno diebus: & ecce Michael, unus de Principibus primis, venit in adjutorium meum.* Quid mirum, inquit P. Cornelius à Lapide, inter homines etiam ſanctos ſubindè oriri diſſenſiones vel opinionum ſeu voluntatum, ſalvâ utrimque charitate? Ita diſſenſio fuit orta inter Paulum & Barnabam Actorum 5. quæ cauſa fuit, ut pluribus gentibus prædicaretur Evangelium Chriſti. Ita S. Paulus à S. Petro diſſenſit. Galat. 1. Cyprianus à S. Stephano Pontifice; Sanctus Chryſoſtomus à S. Epiphanio; Sanctus Hieronymus à S. Auguſtino: quos tamen vera charitas cum Deo & inter ſe colligabat. Cæterùm pacis recuperandæ causâ bellum geritur. Diſertè Magnus Auguſtinus; *Non quæritur pax, ut bellum exerceatur, ſed bellum geritur, ut pax acquiratur. Eſto ergò bellando pacificus, ut eos, quos expugnas, ad pacis utilitatem vincendo perducas.*

Concordia naſcitur per diſcordiam.

Dan. 10.

Bellum eſt pacis cauſa.

S. Auguſt. Ep. 205.

34. Adamantis, præſertim Arabici, fortitudinem invictam, & conſtantiam prorſus indomitam, utpotè duarum violentiſſimæ naturæ rerum, ferri & ignis contemptricem, prolixè deſcribunt Plinius & S. Hieronymus. Unde aliquot adamantibus, inter malleorum ictibus & adverſas flammas infractis, ſubſcribes; DURUS AT HIS ANIMUS. Verbis ex Heſiodo deſumptis;

Plin. l. 37. cap. 4. S. Hieron. in Amos.

Durum at his animus, duro ex adamante creatus.

Invictam animi fortitudinem & conſtantiam in hoc ſymbolo propones cognoſcendam. De hominibus juſtis, & Divinâ gratiâ obfirmatis ait S. Chryſoſtomus; *Adamantibus ſolidiores Dei gratia nos efficit, &, ſi volumus, omninò invictos. Itaque ſicut qui Adamantem tundit, nihil illi nocet, ſed ſe ipſum fatigat, & robur ſuum imminuit: in hunc modum ſe habent res noſtræ.* Generoſiſſima Auſtriacorum Principum pectora ſic ſunt ab heroicâ Indole, à Divinæ gratiæ præſidiis, à virtute ipsâ, conformata, ut tantundem habeant in perpeſſione rerum adverſarum conſtantiæ, quantùm in aggreſſione arduarum fortitudinis, ut nullis unquam fortunæ novercantis incurſibus in tranſverſum ſe agi patiantur. Ut adeò de hâc adamantinâ Principium Auſtriacorum fortitudine, patientiâ, & conſtantiâ vaticinatus videri poſſit Petrus Cellenſis, dum ait; *Ecce caminus, ſed non timet aurum: Ecce mare; ſed ſupernatat folium: Ecce malleus, ſed non confringitur Adamas: Ecce ventus, ſed mons Sion non commovetur: Ecce prælium, ſed miles tenet gladium.* Unde Caroli V. Cæſaris Auſtriaci, graviſſimis undiquè bellis concitati, dictum erat; *Quò plus periculi, eò plus gloriæ.*

Fortitudo.

S. Chryſoſt. Hom. 4. in Geneſ.

Domus Auſtriacæ Fortitudo.

Pet. Cellenſ. l. 7. Ep. 2.

35. Majolo teſte, plures reperiuntur Adamantes, naturâ ſuâ in mucronem turbinati. Imò P. Alcazar, nobilis S. Scripturæ interpres, univerſim aſſerit, Adamantem naſci acuminatum. Unde lemma; NEC DEFICIT ARMIS. Principes Auſtriacos hæc imago deſignat, qui togæ quàm ſagi amantiores, malunt ſuas opes per munificentiam profundere, quàm per ſævitiam Martialem alienum ſanguinem effundere. Quòd ſi tamen neceſſitas

Majol. Dier Canic. Coll. 18

Domus Auſtriac.

incvi-

inevitabilis arma corripere jusserit, profectò Austriaci Principes se viros ostendunt, & pro incolumitate Regnorum suorum generosè, pro incremento boni publici fructuosè, pro amplificatione Divinæ gloriæ gloriosè præliantur. Vide id plurimis exemplis comprobatum à Reverendissimo D. Adamo Webero in Adamantis Austriaci dissert. 6 Cæterùm Emblema istud etiam in hominem justum convenit, cui nunquam deficiant arma ad expugnandum tergeminum hostem, dæmonem videlicet, mundum, & carnem. S. P. Augustinus: *Adversùs nequitias diaboli studeamus arma proferre: & ita nunquam poterunt ejus machinamenta decipere.*

Justus semper armatus.

36. Solino & D. Augustino testantibus, ea est adamantis adversùs Magnetem antipathia, ut adamas, *juxta magnetem positus, non sinat magnetem rapere ferrum:* (verba sunt Solini) *si admotus Magnes ferrum traxerit, quasi prædam quandam, quidquid Magneti hæserit, Adamas rapiat.* Unde Adamas, trahentem magnetis vim inhibens, epigraphen tenet. RAPIENTIS REPRIMO VIRES. Adamantis nomine amorem pacis, Magnetis verò amorem ferri, hoc est inordinatum bellandi studium in hoc symbolo intelliges; semper enim pax præferatur bello, ita ut à pacis amore alter ille effrenis amor belli ubique reprimatur, &, si fieri possit, ex orbe Christiano penitùs eliminetur. Undè Adamantes sunto Principes Christiani, pacisque magis stabiliendæ, quàm bellorum studiosi. Cassiodorus; *Decet Regalis apicis curiam, generalitatis custodire concordiam, quia ad laudem regnantis trahitur, si ab omnibus pax ametur. Quid est enim quod Principem magis prædicet, quàm quietus populus, concors Senatus, tota Respublica, morum honestate vestita?* Habent quidem suos & Austriaci Principes stimulos, contra quos durum est calcitrare. Calet & ipsis, bullitque in venis generosus ac Martius sanguis. Nôrunt ex officinâ eâdem & enses & vomeres producere. Nôrunt in eodem Theatro gloriæ suæ jam bellatorem Romulum, jam placidum ac pacificum Numam agere. Nacti sunt tamen Indolem ad pacis ornamenta potiùs quàm ad belli decora vi suâ propendentem. Incruenta pacis trophæa gratiora sunt ipsis, quàm cruentæ Martis Adoreæ. Certè gloriosissimus Austriæ Imperator, Carolus V. cùm Wormatiæ in Comitiis esset, intelligeretque bellum sibi in Belgio, Italiâ, Hispaniâque moveri, palam coram Imperii Proceribus est testatus; *Ad bellum & arma capessanda invitum se cogi: interim rem omnem Deo se committere; vel idcircò autem maximo se dolore effici, quòd Turcis aditus in Germaniam aperiretur.*

S. August ser. 24 ex Ineditis. Solin. c. 53 S. Aug. l. 21. Civ. c. 4. & 5. Pax bello præferanda. Cassiodor. Epist. 22 Domus Austriaca. Weber. in Ada. Aust. dissert. 7.

37. Sagacissimus naturæ Interpres Plinius asserit, Adamanti inesse vim quandam medicinalem, præsertim in enervandis venenis. Unde lemma; SANAT; ET ORNAT. Ss. Eucharistiæ hæc imago est, quæ, instar pretiosissimi adamantis, humanum pectus non tantùm diversis gratiis, veluti totidem aulæis; exornat, sed insuper scelerum veneno expurgat. S. Ambrosius; *Si, quotiescunque effunditur sanguis, in remissionem peccatorum funditur, debeo illum semper accipere, ut semper mihi peccata dimittuntur: qui semper pecco, semper habere debeo medicinam.* Cæterum efficacem medendi virtutem, non modò corporalem, sed & politicam, in Illustrissimâ Domo Austriacâ experimur. Ad corporalem quod attinet, scribit Felix Fabri in Historiâ Suevorum, Domui Habspurgicæ concessum esse à Deo privilegium sanandi strumosos. Insuper idem Author testatur, si quis balbutiens, aut impeditioris linguæ ab aliquo Principe Domûs Austriacæ sive Habspurgicæ, sine alio quocunque suffragio, acceperit osculum, eum repente facultatem loquendi, ætati suæ convenientem, consecuturum. Vis verò medendi politica consistit in singulari quâdam peritiâ, dexteritate, industriâ, adeoque prudentiâ gubernatrice, quâ Principes Austriaci morbos illos, quibus Reipublicæ salus & incolumitas in discrimen adduci solet, curare noverunt.

Plin. l. 37. cap. 4. Eucharistia. S. Ambr. l. de Sacram. Domus Austriaca Felix Fabri l. 1 c. 15

38. Adamantem inter gemmas principem tenere locum, sive pretium, sive alia æstimationis humanæ momenta spectes, nôrunt omnes, quotquot rem gemmariam non ignorant. Unde Colerus ait; *Adamas est Rex inter gemmas, sicut Aquila inter aves.* Unde lemma; NON EST PRETIOSIOR ULLA. Charitatem hâc icone depinxeris; sicut enim Adamas, colore suo flammeus, seu ut Ruejus sentit, lucidus & radiosus, primum inter gemmas locum tenet; ita & inflammata erga Deum Charitas inter virtutes omnes agit Reginam. Magno Augustino teste; *Charitas est anima litterarum, Prophetiæ virtus, Sacramentorum salus, scientiæ stabilimentum, fidei fructus, divitiæ pauperum, vita morientium.* Et rursus; *Ubi charitas est, nihil est, quod possit deesse. Ubi autem non est, nihil est, quod possit prodesse.* Porrò regia illa Adamantis dignitas est umbra quædam dignitatis imperialis, quam in augustissimâ Domo Austriacâ suspicit ac veneratur orbis Europeus: sicuti enim Adamas Rex est gemmarum; ita Domus Habspurgica est Regina familiarum Europæ, quæ alias omnes amplitudine dignitatis, & Augusti gloriâ nominis excedit. Ea verò, quæ eminentissimæ huic Domui dignitatem, authoritatemque conciliant, ad quinque potissimum capita revocari possunt; Primum est Nobilitas sanguinis. Alterum celsitudo & Excellentia functionis. Tertium merita maxima in sanctam Matrem Ecclesiam. Quartum ingens Potentia. Quintum rara privilegia & singulares prærogativæ. Singula capita vide eruditè ac pluribus exemplis prolixè explicata in Adamante Austriaco dissert. 9.

39. Adamantis durities, ferro indomabilis, à propriâ scobe suâ, hoc est à pulvere adamantino molarum versatilium adminiculo, teritur & secatur. Adeoque vincitur se ipsâ, uti testantur Cæsius & Colerus Redivivus. Unde Adamanti subscribes; SUO SE ROBORE VINCIT. Eos hæc imago spectat, qui se victores sui ostendunt, dum affectiones animi, in illicita prorupturas, fræno timoris Dei coërcent, & appetentiam, peccato Protoplasti vitiatam mittunt sub jugum rationis, coguntque servam suæ famulari Reginæ. Quod genus Victoriæ uti saluberrimum, ita gloriosissimum censeri debet. Nam, ut Poëta canit;

Fortior est, qui se, quàm qui fortissima vincit
Mœnia.

Regum & Regium est, suis imperare cupiditatibus, jus dicere passionibus, Reipublicæ affectuum dictare leges. *Rex est*, inquit S. Chrysostomus, *& enim qui purpuram habet, regalior, si quidem passiones animi vicerit.* Sapienter cecinit Cordubensis Vates;

Regem non faciunt opes,
Non vestis Tyria color,
Non frontis nota regiæ,
Rex est, qui posuit metus,
Et diri mala pectoris.

Quem

Quem non ambitio impotens
Vulgi præcipitis movet.
Qui tuto positus loco,
Infra se videt omnia.
Rex est, qui metuit nihil,
Rex est, quique cupit nihil.
Mens Regnum bona possidet.
Hoc regnum sibi quisque dat.

ÆTITES, seu Lapis Aquilinus.

Cap. III.

40. ÆTites, in aquilæ nido collocatus, pullis, ab omni serpentum veneno præservandis, antidoti loco deservit. De hoc Petrus Berchorius; *Aquila in nido suo reponit ætites, ut pulli ejus per eos serventur ob omnibus venenosis.* Unde lapidem istum, in nido figuratum, hoc lemmate insignivi; VENENATA PROPULSAT. Accommodatè dixeris, Monasterium vel quamcunque domum nido; pullos Religiosis vel familiæ; Ætitem verò Prælato aut Patrifamiliâs comparari, qui suâ præsentiâ omnem vitiorum luem proscribere solet. S. Athanasius, *Si quisque Pastor*, inquit, *in diœcesi, quæ sibi obtigit, vel biduum moretur, experiri liceat, permulta peccata & damna non esse futura in populo.*

41. Ætites aquilarum partum ita facilem reddit, ut, absente illo, pullos eniti nequeant. S. Isidorus testatur; *Nec sine his parere aquilæ.* Unde Carducius Ætitis voce subscripsit; SINE ME NON PARTURIT ALES. Ætitis nomine Divinam gratiam intelligere licet, sine quâ noster animus nihil unquam meritoriæ operationis parturit. S. Paulus in hanc sententiam concedens, apertè fatetur; *Non ego, sed gratia Dei mecum.* Et rursùs; *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Cùm ergò* (subinfert Mellifluus Bernardus) *mala in corde versamus, nostra cogitatio est: si bona, Dei sermo est.*

42. Ætites mulierum partus reddit faciles: at carni ultra debitum tempus colligatus, abortum & sterilitatem parit. Undè lemma; FOETUS SERVATQUE, NECATQUE. Eadem omninò Justitiæ effecta sunt; tametsi enim subditis felices virtutum partus soleat conciliare; nimio tamen rigore applicata, illos offendit, impatientiam provocat, virtutum sterilitatem introducit, ac in malitiâ obduratos efficit. Optimè S. Gregorius Papa; *Neque multâ asperitate exulcerentur subditi consilia, neque nimiâ benignitate solvantur; sit in boni Rectoris pectore virga districtionis, sit & manna dulcedinis.*

43. Lapis Aquilinus mulieres gravidas facili exsolvit partu. Undè lemmatis loco subscripsi; DAT FACILES PARTUS. Et meus Carducius; PROPERO FERT GAUDIA PARTU. Spes præmii, ceu gemma pretiosa in pectoris nostri sinu conservata, ad dolores laboresque omnes facili negotio superandos disponit, & virtutum nostrarum fœtus in lucem felicissimam promovet. S. Cyrillus Hierosolymitanus; *Expectatio retributionis incitat mentem in beneficentiam; promptior fit omnis operarius ad perferendos labores, si præmium laborum prævideris. Qui verò sine præmio laborant, & anima & corpus illis concidit. Miles, expectans præmia, alacris est ad bellum, &c.*

44. Plinius, Dioscorides, Vincentius Belvacensis, aliique, ipsâmet etiam experientiâ suffragante, testantur, Ætitem esse gravidum; quippè in cujus sinu, absque ullâ ipsius læsione aut fissurâ, alius lapis reperitur clausus. Unde Carducius gemmam istam hoc epigrammate insignivit; CONCEPTO NON LÆSA LAPILLO. Et ego; SINE FRACTURA FOECUNDA. Vel ipsammet loquentem introducendo; INTATTA JO SONO, E PUR FECANDO HO' IL SENO. Id est, INTACTA, ET GRAVIDA. Ita omninò intemerata Dei Parens filium suum sine ullo Virginitatis purissimæ detrimento parturit. *Quia verè ista fuit prægnans alio lapide pretioso*, inquit Berchorius, *scilicet Dei filio Christo, qui per beatam incarnationem sine fractione suæ virginitatis in ejus utero virtute Spiritus Sancti est inclusus.* S. P. Augustinus; *Virginis filius, & Virginum Sponsus attulit Matri fœcunditatem, sed non abstulit integritatem.*

Maria V. gravida.

Berchor l. 11. Reduct. c. 70. n. 3.

S. Aug. l. 3. de Symb. cap. 4.

45. Arnoldus de Saxonia scribit, si quispiam venenum sibi oblatum suspicetur, cibo supponendum esse ætitem: fore quippè, ut cibus, veneno infectus, ob lapidis illius præsentiam deglutiri nequeat. Unde Ætiti subscripsi; PROHIBET GLUTIRE VENENUM. Eleazarus porcinas carnes, in lege Mosaicâ, veluti animæ venenum, prohibitas, recusavit, & ab iis gluttiendis generosè abstinuit: in pectore enim sanctam illam instructionem, veluti ætitem, tenacissimè habuit reconditam, quâ in ætate etiamnum tenerâ didicit, Legem Divinam jugi observatione venerari, & Numinis vindictam, è transgressione quantociùs imminentem, pertimescere: uti prolixè videre est in secundo Machabæorum Libro. Nihil enim ad peccata pellenda efficacius Timore Dei. Chrysostomo teste; *Solus est Dei timor, qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam servat, & omnis boni tribuit facultatem.*

Arnold. de Saxon. lib. de Virt. Lap.

Timor Dei.

2. Mach. 6. 23. &c.

S. Chrysost. Serm. de S. Joan. Bapt.

AMETHYSTUS.

Cap. IV.

46. S. Isidorus de Amethysti exteriore facie ait; *Amethystes purpureus est, permixto violaceo colore, & quasi rosæ nitore.* Sicque in illo MISCENTUR VIOLÆ ROSIS. Prælatorum hæc idea est, in quibus charitatis fervor, & profunda humilitas cumprimis resplendeant. Ita Pius V. non solius consuetudinis causâ, *sed integro animi affectu pauperum pedes abluere atque osculari consueverat*, Uti conceptis his verbis testatur Joannes Rhò. S. Carolus Borromæus charitate adeò eximiâ enituit, ut spoliato proprio palatio, egenis subvenire, ac humilitate plenus, pauperrimas ægrotorum casas invisere, iisque, præter alia tenerrimi affectus solatia, etiam S. Ecclesiæ Sacramenta administrare consueverit. Quin, ut Joannes Rhò testatur, si fortè unum ex ipsius servis decumbere contigisset, non solùm ad eum crebrò invisebat, sed culinam ingressus, ova recentia selegit, cibos gustavit, &, ne quidquam subsidii aut medicaminis deesset, matris amantissimæ officio defunctus est. Alios complures, brevitati consulens, omitto. Magni Augustini præceptio est; *Prælatus non se existimet potestate dominante, sed charitate serviente felicem.*

S. Isid. l. 16. Ethym. c. 9.

Prælatus charitativus.

Jo. Rhò l. 1. Var. Hist. c. 6. n. 12.

Jo. Rhò ibid. n. 10.

S. Aug. in Regula.

47. S. Isidori de hoc lapide testimonium est; *Est quasi roseo nitore, & leviter quasdam flammulas fundens.* Undè subscribes; ROSEUS, ET NITES-

S. Isid. l. 9.

NITESCENS. Generosos illos hominum animos hæc imago concernit, qui proprii sanguinis purpurâ inter carnificum tyrannidem perfusi, pro hostibus suis serias ad Deum preces, aliasque charitatis flammas sparserunt. Horum facilè principes dixeris, Christum cruci affixum, Stephanum lapidibus obrutum, & Jacobum Apostolum ex alto præcipitatum, ac lignorum ictibus acerrimè contusum. Hugo Victorinus, de roseo ac scintillante Amethysto disserens, ait: *Significat eos, qui inter tormenta passionis, quæ pro Deo sustinent, tanquam flammas charitatis habent, orantes pro eis qui se occidunt, &c.*

Patiens charitativus. Hug. Vict. l.3. de Best. cap. 58.

48. Inter cæteras Amethysti prærogativas minimè postrema est, quòd sculpturis ac incisionibus recipiendis sit facillimus. S. Isidori verba sunt; *Est autem sculpturis facilis.* Et Berchorii; *Inest ei mollities ad sculpendum.* Quare P. Carducius epigraphen subdidit: OBSEQUITUR SCALPRO. Ita Christianus, ad Dei voluntatem penitùs conformatus, quarumvis calamitatum scalpro lubens obsequitur, redditurque, Berchorio asserente, *sculptilis per obedientiam & subjectionem.* S. P. Augustinus; *Si putas te non habere tribulationes, nondum cœpisti esse Christianus. Cùm autem cœperis in Christo piè vivere, ingressus es torcular, præpara te ad pressuras; sed noli esse aridus.*

S. Isid. l. c. — Resignatio in calamitatibus. Berch. l. 11. Reduct. c. 41, n. 2. S. Aug. in Psalm. 55.

49. Amethystus trino potissimùm colore nitet; nam, S. Isidoro teste, *Purpureus est, permixto violaceo colore, & quasi rosæ nitore.* Huic assentiens Didacus Castillus, ait; RADIAT *ergò Amethystus* COLORE TRIFORMI, *roseo, violaceo, & purpureo.* Sacratissimam Trinitatem hoc lemmate venerabundus insignies; nam Amethysti purpura, Patris potentiam, Viola, incarnati Verbi humilitatem; & Rosa Spiritus Sancti amorem exprimit. S. P. Augustinus; *Coæva est flamma generans luci quam generat. Da mihi flammam sine luce, & do tibi Deum Patrem sine Filio.*

S. Isid. l. c. Did. Cast. de Ornatu Aaronis V. 19. n. 88. SS. Trinitas. S. Aug. in Jo. Tract. 20.

50. Amethysti vocabulum, è Græcâ in latinam linguam traductum, idem significat, ac *sine vino*; & tamen vini colorem refert. S. Isidori de illo verba sunt: *Vini colorem habens.* Undè Emblematis loco Amethystum hâc epigraphe distingues; DI VINO HA IL MANTO, E PUR DI VINO E' PRIVO. Id est; VINUM, QUO CARET, OSTENTAT. Ita Hypocrita, exteriore vultu religiosam, sanctam, ac Divinam personam mentitus, internum animum flagitiosum, omnique sanctimoniâ destitutum circumfert: S. Gregorius, *Hypocrita,* inquit, *qui latinâ linguâ dicitur simulator, justus esse non appetit, sed videri. Studium esse Hypocritarum solet, ut quod sunt, supprimant; & hoc, quod non sunt, esse se hominibus innotescant. Refugiunt videri quod sunt, & antè oculos hominum superductâ quâdam innocentiæ honestate se vestiunt.* Et rursùs: *Quid est vita hypocritæ, nisi quædam visio phantasmatis, quæ hoc ostendit in imagine, quod non habet ex veritate.* Cæterùm meliore sensu iconem istam itá interpretabere, ut Amethystus Principem aliquam personam significet, quæ, licet ob opum ac bonorum omnium affluentiam videatur exteriore vultu vino ac delitiis terrenis innatare, ob insignem tamen abstinentiæ virtutem omni vino sibi temperat, ac coram Deo abstemii nomen promeretur. Paradigmatis loco Domum Austriacam, virtutum omnium feracissimam, adduco; è quâ Fridericus, cognomento Pacificus, abstinentiam tanquam Numen propemodùm coluit. In cæna vinum ei apponebatur aquâ temperatum, extra cœnam nunquam. Eleonoræ Augustæ ejus Conjugi, quæ paternâ in domo vinum nunquam gustaverat, suadebant Medici, ut in Germaniâ, regione frigidâ, si mater esse vellet, vino uteretur. Quod ubi Cæsar intellexit, accersito ad se Æneâ Sylvio; *Abi,* inquit, *& Imperatrici renuntiato, malle me sterilem Conjugem, quàm vinosam: proindè si me amat, vinum oderit.* Respondit Augusta in hæc verba: *Etsi viri mandatis tam libenter pareo, quàm vivo; si tamen vini usum mandaverit, mori potiùs velim, quàm obtemperare.*

S. Isid. l. 16. cap. 9. — Hypocrit. — S. Gr. l. 17. Mor. c. 7. — Idem l. 15. c. 4. — Abstemius à vino.

AMIANTHUS.

Cap. V.

51. DE hâc gemma testatur S. Isidorus in hæc verba: *Igni imposita non ardet, sed splendore accepto nitescit.* Undè Lucarinus eandem, intra flammas figuratam, hoc lemmate loquentem sistit; PURGOR, NON UROR. Certè homines, calamitatibus obruti; vel animæ intrà piaculares flammas detentæ, purgantur, non consumuntur. Quare in Sacris Litteris dicitur: *Aurum & Argentum, & æs, & ferrum & plumbum, & stannum, & omne, quod potest transire per flammas, igne purgabitur.* S. Bernardinus Senensis, hunc locum interpretatus, subjungit: *De his autem, qui post hanc vitam purgantur, sumi potest locus prædictus Scripturæ.* Et Hugo Cardinalis: *Quidam secum ferunt lignum, ferrum, stipulam, id est peccata venialia, & hi igne purgatoris purgabuntur: alii aurum, argentum, lapides pretiosos, id est, opera virtuosa; hi ad gloriam pertransibunt.*

ASBESTUS.

Cap. VI.

52. IGnis, in Asbesto semel accensus, æternùm persistit, nec unquam extinguitur. De hoc S. Isidorus: *Accensus semel, nunquam extinguitur.* Undè inscribes; ARDET ÆTERNUM. Vel ut Pontano placet; UNICE, ET SEMPER. Ita genuina charitas perseverans ac inextinguibilis sit oportet. Hieremiæ ore dixit Deus; *Charitate perpetuâ dilexi te.* S. Joannes de Christo disserens, ait: *Cùm dilexisset suos, in finem dilexit eos.* S. Hieronymus Demetriadem de conservandâ virginitate instituens, ait: *Felix illa conscientia, & beata virginitas, in cujus corde, præter amorem Christi, qui est sapientia, castitas, patientia, atque justitia, cæteraque virtutes, nullus alius versatur amor, nec ad recordationem hominis aliquando suspirat.*

53. Alcibiades Lucarinus Emblematis loco Asbestum depinxit, qui in igne nunquam consumi solitus, animas damnatas opportunissimâ ideâ exhibet. Epigraphen addidit: NEC ABSUMITUR. De damnato pronuntiat Jobus, *Luet, quæ fecit, omnia, NEC tamen CONSUMETUR. Juxta multitudinem adinventionum suarum, sic sustinebit, &c.* Lactantius Firmianus, de igne infernali disserens, *quantùm,* inquit, *è corporibus absumet, tantùm reponet, ac sibi ipse æternum pabulum subministrabit.* Et meus S. Prosper: *Continuus gemitus, cruciatus æternus, dolor summus, pœnalis sensus torquent animas, neque extorquent: puniunt corpora, neque finiunt: sibi deputatos ignis non extinguit, ut permanente sentiendi vitâ, pœna permaneat, &c.*

BERYLLUS.

Cap. VII.

54. Berylus smaragdo non est absimilis, nisi quòd virorem suum aliquo pallore temperet. S. Isidori doctrina est; *Viriditate similis smaragdo, sed cum pallore.* Proindè epigraphen subjunxit; ET VIRET, ET PALLET. Vel ut meo Carducio placet; CUM PALLORE VIROR. Servus Dei animæ suæ vultum non alio, nisi gemino hoc colore obductum habet, nimirum jugi virtutum ac meritorum virore, simulque assiduo justissimum Dei judicium pertimescentis pallore. Eâdem icone viri pœnitentis prudentia describitur, qui misericordia obtinendæ fiduciâ semper virescens, macerationis & abstinentiæ pallorem nunquam non corpori suo conjunctum habet. Hugo Victorinus in gemino illo colore animam contemplativam & activam exprimit, quæ simul in cœlestium arcanorum meditatione viret, & terrenis negotiis pro officii sui ratione impallescit. *Habet*, inquit, *duos colores, viridem & pallentem, per quos illorum vita signatur, qui cœlestium contemplatione sunt virides: & terrenæ administrationis actione pallentes.*

55. Pallor individuus berylli comes est; quippè qui Petro Berchorio teste, naturâ suâ *pallidus est*, imò, *quantò pallidior, tantò melior.* De hoc D. Salvator Carducius; PALLIDIOR POTIOR. Siquidem in pallore jejunium, mortificatio, ac pœnitentia repræsentantur, non abs re dixeris, illum in Dei ac hominum oculis pretio omnium maximo censeri, qui mortificationis pallore cæteros superaverit. S. Ambrosius in magno Joanne Baptistâ duo observat; nimirum quòd in deserto vitam assiduò jejunam exegerit, simulque Angeli cognomine vocatus sit: decebat enim illum titulo minimè humano, sed Angelico insigniri, qui communes naturæ humanæ vires suis jejuniis, transcendit. *In deserto ille vacabat jejuniis. Esca autem ejus erant locustæ & mel sylvestre, & ideò qui vitæ humanæ possibilitatem continentiâ supergressus fuerat, non homo, sed Angelus æstimatus est.*

56. Beryllus, radiis solaribus expositus, tantos ardores concipit, ut manum, quâ sustinetur, exurat. Petri Berchorii verba sunt; *Solis radiis oppositus, manum tenentis exurit.* Adeòque lemmatis loca dices; SE TENENTEM EXURIT. Ità homo perfectus, Divino ardore incalescens, proximos suos ad Dei amorem accendit, &, quod meus Richardus Victorinus asserit: *Non solum sibi proficit, sed & alios multoties ad justitiam accendit.*

57. Beryllus, in India nasci solitus, splendorem naturâ suâ obtusum habet; qui tamen, asserente S. Isidoro, *Politur ab Indis in sexangulas formas, ut hebetudo coloris repercussione angulorum excitetur. Aliter politus non habet fulgorem.* Unde lemma; RUTILAT DISCISSUS. Ità homo justus, quantò majore hostium tyrannide laceratus, tantò magis per orbem inclarescit. Sic S. Stephanus Protomartyr inter saxorum imbres; & S. Laurentius inter craticulæ incendia clarissimi evasere. Quin & ipsemet Servator noster, *Cùm affixus sit Cruci, flagellis & alapis cæsus, & insputus: in his ipsis, quæ opprobrri & ignominiæ plena esse videbantur, ipsum rursus Verbum clarissimum apparuit.* Hæc S. Joannes Chrysostomus.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

CAMPHORA.

Cap. VIII.

58. Lucarinus S. Cæciliam, in ardenti balneo nunquàm extinctam, Camphoræ symbolo exornavit, quæ, in mediis aquis accensa, epigraphen sustinet; NEC EXTINGUITUR. Certè Sanctorum Martyrum charitas inter amplissimas persecutionum undas nihil unquam vitii aut frigoris perpessa est. Salomone teste, *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem.* S. Gregorius Papa, in hæc verba commentatus, ait; *Charitate quippè Martyres sancti vivaciter ardebant, quia in Dei & proximi dilectione mirabiliter flagrabant. Hanc charitatem aquæ multæ extinguere non poterant, quia quantæcunque tribulationes eis fierent, ad odium eos transmutare non valebant, &c.* Quin; Amoris flamma inter lachrymarum fluenta nunquam extinguitur. Aloysius Novarinus.

S. Cæcilia. Perseverantia. Cant. 8. 7. S. Greg. Pap. in hunc loc. Amor. Novarin. Aqu. nu. 524.

Nec lachrymis sæva flammam restinguere amoris,
Flamma ea pauxillæ cedere nescit aquæ.
Auro semper Amor medicante vigebit: at idem
Nec medio nascens obrutus est pelago.

Deniquè hoc Emblema eximios illos sanctos concernit, quorum virtutes è peccatorum conversatione nunquam imminuuntur. De Jobo, inter Husitas degente, testatur S. Chrysostomus; *Tantum impietatis pelagus, pietatis luculentam facem nequivit extinguere: tantum malorum locus continentiæ decorem denigrare non valuit.*

Justus inter malos. S. Chrysost. Hom. 1. de Patient. Job.

CARBUNCULUS.

CAP. IX.

59. Bartholomæus Rossius, ut Emblemate demonstraret, Sancti Joannis Evangelistæ charitatem præ cæteris ipsius virtutibus omnium maximè resplenduisse, complures pretiosas gemmas vasculo aureo insertas depinxit, è quorum medio loco carbunculus fulgurabat; cum lemmate, CUNCTIS SPLENDIDIOR. Opportunè S. Paulus; *Nunc autem manent fides, spes, charitas. Tria hæc: major autem horum est charitas. Enimverò*, interprete S. Joanne Chlimaco, *primam harum, ut solis radium, alteram ut lumen, tertiam ut plenum orbem seu circulum contemplor. Ex quibus omnibus unus splendor & claritas refulget.*

Charitas. 1. Cor. 13. 13. S. Joan. Chlim. gradu. 30.

60. Carbunculus, inter complures gemmas sub cœlo nocturno figuratus, hoc lemmate superbit; EMICAT UNUS. Hinc demonstrabis, quantùm suprà plerosque scriptores alios eniteat clarissima S. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici, doctrina. Alludit enim hæc imago ad carbunculum, in medio illius pectore visum. S. Joanni Baptistæ testem se offerens ipsa Divina Veritas, ait; *Non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptistâ.* S. Petrus Chrysologus, *Joannes*, inquit, *major homine, par Angelis, legis summa, Evangelii sanctio, Apostolorum vox, silentium Prophetarum, lucerna mundi, &c.* Utrique tamen accommodaveris illud Horatii;

S. Thomas Aquinas. S. Jo. Bapt. Matth. 11. 11. S. Petrus Chrysol. serm. 27.

Micat inter omnes
Julium Sidus, &c.

61. Homo modestus ingenii ac virtutum suarum vires in privatis potiùs quàm publicis congressibus exerere amat. Hunc proindè P. Sylvester

Modestia viri docti.

vester Petrasancta Carbunculo non absimilem dicit, qui per apertam arculam in tenebroso cubiculo clarissimè resplendet. Epigraphen addidit; AMAT OBSCURUM. Servator noster hâc doctrinâ quosvis Fideles instruens, *Attendite*, inquit, *ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis.* Et paulò post; *Sit eleemosyna tua in abscondito, & Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. Et cùm oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, ora Patrem tuum in abscondito.* S. P. Augustinus; *Omnes boni latent hic; quia bonum eorum intùs est, absconditum est, in corde est, ubi fides, spes, charitas, ubi thesaurus illorum.*

Matth. 6. 1. ibid. 6. 4. & 6.

S. Aug. in Psal. 53.

62. Carbunculus igneis quidem, sed tamen innocuis radiis nunquam non flagrat; siquidem assiduò accensus nihil unquam adurit: undè etiam carbunculi nomen traxit. Franciscus Raulinus epigraphen subdidit; ARCANO HAUD LÆDITUR IGNE. Juvenum illorum hæc idea est, qui exardescente sanguinis fomite, ac concupiscentiæ flammis aitu n succenti nunquam consumuntur, sed castimoniæ suæ integritatem inter sexcentos hostium assultus illibatum conservant. Monentem audi Magnum Augustinum; *Surrexit libido damnabilis, suggessit, non auditur, ardet, non se compescit; & velles ut non arderet. Noli dare membra: ardeat sine causa, & consumat se.*

Juventus pudica.

S. Aug. de Verb. Dom. serm. 43. cap. 11.

63. Ad Isabellæ Borboniæ, Conjugis Philippi IV. exequias, Mediolani regio apparatu celebratas, carbunculum affixêre, qui in obscuro hypocausto liberalissimè resplendens, epigraphen tulit; SUA SE LUCE. Mens Emblematis erat, Augustissimam illam Reginam inter mortis umbras non exteris tantùm & emendicatis laudibus, sed propriis meritis fuisse illustrem. Verissimè dixit Justus Lipsius; *Non pretium ullum homini in humanis, nisi à se est.* Joannes Sylveira, in illa Servatoris verba commentatus, *Sic luceat lux vestra;* ait; *Optimè sanè dicitur eis, luceat lux vestra: lucete luce vestrâ, non alienâ; radios spargite non emendicatos, sed proprios: non enim condecoratur, sed deturpatur potiùs ac fœdatur, qui alieno vult nitore splendescere.*

Proprius valor.

Lips. Cent. ad Belgas. Epist. 34. Jo. Sylveir. Tom. 2. in Evang. l. 4. cap. 11. n. 151. Matt. 5. 16.

64. Carbunculus, in aulâ obscurâ undiquè resplendens, Emblematis loco hanc gnomam præfert. TENEBRÆ PROCUL. Prudentia, carbunculo simillima, ex humano pectore omnem ignorantiæ caliginem propulsat. S. Antonius Paduanus huic Emblemati conficiendo ansam subministrans, *Carbunculus*, inquit, *qui fugat tenebras, est prudentia contra ignorantiam; quia ut dicit Seneca, ipsa portat lucernam ante alias virtutes.*

Prudentia.

S. Ant. Pad. Serm. de Martyr.

65. Carbunculus, inter hypocausti tenebras latissimè splendens, hanc mihi epigraphen debet; IN TENEBRIS CLARIUS. Iidem omninò virtutis, magnanimitatis, & Sanctæ fidei mores sunt, quæ, adversitatum umbris horrendùm infestatæ, clarissimos venustatis suæ radios spargunt. Hoc encomio suos Philippenses liberaliter persecutus est Apostolus, *qui in medio nationis pravæ atque perversæ* miros nobilissimarum virtutum splendores diffuderunt. *Inter quos lucetis sicut luminaria in mundo.* Id est, interprete S. Anselmo; *Licet INTER TENEBROSOS & infideles sit vestra conversatio, non obscuramini, sed MAGIS LUCETIS benè operando.* De his illud S. Hieronymi dictum intellexeris, *Igniti fide sunt, sicut carbunculus.* Denique prædicatio Evangelica, ac correctio fraterna tanto ampliores doctrinæ radios ejaculari debent, quantò densiores aliorum tenebras offenderint. S. Hieronymus; *Carbunculus*, inquit, *videtur mihi ignitus sermo doctrinæ, qui fugato errore tenebrarum illuminat corda credentium.*

Virtus.

Phil. 2. 15.

S. Anselm. in hunc loc.

S. Hieron. in 3. cap. Aggæi.

Idem in c. 54. Isaiæ.

66. Alcibiades Lucarinus Emblematis loco Carbunculum expressit, qui, à Lunâ superiore illuminatus, amplissimos sparsit radios; addito lemmate, DUM ASPICIS, NITESCO. Magnatum benevolentia ac patrocinium hâc icone significantur, dum clientes suos fovent, eosque gratiosis dignantur oculis. Certè filius prodigus inter obscænas vitiorum sordes obscurissimè volutabatur, at benigno vultûs paterni radio perfusus (*vidit illum pater ipsius*) mox ad vitæ splendorem planè admirandum eluctatus est. S. Petrus Chrysologus ait; *Patris visus illustravit filii venientis aspectum, ut tota fugaretur obscuritas, quæ circumfusa fuerat de reatu.* Deus creaturis omnibus insignem perfectionem indidit; undè etiam Moyses singulis illis, è nihilo suo productis, reflexè subjunxit, *Vidit Deus: quòd esset bonum:* veluti diceret, è Divino hoc intuitu creaturarum bonitatem planè fuisse approbatam, illustratamvè. Tertulliani verba sunt, *Honorans, & consignans & dispungens bonitatem operum dignatione aspectus.*

CERAUNIUS seu brontia.

Cap. X.

67. Ajunt, Ceraunium nonnisi in locis, à fulmine percussis, reperiri. Unde P. Nicolaus Caussinus illum hâc gnomâ dignoscendum proposuit; FLUMEN CREVIT. Homines illos hæc imago spectat, qui è persecutionibus ac injuriis plurimùm incrementi ac gloriæ sumpserunt. Ità loca fulminibus tacta, olim regilioso cultu honorabantur, veluti quæ cœlesti igne sanctificata. Ità summam Euripidi ac Lycurgo laudem conciliavit, quòd sepulchrales illorum urnæ fulminibus concitæ fuerint. Plutarchi hâc de re verba sunt; *Itaque argumentum ac testimonium magnum iis est, qui sunt Euripidis studiosi: illi soli post mortem contigisse, quæ priùs Diis immortalibus dilectissimo, pijssimoque Lycurgo contigissent.* Certè patientia ac meritum nullibi, nisi inter calamitatum fulmina, crescunt: ut adeò benè dixerit Petrus Berchorius; *Iste lapis* (de Ceraunio loquitur) *significat patientiam vel persecutionem, quæ pro certo in loco tonitrui, id est, in conflictu & tribulationibus hujus mundi generatur.* Haud aliter S. Ecclesia, omnisque Ss. Martyrum corona, inter fulminantium persecutorum tyrannidem amplissimum gloriæ ac nominis sui augmentum cepêre. Ab hoc argumento non multùm aliena est illa Prudentii metaphora;

Martyrum semper numerus sub omni
GRANDINE CREVIT.

68. Compluribus Physicis observatum est, Brontiam, nudo corpori applicatam, contactu suo lætum ac suavem somnum conciliare. Unde D. Carolus Rancatus illam hoc lemmate insignivit; LÆTUM DAT TACTA SOPOREM. Ità Lapidum grando, adversùs S. Stephanum excussa, somnum illi adeò suavem ac jucundum peperit, ut in extasin raptus, cœlos apertos viderit. Undè etiam paulò post, è Sacræ Paginæ testimonio, *obdormivit in Domino. O Felix somnus*, exclamat in rem præsentem S. Petrus Damianus, *cum requie, requies cum voluptate, voluptas cum æternitate.* Cæterùm Lucarinus è S. Stephani nomine hoc Anagramma Italicum colligit.

STEFA-

STEFANO PROTOMARTIRE
SANTO MORTO FRA' PIETRE

Anagrammati hos Rhytmos vernaculos ſubjicit.

Quaſi ceraunie pietre tù toccaſti
Al cui tocco n' auvien ſomno felice,
Grandinato da ſaſſi
Per man di turba iniqua, e peccatrice,
Cosò lieto dormiſti,
Che dormendo gioiſti,
Godendo à ciel aperto,
Il ſourano concerto,
De l' angeliche cetre,
Santo morto frà pietre.

CHRYSOLITHUS. CHRYSOLECTRUS.

Cap. XI.

69. CHryſolithus cæruleum maris colorem cum auri flavedine ex æquo permixtum habet. S. Iſidori verba ſunt; *Chryſolithus auro ſimilis eſt, cùm marini coloris ſimilitudine.* Undè lemmate loco ſubſcribes; AURI, MARISQUE COLORE. Si in auro divitiæ, & in mari inquietudines ac curarum procellæ repræſententur, haud incongruè dixeris, terrenam felicitatem Chryſolithi coloribus ſignificari, quippè quæ ſuas opes ſemper inquietè ac periculo mixtas offert. Seneca; *Fragilis & caduca felicitas eſt, & omnis fortunæ blandientis ſpecioſus cum periculo nitor, & ſine cauſâ ſæpè fluit, & ſine ratione deſtituit.* Valerius Maximus; *Caduca & fragilia, puerilibuſque crepundiis conſentanea ſunt iſta, quæ vires atque opes humanæ vocantur. Affluunt ſubitò, repentè dilabuntur.* Et S. Gregorius Magnus; *Vana ſunt gaudia ſæculi, quaſi manentia blandiuntur, ſed amatores ſuos citò tranſeundo decipiunt.*

70. Mardobæus, Poëta Gallicus, in Chryſolitho inſignem auri flavedinem, ſcintillis quibuſdam igneis junctam, deprehendit;

Auro Chryſolithus micat, & ſcintallat ut ignis.

Undè Carducius ſubſcripſit; AURO FULGET, ET IGNE. Hominis docti hoc ſymbolum eſt, qui non uno tantùm ſanctitatis & ſapientiæ auro reſplendet, ſed inſuper vivas prudentis conſilii ac optimi exempli flammas verſus proximos ſuos illuſtrandos, confortandoſque diffundit. Opportunè Venerabilis Beda; *Chryſolithus lapis*, inquit, *quaſi aurum fulget, ſcintillas habens ardentes. Cujus ſpecie figurantur hi, qui intellectu ſupernæ, veræque ſapientiæ fulgentes, verba exhortationis in proximos, vel etiam virtutum ſigna, quaſi ſcintillas ignis effundunt, Quorum, ut Arator ait;*

Mentibus inſtat Amor, ſermonibus æſtuat ardor.

71. De quâdam Chryſolithi ſpecie, Chryſolampſis dictâ, ſcribit S. Iſidorus, quòd interdiù maſſam auream, noctu verò flammam repræſentet. *Aurea eſt enim die, & nocte ignea.* Proin hanc illi gnomam ſubjunges; ORO E DI GIORNO, E NE LA NOTTE E FOCO. Id eſt; AUREA PER DIEM, NOCTU RESPLENDET UT IGNIS. Itâ omninò Deus pretioſum clementiæ ſuæ aurum in illos cumulatè diffundit, qui clarum virtuoſarum operationum meridiem vitæ ſuæ tempore inhabitant; iis viciſſim, qui ſceleratè vixerunt, ad æternas Nemeſis Divinæ flammas poſt mortem ſuam reſervatis. Eruditè Didacus Caſtillus; *Radiat Chryſolithus aureo ſplendore in die, & in nocte igneo, ut diſcamus in die, hoc eſt in vitâ, bonis operibus, à Divinâ miſericordiâ elargitis, abundare, quibus in nocte, id eſt, poſt mortem, Divinæ juſtitiæ igneum & terribilem nitorem effugiamus.*

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

72. Mardobæus, ſuperiore numero adductus, Chryſolitho validam adversùs terrores nocturnos virtutem congenitam eſſe teſtatur.

Contra nocturnos fortis tutela timores.

Cui proprietati etiam ſubſcribit Berchorius. Undè Carducius illum hoc lemmate loquentem ſiſtit. NOCTURNOS PELLO TIMORES. Vitæ innocentia, ac conſcientiæ mundities optimi Chryſolithi vicem ſubeunt: illis enim adversùs nocturnos terrores nullum præſentius habetur antidotum. Veriſſimè S. Iſidorus. *Vis nunquam eſſe triſtis? benè vive. Secura mens triſtitiam leviter ſuſtinet.* Vel, ſi lubet, Angelum Tutelarem Chryſolithi loco habeas; quippè cujus operâ omnis nocturnus horror, ab inferorum umbris excitari ſolitus, feliciſſimè propulſatur. De hoc S. Eccleſia canit;

Berchor. l. 11. Reduct. cap. 60. num. 1. Innocentia. *S. Iſid. 2. Soliloqu.* S. Angelus Cuſtos. *Hymn. de S. Aug. Cuſt.*

Nobis Draconis æmuli
Verſutias exterminet.

Et rursùs,

Metum repellat hoſtium
Noſtris procul de finibus.

Denique Chriſtianus, gratiæ Divinæ Chryſolitho inſtructus,

Gratia. *Pſ. 90. 5.*

Non timebit à timore nocturno.

73. De Chryſolectro, Chryſolithi ſpecie, ſcribit Petrus Berchorius; *De manè pulchrior eſt.* Et prior illo S. Iſidorus; *Matutino tantùm aſpectu jucundus.* Proindè inſcriptionem ſubſtitues iſtam; MANE JUCUNDUS. Iis hoc ſymbolum tribues, qui poſt laudatiſſima vitæ ſuæ primordia tandem deteriores fiunt, & in virtutum ſplendore decreſcunt. Lucifer, inter ſplendores exorſus, ad extremas tenebras præceps ruit. Saul, cùm ad regni ſolium eveheretur, *electus & bonus* erat; poſtea in ſordiſſimum dæmonis domicilium commutatus. Salomon ſub ætatis auroram *Deo amabilis* cognominabatur; at annis provectior, in obſcænum muliebris laſciviæ amatorem degeneravit. Judas, è multorum ſententiâ, primùm miraculis clarus, tandem proditor æternùm execrandus deſiit. S. P. Auguſtinus; *Sunt homines, qui incipiunt ſperare, ſed non perſeverant; incipiunt pati tribulationes aliquas, vident homines iniquos felicitate temporali pollere: & quoniam talia ſperabant de Deo, ut hic eſſent felices, deſinunt ſperare in Deo.*

Berchor. & S. Iſid. ll. cc. Principium bonum. *S. Aug. in Pſ. 129.*

74. De eodem Chryſolectro teſtatur S. Iſidorus, quòd ſit *rapaciſſimus ignium; quia*, ut ſubjungit Berchorius, *juxta ignem poſitus, ipſum ad ſe rapit.* Unde lemma; ARRIPIT IGNEM. Genuina hæc peccatoris idea eſt, qui in ſcelerum ſentinâ indies volutatus, æternos ignes ac tormenta graviſſima in ſe ipſum temerè convertit. Quare Iſaias, ſacrilego Iſraëlis populo exprobrans, *Ambulate*, inquit, *in lumine ignis veſtri, & in flammis quas ſuccendiſtis.* Hunc locum interpretatus S. Hieronymus, ait; *Hoc capite diſcimus pro qualitate peccati ſibi unumquemque ignem accendere.* Eò animum advertens Theophylactus, eruditè obſervat, æternum ignem ſolis dæmonibus à Deo præparatum eſſe, *qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ejus.* Unde ſubjungit; *Deus ignem non præparavit hominibus, ſupplicium enim non fecit propter nos, ſed propter diabolum: ego autem memetipſum ſupplicio facio obnoxium.*

S. Iſid. & Berchor. l. c. Peccator proprii mali author. *Iſa. 50. 11.* *S. Hieron. in hunc loc.* *Theophyl. in Matt. 25*

CORALLIUM.

Cap. XII.

75. Corallium, in aquis sepultum, herba est, rubore omni destituta: at extracta, mox purpurascit. Undè lemma; ELATA RUBESCIT. Ipsissimus hic hominis modesti color est; nam aliorum laudibus ac gratiis sublevatus, mox genas rubore perfundit. Justus Lipsius; *Pudor in animo, & in vultu rubor, gemmæ pulcherrimæ sunt in juventute.* Eodem Emblemate Parthenii Romani singularem Cardinalis Scipionis Burghesii modestiam significabant, quandò aliquot corallia, è mari levata, hoc epigrammate insignierunt. CONSPECTA RUBESCUNT. Rursùs idem Lipsius in rem præsentem ait; *Ornamentum juventutis pudor: seges gloriæ & doctrinæ.*

Modesti. Lips. lib. 4. Dial. 10 de milit. Rom. Lips. Centur. singul. Ep. 10.

76. Coralli ramus epigraphen sustinet; FUIT HERBA SUB UNDA. De illo iconem hanc interpretaberis, qui in mundi hujus oceano vitam mollem, fragilem, ac voluptatibus affluentem duxit; postea verò, ad ordinem religiosum sublevatus, solidos in virtute progressus facit. Petrus Berchorius, *In mari rubro*, inquit, *id est, in mundo, inveniuntur multi peccatores, qui, quamdiu sunt sub aquis delitiarum, & voluptatum, sunt molles & flexibiles, & carnales, tamen cùm exinde extrahuntur, & ad littus pœnitentiæ vel religionis deducuntur & convertuntur, tunc efficiuntur optimi, & quoad virtutes lapides pretiosi, &c.*

Religiosus. Berchor. l. 10. Red. c. 64.

77. Corallium, subaquis tenerum, si in auras ad cœli conspectum protrahatur, mox lapidescit. Unde lemma; ÆTHERE DURESCIT. Ità verus Christianus, quantumvis in rebus terrenis infirmus ac debilis, negotia cœlestia solido ac forti animo exequatur. Sapienter monet Justus Lipsius; *Alibi molles fortasse simus: in re pietatis sicut ferrum.* D. Simon Majolus in Corallio hominem justum dignoscendum proponit, his omninò verbis; *Corallio persimilem dicemus viri piam fortitudinem, quâ tribulatione exemptus, in splendentem quandam animi firmitatem transit: Job enim fortior surrexit, splendidior, ac longè felicior, postquam devictis adversis successibus velut è mari emerserat.* Econtrà Joannes Sangeminianus illam de hominum mundanorum malitia intelligendam putat, qui corallio persimiles, quamdiu in calamitatum pelago jactantur, molles ac tranquillos se demonstrant; at vix ad felicitatis portum eluctati, animum vitiis obstinatum induunt. *Pœnitens*, inquit, *quamdiù manet sub aquis pœnitentiæ vel tribulationum, est mollis per flexibilitatem, id est, ad bonum flexibilis: si autem ab hujusmodi aquis extrahatur, statim induratur per peccati obstinationem.*

Justus. Lips. Centur. singul. Ep. 1. Majol. Dier. Canic. Colloq. 20. Peccator. Jo. Sanger. lib. 2. c. 29.

78. Corallio, extra aquas lapidescere solito, D. Aresius inscripsit; INDURABITUR. Certè S. Petrus Apostolus, è Galileæ stagno vocatus, in petram pretiosam, totique orbi obstupescendam obriguit. Alius eidem symbolo hanc gnomam subdidit, TACTU DURESCAM; Animum impatientem significans, qui levissimâ manu provocatus, intractabilem ac rigidum se exhibet. Denique alius; POSTHAC MINIME FLECTOR. Is hanc epigraphen jure merito sibi proprium vendicat, qui, corallio persimilis, in occasionum pelago ad omnes vitiorum sordes instar herbæ pronissimus flecti poterat; at tandem in sanioris vitæ auram sublevatus, cuivis hostium violentiæ immobilem se opponit. S. Petrus in Pontificis atrio, & inter militum turbas, ceu corallium in Oceano, commotatus, animum mollissimum, ac Deo ejurando facillimum habuit; at charybdim illam egressus, verissimè de se ipso pronuntiare potuit; *Posthac minimè flector.* Præclarè de illo differens S. Leo, *Citò*, inquit, *in soliditatem suam redit petra, tantam recipiens fortitudinem, ut, quod in Christi expaverat passione, in suo post supplicio non timeret.*

S. Petrus. Impatiens. Occasio. S. Petrus

79. Corallii ramus, è mari extractus, inscriptionem tenet; PRETIUM EXTRA. Vel; DESERUISSE JUVAT. Vel; NITENT EXEMPTA. Vel denique; EVULSUM PULCHRIUS. Sicuti enim suus Corallio color ac pretium nonnisi extra aquas obtingit, ità Religiosi tantundem reverentiæ ac existimationis sibi conciliant, quantùm à mundi consortio longinquiores vixerint. S. Antiochus, *Monachus*, inquit, *tantisper extorris dum vivit à civitate, & publico alienus, magno in honore habetur apud Deum & Angelos, quin & hominum ore celebratur. At si quando è sublimi cardine delabetur sive conversationis & contemplationis, seque vitæ sæcularis negotiis implicuerit, non id probatur Deo, sed & hominibus in contemptum venit.* Et Joannes Baptista Bargioccus;

Herba fuit mollis, pelagi nutrita sub undis,
Qui modo purpureo splenduit honore lapis.
Æquoreas mundi felix qui deserit undas,
Gemma erit illustris, si prius herba fuit.

80. Hæc gemma, ex aquis protracta, evadit PULCHRIOR, ET FORTIOR. Undè alius eidem, sub radiis solaribus figurato, inscripsit; RUBORI ROBUR. Haud aliter Christianus è vitâ sæculari ad religiosam; vel è vitiis ad virtutem eluctatus, ornamentum & fortitudinem recuperat. Ascanius Martinengus, *Anima*, inquit, *dum in aquis terrenæ, carnalisque vitæ pernatat, tenerrima est herba, sensu delicata; sed si ad vitam transit spiritualem, fit corallium firmum, rubeum, rutilans: solidum fortitudine, rubeum charitate, rutilans exemplo.* Cæterùm eodem symbolo demonstraveris, quantùm incrementi nonnullis extra suam patriam accedat.

81. Corallio, ex aquis protracto, D. Gregorius Bolzi subscripsit; AVULSUM PRETIOSIUS. Eoque Sacram Ædem Lauretanam significabat, quæ, è Palæstinâ in Italiam translata, celeberrima evasit. Emblematis mentem D. Salvator Carducius hoc distichο explicat;

Æquore divulsum pretiosius inde corallum est:
Clarior est patriâ è sede revulsa Domus.

Homo, à mundo avulsus, ingens beatitudine ac cognitioni Divinæ pretium addit. S. P. Augustinus; *Quærente animâ meâ, ubi figat spem, cùm ab hoc mundo avellitur, opportunè excipit cognitionem nominis Dei.*

82. Corallium nativâ suâ proprietati DETEGIT VENENA. D. Aresius Pœnitentem hâc ideâ afficiendam putat, qui confessione sacramentali, ceu corallio, adhibitâ, omne scelerum suorum virus Sacerdoti detegit. *O Pœnitentia*, exclamat S. Cyprianus, *quid de te novi referam? omnia ligata tu solvis, omnia clausa tu reseras, omnia adversa tu mitigas, omnia contrita tu sanas, omnia confusa tu lucidas, omnia desperata tu animas.* Porrò accommodatè ad hanc ideam, Medicus corporis mala detegit; Inquisitor hæresum venena indicat; fidus Principis amicus vel subditus seditiones, adversùs illum concitatas, tempestivè revelat.

83. Do-

83. D Didacus Saavedra Corallio, in mari ab undis jactato, inscripsit; ROBUR, ET DECUS. Hinc facile conjicies, quantùm juventus, calamitatum & laborum fluctibus propè agitata, in honorum ac fortitudinis palæstra promoveat. Ex Aristotelis sententiâ, *Est etiam utile, statim ab ineunte ætate frigoribus assuescere; hoc enim tum ad valetudinem, tum ad munera militaria obeunda commodissimum est.*

84. Sanctus Martyr, pro fide Orthodoxâ capite plexus, se ipsum coralli symbolo figuravit, quod violentâ manû à radice suâ avulsum, & ex aquis protractum, epigraphen sustinet; OBTRUNCOR, SED GEMMASCO. Vel ut Raulinus in numero plurali scribit; PRÆCIDIMUR, SED GEMMASCIMUS. Enimverò sicut Corallium, à stipite suo recisum, gemmam induit, ac purpuræ coloribus tingitur; ita sanctus, è vitâ raptus, ingentis gloriæ pretium ac Martyrii purpuram refert. Opportunè Simon Majolus; *Quid aliud est, Corallium, e mari emergens, rubere, quam ad Martyrium etiam anhelare eos, qui magna passi, Christo magis ac magis conjuncti sunt: redduntur enim eorum stolæ purpureæ in sanguine Agni.* Et Emmanuel Thesaurus in S. Margaritæ panegyrico; *Sicuti Margarithæ, à nativo suo stipite præcisæ, quantociùs in gemmas convertuntur; ita anima illa innocens, lethali ferro à corpore suo divisa, maximum sui pretium acquisivit.* Ita nimirum, Magno Augustino teste, *Nemo fit membrum Christi, nisi aut baptismate in Christo: aut morte pro Christo.*

85. S. Marcellinus Papa, cùm inter gentilium turbas degeret, in sanctâ fide miserè vacillabat; at posteà ad Catholicos revisens, eandem imperterrito animo confiteri cœpit; Sanctum Petrum imitatus, qui Deum, inter malorum consortia ejuratum, inter justos tenacissimè confessus est. P. Certanus Abbas ambos illos Pontifices corallio non absimiles dicit, quod supra salebrosa maris littora lapidescens, epig. subjunctam habet; NÈ L'ONDE ONDEGGIA, E FRA' LE PIETRE, E PIETRA. Id est, FLUCTUAT IN UNDIS, DURESCIT INTER SAXA. Hinc disces, eorum moribus nos plerumque conformari, quorum contubernio utimur. Sanctus Bernardus docet, fortitudinem, in sancto Martyre repertam, non esse ipsius propriam, sed à Christo, ceu petrâ validissimâ, ad quosvis cruciatus perferendos in Sanctum Martyrem derivari. *Ubi tunc anima Martyris? Nempe in tuto, nempe in petrâ, nempe in visceribus Jesu, vulneribus nimirum patentibus, ad introeundum. Si in suis esset visceribus, scrutans ea ferrum profectò sentiret, dolorem non ferret, succumberet & negaret. Nunc autem in petrâ habitans, quid mirum si IN MODUM PETRÆ DURUERIT?*

86. Nullus ambigo, tam Corallia, quàm conchylia, è mari producta, posse verissimè dici ex amarore genita. Id quod Raulinus hoc lemmate innuit. GIGNIT AMARITIES. Amarissimæ lachrymæ magnam illam pœnitentiæ ideam, Magdalenam, purpureo amoris Divini corallio, ac candido puritatis adeò eximiæ beryllo locupletârunt, ut cum virgineâ integritate de palmâ contendat. De hâc dilucidè testatur Sanctus Joannes Chrysostomus; *Illa in Evangelio meretrix, Virgines quoquè ipsas honestate superavit; & incredibili in Christum amoris igne succensa, & à maximis sordibus peccatorum largissimo lachrymarum fonte purgata.* Id sanè omnium suffragio constat, sceleratæ conscientiæ puritatem recuperari non posse, nisi contritionis amaritie, ac confessionis rubore. *Purgatio peccati,* inquit Joannes à S. Geminiano, *in amaritudine contritionis, & rubore confessionis reperitur.*

87. Lonicerus testatur, duplicis generis esse Corallia, alba & rubra: addit tamen, in rubris reperiri operationes & effectus medicinales longè præstantiores, quàm in albis. Undè lemma; SUPERANTUR CANDIDA RUBRIS. Miros quidem effectus operatur Christus sub consueto Ss. Eucharistiæ albore; attamen sub speciebus rubeis (quales hodiè adhuc visuntur in miraculosâ Hostiâ celeberrimi Collegii Can. Reg. S. Aug. ad S. Crucem Augustæ Vindelicorum) longè magis se exhibet erga supplices & afflictos beneficum; uti quotidiana testantur miracula prodigiosæ illius Hostiæ, ad S. Crucem non sine maximo totius Patriæ solatio ac concursu expositæ. Porrò magna est aliarum virtutum prærogativa, at nulla major Martyrii robore. Hugo Victorinus; *Fortissimus Abraham,* inquit, *sed beatus Laurentius fortior fortissimo. Audiamus qualiter Abraham sua dimisit, & Laurentius sua dispersit, & dedit pauperibus. Abraham filium suum Deo obtulit, Laurentius se ipsum pro filio Dei, &c.*

Lonicer. in Herbar.

Miraculosum Sacramentũ ad S. Crucem Aug. Vind.

Martyrium.

Hug. Vict. de claustr. Animæ.

COS.

Cap. XIII.

88. HIc lapillus, ferrum lævigando consumere solitus, etiam se ipsum consumit. Ut adeò veram hanc epigraphen præferat; TERIT, ET TERITUR. Coti se non absimilem probat ille, qui inimicitiâ succensus, damna non minora sibimet, quàm hostibus creare solet. Sanctus Chrysostomus, in illa Lamechi verba commentatus. *Occidi virum in vulnus meum*, ait; *Non tantùm nocui illis, quos occidi, quantùm mihi ipsi; in pœnam enim, quam effugere non possum, me ipsum conjeci.* Claudius Paradinus eo Emblemate hominem, litigiis ac cavillis assuetum, significat, qui adversarii sui facultates iniquè traducens, sibimet stultè incommodat.

Vindicta.

S. Joan. Chrys. in Gen. 4. 23.

89. Cos, cultellum quendam simul & hebetans & exacuens, inscriptionem reddit: HEBETAT, ET ACUIT. Haud aliter morbi vel calamitates corpus quidem afflictum & obtusum, at mentem acutam & perspicacem efficiunt. Asserente Sancto Gregorio Nazianzeno, *Ingenium acuit dolor.* Hieremias de se ipso candidè fatetur; *Castigâsti me, & eruditus sum.* David; *Disciplina tua ipsa me docebit.* Et Anna Prophetissa: *Dominus mortificat & vivificat.*

Calamitas

S. Greg. Naz. Orat. in fun. Patris.

Hier. 31. 18

Ps. 17. 36.

I. Reg 2. 6.

90. Scipio Bargalius cotem, cultello exacuendo intentam, illo Horatii lemmate notavit; EXORS IPSA SECANDI.

Horat. in Arte Poet.

---- ---- *Fungor vice cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet. Exors ipsa secandi.

Ita Prædicator, Magister, aut Director, quantumvis vitâ suâ imperfecti & hebetes, ad alios tamen perficiendos instrumenta sunt aptissima. S. Gregorius Papa de se ipso ingenuè fatetur; *Usurpavi mihi cotis officium, quæ ferrum reddit acutum, cum sit inutilis ad secandum, aliosque ad perfectionis littus dirigo, qui adhuc in delictorum fluctibus mergor.* Et meus Concanonicus Absalon Abbas; *Et ego quidem virtutis omninò vacuus, dum vestræ charitati qualecunque compellor exhortationis mysterium impendere, prudentis illius dicto me excusabo, quia fungor vice cotis, acutum reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi.* Eodem sensu loquitur Sapientissimus Cardinalis Joannes Bona in Divinâ suâ Manuductione ad Cœlum.

Prædicator.

S. Greg. in fine Pastor.

Abs. Abb. serm. 29. in Annunt. M. V.

Jo. Bona in Proœm. Manud. ad Cœlũ.

91. Cos, pugionis cujuſdam aciem extergens, epigr. ſuſtinet; ACUTUM, SPLENDENTEMQUE. Vel; SPLENDOR, ET ACIES. Eadem intellectûs noſtri tam exacuendi, quàm illuſtrandi effecta inter calamitates videre eſt. Siquidem, aſſerente Chryſoſtomo. *Nihil adeò ad ſapientiam animum præparat, ut calamitates, ut tentatio, ut afflictiones.* Cui ſubſcribens Origines, ait: *Ipſis ſanctis bona ſunt ea, quæ illis adverſantur, quia vincere ea non poſſunt, & cùm ea vicerint, majoris gloriæ efficiuntur.*

Calamitates.
S. Joan. Chryſoſt. Hom. 29 in Joan. Orig. Hom 1. in Gen.

92. Cos aquaria, in orbem rotata, ferrum ſibi applicatum hebetat & conſumit. Undè lemma; DUM CIRCUIT; DETERIT. Ità ſanè indefeſſa ſtudiorum revolutio hominum optimorum vires imminuit, ac miſerè devaſtat. Eam ob rem Salomon, cùm in hæc verba erupiſſet. *Propoſui in animo meo quærere & inveſtigare ſapienter de omnibus, quæ ſunt ſub ſole.* Mox ſubjungit; *Hanc occupationem peſſimam dedit Deus filiis hominum* ſicque ſtudia *occupationem peſſimam* vocat, veluti quæ litteratorum vires corrodunt, ac vitam abbreviant. Undè Minerva, Litteratorum Dea, nomen ſuum minimè fortuitò ſortita eſt; quippè quòd, ex Eruditorum ſententia, nihil aliud ſignificat, ac *Minuens vires.* Cæterùm, quod de ſtudiis diximus, etiam cuivis alteri humano labori accommodabis; Audi Magnum Auguſtinum; *Diù laboravimus, & laboramus, etiam facientes benè. Nam ipſa vita humana, quam ingreſſi ſumus, miſera eſt, laboribus plena, doloribus, tentationibus.*

Studiis. Eccl. 1. 13. Labor. *S. Aug. in Pſ. 125.*

CRYSTALLUS. Cryſtallus trigona.

Cap. XIV.

93. Hominem juſtum, aut Virginem modeſtam ac innocentem, limpidiſſimæ cryſtalli globo non abſimilem dices; qui INTUS ET EXTRA ex æquo purus appaiet. Hanc munditiem S. Bernardus cumprimis in Deiparâ veneratus, *Virgo Regina*, inquit, *gemmis ornata virtutum, geminoque MENTIS pariter, ET CORPORIS DECORE PRÆFULGIDA.* Hanc operandi rationem probè obſervatam habuit Rex David, qui interioris animi ſui illuſtriſſimam puritatem in totius aulæ regiæ conſpectu imitandam exhibuit. Ipſummet teſtem ſibi luculentum audi; *Perambulabam in innocentiâ cordis mei, in medio domûs meæ.* Id eſt, interprete Theodoreto; *Cum integritate vixi, non uſus ſum fraude, NEQUE ALIUS ERAM INTUS, QUAM FORIS videbar, ſed OCCULTA APPARENTIBUS RESPONDEBANT.*

Juſtus. Virgo pura. *S. Bernard. ſerm. 2. ſup. Miſſus eſt.* *Pſ. 100. 2* *Theod. in hunc loc.*

94. Radii ſolares, per cryſtallum reflexi, res qualvis objectas, quæterquàm candidas, adurunt, Undè in encomium Clementis VII. globum cryſtallinum depinxêre, qui inter ſolem & chartam virginem medius, epigraphen tulit; CANDOR ILLÆSUS. Significabant nempe innocentiam nullâ unquam maligniore flammâ denigrari poſſe. Opportunè tamen hoc Emblemate demonſtrabis, puriſſimum uteri virginei candorem, tametſi Verbi Innati, ceu Solis æterni, radiis penetratum, nihil omninò vitii ſuſtinuiſſe. Ad propoſitum S. Fulgentius; *De cœlis Medicus tranſiens per Virginem, poſt tranſitum ſuum illæſam fecit Virginem permanere.*

Innocentia. Maria V. parturiens. *S. Fulg ſer. 3. de Laud. Maria V.*

59. Cryſtallus montana ex aquas concreſcit, quæ ſolis calore deſtitutæ, tandem, cogente aëris frigore, in lapidem diaphanum obdureſcunt. Atque adeò cryſtallus RIGORE NITESCIT. Certè noſtra humanitas; in aquis figurari ſolita, claritatis ſuæ pretium nonniſi inter pænitentiæ ac mortificationis rigores ſortitur. Juventus quoquè, nonnihil rigidiùs tractata, à vitiis abſterretur, & virtutum ſplendorem amplectitur. S. Ambroſio teſte, *Adoleſcentes magis metu, unquàm ratione revocantur à vitio.* Ita S. Ignatius Loyola inter ſtagni rigores; S. Franciſcus in nive volutatus, & quadraginta Martyrum corona aquis congelatis immerſa, ſub hominum & Angelorum oculis ſplendorem prorsùs exoticum recuperârunt. Quin imò, de quovis beato concludere licet; *Rigore niteſcit*; cùm Vates Apocalypticus ſe vidiſſe teſtatur *in conſpectu ſedis tanquam mare vitreum ſimile cryſtallo.* Atque adeò glaciei ac cryſtalli rigoris viam planè regiam ſternunt, ad ſanctorum charitatem, & beatitatis infinitæ gloriam ſecurè adipiſcendam.

Mortificatio.

96. Globus cryſtallinus, ſupra horridam rupem figuratus, lemmatis loco has voces pronuntiat; EX GLACIE CRYSTALLUS EVASI. Eorum hæc imago eſt, qui ex infimis natalibus ſummos dignitatum apices conſcendunt. Ità Juſtinus, primum ſubulcus, tandem Romanorum Imperator eſt nominatus. Tammerlanes è plebe paſtoritiâ ad Scytiæ regnum promovit. Agathocles, figuli filius, Siciliæ coronam adeptus eſt. Rhodope è viliſſimâ & paupere meretrice totius Ægypti Regina ſalutabatur. Primislaus, anteà bubulcus, poſtea Bohemiæ Princeps evaſit, &c. Taceo Pium V. Sixtum V. alioſque, tenuiſſimis natalibus ad Summi Pontificatûs faſtigium ſublevatos. Torquatus Taſſus de Alete, Regis Ægypti Oratore, canit;

Alete è l' un, che da principio indegno
Trà le brutture de la plebe è ſorto,
Mà l' inalzaro à i primi honor del Regno,
Parlar faconda, e luſinghiero, e ſcorto, &c.

Porrò homo religioſæ vitæ rigoribus ex peccatore inſtar glaciei caduco, & ad quoſvis libidinis colores flexili, pulcherrima, in virtutum exercitio ſolidiſſima cryſtallus evadit. Unde S. Hieronymus; *Pretioſus lapis inter eccleſiaſtica ornamenta, Monachorum & Virginum chorus eſt.*

97. Vas cryſtallinum, in quo aliquot Roſæ ſpectantur, epigraphen ſuſtinet; IL NASCOSTO MOSTRA FUORE. Id eſt, INTIMA PANDIT. Ipſiſſima hæc hominis juſti ac ſinceri eſt indoles, dum interioris animi ſui affectus in externo corpore, velut in ſpeculo, dignoſcendos proponit. Providè monet S. Bernardus; *Non diſcordet cor tuum à facie tuâ; non habeas faciem ſurſum, & cor deorſum.* Certè Nobilitas & Magnanimitas in pectore grandi adeò ſe occultari non patiuntur, ut facillimo negotio obviis quibuſque oculis pateant. Erminia Princeps, regio ſanguine oriunda, à Torquato Taſſo intra ſylvas quidem, paſtoritio induta habitu, repræſentatur; mox tamen de illâ ſubjungit.

La fanciulla regal di roze ſpoglie
S' ammanta, e cinge al crin ruvido velo;
Ma nel moto de gli occhi, e de le membra
Non già di boſchi habitatrice ſembra.
Non copre habito vil la nobil luce,
E quanto è in lei d' altero, e di gentile:
E fuor la maeſtà regia traluce
Fer gli atti ancor del eſſercitio humile.

94. Cryſtallus, uno latere à radiis ſolaribus percuſſa, ex altero umbram ſpargit. Unde lemma; E TUTTO LUCE, E PUR NON E' SENZ' OMBRA. Id eſt; NEVE SUIS UMBRIS, LUCIDA TOTA, CARET. Senſus eſt, neminem mortalium eò veniſſe perfectionis, cui non aliqua imperfectionis labecula adhæreſcat. Dilacidè Juſtus

ſtus Lipſius: *Ubi magnæ virtutes, & ibi magna vitia, aut crebra.* Ita Julium Cæſarem ambitio, Alexandrum Magnum ebrietas, Fabium Maximum tarditas, Marcum Marcellum præcipitantia, Hannibalem perfidia ac balbuties; Domitianum otioſitas, & alios viros graviſſimos alia ſordidârunt vitia S. Proſperum in hæc verba canentem audi;

Magna quidem in multis eſt excellentia Sanctis,
Quorum animos Superi gratia roris alit.
Sed dum mens quædam patitur mala corporis ægri,
Et pugnam interiùs exteriora movent.
Nunquam ità perfecto capitur victoria bello,
Vera ut ſecurus pace fruatur homo.
Inter diſcordes motus contagia ſerpunt,
Ipſaque virtutum gaudia vulnus habent.
Ut faciat notum longa experientia cunctis,
Non eſſe hoc plenam tempore juſtitiam.
Ni Dominus miſerando lavet delicta ſuorum,
Et dans virtutum munera, det veniam.

99. Joannes Baptiſta Ruſcellus, globum cryſtallinum, è filo ſuſpenſum, figuravit, eique inſcriptionem, priori Emblemati prorsùs contrariam, ſuffixit; UMBRAM NESCIT. Maria Virgo, puriſſimam cryſtallum exactè imitata, nunquam vel minimam ullius labeculæ umbram contraxit. De illâ S. Thomas Aquinas in expoſitione Salutationis Angelicæ dicit: *Maria puriſſima fuit, quantùm ad omnem culpam; quia nec originale, nec mortale, nec veniale peccatum incurrit.* In hanc rem opportunè faciunt characteres illi, à P. Sebaſtiano Chieſa, Regienſi, è Societate Jeſu, ſupra marmor parium efformati, cùm Proſper Clemens, Regienſis ſtatuarius celeberrimus, Mariam Virginem, ſine labe originariâ conceptam, incidit, illudque etiamnum hodie Regii in ſacello S. Franciſci aſſervatur;

Conceptæ ſimulachrum Deiparæ
Pario non niſi ex marmore confici debuit,
Quod unum maculas non admittit.
Originalis innocentiæ candorem, & ipſi lapides probant.
Divinæ opus clementiæ ante ſæcula delineatum,
Futuris ſæculis ſculptor expreſſit CLEMENS.
Picturæ munus hoc demandari non decuit,
Quæ ſuas partes tantum agit per umbras.
Umbrarum eſt expers Virgo electa ut ſol.
In oculis maculas gerit, qui maculas ſcrutatur in ſole, &c.

100. Idem Ruſcellus cryſtallino globo, ad filum ſuſpenſo, inſcripſit; SUSPENSA LUCIDIOR. Haud ſecùs anima, quantò ſupra corporis & terræ deſideria ſublimior, tantò majus gloriæ ac caritatis pretium ſibi conciliat. Unde Zacharias dixit; *Lapides ſancti elevabuntur*, ſeu, interprete P. Cornelio à Lapide, *Lapides ſeparationis, id eſt, ſeparati à vulgaribus, elevabuntur, hoc eſt, erunt in pretio, dignitate, & honore.* In rem præſentem divinè, ut ſolet, Magnus Auguſtinus ità ratiocinatur; *Si vis eſſe cœlum, purga de corde tuo terram; ſi terrenas concupiſcentias non habueris, cœlum eris.*

101. Cryſtallus, ſi puritati ſuæ nihil omninò fæcis admixtum habeat, à radiis ſolaribus tota pervaditur, ac undiquè illuſtratur. Undè ſubſcribere licet; NITENTEM UNDIQUE LUSTRAT. Sub hoc ſchemate haud obſcurè diſces, gratiæ Divinæ radios in conſcientias puras & innocentes copioſiſſimè diffundi. S. P. Auguſtinus; *Anima rationalis inter eas res, quæ ſunt à Deo conditæ, omnia ſuperat, & Deo proxima eſt, quando pura eſt.* Nicolaus Cauſſinus.

Sed hic (Deus) *revelat menti arcana notas,*
Clarumque luſtrat pectus æthereâ face.
Ut ſol ſerenâ luce cryſtallum ſecat,
Totumque radio mergit abſorptam undiquè,
Talis penetrat lucidus mentes Pater
Purumque terſo pectori illapſus micat.

102. Cryſtallus, tenerrimis quibuſdam fæcibus conſpurcata, percipiendis ſolaribus radiis penitùs ineptam ſe exhibet. Undè lemma; SORDENS, JUBAR EXCLUDIT. Ita ſanè cor humanum, vitiorum illuvie ſordidatum, omnem claritati Divinæ aditum præcludit. S. P. Auguſtinus; *Deus non venit in homines, niſi mundaverint viam fidei, quâ veniat ad eos, quia immaculata eſt via ejus.* Rurſus Cauſſinus.

Cor vitioſum eſt incapax Dei.
S. Aug. in Pſalm. 17.
Cauſſin. Act. 4. loc. cit.

Fæce ſordens animus, & ſemper vorax
Rubigo mentis ferreæ excludit Deum.

103. Tametſi cryſtallus montana nihil ſit aliud, quàm glacies, ſummo cogente frigore in lapidem obdurata; ea tamen, ſi ferro percutiatur, voraces flammas latè vomit. Ut ideò, meâ quidem ſententia, opportunam hanc epigraphen ſubjunxeris; ALGET, ET URIT. Prædicatorem illum hæc imago repræſentat, qui auditores ſuos ad Dei amorem accendit, cor verò proprium penitùs congelatum ac rigidum circumfert. S. Hieronymus: *Non confundant opera ſermonem tuum, ne, quum in Eccleſia loqueris, tacitus quilibet reſpondeat; cur ergò quæ dicis, ipſe non facis?* Vel, ſi lubet, de homine mundano illam interpretaberis, cujus pectus in negotiis Divinis obſtinatè conglaciatum, frigidum, ac lapideſcens; in libidinis ac vindictæ tentamentis integras paſſim eructat Ætnas & flammarum globos.

Prædicator.
S. Hier in Epiſt. ad Nepot.
Mundanus.

CRYSTALLUS TRIGONA.

104. D. Gregorius Amianus, cui inter Incompoſitos Fanenſes Phantaſtici nomen obtigit, Symboli loco priſma, ſeu cryſtallum trigonam, præfert, quæ res quaſvis obvias mirâ elegantiâ ac colorum varietate ſpectandas repræſentat. Epigraphen ſubjunxit iſtam; TRAHIT VARIOS. Ita fæcundum hominis ingenium eximia rerum diverſiſſimarum ectypa, ac innumeras, ſcitaſque cogitationes indies parturit. Opportuniſſima tamen hæc Sapientiæ incarnatæ idea eſt, quæ, ad animarum ſalutem majori dexteritate comparandam, earum egeſtati penitiſſimè ſe attemperavit, & in diverſas formas coloreſque transformari minimè abhorruit. In hanc rem plurimum confert erudita illa S. Cyrilli Hieroſolymitani catecheſis; *UNICUIQUE VARIUS FIT Salvator ad utilitatem: qui enim indigent recreatione & lætitiâ, illis fit vinea. Qui opus habent ut ingrediantur, his conſtituitur oſtium: & qui cuperent offerre orationes, illis fit mediator, ſummuſque Sacerdos. Rurſus habentibus peccata, fit ovis, ut pro ipſis mactetur. ET OMNIBUS FIT OMNIA ipſe idem naturâ permanens qui eſt.* S. Irenæus; *Et ipſe Unigenitus Dei, utpote dives, & multùm exiſtens, non in una figura, neque in uno charactere videbatur videntibus eum, ſed ſecundùm diſpenſationis ejus cauſas & efficaciam, ſicut in Daniele ſcriptum eſt: aliquando enim cum his, qui erant circa Ananiam, Azariam, Miſaël, videbatur aſſiſtens eis in fornace ignis. Aliquando autem lapis à monte abſciſſus ſine manibus percutiens temporalia regna, & ipſe replens univerſam terram. Rurſus videbatur, ut Filius hominis in nubibus cœli, &c.* Quòd ſi imaginis hujus mentem in ſenſu deteriore interpretari libeat, non abs re fæminam aſtutam & malitioſam eâ ſignificari dixeris, quæ, incautum amantis pectus præcipitatura, diverſas technas cominiſci, ac vultus omninò varios induere ſolet; modò enim

Ingenium fæcundum.
Gratia.
Chriſtus in mundo conſervatus.
S. Cyrill. Hier. Catech. 10.
S. Irenæus l. 4. c. 37.
Fæmina laſciva.

amorem,

amorem, modò effingit odium; jam benignam, paulò post asperam se exhibet; nunc modesta, mox impudens, quovis Protheo versatilior, comparet. His omnino coloribus insidiantem suam Armidam

Tass. Ger. Liberat. Cant. 4. ꝟ. 87 &c.

descripsit Torquatus Tassus:

Usa ogn' arte la donna, onde sia colto
Ne la sua rete alcun novello amante:
Nè con tutti, nè sempre un stesso volto
Serba, mà cangia à tempo atti, e sembiante;
Hor tien pudica il guardo in se raccolto,
Hor lo rivolge cupido, e vagante.
La sferza in quegli, il freno adopra in questi,
Come lor vede in amar lenti, ò presti.

Fortuna. Etiam fortuna in vultus adeò diversos, assiduâ metamorphosi, commutatur, ut in solâ instabilitate se prabeat stabilissimam. Bellum. Mars quoque colorum discrimine adeò multiplici spectatur, ut modò prosperum, modò adversum experiamur. *Varius enim est eventus belli*, inquiebat David. 2 Reg. 11. 25.

105. Aulicus. Quidam Aulicus, ut demonstraret, se, tametsi alias imperfectum, à benigno tamen Principis sui aspectu plurimum æstimationis ac splendoris accipere; crystallum trigonam figuravit, quæ res, quantumvis squalentes, ac sordidas, mille pigmentis ad omnem venustatem effictas repræsentat. Epigraphen addidit: VEL FOEDA NITESCUNT. Amor. Eadem amoris effecta sunt: hujus enim adminiculo, res, nonnunquam fœdissimæ, in amantium oculis admodum formosæ apparent. Ut adeò vetus illa paræmia adhuc obtineat:

Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam.

Dilucidè Theocritus: *Amori; quæ pulchra non sunt, ea pulchra videntur.* Et Otho Venius:

Oth. Ven. Embl. Amor f. 206.

Lusca puella placet cupido (ceu cernis) Amori,
Ducit & hanc junctâ, quæ jubet illa, manu.
Sic & amica omnis formosa videtur Amanti,
Judicio cæcus nam vacat ille furor.

106. Crystallus trigona, diversis colorum spectris ac imaginum ludibriis humanos oculos fallere solita, nunquam non aspicientibus placet. Ut adeò Carolus Bovius aptè subscripserit: DECIPIT, ET PLACET. Mundus. Mundi hæc imago est, qui tot ærumnis ac fraudibus infamis, nemini non arridet. S. Aug. in Ps. 41. S. P. Augustinus: *Si aliqua hujus sæculi prosperitas arriserit, nonne deceptoria est? Nonne plus habet deceptionis quàm delectationis?* Aula. Eadem propriissima vitæ aulicæ idea est; uti hoc epigrammate interpretatur Carolus Bovius:

Spectat adorati Loiola insignia fastûs,
Inque aulâ blandè, quo crucietur, amat.
Et vitreæ vacuâ deceptus imagine bullæ,
Laudibus spectro quærit inane jubar.
Ingenium hinc aulæ felix agnosce, malumque:
Quæ potiùs debet fraude fugare, trahit.

DIACOSTIDES.

Caput. XV.

107. DIacostides, nobilis gemma est, magnarumque virium; quas tamen omnes in ore cadaveris amittit. Lemma: INTER PURA VIGEBIT. Oratio peccatoris. Talis omninò est oratio, gemma utique pretiosissima; sed in ore hominis impuri vim virtutemque omnem perdit. Eccl. 15. 9. Siracides pronuntiat: *Non est speciosa laus in ore peccatoris.* Cùm Core Dathan, & Abiron, cæterique Proceres Hebræi, numero ducenti quinquaginta, secessionem fecissent à Mose, jamque starent, thura offerrent, & odores spargerent; terra horrendum repentè contremuit, & undante superficie non secùs quàm pelagus vento fluctuans, populum universum terruit; simulque immani eliso sonitu, perduelles omnes horribili hiatu absorpsit; *descenderuntque vivi in infernum, operti humo, & perierunt in medio multitudinis.* Quæ causa stragis adeò prodigæ? Pessima fuit oratio rebellium ac seditiosorum hominum, quorum mentem contumax superbia infecerat. Gravissimè olim Deus impiæ Levitarum tribui per Prophetam denuntiari jussit: *Aufer à me tumultum carminum tuorum, & carmina lyræ tuæ non audiam:* quia, ut interpretatur Sanctus Hieronymus, *non est pulchra laudatio in ore peccatoris. Judæorum enim & hæreticorum composita laudatio tumultus est Domino, &, ut ita dicam, grunnitus suis, & clamor asinorum, &c. Carmina ergò si bonis operibus dirigamus, audiuntur à Domino; si malis, concludit aures suas, & impiorum cantica non dignatur audire.* Bias Prienæus, cùm in naufragii discrimine inter scelestos ac deploratæ vitæ homines esset, illique Deos ob sospitatem deprecarentur: *Silete*, ajebat, *ne Dii nos hîc esse sentiant.* Nempe, *Peccatori dixit Deus, quare tu enarras justitias meas?*

DIADOCHUS.

Caput. XVI.

108. DIadochus, multarum virtutum gemma, illas omnes è solo cadaveris contactu perdit; uti Petrus Berchorius, Belluacensis, aliique testantur. Undè Lucarinus opportunè subscripsit; IN CADAVERE NON PROFICIT. Ita omninò Ss. Eucharistia, intra peccatoris fauces, veluti in sordidissimo cadavere recepta, vires suas ac gratiæ fluenta exercere penitùs prohibetur. Sanctus Joannes Chrysostomus: *Sicut corporalis cibus, cùm ventrem invenerit, adversis humoribus occupatum, magis nocet, & nullum præstat auxilium: ita & iste spiritualis cibus, si aliquem reperit malignitate pollutum, magis eum perdit, non suâ naturâ, sed accipientis vitio.* Hæcque applicatio Emblemati penitùs conformis est, si epigraphe, à Lucarino subjecta, attendatur. Quia tamen Arnoldus, aliique Gemmarii tradunt, quòd Diadochus, *applicatus defuncto, vires amittit*, idcircò melius hanc illi epigraphen substitues; PERIT, TACTO CADAVERE, VIRTUS. Documenti loco id habeat quivis Justus, ut peccatorum commercia, ceu cadavera penitùs abominanda, effugiat; alias virtutum suarum splendore exuendus. Verissimè Plato: *Qui se improbis immiscet, necesse est eadem pati & agere, quæ tales agere & loqui inter se didicerunt.* Undè severum Paginæ Divinæ præceptum erat: *Ne contaminetur sacerdos in mortibus civium suorum,* Id est, interprete P. Cornelio à Lapide, *Caveat Sacerdos, ne immunditiem legalem contrahat tangendo cadaver*; veluti solus cadaveris contactus sufficeret, ad animam nostram, deperditâ religiosâ munditie, contaminandam.

109. Dyacodus (quem Plinius & Berchorius Diadochum vocant) his omninò verbis describitur à Berchorio; *Est lapis pallidus, lucens ut beryllus.* Adeoque ET PALLET, ET LUCET. Servum Dei gemina hæc prærogativa spectat, qui, jejuniis maceratus, clarissimos sanctimoniæ radios diffundit. Certè Sanctus Joannes Baptista, *neque manducans, neque*

neque bibens, vitam in eremo adeò claram exegit, ut passim apud omnes audiret Messias. S. Ambrosius; *Jejunium, mors culpæ, excidium delictorum, remedium salutis, radix gratiæ, fundamentum est castitatis. Hoc gradu ad Deum citiùs pervenitur: hoc gradu ante, quàm curru, Elias ascendit.*

110. De eodem diadocho subjungit Berchorius; *Est aptus ad responsa à dæmonibus obtinenda.* Undè inscripsi; RESPONSA EXTORQUET AB ORCO. Hominem Apostolicum hoc symbolo exornabis, qui, asserente Berchorio, *per bonam prædicationem & eruditionem, dæmones, id est, peccatores excitet ad bonam operationem, & eos compellat respondere, peccata sua dicere per confessionem.* Omnia boni Prædicatoris munia recensens Magnus Augustinus, ait: *Prædicatores voluntates pigras excitent, accendant frigidas, corrigant pravas, aversas convertant, repugnantes pacificent.* Propriissimè tamen bonum Exorcistam concernit, qui, Dei loco, dæmonibus imperat, eosque cùm ad edenda opportuna responsa, tum ad energumenos deserendos compellit.

111. Inter cæteras Diachodi virtutes etiam ista à Gemmariis numeratur.

Nec lapis est alius, qui fortiùs evocet umbras.

Id, num vero sit consonum, hoc loco expendere non vacat: nobis sufficiat hanc exindè epigraphen desumere. EVOCAT UMBRAS. Sanctos illos Thaumaturgos hæc imago repræsentat, qui demortua hominum cadavera e sepulchro in vitam revocârunt; quales fuêre S. Stanislaus, S. Martinus, S. Patritius, S. Dominicus, S. Antonius Patavinus, S. Franciscus Xaverius, alii. Eâdem Diachodi virtute Prædicator Apostolicus insignem se probat, quando fœtentes mortalium animas, in vitiorum cavernis miserè sepultas, ad spiritualis vitæ libertatem educit. Cæterùm oratio, instar Diachodi, validissima est ad animas è purgantibus flammis evocandas. S. P. Augustinus: *Orationibus Sanctæ Ecclesiæ, & Sacrificio, & Eleemosynis, quæ pro mortuorum spiritibus erogantur, non est dubitandum mortuos adjuvari, ut cum eis misericordiùs agatur à Domino, quàm eorum peccata meruerunt. Hoc enim, à Patribus traditum, universa observat Ecclesia, &c.*

ENYDROS.

Caput XVII.

112. HÆc gemma, quantumvis solida, aquarum copiam tam immodicam evomit, ut fonti similis esse videatur. S. Isidorus de illâ scribit, *Enydros ab aquâ vocata; exundat enim aquâ ita, ut clausam in cà putes fontaneam scaturiginem.* Unde Lucarinus hanc illi epigraphen subjunxit; INDEFICIENS MANAT. S. Nicolaum Bariensem hoc Emblemate significabat, è cujus sepulchro salutifera balsama ac prodigiosi liquores promanant; uti etiam, teste Thomâ Bozio, è gloriosis corporibus S. Andreæ, Matthæi Apostoli, S. Felicis Nolani, & aliorum. Supra S. Laurentii Martyris Novariensis tumulum antiquissimi hi characteres leguntur:

Aspicis hoc marmor tumuli de more cavatum,
Id solidum est intus, rima nec ulla patet.
Unde queat tellus occultas mittere lymphas,
Manat ab ingestis ossibus iste liquor.
Si dubitas, medio sudantes tolle sepulchro
Reliquias: dices, unda salubris ubi est?

Maria Virgo, Mater misericordiæ, ceu fons copiosissimus, omnique Enydro longè uberior, assiduas gratiæ suæ aquas in orbem diffundit. Ut adeò rectè de illâ pronuntiet Richardus à S. Laurentio, *Maria fons, qui non congelatur, sicut cætera aqua, sed JUGITER FLUUNT miserationes ejus.* Maria V. Rich. à S. Laur. l. 9.

113. Hemarius de Enydro canit;

Perpetuis fletus lachrymis distillat Enydros.

Itaque gemmam istam, indefessos lachrymarum imbres versare solitam, hoc epigrammate afficies; MADET PERPETUO FLETU. Damnatus, Enydro persimilis, ob duritiam suam obstinatam saxum imitatur, simulque lachrymis æternum profundendis in inferno madet. Dilucidè S. Matthæus; *Filii regni ejicientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium. Fletus quidem,* inquit S. Bernardus, *ob ignem, qui non extinguitur; stridor verò ob vermem, qui non moritur. Planè fletus ex dolore, stridor dentium ex furore. Fletum nempè tormentorum immanitas, stridorem dentium vehementia ipsa tabescentis invidiæ, & obstinatæ malignitatis extorquebit.* Damnatus. Matt. 8. 12. S. Bern. ser. 8. in Psal. Qui habitat.

114. Ex Enydro pingues & crystallinæ guttulæ assiduò promanant, neque tamen putes velim, eas virtute quâdam miraculosâ ex arido illo lapide, veluti è famosâ illâ deserti Judaici rupe, elici: ipsemet enim lapis occultâ suâ virtute aërem vicinum condensare, & sine proprio detrimento in aquas convertere solet; adeoque eas, in aliorum utilitatem profusas, solius cœli beneficio accipit, novamque semper dispensandi materiem ab æthere ambiente sortitur. Proindè hâc Physicâ nixus, epigraphen subdidi; QUOD FUNDIT, REPARAT ÆTHER. Idipsum Eleemosynariis evenire solet; qui suas opes, in egenos distributas, cœlo compensante identidem recipiunt, & assiduam liberalitatem assiduo bonitatis ac providentiæ Divinæ beneficio exæquatam sentiunt. Perspicuè id in Sareptanâ viduâ cernere licet, quæ unicum farinæ pugnum, & quatuor olei guttulas in pauperem Eliam fœnore adeò cumulato expendit, ut penus suum instructissimum receperit. De hâc S. Ambrosius: *Quoniam devotionem cibo prætulit, meruit, ut ariditatis publicæ sola non sentiret ærumnam. Itaque non defecit hydria farinæ, cùm torrentis fluenta deficerent.* Eleemosynarius. 2. Reg. 17. S. Ambr. l. de Elia c. 2.

115. Enydros, assiduum liquorem destillans, nec consumitur, nec imminuitur unquam. Arnoldus apud Vincentium Beluacensem ait; Enydros *est lapis destillans perpetuis guttis, nec liquescit omninò, nec efficitur minor.* Undè Carducius inscripsit; SINE DAMNO FOECUNDA. Bonus Magister, tametsi, instar Enydri, assiduas doctrinæ suæ aquas versans, nunquam tamen vel minimam sapientiæ suæ jacturam sustinet. S. Joannes Chrysostomus, *Divina eloquia,* inquit, *fonti similia sunt, largis, perennibusque fluenti scaturienti; etiam qui ante nos fuêre, pro viribus suis aquas inde hauserunt, & similiter qui post nos futuri sunt, idem attentabunt, neque sic totum evacuare poterunt, sed magis interim augentur flumina, & increscunt. Hæc enim spiritualium fluentorum natura est, ut hoc magis scaturiat spiritualis gratia, quò magis inde hauritur.* Et certè quod de doctrinâ sacrâ, idipsum de Doctoribus pronuntiare licet; quantumcunque enim sapientiâ profundendâ liberales fuerint, non tantùm nihil indè amittunt, sed contrà plurimùm recipiunt. S. Petrus Cellensis doctrinam cum sanguine, è venis elicito, comparat. *Scalpello, instantia eorum qui me rogant, & à me edoceri volunt, vena cordis incisa, undecunque vocavi* Vinc. Bel. l. 8. c. 70 Spec. Nat. Magister. S. Joan. Chrys. Hom. 3. in Genes. Doctor. S. Pet. Cell. Tract. de Conscientia.

vivum

vivũ sanguinem venarum totius meditationis, ut de sanguine defæcata eruditionis commodaret, seu emitteret cor, quod sufficeret dicenti. Nec credendum, quòd semper vena cordis evacuetur perniciosè, quoties inciditur opus de effusione charitatis commodius fiunt, ac liberius.

GEMMA.

Caput. XVIII.

116. AUrifices gemmarum bonitatem plumbo experiri solent; adulterinæ enim illo commaculantur, genuinis econtrà penitus illæsis. Undè plumbum, gemmæ affricatum, epigraphen sustinet; NEQUAQUAM INFICIT. Eâdem omninò ratione calumnia nunquam eousque grassari potest, ut hominis virtuosi famam ullà labeculâ contaminet. Benè dixit Seneca; *Nullum sapientem nec injuriam accipere, nec contumeliam posse.* Et rursum: *Tutus est sapiens, nec ulla affici aut injuria, aut contumelia potest.*

Calumnia.

Sen. l. quod in sapientem non cadit injuria, c. 2.

117. Joannes Ferrus aliquot pictis gemmis subscripsit; PICTÆ, AT NON INCISÆ. Tales gemmarum umbras homines illos vocaveris, qui scientiarum cognitionem non omnimodam ac veram, sed è superficie tantùm sequuntur: sicuti hypocritæ non ipsâ virtute, sed solâ virtutis umbrâ amicti incedunt. Talis etiam est omnis terrena voluptas ac felicitas; nam asserente S. Joanne Chrysostomo. *Etiamsi divitias objeceris, si gloriam, si delitias, sive aliud quodcunque ex his, quæ magna esse videntur, figura tantummodò sunt, non ipsius, quæ in rebus est, veritatis demonstratio.*

Apparentia.

Hypocrita

Felicitas mundi.

S. Joan. Chrys.

118. D. Aresius gemmam, annulo insertam, hoc lemmate donavit; HONORI INVICEM. Mariam Virginem, in templo præsentatam, hoc Emblema spectat, quippe quæ, cùm loco illi sacro plurimum honoris suâ præsentiâ deferret, ab eo vicissim maximè fuit honorata. Mutuam hanc honoris deferendi consuetudinem Fulvius Testi in Principe Alexandro de Esthe, ad Sacram Ecclesiæ Purpuram sublevato, deprehendit.

Mariæ V. præsentatio.

Vicissitudo.

La spoglia, che d'intorno à voi rimiro
De pretiosa porpora contesta,
Grande vaghezza il vero onor vi rende.
Ma s'à i vostri natali il pensier giro,
Veggo Signor, che la vermiglia vesta
Non minor da voi gloria acquista, e prende.

Cassiodorus: *Gemmarum divites venæ, auri fulgore pretiantur, & gloriam pulchritudinis capiunt: sic bona merita splendidis dignitatibus sociata, alternis præconiis adjuvantur, & unius rei facies de addita sibi venustate pulchrescit.*

Cassiod. l. 5. Var. Ep. 40

119. In exequiis Philippi IV. Hispaniarum Regis, Mediolani ad S. Alexandrum celebratis, gemmam videre erat, quæ Emblematis loco inter tenebras fulgurabat; cum dicto, ALIENÆ HAUD INDIGA LUCIS. In eos hæc imago convenit, qui propriâ suâ virtute insignes, non coguntur mendicato vivere. Senecæ dictum erat: *Nemo gloriari, nisi de suo, debet.* Eidem Emblemati subscribere licet; LUMINE CLARA SUO. Cæterùm Emblematis mens hoc epigrammate aperitur.

Se ipso operari.

Lumine clara suo vel cæcæ noctis in umbris
Non mendicato gemma nitore micat.
Sic tua, sic virtus ALIENÆ HAUD INDIGA LUCIS.
Ingenitâ fulget luce, Philippe, satis.
Hæc major fato, tenebris obducta sepulchri,
Vivida in extincto lumine fulget adhuc.

120. Gemma, annulo inclusa, pulchrior, ac magis conspicua redditur, quàm loco suo nativo relicta. Quare D. Gregorius Bolzi, nobile Congregationis Somascenæ ingenium, Symboli loco gemmam expressit; cum lemmate, MEGLIO CHE DOVE NACQUE. Id est; CLARIOR A PATRIA PROCUL. Dicere volebat, Sanctæ Ædi Lauretanæ, Nazaretho in Italiam translatæ, plurimum honoris ac venerationis accrevisse. In rem præsentem meus D. Carducius;

Fit Gemma carior procul cunabulis;
Sic extero fit gratior solo Domus.

Eos insuper hoc Emblemate condecorare licet, qui nobili loco nati, ad claustralem aut religiosam vitam transeunt. S. Gregorius Papa; *Qui cœlestis vitæ dulcedinem, in quantum possibilitas admiserit, perfectè cognoverit, ea, quæ in terris amaverat, cuncta derelinquit, comparatione illius vilescunt omnia, deserit habita, congregata dispergit, inardescit in cœlestibus animus, nihil de terrenis libet, deforme conspicitur, quidquid de terrenæ rei placebat specie: quia sola pretiosæ margaritæ claritas fulget in mente.*

121. Gemmas hoc acroamate insignire licet; TERUNTUR, UT NITEANT. Ità omninò Divinâ Providentiâ comparatum est, justos aliorum violentiâ & injuriis acerrimè conteri, ut, instar gemmarum, ad ampliores virtutis suæ radios promoveantur. Opportunè meus Concanonicus S. Prosper.

Mens etenim recta & puri sibi conscia cordis
HOC PLUS SPLENDESCIT, QUO MAGIS ATTERITUR.

Et S. Joannes Chrysostomus: *Tantam fortitudinem habet virtus, ut CLARIOR fiat, CUM INFESTATUR.*

122. Gemmæ, ubi nascuntur, aut magnâ copiâ abundant, pretio haud ullo habentur; at in exteris regionibus maximi æstimantur. Undè lemma; EXTERIS IN PRETIO. Eorum hæc imago est propria, qui in patrio solo neglecti, alibi plurimum æstimantur. Teste Venerabili Bedâ. *Non solùm Dominus & caput Prophetarum, qui à Moyse Propheta nominatur, sed & Elias & cæteri Prophetæ minus in patria, quàm cæteris civitatibus sunt honorati, &c.* In rem præsentem meus Carducius hos Jambos ponit;

Pretiosa gemmarum est suppellex exteris:
Natali at illa spreta sordescit solo.
Sub patrio sic nemo Vates æthere;
Sub extero sed emicat Virtus polo.

123. GEmma, annulo aureo inserta, clarosque vibrans radios, epigraphen sustinet: Lucet, Et Ornat. Gemmæ symbolo S. Mechtildem, Canonicam Regularem, intelligo, quæ in Celeberrimo Collegio Diessensi, ceu aureo virtutum ac regularis Disciplinæ annulo, non tantum plurimis *lucet* miraculis, sed & totam *ornat* Bavariam, cumprimis verò Diessensem agrum, qui gemmæ huic & cunas præbuit, & tumulum, tot indies coruscum cœlestibus prodigiis, quot nunquam non amplissimos numerat ad tantam Thaumaturgam supplices. Ne verò operosè, & contra instituti mei rationem cogar repetere, quæ Engelhardus Abbas, Henricus Canisius, Philippus Dobereiner, Raderus, aliique viri Clarissimi prolixè ac eruditè de prodigiosa hac Virgine publico evulgarunt typo, omninò velim ut *Gemmam Diessensem*, seu vitam S. Virginis Mechtildis, singulari eruditione ac miro compendio nuperrimè ab Admodùm R. & Doctissimo D. Thoma Durr, Canonico Regulari & Decano Diessensi, editam, consulas. Cæterùm virtus & scientia non tantum hominis optima sunt ornamenta, sed insuper lucem adeò copiosam diffundunt, ut non tantùm proprio intellectui, sed & exteris illustrandis deserviant. S. P. N. Augustinus: *Illuminatur anima luce sapientiæ Dei, sicut illuminatur aër luce corporeâ. Et sicut aër tenebrescit istâ luce desertus, ita tenebrescere animam intelligimus, sapientiæ luce privatam.*

124. Narrat Petrus Berchorius, Gemmam Liparæam ita existere animalibus gratam, ut ad illam intuendam turmatim confluant: unde venatores feris, quas alio modo capere nequeunt, gemmam illam exhibent, sicque accurrentes in suam potestatem redigunt. Emblemati subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei; Vel Totum Attrahet Orbem: Dei-
Mund. Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

param Virginem significans, cujus ope plurimi peccatores, ceu feræ indomitæ, ad Deum trahuntur. Ut adeò verè à S. Ecclesia salutatur *Refugium Peccatorum.* Sanctus Bernardus, ad Dei Matrem conversus: *Tu*, inquit, *peccatorem à desperationis barathro piâ manu retrahis, spei medicamen aspiras, foves, nec deseris, quousque horrendo Judici miserum reconcilies.* S. Petrus Damianus refert, latronem quoque bonum ad Christum conversum ope ac precibus B. Virginis: *Bonus latro*, inquit, *resipuit, quia beatissima Virgo, inter Crucem Filii, & crucem latronis posita, Filium pro latrone deprecabatur.* Et paulò inferiùs: *Latro in Cruce conversus: sed cur non ante? cur non resipuit, cùm JEsum in via sequeretur? cùm Crucem suam ferentem vidit & comitabatur? Tunc convertitur, cùm Maria juxta Crucem stabat: Tunc ex Latrone factus est Martyr, cùm pro eo Maria deprecabatur.* En! quàm potenter trahatur, quem Beatissimæ Virginis preces trahere conantur. Vide in in hanc rem prolixè & eruditè disserentem Alphonsum Salmeronem.

Maria V. Refugium Peccatorum.
S. Bern. ser. 2 de Virg. Deipar.
S. Pet. Damian. in serm.
Latro conversus.
Salmeron. Tom. 10. Tract. 40.

HYACINTHUS.

Caput XIX.

125. ALcibiades Lucarinus Hyacinthum hoc epigrammate loquentem sistit: CON L'AER CANGIO ASPETTO. Id est: COELI VARIATUR ASPECTU. Ipsissima hæc mei Richardi Victorini de Hyacintho est sententia: *Hyacinthus*, inquit, *qui cum aëre mutatur.* Et S. Isidori: *Cum facie cœli mutatur.* Cui proprietati etiam Solinus aliique innumeri subscribunt. Maria Virgo, hyacintho simillima, in omnes Christi patientis vultus

Rich. V. Æ. in c. 21. Apoc.
S. Isid. l. 16 Etym. c. 9. Solin. l. 32.
Maria V. supra Calvar.

vultus & dolores supra Calvariæ rupem videbatur transformata.

S. Thom. Aquin. Opusc. 20. Amans.

S. Thomas Aquinas: *Ea vis amoris est, ut talem te esse necesse sit, quale id est, quod amas, & cui per affectum conjungeris, in cujus similitudinem ipsâ quodammodo dilectionis societate transformaris.* Ad propositum nostrum explicatissimè Richardus à S. Laurentio:

Rich. à S. Laur. l. 2. p. 2. de laud. Virg.

Domine, inquit ad Christum, *una mulier astat tibi crucifixa, quæ quascunque plagas, quæcunque vulnera, quoscunque dolores sentis, & suscipis in tuo corpore, compatiendo suscipit in visceribus cordis sui.*

126. Hiacynthus, Sapphiro persimilis, cærulo ita illustri tinctus est, ut serenissimum cœlum exæquet. In eo tamen à sapphyro distinguitur, quòd malis omnibus penitus sit immunis. Unde lemma: FULGET IMAGINE COELI. Aut verbis ex sancto Hieronymo desumptis: RADIAT COLORE COELESTI. Vel, ut Carducio placet: IN SE PINGIT OLYMPUM. Vel denique ob purissimam ipsius munditiem: MACULA PROCUL.

Justus.

Homines sanctos, omnique vitiorum nævo penitus liberos, hæc imago spectat: corpore enim in terris degunt, affectus autem cœlo affixos habent. Sanctus Ambrosius id totum explicatè tradens:

S. Ambr. in Apoc. 21.

Hyacinthus, ait, *cœli sereni colorem habens, sicut sapphyrus. Sed ille maculas habet; istius pulchritudo nullis maculis deturbatur. Significat autem sanctos viros, ab omnibus sordibus peccatorum alienos, terram corporibus, cœlum mentibus semper inhabitantes.*

127. Hyacinthus ad diversos cœli vultus studiosè conformatur. Nam, S. Isidoro teste:

S. Isid. l. 16. Ethym. c. 9

Sereno perspicuus est, atque gratus: nubilo coram oculis evanescit atque marcescit. Quare epigraphen subjunxi: SERENO RIDENS, NUBILO TABESCIT.

Conformari.

Hominis prudentis & sinceri hæ leges sunt, ut proximis suis nunquam non accommodatus, dolentibus condoleat, & collætetur lætantibus. Opportunissimè meus Richardus Victorinus:

Rich. Vict. in c. 21. Apoc.

Hyacinthus, qui cum aëre mutatur, cum sereno serenus, cum nubilo nubilus, virtutem fraternæ condescensionis designat. Et Hugo Cardinalis:

Hug. Carnin. in c. 21. Apoc.

Per hunc significatur discretio Sanctorum, & compassio, quâ secundùm Deum omnibus, & in omnibus se conformant, ut omnes lucrifaciant, 1. Corinth. 9. *Omnibus omnia factus sum, ut omnes lucrifacerem; vel compatiuntur omnibus, ut* Rom. 12. *Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus.*

128. Ea est Hyacinthi durities, ut nullo, nisi adamantis acumine frangi aut incidi queat.

S. Isid. l. 1.

S. Isidori verba sunt: *In sculpturis durissimus, nec tamen invictus. Nam adamante scribitur & signatur.* Unde inscriptio: SOLO ADAMANTE SIGNATUR.

Justus soli Deo cedit.

Ita omninò servi Dei quibusvis malevolorum insultibus firmissimo pectore obluctantur, neque alios, nisi legis & timoris Divini characteres in animam suam recipiunt. Sic, tametsi Principes Sacerdotum carceris horrore, verberum duritie, ac gravissimis imperiis sanctum veræ fidei affectû in Apostolorum cordibus oblitterare niterentur, irritus tamen omnis conatus cecidit:

Act. 7. 27.

Apostoli quippe hyacinthino pectore obfirmati, nulli alteri, nisi Divinæ voluntati cedere poterant. *Interrogavit eos Princeps Sacerdotum, dicens: Præcipiendo præcepimus vobis, ne doceretis in nomine isto; & ecce replêstis Jerusalem doctrinâ vestrâ. Respondens autem Petrus & Apostoli, dixerunt: Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus.*

Mach. l. 2. 7. v. 20.

Ita etiam Machabæi responderunt Antiocho mandanti, ut contra legem Dei vescerentur suillâ: *Non obedio præcepto Regis, sed præcepto Legis, quæ data est nobis per Moysen.*

Plato in Phædro.

Huic simile est axioma Platonis: *Nulli hominû fas est discedere ab eo munere quod Deus ei imperavit.* Nam, ut alibi ait: *Illud sanctum est, quod Deo gratum est & placet.*

129. Peculiaris hyacinthi virtus est, quod humanum pectus confortet, omnemq; ex illo mœrorem depellat. Berchorius de illo scribit: *Virtutem habet confortativam, & tristitiæ, seu melancholiæ fugativam, &c.* Proinde hanc gnomam Emblematis loco sustinet: ANGORES PECTORE PELLIT. Spes firma, in æternam mercedem defixa, tam immodicas pectori humano vires subministrat, ut in calamitatibus & ærumnis omnibus triumphet. E sententia Origenis: *Hyacintho spes regni cœlorû conferri potest.* S. Jo. Chrysost. *Spes bona*, inquit, *hujus vitæ labores semper minuit.* Et rursùs: *Spes in tribulatione labores sentire non permittit.*

130. Dioscoridi constans suffragatur experientia, quòd hyacinthus omnem veneni vim è pectore humano proscribat. Berchor. verba sunt: *Veneno obviat, & toxico contrariatur.* Ut adeò hanc epigraphen jure sibi vendicet: IMPONIT FRENA VENENO. Calamitates, fortuitò immissæ, certius antidotum non habent, nisi mentem ad Divinam voluntatem, ceu ærumnarum omnium authorem, conformatam. Sola enim hæc consideratio, instar hyacinthi, omnem tormentorum vim infringit. Seneca in rem præsentem concedens, ait: *Animus noster, quæcunque fiunt, debuisse* (Divinâ voluntate) *fieri putet, nec velit objurgare naturam*, id est, res à Deo ordinatas. *Optimum est pati, quod emendare non possis: & Deum, quo Auctore cuncta proveniunt, sine murmuratione comitari.* Et paulò post: *Hic est magnus animus, qui se Deo tradidit.* S. Paulus à dæmone plurimùm afflictus, ita acerbè doluit, ut tam immodicas ærumnas, tertiâ vice deprecaretur. At ubi illas è Divina voluntate profluere deprehendit, lubens quantocius acquievit. Hâc de causa S. Laurentius Justinianus: *Nihil sanius*, inquit, *nihilque consultius esse potest, quam ut quisque totum Divinæ se committat voluntati, suum velle, suumque nolle ab eo pendere faciat, qui novit omnia, & nihil eorum, quæ fecit, odit.*

JASPIS.

Caput XX.

131. INter complures Jaspidum species, mira reperitur colorum varietas; aliæ enim, Plinio teste, sunt virides, glaucæ, ac purpureæ; aliæ cæruleæ, vel aliis coloribus tinctæ. Lucarinus tamen eos colores omnea ad tria tantùm capita reducit; unde etiam Jaspidi hanc præfixit epigraphen: UNUS, SED TRICOLOR. Significabat nimirum, hanc in uno Christo Triadem, corpus videlicet, animam, & Divinitatem, contineri. S. Bernardus: *Verbum & anima & caro in unam convenire personam, & hæc tria unum, & hoc unum tria, non confusione substantiæ, sed unitate personæ.*

132. Inter cæteras Jaspidis proprietates observat Petr. Berchor. quòd vires suas fortius exerat, magisq; resplendeat argento quàm auro inserta: *Jaspis in argento plus valet, quàm in auro, & ibi sua virtus melius elucescit.* Unde subscripsi: IN ARGENTO FULGIDIOR. Dicere volebam, Doctrinam Evangelicam, ceu gemmam pretiosissimam, omnium maximè resplendere, fructumque in fidelium cordibus uberrimum proferre, si Prædicatores innocentiâ, puritate, & vitæ sanctimoniâ potiùs, quàm scientiis instructi fuerint. Unde David cumprimis à Deo bonitatem internam, ac vitæ candorem disciplinamque animi; loco autem proftremo

mo scientiam flagitavit: *Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me.* S. Gregorius Papa: *Doctor ipse prior debet bonum ostendere, quod alios contendit cav...re. Non enim potest in prædicatione venerabiliter recipi, si prius in se honorem ministerii non præfert luce bonæ conversationis.* Interpretes S. Stephani vultum ideo purissimis radiis à Deo illustratum, ac instar Angeli resplenduisse, docent, ut ipsius sermones ac doctrinæ, aure magis benignâ ac pretio majore exciperentur.

133. Joannes Ferrus Jaspidi subscripsit: SANGUINEM SISTIT. Proprietatis hujus meminit Guido Vanninus hoc disticho:

Irriguus fulvâ sedatur Jaspide sanguis?
In gemmæ tantùm corpore frigus inest.

Haud aliter mortis ac extremi Judicii terror omnem hominis concupiscentiam, ad flagitia perpetranda nimiùm quantùm fluidam ac proclivem, sistit. Siracidis monitum est: *In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.* In hunc locum Rabanus: *Qui enim considerat, qualis est in morte, semper fit timidus in operatione: Nil quod transit, appetit, cunctis præsentis vitæ desideriis contradicit.* Et S. P. Augustinus: *Consideratio hujus sententiæ, destructio est superbiæ, extinctio invidiæ, medela malitiæ, effugatio luxuriæ, evacuatio vanitatis, & jactantiæ &c.* Sic Constantinus Magnus Christianorum sanguinem, instar Jaspidis, validissimè firmavit, qui antehac in Ecclesiæ primordiis à gentilium tyrannide crudelissimè profundebatur. De hoc eruditè canit Caussinus:

--- Veniet inclytum terris caput
Princeps pudici mite præsidium chori,
Qui Christianis rite persius acris
Græci furoris franget indomitas faces,
Bullitque toto largius rivo fluens,
Si forte Jaspin sedula admovit manus,
Repente sistit sanguis, & sidit dolor.

134. Quidam Devotus Crucifixi statuam è Jaspide efformavit, in qua sanguineæ lapidis illius venæ cruentas Servatoris plagas exprimebant: additâ inscriptione, DEUS ASPER: veluti diceret, Deum atrocissimos dolores adversus se ipsum decrevisse, ut generis humani vulnera suavissimo lenimine persanaret. Drogo Hostiensis ad Christum patientem conversus: *Fecisti*, inquit, *de corpore tuo speculum animæ meæ. Dedisti corpus tuum percutientibus, & genas tuas vellentibus, faciem tuam non avertisti a conspuentibus in te, ut alapæ tuæ alapas meas removeant, & flagella flagellis expientur, & opprobria exprobrantium, quæ ceciderunt super te, auferant à me opprobrium sempiternum.* Id tamen observes velim, hanc iconem non quidem Emblematis, sed tantùm affectûs devoti naturam sustinere.

I R I S. Caput XXI.

135. IRis in mari Erythræo nasci solita, si radiis solaribus exponatur, in vicino pariete arcum cœlestem: depingit; uti testatur S. Isidorus; Unde epigraphen præfert: RADIIS ADVERSA REFULGET. Ita sancti, sub præsentiæ ac gratiæ Divinæ radiis collocati, visibilem ac lucidissimum gloriæ splendorem è vultu suo diffundunt. Id quod non solum in Stephano licebat cernere, de quo Acta Apostolica referunt: *Intuentes eum omnes, qui sedebant in consilio, viderunt faciem ejus, tanquam Angeli:* Sed etiam hoc nostro ævo in S. Thoma Aquinate, S. Ignatio Loyola, aliisque compluribus. De gratiæ Divinæ lumine ait in rem præsentem Magnus Augustinus; *Accedis ad lumen, & illuminaris, & inter filios Dei numeraris. Si recedis à lumine, obscuraris, & in tenebris computaris. Illud tamen lumen non accedit ad se, quia non recedit à se.* S. August. Tract. 48. in Joan.

136. Vincentius Beluacensis de hoc lapide refert, quòd sub tecto collocatus, à radiis solaribus percussus, pulcherrimam colorum varietatem, arcui cœlesti persimilem, spargat; Locis verò apertis repositus, radios omnes in se ipsum colligat, omnique venustate destituatur. Ipsius iner verba ita accipe: *Sub tecto percussa sole, species ac colores arcus cœlestis in proximo pariete ejaculatur: At dicunt etiam aperto sole projectam radios in se recedentes discutere:* Epigraphen hanc subjunxi: SPLENDE AL COPERTO, ET AL APERTO E' OMBROSA. Id est: SUB TECTO SPLENDENS, SUB SOLE OBDUCITUR UMBRIS. In hac gemma ceu lapide lydio, Religiosos experiri licet; sicuti enim in Cœnobii sui solitudine plurimis virtutibus resplendent, omniumque promerentur venerationem; ita vicissim plateas pervagari soliti, indubitatam lucis & existimationis suæ jacturam faciunt. Id quod Franco Abbas clarissimo Deiparæ Virginis exemplo commonstrans, ait: *Maria, secreti amica, quietis studiosa, in cubiculo assidua, in publico rarissima, tumultus oderat, occursus fugiebat, ne sæpius visa, etsi non conscientiæ, vel famæ maculam contraheret, quam raro effugit, qui se turbis hominum ultrò immergit. Audiant Virgines, audiant cœnobialis palæstræ Professores, &c.* Vincent. Beluacens. specul. Natur. l. 6. c. 108. Religiosus. Franc. Abbas Tom 6. de Gratia Dei.

LAPIS. SAXUM. MARMOR.

Caput XXII.

137. LApis, à guttulis defluentibus excavatus Bargalio authore, hanc Ovidii gnomam præfert; ET MOLLI CAVATUR. Ita impertérritum ac generosum hominis pectus à simulatis muliercula lachrymis sese emolliri patitur. Clarissimum hujus exemplum in Samsone habeas, qui, arcanum quoddam silentio comprimere volens, paulò post succubuit; siquidem fœmina *septem diebus continuis flebat ante eum, tandemque die septima, cùm ei molesta esset, exposuit, &c.* En petram robustissimam mollibus unius mulierculæ lachrymis effractam! Eâdem omninò ratione dixeris, quosvis grandes animos ab una libidinis mollitie vinci. Ut adeò non sine dolore exclamet S. Cyprianus: *Quantos domuit una muliebris infirmitas delicata!* Denique etiam cordis obstinati durities placidâ ac benignâ corrigentis methodo commoveri solet. Egregiè S. Hieronymus: *Non quæris monachos tibi esse subjectos, & ideò magis subjectos habes. Tu offers osculum, illi colla submittunt, exhibes militem, & Ducem imperas &c.* Et meus Concanonicus Hugo de S. Victore: *Blandis dives exhortationibus placandus est, quia DURA vulnera PER LENIA FOMENTA MOLLESCUNT, & furor insanorum medico blandiente sanatur.* Lachrymæ fœmineæ. Judic. 14. 17. Libido. S. Cypr. de singul. Cleric. S. Hieron. Ep 62 Hug. Vict. Tom 3. Misc. 2. l. 2. tit. 14.

138. Lapidi, à stillantibus guttulis excavato, hanc Ovidii epigraphen nonnemo subdidit: NON VI, SED SÆPE CADENDO. Inde liquet, nullum pectus adeò esse obduratum, quin importunis ac continuis motibus tandem cedat. Eidem Emblemati hanc ego gnomam adjeci: PERCUSSU CREBRO. Verbis ex Ovidio mutuatis: Perseverantia importuna. Ovid l. 2. de Pont. Eleg. 7.

-------- Utque caducis
Percussu crebro saxa cavantur aquis,
Sic ego continuo Fortunæ verberor ictu,

Ovid l. 1. de Arte. In rem præſentem prolixior idem Ovidius, canit,

Ferreus aſſiduo conſumitur annulus uſu,
Interit aſſiduâ vomer aduncus humo.
Quid magis eſt durum ſaxo? Quid mollius undâ?
Dura tamen molli ſaxa cavantur aquâ.

Compendio totam argumenti rationem complexus S. Petrus Damianus ait: *Quid durius ſaxo? quid aquâ liquidius? & tamen à quodam ſapiente dicitur: Gutta cavat lapidem; nimirum & omnis animæ noſtræ ſoliditas, ac fortitudo deſtruitur, ſi aſſiduis inundantium, & quodammodò pluvialium verborum fluxibus atteratur.*

Lachrymæ Deum vincunt. 139. Argumento non abſimili, alluſione forſan ad Duralicentî cognomen factâ, petram porphyreticam depinxêre, quæ ſtillantibus guttulis corroſa, epigraphen tulit: DURA LICET. Ita Deus, etſi in ſacris Litteris Petra penitus invicta cognominetur, aſſiduis tamen ſuorum clientium lachrymis ſuaviſſimè emollitur. Hujus exemplum in Jacobo manifeſtum cernere licet; qui *invaluit contra Angelum, & confortatus, flevit, & rogavit, &c.* (*Oſee. 12. 4.*) Sicque precibus integrâ nocte continuatis, & aſſiduo lachrymarum deſtillantium rore effuſo, adverſus Angeli, utpote Vicarii Divini, fortitudinem prævaluit. Laconicè Magnus Auguſtinus: *Si deſideras quod non habes, funde lachrymas.* Et S. Hieronymus: *O lachryma humilis! tua eſt potentia, tuum regnum, quid plura? Vincis invincibilem, ligas Omnipotentem, &c.* (*S. Auguſt. in c. 41. de Sanct. c. 4. S. Hieron. in Epiſt.*)

140. Lapidem, à ſtillante guttulâ reptum, D. Cæſar Antonius Bendinellus hoc lemmate notavit: MOLLIOR FRANGIT. Hinc diſces, etiam ab infirmiore potentiâ plurimùm damni nobis creari, nec ullas unquam vires, quamlibet debiles, neglectim præferendas eſſe. (*Parvula nocent.*) Certè David, ſedecim annorum juvenis, turrim illam carneam, Goliathum proſtravit. Unicus capillus, ſi Plinio fidem habeas, Fabio, Senatori Romano, jugulum attulit. Unica muſca Adrianum IV. Pontificem Maximum necavit, &c. Cæterùm eodem Emblemate demonſtratur, benevolentiam, ſuavitatem, ac manſuetudinem (*Manſuetudo.*) aptiſſimos eſſe arietes, ad ſaxea quævis & obſtinata hominum pectora emollienda. Et forſan Emblematis Author poſterius hoc documentum innuere voluit, quando inſcripſit: MOLLIOR FRANGIT. (*Prov. 15. 1.*) Siquidem ipſiſſima hæc Salomonis verba ſunt: *Reſponſio MOLLIS FRANGIT iram.* S. Gregorius Nazianzenus inter cætera iræ placandæ remedia etiam iſtud affert: (*S. Gregor. Nazianz. Carm. ad verſ. Iram.*)

At cœpit ille? Protinus verbis tuis
FRANGATUR, atque MORIBUS BLANDISSIMIS.

Huic doctrinæ penitùs conformis Seneca, ad cordis humani contumaciam edomandam nullum potentius cenſet antidotum, quàm clementiam & manſuetudinem: (*Senec. l. 1. de Clement. c. 24.*) *Remiſſius imperanti melius paretur. Natura contumax eſt humanus animus, & in contrariũ, atque arduum nitens, ſequiturq; faciliùs, quàm ducitur.*

Conſuetudo. 141. Animus, ad vitia declivis, lapidem imitatur, qui è montis præcipitio delapſus, ſiſtere nequit, DONEC AD IMUM feratur. Præclarè Seneca: (*Senec. l. 1. de Ira.*) *Ut in præceps datis corporibus, nullũ ſui arbitrium eſt, nec reſiſtere, morarive dejecta poterunt, ſed conſilium omne, & pœnitentiam, irrevocabilis præcipitatio abſcidit; ità animus, ſi in iram, amorem, aliòſque ſe projecit affectus, non permittitur reprimere impetum, PARIAT illum OPORTET, & AD IMUM agat ſuum pondus.*

142. Vitiatæ naturæ noſtræ defectus & imperfectiones aſſidua induſtriâ, ſeriis reprehenſionibus, ac moderatâ caſtigatione tandem feliciſſime corriguntur haud ſecùs, atque ſcabrum & diſtortum ſaxum frequenti malleorum impulſu, & crebro ſcalpri acumine quadratur, levigaturque. Undè lemma: ARTE POLITUR. Ab hac metaphora non multùm alienus S. Joannes Chryſoſtomus in illud Pſalmi: *Conſumetur nequitia peccatorum, & diriges juſtum,* ait, *Infer ſupplicium, & ceſſare facies à vitio: quemadmodum enim putrefactiones cedunt uſtionis & ſectionibus: ità & à ſupplicio arcetur improbitas. Qui ſcinditur & uritur, ita ad ſanitatem ingreditur.*

143. Lapis, quamlibet pretioſus, ſi, ſole ſuperiùs allucente, è terra levetur, quantocyùs umbram infra ſe ſpargere ſolet. Unde Lucarinus illum, ſub radiis ſolaribus in aëre ſuſtentatũ, hoc lemate notavit: ELATIONE UMBRA. Ita ſanè complures homines in infimo fortunæ gradu nullas defectuum umbras jaciunt; at ubi dignitatum faſtigia conſcenderint, latiſſimas diffundunt. De Galba refert Cornelius Tacitus: *Major privato viſus, dum privatus fuit: & omnium conſenſu capax imperii, niſi imperaſſet.* De Nerone Emmanuel Theſaurus idipſum dicit: *Hic inter privatos optimus, inter Principes peſſimus fuit: Regno dignus, niſi regnâſſet.* Ut adeò juſtus Lipſius non abs re pronunciet: *Barbari aut viles homines, ubi licentia adeſt, plerumque ſævi ſunt: mites in ea & moderati ingenui ſanguinis, & ſtirpis.*

144. Academicus, inter Errantes Brixienſes Indifferens, ſymboli loco plurimos lapides impolitos præfert; cum dicto: AD FABRI STRUCTURAM. Ita verus obediens nulla alia, niſi ſuperioris ſui voluntate gaudet. Chriſtus, obedientiæ prototypon, Divino Patri ſuo dixit: *Non quod ego velo, ſed quod tu.* Nec aliter Regius Propheta: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Id eſt interprete S. Bernardo: *Paratum cor meum ad adverſa, paratum ad proſpera; paratum ad humilia, paratum ad ſublimia; paratum tibi Domine vacare, paratum proximis miniſtrare; paratum ad omnia, quæcunque præcipis.*

145. Serra, lapidi diſſecando applicata, & aſſiduis è vicino canali deſtillantibus guttulis humectata, epigraphen tenet: NON SINE HUMORE. Innuit videl. Juſtitiæ ferrum aſſiduo clementiæ ac præmiorum fonte temperandum eſſe; ſecùs enim, omnem ipſius operam fore irritam. Vel certè ad obduratum peccatoris cor emolliendum ſolos rigores ac caſtigationum duritiem non ſufficere, niſi inſuper benevolentiam ac ſuavitatem jungas. Doctori Melleo hîc auſcultes velim: *Fraterna correctio debet fieri cum magno moderamine. CUM GEMITU, & benevolentia, ſuo loco, ſuo tempore.* Et alibi: *Audiant hoc Prælati, qui ſibi commiſſis ſemper volunt eſſe formidini, utilitati rarò. Erudimini, qui judicatis terram. Diſcite, ſubditorum matres vos eſſe debere, non Dominos. Studete magis amari, quàm metui. Et ſi interdum ſeveritate opus eſt, paterna ſit, non tyrannica. Matres fovendo, patres vos corripiendo exhibeatis. Manſueſcite, ponite feritatem, ſuſpendite verbera. PRODUCITE UBERA: pectora lacte pingueſcant, non typho turgeant.*

146. Lapis, mediâ parte diſſectus, in utroque fragmento maculas, venas, & colores prorſus ſimiles oſtentat. Undè lemma à Lucarino inditum: ET CONFORMITATE CONSPICUI. Ita duo fratres, duo amici, & cumprimis duo ſponſi, ſummam inter ſe conformitatem ac ſimilitudinem debent oſtrant. Cleobuli conſilium erat: *Uxorem ducito ex æqualibus.* Et Pittaci: *Tu tibi ſume parem.* Denique etiam Ovidii:

Quam malè inæquales veniunt ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge nupta minor.

Non

Non honor est, sed onus, species læsura ferentes,
Si qua voles aptè nubere, nube pari.

Undè quandò Deus de Adamo dixit, *faciamus ei adjutorium simile sibi*: illud certè, Andreâ Tyraquello asserente, *quod simile dicit, non solùm ad similitudinem effigiei, sed & conditionis referri potest*. S. Josephus & Maria Virgo virtutum & meritorum similitudinem ità obstupescendam habuere, ut desponsatione utrimque dignissimâ convenerint. S. Bernardinus; *Quomodò*, inquit, *cogitare potest mens discreta, quòd Spiritus S. tantâ unione (conjugii scilicet) uniret menti tantæ Virginis aliquam animam, nisi ei virtutum operatione simillimam? &c.* Idipsum de Christo & S. Jacobo minore pronuntiare licet, quos uti cognati sanguinis, ità & genii, morum, ac physiognomiæ similitudo maxima arctissimè conjunxit, ut de illo testantur Origenes & S. Ignatius Martyr. Nec abs re hanc iconem de S. Satyro interpreter, qui S. Ambrosio, fratri suo, *in omnes vitæ partes usque adeò se studiosè conformavit, ut animi, sicut etiam corporis habitu nihil planè ab eo dissimilis, expressam imaginem præferret sanctarum virtutum, quarum in Ambrosio fratre splendor elucebat.* Tandem Ss. Apostolos Petrum & Paulum, in sanctitate, fortitudine, miraculis, dignitate, ac meritis simillimos, eâdem imagine, seu ectypo, depinges. Quippè *de quorum meritis atque virtutibus, quæ*, teste S. Leone, *omnem superant loquendi facultatem, nihil diversum, nihil debemus sentire discretum: quia illos & electio PARES, & labor SIMILES, & finis fecit ÆQUALES.*

147. Saxum, è montis cacumine devolutum, hanc Virgilii gnomam sustinet; FERT IMPETUS IPSE. Ità imperterritum militis pectus proprio Marte ad generosas expeditiones concitatur. Ipsissimus hic etiam malæ conscientiæ est impetus, quæ hominem, vitiis assuetum, per fatales vortices ad inferos præcipitem agit. Verissimè Aëlredus; *Omnis qui facit peccatum, servus est peccati. O dura servitus! quæ etiam animum renitentem plerumque cogit ad vitia; cum violentia malæ consuetudinis ad illud impellitur vitium, quod jam detestatur; ut mirum in modum, & peccatum ità velit ut faciat, ità nolit ut ploret.*

148. Lapis innato & assiduo impetu ad centrum suum defertur. Undè illum è rupe cadentem, hoc lemmate affecerunt; SEMPER AD IMA. Sanctus Andreas Corsinus id encomii sibi vendicat, utpotè in postremis & vilissimis Monasterii negotiis libentissimè occupatus. Appositè Magnus Augustinus; *Humiles tanquam petra sunt. Petra deorsum videtur, sed solida est. Superbi quid; Quasi fumus: & si alti sunt, evanescunt.* Idipsum etiam de peccatore pronuntiare licet, qui in peccatorum consuetudinem temerè prolapsus, tandem in extrema semper flagitia præceps ruit. S. Gregorius Nazianzenus;

Peccare volupe, ac declive admodum:
At semel ut in peccatum quisquam cecidit,
Quid hinc contingit? Haud jam sistitur,
Quoad in profundum gurgitem præceps ruat.

149. Ut anima prædestinata ad cœlestis Hierosolymæ structuras efficiatur idonea, omninò necesse est, eam in hoc mundo calamitatum impulsu perfici, & ad legis Divinæ perpendiculum conquadrari: haud secùs atque saxum, ad terrenas fabricas accommodandum, iterata scalprorum acie, ac frequenti malleorum ictu expoliri debet. Undè saxo elaborando subscribes; TUNSIONE POLITUR. Probè id novit Magnus Augustinus, undè ad Deum conversus, nihil ita desideravit, nisi in hoc mundo castigari & affligi. Ipsummet testem sibi luculentum audi; *Quoniam tu es; qui fecisti me, noli exterminare me, tantùm cæde, ut proficiam, non ut deficiã; tantùm TUNDE; UT PERDUCAR, non ut comminuar.* Cæterùm Emblematis figuram & epigrapben subministravit S. Ecclesia in Templi Dedicati Hymno;

Scalpri salubris ictibus
Et tunsione plurimâ,
Fabri polita malleo,
Hanc saxa molem construunt;
Aptisque juncta nexibus,
Locantur in fastigio.

150. Diversa marmoris fragmenta, in bases, epystilia, cymatia, cæterasque columnæ partes ad ædificii structuram elaborata, etiamnum tamen dispersa, nec in ordinem debitum reposita, inscriptionem sustinent; AB ORDINE FORMA. Hinc disces, civitatis aut Reipublicæ laudem ac diuturnitatem omnem à symmetria politica, debitaque civium singulorum subordinatione pendere. Petrus Gregorius; *Ad conservandos status, & personarum in Republica amicitiam, non minima erit adhibenda solicitudo in evitanda confusione, quæ levi ex causa obrepere in multitudine solet, nisi ordine disponatur debito, ut quisque quæ sibi conveniant, & debeantur, agnoscat, &c.*

Ordo in Republica.
Petr. Greg. de Repub. l. 4. c. 10. n. 1.

151. E ramentis marmoreis, diverso modo incisis, pavimenta conficiuntur, quæ opere musivo discriminata, figuras venustissimas exhibent. Carolus Bovius simile pavimentum hoc lemmate insignivit; FRACTURIS INTEGRITAS. S. Ignatium Loyolam hæc imago spectabat, qui in obsidione Pampilonensi è fracto crure prostratus, admirandam vitæ sanctissimæ integritatem obtinuit. Porrò Ss. Martyres è membris, toto corpore laceratis, miram virtutis & gloriæ integritatem obtinuerunt, S. P. Augustinus; *Martyres jam evaserunt, & in exultatione cum Christo sunt recepturi corpora jam incorrupta, eadem ipsa, quæ primò erant corruptibilia, in quibus passi sunt pœnas. Inde illis fient ornamenta justitiæ.* Cæterùm, meo Carducio Authore, illam ipsam imaginem etiam de S. Jobo interpretari licet;

S. Ignatius Loyola.
Martyres.
S. Au. Præ. in Ps. 123.

Integritas formæ fracturis orta nitescit:
Dum fractis flet Job viribus, integer est.

152. Magnum intercedit discrimen in rebus, quæ moventur motu violento, & quæ naturali. Sic lapsis sursum projectus, cùm totum motum sortiatur à virtute impressa, quantò progreditur longiùs, tantò lentiùs atque debiliùs. Atqui idem lapis, nativo motu è sublimi ad centrum suum tendens, quantò pergit remotiùs, tantò fertur & celeriùs. Undè lapis, è sublimi projectus, epigraphen sustinet. SPONTE CELERIOR. Idipsum prorsus discrimen videre est eos inter Religiosos, qui timore pœnæ; & eos, qui ex puro amore, desiderioque placendi Deo, & consequendi perfectionem statui suo debitam, opera religionis exercent; quòd scilicet illi tamdiù utcumque progrediantur, quamdiù durat aut reprehensio, aut reprehensionis metus; horum verò virtus duret ac perduret semper, crescatque usque in diem perfectum. Egregiè, ut cætera omnia, doctrinam hanc declarat S. Gregorius Papa exemplo amitæ suæ Gordianæ, in cujus dissolutiorem vitam, quamdiù germanæ ipsius Tarsilla & Æmiliana graviùs invehebantur, acriùsque eam verbis incessebant, ad maturitatem in vultu & moribus componebat sese; cessante reprehensione, mox omnis illa prior simulata gravitas, fictaque pietas evanescebat. Unde S. Ignat. Loyola hanc doctrinam, ceu viæ ac vitæ spiritualis basin proponens, ait;

Religiosus.
S. Gre. Ho. 38. in Ev.
S. Ignat. in Procem. Const. §. 1.

Interna charitatis & amoris illius lex est, quam Spiritus S. scribere, & in cordibus imprimere solet, est illa, quæ conservatura, gubernatura, atque promotura nos est in suo sancto servitio.

LAPIS LYDIUS.

Caput XXIII.

Cor est lapis lydius.

153. LApis lydius; auri sarmento vicinus, epigraphen tenet: LAPIS LICET, PURITATEM INDICAT. Vel, ut Bergalio placet: SAXUM LICET, AURI INDEX. Ita cor humanum, quantumvis lapideum, clarissimè demonstrat, num in anima quidquã virtutis aut vitii lateat. Dilucidè S. Joan. Chrysostomus: *Est lapis quidam, quo probatur aurum adulterinum, & nothum, si illi atteratur, ostenditque purum, & immixtum, incorruptumque numisma. Hunc indicem ego fidelissimorum hominum cor dixerim.* Christus, quem sacræ Litteræ Petram vocant (*Petra autem erat Christus,* in extremo judicio lapidis lydii munere fungetur, ubi aurum à plumbo exactissimè discernet. Cæterum etiam Prædicator, quamlibet vitiosus, reconditissimos Divinæ Paginæ thesauros, ipsamque adeò æternam beatitatem digito minimè dubio indicare potest.

S. Joan. Chrysost. serm. advers. Hæretic.

1. Cor. 10. 4.

Prædicator.

154. Fuit, qui lapidem lydium, diversis affricati metalli lineolis, hoc titulo insigniret: FIDES HOC UNO, VIRTUSQUE PROBATUR. Et verò si, ut superiore numero insinuavi, Petræ nomine Christus intelligatur, omninò certũ est, non fidem tantùm, sed omnes virtutes Christianas, ad Petræ illius normam examinatas, clarissimè dignosci, num veræ sint, an adulterinæ. Oleaster illa Isaïæ verba: *Mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum*, ita vertit: *lapidem probationis:* iisque hanc paraphrasin subjungit: *Ecce ego, scilicet Deus, fundo in Sion, id est, in Ecclesia, lapidem Messiam, lapidem inquam probationis, id est, ad cujus exemplar omnia alia probabuntur, an justa sint, ac si esset lapis lydius.* Cæterùm accommodatè ad hanc ideam dicere licet, tum demùm veram fidem discerni, si illam ad D. Petri ac Sedis Romanæ Petram probè exploraveris.

Christus.

Oleast. in Isaia 28.

Fides.

155. Sicuti aurum genuinum ab adulterino facilè discernitur; si adversus nigram hanc coticulam probè atteratur; ita fidem vel amicitiam nonnisi inter adversitates experiri licet. Unde adeò Paradinus monetæ, ad lapidem lydium examinatæ, opportunam hanc epigraphen subjunxerit: SIC SPECTANDA FIDES. Valerius Maximus: *Sinceræ fidei amici præcipuè in adversis rebus cognoscuntur: in quibus quidquid præstatur, totum à constanti benevolentia proficiscitur, &c.* Huic suffragatur P. Joannes Eusebius, affirmativè dicens. *Patientia lydius lapis est probando amori, nulli aureus iste affectus ita se exprimit, ita claret, ut turbatis rebus &c.* Utramque Emblematis mentem Joannes Audenus unico hoc disticho complectitur:

Fides. Amicitia.

Val. Max. l 4 c. 7. num. 1. Patientia. Io. Euseb.

Rebus in adversis patientia vera probatur;
Rebus in adversis vera probanda fides.

156. Lydius lapis utraque tam auri, quàm cupri vestigia ità studiosè detegit, ut genuinam suam conditionem abscondere aut immutare penitus nequeant. Illum proinde in exequiis Ranutii Primi, Parmensium Ducis, hoc lemmate ornârunt; LATERE NEQUIT. Mens Emblematis erat, eximio huic Principi summam in discernendo prudentiam & dexteritatem fuisse. Alphonsus Rex, cùm quendam in fatalis inimici sui laudes prolixum audiret, ad amicos suos conversus, referente Antonio Panormitano, dixit: *Hæc benedicentia, mihi credite, erumpet tandem in calamitatem inimici, nisi advertimus.* Nec fefellit eventus; nam is ipse hostem suum, sex integris mensibus summè laudatum, tandem gravissimâ calumniâ oneravit, à qua tamen ille perspicaci Regis judicio impunis abiit; quippe quod innocens, soloq; alterius livore, delatus esset.

Prudentia.

Pan. in vi. c. 1c

MAGNES.

Caput XXIV.

157. QUantumvis cœlum compareat undique stellis respersum, Magnes tamen, in pixide nautica conclusus, nullam, nisi stellam polarem, seu cynosuram respicit. Unde Lemma: ASPICIT UNAM. Hunc morem iì omnes congenitum habent, qui fiduciam & affectus suos uni soli rei consecrant. Guidonis Casonii poema est;

Principe saggio, e pio,
Una Religion sia riverita
Ne stati tuoi vera, Divina, e sola,
Da la sposa di Christo à noi mostrata.
Così i popoli tuoi viuranno in pace,
E tù in pace, e tranquillo haurai l' impero'

Ferdinandus II. Imperator Divinam voluntatem, cui assiduò affixus erat, cynosuræ loco habuit. Guilielmus Lamormainus: *Divina voluntas*, inquit, *Cynosura fuit Ferdinando, in quam unam intentus, voluntatis suæ navim semper est moderatus.* Unde piissimus Imperator dicere est solitus; *Jam pridem curæ, molestiæque me confecissent, ac in sepulchrum abdidissent, nisi me meaque omnia integrè unius providentiæ commisissem.*

158. D. Garzias Toletanus, Catalauniæ Pro-Rex, Magneti, ad Cynosuram converso, inscripsit: NUNCA OTRA. Id est: NON ALIAM. Rursus hoc Emblemate singularis animi affectus, in rem amatam assiduò defixus, significatur. Ita sacra Sponsa de se ipsa pronuntiavit: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Id est, interprete Doctore Mellifluo: *Ille mihi, quia benignus est & misericors: ego illi, quia non sum ingrata. Ille mihi gratiam ex gratia: ego illi gratiam pro gratiâ. Ille mihi & non alteri, quia una sum columba ejus: EGO ILLI ET NON ALTERI, non enim audio vocem alienorum.*

159. Inter cætera D. Berlingerii Gessi Emblemata Magnes cernitur, qui blandâ cynosuræ virtute, ceu fascino, abripitur, & assiduò in illam defigitur. Unde Petrarchæ lemma: CONVIEN CH' IO SIEGUA. vel; CONTRASTAR NON POSSO. Id est, SEQUOR ATTRACTUS. Vel: NON RESISTERE POTENS. Eadem amoris est violentia; nam humanum pectus, à mulieris gratiosæ præsentia abreptum, nonnisi ægerrimè se avelli patitur. Porrò hoc Emblemate etiam gratia efficax, seu ut vocant, vocatio congrua significatur, quâ Deus mortalium animas ad se insequendum invitat, easque, quantumvis obstinatas ac rebelles, in supremæ voluntatis suæ sententiam suavissimè pertrahit. Magno Augustino teste: *Trahuntur homines, non ut nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant.*

160. Magnes, in stellam polarem defixus, hanc à me epigraphen recepit: IN TE UNA QUIESCA. vel: TU MIHI SOLA QUIES. vel, ut Lucarino placet: QUIESCIT IN UNA. Certè anima nostra quietem aut tranquillitatem ullam, nisi in Deo, reperire nequit. S. P. Augustinus optimo animo ad Deum conversus, exclamat: *Versa & reversa in tergum, & in*

& in latera,& in ventrem,& durà sunt omnia, & tu so-us requies. Et alibi; *Fecisti nos ad te, & inquietum est or nostrum,donec requiescat in te.* Parenti concolor li-ius,meus Concanonicus,Thomas à Kempis, *Nemo,* riquit, *stabilitur in bono creato: sed tantùm in Deo solo, ummo bono.*

161. Magnes unicè versus stellam polarem,nun-quam in occasum vergere solitam, defixus, epigra-phen reddit; INOCCIDUAM, seu INOCCIDUA SEQUOR. Præclaro hoc ectypo verum Dei servum depingere icet,qui,caducas mundi voluptates abominatus,ad cœlestes & nullo unquam ævo intermorituras opes nicè anhelat. Regii Psaltis suspiria erant ; *Quid nihi est in cœlo,& à te quid volui super terram ? Deus ordis mei, & pars mea Deus in æternum.* E Magni Augustini sententia; *Si cor esset qualitercunque suspi-ans in ineffabilem gloriam; sæculum non amaremus, & d eum, qui nos vocavit , piâ mente perpetuò pulsare-nus.*

162. Serenissima Mediceorum familia,in palatio uo Mediolanensi,pyxidem, acu magneticâ instru-tam,exhibet;cum adverbio Gallico; DROIT. Id est; *directè.* Innuit videlicet,sicuti Magnes rectò tramite versùs stellam suam polarem fertur , itá Principum llorum operationes omnes ad justitiæ metam adeò studiosè comparatas esse, ut ab æquitatis aut ratio-nis lumine nec minimùm deflectant. Eodem planè modo quivis justus suas actiones ad directum solius egis ac gloriæ Divinæ perpendiculum exigit, omni lio humano aut caduco fine procul rejecto. Siraci-des,luculentus sibimet testis,ait; *Ambulavit pes meus TER RECTUM.* Vel ut Vatablus vertit; *Pes meus RECTA ingressus.* Eò collineans S. Ignatius Loyola, uis Religiosis id documenti tradidit; *Omnes rectam habere intentionem studeant , non solùm circà vitæ suæ statum: verùm etiam circà res omnes particulares.*

163. Acus magnetica,licèt tenuissimo cardine ni-xa,in æquilibrio pendeat , & assiduo palpitet motu, semper tamen sidus suum polare respicit. Undè in-scriptio; UNDEQUAQUE AD IDEM. Itá constans ani-mus, quantumvis famæ ac honoribus conquirendis fatigatus,affectum tamen suum nunquam non in re mata defixum habet. Ambitiosus quoque avarus, & reliqua hominum sceleratorum farrago,etsi variis negotiis distracta, mentem tamen à vitiis nunquam abstrahit,semperque eò anxiè abripitur,quò immo-dos suos affectus ac pravas consuetudines inclinare sentit. S. Greg. Nyssenus; *In omni re difficilis est , quæ expugnetur consuetudo,cùm multam ad attrahendum in se animum,efficiendumque vim obtineat.*

164. Magnes ferrum natura sua attrahit,illudque immotus movet,rapitque in suas partes.Quare Bar-galius magnetem,ferro vicinum, hoc lemmate insi-gniit; IMMOBILI MOVET. Eandem vim in Deo ve-neratur Boëtius,quando canit,

--- *Immobilisque manens dat cuncta moveri.*

Nec solius Magnetis est virtus illa , quod ferrum immotus movere, & ad se pertrahere possit; nam etiam aurum,tametsi metallum naturâ suâ stupidum, ac humi vel suprà mensam projectum , incautos ho-minum mundanorum animos validissimè rapit. In hanc rem eruditè nonnemo cecinit;

Quod ferro magnes: humanis cordibus aurum est;
Consensu tacito ferrea corda trahit.

Accommodatè Magnus Augustinus; *Avarus fervet in amore auri, tu Christiane ferve in amore Christi, & eris beatus in regno Christi.*

165. Patres Societatis Jesu Romæ Emblematis loco Magnetem præferunt , qui cumplures annulos instar catenæ sibi mutuo affixos attrahit; cum lem-mate, ARGANIS NODIS. Eoque concordiam & mi-ram affectuum suorum sympathiam significant. Op-portunè in hoc argumentum S. Gregorius Nazian-zenus, *Eodem modo,* inquit, *erga me affecti esse videmi-ni,quo ferrum erga Magnetem : nam & ex me pendetis, & alii ex aliis mutuo nexu cohærentes,& omnes ex Deo, ex quo omnia,& in quem omnia.* In hac Magnetis vir-tute idem Nazianzenus vim illam attractivam reco-lit, quâ virorum pectora à sexu muliebri ad innu-meras vitiorum sordes abripiuntur. Undè *adversus mulieres se ornantes* gravi oratione pronuntians , ait ; *Hoc verè dicam, nihil ex omnibus iis,quæ mulieres cum juvenibus joco dicunt vel faciunt, aculeo caret. Omnia enim inter se cohærent,non aliter ac ferrum à magnete tractum,alia multa deinceps trahit.* D. Gregorius Co-maninus S.Mariam Ægypticam , Divinâ virtute è terra in extasin raptam,hoc poëmate proponit.

Concor-dia. | S. Gre. Na. Orat.12. de se ipso. | Fœmina. | Idem Orat. adv mul. se ornante. | Gre com. Canz. 1 p. 1

Viva Dio calamita
D' amor, lei d' amor languida traea ;
Ella ch' indi pendea,
Seco alzava da terra il carnal pondo,
Spett acol fatto à la natura,al mondo.

166. Alcibiades Lucarinus Emblematis loco Ma-gnetem figuravit,qui complures annulos, mutuo ac successivo nexu instar catenæ cohærentes , attraxit; cum lemmate ; NEC MULTITUDINE , NEC PONDERE. Itá negotiator,aut minister industrius , quantumvis rerum agendarum copiâ & pondere pressus , vires suas nunquam despondet. Cumprimis tamen hæc idea assiduos & indefessos hominis avari labores exprimit, quem nec opum possessarum multitudo, nec possidendarum gravissimæ difficultates unquam exsatiant,aut tranquillum reddunt. De his Corne-lius à Lapide; *Avari,* inquit, *operantur noctes & dies, ac immodicis laboribus vires corporis & animi consu-munt,ut ditentur: hi enim uti lucro , ità labore non sa-tiantur , suntque inexplebiles.* Audi Magnum Aug. *Concupiscis satiare avaritiam? O vota inania, & facta nequissima! Exspectas ergò satiare avaritiam? illa te po-test premere, tu illam non potes satiare.*

Negotiator activus. | Avarus. | Cor. à Lap. in Prov. c. 18. v. 9. | S. Aug. ser. 22 de ver. Apost. c. 3.

167. Magnes,è sublimi suspensus,& diversa ferri fragmenta attrahens,à Comite Emmanuele Thesau-ro inscriptum retulit. VI SUAVI. Eoque suavem il-lam affabilitatem significavit,quâ Philippus III. Hi-spaniarum Rex (veluti catenulas aureas,instar Her-culis Gallici , suprà linguam portâsset) quorumvis hominum animos in suam sententiam rapere po-tuit. Undè ad illum conversus,canit ;

Plus tua,quàm pridem Rhodopëii carmina vatis,
Mulcebant animos dulcia dicta feros , &c.

Genuino hoc Emblemate maximas eloquentiæ vi-res exprimere licet,ut alio loco diximus ; Mag. Au-gust. sapientissimo judicio, *Eloquens doceat, delectet, flectat. Docere enim necessitatis est,delectare suavitatis, flectere victoriæ est.*

Affabilitas, eloquens. | S. Aug. l. 4 de doctr. Chris. c. 12.

168. Idem Lucarinus, diversas gratiæ Divinæ o-perationes explicaturus,Magnetem pinxit qui com-plures annulos successivè attraxit, virtute tamen er-gà longiùs remotos semper infirmiore. Undè lem-ma; SUFFICIENTI, AT DISPARE VI. Ad propositum nostrum explicatissimè Orator aureus , *Quemadmo-dum spiritus ille sensibilis , qui ex cerebro per nervos in corpus descendit , non simpliciter omnibus omnia tradit , sed juxtà cujusque membri analogiam , plus illi , quod plus; & minus ei , quod minus capere po-test : ità & Christus. Ipsius enim providentia , cha-rismatumque subministratio , uniuscujusque membri,* ani-

Gratia Dei. | S. Jo. Chry. hom. 11. ad Ephes.

animarum videlicet earum, quæ velut membra quædam illi adaptatæ sunt juxtà mensuram & analogiam incrementum facit.

169. Didacus Saavedra Author est, Principis vultum semper versus Orthodoxæ Religionis polum defigi debere; sicuti in pyxide nautica Magnes nunquam non ad cynosuram convertitur. Emblemati hanc subjunxit epigraphen; IMMOBILIS AD IMMOBILE LUMEN. Ex hac idea perseverantiam, in quavis virtute indefessam, discas velim. Certè instar Magnetis à cœlesti Cynosura nunquam se
Perseverantia. dimoveri passa est S. Agnes Virgo & Martyr; nam Divino Sponso semel consecrata, animum suum ità inseparabiliter ei affixit, ut nec equitis cujusdam Romani nobilitas, ac divitiæ, nec illius juventus &
P. Herm. Hug. l. 3. supp. r. 4. forma liberalissima, illam unquam potuerint in adversam partem pertrahere. De hac P. Hermanus Hugo canit;

Nympha puellarum pulcherrima Romulearum
Agnes, Ausonio sponsa petita proco.
Absit, ait, juvenis; mea ne tibi fœdera speres,
Jam mea cælestis fœdera sponsus habet.
Hunc ego non alium, solum hunc ego diligo sponsum,
Nemo potest uno tempore amare duos.
Sic ubi Magnetis vim ferrea linea sensit,
Semper ad agnatas vertitur alta poli.

S. Aug. in Ps. 67. S. P. Augustinus; *Hæc est mors optima, ut in cupiditatum cohibitione à terrenis in spe cœlestis hæreditatis, homo usque in finem perseverans, diem vitæ hujus ultimum claudat.*

170. Magnes, unâ cuspide ferrum attrahere solitus, altera ferrum aliud repellit. Undè inscriptio; TRAHIT, ET RETRAHIT. Hæc Magnetis pro-
Princeps pius & justus. Porta de mirabil. magg. c. 23. prietas inter alias observata est Joanni Baptistæ Portæ; eaque Abbas Thesaurus significavit, Philippi III. Hispaniarum Regis facundia bonos omnes fuisse attractos, adulatores verò exterritos. In hoc argumentum canit idem Thesaurus;

Armant sceptra manus, mulcet facundia linguam,
Hinc amor est tantus, quàm timor indè reis.
Quos habet ista minax hostes, habet inde clientes,
Ad linguam fugiunt, qui timuere manus.

Porrò justus una parte ad virtutem trahit, altera à
Justus. S. Aug. in Ps. 144. vitiis retrahit. S. P. Augustinus; *Laus Dei in via te constituens, ostendere tibi debet & quid diligas, & quid timeas; & quid appetas, & quid fugias; & quid eligas, & quid rejicias.*

171. Tabula hydrographica, pyxidi nauticæ vicina, lemmatis loco binas has voculas pronuntiat; TE DUCE. Nam Magnes in vastissimo pelago Du-
Consiliarius. cis munere defungitur, & per invios fluctus directum iter ostendit. Haud aliter boni Consiliarii ad-
Gratia Dei miniculo pergravissima quæque mundi discrimina securi incedimus. Item sanctæ fidei, Divinæ gratiæ,
Angelus custos. ac tutelaris Angeli ductu ad felicitatis æternæ portum appellimus. Et verò quod S. Angelum Custo-
Pet. de Nat. l. 5. c. 8. dem attinet, Petrus de Natalis de S. Martyre Torpete disserens, ait; *Cujus corpus in navicula cariosa, cum cane & gallo & mure exponitur, ut vel à bestiis roderetur, vel in mare mergeretur: ANGELO tamen DUCE navicula ad Hispaniam devenit.*

172. Magnes, aliquot ferri fragmenta attrahens,
Meritum. epigraphen sustinet; ET PONDERA TRAHIT. Cardinalis Cæsar Montius hac icone significabatur, qui suis meritis ac virtutibus gravissima Oratoris Archi-Episcopi, ac Patriarchæ munera ad se traxit.
Peccator. Nihil tamen abs re dixerim, si eandem de peccatore interpretatus fuero, qui instar tetri & obstinati lapidis, innumera suppliciorum tam æternorum quàm temporalium pondera in se unum accumulat. Opportunissimè tamen Verbum Incarnatum concernit, quod instar Magnetis, durissima peccatorum corda in sinum suum amabilissimè pertraxit. S. Hieronymum audi in hæc verba ratiocinantem; *Si enim in Magnete lapide hæc esse vis dicitur, ut ferrum trahat, quantò magis Dominus omnium creaturarum, ad se trahere poterat, quos volebat.* Ita quoque *doctrina Salvatoris* asserente P. Julio Nigronio, *per vehementem suasionem, sensibus incognitam, corda rapit ad se, ac retinet ferrea peccatorum.* Denique Maria Virgo, instar Magnetis vicacissimi, cùm ad se ipsam, tum ad virtutis amorem trahit ferrea & obstinata quæque peccatorum corda. Bernardinus de Busto; *Tertium,* inquit, *quod attrahit, est proprietas naturalis, sicut apparet de Magnete attrahente ferrum: & ideò ipsa Virgo nos ferreos, id est in malo obstinatos, & duros debet attrahere propter proprietatem suæ misericordiæ; sicut enim Deo est proprium misereri semper & parcere; sic etiam & Matri ejus.*

173. P. Camillus Anticus è Societate Jesu, vir magni ingenii, calamo suo, ceu, virga Mosaica, pretiosas sequentium Emblematum aquas è petra Magnetica elicuit. Magnetem enim sub stellato cœlo expressit, qui ad stellam polarem, in ursæ minoris cauda hærere solitam, hoc lemma pronuntiat; UNA TRAHIT. Dicere volebat, Academiam suam Pistoriensem maximo affectu in Ursam, Civitatis Pistoriensis insigne ferri. Rectiùs tamen id de B. Virgine intellexeris, quæ una clientes sibi devotos in suum amorem & venerationem trahit. *Totis ergò medullis cordium,* ait integerrimo affectu S. Bernardus, *totis præcordiorum affectibus, & votis omnibus Mariam hanc veneremur. In omnibus siquidem, & per omnia providens miseris, trepidationem nostram solatur, fidem excitat, spem roborat, diffidentiam abigit, erigit pusillanimitatem.* Eodem Emblemate quemvis hominem, uni soli rei affixum, significare licet. Hoc sensu D. Archangelus Conter canit;

Sicut & una trahit magnetem stella superna;
Unus amantis amor sic mea corda trahit.

Cumprimis tamen eos hæc imago concernit, qui fœminam vel ex Ursinatum familia, vel cui Ursulæ nomen, deperiunt.

174. Pyxis nautica, singulas præterlabentis Solis horas ac tempora exactè indicat, quando acus magnetica suprà transversam lineam firma persistit. Undè subscribes; OPEROSA QUIES. Ità anima contemplativa, etiam dum quieti indulget, plurimùm operatur. S. Petrus Damianus; *Si laboris delectat exercitium, habet sancta quies laborem suum.* S. P. Augustinus hanc in operando quietem ait esse Dei propriissimam; *Non itaquè in ejus vacatione cogitetur ignavia, desidia, inertia. Novit quiescens agere.*

175. Emblematis loco horologium Lunare figuravi, quod à Magnete dirigitur; cum lemmate, LABOR OMNIS IN UMBRA. Academicos obscuros hac icone afficies, qui vel labores suos inter nocturnas tenebras perficiunt; vel compositiones proprias caligine & obscuritatibus respergunt. Peccator accommodatè ad hanc ideam, nonnisi in tenebris operari amat. Hoc sensu Servator; *Dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem, erant enim eorum mala opera. Omnis enim, qui malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus.* Et Prudentius;

Versuta fraus, & callida
Amat tenebris obtegi,
Aptamque noctem turpibus
Adulter occultus fovet.

176. Ut demonstrarem, quanta facilitate homo mun-

mundanus à rebus cœlestibus ad terrenas abstrahatur, pyxidem nauticam, ferro vicinam, pinxit cum lemmate, FACILIS REMOVETUR AB ALTO. Acus enim magnetica, ubi ferrum aut fragmentum magnetis vicinum senserit, mox à polari sidere avelli, & ad illud sese convertere solet. S. Cyprianus athletharum quorundam miseriam acerbè deplorat, qui, in Divinis obsequiis gravissimos carnificum & tyrannorum cruciatus tranquillo animo perpessi, maxima insuper miracula in vivæ suæ fidei testimonium operati, tandem à Deo & fide defecerunt; sed quid obsecro, tantos giganthes dejecit? *Una*, inquit, *muliebris infirmitas delicata, quæ cùm sit vilis, & misera, de magnis efficit prædam.* Hem! miseram conditionem! quæ facillimo unius blandientis mulierculæ negotio ab infinita felicitate in extremam perniciem præcipitatur. Certè Petrus, quatuor duntaxat ancillæ voculis perculsus, à Deo suo recessit. David, unico oculorum obtutu in fœminam defixo, omnem abjecit honestatem. Sapritius ob unicam odii exardescentis scintillam, cœlo & Martyrii coronâ excidit, &c.

177. Pyxis nautica, in mediis undis suprà navigii puppim collocata, epigraphen reddit; ERRANTEM DIRIGIT HÆRENS. Hinc constat, illum deniquè optimas Magistri & Rectoris subire vices, qui in cepta virtute constans persistit. S. Isidorus Pelusiota; *Qui sermonem de Deo excitaturus est, hunc vitæ ac morum virtutibus elucere oportet.* Et S. Petrus Chrysologus *Magisterium stat de scientia, sed magisterii auctoritas stat de vita: docenda faciens obedientem perficit auditorem. Docere factis, est sola norma doctrinæ: doctrina in dictis scientia est; in factis virtus: scientia ergò illa vera est, quæ fuerit mixta virtute.*

178. Navis, ad montes magneticos pertracta, iisque validè connexa, inscriptionem tenet. HÆRET, NE LONGIUS ERRET. Ita Religiosi, ne inter errantis sæculi fluctus naufragium sustineant, Deo, ceu magneti fortissimo, arctis colligantur vinculis. De his S. Gregorius Papa; *Ligati vinculis disciplinæ Dei, nequaquam ad ea, quæ exteriora sunt, vagantur. Et quasi gressum operis immobilis figunt, dum à conditoris desiderio nusquam discedunt.* S. Petrus Damianus, in illud Sacræ paginæ præceptum commentatus, *Levitæ per gyrum tabernaculi figent tentoria;* inquit, *si ex præcepto Domini Levitæ castra sua juxta tabernacula figunt, nec secedere tabernaculo, vel inter turbas habere hospitium permittuntur: cur nunc Clerici juxta Divinæ constitutionis edictum abhorreant apud Ecclesiam degere? &c.*

179. In Indiæ oris integros montes magneticos reperire est, qui naves, incautè propinquantes, violento impetu adoriuntur, simulque ferramenta omnia lignis præfixa, dissolvunt, & ad se trahunt; reliquo navigio quassato, & laxatis compagibus in fluctuum ludibria disperso. Hâc de re Petrarcha;

> *Una pietra è si ardita*
> *Là per l' Indico mar, che da natura*
> *Tragge à se il ferro, e' l fura*
> *Dal legno in guisa, che navigli affunde.*

Idipsum testatur S. P. Augustinus; *Narrant Nautæ nostrates, in ima India esse maritimas cautes magneticas, quæ medio cursu navigia, si quid sit in eis ferri, vel clavus unus sistant, detineant, attrahant.* Alios authores complures in suis Diebus Canicularibus enumerat Simon Majolus. Hâc doctrinâ nixus P. Camillus Anticus, montem magneticum depinxit, qui dissolutâ nave, ac tabulis passim per undas fluitantibus, illius ferramenta tenacissimo nexu ad se attraxit. Epigraphen subjunxit; ET LIGAT, ET SOLVIT, Eadem Pontificis Maximi, omniumque Delegatorum est facultas; quibus Servator in S. Petri Personâ dixit; *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis.* Undè Synodus Alexandrina, è Concilii Nicæni sententiâ, ad Felicem Papam scripsit; *Romanæ Sedi ab ipso Domino potestatem ligandi & solvendi, speciali privilegio super alios esse concessam*, uti Cornelius à Lapide in illum Matthæi locum refert. Clarissimè idipsum testatur Rabanus his omninò verbis; *Hæc autem ligandi atque solvendi potestas, quamvis soli Petro data videatur à Domino, tamen & cæteris Apostolis datur, nec non etiam nunc Episcopis ac Presbyteris omnibus Ecclesiæ.* Pontifex Maximus. Mat. 16 19 Cor. à Lap. hunc in lo. Raban. in Caten. aur. bis.

180. Ferrum, quod, è suprema rupe jamjam lapsurum, solâ magnetis virtute in sublimi suspenditur, ac sustentatur, epigraphen à magnete pronuntiatam accepit; NI RAPIARE, CADIS. Hominem hæc imago significat, sine gratiæ Divinæ adjutorio in mille calamitatum præcipitia ruiturum. De se ipso Prophetes Regius candidè fatetur; *Nisi quia Dominus adjuvit me, paulò minùs habitâsset in inferno anima mea.* De Patriarcha Loth testatur Moyses, quod, nisi Angelorum manibus comprehensus, ac è Sodomis eductus, extremam perniciem sustinere debuisset. *Dissimulante illo, apprehenderunt manum ejus, & manum uxoris, ac duarum filiarum ejus, eò quod parceret Dominus illi. Eduxeruntque eum.* Hunc locum interpretatus Cajetanus, ait; *His verbis ratio violenta salutis redditur, non justitia mulierum, nec justitia Lothi, sed misericordia summi Dei peculiaris ergà Loth.* Et prior illo S. Ambrosius; *Penè Loth non est profectus, ut evaderet, nisi urgentibus Angelis, & tenentibus manus ejus, egredi coactus esset. Non ergo profectus, sed eductus est.* Sacra Sponsa, trahenti Deo nonnihil obluctata, dulcissimas has invitantis voces inaudiit; *Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea.* Sed quanti eidem hæc socordia steterit, prolixè Theodoretus in hæc verba recenset; *Quantùm pariat detrimenti pigritia, & quantùm laboris afferat ignavia, hinc perdiscamus. Dum enim excusat se sponsa, nec statim sponso januam vult aperire; cogitur paulò post non solùm ad januam usque progredi, sed civitatem percurrere, & plateas circumire, atque in custodes incidere, à quibus vulnera etiam accipit, & vix sponsum invenit exoptatum. Quod si statim vocanti paruisset, hæc omnia incommoda evasisset.* Vocatio Dei. Psal. 93.17 Gen. 19.16. Cajet. in hunc loc. S. Ambr. in hunc loc. Can. 5. 2. Theodoret. in hunc loc.

181. Juvenis, qui terrenis voluptatibus distractus, vocanti Deo respondere negligit, ferro se non absimilem probat, quod inter quatuor Magnetis fragmenta, æquali relicto spatio, ac medio loco collocatum, à nullo attrahi solet. Epigraphen subjunges; NON TRAHITUR, QUIA DISTRAHITUR. Emblematis mentem hoc epigrammate explicat D. Joannes Paschalius; Vocatio rejecta.

> *Ferrea dum magnes mediat per frusta, quiescit*
> *Nec trahit: assuetum copia sistit opus.*
> *Quis vetat attractum? Tractum distractio tollit,*
> *Copia sic rerum distrahit axe viros.*

Porrò homo, orationi deditus, ad Deum non trahitur, nec gratiam aut præmium ullum promeretur, si simul ad alia negotia mundana extrà Deum distrahatur. S. Gregorius Papa; *Illam orationem Deus non exaudit, cui homo, quando psallit, non attendit.* Verè canit tritus ille versus; Oratio distracta. S. Greg. in homil.

> *Pluribus intentus, minor est ad singula sensus.*

182. Duorum ingenia, in negotiis pertractandis penitùs conformia, geminos Magnetes imitatur, qui intrà separatas suas pyxides collocati, sympathiam adeò arctam ostendunt, ut unius pyxidis magnete à manu Conformitas.

manu quâdam commoto, mox etiam alter nativo & occulto impetu palpitet. Undè huic iconi epigraphen subjunges; MOVET UNUS UTRUMQUE. S. Patriarcha Josephus, Virginis Deiparæ sponsus, dum precum suarum efficaciâ Virginem sponsam permovit, simul etiam iratum Deum ad misericordiæ significandæ motum compulit. Vel certè *movet unus utrumque*, dum Virginem Sponsi titulo, Jesum verò patria sua potestate movens, pro votis omnia impetrat. Opportunè Joannes Eckius; *Usque adeò mutua illa Josephi cum Domino Jesu & Virgine Maria conversatio immensam ejus auget sanctimoniam & dignitatem: unde sperare licet, quod quidquid filium suum Christum rogaverit Joseph, vel etiam conjugem dilectissimam Mariam, ejus rei repulsam passurus sit nunquam.*

S. Josephus.
Jo. Eck. hom. 2. de S. Joseph.

183. Magnetis fragmentum propriam sibi catenam implicans, subscriptionem habet; SUA VINCULA VINCIT. Ita avarus iis ipsis pecuniis captivum se intricat, quas in crumenam assiduâ industriâ coacervat. Nec aliter lascivus cor suum infami cuidam mulierculæ alligat, à qua mentis suæ catenas & extrema quæque experietur. Emblematis tamen applicatione omnium nobilissimâ, de S. Paulo id interpretaberis, qui in carcere ligatus, proprii carceris sui custodem reti Evangelico implicavit. S. Joannes Chrysostomus illa Apostoli verba explicans, *Virtus in infirmitate perficitur*, ait; *Tunc mea potentia demonstratur, quando vos in imbecillitate estis, & per vos, qui videmini esse debiles, prædicationis verbum augetur, & ubique dispergitur: quando igitur in carcerem, innumeris susceptis verberibus, deductus fuit, carceris custodem vinxit.*

Avarus.
Lascivus.
S. Paulus Apostolus.
2. Cor. 12. 9.
S. Jo. Chry. hom. 1. de Popul.

184. Magnes, in montis fastigio collocatus, aliquot ferri laminas ab imis cuniculis virtute suâ extrahit. Undè lemma; TRAHIT ARDUUS IMA. Ita omninò Prædicator aut Magister, virtute ac meritò sublimis, è vitiorum abysso peccatores eripit. Inter cætera S. Eutichii, Patriarchæ Constantinopolitani, encomia, Eustatius Presbyter etiam hoc recensset; *Quantò quis illi magis hærebat, tantò magis attrahebatur, eodem erga illum affectus modo, quo erga magnetem lapidem ferrum, quod arcana quâdam naturali illius vi trahitur.* In S. Valerici Abbatis vitâ narrat apud Surium Author anonymus; *Quemadmodum magnes lapis ferrum ad se trahit; ita etiam gratia Dei, quæ in sancti viri vultu, verbisque, & moribus relucebat, permultos ad vitæ ejus piam quandam, ferventemque æmulationem invitavit & adduxit.* S. Gregorius Papa illud Isaiæ doctè & opportunè interpretatus, *Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion, exalta in fortitudine vocem tuam*, inquit, *Ut qui cælesti prædicatione utitur, ima jam terrenorum deserens, in rerum culmine stare videatur, tantòque faciliùs subditos ad meliora pertrahat, quantò per vitæ meritum de supernis clamat.*

Prædicator.
Eusta. Pre. in vita.
Sur. 1. Apr. Exemplũ bonum.
Isa. 40. 9.
S. Gre. Pap. p. 2. Pasto-ral. c. 3.

185. Hominem terrenum relictis virtutibus ad res vanissimas converti solitum magneti comparabis, qui supra tabulam suspensus, catenam ferream attrahit; margarithis ac pecuniis, quæ ibidem magno cumulo jacent, contemptim neglectis. Epigraphé addes; PRETIOSA RELINQUIT. D. Joannes Paschalius, Canonicus Regularis, in rem præsentem canit;

Mundanus.

Indicat ad viles homines convertier umbras
Magnes, qui ferrum lambere semper amat.
Dives id aspecis hunc cingat copia gemmis,
Hunc tamen ad clavum ferreus urget amor.

Eadem magnetis indoles, neglecto auro, vilissimas ferri reculas lavare solita, Respublicas illas, sive sacras, sive profanas, concernit, quæ minoris meriti ac minimi ingenii homunciones ad dignitatum fastidia evehunt, viris clarissimis penitùs præteritis. Cæterùm de priore Emblematis sensu opportunè ait Magnus Augustinus, *Sicut amor immundus inflammat animam & ad terrena concupiscenda, & peritura sectanda vocat perituram, & in ima præcipitat: sic amor sanctus ad superna elevat, & ad æterna inflammat, & de profundo inferni levat ad cælum.*

Electio indignorum.

186. Cordis humani constantiam, inter quosvis calamitatum æstus inconcussam, pyxidi nauticæ similem statui, quæ ab Oceani fluctibus jactata, acum magneticam servat immotam, & continuò in sidus suum polare defixam. Epigraphen addidi; AGITANT ADVERSA QUIETUM. Tullii sententiâ, *Vir est, qui contra biformes fortunæ eventus, uniformi mentis constantiâ munitur præmunitus.* In rem præsentem canit vernaculo poëmate Guido Casonus,

La costanza è virtù chiara, e sublime,
Che ama la gloria, ce de suoi rai s' adorna;
Ella è un fregio de gli animi, un RIPOSO
DE LE MENTI AGITATE, indústre fabra
D' alte fortune, IN ALTERABIL SEMPRE
In ogni stato; poiche non dispera
Ne gl' infortuni, e non sollieva il volo
Ne lieti auvenimenti.

187. Magnes, in pyxide nauticâ per medias Oceani procellas jactatus, nunquam à polo suo arctico distrahitur. Undè inscripsi; NEC ADVERSA RETORQUENT. Talem omninò mens humana se probat, quando calamitatum æstu concussa, nunquam à virtutis centro deflectit. S. Gregorius Nazianzenus;

Mœror, voluptas, dedecus, penuria,
Opes, honor, ferocitas, metus, throni,
Sicut volunt, eant, fluant: nihil viri
Hæc fluxa constantis movent solertiam.

E Justi Lipsii sententia, *Mare quoddam est hæc vita, fluctus in ea assidui, sæpè tempestates, & iterum malacia aliqua & tranquillitas distinguit. Felices, qui ut peritis & duriores nautæ assueverunt; nec ad singulas concussiones nauseant & ægrescunt.*

188. Nonnulli opinantur, ferrum non à Magnete, sed magnetem à ferro trahi. Undè Emblematis loco pyxidem nauticam cum sua acu magnetica pinxi, quæ, aliàs nativo impulsu in stellam polarem defigi solita, à vicino gladii aut sagittæ cujusdam ferro rapitur, & è sidere suo distrahitur. Undè epigraphen subjunxi; A SUO DISTRAHIT ASTRO. Ita sanè anima toto affectu in Deum defixa staret, nisi cruento fatalis odii ferro, aut lascivi amoris jaculo in adversam partem retraheretur. Porrò ferri nomine militiam intelligere licet, quæ mentem à Deo distrahit, & hodierno cumprimis militandi more, in omnem vitiorum libidinem rapit. Verissimè dixit Petrus Blesensis; *Qui contra inimicos Crucis vires suas exercere debuerant, in potibus & ebrietatibus pugnant. Vacant otio, marcent crapulâ, vitamque degenerem in immunditiis transigentes, nomen & officium militiæ dehonestant.*

189. Pyxidem nauticam, cum acu sua magnetica in phaselo marino figuratam, hoc lemmate donavi; IMMOTA GUBERNAT. Providentia Divina hoc symbolo adumbratur; quippè quæ vastissimum mundum immota gubernat. Salomon id dilucidè testatus, ait; *Tu autem, Pater, providentia (IMMOTUS in te permanens*, ut D. Ambrosii ore canit S. Ecclesia) *GUBERNAT: quoniam dedisti*

& in

in mari viam, & inter fluctus semitam firmissimam, ostendens, quoniam potens is ex omnibus salvare, &c.

190. Magnes annulo ferreo sociatur, cum lemmate; Facit Utraque Unum. Ita prorsùs Beata Virgine, ceu Magnete, tractus est Deus ad assumendam carnem humanam. Undè rectè Deipara Virgo à Buteone vocatur. *Causa unionis omnium cum Deo;* Et à S. Chrysologo, *Specimen gemmæ, omne pretium excedentis.* In rem præsentem canit Emblematis Author, P. Jacobus Masenius;

Hinc jacet oppositus magnes jacet: annulus inde,
Quos suus occulto glutine stringit amor.
Stringitur humanâ Divum sapientia carne:
Virgo fuit magnes, annulus ipse Deus.

191. Lingula Magnetica occulto quodam fascino ad polum rapitur. Unde Collegium Monacense Societatis Jesu ad solemnem D. Francisci Borgiæ apotheosin Emblemati subscripsit; Vis Occulta Trahit. Sanctam nimirum Francisci sagacitatem innuebat, quâ, nullo lampadis aut hominis indicio, Ss. Eucharistiam, ubi in templis asservaretur, cognitam habuit. Occultam illam trahendi vim etiam gratia Divina & Christus patiens in animam nostram exercent; undè suavissima illa Servatoris verba; *Si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum.* In hunc locum S. Leo Papa; *O admirabilis potentia crucis, in qua & tribunal Domini, & judicium mundi, & potestas est crucifixi. Traxisti enim Domine omnia ad te, & cùm expandisses totâ die manus tuas ad populum non credentem & contradicentem tibi, confitenda majestatis tuæ sensum totus mundus accepit, &c.* Cæterùm Emblemati explicando hanc de S. Francisco Borgia poësin subjunxere,

En! Cæcus amans cernit acutum,
Blandis oculis clarior Argo.
Majora videt, quàm videat, Amor.
Æmula ferri mens atque oculus,
Ceu Magnetis sequitur nutum
Reperitque latens ipse latentem:
Docuit Numen, latitare, Ducem.
Hinc communes novit latebras.

192. Acus Magnetica, relictâ stellâ suâ polari, vicinum ferrum sequitur; cum lemmate, Hoc Ablato, Sua Sidera Quæret. Ita anima, sublatis ferreis odii, aliarumque terrenarum passionum illecebris, quantociùs cœlum, ad quod creatum est, inquiret. S. P. Augustinus; *Quærente animâ ubi figat spem; cùm ab hoc mundo avellitur, opportunè excipit cognitionem nominis Dei.*

193. De Magnete constat, illum filo suspensum, versus Septentrionem ferri, atque recurrere ad hunc locum, etsi sexcenties ad Orientem vel Occidentem moveris, manuque circumegeris. Unde Serenissimus Philotheus symboli loco acum magneticam pinxit, quæ, in pyxide sua ad stellam polarem conversa, epigraphen sustinet; Te Solam Quærit. Sanè nulla res tantam habet vim, vel ad abstrahendum à terrestrium rerum cupiditate animum, vel ad compescendas corporis delicias voluptatesque, quàm amoris Divini vigor, qui ubi semel in hominis illapsus est animum, totum sibi illum mancipat, totumque in se convertit. Hoc quippè agit Divinus amor, ut Deum semper unicum miseriæ & gaudii habeamus asylum. S. P. Augustinus; *Sicut amor immundus inflammat animam, & ad terrena concupiscenda, & peritura sectanda vocat perituram, & in ima præcipitat; sic amor sanctus ad superna elevat, & ad æterna inflammat, & de profundo inferni levat ad cœlum.* Cæterùm emblematis mentem hoc epigrammate explicat Author.

Quò vertas, nunquam magnetica virgo quiescit,
Ni procul Arctoum denotet illa polum.
Ast ubi Mænalios ea designaverit axes,
Fixa stat illa suo, quo stetit antè, loco.
Haud aliter pia mens nunquam tranquilla quiescit,
Hinc procul ad summum sit nisi versa Deum.
Te solum mihi quæro Deum. Ah! illabere menti;
Solus es erranti portus, & aura rati.

MARGARITHA. CONCHA MARGARITHIFERA.

Caput XXV.

194. SI Plinio fidem habeas, Margaritha è pura & limpida roris cœlestis guttula conficitur, quæ intra conchæ sinum recepta, condensatur, ac coævum suum candorem geminat. Undè nonnemo margarithæ in explicata concha subscripsit; Ex Candido Candidior. Eorum hæc imago est, qui in virtutis & meriti splendore progressus insignes faciunt. S. Joannes Chrysostomus; *Gratia Dei finem non habet, semper ad majora egreditur.* *Plin. l. 9. c. 35* *Profectus.* *S. Jo. Chrys. hom. 9. ad Rom.*

195. Margarithæ cœlo nubilo, apparent turbidæ, sereno verò, claræ ac limpidæ. Hinc colliges, subditorum mores ad Superiorum facta penitus componi. Undè lemma margarithis inditum; Clarescunt Æthere Claro. Laconicè pronuntians S. Ambrosius, ait; *Qualis forma fuerit Domini, talis totius Domus est status.* Rex Theodoricus, Cassiodoro teste, è Majorum virtuosa conditione haud operosè inferiorum virtutes conjicere solebat. *Bona certa sunt, inquit, quæ fidem ab exordio trahunt, dum origo nescit deficere, quæ consuevit radicitùs pullulare. Fertur etiam cursu perenni fontium vena vitalis, & hanc conditionem sustinent cuncta manantia, ut sapor, qui concessus est origini, nisi per accidentia fuerit fortè vitiatus, nesciat rivulis abnegari.* Sicut etiam rivuli assiduâ fontis sui dulcedine ac claritate gaudent, ita virtutum splendor, in parentibus & patronis vigens, nunquam non in filiis & subditis, veluti in speculo, relucet. Quamobrem S. Bernardus suos Religiosos *de Monte Dei* ad virtutis profectum extimulans, inter cætera hanc considerationem adstruit, quod vitæ sanctimonia, nuperè ab ipsis cœpta, non proprio tantùm commodo deserviat, sed posteris quoquè omnibus incitamento sit ad sanioris vitæ frugem capescendam. *Non quales sint alii, sed quales ex vobis fiant, quantùm in vobis est, cogitate, non solummodo qui modo sunt, sed & qui post futuri sunt, quos in proposito sancto estis habituri imitatores: ex vobis enim, ex vestro exemplo, & vestrâ auctoritate in religione hàc pendere debet tota posteritas.* *Conformitas.* *Cassio. l. 2. ep. 19.* *S. Bern. ad Religios. de Monte Dei.*

196. Margarithæ, tametsi infra maris undas natæ, à cœli beneficentia & fluxu in acquirendis suis virtutibus adeò dependent, ut Plinius affirmatè doceat, *Cœli eis majorem societatem esse, quàm maris.* Quare margaritha, undique resplendens & candida, inscriptionem habet; Ab Æthere Decor. Ex hoc scemate disces, omnem virtutis & gratiæ lucem ab uno cœlo in animas justas scaturire. Ingenuè id confessus Apostolus, ait; *Gratiâ Dei sum id, quod sum.* Et alibi; *Quid autem habes, quod non accepisti?* Dilucidè S. Jacobus, *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est à Patre luminum, &c.* Magno Augustino teste, *Debet homo de Deo* *Plin. l. 9 c. 35* *Gratia est donũ Dei.* *1. Co. 15. 10.* *1. Cor. 4. 7.* *Jaco. 1. 17.* *S. Aug. in Psal. 46.*

ac Deo præsumere, & inde sperare auxilium, non de se. Non enim terra pluit, sed a [illegible]. Quemadmodum autem terra de cœlo exspectabat pluviam & lucem, sic homo de Deo debet exspectare misericordiam & veritatem.

197. Inter cæteras margaritharum dotes, à Plinio enumeratas, etiam hæc geminia reperitur, nimirum *candor & levor*. Unde Emblematis loco subscripsi; Innocentia cum benignitate. CUM CANDORE LÆVOREM. Eorum hæc idea est, qui animæ puritatem ac innocentiam benignitati conjunctam habet, cunctisque suaves & placidos se Cassi. in ep. exhibent: hâc enim agendi ratione Deo, hominesque sibi conciliant. *Ornamentum cunctorum omnium est sincera benignitas, quæ nunquam est sola; quia de virtutibus cognoscitur esse generata*: inquit Cassiodorus.

Pli. l. 9. c. 35. 198. Vehementer miratur Plinius, margaritham tantâ versus cœlum consuetudine frui, ut omnem suam venustatem ex ipsius aspectu & virtute etiam in maris profundo accipiat mutuam. *Miror ipse, tantum eas cœlo gaudere*. Unde lemma; SOLO ÆTHERE Contemplativus. GAUDET. Ita anima contemplativa, tametsi in terris degat, à curis tamen terrenis penitùs abstracta, soli Philip. 3. 20. cœlo vacat. Ut adeò cum S. Paulo dicere queat; S. Mach. Hom. 5. *Nostra autem conversatio in cœlis est*; nempe in eo, subinfert interpres S. Macharius, *quod animus, atque intellectus Christianorum cogitationi cœlesti semper sit deditus*.

199. Mirifica adeò conchæ margarithiferæ custodia est, ut assiduò vel supra arenosam glaream, vel supra maris undas volutata, nullam unquam aquæ guttulam intra se admittat. Cui proinde hanc Justus inter mundanos. gnomam subjungere placet; NIL MARIS EXSUGIT; vel, NIL AB ÆQUORE SUGIT. S. Franciscus Sale- S. Francisc. Sale. in pro. Introduct. ad vit. perfect. sius in Introductionis suæ proloquio docet, hominem *vigorosum & constantem hoc in mundo taliter vivere posse, ut nullum ex eo humorem mundanum admittat*: uti videre licuit in S. Ludovico Galliæ Rége, in S. Casimiro Poloniæ Rege; in B. Amedeo Sabaudiæ Duce, aliisque innumeris, qui in mundi hujus pelago commorati, omnes vitiorum undas sicco & inoffenso superarunt pede. Idem Salesius nobilem hanc conchæ margarithiferæ proprietatem alteri argu- Cor castū. Idem p. 2. c. 12. mento explicando ita explicat; *Cor mundum & castum instar est conchæ margarithiferæ est, nullam nisi quæ de cœlo venit, aquæ guttulam recipientis; nullam quippè illud admittere voluptatem potest, quàm quæ è matrimonio, quod a cœlo institutum est, provenit, &c.*

200. Venusta quidem, & splendore argenteo obducta videri solet concha margarithifera; at margaritha, in ipsius sinu generata, longis intervallis est Horat. l. 1. Od. 16. pulchrior, & penè ad miraculum venusta. Quam Maria filia S. Annæ. proinde P. Henricus Engelgrave his Horatii verbis insignivit; MATRE PULCHRA, FILIA PULCHRIOR. S. Jo. Da. l. 4. de fide Ortho. c. 15. Quantumvis D. Joannes Damascenus S. Annam *summis laudibus dignam* pronuntiet, Maria Virgo tamen, ipsius filia, sanctam Matrem infinitis ornamentis excedit.

201. Candor inter primas margarithæ proprietates numeratur; qui tamen ipse offuscatur & in rubedinem quandam degenerat, si iniquâ suâ sorte apertis solaribus radiis exponatur. Unde Plinii verbis inhærens, margaritham hoc lemmate affeci: SUB Virginitas. SOLE RUBESCIT. Virginum hic typus est, quæ puritatis suæ candorem intra recessus ac solitudinem facilè intactum servant; contra verò solis conspectui ac obviis quibusque mundi oculis expositum celerrimè, non sine rubore, admittunt. Doctore Magno S. Aug. l. ad sacras Virgines. Augustino; *Dominica Virgo primitùs publicos debet vitare conspectus, & platearum frequentiam devitare: atq; in domo posita, operi lanifico vel lectioni Divinæ insistere.*

202. Margaritha, naturali quâdam sympathiâ, ad omnes cœli & aëris superioris colores conformatur. Illo enim sereno candescit, & nubilo turbatur. Undè epigramma Hispanum; SEGUN EL TIEMPO. Id est; SE TEMPORI APTAT. Opportuno hoc Emblemate Adul adulatorum vafritiem & simulatos vultus exprimere licet, quos ad majorum suorum affectus & ingenia dexterrimè componere norunt. Atque adeò heliotropium imitantur, quod ad regii planetæ motus assiduò contorquetur; vel aquas, saporem suum è terra, quam transeunt, mutuare solitas; vel Polypum, qui cujusvis saxi vicini colores assumit; vel deniquè cœlos inferiores, ab uno primi mobilis raptu in orbem circumagendos. Cassiodori sententiâ, *Adulatio* Cassi. *blanda omnibus applaudit, omnibus salve dicit; prodigos vocat liberales, avaros parcos, &c.* In rem præsentem Cor. in P. facit, quod Cornelius à Lapide his omninò verbis 17 refert: Nuper, inquit, vir Catholicus gravis in Anglia, rogatur à primario Reginæ Elisabethæ consiliario, qui secretò Catholicus haberi volebat, quid de se sentirent Catholici transmarini? argutè respondit; *Censent te esse planetam, ac moveri, gyrarique motu primi mobilis.*

203. Margaritha, in conchæ utero concepta, epigraphen tenet; HAUSTA COELO, quippe quæ natales Cast è solo cœli rore trahit. D. Sigismundus Laurentius est hoc Emblemate demonstrabat, virginalem castimo- cœ niam, in S. Pauli anima repertam, nonnisi è peculiari cœlestis gratiæ dono produxisse. Testem luculen- 2. C tum habeto ipsummet Apostolum; *Habemus thesaurum in vasis fictilibus, ut sublimitas sit Dei, & non ex* S. P. *vobis*. Præclarè dixit S. Petrus Chrysologus; *In carne* ser. *præter carnem vivere, non terrena vita est, sed cœlestis.*

204. Margaritham, è cœlesti rore generari solitam, D. Carolus Rancatus Emblematis loco usurpavit; addito lemmate, PATRE EDITA COELO. Verbis Am ex Ausonio mutuatis, ubi in Veneris encomium ca- Cœ nit;

Nata salo, suscepta solo, patre edita cœlo.

Vel ut aliis placet; A COELO PRETIUM. Sacratissima Chr Servatoris nostri humanitas vivo hoc ectypo descri- inca bitur, quæ in immaculato Virginis utero, velut intra tu argenteam concham Margaritha, solo cœlo patre, sine ullo maris influxu, concepta est. Hoc sensu S. S. I Joannes Damascenus de Virgine Matre pronuntiat, Ora quod fuerit *Concha, quæ calitùs Divinitatis fulgetra* Na *in utero concepit, ac peperit Christum, ingentis pretii unionem*. Et S. Ephræm de eadem Margaritha pretiosissima, *Concha marina*, inquit, *veri unionis ex cœlesti fulgore, & purpureo latice procreati.* Cæterùm etiam anima nostra, ceu nobilis margaritha, dici Ani potest *Patre edita cœlo, & è cœlo pretium* suum omne hyo sortiri. Neque enim instar animantium cæterorum è materiæ potentia extracta est, sed nemine alio interveniente à solo Deo creata. Unde etiam illum propriissimo hoc Patris nomine veneramur; *Pater noster, qui es in cœlis.* Pater enim est, quia nos creavit; Pater est, quia Verbi incarnati morte nos redemit; Pater est, quia baptismatis fonte nos regeneravit; Pater est, quia in filios suos nos adoptavit, &c. Et ut compendio dicam, Pater cœlestis est, utpote à quo vitam ac mores cœlestes, ipsamque adeo æternam hæreditatem tenerrimo affectu exspectamus. S. Petrus S. Pe Chrysostomus; *Cui dicis* Pater noster, qui es in cœ- serm lis, *intellige esse tibi genus cælo, cujus Pater habetur in cælo & age, ut vivendo sanctè, sancto respondeas Patri.* Et rursus; *Te, qui cœlestem Patrem jam vocas, ad cœ-* Idem *lestem vult tendere, & repetere jam naturam, ut* 69. *generi*

generi tanto vita nostra respondeat, ne terrent mores degenerent, quos cœlestis donavit & contulit jam natura.

205. Maxima Sanctorum Joachimi & Annæ fuit felicitas, quibus Mariæ Virginis progenitores esse obtigit; sicuti conchæ è pretiosa Margaritha, in ipsius sinu generata; insigne ornamentum accrescit. Huic veritati significandæ D. Joannes Baptista Mazzolenus margaritham in concha sua depinxit; adjecto lemmate; DAT GENERATA DECUS. S. Thomas Villanovanus, de Christi Genealogia disserens, *Non enim,* inquit, *in hac genealogia sicut in cæteris, à parentibus gloria descendit, sed ascendit, progenitores illustrantur à filio, & non ècontra.* Cæterùm meus Carducius Emblematis mentem hoc disticho explicat;

Ut generata decus dat lactea gemmula conchæ:
non secùs exornat candida Virgo Genus.

206. Margaritha, annulo inclusa; aureo suo circulo insigne ornamentum addit. Cui proindè D. Mazzolenus inscripsit; DAT SOCIATA DECUS. Ità Maria Virgo; S. Josephi Sponsa; clarissimum consorti suo splendorem ac gloriam contulit. Hugo Cardinalis illa Siracidis verba exponens, *Mulier fortis oblectat virum;* ait, *Mulier fortis est B. Virgo. Hæc sine dubio virum suum Joseph & beatificavit & lætificavit.* Ut adeò optimum Josephum iis ipsis verbis, quibus olim Plinius Secundus Trajanum, alloqui liceat; *Tibi uxor in decus & gloriam cedit.* In rem præsentem D. Carducius;

Dat sociata decus rutilanti Margaris auro:
Sic decorat Joseph inclyta Virgo Virum.

207. D. Aresius cuidam voluminum suorum fronti concham præfixit, quæ dimidio orbe aperta; margaritham ostentabat, cum lemmate; SAT VEL UNA LABORI. Dicere volebat; sibi ob tantos labores cumulati pretii loco futurum, si vel unica ipsius cogitatio lectori benevolo probaretur. Ità quoque Prædicator suis laboribus omnibus abundè satisfactum putet, si vel unicam animam Deo generaverit. S. P. Augustinus; *Unusquisque Evangelii Prædicator ità debet in Ecclesia laborare, ut defuncto fratri, hoc est Christo, suscitet semen, qui pro nobis mortuus est: & quod suscitatum fuerit, ejus nomen accipiat.*

208. Sicuti Margarithæ, è Lucarini lemmate superiùs adducto, A RORE COLOREM capiunt; ità subditi ad omnes majorum suorum actiones conformantur. Justus Lipsius, *Rapitur*, inquit, *ad similitudinem suorum excellens quæque natura, & simulacrum cœlestium animorum refert, decerpta ab iis aura.* Et S. Hyeronymus; *Gracchorum eloquentiæ multum ab infantia sermo matris contulisse scribitur, Hortensii oratio inter paternos sinus coaluit. Græca narrat historia, Alexandrum potentissimum Regem, Orbisque domitorem, & in moribus, & in incessu Leonidis Pædagogi sui non potuisse carere vitiis, quibus adhuc parvulus fuit infectus.*

209. Animum, adversùs beneficia gratum, è Margaritha dignosces, quæ radiis solaribus exposita, hanc gnomam præfert; HINC NITOR, HINC VIGOR. Vel; HINC SPLENDOR ET VITA. Vel; TU SPLENDOREM, TU VIGOREM. Vel ut Bargalio placet; PREGIO, E FREGIO. Id est; ET DECUS, ET PRETIUM. Sicuti concha soli se gratum sistit, & beneficia accepta ubiquè confitetur, ità Seneca miram erga Mecænates gratitudinem prætulit; *Nunquam,* inquit, *tibi gratiam referre potero, tamen illud certè non desinam, ubique confiteri me referre non posse. Nam, qui gratè beneficium accipit, primam ejus pensionem solvit.* P. Cornelius à Lapide, miram S. Mariæ Magdalenæ conversionem hoc Emblemate significat, simulque imaginis mentem explicat; *Sicuti enim Sol suis radiis ostream (quæ aqueus & fætitus est humor, latens in concha) in pretiosam margaritham convertit; sic Christus illustratione gratiæ Magdalenam peccatricem convertendo ad pœnitentiam, effecit margaritham.* Eâdem omninò ratione gratiosus Dei aspectus, quovis Sole infinities illustrior, vilitatem omnem è pectore humano excutit, illudque in pretium maximum convertit. *Cornel. à Lapid. in Luc. 7. 37.* Aspectus Dei.

210. Margaritha nullam omninò perfectionem, ut in cæteris gemmis fieri amat, admittit; sed ab ipsis suis incunabulis lævigata & plenè exculta prodit. Undè lemma; NON INDIGA FUCI. Aut verbis ex Ovidio mutuatis, NULLUS AB ARTE DECOR. Propria hæc virtutis, & veræ venustatis fœmineæ idea est, quæ externam & emendicatam industriam penitùs abominantur, omnemque cerussam aut stybium repudiant. S. Cyprianus; *Non Virgines tantùm aut viduas, sed & nuptas puta, & omnes omninò fœminas admonendas, quod opus Dei & facturam ejus, & plasma adulterare nullo modo debeant: adhibito flavo colore vel nigro, pulvere, vel rubore; aut quomodolibet lineamenta nativa corrumpente medicamine,* & subdit, *Manus Deo inferunt, quando illud, quod ille formavit, reformare contendunt.* Tassus, ni fallor, hanc ipsam proprietatem in Sophronia ità describit. *Ovid. 2. Fastor.* Virtus vera. Venustas vera. *S. Cyprin. l. de habitu Virg.* *Tass. Liberat. Can. 2. stanz. 14.*

Vergine era frà lor di già matura
Verginità, d' alti pensieri egregi,
D' alta beltà, ma sua beltà non cura,
O tanto sol, quanto honestà sen fregi,
E il suo pregio maggior, che trà le mura
D' angusta casa asconde i suoi gran fregi,
E da vagheggiadori ella s' invola
A le lodi, a gli sguardi inculta, e sola.

211. Christinam, Sueciæ Reginam, cùm, regno & patriâ relictâ, Romam proficisceretur, complurium gemmarum Emblemate exornârunt, quæ è filo suspensæ, epigraphen tulerunt; PRETIUM DE MATRE RELICTA. Emblematis mentem hoc epigrammate explicavit Jo. Bapt. Bargioccus; *Jo. Bapt. Bargioccus l. 3. Epi. 98.*

Est Margarithis pretium de Matre relictâ,
Quas concha ignoto clauserat ante sinu.
Dat Christina tibi pretium, nomenque superbum,
Et matrem, & patrios deseruisse lares.
Namque tuum nativa decus, quod regna tegebant,
Sit modo quàm magnum, Regna relicta docent.

Cæterùm hanc ideam iis omnibus tribuere licet, qui vitam suam omnem Deo consecraturi, mundo remittunt nuntium. S. Hieronymo teste, *Apostolici fastigii, perfectæque virtutis est, omnia simul vendere, & pauperibus erogare, & sic expeditum cum Christo ad cœlestia volare.* Religiosus. *S. Hieron. in Epist.*

212. Margaritha, sicuti intra concham delitescens, nihil laudis acquirit, ità hominum oculis exposita, omnium admirationem & encomia in se convertit. Undè illam Joannes Ferrus hoc lemmate insignivit; EXPOSITA PROBATUR. Ità sanè virtus aperta ipsos etiam hostes in suas laudes rapit. Senecæ pronuntiatum est; *Adeò gratiosa est virtus, ut insitum etiam malis sit, probare meliora;* veluti diceret; sicuti gemmæ, nonnisi in lucem publicam productæ, æstimantur, ità virtutis pretium ac vires tum demùm omnium venerationem promereri, quandò in propatulo viseda exhibetur. Hoc sensu Seneca; *Magnus vir; sed* Virtus. *Senec. apud Lipsium l. 2. Manud. diss. 18. Id. lib. an. bonus viris. cap. 4.*

sed undè scio, si tibi fortuna non dat facultatem exhibendæ virtutis? Dicere bono viro possum, si illi nullam occasionem difficilior casus dedit, in qua una ... sui animi ostenderet. Miserum te judico, quod nunquam fuisti miser, transisti sine adversario vitam. Nemo sciet quid potueris, ne tu quidem ipse. Opus est enim ad notitiam sui experimento. Quid quisque posset, nisi tentando didicit. Et paulò post, *Gubernatorem in tempestate, in acie militem intelligas, &c.*

213. Margaritha, intrà concham suam sub Solis aspectu figurata, epigraphen sustinet; NEC SINE LUMINE DIVES. Hinc colliges nobilitatem, divitias, indolem, ac ingenium parum nobis conferre, si justitiæ, sanctitatis, ac gratiæ Divinæ lumine destituamur. Præclarè dixit Agapytus Diaconus; *Super omnia præclara, quæ regnum habet, pietatis, cultusque Divini corona regem exornat: divitiæ namquè evanescunt, vulgi favor & aura transit; sola vitæ Deo placentis gloria immortalibus sæculis coëxtenditur.*

Virtutes veræ divitiæ.

Agapy. Ep. Paran. num. 15.

214. Summa animæ nostræ perfectio & integritas indè dignoscitur, si quosvis mundi alternantis eventus corde ità tranquillo accipere nôrit, ut inter prospera & adversa æqualem semper & imperterritam se demonstret. Hanc proindè Licatinus Emblemate significaturus, margaritham depinxit, unà cum terebello, ad eam perforandam destinato. Inscriptionem addidit; QUOVIS ROTUNDA. S. Petrus Damianus; *In omnibus te exhibe consummatæ virtutis exemplum, &, ut dicitur, undiquè te præbe teretem atque rotundum.* Ausonius iisdem omninò coloribus hominem justum ac prudentem depingit;

Virtus.

S. Pe. Da. Opusc 15. c. 27.

Auson. Idyll. 16.

Vir bonus & sapiens (qualem vix reperit unum
Millibus è multis hominum consultus Apollo)
Judex ipse sui, totum se explorat ad unguem.
Quid proceres, vanique ferat quid opinio vulgi;
Securus, mundi instar habens, TERES, ATQUE ROTUNDUS:
Externæ ne quid labis per devia sidat,
Cogitat, & justo trutinæ se examine pensat.

215. Academicus, inter Venatores Venetos Pretiosus, Symboli loco margaritham in concha præfert, cum lemmate; OBDURUISSE JUVAT. Sicut enim margaritha ex modico præpinguis & aquei humoris globulo sub Solis ardore ità feliciter obdurescit, ut inter pretiosissimas gemmas numeretur; ità animus è calamitatum tolerantia, & assiduâ patientiâ, paupertate, mortificatione, cæterarumque virtutum consuetudine plurimùm utilitatis & beneficii refert. Seneca; *Cogita*, inquit, *compeditos prima ægre ferre onera & impedimenta crurum: deinde ubi non indignari illi, sed pati proposuerunt, necessitas fortiter ferre docet, consuetudo facile. Nullo meliùs nomine de nobis natura meruit, quàm quòd, cùm sciret, quibus ærumnis nasceremur, calamitatum mollimentum consuetudinem invenit, citò in familiaritatem gravissima inducens.*

Consuetudo.

Senec. l. de Tranquill. animi. c. 10.

216. Margaritha, intrà explicatam concham promicans, epigraphen à Saavedra accepit; NEC TE QUÆSIVERIS EXTRA. Innuebat videlicet, neminem à vulgi opinione ac famâ dependere debère, sed quemvis à propriis meritis ac virtutibus illustrandum esse. Juvenalis;

Proprius valor.

Juvenalis Satyr. 8.

Tota licet veteres exornent undiquè ceræ
Atria, nobilitas sola est, atque unica virtus.

Et rursùs;

------ Quis enim generosum dixerit hunc, qui
Indignus genere, & præclaro nomine tantùm
Insignis?

In rem præsentem mirificè canit S. Gregorius Naz.

S. Greg. Naz.

Quæ tenet hic mundus, cuncta hæc aliena putato,
Virtus, hanc habeas si modo sola tua est.

217. Sacram Virginem Margarithæ symbolo expressi, quæ intrà concham suam clausa, vix alli visendam se præbet. Epigraphen subjunxi; ABSCONSIONE SECURA. Isaias argumento præsenti ansam subministrans, ait; *Erit in securitatem & absconsionem.* S. Ambrosius; *Pupillam Deus munitissimo naturæ vallo munire dignatus est, quia innocentia & integritas levi sorde aspersa violatur, & gratiæ suæ munus amittit, & ideò perspiciendum, ne quis eam pulvis erroris oblinet, aut ulla vexet festuca peccati. Ad hunc etiam modum parentes custodire debent filios, & ab omni labe impudicitiæ puros tueri.* S. Thecla, instar pretiosæ margarithæ, ab amantium flammis impetita, purissimæ suæ virginitatis asylum inter sollicitudines ac hiantium saxorum cavernas tutissimum reperit. P. Gabriel à S. Maria, Augustinianus Excalceatus, in erudito libro, quem ad honorem magnæ illius Heroinæ conscripsit, geminum hoc distichon legendum offert;

Virginit.

Isa. 3 6.

S. Ambr. L. 6. He... c. 9.

S. The... V. & M.

Gabr. S. Mar. tract.

Petra hiat, optat tibi Thecla datura RECESSUM.
Cùm petit amplexus turba prophana tuos.

Et rursùs;

Idem tract.

Jam SECURA procos petræ dum excludit hiatu,
Thecla, petit superas morte movente plagas.

Nec virginitas tantùm, sed virtutes reliquæ omnes delitescere cupiunt. S. Jo. Chrysostomus; *Cùm vestes & aurum in foro quidem exponimus, multos provocamus insidiatores; si verò domi reponamus, & celemus, in tuto posuerimus omnia: ità & merita, si jugiter mente gestamus: dominum irritamus, armamus inimicum, ad furtum vocamus; si verò sciat ipsa nemo, sed quem scire solum oportet, in tuto jacebunt.*

S. Jo. C... Hom. ... Popul.

218. Cùm Margaritha, Hispaniarum Regina, & Philippi III. Conjux, è vivis eximeretur, P. Famianus Strada, ad illius nomen alludens, margaritham pinxit, quæ aureo annulo inserta, epigraphen tulit; DESERUISSE JUVAT MARE. Mens Emblematis erat; sicuti margaritha, è mari sublata, pretiosissimi metalli amplexu digna efficitur; ità Reginam illam, superato vitæ præsentis pelago, intrà aureum æternitatis & gloriæ cœlestis circulum receptam esse. Felices itaque, ac fortunatos illos, qui cum S. Petro Apostolo, instar margaritharum, è mundi hujus oceano eluctati, Christum sequuntur; hâc enim ratione ad honorum & gloriæ incrementa longè amplissima promoventur. Ipsummet Servatorem audi fidejussorem; *Omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* S. Gregorius Papa; *Qui cœlestis vitæ dulcedinem perfectè cognoverit, ea, quæ in terris amaverat, cuncta derelinquit, in comparatione illius vilescunt omnia, &c.* Joannes Audenus, vel, ut alii dicunt, Ovvenus canit;

In ...

Religiosus.

Matt. 19.

S. Greg. Hom.

Una salus servire Deo: hæc gaudia sola
Vera putes, quorum gloria finis erit.

Ov... *Mul... Epist.*

219. Siquidem margarithæ è destillante cœlesti rore conficiantur, idcircò margaritha, intrà concham reposita, epigraphen præfert; SEMINE AB ÆTHEREO. Undè etiam Jo. Bapt. Ruscellus concham, margarithis locupletem, hoc lemmate insignivit; DIVITIIS DITATA SUPERNIS. Opportuno hoc Emblemate Virginis sanctissimæ uterum significare licet, in quo, supernâ Spiritûs S. virtute, Verbum Divinum cum humana natura hypostaticè fuit unitum. S. P. Aug. rem totam unicâ similitudine explicans, ait; *Qui lapideas scribebat tabulas sine stylo ferreo, ipse ingravidavit Mariam spiritu sancto.* A Præceptore Augusto nihil difformis Discipulus

Incarn. Verbi.

S. Aug. apud B... nardin. Busto ... de S. V...

Angelicus, S. Thomas Aquinas; *Corpus Chriſti*, inquit, *materiam ſumpſit de natura hominis, ſed formatio ejus non fuit virtute humanâ, ſed virtute ſpiritus ſancti.*

220. Margarithæ, uti & aliæ gemmæ pretioſæ, non in maris ſuperficie, ſed ex ipſo aquarum fundo colliguntur. S. Jo. Chryſoſtomi hâc de re verba ſunt; *Qui pretioſos lapides in mari quærunt, non ſedent juxtà littus maris, fluctus numerantes, ſed in profundum ſe demittunt: & ut ità dicam, quaſi in ipſos ſinus abyſſi deſcendentes, aſſequuntur, quod tanta operâ exquirunt.* Undè è Canonicis meis nonnemo Margaritham in concha ſua ad infimas ſcopuli cujuſdam radices figuravit; addito lemmate, PRETIOSA IN IMO. Significare volebat, S. Carolum ſuas virtutes, ceu totidem margarithas, in aſſidua humilitatis profundiſſimæ abyſſo conſervâſſe, atquè adeò ſe ipſum, omnemque ſuam agendi rationem, quantumvis cœlo ac mundo admirandam, loco ſemper poſtremo habuiſſe. Cumprimis tamen humilitatem iſtam in Maria Virgine cernere licet, quæ theſauro pretioſiſſimo ac penitùs ſingulari, nimirum Verbi Divini maternitate, à Deo locupletata, protinùs ad infimum ſummæ humilitatis gradum deſcendit, & pauperem ac indignam Creatoris ſui ancillam ſe pronuntiavit: *Ecce ancilla Domini.* Tam immodicam animi demiſſionem admirans Chryſologus, ait; *Quæ vocatur ab Angelo Domina, ipſa ſe cognoſcit & confitetur ancillam.* Ità quoquè pretioſa myſteria, in ſacris Litteris abſcondita, nequaquam iis obtingunt, qui ſolam illarum ſuperficiem otiosè lambunt, ſed qui profundo intellectu, & aſſiduo ſtudio ad illas inveſtigandas incumbunt. S. Jo. Chryſoſt. *Myſteria veritatis margarithæ ſunt, quia ſicut margarithæ incluſæ cochleis, poſitæ ſunt in profundo maris, ſic myſteria Divina verbis incluſa, poſita ſunt in altitudine ſensûs ſacræ Scripturæ.*

221. Concha clauſa epigraphen ſuſtinet; GEMMAS AD APERTA RECLUDET. Eruditi & facundi Oratoris labia, ſi aperiantur, pretioſiſſimorum unionum gazophylacium non immeritò videri poſſint. Id quod D. Salvator Card. hoc diſticho innuit.

Quas claudunt, adaperta dabunt conchilia gemmas:
Eloquio gemmat Rhetor & ipſe ſuo.

Huic ſymbolo ſacræ Litteræ his omninò verbis ſatis dilucidè ſubſcribunt; *Margaritum fulgens qui arguit ſapientem;* Et verò Bedâ interprete, *Rectè Doctor eruditus margaritho fulgenti aſſimilatur, quia dum emendationem morum, dum ſupernorum ſcientiam deſiderantibus, ac piè quærentibus animis oſtendit, quaſi aureo ornatui majorem inſuper, gratioremque fulgorem gemmæ ardentis adjecit.*

222. Margaritha, in patentis conchæ ſinu ſpectanda, epigraphen tenet; COELO FOECUDA PARENTE. Ità Maria Virgo, Spiritûs ſancti rore plena, Divinam margaritham, Chriſtum, enixa eſt. Undè à Buteone vocatur *Cochlea puriſſima Divinæ Margarithæ.* Et à S. Joanne Damaſceno, *Concha, unionem, in purpureo colore natantem, exhibens.* Emblematis mentem explicans P. Maſenius, canit;

Unio, quem rutilo pariunt conchylia ſole,
Conceptus tenui rore parente fuit.
Sic fœcunda ſuum peperit dum Virgo Tonantem:
Sol Deus, JESUS unio, concha parens.

223. Concha unionem purpureo colore natantem exhibet, cum lemmate; IN CANDORE RUBOR. Ità prorsùs Maria Virgo, ceu Concha candidiſſima, Chriſtum Divinum Unionem, è Cruce depoſitum, proprio perfuſum cruore, portavit, ulniſque virgineis excepit. Ut adeò rectè à Buteone cognominetur *Concha, quæ Divinam purpuram regi virtutum ſanguine ſuo coloravit.* Et à S. Epiphanio, *Concha marina veri unionis ex cœleſti fulgore & purpureo latice procreati.* Rursùs P. Jacobus Maſenius, Emblematis author;

Purpureos inter latices natat unio candens,
Cumque nitore rubet, cumque rubore nitet.
Virgo cruentatam ſobolem dum ſuſtinet ulnis,
Quàm ſimilis conchæ tum fuit illa rubræ!

224. Margaritham è mari elevatam, hoc lemmate inſignies; DANT MARIA GEMMA. Mariam Virginem, ceu ampliſſimum virtutum omnium pelagus, hoc Emblema ſpectat; quippè quæ nobiliſſimam Verbi Divini Gemmam procreavit. Ut adeò à S. Epiphanio verè cognominetur *Mare ſpirituale, habens gemmam cœleſtem, Chriſtum.* Vel certè maris nomine mundum intelliges, è quo Deipara Virgo, ceu hominum gemma, prodiit. In hunc ſenſum canit P. Maſen.

Maria V.

S. Epiphan. Orat. de Deip.

Impuro rutilam quis ſperet ab æquore gemmam?
Sunt tamen æquoreo munera fuſa ſalo.
Prodit ab impuris Virgo majoribus inſons,
Nonne iterum gemmam fundere credis aquas?

225. S. Franciſcus Borgia, à Clemente X. inter Divos Cœlites relatus, ob inſignem humilitatem margarithæ ſe non abſimilem probavit, quæ in concha ſua deliteſcens, à Monacenſi Societatis Jeſu Collegio epigraphen cepit; PRETIOSA LATENT. Sapienter dixit Theodidactus noſter Kempenſis; *Si vis utiliter aliquid ſcire & diſcere, ama neſciri & pro nihilo reputari.* Emblemati explicando ſequentem de S. Franciſco Borgia inſcriptionem accipe?

Humilitas

De Imit. Chriſti l. 1. c. 2.

In Regium ſtemma Franciſcum ſors naſcendi inſeruit:
Hinc multum fortunæ debuit.
Huic ut ſolveret, ſua illam habere juſſit,
Togam, galeam, coronam maluit abjicere:
quam accipere:
Auream ſcilicet ſuppellectilem,
ideo gravem.
Purpuram pullâ illuſtravit togâ;
Tunc ſe nobiliſſimum fore ratus, ſi viliſſimis
ſerviret.
Latebras quæſivit, & ſingulorum oculis patuit.
Lucem fugit: & nulla umbra ſecuta eſt.
Cùm ſe peccatorem diceret, Sanctus audire meruit.
Omnes Franciſco meliores: optimus omnium ipſe fuit.
E Tenebris illuxit clarior:
Fugiendo honores, incurrit, &c.

226. Quidam Sereniſſimo Bavariæ Duci & Electorali Succeſſori, Maximiliano Emanueli, etiamnum adoleſcenti, futuram ætatem feliciſſimam vaticinatus, margaritham expreſſit, quæ intrà conchæ ſinum recumbens, ſolem ſpectabat alluceſcentem, cum lemmate; AD SUMMOS CRESCIT HONORES. De S. Joanne Baptiſta hoc ſymbolum intellexeris, qui necdum in orbem hunc genitus, id encomii ab Angelo retulit; *Erit magnus coram Domino.* Vix autem maternum uterum egreſſus, adeò manifeſtos futuræ ſanctitatis radios ſparſit, ut vicini omnes attoniti paſſim de illo inter ſe quærerent; *Quis putas puer iſte erit?* Tandem verò honorem & elogium illud ampliſſimum ab ipſomet Servatore eſt aſſecutus; *Amen dico vobis, non ſurrexit major inter natos mulierum Joanne Baptiſta.* In S. Joan. Baptiſtæ laudes prolixus S. Petrus Chryſologus, *Joannes*, inquit, *ſchola virtutum, magiſterium vitæ, ſanctitatis forma, norma juſtitiæ, virginitatis ſpeculum, pudicitiæ titulus, caſtitatis exemplum, pœnitentiæ via, peccatorum venia, fidei diſciplina: Joannes major homine, par Angelis, legis ſumma, Evangelii ſanctio, Apoſtolorum vox, &c.*

S. Joannes Baptiſta.

Luc. 1.

Mat. 11. 11.

S. Pe. chry. ſerm. 17.

227. Petrus l' Abbe Mariam Virginem ſine labe originariâ conceptam, margarithæ ſymbolo repræſentavit, quæ in conchæ utero recumbens, epigraphen habuit; INTRA UTERUM JAM PU-

Mariæ V. conceptio.

RA FUR. S. Vincentius Ferrerius. *Ne credatis*, inquit, *quod fuerit sicut in nobis, qui in peccatis concipimur, sed statim ac anima* (Mariæ Virginis) *fuit creata, fuit sanctificata, & statim Angeli in cœlo celebrarunt Festum Conceptionis.* En! clarissimum ex sacro Prædicatorum Ordine defensorem & assertorem Conceptionis immaculatæ: nisi fortassis dicere ausis, Angelos in cœlo celebrasse festum Conceptionis maculatæ.

S. Vinc. Fer. ser. 2. de Nat. Virg.

228. Concham, margarithâ suâ spoliatam, hoc lemmate donavit Petrus l'Abbe; EXUVIIS DEBETUR HONOS. Hinc discas, sacris Divorum Cœlitum Reliquiis, tametsi anima, ceu pretiosa hominis margarithâ, careant, plurimos deberi honores. S. Joannes Chrysostomus; *Pretiosa*, inquit, *sunt corpora Martyrum, quoniam plagas pro Domino susceperunt, & quia stigmata propter Christum membris suis impressa ferunt: & sicut corona regalis undique decorata fulgores varios emittit, ità & Sanctorum Martyrum corpora, sicut pretiosis lapidibus, acceptis pro Christo vulneribus distincta omni regum diademate pretiosiora & spectabilia redduntur, &c.*

Reliquiæ SS.

S. Jo. Chry. Orat. in 7. SS. Mach.

229. Petrus l'Abbe margaritham in conchæ sinu absconditam pinxit; cum lemmate, AMANT PRETIOSA LATERE. Hominem, solitudinis & sanctæ quietis studiosum, hæc imago adumbrat. Origines; *Quamdiù quis permistus est turbis, & in multitudine fluctuantium volutatur, non vacat soli Deo, nec segregatus est à vulgo, nec potest esse sanctus.* In rem præsentem canit Emblematis Author;

Solitudo.

Origenes Hom. 11. Levit.

Vilia quæque patent; sed amant pretiosa latere:
Quæ gemma est, flocci, ni latuisset, erat.

230. Concha, tametsi unione suo spoliata, se ipsâ tamen satis adhuc pretiosa & dives est. Undè lemma, DIVES, & ORBA EST. Verbis ex illo Petri l'Abbe Hexametro desumptis;

Exuviis suus hæret honos; & dives & orba est.

Idipsum de SS. Reliquiis dixeris, quæ, tametsi animâ, ceu gemmâ hominis pretiosissimâ, spoliatæ, adhuc tamen miraculis & Fidelium cultu sunt locupletes. Disertè S. Jo. Chrysostomus; *Sanctorum non modo corpora, sed & ipsi loculi & monumenta spirituali gratiâ conferta sunt. Utilis igitur cunctis hic thesaurus est, & refugium salutare, &c.*

SS. Reliquiæ.

S. Chrysost. Homil. in S. Ignat. M.

231. Experimentis comprobatum est, pulverem margarithæ contusæ præsentissimum esse remedium ad restaurandas ægrotantium vires; planè ut & moribundo & spiritum properantem ægrè trahentes refocillare videatur. Ità evenit, ut, quæ modò candore suo formâque admirabilis, inter divitias Regum habebatur, jam fracta censeatur melior. Undè Serenissimus Philotheus margarithæ etiamnum integræ subscripsit; FRACTA TAMEN MELIOR. Quid Jesu Christo, Servatore generis humani, præstabiliùs, quid ore illo suaviùs, pulchriùsque? Et tamen ejus corpus, supplicio Crucis fractum, unicum omnium nostrarum ægritudinum dolorumque remedium est, quo recuperamus integram animæ valetudinem, variis anteà turbatam sceleribus. S. P. Augustinus; *Ecce Christus passus est: ecce mercator ostendit mercedem, ecce pretium, quod dedit, sanguis ejus fusus est. In sacco ferebat pretium nostrum, percussus est lanceâ, fossus est saccus, & manavit pretium orbis terrarum.* Emblematis Author mentem suam hoc epigrammate explicat;

Passio Christi.

S. Aug. in Ps. 21.

O quem te memorem, JESU pulcherrimè! vincis
Formâ omnes, similes os humerosque Deo.
Non æquant tua labra rosæ, non lilia dentes,
Non oculos flammæ, non ebur omne manus.
Qualis in ore decor! læta qui frontis honores!
Quanta nitet vultûs gratia blanda tui!
Si tamen hoc homini liceat dixisse nullo,
Pulchrior es, JESU, si Cruce fractus obis.

OPALUS.

Caput XXVI.

232. OPalus nobiliorum gemmarum colores omnes in se uno complectitur. S. Isidorus de illo testatur; *Opalus distinctus diversarum colore gemmarum. Est enim in eo carbunculi tenuior ignis; amethysti fulgens purpura; smaragdi virens viriditas, &c.* Unde Lucarinus Opalum hoc lemmate insignit; ET NITOR, ET COLOR PRETIOSISSIMARUM. Maria Virgo, instar perfectissimi opali, omnes illustriorum animarum virtutes in se una cumulatas habet. S. Bernardus in illud Siracidis commentatus, *In plenitudine Sanctorum detentio mea*; ait; *Verè et Sanctorum plenitudo: quia ei non defuit fides Patriarcharum, spes Prophetarum, zelus Apostolorum, constantia Martyrum, castitas Virginum, nec puritas Angelorum.* Et S. Laurentius Justinianus; *Meritò quidquid honoris, quidquid felicitatis habetur in singulis, totum abundat in Virgine.* Porrò si metaphoram illam, sacris Litteris admodum familiarem, præsupponas, nimirùm, sanctas hominum animas ob virtutis suæ splendorem cum gemmis comparari; non abs re dixeris, S. Joannem Evangelistam opalo persimilem esse, quippè in quo uno Virginum puritas, pœnitentûm mortificatio, paupertas Confessorum, laurea Doctorum, labores Apostolorum, fortitudo Martyrum, elevatio Prophetarum, &, ob complures Ecclesias in Asia fundatas, gloria Patriarcharum reperiuntur. Atquè adeò in pretiosissima hac anima cumulatè resplendent *& nitor, & color pretiosissimarum.* Eodem planè argumento Lex vetus Summum Pontificem Oniam his omninò encomiis celebrat; *Quasi stella matutina, quasi luna plena, quasi Sol refulgens, quasi arcus refulgens, quasi flos rosarum, quasi lilia, quasi thus redolens, quasi ignis effulgens, quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso, &c.*

S. Isid. l. ... c. 12.

Mariæ excellentia.

S. Bern. ... Eccl. 24.

S. Laur. ser. de ... sumpt.

S. Joan. Evangel.

Eccl. 50.

233. Gemmarius inter cæteras opali proprietates hanc mirificè extollit, quòd bajuli sui visum acuat, & circumstantium oculos efficiat obscuros ac hebetes. Undè etiam ab illo cognominatur *Patronus furum*,

Asseritur furum tutissimus esse Patronus.
Nam se gestantum visus conservat acutos;
Ac circumstantes obducta nube retundit.

Ità omninò astutia terrena intellectum humanum ad sophismata & paralogismos adeò vafros acuere novit, ut, qui illos proponunt, plurimùm indè capiant utilitatis; pars vero adversa extremam perniciem. In hoc artificio mirificum se exhibuit Jacob, quandò cum Labano de agnis multicoloribus, in mercedem suam accipiendis, paciscebatur. Tantùm enim acutissimi judicii sui lumen in eo pacto demonstravit, ut Labanus videri potuerit penitùs excæcatus. Undè inscriptio Gemmæ huic indita; DAT LUMEN, ET AUGET. Vel ut meo D. Carducio placet; ADSTANTES TENEBRIS, GESTANTES LUMINE DITO. Vafritiem ac fallaciam genuinè depingens Magnus Augustinus, ait; *Fallacia est, per quam moribus deceptoris veritas palliata, vel odium alterius, vel proprium commodum intendit.*

Astutia.

Gen. 30.

S. Aug. l. ... definition.

SAL.

Caput XXVII.

234. BErchorius salis ethymologiam quærenti respondet; *Sal à saliendo dicitur, eo quod ab igne exiliat; licet enim sit igneæ naturæ, ex igne tamen refugit*

Berch. l. ... Reduct. ... 126.

& re-

& resultat. Atq; adeò sal, naturâ suâ igneus, ignis tamē impatiens, in eo exilit ac resultat. Undè lemma; Ab Igne Resultat. Eadem hominis cholerici natura est, qui doctrinas aut correctiones, ab aliorum charitate proficiscentes, impatientissimè refugit. Tali humore insaniebat Agar, quando Saræ, Dominæ suæ, verbulis nonnihil castigata, mox instar salis stolida efferbuit, & è nobilissima Abrahami domo fugam capessens, desertum petiit. Holofernes, cùm sapientissimo Achioris consilio sincerè commonefieret, mox in furorem actus, ministrum, tantoperè fidelem, hostium injuriis, captivitati, & mortis præsentissimæ periculo exposuit. S. Hieronymus; *Paulus Apostolus*, inquit, *inimicus factus verba dicens Salvatoris; quia dura videbantur eloquia, plurimi discipulorum retrorsùm abierunt. Undè non mirum, si & nos ipsi vitiis detrahentes, offendimus plurimos.* Porrò si Emblematis mentem in bonam partem interpretari libeat, haud incongruè dixeris, salem, ex igne resilientem, hominis justi esse symbolum, cui solenne est, malevolorum insidiis & violentis assultibus terga obvertere. Ità Josephus ab adulteræ tentamentis solâ fugâ sibi consuluit. Job, ad blasphemiam ab uxore irritatus, eam falsè à se repellit. David, cùm ab amicis ad ulciscendi libidinem stimularetur, fortiter obluctatus est. Matathias, ne patriæ, penitùs corruptæ, idololatriis contaminaretur, animo non minùs pio, quàm generoso ex illa profugit, &c.

235. Sal ex aqua marina conficitur, quæ propè littus certo numero in foveas quasdam congregata, sub Solis calore indurescit, ac condensatur. Undè lemma; Duratur, vel Gelascit Ab Æstu. Ità omninò mens ingrata, quò majore amoris ac beneficentiæ Divinæ calore recreata, tantò magis in flagitiis suis obdurescit. Rubenus hanc ingratitudinis notam pectori suo inustam habuit, quando regni & sacerdotii primogeniturâ à Deo honoratus, in tanti beneficii vicem, Deum ac patrem suum gravissimâ incestûs perpetrati offensâ lacessivit. Undè verba illa, in ipsius laudem pronuntiata; *Prior in donis, major in imperio*, à Ruffino ità traducuntur, *Durus in conversatione, & durus temerarius contumeliam irrogasti*, Et à contextu Græco; *Durus ad ferendum, & durus pervicax fecisti contumeliam.* Idipsum Deus Israelis populo his omninò verbis exprobravit; *Saturavi eos, & mœchati sunt.* In hunc locum S. Hieronymus; *Audiant hoc*, inquit, *qui acceptis à Domino divitiis incubantes, inanitati deserviunt.*

236. Indies cernimus, salem violento igni resistere, ac integrum ex illo prosilire; qui tamen ipse, in aquis projectus liquescit ac consumitur. Cui proindè subscribes; Liquescit In Undis. Quot, obsecro, violentis tyrannorum flammis generosissimè sunt obluctati, qui tandem intrà spumantes Veneris undas jacturam fecère miserrimam! *Quanti & quales* (S. Cypriani lamenta sunt) *post confessionum calcata certamina, post magna & mirabilia undequaquè monstrata, noscuntur cum his omnibus naufragasse? Quantos leones domuit una muliebris infirmitas delicata! &c.* Porrò hâc salis icone fucatos amicos experiri licet, qui, adversitatum oceano altiùs inundante, à pristinis suis obsequiis deficiunt & ex oculis se subducunt. Opportunè Aloysius Novarinus, *Sal in aquam conjectum, liquescit, & perit; & amicitia sæpè adversitatum fluctibus, quibus amicus jactatur, absumitur.*

237. Inter primas salis virtutes numeratur, quòd carnes à putredine conservet. S. Isidori de illo verba sunt; *Corpora defuncta à putrescendi labe vindicat, ut durent*: Undè lemma; A Putredine Servat. Haud aliter bonus Prælatus, sancto zelo, & discretâ agendi acrimoniâ imbutus, subditos suos ab omni virtutum interitu, & impuritatis aut scandali fœtore præservat. Optimè dixit S. Hilarius, *Apostoli*, uti & cæteri homines Apostolici, *sunt immortalitatis & incorruptionis satores; hanc enim conferunt iis, quibus eorum sermo aspersus est.* S. Hilar. Can. 4. in Mat. 5. 13.

238. Tametsi carnes salis virtute à putredine præserventur, corruptæ tamen ac putrefactæ, nihil ab eo juvari aut restitui possunt. Atquè adeò Putrida Non Reparat. Sancta documenta id solùm auxilii afferunt, quod hominum animas à vitiorum putredine servent; at easdem in flagitiis corruptas ac putrefactas, Apostolica industria juvare nequit, solaque omnipotentia Divina ad arduum hoc negotium conficiendum requiritur. S. Chrysostomus, in illa D. Matthæi verba commentatus, *Vos estis sal terræ*, ait; *Quid igitur? ipsine putrefacta medicati sunt? nequaquam: neque enim fieri potest, ut ea, quæ jam corrupta sunt, salis perfricatione reparentur: liberare quippè à putredine peccatorum, Christi virtutis est.*

Diligentia humana.

S. Chrysost. Hom. 15. in Matth.

239. Sal, ut carnibus & cibis condiendis deserviat, duritiem suam exuere, & in humorem mollissimum converti debet: cibos enim nonnisi liquefactus penetrare valet. Quare meus D. Carducius salem hoc epigrammate loquentem sistit; ELIQUOR UT PROSIM. Bonus Prælatus ideæ loco salem sibi ob oculos statuat, ut omni elatione ac superbiâ, veluti individua dignitatum comite, procul abjectâ, charitatem induere, ac subditorum infirmitati consulere discat; possitquè de se ipso cum Apostolo affirmare; *Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.* Id est, interprete Magno Augustino, *Omnibus omnia factus sum, non omnia mala hominum fallaciter agendo, sed aliorum omnium malis omnibus, tanquam si sua essent, misericordiæ medicinæ diligentiam procurando.*

Prælatus conniven- do prodest

1. Cor. 9. 22

S. August. Ep. 19. c. 3.

240. Salis virtute res, naturâ suâ fluidæ & molles, condensantur & exsiccantur. Cui proindè D. Carducius hanc epigraphen subdidit: CONTRAHIT, seu DENSAT, ET EXSICCAT. Omne Patris spiritualis, Prælati, aut Prædicatoris munus in eo versetur, necesse est, ut subditos, ingenio suo labiles, & ad obvia quævis peccata fluidos, in virtute confirment. Animo optimo, verèque Apostolico S. Petrus; *Charissimi*, inquit, *obsecro vos, abstinete vos à carnalibus desideriis.* Enimverò *Apostoli*, asserente Magno Augustino, *destructo regno peccati germen vitiorum compescebant.*

Prælatus refrænat à vitiis.

1. Pet. 2. 11.

S. Aug. in hunc loc.

241. Ignis natura in sale deprehenditur: nam, quod Plinius observat, sal instar ignis calefacit, incendit, & adurit; simulque virtute prorsùs igneâ consumit & exsiccat. Ut adeò opportunè inscripseris, URIT, ET EXSICCAT. En! vivam libidinis ideam! hæc enim humanis visceribus calorem venenatum inspirat, exsiccat, & malè cautos in extremum vitæ discrimen conjicit. Dilucidè Magnus Augustinus; *Concupiscentia mala quasi ardor est ignis. Ignis consumit vestem, libido adulterii consumit animam.* Undè de fœmina lasciva canit Poëta;

Libido.

S. Aug. in Psal. 57.

---- *Hæc quamvis validum, sine torre, maritum*
Urit & exsiccat, citiusque senescere cogit.

242. Duo elementa, implicabilem antipathiam inter se fovere solita, miro fœdere in sale reperiuntur conjuncta. Sal enim simul totus est ignis, & totus aqua. Testem se jungens S. Hilarius, ait; *Sal est in se uno continens aquæ & ignis elementum.* Undè epigraphe; AQUAM NECTIT, ET IGNEM. Siquidem in igne fervorem justi zeli, & in aqua moderatum clementiæ refrigerium exprimere liceat, certè bonus Prælatus in sacris Litteris admodum congruè

S. Hilar. Cant. 4. in Matth.

congruè cum ſale comparatur; *Vos eſtis ſal terræ.* In illo enim ardor non deſtruens, & miſericordia non corrumpens, temperamento juſtiſſimo, conveniant, neceſſe eſt. In hanc rem explicatiſſima S. Gregorii verba ita habeto. *Sit itaque in corde boni Prælati, amor, sed non emolliens; ſit rigor, ſed non exaſperans; ſit zelus, ſed non immoderate ſæviens; ſit pietas, ſed non plus, quam expediat, parcens; ut, dum ſe in arce regiminis juſtitia & clementia permiſcent, is, qui præeſt, corda ſubditorum & terrendo demulceat, & tamen terroris reverentiam demulcendo conſtringat.*

Mat. 5. 13. Clementia cum rigore. *S. Gre. Pa. 2. p. Paſtor. c. 11.*

243. Dapes natura ſua inſipidæ, & palato inſuaves, ſalis beneficio ità feliciter condiuntur, ut prorsùs nobis accidant amœnæ, dulces, & pretioſæ. Undè epigraphen adjeci; REDDIT SAPIDAS ESCAS. Vel; SAPIDAS PRÆPARAT ESCAS. Prudentia & diſcretio ſalis munere defunguntur, quippè à quibus omnia noſtra verba & operationes gratiam ac condimentum recipiunt; Abulenſis. *Sicut ſal omnibus cibis ſaporem dat, ita & prudentia omnes actus noſtros modificat, ac ſapidos reddit. Undè ſapientiam vulgariter ſal appellare ſolemus: & Apoſtolus dixit;* Omnis ſermo veſter ſale conditus ſit. *Coloſſ. 4. 6. Id eſt, omnia verba veſtra cum diſcretione proferantur, &c.*

Prudentia. *Abulenſis in Matth. 5. 13.*

244. Salem manu admodum cautâ ac prudente cibis aſpergi oportet; nam moderatè applicatus, eos condit ac perficit; ſuperfluus verò ingratos & inſipidos reddit. Unde D. Carducius ſalis voce ſuſcripſit; OBSUM, NI TEMPERET USUS. Ità ſanè boni Prælati zelus ad dimenſum in ſubditos diſpenſari debet; nam plus æquo affuſus, humanam mentem exaſperat, & effectus peſſimos ſortitur. Veriſſimè Claræ vallenſis Abbas: *Habeat charitas zelum, ſed adhibeat pro tempore modum ſeveritas; Cenſura quidem nunquam remiſſa, intermiſſa tamen plerumque plus proficit, &c.*

Zelus moderatus. *S. Bernard. Epiſt. 24. ad Hugon*

245. Sicut ſal humano victui CONDIMENTO, NON CIBO eſt; ità acroamata, ſales, facetiæ, paralogyſmi, lemmata, cæteræque argutiæ in colloquiis familiaribus non temerè aut intempeſtivè, ſed admodum ſobriè ac prudenter inſpergi debent; quippè quæ auditorum animis recreandis tantùm, non vero paſcendis deſerviunt. Opportuniſſimum D. Pauli conſilium eſt; *Sermo veſter ſemper in gratia ſit ſale conditus:* Id eſt, interprete P. Aloyſio Navarino, *Sal optimum ciborum condimentum eſt, ſi moderatè adhibeatur; ſi nimis, cibos perdit: idem in ſermone fiat, aſpergatur ſermo ſapientia, non obruatur.*

Conſilium

246. Modicum ſalis, in ollam ebullientem ſparſum, mox illam, ſubſidentibus paulatim ſpumis, defeveſcere facit. Undè meus D. Alexander Luzon de Millares Emblematis loco manum pinxit, quæ ebullienti aheno ſalem aſpergens, epigraphen legendam offert; QUAM CITO SUBSIDIT? Ità affectibus tuis, ceu aquis ebullientibus, facilè terminum, modumque conſtitues, ſi illos longioris morulæ, aut maturi conſilii ſale aſperſeris; ut enim nihil unquam injuſtum aut pernitioſum decernas, in omnibus rationem ducem ſequaris, & tempus in conſilium advoces, neceſſe eſt. Opportunè monet Horatius;

Horat. l. 1. Epiſt. 2. ad Loll

Ira furor brevis eſt, animum rege, qui niſi paret,
Imperat.

Optimo proin conſilio Auguſto Cæſari ſuadet Athenodorus, ne quid iratus decerneret prius, quàm viginti quatuor alphabeti Græci litteras ex ordine recenſuiſſet. Ex propoſito congruè ad propoſitum noſtrum quærit Seneca, *Quare id fulmen, quod ſolus Jupiter mittit, placabile eſt, pernicioſum id, de quo deliberavit, & quod alus quoque Diis auctoribus miſit? reſpondit. Quia Jovem, id eſt, Regem prodeſſe etiam ſolùm oportet; nocere, nonniſi cum pluribus viſum eſt. Diſcant hoc ii, quicunquè magnam potentiam inter homines adepti ſunt, ſine conſilio nec fulmen quidem mitti. Advocent, conſiderent multorum ſententias, placita temperent, & hoc ſibi proponant, ubi aliquid percuti debet, nec Jovi quidem ſuum ſatis eſſe conſilium.*

Senec l. 2. Nat. quæſt. cap. 43.

SAPPHIRUS.

Caput XXVIII.

247. SApphirus, cærulo & aureis punctis collucens, cœlum ſtellatum imitatur. Undè gemma hæc apud gentiles ſummo habebatur pretio; & quia illam Diis gratiſſimam credebant, ſacrificia ac dona ſua non aliis, quàm ſapphirinis vaſis offerre ſunt ſoliti. Veteres quoquè Philoſophi docuerunt, ſapphirum Regibus & Pontificibus plurimùm convenire. Has tamen prærogativas longè ſuperat, quòd eadem gemma, è communi omnium ſententia, *hominis ad pietatem, conſtantiam, ac pacem, & effrenatarum appetitionum cohibitionem inclinet*; uti diſertis his verbis teſtatur P. Ludovicus Alcazar. Cui proindè Lucarinus hanc epigraphen pro meritis ſubjunxit; PIUM REDDIT. Indè diſces, jugem cœli & æterni præmii memoriam tantùm in pectore humano poſſe, ut eidem vivos pietatis ac devotionis ſenſus ingeneret. Juvenis Symphorianus, ne inter carnificum rabiem ac ſupplicia graviſſima langueſceret, hâc ſuæ clariſſimæ Matris cohortatione, ceu antidoto præſentiſſimo, erectus eſt; *Nate, Nate, memento æternæ vitæ, cœlum ſuſpice, & ibi regnantem intuere.* Atquè adeò è ſolo illo aſpectu maximas vires, & victoriæ certiſſimæ triumphum filiolo afflicto pollicebatur. Hortante Magno Auguſtino, *Totum nunc deſiderium noſtrum non ſit, niſi in cœlum.* Torquatus Taſſus Sophroniam; generoſiſſimam fœminam, introducit, quæ miſerum Olyndum ad extremas calamitates perferendas extimulans, cœleſtem mercedem antè ejus oculos poſuit, è cujus aſpectu devota ſuſpiria, ſanas voces, & mortem generoſam conciperet.

----- Che non rammenti
Qual Dio prometta à i buoni ampia mercede?
Soffri in ſuo nome, e ſian dolci i tormenti.
E lieto aſpira a la ſuperna ſede,
Mira il ciel com' e bello, e mira il ſole,
Ch' à ſe par che n' inviti, e ne conſole.

248. Tametſi Phyſici circà ſapphiri colores nonnihil diverſi ſint, in cæruleo tamen, quo cœlum ſerenum imitatur, omnes concordant. Plinius de illo ſcribit; *Cæruleæ & ſapphiri.* S. Iſidorus; *Sapphirus cæruleus eſt cum purpura.* Et Mardobæus;

Sapphiri SPECIES digitis digniſſima Regum
Egregium fulgens, puroque SIMILLIMA COELO.

HincEmblematis conſtruendi occaſionem mutuans, epigraphen ſubjunxi; SPECIE SIMILLIMA COELO. Vel ut Carducio placet, COELESTI FULGURAT ORE. Ità Dei ſervus, à negotiis terrenis penitùs alienus, affectus ſuos cœlo conformes ducit. Hugo Victorinus; *Sapphirus, qui talem habet colorem, qualem habet cœlum cum eſt ſerenum, ſignificat illos, qui in terra adhuc poſiti, intendunt cœleſtibus, & cuncta terrena deſpiciunt, &c.*

249. Cæruleus Sapphiri color adeò vivax eſt, ut eundem etiam in res vicinas transfundat. Undè lemma; QUÆ TANGIT, COERULA REDDIT. Haud aliter Juſtus, cœleſti virtutũ ſplendore inſignis, eundem optima voluntate cum proximis ſuis communicat,

municat, & ad cœleſtis gloriæ felicitatem, perducere conatur. Philo Carpatius: *Ut Saphirus, quæcunque proxima attigerit, ſimilia ſibi reddit ac trahit; ſic & Beatorum chori, mutua charitate ſibi invicem adhærentes, ſemet & alios ſancta diſciplina, & pie inſtructione ad cœlorum regnum perducere conantur.*

250. Variis quidem dotibus ſapphirus eſt locuples; inter cæteras tamen, Abulenſi teſte, cor confortat, timorem reprimit, ac veneni vires debilitat. *Confortat cor, valet contra timorem, contra venenum.* Unde Emblema: FERT GAUDIA CORDI. Et verò ſi cærulæus Sapphiri color cœleſtis felicitatis adipiſcendæ ſpem ſignificet, admodum opportunè meus Richardus Victorinus in hæc verba concludit: *Sapphirus, qui cœlo ſereno ſimilis eſt, cœleſtium bonorum ſignat ſpem.* Itaque bonus Chriſtianus diverſis ærumnis, imminentium calamitatum terrore aut præſentiſſimi veneni amaritie infeſtatus, oculos ac mentem in cœleſtem hunc ſapphirum defigat, minimè dubiùs, paulò poſt vires cumulatiſſimas ſibi affuturas. Id probè perſpectum habuit Machabæa Parens, quando filiolum ſuum unicum inter lethales cruciatus his omninò vocibus erexit: *Peto nate, ut aſpicias cœlum, ita fiet, ut non timeas carnificem iſtum.*

251. Quædam Sapphiri ſpecies, tametſi cœrulo ſuo cœleſti gaudeat, plurimis tamen maculis obſcurioribus, ac penè in nigredinem deficientibus, diſtinguitur. De illo S. Ambroſius: *Sapphirus cœrulei coloris eſt, ſicut hyacinthus, ſed guttas habet intermixtas ejuſdem coloris, ſed nigrioris.* Unde inſcriptionem ſubjunxi: FRA L' AZZURRO DEL CIEL LE MACCHIE HA' SPARSE. Id eſt: SUB COELI SPECIE NÆVOS. Religioſis illis hæc imago intendit digitum, qui ad vitam contemplativam applicati, à curis mundanis, contentionibus, mercaturis, aliiſque ſæcularium negotiis, ceu totidem maculis à ſpiritûs ſui ſerenitate miſerrimè ſeſe diſtrahi patiuntur. Eodem omninò ſenſu Emblematis hujus mentem interpretatus S. Ambroſius ait: *Videntur mihi per hunc lapidem quidam viri deſignari, cœleſtia quidem deſiderantes, ſed in ſæculi actibus adhuc occupati, ex qua occupatione quaſdam maculas contrahere videntur, &c.* Carducius eodem Emblemate adversùs Religioſos, in aulis nimiùm quantùm occupatos, utitur:

Fuſcatur maculis ſapphyri cœrula forma:
Religio ex aulis ſic maculata redit.

SARDIUS.

Caput XXIX.

252. SAnctus Iſidorus Abulenſis Abbas, Bartholomæus Anglicus, Cornelius à Lapide, cæterique omnes, in Sardio colorem purpureum & igneum deprehendunt. Arias Montanus cenſet, Sardii nomen ideò ſanguinis vocabulo affine eſſe, quod ſanguine tinctus videatur, nec à Rubino differat. Andreas Cæſarienſis ait: *Sardium fulgido, pellucidoque colore ignem æmulari.* Unde hoc lemmate Sardium inſignivi: IGNITA LUCE CORUSCAT. Sancti Martyres hanc ideam ſibi propriam vendicant, qui ſanguinis ſui oſtro perfuſi, immenſum ac clariſſimum lumen ſparſerunt. E Richardi Victorini ſententia: *Sardius, qui rubet, paſſionem exprimit;* cui etiam Beda, Hugo Cardinalis, & Hugo Victorinus ſuffragantur. Aretas in ſardio genuinam S. Philippi Apoſtoli effigiem deprehendens, ait: *Sardius fulvo colore proſiliens, Philippum propter ignitum erga Chriſtum affectum demonſtrat.* Didacus Caſtilius Rubeni nomen opportuniſſime Sardio inciſum dicit; ſicuti enim gemma iſta rubea, ignea, & penitùs diaphona apparet, ita illius inceſtum ac libidinis flammas mundo non ſine maximo rubore fuiſſe manifeſtatas: *Æquum erat*, inquit, *ut illius nomen ſcriberetur in gemma, quæ nimis eſſet tranſlucida. Ea enim eſt peccati natura, & proprietas, ut apud omnes ſe manifeſtum faciat.*

De Beſt. c. 18. S. Philippus. *Aretas in c. 67. Apoca.* Rubenus. *Dida. Caſtil. de ornatu Aaronis V. 17. n. 31.*

253. Inter cæteras Sardii virtutes, à Dioſcoride enumeratas, Abulenſis etiam hanc recenſet, quòd in humano pectore lætitiam excitare, ac *gaudium accendere* ſoleat. Proinde illum hoc lemmate exornavi: FERT GAUDIA CORDI. Conſcientia humana hoc Sardii ſymbolo ſignificatur; utpote quæ charitatis igne erga Deum & proximos inflammata, omnem impuritatem deteſtatur, & munditiam, ceu unicum lætitiæ fontem, colit. Meus Concanonicus D. Matthæus Boſſus, de veris animi gaudiis diſputans: *Primum gaudium*, inquit, *emanat de puritate, ac ſpendore conſcientiæ, quæ præſertim nihil fœdum, nihil ſuſpectum, nihil formidoloſum intùs habet. Hanc ſi quis poßidet, ſuo teſtimonio ſemper eſt lætus.* Reliqua prolixè in hunc finem ab ipſo allata, digna omninò ſunt, quæ Lector benevolus examinet.

Conſcientia munda. *D. Matth. Boſſ diſp. 2 de veris animi gaudiis.*

254. Eadem gemma omnem ex animo noſtro formidinem excutere, ac *timorem depellere* ſolet. Ut adeò opportunè inſcripſerim: VILES EXPELLO TIMORES. Siquidem in flammeo & rubente ſardio gemma charitatis effigies reluceat, haud incongruè dixeris, ab illa, intra animum noſtrum recepta, omnem timoris umbram proſcribi. Etenim verò Apoſtolo aſſerente: *Timor non eſt in charitate, ſed perfecta charitas foras mittit timorem.* In hunc locum Beda: *Præſentium adverſitatum timorem perfecta charitas ejicit ex animo: quam habebat, qui dixit: Quis nos ſeparabit à Charitate Chriſti? Tribulatio, an anguſtia, an fames, an nuditas &c.*

Abulenſ. loc. cit. Charitas. *1 Joan. 4. v. 18. Beda in hunc loc. Dioſc. l. c.*

255. Dioſcorides, ſuperiore numero adductus, docet, gemmam illam *acuere mentem* & ingenium. Unde illam hoc epigrammate diſtingues: MENTI NOVUM ACUMEN. Vel, ut Carducio placet: PERFICIT INGENIUM. Quia verò Sardius colore ſanguineo & flammeo conſtat, idcirco illum calamitatis, infirmitatis, cæterorumque ſuppliciorum typum interpretari licet, quæ humanum intellectum, hactenus in virtutis ac Dei cognitione caliginoſum, acuunt, ac perſpicacem efficiunt. Paulus in rebus Divinis penitùs excæcatus, Chriſtianorum hoſtis acerrimus audiit: at poſteà Providentia Divina, *ut ad meliora accederet, eum*, aſſerente Venantio, *per cæcitatis amaritudinem caſtigavit, & corporale lumen obduxit, ut ei ſpirituales oculos aperiret.* Pharao, affluente proſperitate, in ſacrilegas has voces erupit: *Neſcio Dominum.* At horrendo ranarú flagello nonnihil percuſſus, oculos aperuit, ſtatimque Moyſen & Aaronem ad ſe vocatos, humillimis his precibus convenit: *Orate Dominum, ut auferat ranas a me.* Ad hoc propoſitum Origenes: *Ecce*, inquit, *Pharao duriſſimus, tamen proficit verberatus. Ante verbera Dominum neſcit, verberatus ſupplicari pro ſe Dominum rogat.* Veriſſimè adeò dixit Sanctus Gregorius Nazianzenus: *Ingenium acuit dolor.*

Calamitas acuit mentem. *Venant. Homil. de Orat Domin.* Exod. 5. 2. *Exod. 8. 8. Orig Homil. 3. in Exod.*

256. Sardius vicino pectori humano ſuas flammas veluti mutuas concedit, & in illo ardentes ac generoſos ſpiritus excitat: atque adeò, è Dioſcoridis ſententiâ, *audaciam nutrire ſolet.* Epigraphen ſub-

Dioſc. l. 4.

subjunxi : INGENTES EXCITAT AUSUS. Amor præ cæteris Apostolis omnibus cumprimis in Petro & Joanne his dotibus triumphasse videtur: quippe in ipsis operationes maximè animosas & ardentissimas deprehendimus. Petrus quidem, ut Divino Magistro suo citius propinquaret, viæ compendium fecit, & ardore penitus prodigioso supra aquas incessit; ignem imitatus, qui ad alta enititur, mergique nescit. Joannes verò, sacratissimo Christi pectore cervicalis loco usus, caput suum liberrimè super illud reclinavit. Ad hoc reflectens S. Thomas Villanovanus, exclamat : *O miram audaciam! Non audet Baptista sacrum Domini verticem contingere : Magdalena cum timore & tremore pedes tangit : Thomas, nisi jussus, manum non mittit ad latus : Joannes dilectus, non jussus, non petitâ veniâ, confidenter recumbit super pectus Domini? Amor fecit hoc, est enim supra modum.*

Amor facit audacem. Joan 13 23 S Thom. Villanov.

Anast. Nyss 9.38 — 257. Anastasius Nyssenus, S. Joannis Chrysostomi doctrinâ nixus, refert, Sardio virtutem esse tumoris curandi, & infirmi corporis restituedi. *Lapis sardius*, inquit, *vim habet medendi; eo utuntur Medici ad tumores pellendos.* Idipsum affirmans Andreas Cæsariensis, de Sardio ait : *Vim tumores & vulnera, per ferrum inflicta, sanandi sortitur.* Sanguineæ ac ignitæ calamitatis hoc encomium est, quòd animam, inter mundi prosperitates elatam, ac superbam, vanissimo suo tumore liberet. In hanc rem mirificè S. Gregorius Papa : *Istæ*, nimirum res prosperæ, *sæpè per tumorem cor inquinant; & illæ*, nimirùm adversæ *per dolorem purgant. In istis se animus erigit; in illis autem, etiam quando se erexerat, sternit &c.* Porrò eandem iconem accommodatè de Deo interpretari licet, qui ad enormes scelerum tumores reprimendos unico nonnunquam lapillo utitur, omnemque superborum fastum & arrogantiam levissimis instrumentis edomat. Dilucidè S. Paulus : *Quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes : & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, ut ea, quæ sunt, destrueret.* Ita Pharaonis superbiam & ranis depressit; unius asinæ voce Balaami licentiam coërcuit. Unius fundæ lapillo turrim illam carneam, temerarium Goliatham prostravit. Unico lapillo revoluto superbam Nabuchodonosoris statuam dejecit. Excalceatis pauperum piscatorum pedibus omnem mundi potentiam triumphavit, &c. Cæterùm lemmatis loco Sardium in hæc verba loquentem sistes : LETHALES TOLLO TUMORES. S. P. Augustinus : *Tribulationes temporales prosunt vel ad sanandum tumorem superbiæ, vel ad probandam exercendamque patientiam.*

And Cæsar in c. 66. Apoc. Calamitas superbiam reprimit. S. Greg. Pastoral. c. 3. parte 1. Deus res grandes levibus instrumentis reprimit. 1. Cor. 1, 27. S. August Ep. 121. c. 14.

258. E gemino præcedente num. 272. & 275. constat, Sardium tam timoribus arcendis, quàm tumoribus deprimendis prodesse : proinde utramque illam virtutem uno complexus lemmate, Sardio inscripsi : SGONBRA I TIMORI, ET I TUMORI ABBASSA. Id est : TIMORES PELLIT, DEPRIMITQUE TUMORES. Eadem omninò amoris effecta sunt; qui, si in flammas erumpere cæperit, nullas adversitates timet omnemque majestatem, quantumvis magnam, pessumdat, & nonnunquam in gloriam celsissimæ dignitatis oblivionem ingenerat. Et quidem formidinem omnem ab amoris vehementia excuti, Torquatus Tassus testatur, ubi de Erminia, tenera & delicata Virgine, hoc poëma Italicum statuit :

Amor. Torq. Tass Liber. Cant. 6. stanz. 70.

Dal molle seno
Sgombra Amor temerario ogni paura. (Idem st. 87)

Et rursùs :

Amor tiranno
Da cui spronati ancor s' arman sovvente
D' ardire i cervi imbelli, e guerra fanno.

Sancta Ecclesia Magdalenam, fœminam naturâ suâ timidam ac imbellem, his elogiis, in rem præsentem maximè opportunis, prosequitur :

Adstare non timet Cruci,
Sepulchro inhæret anxia,
Truces nec horret milites.
Pellit timorem charitas.

Porrò quod Magnatum quorumvis fastus ac dignitas solâ amoris virtute detumescat, Ovidius dilucidà hâc poësi tradit :

Non benè conveniunt, nec in una sede morantur
Majestas & amor.

Quin ipsummet Dei Verbum *propter nimiam charitatem suam, quâ dilexit nos, cùm in forma Dei esset, semetipsum exinanivit, formam servi accipiens.* S. Bernardus in hunc locum attonitus exclamat : *Quis hoc fecit? Amor, dignitatis nescius, dignatione dives, affectu potens, suasu efficax. Quid violescentius? Triumphat de Deo amor. Denique semetipsum exinanivit, ut scias, Amoris fuisse, quod plenitudo effusa est, quod altitudo adæquata est, quòd singularitas associata est.*

259. Sardius hanc laudem sibi peculiarem vendicat, quod pinguedini, visco, cæterisque liquoris inungendi sordibus præ aliis gemmis validissimè resistat. Plinii hâc de re verba sunt : *Nec ulla translucentium* (gemmarum) *tardius suffuso humore hebetantur.* Unde illum hoc titulo signavi . TARDIUS HEBETATUR HUMORE. Nativam hanc Justi illius effigiem dixeris, qui inter flagitiosos conversatus, nullam omninò illuviem aut impuritatem contraxit. *Neque enim*, si D. Gregorio fidem habeas, *valdè laudabile est, bonum esse cum bonis; sed bonum esse cum malis. Sicut enim gravioris culpæ est, inter bonos bonum non esse, ita immensi est præconii, bonum etiam inter malos extitisse.* Hoc encomio Noëmum celebrat Sacra Pagina, quod fuerit : *Vir justus atque perfectus*, etiam quando *omnis caro corruperat viam suam.* Jobus, inter idololatras natus & educatus, extra veri Dei obsequia nec latum unguem recessit unquam. Josephus in aula Ægyptiaca fidelitatem ac prudentiam suam Pharaoni; at soli Deo fidem & pietatem illibatam conservavit, &c.

SARDONYX.

Caput XXX.

260. Mira adeò gemmæ hujus est proprietas, ut nonnisi homines castos supra se quiescere ac somnum capere permittat. Unde Lucarinus eidem subscripsit : NON FERT IMPURI SOPOREM. Præ cæteris Apostolis omnibus solus Joannes in Christi sinu requievit : *Requievit in cœna super pectus ejus.* Causam addunt Sancti Patres, quia puritate prorsus singulari, ac præ cæteris candidissimâ, excelluit. Dilucidè S. Hieron. *Joannes*, inquit, *unus ex Discipulis, qui minimus traditur fuisse inter Apostolos, & quem fides Christi virginem repererat, Virgo permansit : & ideò plus amatur à Domino, & recumbit super pectus ejus.* Huic rei apertius confirmandæ Rupertus Abbas præsupponit, Joannem Evangelistam sponsum illum fuisse, qui sponsâ in nuptiis Chananæis relictâ, sese Verbi incarnati obsequiis virginem purissimam consecravit. Unde in illa verba commentatus, *Erat ergò recum-*

recumbens unus ex discipulis ejus in sinu ejus, quem diligebat JESUS, ait: *Quem ducentem jam uxorem de nuptiis vocaverat, rectè tantâ illum gratiâ remunerabat, ejusque animam suo tam familiariter amore oblectabat, cujus carnem à conjugio revocatam, virgineo decore recinxerat.* Et paulò pòst: *Verè ter beatus usque ad finem suum in sinu amantis Domini suavissimè recubuit; quia sicut corpus ejus ab omni pollutione incorruptum, sic eum ab omni quoque dolore servavit illæsum.* Tandem Cardinalis Toletus in eundem Scripturæ locum affirmat, quòd Servator *majoribus dilectionis signis erga eum utebatur, quoniam omnium ætate minimus, & maximæ puritatis & honestatis erat.* Cæterùm admodùm opportunè dixeris, quòd conscientia remordens, instar sardonychis, *non fert impuri soporem*: cor enim vitiorum sordibus contaminatum, assiduò fluctuat, & quietem inquietissimam capit. S. Ambrosius: *Offunditur nobis ultrix nostri IMAGO PECCATI, NEC QUIETUM REUM SIBI ESSE PERMITTIT. Dum oramus, peccatum offunditur, & IN SOMNO ipso PECCATUM RECURRIT, semper nobis error noster, tanquam malus exactor, occurrit.*

161. Sardonychis nomen duas pretiosas gemmas complectitur; quippe qui à Sardio ruborem, & ab onyche candorem habet mutuatum. De illo testatur Beda: *Hic ex onyche candorem, ex sardio ruborem trahens, ab utroque nomen sardonychis accepit.* Ut adeò benè inscripseris: BINUS ET UNUS. Genuinum hoc Verbi incarnati symbolum est: quippè quod in una persona geminas naturas, Divinam & humanam, nexu hypostatico ac prorsus admirando conjunctas habet. E S. Athanasii symbolo: *JESUS Christus, Dei filius, Deus & homo est.* Porrò eos hoc symbolo insignire licet, qui geminâ dignitate, regia & pontificiâ, resplendent: uti apud veteris Ægypti Monarchas fieri consuevit: *Penes enim Sacerdotes Ægyptiorum*, Pierio teste, *erat imperium.* Postremi Machabæorum Principes summum Pontificatum regni purpura ac diademate condecoratum habuerunt. Et hoc nostro tempore in Romano Pontifice regiam veneramur majestatem.

262. Tres colores in sardonyche resplendent; primus quidem in ima parte niger; alter in umbilico candidus, & tertius supremo loco purpureus. S. Isidori verba sunt: *Constat autem tribus coloribus; subterius nigro, medio candido, superius minio.* Unde gemmam illam hoc lemmate ornabis: TRINO SPECIOSA COLORE. Verbum incarnatum hanc ideam duplici ratione sibi vendicat, utpote in quo corpus, anima, & Divinitas; item innocentiæ candor, charitatis purpura, & passionis funestissimæ nigredo reperiuntur. Cæterùm è Venerabilis Bedæ sententia non abs re dicitur, quòd Sardonychi *comparantur homines, corporis passione rubicundi, spiritus puritate candidi, sed mentis sibimet humilitate despecti.*

263. Sardonyx antiquis Romanis peculiari ratione ad sigilla efformanda inserviebat, cùm gemma hæc ob suam duritiem nihil ab impressa cera ad se trahere soleat. S. Isidorus, suffragante Plinio, ait: *Hæc sola in signando nihil ceræ avellit.* Unde hanc Sardonychi epigraphen subjeci: NIL, DUM SIGNAT, AVELLIT. Æquos & fideles ministros hæc idea spectat, qui manus è munere aut officio sibi commendato penitùs innocuas conservant, nec ad labores suos quidquam aliud, præter mercedem debitam, ac provinciæ benè administratæ gloriam, referunt. E Cornelii à Lapide sententia, Sardonyx, nihil unquam ceræ attrahere solitus: *Notavit illustres animos; qui, cùm adhæreſcant corpori, nihil tamen ex eo terrenæ labis contrahunt.* Etsi enim vivant in carne, à carnis tamen vitiis præservantur immunes. Hortantem audi Magnum Ethicæ Christianæ Doctorem Augustinum: *In carne vivens, noli esse in carne, in spiritu esto, id est, in Deo spem pone. Nam si posueris spem in ipso spiritu, quo homo es, iterum spiritus tuus in carnem relabitur, &c. Noli remanere in te, transcende & te, in illo te pone, qui fecit te.* S. August. serm. 4. de Verb. Apost. c. 6.

264. De S. Stephano Ecclesia Catholica publicis canit encomiis: *Dum igitur saxorum crepitantium turbine quateretur, Divina ei claritas fulsit.* Nam lapidum grandine impetitus, *vidit cœlos apertos.* Unde Protomartyrem hunc, cui *lapides torrentis dulces* fuêre, Sardonychis Emblate significabis; addito epigrammate: FRA I SASSOSI TORRENTI ILLUSTRE APPARUE. Id est: INTER TORRENTIS SAXA REFULSIT. Enimverò de Sardonyche testatur Plinius: *Constat torrentibus detegi.* Et S. Isidorus: *Reperitur autem apud Indos & Arabes, detecta torrentibus.* Ita nimirùm inter tribulationum saxa, & inundantes adversitatum procellas magis inclarescimus. Magno Augustino teste: *Nullus hominum est tantâ justitiâ præditus, cui non sit necessaria tentatio tribulationis, vel ad perficiendam, vel ad confirmandam, vel ad probandam virtutem.*

S. Stephanus. Plin. l. 37. cap. 6. S. Isid. l. cit. Tribulatio illustrat. S. August. l. 22. cont. Faust. c. 20

SENENITES.

Caput XXXI.

265. HÆc gemma lunæ imaginem repræsentat, &, ad planetæ hujus diversos vultus exactè composita, indies immutatur. Plinius id observans, ait: *Selenites imaginem lunæ continens, reddit eam in dies singulos crescentis, minuentisque numero.* Ut adeò Lucarinus eruditè inscripserit: CIRCUMMOVEOR TECUM. Vel, ut alii: DAL TUO VOLTO DIPENDO. Hâc ideâ voluntatem & effectum, ab alterius nutu suspensum, significabis. Et certè sicuti Selenites astro, ita nos astrorum Creatori, DEO, conformes simus, oportet. Sanctissimum S. Gregorii Nazianzeni consilium est:

Plin. l. 37. c. 10. Dependentia. Conformitas. S. Greg. Naz. t. 1. Sentent.

Deo obsecunda, cui præire non licet.

Proprio suo exemplo id docuit Epictetus Philosophus, quando ad Deum conversus exclamavit: *Quocunque me voles, ducito: constitui & conformavi voluntatem meam Divinæ. Vult me febricitare? & ego volo. Aliquid Aggredi? volo. Potiri? volo. Non potiri? nolo. Mori? volo &c.* P. Hermannus Hugo, ut animam justam, affectuum teneritudine ab obsequiis semper versùs Deum compositam, genuinis coloribus depingeret, eam heliotropio, in Solem defixo; vel Lunæ, quæ argenteum suum decorem pro diverso Solis aspectu immutare consevit; vel navi, omnem fortunam suam à cynosura trahere solitæ, assimilavit; Poëtin ipsius ita accipe:

Epictetus. Justus.

Sponse, ego sum Clytia, tu sol, ego Cynthia, Phebum
Quolibet obverso persequor ore meum.
Et mihi sponse Helyce, Cynosuraque duplicis Arcti,
Quo trahis, huc oculis ad tua signa volo.

Herman. Hug. l. 3. Susp. 14.

SILEX CHALYBS.

Caput XXXII.

226. SIlex, chalybi vicinus, epigraphen sustinet: CLARESCIT AB ICTU. Vel: DURITIÆ FLAM-

Calamitas illustrat.

FLAMMESCIT. Illius hæc idea est, qui virtutis ac meriti sui splendorem inter hostium assultus spargit. Olympiodorus: *De multis hæc una est causa, cur malis justi dilanientur, ut quæ eorum virtus latebat, magis illuminata foris emineat, atque appareat.*

Olymp. [illegible] in Iob.

Virtus inter persecutiones.

267. Lemma, silici inditum: EMICAT ICTU. Vel, PERCUSSA MICABO. Vel: DABIT PERCUSSA NITOREM; Eos concernit, qui calamitatibus miserè jactati, virtutis & beneficentiæ lumen clarissimum diffundunt. S. Paulus, luculentus sibimet testis: *Maledicimur*, inquit, *& benedicimus: blasphemamur, & obsecramus.* S. Stephanus, lethalibus saxis acerrimè impetitus, pretiosas undique charitatis flammas spargere, ac pro ipsis etiam hostibus Deum precari non destitit. *Lapidabant Stephanum invocantem, & dicentem: Domine JESU, suscipe spiritum meum. Positis autem genibus, clamavit voce magna, dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum.* S. Laurentius, virgis ferreis horrendum cæsus, copiosas adeò sanctimoniæ ac innocentiæ flammas passim distribuit, ut universo orbi illustrando suffecerint. S. Ambrosius opportunè in rem præsentem: *Granum sinapis*, inquit, *cùm teritur, accenditur. Laurentius, cùm patitur, inflammatur; illud fervorem attritionis suæ evomit, hic ignem plurima vexatione suspirat.*

1. Cor. 4. 12.

S. Stephanus.

Act. 7. 58.

S. Laurentius.

S. Ambr. serm. 1. de grano synapis.

Prædicator efficax.

268. Chalybs, silici allisus, epigraphen reddit: SUSCITAT IGNES. Vel: TRASSE ARDOR DA LE PIETRE. Id est: E PETRIS EXCUTIT IGNEM. Prædicatoris lingua id muneris habet, ut amoris Divini flammas è cordibus obstinatis eliciat. Itâ quoque vindicantis justitiæ supplicia è contumacibus & obduratis sceleratorum animis claris sanioris vitæ favillas provocant. Hoc sensu S. Gregorius Nazianzenus:

S. Gregor. Naz. loc. cit.

Percussis ignem concipit ferro silex:
Durum eruditur pectus acri verbere.

269. Chalybs, è percusso silice absconditum ignem provocans, opportunam hanc gnomam præfert: ABSTRUSUM EXCUTIT. Ad verbum Virgilius:

Virg. l. 1. Georg. v. 135.

E silicis venis abstrusum excuderet ignem.

Dalila.

Hoc Emblemate importunas illas Dalilæ preces significare licet, quibus è saxeo Samsonis pectore reconditissimam ænigmatis interpretandi lucem eblandita est. Porrò mens humana, in flagitiis instar silicis obdurata, ignem amoris & charitatis Divinæ elicit, si calamitatibus probè concutiatur. Expertus id Magnus Augustinus, ait: *Percussisti cor meum verbo tuo, & amavi te.*

Tribulatio.

Aug. l. 10. Confess. cap. 6.

Peccator.

270. Peccatoris cor, instar silicis, nullas unquam charitatis flammas versùs Deum aut proximum elicere solet, nisi crebro calamitatum impulsu feriatur. Ut adeò hanc sibi gnomam jure vendicet: NON SINE ICTU. Isaiam, testem opportunissimum audi: *Indulsisti genti, Domine, indulsisti genti: nunquid glorificatus es? Elongasti omnes terminos terræ. Domine in angustia requisierunt te.* S. P. Augustinus: *Flagellum custodit virtutem, protegit infirmantem, excitat torpentem &c.* Cæterum hæc imago illos etiam homines spectat, qui nonnisi afflicti aut irritati, suas impatientiæ flammas produnt.

Isa. 26. 15.

S. Aug. in Psalm.

Impatientia.

271. Silex, tametsi glebâ, ligno, plumbo, stanno, aliisque diversissimis rebus tentatus ac percussus, solius tamen chalybis allisu flammas evomit. Eò quidam è serenissimis Urbinatum Ducibus reflectens, silici inscripsit: NON QUOVIS TERRITUR. Veluti diceret, pectus suum, diversis assultibus tentatum, vix unquam ad amoris flammas concitari, nec nisi paucissimis sensus suos esse pervios. Senecæ consilio: *Talem diligentiam exhibe in amicis comparandis, ne incipias amare, quæ deinceps possis odisse.*

Constantia.

Senec. in Prov. Philos.

272. Chalybs nonnisi è silice, iteratis vicibus percusso, scintillas elicit. Unde lemma: REPERCUSSA SCINTILLAT. Abbas Certanus hâc ideâ demonstrat, gratias, tam Divinas quàm humanas, nonnisi post iteratas & solicitas preces obtineri. S. Gregorius Papa: *Si primò non exaudiris, ab oratione non deficias: imò precibus & clamoribus insistas; Deus vult rogari, vult cogi, vult quodammodo importunitate vinci.*

Perse[verantia] ...

S. Gr[egor.] Ps. 6 ...

237. Silex, levissimo chalybis allisu tentatus, in flammas erumpit. Cui proinde P. Certanus subscripsit: FLAMMA PROSILIET. Ita, prô dolor! unico lascivo domesticæ fœminæ contactu miserum cor humanum ardores concipit obscænissimos. Solicitè omninò hortatur S. Petrus Damianus: *Mulieris aspectus speciem declinemus, ne de conspecta forma flamma prosiliat.* Et S. Cyprianus: *Incerta victoria est, inter hostilia arma pugnare. Et impossibilis liberatio est, flammis circumdari, nec ardere.* Et post multa tandem concludit: *Amputanda sunt omnia nobis, quæcunque igniteri fomitis sulphurantibus flammis scatens fornax exæstuantis carnis exæstuat, ne vel tenuis quædam scintilla servata majora conflet incendia.*

Occ[asio] ...

S. Pe[trus Damianus] ...

S. C[yprianus] ...

Vin[dicta] ...

274. Silex, chalybi vicinus, epigraphen sustinet: VI EXCANDESCET. Homo cholericus, si offensum se sentiat, mox excandescit, & in justæ vindictæ flammas erumpit. S. Ambrosius: *Ne respondeas iterato ad iracundiam suam cito culpam exercitit: si lapides teras, nonne ignis erumpit?* S. Gregorius Nazianzenus, æmulorum maledicentiâ irritatus & offensus, doctissimas apologias adversus [illegible] scripsit, simulque protestatus est, se, instar [illegible] flammas illas spargendas soli hostium violentiâ compulsum fuisse: *Quid etiam negant*, inquit, *se ante, ut pyriten ferro; sic me conviciis tundere desituros, quæ ex parva scintilla ingentem sermonum flammam excitarint.* Eâdem omninò ratione Hæretici, adversus Apostolicam D. Petri Cathedram temerariè collisi, in propriam perniciem fatales provocant flammas. De his non sine ingenio canit D. Gregorius Bolzi:

Hæ[retici] ...

Prava Lutheriadum Diti cognata propago
Irrue, Petræum concute, cade thronum.
Hic tuus efficiet quid tandem malleus? ignem
Quo meritus flagres; petra retusa dabit.

275. Arcanum revelatum silicis Emblemate significari potest, qui chalybe percussus, scintillas evomit. Cui proinde Academicus, inter Brixienses Occultus, hanc epigraphen subdidit EXILIT, QUOD DELITUIT. De amoris sui vehementia canit Ovidius:

Se[cretum] rel[evatum] ...

Quà licèt, & possum, luctor celare furorem,
Sed tamen apparet dissimulatus amor.

Porrò non amor tantùm, sed & amicitia in adversis potissimum dignoscitur: ibi enim amor, qui hactenus delituit, palam elucescit. Cassiodorus: *Necessitas amicum probat, & intima charitatis ardorem splendor exhibitæ subventionis elucidat.*

Am[icitia] ...

276. Ad flammas eliciendas nec solus silex, nec solus chalybs, sed ambo simul concurrant, necesse est; unde lemma: MUTUIS OFFICIIS. Irà è mutua fidelium voluntate Spiritus Sancti flamma enascitur. Sanctus Joannes Chrysostomus: *Si lapis, sæpè ad lapidem concussus, scintillas exilire facit, tametsi nihil frigidius lapide, nihilque igne calidius, attamen concussione victa natura, ignem elicit. Quod verò in lapillis contingit, multò magis idem fit & in animalibus, quæ mutuo atteruntur, & igne spiritus concalescunt.*

277. Optimus Burgundionum Dux, Phillippus, symboli

ſymboli loco calybem prætulit, qui ſilici colliſus, epigraph. tenet: ANTE FERIT, QUAM FLAMMA MICET. Innuebat videlicet, in hoſtibus ſuperandis, magnanimitatem, ſibi adeò promptam eſſe, ut jugulum priùs, quàm minarum fulgura inferat. Ita quoque virtutis radii nonniſi poſt adverſæ fortunæ plagas ſparguntur: & animæ noſtræ, providâ Dei manu percuſſæ, optimis propoſitis inclareſcunt. Nam, teſte Magno Auguſtino: *Tribulatio accidit ſervo Dei ad probationem vel commendationem* Tandem illos etiam hâc icone ſignificabis, qui factis potiùs, quàm verbis præſtant, & ulciſcendi celeritate omnem iracundiæ motum antevertunt.

278. Theſibus, publico loco propugnandis, ſilicem cum vicino calybe præfiges; addito lemmate: ATTRITU IGNIS. Vel, COLLISIONE IGNIS. Enimverò perſpicacia ingenia, mutuò colliſa, vivaces animi ſui favillas ſpargunt, & abſconditas veritates in apertam lucem excitant. Seneca: *Omnibus natura fundamentum dedit, ſemenque virtutum: omnes ad omnia iſta nati ſumus: cùm irritator acceſſit, tunc illa animi bona velut ſopita excitantur.* Et Achilles Bocchius:

De ſilicis venis excuſſa ut ſemina flammæ
Excipit arenti fomite materia:
Inde ſuam accendunt pro ſe ſibi quiſque lucernam
Extemplò, cæcas diſcutiunt tenebras.
Sic diſceptando ſtudioſi in luminis oras
Verum ipſum è latebris excutiunt facilè.

Ità omninò qui Divinas ſcripturas aſſiduo ſtudio verſat, clariſſimas pietatis ac ſapientiæ flammas recipit. Dilucidè in rem noſtram S. Gregorius: *Cui verba ſacra eloquii, niſi lapidi ſimilia dixerim, in quo ignis latet? qui manu quidem frigidus tenetur, ſed percuſſus ferro, per ſcintillas micat, atque hoc emittit ignem, qui poſt ardeat, quod priùs manus frigidum tenebat. Sic etenim, ſic verba ſunt ſacri eloquii, quæ quidem per narrationem litteræ frigidæ tenentur, ſed ſi quis hæc, aſpirante Domino, intento intellectu pulſaverit, de myſticis ejus ſenſibus ignem producit, ut in ejus verbis poſt animus ſpiritualiter ardeat, qua priùs per litteram ipſe quoque frigidus audiebat.*

279. Unico chalybis adversùs ſilicem contactu INCENDIA SURGENT. Ita unius malæ linguæ vitio graviſſima diſſidiorum incendia concitari, præter aſſiduam experientiam luculentè teſtatur S. Chryſoſtomus: *Sermo malus de levi occaſione magnam ſuccendit inimicitiam.* Eadem tamen etiam bonæ linguæ effecta ſunt, quæ virtuoſa perſuadendi facultate clariſſimas pietatis & charitatis flammulas in humano corde elicit. S. Gregorius Nazianzenus:

--- Pietatis namque ſepulta
In nobis ſcintilla latet, velut igneus ardor
Incluſus ſaxis. Ut porrò ſæpè terendo.
Ferrum de rigido ſolet ignem extendere ſaxo;
Haud aliter pietas latitans, ſermone ſalutis
Attrito in medium prodit, clarèque refulget,

280. Silex, iteratis ictibus percuſſus, tandem in favillas erumpit. Unde lemma: ICTU NON UNO. Haud ſecùs virtutis & gloriæ flamma ex humano pectore nonniſi multis cohortationibus ac geminatis conſiliis elici ſolet. Juſtus Lipſius: *Ut ignis è ſilice NON UNO CONCUSSU elicitur; ſic in frigido noſtro pectore non primo admonitionum ictu accenditur latens, & languens in nobis vis illa honeſti.* Porrò ſiquidem Servatori noſtro in ſacris Litteris Petræ nomen tribui ſolet, idcircò qui illum deprecari cupit, non illicò animum deſpondeat, aut omninò deſiſtat, ſed iteratis votis petram illam Divinam pulſet, ſpe certiſſimâ fretus, tandem cumulatas pietatis, & clementiæ favillas eſſe reſponſuras. Guilielmus Abbas: *Pertinax oratio pertingit ad finem. Et ſi tibi initiis ſicca, & velut ſaxea videatur, oleum tamen gratiarum elicies de hoc ſaxo duriſſimo; tantùm ſi perſeveres, ſi te longior mora non diſſolvat; ſi non dilatione tua vota leneſcant.*

Guil. Abb. ſerm. in Cantic.

281. Aſtuti & duplicis animi homo, qui rancores, invidias, cæteroſque immoderati cordis affectus tenaci ſilentio comprimit, ſilici non abſimilem ſe probat; cui proindè ſubſcribes: LATET IGNIS. Hoc hominum genus deſcribens S. Iſidorus, ait: *Doloſus eſt, à quo aliud agitur, & aliud ſimulatur. Callidus eſt, qui exitum virtutis dolo ac fraude imitatur.* Porrò etiam Modeſti Amatoris hæc imago eſt, qui caſtas animi ſui flammas abſcondere novit. Taſſus Olyndrum, Sophroniæ amore captum, hoc poëmate Italico deſcribit:

Abſcondere.

S. Iſidor. in ſynonimis.

Amans modeſtus.

Taſſ. Geruſ. Liberat. Cant. 2 ſtanz. 16.

Ei che modeſto è ſi, com' eſſa è bella
Brama aſſai, poco ſpera, e nulla chiede:
Nè à ſcoprir ſi cò non ardiſce: & ella
O lo ſprezza, à no' l vede, o non lo crede;
Coſi ſin hora il miſero hà ſervito,
O non viſto, ò mal noto, ò mal gradito.

Et de ſe ipſo Hieronymus Prete:

Hier. Pret. Canzon. 2.

Ardo e taccio il mio mal, perch' io pavento
Che s' io ſcopro, ch' entro miſface,
Fòco diſdegno, e non d' amore accenda.
Io temo io temo, Amor, che non offenda
Più colei, che me ſteſſo, il mio tormento,
Che di piacer à me forſe lo ſpiace,
Ond' io ſoſtegno in pace.
La guerra, che mi fenno i miei penſieri.
E s' io tento formar prieghi, ò parole
Fede, e timor non vuole,
Ch' io procuri, ſalute, ò ch' io la ſperi.
Mora ſenza ſcoprir qual ſon, qual fui:
E non fuggo il morir, mà l' ira altrui.

Et rurſùs:

Pur nel ſilentio i miei penſieri aſcondo:
Vivo penando, e' lagrimar mi ſſaccio:
E moro à le ſperanze, al duol rimaſco.
Sol di penſieri, è di ſoſpir mi paſco:
E ſcribando il mio duol chiuſo, e profondo
Dentro ſon tutto foco, e fuori un ghiaccio.
Vorrei parlar, ma, taccio,
Perch' io non ſo ben dir que ch' i vorrei &c.

282. Fuit, qui ſilici inſcriberet: IL FOCO HA' SECO ETERNO. Id eſt: IGNEM FOVET IN ÆVUM. Hominis damnati hæc imago eſt, qui ſemper & ubiquè comitem habebit infernalem flammam. Magno Auguſtino teſte: *Impiis, & omnibus malis gehennæ ignes ardentis, & æternas flammas minatus eſt Deus Compara hæc duo, mortem ad momentum, pœnas in æternum.* Hominem quoq; vitioſum, in flagitiis pertinacem, in odiis implacabilem, & in obvia quavis peccandi licentia obduratum icone illâ repræſentabis. Nec abs re dixeris, eandem vivam eſſe amantis ideam; quippè qui calentes amoris ſui favillas omni loco & tempore in ſinu ſuo concluſas circumfert. Appoſitè canit Fulvius Teſti:

Infernus.

S. Auguſt. ſer. 36. de Diverſ.

Peccator.

Amans.

Fulv. Teſti in Dipartenza p. 1. della Rime.

Hor che mi giova il dipartir? cho vale
Per trovar libertà cangiar ſentiero?
Se fatto à me nemico il mio penſiero
Con le vive bellezze ogn' hor m' aſſale?

Voſtro,

Vostro, sarò mandimini pur la sorte
Ovunque vuole, e non porrà in ob lie
Si dolce ardor altri già mai, chè morte.

283. Aliquot chalybes, in sclopi minoris seu pugillatorii formam dispositi, ad ignem facillimo negotio eliciendum deserviunt. Proindè sclopum illum, non quidem occidendo, sed solùm illuminando accommodatum, hoc lemmate afficies: ILLUMINAT, NON PERIMIT. Deus hanc agendi rationem sibi familiarem habet, qui calamitates tanto amore plenas in nos concitare solet, ut inter tenebras lucem, non verò inter flagitia mortem incurramus. S. Hieronymus, in illa Prophetæ verba commentatus. *In luce sagittarum tuarum ibunt, &c.* inquit: *Sagitta Domini euntes, atque pergentes, NON ad hoc mittuntur, ut INTERIMANT, SED UT ILLUMINENT.*

Calamitates illustrant.

S Hieron. in Habat. c 3.

284. Nisi ames, conatu prorsus irrito aliorum amorem tibi studebis conciliare: amoris fomentum est amor, & ut è Poëtis nonnemo cecinit: *Magnus amoris amor.* Senecæ consilium est: *Si vis amari, ama.* Otho Venius hanc veritatem è chalibe dignoscendam proponit, qui flammas è silice provocans, epigraphen sustinet: SINE FOMITE FRUSTRA. Porrò Emblematis mentē hoc tetrasticho explicat.

Senec Ep. 6 Amor est fomen ũ amoris. Oth Ven. Embl Amoris.

Qui cupiens lentæ nimium tepidæque puellæ est,
Frustra est, ac nugas, illius instar, agit?
Qui silice abstrusum sine fomite quæritat ignem;
Mutuus est verè fomes Amoris, Amor.

285. Chalybs, silice percussus, ignem elicit. Lemma: PERCUSSUS CONCIPIT IGNES. Ita S. Ignatius Loyola, murali globo in obsidione Pampelonensi vulneratus, amoris Divini flammas concepit, & relictâ militiâ sæculari, ad cœlestem se transtulit. Paulus quoque Apostolus, fulgurante Christi luce prostratus, in voces, amore Divino plenissimas erupit: *Domine, quid me vis facere?* S. P. Augustinus: *Jam,* inquit, *parat se ad obediendum, qui prius sæviebat ad persequendum. Jam formatur ex persecutore prædicator, ex lupo ovis, ex hoste miles.* Et rursus ad Deum conversus: *Imples,* inquit, *tribulationibus omnia, ut in tribulationibus positi, omnes recurrant ad te.*

Calamitas

S. Ignatius Loyola.

S Paulus. Act. 9. 6.

S. August. serm 14. de Sanct.

Idem in Psal. 55.

SMARAGDUS.

Caput XXXIII.

Sol. c. 24.

286. Solinus de Smaragdo eruditè testatur: Nihil his jucudius vident oculi: *Inprimis virent ultrà irrigua gramina, ultrà amicas herbas. Deindè obtutus fatigatos coloris reficiunt levitate. Nam visus, quos alterius gemmæ fulgor retuderit, smaragdi recreant, &c.* Proindè gemmam istam, ob amabilem, venustam, ac prorsùs obstupescendum suum virorem, hoc lemmate insigniverunt: NE LA TERRA, NE' IL CIEL VIST HA' PIU' BELLA. Id est: NIL JUCUNDIUS ILLO. Creaturam maximè gratiosam, aut summè perfectam, hoc Emblemate exornabis. Re ipsâ tamen æternam gloriam, solâ Dei visione nixam, concernit; nam visio illa omnem felicitatem, quocunque intellectu fingendam, infinitis intervallis excedit. Opportunissimè S. Antonius Paduanus: *Gaudium,* inquit, *de Dei perfectâ cognitione & fruitione est smaragdus, qui viridis est, & visum confortat, sic tota vita æterna est videre Deum.* Et David: *Satiabor cùm apparuerit gloria tua.* Vel, ut alii traducunt: *Satietas delitiarum est cum vultu tuo.*

Excellentia.

Beatitudo.

S Anton. Paduan. serm. 2 de Martyr.

Ps. 16. 15.

Plin. l. 37. c. 5.

287. Plinius nobilissimum hoc elogium smaragdo tribuit: *Nihil omninò viridius comparatum illis viret. Præterea soli gemmarum contuitu OCULOS IMPLENT, NEC SATIANT. Quin & ab intentione alia obscurata, ASPECTU SMARAGDI RECREATUR FACIES.* Inde Emblematis construendi occasionem mutuans, epigraphen subjunxi: RECREAT, NEC SATIAT. Vel: NON SATIANS, OCULOS IMPLET. Propriam hanc beatitatis æternæ ideam habeto, quæ, virorem perennem, nulloque ævo intermoriturum afferens, beatorum animos suavissimè recreat, eorumque oculos ac desideria cumulatè replet: at nunquam adeò eos efficit saturos, quin in illa gaudiorum affluentia assiduum tantæ felicitatis æternùm possidendæ desiderium foveant. S. Bernardus Dei filio beatitati nostræ infinitæ, supplex canit:

Qui te gustant, esuriunt:
Qui bibunt, adhuc sitiunt:
Desiderare nesciunt,
Nisi JEsum, quem diligunt.

Delitiæ spirituales æternam beatitatem prægustu minimè obscuro in his terris propinant; quippè quæ humanam mentem suavitate amænissimâ sine ullo unquam fastidio aut satietate perfundunt; secùs atque voluptates corporales, quæ aliquantulùm gustatæ, nauseam pariunt. S. Gregorius Papa, de delitiis spiritualibus disserens, ait: *In istis appetitus saturitatem, saturitas appetitum parit. AUGENT enim spirituales delitiæ APPETITUM in mente, DUM SATIANT, quia quantò magis earum sapor percipitur, eò amplius cognoscitur, quod avidiùs ametur.*

288. Plinius & Solinus affirmant, quòd spirantes venti à Smaragdo pulverem, quo cooperiebatur, ita opportunè excutiant, ut omnium oculis expositus, venustatis suæ radios passim circumfundere queat. Plinii verba sunt: *Quantùm Smaragdi à gemmis distant, tantùm scythici à cæteris smaragdis Proximam laudem habent, sicut & sedem Bactriani, quos in commissuris saxorum colligere dicuntur, Ethesiis FLANTIBUS. Tunc enim tellure INTERNITENT, quia iis ventis maximè arenæ moventur.* Magis succinctè de smaragdis loquitur Solinus: *Inveniuntur Ethesiis flantibus. Tunc enim detecto solo facillime internitent. Nam Ethesiæ plurimum arenas movent.* Quamobrem Lucarinus smaragdis hanc subjecit epigraphen: SPIRANTIBUS INTERNITENT. Haud aliter Apostoli & Prophetæ, Spiritus Sancti beneficio, splendorem gloriosissimum per orbem sparserunt. Ità quoquè persecutiones, adversitates, ac miseriæ humanæ, ceu totidem venti impetuosi, adversus mortales indies quidem alliduntur: at nonnisi pulverem & terrenarum affectionum arenam ab iis excutiunt, ut majore perfectionis radio effulgere queant: *Nam ventus,* asserente Berchorio, *id est tribulationes mundi, & adversitates ab eis rejiciunt arenam, id est, mundi divitias, & prosperitatem,* faciuntque eâ ratione *puriores & meliores, sicut patuit in Martyribus, & patet quotidiè in Christi pauperibus.* Accommodatè dixit Magnus Augustinus: *Tribulatio asper quidem ventus est, sed prosper, cum labore quidem, sed citò ducit, & citò perducit.*

289. Smaragdus, teste Sancto Isidoro, præ cæteris gemmis omnibus virore pulcherrimo ac penè prodigioso superbit: quin, viror ille non instar viroris herbacei aut arborei inter Syrii æstus ac brumæ rigores contabescit, sed stabilis, vivax, & vigorosus persistit: Ut adeò hanc epigraphen pro meritis sibi vendicet: VIRORE PEREN-

Bea[...]

S. [...] in [...]

Ga[...] spi[...]

S. [...] Pa[...] mi[...] in [...]

Pl[...] c. [...]

So[...]

Ap[...] Pr[...]

Ca[...] ill[...]

P[...]

PERENNI. Virtus intra animam concepta, immutabilis & æterna sit, oportet. Quamobrem S. Ecclesia, cùm in hominis justi laudes excurreret, non in his solùm verbis conquievit: *Justus germinabit sicut lilium;* sed insuper addidit: *& florebit in æternum ante Dominum.* Ac si diceret, interprete Aloysio Novarino: *Lilium justum est, ita tamen ut ejus justitia ac sanctitas non statim post nativitatem flaccescat, SEMPER VIRET, semper floret, SEMPER VERNAT.* Certè Josephus inter calamitatum horrores & bonorum affluentiam eximium puritatis & sanctimoniæ suæ virorem nunquam non illibatum conservavit. De hoc S. Hieronymus: *Joseph in egestate & in divitiis dedit experimenta virtutum, & servus & Dominus docuit animæ libertatem.* Isaias Abbas serpentem æneum cum Christo patiente, utpote cum suo prototypum, comparans, ait *Propter nos hæc omnia passus est, neque tamen immutatus est, neque irâ commotus in eos, à quibus tot injuriis & contumeliis afficiebatur, nihil respondens, sed ad ænei serpentis similitudinem immobilis manens.*

290. Smaragdus non tantum viret, sed insuper, ut testantur Arias Montanus, & Hieronymus Oleaster, vivacissimas flammas spargit. His suffragatur Abulensis: *Smaragdum vidi radiare fulgore.* Unde lemma: VIRET, ET FULGURAT. Geminam hanc virtutem quivis Prædicator sibi familiarem habeat, studeatque auditorum animos è Sacris Litteris in spem virentem erigere, & simul minarum fulgure, ac æterni supplicii horrore percellere. Didacus Castillius: *Nomen Levi, inquit, qui sacerdotum fuit parens, scriptum erat in smaragdo, aut in fulgure, ut exinde discerent Doctores, Sacerdotes & Præsules docere fulgurando, & fulgurare docendo.* Porrò smaragdi viror spem aut fidem, splendor verò charitatem, ceu geminum cœli adipiscendi characterem, designat. Hortantem audi Magnum Augustinum: *Laudate Dominum dulciùs; sperate felicius, cui servitis instantius, amate ardentius, cui placetis attentius.*

291. Smaragdi viror adeò vivax est, ut in res quasvis vicinas splendorem aliquẽ virentem transmittat. Plinii & Isidori de illo verba sunt: *Inficiens circa se viriditate repercussum aërem.* Proinde hanc ei gnomam subjunxi: APPOSITA, VIRENTIA REDDIT. Genuino hoc symbolo vis exempli describitur: nam si majores sanctimoniæ facem præeant, subditos omnes suo lumine illustrant; contrà verò intra vitiorum sentinam volutati, deterrimam luem in proximo suos derivant. *Sanctorum vita*, è D. Ambrosii sententia, *cæteris vivendi norma est.* Quin, Servator ipse protestatur: *Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit.* Id est, interprete S. Ambrosio, *Si Episcopus, qui lumen promeruerit præesse in corpore, simplicitate est sanctâ, & innocentia decoratus, omnis Ecclesia splendore luminis radiatur; at vicissim, si oculus tuus*, Prælatus tuus, *fuerit nequam, totum corpus tuum*, corpus familiæ, *tenebrosum erit.*

292. Smaragdus, ferro incidendus, miram duritiem ac pertinaciam ostentat: at fortè in actu venereo ab impudica manu attactus, subitò rumpitur. Hujus experientiam in quodam Hungariæ Rege manifestam habes, cujus smaragdus, quem annulo inclusũ assiduo secũ ferebat, inter consortis amplexus in tres partes dissiliit. Unde Pierius Valerianus gemmam illam, utpote libidini extremè adversam, virginitatis symbolum statuit: addito lemmate: VENERIS IMPATIENS. Vel, ut meo Carducio placet: CYPRIO DIFFINGITUR ÆSTU. Atque adeo virginitatem, lethalem Veneris hostem, plurimâ solicitudine custodiri oportet: enimverò flos ille purissimus, quâvis impuritate afflatus, languet, & instar smaragdi, solo libidinis contactu diffringitur. S. Ambrosius: *Ubique in Virgine comes, singularum virtutum est pudor, hic individuus debet esse virginitatis comes, sine quo non potest esse virginitas. Terretur officiis pudor, audacia emicat, risus obrepit, modestia solvitur, dum urbanitas affectatur, &c.*

S. Ambr. l. de Virg.

SUCCINUM, seu ELECTRUM.

Caput XXXIV.

293. Succinum paleas attrahit, non quidem ullius violentiæ injuria, sed virtute admodum tranquillâ & suavi. Unde Allectati Veneti epigraphen subjunxêre: NON VI, SED VIRTUTE. Haud aliter sapientia humanas mentes arcanâ quâdam & suavissimâ virtute in sui amorem trahit. Ita quoque gratia Divina vires in voluntatem nostram mirificè teneras & suaves exercet, nullo unquam libertatis integerrimæ dispendio allato. S. P. Augustinus: *Deus*, inquit, *inspirata gratiæ suavitate, per Spiritum Sanctum plus facit delectare, quod præcipit, quàm delectat, quod impedit.* Cæterùm Superiores & Principes hanc succini benignitatem ideæ loco habeant, ut subditos virtute potius, quàm viribus ad sua imperia trahere conentur. In hanc rem plurimum confert ille Senecæ dialogus:

Sapientia. Gratia Dei. S. Aug. de Spir. & litt. c. 28. Prælatus. Senec. in Oct. Act 2.

NERO. Ferrum tuetur principem. SENECA. Melius fides.
NERO. Decet timeri Cæsarem. SENECA. At plus diligi.
NERO. Metuant necesse est. SENECA. Quidquid exprimitur, grave est.
NERO. Jussisque nostris pareant. SENECA. Justa impera.

294. Succinum, attritu calefactum, virtutẽ suam attractivam exerit. Unde Plinius: *Acceptâ vi caloris attrahunt ad se paleas, &c.* Epigraphen addidi: TRAHAM, SI CALEAM. Prædicator, verò Dei ardore inflammatus, quosvis aridos & exsuccos peccatorum animos in suas partes trahit: *Ad prædicandum namque plus conscientia sancti amoris ædificat, quàm exercitatio sermonis;* inquit S. Gregorius Papa. Et D. Joannes Paschalius:

Plin l. 37. cap. 3. Prædicator. S. Greg. hom. 10. in Ezech.

FERVEAT ORATOR, Divino percitus æstu,
ET TRAHET ad verum mollia corda Jovem.
Nec paleas aliter fulgens deducit electrum,
Ut trahat, incaleat; ferveat, atque trahet.

Certè Apostoli, Spiritûs sancti ardore succensi, innumeras provincias ac vastissima regna ad virtutis & fidei obsequium pertraxerunt.

Apostoli.

295. Nonnemo suavitatem, à Deo in convertendis peccatorum animis usurpari solitam, Succini Emblemate repræsentavit; quod paleas attrahens, hac voces lemmatis loco pronuntiabat: VIRTUS EX ME. Ipsius Christi testimonium est: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Idipsum Sacra Sponsa innuens, exclamat: *Trahe nos, post te curremus, &c.* Et S. P. Augustinus: *Trahuntur homines, non ut nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant.* Balthasar Bonifacius opportunè in rem præsentem canit:

Gratia Dei. Joan. 6. 44. Cant. 1. 3. S. Aug. l. 1. ad Bonif. cap. 19. Balth. Bonif. in Lario p. 1. Epig. 13.

Dum fænerator stabat ad telonium
Matthæus, auro deditus:

Obambulans illuc Tonantis unicus,
Me sequere, dixit, illico.
At is relicto protinus negotio,
Omnique re nummaria,
Christum secutus est. Creator omnium
Ad se trahebat omnia.
Sic flamma Naphta: sic chalybs heracleo;
Sic palea trahitur succino.

Mundanus. Psal. 4. 3. S. Aug. in Ps. 41.

296. Hominem mundanum, qui, æternis verisque bonis nihili unquam æstimatis, totum se in vanitatum amorem effundit, succino non absimilem dixeris; cum lemmate: D' INUTILI FESTUCHE IO SOL M' INVOGLIO. Id est. FESTUCIS OBLECTOR. His Regius Propheta indignabundo animo exprobrans: *Filii hominum*, inquit, *usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* S. P. Augustinus: *Si aliqua hujus sæculi prosperitas arriserit, nonnè deceptoria est? Nonnè plus habet deceptionis, quàm delectationis?* JEsus infans, vix in hunc orbem natus, supra miserrimi præsepis paleas recubuit; ut adeò, instar electri pretiosissimi, opportunè de seipso dicere potuerit: FESTUCIS OBLECTOR. Corde enim maximè solicito aridas & inutiles peccatorum paleas ad se attrahere cupiebat. In hanc rem sequens poëma Italicum subjungere placuit:

Christus natus

Occhi miei che vedete?
Il tesoro del Ciel corcato in seno
D' una greppia, è del fieno?
Cosi dunque giacete,
O Re de gli elementi
Su' le ruuide paglie, è frà i giumenti?
Ben l' intendo; voi siete
Qual umbra innamorata,
Che del' alme infeconde,
Ed aride, ed immonde,
Dolcemente invaghita,
Le paglie alza da terra, e à sè l' invita.

Virtus. Cornel. à Lap. in Ecclesiast. 37. 15. Ibid. v. 24. S. Ambr. in Ps. 118.

297. Homo, quò majore virtutum exercitio probatus, tantò magis illarum excellentiam orbi cognoscendam proponit. In hanc rem succini gemmam figurabis, quæ confricata, suavissimum odorem exhalat. Unde lemma: ATTRECTATA SUAVIS. P. Cornelius à Lapide in illud Siracidis commentatus: *Cum viro sancto assiduus esto;* ait; *Ut vir sapiens & sanctus suam sapientiam & tibi affricet, & afflet, longâ morâ, & assiduâ cum eo conversatione opus est.* Et paulò post similitudine, ad præsentem imaginem plurimùm accommodatâ, demonstrat, quòd justi, virtuosi, & Docti *sunt instar piperis, quod quò magis teritur, eò majorem calorem, odorem & ignem exhalat.* Teste S. Ambrosio: *Nulla sine labore virtus est, quia labor processus est virtutis.*

S. Isidor. l. 16. c. 8. Justus. Cant. 4. 11. 2. Cor. 2. 15. S. Greg. Papa l. 1. Dialog.

298. Nobilis hic succus, ex arboribus distillans, tandem obduratur, & in gagatem solidescit; calefactus verò & accensus, odorem suavissimum exhalat. Unde lemma à S. Isidoro insinuatum: FRAGRAT ACCENSUS. Servos Dei hæc imago spectat, qui charitatis ac devotionis ardore succensi, cœlestem optimi exempli odorem in suos proximos diffundunt. Sacram Sponsam, in Dei amore penitùs inflammatam, hoc elogio condecorant Sacræ Litteræ: *Odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris.* Et S. Paulus, in Divinis obsequiis mirificè exardescens, de se ipso testatur: *Christi bonus odor sumus.* Nam, ut ait Sanctus Gregorius Papa: *Ad amorem patriæ cœlestis plus exempla, quàm prædicamenta succendunt.*

TOPAZIUS.

Caput XXXV.

299. DIversæ Topazii species, variique colores repetiuntur. Anastasius Nyssenus rubrum illum dicit: Andreas Cæsariensis, testibus Ariâ Montano, Francisco Riberâ, & Theophrasto, viridem; aureum verò ac cœlestem Beda, Hug. Card. & Hugo Victorinus. Ut adeò cum Isidoro benè de illo concludas: OMNI COLORE RESPLENDENS. Vel, ut Carducius inscribit: OMNICOLOR RADIAT. Homines illos perfectos hoc Emblemate exornabis, qui nullâ non virtute illustres incedunt. S. Greg. Papa: *Quia Græcâ linguâ pan omne dicitur, pro eo, quod omni colore resplendet, topazius, quasi topandium vocatur.* Et paulò post: *Multi ita sunt dono Spiritus locupletati, ut quasi multis coloribus, sic multis virtutibus luceant.* Huic subscribens meus Hugo Victorinus: *Topazius*, inquit, *qui omnium lapidum colores in se obtinet, significat sanctos omnium virtutibus refertos.* Præ cæteris tamen omnibus Magna Dei Parens hanc laudem sibi vendicat; nam, ut testatur S. Ambrosius: *Talis fuit Maria, ut ejus unius vita omnium disciplina sit, quantæ in una Virgine species virtutum emicant?*

300. Hugo Victorinus, superiore numero adductus, de Topazio in hæc verba testatur: *Superat claritatem omnium gemmarum, nec ulla res pulchrior est ad videndum.* Cui proindè inscripsi: GEMMA FULGIDIOR OMNI. Supremam virtutem, quæ cæteris omnibus palmam præripiat, hoc Emblema innuit. Talem in MARIA Virgine veneratur S. Ecclesia hoc encomio:

Nec primam similem visa est, nec habere sequentem.
Idq; non tantùm de fœcunda ipsius virginitate, sed de cæteris virtutibus omnibus intelligas velim; siquidem, S. Bernardo teste, *Cæteras quoque virtutes singulares prorsus invenies in Maria.*

301. Topazius, veluti gemmarum Phœbus, clarissimos suos radios in omnem partem diffundit, ut testatur S. Ambrosius in hæc verba: *Topazius jubar suum circumquaque spargens.* Inde hanc epigraphen eruere licet: JUBAR UNDIQUE SPARGIT. Hominem, sanctimoniâ, doctrinâ, aut magnanimitate celebrem; totoque mundo illustrem, hoc Emblemate delineabis: His jure accenseas sanctos Apostolos, Ecclesiæ tam Græcæ quàm Latinæ Doctores, famosos Heroes, Samsonem, Davidem, Judam Macchabæum, Hannibalem, Julium Cæsarem, Alexandrum Magnum &c. Cassianus: *Ubique cognoscitur, quisquis famâ teste laudatur: dum enim copia plurimum solet habere fastidium, bonum nomen repetitum semper efficitur gloriosum.*

302. Sicuti cæteræ gemmæ omnes à Gemmariorum industria, & scalpri acumine maximum venustatis incrementum sortiuntur; ita vicissim topazius, naturæ suæ relictus, maximè venustus est, oculosque intuentium mirificè recreat: limæ verò, aut ferri acie attritus, deterior evadit, ac pretii sui jacturam patitur. Lemmatis loco illa Venerabilis Bedæ verba subjicies: ATTRITU LIMÆ VILESCIT. Haud aliter molestiæ mundi curæ, importuna litigia, animæ afflictiones ac corporis dolores, ceu totidem limæ, hominem justum corrodunt, ab interiore pace ac suavissima Dei contemplatione distrahunt, eumque valore suo defraudant. Hac omninò ratione illam smaragdi proprietatem ad mores formandos applicans Venerabilis Beda: *Non enim facilè*, inquit, *potest animus uno, eodemque momento, terrenis laboribus, ærumnis, curisque & doloribus angi, & illa cœlestis*

cœlestis vitæ gaudia tranquillæ mentis statu delectatus intueri, quin potius ingemiscendo proclamat: Turbatus est præ ira oculus meus, &c.

303. Topazio perficiendo ipsamet natura ultimam imposuit manum; ut adeò nullo ulteriore Gemmariorum artificio aut labore indigeat; quin imò, omnis in eo lævigando industria adeò est irrita, ut exinde non modò non illustretur, sed potius plurimùm obscuretur. Hugo Victorinus, superiore numero adductus, affirmat: *Si qui velint eum polire, obscuratur, si per se relinquitur, clarior est.* Unde lemma: POLITURA FUSCATUR. Vel ipsius Topazii ore: CHI M' ILLUSTRA, M' OSCURA. Vel certè: PERDO IL LISCIO, CO'L LISCIO. Dei servum, propriâ suâ virtute illustrem, humana benevolentia frustra conatur ad sublimes honorum gradus promovere, eique aliquod splendoris incrementum addere; siquidem à terrenis hisce limaturis nihil quidem ornamenti, plurimùm verò exitii recipit: *Istos tales, qui volunt ornare dignitate sæculi, quasi ornando viliores faciunt, & minoris meriti;* inquit Hugo Victorinus, moxque illustre S. Martini exemplum adducit his omninò verbis: *Virtutes plures fecit, antequam Episcopus fuisset: sed Episcopatu ornatus, ne extolleretur, pauciora signa faciens, non merita, sed ornatum omisit.* Verùm quidquid de Sancto isto sit, illud saltem inficias non ibis, complures, cùm in notivo & infimo suo loco considerent, plurimis virtutibus resplenduisse, at postea ad honores aut divitias sublevatos, flagitiorum causâ in omnium conspectu turbidos & obscuros evasisse.

304. Scitu admodùm curiosa est Topazii inventio: hanc Plinius, &, verbis ab ipso mutuatis, S. Isidor. ita describunt: *Troglodytæ prædones cùm diutiùs fame & tempestate pressi, herbas, radicesque effoderent, eruerunt topazion.* Sicque fures ac latrones, cùm herbis eradicandis impenderent operam, topazii inventoros evasêre. Ad hoc propositum inscribes: INTER PRÆDONES ILLUXIT. Siquidem ex Andreæ Cæsariensis & Aretæ sententia: *Per topazium Beatus Matthæus significatus videtur.* Opportunè dixeris, in topazio genuinam hujus Evangelistæ effigiem reperiri, qui inter publicanos, fraudatores, ac latrones medius, tandem gratiæ Divinæ beneficio in orbis conspectum gloriosissimè prodiit.

305. E Strabonis doctrina, Topazius *facilius nocte, quàm die invenitur*, eò quod inter nocturnas tenebras suos radios liberalius diffundere possit. Unde illum hoc epigrammate distinxi: CLARIOR E TENEBRIS. P. Cornelius à Lapide eâdem omninò ratione Spiritûs S. consolationes nobis accidere ait; quippe quas inter densas calamitatum umbras constituti, apertius sentimus: *Spiritus sanctus facilius in adversis, quàm in prosperis acquiritur?* Haud aliter patientia, calamitatum terrenarum umbris circumfusa, amplissimè resplendet. S. Gregorius Papa: *Nunquam est patientiæ virtus in prosperis, ille autem verè est patiens, qui & adversis atteritur, & tamen ab spei rectitudine non curvatur, Omnipotentis Dei laudem & inter adversa confitetur &c.*

306. Andreas Cæsariensis affirmat, è topazio, veluti è prodigioso ubere, lacteum quendam liquorem, infirmis oculis admodum salubrem, scaturire: *Lacteumque liquorem*, inquit, *qui iis opitulari fertur, qui ex oculis laborant, emittit.* Unde ob primam virtutis hujus partem Emblemati subscribes: LIQUORE LACTEO MADET. Et ob alteram cum D. Card. TENEBROSA LUMINA LUSTRAT. Idem Andreas Cæsariens. nativam hanc S. Matthæi effigiem interpretatur, utpote: *Qui per Evangelium eos, qui corde cæcutiebant, illuminavit, modoque genitos fidei lacte potavit*, Eam ipsam tamen etiam S. Paulo, cæterisque ministris Apostolicis tribuere licet, qui cæcos doctrinæ suæ radiis illustrant, ac tenellos filios laborum suorum industriâ Christo genitos, optimo virtutum lacte nutriunt.

307. Complures Authores, negantibus aliis, affirmant, fervidas & ebullientes aquas à topazio sedari. Vincent. Beluacensis ait: *Si supra rem bullientem suspenditur, cessant ampullæ.* Id tamen Abulensi, Berchorio, aliisque indubitatum est, *quod valet contra iram, illam cohibendo aut sedando.* Ut adeo D. Carducius non absque ratione gemmam illam hoc lemmate proposuerit dignoscendam: INCENDIA FRIGERAT IRÆ. Spiritum S. hæc imago cumprimis spectat, qui effervescentes iræ ac libidinis ardores mirâ virtute refrænat, & humanam mentem, diverso passionum æstu agitatam, pristinæ suæ tranquillitati restituit; ut adeò Divinum illud Pneuma meritissimo hoc titulo à S. Ecclesia salutetur: *In æstu temperies.* In rem præsentem S. Gregorius Papa ait: *Spiritus S. in columba & igne apparuit, quia omne cor, quod ejus gratiâ tangitur, & mansuetudinis lenitate tranquillum, & zelo justitiæ fit accensum.* Porrò è Petri Berchorii sententia, Hominis prudentis benignitas *illos, qui per furorem & iracundiam bulliunt atque fervent, reprimit, atque sedat.* Spiritus S. S. Greg in Homil. Benignitas. Berchor. l. 11. c. 127. n. 4.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

VITRUM.

Caput XXXVI.

308. AVicennam secutus, vitrum inter gemmas numero: quod humanis oculis adeò purum & diaphanum se exhibet, ut ad ipsa usque viscera sua clarissimè penetrari queat. Proindè epigraphen addidi: QUÆ TEGIT, DETEGIT. Seu: DIMONSTRA FUROR CIO, CHE NEL SENO ACCOGLIE. Vel, ut D. Carducio placet: SUELLA IL SEMBIANTE CIO CHE' L SENO ASCONDE. Beatorum hæc idea est, qui internos animi sui affectus ita perspicuè dignoscendos olim proponent, quantùm nec ipsimet illos in præsenti vita perspectos habuêre. Hieronymus Lauretus ait: *Vitro perspicuo dicitur simile aurum Hierusalem cœlestis, quia unusquisque mentem ab alterius oculis membrorum corpulentia non abscondit, sed patebit animus, patebit corporalibus oculis ipsa etiam corporis harmonia, sicque unusquisque tunc erit conspicabilis alteri, sicut nunc esse non potest conspicabilis sibi.* Cæterùm eandem vitri figuram etiam de confessione sacramentali, aut fidei puritate interpretari licet, quæ reconditissima quæque pectoris nostri arcana in aperto constituunt. Beati in cœlo. Hieron. Laur. in sua sylv. Confessio Fides.

309. Felicitatem mundanam opportunissimâ vitri effigie delineabis, quod eodem planè momento & luminosum resplendet, & infelix rumpitur. Unde lemma: DUM LUCET, FRANGITUR. Vel, ut P. Carducio ipsiusmet vitri ore placet: DUM SPLENDEO, FRANGOR. Hoc sensu Publius Mimus: Felicitas mundana.

Fortuna est vitrea: cùm splendet, frangitur.

Et Marcus Annæus Seneca: *Fragilis & caduca felicitas est, & omnis fortunæ blandientis speciosus cum periculo nitor.* Senec. l. 2. Controv. 1.

313. Encaustices artificium est, quod diaphanum & purissimum vitrum à fornacis colore omnem colorum varietatem recipiat. S. Isidor. de illo in hæc verba testatur: *Tingitur multis modis, ita ut hyacinthos, saphirosque & virides imitetur, & onyces: neque est alia materia picturæ accommodatior.* Ut adeò benè inscripserim: AB IGNE OMNICOLOR. Homo S. Isid. l. 16. c. 15.

Justo calamitates prosunt.

mo justus, in calamitatis aut charitatis fornace, instar vitri, innumeris virtutum coloribus adeò opportunis tingitur, ut Deo voluptatem, proximis verò emolumentum pariat. Petrus Berchorius: *Vitrum est homo, quia quando in fornace Divinæ dilectionis, vel tribulationis conflatur in quemcunque colorem bonæ & honestæ conversationis faciliter tingitur:* Idem Emblema etiam hominem inconstantem aut adulatorem commonstrat, qui in tentationis aut quæstûs proprii fornace in mille colores transformatur. Nam *Adulator est amicus in obsequio, hostis in animo, comptus in verbo, turpis in facto, lætus ad prospera, fragilis ad adversa &c.* inquit meus Hugo Victorinus.

Berchor. l. 11, Reduct. c. 11.

Instabilis.

Hug. Vict.

311. Vitri quidem laus, quod encaustices operâ diversis coloribus sese exornari patiatur: at pretio & laude longè majore habetur, si candorē suum conservet illibatum, & puritatem instar crystalli diaphanam, integramque. S. Isidorus in rem nostram concedens, ait *Maximus honor in candido vitro, proximoque in crystalli similitudine.* Hâc veritate nixus, vitro subscripsi: DAT PRETIUM CANDOR. Non quidem inficias iverim, animam, diverso virtutum colore insignem, miram Divinis oculis voluptatem creare: illud tamen indubitatum est, eandem puro & innocuo candore, instar tersissimæ crystalli exornatam, omnium gratissimam haberi. Quamobrem Isaias non tantùm vult sordes omnes balnei beneficio à nobis abstergi (*Lavamini*) sed insuper addit, *mundi estote;* ubi ad vocis hebraicæ litteram vertendum esset, *lucidi estote instar vitri.* Hieronymus Oleaster id observans, ait: *Lavate vos, non quidem vulgariter, sed ita ut validè mundi sitis, & huic expositioni favet verborum, quæ hic ponuntur, propria significatio: nam quod priori loco ponitur, significat communiter lavare, sequens verò significat lucere quasi vitrum. Unde ad litteram vertendum esset, lavate vos, & lucidi estote seu puri velut vitrum.*

S. Isid. l. c.

Innocentia.

Isa. 1. 16.

Hieron. Oleast. in hunc loc.

312. Hominem iracundum, aut impatientem non quidem frangi, sed tamen flecti, aut diversis mundi casibus cedere nescium, vitri Emblemate significabis; addita inscriptione: FRANGITUR, NON FLECTITUR. Id quod D. Carducius hoc disticho explicat:

Impatiens.

Vitrum non flector, fragili sed corpore frangor:
Sic flecti indocilis dissilit impatiens.

Porrò sancti Martyres, instar purissimi vitri, maluerunt corpora sua frangi, quàm ad idolorum cultum flecti. S. P. Augustinus: *Mortem hominibus comminatus est Deus, ne peccarent: mortem Martyribus inimicus comminatus est, ut peccarent. Illi, ut morerentur, peccaverunt, Martyres mortui sunt, ne peccarent. Unde illis pœna inflicta, inde estis gloria suscitata.*

Martyres.

S. Aug. ser. 25. ex add. à Sirmondo.

313. Vas vitreum, quantumvis purum, nobile, ac diaphanum: inde tamen extremè est miserum, quod semel fractum, nunquam possit amplius in pristinam formam restitui. *Vas vitreum,* inquit Berchorius, *pulchrius est cæteris & splendidius, facilè tamen frangitur, nec amplius restauratur.* Unde hanc ei gnomam subditi: NON INSTAURATUR REFRACTUM. Ita humanum corpus, unico lethali mortis vulnere saucium, nullis amplius naturæ viribus restitui valet. Salomonis vox est: *Umbræ transitus est tempus nostrum, & non est reversio finis nostri, quoniam consignata est, & nemo revertitur.* Seneca: *Desinit morbus, incendium extinguitur &c. nil autem habet, quod speret, quem senectus ducit ad mortem.* In Idem argumentum canit Tassus:

Berchor. l. c. n. 2.

Vita humana.

Sap. 2. 5. Senec. ep. 88.

Torq. Tass. Lib Cant. 16. Stanz. 15.

Così trapasse al trapassar d' un giorno
De la vita mortale il fiore, è l verde;
Ne perche faccia indietro April ritorno
Si rinfior a ella mai, ne rinuerde.

Hominis etiam superbi aut divitis prosperitas, à morte interrupta, nunquam imposterum reviviscit. Et Virginitas, instar vitri resplendens, si vel unicâ vice patiatur vitium, nullâ amplius potentiâ reparari potest.

Virginitas.

314. Vitrum, naturâ suâ solidum & diaphanum, diversas rerum quarumvis obviarum imagines intra se colligit, & aliorum oculis liberalissimè intuendis exhibet. De hoc Carducius: EXPRIMIT, QUÆ RECIPIT. Vel: RERUM SIMULACHRA COLORAT. Homines illos perfectos hæc idea concernit, qui virtutes, sparsim in aliis observatas, in se studiosissimè recipiunt, & rursum aliis proponunt imitandas. S. Antonium, in hoc studio mirificum, celebrat S. Ecclesia his omninò verbis: *Virtutum tantò studio incensus fuit, ut, quemcunque videret aliquâ virtutis laude excellentem, illum imitari studeret.* Porrò S. Scriptura instar limpidissimi vitri, omnes documentorum, virtutum, & exemplorum imagines, quas in SS. Patriarchis, Prophetis, & Apostolis olim mundus adoravit, clarissimè complectitur, & speculi loco ad eas perspiciendas, imitandasque deservit, S. P. Augustinus: *Quidquid homo (extra) Sacram Scripturam) didicerit, si noxium est, hìc invenitur. Et quam ibi quisque invenerit omnia, quæ utiliter alibi didicit, multò abundantius ibi inveniet, quæ nusquam alibi invenire potuit.*

Virtu[...] profe[...]

Brev. [...] man. Janu[...]

S. Sc[...] tura.

S. Au[...] de D[...] Chri[...] cap. [...]

315. Vitrum plurimo hominum usui, potissimum tamen mensis deservit, ubi vinum generosum longè suavius ac frequentius in vitreis, quàm argenteis aureisve poculis propinari solet. De hac vitri puritate ac præstantia S. Isidorus scribit; *Ad potandum, argenti metalla & auri repulit.* Cui proinde meus D. Carducius subscripsit: CONVIVIS PRÆSTANTIUS AURO. Vel: MENSIS CARIOR AURO. Ita Evangelicæ ac Christianæ doctrinæ vinum sitibundos fidelium animos longè melius reficit, si ab hominis Apostolici simplicitate potius, quàm ab affectata & eruditâ Rethorum eloquentiâ promanet. S. Ambrosius ad illud Apostolici mentem advertens: *Non in sapientia verbi,* ait; *Prædicatio Christiana non indiget pompâ & cultu sermonis: ideoque piscatores homines imperiti electi sunt, qui evangelizarent, ut doctrina veritas se commendaret, teste virtute: ne hominum versutiâ & calliditate humanæ sapientiæ acceptabilis videretur, non veritate.* Et prior illo Philo: *Dei cultorem,* inquit, *decet adhærere veritati & verborum conjecturalium fabulositatibus extremum valedicere.* D. Carducius, Emblematis sui Oedipus, hoc distichon subjungit:

S. Isid. cap.

Doct[...] Chri[...] na.

S. Am[...] 1 Co[...] 17.

Phil[...] Sacr[...] Cain[...] Abe[...]

Convivis vitrum arridet præstantius auro,
Non fucata Dei sic mage verba placent.

Et sequentes Jambos:

Mensis vitrum pellucet auro carius,
Non bracteata lingua sic placet magis.

316. Bombylius vitreus, unico vitriarii flatu è cinere formatus, epigraphen tenet: TUTA FRAGILITA, PIGLIA D' UN FIATO. Id est, FLATU GIGNENTE FRAGILIOR. Homo, accommodatè ad hanc ideam, è cinere fragilissimo confectus, & unico, ut ita dicam, flatu animatus est: siquidem Deus *inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viventem.* Opportunè in rem præsentem Balthasar Paez: *Deus,* inquit, *infun-*

Vit[...] man[...] gilis.

Gen.

Paez.

infundens animam efformato corpori humano, in halitu & flatu eam infudit, ut videret, quàm debili constaret vitâ. His eruditam Josephi Baptistæ poësin, coronidis loco subjungere placet:

Giunge appena del mondo in su le porte,
Che decrepita appar l' età fanciulla,
E de la luce in sù le prime scorte
L' orme, che stampa, ombra fatale annulla.
Ode la vita humana infausta sorte
Che in sepolchro d' orror cangia la culla,
Jeri s' appellò vita, & oggi è morte,
Jeri sembrava un turto, & oggi è un nulla.
Promette al bambolino il dì natale
Di dure tempre eternità: ma nato
Cenere lo dimostra un funerale.
Non è senza ragione assimigliato
A vetro, che si spezza, huomo che è frale.
Perche sono amendue figli d' un fiato.

317. Monacense Societatis JEsu Collegium, ad D. Francisci Borgiæ apotheosin, vitrum polygonum exhibuit, in omni angulo imaginem Mariæ Majoris repræsentans: addito lemmate: NULLUS VACET ANGULUS. Ita nimirum, quisquis Deiparam Virginem verè amas, illius virtutes & encomia in omnibus membris repræsentes ac imiteris necesse est. Emblemati explicando hanc poësin addidit:

Qui nuper patrios valere census,
Et semet, suus ipse prædo, jussit:
Illum pauperies stupenda vexat.
Millenas sibi poscit esse linguas,
Millenos animos, & ora mille.
Queis in Virginis impotens amores,
Ceu facto agmine, diligat MARIAM, &c.

Idipsum etiam de reliquis Cœlitibus, quos nobis colendos proponimus, dictum velim. Certè Apostolus singula membra nostra non ob aliam rationem templa vocat Spiritûs sancti, nisi ut hunc in singulis illis studeamus repræsentare: *An nescitis,* inquit, *quoniā membra vestra templum sunt Spiritus S.?* 1 Cor. 6. 19. Tertullianus templi hujus spiritualis ædituam constituit pudicitiam, quæ nihil in illud inferri patiatur, quod à Dei imagine degeneret. *Nam cùm omnes,* inquit, *templum simus Dei, illato in nos & consecrato Spiritu sancto, ejus templi æditua & antistes pudicitia est, quæ nihil immundum, nec profanum inferre sinat, ne Deus, qui inhabitat, inquinatum sedem offensus derelinquat.* Tertull. de cultu fam. cap. 1.

318. Liquor, ut pulchrum, nativumque servet colorē puro liquore purissimo plenum, à Philotheo epigraphen recepit: IN PURO SERVATUR. Gratia Divina puram cupit habitare mentem, fugitque procul obscœna ac impura pectora. Magno Augustino teste: *Castitas angelica est vita? ubi immunditia est corporis, ibi habitatio diabolici spiritûs, qui maximè gaudet inquinatione carnis nostræ.* Porrò ad SS. Eucharistiæ Sacramentum dignè recipiendum animus exigitur contritus, qui veram flagitiorum suorum agit pœnitentiam, voluptatibus prohibitis renuntiat, Deoque castè & innocenter inservit. At scelerati illi, qui quotidie in suis volutari sordibus gaudent, hanc sacrosanctam cœnam pessimè accumbunt: quippe fructum & gratiam tantæ corrumpunt cœnæ, & justo Dei judicio non vitam inde, sed æternam sibi damnationem accelerant. In rem præsentem canit Emblematis Author:

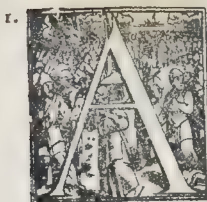
Gratia Dei cor mundum petit. S. August. serm. 149. de temp. SS. Eucharistia.

Quid, vesane, capis cœlestis munera vitæ,
Tantasque impuro pectore condis opes?
Pectore perverso, vastat quod conscia culpa,
Et rapit in varium dira libido scelus.
Pura placent Superis, nec tanti gratia doni
Polluto proprias pectore servat opes.
Ipsa etiam squallent generosi dona Lyæi,
Si purus subiit sordida vasa liquor.

FINIS LIBRI DUODECIMI.

MUNDI SYMBOLICI
LIBER DECIMUS TERTIUS.
METALLA.

ARGENTUM.
Caput I.

1.
Nima, quantumvis candida & pura, si otio diffluere cœperit, tandem nigredinem contrahit; haud secùs atque argentum, nullis frequentatum usibus, QUIESCENDO NIGRESCIT. In rem præsentem opportunè S. Petrus Damianus Cardinalis; *Argenti quippè claritas ex usu servatur, sine usu autem in nigredinem vertitur*, S. Cyrillus in otium, veluti animæ pestem, acerrimè excandescens, *Quid enim est otium*, inquit, *nisi perditio irrevocabilis horæ? effusio vitæ? retrogradatio proficiscenti? Hoc gignit carnis desidiam, parit superbiam, accendit luxuriam, solvit linguam, nutrit indigentiam, & introducit rapinam.*

Otium. S. Pet. Damian. ser. 1. de S. Andrea. S. Cyril. l. 1. Apolog. Moral. cap. 14.

2. Argentum, igni impositum, Lucarino asserente, candescit. Undè S. Laurent. Emblemate significaturus, argento inscripsit. PURUM CENDESCIT. Veluti diceret, castum fortissimi illius Levitæ candorem è flammarum tyrannide plurimùm incrementi sumpsisse. Ut adeò S. Ecclesia eundem non abs re in hæc Davidis verba loquentem sistat; *Ad ignem applicatus, te Christum confessus sum. Igne me examinâsti & non est inventa in me iniquitas.* Quin, in glorioso hoc Martyre illud Malachiæ oraculum ad litteram expletum videtur; *Purgabit* Deus, *filios Levi, & colabit eos quasi aurum, & quasi argentum, & erunt Domino offerentes sacrificia in justitia.* Cæterùm imago ista etiam S. Joan. Evangelistæ est propria, qui, S. Hieron. teste, *In ferventis olei dolium missus, purior & vegetior exivit, quàm intraverat.*

S. Laurent. Malach. 3. 3. S. Jo. Ev.

3. Duabus præcipuè dotibus excellit argentum; nimirum quod sit ALBICANS, ET SONORUM. Geminam hanc prærogativam Prædicatores sibi adeò domesticam habeant, ut eloquentiæ suæ sono assiduum vitæ candorem jungant. Undè eos admodum congruè tubis illis comparaveris, quas Deus, populi dirigendi causâ, ex argento fieri jussit. *Fac tibi duas tubas argenteas.* Nam Oratoris Evangelici vox non tantùm amplissimè resonet sed insuper vitæ munditiem, in ministro Evangelico, ceu tuba argentea, unicè requisitam, exhibeat, necesse est. Actum quippè pro concione aget, nisi simul & sonoram vocem, & exemplaris vitæ puritatem afferat. E S. Damiani consilio, *Verba vitæ populis non solùm vocibus, sed etiam moribus nuntiemus.*

Prædicator. Num. 10. 2. S. Pe. Dam. l. 2. Ep. 1.

4. Argentum, tametsi naturâ suâ candidum, contactu tamen suo rebus albis nigras affricat lineas. Undè lemma; DENIGRAT ALBENS. Ipsissima hæc Hypocritæ Hæretici consuetudo est, qui exteriore quidem vultu colorem candidum, & doctrinam admodum formosam ementiuntur, at, re ipsâ obscurissimas scelerum lituras, & documenta penitùs abominanda ac teterrima describunt. De utroque illo Berchorius; *Licet sit albi coloris, & honestæ, & pulchræ apparentiæ: lineas tamen nigras, id est, opera mala, & iniqua generat & producit.* Et S. Chrysost. *Nulla res sic exterminat bonum, sicut simulatio: nam malum sub specie boni celatum, dum non cognoscitur, non cavetur.* Fœmina spiritualis candidi quidem argenti effigiem refert; at si arctiore ipsius consuetudine & amicitiâ utaris, tandem recedes nigrore aspersus: nam familiaritas cum eo hominum sexu sub virtutis schemate cœpta, demùm in vitiorum sordes & maculas turpissimas desinit.

Hypocr. Hæret. Berch. Reduct. 30 nu. S. Chrys. in 7. ... Fœmi...

ARGENTUM VIVUM, seu MERCURIUS.
Caput II.

5. Inter cætera metalla, solo auro accepto, Mercurius omnium est gravissimus; & quod mireris, quantò est pondere gravior, tantò agiliorem, subtiliorem, & ad sublimandum promptiorem se exhibet. Cui proindè D. Carducius subscripsit: QUO GRAVIUS, LEVIUS. Et: VOLATICO PONDERE. Seriis, & magni momenti operationibus geminam hanc prærogativam connexâ velim; illas enim primùm gravi consultationum pondere agitari, & posteà promptè in effectum deduci oportet. Ad hunc scopum gnoma illa, Octaviano Augusto familiarissima, collineare videtur: *Festina lentè.* veluti dixisset: cunctationem in consultando, & celeritatem in exequendo agentibus unicè esse necessariam. *Per quod monebat*, interprete Petro Gregorio, *ut industriæ celeritas, & diligentia tarditas ad rem simul adhiberentur, id enim est festinare lentè.*

Consil. gravi. exec. prom. Petr. l. 23. Repu. c. 3.

6. Argentum vivum naturâ quidem humidum est, & fluidum; at supra planitiem cumulo quantumvis magno effusum, eam nec minimùm humectat. Unde lemma: NON ABLUIT HUMENS. Carducius in hoc Emblemate prædicatoris illius ideam deprehendit, integros eloquentiæ fluvios ingenti mole versans, auditorum suorum animas humore planè nullo madefacit, nec ullum sceleris ejurati, aut virtutis promotæ fructum refert. De his idipsum pronuntiare licet, quod Sanctus Hieronymus de veterum Philosophorum ac Poëtarum lectione scribit: *Ubi cum summo studio ac labore fuerint perlecta, nihil aliud, nisi inanem sonum, & sermonum strepitum suis lectoribus tribuunt, nulla ibi*

Præd... S. Hi. Ep. ... ad D...

ibi saturitas veritatis, nulla refectio justitiæ reperitur.

7. Diximus superiore numero, Mercurium, humidum & fluidum, planitiem omnem percurrere; at currendo nulli unquam rei, à se contactæ, tenaciter adhærere. De hoc Berchorius; *In superficie plani non liquescit, nec adhæret tangenti.* Hinc inscriptio; TANGIT, NON HÆRET. Ministrum fidelem ac integerrimum hæc imago spectat, qui magnam pecuniæ vim indies versans, manus suas nunquam tenaces retrahit, sed à rapiendi consuetudine penitùs liberas & immunes servat. Talem se probavit Samuel, qui Judicis munere quadraginta annis suprà Israëlis populum functus, tandem, cum dignitati suæ renuntiaret, omnibus intuentibus in hæc verba prorupit; *Loquimini de me coram Domino, & coram Christo ejus, utrum bovem cujusquam tulerim aut asinum: si de manu cujusquam munus accepi, & contemnam illud, &c. & dixerunt, non tulisti de manu alicujus quippiam, &c.* Idipsum de B. Eugenio testatur S. Gregorius Papa in hæc verba; *Cum eidem Prior quidam modicæ facultatis, cujus causam nondum audierat, marcam auri devotione multà instanter offerret; nondum, inquit, ingressus es domum, & jam vis corrumpere Dominum: corruptionem namque vir sanctus credidit, quidquid offerebatur lite pendente.*

8. Plurimùm falluntur, qui argentum vivum naturâ suâ frigidum putant: tametsi enim manui tangenti videatur frigere, re ipsâ tamen calorem suum ad tertium usque gradum extendit; undè res quasvis vicinas adurit, perforat, incidit, aliásque vivacissimi caloris operationes exercet. Quare illud opportuno hoc lemmate insigniit D. Carducius; FLAGRAT, ET ALGET. Eos hæc imago concernit, qui in Principum aulis degunt, externâ quidem facie non adeò devoti, ac sæculares; at in corde suo Divina charitate & occulta pietate plurimùm inflammati. *Quia bonum eorum intùs est, absconditum est, in corde est, ubi fides, spes, charitas, ubi thesaurus illorum;* inquit S. P. Augustinus. Gratiosa hæc S. Ignatii Loyolæ imago est, qui gelido immersus stagno, è corporis superficie totus quidem videbatur rigere; at in interiore ipsius animo ardentissima charitatis flamma prædominabatur. Eidem ectypo minimè dissimilis S. Bernardus, tantâ amoris flammâ ergà Deum arsit, ut, Veneris solicitantis incendia suffocaturus, nudum se in aquas congelatas abjecerit; sicque uno momento *& flagrârit & alserit.* Generosum istud Clarævallensis Abbatis facinus D. Greg. Bolzi hoc epigrammate explicat.

Arserat aspectâ nocuo Puer igne puellâ:
Hunc tamen ætherio vicerat igne focum.
Perit edax, sed turpis adhuc amor urere pectus,
Sæpè licet casto jussus abire sinu.
Quid faciat totam pessumdet ut ille favillam,
Sentiat in membris bella nec ulla suis?
Insilit ingelidas, quas fortè aspexerat, undas:
Hic humat hyberno corpora tota lacu.
Frigidior nivibus prodit frigente palæstrâ;
At non indè sibi frigidus ille fuit.

9. Mira Mercurii est indoles, quòd, tametsi naturâ suâ igneus, omnem tamen ignem tanto aversetur horrore, ut ab ipsius calore in venenatum fumum resolvatur, & flammarum vim nec minimum pati possit. Sicquè *argentum vivum in igne positum,* è Berchorii sententia, *in fumum faciliter resolvitur, & mutatur, nec potest ignis violentiam sustinere.* Undè epigraphe; NON SUSTINET IGNEM. Et meus Carducius; FUGIT IGNEUS IGNEM. Ità cor humanum, ab opum, libidinis, aliarumque voluptatum amore, ceu igne terreno, inflammatum, ad cœlestem amorem percipiendum penitùs incapax redditur. Certè Philisthæi, Dagonis sui amore implicati, arcam Divinam repulerunt. Geraseni, ut porcos conservarent incolumes, Christo, vero amori Divino, nuntium remiserunt. Et Gentiles, Bedâ teste, *videntes potentiam Christi contrà Deos suos, nolunt fidem ejus recipere, ne propter hanc solam cogantur Deorum suorum turbam* (Plutonem, Venerem, Cupidinem) *abdicare.* Demùm perversi Christiani, quod idem Beda asserit, *videntes propter fidem Christi interdicta sibi peccata, quæ amant: ipsam fidei religionem, quantùm valent, detestantur; ne hujus occasione, desideria, quibus pro Deo serviunt, jubeantur extinguere.* Mundanus rebus Divinis resistit. Beda in 1. Reg. c. 5.

10. Mercurius, in frigido ac convenienti vase collocatus, totus quiescit: at, si fortè ignem vicinum sentiat, mox instar venenati serpentis in furorem agitur, sublimatur, & caloris impatiens, fumum horrendum evomit. Quamobrem D. Carducius hanc illi epigraphen subjunxit; DAT FLAMMA VENENUM. Homines mundani, infelicitatis suæ quiete, ac delitiarum tepore volutati, penitùs tranquillos se demonstrant; at quandò *in igne tribulati ius ponuntur, tunc,* Berchorio asterente, *ipsum nequeunt sustinere, imò per impatientiam, jurationem, & desperationem continuò in fumum evaporant.* Haud aliter peccatores, auditâ zelosæ ac ferventis linguæ correctione, quantocyùs excandescunt, & in rabiem acti, horrendas evomunt calumnias. Exemplo suo id testatum fecère Hebræi, quandò igneâ S. Stephani eloquentiâ perceptâ, *dissecabantur cordibus suis, & stridebant dentibus in eum.* S. Bernardus; *Mira perversitas, medicanti irasci, qui non irascitur sagittanti, id est, adulanti, vel ad peccatum incitanti.* Mundanus impatiens. Berch. l. 11. Reduct. c. 30. n. 5. Peccator impatiens. Act. 7. 54. S. Bernard. sup. Cant.

11. Argentum vivum, naturâ suâ mobile ac fluidum, si plumbo jungatur, mirâ facilitate sistitur ac condensatur. De hoc meus D. Carducius; PLUMBI SOLIDATUR ODORE. Haud aliter complures, ingenii benignitate molles, pietate teneri, & charitate ergà proximum faciles ac fluidi; si vitiorum consuetudine, ceu plumbo gravido & atro, utantur, pristinas suas virtutes exuunt, & in peccatis miserrimè obdurantur. Verissimè Seneca; *Unum exemplum, aut luxuriæ, aut avaritiæ, multùm mali facit, convictor delicatus paulatim enervat & mollit; vicinus dives cupiditatem irritat: malignus comes, quamvis candido & simplici rubiginem suam affricuit.* In partem meliorem id hoc modo interpretaberis; quòd multi, spiritu benigni, ac temperamento suaves, fortibus aliorum exemplis confirmentur, & ad tolerandas quasvis calamitates invalescant. Adrianus, inter aulæ imperatorias delitias enutritus, cùm Christianorum *in fidei confessione, & tormentorum perpessione constantiam* observaret, ad sacra Catholica transiit, & in atrocissimis cruciatibus perferendis vires planè miraculosas ostendit. Gorgonius, Imperatori Diocletiano à cubiculis; & Dorotheus, ipsius Collega, considerat Martyris ujusdam in patiendo magnanimitate, ad eadem supplicia toleranda corroborati fuêre. Geminianus, nobili loco educatus, cum *constantiâ fidei & Martyrii* in S. Lucia ipsi innotesceret, quantocyùs illam imitari decrevit, &c. Societas mala. Senec. Ep. 7. Societas bona. 8. Septemb. 16 Septemb.

12. Argentum vivum mortuos, olim in vitam redituros, clarissimo symbolo exprimit; nam aquâ forti seu stygiâ in pulverem redactum, & posteà urnæ vitreæ immissum, solâ calicis vivæ virtute, & ignis robore, ad pristinam formam revertitur. Hâc Spagyricorum doctrinâ nixus D. Carducius, Mercurio subscripsit; REDIVIVUS AB URNA, Resurrectio mortuorum.

...m Mercurius, digito in minutissimas arenulas & quasi atomos invisibiles contritus, mox eodem digito tangente, rursùs confluit, & in pristinam integritatem reviviscit: uti de illo testantur Gabriel Fallopius Medicus Mutinensis, & prior illo S. Gregorius Nyssenus. Undè lemma à me inditum; Disfatto In Polve, Al Esser Suo Sen Rilde. Id est; Redivivus E Pulvere. In rem præsentem ipsamet P. Cornelii à Lapide verba advocare lubet. *Inter omnia resurrectionis symbola nullum significantiùs est hydrargyro. Hoc enim, si manu deducas in minutissimas arenas, evanescere videtur; mox ut eos rursum manu associas & conjungis, in pristinam hydrargyri formam confluendo redeunt, & quasi reviviscunt.* S. P. Augustinus; *Resurrectionem carnis ità credimus, ut dicamus, nos in eadem, in qua nunc sumus, veritate membrorum esse reparandos, qualesque semel post resurrectionem fuerimus effecti, in perpetuum mansuros.*

(Marginal notes: Com. ... in hydrargyro. S. Greg. Nyss. lib. de Creat. hominum. cap. 28. — Cor. à Lap. in Ezech. cap. 17. v. 6. — S. Aug. ser. 191. de Temp.)

13. Chymicis suffragatur experientia, quòd Mercurius sublimatus in venenum degeneret; dejectus verò, & aquâ forti seu secretoria præcipitatus, validissimi antidoti loco sit. Undè lemma; Disceso Auviva, E Sublimmato Uccide. Et meus D. Carducius; Lethifer Ascendit, Sed Vergit In Ima Salubris. Ità Saul, cùm in profundam & humillimam sui existimationem descendisset, & voces has infimas de se ipso pronuntiâsset, *Numquid non filius Jemini ego sum de minima tribus Israel, & cognatio mea novissima;* mox à populo Princeps optimus, & Israëlis Salvator acclamatione faustissimâ fuit salutatus. *Unxit te Dominus in Principem, & liberabis populum suum de manibus inimicorum ejus.* At posteà ad Regni solium sublevatus, in pestem adeò venenatam defecit, ut mortem violentam etiam adversùs benefactores suos, quamlibet justos & innocentes, ausus sit machinari. Neque pro dolor! Mundo defuere unquam, quos in infima fortuna beneficos, & in sublimi mortiferos deploraret. Undè optimum Magni Augustini consilium est; *In summo honore summa tibi sit humilitas. Honoris laus est humilitatis virtus.*

(Marginal notes: Humilis exaltatus. — 1. Reg. 9. 21. — Ibid. c. 10. v. 1. — Superbus tyrannus. — S. Aug. ser. 213. de Temp.)

14. Hydrargyrum, tametsi auro arctissimè inhærens, fornaci tamen injectum, mox liquatur, & deserto auro, abit. Undè lemma, In Adversis Fugit. Ità omninò amicos nonnisi inter adversa probare licet: adulterinus enim, mutante fortunâ, mox fugam molitur, omnemque pristinæ amicitiæ nexum dissolvit. *Est enim,* Siracide teste, *amicus secundùm tempus suum, & non permanebit in die tribulationis.* Verissimè D. Augustinus; *Nihil sic probat amicum, quemadmodum oneris amici portatio.* Et Antonius; *Aurum probari solet igne, amici verò benevolentia, tempore arguitur: qui enim tempore secundæ fortunæ amico adulatur, temporis est amicus, non amici.* Undè Ennius.

Amicus certus in re incerta cernitur.

Et S. Gregorius Nazianzenus;

Fidis amicis nil puta præstantiùs,
Quos casus asper parturit, non pocula,
Qui profutura consulant, non quæ placent.

(Marginal notes: Animus falsus. — Eccl. 6. 8. — S. Aug. l. 83. Quæst. q. 71. — S. Greg. Naz. in carmin. 41.)

AURUM.

Caput III.

15. Aurum, inter metalla nobilissimum, nullas unquam rubiginis injurias sustinet. Undè lemma, massæ aureæ præfixum; Rubiginis Expers. Richardus à S. Laurentio Mariam Virginem, à cujusvis peccati rubigine penitùs immunem, in illo auri schemate repræsentat. *Est aurum mundum,* inquit, *carere peccato mortali; est mundiùs, carere veniali; mundissimum aurum est, carere fomite peccati, quod nullus habuit, præter Beatam Virginem, unde congruè attribuitur ei superlativus gradus.* De illa enim sub figuræ involucro sacræ Litteræ testantur, quod Salomon thronum suum, id est, Deus sanctissimam Matrem suam, vestiverit *auro fulvo nimis.* Atque adeò aurum genuina nobilissimæ ac summæ puritatis idea est, qualem in quovis Prælato his omninò verbis exigit meus Absalon Abbas. *Purum est aurum, quoniam in terra depositum, neque rubiginem, neque maculam à terra contrahit, sed suam omninò servat puritatem: sic etiam Prælatus Ecclesiæ in terra, id est, inter terrenos, & peccatores conversans, nullam maculam peccati ab illis contrahere debet, sed omni diligentia servans cor suum, munditiam mentis & puritatem conscientiæ retinere.*

16. Auri lamina, dente lupino extergi solita, epigraphen tenet; Tergendo Nitidius. Haud aliter anima nostra, frequenti conscientiæ examine, aut Pœnitentiæ Sacramento absterſa, splendorem nobilissimum sortitur. S. Joannes Chrysostomus in illa S. Scripturæ verba, *Quinque annulos aureos facietis;* ait, *Dum commissa attentiùs lugemus, in justitiæ splendorem membra deauramus.*

17. S. Laurentium Martyrem, aut alium quemvis Justum afflictum, auri Emblemate exornabis, cui, suprà ignem collocato, inscribes; Non Læditur, Sed Probatur. Enimverò Deus suos servos diversis suppliciis excruciari permittit; non quidem ut eos torqueat, sed ut eorum fidem periclitetur. Ovidius;

Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum,
Tempore sic duro est inspicienda fides.

Salomon homines justos, diversis angustiis à Divina providentia coarctatos, penitùs considerans, de Creatore ait; *Tentavit eos, & invenit illos dignos se.* Et; *tanquam aurum in fornace probavit eos.* Atquè adeò flamma illis non quidem offendendis, sed solummodo explorandis deservit. Tertullianus, *... in ho,* inquit, *dicentem Deum: uram illos, sicut uritur argentum, & probabo illos, sicut probatur aurum, utique per tormenta ignium & suppliciorum, per martyria fidei examinatoria.* Succinctè, & instar proverbii S. Gregorius Nazianzenus. *Aurum flamma; bonos adversa probabunt.* Et Joannes Audenus;

Quod fornax auro facit; hoc tribulatio Justis,
Rebus in adversis certa probanda fides.

18. Aurum, tametsi nobilissimis virtutibus à natura donatum; suis tamen natalibus terris adeò vilescit, ut in Æthiopia, ad sceleratos vinciendos, catenæ ex illo fiant; & ab Indis integri globi aurei pro exiguis vitri fragmentis commutentur. Ut adeò massam auream proprio hoc lemmate insigniàs, Vilescit In Patria. Ità non rarò evenit, summi ingenii hominem inter conterraneos postremò haberi loco. In hanc sententiam dilucidè concedens Evangelista: *Nemo Propheta,* inquit, *acceptus est in Patria sua.* Domino suo id expertus Cimon, Miltiadis filius, cùm Athenas nobilissimâ victoria adversùs hostes suos vindicâsset, ab Atheniensibus patriâ proscriptus est. Eidem Athenienses Themistoclem patriâ extorrem fecêre. Alcibiades ab eadem sua patria capite damnatus est. Socrates in illa debuit veneno occumbere; &c. Cæterùm

tum eos quoquè imago hæc concernit, qui nobilissimis naturæ dotibus instructi, inter patrios lares vilescunt, cùm in religiosa vita, deserta patria, plurimùm coram Deo & hominibus æstimarentur, magnosque fructus in vinea Domini proferrent. Certè Apostoli in patriis Galilææ stagnis delituêre, & inter piscatorum turbas fuêre absconditi; at in omnem terram à Christo missi, ità inclaruerunt, ut Principes terræ nominarentur, ipsisquè etiam imperarent Imperatoribus. S. Chrysostomus; *Misit Christus Apostolos quasi sol radios suos, quasi rosa suavitatis odoris sui. Faciebat enim mirabilia Christus, faciebant & discipuli ejus, & inter mirabilium operationes major fama virtutum crescebat.*

19. Academici Ardentes Viterbii, Emblematis loco, catillum auro plenum præferunt, quod in igne ebulliens epigraphen sustinet; DONEC PURUM. Vel ut aliis placet, USQUE PERFICITUR. Hominem constantem, & nunquam, nisi impositâ coronide, à negotiis suis dimovendum, hæc imago exprimit. Animas quoquè concernit, in piacularibus flammis tam diù excruciandas, quoad à minima quavis labecula purificatæ fuerint. Mirum sanè est, hanc de animabus, in altera vita ob culpas suas excruciandis, doctrinam à Virgilio dilucidissimè tradi;

Ergò exercentur pœnis veterumquè malorum
Supplicia expendunt: Aliæ panduntur inanes
Suspensæ ad ventos; aliis sub jurgite vasto
Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni.

Et id quamdiù?

DONEC longa dies perfecto temporis orbe
Concretam exemit labem, PURUMQUE reliquit.

At relicto Poëta, Magnum Augustinum audi; *In te tribulatio fornax artificis est, si tamen aurum sis, & non palea: ut sordibus careas, non in cinerem convertaris.* Vires huic doctrinæ subministrans Malachias, de Divino Judice ait; *Ipse enim quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum, & sedebit conflans, & emundans argentum, & purgabit filios levi.* Rursùs in rem præsentem S. P. Augustinus super illa Psaltis Regii verba, *Veruntamen Deo subjecta esto anima mea, quoniam ab ipso patientia mea;* ait, Justorum animas calamitatum igne tamdiù à Deo cremari, donec instar obryzi auri penitissimè expurgatæ fuerint. Ipsius verba, optimâ fide ità accipe. *Venit tribulatio mea, venit & patientia mea, & purgatio mea. Nunquid lucet aurum in fornace artificis? in monili lucebit; patiatur tamen fornacem, ut purgatum à sordibus, veniat ad lucem:* Et paulò post; *Fornax mundus, palea iniqui, aurum justi, ignis tribulatio, artifex Deus. Quod vult ergò artifex, facio; ibi me ponit artifex, tolero. Jubeo ego tolerare, novit ille purgare.* S. Gregorius Nazianzenus calamitatibus, ærumnis, infirmitatibus, persecutionibus, aliisque innumeris tam externis, quàm internis doloribus extremè tortus, inter cæteras causas, cur Deus suos amicos tantoperè affligat, etiam hanc recenset, quod Divina Majestas illos, instar auri, in miseriarum igne penitùs extersos ac emundatos velit. Undè inter cætera sua poëmata, in quibus *Ærumnas suas luget*, ad Deum conversus canit;

O Patris æterni sapientia, dic age, quæso,
Dic age, tantorum quæ sit mihi causa malorum?
Cur labor egregios homines exercet, & angit?
Impia cur nullo vexatur turba labore?
Suppliciisne scelus meritis tua vindicat ira?
An potiùs PURGAS ANIMOS FORNACE DOLORUM,
EXIMERE UT SORDES FULVO SOLET IGNIS AB AURO;

20. Aurum in catillo epigraphen tenet; PROBATUM ÆSTIMOR. Hinc discas velim, calamitatem existimationis acquirendæ instrumentum esse omnium opportunissimum; S. Paulinus illa sacri Epithalamii verba interpretatus, *Caput ejus aurum optimum;* inquit, *Hoc aurum forma Sanctorum est, qui in capite corporis ut lumina micant, & sunt aurum ignitum Deo, quia videlicet eos, per examina passionum in hujus mundi fornace conflatos, invenit (ut scriptum est) dignos se, in his sacram imaginis suæ percussit monetam, &c.* Eodem symbolo genuinam veræ virtutis ideam expressam habes, quæ tunc demùm omnium maximè æstimatur, quandò manifestum sui periculum fecit. Item animæ, in piacularibus flammis detentæ, nonnisi post incendii dolores toleratos, ad paradysi gloriam obtinendam censentur dignæ. — *Calamitas prodest. S. Paulinus Epist. 4. in Cant. 5. 11. Virtus explorata. Purgatorii animæ.*

21. Mediolani, in Arcimboldie scholis, Aurum cernitur, in catillo suprà ignem collocatum, cum lemmate. PRETIUM EXAMINE CRESCIT. Idipsum Plinius his omninò verbis dixit; *Quò sæpè arsit, proficit ad bonitatem.* Mens Emblematis est, veram virtutem; instar auri, per diversa calamitatum incendia progressum, à Deo & hominibus plurimùm æstimari. Tertullianus; *Cùm exurimur persecutionis ardore, tunc probamur de fidei tenore.* Et S. Joannes Chrysostomus super illis Psalmi verbis, *Qui exaltas me de portis mortis;* ait, *Non dixit liberas, sed exaltas, non enim in eorum malis tantùm solvendis subsistit Dei beneficium, sed facit eos etiam admirabiles, insignes, & clariores.* His accedens Seneca, *Ipsis*, inquit, *Deus consuluit, quos esse quàm honestissimos cupit, quoties illis materiam præbet aliquid animosè, fortiterque faciendi. Ad quam rem opus est aliquâ rerum difficultate. Gubernatorem in tempestate, in acie militem intelligas, &c.* — *Plin. l. 3. c. 3. Virtus inter persecutiones. Tertull. l. de fuga c. 3. S. Chrysost. in Psal. 9. Senec l. de Provid. c. 4*

22. Otio fervorem animi omnem deperdi, P. Certanus ex auri symbolo demonstrat, quod in catillo carbonibus extinctis circumdatum, epigraphen reddit; TEPESCENTE DURESCO. Diacodus, construendi hujus symboli occasionem subministrans, ait: *Ut enim, cùm quis vult aurum purgare, si paulisper ignem in fornace cessare sinat, facit ut rursùs materia auri, quæ purgatur durescat. Sic qui aliquandò memor Dei, aliquandò non est, quod is videtur per orationem comparare, hoc perdit otio.* — *Otium. Diacod. l. de Profect. spir. c. 97.*

23. D. Salvator Carducius, meus Concanonicus, è fœcunda ingenii sui fodina ad Mundum nostrum symbolicum locupletandum complura auri Emblemata congessit. Inter cætera inquit aurum, tametsi præ reliquis metallis, omnibus nobilissimum, natales tamen suos ex obscuris & horridis cavernis trahere: ut adeò opportunam hanc subjunxerit epigraphen; E TENEBRIS ORTUM. Homines, dignitate sublimes, & meritis illustres, loco tamen humili & obscuro natos, hoc Emblema spectat. Ità Sancti Apostoli nonnisi ruri, & inter piscatorum vulgus nati fuêre. David, à gregibus pascendis ad regni solium evectus, pedum cum sceptro commutavit. Seneca. *Quemcunque volucris nobilem revolvere, ad humilitatem pervenies. Quid recenseam singulos, cùm hanc urbem tibi possem ostendere? nudi stetère colles, inter quos tamen effossa mœnia. Nihil est humili casa nobiliùs.* Cæterùm Emblematis mentem in hoc disticho interpretatur D. Carducius; — *Natales tenues. Senec. de sent. Orat.*

Ut

Ut sol E TENEBRIS exortum fulgurat aurum;
Davidicum è sylvis sic nitet orbe decus.

24. Aurum, tametsi naturâ suâ minimè sonorum, ac penè mutum, mentes tamen humanas validissimè ad se convocat. Ut adeò è Poëtis nonnemo verissimè canat,

Quod ferro magnes, humanis cordibus aurum est:
Consensu tacito ferrea corda trahit.

Avarus. Undè lemma; SURDO CUNCTA SONO. Fidem symbolo huic astruunt avari, qui surdo auri sono ad quæcunque totius mundi loca vocantur, nullique parcunt labori vel itineri, ut illud per fas nefasque acquirant. S. Augustinus; *Amatores auri vide quanta patiantur; Hyemalibus asperitatibus se navigando committunt, jactantur ventis, suspenduntur, & deprimuntur fluctibus, ineffabilibus periculis usque ad mortem agitantur.* Iidem omninò Dei sunt mores, quando nostros animos vocibus tantùm internis in suam sententiam conatur flectere. Pergit idem Poëta;

S. Aug. ser. 100 de Divers.

Gratia Dei.

Pectora cuncta sono surdo velut attrahit aurum;
Sic Domini verbum barbara corda trahit,

25. Aurum caloris proprii loco squalidum croci pallorem habet; qui tamen color ei magnam æstimationem ac pretium indè addit, quod demonstret, aurum tantò esse à cupri commixtione liberiùs, quò est pallidiùs. Undè David auro pallorem, veluti proprium comitem, jungens, ait; *Pennæ columbæ deargentatæ: & posteriora dorsi ejus in pallore auri.* Id observans D. Carducius, auro inscripsit; PALLORE PULCHRIUS. Innuebat videlicet, justum, pretioso charitatis auro insignem, tum demùm maximi æstimari, si mortificationis ac pœnitentiæ squalore pallescat. Sanctus Basilius; *Ubi optimus corporis habitus & coloris bonitas pugilem à cæteris distinguit; sic Christianum à cæteris secernit macilentia corporis, pallorque deflorens, qui continentiæ velut adjunctus est comes; indicio est enim, Christi mandatorum verè pugilem esse*, D. Carducius de Magdalena pœnitente canit;

Ps. 67. 14.

Pœnitens.

S. Basil. in Regul. disp. reg. 17.

PULCHRIUS en aurum innato PALLORE coruscat.
Magdala sic squalens fit magè pulchra polo.

26. Mira adeò est hujus metalli magnanimitas, ut radios solares in auream laminam sparsos, rursùs geminato ac felici incremento in res vicinas effundat. Undè lemma; JUBAR CUM FOENORE REDDIT. Bonos illos operarios, in Evangelio tantoperè laudatos, hæc idea spectat; quorum unus ex acceptis quinque talentis, alter verò è duobus geminatum Domino suo retulêre lucrum. Usura tamen maximè proficua, omniumque lucrosissima est, quæ vel animæ nostræ è virtutum incremento; vel proximorum saluti è nostra docendi agendique industria accedit. Hoc sensu sanctus Gregorius Papa; *Sunt nonnulli*, inquit, *qui dum intelligendo & operando aliis prædicant, quasi duplicatum de negotio lucrum reportant, quia dum utrique sexui prædicatio impenditur, quasi accepta talenta geminantur.*

Matth. 25, 15.

Doctrina utilis.

S. Gre. Homil. 9. in Evang.

27. Accidisse nonnunquam legimus, quod ignis, in densis sylvis accensus, cùm ad arborum radices calore suo penetrâsset, integros auri & argenti liquefacti rivulos spectaculo adeò jucundo elicuerit, ut è cuniculis suis, in quibus delitescebant, per declivem glebam copiosè profluere visa fuerint. Hanc experientiam innuebat ille, qui Emblematis loco aliquot auri rivulos, sylvâ ardenti promanantes, depinxit, addito lemmate, ELIQUAT ARDOR. Mens Emblematis erat, S. Thomæ Villanovani cor tam immodico charitatis ardore exæstuâsse, ut copiosa eleemosynarum flumina in pauperum sinus effuderit. *Cùm enim aliquis Deum diligere ex toto corde incipit, statim non solùm ad proximos, sed etiam ad inimicos benevolentiæ stillicidia, & gratiæ fluentia diffundit*; inquit in rem nostram opportunissimè Sanctus Bernardus.

28. Lamina aurea, solaribus radiis perfusa, splendorem ità copiosum spargit, ut res quasvis propinquas illustret. Id quod Machabæorum Historia his omninò verbis innuit; *Ut refulsit sol in clypeos aureos, resplenduerunt montes ab eis, &c.* Undè epigraphen subjunges; AFFUSUM JUBAR EFFUNDIT. Ità Prælatus in virtutum existimatione hominem planè aureum referat, ut copiosos gratiæ suæ radios, à Sole Divino transfusos, etiam in subditos reflectere possit. Optimè dixit meus Absalon Abbas; *Est autem fulgidum usque adeò, quod radios solis reverberatum, res sibi vicinas fulgentes facit: sic & Prælatus fulgere debet exteriùs bona operatione, ità tamen, ut radio Divinæ gratiæ opera ipsius luceant, & tali luce illuminata cæteros ad bene agendum, illuminent & accendant.*

29. Aurum, in aurifabri fornace liquescens, epigraphen tenet; ARDET, UT LUCEAT. Idipsum, quod fornax auro, calamitates præstant homini. Sanctus P. Augustinus; *Nunquid lucet aurum in fornace aurificis? In monili lucebit, in ornamento lucebit; patiatur tamen fornacem, ut purgatum à sordibus veniat ad lucem.*

30. Quidam inter Physiologos Auctor egregius de auro scribit in hæc verba; *Ex purissimi auri ramentis parari potest pulvis; qui radiis solaribus accensus boatu majori, viribusque decuplo potentioribus, quàm pulvis tormentarius fulminet: adeò ut si incendatur in mensa, eam pertundat.* Undè auro, in pulverem attrito, subscribes; IMPULSUS AB ATTRITO. Reverendissimus D. Jo. Adamus Weberus, meus Concanonicus, & Prælatus Hugel-Wertensis, in eruditissimo suo itinere cœlesti hanc iconem de Ecclesiæ Pastoribus interpretatur, qui in pulverem humilitatis redacti, & à Sole Divino cœlestis gratiæ radiis inflammati, tantam exercere solent ad concitandos pios motus energiam, quantam oderunt improbi, exoptantque semper omnes probitatis amatores. Sanctus Franciscus Xaverius, in Indiam navigans, cùm ægrotorū lectos sterneret, cibos coqueret, medicinas porrigeret, audiretque sibi objici, hæc tam vilia munia dedecere Legatum Apostolicum, qualis ipse erat: respondit, *ea decere discipulum & Apostolum Christi, quia Christus humilia obivit, eaque quasi nobilitavit.* Undè etiam hâc suâ humilitate fructum adeò uberem retulit, ut Indiarum Apostolus cognominari sit promeritus. S. Hieronymo teste. *Nihil est, quod nos ità & hominibus gratos, & Deo faciat, quàm si vitæ merito non magni, sed humilitate infimi simus.*

31. Aurum obryzum, immissum catillo vel centies, nihil deperdit substantiæ, ut testatur Quintilianus. Undè lemma; NUNQUAM MINUETUR IN IGNE. Ità tres Pueri in fornace

nace Babylonica, Sanctus Joannes Evangelista in olei bullientis ollâ, & S. Vitus in succenso cacabo non tantùm in corpore nihil ... sed & animam innumeris ... & virtutibus. Ità nimirùm tantùm abest, calamitates aliquid auferre homini, ut potiùs plurimùm incrementi afferant. Sancto Gregorio teste, *Electorum desideria, dum premuntur, adversitate proficiunt: sicut ignis flatu premitur ut crescat, & unde quasi extingui cernitur, indè roboratur.*

CUPRUM, seu Æs Cyprium. Cap. IV.

32. Hominem, ad iracundiam & inconditos clamores facilè provocandum, æri cyprio non absimilem dices, quod, naturâ suâ rubicundum ac sonorum, epigraphen tenet, ET RUBET, ET RESONAT. Genuinos hos effectus in iracundo deprehendens Seneca, ait; *Talem nobis iram figuremus, flammâ lumina ardentia, sibilo, mugituque, & gemitu, & stridore, & si qua his invisior vox est, perstrepentem.* Et rursus; *Alii nimio fervore rupere venas, & sanguinem suprà vires elatus clamor egessit, &c.* Porrò verus Prædicator Apostolicus, instar æris cyprii, sacro zelo exardescit, & sonoris suis vocibus ad auditorum corda penetrat. Sanctus Gregorius illa Ezechielis verba examinans, *Et scintillæ quasi aspectus æris candentis*, ait; *Æris metallum valdè sonorum. Et rectè voces prædicantium æri comparantur, quia in omnem terram exivit sonus eorum. Benè autem æs candens dicitur, quia vita prædicantium SONAT, ET ARDET. Ardet enim desiderio, sonat verbo.*

33. Æs Cyprium, tympanis, tubis, aliisque sonoris instrumentis efformandis accommodatum, militum animos adversùs hostem concitat. Undè D. Carducius illud hoc lemmate dignoscendum proposuit; AD PRÆLIA CIET. Si Emblematis mentem in sinistram partem interpretari libeat, non incongruè linguam maledicam illo significari dixeris, cui solenne est, assiduas rixas ac horrendos tumultus inter domesticos excitare. De hac linguæ maledicentia laconicè S. Jacobus ait, *Inflammat rotam nativitatis nostræ.* Davidi illius verba cognominantur *verba præcipitationis;* velut, referente Joanne Lorino, alii legunt, *Verba perditionis, oppressionis, dissipationis, perniciei.* Porrò in saniorem partem intellecta hæc imago, Prædicatorem concernit, cujus voces, instar æneæ tubæ, fidelium animos ad vitiorum odia, ac virtutis amorem exstimulant. S. Cyrillus Alexandrinus; *Et equum quidem per se alacrem, & erectum cùm vehemens belli strepitus, sonitu, quæ armorum, tum ferri coruscantis intuitus, ac tubarum in præliis, haud vacuus terrore clangor ad belli amorem excitant, atque impellunt: hominis autem justi animum ad Divinum certamen acuit sermo de rebus præclarissimis institutus, atquè ad Divini amoris affectum haud mediocriter excitat.* Argumento haud multùm diverso Sanctus Joannes Chrysostomus ait, quòd S. Paulus, Prædicatorum idea, *Tanquam tuba terribile canens, & bellicum hostes quidem consternit, lapsos autem suorum sensus excitat.*

34. Cuprum, quantumvis naturâ suâ firmum, ab ærugine tamen obducitur & devoratur, uti in vasis cupreis indies videre est. Proindè Carducio authore, hanc gnomam lemmatis loco pronuntiat; FOEDOR ÆRUGINE CITA. Hominem, viribus quidem lacertosum & fortem; at doloribus, egestate, tentationibus, cæteroq; innumero calamitatum agmine miserè obsessum hoc symbolo afficies. Præclarè S. Gregorius Papa in illud Psalmi, *Non est sanitas in carne mea*, ait; *Portamus corpus mortale, doloribus obnoxium, indigentiis impeditum: quod nimirum tentationes sollicitant, sollicitudines angustiant, angustiæ conterunt, contritiones affligunt. Quodque etiamsi aliquando videatur esse validum, ipsa suâ valetudine magis invenitur infirmum.* — Homo infelix. — S. Greg. in Psal. 3. Pœnit.

35. Rubore quidem satis venusto resplendet cuprum, at vasa ex illo confecta, nisi stanno illiniantur, cibos intrà se bullientes sapore quodam vitioso, ac humanis corporibus exitiali corrumpit. Ut adeò hanc illi epigraphen jure subjunxeris; SUB LUCE VENENUM. Idipsum divitiis consuetum est, quæ humanis oculis suo splendore aliquantulùm blandiuntur; at paulò post totum hominem lethali ac turpissimo avaritiæ vitio contaminant. S. Cyprianus falsa illa promissa, Salvatori nostro à Dæmone facta, examinans, *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me*, hominem mundanum, bonis transitoriis plus æquò deditum, his omninò verbis alloquitur: *Quid ultrà cupidè quæris? quid ampliùs avarè desideras? nunquid & si poteris impleri ambitio tua, aut ... potest fames: universa hujus mundi injecta dentibus tuis, & faucibus tuis, universa rerum massa intrusa: tandem subjungit: Perceptoria sunt hæc consilia, quæ tibi ... polliceantur, in quibus necesse est, aut vomitu, aut ruptis interire visceribus.* Cæterùm multi ebris venustas, hypocrisis, & hæresis, cupro simillimæ, fulgorem quendam fucatum oculis nostris objiciunt, simulque præsentissimum animæ venenum instillant. — Divitiæ. — Mat. 4. 6. — S. Cypr. ser. de Jejunio & tentat. Christi. — Venustas Hypocrisis. Hæresis.

36. Cuprum, humiditatis beneficio, materiam quandam gummosam exsudat, quæ virore sat gratioso tincta, à Latinis *Flos æris*, seu ærugo cognominatur: at florem hunc adeò infelicem ac noxium experimur, ut inter venena numeretur. Adeòque cuprum, uti lemmatis loco meus Carducius asserit; VIRIDI DAT FUNERA FLORE. Talis est omnis fiducia, de quibusvis rebus terrenis concepta; hæc enim virore quidem admodum læto superbit, & florem, paulò post in uberes fructus commutandum, mentitur; at quantùm fallitur spes omnis mundana! tandem enim flos ille adulterinus nonnisi angustias, morbos, & extremam perniciem parturit. Spe illâ vanissimâ lactatos mortales sollicitè deplorans Isaias, *Confidunt*, inquit, *in nihilo, & loquuntur vanitatem, conceperunt laborem, & pepererunt iniquitatem; ova aspidum ruperunt.* Veluti diceret; illos suis ovis, utpotè genuino spei terrenæ symbolo, anxiè incubasse, ut olim pullum in tanti laboris vicem reciperent: at, prò dolor! conatu prorsùs irrito; nam rupto putamine quid? *quod confotum est, erumpet in regulum.* Vel ut S. Cyrillus Alexandrinus vertit; *Ubi fractum fuerit, aspis erit.* Seu Aquilà traduce; *quod fotum est in viperam diruptum est.* Verissimè in rem nostram S. Cyprianus; *Malorum blandientium virus occultum est, & arridentis nequitiæ facies quidem læta, sed calamitatis abstrusæ illecebrosa fallacia; instar cujusdam veneni, ubi in lethales succos dulcedine aspersa, calliditate fallendi, sapore medicato, poculum videtur esse, quod sumitur; ubi epota res est, pernicies hausta grassatur.* — Spes mundana lethalis. — Isa. 59. 4. — S. Cyprian. Epist. ad Donatum.

ELEC-

ELECTRUM.

Caput V.

Libr. 12. v. Succinum.

37. AMbigua est Electri vox; aliàs enim succum quendam nobilem significat, qui è pino arbore destillans, & in pretiosam gemmam obduratus, à Latinis *succinum* dicitur; sed quia superiore loco hanc gemmam prolixè consideravimus, idcircò in præsenti altera Electri acceptio, quâ metallum significat, explicanda venit. S. Isidorus duas hujus metalli species affert; unam, quæ solius naturæ viribus nascitur; alteram, quæ è tribus partibus auri, & una argenti, inter se commixtis, formatur. Huic posteriori epigraphen subjunxi; ARGENTO NECTITUR AURUM. Genuina hæc Incarnati Verbi idea est, in quo pretiosum Divinitatis aurum cum purissimo humanitatis argento prodigiosè colligatur. Rupertus Abbas, ad illud Ezechielis oraculum reflectens, *Et de medio ejus quasi species Electri*; ait, *Electrum pretiosissimum, ex auro argentoque confectum, una eademque persona Mediatoris Dei & hominum, in quo pretiosa Divinitas ut aurum, nostra verò humanitas mundissima in illo velut argentum est.*

S. Isid. l. 16. cap. 23.

Verbum Incarnatum.

Rup. Abb. in Ezech. 1. 4.

38. In pretiosa illa Electri mixtura, argenti dignitas plurimùm quidem instrumenti accipit, & insolitam claritatem sortitur; At auri splendor à pristino suo nitore nonnihil imminuitur & quasi temperatur. Atquè adeò, lemmatis loco, de illa commixtione dices; CLARET ARGENTUM, TEMPERATUR AURUM. Ita natura humana mirificum in Christo splendorem recepit; Divina verò oculis nostris suavissimè cernitur attemperata. S. Gregorius Papa totam Emblemati præsenti occasionem suppeditans, *Electrum*, inquit, *ex auri argentique metallo miscetur, in qua permixtione argentum quidem clariùs redditur, sed tamen auri fulgor temperatur.* Talis omninò Dei Filius, *dum semetipsum nobis ex Divina atque humana natura composuit, & humanam per Deitatem clariorem reddidit, & Divinam per humanitatem nostris aspectibus temperavit.*

Verbum Incarnatum.

S. Greg. 28. Moral. c. 2.

39. Electrum, naturâ suâ sine commixtione natum, si veneno propinquum fuerit, in acerbos stridores prorumpit, & varii coloris fulgura spargit. S. Isidorus de illo scribit; *Si ei infundas venenum stridorem edit, & colores varios in modum arcûs cœlestis emittit.* Epigraphen ego subjunxi; STRIDETQUE, RUBETQUE VENENO. Perfecti pœnitentis hæc idea est, qui pristinas culpas, ceu animæ suæ venenum, abominatus, è vultu suo prolixam rubescentium flammularum iridem explicat, &, dum peccata sua confitetur, sacrâ indignatione, justo zelo, ac rubore plenus, contrà seipsum stridet. Geminos hos animi contriti affectus probè observans illud pœnitentiæ speculum David, in has prorupit voces, *Operuit confusio faciem meam;* Et rursùs, *Rugiebam à gemitu cordis mei.* S. P. Augustinus; *Erubesco, ais, pœnitentiam agere? Si timor erubescendi revocat te à pœnitentia, pœnitentia autem facit te accedere ad Deum; non vides quia pœnam gestas in vultu, &c.* Cæterùm in eodem Electri symbolo Apostolicum Prædicatorem dignoscere licet, qui, instar Eliæ, adversùs mundanæ nequitiæ venenum acerbè stridere, & plurimos reprehensionum, exaggerationum, persuasionum, ac minarum colores diffundere solet.

S. Isid. l. 1.

Pœnitens.

Ps. 68. 8.

P. 37. 9.

S. Aug. in Psal. 33.

Prædicator.

40. S. Isidorus author est, quòd Electrum *clariùs cunctis metallis fulgeat.* Undè meus D. Carducius subscripsit; FULGORE METALLA TRIUMPHAT. Ex hac Electri prærogativa bellam Verbi Incarnati imaginem efformare licet, quod admirando suo splendore reliquas creaturas omnes infinitis antecedit intervallis. Moyses equidem radiis adeò claris coruscavit, ut facies ejus visa fuerit cornuta. Elias flammulis illustribus, ac penè igneis effulsit. At Filii Divini facies instar solis amplissimè resplenduit. De hoc differens S. Hieronymus, ait; *Fulgor ipse & Majestas Divinitatis occulta, quæ etiam in humana facie relucebat, ex primo ad se videntes trahere poterat aspectu, &c.* Maria Virgo, instar Electri, omnium Electorum splendorem longissimè superat: si enim hos veneneris ut stellas, illa est *amicta sole.* Si hi peculiaris cujusdam patriæ, civitatis, aut provinciæ terminos illustrent, Maria suos radios in universum orbem liberalissimè diffundit; quippè *cujus vita inclyta cunctas illustrat Ecclesias.* Et ut compendio de tanta Virginis beneficentia concludam; *Multæ filiæ congregaverunt divitias, tu supergressa es universas.*

FERRUM.

Caput VI.

41. FErro candenti, ex ustrina in lacum merso, inscripsêre; FIRMIUS AD OPUS. Vel ut P. Certano placet; OBDURESCIT. Haud aliter anima, diversis contrarietatibus probè afflicta, in negotiis perficiendis robustior evadit. S. Gregorius Nazianzenus; *Philosophicus ANIMUS, ex eo, quod passus sit, generosior redditur, atquè ut candens ferrum frigidæ aspersione, ita PERICULIS OBDURESCIT.*

42. Ferrum candens, aquâ perfusum, epigraphen ab Aresio recepit istam; PERFUSUM FRIGESCIT. Alius eidem penitùs inflammato, & intrà officinæ ferrariæ lacum submerso, inscripsit; EXTINGUIT PENITUS. Innuebant videlicet, iracundiæ ardores, adversùs proximum nostrum jactatos, solius mansuetudinis beneficio temperari. S. Joannes Chrysostomus; *Quomodò candens ferrum, aquâ tinctum, ignem perdit; ità ira, si in lenem & patientem inciderit, patientem nihil lædit, sed magis juvat, &c.*

43. Bargalius, nuptias Emblemate significaturus, duo candentis ferri fragmenta pinxit, quæ mox unienda, epigraphen tulêre, IGNE JUNGUNTUR PARI. Rara enim felicitas geminis sponsis ex amore mutuo advenit. Optimè canit Homerus;

Nihil enim hoc potiùs & meliùs,
Quàm cùm concordes animis domum habitant
Vir & Uxor.

Andreas Tiraquellus S. Scripturam, de nuptiis in hæc verba statuentem, examinans, *Relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ*; ait, *Uxori non penitus adhærere videtur, nisi & cum ea* in amore & voluntate *consentiat & uxor cum marito.* Succinctè & clarè S. P. Chrysologus; *Amicos morum facit imitatio, similitudo conjungit.*

44. Idem Bargalius ferro, intrà ustrinam posito, subscripsit; RUBIGO CONSUMITUR. Mens Emblematis est, animam, charitatis Divinæ flammâ succensam, omni scelerum ferrugine expurgari. *Tantò namque ampliùs;* asserente D. Gregorio Papa, *peccati*

peccati RUBIGO CONSUMITUR, quantò peccatoris cor magno charitatis igne incrematur.

45. Cor humanum, charitatis Divinæ flammâ excandeſcens, ab omni vitiorum ferrugine immunis vivit. E ferro id diſces, quod candefactum, hanc tenet inſcriptionem, SIC A RUBIGINE TUTUM. S. Ambroſius, *Bona igitur charitas*, inquit, *habens alas ignis ardentis, quæ volitat per pectora, & corda Sanctorum, & exurit, quidquid materiale atque terrenum eſt; quidquid vero ſincerum eſt, probat, & quo [c]ontigerit, ſuo igne meliorat.* Ita omninò infirmitatis aut calamitatum incendia ab omni ſcelerum rubigine validiſſimè præſervant. Juvenis quidam Monachus, à libidine horrendum infeſtatus, negotium totum ſuo Superiori detexit; hic, ut tanto malo antidotum opponeret, complurium dierum ſpatio graviſſimis ærumnis & caſtigationibus eum exercuit: tandem, num priſtinâ tentatione etiamnum affligeretur, interrogatus, reſpondit, ab aſſiduis animi cruciatibus, ac impropetantis Magiſtri moleſtiis nullum omninò libidinis cogitandæ moram aut otium ſupereſſe; atque adeò ſe *ſic à rubigine tutum vivere.*

46. Bargalius ferro, intra ignem repoſito, epigraphen adjecit; LENTESCIT RIGOR. Certè durum, rigidum, ac inflexibile hominis pectus in calamitatum igne emollitur, & ad pietatis ſenſum tenereſcit. Opportunè Petrus Berchorius; *Ferrum*, inquit, *quando igne excoquitur, tunc MOLLITUR, ET RESOLVITUR, & ſcoria ſine immunditia ex ejus ſubſtantia ſeparatur: ſic quando durus peccator in igne contritionis vel tribulationis ponitur, tunc mollitur per pietatem, reſolvitur per devotionem, & a ſcoria, id eſt, à peccatorum ſuorum ſpurcitia depuratur.* Idipſum de amore dixeris, cujus virtute nihil non vincitur durum ac rigidum. Magno Auguſtino teſte; *Nihil eſt tam durum atque ferreum, quod non amoris igne vincatur.*

47. Ad ferri rigorem edomandum non tantùm ignis vehementia, ſed & olei mollities deſervit. Unde nobile quoddam ingenium ferream laminam, inter olivæ ramos & flammas mediam; hoc lemmate affecit; RIGOR LENTESCIT UTROQUE. Haud aliter peccatorum corda partim hinc miſericordiâ, partim rigoribus mitiganda ſunt. Affectu prorsùs paterno S. Chryſoſtomus. *Non videtis medicos*, inquit, *quando urunt, vel ſecant aliquos, cum quanta lenitate opus curationis exercent? Multò amplius corripientes oportet hoc agere.* Et S. Petrus Chryſologus, *Deus ſic humanum diligit genus, ut ipſos, quos Divinitatis jure corripit, mox paterno ſoletur, & mulceat blandimento.*

48. Ferrum candens, ſub malleo poſitum, epigraphen ſuſtinet; PERCUSSUM SCINTILLAT. Ita animus, ulciſcendi libidine accenſus, injurias nullas recipere novit, niſi ſimul inſanas vindictæ flammas evomat. Viciſſim verò animus, charitatis exercendæ ſtudioſus, ſi calamitatum ictibus acerbiſſimis provocetur, bonitatis ſuæ favillas quaquaverſum ſpargit. De primo Emblematis ſenſu diſſerens Nicetas, ait: *Ut pyrites ignem interne habet ac premit, percuſſus autem, & vi attritus, eum exerit, ſic ipſe* (loquitur de S. Gregorio Nazianzeno) *ſermones apud ſe in mente habebat, probris autem contuſus eos extulit, & patefecit.* Irritatus enim ab Eccleſiæ hoſtibus, calamum ſuum ſtrinxit, eoſque apologiis acerbiſſimis exagitavit. Quantùm verò ad alterum Emblematis hujus ſenſum attinet, S. P. Auguſtinus clariſſimum in Servatore noſtro exemplum commonſtrat; hic enim, inſtar candentis ferri, à lanceæ ac clavorum ictibus percuſſus, amoris favillas adeo vivaces diffudit, ut pro tortoribus ſuis precatus ſit, & Divinum Sanguinem in pretium ad eos redimendos obtulerit. Unde de ſanctiſſima Chriſti humanitate diſſerens, ait; *Conſcidit ſaccum lanceâ perſecutor, & fudit pretium noſtrum Redemptor.*

S. Aug ſer. 256. de temp.

49. Candentis ferri lamina, dum à duobus malleis cuditur, epigraphen tenet; IN QUASCUNQUE FORMAS. Ita nempè calamitatum ictus humanam mentem in ceram emolliunt, quæ pro Majeſtatis Divinæ nutu quaſcunque induat formas. Hoc ipſo Emblemate etiam animus, in ſupremam Dei ordinationem penitùs confirmatus, ſignificatur. Talem præ ſe tulit Epictetus, quando in has voces, planè Divinas, erupit. *Auſim ad Deum ſublatis oculis dicere: utere me in reliquum ubi lubet, & ut lubet. Mente tecum conſentio, æquanimus ſum. Nihil recuſo omnium, quæ tibi videntur. Quocunque me voles, ducito, quam veſtem lubet, circumdato. Magiſtratum me gerere vis? privatum eſſe? manere? fugere? in pauperie? in opibus agere? ego non aſſentior tantùm, ſed in his omnibus apud alios te defendam & tuebor. Conſtitui, & conformavi voluntatem meam Divinæ.*

Calamitas. Conformari. Epictetus.

50. Cùm S. Carolus ſolemni ritu inter Divos Cœlites recenſeretur, ipſius beatitudinem ferri Emblemate ſignificarunt, quod intra flammas adeò immodicè exarſerat, ut, priſtinâ ſuâ conditione relictâ, in ignem, ſubitâ metamorphoſi, tranſiiſſe videri potuerit. Lemmatis loco ſubſcripsêre; MELIORIS CONSORS NATURÆ. Hugo Cardinalis, illud Iſaiæ oraculum interpretatus. *Ecce ego creo Jeruſalem exultationem, & populum ejus gaudium;* ait, cuivis Beato hunc titulum? *gaudium*, jure merito tribui. Unde, *ut abundantiam gaudii, & quaſi eos, qui erunt ibi, abſorptos à nimietate gaudii oſtendat, loquitur ſic Propheta, ut non ſolùm populum cœleſtis Jeruſalem gaudere, ſed gaudium eſſe dicat: Nam & ferrum videmus in ignem converti, cùm in ignem poſitum, valde ſuccenditur, ſic & populus Sanctorum, cum ingreſſus fuerit in gaudium Domini ſui, commutabitur totus in gaudium.* Eodem argumento S. Joannes Chryſoſtomus ingentem charitatem, in D. Pauli corde ſuccenſam, exprimit: *Ut enim miſſum in ignem ferrum, totum profectò ignis efficitur, ſic Paulus, charitate ſuccenſus, totus factus eſt charitas, qui quaſi communis totius mundi eſſet pater, &c.*

S. Carolus. Beati. Hug. Card. in Iſa 65. 18. Charitas S. Pauli. S. Joan. Chryſ. Hō. in Com. S. Pauli.

51. S. Carolus, Dei ac proximi amore totus exardeſcens, ſuas beneficentiæ ſcintillas paſſim in alios diffudit. Id quod mei Canonici Regulares, in ipſius Sacello, Mediolani ad S. Mariam de Paſſione, extructo, imagine ſat accommodatâ demonſtrarunt, quando candentis ferri laminæ ſubſcripſerunt; SCINTILLAT, ET ARDET. Hæc inſcriptio non multùm ab encomio illo recedit, quo Sacræ Litteræ Servatoris noſtri Prodromum, S. Joannem Baptiſtam, affecêre; *Ille erat lucerna ardens, & lucens.* Vel certè proprietatibus illis affinis eſt, quas in ſymbolicis ſuis animalibus deprehendit Ezechiel; *Et ſimilitudo animalium aſpectus eorum quaſi carbonum ignis ardentium, & quaſi aſpectus lampadarum. Hæc erat viſio diſcurrens in medio animalium, ſplendor ignis, & de igne fulgur egrediens.* De SS. Apoſtolis ait Magnus Auguſtinus; *Diſcipuli, quaſi ligna ardentia igne Divino, totam ſylvam mundi accenſam, FERVORE ſpiritus, & LUMINE veritatis impleverunt.*

S. Carolus. Sanctus charitatis ſtudioſus. Joan. 5. 35. Ezech. 1. 13. Apoſtoli. S. Aug. in P. 30. Con. 3.

52. Bartholomæus Roſſus inſignem D. Caroli zelum ferro non abſimilem dixit, quod ex uſtrina ſub-

sublatum, & undique candens, epigraphen ferat; CANDESCIT, ET URIT. Sicuti enim ferrum, ab ustrinâ desumptum, geminâ prærogativâ, candet & ardet; ita Sancti illius pectus, in charitatis Divinæ flammis succensum, tangi non poterat, quin noxas elueret, delinquentes corrigeret, & vitiosorum corda benefico ardore torqueret. Eodem encomio Eliam deprædicat Siracides his omninò verbis: *Surrexit Elias Propheta quasi ignis, & verbum ipsius quasi facula ardebat.* Et suum S. Franciscum Seraphicum D. Bonaventura; *Erat verbum ejus velut ignis ardens, penetrans intima cordis, omniumque mentes admiratione replebat. Propter quod omnes cujuscunque conditionis, quos in aperto, vel in occulto reprehendebat, ... suscipiebant & exaudiebant, ut interius compuncti, et vitam componerent, vel timore & horrore correpti, contra corripientem mussitare non auderent.* Quin imò zelus ille, in quocunque Dei servo repertus, ad omnia totius populi vitia eradicanda sufficit. Sanctum Joannem Chrysostomum, hujus rei testem dilucidissimum, audi; *Sufficit unus homo, zelo Dei succensus, totum corrigere populum.* Unde Magnus Augustinus opportunè consulit: *Unumquemque Christianum domus Dei zelus comedat. Verbi gratiâ, vides fratrem currere ad theatrum, prohibe, move, contristare, si zelus domûs Dei comedit te. Vides alios currere, & inebriari velle, & hoc velle in locis sanctis, quod nusquam decet, prohibe quos potes, terre quos potes, quibus potes blandire, noli quiescere.* Cæterum ignis candens, simul & illustrare & devorare solitus, ideâ minimè obscurâ Adulatorem, vel lascivam fæminam exprimit: uterque enim sub fucatâ venustate gravissimam perniciem creat; atque adeò *candescit & urit.*

Zelus S. Caroli.
Eccl. 48. 1.
S. Bonav. c. 12. Vita.
S. Joan. Chrys. Hom. 1. ad Populum.
S. Aug. Tr. 10. in Joan.
Adulator. Lasciva fæmina.

53. D. Aresius Joannem Ferrum Abbatem, quocum ipsi virtuosa intercesserat Disputatio, Emblemate significaturus, Apologo suo ferrum præfixit, quod undique candens, malleis supra incudem feriebatur; addito lemmate, FOCO AL SEMBIANTE, E CERA A I COLPI SEMBRA. Id est; IGNEUS ASPECTU, CEREUS SUB ICTU. Hominem iracundum, facilè tamen in veterem mansuetudinem & benevolentiam reducendum, hæc imago concernit. In rem præsentem pronuntiat Magnus Regularium Canonicorum Legifer Augustinus; *Melior est, qui, quamvis irâ sæpè tentatur, tamen impetrare festinat, ut sibi dimittat, cui se fecisse agnoscit injuriam, quàm qui tardius irascitur, & ad veniam petendam tardius inclinatur.* Ovidius:

Cedere. Placari.
S. Aug. in Regula.
Ovid. l. 3. Trist. Eleg. 1.

Quo quis erit major, magis est placabilis iræ,
Et faciles motus mens generosa capit.

54. Fuit, qui ferro cuso inscriberet: NON UNO ICTU Innuebat videlicet, res quasvis, ut ad coronidem perducantur, constantiâ, ceu gemino fulcro, indigere. Sanctus Joan. Chrysostomus eloquentiâ planè aureâ id inculcans, ait. *Si uno ictu arbor non concidit, nonne & alterum ictum addit, nonne quartum, quintum, sextum, nonne decimum? Itidem tu facito.* Vel à Turcis hanc in operando constantiam discere licet, qui, Contarino referente, adversus miseram Famagustam integros septuaginta quinque dies assiduò arietârunt, ejusque mœnia grandium tormentorum ejaculationibus nunquam intermissis horrendùm quassarunt; donec illam, centum & quadraginta millibus globis ferreis fulminatam, in suam potestatem redegerint.

Perseverantia.
S. Joan. Chrys. Hô. de non contem. Eccl.

55. Ferrum, à malleis cusum, epigraphen reddit; DUM CANDET. Hoc scemate jubemur, occasione opportunà summam in opera ...do diligentiam & solicitudinem demonstrare. Seneca; *Non tantùm præsentis, sed vigilantis est, occasionem observare properantem. Itaque hanc circumspice: hanc si videris, prende, & toto impetu, totis viribus id age, &c.* Hieronymus Arnobius, eâdem præmiâ ad operandum extimulans. *Quid longas trahis moras? inquit, Occasionem, quæ tibi nunc exhibetur, arripe, manum operi admove statim, FERRUMQUE, ut dici solet, DUM CANDET, PERCUTE.*

65. Ferrum candens, si aquis aspergatur, acerrimè exardescit. Undè Joannis Ferri lemma; ASPERSUM FLAMMESCIT. Ità prorsùs homini ingrato solenne est, post favores, ab aliis receptos, adversùs Mecænatem suum excandescere. S. Joannes Chrysostomus eadem metaphorâ hominis iracundi ferociam explicat, quæ ab aliorum verbis, quantumvis benevolis ac humanis, non tantum non mitigari, sed acerbiùs succendi solet. *Sicut incendium AQUA INJECTA MAGIS SUCCENDITUR: Ita solet accidere in magna ira; quidquid aliquis dixerit, continuò pabulum hujus efficitur incendii.* Cæterùm non incongruè dixeris, peccatorum corda, pœnitentiæ lachrymis probè respersa, quantociùs in charitatis Divinæ flammas erumpere. Opportunè Absalon Abbas *Animadvertite, inquit, & videte, quoniam faber ferrarius, ferri materiam emollire volens, in ignem eam ponit, & carbonibus ignitis aquam aspergit, non tamen ut ignem extinguat, sed ut amplius faciat reviviscere, donec tandem, fervore ignis concepto, ferrum malleationibus ad voluntatem artificis dirigatur. Credo quòd non dissimiliter is, qui mentis suæ faber curiosus esse desiderat, debet negotiari in igne, & aqua duram mentis obstinationem emolliendo, ut AQUA CONTRITIONIS, & lachrymæ pœnitentiæ præterita peccata abluant, & ardor charitatis ANIMUM ad amorem virtutis ACCENDAT.*

57. D. Sigismundus Laurentius candentem laminam ferream hoc epigrammate loquentem sistit; NOLI ME TANGERE. Grandem S. Pauli Apostoli zelum hæc imago spectat, qui eousque exarsit, ut temerarios honoris Divini ac Legis Evangelicæ criminatores fervore intensissimo castigarit. S. Gregorius in illa Ezechielis verba commentatus. *Sume tibi sartaginem ferream;* ait. *Quàm benè Paulus sartaginem ferream sumpserat, cùm zelo animarum dicebat: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror? Ipsum suum cor, quod animarum zelo succenderat, quid aliud, quàm sartaginem fecerat? in quo amor virtutum contra vitia omnia ardebat, &c.* Eo ardore succensus, fornicarium dæmoni excruciandum tradidit; & pseudo-prophetam, qui Sergium Paulum Proconsulem à Christianâ fide divertere conabatur, ad oculorum caliginem damnavit. Haud aliter Elisæus, puerorum quorundam temerariis linguis paululùm lacessitus, quantociùs eos ursis dilaniandos devovit.

58. Academici Uniformes Romani ferrum depinxère, incudi impositum, & malleis cusum; cum lemmate, DANT VULNERA FORMAM. Innuebant, ni fallor, obstinata hominum pectora, à plagis, correctionibus, morbis, aliisque calamitatibus ad ordinatæ vitæ formam recipiendam disponi. Horrendùm vociferabantur Dæmones, *Quid nobis & tibi JESU Fili Dei? Venisti huc ante tempus torquere nos?* inquiebat Origines: *Ubi tormenta sentiunt, sciunt Dominum.*

59. Al-

59. Alcibiades Lucarinus Emblematis loco ferream equorum ſoleam pinxit, quæ cuidam tabulæ ligneæ ſuam formam imprimens, epigraphen ſubjunctam habet. FORMAT IGNITA. Prædicatores ac Patresfamilias, priuſquam virtutum effigiem in aliis nitantur exprimere, ipſimet charitatis Divinæ flammâ omnium primò ardeant, neceſſe eſt. S. Joannes, in deſerto prædicans, conglaciata Palæſtinorum pectora effiegit, aliaſque res grandes eâ ſolùm ratione operatus eſt, quòd amoris Divini incendio exæſtuârit; *Ille erat lucerna ardens & lucens.* Apoſtoli, quia Spiritus ſancti fervore intra corda ſua ſuccenſi incedebant, immenſas Provincias ad Chriſti amorem & obſequia adduxerunt. Nam *apparuerunt illis diſpartitæ linguæ tanquam ignis.* S. Gregorii Nazianzeni ſententiâ, *Mundari prius oportet, & ſic alios mundare; ſapientem fieri prius, & ſic alios facere ſapientes: lumen fieri, & ſic alios illuminare,&c.* Veriſſimè canit Poëta;

Ardeat Orator, ſi vult incendere plebem.

60. Ferrum candens non tantùm aliis materiis ſuam imprimit formam; ſed ipſummet ab igne prædominante emollitum, ad omnes formas recipiendas pronum ſe exhibet. Unde candenti ferro, ſupra incudem poſito, ac malleis percuſſo, inſcripſere; FORMATUR IGNITUM. Viva hæc cordis humani idea eſt, quod charitatis ſupernæ flammis ſuccenſum, ad voluntatis Divinæ nutum penitùs componitur. Thomas Stapletonus in rem noſtram his omnino verbis philoſophatur. *Quemadmodum enim ferrum frigidum, etſi millies malleo contundatur, formam tamen novam non accipit, niſi igne calefiat, ſic anima, etſi intellectum optimè inſtructum habeat, fideque ſana imbutum, novitatem tamen vitæ non induet, ut ſit Chriſto conformis, niſi igne charitatis voluntas accendatur, ut Chriſtum verè amando, omnem ejus voluntatem libenter exequatur.* Et S. Pater Auguſtinus; *In quantum in te charitas creſcit, efficies te & revocabis te ad ſimilitudinem Dei.* Homo Chriſtianus, ac cumprimis Religioſus, qui vero Dei amore flagrat, facilem ſe, ac cereum ad quaſvis æternæ providentiæ diſpoſitiones recipiendas offert. Certè afflictus hominis animus Divinæ ordinationi inter calamitatum incendia adeò non reſiſtit, ut potiùs ad quaſvis virtutum formas, à fabro illo ſupremo decernendas, promptam ac teneram ſe exhibeat.

61. Ferrea lamina, forcipibus duriſſimè conſtricta, qualvis formas, à fabro deſtinatas, recipit. Quare incudi affixam, & malleis cuſam, Joannes Baptiſta Mazzolenus hoc lemmate notavit; FIRMATUR, UT FORMETUR. Certè Juventus, ad virtutis ideam efformanda, ſub aſſiduis regulæ anguſtiis coarctari debet. Unde vetus paræmia, *ubi rigor, ibi vigor.* Providè monet S. Gregorius Papa; *Sæpè à diſciplinæ metu reſolvimus ſubditos, ſi noſtro regimini hilaritatis frena relaxamus: quia dum nos quaſi licenter lætos aſpiciunt, audacius ipſi ad illicita reſolvuntur.* Cæterùm Emblematis mentem hoc poëmate Italico aperui.

Fiera, dura, ſcabroſa,
Quaſi maſſa ferrigna,
Sembra al mal inclinata, al ben ritroſa.
Chi dunque di virtù
Brama intrudurre in lei la nobil forma,
La ſtringa conſevera, ed aſpra norma.

62. Ferrum candens, cauteria nunquam amplius oblitteranda imprimere ſolitum, lemmatis loco unum hoc adverbium præfert; INDELEBILITER. Æternam, & nunquam intermorituram ſive de injuria illata, ſive de beneficio recepto memoriam hoc Emblema ſignificat. Porrò clavi in manibus, pedibus, & latere Chriſti, recenti ſemper & indelebili veſtigio conſervantur, ut in iis immenſam Dei charitatem versus humanum genus nunquam non integrâ & vernante memoriâ intueremur. S. Pater Auguſtinus, *Quare Dominus cum ſuorum vulnerum cicatricibus reſurrexit. Quid hoc dicimus? niſi quia & hoc poteſtatis fuit, non neceſſitatis? Sic reſurgere voluit, ſic voluit quibuſdam dubitantibus exhibere in illa carne cicatrices vulneris, ut ſanaret vulnus incredulitatis.* Cæterùm cum Sacræ Litteræ humanam linguam ferro ſcindenti ac igni devoranti ſimilem dicant. *Filii hominum dentes eorum arma & ſagittæ, & linguæ eorum gladius acutus.* Et rursùs; *Lingua ignis eſt univerſitas iniquitatis.* Idcirco geminam hanc metaphoram uno Emblemate complexus, dices, ex igniti hujus ferri contactu graviſſimam & immedicabilem perniciem nobis creari; ſiquidem offenſæ, à linguis maledicis inuſtæ; adeò evadunt indelebiles, ut nullâ arte humanâ reſtitui aut ſanari queant.

Memoria.
Vulnera Chriſti.
S. Aug. ſer. 247. de temp.
Pſal 56. 6.
Jacob. 3. 6.
Detractor

63. Homo profanus ſui immemor, in amatam venuſtatem penitùs videtur abreptus. Abbas Certanus illum ferro non abſimilem dicit, quod à Magnetis fragmento in aëre ſuſpenſum, epigraphen legendam offert; SUA PONDERA NESCIT. Amans enim, teſte S. Ambroſio, *Ignorat judicium, & ratione multoties caret, neſcit modum, nec aliud cogitare poteſt, quàm quod diligit.* Appoſitè Plautus;

Amans profanus.
S. Ambroſ. ſerm. de Affecatpe.
Plaut. in Ciſtellar.

----- In amoris rota miſer
Exanimor, feror, differor, diſtrahor, diripior, ita
Nullum mentem animi: ubi ſum, ibi non ſum,
&c.

64. Ferrum, admoto igne, ignem concipit, & licet ferri naturam non exuat, à ſe ipſo tamen adeò diverſum efficitur, ut ignis eſſe videatur. Unde meus D. Alexander Luzon de Millares Symboli loco ferrum, ardenti uſtrinæ impoſitum figuravit; addito illo Pſaltis Regii lemmate, TRANSIERUNT IN AFFECTUM CORDIS. Mira adeò amoris vis eſt, ut è duobus unum facere, & extrema omnia, quantumcunque diverſa, nexu tenaciſſimo colligare nôrit: atque adeò amantes ex amoris ſui vehementia verè *tranſierunt in affectum cordis. Talis enim* aſſerente Magno Auguſtino, *eſt quiſque, qualis ejus dilectio. Terram diligis? terra es. Si Deum diligis, quid dicam? Deus eris.* Qui adhæret meretrici, unum corpus cum ea efficitur: quid horribilius? quid ſpurcitie & fœtore plenius? Meretrix, è Boethii ſententia, *eſt inferni janua, via iniquitatis, ſcorpionis percuſſio, viſcarium ſcelerum, puteus interitûs.* Quàm fugienda, quàm deteſtanda ſingula! Certè Amor mutuam efficit metempſycoſin, ſeu tranſmigrationem animæ de uno corpore in aliud. Amoris viſco conglutinata erat anima Jonathæ, anima Davidis, ut viveret plus in Davide, quàm in ſe ipſo. De dilectiſſimo ſuo ſcribit Magnus Auguſtinus; *Senſi animam meam & animam illius unam fuiſſe animam in duobus corporibus; & ideò fortè mori metuebam, ne totus ille moreretur, quem multùm amaveram.* De metempſycoſi ſuâ admirabundus conqueritur Alcheſimarchus apud Plautum;

Amoris vis.
S. Auguſt. in Joan. tract. 2.
Boeth. de Schol. Diſcip.
Plaut. l. c.

Ver-

--- *Versor in amoris rota miser*
Exanimor, feror, differor, distrahor, diripior, ita
Nullam mentem animi habeo: ubi ſum, ibi non ſum.
Ubi non ſum, ibi eſt animus.

65. Ferrum optimâ ſorte intra Alchymiſtæ fornaculum recipitur; nempe, UT VERTATUR IN AURUM. Ita Dei Servus injurias & calumnias omnes prompto excipit animo, ut eas charitatis ardore in puriſſimum aurum tranſmutare, & fabricandæ triumphali coronæ in cœlis adhiberi poſſit. Meritò proinde exclamat Magnus Auguſtinus; *O quam felix & beata eſt anima, quæ charitatem in ſe habere meretur! Charitas ſitienti potus eſt, eſurienti cibus, in amaritudine poſitis dulcedo, in triſtitia conſtitutis vera & grata conſolatio, fluctuantibus portus, errantium via, peregrinantibus patria.*

Calamitas. S. Aug. ser. 42. de temp.

66. Ferrum ignitum, aquâ merſum, epigraphen à P. Jacobo Maſenio tulit; ROBUR DAT IGNIS, ET UNDA. Sic proborum virtus inter adverſa plurimùm roboris ſortitur. Aſſerente S. Gregorio Papa; *Tanto ſpes in Deo ſolidior ſurgit, quantò pro illo quiſque graviora pertulerit.*

Adverſitas. S. Greg. in Moral.

MONETA.

Caput VII.

67. MOnetam, è gemino ſuo ſigillari modulo extractam, Lucarinus hoc lemmate inſignivit. AB UTROQUE. Spiritum Sanctum hæc imago innuit, *qui*, è Symboli Nycæni doctrina, *ex Patre, Filioque procedit.* S. Joannes Chryſoſtomus, ab eodem Lucarino citatus, ait; *Spiritum Sanctum dicimus Patri & Filio coæquum, & procedentem de Patre & Filio.*

Spiritus S. S. Joan. Chryſoſt. Hom. 2. de Symb.

68. Monetam, inter diverſa inſtrumenta, quæ ad ſignum ei imprimendum deſerviunt, collocatam, hoc epigrammate loquentem introduxère. IMPRIMOR, ET VALEO. Ita omninò anima noſtra, è gratiæ Divinæ typo, intra ſe recepto, valorem ac exiſtimationem ſummam ſortitur. Præclarè Hugo Cardinalis; *Sicut moneta eſt informis, donec imago Regis ei per cuneum imprimatur, ita ratio noſtra deformis, eſt, donec per gratiam Dei illuſtretur.*

Anima. Hug. Card. apud Novar. Elect. 3. nu. 630.

69. Sigillaris modulus, nummis cudendis deſtinatus, epigraphen tenet; COMPRIMIT, UT IMPRIMAT. Ipſum planè nobiſcum aſſolet Deus, quando virtutis effigiem in corde noſtro formaturus, diverſis calamitatibus illud conſtringit. Compreſſit, fateor, Nabuchodonoſorem, quando illum regiâ ſuâ extorrem, ab hominum conſuetudine exulem, inter roris ſtillas emolliendum, ac fæno, inſtar belluæ, paſcendum, damnavit: ſed ecce! poſt ſex annorum revolutionem, Magno Auguſtino teſte, ad ſanctimoniæ faſtigium ſublevatus eſt, & in has voces, cogitationis Divinæ pleniſſimas, erupit; *Ego Nabuchodonoſor oculos meos ad cœlum levavi, & ſenſus meus redditus eſt mihi, & Altiſſimo benedixi, & viventem in ſempiternum laudavi, &c.* Compreſſit inſuper Filium prodigum, eumque famis pondere cùm in ſui, tum in optimi parentis cognitionem feliciſſimam reduxit. *Pater peccavi in cœlum, & coram te.* Compreſſit denique Saulum, quando illum lumine utroque captum, in gratiæ ſuæ theſaurum ampliſſimum convertit. *Vas electionis mihi iſte.* Veriſſimè S. Gregorius Papa; *Sanctus viris omne, quod virtutibus redolet, in tribulationibus innoteſcit.*

Calamitas utilis. Dan. 4. 31. Luc. 15. Act. 9. S. Greg. Moral.

70. Nummus, priuſquam ſignetur, ad libellam examinari ſolet. Unde Lucarini lemma nummis cudendis inditum; CUDUNTUR PROBATI. Innuebat videlicet, gloriæ æternæ effigiem à Christo Judice nonniſi Juſtis imprimi; cæteris omnibus, veluti adulterinis ac improbis, in reprobam maſſam abjectis. Hanc judicii ſeriem ex ipſomet Judice ita habeto. *Qui vicerit, poſſidebit hæc, & ero illi Deus, & ille erit mihi filius. Timidis autem, & incredulis, & execratis, & homicidis, & fornicatoribus, & veneficis, & idololatris, & omnibus mendacibus pars illorum erit in ſtagno ardenti igne & ſulphure, &c.* S. P. Auguſtinus; *Ipſe, qui ab iniquis & impiis judicatus eſt ad mortem, ipſe omnes bonos & juſtos judicaturus eſt ad gloriam, omneſque impios detruſurus ad pœnam.*

Beati. Apoc. S. Aug. 1[illegible]3. de temp.

71. Moneta cuſa typi ſui effigiem ſtudioſiſſimè imitatur, eſtque; quod P. Henricus Engelgrave aſſerit; PERSIMILIS IPSI. Ita homines juſti Christum, ceu genuinam Patris æterni imaginem, quantum fas eſt, imitantur. Id quod dilucidè his omninò verbis teſtatur Apoſtolus; *Quos præſcivit & prædeſtinavit CONFORMES fieri IMAGINIS FILII SUI.* Et S. P. Auguſtinus; *Honor hominis ſimilitudo Dei, dedecus autem ejus ſimilitudo pecoris.* Et rurſus. *Honor hominis verus eſt imago & ſimilitudo Dei, quæ non cuſtoditur, niſi ad ipſum, à quo imprimitur.*

Juſti I[illegible] Rom. S. Aug. de Tri[illegible] cap. 1

72. Nummorum ingentem copiam hoc lemmate afficies; CLAUSA INUTILIS. Appoſitè Horatius;

Nullus argento color eſt avaris
Abdito terris inimice lamnæ,
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat uſu.

Horat. Carm. Od. 2. Pecun[illegible] abſco[illegible] dita.

Sapientis conſilium eſt; *Non abſcondas illam* (pecuniam) *ſub lapide in perditionem.* Veluti diceret, è ſepulto auri argentive cumulo nullam homini utilitatem accreſcere, ipſumque adeò metallum ærugine devaſtari. Solicitè id inculcans Servator. *Nolite,* inquit, *theſaurizare vobis theſauros in terra, ubi ærugo & tinea demolitur.* Haud ſecus ingenii humani talenta, ſi ingloriè deliteſcant; nemini quidquam emolumenti pariunt. S. Chryſoſtomus; *Abſcondere talentum in terra eſt, acceptum ingenium in terrenis actibus implicare, & non lucrum ſpirituale acquirere.*

Eccleſ. 13. Matth. 19. Virtu[illegible] ſcond[illegible] S. Chr[illegible] Matth[illegible]

73. Num-

73. NUmmorum cumulo opportunam hanc epigraphen adjicies; OMNIA DONAT. Dilucidè Horatius;

Et genus & formam regina pecunia donat,
Et benè nummatum decorat suadela, Venusque,
---- ---- ---- Omnis enim res,
Virtus, fama, decus, Divina, humanaque pulchris
Divitiis parent, quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, justus, sapiens, etiam Rex,
Et quidquid volet.

Porrò oratione, ceu monetâ spirituali, fideles nihil non consequuntur. Joannes Osorius: *Qui pecuniam habet, omnia habet, quæ necessaria sunt, quia eâ datâ, omnia emere potest. Ita oratio est pecunia spiritualis, quâ media omnia acquirimus, quæ volumus, & qui eam habet, omnia se habere credat.* Unde Sancti Chrysostomi acroamata: *Nihil potentius homine orante.*

74. Ecclesiastis gnoma est; *Pecuniæ obediunt omnia.* Ut adeò Monetam opportuno hoc lemmate sistas loquentem: MIHI OMNIA PARENT. Hinc illud Sallustii: *Romæ venalia omnia esse, etiam ipsammet civitatem, si emptorem reperiret.* In hoc argumentum Propertius:

Aurea nunc verè sunt sæcula: plurimus auro
Venit honos, auro conciliatur amor.
Auro pulsa fides, auro venalia jura,
Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.

Et Ovidius:

In pretio pretium est; summos dat census honores
Census amicitias, pauper ubique jacet.

Idipsum Menander, pecuniis Divinitatem nescio quam affingens; hoc poëmate explicat:

Ego utiles verò Deos arbitror
Nostros, & argentum, & aurum maximè.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Istos quidem si dedices tuâ in domo,
Quidquid voles, roges, tibi omnia aderunt
Ager, domus, servique, & argyromata (vasa argentea)
Testes, amici, Judices: tantùm dato,
Ipsos habebis vel ministrantes Deos.

75. Quantùm in humanam mentem pecuniæ possint; è tormenti bellici icone conjicies, quod ingentem nummorum vim adversus turrem quandam ejaculans, eam impetu validissimo sternit. Emblemati gnomam subjunxère istam; NULLA VIS CONTRA. Philippus Macedonum Rex, Plutarcho referente, dicere solebat; *Argenteis hastis pugna, & vinces.* Accommodatè ad propositum nostrum S. Gregorius Nazianzenus;

Pecuniæ vis.

Auro loquente, iners est omnis oratio,
Persuadit enim illud, etiamsi vocem nullam edat.

S. Greg. Naz. in sent. Eleg.

Haud aliter Antonius Mellissæus: *Quæ nequeunt armis capi, facilè expugnantur auro, nihil non subjicitur argento.* Et Horatius:

Ant. in Melliss. ser. 34.

Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat saxa, potentius
Ictu fulmineo.

Horat. l. 3. Ode. 16.

Omnium tamen optimè S. Petrus Damianus: *Ducis post te castra, auro potius, quàm ferro armata, & sic nummi proferuntur è loculis, tanquam gladii vibrentur è thecis. Habens enim pugillum aureum, frangis murum ferreum.*

S. Pet. Dam. Epist. 21 ad Cadaloum Antipap.

76. Monetam opportuno hoc lemmate insigniveris; SI DESIT, OMNIA NIHIL. Accommodatè S. Hieronymus: *Ita incubuerunt homines in adunatione divitiarum, ut nemo, nisi dives, honore putetur dignus.* Verissimè Horatius.

Divitiæ. S. Hier. sup. illud Matt. Non potestis Deo servire & Mammon.

Et genus & virtus, nisi cum re, vilior algâ est.

Horat. l. 2. Satyr. 5.

Charitas. Eadem omninò charitatis prærogativa est, sine qua reliquæ virtutes omnes nihil omninò emolumenti aut splendoris afferunt. Explicatissimè S. Paulus; *Si* 1. Cor. 13. 1. *linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, & noverim mysteria omnia, & omnem scientiam: & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam; charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Huic Apostoli doctrinæ subscribens Magnus Augustinus. *Hæc ergo est margaritha pretiosa* S. Aug. in Ep. Ioan. Tract. 5. *charitas, sine qua nihil tibi prodest quæcunque habueris; quam si solam habeas, sufficit tibi.* Cæterùm gratia Gratia Dei. Dei epigraphen illam cumprimis sibi vendicat; hæc enim res creatas omnes intervallis adeò longis superat, ut nobilitas, dignitas, opes, ac voluptates, à cœlo aut mille mundis exhiberi solitæ, eâ deficiente, nonnisi umbræ ac figmenta vanissima videantur. Herm. Hug. l. 3. susp. 6. Porrò, ut solet, Hermannus Hugo canit;

Tu mihi terra, Deus: mihi tu mare, tu mihi cœlum,
Denique cuncta mihi es; TE SINE CUNCTA NIHIL.

77. Aqua in catino è diaphanâ sua superficie claram monetæ cujusdam imaginem, tametsi in imo fundo hærentem, oculis nostris spectandam exhibet. Undè lemma; ET TAMEN IN IMO LATET. Ita omnino, licet Interpretes genuinam sacræ Sensus sacræ scripturæ absconditus. Scripturæ mentem, quantum fas est, limpidissimam nobis exponant; ea tamen nunquam non habet sensus quosdam profundos, & in imo fundo reconditos. 1. Reg. 3. 2. Unde ubi Regum fasti in vulgatis Bibliis dicunt; *Sermo Domini erat pretiosus.* Chaldæa ita tra- S. Aug. ser. 20. de div. cap. 1. ducunt: *Verbum Domini erat absconsum.* S. P. Augustinus: *Multa secretiùs in Scripturis absconduntur, ut quærentes exerceant; alia verò in promptu & manifestatione ponuntur, ut desiderantes curent.*

78. Num non epigraphen subjunges; EROGATUS PRODEST. Avaris hanc gnomam ob oculis statu- Divitiæ erogandæ. tam velim. Occasio quippè homini in divitiis offertur, animum suum explicandi, cùm liberalitas, temperantia, misericordia, aliæque virtutes campum in iis habeant amplissimum. Pulchrè S. P. Au- S. Aug. ser. 24. de Verb. Apo. gustinus civibus divitiis utendi modum utendi pecuniis præscribens, *Utere*, inquit, *nummo, quemadmodum viator in stabulo*, (id est, in hospitio: hinc enim hospes vocabatur stabularius, ut patet Lucæ 10. v. 35.) *utitur mensâ, calice, urceo, dimissurus, non permansurus.* Nec aliter Seneca; *Divitiæ apud sapientem virum* Sen. c. 16. de vita beata. *in servitute sunt; apud stultum in imperio. Sapiens divitiis nihil permittit; stultis divitiæ omnia.* Optimè Ovidius.

Quas dederis, solas semper habebis opes.

79. Nummus valorem suum non à se, sed à forma, quâ cuditur, accipit. Lemma; A FORMA VALOREM. Ita nullus omninò homini est valor, nisi qui à gratuita Dei voluntate proficiscitur. Sicuti enim ex nostro nihilo nunquam proprio Marte exiissemus ad esse naturale, nec ad ullum vitæ officium, qualia sunt videre, audire, &c. sed hæc omnia Gratia Dei. tanquam dona gratuita uni debentur Deo: sic neque è peccati, in quo concepti natique sumus, tenebris, nisi infinitâ miserentis Dei bonitate, nunquam emersissemus, neque spiritualis vitæ munia, nisi ejusdem gratiâ animati, obire valuissemus. Neque verò opera nostra, quà nostra sunt, valorem aut meritum ullum habent, sed quà Dei sunt munera. De seipso testatur Apostolus, *Gratiâ Dei sum id, quod sum.* Albertus Magnus hanc rem iisdem penè verbis confirmans. *Amans humilitatem*, inquit, *debet radicem humilitatis in corde plantare, hoc est, propriam fragilitatem agnoscere, ut se reputet non solùm quàm vilis est, sed etiam quàm vilis esse potest; imò quàm vilis esset hodie: & quàm vilis fieret, nisi Deus illum violenter à peccatis retraxisset, & nisi tentationem subtraheret.*

PLUMBUM.

Caput. VIII.

80. PRimo quidem aspectu duo vitia in plumbo deprehendes, quod sit naturâ suâ obtusum, & calore fuliginosum. Ut adeò D. Carducius opportunam hanc epigraphen ei subjunxerit: HEBETI LIVORE NIGRESCIT. Eadem omninò peccatorum est indoles; qui mentem in Divinis negotiis penitùs obtusam, & conscientiam vitiorum fuligine horridam circumferunt. Accommodatè in rem nostram S. Gregorius Papa. *Multos*, inquit, *obtusi sensus homines cernimus, & tamen eos in malis actibus astutos videmus; Propheta quoque attestante, qui ait; Sapientes sunt, ut faciant mala, benè autem facere nescierunt.* Idipsum etiam de invidiæ malevolentia pronuntiare licet, quæ, instar plumbi, obtusa ac stolida, Alciato asserente, *suum cor edit*, simulque livida est, ac colori omni penitus destituta, quippe quam, eodem Alciato teste, *macies & pallor habent.*

81. Plumbum non tantùm naturâ suâ fuliginosum est, sed insuper res quasvis vicinas contaminat; & nigrore suo afficit. Unde lemma; QUÆ TANGIT, TINGIT. Ita peccatorum contubernia fœdissimas maculas, nonnunquam vix totâ vitâ eluendas, nobis aspergunt. Explicatissimè Sanctus Basilius: *Noxiæ sunt amicitiæ*, inquit, *quæ cum malitia contrahuntur, nam ea est amicitiæ hujus lex & vis, ut per similitudinem malitiam conjunctio indat. Quamobrem rectè Proverbium dicit; corrumpunt mores bonos colloquia prava. Quemadmodum enim in pestilentibus locis sensim attractus aer latentem corporibus morbum injicit, sic item in prava consuetudine ac conservatione, maxima nobis mala hauriuntur, &c.* Porrò lingua maledica, in aliorum defectus nunquam non fœcunda, proximos quosvis inficere, & nigro, quod ajunt, thetâ notare consuevit. Unde Vatablus & Brescianus illa Psaltis Regii verba. *Sagitta potentis acutæ cum carbonibus desolatoriis*, de lingua maledica interpretantur, quæ, instar teterrimi carbonis, neminem non contractu suo denigrat. Hic accedens Balthasar Paez, ait: *Hunc ignem nefariæ linguæ assimilat carbonibus, qui si non inveniunt materiam aptam combustioni, fuligine tamen, ac nigredine atratum reddunt, &c.*

82. In aurifodinis aliquot saxa gravissima eruuntur, quæ intra fornacem reposita, unam partem pretiosi auri, & reliquam vilissimi plumbi eliquant. Atque adeò non solùm verum est, quod plumbum sit CONGENITUM AURO, ut ex Berchorii sententia subscripsi ego: sed insuper, Carducio asserente. CONGENITO VILESCIT AB AURO. Prima Emblematis hujus epigraphe commonstrat, ex eodem utero nonnunquam homines aureos & plumbeos, justos & flagitiosos nasci. Ita Eva Abelem & Cainum enixa est: Rebecca Jacobum & Esau.

Jacob

Jacob Josephum castum, & Rubenum incestuosum. David Absalonem extremè sceleratum, & Salomonem extremè sapientem, &c. Altera Carducii inscriptio eorum est propria, qui illustri sanguine procreati, ad vivendi rationem prorsùs ignobilem degenerant. Ità Samuelis filii, à Sancto parente degeneres, vitam inter pessimi exempli ac vitiorum sordes traduxerunt. Roboamus, è Salomone sapientissimo natus, stultorum maximus audiit. Ezechias, Sanctimoniæ speculum, Manassen genuit, hominem impiissimum, omnisque scandali authorem, &c. Nempè, quod Magnus Augustinus ait, *Non jam felicitas est, habere filios; sed bonos habere.*

83. Plumbum, geminato vitio, & portantes aggravat, & tangentes inquinat. Huic proindè inscripsi; ET GRAVAT, ET INFICIT. Utraque hæc pernicies animabus nostris ex unico peccato, ceu plumbo crudissimo, incumbit. S. Gregorius expressum hunc avaritiæ typum statuit, quæ animam & opprimit, & inficit. *Per plumbum namque,* inquit, *cujus natura gravis est ponderis, peccatum avaritiæ specialiter designatur, quod mentem, quam INFECERIT, ita GRAVEM REDDIT, ut ad petenda sublimia attolli nequaquam possit.*

84. Plumbum, tametsi pretio vilissimum, utilitatem tamen ac commoda maxima confert. Nam glans plumbea, è perpendiculo suspensa, fabris cæmentariis ad structuras examinandas deservit; Fabris lignariis ad suas fabricas plumbagine delineandas; nautis ad Oceani altitudinem explorandam; aucupibus ad volucres; & militibus ad hostes feriendos. Piscatores retibus explicandis plumbeas massulas appendunt, Typographi innumera volumina characteribus plumbeis efformant. Plumbum, in laminas attenuatum, templis ac ædibus regendis inservit. In tenera fila extensum, fabris vitrariis est usui ad vitra specularia in fenestris coordinanda. In orbem circinato nobilissima emblemata ac numismata incidi possunt. In cylindros tornatum ponderis loco ac horologia libranda suffigitur. Membranis adhærens, authenticas Pontificum tabulas constituit. In canales diductum, copiosas è fontibus aquas derivat; & eorum labiis exactè accommodatam, vel obturamenti, vel siphonis munere defungi potest. In pyxides & mortaricla excavatum, aromatis asservandis conducit. Modis diversissimis applicatum, pharmaci loco est, ad morbos curandos. Denique, ut innumera alia taceam, Sanctorum Martyrum lipsanis, aut aliorum Magnatum cadaveribus, honorificam requiem, & postremum domicilium præbet. Ut adeò verè de plumbo dixeris; HUMILE, SED UTILE, vel ut D. Carducio placet; COMMODA VILE PARIT. Fallor, nisi genuina hæc pauperis & rusticæ plebis idea sit, quæ tametsi ultimo loco haberi soleat, in agris tamen colendis, aliisque mechanicis artibus exercendis, miram civitatibus, & integris Provinciis utilitatem affert. Cicero; *Omnium rerum, ex quibus aliquid exquiritur, nihil est agriculturâ melius, nihil uberius, nihil dulcius, nihil homine libero dignius.*

85. Plumbum, naturâ suâ fuliginosum & nigrum, in flammis adeo temperatur, ut colorem induat rubicundum & admodum venustum. Lemma, PULCHRESCIT, RUBETQUE PER IGNEM. Sanctorum Martyrum ectypon dixerim, qui per tyrannorum ac carnificum ignes progressi, decorem, cœlo intuente, exquisitum, ac purpuram penitùs gloriosam reportant. Ut adeò sancta Ecclesia, illis gratulabunda, in has verissimas voces acclamet; *Candidiores nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores.* Berchorius testatur, nigras peccatorum animas, ab amicæ correctionis flamma ad conversionis venustatem ac charitatis purpuram promoveri. *Licet homo sit plumbeus, & Peccator, & nigri coloris, & malæ conversationis, tamen virtute ignis correctionis, & tribulationis efficitur pulcher, & rubens, coloratus & charitativus.* Unde provide monuit Magnus Augustinus; *Si dicam corrigite vos, non mihi debetis irasci, sed vobis, ut corrigamini.*

Berch. l. Reduct. 112 n. 10.

S. Aug. ser. 35. de Verb. Dom. c. 2.

86. Plumbum, in laminas dilatatum, Antiquis instar chartæ deservit, in qua suos characteres stylis ferreis exarârunt. Dilucidè Jobus; *Quis mihi tribuat, ut scribantur sermones mei? quis mihi det, ut exarentur in libro stylo ferreo, & plumbi lamina, vel celte sculpantur in silice.* Proindè plumbo, in membranæ formam attenuato, inscripsi, FERRO SALPENTE SIGNATUR. Ita vitiosum ac nigrum hominis pectus nullam legis Divinæ litteram recipit, nisi calamitum ferro probè laceratum. Carducius eidem Emblemati hanc gnomam subdidit; STYLO SCRIBENTE NOTATUR. Innuebat nimirum, præstitutos virtutis characteres in animâ docili citra negotium describi. Hanc docilitatem auditoribus suis precatus est Magnus Augustinus, quando dixit; *Dominus Deus noster det mihi intelligere quod dicam, det vobis intelligere quod auditis.*

Job. 19.

Peccator durus.

S. Aug. in Psal. 99.

STANNUM.

Cap. IX.

87. Stanni etymon, S. Isidoro teste, à græco derivatur, & separationem significat, eò quòd illius sit proprium reliqua metalla unita disgregare. Unde lemma; MIXTA, seu JUNCTA DISCERNIT. Ipsissimum hunc morem in homine maligno, ac discordiarum authore deprehendes. Hujus criminis primipilum se obtulit Saulus, *Ecclesiam Dei*, id est, unionem ac congregationem fidelium *persecutus.* Enimverò, asserente P. Aloysio Novarino, *grande scelus, cùm non in singulos tantùm homines sævitur, sed totam unionem, societatem, congregationemque quis conatur dissipare ac evertere.* Porrò prudens Prælatus, instar stanni, vitiosos subditos à bonorum societate excludit, & in eam rem minas, supplicia, excommunicationes, aliaque remedia, prout conditio aut necessitas tulerit, adhibet. S. Hieronymus, hanc iconem de Christo interpretatus, ait; *Quomodò stannum mixta & adulterata inter se per ignem metalla dissociat; ita Dominus, verus probator, ab auro & argento bonorum operum, æs vitiorum, plumbumque secernit, ut purum aurum remaneat, & argentum.* Tantem ad idem propositum subjungit hæc Evangelii verba; *Cujus ventilabrum in manu sua, & ipse permundabit aream, & separabit paleas à tritico.*

S. Isid. l. 16. cap. 22.

Malignus Author discordiarum.

Novar. in c. 1. Galat.

Prælatus prudens. Christus Judex.

S. Hieron. in Zachar. cap. 4.

Matth. 3. 11.

88. Cuprum ac ferrum, quantumvis dura & valida, ab igne penitùs consumerentur, nisi stanno permixta, virtutem quandam occultam acciperent, & adversus voraces flammas vindicarentur. S. Isid. superiore numero adductus, de stanno testatur; *Metalla ab igne defendit.* Proindè epigraphen, nî fallor, opportunam adjecit; ADMIXTA SERVAT AB IGNE. Ità hominis justi, casti, ac innocentis consuetudo proximis suis antidoti loco est, ne à libidinis ardore conficiantur. Consultissimè Sene-

S. Isid. l. c.

Societas bona.

Sen. Ep. 11. Seneca: *Aliquis vir bonus eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante vivamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Magna pars peccatorum tollitur, si peccaturis testis assistat, &c.* Cæterùm virtutem istam præservatricem omnium optimè è Divina præsentia auspicamur. Ipsummet Deum, testem locupletissimum, audi, Isaiæ ore loquentem. *Cùm ambulaveris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te: quia ego Dominus Deus tuus sanctus Israel Salvator tuus.* In rem præsentem egregiè P. Cornelius à Lapide, *Deus*, inquit, *suis fidelibus in igne tribulationis quasi stannum se admiscet, ne ab igne exurantur, sed tantùm purgentur.*

Præsentia Dei.
Isa. 43. 2.
Corn à Lap. in Zachar. c. 4. v. 10.

89. Stanni beneficio res dissolutæ uniuntur: ut adeo hanc epigraphen sibi propriam vendicet; DISJUNCTA CONNECTIT. Hominis prudentis hæc idea est, qui discordes aliorum animos suâ dexteritate conciliare, & ad exoptatam pacem reducere novit. Hoc encomio insignem se probavit S. Catharina Senensis, quæ *Pro pace Florentinorum, qui cum Ecclesia dissidebant, Avenionem ad Gregorium XI. Pontif. Max. profecta est.* Illâ nihilo inferior S. Elisabetha Lusitaniæ Regina, vix in hunc orbem nata, *parentum pacavit, patrisque dissensiones in concordiam convertit;* ut à leone ritissio elogio cognominata fuerit *Felix Regum, regnorumque pacatrix.* Nam, ut S. Gregorius docet. *Sicut nihil est pretiosius Deo virtute dilectionis, ita nihil est desiderabilius diabolo extinctione charitatis.*

Prudens.
Concordia.
S. Greg. in Pastoral.

90. Quævis corpora, quantumvis obdurata & solida, ab ebulliente & liquefacto stanno rumpuntur. Petri Berchorii doctrinâ. *Stannum liquefactum, & bulliens, omnia corpora frangit, quibus admiscetur, quamquam solida, seu dura.* Epigraphen addes. FERVENS VEL SOLIDA FRANGIT. Ita infames libidinis ardores etiam validissimos Heroës frangunt. Hujus rei testes luculentos habeto Samsonem, Davidem, Herculem, Achillem, Alexandrum, aliosque viribus quidem validissimos, at libidine prostratos. De Carthaginensibus refert Valerius Maximus: *Campanæ luxuria perquam utilis civitati nostræ fuit. Invictum enim armis Annibalem illecebris suis complexa, vincendum Romano militi tribuit.* Et paulò post; *Quid ergò his vitiis fœdius; quid etiam damnosius, quibus virtus atteritur, victoriæ languescunt, sopita gloria in infamiam convertitur, animique pariter & corporis vires expugnantur?*

Berchor. Reduct. l. 11 c. 124. n. 4.
Libido.
Val. Max. l. 9. c. 1.

91. Experientiâ suffragante, de stanno scribit S. Isidorus, quod vasis æreis illitum, sapores venenatos, in hominis perniciem ab ære illo excidere solitos, reprimat. Ipsiusmet verba sunt: *Stannum illitum æreis vasis, compescit virus æruginis.* Quare subscripsi; ÆRIS VENENA COMPESCIT. Ita eloquentia ad venenatos quosvis militum furores reprimendos valet. Certe Attila, Hunorum Rex, *cui robur & æs triplex circa pectus fuit*, cùm extremam perniciem Romanis minitaretur, & exitiale venenum è corde, labiis, & manibus non sine omnium militum furore undiquè evomeret, ob unicam S. Leonis I. facundiam penitùs acquievit, & tranquillum ex Italia pedem retulit. Unde etiam ... de illa Pontificum ac Canonicorum Regularium Lateranensium Gemma publicis encomiis canit Ecclesia: *Cujus Divinâ eloquentiâ persuasum est Attilæ, ut regrederetur.* Et rursùs; *invadentes Urbem Gensericum, eâdem eloquentiæ vi, & sanctitatis opinione persuasit, ut ab incendio, ignominiis, ac cædibus abstineret.* Porrò stanni nomine timorem Dei intellige, quo perfusa humana pectora, facilè omne scelerum virus exuunt. S. Chrysostomus: *Solus est Dei timor, qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam servat, & omnis boni tribuit facultatem.*

S. Isid. l. 9. c. 1.
Eloquentia.
S. Leo Papa.
Brev. Rom. 11 Ap...
Timor Dei.
S. Chrys. ser. de Bapt.

92. Stannum, si flectatur, duritie suâ resistit, & veluti doloris impatiens, altum stridet. Carducius de illo hanc format epigraphen: INFLEXUM STRIDET. Ita homo reprobus, vitiosus, ac contumax à nemine vult corrigi, aut in saniorem partem flecti. Nam, quod Magnus Augustinus ait. *Molestus est medicus furenti phrenetico, & pater indisciplinato filio; ille ligando, iste cædendo, sed ambo diligendo.* Inter hanc hominum colluviem Hebræorum populum cumprimis numeres, qui à Mose ob sicarias manus reprehensus, mox ore in rabiem converso, *respondit; quis te constituit Judicem & principem super me? num occidere me tu vis? &c.* Jeroboamus, auditis Divini Prophetæ clamoribus, contra altare quoddam excitatis, sacrilegam dexteram quantociùs in illum extendit, & ut in carcerem abriperetur, satellitibus imperavit; *apprehendite eum.* Ancilla Saræ, ab hera sua ob culpam nonnihil castigata, instar viperæ exiliit, & in impias has prorupit voces: *Amplius ex te non videamus filium aut filiam super terram, interfectrix virorum tuorum.* Herodes, cùm S. Joannem flagitia gravissima sibi exprobrantem audiret, mox æstro percitus; eum catenis stringi, & paulò post capite plecti jussit. Tandem Judæi, ob æquissimam S. Stephani invectivam veluti in homines stanneos commutati; *stridebant dentibus in eum.*

Co... ma...
S. A... Bon... corr... Don... rum
Exo...
3. R... 4.
Tob...
Ma...
Act...

93. Vitrum, bracteolâ stanneâ à tergo opacatum, ad quarumvis rerum simulachra reddenda disponitur. Unde Carducius stanno subscripsit. SPECULIS DAT REDDERE FORMAS. Documenta, à bonis Prælatis in subditos derivata, stanni loco deserviunt: illorum enim beneficio quivis Superior speculi naturam induit, omnesque virtutes, à populo imitandas clarissimis doctrinæ ac optimi exempli radiis ex se in alios diffundit. Porrò vile eruditionis terrenæ stannum, si pretioso sacræ Scripturæ crystallo uniatur, humano intellectui ansam præbet ad illius arcana facilius perspicienda. S. Gregorius Papa, de doctrina mundana disserens, ait, sacræ Scripturæ Interpretes ad illam recurrere debere, *ut per instructionem illarum* (sæcularium scientiarum) *Divina eloquentia subtilius intelligatur. Nam, dum sæcularibus litteris instruimur, in spiritualibus adjuvamur.*

Præ... exe... tis.
Er... pro... ter... cra... S. G... 1. R...

FINIS LIBRI DECIMI TERTII, ET TOMI PRIMI.

MUNDUS
SYMBOLICUS,

IN EMBLEMATUM UNIVERSITATE
FORMATUS, EXPLICATUS, ET TAM SACRIS,
quàm profanis Eruditionibus ac Sententiis illustratus:

Subministrans

ORATORIBUS, PRÆDICATORIBUS, ACADEMICIS, POETIS, &c.
INNUMERA CONCEPTUUM ARGUMENTA:

Idiomate Italico conscriptus

à REVERENDISSIMO DOMINO

D. PHILIPPO PICINELLO

MEDIOLANENSI CANONICO REGULARI
Lateran. Abbate, Theologo, Lectore, Prædicatore privilegiato;

Nunc verò

Justo Volumine auctus, & in latinum traductus

à R. D. AUGUSTINO ERATH,

IMPERIALIS COLLEGII AD B. V. IN WETTENHAUSEN,
Ordinis S. Augustini Canonico Regulari, SS. Theologiæ Doctore ac
Professore, Protonotario Apostolico ac Sub-Decano,

TOMUS SECUNDUS.

Cum quadruplici copiosissimo Indice, Lemmatum, Applicationum, Rerum & S. Scripturæ.

Editio Quarta in Germania.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Apud Hæredes THOMÆ VON CÖLLEN & JOSEPHUM HUISCH,
Anno 1729.

AD LECTOREM.

PErfecta hujus Mundi ſymmetria non è creaturis duntaxat elementaribus, animatis & vegetalibus, ſed inſuper è rebus artefactis, veluti præclaro quodam totius Univerſi auctario, componitur. Poſteàquam ergo in prima Mundi noſtri Symbolici Parte ſub oculos poſuimus Emblemata è Cœlis, Elementis, Animalibus, Plantis, Gemmis, & Metallis conſtructa; omninò muneris noſtri ratio exigit, n ſecunda hâc Parte ſtatuamus Emblemata, è Corporibus artefactis ſubiſtrata. Diſtribui autem artefacta illa, modo, ni fallor, opportuniſſimo, ſub uot titulis in Inſtrumenta Eccleſiaſtica, Domeſtica, Mechanica, Mathetica, Militaria, Ruſtica &c. quæ ſingula rurſus ſub univerſitate ſuâ materias nplectuntur proprias, & in plura capita diſcriminatas. Hâc enim qualique ordinatâ rerum ſerie Mundus noſter ſolùm vindicatur ab informi, ineſto, & nonniſi ſqualoris refertiſſimo chao, ſed inſuper in Eruditorum contu ſortitur perfectionem, ſi non pleniſſimam, certe tamen ab omni grae nævo, quantum potui, defæcatam. Poſtremus Liber eſt congeries porum Mixtorum, quæ nec facile poterant inter ullius determinati ges artefacti membra recenſeri, nec temerè debebant à Mundi hujus Enlopedia proſcribi, cum & ipſa plurimum Symbolici ſplendoris & comdi in rem præſentem conferant. Proin' amice Lector, Librum hunc evolneamque voluntatem æqui bonique conſule: abominor quippè omnem tis otii languorem, malimque ignarum, quam ignavum me dicas. Exſpaiare igitur per Mundi hujus vaſtitatem, & diverſos litterarum theſauros, ſive proprio ſuffecturos genio, ſive aliorum curioſitati ſubminiſtrandos, ſtudioſè collige.

MUN-

MUNDI SYMBOLICI
LIBER DECIMUS QUARTUS.
INSTRUMENTA ECCLESIASTICA.

ALTARE.
Caput. I.

1. Oannes Ferrus Abbas Aram figuravit, victimis, mox sacrificandis, gravidam; & hoc hemistichio, ceu lemmate, insignem: DONIS DELICTA PIANTUR. Ovidii documentum est:

Munera crede mihi, placant hominesque, Deosque,
Placatur donis Juppiter ipse datis.

Huic opportunè subscribens Silius Italicus, canit:

Heu primæ scelerum causæ mortalibus ægris
Naturam nescire Deum: Justa ite precari
Thure pio, cædumque feros avertite ritus.
Mite & cognatum est homini Deus, hactenus, oro,
Sit satis ante aras cæsos vidisse juvencos.

Dilucidè Salomon: *Redemptio animæ viri*, seu, ut Theodocion & Symmachus vertunt: *Propitiatio animæ viri divitiæ suæ.* Ab hoc proposito non multum dissimilis S. Ambrosius, ait: *Quamvis ergò pollutus, quamvis multis criminibus circumseptus, si eleemosynas feceris, innocens esse cœpisti. Vide ergò quæ sit misericordiæ gratia, quæ una & sola virtus cunctorum est redemptio peccatorum.* Rursus inter Divina sua proverbia etiam hoc recenset Salomon: *Munus absconditum extinguit iras & donum in sinu indignationem maximam.* S. Joan. Chrysostomus, à P. Ferdinando Salazar citatus, sententiam, cautè quidem intelligendam, sed tamen in rem præsentem multum accommodatam, exhibet: *Judex noster per pauperes corrumpitur. Fac ergò per pauperis manum Judicis posticum pulses, etenim ille munera tua per eum accipit, & leges adulterat. Accipit, inquam, atque ex justo benignus efficitur; accipit, inquam, & veritati misericordiam anteponit, &c.* Eruditè meus Hugo Victorinus de protoparente nostro Adamo refert: *Credimus, Deum docuisse Adam cultum Divinum, quo ejus benevolentiam recuperaret, quam per peccatum transgressionis amiserat, ipsumque docuisse filios suos dare Deo decimas & primitias*

2. Ignis, supra aram accensus, epigraphen tenet: SOLI DEO. Innuit videlicet, veram Religionem in latria, seu peculiari solius æterni ac immortalis Dei cultu consistere. D. Paulus id disertè explicans, ait: *Regi autem sæculorum immortali, & invisibili, SOLI DEO honor & gloria. Quasi diceret*, inquit interpres P. Cornelius à Lapide, *non Angelis, non idolis, non diis gentium, sed soli Deo tribuatur honor & gloria Divinitatis.* Optimè dixit S. Basilius: *Sicut nulli alii nos, præterquam SOLI DEO cultum tribuere par est; sic etiam neque ulla in alia re spem nostram constituere debemus, quàm in Deo, omnium rerum Domino.* Cæterùm etiam in cordis nostri altari assidua charitatis flamma ardeat, quæ à rebus creatis penitùs aliena, in solius Dei cultum & servitutem dirigatur. S. Hieronymus: *Felix conscientia illa, in cujus corde præter amorem Christi, nullus alius versatur amor.*

Orat. 20. de Principatu.
Amor erga Deum.
S. Hieron. Ep. ad Demetriad.

3. Anima verè perfecta, suosque ardores nonnisi à Deo recipere solita, aram imitatur, cujus victimas ignis è cœlo delapsus concremet, addito lemmate: NON ALIUNDE. Academici Ardentes Neapolitani hoc suo Symbolo Abelis sacrificium, cœlestibus flammis absumptum, innuunt. Unde ubi nos legimus: *Respexit Dominus ad Abel*, Theodoretus traducit: *Inflammavit Dominus super Abel.* Porrò cùm Salomon templum suum apparatu auspicatissimo dedicaret, *ignis descendit de cœlo & devoravit holocausta & victimas.* Eliâ supra Carmeli montem sacrificante, *cecidit ignis Domini, & voravit holocaustum & ligna, &c.* Quin, Christus singulas fidelium animas incendio illo cœlesti conflagrare voluit, quando dixit: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur.* Unde S. Ecclesia in pervigilio Pentecostes sub Missæ Sacrificio omnibus Christianorum cordibus ignem illum supernum illabi, enixè rogat: *Illo nos igne quæsumus Domine, Spiritus S. inflammet, quem Dominus noster Iesus Christus misit in terram, & voluit vehementer accendi.* Et certè animus, incendio illo exardescens, cum Hieremia sanctè dixerit: *De excelso misit ignem in ossibus meis.* Cum S. Ecclesia consonans magnus Ecclesiæ Doctor Aug. *Succende*, inquit, *mentem meam igne illo tuo, quem misisti in terram, & voluisti vehementer accendi, ut sacrificium cordis contriti quotidie offeram tibi.*

Justus.
Gen. 4. 4.
3. Re. 18. 38.
Luc. 12. 49.
Thren. 1. 13.
S. Aug. lib. Medit. c. 36.

4. Mantuæ, in solemni quadam pompa, insignem Mariæ V. beneficentiam & patrocinium Emblemate significaturi, Altare depinxerunt, cum lemmate: TUEBITUR OMNES. Verbis è Virgil. mutuatis:

---- *Hæc ara TUEBITUR OMNES.*

Sicuti enim miseri omnes, dum ad altare accurrunt, asylum securissimum recipiunt, asserente Plutarcho: *Qui hostem fugiunt, simulachrum aut fanum tenentes, recipiunt animos.* Et Quintiliano: *Qui salutem suam tueri fugâ nequeunt, circa aras jacent.* Ita Maria Virgo à S. Methodio cognominatur *Altare animatum*; Et ab Hymno Græco: *Ara lucis adyti*, quæ omnes, in suam fidem receptos, ab interitu vindicat. Enimverò, quod devotus quispiam, à P. Aloysio Novarino citatus asserit, *Est Maria universalis interpellatrix, omnium Mater, turris David, OMNES PROTEGENS, est* refu-

Protectio Mariæ V.
Virg. l. 2. Æn. v. 523.
Plut. l. de Superstit.
Quintil. Decl. 265.
Meth. d. Orat. de Hypapant.
Aloys. Nov. Umbra Virg. n. 555.

Raynaud. l. Nomenclator Marianus fol. 76. *refugium in omni tribulatione, &c.* Huic affinis Hymnus Græcus apud Theophylum Raynaudum de Magna Dei Parente canit: *TUTELA, murus, firmamentum, refugium OMNIUM.* S. Andreas Cretensis, eidem supplex: *Te*, inquit, *universus mundus continet commune propitiatorium.* Cæterùm etiam bonus Princeps subditorum omnium commune asylum esto. Princeps. Claud. in Honorio. Claudianus Honorium sui officii commonefacturus, canit:

Tu civem, patremq; geras, tu CONSULE CUNCTIS,
Non tibi, &c.

Ps. 46. 10. Unde ubi vulgata Biblia legunt: *Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham, quoniam Dii fortes terræ vehementer elevati sunt;* S. Hieronymus vertit, *Scuta terræ*, & alii, *Protectores terræ*. Ut adeò manifestum sit, Principes mundi ex munere suo debere esse aras ac propugnacula mundi. Cùm illustrissimus & Excellentissimus D. Carolus Franciscus Renatus della Chiesa, Magnæ Crucis Eques, Religionis SS. Mauritii & Lazari Consiliarius ac grandis Conservator, Comitatûs Astiensis Præses, Marchio de Seva & Cinzano, Fratri suo D. Francisco Augustino della Chiesa, Illustrissimo Civitatis Salluzziensis Episcopo, justa funebria exsolveret, meus D. Salvator Carducius inter cætera complura Emblemata, Symbola & Epigrammata, Aram depinxit, quæ accenso igne, ac victimis jamjam concremandis gravida, inscriptionem tulit: TERRIS SIDERA PACAT. Nimirum ad illam Geneseos historiam alludens, ubi, posteaquam *ædificavit Noë altare Domino*, mox Deus, penitùs reconcilia- Gen. 8. 20. tus, dixisse fertur: *Nequaquam ultrà maledicam terræ.* Mens verò Emblematis erat, optimum illum Antistitem, instar animati altaris, victimas DEO Oratio. incruentas obtulisse, ac laudum sacrificiis populo eundem conciliâsse, uti ipsemet Carducius sequenti epigrammate explicat:

Nobilis ara flagrat Cœli sacrata voluptas:
Sidera quæ terris pacat, ad arma ciet.
Tartareas acies, Erebeaque castra triumphat,
Sidereis opibus terrea regna beat.
Non secus Antistes, velut Ara animata Tonantis,
Risus erat Superûm, deliciæque Poli.
Fulmineum quoties cœlum pacavit ovili,
Cordis & æthereo perculit igne lupos!
Utque gregi lachrymas in florida gaudia vertit,
Sic miseris peperit cordibus axis opes.

CALIX. HIEROTHECA.

Caput II.

5. Calix, liquore plenus, homini sitienti maximè accidit pretiosus & suavissimus. Unde lemma: ÆSTUANTI SUAVIOR. Ita Calix Eucharisticus illorum gustum peculiari ac dulcissimâ voluptate perfundit, qui mensam Divinam ardentiore desiderio, ac siti magis religiosâ accumbunt. Eucharistia à sitientibus recepta. David posteaquam aquas, per Moysen è rupe durissima Ps. 77. 26. elicitas, commemorâsset, (*Eduxit aquam de petra*) tandem iisdem aquis saporem ac dulcedinem mel- Ps 88. 17. lis attribuit, (*& de petra melle saturavit eos.*) Veluti Theod. in hunc loc. diceret, aquas illas, naturâ suâ insipidas, populo sitienti adeò advenisse pretiosas, acsi melle & saccharo fuissent conditæ. Theodoreti verba sunt: *Quia illis sitientibus mellis dulcedini similis visa est.*

Eucharistia indeficiens. 6. Calicis Eucharistici liquor, quamdiu centro suo nitetur Orbis, nunquam deficiet. Unde lemma: REFICIT, NEC DEFICIT. Vel: HAURITUR, NEC EXHAURITUR. S. Thomas Aquinas, de S. Th. Aqu. Opusc. 57. cibo Eucharistico disserens, ait: *Manducatur itaque à fidelibus, sed minimè laceratur: quinimò diviso Sacramento sub qualibet divisionis particula integer perseverat.* Et quod de Augustissimo Servatoris Corpore, idipsum de pretiosissimo ipsius sanguine pronuntiare Fides jubet. *Ecce verum cibum*, inquit Eusebius Gallicanus, *qui REFICIT, & NON DEFICIT, sed usu suo proficit, de suis crescit expensis, &c.*

7. Sicuti calix, generoso vino plenus, SUMENTEM INEBRIAT, ita calix Eucharisticus animam fidelem in ebrietatem extaticam ac suavissimam abripit. Regius Propheta attonitus de illo vaticinatur: *Et calix meus inebrians, quàm præclarus est!* Meus sanctus Laurentius Justinianus: *Semel*, inquit, *pro te datum est pretium, sed poculum quotidie consecratur, tibique apponitur, ut bibas. Bibas, inquam, ut inebrieris, non vino, in quo est luxuria, sed amore, sed exultatione, sed jubilo. Inebriat profectò calix iste sanguinis Domini, ex toto corde diligentem alienat à se, & copulat Christo, quem sumit, &c.*

8. Calicem, medicatâ potione horridum, hoc epigrammate dignoscendum propones: MALA NOSTRA PELLE. Verbis ex hymno illo mutuatis: *Ave maris stella.* Certè calamitates in calice figurari solitæ, quantumvis à palato nostro ob amaritiem fastidiantur, interiorem tamen animæ languorem felicissimè persanant. Opportunè S. P. Augustinus: *Intelligat homo medicum esse Deum, & tribulationem medicamentum esse ad salutem.* Et rursus: *Ad hoc exagitat tribulatio, ut exinaniat vas, quod plenum est nequitiâ.*

9. Senecæ dictum est, in cratere aureo sæpissimè venenum propinari. Proin venustum ac pretiosum calicem hoc lemmate afficies: IN AURO VENENUM. Inde discas velim, Mundum sub adulterino felicitatis & divitiarum poculo extremam machinari perniciem. S. Laurentius Justinianus: *Illos solos*, inquit, *qui ignorant Deum, & futura non prævident, decipit mundus, aureo etenim eos inebriat calice, variis donis, pollicitationibusque deludens, ad sempiternum trahit exitium.*

10. Voluptatibus & blanditiis terrenis familiare est, dulcedinem, primis degustatam labiis, paulò pòst amarore ingratissimo turbare. Quare hanc calici epigraphen subjunxi: NE GLI ORLI IL MELE IL FIEL SERBA NEL FONDO. Id est: IN LABIIS MEL, FEL SERVAT IN IMO. Huic Emblemati prolixè suffragatur Salomon: *Favus distillans labia meretricis, novissima autem illius amara quasi absynthium, &c.* Et S. P. Augustinus: *Mare est sæculum hoc, falsitate amarum, procellis turbulentum, ubi homines cupiditatibus perversis & pravis facti sunt velut pisces invicem se devorantes.*

11. Crater aureus, vino plenus, epigraphen à P. Masenio recepit: SATIS OMNIBUS UNUS. Ita SS. Eucharistia, etsi millies absumpta, millies tamen manet integerrima, totique humano generi exsatiando sufficit. Unde S. Thomæ Aquinatis carmen: *Sumit unus, sumunt mille, quantum isti, tantum ille, nec sumptus absumitur.* Maria Virgo quoque adeò plenus est gratiarum calix, ut in omnes ac singulos homines sine defectu sit effusissima. Ut adeò benè ab Andrea Hierosolymitano cognominetur *Crater, qui Deum suscipit, sapientiæ, quæ non potest exinaniri.* Et à Buteone: *Crater, fundens exultationem.* In rem præsentem canit Emblematis sui Interpres P. Masenius:

Votum erat hoc quondam Bacchi de classe ministri,
Ut nunquam vacuus tangeret ora scyphus.
Haustus inexhausti modo propinatur amoris,
Virgineus crater si tibi, mysta, placet.

12. Cra-

12. Crater Philotesius, sive aureus, vino destinatus, epigraphen reddit: LAUDATUR VACUUS, SED PLENUS AMATUR. Ita ferè amici probi ac pauperes tantùm laudantur, sed divites amantur. Unde, S. Hieronymo teste: *Delicata est amicitia, quæ amicorum felicitatem & divitias sequitur.* S. Hieron. in Michæam Prophet.

13. Hierotheca, SS. Eucharistiam complexa, epigraphen à me recepit: MAXIMUS IN MAGNO. Seu ut aliis placet: MAXIMUS IN PARVO. Mirum est, ac Divinæ omnipotentiæ specimen, quòd totum ac ingens Christi corpus unâ contineatur hostiæ particulâ. Ut verò de hoc mysterio etiam oculis ac sensibus tuis aliquam concilies fidem, operæ pretium erit inspicere demonstrationes Theologicas, Physicas, & Mathematicas, quas eruditè explicat, & æri incisas proponit P. Cornelius à Lapide in cap. 26. Matthæi ℣. 26. *Quis enim fidelium habere dubium possit*, inquit S. Gregorius Papa, *in ipsa immolationis hora ad Sacerdotis vocem cœlos aperiri, in illo Jesu Christi mysterio Angelorum choros adesse, summis ima sociari, terrena cœlestibus jungi, unum quoque ex visibilibus atque invisibilibus fieri.* In rem nostram longè maximè faciunt verba illa Salomonis post ædificatum templum stuporis plena: *Ergone putandum est, quòd verè Deus habitet super terram? Si enim cœlum & cœli cœlorum te capere non possunt, quantò magis domus hæc* (angusta hæc panis peripheria) *quam ædificavi? Quid enim*, inquit Doctor Angelicus, *hoc sacramento mirabilius? In ipso namque panis & vinum in Christi corpus & sanguinem substantialiter convertuntur: ideoque Christus, Deus est homo perfectus, sub modici panis & vini specie continetur.*

14. P. Franciscus Rhem, Societatis Jesu, primarius SS. Theologiæ Professor in alma Universitate Dilingana, præclaris suis de SS. Eucharistia Thesibus Hierothecam præfixit, subjuncto D. Thomæ lemmate: LATENT RES EXIMIÆ. Res enimverò in SS. Eucharistia ita latent eximiæ, ut sit miraculum non modò *miraculorum ab ipso factorum maximum* (ita enim vocat Doctor Angelicus) sed omnium planè ipsius mirabilium operum mirabilissimum quoddam compendium: utpote in quo continetur illud ipsum Christi Redemptoris nostri corpus, quod ex castissimis B. V. visceribus prognatum, & in cruce interemptum, tertio pòst die revixit: illud ipsum, inquam, quod modò sedet ad dexteram Patris, secundùm animam, carnem, & Divinitatem. Meritò proin' exclamat S. Thomas Aquinas: *O pretiosum & admirandum convivium, salutiferum, & omni suavitate repletum! Quid enim hoc convivio pretiosius esse potest? In quo non carnes vitulorum & hircorum, sed nobis Christus sumendus proponitur verus Deus. Quid hoc sacramento mirabilius?* S. Tho. in Opusc. 57.

CAMPANA.

Caput. III.

15. ÆRi campano subscripsêre: COMINUS, ET EMINUS. Vel: ET PROPE, ET PROCUL. Hæc inscriptio etiam conspiciliis, sagittæ, Pharo, aliisque corporibus symbolicis communis est. Haud aliter virtutis fama & propè & procul non sine gloriæ echone resonat. Silius Italicus virtutem in hæc verba loquentem sistit: Fama Virtutis. Sil. Ital. lib. 15.

Mecum honor, & laudes, & læto gloria vultu,
Et decus, & niveis Victoria concolor alis;
Me cinctus lauro perducit ad astra triumphus, &c.

Voces Apostolicæ, ceu totidem campanæ; tam intra nativas ac vicinas Galileæ, Judeæ, Samariæ, aliasque regiones, quàm in remotissimis quibusvis mundi

Ps. 18. 5. mundi angulis percrebuerunt. Enimverò *in omnem terram exivit sonus eorum, & in fines Orbis terræ verba eorum.* S. Joannes Chrysostomus Christi ore ait: *Non adduas quippe urbes, aut decem, aut viginti, neque ad unam vos mitto gentem, sicut mittebam Prophetas, sed ad omnem terram prorsus, ac mare, totumque mundum, &c.*

S. Jo. Chr. Hom. 35. in Matth.

16. Hominem, è crebro calamitatum impulsu ad sonoras heroicæ ac generosæ indolis suæ voces excitatum, campanæ non absimilem dices, quæ hanc præferat inscriptionem: ET PERCUSSA VALET. Torquatus Tassus de Argante scribit, quòd inter geminata vulnera ferocior evaserit.

Virtus vera. Torq. Tass. Ger. Liber. Cant. 6. st. 45.

Qual nel' alpestri selve orsa, che senta
Duro spiedo nel fianco, in rabbia monta:
E contra l' arme se medesima auventa,
Ei perigli, e la morte audace affronta:
Tale il Circasso indomito diventa,
Giunta hor piaga à la piaga, ed onta à l'onta:
E la vendetta far tanto desia,
Che sprezza i rischi, e le difese oblia.
E congiungendo à temerario ardire
Estrema forza, e infaticabil lena
Vien che si impetuoso il ferro gire,
Che ne trema la terra, e il ciel balena, &c.

Id. Cant. 8 stanz. 23. Et alibi, de Sueno, acerbè sauciato, canit:

Ripercote percosso, e non s' allenta.
Mà quanto offeso è più, tanto più noce.

Jacob, quando nervum ab Angelo incisum ac marcescentem retulit, miro invalescere cœpit robore, ac fortis cognominatus est. *Si contra Deum fortis fuisti.* Quod observans Ildebertus Turonensis Pontifex, ait: *Percussus in femore Jacob, sano pede firmius nititur.* In hanc rem præclarè S. Gregorius Papa: *Fortitudo,* inquit, *nonnisi in adversitate ostenditur, tantò enim quisque se ad fortitudinem profecisse verius demonstrat, quantò mala robustius tolerat.*

Gen. 32. 28. Ild. Ep. 37. S. Greg. 6. Mor. c. 15.

17. Campana altum semper silet, nec nisi malleo percussa sonat. Unde lemma: DAT PULSATA SONUM. Eorum hæc idæa est, qui tum demum voces in cœlum supplices spargunt, quando Numinis supremi dexterâ, morbis, inquam, ac calamitatibus, feriuntur. Appositè S. Gregorius Papa, *Æs, cùm percutitur, canorus valde sonitus ex ejus percussione formatur. Quidam, à metallo æris in nullo discrepantes; cùm flagella superna percussionis accipiunt, piæ confessionis sonitum emittunt.* Certè David, crebrâ persecutione, ac domesticorum morte pulsatus, elegias suas flebiles & devotas passim versùs cœlum emisit. Manasses, captivitate multatus, in pœnitentiæ ac contritionis gemitus prorupit. Ezechias, extremis terroribus concussus, voces suas ad canticum dicendum levavit. Antiochus, cùm violentos dolores sentiret, cœlum precibus fatigare, ac sceleris sui veniam elatâ voce precari cœpit, &c. Opportuna & in rem præsentem plurimum gratiosa est Patris Bernardi Bauhusii camœna:

Calamitas facit orare. S. Greg. l. 7. Moral. c. 9. in Job. c. 6.

Bauhusius l. 4. Epig.

Nux, asinus, campana, piger, sine verbere cessant:
Hæc dura, hic tardus, hæc tacet, ille jacet.
Sed simul ut ferri plagam sensère, vel ulmi;
Hæc cadit, hic pergit, hæc sonat, ille studet.

18. Campana, è diversis metallis fusa, sonum edit clariorem, quàm ex uno solo conflata. Unde quidam è familiâ Campanâ, diversis honorum ac dignitatum titulis insignitus, hoc lemmate campanam distinxit: COMMIXTIONE CLARIOR. Eadem diversarum nationum unio ac concordia Religiosos Ordines plurimum illustrat. S. Basilius Magnus: *Hujus vitæ instituto,* inquit, *quid est tandem quod jure comparari possit? Quid eo beatius dici? Quid hâc conjunctione, unitate & necessitudine aptius excogitari? Quid mutua inter se morum, animorumque contemperatione gratiosius fingi? Homines ex diversis nationibus ac regionibus profectos, per exactam morum ac disciplinæ similitudinem adeò in unum veluti coaluisse, ut in pluribus corporibus unus modò animus esse videatur.* Et magis succinctè Paulus V. de Societate Jesu pronuntiat: *GLORIAM ingentem ejus societatis ESSE nationum COLLECTIONEM.* Cæterùm eodem Emblemate etiam matrimonium significatur, in quo duo sponsi, nobilitate ac generis splendore illustres, utramque familiam suam clarissimis incrementis promovent.

Religio. S. Basil. Const. Monast. c. 19.

19. Æs campanum, dum personat, CONVOCAT OMNES. Ita sonorus Apostolorum clamor omnes omninò mundi provincias ad fidem Christianam accersivit. Enimverò, vaticinante Psalte, *In omnem terram exivit sonus eorum.* Adeoque, teste Magno Augustino, *dum* calor Verbi Dei ubique per Apostolos diffunditur, *non erit, quid possit dicere peccator in judicio Dei.* In rem præsentem Georgia de Montenay canit:

Æra quatit, pulsuque ad cœtum convocat omnes
Præco, nec in culpa est, si quis adesse negat.
Sic æterna Deo vulgante oracula, surdum
Quisquis agit, propriâ dat sibi fraude malum.

20. Æs campanum, humi ad turris cujusdam pedes collocatum, epigraphen sustinet: AUDIAR, SI TOLLAR. Concionator nullum in peccatorum cordibus sonum cum fructu efficiet, nec aures sortietur pias, nisi è terrenis vitiorum sordibus ad virtutum celsitudinem sublevetur. Nam, teste S. Gregorio Papa, *Sermo dulcedinem non habet, quem vita reproba infra conscientiam remordet.* D. Joannes Baptista Mazzolenus eandem præclari cujusdam Oratoris ideam statuit, qui è tenui ac infima fortuna in locum editiorem sublevatus, facundiam suam amplissimè propagavit. Unde campanam hoc poëmate Italico loquentem introducit:

Di metallo sonoro
Che mi giova il tesoro:
Se il disastro mi fa giurata guerra;
E tiemmi oppresso à terra?
S' altri per sua bontà
Mio dolce Mecenate esser vorrà,
Dal Mio centro esaltato,
Darò si ben formato
Il suon, come d' argento;
Che l' Italico Ciel n' andrà contento.

21. Cythara, organum, tuba, tibia, aliaque instrumenta musica in eo à campanis differunt, quòd hæ suos sonos versùs omnem partem latissimè propagent; illa verò eosdem ad unam tantùm coarctatos habeant. Unde lemma campanæ subjectum: DAT UNDIQUE SONUM. Genuina hæc hominis verè perfecti imago est, qui, sive loquatur, sive taceat, sive gradiatur, sive stet, semper oculis, linguâ, pedibus, nutibus, gestibus, omnique loco & tempore continuos optimi exempli & doctrinæ sanissimæ sonos quaquaversum spargit. S. Hieronymus, è Pontificis Hebræi extrema veste tintinnabula aurea suspensa observans, ait: *Idcircò tintinnabula vesti apposita sunt, ut, cùm ingrederetur Pontifex in Sancta Sanctorum, TOTUS VOCALIS INCEDAT.* Et denique: *Tanta debet esse scientia & eruditio Pontificis Dei, ut ET GRESSUS ejus, ET MOTUS, ET UNIVERSA VOCALIA SINT. Veritatem mente concipiat, & toto eam habitu resonet, & ornatu: ut quidquid agit, quidquid loquitur, sit doctrina populorum.*

22. D.

22. D. Didacus Saavedra campanam ruptam hoc lemmate affecit: EX PULSU NOSCITUR. Significabat nimirum plerosque animi affectus è verbis nostris, seu indice clarissimo, conjici posse. *In lingua enim*, ut Siracides testatur, *sapientia dignoscitur, & sensus, & scientia, & doctrina in verbo sensati.* Unde ministri synagogæ, cùm S. Petro colloquerentur, dixerunt: *Loquela tua manifestum te facit.* Ab his nihil alienus Menander, ait: *Viri character sermone cognoscitur.* Seneca: *Oratio vultus animi est: si circumtunsa est, si fucata, & manufacta, ostendit illum non esse sincerum, & habere aliquid fracti.* Et Antonius in Melissa: *Vas facile ictu & sono, homo sermone probatur.* Antisthenes, à Laërtio adductus, affirmat, amicum inter adversæ fortunæ impulsus omnium optimè dignosci posse. *Sicut vasa explorantur pulsu, & tinnitu; sic amicorum fides exploranda est tribulatione & rebus adversis.*

23. Æs campanum, è contignatione sua suspensum, quantum fuerit à trabium vicinarum contactu liberius, tantò sonitum edit clariorem ac suaviorem. Unde D. Carolus Bossus hanc illi epigraphen subdidit: DUM NIHIL HÆREAT. Vel ut magis distinctè loquar: MAGE SONORA NON HÆRENS. Spirantem hanc hominis apostolici ideam dixeris, cujus voces auditorum benevolentiam tantò feliciùs ac suaviùs sibi conciliant, quantò è pectore liberiore, ac terrenis facultatibus omnibus magis inope, proficiscuntur. Christus, cùm discipulos ad Evangelium, universo mundo promulgandum, his omninò verbis institueret: *Euntes autem prædicate dicentes, quia appropinquabit regnum cœlorum*, subjunxit: *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris, non peram, &c.* veluti plena rerum terrenarum abdicatio ad vocis apostolicæ harmoniam spargendam, methodus esset omnium opportunissima. S. Joannes Chrysostomus, *Angelos*, inquit, *eos ex hominibus, ut ita dicam, constituit, ab omni solvens vitæ hujus sollicitudine: ut unâ solâ detineantur curâ, quæ est doctrinæ.* Et S. Ambrosius: *Qualis esse debeat, qui evangelizat regnum Dei, præceptis evangelicis designatur: hoc est, ut subsidii sæcularis adminicula non requirat, &c.* In hanc rem plurimum accommodata sunt illa Balaami verba: *Non est idolum in Jacob, nec videtur simulachrum in Israël, Dominus Deus ejus cum eo est, & clangor victoriæ Regis cum illo*; acsi diceret, animam, à rebus materialibus, terrenis, & diabolicis remotam, voces edere in aliorum profectum sonoras, ac Evangelicæ victoriæ palmam promereri.

24. D. Aresius libro suo, quem Artem prædicandi cognominat, Emblematis loco campanulam præfixit, quæ à manu quadam pulsata, apum volitantium examen alliciebat, cum epigrammate: ERRANTES REVOCAT. Mens imaginis, ni fallor, hæc erat, quòd ipse in erudito suo volumine complura imperiti Oratoris vitia dedoceat, eumque ad genuinæ Rhetoricæ tramitem revocet: vel quòd verus Prædicator homines sceleratos, per cujusvis vitæ licentiam errabundos, ad virtutis semitam sonoris suis vocibus reducat. His encomiis jam olim S. Maximus omnes S. Eusebii conciones, adhortationes, consilia, ac correctiones celebravit, & hodie etiamnum S. Ecclesia quemcunque verum animæ pastorem iisdem S. Maximi verbis exornat: *Quantis hic cæcis, à via veritatis errantibus, amissum reddidit visum? Quantorum auribus surdis, & infidelitatis obturatione damnatis, ad percipiendam vocem cœlestium mandatorum pretiosum infudit auditum? Quantorum animas, viventi in corpore jam defunctas, & delictorum mole obrutas ac sepultas, ad emendationem, tanquam ad lucem vocando, Deo resuscitavit? &c.* [illegible] Concanonicus S. Marcellinus, posteaquam compertum habuit, quòd Frisii ab ipso ad sanctam fidem conversi, denuò in pristinas idololatriæ errores declinârint, mox *iterum missus in Frisiam, salutari prædicatione illos AD VIAM veritatis denuò REVOCAVIT.* Cæterùm etiam correctio fraterna hanc iconem sibi propriam vendicat, quippe cujus beneficio anima exerrans ad pristinæ virtutis signa revertitur.

Offic. Can. Reg. 15. Julii.

Correctio fraterna.

25. Aliquot campanulæ, quales ante ædium portas suspendi solent, ligneo circulo affixæ, ac in Orbem dispositæ, epigraphen tenent: AD OGNI PICCIOL MOTO. Id est: MOTUM AD OMNEM. Ita suspiciosus, timidus, ac zelotypus amans, levissimâ quâvis occasione turbari, & in querelas effundi solent. Conscientia quoque rea ad cujusvis aureæ strepitum palpitat & contremiscit. Cùm gentiles Israëlis populo è fronte obluctarentur, Deus dixit: *Dabo pavorem in cordibus eorum, & terrebit eos sonitus folii volantis, & ita fugient quasi gladium.* Haud aliter Sapiens in libro sibi cognomine ait: *Sive spiritus sibilans, aut inter spissos arborum ramos avium sonitus suavis, aut ludentium animalium cursus invisus deficientes faciebant illos præ timore.* Et S. Joannes Chrysostomus de assidua adulteri cujusdam inquiete disserens, *Voluptas*, inquit, *quidem temporaria est, dolor perpetuus. Timor undique ac tremor, suspicio & anxietas: angulos metuit, umbras ipsas formidat, suos ipsius famulos, conscios, inscios, illam ipsam, quam corrupit: & virum, quem affecit contumelia.* Cæterùm Emblemate isto ignava & impatiens anima demonstratur, quæ levissimo digito tentata, mox in lamenta ac ejulatus gravissimos adversùs Deum erumpit. S. Hilarius: *Si quid adversi accidit, prona in Deum querela est. Deum enim inter damna sua avarus accusat; Deo cum [illegible] fuerint, [illegible] orbatus irascitur, &c.*

Zelotypus.

Peccator timidus.

Levit. 26. 36.

Sap. 17. 17.

S. Jo. Chr. Conc. 1. de Lazaro.

Impatiens.

S. Hilar. in Psal. 118.

26. Campana ex sono cognoscitur, integrane sit, an fracta. Unde lemma. DIGNOSCITUR SONITU. Ita ex voce, sonoque verborum, interiorem hominis conditionem indicio minimè vano conjicere licet. S. Chrysostomus super illis Apostoli verbis, *Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat*, ita pronunciat: *Quale cor unusquisque habet, talia verba loquitur, & talia opera facit.* Et S. Clemens Alexandrinus: *Cùm verba omnia à cogitatione & moribus emanent, fieri non potest, ut verba aliqua mittantur ridicula, quæ non procedunt à moribus ridiculis. Ex abundantia siquidem cordis os loquitur.* Gemma illa Martyrum, S. Ignatius, in medio tormentorum, & inter ipsas manus carnificum constitutus, augustissimum nomen JESU perpetuò ingeminabat; rogatus hujus causam, hæc, inquit, est, quia gesto illud cordi meo altissimè infixum; ejus post mortem aperto corpore repertum est illud in cordis medio litteris aureis efformatum.

Verba hominem indicant.

S. Chrys. ad Epis. 4.

S. Clem. Alex. l. 2. de pedag. c. 5.

27. Campana, magnitudine suâ & pondere insignis, ubi nullæ ipsam manus movent, diuturno conticescit otio, suâque nunquam sponte ullum sonitum emittet. Unde pendenti campanæ subscripsit Serenissimus Philotheus: QUID MOLES, SI NON MOVES? Multò minùs mortales, Divina destituti gratia, vitæ suæ movebunt gloriam fortunamque; cùm absens Dei manus derelinquat hominem, ut, veluti inglorium terræ pondus, ignavò emarcescat otio. Verissimè docet Theologorum Princeps S. Augustinus: *Gratia efficit, ut non tantùm velimus rectè facere, sed etiam possimus, non viribus nostris, sed liberatoris auxilio.* Canentem audi Emblematis Authorem:

Gratia Dei.

S. Aug. in Expos. Ep. ad Roman. propos. 18.

Quæ campana suo pendet liberrima templo,
Hæc nullos edit, sit nisi mota, sonos.
Mota movet tremulas raucis clangoribus auras,
Atque agit officium, sed prius acta, suum.
Quid moles operosa juvat, nisi movers aptè?
Et nisi mota suas discat obire vices?
Ferrea sum moles, sum pondus inutile terræ:
Sed si me moveant Numina, motus agam.

28. Campana, si pulsetur, fulmina & tempestates arcet, virtute sive naturali, sive interdum miraculosâ. Lemma: FULMINA PELLIT. Virtutem hanc prodigiosam experiuntur agri Diessenses in campana sua majori, quæ sacris Divæ Mechtildis, Canonicæ Regularis, crinibus commixta, vim ita validam in tempestates ac fulmina habet, ut illas omnibus inspectantibus dissipet, credantque incolæ, omni jam periculo fruges suas esse liberas, quando tonantem audiunt S. Mechtildis campanam; uti fusè testatur R. D. Thomas Dürr in ipsius vita. Idipsum testatur experientia de majori nostra campana Wettenhusana, quæ tantâ est adversùs tempestates virtute, ut nemo meminerit, ullum à fulmine & grandine illatum frugibus damnum, quando campana nostra, cui Mariæ Theodoræ nomen, pulsata fuit. Porrò Prædicator, instar sonantis campanæ, omnia tentationum fulmina, & vitiorum tempestates pellit: quia, teste Magno Augustino, *Tota prædicatio, dispensatioque per Christum, hæc est, & alia non est, ut resurgant animæ, resurgant & corpora.*

S. Mechtildis. — Th. Durr. c. 15. Vita. — Prædicat. — S. Aug. tract. 23. in Joan.

CANDELABRUM.

Caput. IV.

29. D. Joannes Baptista Mazzolenus Emblematis loco grande candelabrum depinxit, quod ad altaris crepidinem collocari solitum, nunquam nisi sub Missæ canone accenditur. Epigraphen addidit: TANTUM AD SACRATIORA. Sacerdotem hæc idæa spectat, qui alia omnia fastidiens, negotiis tantùm Divinis ac sacrosanctis deserviat. Huic Apostolus aurem vellicans, ait: *Nemo militans Deo, implicat se negotiis sæcularibus.* Et P. Cornelius à Lapide: *Finis & scopus Sacerdotis est gloria Dei. Quocirca Sacerdos in omnibus suis actionibus hunc finem & scopum spectare debet, &c.* Unde S. Hieronymus: *Summæ stultitiæ est,* inquit, *renuntiare sæculo, dimittere patriam, urbes deserere, & Monachum profiteri, & inter majores populos vivere peregrè, quàm erat victurus in patria.*

Sacerdos. — 2. Tim. 2. 4. — Corn. à L. in Malach. cap. 2. 2. — S. Hieron. in Epist.

30. Candelabrum, lucernam & facem sustinens, non sibi, sed solis circumstantibus illuminandis deservit. Ut adeò epigraphen, ni fallor, opportunam subjunxerim: ALTERI LUMEN. Ita Hebræorum populus, per varias provincias dispersus, mundo quidem ad propheticam lucem, de Servatoris nostri vita & morte diffundendam, inservit; ipsomet interea extra obstinatam suam caliginem nunquam eluctante. S. P. Augustinus, Judæis acerbè exprobrans, *Dispersit vos,* inquit, *per universas terras, ut ubique prophetias de ejus Nativitate Passione, Resurrectione, Ascensione, quæcunque dicta sunt, vos proferatis, atque lucernam legis, tanquam lignea candelabra, sensu carentia, gentibus ministretis.* Cæterùm candelabro similes se probant vitiosi illi Prædicatores & Magistri, qui alios optimis consiliis illustrant, propriam verò vitam inter cymmerias flagitiorum umbras assiduò traducunt.

Paulus Hebræus. — S. Aug. Conc. cont. Judæos. — Prædicat. vitiosus.

31. Aureum Legis veteris candelabrum, septem instructum lychnis, ignem suum è cœlo accepit. Unde inscriptionem adjecit P. Masenius: IGNEM HAURIT AB ASTRIS. S. Epiphanio teste, Maria Virgo est *Candelabrum, quod ab altissimo throno accepit ter lucidum ignem.* Quidquid enim in Deipara illustre ac splendidum reperitur, id totum è cœlo liberalissimè promanavit. Undè rectè ab Andrea Hierosolymitano cognominatur *Candelabrum aureum, septem lychnis, donis scilicet Spiritûs sancti ornatum, clarum & lucidum.* Pulchrè in rem præsentem canit Emblematis Author:

Ignem hausêre sacrum prisci reverenter ab astris,
Et proscripta adytis flamma profana fuit.
Quidquid in illustri splendescit Virgine, quidquid
Ardet, ab æternis ignibus illud habet.

CANDELABRUM TRIGONUM.

Caput V.

32. Isabella, Marchionissa Mantuana, ut palam faceret, se inter gravissimas calamitates omnibus aulicis & amicis, uno solo excepto, fuisse destitutam, candelabrum trigonum, ab Ecclesia Romana quotannis in hebdomadæ sacræ officio usurpari solitum, figuravit, eique, unicam tantùm candelam accensam inter omnes alias extinctas præferenti, subscripsit: SUFFICIT UNUM IN TENEBRIS. Vel ut D. Aresio placet: MOERENTI SUFFICIT UNUM. Seu ut D. Jovius inscripsit: UNUM PRO MULTIS. Et certè, unicus verus amicus instar plurimorum est, ejusque consilio inter omnes adversæ fortunæ umbras securus incedes. Franciscus Petrarcha: *Amicum unum fidum expertum habeo? Habes ergò rem dulcissimam, sanctissimamque, quâ unâ post virtutem solam nihil homini melius in hac vita, seu natura, seu casus aliquis, seu labor, ac studium dedit.* Et prior illo Siracides: *Amicus fidelis protectio fortis, qui autem invenit illum, invenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio: & non est digna ponderatio auri & argenti, contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vitæ & immortalitatis. Non enim,* teste Cassiodoro, *validior vel efficacior est vulneribus nostris medicina, quàm habere, qui omni incommodo occurrat compatiens, omni commodo occurrat congratulans, ut junctis suis humeris onera sua invicem tolerent, & quod unusquisque propriam leviùs, quàm amici portet injuriam.*

33. Hebdomadis sacræ ritus est, quòd, post extinctam ultimam candelabri trigoni candelam, strepitus & fragor excitetur. Eò alludens D. Joannes Baptista Mazzolenus, Emblematis loco candelabrum illud pinxit, in quo unica accensa candela erat residua, cum lemmate: CIET EXTINCTA TUMULTUM. Illustrissimam quandam familiam hoc Emblema spectabat, quæ ad unicum superstitem Principem devoluta, tandem eo mortuo gravissimas turbas, &c, ob hæreditatem à diversis expectatam, acertima bella suscitavit: veluti in Alexandri Magni, Henrici III. Galliarum Regis, & hoc nostro ævo in Transylvaniæ Principis morte contigit. Cæterùm idipsum de bono exemplo intelligere licet, quod, si vel unicum in bono Prælato aut Superiore sit residuum, etiamsi subditi omnes ad vitia deflectant, poterit virtutis & disciplinæ splendorem conservare; at si etiam illud extinguatur, tum demum ciebuntur in Monasteriis turbæ, & omnia vertentur susque deque. Experientiâ suffragante ait S. Gregorius Papa: *Cùm majores voluptati deserviunt, minoribus lasciviæ frena laxantur, & tantò licentiùs hostis ad feriendum occupat, quantò hi, qui pro culpis intercedere poterant, voluptati vacant.*

CRE-

CREPITACULUM.

Cap. VI.

34. IN hebdomade sancta, quæ æri campano silentium indicit, crepitacula, seu, ut Rubricarum verbo utar, tabellæ usurpantur. His D. Jovius Emblematis loco subscripsit: CREPITANT, DUM SONORA SILENT. Loquaces illas & rudes hominum linguas hæc idea coërcet, quæ, doctis tacentibus, altùm vociferantur, & effrontem suam ignorantiam ingenti clamore passim, ac cumprimis coram imperitioribus, venditant. P. Cornelius à Lapide bellam hanc Hebræorum doctrinam, ex Pirke avoth desumptam, refert: *Vir sensatus tacet & obmutescit coram seniore aut sapientiore se; loquentem non interpellat: vix respondet interrogatus, &c. contrario prorsus modo de stulto ratiocinandum est.*

35. Iisdem crepitaculis epigraphen subjunges, priori contrariam: CUM CREPITANT, SONORA SILENT. Idipsum non rarò in colloquiis fieri amat, ubi homini, in authoritate constituto, & ob ignorantiam suam plurima extra orbitam garrienti, docti circumstantes respondere dedignantur. Cùm Abderitarum Legatus coram Agide, Spartanorum Principe, plurima prolixè peroraret, Agis nihil unquam respondit: interrogatus verò, quidnam responsi suis ducibus deberet referre? *Hoc referes*, inquiebat Agis, *quamdiu tibi visum fuit loqui, tamdiu me tacitum audivisse.* Hanc agendi methodum probè observatam habuit Christus, qui, tametsi Verbum Divinum & Sapientia infinita esset, adversus horrendos vociferantium Judæorum clamores, ac falsissimas coram Judice accusationes silentium tenuit altissimum. *Et cùm accusaretur à Principibus Sacerdotum & Senioribus, nihil respondit*, Imò, interpellante etiam Pilato, *non audis, quanta adversum te dicunt testimonia?* Nihilominus, *non respondit ei ad ullum verbum, ita ut miraretur Præses vehementer.*

36. P. Camillus Anticus hanc crepitaculo gnomam subjungendam censet: SEMEL IN ANNO. Ignavam illam hominum fæcem hæc imago spectat, qui vix semel in anno advolvuntur cœlo supplices & pœnitentes. In hoc argumentum canit meus Concanonicus D. Gregorius Brunellus:

Parva, sed ingentes strepitus fert, atque per annum
Deservit templis ista tabella semel.
Hoc peragit, patrata semel qui crimina in anno
Plangit, & ad gemitus quem Metanœa vocat.

Hos pœnitentes, meâ quidem sententiâ, Possidoniatis, maris Tyrrheni accolis, non absimiles dixeris, qui, tametsi origine suâ Græci, annorum progressu à primævâ suâ institutione ita degenerârunt, ut veterum ceremoniarum ac consuetudinum penitùs obliti, nec ipsa Majorum suorum nomina servârint, ac barbarorum ritu, undequaque rudissimi vixerint; nisi quòd unicum totius anni diem certis solemnitatibus festivum peregerint, in quo Græcorum more vestiti incesserunt, Græcorum ritu sacrificârunt, idiomate Græco collocuti sunt, &, per publicas plateas bacchati, miseriam & barbariem suam, in qua degebant hactenus, gravissimo dolore ac fletu deplorârunt. Sed id quamdiu? *Hæc cùm omnes totâ passim urbe fecissent, postridie tamen ejus diei ad priorem facilè vitæ cultum, barbaraque instituta turpiter devolvebantur;* uti de his populis refert Nicolaus Leonicenus.

37. Dum crepitacula nocturno tempore in Religiosorum domibus perstrepunt, singuli è somno ad statos Psalmos & hymnos, in templo persolvendos, excitantur. Iis proinde subscripsi: EXCITANT, DUM CREPITANT. Haud aliter minitantis Dei supplicia, dum in peccatorum auribus percrebescunt, sceleratæ vitæ veternum iis excutere, & ad frugem suscitare solent. Certè Novitiæ, ab imminentis exitii sui nuntio plurimùm perculsi, ad virtutis operationes evigilârunt, *& Pœnitentiam egerunt in prædicatione Jonæ.* Verissimè Seneca: *Melius in malis sapimus.* Et S. Joannes Chrysostomus: *DORMITANTES NOS EXPERGEFACERE SOLET, & religiosiores facere TENTATIONUM NATURA.*

Minæ Dei excitant.

Mat. 12. 41. Sen. Ep. 95. sub fin. S. Chrysost. Hom 14. ad Popul.

38. Crepitaculo inscripsit P. Jacobus Masenius: MOVE, STRIDEBIT. In hominem querulum & impatientem hæc imago convenit, qui, suæ permissus quieti & voluntati, nil nisi patientiam ac silentium spirat; at levissimè tactus, altùm vociferatur, atque Æthnâ fumantior, convitia evomit. Nam, ut præclarè docet S. Gregorius Papa: *In hoc mens justa ab injusta discernitur: quod justa omnipotentis Dei laudem inter adversa confitetur, quòd non cum rebus frangitur, quòd non casu gloriæ exterioris cadit, &c.*

Impatiens

S. Greg. in Moralib.

CRUX.

Cap. VII.

39. TAmetsi sequentes icones, è Cruce formatæ, Emblematis aut Symboli naturam ægrè sustineant; conabor tamen, ut hanc, pro Christiana, pietate exprimenda, quartum fas est, imitentur. Itaque Carolus Emmanuel, Sabaudiæ Dux, Crucis ligno gnomam præfixit istam: IN VIRTUTE TUA. Veluti diceret, omnem suam fiduciam arbore illâ vitali, ac Crucifixi veneratione niti. S. Ambrosius: *Crucis arbor non solum religatum sibi hominem patriæ repræsentat, sed etiam socios circa se positos virtutis suæ umbrâ custodit.* Et S. Leo Papa: *Ibi ergò se constituat Christianus, quo eum [secum] sustulit Christus, & ad id dirigat omnem viam suam, ubi scit humanam salvatam esse naturam.*

Sperat Christ.

S. Ambr. serm. 55.

S. Leo ser 19. de Pass.

40. Bartholomæus Rossus Crucem figuravit, cum lemmate: HINC SALUS. Verbis è Dominicæ Passionis præfatione mutuatis: *Qui salutem humani generis in ligno Crucis constituisti.* In hanc rem apposité S. Joannes Chrysostomus: *CRUX*, inquit, *terrarum Orbem convertit atque SANAVIT; hæc errorem abegit, veritatem reduxit, terram in cœlum restituit.* Et S. Ambrosius: *CRUX Domini SALUTEM generi CONTULIT humano. Passio enim illius nostra redemptio est, mors ejus vita nostra est, &c.* Idem Ambrosius de juvene, Naymi defuncto, ait, quòd exanime ipsius corpus supra lignum recumbens, lætissimum mundi præsagium tulerit, fore, ut illud ipsum lignum, à Christo contactum, olim universo mundo salutem ac vitam parturiat. *Spem resurgendi habebat*, inquit, *quia ferebatur in ligno, quod etsi nobis antè non proderat, tamen posteaquam Jesus id tetigit, proficere cœpit ad vitam: ut esset indicio, salutem populo per Crucis patibulum refundendam.*

Crux salutem parit.

S. Joan. Chrysost. Hom. 55. in Matth. S. Ambr. Serm. 52.

Idem l. 5. Comment in Luc. c. 7

41. Joannes Ferrus Abbas lemmatis loco de Cruce pronuntiat: DIVINI PIGNUS AMORIS. Gilibertus de sanguine, in Cruce effuso, ait: *Purpura hæc magnum quoddam est PIGNUS AMORIS, quem tibi dilectus exhibuit: verè magnum pignus Amoris mortis passio, &c.* Et S. Bruno: *Expansio manuum Christi in Cruce significavit dilectionem, quâ semper amplexari voluit Judæos.*

Crux amoris pignus.

Gil. serm. 18. in Cant.

S. Bruno Epist. ad Rom. cap. 10. v. 21.

42. D. Didacus Saavedra Crucis labarum, Constantino Imperatori è cœlis monstratum, iisdem cha-

characteribus insignivit, quos Constantinus in prodigiosa illa Cruce exaratos legerat: IN HOC SIGNO. Innuebat videlicet, omnem victoriæ obtinendæ fiduciam à Principibus in Dei cultu ac Religionis Catholicæ exercitio unicè defigendam esse. Perspicuè Apostolus: *Sancti per fidem vicerunt regna, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum.* Absalon Abbas: *Signum victoriæ*, inquit, *in ligno crucis constituere voluit, in qua dum hostis antiquus appetiit escam carnis, transfixus est aculeo Divinitatis.* Et Christophorus Finottus:

Spectare in Deo. — *Hebr. 11. 33.* — *Abs. Abb. Serm. 18.* — *Chr. Finot. distich. 87.*

Fide Cruci: tota hoc pendet victoria signo,
Hinc Erebi clades: hinc animæque salus.

43. Idem quandam S. Jacobi Crucem, in conchæ sinu formatam, & è chordula suspensam, hoc epigrammate notavit: PRETIUM VIRTUTIS. Veluti diceret: illud Equitum insigne nemini alteri, nisi ob industriam ac labores suos optimè merito, conferri. Legibus Imperatoriis sancitum est: *Honoris augmentum, non ambitione, sed labore ad unumquemque convenit pervenire.* Lampridius, inter cætera Alexandri Severi, Imperatoris, encomia, etiam hoc recenset: *Aurum & argentum rarò cuiquam, nisi militi divisit, nefas esse dicens, ut dispensator publicus in delectationes suas & suorum converteret id, quod provinciales dedissent.*

Præmium datur meritis. — *L. contra pub icam C. de re milit. lib. 2.* — *Lamprid. in vita Severi Imp.*

44. Crux, olim infamiæ ac mortis instrumentum, à Dei Filio in gloriæ ac vitæ tesseram, metamorphosi penitus prodigiosa, commutata est. Ut adeò hanc epigraphen minimè incongruam præferat: EX DEDECORE DECUS. Vel ipsiusmet Crucis voce: FUI STROMENTO DI MORTE, HOR SON DI VITA. Id est: MORTIS OLIM, NUNC TESSERA VITÆ. In hoc argumentum S. Joannes Chrysostomus: *Hæc enim Crux antea erat mors execranda, mors opprobrii, & ignominiæ plena, mors omnium turpissima; sed ecce! nunc ipsa vita evasit honorabilior, & coronis splendidior, & omnes eam in fronte circumferunt, non solum non erubescentes, sed etiam gloriantes.* Guido Casonius in suo Theatro poëtico Sanctæ Cruci supplex canit:

S. Crux. — *S. Jo. Chr. in Ps. 109.*

Tu di pena strumento, hor se di gloria
Ministra, e Carro al gran trionfo eterno
Del mio Signor, che riportò vittoria
Morendo in te del debellato inferno.
Già fosti in fame, & hor per te si gloria
Di Dio l' albergo lucido, e superno
Chà in tue sanguigne stille ardenti, e sole
Un abisso di lume, un sol del Sole.

45. Meâ quidem sententiâ, Cruci opportunè inscripseris: NECE VITAM. Enimverò mors, à Servatore nostro supra Crucis truncum tolerata, fidelibus cunctis vitam protulit; Et sicuti Adamus fatalem è ligno fructum surripuit, ita lignum Crucis fruges, felicissimâ vitâ gravidas, nobis affert. Richardus à S. Laurentio, in illa sacri Epithalamii verba commentatus: *Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo*; ait: *Umbra Christi propriè est eorum imitatio, quæ fecit in passione, quando scapulis suis cruci affixis, obumbravit Ecclesiæ, ut fervorem paternæ iracundiæ temperaret. In hac umbra vita est animæ, extra hanc umbram sola mors. Thren. 4. dicitur Christo: In umbra tua vivemus.* Et S. P. Augustinus: *Si Sancta Crux elevata non esset, Christianus populus in æternum periisset.*

S. Crux vitam affert. — *Rich. à S. Laur. l. 1. c. 7. de laud. Virg. in Cant. 2. 3.* — *S. Aug. Serm. 90. de Temp.*

46. Bibliotheca Patrum Reformatorum de *Varese*, Symboli loco, vitem præfert, quæ cruce, ceu palo nixa, pro Crucifixo venustum botrum suspensum habet; cum dicto: EN LA MUERTE ESTA, LA VIDA. Id est: IN MORTE VITA. Mens iconis est, æternam vitam nonnisi è calamitatum ac Martyrii cruce scaturire. Ipsummet Servatorem, testem locupletissimum, audi: *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* Enim verò, interprete Magno Augustino: *Si cupis vitam tenere cum Christo, noli mortem timere pro Christo.*

Mortificati. — *Jo. 12.* — *S. Aug. Tract. in Joan.*

47. Calixtus III. Pontifex Maximus, Cruci subscripsit: OMNES REGES SERVIENT EI. Hæc nimirum S. Crucis est gloria, quòd omnes Principes & Reges ei se cogantur submittere. S. P. Augustinus: *Christus de Cruce sua vicit Reges, & subjugatis eis, ipsam Crucem in fronte fixit: & glorientur de illa, quia ibi est salus eorum.*

S. Crucis gloria. — *S. Aug. Psal.*

48. Prædestinationis arcanum significaturus, tres Cruces pinges; mediam scilicet Christi Servatoris, & extremas duorum Latronum; cum lemmate: VITAMQUE PROPINO, NECEMQUE. Unus enim ex latronibus illis salvatus est, alter verò, æquè Cruci vicinus, damnatus. S. P. Augustinus: *Tres Cruces in uno loco erant; in una latro liberandus, in alia latro damnandus, in media Christus, alterum liberaturus, alterum damnaturus.* Porrò Crucis nomine Monasterium aut quamcunque calamitatem intelligere licet, utpote in quibus ad salutem consequendam non sufficit, ut in iis moreris, nisi insuper virtuosè vivas, & cum sancto Latrone dignos pœnitentiæ fructus facias. Rursus idem S. Doctor: *Ipsa Crux, si attendas, tribunal fuit: in medio enim Judice constituto; unus latro, qui credidit, liberatus; alter, qui insultavit, damnatus est.*

Prædestinatio. — *S. Aug. Epist.* — *Religiosus.* — *S. Aug. Tract. in Jo.*

49. Cruci hanc præfiges epigraphen; HÆC SEMITA COELI. Neque enim aliter æternam beatitatem consequeris, nisi per viam crucis & tribulationis. Teste Magno Augustino: *Nemo potest transire mare hujus sæculi, nisi Cruce Christi portatus.* Et rursus: *Qui in Cruce Christi gloriatur, non vult placere in carne, quia persecutiones carnalium non timet, quas prior, ut crucifigeretur, ille sustinuit, ut vestigia sua sectantibus præberet exemplum.*

S. Cr. — *S. Aug. Tract. in Joan.* — *Idem Epist. Galat.*

50. Eidem inscribes: IN HOC MEA GLORIA. Penè in hæc ipsa verba Apostolus: *Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri JESU Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* S. P. Augustinus: *Non est magnum in Christi sapientia gloriari; magnum est, in Cruce Christi gloriari. Unde tibi insultat impius, inde glorietur pius. Unde tibi insultat superbus, inde glorietur Christianus. Noli erubescere de cruce Christi; ideò in fronte, tanquam in sede pudoris, signum ipsum accepisti.*

S. Gal. — *S. Aug. Serm. addit. Cart.*

LAMPAS.

Caput. VIII.

51. Daresius Christum circumcisum lampadis emunctæ symbolo exornavit; addito lemmate: UT OMNIBUS LUCET. Enimverò Divinus Infans in circumcisione summam suam charitatem & ardentissimum patiendi desiderium universo mundo manifestavit. Idem Emblema etiam SS. Martyres concernit, qui ferro occisi, aut capite plexi, sub terræ ac cœli conspectu clarissimum gloriæ lumen sparserunt. S. P. Augustinus: *Martyres jam evaserunt, & in exultatione cum Christo sunt recepturi corpora jam incorrupta, eadem ipsa, quæ primò erant corruptibilia, in quibus passi sunt pœnas, inde illis fient ornamenta justitiæ.*

Circumcisio. — *SS. Martyres.* — *S. Aug. Præf. Psal.*

52. Decem Virgines, à S. Matthæo recensitæ, pari quidem labore suas exornârunt lampades: *Tunc sur-*

surrexerunt omnes Virgines illæ, & ornaverunt lampades suas. Imò, ut majori fastu lampades suas præferrent, gratiosâ insignium florum ac herbarum redolentium texturâ illas concinnârunt, ut docet P. Sebastianus Barradius: *Videntur*, inquit, *ornâsse floribus, odoriferisque herbis, vel alio simili ornamento.* Verùm encarpa ac ornamenta illa omnia, deficiente oleo, Virgines fatuas penitus nihil juvârunt. Eò alludens D. Aresius, lampadem accensam Symboli loco statuit, cui manus quædam copiosum olei fomentum subministrabat; addito epigrammate: ORNASSE NON SUFFICIT. Innuebat videlicet, animam, solius fidei floribus exornatam, parùm juvari, nisi & bonis operibus, ceu totidem oleæ fructibus, affluat. *Vacua est sine operibus fides*, inquiebat S. Isidorus, *& frustra de sola fide blanditur, qui bonis operibus non ornatur.* S. Joan. Chrysostomus: *Sicut oleum lumen lampadis fovet, sic opera bona fidei vigorem succendunt.* Et alibi: *Sicut lucerna non quidem ex oleo accenditur, sed per oleum enutritur: sic fides non quidem ex opere nascitur, sed per opera nutritur.*

53. D. Vincentius Gilibertus lampadem, in media domo accensam, hoc lemmate insignivit: CUNCTIS ÆQUE LUCET. Prælatum, Patremfamilias, Judicem, aliosque in omnium beneficentiam & directionem constitutos; cumprimis tamen Jesum Christum, ejusque Sanctam fidem hæc imago spectat; quæ, instar lampadis, *illuminat omnem hominem, &c.* Et verò Servator nullo alio, nisi concubiæ noctis tempore nasci voluit, ut hoc mysterio palam faceret, se instar lampadis, omnem è mundo caliginem dissipaturum. Tertulliano teste: *Mysticè factum est, ut Christus nocte nasceretur, lux veritatis futurus ignorantia tenebris.* Adhæc non in alio locô, nisi sub paupere porticu, ad viam publicam expositâ, nasci voluit, ut divinitatis suæ splendorem in omne hominum nobilium, plebejorum, rudium, sapientûm, advenarum & domesticorum genus, instar lampadis, distribuere posset. *Dei namque filius*, inquit Theodorus, Ancyræ Pontifex, *ad se trahit & divites & pauperes, eloquentes & tardiloquos, cum paupertate veniens, & in præsepio jacens.* Quantùm verò ad Sanctam Christi fidem, ac Evangelicam doctrinam attinet, disertis verbis idipsum confirmat meus Concanonicus, S. Prosper: *Doctrina apostolica*, inquit, *tam salubris, tamque vitalis, ut pro capacitate utentium, neminem sui dimittat exortem: quia sive parvuli, sive magni, sive infirmi, sive fortes, habent in ea, unde alantur, unde satientur.*

54. Lucernam ardentem, ac recenti oleo perfusam, hoc lemmate notavi: QUA URITUR, AFFLUIT. Emblematis construendi ansam suppeditavit Seneca his omninò verbis: *In lucernis oleum illo effluit, ubi exuritur.* Ita Juvenis libidinosus ad illas ipsas voluntates properat, à quibus paulò post consumendus est. Verissimè Boëthius: *Tristes voluptatum exitus, quisquis reminiscitur libidinum suarum, intelliget, &c.* Cæterùm Emblemate isto quemcunque proprii mali sui authorem significare licet.

55. Libidinis flammam, in hominis incauti pectore accensam, à blandiente mulieris alloquio plurimùm fomenti accipere, è lecythi emblemate haud obscurè conjicies, qui ardenti lampadi liquores suos affundens, hoc hemistichium lemmatis loco præfert: ALIMENTA MINISTRAT. Opportunè S. Antiochus: *Splendorem lucernæ alit oleum, sic & colloquium mulieris ignem reaccendit.* Eandem tamen iconem in bonam partem hoc modo interpretabere: quòd luminis splendor sanctam fidem, & olei pinguedo eleëmosynas, aliaque bonorum operum exercitia significet; sicuti enim lampadis flamma ab affuso oleo, ita fidei lumen à bonis operibus nutritur. S. Joannes Chrysostomus, seu quisquis est Author Operis Imperfecti, in hanc sententiam dilucidè concedens, ait: *Sicut oleum lumen lampadis fovet, sic opera bona fidei vigorem accendunt.* *Auth. Op. Imp. in c. 25. Matth.*

56. Quòd lampas luce suâ resplendeat, illorum beneficentiæ ac favori tribuendum est, qui eam accendunt & fovent. Unde lampadi ardenti subscribes: LUMEN AB ALIO. Ita Sanctæ fidei lumen, in cordibus nostris accensum, nonnisi è sacris litteris & hominibus Apostolicis scaturit. E Sancti Ambrosii sententia: *Lucerna fides est; Verbum enim Dei fides nostra est: Verbum Dei lux est. Lucerna autem lucere non potest, nisi ALIUNDE LUMEN acceperit.* Haud aliter Author Operis Imperfecti: *Lampas dicitur fides, quia sicut lampas illuminat domum, sic fides animam. Accenditur autem igne Verbi Divini. Verbum enim Dei ignis est. Accipiunt autem homines hanc lampadem, quando per sacerdotes accipiunt sibi traditam doctrinam veritatis.* *Fides.* *S. Ambr. l. 7. in Luc.* *Auth. Op. Imp. in c. 25. Matth.*

57. D. Salvator Carducius ad funebrem Francisci Augustini *della Chiesa*, Episcopi pompam, Vaurini celebratam, lampadis Emblema statuit; addito lemmate: FLAMMANDO NITESCIT. Innuebat videlicet, in optimo illo Antistite, præter virtutis & nobilitatis radios, etiam sacri zeli ardorem ex æquo resplenduisse; atque adeò geminum illud Joannis Baptistæ elogium promeruisse: *Ille erat lucerna ardens & lucens.* Quippe, teste Magno Augustino: *Amor ejus, qui pascit oves Christi, in tam magnum crescere debet spiritualem ardorem, ut vincat etiam mortis naturalem timorem.* Cæterùm Emblemati explicando sequens Epigramma junxit idem Carducius: *Episcopus exemplaris.* *Joan. 5. 35.* *S. August. Tract. 123. in Joan.*

Sacra velut lampas flammando nitescit: in æde
Nec sine luce flagrat, nec nitet ignis inops.
Sic Augustinus vitæ dum duceret auras,
Et jubar augusto in Præsule, & ardor erat.
Lux pietatis erat, lux nobilitatis avita,
Flammeus ardor, amor Numinis, atque gregis.

58. Oleum, lampadi affusum, fœcundum flammæ nutriendæ ac provocandæ fomentum est. Unde lemma: FOVETUR, DUM AFFUNDITUR. Ita libidinis incendium ab ebrietate nutrimentum capit, & in flammas gravissimas excrescit. Disertè S. Ambrosius: *Ebrietas est fomentum libidinis, ebrietas incentivum insaniæ, ebrietas venenum insipientiæ. Hæc sensus hominum mutat & formas, per hanc fiunt ab hominibus equi adhinnientes. Siquidem naturali vapore corporis calidi, & præter naturam vini calore flammati, cohibere se non queunt, & in bestiales libidines excitantur, ut nullum tempus præscriptum habeant, quod doceat indulgere concubitui.* In cœno quippe demersi voluptatum, ad libidinem semper exæstuant. Nam epularum largitate corpus frangitur & animus. Asserente S. Basilio: *Corpus abundè saginatum, & anima illi immersa, & ad peccandum proclivis facta, compendium quoddam est ad lasciviam & procacitatem, ac simul omnia ea, quæ vetita sunt.* Loth, de tot millibus populi solus justus inventus, dum inebriatur à filialibus suis, ebrietas fit origo incestûs, pessimæ regeneratricis partus deterior: & quanquam voluntas non fuerit in crimine, error tamen, ex mente S. Hieronymi, fuit in culpa. Ex partu enim isto nati Moabitæ atque Ammonitæ, inimici Israël, qui usque ad quartam & decimam generationem, & usque in æternum non ingrediuntur Ecclesiam DEI. *Ebrietas libidinis incentivū.* *S. Ambr. l. de Elia & jejun. c. 16.* *S. Basilius Hom. de Paradiso.* *S. Hieron. Ep. 22. ad Eustoch.*

Etenim,

S. Hieron. Ep. ad Amandum. *Etenim*, eodem Hieronymo teste, *luxuria mater libidinis est, ventremque distentum cibo, & vini potionibus irrigatum, voluptas genitalium sequitur, atque, ut alibi dictum est, pro membrorum ordine, ordo vitiorum est.*

P. Athan. Kirch. Mund. Subterran. Tuo. 2. l. 8. sect. 3. 59. Miram artem construendæ lucernæ semper ardentis demonstrat P. Athanasius Kircherus; ait enim lucernam, lini asbestini elychnio instructam, absque ullius olei affusione perpetuò arsuram, si in loco ponatur, ubi bitumen, aut quilibet alius liquor inflammabilis scaturit: cujusmodi loca in omnibus regionibus reperiuntur. Ne verò alicui id novum videatur, is sciat, veteres Ægyptiorum lucernas, quas in sacris cryptis, adytisque Deorum perpetuò ardentes habuerunt, dicto ingenio ac modo adornatas fuisse, uti expressis verbis docet Sciangia, Author Arabs: Sciangia in Histor. de memorabilibus Ægypti. *Fuit in Ægypto campus, cujus fossa plena picis & liquidi bituminis: unde Philosophi vim naturæ cognoscentes, constituebant canales quosdam ex hujusmodi locis usque ad cryptas subterraneas, in quibus lucernam ponebant, quæ conjungebatur cum canalibus memoratis; lucerna verò habebat filum ex lino, quod igne comburi non potest, & hoc pacto lucerna semel accensa, perpetuò ardebat, ob perpetuum bituminis affluxum, & ob filum lini incombustibile.* Verùm qui prolixiora ac plura de hoc argumento desiderat, is consulat P. Kircherum, *Tomo 2. Oedipi Ægyptiaci cap. 3. syntag. 20.* ubi, quæ circa lucernas Veterum desiderari possunt, locupletissimè tractantur. Proinde tali lampadi epigraphen subjecit P. Masenius: LUCIS HABET ALIMENTA PERENNIS. Maria V. Ita Maria Virgo æternis ac nunquam defecturis gloriæ radiis fulget. Ut adeò S. Cyrill. Alex. adv. Nestor. l. 6. c. 6. Buteo hym. gr. p. 132. rectè à S. Cyrillo Alexandrino cognominetur *Lampas inextinguibilis*. Et à Buteone: *Lampas splendida his, qui in tenebris sunt, conspicua immortali accensa lumine.* Virtus indeficiens. Idipsum de homine justo pronuntiaveris, cujus virtus, assiduis spiritualium lectionum, mortificationum, &c. fomentis nutrita, nunquam à primo suo nitore deficit. De Maria Virgine canit Emblematis Author:

Qualis in antiquis nunquam moritura sepulchris
Lampadis æternæ nutrit oliva jubar.
Talis, ab invidiæ quamvis caligine septa,
Non defecturo lumine Virgo micat.

60. Lampas, oleo plena & accensa, Masenio authore, epigraphen sustinet: ALIIS, NON SIBI. Prædicator vitiosus. Prædicatoris hæc imago est, qui assiduis laboribus plurimùm aliis prodest, se ipsum verò, inter assidua vitia volutatus, æternùm perdit. Opportunè, tametsi S. Hieron. in Epist. diversâ metaphorâ, S. Hieronymus: *Ut lixivium, per cinerem humidum fluens, lavat & non lavatur: ita bona doctrina per malum doctorem animas credentium lavat à sorde peccatorum.* Maria V. Meliore sensu de Bmâ Virgine Maria imaginem istam interpretatur P. Masenius hoc Epigrammate:

Non sibi, verum aliis, mitis profundit olivum
Lampas, ab accensis viva flagransque rogis.
Sic tranquilla Parens, & lampade clarior omni,
Exemplo nobis lucet, amore flagrat.

Ecbert. in deprecatione ad B. V. Unde beneficentissima hæc Virgo rectè ab Ecberto cognominatur *Lampas lucentissima, cujus splendore inventa est drachma perdita.*

61. P. Sebastianus à Matre Dei, Symboli loco, lampadem ex arbore suspendit, quâ visâ ranæ coaxantes conticescere solent; addito lemmate: HAC VISA, SILEBUNT. Vel: HAC LUCENTE SILEBUNT. Maria V. pacem facit. Mariæ Virginis hæc imago est, quæ, supplici animo invocata, tumultuantes hominum passiones compescit. Mirantur Physici, tantam ab immanibus belluis & animantibus in arca Noëticâ fuisse pacem, ut etiam illa, quæ odio inter se flagrant penitus implacabili, nunquam sint rixatæ. Unde, subjungit S. Bernardus, Arca illa Deiparæ figuram gerit, sub cujus tutela nullæ unquam prædominari possunt passiones. *Igitur*, inquit, *si vis esse pacatus, cole Deiparam.* S. Bern. serm. M. V.

62. Ut lampas diuturnum præbeat in tenebris fulgorem, oleo affuso nutritur; sine quo nec illæ lampades perennare potuerunt, quas, suis reconditas urnis, perpetuas æternasque putavit ingeniosa Antiquitas, ut suprà, n. 59. prolixè ostendimus. Unde Serenissimus Philotheus Symboli loco lampadem exhibet, cui à vicina manu oleum ex lecytho affunditur, cum lemmate: ILLO ALITUR, VIVITQUE. Liceat lampadi Divinam comparare Gra[tia] Dei gratiam, quæ quotidie vivo suæ benignitatis oleo nos alit recreatque, ut in omnibus vitæ nostræ rebus inveniamur promptiores, tum ad ejus cultum ex animo prosequendum, ut in actionibus negotiisque nostris peragendis solidâ polleamus virtute. S. P. Augustinus: *Natura humana, etiamsi in illa integritate, in qua condita est, permaneret, nullo modo se ipsam, Creatore suo non adjuvante, servaret. Cùm igitur sine Dei gratia salutem non posset custodire, quam accepit, quomodo sine Dei gratia potest reparare, quam perdidit?* S. Epi[st.] Emblematis mentem hoc epigrammate explicatam accipe:

Affundas oleum, lampas nitidissima splendet,
Sed si justa neges pabula, flamma perit.
Crescit ab infusâ ceu Pallade lampas, & ardet,
Sic meus affuso Numine crescit amor.
Si Divina meam de cœlo gratia mentem
Irrigat, illa sui flagrat amore Dei.
Sin minus; heu succo miserè spoliatus alumno,
Ignes extingui cerno repentè meos.

MITRA.

Cap. IX.

63. Mitra Pontificia non solùm infimam sui partem, quâ Episcopi capiti exornando ac coronando aptatur; sed longè magis partem superiorem, quâ cœlum respicit, apertam habet. Quare D. Gambara, Episcopus Tortonensis, mitram Pontificiam hoc lemmate insignivit: APERIATUR SI CAPITI, ET COELO. Ep[iscopus] Interprete Aresio, dicere volebat, Episcopi desideria potius gloriæ ac servituti Divinæ, quàm propriis commodis patere debere: & curis longè amplioribus illa ornamenta, quæ animam in Dei oculis conspicuam efficiunt, quàm quæ corpori in hominum conspectu exornando deserviunt, ab eodem investiganda esse. Concilii Carthaginensis decretum est: *Episcopus nullam rei familiaris curam ad se revocet, sed lectioni, orationi & Verbi Dei prædicationi tantummodò vacet.* S. Ambrosius observat, inter cæteras Episcopi conditiones à S. Paulo etiam *ornatum* numerari; ne verò genuini ornamenti loco adulterinum prehendatur, sequentem illius voculæ expositionem subjungit. *Non aliud sacerdotes, quàm amictum quærimus clariorem: verbi gratiâ, castorinas quærimus, & sericas vestes, & ille se inter Episcopos credit esse altiorem, qui vestem induerit clariorem. Sed Sanctus Apostolus taliter se intelligi non vult, quia non carne Episcopum, sed mente decet esse ornatum, ut ille sacerdos placeat Deo, qui animam habuerit compositam Deo.*

64. D. Didacus Saavedra Emblematis loco Tiaram, Summo Pontifici prodiam, supra mundi glo-

globum depinxit; addito lemmate: LIBRATA REFULGET. Mens iconis erat, Pontificem Maximum, veluti Patrem universalem, omnium patrocinio, sine ulla partialitate, invigilare debere. Id probè perspectum habuit ille, qui, Plutarcho referente, Themistoclem hoc documento imbuit: *Optimè ipsum præfuturum Reipublicæ, si se omnibus æqualem præberet.* Unde, quod gravissimi Authores observant, suprema potestas Ecclesiastica illustrissimam cœli meridiem, ex æquo ab omnibus spectandam, imitatur. S. Ambrosius: *In quacunque parte fuerint cœli, illuminant omnia, & æquè spectantur à cunctis, ut eo tanquam suis tantùm regionibus immorari, & sibi tantùm adesse, atque lucere singuli populi credant, cùm similiter luceant universis, ut nemo his propiorem alium, quàm ipse est, arbitretur.*

65. Meus D. Salvator Carducius innumeras Francisci Augustini *della Chiesa*, Pontificis optimi, dotes palam facturus, ad ipsius exequias, in sacra Saluzziensi æde celebratas, pretiosam ac festivam Episcoporum mitram figuravit; addito lemmate: MILLENO LUMINE DIVES. Quo hemestichio tacitè ad illa Virgilii, de columba differentis, verba allusit:

Mille trahit varios adverso sole colores.

S. Hieronymo teste: *Tanta debet esse conversatio & eruditio Pontificis, ut quidquid agit, quidquid loquitur, doctrina sit populorum.* Emblemati explicando canit idem Carducius:

Infula multiplici rutilat pretiosa lapillo,
Omnigeno veluti flore vireta nitent.
Virtutum vario pariter fulgore reluxit
Præsul: in hoc virtus sideris instar erit.

PEDUM.

Cap. X.

66. Geminum baculi pastoralis munus est: prout enim à pascendo cognomen habet, alios dirigit ac moderatur; quatenùs verò simul & baculi vocem subit, pœnas atque supplicia infert. Unde epigraphen symbolicam addidi: CORRIGIT, ET DIRIGIT. Genuina hæc cuivis boni Prælati gnoma esto, qui & in flagitiosos animadvertere, & ignaros ad directum tramitem deducere debet. Elisæus in Eliæ sui honorem iteratis vicibus exclamavit: *Pater mi, Pater mi, currus Israël, & auriga ejus.* Quo loco imprimis Patrem illum vocabat, cui proprium est, filios non tenerè ac delicatè, ut matres assolent, sed rigidè ac fortiter in virtutis semita continere. Opportunè Seneca: *Patres excitari jubent liberos ad studia obeunda maturè: feriatis quoque diebus non patiuntur esse otiosos, & sudorem illis, & interdum lachrymas excutiunt.* Postea eundem Patrem etiam *currum* appellavit, cui consuetum est, alios sustinere; & *Aurigam*, qui cespitantes equos loris corrigere, ac frenis ad viam regiam compellere solet. Præ aliis in rem nostram accommodatè S. Gregorius Papa: *Quid est*, inquit, *quòd Helias currus Israel, & auriga dicitur, nisi quia auriga agitat, currus portat? Doctor ergo, qui mores populi & per patientiam sustinet, & sacri eloquii verbis docet, & currus dicitur & auriga: currus, quia tolerando portat; auriga, quia exhortando agitat: currus, quia mala sustinet; auriga quia populum bonis admonitionibus exercet.*

67. Pedum non tantùm dirigendis gregibus; sed & arcendis ac vulnerandis lupis deservit. Unde lemma: REGIT, ET CONTERIT. Idipsum Deus, omnisque bonus Princeps assolet; subditos enim morigeros suaviter manuducit, ac incolumes gubernat; sceleratos verò in justam vindictam advocat. Præclarè S. P. Augustinus: *Alios regit, alios conterit; regit spirituales, conterit carnales.* Et pauculis immutatis S. Gregorius: *In virga ferrea Dominus REGIT, ET CONTERIT, quia dispensationis suæ forti rectitudine, cùm nos interius reficit, exterius affligit.* Atque adeò, corpore nostro diversis calamitatibus afflicto, anima incedit innocua & secura. Justitia. S. Aug. in Psal. 88. S. Greg. l. 7. in Job. c. 7. Calamitas dirigit.

68. Pedo, infimâ parte acuto, ac supremâ instar uncini in Orbem curvato, inscribes: PUNGIT, ET ATTRAHIT. Geminum hoc boni Prælati munus est, ut rigoris sui moderamine ignavos pungat, & timidos aut imbecilles beneficentia suà attrahat. Guilielmus in Allegoriis Tilmanni, post baculi pastoralis officia hoc disticho explicata: Prælatus. Guil. in Allegor. Tilm. Gen. 32.

ATTRAHE per summum: medio rege: PUNGE per imum:
Attrahe, sustenta, stimula: vaga, morbida, lenta.

Subjungit: *Curvetur, quæso, Prælatus in summo, humilis potestate suâ, & accessibilis omnibus absolutè. Sit directus in medio, causarum omnium æquus arbiter, Dei & hominum sequester & medius. Punge verò per imum, illos scilicet, qui in imis habitant, & ab infimis desideriis non resurgunt.*

69. Scipio Bargalius pedum Episcopale hâc epigraphe distinxit: ERRANTES DETINET. Antistes enim authoritatis suæ excellentiâ, & castigandi potestate, subditos in officio continet, sceleratos reducit, omnemque deviandi occasionem evitat. Et verò quantùm ad præsentis Prælati authoritatem attinet, dilucidè in sententiam nostram concedit S. Athanasius his omninò verbis: *Si quisque pastor in diœcesi, quæ sibi obtigit, vel biduum moretur, experiri liceat, permulta peccata & damna non esse futura in populo.* Nec minus perspicuè S. Gregorius Papa de suppliciorum terrore pronuntiat: *Pœna præsens injusti animam à pravis desideriis mutat.* Quamobrem Lex Mosaica jusserat, ne homo, mortis reus, in loco secreto, aut ab uno tantùm carnifice, sed in aperto campo ab universo populo occideretur. *Educ blasphemum extra castra, & lapidet eum populus universus.* Causam subjungens Salvianus, ait: *Exemplo scilicet ad cunctorum emendationem proficiente, ut ne quis postea admitteret, quod omnis in uno populus vindicasset.* Porro etiam correctio fraterna *errantes detinet*, ac retinaculi loco inservit, ne, fallente vestigio, per vitiorum abrupta corruant. Eàdem penè ratione meus D. Carducius inter cœteram Francisci Augustini *della Chiesa* Episcopi pompam funebrem pedi emblema suspendit; addito epigrammate: REGIMEN, ET TUTAMEN. Innuebat videlicet, optimum illum Antistitem gregi suo gubernando & protegendo omnem dedisse operam. Porrò Emblematis mentem sequentibus Jambis senariis explicabat: Prælatus residens. S. Athan. Ep. 1. ad Episc. Cretensem. Lev. 24. 14. Salv. l. 2. de Provid. Correctio. Episcopus Zelosus.

Pedum regens tuetur, ut fulmen gregem
Ovile servat pascuis, Orcum domat.
Prò qualis Augustinus Antistes! Gregem
Dum nutrit regendo cœli pascuis,
Infesta Averni monstra fregit inclytus.

PULPITUM.

Cap. XI.

70. INgenii sui acumen demonstravit ille, qui pulpito seu Cathedræ hanc Zachariæ gnomam subscripsit: AD DANDAM SCIENTIAM SALUTIS. Prædicatorum hæc imago est, ut populum

Luc.1.17. Prædicat. pulum ad capessendam Dei semitam, virtutis amorem, ac vitiorum fugam pro concione extimulent, reliquis facetiis, salibus, ac fabulis, utpote quas Christiana perfectio aversatur, longissimè proscriptis. Meminerint quippe, se cathedram Deo sacram, non verò histrionum pegma conscendere. Atque adeò Prædicatoribus, asserente Arnoldo Abbate, è munere suo incumbit, *fidei Christianæ doctrinam, & maximè novissimum populis denuntiare terribile judicium: totusque eorum incessus & sermo resonare debet Divina mysteria &c.* Enimverò etiam religiosa morum ac vitæ compositio ad virtutes aliis persuadendas plurimùm facit. *Qui enim*, inquit S. Gregorius Nyssenus, *ratione præditus est, illud ei potissimùm quærendum esse arbitror, non quibus rebus maximè præter cæteros admirationem sui excitaverit, sed quibus cùm sibi, tum cæteris adjumentum sit allaturus.*

Arn. Abb. Tract. de ultimis Christi verbis.

S. Greg. Nyss. lib. de virg. c. 2.

71. Lemma pulpito propriissimum est, TANTUM AD SACRA. Vel: VERITATI, NON FABULIS. Cathedra enim non aliò, nisi ad sacrosanctum Evangelium, fidei mysteria, & regiam æternæ vitæ semitam manifestandam converti debet: prorsus quippe est absonum, eam à Prædicatore in ludicram ac scurrilem scenam detorqueri, & miseros auditores, non quidem solido virtutum cibo, sed vanissimis quisquiliis pasci. S. Petrus genuinam prædicandi methodum tradens, de seipso protestatur: *Non doctas fabulas secuti, notam fecimus vobis Domini nostri virtutem.* Et S. Paulus: *Sermo meus, & prædicatio mea, non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus.* S. Basilius inter cæteras Ethicæ suæ regulas etiam hanc recenset: *Quidquid vel dicimus, vel facimus, in testimonio Divinarum litterarum confirmari debet, ad confirmationem fidei bonorum, & confusionem malorum.* Verbo S. Hieronymus: *Omne quod non ædificat audientes, in periculum vertitur audientium.*

Prædicat.

2. Pet. 1.16. 1. Cor. 2. 4.

S. Basil. in Ethicis Regul. 26. cap. 1.

S. Hier. in Epist.

THURIBULUM. THUS.

Cap. XII.

72. Thuribulum agitatum tria proponit observanda; nempe thuribuli motum, flammam excitatam, & odoris evaporationem. Hæc singula D. Joannes Baptista Mazzolenus uno Emblemate complexus, thuribulo agitato subscripsit: FLAGRAT MOTU, FRAGRATQUE. Hominem, sanctis peregrinationibus deditum, hoc Emblema concernit, qui ad loca sacra delatus, majore pietatis ardore succenditur, & sanctimoniæ fragrantiam quaquaversùm diffundit; uti in S. Hieronymo, B. Amedeo Sabaudo, S. Carolo Borromæo, S. Birgitta, S. Ignatio Loyola, aliisque plurimis videre est. Cumprimis tamen S. Paulus, totum penè Orbem assiduis motibus peragrans, ingentem undique charitatis ignem & virtutis odorem sparsit. S. Chrysostomus: *Ita cucurrit Paulus quasi volucris, imò volucri omni pernicius, quasi igneas alas haberet, quibus mundum, mortes, insidias, ærumnas, delitias, illecebras, & omnia Evangelii impedimenta pervolaret.*

Peregrinans devotus.

S. Paulus.

S. Chrys. in Epist. ad Tim.

73. Thuri, intra thuribulum fumanti, Emblematis loco inscripsêre: FRAGRAT ADUSTUM. Vel ut Comiti Emmanueli Thesauro placet: DUM FLAGRAT, FRAGRAT. Ita S. Laur. S. Eusta. aliique consimiles, intra tyrannidum rogos suavissimum exhalârunt sanctimoniæ odorem. S. Gregorius Papa: *Beatus Iob tactus est verbere, ut odorem suarum virium tantò latiùs spargeret, quantò, more aromatum, melius ex incensione flagraret.*

Martyr.

S. Greg. l. 23. Moral. c. 1.

74. Genuina virtus, thuribulo persimilis, quantò magis agitatur, tantò uberiorem aromatis sui fragrantiam diffundit. Unde lemma Thuribulo inditum: AGITATUM MAGIS. Eruditè in rem nostram meus Idiota: *Sicut unguenta redolere non solent, nisi agitentur, & aromata fragrantiam suam emittere, nisi incendantur: ita viri justi virtutes tribulationibus maximè innotescere solent.* Et S. Cyrillus Alexandrinus: *Ut optimum quoque thus, cùm igni inhæserit, tum odoris sui suavitatem emittit; sic anima sancta, cùm laboribus periculisque, velut igne, examinata est, tum clariorem, perfectioremque suam virtutem certissimè reddit.*

75. Thuribuli suffimenta nullis aliis, nisi religionis & obsequii Divini usibus destinantur. Unde P. Eustachius Venator suffitui, intra thuribulum fumiganti, subscripsit: SACROS TANTUM IN USUS. Principem quendam ecclesiasticum hoc Emblema spectabat, qui annuos suos census omnes in Ecclesiæ fabricas, altaria, aliosque pios & religiosos usus erogavit. Certè S. Carolus Borromæus, etiamnum in ætate juvenili, *Abbatia insignitus, patrem admonuit, ne reditus in rem familiarem converterentur.* Postea verò, cùm adultior ipsemet rei domesticæ gubernandæ præesset, omnia palatii sui superflua ornamenta in res sacras & pauperum subsidia dispensavit. Severè pronuntiat S. Hieronymus: *Clericus, qui de bonis suis sustentari potest, si accipit, quod pauperum est, sacrilegium profectè committit, atque per abusionem talium, judicium sibi manducat & bibit.*

76. Pretiosum thymiama, in igne ardere, ac fragrantiam gratissimam exhalare sol tum, Christo patienti non absimile dixeris, qui in cruciatuum gravissimorum flammis suavissimum charitatis, humilitatis, obedientiæ, patientiæ, cæterarumque virtutum odorem emisit. Unde lemma: DUM ARDET REDOLET. Ad verbum Hugo Cardinalis: *Thus ardens in igne, Christus, vel quilibet justus fragrans in tribulatione.* Opportunè hanc iconem de oratione nostrâ interpretari licet, quæ Patris æterni ac cœlitum olfactum tantundem recreat, quantùm intra charitatis flammas ac Christi merita exarserit. S. Bernardinus Senensis: *Ut incensum, antequam appropinquet igni, quasi mortuum videtur: & igne contactum quasi spirituale fit, & in altum ascendit: sic meritum orationum quasi mortuum est, & nihil valet, nisi in quantum illius dilectionis igne, quo pro nobis Christus meruit, vivificetur.*

77. Verus patiens, qui atrocissimis doloribus exagitatus, suavissimum virtutis & sanctimoniæ odorem non sine spirituali, circumstantium voluptate diffundit, Thuris Emblemate significari potest, cui, intra thuribulum accenso, subscribes: CONSUMITUR, AT OLET. Seu DILETTA CONSUMMANDOSI. S. Laurentii Justiniani doctrina ac consilium est: *Sicut aromata odorem suum, cùm incenduntur, expandunt, ita & in nobis omne, quod virtutibus redolet, in tribulatione per patientiam innotescat.* Eodem Emblemate præstantem quendam Prædicatorem demonstrabis, qui inter religiosos suos labores confectus, auditorum animis fragrantiam suavissimam immittit.

78. Homines mundani nullum unquam sanctimoniæ odorem exhalant, nisi recentibus ærumnis compulsi. Ut adeò illos non incongruè thuri persimiles dixeris, cui, supra prunas ardentes collocato, Academici Ardentes Pisani hanc epigraphen subdidêre; NI ARDEAT. Certè Israëlis populus, cùm intra terram promissam pace, opulentiâ, ac feli-

felicitate difflueret, in omnem vitæ licentiam proruebat. Verùm ad Ægypti fornaces coarctatus, devotissimis precibus,& assiduâ patientiæ, virtutumque omnium exercitatione Deum fatigabat. Nempe, teste Magno Augustino, *Propter hoc unum fiunt tribulationes hominibus, ut magnus sibi potensque nemo videatur, præsumens de viribus suis.*

79. Fuit, qui thuri ardenti ac concremato inscriberet: LUCROSA JACTURA. Huic lemmati plurimùm affinia sunt illa Apostoli verba: *Et mori lucrum.* In hunc locum S. Ambrosius ait: *Quasi sapiens, lucrum mortis amplectitur, lucrum est, evasisse incrementa peccati, lucrum fugisse deteriora, & ad meliora transisse.* S. Cyprianus crudelissimas persecutiones, adversùs Christianos excogitatas, considerans, ait: *Qui cernimus cœpisse jam gravia, & scimus imminere graviora, lucrum maximum computemus, si isthinc velociùs recedamus.* Hanc veritatem probè perspectam habuit S. Laurentius, quando, instar thuris, supra flammas combustus, supremum ex ea jactura emolumentum sibi accrescere palàm edixit; quin, ad Deum conversus, in has voces prorupit: *Gratias tibi ago Domine, quia januas tuas ingredi merui.*

80. Qui ob famæ æternitatem aucupandam, propriæ vitæ jacturam parvi æstimat, thuri vel alteri suffimento non absimilem se probat, quod à flammis consumptum, epigraphen tenet: DUMMODO SUPERSIT ODOR. Hieronymus Olgiatus ob parricidium, in Galleazzo Mediolanensium Duce commissum, jamjam à carnificibus in frusta concidendus, extrema hæc verba generoso ac forti animo pronuntiâsse fertur: *Mors acerba, fama perpetua, stabit vetus memoria facti.* Uti de illo refert Abbas Boterus, Cassiani sententiâ: *Inclyti animi signum est, famæ diligere commodum, & lucra causarum; nam qui affectat famæ commoda, pecuniæ negligit augmenta.* Bot. Dict. memorab. p. 3. lib. 1. Cass. lib. 1. Epist.

81. Ludovicus Brethe, Canonicus Regularis Congregationis Gallicanæ, in concinna sua Basilica S. Genovefæ thuribulum statuit, quod copiosos undique odores versùs cœlum evaporans, epigraphen præfert: COELO SUA MUNERA REDDIT. Hinc disce, talenta & gratias, à Deo in te collatas, in ejusdem Dei tui honorem ac gloriam unicè referre. S. P. Augustinus: *Prior est in nobis benedictio Domini, & consequens est, ut & nos benedicamus Dominum. Illa pluvia, hic fructus est. Ergò redditur tanquam fructus agricolæ Deo, compluentinos & colenti.* Et rursus: *Omnia accepit peccator: sed non benè vivendo, non reddit quod debet.* Robertum, Galliarum Regem, Emblemate isto significavit Author; ille enim, Deo devotissimus, non tantùm opes suas regias, sed seipsum quoque Divino cultui liberalissimè impendit. Emblemati hæc poësis subjuncta legitur: Gratias agere Deo. S. Aug. in Psal. 66. Idem in Psal. 36. Conc. 1.

In templorum usus opes impendit,
Quia piaculare credidit.
Regem, donis vacuum, vacare Deo.
Aureum altare Divæ Genovefæ erexit,
Claustra construxit,
Jura Canonicorum auxit.
Quid plura? ut regia daret, seipsum dedit;
Nimirum, *ut cœlo sua munera redderet,*
Totus Déo impensus est, &c.

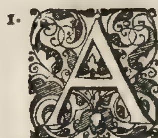
FINIS LIBRI DECIMI QUARTI.

MUNDI SYMBOLICI
LIBER DECIMUS QUINTUS.
INSTRUMENTA DOMESTICA.

AHENUM.

Caput. I.

1. Henum, igni impositum, &c, ne cibi amburantur aut crassescant, à vicina manu frequenter agitatum & commotum, epigraphen sustinet: IGNE, ET MOTU. Ita nimirum ad virtutis negotium perficiendum solus gratiæ Divinæ ignis nequaquam sufficit, nisi & cooperationis nostræ solertia manum applicet sociam. Pulchrè hanc gratiæ ac meritorum vicissitudinem explicans Theologorum Phœbus, S. Augustinus, ait: *Vocantis est gratia, percipientis verò gratiam consequenter sunt opera bona; non quæ gratiam pariant, sed quæ gratiâ pariantur. Non enim ut ferveat, calefacit ignis, sed quia fervet, sic nemo propterea benè operatur, ut accipiat gratiam, sed quia accepit.* Joannes Paschalius:

Cooperari gratiæ.

S. Aug. l. 1. ad Simpl. q. 2.

Ut coquat impositas, non sufficit ignis aheno,
Ni juvet & motus, non coquet ille dapes.
Nec Divinus amor solus, nec gratia prosunt,
Adjuvet & factis ni quoque promptus homo.

Divitiæ nimiæ.

2. Divitias, nimio ardore conquisitas, non ita diu duraturas, sed paulò pòst diminutum iri, haud obscurè ex aheni aqua conjicies, quæ supra ignem ebullire ac spumare solita, epigraphen tenet: FERVESCENDO MINUITUR. Salomoni hac de re fidem habebis: *Substantia festinata minuetur.* Vel ut alii è Græco vertunt: *Substantia effervescens minuetur.* Hunc locum interpretatus Hugo Cardinalis, ait: *Substantia festinata (id est temporales divitiæ cupidè & inordinatè acquisitæ) minuetur, id est, citò deficiet, & proprio defectu consumetur.* Opportunè Plutarchus, à P. Cornelio à Lapide adductus, ait: *Præpropera & tumultuaria ista opum, scientiarum, & virtutum augmenta similia sunt lacti, vel aquæ per ignem effervescenti, & ebullienti, cujus major pars in spumas & vapores abit, &c.* Cæterùm de Religionum tyronibus subjungit Hugo, quòd, dum veteranos ardore quodam juvenili & imprudenti superare nituntur, uno momento omnem perdant operam, *& plerumque, dum festinant, aut corruunt, aut offendunt, aut fatigantur, & deficiunt.*

Prov. 31. 11.

Hug. Card. in hunc lo.

Corn. à Lap. in eundē loc

Novitius imprudenter fervidus

Hugo l. c.

3. Populus seditiosus, dum igneo suo furore agitatur, in turbas gravissimas ebullire ac intumescere solet: haud secus atque fuliginosum ahenum à nimio supposito igne in spumas effervescit. Unde lemma aheno subjunctum: NON CAPENDO IN SE STESSO IN ONDA, E SPUMA. Id est: QUI SE NON CAPIT, EXUNDAT. Hanc Emblematis construendi rationem à Tasso subministratã habeo:

Popu sedit

Taff. Con 9. st

Rota frà lor la destra armata Alletto;
E co'l foco il velen ne petti mesce.
L'ira cieca, il furor, l'empio sospetto,
E la sete del sangue avanza, cresce;
E serpe quella peste, e'l volgo infetto
Lascia; e longe da lor si spande e desce.

Et paulò pòst:

ibid.

E in superbe minaccie esce diffuso
L'odio, che non può starne omai più chiuso.

Rursus:

ibid.

Così nel cave rame umor, che bolle,
Per troppo foco entro gorgoglia, e fuma,
Ne capendo in se stesso al fin s'estolle
Soura gli orli del vaso; e inonda, e spuma.

De homine irato constat, illum, sui impotem, in rixas & verba nonnunquam maximè noxia exæstuare. S. Gregorius: *Ira intra mentem vehementiùs æstuat, & clamosas tacita voces format. Verba sibi, quibus exasperetur, objicit; & quasi in causa examine posita, auriùs exasperata respondet.*

Irac

S. G Mor

ALABRUM.

Cap. II.

4. Alabrum assiduâ suâ revolutione magnam filorum copiam, utrâque manu ductam, recipit. Unde lemma: ACQUIRIT EUNDO. Verbis è Virgilio mutuatis, ubi de fama canit:

Mobilitate viget, viresque ACQUIRIT EUNDO.

Ve Æn

Industrium mercatorem hæc idea spectat, qui varias regiones ac provincias peragrans, ingentem divitiarum copiam coacervat. Vel qui diversos terrarum ac gentium mores expertus, ab earum consuetudine maximum prudentiæ incrementum cepit. Opportunè Cassiodorus: *Illi,* inquit, *prudentiores sunt semper habiti, qui multorum hominum conversationibus probantur eruditi.* Ab hoc proficiendi desiderio excitati, in exteras regiones, tanquam ad bona-

Met

Cassi Var.

Pere nans

bonarum artium mercaturam se contulerunt Homerus, Orpheus, Eudoxus, Democritus, Pythagoras, Archita, Plato, aliique; quos voti sui compotes, ingenti agmine recenset Alexander ab Alexandro. Eadem omninò ratione persuasus S. Hieronymus, Galliam, Græciam, ac Palæstinam peragravit, *quam peregrinationem, adhibitis Hebræorum peritissimis, ad sacræ Scripturæ intelligentiam sibi multum profuisse testatur.* Cæterùm etiam Dei servus hanc iconem sibi propriam vendicat, qui tantundem virtutibus ac perfectione, quantum annis proficit. De celeberrimo Legislatore Moyse testatur S. Gregorius Nyssenus: *Moysi quidem ad anteriora pergendi semper ingens desiderium est: nec ullo hujus cursus labore defatigatur, nec terminum assequendi hujus boni constituit; sed semper inhiat ad majora.* S. Hieronymus in illa Apostoli verba commentatus: *Quæ quidem retrò sunt obliviscens, ad ea verò, quæ sunt priora, extendens meipsum, ad destinatum persequor, &c.* subjungit: *Quasi dicat, hoc solum scio, quia quotidie proficio, & præteritorum laborem non computans, ad priora festino.*

5. Homo, sine gravi ratione per Orbem vagari solitus, temporis, divitiarum, ac vitæ jacturam miserrimam facit. Hunc proinde alabro similem dixeris, addito lemmate: DEPERDIT EUNDO. S. Nili Parænesis est: *Matrem vitiorum ignaviam existima. Bona enim, quæ jam tenes, deprædatur; quæ verò nondum possides, non sinet acquirere.* Guido Casonus in rem præsentem canit:

L'otio è un involator, che il bel tesoro
Del tempo fura, & una pace infinita,
Ch' eccita guerra interna, un vil riposo,
Ch' affatica la mente, anzi una fuga
Del bene, & una furia, che latente
Agita l' alme, e rugginosi, e impuri
Fa gl' intelletti, &c.

6. Abbati Certano observatum est, alabrum, assiduò revolutum, nunquam polo suo excedere. Unde epigraphen subjunxit: IMMOBILITER ERRAT. Perinde, acsi diceret, res terrenas indefesso ac continuo motu percurrendas esse, solo corde in negotiis Divinis constantissimè defixo. Religiosissimum meum Thomam Kempensem audi: *Quid hîc circumspicis, cùm iste non sit locus tuæ requietionis? In cœlestibus debet esse habitatio tua, & sicut in transitu cuncta terrena sunt aspicienda. Transeunt omnia, & tu cum eis pariter. Vide ut non inhæreas, ne rapiaris & pereas. Apud Altissimum sit cogitatio tua, & deprecatio tua ad Christum sine intermissione dirigatur.*

7. Idem Certanus Societatem Jesu, per universum Orbem deferri, eumque gravissimis erroribus exsolvere solitam, Alabri Emblemate significavit, quod assiduâ suâ revolutione intricatam filiorum congeriem in ordinem redigit. Epigraphen addidit: IMPLICATA DISTINGUIT. S. Ignatius Loyola inter cæteras suas regulas etiam hanc præscribit: *Nostræ vocationis est, universas terras peragrare, & vitam agere in quavis mundi plaga, ubi majus Dei obsequium, & animarum auxilium speratur.* Cæterùm eodem Emblemate demonstratur, industriæ ac laboris beneficio difficultates maximè intricatas enodari.

8. Alabrum tantundem locupletatur filis, quantum colus, fusi, aut bombyces iisdem spoliantur. Unde P. Conterus epigraphen subjecit: ALTERIUS INOPIA DITESCIT. Enimverò terrena lucra nonnisi cum proximi jactura aut damno conquiri possunt. Præclarè S. P. Augustinus: *Quis optat hæreditatem, nisi morte alterius? Quis optat lucrum, nisi damno alterius? Quàm multi aliorum defectione cupiunt sublimari? &c.* Cæterùm Emblematis subscriptionem, è D. Paulo mutuam accepimus, ubi disertè testatur, è Christi paupertate omnes divitias spirituales in humanam gentem promanâsse. *Propter vos egenus factus est, cum esset dives, ut ILLIUS INOPIA vos DIVITES essetis.* S. Aug. in Psal. 64. 2. Cor. 8. 9.

9. Frequenter accidit, quòd fila per alabri revolutionem non tantùm non redigantur in ordinem, sed magis inde implicentur. Unde inscriptio: EXPLICANDO IMPLICATUR. Magistros, in aliis erudiendis obscuros & infelices, hoc Emblema concernit; nam quò plura ad mentem suam explicandam conantur, eò rem efficiunt difficiliorem, magisque intricatam. Eâdem icone malitiosum peccatorem describes, qui ad noxas suas in sacro tribunali explicandas invitatus, linguam quidem versat, ac conatu adeò irrito, ut ob verborum involucra ac crebras excusationes, potiùs illaqueetur, quàm exsolvatur. Certè Adamus, seipsum coram Deo explicaturus, culpam quidem confessus est; at simul gravissimè irretiebatur miser, quando totum suum lapsum in Evam, & tacitè etiam in ipsum Deum rejicere nitebatur. S. Bernardus: *Arbitror,* inquit, *& ipsam primam, gravissimamque prævaricationem, aut non aliunde, aut inde maximè gravissimam judicatam, hoc est, ex rebellione defensionis, quæ secuta est, quando Deo causam requirente peccati, ut peccatores ad pœnitentiam provocaret, ipsi maluerunt declinare cor suum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Et quidem gemina malitia peccatoris. Primum, quòd nec sui misertus est, ut culpam propriam fateretur, & sanaretur. Deinde, quòd & uxorem, ut se fallaciter excusaret, crudeliter accusavit.* Et S. Gregorius Papa: *Usitatum humani generis vitium est, & latendo peccatum committere, & commissum negando abscondere, & convictum defendendo multiplicare, &c.*

Magister obscurus. Adamus excusans. S. Bernard. Tract. de Precept. & dispens. S. Gr. l. 22. Mor. c. 15.

10. Josephus Brigius, Academicus inter Pesarienses extricatus, symboli loco filorum congeriem præfert, quæ è gyrata alabri rota in fusi orbem convoluta, epigraphen sustinet: PER ORBES AD ORBEM. Veluti diceret: Academicos è litterario, &, ut vocant, circulari suo congressu aptos effici, ut in Orbis conspectu cum ingenti laude, acclamatione & plausu compareant. Illos insuper hæc imago spectat, qui ex assidua creaturarum consideratione tandem in unum devolvuntur Deum, ceu omnis perfectionis metam. S. P. Augustinus: *Animus tuus circumeat per universam creaturam; undique tibi clamabit creatura, Deus me fecit.* Denique Emblemate isto S. Catharinam Virginem & Martyrem significabis, quæ è rotæ tormentis liberata, ad cœlestis gloriæ Orbem transiit. De hac meus Concanonicus D. Salvator Carducius sequentes Jambos senarios posuit:

Exercitia Academica. Contemplativus. S. Aug. in Psal. 26. S. Catharina V. & M.

Stamen per Orbes unus Orbis excipit;
Divam rotatam sumit Orbis Cœlitum.

11. Quidam Eques Hispanus, immobilem amoris sui constantiam, & uxoris suæ volubilitatem ac inconstantiam demonstraturus, filorum congeriem supra rotam glomeratoriam depinxit, addito lemmate: YO EL PIE' Y VOS LA CIMA. id est, DUM CONSTO, MOVERIS. Et licèt hæc imago ab Emblematis natura nonnihil recedat, conformiter tamen ad illam, ac verè pronuntiavit Seneca: *Stultis nunquam velle aut nolle decretum est. Variatur quotidie judicium, & in contrarium vertitur. Itaque plerisque agitur vita per lusum.*

Amans constans. Uxor inconstans. Senec. apud Lipsii l. 1. Manud. dissert. 45.

ANNULUS.

Caput. III.

12. IN annulo, ceu genuino typo, mutua amantium concordia ac unio relucet; unde etiam illum nuptiarum tempore adhiberi, usus omnium penè gentium obtinuit. Joannes Ferrus hanc annulo epigraphen subjecit: JUNGIT AMANTEM. Vel: JUNGIT, ET ORNAT. S. Isidorus: *Illud verò,* inquit, *quòd annulus à sponso sponsæ datur, fit hoc nimirum, vel propter mutuæ fidei signum, vel propter id magis, ut eodem pignore eorum corda jungantur.* Sancta Fides, instar pretiosissimi annuli, non tantùm ad animæ ornamentum, sed etiam ad creaturam cum Creatore suo colligandam, plurimùm deservit.

Nuptiæ. *S. Isid. l. 2. de Offic. Eccl. c. 19.* Fides.

13. Quidam, à personâ amatâ separatus, ut se parte omnium nobilissimâ & pretiosissimâ spoliatum demonstraret, annulum pinxit, gemmâ suâ viduatum, ac hoc lemmate Hispanico distinctum: FALTALO MEIOR. Id est: PARS OPTIMA DEEST. Certè Hypocritarum munera, Deo oblata, parte omnium optimâ, nimirum corde, ceu corporis humani gemmâ, deficiunt. Enimverò, teste S. Joanne Chrysostomo, *Bonus Dominus consuevit attendere non ad ea, quæ à nobis fiunt, sed ad internam mentem, à qua, ut hæc faciamus, impellimur.* Ob eundem planè defectum Deus Cainum sacrificantem est abominatus, *Ad Cain, & ad munera illius non respexit.* Hunc locum exponens S. Rupertus Abbas, *Cain,* inquit, *cùm Deo offerret sua, seipsum sibi retinuerat: hanc portionem Deus non accipit; sed, præbe, inquit, fili cor tuum mihi; at ille cor suum sibi retinuit, & fructus terræ Deo obtulit.*

Separatio. Hypocrit. *S. Chrysost. Hom. 20. in Joan.* *Gen. 4. 5.* *Rup. Abb. in hunc loc.*

14. Annulus, in orbem flexus, principio ac fine caret. Unde lemma: NUSQUAM FINIS. Eadem æternitatis ac perseverantiæ virtuosæ natura est. S. Gregorius Nyssenus: *Qui non simulatè, sed verè virtutem sequitur, Deo, qui perfecta virtus est, participatione conjungitur. Deus autem terminum non habet: quare cùm ejus, quod naturâ bonum est, omninò participes esse desiderent, qui illud noverunt; necesse est participantis quoque desiderium, cùm ad interminatum, infinitumque se extendat, nullum habeat exitum, quo cessare possit.* Compendio S. Bernardus: *Vera virtus FINEM NESCIT.*

Æternit. Perseverantia. *S. Greg. Nyss. l. de vita Moysis.* *S. Bern. Epist. 253.*

15. Annulus simul & fidei & honoris est tessera; utpote qui & à sponsis deferri, & Nobilibus, Victoribus, Doctoribus, aliisque attribui solet. Unde hanc gnomam ex annulo suspendi: D'HONOR SIGNO, E DI FEDE. Id est: HONORIS, ET FIDEI SIGNUM. Quamobrem S. Petrus Chrysologus: *Annulum honoris, titulum libertatis, insigne pignus spiritûs, signaculum fidei, &c.* Ita sanè Martyrii instrumenta, à SS. Apostolorum, Martyrum, ac Virginum manibus sustineri solita, manifesto indicio illibatam eorum fidem, & insigne gloriæ ornamentum produnt.

S. Pet. Chr. ser. 5. Instrumenta Martyr.

16. Annulus simul digito & ornando & ligando deservit. Unde lemma: ET LIGAT, ET DECORAT. Catenæ ac compedes, Sanctorum Martyrum corporibus injectæ, non ita ligaminis, atque ornamenti loco ab iis deferuntur. S. Cyprianus: *Imposuerunt quoque compedes pedibus vestris, & membra felicia, & Dei templa infamibus vinculis ligaverunt, quasi cum corpore ligetur & spiritus, aut aurum vestrum ferri contagione maculetur. Dicatis Deo hominibus, & fidem suam religiosa virtute testantibus, ORNAMENTA sunt ista, non VINCULA.*

Instrumenta Martyr. *S. Cypr. Epist. 25. ad Mart.*

17. Veteri more receptum est, sponsalium tempore sponsam annulo, ceu nuptiarum arrhâ ac pignore remunerari. Josephus Laurentius ait: *Annulus sponsæ pignoris loco mittebatur:* additque eandem sponsam in ipsa nuptiarum solemnitate coronâ fuisse exornatam. Unde annulo inscribes: SPONSALIS ARRHA CORONÆ. Et quidem si, juxta vulgare symbolum, fides in annulo significetur, opportunè dixeris, animas, sanctâ fide imbutas, ad æternæ gloriæ coronam à Deo præparari. Unde quando Oseæ ore promittit Deus, *Sponsabo te mihi in fide,* Sancta Ecclesia interrogata, *Fides quid præstat?* mox respondet: *vitam æternam.* Cæterùm eodem Emblemate demonstratur, catenas, quibus sancti Martyres vinciebantur, instar pignorum ad æternam coronam paulò pòst capiendam deserviisse. S. Bernardus: *Prælibemus primitias gloriæ, gloriemur in spe gloriæ magni Dei. Non solùm autem, sed ut dicam expressiùs, gloriemur in tribulatione, in ea siquidem spes gloriæ est.* Et S. Cyprianus: *Ornamenta sunt ista, non vincula: nec Christianorum pedes ad infamiam copulant, sed clarificant ad coronam.*

Jos. Laur. Opusc. Philog.

18. Annulus Majoribus nostris ad res quasvis custodiendas & obsignandas sigilli loco deserviit. Cornelii à Lapide testimonium est: *Annulo tum edicta & litteras, tum arcas & alia secreta vel pretiosa, ac nominatim testamenta, obsignabant & custodiebant veteres.* Unde lemma: SERVANDA SIGNABIT. Emblemate non ingrato dixeris, hominem, diversis à Deo calamitatibus oppressum ac signatum, ad evitanda æterna mala præservari. Ezechielis ore ad vindictæ suæ satellites pronuntiabat Deus: *Percutite, non parcat oculus vester, neque miseremini, omnem autem, super quem videritis Thau, ne occidatis.* Enimverò, interprete Origine, *Illi tantùm sospites reservantur, quos Thau littera, id est, Crucis pictura, signaverat.*

19. Annulus astronomicus, in spatia æqualia distributus, ac numeris suis insignitus, solaris horologii loco deservire solet. Unde lemma: LE CARRIERE DEL SOL DISTINGUE, E SEGNA. Id est: MOTUM SOLIS ADÆQUAT. Hanc epigraphen plurimùm illustrat Cassiodorus, ubi de horologio solari scribit: *Radius itaque immobilis & parvus, peragens quod tam miranda magnitudo solis discurrit, & fugam Solis æquiparat, quod motum semper ignorat.* In rem præsentem apprimè canit Benedictus Sossagus:

Haccine mortalis solers audacia crevit?
Metiri superas edidicere plagas.
Perpetuos cœli metitur machina cursus,
Ars ita cœlestes est imitata plagas.

Præclaram SS. Evangelii ideam ex hoc annulo desumere licet, quod, asserente P. Sebastiano Barradio, *Continet Filii Dei incarnationem, gesta, dicta, mandataque præclarissima, &c.*

20. Complures annuli ferrei, ab extrinseca tantùm superficie, ob attrahentem vicini magnetis virtutem, oblongâ serie mutuò inter se non quidem concatenati, sed tantùm conjuncti, epigraphen sustinent: JUNGIMUR, NON NECTIMUR. Annulus enim ferreus, Magneti affricatus, vim contrahit magneticam, aliumque annulum non solùm ad se trahit, sed eidem insuper vim suppeditat attrahendi tertium annulum, donec eo modo integra concrescat catena. Testem audi luculentum & oculatum, S. P. Augustinum, *Cernebam,* inquit, *à Magnete lapide ferreum annulum raptum atque suspensum, deinde tanquam ferreo, quod rapuerat, vim dedisse suam, communemque fecisse, idem annulus admotus est alteri, eumque suspendit: atque ut ille prior lapidi, sic alter annulus priori annulo cohærebat. Accessit eodem modo tertius, accessit & quartus. Jamque sibi per mutua connexis circulis, non implicatorum intrinsecùs, sed intrinsecùs adhærentium quasi catena penderat annulorum.* Hominum frequentiam, sive sub signis militaribus, sive Ecclesiasticis congregatam, nullo tamen sinceri animi ac mutuæ charitatis

tis nexu unitam, hoc Emblema spectat. Certè Josephi fratres, sanguine quidem juncti, at fraterno affectu erant alienissimi. Corinthii, solas domos contiguas habuêre, corda verò remotissima. De his non sine dolore quærebatur S. Paulus: *Audio scissuras esse inter vos.*

BOMBYLIUS.

Caput. IV.

21. BOmbylio nisi fracto poteris extorquere uvam, in ipso natam. Unde lemma ampullæ inditum: NONNISI FRACTA. Ita Justus virtutem & sanctimoniam, olim conceptam, nonnisi cum vita exuit. *Donec deficiam*, inquiebat Jobus, *non recedam ab innocentia mea. Justificationem meam, quam cœpi tenere, non deseram.* In hunc locum Hugo Cardinalis: *Donec deficiam vitâ, non recedam ab innocentia cordis. Justificationem meam in operibus, quam cœpi tenere, firmo mentis proposito non deseram unquam.*

22. Bombylium, prægrandi botro gravidum, D. Aresius hoc lemmate notavit: DONEC ATTERATUR. Dicere volebat, vitia, in humano pectore nimium quantùm augescentia, nunquam amplius nisi morte effringente dimitti. Jobus: *Ossa ejus*, inquit, *implebuntur vitiis adolescentiæ ejus, & cum eo in pulvere dormient.* Et S. Gregorius Papa: *Cum eo in pulvere ossa vel vitia dormire, est usque ad pulverem eum vitia non deserere, id est usque ad mortem ab iniquitate minimè cessare. Tenent igitur illum pravæ consuetudines, quæ semel cœperunt, atque quotidie duriores existunt. Et cum illo in pulvere dormiunt, quia nonnisi cum ejus vita finiuntur.*

23. Joannes Franciscus Villava bombylium, aquis plenum, figuravit, qui à solaribus radiis pervasus, vicinam escam accendere solet. Epigraphen addidit: QUO EXTINGUITUR, ARDET. Haud aliter Divina sapientia miros effectus, naturæ viribus è diametro adversos, operari novit; quippe cui minimè operosum est, aquâ accendere, igne refrigerare, luto cœcis lumen, infirmitate sanitatem, & morte vitam conferre. Quin, ipsamet Misericordia Divina contumaces peccatorum animos nonnunquam torquere, & clementiæ suæ aquis acerrimè ustulare solet. Ægyptii suo id didicêre damno, quando ipsorum aquæ non jam terris irrigandis fluxêre, sed instar fulminum passim omnia depopulatæ sunt. Regium Prophetam, testem luculentum, accipe: *Posuit pluvias eorum grandinem, ignem comburentem in terra ipsorum.* Sic nimirum, teste Magno Augustino: *Quando Deus permittit aut facit, ut in tribulatione aliqua simus, etiam tunc misericors est.*

24. Bombylius, aquis plenus, dum solaribus radiis penetratur, materiem vicinam adurit. Unde à meo Concanonico, D. Philippo Maria Gallina epigraphen cepit: CON L'ALTRUI VAMPE ACCENDE. Id est: ALTERIUS IGNE SUCCENDIT. Ita Prædicator, Prophetarum & SS. Patrum verbis instructus, auditores omnes in virtutis & amoris Divini desiderium inflammat. Apollo in Apostolorum Actis id encomii retulit: *Vir eloquens, & potens in scripturis.* Et rursus: *Erat edoctus viam Domini: & fervens spiritu loquebatur, & docebat diligenter ea, quæ sunt Jesu.* Nam teste D. Hieronymo, *Sermo Presbyteri, nisi lectione scripturarum condiatur, verba volvit celeritate dicendi.*

25. Radius solaris bombylii sinum absque ullo ipsius nocumento penetrat. Unde lemma bombylio inditum: TRANSMITTIT ILLIBATA RECEPTUM. Vel Solis radio: LUSTRAT INNOCUUS. Maria Virgo hoc symbolum sibi proprium vendicat, quæ Divinum infantem parturiit, purissimâ suâ virginitate penitus illibatâ. Richardus à S. Laurentio: *Virginitas*, inquit, *sicut vitrum: sicut enim vitrum absque sui dissipatione solarem radium suscipit, & emittit; sic Mariæ virginitas illibata Filium Dei concepit, & peperit.* Et S. Amedeus: *Ut claritas Solis vitrum absque læsione penetrat; sic Dei Verbum adiit virgineum habitaculum, & inde prodiit, clauso Virginis utero, &c.* His accinit Petrus Lombardus:

Maria parturiens. — *Rich. à S. Laur. l. 4. de laud. Virg.* — *B. Amed. Hom. 3. de Maria V.*

Sol penetrat vitrum; penetratur, nec violatur;
Sic Virgo peperit, nec violata fuit.

Et meus D. Salvator Carducius:

Innocuus radius crystallina viscera lustrat,
Cælica Virgineum sic subit aura sinum.

26. Bombylius, aquis plenus, & solari radio penetratus, igni quidem generando, non tamen concipiendo deservit. Unde lemma: PARIT, NEC CONCIPIT ÆSTUM. Idem quorundam Prædicatorum est vitium, qui alios ad virtutis ardorem inflammant, ipsimet interea frigidi, & in flagitiorum cœno penitùs congelati. His exprobrans Apostolus, ait: *Qui ergò alium doces, teipsum non doces.* S. Gregorii Ethica est: *Si negligis implere quod doces, alius messem seminas, & ipse à frumenti participatione jejunas.* Ita Abias, Judææ Rex, teste Emmanuele Thesauro, in observanda Lege Mosaica penitùs congelascens ac stupidus, eandem populo exactè assequendam non sine ingenti zelo & ardore persuasit.

Prædicat. vitiosus. — *Rom. 2. 21.* — *S. Greg. in Pastor.*

Legum vindex, vixit sine Lege,
Verè religionis suasor, non sectator,
Et fari promptior, quàm facere,
Non percepit, quæ præcepit.

27. Bombylius, aquis plenus, & solaribus radiis penetratus, adversam materiem accendit. Unde inscriptio, ampullæ, subjuncta: URIT ET GELIDA: Mira adeò est Divina providentia, ut conscientias frigidissimas nonnunquam instrumenti loco applicet, ad virtutum & gloriæ flammas in aliis excitandas. Quis enim, quantumvis in Historiis peregrinus, ignoret, à perversis hominum linguis plurimos esse ad frugem conversos, à cordibus conglaciatis accensos, & ab inferorum satellitibus ad cælum evectos? S. Cyprianus, primum magus, deinde Martyr, posteaquam certas quasdam dæmonum protestationes audiverat, mox execrandas suas artes ejurans, Divinis obsequiis se consecravit. Et quoties, obsecro, contingit, Prædicatorem, virtutibus sterilem, plurimos virtutum fructus in auditoribus suis proferre? S. P. Augustinus: *Prædicatori peccanti non prodest, quando legem Dei loquitur: nunquid & auditoribus non prodest?*

Vitiosi virtutem suadent. — *Prædicat. vitiosus.* — *S. Aug. in Psal. 36.*

28. Philopponorum Pistoriensium Academia Symboli loco bombylium, aquis plenum, præfert; intra quem solares radii collecti, lucem longè clarissimam diffundunt. Epigraphen subjunxit istam: UNIONE MICANTIOR. Hinc conjicies, quantum gloriæ non tantùm Christianis, sed & cuivis religioso Ordini, Reipub. aut familiæ accrescat, si concordiam in legibus, moribus, fidei articulis, cæterisque negotiis jugem ac individuam observent. Explicatissimè Christus: *Claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis, ut sint unum.* In hunc locum Theophilactus: *Qualem gloriam seu claritatem daturum esse dicit? Eam, quæ per dogmata, & per signa & doctrinas, & aliam quoque gloriam, concordiæ scilicet, ut sint unum; ista enim gloria major est, quàm quæ signorum, &c.*

Concord. — *Joan. 17. 22.* — *Theoph. in hunc loc.*

29. Carolus Bovius Emblematis loco bombylium, aquis plenum, depinxit, qui à tergo facem accensam occultans, è fronte maximum ac intensissimum lumen spargit. Epigraphen addidit: QUOD AC-

Crescere. ACCIPIT, AUGET. S. Ignatium Loyolam hoc Emblema demonstrabat, qui clarissimum sanguinem, à Majoribus sibi congenitum, amplissimis virtutum & sanctimoniæ radiis locupletavit. Eâdem omninò ratione hanc iconem de S. Ludovico Galliarum Rege, de S. Hermenegildo Hispaniarum Rege, de S. Casimiro Poloniæ Rege, de S. Stephano Hungariæ Rege, de B. Amedeo Sabaudiæ Duce, aliisque interpretari licet. Cæterùm huic Emblemati affine est illud, quod nostro Mundo Symbolico, ante annos viginti tres in lucem publicam producto, è fronte præfiximus: nimirum speculum concavum, è quo solatis radius, non sine maximo incremento reverberatus, hanc gnomam obtulit legendam: ACCEPTUM GEMINAT. Dicere volebam, doctrinæ lucem, aliunde receptam, ab hominis studiosi industria felicissimum incrementum accipere, ac fœnore geminato reddi. Utroque tamen Emblemate significabis, gratiam & charitatem, à Deo infusam, assiduo incremento per bona nostra opera geminandam esse. S. P. Augustinus: *Qui flamma charitatis accenditur, semper bonis operibus augeatur, & nutriat in se ignem, quem in eo Christus dignatur accendere.*

Studiosus. Augmentũ charitatis & gratiæ. *S. Aug. ser. 255. de Temp.*

30. Bombylius crystallinus, solarem lucem in sinu suo recipiens, iterumque ex se transmittens, epigraphen sustinet: ILLÆSOS TRANSFUSA PER ARTUS. Mariam Virginem hæc imago spectat, quæ Solem Divinum, absque integritatis virgineæ offensâ, in utero recepit ac enixa est. S. P. Augustinus: *Omnia quidem cæterorum miracula superat, quòd Christus est natus ex Virgine, matrisque integritatem solus potuit nec conceptus violare, nec natus.*

Maria V. *S. Aug. Tract. 91. in Joan.*

CALCEUS.

Caput V.

31. JOannes Ferrus quendam, corpore quidem læsum, at animâ integrum, calcei Emblemate repræsentavit, eique hanc præfixit inscriptionem: TERITUR, NON LÆDITUR. Inter profanos eodem acromate usus est Anaxarchus; cùm enim vivus in mortario contunderetur, *Tunde, tunde*, ajebat, *Anaxarchi follem; Anaxarchum enim non tundis*, uti de ipso refert Tertullianus. Inter Sacros verò Jobus, qui *à planta pedis usque ad verticem ulcere pessimo* afflictus; *In omnibus his non peccavit, &c.*

Animus imperterritus. *Tertull. in Apol. c. 50. Job c. 2. v. 7. & c. 1. v. 22.*

32. Exercitus, pro civitate aut Republica propugnanda consumptus, hoc calcei lemmate figurari potest. TERITUR, ET TUETUR. Franciscus Petrarcha, ad militem conversus, *Age*, inquit, *ferro membra constringito, imbrem solemque galeâ excipiens, ferreo indutus, clypeo operire, domi dormiens classico excitabere, adeptus tibi magnus aliquid videbare, sed errabas, anceps & cruentum officium elegisti.*

Miles. *Petrarcha lib. de Remed. dial. 48.*

33. Calceum, in gentilitiis Eminentissimi Cardinalis Zappatæ scutis expressum, hoc Horatii lemmate insignivit Joannes Ferrus: NULLA RETRORSUM, subintellige, *vestigia ponit.* Nimirum assiduum Principis illius in virtute progressum significabat. S. Fulgentius: *Sicut qui ad patriam tendit, donec perveniat, semper habet ubi ambulet; sic etiam nos quamdiu in hoc mortali corpore constituti peregrinamur à Domino, præsens vita nobis est via, in qua semper habemus, ubi possimus proficere.*

Profectus. *S. Fulg. de Orat. c. 3.*

34. Calcei oblongi, anteriore parte in aciem mucronati, & repandi, qualibus populi septentrionales ad conglaciatum mare pedibus transmeandum uti solent, à Severo Severi, Academico Gelato Bononiensi, epigraphen recepêre: INSUETUM PER ITER. Eorum hæc imago est propria, qui corporis castigandi semitam penitùs insolitam, & laboriosissimâ virtute plenam, incedunt. Ita B. Henricus Suso crucem pectori affixam portabat, quæ clavis acutissimis armata, carnes crebro ac recenti vulnere lacerabat. Simeon Stylites complurium annorum spatio columnæ verticem domicilii loco habitavit. S. Benedictus senticeta durissima lecti loco nudus elegit, &c. S. Gregorius Nyssenus illa Apostoli verba explicans, *Calceati pedes in præparatione Evangelii pacis*, opportunè in rem nostram ait: *Calceos militis Christiani, quibus eum hîc calceari vult Apostolus, esse vitam mortificationis duram & asperam.* Torquatus Tassus de suo Reginaldo in Solymarum obsidione observat, eum communia aliorum vestigia nunquam incessisse.

Morti[...] tio i[...] ta. Eph. S. Gr[...] Nyss[...] ta M[...] Tass[...] Can[...] st. [...]

Rinaldo intanto irresoluto bada:
Che quel rischio di lui degno non era.
Estima honor plebeo, quand' egli vada
Per le communi vie col volgo in schiera,
E volge intorno gli occhi; E QUELLA STRADA.
SOL GLI PLACE TENTRAR, CH' ALTRI DISPERA.

CANDELA.

Caput. VI.

35. CAndela, à radiis solaribus intra speculum collectis ac repercussis accensa, epigraphen tenet: EX ALIENA LUCE LUCEM QUÆRIT. Eorum hoc Emblema est, qui propriâ virtute destituti, ad Majorum suorum splendorem emendicandum recurrunt, & quasi precario illorum lumine inclarescere cupiunt. Cassiodorum de se testantem audi: *Nobilitas à me procedens, est mihi cordi plus, quàm quæ ex patrum procedit nobilitate: quia in quo desinit cujusque nobilitas, tunc avorum nobilitate congruè indiget.* De iis non sine aculeo Satyricus:

Nob[...] em[...] cata Cass[...] Epis[...]

---- Sed te censeri laude tuorum
Pontice noluerim, sic ut nihil ipse futuræ
Laudis agas, miserum est, aliorum incumbere famæ.

Juv[...] Sat[...]

36. Candelam, è reflexo Solis lumine accensam, alius quispiam hoc epigrammate distinxit: LUCEM EX ALTO. Ita sancta fides, uti & Divina gratia, omnisque sapientiæ splendor non nisi è luminis Divini fonte scaturire solet. Dilucidè Vates Regius: *Accedite ad eum, & illuminamini.* Et Plato: *Is, qui verè philosophatur, censet, nusquam aut nunquam se puram sapientiam, quàm apud Deum, consecuturum.* Idem Emblema omnibus sanctis Prophetis, SS. Apostolis, cumprimis verò S. Brigidæ, S. Alberto magno, & S. Thomæ Aquinati convenit, qui socio suo Reginaldo ingenuè confessus est: *Quidquid sciret, non tam studio, aut labore suo peperisse, quàm divinitùs traditum accepisse.*

De[...] de[...] Ps[...] Pla[...] Pr[...] S. T[...]

37. Candelam, eodem momento & accensam, & radiis solaribus expositam, hoc lemmate insignies: DOPPIO ARDOR MI CONSUMA. Id est: GEMINUS ME CONSPICIT ARDOR. Hominem, duobus negotiis distentum, cumprimis verò gemina amoris Divini & proximi flamma succensum, hæc imago concernit. Servatoris nostri præceptio est: *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & proximum tuum sicut te ipsum.* S. Paulus de seipso testatur: *Coarctor autem è duobus: desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo, multò magis melius: permanere autem in carne necessarium propter vos.* Eadem magni Augustini in Regulæ auspicio mens est, ac princeps præceptio: *Ante omnia diligatur Deus, deinde proximus.* Utraque hæc charitatis flamma erga Deum cru-

Am[...] p[...] Amo[...] & p[...] mi. Luc. Phil. S. Au[...] Reg.

crucifixum & egenam plebem in B. Amedei, Sabaudiæ Ducis, sinu intensissimè resplenduit. Eodem gemino ardore conflagrabat S. Laurentius Martyr, quando & internâ amoris Divini flammâ, & exteriore carnificum incendio cremabatur. Præclarè S. Leo Papa in Natali S. Laurentii ad tyrannum conversus dixit: *Flammis tuis superari charitatis Christi flamma non potuit, segnior fuit ignis, qui foris ussit, quàm qui intus accendit.* Illo ipso igne succensa incedebat S. Apollonia, quæ *alacris in ignem sibi paratum, majori Spiritûs sancti flammâ intus accensa, se injecit.*

38. Candela, quantumvis pleno ac clarissimo lumine ardens, si radiis solaribus exponatur, lucem omnem quantocius amittit. Unde lemma: LUMINIS EXPERS. Vel ut nobilis quidam Experrectus Pistoriensis candelam hoc lemmate loquentem introduxit: NIHIL ANTE TE. Huic lemmati accinens David: *Substantia mea*, inquit, *tanquam NIHILUM ANTE TE.* Atque adeò Cœlites omnes, Dei comparatione, nihil omninò splendoris habere videntur. In hanc sententiam apertè concedens S. Gregorius Papa: *Sancti*, inquit, *quanto magis Divinitatis interna prospiciunt, tantò magis se nihil esse conspiciunt.* Et Origines: *Quomodo lumen lucernæ ad Solis radios obscuratur, sic licèt fulgeat justorum omnium lumen ante homines, non lumen fulget ante Christum.* Idipsum contingit, si vero litterato hominem rudem sistas vicinum. Denique M. Tullius disertè probat, omnem temporalium divitiarum splendorem, cum unico virtutis radio collatum, æstimatione penitus nullâ haberi. *Ut obscuratur & offunditur luce Solis lumen lucernæ; sic rerum corporearum æstimatio splendore virtutis, & magnitudine obscuretur & obruatur atque intereat, necesse est.*

39. Sultan Solimannus, Turcarum Imperator, Symbolici loco quatuor candelabra posuit, in quibus unam candelam accensam, & tres extinctas statuit; addito lemmate: HALLA VERE. Id est: DEUS DABIT, subintellige, *lucem.* Mens imaginis erat; si adulterina Mahometicæ doctrinæ lux in Asia, utpote quartâ mundi parte, invaluisset; eam quantocius, nî superi abnuerent, etiam in Africam, Europam & Americam diffusum iri. Sed rectiùs id de verâ Sanctæ Fidei luce, in omnes mundi plagas uberrimè sparsâ, intellexeris. Apostolis suis præcepit Christus: *Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ.* Dictum factum: *In omnem terram exivit sonus eorum, & in fines Orbis terræ verba eorum.* S. P. Augustinus: *Orbis terrarum est rota; nubes illæ* (Apostoli) *in rota circumierunt Orbem terrarum; circumierunt tonando & coruscando; præceptis tonuerunt, miraculis coruscaverunt.*

40. Candela extincta epigraphen jactat: ACCENSA MICABIT. Certè Apostolorum corona per universum mundum clarissimè resplenduit, postquam Spiritûs sancti igne accensa fuit. Magno Augustino teste: *Petrus succubuit & negavit: cùm verò accepit donum Spiritûs sancti, quem negaverat, prædicavit, & quem confiteri timuerat, non timuit profiteri. Annuntiavit usque ad mortem, quem negaverat timens mortem.* Eâdem icone demonstrabis, amoris flammas, in humano pectore accensas, nonnisi ægerrimè occultari posse. Ovidius:

----- ----- *Quis enim celaverit ignem?*
Lumine qui semper proditur ipse suo.

Et Tassus:

Mal Amor si nasconde; A te sovente
Desiosa i chiedea del mio Signore;
Vegghendo i segni tù d inferma mente,
Erminia (mi dicesti) ardi d'amore.
Io tel negai; ma un mio sospiro ardente
Fù più verace testimon del core,
En vece forse de la lingua; il guardo
Manifestava il fuoco, onde tutt'ardo.

41. D. Alexander de Cuppis, Canonicus Regularis, affirmat, sibi quidem in votis fuisse complurium Magnatum merita celebrare; at illorum cumulo ita esse obrutum, ut cœpto desistere, ac fatigato calamo silentium indicere debuerit. Proinde hanc animi sui sententiam Emblemate significaturus, candelam extinctam pinxit, quæ ingenti incendio vicina, & à flammis passim erumpentibus liquefacta, accendi nequiit. Epigraphen addidit: INOPEM ME COPIA FACIT. Certè, quarumvis rerum terrenarum copia nihil unquam emolumenti, plurium verò damni creat. Innocentius Papa: *Divitiæ*, inquit, *fiunt instrumenta pœnarum, quæ fuerant oblectamenta culparum. Labor in acquirendo, timor in possidendo, dolor in amittendo, mentem ejus semper fatigat, solicitat & affligit.* Unde quidam lautissimam mensam accumbens, dixit. *Si semper ita comedissem, modò non manducâssem.* Ita Athenæus.

Virtus excedens. — Abundantia noxia. — *Innoc. l. de vilit. condit. humana.* — Crapula.

42. Qui ad promovendam aliorum felicitatem assiduò fatigatus, se ipsum destruit, hanc cùm face accensâ epigraphen communem habet: ALIIS LUCENS, UROR. Vel DEFICIT, UT PROSIT. D. Aresius immodicam S. Pauli charitatem demonstraturus, faci ardenti subscripsit: NON QUÆRIT, QUÆ SUA SUNT. S. Gregorius Papa: *Verè in hoc Paulus, verè Magister gentium, sua negligens, aliena curans, implevit, quod prædicaverat. Nemo, quod suum est, quærat, sed quod alterius: & non quæ sua sunt, singuli cogitantes, sed ea quæ aliorum.* Hanc operandi methodum quivis animarum Pastor aut Princeps unicè observatam habeat necesse est. Eruditè Sinesius: *Qui id in vita ratione sequitur, quod subditis commodum videtur, qui laborem & molestiam perferre vult, ne quid illis molestum sit, qui pro illis periclitatur, ut in pace & securitate degant, quique vigilare, & in maximo concursu solicitudinem versari sustinet, ut noctu, & interdiu subditi malis omnibus vacent, hic in genere quidem ovium pastor; in hominum verò genere rex est.*

Charitas. — *S. Greg. Hom. 18. in Ezech.* — Prælatus, Princeps. — *Sines. lib. de Regno.*

43. Accensa spira cerea, symbolo minimè obscuro, perseverantiam exprimit. Unde lemma: HASTA A LA MUERTE. Id est: USQUE AD INTERITUM. Hoc sensu Dido apud Virgilium:

Ille meos, primus, qui me sibi vinxit, amores
Abstulit, ille habeat secum, servetque sepulchro.

Et S. P. Augustinus: *Vos autem fratres exhortamur in Domino, ut propositum vestrum in Domino custodiatis, & USQUE AD FINEM vitæ perseveretis.*

Perseverantia. — *Virg. lib. 4. Æneid.* — *S. Aug. Ep. ad Eudoxium.*

44. Candelam accensam hoc lemmate introduxerunt loquentem: EXTINGUAR, UT LUCEAM. Ita miles, famæ aut nominis aucupandi causâ, omnia belli discrimina, ipsamque adeò vitæ jacturam parvipendit. Et vir litteratus, gloriæ cupidus, ut volumina sua ad posteros transmittere possit, sanitatis dispendium haud gravatè subit. Nam, ut benè S. Bernardus, *Virtus mater gloriæ est; sola enim est, cui gloria debetur & securè impenditur.* In hoc argumentum D. Jo. Paschalius:

Miles. — Litteratus. — *S. Bern. in Sermon.*

Corruat in studiis, mihi gloria dummodo crescat,
Corporis istud, ait vir studiosus, onus.
Innuit hoc etiam succensæ lampadis ignis,
Lumine labenti quæ peritura micat.

45. Hyppolitus Maria Tagliapetra de se ipso

 scriptum

scriptum reliquit: *Posteaquam, aliorum bono, liberalem hæreditatis paternæ jacturam feci; symboli loco candelam, ad extrema deductam, & jamjam lumine suo vacillantem, mihi præfixi; adjecto lemmate: MEO LUMINE PERII.* Eidem candelæ ardenti, mox consumendæ, alius inscripsit: OFFICIO MIHI OFFICIO. Ea nempe quorundam est infelicitas, ut beneficia, aliis exhibita, in benefactorum redundent perniciem. In horum numerum S. Joan. Chrysostomus Abrahamum Patriarcham recenset, qui ab ingenti bonorum copiâ, in nepotem Lothum liberalissimè effusâ, nullam aliam gratitudinis aut utilitatis vicem recepit, nisi quòd suos ministros à servis & pastoribus Lothi debuerit intueri gravissimis contentionibus ac rixis oneratos. Unde Chrysostomus Patriarcham illum in hæc verba exprobrantem introducit: *Unde tibi illa abundantia? Nonne ex mea cura? Quis te apud homines tantum apparere facit? Nonne ego, qui pro omnibus tibi fui? Patris ego vices egi per omnia: & has mihi pro tot ministeriis mercedes reddis:* Damno suo didicit Rex Artaxerxes, omnem gloriam, Amano illustrando effusè impertitam, tandem in ipsius Regis perniciem ac regni interitum conversam fuisse; ut adeò in justissimas has querelas proruperit: *Multi bonitate Principum & honore, qui in eos collatus est, abusi sunt in superbiam: & non solum subjectos regibus nituntur opprimere, sed datam sibi gloriam non ferentes, in ipsos, qui dederunt, moliuntur insidias.*

Beneficiũ benefactori damnosum.

Author proprii mali.

S. Jo Chrysost. in Gen. Hom. 33.

Esth. 16. 2.

46. Vitæ nostræ fragilitatem, quâvis levissimâ aurâ suffocandam, ardenti candelæ non absimilem dices, quæ unico halitu extincta, epigraphen tenet: EXTINGUITUR AFFLATU. Explicatissimè Jobus: *Vidi eos, qui operantur iniquitatem, FLANTE DEO PERIISSE.* Daniel: *Deum,* inquit, *qui habet FLATUM tuum,* id est, vitam tuam, *in manu sua, non glorificasti.* Et S. Jacobus: *Quæ est enim vita vestra? Vapor est ad modicum parens, & deinceps exterminabitur*; vel ut contextus Syriacus habet: *Vapor qui modicum apparet, & dejicitur, & evanescit.* Atque adeò vita nostra unico afflante vento instar floris languet, instar vaporis evanescit, & instar candelæ momento extinguitur. Hugo Cardinalis eodem Emblemate quosdam animi sui fervore adeò pauperes demonstrat, ut aspirante quâvis minimâ terrenâ calamitate, omnem virtutis splendorem mox exuant, & animum, ipsamque adeò vitam, socordissimi milites, quantocius despondeant. *Sunt quidam,* inquit, *qui tam parvam habent charitatem, quod ad modum candelæ ad flatum tribulationis extinguuntur.* Porrò interior animi nostri devotio, instar scintillantis faculæ, quovis levissimæ nostræ afflatu vacillare ac extingui consuevit. Unde S. Thomas Villanovanus illud Apostoli consilium examinans, *SPIRITUM nolite EXTINGUERE,* ita philosophatur: *Valde delicatus est spiritus veritatis, & qui ad levem offensum statim abit: sollicitè ergo custodiendus est, postquam conceditur; ne videlicet, velut scintilla parva, superinjectis temporalibus curis, veluti humectantibus lignis, extinguatur. Sicut scriptum est, spiritum nolite extinguere, quia sicut nihil illo pretiosius, ita nihil delicatius, nihil tenerius invenitur.*

Vita fragilis.

Job. 4. 9.

Dan. 5.

Jac. 4. 14.

Hug. Card. in Ps. 4. 1.

Devotio.

S. Th. Vill. Conc. 3. Domin. 17. post Pent.

Thess. 5. 19.

47. Joannes Orozcus faci accensæ ac inclinatæ subscripsit: VIRES INCLINATA RESUMO. Frequenter accidit, hominem, nonnihil depressum, maxima splendoris incrementa facere, & instar veteris Antæi, è sua in terram ruina vires deperditas innovare. In hanc rem opportunissimum Apostoli consilium habe: *Humiliamini igitur sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis.* Nempè, è Magni Augustini sententia: *Non vult esse de corpore capitis humilis, qui amat superbiam.* Horatius testatur:

Humilitas utilis.

1. Pet. 5. 6.

S. Aug. ser. 53 de Verb. Dom.

- - - - Jus, imperiumque Phraates
Cæsaris excepit genibus minor.

48. Candela cerea, si solaribus radiis exponatur, insignem candorem induit. Unde Caroli Bovii lemma: A CALORE CANDOR. S. Ignatium Lojolam hoc Emblema spectabat, qui ardore versus Magnam Dei parentem intensissimo exæstuans, castimoniæ voto se obstrinxit. Quippe, teste Bernardo: *Castitas sine charitate, lampas est sine oleo: subtrahe oleum, lampas non ardet: tolle charitatem, castitas non placet.* Emblematis mentem his Jambis senariis interpretatur meus Concanonicus D. Salvator Carducius:

Nivalis à calore candor nascitur
Ceræ, jubar dum Solis hanc fervens coquit.
Divino amore exæstuans Ignatius
Sic castitatis concipit voto nives.

49. Sancta Ecclesia inter gravissima persecutionum flamina maximum gloriæ suæ incrementum cepit: haud secus atque tæda accensa, à duobus ventis adversis afflata, in flammas magis copiosas excrescit. Proinde epigraphen subjunges: CONTRARIA PROSUNT. *Sint ergò tentationes, sint tribulationes,* inquit Divino Spiritu S. Augustinus, *consummaris in eis, non consumeris.*

50. Christum, cruci affixum, candelæ accensæ, & in candelabro defixæ, similem dices; addito lemmate: UT LUCEAT OMNIBUS. Apertè in hoc argumentum S. Matthæus: *Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus.* Lactantius Firmianus: *Pro Christi morte,* inquit, *crux potius, quam aliud instrumentum, est electa, ut signaret illum tam conspicuum futurum, ut cunctæ nationes ex totis Orbis partibus ad ejus fidem amplexandam concurrerent.* Certè, bonus Princeps, & verus Judex splendorem suum in omnes diffundant, necesse est. Isidori Pelusiotæ præceptio est: *Imperium rebus consentaneis exornes, mæstus videlicet lenitatem, minoribus ac majoribus æqualitatem impertiens; ac tam præclarum æquitatis & justitiæ ignem accende, &c.* Seneca, in Imperatoris encomio fæcundissimus, ait: *Omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delitias illius industria, omnium vocationem illius occupatio, &c.* S. Petrus Damianus in quodam hymno hanc de S. Paulo Apostolo stropham concinit:

Micantis more lampadis
Perfundit Orbem radiis,
Fugat errorum tenebras,
Ut sola regnet veritas.

51. Homo, sanctitate ac doctrinâ insignis, splendorem tantò uberiorem diffundit, quò sublimiorem virtutis gradum occupat. Huic veritati significandæ candelam accensam statues, cum lemmate: SPLENDIDIOR, QUO ALTIOR. Martyrologium Romanum nobilissimam hanc de S. Gregorio Papa mentionem facit: *Romæ, ordinatio incomparabilis viri S. Gregorii Magni in Summum Pontificem, qui onus illud subire coactus, E SUBLIMIORI throno CLARIORIBUS sanctitatis radiis in Orbe refulsit.*

52. Quisquis eminentiore gradu constitutus fuerit, meminerit, sed ad splendorem tantò illustriorem diffundendum obligari. Unde Providentiæ Divinæ decretum est, ut sis tantò ALTIOR, QUO SPLENDIDIOR. Prorsus quippe paradoxum est, si solis dignitatibus, non autem virtutibus supra vulgus emineas. S. Gregorius Papa illam Ezechielis sententiam interpretatus: *Fili hominis, speculatorem dedi te Domui Israël;* ait: *Cui aliena cura committitur, pecu-*

ſpeculator vocatur, ut in mentis altitudine ſedeat, atque vocabulum nominis ex virtute actionis trahat. Non eſt enim ſpeculator, qui in imo eſt; ſpeculator quippe in alto debet ſtare per vitam, ut poſſit prodeſſe per providentiam. Præclerè Salvianus: *Sacerdotes tantò antiſtare cæteris oportet devotione, quantò antiſtant omnibus dignitate. Nihil eſt enim turpius, quàm excellentem eſſe quemlibet culmine, & deſpicabilem utilitate.*

53. Candela, ſuam lucem in res quaſvis vicinas liberaliſſimè diffundens, à D. Saavedra inſcriptum tenet: SIN PERDIDA DE SU LUZ. Id eſt: SINE LUCIS JACTURA. Innuebat videlicet, Principi è beneficiis, in ſubditos erogatis, nihil detrimenti accreſcere. *Solus enim beneficentiæ theſaurus*, Agapyto aſſerente, *ſtabilis eſt poſſidentibus eum: bonarum enim actionum meritum ad auctores retorquetur.* Ita Deus, creaturas omnes è nihilo in imaginem excellentiſſimam efformans, nec minimam infinitæ perfectionis ſuæ jacturam ſuſtinet. S. Joannes Chryſoſtomus: *Quemadmodum lux, quantumvis hominum multitudinem illuminaret, nihil ſplendoris remitteret: itidem Deus, & antequam mundum condidit, & poſtquam conderet, idem perfectus atque integer permanet, nihil tanto atque admirabili opificio minor, nihil imbecillior.* Quin, quò plura beneficia ex infinita illa bonitatis abyſſo in alios derivantur, eò locupletior ac magis inexhauſta efficitur. S. Iſidorus opportunè interrogans, cur plurima Sacræ Paginæ loca Deum cognominent ignem? Reſpondet: *Deus ignis dicitur, exiſtimo, quod propter abundantias atque divitias, quandoquidem unus ignis mille lampades ACCENDIT, NEC MINUITUR, ſed alias iterum totidem, imò plures accendere valeat.* Porrò Vir litteratus, aliis erudiendis navans operam, nihil è ſua doctrina deperdit. Philonis judicio: *Quemadmodum fax, etiamſi lucernas multas accenderit, ſemper manet ejuſdem magnitudinis, & nequaquam, ne tantillo quidem diminuitur, ſic etiam ſcientia in hominibus nequaquam diminuitur, licèt docendi ratione in multos transfundatur.* Cùm Ruricius Sidonii, amici ſui, ſcripta & doctrinas imitaretur, Sidonius id audiens adeò non eſt conqueſtus, ut hilari voce dixerit: *Neque enim quod tuo acceſſit uſui, deceſſit hoc noſtræ proprietati, aut ad incrementa ſcientiæ veſtræ per decrementa veniſtis alienæ. Quin potius ipſe jure abhinc uberi præconio non carebis, qui magis igneo ingenio naturam decenter ignis imitatus es, de quo ſi quid detrahere velis, remanet totus, qui transfertur.* Guido Caſonus eandem iconem ſanis conſiliis applicans, canit:

Il buon conſiglio è un fortunato dono,
Che dato non ſi perſe, è riceuuto
Prende vigor. Così non manca il foco,
Anchorche in lui ſian mille lumi acceſi.
Cos' la luce, che è dal ſol diffuſa.
COMMUNICATA ALTRUI, GIA' MAI
NON SCEMA.

54. Amori, ad mortem uſque conſtanti, Emblematis loco candelam accenſam tribues, hoc lemmate diſtinctam: CONSUMATA SARO', PRIMA CHE SPENTA. Id eſt: DEFICIAM, ANTEQUAM EXTINGUAR. S. Pauli Apoſtoli anima tanto exæſtuavit charitatis ardore, ut ad omnes mundi calamitates tolerandas paratam ſe offerret; quippe à quibus nonnullam quidem tranſitorii corporis ſui jacturam ſuſtinere poſſet; at charitatem, in præcordiis accenſam, ſemper vivacem & inextinctam conſervaret. *Certus ſum, quia neque mors, neque vita, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei.* Eodem ore Magnus Auguſtinus: *Sæviat, quantum poteſt inimicus, non me ſeparat à Deo.* Eodem Emblemate hominem laſcivum ſignificare licet, cui decretum eſt, potius viribus omnibus, ipſaque adeò vitâ, quàm libidinis incendio deſtitui. Laſcivus.

55. S. Ignatius Loyola, è mundi faſtu ſubductus, ut reliquam vitam inter pœnitentiæ rigores prodigioſam tranſigere poſſet, Montiſſerrati faſtigium conſcendit; haud ſecus atque Lumen è ſuprema turri accendi ſolet, cum epigrammate: UT LATIUS ILLUSTRET. Appoſitè nimirum ad illud Evangelii dictum: *Neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, ut luceat omnibus.* Ab hac ideo nihil alienus S Joannes Chryſoſtomus, ait: *Sacerdotalis animi pulchritudinem undique ſplendeſcere oportet, ut oblectare pariter & illuſtrare poſſit eorum animos, qui ſuos in illum oculos injiciunt.*

S. Ignatius Loyola. — *Matth. 5. 15.* — Sacerdos. — *S. Chryſoſt. lib. 3. de Sacerdotio.*

56. In Philipponorum Piſtorienſium Academia Symboli loco candela extincta cernitur, quæ ab adverſantis venti afflatu reviviſcens, epigraghen ſuſtinet: EX VI RENASCOR. Vel ut D. Carolo Boſſo placet: REDIVIVIT AB HOSTE. Eorum hoc ſymbolum eſt, qui hoſtium malevolentiâ jactati, clariores evadunt, & perſecutionum arma in gloriæ ſuæ inſtrumenta, metamorphoſi auſpicatiſſimâ, convertunt. *Etenim frequenter fit*, inquit Joannes Silveira, *quòd, dum inimici in opera noſtra invehuntur, inde magis clareſcant & extollantur: & quò magis noſtra facta ſuo vituperio obſcurè appetunt, eò illa illuſtriora & glorioſiora reddunt.* Hoc ipſo argumento S. Gregorius Papa amicorum ſuorum quempiam ſolatus, dicebat: *Ignis flatu premitur, ut creſcat.*

Calamitas utilis. — *Jo. Silveir. lib. 5. in Evang. cap. 1. Quæſt. 21 num. 145.* — *S. Greg. lib. 6. Epiſt. 27.*

57. Homo, ad gloriæ ſplendorem aucupandum, ſuis ſtudiis nimium quantum affixus, & ob legendi aſſiduitatem proprias vires extenuans, Carolo Rancato authore, candelam accenſam imitatur, quæ ab eodem igne & illuſtrari & conſumi ſolet. Unde lemma: LUCE PERIT SUA. Veriſſimè adeò dixit S. Gregorius Papa: *Amant perverſi homines pro hujus mundi gloria tribulationes, cunctiſque pro eâ ſudoribus libenter ſerviunt, & gravium laborum jugo devotiſſimè colla ſubmittunt.* Porrò quemvis ambitioſum hi characteres deſcribunt, qui loco illuſtriore collocandus, facultates ſuas omnes in aulis profundit, & & tandem ad incitas redigitur. His non abſimiles ſunt, qui militaris gloriæ deſiderio ſtimulati, per iniquam ſortem & vitâ & victoriâ excidunt. In horum numero jure recenſeas famoſum Belliducem Judam Machabæum; cùm enim contra viginti millia peditum, & duo millia equitum exiguam octingentorum militum catervam educeret, nec è communi omnium conſilio aliud vitæ conſervandæ remedium niſi è fuga ſupereſſet, ille tamen ne gloriæ ſuæ vel minimam labeculam aſpergeret, claſſicum canere, ac pugnam ordiri voluit, donec generosâ morte extinctus ſit; utì Machabæorum Hiſtoria prolixè memorat.

Litteratus. — *S. Greg. in Moralibus.* — Ambitioſus. — Miles. — *Mach. lib. 1. cap. 9.*

58. Ab extinctæ candelæ illychnio ingratus fætor, ac denſus fumus evaporat Unde lemma: CUM FUMO FOETOREM. Homo tam ſuperbus, quàm laſcivus, omnium nauſeam adverſùm ſe provocat. Antiochus fumum ſuperbiæ adeò craſſum exhalabat, ut Deo æqualem ſe jactaret: at ſimul mephiti adeò horrendâ fætebat, ut circumſtantium naribus eſſet intolerabilis. *Qui ſibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, ſupra humanum modum ſuperbiâ repletus, nunc humiliatus ad terram in geſtatorio portabatur, ut odore etiam illius, & fætore exercitus gravaretur.* Compendio Magnus Auguſtinus dixit: *Superbiæ vitio nihil eſt immanius.*

Superbus & Laſcivus. — *2. Mach. 9. 7. &c.* — *S. Aug. l. 2. cont. Acad. cap. 8.*

59. Can-

59. Candela extincta ac fumigans à D. Jo. Baptista Mazzoleno epigraphen recepit : POST LUCEM PUTOR. Vel ipsius candelæ ore : POST LUCEM PUTEO. Illum hoc Emblemate significabis, qui in obeundi muneris sui principio aliquam quidem virtutis ac gloriæ lucem sparsit; tandem verò miserè contaminatus, in turpissimum & abominandum fœtorem desiit. Lucifer vitæ suæ rationem inter cœlestes radios exorsus, paulò post in sulphuris tartarei putorem degeneravit. Judas, Collegio Apostolico associatus, in illius encomii partem venerat: *Vos estis lux mundi.* At tandem *crepuit medius*, & Palæstinæ campos infami suo fœtore contaminavit. Sic nimirum, Senecâ teste: *Turpe est, cedere onere, & luctari cum officio, quod semel cœpisti.*

Incipere benignè, & malè finire.

Matt. 5. 14. Act. 1. 18.

Senec. Ep. 1

60. Quibusdam ad candelam extinguendam emunctorii loco ipsummet deservit candelabrum, quo ea paulò ante sustentabatur; dum nimirum candelam intra candelabri superiorem cavitatem suffocant. Unde lemma: CHIMI DIEDE IL SOSTEGNO, ECCO M'ESTINGUE. Seu, si mavelis, extinctam candelam gemino hoc verbo æquivoco afficies: SUSTULIT, ET SUSTULIT. Quorum primùm *sufferre*, alterum *tollere* seu auferre significat; juxta celebre illud distichon:

Quis neget Æneæ magnâ de stirpe Neronem?
Sustulit *hic Matrem*, sustulit *ille Patrem.*

Regium ministrum, paulò ante à Principe elevatum, postea verò occisum, hæc imago spectat. Ita Aman ab Assuero ad primos regni honores evectus, tandem è patibulo infamis pependit. Verissimè Magnus Augustinus: *Inanis gloria hujus sæculi fallax est suavitas, & infructuosus labor, & perpetuus timor, & periculosa sublimitas: Initium sine providentia, finis cum pœnitentia.* Emblematis mentem hoc epigrammate explicat Carducius:

Minister Principis.

S. August. in Psal. 149.

Quod candelabrum flammantem sustulit ignem,
Ardentem pariter sustulit ecce facem.
Gloria Seiano sic unde refulsit in aula,
Nox probrosa simul prodiit inde necis.

61. P. Henr. Engelgrave, candelam ardentem, dum extinctis aliis lucem impertitur, hoc Lem. exornavit: FESTINA EXTINCTOS REDDERE LUCI. Nimirum sanctam illorum charitatem innuit, qui animabus in purgatorio, ad cœlestis gloriæ lucem promovendis, opportuna & assidua suffragia ferunt. In hanc rem accommodatè Salomon: *Festina, suscita amicum tuum.* Et S. Jo. Chrysostomus: *Defleamus defunctos, juvemus eos pro viribus, procuremus eis aliquid auxilii. Quomodo, quâve ratione? Precantes adhortemur & alios, ut pro illis orent, pauperibúsque indesinenter pro illis eleëmosynas demus.*

Suffragia pro defunctis.

Prov. 6. 3. S. Chrysost. in morali Hom. 3. Epist. ad Philipp. cap. 1.

62. P. Bartholomæus Pancerus, Augustinianus Excalceatus, candelam accensam hoc lemmate sistit loquentem: LAMIA LUCE MI STRUGGE. Id est: PROPRIA ME DESTRUO LUCE. Ita hominis superbi scientia, tametsi sub mundi oculis nonnihil scintillet, denique tamen obscura corruet, & charitatis splendore destituta excæcabitur. De hac mortalium sorte dilucidè pronuntiat Apostolus: *EVANUERUNT in cogitationibus suis, & OBSCURATUM EST insipiens COR eorum. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt*, Beda, S. Augustini vestigiis nixus, in hunc locum ait: *Quod curiositate invenerunt, superbiâ perdiderunt, &c.*

Superbus scientificus.

Rom. 1. 21.

Beda in hunc loc.

63. Candela, dum suum noctu in conclave immittit lumen, omnia illustrat, & splendentia reddit, quæ ad ornatum peristromata stragulaque, auro intexta, parietes vestiunt. Eâ autem absente, quanquam pretiosissimo auro atque argento omnia obducta sint, in caligine omnis splendor jacet, nec cognosci potest decus, quod ad loci hujus ornamentum pertinet. Unde candelam, in conclavi ardentem, hoc epigrammate insignivit Serenissimus Philotheus: DUM SPLENDET, ET OMNIA SPLENDENT. Haud aliter ubi gratia Divina nobis affulget, omnia in actionibus nostris splendent, & decus nobis lætitiamque ex illa benignitate communicant. Sed ubi dignissimum nobis aufert sui auxilii vultum, tum veluti nocte & tenebris sepulti, nullam magis cognoscimus jucundis in rebus inesse dulcedinem, inquietoque dolore anxii, agnoscimus præsentiam Divini Numinis unicum vitæ nostræ esse solatium, sine quo nihil nobis amœnum, sed cuncta videntur mortua, quæ aliàs maximo prosecuti fuimus amore. Unde Theologorum Apex Augustinus: *Ad Deum securus perveniam, si in finem usque sua gratia non deserat.* In rem præsentem canit Symbolographus:

Grat. Dei.

S. A... serm. de T...

Nos tenebræ sumus, & piceâ caligine tecti;
Undique & ex nobis gratia nulla micat.
Sed mihi dum splendet tua lux, Deus, omnia splendēt:
Hinc lux grata mihi, vitáque grata venit.

64. Candela, intempestivo lucens die, inutili servitio consumitur; ubi verò extinguitur, ut ad meliores usus conservetur, incolumis manet, donec justo incensa tempore, caligantibus succurrat, & majori pereat commodo. Unde Serenissimus Philotheus candelam pinxit, quæ clarâ die ardens, per vicinam manum emunctorio extinguitur; cum lemmate: NE CONSUMATUR. Ita omne ingenium judiciumque nostrum conservari debent, ut non in otio & voluptate vitiosa terantur, aut immaturo intempestivóque usu conficiantur. At ubi Deo placuerit, Divinâque gloria exegerit, ut fulgeas, ut splendeas, tum demum exerendus est ingenii vigor, intendendum animi robur, ut cum justa laude & gloria vitam extendas. Chrysostomus illud Matthæi explicans: *Qui unum talentum acceperat, abiens fodit in terram, & abscondit pecuniam Domini sui*, ait: *Abscondere talentum in terra est, acceptum ingenium in terrenis actibus implicare, & non lucrum spirituale accipere.* In rem præsentem canit Emblematis Author:

Lab... utili...

Ing...

Ma... 18. S... [illegible] in h... locu...

Sæpè Deus non vult, ut lux tua splendeat illo
Tempore, sed radios subtrahit ille tuos.
Ille scit optatam, quâ lux tua splendeat, horam,
Commodior cœptis quæque futura tuis.
Fide Deo, dabit ille tibi, si tempus, honorem;
Si non hoc, alio tempore magnus eris.
Quidquid agis, Deus alme, placet, non obloquor astris,
Sed quâcunque venis luce, paratus ero.

65. Candelæ lumen, Soli obversum, haud lucet, sed vix ejus parva cernitur flammula, quæ umbram, grandiorem de se, quàm luminis claritatem spargit. Unde candelæ lumen adverso sereno Sole ardens, epigraphen sustinet: QUID ILLUD IN ILLO. Homines, dum suam cum Deo comparare nituntur virtutem, videbunt umbram parvitatis suæ adhuc magis extendi; nam Divinæ præsentiæ Sol, ubi illustribus suis radiis hæc inferiora tangit, omnem aufert obscuritatem, clandestinamque mentis nostræ detegit superbiam, quæ per insolentem obstinationem animata, suo ea exequi conatur judicio, quæ longè supra potestatem Deus posuit. S. P. Augustinus: *Hæc est tota scientia magna hominis, scire quia ipse per se nihil est; & quoniam quidquid est, à Deo, & propter Deum est.* Accommodatè Serenissimus Philotheus canit:

S. A... Psal.

Aspice

Aspice inexhaustum fœcundo lumine Phœbum,
Et clarum toto grandius orbe jubar.
Aspice & exili flagrantem lumine tædam,
Exiguâ radios spargere luce suos.
Quàm levis hæc Phœbo fulgente est flamma? Quis ausit,
Sol, lucem hanc radiis æquiparare tuis?
Tu Deus, es toti Sol unus & unicus Orbi.
Nos scintilla levis, cœlitùs orta, sumus.

66. Candela in conclavi, multis speculis decorato, lucens, singulis illis splendorem affundit, & suo ex lumine micantia reddit. Emblemati subscripsit Serenissimus Philotheus: UNIUS AB LUCE. Ita Pietas omnibus virtutibus suam communicat excellentiam, ut insigniori emicent splendore, hujus gavisæ ope. Nam sine hac nullum amplius constantia habet nomen, sed brevi in stultam audaciam, aut contumaciam degenerat, amicitia vel in odium internecinum, vel in vesanum convertetur amorem: liberalitas sive ad prodigalitatem, sive ad pudendam avaritiam descendet: Justitia aut nimiâ corrumpetur indulgentiâ, aut multâ severitate exosam se reddet, &c. Rectè S. Petrus Chrysologus: *Penes Deum nec pietas sine justitia est, neque*
5. *sine pietate justitia: nec sine pietate cœlesti sensus habetur. Æquitas sine bonitate sævitia est, & justitia sine pietate crudelitas est.* Emblematis sui & Author & Interpres canit Philotheus:

Inconcussa meum celebret constantia nomen,
Et laudet leges Æacus ipse meas,
Nulla tamen vero virtus se tollet honore,
Ni nostrum pietas fulciat una decus.

67. Candelæ splendentis lux nunquam ita potest, obducto panno velari, quin suos transmittat, conservetque radios. Emblemati hanc subjunxit epigraphen Serenissimus Philotheus: ET OBDUCTA LUCET. Ita veritatis splendor transit nubem illam, quam impietas illi obvolvit. Veritas enim, clarissimo comparanda lumini, nunquam extinguitur: perpetua ipsius lux est, quæ nullo obduci potest tegumento, Solem serenitate antece-
4. dens. Disertè Magnus Augustinus: *Veritatis & sapientiæ pulchritudo nec multitudine audientium constipata excludit venientes, nec peragitur tempore, nec mitigatur locis, nec nocte interrumpitur, nec umbrâ intercluditur, nec sensibus corporis subjacet.* Rursum canit idem sapientissimus Philotheus:

Undique prætenso candela tapete refulget,
Et spargit radios ad latus omne suos.
Si te posse putas omnem præcludere lucem,
Desipis, illa suum mittit ubique jubar.
Non poterit penitus tolli lux aurea Veri,
Tecta suum spargit semper in castra decus.
Si tegitur, premiturque diu, tamen illa resurgit,
Et tandem è nigra nocte sepulta redit.

68. Candelæ ardenti subscripsit Catsius: SI NIMIS EMUNGAS, EXTINGUITUR. Nempe vires nimiâ curâ, studio, labore, vel amore enerves, obruuntur. S. Gregorius Papa: *Cessationem Dominus à mundi laboribus imperat, sanctæ quietis dulcedinem persuadet, & tamen vesana iniquorum mens plus se assequi aspera carnaliter, quàm tenere blanda spiritualiter gaudet: plus acerbitate fatigationis, quàm quiete dulcedinis pascitur.*

CANDELA SUB VITRO.

69. QUantumvis conjurato impetu adversùs candelam irruant venti, eam tamen vitro coopertam extinguere aut præcipitare nec quidquam possunt. Ut adeò candela, sub vitri propugnaculo posita, hanc è Salomone gnomam opportunissimam gerat; NON EXTINGUETUR. *Prov 31. 18.* Ita omninò virtutis splendor ab homine justo diffusus, inter omnes calamitatum procellas intactus persistit. *Justus afflictus.* Opportunè S. Ambrosius: *Qui cum gravissimo licèt dolore luctetur, non se miserabilem præbet, sed ostendit tanquam in laterna lumen, etiam inter asperas procellas & gravissimos flatus suam lucere, NEC EXTINGUI posse animi VIRTUTEM.* *S. Ambr. l.1. de Jacob c. 8.* Certè Religiosus, intra cœnobii sui mænia assiduus, spiritualem virtutum splendorem, tametsi mundo ac tartaro infremente, illibatum traducit; atque adeò *Non extinguetur.* *Religiosus solitarius.*

70. Candela, vitro munita, nullas splendori suo tempestates aut cœli injurias metuit. Unde lemma: TUTA PATET. Ita virtutis ac meritorum splendor de mortuis sine periculo divulgari potest; quippe quòd nullo amplius superbiæ afflatu infestandi, suomet sepulchrali marmore, vel, ut Ægyptiis consuetum erat, vitreâ suâ tumbâ protegantur. *Virtus in mortuo laudanda.* Præclarè de S. Eusebio dixit S. Maximus: *Lauda post vitam, magnifica post consummationem. Duplici enim ex causa utilius est hominum magis memoriæ laudem dare, quàm vitæ, ut illo potissimum tempore merita sanctitatis extollas, quando nec laudantem adulatio movet, nec laudatum tenet elatio.* *S. Maxim. Hom. 59.*

71. Candelam accensam, ac vitro coopertam, hoc lemmate afficis: ET LATET, ET LUCET. Verbis è Martiali desumptis, ubi de formicâ, intra ambaram congelatâ, canit:

ET LATET, ET LUCET phaëtontide condita gutta.

S. Joannem Baptistam hoc Emblema concernit, qui inter sylvarum horrores, ac obscuras eremi cavernas victitans, amplissimum sanctimoniæ lumen, totâ obstupescente Palæstinâ, diffudit. *S.Jo.Bapt.* De hoc Thomas Stapletonus: *Quemadmodum candela accensa, etiam in carcere conclusa, per rimulas tamen lumen emittit, sic Joannes, qui erat lucerna ardens & lucens, charitatis suæ ardorem foras emisit.* *Tho. Stapl. Dom 2. Ad. n. 2.* Porrò quivis bonus Religiosus, aut modesta Virgo, quò majore studio in solitudine sua delitescunt, tantò humanis oculis se præbent clariores. *Religiosus. Virgo.*

72. Tametsi ventorum agmina adversùs candelam accensam tumultuentur, illa tamen vitro suo, ceu vallo, munita, incolumis ac tranquilla persistit. Unde illam hoc epigrammate spectandam proposui: SUB TEGMINE TUTA. Virtus, modestiæ velo cautè ac sedulò custodita, omnes hostium insidias quieta ridet. *Virtus abscondita.* Optimum S. Ambrosii consilium est: *Nemo ergò hìc fulgere quærat, nemo sibi arroget, nemo se jactet. Nolebat se Christus hìc cognosci, nolebat prædicari in Evangelio nomen suum, cùm in terris versaretur: venit, ut lateret seculum hoc. Ergò nos simili modo abscondamus vitam nostram Christi exemplo, fugiamus jactantiam, prædicari non expectemus.* *S. Ambros. lib.3. Offic. cap. 5.*

73. Candelæ accensæ, ac vitro copertæ, inscripsi: TEGMINE CLARIOR. *Meritum proprium.* Dicere volebam: Sicuti candela vitreo sub tegmine longè est splendidior, ita hominem sanctum, ad terrenam dignitatem sublevatum, proprio suo lumine potiùs, quàm exterâ illâ dignitate relucere. Vel certè, sicuti candela accensa, vitro cooperta, magis resplendet, quàm si operculo illo careat, ita personam Religiosam, in claustro suo delitescentem, æstimatione ac gloriâ longè majore haberi, quàm per mundi oculos liberè divagari solitam. *Religiosus solitarius.* *Opus absconditum, luce nitet splendidius,* inquit luculento testimonio S. Nilus. *S. Nil Orat. 7. de inani gloria.*

74. Vi-

Virtus præserva ta à vana gloria.

74. Vitreum operculum candelam accensam AB AURA, NON A VISU tutatur. Tametsi enim aëris injurias prohibeat, splendores tamen transfusos à circumstantibus videri nihil impedit. Ita omninò sanctimoniæ ac virtutum nostrarum candela omnem emendicatam plausûs humani auram procul amovere, & simul amplissimum optimi exempli splendorem in alios diffundere debet. S. Bonaventura illam S. Lucæ præceptionem interpretatus: *Et lucernæ ardentes in manibus vestris*, ait: *Lucerna ardens abscondit lumen à vento, sed non à visu; sic bona opera comparantur lucernæ. Quia sic debet opus esse in publico, quatenus intentio maneat in occulto; sic velit homo aliis dare exemplum virtutis, ut tamen non quærat minimum transitorii favoris.*

S. Bonav. Luc. 12. 35.

CRIBRUM POLLINARIUM.

Cap. VII.

75. ACademia Furfuracea Symboli universalis loco cribrum præfert, cum lemmate: IL PIU BEL FIOR NE COGLIE. Id est: PURIORA LEGIT. Studiosis consuetum esto, documenta è libris nobiliora, & notatu magis digna seligere. S. Gregorius Papa Magni Augustini volumina farinæ florem, sua verò furfurem cognominavit. Unde ab Innocentio, Africæ Præfecto, rogatus, ut operum suorum copiam exhiberet, respondit: *Si delitioso cupitis pabulo saginari, B. Augustini opuscula legite; & ad comparationem similaginis, nostrum furfurem non quæretis.* Eodem Emblemate hominem, meritis illustrem, ac vitâ suâ gloriosissimè defunctum exornabis; verissimum enim Justi Lipsii effatum est: *Deus ille optimus, optima ferè ad se trahit.* Id quod jam in ipso mundi exordio compertum erat, quando Divina fata non quidem Adamum & Evam, labis originariæ reos; nec invidum ac flagitiosum Cainum; sed Abelem, virginitatis, sanctimoniæ & religionis flore insignem rapuêre.

Studiosus. In morte. *Just. Lips. Centur. miscell. Ep. 29.*

76. Farinæ flos è cribro agitato decidit, furfure, cæteroque ignobiliore purgamento in locum superiorem reservato. Unde lemma: SINCERA SUBSIDIT. Verbis è Virgilio mutuatis:

Virgil. in moreto.

Subsidit sincera, foraminibusque liquatur.
Emendata Ceres.

Certè anima, quò majore puritatis & sanctimoniæ pretio dotata, tantò demissiore loco vel se ipsam collocat, vel malevolorũ odio deprimitur. Chrysostomi dictum est: *Sancti, ipsi quando quopiam cumulatiore potiuntur honore, tunc demissiùs se dejiciunt.*

Virtus cum humilitate. *S. Chrys. sost. in Isa. 6.*

77. Tanta cribri agitati versùs homines est beneficentia, ut farinæ florem ac similaginem in illorum usum per setas suas liberalissimè dispergat, solis fæcibus, furfure, cæterisque crassioribus purgamentis sibi reservatis. Unde D. Carolus Bossus cribro agitato, ac siliginem depluenti, subscripsit: MIHI DETERIUS. Prædicatorem illum hâc cribri icone intellexeris, qui documenta nobilissima ac saluberrima in suos auditores dispensat, ipsomet interea flagitiorum furfurem cum porcis gluttiente. Huic acerbè improperans Apostolus, ait: *Qui ergo alium doces, te ipsum non doces?* Eidem justè indignatus S. Bernardus, *Monstrosa res*, inquit, *lingua magniloqua, & manus otiosa; sermo multus, & fructus nullus; vultus gravis, & actus levis.* Et S. Gregorius Papa: *Nullum autem puto, fratres charissimi, ab aliis majus præjudicium, quàm à Sacerdotibus toleras Deus: quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla pravitatis: quando ipsi peccamus, qui peccata compescere debuimus, &c.*

Prædicator vitiosus. *Rom. 2. 21. S. Bern. de Consid. ad Eugen. l. 2. S. Greg. Hom. 17. in Luc.*

78. Quò angustius fuerit cribri reticulum, tantò farinam ejectat nobiliorem ac puriorem. Unde cribrum, à geminis manibus agitatum, epihraphen ostentat: PER ANGUSTOS MELIOR MEATUS. Ita hominis justi anima, quò gravioribus calamitatum, tantò cœlis illabitur candidior. Salvianus; sororem suam Catturam ægrè decumbentem solatus, *Gaude*, inquiebat, *alumna Christi, semper quidem simplicis, & quieta, sed nunc MAGIS DEFÆCATÆ tua mentis, & libera ostium aperiri, quantò imbecillior corpore, tantò purior sensu vincentibus carnem tuam morbis, mente vicisti.* Cæterùm etiam doctrina candorem tantò meliorem sortitur, quantò in publicis exercitationibus magis fuerit exagitata & discussa.

Justi afflicti. *Salv. ad S. rem.* Doct[rina] imp[...]ca.

CRUMENA.

Caput. VIII.

79. CRumena, pecuniis turgida, authore Abbate Ferro epigraphen sustinet: RETINET AD USUM. Ita homo prudens suas divitias non quidem idoli loco habet, ac veluti immutabiles adorat, sed eas, tempore ac loco opportuno in utilitatem sive temporalem sive spiritualem erogandas, asservat. Magno Augustino teste, *Illius aurum & argentum, qui novit uti auro & argento: nam quod justè non tractat, justè non tenet.* Et S. Joannes Chrysostomus: *Omnes usum divitiarum habemus, dominium verò nullus; etsi quod dominium haberi potest, illi planè habent, qui & usum earum contempserint, & fruitionem deriserint.*

Div[itiæ] pr[...] *S. A[ug.] ho[...] S. C[hrys.] ...*

80. Miles quidam Valentianus, cum recentem suam sponsam virginitatis flore exutam reperisset, Emblematis loco crumenam pinxit, pecuniis vacuam, & hoc lemmate loquentem: NON TENGO FLORINES. Id est: FLORENIS CAREO. Francisci Petrarchæ parænesis est: *Pulchra, dum limen subit, subire debet animum illud Satyrici: rara est adeò concordia forma atque pudicitiæ.* Et paulò pòst crebras injurias, maritis à conjugum fragilitate inferri solitas, expendens; *Usitatus dolor*, inquit, *vetus injuria, nec minùs crebra. Vix crebrior conjugii, quàm adulterii usus est, &c.* Et ut Vestales, aliasque, longo numero à Petrarcha adductas, taceam, intuere, obsecro, Semiramidem, Helenam, Pasiphaën, ac cætera adulteræ Veneris mancipia, in Historiis passim obvia. Porrò hypocrisis & vana gloria huic Emblemati plurimum affines sunt; quippe quæ, instar vacuæ crumenæ, internis virtutum ac meritorum opibus destitutæ, exteriorem tantùm illarum faciem ostentant. Appositè S. Nilus: *Ut pertusa crumena aurum custodire non potest, ita nec inanis gloria virtutis thesaurum.* Argumento non multum dissimili S. Isidorus Pelusiota de afflicta Ecclesia orthodoxa loquitur, quòd solo nomine tranquilla, internis dissidiis acerrimè laceretur. *Pacis quidem nomen ubique est, res autem ipsa nusquam; verùm Ecclesia fœminæ cuidam, quæ non ex antiqua felicitate excidit, ac signa tantùm habet, similis est: ornamentorum enim suorum THECAS & arculas HABET, OPIBUS autem SPOLIATA est.*

81. Sacculus, fomiti ac chalybi asservando destinatus, dum ab excitato igne consumitur, epigraphon tenet: HEU EX ME PRODIT. Idipsum de

de se pronuntiet, quisquis proprii sui mali author est. S. Joan. Chrysostomus: *Incendere vis aliquid alind; illud, quod admoves, priùs ardeat; nisi ardeat, non incendit: facula est, hanc faculam apponis, prior ardet, ut aliquid possit incendere? Malitia autem procedit ex te, & quem priùs vastat, nisi te?*

CULTER. NOVACULA.

Cap. IX.

82. Culter, supra cotem rotariam exacuendus, gnomam subjunctam habet: ACUOR IMMOTUS. Illum hæc idæa consimilem habet, qui è calamitatibus sibi irrogatis emendatur quidem, nullas tamen unquam in animo turbas aut motus sentit; ut adeò jure de se ipso canat:

Contra de me si rota
Fortuna empia, e severa,
E le mie glorie discemar procura,
Mà in van stride, e s' indura
La dispettosa, e fiera.
Che l' alma mia, intrepida, ed immota,
Quasi coltel, metr' ella più imperversa,
Su la cote, divien più acuta, e tersa.

In rem nostram dixit S. Petrus Chrysologus: *Omnis cordis aut corporis afflictio citra meritum & fructum salutis est, sine patientiæ condimento.*

83. Culter, pomo decorticando intentus, epigraphen sustinet: EXUIT EXUVIIS. Ita omninò calamitatum & Martyrii acies hominem quidem corporis sui exuviis spoliat, at simul, spectaculo Divinis oculis gratissimo, omnem ab illo vitiorum ferruginem exerit. In hoc argumentum S. Ambrosius: *Est gladius passionis, ut exuas corpus, & immolatæ carnis exuviis ematur tibi sacri corona martyrii.*

84. Culter lemmatis loco opportunè dixerit: SPLENDOREM, ET ACIEM. Ita Verbum Divinum, genuino sensu explicatum, & per Orbem universum resplendet, suoque acumine obstinata hominum pectora penetrat. Petrus Bercorius, illam Apostoli sententiam interpretatus, *Gladium salutis accipe, quod est Verbum Dei*, ait: *Sicut enim gladius habet SPLENDOREM ET ACUTIEM, sic Verbum Dei debet esse splendens & clarum per planum interpretationem, quandoque pungens & acutum per duram & asperam correctionem. Unde Ezech. 21. Gladius exacutus est & limatus; ut cadat victimas, exacutus est; ut splendeat, limatus est.*

85. Cultro geminum hoc verbum congruit: SECAT, ET SEPARAT. Verbum Divinum hâc imagine ceu ectypo expressum, vitia rescindit, & virtutes ab eorum illuvie separat. Hugo Cardinalis in illud Psalmi: *Accingere gladio tuo super femur tuum*, ait: *Gladius dicitur sermo Divinus, de quo Matth. 10. 34. Non veni pacem mittere, sed gladium. Et dicitur sermo Divinum gladius, quia RESECAT vitia, ET SEPARAT malum à bono.*

86. D. Aresius mutuum quorundam auxilium demonstraturus, duos cultros figuravit, qui mutuo attritu lævigati, hanc D. Pauli gnomam instar lemmatis prætulêre. ALTER ALTERIUS. Vel ut aliis placet: ACUIMUS, ACUIMUR. *Sicut enim ferrum aliud ferrum reddit acutum, sic* interprete Chrysostomo, *etiam catus charitatis facit augmentum. Lapis ad lapidem contritus ignem emittit; quantò magis anima, animæ commixta?* Dilucidè Salomon: *Ferrum ferro exacuitur, & homo exacuit faciem amici sui.* Id est, interprete Vatablo: *Ensis ensem acuit; ita vir exacuit iram amici sui.* S. Greg. Nazianzenus de maxima sua cum S. Basilio consuetudine disserens, ait: *Vitam actionesque omnes nostras dirigebamus, tum Divini præcepti ductum sequentes, tum alter alteri virtutis studium exacuentes: atque (nisi hoc arrogantiam dicere videar) uterque alteri norma, & amussis eramus, quâ rectum à pravo discernitur.* Naz. Orat. 20.

NOVACULA.

87. Novaculæ inscripsi: E FREGIA, E SFREGIA. Id est: ORNAT, ET ULCERAT. Detractoris indoles est, sub laudum involucro vituperia suggerere. Linguam hanc sceleratam acerbè exagitans Propheta Regius, ait: *Sicut novacula acuta fecisti dolum.* Hujus loci interpretem prolixum, & in rem nostram opportunum se offert S. Hilarius, quò benignum meum Lectorem remissum volo. Porrò Emblemate isto proditorem delineabis, qui favores ac benevolentiam ementitus, perniciem extremam creat. S. Ambrosius: *Nequitia arguit proditorem, eò quòd instrumentum hujusmodi* (novacula) *ad hominis adhibetur ornatum, & plerumque ulcerat. Si quis igitur prætendat gratiam, & dolum nectat, instrumenti hujus comparatione censetur.* Detractor. Psal. 51.4. S.Hilar. in hunc. loc. Proditor. S. Ambr. l.3.Offic. cap. 11.

88. Novacula luxuriantes ac vitiosas vultûs humani comas abradit, & pristinum ei decorem restituit. Unde lemma. DETRAHIT, ET DECORAT. Ita morbi & calamitates suam quidem peccatori humano quietem; ac membris sanitatem detrahunt; at prudenti tolerantiâ exceptæ, maximum animæ ornamentum conferre solent. Testes in hanc rem luculentos advoco S. Joannem Baptistam, S. Jacobum Apostolum, & S. Paulum, quibus carnificum gladii ac secures longè minùs detrimenti è præciso capite, quàm ornamenti è Martyrio ac æterna gloria generârunt. Magno Augustino teste: *Martyrum corpora habebunt magna ornamenta, in quibus passi sunt magna tormenta.* In hanc rem mei Carducii poësis est: Calamitas. Martyrium. S. Aug. serm 117. de Divers. in fin.

Detrahit, & decorat, dum membra novacula radit.
Christiades ornat sic Nero cæde furens.

89. Inter cæteram Emblematum congeriem à D. Carolo Bosso compositam ac collectam, novacula cernitur, quæ supra cotem rotariam lævigata, epigraphen Hispanam præfert: MASGANO. Id est: MAGIS ACQUIRIT. Henricum IV. Galliæ Regem hoc Emblema tum temporis spectabat, quando Rex Navarræ, universam Galliam in suam potestatem redacturus, rupto fœdere, injusta arma contra Henricum movit. Mens autem Emblematis erat, Principem illum invictissimum, fortunâ quidem imbecillem, ac viribus ditissimum, suas suorumque facultates omnes, in bello deperditas nihil æstimare, modò gloriosam summi Belliducis famam, & debitam regni tranquillitatem referret. Sicuti enim novacula supra cotem imminuta, desideratam aciem & illustrem nitorem, tametsi non sine aliqua ferri jactura, sortitur; ita Henricus post tot tolerata gravissima discrimina, tandem adversis hostium viribus nervos omnes incidit, & illustrissimas Provincias suis subjecit imperiis. Cæterùm etiam justorum animæ, durissimis calamitatibus attritæ, nihil unquam damni, sed contrà plurimùm splendoris & commodi referunt. S. Joannes Chrysostomus: *Animæ, quæ periculis, laboribus & ærumnis Dei causâ sunt expositæ, atque in ipsis enutritæ, ferro ipso, vel adamante solidiores fiunt ac generosiores, & ex eo, quòd assiduè vexentur, inexpugnabiles adversariis redduntur, & invictum quendam patientiæ ac fortitudinis habitum acquirunt.* Calamitas utilis. S. Joan. Chrys. serm. 14. de Divers. novi testam. locis.

90. Novacula in cote epigraphen à P. Masenio

tulit: OBTUNDIT, ET ACUIT. Idipsum scientia assolet, quæ multos simul & erudit, & superbiâ excæcat; uti Luthero, Calvino, aliisque hujus farinæ humoncionibus factum. Porrò tentatio & calamitas aliquam quidem tristitiæ fuliginem homini aspergunt, at simul ingenium acuunt, hominemque prudentiorem reddunt. S. Gregorius: *Tantò major fiducia mentem roborat, quantò hanc fortior pro veritate angustat afflictio.*

Scientia. Calamit. *S. Greg. in Moral.*

CUNÆ.

Cap. X.

91. HEroës congenitam habent suam excellentiam, & jam ab ipsis incunabulis prognostica minimè obscura suæ magnanimitatis edunt. Certè Hercules, cùm etiamnum infans in cunis vagiret, geminos serpentes tenellis manibus strinxit ac disrupit. Ut adeò illum D. Didacus Saavedra opportuno hoc lemmate insigniverit: HINC LABOR, ET VIRTUS. Verissimè dixit Horatius:

Natales.

Fortes creantur fortibus.

Et Cassiodorus: *Bona certa sunt, quæ fidem ab exordio trahunt, dum origo nescit deficere, quæ consuevit radicitùs pullulare.*

Cassiod. l. 2 Epist 15.

92. Cunis fluctuantibus, suavissimam quietem capiunt infantes. Unde lemma à Jacobo Fioravanto cunis inditum: IN MOTU QUIES. Ita Studiosi, mercatores, aliisque negotiis distenti, voluptatem ac quietem inter labores gratissimam sentiunt. Verissimè S. Gregorius Papa: *Quibusdam nihil est laboriosius, quàm si eis præcipiatur, ut in hujus mundi actibus non laborent.* D. Gregorius Brunellus:

Labor.

Dum strepit, & volvit, dulci dat membra quieti,
Et lassos artus cuna sopore levat.
Quod virtus, quod Dia movet sapientia pectus,
In medio hoc motu detinet alta quies.

93. Cunis hanc præfiges epigraphen: ARRHA SEPULCHRI. Eâ enim conditione nascimur, ut paulò post moriamur. Apposité cecinit Marinus, Poëta Italus:

Vita mortalis.

De la cuna à la tomba, e un brieue passo.

S. Hieronymus, ad illud Sapientiæ oraculum reflectens: *Unus introitus ad vitam, & similis exitus,* exclamat: *O angustum & satis anxium tempus vitæ mortalis, ubi cum initio nominatur & finis. Initium nostrum cum fine suscipimus.* Tertul. asseverat, fascias, quibus infantes religantur, feralis lintei præludia esse, *Involvitur infans pannis, velut sepulturæ involucris initiatus.* Unde sancti Magi ad Christi cunabula non sine mysterio detulêre myrrham, cadaveribus curandis adhiberi solitam; significârunt quippe, cunas expressum sarcophagi proscenium esse. Optimè canit Manilius:

S. Hier. To 8. Ep. 6. ad Amicum ægrot.

Nascentes morimur, finisque ab origine pendet.

EMUNCTORIUM.

Cap. XI.

94. EMunctorium, candelæ emungendæ applicatum, epigraphen tenet: REDDET CLARIOREM. Ita sancti Martyres, carnificum ferro truncati, clarissimum supremæ gloriæ incrementum sunt adepti. Præclarè Olympiodorus: *De multis una est causa, cur malis JUSTI DILANIENTUR; UT quæ eorum VIRTUS latebat, MAGIS illuminata foras EMINEAT, atque appareat.* Eodem Emblemate correctionem fraternam significare licet, quæ prudenti acumine applicata, luxuriantes vitiorum mucos ab anima præscindit.

Martyres. *Olympiod. argum. in Job.* Correctio.

95. Fuit, qui emunctorium hoc epigrammate signaret: NOXIA DEMIT. Calamitatum eadem in nos effecta sunt; nam à Deo immissæ, animam nostram ab omni vitiorum squalore expurgant. Explicatissimè meus S. Laurentius Justinianus de calamitate ait: *Ipsa est, quæ fæcem totius voluptatis abstergit; ipsa est, quæ limpidissimas animas Deo reddit.*

96. Candela, dum emungitur, aliquam sui partem quidem amittit: at in tantillæ jacturæ vicem magnum splendoris incrementum capit. Ut adeò lemmatis loco opportunè dixeris: PERDENDO AQUISTO. Seu: DUM AMITTO, ACQUIRO. Ita Eleëmosynarius è divitiis, in egenos distributis, quæstum facit amplissimum. Item persona afflicta sanitatis, opum, aut alterius commodi terreni detrimentum cum æterno cœli præmio sapientissimè commutat. Tanti promissi vadem habeto Magnum Augustinum: *Quantò in hoc sæculo persecutionibus, PAUPERTATE, inimicorum potentiâ, vel morborum crudelitate fuerimus AFFLICTI: tanto post resurrectionem in futuro MAJORA præmia CONSEQUEMUR.*

FENESTRA CANCELLATA.

Caput XII.

97. HOc reticulum, ex assulis decussatim implicatis contextum, fenestris præfigi solet, ut inobservatus quosvis transeuntes perspicere queas. Unde Lucarini lemma: VIDET INVISUS. Haud aliter Deus, tametsi oculos humanos effugiat, eorum tamen operationes omnes penitissimè arbitratur: ut adeò anima sancta hanc Divinæ Sponsæ commonitionem sibi assiduò ingerere debeat: *En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.* S. Nilus: *Nihil,* inquit, *latet Judicem, frustrà ergò peccare conamur, ut lateamus Judicem.* Præclarè in rem nostram Orpheus de Deo canit:

Unus est, & per se existens, qui cuncta creavit,
Inque his ipse exstat: nulli è mortalibus unquam
Lumine conspectus, mortales conspicit omnes.

98. Reticulum, è viminibus contextum, faciem à nimio ignis ardore tuetur. Unde lemma: COMMODUM, SINE INCOMMODO. Hominis prudentis est, etiam ex incommodis, in suam perniciem structis, emolumentum aliquod posse eruere. Eandem præceptionem observet velim, quisquis profanis libris evolvendis dat operam; veneno quippe procul rejecto, ea duntaxat in suos usus convertat, quæ vitam ac mores ritè formandos promovent. Providè S. Gregorius Nazianzenus: *Debes sapienter ex eis colligere, quæcunque sunt utilia, contraque solerti judicio vitare, quidquid in singulis est noxium.*

FILORUM CONGERIES SUPRA HARPEDONEM.

Cap. XIII.

99. FIlorum congeries supra harpedonem, authore Abbate Ferro, hanc epigraphen sustinet: DEL MIO GIRARE ALTRI RACCOGLIE IL FILO. Id est: ALIIS IPSA LABORO. Idipsum queruntur illi, quorum labores non proprii, sed aliorum commodis destinantur. *Detestatus sum,* inquiebat non sine dolore Salomon, *omnem industriam meam,*

meam, quâ ſub Sole ſtudioſiſſimè laboravi, habiturus hæredem poſt me, quem ignoro, &c. ſeu ut Chaldæus traducitur: *Odi labores, qui me in hac vita ſub Sole verſârunt: quod enim relinquetur Roboam filio meo, qui mihi in regnum ſuccedet, inſurgens Jeroboam ſervus ejus auferet, &c.* S. P. Auguſtinus: *Avarus eſt cæcus; credendo enim dives eſt, non videndo. Amas pecuniam, ô cæce! quam nunquam videbis, cæcus poſſides, cæcus, moriturus es, quod poſſides, hic relicturus es.* Anxiè hanc calamitatem deploravit Virgilius, quando è gratioſo ingenii ſui partu nihil præter labores retulit, alio, in honoris recipiendi vicem irrepente:

Hos ego verſiculos feci: tulit alter honores.
Sic vos non vobis nidificatis aves:
Sic vos non vobis mellificatis apes,
Sic vos non vobis vellera fertis oves,
SIC VOS NON VOBIS fertis aratra boves.

LATERNA.

Caput. XIV.

100. LUmen, inter laternam accenſum, ſplendorem ſuum per oſtiolum ipſius clauſum ſpargit. Unde D. Carolus Boſſus lemmatis loco ſubſcripſit: ET LATENS ERUMPIT. Vel ut alii: LUCET VELATA. Ita veritatem quamlibet occultatam, tandem ſuâ ſponte in apertam lucem prodire indies experimur. Tullius exclamat: *O magna vis veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiam, contraque fictas omnium inſidias facilè per ſeipſam defendat.* Virtus quoque, tametſi modeſtiæ velo cooperta, radios ſuos ampliſſimè ſpargit. Caſſius & Brutus, licèt publico funere nunquam circumducti, Cornelio Tacito aſſerente, *eo ipſo præfulgebant, quòd non viſebantur.* Certè, S. Alexii gloria mirum è latente virtute incrementum cepit. Franciſcus Remondus de illo canit:

Ipſe ſua Dominus ſervit peregrinus in aula,
Et proprias inter gaudet egenus opes.
Ignati major laus eſt, & gloria, Alexis
Nunquam tam celebris, ni latuiſſet, erat.

Peccatum, tametſi omni ſtudio occultatum, tandem adeò increbreſcit, ut palam ab omnibus cognoſcatur. Seneca:

---------- *Et incluſus quoque*
Quamvis tegatur proditur vultu furor.

Et Ovidius:

Heu quàm difficile eſt crimen non prodere vultu!

101. Lumini, intra laternam clauſo, inſcripſêre: LATEAT, ET LUCEAT. Innuebat videlicet, virtutes noſtras debere eſſe intentione occultas, & operatione publicas. S. Gregorii Papæ conſilio: *Sic ſit opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto; ut & bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, quâ ſoli Deo placere quærimus, ſemper optemus ſecretum.* Eidem Emblemati nonnemo hanc epigraphen ſubdidit: ET LATET, ET LUCET. Verbis è Martiali deſumptis, ubi de ape, intra ambaram congelata, canit:

Et latet, & lucet Phaëtontide condita gutta,
Ut videatur apis nectare clauſa ſuo.
Dignum tantorum pretium tulit illa laborum,
Credibile eſt, ipſam ſic voluiſſe mori.

Enimverò virtus nunquam ita arctè ſe abſcondi patitur, quin ſplendorem ſuum transfundat. S. Nili acroama eſt: *Opus abſconditum luce nitet ſplendidius.*

Mundi ſymbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. II.

102. Candela accenſa, & intra laternam undique clauſa, epigraphen ſuſtinet: ARDET, NON LUCET. Idipſum de igne, ſub cineribus ſepulto, pronuntiare licet; eſtque idea, illorum propria, qui amoris aut odii affectum, in animo ſuo conceptum, occultare nôrunt. Abbas Grillus Mariam Virginem, è filii ſui morte plurimum afflictam introducit; veluti lumini illo Divino, crudeliſſimâ morte quidem extincto, at intra ipſius pectus etiamnum intenſiſſimè ardenti, in hæc verba loqueretur: Amor abſconditus.

Mio foco, s' io ti miro
Ala luce, ti veggio eſtinto, ahi laſſa,
E cio l' alma mi paſſa;
Mà s' io guardo al mio core,
Vivo ti provo à l' amoroſo ardore.
Se come in me tutt' ardi, in te ſplendeſſi,
Sarian felici gl' infelici ampleſſi.

Porrò Prædicator ille hâc imagine repræſentatur, qui ad alios convertendos ardentiſſimè quidem concionatur, at exemplo ac vitâ propriâ totus obſcurus & vitioſus eſt. S. Gregorio teſte: *Lex ipſis prædicatoribus impoſita eſt, ut ipſi vivendo illuminent, quæ loquendo ſuadere feſtinant.* Prædicat. S. Greg. in Paſtoral.

103. Chriſtum, etiamnum in Mariæ Virginis utero deliteſcentem, S. Joannes Baptiſta habuit penitiſſimè exploratum; haud ſecus atque lumen ſplendore ſuo laternam penetrans, omnium oculos incurrit. Emblemati ſubſcripſit Alcibiades Lucarinus: ET ABSCONDITUM NOTESCIT. Vel ut D. Areſio placet: LATENS NON LATET. Seu: EX ABDITO MICAT. Amor in Chriſti pectore ſuccenſus, S. Bernardo teſte, per ſacrorum vulnerum fiſſuras clariſſimè tranſparebat. *Patet arcanum cordis per foramina corporis: patet magnum illud pietatis ſacramentum: patent viſcera miſericordiæ Dei noſtri. Quidni viſcera per vulnera pateant? In quo enim clarius, quam in vulneribus tuis eluxiſſet, quòd tu Domine ſuavis & mitis es, & multæ miſericordiæ?* S. Hieronymus de Paula Romana ait: *LATEBAT, ET NON LATEBAT. Fugiendo gloriam, gloriam merebatur, quæ virtutem quaſi umbra ſequitur, & appetitores ſui deſerens, appetit contemptores.* Atque adeò virtus, quantumvis abſcondita, nunquam abſcondi poteſt. Ovidius: Chriſtus in ventre Matris. Chriſtus patiens. S. Bern. ſer. 61. in Cant. S. Hier. Ep. ad Euſtoch. Virtus abſcondita. Ovid. 4. Triſt. Eleg. 3.

Quæ latet, inque bonis ceſſat non cognita rebus
Apparet virtus.

Eadem amoris eſt indoles, cui occultando conatus omnis adhibetur irritus. Ovidius:

-------- *Quis enim celat amorem?*
Eminet indicio prodita flamma ſuo.

104. Candela, intra laternam obſeratam accenſa, & ventorum crebro flamine incurſata, epigraphen refert: FRUSTRA. Animum benè munitum, nulliſque aliorum inſidiis aut perſecutionibus ſternendum, hoc Emblema ſignificat. Virgines quoque, in Cœnobiis receptæ, è regulari clauſura propugnaculum, adversùs quoſvis hoſtium incurſus, validiſſimum objiciunt. *Murali ſepto pudor claudi tur, ne pateat ad rapinam,* inquiebat ſapienter D. Ambroſius. Virtus inter injurias. Clauſura. S. Ambr.

105. Laterna, lumine inſtructa, epigraphen ſuſtinet: INTUS QUO FORIS. Quiſquis enim lucem in alios cum fructu diſpergere conatur, eam priùs in proprio ſinu accenſam habeat, neceſſe eſt. S. Joannes Chryſoſtomus acutè obſervat, Apoſtolos primùm à Chriſto ſalem cognominari. *Vos eſtis ſal terræ,* & poſtea lucem, *Vos eſtis lux mundi. Priùs autem,* inquit, *vocavit eos ſal; poſtea autem lux; quia prius eſt benè vivere, ſecundum autem benè docere.* Hanc doctrinam fortaſſe innuit S. Paulus his omninò ver- Prædicat. virtuoſus ſit. S. Jo. Chr. hom. 10. oper. Imp. Matth. 5. 13. & 15.

Phil. 2. 15. verbis: *Lucetis ficut luminaria in mundo, verbum vitæ continentes ad gloriam meam in die Chrifti, &c.*

106. Quidam interiorem Horatii Spinolæ Cardinalis virtutem Emblemate fignificaturus non fine ingenio laternam claufam figuravit, quæ lucem, intra fe accenfam, vix per anguftas aliquot rimulas dignofcendam exhibuit. Infcriptionem adjecit iftam: ENITET INTUS. Vel ut Lucarino placet: INTUS NON DEFICIT. Illius hanc effigiem dixeris, qui interiore virtutum lumine illuftratus, nullum unquam fplendorem foris fuperbè oftentat. Perfectus Religiofus, veluti lumen in laterna accenfum, vitâ fuâ intra præfixos Cœnobii limites traducendâ unicè delectatur, omnemque virtutum fuarum fulgorem, è mundi oculis longiffimè fubtractum, foli Dei arbitrio refervat. Thomas Kempenfis, meus Concanonicus, de Chrifto imitando ait: *Maximi Sanctorum humana confortia, ubi poterant, vitabant: & Deo in fecreto vivere eligebant.*

Virtus interna. — Religiofus. — De imit. Chrifti l. 1. cap. 10.

107. Laterna, lumine inftructa, & oftia corneolo feu vitreo obferata, epigraphen à me recepit: OPERIT, ET APERIT. Cujufvis miniftri hæc prudentia eft, ut heri fui mentem ac voluntatem omnibus quidem facit manifeftam; at politica, aliaque majoris momenti negotia arcano femper confilio premat. Guido Cafonus de Principis prudentia canit:

Minifter prudens. — Cafon. Embl. 8.

Fa che da doglia tacita, e negletta
Stia tacita à fuoi piedi, e che l'piacere
Tempri le fue dolcezze: e fà che l'huomo
Saggio contenga in fe celato il duolo,
E nafcofto il piacer si' ch' il fuo petto
Tomba è dell' alleggrezza, urna del pianto;
Ma nell' afpetto placido reaffembra
Un mar tranquillo: e un ciel fereno, e chiare.

Porrò Juftus virtutum fuarum lucem, quantum poteft, operit, ne vanæ gloriæ ventis extinguatur; ita tamen ut eandem etiam aliis bono fuo exemplo præbeat vifendam, imitandamque. S. Bernardus: *Seminemus hominibus bonum exemplum per aperta opera: feminemus Angelis gaudium magnum per occulta fufpiria.*

Juftus. — S. Bern. in ferm.

107. Lumini, intra laternam claufo, illam S. Gregorii Papæ gnomam lemmatis loco indidi: ABSCONDITUR UT SERVETUR. Hinc conjicias, quantum emolumenti non tantùm Sanctimoniales ad virginitatem confervandam, fed omnes omninò homines ad virtutem promovendam è folitudine capiant; *Sicut enim*, Chryfoftomo afferente, *veftem pretiofam, cùm in publico ponimus, ad infidias provocamus; fi vero domi recondamus, in tuto cuncta fervabimus: fic fi opes virtutum, palam, quafi venales, affiduâ portemus in mente, inimicum irritamus ad furtum; fi vero nemo alter id fciverit, nifi quem nulla occulta latent, tutiffimo in loco confiftent.*

Religiofus. Virtus abfcondita. — S. Chrif. Hom. 3. in Matth.

109. Luci, intra laternam obferatæ, opportunè infcripferim: TUTA, SI TECTA. Virtus quippe nullibi incedit fecurior, nifi fub modeftiæ ac folitudinis velamine. Religiofiffimè Ovidius:

Virtus abfcondita. — Ovid l. 3. Trift. El. 4. — Senec. Herc. fur. Act. 1.

Crede mihi, benè qui latuit, benè vixit.

Seneca.

Alium multis gloria terris
Tradat, & omnes fama per urbes
Garrula laudet, cœloque parem
Tollat & aftris; alius curru
Sublimis eat: me mea tellus
Lare SECRETO, TUTOQUE tegat.

Et S. Bernardus: *Tribus maligniffimis & validiffimis ventis expofiti fumus, Carni, Diabolo, & Mundo, qui confcientiam illuminatam moliuntur extinguere, infufflantes in cordibus noftris defideria mala, motus illicitos: ideo utrifque manibus & cordis & corporis anima eft retegenda, ne fortè quæ jam illuminata fuerat, extinguatur.*

S. Bern. fer. 3. in vig. Nat. Dom.

110. Laterna, fupra Pharum collocata, epigraphen fuftinet: IN TUTUM ALLICIT. Gratia Divina, Prædicator fructuofus, & bonum exemplum facem humano generi prælucent ad indubitatam fecuritatem capeffendam. Dilucidè Epictetus: *Quemadmodum faces in portu fublata, magna flamma excitata, navibus per mare errabundis multum auxilii ferunt; fic & vir fplendidus in urbe periclitante magnis beneficiis cives afficit.* Hoc ipfo argumento prolixè utitur S. Gregorius Nyffenus fub initium Libri de Vita Moyfis.

Gratia Prædi[cator] bo[nus] Exem[plum] aut co[n]... lium b... num. Epict. ...tus ap... Ioan. ... baum ... 45.

LUCERNA.

Caput XV.

111. Lucerna, ellychnio fumigante inftructa, epigraphen tenet: EX FUMO LUCEM. Ille hanc ideam fibi propriam vendicat, qui operibus vitiofis exorfus, tandem in epilogum illuftrem ac virtuofiffimum definit. Moyfes, primis annis homicida, temporum progreffu fanctitatem æternùm obftupefcendam in Monafterio exhibuit. Paulus, fatalis Ecclefiæ hoftis, mox illius propugnaculum validiffimum evafit. Auguftinus juventutem omnem inter fceleratæ vitæ licentiam, & Manichæorum hærefim miferè traduxit; at reliquam ætatem totam exercendis virtutibus Chriftianis, & Catholicæ fidei promovendæ confecravit. Maria Ægyptiaca, primis annis intra libidinis cloacas volutata, Tartari mancipium videri poterat; at poftea affiduis jejuniis, lachrymarum fonte, ac eremi fqualoribus exterfa, clariffimos virtutum & fanctimoniæ radios per Orbem univerfum fparfit. Ad hanc pœnitentiæ lucem ex flagitiorum fumo capeffendam hortatur Magnus Auguftinus: *Compungat pœnitentia criminum, quos hucufque tranfpunxit delectatio voluptatum, erigat adjuncta virtus, quem vitia proftraverunt; aperiant medicamento pœnitentia nares fuas, quibus illus fœteat confuetudo peccati.*

Princ... inalu... nis be... — Pœni[ten]tia. — S. Au[g.] ... 2. de ...

112. Lumen, in lucerna accenfum, omnem olivarum liquorem voraci ardore confumit. Unde lemma: A LUMINE HAUSTUS. Ita complures ftudiofi, ob violentum fapientiæ defiderium litteris affiduò affixi, humidum, ut vocant, radicale, nativum colorem, omnefque corporis vires extenuant. Inter cæteros unum adduco Virgineum Cæfarinum, Principem excellentiffimum, quem invida fata è medio juvenilis ætatis ac ftudiorum curfu rapuerunt. De hoc P. Joannes Rhò: *Difciplinas omnes, etiam fublimiores, animo complexus, octo fæpe horas, nulla prandii aut cœnæ curâ, ftudiis operam dabat, ac veterum libris ftipato undique lectulo quiefcebat, & par fciendi defiderio erat ingenium, ac libris ipfis memoria par; qua nobiliorum auctorum loca, fi quis incipiendo provocaffet, ufque ad miraculum fecurus pronuntiabat. VITAM ille quidem fibi BREVIOREM STUDENDO REDDIDIT, fed fama addidit immortalitatem.* Eodem Emblemate hominem, è nimia libidinis intemperie fractum ac enervem fignificabis; fiquidem, Tullio tefte, *Libidinofa, intemperanfque adolefcentia, effœtum corpus tradit fenectuti.* Et facundiâ planè aureâ S. Chryfoftomus: *Qui in libidine vitam ducunt, refoluta quidem corpora, & omni cerâ molliora circumducunt, atque agmine quodam infirmitatum referta, quibus ad cumulum malorum podagra tremor, & immatura fenectus fuccedunt, &c.*

Stud[iofi]. — Io. R[hò] Var. Hift. c. 1... — Libidi[nofus]. — S. Io. C[hryf.] Hom. ... nemo ... tur, n... fe.

113. Chri-

113. Christus Prodromum suum Joannem Baptistam gemino hoc elogio exornavit: *Erat lucerna ardens & lucens.* Quare illius honori lucernam Symboli loco posuêre, quæ in tenebras dissipandas latè grassata, epigraphen tulit: OBSTANTIA DISCUTIT ARDENS. Enimverò Joannes, vivo virtutum ardore, & illustri doctrinæ radio spectandus, vitiorum caliginem è Palæstina fugavit. Sanctus Bernardus: *Joannis ex fervore splendor, non fervor prodiit ex splendore. Ardens erat in se ipso, vehementi austeritate conversationis, & pleno fervore devotionis. Luxit nihilominus exemplo, digito, verbo, &c.* Joannem ideæ loco sibi ob oculos statuant Prædicatores, qui pietatis & virtutum ardore inflammati, omnes scelerum umbras citra negotium in fugam convertunt.

114. Joannes Ferrus Abbas lucernæ inscripsit: MANCA DI LUCE ALL' HOR CH' ELLA SI SPENGE. Id est: LUMEN AMITTIT EXPIRANS. Ita homo, in virtutum exercitatione assiduus, devotam suam agendi rationem non nisi cum vita dimittit. Nec tamen incongruè eandem iconem de quodam mundi blandientis pullo interpretaberis, qui in vitæ suæ decursu supremis honorum ac fortunæ radiis illustratus, tandem, mòrte imminente, ad æternas inferorum umbras damnatur. *Ne timueris, cùm dives factus fuerit homo, & cùm MULTIPLICATA FUERIT GLORIA domus ejus.* Enimverò, *Introibit usque in progenies patrum suorum, & usque æternum NON VIDEBIT LUMEN.* Unde sapienter Magnus Augustinus: *Meliùs est nobis, post paucas angustias ad æternam beatitudinem pervenire, quàm post brevem lætitiam ad inferni profunda descendere.*

115. Lucerna, ab emunctorio extincta, epigraphen reddit: D' ONDE SPERAR DOVEA LUCE PIU' CHIARA. Id est: UNDE INCREMENTA LUCIS. S. Barbaram hoc Emblema spectat, quæ proprium parentem, vitæ suæ carnificem experta est, à quo non tantùm vitæ, sed & omnis felicitatis incrementum recipere debuisset. Iis quoque omnibus hanc ideam propriam dices, qui illorum offensis exagitantur, quorum beneficiis unicè sublevandi erant. Ita Justinianus, Belisario plurimis nominibus obstrictissimus, utroque illum oculo excæcavit. Nero, tametsi Matris titulo absterreri, ac gratitudinis filialis meminisse debuisset, Agrippinam tamen, propriam matrem suam, crudeli imperio interfecit, &c. Bargalius eodem Emblemate quemdam proprii amici sui proditorem significavit. Ego verò patrem aut magistrum icone istâ delineandum putem, qui pravo exemplo aut malâ educatione liberos vel discipulos corrumpunt, lucemque virtutis in iis extinguunt. Enimverò, teste Boëthio, *Nulla res discipulo est ita perniciosa, sicut vita Magistri contumeliosa.*

116. Providam hominis cautelam demonstraturus, Lucernam pinges, lecytho vicinam, & hoc lemmate insignem: NE DEFICIAT. Ita videlicet, ne gratiæ tuæ splendor unquam decrescat, assidua bonorum operum fomenta affundas, necesse est. Sanctus Joannes Chrysostmus: *Fit sæpenumero, ut etiam nullo externo impulsu incumbente extinguatur fax, quando videlicet oleum deficit: quando misericordiam non facimus, extinguitur spiritus.* Porrò si lucis nomine sanctam fidem intelligere libeat, opportunè dices, eam, ne unquam languescat, indefesso sacrorum scripturarum, meditationum, & colloquiorum spiritualium oleo, ceu unico lampadis Christianæ nutrimento, fovendam esse. Author Operis Imperfecti ait: *Sicut lucerna, nisi ei subministraveris oleum, extinguetur: sic verbum fidei nostræ, quod credentes accipimus, nisi assiduis nutriatur doctrinis, aut meditationibus scripturarum, extinguitur.* Auth. Op. Imp. in Matth. cap. 25.

117. Causidici, aliique suis quæstibus promovendis intenti, tantundem in aliorum commodum operantur, quantum ipsimet inde emolumenti capiunt; haud secus atque Lucerna nonnisi affuso oleo splendet. Unde lemma: UNCTA REFULGET. Advocatum per definitiones conglobatas describens Cassiodorus, ait: *Hi sunt, qui causas protendunt adhibiti, impediunt prætermissi, fastidiunt admoniti, obliviscuntur locupletati. Hi sunt, qui emunt lites, vendunt intercessiones, deputant arbitros, judicanda dictant, dictata convellunt, attrahunt litigaturos, protrahunt audiendos, retrahunt transigentes.* E dissimili id eruditè commonstrans P. Novarinus, de Caussidico canit: Usurarius. Caussidicus. Cassiod. in Psal. 73.

Ne siccus volvente rotâ crepet, unguitur axis:
Caussidicum mos est ungere, ne taceat. Novarini Schediasm. l. 8. n. 149.

118. Animum, pro acceptis beneficiis gratum, lucernæ non absimilem dices, quæ hanc epigraphen præferat: PRO ESCA SPLENDOREM. Litteratos illos hoc Emblemate exornabis, qui liberalibus stipendiis sustentati, Mecænatum suorum nomina ac virtutes in publicam lucem producunt. Theophanes Mitilenæus, plurimis beneficiis à Pompeio Magno cumulatus, in grati animi vicem, heroica ipsius facta litteris commendavit. Justus Lipsius, crebris gratiæ ac benevolentiæ argumentis à Serenissimo Alberto Archiduce Austriæ, & Flandriæ Principe exultus, tanti Mecænatis nomen compluribus voluminum suorum locis illustravit. Compendio id demonstrans Anaxagoras, vir litteratissimus, cùm Pericles ad illum ægrotum inviseret; *At enim, ô Pericles*, inquiebat, *quibus opus est lucerna, oleum infundunt*, uti refert Lipsius. Litterati pro beneficiis grati. Lips. Monit. lib. 2. cap. 18.

119. Lucerna versatilis, tametsi millies volutata, nullam unquam olei guttulam emittit. Unde lemma: VERTE, NON EXTINGUES. Vel, LATENS ALIT, QUOCUNQUE VERTAS. Vel, NE GIA MAI PER BONACCIA, NE PER VENTO, ciosè *può spegnersi.* Id est: NON SERENO, NEC AURA, subintellige, *extingui potest.* Hominem, nec inter adulatorum blanditias elatum, nec inter malevolorum calumnias incompositum, sed æquâ semper virtutum luce persistentem, hoc symbolo condecorabis. *Oportet enim*, Agapyto teste, *utrisque resistere, nec usquam à decore recedere, neque irrationabilem eorum malevolentiam ulciscendo, neque fictitiam horum benevolentiam remunerando.* Persistentia. Agapyt. Param. n. 31.

120. Indies experimur, nocturnas umbras lucernæ radiis in fugam converti; ut adeò pro meritis hanc sustineat epigraphen: HIS, QUI IN TENEBRIS. Verbis è Zachariæ genethliaco mutuatis: *Illuminare his, qui in tenebris, & in umbra mortis sedent.* In eos hæc idea convenit, quibus è munere suo incumbit, omnem vitiorum caliginem ab aliorum conscientiis propulsare, uti sunt Prædicatores, Magistri spirituales, Correctores, & cumprimis illi, qui Evangelicæ fidei lucem ad cæcas gentilium terras deferunt. Teste magno Augustino: *Nulla creatura, quamvis rationalis, & intellectualis, se ipsâ illuminatur, sed per participationem sempiternæ veritatis accenditur.* Luc. 1. 79. Prædicator Evangelii. S. Aug. Ps. 118. conc. 23.

121. Auctor est Guido Pancirolus, Veteres oleum quoddam incombustibile parâsse, quod semper ardebat. Pancirol. l. 1. rerum jam olim perditarum.

debat. Hinc in quibusdam Italiæ subterraneis monumentis lucernas perpetuo fulgore lucentes repertas fuisse testantur Hermolaus Barbarus, & Franciscus Maturantius in Epist. ad Alphenum. Cujusmodi fuit & illa, quæ Paulo III Pontifice inventa est in sepulchro Tulliolæ filiæ Ciceronis, quæ postquam arsisset annis circiter 1550 (inquit Pancirollus) admisso aëre statim extincta fuit. Unde lucernam illam hoc lemmate insignires: NON EXTINGUETUR. Dei comprimis hæc imago est, de quo non sine mentis ecstasi ait Magnus Augustinus: *Amor, qui semper ardes, & nunquam extingueris, dulcis Christi, accende me totum igne tuo, amore tui, &c.* Porrò hominis religiosi aut veri Christiani vita assiduo amoris Divini igne ardeat, neque unquam extinguatur, necesse est: nam è SS. Patrum sententia, *vita Sanctorum vigilia.* S. Bernardus in illud Salomonis commentatus: *Non extinguetur in nocte lucerna ejus*, Deiparam Virginem opponit virginibus fatuis, quibus oleum ad lampades, sponso veniente accendendas, defecit; *Non sic*, inquit, *mulier illa fortis, quæ serpentis caput contrivit: habes enim post multa in laudibus ejus, quia non extinguetur in nocte lucerna ejus. In suggillationem hoc dicitur fatuarum, quæ veniente media nocte sponso, conqueruntur sero & dicunt, lampades nostræ extinguuntur. Processit igitur gloriosa Virgo, cujus lampas ardentissima ipsis quoque Angelis miraculo fuit, ut dicerent: Quæ est ista? &c. Clarius enim cæteris rutilabat, quam repleverat oleo gratiæ præ participibus suis Christus JESUS Filius ejus, &c.*

(Deus. S. Aug. in lib. Medit. cap. 35. — Religiosus. — Prov. 31. 18. S. Bern. serm. 2. de Assumpt.)

122. Qui duos adversarios componere nitens, tandem amborum cædem & odium in se ipsum convertit, oleo in lucerna se non absimilem probat, quod eò semper fluit, ubi comburendum est. Unde lemma: FLUIT, UBI EXURITUR. Verbis è Seneca mutuatis, ubi ait: *In lucernis oleum fluit illò, ubi exuritur.* De Christo id verissimum, qui inter Deum & homines constitutus Mediator, Crudelissimè ab his fuit occisus. S. P. Augustinus: *Ægroti medicum omnium occiderunt. Sed & ille, eò quod occisus est, de sanguine suo medicamentum fecit ægrotis.*

(Pacificator. — Senec. l. 4. Hist. Nat. — Christus mediator. S. Aug. in Ps. 58.)

123. Lucerna, in obscuro loco ardens, à P. Masenio epigraphen retulit: NOCET, AC PRODEST. Sicuti enim flammula illa incautis nocet, damnique plurimum affert; ita contrà illis, qui providè eam tractant, maximè prodest, & inter tenebras viam monstrat. Certè SS. Eucharistia ad eundem planè modum & nocet & prodest. Maria Virgo quoque, tametsi Mater optima & misericordissima, hostibus tamen suis supplicia intentat gravissima. Ut adeò rectè ab Hesychio cognominetur *Lucerna oris expers, à se ipsa ardens.* Et ab Andrea Cretensi, *Lucerna luminosa.* In rem præsentem canit Emblematis Author:

(SS. Eucharistia. Maria V. — Hesych. Orat. 2. de Deip. Andr. Cret. Orat. 2. de Assumpt.)

Et nocet, & rursum prodest ardore Lucerna:
Quas bene direxit visa cremare manus.
Ne Divam violes: micat hæc errantibus ignis,
Sed tamen & flammam, quâ cremet, ignis habet.

MENSA.
Caput. XII.

124. DArelius cuidam voluminum suorum fronti mensam præfixit, dapibus gravidam, & hoc lemmate insignem: ET VARIETATE PLACET. Enimverò libri diversis eruditionibus & peregrinis materiis, veluti totidem cibi, intellectûs humani orexin merificè provocant. S. Laurentius Justinianus: *Est sacra pagina tanquam mensa multarum dapum numerositate referta. Super hanc quot libri, quot sententiæ, tot ferculorum diversitates positæ sunt.* De eodem Sacro volumine testatur Author Operis Imperfecti: *Sicut regale prandium multis ciborum speciebus ornatur, ita & hoc convivium scripturarum, diversis justitiarum speciebus est decoratum.* Cæterùm etiam conciones, variis doctrinis conditæ, miram ingenii palato voluptatem conciliant.

(Liber. S. Laur. Just. de cast. conn. c. 3. — But. Imp. 41. in Matt. — Con.)

125. Cato, referente Cælio Rhodiginio, mensam nil aliud esse affirmabat, *quàm magnam amicorum parentem & procreatricem.* Unde lemma: PARIT AMICOS. Certè Mensa Eucharistica quosvis fideles in Dei amicitiam suavissimè rapit. Opportunè P. Benedictus Fidelis. *Nobis quoque censendum est, Sacram Christi mensam matrem ac procreatricem amicorum Dei esse.* Et S. Hieronymus: *Meritò nostræ reconciliationis causâ hoc sacrificium constitutum est; & si sacrificii præcepta contempseris, sacrificii remedium sentire non poteris.* Cæterùm etiam liberalitatem & beneficentiam fæcundissimas amicorum parentes experimur.

(Cæl. l. 28. — Eucharistia. P. Bened. Fid. ... in c. ... Ps. ... S. H... in L... — Beneficentia.)

126. Mensæ beneficio fastidia omnia ex humano corde obliterantur. Unde Veteres post deductum funus convivia celebrârunt, ut dolorem omnem ex animo propulsarent. Certè S. Paulus, trium dierum spatio afflictus, & excæcatus, *cùm accepisset cibum, confortatus est.* Quare lemmata Mensæ indita: CURARUM EXAMINA PELLIT. Et: MOESTIS SOLATIA PRÆBET. Eadem mensæ Eucharistiæ effecta sunt. Hilari fronte cecinit David: *Dedisti lætitiam in corde meo;* & mox, veluti tantæ lætitiæ causam daturus, subjunxit: *A fructu frumenti, vini & olei, &c. Vivificantur namque*, afferente Agellio, *quodammodo mœsta corda, atque reviviscunt, cùm hoc Sacramento sumpto, tanti beneficii, tantaque caritatis recordatur, &c.*

(Act. ... — Eucharistia. cat. Ps. 4 — Age... Ps. 2... 27.)

127. Mira est (quis ambigat) mensæ energia? quippe cujus beneficio corda, quantumvis efferata, in suavissimam benevolentiam emolliuntur. *Nam cibi communicatione*, inquit Plutarchus, *etiam ferissima cicurantur animalia.* Proinde mensam his characteribus, ceu lemmate, distingues: CICURAT IMMITES. Eadem omninò beneficentiæ ac humanitatis nostræ virtus est. Seneca in sententiam nostram apertè concedens, ait: *Officia etiam feræ sentiunt. Elephantorum feritatem usque in servile obsequium demeretur cibus.* Omnium tamen propriissimè de mensa Eucharistia hanc ideam interpretaberis; enimverò, quod Theologorum Sidus Thomas Aquinas docet: *Corpore Christi fit homo mansuetior, ad correptionem patientior, ad laborem ferventior, promptior ad obedientiam.*

(Plut. Sym... — Beneficentia placat. Sen. de B... cap. ... Eucharistia ... D. ...)

128. Mensa, sale destituta, accumbentibus minùs grata est. Unde lemma: NON SINE SALINO. Haud aliter spiritualiter ciborum, & doctrinæ Apostolicæ mensa, quam auditoribus suis Prædicatores instruunt, crebro charitatis, suavitatis, & gratiæ sale condita sit, necesse est; secùs enim illorum palatum minùs afficit. Providentissimè S. Paulus: *Sermo vester semper in gratia sale sit conditus.* In hunc locum sanctus Anselmus ait: *Quasi cibus sapidus recipiatur ab ore cordis audientium, non sit insipidus per insipientiam: nec putidus per admonitionem carnalis delectationis, nec corruptus per admixtionem falsitatis, sed semper sale spiritualis sapientiæ conditus, &c.*

(Col. ... S. Ans. in hun...)

129. Mensa, panibus propositionis instructa, epigraphen sustinet: NONNISI FAMELICIS. Mensæ hujus schemate S. Eucharistiam intelligere licet, quæ animas nonnisi famelicas, & sui desiderio ardentes, reficit. Porrò Maria Virgo, ceu mensa virtu-

(Eucharistia. Mari...)

virtutum omnium instructissima, esurienti mundo panem vitæ protulit. Unde à S. Epiphanio cognominatur *Mensa fidei intellectualis, panem vitæ mundo suppeditans.* At à Butcone: *Mensa animata, continens panem vitæ.* Item: *Mensa portans copiam propitiationum.*

OLLA.

Cap. XVII.

130. E Joannis Ferri sententia, epigraphen ollæ plurimùm opportunam subjunges: PRÆPARAT ESCAM. Infames ac obscænos illos lenones hoc Emblema describit, qui innocuas aliorum mentes pravis suis consiliis persuadent ac disponunt ad impuram amantium famem exsaturandam. Ita Guarinus Coruscam introduxit, quæ virginem quandam modestissimam his omninò verbis ad libidinem pellexit:

Treppo brevo ò la vita
Da trappassarla con un solo amore, &c.
Godiam sorella mia,
Godiam che il tempo vola, e passan gli anni.

At omissis fabulis, re ipsâ vaferrimum lenonem se probavit Vagao, Holofernis eunuchus, quando lascivos suos aculeos, melle suavissimo illitos, in Juditæ aures infixit: *Non vereatur bona puella introire ad Dominum meum, ut honorificetur ante faciem ejus, ut manducet cum eo, & bibat vinum in jucunditate.* In hunc locum Glossa Interlinearis ait: *Quæ Vagao hortatur, ad illicitas voluntates pertinent.* Et Nicolaus Lyranus: *Invitat eam primò ad cibum & potum, ut inde deducatur ad carnalem concubitum.* Et his omnibus posterior P. Didacus Celada: *Vagao benè gnarus lenonicæ artis, in Judith tentorium intrat, illamque vaferrimè aggreditur verbis, quæ specie tenus simplicia videbantur, nimirum invitat ad cœnam, ad familiaritatem, ad hilaritatem; sed verborum sensus tectior & insidiosior; alliciebat enim ad Veneris flagitium.*

131. Fœmina obscæna, in ætate juvenili scortum; adultior verò lenam professa, ollæ ruptæ symbolo figurari potest, quæ ad carnes lixandas imposterum inepta, nonnisi igni & prunis circumferendis deservit. Epigraphen subjicies istam: JAM CARNIS NUNC PRUNÆ MINISTRA. Emblematis mentem D. Carducius hoc disticho explicat:

Quæ jam carnis erat, prunæ nunc olla ministra est,
Sic lupa quæ fuerat, facta Corisca manet.

Amyntas, nobilis Sciri pastor, Nereæ, mulieri obscænæ in hæc verba loquebatur:

Quel, ch' à tuo prò con la beltà valevi,
A prò d' altrui, hor con l' ingegno il vali.
Nel crine, ou' era l' oro,
Hà sparso il senno amore: e ne le labbra,
Ove fiorian le rose, hà posto il mele
Di dolci parolette, onde tù vai,
Qual più ingegnosa pecchia,
Entro à favi del core,
Portando il mel d' amore.

Cui respondit illa:

Mà così vuole Amore,
Che chi giovane in sè provò gli ardori,
Vecchio altrui gli ministri;
Acchioche ad ogni tempo ogn' huomo il servà
Per esca, e per focile
Per matice, ò per flamma, &c.

Porrò homo, in vita carni ac voluptatibus deditus, soluto corpore, ignis æterni mancipium erit. S. P. Augustinus: *Illi miseri sunt, quorum corda sunt carnali concupiscentia polluta: quia æternos merguntur in ignes.*

132. Muscæ ollam, ab igne remotam, securâ licentiâ passim pererrant; at eâdem intra flammas succensâ & ebulliente, quantocius fugam capessunt. Huic proin' subscribes: A FERVIDA PROCUL. Ita pravæ cogitationes, ceu muscæ importunissimæ, animos in Dei amore frigescentes turmatim involant: reliquis, quos spirituali ardore succensos reperiunt, longissimè desertis. Novarino teste, ex antiquis Patribus nonnemo dicere est solitus: *Succensæ ollæ non appropinquant muscæ, tepidæ vero superinsident. Ita & Monachum, succensum Divini Spiritûs igne, fugiunt dæmones, tepidum verò illudunt.*

Cogitationes nudæ infestant tepidos.
Novar. in Adag. To. 1. n. 1312.

133. In rem præsentem facit Otho Venius, quando ollam, liquore plenam, ac igni impositam, figuravit, addito lemmate: ARDE DI FUORI, E DENTRO SI CONSUMA. Id est: EXTRA DUM ARDET, CONSUMITUR INTUS. Amantis hic typus est, qui alterius venustate succensus, mentem afflictam, ac mille calamitatibus excruciatam circumfert. Unde Seneca: *Amor est otiosæ causa solicitudinis.* Id quod Emblematis Author hoc poëmate Italico demonstrat:

Amans profanus.
Senec. in Proverb.

Chiuso il licor nel vaso si consuma,
Quantumque il foco sol di fuori il tocchi:
I radianti rai di duo beg l' occhi
Consumano l' amante, che s' alluma.

134. Lebes, quò magis clauditur, erumpit, exæstuatque magis. Symbolo epigraphen subdidêre Patres Societatis in Belgio: CLAUSUS MAGIS ÆSTUAT. Innuebant videlicet, spiritualium exercitiorum fervorem è solitudine plurimum incrementi accipere. Exemplo sint Christus & Joannes Baptista, qui desertum, ceu locum spiritui formando accommodatissimum, incoluerunt. S. Gregorius Nazianzenus, postquam cum S. Basilio in solitudinem secessit, spirituales illius fructus in hæc verba descripsit: *Nihil mihi tam optandum cuiquam esse videbatur, quàm ut occlusis sensibus, atque extra carnem mundumque positus, & in se ipsum collectus, nec nisi quantum necessitas exigit, quidquam humanarum rerum attingens, atque secum ipse & cum Deo colloquens, superiorem iis rebus, quæ in aspectum cadunt, vitam agit, Divinasque species puras semper, nec terrenis ullis & errantibus formis admixtas in se ipso circumfert; ac licet adhuc in terris sit, terram deserit, atque à spiritu sursum collocatur.* Et S. Ambrosius: *Non in foro, non in plateis Christus reperitur. Nequaquam igitur quæramus Christum, ubi invenire non possumus. Non est Christus circumforaneus. Christus enim est pax, in foro lites: Christus justitia est, in foro injustitia. Christus operator est, in foro inane otium. Christus charitas est, in foro obtrectatio, &c.*

Exercitia Spiritualia.
Solitudo.
S. Naz. Orat. 1.
S. Ambr. lib. 3. de Virgin.

PANIS.

Cap. XVIII.

135. PAnis massa, intra mactram subacta, à Reversato Furfurariorum Academico epigraphen obtinuit: S. AFFINA. Id est: PERFICITUR. Vel ut aliis ex eadem Furfurariorum Academia placet: CANDIDIOR, ET SUAVIOR. Haud aliter homo, à miseriis & persecutionibus probè jactatus, insigne puritatis incrementum capit. Id egregiè edoctus S. Ignatius Martyr, cùm à leonibus dilacerandus, horrendos eorum rugitus perciperet, serena fronte exclamavit: *Frumentum*

Calamitas utilis.

Christi sum, dentibus bestiarum molar, ut panis mundus inveniar. Nam ut providè observat S. Chrysostomus: *Corpore molli reddito, & delicato, necesse est & animam participare ex corporis morbo.*

S. Chrys. Hom 13. Ep. ad Hel.

136. Panis omnibus aliis cibis meritò anteponitur, quòd instar cœlestis mannæ non tantùm omnem in se saporem contineat, sed & cæteri cibi sine ipso nauseam pariant. Ut adeò non sine ratione quidam è Parnasso Cygnus cecinerit:

Inter tot species, & fercula mille ciborum,
Nullus pane potest utilis esse magis.

Eucharistia. Proinde hanc pani epigraphen subdidi: INTER FERCULA PRÆSTAT. Cibus Eucharisticus, inter beneficia, à Deo in mortales collata, omnium præstantissimum, hanc sibi ideam cumprimis vendicat. De hoc Theologus Aquinas: *Nullum Sacramentum est isto salubrius, quo purgantur peccata, virtutes augentur, & mens omnium spiritualium charismatum abundantiâ impinguatur, &c.*

S. Thom. Opusc. 57.

137. Priusquàm panis integrè conficiatur, primùm sub hydromilæ pondere comminui, & postea ignis ardore in furno percoqui debet. Unde lemma: UNDAS PASSUS, ET IGNES. Haud aliter Christus, verissimè in Sacris Litteris *Panis vivus* dictus, undas & ignes copiosè sustinuit: nam per torrentem Cedron raptatus, paulò post in immani sua passione contritus est; incendii verò vicem cùm immensa ipsius erga gentem humanam charitas, tum ardentissimum malevolentiæ Judaicæ odium subierunt; ac demum sepulchri sui angustias in furnum commutavit, ubi annona Eucharistica Christianis enutriendis liberalissimè offerretur. Opportunè S. Petrus Chrysologus: *Ipse est panis, qui satus in Virgine, fermentatus in carne, in passione confectus, in fornace coctus sepulchri, in Ecclesiis conditus, illatus altaribus, cœlestem cibum quotidie fidelibus subministrat.* Cæterùm si Fideles, instar pretiosi panis, supra cœlestem mensam comparere ambiant, prius illos *per ignem & aquam* trahi, ac diversis calamitatibus probè contundi oportet; neque irrevocabile illud Dei statutum sibi unquam patiatur excidere: *Oportuit pati, & ita intrare in gloriam.*

Christus patiens.

S. Pet. Chr. serm. 67.

Calamitas ad cœlum disponit.

Luc. 24.

138. Panis tametsi se ipso pretiosus, famelico tamen suavissimus videtur. Epigraphen subjunges: FAMESCENTI SUAVIOR. Panis Eucharisticus palato nostro tantò accidit dulcior, quantò majore ardore ac desiderio Divinam ipsius mensam accumbimus. *Mensa ista,* inquit S. Ambrosius, *famis acquiritur pretio.* Et S. Joannes Chrysostomus: *Accedat nemo cum nausea, nemo resolutus: omnes accensi, omnes ferventes & excitati.* S. Gaudentius ad illam Exodi legem reflectens: *Comeditis festinanter,* ait, *quod dicit, cum festinatione illud manducandum, præcipue; ne lento corde & ore languido Sacramentum Dominici corporis sumamus, sed cum omni aviditate animi, quasi verè esurientes, &c.*

Eucharistia cum desiderio sumenda.

S. Ambr. l. de Elia c. 10.

S. Gaud. Tract. 2. in Exod. 12. 11.

Eucharist. confortat.

139. Panis non tantùm nutrimentum, sed & vires humano corpori præstat. Lemma: NUTRIT, ET ROBORAT. Gemina hæc effecta Christianis è pane Eucharistico accrescunt. De hoc vaticinabatur Oseas: *Vivent tritico,* seu ut Septuaginta vertunt: *Confortabuntur frumento.* Et ubi nos in Psalte Regio legimus: *Panem Angelorum manducavit homo.* S. Hieronymus ex Hebræo vertit: *Panem fortium,* seu *Robustorum:* eò quòd comedentem roboret. Idipsum David his omninò verbis insinuavit: *Erit firmamentum in terra in summis montium;* id est, juxta Burgensis paraphrasin: *Erit placentia in capitibus sacerdotum.* Atque adeò sacrosanctus Panis, supra Sacerdotum capita levatus, miras comedenti vires suppeditat.

Osea 4.8.

Ps. 77.25.

Ps. 71. 16.

140. Infantes, etiamnum tenelli, lacte nutriuntur; adultiores verò, & ab uberibus remoti, pane pascuntur. Unde lemma pani inditum: PASCIT ABLACTATOS. Ita spiritualia gaudia in eos tantùm à Deo dispensantur, qui à sæculi uberibus, ceu ab imbecilli & caduca dulcedine, avulsi fuerint. Isacus Presbyter: *Esus panis,* inquit, *post ablactationem datur infanti, & homo, qui vult delectari in Divinis, prius se debet à sæculo, velut infans ab uberibus maternis alienare.* Eò advertebat Apostolus, quando Corinthiis suis dixit: *Tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi non escam: nondum enim poteratis.* Nam interprete P. Cornelio à Lapide, initio, *quasi parvuli & carnales,* doctrinas simplices & captu facillimas ab eo suxerunt, reliquis solidioribus mysteriorum cibis tamdiu reconditis, donec in fide & virtutibus adolescerent.

141. Complura quidem ad panem conficiendum interveniunt; nempe lapis molaris, cribrum pollinarium, fermentum, aqua tepida, &c. at his omnibus adhibitis, necdum comestioni deservire potest panis, donec ab igne, intra clibanum succenso, debitam perfectionem sortiatur. Atque adeò panis PERFICITUR IGNE. Ita sanè quævis nostra operatio virtuosa excellentiam & bonitatem suam nonnisi à charitatis igne emendicat. Dilucidè S. Bernardinus Senensis: *Nullum munus Deo plenè est gratum, nisi ex amore procedat. Non potest panis ad cibum placere, nisi fuerit igne decoctus.*

142. Pani, in mensa posito, subscripsit P. Masenius: PER MULTAS TRIBULATIONES. Nempe *per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei,* ejusque in cœlo mensæ adhiberi. *Quisquis ergo,* subjungit Magnus Augustinus, *Christo conjungitur, non ad delicias, non ad voluptates; sed ad prælium praparetur; quia omnes, qui piè volunt vivere in Christo, persecutionem patientur.*

PILEUS.

Cap. XIX.

143. Romanorum servi manumissi, pileo donabantur, ceu libertatis acquisitæ tesserâ. Proinde Pileum hoc lemmate insignivi: E SERVITUTE LIBERTAS. De Religioso verissimè dixeris, quòd mundi ac vitiorum servitute exsolutus, in filiorum Dei libertatem felicissimam assertus sit. Claudianus in rem nostram canit:

Fallitur, egregio quisquis sub Principe credit
Servitium: nunquam libertas gratior extat,
Quàm sub rege pio.

Et S. Prosper:

Libertas nulla est major, majorque potestas,
Quàm servire Deo, cui benè servit Amor.

S. Ambrosius: *Religiosa Servitus, subdita Verbo Dei, multò melior est, quam sæculi libertas.* Et Philo: *Verè solus liber est, qui solum Deum sequitur. Imò ut equidem sentio, imperium habet in terrestria, tanquam immortalis, summi Regis, mortalis vicarius.*

144. D. Joannes Baptista Mazzolenus, ut demonstraret, nobilem quendam Venetum, è Cappellarum familia oriundum, summo suo valore in Rempublicam illam non tantùm patrocinii plurimum, sed & maximum ornamentum contulisse; Emblematis loco pileum (Italicè *capello*) è magnatis hujus insigniis desumptũ pinxit, utpote qui humanũ caput & or-

& ornat & defendit. Epigraphen addidit: TEGMENQUE, DECUSQUE. Gemino hoc encomio Mecænatem suum celebravit Horatius:

O & præsidium, & dulce decus meum.

S. Ambrosius ad sublevandas aliorum miserias extimulans, ait: *Necessitates aliorum, quantum possumus, juvemus, & plus interdum, quàm possumus. Nihil tam secundùm naturam est, quàm juvare consortem naturæ.*

145. Idem Dominus Capella, ob Provincias ac regimina optimè administrata, summam in populo spem excitavit, sui olim ad Principem Reipublicæ clavum evehendi. Unde Mazzolenus rursum Emblematis loco pileum, Magnati illi cognominem, pingi fecit, addito lemmate: DEBETUR VERTICI. Veluti diceret: sicut pileus supremum corporis humani locum occupat, ita Capellam pro meritis suis ad serenissimæ Reipublicæ fastigium sublevatum iri. *Dignum est enim*, inquit Cassiodorus, *ut fructus laborum sequantur vota fidelium; & superiorem gradum accipiat, quem gestarum rerum integritas affecta commendat.*

SCALA.

Caput. XX.

146. Scala vulgaris, quam manualem vocant, ab Aloysio Ferro epigraphen recepit: HAC UNA SUBLIMIA. Sic è Magno Augustino percontarer, quânam scalâ ascensus pateat ad fastigium omnium celsissimum, responsi loco digitum humilitati intenderet: *Tutam*, inquiens, *veramque in cœlum viam molitur humilitas, sursum levans cor ad Dominum.* Et B. Umbertus: *Ut humilitatis fructum noveritis, agnoscatis, quod est fundamentum spirituale, ædificium, ne cadat, sustentans, & scala ad cœlestia nos sublimans.*

147. Tametsi scala opportunam cujusvis fastigii conscendendi opem supponat, eam tamen non temerè aut unico saltu, sed pedetentim absolvere licet. Unde lemma: NON STATIM ATTOLLIT. Inde discas, virtutis, dignitatis, aut perfectionis apicem non unico momento, sed gradatim, & interjectis moris obtinendum esse. Atalricus, Cassiodori ore, dixit: *Securus celsa conscendit, qui se in paulo minoribus approbavit: & certo procedit vestigio, qui gradatim desiderio potitur accepto. Sine merito siquidem remuneratum putatur omne, quod subitum est: nec inexplorati suspicionem refugit, quod repentè provenerit.* Et S. Bernardus: *Nemo repentè fit summus, ascendendo non volando, apprehenditur summitas scalæ.* Ita Simeon Stylites columnis sublimioribus habitandis sensim assuevit, & ex uno columnæ vertice gradatim in alium altiorem ascendens, tandem gressu felicissimo cœlum conscendit. *Primùm enim jussit ædificari columnam sex cubitorum; deinde duodecim, postea viginti duorum, nunc autem sex & triginta. Cupit enim in cœlum volare, & ab hac terrena liberari conversatione.* Hactenus de illo Theodoretus.

148. D. Archangelus Conter scalæ inscripsit: SCANDE GRADATIM. Enimverò in omnibus artificiis ac scientiis ordine progrediaris, necesse est; nam

Primo quoque die nemo magister erit.

Meus Richardus Victorinus, Doctor inter Augustini argutiam & Bernardi dulcedinem medius, ait: *Nemo repentè fit summus, nec scalæ summitas volando, sed GRADATIM ascendendo SCANDITUR.* Certè Deus Magorum triadem non illicò ex idololatria ad Solis Divini splendorem evocavit, sed illorum oculos primùm in stellæ radios defigi voluit, ut argumento nobis essent, res quasvis gradatim in suos fines promovendas esse. *Hinc est*, inquit S. Petrus Chrysologus, *quòd & Magos, adhuc noctis incolas, & totis obstupescentes oculis tenuiter micans stella assuefacit ad lucem, & GRADATIM ad ipsum fontem luminis & dierum.* S. Pet. Chrys. ser. 87. Gradatim.

149. Meus Concanonicus D. Archangelus Conter hanc scalæ epigraphen publico symbolo exhibuit: AD ALTA PER IMOS. Innuebat videlicet, dignitatum incrementa ab inferioribus officiis auspicanda esse. Hoc encomio D. Cyprianus S. Cornelium deprædicat, qui omnes S. Ecclesiæ gradus ordine conscendens, tandem Summi Pontificatus fastigium attigit: *Non iste ad Episcopatum subitò pervenit, sed per omnia Ecclesiastica officia promotus, & in Divinis administrationibus Dominum sæpè promeritus, ad sacerdotii sublime fastigium, cunctis religionis gradibus ascendit.* D. Petrus Gonzales Valle, Regiæ Hispaniarum Majestati, Philippo IV. à servitiis, supremus Bellidux, & Gubernator Astensis, Heros hoc nostro ævo, si quis alius, præstantissimus, mihimet confessus est, se ad tantam conditionem ex infimis militiæ officiis ordine emersisse. Primùm enim, inquiebat, in Lombardia & Flandria inter pedites sarissophorum egi; dein centuriarum structorem; postea signiferum ac centurionem; donec tandem ad Gubernatoris, Ducisque munia propria meis armis gradatim promoverim, &c. S. Cypran. l.4. Ep. 2.

150. Negotium, prudenti, sano, ac maturo consilio, animoque moderato peractum, scalæ symbolo demonstrabis, additâ Joannis Ferri inscriptione: NON STATIM, SED TUTE. Optimè cecinit Venusinus Olor: Maturitas. Horat. l.3. Carm. od. 4.

Vim temperatam Dii quoque provehunt
In majus: iidem odêre vires
Omne nefas animo moventes.

Et Boëtius: Boët l. 1. Conf. Phil. Metro 6.

Quod præcipiti via
Certum deserit ordinem
Lætos non habet exitus.

Seneca: Senec. lib. de ira.

Maximè sunt contraria consilio festinatio & ira.
Velox consilium sequitur pœnitentia.

151. Henricus I. Angliæ Rex, Emblematis loco scalam hoc lemmate insignem prætulit: PER GRADUS VELOX. Veluti diceret, illum demum felici velocique pede ad desideratam dignitatem pervenisse, qui ordine & observatâ graduum æquitate ad illam tetendit. Plutarchus, posteaquam docuisset, Reipublicæ gubernandæ munia ordine nunquam interrupto distribui debere, præclaram hanc eruditionem subjungit: *Sicut Romæ Vestalibus tempus distinctum fuit, ita ut primâ ejus parte sacra discerent, secundâ facerent, tertiâ alias docerent: utque Sacerdotes Dianæ apud Ephesum primò Mellieren, id est, futurum Sacerdotem; deinde Hieren, ut jam Sacerdotem; postremò Parieren vocant, quasi defunctum Sacerdotio. Sic vir perfectè civilis primùm initiabatur, rempublicam gerere discet; deinde geret; ultimo loco alios initiabit atque docebit.* Seneca studiosos providè monet: *Nec passim carpenda sunt, nec avidè invadenda universa. PER PARTES pervenitur AD TOTUM.* Dignitas obtenta. Plut. l. an Seni sit gerenda Respubl. Senec. Ep. 118.

152. Abbas Ferrus Umbris suis Apparentibus scalam præfixit; addito Virgilii lemmate: ATTOLLIT IN AURAS. Vel verbis è Seneca mutuatis:

Auxilium. tuatis: DAT FACILES AD SUPEROS VIAS. Inde constat, magnatis cujusdam favores ad dignitatem obtinendam plurimum adminiculi supponere. Maria Virgo suo ad Deum interventu ac patrocinio scala mystica cognominatur, quæ Verbo Divino è cœlis in terras deferendo, & hominibus è terris ad cœlos efferendis, humeros suavissimos nunquam non submittit. In rem præsentem S. Fulgentius: *Facta est Maria scala cœlestis, quia per ipsam Deus descendit ad terras, ut per ipsam homines ascendere mereantur ad cœlos.* Et Joannes Geometra:

Maria protectrix.

S. Fulg. de laud. Mar.

Jo. Geom. Hymn. 1.

Salve scala, polum penetrans, & sidera tangens,
Quæque Deum nobis, nosque Deo reparas.

Eleëmosyna. Eleëmosynæ, propriis nostris manibus erogatæ, scalam ad cœlos conscendendos firmissimam struunt. Disertè Petrus Blesensis: *Eleëmosynis propriæ manus vobis scalam, & ascensorium erigatis ad illam supernorum civium mansionem, in qua est pax æterna.*

Pet. Bles. in Job. c. ult.

S. Scriptura. Cæterùm etiam Sacra Pagina, instar scalæ, ad Dei cognitionem promovet. S. Laurentius Justinianus: *Est sacra pagina scalæ comparata, per ipsam etenim, quasi per quosdam gradus, provehitur intellectus ad agnitionem veri & summi Dei.* Et S. Isidorus: *Sacrosancta volumina, quæ Divinarum scripturarum testimonium habent, scalæ quædam sunt, quibus ad Deum ascenditur.*

S. Laur. Just. de cast. con nub c. 3.
S. Isid. Pelusiota l. 1. Ep. 569.

153. Scala, erismate fulta, operam suam, instar staturninis pictorii, nonnisi fulcimento illo stabilita humanis usibus confert. Unde D. Joannes Bapt. Mazzolenus eam Emblematis sui loco figuravit, addito lemmate: FULTA EVEHET. Illos hæc imago spectat, qui ad animas gubernandas sublevati, in familiæ suæ insigniis scalam præferunt. Innuebat quippe Emblematis Author, se quidem animabus, ad Dei ac virtutis fastigium promovendis, plurimum impendisse laborem; semper tamen à Prælato illo, cujus beneficio munus illud ipsi obtigisset, suffultum fuisse. Porrò quisquis ad cœlum eniti cupis, auxilio ac gratiâ Divinâ sustenteris, necesse est. S. P. Augustinus: *Tibi,* inquit ad Deum, *semper adhærere necesse habemus, ut per continuum auxilium tuum sanctè & rectè vivere valeamus.*

Dependentia.

Gratia Dei.

S. Aug. l. Med. c. 18.

154. Scala, ut humanis usibus deserviat, nec sublimis nimium, nec æquo humilior sit oportet. D. Joannis Bapt. Mazzoleni lemma est: NEC ERECTIOR, NEC DEPRESSIOR. Prælatus hanc iconem documenti loco sibi ob oculos figat, ut nec fastu se demonstret inaccessum, nec vilitate contemptibilem; sed mediâ incedens viâ, tam propriæ dignitati, quàm aliorum indigentiæ satisfaciat. Hanc artem probè edoctus S. Ambrosius, ait: *Non inducta humilitas, sed quæ habeat sui modestiam & scientiam, laudatur. Scio humiliari, id est, in quo loco, quâ moderatione, quo fine, in quo officio, in quo munere nescivit Pharisæus humiliari, ideò dejectus est, &c.*

Prælatus extrema fugiat.

S. Ambr. lib. de officiis.

Pacificat. 155. Scala, è cœlo in terram protensa, epigraphen sustinet: CONJUNGIT UTRUMQUE. Illorum hæc imago est, qui conciliandis inimicis student; Cumprimis tamen in Mariam Virginem convenit, quæ non tantùm homini conjunxit Deum humanis exuviis hypostaticè indutum; sed insuper scalæ officio defungitur, per quam è terra ad cœlum ascendamus. Unde à S. Ephremo verè cognominatur: *Scala, ascensusque omnium.* A S. P. Augustino: *Scala cœlestis, per quam Deus descendit ad terras.* A Jo. Geometra: *Scala per quam descendit Deus, sed ascendit homo.* Et à S. Damasceno: *Scala viva, cujus locum Jacob conspexit.* In rem præsentem canit Emblematis Author:

Maria V.

S. Ephr. de laud. B. V.
S. Aug. ser. 32. de SS.
Jo. Geom. in Cant.
S. Damasc. Orat. 1 de Nat. B. V.

Dissidet immenso cœlumque solumque recessu:
Scala tamen stratâ jungit utrumque viâ.
Virgo via est, quisquis sine Virgine scandit Olympum,
Absque Deo scandit, quam præit ipse viam.

156. Scalæ beneficio in altum exurgit homo. Unde illam hoc lemmate insignivit P. Sebastianus à Matre Dei: FERET IPSA SURSUM. Mariam Virginem Scalæ nomine intelligas velim; quippe quâ succollante citra negotium cœlos conscendimus. Eadem charitatis est indoles, quæ indubitato gressu ad cœlum attollit. S. P. Augustinus: *Ardete igne charitatis; ardor iste sursum vos rapit, sursum tollit; in cœlum levat. Quidquid molestiarum passi fueritis in terra, quantumcunque Christianum cor humiliatum deorsum premat inimicus; summa petit ardor dilectionis.*

SCRINIUM.

Cap. XXI.

157. Alcibiades Lucarinus virum quendam litteratum, ad complura volumina sigillatim edenda accinctum, Scrinii Emblemate repræsentavit, quod deductis ambabus valvis in plurimos loculos distinguebatur, cum lemmate: ET SINGULATIM EDENTUR. Complura non tantùm naturæ, sed & fidei arcana humano intellectui nonnisi temporum successu manifestantur. Seneca id probè perspiciens, ajebat: *Multa venientis ævi populus ignota nobis sciet. Multa sæculis tunc futuris, cùm memoria nostri exoleverit, reservantur.*

*158. Scrinium obseratum hoc epigrammate legendum proposui: NON PATET EXTRANEIS. Lemmatis occasione è Tertulliano desumptâ, ubi ait: *Nullus omninò thesaurus extraneis patet.* Eadem animæ perfectæ consuetudo esto, ut virtutis ac sanctimoniæ suæ rationem nemini alteri, nisi Patri spirituali ac conscientiæ arbitro manifestam faciat. Ita quoque omnis familia aut Religio benè instituta suos reditus aut alia majoris momenti negotia nemini extero detegit. Esseni, Legis Mosaicæ Religiosi perfectissimi, inter cætera hoc juramento se obstrinxerunt: *Nihil eorum, quæ apud eosdem arcana sunt, cuiquam patefacturos, etiamsi vis eis ad mortem usque adhiberetur;* uti de ipsis refert Josephus Hebræus. S. Ignatius Loyola alumnis suis disertè præcipit: *Nemo, quæ domi acta vel agenda sunt, externis referat; nisi superiori id probari contingat.* Canonici Regulares Lateranenses, Canonici S. Salvatoris, Cassinenses, Chamaldunenses, Cælestini, Carthusiani, Dominicani, Eremitæ, Augustiniani, Franciscani & Capucini in suis Constitutionibus severè cavent, ne Religionum aut Congregationum arcana quisquam in exteros divulget. Certè Persis sanctum erat, Regis secreta altissimo silentio premere; ut adeò Alexander Magnus, omni adhibitâ diligentiâ, nullum illorum potuerit investigare. De his Quintus Curtius: *Cæterùm Alexander, quam regionem Darius petiisset, omni curâ vestigans, tamen explorare non poterat: more quodam Persarum, arcana Regum mira colentium fide; non metus, non spes elicit vocem, quâ produntur occulta.*

159. Arca, Cymeliis pretiosis locuples, epigraphen tenet: PRETIOSA LATENT. Mariæ Virginis hæc imago est, quæ Verbo Divino gravida, thesaurum omnium pretiosissimum in utero reconditum habuit. Unde à S. Gregorio Neocæsariensi verè cognominatur; *Arca verè regia, arca pretiosa,* Maria. Greg. Orat. Annu[…]

quæ

quæ excepit totius sanctificationis thesaurum. Et ab Andrea Hierosolymitano : *Arca nova gloriæ , in qua Dei spiritus delapsus quievit.* In rem præsentem canit P. Masenius:

Arca rudis , Virgoque humilis , pretiosa recondunt.
Virgo suas dotes , arca recondit opes.

S. Antonius Paduanus eodem symbolo exactè repræsentatur , quippe qui *dicendi copiâ & sapientiâ tantum proficit , tantamque sui admirationem commovit , ut eum Summus Pontifex aliquando concionantem audiens , ARCAM testamentis appellârit.*

160. Arcam fœderis , ceu proprium Virginis Deiparæ ectypon, hoc lemmate insigniveris. NON NUMMIS, SED NUMINI. Unde Maria V. à S. Gregorio Thaumaturgo cognominatur : *Verè arca sanctissima , Virgo , intrinsecus deaurata , qua universum sanctitatis thesaurum suscepit.* Appositè canit P. Masenius:

Non patet hæc nummis, sed magni est Numinis arca :
Quàm similis Virgo , dissimilisque fuit !
Lapsas arca polo leges , ac manna tenebat.
Legifer hâc arcâ Virgine clausus erat.

Anima humana , instar Divinæ arcæ , potiùs virtutibus quàm divitiis colligendis studeat. S. P. Augustinus : *Cor tuum sit arca Dei , ubi habitent divitiæ DEI.*

SITULA.

Cap. XXII.

161. **I**Nter cæteram D. Ascanii Piccolominii , Archiepiscopi Senensis , Pompam funebrem, Academici Philomati duas situlas figurârunt , quæ è rechamo supra puteum suspensæ , epigraphen tulerunt : ALTERA LEVATUR. Mens Emblematis erat , tametsi una optimi Pontificis illius particula, nimirum corpus , in obscurum humum descenderit , alteram tamen longè nobiliorem , animam videlicet , ad cœlestis gloriæ felicitatem sublevatam esse. S. Bernardinus Senensis eâdem omninò metaphorâ demonstrat , carnem & spiritum bello intestino adeò implacabili inter se conflictari , ut unâ parte depressâ , mox altera resurgat. *Anima & caro sunt quasi duæ situlæ , in puteo applicatæ , quarum quando una descendit , altera ascendit. Sic quando caro infirmatur , spiritus impinguatur , & è converso. Unde 2. Cor. 12. Apostolus ait , cùm infirmor , scilicet in corpore , tunc potens sum in mente.*

162. Situla, supra putei marginem figurata, à Cardinali Montalto epigraphen recepit : HAURIT EX ALTO. Ita Palatinus è Prima Summi Pontificis aut Regis admissione , omnia arcana & profunda ipsorum consilia , nemine alio interveniente , participat. Illud ipsum etiam hominis contemplativi est symbolum , qui miras à Deo illuminationes & apocalypses recipere consuevit ; uti olim Moyses , Prophetæ , Apostoli , & cumprimis S. Petrus experti fuêre. De D. Petro disertè affirmavit Christus : *Caro & sanguis non revelavit tibi , sed Pater meus , qui in cœlis est.* De seipso ad Galatas potestatur S. Paulus : *Notum vobis facio , fratres , Evangelium , quod evangelizatum est à me , quia non est secundùm hominem ; neque enim ego ab homine accepi illud , neque didici , sed per revelationem Jesu Christi.* S. Joannes Evanlista ex ipsomet Divinitatis incarnatæ sinu , velut è profundissimo aquæ vivæ puteo , omnem sapientiæ plenitudinem hausit ; ut adeò verè de ipso canat Sancta Ecclesia : *Fluenta Evangelii de ipso sacro Dominici pectoris fonte potavit.* De Prophetis universim testatur Magnus Augustinus : *Nobis ea loquuntur Prophetæ Dei , quæ audiunt ab eo ; nihilque aliud est Propheta Dei , nisi enuntiator Verborum Dei hominibus, qui Deum vel non possunt , vel non merentur audire.*

163. In multis villis, ad aquas è puteo extrahendas hoc utuntur artificio , oblongum ac trabale lignum supra puteum in æqualibrio suspendunt, quod è postrema parte saxa prægravatum , ex anteriori situlam connexam habet. Unde situla, in aquas submersa , mox ex adverso pondere sublevatur , & rursus ad putei labrum extrahitur. Epigraphen adjeci : GRAVITATE ATTOLLITUR. Dicere volebam , cordi humano è calamitatum ac persecutionum pondere vires accrescere , quibus ad virtutem ac Dei amicitiam subvolet. S. Petrus Damianus : *Laudanda Divina est dispensatio , quæ ad hoc suos temporaliter verberant , ut perpetuis eos flagellis abscondat : ad hoc PREMIT , UT ELEVET ; ad hoc secat , ut sanet , ad hoc DEJICIT , UT EXALTET.* Calamitates exaltant. S. Pet. Dam l. 8. Epist. 6.

164. Duæ situlæ , è trochlea supra puteum suspensæ , alternis vicibus , ac veluti partito labore, aquas hauriunt. Unde lemma : ALTERNIS DEMERSÆ VICIBUS. Vel ut aliis placet : ALTERNANT PONDERA EUNDO. Hanc ipsam laborum , dignitatum , honorum ac munerum vicissitudinem meliores Respublicæ ac Religiones ita solent instituere , ut , juxta distribuentis Justitiæ leges , ex aliis alii ad regiminis clavum sedeant. Emblemati explicando hos rhytmos Italicos subjeci : Dignitatum vicissitudo.

Mira Filin gli arnesi,
A quella rota appesi,
Che distillando limpidi sudori,
Cavan dal fondo i cristallini humori.
Vedi , che mentre l' un del pondo è scarco,
L' altro sostenta il poderoso incarco :
E ben sembrano der con muti accenti,
Che dobbano i viventi,
Scambie volmente à le fatiche intesi,
Con vicende alternate alzare i pesi.

Hunc ordinem apprimè observatum habuit sapientissimus Salomon , quando operarios suos in Libano laborare jussit *per menses singulos VICISSIM ;* aliis identidem substitutis, qui prioribus justum respirandi spatium facerent. Eâdem omninò providentiâ Templi & Tabernaculi Divini custodes ac ostiarios conduxit. *Custodes vestibulorum tabernaculi , & familiæ eorum per vices castrorum Domini* (erant) *custodientes introitum.* Quin , & Sacerdotum Principes illam dominii ac ministerii sui vicissitudinem subibant; nam filii ac nepotes Aaronis viginti quatuor à Rege Davide in totidem sortes fuêre distincti, ut, alternante dignitate , singuli ad primos illos Sanctuarii & Synagogæ honores eveherentur , uti primus Paralipomenon docet. Venerabilis Beda hanc doctrinam nervosè repetit , quando illa D. Lucæ verba , ubi dicitur , quòd Pater Joannis Baptistæ fuerit *Sacerdos quidam , nomine Zacharias , de vice Abia ,* ita commentatur : *Erant enim Principes Sanctuarii , id est , Summi Sacerdotes , tam de filiis Eleazar , quàm de filiis Ithamar , quorum vices secundùm ministeria sua ut ingrederentur Domum Dei , viginti quatuor sortibus David distinxit , in quibus familia Abia , de qua Zacharias ortus est , sors contigit octava.* Cæterum etiam homines laboribus & ærumnis nunquam adeò deprimuntur , quin identidem aliqua interveniant quietis ac gaudii levamina. D. Angelus Maria Arionus Abbas apud Comitem Fulvium Vesti canit : 3. Reg. 5. 14. 1. Paral. 9. 19. 1. Paral. 24. Labor alternus.

Fora inferno la vita , co' i tormeati
E mular potria Dite,
S' havesse i suoi martiri anch' essa eterni.

Mà

Mà il fin prescrive il Ciello à i nostri stenti,
E con legge più mite
RENDE I RIPOSI A LE FATICHE ALTERNI, &c.

Princeps beneficus. 165. Putei trochlea complures situlas in Orbem dispositas, sustinet, cum lemmate; UNA OMNES, subintellige, *sustinet*. P. Vincentius Cicala, è Societate JESU, hoc Emblemate munificam magnatis cujusdam versùs amicos & servos suos beneficentiam demonstrabat. Cumprimis tamen beatissimam (Maria protectrix.) Virginem eâ trochleæ imagine significabis, quæ omnes suos clientes pretiosissimâ cujusvis felicitatis & gratiæ aquâ è Divinitatis puteo replet. Ipsamet enim testis locupletissima, de se affirmat: *Qui me invenerit, inveniet vitam, & hauriet salutem à Domino.* (Prov. 8. 35. Idioth. l. de Virg. Maria in Prolog.) Unde meus Sapientissimus Idiota: *Accede igitur*, inquit, *per devotam mentis contemplationem ad gloriosissimam Virginem Mariam, quia per ipsam, & in ipsa, & cum ipsa, & ab ipsa habet mundus, & habiturus est omne bonum.*

166. Academici Intenti Mediolanenses Symboli universalis loco complures situlas præferunt, quæ circùm trochleam dispositæ, & aquis hauriendis ex æquo accommodatæ, epigraphen sustinent: LABOR OMNIBUS UNUS. Verbis è Virgilio mutuatis, ubi de Apibus canit: (Virg. l. 4. Geor. v. 184.)

Omnibus una quies operum, LABOR OMNIBUS UNUS.

Cocordia Religiosorum. Hanc unionem & affectuum concordiam, in quâvis familia, Religione, aut Republicâ necessariam conjicies, quippe quæ peculiari ratione ad opera ex æquo instituenda contendere debent. Sophonias de operationibus in lege Evangelica perficiendis vaticinatus, Dei ore dixit: *Tunc reddam populis labium electum, ut invocent omnes in nomine Domini, serviant ei humero uno.* (Sophon. 3. 9.) Hunc locum interpretatus P. Julius Nigronius, ait: *Sit labium electum, benè de omnibus, religiosè, spiritualiterque cum omnibus loquendo. Sit CUNCTORUM HUMERUS UNUS in ferendis oneribus ordinis & cœnobii, quæ humeris portari solent. Sit OMNIUM UNA OPERATIO & actio, &c.* (Jul. Nigron Reg. 30. Com. n. 45.)

167. Quidam è Gusmanorum familia duas situlas, circùm rechamum coordinatas, hoc allegorico lemmate notavit: LOS LIENOS DE DOLOR, Y LOS VAZIOS DE SPERANZA. Id est. QUÆ PLENA, DOLORE; QUÆ VACUA, SPE. (Afflictus.) Cor nimirum quantum afflictum, omnique solatio destitutum, hoc Emblemate demonstratur. (Damnatus.) Cumprimis tamen extremam damnatorum calamitatem ob oculos statuit, qui ad æternitatis rotam suspensi, non tantùm doloribus atrocissimis replentur, sed & omni meliore spe penitus vacui jactantur. Definita & irrevocabilis tremendi Judicis sententia est: *Ibunt in supplicium æternum.* (Matth. 25. 46.) Proindè S. Paulus: *Qui non obediunt Evangelio Domini nostri JESU Christi, pœnas dabunt in interitu æternas.* (2. Thess. 1. 8.) Hos cruciatus, quoad intensionem (cum Theologis loquamur) & durationem acerbissimos, facundo calamo depingens S. Cyprianus, ait: *Continuus erit & superfluus illarum lachrymarum decursus, stridorem illum dentium flammæ inextinguibiles agitabunt, immortales miseri vivent, & omni tormento atrocius desperatio comdemnatos affligit. Non miserebitur ultra Deus: nullum ibi refrigerium, nullum remedium.* (S. Cyprian. Tract. de Ascens. Dom.)

168. Situlæ, in puteum descendenti, subscripsi: SIDAM, UT IMPLEAR. Illum hoc symbolo exornabis, qui proficiendi desiderio se ipsum ita deprimit, ut ad prima Grammaticæ aut humanarum litterarum elementa addiscenda, infimas scholas frequentare non abhorreat. Hoc encomio insignem se probavit S. Ignatius Loyola, qui adultâ jam ætate triviales Barcellonæ scholas accessit, ut sublimioribus scientiis se præpararet, earumque fundamenta jaceret. Ea ipsa etiam hominis ambitiosi est indoles, qui nonnunquam fastui suo ita dexterè dominari novit, ut transitoriæ cujusdam dignitatis aut honoris affluentiam aucupaturus, in aliorum obsequia profundissimè inclinetur. De hac hominum farina S. Petrus Damianus: *Humiliantur*, inquit, *ut postmodùm impunè superbiant: se pedissequos exhibent, ut præcedant: laboribus atteruntur, ut gaudeant: affliguntur inopia, ut nuptialis edulii continuâ postmodùm epulatione turgescat.* Cæterùm iis quoque hanc iconem domesticam facies, qui gratiæ Divinæ plenitudinem digno animæ suæ sinu excepturi, sub Numinis supremi conspectum sese demisissimâ voluntate abjiciunt. Hanc artem probè edocta Mulier Chananæa, cùm Divinas aures precibus suis surdas sentiret, mox propriam vilitatem ita profundè confessa est, ut catello indignissimo si diceret similem: *Etiam Domine; nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa Dominorum suorum;* Sicque Christum votis suis annuentem habuit. De hac S. Petrus Chrysologus: *Meritò, quæ se canem confessa est, in hominem commutatur: meritò adoptatur in filiam, levatur, honoratur ad mensam, quæ sub mensa laudabili & provida humilitate se dejecit.* S. P. Augustinus eadem effecta in Centurione deprehendens, ait: *Tecto non recipiebat, corde recipiebat; QUANTO HUMILIOR, TANTO CAPACIOR, tantò plenior: colles enim aquam repellunt, valles implentur.* Et rursus super illud Magdalenæ elogium: *Quantò autem humilius sedebat, tantò amplius capiebat. Confluit enim aqua ad humilitatem convallis, denatat de tumoribus collis.*

169. Fieri nequit, aliquem, assiduâ hominis virtuosi aut litterati consuetudine usum, nihil omninò bonitatis aut sapientiæ contrahere; haud secus, atque situla, intra puteum submersa, non potest non limpido ac divite ipsius liquore inebriari. Unde situlam, puteo immersam, hoc lemmate distinxi: HAUD REDIT INANIS. Seneca: *In conversatione virorum sapientûm non deprehendes, quemadmodum aut quando tibi prosit: profuisse deprehendes: Æquè præcepta bona, si sæpè tecum sint profutura, quàm bona exempla. Pythagoras ait, alium animum fieri intrantibus templum, Deorumque simulachra ex vicino cernentibus, & alicujus oraculi operientibus vocem.* Porrò quisquis aliquid favoris à Deo vel hominibus emendicare cupit, profundam animi dimissionem, veluti cujusvis rei obtinendæ facundissimum oratorem, præmittat, necesse est.

170. Qui sapientiæ suæ incrementa, è libris doctis conquisita, optimo animo in alios dispensant, situlis non absimiles se exhibent, quæ circa ingentem rechamam distributæ, solâ hujus revolutione in vicinum flumen merguntur, & aquas ubertim haustas, mox horto irrigando, rursus in canales liberalissimè effundunt. Emblematis inscriptionem è meo Richardo Victorino accepi mutuam: HAURIUNT, ET EFFUNDUNT. Salomon de sapientiæ suæ affluentia optimè dixit: *Quam sine fictione didici, & sine invidia communico, & honestatem illius non abscondo.* Seneca: *Ego*, inquit, *cupio in te omnia transfundere, in hoc GAUDEO aliquid DICERE, UT DOCEAM. nec me ulla res delectabit, licèt eximia sit & salutaris, quam mihi uni sciturus sum.*

Et

Et Vincentius Beluacensis, de S. Dominico differens: *Divinis eloquiis vehementer inhiare cœpit, quorum melle ac dulcedine delectatus, hausit avidè, quod postea effudit abundè.*

171. Duces Mediolanenses Symboli loco tria trunci ramenta præferre consueverunt, quæ ex uno latere flammis succensa, ex altero tres situlas, aquâ plenas, sustentabant; addito Galleazzi Visconte, secundi Ducis Mediolanensis, lemmate: HUMENTIA SICCIS. Vel ut Domino Vendramino placuit: EX UTRISQUE SECURITAS. Enimverò Princeps suppliciorum igne, ac benevolentiæ aquis cùm propriæ, tum Reipublicæ tranquillitati omnium optimè consulit. Justi Lipsii Politica est: *Imperantium fervor cum prudentia: severitas cum clementia: actiones cum salute civium sint conjunctæ.* Solon interrogatus, *quid magis ad Reipublicæ salutem prodesset?* Respondit: *Si boni præmiis invitantur, mali autem pœnis coërcentur.* Lycurgus dicere est solitus: *DUABUS potissimùm REBUS CONTINERI REMPUBLICAM; PRÆMIO scilicet, ET POENA.*

172. Situla, nonnisi sociâ suâ depressâ, sublevari potest. Unde lemma: DEPRESSIONE ALTERIUS. Ita usurarius opum suarum incrementa cum aliorum dispendio colligit. S. P. Augustinus: *Quis optat hæreditatem, nisi morte alterius? Quis optat lucrum, nisi damno alterius? Quàm multi aliorum defectione cupiunt sublimari, &c.* Hebræorum populus, è diuturno Ægypti carcere liberatus, ad complurium regnorum fastigia emersit; at nonnisi Philistæis, Amorrhæis, Pherezæis, aliisque Palæstinæ Principibus dejectis. Julius Cæsar, Republicâ Romanâ, Germaniâ, Galliâ, Hispaniâ, Angliâ, aliisque Provinciis violentâ manu subjugatis, ad Imperii Majestatem eluctatus est. Turcarum Tyrannus è Christianorum clade maximos progressus fecit; quippe quibus Palæstinam, Bulgariam, magnam Hungariæ partem, Imperium Græcum, Cyprum, &c. eripuit.

173. Doctor Sforza Oddi, primarius Legum Professor Papiæ, & Academicus inter intentos Alleviatus, vir summi ingenii, Symboli sui loco baculum depinxit, qui à manu libratus, ex una parte situlam, ex altera verò lignum seu saxum adeò grave suspensum habuit, ut situla, veluti pristini sui ponderis oblita, ab adversa saxi mole in altum raperetur. Epigraphen subdidit: PONDERE FIT LEVIOR. Mens Emblematis erat: Sicuti situla, à saxeo illo pondere ad æquilibrium protracta, in aëre suspendi, ac levitatem penitùs insolitam inducere didicit; ita Jurisprudentiæ docendæ molem sibi longè suavissimam ac facillimam videri, utpote quam assiduæ Academicorum exercitationes, non sine omnium applausu ab ipso celebratæ, plurimùm sublevarent. Atque adeò quævis gravissima pondera, si amorem connexum habeant, difficultatis suæ obliviscuntur, & portatu levissima se præbent. Probè id edoctus Magnus August. gnomam hanc suam identidem ingeminabat: *Amor meus pondus meum.* Paradoxum nonnullis videtur, quòd Magdalena, annis tenella, sexu debilis, ac vivendi ratione delicata, solis suis brachiis exanime Christi corpus transportare præsumpserit, cui ferendo, etiam plures bajuli succubuissent. *Si tu sustulisti eum,* inquiebat, *dicito mihi, ubi posuisti eum? Et ego eum tollam.* At P. Nicolaus Lyranus affirmat, eam, amoris pondere sustentatam, omnem illam difficultatem credidisse facillimam. *Ex virtute enim amoris credebat se posse portare tantum corpus etiam mortuum, quia ferventer amanti nihil videtur difficile.* Porrò præsentis vitæ calamitates nonnunquam videntur sublatu gravissimæ ac penitùs intolerabiles; at si cum æternæ gloriæ gaudio librentur, mox, veluti ab adverso pondere, suavissimam facultatem sortiuntur. S. Joan. Chrysost. illam Apostoli sententiam interpretatus: *Quod in præsenti est momentaneum & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis,* ait: *Vide ergò etiam quidquid in præsenti est, leve esse, etiamsi tribulatio sit. Quomodo leve? Quia immensum PONDUS futuræ GLORIÆ LEVEM FACIT præsentis temporis TRIBULATIONEM, etiamsi sensibus nostris gravis videatur.* S. Bernardo teste, omnes quamlibet gravissimæ mundi calamitates mitigantur, ac toleratu redduntur faciles, si cum immani sanctæ Crucis trunco, myrrhæ fasciculo, aliisque acerbissimis Christi suppliciis ex æquo appendantur. *Si ante oculos habueritis quem portatis, pro certo videntes angustias Domini, levius vestras portabitis.*

Jo. 20. 15. Lyran. in hunc loc.

Æterna gloria sublevat.

S. Chrys. l. 1. de comp. cordis c. 5. 2. Cor. 4. 17.

Passionis Christi consideratio.

S. Bern. serm. 43.

174. Situla, è rechamo supra oceanum suspensa, epigraphen à P. Masenio cepit. HAURIT INEXHAUSTUM. Theologis id proprium est, qui scientiæ suæ guttulas ex inexhausto Divinitatis mari hauriunt. Maria Virgo tot gratiis & erga nos favoribus abundat, ut indies hausta nunquam exhauriatur. Ut adeò verè à S. Damasceno cognominetur *Pelagus gaudii inexhaustum;* à S. Chrysostomo: *Mare spatiosum misericordiarum;* & à S. Damasceno rursus: *Pelagus gratiarum.* Concinnè canit Emblematis Author:

Theologia.

Mariæ V. beneficentia.

S. Damasc. Or. 1. de Nat. S. Chrys. in Hor. S. Dam. Or. 1. de Assump.

Vastum haurire licet, non exhaurire profundum:
Sufficit æterno gurgite pontus aquis.
Plurima quantumvis profundat munera Virgo:
Plura tenet. Vastum est sola Maria mare.

SPECULUM.

Caput XXIII.

175. JUstum ac sincerum hominis animum speculi symbolo repræsentabis, addito lemmate: CUNCTIS ÆQUE FIDUM. Vel: OMNIBUS IDEM. Cujusvis boni Principis, æqui Judicis, aut prudentis Prælati hæc effigies est; quippe qui beneficentiæ suæ radios in omnes, citra partialitatis notam, dispensant. Certè ipsemet Deus, Virgilio teste, hanc agendi rationem præit:

Princeps. Judex. Deus.

Virg. l. 10. Æneid. v. 11.

Rex Jupiter OMNIBUS IDEM.

Quin, idem Deus S. Cyrilli ore de se ipso pronuntiavit: *Mihi omnes ex æquo intuendi.* S. Bernardus sacras Litteras speculo fidelissimo similes dixit, in quo genuina vitæ suæ lineamenta quivis perspicere potest. *Evangelium, speculum veritatis, nemini blanditur, nullum seducit, talem in eo se quisque reperit, qualis fuerit.*

S. Cyrill in Am. n 82. S. Bern. serm. de 7. panibus.

176. D. Areſio authore, ſpeculum hanc præfert epig. OMNIBUS OMNIA. Ita animus, charitatis ſtudioſus, omnium genios ac indigentias, non ſine aliorum ingenti ſolatio, inducre novit. De ſe ipſo teſtatur Apoſtolus: *OMNIBUS OMNIA factus ſum, ut omnes facerem ſalvos.* Commiſeratione enim, non quidem ſimulatâ, ſed integerrima erga omnes ita afficiebatur, ut, quantum Divinæ leges permiſerant, omnium inclinationibus ac miſeris ſublevandis ſtudioſiſſimè attemperaretur. Dilucidè S. P. Auguſtinus: *Non mentiendo, ſed compatiendo: non ſimulantis aſtu, ſed commiſerantis affectu omnibus omnia factus eſt Paulus.* Unde optimum S. Laurentii Juſtiniani conſilium eſt: *Transformemur in ſingulos, communicemus nos omnibus, ita ut illud Apoſtoli compleatur in nobis: Omnibus omnia factus ſum, ut omnes lucrifaciam.*

Charitativus. 1. Cor. 9. 22.

S. Aug. ep. 9. & 19.

S. Laur. Juſt. de triumph. Chriſti agone c. 4.

177. Veritatem, fallere omninò neſciam, Parthenii Romani è ſpeculi ſymbolo dignoſcendam propoſuêre, addito lemmate: FALLERE NESCIUM. Vel, ut alii inſcripſêre: NULLI FALLAX. Et alii: PRODERE NON NOVIT. Ad eandem vitrei hujus Judicis iconem licebit amicum fidelem ac ſincerum explorare, qui fraudem ac fucum omnem longiſſimè à ſe alienum habet. Hoc ſenſu D. Gregorius Brunellus canit:

Veritas.

Amicus verus.

Vitrea ſinceram hæc fingit tibi machina mentem,
Quæ nequit admiſſa nectere fraude dolos.

Plutarchus dixit: *Amantis veri cor ut ſpeculum ſplendidum.*

Et Ottho Venius:

Otth. Ven. in Embl. Amor.

Ut purum nitidum, haud fallens, ſpeculum decet eſſe,
Sic verus quoque ſit, non ſimulatus Amor.
Verùm candidus, & qui animu fert fronte in aperta,
Conveniunt dolus & fucus, Amorque male

S. Scriptur. S. P. Auguſtinus affirmat, in quovis ſacræ Paginæ volumine aut hiſtoria ſpeculi indolem reperiri, quæ adulandi aut fallendi artes penitùs ignorans, cuivis venuſtum aut informem animæ ſuæ vultum exactè delineat. Unde animam ante ſacrum illud ſpeculum inſtar ſponſæ defixam, his omninò verbis alloquitur: *Vide ſi hoc es quod dixit; ſi nondum es, geme, ut ſis. Renuntiavit tibi ſpeculum faciem tuam, ſicut ſpeculum non ſentit adulatorem, ſic non te palpes. Hoc tibi oſtendit nitor ille, quod es; vide quæ es: & ſi tibi diſplicet, quære ut non ſis.* Et poſt ipſum S. Thomas Villanovanus: *Sacra ſcriptura nitidiſſimum ſpeculum eſt, talem reddens vultum hominis, qualis eſt.*

S. ... Com... Ps. ...

S. Th... Conc... Oct. ...

178. Res quævis minutiſſimæ, in ſpeculum illapſæ, ab eodem ſpeculo mirâ induſtriâ & ſtudioſiſſimè redduntur. Ut adeò Lucretius Borſatus opportuno hoc lemmate illud inſigniverit: MINIMA REDDIT. Grati ac benigni animi hæc idea eſt, quæ tenuiſſima quævis beneficia liberali manu rependere conſuevit. Certè Jacob mentem adeò gratam imbiberat, ut Deo ſanctè ſpoponderit; *Si dederit mihi panem ad veſcendum, & veſtimentum ad induendum, cunctorum quæ dederis mihi, decimus offeram tibi.* In hunc locum S. Joan. Chryſoſt. *Vide juſti gratitudinem: petebat quidem, at nihil pretioſum, ſed panem & veſtem: promittebat autem & ſua Domino, &c.*

Gra... do...

Gen. ... 20.

S. Chr... hom. ... Gen. ...

179. Speculum propriam cujuſvis faciem ita cautè ac diſtinctè delineat, ut, ſi oculos in illud defixero, nullam omninò lineolam ex alterius vultu, quem paulò antè repræſentabat, ad me derivet. Unde lemma: NULLI QUOD ALTERIUS. Vel: CUIQUE SUUM. Ipſiſſima hæc ſecreti cuſtodiendi fidelitas omnibus nobis adeò congenita eſt, ut nihil unquam cum aliis improvidè communicemus. Seneca: *Quidam quæ tantùm amicis committenda ſunt, omnibus narrant & in quaslibet aures quidquid illos urit, exonerant. Qui-*

Secret... non ... garum...

Sen. p... Epiſt. ...

Quidam etiam rursus clarissimorum conscientiam reformidant: & si possent, ne sibi quidem credituri, intus premunt omne secretum. Neutrum faciendum est,&c.

180. Basiliscum proprius suus venenatus halitus, è speculo adversùs ipsum reverberatus, interficit. Unde speculum, ab exanimi basilisco triumphans, epigraphen reddit: VENENA RETORQUET. Opportuna hæc Principis idea est,qui maligna consilia in authorũ suorum perniciem justissimè retorquet. Emblematis mentem erudito hoc poëmate explicat meus Concanonicus D. Salvator Carducius:

Dum speculi candor jactata venena retorquet,
Concidit exanimis bellua morte sua.
Dogmate non aliter stygio dum perdere tentas
Regem; perniciem, quam paris, ipse bibis.

Præclarè dixit S. Basilius; *Consilia, adversùs justos inita, in caput malignè consultantium retorquentur.*

181. Speculum, instar zelosi ac sinceri amici, mutâ quidem, at intelligibili voce quosvis in se defixos docet, eosque opportuno consilio admonet, quænam laude digna aut emendatu necessaria ipsis adhærescant. Unde lemma: CORRIGENDA, AUT PROBANDA. Multus in hoc argumentum Seneca: *Inventa sunt specula, ut homo ipse se nosceret: multa ex hoc consecuta; primò sui notitia, deinde & ad consilium quædam: formosus, ut vitaret infamiam; deformis, ut sciret, redimendum esse virtutibus, quidquid corpori deesset; Juvenis, ut flore ætatis admoneretur illud tempus esse discendi, & fortia audiendi; senex, ut indecora canis deponeret, & de morte aliquid cogitaret.* Has ipsas speculi proprietates in Correctore observatas habet S. Clemens Alexandrinus: *Quemadmodum enim speculum non est malum deformi, eò quòd ipsum ostendat qualis sit: ita nec is, qui reprehendit, ei malè vult, qui laborat animo, neque enim infert ei delicta, sed ea, quæ adsunt, peccata ostendit, ad hoc ut avertat ab hujusmodi studiis.* Porrò virtutis exemplum, in aliorum vitâ deprehensum, instar speculi, nostram vivendi rationem probandam vel improbandam ob oculos statuit. Dilucidè S. Ambrosius: *Sanctorum vita cæteris norma vivendi est.* Et paulò post: *Sit igitur nobis propositus sanctus Joseph, tanquam speculum castitatis.* Et alibi: *Sit nobis tanquam in imagine descripta vita Mariæ, de quâ velut ex speculo refulget species castitatis, & forma virtutis. Hinc sumamus exempla vivendi, ubi tanquam in exemplari, magisteria sunt expressa probitatis, quæ QUID CORRIGERE, QUID TENERE debemus, ostendunt.* Nec minus eadem vitæ nostræ ratio etiam ex sacris litteris dignosci potest, *corrigendane sit, aut probanda?* Opportunè S. Gregorius Papa: *Scriptura sacra mentis oculis quasi quoddam speculum opponitur: ut interna nostra facies in ipsa videatur. Ibi enim fœda, ibi pulchra nostra cognoscimus: ibi sentimus, quantùm proficimus: ibi, à profectu quàm longè distamus.* Et S. Bernardus, suos Religiosos exhortans, *Consideremus*, inquit, *nosmetipsos in ea, quam audivimus, sacri Evangelii lectione, ut proficiamus ex ea, & corrigamus secundùm eam, si quæ in nobis deprehendimus corrigenda.* Denique etiam conscientia nostra speculi vicem subit, quod oculis in se defixis omnia *corrigenda aut probanda* fidelissimè explicat. Providentissimè Magnus Augustinus: *Si mulieres speculum suum curiosè tergunt à pulvere & sorde, multò magis speculum interioris hominis debemus & invenire, & tergere, & inspicere, ut in eo totam turpitudinem nostram valeamus deprehendere.*

182. Speculo inscribes: RECEPTUM EXHIBET. Ita gratus hominis animus cunctos favores, à Mecænate in se derivatos, palam ostendit ac deprædicat. Genuinam hanc S. Matthæi Apostoli & Evangelistæ effigiem dixeris; nam Rupertus Abbas, cur sancto Matthæo hominis facies tribuatur, interrogatus, respondet: *Erat tanquam speculum perlucidum, sed in tenebris reconditum. Ubi ergò vidit eum JESUS, & Sol verus resplenduit ei, quia vidit eum talis Filius hominis, reddidit imaginem ejus, & formata est in ipso facies hominis.*

S. Matthæus. S. Rup. Abb. apud Zerdam in cap. 8. Judith num. marg. 207.

183. Alius eidem symbolo hanc adjecit gnomam: REFLECTET ALIENUM. Talis omninò est mutua duorum beneficentia. Agapytus Diaconus hoc speculi schemate Divinum judicium ob oculos statuit: *Sicuti exquisita specula tales monstrant vultum apparentias, qualia ipsa sunt archetypa, nitidas videlicet nitentium, tristes autem tristantium: eodem pacto justum Dei judicium nostris actionibus assimilatur: qualia enim sunt, quæ à nobis præstantur, talia ipse nobis par pari referens exhibet.* Juventus, speculo simillima, actiones in aliis observatas studiosè imitatur ac repræsentat. Aloysii Novarini in rem præsentem epigramma est:

Beneficentia mutua. Judicium Divinum. Agap. Diacon. Epist Param. nu. 24.

Pueritia.

Novar. Aqu. Nupt. nu. 478.

Par speculo tenera est ætas, quod quidquid ob illud
Ponas, persimili conditione refert.
Sic pueri, duce naturâ, plerumque parentum
Mores consuerunt moribus exprimere.

184. Nonnemo publicam Academicorum Disputationem duobus speculis perpolitis ac tersis similem dixit, quæ mutuò sibi obversa, epigraphen sustinent: MUTUANT INVICEM. Unius namque virtus, veluti alternante beneficio, in alterum derivatur. Certè boni amici, seu totidem specula, singulos affectus communes habent, & mutuâ commiseratione eos æquali vultu in se repræsentant. Senecæ consilio: *Cum amico omnes cogitationes tuas misce: fidelem si putaveris, facies.* Hac de re Tassus:

Mutuam vicem reddere. Amicus verus.

Senec. Ep. 3.

Sotto il giogo, ove Amor teco mi strinse,
D' amicitia solcai campo fecondo,
E d' ogni affetto tuo mesto, e giocondo
Si scolpì l' alma dentro, e fuor mi pinse.

Otho Venius, Philostrati occasione canit:

Sume meas, sumam ipse tuas, mea vita, sagittas:
Non aliter noster conciliatur Amor.

Oth. Venius Embl. Amor.

185. Speculum epigraphen Hispanam præfert: O ME QUIEBRE, O ME REQUIEBRE. Id est: AUT ASPICIAR, AUT FRANGAR. Eadem impatientis animi est indoles, quæ firmum fixumque habet, vitæ potius, quàm gratiosæ alterius præsentiæ aut amicitiæ jacturam facere. Absalon, ob fratrem interfectum, tempore sat diuturno Hierosolymis proscriptus, tandem, Joabi interventu, exilio liberatus est; eâ tamen lege, ut Regis Davidis vultum nunquam subiret. Et certè patris sui imperio exactè obsecutus: *Mansit Absalon in Jerusalem duobus annis, & faciem Regis non vidit.* At hanc optimi parentis absentiam diutius tolerare non potuit Absalon, quin, denuò Joabum ardentissimis precibus fatigaret, *obsecro*, inquiebat in rem præsentem opportunissimè, *ut videam faciem Regis: quòd si memor est iniquitatis meæ, interficiat me.* Verissimè dixit S. Bernardus: *Nihil in hac vita laboriosius, quàm desideriis terrenis æstuare: & nihil hic quietius, quàm hujus sæculi nihil appetere.*

Desiderium.

S. Bern. in serm. 6.

186. Regia sua Celsitudo, Carolus Emmanuel, Sabaudiæ Dux, cùm Catharinam Austriacam sibi conjugem desponderet, Emblematis loco duo specula affigi jussit, quæ proprios splendores, mirâ vicissitudine reverberatos, sibi mutuò communicabant; addito lemmate: FERTQUE, REFERTQUE.

Amor conjugalis. QUE. Nimirum hoc imaginis involucro mutuus ac summus conjugum amor demonstrabatur. Emblematis mentem hoc disticho explicat meus Carducius:

Fertque, refertque fides formas Crystallina Amantum:
Sic miscere docet corda jugalis Amor.

Amor mutuus. Ita nimirum amor tam erga Deum quàm erga homines semper vult ita esse mutuus, ut ferenti amorem referas. Compendio rem totam explicans Seneca, ait: *Si vis amari, ama.* Senec. Ep. 6

187. Oculus, in speculum defixus, hujus beneficio omnes corporis sui imperfectiones ac nævos corrigere potest. Enimverò tersa hæc crystallus LUCET, UT EMENDET. Haud aliter sacra Pagina, si attentiore animi oculo perspiciatur, sordibus ac maculis omnibus eluendis, instar speculi, deservit. S. Laurentius Justinianus: *Est sacra Scriptura nobis à Domino exhibita, ut in ipsa intellectûs nostri curiositas solidetur, & velut in quodam speculo interna nostra facies videatur. Ibi quid verum, quid falsum sit, conspicitur. Ibi fœda, ibi pulchra cognoscuntur, &c.* S. P. Augustinus: *Optimè*, inquit, *uteris lectione Divinâ, si eam tibi adhibeas speculi vice, ut ibi velut ad imaginem suam anima respiciat, & vel fœda quæque corrigat, vel pulchra plus ornet.* Et Oleaster: *Quantumcunque opus tuum, ô homo, purum & bonum tibi esse videatur, confer illud ad speculum Divinæ legis, ut emendes, quæ in eo emendatione digna deprehenderis, &c.* Cæterùm cùm optimus JESUS *speculum sine macula* cognominetur, jure dixerim, mentis nostræ oculos, è prototypo illo nobilissimo suspensos, omnem morum suorum luxuriem citra negotium ad frugem revocare posse. Præsenti argumento explicando hos Jambos senarios affert P. Carducius:

(S. Scriptura. — S. Laur. Just. Tract. de Perfec. cap. 4. — S. Aug. Ep. 143. — Oleast. in c. 1. Genes. — Exemplum Christi.)

Fidele vitrum lucet, ut sordes fuget.
Speculare JEsum: hic fœda pellet omnia.

SS. Trinitas. 188. D. Aresius SS. Trinitatem Emblemate significaturus, tria specula pinxit, quæ in se invicem repræsentata, epigraphen tulêre: IDIPSUM INVICEM. Ab hoc sensu non multum alienus S. Gregorius Nazianzenus, cùm interrogaretur, quidnam Deus ante conditum Orbem egerit? Respondit: (S. Greg. Naz. Carm. 4.)

Scilicet ille suæ splendorem cernere formæ
Gaudebat, numenque suum triplicique, parique
Luce nitens.

189 Speculum, Solis vultui obversum, nobilem hunc planetam omnibus proponit exactè dignoscendum. Unde lemma: QUALIS INEST COELO. Prædicator è suo munere veram ac genuinam Sacræ Paginæ mentem ante omnium oculos fidelissimè statuat. Hoc encomio insignem se probavit S. Basilius Magnus, *qui*, teste S. Gregorio Nazianzeno, *multa eruditè scripsit, ac nemo sacræ scripturæ libros veriùs aut uberiùs explicavit.* De S. Joanne Chrysostomo luculentè testatur S. Ecclesia Romano-Catholica: *Multitudinem, pietatem, ac splendorem Concionum, cæterorumque ejus scriptorum, interpretandi etiam rationem, & INHÆRENTEM SENTENTIÆ SACRORUM LIBRORUM EXPLANATIONEM omnes admirantur.* (Prædicator. — S. Greg. Naz.)

190. Catharinus Cornarus, Academicus inter Errantes Brixienses Gratus, Symboli loco speculum præfert, in quo Lunæ imago ac splendor repræsentabatur, cum lemmate: AT LUMEN A SOLE. Ita omninò doctrinæ radii, tametsi vel librorum beneficio, vel Magistrorum studio in animam nostram confluant, primam tamen ac principem scaturiginem unicè à Deo, omnis sapientiæ fonte, trahunt. Quippe à quo, Scripturâ teste, *omne bonum* exoritur. S. Paulus, quamvis sanctæ fidei articulos ab Anania, Magistro suo edoctus; omnem tamen evangelicâ lucem sibi à Deo profluxisse gloriatur: *Notum vobis facio, fratres, Evangelium meum, quod evangelizatum est à me, quia non est secundum hominem: neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per revelationem JEsu Christi.* Thomas Aquinas, doctrinis scholasticis ab Alberto Magno institutus, Christum Crucifixum sibi veri Magistri loco fuisse protestatur. Laconicè Magnus Augustinus: *Hæc tota scientia magna hominis, scire, quia ipse nihil est per se, & quoniam quidquid est, ex Deo est, & propter Deum est.* Idipsum de divitiis, hæreditario jure acquisitis, & de honorum gradibus, magnatum benevolentiâ comparatis, pronuntiare licet; tametsi enim aliquatenus ab hominum munificentia nobis obtingant, re ipsâ tamen ac propriè à solo Deo derivantur. (Scientia est donum Dei. — Galat. 1. — S. Aug. Psal.)

191. Imaginum lineamenta nonnisi luminis exterioris beneficio in speculo recipi possunt. Unde P. Justinianus suis in D. Paulum Commentariis speculum præfixit, cum lemmate: NON SINE LUMINE. Ita Sacræ Scripturæ arcana sine luminis Divini affluentia intelligi aut penetrari omnino nequeunt. Enimverò, teste S. Prospero, *Nemo tam eruditus, nemo tam doctus, qui supernâ illustratione non egeat.* Id probè edoctus Rex David, Deum unicè rogavit: *Da mihi intellectum, ut discam mandata tua.* (S. Scriptura. — S. Pr. — Psal.)

192. Speculum AFFLATU LÆDITUR. Virginitas, quovis levissimo offendiculo contaminanda, eandem cum speculo teneritudinem habet. Optimè de hac re pronuntiat B. Ægidius: *Culpa omnis castitati officit; est enim CASTITAS CEU mundum SPECULUM, quod tamen ANHELITU OBSCURATUR.* Et S. Ambrosius: *Sancta VIRGINITAS non solùm tactu, sed etiam ASPECTU VIOLATUR.* (Virginitas. — B. Æ. cap. — S. Am.)

193. Speculum, grati animi symbolum minimè obscurum, omnes radios, à Sole acceptos, in vicina objecta reverberat. Unde lemma: ACCIPIT, ET REDDIT. Hanc virtutem Justiniano Imperatori persuasurus Agapytus, *Scito*, inquit, *quia quantò majoribus dignus habitus es, Deo dante, muneribus, tantò majus ipsi nomen es: ergò redde benefactori debitum gratitudinis, &c.* Philippus III. Rex Hispaniarum, beneficentiam omnem, è cœlo acceptam, Deo suo studiosissimè reddidit; unde vastissima regna, suis imperiis subdita, ad Christianæ Religionis & veri Dei obsequium, veluti Divinæ munificentiæ vicem exactissimam redditurus, perduxit. Emmanuel Thesaurus ad ipsius exequias hoc epigramma statuit: (Grati. — Agap. Epist. P.)

Relligio auspiciis Orbem regalibus implet.
Et quæ Relligio regna, Philippus habet.
Et Deus, & Princeps alterno munere regnant:
Nam Deus huic Orbem subjicit, iste Deo.

Verissimè tamen eos hoc Emblema spectat, qui studiorum suorum labores in publicam lucem enixi, illud ipsum doctrinæ lumen in alios effundunt, quod paulò antè non sine assidua industria in intellectu suo concepêre. (Scriptor. Anima pura est speculum Dei.)

194. Quò magis tersum ac perpolitum fuerit speculum, tantò repræsentat clariorem Solis imaginem. Unde lemma: QUO CLARIUS, EXPRESSIUS. Haud aliter anima fidelis, quò purior ac magis innocens fuerit, eò majores gratiæ Divinæ radios explicat. Ludovicus Blosius: *Sicut Sol visibilis lumen suum in clarum speculum, ex diametro objectum, ne-* (Blosius Instit. spirit. cap.)

necessariò effundit, atque in eo figuram suam efformat; ita anima munda, & ab impedimentis libera, clarissimis invisibilis Solis radiis illustratur, & in ea ipsius Solis Divini imago excellenter relucet.

195. Ut schemate minimè obscuro persuadeas, sacratissimum Christi Corpus in singulis hostiarum particulis ac fragmentis totum existere, Emblematis loco complura specula, grandia, parva, integra, fracta, &c. figurabis, quæ sub Sole collocata, nobilem hunc planetam toties integrum ac perfectum repræsentant, quot fuerint distincta speculorum fragmenta. Epigraphen subjunges: OMNES IDIPSUM. Vel: IDEM UBIQUE. Explicatissimè S. Ambr. *Singuli*, inquit, *accipiunt Christum Dominum, & in singulis portionibus totus est, nec per singulos minuitur, sed integrum se præbet in singulis.* Et illo posterior meus Hugo de S. Victore: *Sicut quod ubique offertur, unum corpus est, & non multa corpora, ita unum sacrificium diversis locis à diversis hominibus sacrificatur, & UBIQUE EST IDEM. Per partes dividitur, & à multis accipitur, & semper est integrum.* In rem eandem S. Vincentius Ferrerius: *Imagine in speculo existente, si frangatur speculum, non frangitur imago, & in quot partes speculum frangitur, in tot remanet & resultat imago: Ita in hostia potest fieri de Corpore Christi virtute Divina.* Cæterùm eodem Emblemate significatur, indivisum Dei amorem in multas & singulas hominum animas, sine ullo simplicissimæ perfectionis suæ detrimento, totum illabi. S. Bern. *Hoc habet in natura simplicissima Sponsi Divinitas, quasi unum respicere multos, & quasi multos unum, nec ad multitudinem multus erit, nec ad paucitatem rarus, nec ad diversitatem divisus, nec restrictus ad unum. Sic sanè uni intentus, ut non detentus, sic pluribus, ut non distentus.* Et S. Gregorius Papa: *Sic intendit Dominus singulis, ac si vacet à cunctis; & sic simul intendit omnibus, ac si vacet à singulis.*

196. Speculum adversi Solis effigiem ac splendorem ita intensè in se recipit, ut radiorum reverberatione intuentes omnes perstringat, eorumque oculis caliginem offundat. Unde D. Archangelus Conter eidem subscripsit: JO PUR DIVENGO UN SOLE. Id est: UT SOL EFFULGEO. Ita prorsùs Beati, in Solem Divinum defixi, totidem Soles videri possunt. Testatissimè Christus: *Justi fulgebunt sicut Sol in regno Patris eorum.* Et S. Joannes: *Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.* Nec aliter anima, Deo vicina, mirum à splendore Divino ornamentum participat. S. Gregor. Nyssenus: *Appropinquas primariæ & exemplari pulchritudini, ipsa quoque pulchra facta es, veluti quoddam speculum conformata meo characteri, &c.* Certè Moyses, ubi Deo propinquavit, tantam subitò contraxit claritatem, ut Israëlitarum oculi passim illius intuitu hebescerent. Apostoli quoque non ob aliam rationem invidendo hoc elogio fuêre cognominati, *Lux mundi*, nisi quòd intui illius Dei domesticos vixerint, qui *Lux est, &c.*

197. Hypocritam, meâ quidem sententiâ, opportuno speculi Emblemate significabis, cui hanc epigraphen subjunges: SOL D' APPARENZE ABBONDO. Id est: MENTITUR OCULIS. S. Petrus Chrysologus: *Justitia, quæ est hypocrisis, justitia non est, mentitur oculis, fallit aspectu, videntibus illudit, &c.* Certè omnes mundi illecebræ bona duntaxat apparentia & vanissima sunt. Dilucidè Vates Regius: *Filii hominum*, inquit, *usque quò gravi corde? Ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* S. Joannes Chrysostomus: *In humanis rebus nomen est divitiarum, res nullo modo: nomen principatus, & remanet nudum & exile nomen.* Et Seneca: *Discedant aliquando ista insidiosa bona, & sperantibus meliora quàm assecutis.* *Sen. Ep. 15.*

198. Nonnullos pœnitentes ita reperias inconstantes, ut bona sua proposita, paulò antè statuta, mox iterum evertant haud secus atque speculum imagines intra se delineatas, momento oblitterat. Unde epigraphe: FORMAT, seu FINGIT, ABOLETQUE MOMENTO. Et: VAGANS FORMATUR IMAGO. Eâdem omninò ratione Ovidius caducam cujusvis voluptatis terrenæ vanitatem describit: *Pœnitens instabilis.* *Bona terrena apparentia.* *Ovid. l. 15. Metamor.*

> ------- *Nihil est, toto quod perstet in Orbe*
> *Cuncta fluunt, omnisque VAGANS FORMATUR IMAGO.*

S. P. Augustinus: *Via impiorum felicitas transitoria, finità vità peracta est felicitas.* Speculo etiam non absimilem se probat instabilis amans, qui eâdem facilitate conspectam formæ alienæ speciem recipit, ac denuò evanescere sinit. In hoc argumentum Otho Venius cauit: *S. Aug. Ps. 36. Conc. 1.* *Amans instabilis.* *Oth. Ven. Embl. Amor. fol 126.*

> *Perdit ut objecto speculum pereunte figuras,*
> *Atque alias alio mox veniente capit.*
> *Sic etiam inconstans mutatis credite terris,*
> *Quantùm oculis animo, tam procul ibit Amor.*

199. Speculum Emblematis loco anteriorem vitri partem ad Solem convertit, posteriore verò ligneâ vel stanneâ ad oculos nostros directâ, cum lemmate: AVERSUM CÆTERIS. Animus, in obsequia Divina unicè defixus, reliquis mundi blanditiis tergum obvertit. Inter hos facilè princeps Paulus, de se ipso protestatur: *Omnia arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam.* Et paulò pòst: *Quæ retrò sunt obliviscens, ad ea, quæ sunt priora, extendo meipsum.* S. P. Augustinus: *Relinque omnes amores, pulchrior est ille, qui fecit cœlum & terram.* *Contemplativus. Phil. c. 3. ℣. 8. & 13.* *S. Aug. in Psal. 39.*

200. D. Alexander Luzon de Millares, speculum, mediâ parte fractum, & in tenuissimas arenulas comminutum depinxit, addito lemmate: PROCUL IRRITAMENTA MALORUM. Cogitationes nostræ, ceu totidem specula, pristinas mundi delitias ac voluptates, sive oculis, sive auribus olim acceptas, adeò molestè identidem voluntati repræsentant, ut S. Hieronymus non sine dolore conqueratur: *Quoties ego ipse in eremo constitutus, & in illa vasta solitudine, quæ exusta Solis ardoribus, horridum Monachis præstat habitaculum, putabam me Romæ interesse delitiis, &c.* Quin, etiam sensus nostri speculorum vicem subeunt, in quibus voluptatum terrenarum simulachra ita affabrè depinguntur, ut incautam mentem fascinent, & in perniciem certissimam deducant. Seneca: *Huic oculi adulterium monstrant, huic incestum, huic domum, quam concupiscat, huic urbem & mala omnia; certè irritamenta vitiorum sunt, ducesque scelerum.* Proindè ut malo huic tempestivè occurras, necessum omninò est, ut tuas cogitationes ac sensus, specula nimirùm & irritamenta malorum, penitùs comminuas. Comminuas inquam, non frangas; quia singulæ speculi fracti particulæ integras adhuc res, licèt angustiores, repræsentant. Comminuenda verò sunt illa sensuum ac cogitationum specula assiduis ad Deum precibus, jejuniis, flagellis, ciliciis, ac cætera corporis macerandi suppellectile. Certè tam raræ continentiæ & emeritæ virtutis fuêre SS. PP. ut nihil omninò labis in se residere passi sint; non contenti abesse à malo; sed ab omni quoque specie mali: idque cumprimis observes velim, *Voluptates.* *S. Hier. Ep. ad Eust.* *Sensus.* *Senec. l. de Remed.*

S. Ambr. l. de Joseph cap. 1.

velim, illos, teste Divo Ambrosio, *non naturæ præstantioris fuisse, sed observantioris, nec vitia nescisse, sed emendasse.* Veluti diceret, illos in sensibus comminuendis studium longè maximum collocasse.

201. Vitreum speculum, quibusvis intuentibus apertum, epigraphen tenet: ASPICE UT EMENDES. Prælati hæc imago est, cujus vita omnibus ita sit exemplo, ut unica sit morum formandorum idea. Maria Virgo, propriissima virtutum omnium norma, à S. Laurentio Justiniano verè cognominatur *speculum Sanctis perlucidum.* In rem nostram S. Ambrosius: *Sit igitur vobis tanquam in imagine descripta virginitas, vitaque B. Mariæ, in qua, velut speculo, refulget species castitatis, & forma virtutis.* Et P. Masenius:

Prælatus. Maria V. S. Laur. Just. serm. de Nat. B. V. S. Amb. de Virg. L. 1.

Ad vitreum quisquis formam speculaberis Orbem,
In vultu disces, quæ tibi menda, tuo.
Virginis exemplar tantùm vigil inspice, mores
Emendare suis moribus una potest.

202. Speculum planum, in quo Sol repræsentatur, epigraphen à P. Masenio accepit. IN PARVO TOTUS. SS. Eucharistiam hæc imago concernit, in cujus angusto orbe totus continetur *Sol Justitiæ.* Insuper Maria Virgo intra uteri sui angustias totum conclusit Christum, simulque totam virtutum lucem. Unde à S. Ambrosio verè cognominatur *speculum cunctarum virtutum.* Et ab Andrea Cretensi: *Speculum intellectuale contemplativæ cognitionis.* Canentem audi Emblematis Authorem:

Eucharist. Maria V. S. Ambr. l. 2. de Virg. And. Cret. in Sal. Ang.

Qui terras superat, speculari totus in Orbe
Cernitur immissis Phœbus ab axe rotis.
O quàm dissimilis speculo similisque Maria est!
Hoc totum Orbe diem continet, illa Deum.

203. Monacense Societatis Jesu Collegium ad solemnem D. Francisci Borgiæ apotheosin Symboli loco speculum expressit, in quod quidquid incidit, etiam postremum, ut proximum sistit, addito lemmate: QUISQUE PROXIMUS. Tanta enim S. Francisci in omnes erat charitas, ut omnium hominum salutem studiosissimè promoveret. Christus olim pro concione dixerat: *Diliges proximum tuum sicut te ipsum;* mox dicentis verba quidem è Legisperitis excipiens: *Et quis,* inquiebat, *est meus proximus?* Cui Christus opposita similitudine respondit, omnem omninò hominem absque discrimine nostrum esse proximum, utpote communi primorum parentum origine, communi creatione & similitudine Dei, communi redemptione, communi gratiâ, communi charitate & ordinatione ad vitam æternam nobis conjunctum. Præclarè, ut solet, Magnus August. *Eum esse proximum intelligamus, cui vel exhibendum est officium misericordiæ, si indiget; vel exhibendum esset, si indigeret. Ex quo est etiam consequens, ut etiam ille, à quo nobis hoc vicissim exhibendum est, proximus sit noster: proximi enim nomen ad aliquid est, nec quisquam esse proximus nisi proximo potest. Nullum autem exceptum esse, cui misericordiæ denegetur officium, quis non videat, quandoque ad inimicos etiam porrectum est?* Cæterum Emblemati explicando sequentes versus addidêre:

Charitas proximi. S. Aug. l. 1. de Doct. Christ. c. 30.

Commune sidus charitas,
Ceu Phœbus, inquieta:
Cum Sole firmat mollia,
Emollit obstinata,
Qua rima lucis panditur,
Mox charitas subintrat.
Ceu proteus convertitur
In omnium figuras, &c.
Quemvis colit ceu proximum,
Si distet Orbe toto.
Solus sibimet ultimus,
Omnes putat propinquos.

204. Speculum crystallinum tersissimum suo se spectatori ita attemperat, ut ea, quæ ipsi objiciuntur, exactissimè repræsentet. Qui vultu eleganti ac decoro speculum adit, venustam in eo faciem spectabit; turpem, qui turpi; placidam, qui placidâ; iratam cernet, qui iratâ illud facie accesserit. Nam qualis ad vitreum hunc judicem venis, talem in eo te conspicis. Omnem seu deformitatis, seu formæ compositionem fidelissimè refert speculum. Unde lemma: SPECTANTIS PRÆFERO VULTUM. Ita Deus in nos sese gerit: si mites fuerimus, mitem inveniemus; si rigidi, rigidum; si ultores, ultorem; si misericordes, misericordem. Id apertè pronuntians Rex David: *Cum sancto,* inquit, *sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris; & cum electo electus eris, & cum perverso perverteris. Qualem te,* inquit S. Bern. *paraveris Deo, talis oportet appareat tibi Deus. Cum sancto sanctus eris, & cum innocente innocens. Quidni & æquè & cum amante amans, & cum vacante vacans, & cum intento intentus, & cum sollicito sollicitus. Denique ait: Ego diligentes me diligo, & qui manè vigilaverint ad me, invenient me. Vides quomodo non solùm de amore suo certum te reddat, siquidem tu ames illum, sed etiam de sollicitudine tua, quam pro te gerit, si te senserit sollicitum sui. Vigilas tu? Vigilat & ille.* Ita eundem Psalmi locum etiam interpretantur Tertullianus, Clemens Romanus, Hieron. Nyssenus, & alii.

205. Ut speculum ad aliorum maculas corrigendas sit idoneum, debet ipsammet habere lucem ab omni macula liberam. Unde lemma: LUCET, UT EMENDET. Ita Princeps vel Prælatus intactam virtutis lucem præseferat necesse est, si populum ac subditos suos à vitiis emendatos velint. S. Hieronymus: *Domus Episcopi & conversatio, quasi in speculo posita, magistra est publicæ disciplinæ: quidquid fecerit, id sibi omnes faciendum putant.*

206. Nunquam Solis radii speculum perlustrant, quin statim suum reddat luminis splendorem, & tam à latere, quàm à fronte omnia insigni claritate perstringat. Emblemati subscripsit Serenissimus Philotheus: LUMENQUE A LUMINE REDDIT. Ita Deus, Sol æternus, pectora nostra ineffabili amore incendit, donaque largitur eximia, ut nos gratuito erga ipsum amore vicissim omnem nomini Divino attribuamus gloriam. Sed & proximo communicandum est, quod in te eximium habes, seu prudentiæ ingeniique laudibus insignis inclarescas, seu manu promptus, fortitudinis famam obtinueris, seu opum potentiæque magnitudine cæteros antecedas. Proximus Deo est, qui in mortales beneficus, munera sua grato animo dispensat, & liberalitate indulgentiâque humanum genus sibi demeretur. S. Ambrosius: *Nescit virtus mensuram gratiæ; nec contenta referre quod acceperit, sed vult cumulare quod sumpsit: nec inferior sit beneficio, licet æquetur officio.* In rem nostram canit Emblematis Author:

Clara repercusso reddit sua lumina Phœbo,
Et nitidum speculi sparsit imago jubar.
Hoc fragilis faciat vitri cum vilior Orbis,
Quid mea non facient pectora, Magne Deus!
Quod radio, placeoque, tuum est. Nec pulchrior ignis
Me lustrat, quam qui redditur ipse tibi.
Redde, tibi reddam: sine te mens frigida torpet,
Illustrata tuâ luce potenter agit.

SPE-

SPECULUM CONCAVUM.

207. Speculum à Sole nihil nisi lucem recipit; at hanc ipsam mox in ardentes flammas conversam, passim ita acerbè diffundit, ut res quasvis adversas ac propinquas incendat. Unde lemma: E LUCE ARDOR. Ita omninò à venustate, ceu luce, non rarò intensissimæ amoris flammæ excitantur. Didacus Saavedra affirmat, eo Emblemate Principem significari, qui, animo plerumque optimo instructus, nonnisi quietis, serenitatis & pacis lucem spargit; at ministrorum malevolentia eam omnem pervertit, & lucem tantoperè exoptatam, execrandâ metamorphosi, in flammas & regnorum excidia convertit. Theophyli, Episcopi Alexandrini, litteræ, ad S. Hier. destinatæ, undique mansuetudinem ac benevolentiam spirabant; at bajuli crebris minis ac verborum duritie gravissimos iracundiæ ignes excitare conati sunt. Unde S. Hieronymus in hæc verba respondit: *Cur nomine Sanctitatis tuæ contra nos pro terrore abutuntur, cùm Epistola tua pacem & mansuetudinem sonet, illorum verba duritiem comitentur?* D. Loppius de Harro, cùm inter Regem suum, D. Sancium Fortem, & D. Petrum III. Aragoniæ Regem, pacis internuncius constitueretur, verbis utrimque in partem deteriorem obtortis, simultates plusquam unquam acerrimas excitavit.

208. Speculum concavum, recepto solarium radiorum splendore, flammas passim clarissimas spargit. Unde lemma: NOSTRA NE I LAMPI ALTRUI LA SUA CHIAREZZA. Id est: ALTERIUS LUMINE GAUDET. Præclara hæc Beatorum imago est, qui Solis Divini radio cumulatè illustrati, immensam gloriæ lucem in Orbis conspectu spargunt. Nam, magno Augustino teste: *Qui non est in Deo, non est in lumine, quia Deus lumen est.* Illud ipsum Emblema etiam in Ministros Principum convenit, qui sublimem dignitatis aut gloriæ splendorem adepti, ingenii sui radios passim diffundunt. Cæterùm si in eodem Emblemate non quidem speculo, sed Soli primas tribuere libeat, opportunè illud de Deo intellexeris; sicuti enim Sol amplissimam luminis sui vim & efficacitatem in speculo explicat, ita summa Creatoris gloria in creaturis manifestè resplendet. Hoc sensu Abbas Grillus canit:

Questa, ch' à gli occhi miei discopre il Sole
Mondana immensa mole,
E tuo specchio Signore,
Che t'offre à me nel summo tuo valore;
Perch' io rimiri in si stupendo effetto
Ciò che non può capir nostro intelletto;
E legga in si Divino ampio volume
Le sue gratie, i tuoi pregi, e'l tuo costume.

Et rursus sub finem primæ partis:

Quel sol, ch' il giorno io miro,
Quel ne la notte bruna
Ai splende ne le stelle, ne la Luna;
Ch' in varii volti luce
Una medesima luce:
Così l'istesso oggetto
Miro in diverso aspetto;
Così ne le fatture il mio fattore
Vien ch' ogn' hor miri, e riverente adore.

209. D. Carolus Bovius Emblematis loco radios solares expressit, qui in speculum concavum illapsi, & inde in materiem solidam reverberati, eam extenuant ac incendunt. Epigraphen addidit: ET DURISSIMA CEDENT. Haud aliter humanum pectus, quantumvis odio aut vindictâ obriguerit, si charitatis aut beneficentiæ radiis ab æmulo suo cooperiatur, mox iterum mansuescit. S. Paulus: *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitit, potum da illi; hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus. Hoc enim agens*, inquit interpres S. Thomas Villanovanus, *& accendetur charitas, & destruetur malitia, & cessabit inimicitia, & erit frater, quem inimicum putabas.* Et prior illo S. Hieronymus: *Carbones ignis congregabis super caput ejus, ut superatus beneficiis, excoctus fervore charitatis, inimicus esse desistat.*

Rom. 12. 20.
S. Th. Vill. ser. 12. fer. 6. Ciner.
S. Hier. l. 1. adversi. Pelag. c. 9.

210. Animam Divinam, nullâ aliâ nisi amoris Divini flammâ succendendam, speculi concavi symbolo figurabis, quod solaribus radiis percussum, ardores cœlestes ac prorsus peregrinos concipit. Lemma: COMMUNI NON IGNE. Concinnè Hermannus Hugo:

Anima contemplativa.

O Deus, aut nullo caleat mihi pectus ab igne,
Aut solo caleat legis amore tuæ.

Herm. Hugo Vot. animæ Eleg. 1. in fin.

Et certè hæc animæ devotæ suspiria in proprio suo pectore cumulatè expertus est S. P. Augustinus: *Quid est hoc, quod sentio?* inquit, *quis est ignis, qui calefacit cor meum? Quæ est lux, quæ irradiat cor meum? O ignis, qui semper ardes, & nunquam extingueris, accende me!*

S. Aug. soliloq. c. 31.

211. Speculum concavitatis beneficio solares radios intra sinum suum colligit, ac veluti imprægnatum, paulo vivas parturit flammas, easque in vicinum Orbem foras effundit. Unde speculo concavo, dum à Sole percussum incendia generat, inscribes: IGNEM AB IMO. Cordis puri & innocentis hæc imago, quod profundissimâ humilitate incurvatum, uberrimas Spiritûs sancti flammas facillimè concipit. Appositè Thomas Stapletonus: *Sicut specula depressa, qui ignita vocantur, radiis solaribus apposita, ignem concipiunt; sic cor humile & depressum Divini Spiritûs ignem statim concipit, &c.* Eodem Emblemate amicum simulatum describere licet, qui quantò magis in alterius obsequium incurvatur, eò graviores occulti odii ac vindictæ suæ flammas ejaculari molitur. P. Cornelius à Lapide: *Amici*, inquit, *tegentes inimicitiam, curvant sese, ut amicum honorent, sed sub curvitate hac dolos abscondunt, ac interim colligunt ignem ardoremque nocendi, quo amicum exurant & perdant.*

Humilitas.
Th. Stapl. Dom. 4. Adv. c. 6.
Amicus falsus.
Corn. à L. in Eccl. c. 22 v. 10.

212. Luminibus meis Reflexis, in Sacram Scripturam non ita pridem editis, speculum concavum Symboli loco præfixi, quod lucem, è cœlo acceptam, in Eruditionis profanæ pectus reverberat, cum lemmate: OMNE DESURSUM. Dicere volebam, lumina non tantùm in Christianam Religionem, sed & in sanas Philosophorum doctrinas derivata, unicè à DEO scaturiisse. Emblemati construendo facem prætulit S. Jacobus: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum.* Idipsum de auxiliis divinis pronuntiat Magnus Augustinus: *Gratia Dei non secundùm merita accipientium datur, sed secundùm placitum voluntatis Dei; qui hominibus dat, quibus vult, quoniam misericors est: quod & si non det, justus est.*

Scientia est donum Dei.
Jac. 1. 17.
Gratia Dei.
S. Aug. de dono per serv. c. 12.

213. Speculum concavum è solaribus radiis, in materiam stupeam reflexis, ignem excitare consuevit. Unde verbis ad Solem conversis, hanc gnomam præfert: PER TE SPLENDEO, ET URO. Animum, adversùs Divina beneficia gratum, hæc idea concernit; sive enim doctrinæ aut miraculorum luce resplendeat, sive alios charitatis suæ flammis accendat, id totum unicè in supremam Dei vir-

Gratus.

1. Cor. 1. 31. *S. Laur. Iust. l. de Humil. c. 1.*

turem refert. S. Paulus providè monet: *Qui gloriatur, in Domino glorietur.* S. Laurentius Justinianus in hunc locum ex se ipso quærit: *Quare verò in Domino?* Et mox respondet: *Quoniam ab ipso percipimus totum, quod dignum est gloria.* Porrò Emblematis hujus epigraphen etiam de persona sancta intellexeris, quæ illuminationes, à Divino Sole receptas, quantocius ad vicina hominum corda inflammanda diffundit; uti S. Franciscus Seraphicus, S. Ignatius Loyola, aliique complures assolebant. Hoc sensu Archilles Bocchius canit:

Justus.

Achill Bocc. Symbol. 60.

Igniferi ardentes Phœbi specularia flammas
Concava si fuerint, puraque concipiunt.
Hinc facili oppositus fomes comprenditur igne,
Sic qui mente Deum simpliciore capit.
Ipsi arcana libens fidi penetralia cordis
Dedicat, atque igni carpitur æthereo.
Unde alii ignescunt Divino prorsus amore,
Mox lati superum regna beata tenent.

214. Radii solares, è speculo concavo in materiem stupeam reverberati, epigraphen sustinent, EXARDESCET IGNIS. D. Aresius, hanc iconem de S. Ignatio Loyola interpretatus, haud obscurè innuit, grandem hunc Heroëm Soli Divino instrumenti loco deservisse, ad sancti amoris flammas per Orbem vastissimum spargendas. Et appositè quidem peccatorum corda per Ignatium accendi debebant, qui ob radios & illuminationes cœlestes, in ipsius pectore cumulatè unitas, verissimum sese Ignatium, seu rectius Ignitum, probavit. E Tullii sententia totus igneus sit oportet, qui aliis accendendis conatur dare operam. *Ut nulla materies tam facilis ad exardescendum est, quæ nisi admoto igni ignem concipere possit: sic nulla mens est tam ad comprehendendam vim Oratoris parata, quæ possit incendi, nisi inflammatus ipse, ad eam & ardens accesserit.* Cæterùm unico Dei obtutu amplissima incendia in obstinatis hominum cordibus excitari solent. Unde D. Gregorius Comaninus ad Deum canit:

S. Ignat. Loyola.

Cicero 2. de Oratore.

DEI aspectus.

Coman. Canz. 10. stanz. 7.

D'un caro vostro sguardo un dolce lampo,
Occhi, s'entro à fredd' alma arriva, e splende,
Quanto, ò quanto l'incende
Ben nullo è cor di così dure tempre,
Che non s'infiammi, e stempre,
Punto dal caldo del bel vostro raggio,
Ch' à lui toglie il Decembre, e mena il Maggio.

215. Speculum concavum omnes Solis radios, intra sinum suum collectos, mirâ reverberatione tandem in unicum punctum cogit. Unde lemma: AD UNUM REDIGIT. Emmanuel Thesaurus hanc iconem inter cæterum funebrem Philippi III. Hispaniarum Regis apparatum suspenderat; eâque haud obscurè significabat, grandem illum Monarcham omnes suas cogitationes, à Deo acceptas, ad Reipublicæ tranquillitatem direxisse. S. Ignatius Loyola omnes suos effectus, fines & operationes ad animarum salutem & gloriæ Divinæ incrementum ceu metam ultimam, destinavit: unde etiam gnomam hanc suam assiduo versavit ore: *AD MAJOREM DEI GLORIAM.* Rationem reddens S. Bernardus, ait: *Quia quidquid hic favoris captas, quod ad Deum non retuleris, ipsi furaris. Tu enim putride pulvis, unde gloria tibi, unde?*

Intentio.

S. Ignat. Loyola.

S. Bern. serm. 13. in Cantic.

216. Speculum concavum, dum Solis reverberatione vicinam candelam accendit, Emblematis loco hanc gnomam præfert: ALIENA LUCE LUCEM QUÆRITO. Ita nimirum egestas nostra ab aliorum consiliis non rarò opportunam lucem emendicat. Æneas, Virgilio teste, comitis suo loco celeberrimum Achatem habuit:

Consiliū.

Virg. ... v. 31...

----- *Ipse uno graditur comitatus Achate.*

Innuebat videlicet, bonum Principem nunquam à suo Consiliario dissociandum esse. Unde Isocrates Nicocli Principi dixit: *Intellige, bonum Consiliarium esse utilissimum, & dignissimam omnium possessionem: illos etiam tuum regnum maximè amplificaturos existima, qui tuam mentem plurimùm potuerunt colere.* Et Euripides:

Princeps sapiens sapientûm commercio.

217. Speculum, à Sole percussum, copiosam lucem, ex æquo à speculo & Sole productam, diffundit. Unde lemma: AB UTROQUE PROCEDIT. Spiritum sanctum ab æquali Patris & Filii virtute emanantem, hæc imago demonstrat. De illo S. Cyrillus Alexandrinus ait: *Vivificat omnia Spiritus Dei, cùm & ipse natura vita sit, utpote à vita hoc est, à Deo Patre & Filio procedens.*

Spiri...

S. Cy... Alex... Gen...

218. Speculi concavi species reperitur, quæ figuras omnes obtorquet, ac inverso ordine repræsentat. Huic Carolus Bovius subscripsit: RECTA DISTORQUET. Eadem hominis maligni ac perversi est indoles; Ita Nabal Davidem, cùm fatale Saulis odium fugitivus declinaret, Domino suo perduellem interpretatus est. Judæi omnia sanctissima Christi opera in partem sinistram detorserunt. Aliquot Romani, cùm Pompei Magni pedem fasciâ obligatum cernerent, mox, tametsi vulneris curandi causâ id fecerit, ab illo fasciam, seu Regni symbolum, affectari suspicabantur. Quid, quòd ipsa sacra scriptura, quantumvis doctrinas contineat sanissimas, ab hæreticorum genio violentiam sustineat, & ad sensus prorsus alienos torqueatur? Cæterùm intentio mala sanctas ac rectas quasvis operationes nostras efficit malas & perversas. S. Bernardus: *Bonum prorsus condemnat intentio prava.*

Mali...

Inte...

S. Be... de pr... & di...

219. Speculum ustorium, incendii excitandi causâ, solares radios omnes in unicum punctum, ceu reflexionis centrum, cogit. Quare epigraphen subdidit Bovius: COGIT, UT CREMET. Melior Emblematis hujus mens S. Ignatium Loyolam spectabat, qui plurimos, in unam Societatem collectos, ad Orbem universum Divino amore succendendum dispersit; cum dicto: *Itote, mundum incendite & inflammate.* In sensu autem deteriore illud ipsum Emblema mulieri obscœnæ convenit, quæ amasios callidè ad se convocat, impuras libidinis flammas in ipsorum cordibus excitatura, Unde Aristophanes de Meretrice dixit:

Sanc... zel...

Me...

Pax liquescit ab ea adusta.

220. Radius solaris, in speculum concavum illapsus, ad res oppositas, quantumvis longinquas, reverberatur, easque concremat. Unde lemma: VEL EMINUS URIT. Magnatum hic typus est, qui supplicii sui ardore in quosvis reos, tametsi remotissimos, animadvertere nôrunt. D. Salvator Carducius:

Princ... justus

Vel eminus Phabæa lampas concremat:
Sic Regis ira ubique crimen fulminat.

Fœminæ forma vel à longinquo visa, animum virilem hebitat & urit. S. Ambrosius: *Fœmina stimulat, ignem accendit, flammigero igne percutit, conscientiam pariter habitantis, & exurit fundamenta montium.*

Fœmin...

S. Am... l. 1. de ...

221. Radii solares è speculo concavo incrementum sumunt, & ardore longè intensiore revertuntur, quàm in illud elapsi fuerant. Cui proinde subscripsi; ACCEPTUM GEMINAT. Vel ut Sigismun-

mundo Laurentio placet : MAJORA POTIUS. Iis hoc symbolum est proprium, qui res exiguas plurimis augmentis donant; vel qui pro acceptis beneficiis gratam ac multiplicem vicem rependunt. Ita Hiero, Syracusarum Tyrannus, Archimolo Poëtæ, ob epigrammatis munusculum, sex mille frumenti modios donari jussit; uti de illo testatur Athenæus. De Persarum Rege author est Adventinus, quòd Carolo Magno, in compensationem aliquot canum venaticorum, integram Palæstinam dono dederit. Ludovicus XI. rapam insigniter grandem, quam ab homine quodam simplici oblatam acceperat, mille coronatis aureis remuneratus est. Seneca: *Debemus imitari agros fertiles, qui multò plus reddunt, quàm acceperint; qui si non dubitamus bona conferre his, quos speramus nobis profuturos, quales debemus esse in eos, qui jam profuerunt?*

222. P. Joannes Bartholomæus Pancierus, Augustinianus Excalceatus, Emblematis loco speculum produxit, quod res quidem externas omnes reflectit ac repræsentat: AT NON SE IPSUM. Ipsissimi hi hominis vitiosi & hypocritæ mores sunt, qui suis proximis defectus quosvis levissimos acerrimè exprobrans, enormibus flagitiorum suorum monstris assiduò connivet. Adversus istos non sine aculeo Servator: *Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides?* Toleranus, Episcopus Iprensis, apud P. Novarinum de eadem hominum fæce ait: *In aliorum corpore parvam cernunt verrucam, turpemque esse calamitant: in suo ipsorum magnum gibbum vel strumam ingentem non vident, &c.* S. Hieronymus in illa Christi verba ait: *De his loquitur, qui cùm mortali crimine teneantur obnoxii, minora peccata fratribus non concedunt.* Et S. Joannes Chrysostomus: *Multi hoc faciunt, qui si viderent Monachum superfluum vestimentum habentem, aut copiosiore cibo potitum, avari fiunt accusatores, quotidie ipsi rapientes, & crapulam patientes.*

223. Sarmenta per solares radios, è speculo concavo reverberatos, inflammantur; cum lemmate: VIS MAJOR IN ARCTO EST. Ita nimirum cœlestes gratiæ nunquam in humanam gentem copiosius spargebantur, quàm ubi Solem Divinum intra uteri virginei angustias coarctari contigit. Ut adeò Virgo Deipara à S. Ephræmo verè cognominetur *Lumen præfulgens, quo mundus illuminatur.* Et à Buteone, in Hymno Græco: *Splendor mystici sideris inoccidui.* Cæterùm Emblemati explicando P. Jacobus Masenius binum hoc distichon subjunxit:

Solis ut in speculo radiorum cogitur ignis,
Unde bibunt fusas arida ligna faces;
Sic trahit immensum Virgo sub viscera Numen,
Unde suas flammas Orbis amoris habet.

TELA. PANNUS.

Cap. XXIV.

224. D. Hypolitus Bracciolinus Abbas, Pistorii in Expergefacientium Academia, Symboli loco telæ volumen præfert, quod in aprico campo sub radiis solaribus explicatum, epigraphen sustinet: HINC CANDOR. Ita nimirum genuinus animæ candor ac cordis puritas omnium securissimè sub Dei aut insignium personarum præsentia obtinentur. Seneca: *Aliquis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus; ut sic tanquam illo spectante vivamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Magna pars peccatorum tollitur, si peccaturo testis assistat. Aliquem habeat animus, quem vereatur, cujus authoritate etiam secretum suum sanctius faciat.*

225. Tela, propè rivulum sub radiis solaribus explicata epigraphen tenet: ALBESCIT UTROQUE. Opportuna hæc S. Apostoli Petri imago est, qui non tantùm à benigno Solis Divini radio illustratus, (*respexit Dominus Petrum*) verùm etiam intra lachrymarum suarum undas submersus (*egressus foras flevit amarè*) deperditum animi sui candorem recuperavit. S. Ambrosius: *Bonæ lachrymæ, quæ lavant culpam. Denique quos Jesus respicit, plorant delictum. Negavit primò Petrus, & non flevit, quia non respexerat Dominus. Negavit secundò, non flevit, quia adhuc non respexerat Dominus. Negavit & tertiò, respexit Jesus, & ille amarissimè flevit. Respice Domine Jesu, ut sciamus nostrum deflere peccatum, lavare delictum.* Et paulò pòst: *Et tu veniam si vis mereri, dilue culpam lachrymis tuam: eodem momento, eodem tempore respicit te Christus.* Magdalena quoque, à Deo illuminata, & lachrymarum suarum imbre abluta, nobilem & gratiosam cordis puritatem sortita est.

S. Petrus. Luc. 22.61. S. Ambros. l. 10. in Luc. S. Magdalena.

226. Telæ volumen, supra machinam textoriam figuratum, & forfice præcisum, epigraphen à me recepit: DUM ADHUC ORDIRER. Mortem hoc Emblema demonstrat, quæ juvenibus etiam tenellis, vel certè cùm omnium minimè putatur, fatales suos ictus infigit. Eodem argumento vitæ humanæ celeritatem exprimit Jobus: *Dies mei velociùs transierunt, quàm à texente tela succiditur.* Et Rex Ezechias: *Præcisa est velut à texente vita mea. Id est*, interprete Leone Castro, *instar telæ, quam textor præcidit & resecat. Et rursus: Dum adhuc ordirer, succidit me, id est, veluti si textor telam, quam exorsus est texere, resecaret, sic in dimidio dierum præcisa est vita mea.* In eundem locum Cardinalis Hugo: *Vita nostra*, inquit, *quasi tela est. Hanc telam orditur homo in animo suo longam quantum vult. Sed Dominus præscindit eam, quando placet, & sæpè propter dispositiones & desideria, quæ habet homo diu vivendi, citius moritur.* Optimum proinde Hugonis consilium est: *Hoc est, quod valde timere debet homo procrastinans; ne cùm orditur, id est, se disponit diu victurum, Dominus præscindat in momento.*

Mors immatura. Job. 7. 6. Isa. 38. 12. Leo Castro in hunc loc. Hug. Card. in hunc loc.

227. D. Didacus Saavedra Symboli loco telam mundam, in regula quadrata extentam, ac crismate fultam, exhibet, quæ coloribus perpingenda, orbiculum ligneum & aliquot penicillos vicinos habet, cum lemmate: AD OMNIA. Juventutem hæc tela repræsentat, quæ cujusvis doctrinæ lineamentis recipiendis aptam pronamque se offert. Accommodatè nimirum ad vulgare illud Aristotelis dictum, pueritiam instar tabulæ rasæ esse, quæ nullis adhuc coloribus obducta, ad quasvis formas pro pictoris arbitrio recipiendas idonea existit. Seneca: *Omnibus natura fundamentum dedit, semenque virtutum, omnes ad ista omnia nati sumus: cùm irritator accessit, tunc illa animi bona velut sopita excitantur.* Plato: *In pueris*, inquit, *mobilia sunt ingenia, & ad percipiendum facilia.* Et Joannes Audenus:

Pueritia. Senec. Ep. 10. Plato de An.

Dum tenera est ætas, generosos imbue mores;
Tum facile est cunctis artibus ingenium.

228. Illud ipsum Emblema, telam pictoriam cum coloribus ac penicillis repræsentans, Carolo Bovio authore epigraphen sustinet: QUÆ FORMA PLACEBIT. Talis omninò est obedientia, ad omnem Dei aut superioris nutum prompta & indifferens. *Perfecta obedientia*, inquit S. Bernardus, *ad omne, quod injungitur, spontanea, vigore liberalis, alacrisque animi, modum non considerans, in infinitam liber-*

Obedientia. S. Bern. Tract. de Præcept. & Dispensat.

libertatem extenditur. Similem obedientiam in Centurionis domo videre erat : *Habens sub me milites, & dico huic, vade, & vadit; & alii veni, & venit: & servo meo, fac hoc, & facit.* (Matth. 8.9)

229. Ex Amianto lapide, in fila subtilissima attenuato, telas contexunt, quæ flammis injectæ, adeò nihil detrimenti sustinent, ut potius in illis expurgentur & abluantur. Unde telæ hujus volumen, igni impositum, à D. Emmanuele Thesauro Abbate epigraphen recepit : SEMPER CANDIDIOR.

Fidelitas. Veræ amicitiæ ac fidelitatis hæc imago est, quæ suppliciis examinata, intemeratum suum candorem ac puritatem omnium clarissimè demonstrat. *Ure, cæde, occide, non prodam;* inquiebat Seneca. (Seneca.) Opportunissimo hoc Emblemate S. Laurentium Martyrem, S. Marcianum, S. Apolloniam, aliosque (Martyres.) significare licet, qui à tyrannis in flammas abjecti, sanctum fidei ac innocentiæ suæ candorem semper inviolatum conservârunt.

230. Telæ seu panni volumen, supra machinam textoriam extentum, & à duabus vel tribus phrygionum acubus passim transfixum, epigraphen tenet : A VULNERE DECOR. Seu : PULCHRIOR EX VULNERE. (Calamitas illustrat.) Hinc ingentem utilitatem ac grande ornamentum conjicere licet, quæ animabus nostris è vulneribus, persecutionibus & ærumnis accrescit. Totum hoc Emblema erudito Jacobi Catsii epigrammate nititur :

Mille foraminibus dum lintea Virgo colorat,
Filaque distinctis inserit ordinibus,
Rusticus ista videns, vah! stulta puellula, clamat,
Candida ferratâ lintea perdit acu.
Rustice, quid tetricâ miraris vulnera fronte?
Major ab inflicto VULNERE venit HONOR.

In eandem rem is ipse etiam sequens Epigramma affert, ubi aperta telæ perforatæ fit mentio :

Non tibi fert animus tua serica perdere, quamvis
Mille foraminibus serica, Virgo, notes.
Quod laceravit acus, rutilo mox splendet in auro,
PULCHRIOR EX ipso VULNERE tela redit.
Quos premis, alme Deus, non opprimis. Arrige mentem,
Qui geris ætherea vulnera facta manu.
Perfer, erit sanâ cute pulchrior ipsa cicatrix,
Et dabit haud dubiam vulneris author opem.

(Job. S. Joan. Chrys. Hom. 66. ad Popul. Antioch. Idem Hom. 5. ad Popul. S. Ambr. lib. de Parad. cap. 7.) Cæterùm illos phrygiæ telæ effectus in S. Jobo deprehendit Chrysostomus : *Job*, inquit, *clarus quidem erat, & in quiete, clarior autem post tribulationem apparuit.* Et alibi de Jobo disserens : *Ulcera solaribus radiis splendidiora erant.* Eâdem omninò ratione de illo pronuntiat S. Ambrosius : *Diaboli malitia Job sancti viri fecit esse virtutem, & patientiam clariorem.*

231. Artifices pumicis fragmento pannos suos lævigare, expolire, & ad ultimam perfectionem adducere solent. Quo in negotio pumex nihil omninò commodi, sed plurimum exitii referens, atteritur ac consumitur; pannus verò, tametsi extenuetur ac debilior evadat, simul tamen polituram exoptatam sortitur. D. Carolus Bovius id totum brevi ac erudito lemmate complexus, Emblematis hujus corpori subscripsit : DISPARI JACTURA. (Affligentis & afflicti damna.) Innuebat videlicet, persecutiones quas Sancti ab hominibus vitiosis patiuntur, utrique quidem, tam affligenti, quàm afflicto, nocumentum aliquod inferre : eo tamen discrimine, quòd persecutor propriâ authoritate, conscientiâ, ac meritis citra ullum suum quæstum destituatur; alter ècontra, quantumvis aliquam sanitatis, divitiarum, quietis, aut vitæ jacturam sustineat, maximum tamen virtutis, perfectionis, ac meriti incrementum capit. Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus in hæc verba philosophatur : *Quomodo mali serviunt bonis? Quomodo persecutores Martyribus? Quomodo lima vel mallei auro? Quomodo molæ serviunt tritico? Quomodo panibus coquendis fornalia, ut illi coquantur, ista consumantur? Quomodo in fornace aurificis palea servit auro, ubi sine dubio palea consumitur, aurum probatur.* (S. Aug. apud Ferna. c. 25. Gen. ... 2. n. ...)

232. P. Henricus Engelgrave gratioso Emblemate duas manus exhibet, quæ è panno, in contrarias partes contorto, copiosas guttulas exprimunt. Epig. addidit : DUM CONTORQUENT, EXTORQUENT. Hanc artem probè imbiberunt Causidici & Medici malitiosi, qui clientum suorum causas diuturno tempore torquere, & callidè ventilare solent, maximo suo emolumento & amplissimo quæstu. (Causidicus ... tiosi.) *Hi sunt*, inquit Cassiodorus, *qui causas protendunt adhibiti, impediunt prætermissi, fastidiunt admoniti, obliviscuntur locupletati. Hi sunt, qui emunt lites, vendunt intercessiones, deputant arbitros, judicanda dictant, dictata convellunt, attrahunt litigaturos, protrahunt audiendos, retrahunt transigentes.* (Cassi... illud ... Irri... vers... nom... tum...) Unde è Causidicis nonnemo, de certa quadam lite pendente, ac diutissimè prorogata, mihi respondit : *Mentre pende, anco rende.* Id est : *Dum pendet, pendit.*

233. Textor, telam confecturus, intexit stamini tramam, seu fila transversa rectis. Unde lemma: TRANSVERSIM RECTA SECANTUR. Vel : RECTIS TRANSVERSA JUNGUNTUR. Ita omninò vitæ humanæ series è prosperis & adversis successibus, assiduâ vicissitudine, componitur. (Vit... ma...) Opportunè in rem præsentem S. Gregorius Nyssenus : *Quomodo in tela, aut panni textura permulta fila, quorum quidem alia in rectum sunt extensa, alia autem per transversum divisa, ars extendi facit vestem; Ita etiam in vita, quæ ex virtute agitur, multa oportet concurrere, per quæ bona texitur vita, &c.* (S. G... Nyss... 4. C... Ode... stim... rum.)

234. Tela in textorio, elegantibus liliorum figuris distincta, epigraphen tenet : COMMENDAT OPUS ARTIFICEM. (Ma...) Maria Virgo, pulcherrimis virtutum floribus exornata, magnum Creatori suo decus est. In rem præsentem canit P. Masenius :

Sæpè stupes, variis ludit dum tela figuris,
Dædalus ornata quam regit arte labor.
Admirêre, licet; Virgo, paritura Tonantem,
Nascitur; artificem quis neget esse Deum.

Et Proclus : *Tela admirandæ œconomiæ, in qua tunica admirabilis illius unionis confecta est, cujus textor Spiritus sanctus, netrix virtus ex alto obumbrans, lana vetusta Adami pellis, trama impolluta Virginis caro, radius textorius immensa gestantis gratia, artifex verbum per auditum illapsum.* (Pr... di...)

235. Tela, ex Amianto contexta, & igni imposita, epigraphen tenet : MEDIO NIL LÆDOR IN IGNE. (Maria ...) Maria Virgo in medio labis originariæ incendio illæsa permansit. S. Athanasius : *Sicut ex Amianto lapide telæ fiunt igni inviolabiles, ita B. Virgo agnum peperit, cujus glorioso vellere facta est nobis vestis immortalis.* (S. Ath... apud ... Castr... in c. 4... Isa.) Et P. Masenius :

Credimus? An flagrans Amianti tela sub igne
Mersa, velut mediis purior exit aquis?
Certa fides, quamvis magis inviolabilis una est,
In scelerum mediis integra Virgo rogis.

VAS.

V A S.

Caput. XXV.

236. VAs samium, supra rotam figularem collocatum, & artificis manibus ad ultimam perfectionem deductum, authore Carolo Bosso, hanc epigraphen pronuntiat: DUCTU PERFICIOR. Verum Religiosum hæc idea adumbrat, qui à Religionis ingressu ad ipsam usque extremam vitæ suæ periodum nunquam non pro liberrima superiorum voluntate in omnem partem versatus, tandem obedientiæ suæ coronidem in cœlis imponit. Huc, nî fallor, collimant Regii Prophetæ verba: *Manus tua deducet me, & tenebit me dextra tua.* Eodem argumento S. Joannes Chrysostomus cuivis fideli persuadere conatur, ut postremam artificis Divini manum olim recepturus, supremam ipsius dispositionem optimâ ac studiosissimâ voluntate persequi allaboret. *Sicut lutum, quocunque manus se formantis duxerit, sequitur, ita hominem, quacunque Deus jusserit, & sequi, & quæ ille intulerit, grato animo perferre convenit.*

237. In Hispania receptum est, idque etiam Mediolani à Serenissimo Cardinali Infante fieri consuevit, quòd aquis majorem levitatem ac perfectionem ingeneraturi, eas hoc artificio ab omni graviore fæce expurgent. Vasa enim complura, è materiis porosis, aliisque occultis virtutibus instructa, mutuò sibi imponunt, ut aquæ expiandæ singula illa permeare queant. Unde per primum vasculum effusæ, terreas aliquot fæces post se relinquunt. Secundum deinde, tertium, ac reliquam illorum seriem transgressæ, semper puriores evadunt: donec tandem ex ultimo vasculo in pretiosas ac defæcatissimas guttulas distillent. D. Carolus Rancatus huic vasorum cumulo subscripsit: NEC QUICQUAM TERRENÆ FÆCIS. Verbis ex Ovidio mutuatis:

Hæc super impositis liquidum, & gravitate carentem,
Æthera NEC QUICQUAM TERRENÆ FÆCIS habentem.

Animas, in piacularibus flammis detentas, hoc Emblemate depinges; quippe quæ, per angustas purgatorii cavernas distractæ, tandem purissimæ prodeunt. S. Bernardus: *Quidquid nunc parvipendendo transimus, palpando tegimus, dissimulando negligimus, quanto illic in purgatorio cruciatu vindex flamma consumet?*

238. Affectus, in animo nostro semel receptos, assiduò perdurare, è vase testaceo conjicies, cui nonnemo epigraphen ex Horatio subdidit: QUO SEMEL IMBUTA.

QUO SEMEL est IMBUTA recens servabit odorem
Testa Diu.

Non minus breviter atque eruditè Michaël Aiguanus:

Quod nova testa capit, inveterata sapit.

Et Joannes Audenus:

Heu malè diluitur teneris, quod mentibus hæsit.

Prolixior S. Hieronymus: *Difficulter eraditur, inquit, quod rudes animi perbiberunt. Lanarum conchylia quis in pristinum candorem revocet? Recens testa diu & saporem retinet, & odorem, quo primùm imbuta est.* Atque in eam rem Alexandri Macedonis exemplum adducit, qui in ætate juvenili à Leonida Pædagogo suo diversa corporis & animi vitia edoctus, ea toto reliquo vitæ suæ decursu nunquam amplius obliteravit. Plautus idipsum etiam de infamia observat, quòd semel inusta, characterem relinquat vix amplius eradendum. Ipsiusmet verba ita accipe: (*Infamia æternum durat*)

----Hominum immortalis est infamia, (*Plaut. in Pers. Act. 3 scen. 1.*)
Etiam tum vivit, cùm esse credas mortuam,

Tandem Emblemate isto edoceris, bona semel acquisita studiosè conservanda esse. Ex Ovidii sententia: (*Conservare.*)

Non minor est virtus, quàm quærere, parta tueri,
Casus inest illis, hîc erit artis opus,

Huic accinit Claudianus:

----Plus est, servâsse receptum,
Quàm quæsisse decus.

239. Vasculum æneum, quale Odotamentarii usurpare solent, epigraphen sustinet: CALORE ODOR. S. Maria Magdalena gemino decore simul & ingentem charitatis ardorem & pretiosam fragrantiam spargebat; quippe quæ, S. Gregorio asserente, *AMANDO fortiter ARDEBAT;* Et, quod Sacra Scriptura testatur, domum replevit *ex odore unguenti.* Cæterùm exinde discas, animam nostram calamitatum flammis probè crematam, suavissimos virtutis ac pietatis odores exhalare. S. Cyrillus Alexandrinus: *Ut optimum quoque thus, cùm IGNI inhæserit, tum ODORIS sui suavitatem emittit, sic anima sancta, cùm laboribus, periculisque, velut igne examinata est, tum clariorem, perfectioremque suam virtutem certissimè reddit.* (*Magdal.* — *S. Greg. Pap. hom. 25. in Ev.* — *Jo. 12 3.* — *Calamitas.* — *S. Cyril. Alex. l. 10. in Gen.*)

240. Vas plenum, quod de labio, deorsùm versato, vix aliquot liquoris sui guttulas effundere potest, homini illi persimile dixeris, qui Mecænati suo grates, pro acceptis beneficiis debitas persoluturus, verborum inopiam patitur. Emblemati subscribes: EX COPIA INOPS. Argumento prorsus eodem Justus Lipsius ad Germanos in hæc verba scribit: *Ut in angusto canali aut tubo, ubi aqua aquam trudit, sistitur; nec invenit ingressum: ita hoc ipso, quod interdum multa simul dicere volumus & debemus, dicimus pauca.* (*Eloquentia.* — *Lips. Centur. singul. ad Germ.*)

241. D. Aresius sanctos Martyres testaceis vasis non absimiles dicit, quæ primum aquis subacta, deinde igne exsiccantur. Epigraphen è Psalmo desumptam addidit: TRANSIVIMUS PER IGNEM ET AQUM. Regii Psaltis verba sunt: *Transivimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Quod utique factum est,* inquit interpres Cassiodorus, *quando alios Martyrum ignis absumpsit; alios aqua devoravit, & per diversa elementa mors eorum probatur impleta.* Ad idem propositum Dionysius Carthusianus: *Per ignem & aquam,* inquit, *tanquam per duo extrema, intelligenda sunt omnia genera tribulationum intermedia, quibus electi in hoc mundo purgantur.* Ita Abraham *de Ur Chaldæorum;* quæ *ignem* significat; Moyses è mediis Nili aquis, & omnes Israëlitæ è succensis Ægypti fornacibus, marisque rubri aquis extracti sunt. Nec abs re dixeris, ardentes adversitatum ignes, & refrigerantes prosperitatum undas, inoffenso hominum justorum pede superari; uti vivo suo exemplo docuêre Josephus Patriarcha, David, Daniel, S. Henricus Imperator, S. Hermenegildus Hispaniarum Rex, S. Ludovicus Galliarum Rex, aliique. Quamobrem Hugo Cardinalis: *Transivimus,* inquit, *per ignem & aquam, id est, per adversitatem, quæ urit, & prosperitatem quæ dissolvit; quasi diceret, nulla peccati tentatio nos superavit, quia omne peccatum fit aut propter prosperitatem habendam vel conservandam, aut propter adversitatem vitandam; sed per hæc transeunt justi per auxilium Dei, quia nec prosperitas demulcet, nec adversitas terret eos.* (*SS. Martyres.* — *Ps. 65. 12.* — *Cassiod. in hunc loc.* — *Dion. Carthus. in hunc loc.* — *Gen. 15.* — *Exod. 2.* — *Justi.* — *Hug. Card. in hunc loc.*)

242. D.

242. D. Joannes Ferrus Abbas Symboli loco aliquot vasa expressit, quæ dirupta, omnes suas aquas effundebant; cum lemmate. QUASSATUS DEFLUET. Ad verbum Lucretius:

Lucr. l. 3.

Nunc igitur quoniam QUASSATIS undique vasis DIFFLUERE humorem, & laticem discedere cernis.

Fama post mortem. Innuit videlicet, post mortem omnes famæ nostræ rationes, sive bonas sive malas, palam in Orbem spargi. S. P. Augustinus eâdem icone immensam

Christus patiens. Christi patientis charitatem ac beneficentiam demonstrat, quâ è lacerato suo corpore ad universi mundi incolumitatem copiosum balsamum ac liquores saluberrimos profudit. *Nec unguentum tuum, quasi in vase tenuisti, sed tanquam confracto vase unguentum per mundum diffusum est, ut impleretur, quod dicitur in Scripturis sanctis: Unguentum effusum nomen tuum.*

S. Aug. in Psal. 30. Conc. 3.

243. Vas diruptum, omni suo liquore effuso, epigraphen à Lucarino accepit. AT ODOREM DIU. Verbis, ut paulò ante insinuavi, ex Horatio mutuatis:

Horat. l. 1. Epist. 2.

Quo semel est imbuta recens, servabit ODOREM Testa DIU.

S. Martyr. Sancti Martyres, tametsi sanguinem omnem momento profuderint, meritorum tamen fragrantiam integram ac æternum duraturam conservant. Dilucidè Salomon: *Justi autem in perpetuum vivent.* Et Siracides: *Memoria Josiæ in compositionem odoris*, cujus suavitas nullo unquam exolescet ævo, *& Nehemias in memoria multi temporis.* Porrò consuetudo, animis nostris semel impressa, ad ipsum usque vitæ terminum nunquam amplius oblitterabitur. De se ipso protestatur Petrus Venerabilis: *Fratres, in illas montium & rupium angustias omnipotenti Deo servientes, videre, visitare, utique cum eis in Domino jucundari, dulce habui. Hunc SAPOREM, quo, cùm adhuc testa rudis essem, imbutus sum, & DIU per gratiam Dei etiam hucusque servavi: non quidem vos videndo, quod ut volui, hactenus non potui: sed vos, vestraque omnia charitate non fictâ diligendo, colendo, venerando.*

Sap. 5. 16. Eccl. 49. 1. Ibid. n. 15. Consuetudo. Pet. Venerab. lib. 6. Ep. 24.

244. Vas, dum repletur, num integrum vel fractum aut vitiosum sit, dignoscitur. Unde Lucarini lemma: IMPLENDO DIGNOSCITUR. Ita

Dignitas. omninò dignitates, magistratus, ac honores, quænam sit hominis indoles, palam demonstrant. Unde expertissimus nonnemo dixit: *Magistratus virum probat.* Et Plutarchus: *Sicut inter vacua vasa non facilè discernere possis, quod eorum integrum, quod vitiosum sit. Ubi aliquid infuderis, statim apparet, quod perfluat. Ita animæ rimis fatiscentes, infusam potentiam non continent, sed foras diffluunt cupiditatibus, iris, arrogantiis, ineptiis, &c.*

Plut. de Princ. inerud.

245. Vas, è cera virginea confectum, si mari immergatur, omnem ab haustis aquis salsedinem tollit, easque puras ac suavissimas reddit. Proinde illud hoc lemmate insignivit Lucarinus: HAUSTAM PURIFICAT. Vel ut Julio Cæsari Tadino, Academico inter Intentos Submerso, placet: DULCESCIT AB HAUSTU. Haud aliter Sancta Ec-

S. Ecclesia. clesia, instar vasis è cera virginea compositi, quosvis barbaros & indomitos homines, in sinum suum receptos, mansuefacere ac expiare consuevit. Tiburtius & Valerianus, instar leonum effrenes, ut primum S. Ecclesiæ gremium contigerunt, mirâ metamorphosi quantocius in agnos videbantur commutati. Hyberni barbari & immanes, postea quam ad fidem à meo S. Patritio fuère conversi, mox puritatem prorsus singularem recuperârunt. Idipsum etiam in Americæ populis testatum habetur, qui sanctâ fide imbuti, è ferinis moribus suavissimos induerunt. Porrò tribulationes nostræ, tametsi amarissimæ, quantocius dulcescunt, si in providentiæ ac voluntatis Divinæ sinum rejiciantur. S. P. Augustinus: *Quocunque se cor converterit, in terrenis rebus amaritudinem invenit, unde dulcescat non habet, nisi levet se ad Deum.*

Trib[...] S. A[...] Psal.

246. Illud ipsum vas cereum, mari immersum, epigrammate distinxi: DULCORAT HAUSTAM. Mens Emblematis erat, supremum Numen, hactenus amaritie ac vindictâ Plenum, quamprimùm in Mariæ Virginis sinu recipiebatur, mox mirificè suave ac beneficum evasisse. Apprimè in rem nostram S. Antoninus, Archiepiscopus Florentinus: *Deus ultionum, puniens terribiliter, intrans in uterum Virginis, totus factus est benignus, suavis & humanus.*

Mar[...] S. A[...] tit. [...] 22.

247. Vas limosum, si fatiscat, ex eodem limo iterum refici solet. Lucarinus hâc figurâ mortalium resurrectionem demonstrans, epigraphen subdidit: REFICITUR EX EADEM. *Oportet enim*, Apostolo teste, *corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem.* Hunc locum interpretatus Cajetanus, ait: *Significanter dicit, INDUERE; ut intelligamus, non intervenire mutationem secundùm substantiam, cùm hoc corpus sit incorruptibile & immortale: sed accidentalem, quemadmodum cùm mutamus indumentum.* Et D. Thomas: *Dicit INDUERE: vestimentum enim adest vestito & abest, manente eàdem numero substantiâ vestiti, ut per hoc ostendat, quod corpora eadem numero resurgunt, & iidem homines, &c.* His S. Gregorius Nazianzenus accinit:

Res[...] ctio. 1. C[...] 53. Caj[...] hun[...] S. T[...] S. G[...] Naz. Car. se [...]

---- Omnes extrema dies à finibus Orbis
Colliget, atque Dei jussu conjunget in unum,
Sic licèt in cineres quisquam dilapsus, & auras,
Membraque perdiderit violenti injuria morbi.

248. Vas testaceum, supra figuli rotam collocatum, ab eodem Lucarino epigraphen recepit: USUS A FIGULO. Appositè nimirum ad illa Apostoli verba: *An non habet potestatem figulus luti, facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam;* veluti diceret, ex eadem hominum massa aliquos directè, & ut vocant, positivè ad honoris vasa à Deo destinari; alios vicissim, permittente Deo & (cum Theologis loquor) indirectè inter contumeliæ vasa relinqui. S. P. Augustinus: *Fecit aliud vas in honorem, aliud in contumeliam; in honorem per misericordiam, in contumeliam per judicium; ut nemo glorietur in homine, ac per hoc nec in se.* Quòd si verò iconem istam in sensu tropologico interpretari libeat, haud incongruè dixeris; sicuti vas è solo figuli arbitrio in hanc potiùs quàm aliam formam effingitur, ita hominem, se ipso merè luteum, à sola Dei voluntate in creaturam rationalem, divitem, nobilem, sapientem, felicem, &c. efformari. *Ipse fecit nos, & non ipsi nos*, inquiebat non sine grati animi nota Vates Regius.

Rom[...] Hon[...] crea[...] præ[...] nat[...] S. A[...] 10[...] chri[...] Psal.

249. Ut vinum dilutum gratioso artificio ab aqua separes; panni fragmentum unâ extremâ parte vino immergas, alterâ supra vasis labium propendente. Sic enim experieris, aquam per pannum foras defluxisse, solumque vinum meracum in vase residuum esse. Huic proinde Lucarinus subscripsit: SECERNIT, ET DISPERDIT IMPURUM. Illud ipsum sanè in extremo judicio continget, quando reprobi à justis horrendo & inevitabili decreto segregabuntur. S. Joannes Baptista de supremo Judice differens, ait: *Cujus ventilabrum in manu ejus.*

Judi[...] extr[...] Mat[...] 12.

Enim-

Enimverò, interprete S. Hilario, *Ventilabro opus est, ab infructuosis fructuosa discernere. Quod in manu Domini situm, arbitrium judicat potestatis: triticum suum, perfectos scilicet credentium fructus, horreis reconditus, paleas vero, id est, inutilium, atque infructuosorum hominum inanitatem igne judicii concremantis.*

250. Vas grande, dum suos liquores in alia diversæ magnitudinis ac capacitatis vasa diffundit, epigraphen sustinet: ÆQUUM NON ÆQUE. Innuit videlicet, Reipublicæ aut Religionum dignitates secundùm æquitatis leges, & prout quisque capax fuerit, distribuendas esse. Aristotelis Politica est: *Æquabilitas inter cives, & pro conditione cujusque suus locus & gradus bonus assignatus.* Haud aliter Deus: *Uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii verò unum, unicuique secundùm propriam virtutem.*

251. Vas testaceum, sive vacuum, sive vitium in clibano passum, pulsanti digito malignè respondet, & altum resonat. Unde lemma: SONAT INANE. Plerumque observabis, homines, quantò magis virtutum aut scientiarum inopes, eò cæteris esse loquaciores. Plutarchus: *Vascula inania maximè tinniunt. Ita quibus nimium inest mentis, hi sunt loquacissimi.* P. Cornelius à Lapide, posteaquam illud Hebræorum adagium retulerat: *Lagena plena nummis non sonabit, unicus & alter si in ea nummus fuerit, sonum edet, & tinniet,* subjungit: *Sic sanè, quò quis doctior, eò est modestior & taciturnior, quò INDOCTIOR, eò audacior, & LOQUACIOR.* Et Jacobus Bruck:

Vasa velut nullos edunt impleta sonores,
Ast exhausta levi pollice tacta sonant.
Sic doctus vanis se nunquam laudibus effert,
Arte rudis laudes detonat ore suas.

252. Quando grandis cujusdam vasis liquores in aliud minoris capacitatis & angustioris labii vasculum effunduntur, stillatim ac tardè eos versari oportet, ne quidquam inutiliter in terram defluat. Emblemati subscripsi: SENSIM, NE DIFFLUAT. Vel, NON TOTUM SIMUL. Eadem omninò ratione doctrina ætati puerili sensim instillanda est, ne tenellum ipsius ingenium nimiâ mole obruatur, suamque Magistro operam perdat. *Mens enim pueri*, teste Cornelio à Lapide, *est velut vas, habens os angustum, cui liquor sensim instillandus: alioqui si totum simul infundas, ad latera diffluet, & perdetur.*

253. Vas conceptum suum liquorem per rimas dispergens, hanc à me subscriptionem cepit: QUANT, ACCOGLIE, DIFFONDE. Id est: SPARGIT, QUOD RECIPIT. Hominis prodigi & ingrati hanc effigiem dixeris, cui omnis accepti beneficii memoria quantociùs excidit. In hanc rem Poëta Italus, Guido Casonius:

Sfortunati sudori, opre neglete,
Industrie vane, è infruttuosi studi,
Son di colui, che i beneficii getta,
Quasi in cupa voragine i in un core
ingrato, ch' avidissimo gli accoglie,
E per i fori de l' oblio gli sparge.

Et Paulus Maccius:

Ingratus plenum est vas rimis. Omnia frustra
Injicias, haurit, fundit & illa brevi.

P. Cornelius à Lapide in vase illo fatiscente mulierum infelicitatem repræsentat, quæ è prostituto suo pudore plurimos quidem quæstus faciunt, at inter tantas opes semper egenæ ac inopes, nunquam illis gaudere permittuntur. *Meretrix est dolium perforatum, in quod etiamsi Crœsi opes injicias, effluunt, & prodiguntur, ipsaque semper eget, remanetque inops & pauper.* Cumprimis tamen eos hoc Emblema spectat, qui arcana concredita nullo unquam silentio comprimere possunt, sed palam in obvios quosvis effundunt. Terentius:

Loquax.

Quæ vera audivi, taceo, & contineo optimè;
Sin falsum, aut vanum, aut fictum est, continuò palam est.

Terent. in Eun. Act. 1 scen. 2.

PLENUS RIMARUM SUM, HAC atque ILLAC PERFLUO.

Et quia mulieres loquacitatem istam plus aliis communem habent, idcircò nonnemo iis hoc distiche eruditè illudit:

Cur nil contineat mulier, cùm Turca rogaret,
Rimosum vas est fœmina, Tullius ait.

254. Vasa testacea, in clibano excoquenda, epigraphen sustinent: SOLIDAMUR IN USUS. Animas in piacularibus flammis detentas; uti & milites hoc Emblema concernit, qui prolusionis causâ in bellorum simulachris probè exercitantur, ut olim in hostem ducendi, armis ac munere suo generosè defungi queant. Iisdem vasis Sanctos Apostolos similes dixerim, qui Spiritûs sancti flammâ in Pentecoste succensi, ad omnem gentilium ferocitatem animosè sustinendam obduruerunt. S. Gregorius Papa: *Mundi hujus potestatibus contraire non præsumerent, nisi eos sancti Spiritus fortitudo solidasset. Quales namque Doctores sanctæ Ecclesiæ ante adventum hujus Spiritus fuerint, scimus: & post adventum illius, cujus fortitudinis facti sint, conspicimus:* Idque prolixo sancti Petri Apostoli exemplo comprobat. Verùm non Apostolis tantùm, sed omnibus omninò justis hæc idea est propria, qui providente Deo in diversis calamitatum flammis excruciati, tandem in virtute & gloria solidescunt. Explicatissimè Siracides: *Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis.* Et Seneca: *Patrium habet Deus adversus bonos viros animum, & illos fortiter amat: & operibus, inquit, doloribus, ac damnis exagitentur, UT verum COLLIGANT robur.* Et paulò post: *Ubi assidua fuit cum incommodis suis rixa, CALLUM PER INJURIAS DUCIT, nec ulli malo cedit.* Tertullianus de Martyribus afflictis, tortis, ac excruciatis differens, *Coguntur*, inquit, *cruciantur, fatigantur, quantò plus in exercitationibus laboraverunt, tantò plus de victoria sperant.* Quin, illo flammarum beneficio homines justi eousque promovent, ut non tantùm ad exoptatam victoriam, verùm etiam ad corporis & animi sui incorruptibilitatem consequendam obfirmentur, stabilianturque. S. Gregorius illa Psalmi verba examinans: *Aruit tanquam testa virtus mea*, ait: *Quid est testa ante ignes, nisi molle lutum? Sed ei ex igne agitur, ut solidetur; virtus ergo humanitatis ejus* (id est, Regis Davidis, qui Servatoris nostri typus fuit) *veluti testa exaruit, quia ab igne passionis ad virtutem incorruptionis crevit.*

Purgatorium. Exercitiū. *Greg Hõ. 30. in Ev.* Justus. Calamit. *Eccl. 27. 6.* *Senec. de Prov. c. 2.* *Tert. l. ad Mart. c. 3.* *S. Greg. Pap. in Ps. 21. 16.*

255. Complura diversæ magnitudinis vasa, si fonti vicina fuerint, cuncta quidem replentur, at majore vel minore aquarum copiâ, prout singula magis vel minus capacia se exhibuerint. Unde lemma. PRO CAPACITATE. Ita omninò gratiæ Divinæ dona pro hominum capacitate majore

Gratia Dei.

S. Hier. l. 2. in Epist. ad Ephes. c. 4. vel minore dispensantur. S. Hieronymus: *Gratia*, inquit, *juxta mensuram credentibus datur, non quòd ad mensuram spiritum & gratiam tribuat Deus: magnificentiæ enim ejus non est finis, sed quòd juxta mensuram vasculorum infundat liquorem, tantum largiens, quantum potest ille, cui donatur, accipere.*

256. Vas, fonti immersum, à Carolo Bovio inscriptum tenet: MERGITUR, DUM IMPLETUR. Ita lascivus, dum cupidinem suam exsatiare nititur, in flagitiorum cœnum miserè præcipitatur. Magnus Augustinus super illud Psalmi: *Salvâsti me à descendentibus in lacum*, ait: *Qui sunt, qui descendunt in lacum? Omnes peccatores mergentes in profundum, lacus est enim profunditas sæculi: quæ est ista profunditas sæculi? Abundantia luxuriæ & nequitiæ. Qui ergo libidinibus se immergunt, & terrenis desideriis, descendunt in lacum.*

Lascivus. S Aug. in Ps. 29.

257. Idem Bovius aliquot vasa vitrea in fornace figuravit, eaque perflatu tubi ferrei à fabro vitriario efformata, hoc lemmate insigniit: NON SINE FABRI SPIRITU. Mens Emblematis erat, Sanctum Ignatium Loyolam Patris Petri Fabri discipuli & socii sui, industriâ, quosdam fideles ad sanctimoniæ & veræ perfectionis fastigium attraxisse. Cæterùm omnia gratiæ vasa suam formam à Spiritûs sancti influxu, ceu omnis sanctimoniæ fonte, derivant. Unde ad Spiritum sanctum suspirat Magnus Augustinus: *Sanctum semper opus in me spira, ut cogitem: compelle ut faciam: suade ut te diligam: confirma me, ut te teneam: custodi me, ne te perdam.*

S. Ignatius Loyola. Sanctitas. S. Aug. Ep. ad Comit.

258. Vas suos liquores, è canali affusos, liberaliter effundens, inscriptionem habet: AFFUSA REFUNDIT. Maria Virgo suas gratias, quibus à Deo cumulata est, liberalissimè in nos effundit. Unde à S. Anselmo genuinè cognominatur: *Vas vitæ & salutis universorum.* Et à S. Gregorio Neocæsariensi: *Vas atque receptaculum super cœlestis lætitiæ & mysteriorum omnium.* In rem præsentem canit P. Jacobus Masenius:

Maria V. Benefica. S. Anselm alloq. cœl. 27. S. Greg. Neoc. Or. 2. de Assum.

Dum pluit affusas gravis aura canalibus imbres,
Urna semel captas plena refundit aquas.
Defluit in plenam cœlo nova gratia Matrem,
Hinc sterilis largo fonte rigatur humus.

259. Vas, ex luto in illustrissimam speciem formatum, epigraphen tenet: VAS IN HONOREM. Hominis prædestinati; cumprimis tamen Mariæ Virginis hæc imago est, quæ Adami limo ac carne generata, nullam labis originariæ labem contraxit. Ut adeò verè à S. Epiphanio cognominetur: *Vas pretiosum & excellentissimum, vas honoratum.* Canentem audi Emblematis Authorem P. Masenium:

Prædestinatus. Maria V. immaculata. S. Epiph. Hæres. 78.

Vidi ego de luteis vas non ignobile glebis
Ornamentum abaci sæpè fuisse sui.
Fœmina vas luteum est, fuit admirabilis una
Eruta Virgo luto, sed tamen absque luto.

260. Vasis rimæ omnium optimè per infusas aquas explorantur. Unde lemma à Zincgrefio inditum: TUNC VITIUM APPARET. Ita hominis indoles è dignitate accepta maximè innotescit. Unde de quodam pronuntiavit Bias: *Magistratus virum declarabit.* Et de Galba Tacitus: *Omnium consensu capax fuisset imperii, nisi imperâsset.* Idipsum etiam de tentatione dixerim, quæ singula hominis vitia aut virtutes ob oculos statuit. Unde Tobiam imbuens Angelus, *Necesse fuit*, inquit, *ut tentatio probaret te.* Seneca causas varias assignans, cur Deus viros probos tantopere affligat, ait: *Deus virum bonum in deliciis non habet: Experitur, indurat, sibi illum præparat.*

Dignitas. Tacit. l. 1. Hist. 49. Tentatio. Tob. 12. 13. Sen. Prov.

UMBELLA.

Cap. XXVI.

261. Umbella opportunam adversùs quasvis cœli injurias tutelam præbet. Lemma: ET SOLEM, ET IMBRES, subintellige, *arcet.* Isaias idipsum de Tabernaculo Dei, ceu genuino Virginis Mariæ typo, pronuntiat: *Tabernaculum erit in umbraculum diei AB ÆSTU, & in securitatem & absconsionem à turbine, ET A PLUVIA.* Porrò etiam vitæ integritas & sanctimonia, instar umbellæ, ab omni adverso incursu hominem tuentur. S. Gregorius Nyssenus *per umbellas solatium æstus* intelligit, *quod accedit animis ex continentia & puritate. Umbrosa autem fit nobis vita, extincto æstu per umbellas virtutis.*

Isa. ... Def... Mar... Prop... Puri... prot... S. G... Nyss... 3. in...

262. Umbella, instrumentum admodum familiare, etymon suum ab usu illo derivat, quem in umbris producendis confert. Quare eidem subscripsi: NOMEN AB UMBRA. Eos hoc Emblemate notabis, qui cognomen suum à vitio quodam traxerunt. Julianus Imperator, si Ammiano Marcellino credas, summo ingenio excelluit; at ob Christianam fidem perfidè negatam, Apostatæ cognomento vocatur. Constantinus V. Imperator, quòd etiamnum infans sacrum baptismatis fontem alvi sui excrementis defedârit, Copronymi cognomen accepit. Ludovicus Galliæ Rex Caroli Calvi frater, ob balbutientis linguæ vitium Balbus cognominabatur. Herostratus è Dianæ Ephesiæ templo sacrilegè combusto, nomen quidem æternum, at infame & obscurum, adeptus est. Denique nos omnes nascimur & vocamur filii iræ, ob umbram illam originariam, quam ab Adamo traducem incurrimus. Dilucidè S. Paulus: *Eramus naturâ filii iræ. Cujus iræ filii?* Subinfert S. Bernardus, *nempe filii ignorantiæ, ignaviæ, captivitatis. Ignorantia mulieris seducta excæcaverat nos; mollities viri abstracti & illecti à propria concupiscentia enervaverat nos; malitia diaboli expositos justè à Deo captivaverat nos, &c.*

No... vitio... tivat... Ephe... S. B... serm... Puri... M. ...

263. Umbella recepto lumine umbram generat. Lemma: DE LUMINE PARTURIT UMBRAM. Plurimos ita malè providos reperias, qui gratiæ Divinæ lumine ac beneficentiâ illustrati, nonnisi horridas vitiorum umbras reponunt. *Quanta accepit peccator, pro quibus non solvit? Accepit, ut sit, accepit, ut sit homo, accepit corporis formam, &c. Accepit etiam amplius, id est, mentem, quâ possit intelligere & capere veritatem, Creatorem laudare & inhærere illi. Hæc omnia accepit & peccator: sed non benè vivendo, non reddit quod debet.* Carducii mei distichon est:

Grati... abusu... S. Aug. 36 ...

En umbella nigram de lumine parturit umbram;
Sic generat lucis filia corde scelus.

Epulo Evangelicus nobilitate, valetudine, ac divitiis cumulatè instructus, in tantæ beneficentiæ vicem teterrimas iracundiæ, crapulæ, inhumanitatis & crudelitatis diabolicæ umbras substituit. Luc. 16.

264. Umbella tam inundantibus pluviis, quàm exæstuanti Soli objicitur; atque adeò portat PONDUS IMBRIS ET ÆSTUS. Illis Evangelii verbis hoc lemma affine est: *Portavimus pondus diei & æstus.* Ita per- Matt. 12.

personæ Apostolicæ, ceu totidem universi populi umbellæ, assiduo calamitatum imbre, ac persecutionum ardore quatiuntur. De sanctis Apostolis ait D. Bernardus: *Scimus, quòd viri isti nec sibi vixêre, nec sibi sunt mortui, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, magis autem nobis omnibus propter illum. Pro nobis facit eorum vita: eorum doctrina, & etiam mors ipsa, &c.* Eruditè canit meus Concanonicus Carducius, è cujus ingenio postrema hæc duo Emblemata prodierunt:

Umbella pondus imbris ac æstus gerit,
Idea nempe est ipsa servi Numinis.

U T E R.

Caput XXVII.

265. UTer, è caprinis exuviis confici solitus, nulla amplius extincti illius animalis membra in se continet. Ut adeò opportunam hanc epigraphen præferat: CARNE ET SANGUINE PROCUL. Perfectos Religiosos hæc idea concernit, qui à suis consanguineis, aut sensuum affectibus penitus abstracti, solis spiritibus vacant: unde illorum quivis de se ipso illud Apostoli pronuntiare potest: *Non acquievi carni & sanguini.* Emblematis occasionem S. Ambrosius super illud Psalmi subministrans: *Factus sum sicut uter in pruina*, ait: *Rectè uter dicitur justus, qui expoliatus non nudus inveniatur. Uter namque de exuvio fit animalis. Igitur & nos peccato moriamur, ut vivamus Deo, CARENTES INFIRMITATE CORPOREA, & integro mentis sinu infusam nobis Divinorum mysteriorum gratiam reservantes.* S. Gregorius Papa legem illam, Levitis à Deo sancitam, examinans, *Radant omnes pilos carnis suæ*, subjungit: *Oportet Levitas omnes pilos carnis radere: quia is, qui in obsequiis Divinis assumitur, debet ante Dei oculos à cunctis carnis cogitationibus mundus esse.*

266. In utre genuinam naturæ nostræ ideam cernere licet; quippe quæ prosperitatum calore, instar utris, relaxatur, superbiæ afflatu intumescit, & calamitatum rigore stringitur ac coërcetur. Unde hanc lemmatum triadem Utri subjicies: TEPORE LAXATUR. ET: TUMET INFLATUS, ac denique: PRUINA GELASCIT. Opportunissimè S. Basilius Magnus: *Uter*, inquit, *tepefactus laxatur, & inflatus tumet, in pruina verò duratur & congelatur: ita habet & corporis natura, &c. Deliciis laxatur & intumescit, & adversùs animam insurgit: religiosa verò afflictione & castigatione humiliatur & reprimitur.*

267. Utri inflato subscribes: SPIRITUS IMPLET. Ita Dei servus membra sua, assiduis castigationibus macerata, soli spiritus ac pietatis obsequio consecret. S. Ambrosius in illud Psalmi: *Factus sum sicut uter, &c.* ait: *Non ergò vacuum, sed plenum hunc utrem esse oportet, PLENUM SPIRITU, plenum justificationum.* Arescentem & exossem utrem S. Basilium Magnum dixisses, qui nullâ aliâ re, nisi solo spiritu repletus videri poterat, uti de illo testatur Breviarium Romanum: *TANTUM SPIRITU vivens, præter ossa & pellem; nullâ præterea corporis parte constare videbatur.*

268. Eidem inflato utri hanc subjunges epigraphen: SPIRITUS INFLAT. Hominem, vanitate aut superbiâ turgidum, distento hinc utri jure comparaverim. De hac hominum fæce Jacobus Goddi canit:

Ipse omnes odi fastus, procul esse tumentes,
Rideo, quæ vento pectora vana tument.

Et Novarino referente S. Epiphanius: *Homines naturâ sunt utres, vento distenti.* Timo Pliasius apud eundem Novarinum canit:

Novar. tract. 2. Adag. n. 1266.

Ah ventosi utres, quos implet opinio inanis!

Nov. ibid.

His colophonem subnectens Magnus Augustinus: *Sunt autem quidam*, inquit, *INFLATI utres, SPIRITU elationis pleni, non magnitudine ingentes, sed superbiæ morbo tumentes, &c.*

S. Aug. ser. 24. de Verb. Apost.

269. Homines mundanos, virtutibus, meritis, aliisque animi dotibus penitùs destitutos, nonnunquam stemmatis sui vetustatem, honorum fastigia, aut divitiarum copiam superbè ac vanissimè jactare audias. Ut adeò illos hoc utris lemmate significare liceat: INFLATUS, SED VACUUS. Emblematis ansam S. P. Augustinus suggerit, ubi de homine superbo sic pronuntiat: *In carne crepat, & in corde mendicat, INFLATUS, NON PLENUS, &c.*

Superbus.
S. Aug. ser. 211. de tep.

270. Uter, quantumvis vento intumescens, altumque distentus, si levissimo quovis vulnere contingatur, mox deturget, & latera colligit. Cui proinde subscribes: PUNCTUS DETUMET. Ita homo mundanus, si nonnullâ calamitate à Deo saucietur, mox concidit & instar utris flaccescit. Hieronymus Arnobius: *Tuus ille*, inquit, *facilè laudibus intumescit, facilè DETUMESCIT, CUM PUNGITUR, utrem ut dicitur, refert.* Idipsum in Pharaone, Nabucchodonosore, Antiocho, aliisque cernere licuit, quos, superbiâ ac tumore inflatos, supplicii Divini aculeus penitùs depressit.

Calamitas tumorem tollit.
Arnob. l. 1.

271. Hieronymus Laureti de utre philosophans, his verbis utitur: *Intra quod retinetur, & premitur, &c.* veluti diceret, liquores, in utris sinu conclusos, restringi, & arctis limitibus comprimi. Unde lemma: PREMIT QUOD RETINET. Ita nobilissima anima intra miserrimas corporis nostri angustias constringitur. Enimverò, teste Salomone: *Corpus, quod corrumpitur, aggravat animam.* Seneca: *Corpus hoc, animi pondus & pœna est: premente illo urgetur, in vinculis est.*

Corpus aggravat animam.
Sap. 9. 15.
Sen. ep. 65.

272. D. Emmanuel Thesaurus Abbas Symboli loco Utrem figuravit, qui in Vlyssis navi repositus, & ab avaris nautis importuno tempore apertus, immanes tempestates & gravissima Reipublicæ damna excitavit. Vnde lemma: PRIVATÆ RES OFFICIVNT PVBLICIS CONSILIIS. E Titi Livii sententia: *Privatæ res semper offecêre, officientque publicis consiliis.* Assiduâ experientiâ discimus, quemque privatis suis commodis invigilare, nullâ penitùs Reipublicæ curâ habitâ. Justus Lipsius: *Duces*, inquit, *in bello rem suam faciunt, publicæ parum accedit.* Eamobrem civitatibus quibusdam decretum est, nullos cives ad consilia bellica admittere, qui agros aut prædia, hostibus finitima, haberent; censent enim, illos, posthabito Reipublicæ incremento, propriis tantùm commodis esse consulturos. Aristoteles ait: *Apud quosdam lex est, ut, qui agros habent vicinos, hi non admittantur ad consilium belli adversus illos suscipiendi, quasi OB PRIVATAM sui CAUSAM RECTE CONSILIUM DARE NON VALENTES.* Id quod in illo Judæorum consilio manifestè perspicere licuit; cùm enim è vita & sanctitate Christi peculiaribus suis commodis ac dignitatibus, quas indignè occupaverant, jacturam aliquam timerent, (*Venient Romani & tollent locum nostrum*) communi consilio statuerunt, publicum illum Mundi benefacto-

Liv. l. 22.
Commodum.
Lips. Cent. 3. ad Belg. epist. 72.
Arist. l. 1. Pol. c. 10.
Jo. 11. 48.

factorem, pro conservandâ privatâ suâ incolumitate, è medio tollere, tametsi minimè ignorent, ipsius vitam bono publico plurimum esse profuturam.

273. Uter inflatus & vento turgidus, si styli cujusdam acumine configatur, nonnisi ventum exhalat. Unde à meo D. Alexandro Luzon de Millares epigraphen recepit: VENTUS EST VITA NOSTRA. Velint nolint, omnes filii superbiæ, veritatis stylo compuncti, efflare debent hoc Jobi lemma: *Ventus est vita nostra.* Primus illius testis est S. P. Augustinus, qui disertis verbis ait: *Vulgò magnos spiritus superbi habere dicuntur: & rectè, quandoquidem spiritus etiam ventus vocatur. Quis verò nesciat, superbos inflatos dici, tanquam vento distentos?* Quia nihil, nisi applausus, popularem auram, & ventosæ plebis suffragia venantur: hunc ventum attrahunt, hoc turgent, eundemque expirant. Neque tamen hoc superbiæ & ambitionis vitium pauculos tantùm hominum animos occupat, sed jure quodam hæreditario à primo parente in posteros adeò latè defluxit, ut neminem ferè innoxium relinquat. Suffragatur huic veritati Hugo Cardinalis, qui observat, quòd Historiographus in Regum Fastis singulorum gesta ac mores, longâ serie commemoratos, plerumque absolvat his verbis: *Veruntamen excelsa non abstulit.* Solus Ezechias & Josias communem hanc notam evasêre. Censuram istam omnes penè totius mundi incurrere videntur. *Ferè omnibus*, inquit citatus Cardinalis, *convenit illa exceptio, quæ toties in libris Regum repetitur: Veruntamen excelsa non abstulit, Sed nec multi Religiosi auferunt hæc excelsa.* Unde rectissimè potuit Christus, Magister expertissimus, se solum mansuetudinis & humilitatis prototypon nobis præstituere his omninò verbis: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.*

Superbi. Vita humana ventus. Job. S. Aug. l. 1. de serm. Dom. in Monte c. 8.

2. Reg. &c.

Hug. C. in hunc loc.

Matt. 11. 29.

FINIS LIBRI DECIMI QUINTI.

MUNDI

MUNDI SYMBOLICI
LIBER DECIMUS SEXTUS.
ÆDIFICIA, EORUMQUE PROPRIETATES.

ARX, CASTELLUM.

Caput. I.

1. PAtrocinium, à Magnate obtentum, Arci non abſimile dixeris; cum lemmate: PRÆSIDIUM ET DECUS. Verbis ex Horatio mutuatis:

Mecenas atavis edite regibus,
O & præſidium, & dulce decus meum.

In hoc argumentum S. Ambroſius: *Condidit turrim illam David, ille manu fortis, & ſupra murorum excelſa ædificavit, ut SUBSIDIO pariter, ET DECORI ſit: ſubſidio, quia hoſtem prævidet & expellit: decori, quia non ſolùm inter humilia, ſed etiam inter excelſa ſupereminet.*

2. Arx, inſtrumentis & machinis bellicis munita, epigraphen præfert: PERIMIT, ET TUETUR. Hos ipſos effectus S. Joannes Chryſoſtomus in ſanctâ fide obſervat, cujus beneficio Servi Dei acerrimè propugnantur, & inferna monſtra in fugam aguntur. Ipſiuſmet verba ita accipe: *Sicut in turri conſiſtentes, & hoſtium irruptionem non facilè patiuntur, & hoſtes de turri facilè conterunt; ſic & qui in fide Chriſti conſiſtunt, & dæmones ſuper irruere non ſinunt, & ſpiritualibus bonorum operum ſagittis eos facilè vulnerant.*

3. Inter cæteram funebrem pompam Philippi IV. Hiſpaniarum Regis, Anno 1665. Mediolani celebratam, Caſtellum depinxêre; cum lemmate: TUTELA RECEPTIS. Significârunt quippe, Philippum in Belgio plurimis tutelæ ac patrocinii loco extitiſſe. Jure tamen optimo Maria Virgo hanc ideam ſibi propriam vendicat, quæ, utpote Civitas refugii, omnes, in ſinum ſuum receptos, validiſſimè protegit; Unde de ſe ipsâ in Sacro Epithalamio proteſtatur: *Ego murus, & ubera mea ſicut turris.* Et rurſus S. Joannis Damaſceni ore, *Ego civitas refugii ad me confugientibus.* Injuſtus ſim in S. Bernardum, niſi mellea ipſius verba in partem argumenti advocavero: *Divinæ pietatis abyſſum cui vult, & quando vult, & quomodo vult, creditur aperire, ut quamvis enormis peccator, non pereat, cui Sancta Sanctorum patrocinius ſuis ſuffragia præſtat.*

4. D. Archangelus Conter Caſtellum figuravit, quod papilionibus, tentoriis, ac viis foſſilibus cinctum, graviſſimâ obſidione ſtringebatur. Epigraphen addidit: AUXILIUM E COELO. Illos hæc imago ſpectat, qui rebus ſuis afflictis nullas alias ſuppetias, niſi à ſuperis avocare poſſunt. His præcinens Vates Regius: *Levavi*, inquit, *oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi.* Et Magnus Auguſtinus: *Deſperatus ad omnipotentem venio, vulneratus ad medicum curro.* Eodem Emblemate ſignificatur, omni humano ſubſidio penitus deſperato, auxiliarem è cœlo dexteram porrectum iri. Hebræorum populus tyrannide adeò crudeli à Pharaone conſtringebatur, ut etiam illorum infantes vix nati in Nili aquas ſubmerſi fuerint. Sed ecce! eâ ipsâ tempeſtate Moyſes, afflicti illius populi Dux, Servator, ac libertatis deperditæ Vindex, in hunc Orbem procreatus eſt. Aloyſius Lippomannus: *Naſcitur tunc ſalutis auctor, dum maximè gloriatur perditionis crudelitas: & UBI OMNIS SPES DESINIT, & humanum AUXILIUM, tunc ADEST Divinum. Filius naſcitur mortis, qui morti expoſitus vivificet morituros.*

Spes in Deo.
Pſ. 120. 1
S. Aug. ſer 7. de Temp
Lippom. in Exod. 2.

5. Caſtellum, aggeribus, foſſis, viis obſidionalibus, cæteriſque munimentis benè inſtructum, epigraphen tenet: UNDIQUE TUTUM. Eorum hoc eſt ſymbolum, qui in paupere fortunâ nullas timent inſidias aut hoſtium inſultus. S. Joannes Chryſoſtomus: *Paupertas*, inquit, *ſecurum præſidium, areus murus, & expugnatu difficile.* Et S. Bernardus: *Caſtellum voluntaria eſt paupertas, quæ habitatores ſuos à gemina impugnatione, quâ hujus mundi amatores expugnantur, reddit ſecuros, &c.*

Paupertas.
S Jo. Chry. Hom. 13. in Acta.
S. Bern ſerm. 4. ex Parvis.

6. Carolus Bovius Emblematis loco caſtellum figuravit, quod, juxta militaris Architectonicæ leges, quinque vallis adeò elegantibus & artificioſis munitum erat, ut ſingula rurſus ſuis foſſis, interiore foſſarum acclivitate, dimidiatis lunis, cæteriſque propugnaculis adverſus hoſtes vindicarentur. Epigraphen addidit: A FORMA MUNIMEN. Pulcherrimam Juditham hoc Emblema concernit, quæ Bethuliam, patriam ſuam, non alio munimento, niſi propriâ corporis venuſtate ab hoſtium diſcrimine præſentiſſimo tutata eſt; probè gnarâ, venuſtatem ac fortitudinem, ceu geminas ſorores, in Sacris Litteris con-

Pulchritudo defendit.

Cant. 6. v. 3. & 9. conjungi: *Pulchra es amica mea, &c. terribilis ut castrorum acies ordinata.* Et rursus: *Pulchra ut luna, electa ut Sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.*

Gratia Dei. Porrò anima, gratiæ Divinæ ac virtutum radiis condecorata, adversùs hostes validissimè munitur, magno Augustino teste: *Nullum adversarium timebis, si Regem DEUM in te habere merueris.* (S. Aug. ser. 44. de tép.) Utramque Emblematis mentem epigrammate explicat Carducius:

Arcis forma urbi munimen nobile format,
Quo facilè hostiles arceat ille manus.
Non secus Assyrios validum munimen in hostes
Bethuliæ Judith forma venusta fuit.
Sic pariter Divina parit cui gratia formam,
Dat simul in stygium fortia castra Jovem.

Phryne, ob grande flagitium ad Judices Athenienses delata, causæ suæ patronum Hyperidem advocavit; qui desperato clientis suæ negotio extremam opem allaturus, ab ipsius vultu velamen removit: nec fefellit eventus; nam Judices tantâ mulieris venustate attoniti, eam quantociùs judicio liberârunt: atque adeò Phryne *à forma munimen* recepit. Quamobrem si sola venustas tantum potuit in Phryne ad ipsius incolumitatem vindicandam, & in Juditha ad Bethuliam defendendam, ipsemet utique facilem subduces calculum, quanta salutis ac beneficentiæ incrementa nobis è Mariæ Virginis pulchritudine prorsus incomparabili sint accessura. (Mariæ V. pulchritudo.)

7. Arx, in monte collocata, epigraphen sustinet: TUTA LATENTI. Mariæ Virginis hæc idea est, quæ suis clientibus adversùs hæresum ac libidinis sagittas tutissimum est præsidium. Unde ab Andrea Cretensi cognominatur *Propugnaculum fidei Christianorum.* A Joanne Geometra: *Arx Religiosorum.* Ab Horologio Græco in Mesonyctio: *Murus inexpugnabilis & munimentum salutis.* Et à S. Anselmo: *Castellum, muro undique vallatum, ad quod nullus fuit accessus libidini.* Concinnè & appositè canit P. Jacobus Masenius: (Mariæ V. patrocinium. And. Cret. Orat. 2 de Assumpt. Jo. Geom. hymn. 4. de B. M. V. S. Anselm. Hom. in Evang. Luc. 10.)

Est aliquid, tutis firmasse in montibus arcem,
Dum vigil ad prædas insidiator obit.
Hæresis infestis depromat tela pharetris,
Sævus amor feriat: Virgine tutus eris.

8. P. Athanasius Kircherus in sua Phonurgia auctor est, propè Mediolanum in villa Simonetta, arcem non tam symmetriâ Architectonicâ, quàm Echone multiplici adeò esse prodigiosam, ut unica vox, per supremæ contignationis fenestram prolata, trigesies & ampliùs, imò pro majore intensione vocis infinitum quasi multiplicetur. Lemma: LIBERALI FOENORE REDDIT. Præclarum hoc grati animi symbolum est, qui beneficium acceptum cumulatè ac pro viribus deprædicare ac compensare nititur. Porrò Deus gratias nobis concessas cum fœnore sibi reddi postulat. Unde servus ille Evangelicus, quòd talentum, sibi concreditum, integrum quidem, sed sine fœnore restituisset, jussus est *in tenebras* ejici *exteriores, ubi fletus erit & stridor dentium.* In rem præsentem S. P. Augustinus: *Nihil prodest,* inquit, *manducare spiritualiter, id est, pasci verbo Dei, si non inde operatur aliorum ædificationem; sicut illi pigro servo quid profuit accipere talentum & abscondere, nec operari lucra Dominica?* Echum Divinæ gratiæ multiplicem reddidit D. Paulus, qui de se ipso testatur: *Gratia ejus in me vacua non fuit, sed abundantiùs illis omnibus laboravi.* (Kirch. Phon. l. 1. c. 2. — Gratitudo. — Matt. 25. 30. S. Aug. de Opere Mon. c. 1. — 1. Cor. 15. 10.)

9. Arx, firmissimis compacta lapidibus, fortissimis tormentorum ictibus minimè frangitur, sed incassum insiliunt igniti globi, & molem tantam percutiunt. Unde Emblemati subscripsit sapientissimus Philotheus: IMPAVIDAM FERIENT. Hic clarissimus amoris Divini & sanctæ patientiæ triumphus est, quòd animus, iis imbutus, omnes periculorum casus despiciat, & tam externis, quàm internis hostibus fortissimâ constantiâ resistat, ut atrocissimi eorum impetus semper impavidum feriant. Magno Augustino teste: *Ille invictus homo est, qui cohæret Deo; non ut ab eo aliquid boni extra mereatur, sed cui nihil aliud, quàm ipsum hærere Deo bonum est.* Canentem audi eundem Serenissimum Philotheum: (Amor D. Patientia. S. Aug. de vera Rel. c. 47.)

Stat virtute suâ moles, stat ferrea cautes,
Et non castra virûm, nec Jovis astra timet.
Si tormenta boant totis resonantia sylvis,
Nulla vel exigui signa pavoris habet.
Tu Deus es rupes animæ, tu petra salutis,
Omnibus auxilium præsidiumque piis.

10. Arx in rupe, à ventis frustrà oppugnata, epigraphen ab Alphonso II. Caretto Marchione Savonæ accepit: FORTES PROBANTUR IMPETU. Ita animus generosus nullibi meliùs, nisi inter adversa, probatur. Tullii sensu. *Fortitudo est immobilis inter adversa, gloriosa animi claritudo, res arduas pulchrè administrans, quæ nec adversis infestando frangitur, nec prosperis blandiendo elevatur.* (Fortitudo. Cicero Rhet.)

CALX.

Caput I.

11. CAlx, ut humanis usibus deservire possit, perfectionem suam omnem ab igne recipit. Unde lemma: PERFICITUR IGNE. Animas, in piacularibus flammis detentas, hoc emblema spectat, quæ ad cælestis Hierosolymæ fabricam transferendæ, ultimam suam perfectionem ab igne subterraneo sortiuntur. S. Bernardus: *Vadam in istam regionem, & videbo visionem hanc grandem, quomodo pius pater glorificandos filios in manu tentatoris relinquat, non ad occisionem, sed ad purgationem: non ad iram, sed ad misericordiam: non ad destructionem, sed ad instructionem: ut jam non sint vasa iræ, apta ad interitum; sed vasa misericordiæ, præparata ad regnum.* Illis etiam animabus hæc imago est propria, quæ inter febriles, aliasque acerbas corporis vel animi flammas probè excruciatæ, ad veræ salutis ac Christianæ perfectionis apicem promoventur. *Bonus certè languor*, inquiebat apud Hermannum Hugonem P. Ghislerius, *cùm infirmitas hæc non sit ad mortem, sed ad vitam, ut glorificetur Deus per eam. Cùm arbor, febrisque ista non sit ab igne consumente, sed ab IGNE potiùs PERFICIENTE.* Quin omnis nostra virtus, instar calcis, extremam suam manum ac perfectionem è charitatis fervore trahit. Apostoli monitum est: *Super omnia autem hæc charitatem habete, quod est vinculum perfectionis.* (Animæ purgantes. S. Bern. ... Calam... Herm. Hug. ... Charitas. Col. ...)

12. Trecenti Martyres, in Martyrologio Romano commemorati, cùm sub Valeriano & Gallieno thura idolis adolere recusarent, in fornacem calcariam præcipitati sunt, ubi *inter vapores calcis in pulverem sunt redacti, ex quo candidatus ille beatus exercitus massa candida meruit appellari.* Hos Carolus Rancatus Emblemate significaturus, massam calcis figuravit, quæ intra fornacem reposita, epigraphen tulit: E DA LE FIAMME TRASSE IL SUO CANDORE. Id est: CANDOR AB IGNE. Idipsum hodiè experimur in tribulatione, quâ ad conservandum virtutis & castimoniæ candorem (Martyres. ... Tribulatio.)

candor-

candorem nihil est præstantius. S. Gregorius: *Dum injusti sæviunt, justi purgantur, & utilitati innocentium militat vita pravorum: quia mala reproborum bonos, dum cruciant, purgant.* Cæterùm epigraphen illam ex hoc poëmate suo depromsit Rancatus:

Folli Giovani voi, dati à piaceri
Che nel foco di Venere,
Per tosto farvi in cenere,
Vi cangiate in carboni adusti, e neri,
E frà l'impuro ardor di compiacenzà,
Perdete il bel candor dell' innocenza;
Norma omai d' onestate
Da la calce imparate,
Che soda pietra riseiboffi illesa
Entro fornace accesa,
Ne s' anneri al calore;
Ma da le fiamme trasse il suo candore.

13. Calx, intra aquas submersa, fumat, ebullit, accenditur. Unde P. Cornelius Anticus eam hoc lemmate notavit: ARDET IN UNDIS. Certè Magdalena, lachrymis suis immersa, Divini amoris incendio plurimùm exarsit. Academicus, inter Vivaces Placentinos Sopitus, Symboli loco vas, calce plenum, præfert, quæ ab alluente quodam rivulo humectata, epigraphen sustinet: SOPITOS SUSCITAT IGNES. Ita mundanus amorem suum inter proprias aut amicæ suæ lachrymas geminato ardore sentit innovari. Aloysius Novarinus canit:

Ne lachrymis spera flammam restinguere amoris,
Flamma ea pauxilla cedere nescit aqua.
Auro semper amor medicante vigebit: at idem
Nec medio nascens obrutus est pelago.

Illud ipsum Emblema malignos quosdam genios significat, qui benevolâ ratione compellati, mox in atroces flammas effervescunt. Justus Lipsius: *Ut calx aquâ accenditur: sic maligni efferantur temperanti sermone.*

14. Calcis frustum, à vicino quodam rivulo contactum, Academico, inter Philopponos Pistorienses Abscondito, epigraphen denet; CALEFACTA RESOLVITUR. Ita obstinatum hominis pectus solo Spiritus sancti beneficio edomatur ac dissolvitur, quippe qui eodem momento & accendere & refrigerare novit. Certè Magdalena, à Deo calefacta, in lachrymas distillavit. S. Gregorius: *Discite, quo dolore ardet, quæ flere, & inter epulas non erubescit.*

15. Calx viva, aquis è superiore canali humectata, epigraphen sustinet: HUMORE DISSOLVITUR. Licebit utique Deum calcis Emblemate significare, quem Sacræ Litteræ toties ignem ac petram cognominant. Unde inferes, Deum è lachrymarum nostrarum fluentis [illegible]itus emolliri, & in supplicum preces flecti. *O lachryma humilis*, exclamat S. Petrus Cellensis, *tua est potentia, tuum est regnum; tribunal Judicis non vereris, quandoque sententiam rapis etiam ab ore Judicis.* Et S. Joannes Chrysostomus: *Si toto corde ingemueris ad Deum, solvisti repentè sententiam, veniamque consecutus es.* Cæterùm saxea quævis peccatorum corda, ceu totidem calcis silices, si Magdalenæ lachrymas contingant, quantocius dissolvi debere, testis est S. Gregorius: *Cujus enim vel saxeum pectus illæ hujus peccatricis lachrymæ ad exemplum pœnitendi non emolliant.*

16. Cacodæmon, si ab homine victum se senserit, omnium acerrimè adversùs illum excandescit; haud secus atque calx extincta ac calefacta in fumos ebullit. Emblemati subscripsi: ACCENDITUR, DUM EXTINGUITUR. Appositè Tertullianus: *Pervicacissimus hostis ille nunquam malitiæ suæ otium facit. Atqui tunc maximè sævit, cùm hominem planè sentit liberatum: tunc plurimum ACCENDITUR, CUM EXTINGUITUR, &c.*

17. Calx, aquis è canali perfusa, hominem lascivum repræsentat; cum dicto: QUI ME ACCENDIT, EXTINGUIT. Enimverò sicut calx ab eodem humore accenditur & suffocatur; ita homo, ab affectu carnali succensus, paulò post corporis sui vires enervatas, omnem gratiam, utpote unicam vitam, penitus extinctam sentiet. Siracides altum conqueritur: *Propter speciem mulieris multi interierunt, & ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescet.* Hugo à S. Victore: *Luxuria est immoderata carnis petulantia, dulce venenum, importuna lues, perniciosa portio, quæ humanum corpus debilitat, & viridis animi robur enervat.*

18. Calx, quò plus aquæ affunditur, tantò magis exardescit. Lemma: IGNES HUMOR ALIT. Ita frequens potus, præsertim vini, luxuriam, aliosque vitiorum ignes nutrit. S. Hieronymus: *Mater sanitatis est abstinentia, mater ægritudinis voluptas: nam sine carne & vino citò friget Venus: & à patre Libero ad inconcessum Venerem est proximus gradus intemperantiæ.*

CISTERNA.

Caput III.

19. Cisterna, aquis destituta, epigraphen tenet: EXCEPTO SUPERNAS. Animam illam hæc idea spectat, quæ nullas alias opes aut blanditias, nisi quæ à Deo promanant, anhelat. Ore prorsus melleo S. Bernardus: *Quidquid agendum, quidquid declinandum, quidquid tolerandum, quidquid hortandum, tu es Domine spes mea. Hæc una mihi omnium promissionum causa, hæc tota ratio mea expectationis.* Et Hugo Cardinalis: *Cisterna est cor humanum, pluviam DE COELO RECIPIENS, id est gratiam à Deo.* Ludovicus de Casa, Monachorum Cœnobia, mœniis undique cincta, solique Deo pervia, cisternis simillima dicit; quippe quæ nulla solatia aut oblectamenta aliunde, nisi à Deo sperare debent.

20. Cisterna ore semper hiante persistit, ut aquas, è diversis locis corrivatas, excipere, ac intra se colligere possit. S. Hieronymus hoc inter cisternam & puteum discrimen ponit: *Puteus perpetuas aquas habet, cisterna aquas suas EXTERNAS & adventitias POSSIDET.* Unde Cisternæ subscribes: EXTERNAS COLLIGIT. Eadem hominis avari est indoles, qui aliorum opes, intra crumenam suam accumulandas, anxiè desiderat, &, ut optimè de illo pronuntiat S. Pet. Damian. *Quidquid apponitur, excuti non permittit.* Huic affines sunt, qui violentos alienarum facultatum hæredes ac dominos se constituunt.

21. Cisterna, tametsi propriis venis aut undarum scaturigine destituta, aquas tamen, intra se corrivatas studiosè conservat. Unde lemma: SERVAT ACCEPTAS. Ita è Studiosis nonnulli, licèt speculando aut inveniendo minimè fæcundi, doctrinas tamen, aliunde haustas, in memoriæ suæ thesauro diligenter custodiunt. Galfridus: *Habent cisternam,* inquit, *qui licèt in se ipsis nihil inveniant, AB aliis tamen DICTA studiosè colligunt, & CONSERVANT.*

22. Litteratus, doctrinæ suæ thesauros coram aliis malignè occultans, cisternam imitatur; quæ aquas, in sinum suum transfusas, absorbere ac obstruere solet. Cui proinde hanc gnomam lemmatis loco

Marginalia (left column): in; ... ; ug.; ...; im; ...
Marginalia (right column): Lascivus. Lascivus. Eccl. 9. 9. Hugo Vict. Ebrietas. S. Hieron. in Epist. Sperare in Deo. S. Bern. ser. 9. in Psal. 90. Hug. Card. in c. 5. Prov. Monasterium. S. Hier. in c. 1. Osea. Avarus. S. Pet. Dam Ep. 119. Studiosus in memoria. Galfr. in Allegor. super c. 5. Prov. Doctrina absconditur.

Hier. Laur. in Sylva Allegor. S. Aug. in Ps. 99. loco subjunges: QUAS EXCIPIT ABDIT. Hier. Lauretus apposité in rem præsentem scribit: *Potest cisterna significare occultationem veritatis.* Et S. P. Augustinus: *Nulli prodesse, impium & crudele est. Nonne hoc docuit Dominus? Non enim damnavit servum, qui intervertit, quod accepit, sed qui non erogavit.*

Hier. 2. 12. 23. Hieremiæ ore adversus Hæbræos graviter conquestus Deus: *Me*, inquit, *dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.* Unde cisternam figurabis, quæ copiosis aquis è vicinis canalibus perfusa, epigraphen reddat: NON TENET AFFUSAS. Loquax. Lubricas quorundam linguas hæc idea denotat, quæ cujusvis arcani retinendi penitus impotentes, illud quantocius in obvios quosvis stulté effundunt. Ad propositum nostrum S. Petrus Damianus: *Quia labia sua, moderatâ nesciunt discretione reprimere, cisternæ dissipatæ AQUAM nequeunt CONTINERE.* S. Pet. Dam ser. 73. de Vi 10 linguæ. Cæterùm è S. Thomæ Villanovani sententia cisternas dissipatas dixeris Bona terrena. omnes honores, divitias, cæteraque mundi blandimenta; omnes enim voluptatum aquæ, in his terris anxiè conquisitæ, intervallo non admodum diuturno exsiccabuntur: *Verè cisterna dissipata honor: cisterna perforata voluptas, divitiæ, & omnis prosperitas mundialis: non valet aquam continere, triduo placet, & statim evanescit illa consolatio, &c.* S. Th. Vill. Conc. fer. 6. post Dom. 3. Quadr.

24. Cisterna, tametsi copiosis ac liberalibus aquis è cœlo pluvio locupletata, eas tamen intra sinum suum avarè concludit, nec quidquam in aliorum bonum per canales transfundit. Unde Avarus. lemma: AFFLUIT, NON DIFFLUIT. Genuinam hanc hominis avari effigiem dixeris, qui opibus colligendis assiduò intentus, omnem beneficentiam à foribus suis longissimè proscribit. S. Ambrosio teste: S. Amb. in sermon. *Non minoris est criminis, habenti tollere, quàm, cùm possis & habes, indigentibus denegare. Esurientium panis est, quem tu detines: nudorum indumentum, quod tu includis, &c.* Meus D. Carducius canit:

Inspice: dum pluviis cisterna expletur ab undis;
Affluit hæc hausto, haud diffluit imbre tenax.
Divitis effigiem pariter bene pingit avari,
Qui sibi fit Crœsus, omnibus Irus erit.

CIVITAS.

Cap. IV.

25. Trojam civitatem, pluribus conflagrantem locis, hoc lemmate notârunt: TENENT DANAI, QUA DEFICIT IGNIS. Absentia Spiritus sancti. Præclarâ hâc icone demonstratur, malitiosos Græcos, id est, peccata, vitia, ac infernales larvas ibi locum obtinere, ubi Spiritus Sancti flamma non ardet. Damno suo id compertum habuit Saul, de quo cùm Sacræ Reg. 16. 14. Litteræ commemorâssent: *Spiritus autem Domini recessit à Saul*; mox subjungunt: *Et exagitabat eum Spiritus nequam à Domino.* Unde providè monet S. Aug. l. 3. de anima & ejus orig. c. 2. Magnus Augustinus: *Esto verus non fictus catholicus, ne te fugiat Spiritus Sanctus.*

26. Alexander ab Alexandro refert, Alexandriæ mænia, ob gypsi inopiam, frumenti farina designata fuisse. Unde D. Archangelus Conter exordientis cujusdam civitatis fundamentum farinâ designatum expressit; addito lemmate: MOENIA SURGENT. Eucharist. defendit. Innuebat videlicet, è sanctissima Eucharistia validissimum in animo nostro propugnaculum construi. Unde ubi vulgara Biblia legunt: Ps. 71. 18. *Erit firmamentum in terra in summis montium.* Alii traducunt: *Erit placentula tritici in capitibus Sacerdotum*; quasi Sacer Panis, super Sacerdotum capita levatus, Christianis instar propugnaculi esset. Quamobrem ubi de Sapientia divina dicitur, quòd Prov. 9. *proposuit mensam*, mox subjungitur, *misit ancillas suas, ut vocarent ad arcem*, id est, interprete Hugone Hugo Card. in hunc lo. Cardinali, *ad Sacramentum Corporis Christi, quod est contra inimicos munimen.*

27. Civitas plus præsidii è civium magnanimitate, quàm è validissimis quibusvis mœniis recipit. Magnanimitas. Unde civitatem ubique apertam, ac propugnaculis destitutam, hoc lemmate insignies: PECTORA PRO MOENIBUS. Antisthenes, Novar. Schedias. l. 7. 76. Plut. in Apoph. Lacon. inter Novarini Schediasmata adductus: *Mœnia*, inquiebat, *in nostris ipsorum animis, inexpugnabiles quidem illis, sunt construenda.* Agesilaus, teste Plutarcho, *interroganti, cur Sparta muris careret? Cives commonstrans armatos: istos esse dixit Spartæ muros.* Alius quidam interrogatus, cur Sparta nullis mœnibus cincta esset, respondit: *Urbes non lapidibus & lignis, sed virtute inhabitantium debere esse munitas.*

28. Civitas, sine mœnibus in locis spatiosis extructa, epigraphen sustinet: ADAPERTA RAPINIS. Dives. Nimirum familia locuples omnium insidias ac rapinas patitur. S. Joannes Chrysostomus S. Chrys. Hom. in Act. Apost. præsentis argumenti rationem subministrans: *Dives*, inquit, *nihil aliud mihi esse videtur, quàm civitas absque muris in agro sita, & undique insidiantibus exposita.*

29. Complures personæ intra eandem civitatem uniuntur: unde etiam *civitas* quasi *civium unitas* dicitur, quæ commune suum præsidium in omnes derivat. Gen. 4. Certè Cainus, ut timori suo nonnihil consuleret, omnemque exterorum assultum evitaret, primus civitatem extruxit. Unde civitatem hoc epigrammate afficies: MUNIT, ET UNIT. Concordia. Ita sanè Religiosi, ejusdem concordiæ beneficio & uniuntur & muniuntur. Præclarè S. Basilius: S. Basil. Const. monast. *Ubi unanimis consensio charitatis viget, acerrimum fit bellum adversùs hostes Dei & animarum. Hujusmodi enim congregatio verè dicitur, Terribilis ut castrorum acies ordinata.* Emblematis mentem hoc poëmate explicat D. Carducius:

Cives urbs unit, junctoque ex fœdere munit:
Fortior est etenim vis sociata virûm.
Pectora dum pariter sociat sacrata Tonanti
Relligio; quidni muniat in Barathrum?

30. Civitas, in Urbis Romanæ formam delineata, epigraphen præfert: CIVEM ESSE JUVABIT. Beata Virgo. Magni enim nominis, gloriæ & utilitatis olim fuit, inter cives Romanos recenseri. Idipsum per omnia de illo dixeris, qui civem fidei Romano-Catholicæ agit. Cæterùm Maria Virgo rectè in Sacris Litteris cognominatur: Num. 35. Isa. 26. Greg. Neoc. Orat. de Annunt. *Civitas refugii & Urbs fortitudinis.* Et à S. Gregorio Neocæsariensi, *Civitas animata, de qua dicebat Propheta: Gloriosa dicta sunt de te civitas Dei;* quippe quòd Civem esse Marianum longè plus gloriæ conferat, quàm unquam aliàs Roma suis civibus. Interpretes Emblematis P. Jacobus Masenius canit:

Magna fuit quondam Romani gloria civis;
Nunc major fuerit, si Marianus erit.

COLUMNA.

Cap. V.

31. Gemina Herculis columna, cum lemmate: NON PLUS ULTRA, authore Domino

mino Marino atrocissimos Christi flagellati dolores significat; sicut enim Hercules post multos superatos agones geminam illam columnam, veluti laboris sui trophæum, ad maris fines statuit; ita Christus columnam illam, in qua flagellatus est, ad dolorum ac sanguinis sui mare collocavit, uti prolixiùs explicat sequenti poëmate Italico.

Di trofeo, in trofeo,
Dopo longo solcar le torbit onde
Il vincitor d' anteo,
Giunto d' Esperia in sù l' streme sponde
In due colonne alpine
Pose dei rischi l'ultimo confine.
El mar de suoi dolori
Varcando il domator de monstri averni
Espone à i nostri cori
Colonna cinta di tormenti, e scherni;
Pur com' altrui dir voglia;
Più oltro non s' auvanza humana doglia.

Eodem Emblemate, ni fallor, peculiarem S. Josephi dignitatem opportunè describes, qui geminâ prærogativâ in Mariæ Virginis Sponsum, & Christi Nutritium electus, ulteriore honoris gradu insigniri non potuisset. Et quidem quia non tantùm è Juris Civilis præscripto. *Viri uxoribus imperanto: uxores viris obediunto;* verùm etiam, quod S. P. Augustinus testatur, *fœmina viro subjecta est lege naturæ;* sanctissimum illum Sponsum jure Virginis Mariæ caput ac superiorem cognominaveris, ut adeò optimè de illo pronuntiet Joannes Gerson Cancellarius Parisiensis: *O miranda prorsus Joseph sublimitas tua! ò dignitas incomparabilis, ut Mater Dei, Regina cœli, Domina mundi, appellare te Dominum non indignum judicaverit.* Quantum verò Christus eidem, ut Parenti suo, honorem & obedientiam detulerit, Poëta non ineruditus explicat:

Cuncta DEO parent; Joseph tua gloria crescit,
Crescit homo; paret nam DEUS ipse tibi.

32. Carolus V. Symboli loco geminas columnas habuit, addito lemmate: PLUS ULTRA. Seu ut aliis placet: NON HIC ULTIMA. Grandia ac nova rerum incrementa hoc symbolo significabis. Baptista Pitonus canit:

Ercole al fin di sue fatiche tante,
Del nostro mar sopra gl'estremi lidi
Due colonne piantò; peche più avante
Di scorger legno alcun nocchier non fidi,
Carlo, che di gran fatti, e d' opre tante
Vinse gli antichi, ed i moderni gridi
Passò più oltre: el suo valor profundo
Ritrovò nove terre, e novo Mondo.

Agapitus Justiniano Imperatori assiduos illos progressus persuasurus, *Studeto,* inquit, *semper, invictissime Imperator, ut sicuti scalas qui scandunt, non prius desistunt, aut ad superiora ferri desinunt, quàm ad supremum perveniant gradum: ita tu quoque jugiter honestorum ascensum continuato: sic fiet, ut cœlestis quoque regni fructum aliquando percipias.*

33. Columna, solaribus radiis è latere percussa, inscriptionem sustinet: TANTUM VOLVITUR UMBRA. Ita imperterritum ac constans hominis pectus inter diversos fortunæ vultus, amicorum potentium fugam, ipsoque ruente cœlo, exteriores quidem divitiarum & honorum umbras immutare potest, at animo semper firmo ac inconcusso persistit. Seneca: *Magnanimus stat rectus sub quolibet pondere; nulla res illum minorem facit, nil illi eorum, quæ ferenda sunt, displicet: quidquid cadere in hominem potest, in se cecidisse non queritur: vires suas novit, vincit virtute fortunam.* Hanc iconem felici calamo describens meus D. Carducius, sequentes Jambos statuit:

Orbes rotentur undequaque Cælitum;
Ex legibus volvantur Astra cursibus:
Umbra columna volvitur tantùm suâ.
Isthæc imago Cordis est Heroici.
Susdeque vergat Axis, astra convolent:
Interitum spectabitur fortis Decus.
Torquetur Umbra Herois, haud Heros dolet:
Procella nempe adversa solùm umbratiles
Vel dignitates amovet, vel principum
Volvit favores, aut Opum turbat jubar,
Aut corporis volatiles vires fugat:
Immobilem ast Herois haud mentem quatit, &c.

Mariæ fœcunda virginitas.

34. D. Aresius sublimem Deiparæ virginitatem ac fœcunditatem Emblemate significaturus, duas columnas statuit, cum lemmate: ULTRA OMNES. S. Bernardus utramque celsissimam hanc prærogativam examinans, ait: *Si in ea laudavero virginitatem, mihi multæ virgines post eam videntur offerri. Si humilitatem prædicavero, invenientur fortè vel pauci, qui docente Filio ejus mites facti sunt & humiles corde. Si magnificare voluero misericordiæ ejus multitudinem, sunt aliqui misericordiæ viri etiam, & mulieres. Unum est, in quo nec primam similem visa est, nec habere sequentem, gaudia matris habens cum virginitatis honore, Mariæ privilegium est, non dabitur alteri: singulare est, sed continuò etiam indicibile invenitur.* (S. Bern. serm. 4. de Assumpt.)

Innocentia roborat.

35. Quantum conscientia bona & erecta in humano corde possit, è stante columna conjicies, quæ hanc epigraphen præfert: OMNE PONDUS ERECTA. Vel ut Lucarino placet: RECTITUDINE ROBUR. Opportunè Lipsius: *Quamvis imbella frons, magna conscientiâ sustentatur.* Et S. Gregorius Papa: *Habet justus quasi arcem quamdam fortitudinis, simplicitatem suam.* (Lips. Cent. ad Belg. ep. 3. S Greg l. 13. Mo al. cap. 12.)

36. Idem Lucarinus columnam figuravit, quæ è spirante vento humectata, ac guttulis undique perfusa, epigraphen tulit: GEMIT SPIRITU. Pœnitentem aut dolentem animam hæc imago spectat; qualem Magdalena demonstravit, quando instar columnæ *stans* cernebatur, & instar columnæ plangentis, *lachrymis cœpit rigare pedes ejus.* Vel certè Dei servum hoc Emblemate insignies, qui à Spiritu Sancto calefactus, in lachrymas ob proximi sui salutem tenerrimas dissolvitur. S. Joannes Chrysostomus in illa D. Pauli verba commentatus: *Ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus innarrabilibus,* ait: *Non quod spiritus gemeret, sed quòd viri spirituales, qui habent dona spiritus, pro propinquis orantes, & supplicationes offerentes, hoc facerent cum compunctione & gemitibus, &c.* In eandem rem mirificè faciunt Vatis Regii voces: *Flabit Spiritus ejus, & fluent aquæ,* quibus Franciscus Titelmanus hanc paraphrasim subjungit: *Flat in Ecclesia Spiritus ille Sanctus à Patre atque Filio missus, per influxum & elargitionem donorum suorum in cordibus fidelium. Et quocunque pervenerit benignus flatus ejus, fluunt, copiosèque scaturiunt in eis aquæ vivæ salientes in vitam æternam, aquas lachrymarum excutiens de saxosis cordibus pœnitentium.*

Pœnitens, Luc. 7. 38. Magdalena. Servus Dei. S. Joan. Chrys. in Psal 41. Rom. 8. 26 Ps. 147. 18. Franc. Titell. in hunc loc.

Virtuosus modestus.

37. Doctor illuminatus, in Academia Expergefactorum Pistoriensium, seipsum columnæ symbolo figuravit, quæ è latere solum, utpote universale illius Academiæ insigne, respiciebat, cum lemmate: ILLUMINATA INUMBRAT. Volebat quippe non sine singulari modestia dicere, se clarissimâ Universitatis illius luce illustratum, intel-

lectum

lectum nonnisi caligantem ac tenebrosum opponere potuisse. Ingratos præterea illorum animos hæc imago delineat, qui plurimâ nobilitatis, primogenituræ, divitiarum, cæteræque felicitatis luce à Deo exornati, in vicem nihil aliud, nisi flagitiorum umbras reponunt. De Rubeno suo optimus parens Jacobus dixit: *Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, prior in donis, major in imperio;* sed hem ingratum filii animum! post tot ac tanta paternæ benevolentiæ lumina teterrimas lasciviæ, incestus, ac publici offendiculi umbras sparsit. Unde mox sequitur: *Effusus es sicut aqua, ascendisti cubile patris tui, & maculasti stratum ejus.* In hunc locum S. Jo. Chrysostomus: *Priùs dixit privilegia ei à natura concessa, & dignitatem quam tenebat, quòd principium filiorum, & primogenituræ honore clarus sit: & postea voluntatis peccata illius, quasi in ænea columna inscribit, &c.*

Ingratus. *Gen. 49. 3.* *ibid. n 4.* *S. Joan. Chrys. Hom. 67. in Gen.*

38. Gemina columnarum prærogativa est: quippe quæ simul Architectonices MAJESTATI, ET PONDERI deserviunt. Ita præstantes S. Ecclesiæ viri non tantùm eidem exornandæ, sed insuper ipsius oneribus ac officiis sustinendis æquos supponunt humeros. S. Joannes Chrysostomus de Prælatis disserens, *Videre est*, inquit, *etiam hic multos columnarum instar stare. Novit enim Ecclesia & homines vocare columnas, non virtute ac robore duntaxat, sed & vetustate quadam, &c.* Et alibi: *Omnia nobis sunt communia. Ubi ergò est, in quo vos excellam, vobis dissimilis? In curis scilicet ac laboribus, sollicitudine, ac dolore, quo vestri gratiâ premor.*

Prælatus. *S. Joan. Chrys. Hom. 10. in Ep. ad Ephes. Hom. 4. in 2. Thessal.*

39. D. Ascanius Piccolominius columnam marmoream hoc lemmate insigniit: FRANGITUR, NON FLECTITUR. Seu ut aliis in prima persona placet: FRANGOR, NON FLECTOR. Generoso ac imperterrito pectori decretum est, vitæ potiùs, quàm magnanimitatis jacturam facere. Cosmas Damianus Hortulanus Canonicorum Regularium Abbas super illis Sacri Epithalamii verbis, *Crura ejus columnæ marmoreæ*, ait: *Martyres, scilicet viri innocentissimi, heroicâ fortitudine, & invictâ malorum tolerantiâ, ceu candidæ & firmæ columnæ marmoreæ, templum Dei, qui ipsemet Christus est, & veritatem fidei Christianæ inconcussam fortiter sustentantes, OCCIDI quidem POSSUNT: at verò blanditiis FLECTI, aut voluptate emolliri, aut minis frangi NON POSSUNT.* Et prior illo S. Gregorius Papa: *Fortes facti sunt Sancti, carnem domant, virtutibus coruscant, spiritum roborant, terrena despiciunt, cœlestia appetunt, OCCIDI POSSUNT: FLECTI autem NEQUEUNT.* Cæterùm Emblemate illo etiam cor & in peccatis obstinatum, & ad virtutes nullis unquam viribus flectendum, significari potest.

Imperterritus. *Cosm. Dam. Hortul. in Cant. 5.* *S. Greg. in eundem loc.* Obstinatus.

40. Columna dedolata, multisque circumjacentibus scalpris, malleis, limis, & reliquâ fabrili supellectile instructa, epigraphen tenet: HIS PERFICITUR. Ita vulnera, inscriptiones, plagæ, aliaque carnificum instrumenta, Sanctos Martyres ad insigne perfectionis incrementum promovent. S. Gregorius Nazianzenus de S. Theodoro Martyre, dum crudeli tortorum manu dilaniabatur, dixit: *Carnifices etiam ipsos accusaret ut contumeliosos, nec totum corpus decorantes, sed aliquid non concisum, prophanumque relinquentes, simul etiam tibiam ostenderet, velut solam ungularum expertem, eosque, ut ne huic quidem parcerent, hortaretur.*

Calamitas illustrat. Martyrium. *Greg. Naz. Orat. 48. in Julian.*

41. Animus generosus & imperterritus, quantò gravioribus incursatur ærumnis, tanto fortior evadit: haud secus atque columna ab imposito onere stabilitur, & majorem persistendi firmitatem accipit. Unde lemma: PONDERE FIRMIOR. Justus Lipsius: *Ut columna, quæ recta stat, imposito magis PONDERE FIRMATUR: sic altas, rectasque mentes oportet non cedere oneri, sed obniti.* Congruè etiam dixeris, Christianum, calamitatum mole prægravatum, erecto animo ac sine vitiis persistere; sublevatum verò, in mille malorum latera vacillare. Præclarè Magnus Augustinus: *Quando David sanctus Saulem inimicum patiebatur, quando illius persecutionibus agitabatur, non concupiscebat alienam, non adulteratâ uxore occidit virum, erat enim infirmitate tribulationis suæ tantò in Deum intensior, quantò miserior videbatur.*

Imperterritus. Lipsius de Cr… Calam… firma… S. A… Ps. …

42. Heroicum ac imperterritum hominis pectus, dum adversantis fortunæ impetu validè arietatur, columnæ non absimilem se probat, quæ ventorum, grandinum ac pluviarum injuriis allisa, epigraphen tenet: FIRMA, NI FULMINE TACTA. Solos enim fulminum ictus sibi fatales esse fatetur, cæteroquin semper invicta. Talem se Orbi probavit Henricus IV. Magnus cognomine: tametsi enim vastæ Provinciæ Galliæ, primis Europæ Monarchis fæderatæ, de corona & regno contenderent; tametsi insuper à fortunæ egestate, ab impetuosis fæderatorum viribus & malevolorum insidiis gravissimè coarctatus, integro tamen ac magnanimo suo pectore adeò nunquam excidit, ut trecentis vicibus adversùs hostes suos conflictatus, ter etiam super tricesies proprias vires explicatis vexillis cum adversariorum robore conferens, ac trecentas civitates, castella, aliaque munimenta expugnans, tandem sudoris ac sanguinis sui pretio regnum vindicârit. Neque tamen, quod mireris, inter tot fortunæ machinamenta prosterni unquam potuit, donec tandem à sceleratæ ac parricidalis cujusdam manus fulmine exanimis conciderit: utì prolixè recensent Catarinus Davila, Petrus Matthæi, Famianus Strada, alii. Porrò homo justus ac magnanimus inter omnes mundi injurias stat erectus, nec quemquem timet, nisi supremum è cælo tonantem Deum. Providè hortatur Magnus Augustinus: *Time Deum, qui super omnes est, & hominem non formidabis.*

Imp… ritu… mu… S. … Ps…

43. Quantum detrimenti civitas aut respublica è præstantis cujusdam ministri morte sustineat, P. Certanus columnæ symbolo persuadere nititur; quippe quâ ruente, reliqua superior tota machina concidit. Epigraphen subjunxit: CORRUET, SI CONCIDAM. Plato: *Cùm Deus civitati beneficium præstare vult, bonos viros ei producit; cùm verò civitati calamitatem immissurus est, aufert ab ea bonos viros;* hisque similitudinem istam, in argumentum nostrum satis opportunam, subjicit: *Qui domum parat evertere, priùs omnia sustentacula evertit.* Et Philo: *Oremus, ut ceu columna in domo, in humano genere homo justus permaneat ad calamitatum remedium. Nam hoc incolumi, de publica salute desperandum non est.* Quamobrem Romani, cùm Sanctum Gregorium, postea Pontificem Maximum, à Benedicto Papa in Angliam missum intelligerent, his omninò verbis Pontifici exprobrârunt: *Petrum offendisti, Romam destruxisti, quia Gregorium dimisisti.*

Mi… bo… Re… bl… fu… Pl… A… pr…

44. Animo grandi è summis negotiis aut ponderosis muneribus nihil unquam difficultatis accrescere, columna demonstrat, quæ superbam quandam fabricam sustentans, epigraphen ab Abbate Certano recepit: ABSQUE LABORE REGIT. Vel ut ego subjunxi: SUSTINET, NEC FATISCIT. Seneca teste, magnanimi pectoris est proprium, quod gravissimis machinis humeros nunquam languentes aut fatigatos supponat. *Magnanimus est,* qui

N… p… S… 6…

qui omnia rerum diversarum onera, rigida cervice sustollit, qui supra fortunam extat magnanimus, stat rectus sub quolibet pondere, nulla illum res minorem facit; nihil eorum, quæ ferenda sunt, displicet. Facem nobis clarissimè prætulit Dei Filius, *portans omnia verbo virtutis suæ.* Hunc locum præclarâ interpretatus meus Hugo Victorinus: *Ideò, inquit, verbo potius, quàm virtute dicitur omnia portare; ut IN PORTANDO, id est, continendo, & gubernando, & conservando NULLUM LABOREM vel difficultatem intelligatur SUSTINERE.*

45. E Senecæ verbis, paulò antè adductis: *Magnanimus stat RECTUS SUB quolibet PONDERE*, novam gratiosi Emblematis occasionem desumpsi. Columna enim hanc præferat epigraphen: SUB PONDERE RECTA. Anima justa, quantumvis à calamitatum pondere pressa, rectitudinem inflexibilem imperterritam conservat. Paulus à Palatio super illa Siracidis verba: *Firmabitur in illo* (id est, sapientia in homine justo) *& non flectetur;* ait: *Sapientia reddit hominem rectum, ut ille olim creatus erat; & licèt omnia temporalia contendant flectere, quem sapientia erigit, non poterunt.*

46. In encomium Hieronymi Columnæ Cardinalis, columnam ipsius gentilitiam hoc lemmate insignierunt: FULCIT, ET ORNAT. Enimverò illustrissima hâc familia insigni suâ nobilitate & generoso animo Ecclesiæ Divinæ non tam ornamentum quàm patrocinium affert. In Sanctis Martyribus hæc effecta deprehendens S. Chrysostomus: *Illos, inquit, non indignam fuerit & columnas, & scopulos, & turres, & candelabra, & tauros simul appellare. Nam Ecclesiam sicut columnæ sustinent, sicut turres muniunt, & sicut scopuli omnem undarum assultum repulerunt: multam interim ipsi servantes tranquillitatem, sicut luminaria tenebras impietatis discusserunt, & sicut tauri, animâ promptitudineque eadem suave Christi jugum traxère.* Primasius illam Apocalypsis sententiam interpretatus: *Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei*, ait: *Columna in fabricis & munimini congruit, & decori; sic & mundi victores in Ecclesia eminent munere dignitatis, & portant alios officio charitatis.*

47. Columna, se ipsâ consistens, epigraphen tenet: MOLE SUA STAT. Etiam hoc Emblema insignem Cardinalis Columnæ virtutem loquebatur, cujus majestas ac celsitudo, nullis aliorum beneficiis nixa, sibimet sufficit. Eadem etiam hominis sapientis est felicitas, qui externâ aliorum ope vix unquam indigus, è propria sua virtute ac sapientia vires recipit cumulatas, & ad omnes hostium assultus reprimendos maximè instructas. Seneca: *Sapiens se contentus est, sapiens nullâ re indiget.*

48. Exodus testatur, Israëlis populo geminam columnam, igneam unam, & è nube alteram, Ducis loco præivisse. Unde utramque illam, emblematis loco figuratam, hoc lemmate notârunt: ALTERUTRA MONSTRAT ITER. Mens Emblematis erat, virtutis & gloriæ semitam à Deo vel beneficentiæ ac favorum nube, vel minarum & castigationum igne demonstrari. S. Gregorius: *In igne & nube per deserta gradientibus apparet Dominus, quia mentes contemplantium se in hac exili peregrinatione, etsi aliquando terret de justitia, pavore dejectas erigit blandimento protectionis.* Et paulò post: *Qui in igne terroris aspicitur, in nube etiam dulcedinis exhibetur.*

49. In honorem S. Thomæ Aquinatis columnam depinxère, partim igneam, & partim nubeam; addito lemmate: NOCTE, DIEQUE DUCIT. Enimverò doctrinæ suæ radiis non modò cymmerias hæresum umbras fugat, sed insuper omnem vitiorum humorem in humano pectore temperat, & instar nubis refrigerat. Eodem emblemate D. Marinus directionem illam securissimam demonstrat, quam è sanguinea Servatoris flagellati columna recipimus: Christus flagellatus.

A popol peregrino,
Colonna hore di nube, & hor di d' luce,
Precorrendo il camino
Celeste guida, ed infallibil duce
Rendea per aspre vie
Luminosa la notte, ombroso il die.
E cara, e fide scorta
Sanguinosa colonna il ciel ne porge,
Che da via dubbia, e torta
A sentier dritto, e certo il mondo scorge,
E d' ogni anima errante
Volge à buon corso le smarrite piante.

Cæterùm etiam Angelus Tutelaris, nobis dirigendis diu noctuque intentus, imaginem illam sibi propriam vendicat. *Adsunt igitur sibi*, inquit de Angelis Custodibus S. Bernardus, *non modò præsentes, sed etiam pro te adsunt, ut protegant; adsunt, ut prosint.* Angelus Custos. S. Bern. serm. 4. super illud Accesserunt ang. &c.

50. Ejusdem D. Thomæ Aquinatis honori columnam igneam statuêre, cum lemmate: DUCIT, ET ARCET; qui quippe Sanctus Doctor Catholicis adversùs hæreticos propugnaculi & Ducis loco deservit. Aloysius Novarinus geminum hoc munus in Maria Virgine deprehendens: *Columna nubis*, inquit, *Maria, non solùm quia protegit & obumbrat ab æstu* tentationum & iræ Divinæ, *sed etiam, quia per rectam viam ducit, &c.* S. Thom. Aqu. Maria protectrix. Novar. Umbr. Virg. nu. 564.

51. Sancta fides, inter errorum umbras pretiosum splendorem spargere solita, columnam igneam imitatur, quæ hanc præfert inscriptionem: IN TENEBRIS LUCET. S. Laurentius Justinianus: *Fides est viva, fida & salutaris columna, deducens per desertum mundi hujus, ostendens ipsum esse plenum malitia, ubi sunt omnia vitiosa, omnia lubrica, cuncta operta tenebris.* Fides. S. Laur. Just. de ligno vitæ cap. 5.

52. Columna gemina nubis & ignis epigraphen subjectam habet: LUX NOCTE, AC UMBRA DIE. Maria Virgo à S. Epiphanio benè cognominatur *Nubes columnæ similis, Deum habes, ductrix per desertum.* Et à Buteone: *Columna ignea his, qui sunt in tenebris, viam demonstrans*; Maria enim, geminâ prærogativâ, mentis humanæ tenebras ac vitia dissipat, simulque æstum ac libidinis flammas temperat. In rem nostram canit P. Jacobus Masenius: Maria V. S. Epiphan. Orat. de Laud. Deip. Buteo hymn. Græc. p. 121.

Isacidæ pergunt geminâ ducente columnâ;
Nubila luce præit, lucida nocte præit.
Instar habet geminæ ductrix bona Virgo columnæ;
Lux tenebras mentis temperat, umbra faces.

53. Inter quinque columnarum genera excellit Corinthia, eaque ob decentem gracilitatem virgini ab Architectis comparatur. Unde Monacense Societatis Jesu Collegium pro solemni Borgiana apotheosi columnam illam hoc lemmate insignivit: GRACILIS PULCHERRIMA. Enimverò S. Franciscus Borgias tum demùm maximè enituit, quando ex assidua carnis edomatione ultroneam maciem adeò prodigiosam contraxit, ut de illo in hæc verba scribat P. Petrus Ribadineira: *Adolescens obeso admodùm & crasso fuit corpore: verùm post assiduis jejuniis ciborumque abstinentia à cœna temperans, adeò se ipse maceravit, ut ventris cutem* Macies. S. Franc. Borg. Ribadeneir. in vit. l. 5. cap. 18.

dupli-

duplicaret, & togæ instar pellem, quò vellet, referret. Utrem esse dixisses inanem. In rem præsentem sequens addidere poëma:

Hostis Borgiades suus
Molles inducias ipse negat sibi.
Nunc tergum fert in fuga,
Nunc se in compedibus plectit inedia;
Setisque horridus asperat
Iras in latus, & sanguine vindicat.
Victor nempe Corinthia
Insistat gracili : nulla venustior.

S. Basil. in Regul. reg 17. S. Basilium audi, facundum maciei Encomiasten: *Uti optimus corporis habitus, & coloris bonitas pugilem à cæteris discernit; sic Christianum à cæteris distinguit macilentia corporis, pallorque deflorescens, qui continentiæ velut adjunctus est comes, &c.*

54. Altissimæ columnæ, dum veluti superbâ duritie adversùs tempestatem incolumes se ostentant, fulmine fortissimo percussæ franguntur, atque miserrimè dejiciuntur. Ex adverso arundo dum tempestati cedit, dum caput flectit, illæsa ad statum suum, incolumisque mox revertitur. Unde Serenissimus Philotheus Columnam, fulmine diruptam, hoc lemmate notavit: RESISTENDO FRANGOR. (Resistere Deo.) Omninò curandum est homini, ne ei resistat, qui & fulmina & omnes vindictæ modos in sua habet potestate, Deo scilicet, Supremo Numini, ac severo superborum omnium vindici. S. P. Augustinus: (S. Aug. l. 38. Quæst. q. 79. Idem lib. Medit. c. 7.) *Anima Christiana semper invigilet in tribulationibus suis sequi voluntatem Domini sui; ne ordinationi Dei resistendo, acquirat sibi gravius judicium.* Et rursus: *Sit obedire tibi mihi amabile, & resistere tibi execrabile.* Appositè canit emblematis Author:

Marmore de Pario surgit, frontemque superbam
Obvertit cœlo celsa columna suo.
Excipit intrepido vultu nimbosque nivesque,
Et sibi perpetuum destinat alta decus:
Sed Jovis ira ferum jaculata è nubibus ignem,
Disjicit audacis robora vasta struis.
Cedite majori, mortales. Fulmina vitat,
Quæ pronum inflectit mollis arundo caput.

55. Columna, Pario superba marmore, diu humi jacet, jacendoque perficitur, antequam ad justum erecta usum, insigniori excellentiâ palatium illustret. Unde Serenissimus Philotheus Symboli loco columnam marmoream pinxit, humi jacentem, & artificum malleis percussam, cum lemmate: JACET, DUM PERFICITUR. (Tribulatio.) Etiam tali modo Deus permittit jacere suos, & affligi calamitatibus, ut eos in fide perficiat, & deinde ad nominis sui famam sustollat. S. P. Augustinus: (S. Aug. lib 22. cont. Faust. cap. 20.) *Nullus hominum est tantâ justitiâ præditus, cui non sit necessaria tentatio tribulationis, vel ad perficiendam, vel ad confirmandam, vel ad probandam virtutem.* Eruditè canit idem Philotheus:

Dum jacet in terris, ars ingeniosa columnam
Perficit, atque suis usibus aptat humi.
Postea magnificum fulsit supposita theatrum,
Atque sua celsam sustinet arte domum.
Sic humiles etiam Divina potentia mentes
Præparat, ac habiles ad meliora facit.
Quod jacet, erigitur: Deus auctor humillima quævis
Perficit, & cœlo destinat inde suo.

56. Diversi generis columnæ sunt, nimirum Thuscana, Jonica, Dorica, Corinthia, & Composita; quæ tamen, etsi una sit ignobilior alterâ, unum insigniunt palatium, dum suo quæque loco posita, suisque destinata usibus, æquo ornamento augent structuræ dignitatem, insigni diversitate præstantem. Unde quinque illas columnas hoc lemmate distinxit serenissimus Philotheus: QUÆQUE SUO DECORA LOCO. Nos quoque, qui (Ordo) non solùm diversâ nascendi sorte distinguimur, sed etiam ingenii artisque imparibus gaudemus donis, oportet despicere neminem, aut proximi nostri virtutes minus expolitas fastidire, sed ipsi altioribus excellamus dotibus; cùm & illum Deus suo collocet loco, etsi tantis eum muneribus non ornaverit. Etsi ergò pulchriorem, ditiorem aut sapientiorem aliis te judices, inde tamen alios non contemnas, quia, teste Magno Augustino: *Omnes naturæ in ordine suo gradibus suis pulchræ sunt.* Et rursus: *Singula opera Dei inveniuntur habere laudabiles mensuras, & numeros, & ordines, in suo quoque genere constituta.* Idipsum de Ecclesia Catholica, Republica, aut Religioso ordine dixeris, in quibus non minore laude præstat, qui inferius officium, quàm qui superius benè & sedulò administrat; ex his enim singulis ritè administratis constat Rerumpublicarum incrementum & incolumitas. Concinnè canit Philotheus:

Multiplici variæ splendentes arte columnæ
Stantque, manentque suo quæque decora loco.
Jones hanc, aliam Dores fecêre: sed ambæ
Non obscura suæ nomina gentis habent.
Quæque placet, stat cuique decus, stat gratia cuique;
Nobilis & propria qualibet arte nitet.
Diversi diversa tenent. Sed in ordine quivis
Ecce suo pulcher, si facienda facit.

DOMUS. ÆDIFICIUM.

Cap. VI.

57. Elegans palatium quadrangulum, in amæna quadam planitie portis undique reseratis extructum, epigraphen à me recepit. INTRATUR UBIQUE. Ita S. Ecclesia quibusvis mundi nationibus sinum ac fores suas patentissimas offert. De hac Regius Prophetes: *Ecce alienigenæ, & Tyrus, & populus Æthiopum, hi fuerunt illic. Nam,* interprete Ludovico Alcasar, *opulentis pariter & egenis, potentibus, & auro, & purpura amictis, nec non nudis Æthiopibus portæ reseratæ patescunt.* S. Joannes mysticam illam Hierosolimam graphicè descripturus, ait: *Ab Oriente portæ tres, & ab Aquilone portæ tres, & ab Austro portæ tres, & ab Occasu portæ tres.* In hunc locum S. Ambrosius: *Quatuor plagas mundi posuit, ut indicet, penè omnes gentes, quæ inter quatuor plagas mundi continentur, ad Ecclesiam convenisse.* Et opportunissimè Magnum illud Ecclesiæ lumen S. P. Augustinus: *Quia UNDIQUE INTRATUR in illam Civitatem duodecim portæ sunt.*

58. Domus, flammis undique devastata, epigraphen reddit: OPES, NON ANIMUM. Ersilia Cortese de Montibus, sponsa Nepotis Julii III. hoc Emblemate generosam ac imperterritam suam mentem demonstravit, quando palatio suo ab adversariis concremato, facultatibus direptis, aliisque gravissimis violentiis adhibitis, nihil unquam dimovebatur. Cæterùm Emblematis Epigraphen Seneca subministrat:

- - - - Tempori aptari decet,
Fortuna OPES auferre, NON ANIMUM potest.

Bias

Bias Philoſophus, uti in paradoxis refert Cicero, cùm Prienem patriam ſuam à potenti hoſte invadendam ac deprædandam cerneret, cum aliis civibus è fuga ſalutem quæſivit. Interrogatus verò, cur è ſua ſupellectili, contra aliorum morem, nihil ſecum auferret? Reſpondit: *Ego verò facio, nam omnia mea mecum porto;* ſignificabat quippe, nihil unquam detrimenti ab adverſa fortuna ſibi accreſcere poſſe, ſiquidem interioris animi bona fortunæ plagis nec quidquam ſubjecta eſſent. Seneca: *Duo quæ pulcherrima ſunt, quocunque nos moverimus, ſequentur: natura communis, & propria virtus. Id actum eſt, mihi crede, ab illo, quiſquis formator univerſi ſit, ut in alienum arbitrium niſi viliſſima quæque non caderent. Quidquid optimum homini eſt, ad extra humanam potentiam jacet: nec dari, nec eripi poteſt.*

59. Academici Perſeverantes Tarviſii fabricam quandam inchoatam Symbolici loco præferunt, quæ in ſublime faſtigium educenda, copioſam materiem vicinam habet, cum dicto: TARDE, UT SUBLIMIUS. Maturè enim ac conſultiſſimè tardi ſunt, qui litteraria ſua ædificia & gloriæ ſplendorem ad ſumma honorum faſtigia evehere contendunt. Horatius cuivis bono Scriptori illam cunctandi rationem perſuadere nititur:

--- Si quid tamen olim
Scripſeris, in Metæ deſcendat judicis aures,
Et Patris, & noſtras: non unquam prematur in annū:
Membranis intus poſitis delere licebit,
Quod non edideris.

Dominus de Caſa id probè obſervatum habuit; quoties enim poëtici quidam flores ex ipſius calamo progerminaverant, illos ſemper in ſcrinio repoſitos, aliquot menſium intervallo occultabat, ut eâ cunctandi ratione affectum omnem exuens, illos relegere, ac demum ad ſummam perfectionem ſublevare poſſet. Veriſſimè dixit Tullius: *Non viribus, non velocitatibus, non celeritatibus corporum res magnæ geruntur, ſed conſilio, &c.*

60. Alii ædificium quoddam imperfectum delineârunt, è quo inſtrumenta omnia ad complendam fabricam ſuſpenſa erant, cum lemmate: INOPIA INFECTUM. Nimium quantùm frequens eſt, nonnullos, paupertate prohibente, terminos ac profectus intentos aſſequi non poſſe. Architæ Philoſophi dictum erat: *Sapientem unicum habere incommodum paupertatem.* Hoc ipſum, Alciato referente, juvenis quidam altùm deplorabat:

Ingenio poteram ſuperas volitare per arces,
Me niſi paupertas invida deprimeret.

Scipio de Cella ore Cliûs proteſtatur, res grandes à ſe perfectum iri, niſi fortuna majorum opes ipſi invidiſſet.

Mà ſcarſa ſtella al ſuo corteſe inſtinto
Fè del biondo metal parte ben poca,
E'l poder ſuo fù circoſcritto e cinto
Da ſperadi fortuna anguſta e fioca:
Onde quel buon voler, ch' l'tien ſoſpinto
E quel nobile ardor, che ſi s' affoca
Par quaſi gemma, che s' aſconde, e copre,
Ch' ei non può al bel deſio maritar l' opre.

Et Plinius Secundus: *Exprimere tentavi latinè Epigrammata tua; in deterius tamen accidit hoc, primum imbecillitate ingenii mei, deinde inopiâ, ac potiùs, ut Lucretius ait, hac egeſtate patrii ſermonis.*

61. Ædificium imperfectum epigraphen ſuſtinet: SURGET OPUS. Hinc diſces, humilitatis principia inſtar fundamenti eſſe ad ingentem cujuſvis fabricæ majeſtatem erigendam. Teſtem habeto exceptione omni majorem S. P. Auguſtinum: *Magnus eſſe vis? Inquit, à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam conſtruere celſitudinis? De fundamento priùs cogita humilitatis.* (S. Aug. ſer. 10 de Verb. Domini.) Inde etiam ſignificatur, vitia, tametſi minimis ac debilibus initiis cepta, gradatim in horrenda monſtra excreſcere. (Peccatum veniale.) Seneca: *Iſta quantumvis exigua ſint, IN MAJUS EXCEDUNT. Nunquam pernicioſa ſervant modum.* (Sen. Ep. 85.) Rurſus in hanc rem S. P. Auguſtinus: *Dum homines negligentes inprimis deſpiciunt peccata ſua, quia parva ſunt, creſcentibus minutis peccatis, adduntur etiam crimina, & cumulum faciunt.* (S. Aug ſer. 88. de tēp.)

62. Ædificium, ab igne devaſtatum, undique fatiſcens, & jamjam ruinam minitans, epigraphen à me recepit: SURGET IN MELIUS. (Calamit.) Emblematis hujus materiem Seneca ſubminiſtrat, ubi de quodam Lugdunenſis Coloniæ incendio ita philoſophatur: (Sen. Ep. 91.) *Fortaſſe conſumpta eſt, ut in MELIUS excitaretur. Sæpè majori fortunæ locum facit injuria. Multa ceciderunt UT ALTIUS ſurgerent, ET in MAJUS. Timagines, felicitati urbis inimicus, ajebat, Romæ ſibi incendia ob hoc unum dolori eſſe, quòd ſciret, meliora reſurrectura, quàm arſiſſent.* Opportuna hæc Sanctorum Martyrum Laurentii, Vincentii, Euſtachii, Apolloniæ, aliorumque imago eſt, quibus flamma inſtrumenti loco deſerviit ad vitam hanc tranſitoriam cum æterna gloria commutandam. (Martyriū.)

63. Ad exequias Horatii Spinolæ Cardinalis, & Archiepiſcopi Genuenſis, complura templa, ſacella, ſeminaria aliaſque fabricas pinxêre; addito epigrammate: EFFICIENDO DEFECI. Summam enim zeloſi hujus Paſtoris beneficentiam imagine illa teſtari volebat, qui nullâ aliâ occaſione morti ſuccubuit, niſi cùm vacillantia templa ad priſtinum nitorem reſtitueret, religioſas fabricas erigeret, & pro communi civitatis ac Diœceſis Genuenſis bono prima ſeminarii extruendi fundamenta jaceret. (Mori laborando.) S. P. Auguſtinus: *Paſtores boni ſunt, non ſolùm quia ſanguinem fuderunt, ſed quia pro ovibus fuderunt. Non enim effuderunt elatione, ſed charitate.* (S. Aug. ſer. 50. de Verb. Dom. c. 1.) Eôdem encomio inſignes ſe probârunt S. Carolus Borromæus, S. Franciſcus Xaverius, S. Philippus Nerius, aliique ſexcenti, qui pro animarum ſalute ac Dei gloria nullum alium indefeſſi laboris ſui terminum, niſi mortem, ſibi præfixerunt. Cæterùm id non inficias iverim, ab hâc icone genuinas Symboli regulas minus ſuſtineri.

64. Fabricarum, maximè verò columbariorum, anguli, aliquot tegulis incruſtatis muniri ſolent, ne martes aut ictides lubricam & ſolidam illam materiem tranſilire, damnumque columbis inferre queant. Unde D. Carolus Boſſus Emblemati hanc gnomam ſubjunxit: ET LENIORA VETANT. Innuebat videlicet, nobis non tantùm à gravibus & lethalibus peccatis, ſed etiam à leviſſimis quibuſvis, remoras injici, quò minus ad perfectionis faſtigium eluctemur. (Peccatum veniale.) S. Bern. Lothario Imperatori ſcribens, *Verendum eſt,* inquit, *ne minimorum neglectus impedimentum ſit maximorum.* (S. Bern. ad Loth. Imp.) Richardus à S. Victore: *Parvæ negligentiæ obſcurant animam, & impedimentum faciunt amplioris gratiæ.* (Rich. à S. Vict. c. 35. in Cant.) Omnium tamen explicatiſſimè in rem præſentem pronuntiat D. Thomas: *Per peccatum veniale retardatur affectus hominis, ne promptè ad Deum feratur.* Et rurſus: *Impedimenta ſpiritualis profectus ſunt peccata venialia.* (S. Th. 3. p. q. 87. art. 1. in C. & ad 1.)

65. Quendam, longè majore animi, quàm corporis venuſtate inſignem, exterior pulcherrimi cujuſdam palatii facies repræſentat; cui hoc lemma præfixum eſto: PULCHRIORA LATENT. (Pulchritudo interna.) *Pulchritudo enim optima,* teſte S. Clemente Alexandrino, *primum eſt pulchritudo animæ.* (S. Clem. Alex. l. 3. Pædag. cap. 11.) S. Gregorius Nazian-

S Greg. Naz. Orat. 11. Nazianzenus, de Gorgonia, sorore sua refert: *Cùm externos multos & varios mulierum ornatus cognitos haberet, nullum tamen moribus suis, atque intus condito splendore præstantiorem agnoscebat* Nec aliter Sidonius Apollinaris: *Erubescebat jam etiam tunc vir serius, & formæ dote placuisse, quippe cui, merito ingenii sufficisset adamari, &c.*

66. In Philoponorum Pistoriensium Academia veteris cujusdam ædificii fragmentum cernitur, cujus tergum, à Sole illustratum, epigraphen tenet: MUTAT MOTIBUS UMBRAS. Ita Zelotypus (Zelotyp.) in omnes aliorum gressus assiduò intentus, totidem suspicionum umbras producit, quoties illos è loco moveri animadvertit. Adulator (Adulator.) quoque verissima heri sui umbra, omnem ipsius nutum studiosissimè insequitur. Appriimè Bercorius (Berc. Dict. Umbra.): *Sicuti umbra se solet conformare corpori, cujus est umbra; ita quod eo moto movetur, & eo sistente sistetur: sic Adulator aliis se conformat, & ad eorum conditionem se variat atque mutat.* Et Agapytus Diaconus (Agap. Ep. Par. n. 22.): *Qui adulari frequenter studet ad ea, quæ arrident potentibus, corporum imitantes umbras, omnibus ac singulis eorum verbis applaudunt.*

67. Quantum detrimenti ab exauctorato insigni quodam Ministro Reipublicæ accedat (Minister bonus amotus.), Abbas Certanus ædificii cujusdam Emblemate demonstrat, quod ruente unicâ columnâ, mox fatiscit, ac præcipiti ruinâ concidit. Inscriptionem addidit: DIRUTA CORRUO. Ad hoc propositum S. Joannes Chrysostomus (S. Jo. Chry. Hom. 10. ad Ephes.): *Novit enim Ecclesia, & homines vocare columnas, non virtute ac robore duntaxat, sed & vetustate quâdam plurimùm ornatûs exhibentes. Cadentibus verò sustentaculis, quorum est, superiora suffulcire, sponte jam, & magnâ promptitudine sequuntur & ipsa suprema.* (In morte sancti.) Etiam pietas, religio (Cultus Dei. Religio.), ac timor Dei, quasdam Respublicas aut Imperia, ceu totidem columnæ, sustinent, ita ut sublatis istis, tota illorum machina evanescat. Seneca (Senec. Thyest.):

--- *Ubi non est pudor,*
Nec cura juris, sanctitas, pietas, fides,
Instabile regnum est.

Et Justus Lipsius (Lipsius): *Turbata religio, politiam turbat.*

68. Emblematis loco ædificium, plurimis columnis nixum, figuravi; ita ut his dirutis, tota fabrica vitium faciat ac collabatur. Epigraphen adjeci istam: ABSTRACTIS CORRUET. Ita qui solis Majorum suorum meritis nititur (Nobilitas), omnem cum illorum interitu gloriam perdet, ac propriis viribus destitutus, miserè deprimetur. Juvenalis (Iuven.), quantum memini, in rem præsentem canit:

--- *Miserum est, aliena incumbere famæ,*
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.

Porrò Civitates, Religiones, ac Respublicas indies cernimus ad occasum vergere, quando hominibus virtuosis ac optimè meritis, ceu totidem fulcris, destituuntur. Verissimum Platonis effatum est: *Cùm Deus civitati beneficium præstare vult, bonos viros ei producit; cùm verò civitati calamitatem immissurus est, aufert ab ea bonos viros.* Et paulò pòst: *Qui domum parat evertere, priùs omnia sustentacula evertit.*

69. Palatium Regis ornatissimum hoc lemmate spectandum propones: REGI, NON GREGI. Anima hominis (Anim...), ad Dei similitudinem constructa, neminem alium nisi Deum, inquilinum admittit. Maria Virgo (M...), magnificis quibusvis palatiis præclarior, solius Dei dignum fuit habitaculum. Unde à S. Ambrosio (S. Ambr. de Inst. Virg.) genuinè cognominatur: *Aula regalis, soli Deo subdita.* Et à S. Gregorio Neocæsariensi (S. Greg. Neoc. Orat. Ann.): *Palatium animatum Regis Angelorum.* P. Jacobus Masenius canit:

Vincit inauratis Regum palatia muris,
Qua vivo clausit pariete Virgo Deum.

Collegium Imperiale Wett: ...nhusanum Can. Reg. S. Aug.

70. In Thesibus meis Augustiniano-Philosophicis Symboli loco Imperiale Collegium Wettenhusanum ichnographicè delineari feci; addito lemmate: AB ORDINE DECUS. Sicuti enim ædificiis ab ordine & regulari architectura, ita etiam Religionibus, Rebuspublicis & comunitatibus maximum accedit ab ordine decus. *Sicuti enim*, inquit Theophylactus, *in acie militari bona ordinis collocatio phalangem firmam efficit, sic & in Ecclesia; quando bonus ordo charitatis fuerit.* Nam, ut benè philosophatur S. Gregorius Nazianzenus; *Ordinis perturbatio in aëre fulmina, in terra succensiones, in mari exundationes, in urbibus & familiis bella, in corporibus morbos, in animis peccata quasi novas res moliendo introduxit, &c.* Cæterùm Imperiale Collegium nostrum ante annos circiter nongentos fundatum, & jam olim ob singularia sua merita ab Honorio III. in specialem Summorum Pontificum protectionem, uti & tempore abhinc immemoriali inter immediatos Sacri Romani Imperii Status assumptum, triplici ab Ordine suum acquisivit decus. Primus est Ordo noster Canonicus, per Orbem universum diffusus, & in Imperiali Collegio nostro ab ipsa sua origine annis jam circiter nongentis nunquam interruptis vigens; qui Sacer Ordo antiquitate; instituti perfectione; dignitate & excellentiâ; Sanctorum numero; Summorum Pontificum, Cardinalium & Episcoporum multitudine; Scriptorum & Doctorum copiâ, præcedendi jure, & amplissimis in S. Ecclesiam meritis cæteros sacros Ordines omnes antecellit; uti in Thesium mearum Dedicatoria luculentis testimoniis ac Doctorum suffragiis quoad singula prædicata demonstravi. Alter Ordo, à quo Imperiali Collegio nostro decus non postremum accedit, est interior illa vivendi norma, ac Religiosæ disciplinæ observantia, quam inter belli ac egestatis injurias penè collapsam, verbo & exemplo suo per indefessos labores ac vigilias restituit Reverendissimus, Perillustris & Amplissimus Dominus, D. DIONYSIUS, ex Liberis Baronibus de Rehlingen & Haltenberg meritissimus, & (Virorum Illustrissimorum judicio) incomparabilis Prælatus Wettenhusanus; qui huic Imperiali Collegio nostro, funditùs à se è pristinis ruderibus extructo, etiam tertium addidit ædificiorum Ordinem, ita omnium patentem oculis & admirationi, ut otiosum existimem imperito calamo explicare id, in quo celebrando tota laborat patria. Ergò ne præfixos Symboli leges excedam, ipsammet Collegii nostri iconem ob oculos tuos, Lector benigne, statuo, simulque æquum tuum appello judicium, num in Imperiali Collegio nostro major sit ædificiorum elegantia, an verò pulchrior tanti Præsulis animus, cui post Deum soli debetur omne id, quod post ultimas ruinas Wettenhusio accessit incrementum.

FENESTRA.

Cap. VII.

71. Ipsum fenestra domui, quod Solis exorientis ostium universo mundo præstat; quippe quæ totas ædes transmisso suo lumine instar luciferi recreat. Ut adeo opportuno hoc lemmate illam insignias: PHOSPHORUS ÆDIS. Orationem dixeris verissimam animæ nostræ fenestram, cujus beneficio gratiæ Divinæ radii cumulatè nobis affulgent. Lyranus super illa Geneseos verba: *Fenestram in ea facies*, ait: *Per quam fenestram oratio devota significatur, quia per eam gratia lumen ingreditur.* Meus Concanonicus D. Carducius Emblematis mentem sequentibus Jambis senariis explicat:

Extat patens fenestra Phosphorus domus;
Ut stella, lucem deferens, est Lucifer.
Oratio quidni sacrata Numini
Et ipsa corda illuminans sit Phosphorus?

Prædicatores & Sacerdotes, ceu totidem Ecclesiæ Catholicæ fenestræ, sanctam fidem & doctrinæ Evangelicæ lucem in populos derivant. Dilucidè id testatur Venerabilis Beda, cui subscribens S. Gregorius, *Fenestræ*, inquit, *Sacerdotes & speculatores sunt, qui in populo fidelium lumen sanctæ prædicationis fundunt.* — Prædicat. — *Beda c. 7. de Templo. S. Greg. Hom. 11. in Ezech.*

72. Carducio teste, fenestra cognominari potest SEMITA LUCIS; siquidem illius beneficio cœlestibus radiis intra domum patet aditus. Maria Virgo, à S. Fulgentio fenestræ cognomen sortita, hanc ideam sibi propriam vendicat; per illam enim, ceu semitam purissimam, lucis Divinæ splendor intra mundi palatium illapsus est. Affectu in Deiparam maximo S. Petrus Damianus: *Hodie*, inquit, *nata est Regina mundi, fenestra cœli, janua paradisi, per quam Sol justitiæ illuxit mundo.* — Maria V. *S. Fulg. ser. de laud. M. V.* — *S. Pet. Dam Ser. 3. de Nat.* M. V.

73. Cœlestis splendor nonnisi obice omni remoto, per fenestras in domum transmittitur. Atque adeò fenestra SINE OBICE LUSTRAT. Seu ut Carducio placet: PERVIA LUSTRAT. Ita hominis Christiani anima sacris zelosi cujusdam Magistri præceptionibus ac doctrinis illustrabitur, ni supernis illis gratiæ Divinæ radiis impedimentum posuerit. *Præoccupatum quippe secularibus desideriis animum*, teste S. Bernardo, *delectatio sancta declinat, nec misceri poterunt vana veris, æterna caducis, spiritualia carnalibus, summa imis, ut pariter sapias quæ sursum sunt, & quæ super terram.* Eruditè Carducius: — Gratia. — *S. Bern. Serm. 37.*

Non exhibet fenestra lumen ætheris,
Ni sint Domûs arcana luci pervia:
Cœli jubar, ne Doctor ingerit sacer,
Reddat scelus si corda luci impervia.

74. Fenestra transmisso suo lumine domum quidem illustrat, non tamen totam; semper quippe aliquot angulos intra tenebras relinquit. Unde epigraphen subjeci: NON PLENO LUMINE LUSTRAT. Opportunè Hier. Lauretus è Sanctorum Patrum suffragio scribit: *Ut fenestra non in totum illuminat; ita Christus non illuminat nunc planè Ecclesiam, sed quantum fidelium saluti sufficit, postmodum illustraturus plenissimè.* Carducius idipsum è Christi persona in sanctæ fidei virtutem transfert: — Christus. — Fides. — *Lauret. in Sylv.*

Lumine non pleno sedis penetralia lustrat;
Exhibet æthereum quando fenestra jubar.
Non secus in terris haud pleno munere lucis
Divina Ecclesiam lustrat ab axe fides.
Corda redundanti complet nam lumine Numen,
Dum nitet his cœli non peritura dies.

His coronidem subjungens Apostolus, *Videmus*, inquit, *nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Quibus verbis*, interprete Eliâ Cretensi, *illud significabat, obscuram quandam & exilem nunc nobis scientiam esse, tum autem pleniorem & splendidiorem fore, &c.* — *1. Cor. 13. 12.* — *Elias Cret. in Orat. 1. S. Greg. Naz.*

75. Patri Carducio eruditè observatum est, eâdem fenestrâ & luci transitum, & latronibus ingressum concedi. Unde lemma: LUCIS, FURISQUE MINISTRA. Ita fidelis malè cautus, dum virtutis suæ lucem vanâ ambitione ostentat, infernis latronibus amplissimam deprædandi portam aperit. — Vana gloria.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. II.

S. Greg. Hom. 11. in Evang.

S. Gregorio teste: *Deprædari desiderat, qui thesaurum publicè portat.* Carducius in rem nostram canit:

Dum sedibus fenestra lumen advehit,
Patens iter prædonibus præbet simul;
Vulgata virtus sic jubar dum parturit,
Rapacitati Tartari exponit decus.

Propheta & Prædicator fidelis.

76. Fenestra radios, è cœlo receptos, in domum transmittit purissimos, integerrimos, ac penitùs incorruptos. Ut adeò Carducius apposite subscripserit: INNOXIA LUMINIS HOSPES. Sincerum Prophetam aut Prædicatorem hæc idea describit, qui revelationum lumina, à Deo accepta, citra ullam labem aut defectum in populos effundunt. Graviter Magnus Augustinus: *In doctrina sacræ Scripturæ authoritatem debet Episcopus præferre, non secularium litterarum peritiam ostentare. Non enim Episcopi est officium Grammaticam exponere, nec laudes Jovis personent ora Pontificis.* Emblemati explicando hanc poësin subjungit Carducius:

S. Aug. l. de vita Cler.

Disce; fenestra patens innoxia luminis hospes,
Quos recipit radios, hos sine labe refert.
Sic pariter fidus vates, qui lumen Olympi
Ebibit innocuo corde refundit idem.

77. Regum fasti testantur, Salomonem in templo *fenestras obliquas* posuisse. Potior Interpretum sententia fenestras illas exteriùs angustas, parte verò interiore latiùs patentes fuisse explicat; ut adeò cuivis illarum subscripseris: LATIOR INTUS. Ita Dei servus, tametsi exteriore facie charitatem admodum amplam demonstrare debeat, intra cordis tamen ac viscerum penetralia longè magis pateat, necesse est. P. Cornelius à Lapide de Templi Solymæi fenestris differens, ait: *Sunt introrsum latiores, quia etsi magna latitudo charitatis cerni in eis debet exteriùs, major intùs debet in corde fervere.* S. P. Augustinus: *Exterioris hominis ornamenta, quantò magis appetuntur, tantò sunt interioris majora detrimenta; quantò autem minùs appetuntur ornamenta exterioris hominis, tantò magis moribus pulchris homo interior adornatur.* Huic proposito sequens tetrastichon subjungere placet:

Charitas.

Corn. à L. in Ezech. 41. 17.

S. Aug. ser. 18. de verb. Apost. c. 11.

Latior interior facies fit sæpè fenestra,
Et magis inde patet, quà magis ipsa latet.
Fit similis charitas: ardet nam vastior intus,
Quàm flagret ejusdem splendida flamma foris.

Maria V.

78. Fenestra vitrea, à Sole penetrata, epigraphen tenet: CLAUSAM TRANSIT. Propria hæc Mariæ Virginis imago est, cujus clausum ac intemeratum uterum Sol æternus, Christus recens natus, transiit; ut adeò Virgo Deipara à S. Fulgentio benè cognominetur *Fenestra cœli, per quam Deus verum fudit sæculis lumen.* Et à S. Chrysostomo: *Fenestra & splendor mundi.* Appositè canit Emblematis Author, P. Masenius:

S. Fulg. de Laud. M. V.

S. Chrys. ser. 6. de de Ascens.

Aspicis, ut vitreum radiis penetrantibus Orbem
Transmittit rutilas Phœbus ab axe rotas?
Virgo vitrum est, potuit clausam penetrare sub alvum,
Et nasci salvâ virginitate, Deus.

FENESTRA FICTA.

79. Ædium frontibus non rarò fenestras quasdam præfixas cernimus, quæ ad solum splendorem externum, vel ad architecturæ leges observandas coordinatæ, nullam unquam è cœlo lucem recipere, vel quidquam luminis in ædes derivare possunt. Proinde fenestris his fictis subscribes: AD SPECIEM. Vel: EXTIMA TANTUM. Fictis his fenestris plerosque Aulicos similes dixeris, qui Principem suum apparentibus duntaxat ac simulatis obsequiis demerentur. His obelum insigens Apostolus, ait: *Ad oculum servientes, quasi hominibus placentes.* Venerabilis Virgo Catharina à S. Augustino, Canonica Regularis Ord. S. Augustini, Hospitalaris in Canada sæpiùs dicere est solita: *Bone Deus! quandoquidem nil aliud sumus, quàm id, quod coram oculis Dei, ut quid aliter coram hominibus apparere optamus?* Unde omnem hypocrisin detestata, maximè desiderabat, ut suæ imperfectiones cunctis perspectæ essent; vide concinnam ejus vitam à R. D. Joanne Georgio Grueber, Decano ad S. Crucem Augustæ Vindelicorum eruditè conscriptam. Emblematis mentem hoc distichon explicare licet:

Apparent.

Aulicus.

Ephes.

D. G. Geor. Grueber. Bren. n. 1.

Ut nitet ad solam speciem depicta fenestra,
Sic oculo servit Principis ambitio.

Vel etiam isto:

Ficta fenestra domûs ut perficit extima tantùm,
Ad speciem officiis fingitur aula suis.

80. Fenestra cæca, cæcam etiam efficit domum; quippe quæ nullam ab ea lucem participat. Unde lemma: CÆCA CÆCUM, subintellige, *reddit cubile.* Ita imperitus Magister discipulos imperitos & ignorantiæ tenebris excæcatos parturit. Hos Magistros acerbè redarguens Christus: *Væ vobis,* inquit, *duces cæci. Quia,* subjungit Chrysostomus, *discipuli malo Magistrorum exemplo provocati, eis pejores fiunt, præsertim cùm ad ea à Magistris verbo vel exemplo excitantur.* Opportunissimus in rem nostram Carducius, hos Jambos senarios affert:

Mal. imp. Ma. 16. S. C. hun.

Ut cæca cæcum procreat cubiculum,
Sic inscius Magister inscios parit.

81. Fenestra naturâ quidem suâ ad cœlestem lucem recipiendam coordinata est. At fenestra ficta, quantumvis lucem ambiat, obturata tamen eam pertinaciter rejicit. Unde lemma: QUOD POSTULAT, ARCET. Hanc insaniam etiam in anima nostra reperias, quæ Divinam lucem anxiis nunquam votis desiderat, at simul eam cordis sui duritie, ceu muro penitùs impenetrabili, identidem excludit. S. P. Augustinus: *Si vis esse beatus, esto immaculatus; illud enim omnes, hoc autem pauci volunt, sine quo non pervenitur ad illud, quod omnes volunt.* Et rursus: *Nemo inveniri potest, qui beatus esse non velit. Sed ô si homines quomodo desiderant mercedem, sic opus mercedis non recusarent!* Denuò meus Carducius:

Ob.

S. P. C. Idi. 14. di. c.

Fenestra ficta quod petit lumen fugat:
Cœli jubar cor postulat, fugat rigens.

FORNAX.

Caput VIII.

82. Fornacem carbonariam, terrâ coopertam, hoc Plinii lemmate distingues: FORTIORI UT IGNE CALESCANT. Academia Accensorum Lucensium generali hoc Symbolo utitur, eoque significari potest, jugi mortis memoriâ Divinum amorem vehementer accendi. *Perfecta enim vita,* teste S. Greg. *est mortis meditatio, quam dum justi solicitè peragunt, culparum laqueos evadunt.* Certè Deus ad S. Francisci Borgiæ mentem cœlesti charitate inflammandam, solis cineribus est usus; nam viso Imperatricis cadavere, *sic ejus animam lux ista Divinæ gratiæ efficaciter penetravit, ut ab illo usque ad extremum vitæ punctum semper illi illuxerit, nunquam ibi proposita oblivìscenti, NEC FERVORES CONCEPTOS MINUENTI.* Uti prolixè testatur P. Petrus Ribadeneira.

M. m.

S. 12.

R. li. V.

83. Cœ-

83. Cœleſtes pluviæ, ſupra accenſam fornacem carbonariam verſatæ, ignem adeò non extinguunt, ut contrà magis ſuccendant. Unde inſcriptio: MAGIS SUCCENDITUR. Ita anima, devoto lachrymarum imbre irrorata, flammas ſuas geminat. Explicatiſſimè Magnus Auguſtinus: *Ubi fuerint lachrymæ, ibi ſpiritualis ignis accenditur.* Inſuper homo juſtus, charitatis Divinæ flammâ exardeſcens, tametſi totis calamitatum diluviis mundetur, fervorem tamen ſuum non remittit; ſed accumulat. Eodem planè argumento Hieronymus Preti immodicum amoris ſui affectum exprimit:

Il foco del mio core piogge non cura,
E frà l'acque è maggior non che s'allenti;
Spiri pur Auſtro: che d'Amor l'arſura
S'infiamma, e creſce à lo ſpirar de i venti.

84. Ignis, intra fornacem carbonariam ſuccenſus, ac terrâ coopertus, epigraphen recepit: TECTUS MAGIS. Hinc colliges, amoris aut odii flammam, quò magis abſconditam, eò majore ardore ac vehementiore damno invaleſcere. Seneca:

--- *Ira quæ tegitur, nocet,*
Profeſſa perdunt odia vindictæ locum.

Et Tullius: *TACITÆ MAGIS & occultæ inimicitiæ timendæ ſunt, quàm indictæ & apertæ.* Nicolaus, quem S. Bernardus Abbas à Secretis habuit, dolori ſuo ignem illum ſopitum, & è carcere reviviſcentem comparat. *Ignem, qui triſte pectus adurit, ampliùs non abſcondam, ſed refundam in flammas, ſcintillaſque verborum. Recordor enim etſi non ubi legerim: QUOQUE MAGIS TEGITUR, tantè MAGIS ÆSTUAT ignis. Iſte ignis dolor eſt, dolor utique ſingularis, & dolor meus in conſpectu meo ſemper, dolor ſummus, & conſument ſpiritum meum, &c.*

85. Academici inflammati Mediolanenſes generalis Symboli loco fornacem laterariam præferunt, quæ lateres quoſdam coctos hoc lemmate loquentes ſiſtit: IN ÆS VERTIMUR. Verbis è Jobo mutuatis: *Lapis ſolutus calore, in æs vertitur.* Apoſtoli, natalibus viles, & animo fragiles, è Spiritûs S. igne tantas vires retulerunt, ut muros aheneos crediſiſſes. S. Bernardus: *Manifeſtum enim fuit, indutos eſſe virtute ex alto, qui de tanta puſillanimitate ſpiritûs ad tantam devenêre conſtantiam. Non eſt jam fugere, non eſt abſcondi propter metum Judæorum: conſtantiùs modò prædicant, quàm deliteſcerent ante timidiùs, &c.* Et Tertullianus de Spiritu S. diſſerens: *Hic eſt enim,* inquit, *qui ipſorum animos, menteſque firmavit, quo confirmati pro nomine Domini nec carceres, nec vincula timuerunt: quinimò ipſas ſæculi poteſtates & tormenta calçaverunt, armati jam ſcilicet per ipſum.*

86. Ignis in fornace accenditur, NON UT DESTRUAT, ſed ut vi ſuâ lateres coquat, metalla expurget, aliaque commoda hominibus afferat. Ita malevolorum perſecutiones, & calamitatum flammæ inſtrumenti loco deſerviunt, ad humanas mentes non quidem deſtruendas, ſed promovendas. Dilucidè Siracides: *Vaſa figuli probat fornax, & hominos juſtos tentatio tribulationis.* Et S. P. Auguſtinus: *Fornax mundus, palea iniqui, aurum juſti, ignis tribulatio, aurifex Deus; quod vult artifex, facio; ubi me ponit, tolero; Jubeor ego tolerare, novit ille purgare, &c.*

Mundi ſymbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. II.

FORUM. Cap. IX.

87. FUit, qui forum hoc lemmate inſigniret: PATET OMNIBUS. Ita optimus ac benigniſſimus Deus omnes intra ſinum ſuum colligendos ſuaviſſimis his verbis invitat: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* Bonus Princeps hanc ideam ſibi imitandam ob oculos ſtatuat, memineritque, ſe omnium calamitatibus ſublevandis publico loco expoſitum eſſe. Rudolphus Imperator, cùm aliquot pauperes ab audientia ſua per ſatellites repelli cerneret, mox ad milites converſus, *Per Deum,* inquit, *ſinite homines ad me venire. Non enim ideo Imperator ſum, ut in arcula includar,* uti luculento teſtimonio affirmat Lipſius. Hoc encomio Paulinus etiam S. Ambroſium celebrat: *Facillimi ad eum aditus, etiam infimis, palam omnibus, eum alloqui cupientibus, ſanctus vir propoſitus erat, nullus ingredi à janitoribus vetabatur. Omnes ad ſe venientes benignè excipere, uniuſcujuſque audire negotia, commodis & opportunitatibus omnium inſervire, ſingulorum levare moleſtias, & perferre miſerias, & infirmitates conſuevit.* Ejuſdem virtutis hoc noſtro ævo quotidianum experimentum dedit Co. Hieronymus Franciſcus Miroglus, Epiſcopus Caſalenſis, cujus fores, tenuiſſimis quibuſvis hominibus recipiendis, & audiendis, aſſiduò patebant. Neque affabilitate tantùm & benevolentiâ contentus, eorum neceſſitatibus, quantum licuit, manu adeò liberali providebat, ut reditus ſuos epiſcopales, quamlibet anguſtos, in egenam plebem erogare nunquam deſiſteret: quin, & miſerrimos quoſvis ægrotos affectibus ac ſolatiis adeò teneris complexus eſt, ut inſtar dulciſſimæ matris, aſſiduò ad eos viſeret. De virtute in rem præſentem pronuntiavit Seneca: *Nulli præcluſa eſt virtus, OMNIBUS PATET, omnes admittit, omnes invitat, ingenuos, libertinos, ſervos, Reges & exules, &c.*

Bonitas Dei. — Matt. 11. 28. — Princeps. — Lipſ. diſſer. ad Albert. Auſtriac. — Paulinus in vita. — Charitativus. — Virtus. — Seneca l. 3. de Beneficiis c. 18.

88. Joannes Ferrus forum hoc lemmate afficiendum cenſuit: USUI, ET ORNAMENTO. Quippe quod tam civium commodis, quàm civitatis pompæ & ornamento deſervit. Eadem virtutis & ſapientiæ eſt indoles; utriuſque enim beneficio non tantùm plurima commoda in Rempublicam, ſed inſuper ſumma laudis ac bonorum ornamenta in ipſos ſapientes aut virtuoſos redundant. Tullius: *Ad Rempublicam plurima veniunt COMMODA, ſi moderatrix omnium rerum præſto eſt ſapientia: hinc ad ipſos, qui eam adepti ſunt, LAUS, HONOR, DIGNITAS confluit.*

Virtus. — Cicer. l. 1. de invent.

FURNULUS. Caput X.

89. ACademici Reſoluti Senenſes Symboli loco furnulum præferunt, qui, ſuccenſo igne, liquores ſuos è diverſis ſiphunculis exſudabat. Epigraphen adjecêre iſtam: AB EODEM VARIA. Illorum hæc idea eſt, qui vel intellectum ſcientiis omnibus excultum tenent, vel eruditâ ſuâ prædicandi methodo auditores omnes exſaturare nôrunt. S. Gregorius: *Doctori veritatis virtus diſcretionis, ut noverit quibus, quid, quando, quomodo inferat, divinitus miniſtratur; Non enim una eademque omnibus exhortatio convenit. Pro qualitate igitur audientium formari debet ſermo Doctorum.* Ita quoque è corde noſtro, dum amoris igne ſuccenditur, vel omne bonum, vel omne malum ſcaturit. Præclarè S. P. Auguſtinus: *Ex amore eſt totum quod bonum eſt, & totum quod malum eſt; Unde fons dilectionis intùs ſaliens, duos rivos infundit; alter eſt amor mundi, cupiditas; alter eſt amor Dei, charitas.*

Prædicat. — S. Greg. l. 30. Mor. c. 5. — Cor humanum. — S. Aug. l. de ſpir. amore I. m. 4.

LABYRINTHUS.

Cap. XI.

90. DOminus Aresius Labyrinthum figuravit, qui diversis viarum anfractibus initio aliquid voluptatis afferre solitus, paulò pòst miserum viatorem fallit, ejusque mentem intricat. Epigraphen subdidit: SPECIES DECIPIT. Genuina hæc fallacis mundi idea est, qui apparentes quasdam delitias ementitus, easdem quantociùs in spinas acerrimas convertit. Seneca: *Fallaces sunt rerum species, quibus credimus.* Et meus Absalon Abbas: *Bona ista temporalia speciem nobis ostendunt histrionis, dum suâ pulchritudine pariter & utilitate ad ineptam nos trahunt lætitiam, & in defectu suo mentes nostras ad mœstitiam inducunt.*

Voluptas mundi. *Seneca l. 4. de benef. c. 34. Abs. Abb. Serm. 8.*

91. Labyrinthus inscriptionem è D. Paulo mutuam præfert: INVESTIGABILES VIÆ EJUS. Innuit videlicet, Providentiæ Divinæ consilia ac operandi modos creato intellectui penitùs esse impervios. *Proinde* è Cæsarii sententia, *conticescat omnis contentio, & motus cogitationum, gaudet enim Divinum illud Numen se simplici fide honorari.* Si Divo Chrysostomo fidem habeas, illud ipsum Emblema etiam de ambiguo ac malitioso hæreticorum corde intellexeris. *Audiant*, inquit, *miseri hæretici. Eorum enim cogitatio labyrintho cuipiam, ac gryphis similis est, nullum usquam finem habens, &c.*

Deus. *S. Cæsarius in Dial. 3.* Hæretic. *S. Jo. Chry. Hom. 2. ad Rom.*

92. Animus irresolutus, & gravissimis calamitatibus implicatus, labyrinthum imitatur, cum lemmate: NON VEGGIO OND' ESCA. Id est: LATET EFFUGIUM. Huic affines sunt voces illæ Paulinæ: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Animas damnatas hic typus concernit, quæ in infernali labyrintho conclusæ, nullam libertatis rimulam apertam habent. Ibi enim *Non est qui redimat, neque qui salvum faciat.* S. Cyprianus: *immortales miseri vivent, incendia & consumptibiles flammæ corpus allambent. Omni tormento atrociùs desperatio condemnatos affliget; non miserebitur ultrà Deus, nullum ibi refrigerium, nullum remedium.*

Irresolut. *Rom. 7. 24.* Damnat. *Psal. 7. 3. S. Cypr. tract. de Asc. Dom.*

93. Labyrinthus, in plurimas vias distinctus, epigraphen tenet: UNA SALUTIS. Hinc disces, unicam tantùm salutis semitam patere, illam nimirùm, quam Sancta Fides Romano-Catholica demonstrat. S. Epiphanius: *Est via regia Sancta Dei Ecclesia, & iter veritatis; unaquæque verò harum* (de Hæreticorum sectis loquitur) *regiâ relictâ, & ad dexteram aut sinistram inclinatione factâ, ubi deinceps se in nimium errorem dederit, distrahetur, &c.*

Fides Catholica. *S. Epiph. Hæres. 59.*

94. Labyrinthus, non quidem è firmissimis muris, qualis ille Cretensis erat, sed è viridi myrto aut è sulcis obliquè dispositis, ac copioso flore undique respersis, constructus, epigraphen monstrat: GRATISSIMUS ERROR. Verbis ex Horatio mutuatis. Nativam hanc libidinis ideam statui. tametsi enim illa obscœnis suis blanditiis amantium pedes implicet, ac mentem confundat, nunquam tamen non miseris mortalibus fallacissima arridet. Ad hoc propositum Rabbi David, Novarino teste, observat, in idiomate Hebraico vocem *thangar* simul & *errare & fornicari* significare. S. Gregorius Nazianzenus peccatoris ore canit:

Horat. l. 2. Epist. 2. Libido. *R. David de Pomis apud Nov. Aq. Nupt. nu. 1133. S. Greg. Naz.*

> *Id facio, quod mens mea damnat, & odit,*
> *Oblectorque malis.*

95. Labyrinthus, stellam è superiore parte respiciens, hanc pronuntiat epigraphen: HAC DUCE EGREDIAR. Auxilium aut favorem, Majorum patrocinio acquisitum, hæc imago denotat. Certè Ss. Magorum trias, stella duce, è gentilium errorum labyrintho eluctata est. S. Cæsarius, posteaquam demonstrâsset, Angelum stellæ formâ eo tempore comparuisse, ait: *Cultum astris impensum, ad Christum trahens, à multorum Deorum errore mortales reducendo, velut stellam ponit Angelum viæ adorationis ducem, &c.* S. Antonius Paduanus, Mariam Virginem in mortis articulo præsentem intuitus, verissimè dixit: *Hac duce egrediar.*

SS. Ma[gi]. S. Cæs. Dial. S. A[nt.] Pad.

96. Libidinis consuetudinem homini penitùs ineluctabilem ac indissolubilem obtingere è labyrintho disces, qui hanc epigraphen præfert: INEXTRICABILIS ERROR. Emblematis construendi ansam Virgilius suppeditat:

Libi[do].

> *Minotaurus inest, Veneris monumenta nefandæ.*
> *Hic labor ille domus & INEXTRICABILIS*
> *ERROR.*

Virg. Æn.

Salomon, testis utique expertissimus, de lasciva fœmina affirmat: *Omnes, qui ingrediuntur ad eam, non revertentur, nec apprehendent semitas vitæ.* Unde Magnus Augustinus: *Vincere consuetudinem dura est pugna. Moles imposita sepulchro, ipsa est vis dura consuetudinis, quâ premitur anima; nec resurgere, nec respirare permittitur.*

Prov. S. Au[g.] Psal.

97. Labyrinthus, exteriore quidem facie venustus, ac primo ingressu amœnus, intuentium oculos mirificè in se convertit: at si penitiùs illum subiveris, anfractus adeò intricatos reperies, ut egrediendi solicitudine ac labore plurimum sis fatigandus. Proinde Carolus Rancatus opportunè inscripsit: LABOR INTUS. Verbis ex hoc ipso nomine *Labyrinthus* desumptis, de quo nonnemo cecinit:

> --- *Verùm si laberis intùs,*
> *Non Labyrinthus erit, sed labor intus erit.*

Verissimos Labyrinthos omnes mundi honores, Prælaturas, & Principatus dixeris: exteriore enim vultu quandam suavitatem mentiuntur, re ipsâ verò molestissimos labores afferunt. Sapientissimè Sinesius: *Eum nullum non laborem perferre oportet, & ab omni vitæ commoditate separari; & somni quàm parcissimi, solicitudinum autem plurimarum esse participem, si quis Regis nomen non immeritò velit obtinere.* S. Damasus Papa, Jacobum de se ipso protestantem contemplatus, *Die noctuque æstu urebar & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis*, ita philosophatur: *Si ergò sic laborat & vigilat, qui pascit oves Laban; quanto labori, quantisque vigiliis debet intendere, qui pascit oves Dei?*

Ho[nores] mu[ndi]. Sin. de [Reg.] Gen. 40. S. D[am.] Epi[st.]

98. Idem Rancatus Labyrintho, è diversorum anfractuum involucris consito, subscripsit: E NE GLI ORDINI SUOI SE STESSA INTRICA. Id est: SE SUIS IMPLICAT AMBAGIBUS. Epigraphen illam Italicam Tassus subministrat hoc poëmate:

Ta[ss.] Lib. 20. 1 f.

> *Non sia, non sia trà voi temenza alcuna*
> *Inveder così grande oste nemica.*
> *Che discorde frà se, mal si raguna*
> *E ne gli ordini suoi stessa intrica.*

Plerumque sors æqua disponit, ut malitiosi machinatores propriis suis implicentur stratagematis. *Jus enim exigit, sagittas fraudis redire in dolosum verticem sagittantis*, inquit Cassiodorus:

Au[ctores] pro[priis] ma[chinis]. Ca[ssiod.] Ep.

99. Dominicus Gambertus filo, ad labyrinthi ostium suspenso, inscripsit: EXPLICAT ERRORES. Lemmate è Seneca mutuato:

> *Unanima Conjux, explica errorem, precor.*

Se[n.] Od. 4. Inl[...]

Hâc icone, admodum fœcundâ, dictamen rationis, Divinam inspirationem, insignem prudentiam, vali-

validam prædicatoris linguam, sincerum amicum, aut fidum consiliarium significare licet; quippe quorum omnium juvamine anima nostra extra errorum suorum labyrinthos emergere potest. De Christo ait Magnus Augustinus: *Via nostra venit ad homines, invenit errantes, vocavit ad se extra ambulantes.*

100. Fili glomus, ad Labyrinthi fores figuratus, epigraphen reddit: DUCIT IDEM, REDUCITQUE. Angelum Tutelarem hæc effigies innuit, qui juniorem Tobiam *DUXIT, ET REDUXIT. Cautè ergò ambula*, subinfert S. Bernardus, *ubi sunt Angeli, ut custodiant te in omnibus viis tuis.* Idem etiam auxilii Divini est ingenium, quod arcanâ vi *DEDUCIT ad inferos ET REDUCIT.* E Patris Francisci Remondi sententia filum illud superiorum directionem, obedientiæ gressu studiosè observatam, demonstrat:

Quàm benè cæca regit filo vestigia Theseus,
Semivirum postquam perculit ense bovem?
Cernis, ut immensis ambagibus antra resolvens
Perplexa, ad tutas exeat ille vias.
Nos procul, heu patriâ via dividit invia sede,
Et circum semper nos Labyrinthus agit.
At qui Rectorum in tenebris data fila sequetur,
Tutius, edomitis hostibus, astra petet.

101. P. Leonardus Velli ad Labyrinthi fores filum ligavit, partim explicatum, partim in glomos convolutum, cum lemmate: DOLOS, AMBAGESQUE RESOLVIT. Verbis è Virgilio mutatis:

Dædalus ipse DOLOS tecti, AMBAGESQUE RESOLVIT,
Cæca regens filo vestigia.

Mens Emblematis erat, quemadmodum Dædalus intricatos Labyrinthi anfractus fili beneficio superavit, ita hominis prudentis consilio omnia nostra negotia, quamlibet ardua, difficultatibus suis exsolvi. Cassiod. *Plurimum laudis juvenes moribus suis applicant, quoties de negotiorum meritis ambigentes, ad peritorum consilia decurrunt.* Opportunissimè tamen Divina gratia, sacra Scriptura, aut Sanctorum exempla Emblemate illo significantur; quippe quæ homini adversus omnes vitiorum insidias viam præeunt facillimam & securissimam.

102. Magnus Gonsalvus Symboli loco Labyrinthum pinxit, in cujus centro Minotaurus excubans, epigraphen ex Isaia desumptam habuit: IN SILENTIO ET SPE. Significabat quippe, Infernalem Minotaurum, aliasque difficultates in hujus mundi Labyrintho facilè superatum iri; si geminâ illa virtute, silentio videlicet, & in Deum fiduciâ, instructus incesseris. Senecâ teste: *Nihil æque proderit, quàm quiescere, & minimum cum aliis loqui, & plurimum secum.* In hanc rem oppositè canit Baptista Pittonus:

De la confusa, ed intricata stanza
Del Labyrintho, ove perdeo la vita
Piu d'un, che per schiocchezza, ed ignoranza
Non seppe far, come dovea, partita,
In silentio sovente, & in speranza
Di magnanimo cor posta è l'uscita;
Che il tacere, e il sperare è di tal sorte.
Che può trar l'huom da ingiuriosa morte.

MOLENDINUM.

Cap. XII.

103. D. Nicolaus Crassus Molendinum in flumine supra cymbam figuravit; addito Horatii lemmate: QUO ME CUNQUE FERET. Promptam hominis mentem, & in Mecænatis sui imperia penitus resignatam, hoc Emblema demonstrat. Epictetus: *Ausim*, inquit, *in Deum sublatis oculis dicere: utere me ut lubet, & ubi lubet, mente tecum consentio, æquanimus sum, nihil recuso omnium, quæ tibi videbuntur, QUOCUNQUE ME VOLES DUCITO, &c.* S. Gregorius Nazianzenus calamitatibus admodum acerbis excruciatus, sese in Divinam providentiam totum dedidit. Ipsiusmet verba ita accipe: — *Obedient.* — *Epictetus.* — *S. Greg. Naz. Car. de suis calamitatib.*

Ergò demissâ supplex cervice potentem
Christe tuam subeo dextram, captivaque tendo
Brachia; Jus aliis esto, vindictaque cura.
Nil ego judicium mundi moror, atque tribunal.
Quocirca me sancta ferat tua, Christe, voluntas;
QUO ME CUNQUE FERET, nullo cum murmure pergam.

104. Hominem, ab alterius authoritate pendentem, hydromilæ non absimilem dixeris, quæ tantundem operis conficit, quantum ab aquarum majore vel minore impetu versatur. Unde Hieronymus Alexandro epigraphen subdidit: AGIT, DUM AGITUR. Vel ut Academico inter Vivaces Placentinos Inquieto in prima persona placet: AGO, DUM AGITOR. Eadem cordis humani est indoles, quod nonnisi calamitatum undis compulsum, operari consuevit. S. Gregorius: *Tantò major fiducia mentem roborat, quantò hanc fortior pro veritate angustat afflictio.* David de ignavo Israëlis populo ait: *Multiplicata sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt.* — *Dependentia.* — *Afflictus.* — *S. Greg. in Moral.* — *Ps. 15. 4.*

105. Rota molaria, undarum impetu versata, à Chlotario I. Galliarum Rege epigraphen cepit: MENS IMMOTA MANET. Tametsi verò hæc imago severiores Emblematis regulas minus sustineat, volebat tamen optimus Princeps eâ dissimilitudine immobilem ac imperterritam cordis sui constantiam significare. Seneca: *VIRTUS libera est, inviolabilis, IMMOTA, inconcussa, sic contra casus indurata, ut nec inclinari quidem, nedum vinci possit.* Eâdem omninò ratione, tametsi S. Petri Apostoli lingua ab insolentium Judæorum torrente ad Christum negandum impelleretur, mentem tamen in fide stabilem, ac versus servatorem suum immotam conservavit; uti iteratis vicibus testatur S. Ambrosius, cui etiam hæc Prudenti stropha accinit: — *Animus imperterritus.* — *Senec. lib. quod in sapientem non cadat injuria cap. 5.* — *Prud. lib. Cathemeri non Hymn. ad Galli cantum.*

Flevit negator denique
Ex ore prolatum nefas:
Cùm mens maneret innocens,
Animusque servaret fidem.

106. Rota molaria lapidem molarem, nonnisi à cadentium aquarum impetu volutata, volvit. Cui proinde Carolus Rancatus subscripsit: VOLVIT, SED VOLVITUR. Ita homo violentus, agitante ambitione, integras provincias turbare novit. In hujus rei exemplum Cajus Marius Bellidux à Seneca affertur: *Cajus Marius*, inquit, *cùm Theutonicos, Cymbricosque concideret, cùm Jugurtham per Africæ deserta sequeretur, tot pericula putas appetiisse virtutis instinctu? Marius exercitum, Marium ducebat ambitio; Iste cùm omnia concuteret, concutiebatur turbinum more, qui rapta CONVOLVUNT, SED ipsi antea VOLVUNTUR.* — *Ambitiosi.* — *Sen. p. 95.*

107. Lapis molaris superior, seu catillus, supra inferiorem, quem metam nominant, positus, suggestum frumentum non sine inferioris lapidis ope comminuit; Bargalius lemmatis loco hæc

Mutuum auxilium, Spes & timor. S. Greg. l. 3. Mor. c. 16.

Horatii verba ſubjunxit: ALTERIUS ALTERA. Hinc mutuum quorundam auxilium demonſtrare licet. S. Greg. Pap. gemino illo molari ſaxo tropologicè demonſtrat, quantum emolumentum in animas noſtras conferant miſericordiæ Divinæ ſpes, & ſupremæ Juſtitiæ timor, aitque, affectus illos, intra pectora noſtra conjugatos, ſummæ felicitatis authores eſſe. *Superior & inferior mola*, inquit, *ſpes & timor: ſpes ad alta ſubvehit, timor autem cor inferius premit. Una mola ſine altera inutiliter habetur. Peccatoris ergò in pectore ſemper debent & ſpes & formido conjungi, quia incaſſum miſericordiam ſperat, ſi juſtitiam non timeat, & incaſſum metuit, qui non confidit.*

Avarus. Horat. l. 6. Carm. Ode 16. Idem Ode 24. lib. 3.

108. Fuit, qui molendino inſcriberet: SEMPRE GIRANDO CRUCIA. Id eſt: CIRCUITU JUGI SE TORQUET. Certè avarus ob facultates accumulandas aſſiduis laboribus fatigatur. Veriſſimè Horatius:

Creſcentem ſequitur cura pecuniam.

Et rurſus:

-------- Neque fervidis
Pars incluſa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum latus
Durataque ſolo nives
Mercatorem abigunt. Horrida callidi
Vincunt æquora navitæ.

Ambitioſ. S. Bern. lib. 3. de Conſider. Cor hominis. S. Bern. c. 9. Medit.

Idipſum de ambitioſo pronuntians S. Bernardus, altum exclamat: *O ambitio ambientium crux! Nihil acerbius cruciat, nil moleſtius inquietat.* Neque alia cordis humani eſt indoles. *Sicut enim*, eodem Bernardo teſte, *molendinum velociter volvitur, & nihil reſpicit, ſed quidquid imponitur, molit, ſi autem nihil apponitur, ſe ipſum conſumit, ſic cor meum ſemper eſt in motu, & nunquam requieſcit, ſed ſive dormiam, ſive vigilem, ſomniat & cogitat, quidquid ei occurrit.*

Conſcientia mala. Ovid. l. 1. De Pont. Eleg. 1.

Denique etiam mala conſcientia ærumnis nunquam quieſcentibus agitatur. Experto id credes Exuli Tomitano:

---- Mea perpetuos curarum pectora morſus,
Fine quibus nullo conficiantur, habent.
Nec prius hi mentem ſtimuli, quam vita relinquent,
Quique dolet, citius, quàm dolor ipſe, cadet.

Miles. Detractor. Jo. de Pin. in Eccleſi. c. 5. Ethol. 70. num. 4.

109. Lapis molaris, aſſiduâ ſuâ revolutione frumentum comminuere ſolitus, ſimul etiam ſe ipſum corrodit & atterit. Unde lemma: DUM TERIT, ATTERITUR. Huic inſcriptioni affinia ſunt illa Comitis Emmanuelis Theſauri verba, ubi de Samſone, à Philiſtæis ad molam alligato, ait: *Fruges terendo conteritur.* Militibus hoc Emblema convenit; dum enim hoſtium excidio aſſiduam dant operam, ſimul proprias vires extenuant. Detractor quoque, alienæ famæ denigrandæ intentus, conſcientiam ſuam offendit, & exiſtimationis propriæ jacturam facit. Joannes de Pina: *Hoc*, inquit, *in molari lapide videre eſt, qui immiſſa grana permolit, & eſcis reddit utilia, & tamen ipſe lapis ſubinde atteritur. Ergò qui alienam famam comminuit, inſtar molæ ſe ipſum lædit.*

Oratio Caſſ. Coll. 9. c. 1. Abb. Iſaac.

110. Lapidi, intra molendinum agitato, inſcribes: QUIDQUID INJECERIS, REDDET. Caſſiano teſte, cor noſtrum petræ inſtar eſt, in molendino ſemper molentis, atqui in arbitrio molitoris eſt, ut vel triticum molat, vel hordeum, vel legumina, ita ut ipſe molæ injiciat, ipſa molat. Ita cor hominis molit, verſatque continuò, verùm penes te eſt, mi homo, quam materiem molæ tuæ inferas, triticúmne, an hordeum, avenam, an paleas: Quod enim ei impoſueris, hoc ſcilicet reddet. Vis igitur feliciter orare, faxis ergo, ut omni interdiu cuſtodiâ cuſtodias cor tuum, ab ipſo ſiquidem omne malum procedit & bonum. Erat, Caſſiano referente, ſolenne hoc dictum Patrum veterum: *Quales orantes volumus inveniri, tales nos ante orationis tempus præparare debemus; ex præcedenti enim ſtatu mens atque animus in ſupplicatione formatur.* Qualis liquor vaſi infunditur, taliter redolebit; & quales herbas in horto cordis tui plantaveris, tales ſeminabunt, inquiebat D. Bonaventura.

S. Bon. Prof. … l. 2. c. … Magn… mus. S. Ambr. Ep. a. Simpl.

111. Rota molaria, aquarum impetu in gyrum verſata, polos ſuos ſemper immotos ſervat. Unde lemma: IMMOTA MOVETUR. Ita animus heroicus, diverſis mundi calamitatibus agitatus, ſemper perſiſtit immobilis, ſuoſque virtutis polos nunquam egreditur. S. Ambr. ſententiâ: *Sapiens idem eſt animo, non minuitur, non augetur rerum mutationibus, nec ut parvulus fluctuat, ut circumferatur omni vento doctrinæ, ſed manet perfectus in Chriſto, fundatus charitate, radicatus fide.*

MOLA PNEUMATICA.

Grat… S. Ber. 83. …

112. Mola pneumatica, cum lemmate: NI SPIRET, IMMOTA; perſonam illam concernit, quæ tantundem operis efficit, quantum aliorum imperiis aut proprio commodo impellitur. Certè anima noſtra, niſi gratiæ Divinæ auram præveníentem ac concitantem ſentiat, nihil penitus in ſalutis negotio operari poteſt. S. Bernardus: *Quærere Deum non poteſt anima, niſi præveniatur, ut quærat.*

Vit… ma… Oly… Ecc… Lip… 1. …

113. Scipio Ammiratus, ut ſe negotiis penitus immerſum, omnemque vitam ſuam in aliorum ſervitiis attritam demonſtraret, molam alatam ſeu pneumaticam figuravit; addito Hiſpano lemmate: EN TRABA JOS MIS HAZIENDAS. Id eſt: VARIO JACTATUR TURBINE SEMPER. Genuina hæc vitæ humanæ idea eſt:

Nam vivi vario jactantur turbine ſemper.

Inquiebat Alciatus. Huic concolor Olympiodorus, ait: *Rota accipitur pro noſtra hac vita, ob ipſas revolutiones ac motus.* Et poſterior illo Juſtus Lypſius: *Humana omnia, nil niſi jactationes & fluctus, in quibus nihil firmum.*

114. Molam pneumaticam, ad recipiendos ventorum impetus ex omni latere inſtructam, Bargalius hoc lemmate inſignivit: QUOCUNQUE FLANTE. Illum hoc Emblema ſignificat, qui ad operationes, quâvis emergente occaſione perficiendas, promptiſſimum ſe offert. Illo ipſo etiam hominem inſtabilem demonſtrare licet, qui non quidem veræ amicitiæ nexu, ſed tantùm proprii commodi causâ amico ſuo adhæreſcens, quovis leviſſimo vento afflante invertitur, & à priſtino ſuo affectu præcipitatur. Rem paucis complexus Siracides: *Eſt*, inquit, *amicus ſecundùm tempus ſuum, & non permanebit in die tribulationis.* Præclarè illam adulterini amici volubilitatem deſcribit Magnus Auguſt. his omninò verbis: *Amicitia mundialis eſt plena fraudis atque fallaciæ: nihil in ea certum, nihil conſtans, nihil ſecurum, ſed cum fortuna mutatur & ſequitur marſupium.*

115. Academici Depreſſi Utinenſes Symboli loco molendinum pneumaticum præferunt, quod in ima valle collatum, hunc Dantis verſum inſtar lemmatis ſuſtinet: NON E' QUA GIUSO OGNI VAPORE SPENTO. Id eſt: NON DEFICIT IN IMO VAPOR. Innuebant videlicet, perſonas, natalibus humillimas, non æquè ſemper ingenii donis, cæterarumque virtutum prærogativis deſtitutas eſſe; præſertim quòd etiam gratiæ

Divinæ fluenta in locis humilibus undas faciliores ac magis copiosas volvant. Dilucidè Vetes Regius: *Qui emittis fontes in convallibus.* Et S. Bernardus super illis Sacri Epithalamii verbis: *Nardus mea dedit odorem suum*, ait: *Bonus humilitatis odor, qui de hac valle plorationis ascendens, perfusis circumquaque vicinis regionibus, ipsum quoque regium accubitum gratâ suavitate respergit.*

116. Joannes Orozcus Molam, complurium ventorum afflatu concitatam, hoc lemmate notavit: QUAL MAS, QUAL MENOS. Id est: MODO PLUS, MODO MINUS. Dicere volebat, se, instar molendini, diversâ plurium æmulorum vehementiâ, majore minoréve, infestari. Vel certè mens Emblematis erat, terrenæ superbiæ & ambitionis ventos omnibus omninò hominibus *plus minus* prædominari. Hanc miseriam anxiè deplorans S. Bernardus, non sine gemitu exclamat: *O ambitio, ambientium crux! quomodo OMNES TORQUES? Omnibus places?* Et Seneca: *Ambitio virium SINGULOS OCCUPAT.*

117. Molendinum pneumaticum, dum operi suo insistit, epigraphen subjunctam habet: QUOUSQUE SPIRABIT. Illum hoc Emblema demonstrat, qui adeò severè ab alterius auxilio pendet, ut nec absente illo operari, nec eodem præsente desistere queat. Certè Prophetæ, à Deo afflati, in vaticinia assidua erupuerunt; at Divinâ aurâ nonnihil conticescente, mox alto silentio linguas comprimere sunt soliti. Porrò amicum falsum molendino pneumatico non absimilem dixeris, qui tantundem movetur, quantum à benefica Mecænatis sui aurâ promotus fuerit: commodis autem illis nonnihil subsidentibus, quantocius omnem operandi industriam abjicit. S. Hieron. *Amici divitum multi, à pauperibus autem etiam qui videbantur esse, discedunt.* S. P. Augustinus: *Est amicus secundùm tempus suum, & non permanebit in die tribulationis. Tolle spem quæstûs, & statim desinet esse amicus.* Et prior illis Marcus Tullius: *Plerique in rebus humanis bonum non nôrunt, nisi quod fructuosum sit, & amicos tanquam pecudes eos potissimum diligunt, ex quibus sperant, se maximum fructum esse capturos.*

118. Solius venti vis est, quæ molam mole insignem movet atque volvit, ut commodum ad generis humani usus præparet frumentum. Quis enim alius aut artificio, aut manu versaret grande illud pondus, quod in aërem exurgens, solius venti potestati atque imperio se permisit. Unde molæ, à vento agitatæ, Serenissimus Philotheus subscripsit: QUIS ALIUS MOVERET? At certè multò minus fiet, ut debilis & infirmus naturâ homo quidquam laude dignum præstet aut perficiat, nisi validiore illo, & sanctiore Dei Spiritûs Numine afflatus, ad corripiendos virtutis labores moveatur. Neque alia vis est, quæ mortalium animos movere possit, hominemque ipsum, ferocissimum & durissimum animal agitare, ut res præclaras summâ animi integritate, continentiâ, fortitudine aggrediatur, & felici exitu terminet. *Habemus liberum arbitrium,* inquit Theologorum Apex Augustinus, *sed ipso libero arbitrio quantum possumus, nisi nos adjuvet ille, qui jubet?* Appositè canit Emblematis Author:

Hæc mola, ni ventis fuerit pulsata, quiescit,
Atque nihil prorsus, ni moveatur, agit.
Ut spirat Boreas, ut spirant cœlitus auræ,
Tunc agit officium, sed mola mota, suum.
Tuque adeò vires animis qui sufficis ægris,
Spiritus alme, affles Numine corda tuo,
Ut movear, dignas tu cœlo suffice vires!
Si cessas, moveat quis mea corda, Deus?

OFFICINA.

Caput XIII.

119. Alcibiades Lucatinus officinam, lignis, ferro, aureis laminis, cæteràque supellectile instructam, hoc lemmate notavit: JUXTA SUPPOSITUM. Enimverò ignis, inter cujusvis materiæ naturam studiosè distinguere edoctus, ligna devorat, ferro rubiginem excutit, aurum purgat, aliasque operationes diversissimas exercet. Ita omninò Eucharistica Altaris Divini flamma pro diversa accumbentium dispositione diversissimas operationes sortitur. Notissimus Doctoris Angelici Rhytmus canit: *Sumunt boni, sumunt mali, Sorte tamen inæquali, Vita vel interitûs. Mors est malis, vita bonis; Vide paris sumptionis Quàm sit dispar exitus.* Et Menander.

Eucharist. — S. Th. Aq. in Rhytm.

Princeps Apollo profert lucem
Rerum mensuratam captivi,
Magnam lunæ, parvam stellis
Luto nunquam, semper adamanti.

120. Inutilis massa ferrea, intra officinam collocata, epigraphen tenet: UTILIOR INDE. Homines vitiosi & inutiles, dum adversitatum flammis exagitantur, non rarò ad optimam frugem revertuntur. *Tale est Numinis ingenium*, inquit S. Basil. Seleuciensis, *nequitiam tormentis subjicit, quibus voluntates castigat, sanans interim ægritudinem.* Et S. Antiochus: *Dominus, nostro omnium usui consulens, tribulationes infligit, & acrimoniam, asperitatemque urentis cauterii adversum coalescentem morbum admovet, integer ut sit homo, & incolumis.*

Calamitas juvat. — S. Basil. Seleuc. Or. 4. — S. Antioch. Hom. 117.

121. Officinæ ignis, aquâ aspersus, magis accenditur. Unde lemma: EXTINGUERE SUETA. Ita iræ Divinæ ignis incrementa longè maxima sortietur, quando peccatores adversus infinitam Dei misericordiam ingratos offendet. Eadem omninò ratione sanguinis pretiosissimi unda, è Sacris Christi vulneribus ad infernales flammas extinguendas sparsa, illas adversus obstinatos homines acerrimè concitabit. *Prima enim*, asserente S. Cæsario Arelatensi, *erit in reos intoleranda sententia, reverendarum præsentia cicatricum.* Aliis accommodatè ad hanc ideam dicere placet, lachrymas, à formosa muliere fusas, in mundanorum animis copiosa amoris incendia excitare. Ad propositum Tassus de Armida canit:

Misericordia Dei. — S. Cæs. Ar. Hom. 27. — Lacrymæ fœmineæ. — Tass Ger. conquist l. 5 stanz. 45.

Mà l chiaro humor, che da lucenti stille
Sparge ligustri, e rose, in cui discende,
Opra effetto di foco; en' mille, e mille
Petti serpe celato, e vi s' apprende.
O miracol' d' Amor, che sue faville
Tragge dal pianto, et cor ne l' acque accende, &c.

122. Officinæ flamma, aquis irrorata, epigraphen sustinet: POTIUS AUGETUR. Vel: FOVENT, NON EXTINGUUNT. Ita correctio, quantumvis benigna, si hominem iracundia æstuantem offendat, incendio excitando potius, quàm sopiendo deservit. Appositè S. Joannes Chrysost. *Flammam non tantùm ligna & stuppa, aliaque ignis alimenta, sed aqua etiam majore impetu jactata, magis, magisque succendit. Ita accidere etiam in ira solet; quidquid aliquis dixerit, continuò pabulum hujus efficietur incendii.* Haud aliter amoris flamma amantium injuriis non extinguitur, sed excitatur, &, ut expertissimus quispiam dixit: *Amantum injuria redintegratio amoris.* Et alius:

Ira. — S. Jo. Chrys. Hom. 16 in Matth. — Amor.

Fa-

Fabula, quod jactant, injuria solvit amores;
Namque REDARDESCIT sic MAGIS iste furor.

Dolor. *Nicolaus Epist. 40.*

Argumento planè eodem Nicolaus, S. Bernardi Abbatis Notarius, dolorem suum acerbissimum explicat, qui è lachrymis non modò nihil mitigabatur, sed contra plurimum incrementi sumpsit. *Dolor meus*, inquit, *dolor summus, & consumens spiritum meum; qui LACHRYMIS non minuitur, sed AUGETUR, & in ipsam animæ sedem furiosius erumpit.*

Nobilitas. *Horat. de Arte Poët.*

123. Meus D. Alexander Luzon de Millares in insigni sua idea Politica Pharmacopolium Symboli loco expressit, cujus pyxides, oblongâ serie per diversa pegmata superbè collocatæ, nihil eorum continent, quorum titulos præferunt, Lemma addidit: NIL PRÆTER TITULUM. Opportunè ad hanc ideam cum S. Petro Damiano pronuntiaverim, frivolum esse, proavorum jactari titulos ab homine virtutibus penitus vacuo. Quid refert te regiis natum incunabulis, si infami vitâ omnem denigres originis regiæ splendorem; si instar vilissimæ teredinis radicem adeo nobilem radas, vities, corrumpas. Satius est Goratio teste:

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem.

Christianus. Religios. *S. Greg. Naz. in Orat. de Christi perf. S. Ambr. ap. Hug. Card. in c. 3. Apo.*

Porrò absonum est, quempiam nobilissimo hominis Christiani aut Religiosi titulo insignem esse, nisi studeat, nihil à tanti nominis conditione alienum committere. S. Greg. Naz. cohortatio est: *Tales in omni vita nos præstemus, quales requirit Christiani nominis excellentia.* Apprimè igitur è D. Ambrosii sententia cavendum: *Ne sit nomen inane & crimen immane; Deifica professio, & diabolica actio; Religiosus amictus, irreligiosus profectus; gradus excelsus & deformis excessus; ne locutionem simulemus columbinam, & vitam habeamus corvinam; ne perfectionem monstremus ovinam, & ferocitatem habeamus lupinam.*

Maria V. *S. Dam. Orat. 1. de Assumpt.*

124. Cimelia varia, intra officinam proposita, epigraphen legendam offerunt: HINC ACCIPE GRATIS. Maria Virgo à S. Joanne Damasceno rectè cognominatur *Officina bonorum immensorum, omnem captum superans.* Apud illam enim cumulatissimas gratias & auxilia Divina reperire ac impetrare licet. Unde P. Jacobus Masenius canit:

Muneribus quisquis caperis; tantum accipe gratis,
Quantum Virgo capit, quæ capit una Deum.

Eucharist. Maria V. *Rich. à S. Laur. l. 10. c. p. 592.*

125. Apotheca, omnibus aperta, & in eminentiore vitro serpentem exhibens, epigraphen præfixam habet: MEDICINAM, ET TOXICA PRÆBET. SS. Eucharistiæ hic typus est, in qua, veluti apertissima apotheca, & vitam & mortem haurire licet. Richardus à S. Laurentio Mariam Virginem vocat *Apothecam Christi Medici*, quòd Deum genuerit, piis misericordem, malis autem vindicem. Accommodatè canit P. Masenius:

Et præbet medicam tibi pharmacopola salutem:
Dat quoque præsenti toxica certa neci.
Quod lubet accepies: dedit hinc tibi Virgo parentem,
Ultorem peperit sed simul inde Deum.

PONS.

Caput. XIV.

Princeps beneficus. *S. Jo. Chry serm. 6. de Passione.*

126. Nicolaus Ponte, Venetiarum Dux, se ipsum in gentilitio nobilissimæ familiæ suæ ponte significaturus, epigraphen subjunxit: ALIIS INSERVIENDO CONSUMOR. Enimverò tanto Principe dignissimum est, nullum discrimen pro aliorum incolumitate abnuere. S. Joannes Chrysostomus: *Subjectis dare, donare servis, est assuetum donantis indicium: pati pro subjectis, pro servis mori, insigne est charitatis immensæ documentum, singulare est hoc amoris argumentum.* Accommodatè ad hanc ideam homines Apostolici, Milites, ac Principum Ministri se ipsos in aliorum utilitatem eviscerant, & assiduis laboribus consumunt.

Prædi Miles

127. Pons, ex ingentibus saxis constructus, ac grandi cuidam flumini impositus, epigraphen à me recepit: MOLE SOLIDATUR. Enimverò pontium substructioni maxima securitas ac fortitudo adversus quosvis undarum impetus ex operoso illo pondere accedit. Ita sanè magni ingenii homo vires tantò præstantiores sortitur, quò majore gravium negotiorum pondere onustus incesserit. Marinus in Cardinalis Justiniani laudem canit:

Mini valle Mar nella p. 3.

Non mai di cure tante, e di tant' alme
Ond' il gran Padre gli homeri t' hà carchi
Vacilli punto à sostener le salme
E chi non sà, che sotto i gravi incarchi
Si come si sollevano le palme,
Così vie più si stabiliscon gli archi?

Cal Ori 27

Porrò calamitatum pondus, tametsi animam prægravet, simul tamen antidoti loco deservit, ad quosvis tentationum incursus reprimendos. Orig. *Quid est, quod quamvis grandes habeat anima profectus, tamen tentationes ab ea non auferuntur? Unde apparet, quia velut custodia quadam, & munimen, et tentationes adhibentur.* Veritatis hujus experimentum in Rege Davide observatum habet Magnus Augustinus: *Quando*, inquit, *David Sanctus Saulem inimicum patiebatur, quando illius persecutionibus agitabatur, quando per diversa fugiebat, ne in manus ejus incideret, non concupiscebat alienam, non adulteratâ uxore occidit virum; erat in infirmitate tribulationis suæ tantò in Deum intentior, quantò miserior videbatur.*

128. Pontem hoc lemmate insignivi: SEPOSITA, seu, DISTANTIA JUNGIT. Principis Ministerium hæc idea concernit, qui diversos Monarchas saluberrimo fœdere conciliat. Amicitia quoque homines, tametsi remotissimos, in concordiam pertrahit. Cumprimis tamen Mariam Virginem hoc Emblema spectat, quæ non tantùm hominibus Deum indies conciliat, sed insuper Verbum incarnatum terris intra virgineum uterum suum, nexu prorsus admirando copulavit. S. Ecclesia de illa canit: *Virgo Deum & hominem genuit: pacem Deus reddidit, in se reconcilians ima summis.* Christus, quòd terris cœlum univerit, à S. Paulino, Episcopo Nolano, pontis cognomine exornatur: *Pignus habemus in Deo carnem Christi, qui intervallum istud immensum, quo à Divinis mortalia disparantur, medio, & inter utrosque communi interventu suo, velut quodam (ut sic dixerim) ponte continuat: ut ejus tramite terrena Cœlestibus conserantur.*

129. Pons, per flumen ad urbem stratus, epigraphen tenet: UT TRANSEAS. Christus de se ipso pronuntiavit: *Ego sum via.* Superest ergo, ut hanc viam ad perfectionem & æternam beatitudinem indefessè incedas. S. Ambr. *Christus ait: Ego sum via, veritas & vita: Nemo venit ad Patrem, nisi per me. Ingrediamur hanc viam, teneamus veritatem, vitam sequamur. Via est, quæ perducit; veritas, quæ confirmat; vita, quæ perseverantibus redditur.* Maria Virgo à Bureone cognominatur *Pons, homines traducens à terra in cœlum.* Unde P. Masenius canit:

Tutus ut ad patriam redeas novus hospes arenam,
Panditur adversis pons tibi stratus aquis.
Vita tua est flumen, vacuus transire pericli
Si cupies, pontis sit tibi Virgo loco.

PORTA.

PORTA,

Caput. XV.

130. BArtholomæus Rossus ad cujusdam exequias Portam figuravit, intra quam ossea mortis compages, aut etiam sepulchrum cernebatur, cum lemmate: INGRESSUS AT NON EGRESSUS. Tametsi enim omnipotentiæ Divinæ beneficio aliquot cadavera revixerint, naturæ tamen legibus sancitum est, ut nulli hominum extra mortis terminos, quos semel intravimus, gressum revocare liceat. Catullus:

Soles occidere, & redire possunt.
Nobis cùm semel occidit brevis lux,
Nox est perpetuò una dormienda.

Homerus, à Joanne Stobæo adductus, ait: *Obnoxii prædæ sunt boves: & pinguia pecora, & tripodes acquiri possunt, & equorum flavicoma capita. At hominis anima, ut redeat, neque per prædam, nec aliter capi potest, ubi semel emigraverit è vallo dentium.* Et Anacreon, eodem Stobæo teste: *Sæpè suspiro, Tartarum metuens; terribilis enim Plutonis est spelunca, & descensus ad ipsum horrendus: nam QUI semel DESCENDIT, REDIRE NON POTEST.* Porrò omnis lasciviæ mulieris familiaritas cum mortifera illa porta conferri potest; siquidem pectus, in obscænas ipsius sordes semel devolutum, nonnisi ægerrimè ad frugem revertitur. Explicatissimè Sapiens: *Omnes, qui ingrediuntur ad illam, non revertentur.* In hunc locum Cornelius Jansenius: *Non revertentur*, inquit, *quod implicìti meretricis vel adulterinis amoribus, difficulter ab eis resiliant, & quòd ut plurimùm non facilè resipiscant, sive quod dulcedine voluptatis inescati nolint, sive quod non possint sese, etiam cùm volunt, extricare ab eorum consortio.*

131. Gregorius XIII. Portam sanctam, in Numismatis suis excusam, hoc lemmate insignivit: NIL COINQUINATUM. Quisquis enim portam illam ingreditur, mundissimus sit oportet; memineritque, Christianis per portam sanctam ad Templum terrestre, sicuti per cœli portam ad palatium cœleste, perveniendum esse. Enimverò, *Non intrabit in eam aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens, &c.* Magnus Augustinus super illud Psalmi: *Beati immaculati in via*, ait, *tanquam diceret, scio, quid velis: quæris beatitudinem. Si ergò vis esse beatus, esto immaculatus.*

132. Intemeratam Deiparæ virginitatem Emblemate significaturus, portam clausam figurabis, cum dicto: NON APERIETUR. Totam imaginis hujus structuram disertis verbis suppeditat Ezechiel; *Porta*, inquit, *quæ respiciebat ad Orientem, erat clausa. Et dixit Dominus ad me: Porta hæc clausa erit: NON APERIETUR, & vir non transibit per eam: quoniam Dominus Deus Israël ingressus est per eam, eritque clausa.* Atque adeò Deus per portam sigillatam ac clausam progressus est, quando humanis exuviis amictus, è fæcundo Mariæ utero in hunc Orbem prodiit, ipsius virginitate in partu & post partum penitus illæsâ. S. Cyprianus: *Quid tam evidens dici de consecratione Virginis potuit? Clausa fuit in ea virginitatis porta, per ipsam introivit Dominus Deus Israël, & per ipsam in hunc mundum de utero Virginis processit, & in æternum porta Virginis clausa, servata virginitate permansit.* De eadem Virginali porta prolixè differit S. Hieronymus, & in suis metris D. Ambrosius:

Sit porta Christi pervia,
Refecta plena gratiâ,
Transiliit Rex, & permanet
Clausa ut fuit per sæcula.

133. Qui nunquam, nisi certi quæstûs aut emolumenti causâ operari consuevit, ædium suarum portam hoc lemmate notaverit: JO SON PORTA A CHI PORTA. Seu: SON APERTA A CHI PORTA. Id est: SI AFFERES, TUNC PATEO. Appositè Plautus: Usurarius.

Portitorum simillimæ sunt januæ lenoninæ:
Si affers, tunc patent; si non est, quod des, ædes non patent. Plut. in Asinaria.

Et Ovidius:

Ipse licèt venias Musis comitatus, Homere,
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.

134. Inferorum portam hoc lemmate dignoscendam proposui: LASCIATE OGNI SPERANZA VOI CH' ENTRATE. Id est: INGERSSUS, NON EGRESSUS. Idipsum de meretricis domo pronuntiare licet; siquidem D. Augustino teste, *pro inferis ponitur domus meretricis.* Dilucidè Salomon: *Inclinata est enim ad mortem domus ejus, & ad inferos semitæ ipsius. Omnes, qui ingrediuntur ad eam, non revertentur.* Et de lascivis Oseas: *Non dabunt cogitationes suas, ut revertantur ad Deum suum, quia spiritus fornicationum in medio eorum.* Meretrix. S. Aug. serm. 107. de temp. Prov. 2. 18. Osea 5. 4.

135. Portam clausam, à valida quadam manu pulsatam, hoc lemmate notârunt: NON CUILIBET PULSANTI. Certè paradisi porta gentilibus, hæreticis, Judæis, otiosis, obstinatis, cæterisque hominum sceleratorum quisquiliis surdam se exhibet, solisque fidelibus, justis, ac laboriosis aures præbet benignas. Ipsummet Servatorem habeo testem luculentissimum: *Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum, sed qui facit voluntatem Patris mei, qui est in cœlis, ipse intrabit in regnum cœlorum. Omnes enim*, subjungit Magnus Augustinus, *beati esse volunt, sed non erunt, nisi illi, qui justi esse voluerint.* Beatitudo. Matt. 7. 21. S. Aug. Psal. 31. Conc. 21.

136. Pisis portam me vidisse memini, quæ ab interiore sua parte epigraphen tulit: AB EXITU INTROITUS. Ni fallor, opportuno hoc lemmate demonstrare licet, hominem, è mundo egressum, felicissimo beatitatis ingressu gaudere. Optimè dixit Gilibertus Abbas: *Illud ostium maximè aperitur Jesu, quod aliis omnibus negotiis clauditur.* Et S. Ambrosius: *Cùm renuntiatur improbitati, statim adsciscitur Virtus. EGRESSUS MALITIÆ VIRTUTIS OPERATUR INGRESSUM, eodemque studio, quo crimen excluditur, innocentia copulatur.* Mori. Gilib. Abb. serm. 44. in Cant. S. Ambr. l. 2. de Abel. cap. 4.

137. Henricus VIII. Rex Angliæ, ferream cataractam symboli loco expressit, quæ ab excubantibus militibus præcipitata, improvisam hostium irruptionem à civitate reprimebat, cum lemmate: SECURITAS ALTERA. Ferrei chlatri, quibus Sanctimoniales à sacri Parthenonis egressu prohibentur, nullam omninò miseriam, sed è contrà plurimùm securitatis, & patrocinii iis afferunt. Dolor apud Petrarcham conquestus, dixit: *Carcere destineor.* At querelas istas mox infringens Ratio, respondit: *Multos periculo instanti, atque hostium manibus carcer eripuit; multis limen carceris pro clypeo fuit; & quod intrasse profuerat, exisse nocuit.* *Lauda Jerusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion*, inquiebat David, animam sanctam ad Divinas laudes extimulans. Sed quæ, obsecro, laudis tam festivæ causa? *Quoniam confortavit seras portarum tuarum.* Ad hoc propositum S. Bernardus: *Lauda & lau-* Sanctimoniales defensæ. Petrarch. lib. 2. de med. dial. 64. Psal. 147. 12.

S. Bern. serm. 2. in Verb. Non est regnum Dei esca, &c.

& laudes replica, quia minutissimis vectibus, & inconvulsibilibus seris clausæ sunt portæ tuæ; nullus inimicus intrat, nullus exit amicus, &c.

138. Ajunt, Hierosolymis portam fuisse parvulam & angustam, quæ *foramen acûs* dicebatur. Hanc transire nequit Camelus, nisi positâ sarcinâ, & submisso poplite. Unde lemma: EXONERATUS TRANSIBIT. Gibber Camelus, homo dives & opulentus, variis fortunarum sarcinis onustus; cœli janua depressa prorsus & angusta est. O Cameli! ô divites! transire vultis? Genua submittite, sarcinas deponite. Et en paratos bajulos, qui eas à vobis in se recipiant, en pauperum turbam! Huic saltem aliquid sarcinarum committite, & per portam illam angustissimam, per foramen acûs, conceditur transitus. Dilucidè Servator: *Faciliùs est*, inquit, *camelum per foramen acûs transire, quàm divitem intrare in regnum Dei.* S. Hieronymus: *Talis fuit*, inquit, *sanctæ memoriæ mater tua Paula, fraterque Pammachius, qui per foramen acûs, id est, arctam angustamque viam, quæ ducit ad vitam, transierunt, latamque viam cum sarcinis relinquentes, quæ ducit ad Tartarum, quidquid habebant, in Domini dona portârunt, implentes illud, Redemptio viri propriæ divitiæ.*

Dives. — Eleemosyna. — Marc. 10. 25. — S. Hieron. in Epist.

PYRAMIS. OBELISCUS.

Caput. XVI.

Perfectio. 139. PErfectionem quandam excellentem significaturo, Pyramis deserviet, quæ à perpendicularibus radiis solaribus illustrata, nec minimam ex ulla parte umbram spargit. Epigraphen subscribes: UMBRÆ NESCIA. Ita sanè nulla illos invidiæ umbra denigrat, qui supremum gloriæ locum occupant. Plutarchus: *Ut Sol si immineat hominis vertici, aut prorsus tollit umbram, aut maximam reddit; sic ingens gloria extinguit invidiam.* Eadem virtutis prærogativa est, quæ omnem vitiorum umbram præsenti suo splendore propulsat. Optimè Tullius: *Sapiens animus nunquam est in vitio, nunquam turgescit, nunquam tumet, nunquam sapiens irascitur.*

Gloria. — Plutarch. — Virtus. — Cicero in Tuscul. 3.

140. Pyramidem, à Sole perpendiculari illustratam, nonnemo hoc lemmate insignivit: COSI, SENZ' OMBRA. Id est: SIC EFFUGAT UMBRAM. Enimverò quisquis præsentem habet Deum, nullis omninò scelerum umbris caligare potest. Rabbini, illam Geneseos sententiam interpretati: *Crevit, & moratus est* Ismaël *in solitudine, factusque est juvenis sagittarius*, fabulantur, Ismaëlem in solitudine non adeò venationibus, quàm latrociniis studuisse; sed hunc errorem convellens Cardinalis Cajetanus, ita philosophatur: *Si Deus fuit cum eo*, ut cum eo fuisse clarissima testatur Scriptura, *hinc apparet, nugas esse, quòd Ismaël exercuerit latrocinia. Si enim Deus erat cum puero, longè erat à latrociniis.*

Præsentia Dei. — Gen. 20. 20. — Cajet. in hunc loc.

141. Pyramis, à perpendiculari Sole illuminata, lemmatis loco unicum hoc adverbium præfert: UNDIQUE. Vel ut aliis placet: ATTINGIT UBIQUE. Hic observes velim, posteriorem hanc epigraphen omnium propriissimè supra limpidam crystallum scribi, quæ à solari splendore tota & undique pervaditur. Certè sicuti pyramidem aut crystallum Solis radii, ita beatos cœlestis gloria & æterna gaudia totos ambiunt ac penetrant. S. Anselmus: *Gaudium erit justo intus & intra, gaudium sursum atque deorsum, gaudium circumcirca, ubique gaudium plenum.*

Beatus. — S. Anselm. lib. de simitud. cap. 71.

142. D. Aresius Symboli loco Pyramidem figuravit, quæ à perpendiculari Solis aspectu ex omni latere illustrata fuerat, cum lemmate: TENEBRÆ NON COMPREHENDERUNT. Verbis è S. Joanne mutuatis: *Tenebræ eam non comprehenderunt.* Hoc, utì & tria præcedentia Emblemata, Mariam Virginem, sine labe originaria conceptam, demonstrant. S. Hieronymus: *B. Virgo*, inquit, *NUNQUAM fuit IN TENEBRIS, sed semper in luce.*

Maria Conceptio. Joan. — S. Hi[...]

143. Ægypti Pyramides, basibus suis vastissimæ, sensim ita versus cœlum fastigiantur, ut, quâcunque parte eas Sol aspexerit, nullas unquam umbras à se diffundant. Testem tanti prodigii habeto Ammianum Marcellinum: *Quarum magnitudo, quoniam in altitudinem nimiam scandens, gracilescit paulatim, umbras quoque mechanicâ ratione consumit.* Et Ausonium:

Amm[...] Marc[...] 22. — Aus[...] Idil. — Vir[...]

---- Quadro cui in fastigia cono
Surgit, & ipsa SUAS CONSUMIT Pyramis UMBRAS.

Unde Emblemati hanc subjunges epigraphen: SUAS DEVORAT UMBRAS. Illius hæc idea est propria, qui nativos suos defectus, & congenita libidinis aut odii vitia in se ipso reprimere ac edomare novit. Vel certè, qui virtutum suarum splendore umbras illas omnes extergit, quas vel ab obscuris natalibus, vel à progenitorum vilitate, aut quocunque alio naturæ vitio connexas habuit. Unde monet S. Ambrosius: *Vince naturam diligentiâ, exclude corporis somnum. Naturam nobis formare non possumus, possumus diligentiam.* Appositè, ut solet, meus Carducius:

S. A[...] lib. [...] Seph[...]

Pyramis, irradiat dum Sol, en devorat umbras,
Sic maculas virtus splendida corde fugat.

144. Obeliscus, ex hypogæo quodam erutus, & in mundi ornamentum erectus, à Carolo Bovio epigraphen recepit: ERUTUS, ET ERECTUS. S. Matthæus, ex avaritiæ cœno sublatus, ad dignitatis Apostolicæ fastigium promovit. Saulus è Synagoga emergens, ad gratiæ legem, non sine totius mundi ornamento, sublatus est. Unde testis sibimet luculentus, *Eripuit nos*, inquit, *de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum, &c.* Quare hominem, Divinâ gratiâ è mortis barathro erutum, rursusque desidiosè torpentem, inclamat S. Chrysostomus: *Quid dicis homo? Ad regnum vocatus, ad regnum Filii Dei, & oscitabundus totus, ac desidum more scalpis ac torpes? &c.*

Pec[...] con[...] — Col[...] — S. C[...] in [...] loc.

145. Alcibiades Lucarinus, Magnate quodam defuncto, Pyramidem figuravit, quæ, Sole in occasum vergente, omnem suam umbram perdebat. Epigraphen subdit: ABIT ET UMBRA. Ipsissimam hanc indolem in falso amico deprehendere licet, qui, instar umbræ, tamdiu individuus alteri assistit, donec felicitatis radii ad interitum declinaverint. Nam, S. Isidoro teste, *In prosperitate incerta est amicitia; nescitur enim utrùm persona an felicitas diligatur.* Ovidius:

A[...] fal[...] — S. [...] 3. B[...] lu[...] E[...]

Utque comes radios per Solis euntibus umbra est;
Cùm latet hic pressis nubibus, illa fugit.
Mobile sic sequitur fortunæ lumina vulgus;
Quæ, simul inducta nube teguntur, abit.

146. D. Hercules Salarolus Abbas nobili Emblemate Pyramidem expressit, quæ supremam partem fulmine quassatam, inferiore penitùs illæsâ, præferebat. Lemmatis loco subscripsit: FORTIORA SUPERSUNT. Homo, plurimis virtutibus insignis, tamensi ab adversæ fortunæ, aut temporaliū bonorum fulmine jacturam aliquam sustinere queat, animum tamen semper inconcussum retinet. Seneca: *Sapiens nihil perdere potest, omnia in se reposuit, nihil fortunæ credit,*

credit, bona sua in solido habet, contentus virtute, qua fortuitis non indiget. Ideoque nec augeri, nec minui potest.

147. Imperterritum ac immobilem animum è Pyramidis symbolo dignoscere licet, quæ basi suæ innixa, tametsi ventorum impetu tentetur, nunquam tamen prosternitur. Unde Academici Obstinati Viterbienses illam hoc adverbio, instar lemmatis exornârunt: FRUSTRA. Respublica, supra Principum suorum prudentiam ac constantiam, ceu basin, stabilita, nullam unquam aliorum injuriam aut perniciem sustinebit. Guido Casonius:

Non si scuote l' imperio, e non si move
Ai fiati auversi di fortuna, quando
Fermato è sopra un immutabil base
Di verace costanza

Certè Roma, à Carthaginensibus toties concussa, ob Imperatorum suorum prudentiam nunquam corruit, sed oppressa pristinas semper vires recuperavit, donec tandem ab æmula sua Carthagine gloriosum triumphum reduxerit. Sententia Platonis est: *Beatas fore Respublicas, si eas vel studiosi sapientiæ regerent, vel earum rectores studere sapientiæ contigisset.*

148. Tametsi venti superbo ac concitato agmine adversùs Pyramidem tumultuentur; illa tamen IMMOTA MANET. Ita sapientis ac generosi hominis pectus nullo unquam adversantis fortunæ impetu dimoveri se patitur. S. Ambrosius: *Sapiens idem est animo, non minuitur, non augetur rerum mutationibus, nec ut parvulus fluctuat, vel circumfertur omni vento doctrinæ, sed manet perfectus in Christo, fundatus in charitate, radicatus fide.* Et Seneca: *Verus, & rebus, non artificiis, Philosophus in eduo stat, admirabilis, celsus, magnitudinis veræ; par sibi in omni statu rerum, sive secundo cursu vita procedit, sive fluctuatur per adversa & difficilia.*

149. Pyramis epigraphen sustinet: DEFICIENDO SUBTILIOR. Illos hæc imago spectat, quibus tantundem ingenii aut parsimoniæ accrescit, quantum opibus suis decedit. Insuper avarus, quò magis senescit, eò intellectu ad opes coacervandas callidiore acuitur. Omnium tamen propriissimè natura humana Emblemate illo significatur, quæ tantò majore ingenii, sapientiæ, aut consilii acumine invalescit, quantò provectiore senectute ipsius vires detritæ ac imminutæ fuerint. Guarini poëma vernaculum est:

Quanto più invecchia l' homo,
Diventa più perfetto;
E se perde bellezza, acquista senno.

S. Isidorus: *Senectus multa secum bona affert: quia nos à potentissimis dominis liberat, voluptatibus imponit modum, libidinis frangit impetus, auget sapientiam, dat maturiora consilia.*

150. Quantumvis sublimi ac glorioso resideat virtus, calumnia tamen nullos non conatus eidem prærodendæ adhibet. Id nonnemo Emblemate significaturus, serpentem pinxit, qui versus Pyramidis cacumen eluctatus, epigraphen tulit: TRAMES NON INVIUS ULLUS. Justus Lipsius: *Ita res est, ubi melior fama surgit, adhæret statim altera,* (scilicet invidia) *& ignavi utque ignoti tantum ab ea immunes.* Eâdem icone demonstratur, nullam dignitatem, quantumvis sublimem, à venenatis curarum aculeis immunem vivere. Horatius:

Scandit æratas vitiosa naves
Cura: nec turmas equitum relinquit.

Et Virgilius:

Quisque suos patitur manes: sua quemque remordet Virgil. l. 6. Æneid.
Cura.

151. Emblematis loco Pyramidem statuerunt, quæ solaribus radiis à tergo illustrata, è fronte umbram spargebat, altitudini suæ penitùs commensuratam. Lemma subjunctum cernebatur; VTRIMQVE SE PRODIT EANDEM. Mens Emblematis erat, sublimia justorum merita ex illorum humilitate metienda esse; plerumque enim internæ perfectionis celsitudo humiles illorum sensus, ac propriæ demissionis umbram exæquat. Hanc mensuram probè edoctus Magnus Augustinus, ait: *Nemo se nostrûm dicat majorem vobis esse: erimus majores, si fuerimus humiliores.* Humilitas commensuratur virtuti. S. Aug. in Psal. 46.

152. Serpens, Pyramidis fastigio implexus, epigraphen tenet: PER ARDUA VIRTUS. Ita nimirum virtutis semitam gressu nequaquam blando aut facili, sed arduo ac laborioso percurrere licet. S. Hieronymo asserente: *Non est dignum, ut inde exigas honorem, unde refugis laborem.* Optimè Ovidius Virtus. S. Hieron. in Ep. st.

Ardua per præceps gloria vadit iter. Ovid. l. 4. Trist. El. 3.

Et Hesiodus:

Ante virtutem Dii sudorem posuerunt
Immortales, longa & ardua via ad ipsam.

153. Ante annos non adeò multos in Collegio Patrum Theatinorum ad S. Antonium Mediolani nova Academia cognomen suum à Laboriosis est sortita. Unde etiam universalis symboli loco pyramidem assumpsit, quæ è terris supra basin suam erigenda, undique funibus, laqueis, trochleis, cæteràque mechanicorum suppellectile cingebatur, cum lemmate: POST COLLECTUM ROBUR. Innuebat videlicet, è maturioris prudentiæ legibus neminem ad ardua negotia accingendum esse, nisi apparatu omni ritè dispositio. Saul non priùs adversùs Ammonitas progredi decrevit, nisi trecentis millibus è populo suo conductis. Philistæi, priusquam cladem adversùs Israëlis populum ulciscerentur, *Congregati sunt ad prœliandum contra Israël triginta millia curruum, & sex millia equitum.* De Juda Machabæo memoratur, quòd ad hostem debellandum fuerit progressus, quia *adjuvabant eum fratres ejus, & universi, qui se conjunxerant patri ejus.* Quâ occasione etiam *Congregavit Apollonius gentes, &c.* Sed ne Lectorem multis fatigem, de hoc apparatu ante bellum initum instituto, prolixas ac frequentes videre licet Sacras Litteras, præsertim Librum primum Machabæorum. Providè monet S. Petrus Chrysologus; *Quantò majora timentur esse dispendia, tanto promptior & perfectior debet esse cautela.* Prudentia. 1. Reg. 11. 1. Reg. 13. 5. 1. Mach. 3. 2. Ibid. c. 3. v. 10. S. P. Chrys.

154. Pyramis, non sine ingenti labore erecta, hanc ab Academico Attento inscriptionem recepit: JUVAT INDULGERE LABORI. Enimverò nobis in sublime evehendis, præter laborem, nullum aliud potentius instrumentum suppetit. In hanc rem opportunè meus Carducius; Labor utilis.

Pondus ut assurgat, juvat indulgere labori:
Erigit ad Superos terrea corda labor.

E Levitici præcepto bos, priusquam in sacrificium offerretur, *ad ostium tabernaculi* adduci debuit; quo ritu, ut Petrus Blesensis interpretatur, significare voluit Deus, quòd, *qui laborant in agro Dominicæ cultura, liberè possunt cœleste tabernaculum introire.* Pet. Bles. Ep. 9. in Levit. 1. 3.

155. Animum, gloriæ cupidum, è Pyramidis symbolo deprehendere licet, quæ etiamnum supra funes

Desideriū. funes recumbens, è terra in sublime erigi petit; cum lemmate: SIDERA VERTICE. Verbis ex Horatio sumptis:

Sublimi feriam sidera vertice.

Illius etiam hæc imago est propria, qui paupertate aut morbo oppressus, affectibus suis ad cœlum suspirare nunquam intermittit. S. P. Augustinus: *Totum nunc desiderium nostrum non sit, nisi in cœlum.* Et Carducius: (S. Aug. ser. 49 de Tem. cap. 10.)

Pyramis elato ceu vertice sydera poscit;
Mens ita suspirans ætheris alta petit.

156. Academicus Cogitabundus Symboli loco Pyramidem figuravit, cui funes injecti, omnesque machinæ ad eam erigendam admotæ erant; cum lemmate, QUEST' E' L'IMPRESA. Id est: HOC ARDUUM OPUS. Dicere forsan voluit, in elaborandis nostris compositionibus non tantum difficultatis haberi, quantum in eo, ut illæ in Orbis conspectum promotæ, plausum ferant, & prudentum judicio absolvantur. Eò, nî fallor, collineant hæ Virgilii voces: (Publico satisfacere difficile est.) (Virgil l. 6. Æneid. v. 128.)

----- Superasque evadere ad auras,
Hoc opus, hic labor.

Quòd si mihi liceat iconem ad mores transferre, opportunè dixerim, peccatorum salutem negotium esse omnium difficillimum ac operosissimum. Argumento explicando sequens poëma vernaculum subjicere placuit: (Salus peccatorum opus grande.)

Il ferir co' i scarpelli
E raddoppiar i colpi de i martelli
Sovra un alma indurata, e vitiosa,
Questa non è gran cosa.
Ma il sollevar al Ciel l' empia rubella,
Ch' al centro de le colpe è ogn' hor prostesa
Questa è una grande impresa.

Denique hominem, vitii alicujus consuetudini immersum, ad contrariam virtutem erigi, maximæ molis opus est. S. Gregorius Papa: *Usitata culpa obligat mentem, ut nequaquam surgere possit ad rectitudinem: conatur, & labitur, quia ubi diu sponte perstitit, ibi & cum noluerit, coacta cadit.* (Consuetudo.) (S. Gre. Ho. 31. in Ez.)

157. Pyramidem, in planitie jacentem, ac mediâ parte elaboratam, Academicus Incipiens hoc lemmate dignoscendam proposuit: DIMIDIUM FACTI. Nimirum illud Poëtæ pentametron innuens: (Principiū bonum.)

Dimidium facti, qui benè cœpit, habet.

Huic accinit Baptista Guarinus: (Guar. P. F. Atto 1 s. 1.)

Chi ben comincia; hà la metà del' opra.

In hominis spirituali structurâ rem penè confectam habet, qui diem vel negotium à Deo exorsus est. Id quod etiam, Valerio Maximo teste, Ethnicis perspectum erat: *Prisci Oratores,* inquit, *ab Jove Optimo Maximo benè orsi sunt, excellentissimi Vates à Numine aliquo principia traxerunt.* (Val. Max Proleg. l. 1.)

158. Academicus solicitus, indefessam suam industriam Emblemate significaturus, Pyramidem expressit, quæ sub artificis manibus elaborata ac expolita, inscriptionem habuit: DONEC ABSOLVAM. Enimverò laus ac præmium iis duntaxat penduntur, qui non tantùm primam operi admovêre manum, sed insuper illud non sine assiduo studio ad finem perduxerunt. S. Bern. *Absque perseverantiâ, nec qui pugnat victoriam, nec palmam victor consequitur. Tolle perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. Sola est, cui æternitas redditur, vel potius, quæ æternitati hominem reddit.* S. P. Augustinus in rem nostram opportunè observat, quòd Christus, mundi redimendi causâ, in Cruce constans perstiterit, quantumvis Pharisæi liberum ex illa descensum assiduò suaserint. *Non est præmium in inchoatione, sed in consummatione. Non datur denarius incipientibus, sed finientibus; & corona non currentibus, sed pervenientibus. Inchoa igitur pœnitentiam & consumma, ut ad crucem, sicut Christus; sicut Latro curras ad pœnitentiam; non descendas de Cruce, ut salutem consequaris perseverantiâ.* (Perseverare.) (S. Bern. Ep. 129.) (S. Au. de Pa.)

159. Tanta est Pyramidis Majestas, ut etiam humi prostrata, maximi æstimetur. Unde lemma: ET STRATA DECOREM. Judas Machabæus, in bello occisus; Samson collapso templo oppressus; Ignatius leonum dentibus comminutus; aliique similes, existimationem ac dignitatem suam etiam inter ruinas illæsam conservârunt. *Ecce!* inquit Magnus Augustinus, *non solùm non contemnuntur, verùm etiam magnis honoribus præferuntur Martyres Dei.* Emblematis mentem his Jambis explicat Carducius: (Virt. press.) (S. Au. 31. C.)

Moles decorem & strata jactat nobilem:
Strati simulque Samsonis nitet decus.

160. Indignum utique est, grandia merita infimis quibusvis muniis compensari. Id nonnemo Emblemate significaturus, insignem Pyramidem expressit, quæ velut nobiliore loco erigenda, è pristinâ suâ basi, nimium quantum tenui & angustâ, dimovebatur, ac supra planitiem prostrata jacebat; cum lemmate: DIGNIUS ATTOLLENDA. Atque adeò grandes dignitates nonnisi cum ingeniis grandibus proportionem habent, iisque solis debentur. Putiphar equidem Josephum familiæ suæ Oeconomum præfecerat; at Pharao pyramidem illam nobilissimam celsiore loco dignam conspicatus, ad Proregis munus Josephum sublevavit. Isai Davidem gregibus pascendis destinavit, eumque Saul *Tribunum super mille viros* constituit; at Deus populo gubernando ac regio fastigio dignum illum censuit. *Gloriosum quippe est*, inquit Cassiodorus, *honores passim impendere, sed laudabilius benè meritis digna præstare.* (Dig. sit a. mer.) (I. R. 13.) (Cas.)

161. Basis infirma ac hians, dum nobilissimæ Pyramidis molem sustinet, epigraphen reddit: NEC LABOR ISTE GRAVABIT. Eadem Heroicæ mentis est indoles, quæ inter facescentis ac infirmi corporis molestias gravissimis negotiis nunquam desistit suos supponere humeros. Hâc laude insignem se probavit S. Gregorius Papa; nam, uti preces Horariæ testantur, *Admirabilia sunt, quæ dixit, fecit, scripsit, decrevit, præsertim infirmâ semper & ægrâ valetudine.* Hæc enim fortis animi leges sunt, ac fortitudinis proprietates, quòd sit *immobilis inter adversa, gloriosa animi claritudo, res arduas pulchrè administrans*, ut ait Cicero. (An. gra.) (Bre. 12.) (Tu. Rh.)

162. Judicem, Principem, aut alium quemvis Magnatem, citra ullos affectus ad solius justitiæ normam operari solitum, Pyramidis symbolo exornabis, quæ perpendiculo examinata, sine ullâ inclinatione ad rectam altitudinem surrexisse deprehendatur. Epigraphen subjunges: NIL PARTIBUS ERRAT. Ad hanc ideam Deus formatos volebat omnes illos, qui ad Judæorum tribunalia promoverentur. *Judicent populum justo judicio, nec in alteram partem declinent.* Quin, cuivis Regi è Deuteronomio sancitum est: *Neque declinet in partem dexteram, neque in sinistram.* Hanc legem studiosè (Jud. pa.) (De. 18. De. 20.)

studiosè observans Josias, è Sacris Litteris id encomii retulit: *Fecit quod placitum erat coram Domino, & ambulavit per omnes vias David Patris sui: non declinavit ad dexteram, sive ad sinistram.* Sanctus Clemens Alexandrinus de Judicibus & Regibus ait: *Eorum, quæ à Moyse dicta sunt de Justitia, compendium fecit Pythagoras, dicens, stateram non esse transiliendam: hoc est, non prætergrediendam esse æqualitatem, quæ versatur in distributionibus honorando justitiam.*

163. Academicus Obscurus se ipsum Pyramidis symbolo figuravit, quæ characteribus Ægyptiis undique exarata, subscriptionem monstrabat: VELAT, ET REVELAT. Dicere voluit, mentem quidem suam Emblemate illo explicari, at hieroglyphicas & intelligibiles Emblematis figuras penitùs esse absconditas. Certè Sancta Fides mysteria credenda nobis revelat, ipsis interea mysteriis penitissimè occultatis. Dilucidè Apostolus: *Videmus nunc per speculum in ænigmate. Quibus verbis*, interprete Elia Cretensi, *illud significabat, obscuram quandam, & exilem nunc nobis scientiam esse.* Ad hoc propositum meus Carducius canit:

Arcana velat, revelat Pyramis;
Christi fides dat lumen, ac lumen tegit.

164. Ingeniosum est illud Pyramidis symbolum, quæ Solem à tergo respiciens, gnomonis loco deservit, ut diei horas designet. Epigraphen addidêre: PROFUIT UMBRA. Ita sanè non rarò ex aliorum defectibus maximam vitæ nostræ dirigendæ utilitatem capimus. In hanc rem S. Gregorius Papa affirmatè protestatur: *Plus nobis Thomæ infidelitas ad fidem quàm fides credentium discipulorum profuit, &c.* S. Bernardus è peccaminosis aliorum umbris ad virtutis studium provocans, *Quia*, inquit, *omnia cooperantur in bonum his, qui secundùm propositum vocati sunt sancti, moveat nos ipsum quoque sæcularis cupiditatis exemplum. Quem enim ambitiosum aliquando videmus contentum adeptis dignitatibus ad alias non anhelare? Sic & curiosi cujusque non satiatur oculus visu, nec auris impletur auditu? Quid? Eorum, qui avaritiæ serviunt, aut amatores sunt voluptatum, seu vanas sectantur hominum laudes, nonne & ipsorum insatiabilia desideria arguunt nos negligentiæ & tepiditatis? Pudeat certè spiritualium nos bonorum minùs cupidos inveniri.*

165. Rude saxum, ab inaccessâ & ignobili rupe excisum, sub malleorum ictibus ad perfectæ pyramidis majestatem reducitur. Unde Academicus Rudis Emblemati subscripsit: PERFICITUR ICTU. Ita Juventus sub moderatâ præceptoris ferula summam virtutum perfectionem consequitur. Quin, Sancta Ecclesia disertè testatur, quemvis fidelem ad cœlestis Hierosolymæ ædificium quadrari.

Scalpri salubris ictibus
Et tunsione plurimâ.

S. Augustini sententiâ: *Si putas te non habere persecutiones, nondùm cœpisti esse Christianus.*

166. Insignem animi modestiam Academicus ille demonstravit, qui, cùm à cæteris Collegis suis pyramides symboli loco depictas cerneret, sibimet simplicem tantùm Pyramidis basin præferri voluit; addito lemmate: ALTRI' EXCELSA CIMA. Id est: ALII VERTICEM. Veluti diceret, aliis ingenii sui acumine ad stellas usque assurgentibus, se infimo semper loco ac humi serpere debere. Ad hoc propositum Angelicus Doctor quatuor virtutum species in modestia deprehendit; inter quas primum locum obtinet *Humilitas, quæ coërcet motum animi ab excelsis.*

167. Supremum Pyramidis fastigium in cœlo sereno absconditum, epigraphen sustinet: IN DEO MEO. Verbis è Psalte Regio mutuatis: *In Deo meo transgrediar murum.* Consuetum hoc R.mi Perillustris & Amplissimi Domini, D. DIONYSII, Liberi Baronis à Rehlingen, & Abbatis Wettenhusani est Symbolum, qui gentilitiam suam Pyramidem lemmate illo pulcherrimo non sine mysterio insignivit; enim verò *in Deo suo* Imperiale Collegium Wettenhusanum, inter rudera & Suecica incendia penè sepultum, ad hodiernum nobilissimum splendorem restituit, ædificiis amplissimis ornavit, utramque bonorum temporalium & religiosæ disciplinæ œconomiam pristino nitori non sine maximo incremento reddidit, aliaque studio ita fæcundo & assiduo intra paucos annos perfecit, ut secundi Fundatoris nomen omnium suffragio sit assecutus. Unde tandem cum Symbolica sua pyramide *In Deo suo* ipsos penetrabit cœlos, industriæ & laboris sui vicem præmiumque meritissimum reportaturus. Nimirum optimus & Sapientissimus Præsul illam Magni Legislatoris sui præceptionem assiduo volvit animo: *Ad Dominum omnes, in Deo omnes. Spes tua Deus sit, fortitudo tua Deus sit; firmitas tua Deus sit; exoratio tua Deus sit; laus tua ipse sit; finis in quo requiescas, ipse sit; adjutorium cùm laboras, ipse sit.* Unde olim de hoc laudatissimo suo D. Prælato cecinit Olor ille doctissimus & piissimus, D. Henricus Mayr, ex Canonico Regulari S. Crucis Augustano Decanus Wettenhusanus:

Omnia fortunæ ridet ludibria Præsul
Inque Deo *sperat, quæ meliora,* suo.

168. Pyramis, ingenti mole ad fastigium usque erecta, uno denique lapide clauditur. Lemma: LAPIS OMNIS CLAUDITUR UNO. Sic quidquid in hâc vitâ opum, ædificiorum, sapientiæ, aut heroicorum facinorum congresseris, illa omnia tandem uno sepulchrali lapide absolves. Disertè Husæus Princeps: *Spiritus meus attenuabitur, dies mei breviabuntur, & solum mihi superest sepulchrum.* Sanctus Gregorius Nyssenus illud Ecclesiastæ interpretatus, *Quid habet amplius homo de labore suo? Perinde est, ac si diceret: Quid habet ex humanis omnibus laboribus, de quibus nihil ad eum redit, amplius? Agros colit, navigat, militaribus operibus affligitur, mercaturam exercet, damnum patitur, lucratur, litigat, pugnat, &c. Quid ei per hæc qui suam consumit vitam, amplius affert? An non simul atque desiit vivere, omnia tecta sunt oblivione, & ab iis, quorum studio tenebatur, desertus abit nudus?*

169. Monacense Societatis Jesu Collegium ad solemnem S. Francisci Borgiæ apotheosin Emblematis loco Pyramidem statuit, cum dicto: QUO ALTIOR, EO MINOR. Insignem nimirum S. Francisci humilitatem significabat, qui natus Dux Grandiæ, vitam in Societate Jesu pauperrimam duxit; congruè nimirum ad illud Siracidis monitum: *Quantò magnus es, tantò humilia te in omnibus.* Seu, ut legit Sanctus Ambrosius: *Quantò major es, tantò magis humilia te in omnibus.* Contentio olim exorta fuerat inter Apostolos, *quis eorum videretur esse major?* Sed promptum ab humilitatis Magistro habuêre responsum: *Qui major est in vobis, fiat sicut minor.* Præclare S. P. Augustinus: *In summo,* ait, *honore summa sit humilitas; honoris laus, & humilitatis virtus.* Certè Christus, eodem Doctore teste, *sic voluit nasci excelsus humilis, ut in ipsa humilitate ostenderet majestatem.*

Psal. 17. — Sperare in Deo. — S. August. in Psal. 32. — Mors. — Job. 17. 1. — S. Greg. Nyss. in in Eccles. 3. — Humilitas. — Eccles. 3. 20. — Luc. 22 26 — S. Aug. l. 2. de Symb. cap. 5. Idem serm. 213. de Temp.

170. Ludovicus Brethe Canonicus Regularis in Basilica S. Genovefæ Pyramidem expressit, cui ad fastigium usque implexa hedera, epigraphen refert: HOC STANTE VIREBIT. Deum aut Benefactorum hæc Pyramis refert: quippe quibus stantibus, non potest non vigere ac virere humana fragilitas. Magno Augustino teste: *Ille invictus homo est, qui cohæret Deo; non ut ab eo aliquid boni extra mereatur, sed cui nihil aliud, quàm ipsum hærere Deo, bonum est.* Emblema istud à suo Authore in Hugonis Capeti, Galliarum Regis, honorem factum est ex duplici capite; imprimis quidem quòd ab ipso descendat stirps Borbonia, quâ stante semper virebit Galliarum Regia; dein quòd ad aram juraverit, se Canoniæ Genovefeæ immunitates semper servaturum illæsas; ut adeò Regia illa Basilica nitatur hoc Regis juramento, semperque, stante illo, sit virorem ac splendorem suum conservatura. Unde Emblemati hoc subjunxit poëma:

Deus. Benefactor. S. Aug. l. de vera Relig. cap. 47.

Præsit subditis, qui Deo subest,
Nā solus mortalibus imperare dignus, qui Deo subditus.
Hinc in solium descendit Capetus,
Quia priùs ad Deum ascenderat.
Et coluit hunc populus, quia ipse Deum, &c.
Genovefeæ Canoniæ servaturum immunitates & jura jurat:
Prudens sanè, qui Petri sub auspiciis stabiliendo regno laborat,
Ut in hac petra sceptrum firmetur, &c.
Nempe quo pereunte peribit,
Hoc stante virebit
Stirps Regia.

171. Pyramis Ægyptiaca, quamquam magnificâ & stupendâ structurâ omnium oculos in se converterit, omnem tamen laudem atque famam Conditori suo debebat. Unde ingentem illam Pyramidem Emblematis loco expressit Serenissimus Philotheus, addito lemmate: ALIUS FAMAM, NOMENQUE DEDIT. Pariter quòd bellicis facinoribus ad famam se proferant mortales, quòd ingenii artibus laudem sibi conficiant, earum rerum omnium primus maximusque honos Deo debetur, qui auxilio suo atque ope famam nomenque largitur. Unde Magnus Augustinus: *Nemo sibi arroget aliquid: nemo habet aliquid boni, nisi ab illo acceperit, qui solus est bonus.* Eruditè canit Emblematis Interpres:

Deus. S. Aug. in Psal. 126.

Barbara quæ quondam coluit miracula Memphis,
In seros retinent nomina vasta dies.
Suspicimus Phario nutantia pondera saxo,
Et cœlo propiùs culmina mista suo.
Magna es, quæ cœlo te Pyramis inseris alto;
Sed quæ te struxit dextera, major erat.
Pone, homo, vesanos animos; quo surgis honore,
Celsior hunc omnem gratia Diva dedit.

172. Idem Serenissimus ac sapientissimus Symbolographus Pyramidem figuravit, quæ rotundis quatuor globis insistens, & in ipsa volubilitate firmata, non nutat aut decidit, licèt vel cœli injuriis, vel ventorum furori sit exposita: quippe tam nobili artificio erecta est, moleque tam solidâ globis suis incumbit, ut nullâ tempestate quati, nedum præcipitari queat. Epigraphen subdidit: MOBILIBUS FIRMATA GLOBIS. Vir justus & fortis, instar Pyramidis insistit hujus mundi volubilissimo globo: omnia enim dum volvuntur, dum Mundus ipse, in quo vivimus, mobilitate & inconstantiâ suâ deliquescit, solus iste in publica rerum volubilitate se firmat, tantoque insistit fortiùs, quò celeriùs & rapidiùs hæc inferiora versantur. Cassiodorus: *Vir vocatur à viribus, qui nescit in adversis tolerando deficere, aut in prosperis aliquâ elatione se jactare: sed animo stabili defixus, & cœlestium rerum contemplatione firmatus manet, semper impavidus.* Rursus canit Emblematis Author:

Fortis. Cass. Psal.

Pyramis aërios superat quæ vertice mentes,
Firma stat in mediis & benè tuta globis.
Et me vesanæ versant commercia turbæ,
Sed tamen in tanto turbine tutus ago.
Hic nihil est constans sed cuncta rotantur & errant,
Atque vices varias lubricus Orbis habet.
Mens tamen his rebus, pietatis amore, caducis
Firma stat, & stabilem servat in astra viam.

SEPULCHRUM.

Caput. XVII.

173. Sepulchro aperto inscripsit Abbas Certanus: MEPHITIM EXHALAT. Verbis è Virgilio mutuatis:

Vir. Æn.

Sævamque exhalat opaca mephitim.

Nativa hæc detractorum aut calumniatorum effigies habetur, de quibus Vates Regius pronuntiat: *Sepulchrum patens est guttur eorum.* Insuper etiam illis hanc iconem concolorem dixeris; qui obscænis & abominandis vocibus assueverunt. S. Joannes Chrysostomus: *Non aberraverit quispiam, si etiam eorum, qui obscæna verba loquuntur, ora sepulchra appellaverit. Ille enim fœtor est sensibili multo gravior, qui quidem ex putrefactione oritur.*

174. Tanta est fœminarum quarundam vanitas, ut exteriore vultu integrum mundum muliebrem, ipsamque venustatem ementitæ, internas sive animæ sive corporis partes penitùs sordidas & abominandas occultent. Haud secùs atque sepulchrum, pretioso mormore, aliisque pulcherrimis parergis excultum, verissimam hanc epigraphen sibi vendicat: INTIMA SORDENT. Lucianus: *Non paucas tibi commonstrare possum corporis equidem, & formæ elegantiâ visendas, & scitulas, & nitidas; cæterùm formæ præstantiam morum fœditate deturpantes, adeò ut id, quod solum in tam specioso corpore laudandum fuerat, ferè emoriatur, atque flaccescat, reprehensioni & turpitudini obnoxium.* S. Joannes Chrysostomus in profanis Philosophorum doctrinis formam quidem è superficie venustam & laudabilem, at reipsâ vitiosam, plenamque defectibus observat. *Quemadmodum sepulchra extrinsecùs ornata, si exteriorem illam faciem amoveris, cadaverum sanie, & exesorum ossium plena reperiuntur; itidem in Philosophorum opinionibus, detectâ verborum superficie & ornatu, multa inania absurdaque deprehenderis, &c.*

175. D. Carolus Rancatus Sepulchro hanc Virgilii gnomam lemmatis loco præfixit: OMNIBUS UNA QUIES. Adeò nimirum omnibus hominibus in morte aut sepulchro à terrenis laboribus tandem conquiescere decretum. Perspicuè de defunctis testatur Joannes Apocalypticus: *Amodò jam dicit spiritus, ut requiescant à laboribus suis.* Et S. Ambrosius: *Somnum Scriptura nuncupat mortem, sicut est illud: Lazarus amicus noster dormit, somnus autem bonus quoniam quies est, sicut scriptum est: Ego dormivi, & requievi, & surrexi. Psal. 36. Dulcis igitur quies mortis.*

176. Plurimorum vanissima vanitas est, qui ad nominis æternitatem conciliandam splendida erigunt marmora, decorumque putant si in magnifico sepulchrali monumēto positi putrescant; perinde ac si non ipsa saxa cū ossibus ipsis quotidie videremus collabi ac in-

ac interire. Hanc quorundam vanitatem Emblemate significaturus Serenissimus Philotheus, insigne marmor sepulchrale depinxit, in quo cadaver humanum recumbit, cum lemmate: PARITERQUE PERIBUNT. E Magni Augustini sententia: *Pompæ funeris, agmina exequiarum, sumptuosa diligentia sepulturæ, monumentorum opulenta constructio, vivorum sunt qualiacunque solatia, non adjutoria mortuorum.* Et rursus: *Ubi maneat spiritus malè agentis, non ubi ponatur corpus mortale, cogitandum est.* Eruditè in hanc rem canit Emblematis Author:

Hæc etiam nostram ludit vesania mentem,
Ut cineres cupiam condere ritè meos.
Felicem voco, quem dives fortuna sepulchri
Mausolum claro marmore in astra vehit.
Sed vah spes fluxas! nam vos perituris & ossa,
Et busta, & tumuli limina vasta sacri.
Sat pulchrum servat tumulum, qui tradit Olympo
Mentem, & vel nuda corpora linquit humo.

177. Sepulchrali tumbæ inscripsit idem Serenissimus Philotheus; HÆC ME POST FATA MANEBIT. Consentaneè nimirum ad illud Jobi: *Solum mihi superest sepulchrum.* Seneca: *Certum,* inquit, *vitam, mortemque per vices ire, & composita dissolvi, & dissoluta componi. Omne humanum genus, quodcunque est, quodcunque erit, morte damnatum est.* Accommodatè canit Emblematis Author:

Nemo venenatæ vitavit arundinis ictum;
Hic Cresi atque Iri corpora mixta jacent.
Fortè tamen seras differs tua fata per horas?
Heu certam præsens non habet hora fidem!
Crastina forsan erit, quæ Te lux funere merget,
Si non ad tumulum lux hodierna vocet.

STATUA.

Caput XVIII.

178. STatua ænea, in igne refundenda, epigraphen à me recepit; DISSOLVOR, UT RENOVER. Ita mortui omnes olim in vitam revertentur. S. Joannes Chrysostomus in illa Apostoli verba commentatus: *Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus,* ait: *Quemadmodum statua, quæ in fornace confringitur, haud deletur, sed renovatur; sic cùm corpus nostrum moritur, non perit sed instauratur.*

179. Si Poëtis fidem habeas, Memnonis statua ad exorientis Solis conspectum suavissimas voces edere solet. Unde statua illa, auroræ radiis exposita, epigraphen præfert: ELICIT INDE VOCEM. Eâdem omninò ratione Deus Apostolis ac Prophetis suis vocem sensumque inspirat. Unde Vates Regius Divinam opem his omninò verbis altum inclamat: *Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam. Non enim aliter,* inquit S. Gregorius, *justitiam proferre potero, nisi tu labia mea aperias.* His colophonem subjungens Apostolorum Princeps, *Non enim,* ait, *voluntate humanâ allata est aliquando prophetia, sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines.*

180. Eadem Memnonis statua, in Serapidis templo collocata, at simul solarium radiorum aspectu destituta, inscriptionem reddit: VOCEM LUX ORTA RECLUDET. Opportuno hoc Emblemate Zachariam, Summum Sacerdotem, & S. Joannis Baptistæ parentem significare licet, qui quidem infidelitatis suæ pœnas daturus, in sacro templo obmutuit, at, nato suo filio, quem Divina Pagina iteratis vicibus Lucem cognominat, (*Hic est præcursor dilectus, & lucerna lucens ante Dominum, & illuminavit mentes hominum*) mox solutâ linguâ in benedictionum ac laudum voces prorupit. De hoc S. Ecclesia canit:

Ille promissi dubius superni
Perdidit promptæ modulos loquelæ:
Sed reformâsti genitus peremptæ
Organa vocis.

Porrò homo peccator, si exorientem habuerit gratiæ Divinæ lucem, mox in voces Deo supplices erumpet, ac pœnitentiam aget. Nam, Magno Augustino teste; *Omnes gentes, antequam donum gratiæ consequantur, fide, charitate, & bonis operibus vacuæ esse probantur.* — Gratia Dei. S. Aug. ser. 107. de Temp.

181. Promethei statua, ignem suum è cœlo recipiens, epigraphen tenet: HINC ANIMAM. Vel, SIC VIVET. Vel etiam: SPIRITUS AB ALTO. Hinc disces, spiritum, vitam, cæteraque bona omnia nonnisi à Deo scaturire. S. P. Augustinus de Deo disserens, ait: *Videte bonum omnium bonorum, à quo sunt omnia bona; bonum sine quo nihil est bonum, & bonum quod sine cæteris bonum est.* Ovidius: — Spiritus S. tradit. S. Aug. in Ps. 134. Ovid. l. 3. de Arte.

Est Deus in nobis, sunt & commercia Cœli,
Sedibus æthereis spiritus ille venit.

Et Seneca: — Sen. in Troad. Act. 2.

Est Regis alti, spiritum Regi dare.

182. Diligentiam, in defectibus extirpandis, ac perfectione acquirendâ assiduam, Academici solliciti Tarvisienses in Statuæ cujusdam Emblemate repræsentârunt, quæ manu etiamnum imperfectâ complures scalpellos ac malleolos vicinos habet; addito illo Phidiæ lemmate: DONEC AD UNGUEM. Plautinus: *Age, revoca in te ipsum; atque contemplare, ac si nondum te cognosces pulchrum, statuarium imitabere. Hic enim ubi statuam optat pulchram, partim quidem abscindit, partim quoque dirigit, & expoliturus abradit, partim lævigat, & abstergit, donec faciem in statua exprimat speciosam. Ità & tu tolle supervacua, obliqua dirige, obscura purgando illustra, neque desinas circa statuam tuam elaborare, quousque Divinus virtutis fulgor tibi subrutilet.* S. Pelagia pœnitens in deserto a Daniele Bartholo in hæc verba loquens sistitur: — Perseverantia. Plautinus Ænead 1. lib. 6. c. 9.

Una selce son io,
Roza, dura, deforme,
Ne sia già mai che si ristampi, ò forme
In me il volto di Dio,
Se l'asprezza, e il rigore,
Non mi stan sempre scarpellando il core.

183. Franciscus Raulinus statuam ad umbilicum usque efformatam, ac reliquâ suâ parte crebris scalpris & malleis percussam, hoc lemmate loquentem introducit: VULNERET, DUM INSCULPAT. Quibusvis afflictis hinc suadetur, ut ad vultûs Divini ectypon efformandi, se ipsos cœlestis fabri ictibus promptâ & optimâ voluntate subjiciant. Sanctus Ignatius Martyr: *Ignis, crux, bestiæ confractio ossium, membrorum divisio, & totius corporis contritio, & tota tormenta diaboli in me veniant; tantùm Christo fruar.* — Calamitas utilis. S. Ignat. M. Ep. ad Roman.

184. Carolus Bovius statuam, ad umbilicum usque tapete coopertam, hoc lemmate insignivit: CELATUR, DUM CÆLATUR. Ita qui ulteriore virtutum ornatu condecorari cupiunt, sensus suos clam aliis castigent, necesse est. Certè Sanctus Ignatius Loyola sub conversionis — Pœnitens solitarius.

suæ exordium intra Mantesæ cavernam se recepit, ubi sacco coopertus, ac crebris flagellis dilaniatus, ad perfectionem amplissimam, totoque Orbe conspicuam, promovet. Quippe, quod Origenes observat, *quamdiu quis permistus est turbis, & in multitudine fluctuantium volutatur, non vacat soli Deo, nec potest esse sanctus.*

Orig. H. 81. in Luc.

185. In sculptorum officinis aliquot statuas in terra defixas, & alias, pro diversa artificis commoditate, humi prostratas videre est, donec tandem ultimam ab illo manum, summamque perfectionem recipiunt. Emblemati Joannes Baptista Mazzolenus subscripsit: QUÆQUE ALTA LOCANDA BASI. Hunc morem receptissimum habet Deus, qui fideles suos, in hominum ac Cœlitum conspectu ad insignem splendorem promovendos, humi abjicit, & calamitatibus iteratis excruciat. Patriarcham Josephum ideæ clarissimæ loco habeto; nam à fratribus venditus, ab Ægyptiis instar mancipii abductus, adulterii calumnia diffamatus, in carcerem detrusus, tandem Proregis fastigium conscendere jubetur. De hoc Sanctus Thomas Aquinas: *Quia Joseph erat singulariter sublimandus, ideo primo fuit singulariter humiliandus & tribulandus.*

Calamitas exaltat.

S. Thom. c. 41. in Gen.

186. Marmori, nonnisi validis ictibus percusso, humana forma imprimitur. Unde statuam quandam impolitam, ac scalpris crebrò incisam, hoc lemmate afficies: A VULNERE FORTIOR. Ita sanè obdurata subditorum aut filiorum corda, nisi correctionis rigore effracta, ad virtutis ideam ægerrimè efformantur. Titum suum imbuens Apostolus: *Cretenses*, inquit, *semper mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri. Quam ob causam increpa illos durè, ut sani sint in fide; ut quod vitiosum in illis*, inquit interpres Sanctus Hieronymus, *ad vivum resecetur.* Rem totam erudito compendio tradit D. Salvator Carducius:

Correctio rigida.

Tit. 1. 12.

S. Hier. in hunc loc.

Multiplici recipit simulachrum à vulnere formam;
Aspera virtuti sic decus omne ferunt.

Huic concinit Poëta Italus Josephus Baptista:

Jose Bapt. 1 part. delle Poesie Meliche.

Statua, che tempio illustre ornar si vede,
Pria ne i colpi senti ferro spietato;
Ne l' una erutta il nettare beato,
Se non la preme il torchio, ò calca il piede.

187. Statua, scalpellis, malleis, limis, ac compluribus segmentis cincta, epigraphen tenet: DANT VULNERA VITAM. Vel ut Dominico Gamberto placet: EX FERRO MERUIT VITAM. Verbis è Claudiano mutuatis. Certè Carnificum gladius, omnisque tyrannorum supellex Sanctis Martyribus vitam non aufert, sed è caduca æternam efficit. Unde quando Salomon dicit: *Sapientia immolavit victimas suas*, seu ut Septuaginta traducunt, *jugulavit filios suos*; Siracidesècontra affirmat, *Sapientia filiis suis vitam inspirat*; quasi nimirum Sapientia Divina ferro suo lethali ad promovendam fidelium vitam uteretur. Tertullianus: *Sophia sapientia est. Sapienter utique jugulavit, dum in vitam, & rationabiliter, dum in gloriam.* Et Paulus Maccius:

Claud. de Magnete.

Martyr.

Prov. 9. 2.

Eccl. 4. 12.

Tertull. in Scorpiaco.

Maccius Emb. 48.

Dum vivos sculptor ducit de marmore vultus,
DANT FORMAM saxo ferrea scalpra rudi.
Surgit in adversis sic virtus icta, malorum
Dant vitam forti VULNERA crebra viro.

188. Didacus Saavedra justos magistratus, aut publicos ministros Emblemate significaturus, aliquot statuas sine brachiis in horto collocavit, cum lemmate: CUSTODIUNT, NON CARPUNT. Mens Emblematis erat, veros Judices ad aliorum causas ac necessitates percipiendas auribus quidem instructos esse debere; at manus, veluti avaritiæ instrumenta, penitùs ab iis præcidendas esse. Cæterùm hac de re eruditum Alciati Emblema consulas velim. Aristoteles: *Caput est*, inquit, *in omni Republica, ut legibus, & omni alia ratione provisum sit, neque facultas quæstûs faciendi Magistratibus relinquatur.*

Magistratus non sit quæstui deditus.

Arist. Polit.

189. Aliquot statuæ mutilæ hanc parænesin lemmatis loco ostendunt: FERENDA, QUAMVIS PESSIMA. Vel à mutis his simulachris discant subditi, quasvis enormes Majorum suorum iniquitates ac violentias tranquillis humeris sustinendas esse. In hanc rem Cornelius Tacitus prudenter monet: *Quomodo sterilitatem, aut nimios imbres, & cætera naturæ mala; sic luxum, vel avaritiam dominantium toleremus. Vitia erunt, donec homines: sed neque hæc continua, & meliorum interventu pensantur.* Vide, si lubeat, de hoc argumento eruditum Achillis Bocchii Symbolum centesimum vigesimum primum.

Tole...

Taci. Lipsiu... 4. A... cap. 8.

Achil... Boch. Symb...

190. In proverbio est, *frons hominem signat*, veluti quidam animi index, & secretorum proditor. Eam in rem meus Concanonicus D. Alexander Luzonde Millares humanam statuam expressit, quæ frontem, frequentibus rugis peraratam, ostentans, epigraphen subjunctam habet: UNA EX ALIA. Seneca: *Ut furentium certa indicia sunt, audax & minax vultus, tristis frons, crebra & vehementiùs acta suspiria, ita & irascentium eadem sunt signa.*

Physi... nomi...

Senec... de Ira...

191. Statua oculos habet velamine obductos, cum lemmate: LICEAT NE PORRO VIDERE. Haud aliter Jobus: *Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de Virgine.* Præclarè admodum noverat Jobus luctam illam inter carnem & spiritum, divisum imperium, diversas leges, juraque diversa. Inest enim concupiscentiæ carnis inobedientia contra dominatum mentis. Non meminit se Agar ancillam, sed proterva & impudens propter vitiorum fæcunditatem non desinit Saræ insultare. Quoddam quasi rationale conjugium (adinstar conjugii Adami & Evæ) in mente cujusvis hominis constituit S. P. Augustinus; hujus personas sustinent ratio inferior & superior. Inferiorem dicit subire partes fœminæ, superiorem partes viri. Inter has omnis rebellio oritur, quando illa, quæ subesse debet, viri munia affectat; quippe, quæ, imperandi ignara, hominem nonnisi ad carnis illecebras propellit, ac demum certam perniciem, ipsamque adeò mortem per sensus suos malè custoditos, veluti per fenestras, irrepere sinit, afferente Propheta, *Ascendit mors per fenestras*, per sensus scilicet & oculos. Nam Sancto Ambrosio teste: *Fenestra tua est oculus tuus. Si videris mulierem ad concupiscendam eam, intravit mors, si audias sermones meretricios, intravit mors, si luxuria sensus tuos capiat, penetravit mors.* Proinde ancillæ huic, appetitui inquam inferiori, excutiendi sunt oculi, omnisque videndi ac sentiendi potestas per crebras corporis castigationes imminuenda.

Job. 3... Ocul...

Appe... infer... contr... peric...

S. Au... Trin...

Hiere... 21.

S. Am... fuga... c. 1.

192. Patres Societatis JESU in Belgio diversas Christi, aliorumque Cœlitum statuas exhibuêre, quæ è rudibus lignis à statuario formatæ, lemmatis loco illam Apostoli gnomam prætulerunt; DONEC FORMETUR CHRISTUS IN VOB. S. Tantam nimirum, tamque exactam in imbuendis rudibus diligentiam adhibere debent Concionatores, cæterique spiritualis vitæ duces, quantam in statuis formandis artifices. S. Gregorius Papa illud Jobi interpretatus: *Nunquid parturientes cervas consideràsti? Incurvantur ad fœtum, & pariunt, & rugi-*

Gal. ... Con... nato...

Job. ... S. Gr... hun...

rugitum emittunt, ait: *Video Paulum quasi quandam cervam quosdam in partu suo magni doloris rugitus emittentem; ait enim: Filioli mei, quos iterum parturio, &c. Consideremus, quid doloris habuerit, quid laboris? Quæ & postquam potuit concepta edere, rursùm compulsa est extincta suscitare.*

TEMPLUM.

Caput XIX.

193. DE Junonis Laciniæ templo author est Plinius, quòd in ipsius arâ, sub dio collocatâ, & quibusvis cœli injuriis exposita, cineres semper immobiles extiterint, neque à perflantibus ventis unquam dissipati sint. Unde lemma: FLATUS IRRITUS OMNIS. Animam integerrimè puram, & ab ipsis etiam vitiorum tentamentis liberam, hæc imago innuit. Cumprimis encomio illo insignem se demonstrat Maria Virgo, de quâ Joannes Geometra canit:

Salve cœlum exultans, & sine flatibus ullis
Affectus expers, mœstitiaque carens.

S. Cyprianus Deiparam in hæc verba laudat: *Non sustinebat justitia, ut illud vas electionis communibus lacesseretur injuriis, quoniam plurimùm à cæteris differens, naturam communicabat, non culpam.* Et infra: *Matri plenitudo gratiæ debebatur & Virgini abundantior gloria, quæ carnis & mentis esset integritate insignis.* Cæterùm eodem Emblemate animum, in pietate obfirmatum ac constantem, significare licet.

194. Jani templum, pacis tempore clausum erat, solumque bello grassante aperiebatur. Unde Octavius Farnesius templi illius januam, dimidiâ parte apertam, figuravit; addito lemmate: VIRTUTIS IMPERIO. Virtutis enim beneficium est, si, obtentâ victoriâ, bello finem imponere, & pacem prudenti consilio stabilire noverimus. Meliùs tamen portæ illius icone Cœlum intellexeris, cujus repagula omnia solius virtutis imperio aperiuntur. S. Bernardus: *Virtus gradus ad gloriam: virtus mater gloriæ.*

195. Cùm populus ad muniendum Proserpinæ templum accingeretur, Dea illa id injuriam suam interpretata, mœnia omnia humi prostravit. Unde Templum illud, mari vicinum, ac mœnibus dirutum, epigraphen tenet: SE IPSA TUETUR. Nativa hæc grandis animi idea est, qui aliorum auxilio minimè indigus, rem totam proprio Marte perficit. Innocentia quoque, exteras aut emendicatas suppetias penitus aversata, sibimet propugnaculi invictissimi loco existit. Certè Christus, communi ferocientium Judæorum consilio ad tribunal delatus, nec verbulum in sui patrocinium reposuit: *Et cùm accusaretur à principibus Sacerdotum, & senioribus nihil respondit.* S. Ambrosius: *Accusatur Dominus, & tacet. Et benè tacet, qui defensione non indiget. Ambiant defendi, qui timent vinci, sed quid de Deo loquar? Susanna tacuit & vicit. Melior enim causa, quæ non defenditur & probatur.*

196. Geminum virtutis & honoris Templum Marcus Marcellus uno connexuit ædificio; veluti diceret, è virtutis semita animos nostros individuo gressu ad Honorem deduci. Proinde utrique huic Templo subscribes: VIRTUTE PRÆVIA. Achilles Bocchius eidem Emblemati hunc præfixit titulum: *Virtus vestibulum est honoris almæ*; idque sequenti epigrammate explicat:

Adstat vestibulo templi Tirynthius Heros,
Posterior signum cellula honoris habet.
Dis unâ fieri nisi certis sacra duobus
Consule Marcello, Religio vetuit.
Nam natura parens almæ virtutis honorem
Constituit proprium, ac perpetuum comitem.
Ad summam verum decus ex virtute parari
Hocce monet vita nobile propositum.

Opportunè in rem præsentem dixeris, Beatitudinis templum ab iis duntaxat reperiri, qui regiam Virtutis semitam indefesso labore percurrunt. S. P. Augustinus: *Eligamus vitam, si amamus vitam: primò hic bonam, sed nondum beatam. Bona modò agatur; cui postea beata servatur. Bona vita opus est, beata merces est. Age bonam, & accipies beatam.* Testem habeto infallibilem Sanctam Ecclesiam.

VIRTUTE namque PRÆVIA
Mortalis illuc ducitur.

197. Tam Virtutis, quàm Honoris templo inscripsêre: PATET ADITUS. Virtus enim neminem unquam ab ingressu suo repellit. De hac testatissimè Seneca: *Virtus*, inquit, *OMNIBUS PATET.* Idipsum etiam de Beatitudinis templo pronuntiat Sancta Ecclesia Romana:

Hic margaritis emicant
PATENTQUE CUNCTIS OSTIA.

198. Tametsi exterior Templi Solymæi pars *Sancta* vocaretur, & interior *Sancta Sanctorum*; utraque tamen soli Deo sacra erat. Unde à nobili quodam ingenio hanc epigraphen retulit: TOTUM NUMINI. Dicere volebat: S. Theresiam non tantùm exteriore suo corpore, sed & intimâ animâ Divinis obsequiis dicatam fuisse. Et certè quisquis Dei servum se profitetur, hanc ideam lege sancivit Deus: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua.* Opportunè in hoc argumentum S. P. Augustinus: *Cùm ait, toto corde, totâ animâ, tota mente, nullam vitæ nostræ partem reliquit, quæ vacare debeat, & locum dare, ut aliâ re velit frui.*

199. D. Octavius Boldonus propè Templum rurale aliquot spicarum manipulos figuravit, cum lemmate: PRIMITIÆ DEO. Salomon: *Honora Dominum de tua substantia, & de primitiis omnium frugum tuarum da ei.* Et Philo: *Justum est, primitias de primis fructibus terræ inferri in domum Dei, & motus animæ primos, vel suâ vi, vel ordine Deo dicare, &c.* De B. Amedeo Sabaudiæ Duce testatur Cardinalis Bellarminus: *Initium operum suorum semper ab oratione ducebat, neque antea cum hominibus agere solebat, quàm Divino Missæ sacrificio audiendo, & conciliando sibi Numini operam dedisset.* Eâdem virtute insignem se probavit supremus ille Magni Augustini discipulus S. Thomas Aquinas.

200. Templum, Divinæ Majestati unicè consecratum, res omnes profanas aut vitiosas longissimè proscribat, necesse est. Ut adeò P. Henricus Engelgrave opportunum hoc Virgilii hemistichion Templo præfixerit: PROCUL ESTE PROFANI. Consentaneè David: *Domum tuam decet sanctitudo Domine in longitudinem dierum.* Et S. P. Augustinus: *In oratorio nemo aliquid agat, nisi ad quod factum est, unde & nomen accepit.*

201. Tametsi Divina immensitas, nullis omninò terminis coarctanda, totum universum expleat; Templum tamen, suo honori unicè consecratum, peculiari quâdam, ac cæteris locis inconcessâ virtute implere consuevit. Proinde Carolus Rancatus

Marginalia (left): l. 2. 107. — tas. — a V. Geom. n. 11. — or. de Chr. — is. — tud. — rnar. — ri. — cen- — b. 27. — br. in — 23. — e — ra- — 33.

Marginalia (right): Beatitudo. — S. Aug. ser. 107 de Diversis c. 5. — Hymn. in Dedic. Eccles. — Virtus. — Senec li. 3. de Benef. cap. 18. — Hym. Dedic. Eccles. — S. Theres. — Servus Dei. — S. Aug. l. 1. de Doct. Christ. cap 22. — Cult. Dei. Prov. 3. 9. — Philo de Sacrificio Abel. — Virgil 6. Æneid. — Psalm. 92. 5. — S. Aug. in Regula. — Templum est Deo plenum

Virg. E . . Para. . . 1.

Templo hanc Virgilii gnomam lemmatis loco inscripsit: JOVIS OMNIA PLENA. Ubi non Jovem illum fabulosum, sed verum ac immortalem Deum intelligas velim. Ad hoc propositum Liber Paralipomenon: *Majestas Domini implevit domum. Nec poterant Sacerdotes ingredi templum Domini, eò quòd implevisset Majestas Domini templum Domini.* Eadem imago etiam Mariam Virginem, aut quasvis animas justas, Deo plenas, concernit. De B. Virgine ait S. Hieronymus; *Totam repleverat eam Spiritûs sancti gratia: totam incenderat eam Divinus amor, ita ut etiam in ea nihil esset mundanum, quod violaret affectum, sed amor continuus, & ebrietas perfusi amoris.*

Maria Deo plena.

Maria V. plena Deo.

S. Hiero. in Sermon.

202. Dianæ Ephesiæ templum, flammis absumptum, epigraphen tenet: MA NON GIA' IL NOME. Id est: AT NOMEN IN ÆVUM. Hinc disces, virtutis famam etiam inter cineres felicem vivere. Siracidis testimonium est: *Corpora ipsorum* (Justorum aut Sanctorum) *in pace sepulta sunt, & nomen eorum vivit in generationem & generationem.* Euripides: *Neutiquam reliquias bonorum virorum aufert tempus, sed virtus etiam morte peremptis lucet.* Ovidius:

Virtus immortalis.

Eccles. 44. 14.

Euripid. in Androme.

Ov. lib. 1. Amor. Eleg. 10.

Scindentur vestes, gemmæ frangentur, & aurum:
Carmina, quam tribuent, fama perennis erit.

Et Joannes Audenus:

Sola potest homines felices reddere virtus:
Hinc soli è cunctis non Libitina nocet.

203. D. Philippus Maria Gallina, Can. Reg. Lateranensis, Templum, utpote domum Dei, hoc lemmate insignivit: CONTINET IMMENSUM. Præclarâ hâc icone sacratissimum Virginis Mariæ uterum significare licet. De hac S. Bernardus: *O venter capacior cœlis, diffusior terris, latior elementis, qui illum continere valuit, quem totus Orbis comprehendere non potuit, & qui tribus digitis molem terræ apprehendit.* Hinc Sancta Ecclesia accinit:

Maria V. gravide.

S. Bern. in serm.

Domus pudici pectoris
Templum repentè fit Dei.

Et rursùs venerabundo ore eam affata: *Quem cœli capere non poterant, tuo gremio contulisti.*

204. Templum, portis clausis, epigraphen legendam offert: SED NUMEN UBIQUE. Innuit videlicet, Deum suis fidelibus ubique terrarum præsentem assistere, & non tantùm in templo, sed etiam ruri, aut inter barbaros sese colendum ac invocandum præbere. *Quoniam*, Salomone teste, *Spiritus Domini replevit Orbem terrarum.* S. P. Augustinus: *Ut Deum amitteremus, non ejus absentia, qui ubique adest, sed nostra fecit aversio.*

Immensitas Dei.

Sap. 1. 7.

S. Aug. in Psal. 6.

205. David de Templo protestatur: *Domum Dei decet sanctitudo*; illudque vocatur ab Isaia *Terra Sanctorum.* Unde P. Carducius ad funebrem pompam D. Francisci Augustini Chiesa (Chiesa Italicè Latinis templum dicitur) hanc epigraphen Templo præfixit: VIRTUTIS ASYLUM. Innuebat videlicet, in optimo illo Pontifice, veluti in animato templo, omnes virtutes confluxisse. Longè tamen rectiùs id de B. Maria Virgine dixeris, quæ virtutum omnium compendium ac idea extitit. *Quid enim sanctitatis, quid justitiæ, quid religionis, quid perfectionis singulari huic Virgini deesse potuit, quæ totius Divinæ gratiæ charismate plena fuit?* Inquit S. Petrus Damianus. Cæterùm Emblematis mentem sequenti epigrammate explicat Carducius:

Ps. 92. 5. Isa. 26. 10.

Justus.

Maria V.

S. Pet. Da. in ser. super Evan. Generationis.

Numinis in terris templum, Virtutis asylum
Dixeris: hic Virtus nam peregrina sedet.
Quidni Franciscus virtutum vixerit aula,
Omnigenæ Charitis regia viva poli?
Præsulis in nitido regnabat pectore Numen:
Cor superûm templum fecerat ille suum.

206. Serenissimus Philotheus fluvium depinxit, qui multâ ac nocentissimâ alluvie se supra ripas efferens, camporum villarumque magnam facit stragem, solamque Ecclesiam, editiore loco sitam, relinquit incolumem. Epigraphen addidit: TANTUM UNA SUPERSIT. Pietatem, cultum Divinum, Religionem, & Ecclesiam Catholicam hæc imago repræsentat, quæ solæ si supersint, cæterarum rerum omnium jactura facilis est, ac toleranda. Ethnicis id jam perspectum erat inter quos Valerius Maximus: *Omnia post Religionem ponenda semper nostra civitas duxit, &c.*

Relig[...]

Val. [...] lib. 1 [...] num[...]

207. Basilia S. Genovefæ inter cætera Symbola Templum exhibet, supra rupem fundatum, cum lemmate: NON COMMOVEBITUR. Sanctam Ecclesiam Catholicam, quæ supra firmam petram fundata est, hæc imago concernit, utpote contra quam nec portæ inferi prævalebunt. Pulchrè S. P. Augustinus: *Existunt, qui dicant: Ecclesia, quæ fuit omnium gentium, jam non est, periit. Hoc dicunt, quia in illa non sunt. O impudentem vocem! Illa non est, quia tu in illa non es? Vide ne tu ideo non sis; nam illa erit, etsi tu non sis.* Pulchrè in rem nostram canit Emblematis Author:

S. Ecc[...]

S. Au[...] Psal[...] Cont[...]

Moveatur undequaque bellum, totus Orbis
Conscribatur in Militem:
Non commovebitur;
Quia invictus semper, cui militat Deus, &c.
Dum steterit vel unus Petrus, inconcussa stabit Ecclesia:
Hoc Atlante non commovebitur.

THALAMUS.

Cap. XX.

208. Thalamus epigraphen à P. Jacobo Masenio subjunctam habet: UNI SPONSO. Sponsos hæc imago concernit, qui thalamum ac fidem conjugalem illibatam conservent. Cæterùm Maria, Regina Virginum, non tantùm amorem, fidem, ac thalamum, sed & uterum suum uni Sponso suo hypostaticè incarnato, purissimum ac intemeratum servavit. Unde à S. Gregorio Neocæsariensi cognominatur *Thalamus purus Nativitatis Dei secundùm carnem.* Et à Proclo: *Thalamus, in quo Verbum carnem humanam sibi desponsavit.* Accommodatè canit P. Masenius:

Con[...]

Ma[...]

S. G[...] Or[...] An[...]

Pro[...] de[...]

Infidis malesuadus Amor, discede sagittis:
Sponsa thorum sponso, Virgo dat una Deo.

THEATRUM.

Caput XXI.

209. Insigne quoddam Theatrum, ex una parte ob vetustatem suam penitus attritum, & vel Circum Arenarium Veronensem, vel Colosseum Romanum repræsentans, à Camillo Calino, Academico inter Errantes Brixienses Conservato, epigraphen recepit: NON OMNIS MORIAR. Verbis ex Horatio mutuatis, ubi de virtutis suæ gloriâ, nunquam intermoriturâ, canit:

Ho[...] Ca[...] Od[...]

Non omnis moriar: multaque pars mei
Vitabit Libitinam, &c.

V[...] mi[...]

Huic

Huic affinem se exhibet Ovidius:

Carmine fit vivax virtus, experſque ſepulchri,
Notitiam ſeræ poſteritatis habet.

Et P. Andreas Biancus:

Dixit pyramides, epigrammata dicere dum vult
Noſtra coquus. Rides? Ingenioſus homo eſt.
Æternos reddunt epigrammata culta Poëtas,
Nomina pyramidum non moriuntur ope.
Et metri genus hoc, & pyramis exit acute;
Quantum doctrina noſtra culina vomit!

In rem noſtram hortatur Magnus Auguſtinus: *Monimenta conſtruantur immortalitatis noſtræ in fide, ſpe, & charitate.*

210. Experientiâ diſcimus, vaſtas Monarchias vix unquam ætatem ferre; nam Provinciarum diſtantia occaſionem proniſſimam offert, ut Principis ſui jugum excutere, & aliena ſceptra adorare queant. Exemplo ſuo id docent antiquæ illæ, ac famoſiſſimæ Aſſyriorum, Medorum, Perſarum, Macedonum, Romanorum, aliorumque Monarchiæ, quæ in partes diviſæ, tandem interitu ſuo expirârunt. Huic experientiæ ſignificandæ altiſſimam quandam, ſive Coloſſeam, ſive aliam ſimilem fabricam pinges, quæ pluribus partibus mutila, & proximam ruinam minitans, epigraphen ferat: MOLE RUIT SUA. Has Emblematis ſui voces Carolus Rancatus ex illa Horatii gnoma mutuavit: *Vis, conſilii expers, mole ruit ſuâ.* Cui affinis Seneca: *Mole*, inquit, *& ipſo ſui onere deficiunt.* Idipſum etiam de Principis Miniſtro intelligere licet, qui ultra merita ſua ſublevatus, tandem, cùm minimè ſuſpicatur, in priſtinam egeſtatem præceps agitur; ut adeò lapſûs ſui culpam in neminem alium, niſi in violentum ac caducum dignitatis extortæ faſtigium rejicere debeat. Porrò peccator, ſcelerum ſuorum pondere gravatus, tandem caſu æternùm irrevocabili opprimitur. Idipſum, metaphorâ quamlibet diſſimili, tradit S. Nilus: *Quemadmodum torrens ſibi ipſe per præceps aditum patefecit; ſic & peccator ſibi ipſe per ſcelera parat interitum.*

211. Nobilem ac vetuſtam quandam familiam Theatri ſymbolo repræſentârunt, quod aliquâ parte ob temporum injurias jamjam obſoletum, epigraphen monſtrabat: VETUSTATE NOBILIUS. Enim verò Andreâ Tiraquello aſſerente compertum eſt; quòd *Nobilitas, quò antiquior eſt, eò quoque major eſt*: idque plurimis teſtibus, legum authoritatibus, aliiſque Poëtarum, Hiſtoricorum, & Oratorum dictis prolixè ab eodem comprobatur.

212. Theatrum, compluribus diverſarum conditionum comœdis ſpectandum, epigraphen reddit: PERSONATA FELICITAS. Ita omninò curſim tranſit omnis hæc vita, non ſecus ac figuræ, vel perſonæ, quæ in hoc mundo, tanquam theatro quodam repræſentantur, ubi tam varia indies conſpectui objiciuntur hominum, ſtatuum, & conditionum genera, virtutis & vitii, variorumque eventuum ſpectacula, fortunæ ludibria. Orbis terrarum theatrum viſus eſt vanitatum mundi detectori Eccleſiaſtæ, cùm dicit: *Generatio præterit, & generatio advenit, terra autem in æternum ſtat.* Ut enim theatrum ſub tantâ prodeuntium varietate ac viciſſitudine firmum ſemper conſiſtit; ita mundus theatrum eſt, in quo hujus vitæ fabula peragitur, homines ſcenæ ſerviunt, hic comicam, ille tragicam perſonam ſuſtinet. Diverſæ exprimuntur figuræ, & quotidie decedunt, ipſe tamen permanet, ut alias ſimiles recipiat. Duæ in ſcena ſunt partes, ingredientibus ortus, egredientibus occaſus. Quotieſcunque improbum aliquem tragico indutum cothurno initio ſatrapæ perſonam ſuſtinere, ac magnum aliquid ſpirare videbis, contine te, ac ſuſpende paulisper judicium, finis diſtinguet fabulam: veſtes enim quiſque hîc commodatò accipit. Qui Regem agit, non auferet ſecum purpuram, quam hîc geſtavit. Brevi comœdia aut infeliciſſima cataſtrophe clauditur tragædia. Graphicè ſcenam deſcribit S. Gregorius Nyſſenus: *In theatrorum pompis nunc hi, nunc illi cenſentur apparere. Qui nunc ſervus aut homo privatus apparet, paulò poſt bellator cernitur, & rurſum habitum ſubditi deponens, Imperatoris perſonam & cultum aſſumit.* Veriſſimè canit Poëta:

S.Gre.Nyſ. Hom. 6. in Cant.

Ludit in humanis Divina potentia rebus,
Et certam fragilis vix habet hora fidem.

TUGURIUM.

Caput XXII.

213. Tugurium, in ſolitudinis medio figuratum, à P. Lucretio Borſato epigraphen recepit: NON SOCIALI VITÆ. Opportuna hæc vitæ Eremiticæ aut Monaſticæ idea eſt, quæ pro ſuâ vivendi ratione ab omni hominum frequentiâ aut ſæculi commercio procul aufugere conſuevit. De Monachis teſtatur Philo: *In locis ſolitariis, & hortis, à populi conſpectu remotis, domicilia collocârunt.* S. Ambroſius, vitam monaſticam à Clericali diſcriminans, ait: *Hæc velut in quodam theatro, illa in ſecreto: ſpectatur iſta, illa abſconditur; hæc vita in ſtadio, illa in ſpelunca, &c.*

Vita Monaſtica.

Philo apud Euſebium l. 2. Hiſtor. Eccleſ. cap. 16. S. Ambr. l. 3. Ep. 25.

214. Tugurio, in ſolitudine conſtituto, & à furibus vel incendiis infeſtato, ſubſcribes: VÆ SOLI. Illos hæc imago concernit, quibus ſolitudo eſt noxia, occaſionemque præbet ad vitia vel non corrigenda vel perpetranda. Ad verbum Eccleſiaſtes: *Melius eſt duos eſſe ſimul, quàm unum: habent enim emolumentum ſocietatis ſuæ: ſi unus ceciderit, ab altero fulcietur. VÆ SOLI, quia cùm ceciderit, non habet ſublevantem ſe.* S. Bernardus: *Malum quod nemo videt, nemo arguit: ubi autem non timetur reprehenſor, ſecurus accedit tentator, licentius perpetratur iniquitas. In Conventu verò, ſi qua bona agis, nemo prohibet. Malum autem facere ſi vis, non licet: ſi ergò de fatuis virginibus es, Congregatio tibi neceſſaria eſt; ſi de prudentibus, tu Congregationi.* Et Joannes Caſſianus: *Solitudo, ſicut novit emendatis moribus contemplationem puriſſimam reſerare, & intuitu ſinceriſſimo ſpiritualium ſacramentorum ſcientiam revelare; ita eorum, qui minus emendati ſunt, vitia non ſolùm ſervare, ſed etiam exaggerare conſuevit. Tamdiu patiens ſibi quiſque videtur & humilis, donec nullius hominum miſcetur conſortio: ad naturam priſtinam reverſurus, cùm interpellaverit cujuslibet occaſionis commotio.* Crates, cùm vidiſſet ſecretò ambulantem adoleſcentem, interrogavit, quid illic ſolus faceret? *Mecum*, reſpondit, *loquor.* Cui Crates: *Cave & diligenter attende, ne cum homine malo loquaris.*

Solitudo noxia.

Eccl. 4. 9.

S. Bern. ad Sophiam Virg.

Caſſian. de Inſt. Monac. lib. 8.

Val. Max.

TURRIS.

Caput XXIII.

215. PHarus, ſeu Turris, ſupra maris littus collocata, & ſupremo faſtigio accenſum lumen præferens, epigraphen ſuſtinet: PER VADA MONSTRAT ITER. Ita lex Divina, à nobis ſtudioſè obſervata, ſalutis ſemitam indubitatam commonſtrat

Lex Divina.

mon-

Dion. Orat. 73. monstrat. Dion, ait: *Quemadmodum inter navigantes, qui faces turrium observant, ii maximè salvi evadunt, portusque inveniunt: ita qui secundùm legem vivunt, tutissimè per vitam transeunt, commodamque sedem nanciscuntur.* Porrò hominis præstantis virtus, instar facis supra turrim accensæ, vicinos quosvis ad salutis portum revocat. Dilucidè Epictetus: *Quemadmodum faces in portu sublatæ, magna flamma in paucis cremiis excitata, navibus per mare errabundis multum auxilii ferunt; sic & vir splendidus in urbe periclitante, paucis ipse rebus contentus, magnis beneficiis cives afficit.*

Hominis virtus in prudentia

Epictet. apud Stobæum, ser. 45.

216. Lucerna, supra Pharum accensa, cum Sole exoriente, epigraphen è Virgilio mutuatam præfert: NOCTES, ATQUE DIES. Genuina hæc prudentis, cauti, ac vigilantis animi idea est. Justus Lipsius: *Ut in bello, etiamsi hostis absit, SEMPER EXCUBIÆ: ita vigilat sapiens contra improvisum omnem ictum.* S. Petrus Chrysologus: *Semper ad omnia vigilias esse salutares nullus ignorat. Hinc pastor adjungit NOCTES DIEBUS, & totum sibi tempus denegat dormiendi, ne qua lupis suffragante somno grassandi in gregem prabeatur occasio. Hoc Propheta sciens, non DIE solo, sed ET NOCTE totâ clamabat ad Dominum: Domine Deus salutis meæ, IN DIE clamavi, ET NOCTE coram te.*

Virgil. l. 6. Æn V. 127. Vigilantia. Lips. Centur. 1. Epist. 26. S. Pe. Chry. Serm. 24.

217. Pharus, benè munita, & è supremo suo cacumine accensam facem præferens, inscriptionem habet: ET PROPE, ET LONGE. Vel si mavelis: ET PROPE, ET PROCUL. Ita magnæ virtutis & sanctimoniæ persona adversos hostium incursus validè reprimit, suoque splendore passim omnia collustrat. Quippe, Magno Augustino teste, *Ab homine vinci non potest, qui vitia sua vicerit.* D. Gregorius Brunellus in rem præsentem canit:

Sanctitas.

S. Aug. de vera Reli. cap. 46.

Et propè de summâ vigilantia lumine turre,
Et procul irradiant.
Hoc virtutis opus, quæ cominus, eminus, altos
Ejaculat radios.

218. Invictam animi constantiam Pharus demonstrat, cujus lumen, vitro coopertum, nullas aëris injurias timet. Unde lemma: NE PER PIOGGIA, NE PER VENTO. Id est: NEC IMBRE, NEC AURA. Seu: UNDIQUE FRUSTRA. Certè S. Joannem Baptistam, qui in Sacris Litteris cognominatur *Lucerna ardens & lucens*, asserente S. Petro Damiano Cardinali, *vel ventosa felicitas, vel adversitas turbida, vel cujuslibet peccati aura tenuior non inflexit.* Huic minimè difformis S. Paulus, *Certus sum*, inquit *quia neque mors, neque vita, neque instantia, neque futura, neque altitudo, neque profundum poterit nos separare à charitate Dei.*

Constantia.

S. Pe. Da. in hunc lo.

219. Pharus, supra maris littus collocata, interdiu nautis felicem portum è longinquo significat. Noctu verò accenso suo lumine naucleros per quasvis densissimas umbras securè dirigit. Atque adeò si geminam Phari virtutem consideres, DIRIGIT UTRAQUE CURSUM; sive enim facis, sive turris munere defungatur, utrimque ad portum manuducit. S. Apostolus Petrus, turris symbolo significari solitus; & S. Paulus, facem imitatus, fideles omnes è præsentis vitæ pelago ad æternam beatitatem deducunt. Sanctus Leo de gemino hoc Apostolorum Principe testatur: *Sicut nos experti sumus, & nostri probavêre majores: credimus, atque confidimus inter omnes labores istius vitæ ad obtinendam misericordiam Dei semper nos specialium patronorum orationibus adjuvandos.*

Petrus & Paul. Ap.

S. Leo ser. 1. in Nat. Ap. Pet. & Pauli.

220. Eadem Pharus vicinis locis instar propugnaculi deservit, simulque face suâ accensâ transeuntes omnes indicat. Ut adeò hanc sibi epigraphen propriam vendicet: MONET ET MUNIT. Prælatus zelosus opportunâ suâ correctione populos non tantùm omnis spiritualis periculi certiores facit; sed insuper illis munimenti loco est, ad obvia quævis discrimina reprimenda. Porrò bonus Consiliarius utramque illam turris prærogativam præfert, quippe qui inter ambiguas animi tenebras instar facis est, & omnia hostium machinamenta studiosissimè indicat. Explicatissimè Salomon: *Ubi non est gubernator*, seu *Consiliarius*, *populus corruet; salus autem ubi multa consilia.* Ad hoc propositum Salustius: *Ego ita comperi, omnia regna, civitates, nationes, usque eò prosperum imperium habuisse, dum apud eos vera consilia valuerunt.* Et Euripides: *Viri prudentia facit, ut benè habitentur civitates, itemque familia: & ad bella magnum ejus momentum est. Consilium enim sapienter initum, multas manus vincit.*

221. Pharus, clarissimum lumen è fastigio suo spargens, caliginis nocturnæ horrorem victoriâ adeò felici fugat, ut cum lunâ de palmâ contendere possit. Unde lemma: ÆMULA LUNÆ. Hanc Emblematis sui inscriptionem D. Carolus Rancatus è Papinio Statio mutuam habet:

--- Trepidis ubi dulcia nautis
Lumina noctivaga tollit Pharos ÆMULA LUNÆ.

Cùm è Lunæ signis ac Symbolis passim Turcæ denotentur, idcircò hoc Emblemate Persarum Regem, aut alios quosvis Turcarum hostes significare licet. Cæterùm homines sancti in illustrando Orbe ac Deo laudando Angelicum æmulantur ardorem. S. P. Augustinus: *Habitantes in terris supremis potestatibus æmulantur; Quid enim agunt Angeli in cœlis, nisi quòd Divinis obtemperant nutibus? Quæ sunt & opera in terra Sanctorum, nisi Angelicam vitam agere in terris, & dignis Deum laudibus prædicare? Quorum ergò idem est officium, ambiguum non est, quòd eadem possit esse & dignitas.*

222. Lucarinus turrim, armis undique munitam, expressit, cum lemmate: COM' E' DI FUOR, SI BEN MUNITA E DENTRO. Id est: MUNITA FORIS ET INTUS. Fœminam, in reprimendis lenonum assultibus constantem; aut purissimam castimoniæ virtutem; vel generosam animi fortitudinem hoc Emblema demonstrat. S. P. Augustinus: *Homo debet omnia membra corporis solicitè custodire, ne fiant arma iniquitatis peccato, sed magis potentia arma Deo, ad destruendum spiritualem inimicum.* Emblemati explicando hanc poesin subjicit Lucarinus:

Quest' a superba molo
Piantata in saldo centro,
Com' è di fuor, si ben munita è dentro.
Così de i più bei pregi,
Ond' altrui s' orni, e fregi,
Colma beatrice ogn' hor mostrar si suole,
E qual virile hà il core,
Tal forte ad ogni assalto appar di fuore.

223. Turris, fulmine prostrata, epigraphen sustinet: NULLA VIS CONTRA. Genuina hæc mortis est effigies, de qua Ovidius canit:

Illa rapit juvenes, sustulit illa senes.
Quaque ruit, furibunda ruit: totumque per Orbem
Fulminat, & cæcis cæca triumphat equis.

De eâdem inevitabili mortis violentia gravissimis his verbis intonat Apostolus: *Statutum est hominibus semel mori. Nimirum*, interprete P. Cornelio à Lapi-

Lapide, *fixo, immobili*; & *indispensabili decreto Dei.* Facundus in hanc rem Seneca: *Omnes, inquit, eadem conditio devinxit. Cui nasci contigit, mori restat. Intervallis distinguimur, exitu æquamur. Nil non lubricum, & fallax, & omni tempestate mobilius. Iactantur cuncta, & in contrarium transeunt, jubente fortunâ: & in tanta volutatione rerum humanarum, nihil cuiquam, nisi mors, certum.* Idipsum, referente Joanne Stobæo, docent non tantùm Sophocles: *Ubi tempus advenerit moriendi, ne ad Iovis quidem vestibula perveniens effugerit aliquis:* sed & Peripateticorum Princeps, *Inevitabile est malum fatale.* Et Metrodorus: *Adversùs alia quidem, munimenta parari possunt: quod verò mortem attinet, omnes homines civitatem immunitam habitant.*

224. Navis, in mari fluctuans, & versùs accensum Phari lumen promovens, epigraphen reddit: MELIOR CYNOSURA PERICLIS. Propria hæc Amantis terreni idea est, qui caducam mulierculæ venustatem omnibus firmamenti sideribus longissimè præfert. E stultis his nonnemo sequenti epigrammate loquens introducitur:

Aspectans Pætæ geminum, ceu lumina, sidus,
Dum fremit unda maris, talia dicta dedit:
Inveni portum; Castor, Polluxque valete,
Pæta Tyndaridum lumina lumen habent.
Nil ego nunc æstus moror æquoris, aurea Pætæ
Lumina non dubiæ signa salutis erunt.

Sanctius de Deo hanc iconem interpretaberis, ad quem, ceu Pharum illustrissimam, omni alio mundi auxilio relicto, unicè confugiamus. Seneca: *Fac, oro te Lucilli, virorum charissime, quod unum te potest præstare felicem. Despice & conculca ista, quæ extrinsecùs splendent: ad verum bonum specta, & de tuo gaude.*

225. Turris, à perpendiculari Sole illustrata, epigraphen præfixam habet: DUM VIDEO, NON TIMEO. Innuit videlicet, quisquis Deum præsentem habet, omnis timoris expertem vivere. *Cedit enim,* teste S. Cyrillo Alexandrino, *omnis perturbatio, cunctaque pericula desinunt, cùm Christus adsit.* Unde Christus, Sanctis Apostolis in cœnaculo conspicuus, dixit: *Pax vobis, ego sum, nolite timere.* Idipsum etiam, servatâ proportione, de Principum assistentia pronuntiare licet. Basilius Imperator Leonem filium suum imbuens, *Quemadmodum,* inquit, *ea, quæ à te diligenter inspecta administrantur, multum emolumentum capiunt, ita quæ non inspecta neglectim prætereuntur, in magnam perniciem labuntur.*

226. Turris, Solem à tergo respiciens, epigraphen tenet: CRESCERAN L'OMBRE AL DECLINAR DEL SOLE. Id est: EXCRESCENT UMBRÆ CADENTE SOLE. Ita post beneficentiæ ac favoris Divini occasum nonnisi calamitatum umbræ miserrimæ remanent. Id probè edoctus Vates Regius, *Ad vesperum,* inquit, *demorabitur fletus.* At verò interprete S. P. Augustino, *Vesper fit, quando Sol occidit; occidit autem Sol ab homine, quando fugit à facie Dei.* Et rursùs: *Si ipse est beatitudo nostra, quid erit recedenti, nisi miseria?*

227. Joannes Ferrus singularem Cardinalis de Torre humanitatem, adversùs omnes beneficam, Emblemate significaturus, gentilitiam ipsius turrim hoc lemmate insignivit: IN LATUS OMNE PATET. Hæc virtus in quovis Rege aut Prælato principem locum obtineat, necesse est. Synesii effatum est: *Episcopus, non uni sibi vacans, sed communissimus omnium esse debet.* Franciscus Titelmannus in illa Davidis verba, *Perambulabam in medio domûs meæ,* ita commentatur: *Eum, qui præest, in medio domus oportet ambulare. Omnium enim gerat curam, necesse est.* Et rursus: *Illum in medio oportet ambulare, ut æque propinquus, ÆQUE EXPOSITUS SIT OMNIBUS, ut ex æquo omnibus absque personarum acceptione invigilet.* Eodem Emblemate significatur, Principem omnium oculis ac censuris expositum vivere. Claudianus Theodosium Imperatorem Honorio in hæc verba loquentem sistit: Vita Principis. Claud. in IV. Conful. Honor.

Hoc te præterea crebro sermone monebo,
Ut totius medio telluris in orbe
Vivere cognoscas: CUNCTIS tua gentibus esse
Facta PALAM, nec posse dari regalibus usquam Secretum vitiis.

Idipsum in Mundo & Principum aulis probè expertus Plinius Junior ait: *Habet hoc primum magna fortuna, quod nihil tectum, nihil occultum esse patitur. Principum verò non modò sed cubicula ipsa, intimosque recessus recludit, OMNIAque arcana NOSCENDA famæ proponit, atque explicat.* Pl. Iunior in Panegyrico ad Trajan.

228. Monarchiæ inter armorum strepitus stabiliuntur, ac securitatem adeò firmam obtinent, qualem in ignava quiete aut turpi otio nunquam reperissent. Huic doctrinæ significandæ D. Didacus Saavedra Turrim expressit, quæ inter tumultuantes undas eminens, inscriptionem tulit: ME COMBATTEN, Y DEFIENDEN. Id est: ME MUNIT, QUÆ ME OPPUGNAT. (Bellum utile.) Oppugnant enim, dum assiduos fluctus illam jactant; muniunt verò, dum nullum obsidionis locum hostibus relinquunt. Aristotelis politica est: *Civitates, magna ex parte bellum gerentes, conservantur, eadem imperio potitæ corrumpuntur.* (Aristot. li. 7. Po. c. 14.) Eam ipsam indolem calamitates præferunt, quæ adversùs hominem concitatæ, eundem ab interitu vindicant. (Calamitas utilis.) Id apertè testatus David, ærumnas suas aquis comparat: *Circumdederunt me sicut aqua tota die.* (Ps. 87. 18.) in hunc locum Hugo Cardinalis, (Hug. Car. in hunc lo.) *Tribulationes,* inquit, *vel terrores circumdederunt ad defendendum & muniendum. Aqua enim, quæ circuit castra, munimentum & defensio est eorum, Exod. 14. Aqua erant eis pro muro, à dextris, & à sinistris.*

229. Ad honorem S. Theresiæ turrim symbolicam extruxêre; cum lemmate: OPPUGNATA FORTIOR. (S. Theres.) Enimverò Christiana hæc Amazon spiritûs ariditate, tentationum vehementiâ, calamitatum ac persecutionum impetu, innumeris infirmitatibus, aliisque adversantis totius mundi angustiis acerrimè constricta, animum semper imperterritum, tantâque Heroide dignum opposuit. Illud ipsum Emblema S. Thomæ Aquinatis est proprium, (S. Thomæ Aquinas.) qui in ætate juvenili à propria parente, à sororibus, fratribus, consanguineis ad Dominicanorum Ordinem relinquendum gravissimè concitatus, tantò magis invictum ac imperterritum se demonstravit, quò majore illorum violentiâ pulsatus fuerat. Denique S. Ubaldus Canonicus Regularis, (S. Ubald.) morbis acutissimis excruciatus, hanc à B. Theobaldo laudem retulit: (S. Theobal. in vita.) *Tunc fortior, & devotior erat in mente, quando duriùs flagellabatur in corpore.*

230. Sumptuosum Saronense templum singularem Virginis Mariæ erga clientes suos tutelam è quatuor turribus dignoscendam proponit, quarum una hanc epigraphen præfert: VIRES, ANIMUMQUE MINISTRAT; sicuti enim milites, ad bellum accincti, è vicina turri plurimùm animantur; Ita Maria Virgo, veluti *Turris Davidica,* & *Turris eburnea,* (Patrocinium M. V.) Christianis militibus generosam mentem inspirat, & ad illustria trophæa, adversùs hostes suos figenda, promovet. Ut adeò à S. P. Augustino verissimè cognominetur, *Virtus pugnantium, palma victorum.* (S. Aug. ser. de Na. B. V.)

231. Ho-

231. Hostes vel solo turris munitæ aspectu in fugam aguntur. Unde lemma: VEL VISU. Easdem omninò in *Turri* illâ *eburneâ*, Mariâ Virgine, experimur vires, ut è cujus aspectu infernales furiæ longissimè arceantur. Opportunè B. Amedeus: *Velut ardore Solis defluit glacies, sic ab EJUS FACIE INIMICORUM DEPERIT ACIES. &c.*

Maria terribilis. *B. Amede. lib. 8 de Laud. Virg.*

232. Turris non tantùm sitûs opportunitate, sed & innumeris armis, cæteràque munimentorum supellectile probè instructa, epigraphen præfert: STATIO TUTISSIMA. Matrem Dei hoc Emblema concernit, quæ non tantùm supra omnes creaturas instar turris eminet, sed insuper *Ædificata est cum propugnaculis, & mille clypei pendent ex ea*: ut adeò minimè mirum sit, clientes Marianos sub tanto asylo adversùs omnem hostium incursum securos vivere. Certè Maria Virgo à S. Ephræm Syro cognominatur *Vallum fidelium, mundique salus.* Nec ab eo difformis Richardus à S. Laurentio, *Potens est*, inquit, *Maria ad protegendum: Unde ipsi potest securè dicere servus ejus illud Iob. 17. Pone me juxta te, & cujusvis manus pugnet contra me.*

Protectio M. V. *Cant. 4. 4.* *S. Ephram in Laud. M. V.* *Rich. à S. Laur. li. 2. de Laud. Virg.*

233. Turris armata, cum lemmate, ET TEGO ET TERO, rursùs Mariam Virginem spectat, quæ & amicis tutelam, & hostibus perniciem afferre consuevit. Cardinalis Ailgrinus super illud Sacri Cantici, ubi de B. Virgine dicitur, quòd sit *sicut turris David*, ita commentatur: *Sicut turris David, hoc est, à Christo, vero David, fabricata, ut peccatoribus esset refugium & munimen. Propugnacula hujus turris sunt virtutes, gratiæ & prærogativæ, quibus peccatores PROTEGIT, ET INIMICUM EXPUGNAT.* Cæterùm Agellius observat, quòd Principes à Regio Psalte cognominentur, *Dii fortes terræ*, id est, *Protectores, scuta terræ*: aitque eos è munere suo subjectos populos munire ac defendere, hostibus èconträ procul fugatis. *Quòd Reges protectores vocantur, intelligere possumus quodnam sit Regis officium, nempe potentia sua viribus, tanquam objecto scuto, populum TEGERE, ET ab eo hostium, sceleratorumque hominum tela DEPELLERE.*

Protectio M. V. *Ailgerin. in Cant. 4. 4.* Principes. *Agell. in Ps. 46. 9.* *Idem in Ps. 84. 8.*

234. Vitruvius cilicinam vestem describit, ab omnibus tam ignis, quàm ferri injuriis penitus immunem. Unde etiam turres, olim ad expugnandas civitates adhibitæ, ciliciis illis totæ cooperiebantur: ut adeò Mediolanenses ad D. Caroli apotheosin erudito Emblemate similem turrim expresserint, cum lemmate, NEC TELA, NEC IGNES. Innuebant videlicet, Sanctum illum, solito suo cilicio munitum, adversùs omnia tentationum ac concupiscentiæ machinamenta securum vixisse. Nec abs re etiam dixeris, eundem, glande plumbeâ inter preces sacrilegè impetitum, & aliàs, cùm ad insigne Templum de Scala inviseret, stricto ferro impugnatum, nullo alio, nisi setosi ac rigidi cilicii sui præsidio incolumem evasisse. Veram ac securam quietem discipulo suo providens S. Antonius Abbas, dixit: *Horre ventrem tuum, & necessitatem hujus sæculi, & concupiscentiam malam, & honorem, tanquam absens de hoc sæculo; & requiem possidebis.*

Vitruv. lib. 10. Mortificatio. *Vitæ Patrum l. 7. c. 26.*

335. Pharus, supra quam ignis resplendet, epigraphen monstrat: IN RECTUM DUCIT. Bonum exemplum, à personis, dignitate aut sanctimoniâ eminentibus diffusum, subditos omnes ad decretam virtutis semitam pertrahit. S. Ambrosius Ninivitarum Regem sacco vestitum, cinere conspersum, & jejuniis maceratum considerans ait: *Primus planè invigilat, quia ut tota civitas jejunaret, famem sibi Rex primus indixit: & solus omnium causa prior cœpit esurire, quàm miles. Necesse enim erat, ut, qui potentior cunctis fuerat, devotior fieret universis.* Etiam Sacra Scriptura splendorem immensum spargit, quo suos studiosos ad veritatis ac salutis portum deducit. D. Emmanuel Thesaurus in Siracidis elogio de Sacris Litteris, quas septuaginta Interpretes in Ægypto ex Hebræo idiomate in Græcum traduxêre, ait:

Exemplum bonum. *S. Ambr. Enarr. 2. in Jonam.* S. Scriptura.

Nec improvidè librum edidère,
Ubi turrita Pharos fidum nautis lumen ostendit.
Nam per fallaces Rabbinorum syrtes
Errore vario jactata ingenia,
Voluminis hujus lampas in rectum ducit,
Et gentilitati naufragæ prælucet.

236. Turris, opportuno situ fundata, ac validè munita, illum Tassi versum lemmatis loco præfert: NON MOSTRA DI TEMER PERCOSSA, O CROLLO. Idest: OPPUGNANTIA RIDET. Imperterriti ac generosi pectoris hoc symbolum est. Sic Paulus: *Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? &c. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque virtutes, neque creatura alia poterit nos separare.* En turrim in Christo unicè fundatam, ac penitus inexpugnabilem! Nec Paulus tantùm, sed omnes reliqui *Apostoli*, teste S. Chrysostomo, *torrente totius Orbis in se pariter ruente, tyrannorum scilicet atque populorum, Judæorum atque gentium, suorum & alienorum, pulsatâ fluctibus rupe firmius constiterunt.*

Tass. ... Animi generosi. *Rom. ...* *S. C... Hom. ... Mat...*

237. Nonnemo turrim, armis omnibus cumulatè instructam, hoc lemmate notavit: COL DANNEGIAR ALTRUI SALVO ME STESSA. Id est; ALIORUM CÆDE DEFENDOR. Idipsum personis quibusdam violentis familiare est, quæ rerum suarum incrementa ex aliorum famâ aut opibus imminutis conquirunt. Certè Hebræorum Synagoga opportunissimam propriæ gloriæ & authoritatis promovendæ occasionem sibi è Christi nece suppetere censebat. Unde suffragantibus omnibus pronuntiabat Caiphas: *Expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo &c.* Tyrannorum ea est aviditas, ut aliorum bonis assiduò inhient, rapiantque, ad regna ac divitias suas dilatandas. De Maximo ait Latinus Pacatus: *Spes inter hæc nulla prædonis explendi. Nec enim (ut natura fert) copiam satietas sequebatur, crescebat indies habendi fames, & parandi rabiem parta irritabant. Comportabantur interim spolia provinciarum, exuviæ exulum, bona peremptorum &c.*

Ho... viol... *Jo. ...* *Lat... ...*

238. Turris, è portûs cujusdam latere omnibus tumultuantis Oceani injuriis exposita, à Gamberto hanc Virgilii gnomam instar lemmatis accepit: OBVIA VENTORUM FURIIS. Ita hominum justorum vitam assiduis persecutionum & calamitatum ventis objectam cernimus. Providè S. Paulus: *Nemo moveatur in tribulationibus istis, ipsi enim scitis, quòd in hoc positi sumus.* Et rursùs: *Omnes, qui piè volunt vivere, in Christo Jesu, persecutionem patientur. Ergo*, subinfert S. Leo Papa, *sicut totius est temporis piè vivere; ita totius est temporis crucem ferre.*

Vir... Æn... Justi afflicti. *1. T...* *S. L...*

239. Turris, benè munita, opportunam hanc epigraphen è fronte præfixam habet: A FACIE INIMICI. Emblematis structurâ totâ è Psalmo mutuatâ: *Factus es spes mea: turris fortitudinis A FACIE INIMICI.* Christus, hoc typo figuratus, clientes suos omnes ab infernalis inimici assultibus vindicat. Præclarè in rem præsentem Divus Augustinus: *Christus factus est turris à facie inimici: cave ne feriaris à diabolo, fuge ad turrim. Nunquam te ad illam turrim diabolica jacula secutura sunt: ibi stabis munitus & fixus. Ante te est turris, recordare Christum, & intra turrim.*

Ps... Christus def... *S. A... Ps...*

turrim. Eandem Emblematis rationem etiam de Maria Virgine,ceu *Turri Davidicâ*, de Angelo Custode,propugnatore nostro, aliisque Sanctis tutelaribus intelligere licet.

240. Pharus,mari vicina, sublimibus suis flammis miseras naves ad portum convocat, quæ inter noctis horrorem & tempestatum furias dispersæ, jamjam vasto undarum hiatu devorandæ erant. Ut adeò hanc epigraphen mereatur : ERRANTES REVOCAT. Bono Prælato, aut zeloso Prædicatori, è munere suo incumbit,ut animas, naufragio proximas,doctrinæ suæ radiis, aut sancti exempli splendore è pelagi discrimine ac errorum tenebris ereptas, ad salutis portum reducant. Talem cumulatè se demonstravit S. Apostolus Paulus; *Etenim*, asserente S. Joanne Chrysostomo, *in tantum virtute progressus est, ut vix triginta annorum spatio,Romanos, & Medos, & Persas, & Parthos, & Indos, & Scytas, & Æthiopas, & Sauromatas, & Saracenas, & omne prorsùs humanum genus sub jugum mitteret veritatis.* De Sapientia testatur meus D. Matthæus Bossus, quòd animas errabundas instar clarissimæ lucis è fluctuante pelago ad securitatis portum transferat. *Quid esse potest luce sapientiæ dulcius, quid splendidius? quid amabilius? Hæc enim errantes nos per magnam sæculi noctem, & jactatos per devia, atque naufragia in hoc mari vasto ventis contrariis, & semper incertis, datâ veluti manu in propria quasi deducit,ut possimus per eam quieti, quem in portum tendimus, perspicere, atque agnoscere.*

241. Cùm adversùs Augustissimam Domum Austriacam iniqua fœdera passim conspirarent, & ex iis, veluti è Trojano equo, maxima hostium turba indies nasceretur, Serenissimus Hispaniarum Infans & Cardinalis, in Rempublicam Mediolanensem, aliasque inferiores Provincias delatus, solâ suâ authoritate factiones omnes edomuit, & oppressos populos defendit. Unde D. Carolus Bossus regiam illam Celsitudinem Castelli symbolo figuravit, quod armis copiosè instructum, epigraphen tulit: TUETUR, ET ARCET. Nec sanè Emblematis hujus corpus à Principe illo quidquam alienum erat, cùm Castiliæ regnum, Ferdinando tum temporis subjectum, in insignibus suis Castellum præferat. Atque adeò ille omnes boni Principis partes eâ tempestate exegit, quippe cujus est, & hostes reprimere, & subjectos tueri. Disertus in hanc rem Aristoteles: *Reges*, inquit, *custodiæ, defensionisque causâ constitutos, UT & locupletes PROHIBEANT injuriâ, ET inopem multitudinem contra locupletum injurias TUEANTUR.* Paulus Zazzaroni,nobilis Poëta,cùm malevolorum invidiâ plurimùm exagitaretur, ad D. Raymundum, Comitem de Turre, ceu unicum calamitatis suæ asylum,perfugit, suumque libellum supplicem hâc strophâ finit:

Raimondo,to vincerò la dubbia impresa
Se l'armi tue m sian propitie, e pronte,
Es' haurò la tua Torre in mia difesa.

242. Cùm D. Alphonsus Comes de Litta in Archi-Episcopum Mediolanensem ungeretur, Illustrissimus D. Carolus Scottus Symboli loco Turrim è quadratis lapidibus formatam, statuit, qui in alternantes aureas nigrasque stationes, instar tabulæ latruncularíæ,decussati, ad gentilitium Archi-Præsulis illius abacum lusorium alludebant. Epigraphen addidit : QUADRIS MUNITIOR. Sicuti enim ædificio è quadratis lapidibus maximum, ac penè insuperabile robur accrescit : ita Turris illa instar præsagii erat, Ecclesiam Mediolanensem, ab optimo illo Archi-Episcopo felicissimè propugnatum iri. Certè Salomon templum suum quadratis lapidibus, ceu basi firmissimâ, constare voluit. *Præcepit Rex, ut tollerent lapides grandes, lapides pretiosos in fundamentum templi, & quadrarent eos.* Et Arphaxad Medorum Rex, Metropolim suam Ecbaranam hostibus omnibus pertimescendam ac invictam redditurus, eam *ex lapidibus quadratis & sectis* extruxit. Quin, ipsamet cœlestis, ac æterna illa Hierosolyma à Deo Architecto figuram accepit quadratam; uti testis oculatus S. Joannes affirmat : *Civitas in quadro posita est.* Cæterùm Emblematis hujus inscriptionem Isaias subministrat his omninò verbis: *Lateres ceciderunt, & quadris lapidibus ædificabimus.* Interpretes hunc locum de Principibus & Episcopis intelligi volunt, quorum virtus & magnanimitas populum tueatur, & ab interitu vindicet. Unde Glossa Ordinaria: *Quadris lapidibus ædificabimus,id est,*inquit, *ex fortibus, & bellicosis Principibus populum muniemus,*

Quadrata in fabricis. 3. Reg. 5. 17. Judit. 1. 2. Apoc. 21. 16. Isa. 9. 10. Glos. Ord.

243. Tametsi supremum turris fastigium, seu pars ipsius nobilissima, fulminum vehementiâ prostratum sit, turris tamen, veluti jacturam illam parvi æstimans, à D. Carolo Ghioldo, Sancti Nazarii Theologo, generosam hanc epigraphen recipit: MODO INFIMA SERVEM. Eadem omninò mentis philosophicæ sensa sunt, quæ è sublimi dignitatis suæ gradu præcipitata, aliisque calamitatibus miserè depressa, nihil unquam affligitur, sed contrà maximè tranquillam se demonstrat,dum vitam suam in qualicunque sive mediocri, sive paupere fortunâ transigere permittitur. Senecæ consilio: *Redige te ad parva, ex quibus cadere non possis; inest paupertati,sine qua nihil est jucundum, securitas.* Senecæ Philosopho consimilis alter Seneca Tragœdus:

Stet quicunque volet potens
Aulæ culmine lubrico,
Me dulcis saturet quies,
Obscuro positus loco
Leni perfruar otio.

Contentum esse fortunâ mediocri. Senec. Ep. 20. Senec. in Thyest.

244. Idem Ghioldus Emblematis loco Turrim suprà Montis fastigium collocavit, quæ necdum ad coronidem deducta, epigraphen tulit : ADHUC ALTIORA. Eorum hanc effigiem dixeris, qui ad assiduum sive honoris & dignitatis, sive etiam virtutis aut perfectionis Evangelicæ incrementum aspirant. S. Gregorius Nyssenus acutè observat, Spiritum S. postquam animam justam ad Deum, relictâ terrâ, desiderandum, suavissimè invitâsset : *Surge,propera,amica mea,columba mea, & veni, &c.* has ipsas voces mox altera vice ingeminâsse : *Surge amica mea, speciosa mea, & veni, &c.* veluti dixisset, animam, quantumvis in sublime exsurrexerit, semper alia sublimiora surgendi fastigia habere residua, neque ullum unquam crescendi finem reperiri posse. *Sponsa excitata rursus dicit : Surge,& ei,cùm advenisset,dicit : veni, neque enim ei, qui vere surgit, unquam deerit SEMPER SURGERE, neque ei, qui currit ad Dominum, unquam consumetur amplum & latum campi spatium ad Divinum cursum conficiendum.*

Profectus. S. Gre. Nyss. ho 5 in Cant. Can. 2. 10. Ibid. n. 13.

245. Pharus,scopulis vicina, sublimi suo splendore fatales illorum insidias detegit, & fugam è præsenti discrimine docet. Unde D. Caroli Bovii lemma : DAT VITARE : DUM DAT VIDERE. Certè,qui hæreses aut hæreticos luce suâ tempestivâ prodit, plurimos incautos & simplices

ad vortices illos exitiales detestandos inducit. Porrò zelosos Magister aut corrector, vitiorum deformitatem ob oculos statuens, innumeros ab interitu vindicat. Seneca: *Audebo peccanti mala ostendere: vitia ejus si non excidero, inhibebo: non desinent, sed intermittent. Fortasse autem desinent, si intermittendi consuetudine fecerint.* Idipsum etiam de Prædicatore intelligit meus D. Carducius:

Senec. Ep. 40.

Vitare dat, dum dat videre funera,
Fax turris alto fulgurans fastigio,
Quidni barathri detegat pericula
Leges poli dum vulgat Orator sacer?

246. Turrim, inter Sionis propugnacula erectam, hoc lemmate insignies: CUSTODIA CUSTODIT. Maria Virgo à S. Bernardo genuinè vocatur, *Turris fortissima*: à S. Bonaventura *Turris Spei nostræ.* Hæc tamen ipsa turris virginea illos tantùm custodit ac propugnat, qui Divinas leges custodiunt, & ipsius obsequiis invigilant. Unde Emblematis Author P. Jacobus Masenius canit:

Maria V. S. Bernar. Ser 4. super Salve Regina. S. Bonav. in Ps. min.

Arx est Virgo tibi; sed custodita tuetur.
Obsequium quisquis postulat, ante ferat.

247. Cælitus Rhodiginius visam à se turrim asserit, è larice structam, quam Julius Cæsar subjectis flammis non modò non dejicere potuit, sed contrà longè fortiorem fecit. Unde lemma: NON INFIRMABOR AB IGNE. Huic turri homo insigniter patiens confertur, ardet ille nonnunquam mediis calamitatum flammis, sed nulla in eo vel particula comburitur; nec enim verbulum edit, quod impatientiam oleat. Talis omninò Jobus, qui veluti turris flammarum patiens *in omnibus his non peccavit labiis suis.* En turrim è larice structam, quam omnis Acherontia vis non dejecit. Isaaci conjux Rebecca, cùm geminos infantes in utero collidi persentisceret, perrexit, ut consuleret Dominum. Responsum est, *duæ gentes sunt in utero tuo, &c. & major serviet minori.* Hic S. P. Augustinus seriam quæstionem injiciens, quâ ratione id factum fuerit, percunctatur. Majorem enim non tantùm non serviisse minori, sed potiùs necem inferre voluisse compertum est. Qui ergò serviit, cùm occidere voluerit; Ad quæ optimè Magnus Augustinus: *Serviet*, inquit, *non obsequendo, sed persequendo, eo modo quo mali serviunt bonis.*

Cæl. Rho. l. 10. antiq. Lect. c. 10.
Patiens.
Job. 21. 10.
Gen. 25. 2. 2.
S. Aug. To. 10. ser. 78.

248. Turris celso quidem fastigio se per aëra attollit, at quò altiùs exurgit, eò magis attenuatur, donec tandem cum acumine suo penitus deficiat. Unde serenissimus Philotheus turrim depinxit, cujus fastigium in tenuissimum acumen desinens, epigraphen tenet: ATTENUANDO DESINIT. Ita dum nostro imbecilli judicio cœlos, ac Deum perscrutari conamur, in tenues tandem auras elaboratam nostram rationem recedere animadvertimus. Proinde sanctius & reverentius est, hic judicii deprimere aciem, neque pati, ut inani curiositate se cœlis inserat, seque ipsum tandem destituat. Providè monet Divinus Augustinus, ad Deum in hæc verba suspirans: *Si quis non intelligit te, gaudeat & amet, non inveniendo invenire non potius, quam inveniendo invenire.* Eruditè canit Emblematis Author:

Cernis, ut angusto per summa cacumina cono
Altus in accesso culmine surgat apex.
Sed surgendo fugit, tenuesque recedit in auras,
Et dum se attenuat, se periisse videt.
Crede tibi credenda: Dei mysteria noli
Altius ingenio volvere, stulte, tuo.
Si scrutère, leves velut evanescis in auras,
Atque nihil solidi; raptus in alta, tenes.
Inferius maneas, dant inferiora quietem.
Plurima mansuris damna minatur apex.

249. Turres, seu speculæ, quæ in altis montibus positæ, regionum inserviunt custodiæ, quantò sunt altius erectæ, eò latius subjectam terram, adventantesque hostes, contemplantium oculis subjiciunt. Emblemati subscripsit Serenissimus Philotheus: QUO ALTIUS, EO LATIUS. Ita quò propius Deo se admoverit homo, eò latius inferiora hæc circumspicit, agnoscitque grassantes vitiorum turmas, hostiumque insidias, quibus fœcunda malorum terra abundat. S. P. Augustinus: *Ut homo sit aliquid, convertit se ad illum, à quo creatus est. Recedendo enim frigescit, accedendo fervescit: recedendo tenebrescit, accedendo clarescit. A quo enim habet ut sit, apud illum habet, ut benè ei sit.*

FINIS LIBRI DECIMI SEXTI.

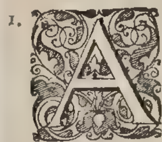

MUNDI

MUNDI SYMBOLICI
LIBER DECIMUS SEPTIMUS.
INSTRUMENTA MECHANICA.

ACUS.

Cap. I.

1. Cus proprio suo usu ad scissas vestes uniendas deservit. Unde lemma: DISCISSA RESARCIT. Vel: DISJUNCTA CONJUNGIT. Ita Dei Filius ruptam nostram humanitatem, instar acûs, resarcit, effrenem carnem spiritui subjugavit, & gentiles cum Synagoga, uti & Angelos cum hominibus amico nexu composuit. Quare de Christo affirmat S. Ambrosius: *Proprii corporis passione mortis penetrans viam, velut acu redintegravit scissa quædam nostra vestimenta naturæ.* Explicatiùs Author Operis Imperfecti: *Christus,* inquit, *est acus, quæ spiritui consuit carnem;* additque: *Hæc acus Judaicum populum junxit simul, & gentium, de quo dicit Apostolus,* (*Eph. 2.*) *Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum. Hæc est acus, quæ diruptam amicitiam Angelorum & hominum copulavit.* Nec aliter Sancta Ecclesia Servatorem nostrum, veluti acui non absimilem, supplici hoc hymno adorat:

Te cogat indulgentia,
UT DAMNA NOSTRA SARCIAS.

2. Hiantium vulnerum margines acûs beneficio à peritis chirurgis constringuntur ac solidantur. Lemma: VULNERA STRINGIT. Genuina hæc Servatoris nostri, ceu Medici cœlestis, idea est, qui mentes nostras saucias, ac spiritualibus plagis miserè dilaniatas, futurâ felicissimâ commisit, consolidavitque. Chrysostomus ore planè aureo de Christo disserens, ait: *Qui vulnera consuere solus potest; à quo consuta est immortalitatis tunica, quæ olim conscissa erat super Adam &c.*

3. Acus phrygia, quò pluribus puncturis vestem transfixerit, eò nobiliore pompâ locupletem reddit. Ut adeò D. Salvator Cardutius opportunam hanc epigraphen subjunxerit: PUNGIT, UT ORNET. Idipsum cum servis suis studiosè observat Deus, quos ad insigne perfectionis ornamentum promovendos, crebrâ calamitatum acu vulnerat. S. P. Augustinus: *Sancti versabantur ante oculos Dei tanquam sine culpa, tanquam perfecti, tanquam Angeli: noverat autem, quid illis deesset, qui vindicabat in omnes affectiones eorum. VINDICABAT autem non irascens, sed propitius: sed ad hoc vindicabat, ut perficeret cœptum, non ut damnaret ejectum.* Prototypi loco vel unus sufficiat Jobus, in quo totidem virtutum gemmæ promicabant, quot vulneribus lancinatus fuerat. Olympiodorus: *De multis,* inquit, *hæc una est causa, cur malis justi dilanientur, ut, quæ eorum virtus latebat, magis illuminata foras emineat, atque appareat. Hanc ipsam ob rem patientiæ simulachrum Jobus direptori, vexatorique dæmoni traditus est.*

4. Acus, è munere suo, vel disjunctas vestes unit, vel scissas resarcit. Unde lemma: PUNGIT, UT SARCIAT. Ita benevolus Corrector, spirituales proximi sui fissuras compositurus, crebros admonitionum aculeos eidem infigit. Certè Apostolus reprehensionum suarum acumine tandem Corinthios ad pœnitentiam & salutem permovit. Ipsiusmet verba ita habeto: *Etsi contristavi vos in Epistola, non me pœnitet, quia contristati estis ad pœnitentiam.* Quo loco etiam potestatur, sibi à Deo concessam esse *potestatem in ædificationem, & non in destructionem;* enimverò uti Glossa interpretatur, *non destruuntur, qui corriguntur, sed correcti ædificantur.*

5. S. Joannes Chrysostomus de acu affirmat: CONFIGIT, ET TRANSIT. Sicuti enim acus

Marginal notes: istus emp- | ...m. l. 8. Luc. | ...Chrys. Auth. Imp. ...m. 33. Matth. | ...m. Vesp. ...ens. ...m. | istus ...ator. | Chrysost. ...cit. | Calamitas utilis. | S. Aug. in Psal. 98. | Olymp. in Argu. Job. | Correctio pungendo sanat. | 2. Cor. 7. 8. ib. c. 13. 10. | Gloss. in hunc loc. | S. Chrys. loc. cit.

acus confixam vestem mox transit; ita calamitates, à Deo incussæ, dum feriunt, transeunt, ac desinunt. Exodus de percutiente Angelo refert: *Transibit Dominus PERCUTIENS Ægyptios.* Et Isaias: *Sicut favilla pertransiens multitudo eorum, qui contra te prævaluerunt.* Jonas, in Oceani undis submersus, eas flumini assiduò fugienti similes fuisse testatur: *Omnes gurgites tui, & fluctus tui super me transierunt.* S. Cyprianus ait, calamitates in gaudium converti, sicuti tempestas in serenitatem. *In lætitiam mentes redeunt, & , tempestate pressâ, ac nube, & caligine discussa, tranquillitas ac serenitas refulgent.* Seneca:

Calamitas transit. Ex. 12. 23. Isa. 29. 4. Joan. 2. 4. S. Cyp. lib. de Lapsis in principio.

Nulla sors longa est: dolor & voluptas
Invicem cedunt, &c.

6. Acus foraminis sui, ceu vulneris beneficio, filum secum trahit. Unde epigraphen subjunctam habet: PER VULNUS ATTRAHIT. Filo autem inscribes: VULNERE TRAHOR. Ita nimirum Servator vulneris sui beneficio Thomam in fidei obsequium traxit, & vicissim Thomas illo lateris Divini vulnere suavissimè rapiebatur. S. Paschasius super illis D. Matthæi verbis, *Facilius est, camelum per foramen acus transire*, ait: *Per acum ipse Christus intelligitur perforatus in passione: per quod utique foramen omnia ad se, & post se trahit.* Et Hugo Cardinalis: *Per foramen acus, id est, fidem vulnerum Christi.*

Vulnera Christi. S. Thom. Apost. S. Pasch. in Matth. 19. 24. Hugo Car. in hunc lo.

7. Tametsi filum se solo nequeat telam trajicere, acui tamen infixum, quantocius & facillimè illam penetrat. Unde lemma: OVE ENTRATO PER ME' JO NON SAREI. Id est: UBI MIHI SOLI INTERDICTUS INGRESSUS. Haud aliter Beati solo vulnerati Servatoris beneficio cœlum ingressi sunt. Explicatissimè S. Chrysostomus: *Per cujus vulnus passionis gentes jam ingressæ sunt vitam æternam.* Ut adeò illorum quivis jure dixerit: *Non ego autem, sed gratia Dei mecum.*

Vulnera Christi ad cœlum ferunt. S. Chryso. Oper Imperf. Hom. 33. 1. Cor. 15. 10.

8. Filum, à præviâ acu tractum, epigraphen tenet: TE DUCEM SEQUOR. Vel, OBSEQUENS TRAHOR. Nativum hoc libertatis humanæ est ectypon, dum gratiæ Divinæ vestigia obsequente gressu incedere statuit. Hoc ipsum illa sacri Epithalamii sententia innuit: *Trahe me, post te curremus.* Id est, interprete S. Bernardo, *Trahe me post te, quia satius est mihi, ut me trahas, ut scilicet vim qualemcunque mihi, aut terrendo minis, aut exercendo flagellis inferas, quàm parcens in meo me corpore male securam derelinquas. Trahe quodammodò invitam, ut facias voluntariam; trahe torpentem, ut facias currentem.*

Libertas sequitur gratiam. Can. 1. 3. S. Bern. Serm. 21.

CARDO.

Caput II.

9. Porta, cardinibus INNIXA VOLVITUR. Bargalius hoc Emblemate Civitatem vel Monarchiam, Cardinalis cujusdam regimine versari solitam, commonstrat. Eâdem omninò ratione Bartholomæus Rossus Ecclesiam Mediolanensem à S. Carolo, ceu portam à cardine gubernatam, affirmat. Unde etiam Emblemati subscripsit: TUTA CIRCUMVOLVITUR. In hanc rem præclarè vetus illa Prophetissa Anna, *Domini*, inquit, *sunt cardines terræ, & posuit super eos Orbem.* Idque cumprimis de Cardinalibus, Prælatis, ac cæteris viris Apostolicis intelligendum est, uti non sine plurium Authorum suffragio prolixè demonstrat P. Franciscus Mendoza. Porrò etiam homines justi, ceu totidem cardines, Orbem propriis suis meritis sustentant. *Nam*, Philone asserente, *revera fulcrum generis humani justus est.* Inter eosdem cardines etiam sacras Litteras numerabis, quippe quibus innixus Orbis, felicissimè stabilitur ac conquiescit. Opportunè S. Petrus Damianus: *Orbis enim super cardines terræ ponitur, cùm sancta Ecclesia, tanquam super bases, doctrinis Evangelicis solidatur.*

Dependentia. 1. Reg. 2. 8. Mendoz. hunc lo. S. Scriptura, S. Pet.

CATENA.

Caput III.

10. Bonam affectuum aut opinionum concordiam è Catena discere licet, quæ è pluribus annulis flexa, epigraphen monstrat: NECTUNTUR VICISSIM. Vitam quippe socialem & amicam à natura ingeneratam accepimus. Seneca: *Quomodò hominem homini natura conciliat; sic inest huic quoque rei stimulus, qui nos amicitiarum appetentes faciat.* Et Ovidius:

Concordia. Sen. E. Ovid. Pon. l.

Scilicet ingeniis aliqua est concordia junctis:
Et servat studii fœdera quisque sui.
Rusticus agricolam, miles fera bella gerentem,
Rectorem dubiæ navita puppis amat.

Peccata quoque, nisi tempestivis antidotis præsecentur, mox, instar catenatorum orbium, in oblongam seriem excrescunt. Nam, teste S. Gregorio, *Peccatum, quod per pœnitentiam non deletur, suo pondere ALIUD TRAHIT.* S. Hieronymus super illo Ezechielis, *Fornicata es in filiis Assyriorum*, ait: *DE ALIIS peccatis AD ALIA sæpè transimus: cumque non egerimus priorum peccatorum pœnitentiam, augemus DELICTA DELICTIS, & nullo errore satiamur &c.* Hanc scelerum catenam in Pharaonis verbis prorsus admirandam cernere licet. Primùm enim, referente Exodo, *Dixit inimicus persequar.* At persecutionibus & odio adversùs Hebræos penitus implacabili minimè contentus, eos insuper carceri mancipare decrevit, *& comprehendam.* Postea libertate exutos, etiam bonis suis spoliavit: *Dividam spolia & implebitur anima mea.* Necdum exsaturatus, crudele ferrum adversùs populum Dei strinxit: *Evaginabo gladium meum.* Donec tandem in immanes ac sanguinarias has voces proruperit: *Interficiet eos manus mea.* En horrendam tyrannidis inhumanæ catenam!

Pecca. S. Gr. S. Hie. Ezech. 28. Exo.

11. Belluæ feroces, nullis edomandæ frenis, gravi catenâ ferreâ constringuntur. Unde lemma: DOMAT EFFRENES. Ita peccatores, nullo legis Divinæ freno coërcendi, tandem catenis ac captivitate constricti, ad officium trahuntur. Cùm Rex Manasses violento ac sacrilego furore insolesceret, mox, jubente DEO, à Babyloniis oppressus est, qui illum *vinctum catenis, atque compedibus, duxerunt in Babylonem*, ubi scelerum suorum pœnitudine duceretur. Israëlis Rege in superbum, rapacem, & sanguinarium leonem commutato, quantocius *Gentes non absque vulneribus suis ceperunt eum, & adduxerunt eum in catenis in terram Ægypti.* Nabucchodonosor, penitus effrenis, adversùs Deum & homines tumultuabatur; sed non ita multò post tantæ tyrannidis pœnas dedit, quando horrendâ hâc sententiâ fulminabatur: *Vinciatur ferro, & ære in herbis foris &c.* Compendio dixit S. Gre-

Cap. est fi cium stina. rùm 2. P 33. Ezec. 4. Dan.

S. Gregorius Papa: *Aurem cordis tribulatio aperit, quam sæpe prosperitas hujus mundi claudit.*

12. Catena, gemino crudeli effectu, vinctos & ligat, & aggravat. Unde lemma: VINCIT ET OPPRIMIT. Utrâque hâc tyrannide avaritia in cor humanum grassatur. S. Petrus Chrysologus, de Matthæo publicano disserens, *Matthæum publicanum*, inquit, *divitiæ sic cupiditatis publicabant Magistrum, sic ALLIGABANT vinculis cautionum, sacculorum ponderibus sic PREMEBANT, ut levari ad innocentiam, ad justitiam surgere, ad virtutem progredi non valeret.* Optimum proinde magni Augustini consilium est: *Patrimonii tui, quo es LIGATUS, compedes in hâc vitâ resolve, abjice à te DIVITIARUM ONERA, abjice VINCULA voluntaria.*

13. Catena aurea, è collo vel pectore suspensa, hominem & aggravat & illustrat. Lemma: GRAVAT, ET ORNAT. Ita paupertatis, castimoniæ, & obedientiæ vota, quibus Personæ Religiosæ Deo obstringuntur, libertatem quidem coarctant, at simul plurimùm ornamenti ac gloriæ conferunt. Siracides de sapientia æternâ philosophatus, *Injice pedem tuum*, inquit, *in compedes illius, & in torques illius collum tuum:* tandem quippe *erunt tibi torques illius in stolam gloriæ.* S. P. Augustinus: *Non te vovisse pœniteat, imo gaude, jam tibi non licere, quod cum tuo detrimento licuisset. Felix necessitas, quæ in meliora compellit.*

CATILLUS.

Caput IV.

14. Catillus purificandis ac secernendis metallis deservit. Unde igni impositus, à Bargalio epigraphen retulit: SECERNENDO CONFICIT. Ita animæ justæ in extremo judicio à reprobâ sceleratorum massâ, ceu aurum obryzum ab ærosis fæcibus, separabuntur. Hanc discernendi rationem probè perspiciens Matthæus, eam tertiâ vice inculcare nititur: *Colligite primùm zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horeum meum.* Et: *In consummatione sæculi exibunt Angeli, & separabunt malos de medio justorum: & mittent eos in caminum ignis.* Et rursùs: *Separabunt eos ab invicem, sicut Pastor segregat oves ab hædis.* S. Hieronymus, illa Zachariæ verba interpretatus, *sedebit separator in Azoto*, ait: *Separatorem intellige Dominum, qui bonos à malis, & argentum & aurum à sordibus, scoriaque discernet.* Illud ipsum etiam Oratoris est Symbolum, qui causam suam ad tribunal delaturus, exactè omnia discutere, & momenta singula ad rationis libellum examinare solet. De hoc Nicolaus Caussinus: *Quid aptum sit, circumspicit, quid ex quoque nascatur, quid cuique sit consequens, quid alienum, quid repugnans, quid consentaneum, confusa denique, & permixta disjungit, disjuncta conciliat &c.* Denique Judex, consentaneè ad hanc ideam, nihil unquam definit, nisi circumstantiis ac causis omnibus distinctè ponderatis. In hanc rem Jobus: *Causam, quam nesciebam, diligentissimè investigabam. Oportet enim*, interprete Joanne Sarisberiensi, *Judicem cuncta rimari, & ordinem rerum plenâ inquisitione discutere, neque antè obviare alicui, quàm causa sit legitimis rationibus plenissimè limitata.*

15. Ferrea massa, à vicinâ manu in catillum seu furnulum chymicum injecta, epigraphen reddit: VERTET IN AURUM. His Alchymistarum catillis se non absimiles probant, qui injurias sibi irrogatas beneficiis compensant. Ita Josephus, lethali fratrum odio exagitatus, invicem illos amore ac munificentiâ maximâ est prosecutus. Disertè S. Paulus: *Maledicimur, & benedicimus; persecutionem patimur, & sustinemus; blasphemamur, & obsecramus.* Magno Augustino teste: *Fructus bonus sincera dilectio, non solùm Fratris, sed & inimici.*

1. Co. 4. 12. S. Aug. Ps. 103. Conc. 1.

16. Catillus, metalli expurgandi causâ supra furnulum positus, epigraphen tenet: EXPIET UT SORDES. Idipsum assolet Deus, qui omnes animæ nostræ imperfectiones eliminaturus, illam crebro calamitatum aut morborum igne excruciat. Hanc veritatem probè perspiciens Salvianus, ait: *Affectis artubus, vires corporum in virtutes transferuntur, ut mihi genus quoddam sanitatis esse videatur, hominem interdum non esse sanum.* Et paulò post: *Exultat anima læta corpore affecto, quasi adversario subjugato, quantò imbecillior corpore, tantò purior sensu, vincentibus carnem tuam morbis, mente vicisti.*

Calamitas purificat. Salvian. Ep. ad Caturam.

CIRCULUS DOLIARIS.

Caput V.

17. Circulus doliaris, aliquot doliorum assulas, necdum perfectè coagmentatas, complectens, epigraphen tenet: IN ORDINE STRINGIT. Ita omninò Superioris authoritas, castigationis rigor, & prudentis consiliarii vel Magistri regimen mirificè deserviunt, ad filios vel subditos in civilium aut domesticarum constitutionum observantiâ assiduò stringendos. Justus Lipsius: *Sicut vinitores circulis quibusdam vasa adstringunt atque alligant, ne quid effluat: sic Præceptores monitis suis animos discipulorum &c.*

Magistri authoritas. Lips. Cent. 1. ad Belg. Ep. 39.

18. Circulus doliaris, viminibus saliginis colligatus, epigraphen sustinet: LIGAMENTO ROBUR. Hinc conjicies, animam, votorum ligamine Deo connexam, maximo spirituali vigore invalescere. Item S. Ecclesiam Catholicam è Martyrum suorum vinculis ac compedibus plurimùm firmamenti accepisse. S. Prosper: *Fremebant gentes, irascebantur populi, sæviebant Reges & potestates, contradicebant superstitiones, & totius mundi reluctabantur errores: sed resistentibus, fruentibus, persequentibus, populum suum Christus augebat, & PER VINCULA ac supplicia mortesque Sanctorum ROBORABATUR Fides, vincebat veritas &c.*

Vota Religiosorum. Martyres Ecclesiæ. S. Prosp. l. 2. de Vocab. Gent. c. 5.

19. Circulus doliaris, è virescente betulaceâ virgâ figuram sphæricam arcuatus, inscriptionem à nonnemine recepit: CIRCUMFLEXUS INFORMOR. Ita per diversas Orbis provincias delatus, tandem prudens & astutus domum revises. Ulysses, assiduis itineribus fatigatus, id elogii ab Homero retulit.

Peregrinatio.

Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.

Horat in Arte poët.

Cæterùm voluntas, ad ordinationis Divinæ nutum incurvata, sanctificantis gratiæ formam recipit. Unde Sacra Scriptura apertè dicit: *Deus superbis resistit*, inquit interpres Augustinus, *ut humilientur, ut obdurentur. Humilibus autem dat gratiam, ut diligant obedientiam, & ne recipiant excellentiam.*

Humilitas obtinet gratiam. Jac. 4. 6. S. Aug. Ps. 118 Con. 17.

20. D. Joannes Baptista Mazzolenus ingenioso Emblemate aliquot circulos doliares expressit, qui nullis adhuc viminibus colligati, dolium circumdabant, cum lemmate: VINCIEMUS, SI VINCIEMUR. Mens imaginis erat, ipsosmet Superiores ad regularis doctrinæ ac morum observantiam sedulò alli-

Superior observans subditos facit observantes.

alligandos esse, priusquam subditos suos vinculis illis constringere nitantur. S. Gregorius Papa: *Usu rectæ conversationis est, ut præesse non audeat, qui subesse non dedicit: nec obedientiam subjectis imperet, quam Prælatus non novit exhibere.* Opportunè canit D. Salvator Carducius Can. Reg. Lateran.

S. Greg. Papa lib. 1. Dialog.

Si vinciemur, vinciemus asseres;
Sic lege vinctus subditos Princeps ligat.

21. Complures circuli doliares, in densum fascem collecti, eo planè modo, quo in nundinis venales haberi consueverunt, à Lucarino inscriptum sustinent: DISJUNCTI PRÆSTANT OFFICIUM. Innuit videlicet, separationem nonnunquam ad negotia perficienda unicè necessariam esse. Origenes de Dei servo disserens, ait: *Quamdiu permixtus est turbis, & in multitudine fluctuantium volutatur, non vacat soli Deo, nec segregatus est à vulgo, nec potest esse sanctus.* Præceptionem, in exercitu potissimùm observandam, tradit Polybius: *Ubi extraneorum militum magna est multitudo, non sunt simul habendi, sed diversa in loca (ne inter se contra nos conspirent) deducendi.*

Separatio. Origenes Hom. 8. in Levit. Polyb. lib. 1.

22. De filio prodigo refert S. Lucas: *In se autem reversus dixit, &c.* Unde Lucarinus eundem Emblemate significaturus, circulum doliarem expressit, qui unam extremam suam partem alterâ constringens, epigraphen monstrabat: RETORTUS AD SEIPSUM. In hoc argumentum S. Petrus Chrysol. *In se antè redit, ut rediret ad Patrem, qui à se antè recesserat, cùm recessit à Patre. A se migrat, & ab homine totus transit in bestiam, paternæ pietatis immemor, gratia genitoris oblitus.* Iis porrò nativam hanc effigiem tribueris, qui examinandis præteritæ vitæ suæ actionibus operam impendunt. S. Joannes Chrysostomus, posteaquàm Evangelicum illum Patremfamilias consideràsset, qui expensarum rationem à villico postulabat, subjungit: *Faciamus igitur hoc in operibus nostris, vocatâ conscientiâ nostrâ. Faciamus similiter rationem operum, verborum, cogitationum, & scrutemur, quid utiliter insumptum sit, & quid in perniciem nostram; quis sermo malè expensus in convitia, in sales, in turpiloquia, quæ concupiscentia oculum in intemperantiam provocavit, &c.*

Luc. 15. 17. S. Pet. Chrysol. serm. 2. Examen conscientiæ. S. Joan. Chrys. serm. de Pœnitentia.

23. Circulus doliaris crebros vietoris ictus ideò solummodò sustinet, ut doliorum assulæ benè coagmentatæ inter se persistant. Unde D. Rancatus hanc epigraphen subjunxit: SOM LE PERCOSSE MIE L' ALTRUI FERMEZZA. Id est: ALIUM MEA VULNERA FIRMANT. Idipsum hominibus imperterritis consuetum est, qui hostium vulnera non sine magnanimo pectore excipere soliti, ipsos etiam spectatores ad generosam luctam extimulant. Gorgonius, Imperatori Diocletiano à cubiculis, ejusque Collega Dorotheus, sub Christi Crucifixi signis merebantur quidem, at ubi quodam die Martyris cujusdam animum in atrocissimis cruciatibus invictum aspexerant, mox fidei Christianæ radices adeò firmas conceperunt, ut gravissimis suppliciis liberè objecti, Martyrum lauream retulerint. Cæterùm de Christo Redemptore, *cujus livore sanati sumus*, ait Magnus Augustinus: *Ille est sanitas in te, qui suscepit vulnera propter te.*

Exemplum fortitudinis. 9. Septemb. Christus Redemptor. S. Aug. in Psal. 42.

24. Circulus doliaris, à vietore percussus, epigraphen meâ quidem sententiâ opportunam præfert: PER CHE GLI ALTRI RISTRINGA JO SON PERCOSSO. Id est: UT ALIOS STRINGAM, VAPULO. Propria hæc ministri cujusdam idea est, qui ab assiduâ Principis tyranni, vel Prælati indiscreti importunitate compellitur, ut subditos ob varias causas in carcere constringat, aliisque violentis rigoribus sub regularis disciplinæ observantiam cogat. Sapienter dixit S. Hieronymus: *Est sapienti servire, libertas; ex quo colligitur, quòd stultò imperare, servitus est.*

Minister superioris violenti. S. Hier. Epist. ad Simpl.

CLAVIS.

Caput. VI.

25. JOannes Ferrus Abbas, reformato Contilis lemmate, clavi subscripsit: CLAUDIT, ET APERIT. Genuino hoc Emblemate authoritatem Summi Pontificis, aliorumque Episcoporum, aut Sacerdotum subdelegatorum, describere licet. De his disertè Christus: *Tibi*, inquit, *dabo claves regni cœlorum. Claves autem regni cœlorum*, interprete Rabano, *ipsam discretionem & potentiam nominat: potentiam, quâ liget & solvat: discretionem, quâ dignos vel indignos discernat.* Atque adeo clavibus illis utraque potestas ordinis & jurisdictionis significatur, quâ Sacerdotes à peccatis commissis Dei loco absolvere, vel absolutionem negare; item dies feriatos, jejunia, decimas, aliasque leges sancire; vel, prout melius judicaverint, earundem legum gratiam facere amplissimâ authoritate possunt. Hæc potestas ex Isaiæ oraculis præfigurata habetur, ubi Deus de summo Sacerdote Eliacim olim decreverat: *Dabo clavem domûs David super humerum ejus: & aperiet, & non erit, qui claudat: & claudet, & non erit, qui aperiat.* S. Ambrosius in illa Apocalypsis verba commentatus, *Hæc dicit sanctus & verus, qui habet clavem David, qui aperit & nemo claudit, CLAUDIT, & nemo APERIT;* ait, in illa clave infinitam Christi sapientiam ac potestatem intelligendam esse, quâ *APERIT corda gentilium ad percipiendam doctrinam fidei, quæ nullus persecutor claudere poterit, CLAUDIT verò, atque destruxit culturam idolorum, quam nullus persecutor aperire potuit. Aperiet etiam aditum regni cœlestis, quod nulla vis dæmonum claudere potest: clausit verò eundem aditum reprobis, quod nullus eis aperire poterit.* Præsulum Gemma S. Augustinus eandem clavem, quæ non quidem domos terrestres, sed cœli portam claudit & aperit, orationem interpretatur. Unde de Elia disserens: *Clavis cœli*, inquit, *fit sermo Eliæ: Jubet enim, & CLAUDITUR cœlum; orat, ET APERITUR.* Porrò mirificam clavem illam etiam bonorum operum nostrorum schema esse testatur idem S. P. Augustinus; quippe quæ cœlestes fores; ceu ariete admoto, aperiunt & claudunt. *Habitaculum cordis nostri*, inquit, *evacuetur vitiis, & virtutibus repleatur: claudatur diabolo, & aperiatur Christo: & ita laboremus, ut nobis bonorum operum clavibus januam regni cœlestis aperire possimus. Sicut enim malis operibus, quasi quibusdam seris ac vectibus, vita nostra janua clauditur, ita absque dubio bonis operibus aperitur.*

Authoritas Pontificis. Matt. 16. 19. Rabanus in Caten. Isa. 22. S. Ambr. in Apoc. Christus. Oratio. S. Aug. serm. 226. de Temp. Opera bona. S. Aug. serm. 252. de Temp.

26. Clavis, è proprio suo munere, ABDITA PANDIT. Prophetiæ hoc symbolum est, quæ res quasvis arcanas mentis nostræ oculis perspicuas efficit. Prædicatores quoque obscura & arcana Sacræ Scripturæ ostia reserant. S. P. Augustinus: *Deus ad hoc obscura esse voluit dicta Prophetarum, ut haberent postea servi Dei, quod interpretando influerent super aures & corda hominum.* De S. Joanne Baptista canit Ecclesia:

Prophetia. Prædicatores. S. Aug. in Psal. Hymn. S. Joan.

Ventris abstruso recubans cubili,
Senseras Regem thalamo manentem;
Hinc parens nati meritis uterque
Abdita pandit.

27. Cla-

27. Clavem hoc lemmate loquentem fistes: HOSTI NON HOSPITI CLAUDO. S. Petri hanc effigiem interpretaberis, qui cœli clavibus insignitus, illius portam non quidem fidei ac virtutum hostibus, sed solis Dei amicis reserat. Unde in illius honorem canit S. Ecclesia:

Vitæ recludit pascua, & fontes sacros,
Ovesque servat creditas, arcet lupos.

Sapienter proinde monet Magnus Augustinus: *Ita laboremus, ut nobis bonorum operum clavibus januam regni cœlestis aperire possimus.*

28. Clavis dextrè admodum, ac sensim intra seram versanda est; secùs enim claustrales denticuli ac rotulæ rumpuntur, suoque ordine excedunt. Unde clavis, intra seram circumacta, à Joanne Francisco Bonomo epigraphen recepit: VIOLENTIA INVERTITUR ORDO. Emblemati verò hunc titulum præfixit: *In re modus.* E Boëtii sententia: *Optimus est in omnibus rebus modus.* Et Bonomus, Emblematis Author:

Ut reseres, clavim moderatè evolvere fas est;
Vi mota, in motu non magè firma manet.

29. Clavis generalis, seu communis, seris omnibus facillimo negotio reserandis deservit. Unde lemma: SUPERA OGNI CONTRASTO. Id est: ADVERSANTIA VINCIT. Gratiola hæc sagacis Belliducis, aut amantis obfirmati idea est; nam Plutarcho teste, *Vir, amore ebrius, nihil requirit, cùm dimicat cum hostibus, Martem: sed quia Deum suum habet adjunctum, ignem & mare, & flatus ætheris paratus est pervolare.* Appositè Leander:

Tuum, O Virgo! propter amorem etiam asperam transibo aquam,
Licèt igni ferveat, & innavigabilis sit unda.

30. Clavis, ædibus reserandis destinata, epigraphen reddit: CLAUSA RECLUDO. Maria Virgo cœli reserandi potestatem à Deo erga suos clientes accepit; ut adeò rectè cognominetur à S. Ephræmo *Clavis regni cœlestis*; & à Buteone *Clavis regia Christi.* Eruditè canit P. Masenius:

Parva licet, magnas clavis custodio gazas,
Quamque alii subeant prævia pando viam.
Virginis iste labor, clausi quæ clavis Olympi est,
Oblatâ cœlum clave, viator adi.

31. Zincgreffius fasciculo clavium inscripsit: NON OMNIA POSSUMUS OMNES. Sicuti enim quævis clavis nonnisi unius seræ aperiendæ facultatem habet, ita suis quoque limitibus circumscripta sunt singula hominum ingenia. Verissimè Seneca: *Magna quoque ingenia quando plus, quàm in uno, eminuerunt genere?* Et S. Paulus: *Nunquid omnes Apostoli? nunquid omnes Prophetæ? nunquid omnes Doctores? nunquid omnes virtutes? nunquid omnes gratiam habent curationum? nunquid omnes linguis loquuntur? nunquid omnes interpretantur?*

32. P. Sebastianus à Matre Dei clavi aureæ, ad portam obseratam applicatæ, inscripsit: HÆC OSTIA PANDET. Mariam Virginem hæc imago spectabat; clausum enim est cœlum, imò adeò clausum, ut nonnisi violenti rapiant illud: felix proinde es, si Deiparam, ceu portæ cœlestis clavicularíam, tibi reddas propitiam, quæ facilem tibi aditum aperiat. Porrò Sancta Ecclesia eas à Christo claves accepit, ut quibusvis fidelibus cœlum aperire possit. S. P. N. Augustinus: *Tantum valent claves regni in sancta Ecclesia tua, ut de nullis desperandum sit, quamdiu in hac terra per tuam patientiam vivunt.*

Caput VII.

CLAVUS.

33. AD solemnem sancti Clavi festivitatem, Mediolani quotannis celebrari solitam, Joannes Baptista Rusca Emblematis loco clavum figuravit, qui per militaris scuti umbonem transfixus, epigraphen tulit: FERIT, ET DEFENDIT. Innuebat videlicet, è Sacris illis armis Orbi Christiano salutem, utì & monstris infernalibus extremam perniciem advenisse. S. Ambrosius Judæos, dolore ac confusione plenos, his omninò verbis introducit: *Ecce & clavus in honore est, & quem ad mortem impressimus, REMEDIUM SALUTIS est, atque invisibili quâdam potestate DÆMONES TORQUET.* — S. Clavus. S. Ambr. Con. in obitu Theodosii.

34. Clavus clavum ex assere propellens, ab eodem Rusca epigraphen recepit: ARTE ARTEM. Vetus quippe paræmia est, *Clavum clavo trudere.* Mens Emblematis erat, Servatoris nostri clavos eliminandis peccatorum clavis, quibus pectus nostrum transfixum erat, deservisse. Opportunè S. Ambrosius: *Clavus, inquit, est libido, clavus tristitia, clavus iracundia, clavi sunt omnes passiones, quæ velut quodam veru animam nostram penetrant.* S. Bernardus eâdem metaphorâ commonebat, crebris virtutum actibus, ceu clavis, vitiosas nostras consuetudines propulsari. *Sapientia, inquit, vincit malitiam. Clavus clavo expellitur, ita & prava, bonis supervenientibus eliminantur.* Idem Doctor Mellifluus testatur, jugi infernalis incendii consideratione, ceu clavo, ignitos libidinis clavos è pectore nostro exterminari. *Sicut clavus clavum expellit; ita sæpe ardor gehennæ emittit foras ardorem luxuriæ.* P. Julius Nigronius votorum Religiosorum triadem in Christi Crucifixi clavis ad vivum exprimi docet, aitque, votorum observantiâ vitiosos animi clavos felicissimè exturbari. *Clavos vitiorum, & passionum, vota paulatim, dum observantur, & virtutes votorum exercentur, ex anima extrudunt.* Tandem etiam sicuti clavus clavo pellitur, ita unus Amor expellit alterum. — Christus patiens. S. Ambr. l. de Bono mortis c. 5. Virtus expellit vitium. S. Bern. serm. de Verb. sap. Inferni Meditatio libidinem pellit. S. Bern. ser. 23. de fornic. Vota religiosa. P. Jul. Nigron. in Re. 4. Comm. num. 17. Amor.

35. Mare Adriaticum procellis adeò crudelibus tumultuabatur, ut assiduis naufragiis miserrimi nautæ submergi soliti, tandem illud communi voce *voraginem navigantium* cognominarent. Unde S. Helena, Magni Constantini Mater, tanto malo consultura, è sacris clavis unum mari injicere decrevit: *Confisa de Domini misericordiâ.* Gregorii Turonensis verbis utor, *quòd sævas fluctuum commotiones facilè posset opprimere.* Nec irrito conatu; nam *quo facto, redditur mare quietum, tranquillaque deinceps navigantibus flabra præstantur.* Quamobrem Rusca, superiore numero adductus, clavum expressit, qui in mare submersus, epigraphen tulit: TUMIDA PLACAT. Verbis è Virgilio mutuatis: — Gre. Turo. de gloria Mart. c. 16. Virg. Æn. v. 146.

Sic ait, & dicto citiùs tumida æquora placat.

Et certè sicuti mare Adriaticum è sacri clavi virtute tranquillitatem recepit, ita Christus gravissimas tempestates, toto mundo agitatas, solâ clavorum suorum & passionis acerbissimæ virtute composuit. S. Hieronymus miros illos Jonæ eventus allegoricè interpretatus: *Tulerunt Jonam, & miserunt in mare, & stetit mare à fervore suo,* ait: *Si consideremus ante passionem Christi errores mundi, & diversorum dogmatum flatus contrarios, & naviculam, totumque humanum genus, id est, creaturam Domini periclitantem, & post passionem ejus tranquillitatem fidei, & Orbis pacem, & secura omnia, & conversionem ad Deum,* — Christus patiens. S. Hieron. in Jon. c. 1. num. 15.

Deum, videbimus, quomodo post præcipitationem Jonæ stetit mare à fervore suo. Magis succinctè Remigius Altiliodorensis: *Ante passionem Domini mundus diversorum fluctibus errorum periclitabatur: at post mortem ejus tranquilla omnia discernimus, & securâ unitate fidei, & agnitione veritatis totus orbis exultat.*

Remig. Altiss. in Jo. c. 15.

36. Clavi à fabris intra aquas, aliumve pinguem liquorem intingi assolent, ut res qualvis majore facilitate transfigere ac penetrare queant. Unde Rusca clavo, intra aquas mersato, subscripsit; UT FACILIUS. Ita clavi Divinissimo Servatoris nostri sanguine tincti, vires adeò validas imbiberunt, ut æreas inferni portas perfringere, æterni supplicii sententiam irritam reddere, cœlos penetrare, aliaque prodigia efficere potuerint. *Scito*, inquit Tertullianus, *ascensum illum exinde complanatum vestigiis Domini, & introitum exinde reseratum viribus Christi.*

S. Clavi cœlos reserant. — *Tertull. l. 3. con. Marcion. c. 10.*

37. Clavi cuspidati, prominentibus aculeis circum theatra aut valla militaria defixi, locis illis securitatem præstant, hostiumque accessum remorantur. Epigraphen addidi: VALLANT, ET ARCENT. Seu, VALLANT, ET VULNERANT. Servatoris nostri clavi, geminâ prærogativâ, & Christianos muniunt, & Judæis, vel Inferorum monstris fatalem aculeum infigunt. Ut adeò de sacratis illis clavis idipsum, quod S. Joannes Chrysostomus olim de Cruce, pronunties: *Ea dæmones ulciscitur, ea tollit morbos amica: ea est armatura invicta, ea murus inexpugnabilis; ea est munimentum insuperabile, quæ non solum barbarorum irruptiones, & incursiones hostium, sed ipsorum etiam immanium dæmonum phalanges perrumpit.*

S. Clavus. — *S. Jo Chrysost. in Ps. 109.*

38. Rigente hyeme, calceorum soleæ acutis clavis muniri solent, ut in lubricâ glacie defixi, pedem firmum, & à lapsu immunem sustineant. Unde calceo, clavis armato, inscripsi: IN LUBRICO SISTUNT. Vel: VESTIGIA FIRMANT. Ita affectuum nostrorum gressus è patientis Christi clavis firmamentum adeò validum recipiunt, ut lubricas mundi vias pede nunquam exerrante decurrant. Eusebius Gallicanus: *Dominus noster Jesus Christus non solùm Divinitatem, sed etiam mortem suam, & crucem post futuris voluit sæculis celebrari: ut à peccatis, propter quæ moriebatur, non solùm nos Dei mandata revocarent, sed illata pro nobis supplicia, & vulnera deterrerent.*

Passio Christi retinet. — *Euseb Gallic. Hom 2. de Symb.*

39. Clavus retortus nonnunquam instar clavis deservit ad scrinia quædam obserata recludenda. Unde lemma: INFIXUS RESERAT. Clavus ille sacratissimus, in Servatoris nostri manibus ac pedibus defixus, cœlos ferreos, longisque ab hinc sæculis obseratos, instar clavis felicissimè aperuit. Opportunissimè S. P. Augustinus: *Clavis reserans, clavus penetrans factus est mihi.*

S Clavus est clavis. — *S. August.*

CUNEUS.

Caput VIII.

40. QUi ligna findunt, obfirmatos ac rigentes arborum nodos cuneis effringere, eorumque vitiosos nexus dissolvere solent. Unde lemma: MALE COMPACTA DISSOLVIT. Zelosi ac magnanimi Principis hæc idea est, qui subditos, in vitiis obduratos, durior cuneo expugnat: consentaneè nimirum ad vetus illud proverbium: *Malo nodo malus quærendus cuneus.* Idipsum verus amicus solet, qui correctionis cuneo pravas consuetudines ab homine conatur separare. Plutarchus: *Verus amicus*, inquit, *ubi correctione opus est, mordacem sermonem libertatemque, curatore dignam, usurpat.*

Justitia vindicans. Correctio. — *Plut. Opusc. de discrim. adul. & amici.*

41. Cuneus è durissimo chalybe formatur, ut lignis validè impactus, illorum nodos citra ullam suam offensam effringere possit: ut adeò jure has voces instar lemmatis pronunciet: INOFFENSUS EFFRINGO. Ita Heroicus animus, è grandibus ac innumeris hostium machinamentis destructis nullum unquam detrimentum accipit. Certè Josias, ariolis, & idolorum sacerdotibus interfectis, lucis infamibus succisis, lupanaribus dirutis, idolis comminutis, sacrilegis altaribus eversis, & ut Regum fasti prolixè testantur, dæmonum ministris omnibus trucidatis, inter tot facinorum prodigia nihil unquam offensæ sustinuit. Sic nimirum viri fortis est, frangere & non frangi. S. Ambrosii opinione, *Fortitudo inexpiabili prælio adversus vitia decertat, invicta ad labores, fortis ad pericula.*

Anim... gener... — 4. Reg... — *S. Am... l. 1. de...*

42. Cuneus non quidem mollibus, sed obduratis lignorum partibus rumpendis deservit. Unde inscriptio: DURIORA RESOLVIT. Ita imperterritorum militum acies, à Latinis *cuneus* vocari solita, nonnisi adversùs hostium phalanges maximè robustas invehitur. In hoc argumentum Torquatus Tassus canit:

Mà conservando par l' usanza, e' l modo
Del secol prisco, anzi mirabil arte,
L' ordin più folto de nemici, e' l nodo
D' aspra guerra incidean da quella parte;
Come cuneo tal hor, dou' è più sodo
Il tronco alpestro, ivi il divide, e parte:
Et duri colpi trapassaro à dentro
Del ferreo cerchio al sanguinoso centro.

Gene... tas m... ris. — *Tass. quist. St. 14*

Ille ipse pectoris magnanimi est genius, quòd superandis rebus difficillimis delectetur; nam, ut Tullius definit: *Magnanimitas est virtus spontanea, difficilium aggressio, & rationabilis.*

Mag... nu... — *Cicer de Of...*

43. Cuneus, nonnisi adversùs duriores arborum nodos impelli solitus, epigraphen à me recepit: EXERIT IN SOLIDA ROBUR. Viros magnanimos hæc idea spectat, quibus solenne est, obfirmatam potentûm duritiem labefactare. Ita Elias Achabo infames suas noxas exprobrans, gravissimis insuper suppliciis eum perculit. Joannes Herodi ob adultera commercia in faciem obstitit. S. Sylverius gravissimas minas, à Theodora Imperatrice in hæretici cujusdam favorem factas, nihil æstimans, vitam potiùs, quàm mentem suam generosam amittere voluit. S. Ambrosius authoritati suæ adeò nihil derogari est passus, ut ipsum etiam Imperatorem Ecclesiâ interdixerit, &c. Cassiodorus, *Magnanimus, animo stabilis defixus est, & cœlestium rerum contemplatione firmatus manet semper impavidus.*

3. Re... 19. &... — Mag... mus. Mar... — *Cass... Psal...*

44. Cuneo violentis ictibus percusso, quantociùs durissimi quique lignorum nodi rumpuntur. Unde lemma: CÆSUS OBSTANTIA SOLVIT. Martyrem, sapientiâ & fortitudine plenum, hæc idea concernit, qui gravissimis suppliciis excruciatus, vivaci suâ facundiâ ac imperterrito pectore omnes obloquentium adversariorum rationes dilucidè convellit. Certè Eleazarus, carnificum tyrannide acerrimè tortus, Josepho Hebræo teste, *Munimentis optimæ rationis, primique consilii, venientium impetus procellarum suis accepit membris, eosque nisi corporis invictus fregit, &c.*

Mar... — *Jos... us l... Mac...*

45. Historiæ memorant, quòd cùm Dominus Paulus Gutierez in obsidione Olysiponensi aliquot cuneos muro infixisset, qui instar scalæ ad conscendendam civitatem inservirent, Rex Alphonsus Henricus, id intuitus, Gutierio cognomen Equitis à Cuneo

neo

neo dederit; unde hodie adhuc omnes ipsius posteri vocantur d' Acugna, seu à Cuneo. Eò alludens, aliquot cuneos, mœnibus affixos, hoc lemmate insignies: PARANT AD ARDUA GRADUM. Ita sanè lancea, clavi, cæteraque patientis Christi suppellex, in pectore nostro defixa, victoriæ obtinendæ, ac cœlo expugnando scalas opportunissimas admovet, S. Gregorii Magni sententiâ, *Nihil adeò grave, quod non æquanimiter toleretur, si Christi passio ad memoriam reducatur.*

FOLLIS.

Caput IX.

46. FOllis auram, à se receptam, liberali ore ad ignem animandum expirat. Unde lemma: SPIRAT ACCEPTO, subintellige *aëre*. Præclara hæc Prædicatoris aut Prophetæ idea est, qui doctrinas, non quidem ex proprio cerebro, sed à Deo, à sacris Litteris, & à suis Majoribus derivatas, in populum spargunt. Vincentius Lyrinensis, in illud Apostoli commentatus: *O Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates*, ait: *Quid est depositum? Quod creditum tibi est, non quod à te inventum; quod accepisti, non quod excogitasti; res non ingenii tui, sed doctrinæ cœlestis; non usurpationis privatæ, sed publicæ traditionis.*

47. Animus, ad vindictam facilis, follem imitatur, qui levissimâ quâvis manu compressus, aëre quantociùs concitato spirare solet. Epigraphen subjunges: FLABIT AGITATUS. Prophetæ, seu Numinis instrumenta, nullum unquam oraculum, nisi à Deo moti, edunt. S. Augustinus: *Nobis ea loquuntur Prophetæ Dei, quæ audiunt ab eo; nihilque aliud est Propheta Dei, nisi enuntiator verborum Dei hominibus; qui Deum vel non possunt, vel non merentur audire.* Virgilius de Sybilla disserens, ait, eam, priusquam responsum ferret, Apollinis furore agitatam fuisse.

Ad Phœbi nondum patiens, immanis in antro
Bacchatur Vates: magnum si pectore possit
Excussisse Deum; tanto magis ille fatigat
Os rabidum, fera corda domans, fingitque premendo.

48. Seneca affirmat, omnem nostram felicitatem è sola virtute scaturire. *Nam cætera, quæ cupiditates nostras irritant, deprimunt quoque animum, & labefaciunt: & cùm videntur attollere, inflant.* Postrema hæc verba epigraphen subministrant, folli jungendam: INFLATUR, CUM ATTOLLITUR. Vel: ELEVATUS INFLATUR. Illius utramque hanc effigiem dixeris, qui ad sublimiorem dignitatis gradum elevatus, mox fastu penitùs insolente intumescit. Innocentius Papa: *Ambitiosus*, inquit, *statim ut est ad honorem promotus, in superbiam extollitur, in jactantiam effrenatur, non curat prodesse, sed gloriatur præesse, fastum ostendit, grandia loquitur, sublimia meditatur, &c.*

49. Gratum hominis animum, & ad beneficia compensanda promptum, folli non absimilem dices, quæ auram vix receptam, quantociùs liberali ore refundit. Atque adeò ACCIPIT, ET REDDIT. Consentaneè Virgilius:

---------- Taurinis follibus auras
Accipiunt, redduntque.

Tullio teste, Hesiodi documentum erat, *Eâdem mensurâ reddere, quâ acceperis, aut etiam cumulatiore, si possis.* Agapytus, Justinianum Imperatorem imbuens, ajebat: *Quantò majoribus dignus habitus es, tribuente Deo, muneribus, tanto majus ipsi nomen es. Ergò redde benefactori debitum gratitudinis.*

50. Duo folles in officina ferraria alternos suos labores ex æquo ita patiuntur, ut afflante uno, vires instauret alter. Unde Bargalii lemma: AD INVICEM. Vel certè: MENTRE L' UN SOFFIA, L' ALTRO FORZA PRENDE. Id est: ALTERNIS OFFICIIS. Hinc mutuam benevolentiam, amicis aut proximis tuis exhibendam, discas velim. S. P. Augustinus: *Illi portant invicem onera sua, qui habent charitatem. Qui non habent charitatem, graves sunt sibi: qui autem habent charitatem, portant se.* Auxilium mutuum. S. August. in Ps. 129.
Pollux, intellectâ Castoris, amicissimi fratris sui, morte, Jovi pro ipsius immortalitate supplicavit. Cùm verò Jovem votis suis minùs annuentem experiretur, id demum impetravit, ut vitam mortemque cum defuncto fratre alternam ducere liceret. Unde hodie etiamnum asseverant Poëtæ, utrumque illum vices adeò studiosas observare, ut singulis diebus vivente uno, moriatur alter. De his Virgilius: Virgil. Æn. 6. v. 121.

Si fratrem Pollux alternâ morte redemit,
Itque, reditque viam.

Eamque mythologiam vel è Pindaro subministratam accepit: Pindar. Ode 10. Nemea stroph. 4.

Alternantes autem vicissim,
Altero quidem die apud Jovem patrem charum
Degunt. Altero verò sub latebris terræ.

Vel certè ex Homero: Hom. Odyss. 11.

Interdum quidem vivunt alternis diebus, interdum rursus
Moriuntur.

Adeò nimirum bonis amicis consuetum est, graviora sua negotia mutuis humeris sustinere. etiam in Religionibus ac Rebuspublicis communia onera ac labores non eosdem assiduò premunt, sed partitis officiis & alternante ordine in diversos distribuuntur.

51. Follis, in ustrina versùs laminam ferream inflatus, epigraphen tenet: SI SPIRAT, INFLAMMAT. Ita corda quævis rigentia solo Spiritûs sancti afflatu ignem concipiunt. Hieronymus Oleaster: *Quemadmodum ad fundendum metalla opus est flatu follium; ita ad opus bonum faciendum opus est spiritu & flatu Dei.* Cæterum etiam malus Consiliarius, vel lasciva fœmina, *si spirat, inflammat.* Spiritus S. Oleast. in Isaiam cap. 30. v. 1.

52. Follis, aliquot carbones afflans, epigraphen reddit: SOPITOS SUSCITAT. Fæcundo hoc Emblemate Spiritus sanctus, bonum exemplum, ac prudens consilium significantur; utroque enim pectoris humani veternus excutitur. Porrò etiam maligna susurronis lingua sopitas iræ aut odii flammas, instar follis, suscitat. Quòd autem prudentis hominis consilia ardentes virtutum favillas, in animis nostris jamjam extinctas, rursùs evocare possint, testem disertum habeo Senecam: *Facile est*, inquit, *auditorem concitare ad cupiditatem recti. Omnibus enim natura fundamenta dedit, semenque virtutum: omnes ad omnia ista nati sumus. Cùm irritator accessit, tunc illa animi bona velut SOPITA EXCITANTUR.* Quòd insuper malevolæ linguæ afflatu sepulta vindictæ incendia denuò reviviscant, dilucidè testatur Siracides: *Susurro & bilinguis maledictus: multos enim turbavit pacem habentes. Lingua tertia multos commovit, &c.* Nam, Interprete S. Valeriano, *inquieta naturaliter lingua non parvum mortalibus affert vitæ detrimentum, aut cùm benè composita dissipat, aut diu pacata conturbat.* Idipsum nonnunquam filii assolent, dum proprias noxas excusaturi, Majorum suorum vitia, jam pridem sopita, in hominum memoriam revocant. De his Vincentius Lyrinensis: *Sancti cujusque viri memo-* Spiritus S. Consilium bonum. Exemplum bonum. Susurro. Senec. Ep. 108. Ecclesiast. 28. 15. Valer. in hunc loc. Lingua detractoria. Vinc. Lyrin. lib. adv. prof. nov.

moriam, tanquam sopitos jam cineres, profanâ manu ventilant: & quæ silentio sepeliri oportebat, redivivâ opinione diffamant, &c.

53. Follis compressus spiritum exhalat. Unde lemma: PRESSIONE SPIRITUS. Ita homo, diversis calamitatibus prægravatus, tandem ad vitæ spiritualis ac Divini obsequii frugem convertitur. Certè filius prodigus, egestate ac fame compressus, versus cœlum suspiravit: *Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus! Surgam, & ibo ad patrem meum, &c.* Unde ad Deum ait Magnus Augustinus: *Imples tribulationibus omnia; ut in tribulationibus positi, omnes recurrant ad te.*

Calamitas

S. August. in Psal. 55.

54. Follis auram, intra se collectam, non totam simul, sed sensim exhalat. Unde inscriptio: NON TOTUM SIMUL. Idipsum hominis prudentis est ingenium, qui doctrinam, plurium annorum intervallo collectam, non unâ vice, sed paulatim in alios effundit. Huic documento affines sunt illæ Jobi voces: *Ligat aquas in nubibus suis, ut non erumpant pariter deorsum.* Ita Moyses, sub Geneseos initium, nullam omninò de Angelorum creatione mentionem facit, tametsi postea in ejusdem libri decursu iteratis vicibus illos nominet. Volebat quippe Judæos gradatim imbuere, eosque suavi manu à rebus corporeis ac inferioribus ad superiores & spirituales perducere. *Quare harum rerum spiritualium mentionem intermiserit? Ego dicam,* inquit Procopius, *Cum Judæis balbutientibus balbutiebat, illa sola memorans, quæ non supra captum ipsorum esse judicabat: haud ignorans, ubi hæc didicissent, affuturos alios Doctores, qui ad altiora mysteria ipsos essent deducturi, &c.*

Paulatim docere.

Job. 26. 8.

Procop.

55. Duo folles, organis musicis usitati, in chartâ volante hanc epigraphen descriptam ferunt: NI PRIUS ATTRAHANT. D. Carolus Bossus hoc suo Emblemate Prædicatores, Prophetas, aut Sanctos Patres afficit, qui virtutes ac scientias, non quidem è proprio intellectu, sed à Spiritu sancto intra se derivatas, in alios diffundunt. De se ipso testatur S. Isidorus Pelusiota: *Si quid commodi, atque eruditi à me scribitur, hoc Divinæ atque cœlestis gratiæ esse existimare debes, quæ rudes etiam, & imperitos sapientes efficit.* Et Sanctorum Patrum Gemma, Magnus Augustinus: *Si purè Dominum, bonorum omnium largitorem, depreceris, omnia, quæ cognitione digna sunt, aut certè plurima, IPSO magis INSPIRANTE, quàm hominum aliquo commonente PERDISCES.*

Prophetæ. Prædicatores

S. Isid. Pelus. lib. 2. Ep. 218.

S. Aug. ad Honorat. Ep. 120.

56. Follis, ventum attrahens, inscriptionem habet: HAURIO, UT EXPIREM. Vitam, honores, voluptates, aliosque mundi titulos ita accipimus, ut paulò post illos aut mors nobis extorqueat, aut fortuna. S. Isidorus: *Nihil fugacius sæculo, rebusque sæculi: quas dum tenemus, amittimus: & per infantiam, pueritiam, juventutem, ac viridem & ingravescentem, ac maturam ætatem, annosque ultimos senectutis utique septem spatia Philo vitam describit humanam. Mutamur & currimus, nescientes ad mortis terminos pervenimus.*

Vita brevis. Honor brevis.

S. Isid. l. 3. in Amos.

FORCEPS. FORFEX.

Caput. X.

57. FOrfices epigraphen præferunt: STRINGIMUS, DUM STRINGIMUR. Idipsum etiam forcipibus inscribere licet. Ita nimirum eos, quos nobis in fide, servitute, aut amore beneficos experimur, mutuis officiis complectimur. Justus Lipsius: *Fides habita fidem alligat in animis quidem, ubi aliquid alti est, aut honesti.* Idipsum etiam Bellicis ducibus & mercatoribus familiare est, qui fidem datam tantundem observant, quantum ipsissimet observatur. Ovidio teste, amet, quisquis amari cupit:

Correspondere.

Lipsi de Milit. Rom. lib. 6. Dial. 3.

Sit procul omne nefas; ut ameris, amabilis esto.

Et Seneca: *Ego tibi monstrabo amatorium sine medicamento, sine herba, sine ullius veneficæ carmine; si vis amari, ama.*

Ovid. 8. de A... Senec.

58. Duo forficis cultra tum demum uniri solent, quando res vicinas incidere ac dividere aggrediuntur. His proinde subscripsi: JUNGUNTUR, UT DIVIDANT. Seu: FOEDERANTUR, UT FERIANT. Hæc ipsa hominum sceleratorum est indoles, qui fœdere nunquam arctiore uniuntur, nisi dum opportunam discordiæ, inter cives disseminandæ, occasionem cernunt. Certè Caiphas, Herodes & Pilatus nunquam fortiùs coaluerunt, nisi cùm de occidenda Divina innocentia ageretur. Iniquum hoc fœdus prospiciens Vates Regius, non sine dolore ait: *Astiterunt Reges terræ, & Principes convenerunt in unum, adversus Dominum, & adversus Christum ejus. Convenerunt enim verè,* uti Acta Apostolorum interpretantur, *in civitate istâ adversus sanctum puerum tuum Jesum, quem unxisti: Herodes & Pontius Pilatus, &c.* De his S. P. N. Augustinus: *Sunt quidam amici, amicitiâ malâ, quæ nec amicitia dicenda est, quia mala conscientia facit. Sunt enim homines, qui pariter mala committunt, & ideò videntur sibi juncti, quia conscientiâ malâ ligati sunt.*

Vitiosi conforti...

Psal...

Act...

S. A... in Ps...

59. Forfex tonsoribus usitata, epigraphen tenet: CIMA, NON TAGLIA. Id est: TONDET, NON RESECAT. Ita calamitas homini mortificando, non interficiendo deservit. Idipsum etiam Princeps benignus assolet, qui vectigalia, à subditis pendenda, quantùm fas est, moderatur. Justus Lipsius, oratione ad bonum Principem conversâ, *Tu*, inquit, *cum Tiberio tondere pecus malis, quàm deglubere.*

Calamitas. Princ... ditio... Lip. lib...

60. Pannus forficis tonsoriæ beneficio aliquam quidem lanæ suæ partem amittit; at tantundem politurae ac venustatis in vicem ab eâ recipit. Quare D. Saavedra forfici inscripsit: DETRAHIT, ET DECORAT. Innuebat videlicet, corporis nostri mortem, collybo felicissimo, cum æternæ gloriæ splendore commutari. S. Hieronymus: *Quantò in hoc sæculo persecutionibus, paupertate, inimicorum potentiâ, vel morborum crudelitate fuerimus afflicti; tantò post resurrectionem in futuro majora præmia consequemur.*

FURNUS CAMPANUS, cum Syphunculis.

Caput XI.

61. FUrnus Campanus, siphunculis guttatim lachrymantibus, epigraphen tenet: UNDIQUE ANGUSTIÆ. Mentem, ex omni parte afflictissimam, hæc imago spectat. Susanna, adulterii infamia & mortis atrocitate, ceu gemino ariete, coarctata, in hæc suspiria erupit: *ANGUSTIÆ sunt mihi UNDIQUE. Si enim hoc egero, mors mihi est: si autem non egero, non effugiam manus vestras.* Peccator coram extremo tribunali verissimè dixerit: *Undique angustiæ.* Enimverò, asserente S. Anselmo, *Hinc erunt accusantia peccata, inde terrens justitia: subtus patens horridum chaos inferni, desuper iratus Judex, intus urens conscientia, foris ardens mundus, &c.*

62. Furnum Campanum hâc Hieremiæ gnomâ insignierunt: PRETIOSUM A VILI. Providæ ac prudentis personæ hæc idea est. Cornelius à Lapide docet,

docet, Prædicatorem tum demum *pretiosum à vili* secernere, quando hominum animas veluti nullo terreno pretio satis æstimandas, è vitiorum cœno eripit. Ipsiusmet verba ita accipe: *Virgilius, Ennium manu tenens & legens, rogatus quid faceret, respondit: De stercore aurum colligo. Dicat hoc, qui animam convertere satagit. De stercore mundi aurum hoc, animam hanc colligo & separo, quasi pretiosum à vili.* Porrò de virtute providæ discretionis ait S. Bernardus: *Homo debet moderando singulas discernere voluntates, ne opinio verisimilis fallat, ne decipiat sermo versutus, ne quod bonum est, malum; ne quod malum est, bonum esse credatur.*

63. Magdalenam, vel quemcunque amantem luctuosum, furni Campani seu distillatorii ectypo depinges, qui copiosas stillulas elachymans, epigraphen tenet: IGNE COGENTE. vel ut aliis placet: HUMOR AB IGNE. vel Raulino authore: CALOR ELICIT IMBRES. *Est enim*, asserente S. Ambrosio, *piis affectibus quadam flendi voluntas, & plerumque graves lachrymas evaporat dolor.* In hoc argumentum Otho Venius:

Ecquid adhuc dubitas; testis sit lachryma flammæ?
Semper ut occluso stillat ab igne liquor.

Et Joannes Audenus:

Humorem fervens ex ligno expellit ut ignis,
Ex oculo lachrymas elicit intus amor.

His accinit Pastor ille Comicus:

Io nel regno d' Amore,
Altro non foche l' arte,
De lo stillar il pianto
A la fiamma del core.

P. Marcellinus Pisanus hanc iconem eruditè de Christo interpretatur, cujus pectus mirâ charitatis flamma versus gentem humanam succensum, in horto olivario sanguineas guttulas ex omnibus membris destillavit.

64. Bargalio observatum est, liquores chymicos nonnisi ex herbis, aliisve rebus siccis eliquari. Unde stillantes furni Campani siphunculos hoc lemmate insignivit: HUMOREM EX ARIDO Magdalenam, aliosve Dei servos hâc imagine exornabis, qui charitatis ardore succensi, in pietatis lachrymas copiosissimas solvuntur. S. Petrus Damianus de prodigioso illo Machabæorum igne, in aquas converso, ait: *Hic ignis in aquam vertitur: quia EX IGNE Divini amoris LACHRYMARUM COMPUNCTIO generatur.* Magdalena plangens S. Pe Dam. Opusc. 63. c. 13.

65. D. Octavius Boldonus variam Cardinalis Montii eruditionem significaturus, furnum Campanum statuit, qui diversorum florum liquores exsudans, epigraphen sustinebat: MIRUM CONGESTA LIQUOREM. Ita sanè Prædicator doctus è sacris ac profanis eruditionibus, ceu totidem floribus, diversos succos, non sine auditorum gustu eliquat. S. Gregorius Nazianzenus, Seleucum suum imbuens, *Posteaquam*, ait, *mentem variorum scriptorum lectione, tanquam in palæstra prius mediocriter exercueris, tum deinde in litteris à Sancto Spiritu profectis certamen suscipito, geminorumque fœderum ingentes opes colligito, quorum alterum vetus est, alterum semper novum.* D. Martinus eandem iconem eruditè ad Christum transfert, qui in horto Gethsemani pretiosas sanguinis sui guttulas destillabat, charitatis flore intra pectoris medullam succenso. Prædicator eruditus. S. Gre Na. l. Cygneorum Car. ad Seleucū de recta educat. Christus in horto. D. Marin. p. 3. Lyra.

Suda sangue anhelante
Vaso, che colmo di bei fiori il seno,
A quel cocente ardor, ch' in luis favilla,
liquidi odor suavemente stilla.

66. Furno

66. Furno Campano subscripsi : MELIORA SECERNO. Vel ut P. Aloysio Novarino placet: UTILIUS ELICIO. Ita prudens studiosus meliores quasvis eruditiones ex Authoribus in manipulos suos secernit. S. Gregorius inter cætera documenta etiam istud de Gentilium libris recenset: *Debes sapienter COLLIGERE quæcunque sunt UTILIA, contraque solerti judicio vitare, quidquid in singulis est noxium.* Illam ipsam agendi rationem probè observatam habuit S. Franciscus Salesius in instituendo Ordine Visitationis B. Mariæ. Omnes enim Religionum Regulas, ad hæc usque tempora receptas, studiosissimè perlegit, easque non tantùm cum Divinis Literis, & sacris Conciliis, sed etiam cum SS. Patrum doctrinâ ac hodiernâ praxi sedulò contulit. Postea verò illas in diuturnæ considerationis, assiduarum precum, & consilii maturi furno reposuit, donec tandem quintam, ut ajunt, essentiam, nimirum Ordinem illum nobilissimum, suoque fini assequendo maximè accommodatum, felicissimè eliquârit : uti prolixè refert D. Christophorus Giarda.

Studiosus

S. Greg. Naz. loc. cit.

Giarda in Vita S. Fran. Sal p.2.c.21.

67. Eidem furno campano alii inscripsêre : MELIORA REFUNDIT. Illud ipsum animæ religiosæ est ingenium, quæ res quasvis meliores in Deum & egenos erogare consuevit. Abel, hoc elogio insignis, *obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum.* S. Ambrosius super illud Psaltis, *Holocaustum tuum pingue fiat* ; ait : *Hoc acceptabile est sacrificium, quod pingue, quod nitidum, & quodam pabulo fidei ac devotionis, verbique cœlestis uberiore alimoniâ saginatum est.* Emblematis mentem sequentibus Jambis senariis explicat meus Concanonicus D. Salvator Carducius :

Offerre Deo meliora.

Gen. 4 4. S. Ambr. 2. de Cain & Abel. cap. 5.

Meliora fundit igne rostratum organum:
Potiora dones corde, vel manu Polo.

68. Idem D. Carducius furno Campano inscripsit : MELIORA, NON MULTA. Innuit videlicet, librorum præstantiam non è vastâ mole, sed è paucarum rerum delectu metiendam esse. Porrò oratio ad Deum illa est optima, non quæ longissima, sed quæ sacris intentionibus ac suspiriis instructissima. Unde S. P. Augustinus testatur : *Dicuntur fratres in Ægypto crebras quidem orationes habere, sed eas brevissimas : tamen & raptim quodammodo jaculatas, ne illa vigilanter erecta, quæ oranti plurimum necessaria est, per productiores moras evanescat atque hebetetur oratio.* Emblemati explicando hoc distichon subjicit Carducius :

Liber bonus non grandis. Oratio brevis & bona.

S. Aug. Ep. ad Probam.

Rostratum meliora vitrum, non plurima fundit:
Nobile sic pretio, haud mole libratur opus.

69. Furnus Campanus nobiliores herbarum succos foras distillat, fæcibus intra sinum suum reservatis. Unde lemma : UTILIUS PELLO, DETERIUS TENEO. Ea nonnunquam est hominum insania, ut relicto saniore consilio, deterius sequatur. Inter hos primipilus est Roboamus : *Qui dereliquit consilium senum, quod dederant ei, & adhibuit adolescentes, &c.* eâque suâ imprudentiâ extremam regno perniciem accersivit. Xerxes Artabani, senis prudentissimi, & patrui sui, consilio recusato, juvenilibus Mardonii suggestionibus adhæsit, & è Græcia oppugnatâ infamiam retulit, uti de illo testatur Herodotus. Dionysius Siciliæ tyrannus, spreto Platonis consilio, aulicorum suorum assentationibus tamdiu morem gessit, donec è regni solio dejectus, pædagogum agere debuerit. Nero Senecam & Burrum, consiliarios fidissimos, aversatus, ob improvida aliorum consilia & imperio & vitâ excidit. Illos etiam hæc imago spectat, qui relictâ & exclusâ virtute, peccatum ac spurcitias carnales amplectuntur. Unde monet S. P. Augustinus : *Non vocatus ad amplectendam terram, sed ad comparandum cælum : non vocatus ad felicitatem terrenam, sed ad cœlestem.*

Imprudentia.

3 Reg. 18. 8.

Herod. lib. 7.

Sueton. in Nerone.

Peccator.

S. Aug. serm. de D. cap.

70. E Magnatibus quidam amorem suum cogitationibus nonnisi purissimis instructum significaturus, Furnum Campanum expressit, è cujus flammis crystallinæ ac limpidissimæ guttulæ distillabant; cum lemmate, CLARESCUNT IN FLAMMIS. Compendio dixit Magnus Augustinus : *Non faciunt mores bonos nisi amores boni.* Oportunè in rhytmis suis canit Hieronymus Prete :

S. Aug. serm. de 1 cap.

Veggio, quando à mirar costei m'affiso,
Ch'un raggio in lei di deit à resplende,
E la men bella parte è la mortale.
Quindi il pensiero à Dio spiegando l'ale,
De un bel volto s'inalza al Paradiso,
E maravigilie altrui segrete intende.
Quindi l'anima apprehende
Vincer gli affetti, è trionfar de i sensi.

Et in Lopii Vegæ funere Fulvius Testi Comes:

Jo sò ch'un gentilcore,
Qual massa d'or, che si cimenti al foco,
In nobil flamma raffinar si suole.

71. Furnus Campanus epigraphen præfert : PURIORA SURSUM. Hinc discas, res quasvis optimas ac nobilissimas Deo esse offerendas. Prototypi loco sanctum Abelem habeto, qui Numini sacrificaturus, è proprio suo grege agnos candidissimos, pinguissimos, ac optimos delegit : secus atque improbus Cain, cujus munera nonnisi ex acerbis, distortis, & imperfectis frugibus constabant. De dispare hoc fratrum genio S. Cyrillus Alexandrinus ait : *Sacer, & pientissimus Abel, quæ inter gregem suum præstantiora essent, & Deo optimo offerebat ; Cain verò, quæ ex tempestivis excellentiores essent, suis delitiis reservabat ; quæ verò deteriores, Deo offerre non erubescebat.*

Ob

S. C Al 2.

72. P. Aloysius Juglaris ad funebrem Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis pompam, furnum Campanum figuravit, qui crebras guttulas elachrymans, inscriptionem sustinebat : ARCANA INCENDIA PRODIT IMBRIBUS. Seu rectiùs. IMBRIBUS INCENDIA PRODIT. Significabat quippe assiduos superstitis regiæ viduæ planctus è sincero amore scaturiginē suam trahere : lachrymæ enim ardentis amoris effecta sunt. Unde de Magdalenæ fletibus disserens S. Gregorius Papa : *Discite*, inquit, *quo dolore ARDET, quæ FLERE & inter epulas non erubescit.*

Ar ch su

S. H E

73. Alcibiades Lucarinus furno Campano subscripsit : CLARA QUÆCUNQUE PROFERT. Hoc encomio insignis S. Thomas Aquinas, doctrinam suam ad miraculum copiosam, facilem, ac claram per Orbem litterarium sparsit. Sancta Ecclesia de illo testatur : *Scripta ejus & multitudine, & varietate, & facilitate explicandi res difficiles, adeò excellunt, ut ob eam causam etiam nomen Doctoris Angelici jure sit adeptus.* Idipsum in quovis scriptore exigens Justus Lipsius, ait : *Candor si abest à scriptis, nebula & livor habent, nec illustrabit ea diuturnior lux famæ.* Cæterùm preces ad Deum fundere oportet claras, & ab omni vitiorum fæce liberas.

S. A.

Sc

L tu la G 4

74. Furnus Campanus distillans, epigraphen tenet : REDDIT AD EXTREMUM. Animam, ad ipsum usque extremum vitæ suæ halitum, gratam ac munificam, hoc Emblemate significabis. David luculentus sibimet testis sanctè decrevit : *In diebus meis invocabo;* seu, ut S. Ambrosius vertit : *In omnibus diebus meis.* Enimverò, inquit ille, *Certè diebus invocare, non omnibus, fastidientis est, non sperantis.* Et paulò

G P 2 bi fi ol I

paulò pòst : *Quia semper accipis, semper invoca : & quia quod habes, à Domino est, debitorem te semper esse agnosce.* Eâdem omninò ratione in piacularibus flammis pro minutissimis quibusvis culpis pœnas exactissimas dabimus. Dilucidè Christus : *Non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem.*

75. Furni Campani flamma in herbas floresque suppositos tamdiu grassatur, donec omnes spiritus, in iis conclusos, eliquaverit. Unde nobile quoddam Vivacium Placentinorum ingenium subscripsit: SPIRITUS DONEC EXTRAHAT OMNES. Ita libidinis flamma, in juvenili animo, quantumvis religioso, prædominari solita, quantocius illum in virtutis amore penitùs exsuccum & arentem efficit. In hanc rem disertus S. Basilius : *Fit ad orationem cunctatior. Deinde sensim illius menti se ingerit meditatio, ut à proposito deficiat. Denique ad omnimodam perditionem per varios errorum anfractus adducitur.* Eadem etiam avari ac improbi Principis idea est, qui nunquam acquiescit, donec subditorum arcas omnes, & ipsam adeò vitam evacuaverit. Hoc sensu D. Salvator Card. canit.

VIS DONEC OMNIS extrahatur ; improbo
Torquentur igne amœna veris gaudia.
Incensa sic libido avari Principis
Vires, opesque floridi absumit gregis.

76. D. Cherubinus Brusonus primis suis annis furnum Campanum figuravit, qui copiosos liquores in vasa circumjacentia destillans, epigraphen è è Tassi poëmate subjunctam habuit : E DENTRO AUVAMPA. Id est : SUCCENDITUR INTUS. Amans plangens, cumprimis verò Magdalena, dum interiore charitatis Divinæ incendio flagrabat, in lachrymas uberrimas solvebatur. Appositè S. Joannes Chrysostomus : *Incredibilis in Christum amoris igne succensa, & maximis sordibus peccatorum largissimo lachrymarum fonte purgata ; quia perfectè incaluerat pœnitudo, bacchari (ut ita dixerim) cœpit desiderio exagitata Christi. Siquidem continuò & crines resolvit, & sanctos pedes uberibus diluens lachrymis, ac propriis extergens capillis, pretioso rigavit unguento. Et hæc quidem extrinsecus cuncta faciebat, ea verò, quæ in secreto mentis agitabat multò his erant ignitiora.*

77. Furnus campanus limpidissimas guttulas exsudans, à D. Joanne Bapt. Mazzaleno epigraphen recepit : SUDOR IT IN PRETIUM. Mens Emblematis erat, laboriosos sudores, in scholis aut studiis versatos, maximo virtutis & gloriæ pretio compensari. Præclarè Philo : *Nam sicut à cibo tota vita pendet, quidquid in rebus bonum est.* Et S. Bernardus : *Virtus, seu labor, gradus est ad gloriam ; virtus mater gloriæ est.*

78. Cor S. Pauli, virtutum aromatis plenum, ac intenso charitatis Divinæ ardore succensum, assiduos ac fragrantissimos limpidæ doctrinæ rivulos depluebat. Eò animum advertens D. Sigismundus Laurentius, furnum Campanum figuravit, qui odoratos liquores destillans, epigraphen tulit : ET BONUS EX ARDORE ODOR. Opportunè in rem præsentem is ipse S. Paulus dixit : *Christi bonus odor sumus Deo in iis, qui salvi fiunt, &c.* Porro ex persecutionum & calamitatum ardore suavissimus virtutum & patientiæ odor eliquatur. S.P. Augustinus : *Cœpit persecutionem pati odor Sanctorum, sed quomodo ampullæ unguentorum, quantò magis frangebantur, tantò amplius odor effundebatur.*

79. P. Bartholomæus Pancierus Augustinianus Excalceatus, Emblematis moralis loco furnum Campanum statuit, qui locupletes guttulas elachrymatus, ingentem florum copiam vicinam habuit, cum lemmate : EX VERNO RISU LACHRYMÆ. Ita sanè omnes mundi blanditiæ è momentaneo risu in acerbissimos planctus desinunt. Oraculum Divinum est : *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.* S. Bernardus *de nimia fallacia præsentis vitæ* ait : *Gaudent in cibis, gaudent in pompis, gaudent in divitiis, gaudent & in vitiis homines : sed luctus extrema occupat ejusmodi gaudiorum.* Et paulò post : *Sicut flammæ novissima fumus occupat & caligo : sic lætitia latæ rei in tristitiam commutatur.* Ipsum inter Servatorem comminantem audi : *Væ vobis, qui RIDETIS nunc ; quia lugebitis, ET FLEBITIS.*

Deliciæ mundi. Prov. 16. S. Bern. serm. de nimia fallacia vitæ præsentis. Luc. 6. 25.

INCUS.

Caput XII.

80. INnocentius Cibo Cardinalis incudem unicâ hâc voce, ceu lemmate insignivit : DURABO. Nimirum animum suum, adversus quosvis calamitatum insultus imperterritum ac immobilem, significare volebat. Pierius Valerianus, in hanc Emblematis mentem concedens, ait, ab incude hoc documentum cumprimis tradi : DURANDUM; additque : *Incus igitur hieroglyphicum fortissimi ponatur animi, sive præcepto, quo in adversis durandum admoneamur, neque ullis procellarum sævientium tempestatibus moveamur, seu contra Fortunæ quantumlibet injuriosæ ictus enitamur.* Idque prolixâ tam Græci cujusdam Poëtæ, quàm Marci Tullii authoritate demonstrat.

Resistentia. Pier. Valer. lib. 48. Cicero lib. 2. de Orat.

81. Incus, resiliente malleo percussa, epigraphen tenet : ICTUS REPELLIT. Ita magnanimũ ac heroicum hominis pectus adversas quasvis injurias ac vires reprimit. S. Gregorius Nazianzenus :

Ut spernit ingens stridulos incus sonos,
Sic PELLIT omnes mens sagax injurias.

Vel ut traducunt alii :

Gravibus nihil movetur incus pulsibus ;
Infracta CASUS mens REPELLIT NOXIOS.

Resistentia. S. Greg. Naz. Carm. Iamb. 29.

82. Generosum ac imperterritum hominis pectus ex incude percussâ demonstratur, quæ hanc gnomam præferat : ICTIBUS IMMOTA. Tullii sententiâ : *Ad magnanimum pertinet, ea quæ videntur acerba, ita ferre, ut nihil à statu naturæ discedat, nihil à dignitate sapientis.* Emblematis mentem sequenti disticho explicat meus D. Salvator Carducius :

En immota manet repetitis ictibus incus :
Nobilis intrepidi cordis imago sonat.

Imperterritus animus. Cicero lib. 1. de Offic.

83. Invictam hominis mentem incus percussa demonstrat, cum lemmate : TUNDOR, NON FRANGOR. Bargalius hâc icone Servatorem, flagellis cæsum, ob oculos statuit. Eadem tamen etiam functos Martyres concernit, qui totis membris dilaniati ac contusi, nihil unquam de sua constantia remiserunt. Seneca heroicam illam tolerantiam persuasurus, Deum in hæc verba loquentem sistit : *Multa incidunt tristia, horrenda, dura toleratu. Quia non poteram vos istis subducere, animos vestros adversus omnia armavi. Ferte fortiter : hoc est, quo Deum antecedatis. Ille extra patientiam malorum est, vos supra patientiam. Contemnite dolorem : aut solvetur, aut solvet. Contemnite fortunam : nullum illi telum, quo feriret animum, dedi. Contemnite mortem, quæ vos aut finit, aut transfert.*

Imperterritus animus. Christus flagellatus. Martyres. Senec. lib. Quare bonis viris, &c.

84. Heroum animos è calamitatibus magis generosos effici Incus haud obscurè persuadet, quæ Patre Certano Authore, epigraphen recepit : QUANTO BATTUTA PIU', TANTO PIU' INDU-

Generositas. Senec lib. de Provid.

Indura. Id est: Sub Ictibus Fortior. Seneca: *Quid mirum*, inquit, *si durè generosos spiritus Deus tentat? Nunquam virtutis molle documentum est. Verberat nos, & lacerat fortuna. Patimur, non est sævitia, certamen est. Quò sæpius adierimus, fortiores erimus.* Venerabilis Beda idipsum de S. Ecclesia pronuntians, ait: *Dum Catholica Mater Ecclesia per totum Orbem longè latèque diffusa, in ipso capite suo Christo JEsu edocta, contumelias, crucem & mortem didicit non timere, magis magisque roborata est, non resistendo, sed perferendo.*

Beda serm 18. de Sanctis.

Generosus.

85. Carolus Bovius erudito Emblemate demonstrat, Incudis robur non quidem verberibus inferendis, sed recipiendis comprobari. Epigraphen addidit: Ferendo, Non Feriendo. Veluti diceret, genuinam magnanimitatem ex injuriis toleratis, non verò vindicatis dignosci. S. Joannes Chrysostomus: *Qui lædit, superare læsum videtur, sed perniciosa sibi victoria superat. Læsus autem, si magno animo perfert injuriam, quanquam victus videatur, coronam tamen splendidam adeptus est, sæpenumero ergò vinci, quàm vincere præstantius est.*

S. Joan. Chrys. Hom. 85. in Matth.

L A G E N A.

Cap. XIII.

86. Ferramenta, furfuri, oleo, aceto & aquis intra lagenam commixta, fortique brachio agitata, paulò post excussâ rubigine pristinum nitorem induunt. Unde lemma: Agitata Clarescunt. Haud aliter generosa pectora, quò acerbioribus malis jactata, tantò majorem splendoris sui copiam spargunt. Et si fortè dictis nostris fidem abnuas, intuere, obsecro, in igne Scævolam, in veneno Socratem, in egestate Fabricium, in exilio Scipionem, in morte Catonem, aliosque sexcentos, qui in extremis calamitatibus amplissimam gloriæ explicandæ segetem repererunt. Seneca: *Rutilii innocentia, ac virtus lateret, nisi accepisset injuriam, DUM VIOLATUR, EFFULSIT.* Et S. Gregorius Natianzenus: *Vir philosophica mente præditus, afflictionibus INCLARESCIT.*

Calamitas illustrat.

Senec. Ep. 79.

S. Greg. Naz. Orat. in Maximum.

87. Legena, rubiginosis aliquot ferramentis instructa, assiduis revolutionibus agitata, inscriptionem tenet: Dum Vexat, Illustrat. Verbis è Seneca mutuatis, ubi ait: *De his loquor, quos illustravit fortuna, DUM VEXAT.* Ita nimirum adversitates splendoris aucupandi instrumenta sunt opportunissima. Jobus calamitatum agitatione mirificè illustratus, id elogii à S. Ambrosio retulit: *Diaboli malitia, Jobi sancti viri fecit esse virtutem & patientiam clariorem.*

Senec. Ep. 79.

Calamitas utilis.

S. Ambros. de Paradis. cap. 7.

88. Lagena agitata epigraphen reddit: Nitescit Intro. Innuit videlicet, sicuti ferrum intra ipsam conclusum è valida agitatione splendorem insignem sortitur, ita animam, exteriore corpore afflictam & exagitatam, ad clarissimam internæ perfectionis lucem promoveri. Salvianus: *Infirmitas carnis vigorem mentis exacuit: ut affectis artubus, vires corporum in virtutes transferantur animorum.* Et S. Joannes Chrysostomus: *Tantam fortitudinem habet virtus, ut CLARIOR FIAT, CUM INFESTATUR.*

Calamitas utilis.

Salvian. lib. 1 de Gubernat. Dei.

S. Joan. Chrys. Hom. 61. in Gen.

L I M A.

Caput XIV.

89. Studia intellectum quidem illustrant, at sanitatem imminuunt: ut adeò illa cognomine vulgari, & minimè absono, *lima surda* dicantur. Proinde limam, ferro exterendo applicatam, hoc lemmate insignies: Exterit, Dum Polit. P. Joannes Rhò iteratis vicibus mihi dixit, viris litteratis plurimâ cautelâ opus esse, ne libris construendis se ipsos destruant. Apuleius: *Continuatio litterati laboris*, inquit, *omnem gratiam corpore detergit, habitudinem tenuat, succum exsorbet, colorem oblitterat, vigorem debilitat.* Ab hoc argumento nihil alienus P. Famianus Strada, inter cæteras suas Prolusiones Sylvium Antonianum sistit, qui Francisco Boncio Assidua studia dissuasurus, eum dulcibus & affectuosis his consiliis interpellat.

Stud[...] Apu[...] pol. [...] Fam. Stra. 2. P[...]

——— Quid ultra
Tendis agens? oblite tui, atque oblite tuorum
Ante diem properas, & vivax infodis ævum?
Durus es, emerito qui fraudas lumina somno
Perdius & pernox: nempe ut limatiùs una
Exeat, excussoque cadat sententia torno.
Hæc eadem QUÆ lima stylum TERET, ATTERIT annos.

90. Joannes Zaratinus Castellinus gentilitiam Academiæ limam hoc epigrammate distinxit: Detrahit Atque Polit. Nimirum sicuti ferrum limæ beneficio rubiginem omnem excutit, ac politur, ita, Domino Cæsare Ripâ asserente, Academia severis prudentum censuris, ceu totidem limis subjecta, rebus quibuslibet superfluis expurgatur, ac splendorem toto Orbe illustrem sortitur. Hanc sibi legem sancivit Ovidius:

Scilicet incipiam limâ mordacius uti,
Ut sub judicium singula verba vocem.

Quintiliani gnoma erat: *Opus poliat lima.*

Aca[...] mia[...] Co[...] util[...] Ov[...] de [...] Qui[...] 10. 111.

91. Lima supra adamantem figurata, epigraphen sustinet: Nulla Posso Levarne. Id est: Nil Detrahere Queo. Verbis è Petrarcha mutuatis.

Nulla posso levar jo per mio ingegno
Dal bel diamante, ond' ella ha il cor si duro.

Amantis hæc idea est, qui suis precibus, quamlibet importunis, obfirmatam cordis pudici castimoniam nulla unquam parte labefactare potest. Porrò animus fortis, quantumvis adversitatibus subjectus, integer semper persistit. Senecæ sententiâ: *Fortis & compositus animus est, qui nec ablatum quidquam sibi sentit, nec abjectum; sed in eodem habitu stat, quocunque res cedunt, sive geruntur.*

Petr[...] sone[...] 139. Am[...] del[...] For[...] Sen[...] 37.

92. Calamitates ac Martyria, ceu totidem limæ, vitam corpoream corrodunt, animæ splendore plurimùm interea augescente. Unde lima, supra gladium fatigata, epigraphen præfert: Detergendo Collustrat. Aponius de anima, Deo chara, scribit: *Immaculata autem laudatur, & pro ejus nomine moriendo, lima martyrii splendescit.*

Ma[...] rur[...] Cal[...] tas. Apo[...] 1. in

93. Limam hoc lemmate legendam propones: Exterit, Sed Acuit. Ita nimirùm calamitas & paupertas corpus quidem debilitant, at ingenii aciem plurimùm promovent. De se ipso Horatius canit:

Unde simul primùm me dimisêre Philippi
Decisis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris & fundi paupertas impulit audax
Ut versus facerem.

Pau[...] tas. Hor[...] 2. E[...]

Senecâ teste: *Multis ad philosophandum obstitêre divitiæ. Aut ergò pauper sis, aut pauperi similis, si animo vacare vis.* Denique Manilius canit:

Sed cùm longa dies acuit mortalia corda,
Et labor ingenium miseris dedit, & sua quemque
Advigilare sibi jussit fortuna premendo.
Seducta in varias certârunt pectora curas.

Sen[...] Ma[...] lib. [...]

Et

Et quodcunque sagax tentando repperit usus,
In commune bonum commentum læta dedêre.

94. Lima, serræ cujusdam dentes exterens, epigraphen tenet: ACIEM RESTITUIT. Hæc ipsa calamitatum effecta sunt, quæ homines mundanos, in negotiis Divinis hactenus penitus obtusos, imposterum reddunt perspicaces & acutos. Certè Nabuchodonosor, metamorphosi penitus insolitâ, in bovem transformatus, omnibus cœli ac elementorum injuriis obnoxius, tandem ad frugem rediit. *Post finem dierum ego Nabuchodonosor oculos meos ad cœlum levavi, & SENSUS meus REDDITUS est MIHI: & Altissimo benedixi, &c.* De paupertate dixit Seneca: *Quod divitiis non potes scire, paupertate scies.*

95. Assiduâ diligentiâ res quasvis pro libitu obtineri, è lima haud obscurè disces, quæ omnem massæ ferreæ rubiginem exterens, inscriptionem tenet: EXPOLIETUR TANDEM. Apollodorus, à Joanne Stobæo adductus, dicere consueverat: *Si tibi sat temporis ad negotia sumpseris, perficientur, & domabuntur omnia.* Nec aliter Antiphanes apud eundem. *Omnia diligentiæ subjiciuntur.* Et Democritus: *Plures fiunt exercitatione boni, quàm naturâ.*

96. Lima, aurifabris usitata, ac supra rubinum posita, epigraphen reddit: TANTUM UT PROBET. Innuit videlicet, calamitates à Deo in Jobum, Davidem, Tobiam, aliosve homines justos nonnunquam immissas, illis duntaxat in virtutis palæstra probandis, non verò perdendis, destinari. S. P. Augustinus: *Justis, quidquid malorum irrogatur, non est pœna criminis, sed VIRTUTIS EXAMEN.*

97. Religiosus aut Prædicator, dum, sub defectuum corrigendorum schemate, nimiâ sæcularium consuetudine ac familiaritate utuntur, aliena quidem vitia eliment, at propriæ perfectionis jacturam non levem sustinent; haud secus atque lima, ferrugini exterendæ dedita, se ipsam consumit. Unde lemma: TERITUR, DUM DETERIT. Aristotelis dictum est: *Omne agens in agendo patitur à patiente.* Ut adeò P. Julius Nigronius in rem nostram opportunissimè concludat: *Lima es, qua rubiginem vitiorum abradis à ferreo pectore peccatoris: at dum deteris abradendo, nonnihil ipse detereris. Scalpellum es, quo cor lapideum sæcularis hominis in pulcherrimum formatur signum; at scalpendo frequenter, acumen lapidis duritie retunditur. Ipse annulus signatorius, quanquam durissimus, obsignando consumitur. Similiter evenit Religiosis in conversatione cum sæcularibus; tametsi id faciant studio formandi eos in vasa gloriæ.*

98. Lima, ferro corrodendo applicata, tandem illius aciem ita acuit, ut inter arma recenseatur. Opportunum proinde Patris Novarini lemma est: DUM SPOLIAT, ARMAT. Paupertatis hoc symbolum dixeris, quæ Dei servos transitoriis bonis omnibus exspolians, iisdem ad mundum, dæmonem, ac vitia superanda plurimum acuminis subministrat. S. Petrus Chrysologus: *Quod si virtutibus cognata paupertas, terrena & cœlestis probatur disciplina. Athleta ad certamen nudus accedit; confugit cum fluctibus nauta nudus; Miles in acie nonnisi expeditus assistit: qui tendit ad Philosophiam, totum, quod in rebus est, ante contemnit.*

MALLEUS *Cap. XV.*

99. Ferrum, libratis ac reductis malleis supra incudem pulsatum, epigraphen tenet: ALTERNIS ICTIBUS. Hinc alternantes quorundam labores, vel certè injurias, reciproco assultu innovatas, demonstrabis. Illo ipso Emblemate etiam innuitur, cœptis negotiis sua nonnunquam otia interponenda esse; sicuti enim mallei mutuis officiis laborant & quiescunt; ita corporis & animæ conatus certis intervallis distinguantur, necesse est. Sapientissimè Seneca: *Neque ego te jubeo semper imminere libro aut pugillaribus. Dandum & aliquid intervallum animo; ita tamen, ut non resolvatur, sed ut remittatur.* (Senec. Ep. 15.)

100. Malleus, clavum ex assere retrahens, epigraphen reddit: Obliquantes Evellit. Bonus Judex aut Princeps sceleratos omnes evellit, ac civium consuetudine interdicit. S. Joannes Chrysostomus: *Agricultura imitatur principatum: est enim princeps quidam plantarum cultor, alia quidem amputans & prohibens, alia verò fovens, & excrescere faciens; itidem & optimi Principes, malos ac nocivos puniunt; bonos verò & frugi ad meliora provehunt.* Quin, ipsemet Deus Hieremiæ in hæc verba loquebatur; *Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna., ut evellas & destruas, &c.* (Judex. Princeps justus. S. Joan. Chrys. Hom. 15. in Epist. ad Cor. — Hier. 1. 10.)

101. Alcibiades Lucarinus cæmentarii malleo inscripsit: Construit, Et Destruit. Excellens Orator geminâ hâc prærogativâ persuadere & dissuadere novit. De Principis authoritate Divinum oraculum Hieremiæ ore pronuntiat: *Constitui te super gentes & super regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes.* Porrò etiam Prædicator tantundem vitiosis suis exemplis *destruit*, quantum doctrinæ suæ studio *construit*. Appositè, nec sine aculeo, Mellifluus Bernardus: *Quos instruunt verbo sanctæ prædicationis, destruunt exemplo pravæ operationis.* (Orator. Princeps. Hier. 1. 10. Prædicator flagitiosus. S. Bern. serm. ad Pastor. in Synod.)

102. Idem cadenti malleo inscripsit: Pondere Quoque. Dicere volebat, cæmentariorum malleos non solo aciei acumine, sed & gravi suo pondere damnum afferre. Certè S. P. Augustinus tam ingenii sui acumine, quàm rationum pondere, ac vitæ authoritate adversas hæreses jugulavit. Unde Papiæ ad S. Petrum in cœlo aureo, ubi sacra Magni hujus Doctoris lipsana asservantur, mei Concanonici assiduis encomiis ingeminant: *Augustine lux Doctorum, firmamentum Ecclesiæ, malleus hæreticorum, summum vas scientiæ, &c.* Cæterùm eodem Emblemate S. Antonium de Padua afficere licet, qui undecim integris annis sub Sancti Augustini signis inter Candicos Regulares Olyssiponenses & Conimbricenses numeratus, id elogii à S. Ecclesia retulit: *Summâ vi profligavit hæreses, ideoque perpetuus hæreticorum malleus est vocatus.* Cæterum Prædicator non tantùm rationum acumine, sed & vitæ ac authoritatis suæ pondere vitia destruit. Magni Augustini testimonio: *Ad discendum necessariò dupliciter ducimur, authoritate, atque ratione, &c.* (Augustinus. S. Anto. Pad. Prædicator. S. Aug lib. 2. de Ord. cap. 9.)

103. Malleus, falcis messoriæ aciem crebris ictibus acuens, epigraphen Hispanam præfert: Pica, Y No Quita. Id est: Percutit, Non Adimit. Illa ipsa calamitatum est indoles, quarum iterata verbera nihil unquam fortitudinis è generoso pectore tollunt. S. Paulus: *In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur; aporiamur, sed non destruimur; persecutionem patimur, sed non derelinquimur; dejicimur, sed non perimus.* Et Seneca: *Proprium est magnanimitatis veræ, non sentire se percussum.* (Calamitas. 2 Cor. 4. 8. Senec. lib. de Moribus)

104. Dominicus Gambertus malleum, dum ferro candenti intra officinam cudendo insistit, hâc Tibulli gnomâ insignivit: In Melius Vertet. Veluti diceret, nimiâ conniventis Dei benignitate animos nostros penitus distortos evadere: contra vero moderatis cruciatibus erigi, (Tibul. l. 3. Eleg. 3. Correctio aspera. Castigatio)

& è vitiosa conscientiæ curvitate in novam ac perspectissimam speciem formari. In hanc rem Procopius : *Tam est nostræ salutis peritus artifex Deus, ut vel plagas incutiens medeatur.* Et S. P. Augustinus : *Punctus tribulatione, cœpi quærere refugium, quod in illa felicitate sæculari desieram quærere.*

Procop. in cap. 9 Isa. *S. Aug. in Psal. 93.*

105. Malleolus, æneis citharæ fidibus intendendis ac contemperandis accommodatus, epigraphen tenet : AD USUM UNDIQUE. Hominis docti & laboriosi hæc idea est, qui armis, litteris, artibus mechanicis, cæterisque rebus omnibus tractandis idoneus, hominem verè universalem repræsentat. Hâc prærogativâ Portium Latronem cumprimis floruisse testatur Seneca, quippe qui in studiis indefessus, in ludis gratiosus, in labore validus, in incessu gravis, in agendo benignus, in sermone facundus, & in re qualibet, sive ingenii, sive corporis illa esset, insignem se probavit. *Nihil*, inquit, *viro illo gravius, nihil suavius, nihil eloquentiâ suâ dignius. Nemo plus ingenio suo imperavit, nemo plus indulsit. Cùm se ad scribendum concitaverat, jungebantur noctibus dies : & sine intervallo gravius sibi instabat : nec desinebat, nisi defecerat. Rursus cùm se demiserat, in omnes lusus, & in omnes jocos se resolvebat. Cùm verò se sylvis, montibusque tradiderat, omnes illos agrestes, sylvis ac montibus natos, laboris patientiâ, ac venandi solertiâ provocabat : & in tantam sic vivendi pervenerat cupiditatem, ut vix posset ad priorem consuetudinem retrahi. At cùm sibi manum injecerat, & se blandiendo, unde abduxerat, revocârat, tantis viribus incumbebat in studium, ut non tantùm nihil perdidisse, sed multum acquisivisse desidiâ videretur.*

Homo universalis. *Seneca in Proœm. lib. 1. controvers.*

106. Malleus, monetæ cudendæ intentus, utramque illius faciem unico ictu signat. Unde lemma : IMPRIMIT UTRIMQUE. Præclara hæc Francisci idea est, qui seraphico imprimente, genuinam vulnerati ac Crucifixi Servatoris imaginem simul in corde & corpore recepit. De hoc S. Bonaventura : *Dira conspecta crucis affixio, ipsius animam compassivi doloris gladio pertransivit.* Et paulò infrà : *Hæc visio mentem ipsius seraphico interius inflammavit ardore ; carnem verò Crucifixo conformi exterius insignivit effigie, tanquam si ad ignis liquefactivam virtutem præambulam sigillativa quædam esset impressio subsecuta.*

S. Franciscus cum stigmatis. *S. Bonav. in legenda S. Francisci cap. 13.*

107. Malleus fabrilis cuditur cum lemmate : UT CUDAM, ANTE CUDOR. Sic qui aliis rectè imperare, aut formare alios volunt, ante eos formari & imperium ferre, necesse est. Seneca : *Quomodo, aut cui tandem hic liberè imperabit, qui non potest cupiditatibus suis imperare ? Refrænet primùm libidines, spernat voluptates, iracundiam teneat, coërceat avaritiam, cæteras animi labes repellat : tunc incipiat aliis imperare, quum ipse improbissimis Dominis dedecori & turpitudini parere desierit.* Et rursus : *Si vis omnia tibi subjicere, te subjice rationi. Multos reges, si ratio te rexerit, ab illa disces, quid & quemadmodum aggredi debeas.* Coronidem Emblemati imponens Socrates, ait : *Qui multarum habet potestatem rerum, primùm purgare conscientiam debet : ut qua delicta corrigit, non admittat, vitetque quod vindicat. Stultum enim est, ut velit quis aliis imperare, cùm sibi ipsi imperare non possit.*

Princeps. Prælatus. *Senec. l. 10. Rhetor.* *Idem in Epist.* *Socrat. in suis Exhort.*

MODULUS Cap. XVI.

108. CHristus Divina sua vulnera tam S. Francisci corpori, quàm ipsius animæ impressit. Unde Emblemati non quidem proprio, sed tamen gratioso, modulum depinges, qui plumbeis glandibus efformandis accommodatus, epigraphen teneat : IMPRIMIT UTRIMQUE. Enimverò sicuti geminum moduli cochleare globum utrimque rotundum efficit, ita seraphicum illum Patriarcham charitatis flammâ penitùs succensum testatur S. Bernardinus Senensis : *Tali liquefactus ardore, MENTE ET CARNE totus defluxit intra sculpturam vulneris apparentis JESU, & amans in amatum, per vim hujus amoris transformatus est.*

S. Francisci stigmata. *S. Bern. serm. ... serm. 6 art. 1*

109. Cretæ aut plumbi massa, in modulo constricta, rotunditatem ac perfectionem, à pristina informi forma prorsus diversam sortitur. Unde lemma : PRESSA FORMATUR. Haud aliter anima, diversis calamitatibus probè coarctata, relicto pristino vitiorum dedecore, in virtutis speciem perfectissimam efformatur. Explicatè S. Gregorius : *Electorum desideria, dum premuntur adversitate, perficiuntur.* Et meus sapientissimus Idiota : *Nequaquam contemnenda est tribulatio, quæ cordis est sanitas, & via recta ad vitam, quæ elationem deprimit, lasciviam reformat, intemperantiam edomat, & denique omnes actus illicitos.*

Calamitas. *S. Greg. 26. Mor.* *Idiota 2. de ... Pan.*

110. Ferreus characterum modulus, dum ab igne candet, notas inurit, nullo oblitterandas ævo. Unde lemmatis loco hanc vocem substitui : INDELEBILITER. Trina Baptismi, Confirmationis, & Ordinis sacramenta animam fidelem charactere adeò indelebili insigniunt, ut nullum illorum iterari oporteat. Porrò etiam calumnia, à linguis maledicis adversus aliorum famam sparsa, stigmate perenni durat. Unde Plutarcho teste, improbus quidam consiliarius Alexandro Macedoni suasit : *Si quem habes hostem, convitiis illum audacter pete ; licèt enim vulnera curet, manet semper cicatrix.*

Baptismus, ... do. Detractio. *Plutarchus.*

111. Duo unius moduli aperti cochlearia unicum tantùm hominis cor intra se efformatū ostendunt. Unde lemma, SOLO UNA COSA. Id est : EX GEMINIS UNUM. Amicorum hanc effigiem dixeris, qui tametsi corpore diversi, voluntate tamen & affectibus penitùs uniti ac concordes vivunt. In hanc rem illustre exemplum afferunt Regum Fasti : *Anima Jonathæ conglutinata est animæ David, & dilexit eum Jonathas quasi animam suam.* Eâdem omninò ratione S. P. Augustinus de quodam defuncto suo addictissimo amico philosophatur : *Benè quidam dixit de amico suo, dimidium animæ meæ. Nam ego sensi ANIMAM MEAM, ET ANIMAM ILLIUS, UNAM FUISSE ANIMAM in duobus corporibus ; & ideo mihi oneri erat vita, quia nolebam dimidius vivere, & ideò fortè mortem metuebam, ne totus ille moreretur, quem multùm amaveram.* Hanc cordium unitatem prorsus mirificam in S. Basilio Magno & S. Gregorio Nazianzeno videre erat. Unde in illius funebri panegyrico S. Gregorius testatur : *UNA UTRIQUE ANIMA videbatur, duo corpora ferens, quod uterque in altero, & apud alterum positi eramus.* S. Paulus, in Dei amorem penitus absorptus, de se ipso candidè fatetur : *Vivo autem jam non ego, vivit verò in me Christus.* Hunc locum interpretatus S. Chrysostomus, ait : *Cor itaque Christi, erat cor Pauli, tabulaque Spiritus sancti.* Et S. Laurentius Justinianus : *O amor ! quid retribuam tibi, quod me fecisti Divinum ? Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Christus. Inenarrabilis est, ô amor ! virtus tua : O amor ! qui lutum transfiguras in Deum.* Opportunè hanc iconem de S. Francisco intellexeris, quem, sacris vulneribus insignem, Bartholomæus Pisanus hoc elogio prosequitur : *Corpus & caro B. Francisci est figura Jesu Christi depicta & figurata : ut videndo B. Franciscum, videatur Christus.* Illud ipsum etiam Geneseos historia de sponsis disertè pronuntiat : *Erunt duo in carne una.*

Amici. *1. Reg.* *S. Aug. Conf.* *S. Greg. Naz. funeb. Basil.* *Gal.* *S. Jo. Chrys. Hom. in Epist. Rom.* *Mor. Laur. de ini... Divi... mors* *Pisan. Confi... 3. fri... pag.* S. Francisci ... Mar... mon... Gen.

MODULUS FERREUS MULTIFORIS.

Cap. XVII.

112. Modulus ferreus, plurimis laxioribus & angustioribus foraminibus instrui solet, ut aureæ vel argenteæ lamellæ, per illa transadactæ, in tenuissima fila deducantur. Unde argentea virgula, intra modulum illum coarctata, epigraphen tenet: ANGUSTIIS APTIUS. Nimirùm educatio rigorosa, ad juventutem gubernandam ac perficiendam, omnium est accommodatissima. De hac Seneca: *Tenuis ante omnia sit victus, & non pretiosa vestis.* Et Horatius:

Angustam amici pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat, Parthos feroceis
Vexit eques metuendus hastâ:
Vitamque sub Dio, & trepidis agat
In rebus.

Summum in liberis educandis rigorem observârunt Spartani, de quibus Alexander ab Alexandro in hæc verba testatur: *Infantes primùm editos, ut labore firmentur, rigidissimâ aquâ fovere, nudosque in patientia laboris enutrire; nihilque somni causa sternere proditum est. Nec non cibis, potionisque modo præfinito humili cultu educare, duraque & horrida disciplina severissimis moribus assuefacere, illis magnæ curæ fuit.*

113. Alcibiades Lucarinus, ferrei moduli Emblemate sæpius usus, ait: virgulas seu fila metallina semper EX LATIORIBUS AD ANGUSTIORA foramina pertrahi. Hunc stylum Deus observatum habet, qui miracula grandia, ac summè admiranda operaturus, faciliora aliqua, ac humanæ fidei magis accommodata, permittit. In hoc argumentum S. Gregorius Nyssenus Elisabetham exempli loco producit, quæ, jamjam decrepita ac sterilis, S. Joannem Baptistam insolitâ fœcunditate parturiit. Verùm hoc prodigio, veluti in humanæ fidei prægustum patrato, mox subsecutum est alterum longè majus, dum nimirùm Maria Divinam suam prolem, virginitate penitus illæsâ, in hunc Orbem enixa est. *Ne incredibile putarent homines, ex Virgine parùm edi posse, minoribus miraculis ante exercendo fideles ad assentiendum & credendum assuefacit: sterilis ac decrepita filium parit; id quasi præludium, & principium extitit miraculi, quod in Virgine subsecutum est.* Idipsum etiam affirmat S. Petrus Chrysologus.

114. Anima, per purgatorii angustias raptata, virgulam auream imitatur, quæ intra modulum ferreum contorta, epigraphen à Lucarino accepit: EXTORQUETUR PER ANGUSTUM. Opportunè S. Vincentius Ferrerius, in illa S. Scripturæ verba commentatus: *Venerunt ad portam ferream, id est, purgatorium, inquit, quia sicut ferrum est durius ligno, ita pœna purgatorii est durior ferro: & pœna purgatorii pœnam istius mundi excedit.*

115. Hominis ingenium, necessitate aut angustiis constrictum, maximè acuitur, & ad libertatem vindicandam subtilissima quævis stratagemata parturit. Haud secus atque lamella aurea, per modulum ferreum impulsa, in filum minutissimum extenuatur. Unde rursus Lucarini lemma: IN ANGUSTIORI SUBTILIOR. Natalis Comes: *Nullus est potentior, aut efficacior ad informandos animos ad prudentiam, calliditatemque Magister, quàm necessitas, omnium rerum humanarum regina.* Plutarchus refert, Antigonum Macedoniæ Regem, cùm gravi morbo affligeretur, adeò non effusum esse in querelas, ut potiùs Deo gratias egerit, quòd in morbo illo subtilius sapere, & superbos suos spiritus reprimere nôsset: *Haud malè,* inquiebat, *actum est nobiscum; commonuit enim morbus nos, ne spiritus, cùm mortales simus, sustollamus.*

116. Virgula aurea, per angustum moduli ferrei foramen coacta, epigraphen à Lucarino retulit, S'AFFINA A PIU' DEGN' OPRA. Id est: AD CELSUM OPUS APTATUR. Ita nimirùm è mortis aut calamitatum angustiis occasionem mutuamus opportunissimam, ad felicitatis supremæ gloriam aucupandam. Certè Josephus, in cisternam abjectus, carceri inclusus, catenis ac compedibus constrictus, tandem ad primos Ægypti honores emersit. *Quia Joseph erat singulariter sublimandus, ideo primo fuit singulariter humiliandus & tribulandus,* inquit Doctor Angelicus.

Calamitas.

Josephus.

S Tho. cap. 41. in Gen.

117. Idem Lucarinus filo argenteo, per multiforem modulum transgresso, subscripsit: TRAHITUR ULTIMA. Homo, in hac vita diversis ac gravibus angustiis excruciatus, tandem in morte ad calamitatum finem eluctatur. Id quod S. Maximus dilucidè explicans: *Non puto,* inquit, *justum esse hujus vitæ mortem appellare, sed recessum à morte, separationem à corruptione, liberationem à servitute, à turbatione quietem, bellorum ablationem, tenebrarum subductionem, remissionem laborum, fervoris tranquillitatem, velamentum pudoris, affectionum fugam, &, ut in summa dicam, omnium consummationem malorum.*

S. Maxim. Centur. 5. cap. 76. Tom. 5. Bibl. Veter. Patrum.

118. Sacramentum Ordinis, gradatim à minoribus ad majores conferri solitum, Lucarinus modulo ferreo multifori non absimile dicit, quod virgulam auream nonnisi GRADATIM, & per interjecta foramina APTAT. Etiam Deus suos clientes ab inferiore ad superiorem perfectionem gradatim promovet. In Moyse id observatum habet S. Basilius Seleuciensis; *Illi enim concessit Deus pastorem agere, ut ex pecorum pastore Israëlis pastor crearetur, uti post artem pastoritiam, in modicis exercitam, tribulium suorum principatum ei crederet.* Idipsum etiam in Josepho, Saule, & cumprimis Davide cernere licet; enimverò *Elegit David servum suum, & sustulit eum de gregibus ovium: de post fœtantes accepit eum. Pascere Jacob servum suum, & Israel hæreditatem suam.*

Sacramentum Ordinis.

Paulatim.

S. Basilius Orat. 9.

Psal. 77. 70.

119. Lucarinus modulum multiforem inter duos volubiles radios, metallinis filis onustos, depinxit, quorum unus, augescente altero imminuebatur; cum lemmate: MINUOR ALTERO CRESCENTE. Nimirùm ad illa S. Joannis Baptistæ verba allusit: *Illum oportet crescere, me autem minui.* Veluti diceret: S. Joannis existimationem paulatim imminutum iri, quando cum Christi fama, gloria, fide, cæterisque prodigiosis virtutibus comparabitur. Eodem Emblemate demonstratur, affectum nostrum erga cœlestia tantundem decrescere, quantum versus terrena crescit: & vicissim gaudio corporali in cordibus nostris deturgente, gaudium spirituale mirificis incrementis locupletari. S. P. Augustinus: *Sicut non potest homo duobus Dominis servire, sic nemo potest gaudere & in sæculo, & in Domino. Multum inter se hæc duo gaudia differunt, suntque omninò contraria. Quando gaudetur in sæculo, non gaudetur in Domino; quando gaudetur in Domino, non gaudetur in sæculo. Gaudium in Domino semper augeatur, gaudium in sæculo semper minuatur, donec finiatur, &c.*

S. Jo. Bapt. Joan. 3. 30.

Amor mundi & Dei.

S. Aug. serm. 30. de Verb. Dom.

120. Homo, assiduis angustiis ad ipsum usque extremum vitæ suæ suspirium excruciatus, filo me-

metallino non absimilis probatur, quod ex uno moduli ferrei foramine per alia angustiora tamdiu impellitur, donec ultimam tenuissimæ virgulæ perfectionem adipiscatur. Epigraphen subjunges: DONEC EXTREMA. De protoparente nostro Adamo, ejusque posteris ait Magnus Augustinus: *Post peccatum exul effectus, stirpem quoque suam pœnâ mortis & damnationis obstrinxit: ut quidquid prolis ex illo, & simul damnatâ conjuge nasceretur, traheret originale peccatum, quo traheretur per errores, doloresque diversos, ad illud extremum cum desertoribus Angelis, vitiatoribus, & possessoribus, & consortibus suis sine fine supplicium.*

S. Aug lib. Enchrid. c. 25. & 26.

121. Phileni Ferrarienses modulum ferreum multiforem Symboli loco præferunt; cum lemmate: EXTENUAT, SED PRODUCIT. Ita labores litterarii humanas vires quidem exhauriunt, & augustiores vitæ terminos præfigunt; at simul æternam famam ac gloriam nullo unquam ævo intermorituram conciliant. Porrò etiam jejunium è viribus extenuatis vitam prolongat. Testem habeto luculentum S. Hieronymum: *Quosdam morbo articulari, & podagræ humoribus laborantes proscriptione bonorum ad simplicem mensam & pauperes cibos redactos, convaluisse.*

Studia. Jejunium. S. Hieron. l. 2. advers. Jovin.

122. Modulum multiforem, retinaculo ferreo affixum, Bargalius in Principis cujusdam fœminæ morte Emblematis loco usurpavit; addito epigrammate: ASPERRIMIS ÆQUATA ANGUSTIIS. B. Ludowinem, Virginem Hollandicam, mille paupertatis, infirmitatis, febrium, ulcerum, cæterorumque cruciatuum gravissimis ærumnis oppressam, hæc imago spectat. De mira hac Virgine prolixius differentem consule P. Stephanum Binetum in Consolatione animæ desolatæ. Ita nimirum omnes servi Christi nonnisi per angustias ad virtutis formam coæquantur. S. P. Augustinus: *Nullus servus Christi sine tribulatione est. Si putas te non habere persecutiones, nondum cœpisti esse Christianus.*

Calamitas. Step. Binet. toto cap. 20. Servi Christi. S. August. in serm.

123. Heros quidam generosus, acerrimè exagitatus, & in angustias gravissimas conjectus, fidem, Principi suo debitam, nec minimùm unquam temerare voluit. In hujus encomium D. Carolus Bossus filum aureum depinxit, quod forcipe ferreâ arctè constrictum, per angusta moduli foramina summis viribus trahi solet. Epigraphen subdidit: TENUI, NEC DIMITTAM. Eâdem inscriptione filum sericum exornare licet, quod auro textili circumvolutum, illud nunquam amplius dimittit: vel etiam forcipem, quæ virgulam auream ad ultimum usque terminum nullis viribus sibi patitur extorqueri. Hoc sensu cœlestis sponsa: *Inveni*, inquit, *quem diligit anima mea: tenui eum, nec dimittam. Sic videlicet*, ait Interpres P. Ghislerius, *ipsi credens Deo, ut firmissimè sua statuerit in mente, nunquam ab ea fide recessurum, vel tantillum ab illa hæsitaturum.* Hâc animi constantiâ ac fortitudine insignis Jacob, Angelum Dei vice amplexatus, affirmatè decrevit: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.* Nec aliter mulierecula Chananæa Christi obsequiis adeò firma adhæsit, ut tandem ipsos etiam Apostolos in sui patrocinium coëgerit: *Dimittite eam, quia clamat post nos.* Et devotæ Mariæ, S. Matthæo descriptæ, *accesserunt, & tenuerunt pedes ejus.* Denique S. Paulus instar omnium protestatur: *Quis nos separabit à charitate Christi? &c.* S. P. Augustinus: *Si recesseris à Deo, non effugies manum ejus: si autem ad eum accesseris, illico habebis eum; quia nunquam recedit.*

Continuare. Cant. 3. 4. P. Ghisl. in hunc loc. Gen. 32. 26. Matt. 15. 23. Matt. 28. 9. Rom. 8. 35. S. Aug. serm. 233. Temp. cap.

MORTARIUM.

Caput XVIII.

124. PUlvis nitratus, pistillo attritus, è levissima quavis mortarii percussi scintilla in gravissimum incendium erumpere potest. Unde lemma: MINIMA MAXIMA FACIT. Verissimè Tullius: *Parva sæpè scintilla contempta, maximum excitat incendium.* Inde disces, è rebus quibusvis exiguis, nisi cautè observentur, damna nonnunquam gravissima excitari. Providè S. Gregorius Nazianzenus canit:

Cicer. Curti. Res p. S. Gr. Naz. lib. I.

Scintilla MAGNAM PARVA flamam concitat,
Semenque pestem vipera sæpè attulit.
Id quum scias, & parvulam labem fuge,
Discrimen ingens namque gignit parvula.

Compendio Horatius:

Et neglecta solent incendia sumere vires.

Seneca: *Ista*, inquit, *quantumvis exigua sint, in majus recedunt. Nunquam perniciosa servant modum. Quamvis levia initia morborum serpunt: & ægra corpora minima interdum mergit accessio.* Et Umbertus: *Sæpè venitur de peccatis minimis ad magna, sicut ignis validus surgit nonnunquam de modica scintilla.* Achilles Bocchius in Symbolo illo, cui titulum præfixit: *Magna parva facit favilla flammam.* Alchimistam figuravit, qui è sulphure & carbonibus, in mortario contusis, ingentem flammam excitat. Emblemati explicando sequentem poësin subjicit:

Horat. I. Epi. Senec. 86. Achi. chip. 114.

Auriferam summis certâ spe viribus artem
Rerumque species vertere,
Alchimista malus dum quærit, nuper aheno
Terebat in mortario
Admixtum sulphur nitro, & carbone saligno
Tum excussa parva ferrei
Pistilli incerto SCINTILLULA protinus ictu est.
Unde EXCITATUM INCENDIUM
INGENS corripuit rutilantibus omnia flammis
Ipsumque opificem perditum
Vi decumâ absumpsit phlegræi fulminis instar,
Inventio bombardici
Pulveris ista fuit: sic ignem sæpè favilla
Ut MININA MAXIMUM FACIT.

PENICULUS TECTORIUS.

Caput XIX.

125. PEniculus tectorius, cum vicino albario, epigraphen sustinet: UT SPECIOSA DEHINC. Ad verbum Horatius:

Hor. arte

-------Ex fumo dare lucem.
Cogita: UT SPECIOSA DEHINC miracula
promat.

Opportuno hoc Emblemate efficacem confessionis sacramentalis virtutem describere licet, quæ animæ nostræ domum, hactenus variâ scelerum colluvie aspersam, miro candore obducit. Præclarè Theologorum apex Augustinus: *Vis esse pulcher? Confitere. Non enim dixit David: pulchritudo & confessio, sed confessio & pulchritudo. Fœdus eras? Confitere ut sis pulcher. Si amas pulchritudinem, prius elige confessionem, ut sequatur pulchritudo.*

Sacr. mer. Co. S. A. in P.

126. Peniculus, opere suo albario extremam muro constructo perfectionem adjicere solitus à P. Magistro F. Theodoro Muggiano Carmelita epigraphen recepit: EXTRUCTUM PERFICIT. Ita bonus Paterfamilias suis liberis omne perfectionis

Pat. mil.

nis moralis ac Christianæ ornamentum conferat, necesse est. Siracidis monitum est: *Doce filium tuum, & operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas.* Nec aliter Phocilides:

Dum tener est gnatus, generosos instrue mores.

Et Plutarchus: *Sicut infantium membra simul ac nati sunt, formari, componique debent, ut recta minimèque obliqua fiant; ita puerorum mores principio aptè concinneque fingere convenit.* Paternâ hac sedulitate cumprimis insignes extitere Constantinus Magnus, Carolus Magnus, Theodosius Imperator, Blanca Galliarum Regina, qui omnes vivo & assiduo studio suos liberos ad virtutis ideam formârunt.

PLANULA.

Caput. XX.

127. Sylvester Bottigella planulam, scriniarii instrumentum, hoc lemmate Hispano insigniit: TUERTO, Y DERECHO. Id est: OBLIQUA, ET RECTA. Mens Emblematis erat, animum imperterritum ac generosum inter quascunque faventis aut adversæ fortunæ semitas nunquam non erectum incedere, cunctisque contrarietatibus vincendis ac complanendis idoneum esse. Cumprimis tamen Deum Judicem hæc imago spectat, qui justitiæ suæ ferro tam distortas sceleratorum, quàm directas justorum actiones, ex æquo discutiet. Testatissimè Salomon: *Justum & impium judicabit Deus.* S. P. Augustinus: *Ipse, qui ab iniquis & impiis judicatus est ad mortem, ipse omnes bonos & justos judicaturus est ad gloriam, omnesque impios detrusurus ad pœnam.*

128. Planula, tortuosis asseribus edolandis ac complanandis accommodata, à D. Ascanio Picolominio epigraphen recepit: ABRADIT, ET ÆQUAT. Vel ut mihi placet: ADIMIT, UT DIRIGAT. Idipsum assolet Deus, quando animas nostras è pristina vitiorum curvitate in formam directam complanaturus, sanitatem, divitias, cæteramque hominis felicitatem eripit. Origines: *Qui enim punitur, etiamsi ab ea, quæ vocatur ira Dei, corripitur, ad hoc punitur, ut emendetur.* Et sanctus Joannes Chrysostomus: *Afflictio fastum amputat, & segnitiem omnem exscindit.* Ea ipsa Emblematis hujus epigraphe, ABRADIT, ET ÆQUAT, Principem justum spectat, qui in flagitiosorum vitam animadvertens, cæteros subditos omnes in virtutis ac legum planitie continet. Seneca: *Transeamus ad alienas injurias, in quibus vindicandis hæc tria lex secuta est, quæ Princeps quoque sequi debet: aut ut eum, quem punit, emendet; aut ut pœna ejus cæteros meliores reddat: aut ut sublatis malis securiores cæteri vivant.* Macharius Chrysocephalus apud Gretserum mentem nostram opportunâ hac similitudine explicat: *More receptum fuit apud veteres Medicos, eos, qui mortis rei erant, vivos dissecare, ut explorarent palpitantium membrorum vim & actionem: curandorum eorum gratiâ, qui in ejusmodi morbos incidissent. Et qui legibus vindicandis, & ex illarum præscripto sententiis ferendis præsunt; etiam nunc sontes supplicio afficiunt, ut spectatores, exemplo inde accepto, meliora sapere discant.* Nec aliter fraterna correctio animam nostram exactè complanat, superfluamque vitiorum ruditatem penitus edolat. S. Clemens Alexandrinus: *Est reprehensio veluti quædam chirurgia affectionum animæ; medicamentum autem est, probri insimulatio: quæ resolvit affectiones, quæ jam occalnerunt, impudicæque, ac libidinosa vitæ sordes expurgat, fastusque, ac superbiæ carnes, quæ excreverunt, exæquat.*

PRÆLUM.

Caput. XXI.

129. Telæ ac panni, prælis suppositi, maximam ab eo perfectionem ac polituram recipiunt. Unde lemma: PERFICIT, NON FRANGIT. Academici Convoluti Salernitani hoc Emblemate demonstrant, calamitates tantundem beneficii, quantum ponderis, præstare. S. Gregorius Papa: *Electorum desideria, DUM PREMUNTUR adversitate, PROFICIUNT.*

Calamitas utilis. *S. Greg. lib. 29. Moral.*

130. Pannus, sub prælo figuratus, epigraphen tenet: PRESSURA NITESCIT. Vel: SUB PONDERE LEVIS. Vel, verbis è Virgilio mutuatis: SUB PONDERE NITET. Ita nimirùm anima, calamitatum pondere pressa, illustrior evadit. S. Bernardus; *Quosdam sciens Deus multum peccare posse in salute, flagellat eos in infirmitate corporis, ne peccent: cernens, utilius eos languoribus frangi ad salutem: quàm remanere incolumes ad damnationem.* Et S. Isidorus Pelusiota: *Videtur ut plurimum humana natura in adversis quidem rebus modestiam colere, in secundis autem petulantem se præbere.*

Calamitas utilis. *S. Bern. lib. de Conscientia.* *S. Isidor. lib. 3. de Epist. 213.*

REGULA.

Caput XXII.

131. Fabri lignarii ligneam suam regulam manibus assiduò versant, eâque res omnes, ut citra vitium elaborentur, metiri solent. Unde Academici Errantes Brixienses Regulam hoc lemmate donârunt: UT SINE ERRORE. E Justi Lipsii sententia, Princeps regulæ vicem subire satagat, cujus exemplo subditi omnes ad directam virtutis semitam perducantur. *Ut regulam oportet rectam esse, ad quam cætera adæquentur; sic meritò Principem ad quem alii diriguntur.* Idque prior olim docuit Plutarchus.

Exemplum. *Lips. Monit. Polit. c. 8.*

132. Regula, è lino, fune, ligno, aut metallo confecta, ab architectis, & cæmentariis adhiberi solet, ut illius beneficio murus sine inclinatione assurgat, & distortus complanetur. Unde lemma: ÆQUAT, ET DIRIGIT. De hac P. Julius Nigronius scribit: *Cujus officium proprium est admota parietibus, eorum longitudinem DIRIGERE, ET ÆQUARE.* S. Petrus Damianus hanc Regulæ etymologiam statuit: *Regula à regendo, id est, dirigendo & corrigendo.* Et S. Isidorus testatur, regulæ nomen ideo esse inditum, *vel quòd regat, vel quia distortum pravumque corrigat.* Hanc nimirum ob causam sancti Patres religiosas suas præceptiones vocârunt Regulas, ut Religiosi, ceu spirituales architecti, in sacris operationum suarum ædificiis defectus omnes corrigere, & virtutis planissimæ perfectionem exinde adipisci queant. Explicatè Beda. *Regulæ dicuntur à regendo, eò quòd nos regant docendo, quid vitare, quid facere debeamus.*

Jul. Nigr. Reg. Com. in p. 1. n. 2. *S. Pet. Damian. Epist. 144. ad Marin.* *S. Isidor. lib. 6. Orig c. 16.* Regulæ Religiosorum. *Beda Tom. 8. in Boet. de Trin.*

133. Patres Societatis Jesu in Belgio regulam fabrilem symboli loco repræsentârunt, quæ intra aquas curva apparens, epigraphen monstrabat: SIBI CONSCIA RECTI. Innuebant videlicet, Societatem, licèt multis in mundi Oceano videatur curva, suâ tamen integritate ac innocentia præstare.

Conscientia bona inter adversitates.

Idipsum de S. P. N. Augustino dixerim, qui ab hostibus passim gravissimè traductus, semper sibi constabat, solâque conscientiæ suæ rectitudine seipsum solabatur. *Senti*, inquiebat, *de Augustino quidquid libet, sola me in oculis Dei conscientia non accuset.*

S. August. cont. Se cund. c. 1

RESTIS. FUNIS.

Caput XXIII.

134. SCipio Bargalius juvenem quendam, Thesibus propugnandis accinctum, funi absimilem dixit, cujus extremitates duobus retinaculis alligatæ, contrario illorum motu velocissimè intorquentur, cum lemmate: CONTRARIIS CITIUS. Mens Emblematis erat, intellectum, adversis aliorum opinionibus exercitatum, geminam veritatis ac scientiarum basin felicius assequi &c. Idem funis, restionum manibus supra rotam contortus, ab Academicis corroboratis Neapolitanis epigraphen recepit: VOLVENDO VALIDIOR. Certè sancta fides robore tantò firmiore invalescit, quò crebriore hostium impetu compressa fuerit. P. Thomas Bozius, hanc propositionem thematis loco assumens: *Quo majores adversùs Ecclesiam nostram sunt per hostes ejus concitatæ persecutiones, eò fœcundior illa fuit*, prolixis & eruditis historiis dilucidè comprobat, S. Ecclesiam è gentilium hæreticorum oblocutionibus maxima semper incrementa sumpsisse. Cassiodorus: *Novit Ecclesia triumphare de suis cladibus, ingravata persecutionibus proficit, afflictionibus semper augetur, sanguine Martyrum irrigatur, tristitiâ magis erigitur, angustiâ dilatatur, &c.*

Contradicere. — *S. Ecclesia.* — *Tho. Boz. lib 4. sign 7.* — *Cass in Psal. 1.*

135. Funale, ex uno latere accensum, epigraphen sustinet: VIVIT AD EXTREMUM. Fidelium erga suum Principem incorrupta: vel, certè amor ad ipsam usque extremam vitæ periodum nunquam labefactatus, hoc Emblemate significatur. De perseverantia in quocunque virtutum genere, ait Magnus Augustinus: *Qui boni sunt, contendant cum Dei gratia perseverare in operibus bonis; quia non qui cœperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* In rem præsentem canit Otho Venius:

Perseverantia. — *S. August. serm de Temp.* — *Oth. Venius Embl Amor fol. 232.*

Quamdiu fomes erit, tamdiu quoque flamma manebit,
Deficiente etiam fomite flamma perit.
Crudelis sic verus Amor nisi morte peribit.
Qui potis est vitâ deficiente mori.

Inde etiam fatale odium, in humano pectore nonnisi cum vita suffocandum, demonstratur. Sultanus Ægyptius à Christianorum exercitu ad internecionem deletus, tantam cladem etiam post mortem vindicare voluit. Torquatus Tassus illum hoc poëmate loquentem sistit:

Odium. — *Tass. Gerus Liberat. Cant 9. stanz. 99.*

---- *Sia con memoria eterna*
De le mie offese; eterno anco il mio sdegno.
Risorgeronem nemico ogn' hor più crudo
Cenere anco sepolto, è spirto ignudo.

136. Restis fracta, ac nodo colligata, inscriptionem reddit: VEL FRACTA VINCIO. Dæmon, tametsi Divinâ virtute plurimùm fractus & imbecillis, hominum tamen sceleratorum corda arctè sibi devincire novit. Etiam Jobus corpore penitùs lacero dæmonem strinxit, ac triumphum à superato illo lethali hoste reduxit. S. Joanes Chrysostomus: *Jobi adversarius, ubi illius corpus conscidit, atque omnis generis ulceribus perterebravit, & languore confecit, tum demum superatus est, &c.*

Dæmon. — *Jobus.* — *S Chrysost. in Cat. Græc. c. 9. Proleg.*

137. Ad significandam aliquorum concordiam, quatuor funiculos depinges, qui supra restionis rotam versati, simul in unicum funem contorquentur, cum lemmate: IUNGUNTUR AD OPUS. Titus Livius: *Concordiâ*, inquit, *res coalescere possunt.* Et Homerus:

Concordia. — *T. Li l. 1 ...* — *Hom Iliad.* — *Pet. Epist.* — *Rich Tract. grad. cap. Act.*

Conjuncti pollent etiam vehementer inertes.

Petrus Blesensis: *Vos*, inquit, *quibus unicum & præcipuum votum est, unitatæ Ecclesiæ videre profectum, certissimè noveritis, quod nonnisi per unitatem habitura est incrementum &c.* Richardus à S. Victore super illis Actorum verbis: *Multitudinis credentium erat cor unum, &c.* ait: *Nec voluntatum varietas, nec rerum proprietas, animos dividebat, sed firmiter stringebat charitas, & suaviter cohibebat in unitate spiritus in vinculo pacis.*

138. Restionis rota funem, assiduâ vertigine contortum, maximè roborat. Unde lemma: TORQUET, AT ROBORAT. Ita anima, diversis calamitatibus, morbis & persecutionibus exagitata, vires amplissimas recipit. S. Gregorius Papa: *Tantò major fiducia mentem roborat, quantò hanc fortior pro veritate angustat afflictio.* Emblemati explicando sequentes Jambos senarios subjungit meus Concanonicus D. Salvator Carducius:

Calamitate robor. — *S. G Moral.*

Torquet rotæ vertigo fila, at roborat:
Si te premunt adversa, fies fortior.

139. Restio funem oblongum, ex rota versatili suspensum, torquet, cum lemmate: ACCEDIT, DUM RETROCEDIT. Sic peccatores, dum retrocedunt, & in partes adversas flectuntur, peccatis suis adjiciunt. S. P. Augustinus: *Quomodo, ut restis fiat, additur spartum sparto, non autem rectum it, sed torquetur, sic omnia prava facta, quæ sunt peccata, cùm adduntur sibi, & addendo peccatum peccato, peccatum ad peccatum annectitur, fit restis longa. Quorum semita prava, & flectuosi gressus eorum. Quo autem valet ista restis, nisi ut inde ligentur ei manus & pedes, & projiciatur quisque in tenebras exteriores.*

Pecc... — *S. ... in P...*

RHOMBUS.

Caput XXIV.

140. ACademici Obvoluti Salernitani rhombum, serico torquendo ac convolvendo applicatum, hoc lemmate insignierunt: TORQUET, ET OBVOLVIT. Geminam hanc tyrannidem in animam nostram exerit peccatum. *Torquet* enim, nam Plutarcho teste, *pravitas absque ullo apparatu simul atque animum attigit, affligit, atque dejicit, implet dolore, lamentis, mœstitiâ, pœnitentiâ hominem.* Dein etiam *obvolvit*; quia quod Vates Regius affirmat: *In circuitu impii ambulant.* A quo nihil alienus Hieremias, ait: *Peccatum peccavit Jerusalem, propterea instabilis facta est.*

Pec... Plu... vit... ad... citi... Justi... — *Psal... Thr...*

141. Rhombus, dum fila torquet, epigraphen reddit: UNIT, ATQUE TORQUET. Vel, UNIT, SED TORQUET. Ita conjuges matrimonii vinculo uniuntur quidem, at simul pondere satis gravi ac diuturno torquentur. Petrarcha, in hanc rem disertus, ait: *Gravis sarcina, duri compedes liberos humeros, atque olim liberos pedes prement. Durum dictu, durius cogitatu, durissimum perpessu, non unius lucis, sed totius vitæ hospes, forsitanque hostis, vacuam præsidiis invasit domum.*

Matrimonium. — *Petr... libr... rem... Dia...*

* *
*

SCAL-

SCALPRUM FABRILE.
Caput XXV.

142. SCalprum fabrile, dum tudite percussum, lapides excavat, Scipione Bargalio epigraphen recepit: UT FERITUR, FERIT. Vel ut aliis placet: PERCÚSSUM CÆDET. Ita nimirum par pari referre, ac hostem justâ vindictâ invadere, ex omnium legum permissu licet. Titus Livius: *Adversùs obstinatum hostem, est obstinatè & totis viribus pugnandum.* Eamque agendi rationem Romani adversùs Samnites probè observatam habuerunt. In rem præsentem opportuna est historia, à P. Cornelio à Lapide his omninò verbis relata: „Festivè, sed falsè nuper in Belgio frater quidam „Franciscanus, irrisus ab Hæretico insolente, alapâque percussus, cùm stultè is ipsi objiceret, ut „alteram quoque maxillam feriendam offerret; „scriptum est enim, inquiens; *Si quis te percusserit* „*in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram.* „Tu autem cum tuis, Evangelii ad litteram te cu„stodem profiteris. Mox frater sagax & nervosus, „sapienter & fortiter stultitiam ejus contudit; nam „prosternens eum in terram, pugnis malè mul„ctavit, dicens, scriptum est enim: *Quâ mensurâ* „*mensi fueritis, remetietur vobis.* Cùm tertius quis „superveniret, velletque eos separere: *Sine*, in„quit, *doceo enim hæreticum hunc sacras Scripturas,* „*quas stultè citavit, sanè intelligere. Scriptum est* „*enim: Responde stulto juxta stultitiam suam, ne sibi* „*sapiens esse videatur.*

143. Scalprum cum tudite, statuam quandam efformans, epigraphen tenet: CÆLANDO DETEGIT. Ubi æquivocam hanc vocem, *calando*, observes velim; nam cum dyphtongo scripta significat *incidere*; cum vocali verò *abscondere*. Sicuti enim scalprum *calando detegit*, quando diversis incisuris paulatim omnia statuæ lineamenta ob intuentium oculos producit, ita etiam malitiosus detractor *celando* detegit; quippe qui proximi sui vitia ac defectus nunquam magis evulgare consuevit, nisi quando illos simulatâ benevolentiâ occulere aut excusare nititur. S. Bernardus: *Detractores,* inquit, *quodam simulatæ verecundiæ fuco conceptam malitiam, quam retinere non possunt, adumbrare conantur. Videas à detractore alta præmitti suspiria: sicque cum quadam gravitate & tarditate, vultu mœsto, dimissis superciliis, & voce plangenti egredi maledictionem, &c.* Franciscus Philelphus cuidam, citra sua merita ad Magistratum evecto, prodigiosum, ac præsenti argumento mirificè accommodatum Epigramma statuit, cujus primum distichon huc transferre placet:

Laus tua, non tua fraus; virtus, non copia rerum,
Scandere te fecit hoc decus eximium.

En! quàm specioso velamine magnatis illius vitium celari videatur; sed, obsecro, eosdem versiculos retrogrado ordine lege; deprehendes enim, quanta sit poëmatis illius astutia. Exinde quippe hunc sensum conficies:

Eximium decus hoc, fecit te scandere rerum
Copia, non virtus, fraus tua non laus.

144. P. M. Theodorus Muggianus Carmelita, Symboli loco scalprum, statuæ elaborandæ applicatum, figuravit, addito epigrammate: FERIAT, DUM FORMET. Piè nimirùm Christum patientem innuebat, qui flagellorum rigore, & clavorum duritie, ceu totidem acerbissimis scalpris, excavatus, tandem vivus salutis ac redemptionis humanæ Colossus evasit. Accommodatè S. P. Augustinus: *Deformitas Christi te format. Ille enim si deformis esse noluisset, tu formam, quam perdidisti, non recepisses.* S. Aug. ser. 20. de verb. Apost. cap. 6.

145. Eidem Emblemati non incongruè subscribes: DUM PERIT, PERFICIT. Enimverò mirus ille faber, Deus, providentiæ suæ verbera non ob aliam causam ingeminat, nisi ut clientum suorum animos ad omnimodæ perfectionis ideam efformet. Mirificè in hoc argumentum S. P. Augustinus super illis Psalmi verbis: *Deus tu propitius fuisti eis, & ulciscens in omnes adinventiones eorum*, ait: *Pleraque faciunt artifices & ostendunt imperitis: & cùm jam judicaverint imperiti esse perfecta, expoliunt illa artifices, qui noverunt adhuc, quid illis desit, ut mirentur homines tantam expolitionem rebus accidisse, quas jam perfectas pronuntiaverant. Fit hoc & in ædificiis, & in picturis, &c. Sic & illi Sancti,* Moyses, Aaron, Samuël, ibidem allegati, *versabantur ante oculos Dei, tanquam sine culpa, tanquam perfecti, tanquam Angeli: noverat autem, quid illis deesset, qui vindicabat in omnes affectiones eorum. VINDICABAT autem non irascens, sed propitius; sed ad hoc VINDICABAT, UT PERFICERET cœptum, non ut damnaret ejectum.* Calamitas utilis. S. Aug. in Psal. 98. S.

146. Scalprum, statuam elaborans, Emblematis loco inscriptum tenet: NON PLUS QUAM OPORTET. Enimverò statua, audaciore scalpro & ultra dimensum excisa, vitium patitur. Ita omnis Princeps in vectigalibus exigendis moderatè admodum procedat, necesse est; secùs enim turbas gravissimas excitabit. Unde Pythagoræ præceptio erat: *Stateram non transiliendam.* Eam in pectore suo altùm defixam tenens Rex Theodoricus, Fausto Ministro suo scripsit: *Cùm omnes Reipublicæ nostræ partes æquabiliter desideremus augeri, crementa tamen fiscalium tributorum justissimo sunt pensanda judicio, quia servientium imminutio est hujus illationis accessio; quantumque pars illa proficit, tantum se hæc à firmitate subducit.* Basilius Imperator, Leonem filium suum instituens, ait: *Rem autem publicam optimè administrabis, si pecuniæ publicæ curam diligenter habebis, eique justis rationibus colligendæ studueris, non ex oppressione, vel ex lachrymis subditorum corradendæ.* Tributorum moderatum. Theod. apud Cassiod. lib. 4. Epist. 38. Basil. Imp. cap. 27.

SECURIS. ASCIA.
Caput XXVI.

147. SEcuris, arbusculæ cujusdam verticem percutiens, epigraphen tenet: ET INFLICTA RUINAM. Familiam, è capitis sui morte penitùs corruentem, hoc Emblemate significabis. Exinde etiam conjicies, unico lethalis peccati ictu animos nostros in extremam perniciem præcipitari. S. Nilus: *Tunc malitiam maximè odoris, quando cogitabis, quòd dæmonum sit fulgurans contra nos gladius.* Mors Patrisfamilias. Peccatum. S. Nil. Epist. Paran. num. 107.

148. Securis & Planula, ligno poliendo & complanando applicatæ, epig. habent: POLIUNT, DUM SPOLIANT. Vel certè ipsius ligni voce: POLIOR, DUM SPOLIOR. D. Carolus Bossus paupertatis Religiosæ votum hoc Emblemate demonstrat; sicuti enim lignum diversâ securis ac planulæ incisurâ ad præfixum artificis finem exasciatur; ita Dei servus, Creatori suo propinquaturus, rebus quibusvis terrenis se ipsum spoliat. S. P. Augustinus: *Omnis Philosophiæ magistra nobis est inopia: non ita laudamus Joseph, quum frumentum distribuebat, sicut cùm carcerem habitabat.* Ab hoc sensu nihil aliena S. Ecclesia, de animabus electis sub materialis templi schemate ita canit: Paupertas religiosa. S. Aug in Psal. 76.

Scalpri

Scalpri ſalubris ictibus
Et tunſione plurimâ
Fabri polita malleo
Hanc ſaxa molem conſtruunt,
Aptiſque juncta nexibus
Locantur in faſtigio.

Stat. 8. Theb. 149. Securim, Romano more virgis colligatam, Orozcus hoc Statii hemiſtichio inſignivit: DA SPATIUM, TENUEMQUE MORAM. Ajunt enim, Conſulum Romanorum ſecures ideò potiſſimùm inter virgarum faſces revinctas fuiſſe, ne præcipiti manu quempiam ferirent, ſed, dum faſces illi diſſolverentur, juſtam cogitandi moram interponerent. Eandem conſuetudinem cuivis judici familiarem velim, ut in aliorum cauſis decernendis aut condemnandis greſſu admodùm lento ac minimè præcipiti incedere diſcat. Juſtus Lipſius: *Divina nos admonet providentia, non res inſipienter vituperare, ſed utilitatem rerum diligenter inquirere, & ubi noſtrum ingenium vel infirmitas deficit, ibi credere occulta.* Theodoſius Imperator, naturâ iracundus, & ad ſententias deproperandas facilis, tandem decretis ſuis moderamen ac legitimum expendendi tempus adhibiturus, S. Ambroſio auctore, ſtatuit, ut ſententiæ, à ſe pronuntiatæ, nonniſi poſt triginta dierum intervallum executioni mandarentur.

(Margin: Maturitas in judicando. — *Lipſ. lib. 1. Phyſiol. diſſ. 13.*)

150. Securim, virgis colligatam, & paulatim à vicina manu diſſolutam, hoc lemmate notabis: LENTE ET BENE. Faſces enim, quales Romanorum Conſulibus præferri conſueverant, maturam ac prudentem conſultationem innuunt. Hâc virtute cumprimis inſignem ſe probavit Rancatus I. Parmenſium Dux. Plutarchus: *Cur* inquit, *Prætorum faſces colligati feruntur, appenſis ſecuribus? An id ſigno eſt, iram magiſtratûs non debere eſſe in proclivi & ſolutam? An ſolutio faſcium, quæ paulatim fit, moram aliquam iræ injicit, & cunctationem, & nonnunquam fecit, ut ſententia de ſupplicio exigendo mutaretur? &c.* Ferdinandus II. Imperator, Guilielmo Lamormaino teſte, ſummam ab hac virtute laudem retulit; nam, *quoties cauſa criminalis diſcutienda fuit, tardè pronuntiavit: juſſit à Judicibus perpendi: referri ad circumſtantias omnes: iterum ac tertiò cauſam recognoſci, &c.*

(Margin: Maturitas in judicando. — *Plut. quæſt. Rom. n. 92.* — *Lamorm. in vita cap. 23.*)

151. Magiſtratuum Romanorum faſces ramulis laureis cincti ac colligati erant, atque adeò virgæ ac ſecures illæ ab eadem lauro & ligamen & coronam acceperunt. Unde Franciſcus Raulinus ſubſcripſit: VINCLA CORONANT. Ita Princeps, dum vindicantis juſtitiæ rigore in ſceleratos animadvertit, adeò nullam clementiæ ac benignitatis ſuæ jacturam facit, ut illam contrà maximis incrementis exornet. Seneca: *Nullum ornamentum Principis faſtigio dignius, pulchriuſque eſt, quàm illa corôna ob cives ſervatos.*

(Margin: Clementia Principis ornamentum. — *Senec. l. 1. de Clem. cap. 26.*)

152. Fortem Julii Mazarini Cardinalis animum ſignificaturi, erectam ſecurim, ſeu gentilitios ipſius faſces, ſymboli loco ſtatuerunt, cum lemmate: NULLÆ INFLEXERE PROCELLÆ. Imagini explicandæ hoc Epigramma ſubjunxerunt:

Romanos faſces nullæ inflexêre procellæ,
Non Aquilo, & quidquid flaminis Auſter habet.
Hoc animi eſt Emblema tui, ſtetit integra virtus,
Et dum nutaret Gallia, Roma ſtetit.

(Margin: Fortitudo.)

De Conſtantia, fortitudinis ſorore, ait Tullius: *Conſtantia eſt, inter fluctuantes cauſas & perſonas, nullâ mentis concuti trepidatione.*

(Margin: Conſtantia. — *Tull. in Rhetor.*)

153. Securis Romana, faſcibus colligata, & acie in ſublime erecta, inſcriptionem habet: NE NOCEAT, SUBLIME MICAT. Rurſus Cardinalem Julium Mazarinum hæc imago ſpectabat, qui ſublimi dignitate conſpicuus, in omnes erat clemens. In rem præſentem hoc Epigramma ſubjunxerunt:

Ne noceat, ſublime micat Romana ſecuris,
Et timet ulciſci, quos violare poteſt.
Fruſtrà illam retinet ſublimis faſcia rectam,
Sponte ſuâ, ut poſſet parcere, recta foret.

Ita nimirum Princeps, quantò eſt dignitate ſublimior, tantò magis in omnes ſit clemens, nullique ullum inferre damnum ſatagat. De Auguſto Imperatore teſtatur Seneca: *Dare illum pœnas apparebat, cùm exigeret.* Et de Veſpaſiano Suetonius: *Juſtis ſuppliciis illachrymavit etiam, & ingemuit.*

(Margin: Clementia. — Sen. de C. cap.)

SERA. *Caput XXVII.*

154. Sera, tribus clavibus aperienda, epigraphen reddit: NEC ABSQUE TERTIA. Lucarinus hoc Emblemate ſignificat, è fidei integræ præſcripto non unam tantùm aut duas, ſed tres Sanctiſſimæ Trinitatis perſonas aſſerendas eſſe. S. Fulgentius: *Fides in unum Deum prædicat Trinitatem, & id eſt, Patrem & Filium, & Spiritum Sanctum; ſed Trinitas vera non eſſet, ſi una eademque perſona diceretur Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, &c.* Mirificus in hoc argumentum Magnus Auguſtinus diſſerè docet, Divina arcana penetrari non poſſe, niſi ſingulis tribus Perſonis conſideratis. Enimverò, *Eadem tribus eſt æternitas, eadem incommutabilitas, eadem majeſtas, eadem poteſtas. In Patre unitas, in Filio æqualitas, in Spiritu Sancto unitatis æqualitatiſque concordia. Et tria hæc, unum omnia propter Patrem, æqualia omnia propter Filium, connexa omnia propter Spiritum Sanctum.*

(Margin: SS. Trinitas. — S. Fulg. … fide … — S. A… l. … Ch…)

155. Sera, cum faſciculo clavium appenſo, epigraphen ſubjunctam habet: NON CUIVIS PATEO. Aula & honor tanquam ſera eſt, illique panditur, qui favore Principis tanquam clave utitur. Conjugum etiam hæc imago eſt, qui amorem ſuum uni tantùm conſorti aperiendum præbeant. Magni Auguſtini monitum eſt: *Serva in conjuge aliena, quod ſervare cupis in tua, quia & in uxore caſtitatem potiùs diligis, quàm carnem.*

(Margin: Aul… — Co… — S. … 83. … Te…)

SERRA. *Caput XXVIII.*

156. Serra, ligno findendo applicata, epigraphen tenet: ACIE, ET SOLIDITATE. Præclara hæc illorum imago eſt, qui in diſputando aut componendo optimam rationum ſoliditatem cum argumentorum acumine conjunctam habent. Et quidem inter Sacros principem locum obtinent. S. P. Auguſtinus, S. Joannes Chryſoſtomus, & S. Hieronymus; inter profanos verò Seneca, Salluſtius, Plinius & Cornelius Tacitus, qui vivaciſſimi ingenii ſui aciem ſolidis ac graviſſimis ſententiis locupletârunt, ut adeò in diſputationibus cum ingenii acumine ſoliditatem, non verò rationes inanes, aut ſolo nomine controverſas aſſumere oporteat. S. P. Auguſtinus: *Turpe eſt diſputantibus in verborum quæſtione immorari, cùm certamen nullum de rebus permanſerit.*

(Margin: In… ac… ſol… — S. … 2 c… ca… — Pr… Co… tri…)

157. Serra, dum trabem incidit, lineam, ab amuſſi ſignatam, greſſu nunquam exerrante ſequitur. Unde lemma: NUNQUAM A SIGNO. Homo prudens,

dens, in consultationibus ferendis aut acceptandis nunquam ab experientiæ ac intellectûs normâ deflectens, haud facilè à præfixo termino abludet. De Teribazo, Artaxerxis Persarum Regis Belliduce
lib.1 testatur Diodorus : *In consiliis eâ usus est dexteritate, ut quoties Rex consiliis illius usus est, NUNQUAM ABERRAVERIT.* Eâdem judicandi felicitate insignis Achitophel, id encomii à Regum
.16. fastis obtinuit : *Consilium Achitophel, quod dabat in diebus illis, quasi quis consuleret Deum : sic erat omne consilium Achitophel, & cùm esset cum David, & cùm esset cum Absalon.*

158. Malleus, securis, aliaque instrumenta, operam suam nonnisi è sublimi in profundum præcipitata conferunt; Econtra serra, à dextro latere versùs sinistrum assiduâ vicissitudine trahi solita, tandem negotium suum perficit. Unde Aresii lemma : PER OPPOSITA AD IDEM. Vel : CON MOTI OPPOSITI AL SEGNO ISTESSO TENDE. Ita Deus continuis prosperæ & adversæ
Dei. fortunæ motibus unam hominum salutem procu-
g. Ep. rat. Nam, teste Magno Augustino : *Res prospera donum est consolantis, res adversa donum est admonentis Dei.* Urbanus VIII. ait, Deum suos clientes semi-
Ode tis adeò contrariis ad gloriæ palmam invitare, ut quosdam occisos, alios verò occidentes velit :

PER CONTRARIA DUXIT
Una vos virtus, sociatque cœlo,
Tu Judith occidens triumphas
Fusis hostibus ; occidens
Fuso sanguine palmam
Refert Joannes, &c.

Haud aliter homo prudens ad finem suum assequendum per adversa quæque nititur. Aletes, Regis Ægypti Orator, cùm legationis suæ officia coram Godefrido exequeretur, terroribus blanditias, ac laudibus minas eo duntaxat fine intermiscuit, ut illum ab expugnatione Hierosolymitana diverteret; qui tamen, referente Tasso, id responsi à Godefrido tulit :

Messager dolcemente à noi sponesti
Hora cortese, hor minaccioso invito.
Se'l tuo Rè m'ama, e loda i nostri gesti
E sua mercede, e m' è l' amor gradito.
A quella parte poi, duve protesti
La guerra à noi del Paganesmo, uito
Rispondo, &c.

159. Serra major, duobus manubriis instructa arboribus transversum dissecandis deservit ; cum lemmate : ALTERNANDO, dum nimirùm à dextra versus sinistram assiduâ vicissitudine trahitur. Hinc diversam vitæ humanæ sortem conjicere licet, quæ alternantibus lætis ac tristibus eventibus tamdiu tentatur, donec instar arboris dissectæ ruat. S. Joannes Chrysostomus : *Misericors Deus mœstis rebus jucunda permiscuit. Quod certè in Sanctis omnibus facit, quos neque tribulationes, neque jucunditates sinit habere continuas : sed tum de adversis, tum ex prosperis justorum vitam, quasi admirabili varietate contexit.* P. Hortensius Pallavicinus Emblemate haud multum absimili serram majorem expressit, quæ ex utroque latere à duobus fabris lignariis supra trabem raptata, epigraphen tulit : ALTERNIS FACILIS, verbis è Virgilio mutuatis, ubi de vervacto, alternis tantùm annis perferendo, canit :

Sed tamen ALTERNIS FACILIS labor.

Innuebat videlicet, negotium, quantumvis gravissimum, si in plures distribuatur, superatu facillimum evadere.

160. Serra, ligno dissecando applicata, epigraphen tenet : TARDA, SED RECTA. Principes aut Judices hanc ideam sibi præfixam habeant, ne sententias præcipites, sed maturâ consultatione examinatas pronuntient; tribunalia enim rectitudo, non violentia occupet, necesse est. Ammianus Marcellinus : *De spiritu & vita hominis, qui pars mundi est, & animantium numerum complet laturum sententiam, diu, multumque cunctari oportere, nec præcipiti studio, ubi irrevocabile factum est, agitari.* Julius Capitolinus inter cæteras Marci Antonii Philosophi laudes etiam hanc recenset : *Capitales causas hominum honestorum ipse cognovit, & summa æquitate, ita ut Prætorem reprehenderet, qui citò reorum causas audierat, juberetque alterum cognoscere.* Judex. Ammianus Marcell. l. 29.

161. Serram, in adamante corrodendo fatigatam, hoc lemmate signavit Franciscus Braccciolinus : NE PUR VI LASCIA ALCUNA NOTA IMPRESSA. Id est : NEC VESTIGIA LINQUIT. Illius hoc symbolum dices, qui crebro hostium assultu tentatus, nihil unquam virii contraxit. Certè Christus in deserto, insidias vaferrimas à dæmone expertus, nec minimam labeculam è tanta suggestione superstitem habuit. S. Gregorius Papa : *Tentari ergò per suggestionem potuit, sed ejus mentem peccati delectatio non momordit. Atque ideo omnis diabolica illa tentatio foris, non intus fuit.* Resistentia. Christus tentatus. S. Greg. Hom. 16. in Evang.

162. Serra, invictum adamantis robur tentatura, ideò nihil adversus nobilem illum lapidem potest, ut contra sibimet plurimùm nocumenti pariat, & re infectâ dentes suos miserè attritos retrahat. Proinde illam opportuno hoc lemmate notabis : E NON POTENDO ALUI, NOCE A SE STESSA. Id est : SIBIMET OFFICIT. Hoc ejusdem Bracciolini Emblemate hominem malignum demonstrabis, qui plurimas offensas adversùs aliorum innocentiam molitus, tandem sibimet præsentem ruinam accersit. De hoc disertè Regius Psaltes : *Convertetur DOLOR EJUS IN CAPUT EJUS.* S. Cyrillus Alexandrinus, *Semper*, inquit, *persecutoribus Ecclesiæ conatus ipsorum in caput reciderunt.* Et S. Athanasius : *Cæca enim malitia est, & animi pravitas, ut quæ non intelligat, ipsam suas contra se manus acuere.* Et paulò post : *Ipsa MALITIA CONTRA sui usurpatores militat, EOSQUE QUI IPSAM TENENT magis quàm illos, in quos noxam parat, consauciat.* Author sui mali. Psalm. S. Athan. de Pass. & Cruce Domini.

163. Lucarinus serram ligatam & fulcitam, ut in marmoribus cædendis fieri solet, hoc lemmate insignivit : LIGAMENTO CONSTANTIOR. Vel : FULCIMENTO CONSTANTIOR. Ita humanum cor, Regularium votorum ligamine Deo obstrictum, adversùs omnia hostium tentamenta validissimum evadit. P. Aphonsus Rodriquez : *Sive*, inquit, *imbecillitatem nostram, sive improbissimas Cacodæmonis petitiones consideremus, non videtur vel illi sustinenda, vel his arcendis ullum opportunius hoc ipso, de quo agimus, votorum præsidium excitari potuisse.* Et paulò post : *Sic callidissimus hostis à Deo per hæc vota occupatum, & jam quasi desponsum esse cernat, ne scilicet sua nocendi artes ipsimet fraudi sint ; illi verò majoris gloriæ seges, paulatim cum spe victoriæ amittit oppugnationis voluntatem.* S. P. Augustinus : *Non te vovisse pœniteat, imò gaude, jam tibi non licere, quod cum tuo detrimento licuisset. Felix necessitas, quæ in meliora compellit.* Vota Religionis. Rodriq. p. 1. de Perfect. tract. 2. cap. 1. S. Aug. Ep. ad Arment. & Paulin.

164. Serra, arborem in tabulas & asseres dissecans, ab eodem Lucarino epigraphen recepit : APTAT, DUM SECAT. Ita calamitatum ferro huma- Castigatio. Calamitas.

humana vitia plurimùm corriguntur. Nam, ut probè obſervat Magnus Auguſtinus: *Non pati adverſitatem carnis, ſed duci à carne, damnatio eſt.* Et Horatius:

S. Aug. Expoſ. Epiſt. Gal. cap. 5. Horat. l. 3. Carm. Od. 24.

Quid triſtes querimoniæ
Si non ſupplicio culpa reciditur?

Lucarinus eandem iconem ſuam ſequenti poëmate explicat:

O fortunato legno;
La ſua rottura è fregio,
Nel taglio acquiſti pregio,
Che' l ferro, che ti fende,
Se inetto all' opre ſei, atto ti rende.
Così tall' hora auvien, che man pietoſa.
Che di ſanar è vaga
Incrudelit à piaga,
Medica più humana
Ci accoſta il ferro, e nel ferir riſana.

Matrimonium.

165. Serra, cum lemmate: TRACTA VICISSIM, mutuam complurium operationem & auxilium demonſtrat. eodem Emblemate matrimonii onera ſignificantur, quæ benigna conjugum viciſſitudine ſufferri, neceſſe eſt. Inde factum, quòd veteres Allemanni ſponſæ, in mariti ædes deductæ, jugum oſtendere conſueverint; veluti dicerent, onera domeſtica ab utriuſque, ſponſi & ſponſæ, concordibus humeris ex æquo ſuſtinenda eſſe, &, quod Pierius Valerianus aſſerit, *parem conatum, curam, amoremque, & ſtudium in conſortibus eſſe debere.* Eam ipſam iconem etiam de alternante militari fortunâ interpretari licet, quæ victoriæ ſuæ trophæa modò ex adversâ parte figit, haud ſecus atque ſerra in utrumque latus aſſiduâ viciſſitudine tranſit. *Ancipitem verò pugnam*, inquit idem Pierius, *victoriam alternatim, modò in hanc, modò in illam partem, viciſſitudine ſæpius variatâ, inclinantem, ſignificare qui volunt, ſerrâ pugnare dicunt, aut præliari.* Seneca: *Ludit de ſuis fortuna muneribus, & quæ dedit, aufert, quæ abſtulit, reddit.*

Pier. Valer. lib. 48. Viciſſitudo. Idem l. 42. Fortuna. Senec. lib. 5 Rhetor.

Obedientia.

166. Voluntatem ad alterius nutum penitus reſignatam, uti & obedientiam indifferentem, è ſerra dignoſces, quæ ligno ſecando applicata, pro fabri libitu ſive AD DEXTERAM, SIVE AD SINISTRAM TRAHITUR. Seneca:

Sen. in Medea aud. 2.

Æquum atque iniquum Regis imperium feras.

S. Bernard. apud Hug. Card. in Pſ. 107. 1.

Mellifluus Bernardus ſuper illis Pſalmi verbis, *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum*, ait: *Paratum cor meum ad adverſa, paratum ad proſpera, paratum ad humilia, paratum ad ſublimia, paratum ad omnia, quæcunque præcipis, &c.*

Detractor.

167. Eoſdem maligni detractoris & ſerræ mores dixerim; uterque enim & ingratum ſtridet, & acerbè corrodit. Proinde ſerram hoc lemmate diſtinguens: STRIDET, ATQUE RODIT. De homine maledico eruditè canit, ac epigraphen ſuppeditat Balthaſar Bonifacius:

Balth. Boniſ. l. 1. Stichidion Epig. 1. ad Maled.

Is qui vocatur doctor ignorantiæ,
Tenebrionum lux, honos infamiæ,
Laus vituperii, decuſque contumeliæ,
Dictus fuiſſet ſerra, plena dentibus,
Quæ ſtridet, atque rodit uno tempore.

Caſſiod. in Pſal. 3.

Caſſiodorus: *Dentes dicti ſunt à demendo; ideo pulchræ linguæ detrahentium dentes vocantur, quia ſicut illi ciborum partes demunt; ita & iſti opiniones hominum corrodunt*

S U B U L A.

Caput XXIX.

168. Academici Affuentes Florentini ſubulam hoc lemmate notârunt: L' ASSO TIGLIARA PIU, 'MEGLIO ANCO FORA. Id eſt: MELIUS PERFORO SUBTILIOR. Ita tantò perſpicatiore ingenii acumine prævalebis, quò majore ſtudio ac ſpeculatione illud elaboraveris. Veriſſimè S. Iſidorus: *Omnis profectus ex meditatione & lectione procedit. Quæ enim neſcimus, lectione diſcimus, quæ didicimus, meditatione conſervamus.*

Diligentia. S. Iſid. de Sum. bono

169. Ferrus econtra ſubulæ inſcripſit: CHI TROPPO L' ASSOTTIGLIA, LA SCAVEZZA. Id eſt: SUBTILITATE DIFFRINGITUR. Nimiâ enim diligentiâ profeſſiones omnes franguntur. Optimè Seneca: *Quædam inutilia, & inefficacia, ipſa ſubtilitas reddit.* De Jacobo à Pontormo, ævi ſui præſtantiſſimo pictore, refert Georgius Vaſai, quòd in imaginibus delineandis, ac coloribus obducendis, nulli ſecundus, ſummam laudem paſſim ſibi conciliârit: at poſtea Alberti Duri operibus imitandis nimium intentus, gravem propriæ artis ac excellentiæ jacturam ſubiit.

Diligentia nimia vitio. Seneca 82. Georg. Vaſai ... p. 3...

T A L E A.

Caput. XXX.

170. Talea, ſeu lignum, in duos oblongos bacillos decuſſatim diviſum, & piſtoribus vel cauponibus ad debita annotanda uſitatum, epigraphen tenet: RESPONDET UNI. Singularis amor, uni duntaxit rei conſecratus, hoc Emblemate ſignificatur. Richardus à S. Victore: *Singularis amor*, inquit, *conſortem non recipit, ſocium non admittit.* Spiritus Sanctus inter cætera animæ ſuæ dilectæ encomia etiam unitatem recenſet: *Una eſt columba mea perfecta mea, una eſt matris ſuæ.* Hunc locum intrepretatus S. Ambroſius: *Laudatur*, inquit, *quod, cùm una ſit columba, habens ſpiritus unitatem, in qua ſit pax, quæ fecit utraque unum, & quæ non ſit compoſita ex diverſis elementis diſcretæ compugnantiſque naturæ. Anima benedicta omnis ſimplex, quæ imitatur dicentem; ut omnes unum ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te, & ipſi in nobis unum ſint. Hæc enim conſummatio atque perfectio.*

Amor ſingul. Ricard. Victor. de ... 8 C... 6. S. A... de I... anim.

171. Geminus taleæ bacillus, crenis inciſus, epigraphen tenet: SIMUL JUNCTÆ. Innuit videlicet, ſicuti unum taleæ lignum ad rationes ineundas nihil prodeſt, niſi alteri conſonæ parti ſuæ junctum fuerit, ita hominibus è concordia plurimùm commodi accreſcere. In hoc argumentum opportuna S. Hieronymi ſententia: *Omne, ſecundum Philoſophos, tantum habet bonitatis, quantum habet unitatis* Præclarè Plutarchus: *Eſt autem quiſque noſtrum obſcurus & ignotus, dum in univerſi mole ſeorſim exiguus fertur, cùm autem inter ſe coëunt homines, adepti jam magnitudinem, effulgent, clarique ex obſcuris fiunt, & conſpicui ex abditis.* Porrò ſicuti talea humanis uſibus nihil deſervit, niſi ambas ſuas partes unitas, & ex æquo conſonas habeat, ita Chriſtianus è munere ſuo non ſolam fidem aut gratiam Divinam, ſed inſuper propriam virtutum cooperationem jungat, neceſſe eſt. *Oportet enim*, Theodoreto aſſerente, *FIDEI quoque CONJUNCTAM eſſe VIAM laudabilem.*

Concordia ... S. Hier. Tom. ... Pluta. Euſ... bell... ven. Fides ope... Theod. Tim. 19.

172 Duo taleæ ligna, ſimul juncta, à Lucarino epigraphen recepêre; UTRAQUE UNUM. Con-

Conjuges hoc Emblema spectabat, allusione ad illud geneseos factâ, *Et erunt duo in carne una. Nimirum*, Inquit P. Benedictus Ferdinandus, *propter vitæ communis societatem, propter generationis prolem, quæ ab utroque, tanquam ab una carne carnalis fructus producitur: propter unam, & communem, & mutuam utriusque conjugis potestatem corporis, &c.* Et prior illo Rupertus Abbas; *Conjugii copulam omnium carnalium necessitudinum maximam atque fortissimam fore promittit, adeò ut simul copulati, jam NON SINT DUO, SED CARO UNA.* Et quidem princeps hæc ratio fuit, cur Deus Evam non è limo, sed ex Adami costa formarit; ut nimirum meminerint, se quemadmodum unâ solâ naturâ, ita & unâ solâ voluntate conjunctos esse debere. Eruditè S. Basilius Seleuciensis, *Neque verò ex terra, sed ex latere membrum mutuatur; partitur corpus, ut coaptet: & natura una dissipatur arte formantis, ut una mens construatur ad imitationem naturæ.*

imo-
2.24 Ferd. nc
Abb. Gen. 6.
asil. D.

TEREBELLUM.

Caput. XXXI.

173. Terebellum clavo infigendo viam sternit, & asserem, ad illum recipiendum, paulatim ac diuturna circumvolutione disponit. Cui proinde Bargalius, lemmatis loco, hoc adverbium subscripsit; PAULATIM. Ita nimirum operationes nostras nunquam tumultuarias, sed lento gressu, ac prævia consultatione maturas esse oportet. Quin, ipsa etiam vitia nonnisi paulatim sese intra animos nostros insinuant. De his S. Isidorus; *Particulatim crescunt vitia, & dum parva non cavemus, in magnis prolabimur.* Et S. Nilus; *Impetus cupiditatum ab abjectissimis cogitationibus incipiunt, & formicarum more sensim repunt. PAULATIM autem in eam crescunt magnitudinem, ut cuilibet, non minus quàm Leones, terrorem & periculum afferunt.*

atim.
atum ale.
l. in a vi- li. c. 6. lus in tis.

174. Parthenii Romani in terebello cautam agendi dexteritatem ac prudentiam dignoscendam proposuêre, quæ negotia sua non quidem violento impetu, sed providâ comitate perficere novit. Epigraphen subdidêre; ARTE, NON IMPETU. Seneca; *Prudentis proprium est, examinare consilia, & non citò facili crudelitate ad falsa prolabi.* Et Ovidius;

len-
c. de rtuti-

Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus:
Franges, si vires experiere suas.
Obsequium tigresque domat, tumidosque leones,
Rustica paulatim taurus aratra subit.

175. Nonnemo, Emblematis loco, duo terebella unum altero majus, depinxit; addito lemmate, ALTERO PRÆVIO. Innuebat videlicet, sicuti terebellum majus asserem penetrare nequit, nisi minore præeunte, & quasi viam sternente; ita hominem solis naturæ viribus, sine præveniente Divinâ gratiâ salutis negotio nihil penitus prodesse. Dilucidè Sacrum Concilium Tridentinum; *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritûs Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit.* S. Bernardus in illa Cœlestis Sponsæ verba commentatus. *Dilectus meus mihi, & ego illi;* ait, *Rectius locuta est, non prætendens meritum, sed præmittens beneficium, & se præventam dilecti gratiâ confitens.* Et rursus idem Doctor mellifluus ad Burchardum Abbatem, *Tu ergò frater*, inquit, *agnosce te PRÆVENTUM in benedictionibus dulcedinis, non à me, qui nihil sum, sed ab illo, qui me, ut de tua salute monerem, ADSPIRANDO PRÆVENIT.*

ia
il.
Sess. 6 Justif. m. 3. rn. 76 in 2. 16.
Epist.

176. Vetus ac nobilissima Civitas Mutinensis, ingenio ac viribus ad quasvis difficultates superandas instructissima, è gemini terebelli sui insignis haud obscurè dignosci potest, quibus Paulus Maccius hanc epigraphen subjunxit; AVIA, PERVIA. Emblemati explicando sequentem poësim ab eodem ita accipe;

Ingenium & fortitudo.
Maccius in Embl. 2.

Martia servat adhuc forti sub pectore corda
Romanæ referens mores, & nomina gentis,
Urbs Mutinæ ingeniis præstans, præstantior armis,
Cui geminæ belli, pacisque insigne superbum
Sunt terebra: ingenio Priscæ quod prolis, & ipsi
Invia nullæ via est, nil non penetrabile telo.

Fortitudo enim, instar terebelli, durissima quævis adversitatum ligna penetrat, ac vincit. S. Ambrosius; *Fortitudo inexpiabili prælio adversùs omnia vitia decertat, invicta ad labores, fortis ad pericula.*

S. Ambr. l. 1. de Offic.

TEREBRA.

Cap XXXII.

177. Terebra, lapidem, ferrum, aliamve materiam perforatura, in tortuosos gyros revolvitur. Unde Bargalii lemma; BENCHE IN VARIE RIVOLTE DRITTO FORA. Vel; VOLGENDO, E RIVOLGENDO DRITTO FORA. Id est; RITE, LICET VARIE. Prædicatoris hæc idea est, qui, diversis argumentis enucleatè propositis, cœpto suo themati firmamentum, cunctisque auditoribus utilitem afferre solet. *Non enim una, eademque cunctis exhortatio convenit*, inquit meus Hugo Victorinus, *quia nec cunctos par morum qualitas astringit. Pro qualitate igitur audientium formari debet sermo doctorum, ut & sua singulis tribuat, & tamen à communis ædificationis arte nunquam recedat.*

Prædicator.
Hug Vict. de Bestiis l. 1. c. 36.

178. Terebra, adamanti perforando intenta, epigraphen reddit; CUM TEMPORE. Vel ut aliis placet; ABSQUE LABORE NIHIL. Seneca, *Generosos animos labor nutrit. Laborem fire-cuses, parùm esse potes.* In hoc argumentum opportunè Virgilius.

Labor assiduus.
Senec. Ep. 31. Virg. 1. Georg. v. 145.

---- *Labor omnia vincit.*
Improbus.

Et Ovidius;

Ovid. lib. 1. de Pont.

Confiteor FACERE HOS ANNOS: sed & altera causa est,
Anxietas animi, CONTINUUSQUE LABOR.

179. Terebra chirurgica; cranio perforando applicata, epigraphen legendam offert; FRANGIT, UT PURGET. Ipsissimam hanc operandi rationem Medicus Divinus familiarem habet; sicuti enim chirurgus vitiosa membra ab omni interna lue expurgaturus, illa effringit ac perterebrat, ita Deus, sanitatis conciliandæ causâ, animam nostram diversis calamitatibus rimari consuevit. Petrus Blesensis; *Flagello Domini pulvis excutitur, quem ad deformationem, animæ iniquitas assiduata congessit, & exteriori VULNERE SANATUR PLAGA interior.* Sanissimum D Gregorii consilium est; *Quisquis ergò appetit plenè vitia vincere, studeat humiliter purgationis suæ flagella tolerare.*

Calamitas utilis.
P. Bles. Epist. 31.
S. Greg M. 15. in Ev.

180. Terebra impulsivam suam operandi virtutem cùm à superiore transverso baculo, tum à loris alternatim circumplicatis recipit. Ut adeò illam opportuno hoc lemmate loquentem sistas; IMPELLOR FUSTE, LORISQUE. Perversos ac vitiosos illos hominum genios hæc imago repræsentat, qui nonnisi verberum violentiâ in virtutis officio continentur. Emblemati construendo ansam suppeditavit Achillis Bocchii poëma:

Calamitas facit solicitum.

Achil. Bocch. Symb. 69.

Utilis baculo, & loris est galla terebra,
Sic stultus vinclis, verberibusque sapit.
Mortales plerumque suo didicisse periclo
Expedit: adversis Religio colitur.

Crates, Philosophus Thebanus, dicere consuevit; *Stulti similes sunt terebris, eò quod, nisi vinculis & necessitate coacti, officium suum non faciant.*

TEXTORIA MACHINA.

Cap. XXXIII.

Prudentia.

181. MAchina illa, aulæi texturam exorsa, ac plurimis diversorum colorum glomis instructa, à Partheniis Romanis epigraphen recepit; SUIS INCONFUSA LOCIS. Mens Emblematis erat, Scipioni Burghesio Cardinali, in rebus ex æquo distribuendis summam fuisse prudentiam. Eâdem icone Justus Lipsius viros litteratos repræsentat, qui è variis ac infinitis materiis pulcherrimam voluminum harmoniam conficiunt. *Ut phrygiones è varii coloris filo unum aliquod aulæum formant, sic Scriptores è mille aliquot particulis uniforme & cohærens corpus.*

TORCULAR.

Cap. XXXIV.

TORCULAR VINARIUM.

Calamitas utilis.

182. TOrcular, præli sui pondere uvas comprimens, epigraphen tenet; PREMENDO PROMIT. Vel; DUM COMPRIMIT, EXPRIMIT. Illum ipsum morem Deus familiarem habet, dum pretiosum pœnitentiæ liquorem è pectore nostro collecturus, illud diversâ calamitatum mole aggravat. Josephi fratres, intra persecutionum angustias tantisper compressi, in voces suas saluberrimas proruperunt; *Meritò hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum.* David, nonnullis suppliciis coarctatus, alta ad Deum suspiria ex imo corde elicuit. *Ad Dominum, cum tribularer, clamavi.* Centurio, è servi sui morbo plurimùm afflictus, Christum Deum confessus est. *Domine puer meus jacet in domo paralyticus, & malè torquetur.* Gellius refert, Catonem in Oratione pro Rhodiis coram Senatu Romano dixisse, *Quod adversæ res homines domant, & docent, quia opus sit facto.*

Gen. 42. 21. *Psal. 1[19]* *Matth.* *Gell. l. cap. 3.*

183. Marcus Antonius Bonciarius, *Oppressus* cognomine, seipsum uvæ symbolo repræsentavit, quæ sub torculari arctata, epigraphen tulit; CALCATA REDUNDAT. Innuebat videlicet, se molestâ oculorum cæcitate gravatum, maxima litterarum incrementa fecisse. Certè Prosper Fagnanus aliquot Tomos, benè magnos, in Jus Pontificium cæcus composuit, ac typo vulgavit. Cæterùm Verbum Incarnatum, durissimo Crucis torculari pressum, copiosos sacritissimi sanguinis sui liquores fudit. S. Cyprianus; *Quomodò ad potandum vinum veniri non potest, nisi botrus calcetur ante, & prematur; sic nec nos sanguinem Christi possemus bibere, nisi Christus calcatus prius fuisset & pressus, & calicem prior bibisset, quàm credentibus propinaret.*

Calam[itas] virtu[tem] facit.

Chris[ti] patien[tia].

S. Cyp[r.] Epist.

184. Academici Sitibundi Neapolitani uvas in torculari præferunt, cum lemmate, COIT OMNIS IN UNUM. Seu; ET COGIT OMNES IN UNUM. Complures viros Litteratos, in eâdem doctrinâ concordes, hæc imago spectat. S. P. Augustinus illa ipsa metaphora Sanctam Ecclesiam, utpote è fidelium multitudine adunatam, repræsentat. *Quemadmodum ex multis granis unus conficitur panis, & ex racemis multis unus calix exprimitur, sic ex multis fidelibus unum corpus mysticum integratur.* Præclarè idem S. Doctor demonstrat, Dei amicos, persecutionibus acerbè coarctatos, olim in paradysi cellas collectum iri; haud secus, atque uvarum liquor, è torculari expressus, ad cados ac magnatum mensas destinatur. *Accedens quisque ad servitutem Dei, ad torcularia se venisse cognoscat; contribulabitur, conteretur, comprimetur, non ut in hoc sæculo pereat, sed ut in apothecas Dei defluat.*

Conc[or]dia.

S. Ecc[l.] *S. Au[g.] tract. in Jo[an.]*

Cala[mitas] utilis.

S. Au[g.] Psal.

185. Prin-

185. PRincipem violentum & avarum è torculari dignoſces, quod è compreſſis uvis aut olivis optimos liquores extorquet. Epigraphen ſubjicies : AB INVITIS EXTORQUET. Ita Achab ſuam Nabotho vineam eripuit. Et prior illo Pharao, Iſraëlis populum aſſiduis axactionibus ultra vires coarctavit. His non abſimilem ſe probavit malignus ille ſervus, qui, referente S. Matthæo, *Tenens ſuffocabat* debitorem ſuum, *dicens; redde quod debes*. Baſilius Imperator, Leonem filium ſuum ab hoc vitio præſervaturus, inter cæteras præceptiones etiam hanc recenſet; *Rempublicam optimè adminiſtrabis, ſi pecuniæ publicæ curam diligenter habebis, atque juſtis rationibus colligendæ ſtudueris, non ex oppreſſione, vel ex lachrymis ſubditorum corradendæ.* Cæterùm morbi & calamitates, ceu totidem torcularia, ex obſtinatis peccatoribus copioſas lachrymas & pœnitentiæ affectus extorquent.

186. Prælatum quendam, graviſſimis muniis in S. Eccleſiæ utiliatem perfunctum, ac tandem pro meritis ſuis inter purpuratos Eccleſiæ Patres recenſitum, Torcularis Emblemate ſignificavi, quod è compreſſa uva hanc epigtaphen reddidit, SUB PONDERE PURPURA FLUET. Ita Regni cœleſtis purpura nonniſi laborioſos expectat. Monente S. Hieronymo, *Nullus labor durus, nullum tempus videri longum debet, quo gloria æternitatis acquiritur.* D. Octavius Boldonus D. Cæſari Montio, Hiſpaniæ, ac Regni Neapolitani Nuntio Apoſtolico, poſtea verò Cardinali, hoc epigrammate accinuit:

Pampineos fœtus, rubicundaque pignora Bacchi,
Aggere collectos torcula læta tenent.
Præla madent domitis, PETRAQUE PREMENTE gemiſcunt:
Atque rubeſcenti nectare plena fluunt.
Pro Petro an premeris? petrâne urgente fatiſcis?
Dulce onus: inde tibi PURPURA, MONTE SCATET.

Mundi ſymbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. II.

187. Hominem impatientem, ac leviſſimo quovis onere in querelas effundi ſolitum, torculari non abſimilem dices: addito lemmate, SUB PONDERE GEMIT. Teſte S. Gregorio, *Qui non æquanimiter aliena mala tolerat, ipſe ſibi per impatientiam teſtis eſt, quia ab omni plenitudine longè diſtat.* Delicatulis illis calcar ſubjicit Juvenalis: Impatiens.

Ponamus nimios gemitus: flagrantior æquo
Non debet dolor eſſe viri, nec vulnere major.

S. Greg. in Moral. ſuper illud Frater fui Draconū. Iuven. Sat. 13.

TORCULAR TYPOGRAPHICUM.

188. ACademici Intrepidi Farrarienſes, Symboli loco, torcular typographicum præferunt; cum lemmate: PREMAT, DUM IMPRIMAT. Veluti dicerent: intellectum humanū, aſſiduis Academicorum exercitiis ac ſpeculationibus preſſum, feliciſſimos virtutis & ſapientiæ characteres animo ſuo imprimere. Idipſum ſanè etiam de calamitatibus pronuntiem. Unde Areſius ſuo Libro, quem de tribulatione perferendâ ſcripſit, torcular typographicum è fronte præfixit, cum lemmate PREMIT, UT IMPRIMAT. Ut adeò quivis afflictus, ad Deum converſus, jure dixerit: PREMAT, DUM IMPRIMAT. Quidquid enim ponderis Divina providentia accumulet, parvi æſtimo, modo aureos virtutis characteres pectori meo impreſſos referam. S. P. Auguſtinus: *Quid juſtius unico? cui tamen Pater non pepercit; Et quid evidentius, quòd nec juſtis parcat, emendans eos varietate perſecutionum.*

Labor utilis. Calamitas utilis.

S. Auguſt. l. 22 cont. Fauſt. cap. 41.

189. Torcular typographicum cum melanteribus, ad typos oblinendos ac imprimendos applicatis à Domino Didaco Saavedra epigraphen recepit: EX FUMO LUCEM. Verbis ex Horatio mutuatis:

Horat. in Arte.

> *Non fumum ex fulgore, sed EX FUMO dare LUCEM cogitat.*

Enim verò ficuti fumi nigredo & atramenti squalor ad litteratorum doctrinas, & generosa Heroum facinora in lucem publicam proferenda deservit, ita ex initiis obscuris ac defectuosis non raro opera gloriosa nascuntur. Certè Saulus, primùm persecutor, postea illustrissimum S. Ecclesiæ lumen audiit. Eodem Emblemate demonstratur, è Philosophorum ac Poëtarum libris, quantumvis caligantibus ac fuliginosis, plurimum lucis in nos derivari ad Divinas Scripturas faciliore negotio intelligendas. S. P. Augustinus: *Historia*, inquit, *plurimum nos adjuvat, ad sacros Libros intelligendos.* Et Petrus Blesensis: *Si Scripturas sacras diligenter attendis, non censebis absurdum, quod verba Philosophiæ vel scientiæ civilis quandoque in doctrina Christi admittantur.*

S. Paulus conversus. Scientia profana utilis ad sacram. S. Aug. l. 2. de Doctr. Christi. c. 28. Pet. Blej. Epist. 2.

190. Typi characteres seu imprimendi perfectione, seu efformandi velocitate, reliquas calami litteras longissimè superant. Unde D. Aresius S. Thomam Aquinatem, in commentando celerrimũ ac præstantissimum, torculari typographico non absimilem dixit: addito lemmate, NEC MELIUS, NEC CELERIUS. Unde in omni opere tuo geminam hanc virtutem, bonitatem & celeritatem, observes velim. Siracidis judicio: *In omnibus operibus tuis esto velox.* Et Salomonis: *Vidisti virum velocem in opere suo? coram Regibus stabit.* Beda: *Quemcunque velocem videris in opere suo, vel opere bono, quod erat ei faciendum, strenuum atque sollicitum: scito hunc in die novissimi examinis coram Apostolis, qui cum Christo mundum judicante sedebunt, esse staturum.*

S. Thom Aquinas. Velocitas in agendo laudabilis. Eccles. 31. 27. Prov. 22. 29 Venerab. Beda apud Cornel. à Lap. in Prov. l. c

191. Typus epigraphen à P. Jacobo Masenio subjunctam habet: TANTUM IMPRIME. Maria Virgo à S. Anastasio rectè vocatur: *Typus imitabilis*: illa enim pectori nostro impressa, nobilissimos virtutum characteres in eo efformat. Emblemati explicando sequentem Poësin accipe:

MARIA Virgo. S. Anast

> *Ecce typum, licet, hunc puræ tantum imprimas chartæ,*
> *Exprimet effigiem, te cupiente, suam.*
> *Matrem corde premas, typus est imitabilis illa*
> *Ingenio finget te meliore suum.*

TORCULAR BIBLIOPEGÆ.

192. Torcular Bibliopegis ad libros compingendos usitatum, hoc lemmate insignivi: COMPRIMENDO EXÆQUAT. Eadem sanè calamitatis effecta sunt: quippe quæ animo nostro coarctando applicata, tumentem illi fastum edomare ac comprimere solent. Verissime S. Gregorius Papa: *Cùm dolor vel tentatio nos percutit, elatio mentis succisa cadit.*

Calamitas utilis. S. Gregor. apud Hug. Card. in cap. 6. Iob.

TRULLA CÆMENTARII.

Cap. XXXV.

193. Inter cætera D. Caroli Bossi Emblemata, trullam cernere licet, quæ calce onusta, epigraphen tenet: ADDIT, ET ÆQUAT. Veluti diceret, quemadmodum trulla rudes aut hiantes muros injectâ calcis loricatione exæquat & perficit, ita homines, calamitatum pondere obductos, à Divina providentia ad desideratam normam perduci. Unde etiam, quod Amos, oculatus testis, affirmat, *trulla cæmentarii*, à Divinis manibus sustinebatur: ubi interprete Isidoro Clario, *per trullam & calcem accipit flagella, & clades Israëli impactas, à Deo, ut resipisceret, & rectus in fide, cultuque Dei consisteret.*

Calamitas. Amos 7.7.

194. Trulla cæmentarii non tantùm lapides subministratâ calce coagmentat, sed insuper muro incrustationem ac ultimam veluti manum inducit. Atque adeò: CONSTRUIT, ET PERFICIT. Ita omninò Deus non tantùm celsissimas virtutum structuras in nobis molitur, sed illas insuper assiduis gratiæ suæ auxiliis exornat, & adversus quasvis hostium injurias defendit. Hugo Cardinalis in Amos Prophetam, superiore numero citatum, ait: *Per trullam quæ ornat murum & linit, Dei protectio intelligitur.* Et Franciscus Ribera: *Non satis est, murum ædificari, id est, justitiam à nobis à Deo donari, nisi ab eodem liniatur adversus imbrium & ventorum violentiam. Liniri autem à Deo, est semper auxilio ejus protegi adversus contrariarum potestatum frequentes insidias & incursiones,* Cæterùm bonus Paterfamilias suis filiis non educationem tantùm, sed insuper omnem moralem ac Christianam perfectionem è munere suo conferre debet.

195. Murus, à trulla loricatus geminâ prærogativâ, & insigne robur, & gratiosum ornamentum recipit. Ut adeò illam opportuno hoc lemmate distinxerim: FIRMAT, ET ORNAT. In rem præsentem S. Hieronymus: *Trullâ cæmentarii solent superinduci parietes, & non solum PULCHRITUDINEM accipere, sed ET FORTITUDINEM contra injuriam imbrium, & creberrimas tempestates.* Hâc ipsâ benevolentiâ Deus olim synagogæ suæ murum complexus, eundem & ornavit & muniit. P. Cornelius à Lapide, *Trulla cæmentarii*, inquit, *in manu Dei stantis juxta murum, significat pervigilem jugemque Dei in tuendo* (adde & *in ornando*) *Israele curam aut providentiam.* Unde hodie etiamnum eadem Dei providentia sanctam Ecclesiam acerrimè propugnat & illustrat. S. Augustinus: *Terra Dei Ecclesia ejus est; ipsam rigit, ipsam colit.*

TUBUS VITRIARIUS.

Cap. XXXVI.

196. Tubus ferreus in officina vitriaria ad bombylios & calices formandos tantundem deservit, quantùm humano perflatu animatur: hujus enim beneficio vitreamina, etiamnum tenera, in quasvis figuras dilatantur. Unde tubus ille epigraphen præfert: FORMANTE SPIRITU. Mens Emblematis est, miros ac frequentes Prædicatoris effectus non quidem solâ illius virtute aut labore, sed potius afflante Spiritu sancto produci. Hinc assiduæ Davidis preces erant: *Emitte spiritum tuum, & creabuntur.* Optimè enim Rex perspicacissimus novit, nobiliores operationes omnes è Spiritûs sancti virtute scaturire. Mirùm sanè est, quàm insignes ac varios Divini Spiritûs favores sola commemoret Sacra Pagina, è quibus pauculos hos enumerat S. Gregorius Papa: *Implet citharedum puerum & Psalmistam facit.* 1. *Reg. 16. à n. 13. Implet Pastorem armentarium, sycomoros vellicantem, & Prophetam facit.* Amos 7. 14. *Implet abstinentem puerum, & judicem facit. Daniel. 13. à n. 45. Implet piscatorem & Prædicatorem facit. Matth. 4. à n. 19. Implet persecutorem, & Doctorem gentium facit. Act. 4. à n. 15. Implet publicanum & Evangelistam facit. Luc. 5. à numero 27.*

O qua-

O qualis est artifex iste spiritus! Nullâ ad discendum morâ agitur in omne, quod voluerit: mox enim ut tetigerit mentem, docet; solumque tetigisse, docuisse est.

197. Tubus vitriarius molle ac liquefactum vitrum in quasvis figuras, solo perflatûs humani beneficio, effingit. Unde D. Joannes Bapt. Mazzolenus subscripsit; TENERUM FIGURAT. Magistris compertum est, suas præceptiones ac doctrinas potentius in ætatem etiamnum teneram, quàm adultam, inspirari. S. Isidorus Pelusiota: *Pueris etiamnum teneris de Dei excellentia ac providentia, postea de virtute, præcepta sunt inserenda: ut grandiores jam facti, in virosque jam formati, cùm Dei optimi maximi amantes, tum præditi evadant virtute.*

198. Vas Vitreum unico afflantis fabri halitu in formam desideratam effingitur. Unde lemma: AB HALITU FORMA. seu, FLAMINE FORMAT. Tanta autem vitrei hujus operis est fragilitas, ut eâdem facilitate dissolvatur, quâ construitur. Genuinum hoc vitæ humanæ symbolū dixerim, quæ unico inspirantis Dei afflatu animata, rursus unico afflatu extinguitur. S. P. Augustinus: *Præsens vita fragilis est, & in mortem proclivis: nemo potest stare, sed omnes cogimur transire. Nolentes imus, inviti eximus, quia mali sumus.* Opportunè meus D. Salvator Carducius:

Flamine format opus vitreum dum fistula ferri;
Quod tua ceu ventus vita sit, inde docet.

Et prolixior Fr. Cyrus de Pers.

Forma qui le pupille, ove erudita
Spiega la fiamma à nozifre fumanti,
Qui con un soffio fabri sudanti,
Danno à gonfio cristal fulgida vita.
Ma del proprio metal va poco ardita,
Che spesso pere à le sue culle avanti;
E ad un urto leggier di destre erranti
In ruine sonore ella è svanita.
Mortal teco par l'io, se sei scordato
Quant' all' hor pronto sia sempre il feretro
Mentr' hai pari al cristal fragil lo stato.
Da le superbie tue ritorna à dietro,
Non ti die la tua vita altro che un fiato,
E non è la tua vita altro che un vetro.

VASCULUM, AMUSSIS.

Caput XXXVII.

199. PHilareti Ferrarienses Emblematis loco vasculum, fabris lignariis usitatum, præferunt, quod rubricatâ suâ amussi instructum, epigraphen tenet: RECTUM SIGNAT. Certè Christus patiens, Divino suo sanguine illitus, directam virtutis assequendæ semitam commonstrat. Disertè Apostolus: *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.* Et S. P. Augustinus: *Docuit nos exemplo passionis, cum quanta patientia in illo ambulemus, & firmavit nos exemplo suæ resurrectionis, quid ab illo patienter sperare debeamus.* Unde S. Cyprianus, ad Christum conversus, ait: *Tu Domine, Sacerdos sancte, qui in tempore iracundiæ factus es reconciliatio, sancti hujus sanguinis permanentem plenitudinem reliquisti, & beneficium hujus sancti liquoris in perpetuum tradidisti, quo conspecto non noceat nobis, neque mordeat coluber solitudinis, sed incolumes per omnia sequamur te, tecum parvuli simus, tecum circumcidamur, tecum baptizemur, tecum jejunemus, tecum lotis pedibus panem Angelorum edamus, tecum crucifixi mundo vivamus, tecum Spiritu sancto repleti, & corpore & spiritu in æternum maneamus.* Cæterùm etiam Lex Evangelica, dictamen conscientiæ, & Superiorum exempla, instar amussis deserviunt, ad operationes nostras ex æquo dirigendas.

1. Pet. 2. 21. — S. August. serm. 26. de Verb. Apost. — S. Cyprian. Tract. de Pass. in fine. — Exemplum.

UNCUS.

Caput XXXVIII.

200. UNco res quævis, in puteum delapsæ, retrahuntur. Unde lemma: EXTRAHIT AB IMO. Vel, AB IMO REPOSCIT. Eleëmosinarii hanc effigiem dixeris, qui miseros, in egestatis puteum præcipitatos, auxiliari manu retrahit. Nec aliter Prædicator obstinatos peccatores ex inveterata vitiorum consuetudine, ceu barathro obscurissimo, liberat. S. Ambrosius, illa D. Lucæ verba contemplatus, *Laxate retia vestra in capturam,* observat, sanctis Apostolis duplici ratione nulla alia instrumenta, nisi retia, à Deo assignata fuisse. *Benè Apostolica instrumenta piscandi retia sunt, quæ non captos periment, sed reservant, & DE PROFUNDO ad lumen EXTRAHUNT.*

Eleëmosynarius. — Prædicator. — S. Ambr. l. 4. in cap. 5. Luc.

201. Uncini beneficio quodcunque pomum ex arbore pro libitu tollere poteris. Unde aureo uncino, complura poma ex arbore decutienti, inscripsit P. Sebastianus à Matre Dei; FERT, QUODCUNQUE PETO. Hortus cœlestis, innumeris gratiarum ac benedictionum pomis est refertus. Gignit enim poma amoris Dei & proximi, patientiæ, castitatis, aliaque innumera: vis plurima obtinere? Uncinum assumito aureum, Virginem Deiparam, quæ pro voto tuo illa ex arbore vitæ tibi cumulatè porriget. S. Bernardus super illud Virginei Cantici, *Beatam me dicent omnes generationes, quia omnibus generationibus vitam & gloriam tribuisti. In te enim Angeli lætitiam, justi gratiam, peccatores veniam inveniunt in æternum.*

MARIA Virgo. — S. Bern. in serm.

FINIS LIBRI DECIMI SEPTIMI.

MUNDI SYMBOLICI

LIBER DECIMUS OCTAVUS.

INSTRUMENTA LUSORIA.

ALEA.

Cap. I.

Perseverantia. 1. ANimum imperterritum, & inter quosvis adversæ fortunæ assultus nunquam è statione dimovendum, talo non absimilem dixeris, quæ hanc epigraphen præferat: SEMPER JACTATUS, SEMPER ERECTUS. S. Pater Augustinus: *Quadrato lapidi similis esse debet Christianus: In omni tribulatione non cadit, etsi impellitur: & si qua vertitur non cadit. Nam quadratum lapidem quacunque verteris, stat: stantẽ te sic inveniat omnis casus.* Et S. Anselmus: *Quadratus lapis sex æqualia habet latera, in quod horum ceciderit, firmiter jacebit, sic providendum est justo viro, ut in suo persistat proposito & in singulis, si à diabolo pulsetur, stet, neque à proposito moveatur.* Ab his nihil difformis Carolus Rancatus, canit:

S. August. in Psal. 86.

S. Anselm. lib. de simílit. c. 168.

Recta cadit, quoquò jactes, ut tessera semper:
Sic vir FORTUNA RECTUS UTRAQUE manet,

Unde eidem Emblemati nonnemo subscripsit: QUOQUO VERTAS. Vel, SEMPER IDEM. Rursus hac icone, ceu ectypo, constans ac imperterritus hominis animus repræsentetur. Seneca immutabilitatem ac magnanimitatem illam in Socrate disertis his verbis deprædicat. *Accipite Socratem, perpessicium senem, per omnia aspera jactatum, invictum fame, & paupertate, quam graviatem illi domestica onera faciebant, & laboribus, quos militares quoque pertulit, & quibus ille domi exercitus, sive uxorem ejus spectes, moribus feram, linguâ petulantem, sive liberos indociles, & matri, quàm patri similiores. Objecta est & religionum violatio, & juventutis corruptela, quam immittere in Deos, in patres, in rempublicam dictus est. Post hæc carcer & venenum. Hæc usque eò animum Socratis non moverunt, ut ne vultum quidem moverint, &c.*

Senec. Ep. 104.

Usura. 2. Fortunam nunquam usque adeò contrariam experimur, quin calamitatum centuriis semper aliquid levaminis aut solatii interponat. Certè alea, quomodocunque jacta, semper aliqua, sive plura, sive pauciora, puncta exhibet. Unde lemma: QUOMODOCUNQUE ALIQUID. Vel, SEMPER ALIQUID. Illud ipsum hominis prudentis & sagacis est ingenium, qui quovis, tam prospero, quàm adverso tempore, quæstus suos promovere novit.

Prudentia.

Quid enim usquam tam absurdum, inquit P. Joannes Rho, *ex quo aliquid honesti elici non possit? Quid tam incommodum, quod prudentia artifice non molliatur?* Nempe S. Gregorio teste: *Utilitati justorum militat etiam potestas pravorum.*

F. Joa... Rho ... Var. ... tut. H... lib.5. c... S. Greg... Moral...

3. Bargalius Symboli loco aliquot aleas supra abacum figuravit, quæ, cùm infelicissima puncta è jactu suo ostenderent, epigraphen tulêre: CORRIGO SI NON CECIDIT. Veluti diceret, prudentiam ac industriam in sortis malignæ defectum substituendam esse, & quemvis propriæ felicitatis suæ authorem existere debere. Socratis dictum erat: *Alea ludo similis est vita: & quidquid evenit, veluti quandam tesseram disponere oportet. Non enim denuò jacere licet, neque tesseram aliter ponere,* Nec aliter dicebat Plato, quòd in adversantis fortunæ casibus *consultare circa ea, quæ acciderunt, imprimis oportet, & tanquam in tesserarum jactu, PROUT CEDIT, quomodocunque ratio MELIUS rem habere dicat, negotia DISPONERE.* Et Seneca: *Optimus quisque jactus aleatori maximè expetendus est: sed utcunque tamen evenerit, adhibenda cura, ut eo, quod casus contulerit, ipse rectissimè utatur.* Denique Terentius:

Prude...

Propr... valor. Socrat... apud ... Stobæ... serm...

Plato... Reme... l. 10. Stobæ... cit. Senec... Tranq... anim...

Ita vita hominum quasi cùm ludas tesseris:
Si illud, quod maximè opus, jactu non cadit,
Illud quod cecidit sorte, id arte ut corrigas necesse est.

Teren... Adel...

Achilles Bocchius Palladẽ figuravit, quæ fortunam jamjam submergendam, è tempestuoso mari extrahens, hunc titulum præfixum habuit: *Fortuna forti sublevanda industriâ.* Ita nimirum perniciem, ab inimica sorte creatam, vivaci nostro ingenio reparari oportet. T. Quintus Capitolinus, Consul Romanus, cùm unum exercitûs sui cornu è statione fugam capessere cerneret, mox promptissimo stratagemate altùm exclamavit, hostes ab altero cornu prostratos esse: sicque, fugitivis ad pristina signa convocatis, desideratam obtinuit victoriam. Cnejus Manilius, cum perspectum haberet sinistrũ Romanorum cornu ob Fabium, Collegam suum vulneratum, & consulem occisum, jamjam abjecto animo è fuga salutem meditari, quantocius prudenti magnanimitate cum aliquot Equitum turmis fugitivos prævertit, & concitatâ voce clamavit, *Et Collegam vivere, & se dextro cornu vicisse.* Nec fefellit eventus; eo enim astu adversantis fortunæ defectum correxit, & è militum suorum animis, jamjam superatis, victoriam extorsit; uti inter cætera complura stratagemata recenset Julius Frontinus.

Achi... Bocc... Emb...

Iul... lib... Str... c.

4. Ab-

4. Abbas Thesaurus, inconstantem ac volubilem militiæ indolem Emblemate demonstraturus, aleas supra tympanum figuravit, quæ à ludente fortuna jactæ, epigrahen tenebant, NUNC MIHI, NUNC ALII. Ad verbum Horatius;

Fortuna sævo læta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores
NUNC MIHI, NUNC ALII benigna.

Compendio Virgilius:

-----Sors omnia versat.

Et Seneca Tragædus:

Nulla sors longa est: dolor, ac voluptas
Invicem cedunt, brevior voluptas
Ima Permutat brevis hora summis.
Quem dies vidit veniens superbum,
Hunc dies vidit fugiens jacentem, &c.

His assentiens Ovidius:

Mars dubius, nec certa Venus, victique resurgunt,
Quosque neges unquam posse jacere, cadunt.

Seneca: *Ludit de suis fortuna muneribus, & quæ dedit, aufert; quæ abstulit, reddit; nec unquam tutius est illam experiri, quàm cùm locum injuriæ non habet.*

5. Aleæ, in medio exercitu supra tympanum jactæ unico sinistro casu mortem accersunt. Emblemati Henricus Engelgrave subscripsit. JACTU JACTURA VEL UNO. Ita non rarò unicus incautus oculi jactus extremam animæ perniciem creat. Unde Hieremias: *Oculus meus deprædatus est animam meam.* Et Poëta: *Ut vidi, ut perii.* Compendio Seneca: *Oculi irritamenta sunt vitiorum, ducesque scelerum.*

6. Damnatos, æternis cruciatibus exagitandos, Alcibiades Lucarinus cum Talis comparat, qui supra fritillum jactati epigraphen tenent, JACTATI VERSANTUR. Et benè quidem reprobi in inferno dicuntur jactati, utpote ab assiduis ac horrendis procellis concussi. De his Vates Regius ait: *Ignis & sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum.* Agitantur insuper miserrimi à vehementissimo æternæ ac insanabilis flammæ impetu. *Stridorem illum dentium,* inquit S. Cyprianus, *flammæ inextinguibiles agitabunt. Immortales miseri vivent inter incendia, & inconsumptibiles flammæ nudum corpus adlambent, Ardebit purpuratus dives, nec erit, qui æstuanti linguæ stillam aquæ infundat. In proprio adipe frixæ libidines bullient, & inter sartagines flammeas miserabilia corpora cremabuntur.* Denique etiam agitantur non quidem à præcipiti ponderoso illo Sisyphi saxo, nec à volubili Ixionis rota, de quo canit Ovidius:

Volvitur Ixion, & se sequiturque, fugitque

Sed à violentissimo ignis, glaciei, sulphuris, tenebrarum, vermium, & cacodæmonum supplicio. Facundus in hanc rem Magnus Augustinus: *De aquis nivium,* inquit, *transibunt ad calorem nimium: de quibus duobus innumera pendent pœnarum genera: videlicet sitis intolerabilis, pœna famis, pœna fœtoris, pœna horroris, pœna timoris, pœna angustiæ, pœna tenebrarum, severitas tortorum, præsentia dæmonum: ferocitas bestiarum, crudelitas ministrantium, dilaceratio immortalium vermium, vermis conscientiæ, ignitæ lachrymæ, suspiria, miseriæ, dolor sine remedio, vincula sine solutione, mors æterna, pœna sine fine.*

7. Alea sub manifestata monade senionem absconditum habet. Unde Lemma: SUB UNO PLURIMA LATENT. Innuit videlicet, sub uno solo peccato plurima alia delitescere, & concatenato ordine ex aliis alia sequi. Philosophorum Principi id credes. *Modica transgressio,* inquit, *à veritate discedentibus fit longe decies millies major. Et quod in principio modicum est, in fine fit perquam magnum.* Et tursus ait, quòd homines *primo quidem dicunt sufficere pauca, atque minima, mox verò ubi illa sunt consecuti, plura appetunt semper, quousque in infinitum procedant.*

Arist. lib. 1 sive 2. de Cœlo, c. 33. Idem lib. 2. Polit. c. 15.

8. Inolita est mundi consuetudo, quòd magnis promissis redditus substituantur pauci. Haud secus atque alea, numerum ternarium tentans, paulò post monadem ludenti reddit. Unde lemma, MOX MINIMA REDDAM. Salomon mundi filium minimè degenerem se probavit, quàndo à Tyriorum Rege lignis, ad templum extruendum accommodatissimis, instructus, in tantæ benevolentiæ vicem res quasvis maximas promisit. At post viginti annorum intervallum promissis suis adeò languidè stetit, ut gravem Regi bilem moverit. *Dedit Salomon Hiram viginti oppida in terra Galilææ. Et egressus est Hiram de Tyro, ut videret oppida, quæ dederat ei Salomon, & non placuerunt ei, & ait: Haccine sunt civitates, quas dedisti mihi frater? Et appellavit eas terram Chabul, &c.* Quænam, obsecro, Regum insignia, quantamque Majestatem non promiserat Judæa Verbo Incarnato? sed, heu! quantùm è condicto recessit iniquissima? In vicem coronæ gemmeæ obrulit spineam; sceptro aureo substituit cannam vacuam; superbæ purpuræ detritum amiculum; glorioso throno infamem truncum; faustis acclamationibus gravissimas calumnias. Quin ad Christi ingressum passim tota Hierosolyma obviã effusa, & olivis palmisque, ceu victoriæ symbolis, cumulatè instructa, mox eundem in infamiæ ac mortis ærumnas acerbissimas præcipitavit. De tanta hominum inconstantia altum conquestus S. Bernardus: *Quis,* inquit, *sperare jam debeat in incerto gloriæ temporalis, cum videat in ipso quoque, qui peccatum non fecit, Creatore temporum, & conditore universitatis, post exaltationem tantam, tantam nihilominus humiliationem sequi? In eadem enim civitate, à plebe eadem, & eodem tempore, nunc quidem processionis gloria, & divinis est laudibus honoratus, postmodum verò interrogatus contumeliis, & tormento, & cum sceleratis reputatus.*

Mundus fallax.

3. Reg. 9. 12.

S. Bern. serm. 1. in Domin. Palm.

9. Alea, feliciter projecta, senaque ostentans puncta, epigraphen tenet: NUNQUAM BENE, ETIAM CUM BENE. Nempe, omne lucrum hujus mundi, quod cum virtutis jactura fit, damnum est, non lucrum. S.P. Augustinus. *Ut lucrũ faceres, offendisti Deum: plus perdidisti, quàm acquisivisti.*

Bona mundi.

S. August. in Ps. 123.

ALVEUS LATRUNCULORUM.

Cap. II.

10. IN cæteris alearum aut calculorum ludis sorte certatur; verùm ad latrunculorum tabulam solâ arte ac judicio committuntur lusores. Unde abaco lusorio hanc gnomam præfiges SORS NEQUAQUAM. Illius hanc effigiem dixeris, cujus incrementa non quidem favore aliquo extero aut emendicato, sed propriâ virtute ac prudentia nituntur. Ad hoc propositum de seipso canere poterit:

Proprius valor

Ne le schiere di Marte,
Se fortuna hà gran parte,
In questo finto, martiale ordegno
La sorte nulla; il tuto opra l' ingegno
Cieca Dea dal tuo regno
Eterno essiglio, e volontario prendo,
Che nulla i uvò da te, nulla pretendo.
Mio saper, mio sudor virtù sol una
Fabbre son del mio ben, non la fortuna.

Eodem omninò argumento gentilitium Eminentissimi Archiepiscopi Mediolanensis, Alphonsi Littæ, alveum lusorium hoc epigrammate insignierunt. INGENIO, NON SORTE. Innuebant videlicet, Principem illum non quidem fortunæ beneficentiâ, sed proprii ingenii meritis ad Ecclesiæ Mediolanensis clavum emeruisse. *Sicut enim æquum est*, inquit Cassiodorus, *desidiosis laborantium præmia denegare: ita convenit operantibus remunerationis optata concedere.*

Cassiod. lib. 1.

11. Latrunculorum Ludus, veluti genuinum belli simulachrum, turres, equites, pedites, signiferos, aliaque militum munia longo ordine exhibet. Unde ab Abbate Ferro epigraphen retulit: IGNAVA PER OTIA. Hinc disces, relaxationis aut otii tempus inter exercitationes virtuosas, & ad profectum nostrum accommodatas, transigendum esse. Vegetius de Militibus Romanis testatur, *Equi lignei hyeme sub tecto, æstate ponebantur in campo: super hos juniores primo inermes, dum consuetudine proficerent, deinde armati cogebantur ascendere. Hoc enim continuâ meditatione faciebant, scilicet, ut in tumultu prælii sine mora ascenderent, qui tam studiose exercebantur in pace.* S. Hieronymus, Lætam de filiola sua educanda instruens, ait. *Fiant ei litteræ vel buxeæ, vel eburneæ, & suis nominibus appellentur: Ludat in eis, ut & ludus ipse eruditio sit.* Famianus Strada de diversis oblectationibus, quas Carolus V. in Hieronymiano suo secessu interposuerat, ait: Joannellus Turrianus, ævi illius Archimedes, *Caroli mentem novis quotidie machinationibus oblectabat. Nam sæpe à prandio armatas hominum & equorum iconculas induxit in mensam, alias tympana pulsantes, tubis alias occinentes, ac nonnullas ex eis foreculas infestis sese hastulis incursantes &c.*

Exercitium militare. — Veget. l. 1. c. 18. — S. Hieron. Epist. ad Letam. — Fam. Strada lib. 1. de Bello Belg.

12. Latrunculi omnes ad Regem comprehendendum ordinantur. Unde à P. Camillo Antico epigraphen recepêre, LABOR OMNIBUS UNUS. Ideæ loco id habeas velim, ut affectus & operationes tuæ omnes unicè ad virtutem ac Deum obtinendũ colliment. Disertè Christus: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua.* Et S. Ecclesia: *Semper ad tuam justitiam faciendam nostra procedant eloquia, dirigantur cogitationes & opera.* S. P. Augustinus: *Deum sic diligamus, ut aliud præter ipsum non diligamus.*

Servitus Dei. — Matth. 22. 37. — S. August. in Psal. 55.

13. Complures Historici memorant, illustrissimam Littarum familiam à Leto, Longobardorum Rege, originem suam trahere. Unde, Comite Alphonso Littâ ad Archiepiscopatum Mediolanensem sublevato, P. Hortensius Pallavicinus prosapiam illam vetustissimam multis symbolis expressit. Inter cætera gentilitius Litterarum alveus lusorius cernebatur, in quo peditem, ad tertiam usque regionem promotum, hoc lemmate insignivit: QUOUSQUE REGNET. Innuebat videlicet, sicuti pedes supra lusoriam tabulam tamdiu progreditur, donec Reginæ Nomen ac prærogativam obtineat; ita Principe illum in Ecclesiasticis gradibus incremento adeò felici promovisse, ut non tantùm ab Alexandro VII. inter Cardinales (qui *æquiparantur Regibus*) sit recensitus; sed insuper ad ipsum Rupis Tarpeiæ solium ac tiaram contendat. Emblematis mentem sequenti epigrammate explicatam accipe:

Proficere.

Cernis, ut impavida se fronte latrunculus unus
Devehat, & primas ardeat ire vias?
Ut tessellati affectet decora ardua campi?
Ut pedes ad palmas hoste stupente volet?
Donec sceptrigeros, regni auceps, regnet honores,
Jactet & invictum in principe sede caput.
Magnanimus ruet obluctantes passibus hostes.
Doctè errans Protheus viribus, arte sagax.
Ludor? An hic Alphonse, tuæ virtutis imago
Luditur, & de te est muta tabella loquax?
Donec adorato vitam ostro Auguste marites,
Ter geminique apicis Numine regna premas.
Sudatæ te urgebit honos virtutis honores
Supra Auster facilis, sanguinis aura vehent.

In eandem rem aliud epigrama subjungere placet, ubi non tantùm regia Magni illius Prælati origo, sed insuper S. Laurentius è littarum familia oriundus, & Archiepiscopus Mediolanensis innuitur:

Cernis, ut incedens, peditis latrunculus instar,
In picturato tramite carpit iter?
Scilicet in medios viator sese invehit hostes,
Donec regalis tempora velet honos.
Præsulis hoc Littæ fatum est, an stemma? coronam
Insula fert: ostrum regius addit Avus.
Præsul adoratos Laurentius addit honores;
Alphonsum triplex jam diadema teget.

Alius eidem Emblemati interpretando sequentem poësin vernaculam addidit:

Sù ta volier, che in più quadrati è inciso,
La mano industre, e' l perspicace ingegno,
Tanto s' avanza al fin, che acquista il regno.
E sù scacco dorato,
Di nobiltà e valore,
Congioco fortunato
Sacchegiando servan merto, ad honore:
Due passi ancor, che poi toccato il segno
Otterra dopò l' ostro il gran triregno.

Cæterùm quævis anima è pedite illo genuinam proficiendi methodum colligere potest; sicuti enim ille gradatim, nec sine adversantium latrunculorum formidine ad regios honores aspirat; ita homo assiduos ac solicitos in virtute grogressus tamdiu faciat, donec tandem cœlestis regni solium occupet. Hanc agendi rationem probe edoctus S. Paulus, de se ipso protestatur: *Quæ quidem retrò sunt, oblivis-cens, ad ea verò, quæ sunt priora, extendens me ipsum, ad destinatum persequor, ad bravium supernæ vocationis.* Enimverò, interprete S. P. Augustino, dicere volebat: *Adhuc sequor, adhuc proficio, ADHUC AMBULO, adhuc in via sum, adhuc me extendo.* Sed ad quam metam? *ad bravium. Quodnam bravium?* interrogat ulterius S. Joann. Chrysostomus, *Non ramus palmæ, sed quid? REGNUM cœlorum.*

14. Emblematis loco, gentilitiũ Alphonsi Littæ, Cardinalis & Archiepiscopi Mediolanensis abacum lusorium depinxi, qui latrunculis omnibus vacuus, epigraphen tulit: LATRUNCULI PROCUL. Innuebam videlicet, avaros ac fallaces ministros ab Alphonsi curia longissimè extorres vivere. Alto enim pectore optimus Pontifex illam Basilii Imperatoris præceptionem, filio suo Leoni traditam, versabat: *Consultores adhibe experientes rerum, providos, perspicaces, & qui simplici animo & incorrupto sunt, nullumque ex iis rebus lucrum quærunt &c.*

15. Rex, Regina, Signiferi, pedites, cæterique latrunculi omnes, finito ludo, in eandem pyxidem promiscuè clauduntur. Ut adeò Henricus Engelgrave opportunam hanc gnomam substituerit: OMNES EODEM COGIMUR. Ita omninò homines nobiles ac plebei; divites ac pauperes à morte in obscuram tumbam ac terræ cavernas indiscriminatim sepeliuntur. Religiosissimè Horatius:

Divesne prisco natus ab Inacho
Nil interest, an pauper & infima
De gente sub dio moreris,
Victima nil miserantis orci.

OMNES

OMNES EODEM COGIMUR, omnium
Versatur urna serius, ocyus
Sors exitura &c.

gor. an. 10. Nec aliter S. Greg. Nazianzenus, D. Cæsarium funebri panegyrico dilaudans, *Quantum*, inquit, *nos antevertit Cæsarius? Quamdiu adhuc ejus discessu angimur? nonne ad eandem sedem properamus?*

16. Rex, Regina, Turres, equites, & pedites diversis quidē semitis ac gressibus supra decussatum abacum moventur, omnes tamen, soli Regi circumveniendo intenti, ad victoriā obtinendam ex æquo deserviunt. Unde D. Joannes Baptista Mazzolenus subscripsit: IMPAR GRESSUS, PAR VICTORIA. Idipsum in Academiis usuvenit, ubi ingenia omnia, quantumvis diversa, ad eruditionis & virtutis assequendæ palmam contendunt. Certè in Ecclesia Dei tametsi diversissimis muniis funguntur Fideles; (alii enim militiæ; alii Monasteriis dant nomen; vitam contemplativam nonnulli, alii activam sequuntur; heros quidā agunt, servos alii &c.) omnes tamen ad eandem metam virtutis & gloriæ æternæ collimant. S. P. Augustinus: *Illud quod in medio est, paria habet spatia ad omnes fines: ita Deus medius esse dicitur æqualiter omnes consulens.*

17. D. Nicolaus Crassus hoc alvei lusorii emblemate quatuor Academias insignivit. In Veneta quidē figuravit peditem, qui è sua regione in adversam promotus, reginæ nomen ac prærogativā obtinuit. Epigraphen addidit: LONGE ALIUS. Enimverò mutatā conditione, ipsam etiam personā mutamus; nec dignitate tantum, sed & moribus à priore homine recedimus. Ideæ loco Rossanam, Alpasiā & Esterem habeto, quæ primis mundi Monarchiis, Alexandro, Cyro, & Assuero, nuptæ, è postrema sorte ad regiam dignitatem emerserunt. De iis, quos honor efficit deteriores, ait S. Petrus Chrysol. *Quidam ante dignitatis adeptionem satis commendabiles extiterunt: sed super candelabrum Ecclesiæ constituti, lucem in tenebras, & famam in infamiam converterunt: melius plerisque fuisset, adhuc latere sub modio, quam cum infamia candelabrum ascendisse &c.*

18. In Cretensi Extravagantium Academia abacus lusorius peditem repræsentat, qui, Rege ad incitas redacto, unicum illud adverbium, ceu victoriæ suæ gnomam, præfert; RARO. Hinc discas velim, nullas unquam hostium vires, quantumvis infirmas, levi aut otiosa manu contemnendas esse: angustus enim militum manipulus nonnunquam ingentes ac potentissimas aliorum vires prostravit. Petrus Maffeius in Historia Indica refert, viginti millia Arabū & Persarū à quingentis Lusitanis, Ductore Alphonso Albuquercio, in fugam actos esse, sexcentis insuper ac millibus hostiū interfectis. Idē quod rursus testatur Maffeius, præter novendecim armatas naves submersas, triginta quinque Indos captivos reduxerunt. Non multo post, referente eodē Maffeio, octomillia peditū, ac equites septingenti, à Lusitanorum peditum quatuor millibus ac trecentis; equitum verò nonnisi centenis ac octoginta ad internecionem deleti fuēre. Rationem reddit Vegetius: *In certamine bellorum exercitata paucitas ad victoriam promptior est. Ruralis ergo & indocta multitudo exposita est ad cædem.*

19. In Patavienti Stabilium Academia omnes latrunculi in acie sua supra alveum lusorium ordinati cernuntur, solis duobus peditibus è statione promotis. Lemmatis loco hanc Horatii gnomā legere licet: PORRIGET HORA. Horatii poëma est;

Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget hora.

Hanc ipsam indolem vir gravis ac gravidus congenitam habet, qui nulli unquam negotio manum admovet, nisi prævia illius consequendi fiduciā firmetur. Apuleii dictum est: *In omnibus ferme prius est spei rudimentum, quàm rei experimentum.* Certè Fabius Maximus, opportunam vincendi occasionem expectare solitus, *cunctando restituit rem*; haud secus, atque infimi pedites supra lusorium abacum gressibus admodum lentis incedunt, donec tandē vel regem sternant, vel reginæ prærogativam sortiantur. Maturitas. Spes. Apuleius Florid. 1.

20. Denique idem Crassus in Patavina Recuperatorum Academia regem supra alveum lusorium figuravit, qui à turri, seu (ut alii vocant) elephante munitus, epigraphen tulit; TUTIOR AB HOSTE. Ita nostrū pectus, ceu princeps ac regium corporis humani membrum, vitam securissimam ducit, quando sanctissimum nomen JESU utpote turrim validissimam, in sui patrocinium advocaverit. Enimverò, quod disertè testatur Salomon, *Turris fortissima nomen Domini, ad ipsam currit justus, & exaltabitur.* Idipsum etiā de Mariæ Virginis tutela pronuntiaverim, quæ de se ipsa dilucidè protestatur: *Ego murus, & ubera mea sicut turris.* Hunc locum interpretatus Hugo Card. *Maria Virgo*, inquit, *murus est stabilis, & firmus, nobis ad defensionem & munitionem datus.* Nomen JESU. Proverb. 18. 10. MARIA Virg. Cant. 8. 10. Hugo Cardinal. in hunc loc.

21. Compilator Olai magni scribit, è latrunculorum ludo haud obscurum cujusvis naturæ aut ingenii experimentum capi posse. *Eo enim ludo*, inquit, *ira, amor, petulantia, avaritia, socordia, ignavia, &c. demonstrari solent.* tantum quippe judicii acumen in calculis illis versandis exigitur, ut inferioris judicii homines penitus ad illos inepti habeantur. Proinde Emblemati subscribes: INGENIA PROBAT. Eadem intellectûs humani acies etiam à Metaphysicis, Theologicis, cæterarumque scientiarum subtilitatibus, veluti lapide lydio, dignoscitur. Et regimine insuper, utpote in diversissimos hominum genios exerceri solito, totum gubernantis judicium ac virtutem, argumento satis manifesto, experiri licet. Vetus paræmia est: *Magistratus virum probat.* Nam Tullio teste, *Prælatio simulationem aperit: illis enim difficile est in potestatibus temperare, qui per ambitionem se esse probos simulavēre.* Olaus Mag. l. 15. c. 5. Scientiæ Scholasticæ. Regimen. Cicero in Rhetor.

22. Calculi, in diversas abaci lusorii conditiones ac dignitates distributi, epigraphen sustinent, NON RE, SED NOMINE DISTANT. Enimverò ludus latrunculorum veram nobis mundanæ vanitatis scenam exhibet: in quo, acie utrimque directā, duo Reges, duæ Reginæ, quatuor equites, sexdecim pedites, quatuor satellites, totidem centuriones adversus se contendunt. Distincta sunt nomina & dignitates, cùm totum nihil sit, præter ligni materiam sic effigiatam. D. Bernardus à Deo quærit: *Quid est homo, quod memor es ejus? aut filius hominis quoniam reputas eum? quasi verò non sit homo putredo, & filius hominis vermis.* Vilitatem hominum luculenter declarat S. P. Augustinus: *Homines sumus*, inquit, *mortales, fragiles, infirmi, lutea vasa portantes, quæ faciunt invicem angustias.* Hanc mundi vanitatem probè edoctus Seneca, *Hoc itaque*, inquit, *ipsi mihi dico, quoties tale aliquid perstrinxerit oculos meos, quoties occurrit domus splendida, cohors culta servorum, lectica formosa imposita calonibus. Quid miraris? quid stupes? pompa est. Ostenduntur res, non possidentur? & dum placent, transeunt.* Et Horatius: Hominis vilitas. S. Bern. in Ps. Qui habitat. S. August. ser. 10 de Verb. Dom. Sen. Ep. 101. Horat. l. 3. Carm. Ode 29.

Fortuna sævo læta negotio,
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.

PILA.

PILA Cap. III.

Obedientia.

23. Pila perfectè sphærica, & versus omne latus ex æquo versanda, hominem verè obedientem concernit, cui proinde hoc adverbium lemmatis loco subscribes: QUOCUNQUE. Aureus Thomæ nostri Kempensis de Christo imitando libellus in rem præsentem de homine verè Religioso ait: *PONE ME UBI VIS, & liberè age mecum in omnibus. In manu tua sum GYRA, ET REVERSA me per circuitum. En servus tuus EGO, PARATUS AD OMNIA, quoniam non desidero mihi vivere, sed tibi.*

Tho. Kempens. de Imit. l. 3. cap. 15.

24. Joannes Ferrus Abbas, insignem Caroli Medici Cardinalis æquitatem significaturus, gentilitiam ipsius pilam hoc lemmate exornavit: ÆQUALIS UNDIQUE. Ad hoc propositum præclarè S. Petrus Damianus: *In omnibus te exhibe consummatæ virtutis exemplum, ut dicitur, undique te præbe teretem atque rotundum.* Et Horatius:

Æquitas. *S. Pet. Damian. Opusc. 15. cap. 27. Horat. l. 2. Sat. 7.*

Quisnam igitur liber? sapiens, sibique imperiosus,
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent,
Responsare cupidinibus, contemnere honores;
Fortis, & in se ipso teres atque rotundus.

Denique Ausonius:

Auson. Edyll. 10 de viro bono.

Vir bonus & sapiens, qualem vix repperit unum
Millibus è multis hominum consultus Apollo,
Judex ipse sui totum se explorat ad unguem
Securus mundi instar habens, teres, atque rotundus, &c.

Constantia S. Caroli.

25. Inter cæterum Mediolanensem apparatum, ad solemnem D. Caroli apotheosin explicatum, pilam depinxêre, quæ è gentilitiis Medicorum insignibus desumpta, epigraphen tenebat; NUNQUAM JACET, vel, ut Lucarino placet: STAT QUOCUNQUE JACTATA. Et certè Sanctum illum Matre Mediceâ genitum, nunquam jacuisse, jure dixerim: enimverò sicuti pila, quocunque loco jactata, nunquam non potest erecta stare; ita D. Caroli constantia, mille calamitatibus percussa, semper ab hoste superior evasit. Alphonsus, Arragoniæ Rex, captus authoritatem ac majestatem maximam semper eandem exercuit, ac si liber fuisset. Indies enim classes adornabat, Architalassis imperia studiosissimè observata distribuebat, cæteraque omnia animo ita erecto passim exequebatur, ut ipsimet Victores Alphonsum victorem potius, quàm victum crederent; ut adeò plurimi hanc de illo sententiam tulerint; *In omni fortuna Alphonsum & videri & æstimari meritò Regem*, ut refert Antonius Panormitanus. Compendio Seneca: *Magnanimus stat rectus sub quolibet pondere. Vires suas novit; vincit virtute fortunam.*

Panorm. l. 3. c. 38. de rebus gestis Alphonsi.

Senec. Epist. 72.

Contemplativus.

26. Eodem D. Carolo in Sanctorum album recensito, pilam ipsius gentilitiam figurarunt; cum lemmate, IN PUNCTO. Innuebant videlicet, sicuti pila, perfectè sphærica, è Philosophorum doctrina, subjectam planitiem solo unico indivisibili puncto attingit; ita Divum illum in terra nonnisi levissimè, & quantùm necessitas cogebat, detentum fuisse; cæteris omnibus negotiis versus Deum sublevatis. S. Hieronymus, illa Zachariæ verba examinans, *Lapides sancti elevabuntur super terram*, legit, *volventur*; iisque hanc paraphrasin subjungit: *Lapides sancti volvuntur super terram, instar rotarum, PAULULUM TANGENTES humum, & volubilitate suâ ad cœlestia festinantes.* D. Sigismundus Laurentius proprium hoc S. Pauli Apostoli symbolum statuit, qui per vastissimas provincias, Evangelii disseminandi causâ, instar pilæ mirâ agilitate delatus, nullam omninò mercedem à mundo unquam postulavit, sed ipsis etiam suis necessitatibus propriâ manuum industriâ ac vultûs sudore providit. Ipsummet habeto luculentum testem. *Argentum & aurum aut vestem illius concupivi, quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, ministraverunt manus istæ;* sicque terram universam peragrans, nonnisi unico puncto illam contrectavit.

S. Hieron. in cap. 28. Ezech. Zach. 9. 16.

Pau[...] Apo[...] ca. Act[...]

27. Pila, supra planitiem collocata, epigraphen tenet, QUA DECLIVE. Haud aliter Deus, utpote sphæra summè perfecta, totus in illam partem propendet, ubi hominem animi submissione declivem sentit. Id quod David hoc versu significare voluit: *Qui emittis fontes in convallibus.* Et magis dilucidè S. Bernardinus Senensis; *Mens principis, quantò magis juxta Deum humiliatur, tantò gratiâ uberiori repletur.* Et Thomas Kempensis, *Humili homini Deus se inclinat; humili largitur gratiam magnam, & post ejus depressionem, levat ad gloriam.* Cæterùm fragilitas humana semper magis ad vitiorum valles, quàm ad virtutis fastigia contendit. *O quanta fragilitas humana, quæ semper prona est ad vitia!* exclamat idem religiosissimus de Christo imitando Auhor.

De[...] hu[...] ben[...] Ps.[...] S. B[...] din. To[...] ser[...] art. Fra[...] hu[...] Tho[...] Ke[...] c. 2[...] Imi[...]

28. Pila, perfectè sphærica, ac supra planitiem figurata, epigraphen tenet; STAT DUM VOLVITUR. Animum imperterritum, & inter omnes fortunæ revolutiones immutabilem, hoc ectypo demonstrabis. Justinianum Imperatorem eo encomio insignem deprædicat Agapitus: *Licet aliud ex alio per gradus obtinueris regimen, pervenerisque ad ipsum supremum honorem, idem tamen permanes, non in eisdem rebus, inalterabilem continens in officio animum.*

Co[...] tia. Ag[...] pis[...] n.[...]

29. Pilam, clavâ percussam, Joannes Ferrus hoc lẽmate loquentem sistit: ET ACTA MOVEOR, vel, MOVEOR AB ICTU. vel, EO VELOCIUS, QUO FORTIUS. Hinc disces, homines in virtutis exercitio ac Dei semitâ tantundem promovere, quantùm à calamitatibus jactati fuerint. David de Hebræis disserens, ait: *Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt.* Et rursùs: *Cùm occideret eos, quærebant eum, & revertebantur, & diluculo veniebant ad eum.* Origenes: *Nemo*, inquit, *ineruditus Divinæ sit disciplinæ, ut flagella Divina perniciem putet, & verbera Domini pœnalem credat interitum. Ecce Pharao durissimus, tamen proficit verberatus; ante verbera Dominum nescit, verberatus supplicari pro se Dominum rogat.*

Ca[...] ta[...] Mu[...] nu[...] Ps[...] Ps.[...] Or[...] 3 [...]

30. Pila, humi projecta, mox viribus è lapsu collectis, agili motu versus cœlum resilire solet. Unde lemma: DEJECTA SUSTOLLOR. Indies sanè experimur, animam, calamitatibus nonnihil prostratam, erga Deum levari. Paulus in terram dejectus, ad Deum surrexit; filius prodigus, in egestatis cœnum submersus, ædes paternas suspiravit. Jonas præcipitatus, toto pectore ad Deum contendit, &c. Teste S. Gregorio, *Tantò spes in Deo solidior surgit, quantò pro illo quisque graviora pertulerit.*

Ca[...] ex[...] S. G[...] Mo[...]

31. Cùm Serenissimus Hetruriæ Dux suâ classe magnam stragem Turcis intulisset, nonnemo Emblematis loco gentilitiam Medicæorum pilam depinxit, quæ in lunari Turcarum hemisphærio posita, epigraphen tulit: NE COMPLEAT ORBEM. Et quidem bellum hoc foret Emblema, si veritatem suam æquè in materiali, atque allegorico sensu inferret. Eo tamen haud incongruè demonstrabis, unico solo defectu impedimentum objici ad perfectionis integritatẽ obtinendam. Andreas Alciatus;

Pe[...] ve[...] Alc[...] Em[...]

Sic

Sic quosdam ingenio & virtute ad sidera vectos
Detinet in medio tramite causa levis.
Anxia lis veluti est, vel qui meretricius ardor
Egregiis juvenes sevocat à studiis.

S. Bernardus; *Verendum est*, inquit, *ne minimorum neglectus, impedimentum sit maximorum.*

32. Alcibiades Lucarinus gentilitiis Mediceæ familiæ pilis ad diversa argumenta exprimenda liberaliter est usus. Unde etiam summam Serenissimi Ducis terrâ marique potentiam Emblemate demonstraturus, pilam figuravit, quæ in quamcunque partem versata, se ipsâ semper subsistit. Epigraphen addidit; STAT A QUACUNQUE. Ita generosus animus, inter adversantis ac blandientis fortunæ vicissitudines semper invictus, utramque illam æquali constanti ore excipere novit. Cassiodorus; *Vir vocatur à viribus, qui nescit in adversis tolerando deficere, aut in prosperis aliqua elatione se jactare; sed animo stabili defixus, & cœlestium rerum contemplatione firmatus, manet semper impavidus.*

33. Leo XI. viginti tantùm diebus ad supremum Ecclesiæ Romanæ clavum sedit: Unde ad funebrem ipsius pompam gentilitia Medicæorum pila symboli loco depicta cernebatur; cum lemmate, IMUM A SUMMO. Verùm inopinatos hos casus plerique omnes experimur. Seneca: *Omnis blandientis fortunæ speciosus de periculo nitor est; & sine causa sæpe fluit, & sine ratione destituit.* Ut adeò non sine questu exclamet alter Seneca Tragædus.

IMA permutat brevis hora SUMMIS.

Et Ausonius;

Fortuna nunquam sistit in eodem statu,
Semper movetur, variat, ac mutat vices,
Et SUMMA IN IMUM vertit, ac versa erigit.

His prolixior Ovidius, canit;

Omnia sunt hominum tenui pendentia filo,
Et subito casu quæ valuêre ruunt.
Ille Syracusia modò formidatus in urbe,
Vix humili duram reppulit arte famem.
Quid fuerat magno majus? tamen ille rogavit
Sum missâ fugiens voce clientis opem.
Ludit in humanis Divina potentia rebus,
Et certam præsens vix habet hora fidem.
Tu quoque fac timeas; & quæ tibi læta videntur,
Dum loqueris, fieri tristia posse puta.

34. Lucarinus grandem Cosmi II. æquitatem Emblemate significaturus, pilam in planitie expressit; cum dicto, QUACUNQUE MEDIUM. Congenitum quippe Principi illi fuit, mediâ ubique semitâ incedere, omneque nimii rigoris, aut nimiæ indulgentiæ extremum studiosissimè devitare. Joannis Gersonis judicio. *Discretio tenetur, cùm quis tenet medium in omnibus, ne sit nimis fervidus, aut nimis tepidus.* Horatius.

Virtus est medium vitiorum in utrimque reductum.

Et rursus;

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

35. Idem pilam, è loco moventem, geminâ hâc prærogativâ, ceu lemmate, spectandam proposuit; ET AGILITATE, ET PONDERE. Eos hoc Emblema concernit, qui in negotiis perficiendis cautè incedere soliti, & maturo consilio, & agili dexteritate utuntur. Huc, ni fallor, opportunè adduxerim præceptionem illam politicam, *Lentè consule, festinanter exequere.* Senecæ sententiâ; *Diu delibera, citò facito.* Tancredus, Arganti obviam factus, Torquato Tasso referente, hanc agendi dexteritatem ac gravitatem probè observatam habuit; *Tass. Gerus. Liberat. Cant. 19. stanz. 11.*

----Incontra si van con gran risguardo
Che ben conosce l' un l' altro, gagliardo.
Mà in lui subbitò celebra la destrezza
E di corpo Tancredi agile, e sciolto,
E di man velocissimo, e di piede.

36. In Magnatis cujusdam morte Lucarinus pilam, è loco moventem, hoc lemmate insignivit, CURRIT, NON CADIT. Innuebat videlicet, illum quidem per mortalitatis humanæ gymnadem decurrisse, at vitâ semper ad justitiæ dimensum exactâ, nullius unquam peccati lapsu fædatum esse. Felicissimam hanc moriendi rationem cumprimis videre licet in Abele, S. Joanne Baptista, aliisque justis; cumprimis verò in Maria Virgine, de qua affirmatè docet S. Thomas Aquinas; *Maria purissima fuit, quantum ad omnem culpam, quia nec originale, nec mortale, nec veniale peccatum incurrit.* Emblemati præsenti affine est illud Evangelici Prophetæ oraculum: *Qui sperant in Domino, CURRENT, & non laborabunt, AMBULABUNT & NON DEFICIENT.* *Mors innocentis.* *D. Thom. in Expositione salut. Angel.* *Isa. 40. 31.*

37. Opportunissimū hominis exaltandi instrumentum ex humilitate desumitur. E pila, in terram abjecta, id disces, cui Luccarinus subscripsit; INCLINANDO ELEVOR TANTUNDEM. Enimverò uno latere depressa, in altero resilire ac sublevari consuevit. Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus; *Humiles quasi in terram SE DEPRIMUNT, & in cœlum ASCENDUNT.* S. Ambrosius. *Humilitate pervenitur ad regnum, simplicitate penetratur ad cœlum. Quisquis ergò cupit Divinitatis tenere fastigia, humilitatis ima spectetur.* Et S. Basilius, Episcopus Seleuciensis, *Quando Abraham suo illud sermoni prætexuit: sum pulvis & cinis, tunc naturæ agnitione, naturæ terminos est meritò supergressus.* *Humilitas exaltat.* *S. August. in Ps. 93.* *S. Ambros. ser. 20. in festo S. Michaelis.* *S. Basilius Orat. 28.*

38. Pila ænea, aquis plena, mox ubi calorem è suppositis prunis senserit, vaporem adeò copiosum evomit, ut vicinam carbonum pyram totam succendat. M. Antonius Bossus, Academicus inter Intentos Excitatus, huic suo Emblemati subscripsit; EXCITO, DUM EXCITOR. Vel, EXCITAT EXCITATUS. Veluti diceret, se Academicarum exercitationum fervore inflammatum, etiam in alios suos Collegas copiosum doctrinæ ardorem derivâsse. Haud aliter humanum pectus, Divino amore exardescens, vicinos omnes cœlesti illa flamma succendit, S. Bernardus, initio conversionis suæ totus frigidus, unico viri cujusdam sancti aspectu in incendium amplissimum mutatus est. Ipsummet luculentum sibi testem audi; *Tristis pene & desperans, & mussitans mecum illud, à facie frigoris ejus quis sustinebit? sed ecce improvisum tanti mali remedium! cùm subitò fortè ad affatum vel etiam aspectum cujuspiam spiritualis, perfectique viri, interdum & ad solam defuncti seu absentis memoriam FLABAT SPIRITUS, ET FLUEBANT aquæ, & erant mihi lachrymæ illæ panes die ac nocte.* Similiter S. P. Augustinus se à Dei servis plurimum ad cœlestis amoris flammas excitatum protestatur. *Exempla servorum tuorum, congesta in sinum cogitationis nostræ, urebant, & absumebant gravem torporem.* S. Ignatius Loyola nomen non incongruè ab igne exorditur, quippe qui amoris Divini flam̄is correptus, stupenda charitatis incendia in universo mundo excitavit. Unde sociis suis dicere consuevit; *Itote, omnia accendite, & inflammate.* *Exemplū.* *S. Bernard. serm. 14. in Cant.* *S. August. l. 9 Confess. c. 2.* *S. Ignat. Loyola.*

39. Majores globi lignei, trudium impulsu per circulum ferreum protrudendi, epigraphen sustinent;

Labor jucundus.

nent; IN LABORE SOLATIUM. Experientiâ enim testatum habemus, ab iisdem exercitationibus & laborem & oblectamentum creari. Democritus, referente Stobæo, dicere solebat: *Omnes labores otio jucundiores esse, quando illa consequuntur homines, quorum gratiâ laborant.* Et apud Xenophontem Socrates, *Tantum laboris, quantum animus libenter suscipit, exequendum esse dicebat.*

Stob. ser. 29
Xenoph. l. 1. de dictis & factis Socrat.

PILA RETICULO PERCUSSA.

Caput IV.

Peccatum veniale.

40. Pila, reticulo percutienda, epigraphen tenet; VI MODICA PROCUL. Innuit videlicet, mentem nostram levissimo quovis tentationum impulsu à directo virtutis tramite longissimè dispergi. Huic miseriæ altum ingemiscens Canonicus ille de Christo imitando Scriptor: *Sæpè parva res est, quæ me dejicit & contristat. Propono, me fortiter acturum: sed cùm modica tentatio venerit, magna mihi angustia fit. Valde vilis quandoque res est, unde gravis tentatio provenit. Et dum puto me aliquantulum tutum, cùm non sentio, invenio me nonnunquam penè devictum ex levi flatu.* Appositè insuper dixeris, cacodæmonem, tametsi viribus penitus destitutum, levi illo venialium peccatorum instrumento maximos in humano pectore progressus facere. Porrò etiam sancta obedientia devotos suos clientes unico nutu in omnes mundi terminos propellit. Certè S. Franciscus Xaverius, in Indias destinatus, *Promptius paruit, quàm jubebatur: nullaque interposita mora, in posterum diem ad iter penè infinitum paravit se.* Addit P. Horatius Turselinus, tantam fuisse Francisci in obediendo promptitudinem, ut ab hac sola littera I. ex uno mundi fine mox in alterum transferendus fuisset.

Thom. à Kemp. l. 3. de Imit. c. 20. n. 1.
Dæmon.
Obedientia.
Tursel. l. 6. c. 8. Vita.

41. Abbas Ferrus pilam, reticulo percussam, hoc lemmate loquentem introducit: SONO LE PERCOSSE MIE DILETTO, E GIOCO. Id est, MIHI VULNERA LUSUS. Idipsum in mundo assolet Deus, cujus sapientia infinita dicitur *ludens in orbe terrarum*, id est, interprete Nicolao Lyrano, *ludum faciens de orbe terrarum, qua similis est ludo pilæ, quæ de uno transfertur in alium.* Hanc veritatem probè perspectam habuit Plautus;

Deus Prov. 8 31.
Lyran. in hunc loc.

Dii nos, quasi pilas, homines habent:

Et Ovidius;

Ludit in humanis Divina potentia rebus.

Boëtius de providentia divina sub fortunæ nomine ait; *Hunc continuum ludum ludimus. Rotam volubili orbe versamus, infima summis, summa infimis mutare gaudemus.* Exempli loco Saulem aspicias velim, qui è caula ad Regiam aulam sublevatus, paulò post ex hac rursus in extremam calamitatem præceps actus est. Nabuchodonosor, metamorphosi penitus insolente, ex homine in bovem transformatus, tandem pristinam dignitatem regiam conscendere jussus est. Job, ærumnarum acervis cumulatus, mira felicitatis incrementa fecit, &c.

Boet. l. 2. Consol. Pros. 2.

PILA VENTOSA.

Ligneum brachii tegmen.

Cap. V.

42. Pila ventosa, ligneo brachii tegmine percussâ, epigraphen sustinet; QUANTO PIU' LO PERCOTI, MEN S' ACHETA. Id est: IMPELLOR, DUM VERBEROR. Ita peccator contumax, quantumvis acerrimè à Deo exagitatus, audacior identidem in flagitiis suis progreditur. *Prô nefas!* exclamat S. Joannes Chrysostomus, *nulla ex pœna correctio: & quasi adversis hominum malitia provocetur, sic crescit quotidie, quòd puniatur.* Et S. Cyprianus: *Ecce verbera desuper, & flagella non desunt: & trepidatio nulla, nulla formido est. Tantus cladium terror dare non potest innocentiæ disciplinam, & inter populum, frequenti strage morientem, nemo considerat se esse mortalem.*

43. Eadem pila seu follis epigraphen tenet; QUINTO PIU' LO PERCOTI, PIU' S' INALZA. Id est; DUM VERBEROR, ELEVOR. Vel, PERCUSSUS ELEVOR. Enimverò virtus, adversantis fortunæ impulsu tentata, sublimior resurgit. Hieronymus Preti;

S' armata à danni miei cieca fortuna
Vinto à terra m' opprime, empia m' offende,
L' alma, che non soggiace ed onta alcuna
Serga, è l' suo volo al Ciel libero prende.

Porrò hominis justi pectus inter violentia calamitatum verbera affectus suos ergà Deum subvehat & perfectionis, ac meriti longè majoris incrementum sortitur. S. Gregorius; *Athleta Dei, unde premitur, inde sublevatur.* Et rursus; *Justus Job ante flagella extitit, sed justior post flagella permansit: & laudatur antè à Dei voce, postmodum CREVIT EX VERBERE, & tantò altius elevatus est, quantò majori est castigatione percussus.*

44. Leo X. pilam ventosam, brachiali percussam, hoc lemmate notavit; VI ET VIRTUTE. Innuebat videlicet, in quovis regimine severitatem cum moderata dexteritate contemperandam esse. Julianus Apostata opportunè dixit: *Bonos Reges NON uti POTENTIA ad quævis.* Et paulò post; *NON tantùm egere consilio, SED MODERATIONE quoque in exequendis iis, quæ sunt constituta.*

45. Idem follis, nonnisi vento distentus, à brachiali percutitur. Unde lemma, INFLATUS PERCUTITUR. Haud aliter superbi (quos S. P. Augustinus inflatis follibus non absimiles dicit. *Sicut quidam inflati uteres, spiritu elationis pleni, non magnitudine ingentes, sed superbiæ modo tumentes*) tantò acerbius à Deo pulsantur, quo majore fastu turgent. S. Jacobo teste, *Deus superbis resistit*; quippe qui, interprete S. Ambrosio, *tanquam suæ contumeliæ propulsator, veluti quoddam suscepit adversus superbiam speciale certamen.* Appositè Seneca;

Sequitur superbos ultor à tergo Deus.

Prototypi loco habeto Pharaonē in Erythræo mari submersum; Amanum in infami trabe suspensum; Balthasarem regno & vitâ spoliatum; Nicanorem victum ac trucidatum: Antiochum vagabundum ac putrescentem; Pharisæum reprobatum, &c.

46. Nativam contumacis ac superbi peccatoris ideam in pila ventosa cernere licèt, quæ crebro brachialis ictu percussa, nunquā deturgere solet. Lemma NON DETUMET AB ICTU. Huic miseriæ ingemiscens Hieremias, *Percussisti eos*, inquit, *& non doluerunt: attrivisti eos, & renuerunt accipere disciplinam: induraverunt facies suas supra petram, & noluerunt reverti.* Et S. Hieronymus: *Romanus orbis ruit, & tamen cervix nostra erecta non flectitur.* Boëtius apud Beyerlinckium de Edoardo III. Anglorum Rege memorat, quòd Scotiam classe invadens, sacellum Divæ Virginis spoliaverit, inde Anglis cum sacrilega sua præda in navem revertentibus, tanta subitò ab Aquilone tempestas exorta est, ut illisâ ad scopulos classe, omnes fluctibus obruti submersiq; perie-

perierint; exceptis paucullis, qui nudi enatârunt. At Rex clade adeò gravi nihil emendatus, non modò nullum demissi animi signum exhibuit, sed contrà, *Veluti cum superis bellum esset, in templa, Monasteria, Abbatus sævire cœpit, &c.* Argantes, lethali vulnere sauciatus, animum nedum faciliorem, sed pertinaciorem induit; De hoc Tassus;

Moriva Argante, e tal moria qual visse,
Minacciava morendo, e non languia.
Superbi, formidabili, e feroci
Gli ultimi moti fur, l' ultime voci.

Georgius Camerarius Amantem lascivum Emblemate significaturus, follem, à duobus amasiis jactatum depinxit; addito sequenti epigrammate,

Sim pila, sim ventus, vacuum SINE PONDERE PONDUS
Follis, & insani turbinis instar agar.
Jam pridem reliquam prædata est Lesbia vitam,
Jam pridem sensus hauserat illa meos.

Inde lemmatis occasionem mutuans, folli subscripsi, SINE PONDERE PONDUS. Hunc ipsum amorem superbus indoctus præsefert, qui nullâ virtutis aut scientiæ soliditate instructus, altum intumescit. Emblemati explicando hanc poësin vernaculam subjeci;

Vano, leggero, instabile, ed errante,
D'ogni virtù infecondo
Nulla hai di peso, e pur sei peso al Mondo.
Di che dunque ti vante?
Ah, che se devo dir ciò che ne sento;
Mi sembri un folle, ed un pallon da vento.

47. Pila ventosa, inter medias undas fluctuans, imperterriti cordis est symbolum; quippe quæ inter insultantium ventorum ac procellarum minas assiduò jocatur. Unde lemma; INANES MINÆ. Emblematis explicandi causâ pilam sequenti poëmate loquentem sisto;

Freme, spuma, e ribolle
Il dispettoso mar, mà sempre in vano:
Che quel furore insano,
Che tanta inabissarmi, al Ciel m'estolle;
Tal con le sue minaccie il Mondo folle,
Un magnanimo cor qual hora incalza,
Non l' opprime, l'inalza.

Et S. Hieronymi mente, *Justi & viri fortis est, nec adversis frangi, nec prosperis sublevari: sed in utroque esse moderatum.*

48. Follis, à siphunculo inflatus, epigraphen tenet; REPLETUS ELEVABOR. seu, INFLATUS ATTOLLITUR. Ita mens humana, Spiritu sancto repleta, ad Divinas operationes sublevatur. Eos insuper hæc imago spectat, qui ad sublimes dignitates aut divitias evecti, superbiâ intumescunt. Ad hoc propositum Justus Lipsius, *Ut culeus, qui vento inflatus ægrè mergitur, supereminet autem, & exilit suâ sponte: sic tumidi & pervicaces facillimè attolluntur.*

49. Follis, cum lemmate, TUMET INFLATUS, hominem mundanum spectat, qui divitiis, honoribus, cæteràque mundi felicitate repletus, altum superbit. S. Basilius Magnus, in illa Vatis Regii verba commentatus, *Factus sum sicut uter in pruina*, ait; *Uter tepefactus laxatur, ET INFLATUS TUMET, in pruina verò congelatur & obduratur: ita habet & corporis natura, delitiis laxatur, & intumescit, & adversus animam insurgit: religiosâ verò afflictione & castigatione humiliatur & reprimitur.*

50. P. Henricus Engelgrave follem, aëre distentum, hoc lemmate insignivit; CUM CADIT, EXURGIT. S. Thomam Apostolum, S. Petrum aliosve peccatores, è flagitiorum abysso ad pœnitentiam revocatos, hâc icone significabis. Origenes super illis Psalmi verbis, *Cùm ceciderit, non collidetur*, ait; *Non collidetur, id est, non permanebit in peccato, sed sicut in agone contingit, ut, qui ab adversario dejectus, denuò assurgat & vincat, ita si quem in nostro agone adversus principem hujus mundi accidere contingit, nunquid si ceciderit, non adjiciet ut resurgat?* S. Tho. A. Poenitens. Origen. in Psal. 36.

51. Pila, vento turgida, epigraphen Hispanam præfert; TODO ES VIENTO. Id est, OMNIA VANITAS. Opportunè Salomon; *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Et S. Ambrosius; *Quantos pridie caterva plaudentium, & invidiosa faventis populi frequens domum pompa deduxit, & nox una gloriosa illum splendorem deductionis abolevit, ac repentinus lateris dolor, effusis gaudiis, luctuosam gravis successionem mœroris admiscuit.* Mundi vanitas. Eccles. 1.2. S. Ambr. l. 3. Hexam. cap. 7.

52. Manus, pilam ventosam acu aut subulâ transfigens, epigraphen reddit; SINE VOCE DISRUMPIT. In rem præsentem Sacra Pagina; *Disrumpet illos inflatos sine voce.* Justitia enim Divina superbos mortales tacitâ & occulta virtute ad extremam infelicitatem constringere novit. Damno suo id experti fuêre Herodes, Antiochus, aliique, de quibus prolixè Acta Apostolorum, & secundus Machabæorum Liber. S. P. Augustinus; *Justitia Dei omni est metuenda peccanti. Hâc enim damnantur divinitus, quicunque damnantur.* Sap. 4. 19. Justitia Divina. S. Aug. Psal. 118. Conc. 28.

LIGNEUM BRACHII TEGMEN.

53. NOn raro accidit, illos acerrimis infortuniis excipi, qui è fortunâ adversante fugam moliuntur. Enimverò, P. Hortensio Pallavicino asserente, fortuna mala, brachiali persimilis, FUGACEM PERSEQUITUR. Emblemati huic construendo ansam suppeditavit Horatius; Fortuna mala fugaces sequitur. Horat. l. 3. ode 2.

Mors, & fugacem persequitur virum:
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidoque tergo.

Ita nimirum, si diu mortem effugeris, tandem succumbere, & ad alteram vitam transferri debes. Seneca; *Quum multum ambulaveris, & diu, redeundum est. Stultum est timere, quod non possis vitare; mortem non effugit, qui etiam distulit.* Mors. Senec. Ep. 88.

54. Follis non quidem vacuus aut depressus, sed inflatus ac tumore distentus, à ligneo brachii tegmine percutitur. Unde lemma; INFLATOS IMPETIT. Ita omninò Nemesis Divinæ brachium superbos homines, & terreno fastu instar follium distentos, violentiâ peculiari, & admodum validâ plectere consuevit. Maria Virgo, rem magnam de Deo manifestatura, inquiebat, *Fecit potentiam in brachio suo*; contra quos? *dispersit superbos mente cordis sui.* Huic affinis Salomon testatur, *Domum superborum demolietur Dominus.* Lucifer, Creatori suo non sine ingenti tumore seipsum assimilans, mox è cœli fastigio in ima Tartari præcipitatus ruit. Adamus, Divinas prærogativas sibimet arrogans, mox paradiso extorris factus est. Nemrod cum sociis superbæ turri Babylonicæ vix primam manum admovens, quantocyus ob turbatas linguas, in diversos terrarum angulos dispersus est. Pharao, regni sui potentia tumidus, paulò post in Erythrei oceani undis submersus est. Vix Sennacherib diabolico fastu adversus Deum contenderat, mox totus ipsius exercitus à percutiente Angelo fulminabatur. Rex Nabuchodonosor, cœlestes honores expetens, illicò, metamorphosi penitus inaudita, bovem induit, & camporum fœno nutritus est. Denique Ira Dei contra superbos. Luc. 1. 51. Prov. 15. 25.

Herode intra regium suum solium instar follis intumescente, *percussit eum Angelus Domini*, &, teste S. Lucâ, *consumptus à vermibus expiravit*. S. P. Augustinus, *Peccatores superbi quasi in cœlum eunt, & in terram merguntur. Contrà humiles quasi in terram se deprimunt, & in cœlum ascendunt.*

Act. 12. 23
S. August. in Psal. 93.

55. Lig[n]um brachii tegmen ad folles commodè propellendos, plurimis crenis ac incisuris scabrum esse debet. Unde D. Carolus Boissus brachiali huic clypeo inscripsit; INCISUS IMPELLO. Christum opportuno hoc lemmate exornabis, qui in Cruce fixus, ac innumeris vulneribus dilaniatus, humana pectora vehementi impulsu è terrâ sublevat, & ad mille cruciatus, ipsamque adeò mortem sustinendam, extimulat. *Charitas Christi urget nos*, inquiebat Apostolus, seu ut alii legunt, *Passio Christi urget nos*. Quin, idem S. Paulus, primitivos suos Christianos ad quarumvis adversitatum tolerantiam provocaturus, Servatorem crucifixum ante illorum oculos statuit, è quo, ceu archetypo, generosa martyrii sustinendi incitamenta reciperent. *Per patientiam curramus ad propositum nobis certamen: aspicientes in auctorem fidei, & consummatorem Jesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem.* S. Stephanus lapidum grandine impetitus, Venerabili Bedâ asserente, Christum in cœlis eâ formâ conspicuum habuit, quâ supra Calvariæ rupem totus dilaniatus ac crucifixus apparuit, ut nimirum à spirante hâc ideâ ad saxa illa durissima æquo animo sufferenda incitaretur. *Ad confirmandam Martyris patientiam cœlum panditur: & ne homo lapidatus titubet in terra, Deus homo crucifixus apparet in gloria.* Eâdem omninò ratione S. Bernardus, de quodam Martyre disserens, *stat*, inquit, *Martyr tripudians & triumphans, toto licet lacero corpore, & rimante latera ferro, non modò fortiter, sed alacriter sacrum è carne sua circumspicit ebullire cruorem. Ubi tunc anima Martyris? Nempe in tuto, nempe in petra, nempe in visceribus Jesu: vulneribus nimirum patentibus ad introeundum. Si in suis esset visceribus, scrutans ea, ferrum profectò sentiret: nunc autem in petra habitans, quid mirum, si in modum petræ duruerit?*

Christus Crucifixus.
2. Cor. 5. 14
Beda in hunc loc.
S. Bernard. serm. 61. in Cant.

PYROBOLUS CHARTACEUS.
Cap. VI.

56. TUM demum animus noster ad cujusvis rei vivacem contemplationem sublevatur, quando ab illius amore stimulos accipit; haud secus atque pyrobolus chartaceus per aëra fertur, DUM SERPUNT IN VISCERA FLAMMÆ. Ita omninò homo nonnisi sancti amoris flammâ succensus, versus Deum contendit. Præclarè S. P. Augustinus, *Ad Deum ascendit volando, qui ascendit amando*. Et S. Ambrosius; *Charitas est igitur, quæ nos superioribus nectit, cœloque inserit.* Eâdem omninò ratione pyrobolo chartaceo nonnullus eruditè subscripsit; QUIA FERVIDUS INTUS. Emblemate ad Christianam, Sueciæ Reginam, accommodato, quæ ad cœlestia aspirans, terrenum regnum reliquit;

Amor elevat.
S. Aug. Præfat. in Psal. 121.
S. Ambr. l. 3. Hexam. cap. 12.

Pulvereus petit astra tubus, quia fervidus intus;
Nec minus ista volat, dum cor amore calet.

57. Pyrobolus chartaceus, in publicis festivitatibus per aëra spargi solitus, ob ignea sua syrmata horrificam, sed tamen innoxiam voluptatem spectatoribus exhibet. Unde bruta hæc fulgura à Comite Emmanuele Thesauro epigraphen recepêre; INNOXIA TERRENT. Minas innoxias hoc symbolo significabis, quæ quidem flammas ac terrores incutiunt, citra ullam tamen offensam. De supremo Judice Christo ait Magnus Augustinus; *Propterea se Judex venturum minatur, ut non inveniat quos puniat, cùm venerit. Si damnare vellet, taceret: Nemo volens ferire, dicit observa.*

Minæ innoxiæ.
S. Aug. ... 109. ... Temp.

58. Pyrobolus chartaceus, titione succensus, epigraphen sustinet; PER TE M'INALZO A VOLO. Id est; AD ÆTHERA PER TE. Ita cor humanum, benigno Spiritûs sancti igne succensum, è terris in cœlum abripitur. S. P. Augustinus; *DONO TUO ACCENDIMUR, ET SURSUM FERIMUR, inardescimus, & imus, ET ASCENDIMUS, &c.*

Spiri[tus] ...
S. Au[g.] 13. Co[nf.] cap. [9.]

59. Chartaceus pyrobolus animas, in igne piaculari detentas, significat. Unde lemma; ARDENDO M'INALZO. Id est, ELEVAT ARDOR. S. Gregorius Papa super illis Psalmi verbis, *Domine ne in furore tuo, &c.* ait; *Post mortem carnis, alii æternis deputantur suppliciis, alii AD VITAM PER IGNEM TRANSEUNT purgationis.* Illud ipsum Emblema etiam animam, charitatis studiosam, attinet, quæ Dei aut proximi amore succensa, instar Eliæ, ad summæ felicitatis fastigium sublevatur. De S. Stephano testatur Divina pagina, quòd *intendens in Cœlum, vidit gloriam Dei.* S. Petrus Damianus eò reflectens; non miror, inquit purissimum hunc Levitam versus cœlos ad ipsum Dei conspectum penetrâsse; enimverò mortis desiderio, Divinâ charitate, ac inimicorum dilectione ardentissimè inflammatus, non potuit non versus cœlos evolare, alas subministrante intensissimo illo amoris igne. *Cœli aperiuntur, gloria Dei videtur, Jesus conspicitur. Hanc intentionem fecerat dilectio Dei, amor proximi.*

Anim[a] purg[ato]rio ...
S. Gr[eg.] Papa ... Psal. ...
Char[itas] ... tivus
Act. ...
S. Pe[t.] Dam[ian.] serm. ... Steph.

60. D. Aresius animam intra flammas expiatorias Emblemate significaturus, ardentem pyrobolum chartaceũ expressit; addito lemmate; UT ASCENDAM. Ad hoc propositum S. Hieronymus, in illa Sacræ Paginæ verba commentatus, *Ingrediatur putredo in ossibus meis, &c. UT ASCENDAM ad populum accinctum nostrum*, ait; *Per tribulationes ascendam, deorsum positus, & quasi de valle ad sublimiora.* Alius eidem pyrobolo, directè versus cœlum ascendenti, subscripsit; AD SYDERA CURSUM. Nimirum contemplativam hominis mentem, ac spiritu versus Deum elevatam, significabat.

S. S... nus.
Anim[a] purg[ato]rio, ...
S. H[ier.] in H[abac.] 3. ...
Con[tem]plat[io] ...

61. Anima, inter calamitates ad Deum sublevari solita, Abbate Salarolo teste, pyrobolum chartaceum imitatur, qui ab igne succensus, epigraphen tenet; DABIT PENNAS. S. Petrus Damianus, *Hæc causa est*, inquit, *quod ab injustis justi finiuntur affligi, ut ad faciliorem exitum dum amor provocat futurorum bonorum, cruciatus præsens impellat.* Et Rupertus Abbas; *Adversa mundi plerumque dilectam Dei animam juvant, ut anhelantius tendat ad Deum.*

Cal[amitas] elev[at.]
S. P[et.] Dam[ian.] ... Bla... com... cap...
Ru[pert.] in ... Gen...

62. D. Vincentius Gilibertus Emblematis loco pyrobolum chartaceum præfert: cum dicto, ALAS ADDIDIT ARDOR. Eadem calamitatis effecta sunt, quæ humanum intellectum mirificè reddunt perspicacem, & ad res altissimas, nullo unquam labore investigandas, elevant. Ovidius:

Cal[amitas] elev[at.]
Ovi[d.] de ...

Ingenium mala sæpè movent: quis crederet unquam
Aërias hominem carpere posse vias?

Charitas quoque, afferente Chrysostomo, ad cœlos evehit. *Hic ignis in anima Pauli, per dies singulos, flante Spiritu sancto, magis ac magis accendebatur, & ad superna tendens, secum eum usque ad ipsum perduxerat cœlum: imò ut verius dicam, imposuerat eum non usque ad secundum, sed usque tertium.*

Ch[aritas] cle[vat.]
S. C[hrys.] lib. ... con... cor... cap...

63. Pyrobolus chartaceus mox, ubi accenditur, ad cœlos evolat. Unde lemma: DAT MULCIBER ALAS. Nicolaus Caussinus in Nabuchodonosoris tragædia

tragædia eruditam apostrophen ad Abrahamum Patriarcham exhibet, aitque, Hebræos juvenes è fornace Babylonicâ directo tramite in ipsius sinum illabi.

Ad te per ignes fulgidi heroës ruunt.

S. Laurentius, supra craticulam concrematus, sereno ore exclamavit; *Gratias tibi ago Domine, quia januas tuas ingredi merui.* Et ad Deum conversus S. P. Augustinus, *Imples*, inquit, *tribulationibus omnia, ut in tribulationibus positi, omnes recurrant ad te: ne delitiis & securitate perversâ seducantur.*

64. Hypocrita, simulato pietatis ardore versus cœlum suspirans, Carolo Rancato asserente, ardentem pyrobolum chartaceum imitatur, qui extra hominum conspectum sublevatus, tandem in vacuum aërem rumpitur. Epigraphen subdidit; VIAMQUE AFFECTAT OLYMPO. Verbis è Virgilio mutuatis:

- - - - - Cæsar dum magnus ad altum
Fulminat Euphraten bello, victorque volentes
Per populos dat jura, VIAMQUE AFFECTAT OLYMPO.

S. Gregorius Papa: *Hypocritæ per causas Dei, intentioni deserviunt sæculi, quia per ipsa quoque, quæ se agere sancta ostendent, non conversationem quærunt hominum, sed auras favorum.*

65. Idem Rancatus, sublimes, ac evanidas mundi dignitates Emblemate demonstraturus, pyrobolum chartaceum depinxit, qui tandem ridiculo crepitu in auras evanescens, epigraphen tulit; CONSUMPTA IN VENTOS. Lemmate è Virgilio desumpto;

Namque volans liquidis in nubibus arsit arundo,
Signavitque viam flammis, tenuesque recessit
Consumpta in ventos.

Seneca: *Cùm vides itaque prætextam sæpè jam sumptam, cùm celebre in foro nomen, non invideris: ista damno vitæ parantur; quosdam, cùm in summum ambitionis eniterentur, inter prima eluctantes ætas reliquit; quosdam cùm in consummationem dignitatis per mille indignitates erepsissent, misera subiit cogitatio, ipsos laborasse in titulum sepulchri.*

66. Ardens pyrobolus chartaceus tortuoso ac flammeo tractu, instar fulminis, per aëra volans, à P. Carolo Bovio epigraphen retulit; FURIT, QUIA FERVET. Enimverò in Dei servis nonnunquam sanctum quendam furorem, ab animi zelo ac fervore productum, cernere licet. Eodem Emblemate vehemens Sanctorum quorundam vindicta significatur, quâ, ceu sacro zelo, succensi, adversus impios desævierunt. Ita Phinees, sacro furore plenus, scandalosum Israëlitam simul cum impudicâ Madianitide gladio transfixit. Elias, plurimum excandescens, ultrices è cœlo flammas evocavit, ad quinquaginta viros devorandos. Petrus terrificas voces, ceu fulmina proferens, Ananiam & Sapphiram repentinâ morte prostravit, &c. De hâc ira philosophantem audi S. Chrysostomum; *Si ira non fuerit, nec doctrina proficit, nec judicia stant, nec crimina compescuntur. Itaque qui cum causa non irascitur, peccat. Patientia enim irrationabilis vitia seminat, negligentiam nutrit, & non solum malos, sed etiam bonos ad malum invitat.*

67. Complures pyroboli chartacei, è tubâ igneâ in aëra sparsi, mox in tenuissimas favillas evanescunt. Ita, prô dolor! Horatius Spinola Cardinalis, vitæ suæ splendorem vix cœptum, in ætate juvenili finiit. Unde ad funebrem ipsius pompam hieroglyphici loco pyrobolum chartaceum pinxêre, cum titulo; VITA TUA. Altum huic vitæ nostræ ingemiscens Petrarcha, canit:

O nostra vita, ch' e si bella in vista,
Com' perde agevolmente in un mattino
Quelch' in molt anni à gran pena s' acquista!

Et D. Petrus Bembus;

- - - - - - - - - - - Come strale, ò raggio,
A pena spunta un ben, che si disperde.

S. Gregorius Papa, *Carnalis gloria*, inquit, *DUM NITET, CADIT, dum apud se extollitur, repentino interceptæ fine terminatur.* Hanc ipsam miseriam cumprimis in illustribus ingeniis observatam habet Seneca. *Ignis, quò clarior fulsit, eò citius extinguitur; sic genia, quæ illustriora, breviora sunt.* (S. Greg. l. 16. Moral. c. 5.)

68. P. Famianus Strada Emblematis loco pyrobolum chartaceum expressit, qui, uti in theatris ac publicis spectaculis fieri amat, filo ferreo ligatus, epigraphen tulit; NE DEVIET ARDOR. Hominem, genuino virtutis igne succensum, hæc imago spectat, qui nihil unquam propriâ suâ voluntate, sed omnia ad unicum Superioris nutum, & obedientiæ dictamen operatur. (Obedientia.) S. Fulgentius, Calaritani Monasterii in Sardinia Abbas, & postea Episcopus Ruspensis, inter cæteras suas illustres sententias, Surio referente, *illos quoque veros Monachos esse dicebat qui mortificatis voluntatibus suis, parati essent, nihil velle, nihil nolle, nisi Abbatis tantummodo consilia, vel præcepta servare.* (Sur. 1. Jan.) Porrò de illo testatur idem Surius, quòd alteri cuidam sanctæ vitæ Religioso, Felici nomine, in Monasterio cohabitans, tantam cum illo unionem, & mutuum in agendo consensum observârit, ut nullus unquam, nisi altero assentiente ac confirmante, quidquam operatus sit.

69. Princeps famam suam ipsâ etiam vitâ potiorem habere debet. (Principis fama.) Huic præceptioni firmandæ D. Didacus Saavedra ardentem pyrobolum chartaceum depinxit; cum lemmate, DUM LUCEAM, PEREAM. Agricolam hoc encomio insignem producit Cornelius Tacitus; *Quanquam medio in spatio integræ ætatis ereptus, quantùm ad gloriam, longissimum ævum peregit.* (C. Tacitus.) Illud ipsum Emblema hominis ambitiosi est proprium, (Ambitiosus.) qui dignitatis cujusdam splendorem aucupaturus, nullum omninò discrimen abhorret. Unde Carolus Bovius coronam, ex ardentibus pyrobolis chartaceis constructam, hoc lemmate donavit; CONCREMOR, UT SPECTER. Humaya, ad Cordubense regnum aspirans, cùm ab amicis de negotio illo admodum periculoso commonefieret, Saavedrâ referente, respondit; *Hodie Regem dicite, cras perimite.* (Saavedra Embl. 59.) Illa ipsa etiam hominis litterati est indoles, (Litteratus.) qui vitæ jacturam ex assiduis studiis parvi æstimat, modò in orbis conspectu resplendeat.

70. Pyrobolus chartaceus, postquam accensus fuerit, flammeum in aëre syrma describit, & mox edito sonoro crepitu, evanescit. Unde in hominis cujusdam mundani obitu pyrobolum illum hâc (Mundani hominis mors.) Vatis Regii gnomâ legendum proposui; PERIT CUM SONITU. In hunc locum commentatus Jacobus de Valentia, *Memoria divitum*, inquit, *& magnorum Principum Christianorum periit cum sonitu campanarum & cymbalorum. Nam cùm moritur aliquis dives malus, communiter fit magnus sonus campanarum & exequiarum; & sic perit memoria ejus; quia nihil dignum memoria dimittit in mundo.* (Psal. 98. Jac. de Val. in hunc loc.)

71. Pyrobolus chartaceus, igne intra viscera sua prædominante, mox versus stellas elevatur: at eâdem ignis operatione nonnihil languescente, illicò in terram infirmus recidit. Unde pyrobolus ardens, & in sublime evectus, epigraphen sustinet; RUAM CUM DEERIT IGNIS. Vel; EXTINCTO CORRUET

Devotio deficiens. CORRUET IGNE. Ita omninò magna virtutum incrementa sumimus, quamdiu ardentem in pectore spiritum fovemus; at eo labefactato, prô! quot
Charitas deficiens. ruinas indies experimur? Porrò Divinâ charitate in nobis exardescente, plurimum progredimur; at extinctâ illâ tantundem in pristinas flagitiorum valles
S. Bern. relabimur. Instar complurium S. Bernardus unum adducit Luciferum, qui charitatis Divinæ incendio destitutus, præcipiti casu è beatitatis fastigio in extremam abyssum corruit. *Superbus ille Lucifer, lucem proferens, NON IGNEM HABENS, CASUM FACERE POTUIT, non volatum.*

72. Academicus, inter Philipponos Pistorienses Taciturnus, Emblematis loco fasciculum, è pyro-
Iracundus bolis accensis colligatum, præfert; addito epigrammate; AB IGNE SONITUS. Ita homo vindicativus, minimâ quâvis iracundiæ flammâ in animo suo
Amans. conceptâ, altum vociferatur. Illum insuper hæc imago concernit, qui rei cujusdam amore succensus, diversam cogitationum harmoniam conficit. Certè
Apostoli. Act. 2. 4. sancti Apostoli, recepto Spiritûs sancti igne, per or-
S. Aug. ser. 5. ex ad.... à Carthu. bem universum insonuerunt. *Repleti sunt omnes Spiritu sancto, & cœperunt loqui.* Et S. P. Augustinus; *Qui pleni erant* Spiritûs sancti igne, *loquebantur; & qui inanes erant, mirabantur.* Unde S. Ecclesia canit;

Impleta gaudent viscera,
Afflata sancto Spiritu,
Voces diversas intonant.

Et rursus:

Ignis vibrante lumine
Linguæ figuram detulit,
Verbis ut essent proflui.

73. Pyrobolus chartaceus facie quidem externâ nullam omninò lucem prodit; at ab igne tentatus, mox clarissimas flammulas è sinu spargit. Unde pyrobolum illum, fomiti igneo vicinum, hoc lemmate circumscripsi; ERUMPENDO NITEBIT. Dicere volebam, sanctam ac gloriosam boni Prælati mentem, tametsi hodie occultam, olim tamen manifestatum iri. Ita quoque hominum justorum vir-
Virtus abscondita. tutem, in præsenti vitâ absconditam ac neglectam, coram extremo tribunali clarissimam intuebimur.
Beda in Luc. 12. 3. Beda super illis Christi verbis. *Quæ in tenebris dixistis, in lumine dicentur,* ait; *Non solùm in futuro, quando cuncta cordium abscondita proferentur ad lucem, sed & in præsenti tempore potest congruenter accipi, quoniam quæ inter tenebras quondam pressurarum, carcerumque umbras, vel locuti, vel passi sunt Apostoli, nunc clarificatâ per orbem Ecclesiâ, lectis eorum actibus publicè prædicantur.*

74. Comes Emanuel Thesaurus in Optico suo Aristotelis Tubo pyrobolum chartaceum depinxit, qui pyrio suo nutrimento exhaustus, ac humi prostratus, hanc Lucani gnomam lemmatis loco præferebat: LASSO DEFECTA FURORE. Depres-
Insolentia depressa. Ira mitigata. Seneca l. 1. de Ira, c. 16. sam hominis insolentiam; vel certè mitigatam iram Emblemate illo describere licet: De hac Seneca; *Incipit magno impetu, deinde desinit ante tempus fatigata, & quæ nil aliud, quàm crudelitatem, ac nova genera pœnarum versaverat, cum animadvertendum est, jam fracta, lenisque est.*

75. Tubus chartaceus, pulvere nitrato fartus, ubi ignem conceperit, mox erumpente flammâ, crepitum excitat, soletque puerorum vel bacchanalium ludicris deservire. Unde Bargalius tubum illum, ceu geminum hominis loquacis ac illiterati ecty-
Ignorans. Loquax. Hypocrita pon, depinxit; cum lemmate, TANTUM CREPITUS. Reprobis etiam familiare est, solo exteriore verborum sonitu Deum inclamare. De his Servator: *Multi dicent mihi in illa die; Domine Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo Dæmonia ejecimus? Et tunc confitebor illis: quia nunquam novi vos: discedite à me.* Ad hoc propositum S. Hilarius, *Regnum enim cœlorum,* inquit, *sola verborum officia non obtinent: neque qui dixerit, Domine Domine, hæres illius erit.* Matt.... S. Hil. hunc....

76. Pulvis pyrius, in chartæ fistulam sedulo labore compactus atque incensus, surgit in aëra; & postquam ad supremam vigoris sui altitudinem ascendit, capite in arcum flexo, inter ignavum furorem rumpitur. Unde Serenissimus Philotheus pyrobolo chartaceo inscripsit; RUMOR IN ALTO. Ad eos mortales id pertinet, qui insanâ inflati superbiâ fastuque, populi cervices supergrediuntur, & tam erga Deum, quàm proximum, immemores omnis humilitatis, suis tantùm viribus insolescunt, animosque sumunt. At hi, dum impotenter fastigia petunt, in alto positi franguntur disjiciunturque; quum Deus indignetur, verti illa dona, quæ homini largitus est, ad indecoram arrogantiam, fastidirique humilitatem, quæ meritò fidissima & nobilissima pietatis socia habetur. Audi consilium Magni Augustini: *Quantùm superbum est cor hominis, tantùm recedit à Deo: & si recedit à Deo, in profundum it. Certè altus est Deus, super omnes cœlos est Deus, transcendit omnes Angelos. Quantùm habes erigi, ut attingas ad illum excelsum? Nolo te rumpas extendendo te: aliud consilium tibi do, ne in ista extensione fortè crepas per superbiam. Certè altus est Deus, tu humilia te, & descendet ad te.* In rem præsentem canit Emblematis Author: Amb.... sus de.... lus. .... S. Au.... Psal. ....

Missilis aërias conscendit flamma per auras,
Sed sursum strepero rumpitur acta sono,
Mirificè longo pascuntur lumina tractu,
Dum velut in cœlum splendidus ignis abit.
Sed quum venit eò, subitum dat flamma fragorem,
Et breve post tempus tum sine luce redit.
Sic perit omnis honos multi tolluntur in altum,
Sublati medio sed sub honore crepant.

TESSERA.

Cap. VII.

77. Tesseram voco cubum illum, qui in uno tantùm latere unicam monadem exhibens, cæterâ vacuus existit. Unde tesseram, uno solùm puncto instructam, hoc lemmate notabis: AUT NIHIL, AUT MINIMUM. Tesseris his non absimiles dixeris homines illos mundanos, qui in operibus bonis, jejuniis, eleëmosynis, orationibus, cæterâque Dei lege plurimum versati, vel nullam, vel levissimam tantùm illius partem observant. Inter hos facilè principes Judæorum scribæ & Pharisæi, Christum justè exprobrantem audire debuerunt; *Væ vobis scribæ & Pharisæi hypocritæ: qui decimatis mentam, & anethum, & cyminum, & reliquistis quæ graviora sunt legis, judicium, & misericordiam, & fidem.* Hunc locum interpretatus S. Hieronymus, *Arguit eos,* inquit, *quod studiosè etiam vilium olerum decimas exigant, & judicium in disceptatione negotiorum, misericordiamque in pauperes, & fidem in Deum quæ magna sunt, prætermittant.* Iisdem Christi verbis etiam significatur, scribas & Pharisæos, quatuor herbulas, aliasque reculas minimas Deo obtulisse, optimis ac gravissimis justitiæ, misericordiæ, & fidei bonis penitus neglectis. *Scribæ ergò & Pharisæi,* inquit S. Thomas Aquinas, *minimarum quidem rerum decimas offerebant, ostendendæ religionis gratia. In judiciis autem erant injusti, in fratribus sine misericordia, in veritate increduli.* His conformis S. Gre- Muni.... nus. .... Matt.... 23. S. Hi.... hunc.... Hypo.... tas. .... S. Th.... in Ca.... aur. ....

Greg. p. Pastor. mon. 34.

S. Gregorius Papa; *Simulatores*, inquit, *cum parva custodiunt, odorem de se ostendere sanctæ conversationis quærunt, & quamvis implere maxima prætermittunt, tamen minima observant, quæ humano judicio longè lateque redoleant.* Atque adeò hypocritas illos tesseris jure comparaveris, qui de virtutum characteribus diu multumque sermocinati, nullum illorum, vel certè paucissimos præseferunt.

tuna.

78. Bargalius Tesseræ subscripsit: QUANDOQUE SIGNATUM. Innuebat videlicet, sicuti tessera, centies jacta, vel semel tandem feliciter cadit, & fortunatam suam monadem ludentibus exhibet; ita adversam sortem, assiduâ patientiâ toleratam, demum benigniore vultu comparere. Publius Minus: *Fors fortuna in imum summa vertit, & sæpè sors tristis secundæ fecit impetu locum.* Et Virgilius:

Multa dies, variusque labor mutabilis ævi
Rettulit in melius: multos alterna revisens
Lusit, & in solido rursus fortuna locavit.

lamitas lis.

79. Candida tesseræ latera penitus infortunata censentur, solumque ab illo latere felicitas ludenti advenit, quod monade nigricat. Unde meus Concanonicus, D. Philippus Gallina subscripsit: IN NIGRO SORS. Certè Christiani manifesto indicio judicent, se inter blandientis fortunæ candorem Divinâ gratiâ excidisse; vicissim verò nigrâ calamitatum notâ spectandos ad æternæ felicitatis lucrum destinatos esse. Explicatissimè S. P. Augustinus: *Qui hic consolantur, Domine Jesu, indigni tuâ consolatione habentur; sed qui hic cruciantur, à te consolantur.* Et S. Ambrosius super illis D. Lucæ verbis, *consummatâ omni tentatione*, ait; *Tolle Martyrum certamina, tulisti coronas; tolle cruciatus, tulisti beatitudines.*

Aug lib. loq. c. — Ambr. Luc. 4.

TROCHUS.

Cap. VIII.

80. Trochus, flagello stimulatus, gyros velocissimos describit. Unde lemma: INFLICTO VERBERE VOLAT. Vel, DANT ANIMOS PLAGÆ. Ita nimirum milites, servi, ac filii è moderatis castigationibus efficiuntur prompti ad quævis Majorum imperia exequenda. S. Prosper *de Ultione Dei* canit:

tiga- icatio ida. Prosp. in gr. de tione

Nam dum mortalis peraguntur tempora carnis:
Auxilium miseris ipsa flagella ferunt.

Quare Spartanorum filii, ad expeditiones quasvis gravissimas excitandi, parentum manibus *ad aram sic verbere afficiebantur, ut plerisque sanguis manaret ad necem*; uti testatur Alexander ab Alexandro. Certè Apostolus Paulus ingentes è verberum duritie vires accepit. S. Gregorius Papa super illis Sacræ Paginæ verbis, *Lapidantesque Paulum, traxerunt extra civitatem*, ait: *Ecce lapidibus obruitur, nec tamen à veritatis sermone removetur: Occidi potest, superari non potest: velut extinctus extra urbem projicitur, sed intra urbem die alio illæsus prædicator invenitur. O quàm fortis huic viro inest infirmitas. O quàm victrix pœna! O quàm dominatrix patientia! Ad agendum repulsione provocatur, ad prædicandum salutem plagis erigitur, ad propellendam laboris lassitudinem pœnâ refovetur.* In hoc argumentum Paulus Maccius:

x. ab x. Dier. ial. l. 2. 25. Paulus. 14.18. Greg. l. Moral. citatus d Lort- o in a fol. 1. D. l. 47.

Insignem virtute virum si vertice torquet
Turbineo, & crebris sors inimica malis,
Dant animos plagæ, motuque immotus eodem,
Ex ipso invictas verbere sumit opes.

81. Trochus, flagello percussus, in gyros quidem vertitur, at progressus nullos facit. Unde inscriptio: VOLVITUR, NON PROGREDITUR. Ita homo mundanus, ambitionis, libidinis, aut avaritiæ stimulis agitatus, assidua scelerum vertigine, citra ullius virtutis incrementum, impellitur. Opportunè S. Gregorius Nazianzenus: *Idem vobis quod trochis accidit; quos in orbem VOLVI, NON autem PROGREDI videmus, atque immotè, ut ita loquar, scuticæ vi impulsos rotari.* Et S. Bernardus: *Qui in circuitu ambulat, proficiscitur quidem, sed non proficit.*

Mundanus. — S. Greg. Naz. Orat. 3 cont. Julian. — S. Bern. serm. 12. in Psal. 90.

82. Trochus, nisi flagello sustentatus, mox in terram otiosus concidit: cum dicto: PER TE SURGO. Ita omninò calamitates omnem è pectore humano lethargum excutiunt, & ad virtutis progressum concitant. Salomonis oraculum est: *Virga atque correptio tribuit sapientiam. Castigâsti me*, inquiebat Hieremias, *& eruditus sum.* Filius prodigus, vix famis flagello nonnihil pulsatus, quantocius è vitiorum cœno ad paternæ obedientiæ orbitam rediit. *Surgam & ibo ad patrem.* Hunc locum interpretatus S. Petrus Chrysologus, *Jacebat*, inquit, *qui dixit surgam: intellexit lapsum, sensit ruinam, jacere se turpis luxuriæ respexit in lubrico, & ideò exclamat surgam.*

Castigatio. Calamitas. Prov. 29. 15. Hiere. 31. 18. Luc 15. 18. S. Pet. Chrys. serm. 2.

83. D. Carolus Bossus trocho subscripsit, VERBERE SURGET. Ita quosdam Parentes videas, qui filios suos amplissimâ hæreditate instituturi, assiduas mundi curas versant, & ingentem divitiarum vim per fas nefasque accumulant, in animæ suæ negotiis penitus otiosi: at calamitatis cujusdam, aut gravioris morbi flagello concussi, mox terrenâ solicitudine abjectâ, ad operationes Divinas exurgunt. S. P. Augustinus plurimum afflictus de se ipso dixit: *Punctus tribulatione, cœpi quærere refugium, quod in illa felicitate sæculari desieram quærere. Quis enim facilè recordatur Deum, qui semper felix est, & spe præsenti gaudet?* S. Paschasius: *Variis languoribus*, inquit, *ideò cruciabantur quidam, ut corrigerentur; quidam verò, ut jam inciperent torqueri, & metu eorum cæteri sanarentur.* Et S. Joannes Chrysostomus: *Ideò Deus ob animi peccatum corpus flagellat ut deterioris partis supplicio melior, ad quærendum remedium convertatur.*

Calamitas excitat. — S. Aug. in Psal. 39. — S. Pasch. l. de Corpore Dom. c. 8. — S. Joan. Chrys. Hom 37. in Ioan.

84. Assidua exercitatio ac operandi industria validissimum adversus vitiosos lapsus est antidotum: haud secus atque trochus tamdiu persistit erectus, donec vacillante gyro in otium diffluat. Unde lemma: STAT MOTU. Verissimè ad mores formandos cecinit nonnemo:

Exercitatio sustentat.

Otia luxuriant: quod agas tu semper habeto,
Ut tibi mens erret irrequieta minus.

Illam ipsam etiam vitæ humanæ effigiem dixeris, quæ assiduis mutationibus obnoxia, nullibi se constantiorem demonstrat, quàm in assiduâ inconstantia & volubilitate. Explicatissimè S. Gregorius Nazianzenus:

Vita humana inconstans. S. Greg. Naz.

Trochus est parum certus, parumque stabilis
Fallacis hujus cursus, & vita brevis.
Sursum, deorsum volvitur, revolvitur,
Et quum videtur stare, consistit minus,
Fugiens tenetur, & manens subducitur.

85. Trochus, funiculo circumligatus, à Bargalio epigraphen recepit; VINCIOR, UT ERIGAR. Ita Sancti Martyres è vinculis ac catenis opportunissimam summæ gloriæ occasionem desumpserunt. Siracidis de Divinâ Sapientia consilium est;

Martyres.

Eccl 6. 25. *Injice pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum: subjice humerum tuum, & porta illam, & ne accederis vinculis ejus, & erunt tibi compedes ejus in protectionem fortitudinis: & vincula illius illigatura salutaris.* Franciscus Petrarcha testatur: *Marium consulatui carcer dedit, Julium Cæsarem Piratarum custodia summum misit ad imperium, &c.*

Petrarcha l. 2. de Remed. dial. 64.

86. Nonnemo trochum, funiculo suo illigatum, erudito hoc epigrammate insignivit, VINCIOR, UT VINCAM. Servi Dei funes ac catenas insignem victoriæ aucupandæ ansam sunt interpretati, neque unquam fœlicius tyrannos debellârunt, nisi cùm vinculis arctissimè constringerentur. Certè S. Paulo in vincula ac carcerem conjecto. *Subitò terræ motus factus est magnus, & statim aperta sunt omnia ostia, & universorum vincula soluta sunt.* Atque adeò compedibus suis, ceu ariete, muros quassavit, portas reclusit, carceris seras perfregit, funes ac catenas, quibus innocentia captiva tenebatur, disrupit, populum Christianum è carnificum tyrannide liberavit, omnemque Principum terrenorum crudelitatem elusit. S. Joannes Chrysostomus. *Vides*, inquit, *naturam vinculorum vincula solventem? Nam quemadmodum mortem interemit mors Domini: ita ligatos solverunt vincula Pauli, carceremque concusserunt, ac januas illius aperuerunt.* Eâdem omninò ratione Religiosus, hydram illam tricipitem, Mundum, carnem, ac dæmonem majore facilitate triumphaturus, arctissimo votorum ligamine sese constringit, S. Gregorius Papa de obedientia utpote omnium votorum principe, ait: *Cæteris quidem virtutibus dæmones impugnamus, per obedientiam vincimus. Victores ergò sunt, qui obediunt: quia dum voluntatem suam aliis perfectè subjiciunt, ipsi lapsis, per obedientiam, Angelis dominantur.*

Martyr.

Act. 16. 26.

S. Jo Chry. Hom. 8. ad Ephes.

Religiosus.

S. Greg. l. 4. in 1. Reg. cap. 10.

87. Quando trochus è velocitate sua nonnihil deficit ac lacessit, jamjam lapsum minitatur, mox puerorum flagellis extimulatus, ab interitu vindicatur, & vivaces cursui prosequendo vires accipit. Unde eidem flagello subscribes; Cædit, NE CADAT. Ità omninò Divina flagella vacillantem hominis animam ab exitio tuentur. S. Petrus Damianus illa Apostoli verba examinans, *Datus est mihi stimulus carnis meæ*, ait: *Electos suos Dominus sæpe tentatori subjicit, sed ipsâ hâc intentione disponitur, ut qui elati perire poterant, humiliati à perditione serventur, quæ illis ab elatione imminebat.* S. P. Augustinus: *Caput cædebatur, ne caput extolleretur.* Et S. Laurentius Justinianus. *Tribulatio conservat. Electum enim suum tunc magis Divina gratia erudiendo custodit, cùm quasi percutiendo deserit; & quò durius ex dispensatione flagellat: eò amplius ex pietate conservat.*

Calamitas præservat. S. Pet. Dam ser. 18 in 2. Cor. 12. 7.

S. Aug. ser. 3. de Verb. Apost.

S. Laur. Just. de Patientia c. 3.

88. D. Carolus Bossus quendam amicum suum, inter persecutionum plagas necquidquam aliorum more prostratum, sed contrà longè firmiorem, trocho non absimilem dixit, qui inter flagelli verbera semper erectus, epigraphen tulit: STAT PLAGIS. Ita calamitates, hominibus justis infligi solitæ, illorum animos plurimum obfirmant, & in virtutum ac obsequii Divini exercitatione stabiliunt. Opportunè S. Petrus Damianus: *Magna electis Dei est consolatio ipsa Divina percussio: quia PER momentanea FLAGELLA, quæ perferunt, ad nanciscendam supernæ beatitudinis gloriam FIRMÆ SPEI GRESSIBUS CONVALESCUNT.*

Calamitas roborat.

S. Pet. Dam. l 8. Epist. 6.

TURBO PNEUMATICUS.

Caput. IX.

89. Ludicrum hoc puerorum instrumentum tamdiu in gyrum vertitur, quamdiu à commotâ aurâ stimulatum fuerit; at hâc subsidente, etiam illud cursum sistit, ac otiosâ statione firmatur. Unde lemma; NI DEFICIAT AURA. Humanam imbecillitatem turbini simillimam dixerim; quippe quæ se ipsâ, D. Paulo teste, in salutis negotio ad quasvis etiam levissimas cogitationes eliciendas penitus inepta est, suamque agendi facultatem ab excitantis & concomitantis gratiæ Divinæ aurâ emendicat. S. P. Augustinus in illa Apostoli verba, *Quid habes, quod non accepisti?* ait: *Volens autem probare Deus homini, quòd ab illo habeat quidquid habet, ut cum bonitate habeat & humilitatem, aliquando eum perturbat* alludendo nimirum ad illa Psalmi verba. *Avertente autem te faciem turbabuntur) avertit ab illo faciem suam, & decidit in tentationem, & ostendit illi, quia QUOd justus erat, & RECTE AMBULABAT, IPSO REGENTE FIEBAT.* Et quidem hanc gratiæ Divinæ auram non tantùm operationibus nostris, sed etiam universo orbi unicè necessariam esse, nec ipsum etiam Virgilium latuit:

Grati… neces…

S. A… apud… in Ge… 28. … n. 1… 1 Cor. Psal. 10…

> ----- *Cœlum ac terras, camposque liquentes,*
> *Lucentemque globum Lunæ, Titaniaque Astra,*
> *Spiritus intus alit, totamque infusa per artus*
> *Mens agitat molem.*

Virgi… Æne… v. 72…

Eandem iconem opportunè etiam de Politico, aut Principis ministro intelligere licet, qui afflante herilis benevolentiæ aurâ, nullos labores, quantumvis gravissimos, abnuunt. Oratores quoque nonnullâ applaudentium aurâ animati, summa quævis negotia aggrediuntur.

Mini… labor… sus. Orato…

90. Joannes Ferrus Abbas pneumatico turbini subscripsit: S' AGGIRERA' SE PICCIOL AURA SPIRA. Id est: SPIRANTE LEVI VERTETUR AB AURA. Animam, ad quosvis inspirationis Divinæ nutus promptissimè versandam, hoc Emblema concernit. Certè Abrahamus senex ac decrepitus, ab uno vocis Divinæ afflatu vires adeò veloces recepit, ut, ceu alis instructus, erga obedientiam volârit. De hoc S. Joannes Chrysostomus: *Justus nec senectute prohiberi potuit, quin quasi juvenis, & juvenescens festinaret, atque anhelaret Domini præceptum perficere. Quare sicut locutus est ei Dominus, ita profectus est. Atque in hoc duntaxat figebat mentem, quomodò implere posset, quod à Domino fuerat imperatum.* Eodem Emblemate instabilem hominis mundani animum describere licet, cujus cerebrum ad quamcunque levissimam ambitionis aut adulationis auram in gyros flectitur. Hoc sensu S. Gregorius Papa: *Carnalis animus mox ut favore vel detractione tangitur, statim in partem quamlibet inclinatur.* Denique falsus amicus, afflante adversa fortuna, mox tergum obvertit, omnemque fidem hactenus interpositam frangit. Verissimè canit Silius Italicus:

Obe… tia p… pta. … Gen. …

S. Jo… in hu… loc.

Insta…

S. Gr… Hom… Evan…

Amic… falsu…

> ----- *Stat nulla diu mortalibus usquam,*
> *Fortunâ titubante fides.*

FINIS LIBRI DECIMI OCTAVI.

MUNDI

MUNDI SYMBOLICI

LIBER DECIMUS NONUS.

LITTERÆ ALPHABETI, earumque proprietates.

A.

Cap. I.

PRima hæc Alphabeti littera, apud Hebræos, Græcos, & Latinos, miro scribendi consensu, è tribus hastis formatur; ut adeò nonnemo illam Dei unius ac trini ideam dixerit; quippe qui de se ipso pronuntiat: *Ego sum Alpha & Omega.* Proinde principi huic litteræ ac Dei typo subscribes: ORDINE POTIOR. Mens Emblematis est, fidem ac cultum Deo exhibendum cæteris negotiis omnibus præferri debere. S. Joan. Chrysostomus: *Sicut in elementis litterarum apex primus, id est alpha, fundamentum totum continet, sic & vitæ mundi-tiam certa fidei persuasio.* S. Nilus: *Deum purum existentem, purè quoque dilige: & præ eo, in omnibus omnia secundo loco habenda esse existimato.* Nec aliter Virgilius:

Ab Jove principium Musæ.

Plinius in Trajani panegyrico, *Bene*, inquit, *ac sapienter, Patres conscripti, majores instituerunt, ut rerum agendarum, ita dicendi initium à precationibus capere, quod nihil ritè, nihilque providenter homines, sine Deorum immortalium spe, consilio, honore auspicarentur.* Compendio Justus Lipsius, *Religio proba ante res humanas habenda, & defendenda.*

2. Vocalium quinarius, a, e, i, o, u, à P. Joanne Bartholomæo Panciero, Augustiniano Excalceato, Symboli loco descriptus, epigraphen recepit; OMNIBUS, IN OMNIBUS. Veluti diceret, reliquas litteras nonnunquam quidem supervacaneas aut minus necessarias esse, at vocales in omnium verborum concursu ac formatione unicè desiderari. Genuinam hanc charitatis effigiem dixerim, quæ in quocunque rerum eventu omnibus suam opem porrigit. S. Hieronymus in illa Apostoli verba commentatus. *Vellem autem esse apud vos modò, & mutare vocem meam*, ait: *Paulus Apostolus, qui factus fuerat Judæis Judæus, ut Judæos lucrifaceret: & qui erant sub lege, quasi esset ipse sub lege, & infirmis infirmus, ut infirmos lucrifaceret: pro qualitate eorum, quos salvare cupiebat, mutabat vocem suam, & in histrionum similitudinem (factus siquidem est theatrum mundo & Angelis, & hominibus) habitum in diversas figuras vertebat, & voces, non quod id esset, quod se esse simulabat; sed quòd id tantum videretur esse, quod cæteris proderat, &c.*

ARCHETYPUS.

Cap. II.

3. PRobè pueris perspectum est, suam scribendi perfectionem unicè ab archetypo imitando pendere: unde etiam suas litteras eidem conformes exarare, studiosissimè nituntur. Atque adeò præfixum illud archetypon hoc lemmate insignies: NEC CITRA, NEC ULTRA. Ita homo justus Divinæ legis ideam assiduò ante oculos spirantem tenet, & ab illâ vel minimum exerrare sedulò cavet. Illam ipsam etiam subditi obedientis effigiem dixerim, qui à præfixo voluntatis aut imperii alieni tramite nec latum unguem deflectere conatur. *Sic enim rudibus pueris, dum scribere discunt, à Magistro litterarum forma proponitur imitanda*, inquit S. Thomas Villanovanus, *& quod usu & arte non callent, exemplari discant. Talia namque decuit à cœlesti Magistro nobis vitæ exemplaria relinqui, talibus oportuit sacrum Evangelium tabulis exarari, &c.* In hoc argumentum Philo dicere est solitus. *Vitas Patrum posterorum leges esse.* S. Ambrosius affirmat, inferiorum vitam ad Majorum exempla, sive bona sive vitiosa facillimè componi. *Nam facilè facit inferior, quod fieri videtur à potiore.* Explicatissimè Hegesippus: *Sicut boni PRINCIPIS VITA probatis quædam PRÆSCRIPTIO, ET per universos VIVENDI FORMA EST; ita Imperatoris colluvio, lex flagitiorum est.*

Justus. Obediens. S. Tho. Vill. Conc. de D. Nicolao. S. Ambr. in c. 2. Epist. ad Rom. Hegesipp. lib. 2. de Excid. Jerusol. c. 5.

B.

Caput III.

4. FErro Abbate authore, huic litteræ subscribes: PROXIMA PRIMÆ. Hominem, Principis gratiâ & familiaritate præ cæteris foveri solitum, hoc Emblemate demonstrabis. Ita Josue coram Moyse, Joabus coram Davide, Amanus coram Assuero, & Ephestion coram Alexandro principem locum occupârunt. Josepho dixit Pharao: *Tu eris super domum meam, &c. Uno tantùm regni solio te præ-* ce-

Proximus à Rege. Gen. 41. 40

cedam. Joannes tam virtutis merito, quàm sanctimoniæ gradu cæteros Prophetas omnes longis intervallis in Servatoris conspectu antecessit. Petrus in Apostolorum Collegio primum à Magistro suo locum obtinet. Esichius Milesius, referente Diogene Laërtio, scribit, quòd Eratostenes Philosophus *Litteræ B. cognomento vocatus fuit, quòd summis proximus in omni disciplinæ genere secundas teneret.*

Laertius.

5. Littera b. diverso situ collocata, in tres alias repentinâ metamorphosi commutari potest; ut in subjecto schemate cernere licet:

b. d.

p. q.

Adulator. Unde illam hoc epigrammate insignies; EADEM, NON EADEM. Nativum hunc Adulatoris characterem dixerim, qui alterius gratiam aucupaturus, in formas diversissimas se mutari novit: Constans verò ac generosus hominis animus, quocunque loco versatus, vultu semper eodem incedere consuevit. De homine instabili rectè pronuntiat Seneca: *Maximum indicium malæ mentis est fluctuatio, & inter simulationem virtutum, & amorem vitiorum assidua jactatio.* Emblemati explicando poësin hanc vernaculam subjicere placuit:

Incon-stans. *Senec. in Proverb.*

Son, come scorgi, unb. Mà s' altri in giù,
O' in fianco mi riversa:
Ogn' hor la stessa (altrui benche diversa,
Io sembri) un d, m' appello un p, & un q,
Tal puo dal imo in sù
Ter sare, ò riversar l' instabil sorte
Un cor' costant, e forte,
Che frà mille stravolte, e varie tempre,
Stabile in medesmo egli è mai sempre.

Constans. Achilles Bocchius heroicam mentem lapidi quadrato non absimilem dicit, qui quocunque revolutus, mole semper æquali & erectâ persistit:

Achill. Bocch. Symb. 48.

Heroi meritò sedes quadrata dicatur.
Rectus enim SEMPER CONSTITIT ILLE SIBI.

CALAMUS SCRIPTORIUS.

Caput. IV.

6. Calamus, necdum scriptioni attemperatus, à D. Marchione Mario Corrada epigraphen recepit; VAGLIO COL TAGLIO. Id est. RECISUS VALEO. Ita lacessita ac offensa quorundam virtus in lucem publicam prodit, alias sub ignobili otio sepelienda. *Calamitas virtutis occasio est,* inquiebat Seneca. Et Franciscus Petrarcha inter cæteros suos Dialogos ait: *Inimicitiæ mihi sunt. RATIO. Et cautior eris, & notior. Multos inimicitiæ illustrarunt; qui obscuri mansissent, si hostibus caruissent.* Et paulò post: *Undique mihi bella consurgunt. RATIO. Nunquam clarior, sanctiorque fuit Populus Romanus quam dum multis ac gravibus bellis occupabatur.* Provinciæ Belgicæ, quamdiu pace gaudebant, mercaturis ac piscationibus occupabantur; at armis exercitatæ, inter nobilissimas Europæ terras recenseri cœperunt.

Calamitas vigorem præstat. *Sen. l. Cur bonis viris &c. cap. 4. Petrarch. l. 1. de Remed. dial. 22.*

7. Eidem calamo inciso & attemperato subscribes: SENZA TAGLIO NON VAGLIO. Id est: SINE VULNERE IMPOS. Ita fortitudo nostra in hostium assultus omnium maximè dignoscitur; quippe quæ sine illis deses ac otiosa diffluit. Rectè S. Ambrosius: *Nulla sine labore virtus est, quia labor processus est virtutis.* Præclarè in rem præsentem Josephus Baptista canit.

Calamitas utilis. *S. Ambr. sup. Ps. Beati immaculati.*

Chi la virtù già mai vedrebbe in terra,
Se sempre fosse all' Humo il fato amico?
Non si mostra valor senza la guerra.
Se non gli agita in mar gli alati pini
La Dea, che diè co' l latte al giglio;
Non giunge mai del cieco Anchise il figlio
Ai regni superbissimi Latini.
Eleggesti par tù, che prima uccide
Con mano imbelle i gemini colubri;
Poi gode are sacrate, aurei delubri,
E passa in Ciello il tormentato Alcide.
Se pettine mordace non percote,
E muta la testudine ch' io stringo,
E questa PENNA, onde la carte io pingo,
SE FERITA NON E SCIVER NON PUOTE.

8. Calamis, ad scribendum attemperatis, inscribes; HIS AD ÆTHERA. Enimverò doctrinæ, è litteratorum calamis in erudita volumina destillatæ, eos ad cœlestem gloriam, ac nominis immortalitatem evehunt. Seneca: Studia inquit, *te clarum & nobilem efficient.* Joannes Baptista Bartolus de Icaro cadente canit:

Studia exaltat. *Sen. Ep.*

Scon figlicato fanciul, sciova far salla,
Qual ti rapisce a vidit à di lume,
Ad abbruggiarti intorno al sol le piume?
Con le penne à la spalla
Non s' arriva à le stelle, la man sola
Con una penna sol, tant' alto vola.

Justus Lipsius affirmat, hominem pennarum beneficio ad stellas sublevari; siquidem litteratus assiduis studiis tandem veræ religionis cognitionem acquirit. *Scientia litterarum,* inquit, *non modò nihil nocet religioni atque justitiæ, sed etiam prodest plurimùm.* S. Petrus Damianus, in pennis geminam animæ virtutem repræsentans, ait: *Et nobis pro modulo nostro pennæ sunt insitæ, virtutes scilicet spirituales, quibus si viriliter utimur, ad cœlestia sublevamur.* D. Aresius fasciculo è spinis, flagellis, crucibus, ac cætera suppliciorum supellectile colligato, eandem epigraphen subdidit: *His ad æthera.* Enimvero pœnæ, ceu totidem pennæ, ad immortalitatis ac gloriæ fastigium superandum maximè deserviunt.

Lips. l. ... vera R... in Lau... tio. Virtus... *S. Pet. Dam. ... Epist. 1...* Calam... exaltat...

9. D. Aresius insignium voluminum suorum fronti pennam scriptoriam præfixit; addito lemmate, NON EVEHAR, NI VEHAR. Innuebat videlicet, se nulli omninò virtuosæ operationi manum potuisse admovere, nisi succollante Divino auxilio. S. Isidorus: *Sciant liberi arbitrii defensores, nihil posse homines in bonum suâ prævalere virtute, nisi Divinæ gratiæ sustententur juvamine.* Et S. Macharius: *Volare in aërem illum Divinum, atque libertatem Sancti Spiritus consequi homo desiderat: atqui nisi alas acceperit, id non potest.*

Auxil... gratia... *S. Isid. de Sum... Bon e... 4. S. M... Homi...*

10. Pennam, à vicino cultello mox attemperandam, & inter complures alios calamos jam incisos collocatam, Cæsar Capporalius hoc lemmate insigniit: RECISA ÆMULABOR. Ita fideles post gladios & persecutiones pro Christo toleratas, ad sublimem Apostolorum aut Martyrum gloriam promoventur. S. Joannes Chrysostomus: *Qui sanctorum merita admiratur, mirabilis ipse vitæ sanctitate reddatur. Nam possumus nos quoque esse quod sunt, si faciamus ipsi, quod fecerunt.* Et rursus de Martyribus disserens. *Quorum natalitia,* inquit, *taliter celebrantur in terris: quo possumus etiam ipsi talibus provocari exemplis, virtute pari, devotione consimili, ac fide: ut Christo præstante dimicare, & vincere hostem possimus: ut partâ victoria cũ iisdẽ sanctis in regnis cœlestibus triũphemus.*

Calam... elevan... *S. Jo. C... Serm. ... Mar... Idem... 1. de L... Tom...*

CALA-

11. Calamus, scribendo intentus, epigraphen legendam offert; PROMIT INTIMA CORDIS. Explicatissimè Magnus Augustinus; *Cùm scribimus litteras, facit eas primò cor nostrum, deinde manus nostra, litteræ primò fiunt à corde, deinde à corpore nostro. Manus servit imperanti cordi: easdem litteras facit & cor, & manus. Cor enim facit eas intelligi invisibiliter, manus autem visibiliter.* Quivis Litteratus, dum animi sui sensa aperit, eo Calami Emblemate repræsentari potest. Justi Lipsii dictum est; *Bona mens in omni linguâ promit se, & revelat.*

12. D. Archangelus Conter scribenti calamo subscripsit; IN SILENTIO LOQUOR. Seu, ET LOQUOR, ET TACEO. Conscientiæ remorsum, vel etiam tacitam gratiæ cœlestis vocem, quâ Deus cordibus nostris loqui consuevit, Emblemate illo demonstrabis. Hoc sensu Jobus. *Ad me dictum est verbum absconditum, & quasi furtivè suscepit auris mea venas susurri ejus.* Et S. P. Augustinus; *Vox veritatis non tacet, non labiis clamat, sed vociferatur ex corde.* Illud ipsum etiam Amantis modesti est ingenium, qui cordis sui affectum altis suspiriis, ac igneis obtutibus, linguâ penitus obmutescente, exprimere solet.

13. S. Catharinam Virginem, doctrinâ & Martyrio ex æquo insignem, calami icone repræsentârunt, qui gladio decussatim colligatus, epigraphen tulit; NOMEN UTRIMQUE. Tametsi verò hæc imago ab Emblematis naturâ nonnihil deflectat, Cæsaris tamen factum imitatur, qui statuam suam, calamo ac gladio instructam, hoc titulo insignivit. *Ex utroque Cæsar.* Geminam hanc prærogativam, grandem nimirum famam, gladio ac libro acquisitam, sibimet in Institutionum suarum Proœmio attribuit Justinianus Imperator. *Quorum utramque viam cum summis vigiliis, summaque providentiâ, annuente Deo, perfecimus. Et bellicos quidem sudores nostros Barbaricæ gentes, subjuga nostra redactæ, cognoscunt: & tam Africa, quàm aliæ innumeræ provinciæ post tanta temporum spatia, nostris victoriis, à cœlesti Numine præstitis, iterum ditioni Romanæ, nostroque additæ imperio protestantur.* De legibus verò subjungit; *Omnes verò populi legibus tam à nobis promulgatis, quàm compositis reguntur.*

14. Lingua humana, à Regio Propheta calamo scriptorio comparata (*lingua mea calamus scribæ*) nonnunquam bellos laudis alienæ characteres; interdum verò sordidas litteras in proximi sui vituperium exarat. Atque adeò exaltare & deprimere; glorificare ac contemnere; illustrare & obscurare novit. Unde, Carolo Rancato authore, calamum scriptorium opportuno hoc lemmete afficies; ET NOTAT, ET DELET. Verbis ex Ovidio mutuatis; *Psal. 44. 2.* Lingua humana.

Dextra tenet ferrum, vacuam tenet altera ceram, *Ovid. lib. 9 Metamor.*
Incipit, & dubitat, scribit, damnatque tabellas,
Et notat, & delet, mutat, culpatque vicissim.

Compendio rem totam dixit Magnus Augustinus: *Dolus duplicat cor, adulatio linguam.* *S. Aug. lib. 5. Homil. hom 20. cap. 16.*

CHARTA BIBULA.

Cap. V.

15. Papyrus bibula, supra paginam, è recentibus litteris etiamnum madidam, collocari solet, cùm ut atramento exsiccando deserviat, tum ne contigua pagina ullas ex humente charactere maculas contrahat. Unde Carolus Bossius Emblematis loco chartam bibulam, subjectæ paginæ nigroribus inquinatam, hoc lemmate legendam proposuit, ATTACTU INFICITUR. Idipsum etiam nobis è vitio-

Societas mala. vitioforum confuetudine ac familiaritate accidit: ficuti enim charta illa, aliàs munda, è folo recentium characterum contactu plurimùm defœdatur, ita fceleratorum contubernia priftinam noftram puritatem deprædantur, eique copiofam vitiorum labem paffim afpergunt. Seneca præfentiffimum illud è malorum confortio difcrimen fexcentis locis inculcat. *Sumuntur*, inquit, *à converfantibus mores Et ut quædam in contactos corporis VITIA TRANSILIUNT, ita animus mala fua proximis tradit. Ebriofus convictores in amorem vini traxit. Impudicorum cœtus fortem quoque & filiceum virum emolliit. Avaritia in proximos virus fuum tranftulit.* Et alibi; *Unum exemplum aut luxuriæ, aut avaritiæ multùm mali facit. Convictor delicatus paulatim enervat & mollit. Vicinus dives cupiditatem irritat. Malignus comes, quamvis candido & fimplici, rubiginem fuam affricuit.* Rurfus; *Hærebit tibi avaritia, quamdiu avaro, fordidoque convixeris: hærebit tumor, quamdiu cum fuperbo converfaberis: nunquam fævitiam in tortoris contuberniis pones: incendent libidines tuas adulterorum fodalitia.* Tandem affirmatè concludit; *Si velis vitiis exui, longè à vitiorum exemplis recedendum eft.*

Senec lib 3. de Ira, c. 7.

Idem Epift. 7.

Idem Epift. 104.

16. In chartâ fcribi nequit, nifi admodùm tersâ, levigatâque. Lemma; TERSA CHARACTERES RECIPIT. Ita & anima noftra, nifi exuta fpoliataque omnibus impuræ carnis affectibus, idonea non eft, cui dona Sancti Spiritûs à Divina Sapientia imprimantur. *Quem enim*, clamat Propheta, *docebit fapientiam? & quem intelligere faciet auditum? ablactatos à lacte, avulfos ab ubere.* Quafi diceret, eum duntaxat, quem à mundi hujus illecebris viderit abhorrentem, carnifque delicias toto animi affectu afpernantem. Deus quietum vult cor, quod occupare & inhabitare defiderat. *In pace* quippe *factus eft locus ejus.* S. P. Auguftinus in illa Chrifti verba, *Beati mundo corde, quoniam ipfi Deum videbunt*, ait, *Deum videre vis? prius ergò cogita de corde mundando, & quidquid ibi vides, quod Deo difplicet, tolle.*

Spiritus S. requirit animam puram.

Ifa. 28.

Pfal. 75.

S. Aug. Serm. 175. de temp.

H.

Cap. VI.

17. ACademici Intrepidi prælum typographicum ejufque characteres, in capfulis fuis diftributos, Symboli univerfalis loco præferunt. Unde illorum quidam peculiari fuo fymbolo litteram H, incidi fecit: addito lemmate, SI CÆTERIS ADDAR. Dicere volebat, ficuti illa litterarum afpiratio fe ipsâ quidem vix aliquid utilitatis habet: at aliis conjuncta, maximam energiam periodis aut vocibus ingenerat: ita fe, proprio intellectu imbecillem, ex Academicorum confortio plurimùm virtutis ac beneficentiæ contraxiffe. Unde Græci, Homero referente, aciem fuam ita ordinâ-runt, ut timidi ac debiles medium agminis locum occuparent, fortioribus è fronte collocatis: cenfebant quippe, illos, fe ipfis quidem ad dimicandum ineptos, è vicina commilitonum magnanimitate plurimùm extimulatum iri. De hac Græcorum confuetudine S. Ambrofius. *Hinc etiam Poëta ufurpavit, ut difpofitionem dimicaturi ita ordinaret exercitus, quo inferiores collocaret in medio, quo magis hinc inde à fortioribus juvarentur, & dimicationem utriufque partis affumerent.*

Societas.

Homer. Iliad. lib. 4.

S. Ambr. lib. de Noe & Arca. cap. 16.

I.

Cap. VII.

18. HÆc figura, non quidem litteræ, fed numeri loco accepta, in alphabeto arithmetico principem locum obtinet, & ad omnes numeros, five præfuppofita, five exprefsè nominata, neceffariò concurrit. Unde lemma: SINE ME NIHIL. Humilitatis hoc ectypon eft, quæ, utpote cæterarum virtutum omnium bafis, ad quodvis ædificium fpirituale unicè eft neceffaria. Magni Auguftini confilium accipe: *Magnus effe vis? à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam conftruere celfitudinis? de fundamento prius cogita humilitatis.*

Humilitas.

S. Aug. ferm. 10 verb. Dom.

19. Numerus I: inter cæteros omnes & minimus & primus eft, Geminam ac miram hanc illius figuræ prærogativam P. Joannes Bartholomæus Pancierus, Auguftinianus excalceatus, fequenti lemmate expreffit; MINIMA, SED PRIMA. Ita Maria Virgo, propriâ quidem opinione inter creaturas omnes minima, & abjecta ancilla, præ omnibus tamen principem locum ab æquiffimo Judice obtinuit. S. P. Auguftinus fuper illis D. Lucæ verbis, *Pater tuus & ego dolentes quærebamus te*, ait; *Maria Chriftum pepererat, meruerat parere filium Altiffimi. & erat humillima. Nec fe marito, nec in ordine nominis præferebat, ut diceret, Ego & pater tuus; fed* pater tuus, *inquit*, & ego. *Non attendit fui uteri dignitatem, fcilicet attendit ordinem conjugalem.* Eodem Emblemate haud incongruè fignificabis, perfonas, moribus, litteris, ac ingenio omnibus inferiores, nonnunquam ad Collegii aut Reipublicæ clavum federe. Juftam proinde conquerendi caufam habuit Valerius Maximus, quando Vatinium, hominem nauci, Prætorem Romanum nuncupatum audiit, Portio Catone, viro excellentiffimo, contemptim præterito.

Maria humil.

S. Aug. ferm. Diver. cap. 1

Indign. exalta.

Val. l. 6. 7.

20. D. Joannes Baptifta Mazzolenus his numeris 10000. manum vicinam appinxit, quæ delendo numero I. manum admovebat; cum lemmate, NULLA, QUÆ REMANET. Quinos alicujus familiæ fratres hoc Emblema fpectabat; è quibus cùm natu maximus, vir fummi ingenii, ab inimicâ manu interfectus fuiffet, tota familia ob cæterorum imperitiam corruit. Porrò ficut elementum I. figurâ fuâ inter cæteros numeros fimul & minimum & primum eft, ita humilitas virtutum omnium habetur & minima & prima. *Prima virtus Chriftianorum*, S. Hieronymo tefte, *eft humilitas.* Unde virtutes omnes, fi unâ humilitate careant, pretio penitus funt nullo. Facundus in rem præfentem S. P. Auguftinus, ait; *Nifi humilitas, quæcunque benefacimus, & præcefferit, & comitetur, & confequuta fuerit, jam nobis de aliquo bono facto gaudentibus, totum extorquet de manu fuperbia.*

Hum tas o um v tum pleme tum. S. Hi ad E S. Au 6. a cor.

21. Figura I. uni aut pluribus ciphris conjuncta, maximum arithmeticæ incrementum facit. Epigraphen fubjunxit Carolus Bovius; CONJUNCTIONE PERFECTIO. Nimirum infignem S. Ignatii Loyolæ providentiam fignificabat, qui nobiliffimum fuum Ordinem ampliffimè propagaturus, in eundem viros præftantiffimos, non fine exordientis inftituti fui, ac orbis univerfi maximo incremento affumpfit. Mutuam hominum focietatem plurimùm commendans Seneca, ait; *Nam quo alio tuti fumus, quàm quòd mutuis juvamur officiis? Hoc uno inftructior vita, contraque incurfiones fubitas munitior eft beneficiorum commercio. Nudum & infirmum focietas munit, &c.*

Uni

Sen + di nef

LIBER

LIBER.
Cap. VIII.

22. Joannes Ferrus libro, ceu scientiæ hieroglyphico, subscripsit: EST IMMORTALE DECUS. Seu, EST SINE MORTE DECUS. Tullii sententiâ, *Nihil est, per quod magis Diis assimilemur, quàm per ipsum scire.* Enimverò honor, ex insignium librorum partu accrescere solitus, nullis unquam mortis injuriis obnoxius vivit. Prophertius:

At non ingenio quæsitum nomen ab ævo
Excidet: ingenio stat SINE MORTE DECUS.

Et in Rhytmis suis lyricis Josephus Orrigonius:

Penna di dotta man, sotto le stille
D' inchiostro, abissi ogn' hor sparge di luce,
Erà caratteri oscuri al mondo adduce
Lucidissimi raggi à mille, à mille.
Tanto vola la fama, e spiega i vanni,
E' l mortale quà giù rende immortale,
Quanto ch' à lei la penna impenna l' ale,
Si che non teme l' oltraggiar de gli anni.

23. Eâdem planè ratione alius librum apertum, ac scriptum, hoc lemmate insigniit: HAC ITUR AD ASTRA. Mens Emblematis erat, scientiæ ac litterarum beneficio hominem supra stellas ad ipsum usque immortalitatis firmamentum sublevari. Seneca; *Hoc scio neminem posse benè vivere, sed nec tolerabiliter, qui est sine sapientiæ studio: quum omnia habueris, tunc & habere scientiam voles & sapientiam. Hoc erit ultimum vitæ instrumentum.* Dilucidè Alanus; *Scientia in cœleste terrenum, in immortale caducum, hominem in Deum deifica mutationis authoritate convertit.* Et Seneca;

Nunquam stygias fertur ad umbras
Inclyta virtus: vivite fortes:
Nec letheos sæva per amnes
Vos fata trahent, sed cum summas
Exiget auras consumpta dies
Iter ad superos gloria pandet.

24. Libri perfectionem non è vastâ mole, sed è compositionis acumine metiaris velim. Unde, authore Francisco Bonomo, epigraphen præfert; QUALE, NON QUANTUM. Emblemati explicando sequens distichon subjunxit;

Quale, at non quantum. Confundunt maxima. Parvus.
Ingenia illustrat grandia sæpè liber.

Ita homo apud æquos rerum Judices pretium & æstimationem suam non à corporis mole, sed à meritis aut ingenii præstantiâ sortitur. Porrò in actibus virtuosis non refert, utrùm opus bonum sit arduum aut sublime, sed ex quali animo & intentione proficiscatur. Nam, teste Magno Augustino, *Diversa intentio diversa facta facit.* Et rursùs; *Interest plurimùm, quâ causâ, quo fine, quâ intentione aliquid fiat.*

25. Characteres, citro malorum succo exaratos, legere aut distinguere non poteris, nisi paginâ intra aquas submersâ. Unde ex Humoristarum Academicis nonnemo Symboli loco librum præfert, qui litteris illis descriptus, epigraphen reddit; IMMERSA LEGETUR. Dicere volebat, se quidem litteris admodùm exiguis instructum esse, at virtuosissimæ hujus Academiæ Oceano immersum, maximos in orbis conspectu profectus facere: Ita nimirum è virtuosorum contubernio etiam obscurissimi inclarescunt. *O felicem illum*, exclamat Seneca, *qui sic aliquem vereri potest, ut ad memoriam quoque ejus se componat atque ordinet, qui sic aliquem vereri potest, citò erit verendus, ubi ad regulam prava corriget.* Senec. Ep. 11.

26. Libro, absynthii foliis cooperto, subscripsi; TINEÆ PROCUL. Dicere volebam, è calamitatum amaritie culpas ac defectus omnes proscribi. Plinius Junior; *Quem enim infirmum aut avaritia, aut libido solicitat? Non amoribus servit, non appetit honores, opes negligit, invidet nemini, neminem miratur, neminem despicit, &c.*

Calamitas præservat. Plin. Junior. lib. 7. Ep. 26.

27. Academicus Disjunctus, animi sui sensa explicaturus, Emblematis loco gladium libro imposuit; cum dicto, IN UTRUMQUE PARATUS. Julius Cæsar hoc encomio præ cæteris conspicuus, non minus se in ferro tractando generosum, atque in calamo ducendo insignem probavit. Moyses, nobilis Pentateuchi Scriptor, magnanimũ exercitûs Israëlitici Belliducem egit. David poëticâ suâ compositione ac invicto robore ex æquo celebris evasit. Alphonsus, Aragonum Rex, in Martis ac Minervæ studiis exercitatissimus fuit. Geminam hanc prærogativam in viro quodam excellentissimo sum veneratus, eumque, simul & Doctoris, & generosi Belliducis munere defungi solitum, hoc vernaculo poëmate loquentem introduxi.

Miles litteratus.

La dotta laurea, e il bellico cimiero
Hanno in fregiarm il crine egregia parte;
Ch' io sieguo Apollo, & adherisco à Marte,
E gran leggista io sono, e gran guerriero.
Gareggio co' l Signor del sacro Impero.
M' ornano i ferri, e m' armano le carte,
E del ferire, e del salvar sò l' arte,
In pace, e in guerra, hor manieroso, hor fiero.

Enimverò quaternis his Rhytmis ad institutionum procœmium alludebam, ubi Imperator ait; *Imperatoriam majestatem non solùm armis decoratam, sed etiam legibus oportet esse armatam: ut utrumque tempus, & bellorum & pacis, rectè possit gubernari, & Princeps Romanus non solùm in hostilibus præliis victor existat, sed etiam per legitimos tramites calumniantium iniquitates expellat: & fiat tam juris religiosissimus, quàm victis hostibus triumphator magnificus.*

Proœm. Instit. Imp.

28. Liber apertus lemmatis loco hoc participium præfert; LEGENDO. Enimverò assiduis studiis tandem ad sapientiæ fastigium eluctamur. *Nullus est*, asserente Euripede, *qui dum molli vitæ studet, gloriam adeptus sit, sed laborandum est.* Huic affinis Philæmon, *Omnia*, inquit, *possunt inveniri si modo laborem non fugerit aliquis, qui rebus indagandis adhæret. Assiduitate qualibet assequi datur.* Utrique assentiens Metrocles, dicere solebat, res quasvis obtineri vel pecuniis, ut domos, facultates, ac vestimenta; vel tempore aut diligentiâ, ut scientias ac disciplinas liberales. *Res docebat partim emi pecuniâ, ut domum: partim tempore & diligentiâ, ut disciplinas liberales.*

Assiduitas. Labor. Eurip. apud Joan. Stob. Serm. 29. Philæm. ibid. Metrocl. apud Diogenem Laert. l. 6. c. 6.

29. Carolus Bovius nobili Emblemate librum musicum apertum exhibet, qui auditorum auribus majore suavitate blanditurus, notas suas omnes in cantu duro dispositas habet; addito lemmate, PER DURIORA DULCIOR. Hinc conjicies, orationes nostras, si calamitatum duritie obfirmentur, ad deliniendas Divinas aures mirificè deservire. *Quia cùm carnem aliquis perfectè afflixerit, tunc suavissimum Deo in dulcedine melos reddit*, inquit S. Gregorius Papa.

Oratio cum afflictione. S. Greg. Pro. log. in Psal. Pœnit.

30. Liber rationarius epigraphen sustinet; UT REDDAT RATIONEM. Huic consonat oraculum

Judicium extremum

Dan.6.10. S. Aug. lib. Medit. cap. 39

culum Danielis; *Judicium sedit, & libri aperti sunt.* S. P. Augustinus; *Væ mihi misero, cùm venerit dies judicii, & aperti fuerint libri conscientiarum, cùm dicetur de me, ecce homo & opera ejus.* Et Sancta Ecclesia;

Liber scriptus proferetur,
In quo totum continetur,
Unde mundus judicetur.

Calamitas utilis. S. Joan. Chrysost. in Psal. 4.

31. Liber, Bibliopegæ prælo compressus, epigraphen sustinet; COMPRESSIONE ACQUIRIT. Hinc disces, mentem humanam, calamitatum angustiis coarctatam, maximum in animi candore, spiritûs serenitate, & cordis hilaritate profectum facere. S. Joannes Chrysostomus; *ANIMA, à tentationibus OPPRESSA, liberatur à perturbationibus & multis ægritudinibus: tunc enim maximè LIBERO, & aperto CAMPO FRUITUR. Multi enim, quamdiù manent in rebus secundis, gravissimis ac turpissimis tenentur amoribus, qui affligunt earum animam pecuniarum, corporum, & ejusmodi aliorum, quæ sunt absurda, & valde aliena: sed postquam in afflictionem inciderint, liberantur ab illis omnibus, & in liberum, & apertum campum evadunt.* Optimè ac compendio S. Gregorius; *Electorum desideria DUM PREMUNTUR adversitate, PROFICIUNT.*

S. Greg. in Moral.

Castigatio. Just. Lipsius l. 5. de Milit. Rom. Dial. 20.

32. Libri, gravibus Bibliopegæ malleis percussi, lævitatem ac planitiem mirificam sortiuntur. Unde lemma; PLANIORES UNDIQUE PLAGIS. Ita omninò rudes ac incompositi subditorum mores nonnisi castigationum rigore complanantur. Justus Lipsius de disciplina militari differens, *Severo,* inquit, *castigationis genere turba militaris coërcenda. Unde tot rebelliones hodie, & tumultus, minæ, aut arma in suos Duces? Ab impunitate & licentia: & quamquam aliæ causæ prætexantur, istæ veræ, & intimæ sunt. Coërceantur, & ut uno verbo, plus Ducem suum miles timeat, quàm hostem.*

Calamitas juvat.

33. Liber, ab utroque latere sub Bibliopegæ prælo constrictus, simul & oppressionem & perfectionem recipit. Emblemati subscripsit Carolus Bossus; NI PREMAR UTRIMQUE. Dicere volebat, hominem, nisi utrimque corpore scilicet, & animâ, excruciatum, ad debitæ perfectionis nitorem ægerrimè posse eluctari. Certè Job non tantùm exteriore pessimo corporis ulcere, sed internis quoque gravissimis doloribus, nempe filiorum jacturâ, uxoris suggestione, & amicorum exprobrationibus, ceu totidem jaculis, dilaceratus fuit, sed iis omnibus generosè superatis, absoluta animæ perfectæ idea, ac prodigiosæ patientiæ prototypon cognominari meruit. De hoc Tertullianus. *Constitit nobis in exemplum & testimonium, tam spiritu quàm carne, tam animo quàm corpore, patientiæ perpetrandæ: ut neque damnis sæcularium, nec amissionibus charissimorum, nec corporis quidem conflictationibus succidamus.*

Tertull. lib. de Patientia.

Calamitas utilis. Psal. 4. 2.

34. Libellus, è tenuissimis auri bracteati pagellis compactus, epigraghen tenet; PERCUSSUS LATESCIT. Illum hoc Emblema spectat, qui adversâ hostium manu probè contusus, amplissima corporis aut animæ incrementa facit; ut adeò verè cum Vate Regio dicere possit; *IN TRIBULATIONE DILATASTI mihi.* Opportunè Hugo Cardinalis advertit, cor nostrum, charitate Divinâ plenum, quanto graviore injuriarum malleo pulsatum fuerit, eò magis in virtutum exercitio, instar aureæ bracteæ dilatari. *Hoc penes charitatem attenditur, quæ in bonis, flatu tribulationis dilatatur, sicut carbo ex flatu magis succenditur, & sicut AURUM SUB MALLEO magis DILATATUR.* Hæc ipsa effecta cujusvis veri Christiani propria esse affirmat S. P. Augustinus; *Christianum cor, in Deum, pressurarum PLAGIS EXTENDITUR.* Cassidorus iconem illam toti Sanctæ Ecclesiæ communem facit, quæ hostium offensis contrita amplissimos per orbem universum progressus fecit. *Tribulatio est enim, quæ semper dilatat Ecclesiam: quando eodem tempore Confessores fiunt: Martyres coronantur, totaque turba justorum contritionibus semper augetur.*

Hug. Card. in hunc loc. S. Aug. conc. 1. in Psal. 31.

35. Musices periti affirmant, suavissimam harmoniam ex multis oriri suspiriis. Unde meus D. Alexander Luzon de Millares apertum librum musicum depinxit, qui artificiosâ notarum serie, ac crebris interjectis suspiriis spectandus, epigraphen monstrabat; RARÆ PAUSÆ, MULTA SUSPIRIA. Hominis justi, cœlestis musices gnari, nullum gratiorem noverunt concentum, quàm qui lætis & tristibus aptè sibi cohærentibus constat, in quo crebra suspiria, raræ pausæ. *Justus quippe,* teste S. Gregorio, *vitam suam bonis malisque permixtam conspicit, & cogitationes suas aliquo modo spe & timore confundit.* Solet misericors Deus mœstis rebus quædam etiam jucunda permiscere. *Quod in sanctis omnibus facit, quos neque tribulationes, neque jucunditates sinit habere continuas: sed tum ex adversis, tum ex prosperis justorum vitam quasi admirabili varietate contexit.* Luculenter Magnus Augustinus; *Nemo gratuletur homini, qui prosperatur in vita sua, cujus peccatis deest ultor, & adest laudator. Major hic ira Domini est: irritavit enim Dominum peccator ut ista patiatur, id est, ut correctionis flagella non patiatur.*

36. Libellus, pauculis foliis finitus, epigraphen sustinet; NON QUANTUS, SED QUALIS. Paucorum quoque versuum liber, si utilis fuerit, laudem promeretur. Satyræ Persii quàm decoræ sunt, quàm proficuæ! meruit plus gloriæ uno libro, quàm vastis voluminibus alii. Martiale teste.

Sæpius in libro memoratur Persius uno.
Quàm levis in totâ Marsus Amazonide.

Quod Martialis de Persio, idipsum jure longè potiore de religiosissimo meo Concanonico Thomâ Kempensi pronuntiaverim, cujus de Christo imitando libellus, mole quidem angustus, pretio tamen ita amplius existit, ut non Christianos tantùm, sed ipsos etiam Turcas in summam sui æstimationem trahat. Prolixum hîc foret omnia tanti Authoris elogia percensere, quæ victoriosus ipsius vindex, ac Encomiastes gravissimus, R. P. Georgius Heserus S. J. in Obelisco Kempensi eruditè ac sedulò legenda exhibet. Concinnè P. Bernardus Bauhusius canit:

Memnonidæ, lampas quos Delia prima colorat,
Et pharetratorum gens Othomannigenûm;
Et tincti moro Mauri, ferrugine Iberi,
Et violâ tinctus Sarmata, Belga rosâ.
Kempensem cuncti Thomam nôruntque, leguntque:
Dumque erit aura, solum, flama, salumque legent.
In tenebris, Thoma, te non sinet iste libellus.

Qui sequitur me, non ambulat in tenebris.

Cæterùm si volubilem vitam nostram libro comparare liceat, apprimè dixeris, id unicè cogitandum esse, *qualis* vita, *non quanta* sit: non enim longissima vita, sed honestissima, est optima. Benè Seneca, *Citius mori, vel tardius, ad rem non pertinet: benè mori, aut malè ad rem pertinet.* Unde de homine justo affirmat Sapiens, *Consummatus in brevi, explevit tempora multa.* Rursus Seneca; *Portus est aliquando petendus, nunquam recusandus. In quem si quis intra primos annos delatus est, non magis queri debet, quàm qui citò navigavit. Alium enim, uti scis, venti segnes ludunt ac detinent, & tranquillitatis lentissimo tædio lassant: alium pertinax flatus celerrimè perfert. Idem evenire nobis puta.*

pietà. Alios vita velocissimè eduxit; quò veniendum erat etiam cunctantibus. Alios maceravit & coxit, &c.

37. Libro obsignato inscribes: DOCTIS HIC SERVIT APERTUS. Mariam Virginem hoc Emblemate significat P. Jacobus Masenius, utpote in qua penitius inspecta, tanquam in libro, innumeras Virtutes ac prærogativas discere licet. Unde Maria Virgo à Buteone cognominatur *Volumen, in quo Verbum scriptum est digito Patris.* à S. Gregorio Neocæsariensi, *Liber obsignatus datus viro nescienti litteras.* à S. Epiphanio, *Liber incomprehensibilis, qui verbum Patris mundo legendum exhibuit.* Et à S. Damasceno: *Liber novus, in quo inenarrabili modo Deus verbum citra omnem manûs operam inscriptus est.* Emblematis Author mentem suam hoc epigrammate explicat:

Non servit rudibus, nec clausa fronte volumen,
Doctus erit lector, propositusque liber.
Inspice virgineas, deducto cortice, dotes,
Quisquis amas; quævis littera pondus habet.

LITTERA,

Cap. IX.

38. D. Joannes Baptista Mazzoleaus supra chartam candidam aliquot litteras expressit; addito lemmate, MAGIS IN ALBO. Experientiâ quippe compertum est, litteras ac quarumvis artium disciplinas in candidis & innocentibus hominum animis omnium maximè conspicuas esse. Un-
118. de David à Deo primùm internam innocentiam ac *bonitatem*, postea exteriorem corporis compositionem ac *disciplinam*, ultimò tandem litteras flagitabat, *& scientiam doce me.* In hunc locum commentatus S. Ambrosius, ait: *Ante enim vita, quàm doctrina quærenda est; vita enim bona etiam sine doctrina gratiam habet, doctrina sine vita integritatem non habet.* Cæterùm cùm Religiosus è munere suo innoxium vitæ candorem præseferre debeat: idcircò accommodatè ad hoc Emblema dixeris, atros vitiorum characteres ab intuentium oculis longè apertius in ipso notari, atque in contaminato hominis mundani animo.

39. Carolus Bovius Emblematis loco aliquot characteres exaravit, qui, ut in lipsanothecis fieri consuevit; vitro cooperti, epigraphen tulêre; ET CLAUSA LEGUNTUR. Conscientiæ arcana, spirituali Patri candidè manifestari solita, hoc Emblemate significantur. Quin, eadem arcana tametsi ad fallendos hominum oculos toto conatu obvelentur, Deo tamen penitissimè sunt perspecta; quippe qui vocatur *Discretor cogitationum, & intentionum cordis? Et non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus; omnia autem nuda & aperta sunt oculis ejus, &c.* S. P. Augustinus; *Oculis Dei, simul universa cernentis, non abdita locorum, non parietum septa secludunt, nec solùm et acta & cogitata, verùm & agenda & cogitanda sunt cognita. Ista verò scientia Judicis summi, iste est tremendus aspectus, cui pervium est omne solidum, & apertum omne secretum, cui obscura, clara, muto respondent, silentium confitetur, & sine voce mens loquitur.*

40. Litteræ, seu Epistolæ, quamdiu cerâ sunt obsignatæ, sensus suos arcanos servant: at reducto sigillo, obviis quibusvis legentium oculis patent. Unde Carolus Rancatus Epistolæ obsignatæ inscripsit: ARCANA FATEBITUR. Verbis ex Ovidio mutatis;

- --- Si pudor ora tenebit,
Littera celatos arcana fatebitur ignes.

Conscientiæ nostræ arcana, sacramentalis confessionis sigillo obsignata, humanam notitiam penitus effugiunt, nec nisi coram extremi Judicis tribunali manifesta erunt; Eo enim momento, quod Venerabilis Beda testatur, *Cuncta cordium abscondita proferentur ad lucem.* *Beda lib. 4. in Luc. c. 32.*

O.

Caput X.

41. Ciphra o pluries repetita 0000. epigraphen sustinet: ADDITO MINIMO, MAXIMUM FIET. Enimverò si ciphris illis solam figuram I. utpote inter reliquas arithmeticæ figuras omniũ minimam, præfigas, quantocius summa hæc gravissima enascetur, 10000. Hinc conjicies, res quasvis minimas, ac penè nullas, si iteratò conjungantur, tandem in ingentẽ molem excrescere. Menandri dictum erat; *Nam si vel MODICUM MODICO conjunxeris, idque frequenter feceris, statim FIET hoc quoque MAGNUM.* Cæterùm cùm suprà frequenter meminerimus, in figura I, utpote omniũ minimâ humilitatem repræsentari; idcircò accommodatè ad hanc imaginem dixeris, ingeniũ ac virtutes nostras, tametsi rarissimæ sint, & valoris penè nullius, plurimùm tamen è sociata humilitate crescere. *Conjunctio.* *Menand. apud Jo. Stobæum serm. 29.* *Humilitas valorem addit.*

42. Abbas Ferrus ciphram illam hoc lemate insigniit: ADJUNCTA NUMERAT. Ita unicum peccatum veniale nihili quidem æstimatur, at aliis conjunctũ, tandem in molem portentosam, ac præsenti discrimine plenã excrescit. Præclarè S. P. Augustin. *Modica peccata attendite, quia modica sunt: & cavete, quia plura sunt: Quam minutissima sunt grana arenæ! si arenæ amplius in navi mittatur, mergit illam, ut pereat. Quam minutæ sunt guttæ pluviæ, nonne flumina implent, & domos dejiciunt? Ergò ista nolite contemnere.* *Peccatum veniale.* *S. August. Tom. 9. de decem chordis c. 11.*

43. Ciphra valorem adeò modicum se solâ refert, ut passim ab omnibus *nulla* vocetur, hæc tamen ipsa *nulla*, si alteri cuivis numero societur, mox grandem summam constituit. Eò reflectens Carolus Rancatus, ciphræ subscripsit: E NIHILO PLURIMA. Ea ipsa peccatorum venialium est indoles, quæ vulgò nihili æstimata, grandem ac periculosissimam multiplicandi occasionem subministrat. S. Isidorus: *Qui verba mala non reprimit, ad noxia cito transit: & qui minima non respuit, in maxima valdè prorumpit, minorum namque culpa majorem generat.* Ut adeò benè concludat S. Cyprianus: *Omnes ergò rimæ, ne dicam portæ claudendæ sunt, ne per unum foramen castra omnia penetrentur: & universa sunt componenda munimenta, ne per modicum non munitum tota civitas ruat.* *Peccatum veniale.* *S. Isidor. de norma benè vivendi.* *S. Cypr. de Singul. Cler.*

44. Circulus O, sive arithmeticè, sive grammaticè spectatus, siquidem perfectè rotundus sit, nec minimam lineæ rectæ partem in tota sua peripheria admittit. Unde lemma: NIL RECTUM IN ORBE. Innuit videlicet, Mundum, vitiis penitus distortum ac depravatum, nullam ampliùs rectitudinem complecti. Epigraphen è Caroli Bovii epigrammate mutuavi, ubi in S. Ignatii honorem canit: *Mundus totus vitiosus.* *Carol. Bov. Epigraph. 47.*

NIL RECTI toto Mundi stat IN ORBE rotundo.

Qui etiam Emblemati explicando hoc distichon subjungit:

Nimirum toto quid fit nisi crimen in orbe?
Hoc unum infelix, quòd fit in orbe nihil.

Emblemati suffragatur S. Joannes his omninò verbis: *Mundus totus in maligno positus est*, ubi interprete P. Cornelio à Lapide, *Malignum accipi potest pro malitia, pravitate, improbitate;* qua vitiorum triade mundum universum fœdissimè distortum indies aspicimus. S. P. Augustinus: *Malus est mundus, sed bonus à quo factus est mundus.* *1. Joan. 5. 19.* *Corn. à Lap. in hunc loc.* *S. Aug. ser. 47. de Divers. c. 2.*

45. Ci-

45. Ciphra, tametsi *nulla* vocetur, aliis tamen numeris sociata, in ingentem summam excrescit. Unde medio loco inter cæteros numeros figurata, hoc modo:

1
9 2
8 0 3
7 4
6 5

Humilitas magnos facit. Epigraphen tenet: INTER OMNES MAJOR. Ita homo, propriâ suâ opinione nullus ac prostremus, summam in aliorum sententiâ existimationem prometetur. S. P. Augustinus in D. Paulo observatum habet, quòd, tametsi vas electionis, tuba cœli, ac princeps Apostolorum, se ipsum tamen Corinthiorum servum cognominârit. (2. Cor. 4. 5.) *Non enim nosmetipsos prædicamus, sed JEsum Christum Dominum nostrum; Nos autem servos vestros.* Unde hâc de re idem concludit Augustinus: (S. August. in Ps. 146.) *Nemo se nostrum dicat quasi majorem vobis esse. Erimus majores, si fuerimus humiliores.*

46. Hæc summa, 100000, à P. Joanne Bartholomæo Panciero, Augustiniano Excalceato, epigraphen recepit: L'INGRANDISCONO I ZERI; seu S'INGRANDISCE CO'L NULLA. Id est, GRANDESCUNT EX NIHILO. In hanc rem mirificè canit Joannes Owenus;

Addideris unum nihilo, nihil inde creatur:
Uni addas nihilum, nascitur inde decas.

Mundi bona sunt nulla. Mundi hanc ideam dixeris, cujus oblectamenta, honores, ac divitiæ, maximum quid præferre videntur, & re ipsâ nonnisi apparentes sunt ciphræ, ac unicum inanissimum *nulla*. (Num. 20.) Moses Regi Edom per internuntios significari jussit, populũ Hebræum ex ipsis campis, vineis, & puteis, nihil omnino attigisse. (Phil. Hebr. lib. quod Deus sit immutabilis.) Unde hunc locum, interpretatus Philo Hæbræus, Mosen ita loquentem introducit: *ISTA tibi chara, omninò NIHIL sunt. An putas mortalem rem ullam verè esse ac subsistere, & non tanquam in suggesto quodam ab inani & incerta opinione sustineri?* Et S. P. Augustinus: (S. August. Tract. 102. in Ioan.) *Solum bonum spirituale æstimari debet aliquid. Quidquid autem aliud petitur, NIHIL petitur, &c.*

PYXIS PULVERARIA.

Cap. XI.

Anima à corpore separata. 47. Anima, è corpore separata, nullam amplius merendi aut operandi facultatem habet. Illam proinde D. Aresius pyxidi pulverariæ non absimilem dixit, quæ arenam supra recentes characteres spargens, epigraphen tulit; QUOD SCRIPTUM, SCRIPTUM. Rabanus Maurus, à P. Cornelio à Lapide citatus, (Corn. à Lapide in Ecclesiasticum c. 14. n. 11.) *Breve est*, inquit, *hujus vitæ spatium, in quo licet operari. Finis autem universorum appropinquat, quando jam non est tempus operandi, sed singulos quosque juxta meritum suum remunerandi: Unde Christus: operamini dum dies est: venit enim nox, quando jam non licet operari.*

Calumnia. 48. Pyxis pulveraria, recentibus litteris arenam aspergens, à D. Carolo Bosso epigraphen recepit: NEC INFICIT, significabat, nî fallor, malevolorum calumnias viro litterato ita nihil detrimenti creare, ut æterno ipsius nomini promovendo potius, quàm sepeliendo deserviant: Omnem quidem lapidem movebat nequitia Judaica, ut sapientiam æternam sterneret, ejusque famam è mundi conspectu ac memoriâ penitus oblitteraret: at tot machinamenta clarissimo ipsius nomini non modò nihil fuliginis aspersérant, sed contrà instrumenti loco fuêre, ad illud amplissimè propugnandũ. Jam olim Psaltis ore de se vaticinatus est Christus. (Ps. 4[illegible]) *Inimici mei dixerunt mala mihi, quando morietur, & peribit nomen ejus?* at conatu prorsus irrito: mox enim idem Propheta subjungit: (Ps. 4[illegible]) *Memores erunt nominis tui Domine in omni generatione & generationẽ.* S. Ambrosius: (S. Am[illegible] in Ps[illegible]) *Inimici mei dixerunt mala mihi, quando morietur & peribit nomen ejus? Amentes, qui vitæ authorem mori posse credebant: sed vota eorum Ecclesia destruebat, credens, quod etiam mortuus secundum corporis conditionem, suum nomen augeret. Et ideò psallebat et dicens: Memor ero nominis tui in omni generatione & generationem.* Ad Emblematis præsentis mentem P. Joannes de Pina ait: (Ioan. Etho[illegible] in c. [illegible] cles.) *Nomen alicujus clarius rutilat, dum inimici illud denigrare satagunt, & bona fama longius coruscat, dum eam detractionibus extinguere conantur inimici.*

49. Pyxis arenaria, recentibus paginæ litteris pulverem inspergens, epigraphen, nî fallor, opportunam præfert: NE LITURA DETURBET. (Mor[illegible] med[illegible]) Virtutis characteres, in pectoris nostri membranâ descripti, nullis unquam vitiosis sordibus contaminari poterunt, si crebro pulvere, assiduâ videlicet mortis memoriâ, perfundantur. Vix Jobus suas (Iob.) voces finierat: *Dies mei breviabuntur, & solum mihi superest sepulchrum;* mox subjungit: *Non peccavi.* Hunc verborum nexum examinans S. Gregorius (S. Gr[illegible] 13. [illegible] c. 1[illegible]) Papa: *Perfecta vita*, inquit, *est mortis meditatio, quam dum justi solicitè peragunt, culparum laqueos evadunt. Unde & B. Job, quia dies suos considerat breviari, & solum sibi superesse sepulchrum pensat, aptè subjungit: Non peccavi.* Achilles Bocchius docet, (Ach[illegible] Bocc[illegible] symb[illegible]) sicuti litteræ exigui pulveris usu ab omni labe immunes servantur; ita modicum quodvis tempus, ad operationes nostras ritè ac providè peragendas applicatum, à plurimis periculis præservare.

Pulveris exigui jactu pro tempore prudens
Utere, nulla oberit fœda litura tibi.
Temporis exigui modicum si rebus agendis
Addideris spatium, turpe nihil facies.

50. Minutissimè arenulæ, intra pyxidem pulverariam omni studio collectæ, ab hac rursus liberaliter ac profusè disperguntur. Unde lemma: COLLECTA DISPERDIT. Juvenem prodigum hoc (Pro[illegible]) symbolo demonstrabis, qui facultates, assiduo parentum studio ac longâ parsimonia conquisitas, tandem omnes in crapulam, ludum, mimos, & libidines profusissimè dilapidat. Eleëmosynarius quo- (Elee[illegible] syna[illegible]) que divitias, labore aut industriâ suâ partas, in egenos dispergit. S. Leo Papa: (S. L[illegible] pa [illegible] illu[illegible] & [illegible] vob[illegible]) *Da quod accipias; sero quod metas, sparge quod colligas, quamvis non habeas, nisi quod acceperis: non potest tamen non habere quod dederis.*

REGULA SCRIPTORIA.

Cap. XII.

51. Pueri, ne scribendo delirent, suas litteras ad directum regulæ tramitem exigunt. Unde (Exe[illegible] plur[illegible]) lemma: NE OBLIQUE. Vel ut Ferro Abbati placet: SUBSTRATA DIRIGIT. Ita omninò Majorum exempla subditis regulæ loco deserviunt, ne à directa operationum norma unquam exerrent. Verissimè Seneca: (Sene[illegible] Thy[illegible])

Rex velit honesta, nemo non eadem volet.

Agapytus, Justinianum Imperatorem imbuens. (Aga[illegible] Pa[illegible] n.[illegible]) *Tibi ipsi*, inquit, *custodiendi leges impone necessitatem, quam non habeas in terris, qui te possit cogere: sic enim tu legum prætefers cultum ipse ante alios eas reverendo, tum subditis constabit legum prævaricationem periculi non esse immunem.*

Sene-

52. Senecâ asserente, *Regula non quàm formosa, sed quàm recta sit quæritur.* Unde Epigraphe E RECTITUDINE PRETIUM. Totus in eo est Seneca, ut Lucilio suo inculcet, unicum esse in homine bonum, nempe rationem seu virtutem rectam & consummatam; cætera verò omnia eidē cum brutis esse communia, pretioque vix ullo habenda. *Valet*, inquit, *& leones, Formosus est? & pavones. Velox est? & equi. Non dico, in his omnibus vincitur. Corpus habet? & arbores. Habet impetum & motum voluntarium? & bestia? & vermes. Habet vocem? sed quanto clariorem canes, acutiorem aquilæ, graviorem tauri, dulciorem mobilioremque luscinia.*

ec. E- .76. — ctus u- um ho- nis bo m. — nec. Ep.

SIGILLUM.

Caput XIII.

damites ilis.

53. Sigillum, nonnisi manu aggravatum aut percussum, effigiem suam ceræ imprimit. Lemma: COMPRIMIT, UT IMPRIMAT. Vel IMPRIMIT, SI COMPRIMAT. Eandem agendi methodum cum clientibus ac servis suis observat Deus, quos genuino virtutis vultu insigniendos, crebrâ calamitatum manu deprimere solet. Testatissimè Hieremias: *Castigasti me Domine, & eruditus sum, vexatio intellectum dabit*, inquiebat Isaias. Et Siracides, *Qui non est tentatus, quid scit?* Caronis Censoria erat sententia: *Adversæ res domant & docent quid opus sit facto. Secundæ res lætitiæ in transversum trudere solent à rectè intelligendo & consulendo.* D. Angelus Grillus Abbas Emblematis mentem hoc poëmate explicat:

er. 31. — clef. 34. — to Cen- — ng. Grill. de af

Care verghe amorose,
Non vi rifiuto io già; Deh percotete
Il sasso del mio core
Egli siate scalpello, è l' incitete,
Si che l' imago exprima
Onde l' alto scultor l' impresse prima,
Egli vaglia esser duro hor si, ch'eterno
Serbi il sigillo del amor superno.

lum-

54. Sigillum effigiem suam non tantùm in cera exprimit, sed insuper unam familiam ab altera distinguit. Unde epigraphen à Joanne Ferro retulit; DISTINGUIT, ET EXPRIMIT. Geminam hanc prærogativam etiam calamitatibus Deus indidit; quippe quæ virtutis characterem nobis imprimunt, & simul à reproborum massa discernunt. *Quem enim diligit Deus, castigat; flagellat autem omnem filium quem recipit.* Et rursus: *Quòd si extra disciplinam estis, cujus participes facti sunt omnes: ergo adulteri, & non filii estis.* Optimum S. P. Augustini consilium est: *Noli depellere flagellum, si non vis repelli ab hæreditate, nec attendas quam pœnam subeas in flagello, sed quem locum teneas in testamento.*

b. 12. 6. d. n. 8. — Aug. in 120.

55. Virtus, in alios derivata, nec minimum propriæ existimationis detrimentum patitur: haud secus atque sigillum, ceræ impressum, nihil è pristina sua forma deperdit. Cui proinde Abbas Certanus inscripsit: MANET IDEM. Emblematis mentem sequenti poëmate interpretaberis:

rtus nmu- ata.

Troppo guardingo siete
Nel compartire altrui
Quel' interna virtù, che possedete.
Eche? Forse timete,
Che s' abolisca in vui
L' orma di quel saper e' havete impressa?
Deh nò; Mirate espressa
L' imago in questa cera,
Escorgendo la stessa
Entra il suggello suo, qual dal prim' era,
Dite; la virtù vera
Con meravigilia estrema,
Communicata altrui punto non scema.

Idipsum non in humana tantum, sed & Divina communicatione accidit. Christus, referente D. Lucâ, dilucidè olim testatus fuit, omnes sapientiæ ac gratiæ thesauros in sinum suum ab æterno Patre effusos esse. *Omnia mihi tradita sunt a Patre meo.* Si ergò omnia Patris Divini bona in unum Filium erogata sint, quid, obsecro, cæteris fidelibus dispensandum supererit? ajo, omnia illa adhuc æque distribuenda superesse, ac si nihil omninò in Filium contulisset. Enimvero inexhaustus Patris æterni thesaurus, instar sigilli, sese totum in singulos effundere potest, nulla unquã suâ particulâ imminuta aut deperditâ. S. Ambrosius: *Non vereamur, quòd Pater in Filium thesaurum contulit, fidei enim census nunquã exinanitur: licet totum dederit, totum habet, quia QUOD DONAVIT, NON AMITIT.* Luc. 10. 22. — S. Ambr. l. 7. in Luc.

56. Cera obsignata eandem cum sigillo imaginē nonnunquam repræsentat. Unde lemma, IDEM, ET ALTER. Præclara hæc Ministri cujusdam idea est, qui Principis sui vices agens, authoritatem cum illo communem habet. Apostolis suis dixit Servator, *Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit.* Innuebat videlicet, ministros illos suos Divina authoritate insignitos esse; licet enim corpore & humanitate à Deo longissimè differrent, effigie tamen, ac operandi virtute eidem simillimos æstimari. De Superioribus, Dei vicariis, ait S. Bernardus; *Obedientia, quæ exhibetur majoribus, Deo exhibetur; ipse enim dixit, qui vos audit, me audit. Unde quidquid vice Dei præcipit homo, quod non sit certum displicere Deo haud aliter accipiendum est, quàm si præciperet Deus; quid enim interest, utrum ipse, aut per suos ministros, sive homines, sivè Angelos hominibus innotescat suum beneplacitum.* Minister Principis. — Luc. 10. 16. — Prælatus Dei vicarius. — S. Bern l. 1. de dispens. & præcepto.

57. Sigillum eandem omnino iconem in cera exprimit, quam ipsummet sibi incisam præfert. Unde lemma: IMPRIMIT QUOD CONTINET. Ita Prælatus, si subditis suis virtutis effigiem imprimere voluerit, eadem ipsemet excellat, necesse est. S. Joan. Chrysostomus: *Sit omnibus doctrinæ, exemplarque virtutis tuæ, speculum vitæ, quod omnibus proponitur ad imitandum, veluti primitiva quædam imago, omnia in se habens quæ bona, atque honesta sunt.* Docete. — S. Chrysost. Hom. 3 in Epist. ad Tit.

58. Filii in ætate etiamnum tenera educandi sunt; virtus quippe, instar sigilli, non quidem rebus obduratis, sed mollibus duntaxat, ac cereis suam effigiem imprimit. Unde lemma; IMPRIMIT IN MOLLI. *Est namq; pueritia ob mollitiem effectu facilis, animisque puerorum teneris etiamnum facile insidet quod discunt. Et sicut sigilla mollibus imprimuntur ceris, sic disciplinæ puerilibus adhuc annis insiguntur;* inquit Plutarchus. Eodem Emblemate demonstratur, Divina arcana solis humilibus, non verò superbis, aut obstinatis concredi. Disertè S. Matthæus: *Abscondisti hæc à sapientibus, & revelâsti ea parvulis.* Philo in libro, cui titulus: *Quis rerum Divinarum sit hæres?* ait. *Anima, ceræ modo, si dura sit, formas respuit, si autem sit obsequens, aut saltem mediocriter facilis, profunde sigilla recipit.* S. Diacodus hoc ipso argumento demonstrat, hominis animum, assiduis calamitatibus probè maceratum recipiendis gratiæ Divinæ characteribus longè aptiorem esse, quàm alium intra felicitatis radios obduratum. *Sicut in cera*, inquit, *nisi multùm tepefactâ & mollitâ, non potest sigillum imprimi, sic nec in homine sigillum virtutis Dei imprimi potest, nisi ex laboribus & infirmitatibus probetur, idcircò Dominus beato Paulo dixit: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.* Educatio. — Plutarch. de liber. educand. — Gratia datur humilibus. Matth. 11. 25. — Philo lib. Quis rerum Divinarum sit hæres? — Gratia Dei. — S. Diacod. de Perfect. Spirit c. 94

59. P. M. Theodorus Muggianus Carmelita Emblematis loco Secretarium quendam depinxit, qui chartam, litterarum more complicitatam tenens, sigillum prius ori suo humectandum admovit, antequem illud Epistolæ, ceu arcanorum nostrorum depositariæ, imprimeret. Epigraphen sigillo indidit, OBSIGNAT UTRUMQUE. Ita quisquis aliis imbuendis dat operam, ipsemet virtutis characterem omnium primus repræsentet, necesse est. Sancta quippe, ac virtuosa operatio, validissima est docendi methodus. S. Laurentius Justinianus. *O mellisflue amor! O Dei ineffabilis sapientia! Oro te per te, ut prius erudiar experientia, quàm proferam lingua: prius cordis palato degustem, quàm voce pronuntiem: ne as efficiar sonans, aut cymbalum tinniens.* Et S. Petrus Damianus, *Commendet inedia jejuna prædicantem, nec loquentis sententias comedentis fauces impugnet. Melius nempe sobrietatem docet manus, cùm ad os sub moderamine ducitur, quàm si vescentis lingua loquatur. Porrò vivida satis, & efficax in discipulorum mentibus prædicatio est: alii os ad mensas impellere, impellentem verò in vigore jejunii permanere.*

Docere operando.

S. Laur. m. Justin. in Procem. lib. de cast. connub.

S. Petrus Damian. opu. c. 13. c. 15.

60. Sigillum, imaginem suam ceræ imprimens, à meo Concanonico, D. Alexandro Luzon de Millares epigraphen cepit: IN IMAGINE VIVIT. Cera enim, ad quascunque imagines recipiendas facillima, quidquid sibi impressum fuerit, retinet. Illa ipsa etiam memoriæ nostræ est facilitas, quæ ab Aristotele definitur, *Facultas animi, recipiens species sensibiles sine materia.* In illa enim, utpote potentiâ animali, rerum præteritarum exhibentur imagines, & in ea dicuntur vigere, vivere, seu potius reviviscere prototypa propter impressas, quas retinet, imagines. De seipso testatur Magnus Augustinus: *Adhuc vivunt in memoria mea rerum imagines, quas ibi mea consuetudo fixit.* Porrò homines congenito quodam impulsu nominis immortalitatem quærere, suæque famæ imaginem superstiti cuidam operi aut monumento imprimere allaborant. Sed prò! quanta illorum est vanitas! dum imagines suas non quidem in rebus solidis, ac æterna felicitate perennaturis, sed in fragili & caducâ operis cujusdam terreni cera magno studio collocant. Et, quod mireris, jam ab initio creaturæ conditæ primis parentibus appetitum hunc immortalitatis callidus serpens ingeneravit, dicendo, *Eritis sicut Dii.* Quod desiderium propagine adeò pertinaci in posteros transfusum est, ut filii Adam post mundum diluvio innovatum in terra Sennaar fabrefacere cœperint turrim immensæ altitudinis, cujus culmen pertingeret ad cœlum. Unicus verò illorum finis erat, summa supra cœlos nominis exaltatio. *Dixerunt: celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras.* S. Joannes Chrysostomus: *Quod si omninò,* inquit, *æternam memoriam amas, ego tibi viam monstrabo, nimirum si has pecunias in manus inopum dispenses, relictis lapidibus, & splendidis villis, ædificiis, & balneis. Hæc memoria immortalis, hæc memoria innumeros tibi thesauros parit.* Denique Sanctorum Cœlitum memoria in imagine vivit, apud illos præsertim, qui legere nesciunt. *Nam,* teste S. Gregorio Papâ, *quod legentibus scriptura, hoc idiotis præstat pictura, cernentibus; quia etiam in ipsa cernentes vident quod sequi debeant, in ipsa legunt qui litteras nesciunt.* Illis viva hæc repræsentatio Doctoris aut libri instar est, cujus aspectu magis nonnunquam inflammantur pio voluntatis affectu, quàm vivâ voce etiam disertissimi excitarentur. Sic Crucifixi imago liber quidam est, clavis, spinis, flagellis, lanceâ, quasi calamis exaratus, & sanguine quasi atramento descriptus. Hunc librum assiduò & sedulò evolvebat D. Paulus, scribens, se nihil scire præter JESUM, & hunc Crucifixum.

Memoria. *Aristot. l. 2 de Anima, t. 12.*

S. August. l. 10. Conf. c. 30.

Nominis immortalitatem petere.

Gen. 11. 4. S. Ioan. Chrysost. Hom. 30. in Genes.

Imagines Sanctorũ. *S. Greg. Ep. 9. li. 9.*

61. Cera, quò magis sigillo premitur, eò altius se attollit, tantoque fidelius ac firmius imaginem sibi concreditã recipit. Unde lemma: QUO PROFUNDIUS, EO FIRMIUS. Amoris hanc effigiẽ dixeris, qui à re amata tantò difficilius sese avelli patitur, quantò altiores in pectore nostro radices egerit. S. Genesius, Diocletiano insultans, *Non est Deus,* inquit, *præter Christum, pro quo si millies occidar, ipsum mihi de ore, ipsum mihi de corde auferre non poteris.* S. P. Augustinus: *Impatiens est amor, nec lachrymis modus est, nisi amori detur quod amatur.*

Amoris vis.

In vita S. Genes.

S. Aug. l. 2. Soli loq. c. 1.

Y.

Cap. XIV.

62. AMbiguum juventutis tramitem Samius ille Philosophus Pytagoras repræsentavit, dum vitæ humanæ cursum litteræ Y. non absimilem dixit; cujus basis pueritia, summum autem basis, ubi videlicet duo cornua oriri incipiunt, limen seu initium, adolescentiæ; quòd quisque hominum cùm attigerit, hæreat, ac nesciat, in utram sese partem det, dextramne, an lævam vitæ agendæ viam amplectatur. Illam esse virtutis, bonarumque artium, asperam quidem, sed exitu jucundam & amœnam: hanc luxuriæ, inertiæ, & ignaviæ, gratam & suavem in speciem, sine ipso plenam miseriæ. Unde ancipiti huic litteræ inscribes: DISCRIMINE SECTA BICORNI. Verbis ex appendice Virgiliana desumptis, ubi illa Emblematis mens disertis his verbis explicatur.

Juventus in ambiguo hæret.

Virgil. Epigr. in Appendice.

Littora Pythagoræ discrimine secta bicorni
Humanæ vitæ speciem præferre videtur:
Nam via virtutis dextrum petit ardua callem,
Difficilemque aditum primum spectantibus offert,
Sed requiem præbet fessis in vertice summo.
Molle ostentat iter via lata, sed ultima meta
Præcipitat captos, volvitque per ardua saxa.
Quisquis enim duros casus virtutis amore
Vicerit, ille sibi laudemque decusque parabit.
At qui desidiam, luxumque sequitur inertem,
Dum fugit oppositos incautâ mente labores,
Turpis inopsque simul, miserabile transiget ævum.

Meminit hujus litteræ, eamque facundè exponit Lactantius. *Duæ sunt,* inquit, *Constantine Imperator, viæ, per quas humanum genus progredi necesse est; una quæ in cœlum ferat, altera quæ ad inferos deprimat; quas & Poëtæ in carminibus, & Philosophi in disputationibus suis induxerunt. Et quidem Philosophi alteram virtutum voluerunt, alteram vitiorum; eamque, quæ sit assignata virtutibus, primo aditu esse arduam & confragosam; in qua si quis difficultate superata, in summum ejus evaserit, habere eum de cætero planum iter, lucidum amœnumque campum & omnes laborum suorum capere fructus uberes atque jucundos. Quos autem primi aditus difficultas deterruerit, eos in eam vitiorum viam labi, atque deflectere, quæ primo ingressu sit quasi amœna, multoque tritior, deinde cùm in eam paulò ulterius processerint, amœnitatis ejus speciem repentè subduci; exoriri autem viam præcipitem, nunc obductam sentibus, nunc gurgitibus intercisam, vel torrentibus rapidam, ut laborare, hærere, labi, cadere, sit necesse.*

Virtutis via aspera.

Lactant. lib. 6.

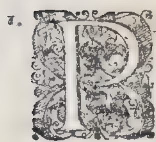
FINIS LIBRI DECIMI NONI.

MUN-

MUNDI SYMBOLICI
LIBER VIGESIMUS.
INSTRUMENTA NAUTICA.

ANCHORA.

Caput I.

1. Aradinus, fidei noſtræ ſpem Emblemate ſignificaturus, Anchoræ ſubſcripſit: TUTUM TE LITTORE SISTAM. Nimirum ad illud Apoſtoli alludebat: *Confugimus ad tenendam propoſitam ſpem, quam ſicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam.* Opportunè meus S. Laurentius Juſtinianus: *Spes eſt anchora animæ, eam ſervans, ne procellis tentationum irrumpatur: igitur ſi te videris fluctuare in mari iſto, noli divelli ab hac anchora, antequam intres portum.*

2. Anchora, in maris fundum demiſſa, navim fluctuantem & jamjam ſubmergendam ab interitu ſuſtentat. Unde Ferri lemma; ET JACTA SALUTEM. Hugo Victorinus anchoram humilitatis typum aſſerit: *Anchora noſtra humilitas eſt, quæ ad ima demittitur, per quam navis noſtra ſtabilitur, ne fortè ſtante vento diabolicarum ſuggeſtionum, & turbante mare cogitationum noſtrarum, navis noſtra concutiatur, & in profundum demergatur.* Facultates ac divitiæ noſtræ, in egenos ſparſæ, inſtrumenti loco deſerviunt ad æternam ſalutem recuperandam.

3. Quidam è meis Canonicis Regularibus in noſtra Canonia S. Mariæ de paſſione, Emblematis loco anchoram pinxit, quæ ſupremâ parte in Crucifixi imaginem terminata, epigraphen tulit: Ut NON CONFUNDAR. Innuebat videlicet, ſpem noſtram, in Deo fixam, nullâ unquam naufragii formidine fluctuare. Econtra verò, ſi ſolis creaturis inhæreat, aſſiduo ac præſentiſſimo diſcrimine mergi. Abbas Angelus Grillus inter cæteros pietatis affectus canit.

Và ſpeme vana à luſingar altrove,
Ch, in queſto Chriſto coſi affiſſo, e morte
Spero ſolo haver vita, haver conforto,
Egia ne ſente il cor mirabel prove.
Qui vien che l'alma travagliata prove
Nel pelago del Mondo il polo, e il porto;
Trà Sirene fallaci, e Sirti è ſcorto
Chi ſenza queſto à ſolcar l'onde move.

Huic ſacro Cygno conſonum eſt illud Philoſophi Chriſtiani, Juſti Lipſii, dictum: *Humana omnia nil, niſi jactiones & fluctus; in quibus nihil firmum, niſi ad anchoram ea alliges veræ pietatis.*

4. Navis, jactâ anchorâ, epigraphen tenet: INSANI SINE FERIANT, ſupple, *littora fluctus.* Nimirum cor noſtrum, auxilio Divino, aut prudentiâ humanâ, ceu ſacrâ anchorâ firmatum, nullis unquam tempeſtatum minis concutitur. Pytagoras, à Joanne Stobeo citatus, dicere ſolebat: *Divitiæ anchora ſunt infirma, gloria etiam infirmior, corpus itidem, magiſtratus, honores, omnia hæc imbecillia, & viribus deſtituta. Quæ ergò ſunt anchoræ firmæ? Prudentia, magnanimitas, fortitudo; eas nulla tempeſtas agitat.*

Prudentia.
Io. Stob. ſerm. 1.

5. Navis, inter tumultantis oceani fluctus, ac minitantes ſcopulos jamjam præſenti naufragio quatienda, omnem ſpem ſuam uno anchoræ firmamento defigit. Unde inſcriptio; IN TE SPES NAUFRAGA SISTIT. Vel ut aliis placet; UNA SALUS. Animi fiduciam, ex alterius patrocinio aut favore penitus ſuſpenſam, hoc Emblemate ſignificabis. S. Gregorius Nazianzenus, mille perturbationũ procellis, inſtar navis, jactatus anchoræ loco ſpem ſuam omnem in Deo ſolo defixerat. Ipſummet calamitatibus ſuis accinentem audi;

Dependentia.
S. Gregor. Nazianz. Carm. 1. de rebus ſacris.

—Cùm variis agiter, quatiarque procellis,
Nulla tamen miſeros ſanat medicina labores.
Imo etiam quidquid poſtremum occurrerit, illud
Intima perpellit graviori corda dolore.
Undique porrò oculos verſans, inque omnibus, à te
Afflictus rurſum, Deus, ad te lumina tollo,
IN QUO præſidii SPES eſt mihi TOTA repoſta.

Theoleptus in omni ſua calamitate auxiliarem Virginis MARIÆ dexteram, ceu anchoram ſecuriſſimam, arripuit. Unde devotiſſimæ ipſius voces erant; *Ad opem tuam, ceu ad petram, tutamque anchoram, immaculata Virgo, confugio. Ne me repelle, ſed toties in peccata lapſum erige.*

Theolept. ode 1. citatus in Umor. Virg. num. 1.

6. Anchora ad navigium ſuſtinendum in aquas mergitur. Unde lemma: NE MERGATUR, IMMERGOR. Ita Chriſtus, mundum ab exitio vindicaturus, innumeros ſuos cruciatus, ipſamque adeò mortem animo promptiſſimo eſt perpeſſus; ut adeò illas Jonæ voces veriſſimè iterârit: *Tollite me, & mittite me in mare, & ceſſabit mare à vobis.* S. Hieronymus Chryſti ore ait: *Univerſa perſecutiones & turbines, quibus genus vexabatur humanum, & cunctæ naviculæ frangebantur, ſuper meum detonuêre caput. Ego ſuſtinui tempeſtates, & fregi turbines ſævientes, ut cæteri ſecurius navigarent.* S. Gregorius Nazianzenus, cùm in Patriarcham Conſtantinopolitanum electus, ſui causâ graviſſimas turbas ab Ægyptiis & Orientalibus Epiſcopis Conſtantinopoli excitatas cerneret, mox Synodum ingreſſus, ad pacem omnes cohortatus eſt; ſimulque ſeditionis componendæ causâ vel cum Jona in mare abjeci, vel oblatæ dignitati nuntium remittere decrevit. De ſeipſo canentem audi:

Chriſtus patiens.
Ion. 1. 12.
S. Hieron. in cap. 2. Ion. v. 4.

S. Gregor. Nazianz. Carm. de sua vita.

Ego verò Jonæ facinus excelsum æmulor:
Me pro salute do lubens nostræ ratis,
Licet excitati turbinis causa non sim:
Nos forte captos mergite insano mari.

7. Navis, anchoræ beneficio firmata, in Oceano secura quiescit, at eâ deficiente, mox inermis cum fluctibus luctari cogitur, omnique auxilio destituta, inundarum abyssos præcipitatur. Unde Abbas Certanus anchoram, è navi suspensam, hoc lemmate insignivit. HAC PEREUNTE PERIT. Fluctuat equidem mens humana in hoc mundi pelago, & assiduis immoderatorum affectuum tempestatibus, ac diabolicarum suggestionum procellis misera incursatur. At spei Divinæ anchoram prehendens, firma, stabilis, tranquilla persistit. S. Paulus: *Confugimus ad tenendam propositam spem, quam sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam.* Hunc locum interpretatus S. Anselmus, ait: *Sicut anchoram, id est retinaculum, & firmamentum animæ nostræ, ne in mari hujus sæculi frangatur scopulis adversitatum: Sicut enim anchora navem retinet & firmat, ne ventorum rabie & tempestate maris insurgente submergatur, & ludibrium maris & fluctuum fiat, sic spes nostra cœlestibus infixa, inhærens gloriæ quam desiderat, animam fidelem tenet, & consolidat contra omnes hujusmodi impugnationes, velut contra maris tempestates, & confirmat in suo proposito, ne deficiat velut scopulis adversitatum & tribulationum fracta, & retinet, ne jungatur consentiendo iniquitati.* Porrò sicuti mentis nostræ navigium omnem suam salutem in sancta spe, veluti anchorâ, defixam habet, ita ut vigente illâ stabiliatur, pereunte verò pereat; nam *Desperatio*, teste S. Augustino, *certa mors est*, ita etiam viva fides animam nostram, instar anchoræ, incolumen servat; at eâ labefactatâ, nullam amplius salutis consequendæ tutelam habemus superstitem. S. Ambrosius: *Sicut enim anchora, jacta è navi, non permittit eam circumferri, licet venti commoveant eam, sed jacta firmam facit navem: sic & fides, spe roborata, introducit nos in rerum speciem, quam modò in fide & spe tenemus. Tempestas enim, & multus imber commovet ratem; anchora autem non permittit demergi. Sic etiam spes nostra, quam habemus fixam in interiora velaminis, nulla infidelitate mergi poterit: SI HANC NON HABEMUS, omnino DEMERSI ERAMUS, non tantùm in spiritualibus, sed etiam in carnalibus.*

Spes. — Hebr. 6. 18. — S. Ansel. in hunc loc. — S. August. in Psal. 30. — Fides. — S. Ambros. in Hebr. 6. 18.

8. Fuit, qui anchoram, delphino piscium celerrimo, connexam, morali hàc præceptione, ceu lemmate insigniret: FESTINA LENTE. Hinc disces, nihil unquam esse decernendum, nisi quod præviâ consultatione probatum fuerit. Optimè dixit Salusthius: *Antequam incipias, consulto; ubi consulueris, maturè facto est opus.* Atque adeò præcipitem operandi rationem maximè pernitiosam credas, nunquam non Græci illius effati memor.

Maturitas in agendo. — Salusthius.

Multis malorum est causa, præcipitantia;

Catonis paræmia erat: *Sat citò, si sat benè.*

9. Anchora, ad littus ejecta, epigraphen reddit: INSTABILEM FIRMAT. Sanctæ spei hoc symbolum est, ut in Deo firmati, nunquam inter tot mundi procellas fluctuemus. S. P. Augustinus: *Jam spem in terram viventium quasi anchoram præmisimus, ne in isto mari turbati naufragemus.* P. Jacobus Masenius imaginem illam B. Virgini Mariæ propriam dicit, quæ instabiles hominum animos in Deo firmat. Apposite à Buteone cognominatur Maria Virgo *Stabilis anchora iis, qui tempestate jactantur, præsidium vexatorum, spes desolatorum.* Erudite canit in rem nostram P. Masenius:

Spes. — S. in Psal. 64. — MARIA Virgo. — Buteo in Floril.

Corpore mens ægro, dubiò ratis æquore nutat,
Firmat Virgo animos; anchora fixa rates.

ARCA NOE.

Cap. II.

10. Prodigium sanè fuit, atrocissimas quasvis belluas congenitam suam indolem ac mutuum fatale odium adeò dedicisse, ut lupus agno; vipera ictidi, accipiter coturnici, & aliis aliæ in eadem Noëmi arca concordes ac tranquillæ cohabitârint. Unde Lucretius Bonsatus inter cætera sua Symbola panegyrica Arcam illam figuravit, cum columba, quæ olivæ ramum rostro sustinens, epigraphen subjunctam habuit: PAX INTUS, ET EXTRA. Ita nimirum perfecta hominis felicitas scaturiginem suam è pace, cum Deo & hominibus observatâ, trahit; quippe quæ non tantùm patriam tranquillam, sed insuper peculiarem cujusvis conscientiam ab omni synteresi inconcussam ac liberam efficit. Author quidam Græcus, ab Agellio citatus in illud Psalmi, *Pax multa diligentibus legem tuam*, ait: *Non tam illa æterna pax, quæ non est in nostra potestate, quàm illa ex vacuitate passionum atque perturbationum existens; cùm nulla cogitatione vitiosa, atque perturbatione quatimur, &c.*

Pax perfecta. — S. Agel. Ps. 11[...]

11. Philippus I. Sabaudiæ Dux, acerrimus Rudolphi Comitis Habspurgici, hostis, nunquam ab eo gravissimis armis exagitando destitit: at postea cum Rudolpho conciliatus, ejusdem ad Imperii coronam sublevandi author fuit. Utramque hanc Philippi mentem Aloysius Juglaris Emblemate significaturus, Arcam Noë figuravit, quæ diluvio subsidente, supra montium cacumina recumbens, epigraphen tulit: VEXAVIT, ET EXTULIT. Haud aliter S. Ecclesia inter exæstuantes persecutionum undas mirificè exaltari consuevit. S. P. Augustinus, illam Psaltis Regii metaphoram interpretatus, *Super montes stabunt aquæ*; ait: *Aqua persequentium Ecclesiam Dei cooperuit, sed fœcundavit eam potius, quàm ad sterilitatem perduxit.* Certè Josephus, fatali fratrum odio, ceu mari concitatissimo nixus, supremam Proregis Ægyptii dignitatem felicissimè attigit.

Calam[...] exalta[...] — S. Au[...] in Ps. — Perfec[...]tio ex[...]tat.

12. Diluvium, horrendo undarum æstu passim omnia obruens, solam Arcam succollantibus procellis in sublime evexit. Locuples tanti prodigii testis Moses, ait: *Multiplicatæ sunt aquæ, & elevaverunt arcam in sublime à terra.* Proinde inundantibus aquis subscribes: NON MERGUNT, EXTOLLUNT. Vel diluvio, adversus arcam concitato: ERIGIT, DUM CONCUTIT. Eosdem planè effectus in sancta Ecclesia, aut quacunque animâ fideli, cernere licet, quæ earundem calamitatum occasione & jactantur & sublevantur. Petrus Blesensis: *Tempore diluvii*, inquit, *concussa inundationibus arca, erecta est in sublime: EJUS enim CONCUSSIO, ipsius ERECTIO est: qui sicut Beatus Hilarius dicit, proprium est Ecclesiæ, ut tunc vincat cùm læditur.*

Gen. 7[...] — Calam[...] exalta[...] — Pet. B[...] Epist.

13. Sancta Ecclesia Arcam Noë ideò fabricatam testatur, *ut salvetur universum semen in ea.* Unde illam hoc lemmate exornabis: SERVETUR UT ORBIS. Sacratissimæ Crucis hoc symblolum est, quam Deus Servatoris nostri sanguini, ceu diluvio copiosissimo, non ob aliam rationem innatare voluit, nisi ut universum orbem ad salutis portum eveheret. Sanctus Basilius Seleuciensis ad Arcâ con-

Sabba[...] ante [...]gesim[...] — Crux [...]itum [...]rum [...]tis. — S. B[...] orat. [...]

conversus, exclamat; *O scapha admirabilis, signi salutaris umbra & imago! O quæ crucis usum navigantibus præstitisti O quæ per tempus crucis gratiam præoccupasti, servans in aquis, & ex aquis eripiens!*

14. Orbe universo, cunctisque viventibus intra diluvii undas submersis, sola arca incolumis evasit. Unde lemma; COMMUNIS DISCRIMINIS EXPERS. Mariam Virginem, à S. Bonaventura, Hesichio, & aliis frequenter cum arca illa comparari solitam, hoc Emblema concernit; quippe quæ, omnibus Adami posteris intra labis originariæ cataclysmum sepultis, sola tantam tempestatem immunis evasit. Facundus in hanc rem S. Anselmus, ait; *Vas electionis sanctus Paulus dixit, omnes in Adam peccasse. Vera utique sententia, & cui contradicere nefas esse pronuntio: sed cùm eminentiam gratiæ Dei in te, Maria Virgo considero, sicut te non intra, sed supra omnia, quæ facta sunt, ineffabili modo contueor, ita & te non lege naturæ aliorum in tua conceptione devectam fuisse opinor.* Et S. Cyprianus: *Non sustinebat justitia, ut illud vas electionis communibus lacesseretur injuriis, &c.*

15. Arca Noë epigraphen sustinet. NULLA SALUS EXTRA. Arca illa è communi SS. Patrum suffragio, Ecclesiæ typus est, extra quam omnes certo naufragio perire, ac æternum submergi necesse est. Testatissime S. P. Augustinus: *Non habebit Deum Patrem, qui noluerit Ecclesiam habere matrem.* Et alibi: *Quisquis à Catholica Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter se vivere existimet, hoc solo scelere, quod à Christi unitate disjunctus sit, non habebit vitam, sed ira Dei manet super eum. Quisquis autem in hac Ecclesia benè vixerit nihil ei præjudicant aliena peccata, quia unusquisque in ea proprium onus portabit.*

16. Arcam Noë, ceu proprium Deiparæ auxiliatricis ectypon, hoc lemmate insignies, HÆC TIBI SOLA SALUS. Ut adeò de B. Virgine verè pronuntiet Hesychius, *Arca est, arca Noë latior, longior, illustrior*, & breviter D. Bonaventura; *Arca Noë est.* Emblemati explicando sequentes versus subjicit P. Jacobus Masenius;

Qui malè Noëticam tardus neglexerat arcam,
Dicitur æquoreo mersus obiisse salo.
Extra hanc nulla salus arcam est, extraque Mariam,
illa salus paucis, pluribus ista fuit.

17. Patres Societatis JESU in Belgio Arcam Noë symboli loco depinxêre; addito lemmate, SURGIT SURGENTIBUS UNDIS. Significarunt nempe, Societatem per adversa plurimum extolli. Unde S. Ignatius Loyola, longâ experientiâ doctus, summoperè dolebat, metuebat, si quando undequaque prospera de Societatis suæ progressu afferebantur: dicebat enim, *persecutiones esse flabellum & cotem Societatis*, quibus ejus virtus acuenda & illustranda sit; quod si illæ deficiant, ajebat, vereri se, ne marcescat Societas, aut minus rectè & strenuè suo officio persungatur. Sapienter dixit S. Franciscus Borgia, tertius laudatissimæ Societatis Propositus Generalis, tria hæc conservatura esse, & promotura Societatem; primò orationem; hæc enim illam jungit Deo. Secundò obedientiam; hæc enim omnes jungit capiti, ac consequenter omnes unit inter se. Tertiò persecutiones; hæ enim illam à mundo avellunt, sociosque sibi uniunt, ut actus suos ita componant, ne hostes, vel æmuli habeant, quod carpant. Idipsum non tantùm de aliis Religiosorum sacris Ordinibus, sed etiam de quovis homine justo docet experientia. Unde S. Theresia assiduò orabat, *Domine da pati aut mori.* Audi Claudianum.

Armat spina rosas, mella tegunt apes,
Crescunt difficili gaudia jurgio.

CLAVUS seu TEMO.

Cap. III.

18. NAvigii clavus epigraphen tenet; A REGIMINE MOTUS. Subditos, aut civitatem, à Religionis & Majorum suorum nutu suspensos, hæc imago demonstrat. Scitè in rem præsentem canit Claudianus;

Mobile mutatur semper cum Principe vulgus.

Atque adeò sicuti à temonis regimine navigium, ita subditorum operationes à Majorum exemplis unicè pendere, iisque conformari solent. S. Bernardus suos de Monte Dei fratres cohortatus, verissimè dixit; *Non quales sint alii, sed quales ex vobis fiant, quantùm in vobis est, cogitate, non solummodo qui modo sunt, sed & qui futuri sunt, quos in proposito sancto habituri estis imitatores. ex vobis enim, ex vestro exemplo, & vestra auctoritate in religione hac pendere debet tota posteritas.* Exactam hanc dependentiam cumprimis in Abrahami Patriarchæ ædibus observatam habemus, ubi filii ac servi omnes ad unicam Patrisfamilias directionem & exemplum operari consueverunt. Philo Hebræus; *Equidem dicere non possum, quid huic domui defuerit ad summam felicitatem, in qua apud homines excipi sustinuerunt Angeli. Qui poterant enim vel intra primum limen subsistere, nisi scivissent TOTAM DOMUM AD NUTUM PATRISFAMILIAS paratam, ceu navalem turmam, benè constitutam ad unum celeusma sui gubernatoris?*

Dependentia. S. Bern. ad Fratres de Monte Dei.

Philo lib. de Abraham.

19. Bartholomæus Rossius temonem, navi gubernandæ intentum, hoc lemmate donavit; TE STANTE TUTA. Innuebat videlicet, Ecclesiam Mediolanensem, ad cujus clavum S. Carolus sederat, non potuisse non tranquillam degere. Et certè Respublica aut civitas illa securitatem certissimam sibi polliceri ausit, quæ pietatem ac cultum Divinum gubernaculi loco habet. Justi Lipsii dictum est; *Fulcrum imperiorum Religio & Pietas.* Joannes Papa Justiniano Imperatori in hæc verba scripsit; *Nihil est, quod ita nequeat occasui subjacere, quam vera Religio. Hoc est enim, quod vestrum firmat imperium, hoc quod vestra regna conservat.*

S. Caroli regimen. Religio.

Lips. lib. 1. Polit.
Joan. Papa ad Iust. Imp.

20. Clavus ad navim contra quasvis ventorum aut fluctuum injurias pro gubernatoris voluntate deservit. Unde unicam hanc vocem lemmatis loco præfert; DIRIGIT. Ita subditi majorum suorum exemplo, ceu temone validissimo, etiam adversus proprii genii stimulos concitantur. Verissimè Abbas Arcionus cecinit;

Exemplum.

Che se un Numa hà lo scettro; il ciel si roti
Ai sette colli in bellicoso aspetto,
Fian da guerriero affetto,
Ad onta delle stelle i cor remoti.
I sacrificii, e i voti.
Saran studio Latin, se i Regii esempli,
Fian più, ch' al guerreggiar propitii à i templi.

Haud aliter verbum Dei humanæ vitæ navim ad æternæ felicitatis portum dirigit. Absalon Abbas; *Quid aliud est vita humana; quam navis quædam, quæ bonis operibus velut quibusdam mercibus onusta, ad diem futuri judicii tendere debet? Hujus gubernaculum sermo Dei est, qui in mari vitæ hujus, inter prospera, & adversa, & varias tentationes, conducere eam debet ad portum salutis, sed cùm anima peccatrix verbum Dei repulerit à corde suo, tunc ventis & procellis irruentibus*

Verbum Dei.
Absalon Abb. serm. 6.

bus undique, quasi fracto gubernaculo, periclitatur tempestate vitiorum.

21. Mirum videri possit, vastam navigii machinam ab exiguo temone gubernari, & in partes quasvis flecti. Hac de re Jacobus Apostolus; *Ecce & naves,* inquit, *cùm magna sint, & à ventis validis minentur, circumferuntur à modico gubernaculo.* Proinde Franciscus Raulinus Emblemati subscripsit; PARVO MAGNA REGUNTUR. Ita omninò unicus homo aut consiliarius integro exercitui, civitati, Provinciæ, ac Religioni gubernandæ sufficit. Porrò magna ac potens illa humanæ felicitatis vel miseriæ machina, lingua, solo silentio regitur, & in officio continetur, ut Plato ad Axiochum docet; *Frænis seu loris ac flagello equos dirigimus; & navigamus aliquando velis navem expandentes, aliquando anchoris frenantes retinemus, seu degravamus, sic gubernanda lingua. Axioche, modò ut verbis armemus, modo ut silentio reprimamus.*

Jacob. 3. 4. Monarchia. Silentium. *Plato Epist. ad Axioch.*

22. Temonis virtute, navis ad portum appellit. Unde lemma; NON IN INCERTUM. D. Sigismundus Laurentius, Clericus Regularis S. Barnabæ, Emblemate illo S. Paulum Apostolum repræsentavit, qui S. Ecclesiæ naviculam, gravissimis tempestatibus jactatam, assiduo laboris ac doctrinæ suæ studio ad tranquillum portum evexit; idque tantò felicius peragere potuit, quantò illustriore cœli radio corroboratus fuit. Quare de se ipso jure testatus est; *Positus ego Prædicator & Apostolus, veritatem dico, non mentior, Doctor Gentium in fide & veritate.* Porrò obedientia directo tramite ad genuinæ virtutis & æternæ beatitatis portum deducit. Unde obedientiæ te totum addic, & virtutem omnem absolvisti. *O felix & abundans gratia* exclamat jure merito S. Hieronymus, *in obedientia summa virtutum clausa est, nam simplici ingressu hominem ducit ad Christum.*

S. Paulus director S. Ecclesiæ. *1 Tim. 2. 7.* Obedientia. *S. Hieron. Reg. Monast. c. 6.*

CYMBA.

Cap. IV.

23. VIsu admodùm jucundum est, quando piscatores, cephalos capturi, nocturno tempore in media cymba clarum aliquod lumen statuunt; quo viso, cephali nativo impulsu extra aquas versus lumen in naviculam prosiliunt, ac piscatoribus ingenti numero in prædam cedunt. Unde Henricus Farnesius cymbam illam hoc lemmate insignivit; MICANDO, ET SILENDO. Ita bonum exemplum, ore etiam tacente, maximos fructus facit. Deus, Moysi supra montem Sinai apparens, linguâ loquebatur igneâ; unde etiam, quod Sacra Pagina testatur, *Populus videbat voces*, non audiebat. Enimverò Deus, universum orbem profundissimo silentio gubernans, verborum suorum lucem solis oculis, non verò auribus manifestat. Philo Hebræus; *Dei verba,* inquit, *lucis modo videri ex Divinis oraculis discimus. Dicunt enim, quòd totus populus videbat vocem, non audiebat, quia, loquente Deo, non erat hic aër plectro linguæ percussus, sed splendor virtutis lucidissimus.* Præclarè S. Petrus Chrysologus; *Magister verus, docendo faciens, obedientem perficit auditorem.* Atque adeò paucus verborum strepitus, & multus virtutum splendor, res quasvis maximas in subditorum aut filiorum animis operatur.

Exẽplum. *Exo. 20. 18.* *Phil. lib. de Migrat. Abrah.* *S. Pe. Chry. serm. 107.*

24. Cymba, littori vicina, majore securitate gaudet, quàm in undarum alto jactata. Unde lemma; PROXIMITATE SECURITAS. Hinc conjicias velim, tantò majorem hominis divitis infelicitatem esse, quantò profundiori opum pelago innatat; pauperem e contra, dum terræ superficiem radit, vitâ omnium securissimâ perfrui. S. Chrysostomus; *Paupertas est manuductrix quædam in via, quæ ducit ad cœlum, unctio athletica, exercitatio quædam magna & admirabilis, portus tranquillus. Nihil opulentius illo, qui paupertatem sponte diligit, & cum alacritate suscipit.* Scitè Aloysius Novarinus canit;

Paupertas.

Altum hæc cymba tenet, littus premit illa propinquũ,
Pauperis hæc vitam, divitis illa refert.
Incertum hic per iter malè certâ navigat aurâ,
Arbitrio cursum temperat ille suo.

25. Cymba, littori affixa, à Bargalio epigraphen recepit; EFFUGIT IMMODICAS. Illius hanc effigiem dixeris, qui grandi rerum terrenarum mole excussâ, in vitam quietam ac tranquillam se recepit. Ad hoc propositum S. P. Augustinus; *Qui elegerunt vitam quietam, remoti à strepitu populari, à turbis inquietis, à magnis fluctibus sæculi, tanquam in portu sunt.*

Hâc in parte admirandum se exhibuit Carolus V. qui Imperio Romano in Ferdinandum fratrem suum, vastissimis verò regnis in Philippum II. filium suum liberè resignatis, sese, vitæ privatæ ac solitariæ captandæ causâ, in quoddam Hispaniæ Monasterium abdidit. Cæterùm etiam in Providentiæ Divinæ oceanum nunquam sine periculo longius provehimus; nam Lipsio asserente, *Providentia pelagus est, & cymbalam ingenii si immittas, fluctuabit, aut mergetur.*

26. Cymba, fluminibus trajiciendis usitata, ab Abbate Ferro epigraphen recepit; TRADUCIT EUNTES. Martyrium, eleëmosyna, aliæque similes virtutes, hominem è fluctuantis vitæ pelago in æternæ beatitatis ripam transferunt. S. Macharius, scitè de Divina gratia philosophatus, *Quemadmodùm,* inquit, *per se nemo potest trajicere, nec transire mare, nisi levem & tenuem naviculam è ligno constructam habeat: itidem nequit anima per se ipsam superare acerbum mare peccati; & difficilem abyssum improborum spirituum, nisi susceperit subtilem, cœlestem, & volatilem Christi spiritum, cujus beneficio, recto & brevi cursu ad cœlestem quietis portum pervenire poterit.* Cæterùm etiam sancta Ecclesia Romano-Catholica in Petri navicula viatores suos è præsentis vitæ pelago ad æternæ salutis portum transvehit.

27. Cymba, in fluminis alveo supra arenæ cumulum retardata, epigraphen tenet; EXTRAHET IMBER. Innuit videlicet, lachrymarum pluviis humanam mentem è miseria ad felicitatem, & è peccatorum carcere ad gratiæ libertatẽ sublevari. Et certè, quod miserias spirituales attinet, Petrus & Magdalena è noxarum captivitate solo inundantium lachrymarum imbre emerserunt. Quantùm verò ad miserias temporales, Ezechias in sepulchri arena jamjam recumbens solâ lachrymarum virtute ad pristinæ valetudinis portum est eluctatus. Unde Isaiæ ore pronuntiavit Deus; *Audivi orationem tuam, & vidi lachrymas tuas: ecce ego adjiciam super dies tuos quindecim annos.* S. P. Augustinus; *Post imbres lachrymarum inane non potest esse, quod tam vehementer rogatur ab eo, qui est fons omnium misericordiarum.*

28. Cymba, supra littoris arenam figurata, epigraphen sustinet; OTIANDO FATISCET. Scitè in rem præsentem canit Ovidius;

Vertitur in teneram cariem, rimisque dehiscit,
Si qua diu solitis cymba vacabit aquis.

Hinc discas velim, otium fœcundam esse gravissimorum damnorum parentem; nam cor humanum, miseras ex otio rimas agens, sexcentis vitiis opportunissimam pandit irrependi januam. Id probe edoctus Aristoteles, dicebat; *Comitatur ignaviã mollities, effœminatio, torpor vitæ, cupiditas: subest etiam quædam timiditas,*

timiditas, *& contentionis detrectatio.* Et S. Joannes Chryſoſtomus; *Qui eſt otioſus, & multa temerè loquitur, & multa agit temerè, & toto die nihil optat, torpore & veterno mentem repletam habet.*

29. D. Archangelus Conter cymbam, in littore hærentem, hoc lemmate notavit; OTIA CORRUMPENT. Opportunè Ovidius;

Cernis ut ignavum corrumpant otia corpus?
Et capiant vitium nì moveantur aquæ?
Et mihi ſi quis erat dicendi carminis uſus,
Deficit, eſtque minor factus inerte ſitu.

Nervosè Caſſiodorus; *Natura humana ſicut duris laboribus inſtruitur, ita PER OTIA torpentia INFATUATUR.* Ab hac veritate perſuaſus Appius Claudius, frequenter ſolebat dicere; *Negotium populo Romano melius, quàm otium committi. Non quòd ignoraret,* ſubjungit Valerius Maximus, *quàm jucundus tranquillitatis ſtatus eſſet, ſed quòd animadverteret, præpotentia imperia, agitatione rerum ad virtutem capeſſendam excitari; nimia QUIETE IN DESIDIAM RESOLVI.* Tandem concludit; *Et ſanè negotium, nomine horridum, civitatis noſtræ mores in ſuo ſtatu continuit, blandæ appellationis quies plurimis vitiis reſperſit.*

30. Idem Conter Emblematis loco cymbam in mari figuravit, quæ explicatis tenuibus velis, ac flante placido vento, epigraphen monſtrabat; SUFFICIT ISTE. Eadem moderati animi eſt indoles, qui non tantùm mediocri ſorte contentus vivit, ſed inſuper inter affluentem melioris fortunæ proſperitatem ſibi temperare novit; probè effati illius Ambroſiani memor, *ſæculares dignitates & cupiditates mentem animumque perturbant, ut compos ſui eſſe non poſſit.* Concinnè Seneca;

Fata ſi liceat mihi
Fingere arbitrio meo:
Temperem zephyro levi
Vela nè preſſa gravi
Spiritu antennæ tremant.
Lene, ſed modicum fluens
Aura, nec vergens latus
Ducat intrepidam ratem,
Tuta me media vehat
Vita, decurrente via.

31. Prava noſtra natura, nî aſſiduo gratiæ Divinæ auxilio è miſeris ſpiritualibus ſublevetur, mox præcipiti ruinâ in obvias quaſvis voragines abripitur. Unde illam, meâ quidem ſententiâ, cymbæ ſymbolo demonſtrabis, quæ adverſo flumine ab equo tracta, epigraphen ferat; NI TRAHOR, DISTRAHOR. Ab hoc propoſito non multùm alienus Vates Regius, canit; *Niſi quia Dominus adjuvit me, Paulò minus habitaſſet in inferno anima mea.* S. Hieronymus; *Quomodò,* inquit, *qui adverſo flumine lembum trahit, ſi remiſerit manus, ſtatim retrolabitur, & fluentibus aquis quò non vult ducitur; ſic humana conditio, ſi paululum remiſerit, diſcit fragilitatem ſuam, & multa ſe non poſſe cognoſcit.*

32. Cymba intra aquas, mercibus nimium quantùm onuſta, ſubſcriptionem tenet; NIMIO GRAVAMINE MERGAR. Hominem ebrioſum hoc Emblema concernit, qui nimiâ vivendi intemperie prægravatus, paulò poſt immaturum vitæ ſuæ naufragium patitur. S. Joannes Chryſoſtomus; *Sicut navis, quæ aquis impletur, ut exhauriri nequeat, ſtatim ſubmergitur. Ita & homo, cùm crapulæ & ebrietati ſe ipſum exponit, in præceps vadit, &c.* Et S. Petrus Chryſologus; *Ut navem fluctus: corpus ebrietas ſic demergit; hominem dat in profundum: lucra vitæ aufert, mortis facit ſubire naufragium.* Idipſum etiam de Ambitione, libidine, avaritiâ, aliove quovis vitio pronuntiare licet. S. Gregorii Nazianzeni conſilium eſt; Ambitio. S. Gre Na.

Nudus in hoc vitæ pelago decurre; gravata
Pondere ne peſſum navis onuſta ruas.

33. Cymba diverſis mercibus inſtructa, tantò profundius in aquas ſubſidit, quò graviore pondere onuſta fuerit. Unde lemma; INCREMENTO DESIDIT. Ita omninò ſpiritus humanus tantundem à cœlo recedere ſolet, quantò ampliore corporalium bonorum affluentiâ cumulatus fuerit. Enimverò, *Mulier innupta, & Virgo cogitat quæ Domini ſunt: quæ autem nupta eſt, cogitat quæ ſunt mundi.* De avaritia optimè dixit S. Nilus, *Monachus, qui multa poſſidet, eſt velut navis onerata, quæ in fluctuum tempeſtate facilè ſubmergitur.* Unde Magnus iſte vitæ ſpiritualis Magiſter opportunè conſulit; *Pecuniam, & omnia, quæ mentem demergunt, atque opprimunt, contemnamus. Onus abjiciamus, ut navis parumper ſublevetur.* Cæterùm etiam pectus humanum, nimiis curis aut negotiis oppreſſum, tandem oneri illi ferendo longè impar, vires deſpondet, ac miſerè ſuccumbit. S. Ephræm; *Navis, ſi ſuper tabuloſa pondus imponitur, facilè fluctibus quatitur, atque demergitur. Sin verò levis, ac ſine onere naviget, ventorum vi citò diſſolvitur. Non diſſimili ratione & anima, & corpus, ſi eis ultra vires imponatur onus, citò ſuccumbunt, &c.*

Bona mūdi gravant ſpiritum. 1 Co. 7. 34. S. Nil Ora. 3. de Avar. Idem in Aſcet. Negotia opprimunt. S. Ephræm, ſer. de Vita & exercit. Monach.

34. Carbaſis ſecundo ventorum flamine turgentibus, cymbæ per adverſas Arni fluminis undas facili negotio progredi ſolent. Unde lemma; AURA DUCENTE, NON UNDA. Eorum hæc idea eſt, qui proprio ſuo genio & inclinatione in quævis vitia facilè devolverentur, nî potius rationis dictamini aut inſpirationi Divinæ, quàm ſenſuum incitamentis ſeſe permitterent dirigendos. Certè Socrates, naturâ ſuâ ad libidinem proclivis, effrænem hunc ſenſum tantâ prudentiâ edomuit, ut ipſius diſcipuli nec umbram quidem è tam potenti inclinatione in illo obſervare potuerint. S. Ignatius Loyola, naturâ ſuâ cholericus, maligno huic affectui adeò temperavit, ut gratiæ potius, quàm proprii genii ſtimulos ſecutus, expertiſſimis quibuſvis phlegmaticus videri potuiſſet. S. P. Auguſtinus; *Ratio, quæ præſidet in mente, motus inferiores carnis, tanquam regnans & dominans, frenare debet; non immoderatè & illicitè paſſim vageque laxare.*

Moderatio paſſionum. S. Aug. Fragm. 2. ſer. c. 5.

35. Hominem, conditione ſuâ contentum, nec ad ſublimiora honorum aut divitiarum faſtigia anhelantem, cymbæ Emblemate ſignificabis, quæ littori vicina, epigraphen è Virgilio mutuam teneat; ALTUM ALII TENEANT. Juſtus Lipſius; *Rarò navis illiſa eſt, quæ modico velo legit littus.* D. Gregorius Comanuus in myſticæ Theologiæ affectibus canit;

Contentū eſſe ſuâ ſorte. Lipſ. Cen. 2. Epiſt. 38. S. Gr. Com. Myſt. Theo. l. 2. Canc. 1

Spuma trà l' onde più ſuperbe il pino
Nel ſuo camino, e n' pena del orgoglio
Rompe à lo ſcoglio, ond' il nocchier poi s' ange;
Ma non ſi frange quel, che terra terra
Se n' và la guerra boreal fuggendo,
Auro accogliendo ne ſuoi lin modeſta.

S. Nilus, *ſatius eſt,* inquit, *humi cubantem vivere & bono eſſe animo, quàm perturbatum in aureo lecto.* Et Ovidius; S. Nil. Paræn. n. 6. Ovid. l. 1. Pont. Eleg. 9.

Ah! nimium, quod amice petis, moderatius opta,
Et voti, quæſo contrahe vela tui.

36. Intra cæteram funebrem Cardinalis Horatii Spinolæ pompam, cymba videbatur, quæ velis decuſſatim inſtructa epigraphen tulit; UBIQUE SECURUS. Innuebat videlicet, optimum illum Præ-

latum, bonitatis ac innocentiæ suæ causâ, inter omnes blandientis aut adversantis fortunæ ventos securum vixisse. Vespasianus Imperator, cùm Antecessores suos diversis insidiis exagitatos inaudiisset, respondit: *Nemo me injuria afficere, aut contumelia potest, quia nihil ago, quod alios lædere possit*, ût in ipsius vita refert Xiphilinus. Noverat enim sapientissimus Princeps, vitæ innocentiam ubique in portu navigare, & nullibi non securam degere. S. Chrysostomus; *Gaude de Innocentia, & exulta, quia ubique illæsa est ubique secura, &c.*

Xiphilin. in Vita Vesp.

S. Joan. Chrysost. in Homil.

57. Cymbæ catbasa decussatim disponi solent, ut, flantibus secundis & adversis ventis, progressu semper æquali è portu solvere possit. Proinde cymbam illam hoc lemmate insignies: FLATUS AD OMNES. Hominis prudentis hoc ingenium est, qui inter adversos hostium aut calamitatum concursus pede semper tranquillo incedere, & ipsam etiam perniciem in suum profectum cogere novit. S. Paulus in rem præsentem opportunissimè consulit: *In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros per arma justitiæ à dextris & à sinistris; per gloriam & ignobilitatem; per infamiam & bonam famam, ut seductores & veraces, &c.* Paulus Consul Romanus apud Livium dixit: *Is demum vir erit, cujus animum nec prospera flatu suo efferent, nec adversa infringent.*

Prudentia.

2. Cor 6. 4.

Livius l. 45.

38. Cymba, jam jam submergenda Emblematis loco inscriptionem præfert: MALE SINE MALO. Enimverò sicuti navis, temone destituta, inter fluctuum vortices naufragium facit, ita civitas, Respublica, aut Congregatio, si prudente Rectore aut vigile Prælato careant, paulò post in extremam perniciem præcipitabuntur. Verissimè pronuntiavit Sapiens: *Ubi non est gubernator, populus corruet.* Idipsum de bono suo Consiliario pronunciet quivis Princeps. Plutarchus: *Ut in magnis tempestatibus validissimo clavo, optimo gubernatore, & pluribus fulturis opus est, sic magnas & turbulentas res administranti summa sapientia opus est, quam cùm gubernator non habeat ex se, à probis consiliariis mutuetur & discat oportet.* Augustus Imperator Consiliarios habuit Mecænatem & Agrippam, post quorum mortem, si negotium aliquod infeliciter successit, exclamare est solitus: *Horum nihil mihi accidisset, si aut Agrippa, aut Mecænas vixisset.*

Congregatio sine Rectore.

Prov. 11. 14.

Plutarch.

Consiliarius bonus.

HAMUS.

Cap. V.

39. Hamus, piscibus capiendis destinatus, ipsemet vicissim ab iis capitur. Unde lemma: ET CAPIO, ET CAPIOR. Hanc Epigraphen etiam pisci, dum hamum admordet, subscribere licet. Ea justissimi Dei est providentia, ut perniciem, quam malevoli mortales aliis struimus, ipsimet plerumque sustinere cogamur. Labanus, homo ex asse fraudulentus, quidquid adversus Jacobum machinatus fuerat, illud totum paulò post non sine gravissimo suo damno luere debuit. *Pater vester circumveniebat me*, inquiebat ad dolosi parentis filias optimus Jacobus, *& mutavit mercedem meam decem vicibus, & tamen non dimisit eum Deus, ut noceret mihi. Si quando dixit: Varia erunt mercedes tuæ, pariebant omnes oves varios fœtus, quando verò e contrario ait; alba quæque accipies pro mercede: omnes greges alba pepererunt.* Affirmatè Salomon: *Qui decipit justos in via mala, in interitu suo corruet. Justum est enim*, inquit interpres P. Cornelius à Lapide, *ut qui alium dolo circumscribere conatur, ipse eodem circumscribatur æquum est, ut qui aliena appetit, sua perdat: par est, ut qui alterius bona per fraudem concupiscit, sua ei cedat. Sic Pharao & Ægyptii, dolosè spoliantes & opprimentes Hebræos, eodem dolo ab eis spoliati & oppressi sunt.* Porrò homo superbus, ambitiosus, aut avarus, dum à fallaci mundo aliquid honoris, fastûs aut divitiarum extorquet, benè de seipso dixerit: *Et capio, & capior:* quippe qui voluptatis transitoriæ escam avidiore dente admordens, ab eadem misserrimè implicatur. De mundo disserens S. Gregorius Nyssenus, ait: *Tanquam escam quandam hanc mundanam occupationem pravo hamo avidioribus porrigit.* Seneca testatur, hominem, dum capiendis mundi delitiis inhiat, ab iisdem arctissimè irretiri. *Magnæ voluptates in magnum malum evasêre, CAPTÆQUE CEPERE.*

Par pari referre.

Gen. 31. 7.

Prov. 18. 10.

Corn. à Lap. in hunc loc.

Mundus.

40. Hamus, escam ex unco suspensam præferens, epigraphen tenet: LATET UNCUS IN ESCA. Ita omnino sub suavi sensuum ac voluptatũ escâ funestus peccati aculeus propinatur, qui in delinquentium viscera crudeli remorsu grassatur. Stephanus Cantuariensis super illud Habacuc, *Totum in hamo sublevabit*, ait: *In hamo esca voluptatis desiderabilis ostenditur, sed uncus tenax latet, qui cum esca comeditur: sic in concupiscentia carnis, ostendit diabolus escam voluptatis, sed latet aculeus peccati:* Theodoretus de Rege David ait: *Vidit mulierem, quæ lavabatur, & formæ inescatus pulchritudine, devoravit hamum peccati.* Etiam veteres Poëtæ escam penitus melleam offerunt, quippe in quibus reperiuntur: *Multa præclara, multa magnifica, multa & prope Divina.* Sed quid? *Inest commixtum his insigne aliquid veluti escarum elegans, atque eminens, quòd à spinis minimè videtur posse divelli, ita sunt simul conglutinata inexecrabili pice honesta cum turpibus*; uti in rem præsentem eruditè asserit. D. Matthæus Bossus. Eodem Emblemate Christum, in rupe Golgothæâ de morte triumphantem, significare licet: hæc enim jamjam Servatoris humanitatem, ceu escam exoptatissimam avidè devoratura, tandem Divinitatis aculeo transfixa, ex animis pendere debuit. Absalon Abbas, *Signum victoriæ in ligno Crucis constituere voluit, in qua dum hostis antiquus appetiit escam carnis, transfixus est aculeo Divinitatis.* Cæterum quisquis sanctissimam Eucharistiam indigno ore recipit, is non quidem escam vitalem, sed mortiferum aculeum prehendit. *Qui enim manducat & bibit indignè, judicium sibi manducat & bibit.*

41. Hamo inscripsêre: NON CAPIO, NISI CAPIOR. Ita Christus, instar hami, animas illas prehendit ac possidet, quæ illum, ceu escam angelicam, in SS. Eucharistia accipere satagunt. Porrò Verbum Dei tantundè intra animas nostras operatur, quantùm ab iisdem gustatum & apprehensum fuerit. Testem locupletissimum habeto S. Bernardinum Senensem: *Verbum Dei*, inquit, *hamo simile est, quod nisi CAPIATUR, NON CAPIT.* Et S. Augustinus: *Sic est sermo Dei tanquam pisci hamus, tunc CAPITVR, DUM CAPIT.*

42. Comes Joannes Carolus Morando, inter Vivaces Placentinos, Symboli loco hamum figuravit, qui flumini immersus non quidem primo suo jactu, sed interpositâ aliquâ morulâ, ingentem piscium prædam fecit. Epigraphen sibi cognominem subdit, MORANDO. Innuebat videlicet, scientias è Minervæ undis, non quidem tumultuariè aut cursim tentatis, sed assiduâ ac diuturnâ diligentiâ investigatis, hauriri posse. Ad hoc propositum Seneca. *Primum argumentum compositæ mentis existimo, posse consistere, & secum MORARI. Certis ingeniis IMMORARI, & innutriri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat.*

43. Ha-

43. Hamus liberalem escam piscibus subministrat, non quidem famis explendæ causâ, sed ut incautis libertatem ac vitam eripiat. Lemma; EXHIBET, UT ADIMAT. Haud aliter mundus, improvidum hominem quiete, divitiis, ac æternâ salute spoliaturus, pauculas caducæ voluptatis quisquilias porrigit. S. Basilius; *Beatus qui non per voluptatis inescationem circumactus est ad interitum, sed per patientiam salutis spem concepit, &c.* S. Nilus; *Læta hujus vitæ fluxa ne te oblectent. Hami enim sunt, animas ut pisces irretientes.* Et Plautus.

Sapientum illud dictum te audisse reor sæpius.
Voluptas est malorum esca, quòd ea non minus homines,
Quàm hamo capiantur pisces.

44. Hamus suos pisces nonnisi ab iisdem piscibus captus capit. Unde lemma; CAPIENTEM CAPIO. Eorum hæc idea est propria, qui perniciem, sibi creatam, bonâ sorte in ipsummet authorem retorquent. Isaias, Israëlis populum solatus, spopondit, Babylonios iisdem catenis providente Deo olim stringendos esse, quibus Hebræi modò captivi detinentur. *Possidebit eos domus Israel super terram Domini in servos & ancillas: & erunt CAPIENTES eos, QUI SE CEPERANT.* Certè Christus sub carnis esca Divinitatis suæ hamum occultabat: unde à morte devorandus, ipsammet mortem jugulavit. Hunc de morte victâ triumphum Oseæ vaticinio dilucidè testatus est Servator. *Ero mors tua, O mors, morsus tuus ero inferne.* Id est, interprete S. Ruperto Abbate, *Mordebis me, O inferne, & ut hamum devorabis; sed postea hamo Divinitatis meæ dirumpam ventrem tuum, & exibo.*

45. Hamus escæ suæ illecebris piscem suaviter quidem allicit, at paulò post unco ferreo improvidum suspendit, & è nativo suo elemento in fatalem auram rapit. Unde Carolus Rancatus hamo inscripsit; ALLICIT, ET ELICIT. Hæc ipsa voluptatis terrenæ est vafrities, quæ incautos mortales in sinum pellicere solita, tandem fortunis omnibus illos exuit. In hoc argumentum S. Basilius; *Voluptas est quidam hamus diaboli, ad perniciem nos trahens.* Et Antonius in Melissa; *Voluptas hamus diaboli, ad interitum trahens.* S. Isidorus Pelusiota, eodem Emblemate hæreticorum malitiam demonstrat, qui fucatâ verborum suavitate auditores alliciunt, & à salutis viâ distractos, in æternam pernitiem rapiunt. *Quemadmodum,* inquit, *nautæ hamum esca occultant, ac pisces improviso capiunt; eodem modo improbi hæresum defensores, sermonis suavitate perversas suas sententias obtegentes, simpliciores homines ad mortem, tanquam hamo quodam, trahunt.* Cæterùm si noxam omnem seponas, symbolum istud cumprimis insignem Mariæ Virginis benevolentiam explicat, quæ in miseros peccatores, suavissimo materni amoris melle inescatos, è scelerum ac æternæ perditionis cœno eripit; atque adeò ALLICIT ET ELICIT. Ludovicus Blosius testatur, Deum S. Catharinæ Senensis ore dixisse; *Maria est à me electa, parata, & posita, tanquam esca dulcissima, ad capiendos homines, & præcipuè animas peccatorum.*

46. Hamus incautos pisces, cùm omnium minimè suspicantur, libertate ac vitâ spoliat. Unde inscriptio; DECIPIT INCAUTOS. Ita mors peccatorem fatali suo ictu plerumque tum demum transfigit, quando inter mundi illecebras tranquillus & improvidus volutatur. S. Gregorius Papa super illud Lucæ, *Quâ horâ non putatis, filius hominis veniet,* ait; *Improvisa mors veniens, carnis nostræ habitaculum irrumpit.* Et rursus; *Veniet Dominus servi illius in die, qua non sperat, & hora qua nescit.* In rem præsentem canit Joannes Baptista Bargioccus; Bargioccus Epig. l. 2. 71

Est mare vita fugax, in quo nos piscis adinstar
Ludimus, est hamus mortis iniqua manus.
Incautos igitur pisces ceu fallit arundo,
Sic fatuos fallit mors inopina viros.

47. Calamus piscatorius, ubi prædam ex unco suo suspensam sentit, mox à pondere illo depressus, inclinari solet. Henricus Engelgrave epigraphen subdidit; AD PRÆDAM SE INCLINAT. Ita, prô Munera dolor, humanas mentes, quantumvis erectas ac ju- incurvant. stas, ad munerum præsentiam inclinari ut plurimum cernimus. Jobi parænensis est; *Non te superet* Job. 36. 18. *ira, ut aliquem opprimas; nec multitudo donorum inclinet te* S. Ambrosius; *Munera excæcant oculos Judicum, & vim authoritatis inclinant.* Erat equidem David, ipsiusmet Dei testimonio, rectus & justus; at pauculis Sibæ muneribus sese ad injustissimam sententiam ferendam inclinari permisit. Isaacus, quòd ab Esau, homine flagitiosissimo, nonnullas prædas venatorias recepisset, majore amore illum, quàm justissimum Jacobum prosequebatur. Judas Iscariotes, proprio quæstu incurvatus, metamorphosi penitus inauditâ, è discipulo in Magistri sui proditorem evasit. (S. Ambr. in Ep. ad Cor. 1. 2. Reg. 16; Mat. 26. 15.)

48. Esca ex hamo superaquas suspensa, epigraphen à P. Masenio accepit; SINE FRAUDE FALLIT. Maria Virgo ad capiendum Deum suavissimè Maria V. allicit, & instar dulcissimæ escæ invitat. Ut adeò rectè à S. Epiphanio cognominetur. *Esca spiritualis hami, qui est Divinitas.* Et à Butcone, *Ministra cibi sancti.* Emblematis mentem hoc epigrammate explicat P. Masenius; (S. Epiph. or. de laud. Deip. But. Hym. Græc. p. 21.)

Qualis ab hamato suspenditur esca flagello,
Abdita quæ blando porrigit æra cibo.
Talis, ad absconsi capiendum Numinis hamum,
Instar habet dulcis mellea Virgo boli.

NAVIS.

Cap. VI.

49. Navis in mari undique quassata & lacera epigraphen tenet; VOTA SUPERSUNT. Vel ut Bargallo placet; SALUS TANTUM AB ALTO. Innuit videlicet, in rebus desperatis unicam è cœlo opem sperandam superesse. Ovidius; (Auxilium Divinum in rebus desperatis. Ovid. l. 14. Metamor.)

---------- Dum priora timentur,
Est locus in voto.

Plinii dictum est; *Tunc votorum præcipuus locus est, cum spei nullus est.* Huic affinis Lactantius Firmianus; Lact. Firm. *Si quis,* inquit, *in mari, vento sæviente jactatur, Deum* l. 2. Divin. *invocat; si quis aliqua vi afflictatur, hunc implorat: si* Inst. cap. 1. *quis ad extremam mendicandi necessitatem deductus victum precibus exposcit, Deum solum obtestatur. Nunquam igitur Dei meminerunt, nisi dum in malis sunt.*

50. Navigii vela nonnunquam substringi solent; ut etiam inter adversos ventos gressum suum prosequi valeat. Unde lemma; ET ADVERSO FLANTE, seu Constan- ut alii inscripsêre; PROSPERA INTER ADVERSA. Vel, tia. CONTRARIIS PROVECTA NOTIS. Animi constantis hanc effigiem dixerit, qui gravissimis malis incursatus, à cœpto tramite prosequendo nec minimam moram sibi injici patitur. Horatii consilium est; (Horat. l. 1. Epist. 19.)

---- Tu, tum tua navis in alto est,
Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.

S. Ambrosius iisdem omninò coloribus genuinam S. Amb. lib. veri sapientis constantiam ac prudentiam describit; d. Jacob c. *Perfecti enim est viri, communitatem naturæ sustentare animi virtute, & ad meliora adducere, nec succumbere iis, quæ plerisque terribilia ac formidolosa videntur, sed*

quasi

quasi providum gubernatorem navem in tempestate regere, atque occurrendo in surgentibus fluctibus magis vitare naufragium sulcando undas, quam declinando. Non iste in persecutione pavidus, non in tormentis mollior: sed quasi athleta fortis, qui repercutiat verberantem, cum gravissimo licet dolore luctetur, nec se miserabilem praebeat, sed ostendat, tanquam in laterna lumen, etiam inter asperas procellas, & gravissimos flatus suam lucere, nec extingui posse animi virtutem.

Virgil. li. 12 Æneid.
Cooperatio gratiæ.

51. Navis velorum loco Fortunam, è temone verò virtutem præferens, epigraphen sustinet; UTRIUSQUE AUXILIO. Eodem prorsus sensu navem, ad portum appulsam, hoc Virgilii lemmate insignierunt; SORS, ET VIRTUS. Enimverò humanæ felicitati portum suum contingere, non licet, nisi auxilii Divini fortunâ, & cooperationis nostræ virtute simul concurrentibus. S. Joan. Chrysostomus. *Quando quod à nobis est offerimus, largiter Divinam operationem consequimur; nam ut ne desides & supini simus, vult etiam nos aliquid conferre; quo sic sua declaret, ut non totum sit superni auxilii, sed oporteat etiam nos aliquid simul afferre, &c.* Optimè ac compendio dixit Justus Lipsius; *Laboranti Deus allaborat.*

S. Io Chry. Hom. 53. in Gen.
Lib. Cen. 3. ad Belg Ep. 6.
Deus homini cooperans.

52. Navis ad cynosuræ & pyxidis nauticæ nutum unicè dirigitur: illarum enim beneficio inter ancipitis pelagi fluctus, gressu nunquam exerrante, incedit. Epigraphen subjunges; REGIMEN AB UTROQUE. Ita omninò cujusvis Reipublicæ aut Regni navigium, à Divina Providentia ac solicitudine humana gubernatum, non potest non ad salutis portum pervenire. Cùm olim præsente Ferdinando II. Imperatore de bellicis tumultibus, indies majoribus; de ingravescentibus summis periculis, & de Provinciis ut plurimum exhaustis haberetur sermo, respondit Ferdinandus, *Faciamus quod in nobis est, & sinamus hæc & nos à Deo regi ac dirigi:* ut in ipsius vita refert Lamormainus. Idipsum in microcosmi nostri regno contingit, ubi corpus à Deo & anima in virtutis tramite contineri debet. S. P. Augustinus, *Vis, serviat caro tua animæ tuæ? Deo serviat anima tua. Debes regi, ut possis regere: nam lucta ista tam periculosa est, ut si diviserit rector, ruina sequatur.*

Lamor. c. 6.
S. Aug. ser. 43 de Verb. Dom. c. 3.

53. Navis, venti afflantis ope in portum compulsa, epigraphen tenet; QUANTO MENTI SPERAI, TANTO PIU' CARO. Id est; INSPERATUS JUCUNDIOR. Ita nimirum beneficia illa omnium habemus acceptissima, quæ inopinantibus nobis accidunt. Horatius;

Auxilium insperatũ.
Horat. l. 1. Ep. 4.

GRATA superveniet, QUÆ NON SPERABITUR hora.

S. Chrysost. Hom. 27. in Mat. 8. 11.

S. Joannes Chrysostomus in illa D. Matthæi verba commentatus, *Multi ab oriente & occidente venient, & recumbent cum Abraham, &c. in regno cœlorum: filii autem regni ejicientur in tenebras;* ait, has Christi voces Judæis geminatum terrorem, gentibus verò geminatam lætitiam creâsse. *Judæis quidem non solum quod exciderunt, sed etiam quòd suis & propriis exciderunt, dolendum. Gentibus vero tum quia bonorum compotes facti sunt, tum QUIA QUÆ NON SPERAVERUNT CONSECUTI, certè gaudendum.*

Beatitudo.

54. Navis ad portum delata, epigraphen tenet; LABORE ET VIRTUTE. Ita nimirum ad æternam gloriam, ceu gentis humanæ portum, nonnisi laboris & virtutis beneficio appellimus. Unde illam S. Paulus coronam justitiæ vocat; *Reposita est mihi corona justitiæ;* quippe quòd meritis ac sudore nostro comparanda sit. Ad hoc propositum S. Thomas Villanovanus, *Non modica est hæc Sanctorum prærogativa, non levis honor, quod gloriam, quam habent, non purè gratis, sed sibi eam meritis & laboribus, sanguine & morte acquisierunt, &c.*

S. Tho. Vill. Tr. de Domin. Adv.

55. Ferdinandus Archi-dux Austriæ Symboli loco Navim figuravit, quæ jactis anchoris in medio mari sistebatur; cum lemmate, FIRMATA RESISTIT. Nî fallor, in anchoris pietatem, justitiam, cultum Divinum, & Religionem, veluti potissima regni firmamenta, repræsentabat. *Nam,* teste Synesio, *Regni quoque basis pietas erga Deum.* S. Cyrillus Alexandrinus observat, quòd, sceleratis Judæorum Regibus, à legis ac cultûs Divini observantia deflectentibus, semper tota Respublica, instar jactatæ navis, ab interna & externa seditionum tempestate horrendum quassata fuerit. At contrà quicunque animum pietati addixissent, nunquam non ab hostibus rediisse victores, summamq; regno suo quietem conciliâsse. *Quotquot ex illis regibus, inquit, cultu & observantia, quæ Deo debentur, impiè contemptis, legibusque justitiæ administris pro nihilo ductis, suo fastus, suisque libidinibus verè indulgendum esse putaverunt, omnes hi mali & miseri, malè & miserè perierunt. Contra verò quicunque se pios in illum declararunt, quæque illi placitura credebant, omni ope præstare elaborarunt, citra sudorem ac pulverem hoste devicto, debellatoque triumphum cecinerunt.* Exempli loco Davidem, Josiam, Josaphatum, Ezechiam, aliosque habeto. Porrò è S. Laurentii Justiniani sententiâ, Timor Dei anchoræ vicem subit, ut animæ nostræ navis nunquam non adversus quosvis scelerum incursus ac Dæmonum insidias triumphet. *Timor,* inquit, *stabilem animum reddit, sicut anchora navem stare facit. Anchora namque mentis est pondus timoris.*

Relig[...] firma[...] gnum[...]
Sines[...] de Re[...]
S. Cyr[...] lex. de[...] in Ch[...] fide ac[...] odosu[...]
S. La[...]
Tim[...] Dei,

56. Vela, in mali fastigio distenta, celeriorem navigii cursum maximè promovent. Unde lemma, VEHEMENTIUS ELATA COMPELLUNT, seu ut aliis placet; ELEVATA CELERIUS. Ita homo auxiliarem bonitatis Divinæ auram tum demum felicissimè experitur, quando fiduciæ suæ carbasa versus cœlum explicat. *Oculi enim Domini contemplantur universam terram, & præbent fortitudinem iis, qui corde perfecto credunt in eum.* Cassiodorus; *Magna contra diabolum arma sunt, in suis viribus fiduciam non habere, sed Deum rogare, qui adversarium possit reprimere,*

Fidu[...] in D[...]
2. Pa[...] 9.
Cassi[...] illud[...] Quon[...] hum[...] est in[...] vere[...] ma a[...]

57. Bargalius in mari turbato navim depinxit, quæ velis ex antenna flaccescentibus ac contractis, epigraphen tenebat; EFFUGIT DEMISSA PROCELLAS. Mens Emblematis erat, hominem in paupere fortuna longè securiorem incedere, quàm in quocunque dignitatum fastu. Ovidius;

Mod[...] tio. Hur[...] Ovi[...] Trist[...] 4.

EFFUGIT hybernas DEMISSA antenna PROCELLAS.
Lataque plus parvis vela timoris habent.
Tu quoque formida nimium sublimia semper,
Propositique precor contrahe vela tui.

Nec aliter Horatius,

Hor[...] Car.[...]

Rebus adversis animosus, atque
Fortis appare: sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

Et S. Basilius; *Humilitatis violæ, dum imis contentæ sunt, nullis flatibus impelluntur.*

S. Ba[...] laud[...] solit[...]

58. Eodem Bargalio authore, navis grandior, in aquis persistens, epigraphen tenet; QUOVIS IN PORTU. Animum tranquillum, ac indifferentem hæc idea describit, qui suos affectus non intra solam

Indi[...] rent[...]

patriam

patriam aut aliam quamcunque particularem provinciam coarctari permittit, sed, veluti totius mundi civis, pro voluntatis Divinæ nutu quasvis terræ partes incolere, perinde habet. Seneca de se ipso protestatur. *Magno animo nos, non unius urbis manibus clausimus, sed in totius orbis commercium emisimus; patriamque nobis Mundum professi sumus.* Et meus Concanonicus Hugo de S. Victore; *Magnum virtutis principium est, ut discat paulatim exercitatus animus visibilia hæc & transitoria primùm commutare, ut possit etiam postmodum relinquere. Delicatus ille est, adhuc cui patria dulcis est: fortis autem; cui OMNE SOLUM PATRIA EST; perfectus verò, cui totus mundus exilium est.*

59. Navis, explicatis velis tranquillum oceanum ingressa, epigraphen tenet. DUBIUM TENTAT ITER. Enimverò nimia felicitas comites individuos habet timorem & periculum. Seneca; *Magni animi est magna contemnere, ac mediocria malle, quàm nimia. Illa enim utilia sunt, & hæc eo ipso quod superfluunt, nocent.* Divinè Horatius:

O navis, referent in mare te novi
Fluctus. O quid agis? fortiter occupa
Portum.

Et S. Leo Papa; *Melior est gradus lentior per iter rectum, quàm velocitas festina per devium.*

60. Navis, ventorum impetu è puppi sub cœlo pluvio propulsata, inscriptionem refert. JUVAT AER ET IMBER. Nam vela, recentibus pluviis madefacta, ventorum flaminibus excipiendis habiliora redduntur; sicque navis gemino venti ac imbris adminiculo vastum maris iter felicissimè emetitur. Ita nimirùm res plurimæ, quæ perniciem adferre videbantur, in favorem nostrum cedunt. Eodem Emblemate demonstrabis, animam pœnitentem, suspiriorum vento ac lachrymarum pluviis impellentibus, tandem ad salutis portum deferri. S. P. Augustinus; *Non possumus pervenire ad vitam impœnitendam, nisi per mala vita pœnitentiam.*

61. Navis Magellanica, cui Victoriæ cognomen, totius mundi ambitum emensa est. Unde epigraphen, Lunæ subscribi solitam, præferebat, ÆMULA SOLIS. Haud aliter Sancti Apostoli, post relictas Galilææ naves, *Sicut quidam volucres effecti, ipso etiam sole pernicius, omnem perlustravère terram, spargentes ubique lumina veritatis;* uti disertis his verbis testatur S. Joannes Chrysostomus. Cæterùm etiam Magnatum fama per orbem universum diffunditur. Joannes Capponus de Alexandro Ludovisio, postea Gregorio XV. canit.

Vola il tuo nome in più d' un clima altero,
Dal freddo Scita, al più lontano Ibero.

62. D. Cherubinus Brusonus Emblematis loco navim onerariam depinxit, quæ explicatis velis per vastum oceani iter volitans, epigraphen è Virgilio sumptam monstrabat; ACQUIRIT EUNDO. Innuebat videlicet, pretiosas prudentiæ, ac exterarum cognitionum merces peregrinando comparari. Id encomii ab Homero, aliisque Græcis cumprimis retulit Ulysses.

Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.

Anima Deo chara, ceu navis in hoc mundi pelago *acquirit eundo*; indies enim nova veræ perfectionis incrementa capit. In sacra Genesi de Rebecca dicitur; *Perrexitque ut consuleret Dominum.* Origenes ex hoc loco gratiosam dubitandi occasionem sumens, *Quò*, inquit, *abiit Rebecca? Nonne ubique est Deus? Quò ergò abiit, unde non esset ad locum ubi esset Dominus?* moxque ipse sibi interpres, ad propositum nostrum ait, *Ego puto, quod non de loco ad locum abierit, sed de vita ad vitam, de actu ad actum, de bonis ad meliora transierit, de utilibus ad utiliora perrexerit, de sanctis ad sanctiora properaverit.* Demum doctrinæ suæ firmamentum ex illo Moysis facto addit, qui Deum nobilissimâ Angeli specie in ardente rubo conspicatus, dixit; *Transeam & videbo*, seu ut vulgata Biblia legunt, *Vadam & videbo.* ubi significare volebat, *Non utique se aliquod spatium transiturum; quia propè ipsum erat visio in ore & in oculis ejus, sed dicit: Transeam ut ostendat se communitum visione cœlesti, ad superiorem vitam debere conscendere ab his, in quibus erat, ad meliora transire.* Tandem concludit; *Igitur sancti non de loco ad locum, sed de vita ad vitam, de institutis primis abeunt ad instituta potiora.* Cæterùm homo, si in pueritia aliquam sapientiæ aut prudentiæ sementem spargat, tandem exercitationis assiduæ progressu in senem sapientissimum ac prudentissimum evadet. Eò quippe illud Salomonis consilium collimat; *Audi consilium, & suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis.* Exod. 3. 3. Prov. 19. 21.

63. Maria Virgo, ad Elisabetham invisens, navis Emblemate significatur, quæ in oceani aquis tantò incedit profundior, quò pluribus Mercibus onusta fuerit. Unde lemma: ONUSTIOR, HUMILIOR. Enimverò Virgo Beatissima, Deo optimo ac Maximo gravida, cognatam suam affectu humillimo visitavit, ejusque obsequiis se subdidit. *Contuendum est*, inquit S. Ambrosius, *quia superior venit ad inferiorem, ut inferior adjuvetur; Maria ad Elisabeth, Christus ad Joannem.* Illa ipsa cujusvis hominis justi est indoles: quantò enim majore virtutum ac meritorum pondere gravis fuerit, tantò demissiorem sui ipsius existimationem concipit. Mariæ V. Visitatio. S. Ambros. Justus.

64. Hominem, adversus beneficia gratum, & ex alterius directione aut favore penitus suspensum, navi non absimilem dixeris, quæ præviam columbam studiosè assecuta, epigraphen reddat: HAC MONSTRNTE VIAM. Nam, Plinii testimonio, apud Tabrobanitas nulla in navigando erat siderum observatio, sed solis præviarum volucrum vestigiis sedulò affixi, in terras quasvis remotissimas navigabant. Angeli tutelaris hoc Emblema est, qui, veluti columba cœlestis, inter omnia viarum invia Ducis fidissimi loco præcedit. *Ecce ego mittam Angelum, qui præcedat te, & custodiat in via, & introducat in locum, quem paravi.* Et rursus, *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. Cautè ergò ambulat*, subdit Mellifluus Bernardus, *ubi sunt Angeli, ut custodiant te in omnibus viis tuis.* Porrò opportunè in rem præsentem de Maria Virgine ad cœlos assumptâ, canit S. Ecclesia; *Vidi speciosam sicut columbam, ascendentem desuper rivos aquarum, &c.* Enimverò quando columba illa Virginea alas suas versus cœlestem patriam sublevavit, suis clientibus viæ compendium ostendit, eosque ad illam celerrimè assequendam & imitandam excitavit. Angelus Custos. Exod. 23. 2. S. Bernard. serm 40. super Accesserunt Angeli, &c. Mariæ V. Assumptio.

65. D. Carolus Ghioldus, insignis Collegiatæ ad S. Nazarium Mediolani Theologus; Emblematis loco navim depinxit, quæ præviam stellam in oceano secuta, epigraphen tulit; SEQUOR PRÆVIAM; seu PRÆVIUM SPECTAT. Nempe miram illam industriam significabat, quâ Federicus Borromæus, Cardinalis & Archiepiscopus Mediolanensis, gloriosa S. Caroli, cognati sui, exempla in gubernanda Ecclesia Mediolanensi studiosissimè assequi est conatus. Emblemati explicando meus D. Carducius hos Jambos subjunxit; Imitatio.

Ut puppis Astri prævium spectat jubar;
Sic Federicus Carolum sequitur Ducem.

Epiphonema jungit Seneca; *Optimum est, majorum sequi vestigia, si rectè præcesserint.* Senec. in Proverb.

66. D. Aresius navim in alto mari figuravit; cum lem-

Res exteræ majore habentur pretio.

lemmate. PROCUL ADVECTA GRATIOR. Indies quippe experimur, res exteras majore pretio haberi, quàm domesticas. Unde Salomon grande mulieris illius pretium ac dignitatem demonstraturus, inter cætera encomia etiam hoc recenset; *Procul & de ultimis finibus pretium ejus.* In hunc locum commentatus Cornelius Jansenius: *Pretium ejus mulieris*, inquit, *est procul petendum, & de ultimis finibus terræ petendum, hoc est, pretium ejus magnum est, carum, & rarum, ut ea quæ à longè afferuntur.* Et P. Ferdinandus Quirinus Salazzar; *Hujus utrique mulieris pretium ingens est, quemadmodum earum rerum, quæ procul ab extremis terrarum finibus asportari solent. Eâ enim, quæ aliunde adducuntur, pluris fieri solent, quàm illa, quæ tellus patria passim fundit.* Huc non in opportunas censui sequentes binas Comitis Fulvii Testi strophas;

Prov. 31. 10. Corn. Jans. in hunc loc.

Salaz. in hunc loc.

Fulv. Test. p. 2. delle sue Poesis.

Gradito è cio che pellegrino arriva:
Familiar tesoro
Scema di pregio, e ne'la copia è vile.
Gigli, e Narcisi eran del nostro Aprile
Vulgar pompa, e trà loro
Propora trivial la Rosa apriva;
Quando da strana riva
Vennero sconosciuti, e però grati
I Tulipani à far più belli i prati.
O qual, prima che'l di l' Alba rischiari
Fà d' armonico grido
Filomena sonar l' ombre selvag ge;
Mà sol perche frequente in nostre piag ge
Fabrica a i figli il nido,
Di sua bocca i comenti escon men cari:
Traggan per vasti mari,
Augei da le Canarie i legni Ispani,
Più canori saran, perche più strani.

Religiosus, habens vitam activam & contemplativam.

67. Religiosus, quandam sæcularium Academiam ingressus, Emblematis loco navim expressit, quæ maris littora legens, epigraphen tulit; EXTRA, NON PROCUL. Veluti diceret, se, tametsi à sæculo abstractum, honestis ac virtuosis sæcularium exercitationibus etiamnum licitè gaudere posse. Insuper Religiosos illos hoc Emblema concernit, qui vitæ contemplativæ & activæ ex æquo addicti, mundo quidem, proprii spiritualis profectûs causâ, valedixère; nunquam tamen extra illum adeò longè præcedunt, quin animarum indigentiis auxiliarem dexteram porrigere valeant. Inclyta Societas Jesu, ad hanc vivendi normam composita in Regularum summario ita statuit; *Finis hujus Societatis est, non solum saluti, & perfectioni propriarum animarum cum Divina gratia vacare: sed cum eadem impensè in salutem & perfectionem proximorum incumbere.* S. Gregorius Papa illud Ezechiëlis arcanum examinans, quod cœlestia animalia *ibant & revertebantur in similitudinem fulguris*; ait, *Benè revertentia animalia, coruscanti fulmini comparantur, quia Sancti viri, cùm ad superna contemplanda evolant, tum bona cœlestia, quæ saltem per speculum contemplari meruerunt, fratribus denuntiant, eorumque animos in amorem intimæ charitatis accendant.* Cæterùm nihil ab re dixeris, si navim illam de Religioso interpretatus fueris, qui quidem habitu ac professione à mundo videtur separatus; at per plateas assiduò vagabundus, & sæcularium consuetudine unicè delectatus, *extra, non procul* ab illo vivere potest. Huic miseriæ altum illachrymatus S. Bernardus super illis Hieremiæ verbis: *Dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum*; ait; *Lapides sanctuarii designant Religiosos viros, qui nunquam debent foris vagari, sed in secreto Monasterii ante oculos Dei semper commorari.*

Sum. Regul. reg. 2.

S. Greg. hom. 5. in Ezech. 1. 14.

Religiosus vagabundus.

S. Bernard. serm. 66. ad Sororem. Thren. 4. 1

Sed dispersi sunt hodie lapides sanctuarii in capite omnium platearum, quando Religiosi viri, quærendo vana & sæcularia, foris vagantur.

68. Nonnemo, Augustissimæ Domûs Austriacæ beneficio magnos progressus facturus, Emblematis loco navim in Oceano depinxit, quæ explicatis velis epigraphen monstrabat; ASPIRANTIBUS AUSTRIS. Ita Prophetæ ac Prædicatores solo Spiritûs sancti favore, ceu Austro calidissimo, ad arcana remotissima promoverunt. S. Joannes Chrysostomus; *Da mihi navim vacuam, gubernatorem, nautas, funes, anchoras, omnia disposita, & nusquam esse spiritum venti, nonne cessat omnis quantuscunque apparatus, si desit operatio spiritûs? Ita licet sit sermonis ampla suppellex, & mens profunda, & eloquentia, & intelligentia, & non adsit Spiritus sanctus, qui vim suppeditat, otiosa sunt omnia.*

Protec[tio] Spiritu[s] S. Joan. Chrys. Hom. Spirit[u]

69. Qui è sublimi dignitate in sortem inferiorem devolutus, nullâ amplius populi frequentiâ aut subditorum obsequiis honoratur, navi non absimilis existit, quæ velis deturgentibus, epigraphen tenet; DEFICIT AURA. Id probè expertus fuerat Carolus V. Imperator, quando regna sua Philippo II. Imperium verò Ferdinando fratri Bruxellis renuntiavit: posteaquam enim summam mundi potentiam cum conditione privata commutaverat, mox è Belgio *in Cantabriam appulsus, ac profectus inde Burgos, raros admodum sibi obvios vidit Hispanos Proceres quos nempe solus, incomitatusque titulis suis Carolus non allexerat,*) uti refert P. Famianus Strada. Verissimè Tullius; *Qui fortunis alicujus inducti, amicitiam ejus secuti sunt, hi simul ac fortuna delapsa est, evolant omnes, quum enim recessit ea res, quæ fuit consuetudinis causa, nihil superest, quare possint in amicitia teneri.*

Felici[tas] defici[ens]

Amic[itia] falsa.

Strad. 1. de B[ello] Belg. lib. 2. tor.

70. Alcibiades Lucarinus nonneminem, sublimi dignitati subductum, navi non absimilem dixit, quæ contractis velis epigraphen sustinet; NEC TUMESCUNT IN ALTUM. Nam mens humana, intra privatæ vitæ conditionem se recipiens, vix ullis superbiæ, cæterorumque affectuum ventis turgere potest. Emblemati explicando hanc stropham subjecit;

Mode[ra]tio.

Ite vani pensieri, cure mordaci,
Non sia ch' avida fame
D'oro, e d' onor mai più m' allett, ò chiame
Che la vela del cor, mentre è legata,
Ai venti in alto ancorà chiude l' entrata.

Eodem plane sensu S. Bernardus; *In te consiste, non infra dejici, non suprà attolli, non evadere in longius, non extendi in latius petas. Tene medium, si non vis perdere modum, locus medius tutus est: medium sedes modi, & modus virtus.* Et Ovidius, paulò ante adductus:

S. Ber[n.] de C[ons.]

Tu quoque formida nimium sublima semper,
Propositique precor contrahe vela tui.

Ovid. Trist. log. 4.

71. Idem virtuosæ ac emeritæ cujusdam personæ mortem Navis Emblemate significavit, quæ è portu soluta, epigraphen tulit; SOLVITUR ONUSTA. Huic metaphoræ assentiens S. Maximus: ait: *Beati Patris Eusebii merita securi magnificemus: qui PLENAM cœlestibus DIVITIIS, & æternis mercibus NAVEM optato in littore collocavit.* Maria Virgine ad cœlos assumpta, attoniti exclamârunt Angeli: *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thurris, & universi pulveris pigmentarii?* Hunc locum interpretatus S. Hieronymus, ait: *Quasi virgula fumi, quia gracilis & delicata, quia Divinis extenuata disciplinis, & concremata intus in holocaustum incendio pii amoris.* Et paulò post: *Ut virgula fumi, ex aromatibus nimi-*

In M[orte] S. Ma[x.] Hom. de S. [Eu]seb. Mari[a] Assum[ta] prio. Cant. 3. S. H[ier.] Tom. 10. Paul. & Eu[st.] de B[. V.] Assu[mpt.] Ca[nt.]

nimirum, quia multis repleta est virtutum odoribus, manans, ex ea fragrabat suavissimus odor. Atque adeò navis hæc sacratissima, cùm ad cœlestem portum appelleret, tanto virtutum cumulo erat gravida, ut suâ fragrantiâ purissimos illos spiritus in admirationem raperet.

72. S. Matronianus, Eremita Mediolanensis, jamjam acturus animam, sacram Eucharistiam Angelorum manibus recepit. Unde in illius honorem Emblematis loco navim depinxi; quæ è portu solvens, epigraphen tulit: PENU REFERTA RECEDIT. Navis quippe nunquam è littore proficiscitur, nisi sufficiente commeatu instructa. Ad hoc propositum B. Ludovicus Bertrandus dicere solebat: *Servi Dei Eucharistici cibi sumptione navigant.*

73. Virtutem nunquam non esse invidiâ superiorem, haud obscurè è Navi conjicies, quæ explicatis velis in vasto mari progrediens, à Lucarino epigraphen cepit: PANDIT IN ALTUM. Ita persona spiritualis, ex infero hoc mundo penitus sublevata, suos affectus omnes versus cœlum dirigit. S. Gregorii Nazianzeni consilium est;

Eja age, & hinc omnem mundum, fascesque relinquens,
In cœlum cursu dirige vela tuo.

74. Ad funebrem Isabellæ Borboniæ, Hispaniarum Reginæ, pompam, Mediolani celebratam, Emblematis loco navim depinxêre, quæ carbasis versus ventum explicatis, epigraphen tenebat: SECUNDANTI OBSEQUOR, seu melius: AFFLANTI, vel SPIRANTI, OBSEQUOR. Innuebant videlicet; generosam Reginæ illius mentem in vita & morte nunquam fuisse à Divina ordinatione alienam. Alciati consilium est: *Quò dii vocant, eundum.* Justus Lipsius: *Mors medicina malorum est, & in mundi refugium & his fluctibus portus, quem Christianus nunquam fugiat, & per hæc tempora (Deo vocante) totis velis in eum feratur.*

75. Navis in mari subscriptionem è Virgilio accepit: PER VARIOS CASUS. Geminum hunc vitæ humanæ typum dixerim. Appositè Justus Lipsius: *Vita hæc,* inquit, *quam eripi lugemus, ludibriorum scena, miseriarum mare, per quod ut maximè ex voto feratur navis, tamen in multos scopulos impingas, multis vadis adhærescas necessum est.* Et Seneca: *Turbo quidam animos vestros rotat, & involvit fugientes, petentesque eadem; & nunc in sublime alligatos, nunc in infima allisos rapit.* Quin, ut compendio dicam, vitam adeò variam vivimus, in quâ, teste S. Greg. Nazianz. *neque adversitas, neque prosperitas nobis constat, sed quam ocyssimè in diversum mutatur, & transilit.*

76. Doctor Aurelius Calinus inter Errantes Brixienses Symbolo suo Navim inseruit, quæ sub Lunâ, utpote nobilissimæ illius Academiæ symbolo generali, figuratâ, epigraphen tenebat: COMITE ERRANTE NON ERRAT. Veluti diceret, se ab optimæ illius Academiæ doctrina, ceu à Planeta illustrissimo, gubernatum, nunquàm extra veritatis limites deflectere posse. Haud aliter homo justus, tametsi vitiosâ aliorum societate utens, nunquam cespitat, sed tramite semper directo incedit. Talem se demonstravit Abrahamus fidelis inter Chaldæos idololatras; Loth pudicus inter lascivos; Joseph castus inter libidinosos; Eleazarus observans inter temerarios legis Mosaicæ prævaricatores, &c. S. P. Augustinus: *Peccata aliorum, bonorum societatem maculare non possunt. Neq; enim boni communicant peccatis alienis, quibus utique faciendis non consentiunt; quamvis non ipsis, qui ea faciunt, Dei sacramenta communicent.*

77. Animum generosum è navi dignoscere licet, quæ jamjam portum subitura, epigraphen legendam offert: AUT INGREDI, AUT PERIRE. Militem illum hoc Emblema spectat, qui vel auxiliares copias in monumentum quoddam adducere; vel vitæ jacturam sustinere decrevit. Otiosum verò existimavi, rem præsentem pluribus exemplis stabilire, cùm veteres ac hodiernæ historiæ passim iisdem respersæ sint. Ita Magnanimus aut negotium suum perficere, aut vitâ cedere statuit: Nam, Tullio teste, *Magnanimitas est virtus spontaneâ, difficilium aggressio, & rationabilis.* Magnanimus. Cicero l. 1. de officiis.

78. Navis non se ipsam duntaxat, sed insuper merces sibi concreditas sustinet. Unde Lucarini lemma: ET SUSTINET INVECTA. Boni principis, aut affectuosi Patrisfamilias hæc idea est, qui non suis tantùm, sed & subditorum, filiorum, servorum, cæteræque familiæ suæ commodis ex æquo invigilat. Seneca de Principe differens, ait: *Patrem quidem patriæ appellavimus, ut sciret datam sibi potestatem patriam, quæ est temperatissima, liberis consulens, suaque post illos ponens.* Suetonius Vespasianum miris encomiis celebrat, quòd miserorum indigentias, sive publicas, sive privatas, opportunis beneficiis sublevare sit conatus. *Consulares INOPES quingentis annuis sestertiis SUSTENTAVIT. Plurimas per orbem civitates, terræ motu aut incendio afflictas, restituit in melius.* S. Hieronymus eandem beneficentiam in Exuperio, Episcopo Tolosano, veneratur, qui se ipsum doloris pane sustentans, subditorum suorum egestatibus cumulatè providit. *Exuperius, Tolosæ Episcopus, Viduæ Sarephtensis imitator, esuriens pascit alios, & ore palente jejuniis, fame torquetur alienâ.* Hanc laudem cumprimis sibi vendicat purpuratus ille Mediolanensim Archipræsul, S. Carolus; qui vilissimo aggrestium lupinorum alimento victitare solitus, suis subditis, famelicis, ac infirmis opem adeò liberalem tulit, ut eorum egestati sublevandæ non tantùm proprios principatus vendiderit, sed insuper uno die quadraginta millia coronatorum erogaverit; omnemque palatii sui suppellectilem, ipsumque adeo proprium suum lectulum in egenos distribuerit. *Uritano principatu vendito, pretium universum ad quadraginta aureorum millia unâ die in pauperes erogavit, & domesticam supellectilem, nec relicto sibi lectulo, in eosdem alendos contulit.* Auxilium. Paterfamilias. Princeps. Senec. l. 1. de Clem. c. 14. Sueton. c. 17 Vita Vespas. S. Hier. Ep. 4. ad Eux. S. Carolus.

79. Homo, fiduciam ac mentem suam omnem in caducis terræ vanitatibus defigere solitus, Navi non absimilis videtur, quam Abbas Ferrus hoc lemmate loquentem sistit: INNITAR FLUXIS. Opportunè S. Gregorius Nazianzenus: *Quisquis venientibus, vicissimque abeuntibus rebus confidit, ille utique FLUVIO, perenne labenti, CONFIDIT.* Et rursus: *Omnia mortalibus laboriosa sunt, omnia humana metus, risus, lanugo, umbræ, ros, flatus, volatus, vapor, insomnium, fluctus, navis vestigium, aura, pulvis, orbis quidam perpetuâ conversione similia omnia volvens, nunc stabilis, nunc rotans, nunc labilis, &c.* S. Lucâ teste, Dæmon omnia mundi bona *in momento temporis.* Servatori nostro videnda ob oculos posuit. Et quidem *benè in momento,* inquit S. Ambrosius; *in momento enim cuncta illa prætereunt, & sæpè honor sæculi abiit, antequam venerit.* Mundanus. S. Greg. Naz. in sentent. Idem orat. de vita itineribus. Luc. 4. 5. S. Ambr. in hunc loc.

80. Fuit, qui navim inter minitantes maris tempestuosi scopulos ab anchorâ firmatam, hoc lemmate insigniret: NON ILLIDETUR. Verbis è Siracide mutuatis: *Non illidetur quasi in procella navis.* Innuebat videlicet, sub Mariæ Virginis patrocinio jacturam nullam esse pertimescendam. Porrò mentis nostræ navigium, à mortis memoriâ, ceu anchorâ salu- Eccl. 23. 2. Mariæ V. protectio. Mortis memoria.

S. Ant. Pad. ferm. 4 In Dom 4. post Epiph. Prudentia gubernatoris.

saluberrimâ, stabilitum, nullis unquam peccatorum scopolis quassari potest. Præclare S. Antonius Paduanus; *Sicut anchora navem retinet, ne in saxis se frangat, sic mortis memoria vitam nostram retinet, ne ruat in peccata.* Illud idipsum argumentum in politicis usurpans Lucretius Borsatus, Emblematis loco Navim cum anchorâ & hoc lemmate figuravit: NE MERGAR. Ubi navis civitatem Cremensem, anchora verò optimum D. Antonii Longi regimen significabat, cujus prudentiâ ac virtute Respublica illa ab omni discrimine immunis degebat.

Discordia. Luc. 11. 17. S. Jo. Chrys. in Catena aurea.

81. Navis, quamdiu integra perlistit, felices in oceano progressus facit; at iniquâ sorte fatiscens ac disrupta, mox naufragio irreparabili mergitur. Unde lemma navigio inditum: DIVISUM MERGITUR. Idipsum de Republicâ dicere licet, quæ sicuti unione conservatur, ita discordiâ in extremam perniciem devolvitur. Deindè Servator: *Omne regnum in se ipsum divisum desolabitur. Domus enim & civitas* interprete S. Joanne Chrysostomo, *si fuerit DIVISA, velociter DISSIPATUR, & etiam regnum, quo nihil est validius: firmat enim regna & domos subditorum concordia.*

Prudentia. Senec. de 4. Virtutibus.

82. Navim prudentiæ symbolum interpretaberis; quippe quæ inter adversos ventos carbasa sua contrahens, epigraphen reddit: VENTIS DABO VELA SECUNDIS. Enimverò homo, quæstûs aut commodi sui studiosus, sagaci oculo opportunas loci ac temporis occasiones omnes explorat. Seneca: *Si prudentiam amplecteris, ubique idem eris, & prout rerum ac temporis varietas exigit, ita te accommodes tempori: nec te in aliquibus mutes, sed potius aptes, sicut manus, quæ eadem est, cùm in palmam extenditur, & cum in pugnum adstringitur.*

Pacem componere. Cicero 1. Offic. Idem l. de amicitia.

83. Victorius Amedeus, Sabaudiæ Dux, ob controversias inter Galliarum Reginam & Ludovicum XIII. ipsius filium compositas, à Patre Juglari navim Emblematis loco accepit, quæ inter duas insulas progrediens, mutua illarum commercia conservare solet. Epigraphen subjunxit: ITINERE DISSITA JUNGIT. Ut adeò videri possit, Serenissimum illum Ducem pectori suo hanc Tullii doctrinam altum habuisse incisam: *Homines hominum causâ generati sunt, ut ipsi inter se alii aliis prodesse possint.* Et rursus: *Fructus ingenii & virtutis, omnis præstantiæ tunc maximè capitur, cum in proximũ quemq; confertur.*

Calamitas docet. S. Hieron. l. 2. Epist 6. ad Heliod.

84. Idem Dux Victorius Amedeus, quòd Astam, Vercellas, Albam di Nizza, aliasque suas civitates propugnaculis muniisset, à Patre Juglari, symboli loco, navim recepit; quæ numeris omnibus absoluta, necdum tamen in mari collocata; epigraphen tulit: ARTEM HANC DOCUERE PROCELLÆ. Nullum quippe opportuni præsidii capiendi magistrum validiorem habemus, quàm intentatas & ignominiosas hostium minas, explorata enim ac imminentia pericula vim arcanam nobis inferunt, ad optimam quamque tutelam providendam. Quare S. Hieronymus Heliodoro persuasurus, ut vel è mundi pelago ad solitudinis portum eluctetur, vel saltem spiritus sui navim adversus quosvis hostium assultus solicitè muniat, ait: *Ego non integris rate, vel mercibus, nec quasi ignarus fluctuum præmoneo, sed quasi nuper naufragio ejectus in littus, doctus nauta, timidâ navigaturis voce denuncio. Nolite credere, nolite esse securi! licet in modum stagni fusum æquor arridet; licet vix summa jacentis elementi spiritu terga crispentur: magnos hic campus montes habet, intus inclusum est periculum, intus est hostis: expedite rudentes, vela suspendite: crux antennæ figatur in frontibus, &c.*

Eleemosynarii. Doc[ti]. Princ[ipes] liber[ales]. S. Pe[tr.] Chrys. 23.

85. Navis, in alto mari fluctuans, epigraphen tenet: ALIIS PRÆSTAT OPES. Bellam hanc hominis liberalis aut Eleemosynarii ideam dixeris, qui suas opes munificâ manu in egenos dispensat; vel etiam viri litterati, qui omnes sapientiæ ac doctrinæ suæ thesauros aliis communes facit. Ita bonus Princeps divitias, in ærario suo cumulatas, beneficentiâ maximâ in alios distribuit. S. Petrus Chrysologus: *Est consuetudinis, & animi felicis, ut adscitus ad regnũ, quod fuit proprium, quod privatum, mox parentibus, mox propinquis civibus indigentibus, liberaliter prorogârit: ne sit mendicus animo, qui censu functus, & honore.*

Mors prov[isa]. Hor. Carm. 13. Invid[ia]. Lips. 1. Ep. Sil. Italicus.

86. Improvisam ac violentam alicujus mortem Abbas Ferrus navis Emblemate significavit, quæ intra pelagi tempestatem submersa, hanc ruderibus suis epigraphen monstrabat: VIS INOPINA RAPIT. Appositè Horatius:

------ Improvisa lethi
Vis rapuit, rapietque gentes.

Eodem argumento Justus Lipsius malignam invidiæ violentiam ob oculos statuit. *Ut navim,* inquit, *interdum improvisus vortex absorbet; ita homines nigra Dea invidia, præsertim eos, quibus indoles melior, & ingentum supra annos.* Et prior illo Silius Italicus:

O dirum exitium mortalibus, & nihil unquam
Crescere, nec magnas patiens exurgere laudes
Invidia.

Virgil. Æneid. Consil[ium] præc[eps]. 1. Mac. 60. Senec. Ira.

87. Persona aut familia, præcipiti aliorum consilio in extremam perniciem devoluta, miseram navim imitatur, quæ adversus scopulos allisa ac disrupta, à Carolo Rancato inscriptionem è Virgilio recepit, PRÆCIPITI DELATA NOTO. Josephus, Zachariæ filius, & Azarias, cùm inanis gloriæ vento compulsi, adversus gentiles confligere molirentur, stragem gravissimam perpessi sunt, uti prolixè testatur Machabæorum Historia. Senecæ sententiâ *Maximè sunt contraria consilio, festinatio & ira, velox consilium, sequitur pœnitentia.*

Prude[ntia]. S. Gr[eg.] Naz. sent.

88. Navim, ab adverso vento incursatam, D. Didacus Saavedra opportunè hoc lemmate insignivit, IN CONTRARIA DUCET. Principis hoc documentum esto, ne à quorumvis eventuum violentiâ sese in transversum agi patiatur, sed instar periti naucleri etiam ex adversis casibus profectum capere discat. S. Gregorius Nazianzenus:

Fluctus, peritus effugit rector, graves;
Sapiensque duræ fortis adversa omnia.

Lips. C[ent.] singul. Ital. e[t] Hisp. 128. S. Clem. Alex. Pædag.

Vaferrima quidem erat Saulis invidia, dum Davidi certissimam mortem machinaturus, eum in hostium fronte collocari jussit; at David è persecutione illa tantùm incrementi est fortitus, ut supremam militiæ gloriam, ipsumque adeò regnum retulerit. Justus Lipsius: *Ut in mari alit alias venti, gubernator tamen rectum cursum tenet, nec deflectit mentem, aut oculos à proposito portu: ita nobis esse debeat, recta petere, prosequi, nec ejici ira, adversante aliqua judiciorum aut sermonum aura.* Eâdem metaphorâ S. Clemens Alexandrinus veri cujusdam Magistri prudentiam describit: *Quemadmodum gubernator non semper cedit ventis, sed contra proram obvertens, universis resistit tempestatibus; ita pædagogus legibus, quæ sunt in mundo, nunquam cedit, nec eis puerum, tanquam cymbalum, in libidinosam vivendi rationem impellere permittit: sed solo secundo veritatis spiritu in altum sublatus, clavum pueri, aures inquam, fortiter tenet, donec in offensum puerum in portum virtutis produxerit.*

89. Idem Saavedra navim symboli loco expressit, quæ adversus terram allisa & disrupta, solos nautas ac merces non sine gravi labore incolumes relinquebat. Epigraphen addidit: MINIMUM

ELI-

ELIGENDUM. Verbis ex illo Juridicorum canone desumptis; *De duobus malis minus est eligendum.* Atque adeò deperditis facultatibus, vitam nostram omni studio conservari oportet. Tacitus testatur, *Validam, & laudatam antiquitatem, quoties fortuna contra daret, saluti consuluisse.*

90. Navis, jamjam naufragium factura, epigraphen sustinet: FRAUDE SERENI. Ad verbum Virgilius:

Et cœli toties deceptus FRAUDE SERENI.

Illius hæc idea est propria, qui nimium fidens, tandem in extremam perniciem abripitur. Æneas, submerso Pallinuro illachrymans, in hac querelas erumpit.

O nimium cœlo & pelago confise sereno,
Nudus in ignotâ Palinure jacebis arenâ.

Verissimè Justus Lipsius; *Falsus amor plus nocet, quàm professum odium.* Et rursus; *Quamdiu æquor hoc vitæ navigamus, tamdiu fluctus: & interdum SERENUM aliquod si blanditur, decipit, & ferè tempestas major succedit.*

91. Navis, acu magneticâ versus Cynosuram directâ, ab Abbate Thesauro epigraphen recepit: CONSILIORUM GUBERNACULUM, MENS DIVINA. S Dionysii Areopagitæ documentum est; *Antequam aliquid agamus aut dicamus, maximeque quod ad Deum pertineat, à precibus nobis ordiendum est, non ut vim illam ubique præsentem, & nusquam absentem, trahamus, sed ut Divinis commemorationibus, invocationibus nosmetipsos & tradamus ei, & conjungamus.* Rex Persarum Cyrus filio suo Cambysi id præceptionis dedit; *Ut nihil publicum vel privatum ageret, nisi prius ad Deum confugeret.* Scipio Major, T. Livio teste, *Ex quo togam virilem sumpsit, nullo die prius ullam publicam, privatamque rem egit, quàm in capitolium iret, ingressusque ædem* (Jovis) *consideret, &c.*

92. Lælius Martinengus, Academicus inter Errantes Brixienses Concussus, navim symboli loco prætulit, quæ inter tempestates jactata, subscriptionem monstravit: MEMINISSE JUVABIT. Verbis è Virgilio mutuatis:

------ Revocate animos, mœstumque timorem
Mittite: Forsan & hæc olim MEMINISSE JUVABIT.

Opportunè Seneca;

Quod fuit DURUM PATI,
MEMINISSE dulce est.

Et quidem prævias ærumnas miram ac jucundam è vestigio subsequi voluptatem, author locuples est Aristoteles, qui, rebus compluribus in hoc argumentum expositis, tandem concludit; Et hoc quoque dictum est; *Jucundum est postquam salvus fuerit, recordari laborum, atque etiam lætatur vir post labores, cùm multa tulisse, & multa egisse recordetur.* Hunc locum eruditè interpretatur S. Thomas Aquinas; cui facem prælucens Magnus Augustinus, ait: *Triumphat victor Imperator, & non vicisset, nisi pugnâsset. Et QUANTO MAJUS PERICULUM fuit in prælio, TANTO MAJUS GAUDIUM est in triumpho. Jactat tempestas navigantes, minaturque naufragium: omnes futurâ morte pallescunt, tranquillatur cœlum, & mare, & exultant nimis, quoniam timuerunt nimis.* Conpendio ac nervosè è Poëtis nonnemo cecinit:

Gaudia præteriti cumulant inopina dolores.

Cui, Plutarcho referente, affine est Euripidis poëma:

--- *Quàm dulce est, servatum meminisse dolorum!*

93. S. Carolo, in Divorum Cœlitum album relato, Mediolani navim Emblematis loco suspenderunt, quæ à flammulæ Ledeæ radiis, supra antennam resplendentibus, illustrata, epigraphen monstravit: CERTA SALUS. Eoque ingentem ac saluberrimam S. Caroli versus quosvis periclitantes clientes suos beneficentiam significabant. Propriissimum tamen illum Mariæ Virginis typum dixerim, quæ mentes sibi devotas per vastissima orbis discrimina securas & incolumes manuducere consuevit. S. Anselmus, ad Deiparam conversus, ait: *Tantummodò itaque velis salutem nostram, & revera nequaquam salvi esse non poterimus.* Eodem planè argumento D. Primus Aloysius Tatti navim in mari turbato figuravit; quæ à stella, supra antennam illucescente, irradiata, subscriptionem tulit; UNA SALUTEM. Innuebat videlicet, sanctæ Eurosiæ patrocinio quietem & salutem exoptatissimam in civitates aut Provincias eidem concreditas derivari.

S. Caroli protectio. Mariæ V. protectio. *S. Anselm. l. b de Excell. Virg. cap. 12.* S Eurosia.

94. Navis in mari nunquam quiescere aut firmari solet, lemma: ÆTERNUM FLUCTUAT, seu NEC REQUIES ULLA. Ita omninò peccator assiduis animi turbis & continuâ inquiete jactari solet. Unde ubi nos de Caino legimus, quòd *habitavit profugus in terra*, Septuaginta vertunt, *habitavit in Naid*, id est, fluctuatione. Hunc ipsum effectum in homine invido deprehendit S. Augustinus: *Invidus vir*, inquit, *similis est navi, quæ jactatur fluctibus maris, nam in perturbatione semper est.* Hâc re prolixum vide Concionatorem Historicum R. P. Michaëlis Pexenfelder fol. 86. & seq.

Peccator inquietus. *Gen. 4. 16.* Invidus. *S. Aug. Ep. 3. ad Jul.*

95. Serenissimus Dux Mutinensis, Symboli loco, navim in alto mari præfert, quæ poli antarctici stellam, in crucis modum efformatam, sequens epigraphen monstrat; NON ALIO SIDERE. Nimirum optimus Princeps Emblemate illo pietatem suam Christianam, & obsequium erga Catholicam Religionem testari volebat. Exinde præterea disces, è S. Cruce, ceu signo inter omnes calamitates securissimo, summam felicitatem Christiano orbi portendi. Opportunè S. Andreas Cretensis; *Crux in tentationibus auxiliatur, in periculis dans salutem, in mœstitia solans, in necessitatibus opitulans, in mari gubernatrix, in calamitatibus refrigerium.* Ad hoc propositum S. Ambrosius Religiosum illum nautarum quorundam morem prolixè approbat, qui in navi sanctam Crucem, veluti certissimam tanti itineris cynosuram, omnium veneratione exponunt. *Benè navigant,* inquit, *qui in navibus Christi crucem sicut arborem præferunt, atque inde explorant flabra ventorum, ut corpora sua dirigant ad sancti Spiritus gratiam, in ligno Domini tuti atque securi, nec permittunt naves suas vago fluctu errari per maria.*

Religio. S. Crux. *S. And. Cret. orat. de Exalt. S. Crucis. S Ambros. in Psal. 37.*

96. Princeps religiosus, in quibusvis negotiis suis semper ad Deum defixus, ejusque amorem, fidem, ac reverentiam cæteris rebus omnibus anteponens, Navi non absimilem se probat, quæ Crucis constellationem unicè assecuta, epigraphen reddit: UNUM ASPICIT ASTRUM. Davidis hoc ectypon videri possit, qui ad Deum conversus, ajebat; *Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea, faciem tuam Domine requiram.* In hunc sensum S. P. Augustinus; *Quæsivi non à te aliquod extra te præmium, sed vultum tuum. Huic inquisitioni perseveranter instabo; non enim vile aliquid, sed vultũ tuum Domine requiram.* Atque adeò Magnus ille Sionis Rex oculis suis elevatis, & in Deum assiduò defixis, eò unicè collineabat, ut voluntatis & complacentiæ Divinæ cynosuram nunquam excederet, propè gnarus, virtutem & animæ sanctitatem à Deo præ quacunque vultûs majestate aut cordis arrogantiâ in Principibus æstimari. Ne verò hâc de re quidquam ambigas, inter sexcentos alios unicam

Princeps religiosus. *Psal 26. 8.* *S. Aug. in hunc loc.* Imitatio.

unicum Eliabum, aspectu formosissimum, corpore procerum, ac majestate plenum, intuearis velim; cùm enim à Samuële in Regem unguendus sisteretur, mox Deus illum aversatus, Prophetam hâc præceptione instructum dimisit; *Ne respicias vultum ejus, neque altitudinem staturæ ejus, quoniam abjeci eum, nec juxta intuitum hominis ego judico.* Nimirum, interprete Josepho Hebræo, dicere volebat; *Ego regiam dignitatem non constituo in præstantia & elegantia corporum, sed in animi virtute: atque quæro, quis perfectè sit illustris in pietate, industriâ, fortitudine, & in obedientiâ Divinis mandatis præstanda.* Cæterùm navis, dum *unum aspicit astrum*, solam nempe polarem stellam; è Justi Lipsii sententiâ, Civitatis aut Reipublicæ typus est, quæ ad Majorum suorum exempla & operandi rationem gubernari consuevit. *Ut in navi dirigenda respectus habendus in Cynosura: sic in publica administratione, ad facta prioris ævi.*

1. Reg. 16.7. — *Joseph. Hebr. lib. 6 Antiq. c. 6* — *Lipsius ad Annal. Tac.*

97. Vasta adeò maris est immensitas, ut navis, quantumvis magna, si oceanum subeat, in formam tenuissimam commutari videatur. Hâc de re Seneca; *Navis, inquit, quæ in flumine magna est, in mari parvula est.* Eo tamen non obstante, D. Aresius grandem navim in mari figuravit; addito lemmate, ET IN MAGNO MAGNA. Nimirum Ranutii I. Parmensium Ducis, magnanimitatem ac prudentiam, etiam in quibusvis negotiis maximam, significabat. De S. Joanne Baptista vaticinatus est Angelus; *Erit enim magnus coram Domino.* Quibus verbis prodigiosa utique, & exotica quædam S. Joannis magnitudo intuebatur; enimverò, Isaiâ teste, *Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram Deo, & quasi nihilum;* ille haud dubiè cùm Deo, ceu infinitâ magnitudine, comparatus, molem minimè parvulam, sed grandem habeat, necesse est. Hanc tamen, S Ambrosio asserente, *non corpus, sed animæ magnitudinem* intelligas velim; quippe quæ sola veræ & admirandæ magnitudinis nomen promeretur.

Senec. ep. 43. — Pruden-tia. — S. Joan. Bapt. *Luc. 1. 15.* — *Isa 40. 17.* — *S. Ambros. in hunc loc.*

98. Navis onusta majore felicitate ac velocitate progreditur, quàm vacua; unde etiam cursui stabiliendo ac promovendo, carina ponderoso saburræ acervo impleri solet. Quare Emblematis loco epigraphen subjunxi. ONERATA FELICIUS. Seu, ONERATA SECURIOR. Hinc beneficentiam, è morbo, paupertate, aut aliâ quâvis calamitate nobis accrescere solitam, conjicies. Certè S. Paulus, nescio quâ ærumnâ gravatus, pro eâ auferendâ Deum ardentissimis votis fatigabat; at conatu prorsus irrito; volebat quippe providentissimus Deus, ut ipsius anima è gravi illo pondere securitatem reciperet. Richardus à Victore; *Paulum postulantem à se auferri stimulum carnis suæ, melius exaudivit Deus, cùm non abstulit, quia si abstulisset, salvus non esset.*

Calamitas utilis. — *Rich Vict in Cant. cap. 35.*

99. Navis in portu è latere spectanda, & à subjecto igne picanda & unguenda, epigraphen tenet; UT OCYOR ÆQUORA SULCET. Hinc constat, mentem nostram à calamitatibus & tormentis agiliorem effici, ad miserrimum præsentis vitæ pelagus tamdiù decurrendum, donec immortalitatis & gloriæ portum contingamus. Hanc veritatem probè edocta S. Agatha, *admotis candentibus laminis, & in acutis testulis, & ardentibus carbonibus voluta*, sereno ore ad Tyrannum conversa, dixit: *Nisi diligenter perfeceris corpus meum à carnificibus attrectari, non potest anima mea in paradisum Domini cum palma intrare martyrii.* Dilucidè Oseas; *In tribulatione manè consurgent ad me.* Et ad Deum suum Magnus Augustinus ait; *Imples tribulationibus omnia, ut in tribulationibus positi, omnes recurrant ad te, ne delicus & securitate perversâ seducamur.*

Calamitas utilis. — S. Agatha. — *Brev. Rom. 5 Febr.* — *S. Au. in Psal. 55.*

100. Obedientiam promptam & indifferentem è navi discere licet, quæ explicatis velis inter quoscunque ventos per Oceanum progreditur; cum lemmate, QUO FORTUNA VOCAT: seu ipsiusmet navigii ore, QUA DUCITIS, ADSUM. Opportunè Paulus Maccius:

Si fatis obstare nequis, sine, fata volentem
Ducant, nolentem ne modò fata trahant.

Obed[ien]tia. — *Paul. Macc. Embl.*

In virtutis hujus palæstra militem veteranum se demonstravit Isaias Propheta, quando Divinâ illâ voce auditâ, *Quem mittam? & quis ibit nobis* promptè respondit, *Ecce ego, mitte me.* Hoc nihil inferior Paulus, quamprimum cœlestem vocem perceperat, mox se totum Divinæ providentiæ permisit: *Domine quid me vis facere?* S. Bernardus; *Verus obediens mandatum non procrastinat, sed statim parat aures auditui, linguam voci, pedes itineri; manus operi, & se totum intus colligit, ut mandatum peragat imperantis.*

Isa. 6. — *Act 9* — *S Ber[nardus]*

101. Navis in tempestuoso mari carbasa sua adversùs ventum explicans, epigraphen tenet: DUM SPIRAT, SPERO. Vel Italicè: PUR CH' EGLI SPIRI, SPERO. Hominem, ab alterius ope aut patrocinio suspensum, hoc Emblemate significabis. In sensu tamen spirituali animam concernit, quæ Spiritus sancti favore sublevata, tandem ad summæ felicitatis portum promovet. *Quicunque enim Spiritu Dei aguntur*, Apostolo teste, *sunt Filii Dei.* Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus, *Tunc benè agis, si à bono agaris.*

Auxil[ium] — Spirit[us] — *Rom. 8* — *S. Aug serm. 1 de Ver. Apost.*

102. Principis prudentis beneficio cujusvis regni navigium ad veræ felicitatis portum appellit. Huic rei significandæ, navim in alto mari depinxi, quæ explicatis velis epigraphen tenet: DA L'ARTE IL VOLO. Id est: AB ARTE VOLATUS. Verbis è Guidonis Casonii poëmate mutuatis:

Prude[n]tia.

Gran nave è il regno, è vasto mare è il Mondo:
Ma se Prencipe saggio in questo cupo,
E periglioso pelago del Mondo
Questa gran Nave del imperio regge,
Ella concerto, e fortunato corso
Al porto d'ogni ben felice arriva.

Cason. Embl. [mo]rale 2.

Aristotelis judicio, *Rempublicam conservant, primò bonarum legum inviolabilis auctoritas, secundò Magistratuum in munere obeundo prudentia, diligentia, & alacritas; tertiò populi erga Magistratum obsequium.*

Arist. Polit.

103. Jacobus Savellus Cardinalis se ipsum navis Emblemate figuravit, quæ inter maris undas à ventis incursata, lemmatis loco hunc titulum præferebat: AGOR, NON OBRUOR. Innuebat videlicet, res quasvis adversas nihil unquam detrimenti, sed contra plurimùm commodi sibi creasse. Certè acerrima Saulis persecutio militares Davidis progressus summis incrementis promovit. Casus ac cæcitas Sauli opportunissima dignitatis & illuminationis consequendæ instrumenta extitêre. Filius prodigus à fame, seu vento gratiosissimo, compulsus, ædes paternas auspicatò repetiit. S. Isidori judicio, *Valde necessarium est, justum in hâc vitâ & vitiis tentari, & verberari flagello, ut dum vitiis pulsatur, de virtutibus non superbiat; dum verò aut animi, aut corporis dolore atteritur, à mundi amore reservatur.*

Calam[itas] utilis. — *S. Isid. ... sent. ca...*

104. Navis in vasto mari inter innumeras undas fluctuans, lemmatis loco illam S. Gregorii Nazianzeni gnomam præfert: NON TOTAS SIMUL. *Nam*, Interprete Nicetâ, *Ne ii quidem, qui navigant, totum simul pelagus prospiciunt, ne alioquin nauseam hinc contrahant. Verum de die in diem itineris spatium tollentes, sensim, tacitisque progressibus cursum eum omnem, quem sibi proposuerant, absolvunt.* Ita omninò

S. Greg Naz. ... Tetrast. Nicetas — Sensi[m]

ninò negotia nostra non quidem unico momento, sed sensim, & ad temporis dimensum perfici cupiunt.

pertas onta- 105. Qui facultatibus omnibus liberâ voluntate abdicatis, religiosam paupertatem auspicatur; ab Abbate Certano navi non absimilis dicitur, quæ in præsentis naufragii discrimine saluti suæ consultura, merces omnes in maris tempestuosi undas ultrò abjicit; cum dicto, PEREANT, NE PEREAM. S. Basilius: *Dum adhuc est tempus, priusquam ad perfectum naufragium deveniat graviora onera deponat, & antequam navis immergatur, merces ejiciat, quas injustè quæsivit.*

106. Navis, mercibus omnibus in turbati oceani undas ejectis, Emblematis loco epigraphen retulit: AFFERT JACTURA SALUTEM. Christianam, Suecorum Reginam, hæc effigies spectabat, quæ salutis æternæ portum consecutura, proprio regno nuntium remisit. Emblematis mentem sequenti epigrammate explicat Jo. Bapt. Bargioccus:

Mercibus ejectis affert jactura salutem,
Cùm pavet in tumido Navis onusta salo.
Tu bene cauta timens mundi, Christina procellas,
Te regno properas exonerare gravi.
Nam pelagi insanos fluctus, ventosque furentes,
Si gravis est auro, rara carina fugit.

S. P. Augustinus: *Ut ad regnum cœlorum veniret, dives possessione suâ obtinere non potuit; nunc obtinet, ut contemptu perveniat.*

107. Navis, à geminis anchoris è prora ac puppi adversùs tempestates firmata, Saavedrâ authore inscriptionem sustinet: CONSULE UTRIQUE. Enimverò in quibusvis negotiis principio ac fini ex æquo prospicias, necesse est. Tacitus: *Omnes, qui magnarum rerum consilia suscipiunt, æstimare debent, an, quod inchoatur, Reipublicæ utile sit, ipsis gloriosum, aut promptum effectu, aut certè non arduum sit; Simul ipse, qui suadet, considerandus est; adjiciatur periculo consilium suum, & si fortuna cœptis affuerit, cui summum decus acquiratur.*

108. D. Franciscus Visconti, recens inauguratus Cremonensium Episcopus, à nobilissima illa civitate inter sumptuosos arcus triumphales, innumeris numismatis, statuis, Emblematis, Symbolis, cæterisque honorum partergis receptus est. Inter alia P. Leonardus Velli, insigne Societatis Jesu decus, Ecclesiam Cremonensem navis Emblemate repræsentabat, quæ explicatis velis per oceanum progrediens, Cynosuræ loco serpentem polarem præfixum habuit; addito lemmate, DUX NUNQUAM CONDITUS UNDIS. Innuebat videlicet Ecclesiam Cremonensem ab optimo & vigilantissimo illo Antistite, ceu navim à gentilitio Præsulis hujus serpente, ad æternæ felicitatis portum deductum iri. Cæterùm Emblema hoc è Valerio Flacco desumptum est, ubi Nauclerus Tifus protestatur, se solâ serpentis polaris directione gubernari:

Sed mihi DUX, vetitis qui NUNQUAM CONDITUS UNDIS.
Axe micat Serpens, septenosque implicat ignes.

De Prælatorum vigilantia ait S. Petrus Chrysologus: *Pastor adjungit noctes diebus, & eorum sibi tempus denegat dormiendi, ne qua lupis, suffragante somno, grassandi in gregem præbeatur occasio.*

109. Idem Emblematis loco navim statuit, quæ per oceanum gradiens, præviam polarem stellam sequebatur; cum lemate, COELO DUCE, Imagine rursus è Valerio Flacco desumptâ, ubi de Tifo canit;

----- Felix qui stellis segnibus usum,
Et dedit æquoreos COELO DUCE tendere cursus.

Mens Emblematis erat, Civitatem Cremonensem à congenita cœlesti potius quàm terrena Pontificis sui virtute ad æternæ beatitatis portum manuduci. Illud ipsum etiam Sanctis Magis est proprium, qui, stellâ Duce, ad salutis portum delati fuêre. De his S. Leo: *Sequuntur tres viri superni luminis ductum, & prævii fulgoris indicium intentâ contemplatione comitantes, ad agnitionem veritatis, gratiæ splendore ducentur.* Cæterum Sacræ Scripturæ, ceu stellæ polaris lucidissimæ, directione, cuivis fideli per præsentis vitæ pelagus progrediendum est. Stephanus Cantuariensis super illis Deuteronomii verbis, *Sit cœlum, quod supra te est, æneum*; ait, *Mysticè cœlum est sacra scriptura, ad hujus doctrinam vivere debemus, sicut nauta, qui semper habet respectum ad stellam.*

110. Idem Argonavim figuravit, quæ remis destituta, è puppi Orpheum, lyrâ ludentem, sustinebat; cum lemmate, IRE DOCET. Rursus ad verbum Valerius Flaccus canit;

Nec verò Odrysius transtris impenditur Orpheus,
Haud pontum remo subigit: sed CARMINE tonsas IRE DOCET.

Innuebat videlicet, Ecclesiam Cremonensem ab optimo suo Præsule non quidem violentiis, sed suavissimâ prædicandi methodo, veluti lyrâ quâdam cœlesti, ad Divinum obsequium promoveri. De prudente ac opportuno Correctore epigraphen illam jure pronuntiaveris: CARMINE DOCET IRE; quippe qui dexterrimâ suâ suavitate humano pectori acres stimulos subjicere, & ad frugem revocare novit. Seneca: *Omnium honestarum rerum semina animi gerunt; quæ admonitione excitantur, non aliter quàm scintilla, flatu levi adjuta, ignem suum explicat.* Eandem omninò agendi rationem nobiscum observat Deus, de quo canit Prudentius:

Christe servorum regimen tuorum,
Mollibus qui nos moderans habenis
Leniter firmas, faciliique septos
Lege coerces

111. Navis, in turbato mari à duabus anchoris firmata, Henrico Farnesio authore epigraphen tenet: INCONCUSSA MANET. Significabat quippe, Imperii navim virtute ac doctrinâ, ceu geminâ anchorâ, stabiliri; ab illa enim justitiam, ab hâc verò operandi rationem sortimur. Porrò non abs re dixerim, Imperii navim etiam Legibus & armis sustineri. Justiniani Imperatoris dictum erat: *Imperatoriam majestatem non solùm armis decoratam, sed & legibus oportet esse armatam.* Cæterùm animæ nostræ navis tum demum tranquilla sistitur, quando geminâ gratiæ Divinæ ac cooperationis humanæ anchorâ firmatur.

112. Mirâ adeò charitate erga proximi sui salutem exarsit S. Ignatius Loyola, ut ab illâ persuasus, sese intra congelatas aquas totum abjecerit. Quare D. Archangelus Conter facinus illud generosum Emblemate significaturus, navim expressit, quæ flammis in medio mari correpta, epigraphen tulit; NEC PONTUS EXTINGUIT. Hoc lemma illis Sacri Epithalamii verbis affine est: *Aquæ multæ NON POTUERUNT EXTINGUERE charitatem.* Nam *charitas*, S. Ambrosio teste, *adamante fortior, & vinculum indissolubile. Nulla diluvia passionum charitatem excludere possunt, nulla eâ acerbitatū flumina superare.*

Marginalia (left column): pertas onta-; asil. t. 4. de itent.; pertas nta-; giocus Ep. 106.; ug. ser. e Verb. st.; fsiliū lens, t. 2.; lantia aii.; lacc. Argo-; 24.; lac.

Marginalia (right column): Prælatus.; S. Magi.; S. Leo ser. 1. de Epiph.; S. Scriptura.; Steph. Cant in Allegor. Timan. Deuter. 27. 23.; Val. Flacc. l. 1. Argon.; Co rectio suavis.; Sen. Ep. 46.; Prud. hym. 7.; Henr. Farn oiph. Jovis l. 1. Eleg. 3.; Doctrinâ & virtus.; Just. Imp. in Proœm. Instit.; Gratia & cooperatio.; S. Ignatius Loyola.; Cant. 8. 7.; S. Ambr l. d. Isaac. c. 8.

113. Virum

Prudentia. 113. Virum prudentem cuivis infortunio declinando parem esse, Henricus Farnesius è navi dignoscendum proponit, quæ inter maris tempestates progrediens, epigraphen sustinet; DUM CLAVUM TENEAM. Nimirum ad illud Poëtæ dictum alludit:

Omne malum prudens spernitque, fugitque.

Achill. Bocch. Embl. 74. Consiliū. Achilles Bocchius, ut demonstraret, bono regimini summam è prudentia felicitatem accrescere, Navim in Oceano figuravit, quæ nautarum munia ex æquo ita habuit distributa, ut illorum aliqui rudentibus trahendis, ac velis explicandis; nonnulli remis impellendis, sentinæ efferendæ, aliisque alii sedulam conferrent operam: in puppi verò Senex quietus ac prudens cernebatur, qui clavum sustinens, hunc titulum Emblematis loco præfixum habuit: *Res consilii ope, haud viribus manûs geri.* Imagini explicandæ sequens epigramma adjecit:

Aspice, quàm satagant, totis qui viribus alvum
Sollicitant juvenes fluctibus in mediis.
En malos alii scandunt, trahit ille rudentes,
Per patulos audax cursitat ille foros.
Exhaurit sentinam alius, secat æquora tonsis
Certatim Remex vela alii faciunt.
In puppi residens clavum tenet ille quietus,
At non quæ juvenum robora, strenuitas.
Quin multò majora facit, melioraque solus
Ipse suo præstans omnibus ingenio.
Res magna haud valido, haud veloci corpore fiunt,
Verum animi sensu, consilio, imperio.

Ciceronis judicio, *Non viribus, non velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur, sed consilio antiquorum & scientiâ; quibus non orbari, sed etiam augeri solet senectus.* Cicero [...] senectu[...]

Profec[...] 114. Assiduum D. Caroli in virtute progressum mei Concanonici Regulares Mediolani, in Ecclesia de Passione, navigii Symbolo repræsentârunt; quod per Oceanum promovens, epigraphen monstrabat: NOCTE, DIEQUE. S. Joannes Chrysostomus in illa S. Pauli verba commentatus, *Quæ quidem retrò sunt, obliviscens; ad ea verò, quæ sunt priora, extendens me ipsum, ad destinatum iter prosequor;* ait: *Qui jam se perfectum putat; nihilque sibi deesse ad virtutis absolutionem, is à cursu cessabit; quasi qui totum jam teneat, at qui se adhuc à meta abesse cogitat, is nunquam à cursu cessat. Hoc igitur & nos æstimare semper debemus, etiamsi sexcenta obiverimus virtutis officia: etenim si Paulus post sexcentas mortes, post tanta pericula hoc solum putabat, multò magis nos.* *S. Joan[...] Chrys. i[...] Phil. 2.*

115. Multæ naves, per Oceanum sparsæ, & nocturno cœlo versus Phari cujusdam splendorem progressæ, epigraphen à me recepêre: DIRIGUNTUR AB UNO. Ita omninò vastissimæ ac innumeræ Religiones unius Augustini, Benedicti, Dominici, aut Francisci regulam, ceu Pharum illustrissimam, sequuntur. Eâdem prorsus ratione Civitatis aut Provinciæ cujusdam populus ad insignem Majorum suorum virtutem abripi consuevit. S. Hieronymus ad Heliodorum, Episcopum recens inauguratum, scripsit: *In te omnium oculi diriguntur, domus tua, & conversatio tua, tanquam in speculâ constituta, magistra est publica disciplina, &c.* Religi[...] Exemp[...] *S. Hier[...] Ep. ad [...] liod.*

116. Navis

116. Navis, explicatis velis citra ullam remigum operam per altum mare progrediens, à D. Gregorio Bolzi, nobili Congregationis Somnascenæ ingenio, epigraphen recepit, VIS NON VISA MOVET. Sanctam Ædem Lauretanam hoc Emblema spectabat, quæ prodigiosâ Angelorum virtute Nazaretho in Dalmatiam, & inde Lauretum translata fuit. Emblemati explicando sequens distichon subjecit meus Concanonicus D. Salvator Carducius.

Vis non visa movet volucrem per cærula puppim:
Dextera sic Superum Tecta sacrata vehit.

Illud ipsum gratiæ Divinæ est ingenium, quæ quidem humanis oculis penitus ignota, cor nostrum suavissimè manuducit. Eò, ni fallor, illa S. Joannis sententia collimat: *Spiritus ubi vult spirat, sed nescis unde veniat, aut quò vadat.* S. P. Augustinus: *Valdè occulta & abstrusa vis est, quâ Deus agit, ut etiam illa, quæ sensu carent, confestim ejus obtemperent voluntati.*

117. Navim in alto mari hoc lemmate loquentem exhibui: AD ALTRO CIELO ASPIRO. Id est: ALIUM DESIDERO MUNDUM. Anima, Dei amore abrepta, votis omnibus ex hoc mundo levari desiderat. Jobum, obsecro, hoc exæstuantis animi impetu agitatum, audi: *Expecto*, inquit, *donec veniat immutatio mea.* Nec aliter Regius Vates: *Quando veniam & apparebo ante faciem Domini?* Et S. Paulus: *Desiderium habens dissolvi.* In rem præsentem S. Cyprianus; *Considerandum est, fratres charissimi, & identidem cogitandum, renuntiasse nos mundo, & tanquam hospites & peregrinos isthic interim degere. Amplectamur diem, qui assignat singulos domicilio suo, qui nos isthinc ereptos, & laqueis sæcularibus exsolutos, paradiso restituit, & regno cœlesti. Quis non ad suos navigare festinans, ventum prosperum cupidius optaret, ut velociter caros liceret amplecti? Patriam nostram paradisum computemus: parentes patriarchas habere jam cœpimus: quid non properamus & currimus, ut patriam nostram videre, & parentes salutare possimus.*

118. Christianus, pronissimâ voluntate ad supremum è vita discessum accinctus, à Carolo Rancato Navi non absimilis dicitur, quæ è littore soluta, epigraphen legendam offert: PER GIRE A MEGLIOR PORTO. Id est, UT PORTU MELIORE QUIESCAM. Opportunè Petrarcha:

O aspettata in ciel beata, è bella
Anima, che de nostra humanitade
Vestita vai, non come l' altre carca:
Perche ti sian men dure omai le strade
A Dio diletta obediente ancella,
Ond' al suo regno di quà giù si varca
Ecco novellamente a la tua barca
Ch' al cieco mondo ha già volte le spalle
Per gir à miglior porto,
D' un vento occident a dolce conforto, &c.

Seneca: *Optabilem rem existima bonam mortem: optimum est, memorabilem mori aliquo opere virtutis. Cùm aliquis tormenta fortiter patitur, omnibus virtutibus utitur.*

119. Qui terrenarũ voluptatum fastidio ductus, omnes mundi blanditias, veluti Sirenes fallacissimas, declinare, & è sæculo ad Religionis portum confugere molitur, navi se non absimilem probat, quæ è Sirenum conspectu plenis carbasis ac cursu celerrimo profuga, Carolo Rancato authore, epigraphen monstrat: CANTUS TRANSVECTA TENACES. Verbis è Claudiano mutuatis:

Anne aliud toto molitur carminis astu — Claud. in laud. Serenæ Reginæ.
Mæonii mens alta senis? quod stagna charybdis
Armavit? quod Scylla canes, quod pocula Circe
Antiphatæ vitata fames? surdoque carina
Remige Sirenum CANTUS TRANSVECTA
TENACES?

Eodem planè argumento Sidonius Apollinaris hominem quendam flagitiosum repræsentat, qui lascivarum Sirenum consuetudine excussâ, saluti suæ prospexit: *Excussit cervices, atque Ulysseas, ut ajunt, ceras auribus figens, fugit adversum vitia surdus meretricii blandimenta naufragii.* — Libidinosus conversus. Sidon. Apoll. l. 9. Ep. 6.

120. Civitas Mediolanensis Alphonsum Littam, Archiepiscopum suum recens inauguratum, sumptuoso apparatu excipiens, inter cætera Emblemata Navim depinxit, supra cujus malum Ledæa flammula resplendebat; addito P. Hortensii Pallavicini lemmate, OPPORTUNA REFULGET. Innuebat videlicet, novam illam lucem omnino opportunam, nec sine patriæ solatio accidisse, quæ integro biennio Pastore suo viduata, ingenti mœrore affligebatur. Porrò misericordia & providentia Divina solaminis sui radios pro cujusvis indigentia opportunissimè explicat. Ut adeò optimus Deus à Regio Psalte jure cognominetur, *Adjutor in opportunitatibus: in tribulatione.* Hunc locum interpretatus Franciscus Titelmannus, ait: *Adjutor factus est eis IN OPPORTUNO TEMPORE, nempe in tribulationibus eorum: Tunc enim opportunum solet, & gratum esse liberantis adjutorium, & jucundum esse potentis refugium.* Et S. P. Augustinus: *Omnibus modis medetur animis Deus pro temporum opportunitatibus, quæ mirâ sapientiâ ejus ordinantur.* Cæterũ prudentis Magistri sapientia, aut providi amici fraterna correctio, tempore ac loco congruo adhibita, nobilissimum humano pectori splendorem conferunt.

Gratia Dei opportunè venit. Psal. 9. 10.
Titelm. in hunc loc.
S. Aug. de vera Relig. cap. 6.
Correctio fraterna.

121. Navis, per vastum pelagus ad exoptatum portum deferenda, secundos ventos itineris sui comites habeat, necesse est. Unde Carolus Rancatus illam explicatis quidem, sed tamen flaccescentibus ac languidis velis è littore solutam figuravit, cum lemmate, OPTANTUR FLAMINA. Seu, MODO FLAMINA DUCANT. Ad verbum Claudianus:

Non sic virginibus flores, non frugibus imbres, — Claud. l. 3. de laud. Stilicon.
Prospera non fessis OPTANTUR FLAMINA
NAUTIS,
Ut tuus aspectus populo.

Eidem Emblemati P. Joannes Bartholomæus Pancierus, Augustinianus Exalceatus, subscripsit, INDIGET AURA. Ita omninò anima, in ignito piacularium flammarum oceano jactata, ut ad æternæ beatitatis portum appellat, afflante pietatis nostræ aurâ opus habet. Quin, omnis Christianus, ad virtutis viam inter tot tentationum fluctus felici pede decurrendam, præveniente ac concomitante Dei gratiâ tamdiu unicè indiget, donec salutis æternæ portum contingat. Unde S. Ecclesia, Deo supplex, illis Concilii Arausicani verbis utitur: *Largire supplicibus tuis, ut cogitemus te inspirante, quæ recta sunt, & te gubernante eadem faciamus.* Et rursus in oratione secreta, *pro itinerantibus*, Deum bonorum omniũ largitorem precatur: *Et viam illorum præcedente gratiâ tua dirigas, & subsequente comitari digneris.* Præclarè, ut cætera omnia, Magnus Augustinus: *Quia ad Deum nos convertimus, nisi ipso excitante & adjuvante*

Anima in purgatorio.
Gratia Dei.
Concil. Arausic. c. 4.
S. Aug. Tom. 7. l. de peccat. meritis c. 18.

Mors desiderata.

vante non possumus. S. Martyres, qui omnes mundi blanditias abominati, ad Paradysi portum anxiè suspirârunt, id unum assiduis votis volvebant, ut flantibus persecutionum ventis, desideriorum suorum compotes fierent: ut adeò cumprimis navim illam Emblematis loco sibi vendicent, à qua *optantur flamina.* Certè S. Cyprianus, de morte exoptatâ differens, eâdem omninò venti metaphorâ utitur: *Quis non ad suos navigare festinans, VENTUM prosperum cupidius OPTARET, ut velociter caros liceret amplecti?*

S. Cypr. l. de Moral. in fine.

Dependentia.

122. D. Alphonsus Litta, Mediolanensem patriæ suæ Archiepiscopatum ingressus, à grandi illâ Metropoli inter complura alia Emblemata Navim recepit, quæ in præviam Cynosuram defixa, epigraphen tulit: NON ALIAM ASPICIO. Innuebat videlicet, totius populi oculos è Magno illo Præsule suspensos esse, ut ipsis ad Divinæ ac Christianæ perfectionis viam, secundo gressu decurrendam, cynosuræ loco præluceret. Alludebat, nî fallor, Emblematis Author ad illa S. Hieronymi de Heliodoro Episcopo verba: *IN TE OMNIUM OCULI DIRIGUNTUR, domus tua, & conversatio tua, tanquam in specula constituta, magistra est disciplinæ publicæ.*

S. Hier. ad Heliod. Episc.

123. Antonius Perenottus Granvellanus, Cardinalis & Archiepiscopus Malinensis, vir maximus, Symboli sui loco navim exprimi fecit, quæ explicatis velis in tempestuoso mari progrediens, hunc titulum præfert: DURATE. Seu, ut lemmatis naturam inducat: DURABO. Volebat nimirum optimus Antistes generoso ac invicto suo exemplo omnes subditas Provincias ad Regis Catholici obsequium, etiam inter qualvis seditiones conservandum, animare. Unde Michaël Eizinger in illius encomium, epitaphii loco, sequentem *Hospitis* & *Aulici* dialogum statuit:

Perseverantia.

Mich. Eizin. in Leone Belgico.

H. Quis cubat hic, modicâ Magnus tellure sepultus?
A. Grandia cui celsos vela dabant titulos.
H. Cur pelagus vitæ sulcans, DURATE secundis
Inquit? A. Ne quondam nomina parta cadant.
Clara illa imperio Caroli, regnoque Philippi,
Quorum consiliis præfuit arte potens.
H. Ergo manu clavum strinxit? navimq; gubernans
Duravit, fatis? A. Insuperabilibus.
H. Atne diu? A. Decies septenos vixit in annos,
Sequanicique fuit gloria prima soli.
H. Quo capitur portu? A. Cunctis quo meta laborum, &c.

Jos. Hebr. l. de Mach.

Argumento non absimili Josephus Hebræus heroicam Eleazari constantiam, etiam inter extremas persecutionum ac cruciatuum tempestates invictam, repræsentat. *Servavit*, inquit, *contra omnes procellas, tempestatesque insaniæ sancti corporis navem, quam nullis turbinibus à vero dissolvit itinere, jactata quidem tyrannicis fluctibus, infracta tamen permansit: tenensque iter suum ad salutis portum pervenit.*

124. Paulus Maccius cordis afflicti angustias significaturus, navim inter duos scopulos expressit; cum lemmate, PERICULUM ANCEPS. Emblemati explicando sequentem poësin subjunxit:

Vela dare inter Scyllam, implicatamque Charybdim
Dicitur, ancipiti quisquis discrimine septus
Hæret quò tendat; dum tendere tentat utroque.
Gloria quanta foret, si eludi posset utrumque!

Prosperitas & adversitas.
S. Aug. in Psal. 74.

Homo inter geminos adversitatis & prosperitatis scopulos navigat, utrobique, ni caveat, allidendus, S. Augustino hortante. *Vita prospera nec sola eligenda est, & sola adversa vitanda; sed utraque cavenda est, illa ne corrumpat, ista ne frangat.*

125. Navis, in portu fixa, nullas tumultuantis Oceani minas pertimescit. Unde lemma ex Horatio mutuatum: NEC HORRET IRATUM.

Horat. Epodo. 2.

Neque excitatur classico miles truci,
NEQUE HORRET IRATUM mare.

Religiosus.

Ad hoc propositum Anacharsis interrogatus, quæ naves omnium essent securissimæ? respondit. *Quæ in siccum protractæ sunt.* Certè nullis mundi fluctibus concutitur, qui se intra Cœnobium, ceu portum tranquillissimum, recepit; nec etiam ullo procellarum furore imposterum quassari potest, qui per assiduas alternantis vitæ undas tandem ad sepulchri arenam appulsus est. Imaginem tamen ii cumprimis sibi vendicant, qui superatâ perversi hujus sæculi formidine, in cœlo conquiescunt, ubi *Mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor.* S. P. Augustinus: *Beati possident Hierusalem cœlestem sine angustia, sine pressura, sine diversitate & divisione limitum, omnes habent eam, & singuli habent totam, magnæ illæ divitiæ, non angustat frater fratrem, nulla ibi indigentia est.*

Mortu[i]

Beatus[i]
Apoc. 2[1]
S. Aug. Psal. 8[...]

126. Anacharsis Philosophus dicere solebat, navigantes nonnisi quatuor digitis, solâ nimirum tabularum nauticâ latitudine, à morte distare. Ad hoc propositum canit Juvenalis:

Juven. Sat. 12

I nunc, & ventis animum committe, dolato
Confisus ligno, digitis à morte remotus
Quatuor, aut septem, si sit latissima tæda.

Quare Carolus Rancatus navim, in oceano fluctuantem, hoc lemmate notavit: CONTERMINA MORTI. Vita humana, assiduo naufragii discrimine formidanda, symbolo illo significatur. S. Greg. Nazianzenus. *Quisquis navigat, naufragio propinquus est, eoque magis, quò audacius navigat: eodem modo quisque corpore convestitus.* Id quod è paræmia illa haud obscurè discere licet:

Vita h[u]mana.
S. Greg. Naz. O[r.] 27.

Calculum si rectè ponas, homini ubiq; naufragium est.

127. Petri Magellani navis, quòd mundum universum emensa sit, Victoriæ cognomen accepit. Eò alludens Carolus Rancatus, subscripsit: VITTORIOSA, ET EMULA DEL SOLE. Id est: VICTRIX, ET ÆMULA SOLIS. Verbis è Tasso mutuatis:

Tass. G[...] Libera[...] Cant. [...] stanz. [...]

Tempo verrà, che fian d' Ercole i segni
Favole vile à i naviganti industri,
Et mar riposti hor senza nome, e i regni.
Ignoti ancor trà voi, saranno illustri.
Fia, che' l più ardito al hor di tutti i legni.
Quanto circonda il mar, circondi e lustri,
E la terra misuri immensa mole
Vittoriosa ed emola del sole.

Crucis sacratissimæ hoc symbolum est proprium, quæ à S. Antonio Paduano navi comparatur, *Crux Christi hæc est navis.* Eadem S. Crux etiam vocatur *triumphale lignum, & splendidior cunctis astris.*

S. Crux
S. Ant. Pad. [...] Dom. [...] post Ep[...]

128. Vitam humanam, inevitabili mortis sententiâ dissolvendam, navis Emblemate significabis, quæ è littore promotura, epigraphen sustineat: PEREGRINAS IBIT IN AURAS. Carolus Rancatus ait, hâc imagine Ethnicam illam Ovidii mentem exprimi:

Vita h[u]mana.

Ovid. [...] 10. [...]

Spiritus infelix peregrinas ibit in auras.

Siraci-

Siracide referente, homines quidam impii dixerunt; *Spiritus diffundetur tanquam mollis aër, & transibit vita nostra tanquam vestigium nubis, &c.* Magis piè Seneca: *Omnis dies velut ultimus ordinandus est; de felicitate hominis ultimus dies judicat.*

129. Navis, nonnisi assiduo labore cùm marinis assultibus conflictata, tandem ad Indicas opes referendas appellit. Huic proinde Dominicus Gambertus illud Claudiani hemistichium lemmatis loco subjunxit: JUVAT IRE PER ÆSTUS. Enimverò victoriam nonnisi militari industriâ; & copiosam mercedem solo frequenti labore comparare licet. Seneca: *Generosos animos labor nutrit; laborem si recuses, parum esse potes. Non est viri, timere sudorem.* Ut adeò bene à Poëtis nonnemo canat:

Per faticose vie va si à la gloria.

130. Navis, quantumvis rudentibus sericis, puppi deauratâ, cæterisque ornamentis exculta superbiat, è portu tamen solvens, inevitabilem illam Virgilii gnomam præ se ferre cogitur: FATIS INCERTA FEROR. Hinc Carolo Rancato authore, disces, hominem assiduò vitæ ac naufragii discrimine agitatum, è nobilitate, divitiis, cæterâque terrenâ pompâ nihil omninò securitatis emendicare posse. Nam, quod Salomon ait: *Nescit homo finem suum.* S. Gregorius Papa: *Tantò quisque sit ferventior in operatione, quantò & incertus est de vocatione: ut dum incerti sumus quando morimur, semper ad mortem parati debeamus venire.*

131. Prudens Nauclerus navigii carbasa adeò dexterè explicare ac inflectere novit, ut etiam adversos ventos in progressûs sui commodum vertat. Unde navim, inter adversa flamina luctantem, hoc lemmate insignies: ET TRANSVERSA FAVENT. Opportunissimè S. Paulus: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Veluti diceret; calamitates, morbos, & ipsa etiam peccata, amicis Dei pronissimam proficiendi occasionem suppeditare. Cassianus in illum Apostoli locum commentatus. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum;* subjungit, *universa, non solùm prospera, verum etiam quæ putantur adversa.* Et S. Bernardus: *Usque adeo siquidem in hunc modum omnia nobis cooperantur in bonum, ut inter hæc omnia etiam ea, quæ nihil sunt, numerentur: molestia, morbus, & ipsa mors etiam, & peccatum, &c.*

132. Carolus Rancatus, naufragante navi, præcipuam tanti exitii causam in absentes naucleros rejicit. Unde illam hoc Virgilii lemmate circumscripsit: PAVIDI CESSERE MAGISTRI. Enimverò assiduâ experientiâ testatum habemus, Civitatem aut Monasterium, Principis vel Prælati sui præsentiâ destitutum, prono impetu in extremam vitiorum perniciem ruere. Nicolaus Lyranus ait: *Absentia boni Principis de terra sua, & boni Prælati de sua Ecclesia, frequenter sunt occasiones malorum in illis pullulantium: sicut præsentia gubernatoris est causa salutis navis, & ejus absentia periclitationis.*

133. Tam immodica est avaritiæ humanæ fames, ut conquisitis opibus nunquam acquiescere, sed novis itentidem accumulandis inter sexcenta Oceani discrimina inhiare soleat. Illam proinde navi non absimilem dixerim, quæ è portu solvens, Carolo Rancato authore illud Virgilii hemistichion lemmatis loco præfert: NEC PLACIDA CONTENTA QUIETE. Lucretius:

Ergò hominum genus incassùm, frustraque laborat
Semper & in curis consumit inanibus ævum,
Nimirum quia non cognovit quæ sit habendi
Finis, & omninò quò adcrescit vera voluptas.

Propertius: Prop. lib. 3.

Ergò sollicitæ tu causa pecunia vitæ es,
Per te immaturum mortis adimus iter.

Et Horatius: Horat. l. 3. Od. 24.

----- Si neque fervidis
Pars inclusa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Durataque solo nives
Mercatorem abigunt? Horrida callidi
Vincunt æquora navitæ.

Salomon ait, Avarum vivere *in tenebris & in curis multis, & in ærumna atque tristitia.* Unde S. Hieronymus, *Languor est pessimus, pro perituris opibus cogitatione torqueri, & in tristitia, in gemitu, in indignatione, in luctibus, casso illas labore conquirere.* Eccl. 5. 16. S. Hieron.

134. Persona præclara à Rege Catholico, aut alio quovis Austriaco Principe, ad sublimem dignitatem evecta, navis Emblemate significari potest, quæ nobilissimis parergis exculta, à Carolo Rancato illud Virgilii hemistichion lemmatis vice recepit: VOCAT AUSTER IN ALTUM. Opportunâ hâc icone Spiritum Sanctum demonstrare licet, cujus impulsu ad virtutis ac summæ perfectionis incrementum promovemur. S. Gregorius, illum Jobi locum interpretatus, *Plumescit accipiter, expandens alas suas ad Austrum,* ait: *Accipiter plumescit, cùm ad austrum alas expanderit: quia tunc unusquisque se virtutum pennis induit, cùm Sancto Spiritui cogitationes suas confitendo substernit, &c.* Minister Austriacus. Virg. 3. Æn. Spiritus S. Job. 36. 26. S. Greg. in hunc loc.

135. Religiosus, è mundi cœno ad claustrum sublatus, demum tranquillam mortem, sine ullo vitæ innocuæ detrimento, obire solet: haud secus atque navis citra ullum terræ contactum pervastum Oceani iter tandem ad portum felici gradu appellit. Unde Carolus Rancatus illi epigraphen ex Ariosto subjunxit: NE TOCCO' TERRA, E IN SICUR' ONDA CORSE. ID est: NEC TERRAM ATTINGENS. GRADITUR SECURA PER UNDAS. Emblemati explicando sequentem vernaculam Ariosti poësin accipito: Religiosus moribundus. Mors justi. Ariost. Cant. 42. stanz. 23.

O fallace de gli huomini credenza,
Campò la nave, che dovea perire.
Quando il Padrone, e i galeotti senza
Governo alcun l havean lasciata gire.
Parve che si mutasse di sentenza
Il vento, poi che ogni huom vide à fuggire,
Fece che il legno à miglior via si torse,
Ne tocco terra, e in sicur onda corse.

S. Hieronymi judicio. *Qui se quotidie recordatur esse moriturum, contemnit præsentia, & ad futura festinat.* S. Hier. Ep. ad Cypr.

136. Navigium, velis è secundo vento turgentibus, geminum hoc adverbium instar lemmatis præfert, PROPERE, ET PROSPERE. Ita homo, afflante fortunâ, felices ac veloces rerum suarum progressus facit: Cæsar vix hostem conspicatus, mox illum ad internecionem delevit: unde dicere est solitus; *Veni, vidi, vici,* Alexander Magnus duodecim annorum intervallo vasta ac florentissima totius Orientis regna expugnavit. S. Franciscus Xaverius tempore non multo extremas Indiarum gentes sub Crucifixi labarum conduxit. Nullus tamen in quibusvis negotiis nostris secundior ventus est, adjutorio Dei. S. P. Augustinus: *Hæc est militia nostra; in hoc agone cùm confligimus, Deum poscimus adjutorem. Si enim nos* Fortuna. Adjutorium Dei. S. Aug. ser. 13. de Verb. Apost. c. 9.

nos ipse non adjuvat; non dico non vincere, sed nec pugnare poterimus.

Au hor proprii mali. 137. Carolus Bovius navim, adversus scopulum allisam ac disruptam, hoc lemmate notavit: VERBERE FRACTA SUO. Eorum hic typus est, qui propriâ imprudentiâ aut affectu præcipitati, malorum suorum authores evadunt. De Hannibale ait T. Livius: *Sentiebat Hannibal suis se artibus peti.* Nimirum illud Tullii de ipso pronuntiari poterat: *In tuum ipse mucronem incurras necesse est.* Opportunè meus Carducius: (*Livius l. 2. Bell Pun.*)

Verbere fracta suo navis tumulatur in undis,
Apparat interitum sic sibi sæpe scelus.

138. Navigium, armamentis omnibus excultum, quamdiu stellæ polaris conspectu gaudet, nullas unquam tumultuantis Oceani minas pertimescit. Unde Dominicus Gambertus illi epigraphen è Martiali adjecit: PERICULA LUDIT. Certè prudentia è quovis discrimine triumphum refert. Generosa quoque Herculis, Alexandri, aliorumve fortitudo ipsis etiam periculis insultare, ac palmam extorquere novit. S. Hieronymus: *Justi & fortis viri est, nec adversis frangi, nec prosperis sublevari: sed in utroque esse moderatus.* Andreas Biancus: (*Mart. l. 9. Epig. 47.* Prudentia. Fortitudo. *S. Hieron. in Joel. An l. Bianc. l. 4. Epig. 38.*)

Quod genus extimuit mortis Xaverius ingens,
Cujus virtuti meta nec orbis erat?
Per mare, per terras subeunti extrema malorum
Occurrit facies nulla timenda viro.
Cœli iras, pelagi rabiem, telluris hiatus
Risit, & infracto pectore cuncta tulit, &c.

Pœnitentiæ sacramentum. 139. Sacramentum Pœnitentiæ, seu secundam post naufragium tabulam, Lucarinus in navis quassatæ fragmento dignoscendum proposuit, quod nonnullis mercibus onustum, epigraphen tulit: ET PUTAMINA PORTANT. Opportunè Tertullianus: *Pœnitentiam*, inquit, *tu peccator ita invade, ita amplexare, ut naufragus alicujus tabulæ fidem. Hæc te peccatorum fluctibus mersum prolevabit, & in portum Divinæ clementiæ protelabit.* (*Tertull. l. de Pœnit. in fin.*)

140. Symboli loco, aliquot naves plenis velis per oceanum progrediuntur; cum lemmate, AGUNTUR SPIRITU. Ad verbum S. Paulus: *Quicunque enim SPIRITU Dei AGUNTUR, ii sunt filii Dei.* Justis enim congenitum est, benignam Spiritûs Sancti auram pronis mentibus excipere, & undique, gressu nunquam exerrante, assequi. S. Joannes Chrysostomus, illa Apostoli verba interpretatus, ait: *Non simpliciter dixit? Quicunque enim spiritu Dei vivunt: sed quicunque spiritu Dei ducuntur: ostendens, quod sic vult illum vita nostræ Dominum esse, ut gubernatorem navigii, & aurigam currus equorum: nec corpus solum, sed ipsam etiam animam habenæ hujusmodi subjicit; neque enim illam vult dominari, suoque quodam instituto vivere: sed & illius auctoritatem spiritus potestati supponit, &c.* (*Rom. 8. 14.* Justus. *S. Joan. Chrys. in hunc loc.*)

141. Navis, per Oceanum progrediens, nullum post se tramitem aut vestigium relinquit. Emblemati meus D. Alexander Luzon de Millares epigraphen præfixit: NEC TRAMES RESTAT. Ita odia nostra non sunt tantummodò celanda, sed omninò quoad fieri potest, abolenda & extinguenda. Indies hoc Deo promittimus: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Conditionem ponimus, & juxta eandem nobis ignosci volumus; neque hoc tantùm, sed & modum insinuare videmur, quem in remittendis aliorum debitis tenemus; quibus si injurias imperfectè tantùm, & è superficie condonamus, odii & iræ fomitem in corde retinendo: non est cur à Deo gratiam ullam speremus, qui dimidiatam salutem non præstat, sed integram: S. P. Augustinus: *Nemo potest accipere æternale, nisi prius temporale dimiserit: Ergò dimitte temporale malum, ut accipias æternale bonum.* S. Alexandrum Patriarcham Hierosolymitanum imiteris velim, cui cùm quidam aurum furto abstulisset, metuque perterritus, in Thebaidem fugiens, à latronibus captivus abductus fuisset; resciens id optimus pater, vinctum illum octoginta numismatis redemit; eoque revertente tam piè ac misericorditer usus est, ut è civibus nonnemo dixerit. *Nihil esse utilius, quàm in Alexandrum peccare.* (Inimico ignoscere. S Au... 133... Temp... Soph... Prat... rit. c...)

142. Seneca asserente. *Navis bona dicitur, non quæ pretiosis coloribus picta est, nec cui argenteum aut aureum rostrum est, nec cujus tutela ebore cælata est, nec quæ fiscis ac opibus regiis pressa est, sed stabilis ac firma, & juncturis aquam excludentibus spissa ad ferendum incursum maris solida, gubernaculo parens, velox & consentiens vento.* Proinde Navem hoc lemmate spectandam propones: E BONITATE PRETIUM. Ita hominis pretium non è vestibus aut divitiis, sed ab interiore illius virtute metiendum est. Certè purpura & vasa argentea, ut pulchrè apud Clementem Alexandrinum dicit Comicus: (Sen. l... Vesti... luxus...)

Multùm Tragædis conferunt, vita nihil.

Ut adeò meritò exclamet idem Patriarcha Alexandrinus: *Pudet me ut verè dicam, cùm videam tantùm opum effundi ad tegenda pudenda.* Ad id, quòd verè pulchrum est, contendebat Alexander Severus Imperator, cum humili vestitu incedens, ob id reprehenderetur ab aulicis; quibus respondit: *Imperatoriâ Majestas constat virtute, non corporis cultu.* Non dispar huic in dictis & factis Alohonsus Aragonum Rex: *Malo, inquit, moribus & auctoritate meos excellere, quàm diademate & purpurâ.* (S. Cl... Alex... Pæd... Pano... l. 1. de... Alpho...)

143. Institoris navim hoc lemmate insignit P. Jacobus Masenius: MEDIAS PORTAT, NUTRITQUE PER UNDAS. Maria Virgo erga suos clientes utrumque illud adjutorium præstat. Ut adeò rectè ab Hesichio cognominetur. *Navis institoris, portans de longe panem suum.* Et alibi: *Navis mercibus referta, nullo egens gubernatore.* Et à Buteone, *Navis salutem quærentium.* Emblematis mentem hoc epigrammate explicat Author: (Mari... Hesych... 2. de ... But... 92. p. ...)

Et portat Siculas Pinus Romana per undas,
Vectoresque suos nutrit onusta ratis,
Virgo suis ratis est, velut æquor fluctuat orbis:
Illa suos portat, nutrit & illa suos.

144. Navigium, inflatis nimiùm ex vento velis, mergitur. Unde Patres Societatis Jesu in Belgio epigraphen addidêre; SI TUMEAS, TIMEAS. Nempe ex Ambitione & arrogantia plurimùm periculi nobis accersimus. Et quid id adeo mirum sit? quia, teste Apostolo, *Deus superbis resistit.* Certè Saul à Samuele audiit: *Nonne cùm parvulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israël factus es?* Id est, interprete S. Gregorio Magno, *Magnus fuisti mihi, quia despectus tibi: sed nunc quia magnus tibi es, factus es despectus mihi.* Et alibi: *Evidentissimum reproborum signum est superbia; electorum vero humilitas.* (Superb... 1. Pet... S. Greg... Moral... Idem l... Moral... 18.)

145. Navis, in mari mersa, epigraphen tenet: FIDE, SED CUI VIDE. In Natatores hoc symbolo uti licet; de quibus canit Ovidius: (Natato... Ovid... Heroid...)

Arte laborata merguntur in æquore puppes;
Tu tua plus remis brachia posse putas?

Porrò maris nomine Mundū intellige, cui quisquis fidit, (Mundu... fallax...)

fidit, æternùm mergitur. S. P. Augustinus: *Quantùm laudandi atque prædicandi, qui dignati non sunt etiam cum mundo florente florere, tantùm increpandi & accusandi sunt, quos perire cum pereunte delectat.*

146. In naviculam Evangelicam, cùm è portu solvisset, venti procellosi quasi dato signo irruerunt ac tantùm non obruerunt. Unde lemma: AGITUR RIMOSA PROCELLIS. Ita anima nostra in corporis naviculâ malè materiatâ navigat; hic fatiscens, assiduam tentationum aquam haurit, & decumani malè compositorum affectuum fluctus præsentem continuò interitum minitantur. Quid multa: *Corpus, quod corrumpitur, aggravat animam.* Unde observat S. Hieronymus, Christum legislatorem nos non docuisse tentationes omninò deprecari; *impossibile enim est, humanam animam non tentari*; sed ne inducamur in tentationem. Quod alio loco idem Dominus præcipiens, *Vigilate*, inquit, *& orate ut non intretis in tentationem. Intrare in tentationem*, subdit idem S. Ecclesiæ Doctor, *non est tentari, sed vinci.* Tentata fuit castissimi Josephi pudicitia, at minimè victa: sollicitata Susanna, at ope Divinâ victrix evasit. *Erras frater, erras* (rursum S. Hieronymus Heliodoro loquitur) *Si putas unquam Christianum persecutionem non pati: tunc maximè impugnaris, si te impugnari nescis. Adversarius noster, tanquam leo rugiens, aliquem devorare quærens circumit, & tu pacem putas?*

147. Navis oneraria, dum in flumine existit, ab uno alterove homine citra negotium in omnem partem trahi potest cùm tamen in sicco reposita, vix centenorum viribus movenda esset. Unde navim onustam, & intra aquas à tribus duntaxat hominibus huc illucque impulsam, hoc lemmate notavit P. Sebastianus à Matre Dei. GRAVIA HIC LEVITANT. Mariæ Virginis hæc imago est, quæ leges ac præcepta, quantumvis servatu difficillima, efficit levia, ac servantibus suavia. Unde non caret mysterio, quòd Decalogi Tabulæ in arcâ fuerint repositæ: *Arca enim*, S. Ildephonso teste *Deiparæ typus est*; ut enim legem exactè custodias, in arcâ, in Deiparâ, illam colloces, necesse est. Imò in arca præter Legem etiam manna asservabatur; ut disceres, te legem cum suavitate reperturum, si in arcæ, in Deiparæ patrocinio illam locaveris; ut quæ legem non solùm facilem, sed & jucundam, dulcemque efficit.

148. P. Blasius Palma Symbolici loco Navim depinxit, cujus carbasa ventis tantò amplius restiterunt, quò validius firmata erant: addito lemmate, FIRMATA RESISTUNT. Ita homo, in timore Domini firmatus, omnibus mundi, carnis, & dæmonis tentationibus validissimè resistit. Unde David: *Beati omnes, qui timent Dominum.* Compendio Magnus Augustinus: *Time Deum qui super omnes est, & hominem non formidabis.*

149. Ludovicus Brethe, Canonicus Regularis Cong. Gallicanæ, Emblematis loco Navim inter tempestates & procellas depinxit; addito illo Psaltis lemmate, OMNES FLUCTUS TUOS INDUXISTI SUPER ME. Hominem, undique adversitatibus jactatum, hæc imago repræsentat. Christus patiens Divino Patri suo verissimè dixerit: *Super me confirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me.* Nam, ut Christi ore prosequitur Euthymius: *In me irruit ira tua, quam delicta hominum in se concitaverant, ego tamen libens eam sustinui, & te placavi. Passione quippe ac morte meâ indignationem tuam omnem sedavi, veluti cùm quis plagam, in puerum delatam in se suscipit. Livore enim, inquit, ejus sanati sumus, & Dominus tradidit eum peccatis nostris.*

150. Nihil navi in vasto Oceano prodest anchora, ubi cœlum obscurâ nube obductum, furibundâ tempestate fulminat, procellisque horrendis mare inquietat, & navis ipsa hinc inde voluta, antennisque & velis spoliata, sævientium ventorum ludibrio cedit. Itaque quum *non tali auxilio* se servari posse intelligant Nautæ, tremore perterriti, ad aliam opem confugiunt, tensisque manibus Cœlo supplicant. Unde Serenissimus Philotheus, Navim inter tempestates depinxit, quæ frustra jactâ anchorâ, epigraphen præfert: NON TALI AUXILIO. Nos, dum in hâc vita, veluti in aperto volvimur pelago, pluribus fortunæ casibus agitati, necquidquam ad prudentiæ, nostræque virtutis anchoram confugiamus, præsertim ubi justa Divinæ iræ animadversio nos insequitur. Quo tempore omnium optimè suæ providebit securitati, qui abjectâ omnium terrestrium rerum spe, suarumque virium depositâ fiduciâ, omnem spem in illo ponet, qui anxietatum nostrarum haud ignarus, succurrere nostris miseriis, doloresque & ægritudines tam animi, quàm corporis submovere potest. S. P. Augustinus de se ipso fatetur: *Desperatus ad omnipotentem venio, vulneratus ad medicum curro.* Et alibi: *sive in affluentia rerum simus, sive in angustia, expectandus est Dominus, qui quod verè bonum est det: & quod verè malum est, avertat à nobis.* Emblematis mentem hoc Epigrammate explicat Author.

A[u]xilium [in] necessitatibus.

S. Aug ser. 7. de Temp.

Idem ser. 245. de Temp. c. 1

Dum ruit, effusis & debacchatur habenis
Æolus, & pelago prælia sæva movet:
Ventis acta ratis jam scandit ad infima terræ
Tartara, jam subitis fluctibus astra petit.
Quid facias, Palinure, salo, frendentibus Austris.
Sistit inaccessas anchora nulla rates.
Non tali auxilio; *melioribus utere fatis.*
Respuit humanam, dum fremit æquor, opem.

151. Navis, in portu hærens, ubi ventus secundior spiraverit, spontaneâ fertur aurâ, suumque iter prosequitur. Emblemati subscripsit Serenissimus Philotheus: SPONTE TUA FEROR AURA. Ita prorsus afflante efficaci Divinâ gratiâ, sponte in omne virtutis genus ruimus, nec patimur nos in lubricâ mundi aut carnis arenâ detineri. S. P. Augustinus: *Ut mutaremur in pejus, nostra iniquitas fuit; ut mutaremur in melius, non nostra justitia, sed gratia Dei præstat.* Et rursus: *Gratia, quæ occultè humanis cordibus Divinâ largitate tribuitur, à nullo duro corde respuitur. Ideò quippe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur.* Emblematis sensum ita explicatum accipe ab ipsomet Philotheo:

Gratia efficax.

S. Aug. in Psal. 68.

Idem l. de Prædest. SS. cap. 8.

At sequar, & facili sulcabo cærula puppi,
Si mentem afflabis, spiritus alme, meam.
Affla, & vel tenui mulce mea carbasa vento,
Lensque in proram lusitet aura meam.
Non etenim validos desidero mitior Euros;
Si modò vel leviter moveris, ipse sequar.
Quò fert aura, feror: Nec me superabit eundo,
Quæ rapido trahitur concita cymba Noto.

RETE, NASSA.

Caput VII.

152. QUi sorte suâ contentus, nullum amplius illius incrementum ambit, Emblematis loco fascem, è retibus colligatum, præferat; cum lemmate, NIL AMPLIUS OPTAT. Marcus Curius, Eques Romanus, in diversis occasionibus præclara animi moderati specimina dedit, ibi cumprimis, quando ingentem auri vim, à Samnitibus oblatam, generosè recusavit, cùm dicto: *Curium malle locupletibus imperare, quàm ipsum fieri locupletem.* Idem, Rege Pyrrho ex Italia in fugam acto, *nihil omninò ex præda regia, quæ exercitum, urbemque ditaverat, attigit.* Rursus, cùm Senatûs Romani liberalitate cuivis septem agri jugera, Curio verò, utpote Belliduci de republicâ meritissimo, quinquaginta decernerentur: *ipse tamen popularis assignationis modum non excessit; parùm idoneum Reipublicæ civem existimans, qui eo, quod reliquis tribueretur, contentus non esset;* ut de illo refert Valerius Maximus. Illud ipsum Emblema etiam Caroli V. Imperatoris est proprium, qui intra S. Justi solitudinem receptus, Romanum Imperium fratri, Regna verò filio suo liberrimâ voluntate renuntiavit. Arsenius quoque, Arcadii Magister, relicta Imperialis aulæ majestate, pauperrimum desertum amplexus est. S. Alexius, S. Bernardus, S. Thomas Aquinas, aliique sexcenti, pessumdata ædium paternarum affluentia, præter paupertatis Evangelicæ quietem nil aliud desiderarunt.

Contentus suâ sorte.

Val. Max l. 4. cap. 3. n. 15.

153. Piscatores in Insula Chio, olim retibus suis in mare jactis, optima sorte tripodem aureum extraxere, qui vel vas erat, Apollinis sacrificiis destinatum; vel certè mensa rotunda, tribus pedibus subnixa. Quare piscatione adeò locuplete illecti, retia sua denuò solicitè explicarunt, rati, priore fortuna se identidem esse beandos: at conatu prorsus irrito nam diu multumque fatigati, nec tripodem amplius, nec quodvis aliud laboris sui pretium tulerunt. Eò alludens D. Didacus Saavedra, rete vacuum, è mari extractum, figuravit, cum lemmate, NON SEMPER TRIPODEM. Veluti diceret, varios adeo rerum humanarum successus esse, ut non rarò iisdem omninò instrumentis eventus penitus adversos enitamur. Sic Alexander Magnus cum Macedonum suorum phalange innumeras passim victorias, ac gloriam, nullo unquam ævo intermorituram, est aucupatus. Vicissim verò alii, prudentia & robore nihilo inferiores, inter assiduam adversæ fortunæ stragem conflictantur. Judas Machabæus angusto militum suorum manipulo ingentes Regis Antiochi, Demetrii, Lysiæ, Appolonii, aliorumque exercitus confecit, at idem cum eodem omninò militum numero adversus Bacchidem congressus, non jam pristinum felicitatis tripodem, sed manus vacuas, & ipsam etiam propriæ vitæ jacturam retraxit. Atque adeò ex uno successu prospero plures alios polliceri, in bellis præsertim, vix unquam licet, cùm assiduam cœli revolutionem ipsa etiam eventuum vicissitudo subsequatur, & non rarò eadem causa effectus prorsus contrarios pariat. Expertissimus in rem præsentem Julius Cæsar, ait: *Etsi multùm cùm in omnibus, tum in re militari potest fortuna.* Livius testatur, *Nusquam minus, quàm in bello, eventum respondere.* Et Tullius, *Omnium bellorum exitus, eventusque incerti.*

Successus Varii.

1. Macch. 9. 3. usque ad 9.

Belli eventus incertus.

Jul. Cæsar l. 6. Livius l. 2. Cicero l. 6. Ep. fam 1. & 6.

154. Rete, piscibus plenum, ac extra aquas versus fluminis marginem tractum, epigraphen sustinet: TRAHIT INVITOS. Pisces enim, quantumvis inviti, pro piscatorum arbitrio in partem omnem raptantur. Calamitatis hoc symbolum est, quæ mortalibus vim quandam arcanam admovet, eoque è vitiorum pelago ad virtutis Divinæ littus trahit. P. Cornelius à Lapide in illud Threnorum commentatus, *Expandit rete pedibus meis:* ait, *Tribulatio enim est rete Dei, quo homines piscatur, & INVITOS ad se TRAHIT.* De his tamen Augustinianum illud pronunties: *Felix necessitas, quæ in meliora compellit.*

Calamitas.

Thr. 1. Corn. à Lap. in Jacobi cap. 1.

S. Aug. 45.

155. Rete è maris profundo pisces quidem in terram extrahit, at sine ulla eorum offensa aut vulnere: secus atque hamus, fuscina, aut tridens, qui miseros confodiunt, lacerantque. Unde reti subscribet: EXIMIT, NON PERIMIT. Ita bonus Corrector, exoptatam è proximo frugem reportaturus, rete, non hamum, imitetur, necesse est; idque maximè allaborare debet, ut peccatoris animam salvet, non verò excruciet. Quamobrem Divinus Magister suos Apostolos solis retibus uti voluit: *Laxate retia vestra in capturam.* Appositè S. Ambrosius: *Benè Apostolica instrumenta piscandi retia sunt, quæ captos NON PERIMUNT, SED reservant, & de profundo ad lumen EXTRAHUNT.*

Corrector.

Luc. 5. S. Amb. hunc l.

156. Prædicationem Apostolicam, uti & Divinam gratiam, Christus reti, in oceanum merso, non absimilem dixit. Cui proinde subscribes: EX OMNIBUS CONGREGAT. Ipsummet Servatorem audi: *Simile est regnum Cœlorum sagenæ missæ in mare, & EX OMNI GENERE piscium CONGREGANTI: quia ad peccatorum veniam sapientes, & fatuos, liberos & servos, divites & pauperes, fortes & infirmos vocat,* inquit interpres S. Gregorius. Eodem Emblemate avaritiæ humanæ indolem describere licet, quæ ex omni hominum sorte aliquod lucrum conquirere solet. B. Albertus Magnus, *Per rete,* inquit, *notatur avaritia, sive rerum concupiscentia; avaritia quippe est rete diaboli, quod expandit super faciem universæ terræ. Per hoc rete juvenes capit & senes, sive viros, sive mulieres.*

Fides.

Matth. 47.

S. Greg. hunc l. Avaritia.

Albert. Magn. de S. A.

157. Majores pisces intra rete captivi detinentur, minoribus per illius maculas elabentibus. Unde lemma: MINORES EVADUNT. Ita homines pauperes, simplices, neglecti, humiles, & innocentes è damnationis æternæ tendiculis citra negotium sese expediunt; solique superbi, divites, avari, potentes, crudeles, cæteràque hominum portenta iis miserè implicantur. Thomas Stapletonus: *Majores pisces,* inquit, *piscatorum retia ingressi, capiuntur, minores autem per foramina sæpè elabuntur. Unde & Sapiens: Gravissimum judicium fiet his qui præsunt. Sic Nabuchodonosor judicia Dei in Israël exercens, magnates omnes captivos in Babilonem abduxit, populum autem in terrâ patriâ reliquit.* Unde Magnus Augustinus: *Potentior est, & tutior solidissima humilitas, quàm ventosissima celsitudo.*

Judicia Divina.

Humilitas securus. Staple. Promp. Moral. Dom. Adv.

S. Aug. de Trin.

158. Nassa in mari, uti & rete avibus capiendis explicatum, epigraphen reddit: PRÆDATUR ERRANTES, vel ut D. Paulo Bertarello, Doctori & Archipresbytero placet: ERRANTES DETINET. Ita lasciva fœmina mortales nonnisi otiosos ac vagabundos irretire solet. *Cor ipsius quasi sagena prætereuntes concludit,* inquit S. Gregorius Thaumaturgus. Cæterùm etiam persona zelosa perversos quolvis hominum animos ad Dei obsequium constringere novit. B. Albertus Magnus, *Per sagenam,* inquit, *intelligitur gloriosa Virgo Catharina. Sicut enim mulier fornicaria sagena est diaboli per quem capit animas peccatorum; ita etiam Virgo prudens & sancta, sagena est Jesu Christi.*

Fœmina lasciva.

S. Catharina V. M. S. Al. serm. S. C. V. &

159. Nassa,

159. Nassa, è ligno contexta, ac piscibus capiendis destinata, à Bargalio hunc Tassi versum lemmatis loco recepit SEMPRE AL ENTRAR APERTA, AL USCIR CHIUSA. Id est: INGREDI, NON EGREDI DATUR. Ita prorsus vitiorum semita ingressum quidem offert suavissimum, at reversuro penè invia ac impossibilis videtur. Scitè Aloysius Novarinus:

Intrat ut in nassam nullo conamine piscis,
Inde revertendi cui via nulla datur;
Sic via proclivis vitii, quâ posse reverti
Ingressum, proprio non datur auxilio.

Eadem, Virgilio teste, infernalis portæ consuetudo est:

--- Facilis descensus Averni,
Noctes atque dies patet atri janua Ditis:
Sed revocare gradum, Superasque evadere ad auras,
Hoc opus, hic labor est, &c.

Huc collineans Jobus, de Deo ait: *Salvabit te de ore angusto latissimè*, id est, ex inferno, cujus ostium, ab ingressu spatiosum, vix ullam egrediendi rimulam relinquit. *Os angustum amplissimè*, inquit Philippus, *eò quod amplum sit ad recipiendum, & angustum ad remittendum. Quoniam inferi mortuos intra se teneant, & eos ad vitam non patiantur exire.* Eodem ectypo hominis avari mores describere licet, qui opibus suis erogandis parcissimus, ore nunquam non altum hiante alienas absorbere cupit.

160. S. Maria Magdalena, recens ad Christum conversa, tantundem à scelerum perpetratorum memoriâ deprimebatur, quantum à charitate erga Deum sublevata erat. Hanc proinde D. Carolus Bossus Emblemate significaturus, rete piscatorium depinxit, quod supernè à massulis subereis allevatum, infernè à plumbeatum pondere mersabatur. Epigraphen addidit: HINC GRAVOR, INDE LEVOR. Vel, GRAVITAT, ET LEVITAT. Illud ipsum de Prædicatione Evangelicâ dixerim, quæ humanam mentem non tantùm liberalibus æterni præmii promissis in altum evehere, sed insuper infernalium suppliciorum minis deprimere solita, eam tandem, ceu piscem rationalem, è voluptatum aquis ad Divinæ perfectionis littus pertrahit. S. Paschasius ad illa D. Matthæi verba animum advertens. *Simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare*, ait: *Trahitur hæc sagena duobus connexa funibus per medium hoc mare à summo usque deorsum extensa; sursum siquidem spe super omnes fluctus sæculi vehementer erecta & firmata: deorsum verò usque ad ima timore Divini judicii demersa.*

SCAPHA, PHASELUS.

Cap. VIII.

161. ANima, ad vocationis & gratiæ Divinæ executionem prompta, à P. Certano scaphæ non absimilis dicitur, quæ majori navi alligata eam per vastissimum Oceani iter, ancillæ loco, assiduò sequi consuevit. Emblemate epigraphen subdidit: TRAHENTEM SEQUOR. Alluserat nimirum ad illa sacri Epithalamii verba: *Trahe me: post te curremus.* Promptâ hâc animi voluntate cumprimis spectandus S. Paulus, de se ipso disertè testatur; *Cùm placuit ei, qui me segregavit ex utero matris meæ, & vocavit per gratiam suam, continuò non acquievi carni & sanguini.* S. Augustinus: *Sequamur Christum caput nostrum, ut nos sequatur cui caput sumus.*

162. Mortuam Christinam Galliciam, Emanuelis II. Sabaudiæ Ducis Matrem, mox Francisca Gallica, Regiæ illius Celsitudinis Sponsa, fato non minus dolendo quàm admirando, subsecuta est. Unde Comes Emmanuel Thesaurus ad illarum exequias Navim Emblematis loco statuit, quæ velis explicatis in Oceano progrediens, scapham vicinam è puppi suâ trahebat; cum lemmate, MAJOR MINOREM. Nimirum ad illud Juridicorum axioma alluserat: *Major pars trahit ad se minorem.* Idipsum indies cernere licet, dum minores à Majorum imperio, authoritate, aut exemplo in quasvis partes rapiuntur. S. Gregorius Papa: *Sunt nonnulli, quos ad amorem patriæ cœlestis plus exempla, quam prædicamenta succendunt.* Exemplū. S. Greg. l. I. Dialog.

163. Scapha, sine remis ac temone in pelago oberrans, epigraphen sustinet: QUO ME CUNQUE TRAHENT. Eædem animi indifferentis & ad aliorum voluntatem penitus compositi, voces sunt. Cleantes, à Seneca citatus, canit: Indifferens. Senec. Ep. 107.

DUC ME parens, celsique dominator poli,
QUOCUNQUE PLACUIT, nulla parendi mora est,
Assum impiger.

Sic vincamus, sic loquamur, subjungit Seneca, *paratos nos inveniat, atque impigros fatum. Hic est magnus animus, qui se Deo tradidit.* Et Justus Lipsius: *Quidquid Deus ille noster dat, excipe libenti, imò & hilari fronte. Vivere te vult? velis. Mori? non nolis, &c.* Lips. Cent. 2. Epist. 17.

164. Phaselus inter Oceani tempestates tantò incedit felicior ac securior, quò minore mercium pondere onusta fuerit. Unde lemma: TUTIOR, QUO LEVIOR. Christianus, & cumprimis Religiosus, vitam tantò magis tranquillam, omnisque periculi expertem ducit, quantò à bonis terrenis liberior fuerit. Scitè Apulejus: *Cupio me ad pauciora coërcere, tanto futurus beatior, quanto pauperior.* Paupertas. Apul. Orat. Apologet.

TABULA HYDROGRAPHICA, cum Pyxide nauticâ.

Cap. IX.

165 TAbula hydrographica nautis normæ loco deservit, ad directam semitam inter vastissima æquoris invia assequendam. Unde Tabula illa, pyxidi nauticæ substrata, epigraphen tenet: PER VADA, PER SYRTES. Vel ut Giliberto placet; PER IGNOTA, PER INVIA. Vel, PER INVIA MONSTRAT ITER. Seu ut D. Sigismundus Laurentius subscripsit: DIRIGIT ITER. Ea ipsa Sancta fidei, Legis Divinæ, Angeli tutelaris, & prudentis Consiliarii, in suos clientes est beneficentia; quippe quos inter præsentis vitæ discrimina ad securæ beatitatis portum felicissimè manuducunt. Idem de bono exemplo dixerim, quod ab hominibus justis exhibitum, instar Tabulæ hydrographicæ, directum virtutis ac perfectionis iter commonstrat. S. Ambrosius: *Sanctorum vita*, inquit, *cæteris norma vivendi est; ideoque digestam plenius accepimus seriem scripturarum, ut dum Abraham, Isaac, & Jacob, cæterosque justos, legendo cognoscimus, velut quendam nobis innocentiæ tramitem, virtute eorum reseratum, imitantibus vestigiis prosequamur.* Fides. Angelus Custos. Consiliarius. Exemplū. S. Ambr. l. de Jos. c. 1.

166. Tabula hydrographica epigraphen tenet: TUTUM PRÆMONSRAT ITER. Vel ut Lucarino placet: UT CERTUM PETATUR. Sanctos Angelos Tutelares hæc imago spectat. *Qui*, teste S. Bernardo, *custodiunt nos in omnibus viis nostris. Unde tantum sequamur eos, adhæreamus eis, & in protectione Dei cœli commoremur.* Cæterum sanctissima D. Angelus Custos. S. Bern. in Psal. Qui habitat.

S. Augustinus. S. Thom. Aquin.

D. Augustini, Thomæ Aquinatis, aliorumque Patrum Doctrina directum veritatis ac sapientiæ assequendæ tramitem manifestat.

Contemplatio Dei.

167. Bartholomæus Rossus Tabulæ hydrographicæ inscripsit: JUGITER PRÆ OCULIS. S. Carolum Borromæum hoc Emblema concernebat, qui, oculis in Crucifixum assiduò defixis, animum ab ejus contemplatione nunquam distraxit. Et certè, si S. Gregorio Nazianzeno fidem habeas, mens nostra à Deo suo nunquam deberet abstrahi. *Non tam sæpè respirare oportet, quàm Dei meminisse; Deus enim perpetuo nobis benefacit, in esse conservans, & necessaria ministrans. Nam si vel minimo momento à nobis oculos removet, in nihilum redigeremur, sicut imago nostra in speculo apparens in nihilum redigitur, quamprimùm nos loco movemus: & sicut calor ab aqua recedit, quoties ab igne vel sole removetur. Ut corpus animæ, rami arboris trunco, solares radii soli uniti, ut ab illis virtutem suam trahant, esse debent; ita mente semper Deo uniti esse deberemus.* Porro Lex Divina, instar tabulæ hydrographicæ, *jugiter præ oculis* nostris statuenda est. Unde David, de homine justo disserens. *In lege Domini*, inquit, *voluntas ejus, & in lege ejus meditabitur die ac nocte.* Cæterùm omninò convenit, mortis memoriam, instar tabulæ hydrographicæ ab oculis nostris nunquam retrahi. Justus Lipsius. *Quid homini magis convenit, quàm mortem habere in animo & oculis, quæ semper imminet, & tacito quodam pede surripit?* Et S. Gregorius Nazianzenus:

S. Greg. Naz. Orat. de cura pauperum. — Lex Dei. — Psalm. — Lips. lib. 2. Physiolog. dissert. 1. — S. Greg. Naz.

Sis memor instantis semper tibi funere mortis,
Hoc minus horrendâ morte fruêre modo.

S. Scripturæ lectio.

168. Sacræ Scripturæ lectio, haud secus atque tabula hydrographica, indubitatum salutis obtinendi portum commonstrat. Unde Patris Certani lemma: LITTORA SIGNAT. Id probè expertus S. Augustinus, de se ipso fatetur, quod vix oculis in paucula Apostoli verba defixis, quantocius è pristinæ vitæ pelago ad securum veritatis Catholicæ portum eluctatus fuerit. *Legi*, inquit, *in silentio capitulum, quò primò conjecti sunt oculi mei: Non in comessationibus & ebrietatibus &c. nec ultra volui legere, nec opus erat; statim quippe cum fine hujus sententiæ, quasi luce securitatis infusâ cordi meo, omnes dubitationis tenebræ diffugerunt.*

S. Aug. l. 8. Conf. c. 21.

Prudentia. — Christus resurgens. — S. Ambr. serm. 74.

169. Victorius Amedeus, Sabaudiæ Dux, in novis legibus, & opportunis constitutionibus, pro bono Pedemontii regimine sanciendis, tantam adhibuit prudentiam, ut P. Aloysius Juglaris illum Tabulæ hydrographicæ non absimilem dixerit, quæ hanc epigraphen præferat: IGNOTAS DOCET USQUE VIAS. Propria hæc Christi reviviscentis idea est, qui mortuis novam & hactenus incognitam vitæ recuperandæ viam aperuit. *Ignota enim*, teste S. Ambrosio, *erat ante Christum via vitæ, quæ nullius adhuc surgentis fuerat temerata vestigio: at ubi Dominus resurrexit, nota facta, solo attrita est plurimorum.*

TRIREMIS.

Caput. X.

Propriâ arte operari.

170. Triremis, vento destituta, nautas ad vela explicanda & remos ducendos compellit. Unde lemma: PROPRIIS NITAR. Ita homo, in extremo discrimine omnium ope destitutus, propriam suam industriam ac fortitudinem periclitari solet. Scipio cùm claudum quendam inter milites recensitum videret. *Nihil*, inquiebat, *ab eo milite boni expectandum, qui pedibus suis ambulare non potest;* uti refert Appianus Alexandrinus.

App. ... Virgil. Æneid. ... v. 35...

171. Triremis epigraphen è Virgilio mutuatam sustinet: PER TELA, PER HOSTES.

---- Per tela, per hostes
Vadimus haud dubiam in mortem.

Generos...

Ita animus generosus quævis gravissima discrimina ipsamque adeò mortem parvi æstimare novit. De hoc Sophocles:

Sophoc... Euriph...

Virorum fortium pectus non languescit.

Vita h... mana.

Icone illâ totam hominis justi vitam describere licet, qui inter appetitus concupiscentis & irascentis flammas, & inter insanos vitiorum ac dæmonum insultus assiduò constrictus, jure illud Ovidii de se pronuntiaverit:

Ovid. ... de Pon... Eleg. 9...

Vivimus assiduis, expertes pacis, in armis,
Dura pharetrato bella movente Getâ.

Unde loca à Dei servis habitari solita, papilionum, non verò domuum nomine in Sacris Litteris vocantur, cùm eorum vita tota sit militaris, & assiduis hostium armis incursata. Petrus Cellensis in illa Balaami verba commentatus, *Quàm pulchra tabernacula tua Jacob, & tentoria tua Israël*, ait: *Quæ sunt tabernacula Jacob, nisi exercitia animi luctantis, & pugnantis contra vitia carnis, & suggestiones inimici? Tamdiu enim habitat Jacob in tabernaculis, quousque solvantur vincula carnis: habitans denique anima in corpore, hostium vallatur multitudine. Aggreditur siquidem eam concupiscentia, scutum arripit ira, lanceam luxuria, gladium invidia, &c.*

Pet. C... l. de Pa... cap. 13... Num...

Resiste... tia.

172. Non multùm laudis promeretur ille, qui inter fortunæ blanditias, nullâ unquam adversitate interturbante, salutis suæ negotium perficit. Atque adeò is duntaxat plenam à laude palmam refert, qui mille injuriis incursatus, violentos scelerum aut Tartari assultus reprimit. Heroïcam hanc animi magnitudinem Triremi non absimilem dixerim, quæ impellentibus propriis remis, inter conjurata ventorum agmina iter suum prosequitur. Lemma: VEL REFLANTIBUS. Sotion, à Joanne Stobeo citatus: *Quemadmodum*, inquit, *navigia præclara judicantur, non quæ in tranquillitate navigant, sed quæ tempestatibus obsistunt, & evadunt: sic & homines, qui iræ & perturbationibus resistere valent, magni, forteśque habentur.* Idipsum audaces assolent, qui inter adversitatum turbas fortunæ suæ incrementum quærunt. Propertii consilium est:

Sotion... 2. de Ir... apud ... Stobeu... serm. ...

Auda...

Audendum tibi aliquid, si vis esse aliquid.

Peccat... contu...

Eandem iconem de obstinato peccatore interpretari licet; qui crebrâ cœlestis gratiæ inspiratione lacessitus, voluntatem semper adversam & refractariam objecit. Hanc contumaciam Judæis acerbè olim exprobravit S. Stephanus: *Vos semper Spiritui Sancto resistitis, sicut Patres vestri, ita & vos:* Id est, interprete S. Joanne Chrysostomo. *In hoc solum incubuistis, ut, quæcunque Deus præceperit, iis contraria faciatis: quemadmodum & nunc faciunt.* Quin, malitiam illam Hebræorum populus adeò congenitam habuit, ut Boccardus testetur; *Semper ea faciunt, quæ Dei placitis adversantur. Etenim cùm illos volebat jejunare, tunc incrassabantur, dilatabanturque. Rursus ubi non vult eos jejunare, mordicus tenent jejunium. Cùm vellet illos victimas offerre, ad simulachra properabant: cùm non vult illos celebrare festum diem, studio festum diem agunt.*

Act. 7... S. Joan... Chrys... Or. 1. c... Judæo... — Bocc. ...

173. Quantumvis adversus triremem spumantes turbentur undæ, illa tamen, ferreo proræ suæ rostro probè munita, fluctus omnes facilè proscindit, & insignem è tumultuante pelago victoriam refert.

Unde

Unde lemma: QUASCUNQUE FINDIT ROSTRO. Constantis ac generosi animi hæc idea est, qui sanctitatis aut innocentiæ armis instructus, omnem iniquæ fortunæ tyrannidem, hominumque malitiam triumphat. Seneca: *Sapiens ad omnem incursum munitus, & intentus, non si paupertas, non si luctus, non si ignominia, non si dolor impetum faciat, pedem referet. Interritus & contra illa ibit, & inter illa.* Meus Concanonicus D. Matthæus Bossus de instituenda sapientia his omninò verbis philosophatur. *Neque mala ulla viro bono possunt accidere, nolentemque impetere, VIRTUTE SUPERANTE NEQUITIAM. Quare eripiat quidquid suum est à sapiente fortuna, opes dico, voluptates, honores, patriam, affines, amicos, eundem mala valetudo vexet in corpore: aut hostis in vincula, tormentaque conjectum excruciet, neque mali quidquam penetrabit ad animum, nisi consenserit, tam potens est in electis contra procellas, & malorum omnium gurgites perversorum quoque hominum nequitiam Divina virtus, & gratia, & ea libertas, quam validam & inviolabilem Deus animis nostris attribuit.* Opportunè Horatius generosam mentem hoc poëmate provocat:

----- Vivite fortes,
Fortiaque adversis apponite pectora rebus.

174. Triremis, per difficiles ac periculosos scopulos ad vicinum portum appulsa, epigraphen sustinet: ARTE, ET LABORE. Nulla enim difficultas unquam ita gravis accidit, quin labore ac industriâ superari queat. Verissimè canit Poëta:

Assiduus LABOR, ET solers INDUSTRIA, quid non
Edomat: Huic cedent omnia dura licet.

Et Virgilius:

----- Labor omnia vincit
Improbus, & duris urgens in rebus egestas.

Labore denique & industriâ ad indubitatum salutis æternæ portum pervenimus: Unde S. Hieronymus; *Nullus labor durus, nullum tempus longum videri debet, quo gloria æternitatis acquiritur.*

175. Irriti erunt Divinæ gratiæ afflatus, nisi labor ac diligentia tua socias operi manus admoverint. E Triremi id disces, quæ Oceanum transmissura, aspirantes quidem è cœlo ventos explicatis velis recipit; at nisi validis simul remigum lacertis propellatur, mox otiosa fluctuabit, ac secundos quosvis ventos in sui ludibrium convertet. Unde lemma: VELIS, REMISQUE. Vel ut Carolus Rancatus verbis ex Ovidio mutuatis subscripsit: REMO UTAR, ET AURA. Opportunè S. Basilius Magnus: *Neque in rebus bonis conatus humanus, sublatâ ope Divinâ, perfectè unquam, quod vult, poterit adipisci. Neque item vicissim Divinum præsidium ad nos nullo nostro studio venturum putandum est. Sed AD PERFECTUM VIRTUTIS CUMULUM conjuncta simul ESSE utraque hæc OPORTET, ET HUMANUM STUDIUM, ET AUXILIUM COELESTE.*

176. Triremis, dimissis in fluctu velis remis propellitur. Emblemati inscripsit Philippus de Lamberg, Eques Ordinis S. Joannis Hierosolimitani: NON FRUSTRA. Ita nimirum labore sæpè varii tentationum venti, fluctusque superantur. Unde S. Hieronymus hortatur: *Aliquid operis facito, ut te diabolus inveniat occupatum: non facilè capitur à diabolo, qui bono vacat exercitio.* Nihil hoc magnis illis Ægypti Patribus, si Cassiano credimus, fuit antiquius: quare discipulis suis velut per manus tradidêre, curarent ut *semper diabolus occupatos inveniret.* Quid quod Deus ipse id remedii ad solitudinis levanda tædia, æstumque tentationum defendendum S. Antonio præscripsit? Cùm enim continuæ orationis pertæsus, importunis subinde cogitationibus percelleretur, verùm Samaritanum opem flagitavit, audivitque; *Antoni, cupis Deo placere? ora, & dum orare non poteris, manibus labora, & semper aliquid facito, fac, quod in te est, & non deficiet tibi auxilium de Sancto;* uti his omninò verbis refert Anonymus author sermonum ad fratres in Eremo. Alii ferunt, viro Dei angelum, juvenis formâ conspicuum, nunc geniculando, nunc manus supplices tenendo, id ipsum commonstrâsse.

Margin notes (partly cut off, left): ...stan[tia]. / ...a, Ep. / ...th. de In[stitu]end. [Sapi]ent. ... 6. / ...r & [indu]stria. / ... l. 1. ... v. / [Hi]eron. ...ſt.

Margin notes (right): Cooperari Gratiæ. / Ovid. 1. de Pont. Eleg. 6. / S. Basil. in Const. Monast. c. 18. / Labor. / S. Hieron. in sermon. / Ant. Serm. ad frat. in Eremo serm. 17.

FINIS LIBRI VIGESIMI.

MUNDI SYMBOLICI

LIBER VIGESIMUS PRIMUS.

INSTRUMENTA MATHEMATICA.

AMUSSIS.

Cap. I.

1. IVUS Carolus Sechiarus, Can. Reg. Lateranensis, in poësi Italicâ,& Emblemtís construendis ingeniosissimus, amussim figuravit, quæ cæmentariis ad fabricas extruendas usurpari solita, epigraphen tenebat: SÆPIUS, UT RECTIUS. Bella hæc conscientiæ examinandæ idea est: frequens enim virtutis hujus usus ad animi nostri rectitudinem obtinendam instrumentum est longè efficacissimum. S. Dorotheus. *Cùm sæpenumerò ac plurimùm peccemus, & quàm facillimè obliviscamur, opus esset, frequentissimè ac singulis horis nos ipsos exquirere, rimari, ac perscrutari diligentissime.* S. Franciscus Xaverius proprio suo exemplo assiduum illud conscientiæ examen persuadet, qui, Horatio Turselino teste, *Sæpius in die diligentius conscientiam excutiebat suam: & cæteros ad idem faciendum magnoperè hortabatur, in eo perfectæ vitæ cardinem verti ratus.*

Examen conscientiæ.

S. Doroth. serm. 16.

Horat. Tursel. l. 6 c. 6. Vitæ.

2. Glans plumbea, è filo suspensa, Architectis perpendiculi seu amussis loco deservit ad fabricas, sine inclinatione aut defectu erigendas. Unde lemma: DIRIGIT, DUM GRAVAT. Ita calamitas, spiritum nonnihil aggravans, opportunissimum internæ rectitudinis, ac genuinæ perfectionis assequendæ instrumentum est. S. P. Augustinus in illa Psaltis Regii verba commentatus. *Adjutor in opportunitatibus, in tribulatione*, ait, nullum opportunius rectitudinis obtinendæ auxilium à Deo in homines derivari, præter calamitatem. *Quid sit adjutor in opportunitatibus, exposuit, cùm addit, in tribulatione Non enim convertitur anima ad Deum, nisi dum ab hoc sæculo avertitur. Nec opportunius ab hoc sæculo avertitur, nisi cùm nugatoriis ejus, & noxiis, & perniciosis voluptatibus labores doloresque miscεantur.* Et S. Bruno: *Adjutor in tribulationibus, id est, agens occulto judicio, quod ipsa tribulatio adjuvet eos ad augmentum meriti*

Calamitas utilis.

S. Aug. in Psal. 9. 10.

S. Bruno illud

3. Timor Dei nativo suo pondere ad spirituale virtutis ædificium mirificè deservit, omnemque ab eo obliquitatem prohibet. Haud secus atque structuræ altitudo, ad amussim crebrò examinata, sine ullo vitio aut inclinatione surgit. Epigraphen subjunges: LABORES DIRIGIT. Vel, NE FLECTAT A RECTO. Ad verbum Otho Venius:

Timor Dei.

Oth. Ven. Embl. Amor. fol. 76.

Ut perpendiculo cunctos manus ipsa LABORES
DIRIGIT artificis, sic quoque verus amans.
Verus amans RECTO nunquam de tramite FLECTET,
A domina pendens totus, & in domina.

Cassiodorus: *Brevis & plena commonitio, quâ Domino amabili de timore servitur. Nam sicut remissa securitas culpas admittit, ita timor desiderabilis delicta semper excludit.*

Cassiod. Ps. Servite Domino in timore.

4. Quando nautæ in alto mari fluctuant, amussi, intra oceani undas demissâ, non tantùm fundi qualitatem, sed & distantiam explorant. Proinde pelago immersa amussis, epigraphen sustinet: QUALE, ET QUAM PROCUL. Ita homo sapiens, & in Sacris Litteris versandis assiduus, in cœlestium arcanorum abyssum crebrò mergitur, ibique reconditissima Prædestinationis, Reprobationis, extremi judicii, aliaque mysteria vestigat. Porrò homo prudens internam aliorum mentem experiri, & num candore ac sinceritate, an verò fraudibus & imposturis assueta sit, sedulò perscrutatur. Seneca: *Prudentis proprium est, examinare consilia, & non citò facili credulitate ad falsa prolabi: de dubiis non diffinias, sed suspensam tene sententiam.*

Sapien[s]

Prude[ns]

Senec. l. 4. Virt.

ASTROLABIUM.

Cap. II.

5. IOannes Ferrus Astrolabio subscripsit: STELLARUM MOTUS OBSERVAT. Illius hæc idea est, qui à negotiis terrenis abstractus, mente penitus extaticâ, solis rebus cœlestibus contemplandis inambulat. De Patriarcha Isaaco refert Moyses. *Egressus fuerat ad meditandum in agro.* Nimirum magnus ille Chronicus, interprete P. Cornelio à Lapide, dicere voluit: *Meditabatur ergò Isaac tum res naturales, uti motus & cursus side-*

Conte[m]pla[tivus]

Gen. 24. Corn. à Lap. in hunc l[ocum]

siderum, eorumque auctorem, & motorem Deum, tum potius meditabatur res cœlestes & Divinas. Eò, ni fallor, etiam collineabat Procopius his omninò verbis; *Iter illud conveniebat Isaaco, eò quòd non multis frequentaretur hominibus, & ab omni strepitu esset segregatum;* quia *per illud incedens, speculationi rerum Divinarum erat incumbens.* Idipsum anima verè sancta assolet: *Sapientis enim est,* inquit D. Ambrosius, *segregare se a voluptatibus carnis, elevare animam, atque à corpore abducere.*

6. Astrolabium hoc lemmate introduxère: INTER SIDERA VERSOR. Ita omninò persona contemplativa oculis assiduò in cœlum defixis incedit. Eodem Emblemate intellectûs humani perspicaciam significare licet, cujus vires eousque porriguntur, ut ad cœlorum vastitatem, stellarum naturam, & ipsius etiam Dei perfectionem contemplandam pro arbitrio suo exspatiari queat. Justus Lipsius: *Solus homo,* inquit, *scientiam omnium & amat, & si vult, habet. Quid ei clausum est? Cœlos penetrat, & Deum ac Divina mente adit.* Mirifica in rem præsentem est illa duodecim rutilantium stellarum apparitio, quæ Anno 1401. angustam Canoniam Deiparæ Virginis de Frigdionaria, civitati Lucensi vicinam, per aliquot noctes in coronæ modum eo ipso tempore ambiebat, quo duodecim Servi Dei, ceu totidem stellæ, ad Canonicorum Regularium Ordinem in Frigdionaria reformandum, sedulam & unanimem contulerunt operam; uti præter plurimos alios referunt in Chronicis nostris D. Gabriel Pennotus, & in Lyceo suo Lateranensi Abbas Rosinus. Atque adeò cui inter sanctos illos Reformatores numerari, aut certè illorum consuetudine uti licebat, jure de se pronuntiâsset. *Inter sidera versor.* Cæterùm eandem epigraphen sibi propriam vendicat, quisquis justorum consortio ac familiaritate fruitur; hi enim iteratò in Sacris Litteris stellarum nomine comprehenduntur.

BILANX. LIBRA. STATERA.

Caput III.

7. Bilanx, in æquilibrio sustentata, epigraphen reddit: ÆQUA IMMOTA. Boni Judicis hoc ectypon est, qui tum demum omnes justitiæ ac rectitudinis partes absolvit, quando nullo odii, amoris, proprii commodi, aut timoris affectu præponderante, in sententiâ suâ firmus persistit. S. Bernardus, illa Christi verba examinans. *Sicut audio, judico, & judicium meum justum est,* insignem hanc paraphrasin, cuivis Judici unicè observandam, subjungit. *Non sicut odi, non sicut amo; non sicut timeo; sed sicut audio.* Alexander ab Alexandro testatur, Athenienses Areopagitas obscuram noctem, ceu judiciis ferendis opportunissimam elegisse: ut Judices *procul ab omni affectu, tantummodò facta cognoscerent, personas non viderent.* Et verò, si hæc sit optima judicandi methodus, jure conqueritur Marcus Tullius, hodie rationem ab illâ diversissimam usurpari. Enimverò, innuit ille. *Plura judicant homines aut amore, aut cupiditate, aut iracundiâ, aut dolore, aut lætitiâ, aut spe, aut timore, aut errore, aut aliquâ permotione mentis, quàm veritate, aut præscripto, aut juris normâ aliquâ, aut judicii formula, aut legibus.*

8. Bargalius bilanci subscripsit: PIEGA ONDE PIU'RICEVE, vel ut D. Vincentio Giliberto placet: PENDE, UNDE PRENDE. Id est, PONDERE ACCEPTO DECLINAT. Falsos amicos, usurarios, aut Judices iniquos hæc imago spectat, quorum favores non quidem ad justitiæ aut rationis, sed ad munerum ac proprii commodi pondus inclinantur. Oleaster illud Dei præceptum interpretatus. *Non accipies munera,* ait: *Expendendum valde est, quòd dixit æquissimus Legislator: Munus non accipies ad inique judicandum: sed acceptionem in universum prohibuit, quoniam noverat, nullum esse munus, quod saltem accipientis animum non inclinet, aut debilitet.* Optimè Justus Lipsius: *Ut trutina in eam partem vergit, in quâ plus ponderis; sic perfidi in eam, ubi plus æris.* Et Joannes Audenus;

Quid non argento, quid non corrumpitur auro?
Qui majora dabit munera, victor erit.

9. Bilanx, in æquilibrio suspensa, à P. Jo. Bartholomæo Panciero, Augustiniano Excalceato, epigraphen recepit: OGNI PESO LA SGIUSTA. Id est: PONDUS OMNE CORRUMPIT. Eorum hoc symbolum est, qui quidem in sorte etiamnum humili ac infimâ vitam penitus inculpatam, summeque laudabilem duxère; at nonnullo dignitatum pondere locupletati, quantocyus à pristina rectitudine degenerârunt. Certè filii Heli tamdiu virtutum studiosi extiterunt, donec ad populi regimen sublevati, in omnem enormium vitiorum licentiam prolaberentur; uti Regum Fasti prolixè testantur. De his S. Gregorius Papa: *Steterunt, subditi: sed in culmine prælationis positi, Prophetæ filii ceciderunt.* Eidem hominum miseriæ altum illachrymatus S. Petrus Damianus. *Nonnulli,* inquit, *antequam officii sacerdotalis culmen attingant, mites se & humiles in omnibus exhibent, excrescere in virtutibus student, bonis moribus pollent, &c. sed cùm pastoralis curæ jura suscipiunt; quidquid sanctitatis habuerunt (ut ita, prò dolor! dicam concambio miseræ permutationis amittunt, &c.* Cæterùm etiam Judicis æquitas à maligno munerum pondere deprimi ac violari consuevit. Scitè S. Isidorus Pelusiota; *Quemadmodum si alteri bilanci aurum imponas, lanx deprimitur, & inæquale ostendit jugum. Sic & Judex cùm auro corrumpitur, nihil rectum aut salutare judicat.*

10. Idem Joannes Bartholomæus Pancierus trutinam in æquilibro statuit, quæ unam lancem vasis aureis, coronis, ac gemmis, alteram verò justis suis ponderibus onustam habuit; addito lemmate, ÆQUA FIT PONDERE. Ita nimirum Deus diversa calamitatum, morborum, & persecutionum pondera hominibus immittit, ut bonis spiritualibus aut temporalibus locupletati, nunquam è justo virtutum æquilibrio declinent. Hoc sensu S. Paulus: *Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, qui me colaphizet.* S. Gregorius Papa: *Optima virtutis custos,* inquit, *est infirmitas vel pressurarum vel tentationum, & fit certo moderamine, ut dum quisque sanctorum jam quidem interius ad summa rapitur, sed tentatur exterius, nec desperationis lapsum, nec elationis incurrat.* S. Hieronymus Regem Ezechiam, fatali morbo gravatum, considerans ait: *Ne elevetur cor Ezechiæ post incredibiles triumphos, & de mediâ captivitate victoriam, infirmitate corporis sui visitatur, &c.*

11. Academici Philomati, inter cæteram funebrem D. Ascanii Piccolominii pompam, Bilancis symbolum repræsentârunt, quæ unâ parte depressâ, ex alterâ in sublime ferebatur; cum lemmate, LEVATUR ALTERA. Mens Symboli erat, corporeâ Magni illius Prælati parte in terram ac tumulum descendente, nobiliorem alteram, animam videlicet, versus cœlū sublevari. Porrò indies experimur, corpus nostrum, sacris mortificationibus ac pœnitentiis aggravatum, opportunam spiritui sublevādo occa-

Marginalia (left column, partly cut off): ...p. in loc. — ...mbros. Isaac. ... — ...em. ...vus. ...osus. — ...lib. 3. ...t. 2. — ...Penn. lib. 3. ...nic. ...p. Rosin. ...c. ...l. 12. ...a ...is de ...tis. — ...x. — ...rn. de ... Hu... — ...s. 3c. ab ...l. 3. ...al. c. 5. ...o. 2. de — ...x ...ptus.

Marginalia (right column): Oleast. in Exod. 23. 8. — Lips. Cent. 1 Ep. 44. — Audenus. — Dignitas corrum. pit. — S. Greg. in 1. Reg 8. 1. — S. Pet. Dam. Tom. 2. ...r. 5. — Judex corruptus. S. Isid. Pel. l. 5. Ep. 181. — Calamitas ad æquitatem cogit. — 2. Cor 12. 7. — S Greg l. 9. Moral. c 6. — S. Hier. 4. Reg 20. 1. & Isaia 38. 1. — In morte. — Mortificatio. S. Basil. in locum sup.

occasionem præbere. S. Basilius in illud Moysis, *Attende tibi ipsi*, ait: *Quemadmodum in staterarum momentis contingit, unum si degravaveris lancem, velis nolis, illi oppositum tanto reddes leviorem: consimilem in modum assolet in carne & anima contingere, &c.*

12. Bilanx ponderis sui judicium nonnisi è sublimi suspensa manifestat. Unde lemma: SUSPENSA LIBRAT. Judex hanc ideam ob oculos sibi statuat, omnique terreno affectu in judiciis ferendis sit superior. Theodoricus, Magistratum constituens, dicebat: *Esto innocentiæ templum, temperantiæ sacrarium, arca justitiæ. Absit à judicariis mentibus aliquid profanum. Pio Principi sub quodam sacerdotio serviatur.* Et S. Isidorus Pelusiota: *Judicem opus est sagacem, & integrum esse, pudoreque, ac blanditiis, & metu superiorem. Nam cuivis horum affectuum succumbat, totam judicii religionem obteret.*

Judex rectus. *Theod. apud Cassiod. l. 1. Epist. 12.* *S. Isid. Pel. l. 3. Ep. 375.*

13. P. Aloysius Caraffa Emblematis loco bilancem statuit, quæ alternis vicibus tamdiu elevari ac deprimi solet, donec justo pondere aggravata, in æquilibrio conquiescat. Epigraphen addidit: CONSISTAM IN ÆQUO. Significabat nimirum, sese inter prosperitatum & ærumnarum vicissitudines semper æqualem ac constantem vixisse. Scipio Romanus, Tito Livio referente. *Animos eosdem in omni fortuna*, inquit, *gerimus, gessimusque; neque nos secundæ res extulerunt, nec adversæ minuerunt.* Eâdem omninò similitudine S. Isidorus Pelusiota Religiosum hortatur, ne in vitiorum extrema ruat, suasque corporis castigationes moderatè instituat. *Prudentem atque cordatum Monachum, probum & libripendem esse oportet, neutram lancium partem propendere permittentem, hoc est, nec inediam in languorem ac virium imbecillitatem, nec profundum victum in petulantiam & libidinem.*

Moderatio. *Livius l. 37.* *S. Isid. lib. 1. 424.*

14. D. Didacus Saavedra Bilancem figuravit, quæ scutum militare ac gladium ponderans, epigraphen tulit: QUID VALEANT VIRES. Emblemate hoc politico principes discant, proprias suas vires probè experire, priusquam alienas lacessant. Cautissimi Moysis præceptio erat: *Considerate terram, qualis sit, & populum, qui habitator est ejus, utrum fortis sit, an infirmus: si pauci numero, an plures?* Ad hoc propositum S. Lucas: *Quis Rex iturus committere bellum adversus alium Regem, non sedens prius cogitat, si possit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se?* Marcellus Consul, bellum auspicaturus, Collegæ suo dixit: *Quin imus cum equitibus paucis exploratum: subjecta enim res oculis certum dabit consilium.* Carthaginenses quoque *miserunt, qui per speciem Legatorum longo tempore Romæ morarentur, exciperentque consilia nostrorum*, uti refert Frontinus.

Cautela Prudentiæ. *Num. 13.* *Luc. 14.* *Front. cap. 2.*

15. Fuit, qui bilanci inscriberet: OMNIBUS ÆQUE, vel ut Tasso placet: OMNIBUS IDEM. Principum hæc parænesis est, ut in subditis gubernandis ex æquo procedant, omni injustâ ac vitiosâ partialitate penitus relegatâ. Idipsum Eugenius II. Emblemate morali demonstrans, bilancem depingi fecit; cum dicto, REDDE CUIQUE SUUM. Unde nonnemo, à Plutarcho citatus, Themistocli dixerat. *Optimè ipsum profuturum Reipublicæ, si se omnibus æqualem præberet.* Et Agapytus: *Æquâ lance tam ad amicos, quàm ad inimicos vergens, judicandi munus obito: neque benè sentientibus de te graticans ob benevolentiam, neque malevolis resistens propter inimicitias.*

Æquitas Principis. *Plut. in Præcept. regend. Reipubl.* *Agapet. Paræn. Justin. 41.*

16. Homo, in æstimandis aliorum meritis partialis, simul & ingentem stateram, & parvulam auri libellam imitatur. Illa enim denarium, quantumvis grandem, minimè sentit, eumque incuriè dissimulat; libella verò rationem severissimam ad minutissimum usque granum ab eo exigit. Unde lemma: NON ÆQUO

Partialitas.

ÆQUO EXAMINE LANCES. De hâc agendi inæqualitate Beda; *Qui aliter causam pauperis, aliter potentis; aliter sodalis, aliter audit ignoti, staterâ utique librat iniquâ.* (lib.2. rov.)

17. Statera inscriptionem sustinet: RERUM PONDERA LIBRAT. Ita homo prudens singula meritorum, aliarumve rerum momenta æquo suo pretio appendere ac æstimare novit. Porrò cauti ac prudentis Judicis est, ante sententiam pronunciandam omnes circumstantias severâ lance examinare. Ecquis ambigat, enormia Pentapoleos flagitia lynceis Dei oculis fuisse manifestatissima? Et tamen, quod mireris, oculatissimus ille Judex, priusquam in eos animadverteret, dixit; *Descendam & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, an non?* moxque duos Angelos, veluti ministros suos incorruptos & perspicacissimos ablegavit, qui civitatum illarum delicta explorarent. Hâc Divini judicii methodo persuasus S. Evaristus I. ait, *Si Dominus omnium, Sodomarum mala, quorum clamor ad cœlos usque pervenerat, omnia sciens prius, nec credere, nec judicare voluit, quàm ipse ea fidelibus testibus diligenter investigans, quæ audierat, opere veraciter agnosceret; multò magis nos humani, & peccatores homines, quibus incognita sunt occulta Dei judicia, præcavere, & nullum, ante veram justamque probationem judicare, aut damnare debemus.* (dens, .18.21. varist, ist. 2. repe r in . 1. cilio-)

18. Eodem planè argumento Franciscus Raulinus bilanci subscripsit: DISCERNIT PONDERA TANTUM. Eandem omninò indolem Principis justitia congenitam habeat; quippe quæ, omni alio respectu omisso, soli meritorum ponderi æstimando oculos advertat. Hanc agendi methodum probè observatam habet Deus, qui *non respicit personam hominum*, sed solum operationum valorem æquissimâ judicii sui librâ appendit. S. P. Augustinus in illud Psaltis Regii, *Donec intrem in Sanctuarium*, ait; *Totum hoc, quod vocatur humanum genus, omnis ista mortalitas ventura est ad examen, ventura est ad libram, appendentur ibi opera hominum;* & ut scriptum est Matth. 16. 27. *Reddet unicuique secundùm opera ejus.* (itia th.22. ugust. al.72.)

19. Stateræ, Emblematis loco, subscripsit; PENDIT ALIA, NON SE. Hominem temerarium, alienis quidem, nunquam tamen propriis operationibus dijudicandis deditum, hæc imago spectat, *Is enim verò videt festucam in oculo fratris sui, & trabem in oculo suo non videt.* S. Augustinus: *Nos in hâc vitâ difficile nos ipsos noverimus, quantò minùs debemus de quoquam præproperè ferre sententiam?* Appositè Horatius: (care, te- b.7.4 ug. t. in 139. ut. lib. . 3.)

Cùm tua non videas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quàm ut Aquila, aut Serpens Epidaurius?

Huic affinis Persius; (Sat. 4)

Ut nemo in sese tentat descenderere, nemo;
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

Et Terentius:

----- ----- -- -- Di vestram fidem
Itane comparatam esse hominum naturam omnium
Aliena meliùs ut videant & judicent,
Quàm sua?

20. Ambrosius Luti, publicas Theses propugnaturus, duas stateras Emblematis loco junxit: addito Epigrammate: JUNCTÆ GRAVIORA. Eoque ni fallor, ad Assistentem suum alludebat, significabatque, in quotidianis difficultatibus superandis maximum è præstanti socio levamen suppetere. Oraculum Divinum est: *Frater, qui adjuvatur à fratre, quasi civitas firma.* Cassiodoros; *Astra ipsa cœli mutuo reguntur auxilio, & vicario labore participata, Mundum suis luminibus administrant. Ipsi quoque homini duplices manus, socias aures, oculos geminos Divina tribuerunt: ut robustius perageretur officium, quod duorum fuerat societate complendum.* (8.19) (Cassiod. l. 10. Var. Ep. 3.)

21. Joannes Ferrus stateram hoc lemmate loquentem introducit; PONDERE ERIGOR. Eorum, hoc ectypon dixerim, qui inter calamitatum ac persecutionum pondera maximos progressus faciunt. D. Matthæus Bossus gratiosum hâc de re exemplum affert in Alexandro Gonzaga, Ludovici, secundi Marchionis Mantuani, fratre. Is enim, liberalissimo aspectu juvenis, ab ingruente violento morbo formam adeò monstruosam induit, ut capite semper versus pectus depresso, ac humeris fœdè supra collum tumescentibus, incedere debuerit. Unde ob corporis vitium adeò enorme, omnem hominum consuetudinem ac mundi pompam abominatus, sese ad vitam solitariam recepit, ibique omnem operam solis litteris, ac virtutibus Christianis acquirendis adeò impensè consecravit, ut ab amicorum suorum quodam interrogatus; *Quanti formam corporis, & valetudinem prosperam emeret?* generosè responderit; *Tantùm abest, ut vires corporis optem, ut etiam nolim eas mihi concedi, si facilè possim. Nam cùm memetipsum,* gibbositatis, aliarumque calamitatum pondere aggravatum *conspicio, de rebus omnibus, quæ sunt cæteris appetibiles atque jucundæ: de libidine dico, de cupiditate, de honoribus, ac dignitatibus, surgit mihi contemptus, & satietas quædam, cogorque cum Propheta clamare; Bonum mihi quia humiliâsti me, ut discam justificationes tuas.* Hieronymus Preti inter complures suas ærumnas de se ipso cecinit; (Calamitas exaltat. Matth. Boss. de tolerand. advers. Coll.)

S' armata à danni miei cieca Fortuna
Vinto à terra m' opprime, empia m' offende;
L' alma, che non soggiace ad onta alcuna,
Sorge e'l suo volo al Ciel libero rende.

22. Alcibiades Lucarinus justitiæ symbolum bilancem statuit, quæ ponderibus suis in æquilibrio suspensa, epigraphen tulit: NEC CITRA, NEC ULTRA. Proprium enim boni Judicis est, à legum præscripto, ac rationis dictamine nec latum unguem deflectere. Horatius; (Justitia.)

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

Et S. Ambrosius; *Qui judicat, non voluntati suæ obtemperare debet, sed tenere quod legum est.* (S Ambr. serm. 20. in Ps. 118.)

23. In Bilance, quantò inferius deprimitur una, tantò altera fertur superius. Unde lemma: DUM SUBLEVOR, DEPRIMO. Ita quantò plus propriis nostris viribus arrogamus, tantò plus Deo subfuramur. *Superbus enim,* asserente D. Bonaventurâ, *fur est, & latro, deteriorque; rei alienæ invito Domino, honorem scilicet, gloriamque, uni Deo debitam sibi usurpans.* Clamat siquidem Deus; *Gloriam meam alteri non dabo.* Modò igitur, quando quis superbit, vaneque effertur, ac se ipsum de bono aliquo naturali palpat, quodcunque illud sit, planè Supremæ Majestati honorem suum deprædatur. Ac profectò in hoc genere metus gravissimus etiam Seraphicum illum Franciscum perculit; ob quod Deum enixè precatus est sæpius, ut si quid ipsi singularis gratiæ impertiri vellet, illud ipsemet custodiret; *non enim tantum mihi fidere audeo,* inquiebat, *ut tua tibi bona non diripiam, mihique plus æquo arrogem.* (Superbus. S Bonav. Isa. 42. & 48. S. Franciscus.)

24. Bilanx suspensa, ponderis beneficio, unam lancem habet sublevatam, alteram verò depressam; sicque EXTOLLITUR, ET DEPRIMITUR. vel

vel ut alii è Psalmo subscripsère: HUMILIAT, ET

Prælatus. EXALTAT. Ita dignitatum pondera Prælatum supra subditos levant, & simul humiliant, dum illorum commodis ac profectui servire debet. Disertè id explicans Magnus Canonicorum Legislator Augustinus, ait: *Honore coram vobis Prælatus sit vobis, timore coram Deo substratus sit pedibus vestris.*

S. August. in Regul.

CIRCINUS.

Cap. IV.

25. Circinus, uno pede in orbem circumductus, & altero intra centrum defixus, epigraphen tenet: CIRCUIT, LOCO MANENS. Vel, si lubeat, circinum tripodem figurabis, qui uno pede immoto, reliquis duobus binos circulos uno ductu describat; cum P. Hortensii Palavicini lemmate: UNO IMMOTO. Iis hoc Emblema deservit, qui tam proximi sui commodis, quàm propriis indigentiis temporalibus procurandis solicitè distenti, simul in Deo, tanquam vitæ contemplativæ centro, firmissimè persistunt. Hoc sensu S. Bernardus illa Psalmographi verba interpretatus, *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum*, ait: *non semel tantùm, sed & secundò, & vacare tibi, & proximis ministrare. Hic planè pars optima, quæ non aufertur; bonum, inquit, acquirit gradum, qui benè ministraverit: fortè meliorem, qui benè vacaverit Deo: optimum autem, qui perfectus est in utroque.* Baptista Guarinus eadem circini effecta in Amante profano deprehendit, qui diversas regiones pervagatus, cor suum unicè & assiduò in amasia defixum conservabat. Ipsius verba ita habeto:

contemplativus.

S. Bernard. serm. de Assumpt. Psal. 107. 2

Amans profanus.

Con voi semper son io
Agitato, mà fermo;
E se'l nemo v'involo, il più vi lasso,
Ch'un piede in voi quasi mio centro io fermo,
L' altro patisce di fortuna i giri
Aà non può far, che intorno à voi non giri.

Peccator recidivus. Peccatoris fraudulenti malitia eodem Emblemate significari potest; hic enim è vitiorum cœno ad virtutem scandam concitatus, nonnunquam à pristinis flagitiis non sine pœnitudinis nota deflectere videtur; at, corde nimium quantùm intra cœptas noxas defixo, paulò post ad eandem vitæ præteritæ lineam identidem revertitur. Eleganter Mellifluus Bernardus ad illa Psaltis Regii verba alludens, *In circuitu impii ambulant*, ita philosophatur, *Qui in circuitu ambulat, proficiscitur quidem, sed proficit nihil. Væ homini, qui sequitur hunc circuitum, qui nunquam à propriâ voluntate recedit. Si conaris avellere, paululùm sequi videbitur; sed in dolo; Circuitus est, aliunde reditum parat, non ab ea penitus abducetur. Satagit undique, undique fugitat, hæret tamen semper propriæ voluntati.*

S. Bernard. serm. 12. in Psal. Qui habitat.

26. Officina Plantiniana Symboli loco circinum præfert, qui uno pede firmus, & altero in orbem ductus, circulum describit; cum lemmate, LABORE ET CONSTANTIA. Innuit videlicet, cujusvis operè complementum labore ac perseverantiâ, ceu gemino fulcro, perfici. Hanc virtutem in Trajano suo deprædicans Plinius, ait; *Initium laboris mirer, an finem? Multum est, quòd perseverâsti, plus tamen, quòd non timuisti, ne perseverare non posses.*

Labor & perseverantia. Plin. in Paneg. Trajani.

27. Circinus, uno pede stabilis, altero in orbem flexo, circulum describit: Unde lemma: NON VAGUS VAGOR. Ita Poëta, sine ullâ cœpti poëmatis jacturâ, diversas ac nobiles ambages excentricas intermiscere noluit. Prædicator etiam, è propositi argumenti orbitâ nihil deflectens, nonnunquam gratiosas digressiunculas instituit. Angelus, ad animæ, civitatis, Provinciæ, ac Regni excubias vel patrocinium à Deo abligatus, extra Divini aspectûs præsentiam nec minimum unquam removetur, sed æternùm in ea fixus persistit. Denique Religiosus, in aliorum conversionem incumbens, orbemque totum perlustrans, semper in Deo fixus manet, sicque vagus non vagatur. S. Gregorii Nazianzeni consilio, *Ad Deum accedere prius oportet, & sic alios ad Deum adducere: sanctificari, & ita sanctificare, manus habere rectas, & sic indigentibus porrigere manum. Quid enim prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?*

Poëta. Prædicator. Angel. Relig... S. Gre. Naz. Apolog.

28. Cùm Rex quidam potentissimus Carolo Emmanueli, Sabaudiæ Duci, remoras injicere moliretur, ne contra Montisferratum arma moveret, generosum Ducis illius pectus à conceptâ belli adeundi sententiâ adeò nihil remisit, ut ipsas etiam Regis illius ditiones armatâ manu invaserit. Unde eâ tempestate Circinum Symboli loco sibi præferri voluit, qui superiore parte à vicina manu constrictus, inferiore amplissimum orbem circumscripserat. Epigraphen subjunxit: DUM PREMOR, AMPLIOR. Eadem imago Ferrariæ ad Marchionis Guidonis Villæ exequias innovata cernebatur, ubi circino inscripsère: COARCTATIONE DILATOR. Mens Emblematis erat, generosum Ducis illius pectus tantò majore magnanimitate exarsisse, quantò graviore belli discrimine coarctatum fuerat. Illud ipsum Ordines Religiosi compertum habent, qui regularis observantiæ regoribus suâ sponte constricti, summam in mundi conspectu fidem sibi conciliant, & incremento felicissimo dilatantur. D. Marcus Antonius Scipio, illustre Monachorum Cassinensium decus, in honorem sancti Romualdi canit.

Calam... utilis. Anim... gener... sus. Relig... sum... cutum...

Eremitarum auctor & Magister,
D. Benedicti institutum, temporis injuriâ solutius,
Arctiore disciplina DEVINCIENS, mirificè
DILATAVIT.

Denique S. Ecclesia, quò graviore tyrannorum crudelitate pressa, eò per orbem amplius dilatabatur. S. Hilarius; *Hoc habet proprium Ecclesia; dum persequitur, floret; dum opprimitur, crescit; dum contemnitur, proficit; dum læditur, vincit: dum arguitur, intelligit: tunc stat, cùm superari videtur.*

S. Eccl... S. Hil. 4. de T... nit.

29. Circinus, quamdiu pedes constrictos habet, artificum usui vix quidquam deservit; nec nisi apertus & dilatatus commodare potest. Unde lemma: DILATATUS AD USUM. Ita divitiæ, intra crumenam compressæ, utilitatem planè nullam habent; at dispersæ, & in egenas manus erogatæ, emolumenti plurimum afferunt. Horatius:

Diviti... Horat. 2 Carm. od. 2.

Nullus argento color est, avaris
Abdita terris inimicæ laminæ
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.

Hujus strophæ paraphrasin in morali ac gratioso illo Francisci Sbarræ dramite cernere licet:

Franc. Sbarr. Dram... titolat... Modo... to. 8 ... na 2.

Son gli ori, e gli argenti
De la terra escrementi:
Il più ricco tesoro
E per se stesso vile,
Mentre ne l'arche, e ne la terra è chiuso.
Solamente CON L'USO
STIMABILE si rende,
Non s'apprezza chi l'hà: mà chi lo spende.

Eam ob rem Constantinus Chorus Imperator, n ille beneficia in aliorū utilitatem profusissimè erogare solitus,

solitus, hanc suam gnomam identidem repetiit; *Melius esse, opes publicas à privatis haberi, quàm intra unum ærarium possideri:* ut refert Eutropius.

30. Circinus, circulum efformans, à Lucarino epigraphen recepit; DONEC AD IDEM. Hominem, morti meditandæ deditum, hoc Emblemate significabis. Et verò, nî fallor, hæc imago ad illa Sacræ Geneseos verba alludit, ubi Deus Adamum, è flagitio recentem, hîs verbis fulminavit: *In sudore vultûs tui vesceris pane tuo, donec revertaris in terram, de qua sumptus es.* Cæterùm de humanæ vitæ fragilitate assiduò contemplandâ optimè canit Ovidius:

---------- Scilicet ultima semper
Expectanda dies homini est.

Et S. Jobus; *Cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto, donec veniet immutatio mea. Perfecta enim vita,* Subjungit S. Gregorius Papa, *est mortis meditatio; quam dum Justi solicitè peragunt, culparum laqueos evadunt.*

31. Abbas Ferrus animam, iteratis affectibus ad Deum conversam, circini Emblemate repræsentat, qui orbe suo completo, hanc Virgilii gnomam lemmatis loco tenet, QUA GRESSUM EXTULERAM, REPETO. Christum, ad cœlos revertentem, hoc ectypo depinges. Dilucidè de illo canit David; *A summo cœlo egressio ejus, & occursus ejus usque ad summum ejus.* Illorum insuper hæc idea est, qui è sorte infimâ in sublime dignitatis fastigium eluctati, tandem ad pristinam conditionem relabuntur. Certè Saul è paupere domo Cis ad regni apicem emergens, post mortem ad nativam suam egestatem rediit, & juxta Jonathæ, cæterorumque filiorum suorum ossa, *in sepulchro Cis patris sui,* tumulatus est. Vel denique in eos imago ista convenit, qui pristinam suam culpam seria voluntate detestati, in eandem iterumque revertuntur: enimverò Davide asserente, *In circuitu impii ambulant.* S. Chrysostomus: *Venisti per viam fornicationis, ambula per viam castitatis: venisti per viam avaritiæ, ambula per viam eleëmosynæ: si autem per ipsam viam redieris, iterum sub regno vadis Herodis.*

32. Collegium Societatis Jesu Monachii Bojorum inter cæteram Octidui Borgiani pompam Emblematis loco circinum stantem exhibuit; cum lemmate, SI JUSSERIS, IBIT IN ORBEM. Tanta enim S. Francisci Borgiæ erat obediendi promptitudo, ut solo Superiorum nutu orbem universum fuisset peragraturus. Nam, ut S. Bernardus ait, *Perfecta obedientia legem nescit, terminis non arctatur, nec contenta angustiis professionis, largiori voluntate fertur in latitudinem charitatis, & ad omne, quod injungitur, spontaneo vigore liberalis, alacrisque animi motum non considerans, in infinitam libertatem extenditur.* Eandem iconem SS. Apostoli sibi vendicant; quippe quibus Servator dixit; *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ.* Emplemati explicando sequentem de S. Borgia inscriptionem habeto;

Imperando natus, obsequi maluit,
Quàm se, vel suos ducere:
Gnarus, tutissima mandata esse, quæ non dantur
Sed acceptantur.
Hæc tam sanctè habuit, ut in homine se
Deum tueri, palam faceret.
Nutum secutus est, veluti surdus foret.
Quamvis promptissimè auscultavit.
Nec apicem quidem, aut litteram egressus,
Non vocanti solum, sed & vocali
Obtemperavit, &c.

33. Ad Legati cujusdam honorem Circinus videbatur depictus, qui in orbem circumductus, alterum pedem in centro defixum habuit, cum lemmate, CENTRO PES ALTER ADHÆRET. Id quod hoc epigrammate explicatur. Legatus.

Pes alter graditur, centro pes alter adhæret,
Ni foret immotus, non numeraret iter.
Tu quoque terrarum fines Legatus obisti,
Et centrum, & semper circulus Aula tibi est.

Hinc discant Sacerdotes & Prædicatores, ut aliorum saluti promovendæ intenti, nunquam è propriæ salutis centro deflectant. Deoque semper immobiles adhæreant. Nam, Christo teste, *Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum.* S. Bernardus; *si totus vis esse omnium, instar illius, qui omnibus omnia factus est, laudo humanitatem, sed si plena est. Quomodo autem plena est te excluso? & tu Homo es; ergo ut integra sit & plena humanitas, colligat & te intra se sinus, qui omnes recipit; alioquin quid tibi prodest juxta verbum Domini, si universos lucreris, te unum perdens? Quid solus fraudaris munere tuo? Memento proinde, non dico semper, non dico sæpè, sed vel interdum reddere te ipsum tibi.*

34. Circinus cœptum suum circulum nonnisi continuando ac circumeundo perficit. Unde lemma: DUM CIRCUIT, PERFICIT. Sacras peregrinationes hæc imago repræsentat, quæ, si ritè instituantur, plurimum perfectionis homini afferunt. Instar omnium esto S. Hieronymus, qui Galliam, Græciam, Palæstinam, aliasque terras obiens, supremum sapientiæ ac doctrinæ gradum est adeptus. Quòd verò peregrinationes ad pietatem acquirendam faciant, testem audi eundem Hieronymum, *Quis Romam veniens, & cernens Urbem illam sanctam, & gloriosam, quæ inter omnes urbes velut caput in corpore, velut sol inter astra effulget: calcans terram illam, quam Apostolorum diva vestigia presserunt, quam tot torrentes sanguinis Martyrum irrigârunt: admirans totius Ecclesiæ militantis Capitolium, quod sol doctrinæ veræ, Catholicæ & apostolicæ, ab ipso Christo traditæ, illustravit, & toti mundo spectabilem fecit, quod ipse Doctor Gentium admiratus est, cum scriberet;* Fides vestra annuntiatur universo mundo; *Rom. 1. non moveatur, non inflammetur, non incalescat? &c.*

35. Circino inscripsit P. Jacobus Masenius: HINC FIXUS, ET INDE MOVETUR. Ita qui in Orbe, ad fidem ac virtutem convertendo, laborant, mente Deo fixi esse debent, dum corpore moventur. Nam, S. Bernardi consilio, *Benigna prudens que charitas affluere consuevit, non effluere.* S. Laurentius Justinianus; *Anima, desponsata Verbo, in hoc efficitur anxia, hoc agere nititur, ut sui non amittat custodiam, dum proximorum utilitatibus inservit; ne pro aliorum commodis, mentis innocentiam perdat, &c.*

CIRCULUS.
Cap. V.

36. Complures lineæ, è peripheria versus circuli centrum ductæ, epigraphen sustinent. ILLUC OMNES. Haud aliter subditorum ac filiorum oculi in Majorum suorum operationes assiduò & unicè defiguntur. Jobus de se ipso inquiebat; *In circuitu meo pueri mei:* quippe qui, interprete Niceta, ita erant dispositi, *ut in illum, tanquam in centrum, oculorum animique aciem intentam haberent.* Eâdem omnino ratione anima contemplativa res qualvis observatas ad Divinitatis centrum, ceu creaturarum omnium scaturiginem, derivat, simulque in ea contemplatione plurimũ amœnissimæ dulcedinis persentiscit. A tenerrima affectuum istorum extasi assiduò

Marginalia (left, partly cut off): p. in Con- tis itatio. l. 2. m. 14. 14 reg. l. Moral. na em- va. il l. 2. d. 3. nsio sti. 18. 7. itate ri. di- 11. 9. ysost. Mat- per vi- versi dien- rn. de pt. & sat. Apo- 16.

Marginalia (right): Prædicator. Joan. 15. S. Bernard. lib. 1. Consid. ad Eugen c. 5. Peregrinatio utilis. S. Hieron. in Epithaphio Paulæ. Prædicator. S. Bernard. serm. 18. in Cant. S. Laur. Just. c. 12. de casto. Connub. Exemplum Majorum. Job. 29. 5. Niceta in hunc loc. Anima contemplativa.

duò

duò abreptus erat D. Fulgentius Cremonensis, meus Concanonicus, cui familiare erat, res singulas, quæ passim in oculos illapsæ fuerant, directâ lineâ ad Dei bonitatem, veluti unicum centrum, reflectere. De hoc D. Matthæus Bossus, *Videmus*, inquit, *hâc in re Fulgentium illum Cremonensem Concanonicum nostrum, assiduè fervescere, dum flores, poma, sataque videret: dum vim elementorum, solis fulgorem, flumina, montes, reliquaque naturæ spectacula attractus secum reputaret, inque Deum auctorem ea cuncta transferret, in quo persæpè neque lachrymas, neque clamores retinebat.* E S. Pauli doctrina, omnes operationes nostræ ad unam Dei gloriam, ceu totidem lineæ ad centrum suum, dirigendæ sunt. *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis: omnia in gloriam Dei facite.* In hac Apostoli præceptione totus erat S. Ignatius Loyola, qui suas, suæque Societatis actiones omnes unicè ordinavit *Ad majorem Dei gloriam.*

Matth. Boss. de Instituend. Sapient. animo Disp. 6.

Gloria Dei. *1. Cor. 10. 31.*

S. Ignatius Loyola.

37. P. Justinianus voluminis sui fronti diversas in eodem circulo lineas præfixit, quarum aliæ terminatæ, aliæ verè cœptæ tantùm, singulæ versus illud ipsum centrum tendebant. Epigraphen addidit; ET PLURES EODEM. Indicabat, nî fallor, varios Interpretes in Sacræ Paginæ libros commentari, eosque omnes, quantumvis ingenio ac voce diversissimos, ad idem veritatis centrum collineate. Porrò omnes omninò Christiani ad unicum Dei honorem & proximi utilitatem in cunctis actionibus tendere debent. Id quod nec ipsum gentilem Tullium fugiebat; *Ergò unum debet esse omnibus propositum, ut eadem sit utilitas uniuscujusque & universorum: quam si ad se quisque rapiat, dissolvetur omnis humana consociatio.*

P. Justin. in Epistolas S. Pauli.

Interpretes S. Scripturæ. Gloria Dei.

Cicero lib. 3 officiorum.

38. D. Carolus Bossus Emblematis loco Circulum expressit, qui à circino formatus ac finitus, epigraphen tulit; CONTRARIO PERFICITUR. Innuebat videlicet; sicuti circulus, à primo puncto exorsus, peripheriam suam tamdiu ducit, donec in ultimo puncto, priori illi penitus adverso, conquiescat ac terminetur; ita Mariæ Magdalenæ vitam, ab amoris lascivi puncto cœptam, tandem in amorem Divinum, priori illi è diametro contrarium, desiisse. Haud aliter vitæ nostræ cursus, præteritis annis intra vitiorum sordes volutatus, si tandem ad virtutis, contritionis, ac pietatis orbitam redeat, perfectione laudabilissimâ concludi potest. S. Gregorius illa Evangelii verba examinans, quòd Sancti Magi *per aliam viam reversi sunt in regionem suam*, doctrinam hanc concinnam deducit; *Regio nostra paradisus, ad quam redire per viam, quâ venimus, prohibemur. A regione etenim nostrâ superbiendo, inobediendo, visibilia sequendo, cibum vetitum gustando, discessimus: sed ad eam necesse est, ut flendo, obediendo, visibilia contemnendo, atque appetitum carnis refrænando redeamus. Per aliam ergo viam ad regionem nostram regredimur: quoniam qui à paradisi gaudiis per delectamenta discessimus, ad hæc per lamenta revocamur.*

S. Magdalena.

Pœnitens.

S. Greg. Hom. 10. in Evang. Matth. 2. 12

39. Circulus, nullum initii sui vestigium habens, epigraphen sustinet: SUA PRINCIPIA CELAT. Avitam nobilitatem hoc Emblema spectat, quæ nullum originis suæ indicium investigare potest. De Turcis refert Andreas Tiraquellus; *Illos existimant omnium nobilissimos, qui prorsus ignorant patres ac matres suas, eosque tenere primos dignitatum gradus post ipsum Principem.* Antiquus ille Rex & Sacerdos Melchisedech hoc encomio cumprimis spectandus, genealogiam ab hominum notitia penitus absconditam habuit. Erat enim, Apostolo teste, *sine Patre sine matre, sine genealogia, neque initium neque finem vitæ* (à Sacris Litteris commemoratum) *habens.*

Nobilitas antiqua.

Andr. Tiraq. de Nobilit. cap. 19. n. 34

Hebr. 7. 3

40. Iisdem Apostoli verbis nixus (*neque initium, neque finem habens*) circulo subscribes: INITIO FINEQUE CARET. Æternitas, genuino hoc symbolo delineata, nullis unquam terminis constringitur. Insuper Divorum Cœlitum beatitudo, ad vitæ Divinæ dimensum nullo unquam ævo terminanda, eodem circuli Emblemate significatur. B. Albertus Magnus illa Vatis Apocalyptici verba interpretatus, *Dabo tibi coronam vitæ*, ait; *vitam interminabilem, quæ significatur in corona, quæ est circularis, & circulus non habet principium, neque finem.* Et S. Bonaventura; *Rotunditas coronæ significat illius regni æternitatem.*

Æternitas.

Beatitudo.

B. Alb. in Apoc. 2. 10.

S. Bon. de septem donis Spiritus S. cap. 1

CONSPICILIUM.

Cap. VI.

41. Conspicialia epigraphen tenent; PROCUL, ET PERSPICUE. Illa ipsa hominis prudentis ac perspicacis est indoles, qui eventus, quantumvis longinquos, distinctè ac tempestivè prævidere solet. Seneca: *Nihil nobis improvisum esse debet. In omnia præmittendus est animus: cogitandumque, non quidquid solet, sed quidquid potest fieri.* Propriissimum tamen illud Sapientiæ Divinæ ectypon habetur, quæ omnia, sive futura, sive præterita tempora penitissimè discernit, & *attingit à fine ad finem fortiter.*

Prudentia.

Senec. & Lipsius manud. lib. 3. dissert. 6.

Sapientia Dei. *Sap. 8.*

42. Conspiciliis subscripsêre: PER VOS MAGIS. Sicuti enim illorum beneficio res quasvis materiales clariore visu discernimus, ita intellectus, quantumvis naturâ suâ nobilis ac perspicax, bono aliorum consilio plurimum acuitur, & officii sui negotiis melius providet. Unde vetus grandis ille Moyses Jetri, soceri sui, consiliis est usus; Abrahamus Saræ: David Abigailis: Naamanus, Syriæ Princeps, puellæ cujusdam captivæ: aliorumque alii. Seneca; *Quidquid consilio prospici potest, prospice, quodcunque læsurum est, multò antequàm accidat, speculare & adverte.*

Consiliarius.

Exod. 24. Gen. 21. 10. 1 Reg. 32. 4 5. 3 Sen. Ep. 2.

43. Rerum quarumvis objectarum species à conspiciliis polygonis ita multiplicantur, ut unicus denarius instar plurimorum appareat. Unde lemma: SPECIES DECIPIT. Ita prorsus omnes mundi divitiæ ac voluptates merissima sunt oculorum ludibria. Theophylactus super illis Apostoli verbis, *Præterit figura hujus mundi*, ait; *Mundi ideò dixit figuram, quia ejus bona solo terminantur aspectu, & apparentia sunt.* Mirificè in rem nostram Seneca: *Sciamus omnia æquè levia esse, extrinsecus DIVERSAS FACIES HABENTIA, INTERIUS pariter VANA.*

Bona terrena.

Theoph. in 1 Cor. 7. 26.

Senec. de Tranquill. c.

44. Duobus conspiciliis subscripsit Bargalius: NON IPSA, SED PER IPSA. Inde disces, res terrenas adeò cautè esse usurpandas, ut illas non quidem tanquam totius desiderii nostri terminum, sed veluti media, ad Deum consequendum unicè necessaria, adhibeamus. S. P. Augustinus; *Bona interiora sola diligenda sunt, cæteris autem ad necessitatem utendum est, non ad gaudium perfruendum.* Porrò adoratio, sacris imaginibus Catholicorum ritu exhiberi solita, non quidem unicè in saxa, ligna, aut telas: sed directè in ipsos Sanctos, veluti in imaginum illarum prototypa, ordinatur. Unde Hagyophylus nonnemo supra crucifixi iconem hunc versiculum affinxit:

Bona terrena.

S. August. in Psal.

Adoratio imaginum.

NON ISTUM Christum, SED Christum adora PER ISTUM.

45. Tantùm abest, conspicilia, oculis & rebus aspiciendis interposita, visum nostrum impedire, ut illum potius adjuvent, & vires ad discernandum opportunissimas subministrent. Eò collineans P. Jo. Bartho-

Bartholomæus Pancierus, Augustinianus Excalceatus, conspiciliis inscripsit, INTERPOSITA PROSUNT. Actiones illas hoc Emblemate significatas dixerim, quæ ab obedientia imperatæ, peculiares nostras devotiones quidem intervertunt, at iisdem adeò nihil impedimenti afferunt, ut contrà summis cœlestibus meritis eas illustrent. Hâc de re testatissimam Dei voluntatem, ac veluti chirographum, pauculis illis verbis habeto. *Melior est obedientia, quàm victima, & auscultare* Dei ac Superiorum voci, *magis quàm afferre adipem arietum.* S. Fulgentius dicere solebat, *Illos veros Monachos esse, qui mortificatis voluntatibus suis parati essent, nihil velle, nihil nolle, sed Abbatis tantummodo consilia, vel præcepta servare,* ut in ipsius vita refert Surius. Cæterùm Sancta Fides videri quidem possit, sua mysteria ab hominum oculis subtrahere; dum Fidelis *captivat intellectum in obsequium fidei,* & res Divinas nonnisi *per speculum & in ænigmate* contemplatur: secus tamen accidit; nam vires copiosissimas ad intelligenda ac distinguenda *Invisibilia Dei* è Sancta Fide accipimus.

DIOPTRA.

Cap. VII.

46. DIoptra, campis dimetiendis accommodata, epigraphen sustinet; UT NUSQUAM ABERRET. Vel, ET LONGINQUA DIRIGIT. Ita Lex Divina Christianis, in hujus mundi campo versus cœlum sine ullo errore deducendis, plurimùm conducit. Hæc tamen ipsa etiam boni Exempli est virtus, S. Isidorus; *Si ad bonum incitamentum, Divina, quibus movemur, præcepta deessent, pro lege nobis sanctorum vita sufficeret.*

47. Dioptra, affulgente sole, obscurum conclave illustrat; cum lemmate, ACCIPIT UT REDDAT. Mariæ Virginis hæc imago est, quæ Divinis gratiis cœlo illustrata, easdem copiosissimè in mundum effudit. Unde à Andrea Hierosolymitano rectè cognominatur *Dioptra perspectiva, per quam sedentes in tristi umbra peccatorum recipientes solem justitiæ, mirabiliter illustrati sunt.* Emblematis mentem hoc Epigrammate explicat P. Masenius;

Illustrata diem vitreo simul orbe dioptra
Suscipit, acceptum reddit ab orbe diem.
Post quam Virgo jubar (septis caligine terris)
Hauserat è cœlo, mox dedit illa solo.

GLOBUS SPHÆRA.

Caput VIII.

48. SPhæra vitrea, ab Archimede olim elaborata, omnes cœlorum, Planetarum, galaxiæ, cæterarumque imaginum æthereарum motus miro & artificioso compendio repræsentavit. Unde illam hoc epigrammate vernaculò insignies; IMMENSE MOLI IN PICCIOL GIRO ACCOGLIE. Id est; IMMENSUM IN PARVO. Genuinum hunc SS. Eucharistiæ typum dixerim, de qua Franciscus Formigierus sequentes strophas exhibet;

Ecco in picciol cerchio, in brieve giro
Compreso l' orbe universal si vede,
E quanto là ne compilo Archimede
Sotto specie di pan qui tutto miro
Qui del vero e sole i rai rimiro;
Qui due nature unite ogn' uno crede
(Maravigliosa ecclisi;) e qui succede
Del latteo calle il bel candor, ch' ammiro
Ciba il tuo cor di questo pan, se vuoi
Sentir se scoppiera d' ardor il core,
Et di celeste amor gli affetti tuoi.
Qui ristrinse il Divino, eterno amore
Tutte le sfere, de le sfere poi
Per compendio vi chiuse anco il fattore

S. Ambrosius; *Quantâ cordis contritione & lachrymarum fonte illud Divinum mysterium est celebrandum, Dominus Deus, ubi caro tua in veritate sumitur, ubi sanguis tuus in veritate bibitur, ubi summis ima, humanis Divina junguntur!* S. Amb. in Orat. ante Miss. dicend.

49. Terra in sphæræ universalis centro instar minutissimi puncti comparere solet. Unde Emblemati subscripsi; IN PUSILLO NEMO MAGNUS. In rem præsentem opportunum censui illud Socratis apophthegma, ab Æliano citatum; *Socrates quum videret Alcibiadem ob divitias elatum animum gerere, & ob agrorum multitudinem superbire, adduxit ad locum in quo tabula quædam descriptionem terræ complectens suspensa erat, & eum rogavit, ut Atticam illic inquireret. Quam cùm invenisset, suos fundos eum jussit inquirere: & quum responderet, nusquam ibi pictos esse. Horum, inquit, possessione te effers, qui nulla pars sunt terræ?* Superbia repressa. Ælian. de var. Hist. l. 3. c. 28.

50. Quantùm utilitatis è concordia nobis accrescat, haud obscurè è Secretorum Vicentinorum Emblemate colligere licet; in quo loci elementares, legitimo ordine inter se dispositi, cernuntur; cum dicto, NUNC FOETIBUS APTA. Plutarchus; *Ut in corpore, ex humidi, frigidi, calidi, & sicci temperatura, optima fit constitutio; sic ex fratrum concordia maxime floret genus &c.* Quando olim exsucca & arentia hominum cadavera, Ezechiële intuente, animanda erant, & Propheta illic ossibus promiscuè dispersis Dei nomine promittere jubebatur, *Ecce ego intromittam in vos spiritum, & vivetis, & dabo super vos nervos, & superextendam in vobis cutem &c.* mox dein Propheta non sine oculorum voluptate prodigium illud à se visum testatur; *Accesserunt ossa ad ossa, unumquodque ad juncturam suam,* peracta [illegible] ossium junctura, Deus porrò præcepit *Veni spiritus, & insuffla super interfectos istos, & reviviscant.* Sicque res quælibet, dum separatæ existunt, ad vitam spiritualem recipiendam penitus ineptæ sunt; nec nisi legitimâ proportione unitæ, vita illa felicissima animari queunt. S. Laurent. Justinianus; *Sicut Spiritus humanus nunquam vivificat membra, nisi fuerint unita; sic Spiritus S. nunquam vivificat Ecclesiæ membra, nisi fuerint in pace fraternæ dilectionis unita.* Concordia. Plutarch. in Moral. Ezech. 37. Ibid. n. 7. Ibid. n. 9. S. Laur. Justin. lig. vitæ de charit. c. 14.

51. Fuit qui quatuor Elementorum globis, mutuò separatis, inscriberet; DISCRETIS SUA VIRTUS. Innuit videlicet, diversas Regiones diversis ac peculiaribus prærogativis à Deo donatas esse. Id probè observatum habens S. Ennodius, ait; *Quasdam mundi artifex Deus provinciis felicitates stupendâ secreti sui largitate concessit. Alias uberius, melius alias vinum jussit effundere, aliis contulit triticeæ segetis ope gratulari: multas pomorum varietate, vel ubertate donavit.* Et Virgilius; S. Ennod. l. 1. Epist. 6.

Hic segetes, illic veniunt felicius uvæ,
Arborei fœtus alibi, atque injussa virescunt
Gramina. Virgil. li. 1. Georg. v. 54

Eodem Emblemate hominem significabis, qui proprio valore nixus, ab aliorum ope penitus est independens. Proprius valor.

52. Superiori Emblemati è diametro adversans Tæggius, quatuor Elementorum globis, mutuò separatis, inscripsit; DISCRETIS NULLA VIRTUS. Enimverò malorum omnium lerna ex una discordia nasci solet. Just. Lips. *Certum est, inquit, vires abjunctas & discretas, minus esse validas aut paratas.* Et [illegible] Boëtius; Discordia. Lips. l. 2 de Milit. rom.

Boet. l. 4. de consolat. Boëtius; *Nosti ne igitur, omne, quod est, tamdiu manere atque subsistere, quamdiu sit unum: sed interire atque dissolvi pariter quando unum esse desierit?*

Operari se ipso. 53. Globus terrestris, suamet mole in sphæræ universalis centro suspensus, hanc Ovidii gnomam præfert; PONDERIBUS LIBRATA SUIS. Dignam grandi Principe effigiem! quippe qui nullâ emendicatâ aliorum ope nixus, negotia & operationes omnes se ipso perficit. *Sapiens.* Verus sapiens, Senecâ teste, sibimet sufficit, suâque propriâ virtute sustentatus, nullâ exteri subsidii indigentiâ constringitur. *Senec. Ep. 5.* *Se contentus est sapiens, inquit, sapienti & manibus, & oculis, & multis ad quotidianum usum necessariis opus est, sed eget nullâ re: egere enim necessitatis est: Nihil autem necesse sapienti est. Quamdiu illi licet suo arbitrio res suas ordinare, se contentus est: & ducit uxorem, se contentus: & liberos tollit, se contentus est;* Et alibi de ratione differens ait; *Idem Ep. 92.* *Hæc sola non submittit animum, stat contra fortunam. In quolibet rerum habitu servata servat. Id autem unum bonum est, quod nunquam defringitur. Is, inquam, beatus, quem nulla res minorem facit, tenet summa, & ne ulli quidem, nisi SIBI INNIXUS.*

Providentia Dei. 54. Odoardus VI. Angliæ Rex, globum terrestrem, è manu suspensum, symboli loco prætulit; cum dicto; NIL SINE DEO. *In ipso enim*, inquit *Act. 7. 28.* Apostolus, *vivimus, & movemur, & sumus.* Cicero; *Cicero l. 2. de Natura Deorum.* *Dico igitur, providentia Deorum mundum, & omnes mundi partes, & initio constitutas esse, & omni tempore administrari.*

Præmium & pœna. 55. D. Didacus Savedra globo terrestri ensem & ramum aureum decussatim imposuit; addito lemmate, FERRO ET AURO. Enimverò Princeps, ferro & auro instructus inter pacis bellique discrimina securus incedit. Idem porrò præmii & supplicii beneficio imperium suum obfirmat. Socrates interrogatus, *Quænam civitas ritè gubernari possit?* respondit, *Cum boni invitantur præmiis, injusti dant pœnas.* Et Tullius; *Cicero l. 3. de natura Deorum.* *Neque domus, neque respublica stare potest, si in ea rectè factis præmia extent nulla, nec supplicia peccatis.*

Immensitas Dei. 56. Mundi globus, Lucarino authore, epigraphen tenet, EXTREMORUM EXPERS. Immensitas Dei, nativo hoc ectypo figurata principio & fine caret. Dilucidè ipsemet Deus; *Apoc. 1. 8. & 22. 13.* *Ego*, inquit; *sum alpha & omega; principium & finis, Qui est, & qui erat, & qui venturus est.* Senec. *Senec. Præf. Nat. Quæst. l. 1.* *Quid est Deus? Mens universi. Quid est Deus? Quod vides totum, & quod non vides totum. Sic demum magnitudo sua illi redditur, quâ nihil majus excogitari potest. Si solus est omnia, opus suum & extra, & intra tenet.* Gravi ac prolixa sententia Arnobius; *Arnobius.* *O maxime, ô summe rerum invisibilium procreator, ô ipse invise, nullis unquam comprehense naturis. Prima tu causa es, locus rerum, ac spatium, fundamentum cunctorum, quæcunque sunt, infinitus, ingenitus, immortalis, perpetuus solus, quem nulla delineat forma corporalis, nulla determinat circumscriptio qualitatis sine situ, motu, & habitu, &c.*

Æternitas Dei. 57. Globus terrestris epigraphen sustinet; EXTITIT ANTE SOLEM. Æternitatis Divinæ hic typus est; uti ex illo Geneseos deducitur; *Gen. 1. c. 1.* *In principio creavit Deus cœlum & terram.* Enimverò si in principio creavit mundum, necessarium planè est, Creatorem ante principium extitisse atque adeò non temporaneum, sed æternum esse. Junilius Episcopus Africanus; *Junil. in Hexamer.* *Quem in principio temporum mundum creasse perhibet (Moyses) ipsum profectò ante tempora æternaliter extitisse designat.*

58. Alcibiades Lucarinus isocedro, seu globo multilatero subscripsit; QUACUNQUE CONFORME. Hæc Imago, in Societatis JEsu honorem ab authore suo figurata, cumprimis sanctam Fidem Catholicam spectat, quæ, prærogativâ prorsus obstupescendâ, in omnibus mundi partibus omninò est eadem, suique simillima. *Socie[tas] J[esu].* Atque hoc ipso minimè postremo veræ fidei indicio ab hæresibus manifestè decernitur; *Fide[s Ca]tholi[ca u]biqu[e] qual[is].* hæ enim totidem diversis doctrinis ac contradictionibus, quot locis, distractæ, clarissimum adulterini sui dogmatis fastigium relinquunt: uti prolixis argumentis ostendit Thomas Bozius de Signis Ecclesiæ. Illo ipso Emblemate animus generosus ac imperterritus demonstratur, qui in omni tam blandientis, quàm adversantis fortunæ successu mentem semper quietam, sibique conformem exhibere novit. *Imp[er]ritus [ani]mus.* Seneca, posteaquam Socratem fame, egestate, familiæ ærumnis, labore militari, uxoris petulantiâ, filiorum stultitiâ, tyrannorum crudelitate, malevolorum imposturis, carcere, lethifero veneno, aliisque calamitatibus acerrimè jactatum descripserat, tandem concludit; *Hæc usque eò animum Socratis non moverunt, ut ne vultum quidem moverint.* *Sen. 104.* *Illam mirabilem laudem, & singularem, usque ad extremum servavit: non hilariorem quisquam: non tristiorem Socratem vidit, æqualis fuit in tanta inæqualitate fortunæ.*

Cont[em]plati[o]. 59. Globus cœlestis, qualem Astrologi usurpant, inscriptionem præfert; NIL MIHI CUM TERRIS. Ita homo spiritualis, servituti Divinæ, ac cœlestibus obsequiis integerrimè consecratus, è transitoriis inferæ hujus terræ bonis nihil unquam concupiscit, *Consecratum enim pectus doctrinæ & veritati*, inquit Arnoldus Carnotensis, *intelligat, non debere sæcularibus negotiis & actionibus & lucris occupari.* *Arno[ld.] Carn[ot.] de 7. [...] S. Jo[an.] Hom. [...] Profe[...] vang[...]* S. Joannes Chrysostomus, *Anima*, inquit, *quando Divino amore, & desiderio vere corripitur, ad nihil hujus vitæ se convertit: sed sicut mente moti contemnunt ignem, & ferrum, & feras, & pelagus, & omnia; ita piu furore quodam maximè spirituali ac honestissimo insaniunt, deridentes omnia quæ vident.* S. Joannes Baptista hâc prærogativâ cumprimis conspicuum se probavit, *S. Joa[n.] Bapt[.]* nam suâ vivendi ratione à mundo penitus abstractus, Divinisque obsequiis ac contemplationibus cœlestibus unicè deditus, verissiè dixisset, *Nil mihi cum terris.* Unde S. Joannes Chrysostomus cognominem illum suum Baptistam concinno hoc panegyrico prosequitur. *S. Jo[an.] Hom. in M[...]* *Joannes ita in terris, quasi in cœlo versabatur: naturæ namque necessitate superatâ, mirabile quoddam peregit iter. Semper in hymnis, semper in orationibus fuit, nulli hominum antequam ad baptizandum accederet, Deo autem soli sua semper offerebat colloquia.* Idipsum de Thoma Kempensi meo Concanonico, testatur Heribertus Rosweidus, *Thom[as] de Ke[mp.] Cap. [...] Herib[ert.] Rosw[...]* quodà rebus terrenis penitus avulsus, solis rebus cœlestibus sese dicaverit. Ipsiusmet verba ita habeto. *Ejus sermo omnis de Deo & sacra Scriptura. Si ipso præsente forensia aut mundana agitarentur, velut mutus ac elinguis sedebat: quasi ignarus rerum, de quibus commentarentur, omnium. Porrò si de Deo rebusque cœlestibus haberetur sermo, sententiam perpetuis verborum rivulis loquebatur.*

Prædi[...] tor. 60. Sphæra epigraphen subjectam habet; COELESTIA MONSTRAT. Illi hoc Emblemate significantur, quæ prædicando Dei verbo dant operam, inter quos principem locum obtinet Christus, ibi cumprimis quando post suam è morte reviviscentiam *apparens eis* (Apostolis) *& loquens de regno Dei &c.* *Act. 1.* Illud ipsum etiam hominis sancti est symbolum; quippe cujus operandi ratio ad cœlestem potius quàm terrenam normam composita videtur. *Sanct[...]* Unde S. Nili parænesis est; *Gaude Sanctorum colloquio,* *S. Nil. [pa]ræn. n.*

colloquio, per eos enim Deus tibi manifestatur.

61. Globus cœlestis epigraphen sustinet; INDEFESSE AGENDO. Ita homo spiritualis, litteratus, aut Princeps, assidua sua agendi ratione nec minimum unquam fatigatur. Hugo Cardinalis hunc characterem veris Dei servis proprium existimans, *Viri spirituales*, inquit, *dicuntur cœli, quia semper volvuntur.* Haud aliter Latinus Pacatus in Theodosii Imperatoris panegyrico dixit; *Ut indefessa vertigo cœlum rotat; ita tu Imperator continuatis negotiis, & in se quodam orbe redeuntibus, semper exercitatus es.* Et prior illo Seneca; *Ex quo se Cæsar orbi terrarum dedicavit sibi eripuit: & siderum modo, quæ irrequieta semper cursus suos explicant, nunquam illi licet nec subsistere, nec quidquam suum facere.*

62. Globus cœlestis, supra unam trutinæ lancem positus, reliquos globos sphæricos, ex adversa lance suspensos pondere suo plurimùm superat. Unde Emblematis loco inscriptum habet; PRÆSTAT. Inde conjicies, res omnes terrenas, cœlestium comparatione, penitus esse nullas. S. Nilus; *Considera cœlestium bonorum decorem, & nullum te capiet aspectus rerum terræ, nec aliud ex ea delicium.* Et Lipsio referente Aristoteles; *Et si res mortales istas, inferasque, quod eæ propiores nobis, & magis familiares sunt, plenius nosse possumus, tamen res illas superas, si vel leviter attingere datur, ob ejus notitiæ excellentiam, illa ipsa levi magis pascimur & oblectamur, quam si ista universa novimus.*

63. Joannes Orozcus geminum cœlestem ac terraqueum globum repræsentavit; cum lemmate, HA' DA SER UNO DE DOS; Id est; ALTERUTRUM ISTORUM. Innuebat videlicet, rerum spiritualium ac corporalium in eodem homine connubium penitus fore paradoxum & impossibile, nec quenquam posse simul delitiis cœlestibus ac terrenis affluere. *Quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate?* Inquirebat Apostolus: *aut quæ societas luci ad tenebras? Quæ autem conventio Christi ad Belial: Non enim*, asserente Absalone Abbate, *regnat spiritus Christi, ubi dominatur spiritus Aristotelis.* S. Gregorius Papa; *Anima*, inquit, *aut infirmis delectatur, aut summis: & quanto altiori studio exercetur ad summa, tanto majori fastidio torpescit ad infima, utraque enim simul & æqualiter amari non possunt.* Et S. Cyprian. *Quemadmodum iidem oculi cœlum & terram pariter nequaquam aspiciunt: ita mundi amor & Dei pariter in uno corde habitare non possunt.*

64. Tametsi è cœlis ac sideribus diversi influxus in hominum corpora & animos deriventur, quorum efficaciàte sese ad hanc potius quàm aliam artem impelli & inclinari sentiunt; uti prolixè docet S. Thomas: illorum tamen liberum arbitrium nihil unquam vitii exinde patitur, potestque homo rationis suæ dictamine ac gratiæ Divinæ adjutorio omnia illa superiorum facultatum incitamenta, quantumvis immoderata, edomare ac vincere. Eò reflectens P. Hortensius Pallavicinus, Emblematis loco globum cœlestem figuravit, ad cujus calcem arbor nativitatis jacebat, cum illo Virgilii lemmate, FATO PRUDENTIA MAJOR. S. Ambrosius; *Vince naturam diligentia, exclude corporis somnum, Naturam nobis formare non possumus, possumus diligentiam.* In rem præsentem facit hemistichium illud, omnium ore tritum;

------ *Sapiens dominabitur astris.*

65. Pulcherrimum oculis spectaculum præbuit vitrea Archimedis sphæra, in qua mundus & cœlum cum stellis suis relucebant: sed unico lapidis ictu tota auferebatur spectantium voluptas. Unde lemma; PULCHRA, SED FRAGILIS. Ad hunc modum fortuna prospera, dum minimè splendet, exili obruitur casu. Nimia enim felicitate non modò corrumpitur, sed etiam invidiæ stimulos, ceu totidem lapides, in nostram concitamus perniciem. Optimè Horatius;

------- --- Inter
Hectora Priamidem, animosum atq; inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors
Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
Summa fuit. (Horat. l. 1. ser. Sat. 7.)

S. Joan. Chrysost. *Quotidie*, inquit, *in omni ætate contemplamur autem tum in cunctis, quæ ex rerum eventu instabilitas quæ eam comprimitur & significatur, non hyems, non æstas, non ver, non autumnus perpetuo manent, sed decurrunt omnia, evolant, & delabuntur. Dicet aliquis, hominis illius magna est potentia; sed non durabit diutius, quam flos unius diei, & paulò post interitura, quod ita esse ex longè ôlim potentioribus patet, qui nusquam in præsenti apparent.* (S. Jo. Chry. Tom. 2. serm. 22.) Idipsum etiam de hominis microcosmi corpore pronuntiare licet, quod pulcherrima membrorum compage, & artificiosa partium omnium symmetria fabrefactum, unico exiguæ calamitatis aut morbi lapillo iteratur ac confringitur. (Homo mortalis & fragilis.) Verissimè Magnus Augustinus; *Fragiliores sumus, quàm si vitrei essemus. Vitrum enim etsi fragile est, tamen servatum diu durat: nos et tamen homines & sub tantis casibus quotidianis fragiles ambulamus.* (S. Aug. l. 3. de l. arb. cap. 2.)

66. Natura mutationibus adeò perennibus omnia temperat, ut mundus penè nihil aliud sit, quàm jugis & assidua vicissitudo. *Nubilo serena succedunt, inquit Seneca, turbantur maria cum quievere; flant invicem venti; noctem dies sequitur; pars cœli consurgit, pars mergitur: contrariis rerum æternitas constat.* (Senec. Ep. 107.) Proinde globum geographicum opportunè hoc lemmate insignies, ASSIDUO DISCRIMINE JACTOR. Eadem est vitæ humanæ conditio, eadem vicissitudo; tota illa indies versabilis est, & quidquid in alium incurrit, potest in quemlibet quoque incurrere morbus, captivitas, ruina, ignis. Quocunque nos vertimus, quocunque mortalem circumspicimus, larga ubique sese offert ingemiscendi materies. (Vita humana miseriis obnoxia.) Præclarè de vita nostra Seneca; *In hoc profundum inquietumque projecti mare, alternis æstibus reciprocum, & modo allevat nos subitis incrementis, modo majoribus damnis deferens, assiduèque jactans, nunquam stabili consistimus loco, pendemus & fluctuamur, & alter in alterum illidimur, & aliquando naufragium facimus, semper timemus.* (Senec. Consol. ad Polyb. c. 18.) Postea quam S. Hieronymus mentionem fecisset de Xerxe, Persarum Rege potentissimo, qui de sublimi loco infinitam hominum multitudinem, & innumerabilem videns exercitum, flêsse dicitur, quod post centum annos nullus eorum, quos tunc cernebat, superfuturus esset; subjecit exclamans, *O si possemus in talem ascendere speculam, de qua universam terram sub nostris pedibus cerneremus! Jam tibi ostenderem totius orbis ruinas, gentes gentibus, regnis regna collisa, alios torqueri, alios absorberi fluctibus, alios ad servitutem trahi; hic nuptias, ibi planctum; illos nasci, illos mori, alios affluere delitiis, alios mendicare, & non Xerxis tantùm exercitum, sed totius mundi homines, qui nunc vivunt, in brevi defuturos.* (S. Hieron. Ep. ad Nepot.)

67. Patres Societatis in Belgio ingentem globum sphæricum Symboli loco pinxêre, qui in mensa collocatus, epigraphen monstrabat; QUOLIBET IMPELLAS DIGITO. (Obediens.) Religiosum perfectè obedientem hæc imago repræsentat, utpote quovis superiorum nutu moveri solitum. S. Bernardus. *Fidelis obediens*, inquit, *nescit moras, fugit crastinum, ignorat tarditatem, præripit præcipientem, parat oculos visui, aures auditui, linguam voci, manus operi, itineri pedes,* (S. Bern. ser. de virtute obedientiæ.)

totum se colligit, ut imperantis colligat voluntatem. Et S. Basilius; *Apostoli submissa mentis cervice obedientiæ jugum subierunt, alacrique animo in fora, in contumelias, in lapidationes, in ignominias, in cruces, in varias neces processerunt. Hanc obedientiam is, qui secundum Deum verè est Monachus, Antistiti suo præstet, oportet.*

S. Basil. in Const. Monast. c. 23.

68. Monacense Societatis Jesu Collegium inter cætera S. Francisci Borgiæ Emblemata, mundum instar molæ efformatum statuit; cum lemmate. Tinnit: Inane Est. Nimirum insignem illum mundi contemptum repræsentabat, quo S. Franciscus Borgia, terrena omnia fastidiens, cœlestibus se addixit. Pulchrè S. Augustinus; *O amatores mundi, cujus rei gratiâ utilitatis? Major non poterit esse spes vestra in mundo, quàm ut amici Mundi sitis. Ibi quid nisi fragile, plenum periculis, & per quot pericula pervenitur ad majus periculum? pereant hæc omnia; & dimittamus hæc vana & inania: conferamus nos ad solam inquisitionem eorum, quæ finem non habent; Vita hæc misera est: mors incerta subitò obrepit: & post hæc negligentiæ pœna supplicio luenda est.* Emblemati explicando sequentem poësin ex Octiduo Borgiano accipe.

Contemptus mundi. S. Aug. lib. in Confess.

Valere jussit cum cachinno Borgius
Insulsitates melleas:
Quis toxicum, drachmasque fraudis undecim
Et uncias dementiæ
Miscens his octonas, situ, cerebro & fide
Mundus vacillans incoquit.
Tinnitus æris, & sonantis cymbali
Inanem inanis recreat.
Equique cauda, & exta, quæ nares gravant,
Ovina texunt Musicam.
Vermis superbit in saliva textili
Bombycis: & fragrantior
Ab ulcere, & feræ fimeto, & sanguine
Putri, est voluptas narium.
Sic fœtet hic mundus, prius quam fœteat.
Hæc sana censes gaudia?

Hæc alibi:

Franciscus orbem totum, quem nemo vel armatus
Ausus est aggredi, inermis invasit.
Spolia de illo tulit, dum abjecit,
Sic victo Mundo, cum Alexandro flevit,
Quod plures fugiendo non posset vincere, &c.

HOROLOGIUM SOLARE, seu Sciathericum.

Cap. IX.

69. Academici Concordes Symboli loco tria horologia, solare, rotatum, & arenarium, præferunt; cum lemmate, Tendimus una. Ita Religionum Regulæ, quantumvis variæ, ad eandem Dei gloriam ac proximi salutem propagandam, ceu finem unicum contendunt. Porrò etsi in Religionibus diversi officiorum ac dignitatum sint gradus, aliis ad altare & chorum; aliis verò ad œconomiam; & aliis denique ut Parochis & Prædicatoribus, ad utrumque destinantis: omnes tamen unanimi industriâ ad eandem regularem observantiam, ac religionis incrementum collineant. Ipsæ quoque actiones nostræ, diebus singulis diversissimæ, ad unicum Deum, ceu ultimum finem, referantur. S. P. Augustinus; *Christus finis dicitur, quoniam quidquid agimus, ad illum referimus: & cùm ad eum pervenerimus, ultra quod quæramus non habebimus.*

Religiosi. Deus est finis Actionum nostrarum. S. Aug. in Psal. 54.

70. Horologium sciathericum, apostrophe ad solem facta, ultrò confitetur, sine resplendentis illius Planetæ præsentia omnem suum usum esse irritum & inanem. Nil Sine Te. Ita prorsùs homo, si Deo careat, in nihilum suum vanissimum relabitur. S. Bernardus. *Quidquid sapientiæ, quidquid virtutis habere confidis, Dei virtuti, & Dei sapientiæ deputa Christo. Et quis tam insanus, ut aliunde præsumat:* Ex his planè consentaneum est, peccatorem, Divinâ gratiâ destitutum, ipsomet nihilo miseriorem vivere. S. Petrus Dam. *Tunc, videbantur esse impii, ad nihilum potius pertinebant, quàm ad verum esse. Qui enim ab illo, qui verè est, juxta illud Exod. 3. Ego sum; qui sum, recedit: necesse est, ut non sit, quia ad nihilum tendit.* Et S. Bernardus; *Sequatur Deus nuntios suos, quia SINE IPSO possunt facere NIHIL.*

Homo Deo i[ndi]gens. S. Bern. 13. in Cant. Peccat[or] S. Pe. D[am.] Ep. 8. a[d] Desid. Achat[.] S. Bern. serm. [...] Cant.

71. Horologii umbra præviam solis lucem, ceu heram pedissequa, gressu nunquam exerrante insequitur. Lemma; Concordi Motu. Ita subditi ad Majorum suorum exempla unicè componuntur: his enim quiescentibus, quiescunt; motis, moventur; operantibus operantur &c. Idipsum Ezechiel in rotis observatum habuit, quæ super terram versus Cherubinos in aëra sublevatos, stabant, Nam, *cùm ambularent animalia, ambulabant pariter & rotæ juxta ea; & cùm elevarentur animalia de terra, elevabantur simul & rotæ. Cum euntibus ibant, & cum stantibus stabant, & cùm elevatis à terra pariter elevabantur, & rotæ sequentes ea.* S. Hier. *Domus Episcopi & conversatio, quasi in speculo posita, magistra est publicæ disciplinæ: quidquid fecerit, id sibi omnes faciendum putant.*

Exẽpl[a] major[um]. Ezech. 19. S. Hier. Ep. ad [He]liodor.

72. Horologium sciathericum, regularibus umbræ suæ variationibus ab uno numero ad alios progredi solitum, diei momenta ac longitudines metitur. Unde lemma; Dies Dimetior Umbris. Miseros illos hoc Emblemate describes, qui infirmitate oppressi, aut intra carceris angustias constricti; vel certè à barbaris captivi, dies suos infelices *in tenebris & in umbra mortis* transigere coguntur, illi tamen cumprimis *dies suos dimetiuntur in umbris*, assiduisque calamitatibus jactantur, qui Deo servire student. Nam Magno Augustino teste, *Nullus servus Christi sine tribulatione est. Si putas te non habere persecutiones, nondum cœpisti esse Christianus.*

Calam[itas] infelix. Luc. 1. S. Au[g.] in serm.

73. Indies experimur; subditorum obsequia, Aulicis exhiberi solita, unicè à Principum gratiis pendere; hisque nonnihil subsidentibus, omne illud honoris studium quantocius evanescere. Proinde id Emblemate significaturus; horologium sciathericũ depinges, quod à radiis solaribus illustratum; epigraphen monstret; Si Aspicis Aspicior. Enimverò Principe gratiarum radios in clientem suum reflectente, mox omnium oculi in hujus venerationem rapiuntur. Cũ Josue inter primos Moysis Ministros esset recensendus, Moyses in hæc verba Deum præcipientem audiit: *Dabis ei præcepta, cunctis videntibus, & partem gloriæ tuæ, ut audiat eũ omnis synagoga filiorum Israel.* Atq; adeò Moyses toto intuẽte populo aliquid propriæ suæ lucis, honoris, & gratiæ in illum transfundere jubebatur, ut eo splendore illustratus, omnium oculos ac reverentiam in se converteret. In rem præsentem Oleast. *Discant ex hoc loco Principes, cùm ministros & Officiales instituunt, eis de sua gloria tradere; & coram hominibus, quibus proficiendi sunt, summè honorare; ut subditi videntes, quanti eum faciat Superior, eum revereantur, illiq; obediant, eumque honorent.*

Minis[tri] Princi[pis]. Num. 26. Oleast. hunc l[ocum].

74. D. Carol. Ranc. horologio solari inscripsit; Si Sol Deficit, Nemo Me Respicit. Seu brevius; Si Deserit, Despicior. Miseriam hanc cumprimis compertam habent infelices Aulici, qui benigno Principis aspectu nonnihil obtenebrato, mox omnium existimatione destituuntur. Enimverò post prosperitatis terrenæ solẽ deperditũ, gravissimis ærũnis, ceu totidẽ noctibus, aut caliginosis nubibus, oppri-

Aulici Princi[pis] gratia lapsus.

opprimuntur, nec cujusvis amore imposterùm censentur digni. Cæterùm Dei auxilio deficiente, mox in salutis negotio concidimus, omniumque despectui exponimur. S. P. Augustinus; *Noli de te præsumere; si te Deus dereliquerit, in ipsa via deficies, cades, aberrabis, remanebis.*

75. D. Nicolaus Crassus insignem animi sui gratitudinem ac dependentiam versus D. Bernardum Venierum demonstraturus, se ipsum horologii Emblemate significavit, cum dicto; TUO LUMINE. Ex eadem icone disces, hominem suâmet industriâ nec quidquam proficere posse, omnemque ipsius operam ab auxilii Divini assistentia emendicari. Perspicuè S. Paulus; *Non sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Ut adeò homo imbecillitatis suæ nunquam meminisse, omnemque suam bonitatem unicè in gratiæ Divinæ favorem, seu cujusvis excellentiæ terrenæ scaturiginem, referre debeat. Scitè S. Gregorius Papa; *Nemo se alicujus virtutis æstimet, etiam cùm quid fortiter potest; quia si Divina protectio deserat, ibi repentè enerviter obruetur, ubi se volenter stare gloriatur.* Voce in rem præsentem opportunissima filiis suis præit S. Mater Ecclesia *Largire nobis, quæsumus Domine; semper spiritum cogitandi quæ recta sunt, propitius & agendi, ut qui sine te esse non possumus, secundùm te vivere valeamus.*

76. Horologium sciathericum cùm è solari radio tum ab umbra, per gnomonem sparsa, conficitur. Unde Patris Certani lemma; ET LUMINE, ET UMBRA. Vitam humanam, ex assidua felicitatis & miseriæ vicissitudine compositam, eo lucis & umbræ ectypo delineatam putes. S. Joannes Chrysostomus; *Deus mœstis rebus quædam jucunda permiscuit. Quod certè in sanctis omnibus facit, quos neque tribulationes, neque jucunditates, sinit habere continuas: sed tum de adversis, tum ex prosperis justorum vitam, quasi admirabili varietate contexit, &c.* Id quod prolixè in S. Josepho, Servatoris nostri nutritio; cernere licet.

77. Idem Abbas Certanus horologii solaris voce subscripsit; NULLA IL RAGGIO MI VAL SE MANCA L' OMBRA. Id est, NIL LUMEN, SI DEFICIT UMBRA. Ita labore prorsus irrito illustrem virtutum machinam molitur, quisquis humilitate, ceu illarum omnium basi ac complemento, est destitutus. S. Gregorius Papa; *Qui sine humilitate virtutes congregat, quasi pulverem in ventum portat.* Et P. Aloysius Novarinus; *In spirituali profectu nihil egit, qui nihil se esse non cogitat.*

78. Patres Theatini ad S. Antonium Mediolani è solari horologio moralem vitæ humanę dissimilitudinem proposuêre; addito concinno hoc disticho

Itque reditque viam constans, quam suspicis, umbra:
Umbra fugax homines non reditura sumus.

Seu ut Rancatus canit;

Torna, tornando il sol, l' ombra sparita:
Ma à noi non torna mai l' età fuggitta.

Et licet id, spectatis solis naturæ viribus, omninò sit verissimum; fide tamen Divina ac infallibili compertum habemus, transitoriam vitæ humanæ umbram, quantumvis à morte præcipitatam ac destructam, adventante ad judicium extremum Divino Sole, in pristinum vitæ suæ splendorem esse reversuram. Proinde huic rei significandæ, horologium solare figurabis; addito Virgilii lemmate; ITQUE, REDITQUE. S. P. Augustinus; *Spes nostra est resurrectio mortuorum, fides nostra est resurrectio mortuorum. Sublatâ itaque fide resurrectionis mortuorum, omnis intercidit doctrina Christiana. Fundatâ verò fide resurrectionis mortuorum, non continuò securitas est in animo Christiano, nisi distinguatur vita illa, quæ futura est, ab ea, quæ transit.*

79. Solaris horologii umbra, ob assiduam [illegible] sui vicissitudinem, eodem penè momento [illegible] formari, declinare, ac occidere videtur. Unde illam hoc lemmate, ni fallor, satis opportuno distingues; [illegible] PROFICIT, DEFICIT. Illius hanc ideam dixeris, qui ætate indies provectior, in virtutum exercitatione assiduò decrescit. Hunc defectum S. Ambrosius miro acumine antiquis Romanis exprobrat, qui suas Vestales, anno ætatis trigesimo peracto, ad nuptias transire, sicque virginalem adolescentiam conjugatâ virili ætate complere jubebant. *Qualis*, inquit, *ista est, non morum pudicitia, sed annorum, quæ non perpetuitate, sed ætate præscribitur? Qualis autem est illa religio, ubi pudicæ adolescentes jubentur esse, impudicæ anus?* Insana profectò lex! quæ juvenculas, à virginitate exorsas, ab hominum conspectu remotas, & innumeris prærogativis insignes, tandem jubet ætate provectiores in concupiscentiam, & amplexus lascivos ruere, totiusque perfectionis præteritæ jacturam subire. Stultitiam haud absimilem Petrus Maffeius de Brachmannis, Malabarici regni populis, recenset: qui in solitudinibus avijs, & subterraneis specubus durissimo vitæ genere, inedia, vigiliâ, nuditate, frigoris æstusque patientia semetipsos discruciant, abstinentque ab omni corporis voluptate ad certum annorum spatium, quo exacto, tanquam humano fastigio celsiores, & omnimodam rerum licentiam adepti, nullis jam tenentur legibus, & in omni scelerum ac flagitiorum genere impunè volutantur.

Non perseverans. — *S. Ambros. l. 1. de Virginib.* — *Pet. Maff. l. 1. Hist. Indic.*

80. P. Aloysius Juglaris insignem Victorii Amedei Sabaudiæ Ducis, clementiam Emblemate significaturus, horologium solare figuravit, quod tametsi gnomone seu virgâ ferreâ instructum, nullos tamen alios, nisi umbratiles ictus spargit. FERREA VIRGA EST, UMBRATILIS ICTU. Digna, certè, cujusvis magni Principis effigies! quippe qui minas quidem formidandas, at supplicia admodum moderata subditis suis incutiat. Agatias de Narsete, supremo Imperatoris Belliduce, refert, quod Lucam; Hetruriæ civitatem, obsidione adeò arctâ strinxerit, ut cives obsidibus datis condixerint, dedituros se urbem, nisi intra triginta dierum intervallum auxiliares copias reciperent. Verùm elapso illo tempore, nullisque interea suppetiis missis, fidem datam ausi sunt negligere. Itaque cæteri Belliduces in rabiem acti Narsetem cò incitare conati sunt, ut tantam Lucensium perfidiam ulcisci, & obsides interficere vellet. Quare hos religatis manibus in civium conspectum propè urbis mœnia, veluti capite plectendos, produci jussit: cumque genibus in terram prostratis extremum vulnus exspectarent. *Milites*, verba sunt Historici, *strictis gladiis violentissimè feriebant, sed illata plaga, sine illorum pernicie, ligno infligebatur.* Atque adeò eo casu verissimè cernebatur *ferrea virga, & umbratilis ictus.* Optimus enim Narses, exterior vultu formidandus, mentem re ipsa suavissimam, & affectu plenam demonstravit. Hunc morem etiam Deus familiarissimum, ac penè domesticum habet. Ipsummet luculentum infinitæ misericordiæ suæ testem audi. *Visitabo*, inquit Psaltis Regii ore, *in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum. Misericordiam autem meam non dispergam ab eo; neque nocebo in veritate mea. Ergo*, subinfert Magnus Augustinus: *non modò iratus non percutis, sed te irritantibus dona, si quieverint tribuis.*

Princeps benignus. — *Agat. l. 1. de Bello.* — *Misericordia Dei.* — *Psal. 88. v. 33. 34.* — *S. Aug. lib. Medit. c. 2.*

81. Horologio solari haud immeritò inscripserim;

Sinceritas. UNDIQUE FIDUM. Candidi ac sinceri animi hæc idea est, qui nullo unquam eventu ad fraudes & imposturas machinandas compelli potest. De hac virtute Seneca: *Fides sanctissimum humani pectoris bonum est nulla necessitate ad fallendum cogitur, nullo corrumpitur præmio.* Senec. Ep 88.

Præsentia Divina necessaria. 82. Horologium sciathericum, sole suo destitutum, epigraphen reddit, IN UMBRA DESINO. Certè homo, Divina præsentia destitutus, in pristinum suum nihilum relabitur. Rex Nabuchodonosor, à Deo castigatus, instar jumenti in campis oberrabat, neque è tot subditis ac consanguineis vel unum reperire erat, qui vagabundo Regi capillos aut ungues incideret. *Divina enim providentiâ destitutus*, Theodoreto asserente, *ne propinquorum quidem cura potitus est.* Idipsum etiam vita humana jure de se pronuntiaverit, *In umbra desino.* In hoc argumentum opportuna est Petri Francisci Pauli poësis vernacula. Theodor. in Dan. 4 30. Vita humana. Paul. in Nativit. Christo.

E trova umbre se nasce,
E lascia ombre se more
De le stelle, e del sol l' alto Fattore,
Huom, che tanto præsumi
De tuoi splendori, onde superbo vai,]
Volgi à quest' ombre i lumi,
E con Cristo vedrai,
Che sempre, e quando mori, e quando nasci,
Ombre solo retrovi, & ombre lasci.

Vana gloria. 83. Horologium solare, motu penitus inobservato progredi solitum, epigraphen tenet; NON VISO GRESSU. Illius hæc imago est propria, qui operationes suas citra ullam ostentationem, aut verborum insolentiam molitur. S. P. Augustinus, *Qui benè expertus est vitiorum superandorum gradus, intelligit vitium inanis gloriæ vel solum, vel maximè esse cavendum perfectis.* Iisdem coloribus etiam vitam humanam, in momenta singula nobis penè inadvertentibus, fugacem depingere licet. Unde Ovidius; S. Aug. in Psal. 7.

Vita humana. Ovid. l. 1. Amor Eleg. 8. Idem l. 6. Fast.

LABITUR OCCULTE, falli tque volatilis ætas.

Et alibi;

Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis.

84. D. Joann. Jacobus Trivultius, Princeps Melpheos, & Supremus Regis Neapolitani Bellidux, Symboli sui loco horologium sciathericum prætulit, cujus umbra assiduo suo motu cum allucescente sole contendere, eumque non sine æmulationis notâ, insequi videbatur. Epigraphen addidit; NON CEDIT UMBRA SOLI. Ita nimirùm equestris virtus & Martia generositas, ipsas etiam personas regias æmulatur. Cæterùm optimus hic Princeps, qui ob insignem suam modestiam se ipsum umbræ Emblemate significavit, nepotes habuit illustrissimos, totâque Europâ celeberrimos: nimirum Marchiones de Vigevano, Duces Mirandulanos, & Comites de Misocco; inter quos jure recenseo Eminentissimum Cardinalem Theodorum Trivultium, Augustissimi Regis Catholici, sudremum in Republica Mediolanensi Bellıducem, ac postea gloriosum Aragoniæ Siciliæ, & Sardiniæ Proregem; hodiè verò in gravissimis Catholici Monarchæ negotiis coram Innocentio X. Pontifice Maximo, Oratorem. Nec hic prætereundum duxi Excellentissimum Principem D. Herculem, dignissimam tanti Cardinalis prædicti prolem; quem Serenissima Maria Anna, Ferdinandi III. Imperatoris filia, & hodierni Philippi IV. Hispaniarum Regis Sponsa, extra ordinarium Oratorem ad Innoc. X. Pontificem Maximum nominavit; simulque hodie Supremi Bellıducis munus in Republica Mediolanensi tanta sua laude sustinet, ut ob insignes & incomparabiles fortitudinis, prudentiæ, affabilitatis, magnificentiæ, cæterasq, animi sui dotes, orbem universum in suos applausus convertat. Æmulatio.

Humilitas. Cæterùm humilitas, tametsi instar umbræ cupiat esse obscura, reliquos virtutum Soles vel antecedit, vel æquat. S. Bern. *Nulla splendidior gemma in omni præcipue ornatu Pontificis, nimirum, quàm humilitas. Nempe si amittitur, illa virtutum congregatio nonnisi ruina est.* S. Ber 45. in

85. Pater Magister Theodorus Muggianus, Congregationis Mantuanæ Carmelita, Emblematis loco parvulum horologium solare supra Breviarium apertum, & signaculis suis benè distinctum figuravit, cum lemmate; NULLA HORA SINE LINEA. Innuebat videlicet, Orationis exercitium assiduo studio versandum esse. Testes in hanc rem dilucidissimos habeto Siracidem, *Non impediaris orare semper.* S. Lucam, *Oportet semper orare, & nunquam deficere.* Et S. Paulum, *Sine intermissione orate.* Mirificè ad hoc propositum S. Hieronymus *Quanquam Apostolus orare nos semper jubeat, & sanctis etiam ipse sit somnus oratio: tamen divisas orandi horas debemus habere, ut si fortè aliquo fuerimus opere detenti, ipsum nos ad officium tempus admoneat. Horam tertiam, sextam, nonam, diluculum quoque, & vesperam nemo est qui nesciat. Nec cibi sumantur, nisi oratione præmissâ, nec recedatur à mensa, nisi referantur Creatori gratiæ. Noctibus bis terque surgendum egredientes de hospitio armet oratio: regredientibus de platea oratio occurrat, antequam sessio. &c.* Porrò epigraphe illa, uni horologio solari indita, assiduam & indefessam operandi rationem significat. Eo encomio P. Joannes Rhò cumprimis insignem deprædicat Joannem Passeratium, quippe qui *ab aurora lucubrare sæpius exorsus, ad multam usque noctem libris constantissimè affixus hærebat, dissimulatis interim interpellantis famis, ac sitis necessitatibus.* De Patre Francisco Mendoza subjungit idem Joannes Rhò, quod Genuam ex itinere divertens, brevissimum illud temporis intervallum, equis permutandis ac itineri prosequendo impendendum; adeò virtuosè collocârit, ut à sociis tantisper digressus, quædam in sacras ac studiosas suas speculationes destinata annotârit. Oratio assidua. Eccl. 18. Luc. 18. 1. Thess. 5. 17. S. Hier. Epist. ad Eu Operatio assidua. Joan. de l'a ro. H

Ministri Principis. 86. Lemma, SUPERNI LUMINIS DUCTU, horologio inditum Principis ministrum concernit, qui ad heri sui, ceu supremi Planetæ, motum exactè compositus, operationum suarum lineis omnes illius directiones studiosissimè assequi debet. Idipsum significâsse videtur Servator, quando Apostolis contra Divinam Orationem in Bethaniam abire renuentibus, dixit; *Nonne duodecim sunt horæ diei? si quis ambulaverit in die, non offendit, quia lucem hujus mundi videt*, quibus verbis eos non tantùm adversus omnem formidinem animare, certamque sub Solis Divini aspectu securitatem promittere voluit: sed insuper in memoriam illis revocavit, quod ipse solem, illi verò duodenario suo numero duodecim diei horas imitentur, sitque adeò rationi penitus consonum, ut Soli nequidquam præcipere, sed ipsius imperia exspectare, & ad omnem præviæ lucis aspectum attemperari discant. Christi voce S. Rupertus Abbas; *Quid mihi consilium datis; cùm non vos me, sed ego vos elegerim duodecim: & sic debeatis SEQUI nutum Magistri, sicut sequuntur horæ MOTUM SOLIS, sive diei?* Et Eusebius Gallicanus; *Quia horæ estis, diem sequimini, hoc enim horarum proprium est.* Quare sicuti bonus subditus Principis aut Prælati sui directione; ita quivis Fidelis gratiæ Divinæ illuminatione in partem omnem manuducitur. Hujus exemplum illustrissimum præivêre SS. Magi, in quorum laudem S. Leo Papa ait; *Sequuntur tres viri SUPERNI LUMINIS DUCTUM, & præ-* Joan. Dependentia. Rup. A in loc. Euseb. lic. in L cit. SS. M S. Leo Epi

& prævii fulguris indicium: viventi contemplatione comitantes, ad agnitionem veritatis, gratiæ splendore ducuntur.

87. Horologium sciathericum neminis alterius, nisi unius Solis obsequiis devovetur; quippe quod nec Lunæ, nec stellarum, nec alterius cujusvis artefacti luminis, sed solius supremi Planetæ beneficio promovetur. Unde è Patris Henrici Engelgrave sententia subscribes, UNI SOLI. Ita anima justa omnem suam operandi rationem unicè in Deo collocat. S. Bonav. super illis Lucæ verbis, *Diliges Dominum Deum tuum, &c.* ait: *Ad perfectum modū diligendi Deum requiritur, quod referamus in ipsum omnes cogitationes, omnes affectiones, & omnes operationes.*

88. Joannes Ferrus Soli, adversus horologium resplendenti, subscripsit: LUMINE SIGNAT. Majoribus hanc ideam unicè ob oculos statutam velim, ut inferiores suos nonnisi prævio inculpatæ vitæ splendore, ac cœlestium operationum claritate imbuendos meminerint. Optimè Vellejus Paterculus. *Rectè facere Princeps cives suos faciendo docet.* Eodem Emblemate in Epiphaniæ festo uteris, ubi Sanctos Magos luminis cœlestis beneficio per viarum invia remotissima securos Deus manuduxit. S. Petrus Chrysologus: *Magos, noctis incolas, stella assuefacit ad lucem, & gradatim pertrahit ad ipsum fontem luminis & dierum.*

89. Academicus inter expergefactos Pistorienses Imperfectus, Symboli loco horologium sciathericum, gnomone destitutum, præfert; cum dicto, NON LUMINE TANTUM. Enimverò quantumvis tota ac directa solarium radiorum copia in horologium illud effundatur, stylo tamen, seu horarum indice deficiente, nullam omniò utilitatem affert. Ita nimirum gratiæ Divinæ radius in animam humanam vix quidquam confert, nisi socium cooperationis nostræ gnomonem habeat. Eusebius Gallicanus super illis Apostoli verbis, *Castigo corpus meum &c.* ait: *Ecce beatus Paulus, jam Christi habitaculum, jam vas electionis effectus, intelligit, sibi non sufficere solam gratiam, nisi gratiæ adjungat sollicitudinem, vigilantiam, & laboris industriam &c.*

90. In Domini Aldobrandini villa horologium solare cernitur, quod gracilem cypressum, instar gnomonis; areolas verò, floribus passim respersas, linearum loco monstrabat. Unde P. Famianus Strada epigraphen subdidit: DOCET, ET DELECTAT. Eloquentia, congenito sibi more, *docet, & delectat.* Cassiodori judicio: *Bonus Doctor præmiatur aptè, narrat apertè, arguit acriter, colligit fortiter, ornat excelsè, DOCET, DELECTAT, & afficit.* Idipsum de Poëtis testatur Horatius:

Aut PRODESSE volunt, aut DELECTARE Poëtæ,
Aut simul & jucunda, & idonea dicere vitæ.

91. Eidem horologio, inter boni cujusdam areolas delineato, P. Famianus Strada subscripsit: OCULIS, ET MENTI. Sacri Oratoris hanc effigiem putes, qui nobili & ordinata sua dicendi materie non tantùm auditorum animos instruit, sed insuper eorum oculos regulari actionum suarum gravitate demulcet. Gemina hac prærogativa æternùm laudatissimus Pompejus Magnus, insigni sua facundia omnes Romanorum animos rapuit, eosque vultûs suavissimi serenitate in suum amorem concitavit. De hoc Plutarchus: *Vultum non mediocriter gratiosum, quique tacitis nescio quibus illecebris hominum studia benevolentiamque pelliceret, atque adeò præveniret ejus orationibus.* Xenophon, miræ sapientiæ homo, seditionem quandam, inter Byzantinos excitatam, sedaturus, in medias turbas deferri voluit; ibique negotium omne cum suavissimæ eloquentiæ viribus, tum vultûs sui majestate inter tumultuantem plebem felicissimè composuit. Hujus rei oculatus testis Chion: *Videbamus*, inquit, *hominem pulchro imprimis corpore, & humano aspectu* inter seditionis exortæ incendia medium, qui *incredibili eloquentiâ vim, tela, impetum, iracundiamque placavit.* Chion Ep. a Matth. ed. apud Lud. Cresoll. Vacat. autumnal. 2. sect. 2.

92. Lucarinus solaris horologii umbram hoc lemmate loquentem sistit: PARTO COL SOL MA'TORNO AL SUO RITORNO. Id est: CUM SOLE ABEO, ET REDEO. Affectum & operationem, ad omnes grandis cujusdam personæ nutus conformatam, hoc Emblemate significabis. Certè S. Gregorius Nazianzenus suomet testimonio sympathiam illam inter proprium ac Servatoris sui animum adeo exactam sensit, ut Sole Divino in mortis occasum vergente, Gregorii anima doloribus oppressa, ac penè exanimis conciderit; resurgente verò, in pristinas vires revixerit. *Heri*, inquit, *cum Christo in Cruce agebar, suffigebar, hodie simul glorificor, heri commoriebar, hodie simul vivificor: heri consepeliebar, hodie simul resurgo.* Illis ipsis coloribus etiam operum bonorum merita ad vivum exprimuntur; mox enim ubi gratia sanctificans è peccaminosa anima sese subduxerit, ipsa etiam merita sopiuntur, & (ut domestica Thelogorum phrasi utar) mortificantur. At eadem anima ad pœnitentiæ beneficium ad perditum gratiæ splendorem revertente, quantocius pristina illa merita reviviscunt. Dilucidè Gratianus: *Hi peccando præterita bona irrita fecerunt: hæc sicut peccando fiunt irrita, ita per pœnitentiam reviviscunt, & ad meritum æternæ beatitudinis singula prodesse incipiunt.* Vide in hanc rem eruditum ac prolixum P. Francisci Suarezii opusculum *De meritis mortificatis & reparatis.*

Conformitas. S. Gregor. Nazianz. Orat. 1. de Pascha. Merita bonorum operum. Grat. de pœnit. dist. 4. & Dicens post ca. Intermittentes. Suar. Opusc.

93. Magnatem, versus subditos suos assiduò beneficum, Soli non absimilem dices, qui è sublimi cœlo in horologium prospectans, à Lucarino epigraphen recepit: CONSTANTER AB ALTO. Servator, quantumvis à circumfusa turba ad iter prosequendum veluti vi adhibitâ urgeretur; nihilominus ubi de cæcis quibusdam illuminandis agendum erat, gratiam adeò prodigiosam nequaquam transeundo aut progrediendo elargiri voluit, sed ad quietem compositus, exoptata illos luce beavit: *Et stetit Jesus, & vocavit eos.* In hunc locum Origenes: *Jesus autem*, inquit, *non pertransit, sed stat: ut stante illo non transfluat beneficium; sed quasi de fonte stante profluens misericordia deveniat usque ad eos.* Atque adeo beneficientiæ suæ lucem non quidem caducam aut fugacem, sed assiduam & stabilem in alios transfundere volebat: nimirùm *constanter ab alto.* Idipsum etiam de immensa Christi charitate pronuntiare licet, qua discipulos suos tenerrimè, & affectu prorsus indeficiente est complexus. Testatissimè S. Joannes: *Cùm dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Dicitur autem*, interprete Cardinale Toleto, *in finem dilexisse, quia AMOREM inceptum SEMPER CONTINUAVIT: non enim dicitur in fine, sed in finem, id est, usque in finem, ut amoris perpetuitas ostendatur.*

Princeps beneficus. Matt. 20. 32. Orig. hom. 13. Joan. 13. 1. Tolet. in hunc loc.

94. Horologium solare, quantumvis in justas & æquales suas lineas distributum, deficiente cœlesti lumine, verè de se dixerit: NOS NIHIL. Eadem planè ratione liberum nostrum arbitrium, etsi talentis ac viribus abundè instructum, si tamen gratiæ Divinæ lumine destituatur, quantocius omnem operandi facultatem amittit. Disertus in hanc rem S. Gregor. *Nemo*, inquit, *se alicujus virtutis æstimet, etiam*

Gratia Dei. Debilitas humana. Libertas hominis. S. Gregor. lib. Moral.

cùm quid fortiter potest: quasi si Divina protectio deserat, ibi repentè enerviter obruetur, ubi se valenter stare gloriatur. Quivis proinde fidelis demisso & humili sensu de seipso cum Apostolo pronuntiet: *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Hoc enim verborum compendio cùm propriam suam infirmitatem, cùm beneficium gratiæ Divinæ influxum confitebitur. S. Anselmus illum D. Pauli locum interpretatus, ait: *Cùm Apostolus subderet*, omnia possum, *adjunxit*, in eo qui me confortat. *SIBI enim nihil TRIBUIT, qui omnia se posse, non in se, sed in Domino, qui se confortat, fatetur.* His colophonem jungens Mellifluus Bernardus, *Sequitur*, inquit, *Deus nuntios suos, quia sine IPSO possunt facere NIHIL.* Veluti diceret, quia Giezi quævis nimirum creatura, vix ullum prodigium se ipso operari potest, idcircò divinus Elisæus debilitatis humanæ vices suppleat, ejusque debilitati succurrat, necesse est.

Phil. 4. 13. — S. Anselm. in hunc loc. — S. Bern. serm. 2. in Cant.

95. Antichristus mille imposturas molietur, ut Servatorem undique imitans, non quidem grandia illa Christi opera re ipsà efficiat, sed diversis præstigiis ac machinationibus hominum oculos fallat. In hanc rem Lucarinus horologium solare figuravit, quod nobilissimum suum Planetam solo alternantis umbræ motu assequi conatur. Epigraphen addidit: ÆMULATUR, SED UMBRA. Origenes: *Solum nomen Christi, Antichristus suscipit, nec opera facit, nec verba veritatis docet, nec sapientiam ejus ostendet in se.* Etiam ambitionis vitium nonnunquam charitatem induere, eamque, similitudine tamẽ quantùm claudicante, imitari conatur. *Charitas enim patiens pro æternis: ambitio patitur omnia pro caducis. Charitas benigna est pauperibus, ambitio divitibus. Charitas omnia sustinet pro veritate, ambitio pro vanitate; utraque omnia credit, omnia sperat, sed longè dissimili modo.* Inquit in rem præsentem Thomas Stapletonus.

Antichristus. — Orig. Hom. 27. in Matth. — Ambitio. — Tho. Stapl. Promp. Moral. Dom. 3. Adv. n. 6.

96. Experientiâ testatum habemus, secundiore fortunâ nonnihil calligante, ipsam etiam adulatorum amicitiam obtenebrescere, è schiaterico horologio ad conjiciendum proponit Abbas Cetranus. Illud enim, occidente Sole, umbram suam contrahit nullique amplius utilitati deservit. Unde lemma: OCCIDENTE DESINO. Opportunè S. Maximus: *Adulatores in secunda fortuna manent, in adversa deserunt.* Ita omninò Aulicus, aut quivis alius Principis Minister, gratioso solis sui aspectu aliquãtulum obnubilato, mox in extremam perniciẽ conjectus à nemine non derelinquitur. Id probè perspectum habens Cainus, cum Divino favore extorrem se cerneret, in hæc verba Deum est allocutus: *A facie tua abscondar, & ero vagus, & profugus in terra, omnis igitur qui invenerit me, occidet me.* Atque adeò optimam consequentiam è præmissis istis deduxit: Nullam imposterùm è Divina luce assistentiam sperare audeo, ergò præter squalorem, exilium, ac extremam perniciem nihil amplius habeo residuum. Oleaster morali ac politico sensu hunc locum interpretatus ait: *Docet locus iste, quàm sit cavendum, Deum habere iratum, & quàm jucundum habere propitium. Sicut enim servum, quem Princeps torvè respicit, omnes prosequuntur: & Principe offenso, omnes servi se offensos esse ostendunt, & suo modo puniunt: ita ut janitor eo viso januam claudat: alius, qui arridebat, jam amplius non arridet: ita eum, qui Deum offendit, aut cui iratus est, omnes prosequuntur, illique irascuntur.*

Amicus falsus. — S. Maxim. serm. 17. — Gen. 4. 14. — Dei absentia. — Oleast. in loc. cit.

97. Solari horologio subscribes: A LUMINE MOTUS. Eorum hæc imago est propria, qui Divinâ luce illustrati, ad operandum progrediuntur. Certè S. Paulus tum demum ad Servatoris sui obsequia accinctus stabat, quando *circumfulsit eum lux de cœlo.* S. Magi unicam hanc itineris sui causam obtenderunt: *Vidimus stellam ejus in oriente, & venimus, &c.* Sexcenta alia, brevitati consulens, omitto. Porrò in eos hoc Emblema convenit, qui suam agendi rationem non è proprii genii arbitrio, aut inclinatione, sed illustrante Spiritu sancto exordiuntur. Hâc laude insignis S. Patriarcha Jacob, quantumvis Josephum præ cæteris filiis omnibus tenerrimè diligeret, (*Israel diligebat Joseph super omnes filios suos*) regiam tamen dignitatem non huic, sed Judæ hæreditariam reliquit. *Non auferetur sceptrum de Juda.* Rationem subjungens S. Rupertus Abbas, *Quia*, inquit, *in dandis benedictionibus non suam, sed Dei voluntatem debuit facere, non carnis affectum, sed spiritûs instinctum sequi dignum fuit.*

Gratiæ respondere. — Matt. 2. — Voluntas Dei conformata. — Gen. 37. — Gen. 49. 10. — S. Rupert. Abb. lib. de Oper. Spirit. S. c. 10.

98. Horologio sciatherico epigraphen subdidi; CONFORMOR LUMINI. Ita aulicus & adulator omnẽ Principis sui nutum adeò exactè observant, ut pro ipsius inclinatione ad dexteram vel sinistram, ad odium vel amorem, ad vitium, vel virtutem, quovis Protheo volubiliores, flectantur. Hieronymus Oleaster: *Sicut iniquus omnes ministros impios habet; sic Justus omnes justitiâ præditos: & ut plurimùm cujus fidei est Dominus, ejusdem est servus, & quali vultu Dominus aliquem recepit, tali & ministri ejus.*

Adulat... — Oleast. ... Gen. 4...

99. P. Aloysius Novarinus invidiam, ceu individuam virtutis pedissequam, Emblemate significaturus, horologium sciathericum figuravit, quod solari radio vix illustratum, quantocius funestâ gnomonis sui umbrâ aspergitur. Epigraphen addidit: COMES LUMINIS UMBRA. Seneca: *Homo sum*, inquit, *quomodo devitabo sæcularium rerum invidiam? Facilius est pauperi contemptum effugere, quàm diviti invidiam.* Emblemati explicando sequentem poësin addidit Novarinus:

Invidia. — Sen. lib. ... Moribus. — Nov. ... Adag. ... 548.

Pinge mihi, pictor, radiis Titana coruscum,
Signat ubi lucis linea picta viam.
Qui stylus aligeri discrimina temporis index
Monstrat, & horarum ferreus urget iter.
Æmula Phœbei COMES ERRAT LUMINIS
UMBRA.
Picturæ inscriptas has superadde notas,
Cœlite seu Phœbus radiorum lucidus euro,
Haud potis est umbram pellere luce levem.
Sic ubi clara ingens vestigia gloria figit,
Invida pene tenet, pariter umbra fugat.

100. Luna res transitorias, instabiles, ac mundanas, Sol verò genuinam Dei ideam repræsentat. Unde Horologio solari inscribere licet: ME PHOEBUS, NON PHOEBE. Homo justus accommodatè ad hunc typum, directionem ac lucem suam non quidem à mundo, sed à solo Deo expectat. Breviter S. P. August. *Pulcher est mundus, sed pulchrior est, à quo factus est mundus. Amatur mundus, sed præponatur à quo factus est mundus.*

Justus. — S. August. serm. ... de Di... cap. 4.

Spicula me Phœbi irradiant, non cornua Phœbes;
Lux hominum Phœbe; sed sine nube Deus.

Et clarius meus D. Carducius,

Phœbi nitor me lustrat, haud Phœbes jubar;
Mortalium lux luna; Justorum Deus.

101. Nulla in mundo felicitas adeò integra nobis illabitur, quin cum luce sua aliquas mœstitiæ umbras in animum nostrum spargat. E solaris horologii schemate id disces, quòd à Planeta suo illustratum, epigraphen monstrat: SOL GENERAT UMBRAS. Has enim sol non seipso, sed gnomone interveniente jacit. Quod si tamen delicatiori Philosoph•

ras sopho hæc epigraphe minus sapiat, certè alteram illam respuere non poterit: DIVIDIT UMBRA DIEM. Experientiâ enim firmatū habemus, quemcunque diem, ut ut felicem ac prosperum, nigrâ suâ calamitatum thetâ inumbrari. Imò, Magno Augustino teste, Bonus est Deus. *Si non misceret amaritudines felicitatibus sæculi, oblivisceremur eum.* Non fine ingenio in rem præsentem canit P. Joan. Bapt. Bargioccus.

Umbra hæc, quæ fugiens fugitivas denotat horas,
Phœbo est, si nescis, filia nata patre.
At si nigrantes gignit sol aureus umbras,
Quis clarum speret posse notare diem?
Stultus ego in terris luces sperare serenas
Qui potui? sed jam spes malè fida cadit.
Nam fortuna licet Phœbo sit clarior ipso.
Nigra mihi semper dividet umbra dies.

102. S. Joannem Baptistam, Servatoris nostri prodromum, horologii solaris Emblemate significârunt, quod peculiari suo officio ad omnes clarissimi Planetæ gressus delineandos destinatum est. Epigraphen addidêre: Prodit Vestigia Lucis. Joannes enim, digitum suum instar gnomonis extendens, miram Verbi Divini lucem populis omnibus manifestam fecit. Sancta Ecclesia hâc illum apostrophe veneratur:

Tu quidem mundi scelus auferentem
INDICE PRODIS.

S. P. Augustinus: *Joannes de secreto materni uteri prophetavit, & expers lucis, jam testis est veritatis. Ille erat lucerna ardens, id est, Spiritûs sancti igne succensus, ut mundo ignorantiæ nocte possesso, lumen salutis ostenderet, & quasi inter densissimas delictorum tenebras, splendidissimum justitiæ solem lucis suæ radio demonstraret; & de se ipso dicens: Ego vox clamantis in deserto.*

103. P. Blasius Palma horologio solari, infra cœlum nubilum collocato inscripsit: NIL NOS PER NOS. Tanta enim est vilitas nostra, ut, sicuti omnes horologii illius numeri sine sole, ita nos sine auxilio Divino nihil possimus. S. P. Augustinus: *Gratia efficit, ut non tantum velimus rectè facere, sed etiam possimus, non viribus nostris, sed liberatoris auxilio.*

104. Serenissimus Philotheus inter cætera præclara Symbola Horologium sciathericum exhibet, quod, à Sole illustratum, epigraphen subjunctam habet: Dirigit Unus. Ita nec nos pollemus miseri, ubi se subtrahit ea benigna Numinis vis, quæ sola moderari nostros animos, idoneosque efficere ad pulcherrima opera subeunda, feliciterque peragenda, potest. Unde S. P. Augustinus: *Nihil mihi deerit, si Deum habuero; & nihil mihi alia prosunt, si Deum non habuero.* Et alibi: *Non sanctus quisquam potestate sua gaudet, sed ejus, à quo habet posse, quidquid congruenter potest.* Denique: *Non habet homo, unde Deum diligat, nisi ex Deo.* Emblemati explicando sequens poëma proponit Philotheus:

Cedite sidereæ flammæ, vaga lumina noctis,
Non vestrum cupio detinuisse jubar.
Non mille efficitis, quod Titan efficit unus:
Namque unus cursum dirigit ille meum.
Hoc monstrante diem, radiis demetior æquis,
Horaque festinum strenua raptat iter.
Auxilium spernant alii. Mihi maxima laus est,
Lumina si propius Sol mihi firmat amans.

HOROLOGIUM ROTATUM.

Caput X.

105. Nobilis hæc machina, rarum sanè artis Dædaleæ prodigium, gemina prærogativâ horas & indicat, & distinguit. Enimverò indice suo, ceu digito, numeros omnes, ex horologii fronte distributos, monstrat; simulque tintinnabulo, determinatis quibusvis temporibus respondente, altùm resonat. Unde epigraphen à Bargalio recepit: Distinguens Admonet. Ita Consiliarius aut Magister res omnes, è subditorum, aut Reipublicæ bono futuras, opportunè suggerunt. Prædicatoris maximè, seu ut cum Augustino loquar, *Sacerdotis est, in pace populū admonere, quid debeat agere: populi est, in humilitate audire, quæ monet Sacerdos. Quidquid non licet pastoris est prohibere, ne fiat: plebis est audire ne faciat.* Eadem genuina Prophetarum imago est, qui altis ac distinctis vocibus Mundum officii sui commonefaciunt, omnesque eventus secuturos vaticinantur. Certè Daniel Balthasarem, regno suo exauctorandum; Jonas Niniven subvertendam; aliique alios prænuntiavêre successus. (Consiliarius. Magister. Prædicator. S. August. serm. 166. de Temp. Propheta.)

106. Judex æquus, Princeps effectuosus, & bonus Paterfamilias auxilium & beneficentiam suam absq; ulla partialitatis notâ in singulos distribuunt, haud secus atque horologium rotatum, Bargalio asserente, Æque Impartitur. Hâc epigraphe etiam Solem in zodiaco à me insignitum memini. Theodorus, Italiæ Rex asserente Cassiodoro, dicere est solitus: *Potestatis nostræ censuram, verum volumus esse modestiam: ut quantum Divina beneficia percepimus, tantùm æquabilia plus amemus. Privata siquidem studia à nostro animo probantur exclusa; quia generalis Dominus custos factus sum Deo Auxiliante cunctorum.* Et ipsemet Cassiodorus: *Opto meis benè, sed quod possit esse commune; quia magna injustitiæ genus est, alium sibi judicem velle, quàm potest generalitas sustinere.* Unde sublimi sensu discipulis suis dixit Salvator: *Ego autem in medio vestri sum*; Innuebat videlicet, se, instar horologii, in beneficiis erogandis gressu semper æquali incessisse. Locum illum interpretatus Theophylactus ait: *Non ego uni quidem servivi, alteri autem non servivi, sed EX ÆQUO OMNIBUS vobis.* (Princeps Iustus. Mund. Symb. l. 1. n. 184. Cassiodor. lib. 10. Epist. 5. Idem l. 2. Epist. 5.)

107. Horologium rotatum, epigraphen reddit: VARIANDO CONSTAT. Illa ipsa vitæ humanæ, uti & felicitatis terrenæ, est indoles. Enimverò, teste Justo Lipsio, *Nihil quidquam stabile & firmum Arbiter ille rerum esse voluit, præter ipsum.* Agapytus: *Circulus quidam humanarum revolvitur rerum, qui modò sic, modò aliter agitat ipsas, & circumfert: atque in his inæqualitas est, eò quod nihil ex præsentibus in eodem statu maneat.* Et Ovidius: (Felicitas mundi. Vita humana. Lips. de Constant. cap. 16. Agap. Epist. Paran. n. 11. Ovid. l. 15. Metam.)

------ Sic tempora verti
Cernimus, atque alias assumere robora gentes,
Concidere has: sic magna fuit censuque virisque
Perque decem potuit tantùm dare sanguinis annos,
Nunc humilis veteres tantummodo Troja ruinas,
Et pro divitiis, tumulos ostendit avorum.

108. Horologii index pro diversâ interiorum rotularum circumvolutione movetur. Unde lemma: UT INTUS MOVETUR. De horologii lingula seu radio Hieronymus Preti canit:

Stella quasi cometa, errando intorno
GL' INTERNI GIRI in suo giras SECUNDA.

Ita

Item Propheta. Ita homo Justus suas operationes omnes ad exactum rationis & conscientiæ internæ dictamen metitur. Item Propheta internam virtutem à Deo subministratam, exteriore vultu integerrimè repræsentat. S. Basilius suis prophetiam coloribus depingens, (S. Basil. in cap. 2. Isaie.) ait: *Illustris affulgentia, à Spiritu sancto profluens, se inserit cordi, vel præsentia exhibente, aut prænuntiante quod futurum est.* Aliis eidem Symbolo subscribere placuit: LABOR INTIMUS OMNIA LIBRAT. (Prudentia.) Prudentiæ virtutem hæc imago spectat, quæ ad operationem externam accingenda, omne interni animi sui momentum consulit, & maturè examinat.

(Loqui cum pondere.) 109. Homo, nunquam sine Pondere loquens, horologium rotatum imitatur, cui lemmatis loco, subscribes: NON SINE PONDERE SONUS. Hanc doctrinam vel è sola horologii contemplatione obviam habes. Unde Famianus Strada canit:

Discite non ullam sine pondere reddere vocem.

(Eccl. 21. 25.) Ipse etiam Spiritus sanctus Ecclesiastici ore in sententiam nostram concedens, *Labia imprudentium*, inquit, *stulta narrabunt, VERBA autem prudentium staterâ PONDERABUNTUR.* Id est, Interprete (S. P. Dam. Epist. ad Pet. Cerebros.) S. P. Damiano: *Prudens, quæ dicenda sunt, ponderat, & tanquam cautus viator solerter attendit, ubi linguæ suæ vestigium figat. Ille* (id est imprudens) *quidquid occultum est, per impatientiam fandi, producit mundum.*

(Calamitas cogit clamare ad Deum.) 110. Horologium rotatum epigraphen monstrat: VOCEM, QUIA TORQUEOR, EDO, Seu brevius: PONDERIBUS SONITUM. Enimverò sicuti pondera, rotis violenter librandis ac devolvendis intenta, sonorum suo tempore strepitum excitant, horasque singulas in percussa campanula designant; ita homines, afflicti suis calamitatibus gravati, demum voces suas versus cœlum sublevare compelluntur. Emblematis mentem hoc disticho expressam accipe.

Nulla silet, stat que hora, gravi en trabo pondera plumbo.
It rota nexa rotis, tinnulaque æra sonant.

(S. August. serm. 221. de Temp.) Ejusdem verò doctrinam è S. P. Augustino colligere licet: *TUNDUNTUR*, inquit *ductiles tubæ, id est, animæ sanctæ, UT RESONENT Dei laudes.*

(Exercitium.) 111. Quantùm assidua exercitatio & diligentia ad rerum quarumvis felicitatem fovendam conferant, haud obscurè ex horologio rotato disces, cui epigraphen è Virgilio mutuatam subdidêre: MOBILITATE VIGET. (Virg. Æneid. 4. v. 174.)

Fama malum, quo non aliud velocius ullum,
MOBILITATE VIGET, viresque acquirit eundo,

(Lucret. lib. 1.) Optimè cecinit Lucretius:

Semper in assiduo motu res quæque geruntur.

(Instabilitas humana. S. Bern. cap. 25. de Interiori domo. Idem c. 9. Medit.) Eodem Emblemate instabilem & inquietam cordis humani indolem repræsentare licet. De hac S. Bernardus: *Mobilitate naturali in stabili vel in puncto fixum recusat consistere, cujus vita in motu est, & motus est ei vita.* Et rursus: *Cor meum SEMPER EST IN MOTU, & nunquam requiescit, sed sive dormiam, sive vigilem, somniat & cogitat quidquid ei occurrit.*

(Docere opere.) 112. Qui famam pro laboris sui dimenso sublimem sortitur, vel certè qui alios operando docet; horologio rotato non absimilem se probat; hoc enim rotularum suarum cursui nunquam interrupto, sonoras campanulæ voces jungere consuevit. Unde lemma: SONAT NON QUIESCENS. *Perdit enim authoritatem docendi*, inquit in rem præsentem opportunè S. Hieronymus, (S. Hieron. Epist. 83.) *cujus sermo opere destituitur.* Et rursus: *Erubescit præclara doctrina, quam propria reprehendit conscientia, frustraque ejus lingua prædicat paupertatem, qui Crœsi divitiis tumet.* Et certè quisquis à Deo inter sapientiæ aut virtutis magistros eligitur, is doctos vocum suarum sonos assiduis meritis ac virtuosis operationibus conjunctos habeat, necesse est. Disertè Siracides: (Eccles.) *Qui interrogationem manifestat, parabit verbum, & sic deprecatus exaudietur, & conservabit disciplinam, & tunc respondebit.* Atque adeò ut quæstionibus omnibus opportunè respondere valeas, totus quantus ad studiorum, orationum, & operationum exercitia applicandus es. Rabanus in illum Ecclesiastici (Raban. hunc.) locum eruditè commentatus, ait: *De sanctis Doctoribus dicit, qui ut ad interrogata dignè respondere possint, præparant verbum in corde suo, & deprecantur Dominum, ut ipse eis manifestet rei veritatem, & conservant digna operatione, quæ ipse jussit eis custodire; & sic meditando, orando, operando, condignum interrogantibus se præbent responsum.*

113. Singulæ horologii rotæ impulsum suum totum ab appenso plumbo recipiunt, ejusque solius pondere ad cursum & operationem concitantur. Unde horologio hanc epigraphen nî fallor opportunam subjunges: DA'UN SOL MOTORE A CENTO MOTI IL MOTO. Id est: MOTUS OMNIS AB UNO. Verbis è vernaculo Hieronymi Preti poemate desumptis:

La machina dal pondo à lei sospeso,
Quasi da intelligenza il moto apprende.
Che girando la fune un polo immoto
Da' un sol motore à cento moti il moto.

(Dependentia Obedientia.) Huic affine est illud Unitorum Senensium Emblema, qui horologio aperto, ac rotulis undique patentibus subscripsêre: UNA MOVENTUR VARIÆ. Ita nimirùm vel solo superioris motu quantocius subditi omnes commoventur. Verissimè cecinit Claudianus:

Mobile mutatur semper cum Principe vulgus.

(Agapet. ...) Et Agapytus: *Vel exile Imperatoris verbum & minimum, ingentem obtinet apud omnes vim.* Sanè ordinatio ac providentia Divina rebus omnibus certam movendi normam præit. Justus Lipsius: *Æternum illud fatum temperat, & disponit fata cujusque nostrûm. Quod si ab illo, id est, à solo & summo bono: Quid nisi bonum est.*

(Cor... opp... nu...) 114. Horologium obseratum, solâ campanulâ & malleolo prominente, epigraphen tenet: SONAT OPPORTUNE. seu A TEMPO ALZO LA VOCE. Id est: IN TEMPORE VOCES. Prudentis & discreti correctoris hæc consuetudo est, qui aliorum profectui consulturus, occasionem ac tempus opportunum præstolatur. Ovidius: (Ovid. de R...)

Temporibus medicina valet: data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent,
Quin etiam accendas vitia, irritesque vetando,
Temporibus si non aggrediare suis.

(Lips. ...) Et Justus Lipsius: *Critica utilissima & saluberrima est, si modicè adhibetur & modestè.*

(Vita ... afflict...) 115. Mira adeo horologii est fabrica, ut detentatæ illius rotulæ, sibi ipsis mortificatim implicitæ, gressu quidem mutuo, sed tamen penitus obverso & contrario moveantur. Unde illarum quælibet, meâ quidem sententiâ, jure de se dixerit: CONTRARIIS GRADIOR. In hoc argumentum de horologio canit Hieronymus Preti:

Come sfera maggiore in Ciel s' aggira,
Che co'l suo cerchio i minor cerchi abbraccia;
E le

Elevrotantis fere al corso tira,
Che del corso di lei seguon la traccia;
Cosi ruota maggior qui seco gira
Ruote minori, e col fuggir la caccia:
E (com' appunto i Cieli) intorno ruota.
Corso à corsa contrario, e ruota à ruota.

Iis hoc ectypon est proprium, qui vitam inter assiduos adversitatum & persecutionum motus transigunt. Nec illud à mulierum genio abludit, qui torrente semper adverso niti solet. Appositè Terentius.

----Novi ingenium mulierum,
Nolunt, ubi velis; ubi nolis, cupiunt ultrò.

Cæterùm etiam tota hominis structura è rebus contrariis constat; præterquam enim quod diversa elementa, ceu corporis humani primordia, assiduò in homine conflictentur, eumque tamdiu incolumem servent, dum victoria neutri parti cesserit; ita insuper complures alias partes adversas complectitur, à Lactantio hoc ordine recensitas. *Homo*, inquit, *ex rebus adversis ac repugnantibus configuratus est, animo & corpore, id est, cœlo atque terrâ, tenui & comprehensibili: æterno ac temporali; sensibili atque bruto: luce prædito atque tenebroso &c.*

116. Insigni candore ac sinceritate hominem horologio non absimilem dices, quod indice suo horas designans, lemmatis loco versum ex Hieronymo Preti desumptum præferat: QUEL CHE CELA NEL SEN, SCOPRE NEL VOLTO. Seu ut Raulino placet; RESPONDENT INTIMA FRONTI. S. Hieronymus: *Speculum mentis est facies, & taciti oculi cordis fatentur arcana.* Haud aliter S. Ambrosius: *Index facies plerumque est conscientiæ, & quidem tacitus sermo mentis.* Et Cassiodorus: *Vultus, qui à voluntate nominatur, speculum quoddam est animæ suæ, & quod substantialiter non cernitur, per ejus habitum evidentissimè declaratur.* Certè Indiarum Sapientes, juvenes quosdam ad studia electuri, virtuosos illorum animos è vultûs serenitate, ac oculorum legitima structura conjiciebant. Philostrati verba sunt: *Ex quibus sapientes & naturæ periti homines, imagines velut in speculo aspicientes, quæ mens illis, quodque ingenium, contemplantur.* Plautinus affirmat, ab exteriore hominum vultu interiores bonos aut vitiosos affectus, indicio minimè vano, colligi. S. Gregorius Nazianzenus, effrontem ac petulantem Juliani Imperatoris vultum conspicatus, mox præsagiit, ipsius conscientiam esse enormium flagitiorum sentinam, sicuti postea totus orbis Christianus magna sua clade didicit. Ludovicus à Casa, Augustinianus, personis quibusdam religiosis collocutus, dicebat, idipsum in vobis vestes faciunt, quod index in horologio: sicuti enim iste internam temporis mensuram, concordes aut dissonas rotas, cæteramque interiorem fructuarum ab externa mirificæ illius machinæ aspectu prodit: ita exterior hominis religiosi compositio internam ipsius mentem facit manifestam.

117. Horologium rotatum epigraphen monstrat: DONEC IN PUNCTO. Eorum hæc effigies est propria, qui famæ ac virtutis suæ clangorem opportuno ac debito tempore manifestandum reservant: sicuti horologium non sonat, nisi ubi determinatum punctum in rota contigerit. Ita Christus ad miracula perpetranda invitatus, respondit, *Nondum venit hora mea.* Significare nimirum volebat, miraculosas operationes non pro cujusvis imprudentis arbitrio, sed temporibus ab æterno Patre præstitutis, eliciendas esse. Ad hoc propositum S. Irenæus: *Præcognita enim sunt hæc omnia à Patre; perficiuntur autem à Filio, sicut congruum, & consequens est apto tempore: propter hoc, properante Mariâ ad admirabilevini signum, & ante tempus volente participare compendii poculum, Dominus repellens ejus intempestivam festinationem, dixit: Quid mihi & tibi est mulier? nondum venit hora mea, expectans eam horam, quæ est à Patre præcognita.*

118. Horologio rotato epigraphen, è Virgilio mutuam subjunxêre: NOCTES ATQUE DIES. Laborem indefessum ac concinnum hæc imago repræsentat. Hac operandi assiduitate mirificum se probavit Guilielmus Sirletus, de quo Joannes Rhò in hæc ipsissima verba testatur: *Ferunt, hominem sciendi avidissimum, à legendo, scribendoque cessâsse nunquam; dies noctesque hoc ita agebat, ut quum nullo valetudinis aut molestiarum discrimine hoc ageret: imò somnians etiam sæpè græcè, latinè loquens præcepta proderet sapientiæ, dictum fuerit, idem ei vivere ac scire fuisse.* S. Gregorii Papæ Parænesis est: *Non desinatis in labore persistere; quia sublevatio laboris est vitium collaborantis.*

Virg. l. 10. Æneid. v. 127.
Perseverantia.
Io. Rhò de Var. Virt. Hist. c. 12. l. 7. n. 12.
S. Greg. lib. 5. Moral.

119. Qui operandi rationem cum doctrina à se tradita penitus consonam habet: horologii Emblemate significatur, cui Lucarinus inscripsit: SONUS JUXTA GRESSUM. S. Hieronymus: *Qui idoneus est ad docendum fideles, prius debet ostendere se aptum, ut exemplo doceat, quod est totius doctrinæ fundamentum, idque efficacissimum.* Et S. Gregorius Nazianzenus:

Docere opere.
S. Hieron. in cap. 1. Hierem.

Vel non doceto, vel doceto moribus.

Hanc operandi methodum probè observatam habuit S. Joannes Baptista, qui pœnitentiam simul & egit, & prædicavit. Illud ipsum lemma, *Sonus juxta gressum*, indicat, humanos sermones loquentium ætati conformes esse, nam de rebus grandibus grandes, de seriis prudentes, & de levibus juvenes disserunt. Hoc sensu Apostolus: *Cùm essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus.* Porrò ab hominibus, veluti totidem animatis horologiis, elicitur *sonus juxta gressum*, & quisque pro operandi ratione sermocinatur: verba enim, ceu affectuum interiorum indices, à personis sanctis sancta, & à vitiosis vitiosa proferuntur. Cassiodorus: *Est etiam*, inquit, *quoddam speculum morum agentis oratio: nec majus potest esse mentis testimonium, quàm qualitas inspecta verborum.* S. Joannes Chrysostomus initiales illas Psalmi voces examinans, *Eructavit cor meum verbum bonum*, ait, sancta Davidis verba sanctis ipsius operationibus fuisse exactè consona, ejusque articulatos sonitus interiori vitæ respondisse. Nam *Cor, à peccatis liberum, demonstrat verbum, quod eructat Propheta.*

Verba respondent ætati.
1. Cor. 13. 11.
Verba indicant hominem internum.
Cassiod. lib. 5. Epist. 21.
S. Ioan. Chrysost. in Ps. 44.

120. Qui cumulatas suas virtutes exteriore vultu dissimulat, vel ab hominum aspectu removet, horologio obserato se non absimilem probat, cui Lucarinus inscripsit, IL VALORE E' DI DENTRO. Id est: PRETIUM INTUS. His affinia sunt illa Psaltis Regia verba: *Omnis GLORIA ejus filiæ Regis AB INTUS.* In rem præsentem opportuna est SS. Matthæi & Lucæ, de S. Joanne Baptista relatio; ubi enim Matthæus omnes hujus summi Prophetæ austeritates ac pœnitentias prolixè enumeraverat: *Ipse autē Joannes habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos suos; esca autem ejus erant locustæ, & mel sylvestre.* S. Lucas iis omnibus omissis, sola hæc paucula verba de ipso scriptis mandavit: *Factum est Verbum Domini super Joannem.* Et verò, interprete S. Ambr. *Benè S. Lucas compendio usus est, ut Joannē declararet Pro-*

phetam

tis tam de eo ...ctum est verbum Domini, super Joannem, ut alia non adderet, Unum dixit, & omnia declaravit. Tametsi itaque paucula de Joanne dixerit S. Lucas, iis tamen pauculis longè plura, quàm S. Matthæus comprehendit; is enim S. Joannem interioribus ornamentis insignem, ac Spiritu Divino plenum repræsentans, gloriam longè majorem de illo explicavit, quàm si omnes hominis externi castigationes enumeràsset: nam animæ nostræ valor, pretium ac gloria à conditione nostra interna, quàm externa ... debent. S. Paschasius ait, sicuti Christi ... sub carnis immaculatæ schemate erat ... condita, ita etiamnum in Eucharistia ... Corporis illius thesaurum sub specierum ... velamine delitescere; ut adeò de utroque mysterio jure dixerim: *Pretium ... vus.* In rem præsentem S. Paschasius: *Quàm be... ... thesaurus absconditus dicitur, quia in carne Christi Divinitas corporaliter inhabitans etiã ... mysterio ab aspectu oculorum, ne caro videatur, ... ut fide avidius quæratur &c.*

S. Pasch. ... 121. ... S. Franciscam Rommanã ab ... Emblemate significaturus, horologium in arcula figuravit, quod annularem digitum leviter pungens, horas designare solet. Epigraphen addidit: PUNGIT, SED MONET. Illa ... calamitatum in animas nostras effecta sunt. Augustissimè S. Augustinus: *Quid non misericorditer præstatur hominibus à Deo, à quo etiam tribulatio beneficium est? Nam res prospera donum est consolantis, RES autem ADVERSA DONUM EST ADMONENTIS DEI.*

Promissis stare. 122. Academia Romano-Parthenia in Cardinalis Scipionis Barghesii, Mæcenatis sui maximi, honorem, Symboli loco horologium statuit, quod horas non malleolo tantùm resonante, sed & linguâ exhibente designare consuevit, inscriptionem subjunxit istam; UTROQUE INDICE CONCORS. Mens Emblematis erat, Cardinalem illum res quasvis, generosâ linguâ promissas, liberalissimâ manu in opus redigere. P. Famianus Strada inter cæteram nobilissimi horologii sui descriptionem, ait:

Famian. Strad. lib. 2. pro lus. Acad. 3. Hist.

Æneus hic monitor turri sonat, & simul horas
Mobilis inscripto lingula in orbe notat.

Tandem verò ad Principes conversus, in moralem ac politicam hanc doctrinam concludit;

Discite (ne multis) ore, manuque loqui.

Marin. 3. p. Lyra. Eodem argumento D. Marinus persuadet, Christianam fidem non nudo tantum linguæ aut vocum sonitu, sed ipsis etiam manibus, operibus nimirum, homini Christiano propriis, demonstrandam esse.

Che val fede senz' opre? E vano, è vano
Dir solo, Jo credo, e nel Signor confido &c.
Non basta al H... senz' alcun fallo
L'hore segnar, s' ale sonore rote
Moto ... ge, anima al metallo.

S. August. ... Pulchrè S. Augustinus: *Verè beatus est, qui & rectè credendo benè vivit, & benè vivendo fidem rectam custodit. Igitur sicut otiosa est fides sine operibus: ita nihil proficiunt opera bona sine fide recta.*

Maturitas. 123. D. Emanuel Thesaurus Abbas horologio rotato subscripsit: MULTA PRIUSQUAM LOQUARIS, TECUM VERSA. Seu: SECUM MULTA PRIUS. Sicuti enim horologium, priusquam sonum edit, legitimam moram interponit: ita cogitationes tuas præcipitantis linguæ vitio nunquam patiaris in verba prorumpere, nisi ad rationis libellam probè ac diu examinatas. Laërtius hanc fuisse Chiloni gnomam ait: *Non committendum esse, ut lingua præcurrat animum.* Idipsum Agapytus, Justinianum Imperatorem imbuens, docebat: *Contemplator bene prius, quàm mandes, quæ velis: sic fiet, ut semper prudenter jubeas quæ fas est: lubricum enim est instrumentum lingua.* P. Famianus Strada, posteaquam horologii fabricam eleganter descripserat, tandem ad Magnates conversus, ait:

Laërt. l. 1. ca. 4. — Agap. Paran. n. 54. — Famian. Strad. ...

At vos Heroes, quorum metimur ab ore,
& regimus vestro tempora nostra sono.
Discite NON DARE posse unquam RESPONSA, PRIUSQUAM.
MULTA AGITET SECUM MENS operosa diu.

Hoc sensu Siracides: *Est tacens, non habens sensum loquelæ: & est tacens, sciens tempus aptum. Homo sapiens tacebit usque ad tempus.* S. Ambrosius: *Sapiens,* inquit, *UT LOQUATUR MULTA PRIUS CONSIDERAT, quia dicat, aut cui dicat, quo in loco, quo tempore, &c.* Et S. Gregorius Papa: *Sancti viri in suis judiciis faciles non sunt, sed cuncta prius rationabiliter intus ordinant, ut ea foris irreprehensibiliter disponant.* Denique Joan. Audenus:

Eccles. 6. — S. Amb. l. 1. off. c. 10. — Io. Au. in dist. mor.

Vis sapiens dici? rarò, & MEDITATA LOQUARE.
Sæpe loquax, verbis proditur ipse suis.

Calamitates. 124. Mea quidem sententia horologio rotato opportunè inscribes: DANT PONDERA LEGEM. Seu, à PONDERE MOTUS. Hoc schemate innuitur, persecutionum, morborum, ac calamitatum pondera à divina providentia passim immitti, ut humana corda, aliàs fortè ignavo otio dissolvenda, excitentur, & directam virtutum ac legis Divinæ semitam incedere discant. Idipsum, nî fallor, significarunt ii, qui horologio rotato subscripsere: RESPICE PONDUS. S. P. Augustinus: *Lex fidei est, non inanis fidei, quæ per dilectionem operatur. Per hanc impetratur gratia, quæ fortes facit in tribulatione temporali, ut pereant in humilitate mortali.* D. Angelus Grillus Abbas, poësi ad Deum conversa, canit:

S. Au. Psal. Conc. — Abb. in pie. Affet.

Il metallo vivace
Miracolo de l'arte,
Che con spirto loquace
In chiare suon distingue, e mostra l' hore
Tantò d' anima hà parte,
Quanto da giusto peso
Viene utilmente offeso
Così questo mio core,
Tanto hà di vita, e di pensieri eletti,
Tanto ti loda, e canta,
Quanto le rote de suoi, vari effetti
Son da temprato, ed equal peso mosse
Di tue pietose, e mediche percosse.

Virtus conspicua. 125. Horologium, horas indice suo designans, epigraphen reddit: QUIA RECTUS, ASPICIOR. Ita nimirum rectitudo, virtus, & innocentia, omnium oculos in se rapiunt. De Themistocle refert Plutarchus, quod spectaculi intuendi causa theatrum ingressus, omnium spectatorum oculos ita à ludo illo distraxerit, ut unicè in generoso ac celebri illo heroe contemplando defixi hæserint. Haud aliter cum Sancto Joanne Baptista in deserto, rigidis jejuniis extenuatus, & aspero cilicio indutus, pœnitentiam prædicaret. *Tunc,* referente Sancto Matthæo, *exibat ad eum Jerosolyma, & omnis Judæa, & omnis regio circa Jordanem.* Atque adeò Jerosolyma ac Judæa tota in desertum illud effundebatur, ibique nobiles & plebei, sapientes ac idiotæ passim accurrebant, ut oculos suos in Joan-

Matt. — S. Jo. Bapt.

Joannis, ceu Judicis Divini virtute, sanctimoniâ, & vitæ rectitudine contemplandâ defigere possent. De hoc S. Joannes Chrysostomus: *Erat admiratione dignissimum, tantam in hominis habitu fulgere virtutem, tantamque in illo splendere constantiæ dignitatem.*

126. Horologium, singulas horas indice ac sonitu suo demonstrans, epigraphen tenet: Excitat Et Dirigit. Eâdem omnino ratione, horologii suscitabulo, uti & chalybi ad ignos suscitandos destinato, inscribes: Sopitos Suscitat. Idipsum Magistrorum, Superiorum, ac prædicatorum munus est, qui suos subditos ab inertis animi somno ad directam virtutis operationem expergefaciunt. Hoc veluti celeusmate Christianos omnes excitans Apostolus, altùm clamabat; *Hora est, jam nos de somno surgere.* Et paulo post; *Sicut in die honestè ambulemus: non in comessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis, non in contentione & æmulatione, &c.* S. P. Augustinus: *Prædicatores voluntates pigras excitent, accendant frigidas, corrigant pravas, aversas convertant, repugnantes pacificent.*

127. Horologium sonans ac expergefaciens, inscriptionem sustinet: In Tempore Suo. Vincentius Gilibertus hoc Emblemate misericordiam ac providentiam divinam repræsentabat. Affectu integerrimo David; *Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum IN TEMPORE OPPORTUNO.* Illa ipsa etiam prudentis Correctoris aut Prædicatoris imago est; nam, Malachia asserente, *Labia Sacerdotis custodiunt scientiam.* Id est, interprete S. Hieronymo: *Custodiunt, ut LOQUANTUR IN TEMPORE, dentque conservis cibaria in tempore suo.* Et ut compendio utar, quivis homo prudens nonnisi suo tempore loquitur, expectatâ nimirum opportunitate, quæ vel in propriam, vel in proximi sui utilitatem cedat. Siracidis hac de re sententia est; *Est tacens non habens sensum loquelæ, & est tacens, SCIENS TEMPUS aptum. Homo sapiens tacebit usque ad tempus.* Ad idem propositum S. Basilius: *Opportuna verba, inquit, à te procedant, ut dent gratiam audientibus.* Et S. Gregorius Papa: *Sapiens tacebit usque ad tempus; ut nimirum, cùm opportunum considerat, postpositâ censurâ silentii, loquendo quæ congruunt, in usum se utilitatis impendat.*

128. Horologium cum suscitabulo inscriptionem refert: Et Leviter Ictum Sonat. Illius hæc idea est propria, qui animum vel ad vindictam, vel ad cordis sui arcana manifestanda facilem præfefert. Illud ipsum Emblema promptam excellentis cujusdam ingenii vivacitatem describit, quod levissimè provocatum, eruditionem ac facundiam suam non sine auscultantium admiratione prodere solet. P. Joannes Rhò hanc ingenii felicitatem in principe D. Virgilio Cæsarino plurimùm prædicans, *Nobiliorum authorum loca, inquit, si quis incipiendo provocâsset, usque ad miraculum securus pronuntiabat.* Et rursus: *Auctorum ac Principium eorum sententias, ipsaque verba retinebat, ut quum primùm locus aliquis indicabatur, ille sine ulla cunctatione totum redderet, magnâ atque admirabili memoriæ ubertate.* Eandem memoriæ promptitudinem in Thoma Kempensi, Concanonico meo, commendans Heribertus Rosweidus, ait: *Si ipso præsente forensia aut mundana agitarentur, velut mutus & elinguis sedebat. Porrò si de Deo, rebusque cœlestibus haberetur sermo mox postulatus sententiam, velut limpidissimus fons perpetuis verborum rivulis scaturiens loquebatur, aut potius profluebat.*

129. Quantumvis horologii pondus se ipso in imum devolvatur; propriis tamen viribus in sublime retrahi penitus nequit. Unde Lucarini lemma *Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath, Tom. II.*: At Per Se Reduci Nequit. Ita homo, proprio arbitrio lapsus, ad pristinum gratiæ statum nonnisi succollante Deo resurgere valet. Hugo Victorinus: *Homo fragilis est, ad peccatum pronus, AD RESURGENDUM INEPTUS.* S. Ambrosius: *Quasi clavis quibusdam suffigitur anima corporeis voluptatibus, & cùm semel adhæserit cupiditatibus mersa terrenis, difficile in altum potest, unde descendit, sine Dei favore revolvere.* Et S. P. Augustinus his coronidem subnectens, ait; *Idoneus homo ad casum, NON EST IDONEUS AD RESURRECTIONEM SUAM.* Homo peccator. Hug. Vict. de proprietatibus l. 4. cap. 8. S. Aug. serm. 30. de Verb. Apost.

130. Hortensius Brunellus, Academicus inter Errantes Brixienses Sincerus, Symboli sui loco horologium rotatum præfert; cum Lemmate; NON EXTRINSECUS TANTUM. Innuit videlicet, veram virtutem non è vultu tantùm externo, sed potiùs ab interioris animi merito ac valore metiendam esse. Certè S. Paulus obsequia sua divina non externis tantum peregrinationis ac prædicationis Evangelicæ laboribus, sed longè magis, in tenerrimo suo erga Deum affectu consistere testabatur. *Testis mihi est Deus, inquit: cui servio in spiritu meo, in Evangelio filii ejus.* Hunc locum interpretatus S. Anselmus, ait: *Cui servio in spiritu meo, id est, in affectu mentis meæ: quia non per simulationem illi famulatum exhibeo: sed quidquid foris benè ergà servitutem ejus operor, hoc totius in voluntate cordis similiter facio.* Et S. Thomas Aquinas: *Servio in spiritu meo, quasi dicat, NON SOLUM IN EXTERIORI servitio corporali, sed præcipue interius secundum spiritum.* Virtus vera. Rom. 1. 9. S. Ansel. in hunc locum. S. Thom. Aquin. in eundem locum.

131. Horologium rotatum, gemino munere, horas & indices designat, & malleo distinguit. Lemma, OCULIS ET AURIBUS. Prudentes illos Magistros hoc ectypon concernit, qui doctrinæ suæ fidem non linguâ tantùm, sed & operefaciunt: idque unum cumprimis curant, ut discipulos suos non auditores solùm, sed & spectatores habeant. Scitè in rem præsentem Agapytus; *Quæ subditis verbo quasi lege præscribis, hæc tu præveniens re ipsa præstiti, ut verbis, quibus persuades, integra quoque vita adstipuletur, sic enim commendabile tuum asseverabis imperium, si & ratiocinaris non sine opere, & opereris non sine ratione.* Docere verbo & opere. Agap. Epist. Paren. n. 49.

132. Magnatum beneficentiam versùs subditos suos instabilem ex horologii rotati emblemate dignoscere licet; cui subscripsi: AD OGN' OMBRA D' INCIAMPO IL CORSO ARRESTO. Id est MINIMO DETINEOR. De principum regimine verissimè pronuntiavit Ægydius: *Levissimas ob causas potentia sævit: aliquando etiam officiis irascitur.* Id sanè in aulæ Ægyptiæ primoribus perspicuum habetur: nam ob causas levissimas *iratus contra eos Pharao, misit eos in carcerem.* In hunc locum Oleaster; *Hoc communiter servis Principum evenire solet, ut propter facilem causam in carcerem detrudantur, & unâ horâ perdant, quod totâ vitâ suâ meruerunt:* Et mox subjungit: *Varia & injusta res Principis animus, qui pro re minima hominem summè evehat & pro nihilo deprimat.* Nec aliter Pius Papa: *Ut oculus parva festuca turbatur, sic Principum gratia offensiunculâ vel minimâ cadit. Interdum etiam nullo crimine perditur.* Gratia Principũ instabilis. Ægyd l. de regimine Principum. Gen. 40. 1. Oleast. in hunc locum. Pius Papa Epist. 166.

133. Horologio rotato inscripsi: NON ERRARO' S'IO STARO' SEMPRE ERRANDO, Id est PROCUL ERRORE, DUM ERRAT. Hinc assiduam operandi industriam discas velim: nam uti è sanctis Patribus habetur testatum, Dæmon adversùs animos occupatos omnem nocendi aditum præclusum habet. Proinde è spiritualis hujus politicæ sententia, assiduò operari, & in virtutum curri- Operari assiduò.

curriculo progredi coneris, neque animum unquam patiaris inerti ac otioſâ quiete defluere. Optimè dixit S.Gregorius Papa; *More viatorum nequaquam debemus aſpicere, quantùm jam iter egimus, ſed quantùm ſupereſt, ut peragamus.* Summam hac in parte laudem pro meritis ſuis à Moyſe retulit Enoch, qui, ſicuti in vitæ exordio *ambulavit Henoch cum Deo*; ita & reliquæ toto vitæ decurſu intra Divinam ſemitam nec minimùm eſt feriatus. *Et facti ſunt omnes dies Henoch trecenti ſexaginta quinque anni. Ambulavitque cum Deo*; atque adeò grandis iſte Sanctus in terris ſemper peregrinatus, Divinæque gratiæ impulſum aſſiduò ſecutus, ſicuti *ab ineunte ætate profecit in via Dei, ita*, aſſerente Cardinali Cajetano, *perſeveravit proficiendo in ea ſemper.*

S. Greg. l. 22. Moral. cap. 5.

Gen. 5. v. 22. & 23.

Cajet. in hunc loc. citat.

134. Horologium rotatum epigraphen à me recepit: D' ALTRUI CURA IL GIRAR MIO DIPENDE. Id eſt: AB ALIO REGIMEN. Ita juventus aliorum maturitate ac experientiâ gubernetur, neceſſe eſt. S. Hieronymus; *Nulla res*, inquit, *abſque Magiſtro diſcitur, etiam muta animalia, & ferarum greges ductores ſequuntur ſuos. In apibus principes ſunt, Grues unam ſequuntur, &c. Et per hæc omnia ad illud tendit oratio, ut doceam te, non tuo arbitrio dimittendum, ſed vivere debere in Monaſterio ſub diſciplina unius patris, &c.* Proinde Juvenes ſeniorum directionem ſedulò aſſequantur, quippe quòd illorum virtute ac peritiâ ad vitæ ſuæ decurſum, citra noxam abſolvendum, inſtituantur. S. Ambroſius; *Ut æqualium uſus dulcior, ita ſenum tutior eſt: qui magiſterio quodam & ductu vitæ colorat mores adoleſcentium, & velut murice probitatis inficit. Namque ſi hi, qui ſunt ignari locorum, cum ſolertibus viarum iter adoriri geſtiunt: quanto magis adoleſcentes cum ſenibus debent novum ſibi vitæ iter aggredi, quo minus errare poſſint; & à vero tramite virtutis deflectere?*

Juventus.

S. Hier. Ep. ad Ruſtic. Monach.

S. Ambr. l. 1. Offic. cap. 43.

135. Juventutem opportuno rotati horologii Emblemate ſignificabis, quòd indies tantundem operis conficere ſolet, quantum ab humana induſtria dirigitur. Unde lemma: PUR CH' ALTRI INTENTO AL MIO GOVERNO ASSISTA. Id eſt: MODO MANUS DOCTA ME REGAT. Seneca; *Educatio maximam diligentiam, plurimumque profuturam deſiderat, facilè eſt enim teneros adhuc animos componere.* Duo Gracchi, teſte S. Hieronymo, maximâ eloquentiâ celebres, eam à Corneliæ Matris ſuæ educatione ac diligentia hæreditariam accepêre. *Gracchorum eloquentiæ multum ab infantia ſermo matris contulit.* Et rurſus; *Hortenſii oratio inter paternos ſinus coaluit.* Arcadius & Honorius inſignes in pietate Chriſtiana progreſſus fecerê, quia præceptore uſi ſunt Arſenio, tantæ virtutis homine, ut à S. Eccleſia inter Divorum Cœlitum ſeriem ſit recenſitus. Ludovicus Galliarum Rex tantæ ſanctitatis ſuæ incrementum à Blancæ, Matris ſuæ, induſtria accepit. S. Auguſtinus aſſiduo Monicæ, genitricis ſuæ ſtudio tandem ſanctam fidem, ac legis Divinæ obſervantiam eſt aſſecutus.

Juventutis educatio.

Sen. lib. 2. de Ira c. 18.

S. Hier. Ep. ad Latam.

136. Homo avarus id ſolum in proximi ſui commodum perſolvit, quantum à muneribus & proprio quæſtu ſtimulatus fuerit. Haud ſecus atque horologium rotatum nonniſi UNCTUM PROGREDITUR. Idipſum mens humana aſſolet, nam quodam cœleſtis ſolatii dulcore delinita, virtutem ac legis Divinæ obſervantiam indefeſſo curſu amplectitur. S. Ambroſius populum Hebræum, è Mara ad fontes Elim deductum, conſiderans, ait; *Cunctorum diſpenſator Deus, qui omnia ſuaviter diſponit, interſerit in ipſo etiam itinere refrigeria quædam, ut iis refota, vique reparata anima promptior ad reliquos redeat labores.*

Amatus. Suavitas cor movet.

S. Ambr. Tr. 42. de Manſionibus Manſ. ſextâ.

137. Horologii rotati frontem hoc epigrammate inſignivi: RITE, SI SÆPE REVISOR. Hinc conjicies, quantum utilitatis è conſcientia, ſedulò ac frequenter diſcutienda, referamus; nam examinis hujus efficacitatem non modò Sancti Patres, ſed ipſi etiam gentiles Philoſophi, Seneca, Plutarchus, Epictetus, Pythagoras, aliique adeò probè perſpectam, obſervatamque habuêre, ut ſingulis diebus in ſingulas actiones præteritas attentè inquirendum dixerint, ſic enim gaudio ob operationes bonas, dolore verò ob vitioſas concepto, humanum pectus fortes emendationis ac progreſſus ulterioris ſtimulos accepturum, exiſtimabant. S. Hieronymus inter cæteras Pythagoræ præceptiones etiam hanc recenſet; *Duorum temporum quàm maximè habendam curam, manè & veſperi: id eſt, eorum quæ acturi ſumus, & eorum quæ geſſimus.* Phocilidis, Stobeo referente, conſilium erat; *Nec ſomnum mollibus admittas oculis, priuſquam diurnorum operum ter ſingula æſtimaveris. Qua tranſi? Quid egi? Quid opportunum omiſi? Incipiens autem à primo, percenſe quoq; ſequentia. Et malis quidem commiſſis increpare, bonis autem delectare.*

Examen conſcientiæ.

S. Hier. Apolog. adv. Ruf. fin. cap.

Jo. Stob. ſerm. 3.

138. Horologio, ponderibus ſuis librato, inſcribes: ÆQUIPONDIIS TEMPERATIO. Enimverò juſta rotarum harmonia, & horarum diſtributio nunquam exerrans, certam ponderum menſuram exigunt. Inde Prælatus diſcat ſubditos ſuos diſcretê ac rigoribus nunquam excedentibus aggravare. S. Proſper; *Leniter caſtigatus, exhibet reverentiam caſtiganti, aſperitate autem nimiæ increpationis offenſus, nec increpationem recipit, nec ſalutem.* Princeps etiam, ne in communem Reipublicæ ſymmetriam offendat, vectigalium onera ad dimenſum & pro ſubditorum viribus imponere debet. P. Franciſcus Suarez; *Servanda eſt*, inquit, *proportio tributi ad perſonas, quibus imponitur. Non eſt enim juſtum, ut omnes æqualiter ſolvant, ſed juxta facultatem & conditionem uniuſcujuſque: plus enim à divite, quàm à paupere exigendum eſt cæteris paribus.*

Rigor diſcretus.

S. Proſp. 2. de Vit. Contem.

Tributum moderatum.

Suar. l. [illegible] Leg. c. [illegible]

139. E ſacris Litteris compertum eſt, homines mundanos ſecundùm legem, pro arbitrio ac perverſa voluntate ſua ſtatutam, vivere. Unde Salomon illorum ore dicit; *Sit autem fortitudo noſtra lex juſtitiæ.* Id eſt, faciamus pro libitu noſtro licitum, quidquid vires ac libido nobis ſuggerunt. Eam ipſam legem innuit Apoſtolus his omninò verbis: *Video aliã legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, &c.* Itaq; hominem, ad has mundi leges compoſitum, horologii rotati emblemate ſignificabis, cui Raulinus inſcripſit. LEGEM SERVO, SED TORQUEOR INTUS. Enimverò homo ad vitioſam crapulæ, libidinis, ambitionis, vindictæ, aliorumque ſcelerum legem conformatus, internum animum crudeliſſimâ ſynteresi tortum ſentiet. Seneca; *Nullum conſcium peccatorum tuorum magis timueris, quàm temetipſum, alium enim potes effugere, te autem nunquam; nequitia enim ipſa eſt ſui pœna.*

Sap. 2. [illegible]

Rom. 7. [illegible]

Vitioſ[illegible]

Sen. lib. de Moribus.

140. Horologium rotatum ſuis quibuſque momentis voces elicere, ac rurſus reprimere novit; Unde à P. Henrico Engelgrave hanc Perſii gnomam lemmatis loco accepit: DICENDA, TACENDAQUE CALLES. Ita omninò homo prudens, ac corrector diſcretus, ſilentium & loquelam, prout neceſſitas tulerit, ſibi indicere nôrunt: Haud dubiè ab illa Salomonis doctrina inſtituti; *Tempus tacendi, & tempus loquendi.* Caſſiodorus; *Varium poſcit remedium diverſa qualitas paſſionum. Feroces diſtrictione premendi ſunt, manſueti civiliter admonendi, doloſi caute, ſimplices ſub lenitate tractandi ſunt, & ideò ubique neceſſaria probatur eſſe prudentia, quæ rebus omnibus adhibere videtur accomoda.*

Perſ. Sat. [illegible] 14.

Correct[or] prudens.

Eccleſ. 3.

Caſſiod. ep. 9.

141. Fe-

gula- n ob ratio. 141. Felicem horologii motum non tantùm bona rotularum, cæterarumque partium interiorum constitutio, sed & pondera, ex æquo & ad dimensum disposita, promovent. Unde Caroli Bovii lemma: PONDUS ET ORDO MOVENT. Ita Religionum progressus erit omnium sententiâ laudatissimus, quando suas Regulas & constitutiones, maturâ gravique authoritate institutas, sedulo ac legitimo ordine assequuntur. S. Ignatius perfectionem Societatis suæ in eo constituit; *ut constanti animo incumbant, ut nihil perfectionis, quod divinâ gratiâ consequi possint, in absoluta omnium constitutionum observatione, nostrique instituti peculiari ratione adimplenda prætermittant, & exactissimè omnes nervos virium suarum eò intendant.* Abbas Clarevallensis S. Bernardus, Religiosos quosdam sanè currentes incitans, *Rogo vos fratres*, inquit, *& multùm obsecro, sic agite, & sic state in Domino dilectissimi, solliciti semper circa custodiam ordinis, ut ordo custodiat vos.* Emblematis menten bello hoc distichio explicat meus D. Carducius:

ligio.

gnat p. Const. I. §. 1.

Aer Ep. ad ... at. de S. ... ast.

Pondus, & ordo movet docta vertigine molem,
Sic regitur latis legibus Ordo sacer.

142. Horologium rotatum, campanolam malleolo percutiens, ELAPSAS NUNTIAT HORAS Hoc D. Philippi Gallinæ, mei Concanonici, lemmate Prophetas aut illos Dei Ministros significabis, qui aliis vitæ aut felicitatis publicæ finem denuntiant. Ita Isaïas, citra ambages ullas, Regi Ezechiæ indicavit; *Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non vives.* Item Ezech. Iraëlitis, *Afflictio una, afflictio ecce venit, finis venit, venit finis.* Et S. Joan. *Filioli, Novissima hora est, & sicut audistis, quia Antichristus venit, Unde scimus quia novissima hora est.* Cæterùm morbus prodromus est mortis, & *elapsas nuntiat horas.* Seneca; *In omni morbo tria gravia sunt; metus mortis, dolor corporis, & intermissio voluptatis.*

pheta ortem ntiare. ... 38. I. ... ech. 7 5. Joan. 2. ... orbus ... ntiat ... ortem. ... Ep. 72

143. Peccatoris conscientiam, assiduâ inquietudine agitatam, Isaïas mari tumultuanti non absimilem dixit; *Impii quasi mare fervens, quod quiescere non potest.* At P. Henricus Engelgrave eundem horologii rotati Emblemate repræsentat, quod nec inducias, nec quietem ullam admittere solitum, epigraphen è Virgilio sustinet: NEC MORA, NEC REQUIES. Justus Lipsius; *Ut ii, qui febriunt, jactant se inquietè, lectum mutant; ita nos, qui fomitem mali circumferimus, & telo affectuum percussi, frustra illud motu & discursu sanare volumus.*

57. 20. ... cator ... uietus. ... g. 5. ... Lip. de con- ... c. 2.

144. Horologium, quantumvis exteriore vultu pulcherrimis ornamentis, rarissimis automatîs, ac pretiosis parergis instructum, nullâ tamen unquam internâ quiete perfruitur. Unde Caroli Rancati lemma: NULLA QUIES INTUS. His ipsis verbis Ovidius Famæ habitationem describit:

id. l. 12. ... tam.

Nocte dieque patet; tota est ex ære sonanti,
Tota fremit, vocesque refert, iteratque quod audit,
NULLA QUIES INTUS.

gnitas. Idipsum homines, in dignitatibus constituti, compertum habent: nam externo & apparente honorum splendore conspicui, interiorem animum infinitis molestiis volutatum sentiunt. S. Gregorius Papa, *Quantò quis hic altius erigitur, tantò curis gravioribus oneratur: eisque ipsis populis mente & cogitatione supponitur, quibus superponitur dignitate.*

Greg. l. ... Moral. 12.

145. Denticulatæ horologii rotæ, morsicatim sibi implicitæ, mutuis revolutionibus ac impulsibus circumaguntur. Eò reflectens D. Jo. Bapt. Mazzolenus, epigraphen subdidit: MOVENT, DUM MOVENTUR. Seu ut Lucretio Borsato placet: ALTERNIS AUXILIIS. Ita nimirum in Academicis aut militaribus exercitiis complures solis aliorum exemplis stimulantur. Inde etiam significatur, Principem ac subditos mutuam sibi vicem & auxilium rependere debere. Quin eadem opitulandi vicissitudo nemini non cum suis proximis observanda est; cum in hunc præcipuè finem civitates sint extructæ, ac Respublicæ stabilitæ, ut è complurium vicinia utilitas & vita socialis coalesceret. Unde Christus, discipulos suos ad mundum convertendum ablegans, *misit illos binos*, ut mutuis auxiliis negotium adeò arduum facilius perficere possent. S. Ambrosius: *Hæc utique lex naturæ est, quæ nos ad omnem stringit humanitatem, ut alter alteri, tanquam unius partes corporis, invicem deferamus, nec detrahendum quidquam putemus, cùm contra naturæ legem sit, non juvare. Sic enim nascimur, ut consentiant membra membris, & alterum alteri adhæreat, & obsequantur sibi mutuo ministerio.*

Auxilium mutuum.

S. Ambr. l. 3. offic. c. 3.

146. Carolus V. Imperator integram sonantis horologii structuram in parvulo annulo elaboratam habuit. Unde illam hoc lemmate insignivit P. Jacobus Masenius: IN PARVO MAGNA. SS. Eucharistiam hæc imago concernit, quæ angusto panis orbe totam Divinam sapientiam complectitur. Porrò Maria Virgo uteri sui angustiis Deum, cæli ac terræ Dominum, continuit. Ut adeò ab Andrea Cretensi rectè cognominetur *compendium incomprehensibilium perfectionum.* Et à S. Epiphanio, *Corona regia pretiosissimum habens lapidem, & gemmis similem, Christum.* Eruditè canit P. Masenius:

S. Eucharistia. Maria V. *And. Cret. Orat. 2. de Assumpt. S. Epiphan. Orat. de laud. Deip.*

Cæsareus totum complectitur annulus orbem,
Quo regitur versis noxque diesque rotis.
Desine mirari, claudi tam grandia parvis,
Dum capit immensum Virgo pusilla Deum.

147. Horologium, nonnisi internis & occultis rotularum cursibus agitatum, horam tempusque mortalibus designat. Unde horologio inscripsit Serenissimus Philotheus: MOTIBUS INTERNIS regitur. Nullus dubito, quin omnibus fidei nostræ asseclis persuasum sit, neque pium aliquid, neque gloriosum à nobis posse committi, nisi stimulante illâ interiora Divinâ gratiâ adducti, vitam pulcherrimis virtutibus exornemus. S. P. Augustinus: *Occulta est gratia & in abdito latet: Non videtur, sed inde eminet quod videtur.* Et rursus; *Valde occulta & abstrusa vis est, qua Deus agit, ut etiam illa, quæ sensu carent, confestim ejus obtemperent voluntati.* Emblematis mentem hoc epigrammate explicat Author:

Gratia Dei. *S. Aug. serm. 14. ex addit. à Paris. c. 15. Idem in Psal. 105.*

Quæ jacet in mensa, celeres quæ denotat horas,
Ordine dat certos machina mota sonos.
Motibus internis regitur. *Sic temporis index*
Acta sonat, motu deficiente silet.
Et Deus æthereo tentat mea pectora motu,
Hoc cessante silent, hocque movente sonant.
Non iste externâ procedit origine motus,
Aut humana sacrum dextera ducit opus.
Interna internus tangit præcordia motus,
Et motu in medio, credite, Numen inest.

148. Horologium, statis quibusvis momentis sonare solitum, ab Antonio de Burgundia hanc ex Ecclesiaste inscriptionem recepit: EST TEMPUS TACENDI, ET TEMPUS LOQUENDI. S. Hieronymus hunc locum explicans, ait: *Pytagoricos reor, quorum disciplina est tacere per quinquennium, & postea eruditos loqui, hinc originem sui traxisse decreti. Discamus itaque & nos prius non loqui, ut postea ad loquendum ora reseremus. Sileamus certo tempore, & ad præceptoris eloquia pendeamus. Nihil nobis videatur rectum esse, nisi quod discimus: ut post multum silen-*

Eccles. 3. 7. Loqui opportunè. *S. Hier. in Reg. Mon. cap. 28.*

silentium de discipulis efficiamur Magistri, &c. Et S. Gregorius: *Tempus tacendi*, inquit, *& tempus loquendi: discretè quippe vicissitudinum pensanda sunt tempora, ne aut cùm restringi lingua debet, per verba inutiliter defluat: aut cùm loqui utiliter potest, semetipsam pigre restringat.* Cùmprimis tamen viris religiosis hanc ideam commendatam velim, cùm *Silentium*, asserente S. Basilio, *sit gymnasium benè loquendi.*

S.Greg.p.3. Past. admon. 15. — Silentium. — S. Basil. in Reg. fus. cap 13.

149. Horologio inscripsit P. Jacobus Masenius; FERIAR, DUM AUDIAR. Ita S. Apostoli, ut toto orbe Evangelium annuntiarent, tormenta ac plagis lubenti acceperunt animo. Ad Prædicatorem veluti Mundi rationalis horologium, conversus S. Augustinus, ait; *Prædica salutem Domini ne prædices in prosperis, & obmutescas in adversis.* Et rursus; *Fortes in Ecclesia adhærent ori Dei, ut sine timore prædicent veritatem.*

Apostoli. — Prædicator. — S. Aug Ps. 70.conc. 1. Idem l. 2. cont. Petil. cap. 104.

150. Horologium nonnisi rotis & ponderibus circumagitur. Unde lemma; SINE PONDERE MUTUM EST. Ita nimirum ut gratiam sui faciant, opemque ferant Causidici, auri opus est pondere. Hos apte describens Cassiodorus, ait; *Hi sunt, qui causas protendunt adhibiti, impediunt prætermissi, fastidiunt admoniti, obliviscuntur cùm locupletati sunt, qui emunt lites, vendunt intercessiones, deputant arbitros, judicanda dictant, dictata convellunt, attrahunt litigaturos, protrahunt audiendos, retrahunt transigentes.* Eorum insuper hæc imago est, qui Divinas laudes ac preces nunquam persolvunt, nisi calamitatum aut objurgationum pondere pressi.

Advocatus. — Cassiod. in Psal. 73.

HOROLOGIUM ARENARUM.
Cap. XI.

151. PUlvis, per angustum clepsydræ foramen furtim transfluens, temporis præterlabentis moram ostendit. Unde lemma; HOC PEREUNTE PERIS. Nativo hoc ectypo caducam vitæ humanæ sortem repræsentare licet. S. Isidorus; *Nil fugacius sæculo, rebusque sæculi, quas dum tenemus, amittimus: & per infantiam, pueritiam, juventutem ac virilem & ingravescentem ætatem, ac maturam ætatem; annosque ultimos senectutis utique septem spatia Philo vitam describit humanam. Mutamur & currimus, nescientes ad mortis terminos pervenimus.* Andreas Biancus;

Vita humana caduca. — S. Isid. lib 3 sup. Amos. — Bianc. lib. 1 Epig. 48.

Tempora dinumerat tibi pulvis sæpè cadendo:
Pulvis deficiens ipse, caducus & es.
Sedulus observans alieno in pulvere casum,
Damna nihil curas pulveris ergo tui.
Restaurare potes clepsydræ stulte ruinas,
At non & vita sic reparere tua.

152. Horologii pulverarii, uti & rotati, hæc epigraphe est propria; INTERMITTENDO INUTILIS. Sicuti enim horologium, otiosè consistens, nihil planè habet utilitatis; Ita è cepto virtutis cursu vix quidquam commodi hauries, nisi eundem indefessè prosequaris. S. Laurentius Justinianus illa Apostoli verba examinans, *Sic currite, ut comprehendatis*, ait, *Non enim poterit quis ad consummationem virtutis attingere, nisi voluerit in ipsius exercitio perseverare. Omnis labor, qualibetque virtus laudem non meretur, nisi in eadem viriliter perseveret.*

Non perseverans. — S. Laur. Just. Tract. de obed. c. 6

153. Pulvis, ex uno horologii vitro in aliud assiduâ vicissitudine transfluens, epigraphen tenet; IRREQUIETUS INERRAT. Ita homo mundanus laborum suorum angustiis vix ullam quietem interponere permittitur. Eadem Amentis profani idea est, qui vanissimis suis cogitationibus assiduò agitatus, nihil unquam tranquillitatis reperit. S. Augustinus; *Intuemur quanta in laboribus & doloribus homines dura sustineant, pro rebus quas vitiosè diligunt; & quantùm se his feliciores fieri putant, tantò infelicius concupiscunt.* Emblematis ansam è sequenti epigrammate cepi;

Mundanus irrequietus. Amans inquietus. — S. Aug. Patien. Silenti[um]

Exiguus vitro pulvis, qui dividit horas,
Dum vagus angustum sæpè recurrit iter.
Jam fuit Alcippus, qui Gallæ ut vidit ocellos,
Arsit, & est subitò factus ab igne cinis.
Irrequiete cinis miseros testabere amantes
More tuo, nullâ posse quiete frui.

Huic poëmati affinis est vernaculus ille D. Thomæ Stigliani Rhytmus;

Questa in cavo cristallo accolta arena,
Che l' hore addita, è la fugace etade.
Montre ogn hor giù, quasi filata, cade
Rapidamente per angusta vena.
Alcipo un tempo fù, che amò Tirenna:
Tirenna, che com Angelo in beltade,
Così superò sempre in feritade
Ogni libica serpe, ò tigre armena.
N' arse il misero, è fu sempre deluso,
Sin che dal grave ardor condotto a morte,
Disfessi in polve, è fù qui dentro chiuso.
Misera de gli amanti; è strana sorte,
Serban l' arse reliquie anco il prim' uso,
Travagliar vive, hor non riposan morte.

154. Alcibiades Lucarinus hominem, arcani custodiendi tenacem, horologio pulverario non absimilem dicit; quod Emblematis loco inscriptionem præfert; INFUNDITUR, NON EFFUNDITUR. Isocratis ad Democritum præceptio erat; *Sermonum deposita fideliùs quàm pecuniarum custodito.* Ita Euripides, à nonnullis per cavillum interrogatus, cur halitum adeò fœtentem è pectore emitteret, respondit, *Multa in illo arcana computruerunt.*

Arcanu[m] — Paul. [...] nut. l. [...] Apoph.

155. Clepsydra, duodecim horas & vastum solis cursum emetiens, ab Abbate Ferro epigraphen recepit; IMMENSUM METIOR. Nimirum insignem, succinctam, ac facilem methodum, à P. Magistro Sancti, Dominicano, in SS. Theologia docenda exhibitam, significabat. Hæc tamen metaphora, hominis cujusvis laudem nimirùm quantùm excedens, in Virginis Mariæ uterum proprissimè convenit, qui instar limpidi ac pretiosi crystalli, Deo plenus, verissimè de se pronuntiaverit, *Immensum metior.* S. Bonaventura; *Immensa fuit gratia, qua Virgo fuit plena. Immensum enim vas non potest esse plenum, nisi immensum sit illud, quo est plenum. Maria autem vas immensissimum fuit, ex quo illum, qui cœlo major fuit, concipere potuit,* Et paulò post; *Tu ergò immensissima capacior es cœlo, quia quem cœli capere non poterant, tuo gremio contulisti; capacior es mundo, quia quem totus non capit mundus, in tua se clausit viscera, &c.* Cæterùm Sapientia Divina restringit, continet, ac metitur immensum, quippe quæ: *Attingit à fine usque ad finem fortiter.* Ad hoc propositum de Deo philosophatus S. Gregorius Nazianzenus, ait; *Universum esse in se ipso nunquam inceptum, nunquam desiturum complexus continet, tanquam infinitum quoddam & interminatum essentiæ pelagus.*

Theolo[gus] prædic[ans]. — Maria [virgo] gravida. — S. Bona[v.] in Spec. cap. 5. — Sapient[ia] Dei. — Sap. 8. — S Greg. Naz. Or[at.] in Nata[li]tia.

156. Horologium arenarium verè de se ipso dixerit; MINUTA POLVE, E FRAGIL VETRO IO SONO. Id est; SUM PULVIS, ET FRAGILE VITRUM. Humana vita instar pulveris abjecta, & instar vitri caduca, Emblemate illo significatur. Sanctus Hieronymus; *Qui Dei æternitate per-*

Vita humana fragilis. — S. Hier. Ephes. l.

perspectà, breve, & penè ad puncti instar, humana vita spatium cogitaverit, ante oculos suos habebit semper interitum, & erit humilis atque abjectus. Id quod meus D. Carducius hoc disticho explicat;

Quod cernis, nihil est, fragili nisi carcere pulvis,
Vitrea vita hominis pulveris instar abit.

D. Fr. Cyrus de Pers, posteaquam in quodam suo poëmate vitam humanam cum horologio pulverario comparâsset, tandem concludit;

Brieve momento ogni poter dissolve,
Qui ti specchia ò mortale, e quindi impara,
Che di vetro è la vita, è l' huom di polve.

INSTRUMENTUM.

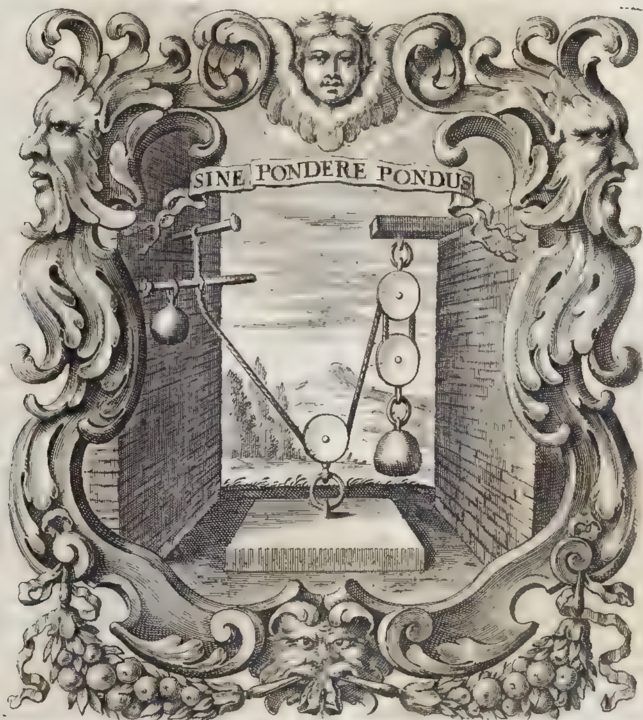
Cap. XII.

157. PErpendiculum, regulam quadratam, circinum, cæteramque Architectonices supellectilem in fasciculum colligatam, P. Julius Nigronius hoc lemmate distinxit; Vis Omnibus Una. Innuebat videlicet, Religiosorum Regulas, quamlibet inter se diversas, ad unicum spiritualis ædificii & obsequii Divini finem contendere. Richardus à S. Victore ait, virtutes omnes ad charitatem, veluti ad finem unicum collineare. *Meritò,* inquit, *Regina virtutum charitas esse dicitur, quia virtus nomen amittit, quæ non jungitur charitati.* Idipsum de Sacra Scriptura ait, ad quam assequendam omnes reliquæ scientiæ collineant. Unde ad Sacræ Scripturæ scientiam conversus, ait; *O cunctarum ancillantium scientiarum Regina, quæ semper astas à dextris Dei in vestitu deaurato circumdata varietate.*

[margin: ...gulæ ...igio... ...m. ...ritas.] [margin: Rich. à S. Vict apud incognit. sup. Ps. 44.] [margin: S. Scriptura. Idem ibid.]

158. Instrumentum, Agricolis ad arbores in quadro collocandas usurpatum, à Cardinali Fausto Orlandino epigraphen recepit; Undique In Recta. Nempe animum demonstrabat, in omnibus sive prosperis, sive adversis successibus erectum. Tales suomet exemplo omnes exoptabat Christianos S. Paulus; *In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia per arma justitiæ à dextris & à sinistris; per gloriam & ignobilitatem; per infamiam & bonam famam.* Id est interprete Joanne Cassiano; *Nec prosperis duntaxat elatus, nec dejectus adversis, sed itinere plano, ac viâ regiâ semper incedens, ab illo tranquillitatis statu nequaquam lætitiâ superveniente, quasi in dexteram motus, nec adversis ingruentibus, tristitiâque dominante velut ad lævam rursus impulsus.*

[margin: Justus.] [margin: 2 Cor. 6. 4.] [margin: Joan. Cass. collat. 6. cap. 8.]

159. REgia sua Celsitudo, Ferdinandus Hispaniarum infans, Cardinalis, & Philippi IV. Frater, eodem tempore gravissima Italiæ, Hispaniæ, Galliæ, Germaniæ, & Flandriæ negotia adeò dexterè administravit, ut, tametsi foro tam Ecclesiastico quàm sæculari, rebus item tam civilibus quàm militaribus gubernandis sommo omnium applausu indies distineretur, illam tamen immensam curarum molem insigni suâ prudentiâ suavissimam, ac superatu facillimam effecerit. Unde D. Carolus Bossus in Principis hujus symbolo grave aliquod pondus depinxit, quod ab Archimedis trochleis ac machinis mirâ facilitate sustentatum, epigraphen tenebat; Sine Pondere Pondus. Hoc ipso argumento P. Cornelius à Lapide demonstrat, quantùm unius sagacis personæ industria ac prudentia in rebus quibusvis arduis possit. *Videmus,* inquit, *ingentia onera, & naves mercibus onustas, per rotas & trochleas levari à parvis hominum paucorum viribus: itidem fit in spiritu; nimirum majora cernimus per eum* tole-

[margin: Prudentia.] [margin: Cor. à Lap. in Prov. c. 18. v. 14. fol. 461.]

tolerari & portari, quàm sint ejus vires, si rotâ trochleâ; aut vecte peculiaris gratia, aequè ac prudentia & solertia vehatur. Prudentia enim solers est in adinveniendis modis, praxibus, rationibus, & considerationibus, quibus tristitiæ vel adversitatis pondus allevetur. S. P. Augustinus.; *Ubicunque fuerit prudentia, frustrantur universa contraria; ubi autem prudentia negligitur, omnia contraria dominantur.*

S. Aug lib. de singular. Cler c.

Industria.

160. Instrumento ponderibus sublevandis destinato, inscribes; ARTE TANTUM. Seu; QUOD ARDUUM, FACILE. Enimverò industria ac prudentia humana pro libitu suo operatur, & res quasvis arduas aut penè impossibiles mirâ facilitate superare novit. Ut adeò verissimum sit Dionis Cassii dictum; *Nihil est, quod ingenio humano non possit effici.* Hortante Senecâ, *Adhibe rationem difficultatibus; possunt & dura molliri, & angusta laxari, & gravia scitè ferentes minus premere.* P. Joannes Rhò, ut demonstraret, Societatis JESU Patres cunctis Regulis, summâ S. Ignatii, Patriarchæ sui, prudentiâ ordinatis, non tantùm maximâ fortitudine & energiâ, sed & admirandâ facilitate ac dulcedine obsecundâsse, eodem machinæ mathematicæ symbolo est usus. *Vitem perpetuam*, inquit, *Mathematici machinamentum appellant, quod lentissimè ac minimo strepitu sese convolvens, nullo operosiore trochlearum molimine, immania nihilominus pondera, quàquam puerili circumagatur manu, in altum subvehit, mirantibus, qui abditam artis vim, ac validissimum opificis ignorant ingenium.* Porrò amoris, ceu machinæ prodigiosæ, beneficio, gravissima quævis onera miram induunt facilitatem. *Machina cordis, vis amoris*, inquiebat S. Gregorius Papa, ab Hugone Carensi citatus.

Cassii apud Lips. lib. 3. admir. cap. 25. Senec. l. de Tranquill. animi c. 20. P. Jo. Rho de Var. Virt. Hist. lib. 5. cap. 1 fol. 544.

Amor.

Hug. Caren. in Psal. 24.

161. In instrumento tractorio cernere licet, funes, uti & trochleas, motibus penitus contrariis moveri; aliis nimirum sursum, & aliis deorsum tendentibus: hæc tamen illorum contrarietas ad eundem ponderis sublevandi finem conducit. Unde lemma; CONTRARIÆ UNUM. Haud aliter calor & frigus, humiditas & siccitas, cæteræque contrariæ elementorum proprietates ad totius universi, omniumque individuorum conservationem mirificè deserviunt. Ita omninò etiam consolationes & calamitates, quantumvis inter se oppositæ, promovendo homini justo plurimùm levaminis conferunt. S. P. Augustini. *Fortis omnibus bene utitur; amico ad rependendam gratiam; inimico ad patientiam, quibus potest ad beneficentiam, omnibus ad benevolentiam.*

Contrarietas.

S. Aug. de vera Relig. cap. 47.

162. Instrumento, ponderibus levandis destinato inscripsêre; MINIMO QUOCUNQUE JUVANTE. Innuebant videlicet, auxilium, quantumvis exiguum, nonnunquam ad res maximas perficiendas plurimùm conferre. Atque adeò, ut benè dixit P. Joannes Sylveira, *Ad gloriosos triumphos non solùm magna, sed etiam parva conveniunt.* Hæc veritas tot firmata experientiis, meo Concanonico S. Joanni Bridlingtoniensi persuasit, quòd res quasvis minimas, in Ordinis sui constitutionibus propositas, exactissimè observârit; probè gnarus, illas tametsi opinione nostrâ exiguas, spiritui nostro sublevando mirificè deserviri. De illo in hæc verba testatur Surius, *Disciplinæ monasticæ tam fuit exactus cultor, ut nec minimas constitutiones negligeret, quod idem etiam suis fratribus in supremo spiritu attentius commendavit.* Porrò in sacris Litteris, quævis non modò periodus aut sententia, sed minimi etiam apices grande pectori nostro, ad infinitam beatitatem evehendo, adjutorium subministrant. Testis in hanc rem locuples S. Cyrillus Alexandrinus, ait; *Nihil ita parvum in Sacris Scripturis invenitur, quod magnam nobis utilitatem non pariat.*

Auxilium

Jo. Sylv. l. 4. in Evang. c. 12 nu. 201.

Minimorum cura.

Sur. 10. Octo. cap. 1

S. Scriptura.

S. Cyrill. Alex. l. 2. in Jo.

163. Idem superioris numeri Emblema inscriptionem subjunctam habet; VIS SINE VI. Eadem Eloquentiæ est efficacitas, quæ auditorum animos in suadentis sententiam suavissimè compellit. Gratia quoque Divina voluntatem nostram sine adhibita violentia in sui obsequium trahit. Eò enim illa Sacri Epithalamii verba collineant; *Trahe me, post te curremus.* Et illa S. Joannis; *Nemo potest ad me venire, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Augustissimè S. Augustinus; *Noli cogitare, te invitum trahi: trahitur animus & amore, &c.*

Eloquentia. Gratia Dei. Cant. 1.

Joan 6. S. Aug. Tra. 26 in Jo.

164. Instrumentum, gravissimis ponderibus mirâ facilitate sublevandis deserviens, epigraphen tenet; PARUM OPIS EXTERNÆ. Duobus modis intelligendam se offert hæc inscriptio. Primò quidem, quod machina illa totam operationem non se solâ perficiat, sed insuper exterum aliquem, quantumvis levem, hominis influxum & cooperationem requirat. Hanc ipsam methodum in animabus, ad æternam salutem sublevandis, Deus observat: tametsi enim gratia præveniens, excitans, concomitans, & congrua, ceu totidem cœlestes machinæ, miram operandi facilitatem ac energiam subministrent: exigunt tamen *parùm opis externæ*; voluntariam nimirum liberi arbitrii nostri cooperationem: hic enim quamlibet infirmus noster labor, cum gratia Divina ad prodigiosum justificationis & salutis opus perficiendum concurrit. *Liberum arbitrium*, inquit Cornelius à Lapide, *gratiæ cooperatur excitanti, ejusque influxui supernaturali in opus supernaturale concursum præbet naturalem, sibi suæque naturæ viribus commensuratum.* Altero verò modo emblematis hujus epigraphe intelligi potest, quod, sicuti machina illa ad immania quævis pondera sublevanda exteriore adjutorio parùm aut nihil indiget, ita hominis sapientis virtus sibimet adeò sufficiat, ut exterâ aliorum beneficentiâ vix quidquam opus habeat. Seneca testatur; *Sapientem se ipso esse contentum: sed tamen* subjungit, *& amicum habere vult, & vicinum, & contubernalem, quamvis sibi ipse sufficiat.* Et paulò post; *Sapiens se contentus est, non ut velit esse sine amico, sed ut possit, &c.*

Cor. à L in 2. Corint. cap vers. 5. Se ps operati

Senec. E

165. Carolus Bovius symboli loco machinam tractoriam figuravit, quæ ingens aliquod saxum sublevatura, crassum funem, in complures orbes contortum, eidem circumplicabat; addito Lemmate, NON UNO ATTOLLITUR ORBE. Ita nimirum ad durum ac perversum hominis pectus, è terra attollendum, summis laboribus ac tolerantiâ maximâ opus est S.P. Augustinus; *Vincere consuetudinem dura est pugna. Moles imposita sepulchro, ipsa est vis dura consuetudinis, quâ premitur anima.* Et S. Isidorus; *Difficile est, peccati consuetudinem vincere: pravus usus vix aboletur: assidua consuetudo vitium in naturam vertit. Animus, sceleribus astrictus, vix ab eis divelli potest.*

Peccato coovert d fficili S. Aug i Psal. 30 S. Isid li Soliloq

MICROSCOPIUM.
Cap. XIII.

166. Microscopii beneficio res quasvis minimas ac vilissimas exactissimè distinguere licet; hæc enim, intra illud repositæ, in molem adeò grandem excrescere existimantur, ut unicum milii granulum in grande crocodili ovum; minimam vitri particulam in ingentem crystalli massam & unicam formicam in elephantem, metamorphosi non minùs jucundâ quàm admirandâ, commutatam videas. Unde D. Alphonsus Puccinellus Abbas, Canonicorum Regularium, & Academicus inter Incom-

Incompositos Fanenses Animatus, Microscopio inscripsit: ET MINUTISSIMA QUÆQUE. Ita Christus Judex humanas actiones, quamvis minutissimas, distinctissimè perspicit. *Quoniam*, teste S. Matthæo, *omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii*, Justus Lipsius, *Deus*, inquit, *nostros sensus rimatur, & verba nostra veluti in auraria trutina pendit.* Cæterùm, ne Emblematis hujus sensum, ab Authore suo intentum, reticeam; magnum utique vivacis ac pulcherrimi ingenii argumentum est, si etiam minutis rebus contemplandis operam & industriam suam applicet. Opportunè Lipsius, *Suave est, in minimis etiam vera scire.*

ristus dex. att. 12. / l. de a Relig. entia. / f. l. 1. lit. l. 2.

167. Abbas Certanus microscopio inscripsit; MINIMA GRANDESCUNT. Oratoris hæc idea est, cujus eloquentiâ videntur Pygmæi excrescere in Giganthes. Porrò homo lividus, iracundus, aut alio quovis maligno affectu dementatus, alienos defectus ut ut minutissimos, instar enormium trabium extollit & aversatur. In hanc rem S. Petrus Chrysologus: *Imperfectis oculis GRANDESCUNT FORMÆ, turbantur species, res falluntur ipsæ, quia non jam visionem capiunt, sed adhuc umbram sustinent visionis.* Huic sententiæ suffragatur Plutarchus: *Quandoquidem*, inquit, *ut per nebulam corpora, ita res per iram APPARENT GRANDIORES.* Cæterùm etiam carnales nostri oculi, nimium quantum defectuosi, voluptates terrenas, se ipsis vilissimas & minimas, instar maximarum æstimant.

quen levo- tia. / et ys ser. / t. l de iras do.

168. Res quævis minimæ, in microscopio conclusæ; incrementum penè centesimum accipere, & instar maximarum repræsentari videntur. Nulla verò miri hujus ludibrii alia est causa, quàm parvulum vitrum, ad microscopii fores cooperiendas insertum. Unde P. Certanus lemmatis loco subscripsit, CHI MI COPRE. MI SCOPRE. Id est; QUOD ME TEGIT, DETEGIT. Ita humilitas, dum virtutem suam abscondere nititur, eam aspectu maximam efficit. Unde hortatur Magnus Augustinus: *Esto humilis in humili Deo tuo, ut sis excelsus in glorificato Deo tuo.* Cæterùm Emblematis hujus epigraphen subministrabat Regia Sabaudiæ Princeps, Christina Borbonia, Ludovici XIII. invictissimi Galliarum Regis Soror. Cùm enim primaria quædam ex ipsius gynecæo pedissequa, cui Petræ nomen, vitâ excessisset; & complura nobilissima ingenia illius tumulum diversis epitaphiis ac characteribus exornâssent; Regia Princeps, auditis omnibus illorum sententiis, acutè subjunxit: Nostra illa pedissequa, Petræ nomine insignita, hodieque sub funebri petra recumbens, opportunam hanc epigraphen præferat: *Quæ me tegit, detegit.*

mili- / Aug. in o.

169. Vitrum, microscopio præfixum, res quasvis se ipsis millies majores repræsentat; ut adeò oculis nostris splendidè illudat, sitque fraudibus & mendaciis plenum. Nihilominus tamen fallacis hujus instrumenti beneficio res minimas, & ob nimiam suam tenuitatem ab oculis nostris absconditas, distinctè perspicere licet. Unde Carolus Bovius Microscopium hoc lemmate insignivit; VERITAS EX MENDACIO. Haud rarò accidit, falsa quædam delicta maligno ac mendaci aliorum ore in viros sanctos spargi: at hæc ipsa, si ad veritatis lancem pro tribunali examinentur, ingentem illorum sanctimoniam, hactenus ignotam, mirificè propagant, omniumque applausui manifestam faciunt; uti exemplo suo expertus est S. Ignatius Loyola. S. Joan. Chrysostomus: *Talis*, inquit, *est conditio falsitatis vel erroris, ut etiam nullo sibi assistente consenescat ac defluat; talis autem è diverso veritatis status, ut etiam multis impugnantibus suscitetur & crescat.*

um ex / Chry. omil. laud.

PERPENDICULUM.

Caput XIV.

170. PErpendiculum, genuinum hominis perspicacis ac prudentis symbolum epigraphen præfert: ÆQUA DIGNOSCIT. Hanc prærogativam à Deo unicè expetiit Rex Salomon, quando sub regni initium nullam aliam intellectui suo felicitatem desideravit, nisi ut quosvis ambiguos hominum eventus ex æquo discernere, eosque opportuno judicio ac justa sententiâ dirimere posset. *Dabis ergò*, inquiebat ad Deum, *servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit, & discernere inter bonum & malum.* Ubi, interprete Abulensi, *non solum volebat Salomon habere aptitudinem ingenii ad hoc, quod susciperet disciplinam* speculativè; *sed volebat habere cor actualiter doctum & sapiens, ut posset* practicè *ex tunc judicia prudentissima dare*, ut judicare possit populum tuum, *id est, definire legitima, & contentiones forales;* & discernere inter bonum & malum. *Istud est quantum ad genus deliberativum, quod non est in judiciis, sed in eis, quæ agenda sunt, & occurrunt homini multæ difficultates: & circa has magnâ prudentiâ opus est, ut sciat quid eligendum sit, & quid bonum vel malum esse possit.*

Prudentia. / 3. Reg. 3. 9. Abul. in hunc loc. q. 5.

171. Bartholomæus Rossus grandem S. Caroli prudentiam, quâ res omnes obliquas ac difficillimas complanare noverat, perpendiculo non absimilem dixit; addito lemmate, OMNIA ÆQUAT. Ea ipsa veri Principis aut Prælati rectitudo esto, sciatque subditos suos præmiis ac suppliciis ex æquo dirigere. Arnobius, *Magnarum est mentium*, inquit, *pari pendere cunctos lance, & individuas cunctis benevolentias exhibere.* Et S. Clemens Alexandrinus. *Eorum, quæ à Moyse dicta sunt de justitia, compendium fecit Pythagoras dicens?* Stateram non esse transiliendam. *Hoc est, non prætergrediendam esse æqualitatem, quæ versatur in distributionibus, honorando justitiam.* Cumprimis tamen epigraphe illa mortis est propria. Enimverò teste Senecâ: *Æquat omnes cinis. Impares nascimur, pares morimur.* Haud aliter de morte canit Horatius:

Princeps justus. / Arnob. l. 6. advers. gent. / S. Clem. Alex. l. 5. Stromat. / Mors. / Sen. Ep. 91. / Horat. l. 1. ode 14. / Idem l. 2. ode 18.

Æquo pulsat pede pauperum tabernas,
Regumque turres,

Et rursus:

------------ *Æqua tellus*
Pauperi recluditur
Regumque pueris.

QUADRANGULUS.

Caput XV.

172. ILlustrissima Littarum familia abacum lusorium quadrangulum, in alternantes nigras & deauratas mandras decussatim distinctum, in armis suis gentilitiis præfert. Unde, Comite Alphonso Littâ in Archiepiscopum Mediolanensem consecrato, Juridica Civitatis illius Academia quadrangulum aureum Emblematis loco suspendit; addito Illustrissimi D. Caroli Scotti lemmate: QUADRAM AD REGULAM. Ipsissima hæc lemmatis verba è Regum fastis habentur mutua, ubi inter innumera alia ornamenta, quibus Salomon templum suum excoluerat, etiam hoc recensetur: *Operuit omnia laminis aureis opere QUADRO AD REGULAM.* Mens verò Emblematis erat, optimum illum Archiepisco-

3. Reg. 35. / Justus.

pum non sibimet tantum integerrimam ac perfectissimam virtutum omnium esse normam, qualem his omninò verbis describit Ausonius:

Vir bonus & sapiens justo se examine pensat,
Ne qua labet, ne quid protuberet, angulus æquis
Partibus ut coeat, nil ut deliret amussis.

Sed insuper exemplo suo subditis omnibus instar regulæ deservire, ad quam operationum suarum rectitudinem examinare possint. *Sic enim*, asserente Venerabili Bedâ, *solùm suos auditores fidem & opera justitiæ docere sufficiunt, dum ipsis prius sacris paginis edocti, diligenter quæ sit fides tenenda, quo virtutum calle incedendum, certâ definitione veritatis didicerunt.* Et paulò post: *Neque sanctuarium Domino ædificant, qui docere alios regulam, quam ipsi non didicêre, conantur.*

Beda l. de Templ. Salom. c. 4.

173. Quadrata seu cubica figura, quoquo versum jacta versataque fuerit, recta semper consistit; quippe quatuor duntaxat lineis, & totidem angulis semper descripta. Unde lemma. AD NORMAM UNDIQUE. Origines hâc icone Prophetarum & Apostolorum volumina significabat, quæ à vitiis omnibus expurgata, quadratam undique perfectionem continent, simulque regulæ opportunissimæ loco deserviunt, ad orbem universum emendandum, corrigendumque. *In his solis vera continetur sapientia*, inquit ex Originis sententia Pierius Valerianus, *utpote quæ vitiis omnibus rejectis, excisisq;, quadratum vitæ justioris tenorem, & ex omni parte liberatum præseferant.* Eadem imago etiam hominum Apostolicorum est propria, qui vitæ suæ exemplo, ceu normâ justissimâ ac undique æquali, alios omnes ad virtutis lineam dirigunt. *Est ergò justitia quadrata*, inquit apud Joannem Cartagenam S. Clemens Alexandrinus, *omni ex parte æqualis, & similis in verbo, in facto, in abstinentia a malis, & beneficentia, in perfectione cognitionis, nusquam alio modo claudicans.*

Evangelium. — *Pier. Valer lib. 39.* — *Justus.* — *Jo. Cart. Hom. 18 §. 3. Tom. 4.*

174. Figura cubica, in quamcunque partem, dexteram vel sinistram, anteriorem vel posteriorem, versata; recta semper & æqualis persistit. Unde lemma: STAT SEMPER IN RECTO. Ita anima justa inter omnes tumultuantis mundi, ac insultantium malevolorum impetus, nunquam non in amando & æqualis & erecta perseverat. In rem nostram opportunissimè Magnus Augustinus: *Attendite similitudinem quadrati lapidis: Similis debet esse Christianus: in omni tentatione sua Christianus non cadit, & si impellitur, & si qua vertitur, non cadit: nam quadratum lapidem quocunque verteris, stat. Sic ergò conquadramini ad omnes tentationes parati: quidquid impulerit, non vos evertat: stantem te inveniat omnis casus.* S. Ambrosius illa Apocalypsis verba interpretatus. *Civitas in quadro posita est*, ait: *Per quadraturam civitatis perfectio designatur. Quadratum quippe lapidem in quamcunque partem verteris, rectus stabit. Et si quadratum lapidem, aut aliud, quidquid quadrari potest, diligenter inspexeris, perfectionem Ecclesiæ in eo esse depictam deprehendere poteris.* His subscribit Achilles Bocchius erudito poëmate:

Justus. — *S. Aug in Ps. 86. v. 1.* — *S. Ambr. in Apoc. 21. 16.* — *Bocch. Symb. 48.*

Heroi merito sedes quadrata dicatur,
RECTUS enim SEMPER CONSTITIT ille sibi.

175. Lapis quadratus, in planitiem devolutus, conquiescit, ac firmus persistit. Lemma: UNDIQUE FIRMUS. Ita homo sapiens ac virtuosus, quantumvis acerrimè exagitatus, in operationibus ac propositis suis laudabilibus constans perseverat. Quamobrem Cebes, fortunæ volubilitatem significaturus, eam rotundo lapidi insidentem depinxit: Sapientiam verò, veluti individuam firmitatis & constantiæ comitem, in quadrato statuit. Simonides Poëta Græcus, dixit: *Bonum virum esse, verè difficile, manibusque, & pedibus, & mente quadratum.* Aristoteles quoque cum in Ethicis, tum in Rhetorica, hominem virtuosum saxo quadrato non absimilem dicit; quippe qui firmo & stabili animo insignitus, omnes adversantis fortunæ impetus, ridere novit. Ad hoc propositum exquisitè Venerabilis Beda. *Quadratum omne*, inquit, *quocunque vertitur, fixum stare consuevit. Cui nimirum figuræ corda assimilantur electorum, quæ ita in fidei firmitate consistere didicerunt, ut nullâ occurrentium rerum adversitate, nec ipsâ etiam morte, à sui rectitudine status possint inclinari.*

Constantia. — *Beda l. de Templ. Salom. c. 4.*

QUADRANS ASTRONOMICUS.

Cap. XVI.

176. QUadrans astronomicus epigraphen tenet: COELESTIUM INDEX, seu: COELESTIA SCANDERE DOCET. Patres spirituales, Theologos, & Prædicatores hæc imago concernit, qui digito versus cœlum intento, directam illius assequendi semitam commonstrant. De S. Paulo testantur Apostolorum Acta. *Introgressus synagogam, cum fiducia loquebatur per tres menses, disputans & suadens de regno Dei: Puta*, inquit interpres P. Cornelius à Lapide, *de regno cœlorum, deque modis & viis, quibus ad illud tendere debemus.* Quadrantis astronomici symbolo etiam Sacram Scripturam intelligere licet, cujus adminiculo cœlum scandere discimus. S. Gregorius Papa: *Scriptura sacra ostendit altitudinem in promissione præmiorum, ostendit horribilem aspectum in terroribus suppliciorum. Recta est enim in præceptis, alta in promissis, horribilis in minis.*

Prædicator. — *Act. 19.* — *Corn. à Lap. in hunc loc.* — *S. Scriptura.* — *S. Greg. Hom. 6. Ezech.*

177. Quadranti astronomico inscripsêre: FIRMO INTUITU REPERIT. S. Joannes Evangelista accommodatè ad hanc ideam à Magno Augustino cognominatur. *Sublimium Prædicator, & lucis æternæ atque internæ fixis oculis contemplator.* Atque adeò grandis ille Apostolus, res cœlestes irretortis ac firmis oculis contemplatus, arcana invenit, nemini alteri pervia; & certè, ne de hac Joannis perspicacia quidquam dubites, quando Christus redivivus & immortalis supra maris Galilæi littus comparuit, nullus è cæteris Apostolis illum agnovit: *Non tamen cognoverunt discipuli, quia JESUS est.* At caligantibus iis omnibus, soli Joanni erat cognitus: unde. *Dixit discipulus ille, quem diligebat JESUS, Petro: Dominus est.* In hunc locum S. Cyrillus Alexandrinus. *Joannes*, inquit, *propter mentis puritatem & cordis oculorum acumen, ad intelligendum erat aptissimus.* S. Hieronymus: *Non sciebant Apostoli, quis esset: solus Virgo Virginem agnovit.* Et S. Petrus Chrysologus. *Primus qui diligitur videt, quia semper amoris oculus acutius intuetur, & semper vivacius, qui diligitur, sentit.*

S. Joannes Evang. — *S. Aug.* — *Joan. 21.* — *S. Cyrill. Alex. in hunc loc.* — *S. Hier. cont. Jov.* — *S. Petr. Chrys. serm. 7[illegible]*

178. Fuit, qui quadrantem hoc lemmate insigniret: SUPREMA METITUR. Sacræ Theologiæ, uti & Astrologiæ, hoc symbolum est, quæ vel in penetrandis arcanis Divinis; vel in superiorum sphærarum siderumque numero, vastitate, revolutionibus, aspectibus, ac influxibus repræsentandis occupantur. Philosophiæ nomine Theologiam describens Tullius, ait: *Philosophia est disciplina, omnium rerum Divinarum & humanarum rationes investigans.*

Theologia Astrologia. — *Cicero l. Univers.*

REGULA.

REGULA QUADRATA.

Cap. XVII.

179. SCipio Bargalius Regulæ quadratæ ſubſcripſit; RECTI, ET OBLIQUI MENSURA. Ita Chriſtus Judex non obliquas tantùm & injuſtas, ſed ſanctas quoque ac juſtas hominum operationes ad infinitæ rectitudinis ſuæ dimenſum explorabit. Ipſummet Vatis Regii ore teſtantem audi: *Cùm accepero tempus, ego juſtitias judicabo.* Quin, nec ipſum etiam Poëtam id fugiebat:

Si genus humanum, & mortalia temnitis arma:
At ſperate Deos memores fandi, atque nefandi.

Cæterùm, quia Bargalii lemma nonnihil illis Senecæ verbis, quibus legem deſcribit, affine eſt: *Legem dicimus juſti, injuſtique regulam eſſe.* Idcircò normâ hâc quadratâ Religioſorum regulas ſignificare licet; quæ eò unicè collineat, ut res quaſvis fugiendas ſectandaſque edoceant. Venerabilis Beda: *Regulæ,* inquit, *dicuntur à regendo, eò quòd nos regant, docendo, quid vitare, quid facere debeamus.*

180. Regula quadrata, muro aut ligno applicata, epigraphen tenet: SIC NON DECIPITUR. Ita operationes noſtræ, ad legis Divinæ, aut rectæ rationis dimenſum exactæ, nunquam in ullum errorem deflectere poſſunt. S. Hieronymus, in illa Apoſtoli verba commentatus. *Quicunque hanc regulam ſecuti fuerint, pax ſuper illos;* ait: *Ad normam omnia diriguntur, & utrum prava rectave ſint, cùm regula appoſita fuerit, arguuntur. Ita & doctrina Dei, quadam quaſi norma ſermonis eſt, quæ inter juſta judicat, & injuſta.*

181. Regula quadrata, ligno lævigato adhibita, epigraphen monſtrat: RECTA RECTIS. Ita Deus bonis bonum, amicis amicum, & rectis rectum ſe exhibet. In rem præſentem David: *Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, & cum electo electus eris.* Et Seneca: *Patrium habet Deus adverſus bonos viros animum, & illos fortiter amat.* Atque adeò Divinam ſuam beneficentiam ad ſervorum ſuorum conditiones ac merita dimetiri ſolet. Hîc, obſecro, Dei Filium eo omninò habitu pauliſper conſideres velim, quo Palæſtinam circuiens, oculos in Zachæum, ſtaturâ puſillum, contemptibilem, & avarum, unicè defigebat. *Et ſuſpiciens JESUS vidit illum.* Quid enim, inquies, vultus Divinus cum homuncio- . pygmæo & uſurario: At vicem meam doctè & ac. . ubiens Beda, reſpondit: *Vidit JESUS videntem ſe, quia elegit eligentem ſe, & amavit amantem ſe.* Zachæus enim Chriſti videndi deſiderio ita exundabat, ut ardori ſuo nonnihil temperaturus, in arborem ſycomorum exilierit. Unde Chriſtus mutuam illi vicem rependere volens, aſpicientem aſpexit, amantem amavit, & ſervum adeò promptum favore ampliſſimo eſt complexus.

SPECULUM CYLINDRICUM.

Cap. XVIII.

182. SPeculum cylindricum, ceu columella vitrea, ſpecies omnes, in vicinis objectis ſparſas, colligit, & intra ſinum ſuum unitas repræſentat. Unde Dominus Soldatus Abbas, Academicus inter Incompoſitos Fanenſes Confuſus, Symboli loco cylindrum illum præfert, qui varias litteras, ſupra petram ſparſim deſcriptas, intra ſe collegit; cum lemmate, characteribus indito: ARCANO SECERNIMUR. Innuebat, nî fallor, Dominos illos Academicos, arcano quodam impulſu à reliquorum civium commercio, & à terreſtrium negotiorum ſolicitudine abſtractos, in litterato illo lyceo congregari, ibique, veluti in vitro lucidiſſimo, exquiſitos ingenii characteres parturire. Porrò Divina providentia homines Apoſtolicos arcano quodam prodigio è mundo elegit. Dilucidè Chriſtus: *Ego elegi vos de mundo.* De ſe ipſo S. Paulus: *Segregatus in Evangelium Dei.* Et S. Petrus: *Vos autem genus electum.* Innumera alia loca brevitati conſulens omitto. Unde S. P. Auguſtinus monet: *Noli tibi arrogare converſionem, quia niſi te Deus vocaret fugientem, non poſſes converti.* Cæterùm nobiliſſimum Speculi cylindrici nomen clariſſimo ſuo intellectu comprimis ſibi vendicat P. Benedictus à S. Jacobo Ferrarienſis, inſigne Eremitarum Excalceatorum Ordinis S. Auguſtini decus; qui vivaci ſuo acumine è variis S. Auguſtini Operibus ſententias copioſiſſimas, in Philoſophiæ Scholaſticæ uſum ac methodum accommodatas, ſelegit, eaſque, à Logica exorſus, recepto ordine in *octo libros Phyſicorum*, in libros *de Cœlo & Mundo, de Ortu & interitu, de elementis, de Anima, Metaphyſica, & Ethica,* itemque in librum *de Amœnitate Philoſophica* diſtribuit, totamque operum molem octo eruditis voluminibus complexus, ea ſub *Philoſophiæ Auguſtinianæ*, nomine in publicam lucem edidit. Nec his contentus, Sacram Theologiam, eâdem omninò methodo collectam, molitur, eamque in duo volumina diſtinctam, ſuo tempore publici juris facere cogitat. Id quod laudatiſſimis voluminibus etiam ante hac præſtitère noſter D. Nebridius à Mindelheim, Canonicus Regularis Clauſtro Neoburgenſis in Auſtria, Mattheus Hauzeur Franciſcanus, & alii complures. Quamobrem ſententiæ à præſtantiſſimis his Philoſophis ac Theologis, è Magno Eccleſiæ lumine S. P. N. Auguſtino collectæ, in ordinem diſtributæ, & non ſine acumine explicatæ, pro meritis ſuis hanc Emblematis præſentis epigraphen, veluti ſibi propriam, enuntiant: *Arcano ſecernitur.*

Solitudo litteratorum.

Electio Juſtorum.

Jo. 15. 19. Rom. 1. 1. 1. Pet. 2. 9. S. Aug. in Pſal. 84.

183. Corporis humani, aliarumve quarumvis rerum figuræ ac imagines, ſe ipſis deformiſſimæ, ſi intra ſpeculum cylindricum colligantur formam venuſtiſſimam induunt. Unde lemma, INFORMIA FORMAT. Hominis prudentis eſt proprium, res quaſvis intricatiſſimas felici ſucceſſu evolvere, ac in formam exoptatam contrahere. Juſtus Lipſius: *Vide ſæculum hoc: turbidum eſt, res magna in motu & expectatione. Quid tam neceſſarium, quam rebus magni magnos item viros admoveri, qui adminiſtrent feliciter & gubernent:*

Prudentia. Lipſ. Cent. ſingul. Ep. 14.

TABULA GEOGRAPHICA.

Caput. XIX.

184. LUcarinus Tabulam Geographicam Emblematis loco ſuffixit, cum dicto: UNO ASPECTU. Infinitam nimirum Sapientiæ Divinæ perſpicaciam innuens, quæ uno ſolo obtutu res omnes, in terra ac cœlo contemplandas, penitiſſimè diſtinguit. Dilucidè ad Hebræos ſuos Apoſtolus: *Et non eſt ulla creatura inviſibilis in conſpectu ejus. Omnia autem nuda & aperta ſunt oculis ejus,* quod interprete Dionyſio Areopagitâ, hoc ſenſu intelligas. *Non quòd per ſpeciem ſingula conſideret, ſed quòd UNO cauſæ COMPLEXU omnia ſciat & contineat.* S. P. Aug. de Patre ac Filio æterno diſſerens. *Omnia,* inquit, *quæ ſunt in eorum ſcientia, in eorum ſapientia, in eorum eſſentia, unuſquiſque eorum ſimul videt: non particu-*

Sapientia Dei.

Heb. 4. 13.

Dion. Areop. de Divin. Nom. c. 7. S. Aug. l. 15. de Trinit. cap. 14.

particulatim aut sigillatim, velut alternante conspectu hinc illud, & inde huc, & rursus huc, & rursus inde vel inde, in aliud atque aliud, ut aliqua videre non possit, nisi non videns alia: sed, ut dixi, SIMUL OMNIA VIDET; quorum nullum est, quod non semper videt. Eandem tabulam geographicam extremi judicii ideam dixerim; sicuti enim in illa omnes Provinciae, omnia regna, totaque Oceani vastitas uno oculi jactu, ac veluti compendio, penetrantur, ita coram extremo tribunali omnes omnium hominum cogitationes & operationes, sive bonas sive malas, *uno aspectu* pervidere licebit. S. Basilius: *Non confuse aut summatim & indigeste res ipsae cernentur: sed singula per partes, ut se habeant, velut in pictura noscentur. Neque ea solum, quae in apertum opus prorupere, verum & quae sine effectu operis in animi tabula inscriptae fuerint cogitationes.*

Judicium extremum. — S. Basil. de vera Virg.

Eucharistia. — 185. Tabula geographica, universam terrae ac Oceani vastitatem intra unius angusti globi aut chartae spatium cogens, epigraphen reddit: IMMENSUM MINIMIS ARCTAT. Species sacramentales, Divinam immensitatem intra unius exiguae orbitae terminos constringere solitae, hoc symbolo demonstrantur. Concinnè in rem praesentem canit Andreas Biancus:

Bianc. l. 2. Epigr. 30.

Est Deus immenso quem non capit orbis in orbe.
Est orbe in parvo, quem simul ore capis.
Cur mundo haud capitur, sicque angustatur in ore?
Non etenim in mundo Verbum, ut in ore, sapit.

Intellectus humanus. — Porrò etiam in angusta intellectûs humani peripheria res quasvis maximas & immensas reperire est. Justus Lipsius. *Omnia, quae in mundo sunt, homo continet, & in capaci illa mente gestat.* Idipsum de quovis volumine historico pronuntiat idem Lipsius: *In historia*, inquit, *non unius aevi aut urbis exempla, sed omnium temporum, omnium gentium, quasi in diffuso theatro, res gestae spectantur.*

Lips. l. 3. Physiol. diss. 2. — Historia. — Idem l. 2 Oper. crit. Epist. 14.

186. Charta cosmographica in unica exigua macula totam Oceani vastitatem; in aliquot angustis lineis amplissimam Provinciam; & in unico puncto maximam civitatem repraesentant. Unde illam Franciscus Raulinus hoc lemmate insignivit. IN PARVO CERNUNTUR MAGNA. Odoardi Farnesii, Parmensium Ducis, honorem haec imago loquebatur; quod in rebus etiam minimis summam animi sui magnitudinem fecerit perspicuam. In rem praesentem testatur S. Hieronymus, *artificium Divinum è tenuissimis quibusvis animalculis, ut apibus, culicibus, formicis &c. mirificè resplendere.*

Parvae res mirabiles — S. Hieron. Ep. 3. ad Heliod.

187. Joannes Orozcus refert, illustrem quandam Hispaniae familiam symboli loco mundum, tabulâ geographicâ expressum, tenere; cum dicto, TODO ES POCO. Id est, SUNT OMNIA PARUM. Innuit videlicet, totum Mundum nihili ab illo aestimari, qui Deo gaudere cupit: sancta enim & generosa anima, nullis unquam terrenis delitiis: quin, nec ipso universo mundo, sed solâ Dei praesentiâ, exaturari potest. Unde hortatur Magnus Augustinus: *Vivamus benè, mundum contemnamus, nihil nobis sit omne quod transit.* D. Ascanius Ordeus Abbas, ac Concanonicus meus, inter caeteras suas morales Odas canit:

Mundus est nihil aestimandus. — S. Aug. ser. 52. de Temp. cap. 1.

Non può sferico il mondo empir già mai
L' alma triangolar benche una sia,
Sol può bear a pien l' anima mia
Quel uno sol, c' ha triplicati rai.

Avarus. — Eodem Emblemate Magistratum, aliamve personam avaritiâ inexplebilem, significare licet. Verissimè Eccl. *Avarus non implebitur pecuniâ.* Et Horatius:

Eccl. 5. 9. Horat. l. 3. Oda. 24.

———— Scilicet improbae
Crescunt divitiae, tamen
Curtae nescio quid semper abest rei.

188. Summam rerum terrenarum omnium vanitatem tabulae geographicae symbolo dignoscendam propones; addito lemmate, TODO ES NADA. Id est, OMNIA NIHIL. Testatissimè Eccles. *Vanitas vanitatum & omnia vanitas*, Tertullianus: *Omnia imaginaria in saeculo, & nihil veri*. Et D. Ascanius Ordeus Abbas, superiore numero citatus:

Bona mundi vana. — Eccles. 1. — Tertull. corona M... lit. c. 1...

O di stolto mortal vani pensieri;
Locar sua speme in questo mondo immondo,
Molto promette, e null' attende il Mondo,
E sono i doni suoi finti, e non veri.
Lucidi inganni son le gemme, e gli ori,
Apparenti chimere i fasti humani,
I titoli d' honor fantasmi insani,
Vil fango le ricchezze, ombre i tesori.
Il tutto, è vuoto, e solo un picciol punto
Tutta la terra, e pur tù l' assorigli,
E con mille d' honor punti, e puntigli,
Per un punto librar vaneggi appunto.
Folle che siegue l' ombra, e pasce il vento.
E vanit' ade il grandeggiar d' Arride,
E favoloso il faticar d' Alcide,
E la Nestorea er à scarso un momento, &c.

TELESCOPIUM.

Cap. XX.

189. TElescopii beneficio res dissitas ut propinquas intuemur. Lemma; IN DISSITA FERTUR. Ita Historicorum volumina postero orbi vetustissima quaeque Majorum facinora ob oculos statuunt, eaque vel imitanda, vel detestanda proponunt. Porrò illam telescopii indolem plerique homines congenitam habent, qui domesticis suis vitiis identidem connivere soliti, exteros duntaxat aliorum mores sibi praesentes sistere, & crisi acerrimâ perstringere consueverunt. Gravi invectivâ Christus: *Quid autem*, inquit, *vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides*: Criticos, quosdam Anachoretas opportuno apologo correxit Abbas Prior. Nam saccum multâ implens arenâ, conjecit in tergum, modicam autem sportam, parùm arenae continentem, manu ante se gestabat, rogatus cur hoc faceret? respondit: *Saccus ille, qui multum habet arenae, mea peccata sunt: & quoniam multa sunt, posui ea supra dorsum, ne doleam pro ipsis & plorem: ista autem arena, modica peccata sunt istius fratris, & sunt ante faciem meam, & in ipsis exerceor judicans fratrem.* Abbas Pastor hanc vitae regulam alicui dedit: *Nullum spernas neque condemnes, & nulli obloquaris, & Deus praestabit tibi requiem, & erit sessio tua sine perturbatione.* Hoc hominum genus eleganter perstringens Horatius canit:

Histor... Criticu... — Matt. ... — Vita P... l. 5. lib... lo 9. nu... — Ibid. nu... — Horat...

Cùm tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quàm aut aquila, aut serpens Epidaurius?

TETRAEDRUM.

Caput XXI.

190. INstrumentum hoc mathematicum, quatuor triangulis aequalibus & aequilateris contentum, à Lucarino epigraphen recepit: UTCUNQUE SURSUM. Ita hominis justi anima inter omnes Just...

omnes fortunæ sive blandientis sive adversantis insultus, erecta semper, ac versus Deum sublevata persistit. S. Ambrosius: *Hæc prima virtus, ut non frangaris adversis, non extollaris secundis: ut in afflictione non relaxes intentionem, nec desperationem induas: sed omnia noveris Divinæ misericordiæ deputanda.* Hanc doctrinam, theorico S. Ambrosii calamo expressam, S. Cyprianus, Martyr invictissimus, in praxim deduxit: nam violenta hostium tyrannide horrendum jactatus, candidè affirmavit, se spiritu, ceu nobilissimâ sui parte, versus Deum assiduò immobilem ac erectum perstitisse. Unde ad Demetrianum, Judicem crudelissimum, & fatalem Christianorum hostem, scripsit: *Viget apud nos spei robur, & firmitas fidei, & inter ipsas sæculi labentis ruinas erecta mens est, & immobilis virtus, & nunquam non læta patientia, & Deo suo semper anima secura.*

TRIANGULUS.

Cap. XXII.

191. Scipio Bargalius triangulum hoc lemmate insignivit: ÆQUALIS UNDIQUE. Genuinum hoc SS. Trinitatis est ectypon, in qua, *Qualis Pater, talis Filius, talis Spiritus sanctus, & Patris, & Filii, & Spiritus sancti una est Divinitas, æqualis gloria, coæterna majestas.* Uti in Symbolo suo docet S. Athanasius. Ab hoc nihil alienus S. Fulgentius, ait: *Totus Pater in Filio & Spiritu sancto est, totus Filius in Patre & Spiritu sancto est, totus quoque Spiritus sanctus in Patre & Filio. Nullus horum extra quemlibet ipsorum est: quia nemo alium aut præcedit æternitate, aut excedit magnitudine, aut superat potestate.* Ad idem propositum concinnè sacer quidam Cygnus canit:

Filius æterno proles æquæva Parenti
Amborum communis Amor, cœli aurea flamma
Spiritus ignipotens, implens ardoribus orbem,
Unum Numen idem tribus, & tribus una voluntas
Majestas, natura eadem, tribus una potestas.

192. Circulus, in trianguli umbilico figuratus, epigraphen, tenet: DATUR VACUUM. Hæc inscriptio, nonnihil obscura, meo quidem judicio rectè in hanc commutatur: NON UNDIQUE COMPLET. Vel certè, ut meo Concanonico D. Gregorio Brunnello placet: TOTUS NON SUFFICIT ORBIS. Verbis ferè è Juvenali mutuatis:

Unus Pellæo Juveni NON SUFFICIT ORBIS.

Mens Emblematis est, hominem, in triangulo illo repræsentatum, tametsi integrum Mundi circulum possideat, nunquam tamen voluntatem & appetitum suum explere posse: anima enim humana, ad Dei similitudinem creata, solius Dei capax existit, neque ullâ re creatâ perfectè unquam exsaturabitur. S. Bernardus accommodam huic proposito personam induit: *Cor meum*, inquit, *per multa dispergitur, & huc illucque quærit, ubi quiescere possit, & nihil invenit, quod ei sufficiat, donec ad ipsum redeat.* Et Magnus Augustinus: *Nihil est, quod animam impleat, nisi tu Deus, ad cujus imaginem est creata.* Et alibi: *Satis ostendis, quàm magnam creaturam rationabilem feceris, cui nullo modo sufficit ad beatam requiem, quidquid te minus est.* Ab augustissimo Parente nihil degenerans Filius devotissimus, Thomas Kempensis, affectu integerrimo ait: *Quia tu Domine Deus meus super omnia optimus es: tu solus altissimus: tu solus potentissimus: tu solus sufficientissimus & plenissimus: tu solus suavissimus & solatiosissimus: tu solus pulcherrimus & amantissimus: tu solus nobilissimus & gloriosissimus super omnia, in quo cuncta bona simul & perfectè sunt, & semper fuerunt, & erunt: atque ideo minus est & insufficiens, quidquid præter teipsum mihi donas, aut de ipso revelas, vel promittis, te non viso, nec plenè adepto. Quoniam quidem non potest cor meum veraciter requiescere, nec totaliter contentari, nisi in te requiescat, & omnia dona omnemque creaturam transcendat.* Opportunè meus D. Gabriel Flamma: Gabriel Flamma nel Sonnet. 72.

Non può quietar cosa finita
L' alma capace de l' eterno amore.

Et magis distinctè alius:

Ampla nimis mea mens, totus non sufficit orbis,
Angustum est, quidquid terra fretumque parit.
Uni pontus alat gemmas; rate naviget uni
Nauta, uni tellus pignora culta ferat:
Non tamen explebit: Divini scilicet unus
Explevisse potest mentem, animumque Deus.

TUBUS ACUSTICUS.

Cap. XXIII.

193. Recens ac mira est Tubi acustici structura, qui articulatam vocem, intra se receptam, ad quatuor vel plura milliaria propagat P. Athanasius Kircherus, orbis & ævi hujus litterarii prodigium, testatur, se tubi illius in Monte Eustachiano experimentum cepisse adeo felix, ut solo tubi acustici sono duo hominum millia, tametsi quatuor aut quinque milliaribus à sacello Eustachiano distarent, ad Sacram Pentecostes solemnitatem celebrandam fint convocata. Aliud in hæc omninò verba subjungit, Tubo acustico *mediante, ex arce Eberstorff Cæsar locutus est, & mandavit (loquendo tamen ordinariâ voce) Dominus Schaffenberg & à S. Juliano, existentibus in Neugebeu, quidquid voluit, & omnia intellexerunt, perfeceruntque mandata ibidem.* Unde tubum illum hoc lemmate insignies: IN OMNEM TERRAM. SS. Apostolorum hoc Symbolum est; nam *in omnem terram exivit sonus eorum & in fines orbis terræ verba eorum.* Isaiam hortatus Deus, *Clama*, inquiebat, *ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam.* Voluit nimirum Deus concionatorum voces longè latèque ad omnes peccatores sine discrimine propagari. *Clamare ergò jubemur*, inquit in illum locum S. P. Augustinus, *& vehementer clamare. Ne pareas*, inquit, *id est, peccatoris iniquitati, ne tacendo pereas, & dum verecundiæ ejus consulis, non consulas sanitati: ne vulnera illius, quæ clamando resecare poteras, reticendo in pejus enutrias.* Tubus acusticus videri poterat Magnus ille orbis Taumaturgus S. Antonius de Padua, cujus concionantis vocem ad duo milliaria distinctè perceperunt, uti testatur Surius. Cæterum hoc Emblemate horrenda illâ tuba significatur, quæ per orbem universum audienda, mortuos omnes è sepulchris suis ad extremum tribunal evocabit. *Venit hora, in omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem ejus, & procedent qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ; qui verò mala, in resurrectionem judicii.* Altum jam olim in S. Hieronymi auribus personabat hæc tuba, quando de se ipso testatus est: *Sive bibam, sive comedam, sive vigilem, sive dormiam, semper hæc mihi tuba insonat: surgite mortui, venite ad judicium.*

Marginalia: Ath. Kirch. in Phon. l. 1. sect. 6. — Apostoli. — Isa. 58. 1. — Concionator. — S. Aug. ser. 106. de Temp. — S. Ant. Pad. Sur. 13. Jun. — Judicium extremū Joan. 5. 28. — S. Hier. in Reg. Monach.

TUBUS OPTICUS.

Caput XXIV.

194. **T**Ubus opticus, dum radios, è superiore labio à sole receptos, ex altero in adversam chartam mundam transfundit, aliquot in ea maculas adumbrat. Unde chartam, à tubo illo inumbratam, hoc lemmate loquentem introduxêre. NON IDEO MACULOR. Hinc disces, machinamenta, à personis grandibus ad innocentum famam denigrandam usurpata, paulò post conatu prorsus irrito evanascere, nec adversus innocentiam quidquam posse. S. Joannes Chrysostomus: *Gaude de innocentia, & exulta: gaude, inquam; quia ubique illæsa est, ubique secura: si tentaris, proficit: si humiliaris, erigeris; si pugnas, vincis; si occideris, coronaris, &c.*

Innocentia intacta. *S. Jo. Chry. in homil.*

195. Superiori Emblemati à diametro contrarius D. Aresius, chartam figuravit, quæ aliquot maculas, à solari lumine per tubum opticum aspersas, monstrabat; cum lemmate: DECOLORAVIT ME SOL. S. Franciscum hæc imago spectabat, qui è resplendentis Cherubini aspectu sacra vulnera corpori suo impressa accepit. Ut adeò ipsius anima cum S. Gregorio Nysseno verissimè de se pronuntiare potuerit. *Deus in me sponsam suam, tanquam in scopum, unigenitum filium suum jaculavit.* In rem præsentem opportunissimè S. Ambrosius: *Nudemus membra nostra bona vulneri, nudemus sagittæ electæ, quæ Christus est: Bonum est, hâc vulnerari sagittâ.*

S. Franciscus S. stigmata recipiens. *S. Greg Niss Hom. 4. in Cant. S. Ambr. in Psal. 118*

196. Charta, à Sole per tubum opticum illuminata, simul & splendorem & maculam recipit. Unde, lemmate ad Solem converso, ait: TU NITOREM, TU NIGROREM, vel ut aliis placet: LUMINE DEFERUNTUR ET UNBRÆ. Ita omninò res quævis mundanæ tantundem mœroris, quantum felicitatis afferunt. Scitè Manilius:

Felicitas mundana. *Manil. apud Lipsium in Panegyr. Plinii.*

> ------- *Tanta est rerum discordia in ævo.*
> *Et subtexta bonis mala sunt, lachrymæque sequuntur*
> *Vota, nec in cunctis servat fortuna tenorem.*

Et Horatius:

Horat. l. 2. ode. 16.

> ------------ *Nihil est ab omni*
> *Parte beatum.*

Inde etiam disces, terrenæ felicitatis magnitudinem plerumque pedissequas habere vitiorum umbras. Enimverò Senecâ teste:

Honorem sequitur vitium. *Senec. Agam. Act. 2.*

> *Prospera animos efferunt.*

Huic suffragatus S. Isidorus, ait: *Quantò quisque curis mundi majoribus occupatur, tanto faciliùs vitiis premitur. Si enim vix valet peccata animus devitare quietus, quantò minus occupatione sæculari devinctus?*

S. Isid. l. 3 de sum. bon. c. 48.

197. Tubus opticus, versus stellatum noctis cœlum directus, epigraphen sustinet; NOVA SIDERA CERNO. Hominis contemplativi aut studiosi hæc idea est, qui in extases suas abreptus, nova identidem cœli arcana penetrat. Unde Studium ab Hugone Victorino definitur. *Studium est assidua ac sagax retractatio cogitationis, aliquid involutum explicare nitens, vel scrutans penetrare occultum.* D. Joannes Paschasius in rem præsentem canit:

Contemplativus. Studiosus. *Hug. Vict. l. 3. Didasc.*

> *Nox ruat; ad cœlum quis longa per ostia vitri*
> *Aspiciat, sidus deteget axe novum.*
> *Quæ nova non cernet virtutum sidera menti*
> *Insita, noctè libris qui studiosus erit?*

198. Carolus Bovius Emblematis loco tubum opticum pinxit, qui versus Jovis planetam directus, aliquot minutissimos planetas, hactenus nemini observatos, circa illum deprehendit. Epigraphen addidit: VISA PER ANGUSTUM. Significabat videlicet, S. Ignatium Loyolam, post prævias calamitatum angustias, amplissimis cœli solatiis recreatum esse. Idipsum expertus Ezechiel; cùm inter carceris ærumnas stringeretur, rerum prodigiosarum spectator extitit. *Cum essem in medio captivorum vidi visiones Dei.* S. Joan. in Insula Pathmos exulans, per cœlorum vastitatem cogitationibus suis amplissimè est exspatiatus. Et S. Stephanus: *Cùm saxorum crepitantium turbine quateretur, inter æthereos aulæ cœlestis sinus Divina ei charitas fulsit.* S. P. Augustinus: *Servi Dei, qui dupliciter mala temporalia patiuntur, quia & ab ipsis impiis, & cum ipsis patiuntur, habent consolationes suas, & spem futuri sæculi.*

Consolatio in tribulatione. *Brev R... 26. D...* *S. Aug. ... pist. 1...*

199. D. Aresius S. Joannem Evangelistam tubi optici Emblemate repræsentavit, qui versus stellas directus, epigraphen tulit: OCULORUM UNO. Innuebat nimirum, res Divinas simplici tantùm oculo aspiciendas esse, eumque, à cæteris omnibus abstractum, soli Deo intendere debere. Gilibertus super illis Sacri Epithalami verbis. *Vulnerâsti cor meum. IN UNO OCULORUM*, ait: *Si plures habes oculos, omnes alios claude, ut hoc uno utaris, quo solum dilectum intueri soles, quo solum vales. Qui directè intueri volunt, alterum oculum claudunt, alterum intendunt &c.* Inde etiam disces, infinitam Dei perfectionem, & inaccessa ipsius arcana, non quidem curiosâ investigatione, sed simplicissimâ fide omnium optimè apprehendi. Justus Lipsius; *Aculeones & Curiones detestandi, præsertim in Religione quæ simplicissima, & fidem, non rationem, ducem habet. Assentiendum hic, non quærendum.* Et S. Isidorus: *Ea quæ sunt supra hominis intelligentiam, scrutanda non sunt Quidquid supra hominis intellectum est, quærendum non est. Consilio autem Divino servandum est, ut hoc credatur esse justitia, quod Divinæ placuerit voluntati.* Cæterum bonus Judex in sententiis pronuntiandis unico tantum oculo utatur, eumque solum in rei æquitatem ac merita defixum habet; alterum verò, in peculiares affectus, aut propria commoda respectantem, perpetuis valvis occludat. Erasmus: *Ut, qui acriùs cupiunt perspicere, alterum oculum occludunt. Ita Judex rectiùs intelligit justum, si nullius personæ respectu revocetur.*

Fides. *Gilib. ... serm. 3... Cant.* *Lipsius ... una Re...* *S. Isid. l. ... Sent. c. ... num. 8* Judex. *Erasmu...*

200. Joannes Ferius Urbanum VIII. in rebus alienissimis penetrandis ac discernendis acutissimum, Emblemate demonstraturus, Tubum opticum figuravit, cum lemmate: LONGINQUA TUETUR. Hanc tubi optici virtutem P. Franciscus Rugerus sequenti disticho explicat.

Pruden... *Fr. Ru... lib. Epig...*

> *Per crystalla oculis longè trajecta fit absens,*
> *Præsens Dædaleo visus imago tubo, &c.*

Eo Emblemate significabis, res quasvis difficillimas diligentiæ ac speculationi humanæ fieri pervias. Unde Terentius:

Diligentia *Terent. Heauto... Act. 4. scen. 2.*

> *Nihil tam difficile, quin quærendo investigari possit.*

Porrò S. Fides mentem humanam ad res remotissimas contemplandas promovet, easque, ut longinquas, sub illius oculos statuit; tametsi enim gloriam æternam, resurrectionem mortuorum, aliaque arcana corporeis nostris oculis intueri non liceat; eâ tamen tantâ fidei efficacitate nobis repræsentantur, veluti aspectui nostro præsentissima subjacerent. In hoc argumentum P. Cornelius à Lapide: *Fides facit, ut bona futura, quæ nondum existunt, certa habeamus, certoque futura credamus & speremus, perinde ac si jam subsisterent, eaque coram nobis cerneremus; fides enim illa quasi præsentia & certissima oculis mentis subjicit.* Eodem typo prophetiæ virtutem indicare licet, quæ eventus remo-

Fides. *Corn. à Lap. in 11 ad Hebr. V...*

…am. remotissimos è vicino detegit. De hac S. Thomas:
…7.171. *Prophetia primò & principaliter consistit in cognitione, quia videlicet Prophetæ cognoscunt ea, quæ sunt procul, & remota ab hominum cognitione. Unde possunt dici prophetæ à* pro, *quod est procul, &* phanos, *quod est apparitio, quia scilicet eis aliqua, quæ sunt procul, apparent.*
…48. In rem præsentem plurimum confert illud Siracidis de Isaia Propheta encomium *Spiritu magno vidit ultima. Usque in sempiternum vidit futura, & abscondita antequam evenirent.*

201. Si latiorem tubi optici fenestellã oculo applicaveris, ita ut angustior in longinquum protendatur, experieris tunc, res quasvis vicinas instar remotissimarum apparere. Unde Joannes Ferrus tubo optico, eâ ratione inverso, subscripsit: PROPIORA PROCUL. Significabat nimirum, Urbani VIII. pectus à propinqua divitiarum affluentia, ac illustrissimo familiæ suæ splendore remotissimum vixisse. Eodem divitiarum contemptu Philo Hebræus mirificè insignem celebrat Israëlis populum, quando transitum per Edomitarum terras his omninò verbis ab ipsorum Rege petiit: *Non ibimus per agros, neque per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis: sed gradiemur viâ publicâ &c. donec transeamus terminos tuos.* Unde attonitus exclamat Philo: *O promissionem generosam & magnificam! Itane, obsecro, superare, transire, quidquid in terra bonum censetur, poteritis? Conspectum divitiarum aversabimini? majorum dignitates despicietis? Gloriam præterc urretis tanquam rem vilissimam? sanitatem corporis, integritatẽ sensuum, pulchritudinẽ optabilem, & cætera, quibus anima domus honestatur, transcurretis obiter, ut nihil horũ referatis in bonorũ ordinem, Olympiæ cœlestisque animæ sunt hæc insignia.* Et certè illa animi magnanimitas instar prodigii habenda est, si bonis omnibus affluens, affectum suum ab iis abstrahere, ac veluti alienissimas parvi æstimare nôrit. Eodem Emblemate homines illos incurios significare licet, qui animas, sibi unicè propinquas ac maximi æstimandas, adeò parvi pendunt, ut de illa, ceu rerum omnium vilissimâ ac postremâ, vix unquam cogitent. Homerus apud Lipsium de Laërte in hæc omninò verba meminit: *Hortum, agros, domum, omnia curabat, se neglecto.* Eorum insuper hæc imago est propria, qui imminentes quosvis eventus prospicere negligunt, haud dubiè ab illo Horatii consilio persuasi.

----Quid sit futurum cras, fuge quærere: &
Quem sors dierum cunque dabit, lucro
Appone.

202. Academici Incompositi Fanenses symboli generalis loco tubum opticum præferunt, qui in plures peculiares tubulos divisus, epigraphen tenet; COMPOSITI AD SEPOSITA. Mens iconis est; sicuti tibi illi, mutuò uniti, ad res longinquas manifestandas deserviunt; ita litteratos hujus Academiæ viros domo ac professione adeò quidem esse diversos, ut alii Religiosorum, alii sæcularium, Jurisperitorum, Medicorum, Oratorum, Poëtarum, aliarumque facultatum partes alii sequantur; horum tamen omnium in contemplandis rebus ingeniosissimis concordẽ & unicam esse industriam. Cumprimis tamen Ordines illos Religiosos hoc Emblema concernit, qui è variis nationibus, ac omni hominum sorte compositi, in eo potissimũ conveniunt, quod in quasvis extremas ac barbaras regiones emissi, proximorum salutem nullibi non promovere satagunt; uti indies in Patribus Dominicanis, Franciscanis, Augustinianis & cumprimis in Societate Jesu videre licet, cujus professores è tertia Summarii Regula jubentur *Diversa loca peragrare, & vitam agere in quavis mundi plaga, ubi majus Dei obsequium & animarum auxilium speratur.* Summ. Reg. Soc. reg. 3.

203. Abbas Lanci, Canonicus Regularis ad superius Incompositorum Fanensium generale Symbolum alludens seipsum Academici adjuncti nomine vocavit, ac proprii symboli loco unam tubi optici partem assumpsit; cum dicto: EXTENDIT AD OPUS. Significabat quippe, sicut quodlibet tubi optici membrum ad visum prolongandum maximè confert, ita virtuosas illius Academiæ operationes suis subsidiis plurimum promoveri. Ingeniosa ac nobilis hæc imago illorum est propria, qui vitam suam, quamlibet adversam & plurimis calamitatibus afflictam, aliorum bona propagari cupiunt. Multus in hoc argumentum Seneca: *Indulgendum est*, inquit *honestis affectibus, & interdum etiam si premunt causæ, spiritus in honorem suorum vel cum tormento revocandus, & in ipso ore retinendus est, cum bono viro vivendum sit non quamdiu juvat, sed quamdiu oportet. Ille qui non uxorem, non amicum tanti putat, ut diutiùs in vita commoretur, qui perseverat mori, delicatus est. Hoc quoque imperet sibi animus, ubi utilitas suorum exigit; nec tantùm sibi velit mori, sed & si cœpit, intermittat, & suis se commodet.* Tenerrimos hos affectus sensu longè maximo exprimit S. Paulus: *Desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo, multò magis melius: permanere autem in carne, necessarium propter vos. Et hoc confidens scio, quia manebo, & permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum.* S. Martinus, Episcopus Turonensis, morbo fatali gravatus, & jamjam è corporis mole versus cœlestem patriam sublevandus, cùm discipulorum suorum vota, ne juges pro vita propaganda preces perciperet, in hæc verba Deo supplicavit, *Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem.* S. Ignatius Loyola dicere solebat, se cœli porta in jamjam uno pede ingressum, ac æternæ beatitatis securum, quantocyus aliquo tempore gradum revocare velle, si id spiritualis proximi sui necessitas, aut gloriæ Divinæ incrementum exigeret.

Auxilium. Charitas in proximum. Sen. Epist. 104. Phil. 1. 23. S. Martinus. S. Ignat. Loyola.

204. Emmanuel Thesaurus insignem Philippi III. Hispaniarum Regis prudentiam, tam in res præsentes, quàm longinquas perspicacissimam Emblemate significaturus, ad ipsius exequias Tubum opticum figuravit, qui versus aliquot Oceani montes directus epigraphen tulit: PROCUL ET PROCUL. Quo lemmate præsupponitur, hoc adverbio *procul*, tam viciniam, quàm longinquitatem significari. Cæterùm Emblematis Author mentem suam hoc epigrammate explicat: Prudentia.

Quod densat Boreas, madidus quod ventilat Auster,
Utraque custodis, quod lavat alba Thetis.
Solus, & immotus gemino Rex Prospicis orbi,
I nunc, & terras Numina habere nega.

Atque adeò viri prudentis est, futura æquè ac præsentia perspicere. Seneca: *Si prudens est animus tuus, tribus temporibus dispensetur: præsentia ordina: futura prævide; præterita recordare. Nam qui nil de præteritis cogitat, vitam perdit; qui nil de futuro præmeditatur, in omnia incautus incidit.* Sen. de 4. Virtut.

205. Tubo optico subscripsi: COELI COMMERCIIS APTAT. Certè Sacra Theologia cognitionem nostram ad res cœlestes sublevat; uti & Eleemosyna nos cœli incolas efficit. S. Nili parænæsis est: *Pauperes foveto; ipsi enim Judicem nobis conciliant. Inopiæ Sanctorum subveni; per eos enim tibi cum Deo contigit societas.* Fides tamen præ cæte- Theologia, Eleemosyna. S. Nilus Paren. n. 55.

Fides. S. Bern. ser. 42. in Cant. Ps. 44. 21.

cæteris virtutibus omnibus mentem nostram ad cœlestia gaudia idoneam reddit. S. Bernardus illa Psaltis Regii verba expendens, *Audi filia, & vide,* observat, auditum esse proximam dispositionem ad videndum; tunc enim perspicaces nostros oculos in paradiso, si splendorem defigere licebit, si recondita & obscura sanctæ fidei mysteria, in caliginoso auditu prope conservata habuerimus. *Audi filia & vide, videre desideras? sed audi prius, gradus est auditus ad visum. Proinde audi, & inclina aurem tuam, ut per obedientiam ad gloriam pervenias ad gloriam visionis.*

206. Tubus opticus visui nostro ad res adeò longinquas contingendas deservit, quales humanus oculus nativa ac privativa sua perspicacia nunquam assequi potuisset. Unde lemma: INVISIBILE LUSTRAT. Certè oculus Divinus viscera quævis profundissima penetrat, cordium arcana detegit, & ipsas etiam animi nostri cogitationes apertissimè discernit. De oculatissimo hoc Judice S. Paulus:

Christus Judex.

Hebr. 4. 12. *Vivus est sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti & pertingens usque ad divisioem animæ ac spiritûs, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum, & intentionum cordis, & non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus.* Etiam Sancta Fides oculos suos in Deum, tametsi purum spiritum, omnique humanâ virtute longissimè superiorem, ac penitus invisibilem defigere solet. Ita S. Petrus Apostolus, asserente S. Leone Magno, *per revelationem summi Patris corporea superans, & humana transcendens, vidit mentis oculis Filium Dei, & confessus est gloriam Deitatis;* idque eo haud dubiè momento contigit, quando dixit: *Tu es Christus filius Dei vivi.* Sancti Magi, quantumvis in pauperrimo tugoriolo nonnisi puerulum lactantem viderint, affectu tamen intentissimo Divinitatem, sub infantilibus exuviis delitescentem, adorarunt. Suffixus in Crucem latro nihil quidem præter livores, ignominias, opprobria, cæteramque fatalem mortis acerbissimæ supellectilem in exteriore Christi vultu deprehendere poterat, at interiore animi oculo illuminatus, summum illum gloriæ Regem agnovit Centurio, cùm Christum, animâ jamjam expirante, altum exclamare inaudivisset, illum non jam purum hominem, sed immortalem Deum est confessus, &c.

Fides.

S. Leo in serm. Transfig.

Matth. 16. 16.

207. Tubi optici beneficio etiam in ipsa solis sphærâ aliquot maculæ, nemini aliàs vel per suspicionem cognitæ, deprehenduntur. Unde lemma: NE PIU' BEL LUMI ANCOR SCOPRO LE MACCHIE. Id est: VEL NÆVOS CERNIT IN ASTRIS. Genuinum hoc perspicaciæ Divinæ ectypon habetur, in purissimo conspectu ipsa etiam puritas erubescit, & aliquid Immunditiei patitur. Optimè S. Isidorus: *Ad districti examen Judicis, nec justitia justi secura est, nisi pietate Divina & ipsa justitia, quâ quisquis justus est, De justificante justificetur. Alioquin apud Deum & ipsa peccatum est. Inde est quod ait Job: Innocentem & impium ipse consumet. Consumitur quippe à Deo innocens, quando ipsa innocentia liquidius requisita, & Divinæ innocentiæ comparata, nihil efficitur, nisi & ibi misericordiæ pietate homo justificetur.* Et S. Gregorius: *Omnis humana justitia injustitia esse convincitur, si districte judicetur. Si enim, remota pietate, discutimur, opus nostrum pœna dignum est, quod remunerari præmiis præstolamur.* Eodem Emblemate hominem malignum describere licet, qui res etiam candidissimas aliquo vituperii aut ignominiæ nigrore onerare novit. Justus Lipsius: *Nihil tam probe aut providè dicitur, quod non vellicare malignitas possit.*

Deus Judex.

S. Isidor. lib. 1. de sum. bon. cap. 30. n. 3.

S. Greg. l. 9. Moral. c. 15.

Malignum.

Lips. de una relig.

208. Mirus adeò tubi optici est usus, ut ex una fenestella res singulas seipsis majores, ex altera verò minores repræsentet. Unde D. Didacus Saavedra tubo optico inscripsit: AUGET, ET MINUIT. Ita animi nostri affectus, pro majore amoris aut odii sui ratione, res quasvis augent vel diminuunt. Intuere, obsecro, tenerrimas Matris de dulcissimo filio suo voces, quasvis enim bonas & laudabiles ipsius recculas ultra meritum instar prodigii extollit; defectus verò omnes adeò dexterè imminuit, ut enormem filii gibbum honesto elatioris Humeri nomine obvelet; cæcitatem, visus imbecillitatem interpretetur; effrontem vocet vivacem; & stultum, simplicem. Eâque dicendi methodo cæteras omnes filii partes ad amoris sui dimensum extollit, deprimitque. Idipsum Detractor assolet, ut alterius famam minuat, & infamiam augeat. Unde detractio ab Hugone Victorino rectè definitur: *Detractio est locutio, ex invidia procedens, bona aliorum denigrans.*

Animus passione captus.

Detract.

Hugo Victor.

209. Tubi optici beneficio res longinquæ melius distinguuntur, quàm vicinæ. Unde Joannes Ricciardus, academicus inter Errantes Brixienses Abstractus, tubo optico hanc epigraphen subjunxit EMINUS MAGIS. Ita Sanctæ fidei arcana melius à longè, quàm sub oculos posita discernuntur. Porrò malevolorum oculi in res exteras acrius, quàm in domesticas feruntur: nam levissima quævis aliorum vitia censuris acutissimis perstringere nôrunt, ad proprios defectus ut plurimum cæci. *Fit enim nescio quomodo,* inquit Hugo Victorinus: *ut magis in aliis cernamus, si quid delinquitur, quàm in nobis.* Unde Poeta Horatius:

Fides.

Malig.

Hugo in Ps.

Horat. Satyr.

Cùm tua pervideas oculis mala lippus inunctis
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius? at tibi, contra
Evenit, inquirant vitia in tua rursus & illi.

Et Terentius:

Terent. Heaut.

Ita comparata est hominum natura,
Aliena melius ut videant & judicent, quàm sua.

210. Oculus tubi optici beneficio in res longinquas, & extra visus sui sphæram remotas, feliciter defertur. Unde lemma è Petrarcha sumptum: OU' OCCHIO ALDUI NON GIUNGE. Id est: QUOD NULLO LUMINE CERNES. Ita hominis perspicacis prudentia res remotissimas aliasque penitus incognitas deprehendit. Item Beatorum Cœlitum oculi, adminiculante lumine gloriæ, arcanum adeò multiplex & admirandum in Deo aspiciunt, *quod oculos non vidit, nec in cor hominis ascendit.* Denique sancta fidei auxilio abditissima quæque mysteria, scientiis planè omnibus terrenis ignota, penetramus. S. Bernardus: *Quid non invenit fides? attingit inaccessa, deprehendit ignota, comprehendit immensa, apprehendit novissima: ipsam denique æternitatem suo illo vastissimo sinu quodammodo circumdedit.*

Prude.

Beatus.

1. Cor. 2. 9.

Fides. S. Bern. Cant.

211. Tubus opticus, quò existit longior, tantò in res longinquiores visum nostrum propagat. Unde à Lucretio Borsato epigraphen cepit: QUO LONGIOR, LONGINQUUS. Prudentis Gubernatoris hæc imago est, qui bonos aut malos rerum quarumvis eventus tantò longius prospicit, quantò in consultando politico Reipublicæ bono tardius ac maturius procedit. Seneca: *Deliberandum est diu, quod statuendum est semel: deliberare utilia, mora est tutissima: mora omnis odiosa est, sed facit sapientiam.*

Tardi prude.

Seneca Prov.

212. Insolens adeò quorundam fastus est, ut recculas suas, vix cum unico terræ pugillo comparandas, instar celsissimorum montium jactitent. In

horum

horum vituperium Paulus Maccius Tubum opticum expressit, qui repræsentat MAXIMA QUÆ PARVA. *Iactantia est*, inquit meus Hugo Victorinus, *fastu mentis id agente, majora quàm sunt de se promittere.* Valerius Maximus: *Nihil est quod magis diminuit laudis præconium, quàm suos assiduè jactare successus, & singulis diebus anni vendere diem unum. Legitur de Mario, quòd, cùm plurima fecisset egregiè, una sui jactatione gloriam famæ perdidit, & qui sibi præsumpsit adscribere, quod ex ore alieno captare debuerat, publicæ commendationis vota demeruit.* Emblemati explicando sequens Epigramma adjecit Author:

ntia Vict. Max.

Prospectum pete specillo, sic maxima credes
Quæ parva, & dices proxima visa procul,
Convenit hoc illi, proprio qui captus amore.
Iactat se magnum, grandia cuncta sonat, &c.
Specillum amoveas, abscedet grandis imago,
Iactanti nubem deme, pusillis homo est.

213. Tubus opticus res longissimo intervallo dissitas, oculis nostris veluti præsentes, effigie planè obstupescendâ, exhibet. Unde tubo huic inscriptionem, è superiore epigrammate desumptam, affiges: PROXIMA VISA PROCUL. Ita omninò Prophetia res olim futuras ceu præsentes demonstrat. In hoc argumentum Laurentius Beyerlink ait: *Prophezia definitur Divina inspiratio rerum à nobis procul distantium, eventa immobili veritate, & maximâ cum certitudine prænoscens, atque denuntians.* Idipsum Fides assolet, quæ eventus, quamlibet longinquos, ut purgatorii pœnas, inferorum supplicia, Beatorum gloriam &c. oculis nostris clarissimè ingerit. Chrysostomo teste, *Fides lampas est; quia sicut lampas illuminat domum, ita fides animam.* S. P. Augustinus: *Fides, quando inest in nobis, videmus in nobis; quia & rerum absentium præsens est fides, & rerum, quæ foris sunt, intus est fides; & rerum, quæ non videntur, videtur fides.*

hetia. linck peatro ophet. an. f in b 25. ugust 3 de c.1.

214. Tubus opticus res, longissimo intervallo remotas, manifestat, & ut quidam lemmatis loco dixêre, IN ULTIMA RERUM porrigitur. Proprium hoc prophetiæ Symbolum dixeris. De hac S. Thomas: *Primò*, inquit, & principaliter *consistit in cognitione eorum, quæ sunt procul, & remota a cognitione hominum, qualia sunt principaliter futura contingentia, quia per se remota a cognitione omnium hominum.* Prolixius in hoc argumentum videatur P. Antonius Fernandez Compendio S. P. Augustinus: *Prophezia est imago futurorum.*

hetia. S. Thom. 2.2 q 171 n.1. Ant. Fern. Præl. 1. in Visiones.

215. Fistula dioptrica, qualem non ita pridem Batavus quidam invenit, varia siderum symptomata, intuentibus ad amussim exhibet, monstratque stellas quasdam circa solem apparentes, situmque variantes; stellam insuper Veneris instar Lunæ crescentem descrescentemque, & alia admiranda, quæ oculi solius obtutum effugiunt. Unde homini per fistulam illã opticam versus sidera prospectanti subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei; HAC ASSUMPTA, SCIAM. Mariam Virginem hâc imagine significabat, quæ suis clientibus res absconditas, humanoque ingenio longè superiores, aperit. Mirum est, quòd Christus vili ac infami mulierculæ Samaritanæ, propè puteum existenti, sublimia Trinitatis, Incarnationis, & Gratiæ mysteria apperuerit; verùm Mariæ Virginis hæc umbra fuit: ipsa enim, teste S. Ruperto, Puteus est, juxta illud Canticorum: *Puteus aquarum viventium.* Quia ergò Samaritana ad puteum accedebat, ideò mirum non est, tot miranda illi à Servatore manifestata: quisquis enim perget ad puteum hunc benedictum Virginem Deiparam, arcana plurima penetrabit. Cæterùm fistulæ opticæ symbolo sacram Scripturam, veluti omnium scientiarum synopsin ac parentem, intelligere licet, utpote quâ assumptâ, & assiduò evoluta res quasvis abditissimas penetrabis. S. P. Augustinus: *Tanta est Christianarum profunditas literarum, ut in eis quotidie proficerem, si eas solas ab ineunte pueritiâ usque ad decrepitam senectutē maximo otio, summo studio, meliore ingenio conarer addiscere: in quibus latet altitudo sapientiæ: ut annosissimis, acutissimis, flagrantissimisque cupiditate discendi hoc contingat, quod eadem scriptura quodam loco habet: Quum consumaverit homo, tunc incipit.*

MARIA Virgo dat scientiam. S. Rupert. in Cant. 4. S. Scriptura. S. August. Ep. 3. ad Volus.

FINIS LIBRI VIGESIMI PRIMI.

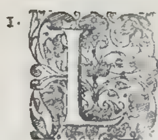
MUNDI SYMBOLICI

LIBER VIGESIMVS SECVNDVS.

INSTRUMENTA MILITARIA.

ARCUS.

Caput I.

1. LAude dignum eſt, & inter Eutrapeliæ virtutes numerandum, ne aſſiduis ſtudiis, aliiſve exercitationibus frangatur, honeſto nonnunquam otio ac quieti indulgeat. Ex arcu Tur-

Recreatio. Ovid. ep. 3. cico id diſces, qui remiſſo nervo, epigraphen tenet: NE RELENTESCAT. Diſertus in hanc rem Ovidius:

Quod caret alterna requie, durabile non eſt,
Hæc reparat vires, feſſaque membra levat.
Arcus & arma tuæ tibi ſint imitanda Dianæ:
Si nunquam ceſſes tendere, mollis eris.

S. Gregor. Nazianz. S. Gregorius Nazianzenus, de animi ſui relaxationibus differens, *Inambulabam ego ſolus*, inquit, *vergente jamjam in occaſum ſole. Locus porrò, in quo ſpatiabar, maris ripa erat. Soleo enim ferè hujuſmodi oblectamentis labores diſſolvere ac relaxare, quandoquidem nec perpetuam contentionem nervus ferre poteſt: ſed laxari nonnunquam arcûs cornua oportet, ſiquidem rurſus intendendus ſit, ac non ſagittario inutilis tum futurus, cùm eo utendum erit.*

2. Arcus, remiſſo nervo, epigraphen Hiſpanam monſtrat: MI REPOSO NO ES PLAQUEZZA. Id eſt: REMISSIO NON AD OTIUM.

Recreatio. Hâc imagine perſuadetur, è quotidianis noſtris laboribus nonnunquam eſſe quieſcendum, non quidem otii causâ, ſed ut perditæ vires recuperentur.

Plutarch. in Moral. Plutarchus: *Lyram*, inquit, *& arcum remittimus, quò melius poſſint tendi: ita recreandus otio animus, ut ad labores redditur vegetior.* Statius.

Stat. l. 4. Sylv.

------- Vires inſtigat, alitque
Tempeſtiva quies: major poſt otia virtus.

Senec. l. de Tranquill. anim. c. ult. Et Seneca: *Danda eſt remiſſio animis, Meliores, acrioreſque, requieti ſurgent.*

Ira Dei. 3. Ira Dei, quo lentiore brachio intenditur, eò acerbiore vulnere tandem exoneratur; haud ſecus, atque nervus tantò validiorem infligit ictum, quò longius retrahitur. Unde lemma: UT VALIDIUS. vel, PRESSUS INTENDITUR. ſeu REFLEXU VALIDIOR. S. Hieronymus: *Sicut qui paulatim arcum intendit, tempus dat alteri ut fugiat, qui ſi fugere noluerit, tantò fortius ſagitta emiſſa configitur, quantò majori tempore arcûs intentio fuit facta: ſic Deus, qui laneos habet pedes, ſed ferreas manus, tarditatem vindictæ, ſupplicii gravitate compenſat.*

S. Hie[ron.] c. 2. ep[.] Rom.

Ira D[ei.] 4. Arcus epigraphen tenet: PRESSUS INTENDITUR. Ita iracundia ac furor Divinus, quò longiùs reprimitur, eò vadit vehementior. Veriſſimè S. Hieronymus: *Divina juſtitia, diutius repreſſa & collecta majori impetu fertur.* Eandem iconem etiam de humano corde interpretari licet, quod diverſis calamitatibus reſtrictum, ad voces in cœlum ejaculandas diſponitur. Certè Iſraëlitæ: *Clamaverunt ad Dominum, cùm tribularentur.*

S. Hie[ron.] Thren. c. 2.

Calam[itas] ſuble[vat] Pſ. 10[6.]

Orati[o] humi[lis.] 5. Humilis animi oratio, mirâ efficacitate, ipſos etiam cœlos penetrat. Id quod Abbas Certanus ex arcu dignoſcendum proponit, qui ſagittam violentiâ tantò majore jacit, quò nervum habet depreſſiorem, Epigraphen addidit: NISU MAJORE FERIT. Hæc penè ipſa verba prævivit Salomon: *ORATIO HUMILIANTIS SE, NUBES PENETRABIT.* Et S. Baſilius Seleucenſis: *Quando Abraham ſuo illud ſermoni prætexuit: ſum pulvis, & cinis, tunc naturæ agnitione terminos eſt merito ſupergreſſus.*

Eccl. 21.

S. Ba[ſil.] Orat.

Calam[itas] finem [ha]bet. 6. Arcus, quantumvis validè intenſus, longiore temporum intervallo vires ſuas deperdit, & à priſtina ſua vehementia plurimum remittit. Unde lemma: TEMPORE LENTESCIT. Haud aliter in amoris & odii affectibus, uti & in animi noſtri doloribus: ſuccedit: qui omnes ſolius temporis beneficio mitigantur. Seneca: *Summi doloris intentio invenit finem.* Et S. Bernardus: *Dolor continuus & acerbus, diuturnus eſſe non patitur. Nam ſi non aliunde extinguitur, neceſſe eſt: ut cedat vel ſibi. Enimvero cito aut de remedio conſolationem recipiet, aut de aſſiduitate ſtuporem.* Et rurſus: *Noli nimis credere affectui tuo, qui nunc eſt; Nihil tam fixum animo, quod neglectu, & TEMPORE non OBSOLESCAT,* Ovidius.

Senec[a.] S. Bern[ard.] ad Eu[gen.]

Ovid. Ibin.

Leniat aut odium tempus & hora meum.

Et alibi:

------- LENTESCUNT TEMPORE curæ.

Idem[.] de art[e.]

7. Nulla

7. Nulla certè major est libertas, quàm si Deo alligatus vivas: ut adeò Religiosus, votorum ligamine Deo suo obstrictus, seipsum arcu non absimilem dixerit, cujus cornua ab eodem nervo & constringuntur & relaxantur. Unde lemma; ARCTATUS EXOLVOR. In hanc sententiam præclarè S. Ambrosius super illis Apostoli verbis: *Paulus vinctus Jesu Christi*, ait: *Christus quos alligat, liberat, quos ADSTRINGIT, ABSOLVIT.* S. Pet. Chrysologus, serias illas filii prodigit ad patrem suum voces expendens: *Fac me sicut unum ex mercenariis tuis*, eruditè subjungit: *Hoc petit, quia qui penes extraneum servam censuerat libertatem, penes patrem credit sibi futuram liberam servitutem.*

8. Lucarinus arcum, nervo constrictum, & ambobus cornibus inclinatum depinxit; addito lemmate, PIEGATO SI LEGA. Id est: CURVATUS LIGATUR. Homines malè cautos hæc imago describit, qui ad flagitia inclinati, seipsos miserrimæ vitiorum servituti implicant. Unde tandem in eosdem cum Davide gemitus prorumpere coguntur: *Funes peccatorum circumplexi sunt me.* Platonis sententia est: *Quoties peccas, toties te velut catenâ revinctum, nequissimo & spurcissimo Domino pro mancipio tradis.* S. Ambrosius: *Servile est omne peccatum, libera innocentia. Servit igitur, ac miseram quidem servitutem, qui ipse sibi Dominos facit, ipse vult habere quos timeat.*

9. Peccator pœnitens, in Numinis supremi conspectu inclinatus, ab omnium noxarum ligamine extricatur: haud secus atque Arcus, utroque cornu demisso, paulò post exsolvitur. Epigraphen subjunges: PIEGATO SI SCIOGLIE. Id est: CURVATUS EVOLVITUR. De hac pœnitentiæ virtute optimè pronuntiavit Tertull. *Cum provolvit hominem, magis revelat; cum squalidum facit, magis mundũ reddit: cùm accusat, excusat: cùm condemnat, absolvit.* Hujus rei testem locupletè se offert David, qui noxam suam coram Deo submisè confessus (*Peccavi Domino*) mox omni culpâ exsolutum se vidit. (*Dominus quoque transtulit peccatum tuum.*) Latro ille felicissimus flagitiis suis coram universo mundo non sine profunda humilitate vix indoluerat. (*Nos quidem digna factis accipimus*) quantocyus liberrimo volatu ad cœlos abiit. Cumprimis tamen Rex Manasses, innumeris sacrilegiis innodatus, quamprimùm demissâ illorum pœnitudine ducebatur, mox pristinam Dei amicitiam sibi conciliavit, ab omni veterum noxarum vinculo liberrimus. De hoc S. P. Augustinus: *In captivitatem ductus, & in carcerem missus, cum grandi humilitate pœnitentiam agens, ita Dei gratiam obtinuit, ut mereatur inter Dei amicos postmodum numerari.* Et S. Joannes Chrysostomus, posteaquam dixerat: *Qui sceleratior Manasse? & hunc pœnitentia revocavit;* tandem exclamat: *O Pœnitentia, misericordiæ mater, & Magistra virtutum: Magna opera tua, quibus reos resolvis ac reficis delinquentes, &c.*

10. Muzius Sforza, Marchio de Caravaggio, & Academicus inter Intentos Fixus, symboli loco arcum intensum figuravit, qui sagittam directè versus metam destinans, epigraphen tulit: INTENTUS INTENDO. Significare volebat, suas actiones non quidem fortuitò, sed debitâ operâ, & summo ingenii studio ad exoptatum finem collimare. In hoc argumentum S. Joannes Chrysostomus: *Ut sagittarius, qui sua tela directurus sit, probè ac scitè, priusquam mittat, quemadmodum constet, procurat, & ubi se per directum calci propositæ accuratè constituit, tum jacere incipit; item etiam tu agere debes; cùm sagittâ pessimum illud, infestumque hostis diaboli caput transfigere cupias, cura de statu cogitationum tuarum accipere prius, ut ex directo, & sine ullo impedimento, fixo pede tela tua probè in illum possis dirigere.*

11. Quantùm fœderata plurium Monarcharum concordia possit, haud obscurè ex arcu conjicies, qui seipso quidem vix ullum habet robur: at cornibus suis, nervo colligatis, vires validissimas exerit. Illum proinde Lucarinus hoc lemmate notavit: SOL COLLEGATO PUOTE. Id est: IN COLLIGATO VIRTUS. Meus Hugo Victorinus animadvertit, Davidem his suis de Deo vocibus: *Factus est in pace locus ejus*, mox subdidisse: *Ibi confregit potentias arcuum, scutum, gladium, & bellum.* veluti diceret, concordiam, quæ pacis nomine significatur, fœcundam esse ac gloriosam nobilium victoriarum parentem. *De Domino scriptum est*, inquit, *factus est in pace locus ejus, ibi confregit potentias, scutum, arcum, gladium, & bellum. Ex quibus verbis patet, quod omnia diabolica arma frangit concordia.* Concordia. Hug. Vict. in c. 1. Reg. S. August. Ps. 75. 2.

12. Tametsi sagitta, ex arcu jacta, frequenter à scopo aberret; id tamen non usque adeò est universale, quin destinatam metam aliquando feriat, ictumque lethalem infigat. Unde D. Petri Bembi lema: IN VAN SEMPRE NON SCOCCA. Id est: NON SEMPER IN VANUM. Ita Verbum Divinum, instar sagittæ, à Prædicatore Apostolico sparsum, nonnunquam effectus prodigiosos refert. Oratio quoque non semper repulsam patitur, sed iteratis affectibus jacta, tandem voti se compotem experitur. S. Hieronymus: *Dominus noster sciens clementiæ suæ pondera atque mensuras, interdum non exaudit clamantem, ut eum probet, & magis provocet ad rogandum, & quasi in igne excoctum, justiorem & puriorem faciat.* Prædicator. Oratio. S. Hieron. in Habac.

13. Arcus non semper intentus sit, necesse est; secus enim robur suum enerve ac prostratum experietur. Unde inscriptio: FRANGITUR, NI LENTESCAT. Ita homo suis laboribus aliquid otii interponat; memineritque, corporis sui compagem, nequaquam æneam, nimiis & assiduis studiis paulò post labefactum iri. Valerius Maximus: *Otium, quod industriæ & studio maximè contrarium videtur, præcipuè subnecti debet: non quo evanescit virtus, sed quo recreatur.* Scitè Joan. Franc. Bonomus: Recreatio. Val. Max. Bonom. in Chir. Ach. Emb. 30.

Non animum assiduis intende laboribus, Arcus
In partes, semper qui jaculatur, abit.

14. Nervus in arcu, quo magis inclinatus, eò sagittã jacit validiorem. Proinde nervum seu chordã illam P. Henricus Engelgrave hoc Lucretii lemmate insignivit: DEPRESSA MAGIS. Ita omninò animus, humilitatis virtute inclinatus, copiosas cœli penetrãdi vires accipit. S. Paulus de Servatore disserens, ait: *Quod autem ascendit, quid est, nisi quia descendit primum.* Hoc veluti celeusmate nos est excitans Mellifluus Bern. *Descende*, inquit, *ut ascendas; humiliare, ut exalteris; hæc est enim ad sublimitatem via, &c.* Humilitas exaltat. Ephes. 4. S. Bern. serm. 2. de Ascens.

15. Arcus sagittam suam nonnisi incurvatus ejaculari potest, contortus enim, validas scopi feriendi vires accipit. Unde Caroli Rancati lemma: E PER FERIR ALTRUII TORCE SE STESSO. Id est: UT FERIAT, SEMET CONTORQUET. Ipsissima hæc hominis maligni, aut detractoris idea est, qui injuriam in vicinos suos sparsuri, variè contorquentur, & ipsam etiam conscientiæ suæ rectitudinem offendere non abhorrent. *Oro te*, inquit S. Hieron *quid invido delectationis præstat invidia? quem secretis quibusdam conscientiæ ungulis livor ipse discerpit: & alienam felicitatem tormentum facit?* Malignus. Detractor. S. Hier. ep. ad Demet.

Ignavus.

16. Arcus debilior à chorda seu fide adducta frangitur. Unde lemma; FRANGITUR ADDUCTA SEGNIS INERSQUE FIDE. Idipsum in ignavis hominum quorundam animis experimur, quos quævis angustia frangit ac dejicit; ibi præsertim, quando carnificum tyrannide ad sanctam fidem ejuranda destringuntur. His animum viresque suggerens Apostolus: *Resistite*, inquit, *fortes in fide, &c.* Unde Isidorus: *Ab incredulis*, inquit, *diabolus timetur ut leo: à fortibus in fide ut vermis contemnitur.*

1. Pet. 5. 9. S. Isid. l. 3. de summ. c. 5.

Miles.

17. Ericus, Dux Brunsuici, Symboli loco arcum expressit, qui manibus adductus, in astra sagittam jaciebat, cum lemmate: SIC ITUR AD ASTRA. Innuebat videlicet, directâ ad cœlum semitâ incedere, qui in militia, sive spirituali, sive corporali, pro Deo, honore ac gloria pugnat. S. Augustinus: *Christus Imperator Martyrum sibi non pepercit, militibus imperans pugnam: sed prior pugnavit, prior vicit, ut pugnantes exemplo suo hortaretur, & majestate suâ adjuvaret.*

S. August. præfat. in Psal. 40.

ARCUS BALISTARIUS.

Cap. II.

Animus resolutus.

18. Animum resolutum arcui balistario non absimilem dices, qui ab harpagine tensus, epigraphen legendam offert: CARICARLA, O SPEZZARLA. Id est: ADIGERE, VEL FRANGERE. Ita omnino miles imperterritus aperto Marte aut vincere, aut mori statuit. Illa ipsa etiam Principis avari est effigies, qui animo tyrannico stimulatus, Provinciam subditam vel ad sufferenda intolerabilia onera; vel ad præsentem interitum compellit. Hujus insaniæ facilè primipilum dixeris Roboamum, qui Rempublicam suam, nimium quantum depressam, surdis identidem auribus rejecit: at ubi violentâ suâ tyrannide illam frustra *adigere* est conatus, tandem *frangere* cœpit, simulque decem tribuum jacturam fecit, uti prolixè testantur Regum Fasti. Benè adeò pronuntiavit Salomon: *Rex justus erigit terram, vir avarus*, id est, interprete Rabbi Aben Ezrâ: *Vir actionum*, qui nimirum subditos ultra justitiæ leges gravat, *destruit eam.* P. Cornelius à Lapide super illud Proverbiorum: *Qui vehementer emungit, elicit sanguinem*, ait, *Princeps, qui subditos suos nimiâ severitate compescit, & plusquam satis est, legibus premit; eorundem iram & furorem in se concitat, & impatientes animos ad bella & seditiones cogitandas exacuit, &c.* Eodem Emblemate immoderatus ac imprudens quorundam fervor notatur, qui carnem nimiis jejuniis, ciliciis, flagellis, vigiliis aliisque castigationibus stringere soliti, propriam sibi perniciem accersunt. His certè illas Apostoli voces considerantes objecerim: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo.* Hunc locum opportunè interpretatus S. Joannes Chrysostomus, ait: *Non dixit, interimo; neque enim caro est inimica; sed castigo, & in servitutem redigo, quod quidem est Domini, non hostis; tortoris, non inimici; pædotribæ puerum exercentis, non adversarii.*

Princeps avarus. 3. Reg. 12. Prov. 29. 4. Corn. à Lap. in Prov. 30. 33. Mortificatio indiscreta. 1. Cor. 9. 27. S. Joan. Chrys. Hom. 23

Ira Dei.

19. Arcus Balistarius ab Abbate Ferro epigraphen recepit: TENSUS VEHEMENTIOR. Ira supplicium Divinum, quantò tardius, tantò accidit homini validius. More suo clarissimè S. P. Augustinus: *Nunquid prolixa misericordia potest auferre justitiam? QUANTO enim DIUTIUS EXPECTAT, TANTO GRAVIUS VINDICAT, &c.* Et D. Basilius Paradisi:

S. August. serm. 101. de temp.

Tarda la man Divina
Grave però, per strade al mundo occulte,
Non lascia al fin l' onte de giusti inulte.

Animus nobilis. Amans verus. Anima contemplativa.

20. Arcus balistarius globo oneratus, epigraphen tenet: SUBLIMIA SPECTAT. Ita animus nobilis ad res tantùm excelsas aspirat. Verus quoque amans uni duntaxat rei, non quidem gregariæ, sed nobilitate, meritis, ac natalibus commendatæ, inhæret. Cæterùm eandem etiam animæ contemplativæ ideam dixerim, quæ affectu spirituali plena, res omnes terrenas, quantumvis aliorum judicio eximias, dedignatur. S. Pater Augustinus: *Quisquis futura vitæ cor præparaverit, totam istam contemnit: contemptâ istâ, securum facit expectare diem, de quo expectando Dominus terruit.* Ad hoc propositum P. Hermannus Hugo canit;

S. Aug. in Ps. 1 Hug. l. suspir.

Quò meus ergò suos Amor ejaculabitur ignes?
(Primitiæ nostri namque caloris erunt)
An ferar humanæ furiata Cupidine tedæ,
Cognata Angelicis, stirpsque sororque choris?
Aut mea mortales venient in colla lacerti,
Quâ sum immortali sponsa creata Deo?
Ah super hasce hyemes nostri rapiuntur amores,
Terra parem thalamis non habet ista meis.

Et rursus.

Suspir. ibidem.

Ah minus est animo, quidquid sola dissita terra,
Astriferæque obeunt mœnia vasta plagæ.
Quod neque terra capit, neque regna liquentia ponti,
Non hominumque lares, non hominumque domus.
Quod neque siderei claudunt amplexibus orbes,
Id voto spes est, resque petita meo.

ARIES MILITARIS.

Caput III

21. Veteres Romani instrumentum hoc militare ad hostium muros arietandos quassandosque adhibuerunt; unde nonnemo Emblematis loco Arietem pinxit, qui majore impetu in adversum murum ferendus, nonnihil retrahebatur, cum dicto: FEROCIOR INDE, seu ut Dominico Gamberto placet: SUSPENSO FORTIOR ICTU. Verbis è Lucano mutuatis. Ita omninò Deus, supplicii sui brachio moram injicere, & aliquantulum retrahere solitus, postea ictus tantò graviores infligit. Enimverò, ut paulò ante ex S. Hieronymo diximus: *Divina Justitia, diutius repressa, & collecta, majori impetu fertur.* Scitè P. Bernardus Bauhausius:

Lucan. Phars. Ira D. S. Hi. Thren. c. 2. Bauh. Epigr.

Ad scelerum pœnas ultrix venit ira Tonantis,
Hoc graviore manu, quo graviore pede.

Passio humana.

Idipsum etiam in animi nostri affectibus experimur, qui aliquanto tempore non sine violentia repressi tandem furore ac impetu longè graviore erumpunt.

Labor. Virg. Georg. v. 145.

22. Aries, adversus murum allisus, Didaco Saavedra authore, epigraphen sustinet: LABOR OMNIA VINCIT. Ad verbum Virgilius:

----- Labor omnia vincit
Improbus; & duris urgens in rebus egestas.

Erasm. Chil. Cent. c. 22. S. Clem. Alex. Strom.

Hoc adagium prolixè illustrant Erasmus, S. Clemens Alexandrinus, aliique Virgilii interpretes. Instar multorum tamen hoc loco unicum Poëtæ illius distichon accipito.

Assiduus labor, & solers industria, quid non
Edomat? huic cedunt omnia, dura licet.

Claud. Ruffin.

23. Eidē Emblemati Gambertus inscriptionem è Claudiano sumptam indidit: LAXABIT VIAM. Enim-

Enimverò militum generosorum ferocia ac magnanimitas obstinatos & durissimos quosvis hostium impetus perrumpit. Senecæ judicio *Vir fortis & strenuus ipsam sui hostis victoriam vincit.*

ARMA.

Cap. IV.

24. NObilis Animosorum Cremonensium Academia, Symboli universalis loco, Herculis arma in unum fasciculum constricta, nimirum clavam, facem, & sagittas, præfert: cum lemmate, IN OMNES CASUS. Opportunâ hâc icone Orationem repræsentare licet. De hac Isaacus Presbyter; *Oratio refugium est auxilii, & fons salutis, & confidentiæ thesaurus, & lumen iis, qui in tenebris sunt, & portus liberans tempestate, & auxilium liberans in ægritudinis molestia, & clypeus liberationis in prælio, & sagitta acuta contra inimicos, &c.*

25. Emmanuel Philibertus, Sabaudiæ Dux, loricam, femoralia, gladios, lanceas, aliorumque armorum fascem, in armamentario suspensam, hoc lemmate distinxit; CONDUNTUR, NON CONTUNDUNTUR. Innuebat videlicet, se etiam pacis tempore in omnes belli ingruentis eventus accinctum stare. Sinesius de Imperatore pacifico disserens, *Bellicosus quidem*, inquit, *omnium maximè pacificus fuit; soli enim illi pacem colere licet, qui lacessentes ulcisci, ac male afficere potest. Eumque Regem dixerim omni ex parte, rebus ad pacem attinentibus instructum esse, qui cùm injuriam inferre nolit, propulsandæ injuriæ facultatem sibi comparavit.* Deus quoque supplicia sua nonnunquam suspendit, eaque non quidem minuit, sed tempori adversus perduelles reservat.

26. Carolus Emmanuel, Sabaudiæ Dux, Symboli loco galeas, brachialia, lanceas, gladios, aliaque arma in fascem colligata, expressit; addito lemmate, NEC CONDUNTUR, NEC RETUNDUNTUR. Nimirum invictam ac generosam suam magnanimitatem repræsentare voluit, quâ nec Martiam suam supellectilem in armamentario abscondere, nec eandem assiduis exercitationibus in quosvis eventus paratam, infringere est passus. Porrò etiam Justitiæ Divinæ arma, nec abscondi, nec quassari unquam solita, semper in omnium conspectu versantur, suamque aciem ad contumaces hominum animos castigandos, convertendosque nunquam non limitatam ostendunt. In hanc rem Ezechielis ore ipsemet testatur Deus; *Gladius exacutus est, & limatus; Ut cædat victimas, exacutus est: ut resplendeat, limatus est*, S. P. Augustinus; *Judicium Dei formidandum est & amandum, formidandum malis propter pœnam, amandum bonis propter coronam.*

27. Joannes Ferrus cataphractæ militari subscripsit; TEGIT ET ORNAT. Alii hanc Horatii gnomam lemmatis loco substituêre, PRÆSIDIUM, ET DECUS. Utramque hanc prærogativam è grandium personarum tutela recipimus. Ea ipsa etiam bonorum operum ac virtutum Christianarum est effigies, quæ homini simul & ornamentum & præsidium conferunt. Esthius in illud D. Pauli monitum commentatus, *Induamur arma lucis*; ait, *Ea* (bona opera) *vocat arma, quia non solum TEGUNT ut vestimenta; verùm etiam tanquam arma DEFENDUNT, ac tutum reddunt hominem adversus impugnationes diaboli.* Thomas Cajetanus, *Æternæ salutis meritoria opera* (*quæ appellantur arma lucis*) *non solum sunt opera luci consona, sed sunt arma tum defensiva, tum offensiva hostium, virtute Divina gratiæ.* Et S. Joannes Chrysostomus, *In sensibili quidem armatura durum est & exosum armari: hic verò jucundum & est dignum: lucis quippe sunt arma: unde & radiis solaribus illustriorem te faciunt; atque in tuto optimè munitum constituunt.* — S. Jo. Chry. in hunc loc.

28. Lorica, scutum & cassis cristata humano corpori tantundem conferunt molestiæ, quantùm ornamenti. Unde lemma; ORNAT, ET ONERAT. Ita omninò dignitates ac negotia subliniora individuum cum gravissimis calamitatibus conjugium habent. Ut adeò verissimè dixerit nonnemo; *Honos, onus*, Id quod innuere volebat Samuel, quando Sauli, nuperrimè in Regem uncto, animalis armum in convivio asservavit: volebat enim, interprete Joanne Guilielmo, significare, *Quòd, cùm armus maximè valeat ad onera ferenda, Saul cogitaret, se non ad jocum, ad lusum, ad voluptates: sed ad maxima onera ferenda atque sustinenda vocari.* S. Gregorius Papa, de dignitatibus Ecclesiasticis disserens, ait; *Quantò quis hic altius erigitur, tantò curis gravioribus oneratur: eisque ipsis populis mente & cogitatione supponitur dignitate.* Joannes Paschalius; — Honor onerosus. — Jo. Guil. l. Antiquit. Convival. c. 33. — S. Gregor. l. 17. Moral. c. 12.

Indue belligeræ pulchrum thoraca Minervæ,
Ornat & est oneri; sic quoque onustat honor.

29. Sancti Martyres eadem arma, quibus olim crudelissimè trucidati erant, hodie in cœlis veluti totidem pacis & victoriæ gloriosissimè trophæa circumferunt. Ita sua Sancto Laurentio craticula, S. Clementi anchora, S. Catharinæ rota, S. Vincentio mola, S. Andreæ crux, aliisque alia maximo passim sunt ornamento. In hanc rem arma quædam militaria, ex aulæ pariete suspensa, hoc lemmate notavi; VEL IN PACE DECORA. Opportunè de armis ait Cassiodorus; *In bello necessaria, in pace decora.* — Martyrum instrumenta. — Cassiod. l. 6. Var. Ep. 18.

30. Ad Marchionis Guidonis Villæ exequias, Ferrariæ celebratas, Emblematis loco cataphractam trabali cuidam ligno alligatam, proposuêre; quod in æquilibrio suspensum, cùm ex uno latere ab ingenti saxo deprimeretur, ex altero cataphractam illam in sublime efferebat. Epigraphe subjuncta erat; PONDERIBUS EXTOLLOR. Innuebant videlicet, grandem illum Belliducem è negotiis & oneribus quibus indies gravabatur, summum honoris sui incrementum sumpsisse. Cæterùm calamitates ac miseriæ opportunissima hominis exaltandi instrumenta sunt. Exempli instar habeto Josephum Patriarcham, Sanctos Christi Martyres, & ipsummet etiam Christum. *Servitus*, inquit S. Petrus Chrysologus, *etsi patiuntur mala, non patiuntur ad pœnam, sed subeunt ad coronas. Adversa illis non sunt necessitatum causæ, sed sunt causa victoriæ.* — Calamitas exaltat. — S. Pet. Chrys. ser. 15.

31. Honores ac munia militaria, quantumvis præsenti & assiduo vitæ discrimini obnoxia, sollicitè tamen ab hominum superbia ambiuntur. Hanc mortalium voluntatem nonnemo Emblemate significaturus diversa arma expressit, quæ in fascem colligata, epigraphen monstrabant; INVENIENT MANUS. Ad verbum Lucani;

Invenient hæc arma manus.

S. Bernardus; *Multi non tanta fiducia & alacritate currerent ad honores, si se sentirent onere gravari. Nunc verò quia sola attenditur gloria, & non pœna, purum esse Clericum in Ecclesia erubescitur, sese viles æstimant, & inquilinos, qui quocunque eminentiori loco non fuerint sublimati.* — Ambitio. — S. Bern. in Ep. ad hom. Sen.

32. Hominum ingenia, sicuti otio rubiginem contrahunt, ita virtuosis exercitationibus poliuntur: haud secus atque arma squalentia, USU NITESCUNT. — Labor illustrat.

CUNT. Hanc Berlingerii Gessi iconem opportunè illustrat Vegetius ; *Omnes artes, omniumque opere, quotidiano usu, & jugi exercitatione proficiunt.*

Veget l.2.

33. Idem Berlingerius armorum acervo, solaribus radiis percusso, inscripsit; LACESSITA REFULGENT. Verbis è Virgilio mutuatis;

Virg. 7. Æn. v. 528.

Horrescit strictis seges ensibus: æraque fulgent
Sole lacessita, & lucem sub nubila jactant.

Ita Heroum fortitudo, aliorum assultibus provocata, amplissimos gloriæ radios spargit. Certè S. Eustachius cum suis liberis ; uti & S. Mauritius cum Sociis, ubi in solis conspectu ad sacrilega facinora concitati fuerant, prodigiosum invictæ ac Christianæ constantiæ lumen diffuderunt. S. Cyprianus ; *Tempestate pressuræ ac nube, & caligine discussâ tranquillitas ac serenitas refulserunt.*

Fortitudo invicta.

S Cyprian. l. de lapsis in princip.

34. Posteaquam diuturnum bellum Anno 1659. inter Hispanos & Gallos fuerat compositum, Carolus Rancatus diversa arma militaria , in acervum congesta, & olivæ ramis cooperta, figuravit; addito lemmate, SINE MILITIS USU. Ad verbum Ovidius;

Pax quieta.
Ovid. 1. Met.

Non tuba directi, non æris cornua flexi,
Non galeæ, non ensis erat. Sine militis usu
Mollia securæ peragebant otia gentes.

De pace pronuntiat S. Gregorius Papa; *Si Dei vocantur filii, qui pacem confundunt.*

S. Greg. in Pastorali.

35 In armamentario arma sunt plurima & varia; arma ad hostem aggrediendum , ad tuendas civitates, &c. Emblemati subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei; TU TAMEN TOLLE. Bellum est vita præsens, & bellum cum hoste crudelibus armis munito, quibus resistere quàm sit arduum , multorum pernicies & vulnera comprobant: verùm providit Deus armamentarium , Virginem Deiparam , *nam mille clypei pendent ex illa, & omnis armatura fortium* tam ad aggrediendum , quàm ad reprimendum hostem opportunissima. Non sine mysterio David, à facie Saulis ad Abimelechum profugus, accepit gladium è tabernaculo : cur, obsecro, è tabernaculo ? *Tabernaculum*, teste Richardo à S. Victore , *Deiparæ figura est.* Unde si cum hoste congredi, ac victor redire volueris, nonnisi è tabernaculo isto arma mutues velim.

Mariæ V. Patrocinium.

Rich. à S. Vict. l. 10. de M. V.

36. Basilica S. Genovefæ Emblematis loco scuta, gladios, pharetras, arcus, aliaque arma militaria igni imposita exhibet, cum lemmate è Psalmo; ARCUM CONTERET, CONFRINGET ARMA, ET SCUTA COMBURET IGNI. Hominem , belli sedandi, ac pacis componendæ studiosum , hæc imago spectat. Ad pacem promovendam omnes cohortans Magnus Augustinus, *Habete pacem*, inquit, *Si vultis ad illam trahere cæteros, primi illam habete. In vobis ferveat quod habetis ut alios accendat.*

Psal. 45.
Pacis studiosus.

37. Serenissimus Philotheus è palo apparatum bellicum, gladios, thoraces, chirothecas ferreas, galeas, scuta, lanceas, &c. suspendit; quibus imminens è cęlo manus, epigraphen subjunctam habet; QUID HAC ABSENTE JUVANT. Quid enim omnis belli supellex prodest, quasi manu ac spiritu humano tractata ? immobilia jacent arma, nulliq; inserviunt usui , si humani brachii ministerio haud regantur, etsi solidissimo ferro aut metallo sint fabricata. Ex hoc schemate virium nostrarum imbecillitatem conjicere licet , si gratiæ Divinæ absfuerit manus. S. P. Augustinus; *Voluntatem quidem liberam mihi dedisti, sed sine te, Deus , nihil est mihi conatus meus.* Et rursus; *Tu per te ex viribus tuis nihil potes. Adjuvat te ille qui tibi sermonem misit, Et vincitur iniquitas.* Eruditè in rem nostram canit Author;

Adjutorium Dei necessarium.
S. Aug Ps. 26 Enarr. 2. Idem in Ps. 36.

Arma cruentati video fulgentia Martis,
Tela, hastas, gladios, tympana, scuta, pilas.
Æmula fulmineo video tormenta furori,
Sulphureo vastos ore datura globos.
Quid tamen illa juvant, usum si dextera instum
Denegat, innumeris dextera fixta dolis ?
Quid laudo humanas vires? nihil omnia prosunt,
Si magni absfuerit dextera sola Dei.

CHIROTHECA FERREA.

Cap. V.

38. Chirothecæ ferreæ beneficio nobis ipsis tutelam, hostibus verò offensam creamus. Illam proinde opportuno hoc lemmate distingues ; TEGIT, AC FERIT. Protector sanguinarius, & ad vindictam sumendam proclivis , hoc Emblemate depingebatur. Idipsum de Deo non incongruè interpretaberis, è cujus clementia tutelam, & è justitia supplicium colligimus. Humanas enim exuvias indutus, primum suum adventum salutis nostrę vindicem esse voluit; at olim in altero universalis judicii adventu sententiam penitus irrevocabilem adversus sceleratos statuit. Quamobrem meus Concanonicus Absalon Abbas; *Quis*, inquit, *advertens Deum ad terras descendere pro salute hominum, desperare potuit ? Aut quis exspectans judicem tam terribilem securus unquam fuit ? O quàm cautè ambulandum, ubi unus, & idem Dominus , fortis propugnator ad salvandum , & tam districtus Judex ad uniuscujusque opus, quale sit, discutiendum, &c.* Providè monet Magnus Ethicæ Christianæ Magister Augustinus; *Sic eum dilige misericordem, ut velis esse veracem : non enim misericordia potest illi auferre justitiam, neque justitia misericordiam.*

C L A V A.

Cap. VI.

39. Experientiâ constat , invidos sibimet nocumenta longè graviora, quàm proximis suis accersere. In eam rem D. Didacus Saavedra duos canes, ceu proprium invidiæ typum, figuravit; qui clavam muricatam ingenti rabie dilacerabant , simulque propria labia copioso cruore profundebant: addito lemmate, SUI VINDEX. Jacobus Sannazarius ;

L' invidia, figlivol mio, se stessa macera.

Et prior illo Virgilius
Livor tabificum malis venenum,
Intactis vorat ossibus medullas,
Et totum bibit artubus cruorem ,
Benedictus Sossigus ;
Non est invidia magis execrabile monstrum,
Hoc tamen usque boni pessima pestis habet.
Nam quemcunque tenet, pœnis hunc torquet acerbis,
Et vitium vitio conterit ipsa suo.
ULTRIX IPSA SUI est; seseque ulciscitur ipsam,
Pœna nec invidia tristior invidia est.

In hoc argumentum S. Basilius, *Invidia*, inquit, *concipientem se animam corrodit, & tabefacit.* Hinc magno fratri suo concolor S. Gregorius Nyssenus; Invidiæ malevolentiam innumeris titulis ac nominibus

bus describit. Inter cætera ab ipso vocatur. *Mortifer stimulus, mucro reconditus, naturæ morbus, bilis venenosa, tabes sponte adhibita, telū amarum, FIGENS ANIMAM CLAVUS, flamma cordis, intestinorum ignis, &c.* Nec aliter Salvianus; *Dummodò unusquisque hominum alium lacerare non desinat, tanti putat, ut etiam sibi ipse non parcat; sed plane mali istius retributio est, quæ solum prosequitur authorem, illi enim nihil nocet penitus, cui detrahit, tantummodo illum punit cujus ab ore procedit.* Eodem Emblemate significatur, offensam, adversus milites aut magnates sparsam, in authorem suum retorqueri.

40. Princeps justus, adversus ministros iniquos & subditos sceleratos animadvertens, clavam imitatur, quæ hydram percutiens, epigraphe sustinet, VI VIRUS. Rex Theodoricus apud Cassiodorum ait; *Deo auspice, Fridiladum locis vestris præesse censuimus, qui actores animalium legitima [illegible] coerceat homicidia resecet, furta condemnet.* Et paulò post; *Necesse est vindictæ subjaceat, qui pravis moribus obsecundat.* Ad hoc propositum opportunè Macharius Chrysocephalus, Gretsero referente, ait; *Flagellat Deus Ægyptum, Divinæ potentiæ administro Moyse; qui denas plagas efficit, ut perfecti supplicii numerum subirent, qui ad summum usque scelerum processerant.*

FUNDA.

Caput VII.

41. CAligula, priusquam reum aliquem capitali sententiâ feriret, prolixis verborum ambagibus miserrimum hominem erigere, ac maxima libertatis recuperandæ fiduciâ recreare solebat, ut postea inexspectatæ sententiæ fulmen ipsius animum tantò acerbius penetraret, majorique terrore percelleret, atque adeò insolens hæc judicii ratio fundam imitabatur, quæ lapidem tantò validiore offensâ jacit, quantò amplius in orbem circumducta fuerit. Unde lemma, CIRCUMACTA VALIDIUS. De ira Divina canit Prophetes Regius; *Vox tonitrui tui in rota.* Enimverò Deus vindictam suam in gyros quidem amplissimos ac diuturnos circumducit; at tandem assiduo incremento in furorem actus, adversus obstinatum peccatorem validissimè exoneratur. Optimè in rem nostram S. Hieronymus; *Deus, qui laneos habet pedes, sed ferreas manus, tarditatem vindictæ, supplicii gravitate compensat.*

42. Lapis tanto majore impetu ac velocitate è funda vibratur, quantò è circumagente manu remotior fuerit. Lemma; QUO REMOTIOR, EO VELOCIOR. Significabat quippe Emblematis Author, se in absentis amici imperia tantò ferri celeriorem, promptioremque, quantò prolixiore locorum intervallo ab ipso dissideret. In hanc rem meus D. Salvator Carducius canit;

Remotior quo permanet, velocior
Volat manu vibratus è funda lapis,
Amicus huic [illegible] est Amico
Studiosior, quo degit is longinquior.

Porrò quo remotior à circumagente mundo vixeris, eò velocius ad cœlum transibis. Joannes Cassianus, *Solitudo novit emendatis moribus contemplationem purissimam conferre, & intuitu placidissimo spiritualium sacramentorum scientiam revelare.*

GALEA.

Cap. VIII.

43. GAlea, ore versus cœlum elevata, & supra ardentes prunas liquefacienda, epigraphen tenet; POST MUNERA BELLI. Ignatium Loyolam hæc imago spectabat, qui post exactos militares labores, tandem obstinatis peccatorum cordibus emolliendis operam dedit. Emblemati explicando sequentem poëma addidit D. Gregorius Brunellus;

S. Ignatius Loyola.

Quam cruor imbuerat sævi POST MUNERA BELLI,
Hæc galea accenso quem fovet igne micat.
Uritur ad prunas, & plumbea massa liquescit,
Ut solet admoto cerea tæda foco.
Explicat empyreos Ignatii hæc cassis amores,
Ardet amore [illegible] modò miles erat.
Illius igne calens, omnis peccatoris [illegible]
Cor durum, & teneras linquitur in lachrymas.
Arderent Loyola tuis [illegible] flammis
Frigora cum æthereas [illegible] ab ore faces.

Ut relicta mundi militia Dei charitate ardeas, enixè monet Magnus Augustinus; *Incipiamus ardere charitate, donec totum mortale consumatur; & quod contra nos fuerit, eat in sacrificium Domino.*

Mundum linquere.
S. August. in Ps. 64.

44. Galea, in nidum commutata, ac incubantes columbas fovens, epigraphen monstrat, POST MARTIA BLANDIS, subintellige, *inservit.* vel NE GLI ARNESI DI MARTE AMOR S'ANNIDA. Certè S. Paulus corde penitus Martio & adversus Christianos efferato, *ibat spirans minarum & cædis.* At postea nutricem amabilissimam induens, *Filioli mei*, inquit, *quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Deus quoque à minis & terroribus exorsus, tandem in amoris affectus suavissimos desinit. Unde quamprimùm Vates Divinus dixerat; *Deus æmulator, & ulciscens Dominus, & habens furorem.* Mox subjungit; *Dominus patiens, & magnus fortitudine.* Vox itidem protestatur; *Indignatio ejus effusa est ut ignis, & petræ dissolutæ sunt ab eo.* Mox iterum subdit; *Bonus Dominus, & confortans in die tribulationis.* S. Augustinus; *Propterea se Judex venturum minatur ut non inveniat quos puniat, cùm venerit. Si damnare vellet, taceret. Nemo volens ferire, dicit observa.*

S. Paulus.
Act. 9. 1.
Galat. 4. 9.
Terrores Dei in clementiam desinunt.
Nahum. c. 1.
S. Aug. in ser. 3 9 de Temp. c. 3.

45. Ad Marchionis Guidonis Villo exequias, Ferrariæ in S. Francisci æde celebratas, Emblematis loco galeam figurârunt, quæ ad sortes militari more trahendas accommodata, epigraphen tenebat, HINC SORTES. Enimverò sortes felicissimè è magnanimitate trahuntur: semperque virtus militaris appendices in individuos habet honores ac dignitates. *Virtus gradus ad gloriam, virtus mater gloriæ*, inquiebat S. Bernardus.

Virtus parit felicitatem.
S. Bernard.

46. Galea, tametsi in solius capitis tutelam accommodata, epigraphen tamen à D. Jo. Francisco Bonomo istam accepit TOTUM SERVAT, Enimverò capitis incolumitatem certa totius reliqui corporis sanitas consequitur. Opportunè P. Cornelius à Lapide, *Galea principem corporis partem, puta caput ipsum, à quo cætera membra, totusque homo pendet, tuetur, &c.* Nam, teste Valerio Maximo, *Ducis in consilio posita est virtus militum.* Unde populus fidelis, Regem suum à fatali hostium ictu vindicans, toti regno salutem conciliat. Sic postquam Abisai lethale gigantis cujusdam ferrum à Rege Davide repressisset, Israëlitæ hunc impostérum cum hoste congredi prohibuerunt, id unum causati, *Ne extinguas lucer-*

Capitis salus est salus totius.
Cor. à Lap. in Eph. 6. 17.
Val. Max. l. 4.
2. Reg. 21.

lucernam Israel. Seu ut Chaldæus interpretatur, *Ne pereat tecum regnum Israel.*

47. Galea, in alveare commutata, apibus passim circumvolitantibus, epigraphen tenet; Dat Mella Post Bella. Appositè Andreas Alciatus;

Alciat Emb. 178.

En galea, intrepidus quam miles gesserat, & quæ
Sæpius hostili sparsa cruore fuit;
Parta pace, apibus tenuis concessit in usum
Alveoli, atque favos, grataque mella gerit.

Bellidux benignus

Belliducis hæc imago est propria, qui post superata gravissima vitæ bellique discrimina, tandem militibus suave ac sumptuosum convivium instruit, uti de grandi illo Henrico IV. refert Catharinus d' Avila. Deus quoque post militiam in hac vita benè transactam, alternâ ac suavissimâ beatitudine hominem remuneratur. S. Augustinus; *Non transit ad summam pacem; ubi summum silentium est, nisi qui magno strepitu prius cum suis vitiis belligeraverit.* Et rursus; *Ad tempus laboras; in æternum non laborabis. Brevius est molestia tua, æterna erit beatitudo tua. Ad modicum doles, sine fine gaudebis.*

Deus præmiator. S. Aug. in Psal. 9. Idem Psal. 36. Con. 2.

GLADIUS.

Cap. IX.

Calamitas utilis.

48. Quædam magni nominis persona seipsam gladii Emblemate figuravit, cujus lamina intra machæropæi officinam attrita, & pulvere erodente limata, epigraphen tenebat; Attrita Refulget. Significabat nimirum, se è persecutionibus splendorem ac famam tantò illustriorem fuisse sortitam, quantò majore illarum violentiâ premebatur. Huic affine est alterum illud Emblema, in quo gladius, supra côtis rotam exacuendus, inscriptionem reddit; Motu Perficitur. Indies enim experimur, animas nostras non minus beneficii ac perfectionis è calamitate accipere, quàm à cote ferrum. In rem præsentem canit Hieronymus Preti;

S' armata a danni miei cieca Fortuna
Vinto à terra m' opprime, empia m' offende:
L' alma che non soggiace ad onta alcuna,
Sorge e'l suo volo al ciel libero prende.
Cosi tal hor frà nubil il Ciel s' imbruna,
Pur frà l' ombre, e l' orror fulgora, e splendo:
Cosi stella qual hor più l' aria e bruna
Iraggi suoi più luminosa accende.
Pietra sfavilla amor, ch' Altri percote:
E' l fabro i suoi metalli al colpo prova:
E fiamma arde via più, s' altri la scuote.
Ferro acuto si rende, e si rinova
Al girar de la pietra: e le rote
Gira fortuna, e quel girar me giova.

Exercitiũ.

Alii eodem epigrammate, *Motu perficitur*, opportunè commonstrant, è jugi ac laboriosâ exercitatione plurimùm utilitatis nobis accrescere. Scitè apud Justum Lipsium Diogenes, *Nihil omninò in vita sine exercitatione perficitur.*

Lips. l. 1. Manud. dis. 2.

Humilitas.

49. Gladii illi præ cæteris probantur, qui è flexu in rectum redeunt, unde gladius, è superiore parte depressus & arcuatus, Emblematis loco inscriptum habet; Flexu Probatur. Ita omninò animæ virtuosæ perfectionem ex humilitate, ceu lapide lydio manifestè deprehendimus. S. Cyrillus, referente Dionysio Carthusiano, *Crede mihi*, inquit, *quin maximè si vilifacit, qui magnum se reputat. Ubi ergò profunda humilitas, ibi excelsa est dignitas; & ubi ex te ipso dejectio est magna, ibi ex virtute dignificatio maxima.* S. Bernardus; *Magna & rara virtus, ut magna licet operantem, magnum te nescias, & manifestam omnibus, tuam te solum latere sanctitatem: mirabilem te apparere, & contemptibilem te reputare.* Theodoretus, de prodigiosa Symeonis Stylitæ virtute philosophatus, inexplicabilem ipsius humilitatem, ceu indubium tantæ perfectionis characterem, adducit. *In tantis laboribus, tantàque rerum gestarum magnitudine, & miraculorum multitudine, est tantâ morum modestiâ ac moderatione præditus, ac si sit dignitate postremus omnium hominum.* Denique Emblemate illo innuitur, sicuti gladii præstantiam è facili ipsius flexu conjicimus, ita generosum ac fortem hominis animum benevolentiâ & affabilitate comprobari. Machabæorum historia in Romanorum honorem ait; *Quia sunt potentes viribus, & acquiescunt ad omnia, quæ postulantur ab eis.*

Carthus. in Prov. 16. 38.

50. Academicus, inter Philopponos Faventinos Rubiginosus, symboli loco gladium, rubigine obductum, præfert, cujus lamina supra cotem expolienda, epigraphen monstrat, Detersa Micabit. Certè anima, vitiorum rubigine abstersâ, gratiosum splendorem diffundit: Hoc sensu Salomon; *Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimum.* Et Isaias, *Dissolve colligationes, impietates, solve fasciculos deprimentes, & omne onus dirumpe, tunc erumpet quasi manè lumen tuum.* De pœnitentia differens S. Cypr. *O pœnitentia*, exclamat, *quid de te novi referam? Omnia ligata tu solvis, omnia clausa tu reseras, omnia adversa tu mitigas, omnia contrita tu sanas, omnia confusa tu lucidas, omnia desperata tu animas.*

51. P. Eustachius Venator, Augustinianus Excalceatus, gladio, ceu justitiæ symbolo, inscripsit; Judicis, Non Vindicis. Boni Prælati aut Principis hæc imago est, qui suam authoritatem non quidem peculiari vindictæ, sed soli justitiæ administrandæ interponunt. Eò reflectens Trajanus Imperator, Romano Præsidi gladium, ceu authoritatis collatæ typum, tradidit, cum dicto; *Hoc utere pro me, si meâ potestate ritè fungar; si autem, eodem utere contra me.* Gladius enim nunquam injuriarum aut scelerum, sed solius æquitatis ac Reipublicæ promovendæ instrumentum esto. Seneca; *Hæc tria lex secuta est, quæ Princeps quoque sequi debet: aut ut eum, quem punit, emendet; aut ut pœna ejus cæteros meliores reddat: aut ut sublatis malis securiores cæteri vivant.*

52. Nec solus clypeus defendendo militi, nec solus gladius hosti offendendo sufficit, nisi ambo simul mutuam conferant operam. Unde Lucretius Borsatus ex uno Emblematis latere clypeum, ex altero verò gladium depinxit; addito epigrammate, Neuter Solus. Id est, *clypeus & gladius.* Ita Christianus nunquam solo fidei scuto munitus incedat, sed, insuper vivacem operis gladium jungat, necesse est. Eò collineans Apostolus, disertè hortatur, *in omnibus sumentes scutum fidei, &c. & gladium spiritûs.* S. P. Augustinus; *Sine charitate potest quidem fides esse, sed non & prodesse.*

53. Fridericus IV. Symboli loco gladium tenuit, qui libro transversim innixus epigraphen legendam obtulit; Hic Regit, Ille Tuetur. Innuebat videlicet, populos & provincias non armis tantùm, sed & legibus stabiliri. Regis Atalarici ore Cassiodorus; *Perfectionem*, inquit, *necessariarum rerum completam esse judicamus, si quemadmodum eligendo virum patritium armatæ Reipublicæ parti providimus, ita & de sociando ei litterarum peritissimo consulamus.* Et Justinian. Imperator; *Nunquam sanè credi-*

credidissemus, veteres Romanos ex[illegible] adeoque minutissimis principiis tam amplam comparasse Rempublicam, & totum exinde terrarum orbem sibi adjunxisse, pressisse, & tueri imperio potuisse, nisi majoribus in provincias magistratibus missis, plus eà re dignitatis sibi comparâssent, simulque illis armorum juxta, ac legum potestatem fecissent nec non ad utrumque accommodatos & idoneos habuissent. Hac de re Virgilius;

Tu regere imperio populos Romane memento
(Hæ tibi erunt artes) pacique imponere morem:
Parcere subjectis, & debellare superbos.

Nec aliter ad Augustum Valerius Flaccus;
Res Italas ARMIS TUTERIS, moribus ornes;
LEGIBUS EMENDES.
Et Sulpitia, Domitiani Imperatoris ævo nobilis Satyrica;

---- Duo sunt, quibus extulit ingens
Roma caput; VIRTUS BELLI, ET SAPIENTIA PACIS.

54. Vincentius Vallierus, Nobilis athleta Venetus Emblematis loco proprium brachium depinxit, illudque gladio armatum, hoc lemmate insignivit. VICE VALLIERO. Verbis nimirum ad proprium ipsius nomen & cognomen alludentibus. Mens autem Emblematis erat, sibi ad patriam defendendam tantùm animi ac generositatis superesse, ut gladium suum invicti propugnaculi loco objicere sit paratus. Veteres Spartani, & nostro ævo Poloni, nulla civitatibus suis mœnia circumdare solebant: ajebant quippe, civium armatorum animos ac brachia, si necessitas postulaverit, in muros vivacissimos commutatum iri. Porro homo timore Dei munitus, nullas timet dæmonis aut hominum insidias, quovis propugnaculo fortior. S. Augustinus; *Timor præsens securitatem generat sempiternam. Time Deum, qui super omnes est, & hominem non formidabis.*

55. Joannes Franciscus Villava Emblematis loco gladium figuravit, qui baccato oleæ ramo cinctus, epigraphen sustinebat. LENIMINE ACUTIUS. Sicuti enim gladii acies, oleo delinita, acrior evadit; ita Divina vindicta obstinatis peccatoribus tantò magis est formidanda, quantò majorem in exspectanda pœnitentia mansuetudinem exhibet. S. Bernardus. *Noli contemnere Dei misericordiam, si non sentire vis justitiam; ut enim scires, quanta districtio succedit, tanta illa mansuetudo prævenit: ex magnitudine indulgentiæ, magnitudinem ultionis attende.*

56. Gladius, sceptro decussatim impositus, eidemque à corona regia colligatus, epigraphen reddit; ILLÆSA SUPERSUNT. Mens Emblematis erat, Caroli Emmanuelis, Sabaudiæ Ducis, virtutem ac fortitudinem, tametsi inter diversa bellorum discrimina agitatam, summo semper omnium applausu ac veneratione rediisse victricem. Porrò Sanctæ Crucis lignum, à Servatore nostro ad expugnandas Tartari vires usurpatum, quantumvis unanimi Judæorum ac gentilium assultu oneraretur, etiamnum tamen illæsum persistit, supra Regum frontes ornamento penitus mirabili ac glorioso resplendet. In hoc argumentum meus D. Salvator Carducius;

Arma Sabauda hostis telis illæsa supersunt.
Stant etiam, edomito Dite, trophæa Crucis.

Genus enim illud mortis, inquiebat S. Athanas. *quod illi (Judæi) pro sua opinione ut ignominiosum intulère, ea conversa est in trophæum de[illegible].* Et S. Joannes Chrysostomus super illis Apostoli verbis, *Usque ad mortem crucis*, ait; *Longe pulchrius atque admiratione dignus spectaculum apparet, cùm tot ab hostibus adversus ejus gloriam artificiis ac machinis adhibitis, splendet tamen illa & fulget.* S. Chry. [illegible] 2.

57. Experientiâ assiduâ firmatum habemus, amico, è pristina inimicitia conciliato, semper diffidendum esse, nec unquam sine gravi discrimine ullam in ipso fiduciam collocari. D. Didacus Saavedra id è gladio discendum proponit, qui in duas partes disruptus, epigraphen tenet: NON SI SALDA. Id est; NON SOLIDATUR. Siracidis monitum est, *Ne credas inimico tuo in æternum: sicut enim æramentum æruginat nequitia illius: & si humiliatus vadat curvus, adjice animum tuum, & custodi te ab illo.* Seneca, veluti à Siracide edoctus, in rem præsentem opportunissimè ait, *[illegible] ex inimico amicum habueris.* Hoc sensu in [illegible] tico suo S. Cyrillus, *Quare*, inquit, *[illegible] & cavendus offensus est, quoniam tenax injuria, levis ira, expectata vindicta, [illegible].* [illegible] lon, posteaquam in Davidis, patris sui gratiam, quam ob interfectum Amonem exciderat, rediit: [illegible] post non tantùm adversus regnum, sed in ipsam etiam Patris sui vitam arma scelerosa est motus. Tryphon, cum Jonatha Machabæo conciliatus, non ita multò post eundem proditione necavit. Josephi fratres, tametsi innumeris favoribus in Ægypto cumulati, assidua tamen formidine agitabantur, ne ille injuriam, sibi olim illatam, ulcisceretur. Atque adeò rupta amicitia vix unquam in pristinam soliditatem coalescit, tum quòd offensum pectus assiduò ebulliat, hominemque ad vindictam expetendam provocet; tum quod ipsemet offendens odium adversus personam offensam inexpiabile foveat, semperque in illius inimicitiam stimuletur, à quo timoris occasionem suspicari potest. Verissime in Agricolæ vita dixit Cornelius Tacitus; *Proprium humani ingenii esse odisse, quem læseris.*

Amico conciliato non fidendum. Eccl. 12. 10. Seneca. S. Cyril. l. 2. Apol. mor. 23. 2. Reg. 15. 1. Mat. 13. Cor. Tacit. in vita Agricolæ.

58. Gladius flammeus, in Genesi descriptus, (*posuit ante paradisum flammeum gladium*) Emblematis loco epigraphen suffixum habet; SECAT ET URIT. Hæc penè ipsa verba præit illa Magni Augustini gnoma; *Hic ure, hic seca, ut in æternum parcas.* Utraque verò illa igniti gladii virtus etiam purgatorii est propria. *Urit enim*, dum miseras animas sensibili & horrendo cruciatu torquet; *secat* autem, dum ligamina, quibus captivæ stringuntur, tandem disrumpit, iisque liberrimam ad cœlos evolandi facultatem facit. In rem præsentem opportunè S. Ambrosius & Rupertus Abbas, *flammei gladii* nomine incendium illud piaculare intelligunt, in quo piæ manes, needum cœlo receptæ, extergunt. Cæterùm quævis censura Ecclesiastica, inter quas præcipua Excommunicatio, illo gladii flammei symbolo scitè exprimitur; quippe quæ hominem non tantùm ab Ecclesiæ suffragiis fidelium consortio, sacramentorum usu, & sepulturâ Ecclesiasticâ *secat*, dirimitque; sed insuper eundem *urit*, & atrocissimis [illegible] animæ, quibus [illegible] scelratum supplicis exercent, ut [illegible] in Theatro Magno, sub titulo, *Excommunicatio timenda*: & in Cardinalis Baronii Annalibus.

Gen. 3. 24. S. August. [illegible] S. Ambr. [illegible] Psal. 118. S. [illegible] Alb in Gen l. 3. c. 32. Censura Ecclesiastica.

59. Senecæ judicio *Gladium bonum dices, non cui deauratus est baltheus, nec cui vagina gemmis distin-* Sen. Ep. 76.

distinguitur, sed cui acies ad secandum subtilis; & mucro, monumentum omne rapturus. Unde lemma; E MUCRONE ÆSTIMANDUS. Ita omninò homines non fortunâ aut divitiis, sed moribus ac ingenii acie æstimandi: secus atque perversa ævi nostri consuetudo solos opulentos ac nobiles reveretur. Ut adeò verissimum sit illud Ovidii;

Virtus solo ingenio æstimanda.

Ovid. 1. Fast.

In pretio pretium nunc est; dat census honores,
Census amicitias, pauper ubique jacet.

Controversum olim erat inter Romanos, utrum Christus in Deorum numerum esset referendus, cum tantus ubique audiret Thaumaturgus? definitum tandem est negativè, quòd non haberet cultores, cùm paupertatem prædicaret, quam omnes recusant, quam quisque contemnit: uti refert meus Concanonicus Raymundus Jordanus, Idiota cognomine. Longe tamen sapientius hac de re pronuntiavit Seneca; *Si quis*, inquit, *omnia alia habeat, valetudinem, divitias, imagines multas, frequens atrium, sed malus* [illegible] *improbabis illum. Item si quis nihil horum, quæ retuli, habeat, deficiat pecuniâ, clientum turbâ, no*[illegible]*tate, & avorum, proavorumque serie, sed ex confesso* [illegible] *illum.* Graviter ad Eugenium Pontificem S. Bernardus; *Non sit*, inquit, *in te acceptio* [illegible] *te reum peccati æstimes, si facies peccatorum, non potius causas judicas meritorum.*

Idiota de Contempl. c. ... Sen. Ep. 76.

60. Pileus (libertatis symbolum) à gladio sustentatus, epigraphen tenet, IN FERRO LIBERTAS. Populus enim, aliorum injuriis aut tyrannide oppressus, armorum virtute in libertatem ac pacem restituitur. S. P. Augustinus; *Non pax quæritur, ut bellum excitetur, sed bellum geritur, ut pax acquiratur.* Et rursus. *Pacis intentione geruntur bella, ab iis etiam, qui virtutem bellicam student exercere. Unde pacem constat belli esse optabilem finem.* Porrò servi Dei, ferreis catenis cincti, ac flagellorum aculeis percussi, sensuum impetus reprimunt asseruntur que *in libertatem gloriæ filiorum Dei.*

... Aug. Ep. 205. Idem l. 19. Civ. c. 2.

Mortificatio.

61. Gladio intra vaginam recondito inscripsit Zincgrefius; PROMPTIUS EXTRAHITUR; QUAM IMMITTITUR. Hinc conjice, bellum tardè esse auspicandum, Providè dixit Terentius; *Omnia prius experiri quàm armis uti, sapientem decet.*

Bellum tarde auspicandū. *Terent. in Eunucho. Act. 4. scen. 7.*

HASTA LANCEA.

Cap. X.

62. SI Poëtis fidem habeas, Achillis hasta eodem tempore & vulnerabat & sanabat. Unde illam hoc Ovidii hemistichio insignierunt; VULNUS OPEMQUE GERIT. Idipsum assolet Deus, qui humanum pectus acri calamitatum aculeo nonnunquam transfigit, simulque ex illo vulnere sanitatem felicissimam prolicit. E Jobi testimonio, *Ipse VULNERAT, ET MEDETUR, percutit, & manus ejus sanabunt.* S. P. Augustinus. *Utile quiddam est tribulatio, utile medici ferramentum, & plagis illatis sanandis, & plagis avertendis, ne inferantur.*

Ovid. l. 1. de Remed. Calamitas sanat. *Job. 5. 18.* *S. Aug. in Psal. 51.*

63. Eidem hastæ inscribes; QUA VULNUS, SANITAS. Ita sane è calamitatibus, quibus acerbè indies transfigimur, opportunissimam profectûs, ac præsidii nostri occasionem desumere licet. Scitè Joannes Fran. Bonomus;

Calamitas medetur.

Vulnerat, & sanat quos fixit Pelias hasta;
Sæpe eadem nobis, quæ nocuêre, juvant.

Inde etiam significatur, eundem vulneri obligando sanandoque teneri, qui illud incussit. Plutarchus; *Ut Telephi vulnus eadem hastâ sanatum est, quæ vulnus inflixerat ita vulnus objurgationis ab eodem sanabitur, qui fecit.* Et Ovidius,

Remedeti.

Plut. in Moral. Ovid. l. 1. de Rem. Amor.

Ad mea decepti Juvenes præcepta venite,
Quos suus ex omni parte fefellit Amor.
Discite sanari per quem didicistis amare.
Una manus vobis VULNUS OPEMQUE feret.

Hanc operandi methodum quibusvis Correctoribus unicè observatam velim, ut linguâ suâ ceu Achillis lanceâ, delinquentem proximum quidem feriant; sed mox eidem persanando antidotum obducant. Hieronymus Porti in Enthusiasmis suis poëticis eandem iconem non sine joco de venusta, simulque immunda fœmina intelligit.

Corre...

Fœmina pulchra & simul immunda.

Zaccherosa, ma vaga,
Quanto lorda a la vista, al sen più cara.
Qual hor tua man m' impiaga,
Non mi te mostri di pietate avara:
Che passando lo stral per le tue dita,
Mandi insieme l' unguento, e la ferita.

64. Achillis lancea mox pristinam transfixo corpori sanitatem contulit, neque ullam è vulnere incusso cicatricem aut offensam reliquit. Unde lemma; NIL QUOD LÆDAT HABET. Has ipsas voces Sedulius in rosæ encomium usurpavit.

Et velut è spinis mollis rosa surgit acutis,
NIL QUOD LÆDAT HABENS.

Principis justi hæc idea est, qui in sceleratos nullâ aliâ, nisi Reipublicæ conservandæ causâ animadvertit. Bonus item ac prudens Pater familias verbera omnia unicè in servi aut filii emendationem ac progressum destinat. Hanc operandi methodum in Deo cernere licet, qui tum maximè in hominem apparet beneficus, quando illum calamitatibus pulsat. Tertullianus; *Ad omnia tibi occurrit Deus, idem PERCUTIENS, SED ET SANANS: mortificans, sed & vivificans; humilians, sed & sublimans, condens mala, sed & pacem faciens.*

Castig...

Calamitas. *Tert. cont. Marc.*

65. Achillis hastam, quantumvis expolitam, & ad vulnera infligenda vibratam, hoc lemmate insignies ET ISTA SALUTEM. Haud aliter Deus ipsam etiam perniciem nobis efficit beneficam, eamque demum in maximum salutis nostræ incrementum convertit. Testatissime Apostolus; *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Omnia, etiam peccata,* subjungit S. P. Augustinus, *Nam prædestinati ex casu humiliores, cautiores, & ferventiores resurgunt.* Ad hoc propositum Justus Lipsius; *Tam Provida Dei benignitas est, ut illam ipsam NOXAM IN SALUTEM nostram VERTAT, & peccatum in bonum.*

Calam. utilis. *Rom. 8. 28. S. Aug. Corrip. grat. Lips. Const.*

66. Complures hastulæ, in fascem colligatæ, epigraphen sustinent; UNITÆ VALENT. Vel, UNIONE ROBUR, vel ut D. Sigismundus Laurentius easdem hoc lemmate loquentes introducit; NEC FRANGIMUR, NEC FLECTIMUR. Nimirum insigne illud Sciluri Scythæ factum Emblemate isto innuitur, qui, Plutarcho referente, suis quinquaginta filiis concordiam persuasurus, totidem jacula afferri jussit, quæ in fasciculum colligata, nullis viribus flecti poterant; separata verò, citra negotium frangebantur. S. Joan. Chrysostomus; *Nihil cum concordia comparandum, dilectissimi; sic enim singuli multorum instar erunt: si enim unanimes fuerint duo aut decem, jam non unus, sed singuli eorum quasi decem fiunt.* Ad hoc propositum Justus Lipsius; *Frequentia & multitudo civium, fundamentum est omnis potentiæ & diuturni status.*

Concordia.

S. Joan. Hom. ... Lips. Adm. ...

67. Hasta

67. Hasta militaris, cum Neptunio piscatorum tridente decussatim colligata, lemmatis loco adverbium subjunctum habet; UBIQUE. Sicuti enim tridens præliis navalibus, hasta verò terrestribus deservit; ita Belliducem ubique locorum ex æquo fortem ac invictum esse oportet. Hoc ipsum etiam Principum illorum est ectypon, quorum imperiis Oceanus ac terra frenantur; uti sunt Rex Hispaniarum, Galliarum, & Angliæ; Respublica Veneta, &c. Eruditè D. Carducius;

Tridens & hasta ubique regna præpotens,
Quà pontus undat, quaque tellus germinat.
Corona sic Hispana, ut orbis Arbitra,
Terræ, Marique jura dat palmaria.

Verissimè tamen de Deo, non terræ tantum ac maris, sed & Cœli Domino, ubique præsentissimo ac potentissimo, id intellexeris. S. P. Augustinus. *Deus ubique totus, nullis inclusus locis, nullis vinculis alligatus, in nullas partes sectilis, ex nulla parte mutabilis, implens cœlum & terram præsente potentia, non indigente natura.*

68. Hasta quantumvis curva, caloris beneficio in formam rectam cogitur, P. Cortanus Emblemati subscripsit; CALOR EXPLICAT. Ita solicita & assidua educatio pravas juvenum inclinationes ad directam virtutis lineam compellit. Correctio quoque, è charitatis ardore proficiscens, distortas & vitiosas hominum animas ritè emendat. Seneca; *Nihil est, quod non expugnet pertinax opera, & intenta, ac diligens cura. Robora in rectum, quamvis flexa revocabis. Curvatas trabes CALOR EXPLICAT, & aliter natæ, in id finguntur, quod usus noster exigit, quantò facilius animus accipit formam, flexibilis & omni humore obsequentior.*

69. Hasta distorta, artificum more intra coarctatam forcipem complananda, epigraphen tenet; TORQUEAT DUM DIRIGAT. Ita omninò quævis anima, inter calamitatum angustias ad Deum conversa, jure dixerit, *Torqueat, dum dirigat.* Ex iis enim amplissimam virtutis & internæ rectitudinis occasionem sortiri potest. Seneca; *Quemadmodum quædam hastilia detorta, ut corrigamus, adurimus, & adactis cuneis, non ut frangamus, sed ut explicemus, elidimus; sic ingenia vitio prava, dolore corporis, animique corrigimus.*

70. Hastam, in alterutra extrema parte prehensam, nonnisi difficillimè sustinere licet, quamvis in medio arrepta, citra negotium in sublime attolli queat. Unde lemma; LEVIOR IN MEDIO. Idipsum in omnibus nostris operationibus experimur, quæ tametsi initio intolerabiles, consuetudine redduntur facillimæ. Benè dixit Pythagoras; *Elige vitam optimam, nam consuetudo reddet jucundissimam.* Ovidius;

Non sentitur sedulitate labor.

Et alibi;

Quod malè fers, assuesce; feres benè: multa vetustas
Lenit, ac incipiens omnia sentit.

71. Aliquot hastæ, in fascem colligatæ, à Lucretio Borsato epigraphen recepêre; NE STATIM AD PRÆLIA. Innuit videlicet, hominem prudentem consiliis admodum maturis & tardis ad arma tractanda, ad pœnas infligendas, aut ad sanguinem fundendum permoveri. Unde, è S. Jacobi præscripto, quivis homo sit *tardus ad iram.* In hanc rem Seneca; *Animi motus eos putemus esse sanissimos, validissimosque, qui nostro arbitrio ibunt, non suo ferentur.*

72. Hasta, à Latinis *pura*, id est, sine ferro, cognominata, cæteras omnes nobilitate superabat. Unde Virgilius de Sylvio, Albanorum Rege, disserens, eum hastæ puræ innixum repræsentat. [Virg. lib. 6. Æneid. v. 760.]

Ille (vides) pura Juvenis qui nititur hasta.

Plinius illustria præmia bellica, à L. Dentato acquisita, recensens, ait: *Spolia cepit triginta quatuor, donatus hastis puris duodeviginti.* Eò reflectens Raulinus, hastam puram hoc lemmate insignivit; SINE CUSPIDE NOBILIOR. Ita nimirum clementia est ornamentum Principis longè nobilissimum: *Ita enim virtutes magnis viris decori, gloriæque sunt, si illis salutaris potentia est;* inquit Seneca. [Plin. lib 7. cap. 28.] [Clementia.] [Senec. lib. 1. de Clemen. cap. 3.]

73. Serpens, lanceâ adversus terram transfixus, conatu prorsus irrito caput dentesque efferatos in illius offensam erigit. Unde lemmatis vice unicum adverbium sustinet; FRUSTRA. Hanc iconem ex Ariosti versibus, alibi adductis, mutuavimus. Ab hoc nihil difformis Prudentius, canit; [Mund. Symb. li. 7. num. 68.] [Prudentius Peristephanon. Hymn. S. Rom. Marc.]

Sic vulneratus anguis ictu spiculi
Ferrum remordet, & dolore sævior,
Quassando pressis immoratur dentibus,
Hastile fixum: sed manet profundius,
Nec cassa sentit morsuum pericula.

Ita nimirum malitia adversus innocentiam & justitiam conatu prorsus irrito fatigatur. Judæi certè, *Acuerunt linguas suas sicut serpentes:* simulque livore pleni *adversus Dominum & adversus Christum ejus* insanierunt. At incassum omnia, nam *gentes & populi meditati sunt inania.* Innocentiam alloquens S. Chrysostomus ait; *Tibi boni parent, mali invident, zelant æmuli, inimici succumbunt, nec unquam poteris victrix non esse, etiamsi inter homines judex justus defuerit.* [Innocentia. Malevolus.] [Ps. 139. 4.] [Ps. 2. 2.] [Psal 11.] [S Chrys. in Homil.]

74. D. Didacus Saavedra Emblematis loco lanceam, ceu palum, in terram defixit, quæ oleæ ac viti sustentandæ deserviens, epigraphen monstrabat; IN FULCRUM PACIS. Hinc discas, bellum nonnisi pacis recuperandæ propagandæque causâ inchoari debere. S. P. Augustinus; *Pacem habere debet voluntas, bellum necessitas.* Et Epaminondas, in Apophtegmatis citatus; *PAX BELLO PARATUR: nec eam tueri licet, nisi cives sint ad bellum instructi.* [Bellum] [S. Aug. To. 2. Ep. 207.] [Apoph. l. 5.]

75. Lanceæ fastigium, viridi ramulo cinctum, epigraphen sustinet. IN ABDITO CUSPIS. Hoc Emblema, in argumenta plurima accommodatum, delitias humanas cumprimis describit, quæ nunquam sine socia calamitate incedunt. Boëthius; *Quid de corporis voluptatibus loquar? quarum appetentia quidem plena est anxietatis: satietas verò pœnitentiæ. Tristes verò esse voluptatum exitus, quisquis reminiscitur libidinum suarum, intelliget.* Detractor quoque sub encomiorum schemate lethalem alienæ famæ transfigendæ aculeum abscondit. Denique Proditor fallacibus suis blanditiis tamdiu socium inescat, donec hostes illum ex insidiis adoriri queant. [Delitiæ mundanæ.] [Boët. l. 3. de Consol.] [Detractor fallax.] [Proditor.]

P A P I L I O.

Caput XI.

76. PApilio, quantumvis angustum terræ spatium occupans, ab Abbate Ferro epigraphen recepit. TECTUM MILITIBUS AMPLUM. Enimverò domus, à magnanimo pectore habitata, nequaquam dici potest angusta. Optimè in rem nostram Petrarcha; *Nulla tam parva domus est, quam non amplificet magnanimus habitator.* Illo ipso Emblemate etiam Paradisum ceu immensum gloriæ papilionem, describere licet, quam Dominus [Domus angusta.] [Petrarcha 2. de Rem. utr. l. 2] [Cœlum.]

Baruch. 3. 24. exercituum suis sequacibus est fabricatus. *O Israël,* exclamat attonitus Propheta, *quam magna est Domus Dei, & ingens locus possessionis ejus! Magnus est, & non habet finem: excelsus & immensus!*

77. Papilio, militibus ad fervidæ æstatis, & rigentis hyemis intemperiem prohibendam ex æquo accommodatus epigraphen à me recepit; E DAL CALDO, E DAL GELO. Id est, A FRIGORE, ET ÆSTU. Ita Protector è munere suo validam adversus omnes sinistros eventus tutelam subministrare debet; atque adeò, Isaiâ asserente, *Tabernaculum erit in umbraculum diei ab æstu, & in securitatem, & absconsionem à turbine & à pluvia.* De Maria Virgine id comprimis intelligere licet. Nam, ut D. Bernardus ait, *ipsa tenente, non corruis; ipsâ protegente, non metuis; ipsa duce, non fatigaris; quâ propitiâ pervenis; &c.* Acta Apostolorum testantur, S. Paulum fuisse *Scenofactoriæ artis.* Unde ad hanc illius conditionem reflectens Sacer Poëta Aratus, ait, Apostolum illum non tantum pelliceis papilionibus conficiendis dedisse operam; sed ipsummet prodigiosi papilionis loco deserviisse, sub cujus umbra adversus inundantes scelerum pluvias, & igneos suggestionum ardores summa erat tranquillitas,

(Protectio. — Isa. 4. 6. — Maria V. — S. Bernard. in serm. — Act. 18. 3. — S. Paulus. — Aratus in Act. Apost.)

--------- *Tentoria quippe*
Fortia nobilibus fabricabat in aggere textis.
Longius hæc abiens peregrinus ubique viator
Erigit, atque HYEMES, SOLESQUE hic pellibus ARCET.
Nos quoque per culpam prima de sede repulsi
Exilio mundi jacimur, via reddita tandem
Qua patriæ repetamus iter, munimina nobis
In castris sunt Paule tuis, ne criminis imbres
Tempestas mundana ferat, scelerumque vapores
Ignitus tentator agat, sub tegmine tali
Tuta salus, nullum discriminis excipit ictum.
Nec prostrata feris succumbit viribus hostis.

PHARETRA.

Cap. XII.

78. NOnnemo, mortuâ quâdam dilectâ personâ, doloris sui vehementiam significaturus, pharetram vacuam depinxit; cum lemmate, HÆRENT SUB CORDE SAGITTÆ. Id tamen inficias non iverim, hanc iconem ab Emblematis naturâ nonnihil deficere, cùm expressè nitatur sensu allegorico. Ea tamen pharetræ pictura in Divinam Matrem convenit, quæ licet supra Calvariæ rupem nullo exteriore vulnere esset saucia, in pectore tamen acerbissimas doloris & commiserationis sagittas altùm defixas habuit. Richardus à S. Laurentio; *Ipsa fuit Martyr in anima: & gladius doloris qui pertransivit animam ejus in Unigeniti passione, pro amarissimo ei martyrio computatur.* Idem ad Crucifixum conversus, ait; *Omnia vulnera, quæ tu suscepisti in corpore, suscepit in corde: & sicut lancea militis perforavit latus tuum, Joan. 19. ita gladius doloris ejus animam pertransivit. Luc. 2.*

(In morte. — Maria V. in Calvariæ monte. — Rich. à S. Laur. li. 3. de Laud. Virg. — Idem li. 1. cap.)

79. Abbas Ferrus pharetræ subscripsit; SOMMINISTRA AL FERIR GLI STRALI AL ARCO. Id est; ARCUI TELA MINISTRAT. Idipsum malus consiliarius assolet, qui Principi violentas & injustas actiones suggerit. Ita Regis Darii Satrapæ grandem illum Monarcham adversus Daniëlem concitabant. Aman sceleratis suis suggestionibus Regem Assuerum ad morté adversus innocentes Israëlitas decernendam provocavit. Jonadab excæcato Ammoni nefandas artes subministravit, ut incæstuosos suos furores cum venusta Thamare posset exequi. Pharisæi, horrendum vociferati, Pilatum compulêre ad Christum in crucem agendum. Jobi uxor malignis suis vocibus heroem illum fortissimum ad execrandas blasphemias lacessere est ausa. *Adhuc,* inquiebat nequissima; *Tu permanes in simplicitate tua, Benedic Deo, & morere.* Et licet has voces, conatu prorsus irrito adversus ipsum sparserit, vires tamen in Jobi animum tantas habuere, ut eum acerbissimè sauciârint, & vehementissimos stimulos ad impatientiam subjecerint. S. Joannes Chrysostomus; *Ego non tam Jobum admiror ante mulieris adhortationem, ut mihi est admirabilis post illius perniciosum consilium. Sæpè accidit, ut quem rerum natura evertere non potuit, oratio & exitiosa adhortatio frangat: id cùm diabolo nequaquam esset ignoratum, post plagam inflictam verbis hominis adoritur.* S. Laurentius Justinianus imaginem illam in meliorem partem interpretatus, ait, è Sacra Scriptura, ceu pharetra instructissimâ, acutas sagittas subministrari ad quasvis hostium vires validè transfigendas. *Et quidem Sacra Pagina pharetra quadam spiritualis, in qua sagittæ acutæ & ignitæ latitant. Hanc nemo Deo militans derelinquat, assiduo cogitatu virtutem intelligat scripturarum, ut juxta qualitatem suggestionis, responsionis intorqueat jaculum.*

(Consiliarius malus. — Job. 2. — S. Jo. Chr. in Cat. — S. Scriptura. — S. Laur. de casto Connub. cap. 6.)

PYROBOLUS.

Cap. XIII.

80 ALphonsus I. Dux Ferrariensis Symboli loco, pyrobolum prætulit, qui in aëre diffringens, flammas ac perniciem spargit, Epigraphen Gallicam subjunxit; AU LIEU, ET TEMPS. Id est; LOCO, ET TEMPORE. Nam è prudentiæ præscripto in quibusvis gravibus negotiis opportuna occasio est captanda. Octavianus Imperator in imperii sui exordio hanc à Dione parænesim accepit. *Non statim omnia, uti decretum erat, executus est; veritus ne parùm succederet, si simul homines transferre & invertere vellet: sed quædam in tempore disposuit, quædam REFECIT IN TEMPUS.* S. Irænæus id à Dei Filio studiosissimè observatum testatur. *Præcognita sunt hæc omnia à Patre: perficiuntur autem à Filio, sicut congruum & consequens est, APTO TEMPORE: propter hoc properante Mariâ ad admirabile vini signum, & ante tempus volente participare compendii poculum, Dominus repellens ejus tempestivam festinationem, dixit; Quid mihi & tibi est mulier?* S. Rupertus Abbas in illis Isaiæ Seraphinis animadvertit, quòd sex alis instructi, duabus tantum advolandum sint usi: atque *volabant pro LOCO, ET TEMPORE.*

(Prudentia. — Dion. lib. 52. — S. Iren. cont. Hær. cap. 18. — Isa 6. 2. — S. Rup. de Trin. & oper. cap. 28.)

81. Academici Animosi Novarienses Symboli universalis loco globum, à pyrobolo sparsum, prætulerunt; qui novo militari stratagemate ad litteras in obsessam civitatem jaciendas deservit. Epigraphen subjunxêre; PER TELA, PER IGNES. Innuebant videlicet, nobilissima sua ingenia inter medios grassantis Bellonæ furores nunquam à litteratis Academicorum exercitationibus destitisse. Quippe, Tullio teste, *Ad magnanimum pertinet, ea, quæ videntur acerba, ita ferre, ut nihil à statu naturæ discedat, nihil à dignitate sapientis.*

(Studiosi. — Magnanimus. — Cicero l. de Offic.)

82. Flamma, in pyrobolo conclusa, libertatem anhelat, ac, veluti carceris impatiens, sphæram

ram illam assiduis motibus jactat. Unde D. Emmanuël Thesaurus Comes in optico suo Aristotelis Tubo pilam punicam, ab inquilino igne agitatam, ingenioso hoc lemmate insignivit; NESCIA STARE LOCO. Martium, vel etiam iracundum ac impatientem hominis animum hoc Emblemate describes. Seneca, inter cætera hominis iracundi lineamenta, etiam hæc recenset; *Torva facies, citatus gradus, inquieta manus, &c.*

83. Academicus, inter Errantes Brixienses pertinax, Symboli loco sphæram, nitro & piceis fomentis gravidam, præfert; quæ aquis injecta accenditur, & veluti humido illi elemento insultans; ignem vomit. Epigraphen subjunxit; ETSI MILLIES SUBMERGATUR. Ita animus generosus, quocunque miseriarum Oceano inundante, nunquam non superior evadit. In encomium D. Pauli ait S. Joannes Chrysostomus; *Quemadmodum si scintilla ignis quædam, quæ extingui nequeat, in mare prolapsa, incursantibus multis fluctibus, pessumeat, rursusque splendida emergat, ad eundem quoque modum B. Paulus nunc quidem periculis velut conflabatur, nunc verò ex ipsis emersus nitidior ac splendidior ascendebat, eò ipso, quod vexabatur victoriam referens.*

84. Pyrobolus, in aëre dissiliens, viva passim incendia spargit. Unde lemma; NON SE CAPIT INTUS Mei Concanonici ad S. Mariam de Passione Mediolani opportuno hoc Emblemate immensam D. Caroli charitatem significabant, quæ se intra solius pectoris angustias concludi minimè sustinens, in sexcentas operationum flammas erupit; unde ad sublevandam pauperum egestatem integros principatus vendidit: ut peccatores ad frugem revocaret, assiduò non sine valetudinis jactura e pulpitis detonuit. In Xenodochis frequens, opem ægrotis liberalissimam tulit, &c. Ut adeò S. Bernardus eodem charitatis igne exæstuans, jure exclamet; *O amor præceps, vehemens, flagrans, impetuose!*

85. Pyrobolus diffringens, & immodicam flammarum vim passim evomens, epigraphen sustinet; VIM VI. Quasi nimirùm ignis diceret; quia violento sphæræ gravatæ sinu captivus detineor, ideò vim vi repressurus, mutuâ violentiâ carcerem effringo, meamque libertatem cum illius dispendio vindico. Ad hoc propositum Justinianus Imperator; *Jus gentium est, quo gentes humanæ utuntur, solis hominibus inter se commune: veluti erga Deum religio; ut parentibus, & patriæ pareamus; ut vim atque injuriam propulsemus.* Has tamen postremas duas propositiones sano ac moderato sensu intelligas velim. Optimè Ovidius;

Judice me, fraus est concessa, repellere fraudem,
Armaque in armatos sumere jura sinunt.

86. Pyrobolus non alio fine rumpitur, nisi ut fragmina sua passim dispersa, stragem inferant. Unde lemma; DISRUMPOR, UT NOCEAM. Seu, DUM NOCEAM, PEREAM. Hæc ipsa animi fortis ac resoluti est indoles, qui injuriam adversus hostes suos vindicaturus, ipsum etiam propriæ vitæ dispendium parvi æstimat. Certè Samson, ut Philisthæis stragem inferret, liberrimam vitæ suæ jacturam fecit. Et Zopyrus Babyloniam, civitatem nobilissimam expugnaturus, Justino referente, *Domi se verberibus lacerari toto corpore jubet, nasum, & labia, & aures sibi præcidit.*

87. Ignis succensum globum pyrium in aëra sublevat. Lemma; SURSUM RAPIT IGNIS. Ita S. Ignatius Loyola, amore Divino succensus, quatuor fermè cubitis à terra elatus pendebat. Cæterùm ea sancti amoris vis est, ut mortales illius beneficio passim è terris ad cœlos evolent. Testatissimè S. P. Augustinus; *Quisquis dilexerit Deum & proximum, animam habet pennatam, sancto amore volantem ad Deum.* Et alibi; *Sancti amoris flammâ ardentes Martyres, fœnum carnis robore mentis arserunt. Ipsi autem integri spiritu, ad eum, quo sunt accensi, pervenerunt.*

Amor ad cœlum elevat. S. Aug. in Psal. 103. Idem ser. 31. à Sirmondo addit. Tom. 10.

SAGITTA.

Cap. XIV.

88. ALiquot sagittæ, adversus marmor vibratæ, epigraphen monstrant; INFRINGIT SOLIDO. Verbis ex Horatio mutuatis;

--- Fragili quærens illidere,
Infringit solido.

Ita nobile hominis pectus omnes adversantium vires enervat ac reprimit. Seneca; *Ut tela à duro resiliunt, cum dolore cadentis solida feriuntur; ita nulla magnum animum injuria ad sensum sui adducit, fragilior eo quod petit;* Cæterùm S. Ecclesiæ Doctores, seu saxa durissima, quasvis sagittas, à gentilibus ac hæreticis sparsas, infringunt; *Et sicut mortiferas sagittas, sic insana verba perversæ cogitationis eorum, de impia cordis pharetra procedentia, Doctores quasi lapides vivi suscipiunt, & fidei VIRTUTE CONFRINGUNT,* inquit in rem præsentem opportunè Author operis imperfecti.

Resistere. Senec. l. 3. de Ira c. 5. Hæretici reprimuntur. Aut. Oper. Imp. Hom. 10. in Matth.

89. Sagitta epigraphen præfert; CONSEQUITUR, QUODCUNQUE PETIT. Ita Minister prudens operam suam vix unquam inanem collocat. Illius quoque hanc effigiem dixerim, qui nunquam non voti sui se compotem experitur. Eadem tamen cumprimis in animam orantem convenit: Nam S. Marco teste. *Omnia, quæcunque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis.* S. P. Augustinus, *Fit in oratione conversio mentis ad Deum, qui semper dare paratus est, si nos capiamus quod dederit.* Hoc sensu Christophorus Finottus:

Minister prudens. Oratio. Marc. 11. 24. S. August. l. 2 de ser. Dom. in monte c. 5. Finott. dist. 92.

Posce Patrem; dicto citiùs dabit omnia; Montes
Vel si cui libeat tollere, vota feres.

90. Carolus Rancatus sagittæ volanti inscripsit; NUNQUAM FRUSTRA. Verbis è Statio mutuatis;

Stat. in Epithalam. Stellæ.

Hic puer è turba volucrum: cui plurimus ignis
Ore manuque levi nunquam frustrata sagitta.

Eidem Emblemati etiam hanc inscriptionem cum priore synonymam subjunges; NUNQUAM IRRITA. Belliducis fortunati hic typus est, cujus operationes nunquam non è votis & ex animi sententia succedunt. Alcidis sagittas hâc prærogativâ insignes deprædicat Seneca;

Bellidux fortunatus. Seneca in Hercul. Oetæo.

---- Munus Alcide cape
Has Hydra sensit: his jacent Stymphalides,
Et quidquid aliud eminus vici malum;
Victure flexi, has enim NUNQUAM IRRITAS
Mittes in hostes.

Oratio quoque nunquam à Deo recedit irrita; S. Augustini monitum est; *Non deficiamus in oratione; Ille, quod concessurus est, etsi differt, non aufert. Securi de pollicitatione ipsius, non deficiamus orando.*

Oratio. S. August. in Psal. 65.

91. Tres sagittæ simul colligatæ, fœdus illud repræsentabant, inter Pium V. Philippum II. & Rempublicam Venetam adversus Turcas sancitum. Epigraphe subjuncta erat; VIS NESCIA VINCI, Emblemati huic affine est illud Alciati, in quo, sub

Concordia.

Concordia. sub titulo *Concordia insuperabilis* tricorporis Geryonis statuam sequenti epigrammate illustrat;

Ter geminos inter fuerat concordia fratres,
Tanta simul pietas mutua; & unus amor.
Invicti humanis ut viribus ampla tenerent
Regna uno dicti nomine Geryonis.

Prov. 18. 70. Dilucidè Salomon; *Frater, qui adjuvatur à fratre, quasi civitas firma.* Laërtio referente, Antisthenes dixit; *Fratrum, qui essent concordes, conjunctum omni muro dixit esse fortiorem.* Diog. Laer. l. 6. c. 1.

Profectus. 92. D. Arelius sagittæ volanti inscripsit; DONEC DEFECERIT, NON CONVERTETUR. Assiduum in virtute progressum hoc Emblemate delineabis. Davide teste, *Sagitta Jonathæ nunquam rediit retrorsum, & gladius Saul non est reversus inanis.* Hac de re eruditè S. Hieronymus; *Totum spacium vitæ tuæ sit, ut peragere possis justitiam; ne de præterita justitia confidens remissior efficiaris.* 2. Reg. 1. 22. S. Hier. Ep. ad Celantiam.

93. Fuit, qui telum, è nervo jactum, hoc lemmate notaret, INSTAT ALTERUM. Ad verbum Plautus; *Priusquam unum est injectum telum, tum instat alterum.* Ita omnino sicut unda trudit undam, sic unam miseriam è vestigio insequitur altera. Testem locupletem habeto Jobum; cùm enim vix primum de direptis armentis nuntium audivisset, *venit alter, & dixit, ignis Dei cecidit de cœlo.* Et mox; *Sed & illo loquente venit alter, &c.* Et paulo post: *Adhuc ille loquebatur, & ecce alius intravit, &c.* Verissimè meus Thomas Kempensis, *Non est homo securus à tentationibus totaliter, quamdiu vixerit: quia in nobis est unde tentamur, ex quo in concupiscentia nati sumus. Unâ tentatione seu tribulatione recedente, alia supervenit; & semper aliquid ad patiendum habemus, &c.* Plaut. in Penulo. Miseria una ex altera. Job. 1. 16. De Imit. c. 13. n. 3. l. 1.

Excellentia. 94. Incomparabilis adeò est sagittæ valor, ut scopum feriens, epigraphen monstret; NEC VINCI, NEC ÆQUARI. Hac loquendi ratione Vellejus Paterculus Homerum celebrat: *Neque ante illum, quem imitaretur, neque post illum, qui eum imitari posset, inventus est.* Et Octavianum Augustum Horatius; Vell. Pater. l. 1. Hist. Horat. l. 4. Carm. od. 2.

Quò nihil majus meliusve terris
Fata donavere, bonique Divi:
Nec dabunt; quamvis redeant in aurum
Tempora priscum.

4. Reg 25. 25. De S. Rege Ezechia testatur Oraculum Divinum; *SIMILIS ILLI NON FUIT ante eum Rex, qui reverteretur ad Dominum in omni corde suo, & in tota anima sua, & in universa virtute sua juxta omnem legem Moysi, NEQUE POST EUM SURREXIT SIMILIS ILLI.*

95. D. Didacus Saavedra sagittæ volanti subscripsit; O SUBIR. O BAXAR. Id est; AUT ASCENSUS, AUT CASUS. Innuebat videlicet, Principum regna, si non crescant, imminui corruere. *Magna imperia*, teste Lipsio, *limites suos habent, quò cùm venerint, sistunt, retrocedunt, ruunt.* Quin etiam spiritualia nostra negotia persistentiam adeo nullam patiuntur, ut anima vel in melius proficiat, vel præcipiti ruinâ in interitum cadat, S. Bernardus; *Vidit scalam Jacob, & in scala Angelos, ubi nullus residens, nullus subsistens apparuit; Sed VEL ASCENDERE, VEL DESCENDERE videbantur universi: quatenus palam daretur intelligi, inter profectum & defectum in hoc statu mortalis vitæ nihil medium inveniri.* Regna. Lips. Cent. 3. ad Belg. Epist. 31. Persistentia. S. Bernard. Epist. 253.

96. Telum, è nervo vibratum, Ferro authore epigraphen sustinet; VOLAT IRREPARABILE, seu IRREVOCABILE. De hoc vitæ humanæ symbolo Ovidius; Vita humana. Ovid. Fast.

Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis,
Et fugiunt freno non remorante, dies.

Et Horatius; Horat. Carm. Od. 7.

Cùm semel occideris, & de te splendida Minos
Fecerit arbitria,
Non Torquate genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.

Salomonem in medio luxu querentem audi; *Nos nati continuò desivimus esse.* Seneca; *Quotidie morimur, quotidie enim demitur aliqua pars vitæ: & tunc quoque cùm crescimus, vita decrescit usque ad hesternum, quidquid transiit temporis, periit, &c.* Sap. 5. Senec. 14.

97. Sagitta è nervo jacta, & volans, epigraphen ex Horatio sustinet; NESCIT MISSA REVERTI. Hinc disces, injurias, adversus alienam famam à lingua nostra sparsas, nonnisi ægerrimè revocari posse. S. Petrus Damianus; *Pœnitet quidem omnino, tam inaniter noxia protulisse, sed remedium non occurrit, quia quod SEMEL EMISSUM est, NON POSSUM REVOCARE, juxta quod Flaccus ait; Et semel emissum VOLAT IRREVOCABILE verbum.* Horat. Arte. Detr. S. Petr. serm. de vi. linguæ. Verbum irrevocabile.

98. E S.P. Augustini sententia, bonus Prædicator *Non alta, sed apta* pro concione dicat. Unde Prædicatoris symbolo sagittam incidi facies, quæ versus metam vibrata, epigraphen sustineat; NON ALTE, SED APTE. In hoc argumentum Sanctus Gregorius Papa: *Debet subtiliter is, qui docet, prospicere, ne plus audeat, quàm ab audiente capitur. Prædicare debet, ad infirmitatem audientium semetipsum contrahendo descendere, ne dum parvis sublimia, & idcircò non profutura loquitur, se magis curet ostendere, quàm auditoribus prodesse.* Gilbertus Abbas ad illa Apostoli verba reflectens, *Tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi non escam, &c.* ait; *Utinam istud attendant, qui facturi in conventu fratrum sermonem, student MAGIS ALTA, QUAM APTA dicere, facientes apud infirmas intelligentias miraculum sui, non ipsorum salutem operantes, &c.* Prædicator. S. Greg. 3. Mor. Gilib. in 1. 3. Ed.

99. Telum, pro sagittarii nutu è nervo extento volans, à Bargalio epigraphen accepit; HAUD QUAQUAM MORA. Velocem & acceleratam hominis obedientiam hoc Emblemate dignosces S. Bernardus: *Velociter currit homo Dei, & velocem habere desiderat sequentem. Viam mandatorum tuorum cucurri, inquit David. Fidelis obediens nescit moras, fugit crastinum, ignorat tarditatem.* Et S. Joannes Chrysostomus, de Patriarcha Abrahamo disserens: *Mox ut audivit, Egredere de terra tua. Gen. c. 12. NON MORAS NEXUIT, non distulit, sed obediens imperanti, quod imperatum erat, mox fecit.* Obedientia. S. Bern. ser. de obed. S. Jo. Hom. in Gen.

100. Calumniæ adversus virtutem conatu prorsus irrito jaciuntur: haud secus, atque complura tela in cœlum sparsa, IRRITA CADENT. Scitè Justus Lipsius: *Ut tela quædam, in cœlum emissa, ire eo videntur, non eunt: sic malitiosorum calumniæ bonos non tangunt.* Et Seneca; *Non refert, quàm multa in illum conjiciantur tela, cùm sit nulli penetrabilis.* Et rursus: *Quid igitur: non erit aliquis, qui sapienti facere tentet injuriam: Tentabit sed non perventuram ad eum: Majore enim intervallo à contactu inferiorum abductus est, quàm ut ulla vis noxia usque ad illum vires suas perferat.* Calumnia. Lips. veras. Senec. quod sapient. non injur.

101. Ho-

101. Hominis justi vita adeò est sublimis, ut ad eam transfigendam nullæ hominum calumniæ exporrigantur: haud sanè aliter, atque jacula, adversus stellas sparsa, DECIDENT INFRA. Seneca; *In insuperabili loco stat animus, qui externa deseruit, & arce se sua vindicat. Infra illam omne telum cadit.* Et alibi; *Etiam cùm potentes, & imperio editi, & consensu servientium validi, nocere ei tentent, tam circa sapientem omnes eorum impetus deficient, quàm quæ nervo, tormentisque in altum exprimuntur, cùm extra visum exilierunt, citra telum tamen flectuntur.*

102. P. Magister Paulus Richidei, Academicus inter Errantes Brixienses Incitatos, & insigne Ordinis Dominicani decus, nec minus in poësi, quàm prosâ celeberrimus, symboli loco sagittam volantem præfert, quæ ignem in aëre concipiens, epigraphen monstrat; IGNESCIT FUNDO. Ni fallor, hæc imago ad illam Alcestæ sagittam alludit, quæ, si Virgilio fidem habeas, volando exarsit;

Namque volans liquidis in nubibus arsit arundo,
Signavitque viam flammis, tenuesque recessit
Consumpta in ventos.

Mens Emblematis est, homines assiduâ exercitatione ac consuetudine ad operationes, sive laudabiles; sive vitiosas, plurimùm concitari, tandemque in eas ardentissimè succendi. Et quidem de virtutibus ait Origenes; *Ex justitia generatur justitia, & ex castitate castitas. Si enim primò tenuiter castus esse cœperit, accepto castitas fomento, quotidie castior efficitur.* Ad idem argumentum Salomon; *Justorum semita quasi lux splendens procedit & crescit.* De vitiis ait S. Basilius; *Unum peccatum aliud velut congenitum per gradus excipit, ceu fornicatio fornicationem, & ipsa assuefactio mendacii mater fit mendacii: & qui mentem diu exercuit ad jurandum, multo jam negotio aggreditur iniquitatem.*

103. P. Raulinus ad superioris numeri Alcestam alludens, sagittam figuravit, quæ è nervo jactata, epigraphen tulit; CONSUMET FLAMMA VOLANTEM. Enimverò sicuti flamma sagittam ex arcu volantem comburit, ejusque fatalem ictum prohibet; ita Princeps clemens amoris sui incendio tela omnia, à justitiæ rigore adversus subditos sparsa, mitigat & consumit. Theodatus, Italiæ Rex, cùm ad solium promoveretur, Cassiodoro referente dixit; *Mutavimus cum dignitate propositum, & si ante justa districtè defendimus, nunc clementer omnia mitigamus.* Porrò lethalis illa sagitta, adversus Ezechiam; uti & altera in extremum Hierosolymæ excidium emissa, ab amoris igne, quo Deus erga Davidem exarserat, penitus absumpta fuit: nam, quod Regum Fasti testantur, in optimi Davidis gratiam, Deus justum illud supplicium in benevolentiam suavissimam convertit. *Addam diebus tuis quindecim annos: sed & de manu Regis Assyriorum liberabo te, & civitatem hanc, & protegam urbem istam propter me, & propter David servum meum.*

104. Asserente D. Joanne Bapt. Mazzoleno, jaculum, dirupto mucrone, AD NIHILUM VALET ULTRA. Ita Exercitus, ob iniquam Belliducis interfecti sortem consternatus, nullam amplius victoriæ spem habet residuam. Hæc penè ipsa verba præiit Justinus Historicus; *Nam sicuti telo, si primam aciem perfregeris, reliquo ferro vim nocendi sustuleris: sic illo* (de Epaminonda loquitur) *velut mucrone teli ablato Duce Thebanorum, Reipublicæ vires hebetatæ sunt, ut non tam illum amisisse, quàm cum illo interiisse omnes viderentur.*

105. Sagitta, versus scopum jacta, epigraphen à me recepit. NON QUODCUNQUE PETIT. Illa enim à destinata meta nonnunquam deflectit, & Horatio teste,

Non semper feriet quodcunque minabitur arcus.

Adamus, à suprema lege prævaricatus, animo nimiùm quantùm arrogante Divinam excellentiam assequi cogitavit; at prô! quantùm à scopo aberravit misero! eo enim superbiæ suæ conatu in extremam mortis calamitatem fuit præcipitatus. Saul, iteratis vicibus sagittas adversus innocuum Davidem ejaculatus, nunquam non scopo præfixo excidit. Adonias summâ quidem solicitudine Abisag sibi desponsare moliebatur; at hæc vicissim miserrimo proco violentam mortem est machinata. Solymannus, Turcarum Imperator in occupanda Vienna operam penitus inanem collocavit. Alphonsus Albuquercius assiduis consiliis artes maximè opportunas investigabat, quibus, ad sterilitatem toti Ægypto inducendam, Nylum fluvium è cursu suo divertere, Machometi cadaver flammis absumere, ejusque tumbam deprædari posset, at fine suo delusus; vitâ excessit. Gustavus Adolphus, Suecorum Rex, ad Imperii Romani fastigium aspirans, omnes penè Germaniæ provincias ac civitates violentis armis infestavit: at cùm imperiali coronæ manum jamjam victricem admoveret, fallente vestigio in funebrem tumbam præceps corruit, & in aperto campo exanimis, proprioque sanguine purpuratus jacuit. Cæterùm etiam in oratione experimur non semper impetrari, quod vel malè vel contra voluntatem desideramus; S. P. Augustinus; *Deus tollit quod malè desiderasti, & docet, quod debeas bene desiderare.*

Oratio non exaudita.
S. Aug. in Psal. 43.

106. Alcon Cretensis, cùm filium suum inter horrendi draconis amplexum cerneret, sagittam tantâ dexteritate est ejaculatus, ut illæso filio, draconem interfecerit; uti Virgilius, Sidonius Apollinaris, Valerius Flaccus, aliique testantur. Eò alludens nonnemo, sagittam figuravit, quæ serpentem, manu sustentatum, transfixerat; cum lemmate; FERIENDA FERIT, Seu, PETENDA PETO. Ita prudens Medicus aut chirurgus solam affectam partem incidit, reliquo corpore penitus illæso. Corrector item discretus, sine ulla peccatoris offensa, solius vitii jugulum petit. David ultricem Dei manum inclamans, ait; *Exurge Domine in ira tua, & exaltare in finibus inimicorum.* Sed quid inde? *Consumetur nequitia peccatorum*, volebat nimirum Rex sapientissimus in sola vitia, non autem in caducos & fragiles homines à Deo animadverti. S. Joannes Chrysostomus; *Quærit, ut peccatum de medio tollatur, non ut jumat pœnam de inimicis.*

Virgil. in Eclog.
Medicus.
Corrector.
Psal. 7. 7. ibid. n. 10.
S. Chrysost. in hunc loc.

107. D. Aresius in S. Thomæ Aquinatis panegyrico demonstravit, omnes magni illius Doctoris opiniones ac sententias singulari suo acumine vigere. unde Emblematis loco cõplures sagittas intra eandem pharetram expressit, addito epigrammate; NULLI DEEST ACIES. Hanc epigraphen jure optimo etiam de Senecæ Epistolis intellexerim; illarum enim quælibet peculiari suâ vivacitate & acrimonia excellit. Idipsum de Martialis poësi pronuntiat Plinius Junior; *Erat homo ingeniosus, acutus, & qui plurimum in scribendo, & salis haberet & fellis, nec candoris minus.*

S. Thom. Aquinas.
Plin. Iun. Ep. ad Cor. Priscum.

108. Compluribus sagittis, in candidum scopi, seu orbitæ ligneæ umbilicum sparsis, epigraphen subjunxi; OMNES IN ALBUM. Innuebam videlicet, Satyricas ac pungitivas malevolorum linguas unicè adversus innocentiam collineare: indies enim experimur, plerisque persecutionum sagittis metam vix unquam esse aliam præfixam, nisi virtu-

Innocentia persecutioni obnoxia.

Mundus symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. II. S 3 tis

tis & meriti candorem. Josephus, præ cæteris omnibus Jacobi Patriarchæ filiis candidus ac meritis insignis, omnium fratrum suorum invidiam in se unam concitatam sensit. Geneseos testimonio; *Filius accrescens Joseph, filius accrescens, & decorus aspectu. Sed exasperaverunt eum, & jurgati sunt, inviderintque illi habentes jacula.* In rem præsentem ait Epictetus; *Sapientiæ studium suscipere cupis; statim te para, quasi futurum sit, ut deridearis, ut multi te subsannent.* Et Sanctus Prosper;

Gen 49. 22. — *Epictetus.* — *S. Prosp. in Epigra. 23.*

Impia pars mundi parti est infesta piorum,
Nec tolerare potest dissimiles animos.

Certamen academicum equestre, vel asceticum.

109. Inter cætera D. Berlingerii Gessi Emblemata complures sagittas cernere licet, quæ ab arcubus versus metam extortæ, epigraphen tenent; NUNC PROMERE VIRES. Ibi enim extremas nostras vires solemus periclitari, quando plurimorum conatus simul pro eadem palma obtinenda luctantur, uti indies in congressibus Academicis & Equestribus experimur. Classicum canens, & in mundi hujus stadio ad virtutis bravium excitans S. Chrysostomus, ait; *Exsere vires, fortiter dimica, atrociter in prælio isto concerta. Considera pactum, conditionem attende, militiam nosce: pactum, quod spopondisti; conditionem, qua accessisti; militiam, cui nomen dedisti.*

S. Chrysost. Tom. 3. ser de Mart.

110. Sagitta, versus scopum vibrata, epigraphen reddit; NON QUASI IN INCERTUM. Verbis è S. Paulo mutuatis; *Ego igitur sic curro, non quasi in incertum.* Ita negotium quoddam auspicaturus, mentem tuam unicè in præstituto fine defixam habe, nec illum temerè, sed animo prorsus indubitato assequi contende. Illum Apostoli locum interpretatus Esthius; *Sic curro*, inquit, *non quasi in incertum, id est, temerè; & quamlibet in partem, sed rectà ad metam destinatam, ut faciunt, qui in stadio currunt, & vincere volunt.* Disertè Magnus Augustinus; *Quod non bonâ intentione facis, non tibi proderit: quia quomodo facis, non quomodo illi evenerit, tibi imputabitur.*

1. Cor. 9. 26. — *Intentio.* — *Esth. in hunc loc.* — *S. Aug. in illud Mat. 6. si lumen quod in te est, &c.*

111. Sagitta motu tantò velociore per aëra defertur, quantò majorem vim à nervo impressam accepit. Unde lemma; INTENSIUS VELOCIUS. Idipsum in animabus nostris experimur, quæ cursu tantò celeriore ad Deum recurrunt, quò intensioribus tormentis excruciatæ fuerint. S. Augustinus, etiamnum juvenis, Deo penitus neglecto, solis voluptatibus terrenis inhiabat; at *Cùm quodam die pressus stomachi dolore repentè æstuarem moriturus, vidisti* (inquit) *Deus meus, quo motu animi, & quâ fide baptismum Christi tui, Dei & Domini mei, flagitavi?*

Calamitas facit celerem. — *S. Aug. l. 1. Confes. c. 11.*

112. Sagitta, in præfixum scopum vibrata, epigraphen à P. Masenio accepit; TETIGISSE, VICISSE EST. Maria Virgo ab Andrea Cretensi rectè cognominatur *Scopus qui excogitatus fuit ante sæcula;* Et à S. Bonaventura *Finis iræ Dei.* Quisquis enim scopum sibi præfixit Mariam, non potest ab æterna salute deflectere. Opportunè canit Emblematis Author;

Maria V. — *And. Cret. Orat. 2. de Assump. M. Virg.* — *S. Bonav. in Psal. min.*

Quisquis in armata victor jacularis arena,
Diceris in positum figere tela scopum.
Nobis meta salus. Aspiras victor honori?
Ne malè deflectas, sit tibi Virgo scopus.

Calamitas ad Deum compellit.

113. Sagitta, per aëra volitans, epigraphen tenet; PONDERE VICTA REDIBIT. Sagitta enim, proprio gravata pondere, tandem post diuturnos volatus ad centrum suum recidit. Ita prorsus Anima, per multos scelerum errores vagabunda, tandem infirmitatum & tribulationum pondere pressa, ad Deum centrum suum, revertitur. Disertè Psaltes Regius de Hebræis testatur, *Cùm occideret eos, quærebant eum, & revertebantur, & diluculo veniebant ad eum.* Cato, coram Senatu Romano pro Rhodiis perorans, dixit; *Adversæ res homines domant, & docent, quid opus sit facto.* Seneca; *Magis Deos miseri, quam beati colunt. Frangitur calamitosis animus, & ipsa se infelicitas damnat. Diligentius Dii coluntur irati.* Et apud Senecam Tragædum Agamemnon;

Ps. 77. — *Cato apud Gellium ... 7. c. 3.* — *Sen C... lib. 8* — *Sen. A...*

In vota miseros ultimus agit timor.

114. Sagitta ad scopum destinata, tamdiu per aërem volitat, donec præfixum attigerit locum. Emblemati subscripsit Serenissimus Philotheus; DONEC ATTIGERIT. Nobis ad Divinam gloriam collimantibus nihil debet esse obstaculo, quanquam orbis, & quidquid ipsi insedit malitiæ, huic laudabili se opponant proposito, sed persequendum omni studio consilium, quo ad sanctissimum illum scopum contendimus. S. P. Augustinus *Fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.* Et rursus; *In hac vita homines magnis laboribus requiem quærunt, sed non inveniunt: volunt enim requiescere in rebus inquietis, & non permanentibus.* Canentem audi ipsumnet Philotheum;

Quies ... Deo. — *S. Au... Conf... c. 1.* — *Idem ... Cat. ... c. 16.*

Excusso properè volat irrevocabilis arcu,
Et petit oppositum missa sagitta scopum.
Talis inoffenso cupio contendere cursu,
Quo cupis, ut tendam tramite, Magne Deus.
Lex tua sancta scopus, timidos quo dirigo gressus,
Anxia quo mentis torqueo tela meæ.
Improbe, ne nostram remoreris, ut ante, sagittam!
Illa volat, donec tangat anhela scopum.

Invidia nocet invido. — *Prov. ... 30.* — *Stob.* — *Virg. de D...*

115. Sagittarius, emissis in rupem sagittis, reverberatisque læditur. Lemma; LÆDENTEM LÆDIT. Ita calumniatores invidi, dum in probos, fortesque offendunt, ipsi læduntur. Rectè Salomon; *Putredo ossium invidia.* Menander à Joanne Stobeo citatus, *Res singulæ*, inquit, *ab insito aliquo vitio pereunt, & omnes corruptionis causæ veniunt intrinsecus. Ut ferrugo, si consideres ferrum; si vestes, tineæ: teredo, si lignum spectes: Invidia vero majorum omnium pessima rabidum fecit hominem, & faciet, & facit, &c.* Virgilius;

Livor tabificum malis venenum,
Intactis vorat ossibus medullas,
Et totum bibit artubus cruorem.

Exquisitè de Invidia cecinit nonnemo;
Justius invidiâ nihil est, quæ protinus ipsum
Auctorem rodit, discruciatque animum.

Van... r. a. Hon... Sen... 85.

116. Sagitta levi pluma ad scopum suum dirigitur; Lemma; QUOD DIRIGIT, LEVE EST. Ita ventus honoris, qui aulicos ad ardua quæque perpetranda impellit, & levissimus & vanissimus est. De rebus terrenis omnibus disserens Seneca, ait: *Quæcunque videntur eminere rebus humanis, quamvis pusilla sint, difficiles ac arduos tramites habent. Confragosa in fastigium dignitatis via est.*

SCLOPETUM.

Cap. XV.

Vind... deb...

117. ANimum, ad vindictam pronum, sclopeto non absimilem dices, quod obducto catulo, epigraphen tenet; SI TANGAR; seu; EST TETIGISSE SATIS. Manu enim levissimâ con-

contactum, flammas & globos minitatur. Ad hoc propositum D. Joannes Paschasius canit:

Concipiet bombarda minor, si tangitur, ignes:
Dum cane demisso stat paritura necem.
Pellitur ignitus faciles quoque tactus ad iras,
Arma lacessitus suppeditatque furor.

ı. 11. Hos ipsos effectus etiam in Jobo eventuros suspicabatur vaferrimus Dæmon, quando Creatorem ad illum tangendum his omninò verbis incitavit: *Extende paulULum manum tuam, & tange cuncta quæ possidet, nisi in faciem benedixerit tibi.* At conatu prorsus irrito; nam animus ille generosus, omissis impatientiæ flammis, viva voluntatis resignatæ & laudis Divinæ incendia sparsit: probè gnatus, vilium & abjectarum mentium esse proprium, quâvis vellicante injuriolâ in motus iracundos prorumpere. Optimè Seneca: *Pusilli hominis & miseri est, repetere mordentem, ut mures & formicæ, ad quas si manum admoveris, ora convertunt.*

l. 2. c.

118. Scipio Bargalius Emblematis loco sclopetum figuravit, quod ex altera catuli parte etiam faculam, ardente funiculo ignario instructam, monstrabat, cum lemmate: ALTERUTRO. Ita animus, ad vindictam paratus, alterutro quo potest modo, sive publico, sive privato, hostem suum adoriri ac trajicere solet. S. Gregorius Nazianzenus de hostis Tartarei insidiis, quas assiduò sustinere debebat, altum conquestus, eum his omninò verbis interpellat:

lictæ tus. non. reg. ianz. n. ad Dia n.

Cur me tam sævo exerces sine fine duello,
Exitiumque mihi, & bello moliris aperto,
Et rem fraude gerens?

119. Nonnemo Matronæ cujusdam, Adamantis nomine, constantem pudicitiam, & inter omnes hostium assultus intemeratam, Emblemate significaturus, sclopetum depinxit, adversus adamantem explosum; cum lemmate: NULLA POSSO LEVARNE. Id est: NIL DEMERE POSSUM. Hac eàdem metaphorâ S. Joannes Chrysostomus insignem Jobi constantiam repræsentat: *Beatus Job,* inquit, *ille pugil pietatis, athleta orbis, acceptis innumeris à diabolo telis, vulnus non accepit, sed sicut adamas quidam omnes impetus ferre potuit: & à tantis fluctibus non solùm non est submersus, sed & prævaluit.* Nec aliter de S. Apollinari Episcopo & Martyre S. Petrus Chrysologus: *Injecit tela, quæ potuit, & omnia armorum suorum genera callidus exegit inimicus: nec tamen fortissimi auctoris movere mentem potuit, aut temerare constantiam.*

ini- ten- pan. ost 32. nes. tr. ol. 128.

120. Minimam quamlibet occasionem interdum fœcundam esse grandium malorum parentem, haud obscurè è sclopeto conjicies, cui subscripsit Ferrus: DA PICCIOLO SPIRAGLIO IL FOCO APPRENDO. Id est: Ignem A PARVO MEATU. S. Joannes Chrysostomus: *Quando parvam animi perturbationem susceperis, ne eam neglexeris quod parva sit, sed considera, quod id, quod ex ea alitur, maxima mala parit.* Unde Ursicinus Presbyter, S. Gregorio teste, viribus jam exhaustus, & ultimum cum morte luctatus, fœminam quandam, ætate jam decrepitam, cùm fatali ipsius lectulo propinquaret, his omninò verbis repressit: *Recede à me mulier; adhuc igniculus vivit; paleam tolle:* Ea ipsa etiam hæreseos est vafrities, quæ initio exigua, paulò post in immane incendium excrescit. S. Hieronymus: *Scintilla res parva est, & penè dum cernitur, non videtur, sed si fomitem comprehenderit, & nutrimenta, quamvis parvus ignis, urbes, latissimos saltus, regionesque consumit. Arrius in Alexandria una scintilla fuit, sed quia non statim oppressa est, totum orbem ejus flamma populata est.*

ima per- a. sm. ost. 6 reg. lib. 4. c. 2. esie. ron. ad

121. Philipponi Pistorienses symboli loco sclopetum, duobus catulis instructũ, præferunt, addito lemate: DAT FLAMMA VIRES. Hinc disces, ab amore, sive sacro, sive profano, grandes in humano pectore effectus & operationes generosas excitari. S. Joan. Chrysost. in Jacobo Patriarcha observat, quod, amore erga uxorẽ ac liberos stimulante primus omnium, ac veluti in agminis fronte adversus Esau incesserit. *Vide,* inquit, *ut timidus ille, charitate suscitante, Leone quovis animosior evadat: velut propugnaculum eorum quoddam se ipsum ante cæteros locans, paratus erat ferũ illum, & minas, quemadmodum suspicabatur, spirantem excipere primus, & suo ipsius corpore parare uxoribus salutem.*

Amor stimulat.

S. Joan. Chrysost. Homil. 33. in Epist. ad Corinth.

122. Sclopetum, funiculo ignario intra falculã accenso, & digito ad ligulam applicato, epigraphen tenet: CÆDIT, DUM CEDIT. Cadente enim ac cedente ligulâ, sclopetum quantocyus igneos è sinu suo globos evomit, & ictus fatales infert. Judã hoc Emblemate significare licet, qui, osculi figendi causâ, supra Servatoris sui collum ruens, eundem crudeli Synagogæ capiendum occidendumque tradidit. Etiam Parthorum milites, dum fugam simulant, & ex acie cedunt, maximam hostibus cladem inferunt. S. Ambrosius: *Periti jaculandi CEDENTES solent VINCERE, & FUGIENTES gravioribus sequentem ictibus VULNERARE.*

Judas.

S. Ambros. l. 1. Offic. c. 5.

123. Lancea, sagitta, & gladius aciem suam apertam ostendunt, & stragem à se inferendam palam omnibus minitantur; at sclopetum malignam suam nocendi facultatem exteriore vultu penitus absconditam tenet; omnemque crudelitatis suæ vim intra propria viscera dolosè asservat. Unde lemma: VIS ABDITA. Hæc ipsa Proditoris est indoles, utpotè aliorum cladem nonnisi occultè machinari solita, si tamen eandem iconem meliore sensu interpretari libeat, in eos illam convenire dixeris, qui virtutum suarum prærogativas modesto silentio, procul omni ostentatione, tegunt. Christo monente: *Attendite, ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis.* De virtute disserens S. Ambrosius, *Beata plane* inquit, *quæ non alienis æstimatur judiciis; sed domesticis percipitur sensibus, tanquam sui judex: neque enim populares aliquas opiniones pro mercede aliqua requirit.* Et Seneca: *Qui virtutem suam publicari vult, non virtuti laborat, sed gloriæ.* Opportunè cecinit Theognides:

Proditor.

Virtus abscondita.

Matt. 6. 1.

S. Ambr. l. 2. Offic. c. 1.

Sen. Epist. 103. 113.

Si benè agis, benè sit tibi: quid præconia quæris?

124. Ut sclopeto metam ferias, non sufficit ligulam aut falculam solo digito moveri, nisi insuper voluntatem & oculum, ad dioptræ leges attentum jungas. Unde D. Birlinger. Gallus hanc Horatii gnomã lemmatis loco subjunxit: ET MANUS, ET MENS. Ita omnino manuum nostrarum actiones solius intentionis beneficio in bonam vel sinistram partem determinantur. *Quia intentio,* teste Dionysio Carthusiano, *imponit speciem operationi.* Ut verè indubitatam canonis hujus Theologici fidem habeas, unicum, obsecro, Christum patientem intuere. Imprimis enim Pater æternus *pro nobis omnibus tradidit illum.* Deinde Servator *tradidit seipsum,* ac tandem etiam Judas *eum tradidit.* Ubi vides, eandem quidem singulorum in tradendo fuisse actionem, totumque discrimen à diversa illorum intentione promanâsse. *Totum una res est,* inquit Doctor Angelicus, *sed non una intentio: quia Pater ex charitate Judas verò ex cupiditate & proditoriè.*

Intentio.

Dionys. Carthus. serm. quomodo Sacr. Altaris, & suscipiendum.

Rom. 8. 32. Gal. 3. 20. Matt. 7. 3. Tho. Aqu. in Galat. c. 20.

SCOPUS.

Cap. XVI.

125. SCipio Bargalius è voluminis sui fronte duas sagittas præfert, quarum una versus scuti umbilicum propius defixa, epigraphen reddit: PROPINQUIORI. Ita omninò in virtutum palæstra plausum ac præmium referunt, qui minus a scopo aberrant. Attalaricus Rex, teste Cassiodoro, dicere solebat: *Electio nostra de meritis venit: & tantò quis regali animo proximatur, quantò bonis studiis societate jungitur.*

Præmium.

Cassiod. l.9 Ep. 22.

126. Scopus, compluribus lanceis impetitus, Epigraphen tenet: NON OMNES EODEM. Enimverò non omnia ingenia eandem in scopo feriendo laudem referunt, aliis quippe propius, aliis verò longius ab illius umbilico recedentibus. Dilucidè Apostolus: *Omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium.* Quo loco, è S. Anselmi sententia, de cœlestis gloriæ prœmio agitur: tametsi enim multi ad illud obtinendum collineent, solis tamen iis ab agonotheta Deo distribuetur, qui ad legis Christianæ dioptram cunctas totius vitæ suæ actiones sedulò exegerint. *Currunt enim Judæi*, inquit, *currunt nonnulli Christiani, qui ad vitam non sunt prædestinati: quia omnes isti in fine præmium sperant se accepturos, & ad illud tendunt per vitæ præsentis stadium. Sed prædestinatorum Christianorum populus; qui legitimè currit, accipit bravium.*

Ingenia inæqualia. Merita inæqualia.

1. Cor. 9. 24. Beatitudo. *S. Anselm. in hunc locum.*

127. Aliquot sagittæ, adversus clypei umbilicum sparsæ, epigraphen legendam offerunt, PAUCIS LICET. Enimverò paucorum est, supremam artis aut conditionis suæ perfectionem adipisci. De arte Oratoria testatur Quintilianus: *Est certè aliquid consummata eloquentia, neque ad illam pervenire natura humani ingenii prohibet; quod si non contingat, altius tamen ibunt, qui ad summa nitentur, quàm qui præsumptâ speratione, quo velint evadendi, protinus circa ima substiterint.*

Excellere paucorum est.

Quintil. in Proœm. Instit. Orat.

128. Judicem prudentem, perfectum, & Justitiæ orbitam nunquam excedere solitum, sagittæ non absimilem dixerim, quæ versus scopum directâ, epigraphen tenet: NEC CITRA NEC ULTRA. S. Basilius: *Quemadmodum is, qui sagittam tendens ad metam dirigit, NEC ULTRA, NEC CITRA, nec utrobique errando à via proposita excidit; ita rectus Judex factitabit, nec in judicando personam accipiet.* Hanc legem cuivis litterato observatam velim, ne cœptam materiem aut nimis extendat, aut plus, quàm fas est, restringat. Lipsius: *Ut in sagitta mittenda non minus aberrat, qui citra scopum, quam qui ultra jaculatur: sic in scribendo quisquis pauciora, quam pro re, aut plura dixit.*

Judex.

S. Basil. in Princip. Proverb.

Litteratus. *Lips. in Instit. Epistolica*

129. Complures sagittæ, adversus scopum emissæ, inscriptionem referunt: TUTTE AD UN FINE, ED UNA SOLA AL SEGNO. Id est; AD SCOPUM EX OMNIBUS UNA. His affine est illud Evangelii: *Multi sunt vocati, pauci verò electi.* Et illud S. Pauli; *Omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium.* In hunc locum P. Cornelius à Lapide; *Apostolus dicit unus, non tres vel quatuor, quia propriè respicit ad bravium, id est, laureolam & excellens præmium, quod non omnibus electis, sed paucis heroicè certantibus datur, &c. Ergo*, subdit Joannes Cassianus, *vive cum paucis, ut cum paucis elegi, & inveniri merearis in cœlo.* Cæterùm in quavis conditione plurimos quidem ad supremæ perfectionis metam collineare cernimus, quamvis eam unicus tantùm, vel saltem paucissimi, feriant.

Prædestinatio. *Matth. 20. 16. 1. Cor. 9. 24. Corn. à Lap. in hunc loc.*

Cassianus. Excellere paucorum est.

SCUTUM.

Cap. XVII.

130. PLutarchus de Matrona quadam Spartana refert, quod filio suo, ad bellum accincto, scutum militare obtulerit, additâ extrema hac parænesi, ut vel cum illo vinceret, vel in illo, tanquam sarcophago sepeliretur. Compendio Ausonius:

Plut. in Inst. Lacon.

Auson. Epig. 2

Mater Lacæna clypeo obarmans filium,
Cum hoc (inquit) aut in hoc redi.

Ad hoc generosæ Matris dictû nonnemo alludens, scuto subscripsit; AUT CUM HOC, AUT IN HOC, seu ut aliis placet; ET CUM HOC, ET IN HOC. Nobis certè incumbit, non tantùm cum sancto fidei scuto adversus hostes generosè congredi, sed & in illo extremam vitæ periodum claudere. Apostoli cohortatio est; *In omnibus sumentes scutum fidei. In omnibus*, inquiunt repetitò S. Hieronymus R. P. Cornelius à Lapide; *vult enim nos in omni tentatione, & opere, gestare clypeum fidei, &c.*

Fides.

Ephes. 6. 16 S. Hier. Corne. Lap. in hunc

131. Scutum, gladio sociatum, epigraphen fixam habet: PERIMIT, ET TUETUR. Gemina illa prærogativa non tantùm Principi potenti, sed & Angelo tutelari est propria; hic enim eandem cum S. Michaële laudem habet:

Protec...

Angel. Custo...

Michaëlem in virtute
Conterentem Zabulum,
Quo custode procul pelle
Omne nefas inimici.

Quoties ergò, subinfert Doctor Mellifluus, *gravissima cernitur urgere tentatio, & tribulatio vehemens imminere, invoca custodem tuum, directorem tuum, adjutorem tuum in opportunitatibus tuis.* Et rursus: *Angelorum præsentia PROTEGERE nos: & PROPULSARE potest inimicum.* Illud ipsum Emblema validam S. Crucis virtutem exprimit, quæ instar gladii suos hostes sternit, & fidelibus instar scuti patrocinatur. De hac Ennodius:

S. Ber. serm. Ange...

S. Cr...

At mihi crux cuspis, crux scutum, cruxque thoraca,
HAC TEGAR; HAC FERIAM, hac pacis fœdera jungens.

Enno... Para... dud... Castis...

132. Qui imperterrito animo aut vitam relinquere, aut aliorum violentiam repellere decrevit, clypeum chalybeum, plurimis sagittis ferreis fulminatum, imitatur: cum lemmate: AUT REPELLIT, AUT FRANGITUR. Judas Macchabæus, tametsi angustum militum suorum manipulum innumeris hostibus jamjam irruentibus, longè videret imparem, noluit tamen aliorum consilio ingloriam fugam arripere, sed generoso animo, *Eamus*, inquiebat, *ad adversarios nostros, si poterimus pugnare adversus eos, & si appropinquavit tempus nostrum, moriamur.* Leonides trecentis tantùm militibus Spartanis stipatus, cùm adversus centum millia Barbarorum dimicare cogeretur, in hæc generosa verba suos est allocutus: *Jam enim aut moriendum est nobis, aut vincendi Barbari.* Eâdem ratione quidam Bellidux apud T. Livium suos est cohortatus: *Moriamur milites, & morte nostrâ eripiamus ex obsidione circumventas legiones.* Et apud Virgilium Æneas:

Ani... reol...

1. Mac. 8.

Leon. ap. P... in L...

Liv. Virg. Æn. 353

-- Moriamur, & in media arma ruamus.

133. Scutum, laternæ conjunctum, epigraphen tenet: LUMINE, ET UMBRA. Felicitatis terrenæ hic typus est, quæ voluptatum suarum luci sociam individuam habet mœstitiam. Seneca:

Felic... terr...

Senec. Thye...

Nulla

Nulla sors longa est: dolor ac voluptas
Invicem cedunt: brevior voluptas
Ima permutat brevis hora summis.

Et Philo Hebræus: *Non est cur aliquis putet, meram & nullo dolore mixtam lætitiam cælitus in terram descendere: sed temperata est ex utroque.* Unicum Caroli V. testimonium instar plurimorum esto, qui felicitate hactenus inauditâ victorias penitus prodigiosas est assecutus: complura enim Africæ regna subjugavit; multas Europæ provincias defendit: Solymannum, potentissimum Asiæ tyrannum, in fugam egit; aliosque innumeros triumphos ex Hispania Italia, Saxonia, Geldria, Hungaria, Peloponeso, & Tunis retulit; atque adeò, ut compendio dicam, totidem trophæa gloriosissima fixit, quot hostes ac bella est aggressus. Et tamen, quod mireris, cum Bruxellis suas ditiones ac regna in Philippum II. filium suum liberrimè transferret, coram toto senatu non absque lachrymis ingenuè est confessus, *Se toto regni tempore nec ad unum quidem horæ quadrantem puram habuisse, meramque lætitiam, sed omnem illam multis curis, angoribus, doloribus permistam*; uti testatur P. Cornelius à Lapide. Verissimè dixit Pindarus:

Nam fluxæ rerum vicissitudines aliæ aliæ
Cum voluptatibus,
E laboribus ad homines accedunt.

134. Manus, clypeum sustinens, epigraphen refert, NE LÆDAR. Patrocinium, aliunde in nos derivatum, hoc Emblemate significatur. S. Joannes Chrysostomus, in scuto fidem repræsentans, ait: *Quemadmodum scutum ante totum corpus instar parietis proponitur, ita sanè & fides; nam illi cedunt omnia.* Porrò non abs re clypeum militarem SS. Eucharistiæ ideam dixerim: hâc enim armati fideles, scutum adversus omnes Tartari insidias tutissimũ objiciunt. P. Alphonsus Salmeron illud Isaiæ oraculum interpretatus: *Faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium*, ait, opportunè admodum mensam ac convivium illud à Domino exercituum instructum esse, ut fideles omnes arma & præsidia validissima inde referrent: *Dicitur hoc convivium instructum à Domino exercituum, quia pro exercitibus Ecclesiæ militantis corroborandis, & contra malignorum spirituum exercitus confortandis, institutum est.*

135. Scutum, à fulmine diruptum, adversis ictibus prohibendis non sufficit: atque adeò, ut Abbas Ceitanus inscripsit: TROPPO DEBIL RIPARO AL FIERO COLPO. Id est: ICTUM NON SATIS ELUDIT. Ita omninò præsidium nullum adeò firmum habetur, quod omnes maledicæ linguæ ictus à nobis propellat. S. Valerianus: *Ferri spicula per cœlum volantis facile scuti objectione contemnis, Verborum verò ictus nec revocari, nec prohiberi; multò enim velociores sagittis sunt.*

136. S. Clara, Augustissimi Sacramenti hierothecam manibus sustinens, Saracenos, tantâ majestate exterritos, in fugam egit. Unde in ipsius honorem meus Concanonicus D. Carolus Sechiarus Atalantæ scutum figuravit, cujus immodico splendore intuentes omnes attoniti & consternati, sua spolia ultrò detulerunt. Epigraphen addidit: TERRITAT HOSTES. S. Vincentius Ferrerius eandem dæmonis fugandi virtutem in SS. Eucharistia efficacissimam testatur; unde, inquit, moribundi scuto illo inexpugnabili tempestivè muniri solent, ut Tartareus hostis, ad animas diripiendas vigilantissimus, obsidionem solvere, ac fugam moliri cogatur: *Magnam*, inquit, *difficultatem habet anima in exitu è corpore, ubi veniunt dæmones eam expectantes: propter quod datur communio infirmis, datur viaticum. Nam tunc dæmones, sentientes Christi præsentiam, fugiunt.*

137. Testitudo militaris, è junctis compluribus scutis formata, eandem inscriptionem sibi vendicat, quam P. Juglaris ponti, è navibus strato, indidit: JUNCTIS VIS NULLA NOCEBIT. Hinc ingens emolumentum, è concordia nobis accrescere solitum, conjicere licet. Hac de re opportunè Torquatus Tassus canit: Concordia. Tass. Geru. Lib. Cant. 8. stanz. 74.

Moviam la guerra, e contra i colpi crudi
Facciam densa testuggine di scudi? che
Giunse si tutti seco a questo detto:
Tutti gli scudi alzar sovra la testa
Egli unirono così, che ferro tetto
Facean contra l'orribile tempesta.
Sotto il coperchio il fero stuol ristretto
Va di gran corso, e nulla il corso arresta;
Che la soda testuggine sostiene
Ciò che di ruino in giù ne viene.

Frater qui adjuvatur à fratre, quasi civitas firma, inquiebat Salomon. Philo Carpatius superioris Sacri Epitalamii verbis: *Terribilis ut castrorum acies ordinata*, ait: *ut enim hostes cum hostibus pugnaturi, dum sese ritè cogunt ac muniunt, nullumque aditum irrumpendi hostibus relinquunt, non modo metui sunt hostibus, seque facile tuentur ac liberant: verùm etiam facto agmine, hostes ipsos plerumque superant ac perdunt. Ita Christi sponsa, fidelium multitudo, & sancta quæque ANIMA pacis CHARITATE VALLATA, atque munita, non solùm INEXPUGNABILIS est prorsus, verum etiam terrorem hostibus incutit, ac fugam, &c.* Prov. 18. 19 Philo Carpat. Cant. 6. 9.

138. Clypeus, umbonem mucronatum, & ad offensam inferendam expeditum, ostendans, à P. Juglari epigraphen recepit: GEMINO SPECTABILIS USU. Ita Princeps, ut omnes perfectionis suæ partes expleat, non tantum subditis tutelam, sed & sceleratis opportuna supplicia decernere debet: *Dulcis & rectus Dominus*, inquiebat Vates Regius. Et rursus: *Diligit misericordiam & judicium*; id est, interprete P. Agellio: *Summus omnium Judex & arbiter misericordiam diligit & judicium: nam hæ duæ virtutes summopere illi placent: has & alias &c.* Nam ut docet Theologorum Apex Augustinus: *Non potest misericordia illi auferre justitiam, neque justitia misericordiam.* Illum ipsam etiam S. Crucis effigiem dixerim, quæ fidelibus tuendis scuti loco deservit, hostes verò instar gladii transfigit. Præclarè S. Orientius canit: Princeps. Deus justus & misericors. Ps. 24. 8. Ps. 32. 52. P. Agell. in hunc locum. S. August. in Ps. 44. S. Crux.

Si purum maculare animum parat impius hostis,
Semper ovans castam sollicitat fidem.
Accipe tela, quibus cordis pia mœnia serves,
Crux tibi sit gladius.

139. Inter cæteram solemnem pompam, Mantuæ ad Deiparæ coronatæ honorem celebratam, aliquot Emblemata suffixa cernebantur. Illorum uni scutum incisum erat, cum lemmate: TUTELA, DECUSQUE. Enimverò sub Virginis gloriosissimæ umbra non tutela tantùm, sed & insigne ornamentum nobis accedit. S. Bernardus: *Sinum suæ misericordiæ Maria omnibus aperit; ut de plenitudine ejus accipiant universi; captivus redemptionem, æger curationem, tristis consolationem, justus gratiam, Angelus lætitiam, denique tota Trinitas gloriam.* Cæterùm Emblematis hujus epigraphe ad illam Horatii oden alludit: MARIÆ Virg. protectio. S. Bern. super missus est. Horat. l. 1. Ode 1.

Mecænas atavis edite regibus,
O & præsidium, & dulce decus meum.

140. Eidem scuto subscripsêre: TUTATUR, ET ARMAT. Et quidem à scuto admodum congruè

grè armari dicimur, cùm solius scuti vocabulo cætera arma omnia significentur. Unde Josephus Scaliger Servius, Ludovicus à Cerda, aliique illum Virgilii locum interpretati:

Virg. 9. Æneid. v. 309.

---- Regi responsa ferebant
Ter centum scutati omnes.

Egesip. l. 3 de Excid. Hierosol. c. 24.

Ajunt, *Scutatorum* nomine *armatos* esse intelligendos. Quin ex Egesippi testimonio scutum cæterorum armorum omnium vicem ac patrocinium subit. *Progredimur*, inquit, *in bellum muniti, undique tegitur galea caput; loricà pectus, totumque clypeo corpus, nec reperit hostis Romanum militem reperire non potest, quem ferro septum circumspicit.* Præclarè hæc imago in augustissimum Exercituum Reginam, MARIAM, convenit, quæ sola instar mille propugnaculorũ est. Ad hanc conversus Cosmas Hierosolymitanus, ait: *Insuperabilem, Deipara, spem tuam habens, servabor; defensionem tuam possidens non timebo persequar inimicos meos, & in fugam vertam, solam habens, ut thoracem protectionem tuam, & omnipotens auxilium tuum.* Ferdinandus II. Imperator Monachis Benedictinis facultatem dederat, sumptuosi templi ac cœnobii ad honorem Mariæ Virginis propè mœnia Viennensia extruendi. Id indignè ferens urbis Gubernator, fabricam, vallis adeò vicinam, hosti maximo præsidio fore, & civitati, totique imperio plurimum damni allaturam, obtendebat. Cui Imperator: *Ego nullum tuendæ civitati propugnaculum aptius novi, quàm Virginis templum, malo Virginem in proximo coli, quàm in Urbe militem esse: securiorem mihi tutelam ab ea polliceor, quàm ab hoc.* Additque: *Nihil esse quod à Virginis templo timeatur, plurimum autem quod speretur.*

MARIÆ Virg. patrocinium

Cosmas Hierosol. hymn. 5.

MARIA Virg. protectrix civitatis.

Guil. Lam. de Virtu. tib. Ferd. c. 7.

Capac. l. 1. delle imprese c. 6.

MARIA Virg. protectrix gloriosa.

141. Stellarum Tydei scutum, à Capaccio commemoratum, epigraphen tenet: NON SINE LUCE TEGIT. Ita nimirum Magna Dei Parens, è S. Apocalypsis testimonio, sole amicta, suos clientes non tantùm protegit, sed eos insuper pallio illo augustissimo coopertos illustrat, & in partem summi splendoris ac gloriæ suæ vocat. Appositè de Deipara tradit S. Epiphanius, quod sit *nubes lucida, quæ fulgor de cœlo lucidum deduxit.* Unde de his ipsis clientibus Marianis illas Evangelistæ voces mysticè interpretari licet: *Nubes lucida obumbravit eos.* Porrò quivis Princeps afflictos suos subditos in fidem ac tutelam propriam recipiens, gemino hoc scuti Emblemate delineatur, adeoque illos *non sine luce tegit*: nam è beneficentia ac patrocinio, in calamitosos exhibito, maximum splendorem sibi conciliat. Agellius, illa Psalmi verba examinans: *Dii fortes terræ*, seu ut alii traducunt, *Protectores*, vel *scuta terræ*; ait, eo loco Principes Deorum nomine intelligi: nam *Principes terræ præcipuè Dii sunt, quia & ipse Principes facit, & in ejus manu & potestate animi eorum positi sunt.* Et paulò post: *Itaque præclarè in Hebraico legimus, Domini sunt scuta terræ, id enim illis præcipuè incumbit, ut infirmioribus pro scuto sint, eosque defendant, & à potentiorum injuriis protegant. In quo munere propemodum cum Deo æquati sunt, & quodammodo Dii facti.*

S. Epiph. Orat. de laud. Deip.

Matth. 17. 5.

Princeps beneficus.

Agell. in Ps. 46. 10.

MARIA Virg. protectrix defunctorum.

B. Brigitta l. 1. Revel. cap 16.

Eccl 24. 8.

S. Bernardin Senens. ser. 3. de nomine Mariæ art. 2. cap. 3.

142. Scutum Spartanum, urnâ sepulchrali nixum, epigraphen tenet: ETIAM POST FUNERA CUSTOS. Ita nimirum B. Virgo Maria non viatoribus duntaxat, sed ipsis etiam defunctis amplissimo est patrocinio: *Tu es Mater mea* inquiebat, audiente S. Brigittâ Christus: *Tu mater misericordiæ, tu consolatio eorum, qui sunt in purgatorio, tu lætitia eorum, qui peregrinantur in mundo* Ad hoc propositum S. Bernardinus Senensis observat, quando sacratissima Virgo Sacratis ore de se ipsa dicit: *In fluctibus maris ambulavi*; maris nomine tẽpestuosum purgatorii pelagus intelligi, ad quod Mater misericordiæ crebrò invisens, opem afflictis animabus liberalissimam affert: *Pœna purgatorii*, inquit, *ideo dicitur fluctus, quia transitoria est; sed additur maris, quia nimirũ est amara. Ab his tormentis liberat B. Virgo, maximè devotos suos, & hoc est quod ait; & in fluctibus maris ambulavi, scilicet visitans, & subveniens necessitatibus, & tormentis devotorum meorum, & omnium.*

143. Messeniorum scuto, quod litterâ M. insignitum erat, illud Lucani de Pompejo Magno hemistichium, lemmatis loco subscripsère: STAT MAGNA NOMINIS UMBRA. Characterem illum B. Virginis Mariæ proprium dixeris, cujus vel solum nomen, instar scuti, ac tutelæ validissimæ habetur. De hoc Virgilius cecinisse videri possit:

-- Magnum Reginæ nomen obumbrat.

Præclarè Richardus à S. Laurentio: *Turris fortissima nomen Dominæ; ad ipsam confugiat peccator, & salvabitur.* Et certè Regina cœli, ac totius universi Imperatrix nos è suo nomine bona omnia sperare jubeat, necesse est, si vel terrestrium Principum nomina securam adversus quosvis hostes tutelã spondeant. Imperator, referente Cassiodoro, ait: *Tuitionem tibi nostri nominis, quasi validissimam turrim, contra inciviles impetus, & conventionalia detrimenta nostra concedit auctoritas.*

144. Scutum, geminâ Herculis columnâ insignitum, epigraphen sustinet: HAUD TENDIMUS ULTRA. Enimverò quisquis Mariæ Virginis patrocinio recipitur, felicitate adeo cumulatâ gaudet, ut votorum summam consecutus videri possit. S. Bernardus de Deo testatur, quod *totius boni plenitudinem posuit in Maria: ut proinde si quid spei in nobis est, si quid gratiæ, si quid salutis, ab ea noverimus redundare.*

145. Virgilius erudito calamo Cyclopes describit, dum clypeum impenetrabilem, quo Æneas inter bellorum discrimina uteretur, libratis brachiis cudebant.

Ingentem clypeum informant, UNUM OMNIA CONTRA
Tela latinorum, septnosque orbibus orbes
Impediunt &c.

Quare meus Concanonicus D. Gregorius Brunellus hanc clypeo epigraphen incidi fecit: UNUS OMNIA CONTRA. SS. Eucharistiam hæc imago spectat, quæ sub specierum sacramentalium orbita adversus omnes hostium tam visibilium, quàm invisibilium sagittas præsidium offert tutissimum. De Tyrannis ac carnificibus disertè id testatur Sanctus Cyprianus: *Quos excitamus, & hortamur ad prælium, nos inermes & nudos relinquamus, sed protectione sanguinis & corporis Christi muniamus, & cùm ad hoc fiat Eucharistia, ut possit accipientibus esse tutelæ, quos tutos esse contra adversarium volumus, munimento Dominicæ saturitatis armemus.* De vitiis verò & peccatis S. Bernardus, *si quis vestrûm*, inquit ad suos Monachos, *non tam sæpe modò, nec tam acerbos sentit iracundiæ motus, invidiæ, luxuriæ, aut cæterorum hujusmodi, gratias agat corpori & sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo.* Porrò illud ipsum scutum inter cætera Mantuana Emblemata insignem MARIÆ Virginis tutelam repræsentabat, quâ suos clientes ab omni hostium assultu vindicare consuevit. De hac Richardus; *Potens est Maria ad protegendum: unde ipsi potest securè dicere servus ejus illud Jobi 17. Pone me juxta te, & cujusvis manus pugnet contra me.* Eodem Symbolo orationis vim explicare licet; nam asserente Sancto Ambrosio: *Bonum scutum oratio, quo*

quo omnia adversarii ignita spicula repelluntur. Etiam sancta Fides omnem hostium violentiam propulsare novit. Dilucidè in rem nostram Apostolus: *In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere.* Hujus experimentum P. Gabriel de S. Maria, Augustinianus excalceatus, in S. Virgine Thecla affert, quæ solo fidei scuto munita, tauros, leones, & ursos incolumis transiit. In illius encomium hoc tetrastichon cecinit:

En ursus frendens, rugiens leo, taurus anhelans
Ante verecundos procubuêre pedes.
Quod non mille viri valuêre potentibus armis,
Id valet absque armis una Puella fide.

Denique virtus instar clypei deservit, ad quasvis hostium injurias eludendas. Unde D. Angelus Maria Arcionus Abbas in oda ad D. Blasium Paradisi canit:

Dentro, Dentro noi stessi arte si serra
Ond' al huom vengon dati
Contro a le stelle adamantini arnesi.
S' à i cor Virtu fa scudo, e corri illesi
Resteram, benche i Fati
Schierino contra loro ogn' astro in guerra.

146. Scutum, quernis ramusculis coronam, epigraphen tenet: TUTELÆ PIGNORA CERTÆ. Innuit videlicet, è Mariæ Virginis patrocinio certam ac securam opem in nos derivari. Hinc Emblemati affine est illud alterum, quod clypeum rotundum, ceu proprium æternitatis typum, repræsentat; addito lemmate: ÆTERNAM TIBI SPONDET OPEM. Enimverò MARIÆ Virginis patrocinium nullo unquam ævo deficiet. Ægydius Columna: *Gloriosæ Virginis auxiliis & gratiis muniuntur, tanquam sub tutissimis clypeis, omnes homines. Et ipsa est omnis armatura fortium.* S. Bernardinus Senensis testatur: *Ipsam esse arcam fœderis sempiterni, ut non interficiatur omnis caro.* (Ægyd. Colum. de Salut. Angel. S. Bern. Sen. To. 3. ser. 1 de Humil. B. V.)

147. Ajacis clypeus septenis pellium crassiorum exuviis coopertus erat. De hoc Ovidius:

Surgit ad hoc clypei Dominus septemplicis Ajax.

Unde scutum illud, nullis unquam armis pervium, epigraphen recepit: NULLI PENETRABILE FERRO. Certè quisquis Deiparæ præsidio fruitur, extra teli jactum tranquillus vivit. S. Gregorius, Nicomediensis Episcopus, Virgini beatissimæ supplex. *Te*, inquit, *Christianorum multitudo murum habet firmissimum; te fideles, ac Reges validum habent armamentarium. Per te bellorum frangunt audaces impetus, per te victoriæ trophæa consequuntur. Habes vires insuperabiles, robur inexpugnabile.* (MARIÆ Virg. protectio. S. Gregor. Nicom. Orat. de M. V. Præsentat.)

148. Reverendiss. & Ampliss. Dominus Joan. Adamus Weberus Canonicus Regularis, Abbas Ecclesiæ Hogel-Wertensis, in eruditissima sua Arte discurrendi author est, hominem quempiam, ex superbia potius, quàm scientia ampullatum, Symboli loco hanc unicam vocabulam scuto suo incidi fecisse, OMNIA. Cujus tamen tumori obliquè castigando, alius adscripsit litteram S ante O; ut loco *omnia*, legeretur *somnia*. Indicabat nimirum in rebus humanis & terrenis *omnia* esse *somnia*. Præclarè, ut cætera omnia D. Augustinus: *Omnes istæ felicitates, quæ videntur sæculi, somnia sunt dormientium. Finitus est somnus, & nihil invenerunt in manibus suis, quia in somno videbant divitias transituras.* (Felicitas terrena somnium. S. August. in Ps. 131.)

Collegi Can. Reg. S. Aug. ad S. Georgium Augustæ

149. EMblematis loco Scutum, S. Gregorii Martyris icone conspicuum, pinxi; quod pluribus impetitum lanceis; manum, quâ tenebatur, incolumem servabat, cum lemmate: Hoc Mihi

PRÆ-

PRÆSIDIUM. Eniinverò inclytum S.Georgii Collegium,Ordinis Canonicorum Regularium,Augustæ Vindelicorum,sub Divi illius Megalomartyris præsidio inter complures calamitates, quas fortunâ identidem alternante annis abhinc sexcentis toleravit, integrum semper perstitit, hodieque in utriusq; asceticæ ac temporalis œconomiæ formam amplissimam excrevit, strenuè rem totam agente Rmo. D. Bernardo, celeberrimi illius Collegii dignissimo Præposito & Abbate. Cæterùmque quæ Magni Martyris Georgii virtutes,ac innumera, quæ plurimis per orbem universum hominibus tulit, præsidia calamo prolixiore numerata desideras,Manuale Georgianum consule, Anno 1679. ab Adm.Rev. & Spectabili Domino Joanne Georgio Grueber, Can. Reg. ad S. Crucem Aug. Vindel. Decano, non sine ingenti eruditione, & in cognominem suum S. Georgium veneratione, editum. In rem nostram de S. Georgio Martyre pronuntiat Georgius Cyprius, Patriarcha Constantinopolitanus: *Verbo uno, S. Georgius communis apud Deum omni tempore benefactor est in hac vita,communem erga nos gerit sollicitudinem.*

Greg Cypr in E.com. S. Georgii.

150. Clypeo subscripsit P. Jacobus Masenius: DEFENDIT, LICET OFFENSUS. Boni Prælati aut Pastoris hæc imago est, qui pro subditorum incolumitate, nulli non discrimini sese objicere parati sunt: Disertè Christus: *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis.* S. P. Augustinus: *Amor in eo, qui pascit oves, in tam magnum debet spiritualem crescere amorem, ut vincat etiam naturalem mortis timorem.* Et S. Gregorius: *Stare in periculo ovium non potest, qui in eo, quod ovibus præest,non oves diligit, sed lucrum terrenum quærit. Dum enim honorem terrenum amplectitur, dum temporalibus commodis lætatur, opponere se contra periculum trepidat, ne hoc, quod diligit, amittat.*

Prælatus. Pastor. Joan 10.11. S August Tr. 2 in Joan. Hom 14. S. Gregor.

TORMENTUM MILITARE. BOMBARDA, GLOBUS.

Cap. XVIII.

151. Globus ferreus flammarum violentiâ è tormento militari propellitur. Unde lemma. IMPELLOR FLAMMIS. seu, ut P. Bovio placet: IGNE PROCUL MITTENTE. Equitem quendam, amoris efficacitate ad pugnam concitatum, hoc Emblema spectabat. Ovidius:

Ovid. Ep. 13.

Fortius ille potest, multo qui pugnat amore.

Amor facit generosum.

S. Ignatius Martyr, stimulante charitatis flammâ, carnificum tyrannidi ac leonum faucibus sese ultro dilaniandum obtulit. Jacob, conjugum ac filiorum amore, fatalem suum hostem Esau, tametsi plurimo milite stipatum, generose aggressus est. Apostoli, Spiritûs sancti igne succensi, in extremas mundi partes promptissima voluntate delati sunt. S. Bernardus: *O jugum sancti amoris, quàm dulciter capis, gloriose laqueas, suaviter premis, delectanter oneras, fortiter stringis, prudenter erudis! ô felix amor, ex quo oritur, strenuitas morum, puritas affectionum, subtilitas intellectuum, desideriorum sanctitas, operum charitas, virtutum fœcunditas, meritorum dignitas, præmiorum sublimitas.*

S. Bern. lib de dilig. Deo.

152. Mansuetudinis beneficio gravissimos quosvis iracundiæ impetus edomari,haud obscurè è tormento bellico conjicies, cujus globus adversus saccum lanâ plenum,emissus,inscriptionem tenet: IN MOLLI FRANGITUR. Idipsum his omninò verbis observat S. Isidorus: *Contra impulsum arietis remedium est saccus plenus.* Dilucidissimè in rem præsentem Salomon: *Responsio mollis frangit iram:*

Ira. Isid. Orig. l. 18. c. 11.

S. Joan.Chrysost. *Cùm sæpè,inquit, Judæorum populus in Apostolos insurrexerit ac dentes exacuerit, illos columbæ simplicitatem imitando, & cum decenti modestia respondendo, iram ipsorum superasse, furorem extinxisse impetum retardasse.* Et rursus: *Maledicos & feros repugnando magis exasperamus, cedendo mitigamus facilè, & eorum mollimus insaniam.* Hanc sententiam probè edoctus S.Franc.Salesius,cùm inter disputandum fastuosis & arrogantibus hæreticorum verbis lacesseretur, omnia illorum tela artificio planè Angelico fregit, & veluti sacco laneo effrenes illorum assultus eventu adeò secundo enervavit, ut suavissimâ suâ respondendi methodo exoptatum ab inhumana hostium superbia triumphum retulerit. Vide Christoph. Ghiardam, de hac ipsius virtute prolixè disserentem. Optimè dixit Q. Curtius: *Obsequio mitigantur imperia,& Principum sævitia in mansuetudinem vertitur civium obedientiâ.*

Prov. 15. S. Joan. Chrysost. hom. 3. in Matt. Idem hom. 41. Joan. Christ. Cotar. vita cap. 2. Curtius l. 8.

153. Tormentum bellicum, dum exoneratur, epigraphen sustinet: SONITUS AB IGNE. Vel ut D. Octavio Boldono placet: DAT IGNIS SONITUM. Ita nimirum homo, iracundiæ flammis concitatus, in ingentes minarum stridores prorumpit. Teste Valeriano Maximo, hominis iracundi forma est. *Crudelitas, horridus habitus, truculenta species, violenti spiritus: vox terribilis, cui silentium dare incrementum est.* Appositè Ovidius:

Iracundus. Valer. Max.

— ingentes parturit ira minas.

Idipsum etiam in SS. Apostolos convenit,qui Spiritûs sancti igne succensi,sonoras Evangelii voces per universum orbem sparserunt. *Apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis, & repleti sunt omnes Spiritu S. & cœperunt loqui, &c.*

Apost. Act. 2.

154. Tormentum bellicum, globis ferreis oneratum, & flammis lacessitum, è faucibus suis æneis copiosas flammas & horrenda globorum fulmina evomit. Unde P. Aloysii Juglaris lemma: REVOMIT, QUOS ACCIPIT. Ita justa hominum vindicta injurias omnes,ab hoste acceptas, in eundem ex æquo retorquet. Augustinus Mascardus refert, quòd Jannetino Doriâ à fœderatorum copiis iniquè interfecto, Paulus III. ad Principem illius parentem litteras dederit, doloris ac commiserationis plenas. Quia verò Principi probè perspectum erat, litteras illas non è sincero affectu proficisci,sed politicas tantum simulati animi ambages esse, idcircò ut primùm intellexit, Ducem Aloysium, Pauli filium, ab iisdem fœderatis occisum esse,illas ipsas litteras,ut commiserationis suæ testes, ad Pontificem remisit, solo nomine proprio immutato. Eandem inscriptionem de Christo Judice interpretari licet, qui mala compensabit malis & offensas omnes olim in suos refundet authores. Ad hoc propositum Glossa Ordinaria super illis Jobi verbis: *Vidi eos, qui operantur iniquitatem flante Deo periisse,* è S. Gregorii Papæ doctrina ita philosophatur: *Conflamus nos aerem, dum ab extra intus trahimus, & ab extra intus reddimus. Deus ergò in retributione flare dicitur, quia AB EXTERIORIBUS causis intus judicij consilium CONCILIAT, ET ab interno consilio EXTERIUS sententiâ EMITTIT, id est, à malis nostris quæ extra videt, judicium intus disponit, & ab interno conceptu extra damnationem facit.* Cœlum quoque dum terram grandine ac fulminibus quassat, nihil aliud in eam spargit, nisi exhalationes & vapores, paulò ante ab ipsa met terra adversus cœlum jactas.

Vind. August. Mascard. lib. tulat Cong. del F. Par red Ch Ju S. Greg. l. 31. Moral. Job.

155. Bombarda epigraphen refert: ARDET, UT FERIAT. Hinc disces,auditorum pectora à Prædicatoribus, aliisque viris Apostolicis, nonnisi ardore Divino succensis, penetrari. Dilucidè S.Petrus Damianus

mianus: *Si vis Dei verbum clarius intonare, cave ne Divini amoris in te flamma tepescat.* S. Gregorius Papa: *Lex ipsis Prædicatoribus imposita est, ut ipsi vivendo illuminent, quæ loquendo suadere festinant. Nam loquendi authoritas perditur, quando vox opere non adjuvatur.* Compendio S. Antonius Paduanus: *In Apostolos missus est Spiritus S. in forma ignis, ut eos calefaceret ad alios incendendos, quia QUI NON ARDET, NON INCENDIT.* Marcellinus Pisanus eandem effigiem libidini propriam dicit, quæ animam in extremam perniciem præcipitatura, immodico ardore flagrat.

156. Tormentum bellicum, clavis confixum, nulli amplius est usui. Unde D. Aresii lemma: AD NIHILUM VALET ULTRA. Ita homo peccati cujusdam clavo in anima transverberatus, penitus evadit inutilis & abjectus. S. Bonaventura: *Sicut putredo aufert pomo decorem, valorem, colorem, odorem, & saporem; sic peccatum aufert animæ decorem vitæ, & odorem famæ, valorem gratiæ, & saporem gloriæ, unde dicitur quasi putredo consumendus.* Ut adeo jure de se dixerit: *Ad nihilum redactus sum.*

157. Joannes Baptista Rusca, Religiosus Oblatus ad S. Sepulchrum Mediolani, Sanctum Servatoris nostri clavum, in eadem mea patria totius Europæ venerationi exponi solitum, compluribus emblematis significavit. Inter cætera bombardam, clavis confixam, hoc lemmate notavit: JAM FRUSTRA MINABITUR. Innuebat videlicet, Sanctorum clavorum efficacitate omnes Tartari vires adeò esse enervatas, ut imposterum humanæ genti terrorem omnino nullum incutere valeant. Ab hoc proposito nihil alienus S. Leo Papa: *Clavi illi*, inquit, *qui manus Domini, pedesque transfoderant, perpetuis diabolum transfixêre vulneribus, & sanctorum pœna membrorum, inimicarum fuit interfectio potestatum.*

158. Bombarda, clavo confixa, ab Henrico Engelgrave hanc ovidii gnomam lemmatis loco recepit: ORA REPRESSIT. Nimirum infelicem illum energumenum innuebat, qui, è sancti Evangelii testimonio, à dæmone obsessus, mox mutus evasit, id enim hostis ille vaferrimus adhuc molitur, ut peccatorum ora quantocyus obturet, omnemque confitendi facultatem præcludat. Philippus Diez in illum D. Lucæ locum ait: *Diabolus præcipuè intendit nobis ora concludere, ne peccata nostra confiteamur.* Unde è Magni Augustini sententia. *Confessio est salus animarum, dissipatrix vitiorum, oppugnatrix dæmonum. Quid plura? obstruit os inferni, portas aperit paradysi.*

159. Miles, formitando ac veloci ardore in hostem irruere solitus, bombardam imitatur, quæ Emblematis loco epigraphen sustinet: CO' L LAMPEGGIAR TUONA IN UN PUNTO, E SCOPPIA. Id est: CUM FULGURE TONAT, ET FERIT. Verbis è Tasso mutuatis, ubi de Argante & Chlorinda, cùm turrim quandam ligneam comburere pararent, canit:

In quel modo, che fulmine, ò bombarda,
Co' l lampeggiar tuona in un punto, e scoppia,
Movere, ed arrivar, ferir lo stuolo,
Aprirlo, e penetrar fu un punto solo.

Porrò Princeps, vindictæ aut iracundiæ flammâ nimium succensus, ultra justitiæ leges facilè punit ac supplicia decernit. Nam, ut verè dicit Cassiodorus, *Ubi est fervida vindicta, non est temperata justitia.*

160. Birlingerius Gessus observat, metam tum demum à bombarda cum laude attingi, si ritè & ad dioptræ leges dirigatur. Epigraphen è Baptista Guarino mutuam subjunxit: SOL SE BEN DRITTO IO MIRO. Id est: MODO RECTE INTENDAM. Ita quilibet justus, intentione suâ unicè in Deum defixâ, cœlum & res quasvis desideratas validissimè expugnat. Sapientis effatum est. *Justi in perpetuum vivent, & apud Dominum est merces eorum, & cogitatio illorum apud altissimum,* veluti diceret, justi æternam vitam, ac mercedem beatam consequuntur, utpote assiduâ suâ intentione ad Deum directi. S. Laurentius Justinianus: *In cunctis operibus quicunque animi salutem exoptat, intentionis suæ componat obtutum, & ad illum, quem Divina lex mandat, dirigat finem, ut non casso labore desudet.*

Sap. 5.

S. Laur. Just. de Regim. Prael. c. 22.

161. Tormentum bellicum, propugnaculo impositum epigraphem sustinet: IMPERTERRITA TRRRET. Generosam hominis magnanimitatem hæc imago significat, qui timoris omnis penitus incapax, gravem vicinis suis formidinem incutit. Jure id de potentia Romana; & hodie etiamnum de potentia Austriaca; cum primis verò citra omnem defectum de Omnipotentia Divina pronuntiaverim, S. P. Augustinus: *Terribiles sunt Reges terræ; sed ille super omnes, qui terret Reges terræ.*

Potentia Dei.

S. Aug. in Psal. 75.

162. Omnes tormenti bellici vires unicè à pulveris nitrati efficacitate scaturiunt; sine hac enim nec tonare, nec muros sternere; nec quæcunque alia munimenta fulminare potest. Unde lemma: EX PULVEEE VIRTUS. Eximia adeò est orationis virtus, ut sonitu suo ipsos etiam cœlos implere, & durissimas quasvis adversitates violentiâ suâ expugnare queat; hæc tamen ipsius efficacitas maximum incrementum accipit, si pulverem, mortis inquam memoriam, habeat comitem. Inter S. Gregorii flores hanc sententiam reperire est: *Ille Deo veram orationem exhibet, qui semetipsum, quia pulvis sit, humiliter videt, qui nihil sibi virtutis tribuit.*

Oratio cum mortis memoria.

S. Greg. in florib. c. 92.

163. Tormentum bellicum, globis quibusdam vicinum, epigraphen tenet: VIRIBUS NON SUIS. Eorum hæc imago est propria, qui viribus alienis nixi, suas operationes exercent. Sancti Martyres gentilitatem quidem superârunt, idolorum statuas diruerunt, & adversus ipsos etiam tyrannos inter tormenta gravissima triumphârunt: res tamen adeò prodigiosas non propriis viribus, sed solius Dei virtute perfecerunt. Unde ad Deum conversa S. Ecclesia, canit: *Tu vincis inter Martyres.* S. P. Augustin. illa Apostoli verba examinans, *Bonum certamen certavi*, ait: *Quæro, quâ virtute certaverit? utrum qua illi ex semetipso fuerit, an qua desuper data sit; sed absit, ut tantus Doctor ignoraverit legem Dei, cujus vox est in Deuteronomio. Ne dicas in corde tuo: Fortitudo mea, & potentia manus meæ fecit mihi virtutem hanc magnam, sed memoraberis Domini Dei tui: quia ipse tibi dat fortitudinem facere virtutem.*

Martyres.

Auxilium Dei.

S. Aug. l. de Grat. & l. arb. c. 6. Tit. 47.

164. Qui S. Thomam Aquinatem bovis muti agnomine vocitabant, olim ab Alberto Magno id responsi tulêre, bovem hunc mutum non ita multò post toto orbe personaturum. Eò alludens nonnemo, Emblematis loco bombardam figuravit, cum dicto: CUM SONITU FERIET. Opportunâ hac icone disces, iram Divinam nunquam ab infinita misericordia adeò dissociari, quin supremus & amantissimus ille Monarcha, Deus, omnia supplicia, in humanam gentem exoneranda, præviis sonoris vocibus annuntiet, & ut saluti suæ consulere possint, sedulò præmoneat. S. Basilius oraculum illud divinum ponderans: *Nunc ostendam vobis, quid ego faciam vineæ meæ. Auferam sepem ejus, &c.* ita philosophatur, *Clementiæ Dei erga homines peculiare hoc est: non clam, aut silenter ingerit supplicia, sed intendens comminationes, eas prædicit affore; per hoc peccatores invitans ad pœnitentiam.* Hanc veritatem frequentis S. Scripturæ locis comprobatam dilucidè in Exodo cernere

S. Thom. Aquinas.

Deus puniens.

S. Basil. in Isa. s. 5.

nere licet, ubi Deus Ægyptum tonitruis voluit percellere, priuſquam illam grandine devaſtaret. *Dominus dedit tonitrua & grandinem.* In hunc locum Origines. *Vide*, inquit, *temperamentum divinæ correptionis: non cum ſilentio verberat, ſed dat voces, & doctrinam cœlitus mittit, per quam poſſit culpam ſuam mundus caſtigatus agnoſcere.* Illum ipſum tormenti bellici morem obſervat virtuoſus Prædicator, qui facundiæ ſuæ ſonitum unicè ad ſceleratorum hominum corda tranſverberanda deſtinat. De S. Franciſco Saleſio teſtatur D. Chriſtophorus Ghiarda: *Franciſcus de Sales primo prædicationis ſuæ ingreſſu animum non ita ad flores, ſicuti ad fructus attentum habuit. Nec fuit inſtar pyroboli reſonantis, aut cymbali tinnientis tantùm; ſed inſtar bombardæ, quæ globo ſuo exonerata, obvios quoſvis ſauciat, ſternitque.*

Exod. 9. 23. *Orig. hõ. 4.* — Prædicator fructuoſus — *Chriſt. Ghiard. l. 1. c. 7. Vitæ.*

165. Bombarda exonerata & flammam ſpargit & ſtrepitum. Unde P. Bovii epigraphe: CUM FULGORE SONUS. Ita militia gemino beneficio & inſignem gloriam, & famam nullo ævo intermorituram conciliat. Porrò qui omnes Prædicatoris Apoſtolici partes explere cupit, is non tantùm Chriſtianæ doctrinæ ſonitum in lingua, ſed & glorioſæ ac exemplaris vitæ fulgura in vultu demonſtret, neceſſe eſt. Enimverò Divinæ flammæ omnium primò ſupra Apoſtolorum capita reſplenduerunt: *Apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tanquam ignis, ſeditq. ſupra ſingulos eorum.* Et poſtea: *Cœperunt loqui variis linguis &c.* In S. Franciſci Saleſii vita teſtatũ habetur, quòd ſanctæ fidei prædicandæ intentus, radios è vultu clariſſimos ſit ejaculatus. Teſte S. Gregorio Papâ. *Neceſſe eſt, ut, qui verba Dei loquitur, prius ſtudeat ſcire qualiter vivat, ut poſt ex vita colligat, & qualiter dicat.*

Militia. — Prædicator ſit luminoſus & ſonorus. — *Act. 2. 3.* *Giard. l. 1. c. 54. vitæ.* — *S. Greg. Hom 10. in Ezech.*

166. Oratio, ſine interioris animi concurſu ac ſuſpirio elicita, conatu prorſus irrito fatigatur. Haud ſecus atque bombarda, meras flammas ſine globo emovens, nec mœnia quaſſat, nec hoſtium phalanges rumpit, nec ullum victoriæ recuperandæ ſubſidium affert, ſed ſoli militum ludibrio ac voluptati deſervit. Unde lemma; NIL SINE GLANDE POTEST. Teſtatiſſimè Magnus Auguſtinus: *Clamor ad Dominum, qui fit ab orantibus, ſi ſonitu corporalis vocis fiat, non intento in Deum corde, quis dubitet inaniter fieri?*

Oratio diſtracta. — S. *Aug. Pſ. 118. conc. 29.*

167. D. Didacus Saavedra Symboli loco tormentum bellicum ſtatuit, quod, ut ſcopum ſecuriore ictu feriret, à regula quadrata ad dioptræ leges dirigebatur; addito lemmate. NON SOLUM ARMIS. Neque enim Princeps munere ſuo fungi poteſt, niſi omnia operationum ac virium ſuarum momenta ad juſtitiæ normam examinet. Nam teſte Juſtiniano Imperatore. *Imperatoriam Majeſtatem NON SOLUM ARMIS decoratam, ſed etiam legibus oportet eſſe armatam, ut utrumque tempus & bellorum & pacis rectè poſſit gubernari.*

Princeps juſtus & fortis. — *Juſtin. in Proœm. Inſt.*

168. Academicus inter Philopponos Piſtorienſes Incertus, tormento bellico jamjam exonerando ſubſcripſit: EXITUS IN DUBIUM. Hanc gnomam omnes expeditiones bellicæ ſibi propriam vendicant; quippe quæ vix unquam certum ſecundioris epilogi nuntium præmittunt. Thucididis paræmia erat: *ANCEPS CONDITIO EST BELLORUM.* Huic non abſimilis Herodotus. *Belli fortuna*, inquit, *ita plerumque anceps eſt & dubia, ut magnus numerus à pauciſſimis, & qui potentes creduntur, ab imbecillioribus ſuperentur.*

Bellum. — *Thucid. l. 2.* *Herod. in Maxim.*

169. Tormentum bellicum, glandem ſuam rectâ lineâ in adverſi tormenti bellici orificium exonerans, ab Areſio epigraphen cepit: OPPILABIT OS. Innuebat videlicet, S. Ambroſii eloquentiâ doctiſſimas ac facundas quaſvis ævi ſui linguas fuiſſe obturatas. Idipſum etiam Alexander Macedo formidandâ ſuâ magnanimitate effecit, ut univerſum orbem in facinora ſua attonitum ac victum redderet. Nam, uti Machabæorum Hiſtoria de illo teſtatur. *Siluit terra in conſpectu ejus: quia*, ut interpretatur Hugo Cardinalis, *nemo audebat rebellare, vel aperire os, aut gannire.* In eundem locum P. Cornelius à Lapide ait: *Præ terrore fortitudinis, & victoriarum ejus continuarum, ut nemo auderet ei reſiſtere, nec contra eum hiſcere, &c.* Porrò Præcurſoris Baptiſtæ voce in Paleſtinæ deſerto auditâ, reliqui Prophetæ omnes obmutuêre. Ut adeò jure à S. Petro Chryſologo cognominetur. *Major homine, par Angelis, legis ſumma, Evangelii ſanctio, Apoſtolorum vox: SILENTIUM PROPHETARUM.* Author Faſtorum Marianorum teſtatur, S. Bartholomæi Apoſtoli vocibus in Armenia perceptis, quantocyus omnia dæmonum oracula conticuiſſe. *Hic loci ad ejus facundiam continuò malorum dæmonum ſimulchra obmutuerunt.* Item de invicto Martyre S. Apollinari referunt Annales Eccleſiaſtici, quòd ipſo intra Serapidis templum divertente. *Dæmon ſe reſponſa daturum negabat, dum ibidem Petri Apoſtoli diſcipulus moraretur.*

S. Ambroſius. Virtuoſus. — *1. Mach. 1.* *Hug. Card. & Corn. Lap. in hunc loc.* — S Jo B[…] *S. Pet. Chryſ.* [...] *12.* — *Brev Rõ 24 Julii*

170. D. Vincentius Gilibertus bombardæ inſcripſit: LOCO ET TEMPORE. Ita homo prudens ſuam operandi rationem loco & tempore opportuno accommodat. In hoc argumentum exquiſitè Iſaias de Seraphinis teſtatur, quòd ante thronum Dei, ceu totidem bombardæ igneæ ante Principem exercituum, hoc omninò habitu ſteterint; *Sex alæ uni, & ſex alæ alteri.* Et quod *duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus, & duabus volabant.* Hîc non ineruditè interroges, cur duabus tantùm, non verò omnibus alis ad volandum ſint uſi? reſpondet non ſine acumine S. Rupertus Abbas, ideò factum, quia *volabant pro LOCO ET TEMPORE.* Spiritus enim illi puriſſimi, ſummâ prudentiâ à Deo donati, pro meliore temporis aut loci exigentiâ paucioribus alis volare conſueverant.

Prudenti[a] — *Iſa. 6. 2.* — *Rup. A[bb.] l. 1 de Tr[in.] & op ejus cap. 28.*

171. Bombarda, ſolas flammas, necdum verò glandem evomens, à Partheniis Romanis inſcriptionem recepit: NONDUM INTONUIT. Innuebant, ni fallor, Prædicatorem illuſtri virtutum ſuarum ſplendore inclareſcere debere, priuſquam vocis ſuæ tonitrua in orbem ſpargat. Hanc parænesin ab ipſa infinita Sapientia ſubminiſtratam accepimus, quando ſuos Apoſtolos primùm cum ſole, ac poſtea cum luce comparavit. In hunc locum Author Operis Imperfecti: *Prius autem vocavit eos ſal, poſtea autem lux, quia prius eſt benè vivere, ſecundum autem benè docere.*

Prædicator exe[m]plaris. — *Aut. op. imp. Hom 10 in Matth.*

172. Nobile quoddam ingenium glandem à bombarda ſparſam figuravit, quæ diruta quâdam turri, necdum acquieſcebat, ſed impetuoſo curſu ulterius graſſabatur, Epigraphen addidit: SUPEREST CURSUS. Hac de re Taſſus:

Non ſi ferma la lancea a la ferita,
DOPO IL COLPO DEL CORSO AVANZA
MOLTO.

Ita magnanimitas militaris, nullo unquam præterito facinore contenta, novas identidem roboris ſui expeditiones ſolicitè inquirit. Idipſum etiam in actionibus virtuoſis evenit; nam, aſſerente S. Gregorio Nyſſeno, *In virtute hunc perfectionis terminum eſſe dicimus, quod nullus in ipſa ſit terminus, etiam virtutis idipſum terminus eſt, quod interminata ſit.*

Taſſ. Ger[…] Lib. Ca[nt.] 18. ſtanz. 66. — Profect[us] — *S. Greg. Nyſſ. Tra[ct.] de Aſſ. V[…]*

173. Bombardæ violentiâ equos & equites, arma & armatos, turres & mœnia, aliaſque res paſſim obvias validè ſternimus. Unde lemma, OBSTANTIA

Eloquentia.

TIA STERNIT. Perfecti Oratoris hæc idea est, qui facundiæ suæ energiâ res qualvis pro libitu subjectas habet. Achilles Bocchius: *[b. Bocch 94.]*

Fulgurat, ecce, tonatque, & miscet cuncta Pericles,
Ut rutilans per terricrepum, & penetrabile fulmen;
Utque imitata ipsum fulmen bombarda trisulcum
Munitas arces, immensa repagula, turres,
Oppida, & horribili evertit concussa fragore
Mœnia lata solo. Non illi cominus audent
Sistere se fortes turmæ, ingentesque manipli.
Sic Oratoris summi admiranda facultas,
Quum sese ipse refert totum à cœlestibus illis
Rebus ad humanas, excelsius omnia certè, &
Magnificentius eloquitur, sentitque, movetque
Fortius, ut valeat prorsus NIL SISTERE CONTRA.
Ignivomo fatuos propulsans ore Sophistas.

[...rtitudo.] Fortitudinis Christianæ characteres sunt, adversa superare, nunquam succumbere. S. Gregorius Papa: *Fortitudo justorum est, carnem vincere, propriis voluntatibus contraire, delectationem vitæ præsentis extinguere, hujus mundi aspera pro æternis præmiis amare, prosperitatis blandimenta contemnere, adversitatis metum in corde superare.* *[Greg. l. 8. oral.]*

[...agnanimi...us.] 174. Invictam pectoris heroici magnanimitatem glandi plumbeæ non absimilem dixerim, quæ è bombarda erumpens, sine ulla sua jactura murum adversum perfringit. Unde illam Lucarinus hoc epigrammate insignivit: TRANSIT, seu FRANGIT ILLÆSA. Seneca: *Animum excellentem, moderatum, omnia tanquam majora transeuntem quidquid timemus, optamusque, ridentem, cælestis potentia agitat.* Ruginaldo suo hanc laudem tribuit Tassus, quando illum, civitati conscendendæ intentum, sequenti poëmate vernaculo describit: *[...n. Ep. 40.]* *[...ss. Ger. ...b. Cant. ... stanz.]*

More alcuno, altri cade: egli sublime
Poggia, è questi conforta, è quei minaccia.
Tanto è già in sù, che le merlate cime
Puote afferrar con le distese braccia.
Gran gente all' hor vi trahe, l' urta il reprime,
Cerca precipitarlo, è pur non l' caccia.
(Mirabil vista) a un grande, è fermo stuolo
Resister può; sospeso in aria un solo.
E resiste, è s' avanza, è si rinforza
E come palma suol, cui pondo aggreva
Suo valor combattulo hà maggior forza,
E ne la oppression più si solleva;
E vince al fin tutti i nemici, e sforza
L' haste, e gl' intoppi, che d' intorno haveva,
E sale il muro è il signoreggia, è il rende,
Sgombro, è sicuro a chi diretto ascende.

175. Globus, è bombarda adversus civitatem volitans, à P. Bartholomæo Panciero, Augustinianо Excalceato, epigraphen accepit; VOLA, MA NON DA GIOCO. Id est: VOLITAT, NON AD LUSUM. Scurriles ac noxias illas facetias hæc imago spectat, quæ maligno ac invido quorundam animo jactatæ, legitimam charitatis fraternæ mensuram excedunt, notamque admodum probrosam proximo inurunt. His scommatis passim abundant Martialis, Persius, Juvenalis, & cumprimis Diogenes, qui ideo potissimum Cynnicus, seu Caninus dicebatur; quod obviis quibusvis dentem ac crisin suam infigere sit solitus. S. Bernardus: *Levis quidem sermo, quia leviter volat, sed graviter vulnerat, leviter transit, sed graviter urit: leviter animum penetrat, sed non leviter exit: leviter profertur, sed non leviter revocatur. Facile volat, ideo facile charitatē violat.* *[...omma ...ordax.]* *[Bern. in ...m.]*

176. Tormentum bellicum, magnum terræ pondus, ac cœli tonantis imago, à parvulo incenditur igniculo, ut densâ fumi nube, intermicantibus fulgetris, immanes ferreos globos, ac volitantium pilarum procellam, cum horribili impulsi ætheris sonitu effundat. Exiguus fomes est, pulvis ille nitratus, sed tamen solus efficax, qui tantum furorem cieat, ut in virorum urbiumque stragem duret, ingentesque eversas turres, atque immania convulsa propugnacula secum rapiat. Quamvis tota hæc machina jaceat exanimis, nihilque gloriosum operetur unquam, nisi manum admoveas, fomitemque subministres. Unde Tormento bellico subscripsit Serenissimus Philotheus: POLLET AB ADMOTO. Ita auxilium Divinum, potentissimum omnibus in rebus momentum, singula perficit, singula regit. Dum igitur animus noster ambitione sanctâ flagrans, inter cæteros eminere mortales cupit, id à Deo expectemus, ut manum nobis admoveat, cùm sine illa, velati pigrum terræ pondus, nihil laude dignum præstare valeamus, licet vel præstantissimis naturæ experientiæque donis nos jactemus. S. P. Augustinus: *Illis vehementissimè resistendum est, qui putant sine adjutorio Dei per se ipsam vim voluntatis humanæ vel justitiam posse perficere, vel ad eam tendendo proficere.* Emblematis mentem explicans author, eruditè canit; *[Auxilium Dei necessarium.]* *[S. Aug. l. de spirit. & lit. c. 2.]*

Vasta quidem præsens est bellica machina moles,
Et nil sola tamen, ni moveatur, agit.
Quis temerè confidat; opem quoque maxima poscunt,
Atque operâ alterius; sæpè minoris egent.
At tibi confidam soli, Deus optime; namque
Nullius auxilio solus & unus eges.

TUBA.

Cap. XIX.

177. TUba stridulis vocibus milites ad confligendum extimulat. Unde Ferrus illam hoc Virgilii lemate insignivit, VIRES, ANIMUMQUE MINISTRAT. Idipsum testatur Lipsius: *Sonus cornuum & tubarum in prælus magnam vim habet ad spiritus & sanguinem evocandum.* Ita sanè virtutis aut magnanimitatis alienæ exemplum vicinis omnibus aliquêm generosi animi ardorem inspirat. Rursus Lipsius: *Cupidinem veræ virtutis & gloriæ ingenerat, visa sæpius aliena gloria & virtus.* Themistocles dicere solebat, Miltiadis victorias sibi somnum eripuisse, & ad generosas expeditiones concitâsse. *[Virg. lib. 1. Æn. v. 764.]* *[Lips. l. 4. de Mil. Rom. dial. 10.]* *[Exemplū.]* *[Lips. Cent. 1. Ep. 22.]*

178. Tuba ab Alcibiade Lucarino epigraphen accepit: MOVET IN UTRAMQUE PARTEM. Hæc ipsa facundi Oratoris est virtus, qui suis auditoribus risum & lachrymas; odium & amorem, spem & fortitudinem, aliosque animi affectus pro libitu persuadere, & in suas partes flectere novit. Certè S. Cyprianus argenteâ insignis eloquentiæ suæ tubâ quosvis auditorum animos non tantùm in uberrimas pœnitentiæ ac prioris vitæ corrigendæ lachrymas rapuit, sed insuper ad sanguinem ac vitam; in sanctæ fidei testimonium profundendam, permovit. Ipsummet luculentum sibi testem audi: *Cùm acies adhuc inter manus esset, & prælium gloriosi certaminis in persecutione ferveret, toto hortatu, & pleno impetu militum vires fuerant excitandæ, & maximè lapsorum mentes classico quodam nostræ vocis animandæ, ut pœnitentiæ viam non solùm precibus & lamentationibus sequerentur: sed quoniam repetendi certaminis, & reparandæ salutis dabatur occasio, ad confessionis potius ardorē, & martyrii gloriam nostris increpiti vocibus provocarentur.* *[Orator eloquens.]* *[S. Cypr. ep. 59 ad Ant.]*

179. Tuba, cum lemmate: SPIRITUS ALIUNDE; Sanctos Prophetas figurat, qui spiritu ac virture à solo Deo subministratâ vaticinantur. Ab hoc proposito

sito non multum alienus Venerabilis Beda, ait: *Sicut fistula absque inspiratione nullum reddit sonum, sic cor hominis absque inspiratione Divina nullum recipit bonum.* Idipsum de Poëtis testatur Ovidius:

Poëtæ.
Ov. 5. Fast.

Est Deus in nobis, agitante calescimus illo,
Impetus hic sacræ semina mentis habet.

Calamitas orare docet.
Lact. l. 2. Div. Instit. c. 1.

180. Tubæ sonitus tum demum efformatur, quando flatus per contractas angustissimi canalis fauces est progressus. Unde lemma: ANGUSTIIS SONITUM. Hinc disces, supplices hominum voces tantundem in cœlum spargi, quantum intra calamitatum angustiis compressi fuerint. Lactantius: *Si qua necessitas gravis homines presserit, tunc Deum recordantur. Si belli terror infremuerit, si morborum pestifera vis incubuerit, si alimenta frugibus longa siccitas denegaverit, si sæva tempestas, si grando ingruerit, ad Deum confugiunt, à Deo petitur auxilium, Deus ut subveniat, oratur.*

Poëlis.
Sen. Ep. 108.

Seneca eandem tubæ metaphoram in Poësis laudem interpretatur. *Quemadmodum*, inquit, *spiritus noster clariorem sonum reddit, cùm illum tupa per longi canalis angustias tractum, patentiore novissimè exitu effudit: sic sensus nostros clariores carminis arcta necessitas efficit. Eadem negligentius audiuntur, minusque percutiunt, quamdiu solutâ oratione dicuntur, ubi accessêre numeri, & egregium sensum astrinxère certi pedes, eadē illa sententia velut lacerto excussa torquetur.*

Apostoli.
Act. 2. 4

181. Fuit, qui tubæ subscripserit, INFLATA RESONAT. Ita Apostoli; *Repleti sunt Spiritu Sancto, & cœperunt loqui prout spiritus sanctus dabat eloqui illis.* Aspirante enim Spiritu sancto, voces suas Evangelicas in omnes terræ angulos sparserunt. De his canit S. Ecclesia:

Hymn. in Pentecost.

Impleta gaudent viscera
AFFLATA sancto Spiritu,
VOCES diversas INTONANT,
Fantur Dei magnalia.

S. Leo ser. 1. de Pent.

Facundus in rem præsentem S. Leo Papa, exclamat, *ò quàm velox est sermo sapientiæ, & ubi Deus magister est, quàm citò discitur, quod docetur! non est adhibenda interpretatio ad audiendum, non consuetudo ad usum, non tempus ad studium, sed spirante ubi voluit Spiritu veritatis, propriæ singularum gentium voces factæ sunt in Ecclesiæ ore communes. Ab hoc igitur die tuba Evangelicæ prædicationis intonuit.* Et quod, teste Patre Lorino, mireris. *Non potest se continére Spiritu sancto plenus, quin divina loquatur.* Id quod exemplo suo comprobant sancti Prophetæ, Zacharias, Joannis Baptistæ parens, Elisabetha, S. senex Simeon, & alii.

Lorin. in Act. c. 2. num. 4.

Poëma heroicum.
Obediens.

182 D. Julius Cæsar Ripa Poësin heroicam Emblemate significaturus, tubam coronæ laureæ vicinam depinxit, addito lemmate, NON NISI GRANDIA CANTO. Illud enim Poëmatis genus, gravi undique majestate plenum, argumenta nonnisi sublimia molitur. Porrò vir obediens, instar tubæ, nonnisi felices pugnas & victorias canit; suffragante Salomone. *Vir obediens loquetur victoriam.* S. August. *Sola obedientia tenet palmam, sola inobedientia invenit pœnam.*

Prov. 21. 28.
S. Aug. in Psal. 70.

Prædicator vitiosus.
1. Cor. 13. 1.

183. Prædicator vitiosus, suos auditores ad virtutis studium excitare solitus, tubam imitatur, quæ hanc gnomam præferat: ANIMAT EXANIMIS. Disertè S. Paulus: *Si linguis hominum loquar & Angelorum charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens.* Hunc locum interpretatus S. Gregorius Papa: *Bona quippe*, inquit, *loquens, sed per amorem eadem non sequens, velut æs aut cymbalum sonitum REDDIT, quia IPSE NON SENTIT verba, quæ ipse facit.*

S. Greg. l. 32. Mor. c. 14.

184. Tuba, quamvis se ipsa ad occidendum inhabilis, aliorum tamen animos in necem ac exitia inferenda concitat. Illam proinde Senator Berlingerius Gessus hoc lemmate insignivit: EXORS IPSA PUGNANDI. Nî fallor, hæc imago illum Æsopi Apologum innuit, in quo tuba, ab hostibus in bello capta, suam innocentiam prolixè explicavit, neque ullum unquam à se interfectum protestata est, sed tandem id responsi tulit: *Ideò magis tibi moriendum est, qui, cum pugnandi sis expers, alios omnes ad pugnam concitas.* Idipsum vetulæ illæ assolent, quæ ætate ac rugis confectæ, cùm seipsas Veneri adversandas non ignorent, aliorum tamen animos ad eam pellicere solent. Porrò etiam bonus Paterfamilias, quantumvis annis grandævus, & ad labores, jejunia, aliasque corporis castigationes sufferendas inhabilis, suos tamen filios & nepotes animosè ad illam vivendi rationem extimulat.

Æ,op. in Fab.
Fœmina incasta.
Paterfamilias senex.

185. Generosus hominis animus, quibusvis calamitatibus & angustiis coarctatus, non modò nullam virium suarum jacturam, sed contra plurimum roboris & felicitatis accipit. Huic rei significandæ D. Didacus Saavedra Tubam figuravit, cum lemmate, INTERCLUSA RESPIRAT. Enimverò sicuti aër, intra tubæ angustias compressus, tandem majore vehementiâ, nec sine suavi vocum harmonia progreditur; ita virtus omnium maximè inclarescit, quando ærumnis probè constricta fuerit. Tullius: *Multorum improbitate depressâ virtus emergit, & innocentiæ defensio INTERCLUSA RESPIRAT.*

Virtus pressa.
Cicero p. Cluentio.

186. D. Aresius in S. Thomæ Aquinatis encomium tubam militarem statuit; addito epigrammate, ATTRAHIT, AUT TERRET. Innuebat videlicet, sicuti tuba vocum suarum classico amicos ad arma convocat, hostibus verò terrorem incutit; ita Angelicæ doctrinæ sonitu Catholicos omnes ad tanti doctoris signa concurrere; hæreticis interea attonitis, & in fugam actis. Proinde vernaculam hanc de illo poësin subjungere placuit:

S. Thom. Aquin.

Qual di guerriera tromba,
Con altissime voci il suon si spande:
Tal di Tomaso il grande
L' Angelico sapere alto rimbonda,
E di sue voci altitonanti il grido,
Sò l popo l fido ATTRAHE à giusta guerra,
Lo stuol perverso, ED ATTERISCE, è atterra.

S. Joannes Chrysostomus eàdem omninò metaphora S. Paulum Apostolum exornat: *Tanquam tuba terribile canens, & bellicum, HOSTES quidem CONSTERNIT, lapsos autem SUORUM SENSUS EXCITAT.*

S Paulus.
S. Jo. Chr. Hom. 1. Popul.

187. Tubæ sonitus non in hominibus tantùm, sed in ipsis etiam equis ardorem invictum excitat, quo adversus hostem acerrimè stimulantur. Unde illam hoc lemmate insignies: AD CERTAMINA VOCAT, seu, CIET IN ARMA. Ita viri sapientis sermones, & longè magis hominis virtuosi exempla ad vitia & dæmones expugnandos incitamenta subministrant validissima. Disertus in rem nostram S. Cyrillus Alexandrinus. *Et equum*, inquit, *quidem per se alacrem & erectum, cùm vehemens belli strepitus sonitusque armorum, tum ferri coruscantis intuitus, ac tubarum in præliis haud vacuus terrore clangor, ad belli amorem excitant, atque impellunt: hominis autem justi animum & divinū certamen acuit sermo de rebus præclarissimis institutus, atq; ad divini amoris affectū haud mediocriter excitat.* Et S. Greg. Papa super illis sacræ Paginæ verbis. *Saul cecinit buccina*, ait, *Buccina canere est & victoriam nuntiare, & exemplo victorum, aliorum nuntiantes ad spiritualis belli porpositum excitare.* Cæterum etiam susurronū voces, nonnunquam horrendas factiones, & vindictas sanguinarias concitant.

Sermo spiritualis.
S. Cyrill. Hom. 9. Fest. Pasch.
S. Greg. 1. Reg. 13.
Susurro.

188. Tuba

188. Tuba omnibus quidem expeditionibus militaribus, bellorum simulachris, ludis Trojanis, cærerisque conflictibus Martiis; nunquam tamen choreis, aut tripudiis deservit. Unde Lucretii Borsati lemma: NON AD TRIPUDIA. Hanc tubæ indolem cuivis Prædicatori congenitam velim, ut auditores suos non quidem ad voluptates, risus, cæteraque aurium blandimenta; sed ad virtutum arma, & ad vitia generosè expugnanda provocet. Hoc veluti celeusmate illum evocans Isaias. *Clama*, inquit, *ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum.* Et Joël, *Canite tubâ in Sion, sanctificate jejunium, vocate cœtum, &c.* S. Hieronymus super illis Sacræ Paginæ verbis. *Verba sapientum quasi stimuli*, ait; *Notandum est, quòd dicuntur verba sapientum pungere, non palpare, nec molli manu attrahere lachrymam, sed errantibus tardos pœnitentiæ dolores & vulnus infigere. Si cujus igitur sermo non pungit, sed oblectationem facit audientibus, iste sermo non est sapiens.*

189. E superiore numero constat, Prædicatorem in sacris Litteris tubæ nomine significari, cujus clangore auditores ad virtutum arma, & implacabile bellum adversus vitia concitentur. Unde tubam opportuno hoc lemmate distinguere licet. NONNISI VACUA SONAT. Meminerit enim Orator Apostolicus, auditorum animos tantò efficacius ad obsequium Divinum trahi, quantò ipsemet ab omni terreno commodo liberior fuerit. Appositè Hugo Cardinalis: *Tuba, per quam designatur Prædicator, non resonat, nisi vacua, & Prædicator debet esse vacuus per humilitatem, perque rerum terrenarum neglectum.*

190. Tuba, in extremi judicii die ab Angelo inflanda, defunctos omnes è tumbis suis ad vitam evocabit. *Canet enim*, Apostolo teste, *tubâ, & mortui resurgent incorrupti.* Hâc veritate nixus, Emblematis loco tubam figurabis, quæ versus cæmeterium, urnis sepulchralibus ac tumulis undique plenum, dirigatur; cum lemmate, CANENTE RESURGENT. Hinc disces, miseros peccatorum animos è scelerum suorum morte ad virtutum vitam quantocyus excitatum iri, si benignâ correctoris discreti voce, ceu tubâ angelicâ, commonefiant. S. Gregorius Papa. *Nonnunquam, qui inter flagellorum duritiam remanent incorrecti, dulci sunt admonitione mulcendi; nam plerumque quos cruciamenta non corrigunt, ab iniquis actibus lenia blandimenta compescunt.* Emblematis mentem illustri epigrammate explicat meus D. Salvator Carducius:

Dum turba exanimis rediviva resurgit ab urnis,
Effera fulmineo non tonat ore tuba.
Blanda sed harmonicis complet concentibus aures;
Dulciter unde tubâ vita canente redit.
Disce: reviviscent emortua crimine corda;
Dulcisono exagitas si scelus ore, docens.

191. Tuba ductilis, fabri malleo penè absoluta, epigraphen tenet: MODULIS ITA DULCIBUS APTOR. Ita nimirum Justus per calamitates ad gratias laudesque Deo concinendas perficitur. S. P. Augustinus: *Ductiles tubæ, æreæ sunt, tundendo producuntur. Si tundendo, ergò vapulando eritis tubæ ductiles ad laudem Dei productæ, si, cum tribularimini, proficiatis; tribulatio, tunsio, profectus productio est. Tuba ductilis erat Job, quando repente percussus, &c.*

192. Tubæ militari subscripsit P. Masenius: ABSQUE AURA TACET. Ita Aulicus, nisi inflante honoris aut famæ propriæ aurâ, nihil pro Reipublicæ commodo consulit. Porrò Propheta penitus evadit elinguis, nisi Spiritûs sancti aurâ concitetur. *Non enim*, inquit Apostolorum Princeps, *voluntate humanâ allata est aliquando prophetia, sed Spiritu S. inspirati locuti sunt sancti Dei homines.* Idipsum de Poësi testatur apud Platonem Socrates: *Omnes carminum Poëtæ insignes, non arte, sed Divino afflatu ista præclara poëmate canunt. Res enim volatilis atque sacra Poëta est; neque Poëta prius canere potest, quàm Deo plenus sit.* Poësis. Plat. in Jo. lib. 14.

193. Tubæ militari epigraphen subjunges: DEJICIT, ET ACCENDIT. Verbis è magno Augustino desumptis, qui & Emblematis authorem & interpretem se offert. *Sicut in prælio tuba formidolosi militis mentem DEJICIT, & animam fortis ACCENDIT; ita & sacerdotalis tuba mentem peccatoris humiliat; animos viri sancti corroborat: nec parcit voci, ut parcat saluti; & uno eodemque sono isti adhortationem dat; illi terrorem incutit. Hæc est enim consuetudo tubæ, ut delinquentium opera dissipet, & sanctorum facta confirmet.* Prædicator. S. Aug. ser. 106. de Tem.

TYMPANUM,
Cap. XX.

194. Tympanum, bacillis suis ligneis junctum, epigraphen tenet. PERCUSSUM RESONAT. Vel ut D. Carolo Rançato placet: SE NON PERCOSSE, seu, SE NON TOCCATO MI FARO' SENTIRE. Id est PERCUSSUM RESONABO. Hominem in vindictam pronum hac delineabis, qui levissimo digito tentatus, mox altum vociferatur, & omnia passim clamoribus, minisque implet. Seneca: *Ut exulcerata & ægra corpora ad ictus levissimos gemunt; ita muliebre maximè, & puerile vitium est.* Et paulo post. *Non est quod credas irascentium verbis; quorum strepitus magni, minaces sunt, intus mens pavidissima.* Tandem subjungit, *Exæstuante ab imis præcordiis sanguine* (de iracundis loquitur) *labia quatiuntur, dentes comprimuntur, horrent, ac subriguntur capilli, spiritus coactus ac stridens, articulorum se ipsos torquentium sonus, gemitus, mugitusque, & parum explanatis vocibus sermo præruptus & complosa sæpius manus, & pulsata humus pedibus, & totum concitum corpus magnasque minas agens, &c.* Illum ipsum tympani morem congenitum habet homo, qui calamitatibus nonnihil à Deo pressus, voces & suspiria in cœlum spargit. Disertè Vates Regius: *& clamaverunt ad Dominum, cùm tribularentur.* Vindicta. Sen. l. 1. de ira c. 16. Idem. c. 1. Calamitas. Ps. 106. 6.

195. Tympanum, è pariete suspensum, inscriptionem præfert: MUTESCIT IN PACE, vel, IN PACE QUIESCIT. Ita sancti immortalis vitæ suæ decursu corpus assiduis jejuniis, vigiliis & mortificationibus evacuârunt; pellem flagellis ceciderunt, pectus in pœnitentis animi signum pulsârunt: neque unquam è gravi suo adversus tartarum & propriam carnem conflictu quieverunt: donec tandem receptui canere, ac triumphum in cœlestem patriam deducere sint jussi, ubi nullis imposterum bellis aut calamitatibus inturbandi, vitam æternùm tranquillam agunt. In illa enim patria felicissima *neq; luctus, neq; clamor, neq; dolor erit ultra.* Quietis hujus typum minimè obscurum exhibent Regum Fasti, dum de Salomonis templo, ceu propriâ cœlestis patriæ idea, testantur. *Malleus & securis & omne ferramentum non sunt audita in domo cùm ædificaretur.* In hunc locum S. Eucherius: *Hic malleus*, inquit, *hic securis, hic omnia tunsionum resonant ferramenta: in domo autem Dei nulli ictus audiuntur, quia IN ÆTERNA PATRIA OMNES jam percussionum STREPITUS CONTICESCUNT.* Beatus. Ap. 21. 4. 3. Reg. 6. 7. S. Euch. in hunc loc.

196. Monacense Societatis JESU Collegium D. Francisco Borgiæ, cùm in Sanctorum album relatus esset, militare tympanum Emblematis loco statuit, cum lemmate. INCÆSA ET VACUA QUAM BENE PELLE SONAT. Enimverò Franciscus jejuniis Mortificatio.

niis & corporis edomatione assiduò exercitatus, suavissimam virtutum omnium harmoniam contraxit. Nempe *Jejunium*, Magno Augustino teste, *purgat mentem, sublevat sensum, carnem spiritui subjicit, cor facit contritum & humiliatum, concupiscentiæ nebulas dispergit, libidinum ardores extinguit: castitatis vero lumen accendit.* Pulchra est de S. Francisco Borgia sequens inscriptio:

S. Aug. ser. de jejunio.

Casta castum, viduum virgines laudamus,
Picem tangere, nec inquinari,
De Francisco dictum puta.
Inter aulæ Veneres Venerem nunquam aspexit.
Cæcitatem cum oculis pactus, ne excæcarent.
Corpus flagris percussit, ut ne vapularet:
Ferro perforavit, ut anima maneret integra.
Ita innocentiam Dei servavit timore, optimo Fascino, &c.

Gratia præveniens. S. Aug. ser. 10 de Verb. Apost. c. 5.

197. Duobus tympanis inscripsit Serenissimus Philotheus: TACTA SONABUNT. Ita nihil in hoc mundo præclarè possumus agere, nisi manu Divinâ tacti ac moti: S. P. Augustinus: *Ut esses, ut sentires, ut audires, ut consentires, prævenit te misericordia Dei, prævenit te in omnibus. Præveni & tu in aliquo iram ejus.* Eruditè canit idem Philotheus:

Ænea dum tremulo pulsantur tympana motu,
Robustos referunt fortiter acta sonos.
Nos quoque torpemus, nos vasta silentia stringunt,
Ni moveat summus pectora nostra Deus.
Hoc agitante bonos intra præcordia motus
Sentit homo, & sensim, sed prius actus, agit.
Magne mihi moveas, Deus, almo Numine mentem,
Sic quodcunque voles, sed benè motus, agam.

Gratia Dei præveniens.

198. Nunquam tympanum edit sonum bellicum, animatque militares animos, nisi admota prius manus ipsum animadvertit. Unde emblemati subscripsit Serenissimus Philotheus: ANIMO, DUM ANIMOR. Ita animus noster nunquam excitari poterit, nisi Divina prius consentiens voluntas & ipsum animadvertit, & destinata approbaverit. *Nec credere potuissem*, inquit Theologorum Phœbus Augustinus, *nisi me Dei misericordia prævenisset.* Et rursus: *Ante omnia merita mea bona, prævenit me misericordia Dei.* Concinnè in rem præsentem canit Emblematis Author:

S. Aug. in Psal. 87. idem Ps. 58. conc. 2.

Stridula dum streperis animantur tympana bombis
Pugnaces animant ad fera bella manus.
Acta potenter agunt. Si tu Deus optime, mentem,
Atque tuâ moveas pectora nostra manu,
Tunc animant animata pios. Tu prima bonorum
Causa, Deus, ne qua cætera cuncta fluunt.
Mortua turba sumus. Te nos animante, vigemus;
Absque tuo nullus Numine motus inest.

VEXILLUM, LABARUM.

Caput XXI.

Virg. l. 10 Æn. v. 284. Ovid. Met. 10. Audacia.

199. VExillum militare, supra propugnaculi muros defixum, epigraphen ex Virgilio sustinet, AUDENTES FORTUNA JUVAT. Eodem sensu Ovidius:

AUDENTES DEUS ipse JUVAT.

T. Livius lib. 22. Am Marc. lib. 16.

Scipio Africanus, T. Livio referente. *Audendum*, inquiebat, *atque agendum, non consultandum in tanto malo esse.* Et Ammianus Marcellinus: *Virtutem integram esse convenit, & audacem.* Vide sis Aldi Manutii Adagia, sub titulo: *Fortis fortuna juvat*; ubi in eam rem plurimas Oratorum, Historicorum, & Poëtarum eruditiones habebis obvias.

200. Joannes Ferrus vexillo militari subscripsit: COGIT IN HOSTEM. Hanc ideam triumphanti S. Crucis signo; vel certè ipsimet Christo in crucem fixo, propriam dices; quippe sub quorum tutela adversus omnes hostium assultus securi incedimus. Disertè S. Ambrosius: *Exercitata mens, non aquilarum præfert imagines, nec dracones, sed in Cruce Christi, & in Jesu nomine progreditur ad prælium, hoc signo fortis, hoc vexillo fidelis.* Probe id perspectum habuerunt Basilii Imperatoris milites, qui contra Manichæos dimicaturi, lætum victoriæ auspicium è gemina hac voce altum inclamatâ ceperunt: *Crux vicit*: Uti Cedrenus refert. Nec etiam Julianum Apostatam id fugerat, qui Magi cujusdam operâ ad dæmonum conventiculum deductus, cum gravi terrore percelleretur; *ad crucem vetusque remedium confugit: hocq; se adversus terrores consignat.* Dictis his suis mox subjungit S. Gregorius Nazianzenus: *Valuit signaculum, cedunt dæmones, pelluntur.*

S. Crux. S. Ambr. l. de Abrah. cap. 7. Cedrenus. S. Greg. Naz. Orat. 3 n. 54.

201. Labarum, undique dilaceratum, lemmatis loco has Horatii voces præfert: IN PRÆLIA TRUDIT. Christum è cruce pendentem, ac vulneribus toto corpore confectum, hæc imago concernit: solo enim Christi patientis aspectu animum concipimus, & liberrimâ voluntate in mille mortes adversus tyrannos ac carnifices impellimur. S. Laurentius Justinianus: *Cùm in Crucis stipite confixus est Christus, atque in Monte Calvariæ elevatus, tunc ad pugnam animata sunt fidelium corda, &c.*

Christus crucifixus. S. Laur. Just. de triumph. Christi agone c. 1.

202. Alcibiades Lucarinus hanc militaribus vexillis epigraphen subjunxit: STA' VOLTEGGIANTE, E INCUORA. Id est: DANT AGITATA ROBUR. Hominibus Apostolicis hanc iconem concolorem dixerim, qui modò cœlum promittere, modò æterni supplicii minas interponere soliti, auditores suos ad Dei obsequium extimulant. Idipsum etiam de quovis Bellidùce pronuntiare licet, qui bellum auspicaturus, exercitum circuire, suosq; milites in pugnam animare consuevit. Torquatus Tassus de Godefrido affirmat, quod prælium exorsus, sese ad exercitus Ægyptii frontem collocârit:

Prædicator, Bellidux. Tass Ger. Lib. Can. 20 stanz. 12.

-- Soura un corsier di schiera in schiera
Parea volar trà cavalier trà fanti.
Tutt' il volto scopria la visiera:
Fulminava ne gli occhi, è ne sembianti.
Confortò il dubio, è confermò chi spera:
Et al audace rammento i suoi vanti,
E le sue prove al forte, a chi maggiori
Gli stipendi promise, a chi gli honori.

Eâdem laude insignem se probavit Serenissimus D. Joannes de Austria, supra fœderatorum Summi Pontificis Pii V. Regis Catholici Philippi II. & Reipublicæ Venetæ exercitum supremus Bellidux. Nam navali prælio initium facturus, cymbam aliquam facilem conscendit, totamque Christianorum classem ambiit: tum navim è navi invisens, milites omnes animosis vocibus incitavit, ut Orientis Tyrannum generosè aggrederentur, eiq; palmam extorquerent. Ut adeò, victoriâ paulò post obtentâ, jure de se ipso dixisset: *Dedit agitatus robur.* Xenophon de Clearcho, supremo Bellidùce, ait. *Ipsemet in cœnum cum descendisset, ejus operis suas sibi partes depoposcit. Quod cùm cæteri vidissent, dedecori sibi fore putârunt, si non fuissent illius alacritatem imitati.* Et de Corbulone Tacitus: *Ipse cultu levi, capite intecto in agmine, in laboribus frequens adesse: laudem strenuis, solatium invalidis, exemplum omnibus ostendere.*

Xenoph. 2 de Cyro. Tacit. l. Annal.

203. Adagium omnium ore vulgatum est: *Vetus vexillum honor Belliducis.* Illud proinde, undique lacerum ac perforatum, à P. Hortensio Pallavicino epigra-

epigraphen recepit; LUSTRIS ILLUSTRIUS. Seu, QUANTO LACERA PIU'; TANTO PIU' BELLA. Id est, LACERATUM VENUSTIUS. Verbis ex Equite Marino desumptis, ubi de vexillo canit;

E da punto di lancie, e di quadrella,
QUANTO LACERA PIU', TANTO PIU' BELLA.

Ita omninò militum gloria tantò magis conspicua evadit, quantò pluribus vulneribus deformati fuerint. Certè Comitis Godefridi Pappenhemii corpus, cicatricibus plus quam centenis spectandum, nomini suo famam, nullâ unquam ætate intermorituram, conciliavit. Illo ipso Emblemate etiam S. Bartholomæum Apostolum, toto corpore dilaniatum, aliosque complures SS. Martyres, insignire licet. S. Joannes Chrysostomus; *Pretiosa sunt corpora Martyrum, quoniam plagas pro Domino susceperunt: & sicut corona regalis undique decorata fulgentes radios emittit: ita sanctorum corpora, sicut pretiosis lapidibus, acceptis pro Christo vulneribus distincta, omnium Regum diademate pretiosiora redduntur.*

204. Vexillum, quantumvis à ventis in omnem partem jactatum, semper tamen hastæ suæ affixum persistit. Unde lemma; AT SEMPER IN HASTA. Eorum hæc idea est propria, qui diversis negotiis aut cogitationibus distracti, nunquam à proposito suo recedunt. Ita Prædicator, in res varias digressus, eidem discursus sui filo pertexendo singulas accommodat. Illis insuper hæc imago convenit, qui variis calamitatibus agitati, à directa virtutis & obsequii Divini linea nunquam recedunt. Disertè S. Paulus suo & justorum omnium nomine; *Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio? an angustia? &c. certus sum, quia neque mors, neque vita, &c. poterit nos separare à charitate Dei.* Nervosè singula explicans Magnus Augustinus, *Nemo*, inquit, *nos separat à charitate Domini, minando mortem: idipsum enim quod diligimus Deum, mori non potest, cùm mors ipsa sit non diligere Deum. Nemo ab ea separat pollicendo vitam, nemo enim ab ipso fonte separat pollicendo aquam. Non separat Angelus, non enim est Angelus, cum inhæremus Deo, nostra mente potentior. Non separat virtus, quæ potestatem habet in hoc mundo: nam toto mundo omnino sublimior est mens inhærens Deo. Non separant instantes molestiæ; hòc enim leviores eas sentimus, quò et, unde nos separare moliuntur, arctius inhæremus, &c.* Hoc encomio præ cæteris conspicuus S. Gregorius Nazianzenus, tametsi mille insidiis ac persecutionibus affligeretur, è firma tamen cœli potiundi fiducia nunquam dimoveri potuit. Ipsummet sibi hortatorem audi;

S. Aug. lib. 1. de Moribus Eccl. cap. 11.

S. Greg. Naz. in versibus, quibus sese cohortatur

------ Omnia vitæ
Commoda versetur tumidis, gravibusque procellis.
Omniaque hic tempus talorum more volutet,
Divitias, famam, vires, formæque nitorem,
Quæ Dominos persæpè suos malefida relinquunt.
Ast ego sincero complectens corpore Christum,
In spe semper ero, donec mihi cernere detur
Unitæ Triadis clarum & venerabile lumen.

205. Vexillo volanti subscripsit P. Jacobus Masenius; AMAT COLLUDERE VENTIS. Ille ipse aulicorum & adulatorum genius est, qui vituperant laudantque eodem ore, prout Principis voluntate ac complacentia, ceu actionum suarum vento, impelluntur. Origenes; *Qui ad voluntatem meditata deportant, & illa semper inquirunt, quæ delectent potius audientes, quàm convertant à vitiis, faciunt velamina super caput.* Plato; *Adulator optimi nullam habet curam, sed semper eo quod dulcissimum est, quasi hamo, incautam illaqueat mentem, &c.* Providè monet Cato;

Aulicus.
Adulator.
Orig. Hom. 1. in Ezech.
Plat. in Georg.
Cato in suis Distich.

Noli homines blandos nimium sermone probare:
Fistula dulce canit, volucrem dum decipit auceps.

FINIS LIBRI VIGESIMI SECUNDI.

MUNDI SYMBOLICI

LIBER VIGESIMUS TERTIUS.

INSTRUMENTA MUSICA.

C H E L Y S.

Cap. I.

1\. UILIELMUS Hesius è Societate JESU Symboli loco chelyn figuravit, quæ fidibus spoliata, nonnisi inutile ac veluti exanime lignum remanet. Epigraphen addidit; VIS VITAM TOLLERE, TOLLE FIDEM. Idipsum de Sancta Christi Fide dixerim, quâ ablatâ, proximam etiam vitæ jacturam facimus. Testatissimè S. Joannes; *Qui incredulus est, non videbit vitam.* Hunc locum interpretatus S. Cyrillus, *Vitam*, inquit, *non videbit, id est, nec quantùm ad visum quidem pertinet nudum, ad vitam Sanctorum pervenire poterit, non attinget illam beatitudinem, non gustabit illa gaudia, non videbit veram vitam: supplicíis enim cruciabitur, quod omni morte tristius est, in solo sensu dolorum animam in corpore retenturus.*

(Fides. — *Jo. 3. 36. S. Cyrill. in hunc loc.*)

2\. Chelys, in qua una fides fracta est, eodem authore epigraphen tenet; NIL RELIQUÆ, SI ME DEFICIT UNA FIDES. Ita reliquæ virtutes omnes nihil possunt, si unâ fide, ceu omnium illarum basi, destituantur. Opportunissimè in rem præsentem S. Hieronymus in illa Davidis verba, *Benedic anima mea Domine, & omnia interiora mea nomen sanctum ejus*, ait; *Quomodo cithara non emittit vocalem sonum atque compositum, si saltem una chorda rupta fuerit; sic spiritualis venter Prophetæ, si una in eo virtutum chorda defuerit, non poterit melos dulce resonare.* De fide sigillatim ait Apostolus; *Sine fide impossibile est placere Deo.* Pulchrè S. P. Augustinus, *Vere beatus est, qui & rectè credendo benè vivit, & benè vivendo fidem rectam custodit. Igitur sicut otiosa est fides sine operibus bonis, ita nihil proficiunt opera bona sine fide recta.*

(Virtutes concatenatæ. *S. Hier. l. 6 super Isa. c. 16. Ps. 102* Fides. — *Heb. 11. 9. S. Aug. ser. 53. de Temp. c. 1.*)

3\. Guilielmus Hesius Chelyn, unicâ tantum fide instructam, hoc lemmate legendam proposuit SOLA FIDES, EST VANA FIDES. Nimirum assentente Apostolo, *Fides sine operibus mortua est.* S. Bernardus; *Mors fidei*, inquit, *est separatio charitatis. Credis in Christum? fac Christi opera, ut vivat fides tua. Fidem tuam dilectio animet, probet actio. Non incurvet terrenum opus, quod fides cœlestium erigit. Qui te dicis in Christo manere, debes, sicut ipse ambulavit, & tu ambulare* Et S. P. Augustinus; *Hæc fides spe nutritur, sicut corpus cibo reficitur; dilectione animatur, sicut corpus animâ vivificatur.*

(Fides sine operibus. *Jac. 2. 20 S. Bernard. serm. 24. in Cant. S. Aug. l. de Cognit. vitæ cap. 37.*)

4\. Chelys, ab assidentis pueri digitis intacta, symboli loco epigraphen tenet; MUTA FIDES, NISI MOTA. Idipsum de fide nostra dixerim; nam quod S. Jacobus testatur. *Fides, si non habeat opera, mortua est. Quousque ergò falluntur*, inquit Magnus Augustinus, *qui de fide mortua sibi vitam perpetuam pollicentur?* Et alibi; *Apostolus Jacobus, cùm quosdam redargueret, qui sufficere dicebant homini solam fidem, nec ei charitatis opera conjungebant; eos ex dæmonum comparatione convicit, ne ideò se ad Deum pertinere existimarent, quòd verum de Deo crederent, etiamsi bona opera adjungere fidei non curarent.* Tu credis, *inquit Apostolus*, quoniam unus est Deus? benè facis: & dæmones credunt, & contremiscunt, &c.

(Fides s[ine] operib[us]. *S. Jac. [2.] S. Aug. octo du[l]. Quæst. … idem de … nico Ba[pt.] cap. 10 Job. 11.*)

5\. Fides, in cheli laxatæ ac pendentes, ab admota manu frustra pulsantur. Lemma; SI LAXA EST FIDES, FIDEM NEGABIT. Ita prorsus, quos in obsequio Divino remissos, ac tepidos cernimus, ingruente quâvis levissimâ tentatione, omnem virtutum ac fidei Divinæ harmoniam perdunt. His gravissimas minas intendens Siracides, ait; *Væ dissolutis corde, qui non credunt Deo.* Seu ut Cornelius à Lapide explicat; *Væ remissis & tepidis, qui molliter & tepide adhærent Deo, nec firmiter ei credunt & confidunt, sed tempore tentationis titubant.* De hominibus tepidis pronuntians S. Bernardus, *Invenire est*, inquit, *homines pusillanimes & remissos, deficientes sub onere; virga & calcaribus indigentes, quorum remissa lætitia, pusillanimis tristitia est; quorum brevis & rara compunctio, animalis cogitatio, tepida conversatio, obedientia sine devotione, sermo sine circumspectione, quorum oratio sine cordis intentione, lectio sine ædificatione, quos vix gehennæ metus inhibet, vix pudor cohibet, vix ratio frænat, vix disciplina coërcet.*

(Fides s[ine] operib[us]. *Eccl. 2. Corn. à Lap. in hunc lo[c.] S. Bern. serm. … Ascens.*)

6\. Fides in cheli nonnisi adductæ resonant. Unde lem̃a à P. Guilielmo Hesio inditum; VIS IPSA TORTURÆ FIDEM FACIT ANIMOSAM. Apostolus Christianos adversus calamitates omnes pro sancta fide tolerandas animans, *Probatio fidei vestræ*, inquit, *inveniatur in laudem, & gloriam, & honorem.* S. Sebastianus Divos, Marcum & Marcellianum, acerrimis cruciatibus exagitatos, hâc ratione ad Martyrium confirmavit; *Tormenta vel levia sunt, vel gravia & acria? si levia, tolerabilia sunt. Si acria non durant, sed patientem ad mortem adigunt, & per mortem ad immortalitatem transmittunt. Tolerate ergò tam acria quàm levia; quia illa brevia, hæc modica sunt.*

(Marty[rium]. *1. Pet[r.]* Patien[tia]. *S. Seba[st.] apud C[orn.] à Lap. hunc [loc.]*)

Illa

Illa citò extinguunt, hæc brevi extinguentur. Ut fias Laurentius, ignem ſubeas oportet; ut Vincentius, equuleum hilariter patiare, neceſſe eſt; Jobum finxit omnigena calamitas: Tobiam formavit cæcitas; Joſephum calumnia; Davidem perſecutio; Danielem Leones; Machabæos ſartagines.

7. Anna, Henrici VIII Angliæ Regis uxor, & Guilielmi Cliviæ Ducis filia, Symboli loco chelyn figuravit, quæ ruptis fidibus epigraphen tulit; VERSA EST IN LACHRYMAS. Mens imaginis erat, lætitiam in regiis nuptiis uſurpatam, tandem, poſtquam Anna à Rege fuit repudiata, in graviſſimum mœrorem converſam eſſe. Ita nimirum omnis terrena felicitas demum in triſtitiam & fletum degenerat. Accommodatè Salomon; *Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudii luctus occupat.* Innocentius III. Papa Canonicus Regularis, inter cætera mundi contemnendi argumenta ait; *Semper mundanæ lætitiæ triſtitia repentina ſuccedit, & quod incipit à gaudio, deſinit in mœrore.* Et Tullius; *Amores, & deliciæ celeriter deflorеſcunt; & in omnibus rebus, voluptatibus maximis faſtidium finitimum eſt.*

CHORDA MUSICA.

Cap. II.

8. ALcibiades Lucarinus Emblematis loco ruptam in teſtudine chordam figuravit; addito epigrammate, MEDIIS ETIAM JOCIS. Significabat quippe, medium felicitatis noſtræ curſum plerumque doloribus ac triſtitiis interturbari. Experimento ſuo id edoctus Job, *Verſa eſt*, inquit, *in luctum cithara mea, & organum meum in vocem flentium.* Et Amos; *Convertam feſtivitates veſtras in luctum, & omnia cantica veſtra in planctum.* S. Joannes Chryſoſtomus de hominibus mandanis differens, ait; *Et mille voluptatibus abundare videantur; quamvis delectationem flumina illis adeſſe credantur; multis tamen amariſſimis telis perfoſſi plerumque jacent.* Inter cæteros Myſticæ Theologiæ effectus P. Comaninus;

Certa è la morte, incerto è il come, e il quando,
Ch' ella improviſa vien qual trà i fior l' angue,
E cio ch' ad hor diletta & unge
Poſcia contriſta, e punge.

9. Citharæ chordas his Sydonii Apollinaris vocibus, ceu lemmate inſignivi; PLUS TORTA, PLUS MUSICA. Seu, ut aliis placet; INTENSIUS ACUTIUS. Illius hæc imago eſt, qui Deo laudes decantat tantò clariores, quantò majoribus ærumnis exagitatus fuerit. De meo S. Ubaldo teſtatur ipſius ſucceſſor B. Theobaldus; *Tunc fortior, & devotior erat in mente, quando durius flagellabatur in corpore.* Eodem ſenſu D. Grillus Abbas, ad Crucifixum converſus, canit.

Fàche dolce mi ſia
Ne l' aſpro tuo dolor la pena mia;
Sò, che Signor mi tiri,
Quaſi muſica corda,
Con mano di martiri,
Perche teco m' accordi, e ſuono renda
Tocco dal mondo poi che non t' offenda:
Deh ſia ſuave ſi, che l' almacanti
I nuntii tuoi frà gli angoſcioſi pianti.

10. Aliquot chordæ, in faſciculum colligatæ, ac cytharæ cuidam vicinæ, epigraphen tenent; NON NISI EXTENSÆ. Ita homines mundani ſupplices ſuas ad Deum voces nunquam edunt, niſi in lecto diſtenti, aut calamitatum violentia torti. Juſtus Lipſius; *Athenienſes de pace nonniſi attriti cogitabant: ita plerique noſtrûm vix de Deo, niſi afflicti. In tribulatione ſua manè conſurgent ad me*, inquiebat Oſeæ ore Deus. Lipſ. Cent. 3. ad Belg. Ep. 4. Oſee 6. 1.

11. A ſuperioris numeri Emblemate non multùm recedens P. Aloyſius Novarinus, nablia; teſtudines, citharas, ſambucas, aliaque muſica fidium inſtrumenta, in faſcem colligata, lemmate notavit, NON PERCUSSA SILENT. Innuebat videlicet, humana viſcera, quamdiu otio ac quiete diffluunt, nullas laudis Divinæ voces ſpargere; at ſeveriore Dei aut hominum brachio percuſſa, quantocyus in harmoniam illam ſuaviſſimam reſolvi, cœlumque precibus ac ſuſpiriis implere. Teſtis propriâ experientiâ locupletiſſimus S. Auguſtinus, ait; *Punctus tribulatione, cœpi quærere refugium, quod in illa felicitate ſæculari deſieram quærere. Quis enim facile recordatur Deum, qui ſemper felix eſt, & ſpe præſenti gaudet;* Cyrus Pers Eques proteſtatur, ſe amoris impulſu deſtitutum, in verſibus concinendis penitus elinguem eſſe; Nov. Tom. 1. Adag. n. 1414. Calamitas orare facit S. Aug. in Pſal. 93. Poëta ſine amore tacet.

Mentre due ſtelle luminoſe ardenti
M' empie gliocchi di lume, il ſen d' ardore,
Pianſi cantando armonici lamenti,
E le querele mie furon canore.
Magià non poſſo à i muſici concenti
Diſciorr la lingua, ſe diſciolo ho' l core:
Ne la certa animar di dulci accenti,
Se mio plettro non è l' arco d' amore.
Più di deſio languendo il cor non giace,
Non mi per cotte più la freccia d' oro,
Più on m' infiamma l' amoroſa face.
Il cigno quando langue è ſol canoro,
SE PERCOSSA NON E' LA CETRA, TACE:
E trà le fiamme ſol ſtride l' allore.

12. Chordæ æneæ, partim in ſuis radiis convolutæ, partim ſupra citharam extenſæ, inſcriptionem ſuſtinent; MODULANTUR EXTENSÆ. Vel, MODULANTUR INTENSÆ. Ita nimirum animæ noſtræ relaxatæ, nec hominum utilitati, nec obſequio Divino quid proſunt; at ſeveriore vivendi regulâ diſtentæ, ſuaviſſimam innumerarum virtutum harmoniam ſpargunt. Emblematis hujus conſtituendi occaſionem ſubminiſtrat S. Ivo Carnotenſis; *Qui citharam impulſat*, inquit, *certè ſingulas chordas intendendo cùm temperat, ingratum earum ſonum audire ſolet; at poſtea cùm omnes tenſæ & modulatæ ſunt ad harmoniam, ſuaviſſimum concentum eidem reddunt. Ita etiam Doctor aut Prælatus, cùm ſubditos ſuos, vel auditores coërcet, & quaſi laxas citharæ chordas ad virtutis & honeſtatis obſervantiam intendit, abſurda ſolet probra & convitia ab eiſdem audire; at poſteaquam omnes ad honeaſtatem & charitatem modulati ſunt, ejuſdem aures laude & gratiarum actione demulcent.* Correctio ſevera. S. Ivo Carn. ſerm. 16.

13. Chordæ, ſupra teſtudinem aut chelin extentæ, epigraphen referunt, MODULANTUR EXTINCTÆ. Illæ enim, tametſi è mortuorum animalium viſceribus formatæ, harmoniam obſtupeſcendam excitant. Idipſum in Divorum Cœlitum lipſanis uſuvenit, quæ, etiamnum exanima, res prodigioſas in terris operantur. De Propheta Eliſæo teſtatur Siracides; *Mortuum prophetavit corpus ejus.* Et de S. Joſepho Patriarcha; *Oſſa ipſius viſitata ſunt, & poſt mortem prophetaverunt.* Samuel quoque, vitâ jam extinctus, Saulem eventus quoſdam futuros edocuit. Et Alexius ſuam conditionem, quam in vivis ſtudioſè occultaverat, mortuus manifeſtam fecit. Reliquiæ SS. Eccl. 48. 14. Idem cap. 49. 15.

Idcir-

S. Joan. Chryf. Orat. in SS. Juvent. & Max. MM. Idcirco, ait S. Joannes Chrysostomus, *sæpe eos* (de SS. Martyrum tumulis loquitur) *invisamus, tumulos adornemus, magnaque fide Reliquias eorum contingamus, ut inde benedictionem assequamur. Proinde magna fide promptitudineque huc veniamus, quo & visis Sanctorum monumentis, & consideratis eorum præmiis, inde varios thesauros undeque colligamus.*

Pati cum hilaritate. 14. Sambucæ fidibus inscripsit P. Certanus; STIRATE, E RIPERCOSSE HAN DOLCE IL SUONO. Seu verbis è Sidonio Apollinari mutuatis; PLUS TORTA, PLUS MUSICA. S. Jobus hoc symbolum sibi proprium vendicat, qui inter cruciatus planè exoticos, in has benedictionis suavissimæ voces prorupit; *Sit nomen Domini benedictum*, Ut adeò jure exclamabat S. Joannes Chrysostomus; S. Joan. Chryf. Hom. 1. in Job. *O beatam, perfecteque generosam, felicemque animam, celebrem Angelorum famam superantem! Quare? quia in omnibus, quæ superveniunt ei non peccat Job in conspectu Domini, sed pro his omnibus perfectam gratiarum actionem loco sacrificii obtulit dicens, sit nomen domini benedictum.*

15. Homines Sancti ad opem proximis ferendam eousque inclinant, ut illorum saluti promovendæ nullos cruciatus aut ærumnas sustinere abnuant. B. Sita, Virgo Lucensis, panem proprio ori ereptum egenis distribuit, sicque illorum famem suis jejuniis mitigavit. S. Carolus, tenerrimo suo corpore supra nudum asserem abjecto, proprium lectulum ægrotis substerni voluit. Abrahamus ad peregrinorum vires recreandas in via publica oberrabat, igneum æstivi solis ardorem nihil æstimans. S. Paulinus Episcopus Nolanus, miserum quendam captivum è barbarorum manibus erepturus, propriam suam libertatem ultrò vendidit, ac pretio inde comparato illius vitam redemit. Sancti pro aliorum salute fatigati. S. Franciscus Xaverius corpus suum flagellis undique dilaceravit, ut purpurei rivuli, è sauciis membris passim defluentes, obstinato lascivi cujusdam peccatoris cordi emolliendo lavandoque deservirent. Unde Sanctos illos fidibus non absimiles dixerim, quæ supra citharam distentæ, ac percussæ, vicinas aures suavissimis concentibus deliniunt. Epigraphen imagini subjunges istam; TENSÆ, PULSÆQUE RECREANT. Apoc. 14. S. Joannes inter cætera Apocalypseos arcana voces nescio quas sibi allatas testatur, *sicut citharædorum citharizantium in citharis suis*. In hunc locum S. Rup. in hunc loc. S. Rupertus Abbas, *Notandum*, inquit, *quòd in cithara chordæ audientes quidem delectant; sed ipsæ in extensione sua quodammodo laborant. Sic hi* (id est Sancti) *auditores delectaverunt; sed ipsi apud semetipsos laboraverunt, & plerumque fatigati sunt.*

Discordia. 16. Musica instrumenta ruptis chordis penitus sunt inutilia. Unde lemma ex Origine inditum; RUPTIS, PERIT OMNIS GRATIA CHORDIS. Ita ruptis in familia aut Republica cordibus, nil benè geritur, proximaque imminet ruina. Invicti erant Judæi, donec propriis concisi discordiis, irreparabili damno interierint; quod vaticinans Propheta Isa. 3. 5. dixit, *Et irruet populus, vir ad virum, &c. tumultuabitur puer contra senem, & ignobilis contra nobilem.* Vegetius. *Nulla enim vel minima natio*, inquit Vegetius, *potest ab adversariis perdeleri, nisi propriis simultatibus se ipsam consumpserit.*

CITHARA.

Cap III.

Concordia. 17. OThobertus, Habspurgi Comes, Symboli loco armatum brachium exhibuit, quod citharam sustinens, epigraphen subjunctam habuit; HÆC MIHI TUBA. Veluti diceret, subditorum concordiam, harmonicæ citharæ symbolo figurari solitam, opportunissimum sibi ad quævis heroica facinora instrumentum esse. Titus Livius; *Sociabilis conversatio inter binos Lacedemoniorum Reges, salutaris per multa sæcula ipsis, patrique extitit.* T. Livi lib. 10. dec. 4. Alciatus; Alciat. Embl.

--- *Omnes*
Consensu populi stantque, cadentque Duces.
Quem si de medio tollas, discordia præceps
Avolat, & secum regia fata trahit.

S. Hieronymus super illum Psalmi versum, *Qui docet manus meas ad prælium*, observat, citharam Davidicam; id est, linguam orantem, instrumentum simul & musicum & militare esse. S. Hier. Psal. 1 *Levemus*, inquit, *manus nostras in sancta, orationes enim nostra arma sunt contra diabolum, hæc est lyra nostra, hæc est cithara.* Lingua orans. Certè Cithara Davidica tubæ loco deservit, ad infestum cacodæmonem è Saulis pectore propulsandum.

18. Bartholomæus Rossus Emblematis loco citharam Apollinis figuravit, quæ, cùm chordas nunquam discordes habuisse perhibeatur, epigraphen tulit, NUNQUAM DISSONA. Mens Emblematis erat, in S. Caroli pectore assiduam virtutum & moderati animi harmoniam insonuisse. Virtus perseverans. Tametsi enim ordinariâ naturæ humanæ lege etiam in viris sanctis domesticæ nonnunquam sensuum perduellium turbæ adversus virtutem suboriantur; semper tamen de illis hanc Persei sententiam pronuntiare licet; quòd.

Stat contra Ratio; & secretam gannit in aurem,
Ne liceat facere id quod quis vitiabat agendo.

Omnium tamen propriissimè in Mariam Virginem hæc imago convenit, quæ adeò nunquam fuit dissona, ut nec minimum actualis vel originariæ culpæ delictum commiserit. Maria sine peccato. S. Tho. q. 27. Unde D. Thomas Aquinas ait; *B. Virgo non esset idonea Mater Dei, si aliquando peccasset, quia honor parentis redundat in prolem, secundùm illud Proverb. 17. Gloria filiorum patres eorum: unde & per oppositum ignominia Matris in filium redundasset.*

19. P. Henricus Engelgrave, à superioris numeri Emblemate non multùm abludens, citharam decachordam, & ad harmoniæ leges exactè compositam, figuravit; cum lemmate, NEC OFFENDIT IN UNA. Anima justa. Ita hominis justi conscientia singulas legis Divinæ præceptiones studiosè observat, probè memor doctrinæ illius Apostolicæ, *Quicunque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Jac. 2. 10. Cumprimis Maria Virgo hanc iconem sibi propriam vendicat, quæ nullâ, etiam levissimâ culpâ, Deum offendit. Maria immaculata. Disertè Doctor Angelicus; *Maria purissima fuit, quantum ad omnem culpam, quia nec originale, nec mortale, nec veniale peccatum incurrit.* S. Thom. Exposit. Salut. Angel.

20. E sono se ipsam prodit cithara, num discordet, an verò ad harmoniæ leges sit composita. Illam proinde Franciscus Raulinus hoc lemmate insignivit; TEMPERIEM SONUS INDICAT. Verba indicant animum. Ita prorsus interiorem animi symmetriam è verbis nostris conjicere licet. *Loquela tua manifestum te facit*; inquiebant ad Petrum atrienses. Matth. 26. 73. Diogenes, præsentem juvenem conspicatus, *Loquere*, ajebat, *ut videam te.* Diog. Veluti ab exteriore illius sermone certam de interno homine conjecturam facturus. Optimè dixit Menander: *Humani ingenii indicium facit oratio.* Menand.

Pati cum hilaritate. 21. Cithara, digitis percussa, suave melos per aëra spargit. Unde lemma; EX PULSU MELOS. Illius hæc imago est, qui calamitatibus & ærumnis pulsatus, gravissimas benedictionis ac pietatis Christianæ

ſiod.in ‑. 32.1. ſtianæ voces diffundit. Caſſiodorus, poſteaquam citharam his omninò verbis deſcripſerat; *Surſum chordarum fila tranſmittens, ſonis dulciſſimis percuſſa proloquitur:* ſubjungit, citharæ ſonitu ſuaviſſimam illam vocum harmoniam ſignificari, quæ, inter calamitatum plagas verſus cœlum ſparſæ, providentiſſimò Deo benedicunt, & ſerias pro acceptis grates referunt. *Citharizamus,* inquit, *cùm in paſſionibus noſtris vel damnis, ſecuri aut læti dicimus; Dominus dedit, Dominus abſtulit, ſicut Domino placuit, ita factum eſt. Sit nomen Domini benedictum.* In rem præſentem opportunè refert. T. Livius, quòd ſervus quidam, Domini ſui necem vindicaturus, Aſdrubalem, illius interfectorem trucidaverit: poſtea verò cùm inter carnificum manus horrendum excruciaretur, *Tormentis cùm laceraretur, eo fuit habitu oris, ut ſuperante lætitiâ dolores, ridentis etiam ſpeciem præbuerit.* *‑ivius, 21.*

22. Cithara epigraphen, nî fallor, opportunam ſuſtinet; DISSONA, SI DISCREPET UNA. Nimirum illam S. Jacobi ſententiam hæc imago innuit; *Qui totam legem ſervaverit, offendat autem in uno, factus eſt omnium reus.* Enimverò ſicuti unicâ chordâ diſſentiente, omnes reliquæ ingratam ac diſcordem ſymphoniam reddunt; ita unius præcepti tranſgreſſio omnium cæterarum virtutum harmoniam infamat, eamque Divinis auribus inſipidam efficit. Veriſſimè Juſtus Lipſius: *Ut in cithara, SI vel UNICA FIDES DISCREPAT, concentus & HARMONIA TOTA PERIT: Sic juſtitia, ſi in uno alioque delinquat.* Et S. Joannes Chryſoſtomus, *Ut in cithara non ſatis eſt, in uno tantùm nervo concentum efficere, ſed univerſi percutiendi ſunt numeroſè & decenter; ſic & in animi virtute non ſatis eſt nobis ad ſalutem lex una, ſed univerſæ ſummâ cum diligentiâ conſervandæ ſunt.* His conſentiens Caſſiodorus, *Cithara,* inquit, *ſignificat virtutes morales, conſonâ operatione præcinentes, quæ tunc veram citharam reddunt, quando ſe fœderatâ ſocietate conjungunt. Nam ſicut integra lyra dici non poteſt, cui aliqua chorda ſubtrahitur, ſic nec vir ſanctus perfectus æſtimatur, cui virtus ulla minuitur.*

‑ob. 2. ‑um ‑catum ‑nes ‑utes ‑ar. ‑. Cent. ‑d Belg. 30. ‑oan. ‑yſ. ‑n. 36. ‑irt. & ‑iod. in ‑. 146.

23. Cithara, ex arbore ſuſpenſa, epigraphen reddit: OGNI DOLCEZZA E' TOLTA. Id eſt: DULCEDO TRANSIIT OMNIS. Animum dolore penitus inexpiabili, nulliſque ſolatiis mitigandum, hæc imago adumbrat. In rem præſentem collineans Vates Regius, canit: *Super flumina Babylonis illic ſedimus & flevimus, & cùm recordaremur Sion. In ſalicibus, in medio ejus ſuſpendimus organa noſtra.* Nec aliter Iſaias, Iſraëlitarum miſerias ad vivum exprimeret, *Ceſſavit,* inquit, *gaudium tympanorum, quievit ſonitus lætantium, conticuit dulcedo citharæ.* Nam, ut veriſſimè dixit Seneca; *In ipſis voluptatibus cauſa doloris oriuntur. Bellum in media pace conſurgit, & auxilia ſecuritatis in metum tranſeunt, ſine hoſte patimur hoſtilia, & cladis cauſas, ſi alia deficiunt, nimia ſibi felicitas invenit, &c.* Plurimùm iconem illam illuſtrat Franciſcus Petrarcha, quando Lauræ mortem deplorans, in hanc elegiam prorumpit;

‑nia ‑ns. ‑36. 1. ‑14. 8. ‑c. Ep. ‑archa ‑Canz.

Che debbio far? che mi conſigli Amore?
Temp' è ben di morire,
Et hò tardato più ch' i non vorrei.
Madonna è morta, & hà ſeco il mio core:
E volendol ſequire,
Interromper convien queſti anni rei:
Perche mai vé der lei
Di quà non ſpero, e l' aſpettar m' è noia.
Poſcia ch' ogni mia gioia
Per lo ſuo diſpartire in pianto è volta,
OGNI DOLCEZZA Di mia Vita E' TOLTA.

24. Cithara, ad harmoniæ leges exactè compoſita, epigraphen tenet, OMNIBUS OMNIA. D. Sigiſmundus Laurentius hoc Emblemate demonſtravit, à S. Paulo Apoſtolo harmoniam omnium auribus ſuaviſſimam fuiſſe excitatam: ut adeò veriſſimè ſit gloriatus; *Omnibus omnia factus ſum, ut omnes facerem ſalvos.* Quòd ſi tamen etiam mihi Emblematis hujus Oedipum agere liceret, S. Pauli doctrinam excellenti illâ citharâ ſignificari dicerem, cujus prodigioſa harmonia omni hominum conditioni proficua & utilis extitit. Multus in hanc Apoſtoli laudem S. Gregorius Nazianzenus, *Heris* inquit, *ac ſervis leges ſtatuit, præfectis & ſubditis, viris & mulieribus, parentibus & liberis, matrimonia & cælibatui, delitiis & continentiæ, ſapientiæ & inſcitiæ, circumciſioni & præputio, Chriſto & mundo, carni & ſpiritui. Pro his gratias agit, illos perſtringit: hos gaudium ſuum & coronam nominat, illos dementiæ accuſat, his rectum iter tenentibus comitem ſe adjungit, atque alacritatis ſocium ſe præbet, alios malè incedentes reprimit. Nunc à piorum cætu præſcribit, nunc charitatem firmat, nunc luget, nunc lætitia afficitur, nunc lac propinat, nunc myſteria attingit, &c.*

S. Paulus. 1. Cor. 9. 20. S. Greg. Naz. Orat. 1.

25. Cithara, moleſtiis propulſandis, & animo leniendo deſerviens, epigraphen tenet; ADVERSANTIA PELLIT. Gilimer Rex Vandalorum, in Africa diu proſperâ uſus fortunâ, tandem à Beliſario acie devictus, in Numidiæ excelſum montem Pappuam confugit. Inde ſibi panem mitti petiit, ſpongiam, & citharam. Panem fami relevandæ, ſpongiam ſiccandis oculis, & citharam leniendo animo; uti prolixè refert Procopius. Porrò Divina Pſalmodia, citharæ ſymbolo figurari ſolita, mentem noſtram ab omni dæmonum incurſu ſecuram ac tranquillam efficit. Pulſavit David citharam, & à Saule malignus ſpiritus receſſit. Hinc dixit S. Chryſoſtomus, *Pſalmus eſt animæ ſanctificatio, eſt pulcher animi concentus, acutiſſimum telum contra dæmones.* Quod prolixius explicans S. Baſilius, *Pſalmus,* inquit, *dæmones fugat, auxiliares Angelos advocat; In nocturnis terroribus ſecuritas, in diurnis laboribus requies eſt: infantibus tutela, junioribus decor, ſenioribus ſolatium, mulieribus honeſtiſſimus ornatus; ſolitudines celebres facit, Elementum incipientibus, incrementum proficientibus, conſummatio perfectorum.*

Procop. lib. 4. Vandal. Pſalmodia. S Chryſ. in Pſal. 14. S Baſilius Proœmio in Pſalm. 5

L Y R A.

Caput IV.

26. HIeronymo Fracaſtorio, Sylveſtro Pietraſancte, & aliis obſervatum eſt, duas lyras, in uniſonam vocem attemperatas, ſympathiâ adeo mirifica ad ſe mutuò ferri, ut una percuſsâ ac reſonante, mox vicina altera, tametſi intacta, eandem omninò harmoniam excitet. Unde Symboli loco epigraphen ſubjunges; CONCENTU PARI. Vel; PAREM SCIT REDDERE VOCEM. Vel; UNAM TANGE, SONANT. Seu ut Lucarino placet; ALIIS PULSIS RESONABUNT Vel è Julii Strozzi ſentia; VOCEM DABIT ALTERA CONCORS. Virtuoſum hoc æmulandi ſtudium in exercitationibus Academicis indies cernitur, ubi perorante uno, quantocius alii ad eandem dicendi elegantiam provocantur. Julius Strozzi eruditam Uniſonorum Academiam, Venetiis Anno 1637. à ſe erectam, eodem geminæ lyræ ſympolo repræſentavit, ſuamque mentem ſequenti epigrammate aperuit;

Æmulatio.

Unam

Unam pulso lyram, vocem dabit altera concors,
Natura hoc præstans ordine sympathiæ,
Unisonos animos virtus facit: Improba nulli
Mens, ubi tam dulcis nos Homonea vocat.
Et cantare omnes, & respondere parati,
O quantum est Venetis auribus ingenium?

Par pari reddere. Illo ipso Emblemate reciprocum agendi studium, & in verbis factisque par pari reddere edocemur. Hoc sensu Joannes Audenus canit;

Quæ dices alii, tibi mox responsa remitti
Expectes; capies qualia dona dabis.

Maria V. ad S. Elisabetham invisens. S.Tho. Vill. Conc. de Visit. B V. S.Thomas Villanovanus in Maria Virgine & S.Elisabetha mutuam illam respondendi virtutem longè excellentissimam deprehendit, *Solet hoc*, inquit, *naturali quodam prodigio in consonantibus citharis evenire, ut unius chorda pulsata, alterius, quæ eodem puncto concinis est chorda, & nulla alia contremiscat. Ita omninò contigit in proposito, concinentes erant citharadorum cœlestium lyræ: una Verbum, altera Vocem gestat; & quid Verbo consonantius suâ Voce? Personat una, contremiscit altera: ut facta est (inquit) vox salutationis tuæ in auribus, exultavit infans in utero meo*

27. Lyra, alteri cuidam lyræ vicina, ac plectro suo percussa, epigraphen sustinet; REFLECTIT ALIENUM. Rursus hoc Emblemate reciprocum agendi studium significatur, quo res, ab aliis acceptas in authores suos referimus. Seneca; *Hoc certè justitiæ convenit, suam cuique reddere beneficio gratiam, injuriæ talionem, aut certè malam gratiam.* Ad hoc propositum gratiosa est illa D.Caroli Baliotti, Concanonici mei, poësis, ubi nuntium, ab amasia allatum, hominis mundani nomine in eandem acutè retorquet.

Par pari reddere. Senec. Ep. 83.

Mori, disse Madonna,
Ed io risposi à lei;
Morir vivendo voi mai non potei,
Non si può dir finita,
S' ancor vive la vita.
Se morto mi volete,
Morite voi, che la mia vita siete.

Poësis. 28. Joannes Ferrus lyram, ceu suavitatis poëticæ figuram, hoc lemmate insignit; OBLECTAT, ET ALLICIT. Seu ex aliorum placito; PECTORA MULCET. Ovidius;

Ovid. lib. 1 de Pont. Eleg. 7.

Artibus ingenuis (quarum tibi maxima cura est)
Pectora mollescunt, asperitasque fugit.

Et alibi;

Scilicet ingenuas didicisti fideliter artes,
Emollit vires, nec finit esse feros.

Psalmodia. S. Joan. Chrys. in Psal. 135. Idipsum jure longè meliore de Psalmodia & oratione dixerim, quæ animum humanum mirificè recreat; S. Joannes Chrysostomus; *Psalmus habet voluptatem cum utilitate. Nam licet is, qui canit, oppressus sit malis innumeris, & ab ægritudine animi occupetur, dum demulcetur à voluptate, levat animum, extollit cogitationem & mentem in sublime evehit.*

29. Bargalius in nuptiis plectrum depinxit, quod lyræ seu citharæ chordas contingens, epigraphen tulit; ADHÆSIONE CONCENTUS. Enimverò sponsus, in plectro illo figuratus, si sponsam suam, ceu musicum instrumentum, concordi animo complectatur, harmoniam amoris suavissimam, totique familiæ exoptandam elicit. Phocilides Poëta Græcus in rem præsentem appositè canit;

In nuptiis.

Ama tuam conjugem quid enim suavius, & præstantius,
Quàm cùm maritum diligit uxor usque ad senectam;
Et maritus suam uxorem, neque inter eos incidit contentio.

Quamobrem ubi nos in S. Paulo legimus, *Despondi enim vos uni viro*, Græcus interpres vertit, *Modulavi vos.* Quæ loquendi phrasis gratissimam illam symphoniam, à mutua conjugum concordia excitari solitam, nec hominibus tantùm, sed & ipsi Deo jucundam, apertè insinuat. Disertè Siracides; *In tribus beneplacitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo & hominibus; Concordia fratrum, & amor proximorum, & vir & mulier benè sibi consentientes;* Seu ut Græcus legit, *Vir & mulier sibi vicissim deferentes.* Homerus;

2 Cor. 11. 2.

Eccl. 25. 1. & 2.

Hom. lib. Odiss.

Nihil enim hoc potius & melius,
Quàm cùm concordes animis domum habitant
Vir & Uxor.

In mor...

30. Bernardinus Rota, uxore suâ è vivis sublatâ, lyram hoc epigrammate distinxit: VERSA EST IN LACHRYMAS. Hæc penè ipsa imaginis verba præiit Jobus; *Versa est in luctum cithara mea, & organum meum in vocem flentium.* In rem præsentem refert Aulus Gellius de Diagora, qui *habuit tres filios, eosque omnes vidit vincere, coronarique eodem Olympiæ die: & quum ibi eum tres adolescentes amplexi, coronis suis in caput patris positis suaviarentur, quumque populus gratulabundus flores undique in eum jaceret; ibi in stadio, inspectante populo, in osculis, adque in manibus filiorum animam efflavit:* sicque lætitia omnis *versa est in lachrymas.* Etsi verò imago ista Emblematis leges nonnihil transiliat, eandem tamen etiam Petrarcha in Lauræ morte usurpat,

Job. 30.

Gell. lib. cap. 3.

Petrarc. p. 2. Son. 23.

Gl' occhi, di ch' io parlai si caldamente:
E le braccia, e le mani, e i piedi, e'l viso;
Che m' havean si da me stesso diviso,
E fatto singular da l' altra gente.
Le crespe chiome d' or puro lucente,
E' l lampeggiar de langelico riso,
Che solean fare in terra un paradiso:
Poca polvere son, che nulla sente.
Et io pur vivo, unde mi doglio, e sdegno.
Rimaso senz' il lame ch' amai tanto,
In gran fortuna, en disarmato Legno;
Hor sia qui fine al mio amaroso canto:
Secca e la vena del usato ingegno,
E la CETERA mia RIVOLTA IN PIANTO.

31. Plectrum, supra lyræ chordas saliens, epigraphen reddit; ASPERITATE MELOS; Seu è Certani placito; RIGIDO TOCCA, EDOLCE LAVA IL SUONO. Eorum hæc idea est, qui aspero dolorum contactu excruciati, in sacros ac religiosos cantus erumpunt. Certè S. Theodorus Martyr ferreis graphiis toto pectore ad ipsas usque costas accerrimè dilaniatus, assiduò cecinit; *Benedicam Dominum in omni tempore.* Mauritius Imperator, cùm proprios filios carnificum manibus torqueri ac jugulari videret, versum illum Davidicum identidem repetit; *Justus es Domine, & rectum judicium tuum.* Inter cætera D.Pauli encomia ait S.Jo. Chrysostomus; *Non minus plagis suis gaudent, quàm regiis triumphis, aut aliter delectatus naufragiis, quàm cæteri acquisitis solent gaudere thesauris; livoribus, quos ei verbera inferebant, quasi quibusdam gloriabatur coronis, tribulationibus ut delitiis utebatur; squalore carceris, ut paradisi amœnitate gaudebat.*

Pati cum hilaritate.

S. Paul. S. Joan. Chrys. Hom. laud. S. Paul.

32. Orphei lyra, plectro tentata, multisque belluis vicina, epigraphen tenet, DULCEDINE CAPTÆ. Ita nimirum suavi ac humanâ methodo effrenia quævis hominum pectora edomantur;

Mansuetudo.

Orphea

Orpheæ ad strepitum citharæ genus omne ferarum,
Et volucrum, placidè conticuisse ferunt.
Agna lupum haud tremuit; leporem fovere molossi;
Inter & accipitres tuta columba fuit.
Discordes animos, & agrestia pectora, blando
Carmine leniri, hæc fabula quemque docet.

Etiam suavis ac sedula educatio laudatissimam virtutum harmoniam in filiis excitat. *Dico*, inquit Plutarchus, *ad liberalia studia adducendos esse pueros verbis, adhortationibusque, non mehercle terroribus.*

NABLIUM.

Caput V.

33. MAjores nablii chordæ minoribus eo temperamento respondent, ut ambæ harmoniā, humanis auribus suavissimam, excitent. Unde D. Didacus Saavedra hanc nablio epigraphen indidit: MAJORA MINORIBUS CONSONANT. Seu, si mavelis, brevius: MAJORA MINORIBUS. Eandem animorum symmetriam quævis familia aut civitas inter patrem & liberos; Principem & populum; herum & famulos observent velim. Callicrates Pythagoricus, referente Stobæo: *Familia, quæ cætus est cognationis, dissimilibus sui partibus componitur, & ad Patremfamilias, veluti unum optimum se refert, & concordiam utpote commune bonum molitur. In summa, omnis familia, tanquam psalterium, tribus istis indiget, apparatu, concinnitate, & contrectatione, sive usu musico.* Et paulò post: *Familiaris hominum ordinis partes sunt tres: Prima imperat ut maritus, secunda paret ut uxor, tertia auxiliaris est, nempe liberi, & ex illis nati.* Tullius in rem nostram mirificè: *Ut in fidibus ac tibiis atque cantu ipso ac vocibus concentus est quidam tenendus ex distinctis sonis, isque concentus ex dissimillimarum vocum moderatione, unus tamen efficitur & congruens; sic summis, & infimis, & mediis interjectus ordinibus, ut sonis, moderata natura civitas concentu dissimillimorum consistit: & quæ harmonia à musicis dicitur in cantu. ea est in civitate concordia, quæ sine justitia nullo pacto esse potest.*

ORGANUM.

Cap. VI.

34. SCipio Bargalius in Nuptiis organum figuravit, cum lemmate: VARIETATE UNITAS. Seu ut Ferro placet: VARIETATE CONCENTUS. Ita in civitate, Republicâ, aut Religione è multiplici personarum, officiorum, graduum, & munerum varietate amœnissimus optimi regiminis concentus exoritur. Porrò multæ diversarum nationum, provinciarum, & idiomatum Ecclesiæ genuino sanctæ fidei assensu in unam coalescunt. Denique in animo nostro è disciplinarum, scientiarum, & artium tam liberalium, quàm mechanicarum varietate, mirificus ac suavissimus hominis eruditi concentus nascitur. Seneca: *Non vides, quàm multorum vocibus chorus constet? unus tamen ex omnibus sonus redditur. Aliqua illic acuta est* (argumento ad organum accommodatissimo) *aliqua gravis, aliqua media. Accedunt viris fœminæ: interponuntur tibiæ: singulorum illinc latent voces, omnium apparent. Talem animum esse nostrum volo, ut multa in illo artes, multa præcepta sint, multarum ætatum exempla, sed in unum conspirata.* Nobilis hæc virtutum, scientiarum, & disciplinarum varietas in Moyse cumprimis obstupescenda erat; quippe qui, referente Philone, in Regis Ægyptii aula *Numeros, & Geometriam, universumq; Musicam rhytmicam, harmonicam, metricam, sive contemplativam, sive per instrumenta, vocesque promentem se modis variis, accepit ab Ægyptiis Doctoribus, & insuper occultatam philosophiam descriptam litteris, ut vocant, hieroglyphicis, reliquas liberales artes Græci docebant, Assyrii suas litteras, Chaldæi sideralem.* Philoni testem locupletissimum jungo S. Stephanum, qui de Moyse ait: *Eruditus est Moyses omni sapientiâ Ægyptorum.* His addit P. Jacobus Salianus, Moysi insuper Physiologiam, seu omnium rerum naturalium scientiam, Dialecticam, Physicam, & morales scientias omnes fuisse perfectissimas: ut adeò mira hæc diversarum scientiarum concordia in nobili illo intellectu suavissimam excitârit harmoniam. *Philo l. 1. de vita Moysis.* *Act 7.22. Jacob. Sal. Annal. Eccl. Tom. 2. Anno 247..*

35. Organum, diversas voces, acutas, graves, altas, profundas, aliasque innumeras excitans, epigraphen tenet: CONCORDI DISCORDIA. Justam hanc symmetriam inter plurimos ejusdem civitatis incolas cernere licet, qui nobilitate, divitiis, inclinationibus, ætate & conditionibus longè diversissimi, ad eandem Reipublicæ incolumitatem conservandam singuli collineant. S P. Augustinus, postea quam illas Scipionis voces recensuerat: *Infidibus, ac tibiis, atque cantu ipso, ac voce, concentus est quidam* tenendus ex distinctis sonis, quem immutatum *aut discrepantem aures eruditæ ferre non possunt, isque concentus ex dissimillimarum vocum moderatione concors tamen efficitur, & congruens,* Subjungit: *Sic ex summis & mediis, & infimis interjectis ordinibus, ut sonis, moderatam ratione civitatem consensu dissimillimorum concinere; & quæ harmonia à Musicis dicitur in cantu, eam esse in civitate concordiam, &c.* *Respublica.* *S. August. lib. 2. de Civitate Dei. c. 21.*

36 Organi patentis folles, justo saxorum pondere prægravati, epigraphen à me recepêre: SUB PONDERE MELOS. Eorum hæc imago est propria, qui calamitatibus depressi; in assiduas gratiarum actionis & laudis Divinæ voces prorumpunt. S. Stephanus horrendâ lapidum grandine obrutus, orationum suarum dulcedine cœlos passim implevit, hasque pro interfectoribus suis preces ingeminavit: *Domine, ne statuas illis hoc peccatum.* De Pio V. Pontifice Maximo, refert Alphonsus Ciacconius, quòd in lethali morbo acutissimis calculi doloribus excruciatus, jamque ferè iis sustinendis impar, identidem, instar organi, solenne illud suum decantârit: *Bone JESU, auge dolores, sed & auge patientiam.* Fr. Cyrus de Pers Eques, sexagesimo ætatis suæ anno iisdem calculi doloribus tortus, ærumnas illas suis suavissimo sequentis poëmatis concentu expressit: *Pati cum gaudio.* *S. Stephanus.* *Act 7.59.* *Ciaccon. in vita B. Pii V.*

D'orfeo non è, nè d' Ansion la cetra
Ch' io tratto; è pur da i sassi ella è segnita.
Ogni sasso è uno strale, onde hà fornita
La morte à danni miei la sua faretra,
Da impetrito rigor nulla t' impetra;
Fatti i calcoli homai son de la vita,
Gia mi convien saldar la mia partita,
E la dura sentenza è scritta in pietra.
Cruda Medusa d' impetrirmi hà cura
L' interne parti; ed è il mio frale hai lasso,
Men durevole all' hor che più s' indura,
Per sassoso camino à ciascun passo
Pavento inciampi; è ne la tambo oscura
Mi farà traboccar l'urto d' un sasso.

Hic subjungendū censui, quod Brusonius de inveterato Regni Persici more recenset: *Qui verberibus, plagisque, Regis jussu cædebatur, gratias ei agebat,* pra- *Bruson. l. 1. de Regno Pers.*

præclarè secum agi existimans, quòd Rex ejus memoriam habere se hoc pacto testatus esset.

Religiosus eruditus.

37. Organum epigraphen subjunctam habet: NON AD CHOREAS. Religiosis hanc ideam observatam velim, ut ingenia sua non quidem rebus prophanis, sed spiritualibus ac virtuosis applicent.

Prædicator.

Prædicatores quoque populum è sacro suggestu ad obsequium Dei provocent, suasque voces, ceu totidem organa, unicè ad illius honorem propagandam dirigant; cæteris verborum calamistris, ac vanis salibus, quibus auditorum animi deliniuntur, penitus omissis.

S. Ioan. Chrysost. Homil. 30 in Acta.

S. Joannes Chrysostomus, hanc quorundam vanitatem anxiè deplorans: *Flosculos verborum*, inquit, *& compositionem, & harmoniam curiosius sectamur, ut canamus, non ut prosimus; ut simus in admiratione, non ut doceamus; ut oblectemus, non ut compungamus, ut plausum ex laudibus obtentis habeamus, non ut mores componamus.*

Idem Homil. 30. ad Popul.

Et alibi: *Hoc Ecclesias Dei subvertit, quoniam nec vos sermonem audire quæritis compunctionum, sed potius qui delectare sono valeat per bonam compositionem, tanquam citharædos audientes, &c.*

Religiosus.

38. Organum, superioribus fistularum orificiis versus cœlum directis, epigraphen ostentat: AD ÆTHERA VOCES. Religiosos illos hæc imago repræsentat, qui è munere suo unicè in Dei obsequium destinati, operam omnem placando ac glorificando Numini impendunt. De his jure illud Isaiæ vaticinium intellexerim: *Populum istum formavi mihi, laudes meas cantabit.* Id certè de Religiosis interpretatus S. P. Augustinus, ait: *In illa vita communi fratrum, quæ est in monasterio, magni viri sancti quotidie in hymnis, in orationibus, in laudibus Dei; inde vivunt, &c.*

Isa. 43. 21.

S. August. in Ps. 99.

Apostoli.

39. Organi harmonia, non solius venti beneficio, sed & digitorum virtute excitatur. Lemma: FLATUS, ET DIGITUS ADSIT. Sacer Apostolorum chorus hoc Emblemate figuratur, qui cœlestem suam harmoniam tum demum in orbem universum diffuderunt, quando non tantùm Spiritus sancti vento fuêre excitati (*Factus est repente de cœlo sonus tanquam advenientis spiritus vehementis*) sed insuper; illius digito ad voces articulatas sunt dispositi:

Dextræ Dei tu digitus,
Sermone ditans guttura.

S. Prosp. Ep. ad Demetr.

Ad hoc propositum S. Prosper: *Implet igitur Spiritus Sanctus organum suum, & tanquam fila chordarum tangit digitus Dei corda sanctorum.*

Docere operando.

40. Homo, suas doctrinas non verbis tantùm, sed & operibus firmans, organũ imitatur, cum Lucarini lemate: AURA, MANUSQUE SONUM. Ita S. Joannes in deserto pœnitentiam tam voce, quàm vitæ suæ operatione, ceu gemino persuadendi ariete, prædicavit. In hanc rem S. Petrus Chrysologus: *Magister verus, quod verbo asserit, demonstrat exemplo.* Et in Tetrasticis suis S. Gregorius Nazianzenus:

Vel ne doceto, vel doceto moribus
Sermone non tam, quàm manu, pictor docet.

S. Isid. Pel. l. 3. Ep. 202.

Rationem subjungens S. Isidorus Pelusiota: *Quandoquidem*, inquit, *sermo actione destitutus, non ultra aurem grassatur: qui autem ab actione animatus est, ut qui & acris & efficax sit, altè penetrat, animumque attingit.*

Cassian. Collat. 11. c. 4.

Et Joannes Cassianus: *Nunquam erit efficax instituentis authoritas, nisi eam effectu operis sui cordi affixerit audientis.*

Familia.

41. Organum epigraphen præfert: MINIMÆ QUOQUE. Enimverò sicuti in organo indiscriminatim singulæ fistulæ, ita in familia minimi & supremi pro suo quisque munere ac facultate ad boni regiminis harmoniam concurrant, necesse est. *Juvenes & Virgines, senes cum junioribus, laudent nomen Domini,* inquiebat David. Certè Ninivitæ ad Deum placandum *vestiti sunt saccis à majore usque ad minorem. Non enim,* inquit S. Ambrosius, *sufficiebat ad placandum Deum peccantium, satisfactio, nisi seniorem quoque peccata parvulorum innocentia deploraret, & fletibus alienis delicta sua juventus ablueret.*

Psal. 148. 12. Ion. 3. 5. Ambr. ... Tom. ...

Prædicator sanctus.

42. Matronianus, cùm pro concione diceret, columbam auribus suis advolantem habuit; veluti auditoribus suis nullas alias doctrinas, nisi à Spiritu sancto subministratas, exponeret. Unde in illius honorem organum depinxi, quod explicatis follibus, inscriptionem tenuit: AFFLATUM RESONAT. Verbis, nî fallor, ad illum Pentecostes hymnum alludentibus.

Impleta gaudent viscera,
AFFLATA Sancto Spiritu
Voces diversas INTONANT.

S. August. in Ps. ... Conc. ...

S. P. Augustinus: *Impleti sunt Spiritu sancto discipuli, cœperunt prædicare magnalia Dei, &c.*

Apostoli.

43. Tametsi singulæ organi fistulæ ad unicam ejusdem symphoniæ perfectionem concurrant: illarum tamen quævis vocem suam propriam, & à reliquis omnibus diversam, elicit. Unde lemma: VOCES DIVERSAS INTONANT. Ita omnes Apostolorum conatus ad unum gloriæ Divinæ incrementum collineabant. *Repleti sunt omnes Spiritu sancto, & cœperunt loqui variis linguis.* Eodẽ modo diversæ Doctorum ac Prædicatorum linguæ ad unam tendunt veritatem. S. P. Augustinus: *Nihil interest pro diversa linguarum, auditarumque congruentia, quàm diversis sonis dicatur, si quod dicitur, verum est.*

Act. 2.

S. August. Epist. q. 2.

Vita humana fragilis.

44. Fragilitatis humanæ ideam organum dixerim: quòd diductis follibus, epigraphen præferat: ANIMAT AURA LEVIS. In rem præsentem opportunum censui nobile illud perspicacis cujusdam ingenii epigramma:

Nos tenuem strictis spiranteis aëra fibris
Vivimus, & Phœbi lampada conspicimus,
Quotquot vivimus, hic sumus omnes organa, quæque
Vivificis ANIMAT flatibus AURA LEVIS.
Sic sumus ergo nihil, Plutoni pascimur omnes,
Et flatu minimo nos levis aura fovet.

Quid est enim vita vestra: inquit non sine emphasi S. Jacobus: *Vapor est ad modicum parens, & deinceps, exterminabitur.* Et Seneca: *Quam stultum est, ætatem disponere! ne crastino quidem dominamur. O quanta dementia est spes longas inchoantium! Emam, ædificabo, exigam, honores geram, tum demum lassam & plenam senectutem in otium referam. Nihil sibi quisquam de futuro debet promittere. Id quoque, quod tenetur, per manus exit: & ipsam, quam premimus, auram casus incidit, &c.*

Iac. 4. 13. Senec. ... 101.

Jejunium.

45. Carolus Bovius ingenioso Emblemate hanc Organo epigraphen subdidit: PER INANIA SPIRITUS. Veluti diceret, sicuti ventus nonnisi per vacuas organi fistulas dispensatur, ita spiritualia S. Ignatii solatia in eos magno numero fuisse accumulata, qui diuturnis & devotis jejuniis extenuati erant. Guilielmus Esthius super illis Apostoli verbis: *Non est regnum Dei esca, &c.* ait: *Per abstinentiam cibi & potus mens redditur alacrior ad contemplanda Divina, quæ contemplatio verum & solidum*

Guil. ... Rom. ...

ſolidum præſtat gaudium rationali creaturæ. Et S. P. Auguſtinus: *Jejunium purgat mentem, ſublevat ſenſum, carnem ſpiritui ſubjicit, cor facit contritum & humiliatum, concupiſcentiæ nebulas diſpergit, libidinum ardores extinguit, &c.*

46. Complures organi fiſtulæ inſcriptionem ſuſtinent: CONJUNCTÆ SUAVIUS. Ita preces, à multis fidelibus congregatis fuſæ, Divinas aures ſuavius deliniunt, reſque deſideratas majore efficacitate extorquent. Origenes illa Vatis Regii verba interpretatus: *Beatus Populus, qui ſcit jubilationem,* ait: *Tanta hic neſcio, quæ cauſa beatitudinis indicatur, ut univerſum pariter populum faciat beatum, qui tamen ſciverit jubilationem;* interrogans verò quid ſit *ſcire jubilationem?* Reſpondet: *Mihi videtur jubilatio indicare quendam concordiæ & unanimitatis affectum. Qui ſi incidat in duos vel tres Chriſti diſcipulos, omnia, quæcunque petierint in nomine Salvatoris, præſtat eis Pater cœleſtis.*

47. Unica Organi fiſtula epigraphen præfert: ALIIS JUNCTA. Ita frequenter aliorum ſocietate ac concordia poſſumus, quod ſolas noſtras vires longè ſuperat. Certè Magdalena, cùm ſola eſſet, ac Chriſtum redivivum tangere vellet, prohibita eſt his omninò verbis: *Noli me tangere,* at reliquas Marias comitata, voti ſui compos evaſit: nam *mulieres acceſſerunt, & tenuerunt pedes ejus.* In hunc locum Paulus à Palatio ait: *Negatur ſingularitati, quod conceditur charitati, conceditur Mariæ cum aliis, quod fuerat ſoli denegatum.* Sic nimirum, Senecâ teſte: *Hoc uno inſtructior vita, contraque incurſiones ſubitas munitior eſt beneficiorum commercio. Fac nos ſingulos: quid ſumus: Præda animalium & victimæ, ac viliſſimus & faciliimus ſanguis, &c.* Matth. 28. 9. Paulus à Palat. in hunc loc. Sen. l. 4. de benefic. c. 18.

48. Organum pulſatum harmonicè plaudit. Unde lemma: MULTO FIT PLAUSUS AB ICTU. Ita SS. Apoſtoli & Martyres gaviſi ſunt *pro nomine JESU contumeliam pati.* Nihil enim cenſebant glorioſius quàm verberibus affici, & ſanguinem, ipſamque adeò vitam profundere pro eo, à quo vitæ originem traximus. Præclarè in rem præſentem Magnus P. Auguſtinus: *Tu Domine,* inquit, *es dulcedo inæſtimabilis, per quam omnia amara dulcorantur. Tua enim dulcedo lapides torrentis Stephano dulcoravit: tua dulcedo craticulam beato Laurentio dulcem fecit: pro tua dulcedine ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu concilii, quoniam digni habiti ſunt pro nomine tuo contumeliam pati. Ibat Andreas ſecurus ad crucem, & gaudens, quoniam ad tuam dulcedinem properabat, &c.* Pati cum hilaritate. S. Auguſt. in Soliloq. q. c. 22.

Organum Ecclesiæ Weltenhusanæ

49. Organo inſcripſi: DABIT AURA LOQUELAM. Sanctos Apoſtolos hæc imago concernit, qui aſpirante Spiritûs Sancti aurâ, continere ſe non poterant, quin in laudes & præconia Dei erumperent: *Repleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & cœperunt loqui.* S. Leo Papa: *Apoſtoli,* inquit, *Spiritus ſancti novâ abundantia repleti, ardentius velle & efficacius poſſe cœperunt, proficientes à præceptorum ſcientia ad toleranttiam paſſionum, ut ſub nulla jam tempeſtate trepidantes, fluctus ſæculi, & elationes mundi fide ſupergrediente calcarent, & morte contempta omnibus gentibus Evangelium veritatis inferrent.* Rectè proin cum Poëta Chriſtiano Spiritum Sanctum invocat Eccleſia:

Aura potens, amor ignipotens, ſpirabile Numen,
Amborum communis Amor, cœli aurea flamma,
Sancte veni, ſanctis accende ardoribus orbem,
O Divum flamen, noſtris te mentibus affla.

Prædicator vanus — 50. Organo epigraphen subdidit P. Jacobus Masenius: PER AURAM AD AUREM. Ea Prædicatorum quorundam est vanitas, ut nonnisi aspirante plausus popularis aurâ pro concione dicere velint. S. Prosper: *Prædicator non in verborum splendore, sed in operum virtute totam prædicandi fiduciam ponat: non vocibus delectetur populi clamantis, sed fletibus; nec plausum à populo studeat expectare, &c.* (*S. Prosp. l. 1. de vita contempl.*)

ORGANUM HYDRAULICUM.

51. HUmoristæ Romani Organum symboli loco præferunt, quod aquis, è canali defluentibus, agitatum, suavissimam vocum harmoniam per aëra spargit. Unde organum hydraulicum prosopopœja non ignobili, ad aquas illas conversum introducitur: CONCINO, TUM CONCIDIS. (Pati cum gaudio.) Opportuna hæc illorum idea est, qui, inundantibus calamitatum aquis, in Divinas laudes prorumpunt. (*S. Nil. Paræn. n. 121.*) S. Nilus parænesi accommodatissimâ ait: *In omnibus, quando a Deo corripieris, ne murmura: castigat enim ut pater, ideoque ut benefactor dignus est, ut gratiarum actione celebretur.* Jonas, organum verè hydraulicum, cùm intra aquas jamjam suffocandus mergeretur, pia sua cantica ac benedictiones Divinas itentidem repetiit: *Circumdederunt me aquæ usque ad animam: abyssus vallavit me, pelagus operuit caput meum,* inquit de seipso Jonas: at mox concludit: *Ego autem in voce laudis immolabo tibi.* (*Jon. 2. n. 6. & 10.*)

52. Organum, hydraulicum à Græcis dictum, utpote ab aquarum cadentium impetu in harmoniam suavissimam agitatum, Francisco Raulino authore, epigraphen monstrat: TEMPERAT UNDA SONUM. (Oratio cum lachrymis.) Bella hæc animæ supplicis idea est, quæ precum suarum vocibus lachrymas, ceu comites validissimas, jungit. Certè Judith, *orans cum lachrymis*, grandi suo negotio exoptatam imposuit coronidem. (*Judith. 13. 6.*) Christus, è cruce pendens, *cum clamore valido, & lachrymis exauditus est.* (*Hebr. 5. 7.*) De Magdalena pœnitente testatur S. Petrus Chrysologus: *Ad delitias Deitatis totas, totam pulsat cordis sui, & corporis symphoniam, organi planctus dat clamorem, citharam per suspiria longa modulatur, gemitus aptat in fistulam, &c.* (*S. Petr. Chry. ser. 93.*)

53. Academici Vivaces Placentini eandem organi hydraulici iconem præferunt, quod undarum defluentium impetu agitatum, epigraphen sustinet: INFLAT, DUM INFLUIT. Organum enim, aquarum affluentiâ & impulsu concitatum, harmoniam suavissimam efficit. Hæc ipsa Spiritus Sancti effecta sunt: (Spiritus S.) fideles enim, inundante ipsius gratiâ, persæpe quantocius in prodigiosas laudis ac Prophetæ voces resolvuntur. De Saule testantur Regum Fasti; *Insiluit super eum Spiritus Domini, & prophetavit.* (*1. Reg. 10. 10.*) Et Apostolorũ Acta: *Venit Spiritus Sanctus super eos, & loquebantur linguis variis, & prophetabant.* (*Act. 19. 6.*) Itẽ: *Repleti sunt omnes Spiritu Sancto & cœperunt loqui.* (*Ibid 2. 4.*) S. Leo Papa de Festo Pentecostes ait: *Ab hoc igitur die tuba Evangelicæ prædicationis intonuit: ab hoc die imbres charismatum, flumina benedictionum omne desertum, & universam aridam rigaverunt.* (*S. Leo ser. 1. de Pentecost.*)

54. Organum hydraulicum, ut perstrepet, affusis aquis cogitur. (Ebrietas arcana prodit.) Unde lẽma: AFFLUENTE SONAT. Ita arcana, quæ nullis artificiis extorqueri possunt, plerumq; inter convivia dexterrimè produntur. Opportunè Seneca: *Vino exæstuante, quidquid in imo abditum, effertur, & prodit in medium. Omnia enim mero quemadmodum non continent cibum, vino redundante; ita nec secretum quidem. Quod suum alienumque est, pariter effundunt.* (*Senec. ep. 83.*) Et Horatius: (*Horat. ep. 5. ad Torquat.*)

> *Quod non ebrietas designat: apertarecludit,*
> *Spes jubet esse ratas, in prælia trudit inermem,*
> *Sollicitis animis onus eximit.*

Quod D. Ambrosius confirmans: *Plerique*, inquit, *etiam vino utuntur ut equuleo: & quibus tormenta non eliciunt vocem proditionis, eos tentant bibendo, ut patriæ statum, salutem civium, defensionis suæ prodant consilia. Virtus enim plerumque vincit dolorem, fidem autem potus excludit. Qui inter cyathos texit, quod latere cupiebat?* (*S. Ambr. l. de Elia & jejun. c. 19.*)

S Y R I N X.

Cap. VII.

55. SYrinx, compluribus aliis fistulis juncta, epigraphen tenet: JUNCTA LEPOREM. (Concordia.) Hinc rursus conjicias, quantum utilitatis è concordia & unione nobis accrescat. S. Isidorus: *Diversorum enim sonorum rationabilis, moderatusque concentus, concordi varietate compacta, ordinatæ Ecclesiæ insinuat unitatem; quæ variis modis quotidie resonat, & suavitate mystica modulatur.* (*S. Isid. in lib. 1. Reg.*) Et S. Clemens Alexand. *Multi in unam cogi dilectionem festinemus beneficio unitatis persequamur unionem. Quæ est autem ex multis unio? Cum ex vocum multitudine, & dispersione Divinam cœperit harmoniam, fit unus concentus, unum chori ducem sequens, & Magistrum Verbum.* (*S. Clem. Alex. ad gentes.*)

56. Syringi hanc nonnemo epigraphen subdidit: PERDIT SOLUTA LEPOREM. (Discor...) Idipsum etjam in quatuor elementis usuvenit, quæ mutuò attemperata, mirum orbi decorem ac tranquillitatem conciliant: at quamprimũ inter se dissentiunt, passim omnia turbis & confusionibus personant. Hos successus in familiis, in virtuosorũ contuberniis, in Academiis, aliorumque societatibus indies reperire est. Præclarè in hoc argumentum S. Gregorius Nazianz. *Mundus*, inquit, *celebre Dei elementum, quamdiu secum pacatus atque tranquillus est, seque naturæ suæ finibus coërcet, nec quidquam adversus alterum insurgit, neque ex iis benevolentiæ vinculis, quibus ab artifice Verborerum universitas constricta est, excedit, mundus verè est, ut appellatur, cosmos* (Græcis enim *cosmos* ornamentum significat) *& incomparabilis pulchritudo. At simul atque pacatus, & quietus esse desiit, mundus quoque esse desiit.* (*S. Greg. Naz. Or. 12. de ...*)

57. Syringem, è frugifera arbore suspensam, hoc lemmate distingues: UTILE DULCI. (Prædicator.) Oratores ac Poëtæ è præcipuo suo munere auditoribus & voluptatem, & profectum ingenerent, necesse est. Horatii præceptio est: (*Horat. Arte.*)

> *Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,*
> *Lectorem delectando, pariterque monendo.*

Detrahendũ est aliquid severitati, inquit ad Prædicatores Magnus Augustinus, *ut majoribus malis sanandis charitas sincera subveniat.* (*S. Aug. Epist. Bonifa...*) De Poëtâ ait Plato, quod illum debeat imitari, qui languentis ac nauseabundi ægroti salutem anxiè curans, eidem cibos, non ad nutriendum duntaxat accommodatos, sed insuper varia saporum suavitate, cæterisque gulæ irritamentis conditos subministrat. (*Plato Dialog. 2. Leg.* Poëta.)

58. Syrinx, ex arbore suspensa, placido quovis afflante vento, harmoniam non ingratam excitat. (Spiritus Sanctus.) Unde lemma: ET INSENSATA MELOS. Ita nimirum rudes Galileæ piscatores, aliique homines agrestes & indocti, solo Spiritûs Sancti afflatu eloquentiam planè prodigiosam induunt. Sanctus P. Augustinus: *Ineruditos liberalibus disciplinis, & omninò, quantum ad sæculi doctrinas pertinet,* (*S. Aug. ... Tom. ... in fin.*)

tinet, impolitos, non peritos Grammaticâ, non armatos dialecticâ, piscatores Christus misit; & tamen per eos sic omni genere piscium implevit Ecclesias, ut plurimi etiam ex ipsis sapientibus sæculi quibus videbatur ignominiosa Crux Christi, eâ in fronte signentur. Unde in Hymno Pentecostes canit S. Ecclesia:

Impleta gaudent viscera
Afflata Sancto Spiritu,
Voces diversas intonant,
Fantur Dei magnalia.

T E S T I T U D O.

Cap. VIII.

59. Chordæ, supra testudinem attemperatæ, vocem edunt tantò acutiorem, quantò majore violentiâ intensæ fuerint. Unde lemma: INTENSIORES ACUTIUS. Idipsum in hominibus usu venire solet, qui divinas aures precibus tantò intensioribus delineunt, quò acerbioribus tormentis excruciati fuerint. De Israëlis populo, ab Ægyptiis horrendùm afflicto, dixit Deus: *Clamorem ejus audivi propter duritiam eorum, qui præsunt operibus, & sciens dolorem ejus, descendi ut liberem eum.* Seneca: *Magis Deos miseri, quàm beati colunt. Frangitur calamitosis animus, & ipsa se infelicitas damnat.* Et Ovidius:

Cogar opemque tuam timidis exposcere votis.

Et rursus:

- - - - Dum pejora timentur,
Est locus in voto.

Denique Lucanus:

- - - - - Nova vota timori
Sunt inventa novo.

60. D. Aresius, priusquàm Episcopus crearetur: inter Philarmonicos Veronenses numeratus, testudinis thecam inter complures testudines symboli loco prætulit, addito lemmate: ETSI FORTASSIS INANIS. Tanta enim erat optimi Pontificis modestia, ut singulares suas virtutes aliorum Academicorum comparatione nullas ac penitus inanes æstimaret. Quia tamen hæc imago à D. Aresio multùm abludit, utpote qui summâ facundiâ, sapientiâ, & eruditione conspicuus literatorum omnium admirationem in se convertit; idcircò inficias nemo iverit, eam saltem complurium aliorum esse propriam, qui inter illustria civitatis illius, vel aliorum locorum, ingenia recensiti, Academicorum nomine quidem superbiunt, at eruditionis ac sapientiæ harmoniâ penitus sunt inanes. Idipsum de Hypocritis intelligens S. Chrysostomus: *Hypocrita,* inquit, *si bonum est bonum esse, quid vis apparere quod non vis esse? si malum est malum esse, ut quid vis esse, quod non vis apparere? si bonum est bonum apparere, melius est bonum esse. Si malum est malum apparere, pejus malum esse. Ergò aut appare quod es, aut esto quod appares.*

[Left margin, partly cut off: …mitas a fa-; …d. 3. 7. Cont. 8.; …d. 9.; …l. 14.; …an. l. 5. …rsal.; …abun-; …ocry-; …ryfost. Matt. 7.; …us.]

T I B I A.

Caput IX.

61. Nablia, citharæ, sambucæ, aliaque fidium instrumenta seipsis ab harmoniæ præscripto identidem remittunt, nec nisi crebrò attemperata, concentui musico deservire possunt. Ab his longè diversa tibia, vocem suam nativam nunquam relaxat, estque, quod Lucretius Borsatus lemmatis loco asserit: SEMPER APTA. Erectum hominis animũ ac nunquam non benè compositum, hæc imago adumbrat. Abulensis existimat, encomio illo Davidem à Miphibosetho condecoratum fuisse, quando dixit: *Tu autē Domine mi Rex sicut Angelus Dei es.* Veluti diceret, omnes optimi Regis affectus ita esse moderatos, ut laudatus non intumescat, calumniis oneratus non turbetur, afflictus non indignetur, vultumque inter adversæ ac blandientis fortunæ vicissitudines semper æqualem exhibeat. Seneca: *Fortis & compositus animus est, qui nec ablatum quidquam sibi sentit, nec abjectum: sed in eodem habitu stat, quocunque res cedant sive gerantur: vulgaria bona supra res suas eminent: sive aliquid ex istis, vel omnia casus excusserit, minor non fit.*

[Margin: Abulens. quæst. 24. in cap 17. 2. Reg 19. — Senec. Ep. 37.]

TIBIA UTRICULARIS.

Caput X.

62. Musicum hoc instrumentum, rusticis ac pastoribus recreandis deserviens, utriculo ac tribus tibiis componitur: harum enim prima flatũ recipit, altera vocem instar bassi continui transmittit; tertia verò, digitis per ipsius foramina variè oberrantibus, harmoniam non adeò ingratam elicit. Unde tibia utricularis, cùm nonnisi inflata resonet, epigraphen, ni fallor, opportunam sustentat; FLATU DISTENTA PERSONAT. Seu: INFLATA RESONAT. Mortales illos vanissimos hæc imago adumbrat, qui tantundem operis conficiunt, quantùm ab applausûs humani aurâ concitantur. Ad hoc propositum præclarè Alphonsus Avila: *Popularem auram & plausus humanos fugite, ne opera vestra frustrentur, aut imitemini organa, quæ sine vento non sonant. Sic plerique hominum, qui ad bona opera non moventur, nisi alicujus rei, vel honoris, vel commodi cupiditate, & amore pellecti.* S. Gregorius Papa: *Quid in cunctis suis operibus hypocrita sperat, nisi reverentiam honoris, gloriam laudis, à melioribus metui, sanctus ab omnibus vocari? Ecce quomodo adulteratur liquor balsami.*

[Margin: Vana gloria. — Avila apud Novar. Adag. To. 1 n. 1373. — S. Greg. l. 8. Moral.]

63. Tibia utricularis nonnisi adversus pastoris pectus coarctata, & robusto ipsius brachio compressa, sonum edit. Unde lemma: DUM ANGOR, MODULOR. Ita quorundam hominum animos in Dei voluntatem adeò resignatos videas, ut eidem tantò suaviore vocum harmoniâ benedicant, quantò majoribus angustiis constricti fuerint. In hoc argumentum accommodatè de seipso testatur Jonas: *Cùm angustiaretur in me anima mea ad templum sanctum tuum.* Et S. Paulus: *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo.* Id est, interprete Theophilacto: *Glorior planè, & mihi placeo, hoc est incredibili jucunditate afficior, & in infirmitatibus ipsis oblector.* S. Theodorus, graphiis ferreis secundùm costas laceratus, assiduò cantavit: *Benedicam Dominum in omni tempore.* S. Agatha *lætissimè & glorianter ibat ad carcerem, tanquam ad epulas invitata.* Joannes Fischerus, cùm ad patibulum duceretur, cantavit hymnum *Te Deum laudamus, &c.* Arias Montanus illos afflicti animi lætos affectus hoc metro lyrico comprehendit:

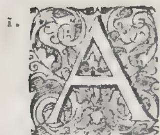
Angustis nimiùm mihi rebus,
Te Dominum carmine supplici
Imis de baratris voco, &c.

[Margin: Pati cum gaudio. — Io. 2. 8. — 2. Cor. 11. 18. — Theoph. in hunc loc.]

FINIS LIBRI VIGESIMI TERTII.

MUNDI SYMBOLICI
LIBER VIGESIMUS QUARTUS.
INSTRUMENTA RUSTICA,

ARATRUM.
Caput I.

1. Ratri vomer, dum terram proscindit, plurimùm quidem atteritur: at simul eximium è labore suo splendorem acquirit. Unde Bargalii lemma DECRESCENDO SPLENDESCIT. Vel, ut Rosso placet: DIMINUTUS SPLENDIDIOR. Vel è mea sententia: SPLENDET ATTRITUS. Verbis è Virgilio mutuatis:

Virgil. l. 1. Georg. v. 45.

Depresso incipiat jam tum mihi taurus aratro
Ingemere, & sulco attritus splendescere vomer.

Eleemosynarius. Martyr. Eleemosynarii hanc effigiem dixerim, qui divitiis nonnihil diminutus, clarissimum meriti splendorem sortitur. Martyr quoque, membris omnibus dilaniatus, gloriam in Dei & hominum conspectu clarissimam sibi conciliat. S. P. Augustinus: *Pagani persecuti sunt Martyres, capti sunt, ligati sunt, in carcerem missi sunt, bestiis subjecti sunt, alii ferro percussi, alii ignibus concremati, vicerunt persequentes, & victi sunt Martyres? Absit. Quære gloriam Martyrum apud Deum, quære foveam paginarum in confossa conscientia.* Et S. Prosper:

S. August. in Ps. 16. *S. Prosp. Epigr. 52.*

Mens etenim recta, & puri sibi conscia cordis,
HOC PLUS SPLENDESCIT, QUO MAGIS ATTERITUR.

Exercitatio. 2. Assiduâ virtutis exercitatione gloriam tandem clarissimam nobis conciliamus; haud secus atque vomer LONGO SPLENDESCIT IN USU. S. Clemens Alexandrinus: *Ferrum usus servat purius, usus autem defectus ei generat rubiginem. Sic exercitatio salubrem habitum ingenerat, & spiritibus & corporibus.* Et Fulvius Testi suis Rhytmis;

S. Clem. Alex. l. 1. Strom. Fulv. Test. p. 2. delle sue Rime. stanz. 2.

Cote de la virtude
Sono Scipioi travagli.

Et paulò post, sensum nostrum apertè exprimens;

Giacciasi il curvo aratro
Scioperato in disparte, e'l bue disciolto
L'erbe pascente arnina si posi;
Vearai che' l vomor atro
Di rugginoso orror nel campe incolto
Rinfaccia al Villam pigro; suoi riposi.

NE I LAVOR FATICOSI
LUCIDO FASSI, e per la lunga striscia
QUANDO PAR CHE SI LOGRI AL-L'HOR SI LISCIA,

3. Aratrum, terram proscindens, epigraphen à me recepit, AD SEMINA PARAT. Vel: FRUGES DABIT, ET OPES. Terra enim fruges suas nonnisi rostrante ferro probè sauciata parturit. Ita omninò calamitates, quibus Deus incultam ac rudem pectoris nostri glebam crebrò perarat, lætum copiosissimæ ac æternæ segetis prognosticon exhibent: Dilucidè Hugo Carensis: *Cùm Deus vult seminare terram bonorum, arat eam tribulationibus.* Inde etiam disces, laboris, & industriæ beneficio res quasvis ab homine pro libitu obtineri. Joanne Thuilio referente, *Socrates Amalthea cornu sic interpretabatur; eum quidem significare, qui minimè sit dissolutus, sed opere intentus, genus omne boni consecuturum, Per cornu verò bovis, quod animal est laboriosissimum, virum operarium intelligi. Uvam autem, & similia in cornu haberi, quia ex agricultura consequimur, quæcunque necessaria sunt.* Ad hoc propositum Paulus Maccius aratrum, thesauro detegendo intentum, hoc epigrammate illustravit:

Calamitas. *Hugo Carens. in Ps. 96.* *Labor & diligentia. Jo. Thuil. Embl. fol. 511.* *Paul. Macc. Embl. 6.*

Thesauros aperit, glebis dum vertit aratrum,
Abstrusæ terris hinc fodiuntur opes.
Aurum sive optas, apicem seu quæris honorum,
Hæc indefessus datque, dabitque labor.

4. Meâ quidem sententiâ, aratro non incongruè subscribes; TENUATUR AB USU. Epigraphen subministrante Ovidio:

Ovid. l. 2. de Pont. Eleg. 7.

--- Assiduo vomer TENUATUR AB USU:

Labor fatigat. Enimvero è laboribus & violentis exercitiis; uti & ab artibus tam liberalibus, quam mechanicis, vires nostræ debilitantur, extenuanturque, juxta illud Philosophi: *Agens agendo repatitur.* Seneca: *Nascitur ex assiduitate laborum, animorum hebetatio quædam, & languor.* Et Apulejus: *Continatio litterati laboris omnem gratiam corpore detergit, habitudinem tenuat, succum exsorbet, colorem oblitterat, vigorem debilitat.* Baptista Mantuanus canit:

Senec. l. de Tranquil. c. 15. *Apul. Apol. 1.* *Baptist. Mantuan. l. 1. sil. 4. ad Innoc. 8.*

Nam labor assiduus mentes ut corpora frangit.
Attonitosque facit sensus, & inertia membra,
Ingenium nimio, roburque retunditur usu.

5. Aratri durities, terrã vomere effringens, non modò nihil offensæ, sed contra plurimùm benficii in eandé confert herbis enim infæcundis, ac vitiosis radicibus extirpatis, incultam humum exercet, & in pulcherrimam frugum optimatum amænitatem dispo-

disponit. Unde aratrum, planitiem quandam in sulcos proscindens, epigraphen tenet; EVERTENDO FOECUNDAT. seu, JUVAT, DUM LACERAT. Apposite Martialis;

Pingue solum LASSAT, SED JUVAT ipse labor.

Ita omninò mortificationes ac ærumnæ, ceu totidem vomeres, corda nostra expurgant, & ad amplissimas gloriæ fruges præparant. *Corda igitur*, è S. Joannis Chrysostomi consilio, *scindamus, ut si qua dolosa herba, & improba cogitatio nobis inest, radicitus eam vellamus, & puras pietatis seminibus terras exhibeamus.* S. Petrus Chrysologus testatur, eadem ipsa sobrietatis & jejunii effecta in animam nostram esse. *Jejunium est singulare sanctitatis aratrum, colit corda, eradicat crimina, evellit delicta, vitia subruit, charitatem serit, copiam nutrit, parat innocentiæ messem.*

6. Aratro, terram sedulò proscindenti, epigraphen è D. Paulo subjunges; DABIT DEUS INCREMENTUM. Solus enim labor est hominis; Deus verò subsecutura fructuum tam spiritualium quàm corporalium incrementa impertitur. S. Paulus, *Ego*, inquit, *plantavi, Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit. Frustra quippe*, subjungit interpres Augustinus; *operarius omnia moliretur extrinsecùs, nisi creator intrinsecùs latenter operaretur.* Et rursus; *Loquendo, hortando, docendo, suadendo plantare possumus & rigare, sed non incrementum dare.* In rem præsentem de imperialis Collegii Wettenhusani Fundatrice, Gertrude à Rockenstein, testantur Annales, quòd à filiis Ethnicis tantùm agri ad extruendum locum sacrum petierit, quantum ipsa unius diei spatio posset aratro circumscribere: quod cùm à filiis facilè impetrasset, ipsa miræ parvitatis & levitatis aratrum adornans, id spatium, quod hodie adhuc illi Collegio paret, obequitans, & aratrum in sinu gestans, sancto stratagemate circumscripsit, & obtinuit. Unde aratrum illud genuino hoc lemmate tum temporis insignivisse; *Dabit Deus incrementum.* E parvis enim primordiis Collegium istud successu temporis in amplam excrevit formam, hodie præsertim sub regimine R^mi D Dionysii, Liberi Baronis de Rhelingen, Præsulis in utraque Oeconomiâ optimi, & sapientissimi.

CRIBRUM.

Cap. II.

7. ACademici Exagitati Senenses, Symboli loco, cribrum præferunt; cum epigrammate, DONEC IMPURUM. Innuebant videlicet, se in actionibus virtuosis tamdiu exercitatum iri, donec minimos quosvis imperfectionis humanæ nævos secrevissent. Cæterùm quævis anima, si spiritualem cordis sui munditiem amet, defectibus resecandis assiduò incumbit, probè gnara, succrescentibus identidem imperfectionum tribulis, nullam unquam diligentiam in præsenti vita fore nimiam aut superfluam. Studiosè id observans Plutarchus, *Eos*, inquit, *qui salvi esse velint, ita vivere debere, ut perpetuo curentur.*

8. Cardinalis Crivellus cognomini suo cribro inscripsit; SORDIDA PELLO. Pœnitentiæ Sacramentum hoc ectypo adumbratur, cujus beneficio omnes è pectore humano sordes pelluntur. Petrus Blesensis; *Hæc est*, inquit, *reconciliatio pacis, acquisitio vitæ, vitiorum abolitio.* Et S. Nilus; *Si sordidum quid à nobis commissum est, pœnitentia id lavemus.*

Eandem etiam Principis justi effigiem dixeris, qui exilio aliisque gravibus suppliciis sceleratos omnes è provincia aut civitate proscribit. Princeps zelosus.

9. Innocentius Cibo Cardinalis, Symbolo suo cribrum incidi fecit; addito lemmate, A BONO MALUM, subintellige, *separat.* seu, DISCERNIT UTRUMQUE. Nimirum interprete Claudio Paradino, significare volebat, Confessarii scientiâ virtutem à vitio, & à lepra discerni lepram. Eadem insuper prudentis ac discreti animi; vel etiam fidei Catholicæ imago est; hujus enim beneficio pretiosa Electorum grana à gentilium ac hæreticorum paleis segregantur. S. Cæsarius Arelatensis, *Christianus populus*, inquit, *quasi tritici innumerabilia grana, à sacrilegis nationibus, fide purgante atque cribrante discernitur, & in unum quasi, infidelium lolio pertranseunte colligitur, &c.* Confessarius. Prudentia. Fides. S Cæs. Are. Hom. 5. de Pasch.

10. Frumentum, per cribri foramina transfluens, à Furfurariorum Academiâ epigraphen cepit; A POCO, A POCO. Id est; PAULATIM. Prudens hæc cunctandi ratio in scientiis tradendis ac communicandis accidit; doctrina enim nonnisi stillatim instar granorum è cribro, in discipulorum animos illabitur. P. Cornelius à lapide metaphorâ quidem diversâ, in rem tamen præsentem satis accommodatè ait; *Sapientiæ Doctor leviter per modica præcepta docet sapientiam, ne eorum multitudine & pondere rudem discipulum obruat, sed sensim plura & plura illi instillans, tandem omni sapientiâ, instar fluminis, eum imbuit & replet.* Porrò virtutes & gratiæ, per peccatum amissæ, nonnisi paulatim & multis laboribus redeunt. S. P. Augustinus; *Nunquid quicunque faciunt præcepta legis, jam sani sunt? Nondum: sed ut sani fiant, faciunt. Non deficiant faciendo, quia paulatim recipitur quod semel amissum est. Si enim citò rediret homo ad pristinam beatitudinem, ludus illi esset peccando cadere in mortem.* Paulatim docere. Cor. à Lap. in Prov. 1. 8 4. Paulatim converti. S. Aug. ser. 34. de Divers. c. 3.

11. Dum frumentum in cribro secernitur, meliora grana in terram ad cribrantis pedes decidunt, recrementis ac sordibus in cribro reservatis. Unde lemma; MELIORA DEORSUM. seu, MELIORA DIMITTIT. Idipsum Magnatum quorundam est vitium; qui sanioribus consiliis neglectis, ad pejora applicant animum. Nonnunquam etiam Prælati in electionibus instituendis malos ac imperitos sublevant, dignioribus contemptim abjectis. Author Operis Imperfecti metaphoram illam inquieti Mercatoris propriam dicit. *Quemadmodum si triticum cernas in cribro, dum hac illacque jactas id, grana omnia præcellentiora deorsum cadunt, & in fine in cribro nihil remanet, nisi stercus solùm: sic est substantia negotiatorum, dum vadunt & veniunt, inter emptiones & venditiones minuitur, & in novissimo nihil illis remanet, nisi solum peccatum.* Electio malorum Mercator. Auth Op. Imp Hom. 30. in Mat.

12. Superiori Emblemati è diametro contrarius D. Carolus Bossus, cribrum agitatum granis plenum depinxit, quod pulverem ac recrementa per foramina sua secernit, nobiliori frumento intra proprium sinum retento. Epigraphen addidit; MIHI MELIUS. Eodem Bosso interprete, hominem illum hæc imago concernit, qui politiore eloquentiâ destitutus, imperite quidem sermocinatur, virtutum tamen operatione adeò excellit, ut, tametsi verba admodum incomposita fundat, suo tamen operandi studio ab omnibus maximi æstimetur. Porrò Eleëmosynarios nonnullos reperias, qui meliora bona sibimet identidem reservant, deterioribus in egenos distributis. Hoc maligni animi vitium in Caino observat S. Cyrillus Alexandrinus, qui, *Quæ ex tempestivis EXCELLENTIORES essent, SUIS DELICIIS reservabat.* Illud ipsum etiam Hebræis expro- Virtuosus non eloquens. Eleëmosynarius malitiosus. S. Cyril. Alex. l. 2. Glaph.

exprobravit Malachias; *Maledictus dolosus, qui habet in grege suo masculum, & votum faciens, immolat debile Domino.* Hujus loci epitomen exhibens S. Hieronymus, ait; *Ostendit eos habere, quæ optima sunt; & offerre quæ mala sunt.* Huc opportune afferendum censui vaferrimum illud flagitiosi hominis ingenium, qui Jovi mediam omnium frugum partem promittens, cùm postea cespitem, dactylis & amygdalis plenum, reperisset, illorum medullam ac nucleos sibi reservavit, putaminibus Jovi oblatis. *Comedit omnes palmulas, amygdalasque, & harum nucleos, sed illarum putamina ad aram obtulit;* uti his ipsis verbis recenset Æsopus.

Mal. 1. 14. — *S. Hier. in hunc loc.* — *Æsop. fab. 30.*

13. Cribro agitato, grana omnia à recrementis purgantur. Unde lemma; Agitatur, Ut Purget. Ita corpus nostrum frequenter ea duntaxat ratione affligitur, ut sua persistat spiritui munditiés. S. Paulus de homine quodam incestuoso disserens, *Judicavi*, inquit, *tradere hujusmodi Satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Jesu Christi.* In hunc locum S. Joannes Chrysostomus ait; *Punitur, ut ea ratione melior effectus attrahat gratiam, & inveniatur illam salvam exhibens in illo die. Quamobrem est magis curam gerentis & medentis, quam solùm secantis, & temere & inconsiderate punientis.*

Calamitas utilis. — *1. Cor. 5. 5.* — *S. Jo. Chry. in hunc loc.*

C U R R U S.

Caput III.

14. Patres Societatis Jesu in Romano Sacræ Theologiæ Lycæo currum figurarunt, qui saccis, frumento plenus, onustus, à Cereris & Triptolemi draconibus trahebatur; addito lemmate, Desertis Semina Terris. Innuebant videlicet, sacra Theologiæ beneficio cœlestia semina in incultos hominum animos spargi. Ceterùm eodem Emblemate etiam illos Dei servos significare licet, qui Castellanis ac Lusitanis navibus in extremas mundi plagas vehuntur, ut cœlestia Evangelicæ doctrinæ semina apud Indos, Gentiles, Idololatras jaciant. De S. Paulo ait Chrysostomus; *Paulus terram simul atque mare, Græciam simul atque Barbariam, omnemque prorsus, quanta est sub sole, regionem quasi volitans circuivit, non simplici labore velut in vacuum itinera percurrens, sed peccatorum spinas pariter evellens, membraque pietatis ubique seminans, errores fugans, veritatem reducens, & ex hominibus Angelos faciens: quinimò ipsos homines quasi ex dæmonibus angelos provehens.*

Theologia. Prædicator. — S. Paulus. *S. Jo. Chry. Hom. 1. de laud. Pauli.*

15. Currus & merces circumvehit, & vicissim à rotis ac jumentis circumducitur. Illum proinde Ferrus hoc lemmate notavit; Et Vehit, Et Vehitur. Prophetæ aut hominis Apostolici hæc idea est, qui adminiculante Deo circumductus, populos & provincias gubernandas suscipit. Princeps quoque, aut Belldux, alienis consiliis directus, subditos suos moderatur. Certè Centurio Evangelicus imperia & dabat & accipiebat. *Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic: Vade, & vadit.* Id est, è S. Augustini paraphrasi, *Ego homo sub potestate, jubendi habeo potestatem.* Adamus omnes paradisi creaturas, à suprema bonitate sibi subjectas, accepit, id unum cavere jussus; *De ligno scientiæ boni & mali ne comedas.* Causam subjungens Chrysostomus, Dei ore ait; *Nonne omnium quæ in paradiso sunt, potestatem dedi tibi, & duntaxat ab hoc uno ut abstineres præcepi? ut scire posses, te sub Domino quodam esse, cui obedientiam debes.*

Propheta. — Princeps. — *Mat. 8. 9.* — *S. Aug. ser. 6. de Verb. Dom.* — *Gen. 2. 16.* — *S. J. Chry. Hom. 17. in Gen.*

16. Currus Clinensis, vento ac velis provehi solitus, à D. Aresio epigraphen accepit; Incedit Feliciter. Mariæ Virginis, ac Elisabetham invisentis, hæc imago erat, quæ Spiritu sancto plena, nullisque gravata peccatis, felicissimo gressu cœptum suum iter prosecuta est: ut adeò illud sancti Ambrosii ipso opere experta fuerit; *Nescit tarda molimina Spiritus S. gratia.*

Mariæ V[irginis] visitatio. — *S. Amb. in Lucam.*

17. Pauper operarius, gravi laborum pondere fatigatus, si debitâ mercede defraudetur, in querelas ac dolores acerbissimos prorumpit: haud secus atque currus Non Unctus, Stridet. Huic veritati subscribens S. Jacobus; *Ecce*, inquit, *merces operariorum, qui messuerunt regiones vestras, quæ fraudata est à vobis, clamat: & clamor eorum in aures Domini Sabaoth introivit.* Porrò homines mundani tamdiu Deum sequuntur, dum bonis omnibus affluunt; at paupertate nonnihil pressi, contra Deum & Superiores murmurant; uti suo exemplo docent Hebræi; de quibus Vates Regius canit; *ipsi dispergentur ad manducandum: si verò non fuerint saturati, & murmurabunt.* Adversus murmura præclarum est S. Isidori antidotum; *Discat non murmurare, qui mala patitur, etiamsi ignoret, cur mala patitur. Per hoc quisque se justè pati arbitretur, quia ab illo judicatur, cujus nunquam injusta judicia sunt.*

Operarius defraudatus. — *Jacob.* — Murmurans. — *Psal. 58.* — *S. Isid. de sum. bon.*

18. Currus sessores suos simul & Portat, Et Agitat. Verbis è S. Gregorio mutuatis; *Doctor & currus dicitur, & auriga; currus, quia tolerando PORTAT; auriga; quia exhortando AGITAT.* Boni Patrisfamilias hæc imago est, qui liberos suos non sustentat tantùm, sed insuper crebrâ agitatione ad virtutis progressum extimulat. Parentes zelosi Seneca asserente, *jubent excitari liberos ad studia obeunda maturè, feriatis quoque diebus non patiuntur esse otiosos, & sudorem illis, & interdum lachrymas excutiunt.* Et paulò post subjungit; *Patrium habet Deus adversus bonos viros animum, & illos fortius AMAT: & operibus*, inquit, *doloribus, AC DAMNIS EXAGITANTUR, ut verum colligant robur.*

Prædicator. — *S. Greg. Hom. in Ezech.* — Pater [...] gens [...] ducand[...] — *Senec. quare [...]*

19. In Matrimonii symbolo currum cernere licet, qui à geminis equis tractus, epigraphen sustinet; Concordi Labori. Unde Juridici sponsos vocant *Jugales*; veluti qui sub eodem laborum jugo ex æquo fatigantur. Josephus Laurentius observat, olim in matrimoniorum contractibus sponsos sese mutuò interrogasse; *Vir; an sibi mulier materfamilias esse vellet; Et mulier: an vir paterfamilias?* Hâc enim stipulandi ratione imminens familiæ jugum concordibus semper humeris à se perferendum significabant. S. Gregorius Nazianzenus testatur, eandem prorsus familiæ, atque navis gubernandæ rationem esse; sicuti enim ista adversis ventis miserrimè jactatur, ita illa discordibus conjugum animis rumpitur, concordibus verò suavissimè progreditur. Nazianzeni poësin, quia concinna, ex integro admetior.

Matrimonium. — *Joseph. Laur.* — *S. Greg. Naz. [...]*

Nam si concordes animis, justique coirent
Jure tori, levius sulcarent æquora vitæ,
Nimirum auxilici vento impellente carinam.
At cum discordes tædarum fœdera jungant,
Immanis labor est, dolor hic præcordia rodit,
Omnia dissidiis flagrant, pax exulat omnis,
Concutiturque domus, res atque domestica nutat.

20. Animus, in alterius voluntatem promptus & obediens, currui non absimilis probatur; cum lemmate, Quaquaversum. Cleantes, à Seneca citatus, dicere solebat;

Obedientia. — *Senec. [...] 107.*

Duc me parens, celsique dominator poli,
Quocunque placuit, nulla parendi mora est.
Assum impiger, &c.

Hæc

Hanc animi indifferentiam sphærulæ illæ adumbrabant, quibus Deus olim sanctuarii candelabrum
25. exornari voluit; *Facies & candelabrum ductile de auro mundissimo, hastile ejus, & sphærulas, & lilia ex ipso*
Ab. *procedentia.* Enimverò, interprete mico Concanonico Absalone Abbate, *sphærulæ, quæ sunt in candelabro*
30. *volubiles, & rotundam figuram habent, significant simplices claustrales, qui Prælatorum suorum reguntur imperio, salubre sibi existimantes, quidquid vivitus jusserit faciendum.* Obedientiam illam proprio suo exemplo consignans Rex David, integerrimo corde ex-
56.8. clamavit; *Paratum cor meum Deus, paratum cor*
l.50. *meum*, id est, ut subjungit Magnus Augustinus, *ad*
14. *prospera & adversa*; protestabatur nimirum, eâdem animi serenitate tam miserias quàm felicitatem à se exceptum iri; promptam insuper sibi mentem esse, cùm ad propriam, tum ad proximi sui incolumitatem promovendam; nec minus se in res, genio suo adversas, quàm prosperas, accinctum stare. Eandem Maria Virgo in nuptiis Chananæis dilucidè innue-
2.5. bat, quando dispensatoribus dixit; *Quodcunque dixerit vobis, facite.* Hoc enim perfectissimæ obedientiæ compendio illorum operationes in Divinam voluntatem penitus indifferentes ac promptas exigebat.

21. Quantum detrimenti ac confusionis è gubernatoris absentia in totam familiam cedat, haud obscurè è solis curru conjicere licet, qui tumultuantibus equis, epigraphen sustinet; HINC ABEST APOLLO. Affirmatè Salomon; *Ubi non est gubernator, populus corruet.* Et S. Joannes Chrysostomus; *Magistratum, Ducemque, & Rectorem non habere, malum est; & est argumentum multarum calamitatum, & principium defectus ordinis, & perturbationis & confusionis.*

22. Bernardinus Rota ad uxoris suæ exequias currum pinxit, qui geminis rotis instructus, unam monstrabat integram, alteram verò ruptam; cum lemmate, CLAUDICAT ALTERA. Veluti diceret;

Mentre visse colei,
Che per dolce compagna il Ciel mi diede,
Lieto il corso passai de giorni miei.
Hor che, (lasso) la fiede,
En lei spezza la rota
Di mia felicità rigida sorte,
Sara mia vita una continua morte.

Porrò ut prædestinationis tuæ viam feliciter decurras, utrâque auxilii Divini & cooperationis virtuosæ rotâ utaris, necesse est; alterutra enim claudicante, miserè subsistes ac peribis. Unde hortatur Apostolus; *Satagite ut per bona opera vestra certam vestram electionem & vocationem faciatis.* S. P. Augustinus; *In spiritualibus conflictibus sperandum & petendum est adjutorium Dei, non ut nos nihil faciamus, sed ut adjuti cooperemur.*

23. Currus falcatus, qualem veteri more in bellis usurpârunt, unico impulsu rotas & falces simul contra hostem movebat. Illum proinde D. Didacus Saavedra hoc lemmate Hispano insignivit, RESOLVER, Y ESECUTAR. Id est; DECERNE, ET EXEQUERE. Salustius; *Priusquam incipias consulito: & ubi consulueris, maturè facto opus est, ita utrumque per se indignum, alterum alterius auxilio viget.* Et T. Livius; *Agendo, audendoque res Romana crevit, non his segnibus consiliis, quæ timidi cauta vocant.*

24. Hippolyti currus, equis è monstri cujusdam præsentiâ exterritis ac dissolutis, quantocyus in extremam ruinam præcipitatus est. Hoc Poëtarum commentum Emmanuel Thesaurus Symboli politici loco statuens, epigraphen subdidit; CONSULENTIUM DISCORDIA, IMPERII LABES. Scipio, expugnatâ Numantiâ, à Tyresia Principe interrogatus, quomodo civitas illa, hactenus insuperabilis, capta fuisset; respondit: *Concordia victoriam, discordia exitium præbuit.* Ita quoque Principum Hæbreorum discordia, Titi & Vespasiani ævo, extremam invictæ Hierosolymæ perniciem creavit. Verissimè Tullius; *Quæ domus tam stabilis, quæ tam firma civitas est, quæ non odiis atque dissidiis funditus possit everti?* Discordia. Cicero.

25. Currus, ad triumphorum majestatem adhiberi soliti, Dione teste, etiam funeribus deducendis inserviebant. Unde P. Raulinus Emblematis loco epigraphen subjunxit; FUNERIBUS, ET TRIUMPHIS. Præclarum hoc sanctissimæ Crucis ectypon dixerim, quæ opportunissimum Servatoris nostri, tam morientis quàm triumphantis, instrumentum existit. Ut adeò ab Ecclesia jure cognominetur, *triumphale lignum, in quo vita mundi pependit, in quo Christus triumphavit.* S. Hilarius; *Triumphus planè est, quæri ad crucem, & offerentem se non sustineri: stare ad sententiam mortis; sed inde confessurum à dextris virtutis: deputari inter iniquos, sed Paradisum donare: elevari in lignum, sed terram tremere: sepeliri mortuum, sed resurgere Deum: secundùm hominem pro nobis infirma omnia pati, sed secundùm Deum in his omnibus triumphare.* S. Crux. S. Hilar. l. 10. de Trin.

26. Currus Eliæ igneus in cœlum raptus, à P. Jacobo Masenio epigraphen cœpit; AURIGA LATET. Idipsum in salutis negotio experimur, ubi Justos per virtutis semitam in cœlum contendere videmus, aurigam agente occultâ Dei gratiâ. S. P. Augustinus; *Valde occulta & abstrusa vis est, quâ Deus agit, ut etiam illa, quæ sensu carent, confestim ejus obtemperent voluntati.* Et rursus: *Occulta est gratia, & in abdito latet: Non videtur, sed inde eminet quod videtur.* Gratia occulta. Aug. in Psal. 105. Idem ser. 14. ex ad. ... Paris. c. 15.

F A L X.

Cap. IV.

27. FAlx, maturam segetem demetens, epigraphen tenet; SUCCIDIT, NE CADAT, seu melius; CÆDIT, NE CADAT. Hunc ipsum morem observat Deus, dum animam nostram à ruina æterna vindicaturus, diversas corpori plagas temporales infligit. S. Paulus adeò acerbis mali genii pugnis divexabatur, ut passim suspiraret; *Datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, qui me colaphizet.* Verùm è Richardi Victorini, & S. Anselmi sententia, optimus ac providentissimus Deus plagas illas omnes in eum finem destinabat, ne Paulus superbiæ aut vanæ gloriæ peccato cespitaret, sed semper intra virtutis orbitam, calamitate suffulciente, erectus, merita sua retineret. *Hoc remedium*, teste S. Anselmo, *Divinitus accepit, ut per ministrum Angelum semper injuriis, & tentationibus pressus non posset ex revelationibus extolli.* Calamitas præservat. 2 Cor. 12. 7. S. Ansel. in hunc loc.

28. D. Vincentius Gilibertus Emblematis loco geminam falcem pinxit, quarum una frumento, altera verò uvis succidendis immissa, epigraphen subjunctam habet; ÆQUAT, seu ut ego falci graminibus demetendis intentæ, subscripsi; ÆQUA LEGE. P. Octavius Boldonus falcem, intra flavescentes segetes figuratam, hoc lemmate distinxit; OMNIBUS ÆQUA, vel aliis placet; INÆQUALIA ÆQUAT. Ita bonus Judex aut Prælatus justitiam suam ex æquo in omnes exercet. Eandem insuper Judex æquus. Mors æqua.

genui-

Ovid.ep.ad Livium. genuinam mortis effigiem dixerim, de quo Ovidius;

Tendimus huc omnes, metam properamus ad unam
Omnia sub leges mors vocat atra suas.

Horat.l.1. ode 4. Horatius;

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas
Regumque turres.

Idem l. 3. Ode 1. Et alibi;

---- æquâ lege necessitas
Sortitur insignes, & imos:
Omne capax movet urna nomen.

S. Ber. l. de per. just. c. 4. S. Bernardus de morte differens ait; *Non miseretur inopiam, non divitias reveretur, non generi cujuslibet, non moribus, non ipsi denique parcit ætati: nisi quod senibus quidem in januis, adolescentibus in insidiis est.* In fratris sui morte cecinit D. Angelus Maria Arcionus Abbas;

Folle è il Fato accusar con lunghe strida:
Che inesorabil, fiero,
Prieghi et non ode, e non si move à i pianti.
All, chi non siegue, e chi precorse inanti
Per lo stesso sentiero
Inevitabil legge à morte guida.
Da la Parca omicida
Pur un non fugge; ond' e conforto al male;
L' esser commune il colpo, il danno eguale.

Resurrectio. 29. Humanam mortem falcis Emblemate figurabis, quæ prati cujusdam herbas demetens, epigraphen tenet; Reflorescent. Enimverò sicuti herbæ recisæ identidem progerminant; ita homines mortis falce succisi, olim reviviscent. Ad hoc propositum *Trismegist. in Pyman.* opportunè Mercurius Trismegistus; *Deus, instar agricultoris periti, quodcunque minus adultum est, amputat, ut statutis temporum intervallis iterum REVIVISCAT.*

Judas. 30. Flavescentium spicarum manipulus messoris manu constringitur, ut commodiore falce demeti queat. Unc illam alcibiades Lucarinus hoc lemmate insignivit; Amplexatum Secat. Ita Judas, Servatorem suum proditurus, eundem nequissimo amplexu *S. Am. l. 10. in Luc. c. 28.* strinxit. Hunc alloquens S. Ambrosius, ait; *Amoris pignore vulnus infliges? & charitatis officio sanguinem fundis: & pacis instrumento mortem irrogas: servus Dominum, discipulus prodis Magistrum?* quam invectivam repetit lib. 3. de Spir. sanct. cap. 18. prope finem. P. Aloysius Juglaris inter cætera Christi elo- *Jug. elog 40 de Christo.* gia ait;

Funes illi per amplexus intentat,
Morsus per oscula.
Omnem supellectilem charitatis
In usum odii traxit.
Hostilem animum texit in iis,
In quibus detegi benevolus solet.

Et rursus;

ibid. Elog. 72.
Bellum præludio pacis indixit,
Amoris armis abusus ad odia,
Salutem, quam voce dederat,
Manu destruxit.

Tributum moderatum. 31. Falx, arboris cujusdam ramis applicata, epigraphen à Saavedra accepit; Poda, Non Corta, id est, Carpit, Non Cædit. Principibus hanc indolem congenitam velim, ut tributa à subditis moderatè, omnique seposito ipsorum detrimento, exigant. *C. Tacit. l. 4. Annal.* Cornelius Tacitus, *Dura vectigalia,* inquit, *populo non imponant: nimia enim in exigendo tributo severitas, & nimium ipsum tributum impositum movet subditos frequenter ad seditionem.* Eodem Tacito referente, Tiberius sancivit, *Ne provinciæ novis oneribus turbarentur, utque vetera sine avaritia aut crudelitate magistratuum tolerarent.* Saavedra testatur, *Saavedra symbl. 6.* Flavium Ervegium Regem in III. Concilio Toletano tributa sua ita ordinasse, *Ut nec incauta exactio populos gravet, nec indiscreta remissio statum gentis faciat deperire;* uti refert Saavedra.

Justitia. 32. D. Antonius Abbatus in erudito suo volumine humanos quosdam defectus exagitans, ejusdem fronti Satyrum præfixit, qui falcem manibus sustinens, fruteto cuidam succidendo, expurgandoque insistebat; cum lemmate, In Mala Ligna Maligna. Castigatio enim id unum allaborat, ut solos vitiosos exturpet, iis, qui virtute ac meritis excellunt, penitus intactis. In rem præsentem Christus *Joan. 15.* Patrem suum æternum opportuno Agricolæ nomine vocans; ait, *Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum.* Nam S. Augustino interprete, *S. Aug. 59 de V. Dom.* *CULTURA IPSIUS EST in nobis quod non cessat verbo suo EXTIRPARE MALA SEMINA de cordibus nostris, aperire cor nostrum tanquam aratro sermonis, plantare semina præceptorum, exspectare fructum pietatis. At, si quia propago infidelis, aut INFRUCTUOSA est, EVELLITUR.* Ex his concludit S. Hilarius, ju- *S. Hilar. Psal. 5.* stitiæ gladium, quem Deus Principum manibus commisit, adversus sceleratos admodum esse debere rigorosum. Dilucidè Apostolus; *Si malum feceris, ti-* *Rom. 13.* *me: non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est; VINDEX IN IRA Mei, QUI MALUM AGIT.* S. Petrus Damianus debitum veri Principis *S. Pe. D. Opusc. c. 1.* munus examinans, ait; *Illius officium est, ut reos puniat, & ex eorum manibus eripiat innocentes.* Et paulò post ad illa S. Pauli verba alludens, hunc cuivis Principi apostrophen subjungit; *Non ad hoc præcingeris gladio, ut violentorum mala debeas palpare vel ungere, sed ut ea studeas vibrati mucronis ictibus obtruncare.*

Judex. 33. Judex prudens &, circumspectus nihil unquam decernit, nisi omnibus causæ conditionibus maturè examinatis; haud secus atque falx, segetibus nonnisi maturis ac flavescentibus applicari solita epigraphen tenet; Flaventia Metit. Lemmatis hujus occasionem ex inscriptione sepulchrali desumpsi, quâ mei Canonici Regulares Mediolanenses in insigni templo S. Mariæ de Passione singularem Vincentii Falcuccii Ugubini; optimi Juridici & Senatoris Mediolanensis, prudentiam, & in judicando sagacitatem posteris commendârunt. Epigrammatis exordium hoc erat;

Falce velut messor: FLAVENTIA DEMETIT arva,
Turbida decidit jurgia sæpè fori, &c.

Emblemati præsenti affinia sunt illa Servatoris verba, *Videte regiones, quia albæ jam sunt ad messem.* *Joan. 4.* Volebat nimirum, interprete Magno Basilio, signifi- *S. Basil. rat. de Virgin.* care, illos ex hac terrenæ vitæ gleba ad felicitatis æternæ granarium proximè ac securissimè transferendos esse, qui virgineo casti animi candore maturuerunt.

34. Plinius, in ferri utilitatibus describendis facundissimus, *Hoc,* inquit, *tellurem scindimus, serimus arbusta, ponimus pomaria, vites squalore decisô annis omnibus COGIMUS JUVENESCERE.* Un- *Plin. l. c. 14.* de falx, luxuriantes vitis defrondatæ coliculos putans, epigraphen tenet; Juvenescere Cogit. *Calamitas.* Hinc facilè conjicies, calamitatum duritie animos nostos mirificè vigorosos, & ad omnem virtutum frugem fertiles effici. In hanc rem apertè testatur Christus, quod Pater æternus, instar Vinitoris, *Omnem* (palmitem) *qui fert fructum, purga-* *Joan. 15.* *bit*

bit enim, ut fructum plus afferat. Et S. P. Augustinus, *Mundat itaque mundos, id est, fructuosos, ut tanto sint fructuosiores, quanto sunt mundiores.*

35. Ad arboris prostratæ radices falcem collocabis, cum lemmate; NE REPULLULET. Ita omninò quisquis mala omnia cupis extirpata, singulas occasiones, ceu fertilissimas illorum radices, studiosè & assiduò succidas, necesse est. S. Bernardus illa Joannis Baptistæ verba interpretatus; *Jam securis ad radicem arborum posita est;* ait, *Excisam, non extirpatam arborem in sylvam pullulare videas densiorem. Quod periculum, si volumus declinare, securim ponamus, necesse est, ad radices arborum, non ad ramos.*

36. Falx, vitem aut aliam quamcunque arborem putans, epigraphen tenet; AMPUTAT INUTILES. Ad verbum Horatius;

Inutilesque falce ramos amputans,
Feliciores inserit.

Genuinus hic Principis justi typus est, qui vindicantis justitiæ falce omnia scelerum sarmenta ac luxuriantes vitiorum coliculos à subditis suis præscindit. Unde Justitia interrogata,

Cur gladium tua dextra gerit? cur læva bilancem?

Respondet;

Ponderat hæc causas; percutit illa reos.

Canonicorum Regularium Constitutiones sanciunt, *Quia sapientis est Medici putrida membra, quæ omnibus medicamentis adhibitis non convalescunt, sed in pejus deficiunt, ne reliqua membra inficiant, ferro abscindere; idcircò quicunque ex nostris sæpius de gravioribus culpis convictus & punitus, vitam emendare noluerit, excommunicetur, & ab omnium fratrum conversatione separatus maneat, &c.* Idipsum in Regula sua disertè jubet Magnus Concanonicorum Legifer Augustinus. Jacobus Bruck Emblemati explicando sequens epigramma affert;

Amputat hic putres ramos, non utile lignum,
Illorum vitio ne integra pars pereat.
Rescindenda mali est quævis occasio, ne fors
Invalescant longa crimina fœda mora.

37. Juvenis, immaturâ morte sublatus, virescentem in campo herbam aut spicam imitatur, quæ à falce succisa, inscriptionem reddit; DUM MESSIS IN HERBA. vel, IMMATURÆ NON PARCIT. Item, VEL TENERRIMA CARPIT. Emblematis construendi occasionem suggessit Benedictus Sossagus, qui ad mortis effigiem reflectens, canit;

Mortales tua messis erunt. Mors comprime falcem,
Quid messem properas sternere cæca tuam?
Quid sæva Mors falce furis, DUM MESSIS IN HERBA est,
Saltem IMMATURÆ PARCE, precor, segeti.
Quid loquor, ah demens! mors quæque TENERRIMA CARPIS,
Maturam ut segetem germina prima metis.

Unde providè monet Christus, *Videte, vigilate, & orate. Nescitis enim quando Dominus veniat, serò, an media nocte, an galli cantu, an mane. Serò namque,* inquit interpres Theophilactus, *finis existit, quando quis moritur in senectute; media nocte, cùm quis moritur in medio juventutis; galli cantu verò, cùm ratio completur in nobis, mane autem puerilis est ætas.* Eodem gemitu Pallantem prosequitur Virgilius;

O dolor, atque decus magnum rediture parenti.
Hæc te prima dies bello dedit, hæc eadem aufert.

FLAGELLUM.

Cap. V.

38. DUo baculi, corrigio è supremis suis partibus colligati, frumento triturando deserviunt. Ut adeò flagello inscripseris; ELICIT FRUCTUS. vel, ELICIT, DUM CONTERIT. Calamitatis hæc idea est, quæ humanam mentem flagello nonnihil acerbiore excipiens, ingentes virtutum acervos extorquet. In rem præsentem augustissimus Augustinus; *Si frumentum es, quid times tribulam? Non apparebis, qualis antea eras in spica, nisi tribula conterendo à te separaverit paleas.*

Calamitas utilis. — *S. Aug. de temp. Barbar. c. 3.*

39. Tribula, æstuante sole supra spicas volutata, tritum frumentum ab aridis paleis secernit ac expurgat. Unde lemma; PREMIT, UT PURGET. Ita persecutiones, quas malignus orbis contra justos nunquam non machinari consuevit, iisdem opportunissimi instrumenti loco deservit, ut curas terrenas subterfugere, ac perfectam puritatem obtinere queant. S. Gregorius Papa: *Reproborum nequitia, trituræ more, electorum vitam, quasi grana à paleis separans, PREMIT, UT PURGET. Mali enim bonos magis ab hujus mundi desideriis expediunt, dum affligunt.*

Calamitas utilis. — *S. Greg. l. 26. Moral. c. 9.*

JUGUM.

Caput VI.

40. BArgalius matrimonio significando Jugum pinxit, quod à gemino bove sustentatum, epigraphen tulit, NON BENE AB UNO. Uterque enim Sponsus, *Jugalium* cognomine à Juridicis vocari solitus, æquales oneri sustinendo humeros supponere debet S. Ambrosius; *Bona igitur vincula nuptiarum, sed tamen vincula bonum conjugium, sed tamen à jugo tractum.* Virgilius Didonem Reginam, Æneæ amore captum, in hæc verba loquentem sistit.

Matrimonium. — *S. Amb. l. 3. de Virgin.* — *Virgil. l. 4. Æn. v. 15.*

Si mihi non animo fixum, immotumque sederet,
Ne cui me vinclo vellem sociare jugali,
Postquam primus amor deceptam morte fefellit;
Si non pertæsum thalami, tædæque fuisset,
Huic uni forsan potui succumbere culpæ.

Ubi verbis istis, *vinclo sociare jugali*, veterem quorundam morem innuit, qui novos sponsos ante Junonis aram jugo cuidam colligare solebant, *quasi viderentur eidem jugo annecti*, inquit P. Ludovicus Certanus. Ad hoc propositum S. Paulus, interprete D. Hieronymo, de matrimonio ineundo statuit: *Nolite jugum ducere cum infidelibus.* Cæterùm etiam Lex Evangelica illo jugi nomine vocatur; *Tollite jugum meum super vos.* Huic enim sufferendo observandoque solum Dei auxilium non sufficit, nisi & nostras vires jungamus. Oraculum Divinum Sophoniæ ore statuit; *Reddam populis labium electum, ut invocent omnes in nomine Domini, & serviant ei humero uno.*

2. Cor. 6. 14. — *S. Hier. l. 1. cont. Jovi.* — *Cooperatio gratiæ.* — *Sophon. 39.*

41. Sub Christo, libertatis nostræ vindice, gravissimum legis Mosaicæ, ac servitutis diabolicæ jugum excussimus. Unde Emblematis loco jugum, aquis immersum, depinges; cum lemmate, PUTRESCET. In rem præsentem accommodatè vaticinatus Isaias, ait; *Computrescet jugum à facie olei.* Locum hunc elucidans Leo de Castro, ait; *A facie ergo olei, id est Christi, qui oleo exaltationis est unctus: & fons, & origo olei, ex quo tanquam ex capite in membra defluit, computrescet jugum, id est, liberabitur Jerusalem jugo servitutis, &c.* S. Gregorius Papa beneficentiam

Redemptio Christi. — *I. 10.* — *Leo à Cast. in hunc lo.* — *Spiritus S.* — *S. Gre. l. 19. Moral. c. 12.*

Eleemosyna. — Hug Car. in Isa. loc. cit.

centiam illam etiam Spiritui sancto propriam dicit; *Jugum quippe à facie olei computrescit, quia dum sancti Spiritus gratiâ ungimur, à captivitatis nostræ servitute liberamur.* Hugo Cardinalis testatur, eleemosynæ beneficio humanam mentem gravi peccatorum jugo liberari. *Onus & jugum diaboli, id est peccatum, quod collum peccatoris onerat, & inclinat, computrescet à facie olei, id est eleemosynæ.*

Matht. 11. 30. — S. Greg. 4. Moral. — Lex Evangelica.

42. Leo X. Pontifex Maximus; Symboli loco jugum habuit; cum lemmate. SUAVE, voce è S. Matthæo sumpta; *Jugum enim meum SUAVE est.* Et verò Legis Evangelicæ jugum optimo jure suave dicitur. Enimverò, asserente S. Gregorio, *Quid grave mentis nostræ cervicibus imponit, qui vitare omne desiderium, quod perturbat, præcipit: qui declinare laboriosa mundi hujus itinera monet?* Porrò nobilissimum illud jugum etiam suave dicitur, quia nihil omninò molesti ponderis, sed contrà plurimum levaminis ac gratiæ affert; animos enim sibi addictos, non quidem ut servos, sed ut compendio dicam, jugum illud nequaquam captivitatis aut miseriæ, sed exaltationis ac felicitatis æternæ instrumentum est. S. Ambrosii cohortatio est; *Suscipe jugum Christi. Nolite timere quia jugum est, festinate quia leve est, Non conterit colla, sed honestat. Quid dubitatis, quid procrastinatis? Non alligat cervicem vinculis, sed mentem gratiâ copulat. Non necessitate constringit, sed voluntatem boni operis dirigit.*

S. Ambr. l. de Elem. & Jejun. c. 22.

43. Jugum, sceptro transversim colligatum, epigraphen sustinet; DUM SERVIO, REGNO. Ad hanc personæ religiosæ ideam accommodatè S. Ambrosius super illis D. Lucæ verbis, *Regnum Dei intra vos est*, ait, quòd, *qui vult esse Rex, sit servus in Domino. Ex enim parte, qua participamur servitute, participamur & regno.* Et S. Petrus Damianus; *Demus gloriam laudi ejus, quem laudant omnes gentes: qui ministros suos, & laudat, & laudabiles facit: HUIC SERVIRE, REGNARE est: qui servivit pro nobis sub dura, & gravi necessitate, &c.*

Religiosus. — S. Amb. l. 8. in Luc. — Luc. 17. 21. — S. Petr. Da. Ser. 58.

L I G O.

Cap. VII.

44. Agricolarum industria, ut campos uberioribus aquis fœcundent, omnem è fontium scaturigine terram removent. Ut adeò ligonibus, palis, ac bidentibus, propè scaturientem rivulum figuratis, opportunè inscripseris; UT FLUAT UBERIOR. Ita omninò gratiæ Divinæ fontes longè copiosius affluunt, si omnia rerum terrenarum obstacula sedulò amoveantur. Unde mei Thomæ Kempensis ore dicit Deus: *Fili, pretiosa est gratia mea; nec patitur se misceri extraneis rebus, nec consolationibus Divinis. Abjicere ergò oportet omnia impedimenta gratiæ, si optas ejus infusionem suscipere.*

Gratia Dei. — Tho Kem de Imit. l. 3. c. 53.

45. Hortus, crebro ligonis ictu effossus, herbis suis inutilibus, ac radicibus vitiosis expurgatur. Unde lemma; PURGAT, DUM SAUCIAT. seu; DUM SCALPIT, EMUNDAT. Nos certe calamitatibus, ceu totidem ligonibus, probe vulnerati, insignem animi interioris munditiè fortimur. S. P. Augustinus; *Si recusares tentationem, recusares refectionem: si ergo reficeris, & si reficeris, in manibus artificis es, aliquid tibi tollit, aliquid corrigit, aliquid complanat, aliquid mundat, agit quidquid emendamentum sunt.*

Calamitas purificat. — S. Aug. in Psal. 94.

46. Ligonis beneficio, inutiles herbæ ab utilibus ita studiosè secernuntur, ut his corroboratis, illas evellat, ac extinguat. Unde epigraphe MALAS A BONIS. Idipsum assolet Divinus Judex, qui oves ab hircis, zizania à frumento, & pisces inutiles à pretiosis exactissimè separat: uti iteratis locis tradit D. Matthæus. S. Gregorius Papa ligonis Emblemate spiritum discretionis dignoscendum proponit, qui malitiam à bonitate aptè novit distinguere; illam quidem fugiendo, hanc sectando. De Christo Judice ait Magnus Augustinus; *Judicium Dei formidandum est, & amandum; formidandum malis propter pœnam, amandum bonis propter coronam.*

Christus Judex. — Matt. 13. 30. & 48. & c. 13. Discretio. S. Greg. 1. Reg. c. S. Aug. in Psal.

47. Meus Concanonicus D. Aloysius Figinus Abbas ligoni subscripsit; MALAS MALE PERDET. Verbis è S. Matthæo mutuatis *Malos malè perdet.* Bella hæc vindicantis Justitiæ imago est, quæ ferri sui acumine malas hominum sceleratorum herbas è civitate ac provincia severè proscribit. De Christo, supremo Judice, ait S. Augustinus; *Christus in judicio videbitur terribilis, qui visus est contemptibilis; demonstrabit potentiam, qui demonstravit patientiam. In cruce patientia erat, in judicio potentia erit.* Cæterùm Justitia, gladium & bilancem manu sustinens, cùm interrogaretur,

Mat. 21. Justitia vindicativa. — Christus Judex. S. Aug. Psal. 8.

Cur gladium tua dextra gerit? cur læva bilancem?
Respondit?
Ponderat hæc causas, percutit ille reos.

48. Herbarum ac radicum vitiosarum luxuries non uno quidem, sed frequenti ligonis ictu extirpatur. Huic proinde Abbas Figinus inscripsit; NON UNICO ICTU. seu, SEDULO USU. Haud aliter ad defectus nostros emendandos multiplex & assidua industria concurrat, necesse est. Erat ejusdem Patritius, S. Monicæ maritus, religione infidelis, & naturâ cholericus, filius verò Augustinus primâ suâ ætate in carnis ac hæresi in cœno penitus submersus, quos tamen matrona illa piissima assiduo studio ac frequenti cohortatione tandem ad fidei Christianæ, & interioris animæ munditiem felicissimè excoluit. Cæterùm consuetudinis malæ tanta est vis, ut nonnisi repetito ictu evelli possit. Nam teste S. Isidoro, *Difficile est, peccati consuetudinem vincere, pravus usus vix abolebitur, assidua consuetudo vitium in naturam vertit. Animus sceleribus adstrictus, vix ab eis divelli potest.*

Correctio assidua. — Consuetudo mala vix de potest. S. Isid. Soliloq.

49. Eadem omninò ligonis operâ utiles herbæ foventur, quâ inutiles eradicantur: ut adeò illum opportuno hoc lemmate insigniveris; MORTIFICAT, ET VIVIFICAT. Zelosi ac diligentis Prælati hæc imago est, qui subditos vitiosos coërcere, infirmos autem prudentia adeò sagaci roborare potest, ut ex æquo rigorem & clementiam, prout necessitas tulerit, adhibere sciat. *Corripiat inquietos*, ait in Regula sua sapientissimus Augustinus; *consoletur pusillanimes, suscipiat infirmos. Disciplinam libens habeat, metuendus imponat.* Theodosius Imperator, in subditos suos plus æquo indulgentior, nonneminem è Magnatibus suis ad sanctum quendam Eremitam ablegavit, ut ab eo pias ad Deum preces, ac doctrinam aliquam salutarem impetraret. Hic præsente aulico hortulum ingressus, noxias aliquot herbas ligone evulsit, ac soli exsiccandas abjecit; alias verò in terram repositas studiosè coluit. Revertente Legato, Imperator illud Eremitæ factum interpretatus. *Ita nos*, inquiebat, *quasi per discretum libratæ justitiæ sarculum, & elaboremus reprobos radicitus extirpare; & bonos, ut Deo fructificent, in tranquilla pace componere:* uti refert S. Petrus Damianus.

Prælatus. — S. Aug. Reg. — Princeps justitia benign. — S. Pet. Opusc. c. 4.

50. Lanceæ ferrum, in parvuli ligonis formam inflexum, ac re ipsa horto colendo deserviens, epigraphen sustinet; AD PRÆLIA QUONDAM. Ita S. Paulus Apostolus, metamorphosi non minus celeri, quàm prodigiosa, è superbo milite in solertem fidelium hortulanum est transformatus, qui de ipso telum hortulanum effingere potuit; *Ego plantavi.* In rem præsentem S. P. Augustinus; *Cùm autem Paulus Apostolus, prius Saulus crudelissimus esset, & immanissimus persecutor, nihil*

S. Paul. — S. Aug. Ser. 14. de Temp. c. 2.

nil omninò boni merebatur, imò merebatur plurimum malum; merebatur enim damnari, non eligi. Et ecce subitò cùm mala faceret, & mala mereretur, unâ cœlisti voce prosternitur: persecutor dejicitur, prædicator erigitur. S. Martinus ab exercitu ad animas gubernandus transiit. S. Ignatius Loyola, relicto profanæ militiæ labaro, Societatem sacram est auspicatus. Cæterùm P. Athanasius à S. Carolo, Augustinianus Excalceatus, Emblematis mentem sequenti epigrammate explicat.

[margin: gnatius yola.]

Lancea prævalui generosa ad prælia quondam,
Quæ ligo nunc parvum findere tento solum.
Quam multi Martes, quàm maxima fulmina belli
Exactâ pugnâ rus coluêre diu!
Loyola ille miles, &c.

[margin: s parvæ cent.]

51. Indies cernimus, arborem, quantumvis grandem, radicibus suis à ligone evulsis, quantocyus prosterni. Unde lemma; DECIDET EXIGUO. Hinc disces, vili ac imbecilli robore nonnunquam vastas gigantum machinas præcipitari; ut adeò maxima pericula nonnunquam à rebus minimis incumbant. S. Chrysostomus; *Mirabile quiddam & inauditum dicere audeo: solet mihi nonnunquam non tanto studio magna videri peccata esse vitanda, quanto parva & vilia, illa enim ut aversemur, ipsa peccati natura efficit: hæc autem hàc ipsa re, quia parva sunt, desides reddunt: & dum contemnuntur, non potest ad expulsionem eorum animus generosè insurgere. Unde citò ex parvis maxima fiunt negligentiâ nostrâ.* Emblematis Oedipum habeto meum Concanonicum D. Salvatorem Carducium;

[margin: Chrysost. in 87. in Matth.]

Decidet exiguo prægrandis machina ferro:
Sic minimo immensus corruit hoste gigas.

MODIUS.

Cap. VIII.

52. Modius, frumento mensurando accommodatus, superiore labio in terram verso, ab Otiosis Bononiensibus epigraphen accepit; MINUS, CUM MAGIS. Ita nimirum anima, ad virtutes ac cœlestes gratias recipiendas tantò efficitur ineptior, quantò rebus terrenis propinquior fuerit. Author Operis Imperfecti, *Mundi amatores,* inquit, *& carnis, in spiritualibus quidem & Divinis, quæ superiora certè esse dicuntur, vacui sunt & insensati; in inferioribus autem, id est, in mundialibus & terrenis, aliquatenus videntur & sapientes.*

[margin: nda-; ... th. Op. Hom. in tth.]

53. Hominem avarum semper experiêre difficilem & adversum, dum ab illo quidpiam postulaveris; solumque ibi planum ac benevolum deprehendens, si explicatas ipsius manus auro vel argento expleveris. In hoc argumentum Carolus Rancatus modium figuravit, qui frumento refertus, à vicino ligno ad dimensum complanabatur; addito lemmate PLANUS, SI PLENUS. S. Petrus Damianus; *Acceptis muneribus si contra datorē quid agere volumus: mox in ore nostro verba mollescunt, &c.* Exemplo suo id edocti fuêre Josephi fratres, quibus primâ vice ad aulam Ægyptiam delatis, Josephus *quasi ad alienos duriùs loquebatur*; at cùm secundò muneribus onusti ad eum reverterentur, (conformiter nimirum ad illud Jacobi parentis sui imperium; *Sumite de optimis terræ frugibus in vasis vestris, & deferte viro munera,*) tum demum eos *clementer salutavit. Hospes enim,* inquit interpres Franciscus Mendoza, *à muneribus vacuus, duriter excipitur; muneribus verò plenus, perhumaniter tractatur.*

[margin: nera ant, ... ct. n. lib. p. 2. ... 42. 7. ... 43. ... doz. Reg c. 3. ut. 32. n8.]

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. II.

OCCA.

Caput IX.

54. Occa terram peraratam æquat, eamque graminibus, cæterâque radicum luxurie expurgat; tandem verò supra agrum crebrò ac tractim raptata, ferreos suos dentes plurimum acquirit expolitos ac splendidos. Unde lemma; SPLENDESCIMUS USU. Ita prorsus ingenium humanum è virtutum exercitatione splendorem amplissimum sortitur. Cato eâdem metaphorâ persuasus, dixit, *Ingenium hominis ferro esse simile, quod EX USU SPLENDESCIT.* Contrà verò, *in otio rubigine obducitur, & exeditur, &c.* De Pompeio Magno ait Vegetius, *Neque enim ille aliter potuisset par esse Sertorio, nisi se, & milites frequentibus exercitiis præparâsset ad prælia.*

[margin: Exercitium. Veget. l. 1. cap. 9.]

55. Occa epigraphen præfixam habet; EVERTIT, ET ÆQUAT. seu; ÆQUAT, DUM LACERAT. Principis justi hæc idea est, qui in sceleratos severè animadvertens, summum Reipublicæ beneficium exhibet. Opportunissimè Justus Lipsius; *Nullâ re quacunque Respublica magis florebit, aut floruit, quàm rigidâ & immota justitia. Hæc felicitas regnorum & statuum interna & externa. Interna quidem; num quis nescit, scelera & flagitia per eam removeri, virtutes promoveri? Externa; quia agri, viæ, maria frequentantur: securitas ubique, ac tranquillitas regnant.* Pœnitentia, è cordis nostri fundo omnes vitiorum radices extirpans, eundem complanat, & ad virtutum segetem amplissimam emundat. Ab hâc loquendi ratione non multum alienus Tertullianus, de S. Joanne Baptista ait; *Pœnitentiam destinabat purgandis mentibus præpositam, ut, quidquid in corde hominis ignorantia contamināsset, id pœnitentia verrens, & radens, & foras abjiciens, mundam pectoris domum superventuro Spiritui sancto paret.* Cæterùm etiam conscientiæ remorsus *Æquat dum lacerat*; simul enim dum interiorem hominem dilaniat, eundem etiam è rudi vitiorum glebâ in virtutum planitiem uberrimam exæquat.

[margin: Justitia vindicans. Lips. Monit. Polit. lib. 2. c. 9. Pœnitentia. Tertull. lib. de Pœnit. 2. Conscientiæ remorsus.]

PALUS.

Cap. X.

56. Academicus, inter Gelatos Bononienses Directus, symboli loco complures palos præfert, qui ad dioptræ leges directi, epigraphen sustinent. UT NUSQUAM ABERRET. Ita sanctorum exempla, instar dirigentium palorum, deserviunt, ne è vitæ nostræ lineâ in hoc mundi itinere deflectamus. S. Ambrosius; *Sanctorum vita cæteris norma vivendi est; ideoque digestam plenius accepimus seriem scripturarum, ut dum Abraham, Isaac & Jacob, cæterosque justos legendo cognoscimus, velut, quendam nobis innocentiæ tramitem, virtute eorum reseratum, imitantibus vestigiis prosequamur.* Perspicuè S. Bonaventura; *Secura via tendit ad vitam, qui graditur per monumenta Sanctorum, quorum doctrina ac vita probata est in Ecclesia.*

[margin: Exemplū bonum. S. Ambr. l. de S. Joseph. S. Bonav. in cap. 6. Luca.]

57. Palus in terra tantò persistit firmior, quantò graviore malleorum violentiâ percussus fuerit. Unde lemma; FIRMIOR ICTU. Ita generosum pectus è calamitatum impulsu in virtutis proposito stabilitur potius, quàm labefactatur. S. Bernardus tria potissimum beneficia homini è calamitatibus advenire testatur; & secundo loco constantiam illam prorsus immobilem numerat. *Tribulatio,* inquit, *tria*

[margin: Calamitas.]

tria confert. Exercitium, ne virtus amoris, otii torpore frigeſcat. Probationem, ut noſtra conſtantia fortitudo ad exemplum hominibus innoteſcat. Præmium, ut juxta tribulationis modum immenſum gloriæ pondus accipiat.

58. NOn quidem inficias iverim, palum, è quo vitis arctè conſtricta ſuſpenditur, patibulo, aut alteri paſſionis inſtrumento perſimilem eſſe; id tamen æquè certum eſt, vitem è ſuffulciente ſuo palo plurimum beneficii & honoris accipere; utpote à quo in ſublime effertur, aliàs humi inter ignobiles fungos reptatura. Unde palus, vitem ſuſtinens, epigraphen reddit: SUSPENDENS ERIGIT. Hanc inſcriptionem ab Eccleſia Ambroſianâ ſubminiſtratam accepi, quæ verbis è S. Ambroſio mutuatis de S. Eccleſia canit; *Propagines ſuas ligno bajulante SUSPENSAS ERIGIT ad regna cœlorum.* Symbolum iſtud ſummam beneficentiam, è calamitatibus & Martyriis in animas noſtras derivari ſolitam, repræſentat; utpote quæ corpora humana, è patibulis & equuleis ſuſpenſa, ad æternæ gloriæ faſtigium promovent. Cæterùm S. Crux hominum à ſe pendentium erectio ac ſumma gloria eſt. Caſſiodorus; *Crux eſt humilium tuitio invicta, ſuperborum dejectio, victoria Chriſti, perditio diaboli, infernorum deſtructio, cæleſtium confirmatio, mors infidelium, vita juſtorum*; de quâ S. Joannes Chryſoſtomus, *Crux eſt Chriſtianorum ſpes, Crux Romanorum victoria, mortuorum reſurrectio, cœlorum dux, converſorum via, claudorum baculus, pauperum conſolatio, arbor reſurrectionis, lignum vitæ æternæ.*

Eccleſia Ambroſiana præfat. Dom. 3. Octobris.

Calamitas exultat.

S. Crux. *Caſſiod. ſup illud Pſalmi Signatum eſt ſuper nos, &c.*

59. Palus, ramis ac frondibus omnibus deſtitutus, viti quidem ſuſtentandæ, non tamen obumbrandæ deſervit, Unde lemma: FULCIT, NON OBUMBRAT. Ita omninò S. Joſephus puriſſimam Sponſam conſtantiſſimè quidem ſuſtentavit, non tamen obumbravit; utpote quæ fœcunditatem ſuam nullâ humanâ operâ, ſed ſolâ Spiritûs ſancti obumbratione accepit. Diſertus ſancti myſterii prodromus Gabriël, *Spiritus ſanctus*, inquiebat, *ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi.* De hâc obumbratione prolixè & eruditè P. Aloyſius Novarinus. Unde D. Bernardus S. Joſephum nominat: *Virum Mariæ, quia homo virtutis, non quia maritus.* Et S. Petrus Chryſologus *Maritum ſolo nomine, conſcientiâ ſponſum.*

S. Joſephus.

Luc. 1.

Nov. U... br. Virg... 1. & 2. ... Bern. ho... 2. in Mi... ſus eſt. S. Pet. Chryſ. ſerm. ...

60. Palus alneus, aquis immerſus, tandem inſtar ſaxi obdureſcit. Proinde D. Carolus Rancatus aliquot palos, ſtagno immerſos, hoc lemmate inſignivit: GELU DURAMUS, ET UNDIS. Verbis è Virgilio mutuatis;

Durum à ſtirpe genus gnatos ad flumina primum
Deferimus, ſævoque GELU DURAMUS, ET UNDIS.

Virgil. l... 9. Æne...

Sanctos quadraginta Martyres hoc Emblema repræſentat, qui intra aquas conglaciatas prodigioſo & invicto Chriſtianæ fortitudinis igne exarſerunt. De his Joan. Bapt. Mazzolenus canit;

In ſtagnum immiſſi, gelu concretum,
Incrementum accepêre virtutis,
Frigore coactus eſt ſanguis, at non coactè, ſed ſpontè.
Collectus in ſeſe ſanguis
Majores accepit vires, ut reſiſteret hoſti, &c.

Martyr... quadraginta. *Mazzo... Encom... 9. Mari...*

S. Paulus, *periculis in mari, in frigore & nuditate* afflictiſſimus, ſemper in Dei amore magis magiſque obduravit. De hoc S. Chryſoſtomus inſignis D. Pauli Encomiaſtes; *S. Paulus undique preſſus, nec oppreſſus, cedere neſcius, clarior ſemper redit, patiendo victor, & millies Martyr.*

S. Pau... *2. Cor. ... 20. & ... S. Chry... h. m. 25 ... & 26.*

RA-

RASTRUM,
Caput XI.

61. RUsticum hoc instrumentum, compluribus ferreis aut ligneis dentibus instructum, si supra grana trahatur, solas arentes paleas aufert, frumento citra ullam offensam relicto. Unde authore P. Lucretio Borsato, epigraphen præfert: MELIORA RELINQUIT. Illud ipsum vindicantis Justitiæ est ingenium, quæ innocentibus penitus intactis, in solos sceleratos animadvertit. Ita Noë cum sua familia inter inundantis diluvii procellas incolumis stetit. Loth cum consanguineis nec minimam è Pentapoleos incendio jacturam sustinuit. Hieremias, capto Israëlis populo, liber evasit, &c. Cæterùm eodem lemmate, *Meliora relinquit*, imprudentiam humanam delineare licet, quæ rebus saluberrimis plerumque neglectis, noxias ac inutiles pronissimo animo amplectitur. Inter hos facilè agmen duxerit Roboamus, dum prudente senum consilio rejecto, ad immaturas juvenum opiniones non sine proprio ac totius regni exitio animum advertit. *Dereliquit consilium senum, & adhibuit adolescentes.* In hunc locum P. Cornelius à Lapide; *Maturo senum consilio spreto, sequitur juvenilem, & stolidam adolescentum sententiam, ideoque subditos offendit, avertit, &c.* Xerxes, sanissimâ Artabani cohortatione neglectim præteritâ, Mardonio juveni, adulatori vaferrimo, obtemperavit: at quanto suo malo! mox enim Regum potentissimus non sine gravi suâ infamia toto Græcorum regno exulare debuit. Nero optimis Senecæ ac Burri consiliis relictis, imprudentes quosdam secutus est, simulque imperii ac vitæ jacturam fecit. Cæterùm homines mundani, relicto Deo, terrenas ac viles voluptates imprudentissimè sectantur. S. P. Augustinus; *Voluptas transitura sine prudentia desideratur; verùm cùm transierit, cum pœnitentia cogitatur.* Et alibi; *Injustum est, relinquere sæculorum conditorem, & diligere sæculum; & servire creaturæ potius, quàm Creatori.*

62. Rastrum, supra aream versatum, nonnisi viles paleas ad se trahit. Unde lemma: VILIORA CAPESSIT. Opportunum hoc mundani hominis symbolum habetur, qui vanitatum ac deliciarum terrestrium quisquiliis assiduò inhians, animum nunquam ad meliora applicat. De se ipso altum conquestus Poëta, canit;

--------- *Video meliora, proboque,*
Deteriora sequor.

Et S. Gregorius; *Ecce jam mundus in se ipso aruit, & adhuc in cordibus nostris floret. Undique percutimur, undique amaritudinibus replemur: & tamen cæcâ mente carnalis concupiscentiæ, ipsas ejus amaritudines amamus, fugientem sequimur, labenti inhæremus.*

63. Rastrum areis expurgandis, glebæ frangendæ, ac campis complanandis deservit. Unde lemā; AREAS, ET ARVA REPURGAT. Principis prudentis hæc imago est, qui exilis, cæteroque vindicantis justitiæ rigore in otiosam ac sceleratam hominum fæcem animadvertens, civitatem aut provinciam expurgat. S. Petrus Damianus de Theodosio Imperatore refert, quòd Eremitæ cujusdam exemplo ad spinas ac herbas vitiosas è terra extirpandas persuasus, *Violentias injustè viventium cœpit ulcisci, reatus ac scelera districtâ jurisdictionis animadversione percutere, à nefariis ausibus improbos cohibere, & per auctoritatem Imperialis potentiæ perversorum corda terrificans, in pace cuncta componere.*

ROTA,
Cap. XII.

64. ROta symboli loco epigraphen subjunctam habet: INCLINATA PROGREDITUR. Genuina hæc prudentis personæ idea est, quæ per humilitatis semitam progrediens, sublimes honorum apices conscendit. S. Bernardus; *Hæc est via, & non est alia, præter ipsam. Qui aliter vadit, cadit potius, quàm ascendit, quia sola est humilitas, quæ exaltat; sola quæ ducit ad vitam.* Et alibi; *Quis docebit nos ascensum salubrem? Quis nisi de quo legimus, quoniam, qui descendit; ipse est & qui ascendit? Ab ipso demonstranda nobis erat ascensionis via, ne ductoris, imò seductoris iniqui aut vestigium, aut consilium sequemur. Quia ergò non erat, quò ascenderet, descendit altissimus, & suo nobis DESCENSU suavem ac salubrem DEDICAVIT ASCENSUM.*

65. Animus grandis, tametsi millies revolutus, semper sibi constat; haud secus atque Rota, cum Bargalii lèmmate: MOTU SEMPER ÆQUALI. Xisti Philosophi pronuntiatum erat; *Sapiens semper similis est sibi.* Seneca hoc encomio Socratem & Catonem deprædicat; *Illam mirabilem laudem*, inquit de Socrate, *& singularem usque ad extremum servavit: non hilariorem quisquam, non tristiorem Socratem vidit: ÆQUALIS FUIT IN tanta INÆQUALITATE FORTUNÆ.* Et paulò post de Catone; *Nemo mutatum Catonem, toties mutatâ Republicâ, vidit; eundem se in omni statu præstitit.* S. Basilius Seleuciensis in grandi Patriarcha Josepho miram animi compositionem tam inter adversa, quàm prospera deprehendit; nam calumniis oneratus, in carcerem conjectus, ac miserrimè ab orbe universo derelictus, ærumnas illas omnes tranquillo ac imperterrito animo toleravit; postea verò mutante fortunâ, ad primos Ægyptiæ aulæ gradus sublevatus, crudeles injurias, à fratribus acceptas, dissimulavit, neque ullam vel minimæ vindictæ indicium sibi elabi passus est. Hanc illius virtutem probè perspiciens S. Gregorius Papa, *Hæc*, inquit, *Joseph docuit, à fratribus venundatum, libertate animi infractâ servitium perpeti, & iisdem post fratribus mente non elatâ principari.* Ægapytus Diaconus illam compositi animi virtutem cuivis bono Principi congenitam exigit; *Æqualem*, ait, *oportet semper esse Imperatoris animum: mutari enim pro rerum varietatibus, mentis instabilis argumentum efficitur: firmiter autem bonis inhærere stabilitorum est hominum, animum*[illegible] *inconcussum habentium.*

66. Animus moderatus, justitiæ terminos nunquam excedens, rotam imitatur; cum lemmate, NON EXCEDENS EX ORBITA. Richardus Victorinus illam D. Pauli sententiam, *Propter te mortificamur totâ die*, personis prudentibus applicat; quæ in corporibus suis castigandis nunquam ad extremos rigores declinant, sed semper mediâ ac discretâ viâ incedunt. *Mortificate ergò*, inquit, *mortificate, inquam: in die tamen, ut omnia in luce discretionis fiant; ne ultra, citrave mensura metam operum vestrorum rota discurrat.* Cæterùm eodem Emblemate hominem justum intelligere licet, qui ad voluntatis Divinæ normam exactè conformatus prævia ipsius vestigia nunquam egreditur. Sanctus Bernardus; *Pleni quippe Deo, celsi meritis, cumulati virtutibus, nihilominus tamen erectos vertices, totâ & humili obedientiâ submittunt, & inclinant illius supereminentis imperio majestatis, tanquam oves mansuetissimæ, ad nutum sui pastoris per omnia ambulantes, & sequentes eum quocunque erit.* De his non in-

Marginalia: Iustitia vindicans. — Imprudentia humana. — 3. Reg. 12. — Corn. à Lap. in hunc loc. — Rerum relictio. — S. Aug. — Gregor. — Iustitia vindicans. — Humilitas exaltat. — S. Bernard. serm. de Ascens. Dom. Idem ibid. serm. 4. — Constantia. — Sen. ep. 104. — S. Basil. Orat. de Joseph. — S. Greg. lib. 10. Mor. cap 3. — Princeps. — Agap. Epist. Paran. n. 13. — Psal. 43. 22 — Moderatio. — Conformari. — S. Bernard. serm 53. in Cant.

Ezech. 1. 20.

incongruè intellexerim illud Ezechiëlis oraculum, *Quocunque ibat spiritus, illuc eunte spiritu & rotæ pariter elevabantur sequentes eum; spiritus enim vitæ erat in rotis.*

67. Cæsar Martinengus Comes, Academicus inter Errantes Brixienses Directus, symboli loco rotam præfert, cum lemmate, SEMPER IN SEMITA. Animum constantem, & voluntatem in cœpto suo opere indefessam, hæc imago repræsentat.

Constantia. S. Ambr. in Psa. 61. num. 7. Ecclef. 11. 22. Dan. 10. 11.

Ad hanc virtutem cunctos fideles excitans S. Ambrosius, ait; *Semel in petra Christi locatus, lubricum non debet habere vestigium, sed tenere status proprii firmitatem.* Illudipsum Siracidis consilium est; *Confide in Deo & mane in loco tuo.* Et Angeli ad Danielem, *Sta in gradu tuo.* De Fabricio, Romano celeberrimo, vetus paræmia erat; *Facilius est solem à suo cursu, quàm Fabricium à suo proposito deducere.* S. Athanasius, ut ὁμοούσιον adversus Arrianos propugnare desisteret, gravissimis Imperatorum, Pontificum, ac totius penè orbis persecutionibus urgebâtur, at tantùm abfuit illum à sententiâ suâ dimoveri, ut contrà, quadraginta sex annorum spatio innumeras calamitates perpessus, extra veritatis Catholicæ lineam nec minimum dedixerit.

Obedientia. Ezech. 1. 14. Plaut. in Captiv.

68. Voluntas, in omnem Superioris nutum prompta & obediens, rotam imitatur, hoc lemmate insignem: UTRIMQUE PROGREDITUR. Hanc operandi rationem probè observatam habuerunt Seraphin: qui, obstupescente Ezechiële, *ibant, & revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis.* Servus ille à Plauto citatus, de se ipso testabatur;

---- --- Pro rota uti me licet,
Vel ego huc, vel illuc versor, quò imperabitis.

S. Bernard.

Sancto Bernardo teste, *Non attendit verus obediens, quale sit quod præcipitur, hoc solo contentus, quia præcipitur.*

Fortuna inconstans. Ovid. lib. 5. Trist. Eleg. 9.

Cæterùm antiquus ille Cebes fortunam volubili rotâ nixam repræsentabat, veluti quæ assiduâ vicissitudine modò pregreditur, modò retrocedit; modò ad prosperitatis dexteram, modò ad sinistram calamitatis flectitur. Ovidius;

Passibus ambiguis Fortuna volubilis errat.
Et manet in nullo certa, tenaxque loco.
Sed modò læta manet, vultus modò sumit acerbos,
Et tantùm constans in levitate sua est.

Anima justa. D Tho. Vill. Conc. 2. de S. Dorothea.

69. Rota epigraphen reddit: AD MOTUM FACILIS. Ita anima justa ad virtutes exercendas facillimam se exhibet. S. Hieronymus, à D. Thoma Villanovano citatus, *Animæ sanctorum*, inquit, *rotæ sunt* [illegible], *& agiles ad omne bonum, quæ quoniam nihil gravedinis peccatorum habent, modico flatu spiritûs celerrimè volvuntur. Unctæ enim sunt oleo devotionis sancto, & ideo AD omnem virtutis MOTUM FACILES & mobiles sunt.*

Obediens.

Idipsum de homine obediente dixeris, utpote ad omnes aliorum nutus assequendos pronissimo.

Caussidicus.

70. Axem ac rotam crebrâ axungiâ obliniri oportet; secus enim nimium arefactæ, molestos stridores excitant Unde lemma: UNGITUR, NE STRIDEAT. Illustre quoddam ingenium in Caussidicis & Procuratoribus morem penitus contrarium observat, sicuti enim rota, ne strideat, ungitur; ita vicissim illi à clientibus suis unguntur, ne sileant.

Ne siccus, volvente rotâ, crepet, ungitur axis:
Caussidicum mos est ungere, ne taceat.

Cassiod. in Psalm. 73.

Genuino tamen Emblematis sensu dici potest, Caussidicos ungi ac pecuniis corrumpi, ne pro justa caussâ loquantur. Cassiodorus; *Apud Caussidicos etiam ipsum silentium venale est, ac lingua eorum damnifica, nisi funibus argenteis ligetur.*

Princep[s]

71. Rota, ponderibus ac saxis, supra fabricas attollendis, deserviens, nunquam è pristino suo loco dimovetur: unde epigraphen reddit: MANENS ATTOLLIT ALIA. Ita Princeps citra proprium incommodum quosvis suos amicos ad fastigia celsiora provehit.

Matth. 20. 32. Orig. Hom. [...]

Quando miserrimi illi cæci Divinum Medicum opis ferendæ causâ inclamarunt, referente S. Matthæo, *Stetit Jesus, & vocavit eos.* Hunc Christi morem expendens Origines, *Jesus autem*, inquit, *non pertransit sed stat: ut stante illo non transfluat beneficium, sed quasi de fonte stante profluens misericordia deveniat usque ad eos.* Atque adeò Servator, penitùs immotus, illos è miserrima caligine ad amplissimum gratiæ suæ splendorem sublevavit: unde jure thaumaturgam Servatoris manum hoc lemmate insigniveris; *Manens attollit alia.*

Tempu[s] edax. Ovid.

72. Rota, seu rectius, lapis molaris, subjectum frumentum irrequieto suo pondere frangit, commolit, & in minutissimum pulverem reducit. Unde lemma: ROTANDO CONTERIT. Haud aliter tempus assiduâ suâ revolutione res quasvis atterit & consumit. Ovidius.

Tempus edax rerum, tuque invidiosa vetustas,
Omnia destruitis.

Sen. ep. [...]

Seneca; *Fluunt omnia, & in assidua diminutione sunt corpora nostra; rapiuntur fluminum more. Quidquid vides, currit cum tempore. Homo fluida est materia, & caduca, & omnibus obnoxia casibus.*

Vindic[a]tivus. Talioni[s] lex. Prov. 20. 26.

73. Rota molaris grano quidem frangendo, comminuendoque deservit; at simul etiam se ipsum atterit ac consumit; sicque TERENDO CONTERITUR. Hominis flagitiosi ac sanguinarii hæc idea est, qui in aliorum cædem aut jacturam inferendam sollicitè attentus, tandem propriis facultatibus, ipsâque adeò vitâ, excidit. Salomon; *Dissipat impios Rex sapiens, & incurvat super eos fornicem*, seu, ut interpres Hebræus traducit, *& redire facit super eos rotam.* Ita nimirum justo Dei judicio, quisquis malum infert, malum ex æquo recipit.

S. Joan. Chrys. [...] 1. serm. laude [...]

Caini exemplo id dilucidans Chrysostomus, *Percussit*, inquit, *germanum Cain, & è vita sustulit: horum tamen coronatus est alter, alter pœnas pro scelere luit: injustius Abel occisus est, mortuus tamen cædis fratrem insimulans, vexabat, & comprehensum manibus tenebat.*

Cooper[atio] gratiæ. S. Aug. Corrept. grat. c. [...] Gilib. A[bb.] serm. 7. Cant.

74. Rotæ molares aquarum impulsu in orbem rapiuntur, ut suâ revolutione reciprocam ad grana commolenda operam præbeant. Unde epigraphe; AGUNTUR, UT AGANT. Ita homines, ad virtutes ac operationes meritorias applicandi, impulsum suum à gratiâ recipiunt. Ita hunc sensum accommodatissimè ac compendio Magnus Augustinus; *Aguntur ut agant, non ut ipsi nihil agant.* Et Gilibertus Abbas; *Utraque alteri necessaria est, & industria gratiæ, & gratia industriæ, & vicariam sibi opem communicant.*

Calamitas.

75. Rotæ molares aquarum impetu revolvuntur quidem, non tamen extra suos polos unquam dimoventur: atque adeò CONVERTUNT, NON EVERTUNT. Hoc Chlotarii I. Galliarum Regis symbolo significatur, persecutiones ac violentias non modò nihil exitii nobis creare, sed potius opportunissima profectus capiendo instrumenta esse: hæc enim, ut nonnemo dixit, *Exercitium, non exitium præbent.*

S. Joan. Chrys. [...] 5. Hom. Eruditio disciplinæ.

S. Joannes Chrysostomus, *Eruditio disciplinæ custos est spei, & dux viæ ad vitam ferentis, & spiritualium magistra virtutum, ad cœlestes repromissiones perducit, & ad Divina præmia facit pervenire: hancque nos sectari oportet ad vitam, & averti ab omni malitia.*

76. Rota,

76. Rota, tametsi quoad peripheriam circumvoluta, firma tamen in suo centro seu polo persistit. Eam proinde D. Aresius hoc epigrammate insignivit: IN MEDIO NON COMMOVEBITUR. Seu, IMMOTA MOVETUR. Ita generosum hominis pectus inter mille adversantis mundi vicissitudines immobile conservatur, neque ullam internæ tranquillitatis jacturam facit. Discretè de homine justo Psaltes Regius; *Paratum cor ejus sperare in Domino, confirmatum est cor ejus, NON COMMOVEBITUR.* Et S. Hieronymus; *Per bonam & malam famam, à dextris & sinistris, Christi miles graditur, nec laude extollitur, nec vituperatione frangitur, nec divitiis tumet, nec confunditur paupertate, & læta contemnit, & tristia.* Ab his nihil dissentiens Seneca; *Non vagatur, quòd est fixum & fundatum. Istud sapienti perfectè contingit, aliquatenus & proficienti, provectoque. Quid ergò interest? Hic commovetur quidem, non tamen transit, sed suo loco nutat: ille NEC COMMOVEBITUR quidem.*

[nstan] [l. 111. 8] [Hieron. ... nunc.] [Sen. ep. 35]

77. Quamdiu rota currit, se ipsâ regitur ac sustentatur; at à cursu desistens, mox corruit. Unde D. Aresii lemma: NI CURRAT, LABITUR. Seu, AUT CURSUS, AUT CASUS. Idipsum in Dei semita continuò experiri licet; Lapsui enim propinquum te æstima, si à pristino illius procurrendæ fervore nonnihil remiseris. S. Bernardus; *UBI NON CURRERE, ibi & DEFICERE incipis. Hinc planè colligitur, quia nolle proficere, nonnisi deficere est.* Huic doctrinæ plurimùm affinis S. Hieronymus, ait; *Quomodò qui adverso flumine lembum trahit, si remiserit manus, statim retrolabitur, & fluentibus aquis quò non vult ducitur; sic humana conditio, si paululùm se remiserit, discit fragilitatem suam, & multa se non posse cognoscit.* Et S. Gregorius Papa; *Nisi mentis contentio ferveat, unda mundi non vincitur, per quam animus semper ad ima revocatur.*

[...fectus.] [Bernard. ... ep. 253.] [Hier. lib. ... ont. Pe...] [Greg. l. ... Moral. ... 28.]

78. D. Cæsar Antonius Bendinellus rotam, malleo percussam, hoc lemmate distinxit: ACUITUR ICTU. Innuebat videlicet, intellectum humanum inter adversas calamitatum plagas perspicaciorem, magisque acutum effici. S. Gregorii Nazianzeni pronuntiatum est: *Ingenium acuit dolor.* Unde homines inter obsidionum angustias etiam è calceorum ac scutorum corio, aliàs in solum hominis patrocinium destinato, cibos parare; & potum è rorulentis humoribus, quos nocturno tempore supra aranearum telas destillatos collegerant, extrahere didicerunt. Quin, arcuum suorum funibus ruptis, mulierum capillos adhibuerunt; aliis acutissimis stratagematis, quæ necessitate magistrâ docti sunt, brevitati consulens supersedeo, ac studiosum lectorem ad Plutarchum, T. Livium, Frontium, Polienum, & modernos historicos, in hanc materiem satis prolixos, remitto.

[...ami-] [Greg. ... Orat. ... funere ... ris.]

79. Philosophiæ scitum est, terram à rotâ perfectè sphæricâ nonnisi unico indivisibili puncto attingi. Unde lemma: PARTE MINIMA TANGIT. Hominis contemplativi hoc symbolum est, qui à mundo penitus abstractus, totus in Deo persistit. Justus Lipsius in rem præsentem opportunissimè; *Sicut rota, quæ in terra volvitur, parte imâ & minimâ eam tangit, cæterâ extat, & in alto est: sic nos oportet decurrere per hæc humilia, optimâ, & maximâ parte elatos, & sublevatos.* Et prior illo Arnobius; *Rota licet in terra volvatur, tamen dum steterit, magna pars est aliena à terra, & parva pars ejus in terra consistit. Sic licet corporis pars sit in terra ambulans, tamen animæ, quæ major pars est hominis, conversatio est in cœlis.* De Sanctis affirmat D. Gregorius Magnus; *Terrena pertranseunt & vix summis vestigiis terram contingunt.*

[...tem-...ivus.] [Cent. Belgas ... ep. 58.] [Arnob. in ... 76.] [Greg. ... n. 5. in ... ob.]

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. II.

80. Argillæ massa, supra rotam figularem posita, neque adhuc in certam formam efficta, à D. Camillo Vizano epigraphen cepit: INCERTUM. Ita nimirum de Juvenibus vix quidquam certi conjicere licet, num in honoris aut contumeliæ vasa sint efformandi. *Tria sunt difficilia mihi*, inquiebat Salomon; *& quartum penitus ignoro; viam aquilæ in cœlo, viam colubri super petram, viam navis in medio mari, & viam viri in adolescentia.* *Adeo enim*, inquit interpres P. Cornelius à Lapide, *instabilis est via hominis in adolescentia, ita se adolescens in omnes horas in diversa torquet, & nunc huc, nunc illuc rapitur, ut difficile sit id comprehendere, & animadvertere, quò tendat.* Enimvero, teste S. Ambrosio: *Vicina est lapsibus adolescentia, quia variarum æstus cupiditatum, fervore calentis inflammatur ætatis.* Idipsum etiam de prædestinatione pronuntiaverim, quæ circa fideles eligendos aut reprobandos humano ingenio penitus est impervia. Horatius;

[Juventus.] [Prov. 30. 18.] [Corn. à Lap. in hunc loc.] [S. Ambr. l. 1 de Viduis.] [Prædestinatio occulta.] [Horat. l. 3. Carm. od. 2]

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosâ mente premit Deus.

81. Nonnemo Emblematis loco clavem expressit, quæ sclopeti rotam violentius intensura, valido ejusdem rotæ renisu rumpebatur; cum lemmate, VIM VI. Insinuabat nimirum, injustos hominum assultus, & violentas injurias optimo jure in authores suos retorqueri; quamobrem provida natura vulgare illud axioma omnium cordibus ingeneravit; *VIM VI repellere licet. Jus enim exigit*, inquit Cassiodorus; *sagittas fraudis redire in dolosum vertice sagittantis.* Publius Mimus;

[Par pari reddere.] [Cassiod. lib. 5. Epist.] [Publ. Mim. in Jamb. apud Joan. Gruterum.]

VIM VI repellas, jure quovis Gentium,
Vim vi repelle nil natura justius,

82. Experientia docet, rotam in curru è laboriosa suâ revolutione tantò ardentius calefieri & inflammari, quò celeriore cursu progreditur. Unde lemma: INCANDESCIT FUNDO. Ita nimirum amor, odium, vitium, virtus, cæterique interioris animi affectus è frequenti exercitatione incrementú amplissimum sumunt. De amore id cumprimis observatum habens S. Laurentius Justinianus, ait; *Amor ignitus vires restauret, cùm decertat, & eò fit robustior, quò pluries exercetur.* Nicodemus, Christo servire exorsus, animum tanto timore frigescentem attulit, ut Divinum Magistrum nonnisi intempestâ nocte frequentaret: at in obsequio illo provectior amore versus Christum tam immodico incaluit, ut clarâ die, aromatis onustus, ad Christum è Cruce tollendum, ac sumptuosâ sepulturâ exornandum, prodierit.

[Consuetudo, exercitiū.] [S. Laur. Just. de Discipl. Monast. Conver.]

83. His Emblematis aliquot subjungere placuit, quæ de fatali S. Catharinæ Virginis & Martyris rotâ alicubi suspensa vidi. Duæ grandes rotæ, fabris & Architectis ad pondera sublevanda deservire solitæ, titulum hunc volantem præferebant. LEVAMUS IN ALTUM. Ita omninò catastæ, equulei, compedes, ac cruces Dei servis opportunissima sublimioris gradûs conscendendi instrumenta sunt. Salvianus de Christi militibus ait; *Ad cœlestis regiæ januam gradibus pœnarum suarum ascendentes, scalas sibi quodammodò de equuleis, catastisque fecerunt.* David Sanctorum Martyrum ore ad Deum conversus, dixit; *Qui exaltas me de portis mortis.* S. Vincentius, Carnificum manibus in equuleo horrendum excruciatus, sancto quodam fastu gloriabatur, è patibulo illo plus exaltationis, quàm torturæ sibi accrescere; cum dicto, *Altior sum sæculo.*

[Martyrium.] [Salv. l. 3. de Gubernat.] [Psal. 9. 15.]

84. Cotis aquariæ rota, mucronibus acuendis deservientis, epigraphen tenet: ILLUSTRAT,

Calamitas.

ET ACUIT. Mens Emblematis erat, grandem illam Heroidem, S. Catharinam, inter fatalium rotarum torturam non modò æternum gloriæ ſplendorem, ſed inſuper, ad quinquaginta Philoſophos convincendos convertendoſque, mirum ingenii acumen ſortitam fuiſſe. Hæc ipſa effecta in omnibus animabus afflictis cernere licet; & quidem quòd calamitas *acuat*, diſertè fatetur S. Gregorius Nazianzenus his omninò verbis; *Calamitas inventrix eſt ingenioſa.* quod verò ſimul etiam *illuſtret*, locupletem teſtem ſe offert S. Joannes Chryſoſtomus, qui de Magno illo Spiritualis militiæ duce, Jobo, ait, quòd ulceribus ac plagis undique confectus, mirificè reſplenduerit. *Valde, ſupraque modum carnis illius natura clarior apparuit, vulneraque ſolaribus radiis clariora.*

S. Greg. Naz. orat. in funere Patris.
S. Chryſ. Hom. 5. de Patient. Job.

85. Stannarii rota, lancem ſuſpenſam habens, epigraphen tenet: ROTANDO PERFICIT. Ita nimirum S. Catharina è rotæ doloribus perfectionem adeò cumulatam ſortita eſt, ut eodem momento Martyr glorioſiſſima, cœlorum civis, ac æternum beata evaſerit. Nec Catharinæ tantùm, ſed ipſis etiam hominibus ſceleratis illa calamitatum durities magnos vitæ corrigendæ ſtimulos ſubjicit. S. P. Auguſtinus; *Tribulatio interius & exterius glorificat Creatorem, compellit nolentem, erudit ignorantem, cuſtodit virtutem, pretegit infirmantem excitat torpentem, humiliat ſuperbientem, purgat pœnitentem, coronat innocentem, initiat ad mortem ſemper viventem.* In poëſi ſua Lyrica canit Fulvius Teſti,

S. Catharina.
Calamitas.
S. Auguſt. in Pſal.

Ne riſchi ſi rinforza.
Ne i martiri s' affina, è ne le ſteſſe
Miſerie ſue vive virtù contenta.

Et Hieronymus Preti,

Ferro acuto ſi rende, è ſi rinova
Al girar de la pietra: è le ſuo rote
Gira fortuna, è quel girar mi giova.

Contemplativus.

86. Radii intra rotam omnes ad idem centrum collineant. Unde lemma: SPECTAMUS AD UNUM. Innuebat videlicet, omnes S. Catharinæ cogitationes & affectus ad ſolum Deum, ceu unicum totius univerſi centrum, fuiſſe ordinatos. S. Bernardo teſte, idipſum de Maria Virgine pronuntiare licet; ad hanc enim omnium creaturarum obſequia & venerationes, veluti ad centrum, concurrunt: *Sicut ad medium mundi, ſicut ad centrum terræ, ſicut ad rerum cauſam, ſicut ad negotium omnium ſæculorum reſpiciunt, & qui in cœlo ſunt & qui in terra, & qui in inferno habitant, & qui nos præceſſerunt, & qui ſequuntur, & nati natorum, & qui naſcentur ab illis.*

Maria ab omnibus honoratur.
S. Bern. ſerm. 2. de Pentecoſt.

87. Rotam, ab axe ſuâ ſuſtentatam, D. Haymo Corius hoc lemmate inſignivit; INNIXA REVOLVOR. Hominem, ab alterius nutu ac voluntate penitus ſuſpenſum, hæc idea ſpectat. Optimum Epicteti Philoſophi conſilium eſt, nulli alteri, præterquam ſoli Divinæ voluntati, inhærendum eſſe. *Simpliciter nihil aliud velis, quàm Deus vult.* Item; *Militia eſt cujuſque vita, & diuterna quidem, ac varia. Obſervare decet militis obedientiam, & quæ Imperator juſſerit, facere omnia.* Et rurſus; *Melius eſt quod Deus vult, quàm quod ego. Adſum ei ſervus & miniſter, adeoque pediſſequus: ad eadem contendo, nec alia expeto: idemque quod ipſe, volo ego quoque & ſentio.*

Obediens. Dependens.
Epict. l. 2. c. 17.
Idem. l. 3. c. 24.
Id. l. 4. c. 7.

88. Rota, aſſiduâ viciſſitudine ex imo in ſublime, & è ſublimi in imum volvitur. Lemma, ALTERNA VICE. Fortunæ proprium eſt, inter ornamenta & dedecora homines alternâ vice verſare, triſtibus læta, lætis triſtia, nec bonis perpetuis frui, nec malis æternum ingemiſcere patiendo. Hæc enim fortunæ eſt inconſtantia, hæc vitæ præſentis alea, hæc regnorum mutabilis viciſſitudo, *quod*, aſſerente ſapientiſſimo Eccleſiaſte, *de carcere catenſque interdum quis egrediatur ad regnum, & alius in regno inopiâ conſumatur.* Joſeph è carcere ob ſapientiam evectus eſt ad principatum Ægypti; vice verſâ Rex Sedechias à Chaldæis captus, excæcatus, vinctuſque ductus eſt in Babyloniam. Juvenalis;

Fortuna.
Eccl. 4. 14
Gen. 41.
4. Reg.
Juven. Sat. 7.

Si fortuna volet, fies de Rhetore Conſul,
Si volet hæc eadem, fies de Conſule Rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud quam
Sidus, & occulti miranda potentia fati?
Servis regna dabunt, captivis fata triumphos.

Cn. Cornelius Scipio Aſina ex conſule captivus, & ex captivo conſul factus eſt. Quod Valerium Maximum in admirationem rapit. *Quis crederet*, inquit, *illum à duodecim ſecuribus ad Carthaginenſium pervenire catenas? quis rurſus exiſtimaret, à Punicis vinculis ad ſumma Imperii perventurum veſtigia?* Inconſtantiam fortunæ & felicitatis humanæ ex quodam Rege à ſe devicto, cùm didiciſſet Seſoſtris Rex Ægypti, fortunam reverenter habuit. Is enim curru aureo vectus, juſſit illum trahi à quatuor regibus à ſe devictis: quorum unus oculos in rotas aſſiduò conjiciens, rogatus ab eo cur id faceret? *Miror*, ait, *rotam volvendo nunc in ſublime attolli, nunc ad ima deprimi.* De volubilis fortunæ conditione id dictum intelligens Seſoſtris, eandemque ſortem ſibi obvenire poſſe conſiderans, ſtatuit, ne illi poſthac currum traherent. Verè Pius II. Pontifex Maximus, Carlotæ, Reginæ Cypri, opibus ac regno exutæ, dixit; *Inſtabile regni ſolium eſt, nulla potentia longa: hos erigi, illos deprimi Deus permittit.*

Val. Max. lib. 2. c. 1[...]
Niceph. l. 18. c. 29.
Lib. 7. C[...]

S T I M U L U S.

Cap. XIII.

89. JUmenta ignava, aut pigreſcentia ab aculeato ſtimulo excitantur, & ad cœptum opus adiguntur. Unde lemma: EXCITAT, DUM SAUCIAT. Idipſum aſſolet Deus, quando animas noſtras pungente calamitatum ſtimulo ad virtutis incrementum concitat. Seneca; *Nolite, obſecro, vos expaveſcere iſta, quæ Dii immortales velut ſtimulos admovent animis. Calamitas virtutis occaſio eſt.* Et Idiota; *Nequaquam contemnenda eſt tribulatio, quæ cordis eſt ſanitas, & via recta ad vitam. Inceſſum format, & dirigit in viam pacis, erudit ad ſcientiam, exercet ad timorem, ut coronet ad gloriam.*

Tribulatio.
Senec. l. [...] Prov. c. 4.
Idiota l. [...] Patient. c. 12.

V A N N U S.

Caput XIV.

90. AD Concertationis Academicæ auſpicium, grande ventilabrum ſymboli loco depinxêre; additâ hâc gnomâ: PELLENDO VICISSIM. Hinc conſtat, quantum levaminis è ſociali complurium vitâ nobis accedat; hâc enim vivendi ratione quaſvis miſerias aut defectus mutuò è cordibus noſtris propulſamus. S. Baſilius Magnus: *Qui ſe colenda pietati dederunt* (loquitur de Canonicis Regularibus, in communi viventibus) *ii in ſocietate cum aliis degunt, in qua inter ſe VICISSIM alter alte-*

Vita ſocialis.
Diſputatio.
S. Baſil. Conſt. Monaſt. c. [...]

alterius sui propositum animi ad virtutem exacuunt, seque inter se rectè factorum æmulatione ad majores quotidiè in studiis rerum honestarum faciendos progressus IMPELLUNT. Et paulò post: *Qui animo æger est, & affligitur, et complures præsto sunt, à quibus curetur, à quibusque assiduè erigatur. Hi æquabili jure inter se alii aliorum & famuli sunt, & Domini, & invictâ libertate accuratissimam sibi inter se serviunt servitutem, &c.*

rrectio terna. Cæterùm etiam correctionis fraternæ beneficio reciprocam opem nobis ferimus, & vitiorum pulverem mutuò è proximis nostris excutimus; probè gnari, quòd *Unicuique Deus mandavit de proximo suo.* l.17.12.

91. Vannus gemino munere cùm ad selectius frumentum accumulandum, tum ad inutiles festucas & arentes paleas excutiendas seperandasque ex æquo deservit. Unde primam præfert epigraphen; PURIORA SECERNIT. Et alteram è Cantico Mariano desumptam: DIMITTIT INANES. Hominis studiosi hæc imago est, qui diversa authorum volumina evolvens, meliora quævis in penum suum litterarium colligit, cæteris minus utilibus rejectis. Porrò etiam Christus Judex severissimi judicii sui ventilabro justos à reprobis discernet; illis quidem, instar purioris frumenti, in æternæ beatitudinis granarium transmissis; his verò, ceu totidem infæcundis ac sterilibus paleis, ad ineluctabilia inferorum præcipitia abjectis. Testem habeto luculentum, S. Matthæum: *Congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili.* In hunc locum S. Hilarius: *Triticum suum,* inquit, *perfectos scilicet credentium fructus dicit cœlestibus horreis recondendos, paleas autem infructuosorum hominum inanitatem.* Et S. Paschasius: *Leves, & vacui à fructibus boni operis, à consortio sanctorum segregantur.*

92. Vannus, granis subjectandis deserviens, purius frumentum ab inutilibus festucis discernit. Unde Emblematis loco à Scipione Bargalio epigraphen recepit: MALE JUNCTA SECERNIT. Prudens Magister aut Prælatus ex hâc ideâ justos à vitiosis segregandos discat. Certè, quod numero superiore diximus, coram extremo tribunali justos omnes à reprobis exactissimè separatos intuebimur. Id probè perspectum habens S. Joannes Baptista, dixit: *Cujus ventilabrum in manu sua, & permundabit aream suam: & congregabit triticum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili.* Ad hoc propositum S. Gregorius Papa: *Illo extremi judicii ventilabro triticum, paleaque discernitur, ut nec in tritici horreum paleæ transeant, nec in palearum ignem horrei grana dilabantur.* Tertullianus affirmat, Christianos persecutionibus & ærumnis, ceu totidem ventilabris, jactari, ut opima virtutum grana ab inanibus sceleratorum & apostatarum paleis discernantur: *Hæc palea illa,* inquit, *quæ & nunc Dominicam aream purgat, Ecclesiam scilicet, confusum acervum fidelium ventilans, & discernens frumentum Martyrum, & paleas nugatorum.* S. Greg. l. 14. Moral. cit. inAct aur. Tert. l. de fuga. c. 1.

93. Quidquid granis leve aut inutile permixtum fuerit, ventilabri beneficio segregatur. Unde lemma: QUOD LEVE, DEPELLIT. Seu ut P. Hortensio Pallavicino placet: VANIS ELUDIT. Verbis è Virgilio mutuatis: Virgil. l. 1. Georg. v. 226.

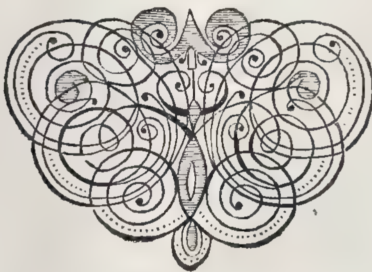
Expectata seges vanis eludit avenis.

Ita Deus calamitatum ventilabro suos Fideles assiduò agitat, ut levitates, ac evanidas mundi reculas, quibus detinentur, studiosè excutiant. S. Ambrosius illa Psalmi verba examinans: *In gentibus dispersisti nos;* Seu ut Aquila & Symmachus vertunt. *In gentibus ventilasti nos;* ad propositum nostrum gratiosè ait: *Sicut triticum, si ventilatur, & à paleis separatur, mundum est: si autem ventilatum non fuerit, mundum esse non poterit, sed & paleis concretum atque permixtum: ita etiam homo, ni tentationibus fuerit ventilatus, fragilia quæque, veluti paleas, à se non potest separare.* Calamitas purificat. Ps 43.12. S. Ambr. in hunc loc.

Hoc Emblemate rursus ea, quæ paulò antè iteratò diximus, confirmantur: nimirum Divini Judicii ventilabro infelices illos procul esse reprobandos, qui in virtutibus nimiùm quantùm exsucci, leves, ac infirmi ab omni tentationum vento facillimè sese jactari permittunt. S. Gregorius Nazianzenus: *Ventilabrum habet, quia repurgat aream, &* QUIDQUID LEVE *est, vento obnoxium* REJICIT: *quidquid verò grave, in horrea ponit.* Judicium extremũ. S. Greg. Naz. Orat. in c. 3. Lucæ.

94. Vannus omnes è frumento agitato festucas ac pulveres excutit & emundat. unde lemma: PURGAT, DUM AGITAT. Ita omninò justi, violentâ persecutionum tyrannide jactati, in perfectionis areâ ab omni vitiorum sorde expungantur. In hoc argumentum explicatè S. Gregorius Papa: *Reproborum nequitia electorum vitam, quasi grana à paleis separat &* DUM AFFLIGIT, EXPEDIT, *&c.* Tribulatio purgat. S. Greg. l. 26. Moral. c. 9.

FINIS LIBRI VIGESIMI QVARTI.

MUNDI SYMBOLICI

LIBER VIGESIMUS QUINTUS.

CORPORA MIXTA.

ARCULA.

Cap. I.

Ordo.

Ypothetarum characteres, in loculamentis ſeu arculis ſuis diſtributi, epigraphen tenent: RITE CONFLATI VALEMUS. Ita nimirum bono rerum agendarum ordine perfectionem noſtram plurimùm promovemus. Juſtus Lipſius, de ſtudioſis diſſerens, ait: *Legere, aut colligere parùm eſt: ſeligere, diſponere, eloqui, poſcit laudem.* Zenophon tradit, totam rerum militarium ſalutem è legitimo ordine pendere. *Nam militum confertiſſimæ phalanges, niſi in ordinem redigantùr, ad nihil præſtant: pauciſſimi autem bellatores, ſi rectum ordinem & diſpoſitionem ſuſcipiant, validiſſimi atque inſuperabiles ſunt.*

Lipſ. alloc. ante notas in l. de Cruce. Militia. *Zenoph. l. de dictis & factis Socratis.*

2. Arcula, eleëmoſynis colligendis deſtinata, Abbate Fetro authore epigraphen ſuſtinet: DONEC ACCIPIAT. Vel: ET A CHIEDER RITORNO. Id eſt: ITERUMQUE PETIT. Illorum importunitatem hoc Emblemate repræſentabis, qui nunquam acquieſcunt, niſi rebus è voto ſuo acceptis. S. Baſilius laudabilem hanc importunitatem animabus orantibus unice obſervatam cupit. *Etſi menſis præterit, etſi annus, etſi triennium & quadriennium, acriter PERSEVERATO tamen, DONEC IMPETRES.*

Importunitas. Oratio perſeverans. *S. Baſil. in Conſ. Mon.*

3. Eidem arculæ ſubſcribes: QUEL CHE SI PORGE ACCETTO. Id eſt: OBLATUM RECIPIT. Perſonam modeſtam hoc Emblema adumbrat, quæ in Divinam providentiam integerrimè reſignata, omnia, ſive proſpera, ſive adverſa, æquo ac tranquillo animo accipit. Theodoretus Juvenes Hebræos, cùm jamjam in ſuccenſam Babyloniæ fornacem præcipitandi eſſent, in hæc verba loquentes introducit: *Cùm ſapiens ſit* (Deus) *ei rerum noſtrarum moderationem committimus, quamlibet judicii ejus ſententiam, tanquam meliorem, nobiſque viliorem LIBENTER ACCEPTURI.* Quid, quòd ipſis etiam Gentilibus ea animi moderatio perſuaſiſſima fuerit? Senecæ conſilium eſt: *Imperetur æqualitas animo, & ſine querela mortalitatis tributa pendamus. Hyems frigora adducit? Algendum eſt. Æſtus calores infert? æſtuandum eſt. Intemperies cœli valetudinem tentat? ægrotandum eſt, &c.*

Modeſtia. Conformitas. *Theodoret.* *Seneca Epiſt.*

4. Arcam veteris teſtamenti hoc lemmate inſignivit P. Jacobus Maſenius: NE TANGE, PERIBIS. Illam Ozæ tragædiam hæc imago innuit, qui labantem arcam tangens, repentinâ morte corruit. *Extendit Oza manum ad arcam Dei, & tenuit eam. Iratuſque eſt indignatione Dominus contra Ozam, & mortuus eſt ibi juxta arcam Dei.* Hinc conjicias velim, quantâ puritate S. Euchariſtiam tangere ac ſumere oporteat, in quâ non quidem manna terreſtre, ſed cœleſte & Divinum, imò Deus ipſe, aſſervatur. Eodem Emblemate ſignificatur, S. Scripturam reverenter eſſe tangendam, legendam, & audiendam. Denique B. Virgo Maria arca teſtamenti eſt, quæ Chriſtum novi fœderis auctorem ſuo utero complexa, mundo peperit. Hanc arcam quiſquis temerè aut irreverenter tangere præſumit, à Deo percutitur. Neſtorius, negans illam eſſe Deiparam, percuſſus fuit, cùm lingua ejus blaſphema à vermibus corroſa computruit. Conſtantinus Copronymus illam comparans burſæ, quæ exempto auro nonniſi vilis eſt burſa, carbunculo ictus vociferabatur, vivum ſe inextinguibili igni traditum eſſe propter Mariam Deiparam. Plura exempla vide apud Paulum Diaconum, Zonaram, & Joannem Moſchum. Rectè proin à S. Laurentio Juſtiniano Maria V. cognominatur. *Arca teſtamenti veriſſima, quæ auro veſtita mundiſſimo, & virtutum gemmis ornata.* In rem præſentem canit Emblematis Author:

2. Reg. S. Euchariſtia. S. Scriptura. Maria *P. Diac. lib. 21. Zonar. Jo. Moſch. in Prat. Spir. c.*

Sacrilegas arcæ dextras admoverat Oza,
Lethalique manus obſtupuêre gelu.
Et Mariæ maſtix naſcentis Numinis arcâ
Implicitas auſit contemerare manus?

5. Arca fœderis, eodem Maſenio authore, inſcriptionem præfert: NON NUMMIS, SED NUMINI. Cujuſvis hominis animam hæc imago repræ-

Anima juſta.

præsentat, quæ Deo acquirendo, non verò divitiis colligendis creata est. S. P. Augustinus: *Cor tuum sit arca Dei, ubi habitent divitiæ Dei.* Porrò Maria Virgo, arca Dei sacratissima, Numine fuit plena, ut adeò à S. Gregorio Thaumaturgo rectè dicatur: *Verè arca est sanctissima Virgo, intrinsecùs & extrinsecùs deaurata, quæ universum sanctitatis thesaurum recepit.* Canentem audi P. Jacobum Masenium;

Non patet hæc nummis, sed magni est Numinis arca;
Quàm similis Virgo, dissimilisque fuit!
Lapsas arca polo leges, at manna tenebat,
Legifer hac arcâ Virgine clausus erat.

ÆGYPTUS.
Cap. II.

6. DOminicus Gambertus in tabula geographica totum Ægypti regnum, figurâ suâ, è Plinii sententiâ, trigonum, repræsentavit, quod Nilus fluvius, in sex canales effusus, opportunè circumfluit ac irrigat; addito Claudiani lemmate: SINE NUBE FERAX. Nimirum suppetias illas significabat, quas Franciscus I. Mutinensium Dux, æstate nimiùm quantùm arente, suis fœderatis tulit. Porrò etiam generosum Mecænatem hoc Emblema spectat, qui suos favores læto ac sereno vultu, procul omni mœroris nube, in alios copiosè effundit. Leo Imperator hoc genio insignis, Zonarâ referente, dicere solebat: *Nec aliter oportere Principem, quoscunque aspexerit, suâ benignitate atque misericordia dignari, quam sol qui sui luminis claritate collustret, sui quoque caloris participes efficiat.*

CALCAR.
Cap. III.

7. EQui, calcaribus incitati, loca quævis ardua tentant. Unde lemma calcari subjunctum; MOVET, ET IMPELLIT. Has ipsas vires Majorum exempla congenitas habent: juventus enim ab iisdem extimulata, ad quasvis operationes accingitur. Hegesippus: *Sicut boni Principis vita probitatis quadam præscriptio; & per universos vivendi forma est: ita Imperatoris colluvio, lex flagitiorum est.* S. Paulus, Petro Apostolo exprobrans. *Quomodo*, inquit, *gentes cogis judaizare?* Hunc locum interpretatus Cajetanus Cardinalis, ait, ibi nullam aliam, nisi prævii exempli violentiam intervenisse. *Cogis exemplo facti tui: facta enim Superiorum non tam invitant; quàm cogunt subditos ad imitationem.* Unde Matthæus publicanus, vix Servatoris mensam post conversionem suam accumbens, alios complures publicanos quantocius in vestigia sua traxit, & ejusdem mensæ venerabundos ac pœnitentes convivas est sortitus. *Et factum est discumbente eo in domo, ecce multi Publicani & peccatores venientes discumbebant cum Jesu.* Ad hoc propositum S. Paschasius: *Unius peccatoris conversio, multis exemplum præbuit pœnitentiæ. Et in domo, ad quam prius multos secum propter lucra conduxerat, ad veniam invitat.*

8. De B. Aloysio Gonzaga memorant Historiæ, quòd humeros suos calcaribus instar cilicii strinxerit, eâ nimirum ratione proprium spiritum ad perfectionis & æternæ gloriæ semitam velocius decurrendam extimulaturus. In hanc rem juvabit Joannis Rhò floridam de illo phrasin audire. *Quantâ fortitudine opus fuit, quum stellulas illas, acuminatum rigido e chalybe radiatas, nudo admovens lateri, veste ac balteo ita urgeres, ut quieto molestæ, incedenti etiam intolerandæ, laterum tenera perfoderent? O novum sui hostem, qui equestris instrumenta disciplinæ, cœlestis exercitationis habuit hortamenta! Haud mirum, cursum tam brevi confecisse, qui subditus calcaribus evolarit.* Ad hoc tenelli Herois factum alludens, calcaribus Emblematis loco subscribes. ETIAM CURRENTIBUS APTA. Ita bona consilia etiam iis juvenibus intra virtutis curriculum incitamento sunt, qui nativâ suâ indole ad res quasvis magnas concitantur. Ita etiam militaribus animis, quantumvis naturâ sua generosis, novus ex ampla mercede ardor accrescit, ut celeriore impetu ad heroicas ac gloriosas expeditiones ferantur. Onosander, de re Militari disserens, ait: *Ubi honor fortibus viris habetur, pœnæque non negliguntur ignavorum, ibi bona spe complere exercitum necesse est: alios enim metus a peccatis deterret, alios ad fortia facinora impellit.* Consiliũ. Præmium. Onosand. de re milit. cap. 90.

9. Calcaria, frena, & flagella ab humana prudentia ad equorum superbiam edomandam inventa sunt; iis enim stimulis discunt hero suo obedire, & in omnes ipsius nutus flecti. Unde illa Equitum supellex in fasciculum coacta, meis Concanonicis Symboli loco deservit, eamque in insigni Canonica S. Mariæ de Passione Mediolani hoc lemmate proposuerunt: HIS EQUI, ÆQUI. Innuebant videlicet, castigationibus, exemplis, consiliis, ac suppliciorum formidine duras & obstinatas quasvis hominum cervices emolliri, & ad æquitatis leges flecti. Themistocles, Plutarcho referente, dicere solebat: *Asperos & indomitos pullos, in optimos equos evadere, si quis illis adhibeat disciplinam, rectamque institutionem.* Rabbi Ben Syra inter cæteras suas sententias etiam hanc numerat: *Aurum indiget percussione, & puer verberationibus.* Veluti diceret, sicuti aurum inter malleorum impulsus splendorem ac ornamentum longè maximum sortitur, ita juventutem virtutibus ac scientiis sub rigidiore ferula assuescere. Optimè ac compendio S. P. Augustinus, *Disciplina magistra est religionis, magistra vera pietatis, quæ nec ideo increpat ut lædat, nec ideo castigat ut noceat. Nihil profectò est, quod non disciplina aut emendet, aut salvum faciat.* Educatio. Plut. in vita Themistocl. Castigatio. S. Aug. Tract. de Bon. discipl. Tom. 9.

10. Sicuti frenum equo inter ancipites vias dirigendo; ita calcar eidem excitando ac propellendo deservit. Unde calcar, freno junctum, epigraphen sustinet: EXCITAT, ET DIRIGIT. Geminum hoc Prælati aut Prædicatoris munus est, ut ignavos excitet, ac errabundos ad directam legis Divinæ semitam manuducat. Jonâ in utramque aurem dormiente, *Accessit ad eum Gubernator, & dixit ei: quid tu sopore deprimeris? Surge, invoca Deum tuum.* In hunc locum P. Ribera, *Meritò*, inquit, *Jonam excitat Gubernator, sive Proreta. Quoniam Gubernatorum Ecclesiæ est, dormientes in peccatis excitare, ut surgant, & invocent Deum.* S. P. Augustinus: *Prædicatores voluntates pigras excitent, accendant frigidas, corrigant pravas, aversas convertant, repugnantes pacificent.* Prælatus. Prædicator. Jon. 1. 6. Ribera in hunc loc. S. Aug. de bono vid. c. 18.

11. Frenum, calcari connexum, Emblematis loco inscriptionem à me recepit: REPRIMIT, ET IMPELLIT. Fœcunda plurimorum conceptuum hæc imago est. Bonus Prælatus, S. Petro Damiano teste, audaces subditos authoritatis suæ fræno reprimere, & ignavos eloquentiæ suæ calcari propellere debet. *In conventu spiritualium fratrum tunc discretionis ordo congruè servatur si moderatio rectoris imitetur diligentiam equitis: ille siquidem calcaribus utitur, ut IMPELLAT, frenis, ut REPRIMAT. Stimulat equum tardius incedentem; refrenat superbe frequentia vestigia glomerantem.* Calamitates, à Deo immis- Prælatus. S. Pet. Dam. l. 6. Epist. 24. Calamitas.

immissæ, vitiorum licentiam refrenant, & ad virtutis progressum impellunt. Basilii Paradisii hâc de re poësis lyrica est;

E' Monaldini il male
Freno à la liberta d' alma felice,
Stimulo à la virtù d' alma otiosa.

Pœnitens. Porrò peccator, ad frugem convertendus, iræ Divinæ formidine reprimitur, & misericordiæ consequendæ fiduciâ incitatur. Hoc sensu meus D. Paulus Sylvius de Magdalena pœnitente canit; Sylv Pianto 2. stanz. 116.

Prova in tanto nel cor gli sproni, e' l freno,
Hor move il passo, e si ritira, e pensa,
Arde il desio, mà al esequter vien meno,
Vorrebbe pur andar, mà poi ripensa;
Del caldo petto il chiaro, e bel sereno
Riman turbato da' l oscura, e densa
Nube di quella tema, che sospesa
Rende, timida voglia ad alta impresa.
La sprona alto desio, dubbio l' affrena:
L' incende amor, freddo timor l' agghiaccia;
Hor di vivace speme ella è ripiena,
Hor dal seggio del cor tema la scaccia, &c.

Fœmina mala. Torquatus Tassus in Armidæ, pessimæ fœminæ, machinamentis calcaria freno juncta fuisse observat. Tass. liber. Cant. 4. stanz. 87.

Usa ogn' arte la donna, onde sia colto
Ne la sua rete alcun novello amante:
Ne con tutti, ne sempre un stesso volto
Serba: mà cangia à tempo atti; e sembiante;
Hor tien pudica il guardo in se raccolto,
Hor lo rivolge cupido, e vagante,
La sferza in quelli, il freno adopra in questi,
Come lor vede in amar lenti, ò presti.

12. Calcar, authore meo Concanonico, D. Philippo Gallinâ, epigraphen sustinet: IGNAVOS, seu, SOPITOS SUSCITAT. Vel PLAGIS INSTRUIT. Magistri, aut Præceptoris hæc idea est, qui discipulos suos in studiorum curriculo ad honores olim assequendos excitaturus, acerbiore ferulâ, ceu calcari, propellere consuevit. Certè calamitas, dum pungit, excitat. *Castigâsti me, & eruditus sum*, inquiebat proprio suo exemplo sapiens Hieremias. Cato Censorinus dicebat: *Adversa res domant, & docent quid opus sit facto. Secundæ res lætitiâ transversum trudere solent à rectè intelligendo & consulendo.* Educatio. Castigatio utilis. Calamitas. Hierem. 31. 18. Cato Censor.

CANALIS.

Cap. IV.

13. Canalis, effracto foramine, non transmittit aquam, sed eam in via temerè ac prodigè effundit. Lemma: PERFORATUS EFFUNDIT. Oratio gratiæ Divinæ canalis est; hunc autem perforat distractio, omnemque perdit gratiam. Sapientissimus morum Magister, *Fili mi*, inquit, *attende ad sapientiam meam, & prudentiæ meæ inclina aurem tuam, ut custodias cogitationes.* Tum verò è SS. Patrum sententia, cogitationes custodies, si animum ab omni evagatione liberum ac integrum serves; qui enim cogitationes custodire nescit, nec orare scit. Eruditè dixit Cassianus, & verè: *Perparùm orat, quisquis illo tantùm tempore, quo genua flectuntur, orare consuevit. Nunquam orat, quisquis etiam flexis genibus evagatione cordis qualicunque distrahitur.* S. Basilius orationem vagam, & attentione vacuam, cibo comparat, qui nec sale, nec adipe, nec aromate ullo conditus, nil habet saporis, canibus potius, quàm convivis apponendus. Oratio distracta. Prov. 5. 1. Cass. l. 10. Colla. c. 14. S. Basil. in qu. brev q. 270.

14. Canalis receptum liquorem omnem prodigè effundit, nil sibi reservans. Lemma: NIL SIBI RESERVAT. Prædicatores aut Prælatos, illos hæc imago spectat, qui receptam è Sacris litteris doctrinam absque ullo suo profectu, in alios liberalissimè effundunt, docendi quàm discendi appetentiores. De his jam olim conquestus S. Bernardus: *Canales*, inquit, *hodie in Ecclesia multos habemus, conchas autem perpaucas: tantæ charitatis sunt, per quos nobis fluenta cœlestia manant, ut antè infundere, quàm infundi velint; loqui, quàm audire paratiores & prompti docere, quod didicerunt; & aliis præesse gestientes, qui se ipsos regere nesciunt.* Prædicator van[...] S. Bern[...] in Cant[...]

CILICIUM.

Cap. V.

15. Vestis cilicina, è caprarum aut equorum pilis contexta, nudo pectori admovetur, ut aculeos suos lascivienti carni infigat, eamque probè castigatam in virtutis tramite coërceat. S. Bacchiarius: *Cilicium pro tegmine habere consuescas, ut, cùm attactu ejus, atque asperitate compungeris, semper peccatorum tuorum stimulos recorderis.* Et S. Paulinus: Ciliciu[m] S. Bacc[h.] Ep. de r[...] ptend. lapsis. S. Pau[l.] Celso.

Si modo lugentem gravis hirto tegmine saccus
Caprigenum setis dum tegit, & stimulat.

Proinde vestem illam, geminâ prærogativâ insignem, hoc lemmate distingues: TEGIT, ET STIMULAT. Idipsum prudens Corrector assolet, qui proximi sui defectus arcto silentio tegit, eumque ad eluendas præteritæ vitæ noxas pro viribus extimulat. Certè Jonathas, Sauli, patri suo, fatale odium, quo innocuum Davidem iniquè persequebatur, dissuasurus, campi cujusdam solitudinem, ceu locum opportunissimum, elegit: *Stabo juxta Patrem meum in agro, &c.* Ut nimirum culpam, remotis arbitris exprobratam, occultare, simulque delinquentem efficaci verborum aculeo ad erroris pœnitudinem permovere posset. Correct[or] prudens. 1. Reg[...]

COMPEDES.

Caput. VI.

16. Compedes, è ferro aut funibus constructi, equorum cruribus injici solent, ut vel æquali gressu incedere assuescant, vel ne in pascuis relicti, longius abire possint. Atque adeò compedes illi equis quidem sunt impedimento, hero tamen plurimùm commodi afferunt. Unde lemma: IMPEDIUNT, ET EXPEDIUNT. Videtur equidem libertas nostra à calamitatibus præpedimenta gravissima, & vix non fatalia perpeti; at re penitius consideratâ, deprehendes, præter illas nullum esse validius instrumentum, quo animus noster intra virtutis ac moderationis limites coërceatur. *Proficit enim*, inquit de anima nostra S. Ambrosius, *in pressura, non interit, ita ut accedentibus tentationibus quotidie acquirat ad meritum.* P. Franciscus Ribera in illud Nahum Prophetæ commentatus, *Æthiopia fortitudo ejus & Ægyptus*, ait: *Ægyptus eam tuetur, id est, afflictiones & labores: id enim significat* Misraim, *quod est nomen Ægypti: afflictionibus siquidem in virtute proficit, & majores vires comparat ad vitia repellenda.* Calam[itas] utilis. S. Amb[r.] 2. Cor. Franc. [Ri]bera in [Na]hum.

17. Compedes equorum gressum difficiliorè quidem efficiunt, non tamè penitus sistunt: ut adeo Lucarinus illos hoc lemmate spectandos dederit: RETAR-

TARDANT, NON SISTUNT. Seu ut Abbati Ferro placet, IMPEDIT CURSUM, NON ITER. Ita juventus, ne pro effrenis naturæ suæ genio in quævis mala præceps ruat, nonnunquam arctiore quidem Patrisfamilias aut Præceptoris educatione cohiberi potest; nunquam tamen adeò validè stringetur, quin interdum leges, ab ipsis præfixas, transiliat. Idipsum etiam de Legibus pœnalibus ac suppliciis publicis, quibus Principes adversus sceleratos animadvertere solent, intelligendum est: tametsi enim homines facinorosi illorum intuitu à pristinâ suâ vivendi ratione aliquantulùm retardentur, non tamen penitus ab illa desistunt. S. Isidorus: *Factæ sunt leges, ut earum metu humana coërceatur audacia, tutaque sit inter improbos innocentia: & in ipsis improbis formidato supplicio, refrenetur nocendi facultas.*

18. Compedibus duæ equorum partes colligantur. Unde lemma: UTRIMQUE VINCIENDO. Lucarinus hâc imagine matrimonium repræsentat, quo, ceu firmo ligamine, uterque Sponsus constringitur. Huic metaphoræ subscribens Apostolus, nuptias ligaminis nomine comprehendit: *Alligatus es uxori? noli quærere solutionem. Solutus es ab uxore? noli quærere uxorem.* Ad idem propositum S. Ambrosius: *Quòdam vir & uxor nexu inter se amatorio copulantur, & quibusdam invicem sibi habenis amoris adstricti sunt. Bona igitur vincula nuptiarum, sed tamen vincula; bonum conjugium, sed tamen à jugo tractum, & jugo mundi.*

CORNU.

Cap. VII.

19. AMaltheæ cornu, è Gentilium commento, omnium bonorum copiâ refertum à D. Sigismundo Laurentio epigraphen recepit: NULLA HIC MUNERA DESUNT. Nimirum ingentes illos gratiarum acervos repræsentabat, quos S. Paulus Apostolus in anima sua mirificè accumulatos habuit. Unde testis sibimet luculentus, ait: *Benedixit nos* (Divina bonitas) *in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo.* Et rursus. *Secundùm divitias gratiæ ejus, quæ superabundavit in nobis.* Rectius tamen de Maria Virgine id intellexeris, quam SS. Trinitas per Angelum salutavit *gratiâ plenam.* S. Hieronymus; *Benè,* inquit, *plena; quia cæteris per partes præstatur: Maria verò se tota infudit plenitudo gratiæ.* Et paulò inferius: *In Mariam totius gratiæ plenitudo, quæ in Christo est, venit; quamvis aliter, quia etiamsi in sanctis Patribus & Prophetis gratia fuisse creditur, non tamen eatenus plena.*

20. Cervorum cornua id peculiare habent, quòd certis temporibus decidant, & renascantur. Unde Emblematis loco epigraphen sustinent: DECIDUNT, ET REDEUNT. Hinc assiduam rerum vicissitudinem ac volubilitatem conjicere licet. Seneca: *Omne, quod fortuitò venit, instabile est, quò altius surrexit, vergit pronius in occasum, &c.* Lucanus:

> *Ipsa vices natura subit, variataque cursu*
> *Ordinat, &c.*

Horatius:

> *Diffugêre nives, redeunt jam gramina campis,*
> *Arboribusque comæ.*
> *Mutat terra vices, & decrescentia ripas*
> *Flumina prætereunt.*
> *Immortalia ne speres, monet annus, & almum*
> *Quæ rapit hora diem.*
> *Frigora mitescunt zephyris: ver proterit æstas,*
> *Interitura simul, &c.*

Et Plautus: Plaut. in Amphitrione.

> *Nam in hominum ætate multa eveniunt hujusmodi,*
> *Capiunt voluptates, mox rursum miserias.*
> *Iræ interveniunt, redeunt rursum in gratiam, &c.*

21. Cervi cornua hunc Emblematis loco titulum præfixum habent: DECIDUNT ET SOLIDA. Enimverò nullum regnum aut Respublica adeò firma est, quin tandem præfixo termino conquiescat ac collabatur. Exemplo suo id comprobant Respublica Romana, Monarchiæ Assyriorum, Medorum, Persarum, Græcorum, aliæque innumeræ, suo quidem ævo ad miraculum firmæ; at modò penitus prostratæ soloque nomine superstites. Verissimè dixit Procopius: *Fortunæ commutatio res etiam destruit bene constitutas.* Et quod mireris, ad hanc regnorum evertendorum catastrophen nonnunquam unicum sufficit momentum. Seneca: *Longam moram dedit malis properantibus, qui diem dixit; hora, momentumque temporis evertendis imperiis sufficere.*

22. Cervi cornua singulis annis unius rami incrementum capiunt. Unde lemma: *ÆTATEM INDICANT.* Ita è vitiorum numero facilè conjicere licet, quantas in anima nostra radices malitia egerit: nemo quippe repentè in vitiis fit summus, sed gradatim sceleri accrescit scelus, donec tandem generetur prava & inulcerata consuetudo. S. Augustinus: *Revera ad consuetudinem quodam progressu pervenit anima. Prima est quasi titillatio delectationis in corde: secunda consensio: tertia factum: quarta consuetudo, &c.* Quod si verò imaginem in meliorem partem interpretari lubeat, eam jure optimo sibi vendicat R. P. Hieremias Drexelius è Societate Jesu, qui primum ingenii sui fœtum typis publicis enixus, singulis postea vitæ suæ annis novum aliquod volumen, fœcundo sanè ingenii utero, in lucem edidit; ut adeò illustrissimo librorum suorum numero annos illos adæquarit, quibus de litteratorum universitate optimè meritum se exhibuit.

23. Amaltheæ cornu variis quidem fructibus floribusque insigne est: at hæc munera sibi sol vendicat, à quo illa omnia generantur. Unde Cornucopiæ, sub sole depictum, hanc epigraphen à serenissimo ac ingeniosissimo Philotheo accepit: MUNERIS OMNE TUI. Ergò quid gloriæ, quid eruditionis accessit mortalibus, quod gratiæ Divinæ haud debent? quid possidet homo, quod aut ingenio suo, aut adscribere virtuti suæ possit? *Quid enim habes,* inquit S. Paulus, *quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Prorsus,* subjungit magnus Augustinus, *talia cogitanti verissimè dicitur, dona sua coronat Deus, non merita tua: quia dicitur:* Omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens à Patre luminum. *Si ergò Dei dona sunt bona merita tua, non Deus coronat merita tua, tanquam merita tua, sed tanquam dona sua.* Concinnè in rem præsentem canit Emblematis Author:

> *Sol aperit flores. Illo splendente vigescunt*
> *Suaviter, & patulas explicuêre comas.*
> *Sol aperit gravidas fruges spicasque tumentes,*
> *Et profert roseis mollia poma genis.*
> Muneris omne tui *est, quod pleno copia cornu*
> *Ventilat, auspiciis munera nata tuis.*
> *At tu magne Deus (quid enim siluisse juvabit?)*
> *Quod spiro & placeo,* muneris omne tui *est.*

Marginal notes (left column, partly cut off): ...tatio. / ...iga. / ...l. 2. ...ol. / ...imo... / ...r. 7. / ...b l. 3. ...rgin. / ...ulus. ...us ...a. ...f. 1. ...& 7. ...a V. ...a ...1. 28. ...eron. ...e M.V. ...mpt. / ...ssitu... erum. / ...l. de ... vita ...27. ...m. ad ... / ...u. l. 4. ...m. od. 7.

Marginal notes (right column): Vicissitudo rerum. / Procop. l. 1. de bello Van. / Sen. Ep. 91. / Vitia. / S. Aug. Hom. 41. in Matth. / Gratia Dei. / 1. Cor. 4. 7. / S. Aug. de Grat. & l. arb. c. 6. / Jab. 1. 17.

CORONA.

Caput VIII

24. HEnricus III. è Poloniæ Rege in Regem Galliarum unctus, symboli loco tres coronas repræsentavit; duas quidem inferiores, veluti Poloniæ & Galliæ proprias; tertiam verò superiorem, olim in cœlo Empyreo, Deo agonethetâ, obtinendam. Epigraphen addidit, MANET ULTIMA COELO. Innuebat videlicet, mentem suam, à majestate terrena penitus abstractam, unicè ad beatorum laureolam suspirare: alto enim pectore Princeps hic potentissimus incisa habebat illa Sapientiæ Divinæ promissa: *Accipiet regnum decoris, & diadema speciei de manu Domini;* uti & liberalissimas illas Sponsi invitantis blanditias; *Veni de Libano sponsa mea: veni de Libano: veni: coronaberis.* Læta hæc spes etiam in D. Pauli corde triumphum dixit; *Reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus Judex.* S. P. Augustinus; *Non negabit justus Deus coronam debitam, cui gratiam donavit indebitam, cui autem reddet coronam debitam? utique meritis tuis. Sed ut reddatur tibi corona tua, Dei dona sunt merita tua.*

Spes. Contemplativus. Sap. 5, 17. Cant. 4. 8. 2. Tim. 4. 8. S. Aug. serm. 17 de Divers. cap. 4.

25. Martinus V. Pontificum tiaras, coronas Cæsarum, Cardinalium galeros, sceptra, mitras, & gladios in mediis unius rogi flammis expressit; addito lemmate, SIC OMNIS GLORIA MUNDI. Seneca; *Gloria vanum & volatile quiddam est, auráque mobilius.* Et meus Hugo Victorinus; *Quid profuit illis inanis gloria, brevis lætitia, mundi potentia, carnis voluptas, & plenæ divitiæ, magna familia, & magna concupiscentia? ubi risus, ubi jocus, ubi jactantia, &c.*

Mundi bona. Dignitates vanæ. Sen. Ep. 123. Hug. Vict. lib. 1. de Anima.

26. Stephanus Bathorius, Rex Poloniæ, papaverum fasciculo coronam regiam imposuit; addito lemmate, PER NON DORMIRE. Id est; SOMNUM FUGAT. Significabat quippe, sicuti papaver, somno conciliando deserviens, à corona illa opprimitur; ita sibi à regni negotiis quietem ac somnum omnem adeò imminui, ut vigilantiâ laboriosissimâ, ac penè assiduâ, stringatur. P. Franciscus Mendoza observat, Jacobum Patriarcham admodum opportunè vaticinatum esse, quando Judam, Israëlis sceptro ac coronâ insignitum, Leoni non absimilem dixit; *Catulus Leonis Juda.* Et paulo post; *Requiescens accubuisti ut Leo.* Enimverò *quemadmodum Leo est symbolum vigilantiæ; ita oportebat, ut Judas, ejusque posteri, principes futuri, parum somno, multum vigiliæ indulgerent.* Referente Ariano, dicere solebat Alexander Magnus ad suos Milites, *Plus vigilare, quàm vos me certò scio; ut ipsi quietos somnos capere possitis.* Caligula coronam sibi fabricari fecit, in qua erant sol, luna, & stellæ depictæ, *ut sibi sive noctu, sive interdiu perpetuò vigilandum recordaretur;* ut refert Pierius Valerianus.

Vigilantia Principis. Fran. Mend. in 1. Reg. c. 3. n. 3. ad v. Samuel dormiebat. Arian. l. 8. Pier. Valer. lib. 44.

27. Joannes Ferrus coronæ subscripsit; VICTORI DEBITA. seu, HOSTE DEVICTO. Honores enim, ac virtutum præmia non quidem magnis natalibus, sed grandibus meritis debentur. Idipsum Cosmus, Magnus Dux Hetruriæ, significabat, quando coronam, Aquilæ rostro è cœlis delatam, hoc lemmate insignivit; JUPITER MERENTIBUS OFFERT. S. Gregorius Papa; *Summa, non summo ordini debentur, sed summo labori. Nam & Doctor egregius non dixit; Unusquisque mercedem accipiet juxta suam dignitatem., sed secundùm laborem.* Cæterùm symbolo illo simbliciter demonstrari potest, sua semper meritis deberi præmia. Rex Theodoricus; *Tribuenda est justis laboribus compensatio præmiorum, quia exprobrata militia creditur, quæ irremunerata transitur. Athletam populus palma designat esse victorem. Sudores bellicos civica corona testatur, &c.*

Honores debentur meritis. S. Greg. in 1. Reg. c. 9. num. 21. Præmium debetur labori. Theod apud Cassiod. l. 1. Epist. 28.

28. D. Didacus Saavedra, Magnatum infelicitatem repræsentaturus, coronam regiam figuravit, quæ artificiosissimè elaborata, spinis undique plena erat; addito lemmate; FALLAX BONUM. In rem præsentem dicebat Adrianus IV. *Nihil ponderosius sollicitudine omnium Ecclesiarum, quæ incumbit Pontifici, tantæque molis, ut robustissimos premeret, tereret, commineret humeros.* Demetrius, cum ad regnum vocaretur, Senecâ referente, respondit; *Ego verò me ad istud inextricabile pondus non alligo, nec in illam fæcem rerum hunc expeditum hominem demitto. Quid ad me defers populorum omnium mala? &c.* Seneca;

O regnorum magnis FALLAX
Fortuna BONIS, in præcipiti,
Dubioque nimis excelsa locas.
Nunquam placidam sceptra quietem,
Certumvè sui tenuère diem,
Alia ex aliis cura fatigat,
Vexatque animos nova tempestas, &c.

Felicita[s] regia m[i]sera. Adrian IV. apud Joan. Sarisb. l. 6 de Nug. Curial. cap. 23. Senec. de Benef. 9. Senec. Agamemnone A[ct.]

Et Urbanus VIII.

Non semper extra quod radiat jubar
Splendescit intra: respicimus nigras
In sole, (quis credat?) retectas
Arte tua Galilee, labes.
Sceptri coruscat gloria regii
Ornata gemmis: turba satellitum
Hinc inde præcedit; colentes
Officii comites sequuntur.
At si recludas intima, videris
Ut sæpè curis gaudia suspicax
Mens ista perturbet. Promethei
Haud aliter laniat cor ales.

Urban. V. II. ea Adulat[io]nem.

29. Nonnemo ad Christum patientem alludens, coronam spineam, arundini decussatim implexam, depinxit; cum lemmate, VICTO SÆCULO. Quamvis autem hæc imago numismatis potius, quam Emblematis naturam imitetur, in ea tamen per coronam spineam triumphus ac victoria illa significatur, quam Servator noster è gemino Mundi ac Tartari hoste, per suam passionem devicto, felicissimè retulit. Opportunè S. Germanus Patriarcha Constantinopolitanus; *Purpura illa & corona ex spinis plexa ante crucem, confirmabat victoriam dicentis; Confidite, ego vici mundum, mundique Principem.* Et S. Athanasius; *Miraculum novum & incredibile, & magnæ sine dubio victoriæ insigne: quem per ludibrium, subsannationemque pulsabant, ei triumphalia addiderunt ornamenta, coccineam chlamydem, & coronam spineam. Eâ de causa hoc genere vestimenti indutus, ad mortem processit, ut ostenderet victoriam de morte, non temerè, sed pro nostrâ salute paratam esse.*

Passio Christi. S. Germ. erat in [...] puit. C[...] sti. S. Atha[n.] serm. d[e] Pass. & Cruce.

30. Coronæ regiæ inscriptionem, nî fallor, opportunam subjunxit; HONOS, ET ONUS. Suffragante enim experientiâ, Majestas terrena tantundem oneris & molestiæ, quantùm splendoris & admirationis confert. S. Joannes Chrysostomus; *Non ita corona caput circumdat, sicut animam sollicitudo: nec in satellitum catervam, sed in molestiarum multitudinem spectes. Felicitas enim, afferente Sinesio, onus quoddam esse videtur plumbo gravius, Eum ergò subvertit ac deprimit, qui id humeris imposuerit.* Compendio S. Gregorius Papa; *Quantò quis hic altius erigitur, tantò curis gravioribus oneratur: eisque ipsis populis mente & cogitatione supponitur, quibus superponitur dignitate.*

Honor onerosu[s]. S. Joan. Chrysost. Hom. [...] ad Popu[l.] Sines. [...] rat de Regno. S. Greg. 17. Mor. cap. 17.

31. Pretiosa corona regia, super incudem propè ustrinam inter malleos & limas figurata, epigraphen à me

à me recepit; PER FERRUM, ET IGNES. Ita omninò Martyrii & beatitudinis coronæ nonniſi inter calamitates & vulnera obtinentur. Iſaacus Patriarcha *per ferrum & ignes* tranſiit, quando ab Abrahamo montem conſcendere juſſus; *portabat in manibus ignem & gladium.* Eandem gloriæ conſequendæ methodum obſervatam habuêre S. Laurentius, S. Vincentius, S. Marcianus I. Tortonæ Epiſcopus, aliique innumeri. Optimè dixit S. Ambroſius; *Tolle Martyrum certamina, tuliſti coronas; Tolle cruciatus, tuliſti beatitudinem.*

32. Ad ſolennem D. Caroli apotheoſin, Mediolani celebratam, gentilitia Borromæorum corona aurea Emblematis loco affixa cernebatur, cum lemmate; REGNI DECORA POTENTIS. Sicuti enim corona inſigne capitis regii decus eſt, ita grandis ille ſanctus, ceu cliens fideliſſimus, Regi ſuo Catholico, vaſtiſque ejus regnis ſingulare ornamentum attulit. Cæterum Emblema hoc Sacræ Scripturæ authoritate nititur: nam quatuor epomidis Pontificii colores, in quibus quatuor elementa figurabantur; uti & mala punica, quæ è tunicæ limbo omnia mundi regna ſignificabant, totum ſuum ornatum unicè ab aurea Sacerdotis tiara aſſumpsére, in qua litteris expreſſum, *Sanctum Domino.* Salomon illam Sacerdotis Hebræi veſtem his omninò verbis explicans, ait; *In veſte enim poderis, quàm habebat, totus erat orbis terrarum, & magnificentia tua in diademate capitis illius ſculpta erat.* Cæterùm Corona illa etiam Principem ſignificabat, qui ſuâ prudentiâ regnum ornat & conſervat, ſicuti vitiis ac imprudentia deſtruit, dedecoratque. S. Ambroſius in Apologia Davidis ait; *Regum lapſus pœna populorum eſt: ſicuti enim eorum virtute ſervamur, ita etiam errore periclitamur.*

33. Dominicus Gambertus coronam auream, menſæ cuidam innixam, figuravit; quæ irrito ventorum conatu undique incurſata, proprio ſuo pondere ſecura perſtitit. Gnomam ex ovidio mutuatam ſubjunxit; SUO PONDERE TUTA. Ita omninò ſapientia, prudentia, & virtus, ceu totidem Principum coronæ, ſecuritatem adeò firmam ſubminiſtrant, ut nulla exteriore violentia unquam everti queant. Unde Salomon Deum rogavit; *Da mihi ſapientiam & intelligentiam, ut ingrediar & egrediar coram populo tuo.* Quòd autem virtus & pietas principum ſint ſtabilimenta regnorum, nec ipſos etiam Gentiles latuit; Cicero ait; *Romanos non calliditate aut robore, ſed pietate & religione omnes gentes, nationeſque ſuperâſſe.* Et Ariſtoteles; *Deos promptiores in eos, qui maximè eos colunt, & ita promovere & conſervare eorum principatus.*

34. Coronæ civicæ, murales, triumphales, aliæque ſimiles, iis duntaxat in præmium ceſſere, qui meritis aut prævio aliquo facinore inſignes fuerant. Ut adeò illarum quævis hanc ſibi epigraphen vendicet; VIRTUTE PRÆVIA. Verbis ex Eccleſiaſtico Dedicationis Hymno mutuatis;

Virtute namque prævia
Mortalis illuc ducitur.

Æterna gloria, coronæ nomine ſignificari ſolita, in eos tantùm ab agonotheta Deo confertur, qui illam ob indefeſſos ac virtuoſos ſuos labores præmii & mercedis loco ſibi vendicant. Dilucidè S. Jacobus; *Beatus vir, qui ſuffert tentationem, quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ.* Et prior illo Vates Regius, ad Deum converſus, dixit; *Gloria virtutis eorum tu es.* In hunc locum S. Bernardus; *Virtus gradus ad gloriam, virtus mater gloriæ eſt.*

35. P. Euſtachius Venator, Auguſtinianus Excalceatus, coronam figuravit, quæ ſoli aſino aut bubalo, non verò equis, canibus, aliiſque præſentibus nobiliſſimis animalibus impoſita, epigraphen monſtrabat; NON PER QUESTO E' L PIU' DEGNO. Id eſt. NON EST PRÆSTANTIOR INDE. Hominem idiotam hoc Emblema ſpectat, qui aliorum virtute, doctrina, & meritis longè inferior, dignitatem quandam eſt aſſecutus. Atque adeò mens Emblematis erat, neminem è dignitate accepta præſtantiorem evadere, ſed in priſtina dignitatis ſuæ conditione ita perdurâre, ut ſemper ad gradum illum ſuperiorem non quidem propriis meritis, ſed ſola eligentium partialitate ſublevatus dici poſſit. Similem miſeriam olim jam Roma viderat, quando Prætoris munus in Vatinium, hominem nauci, collatum eſt, neglecto M. Portio Catone, viro incomparabili & virtutibus omnibus conſpicuo: uti prolixè conqueruntur Seneca, Plutarchus, & Valerius Maximus. Quare tametſi Vatinius illa rejecti Catonis dignitate gauderet, non perinde tamen Catone digniorem ſe probaverat. Hoc locò minimè prætereundum duxi illud præſenti Emblemati ſatis conſonum Dionyſii Carthuſiani acroama; *Rector illiteratus ritè vocatur ASINUS CORONATUS.*

Dignitas non dignificat indignum.

Val Max. lib. 7. c. 5.

Dion. Car. in cap. 1. Proverb.

36. Coronam lemmate, ni fallor, opportuno legendam propones; CURSU COMPLETO. Merces enim beata, coronæ nomine vocari ſolita, in eos duntaxat confertur, qui vitæ ſuæ metam inter virtutis ac meritorum decurſum attigerint. Hanc Emblematis mentem dilucidè olim prævidit S. Paulus Apoſtolus; *Bonum certamen certavi, curſum conſummavi, &c. ideoque repoſita eſt mihi corona juſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die.* Opportunè S. Ambroſius; *Paulus dicit, in illa die coronam ſibi eſſe reddendam, quid hic tibi, ut reddatur inſiſtis? imple ergò certaminis tui diem.*

Beatitudo.

2. *Tim.* 4. 8.

S. *Amb. in Pſ.* 36.

CUCURBITULA,

Cap. IX.

37. BArgalius cucurbitulas, ſanguini eliciendo accommodatas, hoc lemmate inſignivit; EDUCUNT PESSIMUM. Juſti ac prudentis Principis hoc ectypon dixeris, qui diverſis exilii aut mortis ſuppliciis homines ſceleratos à bonorum commercio ſeparat. S. Hieronymus, à Lipſio citatus, ait; *emendandi, corrigendique per pœnas bonus Princeps ſemper habet finem; ſcindendæ putridæ carnes, & ſcabioſum animal à caulis ovium repellendum, ne tota domus maſſa, corpus & pecora, ardeat, corrumpatur, putreſcat, intereat.*

Princeps juſtus.

Lipſ. lib. de una Relig.

38. Cucurbitulæ epigraphen ſubjunctam habent; RESOLVUNT, DUM ATTRAHUNT. Eadem Cauſidicorum, Procuratorum, ac Judicum, quorumdam eſt indoles, qui lites tum demum dirimunt ac reſolvunt, quando manus clientum ſenſerint onuſtas muneribus. Eandem tamen iconem in ſenſu meliore de magnis Dei ſervis, S. Catharina Senenſi, & S. Franciſco Xaverio interpretari licet, qui putridam ac cruentam ſaniem propriis labiis è ſtillantibus ægrotorum ulceribus ſuxerunt, illoſque inde vel ſanitati reſtituerunt, vel ſaltem nativum ſuum horrorem, è fœda illa rabie generari ſolitum, ſuperârunt. De S. Franciſco Xaverio, magno illo orbis Chriſtiani Thaumaturgo, teſtatur Franciſcus Remondus, quòd in Noſocomio Veneto ad ægrotum, lue venerea contaminatum, inviſens, fœtidum putorem omnem ex ulceroſa ipſius fiſtula generoſo ore exſuxerit, ſimulque miſerum contagione ſuâ liberârit. *Xaverius,* inquit, *Monocerote, Virginum amatore, virgo ipſe valentior, non cornu (nullum habet) ferire novit; ſed animalibus*

Judex avarus.

S. Franciſcus Xaverius.

Franc. Remond. Orat. XVI

bus labris immissis, quidquid noxium est, eduxit. Quantum verò nativam nauseam, è Xaverii pectore depulsam, attinet, testem se offert idem Remondus; *Hoc inter epulas Francisci cum Xaverio singulare certamen, quo sensu reluctante, ita se fregit, ut optabile dissidium fuerit. quod ferendo victoris imperio naturæ vires erigeret, quas aliquamdiu detractando corruissent.* Qui plura desideraveris, prolixos hac de re consulas P. Horatium Tursellinum, & Abbatem Certanum.

Hora. Tursel. l.c.5. vit. Certa. l.1. de Indiarum Apo.

39. Simon Biraglius cucurbitulam hoc lemmate Gallico legendam proposuit; DE MAL ME PAISTS. Id est; ALOR NOXIO. Haud aliter obscænus peccator sola libidinis ac carnis spurcitie delectatur. Porrò homo scelestus nunquam majore gaudio difflatur, quam dum alienis facultatibus diripiendis, hosti ulciscendo, innocentibus ac justis deprimendis, & ut compendio dicam, aliorum sanguini hauriendo, dat operam. Appositè Antonius Riccardus; *Cucurbitula medica, vas vitreum, quo utuntur ad extrahendum sanguinem putrefactum, cum titulo, ALOR NOXIO; significat, hominem nequam, nonnisi quod improbum est, quærere & continere.* Plutarchus symbolum illud animi maligni proprium asserit, qui res quasvis vitiosas, in suo proximo deprehensas, quantocius ad se trahit; *Quemadmodum cucurbitulæ medicabiles deterrimum sanguinem ex corpore eliciunt; sic tu pessima quæque tuorum in te congeris, &c.* Inter cætera Principum opprobria Petrus Matthæus etiam hoc recenset; Principum avidorum aures maledicentiis potius quam laudibus patent, & plerumque cucurbitularum more, sanguine nonnisi vitioso replentur.

Peccator.

Ant. Ricc. Comment. symb.

Plut. de Tranquill. animi.

Pet. Matt. Hist. de Francia lib. 14. Narrat. 2. num. 3.

FIBULA. Caput X.

40. Fibulæ, mutuò innexæ, cingulis colligendis deserviunt. Unde lemma; DISTANTIA JUNGUNT. vel si in singulari lubeat; DISTANTIA JUNGIT. Eorum hæc idea est, qui principes, natalibus diversos, amicitiæ vinculo jungunt. Hoc encomio insignem se exhibuit meus Concanonicus S. Alipius Episcopus, de quo Canonicorum Regularium Officia in hæc verba testantur: *Hic Hierosolymam peregre profectus, Beatum Hieronymum visitando, Christiani orbis lumina Hieronymum & Augustinum sancta necessitudine primus junxit.* Nec aliter sancta Fides nostrum hemisphærium cum extremis Indorum & Persarum populis conjungit. Amor insuper supremam Alexandri Macedonis Majestatem cum infimo quodam Persarum mancipio conjunxit. Quid, quòd idem amor naturam Divinam & humanam, infinitis distitas intervallis, in unica Servatoris nostri persona, nexu penitus prodigioso arctissimè copulârit; P. Joannes Sylveria illud S. Matthæi arcanum interpretatus. *Quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est, ait, Hæc actio,* id est, hæc assistentia Spiritus sancti, qui totus est amor, *ordinata est ad unionem naturæ humanæ cum Divina. distinctorum autem unio non tam potentiæ & scientiæ, quàm vi amoris perficitur.* De amore ait Magnus August. *Nihil nocet corporis separatio, ubi est animorum vera & sincera conjunctio. Charitas enim ipsa vera est, quæ corporaliter separatos consuevit spiritualiter copulare atque conjungere.*

Amicitia.

Offic. Can. Reg 16. Aug.

Fides.

Amor.

Mat. 1. 20. P. Jo. Sylv. l.1 in Ev. c.5. n. 44.

S. Aug. ser. 42. de Tem. circa init.

FLABELLUM. Cap. XI.

41. Flabellum, importunis & infestis muscis abigendis deserviens, epigraphen sustinet; PROCACES PELLIT. Hæc ipsa Spiritûs sancti in animas nostras est beneficentia, à quibus omnes obscœnas & vitiosas cogitationes, ceu muscas importunissimas, depellit. Unde S. Ecclesia, eidem supplex canit;

Spiritus S.

> *Illumina cor hominum,*
> *Absterge sordes mentium.*

Preces non absimiles etiam ad Æterni Patris Verbum ab eadem Ecclesia diriguntur;

> *Aufer tenebras mentium,*
> *Fuga catervas dæmonum,*
> *Expelle somnolentiam, &c.*

Cæterùm etiam mortis memoria flagelli vicem subit, quo omnes animæ nostræ cupiditates ac tentationes, ceu totidem obscænæ ac intolerabiles muscæ, procul arcentur. Testem habeto S. Isidorum, quando ad Servatorem conversus, ait; *Assidua memoria mortis prodest, Domine JESU Christe, ad deprimenda carnalia desideria & ad abigendas tentationes varias & diversas, quæ separant animam à te.*

Mortis medita…

S. Isid. de mor…

42. Flabellum, adversus æstivos ardores usurpari solitum, epigraphen tenet. TEMPERAT ÆSTUM. vel, UT MINUAT ÆSTUM. Utramque illam subministrat Bernardinus Balduinus hoc Epigrammate;

Spiritu…

Baldu… lib. Lu…

> *Vivit frigoribus nimios qui temperat æstus,*
> *Æstus diminuunt mota flabella graves,*
> *Utile solstitiis quis non emit ære flabellum,*
> *Cujus ope adducto frigore, vita manet?*

Spiritûs sancti hæc idea est, cujus beneficio exæstuans concupiscentiæ nostræ ardor deferve scit; ut adeò à S. Ecclesia jure optimo cognominetur; *In labore requies, in æstu temperies.* S. Petrus Damianus; *Spiritus qui ex Deo est, quas replet mentes, ad cœlestia provocat, & expulso torporis, & negligentiæ frigore ad amorem Divinum inflammat: petulantia CARNIS DESIDERIA REPRIMIT, & liberum cor ab omni terrena delectatione suspendit.*

S. Pet. … serm. 2…

43. Flabellum, ex una in alteram partem agitatum, opportunam æstuanti corpori temperiem conciliat. Unde lemma; ALTERNANDO RECREAT. Hinc conjice, quantam è rerum varietate voluptatem capiamus. Cassiodorus; *Nemo dubitet, homines suava rietate recreari: quia in continuatione rerum, magnum mentibus constat esse fastidium. Dulcedo mellis, si assidue sumatur, horrescit: serena ipsa, quamvis magnopere desiderentur, jugiter adepta sordescunt.* Et Petronius arbiter.

Varie…

Cassio… E, ist. 3…

> *Non uno contenta valet natura tenore;*
> *Sed permutatas gaudet habere vices;*
> *Taurus amat gramen mutatum carpere valle;*
> *Et fera mutatis sustinet ora cibis.*

FLAGRUM. Cap. XII.

44. Ioannes Ferrus Abbas flagrum hoc lemmate loquens introduxit; PER AMORE, E PIETA' CORREGO I FALLI. Id est; AMORE ET PIETATE CURAS ELUO. Opportunissimum enim illud carnis macerandæ instrumentum à Pœnitentibus adhibetur, cùm ad eluendas præteritæ vitæ noxas, tum ad amoris Divini, ac pietatis Christianæ ardorem resuscitandum. S. Petrus Damianus; *Optime pœnitet, qui, dum carnem verberibus mactat lucrum, quod delectatione carnis omissum erat, afflictionibus recompensat: & salubrem illi nunc amaritudinem ingerit, cujus olim noxia delectatione peccavit.* Qui verò omnia voluntariæ hujus castigationis commoda sub unum aspectum collocata desideras, diserta illa S. Cypriani verba legas velim *Disciplina custos spei, & retinaculum fidei, dux itineris salutaris, ac nutrimentum bonæ indolis, magistra virtutis, facit in Christo manere, ac jugiter in Deo vivere, ad promissa cœlestia, & Divina præmia pervenire. Hanc & sectari salubre est, & adversari ac negligere lethale.* Meritò itaque

Pœnit…

S Pet. … To. …

S. Cypr… Disc… Habit.

Castit…

plenus pietate dici poterit ille, qui flagri ac vitæ castigatæ beneficio ad virtutis semitam deducitur. Nec minus etiam amore versus virtutem ac Deum plenus dici promeretur, si flagro illo, ceu occa aut aratro, carnem suam studiosè colat. Cæterùm etiam Pater aut Herus, flagro ad filios ac subditos coërcendos utens, suum versus illos amorem ac pietatem judicio luculento probat. E Salomonis sententia; *Qui parcit virgæ, odit filium suum: qui autem diligit illum, instanter erudit.* seu, ut alii vertunt, *adhibet ei castigationem.* Hugo Victorinus testatur, *Disciplinam malorum desideriorum esse carcerem, frænum lasciviæ, elationis jugum; domare intemperantiam, levitatem constringere, incompositos animi motus suffocare.*

45. Flagrum, crebris suis ictibus carnem macerans, animamque eluens, epigraphen reddit; EXPIAT DUM MACERAT. Hæc ipsa Pœnitentiæ effecta sunt. S. Cæsarius Arelatensis; *Per dura crucis exercitia deceptæ dudum carnis gaudia puniuntur; ac sic mortificatione præsenti futura mortis sententia prævenitur.*

46. Flagellum (Asceticis Disciplina) extrema sua parte ferreis aliquot stellulis armatum, ab Academico Circumspecto epigraphen retulit, CRUORE NOTABILIS IPSO. Flagellum illud hoc symbolo significaverim, quo Carolus V. Imperator piâ & assiduâ tyrannide in carnem suam desæviit; quod postea, sanguine undique perfusum, Philippus II. jure veluti hæreditario, instar cimelii pretiosissimi, Philippo III. consignavit, idque hodie etiamnum inter optimos religiosissimæ & augustissimæ domûs Austriacæ thesauros asservatur. Sancti Martyres, proprio conspersi sanguine, sese omnium oculis conspicuos exhibent. Denique S. Ecclesia, tametsi aliis ornamentis omnibus spoliata, immensam gloriam è pretioso vulnerati Servatoris cruore habebit superstitem. S. Ambrosius; *Sanguis Christi purpura est, qui inficit Sanctorum animas, non solùm colore resplendens, sed etiam potestate, quia Reges facit, & meliores Reges, quibus regnum donet æternum. Meritòque ad tantum Ecclesiæ decorem, cui Christi sanguis irrutilat, Spiritus Sanctus inclamat, quàm pulchra, & suavis es charitas in deliciis tuis.*

FRENUM, LUPATUM.

Cap. XIII.

47. FRena ac lupata equos ea conditione moderantur, ut illos non quidem proprio suo arbitrio, sed solius equitis, ceu primarii directoris, nutu ac voluntate gubernent: neque enim freno majorem quàm instrumenti, vicem subire licet. Unde lemma; DIRIGIT, UT DIRIGITUR. Ita prudens ac fidelis Minister in subditis gubernandis nunquam propria sua voluntate, sed solius Principis Imperio, nititur. Hæc operandi forma in Filio Dei cumprimis enituit, qui omnia sua facta ad Patris æterni voluntatem ac providentiam studiosissimè exegit; unde testis sibimet luculentus, dixit; *Opera, quæ ego facio in nomine Patris mei* (id est, interprete P. Francisco Maldonato, *Patris decreto, authoritate, voluntate*) *hæc testimonium perhibent de me.* Hanc Filii Divini obedientiam cum Adami inobedientia comparans Magnus Augustinus, ait; *Sicut obedientia secundi hominis eò est prædicabilior, quò factus est obediens usque ad mortem; ita inobedientia primi hominis eo detestabilior, quo factus est inobediens usque ad mortem.*

48. Ut equus præfixam metam directo gressu assequatur, non sufficit, illius ori frenum immitti, nisi insuper Equitis manu in omnem partem, prout necessum fuerit, aptè flectatur. Proinde hanc freno epigraphen subdidi; DIRIGIT, SI DIRIGATUR. Ita omnino voluntas nostra proprios suos affectus intra virtutis tramitem coërcere non potest, nisi prævenientis ac excitantis gratiæ auxilio gubernata. Plutarchus eâdem metaphorâ demonstrat, auditores tantundem ab eloquentia in omnem partem pro Oratoris arbitrio flecti, quantum illa prudentiæ ac rationis imperio manuducta fuerit *Ut non satis est clavus, neque frenum, nisi adsit, qui arte moderetur. Ita non sufficit eloquentia ad moderandum populum, nisi accesserit sermonis moderatrix ratio.*

Voluntas. — *Eloquentia.* — *Plutarch. in Moral.*

49. Frenum, equorum ferociæ edomandæ deserviens, à Joanne Ferro epigraphen cepit, COHIBET, seu ut ego capistro inscripsi; DOMABIT EFFRENES. Hę inscriptiones plurimorum conceptuum sunt feraces. David interrogatus, *In quo corrigit adolescentior viam suam:* respondit; *In custodiendo sermones tuos.* Atque adeò juventus, instar procacis equi, valido legis Divinæ freno coërcetur. In hoc argumentum Agellius; *Nihil est efficacius ad cohibendas adolescentum cupiditates, quàm divinæ assidua legis meditatio, quæ & ducis officio fungitur, & instar frenorum exultantes ætatis impetus COHIBET.* Deus etiam inferni terrore effrenem hominum licentiam reprimit. *Nam,* Chrysostomo asserente, *Malitiam rescindens; & terrore, tanquam freno quodam, tuum ad deteriora impetum compescens, nihil non agit ac molitur, ut tum per blanda ac levia, tum per molesta ac gravia, tuum ad res terrestres motum reprimat, & ad se traductum a scelere abducat.* Calamitas quoque frenum injicit, ne nimiâ genii nostri indulgentia in obvia quævis vitia proruamus. Anastasius Nycænus, *Propterea,* inquit, *tentationes, & afflictiones, & multi rerum casus eveniunt, ut frena innumerabilia circumponantur animæ, quæ facilè extollitur in superbiam.* Et Justus Lipsius; *O quam utile multis frenum & correctio morbi: Nam revera, sicut Athenienses de pace nonnisi arctati cogitabant, prisci Oratoris dicto; ita plerique nostrum vix de Deo, nisi afflicti cogitant.* S. Ambr. jejuniū freno non absimile dicit, quo humanę naturæ luxuries coërcetur. *Infrænant etiam teneram ætatem jejunia, & parsimonia, ubi retinaculis quibusdam indomitas cohibeant cupiditates.* Ad idem propositum præclarè Magnus Augustinus; *Sicut equis frena sunt imponenda, ita corpora nostra jejuniis, vigiliis, & orationibus sunt infrænanda; nam quemadmodum aurigæ, si frena laxaverint, per præcipitia ducuntur; ita & anima nostra cum ipso corpore, si ei frenum non imposuerimus, ad inferni præcipitia delabitur.* Et S. Nilus; *Equus benè frenatus, corpus inediâ domitum: Ut enim ille freno cedit, & equitis paret imperio; sic corpus fame, vigiliâque subactum, rationis obtemperat voluntati, nec cupiditatis impetu lasciviens reluctatur.*

Ps. 118. 9. — *Lex Divina.* — *Juventus.* — *Agell. in hunc loc.* — *Infernus.* — *S. Jo. Chry. in Ep. ad Rom. 9.* — *Tribulatio.* — *Anast. Nycæn quæst. in Scriptur.* — *Lips. Cent. 3. ad Belg. Epist.* — *Jejunium.* — *S. Ambr. l. 3. de Virginit.* — *S. Aug. l. de Salut. docum. c. 5.* — *S. Nil. Orat. de Gula.*

50. Frenum cum lupato, à Saavedra epigraphen recepit; REGIT, ET CORRIGIT. Idipsum lege & authoritate sua Princeps assolet. Disertè Cajetanus; *Nullum majus frenum, nulla efficacior ratio componendi gestus, motus, verba, actionesque hominis, quam ambulare ante faciem Principis.* Porrò etiam Judicii extremi memoria regit & corrigit. *Sicut enim,* inquit S. Chrysostomus, *qui Dei obliviscitur, tanquam freno abjecto in præcipitium defertur, ita quem continuus hic percellit timor, modestè vivendi viam ingreditur.*

Princeps. — *Cajetan. in Gen. 17. 2.* — *Judicium extremū.* — *S. Chrys. Hom 28. in Joan.*

51. Freno dexterè utaris oportet ad regendum ac corrigendum equum, non ad subvertendum. Illum enim, tametsi mansuetissimum, si freno nimium huc illucque contorqueas, ac plus justo exagites, efficies

ut

Tributum. ut subsultet, ut calcibus feriat, aut sessori penitus succumbat. Unde lemma; PERNITIOSUM, SI NIMIUM. Ita omninò tributum (quod inventum est in remedium, ne populus præ nimia libertate reddatur insolens & refractarius, sed in officio contineatur) si limites excedat, si supra facultatum vires exigatur, cedet in malum & perniciem, excitabitque populos ad motus ac seditiones. Inter illustriora Davidis facinora recenset Sacrum Oraculum, quòd *tulit David frenum tributi de manu Philistium*; redemit quippe Regum optimus subditos suos à probrosa & terribili ista oppressione. *Tributum enim*, interprete Abulensi, *vocatur frenum; quia sicut frenum est, quo tenetur jumentum, & cogitur ad diversa, ita populus cogitur ab eo, cui tributum præstatur.* Et Philonis sententia, *Qui plura tributa conatur imponere subditis, non facit officium Principis, sed avari, & pugnantis cum natura legibus.* Alexander Magnus in magnam ex continuis bellis penuriam redactus, illis tamen, qui suadebant populos emungere, novisque tributis miseros onerare, cum stomacho respondit. *Olitorem odi, qui herbas radicitus exscindit*; uti refert Erasmus Roterodamus.

2.Reg.8.1.

Abul.in c 8. l.2.Reg. q.3.

Philo in l. de crea. Princip.

Erasm Bot.Apog. 3.

HARPAGIUM.

Cap. XVI.

52. Certum harpagii genus est, quod, vacui evitandi causâ, tamdiu nec minimam aquæ guttulam per inferiora sua foramina destillat, donec è superiore parte locus aperiatur ingressuro aëri. Unde Abbas Ferrus harpagio distillanti subscripsit; ACCEPTO SPIRITU. Ita sancti Apostoli, sapientiæ donis à Spiritu sancto acceptis, orbem universum cœlesti suâ doctrinâ irrigârunt. Opportunè meus Concanonicus S. Prosper; *Montes sunt Prophetæ, Montes Apostoli, montes omnes Prædicatores veritatis. Montes isti, quidquid de convallibus suis aquarum fundunt, quidquid vocum de medio dant petrarum, DESUPER ACCEPERUNT, & divina gratia sunt rigati, ut & aquis & vocibus abundarent, quibus & sitientes implerent, & audientes delectarent.* Idipsum innuere volebat S. Paulus his omninò verbis; *Ego enim ACCEPI à Domino, QUOD & TRADIDI VOBIS.* Hunc locum interpretatus S. Bernardus, *Magister gentium*, inquit, *ACCEPIT à Domino, QUOD & TRADIDIT nobis.*

Apostoli & Prædicatores.

S. Pr. Ps. 1..

1.Co. 23.

S.Ber. 90.

53. Harpagium tantundem aquarum distillat, quantum aëris è superiore parte acceperit. Unde D. Aresius harpagio, guttatim irroranti, subscripsit: ATTRAXI SPIRITUM. Verbis è Psalmo mutuatis; *Os meum aperui, & attraxi spiritum.* S. Mariæ Magdalenæ honorem hoc Emblema spectabat, quæ Spiritu sancto intra ipsius animam afflante, lachrymarum rorem uberrimum profudit. S. Gregorius Nyssenus; *Aquam ad aspergendum non ex alienis rivulis, sed in nobis ipsis scaturientem Deus largitur, sive oculorum fontem quis dicat, sive puram cordis conscientiam.* Et opportunè quidem lachrymarum donum unicè à Spiritus sancti beneficentia scaturire dicitur; quippe quod S. Anselmus à solo Deo anxiè impetrare studuit, nobisque hanc precandi formulam præivit; *Rogo te, bone JESU, per illas pretiosissimas lachrymas tuas, & per omnes miserationes tuas, quibus miserabiliter nobis perditis subvenire dignatus es, da mihi gratiam lachrymarum, quam multum desiderat & appetit anima mea: quia sine dono tuo non possum habere eam, sed PER SPIRITUM sanctum tuum, qui dura corda peccatorum mollit, & AD FLETUM COMPUNGIT.*

Ps. 1.. 111. Magd. lena.

S. Gr. Nyss. Or. .. Lach. mæ.

S Ans. Allog. lest. n.

54. Harpagii

54. HArpagii vertice ad aërem recipiendum aperto, quantocyus copiosa aqua per inferiora foramina defluit. Unde lemma. MODO SPIRITUS ADSIT. Haud aliter Prædicator sanctæ Ecclesiæ aream nonnisi Spiritu sancto plenus fœcundare potest. S. Gregorius Papa; *Nemo dicenti homini tribuat, quod ex ore docentis intelligit, quia nisi intus sit, qui doceat, Doctoris lingua exterius in vanum laborat.* Et S Basilius; *Licet sit sermonis ampla supellex, mens profunda, & eloquentia, & intelligentia, : si non adsit spiritus, qui vim suppeditet, otiosa sunt omnia.* Mirificè in hoc argumentum Siracides de vero sapiente philosophatus, ait; Deus *Spiritu intelligentiæ replebit illum,* sed quid ? *& ipse tanquam imbres mittet eloquia sapientiæ suæ.*

55. Maria Magdalena, deformem ac squalidum animæ suæ vultum assiduo lachrymarum imbre eluens, à Joanne Ferro Abbate harpagio non absimilis dicitur, addito lemmate ; DILUIT ORA LIQUOR. Sicut enim defluentes guttulæ harpagii labium expurgant, ita illa omnem inveteratum animæ squalorem jugi suo planctu abstersit. De hac S. Petrus Chrysologus. *In peccatricis caput purgandis criminibus refluebat unda , ut suo fonte mulier in novum baptisma suorum dilueret illuviem peccatorum. Et capillis capitis sui tergebat, ut juxta Psalmistam, verticem capilli, ex quo ambulaverat in delictis suis, in sanctitatem tali verteret servitute.*

56. Graciles guttulæ, ex harpagio supra tenellos flosculos sparsæ, non modò illos non opprimunt, sed contrà plurimum promovent ac erigunt. Unde D. Gregorius Brunellus epigraphen subdidit ; SENSIM EFFUSA FÆCUNDAT. Prudentis Magistri hæc idea est, qui methodum in docendo facilem observans, sapientiæ suæ aquas discipulis nonnisi guttatim instillat, probè gnarus; illorum intellectus nimiâ rerum docendarum copia esse suffocandos, non promovendos. *Sapientiæ Doctor*, inquit, P. Cornelius à Lapide , *leviter per modica præcepta docet sapientiam , ne eorum multitudine & pondere rudem discipulum obruat.* Ad hoc propositum minimè ingratam censui Magni Augustini præceptionem ; *Cùm Doctor debeat rerum dictor esse magnarum , non semper debet eas granditer dicere, sed submissè, cum aliquid docetur; temperatè, cum aliquid vituperatur, sive laudatur.*

57. Harpagium non ob aliam causam aquis impletur , nisi ut illas irrigandis languentibus herbis ac floribus in horto profundat. D. Sigismundus Laurentius epigraphen subjunxit; NONNISI UT EFFUNDAT. Certè S. Paulus Apostolus beneficentiam ac eleëmosynas suas , ad sublevandam afflictorum fidelium egestatem , nunquam non profusas ostendit ; uti iteratis locis de se ipso testatur; *Post annos plures eleëmosynas facturus, in gentem meam veni.* Et alibi ; *Nunc proficiscor Hierusalem ministrare sanctis.* Rursus inter gravissima negotia pauperum suorum meminit ; *Tantùm ut pauperum memores essemus , quod etiam solicitus fui , hoc ipsum facere.* Denique ; *Non debent filii parentibus thesaurizare , sed parentes filiis. Ego autem libentissime impendam, &c.* S. Ambrosius. *Beatus planè , de cujus domo nunquam vacuo sinu pauper exivit : neque enim quisquam magis beatus , quam qui intelligit super pauperis necessitatem , & infirmi atque inopis ærumnam.*

58. Harpagium ex augustis suis foraminibus minutas quidem , sed tamen herbis ac floribus nutriendis abundè suffecturas guttulas destillat. Lemma PARCE , SED SATIS. De hac parsimonia observanda Senecæ consilium est ; *Angustanda sunt patrimonia , ut minus ad injurias fortunæ simus expositi. Optimus pecuniæ modus est , qui nec in paupertatem cadit, nec procul à paupertate discedit. Placebit autem hæc nobis mensura, si prius parsimonia placuerit : sine qua nec ullæ opes sufficiunt, nec ullæ satis patent. Assuescamus à nobis removere pompam, & usu rerum ornamenta metiri. Cibus famem domet, potio sitim , &c.* Compendio S. Paulus; *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus.* Et Salomon Deo supplex ; *Tribue tantum victui meo necessaria.*

1. Tim. 6. 8.
Prov. 30. 8.

59. Harpagium floribus irrorandis effusum, inscriptionem reddit; ALIMENTA MINISTRAT. Hinc conjicies, munerum erogandorum liberalitatem opportunum amoris nutriendi ac conversandi fomentum esse. Verissimè Otho Venius canit ;

Munera conservant amorem.
Oth Ven. Emb. Amor. f. 78

Quod teneris herbis genitalibus aura Favoni,
Perque æstum irriguæ lenior imber aquæ.
Hoc in amore favor fit mutuus: hinc alimenta
Sumit, & ad frugem protinus ille venit.

Eleëmosynarii quoque hæc imago est , qui pauperibus præstat alimenta. S. Ambrosius illud Psalmi elucidans, *Beatus, qui intelligit super egenum & pauperem*, ait; *Ille intelligit super pauperem , qui largitur pauperi. Nam quid prodest misereri inopis , nisi alimoniam eidem largiaris ?*

Eleëmosynarius.
Psal. 118.
S. Amb. in hunc loc.

L A R V A.

Cap. XV.

60. JOannes Ferrus Abbas hanc larvæ epigraphen subdidit ; SUMITUR , ET DEPONITUR. Ita inconstans animus voluntatis suæ sensa ac cogitationes assidua vicissitudine immutat. His justè ac graviter exprobrans Seneca ; *Multiformes sumus*, inquit, *modo frugi tibi videbimur & graves, modo prodigi & vani : MUTAMUS deinde PERSONAM, & contrariam ei sumimus, quam exuimus.* Nec aliter S. Hieronymus. *Cum ad imaginem & similitudinem Dei conditi sumus; ex vitio nostro personas nobis plurimas superinducimus : Et quomodo in theatralibus scenis unus atque idem histrio nunc Herculem robustus ostendit; nunc mollis in Venerem frangitur : nunc tremulus in Cybelem : ita & nos tot habemus personarum similitudines, quot peccata.*

Instabilitas.
Senec. Ep. 121.
S Hier. Ep. 18. ad Marcell.

61. Larva deformis & horrida epigraphen reddit; A CREDULI SPAVENTO. Id est; CREDULOS TERRITAT. Ita Sisyphi, Ixiones, Tantali, Titii; Acherontes, aliaque inferorum nomina à Poëtis conficta, rudem duntaxat plebem, nullatenus autem Philosophos territant. Seneca testatur; *Vanos esse inferorum metus, nec Ixionem rota volvi , nec saxum humero Sisyphi trudi in adversum, nec ullius viscera & renasci posse quotidie , & carpi. Nemo tam puer est, ut Cerberum timeat; & tenebras, & larvarum habitum.* Et rursus; *Illa, quæ nobis inferos faciunt terribiles, fabula est. Luserunt ista Poëtæ, & vanis nos agitavere terroribus.* Verum tametsi Minoës, Titii, Cerberi, cæteraque Gentilium [illegible]menta sint vanissimæ terrorum larvæ, fide tam[illegible] Divina firmatum est, reprobis excruciandis vera inferorum supplicia esse destinata. Testem luculentum ac oculatum habeto Joannem Apocalypticum; *Cruciabuntur*, inquit, *igne & sulphure in conspectu Angelorum sanctorum, & fumus tormentorum eorum ascendet in sæcula sæculorum.*

Fabulæ gentilium.
Senec. Ep. 24.
Idem Consol. ad Marciam, c. 10.
Internus.
Apo. 14. 10.

62. Aliis larvam hoc lemmate distinguere placuit; VERA LATENT. Ita omninò actiones comicæ sub fabularum involucris successus veros repræsentant, & auditoribus genuinam vitæ instituendæ normam exhibent. Idipsum etiam hominis fucati aut hypocrytæ est ingenium, qui veritatis & affectuũ suorum candorem pigmentis falsissimis obfuscare novit,

Comædia.
Fucatus homo.

Cicero ad Q. Fratrem. novit. Ad hoc propositum Cicero: *Multis simulationum involucris tegitur, & quasi velis quibusdam obtenditur uniuscujusque natura. Frons, oculi, vultus persæpe mentiuntur.* D. Gregorius Comaninus hanc ficti animi malitiam integro capite prosequitur:

Questa vita mortal tant' e fallace,
Che le torbi de menti in larva spesso
D'un volto, che con lor mal si conface.
Ecco tal porta il ciglio si dimesso,
Che di casta vergogna inditio porge;
Ma poi nel petto hà 'l suo contrario impresso,
Tal sembra amile, in cui superbia sorge
D'Oto, e di Gige, e tal finge quiete,
Cui folle ardire: e furor cieco scorge.
Placide alcuno hà le sue labbia, e liete:
Che venen furial non che di Drago
Ne'l interme hà del cor parti secrete.
Dei tesori celesti altri par vago,
Che de i terreni un desir cupo ascondo.

Petrarc. p. 1. Sonnet. 82. Veritatẽ hanc Patriarcha tribus exemplis comprobat, nimirum Julii Cæsaris, Hannibalis, & sui ipsius.

Cesare, poich'il traditor d' Egitto
Gli fece il don de' honorata testa;
Celandol' allegrezza manifesta;
Pianse per gli occhi fuor si com' è scritto:
Et Annibal, quando al imperio afflitto
Vide far fortuna si molesta,
Rise frà gente lagrimosa, e mesta,
Per isfogar l' acerbo suo despitto.
E così auvien, che l' animo ciascuna
Sua passion sotto il contrario manto
Rico pre con la vista hor chiara, hor bruna.
Però s' alcuna volta i rido, ò canto,
Facciol, perch' io non hò, se non quest' una
Via da celare il mio agnoscioso pianto.

Dignitas. 63. Larvæ inscripsit P. Jacobus Masenius: Pulchris, Et Turpibus Apta. Ita dignitas non semper boni animi est argumentum, cum non rarò æque in malos ac bonos cadat. *Sen. Ep. 77* Seneca: *Cùm velis veram hominis æstimationem habere, & scire qualis sit, nudum inspice, deponat patrimonium, deponat honores, & alia fortunæ mendacia, corpus ipsum exuat, animum intuere: qualis sit, quantus sit, alieno aut suo magnus.* *S. August. lib. 3. de Civit. Dei.* Et S. P. Augustinus: *Remotis obstaculis insanæ opinionis, scelera nuda pensentur: nuda inspiciantur, fallaciæ tegmina, & vanæ laudes, & gloriæ auferantur: & apparebunt miseriæ peccatorum.*

MALLEOLI AD TEXENDOS FUNICULOS.

Cap. XVI.

Ingenium vivax. 64. Malleoli ad funiculos texendos accommodati, ab Academicis Pesariensibus Distentis epigraphen recepère: E PER MILLE RIVOLTE. Id est: IN PARTES MILLE DISTENTI. Labore virtus sequitur. Volebant, ni fallor, significare; sicut funiculi illi è plurima malleorũ revolutione tandem pertexuntur, ita Academicorum compositiones ab intellectu, per multas figuras, varias doctrinas, & ingeniosas cogitationes agitato, ad extremam perfectionem demum deduci. Porrò virtutem, & virtutis mercedem, æternam gloriam, nonnisi mille laboribus distenti acquirimus. S. Hieronymus: *Nullus labor durus, nullum tempus videri longum debet, quo gloria æternitatis acquiritur.*

65. Eosdem malleolos lemmate nî fallor, non incongruo distingues: TENUI PENDENTIA FILO; quippe quod è testiculis tenuissimis suspensi hæreant. Vitæ humanæ hunc typum dixerim, quæ fragili sustentata filo, facillimè rumpitur. *Vita humana fragilis.* Seneca: *Stultum est, ætatem disponere; ne crastino quidem dominamur. O quanta dementia est spes longas inchoantium! Id quoque, quod tenetur, per manus exit; & ipsam quam premimus aram casus incidit.* *Senec. Ep. 101.* De Vita humana nonnemo cecinit:

Clotho colum bajulat; Lachesis net; Atropos occat.

Et alius:

Vita fugax, quàm causa levis tua stamina rumpit!

His tamen opportunior Cygnus ille canit:

Omnia sunt tenui pendentia stamina filo,
Et subito casu, quæ valuêre, ruunt;

M E T A.

Cap. XVII.

66. NOnnemo, personam quandam grandi ac tenerrimo amore prosecutus, ad ipsius exequias metam figuravit; addito lemmate: IT DOLOR ULTRA; Veluti diceret, dolorem; è personæ illius jactura incussum, terminis ac mensuris omnibus superiorem esse. *In mo... Christi patien...* Doloris hujus experimentum longè maximum passionis suæ tempore cepit Servator, ubi corporis & animæ cruciatibus adeo immanibus fuit tortus, ut omnes Martyrum pœnas, quantumvis atrocissimas, transcenderint. Porrò si gravissimas MARIÆ Virg. ærumnas supra rupem Golgothæam attentiore intellectu perpenderis, fateri debebis. *MARIÆ Virg. ... Calvari... monte.* *It dolor ultra.* Enimverò interioris animi dolor, ab ea tum temporis toleratus, cunctas calamitates, ab hominibus singulis in terra unquam sustinendas, superavit. Dilucidè S. Anselmus: *Quidquid crudelitatis inflictum est corporibus Martyrum, leve fuit comparatione tuæ passionis, o Virgo.* *S. Anse... de Excel... Virg. c...* Et S. Bernardus: *Tuam ò Virgo animam pertransivit vis doloris, ut plusquam Martyrem non immerito prædicemus.* *S. Bern... in Verb... Apoc. ...*

67. Alius metæ subscripsit; NEC CITRA, NEC ULTRA. Ita genuina virtus prudenti incedit mediocritate; probè gnara, nullum unquam extremũ sine appendice vitio reperiri. *Mediocritas.* Justus Lipsius: *Virtus media viâ ingreditur, & cautè cavet, ne quid in actionibus suis deficiat, aut excedat.* *Iust. ... l. 1. de Const. c...* De Magno illo vitæ instituendæ prototypo, S. P. Augustino, testatur Possidonius: *Vestis ejus, & calceamenta, & lectualia, ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abjecta plurimum: quia his plerumque vel jactare se insolenter homines solent, vel abjicere, ex utroque non quæ J Esu Christi, sed quæ sua sunt, quærentes. At iste beatus medium tenebat, neque in dexteram, neque in sinistram declinas &c.* *Possido... c. 22. ...*

68. Octavius Boldonus metam hoc lemmate spectandam exhibuit: TANGITUR EVITATA. Verbis nimirum ad illã Horatii oden alludentibus. *Horat. Carm. 1.*

-------- Metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis,
Terrarum dominos evehit ad Deos.

Genuina hæc mundanæ gloriæ est indoles, quæ nullos dignius ac copiosius insequitur, nisi quos à se solicitè aufugientes viderit. *Gloria ... fugien... sequitur.* S. Hieronymus in Epitaphio Pauli ait: *Quantò se plus dejiciebat, tantò magis à Christo sublevabatur; latebat, & non latebat &* *S. Hier. Epitaph. Pauli.*

& FUGIENDO GLORIAM, GLORIAM AUCUPABATUR.

69. Currus in ludis Circensibus circa metam concitatissimè flecti solebant. Unde metæ inscripsit P. Raulinus: DAT VITATA CORONAM. Rursus in rem præsentem Horatius, superiore numero citatus:

----- Metaque fervidis
Evitata rotis, &c.

Mens Emblematis erat, sicut in ludis illis è fuga obtinebatur victoria, ita æternæ gloriæ mercedem in eos duntaxat ab agonotheta Deo distribui, qui omnem peccandi occasionē studiosè evitaverint. Nam, ut verissimè ait Siracides: *Qui amat periculum, in illo peribit.* Et S. Cyprianus: *Impossibilis est liberatio flammis circumdari, nec ardere: verendum est dormienti in ripa, ne cadat.* Præclarè cecinit meus D. Carducius;

Cursori dat meta suo vitata coronam:
Præmia vis Superûm: certa pericla fuge.

N O D U S.

Caput XVIII.

70. NOdi officium, asserente Abbate Ferro, hoc lemmate explicatur: JUNGIT, NON UNIT, seu melius: STRINGIT, NON UNIT. Id ipsum in Matrimonio coacto usuvenit, quo quidem uterque sponsus arcto & insolubili nexu colligatur: at, deficiente amoris glutino, animas ab unione & concordia alienissimas habet. Idem etiam prædonum & sicariorum est genius, qui in eandem flagitiorum societatem nonnunquam magno quidem numero conspirant, at quia non bono publico, sed peculiaribus duntaxat lucris student, idcircò in sinceram animorum unionem nunquam coalescere possunt. Denique amicitiæ aut affinitatis ligamen nonnunquam quidem Catholicos cum hæreticis conjungit, at in sancta fide è diametro oppositi, animos semper discordes, neque unquam genuinâ unione connexos sortiri possunt. Quomodo autem, inquit S. Cyprianus, *potest ei cum aliquo convenire, cui cum corpore ipsius Ecclesiæ, & cum universa fraternitate non convenit? Quomodo possunt duo aut tres in nomine Christi colligi, quos constat à Christo, & ab ejus Evangelio separari?*

O D O N T A G R A.

Caput XIX.

71. CHirurgorum odontagra, extractum dentem sustinens, epigraphen accepit: HÆC UNA SALUS. Innuit videlicet, cuivis malo tollendo nullum esse efficacius remedium, præter sublatam occasionem. S. Joannes Chrysostomus: *Pax vera tunc præstatur, cùm quod tabe vel sanie corruptum est, abscinditur, atque projicitur, quoniam factiosa & improba pars repellitur vel omnino destruitur. Nam & medicus hoc modo reliquum corpus conservat facile, si, quod reduci ad sanitatem nequit, ceciderit, atque abjecerit.*

P E C T E N.

Caput XX.

72. PEcten, ab industria humana ad exleges & confusos capillos extricandos inventum, eosdem plerumque non sine dolore evellit: atque adeò EXPILAT DUM EXTRICAT. Idipsum avarus Caussidicus assolet, qui ad controversiam extricandam assumptus, clientem suum miserrimè expilat. In rem præsentem opportunum censui Caussidici cujusdam factum, à Laurentio Beyerlinck his omninò verbis recensitum. Parisiis tempore Ludovici duo fuerunt Advocati compatres. Ad horum alterum cum venisset bonus quidam vir, sed fortunæ tenuioris, rogat, ut causam ipsius in foro adversus rusticum antagonistam, opibus magis instructū agat, annuit ille atque horam constituit. Cæterum paulo post, cum rusticus, alterius partis adversarius, rogasset eundem, ut sibi adversus alterum adesset, multoque majorem polliceretur prædam quàm ille, etiam huic operam suam promittit. Redeunte primo, se excusat, quod, cum adversarii partes acturus sit, ei promissam operam præstare nequeat. Ablegat tamen eum ad alterum procuratorem, compatrem suum, cum hac commendatione: *Compater mi, venerunt ad me duo capones pingues: ego pinguiorem cepi, alterum vobis mitto: plumetur is à parte vestra, & ego plumabo alterum.* Horum genios aptè describens Innocentius Papa, ait: *Sæpe causæ tantum differunt, quod litigantibus plus, quam totum auferunt, quia major est expensarum sumptus, quàm sententiæ fructus: nec terminantur negotia pauperum cœpta, quousque eorum marsupia sint evacuata, cùm tamen scriptum sit: Gratis accepistis, gratis date. Ipsi verò nec gratiam gratis dant, nec justitiam justè reddunt. Lucrum in arca, damnum in conscientia.*

Beyerlinck in Theatro Mag. V. Advocatus.

Innoc. de vilitate conditionis human.

73. Alius pectini subscripsit: IMPLICATA EXTRICAT. Vivacis ingenii hæc idea est, quod quæcunque Sphyngis Thebani involucra felici acumine resolvere, & in explicandis iis vel cum Oedipo certare nôrit. Hoc encomio cumprimis spectandus S. Hieronymus, obvia quævis sacræ Paginæ ænigmata extricavit. Nam, teste Romano Breviario, *Tanquam ad oraculum ex omnibus orbis terræ partibus ad ipsum Divinæ scripturæ quæstiones explicandæ referebantur.* Eandem laudem sancto Servatori, Archiepiscopo suo, tribuit Ecclesia Ambrosiana: *Servator Mediolanensis, vir præstanti ingenio, rerum Divinarum scientia, eloquentia, & Christianis virtutibus excultus, Prophetarum RES INVOLUTAS & latentes interpretando EXPLICAVIT.* Cæterum etiam conscientiæ examinandæ beneficio intricatæ cordis humani syntheresses componuntur: Unde S. Ignatius Loyola hoc titulo Examen conscientiæ afficit: *Examen conscientiæ ad purgationem animæ, & peccatorum confessionem utilissimum.*

Ingenium vivax.

S. Hieronymus. *Brev. Romanum.*

Eccles. Ambr. 28. Matth.

Examen conscientiæ. *S. Ignat. in lib. Exercit.*

74. Pecten non tantùm capillos implicatos distinguit, sed etiam incompositos & exleges in ordinem redigit. Lemma: DISTINGUENDO COMPONIT. Hanc pectinis indolem quivis præstans Professor imitatur, qui scholasticas controversias, nonnunquam in congressibus litterariis excitari solitas, opportuno distinguendi artificio quantocyus dirimit. Abrahamus contentionem inter suos & Lothi, nepotis sui, pastores exortam, dexterè composuit, dum eos mutuo separandos suasit; uti Geneseos Historia testatur. Cæterum quantum ad dissolvenda ac extricanda subditorum vitia attinet, Ivo Cornotensis cuidam amico suo ad pecten dono oblatum respondit: *Cum in capillis inordinati mores, vel inordinati populi quadam comparatione possint intelligi, credo prudentiam tuam munusculo hoc, quasi quodam mysterio, vigilantiam meam excitare, ut studeam inordinatos populorum mores diversis exhortationum modis componere, atque habita discretionis moderatione ad debitum ordinem revocare.*

Professor.

Separatio.

Ivo Cornot. Ep. 6.

PHLE-

PHLEBOTOMUM.

Caput XXI.

75. PHlebotomum, venæ incidendæ applicatum, epigraphen tenet: FERIT, UT SANET, seu SANAT, DUM FERIT. Hæc ipsa calamitatis effecta sunt, quæ è vulnerata carne felicem animæ sanitatem conciliat. De Deo testatur Jobus: *Vulnerat, & medetur.* Et D. Gregorius Brunellus:

Calamitas.

Iob. 5. 18.

Exprimat ut nocuum tenui mucrone cruorem,
Expellat morbos, hastula parva facit.
Pungere in adversis sic leni vulneris ictu
Ut sanet mentem, nos Deus ipse solet.

Huic concinit D. Basilius Paradysi, nobilis Poëta Lyricus:

Bench' al infermo noia
Dia' l ferro, lo risana, e benche punga,
A la palma i destrier porta la sprone.
Pregio de la ragione
E' il moderarsi in ramontar chespesso
Porta seco i rimedii il male ist esso.

Et rursus:

Non e mal ciò ch' offende,
Se cio ch' offende è medicina, e giova
Spesso à virtù cio ch' ha di doglia aspetto.

S. August. Tom 9. lib. de visit. Infirm. c. 4.

Denique S. P. Augustinus, vel quicunque est author Libri de visitandis Infirmis, ait: *Complectere quam pateris infirmitatem, quoniam ita proficies de virtute in virtutem. Si in infirmitate virtus augmentatur, virtus autem est salus animæ. INFIRMITAS Corporis quæ tamquidem per virtutem ANIMÆ PARIT SALUTEM, donum Dei est.* Et rursus: *MORBUS hic corporis MEDICINA EST spiritualis.*

76. Phlebotomum, authore P. Gamberto, epigraphen è Claudiano mutuatã præfert: PARCENDO SECABIT. Illud enim, unicâ corporis parte incisâ, totum hominem servat incolumem. Vindicantis justitiæ hoc symbolum dixerim, quæ à Principe ad paucorum hominum flagitiosorum sanguinem fundendum adhibita, totius Reipublicæ corpori medetur. Hanc ipsam operandi methodum probè observans Deus, nunquam magis beneficum se exhibet, quàm dum acerbiore calamitatum ferro in hominem animadvertit. Scitè in rem præsentem S. Bernardus: *Tunc magis irascitur Deus, cum non irascitur. Volo irascaris mihi pater misericordiarum, sed illâ irâ, quâ corrigis devium, non qua extrudis devia. Cum enim sentio iratum, tunc maxime confido propitium: etenim cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis.*

Justitia vindicativa.

Deus affligens.

S. Bern. serm. 42. in Cant.

ROGUS.

Caput XXII.

77. VEteri more, humana cadavera rogo concremanda injiciebantur: credebant enim, eo ritu manes à noxis omnibus, in vitæ decursu perpetratis, expiatum iri. Unde rogus Emblematis loco inscriptum tenet: MORTALE REPURGAT. Piaculares purgatorii flammas hoc schema repræsentat, in quibus pii fidelium manes miro potentiæ ac sapientiæ Divinæ invento cunctas sordes, è pristina vita etiamnum reliquas, extergunt. Dilucidè Apostolus: *Uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit. Si cujus opus arserit, detrimentum patietur; ipse autem salvus erit, sic tamen, quasi per ignem.* In hunc locum P. Cornelius à Lapide: *Christo, inquit, in judicio particulari assistit ignis purgatorii, quia Christo judici ad manum paratus adest, ut probet, puniat, & purget cujusque hominis opera.* Cæterùm etiam quodvis opus, corpori castigando à vero pœnitente applicatum, pristinam animæ munditiem reddit. *O pœnitentia*, exclamat S. Cyprianus, *quid de te novi referam? omnia ligata tu solvis, omnia clausa tu reseras, omnia adversa tu mitigas, omnia contrita tu sanas, omnia confusa tu lucidas, omnia desperata tu animas.*

Purgatorium.

I. Cor 3. 13.

Corn. à Lap. in hunc loc.

Pœnitentia.

S. Cypr. [...] laud. Pœnit.

78. Corpori humano, intra ardentem rogum spectando, subscripsêre, ARSO IL MORTALE AL CIEL N' ANDRA' L ETERNO. Id est: CORPORE CONSUMPTO, SPIRITUS ASTRA PETET. Emblematis construendi occasionem offert Seneca Tragædus, ubi Alcmena hanc defuncto Herculi apostrophen recitat:

Senec. [...] Herc. [...] Act. 5. [...] fin.

Certè ego te vidi flagrantibus
Impositum sylvis, cum pluribus
In cælum furerent flammæ minis,
Arsisti certè.

Cui respondet Hercules:

------ Quidquid in nobis tui
Mortale fuerat, ignis invictus tulit:
Paterna cœlo pars data est, flammis tua.
Virtus in astra, tendit in mortem timor.
Præsens ab astris mater Alcides cano.

Animas, in piacularibus flammis detentas, hæc imago concernit, quæ à mortalitatis suæ sordibus in ardentis hypogæi rogo extersæ, ad felicitatis æternæ gloriam volant. In rem præsentem jam olim Virgilius de Animabus à corpore separatis, cecinit:

Purgatorium.

Virg. [...] Æn. 6. v. 7.

Ergo exercentur pœnis, veterumque malorum
Supplicia expendunt: aliis sub gurgite vasto
Infectum, eluitur scelus, aut exuritur igni.
Quisque suos patitur, manes exinde per amplum
Mittimur Elysium &c.

Ignis illius purgatorii acerbitatem expendens S. P. Augustinus, ait: *Ille purgatorius ignis durior erit, quam quid potest in hoc sæculo pœnarum videri, aut cogitari, aut sentiri.*

S. Aug. [...] 11. de [...] ctis.

79. P. Jacobus Masenius Emblematis loco rogum & faces mortales statuit, cum lemmate: LUCE HAC LUX CLAUDITUR OMNIS. Ita nimirum omnis mundi gloria ac plausus in morte extinguitur. Hugo de S. Victore: *Dic mihi, ubi sunt amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiscum erant? nihil ex eis remansit, nisi cineres & vermes. Attende diligenter quid sunt, vel fuerunt? Homines fuerunt sicut tu: comederunt, biberunt, riserunt, duxerunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descenderunt. Quid profuit illis inanis gloria, brevis lætitia, mundi potentia, carnis voluptas, plenæ divitiæ, &c.* Et Seneca:

In mo[...] Gloria mundi finitur.

Hug[...]

Senec. Troad.

Quem dies vidit veniens superbum,
Hunc dies vidit fugiens jacentem;
Res Deus nostras celeri citatas
Turbine versat.

SCENA.

Caput XXIII.

8[0]. JOannes Ferrus Abbas hanc scenæ seu theatro epigraphen subjunxit: FINGIT ET DOCET. Tales omnino pleræque Servatoris nostri conciones fuére, quæ metaphoris ac parabolis undique respersæ, miram doctrinæ lucem universo orbi conciliarunt; ut videre licet in parabola satoris sementem jacien-

Christi præd[...] in [...] bolis.

Pa[...]

jacentis; fœminæ abſcondentis fermentum, hominis inimici, zizania intermiſcentis; theſaurum in agro reperientis &c. S. Joannes Chryſoſtomus: *In parabolis Chriſtus loquitur, ut tenacius memoriæ, quæ dicuntur, commendari poſſint. Et expreſſior propter ſimilitudinem ſermo res ipſas ante oculos apponat.* Et S. Cyryllus: *Figuræ intellectualium hæc corporalia ſunt, quæ cùm ſentiantur, clariora plerumque faciunt ea, quæ aliter vix poſſumus intelligere.*

81. Scena complurium eventuum ac comœdorum varietate ſpectatoribus non voluptatem tantùm, ſed & præclaras vitæ inſtruendæ præceptiones ingerit. Unde lemma: AMMAESTRA, E DILETTA. Id eſt: DOCET, DELECTAT. ſeu, UTILE DULCI. Chriſti prædicantis hoc ſymbolum eſt, qui ſuis auditoribus ſimul & recreandis & convertendis diverſas parabolas, ceu opportuniſſima legis Divinæ involucra, propoſuit; uti ſuperiore numero oſtendimus. Cur autem Servator pleraſque ſuas conciones figuris & parabolis involverit, cauſas diverſas aſſignat. S. Chryſoſtomus: *Primùm,* inquit, *ut ſignificantius loqueretur, & magis ante oculos poneret. Mens enim, familiarium rerum imagine conceptâ; magis ſuſcitatur, & tanquam in pictura rem ipſam magis amplectitur. Deinde ut jucundior eſſet narratio, & diutius animo immoraretur.* Et S.P. Auguſtinus: *Plus movent figuratè dicta, & accendunt amorem, quàm ſi nuda, & ſine ullis ſacramentorum ſimilitudinibus ponerentur. Cujus rei cauſam diſputare eſt dicere. Sed tamen ita ſe habet, ut aliquid per allegoricam ſignificationem intimatum, plus moveat, plus honoretur, quàm ſi verbis propriis diceretur apertiſſime.* Porrò etiam Orator è gemino ſuo munere ſimul & perſuadeat & delectet. *Nihil præſtabilius videtur,* inquit Seneca, *quàm poſſe dicendo tenere hominum mentes, allicere voluntates, impellere quò velit, unde autem velit deducere. Nam Oratoris eſt proprium, graviter & ornatè dicere, ut poſſit animos Judicum commovere.* Illud ipſum etiam cujuſvis perfecti Poëtæ officium eſſe, Horatius affirmat.

Aut PRODESSE volunt, aut DELECTARE Poëtæ,
Aut ſimul & jucunda, & idonea dicere vitæ.

82. Scenam opportuno hoc lemmate inſigniverim: NON QUAM DIU, SED QUAM BENE. Comædia quippe parum laudis è diuturnitate refert, niſi eandem ingenioſa rerum varietas, & apta Comædorum diſpoſitio condiant. Humanam vitam ſcenæ non abſimilem teſtatur Seneca, in quâ non qui diu, ſed qui virtuosè progreſſus eſt, plauſum feret: *Quomodo fabula, ſic vita: non quamdiu, ſed quàm bene acta ſit refert.* Plurimorum inſtar pauculos enumero. S. Caſimirus annis viginti quinque; S. Agapytus nonniſi quindecim; & S. Agnes ſolis tredecim vitam duxêre, quando meritis ac virtutibus pleni, ad cœleſtem gloriam evolarunt. Atque adeò ſolam vitæ bonitatem, non verò prolixos annos æterna gloria ſequitur, majorique pretio virtutis candor, quàm capitis canities habetur. Salomonis pronunciatum eſt: *Senectus enim venerabilis eſt; non diuturna, neque annorum numero computata: cani autem ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata.*

SCEPTRUM.

Cap. XXIV.

83 Didacus Saavedra Emblematis loco ſceptrum regium, à ſole perpendiculari illuſtratum, depinxit; addito lemmate: A DEO. Me-

Mundi ſymbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. II.

miniſſe nimirum quoſvis Principes voluit, regna ac principatus ſuos è ſola Dei beneficentia profluere. *Non eſt enim POTESTAS, niſi A DEO,* inquiebat Apoſtolus, mox de iiſdem Principibus ſubjungens, *Miniſtri Dei ſunt, in hoc ipſum ſervientes.* Præclarè, ut ſolet Magnus Auguſtinus: *Non tribuamus dandi regni atque imperii poteſtatem, niſi Deo vero, qui dat felicitatem in regno cœlorum ſolis piis; regnum verò terrenum & piis & impiis, ſicut ei placet, cui nihil injuſtè placet.* In hanc veritatem concedens Salomon, ait: *Data eſt à Domino poteſtas vobis; & virtus ab Altiſſimo, qui interrogabit opera veſtra, & cogitationes ſcrutabitur. Quoniam cùm eſſetis miniſtri regni illius, non rectè judicaſtis.* Nec aliter Siracides; ubi enim vulgata noſtra legunt: *In manu Dei poteſtas terræ,* Interpres Syrus habet: *In manibus Domini Dominorum univerſum; cùm, qui aptus eſt, conſtituet ſuper illud,* id eſt, *univerſum.* Nec Homerum id fugerat, quando dixit: *Ex Muſis & procul mittente Apolline viri Poëtæ ſunt in terra & citharœdi; EX JOVE AUTEM REGES.* Unde coronati illi Apocalypſeos Monarchæ ſua diademata ad thronum Divini pedem abjecêre, veluti regiam ſuam potentiam nonniſi beneficiariam, & unicè ab infinita Majeſtate profluentem, teſtaturi. Eam ob cauſam hodie etiamnum Reges Chriſtiani ſuis Diplomatis hunc præfigunt titulum: *Philippus DEI GRATIA Hiſpaniarum REX.* Ingenuè nimirum confitentur, regiam ſuam dignitatem à ſola Dei bonitate ac gratia ſcaturire.

Principatus a Deo eſt.

Rom. 13. v. 1. & 6. S. Auguſt. l. 5. de Civit. Dei c. 21.

Sap. 6. 4.

Eccleſ. 10. 4.

Hom. hym. in Muſas & Apollinem.

84. Jugum, ſervitutis ſymbolum, cum ſceptro regio decuſſatim depictū, epigraphen tenet: DUM SERVIO, REGNO. Illius hæc imago eſt, qui relicto, mundo, ſeſe obſequiis Divinis libertimè conſecrat. S. Joannes è ſervitute, quam Deo fideliſſimam ſervierat, ingentem ac regiam gloriam ſibi acceſſiſſe, gloriatur. *Feciſti nos Deo noſtro regnum, & ſacerdotes, & regnabimus ſuper terram.* In hunc locum S. Rupertus Abbas, *Confitentur,* inquit, *omnes redempti, & verum dicunt, quia ſunt ſervi ejus, qui eos redemit: ſed ipſe, qui redemit, non ſervos, ſed amicos; non SUBSERVIENTES, ſed CONREGNANTES FACIT.* Salomon, Hungariæ Rex, ab armata perduellis nepotis ſui manu regno ac regia ejectus, eremum adiit, ibique obſequiis Divinis addictus, tantam animi felicitatem reperit, ut regnum à ſe non amiſſum, ſed commutatum, ingenuè fateretur; ut ſequenti epigrammate traditur:

Religioſus.

Apoc. 5. 10.

S. Rupert. in hunc loc.

Rex erat Hungariæ Salomon, fugienſque Nepotis
Arma ſubit ſylvam, ſylva repente placet.
Et ſceptrum, ac reditum ſpernens; Non abſtulit,
inquit,
Sed mihi mutavit patria regna Nepos.

Porrò homo ſapiens, in alterius obſequium conductus, verè de ſe dixerit: *Dum ſervio, regno;* idque non ſolùm ob animi ſui libertatem, quæ nulli alieno dominio ſubjacet; ſed inſuper ob proprium perſonæ ſuæ valorem, etiam ab ipſo Domino obſervandum, honorandumque. Seneca, *Si quis exiſtimat, ſervitutem in totum hominem deſcendere, fallitur, pars ejus melior eſt excepta: corpora obnoxia ſunt, & adſcripta Dominis, mens quidem ſui juris eſt.* Dilucidè Siracides *ſervo ſenſato,* id eſt, virtuoſo ac prudenti, *liberi ſervient.* Unde Diogenes, cùm inter mancipia venalis ſtaret, interrogatus, quid ſciret? reſpondit: *Novi hominibus liberis imperare.* Micythus, Anaxilai, Rheginorum Principis, ſervus, mortuo ſuo hero in ſuperſtitum filiorum tutorem; ac totius Principatus gubernatorem aſſumptus eſt. De hoc teſtatur Macrobius: *Is tutelam ſanctè geſſit, imperiumque tam clementer obtinuit, ut Rhegini à ſervo regi non*

Sapiens.

Senec. l. 3. de Benef.

Eccleſ. 10. 2.

Macrob. l. 1. Saturn. c. 21.

dedignarentur. Atque adeò dum servivit, regnavit.

Principes serviunt.

85. Princeps, debito suo muneri exactè responsurus, ideæ loco sceptrum intueatur, quod jugo innixum, epigraphen præferat: SERVIO REGNANS. Id probè edoctus Antigonus, Rex Macedonum, filio suo dixit: *An ignoras, REGNUM non aliud ESSE, quam splendidam SERVITUTEM?* Et in Senatu publico Tiberius: *Dixi, nunc, & sæpè alias P C. bonum & salutarem PRINCIPEM Senatui SERVIRE debere, & universis civibus sæpè, ac plerumque etiam singulis.* De Principibus dilucidè S. Paulus:

Rom. 13. 6.

Ministri Dei sunt, in hoc ipsum servientes. Et ut compendio dicam, justus, etiam dum servit, liber est. impius vicissim, quantumvis regnet, servit. Verissimè S. P. Augustinus: *Bonus, etiamsi serviat liber est; malus, etiamsi regnet, servus est.*

S. August. l. 4 de Civit. c. 3
Virgil. 2. Æn.

86. Plerumque sceptrum regium naturâ suâ origine nihil est aliud, nisi truncus ligneus, in formam graciliorem excisum, torno elaboratus, & parergis aureis insignitus. Ut adeò Augustinus Mascardus eidem opportunam hanc Virgilii gnomam lemmatis loco subjunxerit: OLIM ARBOS. Hanc ideam iis ob oculos positam velim, qui ex infima sorte ad sublimem imperii aut prosperitatis gradum emerserunt, ne in superbiam efferantur, aliosque arroganti supercilio fastidiant. Meminerint quippe, se ad honores illos externos ac recentes fortassè absque propriis meritis, solo cæcutientis fortunæ beneficio eluctatos esse. Ita Abdolonymus Alexandri Macedonis gratiâ ab horti culturâ ad regiam Sidonis coronam sublevatus est. Justinus, primùm subulcus, postea Romanorum Imperator audiit. Agathocles parente figulo natus, in Siciliæ Regem evasit. Saul & David è jumentis ac gregibus pascendis, Palestinæ Reges sunt nominati. Quin ipsamet Roma majestatem ac theatra sua regia iis potissimum locis ostentavit, ubi olim agrestes sylvæ ac mappalia habitabantur. De hac Ovidius:

Natales viles.

Nobilitas

Ovid. 1. Fast.

Hic, ubi nunc Roma est, tunc ardua sylva virebat.

Ezech. 19 11.

Sed instar omnium esto unius Ezechielis oraculum, qui de Solimæis Regibus disserens ait, illorum sceptra nonnisi è sylvarum arboribus originem trahere. *Mater tua quasi vinea in sanguine tuo super aquã plantata est, fructus ejus, & frondes ejus creverunt ex aquis multis, & facta sunt ei virgæ solidæ in sceptra dominantium, &c.* Verissimum adeò est illud Senecæ: *Neminem Regum non ex servis esse oriundum, neminem non servum ex Regibus.*

Senec. Ep. 44.

87. Sceptro epigraphen non incongruam subjunges: IMA DE STIRPE. Sceptrum quippe nihil aliud esse, nisi ligni fragmentum, è vili arbore recisum. In rem præsentem Virgilius de Latino Rege canit:

Virg. l. 12. Æn. v. 205.

Ut sceptrũ hoc (dextrâ sceptrum nam forte gerebat)
Nunquam fronde levi fundet virgulta, nec umbras,
Cùm semel in sylvis imâ de stirpe recisum,
Matre caret, posuitque comas, & brachia ferro
Olim arbos, nunc artificis manus ære decoro
Inclusit, patribusque dedit gestare Latinis.

Princeps loco humili natus.
Cicero Orat. cont. Salust.

Saulem, Tamerlanem, S. Petrum, aliosque, ex infima sorte ad regnum sublevatos, hoc symbolum concernit. Unde præclarè observat Tullius: *Satius est, meis gestis florere, quàm majorum opinione uti, & ita vivere, ut sim posteris meis nobilitatis initium, & virtutis exemplum.*

S E R A.

Caput XXV.

88. SEra, multis clavibus pervia, exiguo habetur pretio: solumq; illa æstimatur, quæ uni duntaxat sui penetrandi facultatem permittit. Unde lemma: PARET UNI. Ita prorsus omnium ludibrio se exponit, qui sua obsequia vitio & virtuti, terræ & cœlo, Deo ac Dæmonii, ex æquo venditare cupit. Nunquam enim laudem promerebere, nisi singulos animæ tuæ affectus uni Deo consecraveris. Optimum Samuëlis consilium est: *Praparate corda vestra Domino, & servite illi soli.* Enimverò, asserente Theodoreto: *Proprium est perfectorum hominum, totum cor Deo dedicare, & omnem mentem ipsi consecrare.* Unde SS. Joannes & Paulus illustria illa Martyrum nomina, cùm ab Apostata Juliano ad idola adoranda invitarentur, alacri ore responderunt: *Nos unum Deum colimus, qui fecit cœlum & terram.* Terentiano item liberè dixerunt: *Si tuus Dominus est Julianus, habeto pacem cum illo: nobis alius non est, nisi Dominus Jesus Christus.*

Servus fidelis.
1. Reg. 7. 3.
Theod. in Ps. 9. v. 1.

89. Sera annularis, è compluribus circulis constructa, ac diversis alphabeti litteris signata, epigraphen subjunctam habet: UNI PATET VERBO. Genuino hoc Emblemate MARIÆ Virginis uterum significabis: sicuti enim sera illa annularis ibi solum aperitur, quando peculiare ac determinatum aliquod verbum è dispersis ipsius litteris compositum fuerit, ita uterus hic sacratissimus nunquam aliàs reseratus fuit, nisi quando Verbum Incarnatum, sine ulla integerrimæ Virginitatis offensâ, prodigiosè in hunc orbem enixus est. Opportunè Chrysippus, MARIÆ Virgini supplex, exclamat: *Ave, quæ es puteus semper vivẽtis aquæ. Ave porta clausa. SOLI REGI APERTA.* Idipsum metaphorâ satis dilucidâ olim vaticinatus Ezechiël, ait: *Porta hæc clausa erit, non aperietur, & vir non transibit per eam: quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam.* Quem locum SS. Hieronymus & Ambrosius prolixè de fœcunda & illibata Matris Divinæ Virginitate interpretantur. Eidem symbolo P. Jacobus Masenius hanc egigraphen subdidit: PANDITUR AD VERBUM:

MARIA Virgo gravida.
Chrysipp.
Ezech. 44 8.

Aspicis inscriptum distinguere pessula Verbum;
Verte, aperit clausas vox tibi lecta fores,
Æterno patuit Virgo castissima Verbo,
Nullius ad blandi verba movenda proci.

90. Eandem seram annularem, diversis characteribus signatam, hoc lemmate propositu spectandam: UNO VERBO RECLUDOR. Sera enim illa clausa ac constricta unico convenientium litterarũ verbo, ceu clavi, dissolvitur. Ita prorsus Zacharias, Joannis parens, lingua sat diu tenebatur elingui; at vix Joannis nomen articulatim scripserat, mox efficacis obseratæ linguæ repagulis, in benedictionis & laudis Divinæ voces prorupit: *Scripsit, dicens, Joannes est nomen ejus. Apertum est autem illico os ejus, & lingua ejus, & loquebatur benedicens Deum.* In hoc argumentum S. Ambrosius: *Videte meritum,* inquit, *os quod angelus alligaverat, Joannes absolvit: quod Gabriel obstruxerat, parvulus reseravit.*

Zacharias S. Joann. Bapt.
Luc. 1. 63
S. Ambr. ferm. 2 S. Ioan. Bapt.

91. D. Aresius, ad SS. nomen JESU alludens, sere annulari subscripsit: ERUDITUS IN VERBO REPERIET. Lemmate è Divinis Proverbiis mutuato. *Eruditus in verbo reperiet bona.* Ni fallor, significare volebat; omnium bonorum affluentiam ab illo repertum iri, quisquis sanctissimum hoc nomen,

Prov. 16.
Nomen Jesu.

nomen, ceu totius felicitatis epitomen, devoto ac
...12. frequenti ore invocaverit. *Nec enim aliud nomen est sub cœlo, in quo oporteat nos salvos esse*, inquiebat Apo-
G Præf. stolorum Princeps. Disertè Origenes: *Non solùm unum bonum Jesus, sed omnia bona. Vita bonum est, Jesus est vita. Resurrectio bonum est; Jesus est resurrectio, lux mundi bonum est, Jesus est lux mundi.* Cæte-
hium rùm eodem Emblemate demonstratur, vivaci ac excelso ingenio nihil unquã repertu esse impervium.

92. Sera annularis, characteribus suis itidem ad SS. nomen Jesu alludens, epigraphen à me recepit: NOMEN ABSCONDITUM. In hanc rem opportunum censui illud S. Damasi Papæ epigramma, cujus initium ac finis sanctissimo hoc nomine clauduntur:

Jure pari regnat, communis conditor ævI
Et cum Patre piâ regnat sublimis in arcE
Sidereo sanctus insidu Numine regniS
Unde mare, & terras solo videt omnia nutU
Suggerit humanis, & donat munera rebuS.

93. Annulorum characteres, legitimo ordine collati, non quidem nomen aliquod cassum aut otiosum, sed virtute ac energiâ aliquâ præditum constituunt, sicque insolubili huic seræ reserandæ deserviunt. Unde P. Hortensii Pallavicini lema: CUM NOMINE VIRTUS. Hinc disces, virtuosas operationes nominis nostri etymo semper consonas esse debere. Certè Verbum Incarnatum, salutifero Jesu, seu Servatoris, nomine vix accepto, quantocyus in circumcisione copiosum sanguinem, redimendis mille mundis suffecturum, profundere voluit. Porrò cum idem Christus Orientis nomine sit
6.12. vocatus: *Ecce vir Oriens nomen ejus*; item *Visitavit*
1.78. *nos Oriens ex alto*: huic nomini suo conformandus, mox in infantiæ suæ Oriente operari cœpit, & Magos è plagis Orientalibus evocatos, in sua obsequia prodigiosè traxit. Ad hoc propositum Sedulius ait:
l. 2. *Convenienter scripturarum sanctioni concordans Christi nativitas, ab Oriente fulgebat, qui implet, quod Zachariæ denuntiat Oratio: Visitavit nos oriens ex alto.*

94. Academici Conjuncti Firmenses symboli loco seram annularem præferunt, cujus circuli diversis characteribus insigniti, epigraphen subjunctam habent: RITE JUNCTIS. Opportuno hoc Emblemate demonstrabis: Sicuti sera annularis, characteribus prudenter dispositis, citra negotium aperitur; ita sacræ scripturæ sensum seipso quidem obscurum ac difficilem, tum demum effici intellectu facillimum, si unam sententiam cum altera maturè ac debitâ operâ conferas, ut adeò vetissimum sit illud axioma: *Liber librum aperit.* Idipsum etiam in exercitu evenire solet, ubi milites, legitimo ordine dispositi, Belliduci indubitatam victoriæ obtinendæ viam aperit. Xenophon: *Bonum est*, inquit, *Imperatori, ut aciem ordinare perquam doctè sciat. Quemadmodum enim lapides, ligna, & tegulæ ordinatè quidem projecta ad nihil utilia sunt, eadem verò si rectè sursum, deorsumque ordinentur, domum fortem, & nunquam ruituram componunt: Idem de exercitu judicium est.* vide insuper ea, quæ nos superius primo hujus libri numero ex eodem Xenophonte in rem præsentem adduximus. Unde Macrinus Imperator, Herodiano teste, milites suos in hæc verba excitare solebat: *Arma corripiamus, & ut mos est Romanis, ordines in acie servemus*, ad felicem ac gloriosam victoriam eo ordinis militaris beneficio certius assequendam.

95. Sera annularis, seu mero eventus fortuiti beneficio, seu operantis labore & industriâ reserari potest. Unde lemma: SORTE, AUT LABORE, videlicet, destinatos fines nostros vel assidui laboris ac diligentiæ subsidio, vel fortunæ secundioris gratiâ assequimur. Certæ scientiæ aliis solius Dei favore infunduntur, ab aliis ècontra indefesso labore comparandæ sunt. Divitiæ solo donationis aut juris hæreditarii nomine aliquibus in scrinio accumulantur, quas alii nonnisi gravissima & assidua sollicitudine conquirunt. In artibus denique sors fortuita nonnunquam laboris aut industriæ succumbentis defectum supplet. De Protogene refert Plinius, quod canis anhelantis spumam expressurus, colores sæpius absterserit, mutaveritque penicillos, arte tamen semper fallente, & ab ectypo suo dissonâ, postremò iratus arti, spongiam impegit inviso tabulæ loco; quæ mox citra opinionem colores omnes ad pictoris votum ita aptè disposuit, ut vivum spumare canem dixisses. Idipsum eodem loco testatur Plinius de Nealce, equi spumam exprimente; ut adeò utroque hoc successu fortuna subierit artis vicem. Quibusdam econtrà adeò fortunâ obtingit noverca, ut omnia laboribus comparare debeant. De his semper obtinet illud Senecæ: *laborem si recuses, parum esse potest.* Et illud Sophoclis: Sen. Ep. 51. Soph. in Electra.

Absque laboribus nulla certè felicitas.

96. Litteræ, recto ordine combinatæ, seram annularem instar clavis aperiunt: at eadem sera, litteris illis supra circulos revolutos promiscuè disjunctis, ac separatis, ad thesauros custodiendos & citra periculum asservandos aptissima habetur. Eam proinde Gambertus hoc lemmate insignivit: ARTIS OPUS TURBASSE NOTAS, Steganographiæ hoc symbolum est, quæ litteris vel inter se, vel in arithmeticæ numeros transmutatis, arcana sua adeò ingeniosè cum amicis communicare potest, ut à nemine alio penetrari queat. Cæterum lemma istud etiam in Causidicos convenit, quorum potissima ars est turbare veritatem, & invertere justitiam. *Hi sunt*, inquit S. Bernardus, *qui docuerunt linguas suas loqui mendacium, diserti adversus justitiam, eruditi pro falsitate, sapientes sunt, ut faciant malum, eloquentes ut impugnent verum.* Steganographia. Advocatus. S. Bern. l. 1. ad Eugenium Pap. c. 9.

97. Quævis intricata & difficilis expeditio, quantumvis primâ fronte videatur insuperabilis, tandem tamen doctâ & sagaci rerum dispositione conciliatur, & felici termino absolvitur: uti nuperè in universali pace, inter Hispanos & Gallos, Cardinalis Mazzarini, & Comitis d'Aro studiis sancitâ, videre licuit. In hanc rem D. Carolus Rancatus seram annularem Emblematis loco suspendit, cujus circuli diversis litteris signati, epigraphen habebant: DIFFICILIS FACILIS. Verbis è Martiale desumptis. Prudentia reddit omnia facilia. Mart. l. 12.

Difficilis, facilis, jucundus, acerbus es idem;
Nec tecum possum vivere, nec sine te.

De scientia cumprimis verum est, omnes illius difficultates assiduo labore ac studio superari. Hugo de S. Victore: *Otium stultitiam, labor scientiam generat.* Et Origenes: *Stringe mentem & dabit intellectum. Nihil enim tam incredibile, quod non dicendo fuit probabile.* Labore scientia penetratur. Hug. Vict. de Claustran. l. 2. Orig. in Exod.

SERTUM.

Caput XXVI

98. SErtum, è singulis terræ floribus contextum; hanc sacri Epithalamii gnomam lemmatis loco præfert: ELECTUS EX MILLIBUS. Hinc significare licet, Incarnati Verbi prærogativas supra reliquas omnium hominum perfectiones infinities eminere. De hoc S. Gregorius Nyssenus: *Inter* Christi excellentia. S. Gregor. Nyssen.

omnes hominum myriades, ex quo illi esse cœperunt, & quousque nascentur, solus hic nova partus specie in hanc lucem prodiit, cui ad nascendum natura non est corporata, sed servivit: cujus nativitas de duorum conjunctione orta non est, partus minimè inquinatus, nisi doloris expers &c. & sic optime dicitur, Electus ex millibus. Porrò etiam in S. Thoma Aquinate singularum virtutum flores miro nexu collectos testatur Clemens VI. Pontifex Maximus: *S. Thomas fuit exemplum virtutum omnium, earumque exempla erant membra ejus singula. In oculis lucebat simplicitas, in vultu benignitas, in auribus humilitas, in gustu sobrietas, in lingua veritas, in odoratu suavitas, in actibus integritas, in manu liberalitas, in incessu gravitas, in forma honestas, in visceribus pietas, in intellectu claritas, in affectu bonitas, in mente sanctitas, in corde charitas &c.* S. Gregorius Nyssenus illarum virtutum omnium epitomen in uno B. Meletio collectā fuisse affirmat, quæ in plurimis aliis sanctis nonnisi dispersæ reperiebantur. *Cum primum bene morata, ac modesta Ecclesia B. Meletium vidit: vidit faciem ad imaginem Dei verè formatam: vidit dilectionem fontis modò scaturientem: vidit gratiam labiis circumfusam: vidit mansuetudinem atque clementiam, qualis in Davide fuit: qualis in Salomone, intelligentiam atque prudentiam: qualis in Moyse bonitatem: qualis in Salomone perfectionem: qualis in Josepho continentiam, pudicitiamque: qualis in Daniele sapientiam; quemadmodum magnus Elias, zelo fidei præditum, sicut sublimis Ioannes, integritate corporis ornatum, sicut Paulus inexsuperabili præditum charitate: vidit tot bonorum circa unam animam concursum.*

S. Thom. Aquinas.

S. Greg. Nyssen.

99. Sertum, è diversorum florum coronamentis connexum, gratiosum fronti redimitæ decus conciliat. Unde Francisci Raulini lemma: NECTIT ET ORNAT, Amicitiæ hoc symbolum est, cujus beneficio homines virtuosi in mutuos affectus junguntur; sibique invicem reciproca sua eruditionum consuetudine maximum ornamentum afferunt. *Amicitia*, attestantibus S. Augustino & Tullio, *est omnium humanarum, Divinarumque rerum cum benevolentia & charitate summa consensio: quâ quidem haud scio, an, exceptâ sapientiâ, quidquam melius homini sit à Diis immortalibus datum.*

Amicitia.

S. August. Epist. 45. Cicero lib. de Amicitia.

100. Scientia, nisi Magnatum gratiis suffulta, ætatem ferre, aut integra persistere vix potest: haud secus atque sertum, è floribus contextum: DUM RADIX, ET HUMOR DEFICIT, LANGUET, seu, ut vernaculo idiomate subscripsit Joannes Ferrus: DI RADICE, E D'HUMOR PRIVA, LANGUISCE. Certè omnis felicitatis radix est Deus, Humor autem ministrans sancta ipsius gratia; ut adeo sine gemino hoc adminiculo omnes ingenii creati vires flaccescant. S. Anselmus, illa Apostoli verba interpretatus: *Omnia possum in eo, qui me confortat*, ait: *Ecce in altum ramus producitur, sed quia radicem tenet, in viriditate permansit, in altum enim surgens aresceret, SI SE A RADICE DIVISISSET.* Opportunissimè S. Clemens Alexandr. *Contexta autem corona marcescit, & pravitatis perplexum sertum dissolvitur, & flos exsiccatur. Marcescit enim gloria eorum, qui Domino minimè crediderunt.*

Protectio deficiens. Gratia Dei.

S. Anselm. in Philipp. 4. 13.

S. Clem. Alex. l. 2. Pædagog. c. 8.

101. Sertum, è multis floribus contextum, epigraphen tenet: EX UNIONE DECOR. Hinc grande ornamentum, è concordia nobis accrescere solitum, conjicies. S. Gregorius Nazianzenus: *Omnium rerum ORNAMENTUM IN CONCORDIA situm est.* P. Cornelius à Lapide observat, quod, *postquam dixit Apostolus:* Suscipite invicem, sicut & Christus suscepit vos, *addit*, in honorem Dei; *Quia cùm Christi redemptio, quâ nos in filios suscepit, & adoptavit, cessit in honorem Dei: tum mutua Christianorum susceptio & concordia, ad quam Christus quasi Pater eos suscepit in unam Ecclesiam & familiam, in Dei honorem tendit, & vergit, &c.*

Concordia.

S. Gregor. Naz. orat. 3. de Pace. Corn. à Lap. in Ep. ad Rom. 15. 7.

102. Orator, aut Prædicator, suis sermonibus diversam materiam Evangelicam, Scholasticam, Historicam, Physicam, &c. inspergere solitus, sertum floridum imitatur; cum lemmate: VARIETATE PLACET, seu, VARIETATE VENUSTIOR. S. Clemens Alexandrinus: *Varia ac multiplex doctrina, & variè probat id quod adducitur, catechumenis admirationem afferens, ea, quæ sunt præcipua dogmata, ad eorum, qui audiunt, persuasionem deducit, & ad veritatem.*

Prædicator.

S. Clem. Alexand. l. 1. Strom.

103. Corona, è quercu texta, epigraphen reddit: OB CIVES SERVATOS. Romanis enim consuetum erat, militi in præmium civis cujusdam à morte vindicati, coronam, è foliis ac frondibus quernis contextam, imponere; ut pluribus locis prolixè tradunt & explicant Plinius, Pierius, Alexander ab Alexandro, aliique complures, inter quos succinctè meus Conterraneus Andreas Alciatus:

Præmium meriti.

Servanti civem querna corona datur.

Quod si ob salutem hominis temporalem ab interitu servatam corona querna seu Divina (Quercus enim, è Romanorū opinione arbor Divina est, quia Jovi sacra) debetur, quantam obsecro, promerebitur ille, qui zelo animarum succensus, vel unicam ab æterna ruina servat animam? Præclarè S. Gregorius Papa super illis Jacobi verbis, *Qui converti fecerit peccatorem ab errore vitæ suæ, salvabit animam ejus à morte, & operiet multitudinem peccatorum*; ait: *Si magna merces est, à morte eripere carnem quandoque morituram, quanti est meriti, à morte animam liberare, in cœlesti patria sine fine victuram?* Certè Christus, instar optimi Pastoris, animam suam posuit pro ovibus suis. Audi Apostolum: *Propter quod*, inquit, *& Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine JESU omne genu flectatur, &c.*

Zelus Animarum.

Jacob. 5. S. Greg. l. 5. Mor. [illegible]

Phil. 2.

104. Corona, è spicis necti solita, apud Romanos nunquam amplius sive in exilio, sive in morte auferebatur. Ut adeò à Rota cognominata fuerit VITÆ MORTISQUE COMES. Veri amici hæc imago est, qui nec infortunio, nec mortis formidine sese ab altero divelli patitur. Seneca: *Vera amicitia est, quam non spes, non timor, non utilitatus sua cura avellit.* Et Tullius: *Veræ amicitiæ sempiternæ sunt.* De gemino Apostolorum Principe canit S. Ecclesia: *Gloriosi Principes terræ, quomodo in vita sua dilexerunt se, ita & in morte non sunt separati.* Cæterum etiam honor, virtuti debitus, individuam vitæ mortisque comitem agit. Virgilius:

Amicitia [illegible]

Senec. Epist.

Cicero de Amicitia.

Honor. Virg. Ecl. 5.

Semper honos nomenque tuum, laudesque manebunt.

105. Emblematis loco duæ coronæ mutuò concatenatæ cernuntur, quarum una è spinis, altera verò è rosis contexta, epigraphen legendam offerunt: NON SINE ALTERA. Ita nimirum felicitas nunquam sine comite calamitate nobis obtingit. Dilucidè Apostolus: *Non coronabitur, nisi qui legitimè certaverit.* Et S. Ambrosius: *Nemo sine certamine coronabitur. Sinit ergò nos sæpè tentari, volens justa præmia dare, luctanti utique non dormienti. Non decet redimitos floribus corona, sed pulverulentos: nec molles delitiis, sed labore exercitatos ornat victoria.* Exinde etiam

Gloria [illegible]

2. Tim. 2. S. Ambros. in Psal. [illegible]

etiam demonstrabis, geminas illas coronas nexu adeò inseparabili ac mutuo conjungi, ut homo temporalium ærumnarum spinas amplexatus, tandem æternæ felicitatis rosas obtineat. Contra verò, qui in terris inter delitias mollescere, ac rosis coronari ambit, suomet judicio ad spineta Tartarea, nullo unquam mitigando ævo, damnetur. Angelinus Gazeus coronam auream & spineam sequenti epigrammate insignivit;

Elige utram malis. En aurum, en spina coronæ:
Illa nitet gemmis, sentibus ista riget.
Cernis homo spinas, spinas insignia cœli,
Symbola Divinæ cernis amicitiæ;
Si sapis, hanc capiti dum fas est, inde coronam,
Quæ gerit hic stimulos, post referet radios,
Sed cave, quod lucere vides, est proditor aurum,
Quod gerit hic radios, post adiget stimulos.
Ergo age, quisquis ades, meliori præditus aure,
Hæc bibe verba senex, hæc bibe verba puer.
Alterum in alterius medio latet. Optima mens est,
Per bona nolle malum: per mala velle bonum.

106. Joannes Galleazzius, Mediolanensium Dux, tres coronas è lancea suspensas habuit; addito Virgilii lemmate, ESTE DUCES. Enim verò militibus, adversus hostem concitandis, nullum arietem adeo validum admovebis, atque præmii vel coronæ adipiscendæ fiduciam. Rex Theodoricus, referente Cassiodoro, dixit, *Studii nostri est, remunerationem recto conferre proposito, & bonæ indolis viros ad instituta meliora, fructu impensæ benignitatis, accendere. Nutriunt enim præmiorum exempla virtutes: nec quisquam est qui non ad morum summa nitatur ascendere, quando irremuneratum non relinquitur, quod conscientia teste laudatur.*

107. Sertum laureum, victoribus in præmium cedere solitum, epigraphen tenet; ALIT ARTES. Enim verò gloriæ ac præmii referendi spes, fæcunda est summarum operationum parens. Unde Servator discipulis suis voluntariam paupertatem, injuriarum tolerantiam, hostium, & ipsius etiam mortis sustinendæ æquanimitatem persuasurus, semper adjudit, hisce amatoribus totidem æternæ suavitatis gradus esse responsuros; sciebat quippe, Sapientissimus Magister, præter præfixam æternæ mercedis spem, nullum esse validiorem virtutis prosequendæ impulsum. Abulensis, illum Matthæi locum interpretatus, ait; *Quia hujusmodi actus sunt excellentes & laboriosi, quasi contra inclinationem naturæ, saltem naturæ lapsæ, & ideo non sunt secundum se appetibiles: & sic nemo vellet eas sequi. Ut ergo velint homines sequi illas, posuit in singulis præmia ipsarum.* Ad idem propositum Ovidius;

--- Non parvas animo dat gloria vires,
Et facunda facit pectora laudis amor.

108. Meus Concanonicus D. Alexander Luzon de Millares Symboli loco sertum roseum exhibet, quod alterius capiti à vicina manu impositum, epigraphen præfert; NON BENEFICIUM, SED MALEFICIUM. Innuebat videlicet, beneficiis ac muneribus acceptis humanas mentes adeo stringi; ut plus damni, quàm beneficentiæ inde recipiant. *Acceptis quippe muneribus*, verbis S. Petri Damiani utor, *si contra datorem quid agere voluerimus, mox in ore nostro verba mollescunt, locutionis acumen obtunditur. Mens quippe percepti muneris conscia, debilitat judicialis censuræ vigorem, reprimit eloquentiæ libertatem, Nam etsi judicii rectitudo funditus non adimitur, judicandi tamen authoritas enervatur.* Bene Laomedon apud Maronem omnia suspecta habebat, præcipuè munera; unde dicebat.

---- Timeo Danaos, & dona ferentes.

109. Serenissimus Philotheus Symboli loco manum depinxit, quæ coronis regiis, sceptris, ac fascibus relictis solum sibi sertum laureum auferebat; cum lemmate, CÆTERA LINQUO. Illius hæc imago est, qui divitiis ac dignitatibus mundi relictis, ad solam cœlestem gloriam aspirat. S. Gregorius Papa; *Qui cœlestis vitæ dulcedinem, in quantum possibilitas admiserit, perfecte cognoverit, ea, quæ in terris amaverat, cuncta derelinquit, in comparatione illius vilescunt omnia, deserit habita, congregata dispergit*, Pulchrè ad Emblematis sui mentem canit Philotheus; — Relinquere mundana. — S Greg. in Homil.

Sceptra tremenda alii jactent, pompaque superba
Regia adoratum purpura calcet ebur.
Et formidatis compescant fascibus orbem,
Commendetque sacrum fulva corona caput.
Me majora juvant, Non est mortale quod opto,
Nec meus in fragili luditur orbe labor.
Mens sincera, Deo devota, atque addita cœlo,
Hæ sunt, quas jacto relligiosus, opes.
Dum fasces, trabeæq; cadunt, dum sceptra labescunt
Hoc sacrum æthereo durat in igne decus.

TABULA.

Cap. XXVII.

110. PAssim tabulæ quædam chartaceæ ac pictæ circumferuntur, quæ quidem in planitiem videntur extensæ, reipsâ tamen in distinctas & æquales plicas, ceu totidem fundi perarati sulcos, tanto oculorum ludibrio sunt corrugatæ, ut è dextro latere raræ venustatis vultum, è sinistro autem horridam ac informem larvam, intuenti repræsentent. Illarum unam P. Justinianus S. Pauli Interpres, hoc lemmate spectandam proposuit; NON IDEM UNDIQUE. Ni fallor, significare volebat, eadem sacræ Scripturæ sententia nonnunquam sensus ita diversos comprehendi, ut ex una parte felicitatis æternæ spem, ex altera verò terrorem ac æterna supplicia exprimat. Unde aliqui hæc Psaltis Regii verba, *Montes exultâstis sicut arietes*, de jubilo ac motu quodam levissimo, contra verò P. Gaspar Sanchez de horrendo Judicis extremi fragore, olim adversus reprobos excitando, interpretatur. Etiam amicos falsos hæc tabula adumbrat, quippe qui dextero felicitatis oculo aspecti, benignos & amantes præferunt vultus, at, si oculo sinistro adversitatis illos intueare, experieris tetricos, aversos, & fastidii plenos. S. Isidorus. *Non sunt fideles in amicitia, quos munus non gratia copulat, nam cito deserunt, nisi semper acceperint. Dilectio enim, quæ munere glutinatur, eodem suspenso dissolvitur.* — S. Scriptura varios habet sensus. — Ps. 113.6. Sanch. in 2. Reg. 22.8. — Amicus falsus. — S. Isid. l. 3. de Sum. bon.

111. Meus Concanonicus, D. Alexander Luzon de Millares in ideæ politicæ proloquio tabulam spectandam exhibet, quæ graphio ab imminente scalptoris manu incisa epigraphen præfert; DECORANT ME VULNERA. Ita videlicet, si adversarii tibi succenseant, acuant in te linguas, stringant stylum, tranquillo sustineas animo; nam punctiones illæ, quò melius penetrant, magis decorant; talia vulnera sunt ornamenta. S. Gregorius Papa: *Ab omnibus corripi, ab omnibus emendari paratus sum, & solum mihi amicum æstimo, per cujus linguam ante apparitionem districti Judicis meæ maculas mentis tergo.* — Adversitates. — S Greg. in Registro.

112. Ut pictura in perfectum opus exurgat, non tantum colores præviè sunt attemperandi, sed & tabula ipsa mundari, perpoliri, & si quid in illa pictum

est,

est, deleri ac obliterari debet. Unde D. Alexander Luzon de Millares Symboli loco manum, spongia instructam pinxit, quæ pristinas tabulæ pictæ figuras extergens, inscriptionem legendam offert; ARTI SIC REDDITUR APTA. Cor nostrum pari ratione, si velimus, ut in eo artificiosissimus pictor Spiritus sanctus imaginem suam efformet, debet esse tabula perpolita, munda undequaque, ut in ea nullatenus resideat mundi aut carnis memoria, nullaque inveniantur diaboli lineamenta. In illa enim Christi effigies imprimi nequit, quam Sathanæ imago occupat. *Dilectus tuus*, teste nostro Thoma Kempensi, *talis est natura, ut alienum non velit admittere; sed solus vult cor tuum habere, & tanquam Rex in proprio throno sedere.* Receperant olim Galatæ falsa quædam & sinistra de fide dogmata. Christus ex eorum cordibus erat abolitus, Sathanas vero subdolorum ministerio & penicillo subtiliter adumbratus. Unde S. Paulus eosdem in pristinam Christi effigiem reformaturus, *Filioli mei*, inquit, *quos iterum parturio, donec formetur in vobis Christus*, *Corrupistis enim*, interprete Chrysostomo, *imaginem, perdidistis generositatem, formam immutâstis, opus est, ut renascamini atque refingamini.* Porrò multi, qui è sæculi pelago ad Religionem, tanquam fidam salutis suæ stationem, confugêre, cùm plurimis vanitatum terrenarum consortiis & spectaculis interfuerint (homo enim, secundum Aristotelem, intelligendo fit omnia, quia omnium rerum imagines & simulachra in phantasia ac mente sibi efformat) non raro omnium, quæ audierant, viderunt, fecerunt, ideas animo impressas secum ferunt, & per eas nonnunquam, veluti per quædam relicta cupiditatis vestigia ad sæculum redeunt. His Isaiæ ore præcipit Deus; *Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum.* E Chrysostomi sententia, *excutiendum est, quidquid in nobis residerit vetustatis, rugæ insuper omnes & maculæ ac labes abluendæ. Nos itaque excolendi ornandique erimus, ut nostri decoris & cultûs desiderio vel Princeps ipse & Dominus capiatur.*

Cor mundum. — De Imit. l. 1. c. 7. — Galat. 4. — S. Chrys. ibid. Tom. 1. in Hunc loc. — Religiosus. — Isa. 1. 16. — S. Chrys. ser. 24. To. 2.

113. Tabula, Mariæ Virginis imaginem exemplaris loco imitandam exhibens à P. Jacobo Masenio epigraphen subjunctam habet: Hujus AD EXEMPLUM. Unde Maria Virgo ab Andrea Hierosolymitano rectè cognominatur. *Exemplar maximæ perfectionis.* Et ab Andrea Cretensi; *Imago Divini archetypi rectè descripta.* Appositè canit Emblematis author;

Maria V. exemplar. — A. A. Hier. in salut. Angel. — And. Cret. Orat. 2. de Assumpt.

Hujus ad exemplum te pictor imagine formes,
Qui, quis [illegible] ante manus,
Et [illegible] annos:
Hoc nihil exemplo pulchrius orbis habet.

THRONUS.

Caput XXVIII.

114. PRodigiosa Virginis Mariæ maternitas in sacro Saro[illegible] templo quatuor Salomonei throni Emblematis spectanda exhibetur; quorum primus epigraphen subjunctam habet; SOLI SALOMONI. Innuit videlicet, Beatissimum Mariæ uterum nemini, nisi Regi Pacifico, Verbo nimirum Divino, adornatum fuisse. Ezechiëlis oraculum erat; *Porta hæc clausa erit: non aperietur, & vir non transibit per eam: quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam.* Hunc locum [illegible] S. Hieron. ait; *Pulchrè quidam portam clausam, PER QUAM SOLUS DOMINUS Deus Israel INGREDITUR, Mariam Virginem intelligunt: quæ & ante partum & post partum Virgo permansit.*

Maria V. gravida. — Ezec. 44. 2. — S. Hier. in hunc loc.

115. Salomonis thronus, duodecim gradibus conscendendus, epigraphen sustinet; ASCENSU MULTO. Mens Emblematis erat, longa Patriarcharum serie tandem in Christi genealogia ad Mariam Virginem, utpote illis omnibus sublimiorem, ascendi. S. Methodius Martyr; *Tot sæcula evehuntur, ut dignitatem Matris Dei suspicari valeamus. Conditum est momento ad unam Dei vocem cœlum, & quidquid cœli ambitu continetur: at Virginem Deiparam multos per annos operosissime fabricata est Dei omnipotentia.* Porrò, donec dignitatis aut scientiæ apicem conscendas, multos inferiores gradus superes, necesse est.

Mariæ V. excellentia. — S. Meth. de B. Vir. — Dignitas. — Scientia.

116. Eidem Throno subscripsêre; VULGAREM NESCIT SESSOREM. Hoc planè sensu de intemerato Virginis Mariæ utero pronuntiat Ambrosius Ansbertus; *Cautum fuit, ne præfatum æterno Regi hospitium alienus hospes intraret.* Atque adeò purissimus hic uterus, ceu thronus Salomonis, unicè ad ineffabilem Dei majestatem recipiendam est adornatus. *Salomon noster*, inquit S. Petrus Damianus Cardinalis *non solum sapiens, sed & sapientia Patris: non solum pacificus, sed & pax nostra, qui fecit utraque unum, fecit thronum, uterum videlicet intemeratæ Virginis, in quo sedit illa majestas, quæ nutu concutit orbem.*

Maria V. gravida. — S. Pe. Da.

117. Quartum denique Throni Salomonis Emblema Epigraphen reddit; MAJESTATI FERENDÆ. Id enim solius Mariæ gloriosum est privilegium, quod infinitæ Majestati, instar throni, deservierit Rabbi Haccados, *Mater Messiæ*, inquit, *futura est sedes Dei, quam Deus construxit, ut in ea sederet Rex Messias, ad augendam Majestatis suæ gloriam cunctis mortalibus.* Petrus Galatinus, illa Hieremiæ verba explicans, *Solium gloriæ altitudinis*; ait: *Ego per solium gloriæ, gloriosam Virginem, Messiæ Matrem, intelligi arbitror, quæ est sedes Dei altissimi.* Compendio Richardus à S. Laurentio; *Lectulus Salomonis, id est veri pacifici, B. Virgo dicitur, in qua Deitas inclinato capite, Dei filius requievit velut in lectulo, &c.*

Maria V. — R. Hacc. Revelat. arcan. — Jerem. 17. Galat. l. cap. 18. Hier. 17. — Rich. à S. Laur. l. de laud. Virg.

THRONUS EPISCOPALIS.

118. D. Carducius ad funebrem Francisci Augusti Chiesa, Episcopi Saluzziensis, pompam Throni Episcopalis, seu, ut vulgò vocant, Faldistorii Emblema statuit; addito lemmate, SALUTIS, NON PESTILENTIÆ. Nempe ad illud Regii vatis alluserat; *In Cathedra pestilentiæ non sedit*, veluti diceret, ab optimo illo Prælato nulla alia, nisi insignis beneficentiæ argumenta in subditos fuisse derivata. Et verò ne ob malum exemplum vel perversam doctrinam in cathedra pestilentiæ sedeat Episcopus, *Oportet Episcopum*, è D. Pauli sententia, *irreprehensibilem esse*. In quem locum S. Hieronymus ait; *Omnes virtutes in uno sermone comprehendit, & penè rem contra naturam exigit; quis enim ille est qui ab [illegible] peccato & reprehensione vivat?* Cæterùm Emblemati explicando hoc lyricon subjungit Carducius;

Episcopus bene[illegible] & irreprehensibilis. — Ps. 1. 1. — 1. Tim. S. Hier. Oceani.

Sedes salutis hæc beata ut emicat,
Non exedra execrandæ pestilentiæ:
Sic infulatus Præsul, & Doctor poli
Salutifer Franciscus Orci pestilens
Virus, Draconis & venena dissipans
Uno salutis pabulo pavit gregem.

TOR-

TORQUES.

Cap. XXIX.

119. Monili, è gemmis contexto, inscribes; NON ONERAT, SED ORNAT. Ad Mariam Virginem, è Masenii sensu, hæc imago spectat; utpote quæ à S. Epiphanio cognominatur *Monile paradisi inexplicabilis.* Emblematis mentem hoc Epigrammate explicat Author;

Cernimus humano pendere monilia collo,
Ornatus tantùm, non onus esse solent.
Christe caput, collumque Ecclesia; Virgo monile es;
Hoc ornare suos, non onerare potest.

120. Equites Lusigniani in Gallia Symboli loco litteram S. iteratis vicibus è torque aureo pendentem habent; addito lemmate, SILENDO SALUTEM. Silentium, tametsi domi bellique ab omni hominum ordine observandum, cumprimis tamen inter homines religiosos locum habet, estque, ut sancti Patres loquuntur, propria illorum virtus. Ex Hieronymi Natalis, viri præstantissimi ac religiosissimi, sententiâ, ad Domûs alicujus, aut universæ etiam religiosæ Familiæ reformationem haud aliâ re opus est, quàm reformatione silentii; hoc enim florente, & illa florebit certissimè. Climacus, in silentii laudes prolixus, *Taciturnitas,* inquit, *est mater orationis, captivitatis revocatio, ignis Divini amoris observatio, cogitationum diligens inspectio, specula hostium, carcer luctus, lachrymarum amica, memoria mortis operatrix, suppliciorum pictor, indagatrix judicii, sagax mœroris subministratrix, inimica fiduciæ, quietis conjux, ambitiosæ doctrinæ adversatrix; scientiæ adjectio, speculationis opifex, secretus in Deum profectus, occultus ascensus.* Unde ab Apostolo dictum est; *Qui non delinquit in lingua, hic perfectus est vir.* Et; *si quis putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana est religio.* Charilaus, apud Lacædemonios celebratissimus Philosophus, rogatus aliquando, curnam Lycurgus tam paucas leges Lacædemoniis sanxisset? respondet, ideò id factum, quòd Lacædemonii, gens silentio assueta, verborumque parca, legibus opus non haberet.

TRITON.

Cap. XXX.

121. Turrium ac domorum fastigiis triton præfigi solet, ubi ventorum arbitrio expositus, diversa suâ revolutione singulos ventos, qui quovis momento in aëre prædominantur, prodere possit. Unde lemma; REGNANTEM INDICAT. Ita omninò plurimum juvat, si studiosè observes, num operationes tuæ ad virtutis dexteram, an verò ad vitiorum sinistram propendeant: exinde enim haud operosè conjicies, utrum Spiritus S. an vero spiritus malignus; item an scelerum aquilo, vel charitatis Divinæ Auster pectori tuo imperet. E Judæorum operibus perspicuum erat, ea spiritu diabolico agitari, quippe quæ omnia unicè eò spectabant, ut manifestam veritatem impugnare, ac Christum interficere possent. Unde Servatorem iteratò exprobrantem audire coacti sunt; *Vos facitis opera patris vestri.* Et, *Vos ex patre diabolo estis: & desideria patris vestri vultis facere, ille homicida erat ab initio, & in veritate non stetit.* Econtra verò è Christi operibus, undique salutiferis, gloriosis, ac cœlestibus, nonnisi hominem Spiritu Divino plenum ominari licebat. Ut adeò suos adversarios inevitabili hoc dilemmate strinxerit; *Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi. Si autem facio, & si mihi non vultis credere, operibus credite.* Quia, ut S. Chrysostomus & S. Cyrillus subjungit, *Firmum testimonium est per opera soli Deo possibilia, qui non potest testis esse falsitatis.* In rem nostram canit Pindarus;

------- Qui colunt virtutes,
In apertam viam veniunt. Indicat
Opus quemque.

Jo. 10. 27. S. Chry. & Cyrill. Lyran. in hunc loc. Pind. Olymp. ode 6.

122. Tritoni volantem hanc epigraphen suffixêre, ADVERSA MANIFESTAT. Prophetis hæc imago est propria, qui, cœlo impellente, vicinas calamitates, ac imminentia Numinis irati supplicia mundo manifestant. *Ecce ventus turbinis veniebat ab Aquilone, & nubes magna, & ignis involvens,* inquiebat Ezechiel, exitiales ac Martios furores ad vivum delineans. Jonas fatalis ille prodromus, identidem ingeminabat, *Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur.* Et Habacuc; *Ecce ego suscitabo Chaldæos, gentem amaram.* Porrò bonus Prædicator populo indicat pœnas & calamitates, tam in hac quàm alterâ vitâ ob peccata infligendas. Deus Hieremiæ ore Prædicatores instruit; *Qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum verè. Quid paleis ad triticum, dicit Dominus? Nunquid non verba mea sunt quasi ignis & quasi malleus conterens petram?* à Seneca hanc prædicandi methodum disce; *Quid aures meas scalpis?* inquit, *quid oblectas? aliud agitur, urendus, secandus, abstinendus sum. Ad hæc adhibitus es; curare debes morbum veterem, gravem, publicum, &c.*

Propheta. Ezech. 1. 4. Jon. 3. 4. Haba. 1. 6. Prædicator. Hie. 23. 28. Sen. Ep. 75.

123. Bernardinus Minutolus, Academicus inter Obscuros Lucenses Perseverans, voluntatem suam in cœpto negotio constantem & assiduam significaturus, tritonem figuravit; cum lemmate, CIRCUIT SEMPER IDEM. Certè homo, virtutum exercitio ac Divinis obsequiis semel addictus, ab iisdem nunquam remittat, necesse est. Siracidis gnoma est; *Qui continens est justitiæ, apprehendet illam.* Nempe, ut Glossa Interlinearis explicat; *apprehendet illam, ut firmiter teneat.* Haud aliter Seneca; *Illo nunc revertor, ut te moneam & exhorter, ne patiaris animum tuum dilabi & refrigescere. Constitue illum, & contine, ut habitus fiat quod est impetus.* Compendio S. Gregorius; *Bene cepta cunctis diebus agenda sunt.* Hâc perseverantiæ virtute Maria Virgo mirè resplenduit, cujus affectu, viscera, ac sensus omnes in Incarnato Verbo nunquam non defixi erant. De hac præclarè S. Jo. Damascenus; *Appetitus tuus in hoc situs est, ut Divinis sermonibus nutriaris, hisque sagineris: oculi semper ad Dominum, perenne & inaccessum lumen intuentes: aures Divinum sermonem audiunt; ac spiritus citharâ oblectantur, per quos Verbum, carnem assumpturum, ingressum est: nares unguentorum Sponsi odore deliniuntur: porrò labia tibi sunt Dominum laudantia, ipsiusque labris adhærentia.* Perlege, obsecro, quæ porrò de ipsius lingua, corde, utero, manibus, genibus, & pedibus, in Dei servitute assiduò occupatis, prolixè disserit. Cæterùm in eos quoque hæc imago convenit, qui è multis peregrinationibus nihil proficiunt, sed iidem semper redeunt. Seneca; *Animum debes mutare, non cœlum. Licet vastum trajeceris mare, sequuntur enim te, quocunque perveneris, vitia. Quid miraris, tibi peregrinationes non prodesse, cùm te circumferas? &c.*

Perseverantia. Eccl. 15. 1. Sen. Ep. 16. S. Greg. 1. Moral. c. 21. Maria V. S. Jo. Dam. Orat. de Nat. Mariæ V. Peregrinatio. Sen. in Ep.

124. Anima aut voluntas humana proprio suo conatu nullam unquam cogitationem virtuosam eluctari potest, nisi prævenientis Gratiæ afflatu excitata: haud secus atque triton, aura subsidente, immotus hæret. Lemma, NI SPIRET, IMMOTUS. *Primi enim impulsus voluntatis ad bonum amandum, & illuminationes intellectus ad bonum cognoscendum, [illegible]*

Voluntas sine gratia. Cor. à Lap. in Prov. 8. 35.

à solo Deo, inquit P. Cornelius à Lapide. Eandem doctrinam mille locis comprobant S. Augustinus, Concilium Arausicanum secundum, S. Prosper, S. Fulgentius, aliique innumeri. S. Augustinus; *Mandatis Dei rectis atque arduis humana non contemperatur infirmitas, nisi præveniens ejus adjuvet charitas.* Cæterùm Emblemate isto etiam hominem avarum delineabis, qui in aliorum beneficentiam nunquam movetur, nisi vel ab applausûs humani, vel à lucri terreni aura concitatus; in rem præsentem meus Concanonicus D. Gregorius Brunellus;

Conc. Araus. II. canon. 4. S. August. Psal. 118. Conc 5. Avarus.

Quod spectas positum turrito in vertice signum,
Immotum remanet, ni levis aura rotet.
Talis erit, cui lucra placent, atque ardor habendi,
Nam stat hians, auri ni gravis aura sonet.

Instabilis. 125. Triton, in omne latus facili negotio versandus, epigraphen tenet; QUAQUA VERSUM. Illud ipsum hominis inconstantis est ingenium, qui in omnem partem volubilis, cuncta animi sui decreta levissimo quovis impulsu mutat. S. Joannes Chrysostomus; *Quemadmodum fasciæ, quæ ventum indicant, semper juxta venti flatum attolluntur, nunc quidem sic, rursus verò in alteram partem: eo modò & malorum animus ad omnem impetum affectus est.* Eandem etiam veri obedientis effigiem dixerim, qui in Divinam providentiam integerrimè conformatus, à quocunque invitantis cœli nutu in omnem partem propelli potest. Epictetus; *Oportet se ipsum ita conformare, ut Deo pareamus, & acquiescamus in omnibus quæ eveniunt, & volentes sequi, ut quæ ab optima mente fiunt, & perficiuntur.*

S. Jo. Chry. Orat. 74. Obediens. Epict. in Enchirid.

126. Triton, polo suo ferreo nixus, & afflantibus ventis in orbem revolutus, à meo Patre Gallina epigraphe accepit. IMMOTUS MOVETUR. Animæ flagitiosæ hic typus est, quæ libidinis, odii, aut avaritiæ affectibus, ceu polis suis nunquam non affixa, circa illos assiduâ inquiete versatur: vel quæ peregrinationibus mundum obiens, in sceleribus persistit immota. *Quid terrarum juvare novitas potest?* inquit Seneca, superiore numero 123. citatus; *Quid cognitio urbium aut locorum? in irritum cedit ista jactantia. Onus animi deponendum est, non antè tibi ullus placebit locus. Magis qui veneris, quam quò, interest. Bene vivere omni loco positum est.* Porrò etiam persona contemplativa aut obediens, in heri sui obsequium unicè defixa, quovis ipsius nutu circumducitur. Hac ratione Seraphim coram Dei Throno *stabant & volabant.*

Anima vitiosa. Peregrinatio. Senec. in ep. Contemplativus. Isa. 6. 2.

127. Fraudulenta est tritonis volubilitas, ut flanti vento undique obsecundet, eumque in omnem partem sequatur, at nonnullum nonnihil subsidentem aut absentem advertit, mox in adversum latus revertitur. Unde lemma; PRÆSENTEM SEQUITUR. Hæc ipsa adulatorum est fallacia, qui recepto suo more præsentem laudare, damnare absentem; coram, dicta factaque probare, ubi absis, improbare consueverunt. Horum indolem dilucidè explicans S. P. Augustinus; *Loqui dolum*, inquit, *est aliud labiis promere, cùm aliud laudatur in pectore. Ad hoc maximè Adulatorum exarsit negotium, qui penè semper, ne prohibeantur ab optimis mensis, blandiendo non tacent falsum, ne ab his prohibeantur, si amando Deum dixerint verum.* Fidem in hæc luculenter firmat dictum Caroli R. Imperatoris, qui cùm Parisiis non sine magna laudum præfatione à quodam Oratore salutaretur, à quo præcedenti anno in Anglia multis conviciis per absentiam petitus fuerat; *Utinam*, inquit, *nuper, cùm in Anglia perorares, minus me vituperasses, & hodie minus laudasses; utrumque tibi consultius, mihi vero gratius futurum fuisset.*

Adulator. S. Aug. l. 50. Hom. hom. 1. 3.

VISCUS.

Caput XXXI.

128. ABbas Ferrus aviculam, explicatis alis super viscatos calamos luctantem, hoc epigrammate notavit; ETIAM EXPANSIS ADHÆRET. Illud ipsum etiam vitiorum est robur, quæ non modò homines terrenos, sed ipsos etiam cœli inquilinos, viros inquam perfectos, ceu aëris volucres, nonnunquam implicant. Huic infelicitati altum illachrymans S. Bernardus, *Viscus quidam*, inquit, *pravi desiderii, & delectationis terrenæ volare non patitur, & citius RETRAHIT MENTEM, SI FORTE aliquando SUBLEVETUR.* Et Hugo Cardinalis; *Amor enim temporalium, viscus est alarum spiritualium.*

Vitium etiam perfectos trahit. S. Ber. ser. 2 in Vigil. Nativ. Dom. Hug. Car. in c. 1. Prov.

129. Virgula viscata, aviculam implicans, epigraphen sustinet; VOLANTES DETINET. Tanta terrenarum voluptatum, ac sensuum nostrorum est vafrities, ut etiam personas, quantumvis in perfectione sublimes, fascinare ac sternere norint. S. Cyrillus Alexandrinus; *Novi voluptatem, fascinantem animum, eumque, licet probitate ornatum, ad ea, quæ minimè decuit, facilè impellentem.* Totus in rem præsentem Magnus Augustinus; *Obligata anima amore terreno, quasi viscum habet in pennis, VOLARE NON POTEST. Mundata vero ab affectibus sordidissimis seculi, tanquam extensis pennis, & duabus alis resolutis ab omni impedimento, id est, duobus præceptis dilectionis Dei & proximi volat.* Unde opportunissimum Senecæ consilium est. *Ad omne fortuitum bonum, suspiciosi, pavidique subsistite. Et fera, & piscis spe aliqua oblectante decipitur. Munera ista fortunæ putatis? insidiæ sunt. Quisquis nostrum tutam agere vitam volet, quantum plurimum potest, ista VISCATA BENEFICIA DEVITET: in quibus hoc quoque miserrimi fallimur, quod habere nos putamus: habemur.* Succinctè S. Petrus Damianus; *Quidquid carni voluptuosum videtur & blandum, ut revera diaboli viscariam perhorresce.*

Voluptas etiam perfectos decipit. S. Cyrill. l. x. Hom. de Fest. Pasch. S. Aug. in Psal. 121. Sen. Ep. 8. S. Pe. Dam. Ep. 114.

13 . Volentes quidem in viscum incidunt aviculæ, at semel illapsæ, libertatem perdiderunt, & vel invitæ retinentur. Lemma; INVITAS TRAHIT. Malæ consuetudinis hæc imago est, quæ humanam mentem visco ita tenaci stringit, ut non nisi difficillimè eluctari possit. S. P. Augustinus; *Lex peccati, est violentia consuetudinis, qua TRAHITUR etiam INVITUS animus, eò merito quò in eam volens illabitur.* S. Isidorus; *Difficile est peccati consuetudinem vincere: pravus usus vix aboletur: assidua consuetudo vitium in naturam convertit. Animus sceleribus adstrictus, vix ab eis divelli potest.* Et S. Gregorius Papa; *Usitata culpa obligat mentem, ut nequaquam surgere possit, dum erigi tentat, conatur, & labitur: quia ubi diu sponte perstitit, ibi & quamvis noluerit, cadit.* Ergo ut consuetudinem vincas, Deum ter Optimum Maximum invoca, qui Mundi nostri Symbolici, totiusque omnium est *Alpha & Omega, Principium & FINIS.*

Consuetudo. S. Aug. l. Confess. S. Isid. l. 2. Solil. S. Greg. Pa. Hom. in Evang. Apoc. 1. 8.

FINIS.

INDEX

INDEX

Lemmatum, quæ reperiuntur in Mundo Symbolico.

Numeri, Lemmatis adjuncti, sunt marginales.

Edul-

 Ne

Muta-

Ex-

 Bb 2 CI-

Pan-

Suſ-

ELEA-

FONS.

INDEX LEMMATUM.

Non

Blandè

Oculis

Imo

NA-

Hinc

Non

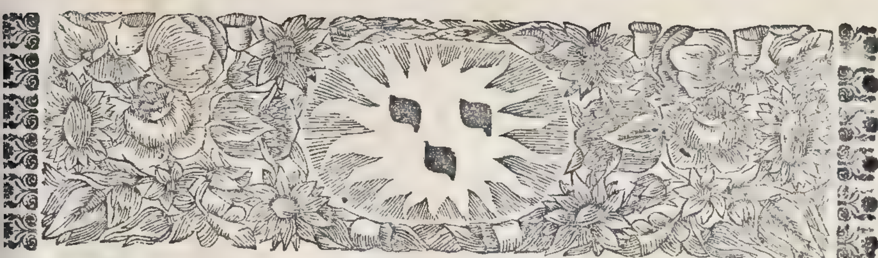
INDEX LEMMATUM.

Ho

Lux.

Lux

INDEX APPLICATIONUM
QUÆ IN MUNDO SYMBOLICO REPERIUNTUR.

Primus numerus indicat Librum,
Secundus est Marginalis.

Vo-

Cœlo

Christi ascensio.

Christus crucifixus. V. Crucifixus. Crux.

Christi Incarnatio.

Christus Judex. V. Deus Judex.

Judicium extremum.

Dis-

Distin-

Ad

De

Et

Edu-

Educatio. V. Liberi.

Electio.

Eleemoſynarius, Eleemoſyna. V. Hoſpitalitas.

Eloquentia V. Orator.

Ame-

Exemplum Superiorum. V. Exemplum.

Exercitium. V. Otium. Assiduitas. Labor.

Exhortatio. V. Prædicator. Correctio.

Exilium. V. Patria.

Exorcista.

Experientia. V. Consuetudo. Exercitium. Probare.

Extasis. V. Contemplativus. Religiosus.

Non

G.

INDEX APPLICATIONUM.

Gratias agere. V. Gratitudo.

Gratitudo. V. Gratias agere.

Gula. V. Ebrietas.

Mor-

Hypocrita.

S. Jacobus Major. V. Apoſtolus.

S. Jacobus Minor.

Jactantia. Jactabundus.

Jejunium. V. Abſtinentia. Temperantia.

Jeſu nomen. V. Nomen Ieſus.

S. Ignatius Loyola.

Ignavus

Usu

Re[illegible]

Invisus

Assi-

[1]

Non

S. Matthias.

S. Mat-

Ardet

Ardet

Quos

Parſi-

Invi[illegible]

Peccatum, Error, Vitium.

Peccatum mortale.

Adem-

Justitiæ

Tardissi-

SIC

Non

In-

Riman-

Di-

Per

Pre-

Virgo. Virginitas. V. Caſtitas. Pudicitia.

Virtus. V. Innocentia.

Virtus abscondita, V. Modestia.

Visio Dei, V. Beatitudo.

Ex-

Votum.

Urbanitas. V. Mores externi.
S. Urfula V. & M.

Ufura. Ufurarius. V. Avaritia.

Utilitas.

Uxor.

W.

Wettenhufium.

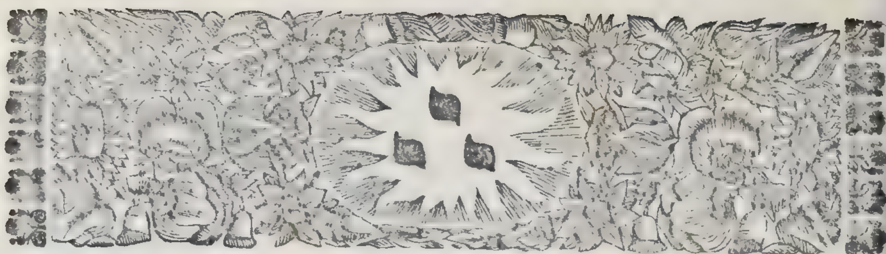
Z.

Zelotypia.

Zelus. V. Paftor. Vir Apoftolicus.
Correctio.

Zona Deiparæ.

I N D E X
RERUM NOTABILIUM,
Q U Æ
IN MUNDO SYMBOLICO REPERIUNTUR.

Primus numerus indicat Librum, ſecundus eſt Marginalis.

Amphis-

Christia-

Seve-

I.

ca-

L.

EIp

N.

O.

Eſt

P.

INDEX RERUM

S.

T.

V.

Vapor

X.

Y.

Z.

Finis Indicis Rerum Notabilium.

INDEX

LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ, QUÆ IN MUNDO SYMBOLICO REPERIUNTUR.

NUMERUS MARGINALIS PRIMUS SIGNIFICAT CAPUT LIBRI Sacræ Scripturæ; ſecundus Verſum Capitis. Numerus verò poſt Textum poſitus, ſignificat Librum Mundi Symbolici, & numerum marginalem Libri.

EX LIBRO GENESEOS.

25. 24. Qui

EX LIBRO EXODI.

EX LEVITICO.

EX

EX LIB. NUMERORUM.

EX DEUTERONOMIO.

EX LIBRO JOSUE.

EX LIBRO JUDICUM.

EX LIBRO I. REGUM.

EX LIBRO II. REGUM.

EX LIBRO III. REGUM.

3. 3. *Dilexit Salomon Dominum, ambulans in præceptis David Patris sui, l. 3. n. 372.*

3. 9. *Dabis ergo servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit, & discernere inter bonum & malum, l. 21. n. 170.*

5. 14. *Per menses singulos vicissim, l. 15. n. 164. &c.*

5. 17. *Præcepit Rex, ut tollerent lapides grandes, lapides pretiosos in fundamentum templi, & quadrarent eos, l. 16. n. 242.*

6. 7. *Malleus & securis, & omne ferramentum non sunt audita in domo cùm ædificaretur, l. 22. n. 195.*

6. 35. *Operuit omnia laminis aureis opere quadro ad regulam, l. 21. n. 172.*

8. 54 *Utrumque genu in terram fixerat, & manus extenderat in cœlum, l. 3. n. 491.*

9. 12. *Dedit Salomon Hiram viginti oppida in terra Galilea, & egressus est Hiram de Tyro ut videret oppida, quæ dederat ei Salomon, & non placuerunt ei, & ait: haccine sunt civitates, quas dedisti mihi frater? & appellavit eas terram Chabul, l. 18. n. 8.*

10. 26. *Fecit Rex Salomon currus & equites, & facti sunt ei quingenti currus, & duodecim millia equitum, lib. 3. n. 379.*

10. 18. *Fecit rex Salomon thronum de ebure grandem, lib. 5. n. 302.*

11. 1. *Rex autem Salomon adamavit mulieres alienigenas multas, his itaque copulatus est ardentissimo amore, l. 3. n. 372.*

11. 4. *Cùmque jam senex esset, depravatum est cor ejus per mulieres, ut sequeretur Deos alienos, l. 3. n. 372.*

12. 4. *Pater tuus durissimũ jugum imposuit nobis, l. 3. n. 372.*

12. 8. *Qui dereliquit consilium senum, quod dederant ei, & adhibuit adolescentes, l. 3. n. 322. l. 17. 69.*

12. 14. *Pater meus aggravavit jugum vestrum, ego autem addam jugo vestro; pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cedam vos Scorpionibus, l. 2. n. 296.*

13. 4. *Apprehendite eum, l. 13. n. 92.*

13. 21. *Quod cum tetigisset ossa Elisæi, revixit homo, lib. 4. n. 595.*

15. 14. *Verumtamen excelsa non abstulit, l. 15. n. 273.*

18. 38. *Ignis descendit de cœlo, & devoravit holocausta & victimas, l. 14. n. 3.*

EX LIBRO IV. REGUM.

2. 12. *Pater mi, Pater mi, currus Israel, & auriga ejus, l. 6. n. 279.*

4. 34. *Incubuit super puerum, posuitque os suum super os ejus, & oculos super oculos ejus, & manus super manus ejus, & incurvavit se super eum, & calefacta est caro pueri, l. 3. n. 335.*

9. 30. *Porrò Jezabel depinxit oculos suos stibio, & ornavit caput suum, l. 3. n. 340.*

9. 37. *Erunt carnes Jezabel sicut stercus super faciem terræ in agro Jezabel, ita ut prætereuntes dicant, haccine est illa Jezabel, l. 3. n. 340.*

12. 2. *Fecitque Joas rectum coram Domino cunctis diebus, quibus docuit eum Jojadas Sacerdos, l. 9. n. 195. l. 16. n. 162.*

18. 4. *Ipse dissipavit excelsa, & contrivit statuas, & succidit lucos, confregitque serpentem æneum, ipse percussit Philisteos, l. 4. n. 616.*

18. 6. *Fecitque mandata ejus quæ præceperat Dominus Moysi, l. 3. n. 352.*

19. 30. *Mittet radicem deorsum, & faciet fructum sursum, l. 9. n. 83.*

20. 6. *Addam diebus tuis quindecim annos, sed & de manu Assyriorum liberabo te, & civitatem hanc, & protegam urbem istam propter me, & propter David servum meum, l. 22. n. 103.*

22. 2. *Fecit, quod placitum erat coram Domino, & ambulavit per omnes vias David patris sui, non declinavit ad dextram, sive ad sinistram, l. 16. n. 162.*

23. 5. *Delevit aruspices, quos posuerunt Reges Juda ad sacrificandum, & efferri fecit lutum de domo Domini foras. Destruxit quoque ædiculas effeminatorum, l. 9. n. 179.*

23. 25. *Similis illi non fuit ante eum Rex, qui reverteretur ad Dominum in omni corde suo, & in tota anima sua, & in universa virtute sua juxta omnem legem Moysi, neque post eum surrexit similis illi, l. 22. n. 94.*

25. 8. *Nabuzardan princeps militiæ, servus Regis Babylonis venit in Jerusalem, & succendit domum Domini, & domum Regis, & domos Jerusalem, omnemque domum combussit igni, l. . n. 364.*

EX LIBRO I. PARALIPOMENON.

9. 19. *Custodes vestibulorum tabernaculi, & familiæ eorum per vices castrorum Domini custodientes introitum, l. 5. n. 164.*

29. 14. *Quis ego & quis populus meus, ut possimus hæc tibi universa promittere? tua sunt omnia & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi, l. 2. n. 393.*

EX LIBRO II. PARALIPOMENON.

1. 10. *Da mihi sapientiam & intelligentiam, & egrediar coram populo tuo, l. 25. n. 33.*

7. 1. *Majestas Domini implevit Domum, &c. l. 16. n. 201.*

16. 9. *Oculi enim Domini contemplantur universam terram, & præbent fortitudinem iis, qui corde perfectò credunt in eum, l. 20. n. 56.*

24. 2. *Fecit Joas, quod bonum est coram Domino cunctis diebus Jojadæ sacerdotis, l. 3. n. 342.*

24. 17. *Postquam obiit Jojada, ingressi sunt Principes Juda, & adoraverunt Regem, qui delinitus obsequiis eorum, acquievit eis, l. 3. n. 342.*

24. 22 *Videat Dominus, & requirat, l. 3. n. 343.*

26. 16. *Cum roboratus esset, elevatum est cor ejus in interitum, & neglexit Dominum Deum suum, l. 3. n. 349.*

26. 18. *Sacerdotes restiterunt Regi, atque dixerunt, non est tui officii Ozia ut adoleas incensum Domino, sed Sacerdotum qui, consecrati ad hujusmodi ministerium, l. 3. n. 349. & 350.*

32. 25. *Elevatum est cor ejus, & facta est contra eum ira, & contra Jerusalem, l. 3. n. 355.*

33. 11. *Cœperunt Manassen, & vinctum catenis, atque compedibus, duxerunt in Babylonem, l. 10. n. 30. l. 17. n. 11.*

33. 12. *Postquam coangustatus est, oravit Dominum Deum suum, & egit pœnitentiam valde, l. 3. n. 361. 575. l. 10. n. 30.*

36. 12. *Fecit Sedecias malum in oculis Domini Dei sui, l. 11. n. 75.*

36. 14. *Sed & universi Principes Sacerdotum, & populus prævaricati sunt, l. 11. n. 75.*

EX LIBRO II. ESDRÆ.

9. 25. *Comederunt, & saturati sunt, & impinguati sunt, & abundaverunt divitiis in bonitate tuâ magnâ, provocaverunt autem te ad iracundiam, & recesserunt à te, & projecerunt legem tuam, l. 5. nu. 166. 566.*

EX TOBIA.

1. 4. *Cum esset junior omnibus, nihil tamen puerile gessit in opere, l. 3. n. 300. 368.*

1. 15. *Monita salutis dabat eis, l. 1. n. 336.*

2. 9. *Rapiebat corpora occisorum, & mediis noctibus sepeliebat ea, l. 9. n. 95.*

3. 9. *Amplius ex te non videamus filium aut filiam super terram, interfectrix virorum tuorum, l. 13. n. 92.*

EX LIBRO JUDITH.

EX LIBRO ESTHER.

EX JOB.

EX PSALMIS.

Ex pro-

EX PROVERBIIS.

EX ECCLESIASTE.

7. 24. Et

EX CANTICIS CANTICORUM.

EX LIBRO SAPIENTIÆ.

EX ECCLESIASTICO.

EX ISAIA.

14. 2. *Pos-*

EX HIEREMIA.

1. 10. Con-

EX THRENIS.

EX BARUCH.

EX EZECHIELE.

43. 17. Gra-

43. 17. *Gradus ejus versi ad orientem, l. 2. n. 50.*

44. 1. *Porta, quæ respiciebat ad orientem, erat clausa. Et dixit Dominus ad me, porta hæc clausa erit: non aperietur, & vir non transibit per eam: quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa, l. 16. n. 132. l. 25. n. 89. 114.*

44. 30. *Primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti, l. 10. n. 9.*

EX DANIELE.

1. 15. *Apparuerunt vultus eorum meliores, & corpulentiores præ omnibus pueris, qui vescebantur cibo regio, l. 10. n. 145.*

2. 21. *Transfert regna, atque constituit, l. 9. n. 263.*

2. 34. *Lapis de monte abscissus, l. 2. n. 584.*

3. 7. *Et omnis generis musicorum, l. 6. n. 17.*

3. 17. *Ecce Deus noster, quem colimus, potest eripere nos de camino ignis ardentis, & de manibus tuis, ô Rex liberare, quòd si noluerit, notum sit tibi Rex, quia Deos tuos non colimus, l. 11. n. 63.*

3. 51. *Quasi ex uno ore laudabant, & glorificabant, & benedicebant Deum in fornace, l. 8. n. 172.*

4. 13. *Cor ejus ab humano commutetur, & cor feræ detur ei, l. 3. n. 567.*

4. 20. *Vinciatur ferro & ære in herbis foris, l. 17. n. 11.*

4. 31. *Ego Nabuchodonosor oculos meos ad cœlum levavi, & sensus meus redditus est mihi, & altissimo benedixi, & viventem in sempiternum laudavi, l. 13. n. 69. l. 17. n. 94.*

5. 6. *Facies Regis commutata est, & cogitationes ejus conturbabant eum, & compages renũ ejus solvebantur, & genua ejus ad se invicem collidebantur, l. 7. n. 105.*

5. 23. *Deum, qui habet flatum tuum in manu sua, non glorificâsti, l. 15. n. 46.*

7. 4. *Super pedes suos quasi homo stetit, & cor hominis datum est ei, l. 3. n. 567.*

7. 9. *Antiquus dierum, l. 9. n. 152.*

7. 10. *Judicium sedit, & libri aperti sunt, l. 19. n. 30.*

10. 11. *Sta in gradu tuo, l. 24. n. 67.*

10. 13. *Princeps autem regni Persarum restitit mihi viginti & uno diebus, & ecce Michaël, unus de principibus primis, venit in adjutorium meum, l. 10. n. 33.*

13. 8. *Videbant senes quotidie Susannam ingredientem & deambulantem in horti viridario, & exarserunt in concupiscentiam ejus, l. 2. n. 612. l. 6. n. 278.*

13. 22. *Angustiæ sunt mihi undique: si enim hoc egero, mors mihi est: si autem non egero, non effugiam manus vestras; sed melius est mihi, absque opere incidere in manus vestras, quàm peccare in conspectu Domini, l. 3. n. 367. l. 5. n. 573. l. 17. n. 61.*

EX OSEA.

2. 8. *Ego dedi ei frumentum, & vinum, & oleum, & argentum multiplicavi ei, & aurum, quæ fecerunt Baal, l. 7. n. 70. l. 10. n. 186.*

2. 14. *Ducam in solitudinem, & ibi loquar ad cor ejus, l. 3. n. 425.*

2. 20. *Sponsabo te mihi in fide, l. 15. n. 17.*

4. 8. *Vivent tritico, l. 15. n. 139.*

5. 4. *Non dabunt cogitationes suas, ut revertantur ad Deum suum, quia spiritus fornicationum in medio eorum, l. 16. n. 134.*

5. 10. *Effundam sicut aquam iram meam, l. 4. n. 318.*

6. 1. *In tribulatione suâ manè consurget ad me, l. 1. n. 380. l. 20. n. 99. l. 23. n. 10.*

6. 2. *In die tertia suscitabit illum, l. 5. n. 472.*

6. 2. *Vivemus in conspectu ejus, l. 4. n. 96.*

7. 13. *Væ iis, quoniam recesserunt à me: vastabuntur, quia prævaricati sunt in me, l. 9. 436.*

8. 5. *Projectus est vitulus tuus Samaria, l. 9. n. 6.*

9. 2. *Vinum mentietur eis, l. 3. n. 148.*

12. 1. *Ephraim pascitur vento, l. 8. n. 141.*

12. 4. *Invaluit contra Angelum, & confortatus flevit, & rogavit, l. 12. n. 139.*

13. 14. *De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos ero mors tua ô mors, l. 4. n. 132. l. 5. n. 246. 613. l. 20. n. 44.*

14. 1. *Pereat Samaria, quoniam ad amaritudinem concitavit Deum suum, in gladio pereant, parvuli eorum elidantur, l. 9. n. 54.*

14. 5. *Sanabo contritiones eorum, diligam eos spontaneè; quia aversus est furor meus ab eis: ero quasi ros, Israel germinabit quasi lilium, & erumpet radix ejus ut Libani, ibunt rami ejus, l. 9 n. 54.*

EX JOELE.

2. 15. *Canite tubâ in Sion, sanctificate jejunium, vocate cœtum, l. 22. n. 188.*

EX AMOS.

1. 1. *Verba Amos, qui fuit in pastoribus Thecue, l. 7. n. 88.*

5. 23. *Aufer à me tumultum carminum tuorum, & carmina lyræ tuæ non audiam, l. 12. n. 107.*

7. 7. *Ecce Dominus stans super murum litum, & in manu ejus trulla cæmentarii, l. 12. n. 16. l. 17. n. 193.*

8. 10. *Convertam festivitates vestras in luctum, & omnia cantica vestra in planctum, l. 23. n. 8.*

EX JONA.

1. 5. *Dormiebat sopore gravi, l. 6. n. 134. l. 10. n. 21.*

1. 6. *Accessit ad eum Gubernator, & dixit ei, quid tu sopore deprimeris? surge invoca Deum tuum, l. 25 n. 10.*

1. 12. *Tollite me, & mittite me in mare, & cessabit mare à vobis. l. 7. n. 39. l. 20. n. 60.*

2. 1. *Præparavit Dominus piscem grandem, ut deglutiret Jonam, l. 6. n. 83.*

2. 3. *De ventre inferi clamavi, & exaudisti vocem meam, l. 9. n. 221.*

2. 4. *Omnes gurgites tui, & fluctus tui super me transierunt, l. 17. n. 5.*

2. 6. *Circumdederunt me aquæ usque ad animam, abyssus vallavit me, pelagus operuit caput meum, l. 23. n. 51.*

2. 8. *Cùm angustiaretur in me anima mea, Domini recordatus sum, ut veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum, l. 23. n. 6.*

2. 10. *Ego autem in voce laudis immolabo tibi, quæcunque vovi, reddã pro salute Domino, & dixit Dominus pisci, & evomuit Jonam in aridam, l. 23. n. 51. l. 5. n. 280.*

3. 4. *Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur, l. 25. n. 122.*

3. 5. *Vestiti sunt saccis à majore usque ad minorẽ, l. 23. n. 41.*

4. 5. & 6. *Fecit sibimet umbraculum, & sedebat subter illud in umbra, & lætatus est Jonas super hedera lætitia magna, l. 3. n. 345.*

4. 8. *Et petivit anima sua ut moreretur, & dixit, melius est mihi mori, quàm vivere, l. 3. n. 345.*

EX MICHÆA.

6. 8. *Indicabo tibi ô homo, quid sit bonum, & quid Dominus quærat à te. Utique facere judicium, & diligere misericordiã, & solicitũ ambulare cum Deo tuo, l. 2. 524.*

7. 5. *Ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui, l. 8. n. 79.*

EX NAHUM.

1. 2. *Æmulator ulciscens Dominus, & habens furorẽ. Dominus patiens, & magnus fortitudine. l. 9. n. 319. l. 22. n. 44.*

1. 3. *Dominus in tempestate, & turbine viæ ejus, l. 2. n. 234.*

1. 6. *Ante faciẽ indignationis ejus quis stabit? bonus Dominus & confortans in die tribulationis, l. 9. n. 319.*

3. 17. *Custodes tui quasi locustæ, dormitaverunt pastores, sepelientur principes tui, l. 2. n. 526. l. 3. n. 314.*

EX HABACUC.

1. 6. *Ecce ego suscitabo Chaldæos gentẽ amarã, l. 25. n. 122.*

1. 15. *Totum in hamo sublevabis, l. 6. n. 4. l. 20. n. 40.*

2. 7. *Nunquid non repentè consurgẽt, qui mordeãt te? & suscitabũtur lacerãtes te, & eris in rapinã eis, l. 10. n. 33.*

cuti

EX S. MARCO.

6. 16.

EX SANCTO JOANNE.

EX ACTIBUS APOSTOLORUM.

ecce

8.35. Quis

EX EPISTOLA I. AD CORINTHIOS.

EX EPISTOLA II. AD CORINTHIOS.

AD GALATAS.

AD EPHESIOS.

AD PHILIPPENSES.

1, 16. Con-

AD HEBRÆOS.

EX SANCTO JACOBO.

EX EPISTOLA I. PETRI.

FINIS.

